Expositio cōmētaria Prima. subtilissima simul ac lucidissima cunctisq; Theologice facultatis ſm quātūq; opinionē studiosis maxime necessaria. in Primā Secūde

Angelici doctoris sctī Thome aq̄natis Per reuerēdum sacre pagine pfessorē. interpretēq; pfundissimū Mgrm Cōradū Koellin Cōuēt⁹ vlmēsis ordinis fratrū pdicatoꝝ Nūc in Colonia regētē eruditissimū. dictiq; doctoris acerrimū in cūctꝭ ppugnatorē Dū se florētissimi alme vniuersitatꝭ Heidelbergēsis studij regētē gereret elucubrata Cū eiusdē pme scde textu pticulatim incluso. ac mira tādē arte distincto Castigationisq; lima pstine integritati mille āpli⁹ locis p huiusce operis auctorē restituto Tabula etiā singularū materieꝝ ac q̄stionū. earūdē signaturā adamussim cōplectente

M.CCCCC.XII

Epigrāma fratris Magdalij Iacobi Gaudēsis ordinis pdicatoꝝ Couētus Coloniensis ad lectores

Huc quibus vsq; fuit parmessis potio lympha
  Dulce patefacta sumite fauce merum.
Sumite. cella patet vinaria prima secunde
  Conradi koellin enucleata manu.
Ante grauis poterat ea pars plerisq; videri
  Et vix dedaleo conuenienda pede.
Icarijs que adeunda datur iā passibus vltro
  Nō aliquo q̄uis sufficiente viam.
Scotus aquinatē. Thomā durandus adorti
  Marte videbantur vincere posse virum.
Sint oppugnantū q̄ stuppea tela. loquetur
  Hoc breue lectores (si videatur) opus
Nam documenta canit fidei minus obuia nostre
  Sed per doctoꝝ rite probata manus

Ortwini Gratij Colonie bonas lrās publice profitentis Tetrastichon:

Hic verus sophie cultor Conradus. & auctor
Fructifer. imensum plustrans laudibus orbem
Nunc mediū celi tangit. nunc etherā pennis
Verberat. ac tacitus decimo spaciatur olympo

S. Marię di Scala

¶ Copia litterarū ad reuerēdissimū gnalē magistrū tot⁹ ordinis p̄dicatoꝝ p̄ imprimendo hoc opere a facultate Theologica Heidelbergensi datarum

QUomā quidē tuā paternitatē Reuerēdissime pater nouimus diui Thome doctoris angelici doctrinā nō mediocriter ꝛ colere ꝛ obseruare. ex operibꝫ a paternitate tua editis ad nos delatis (vtinam alia t.p. deferri curaret qḋ summo flagitaret desiderio nostra vniuersitas inprimis facultas theologica q̄ nihil eis cōparari censet Nā in eo ope sup p̄ma d.s. pte a.p.t. reuerēdissima edito ē adeo delectata vt in reliq̄ ardētissimo tuo opa afficiat̄ vidēdi amore Eosq̄ q̄ eius dē doctoris obscuritates (si q̄ sint) elucidare attētēt vt dignū ē ad sidera vsq̄ extollere. t.p. reuerēdissimā) cōperimus. Quū igiť mgr̄ nr̄ eximi⁹ Cōrad⁹ Koellin ordinis p.t. reuerendissimi p̄dicati doctoris doctrine inp̄mis zelator cōtra emulos acutissimus defensor. eāq̄ puriorē atq̄ clariorē summo conamine reddere ceperit sup p̄ma scd̄e ita luculenter resoluerit. vt a q̄libet legēti sine labore intelligať ex eodē ad cetera eiusdē doctoris opa euidētissime pateat aditus Quare. t.p. reuerēdissimā obnixe oramus obsecramusq̄ p̄ eiusdē doctrine augmēto atq̄ incōparabili cōmodo oībꝫ id opus legētibꝫ eiidē Codicē quē facultas Theologica vidit atq̄ reuidit imp̄mi q̄q̄ iudicauit dignissimū t.p. reuerēdissime accedēte cōsensu. quē p̄ tot⁹ ordinis glia facile speramus accessuꝝ Nos tādē atq̄ operā nostrā t.p. reuerēdissime atq̄ toti ordini deuotissimos atq̄ obnoxios pollicētes. Decimo kaľ. Maij. Anno .xi.

¶ Frater Thomas De vio Caietanus Mgr̄ gnaľ ordinis Predicatoꝝ Spectabilibus ꝛ doctissimis viris Decano. et Magistris facultatis Theologice Alme vniuersitatꝭ Heydelbergeń. sibi honorādis.

SPectabiles dn̄i et Mgr̄i doctissimi saľ. et com̄. Ex lr̄is vr̄is .x. kaľ. Maij. ad me datis. accepi ꝛ studiū vestrū atq̄ obseruātiā ad verā sanctāq̄ doctrinā sctissimi doctoris nr̄i Thome Aq̄natis. et desideriū vt lucubratiōes venerādi mgr̄i Conradi Koellin sup Primā Scd̄e. eiusdē doctoris impssioni dētur ꝛ in lucē edātur Nō possum nō laudare ꝛ studiū ꝛ desideriū hmōi Est eñ doctrina diui Thome ex abysso sapiētie salutaris hausta adeo p̄funda. vt doctissim⁹ q̄sq̄ ꝛ summo ingenio p̄dit⁹ ad intima ei⁹ puenire cupiēs videat sp. sibi immēsum q̄ddā pelag⁹ subtilitatis restare q̄ conari possit Adeo lata ꝛ abūdans vt nihil qḋ ad fidei cōfirmatōeꝫ erroꝝ cōfutatiōnē moꝝq̄ edificatōem ꝛ instructōem sit necessariū in ea desiderari possit Ita vera ꝛ solida vt q̄squis in ea sedulo se exercuerit ab ea nō declināns oī careat erroris suspicione Sic irrefragabiľ. vt q̄ eā impugnare conati sunt hactenus frustra laborauerint. nisi q̄ eā suis impugnatiōibꝫ ꝛ clariorē ꝛ gloriosiorē reddiderūt. ꝛ inuictā ꝯprobarūt Quo ad opus vero prefati Mgr̄i Conradi. quātū ex me pēdet valde mihi placet. vt impressum in lucē veniat. q̄nquidē vestro iudicio in multoꝝ erit vtilitatē Eo eñ sum aīo vt ꝛ doctrinā sctissimi Doctoris elucidari. ꝛ illi insudare volētibꝫ omnē comoditatē. facilitatēq̄ afferri et ordini nostro ex fructuosis laboribꝫ claroꝝ viroꝝ qualē testimonio vr̄o. q̄d ego nō paruifacio credo esse p̄noiatū Mgr̄m Conradū. gloria inprimis accedere cupiā. D. V. In dn̄o valere desidero q̄bꝫ cōuentū nostrū illic quāplurimū cōmēdo Rome xiiij. Augusti. Anno. M.D.xi.

¶ Adā wernherus Temarcēsis Juris vtriusq̄ doctor suā musam alloq̄tur. et mittit eā ad eximiū patrē sacre Theologie p̄fessorē Conradū Koellin Heydelberge p̄morū. nūc Colonīēsis study regētē suis verbis rogādū. quatenus p̄mā scd̄e doctoris scti (q̄ multis obscura videtur) suo ingenio ꝛ elucubratōe Heydelberge enucleatā ꝛ illustratā nouū opus imprimendum tradat

DOctor Agrippina celebris mō degit in vrbe
　Pollens ingenio. relligione nitens.
Hūc Bethleē (vt noscis) Heydelbergēse studētē
　Fouerat. et talem finxerat esse viru
Hūc adeas p̄cor. ań alias mihi chara thalia
　Et pro me verbis. faue age blanda meis
Vber Amalthee fertur suxisse nutricis
　Juppiter. ast illi charus adusq̄ manet.
En subuecta polo. nūc sidereus capricornus
　Lucet que quondā terrea capra fuit.
Esto poetaꝝ sit fabula. quid velit. alta
　Conrade o Koellin voluito mente precor
Heydelbergēses suxisti nonne mamillas.
　Quas tibi lactifluas docta palestra dedit
Cū minorēnis adhuc. venisti Vlmēsis. ieiunus
　Tum fragili ambrosios mādere dente cibos
Pro te solicita materne singula fecit
　Vt clarus vasto doctor in orbe fores
Hac ratione Petrus syber doctor reuerendus
　Dogmata purpureo fudit ab ore tibi
Clara quidē. presso minime mādanda labello
　Sed te doctore distribuenda palam
Optat idem pallas. nō is qui saucius. hasta
　Occūbens Turni sanguine tinxit humū
Sed mage. nūc dignū versatur cādida cuius
　Sepe peritorū nomen in ora virum
Heydelbergēsis nō gloria parua popelli
　Quoq̄ soles dici sepius alter ego
Ille rogat sophie ter denos doctor in annos
　Vt tua sub lucem scripta meare velint

Annueris voto. nec ſpes materna fefellit
 En Bethlehem ⁊ populus ⁊ ſchola teſtis adeſt
Uidit et audiuit que tu inſignis docuiſti
 Gloria doctorum voce. opere. arte. potens
Hactenus obſcura (teſtis quoqꝫ) prima ſecūde
 Doctoris ſancti que modo clara nitet
Clara tuo ingenio nūc mire exterſa refulgens
 Que multis fuerat nubila viſa prius
Hoc ē qđ genitrix tua ſacra minerua cupiuit
 Te ſibi ob id diua fouerat illa parens
Hinc ſibi gratatur te dignaqꝫ premia ſpondet
 Si in lucē pergens multiplicetur opus
En Thome cultor (ab eo qui nomine dici
 Gaudet) id arenti pectore valde ſitit.
Impreſſorqꝫ petit et noſtre fama paleſtre
 Que magis hoc opere clara. celebris erit
Et fraternus amor qui ſcit pia corda mouere
 Diffundiqꝫ volens (vt cupit omne) bonū
Si locus orandi dabitur muſe Temarenſi
 Uiſceribꝰ ſummi flagitet ipſa dei
Ergo vir eximie precibꝰ cū tot monearis
 Durus et ingratus ne videare. caue
Non graue qđ petitur in lucem Prima ſecūde
 Prodeat. ingenio clarificata tuo
Annue tu ſaltem tectū pandēdo volumen
 Impreſſorqꝫ nouū multiplicabit opus
Hectore pro eximio Priamus rogitauit Achillē
 Atqꝫ patri natū reddidit ille ſuum
Orpheus ipſe cheli ditem flexiſſe canora
 Fertur et Euridicē obtinuiſſe ſuam
Dulichijs verbis permota eſt filia phebi
 Factus homo rurſus qui modo tigris erat
Tu magis ijs rigidus. abſit. preſagio. dices
 Quod petis en precibꝰ annuo muſa tuis
Dedalus impreſſor tua tum monumenta legenda
 Imprimet. in lucem ſic volitabit opus
Sic tua iam totū celebris diffuſa per orbem
 Creſcet in immēſum et fama perennis erit
Et ſi te haud capiet popularis gloria fame
 Communi ac ſaltem commoueare bono
Auſpicijs / ſalua bonis / leta repulſam
 (Crede) grauem muſa non patiere mea
Carpe iter. atqꝫ ſequens carmen mihi cura referto
 Annuit. et noſtras audijt ille preces

¶ Ex florētiſſimo ſtudio Heydelbergenſi. xv.
Calendas Auguſtas Anno. M.D.xj.

¶ Tetraſtichon p̄fati dn̄i doctoris
Conradi Kodlin ⁊c. Reſpōdētis

Ecce bono zelo precibꝰ tot annuo victus
 Impreſſorqꝫ nouū multiplicabit opus
Sit Thoma alme tibi cōmendatū. nihil vnqꝫ
 Tum detractoris lingua nocebit iners.

¶ Copia litterarꝫ facultatꝭ theologice Heydelbergēſis. ad autorē operis vt ipm̄ Calcographis imprimendū tradat.

¶ Nos pallas Spangel ſacre Theologie pfeſſor ac theologice facultatis Heydelbergen̄. Decanꝰ ceteriqꝫ eiuſdē facultatis Doctores Salutem plurimā dicunt. R. M. C. K.

Sepenumero eximie Mgr̄ Conrade mirari nobiſcū ſoliti ſumꝰ vbi bibliopolarū edes. viſendorꝫ aliqn̄ librorꝫ grā ſubiuimꝰ nullū hactenꝰ a te opus in lucē editū a nobis offendi potuiſſe. Lōgeqꝫ maior habito nos ſtupor detinuiſſet ſuſpēſos. ſi nō horatiani p̄cepti memores opus fortaſſe tuū nō niſi lōgos differendū in annos augurati fuiſſemꝰ Quo ducti. hortari te indies deſiuimꝰ ſꝫ proch dolor ſpe plus iuſto dilata afflicti. veremur ne nos nr̄a aliqn̄ de te fallat opinio. ſiu ceſſere eqđē dici dies ⁊ nō paucis emēſis tēporibꝰ tacitꝭ ferme ſeruimꝰ annis. nec aliqđ adhuc in lucē ex te partū p̄ſenſimus opus. q̄re vt ori tuo frena remittas ⁊ doctā manū tuā neſcimus qua aduerſa fortaſſis valitudine. hucuſqꝫ torpētē chartis applices optamus oēs Si em̄ ipetu digito labellū ↄpreſſeueris. ⁊ lapidoſe chiragre manū crediderīs q̄ inſigne aliqđ opus in via diui Thome Aquinatis cudat. aut ipiꝰ opa elucidaturꝰ ſit. ſcimus pror ſus neminē. q̄ppe quē a teneris (vt ferūt) vnguiculꝭ p̄fati doctoris veſtigijs inherētē. vbi ſupioribꝰ iā annis Heydelberge cathedrā magiſtralē aſcendiſti noctiſqꝫ dieſqꝫ interim eiꝰ in doctrina liquet operā nauauiſſe Qđ niſi dicta tua egregia ſat ſupqꝫ pdidiſſent in ſcholis noſtris ſepenumero. vltro citroqꝫ habita. teſtaret nimirꝫ ſilētiū tuū in multos iam annos iuſto lōgiꝰ ptractū Quis em̄ tā ſilētē te efficere potuiſſet ↄiectura minime ↄſeq̄ poſſumꝰ (cū pythagoreus nō ſis) niſi diuū Aquatē quē ob taciturnitatꝭ donū ⁊ pythagoreū vtrē ⁊ bouē mutū legimus nūcupatū Eructet ergo poſt lōga ſilētia. rogamus cor tuū verbū bonū. dicas opa tua Ioui optimo maximo regi. ſit q̄ſumꝰ lingua tua calamꝰ ſcribe velociter ſcribētis Cedat voci ſilētiū. ociūqꝫ exarātis velocitate deterere ↄpētet Primū tn̄ oīm obſecramus opus illđ inſigne qđ ſuꝑe tuopte ingenio circa primā ſcđe doctoris ſcti ꝑtelle doctorqꝫ edidiſti lucē videat. Ut ⁊ in lumine ingenij tui videat clarꝰ lumē. primā ſcđe loqmur a pleriſqꝫ hactenꝰ veluti tenebre habitā. Exploratū em̄ habemꝰ vbi manus calcographorꝫ effugerit opus. a doctiſſimis q̄buſqꝫ ſup aurꝫ ⁊ topazion eſtimatū iri. nec obſtet ſi q̄s id decutientibꝰ oculꝭ luſtrās genuino dēte mordicus lacerare moliat. ſcimꝰ em̄ ſuā nephelē Socrati et ipi Agamemnoni ſuū Therſitē. imo ⁊ egregio poetarꝫ Homero ſuū zoilū nō defuturos Saturꝰ igit ne vētū obſeruces velimꝰ. nec lumen laterna ↄtegat

caligine eliminatur. Lumē plane nō ab re dixeri-
mus op⁹ ceptū tuū (vt sperām⁹ oēs) e vestigio ma
nib⁹ absoluēdū. adeo eīn clare mēte angelici docto
ris Thome lectorib⁹ ipis enucleat vt magis quod
enodare eiusmodi queat nō facile accedere posse vi
deat. Ceterū q̄ntū diuini v̄bi ↄcionatorib⁹ imo ⁊ ipis
cōsciaꝝ arbitris ↄducturꝰ sit. nemo est q̄ nesciat ter-
nioꝝ ad nos datoꝝ cepti opis euolutor. Nōnulli
siq̄dē ad manus nr̄as opis tui p̄fati obuiā lati sūt
terniones. q̄ nos qua laude merito ferendū erit ad
astra (vbi p̄fectū fuerit) opus reddidere certiores.
Nob̄ ḡ ⁊ in p̄mis mḡro tui ordīs reuerēdissimo ne
repugnare videare orātes obsecram⁹. cui⁹ ⁊ his oī-
bus añ latis nobis (q̄ opus hoc tuū ocul' lynceis p-
spicientes examinauim⁹) sollicitātib⁹ in lucē prode
undi accessit autoritas. Uale ex Heydelberga Ca-
lē. Octobrib⁹ Anno a natali christiano vndecimo
supra Millesimū quingentesimū

¶ Ep̄la hui⁹ opis autoris. ad īclitā facultatē The
olog. Heydelbergēsem. op⁹ ipsum eidē dedicantis.

CUm sui humili recōmēdatōne Salutes plu
rimas dicit. Memini colendissimi precepto
res cū supiorib⁹ annis Heydelberge vobiscū degēs
q̄dā sentētiis diui Aq̄natis Thome nō absona dis
cipul' meis differerē. ⁊ iā non nulla in mediū p̄lata
schedis rudib⁹. meo iudicio tāq̄ min⁹ digna vt in
doctioꝝ viroꝝ manib⁹ v̄sarēt mādauissē. ipos vos
nisos sat supq̄ mihi ad memorie plura p̄dēdū re-
misso. non mō calcarib⁹ crebraꝝ adhortationū (vt
cepta ad calcē vsq̄ p̄ducerēt) adhibitis. verūetiam
vestris ipēsis vbi ferme elucubrata fuerāt rescribi
curauisse Existimauistis etenī nedū incipientium. sʒ
etiā ↄsummatoꝝ theologoꝝ obtut⁹ ab eis minime
vertēdos Cū aūt nec his satis inductus reluctarer
ↄtestans ea (nisi venia superioꝝ meoꝝ vt in lucem
emergere possent accederet) inter manus calcogra-
phoꝝ dari oīno nō licere Destitistis mīme a cepto
q̄ initebamini p̄posito. q̄ad vobis operā nauātib⁹.
ipa nr̄i reuerēdissimi mḡri Thome Caietani toti⁹
ordinis p̄dicatoꝝ ḡnal'. viri sanetam in diuinis q̄ʒ
in humanis scientijs expertissimi accederet autho
ritas Ceterū lr̄is nitiaꝝ vr̄aꝝ sepenumero ad me da
tis. q̄nimo ⁊ celeberrimi Ade wernerij musa idipʒ
exhortātib⁹ nō potui diuti⁹ morē eiuc⁹ nō gerere.
p̄sertim cū ⁊ añlatis accederet tū vroꝝ tū maxime
honorādi p̄ris mei mḡri Petri syber bn̄ficioꝝ er-
ga me cumulatissime ⁊ Heydelberge ⁊ alibi exhibi
toꝝ memoria. q̄b⁹ deuinct⁹ vt flumia eo vn̄ emersere
p̄ficiscant. hoc opus vobis statui dedicandū offe-
rēs ipm suo cū authore vl'is eccl'ie. nec nō vr̄aꝝ re-
uerētiaꝝ correctōi. cupiens si q̄ dictis diui doctoris
Thome min⁹ videāt ↄsentanea abrogatū iri. Be-
nedicta v̄o ⁊ in rē legētiū cedētia. materiā posse fie-
ri referundaꝝ. ⁊ deo ⁊ scō doctori ḡraꝝ Ualete

¶ Uenerādo ac religioso fratri Cōrado Kodlin
in sacra theologia Mḡro insignis ↄuēt⁹ ordi-
nis diui Dn̄ici in Colonia regēti Decanus ⁊ fa
cultas sacre Theologie studij Colon̄.

SAlutē. Explanationū ↄmētarios q̄s in p̄mā
scd̄e scti doctoris Thome Aq̄natis plurima
lucubratiōe edidisti relligiose vir. velut es diu tuū
nō in sudario colligēdos sʒ ad mēsam dādos repu
tauimus Quatenus dū laboꝝ illetu⁹ nō modo ti-
bi ac fratrib⁹ q̄ penes te sunt sʒ ⁊ oīb⁹ (q̄ vbilibet gen
tiū in sana ac catholica hui⁹ doctoris doctrina scho
lastice desudāt) p̄derit. merearis in nouissimo q̄n ta
lēti exactor dn̄s veniet cū fidelib⁹ seruis mulipli-
cato fenore illi ↄmissum rep̄sentare Dicēdo cū sapi
ente Eccl'. xxiiij. Uidete q̄m nō solū mihi laboraui
sed oīb⁹ exq̄rētib⁹ veritatē Qd̄ vt ↄmodi⁹ fieri va-
leat iuxta ḡnal' mḡri ordinis tui indultionē (quam
sub annotatōe manus sue p̄prie vidimus) vtile iu-
dicamus. q̄tenus tu opi illi vltimā manum impo-
nēs. atq̄ diligēti adhibita lima tersum reddēs. cal-
cographo imprimēdū tradas Nā sic auxiliāte al-
tissimo in plurimoꝝ manus passim incidēs. fructū
afferet desideratū Uale ⁊ huic nostro voto pare. Da
tū Colonie Cal'. Decēbrib⁹ Anno salutis christia-
ne supra Millesimū quingētesimū vndecimo.

Articulus Diui Thome Aquinatis ordinis Predicatoꝝ Prima pars Secūde partis summe Theologie

A.

Uia sicut damascenus dr. Homo factꝰ ad imaginē dei dr fm qꝫ per imaginem significat intellectuale ꝛ arbitrio liberꝝ ꝛ per se potestatiuū Postqꝫ pdictū est de exēplari scilꝫ de deo et de his q̄ pcesserūt ex diuina potestate fm eiꝰ volūtatē Restat vt cōsideremus de eiꝰ imagine. id est de homīe fm qꝫ ꝛ ipe est suoꝝ opeꝝ principiū.quasi liberꝝ arbitriū habens.ꝛ suoꝝ opeꝝ potestatē

¶ Reuerēdi patris sacre Theologie pfessoris eximij Magistri Conradi Kodlin ordinis Predicatoꝝ in eandem Primā Secunde Expositio feliciter incipit.

Scripturus Secūdā partē totiꝰ summe sue Angelicꝰ doctor S. Thomas de Aqno pmittit primo pemiū Scdo ꝓseqꝛ suū tractatū.ibi (Ubi pᵒ ꝯsiderādū ꝛc.) In pemio qdē succincte tria facit Cōtinuat em dicēda in hac scda pte dictis i pᵃ pte summe sue Rōnē qꝫ ordinis reddit.ꝛ sic materiā huiꝰ scde ptis subnectit ¶ Pro quoꝝ intellectu atqꝫ explicatōe aduertēdū.primo ex doctore scto.scdo ꝯtra gētiles ca.tertio ꝛ qrto qꝫ Theologus.et aliū ordinē qꝫ Philosophꝰ in tractādo obseruat et ea de qbꝫ tractat alia ꝯsiderat rōne. Ordo em phicꝰ a creaturis incipit.ꝛ ex ipis in dei cognitōnem perducit. Theologica aūt doctrina (qꝛ dei cognitōe similioꝛ) primo ꝯsiderat deū.deinde ipas creaturas Phs qꝫ creaturā fm se ꝯsiderat. Theologus aūt solū in ordine ad deū Ex q̄ ꝯñs est qꝫ phia fm diuersa reꝝ gña in diuersas scīdaꝛ ptes Theologia ꝟo cū oia vna rōe ꝯsideret vna theologia formaliter ꝛ specifice existat.esto deum ꝛ quascūqꝫ creaturas ꝯsideret Ex his daret primo .qꝫ ordinē ꝯgruū Sctūs doctor obseruat cū hāc ptē scdam q̄ de exēplari tractat (.s.hoie q̄ creatura est) alteri pti summe (in q̄ de deo ꝛ q̄ ad essentialia ꝛ q̄ ad notionalia) rite postponit cū dr (Postqꝫ pdictū est de exēplari ꝛ de his q̄ ex diuina ptāte pcesserūt) Sequiꝛ scdo ex his qꝫ cum theologia sit dei cognitōi (q̄ ꝛ dei ꝛ creaturaꝝ est) expressa pticipatio.ideo nō tm in deo stat sꝫ ꝛ creaturā (pcipue tim rōnalē ꝛ btificabilē.finisqꝫ vltimi capacē) ꝯsiderat. vt in ipm tm deū ordinaꝛ Erroꝛ em circa creaturas i falsam circa deū estimatōem redūdat Quare doctor hunc librū ad primā ptē suā ꝯgrue ꝯtinuando dr (Restat vt de eiꝰ imagine.s.hoie ꝯsideremꝰ) Et qꝛ in hoie ꝯsideratur imago dei imꝑfecta quā in sui creatōe accepit.ꝯsiderat qꝫ imago ꝑfectioꝛ atqꝫ ꝑfectissima.videlꝫ recreatīonis ꝛ glificatōis.ꝛ de prima qdē imagine in pma parte satis tractatū est. ideo vt doctor innueret de q̄ imagine hois ꝯñter tractaturus eēt. subiunxit (fm qꝫ ꝛ ipe suoꝝ opeꝝ est pncipiū) et qd sit illud exꝑmit subdēs (qsi liberū arbitriū hñs ꝛc.) Nec em de qbuscūqꝫ opibꝫ hic agiꝛ sꝫ de opibꝫ ꝟtutū infusaꝝ q̄ imaginē recreatōnis efficiūt atqꝫ ad imaginē glificatōis pducūt Esto em in hac pte summe de ꝟtutibꝫ acqsitis qñqꝫ mētionē habeat. non tm ibi sistit.sꝫ in famulatū diuinaꝝ ꝟtutū adducit Qꝫ aūt ꝯsideratio imaginis in hoie includat liberꝝ arbitriū fm qꝫ hō hꝫ suoꝝ opm ptāte ꝛ dñium pꝫ ex autoritate Damasceni in huiꝰ libri capite inducta.dicētꝫ (Hō factꝰ est ad imaginē ꝛc. ¶ Ex isto q̄ pemio sic exposito pꝫ rō ordinis ac ꝯtinuatōis materia qꝫ ꝯsideratōis plenius Ex qua qdē explanatōe seqꝛ pmo.qꝫ scia huiꝰ ptis nō ē alia in gñe vl' specie qꝫ scia pme ptis Cōstat em qm scie nō secanꝛ fm spēs reꝝ vt res sꝫ .sꝫ fm spēs scibiliū (qd qñqꝫ circa pmā ptē huiꝰ summe deo duce,pliꝰ explanabimꝰ) qre cū actꝰ humani vel hō vt opatiuꝰ actionū ad deū adducētiū vel retrahētiū.esto plurimū in rōe entis differāt vel magis sint diuersa.tm ꝯsideraꝛ hic sub vna rōne ꝯsiderādi formali.sicut in pma pte oia tractata ꝛ ꝯsiderata sꝫ. ¶ Patet qꝫ ex isto qꝫ theologia non diuidiꝛ in diuersas scias spāles diuisas cū tractat de deo ꝛ de moribꝫ hoim. de Christo etiā fm qꝫ doctor sanctꝰ summā suā partiuit Mathematica aūt p Geometriā,ꝛ Arithmeticā specifice diuidiꝛ ꝓpter diuersas rōes spāles ꝯsiderādi Un cū theologia totaliter nō habebaꝛ in pma pte summe Iuste doctor alias partes addidit.q̄ tm nō diuersas sꝫ vnā ꝯtinēt theologiā ꝛc. ¶ Secūdo seqꝛ qꝫ siue theologia rōe gñis.s.(scie) dicat qlitatē simplicē siue spēs ordinatas.qd magis infra apparebit. cū tm vna existēs sit practica ꝛ speculatiua. ipa vt ꝯsiderat hic tractāda.s.hoiem.s.ꝓpter btitudinē agētē est practica ex pte materie ꝯsiderate.lꝫ modus ꝯsiderādi ꝛ practicꝰ ꝛ speculatiuus sit Definiūtur em ꝟtutes .doceꝛ qꝫ pncipaliter vt hō bñ agat.nō em minꝰ morali phia intēdit hoies efficere bonos. Cōstat aūt ex h qꝫ nō est dōm qꝫ scia huiꝰ libri,sit practica tm.qꝛ eadē est scia huiꝰ libri ꝛ oim libroꝝ theologicaliū.quā apud pncipia doctoris Scti pꝫ eē speculatiuā pncipaliter Sꝫ dōm erit qꝫ h liber ꝯtinet materiā theologie.vt ē aliqliter practica .siue vt dictū est theologia sit vna vnitate simplicitatis .siue vnitate ordinis. ¶ Tercio seqtur ex dictis oibꝫ.qꝫ hec ps theologie nō hꝫ aliud subiectū attributōnis quā qd assignatū est in p.q. D.S.scꝫ (deū ipm) cū sit eadē scia cū ea q̄ in p.pte Subiectū em eiꝰ attributōis ꝛ formale est deꝰ q̄ ꝛ h ē rō ꝯsiderādi Oia em hic ꝯsideraꝛ ꝓpꝛ deum.vt finē oim ꝟtutū ꝛ opeꝝ Cū q̄ tm pt dici. vt videꝛ qꝫ materia huiꝰ ptis imo theologie vt practica est sint actꝰ humani vel hō vt agit ꝓpter btitudinē q̄ deꝰ est Et h vi deꝛ doctor innuisse cū dr . Restat vt ꝯsideremꝰ de eius imagine.nō videlꝫ sicut de subiecto formali huiꝰ scie.sꝫ sicut de materia ptiali theologie.vt practica est. Sicut em charitas theologica ꝟtus vna existēs rōe obiecti formaꝛ.multa tm diligit ꝓpter eādē cām formalē .vt pulchre D. S. declarat i de ꝟtutibꝫ de charitate.mat.q.arti.iij Sic theologia vna existēs rōe obiecti formaꝛ plura ꝯsiderat materialiter Et qꝛ ob sui fecūditatē (tāqꝫ pticipatio diuine scie) speculatiua ē simul ꝛ practica .ideo ꝛ actꝰ humanos ꝛ hoim vt opaꝛ in ordine ad deū tāqꝫ materiā ptialē ꝯsiderare pt Patet itaqꝫ ex istis huiꝰ scie vnitas.qualitas.ꝛ eius subiectū atqꝫ materia.

Ordo tractādi phi aliꝰ q̄ theologi de deo ꝛ creaturis

Rō ordinis ad pmā ptē summe.

Scia huiꝰ libri eadē ē cū scia pme ptꝫ

Theologiā vt de materia huiꝰ libri practica ē aliqualiter

Sbiectū huiꝰ ptꝫ ē deꝰ sꝫ mateᵃ sꝫ actus vl' hō agens ꝓpter btitudinē

¶ Questio prima de vltimo fine in communi.

¶ Ubi primo cōsiderandū occurrit de vltimo fine hui⁹ vite. ⁊ deinde de his p q̄ hō ad hūc finē puenire pt vel ab eo deuiare. Ex fine eīn optz accipe rōes eorū q̄ ordināntur in finē Et qꝛ vltim⁹ finis humane vite ponit̄ esse btitudo. optz primū ꝯsiderare de vltimo fine in cōi. deinde de btitudine Circa pmū querunt̄ octo Primo vtrū hois sit agere ꝑpter finē. scdo vtrū hoc sit ppriū rōnal' nature. tertio vtrū act⁹ hois recipiāt spēm a fine. quarto vtrū sit aliq̄s vltimus finis hūane vite. q̄nto vtrū vni⁹ hois possint eē plures vltimi fines. sexto vtrum hō ordinet oīa in vltimū finē. septimo vtrū idē sit vltim⁹ finis oīm hoīm. octauo vtrū in illo vltimo fine oīm alie creature conueniant

¶ Hic doctor Sctūs incipit suū tractatū theologicum ꝑcialē. in q̄ vt pmissum ē tractat de actib⁹ humanis. siue de hoie vt opat̄ in ordine ad deū. quē tractatū in duob⁹ libris spēalib⁹ pficit In pmo āt quē. s. pre manib⁹ habemus. agit de his q̄ respiciūt motū hois ad finē in gn̄ali tā fm ꝯsideratōem hmōi motuū in se q̄z fm ꝯpatōez eorū ad sua pncipia. tā intrinseca q̄z extrinseca. vt patebit magis in pncipio q̄stionis. vi. Et vocat̄ ille liber cōiter pma scdē (pma. s. ps. scde ptis) In scdo āt libro agit de hmōi in spēali fm spēales ꝓprietates ⁊ ꝯditōes ⁊ drn̄as singuloꝝ. ⁊ vocat̄ mixto vocabulo. scda scdē. scda. s. ps secūde ptis pncipal' hui⁹ summe. ¶ Tractatur⁹ ḡ de actib⁹ hūanis. D. S. pmittit intētōis sue ⁊ materie tractāde ordinē ⁊ limitatōem p q̄stiones ⁊ articulos. vt facit p totā summā suā Diuidit ḡ suā ꝯsideratōez in duo pmo dr agēdū eē de vltimo fine hūane vite tanq̄ de q̄dā pncipio in hāc materiā humanoꝝ actuū Scdo de his p q̄ ad hūc finē puenire pt hō vel ab eo deuiare. Scda ps incipit q̄stione. vi. Rōne aūt ordinis subiūgit. qꝛ ex fine sumūt̄ rōes eoꝝ q̄ sunt ad finē. in moralib⁹ itaq̄ ꝯsideratio a fine incipit. eo q̄ finis in agibilib⁹ se hz vt pncipiū in speculabilib⁹. Circa pmū aūt duo sūt agēda. primo agedū est de fine vltimo in cōi. scdo de btitudine. q. scda Pz āt ordo eo q̄ vltim⁹ finis fm cōem rōnē cōior est q̄z fm spēalē rōnē btitudinis De⁹ eīn oīm est vltim⁹ finis. sz nō oīm btitudo vt patebit In hac aūt q̄stione pma. tria facit. pmo ōndit q̄ hō agendo quācūq̄ actionē humanā agit ꝑpter aliquē finē. scdo ōndit esse aliquē vltimū finē articulo q̄rto. tertio eē vnū finē arti. v. Quo ad secūdū pmo facit qd̄ dictū est. scdo incidētalr introducit qd̄dā dubiū in ar. iij. Circa secūdum pmo ōndit q̄ homis est agere ꝑpter finē. scdo q̄uō hoc sibi differenter ꝯueniat ab aliis. ar. scdo. Quo ad scdm querit̄.

Diuisio

¶ Utrū hominis sit agere ꝑpter finē

Ad pmū sic ꝑcedit̄ Uidet̄ q̄ hoi nō ꝯueniat agere ꝑpter finē. Causa eīn naturaliter por ē. sz finis hz rōnem vltimi vt ipsum nomē sonat ḡ finis nō hz rōnez cause. sz ꝑpter illd̄ agit hō qd̄ ē causa actōis. cū hec ꝑpō ꝑpter designat habitudinē cause. ḡ hoi nō ꝯuenit agere ꝑpter finē. Preterea Illd̄ qd̄ ē vltim⁹ finis nō ē ꝑpter finē. sz in q̄busdā actiōes sunt vltim⁹ finis vt patz p phm in pmo Ethicoꝝ. ergo nō oīa hō agit ꝑpter finē Preterea Tūc videt̄ hō agere ꝑpter finē q̄n deliberat sz multa hō agit absq̄ deliberatōe de q̄b⁹ etiā qn̄doq̄ nihil cogitat. sicut cū aliquis mouet pede vel manū aliis intent⁹. vel fricat barbā. nō ḡ hō oīa agit ꝑpter finē. Sed cōtra oīa q̄ sunt in aliq̄ gn̄e deriuant̄ a pncipio illi⁹ generis. sz finis ē pncipiū in opabilib⁹ ab homine vt pz p phm in secundo phisicoꝝ. ergo homini conuenit oīa agere propter finem.

¶ Hic doctor Sā. inq̄rit pmo. an hoi ꝯueniat agere ꝑpter finē. sic q̄ nō agat nisi pus mot⁹ a fine Circa h̄ q̄sitū. fm ordinē ⁊ moduz ꝑcedēdi scolasticū. D. S. Tria sūt pagēda. p⁹ titul⁹ q̄siti p argumēta p ⁊ ꝯtra fact⁹ ambigu⁹ exponet̄. scdo missio. d. in corpe q̄stionis ad aliqua certa pūcta redigēt ⁊ declarabit̄. tertio ꝓpōnes argumētoꝝ circa titulū q̄siti pmissoꝝ. si q̄ militent aduersus corporis missionē examinabunt̄ ⁊ exponēt̄ Et hūc ordinē cū D. S. seruabim⁹ fere p totā hāc lecturā. nisi ꝓpter tituli claritatē. vel cū ei⁹ expō in corpe habet̄. pmū q̄nq̄ omittamus ¶ Pro explanatōe igit̄ terminoꝝ q̄siti pn̄tis ⁊ p fundamēto dicēdoꝝ. optz aliq̄ pnotare (voti nāq̄ mei est rē q̄ad possum clari⁹ aperire. meq̄ adaptare auditorū capacitati) Primo ḡ notādū q̄ causalitas final' atq̄ effectiua. (sicut rō efficiēdi effectiua cā dr) sp se ꝯcomitātur. nūq̄ eīn finis hz cālitatē suā nisi sit apphēsus. vt āt apphēsus ē sic ē rō efficiēdi actū volūtatis Suppono eīn nūc eē de mēte. D. S. sic ⁊ clare ē de mēte Scoti i. ij. dis. iij. q. penultia. q̄ rō agēdi effectiue ipi appetitui nō ē inherēs appetitui. sz apphēsiue ꝯiācte ipi appetitui i eodē supposito Causalitas tñ final' fm ordinē nature por ē. ⁊ radix causalitati q̄ est rōis efficiēdi. ⁊ reducit̄ ad gen⁹ cause efficiētis. Nunq̄ eīn apphēsum obiectū eēt rō efficiendi act⁹ volūtatis. nisi qꝛ finalisat. qꝛ eīn finis ē ⁊ bonū et vt sic apphēsum. ideo ē rō efficiēdi ⁊ causandi actū appetit⁹. ita q̄ finis hz duplicē causalitatē distinctā sup actu appetit⁹ Unā finalē. aliā suo mō effectiuā respectu appetit⁹. ⁊ tñ vt patebit arti. iij. fm vtrāq̄ causalitatē specificat actū appetit⁹. cāto in alio gn̄e. In ꝓposito igit̄ quesito nō q̄rit̄ de causalitate quā finis hz. vt rō efficiēdi appetitus fm q̄ dr Cōmētator. xij. Methaph. ꝯmēto. xxxvi. ⁊ lxxvj. q̄ forma balnei vt ē in intellectu ē agēs desideriū. sz q̄rit̄ de causalitate finis formaliter vt ē finis Est aūt rō finis iuxta phm. ij. physi. esse gratia cui⁹ fit aliquid aut ē eē rōnē qua appetat̄ res Querere ḡ an hoi ꝯueniat agere ꝑpter finē. est q̄rere an hō agēdo sp tēdat in aliqd̄ bonū qd̄ sit rō q̄re agat. ⁊ an agēdo sp tēdat in aliqd̄ bonū. siue sit actio ipa quā vult agere. siue aliqd̄ p actōem factū Et ad hūc sensum ꝓseq̄t̄ D. hoc q̄situ. iij. ꝯtra gētiles c. ij. et. iij. ¶ An aūt causalitas final' ꝯueniat ipi ꝑut ē in executōe vel ꝑut ē in intētōe. videbit̄ in solutōe ad pmū argumētū an oppositū ¶ Nota scdo post d. S. in. ij. dis. p. q. ij. ar. p. et dis. xxviij. in expōne littere. q̄ finis capit̄ dupl'r Unus eīn ē finis opis alicui⁹. ali⁹ finis opant̄ Finis opis ē ad qd̄ opus ordinat̄. ⁊ infra q. xviij. et alibi dr finis act⁹. Finis āt opantis ē quē pncipaliter opans intēdit in quē ⁊ finis opis ordinat̄ Primo mō finis pt dici finis volūtatis. ⁊ sic oē bonū volitū qd̄ ē obiectū volūtatis dr finis Sz scdo mō dr finis magis ꝓprie qꝛ ē illud in qd̄ volūtas tanq̄ in vltimū tēdit. ⁊ est pmo volitū Et pt ꝯtingere q̄ ali⁹ sit finis voluntatis ⁊ opis

B

Finis habz duplicē cāsalitatez sup actu volūtatis

Exponit̄ titulus.

Finis opis / Finis opantis

ex vna pte. ꝛ ali⁹ intẽtõis volẽtis In ꝓposito igit̃ q̃sito intelligit̃ questio indistincte. ꝛ nũsio erit. ꝙ oportʒ ſp agere agẽdo actõem humanã ꝓpter finẽ agẽtis. siue singulari⁹ a fine actõis sue nõ. vñ agẽdo actõem q̃ est vltimus finis. idẽ est finis volũtatis ꝛ volẽtis ❡ Nota tertio. ꝙ hõ respectu actõis sue p̃t eẽ liber dupl'r. Uno mõ q̃ ad speci
Libertas q̃ ad specificatõnẽ. ꝛ q̃ ad exercitiũ — ficatõem act⁹. alio mõ q̃ ad exercitiũ act⁹ Quo ad specificatõem q̃dẽ vel q̃ ad obiectũ (qð idẽ est) qñ p̃t ipm velle vel nolle. ita ꝙ p̃t eã velle ꝛ oppositũ ei⁹ Sʒ q̃ ad exercitiũ est libertas. q2 p̃t eã exercere vel dimittere. Et p̃nt hee libertates separi. p̃t nãqꝫ eẽ libertas q̃nqꝫ q̃ ad exercitiũ. ꝛ tñ nõ ẽ libertas q̃ ad obiectũ. p̃t eñ volũtas esse determinata ad obiectũ. ita ꝙ nõ p̃t oppositũ velle. ꝛ tñ est indeterminata absolute q̃ ad exercitiũ. Tũc ergo hõ agit actõem humanã liberã qñ ad eã hʒ absolute indifferẽtiã. sic ꝙ p̃t eã agere ꝛ nõ agere. ꝛ p̃t velle ꝛ agere h̃ vel aliud Liberũ g̃ arbitriũ dr̃ respectu vtriusqꝫ libertat̃. q̃uis q̃ntũ ad origiñẽ nõis videat̃ magis ptinere ad libertatẽ obiectiuã Hʒ siq̃dẽ. D. S. p̃. p. q. lxxxiij. ar. iij. ad scðm. ꝙ liberũ arbitriũ dr̃ quasi liberũ iudiciũ. qð ẽ electio ipa aũt electio ẽ respectu ei⁹ qð ẽ ad finẽ. vñ ꝛ si liberũ arbitriũ dicat̃ liberũ respectu exercitij act⁹. h̃ erit inq̃ntũ illis exercitiũ apph̃ẽdit̃ vt mediũ ad finẽ libere eligabile.
Uolũtas deliberata. — ❡ Ex his pʒ q̃ sit volũtas deliberata. q2 nõ dr̃ deliberata q̃si ipa deliberet. sʒ q2 seq̃t̃ (nõ q̃dẽ formaliter libertatẽ rõis) sʒ indifferẽtiã rõis. q̃ nata ẽ se habere ad iudicandũ illud vel oppositũ ei⁹ Ita ꝙ idẽ sit volũtas deliberata qð liberũ arbitriũ. qð ẽ volũtas vt seq̃t̃ deliberatõeʒ et indifferẽtiã rõis Supponim⁹ eñ nũc. q2 libertas formalis in volũtate ẽ ex indifferẽtia rõis. q̃re ꝛ dr̃ facultas volũtatis ꝛ rõnis. nõ ꝙ sit volũtas ꝛ rõ. sʒ q2 ẽ volũtas in habitudine ad rõnẽ. vt videri p̃t in p̃. p. vbi statim ꝛ in de veritate materia. xxiiij. ❡ Attẽde tñ ꝙ volũtas dr̃ deliberata dupl'r. vno mõ expl'se. alio mõ interp̃tatiue. Expresse q̃dẽ qñ positiue inq̃sitio p̃cedit de aliq. qñ videlicʒ attẽdit̃. q2 ẽ pformis vel difformis regule sue. ꝛ tũc approbat̃ vel respuit̃ Interp̃tatiue ãt dr̃ volũtas deliberata q̃ in aliqð psentit. nõ p̃cedẽte deliberatõe ꝛ inq̃sitõe exercita q̃ tñ potuit exerceri Et vtroqꝫ mõ act⁹ p̃cedẽs a volũtate habet̃ tãq̃ pfecte volũtari⁹ ꝛ human⁹. nec tñ arbitrãdũ est oẽm motũ q̃ est cũ apph̃ẽsione eẽ deliberatum Oportʒ eñ p̃mo ꝙ p̃cesserit apph̃ẽsio nõ q̃cũqꝫ sʒ intellect⁹. nec sufficit q̃libet apph̃ẽsio itellect⁹. sʒ deliberatiua q̃ potuerit aduerti an talis act⁹ eẽt pformis regule sue vel nõ Et potuerit regula ad opus applicari ❡ Ex his seq̃tur ꝙ mot⁹ sensualitatis sequẽtes solã imaginatõem nõ sũt hũani Scðo seq̃t̃ ꝙ mot⁹ subit⁹ rõis ꝛ pplacẽtia volũtatꝫ ipaʒ sequẽs nõ ẽ act⁹ human⁹. Et inde ẽ ꝙ hmõi mot⁹ pfecti p̃cti rõnẽ nõ h̃nt. vt ĩfra patebit Act⁹ igitur hũan⁹ ẽ q̃ p̃cedit a volũtate deliberata directe vel interp̃tatiue ❡ His p̃missis p̃cedam⁹ facili⁹ ad scðm p̃ncipale. videlʒ corpis articuli respõsionẽ circa quã dr̃ d.

❡ Respõdeo dðm ꝙ actionũ q̃ ab hoie agunt̃. ille sole p̃prie dicũt̃ hũane q̃ sunt p̃prie hois inq̃ntũ ẽ hõ. Differt ãt hõ ab alijs irrationabilib9 creaturis in h̃ ꝙ ẽ suoꝝ actuũ dñs Unde ille sole actõẽs vocãtur p̃prie hũane q̃rũ hõ ẽ dñs. Est ãt hõ dñs suorũ actuũ p rõnem ꝛ volũtatẽ. vñ ꝛ liberũ arbitriũ eẽ dr̃ facultas volũtatꝫ ꝛ rõnis. Ille g̃ actõẽs p̃prie humane dicũt̃ q̃ ex volũtate deliberata p̃cedunt

❡ D. S. Respõdẽdo ad q̃sitũ duo facit. p̃mo deducit quãdã pclusionẽ p̃ambularẽ necẽario p̃mittẽdã p intellectu cuiusdã termini pcl'onis misiue subinferẽde Scðo subiũgit ipaʒ misiuã pcl'onẽ cũ ei⁹ pbatõe. ibi Manifestũ ẽ ꝛc. Statuim⁹ ãt litterã. D. S. tã i corpe articuli q̃ʒ in q̃buſdã solutõib9 pluries ib9 sic pure atqꝫ interponere expõnẽ. quã dñs ex alto dederit. q̃ntũ possibile erit clarã. vt audien⁹ appareat quorsuʒ intẽtio doctoris pergat Particularisata eñ ab ingenijs p̃uis facili⁹ capiũt̃
Nec ẽ ꝓpositi mei aliq̃d alienũ doc. Scið tribuere. sʒ q̃ ipe posuit. p posse fideliter exponere. ꝛ maxie ex ipi⁹ doc. Scri alibi dictꝫ atqꝫ sui fidelissimi defensorꝫ Joãnis Capoli. ex his q̃qꝫ q̃ ex. D. S. ipe didici Si ãt q̃nqꝫ dicta alioꝝ p̃sertim Scoti induxero. ideo facio nemo dubitet vt vel d. san. defendat̃ vel exponat̃. nõ aũt p cuiuscũqꝫ pẽptu aut vilipẽsione. ❡ Quo igit̃ ad p̃mũ hui⁹ corpis doc. p̃mittit hãc pcl'onẽ p̃ambularẽ Ille actõẽs dicũtur ꝓprie hũane q̃ ex volũtate deliberata p̃cedũt. alie ãt actiones hoi pueniẽtes p̃nt dici hois actõẽs sʒ nõ ꝓprie humane. Quia ãt hec pclusio ẽ bimẽbris. d. pbat ꝛ infert. p̃mo p̃mã ei⁹ p̃tẽ. scðo scðaʒ ibi. (Si q̃ ãt ꝛc.) pbat̃ prima ps sic Ille sole actõẽs vocãt̃ ꝓprie hũane. q̃rũ hõ est dñs. sʒ hõ ẽ dñs suoꝝ actuũ p rõnẽ ꝛ volũtatẽ. g̃ ille actiones q̃ ex volũtate deliberata p̃cedũt (intellige directe deliberata vel interp̃tatiue) dicũt̃ solũ hũane ꝓprie Maior hui⁹ rõis pbat̃ a p̃ncipio littere sic. ille sole actõẽs dicũt̃ ꝓprie hũane q̃ sũt hois inq̃ntũ hõ. i. ẽm id qð ẽ sibi ꝓpriũ ꝛ ẽm vltimã ei⁹ drñam. sʒ hõ differt ab alijs irrationalib9 creaturis in h̃ qð ẽ suoꝝ actuũ dñs. g̃ maior vera Ista maior iã assumpta p p̃ncipali maiore relinq̃t̃ nota. q2 hũane actõẽs dicũt̃ denoiatiue ab hũanitate. g̃ ille sũt hũane q̃ sũt hois inq̃ntũ hõ ab hũanitate. q̃ pstituitur p rõnale Minor ꝓxima relinq̃t̃ nota ꝛ patebit articulo sequẽti. ❡ Nota. h̃ ꝙ hõ ẽ dñs suoꝝ actuũ nõ ꝙ possideat eos sicut dñs. sʒ q2 dñi ẽ impare libere seruo q̃ ei⁹ potestati subdit̃. sic hõ ẽ dñs actuũ suoꝝ. q2 libere p̃t agere ꝛ nõ agere. ꝛ agere h̃ vel illud. Et h̃ est q2 p̃t iudicare de iudicio suo vt patebit Minor ãt p̃ncipal' pbat. q2 hõ est dñs p liberũ arbitriũ. igit̃ p volũtatẽ ꝛ rõnẽ Añs notũ Tenet pña. q2 liberũ arbitriũ ẽ facultas volũtatꝫ ꝛ rõnis ad sensum dictũ in tertio notabili supra Dixi ãt circa istã p̃mã p̃tẽ pcl'onis (Intellige directe ꝛc.) ꝓpter infra dicẽda. q. lxxxiij. ar. v. ad scðm. ꝛ alibi. nã ꝛ act⁹ q̃ p̃cedit a volũtate cũ absentia deliberatõis exercite. possibil' tñ ꝛ debite habet̃ tãq̃ deliberatus

ꝓpositũ auctoris

pcl'o preambularis

Consequẽter cũ dr̃. d.

❡ Si que aũt alie actõnes hoĩ pueniãt p̃nt dici q̃dẽ hõis actõnes. sed nõ p̃prie humane cũ nõ sint hominis inquãtũ est homo

❡ Subiũgit scðam p̃tẽ pcl'onis p̃ambularis p̃misse quã pbat sic Humana actio dr̃ q2 ab hoie inq̃ntũ hõ. s. (a volũtate deliberata) igit̃ q̃ est ab hoie nõ vt hõ nõ ẽ humana Añs patuit. ꝛ tenet pña ex illa maxima posteriorĩstica Sicut affirmatio ẽ cã affirmatõis ꝛc. Un̄ humana actio req̃rit vt sit ab hoie. sʒ agẽte mõ humano. s. (deliberate). i. ꝓpter aliqð bonũ a rõne deliberata p̃stitutũ. sʒ ad actõem hois sufficit ꝙ sit ab hoie q̃cũqꝫ mõ etiam ẽm naturã vel imaginatõeʒ tñ. q̃re esto nõ deliberate actõẽs nõ dicant̃ humane ꝓpter defectũ modi agẽdi. ꝛ q2 nõ a p̃ncipio rõnali vt sic. tñ p̃nt dici hois.

❡ Manifestũ est aũt ꝙ oẽs actõẽs que proce

dūt ab aliqua potētia causant ab ea ſm rōnem sui obiecti. obiectū aūt volūtatis est finis ⁊ bonū. Un de oportet ꝙ oēs actōes humane ꝑpter finem sint.

¶ Hic ꝯnr doctor deducit ꝯclōnē rñsiuā ad q̄situ istā. Oēs actōes humane ꝑpter finē sūt. hec ꝯclusio q̄ ad suū subiectū pꝫ ex ꝑambulari. s. q̄ actiones dicant humane. Et itelligit sic ꝯclusio ista. ꝙ dū hō agit vt hō. ac ꝑ hoc actōem humanā sꝑ agit ꝑpter finē. s. deliberatū ⁊ a rōne ꝯstitutū. ⁊ nō intelligit ꝙ ois actio hūana sit ꝑpter finē. vt patebit ad scōm. Un̄ ꝯclusio accipiēda ē vlr̄ loquē do in sensu ꝑ q̄ fit. ⁊ nō quē v̄ba faciūt. qꝛ vult d. S. respōdēdo ad q̄situ ꝙ hō sꝑ agit ꝑpter finē. Probat āt cō clusio supponēdo ex ꝯclōne ꝑambulari. ꝙ actio hūana dr̄. qꝛ ē a volūtate deliberata. sic arguēdo. Obiectū volūtatis ē finis ⁊ bonū. sꝫ oēs actōes hūane. qꝛ ꝓcedūt a volūtate causant ab ea ſm rōnē sui obiecti. g̊ oēs actōes hūane causant ex rōe finis. vel sūt ꝑpter finē. Maior pꝫ de se. qꝛ q̄libet appetit⁹ ē boni. g̊ ⁊ volūtas. Minor pꝫ ꝑ illā ꝓpone litterē. qꝛ oēs actōes q̄ ꝓcedūt ex aliq̄ potētia causant ab ea ſm rōem sui obiecti. s. formal. g̊ ⁊ actōes volūtatꝭ. ꝯn̄a clara. añs pꝫ exēplariter extra litterā de visione q̄ ꝓcedit a potēa visiua ſm rōnē colorati vel lucidi. Nō em̄ ꝓcedit visio a visu nisi respectu lucidi vel colorati. Et si aliq̄d ꝑ se ē color vel lumē ꝑ se videt. si aūt ꝑticipat colorē vel lucidit atē videt ꝑ accn̄s. ⁊ sic de oībꝫ potētijs. Et causant actōes ſm rōes obiecti ꝑsertim formal terminatiue qd̄ ē adeq̄tū potēe. nō aūt obiectū motiuū ē adeq̄tū. nec oīa ferūt ad potētiā sub rōe motiui sꝫ terminatiui. vide d. S. in de v̄tutibꝫ. mat. q̄. q. iiij. in cor.

¶ Nota āt circa ꝯclōnē respōsiuā ⁊ ꝓbatōem ei⁹ ꝙ hic capit finis extēse ꝓ oī bono terminatiuo volūtatꝭ. siue ſm actū q̄ dr̄ volūtas. siue ſm actū q̄ dr̄ intētio. Et ē bonū ⁊ finis isto mō obiectū formale. tā motiuū q̄ꝫ terminatiuū ꝑ se. vt em̄ infra patebit. nec malū est nolitū nisi rōne boni. pꝫ g̊ ꝯclusio ⁊ Maior ei⁹ ꝙ hō agēdo actōem ex deliberatōe sꝑ agit ꝑpt finē. qꝛ ad min⁹ vult ipam actōeꝫ vt ē bona. ⁊ sic vt finalisat. qꝛ bonū hꝫ rōnē finis in actu exercito. i. (exercet causalitatē finis) vt bonū ē. qꝛ sic est rō appetendi, vel oꝑandi qd̄ est hr̄e causalitatē finis. qꝛ hō vt sic nihil agit nisi velit ex delib̄atōe. sꝫ oē volitū ē volitū vt bonū. sꝫ bonū vt volitū est ḡra cui⁹ vult. g̊ ē finis. Et vult ista ꝯclō ⁊ ei⁹ ꝓbatio. ꝙ hō vt sic sꝑ agit ꝑpter finē ꝯstitutū ꝑ rōnē. An āt agēdo actōem q̄ est hoīs tm̄ agat ꝑpter finē. videbit ad scōm ⁊ tāntū de scōo ꝑncipali hui⁹ articuli. ¶ Restat nūc tertiū ꝑncipale. vt examinemus argumēta circa q̄situ ꝑmissa. Et ꝑmo argumētuꝫ in ꝯtrariū eo ꝙ ꝯcordet cū determiatōe habita in corpe ⁊ eā ꝯfirmet. quēadmodū in h̄ libro fere sꝑ solet. ⁊ deinde dicemus ad alia ſm ordinē añ oppositū ꝑmissa. interserēdo solutōes doctoris.

Argumētū igit in cōtrariū

Cōcedit. qꝛ ꝯfirmat directe ꝯclōnē rñsiuā corpis. nā oꝑabilia hūana sūt actōes morales hūane. ⁊ g̊ si tales agēdo hō agit ꝑpter finē. s. a rōe ꝯstitutū. igit ꝯclō v̄a. ¶ Nota tm̄ circa maiorē hui⁹ rōis ꝙ solet eē questio ⁊ difficultas q̄ sit causalitas ⁊ deriuatio eoꝝ q̄ sūt in aliq̄ gn̄e a primo ei⁹ gn̄is. Nō em̄ videt ꝙ sit realis effectiua. nā albedo est ꝑmū in gn̄e coloris. ⁊ tm̄ non causat realiter effectiue alios colores. Silr ꝑmū eternū est ꝑmū in gn̄e eternoꝝ. nec tm̄ alia realiter causat. ¶ Ex opposito āt videt. qꝛ de⁹ est ꝑmū in gn̄e entiū ⁊ est ꝑma vita. ⁊ cā oīm viuētiū entiū realiter effectiue ⁊c. Ad h̄ dr̄ ꝙ aliud ē dicere tale ꝑ essentiā. ⁊ ꝑmū in aliq̄ gn̄e. Et scōo aliq̄d eē ꝑmū in aliq̄ gn̄e ē entiū vario mō. Per essentiā em̄ tale est. qd̄ ē ipa natura nō ꝯtracta. ꝑ se naturalr̄ subsistēs. Et tale ꝑ eēntiā ex scōo metaphysice textu cōmenti scōi. est cā oīm q̄ sunt ꝑ ꝑticipatōem in gn̄e cause efficientꝭ. Sꝫ ꝑmū in aliq̄ gn̄e distinguit. Aut em̄ ē ꝑmū in rōe mēsure. et sic nō req̄rit causalitas effectiua eius sup alia. nec per ꝯsequēs deriuatio alioꝝ in gn̄e cause efficientꝭ. sꝫ sufficit depēdere in gn̄e cause formal. eo mō q̄ exēplar vt sic. est cā exemplari ⁊ q̄ formali⁹ ⁊ simplici⁹ ex natura. ē mēsura et rō cognoscēdi min⁹ simplex. Et h̄ habet ex d. s. ꝑ. ꝑte. q. x. ar. vj. ad q̄rtū. ¶ Aut ē ꝑncipiū ꝑ se ꝑmū in aliquo gn̄e cause puta finalis vl̄ efficientꝭ ⁊c. Tūc oīa que sunt post dependēt a ꝑmo in tali gn̄e cause. Sicut a ꝑmo efficiente om̄e efficiēs effectiue. ⁊ a ꝑmo fine oīs finis finalr̄. vt statim patebit. Sic g̊ pꝫ ꝙ a ꝑmo alicui⁹ ordinis dependēt oīa q̄ sunt post ea depēdentia q̄ correspōdēt tali ordini. Un̄ albedo ē ꝑmū in rōe mēsure respectu alioꝝ coloꝝ. ⁊ g̊ alij dependēt ab ea formalr̄ tāq̄ꝫ a ꝑfectiori et actualiori in gn̄e coloris. De⁹ aūt ē ꝑmū in gn̄e entiū tā q̄ꝫ ens ꝑ eēntiā. ⁊ vita ꝑ eēntiam. ⁊ iō ab ipo om̄e ens ⁊ oīs vita depēdet in gn̄e cause efficientꝭ. vt aūt ē ꝑmus finis ſm rē ⁊ ſm se. sic oīs finis ab ipo depēdet. ⁊ nihil est bonū vel finis sine depēdentia ab ipo. Quia āt quo ad nos btitudo ⁊ vltim⁹ finis in cōi hꝫ euidentē rōem summi boni. Ideo q̄ ad nos nihil appetit nisi in ordine ad vltimū finem vel btitudinē in cōi. vt patebit postea. Sic om̄is causalitas materialis reducitur ad ꝑmam materiam. Seq̄tur solutio ad ꝑmū añ ꝯtrariū.

¶ Ad ꝑmū g̊ dōm ꝙ finis ⁊ si sit postrem⁹ in executōe. ē tn̄ ꝑm⁹ i intētōe agētꝭ. ⁊ h̄ mō hꝫ rōeꝫ cause.

¶ Scōm g̊ hāc solutōem d. dico. Ad maiorē illius ꝑmi argumēti ꝙ in sensu diuiso vl̄ materialr̄ loquendo de cā ipa ē vera. Et notāter naturalr̄. qꝛ nō sꝑ cā ē prior tꝑe. sꝫ sꝑ ꝑor ē natura ⁊c. Ad minorē dico ꝙ vera ē. finis hꝫ rōem vltimi in executōe. est tm̄ ꝑmū in intentōne agētis. ⁊ sic ꝯuenit oēm aliā causalitatē. ⁊ ē rō ꝑpter quā agens agit. Nota circa hāc solutōem ꝑmo. ꝙ est duplex finis. Un⁹ q̄ ꝑest actōi agentꝭ. Ali⁹ āt q̄ ꝑ actōem agētis in eē ꝓducit. De scōo nō est q̄stio qn̄ sit posterior in executōe. Sꝫ ꝑmus lꝫ in se sit añ actōem agētis. nō tm̄ vt ē finis agētis. Nā ē finis ei⁹ vt possideat vl̄ habeat. ⁊ sic ē posterior in executōe. Sic de⁹ ipe q̄ ē finis supnaturalis btitudinis. in se q̄dē ē añ oꝑatōes. q̄ ꝑpter ipm fiunt. sꝫ tm̄ ꝑ oꝑatōes illas fit vt hoc bonū hō ꝯsequatur. Et deus fiat finis huius hominis. vt patebit infra.

¶ Nota scōo circa eandē solutōem ⁊ rñsionē ad minorē. qꝛ ē dubiū. Nā cū causalitas finis sit realis. oꝑꝫ finē dū causat realr̄ eē. Ergo finis causat ſm ꝙ ē extra ⁊ non ſm ꝙ hꝫ eē in appꝑhensione agētis. Ad hoc ē duplex mod⁹ dicēdi in schola d. s. ꝑmus ē. ꝙ finis causat reale in suo gn̄e ſm ꝙ hꝫ eē reale. nō q̄dē in se sꝫ ꝑ suā spēm in aīa ſm qd̄ eē causat finalr̄. Ita ꝙ illud eē in aīa ꝑ spēm fundet relatōem realē causalitatꝭ nō ꝑ se. sꝫ ꝑ fine q̄ ꝓducitur. ¶ Scōs mod⁹ ē q̄ habet ex d. s. ꝑ. ꝑ. q. iiij. vbi habetur ꝙ bonū hꝫ ratōnem cause finalis (. i. bonum vt sic trahit appetitū qd̄ ē finalisare) Quare seq̄tur ꝙ ſm illud ꝯuenit fini. causalitas finalis ſm ꝙ hꝫ rōem boni. Sed vnūq̄dq̄ ē bonū. inq̄tū hꝫ esse. Quare sm eē ꝯuenit ei

Que sit cāli tas ꝑmi alicui⁹ gn̄is

Declarat ꝓbatio.

tn sua causalitas. Appetit eñ scia vt insit. ꝛ pecunia vt habeat. Esse ḡ rei absolute. ē id qđ causat finalr. inq̄tū abstrahit ab executōe ꝛ ab intentōne. Sic q̄ eē intentū vel apphensum nō ē rō appetēdi rem. s; esse absolute ẜm se. Sed tñ eē in intentōne est ꝯditio eē causant; finalr. q: nūq̄ eē rei traheret ad se appetitū. nisi esset apphensa. Vñ causalitas ꝯuenit rei reali rōne eē sui. vt ē extra. nec tñ vt in executōe nec ẜm eē in intentōe. s; vt abstrahit ab oib; istis modis essendi. Esse tñ in intentōe ē ꝯditio et rō fundādi relatōem causalitat;. nō q̄ eē intentū fundet s; ē sić sine q̄ res nō fundaret relatōem Et q: res hñs eē reale ē realis. vt sic habet etiā eē realr apphēsum in appetente. Et ḡ ipa res fundat istā relatōem causalitatis finis p se. ¶ Ex his pz. q̄ iuxta ꝑmū modū dicēdi D. in hac solutōe intelligēdus eēt q̄ finis ē ꝑmū in intentōe agētis. Et illud eē qđ hz in intētōe fundat causalitatē; nō p se. s; p re q̄nq̄ extra existēte. Juxta āt ẜm modū ē intelligēd᷑ q̄ finis ē ꝑmū in intētōe. ꝛ hoc mō hz rōem cause. nō q̄ esse intētū sit rō causandi finalr. s; est ꝯditio rōis causandi finalr. sc; ipsius eē rei natural' in se Inq̄tū accipit abstracte a mō essendi in intētōe et executōne. Esse eñ in executōe ē effect᷑ ꝛ agēns ꝛ finis. Et iste modus satis apparet attēdēti. q̄ cū q̄s cupit rem tāq̄ bonā ꝛ finē. nō cupit eā vt hz eē in intētōe vl' executōe. sed cupit rem ẜm eē reale suū absolute. ꝛ postea cogitat quō velit ꝯsequi p executōem medioꝝ in ipam ordinatoꝝ ꝛc. Semꝑ attēto q̄ causare finalr ē solū mouere appetitum ad specificatōem actus. qđ ꝯuenit rei grā sui vt ei qđ est apphensioni sicut rōni sine qua nō

¶ Ad scđm dđm q̄ si q̄ actio hūana sit vltim᷑ finis optet eā eē volūtariā al's nō eēt humana vt dictū ē. Actio aūt aliq̄ dupl'r đr volūtaria. Uno mō. q: impat a volūtate. sicut ābulare vl' loq̄. Alio mō q: elicit a volūtate. sicut ipm velle. Jmpossibile āt est q̄ ipe actus a volūtate elicit᷑ sit vltim᷑ finis Nā obiectū volūtatis ē finis. sicut obiectū visus est color. Vñ sicut ipossibile est q̄ ꝑmū visibile sit ipsum videre. q: oē videre ē alicui᷑ obiecti visibilis. ita est impossibile q̄ ꝑmū appetibile qđ ē finis sit ipm velle. Vñ relinquit q̄ si qua actio hūana sit vltim᷑ finis q̄ ipa sit impata a volūtate. ꝛ ita ibi aliq̄ actio hoīs ad minus ipm velle est ꝑpter finē. Quicq̄d ḡ hō faciat verū est dicere q̄ hō agat ꝑpter finē etiā agendo actōem q̄ ē vltimus finis.

¶ Ad bñ examinādū ꝓpōnes ꝛ ꝯñam hui᷑ argumēti scđi. Suppono nūc q̄ vltim᷑ finis accipit dupl'r. vno mō p vltimo fine obiectali q̄ ē summū bonū q̄etans appetitū. Alio mō p vltimo fine formali. q̄ ē ꝯsecutio vltimi finis ꝑmo mō. Que q̄dē ꝯsecutio ē actio melior inter oia creata formalr inherētia beato. Et tñ ista duo. sc; bonū vltimū obiectale ꝛ formale nō sunt ꝓprie duo fines. s; vn᷑ vt patebit infra. q. xi. Et q̄lib; illoꝝ bonoꝝ est ꝑmo volitū vnū simpl'r. aliud inter bona creata. Et q̄a volūtas nō pt ꝑmo velle suū actū. igit act᷑ voluntatis elicit᷑. nō ē btitudo formalis. s; hō volendo btitudinē formalem hz ipam p rōe appetēdi. Et sic act᷑ volūtatis hz actū q̄ ē btitudo p fine imediato. q: oē bonū volitū hz se vt finis. ¶ His notatis dico ꝑmo ad ꝯñam argumenti. dato q̄ ꝑmisse essent vere. nō sequit ꝯclō. s; deberet inferri. ḡ aliqua actio nō est ꝓpter finē. sc; inherentē q̄ sit etiā actio. s; nō đz inferri. ḡ hō etiā agēdo actōem q̄ est vltim᷑ finis nō agit ꝓpter finē. sc; etiā q̄ est actio ꝛ obiectū volūtatis. Et hoc D. ostidit in solutōe. q: actio q̄ ē vltimus finis. optet q̄ sit volūtaria. s; nō ē elicita a volūtate. q: actio q̄ ē vltim᷑ finis est ꝑmo volita. Act᷑ āt volūtatis nō est ꝑmo volit᷑. ḡ vltim᷑ finis formalis est actio impata. Ipm ḡ agendo vult eū agere. s; bonū volitū ē obiectū volūtatis ꝛ finis. Quare sequitur q̄ etiā agēdo potissimā actionē agat ꝓpter finē sic. q̄ act᷑ volūtat; est act᷑ eīu. Actus āt impat᷑. q̄ ē btitudo formalis est obiectū ꝛ act᷑. Beatitudo aūt obiectal' ē obiectū eīu.

¶ Potest scđo dici ad maiorē. Jd qđ ē vltimus finis simpl'r obiectalis. nō ē aliq̄ mō ꝓpter finē. int᷑ nec extra. s; vltim᷑ finis formalis nō ē ꝓpter finē eiusdē ordinis. (sc; creatū inherentē) pt tñ esse ꝓpter finē extra. Vñ. D. s. in q̄rto. dis. xix. q. ꝑ. ar. ꝑ. q̄stiū. scđa. dicit. q̄ñ res hz extra se finē. tūc optet q̄ finis interior ad exteriorē ordinet. vt sic exterior sit q̄si finis vltimus. Et finis interior q̄ est opatio sit ad illū ordinat᷑. Hec ille. Quare ꝯcessa minore. q̄ ē vera ꝑmissiue. q: aliq̄ opatio ē vltim᷑ finis formalis. igit talis nō ē ꝓpter finē interiorē. s; tñ pt eē ꝓpter exteriorē. Visio eñ btifica ordinat ad deū ꝛc. Vide Capreolū in. j°. dist. ꝑ. q. ꝑ. ad argumēta ꝯtra q̄rtā ꝯclōnē Ubi hz. quō; act᷑ volūtat; etiā q̄ ē fruitio. ordinatur in visionē sicut in finē intra. ¶ Tertio dico ad minorē q̄ est falsa. Nec habet in ꝑ°. Ethicoꝝ. q̄ actōnes aliq̄ sunt vltim᷑ finis simpl'r s; habet q̄ in q̄busdā actōes sunt fines. in q̄busdā opata. Sed tñ ꝛ opatōes q̄ dicuntur fines (sc; ꝓpinq̄. q: nō ꝯstituūt aliqđ opatū ꝑmanēs) ordinant in finē vlteriorē. sc; bonū opantis vel alioꝝ. sicut pz in citharisatōe ꝛ aliis ludicris ꝛ iocosis actōib;. Vñ D. s. ꝑ. p. q. joz. ar. ij. Ad scđ; đt. q̄ phs loq̄t de finib; artiū. Quaꝝ q̄dā hñt p finib; opatōnes ipas. sicut citharriste. finis ē citharisare. q̄dā ẜo hñt p fine opatū. sicut et edificatoris finis nō est domificare. s; domus. Hec ille Ex q̄b; pz q̄ posset dici q̄ q̄dā actōnes sunt fines vltimi. q: nō hñt aliū finē in tali arte. ꝛ tñ hō agēdo istas actiones opat ꝓpter finē. tū q: vult illas actōes agere. Ergo velle sui hz cām finalē. tū q: ille actōes ordināt̄ in bonū hoīs ꝛc. ¶ Circa ꝑmā solutōem nota intellectū terminoꝝ. Nā valde frequēter occurrūt in hoc ope. q̄d videlicet impetret noie (elicite ꝛ impare actōis) Nā actio elicita volūtatis est. q̄ imediate ab ipa volūtate pducitur. sic. q̄ nulla potētia mediat inter volūtatē ꝛ talē actionē. s; volūtas ipa ē ꝛ ꝑncipiū imediatū ꝛ subiectum.

Quid actio elicita et imperata

Actio ẜo volūtaria impata ē quā volūtas nō imediate pducit. nec ē ei᷑ subiectū. s; ē alteri᷑ potētieq̄ mouet a volūtate ad eliciendū istā opatōem. sic q̄ talis opatio est alteri᷑ potētie elicitiue ꝛ inhesiue. s; ē volūtatis remote. imediāte videlicet potētia ab ea mota. q̄ nata ē sibi obedire ꝛ agere cū volūtas vult. Et sic act᷑ intellect᷑. sir appetit᷑ ꝯcupiscibil' ꝛ irascibil'. mot᷑ q̄q; mēbroꝝ pñt eē volūtarie actōes impare. Vide ad ꝓpositū loquētē Scotū in q̄libet. q. xvij. in scđo ꝑncipali. vbi ponit duplex iputabile. Vnū qđ ē imediate in ptāte volūtat;. Aliud qđ nō ē imediate in ptāte volūtatis. Et đt q̄ ad iputabile ꝑmo mō nō reqrit nisi ipa potētia volūtatis. Ad actū; aūt iputabilē scđo mō reqrit potētia alia a volūtate exequens illū actū. Et p actū imediate iputabilē, intelligit idē qđ doctor hic p elicitū. ꝛ p iputabilē mediate. intellig

Scotus concordat

git actū volūtariū imperatū. z tn̄ in alijs locis vtif eadem distinctōe sub eisdē terminis hic a D. positis

¶ Ad tertiū di. q hmōi actōnes nō sunt pprie hūane. qz nō pcedūt ex deliberatōe rōis q̄ ē pprium principiū hūanoz actuū. z ideo hn̄t q̄si finē imaginatū. nō aūt p rōem p̄stitutū.

¶ Circa hāc solutōem opter p̄supponere q pprīū motiuū volūtatis ē rō practica. z nūq̄ cognitio sensitiua tm̄ q̄ est pprīū motiuū appetit' sensitiui. Vn̄ qn̄ rō aliqd nō apphendit. tūc nō ē act' volūtatis. Licet possit ēē actus appetit' sensitiui vel naturalē q sequit dispōem q̄litatum naturaliū in hoie Hoc supposito dico ad maiorē Tūc videt hō agere pp̄ter finē zc. Vez p̄stitutū p rōem z finē volūtatis qn̄ deliberat. z tūc actio pcedēs ad talē finem ex p̄conceptōe. ē actio hūana Dico scdo. q etiā qn̄ nō deliberat agit pp̄ter finē. vel imaginatū vel a natura intētum. s; tūc agit actōem hoīs nō hūanā. Ad minorē. Cōcedo eā. s; tn̄ tales actōnes nō sunt hūane. Et dico ad pbatōem q mouere pedē absq̄ deliberatōe p̄t ēē pp̄ter finē imaginatū. z ꝯfricatio barbe. ēt pp̄ter finem naturalr desideratū. qz scz natura intēdit se alleuiare a pruritu. et sic ē finis natural' zc. g̃ nō oīa hō agit zc. Vez nō omīa agit pp̄ter finē volūtatis q̄ ē bonū apphensum p rōnem. cū hoc tn̄ stat q agēdo actōes hūanas. sp agit pp̄ter finē deliberatū. Et cū agit actōes hoīs. agit pp̄ter finē imaginatū vel naturalr desideratū. ¶ De hac solutōe d. s. 3° ꝯtra gentī. c. ij. circa finē dr. Actōes q̄ fiunt sine attentōe nō sunt ab intellectu. s; ab aliq̄ subita imaginatōe vl' naturali p̄ncipio. sicut inordinatio humoris pruritū excitātis. est cā ꝯfricatōis barbe. q̄ fit sine attentōe intellectus. Et tn̄ hec ad aliq̄s fines tendūt. s; p̄ter ordinē intellect'. Hec ille. Ex q̄bus patent dicta.

¶ Utz agere pp̄ter finē sit pprīū rōnal' nature

C

Ad scdm sic pcedit'. Videt' q agere pp̄ter finē sit pprīū rōnalis nature. Hō enī cuius ē agere pp̄ter finē nūq̄ agit ppt finē ignotū. s; multa sunt q̄ nō cognoscūt finem. vel qz oīno carēt cognitōe sicut creature insensibiles. vel nō apphendūt ratōem finis. sicut bruta aīalia. Videt' g̃ pprīū ēē rōnal' creature agere ppt finē. ¶ P. Agere pp̄ter finē ē ordinare suā actōem ad finē. s; hoc ē rōnis opus. g̃ nō ꝯuenit his q̄ rōne carēt. ¶ P. Bonū z finis ē obiectū volūtatis. sed volūtas in rōe ē. vt dr in tertio de aīa. g̃ agere pp̄ter finē nō ē nisi rōnalis nature Sz ꝯtra ē qd̄ phs pbat in scdo physicoz. q nō solū intellectus. sed etiā natura agit pp̄ter finem.

¶ Hic D. ondit quō agere pp̄ter finē ꝯueniat hoī. an ꝯueniat sibi adeq̄te. z q̄ differēter ab alijs rebꝰ. Pro intellectu argumētoz z dicēdoz in corpe. p̄mitto primo ex d. s. in de veritate q. xxiij. ar. ij. q tota radix libertatis in appetitu z opatōe. depēdet ex indifferētia iudicij.

Radix libertatis

Nūq̄ enī appetit' z opatio discordat a pticulari iudicio scz ꝯpleto. nisi sit aliqd phibens. Si g̃ iudiciū erit liberū sequitur libertas in opatōe z appetitu. Si aūt nō sit libertas in iudicio. nō ē libertas in appetitu z actōe nisi ꝯditionata. qz scz p̄t ēē talis actio vel opposita si fuerit aliud iudiciū. Dicit' aūt liberū iudicium. qz indeterminatū ad vnū oppositoz. Naturale aūt. qz determinatū ad vnū. Intelligit' aūt iudiciū ēē indeterminatum ad vnū dupli'r. Vno mō qz dū agit' z exercet' sit indeterminatū. scz absolute. qz in virtute potētie rōnalis ē hatere tale vel oppositū iudiciū. Scdo intelligit'. qz potentia rōnalis p̄t se sup suū iudiciū etiā positū. s; nō oīno plenū. reflectere z ip̄m mutare. Quare sequtur q solū in habētibꝰ liberū arbitriū est libera determiatio appetit' z actōis pp̄ter finē apphēsum. Sed in nō habētibꝰ liberū arbitriū. vt in bestijs statim ad apphensionē finis. sequtur opatio p estimatōnem naturalē. Et ex h̄ habet' fundamētuz dicendoz. cū dicit' qz hō seip̄m determiat ad finē. Bestie āt sunt determinate p naturalē instinctuz. Silr pure naturalia p p̄ncipia naturalia ¶ Scdo p̄mitto. q qz finis ē gr̄a cui' aliqd fit. Ideo cognoscere rōem finis ē cognoscere. quō talis finis sit rō medioz. z qz talia media fiant vt q̄s talē finē habeat. qd̄ nō ē nisi hntis cognitōem collatiuā. Cognoscere āt finē materialr. ē apphendere illā rē pp̄ter quā aliqd fit. s; nō apphendit' vt pp̄ter eam aliqd fiat. Nec cognoscit' ordo medij ad finē. s; medium pp̄ter finē exercet'. Sic cattus apphendit murē. z morā trahit expectando murē. s; nō cognoscit. qz mus sit rō sue expectatōnis. nec q expectatio ordinet' in murē capiendū Silr ē de aue nidificante. Illa g̃ q̄ cognoscunt rōem finis ista mouēt se p imperiū li. ar. ad actōes q̄ iudicant' p fine accomode. s; q cognoscūt finē solū naturalr mouent' in ip̄m p naturalez instinctū. His p̄missis accedendū ē ad corp' articuli

¶ R. D. q oīa agētia nece ē agere ppt finē. Causaz eīn ad inuicē ordinataz si p̄ma subtrahat' nece est alias subtrahi. Prima aūt inter omnes causas est causa finalis. cui' rō ē. qz materia nō ꝯsequitur formā. nisi fm̄ q mouetur ab agēte. nihil enī reducit se de potētia in actū. Agens aūt nō mouet nisi ex intētōe finis. si enī agens nō eēt determinatū ad aliquē effectū nō magis ageret hoc q̄ illud Ad hoc ergo qd̄ determinatū effectū pducat necesse ē qd̄ determinet' ad aliqd certū qd̄ hz rōnē finis Hec autē determinatio sicut in rōnali natura p rōnalē fit appetitū qui dr volūtas. ita in alijs fit p inclinationem naturalē que dr appetitus naturalis.

¶ D. p̄mo ridet ꝯclone gn̄ali. scdo magis in spēali determinādo illā gn̄alē ꝯclonē Quo igit' ad p̄mū ponit talē ꝯclonē respōsiuā gn̄aliter. Omīa agētia necesse est agere pp̄ter finē (habet' ex hac ꝯclone q agere pp̄ter finē in cōi. z q̄cūq̄ mō nō ē pprīū rōnal' nature) pbat' ꝯclo.

ꝯclo gn̄alis rn̄siua

Causaz subordinataz si p̄ma subtrahat' necesse ē alias subtrahi. sed p̄ma inter oēs causas ē cā final'. igit' ꝯclusio vera. Maior relinq̄t' nota. z pz. ij. metaph. tex. ꝯmē. v. et. viij. et in d. S. lectōe. iij. et. iiij. et. vij. physicoz. Minor pbat' in lr̄a sic. materia nō ꝯseq̄t' formā nisi fz q mouet' ab agēte. nec agēs mouet nisi ex intētōe finis. igitur Minor vera Tenet ꝯn̄a. qz ex h̄ q p̄cedit actōem agētis p̄cedit causalitatē effectiuā Et ex h̄ q p̄cedit ꝯsecutiōnē forme in materia. p̄cedit causalitatē formalē z materialē. z sic oēs alias vt dr minor Prima ps añtis pbat' qz nihil reducit se de potētia in actū. g̃ materia q̄ est potētia nō ꝯseq̄t' formā q̄ est act' nisi p agēs in actu. Scda pars añtis pbat'. si agēs nō eēt determinatū ad aliquē effectū nō magis ageret hoc vel illud. g̃ ad h̄ q pducat aliquē certū effectū. necesse ē q determinet' ad aliqd certū. sed h̄

pducēdū intētū ⁊ determiatū est finis (ſm q̄ ē gr̄a cuius ſit opatio) igit̄ ſcdā ps añtis vera. Annectit āt d. q̄ddā notabile dināle circa p̄dictā pbatōem quā diuīter agēs rōnale determinat̄ ad aliqd certū. ⁊ agēs rōne carēs. q̄a in rōnali p voluntatē rōnalē. in alijs p appetitū naturalē Intellige ſicut p primū determiatiuū ad actōem. lʒ prīmū determiatiuū ſit app̄hensio. vt patuit in notabili ex de veritate Et pʒ h̄ q̄cq̄ ex. iij. ɔtra gētiles c. ij. in q̄rto rō ne. et magis c. xxiij. ad lōgū Ubi vide p qd pure natu ralia determināt̄. q2 p ſilitudinē effect⁹ ex qua actio ad hūc effectū determiat̄. nā ignis generat ignē. ⁊ oliua oli uā. naturale eīm agēs agit effectū ſibi ſilē in natura et aſſimulat ſibi in p̄ncipio agēdi ⁊c. beſtia āt ſicut app̄hen dit ⁊c. ¶ Nota circa pbatōem hui⁹ ɔcl'onis p̄ſertim cir ca minorē. q̄ iſta minor ē vlr vera. etiā in p̄ma cā Deº ē eīm p̄ma cā effectiua. ⁊ tn̄ bonitas ſua p̄us hʒ cauſalita tē finalē reſpectu dei. añq̄ de⁹ habeat cāuſatē effectiuā re ſpectu creaturaꝝ. ita q̄ p̄us bonitas mouet a⁹ volunta tē finaliter q̄ ip̄e creaturā effectiue. Quō tn̄ deus agat pp̄ter ſuā bonitatē vt finē (q2 nō acq̄rēdū ſʒ cōicandū) vide d. S. in p̄. p. q. xlv. ar. iiij. et i ſcdo dis. p̄. q. ij. art. p̄. ad lōgū Patʒ itaq̄ q̄ cāuſas finalitatē oēm aliā cāuſatē in alijs gn̄ibꝫ cauſandi vl'iter p̄cedit. ⁊ h̄ de p ſe. Quare ni ſi oē agēs ageret pp̄ter finē. nulla alia cauſalitas eēt. vi de ɔtra gentiles vbi ſupra

¶ Tamē cōſiderādū ē q̄ aliq̄d ſua actōe vel mo tu tēdit ad finē dupl'r Uno mō ſicut ſeip̄m ad finē mouēs. vt hō. alio mō ſicut ab alio motū ad finē. ſi cut ſagitta tēdit ad determiatū finē ex hoc q̄ moue tur a ſagittāte q̄ ſuā actōem dirigit in finē.

¶ Hic ɔñr doctor determiat p̄dictā ɔcl'onē gn̄aliter miſiuā ⁊ p̄mo p̄mittit quādā diſtinctōem bimēbrē. ſe cūdo ɔformiter ad illā ſubiūgit ɔcluſionē determinati uā p̄oris. ⁊ ſp̄ealiter miſiuā cū pbatōe. ibi (Illa ḡ q̄ ⁊c.) dr̄ ḡ Aliq̄d agit pp̄ter finē dupl'r. vno mō ſicut ſeipſum mouēs. ſ. (libere) vt hō. alio mō ſicut motū. vt ſagitta. Et ſub iſto ſcdo mēbro ɔtinet̄ oē tēdēs ad finē. etiam ſi agat tēdēdo in finē dūmō nō ē actio in tēdētis p̄tāte. ſʒ neceſſario mouet̄ in finē nc̄itate etiā natural' inclinatio nis. vide īfra q. x ij. ar. p̄. Vn̄ exēplū de ſagitta valet ad ppoſitū inq̄tū neceſſario tēdit mota ab alio. ⁊ in h̄ eēt mēbrū illud ad ppoſitū de beſtijs. ſʒ nō eſt ad ppoſitum. inq̄tū mouet̄ violēter. Beſtia eīm eſto moueat̄ nc̄ario. nō tn̄ violēter ſʒ aialiter Sil'r res naturales cognitōe ca rētes mouent̄ ſine violētia in fines ſuos. ita tn̄ vt īfra pa tebit. q̄ idē mot⁹ beſtie p̄t dici aialis ⁊ naturalis diuer ſis ɔſideratōnibꝫ. eſt eīm aialis. q2 ſeq̄t̄ app̄rehenſionē ⁊ natural'. q2 determinat⁹ ad vnū. ſʒ nō eſt p̄ſe natural'. de hoc infra q. x. ar. ſ. ad primū.

¶ Deinde cum dicit

¶ Illa ergo q̄ rōnē hn̄t ſeip̄a mouent ad finē. q2 hn̄t dn̄ium ſuoꝝ actuū p liberū arbitriū qd eſt facul tas volūtatis ⁊ rōis. Illa vo q̄ rōe carēt tendūt in finē pp̄ter naturalē inclinatōem quaſi ab alio mo ta. nō aūt a ſeip̄is cū nō cognoſcāt ratōnem finis. ⁊ ideo nihil in finē ordinare pn̄t. ſed ſolum in finē ab alio ordinant̄ Nā tota irronal' natura ɔpat̄ ad deū ſicut inſtrumentū ad agēs p̄ncipale. vt ſupra habi tū eſt. ⁊ ideo pp̄riū eſt nature rōnalis. vt tēdat in fi nē quaſi ſe agens vel ducēs ad finē Nature vero ir rōnalis quaſi ab alio acta vel ducta. ſiue in finē ap p̄rehēſum. ſicut bruta aīalia. ſiue in finē nō appre henſum. ſicut ea que oīno cognitōe carent.

p̄. p. q. 103. q. 104. q. 105. et q. 45. ar. q. 22. ar. 2.

¶ Subiūgit ſcdaʒ ɔcl'onē miſiuā ⁊ determiatiuā p̄mi ſſā. Propriū ē nature rōnal' ⁊c. vt in fine litere p totū Probat̄ ɔcl'o ſm p̄miſſam diſtinctōem. illa q̄ rōnē hn̄t ſeip̄a mouēt ad finē. i. agūt pp̄ter finē tāq̄ ſe mouētia in finē. illa āt q̄ rōne carēt tēdūt in finē pp̄ter naturalē incli natōem q̄ſi mota ab alijs. nō aūt a ſeip̄is. ſʒ rōnal' natu ra hʒ rōnē. nō āt irrōnal'. ḡ ⁊c. Maior q̄ ad p̄mā ptem pʒ ex h̄. q2 hn̄tia rōnē hn̄t dn̄iuʒ ſuoꝝ actuū. ḡ ſeip̄a mo uēt in finē. Tenet ɔn̄a. q2 hr̄e dn̄ium act⁹ eſt actū libere pducere ⁊ impare Añs pbat̄. q2 hn̄tia rōnē hn̄t liberuʒ arbitriū. igit̄ hn̄t dn̄ium. ɔn̄a nota Añs itē p pʒ. q2 liberū arbitriū ē facultas volūtatis ⁊ rōis. igit̄ vbi eſt rō ⁊ volū tas. ibi ē liberū arbitriū Et pʒ iſta pbatio ex p̄nio nota bili añ corp⁹ p̄miſſo. Scd̄a ps maioris pbat̄ dupl'r. p̄ mo ſic. nō hn̄tia rōnē tendūt in finē pp̄ter naturalē incli natōem. ſ. (hn̄t ſe ad vnū impliſſam ab auctore nature) igit̄ tendūt in finē mota Scdo ſic Carētia rōe nihil in finē ordinare pn̄t. ſʒ ſolū in finē ab alio ordinant̄. igit̄ nō mouēt ſe ſʒ tendūt mota. Tenet ɔn̄a. q2 mouere ſe in fi nē eſt ſe ordinare p actōem ſuā Añs pbat̄. q2 talia nō co gnoſcūt rōem finis. igit̄ nō pn̄t ſe ordinare in finē. Tenet ɔn̄a. q2 ordinatio in finē eſt impare actōes ɔuenientes ſi ni app̄hēſo formaliter. Ad q̄ aūt ordinet̄ creatura carens rōne in finē. oñdit d. q2. ſ. a deo ad quē ɔpat̄. ſicut inſtru mētū inaiatū pur oē agēs motū. ⁊ p̄ſertim ex neceſſitate nature ad vnū d2 inſtrumētū Frequēter eīm do. Sā. in ſtrumētū alicui⁹ dr̄ qd eſto agat ad effectū p̄ncipalit̄ in ſuo ordine. tn̄ nō agit niſi motū. ⁊ p̄ſertim ſi a mouente determinet̄ ad vnū. ſicut ē de tota natura irrōnali in cō paratōe ad deū. vn̄ ɔcl'o iſta clara Notat āt d. in ſcūda pte ɔcl'onis vnā diſtinctōem inter beſtias ⁊ pure naturalia. q̄a beſtie mouent̄ mediāte app̄hēſione. ſ. determiata ad vnū et nō libera. ſʒ pure naturalia ſine app̄hēſione ɔiūcta. eſto p app̄hēſionē ſeparatā. vt patebit īfra q. xxvi. ¶ Nota aūt q̄ ɔcl'o dr̄ in p̄. p. rōnal' natura ⁊ nō creatura. q2 ⁊ de us libere agit creata. ⁊ vult ea libere pp̄ter ſuā bonitatē. ſʒ bonitatē ſuā neceſſario vult. vt pʒ p̄. p. q. xix. ar. iij

Argumētū in contrariū

Confirmat p̄mā ɔcl'onē gn̄alē ⁊ ſcdam ptē ſcde ɔcl'onis in corpe articuli p̄miſſas. ideo ɔcedit̄. q2 etiā natura agit pp̄ter finem mota. ſʒ nō mouēs. Cū h̄ āt ſtat p̄ma ps ſcde ɔcl'ois. q̄ pp̄riū eſt rōnal' creature vt rōnal' ē pp̄ter finē agere tāq̄ ſe mouēs. an aūt volūtas vt natura ē ex neceſſitate ad aliq̄d moueat̄. videbit̄ infra q. x. ar. p̄. et in de veritate ma teria. xxij. q. v. ⁊c.

¶ Ad p̄mū ergo dc̄m. q̄ qn̄ hō p ſeip̄m agit pp̄t finē cognoſcit finē. ſʒ qn̄ ab alio agit̄ vel ducit̄ pu ta cū agit ad imperiū alterius vel cū altero impel lente mouet̄. nō eſt neceſſariū q̄ cognoſcat finē. ⁊ ita eſt in creaturis irrationabilibꝫ

¶ Ad Maiorē. hō eīm qn̄ agit pp̄ter finē ſeip̄m mo uēs. tūc nō agit pp̄ter finē ignotū. ſi āt agit ad imperium vel ipulſuʒ alteri⁹ p̄t agere pp̄t finē ignotū. ⁊ tn̄ agit pp̄t fi nē. ſʒ nō ſibi ſʒ alteri cognitū. Minor ɔcedit̄. vn̄ ɔcludit h̄ argumētū. q̄ pp̄riū eſt nature rōnal' agere pp̄ter hūc ſeſ

spam mouēdo. q2 in eiꝰ ptāte est iudiciū de agēdo ꝑ psecutio actōis. vñ esse in ptāte sua actōez. est dicere ꝙ ipsa pt agere vel actōem suā dimittere. ꝛ pt iudicare de iudicio suo. ꝛ pt absolute sic vel aliter iudicare. vñ hꝫ liberū iudiciū nō sic bestie. q2 cū canis pᵭcitaꝛ ad irā necessario latrat. ꝛ ouis vidēs lupū necessario fugit. nō sic hō insurgēte passione. necessario eā seqꝛ. ſꝫ pt eā refutare.

¶ Ad scōm dōm. ꝙ ordinare in finē est eius qd̄ seipm agit in finē. Eiꝰ vero qd̄ ab alio agiꝛ in fine ē ordinari in finē. qd̄ potest eē irrationalis nature. ſꝫ ab aliquo rationem habente.

¶ Ad Maiorē. agere ꝓpter finē seipm in finē mouēdo est ordinare actōem suā in finē. i. apphendere finē ꝛ media. ꝛ actōnes determiare in finē illū est ordinare ꝛc. sed agere in finem ex alio nō est ordinare ſꝫ ordinari ab alio Minor va ad pmū sensum maioris. g̃ nō ꝯuenit his q̄ rōne carēt ꝛc. vez. agere ꝓpter finē se mouēdo ꝛ libere

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ obiectū voluntatis est finis ꝛ bonū in vlī. vñ nō pt eē volūtas in his q̄ carēt rōne ꝛ intellectu cū nō possint apphēdere vle. sed ē in eis appetitus naturalꝭ vel sensitiuus determinatus ad aliqd̄ bonū particulare Manifestū ē aūt ꝙ pticulares cause mouenꝭ a cā vlī. sicut cū rector ciuitatis q̄ intēdit bonū cōe mouet suo imperio oīa sua particularia officia ciuitatis. ꝛ ideo necce est ꝙ oīa que carēt rōe moueanꝭ in fines particulares ab aliqua volūtate rōnali q̄ se extēdit in bonū vniuersale scꝫ a voluntate diuina.

¶ Ad maiorē Bonū ꝛ finis vlia sunt obiectū volūtatis. sicut volūtas vult qd̄cūqꝫ bonū ꝛ nō sensibile ꝛc. De minore vide scd̄a scd̄e q. xxiiij. ar. p. ad scōm. Volūtas in rōe est. i. in pte supiori in organica. et ē solū in habētibꝰ rōnē. nō ꝙ sit in ipa rōe. si capiꝛ p poña distincta. ſꝫ capiꝛ rō p mēte. vt habes in de ꝟitate ma. xv. ar. p. ad ꝟ. ꝛc. Ergo agere ꝓpter finē vltim ꝛ se in finē mouere est solū rōnalꝭ. ſꝫ agere ꝓpter finē pticularē ꝛ dirigi in finē illū ab aliq intelligēte supiori pt etiā eē nature irrōnalis. ꝛ hoc intēdit d. in solutiōe. ¶ Pro itellectu solōnis huius tertij Nota qd̄ qdā male intellexerūt termios eiꝰ. nota g̃ pmo ꝙ bonū capiꝛ dupl̄r. Uno mō vt distinguiꝛ ꝯtra malū. ꝛ sic bonū nō solū ē obiectū volūtatꝭ ſꝫ ois appetitus naturalꝭ ꝛ sensitiui. Omis em̄ appetitꝰ p se formaliꝭ est boni. vt distinguiꝛ ꝯtra malū Scd̄o mō accipiꝛ bonū ꝛ finis nō vt distinguiꝛ ꝯtra malū. sed vt distinguiꝛ ꝯtra bonū h̄ vel illud Et isto mō est ꝓpriū obiectū appetitꝰ intellectiui vel volūtatꝭ. q2 ex q̄ intellectꝰ q̄ est ꝓprius eiꝰ motiuū apphēdit rōnē boni in cōi sub q̄ oīa bona cōphendūꝛ. ideo talis appetitꝰ pt ferri in bonū vt sic. i. qd̄cūqꝫ bonū. ꝛ sic bonū est adeqtū obiectū voluntatis qd̄ ꝯtinet sub se oīa bona. ꝛ ē vle q̄si p p̄dicatōem. ꝛ d. solet illud bonū vocare bonū in vlī. ꝛ illud bonū in vlī ꝯtinet sub se bonū p eēntiā. ꝛ bonū vle qd̄ ē btitudo i cōi q̄ duo bona distinguūꝛ. q2 bonū p eēntiā est pma btitudo fm rē ꝛ fm se. ſꝫ bonū vle qd̄ ē btitudo in cōi hꝫ pmo rōnē btitudinis. ꝛ vltimi finis q̄ ad nos. sicut ꝛ deꝰ est pmū intelligibile fm rē. ꝛ tm̄ pmū intelligibile q̄ ad nos ē ens in cōi. cui fm rē ꝯuenit itelligibilitas p deum Volūtas aūt diuina tēdit pmo in vle bonū qd̄ est bonū p essentiā ſꝫ in bonitatē diuinā q̄ est sibi rō volēdi oē bonū creatū

Voluntas in rōe

Bonū obiectū volūtatꝭ

ꝛ inde mouet oīa carētia rōne in suos fines pticulares. vt diuina bonitas p diuersos fines pticulares repsentaꝛ ꝛ pticipeꝛ Volūtas āt creata hꝫ p obiecto bonū ꝛ finem in vlī. vt distinguiꝛ ꝯtra h̄ vl' illud bonū determiare sub q̄ ꝯtineꝛ ipa btitudo fm cōem rōnem q̄ est pmū volitum a nobis. nec ē incōueniēs vt aliq spēs boni plus moueat volūtatē q̄ bonū in cōi. sicut nō est incōueniēs ꝙ aliqd̄ vez sit magis itelligibile fm se q̄ vez in cōi Unde nulla ē implicatio in hac solōne. q2 d. cū pmo loqꝛ de volūtate in cōi. loqꝛ etiam de bono in vlī in cōi vt sub se ꝯphēdit oē bonū. ſꝫ cū in fine loquiꝛ de volūtate diuina tūc itelligit p vle bonū qd̄ ē obiectū diuine volūtatis. s. bonū p eēntiā qd̄ ē solū diuina bonitas quā deꝰ intēdēdo repsentare ꝛ cōicare. multipliciter mouet pticularia agētia ad pticulares fines Est aūt drīa inter bonū p eēntiā ꝛ bonū in vlī. q2 bonū p essentiā est infinitū bonū positiue ꝛ cā ois boni. ſꝫ bonū in vlī est oē bonū. ꝛ infinitū pmissiue. q2 videlꝫ nō repugnat sub se hr̄e bonū infinitū qd̄ est deꝰ vel btitudo. sicut aīal est rōale pmissiue ſꝫ hō positiue. sic deꝰ bonū p essentiā actu includit oē bonū ꝛ infinitū. ſꝫ bonū in vlī ꝯtinet sub se oē bonū. sicut genꝰ ꝯtinet spēm nō actu ſꝫ pmissiue. Et nota ꝙ q2 volūtas etiā creata nata est agere ꝓpter bonū vt sic. i. (vle). ideo nō satiaꝛ nisi habeat id in q oē bonū inueniꝛ. ꝛ h̄ nō est nisi bonū p eēntiā. vñ nō qetaꝛ nisi habeat bonū p essentiā infinitū positiue. ¶ Nota etiā ꝙ aliq nō attendētes. q2 obiectū poñe ē id qd̄ p se ferꝛ ad poñam ꝛ nō aliqd̄ cōe ad oē qd̄ attingiꝛ a poña q̄cūqꝫ mō. Opinati sūt q2 bonū nō eēt obiectū adeqtū volūtatꝭ. ſꝫ aliqd̄ cōe ad bonū ꝛ malū. puta volibile. q2 ꝛ malū est obiectū volūtatis fm actū volitōnis. ſꝫ patebit ifrā q. xxvi. ar. ij. et in multꝭ alijs locis. q2 nec malū fugiꝛ nisi rōe boni. Vñ sꝫ p se formale obiectū ē bonū. Sicut ꝛ obiectū itellectus nō assignaꝛ cōe ad quōcunqꝫ intelligibile. ſꝫ ad itelligibile p se scꝫ ens reale. Esto ꝛ ens rōis intelligaꝛ nō tm̄ nisi p reale. Silr̄ ꝛ obiectū visus ē coloratū exercē vt cōplectiꝛ luminosum. vt pꝫ scd̄o de aīa. Tex. cō. lxvj. Et tm̄ ꝛ tenebras visu sentimꝰ. ſꝫ nō videamꝰ. Sentire em̄ visu in plus ē q̄ videre sic ꝛ auditus est silentij. Percipit em̄ potentia obiectū ꝓpriū ꝛ oppositū eius

Driīa boni p eēntiā ꝛ vlī.

Opinio de obiecto volūtatis

nolitionis.

¶ Utꝝ actꝰ hūani recipiāt spēm a fine.

AD tertiū sic pcediꝛ. Uideꝛ ꝙ actꝰ hūani nō recipiāt spēm a fine. Finis em̄ ē cā extrinseca. ſꝫ vnūqd̄qꝫ hꝫ spēm ab aliq pncipio itrinseco. g̃ actꝰ hūani nō recipiūt spēz a fine. ꝑ. Illd̄ qd̄ dat spēm opꝫ eē pus. ſꝫ finis ē posterior in eē. g̃ actꝰ hūanꝰ nō hꝫ spēm a fine.

ꝑ. Idē nō pt eē nisi in vna specie. ſꝫ eundē numero actū ꝯtingit ordinari ad diuersos fines. g̃ finis nō dat spēm actibꝰ hūanis ¶ Sꝫ ꝯtra est qd̄ dt Augꝰ. in libro de moribus eccl̄ie ꝛ Manicheoꝝ fm ꝙ finis ē culpabilꝭ vl' laudabilꝭ fm hoc sunt opa nostra culpabilia vel laudabilia.

¶ Hic Doc. sanctus introducit dubiū incidēs circa p̄dicta. q2 em̄ actio hūana ē ꝓpter finē. Ideo ē dubiū An a fine accipiāt actōes spēm ꝛ distinctōnem abinuicem

¶ Nota hic pmo ꝙ vt infra magꝭ patebit. q. xviij. ar. vi. duplex ē actio humana. Una pmo ꝛ pncipalr̄ q̄ ē actus voluntatꝭ elicitꝰ. Alia q̄ ē actus imparatus. Et ſꝫ vt ibidē patebit. ar. v. Actōes humane dicūtꝰ a voluntate

distinguunt a fine in esse nature et moris. Tamē etiā ipē et sic moralr distinguūt ſm distinctōez obiecti formalis volūtatis qḋ est finis. Uñ hec q̄stio intelligi p̄t de vtroq̄ actu hūano. Ita tñ ꝙ exterior imperat⁹ hꝫ a fine vnam spēm tm̄.s.moralē. Interior aūt et spēz nature tāq̄ a ꝑ se immediate obiecto.vt pꝫ apud doc.san.in sc. dist. xl.ar.p.

R.D. ꝙ vnūqḋq̄ sortit̄ spēm ſm actū et non scḋm potentiā Uñ.ea q̄ sunt ꝯposita ex materia et forma cōstituunt̄ in suis spēbꝫ ꝑ ꝓprias formas.

D.rñdendo ad q̄situ͂ duo facit.p̄mo p̄mittit quādā cōclusionē fundamētalē.scḋo subiūgit m̄suā ꝯclonē et eā deducit ibi. Et vtroq̄ mō et c̄. Cōclo fundamētal' ē. Unūquodq̄ sortit̄ spēm ſm actū et nō ſm potēntiā (idest hꝫ suā entitatē distinctā et gradū determiatū in entibꝫ ex aliq̄ dāte sibi actualitatē suā) hāc ꝯclonē declarat inductiue. p̄mo in rebꝫ naturalibꝫ absolutis subsistentibꝫ. scḋo in entibꝫ naturalibꝫ incōpletis.ibi. Et h̄ etiā et c̄. ad p̄mū. q2 ꝯposita ex materia et forma hn̄t spēz nō a materia sꝫ a forma vt pꝫ de se. Consequenter cū dr.

¶ Et hoc etiā ꝯsiderādū est in motibꝫ ꝓprijs. Cū eñ mot⁹ quodāmodo distinguat̄ ꝑ actionē et passionē. vtrunq̄ hoꝝ ab actu spēm sortit̄. actio q̄dē ab actu qui est p̄ncipiū agēdi. passio ab actu q̄ est terminꝰ mot⁹ nr̄i. Uñ calefactio actio nihil aliud ē q̄ motio q̄dā a calore ꝓcedēs. calefactio ṽo passio nihil aliud est q̄ mot⁹ ad calorē. Definitio āt manifestat rōnem speciei.

¶ Ostendit p̄dictā ꝯclonē fundamētalē in entibꝫ naturalibꝫ incōpletis et nō ꝑ se subsistentibꝫ.s.in motibꝫ ꝓprijs (.i. ꝓprie dictis) q2 mot⁹ ꝓprie dict⁹ q̄dāmō distinguit̄ ꝑ actionē et passionē. sed vtrūq̄ hoꝝ speciē sortit̄ ab actu. igit̄ ꝯclo ṽa. Maior ista relinq̄t̄ nota ex tertio phy. Minor ōndit̄. q2 actio specificat̄ ab actu q̄ est p̄ncipiuꝫ actionis.passio ab actu q̄ est terminꝰ passionis. igit̄ minor ṽa. Hoc assumptū ōndit̄ ex diffinitiōe actōis puta calefactōnis. quia diffinit̄ ꝑ calorē q̄ est eius p̄ncipium. Et calefactio passio diffinit̄ ꝑ calorē ad quē vadit. sꝫ diffinitio manifestat rōnē spēi. et id qḋ ponit̄ in definitiōe vt cōplemētū dat spēm. ¶ Circa istā deductiōem multa sunt ꝑ ordinē notanda vt mēs. D.S. clare apériat̄ et p̄sertim circa ꝓbatōez scḋā ꝑ inductiōē de actōe et passione. ¶ Nota igit̄ p̄mo ꝙ illḋ dictū. D.S. (scꝫ actionē sortiri spēm ab actu q̄ est p̄ncipiū. et passionē ab actu q̄ est terminꝰ) hꝫ varias expōnes. Sicut et illud dictū. D.S. cū alibi dr. Potēntiā et habit⁹ distingui ꝑ actū. et actū ꝑ obiecta q̄ oīa dr spēm sortiri ab obiectis. varios p̄t habere intellect⁹. vnus est q̄ si ꝓpositio ab vel per. denotaret ꝙ ipm cui additur. sit ipa dr̄ia distinctiua sic ꝙ p̄ncipiū actionis. vel terminꝰ passionis. aut act⁹ respectu potentie. sit ipa differētia actionis vel passionis. et h̄ sensus penit⁹ lōge est a. D.S. Differētia eñ idemptica ē et intrinseca ei⁹ cui⁹ est a qua hꝫ formalr eē in se. et diuisuꝫ esse ab alijs formalr. act⁹ āt respectu potētie vel p̄ncipiū actiuū respectu actionis nō ē hmōi vt ꝯstat. Uñ Aureol⁹ apud Capo. in p̄mo distictōe. xiij. cōtra p̄mā ꝯclonē arguēdo et impugnando hūc sensum nihil ꝯtra. D.S. facit.

Actionē distingui ꝑ p̄ncipiū vel obiectū multi male intelligunt.

¶ Secūdus aūt intellect⁹ ē quorūdā qui dicūt. ꝙ actus distinguūt̄ ꝑ obiecta et actiones ꝑ p̄ncipia et c̄. Circūlocutiue et manifestatiue a posteriori (.i. dr̄iam distinctiuam intellig̃imur ꝑ hmōi obiecta et p̄ncipia. ita ꝙ distinctio ꝑ talia declaret̄) Et q̄uis aliq̄ de scola. D.san. hūc modū dicendi habeāt. tñ mentē. D.san. nullo mō attigerūt. imo nec veritatē peripateticā cū. D.san. sepe dicat ꝙ entia dependentia ab alijs ꝑ se et ex natura ꝑ hmōi a q̄bꝫ depēdent specificent̄. vt patebit infra de habitibꝫ. et frequēter idē hꝫ ꝙ potētia s̄ ipm qḋ est dicit̄ in ordine ad actū et obiectū. Et ꝙ actus est prior vt distinguit potētiā vt pꝫ p̄ma ꝑte. q. lxxvij. ar. iij. ad p̄mū. ꝯstat etiā ex scḋo phy. ꝙ causa final' est p̄ma causaꝝ. et rō q̄ sumit̄ ex fine est p̄ria. Quare nō stat cū veritate nec cū doctrina. D.san. ꝙ hmōi distinguāt̄ tm̄ circumlocutiue et declaratiue.

¶ Tertius āt intellect⁹ est ꝙ ꝑ hmōi distinguāt̄ idē sicut ꝑ causas sꝫ oīno extrinsecas puta ꝑ efficientē vel finalē q̄ sunt cause extrinsece. sicut et quelibet res distinguit̄ extrinsece ꝑ hmōi causas. Sꝫ nec iste intellect⁹. D.san. mentē plene attigit. q̄ specialr dr de hmōi entibꝫ imꝑfectis ꝙ specificent̄ ꝑ obiecta vel p̄ncipia. non aūt dr de alijs rebꝫ ¶ Unde q̄rt⁹ mod⁹ a. D.san. intent⁹ est ꝙ dicta entia distinguūt̄ ꝑ p̄ncipia vel fines vel obiectū vnūquodq̄ ſm gen⁹ suū nō solū sicut ꝑ pure extrinseca sꝫ aliquo mō intrinseca nō q̄dē ria sed definitōi ei⁹ Ita videlꝫ ꝙ lꝫ obiectū nō sit gen⁹ nec dr̄ia act⁹. est tñ nō oīno extrinsecū actui. q2 ponit̄ in ei⁹ definitōe additamētali. q2 sine habitudine ad tale obiectū actus in specie sua non intelligit̄. immo nec hꝫ dr̄iam nisi ꝑ habitudinē ad tale obiectum. Oportet eñ scire ꝙ hmōi entia q2 sunt specialis gñis idō hn̄t et specialē modū distinguēdi. Sunt nāq̄ media inter pure absoluta et pure respectiua de gñe relatōis. q2 nō sꝫ relatiua ad terminū. sunt tñ relatiua relatiōe trāscendēte ad sua specificatiua Ita ꝙ sicut aptitudo aie rōnalis etiā separate ad corp⁹ est relatio trāscendēs. et dr essentiā aie rationali corpori cooperatā. sic habitudo act⁹ ad obiectū vel actionis ad p̄ncipiū est ipē act⁹ vel ipa actio a tali obiecto vel p̄ncipio essentialr et naturalr ꝑ se depēdēs. Unde q2 ab hmōi obiectis vel p̄ncipijs naturalr dependēt. ideo ex eis hn̄t suas dr̄ias et essentias que nec p̄ima nec scḋa oparōe sine hmōi obiectis vel finibꝫ intelligi pn̄t. Quare patet qḋ doctor dr ista sortiri spēm ab hmōi de qbꝫ dicit̄. nō ꝙ sint differētie. sed q2 differētie intrinsece hmōi entiū dependentiū ab illis dependēt et sumūt̄ sic ꝙ nec intrinseca differētia abstrahi p̄t ab ordine trāscendente ad hmōi specificātia. Et hoc do. in p̄nti textu dat intelligere cū dicat actionē et passionē a p̄ncipio vel termio definiri. Et loquit̄ de definitōe exprimēte speciez rei et definitione de ꝑ se. additamētali tñ qualē solā hn̄t hmōi entia incōpleta et dependētia. Ab actiuo igit̄ p̄ncipio determinato hꝫ spēm et distinctionē actio. a termino ṽo in q̄ natura sua passio vel mot⁹ ordinat̄ hꝫ speciē Unde nō possumus intelligere distinctiōem hui⁹ et illi⁹ actionis sub rōne actionis. nisi q2 ista ab illo. ista ṽo ab alio p̄ncipio actiuo. Et hāc eē mentē d. patebit ad p̄mū. Et de istis vide Capo. vbi sup̄. Et aliq̄d infra q. lxxx. ar. iij. Ubi habet̄ ꝙ a p̄ncipio actiuo determiato ad vnū actio hꝫ spēz.

Quart⁹ intellect⁹ d. san.

¶ Nota scḋo ꝙ d. volēdo ꝓbare motū ꝓprie dictū recipere speciē ab actu ōndit hoc de actione et passione. In q̄ dicat motū quodāmō diuidi. Circa q̄ q̄dem verba difficultas est qualis diuisio sit mot⁹ in actōnem et passionē. Dicit eñ aliq̄ etiā de scola. D.S. vt saluēt distinctiōem realē etiā quo ad absoluta actionis et passionis ꝙ d. loq̄t̄ de actione nō p̄dicamētali et logica. sed de actione physica et ꝯcomitāte. Sed q2 ista distinctio nō videt̄ esse sua

data in doctrina d. san. qui nūq̄ meminit actionis logi‑ce vel physice. immo actionē ꝛ passionē quo ad absolu‑ta identificat. vt pꝫ ex ꝓposito in ꝯmēto suo tertio phy‑sicoꝝ. Ideo dicendū ꝙ motus diuidit̄ p actionē ꝛ passi‑onē quodāmō. nō videlꝫ p diuersas res absolutas. sed p distinctas rōnes ꝛ habitudines eiusdē rei q̄ ad absolu‑tū. Vide ad longū Capo. in scdo. dis. p̄ma. q. scda. ad Aureolū ꝯ secūdā ꝯclōnē. Et herueū qdlibeto q̄rto. q. iij. Ponim⁹ em̄ actionē ꝛ passionē ꝛ motū dicere vnā re. sed hec res vt egredit̄ ab agēte dr̄ actio. vt aūt est in mo‑bili ꝛ tendit ad ꝑfectionē sic est passio ꝛ mot⁹. ꝛ specificat̄ a termīo. Nec est incōueniēs ꝙ vna res diuersimode cō‑cepta habeat specificatōnem a diuersis. puta vt actio a p̄ncipio. q2 q̄le vnūqdq2 est talē actionē agit Et vt passio vel mot⁹ a termino. q2 vt sic naturalr̄ in ipm vt finē ordi‑nat̄. Et hui⁹ q̄dē simile est in alijs videre. Potētia em̄ vi‑siua vt potētia est. ab obiecto specificat̄. vt aūt naturalis ꝓprietas sic spēm sumit a subiecto inq̄tū est ei⁹ p se natu‑rale p̄ncipium. Unde ꝛ infra ques. liij. habitus s̄m p̄n‑cipia actiua ꝛ s̄m obiecta distinguūt̄. nimiꝝ g̊ si ꝛ actio et passio Esto dicāt idē in absoluto diuersimode distin‑guāt̄ vnū a p̄ncipio alteꝝ a termīo. Et aduerte ꝙ mo‑tus ꝓprie dict⁹ diuidit̄ suo mō p actionē ꝛ passionē. vide‑licet p̄dicamētalē. Nā actio imanēs nō est mot⁹. nec cū motu ꝓprie dicto. nec p ꝯñs ē de gñe actōis p̄dicamētal. sꝫ magꝫ est q̄litas. Verūtamē d. p actionē q̄ est cū motu et p̄dicamētalis notificat actionē hūanā etiā imanētē sī‑cut p magis notū min⁹ notū. Dicit̄ āt actio hūana inte‑rior actio vel passio. q2 hn̄t nomē cōe ꝛ aliquā ꝓportiona‑bilitatē nō aūt eādē rōnē genericā ꝛ vniuocā.

Lectiōe q̄rta ar. tex. com. xxi.

¶ Et vtroqꝫ mō act⁹ hūani. siue ꝯsiderent̄ p mo‑dū actionū siue p modū passionū speciē a fine sorti‑unt̄. Utroqꝫ em̄ mō pn̄t ꝯsiderari actus hūani. eo ꝙ hō mouet seipm ꝛ mouet̄ a seipo.

¶ Hic ꝯsiter d. ponit ꝛ deducit ꝯclōnē rñsiuā istam. Utroqꝫ mō actus hūani (siue scꝫ ꝯsiderent̄ p modū actio‑nū siue p modū passionū) speciē a fine sortiūt̄. hāc ꝯclō‑nē p̄mo ꝓbat. scdo ex ei⁹ ꝓbatōe dicit qddā correlariū ibi. Et q2 ꝛc. Ista āt ꝯclō vnū supponit ꝛ aliud dicit. iō p̄io verificat suppositū. scdo ꝓbat dictū ibi. Dictū ē ꝛc. Supponit ꝗ̄o ꝯclō hec ꝙ act⁹ hūani pn̄t considerari per modū actionū ꝛ passionū. Et est rō. q2 hō mouet seipm et mouet̄ a seipo. ¶ Nota circa h̄ ꝙ vt habet̄ ex tertio physicoꝝ. Actio est mot⁹ ab h̄ ꝛ passio mot⁹ in h̄. Ideo q2 in hoīe sunt distincte potē q̄ꝝ vna aliā mouet vt infra magꝫ patebit Ideo act⁹ vt ē potē aliā mouētis ꝯsiderat̄ vt est actio. vt āt est potē mote q̄si recipiētis actū sic ꝯsi‑derat̄ vt passio. Vñ dr̄ d. ꝙ hō mouet se ꝛ mouet̄ a seipo scꝫ s̄m potētias diuersas. vel s̄m eādē. tñ sub diuersis rō‑nibꝫ. Quia g̊ hō agit act⁹ hūanos. iō actiones. ꝛ q2 agit motas. ideo s̄m ꝙ sunt in potētia mota. hn̄t rōem passio‑nis. Deinde cū dicit.

Art. p̄mo. ¶ Dictū est aūt supra ꝙ act⁹ dicūt̄ hūani inq̄tū ꝓcedūt a volūtate deliberata. Obiectū āt volūta‑tis est bonū ꝛ finis. ꝛ ideo manifestū ꝙ p̄ncipiū hu‑manoꝝ actuū inq̄tū sunt hūani est finis ꝛ silr̄ ē ter‑min⁹ eoꝝdē. Nā id ad qd terminat̄ act⁹ hūan⁹ ē id ad qd volūtas intendit tāq̄ finē sicut ꝛ in agētibꝫ naturalibꝫ forma gñati est ꝯformis forme gñantis.

¶ Probat p̄dictā ꝯclōnē rñsiuā q̄ ad h̄ ꝙ p̄ncipa‑liter dr̄ sic arguēdo. Actiones ꝛ passiones sortiūt̄ ꝛ reci‑piunt speciē a p̄ncipio ꝛ termīo (actio q̄dē a p̄ncipio. passio a termīo) sꝫ finis est p̄ncipiū hūanoꝝ actuū vt hūani sīt et silr̄ est termin⁹ eoꝝdē. g̊ ꝯclō ꝟa. Maior pꝫ ex ꝯclōne fundamētali. Minor quo ad p̄mā ptē ꝓbat̄ sic. q2 act⁹ dicit̄ hūani inq̄tū ꝓcedūt a volūtate deliberata. sꝫ obie‑ctū volūtatis scꝫ deliberate est bonū ꝛ finis. g̊ finis est p̄n‑cipiū hūanoꝝ actuū vt sic. ¶ Nota āt p intellectu istius ꝓbatōis ꝙ si loq̄mur de actu hūano q̄ est elicit⁹ a volū‑tate. ꝯstat ex dictꝫ in ar. p̄mo ꝙ talis act⁹ nō est volūtatꝫ nisi ꝯcurrēte apprehensione obiecti. ꝛ obiecto vt apprehē‑sum ē Et supponim⁹ ꝙ tale obiectū vt sic. ē p̄ncipiū act⁹ volūtatꝫ saltē vt rō efficiēdi Et volūtas hñs p̄ns ob‑iectū s̄m eē apprehēsum ꝓducit actū sic specificatū. Quare sequit̄ ꝙ finis ꝛ obiectū s̄m esse apprehēsuꝫ est p̄ncipiū act⁹ volūtatꝫ eliciti. Et h̄ d. intēdit cū dr̄ ꝙ act⁹ dicūt̄ hu‑mani vt ꝓcedūt a volūtate deliberata. i. ex volūtate p̄uio obiecto s̄m esse apprehēsum. dicit̄ em̄ deliberata. q2 vult ex p̄stitutōe obiecti p rōnem. Dicit aūt minor. ꝙ finis est p̄ncipiū hūanoꝝ actuū vt sic. q2 act⁹ exteriores ipati s̄m speciē nature nō p̄ncipiāt̄ a fine vt sic. sꝫ s̄m esse moris vt hūani ꝛ volūtarij sunt. Vñ etiā exterior actio vt moral̄ est hꝫ p̄ncipiū finē mouentē volūtatē. vel saltē ipa vt ap‑pꝛehēsa ꝛ p̄stitura volūtati p rōnem est p̄ncipiū suppius s̄m esse exercitū. Ita ꝙ oīs actio hūana exercita hꝫ p̄n‑cipiū aliquo mō actiuū finē vt apprehensus ē. Sic tñ ꝙ est īmediatū p̄ncipiū sic̄ rō efficiēdi act⁹ volūtatꝫ eliciti. remotū āt act⁹ ipati. q2 scꝫ volūtas affecta fini mouet ad actū exteriorē. Secūda ps minoris p̄ncipalis scꝫ ꝙ fi‑nis sit termin⁹ actuū hūanoꝝ ꝓbat̄. q2 act⁹ hūan⁹ termi‑nat̄ ad id qd volūtas intendit. sꝫ h̄ est finis. g̊ ꝛc. ꝓbatur maior a silī in naturalibꝫ. vbi forma gñita est ꝯformis forme generātis. g̊ ꝛ in moralibꝫ termin⁹ ē ꝯformis p̄nci‑pio. Ita ꝙ idē est p̄ncipiū ꝛ termin⁹. ¶ Nota circa h̄ ꝙ si loq̄mur de actu elicito volūtatis. sic finis est p̄ncipiū ei⁹ s̄m esse apprehensuꝫ vt dictū est. Est aūt termin⁹ ei⁹ vt est finis s̄m esse suū extra. ꝛ vt dictū fuit arti. p̄io vtroqꝫ mō specificat actū volūtatis. p̄mo mō effectiue. scdo mō finaliter vt termin⁹ ꝛ obiectū. Si āt loq̄mur de actu ipa‑to. tūc ꝯstat ꝙ finis est termin⁹ ei⁹. Volūtas em̄ affecta ꝛ specificata p finē. siue sit ipe actus exterior siue qd aliud ē p̄ncipiū effectiuū act⁹ exterioris. ꝛ impat ipm ordinādo in finē itentū. Et sic finis est termin⁹ act⁹ impati vel act⁹ ipe vt exercit⁹. est termin⁹ ipi⁹ volūtatꝫ vt tendētis in ac‑tū s̄m realē ꝯsecutōem. Vñ aduerte ꝙ forma gñantis q̄ est p̄ncipiū ꝛ forma gñati sp sunt due forme realiter di‑stincte. sꝫ p̄ncipiū act⁹ ꝛ termin⁹ non oꝫ ꝙ sint diuerse res. sed q̄nq2 eadē s̄m diuersa esse. Ita videlicet ꝙ si qs vult actionē ipatā ꝓpter seipam ꝛ nō ꝓpter aliū finē itentū. tūc ipa vt apprehēsa. ē p̄ncipiū act⁹ volūtatꝫ. sꝫ vt exercita. ē termin⁹ ei⁹ ꝛ finis Sed qñ aliud est act⁹ impatus. aliud finis. tūc finis est p̄ncipiū vt apprehēsus ꝛ volit⁹. termi‑nus ꝗ̄o vt ꝯsecut⁹ p actionē exteriorē in ipm ordinatam mediāte intentiōe. pꝫ ex h̄ ꝙ actio vt est potētie mote ad finē vt terminū. sic ꝯsiderat̄ vt passio ꝛ specificat̄ a termi‑no. Deinde ibi.

¶ Et q2 vt Ambrosius dicit sup lucā. mores ꝓ‑prie dicūt̄ hūani actus. ideo actus morales ꝓprie speciē sortiunt̄ ex fine Nā idem sunt actus morales et actus humani.

¶ Infert ex dicta pbatõe corollariũ. Act⁹ etiã morales ꝓprie sortiũt speciē ex fine. Probat. q2 mores siue morales act⁹ dicũt actus hũani. g̃ si hũani hñt spēm a fine. ideo ꝛ morales act⁹. Añs est btĩ Ambrosij. ꝯña de se nota. Et nõ solũ sunt idē idẽptice act⁹ hũan⁹ ꝛ moral' immo formalr. q2 eo ipo ꝙ hũan⁹ est volũtari⁹ ꝺliberate. et ꝓ ꝯñs etiã moralis. q2 morale dr idez ꝙ volũtariũ ꝛ rõnale. Vñ videt ꝙ moral' actus ꝛ hũan⁹ actus distinguãtur solo noie ꝛ nõ rõne. ꝛ sic erũt synonima sicut tunica ꝛ indumẽtũ. q2 sciãt eandē rē sub eodē ꝯceptu. q2 actũ volũtariũ ꝺliberatum ꝛc.

Argumentũ in cõtrariũ

Cõcedit. ꝛ ꝯfirmat cõclusione nisiuã. Probat eñ ꝙ actiones nr̃e habeãt speciē moralē a fine vt ē termin⁹ actuũ volũtaris. Nã vt patebit infra q. xx. Laudabile ꝛ vituꝑabile ꝯsequũt act⁹ intẽtis boni vel mali volũtarij. vt etiã declarat Scotus in qõlibet. q. xviij. Quare seq̃t ꝙ si a fine hz act⁹ laudabilitatez ꝙ habeat ab ipo ꝛ bonitatē. q2 nõ laudabil' est nisi quia bonus ꝛ volũtari⁹. q2 aũt finis vt dat bonitatē moralez accipit vt termin⁹ in quē actus ordinat vel fm naturam vel fm intẽtionē agẽtis moralis. Ideo hec rõ pbat ꝙ finis dat spēm ꝯsertim moralē vt est terminus. Et pcedit hec rõ etiã de actu impato ꝛ exteriori. q2 ꝛ talis ordinat in finē vt terminũ. ¶ Nota tñ ꝙ actus exterior nat⁹ ē hře duplicē finē. sez ꝓpriũ ꝛ imediatũ q̃ dr finis actus quē ex natura respicit Et ab illo fine q̃ est ꝛ obiectũ. hz speciē nature ꝛ moris. tñ fm aliã ꝯsideratõem vt infra patebit. q. xviij. Sz aliũ hz finē q̃ est obiectũ intẽtõis agẽtis. in quē et agente volũtario ordinat ꝛ a tali hz speciez moris tñ. Actus aũt interior dicit⁹ hz vtrãqz speciē ab obiecto qđ ꝑ se est finis. ꝑ actõis ãt est ꝙ obiectũ volũtatis sez finis et bonũ ordinet in aliũ finē q̃ est obiectũ intẽtõis. Et de hoc infra q. xix. arti. ij. ad pmũ.

¶ Ad pmũ g̃ d. ꝙ finis nõ est oĩno aliqđ extrinsecũ ab actu. q2 ꝯpatur ad actũ vt pncipiũ vel termin⁹. ꝛ h̄ idem ipm est de rõne act⁹ vt sez sit ab aliq̃ q̃tũ ad actionē ꝛ vt sit ad aliqđ q̃tũ ad passionē

¶ Ad Maiorē Finis est causa extrinseca rei causate. sz negat ꝙ sit oĩno aliqđ extrinsecũ ab actione ꝑ se in finē talē ordinata. Dico eñ ꝙ finis est pncipiũ actionis humane ꝑ se ꝛ silr termin⁹ ꝑ se Et scđo finis est de rõne act⁹ et cadit in ei⁹ ꝺfinitõe. nec pt ꝑ intellectũ abstrahi ab habitudine ad talē finē. Vnde est ꝓ tãto nõ oĩno extrinsec⁹ finis. q2 lz nec sit gen⁹ nec drña nec ps actus. est tñ vñ sumit intrinseca drña que nõ pt cē nec intelligi sine ordine ad obiectũ vt dictũ fuit circa pmã ꝯclõne. Vñ sicut differẽtia hois sumit ab aia rõnali q̃ ē ps intrinseca. sic differẽtia alicui⁹ impfecti aliq̃r ꝑ naturã relatiui sumit ab eo a q̃ ex natura dependet. Ad minorē dico tripl̃r Primo vnũqđqz hz speciē ab intrinseco aliq̃liter. vel q2 ē intrinsecũ rei vel rõni ei⁹. Tũc dico ꝙ lz finis vel obiectũ non sit intrinsecũ actui. ingredit tñ ei⁹ rõnē q̃ necessario ē adiacẽtal. Scđo dico ꝙ vnũqđqz habet speciē ab intrinseco ꝯstitutiuo. sez ꝓpria drña. sed aliqñ sez in actione. passione. relatõne. potẽtia habitu. talis drña necessario et ꝑ se sumit ex ordine ad extrinsecũ. Et sic tale extrinsecum dr dare speciē. ꝛ actio ipa hře speciē ab extrinseco. nõ q2 extrinsecũ sit intraneũ constitutiuũ ꝛ distinctiuũ. Sz q2 hmõi intrinsecũ ꝑ se dependet ab extrinseco. Et hũc sensum intelligim⁹ post d. san. speciē ꝛ drñam hmõi actuũ sumi ex extrinseco sez principio vel termino vel obiecto ꝛc. Vnde dicim⁹ formalē distinctõem esse ex illis. nõ q2 sint forme intrinsece distinguẽtes. sed sunt vñ ꝑ se dependent intrinseca distinctiua. Tertio posset dici ad Minorē. negando eã de oĩbz depẽdentibz ex natura sua Sicut eñ dependēs a pncipio formali intrinseco. necessario ab ipo hz speciē. Ita dependens ab extrinseco. necessario ab ipso hz speciē. Et tñ ad sensum dictum. nõ q2 extrinsecũ sit drña quã oz esse intrinsecã ꝛ idẽpticã. sed q2 ab ipo et ab ordine ad ipm drña intrinseca absolui nõ pt. Quare negat ꝯña. pmo loq̃ndo de specie etiã nature loq̃ndo de fine in quem act⁹ interior vel exterior ex natura ordinat. Scđo loq̃ndo de specie moris ex fine in quē actus imꝑatus ex volũtate agentis ordinat. q2 ꝛ vterqz dat spēz intẽtũ termin⁹ ꝛ finis ¶ Nota verba d. in solõne. vbi nõ admittit ꝙ finis sit oĩno qđ extrinsecũ actui. q̃re terti⁹ mod⁹ dicendi recitat⁹ in pma ꝯclõne nõ attigit mentē d. san. dicens ꝑ finē ꝛ obiectũ act⁹ distingui sicut ꝑ causas omnino extrinsecas.

¶ Ad scđm dõm ꝙ finis fm ꝙ est prior in intentione vt dictũ est scđm hoc ꝑtinet ad voluntatē ꝛ h̄ mõ dat speciē actui humano siue morali. Arti. pmus

¶ Maior vera. opꝫ esse pẽs absolute fm ordinē nature. dico ãt ꝙ posteri⁹ in executõe pt ꝯsiderari absolute abstrahẽdo ab eē ꝛ nõ eē Et pt ꝯsiderari vt id in qđ aliđ ab institutore nature vel a pducente ordinat. Sicut eñ reqrit natura act⁹. sic oz potẽtiaz eē ꝯmensuratã. Vñ intendens talē actũ hz pducere talē potẽtiam. Et sic rõ ꝛ natura potẽtie dependet ab actu intẽto. Silr si qs debeat ꝯsequi talē finē oz agere talē actũ. Pz g̃ ꝙ rõ potẽtie sumit ex actu vt est prior absolute Silr rõ actõis sumit ex obiecto ꝛ fine absolute priore. ꝛ vt abstrahit ab existere ꝛ nõ existere ꝛc. Oportet eñ caute aduertere ꝙ aliud est dicere res vt nõ existens ꝛ res vt abstracta ab esse vel nõ esse dat speciē. Res eñ vt nõ existēs est nihil. nõ sic res abstracta ab esse ꝛc. Caute aduertas. Ad minorē vera est posterior inesse. Tamen est prior absolute. q2 prioritas finalis est simpl̃r prima. ¶ Et scđo dico ꝙ finis vt nõ exñs nõ specificat. sz vt est prior fm definitõez. ꝛ ꝑ h̄ simpl̃r prior. vt habet ex. ix. methaphi. tex. cõ. xiij. Vbi dr ꝙ potẽtia definit ꝑ actũ ꝛ nõ ecõtra. Ex q̃ habet ꝙ definiẽs ē simpl̃r pri⁹. sicut ꝛ act⁹ simpliciter prior est potẽtia. Bene eñ volo ꝙ actus est posterior potẽtia vt sunt in executõe. Silr act⁹ posterior fine. tñ si abstrahant ab esse ꝛ nõ esse. ꝛ ꝯsiderent fm rõnes suas. tũc finis definit actũ vt est mot⁹ in ipm ꝛ nõ ecõtra. Quare negat ꝯña ꝛc. q2 act⁹ hũanus hz spēm a fine vt ē pncipiũ vl' vt termin⁹. nõ q̃dē vt exñs vl' nõ exñs. sz intẽtũ ex natura ad ipm ordiat ꝛ rõ ei⁹ ab ipo depẽdet. ¶ Nota ex his ꝙ Capreolus vbi supra respõdendo ad silem maiorē tertij argumẽti Aureoli scđo loco inducti. Intelligend⁹ est sane tñ de motũ specificari ꝑ terminũ q̃ posterior est. nõ eñ specificat vt posterior inesse. sed vt absolute prior. Intẽtũ mot⁹ in terminũ ex natura ordinat. ꝛ ab ipo dependet sicut a quo sumit rõ eius. Exponitur Capreolus

¶ Ad tertiũ dõm ꝙ idē actus nũero fm ꝙ semel egredit ab agente nõ ordinat nisi ad vnũ finē ꝓximũ a quo hz speciē. sed pt ordinari ad plures fines remotos quoz vnus est finis alterius

¶ D. duplici solõne respõdet ad h̄ tertiũ argumentũ. sed secũdã ponit ibi possibilẽ tñ ꝛc. Pro quaz solõnũ pleno in

intellectu requirunt infra habenda q. xviij. ar. vi. z. vij. et q. xix. ar. ix. Oportet eī notare breuiter qđ z d. hic tāgit in fine solonis. q aliunde specificat actus vt act⁹ est. aliūde vt moralis est. Et si quāqз est idem est tū aliter ꝯsiderat⁹. Sic ꝙ act⁹ vt actus ē ſm eſſe nature ſpecificat a ſuo ꝑ ſe obiecto a q̄ naturaliter dependet. Sed vt moralis eſt hз ſpēm ꝑpriā moralē ab obiecto relato ad rōnem rectā ſm q ab ea ꝯcordat vel diſcordat Vñ actus hз talem bonitatē moralē. qr eſt circa tale obiectū ꝯforme rōni. hз etiā act⁹ exterior aliā ſpēm moralē pncipalē ex fine q̄ ē obiectū intentōis agentis. Vñ ſtat q idē actus in eſſe nature z circa idē obiectū referat ad diuerſos z multos fines intentos ab agēte ſucceſſiue. Et ſic erit multiplex in ſpecie morali. Cōtingit etiā vt ſi diuerſi actus in eſſe nature z ſm diuerſitatē obiectoꝝ ꝓprioꝝ referant in vnū finem. Et tūc erūt multi in eſſe nature z ſpecie ꝓpria. erūt tñ vnus in ſpecie moris cōi z principali. Et ita ſunt dicta de actu exteriori z imꝑato. An aūt z idē actus volūtatis in eſſe nature poſſit eſſe circa diuerſos fines videbitur infra vbi iā. Supponit ergo q aliunde in actu pſertim imꝑato eſt ſpecies nature. z aliūde aliq̄ ſpecies moris ſcз que eſt ex fine intēto. licet z ex obiecto ꝓprio ſit ſpecies moris minus pncipalis. Iſta oīa infra ex intentōe vidēbunt. hoc etiā addito q qñ ſunt fines plures ꝑ ſe ſub ordinati vbi vn⁹ nō hз aliā rōnem bonitatis niſi in ordine ad aliū. tunc act⁹ in hmōi fines ordinatus nō eſt in plurib⁹ ſpeciebus moris pncipalib⁹ q̄ ſunt ex fine intento. Pōt tñ vnus z idem eſſe etiā in ſpeciebus diſparatis. Valet ad ꝓpoſitū qđ Scotus ponit in q̄olibetis q. xviij. in prīo pncipali circa finē. Tunc dicit ad argumētū formalr pnīo.

Ad maiorē idem vnitate nature nō pt eſſe niſi in vna ſpecie nature. Cōcedit. qr vnitas in aliq̄ gñe nō ſtat cū diuerſitate ſpecifica eiuſdē gñis Secūdo dico ad maiorem idem etiam nūero ſm eſſe nature non pt eſſe niſi in vna ſpecie moris q̄ eſt ex obiecto ꝓpinq̄. ꝯcedit. Ad minorem dico pmo q ſi intelligit q idē nūero actus in eſſe moris ordinet ad plures fines diſparatos z nō ſubordinatos negat. qr ſm q ſemel egredit ab agente. i. ſm q eſt volit⁹ vna volūtate nō pt ordinari ad fines diſpares ſз ſolum ad vnū finē ꝓximū. z virtualr ad vnū finē cōem. ſed ex hꝰ nō hз plures ſpecies. ſicut ex hꝰ q volo aliqđ virtualr ꝓpt btitudinē ē ſm cōem rōem nō eſt in plurib⁹ ſpeciebus. Sicut nec qr aliq̄s deuiat a regula ꝓxima z a regula pria vt pз in de veritate ma xxij. q. vij. ad. ij. Deinde cū dicit,

¶ Poſſibile tñ eſt q vnus act⁹ ſm ſpeciē nature ordinet ad diuerſos fines volūtatis ſicut hꝰ ipm qđ eſt occidere hoīem qđ eſt idē ſm ſpeciē nature pt ordinari ſicut in finē ad ꝯſeruatōnem iuſticie z ad ſatiſfaciendū ire. z ex hꝰ erūt diuerſi actus ſm ſpeciem moris. qr vno mō erit actus virtutis. Alio mō erit actus vitij. Nō enī motus recipit ſpeciē ab eo qđ eſt termin⁹ ꝑ accñs ſз ſolū ab eo qđ eſt termin⁹ ꝑ ſe. Fines aūt morales accidūt rei naturali. z ecōuerſo rō naturalis finis accidit morali. z ideo nihil ꝓhibet actus qui ſunt idē ſm ſpeciē nature eē diuerſos ſm ſpeciē moris z econuerſo.

¶ Subiūgit ſecūdā ſolutōem ſm quā dr ſcđo ad maiorē idem in eſſe nature nō pt eſſe niſi in vna ſpecie moralis que eſt ex fine intēto. negat. z hui⁹ falſitatē oñdit d. in

litt. Ad minorē Si intelligit q eundē actū nūero in eſſe nature nō ꝯtingat ordinari in diuerſos fines intentos ab eodē agente ſucceſſiue vel diuerſos nūero tm̄ a diuerſis agētib⁹ ſimul in diuerſos fines ſpecie differētes negat. Sicut pз exemplū de occiſione hoīs in lr̄a zc. (Vltra ergo zc.) Vel. finis intent⁹ nō dat ſpeciē naturalē actui exteriori q̄ in diuerſos fines eſt ordinabilis. Cōcedit. Pōt tñ dare ſpeciē moris z diuerſi diuerſas ſpecies etiā eidem actui in eſſe nature. Et hꝰ tāgit d. in ſolōe. nō eñ motus zc. Volens q finis intent⁹ nō dat ſpeciē nature ſз moris et q ſm diuerſitatē ſpeciei moris nō inducat diuerſitas ſpeciei naturalis. nec ecōtra ex diuerſitate naturalis ſpeciei inducit diuerſitas ſpeciei moralis.

¶ Vtrū ſit aliq̄s vltim⁹ finis hūane vite.

AD quartum ſic ꝓcedit. Videtur q non ſit aliquis vltimus finis humane vite ſз procedat in infinitum. Bonū enī ſm ſuā rōnem eſt diffuſiuū ſui. vt pз ꝑ Dionyſium iiij. caplo de diui. no. ſi ergo qđ ꝓcedit ex bono ipm etiā eſt bonū. oportet q illud bonū diffundat aliquid bonū. z ſic ꝓceſſus boni eſt in infinitū. ſed bonum habet rationē finis. ergo in finib⁹ eſt ꝓceſſus in infinitū. ¶ Preterea ea que ſunt rōnis in infinitū multiplicari pñt. vnde z mathematice quātitates in infinitū augent Species etiā nūeroꝝ ꝓpter hꝰ ſunt infinite. quia dato quolibet nūero aliū maiorē excogitare pt. ſз deſideriū finis ſeqtur appreheſionē rōnis. ergo videt q in finib⁹ ꝓcedat in infinitum ¶ Preterea bonum z finis eſt obiectum voluntatis. ſed voluntas infinities poteſt reflecti ſupra ſeipſam. poſſuз enī velle aliquid z velle me velle illud z ſic in infinitū. ergo in finibus humane voluntatis proceditur in infinitum z nō eſt aliquis vltimus finis humane voluntatis. ¶ Sed cōtra eſt quod phus dicit ſcđo metaphi. q q̄ infinitū faciūt auferūt naturā boni. ſз bonū ē qđ hз rōnē finis. ergo contra rōnem finis eſt q ꝓcedat in infinitū. neceſſe eſt ergo ponere vnū vltimū finem.

¶ Poſtq̄ d. oñdit hoīem agere ꝓpter finē. Hic ꝯſeqr oñdit aliquē eē vltimū finē. ꝓpter hūc eñ articulū alij ꝑcedentes pmiſſi ſunt. ¶ Nota aūt q vltim⁹ finis capit dupr. Vno mō ſm rē vel ſm rei veritatē ꝑ eo ſcз qđ ē finis oīm z gr̄a cui⁹ oīa fiūt z ipē finis ꝓpter nullū aliū qualis eſt de⁹ vt d. oñdit tertio ꝯtra gent. ca. xvij. Alio mō capit vltim⁹ finis q̄ ad nos. ſcз btitudo in cōi. ꝓpter quā oīa appetunt z ipā ꝓpter nullū aliud. Queſtio igit et reſponſio magis videnť tendere ad vnū vltimū finem vt eſt rō appetēdi quo ad nos. ¶ Nota etiā ex d. ſan. ij. metaphy. tx. ꝯmē. viij. lectōe. iiij. q tūc ꝓcedit in infinitū in finib⁹. qñ videlз daт finis ꝓpter quē alia ſunt et ipē iterū eſt ꝓpter aliū finē z ſic pñr. ſi aūt eſt finis ꝓpter quē alia fiūt ſed ipē nō eſt ꝓpter aliū finē tūc non ꝓcedit in infinitū. Et cū aūt fines eſſentialiter ſubordinari qñ vn⁹ nō mouet appetitū. nec eſt gr̄a cui⁹ aliqđ fit. niſi in quātū eſt alteri ſubordinat⁹ Et huius exemplū ponit d. ſan. vbi iā ꝯ gentiles. ſicut potio ꝯficit vt det egrote. Dat aūt vt purget. purgat aūt vt extenuet. extenuat aūt vt ſanet. hꝰ

enim omnes precedentes fines appetuntur in virtute vltimi finis scilicet sanitatis. nec appetuntur nisi propter sanitatem. Per accidens autem se habent quando appetibilitas vnius non est ex alio. nec appetitur in virtute alterius. ¶ Queritur ergo an in finibus sit dare vnum primum propter quem omnia appetuntur. et quem omnia appetant. ipse autem propter nihil aliud appetitur.

¶ Respondeo dicendum quod per se loquendo impossibile est in finibus procedere in infinitum ex quacunque parte. In omnibus enim que per se habent ordinem ad inuicem oportet quod remoto primo remoueantur ea que sunt ad primum. Unde philosophus probat in octauo physicorum quod non est possibile in causis mouentibus procedere in infinitum. quia non esset primum mouens quo subtracto alia mouere non possunt. cum non moueant nisi per hoc quod mouentur a primo mouente.

¶ D. respondet distinctione duplici conclusione mittens tamen vnam distinctionem subintellectam dimittendo etc. Secundam conclusionem ponit ibi. Ea vero que etc. Distinctio ergo subintellecta hec est quod fines possunt esse essentialiter et per se ordinati. et possunt esse per accidens ordinati. Quo ad primum membrum respondet tali conclusione. Per se loquendo (.i. in finibus essentialiter subordinatis) impossibile est in finibus procedere in infinitum. ex quacunque parte. hec conclusio prima habet in substantia duas partes. scilicet quod non sit possibile procedere in infinitum in finibus per se ordinatis. Secunda quod nec ex parte intentionis nec executionis. quam partem probat ibi. In finibus etc. Prima pars probatur sic. In omnibus que per se habent ordinem ad inuicem. oportet quod remoto primo remoueantur ea que sunt ad primum. sed si esset processus in infinitum in finibus remoueretur primus finis. ergo omnes alii tollerentur. et sic nulla esset actio. Immo nihil omnino quod est a parte falsum. Maior probatur ex viii. physi. de causis efficientibus vbi vult. quod ablata prima omnes alie tollerentur. quia non mouent vel efficiunt nisi in virtute prime efficientis cause. Minor suppleta patet ex eadem auctoritate philosophi. quia si in causis efficientibus esset processus in infinitum non daretur prima. Et idem habet philosophus in sua. ii. metaph. tex. commen. v. in. d. sancto. lectio. ii. ¶ Nota autem circa probationem maioris. vt habetur etiam in Capolo in. ii. dis. xx. quod Thomista facit differentiam inter causas efficientes per se ordinatas. et inter causas efficientes essentialiter ordinatas. Ponit namque quod idem homo vel effectus numero non potest esse a pluribus causis eiusdem ordinis. Unde iste effectus scilicet Sortes. est a patre platone per se. quia idem numero ab alio homine esse non posset. non tamen est sibi in agendo et efficiendo essentialiter subordinatus. Requiritur enim ad essentialem subordinationem. primo distinctio specifica inter subordinata. Requiritur secundo vt secunda causa non causet. nisi mota ab alia actu. et agat in virtute alterius. Et tertio quod sit simultas causandi actu. Sic quod inferior non causat. nisi superior concauset in suo ordine. Et ergo d. intelligendus est de causis essentialiter subordinatis. Et hoc patet ex verbis suis. cum dicit. Cum non moueant nisi per hoc quod mouentur. a primo mouente. Sic et loquitur de finibus essentialiter subordinatis. quorum secundus non mouet. nisi in virtute primi. Unde oportet quod ab agente homine. aliquid sit appetibile primum in nullum aliud ordinabile. et propter quod omnia appetantur quod cuiuslibet illud. Consequenter cum dicit.

¶ In finibus autem inuenitur duplex ordo scilicet ordo intentionis. et ordo executionis. et in vtroque ordine oportet esse aliquid primum. id enim quod est primum in ordine intentionis est quasi principium motiuum appetitus. vnde subtracto principio appetitus a nullo moueretur. sed autem quod est principium in executione est vnde incipit operatio. vnde isto principio subtracto nullus inciperet aliquid operari. principium autem intentionis est vltimus finis. principium autem executionis est primum eorum que sunt ad finem.

¶ Ostendit secundam partem predicte conclusionis. et primo probat eam. secundo ipsam resumit et eam iterum confirmat ibi. Sic ergo etc. Primo ergo exponit que sint iste partes de quibus loquitur ista secunda pars conclusionis. quia in finibus inuenitur duplex ordo. scilicet intentionis et executionis. hoc est dicere. quod in causalitate finis dupliciter aliquid est primum. vnum in intentione. et vnum in executione. Est enim finis intentus ratio. quare fiat operatio propter finem consequendum et non intelligitur. quod ipsi fines vt sic sint dupliciter ordinati. sed quia ex fine est duplex causalitas. prima immediate scilicet intentionis. secunda mediate scilicet executionis. hoc supposito, probatur secunda pars conclusionis. scilicet quod in vtroque ordine oporteat esse aliquid primum scilicet intentum et exequendum. Et hoc est ex nulla parte procedere in infinitum in finibus. ita quod peruenitur ad vnum primum intentum. et ad primum propter ipsum agendi. Arguitur ergo sic. Id quod est primum in ordine etc. sed principium intentionis est vltimus finis etc. vt in littera per ordinem. ergo etc. Ita scilicet quod non daretur primum intentum. nec daretur primum quod esset agendum propter finem. immo aliquis primo prestituit sibi aliquid vt vltimum finem. quod in affectu suo dominatur. et deinde inquirit et inuenit aliquid certum quod ad illum finem sit accomodum etc. Consequenter ibi.

¶ Sic ergo ex neutra parte possibile est in infinitum procedere. quia si non esset vltimus finis nihil appeteretur. nec aliqua actio terminaretur. nec etiam quiesceret intentio agentis. Si autem non esset primum in his que sunt ad finem nullus inciperet aliquid operari. neque terminaretur consilium. sed in infinitum procederet.

¶ Resumit secundam partem iam probatam. et confirmat eam specialiter. quo ad vtramque clausulam. vel magis explicat predictam probationem ducendo ad triplex inconueniens. quo ad primam clausulam. quorum primum tactum est in maiori precedentis rationis. quia si non esset vltimus finis nihil appeteretur. neque aliqua actio terminaretur. neque quiesceret intentio agentis. primum patet ex dictis. quia ablato primo. auferuntur omnia alia in illo genere. et ablato primo appetibili. nullum aliorum erit. Secundum inconueniens sequitur clare. quia actio non terminatur nisi perueniatur ad vltimum finem. Tertium similiter clare sequitur. quia intentio est finis. si ergo iste finis non est vltimus appetitur propter alium. et iste similiter et sic in infinitum etc. Ista autem inconuenientia tangit philosophus. ii. metaph. tex. com. viii. vbi habet. quod qui ponunt infinitum in causis finalibus auferunt totaliter naturam boni. licet ipsi hoc non percipiant. Vide. s. p. q. vii. ar. iiii. que ad propositum valent. Secunda autem clausula confirmatur explicando rationem precedentem. quia si non esset primum etc. Humana ergo vita habet aliquem vltimum finem in quem omnia ordinantur. et propter quem homo omnia agit etc.

¶ Ea vero que non habent ordinem per se. sed per accidens sibi inuicem coniunguntur nihil prohibet infinitatem habere. cause enim per accidens indeterminate sunt et hoc etiam modo conuenit esse infinitatem per accidens in finibus et his que sunt ad finem.

Conclusio prima

Probatur 2°

Finis esse per se ordinate et essentialiter ordinate

Probatur secunda pars

¶ Hic respondet secūda conclusione iuxta secūdum membrū distinctōis virtualis scz de finibus z medijs p accidens ordinatis. et est ista ɔclō. Hoc modo ɔuenit ee infinitatem p accñs in finibus z his que sunt ad finē. probatur Ea q̄ nō habent zc. vt in lra. g̃ zc. Añs pbaf. quia cause p accidens indeterminate sunt scz in omi gñe cause.

Secūda ɔ°

¶ Nota q sicut in gñe cause efficientis in p se essentialr ordinatis est status zc. sicut pz q sortes celū intelligētia deus sunt subordinata essentialr z est stat⁹ supra z infra. In p accidens āt ɔtingit esse infinitatē saltē sycathegreumaticā. vt sortes a platone. z Plato a Cratone z sic in infinitū. sic in genere cause finalis in p se ordinatis finib9 est status. qz sortes appetit ambulacōem ꝓpter sanitatē. et sanitatē ꝓpter felicitatē z ibi est status. sed in finib9 per accidens ibi non sunt tot quin plures. qz videlicet q̄libet bonū habet rōnem finis. potest aūt successiue infinita bona appetere. sed vnū illoꝝ bonoꝝ nō dependet ex alio essentialiter. ita q nō est appetibile ꝓpter aliud Et nō intelligit ordinatio accidentalis in cōparatiōe ad summū bonū in cōi. sed p ɔparatōem vnius particularis boni ad aliud a quo nō habet rōnem appetibilitatis. lz oīa p accidens subordinata quo ad inuicē subordinent bono summo in cōi. sicut z agentia effectiua p accñs ad inuicē ordinant. p se tñ sub celo z intelligētia ɔtinentur.

Nota

Argumentū in cōtrarū

Est p pria conclusiōe responsiua quo ad primam clausulam.

¶ Ad primū ergo dōm q de ratione boni est q aliquid ab ipo effluat. non tamen q ipm ab alio procedat. z ideo cum bonum habeat rationem finis. z primū bonum sit vltimus finis. ratio ista non probat q non sit vltimus finis. sed q a fine primo supposito procedatur in infinitum inferius versus ea que sunt ad finem. z hoc quidem cōpeteret si consideraret sola virtus primi boni q̄ est infinita. sed qz primū bonū habet diffusionem fm intellectū cui⁹ est fm aliquā causam certam profluere in causata. aliquis certus modus adhibet bonorū effluxui a primo bono a quo omnia bona participant virtutem diffusiuam. z ideo diffusio bonorum non procedit in infinitū. sed sicut dicitur sap. vndecimo. De⁹ oia disposuit in nūero pondere z mensura.

¶ Maior exponit a. d. san. p. p. q. v. ar. iiij. ad scōm Sittr in pmo sen. dis. xxxiiij. q. ij. ad q̄rtū. qz bonū fm suā ꝓpriā causalitatem diffundit se metaphorice. mouēdo causam effectiuā. Et vt hz. d. san. iij. ɔtra gent. ca. xxiiij. circa finem q bonū intelligitur hmōi est diffusiuū. qz q̄to aliquid inuenit mdi⁹ tanto ad remotiora bonitatē suā diffundit. vide. d. san. in de veritate materia. xx. q. p. ad. iiij. zc.

Bonū diffusiuū exponit

Dico scōo ad maiorē. q esto bonū vt sic sit sui diffusiuū. nō tñ ex ꝓpria rōe hz positiue q sit ab alio ꝓcessiuū Unde nō oportet q oē bonū ab alio ꝓcedat sed primum bonū erit vltim⁹ finis. z qz daf primū bonū. ideo daf vltim⁹ finis. Ultra. si g̃ zc. Dico q ꝓcedens ex bono ē bonū Et dico q oportet q illud bonū iterū se diffundat sz fm ordinē diuine sapiētie a qua oīa bona participāt virtutem diffusiuā z modum diffundendi se. Ultra. Et sic ꝓcessus zc. Dico dupliciter. primo q verū est ꝓcessus in infinitum versus inferius. scz versus ea que sunt ad vltimū finē q ab ipo. Et hoc verū si consideraret virtus primi boni agentis infinita. sic eīn posset ꝓducere infinita bona z infinitas species nouas creare. sed nō sequitur infinitas nec versus inferius attenta sapiētia diuini intellectus q̄ nō ꝓducit quot pt sz quot pordinauit. Dico scōo. Esto q ita esset q a deo ꝓcederēt infinita bona adhuc nihil haberet cōtra interū articuli. qz cū ꝓcessu in infinitū ꝯsus medium daf vltim⁹ finis a quo oia ista ꝓcedūt. sed verum esset q tūc in his que sunt ad finē esset infinitas. sed talia in appetendo a creatura rōnali nō essent essentialr subordinata. Si eīn essent infinite species reruz actu vel successiue. posset tñ aliquā determinatā appetere ꝓpter vltimū finē sine dependētia ad alias species. Ultra. Bonū quidem hz rōnem finis. put finis capit extense p quocūq aliqualiter determinante actū volūtatis. Sz nō oē bonū hz rationem vltimi finis q̄ est obiectū primū intēcōis volentis. sz solū summū bonū z primū hz rōnem vltimi finis Quare negaf ɔñia. q in p se ordinatis ꝓcederet in infinituz. ita q nō def vltim⁹ finis. ¶ Et nota q hec solo videt ꝓcedere de vltimo fine fm rem. qz talis est primū bonū p essentiā de⁹ ipe. z sicut ipe ē prim⁹ fm rem. ita daf z vltimus quo ad nos scz felicitas vel summū bonū ¶ Nota etiā q hec solo ɔtinet q deus ṽtute sua infinita posset ꝓducere infinita bona non solum numero. sed z specie distincta. H aūt intelligēdū est syncathegreumatice z in sensu diuiso nō ɔposito. sic q actu essent infinite. Sed quia data q̄cūq pōt aliā speciē ꝓducere. Uide de hoc ex intentōe defendentē Capolū in. p. dis. xliij. q. ij. cōclōe. vi. et. p. ꝓte. q. vij. ar. iiij.

¶ Ad secūdū dōm q in his que sunt p se ratio incipit a principijs naturalr notis z ad aliquē terminū progredit. vñ phs pbat in pmo posterioꝝ. q in demonstrationib9 nō est ꝓcessus in infinitū. qz in demonstratōib9 attendit ordo aliquoꝝ p se ad inuicē cōnexoꝝ z nō p accidens. in his aūt que p accidēs cōnectunt nihil ꝓhibet ratione in infinitū procedere. accidit aūt quātitati aut numero preexistenti in quātum hmōi q ei addaf q̄titas aut vnitas. vnde in hmōi nihil ꝓhibet rōnem ꝓcedere in infinitum.

¶ Maior negaf vniuersalr intellecta. qz in his q̄ sūt rōnis z tñ essentialr ordinata nō est ꝓcessus in infinitū. qz deueniendū est in demōstratōib9 ad aliq̄ prima principia que ex alijs nō dependent q̄bus essentialr oia demōstrabilia subordinant. Sz in p accidens ordinatis pt esse ꝓcessus in infinitū. vt pz in argumēto sequēti. Ad ꝓbationem dico q additio q̄titatis ad q̄titatez z numeri ad numerum est p accidens. Accidit eīn preexistenti vt aliud addaf. Ad minorē dico q male subsumit. z si debite subsumaf est falsa scz sed possunt apprehēdi infiniti fines actu vel pōa p se subordinati. Benevolo q apprehensiones z desideria multiplicent in infinitū. sed nō sunt p se subordinate. qz prima transeunte alia pōt esse zc. Quare negaf ɔña. ¶ Nota circa solonem. d. q species rerum. esto sint essentialr ordinate ad sanū sensuz. tñ additio speciei ad speciē p actū intellect⁹ est per accidens. Dicuntur aūt species esse essentialiter ordinate. qz non dantur due eiusdem gradus z pfectōis essentialis. z tñ nō sunt essentialiter subordinate in rōne causandi. nec p se vna requirit alterius adductōem zc.

Species ordinate essentialiter

¶ Ad tertiū dōm q illa multiplicatio actuū vo-

[vol]untatis reflexe supra seipsam per accidens se habet ad ordinē finiū. qđ patet ex hoc q̄ circa vnū ꝛ eun dem actum indifferenter semel vel pluries supra se ipsam voluntas reflectitur.

¶ Maior vera sed non oīe bonū est alteri bono vel fini essentialiter subordinatū in rōne finis. Ad minorē cō cedo eā sed illa reflexio p accidens se hꝫ ad ordinē finiū. q̄ nō oportet q̄ si actus reflectant̄ ꝛ multiplicent̄ q̄ ḡ fi nes multiplicentur. Nam super vno fine potest volun tas sepi⁹ se reflectere. ꝛ ḡ nō optet q̄ si act⁹ multiplicātur in infinitū tāq̄ꝫ p actis ordiati q̄ ḡ fines mltiplicent̄.

¶ Utrū vni⁹ hois possint esse plures vltimi fines.

Ad primū sic pcedit̄. Uidet̄ q̄ possibile sit volūtatē vni⁹ hois in plura ferri sil' si cut in vltimos fines Dicit eīm aug⁹. xix. de ciuitate dei. q̄ q̄dā vltimū hois finē po suerunt in q̄tuor scꝫ voluptate. in quiete. in bonis nature. ꝛ in virtute. hec āt manifeste sunt plura. ḡ vnus hō potest ꝯstituere vltimū finem sue volūta tis in multis. ¶ Preterea que nō opponunt̄ adinui cem sibi inuicē nō excludūt. sed multa inueniuntur in rebus que sibi inuicē nō opponūtur. ergo si vnum ponatur vltim⁹ finis voluntatis non propter hoc alia excluduntur. ¶ Preterea voluntas per hoc q̄ constituit vltimū finem in aliquo suā liberā potes tatem non amittit. sed anteq̄ꝫ ꝯstitueret vltimum fi nem suum in illo puta in voluptate poterat consti tuere finem suum vltimū in alio puta in diuitijs. ergo etiam postq̄ꝫ constituit aliquis vltimum finē sue voluntatis in voluptate potest simul constitu ere vltimum finē in diuitijs. ergo possibile est vni⁹ hominis voluntatem simul ferri in diuersa sicut in vltimos fines. ¶ Sed contra illud in quo quiescit aliquis sicut in vltimo fine. hominis affectui domi natur. quia ex eo totius vite sue regulas accipit. vñ de gulosis dicitur phil' tertio Quorum deus ven ter est. quia scilicet constituūt finem in delitijs ven tris. sed sicut dicitur matth. sexto nemo potest du obus dn̄is seruire adinuicem scꝫ nō ordinatis. er go impossibile est esse plures vltimos fines vnius hominis adinuicem non ordinatos.

¶ Postq̄ꝫ ostensum est esse finē ꝛ vltimū finē. Hic ꝯse quēter ondit̄ esse vnū vltimū finē. Et prio h̄ ondit̄ speci aliter p respectū ad hoiem. scđo gnalr̄ p respectū ad oīa in ar. viij. Circa pmū. pmo ondit ppositū p respectū ad vnū hoiem. scđo p respectum ad oēs hoies sil'. in ar. vij. Circa pmū. pmo facit qđ dictum est p respectū ad ipm hoiem agentē pp̄ter finē. scđo p respectū ad ea q̄ sunt pp̄ter finē. ar. vi. ¶ Nota aūt q̄ in vltimū finē aliqs tendit dupl'r. Uno mō appetitu naturali ꝯsequēte totā speciē siue sit sola inclinatio in obiectū. vt Scot⁹ putat in. iiij. dis. xlix. q. ix. Siue cū h̄ sit act⁹ elicit⁹ determiat⁹ quo ad specifica cōem. vt hꝫ. d. san. vt patebit infra q. x. ꝛ iste ap petit⁹ est in respectu vltimi finis in cōi. Alio mō qs ten dit in vltimū finē sub pticulari rōne vel in rem in qua pu tat cōem rōnem vltimi finis inueniri. Et sic tendit ex p pria pstitutione ꝛ libere.

Appetit⁹ na turalis fm Scotum

¶ Respondeo dīm q̄ impossibile est q̄ volūtas vni⁹ hois simul se habeat ad diuersa sicut ad vlti mos fines. cui⁹ ratio potest triplex assignari. Pria est. q̄ cū vnūqđq̄ꝫ appetat suā perfectōem illud ap petit aliqs vt vltimū finem quod appetit vt bonū perfectum ꝛ completiuū suipius. Un̄ Aug⁹. dicit xix⁹ de ciuitate dei. Finem hoim nūc dicim⁹ non q̄ consumit̄ vt nō sit. sꝫ qđ pficit̄ vt plene sit. oportet igi tur q̄ vltim⁹ finis ita impleat totū hois appetitū q̄ nihil extra ipm appetendū relinq̄tur. qđ esse non potest si aliqd extraneū ad ipius pfectōem requira tur. vnde non potest esse q̄ in duo sic tendat appe titus ac si vtrūq̄ꝫ sit bonū pfectū ipius.

¶ D. rūdet tali ꝯclone. Impossibile est q̄ voluntas vni⁹ hois simul se habeat ad diuersa sicut ad vltimos fi nes. hāc ꝯclonem pbat pmo de vltimo fine fm cōem rō nem. Scđo fm specialē rōnē inq̄tū hui⁹ hois finis. ibi. Sicut āt ꝛc. Quo igit̄ ad pmū pbat triplici rōne fm or dinē vt in lr̄a q̄ rōes pcedūt de vltimo fine fm cōem rō nem. ꝛ in quē qs tendit rōne nature cōis. ita q̄ vniuscu iusq̄ꝫ volūtas fert̄ in vnū finē qui est cōis sibi ꝛ alijs. Ex pma rōne arguit̄ sic. Oportet q̄ vltim⁹ finis ita ipleat ꝛc. vt in lr̄a sꝫ hoc esse nō pt si aliqd extraneū ad ipi⁹ pfectio nē reqrat̄ ḡ nō pt esse ꝛc. Maior pbat̄ a pncipio et rōne vltimi finis q̄ est esse bonū pfectū ꝯpletiuū appetentis. ḡ maior vera. q̄ vltim⁹ finis implet totū appetitū. Illud assumptū p maiore patet rōne ꝛ auctoritate. rōne sic. q̄ vnūqđq̄ꝫ appetēs finē appetit vt pfectōem sui. igit̄ si appe tat aliqd vt vltimū finē appetit vt totalē sui pfectōeꝫ. Et scđo pꝫ auctoritate Aug⁹. clare in lr̄a. Minor princi palis de se nota. Un̄ vult breuiter ista rō q̄ vltim⁹ finis hꝫ rōnem pfecte quietatiui ꝛ totalis boni. igit̄ nō pt ap petit⁹ tendere in duo sicut vltimos fines. Tenet ꝯn̄a. q̄ si tenderet in scđm vt satiatiuū. nūc pmū nō erat totalr̄ sa tiatiuū appetit⁹. ¶ Nota ex his q̄ si etiā plura habe antur ab aliquo vt vltimus finis. non tamen habentur vt plures vltimi fines sed per modum vnius satiatiui complete. Un̄ qui afficit̄ multis peccatis mortalib⁹ affi citur quidē diuersis bonis fm qd. sed tn̄ hꝫ ipa vt vnum vltimū finē. Quare. d. notanter dicit. nō pt ferri volun tas vni⁹ in diuersa. vt duos vel plures vltios fines. Si cut eīm in vno regno in q̄ non pt ē nisi vn⁹ rex. ꝯtrat̄ regi qui se regē facit. sꝫ vt hō nō ꝯtret̄ sibi. Sic q̄ in vno affe ctu dominat̄ vn⁹ finis vltim⁹. ideo aliud vt acceptū sub rōne vltimi finis pmo ꝯtrariat̄. q̄ eo ipo q̄ aliud habet vt vltim⁹ finis. nō pt pmū vt vltim⁹ finis haberi. q̄ si scđ cū dū accipit̄ vt totalr̄ impletiuū appetit⁹ eo ipo pmū nō ē necēariū ad iplēdū. nec totalr̄ iplet. q̄ aliud accipit̄ vt im plens. Silr̄ vide b. g. q. ix. ar. iij. in scđa rōne cor.

ꝯclo rūsus

In multis mortalib⁹ ex istens nō hꝫ tet pl'es vlti mos fines

¶ Secunda ratio est quia sicut in processu rati onis principium est id quod naturaliter cognosci tur. ita in processu rationalis appetitus qui est vo luntas oportet esse principium id quod naturali ter desideratur. hoc aūt oportet esse vnum. quia na tura non tendit nisi ad vnum. principium āt in pe

cessu rationalis appetitus est vltimus finis. vnde oportet id in quo tendit volūtas sub ratione vltimi finis esse vnum.

¶ Hec secūda rō sumit ex ꝯditione appetentis volūtatis inq̄tū est quedā natura Et arguit sic post litteraꝫ Sicut pmū in processu rōnis pncipiū est id qḋ naturalr cognoscit. ita in pcessu rōnalis appetit⁹ ꝛc. sed h qḋ naturaliter desiderat est vnū. igitur pncipiū in pcessu rōnalis appetit⁹ est vnū. subsumit. sꝫ vltim⁹ finis est pncipiū in pcessu rōnalis appetit⁹ vn̄ oportet ꝛc. vt in lr̃a. Maiorem illā d. relinquit notā ex pportōe intellect⁹ ꝛ intellectiui vel rōnalis appetit⁹. qꝛ sicut se hꝫ pncipiū in speculabilib⁹ sic se hꝫ finis in agibilib⁹. fm phm. ij. physi. ꝛ vbibi. Sꝫ aduerte q Scotus in. iiij. dis. xlix. q. ix. ad tertiū in oppositū dē. q ista positio nō valet ad positū. d. san. Dicit eīm sic Scotus q est sile quo ad h q sicut veritas ꝯclonis ordinatur ad veritatē pncipiorū ꝛ pmissaꝝ. sic bonitas eoꝝ q sūt ad finē ordinat ad finē. Et iō ꝯpādo pncipia ad obiecta et fines sta ē ppō. sꝫ ꝯpādo ad potiaꝫ vera nō est. hec ille. Et vult q volūtas nō nečario assentit fini vltimo sicut intellect⁹ pncipiis. ꝛ hoc exp̄mit in p. dis. p. q. iiij. ad pmū vbi vult q silitudo tenet in h q sicut est ordo inter vera sic inter bona Et sicut illa vera sunt ordinate ꝯgnita. sic ꝛ illa bona sunt sic ordinate volita. sꝫ nō est simile qn̄tū ad ordinē nečitatis. hec ibidē. Sed deficit Scotus nō attēdendo radicē dicti. d. san. qḋ infra statim habebit. q. x. ar. p. ꝛ. s. p. q. lxxxi. ar. p. ꝛ q. lx. ar. p°. Quia oꝫ sꝫ ꝯditōem pncis reperiri in posteriori Vn̄ oꝫ q natura intellectual habeat in se ꝯditōem nature que ē naturalitas ꝛ nečitas ad vnū Et eo ḡ q intellectual appetit⁹ est hꝫ libertatē ꝛ nō nečitatē vel naturalitateꝫ. Sꝫ ex eo q natura est hꝫ determiatōeꝫ ad vnū fm tn̄ capacitatē ꝛ ꝯditōem ppriā. Hoc ḡ attento. qꝛ prius saluat in posteriori. Ideo d. bn̄ dicit q sicut intellect⁹ naturalr ꝯgnoscit pncipiū. ita volūtas naturalr (ad sensum infra dōm) scꝫ q ad specificatōem actus. inclinat in vltimū finē. Inclinatio aūt naturalē ē ad vnū saltē gn̄e. ꝛ fm cōem rōneꝫ vt stanꝫ tangit. igit vltimus finis cōis oib⁹ in quē natura inclinat est vn⁹. Illud aūt fundamētum. d. san. Scotus nō aduertit nec impugnauit nec p ꝯñs expugnauit. Vide de hac materia Capolū i p dis. p. q. iij. circa pmā conclonem ad pmā instantiā Aureoli. ¶ Nota circa minorē que infra hr̄tur. q. x. ar. p. ad tertiū. qꝛ vt iā tactū est prius pticipatur in posteriori fm ꝯditōem posterioris Vnde volūtas que est natura intellectualis pticipat naturam id est esse determinatū ad vnū fm modū suū qui est nature intellectualis. Vnde sicut intellect⁹ determinatur ad vnū pmū intelligibile ꝛ ad pmū pncipiū. nō aūt ad alia que nō habent cū ipo necessariā ꝯnexionem. sic voluntas determinat ad vnū in genere. ꝛ quo ad specificatōem actus scꝫ quo ad bonū fm cōem rōnem ꝛ ad vltimū finem in cōmuni. Cū h tamē stat libertas ꝛ indeterminatio quo ad id vel aliud bonū pticulare ꝛ fm pticularem rōneꝫ. Natura ergo volūtatis est determinata ad vnum cōmune ꝛ fm cōem rōnem que continet de per se totam rōem sui obiecti.

Sicut pncipiū in speculabilibus sic finis in agibilibus.

Scotus

Fundamētū D. S.

¶ Tertia ratio est. qꝛ cum actiones voluntarie ex fine speciē sortiātur. sicut supra habituꝫ est. oportet q a fine vltimo q est cōmunis sortiant rōnem generꝫ. sicut ꝛ naturalia ponūt in gn̄e fm formalem rōneꝫ cōmunem. cum igitur omnia appetibilia volūtatis inq̄tum huiusmodi sint vnius generis. oportet vltimū finem esse vnū. ꝛ precipue quia in quolibet genere est vnū pmū pncipiū. vltimus aūt finis hꝫ rationem primi principij. vt dictum est

Articu. iij.

¶ In ista tertia rōne supponit q actiones voluntarie sortiūtur rōnem gn̄is ab vltimo fine Illud suppositū pbat. qꝛ ex fine q est citra vltimū finē habēt speciē. ḡ oportet q ab vltimo habeant genus. Et scḋo oportet q habeāt genus ab eo q est oīb⁹ cōis sed vltim⁹ finis ꝛ solus ipe est omnibus cōis. ḡ ab ipo hn̄t genus. Maior ista pꝫ a sili in naturalib⁹ vbi accipit gen⁹ ab aliquo cōi. Tunc arguitur sic ex ista tertia rōne p ꝯclone respon. Omnia appetibilia volūtatis inq̄tū hmōi sunt vnius gn̄is. ḡ vltim⁹ finis est vnus. Tenet ꝯñs. qꝛ qḋ dat vnitatē gn̄icam oportꝫ ipm esse vnū gn̄. Añs pꝫ ex supposito ꝛ ei⁹ pbatōne. qꝛ appetibilia non hn̄t rōnem gn̄is nisi ab vltimo fine. ergo si sunt vnius generis ꝛ vltimus finis est vnus genere

¶ Nota āt q p appetibilia intelligit. d. oīa obiecta actionū hūanaꝝ vt sic a qb⁹ actōes ipe hn̄t speciē q ꝯtinent sub vno vltio fine q dat gen⁹ pmū ꝛ q̄si gn̄alissimū oīb⁹ actionib⁹. Dicit aūt. d. appetibilia volūtatis esse vnius gn̄is inq̄tū appetibilia sunt. qꝛ nō oportet ea ꝯtineri in vno gn̄e nature vel etiā pdicamentali Continent tn̄ oīa sub vno cōmuni appetibili qḋ est eis oīb⁹ cōis rō appetendi. vt patebit in sequēti articulo. Quare dē appetibilia voluntatis vt sic. Et confirmat. d. illā rōnem. quia in quolibet gn̄e est vnū pncipiū pmū. Vltim⁹ āt finis hꝫ rōnem pmi pncipij. vt patuit in scḋa rōne. igitur est vn⁹ Et pcedūt he pbatōes vt dictū ē qḋ est vn⁹ finis fm cōem rōem nō solū vnius sed oim hoim vt pꝫ intuenti. pbatū est q finis sit vn⁹ tanq̄ a quo oēs actiones et oīa appetibilia hn̄t rōnē gn̄is ꝛ in quo ꝯueniūt Et h nō est nisi vltim⁹ finis fm cōem rōnem. Tunc ibi.

¶ Sicut aūt se habet vltimus finis simplr ad totū humanū genus. ita se habet vltimus finis huius hominis ad hunc hominem. vnde oportet q sicut omnium hominū est naturaliter vnus finis vltimus. ita huius hominis voluntas in vno vltio fine statuatur.

¶ Probat specialiter conclusionem predictā q vnius hominis est vnus vltimus finis specialis. ita q non solum impossibile est q voluntas vnius hominis ferat in plura sicut in vltimos fines fm cōmunem rationem. sꝫ q etiam statuat voluntatem suam in aliquo speciali cui inhereat tanq̄ vltimo fine. Et arguit sic. Sicut se habet vltimus finis simpliciter cōmunis ad totū genus hūanuꝫ. ita se habet vltimus finis huius ad hunc hominē. sed omniū hominū est naturaliter vnus finis. igit oportet q huius hominis voluntas in vno vltimo fine statuat. ita scilꝫ q sicut omnes volunt esse satiati in appetitu suo naturaliter. ita quādo ille statuit sibi aliqd determinatū in quo constituat vltimum finem. Patet ḡ q vni⁹ hominis non possunt esse multi vltimi fines naturaliter Et q oporteat etiā aliqḋ certū accipi vl aliqua certa per modum vnius vltimi finis ꝛc.

Argumētū in contrariū

Confirmat conclusionem responsiuam. ideo conceditur

¶ Ad primū ḡ dōm q oia illa plura accipiebant in rōne vnius boni perfecti ex his cōstituti ab his qui in eis vltimū finē ponebant.

¶ Maior; fert secū solōne si verba attēdantur. qz posuerūt vltimū finē in his qtuor. Unū videlz vltimū finem nō plures. dictū est āt circa corp⁹. q p̄clo d. intelligit. q volūtas cuiuscūq̧ hoīs nō pt ferri in duo vl' plura sicut in duos vel plures vltimos fines. sz bn̄ in plures res. vt in vnū vltimū finē. Minor z p̄ba hec sunt plura in rōne entis. sz nō necīario accipiūt vt plura summa bona Quare negat p̄na Sicut em̄ dictū est ar. iij. ad tertiū q̄cq̧ aliq̄ sunt plura specie in cē nature z tn̄ vnū specie mor. Sic et pn̄t aliq̄ esse plura in cē z specie naturali. z tn̄ haberi vt vnū complete satiatiuū volūtatis. Et sic volūtas hoīs sistit in eis vt in vltimo fine vno.

¶ Ad scd̄m dōm q etsi plura aliq̄ accipi pn̄t que adinuicē oppositionē nō habeant. tn̄ bono pfecto opponit q sit aliqd de pfectione rei extra ip̄m.

Ad maiorē p̄mitto duo. p̄mo q aliq̄ opponūt dupli Uno mō f'm speciales rōnes p̄prias. Alio f'm aliquā rōnē cōez Forma em̄ vegetatiua z sensitiua f'm p̄prias rōes specificas nō opponūt nec hn̄t vt sic incōpossibilitatē in eadē materia. sz tn̄ f'm rōnē cōem vt videlz q̄liter ē actus subal'dans materie z p̄positio cē simplr sic repugnāt z sic incōpossibiles in eode subiecto sil'. sez distincte realr Dico scd̄o q aliq̄ in esse rei nō opponūt. h̄ ē f'm esse nature. et tn̄ f'm aliqd p̄dicatū sunt incōpossibilia. Sic de⁹ z creatura f'm esse nature esto sint plurimū diuersa. non tn̄ repugnāt nec hn̄t oppositōez vt bn̄ hz Scotus in. iij. dis. s. q. p. in solōne argumēti. iij. qui arguit q magis distāt de⁹ et hūana natura. q̄ duo p̄tria dicit ipe z bn̄. q de⁹ z natura hūana pl⁹ distāt f'm cē nature sz nō magis repugnant. Sz tn̄ in h̄ q cē vltimū finē de⁹ z creatura opponit z ē īpossibile q si creatura habeat p vltio fine q de⁹ p vltio fine habeat. vt hz. d. san. in de ytutib⁹ de charitate. q. xij. ad duodecimū. Dico ex his ad maiorē q illa q̄ nō opponūt nec f'm rōem speciale. nec cōem. nec f'm esse nature nec f'm aliqd p̄dicatū vtriq̧ sil' incōpossibile illa se nō excludūt. Minor z p̄ba Inueniūt mlta q nō opponūt. nec f'm gn̄alē. nec f'm specialē rōnē. nec f'm cē nature. sz sint diuersa vel dispata tn̄ nēcario opponūt in h̄ q q̄libet eoz sit vltim⁹ finis distinct⁹ ab alio vltio fine Si em̄ vnū ē vltim⁹ finis alicui⁹ ip̄m totalr satiat. Et si ip̄m totalr satiat nō pt aliud ab eo hr̄i vt vltim⁹ finis. qz eo ip̄o q̄ aliud accipit vt vltim⁹ finis. p̄mū nō haberet vt p̄pletū bonū. Quare negat p̄na ¶ Nota āt q p̄ncipiū solōnis intelligit vt dictū ē q plura pn̄t accipi q adinuicē in natura nō opponūtur. tn̄ opponūt in h̄ q q̄libet sit distinct⁹ vltimus finis vnius z eiusdem.

¶ Ad tertiū dōm q potestas volūtatis nō hz vt faciat opposita cē sil'. qd p̄tingeret si tēderet in plura dispirata sicut in vltimos fines. vt ex dictis pz.

¶ Pro maioris pleno intellectu oz notare breuiter q in volūtate absolute ē multiplex libertas. Una a coactōe Alia q̄ est indetermiatio ad opposita. Tertia q̄ ē indetermiatio ad bonū z malū Pria libertas p̄uenit volūtati ex se positiue. ita q ex natura sua hz vt sit isto mō libera. Et hec libertas nūq̄ sepat a volūtate in q̄cūq̧ statu. Scd̄a aūt libertas q̄ ē indetermiatio ad opposita p̄uenit volūtati vt volūtas ē p se positiue. sed nō respectu cuiuscūq̧ obiecti sz aliq̄z. nō em̄ pt se hr̄e in h̄ statu ad oppositum beatitudinis vel vltimi finis f'm cōez rōnez. Sz tn̄ p ōnē statu hz se ad aliq̄ opposita p̄tenta sub fine in q̄ sistit volūtas vt vltio fine. Et hec libertas ad opposita pt intelligi absolute añq̄ se ad vnū finē determiauit. z pt intelligi post determiatōem finis. Tertia libertas sez respectu boni z mali p̄uenit volūtati create z hūane ex se sz negatiue. qz videlz si nude z f'm se p̄sideret (Tertio mō p se) tūc ē indifferēs ad bonū z malū Sz h̄ aduerte q Scotū i. ij. dis. vij. in p̄firmatōe tertie rōis p̄ opiniōes de obstinatōe angeloz. q illud qd p̄uenit ex se isto mō sez negatiue pt remoueri ab eo cui p̄uenit. sic hoi ex se negatiue cōuenit indifferētia ad albū z nigrū q̄ tn̄ pt ab ho ie remoueri. Et sic talis libertas remouet a volūtate obstinata dānati. z a volūtate p̄firmata in bono bti. Scot⁹ āt illā distinctōem nō aduertit. Posset addi q̄rta libertas q̄ est a peccato z nec ista p̄uenit volūtati ex se positiue. His suppositis dz ad maiorē p h̄ q volūtas vltimū finē i aliq̄ p̄stituit suā liberā poñam nō amittit. vez liberā poñaz a coactione Sil' liberā poñam ad aliq̄ opposita p̄tenta sub vltio fine p̄stituto sz negat q nō pdiderit libertatem aliquaz videlz respectu alteri⁹ vltimi finis postq̄ se ad hūc determiauit. sz em̄ absolute fuerit libera ad hunc vel aliū vltimum finem sed postq̄ se ad illum determinauit non pt sil' hr̄e alium vltimū finē. qz nō pt facere ipossibilia faciendo opposita cē sil'. qd tn̄ fieret. si sil' haberet duos vltimos fines. vt patuit Nec ē incōueniēs aliquā libertatē a volūtate auferri. q̄ p̄uenit volūtati ex se negatiue Sic libertas ad illū vl' aliū vltimū finē. p̄uenit volūtati f'm se negatiue q̄ post determiatōez ad vnū aufert. sicut z libertas ad bonū z malū in beatis vl' dānatis. Minor p̄cedit Sz dico. q potuit p̄stituere finē in illo vl' alio z fuit libera negatiue. sz nō positiue Sz talis libertas vt dictū ē aufertur p determiatōem ad vnū. Libertas em̄ vt dictū ē ar. ij. ē q̄dā indetermiatio q̄ p determiatōem aufert Quare negat p̄na. q sil'. Uolo q̄dē q pt resilire ab vno vltio fine et adherere alteri (sic ps q̄ charitatē amittit peccādo mortalr vl' q p p̄tritōez de peccato redit in grām dei) sz nō est possibile sil' inherere duob⁹ vltimis finib⁹ zc. Licet em̄ stante determiatōe ad vltimū finē maneat libertas q̄ad media in ip̄m. nō tn̄ manet libertas ad aliū vltimum finem simul habendum.

¶ Utrū homo ordinet oīa in vltimū finem

Ad sextū sic procedit. Uidet q nō oīa quecūq̧ vult hō p̄pter vltimū finē velit. ea em̄ q̄ ad finē vltimū ordināt seria dicūt q̄si vtilia. sz iocosa a seriosis distinguūt. ḡ ea q̄ hō iocose agit nō ordinat in vltimū finē. ¶ Preterea philosophus dicit in p̄ncipio metaph. q scīe speculatiue p̄pter seipas querunt. nec tn̄ pt dici q q̄libet eaz sit vltim⁹ finis ergo nō oīa que hō appetit. appetit p̄pter vltimū finē ¶ P̄. quicūq̄ ordinat aliqd in finē cogitat de illo fine. sed non semper homo cogitat de vltimo fine in omni eo qd appetit aut facit. nō ergo omnia homo appetit aut facit propter vltimum finem. ¶ Sed contra est. qd dicit Augustinus. xix°. de ciuitate dei. Illud est finis boni nostri propter quod amantur cetera. illud autem propter seipsum.

¶ Hic d. agit de vnitate vltimi finis p respectum ad

Aliq̄ multipliciter opponūt z sic icōpossibilia

Nota

In corpe

Libtas multiplex. z aliq̄ auferri pōt a volūtate

Nota p̄ter Scotum

G

media ordinata in finē. An videlz sicut vnus hoīs (īmo oīm hoim) est vnus finis vltimus: sic etiā oīm actionū hūanarū sit vnus vltimus finis. ppter quē hō velit oīa q̄cūqz vult et agit. ¶ Nota h̄ vnā distinctionē (p quā z aliq̄ argumēta Scoti soluūt. z ex q̄ habet fundamētū huius articuli) q̄ dupliciter aliq̄d est volitū vl' actū ppter aliud. Uno modo qz actu in ipm refert aliud. Alio modo qz refert virtualiter. Relatio actualis nō ē sine actuali apprehēsiōe finis in quē apphēsum aliud actu refert z talis relatio in aliud facit ppte vlum. vt Scotus pbat in. iiij. dis. xlix. q. x. Sz ad relatōez virtualē sufficit. q aliqd fiat ppter id qd q̄ncqz in finē relatū fuit nec requirit actualis attētio. vt qs ꝯsideret se h̄ p' illud agere. sicut pulchre declarat d. san. in de virtutib9 mar. q. q. xi. ad 2m et 3m. Et scdo sufficit ad relatōez virtualē in aliud sic in finē. qz h̄ ē appetitū. qz alteri ꝯsonat. Et qz ex natura rei illud nō appetit. nisi qz aliq̄ participatio alterius. etiā si forte de h̄ nō cogitet. qz illud fit ppter aliud. Cōstat āt q in q̄cūqz appetito hō vult aliq̄lr satiari appetitū suū z nō appetit. nisi qz aliq̄lr pficit. ideo in oi volitōe ē virtualiter volitū bonū pfectū qd vocamus vltimū finē zc. ¶ Nota etiā q sicut supra tactū ē. duplex ē vltimus finis. vnus fm re. q̄ ē deus. ppter quē z in depēdētia ad ipm oia hñt appetibilitatē vt pz. iij. ꝯ gen. ca. xvij. z in de pītā. mar. q. xx. q. ij. Alius ē vltimus q̄ ad nos q̄ cuiuslibet ꝯtinet pfectā rōem obiecti volūtatis. z etiā p depēdentiā ad illū vltimū finē oia sunt volita. Et de isto vltimo fine pfectum loquimur in h̄ articulo.

Distinctio solues argu. Scoti.

Finis vltimus duplex

¶ R. D. q oiā q̄ hō appetit appetit ppter finē. et h̄ apparet duplici rōne. Prio q̄dē. qz q̄cq̄d hō appetit appetit sub rōne boni. qd q̄dez si nō appetit vt bonū pfectū qd ē vltimus finis. nece ē vt appetat vt tendēs in bonū pfectū qz sp inchoatio alicuius ordinat ad ꝯsummatōez ipius sicut pz tā in his q̄ fiūt a natura q̄z i his q̄ fiūt ab arte. z ita ois ichoatio pfectōis ordiat i pfectōez ꝯsummatā q̄ ē p vltimū finē.

¶ D. rñdet tali ꝯclone. Oia q̄ hō appetit ppt vltimū finē appetit. pbat ex duplici rōne. scdam ponit ibi Scdo qz zc. Pria rō sumit ex ꝓprijs. z arguit sic Quicq̄d appetit vl' appetit vt finis vltimus. vl' vt ordinatū ad ipm. g q̄libet motus appetitus. vl' ē imediate circa vltimū finē. vl' circa aliqd in ipm relatū. ꝯña clara. Añs pbat. Quicqd appetit sub rōne boni appetit qd ē vel pfectū bonū z sic vltimus finis. vl' ipfectū z sic ordiat naturalr in bonū pfectū qd est vltimus finis. igit añs verz. pma ps huius assumpti nota. sz scda pbat (scz q ipfectū ordinat in pfectū) qz ipfectū ē q̄dā inchoatio pfecti. sz inchoatio sp ordinat ad ꝯsummatōez alicuius. igit scda ps vera. Minor pria pbat in artificialib9 z naturalib9 zc. ¶ Nota q Scotus in prio dis. j. q. iij. ad scdm p opinione Et in. iiij. supra circa finē ꝯdicit tā dictis z vult q aliqd circa vltimū finē sit ppt se appetibile sine ē mi relatōe ad vltimū finē negatiue. sed nō ꝯtrie. qz scz vult ipm nō vt referibile sed nō pt velle vt nō referibile. Et ita fm ipm dat appetibile aliqd qd nec est ad finē vltimū nec vltim9 finis z ē appetibile neutrum Sed h̄ dictū refellit. qz esto aliq̄ res sit bona nō tñ sine dependentia a pmo bono. sicut nec aliqd ꝯplexū ē cognoscibile sine dependentia ad pma pncipia. Quare nec aliqd ē volitū sine expssa vl' iplicata. actuali vl' virtuali dependentia ad vltimū finē etiā scdm cōez rōnē. Uide d. san. in. iiij. dis. xlix. q. j. ar. iij. q. iiij. Ubi z videbis argumenta aliq̄ Scoti soluta de fornicatore scilicet. qz esto talis nō velit talē actū peccati p depēdentiā ad deū z ad vltimum finē fm rē. vult tñ p depēdētiā ad vltimū finē fm cōem rōnē. qz z aliqd satietatē q̄rit in fornicatōe. d. san. igit attendit ordinē essentialē oim q̄ sunt in aliq̄ ordie ad pmū illius ordinis. Et qz ipsectū naturalr ordinat z depēdet a pfecto q̄ Scotus nō attendit. Deinde cū dicit

Prīa ratio ꝓprie

Scotus ꝯdicit

Soluitur

¶ Scdo qz vltimus finis h̄ mō se hz in mouendo appetitū sicut se hz in alijs motionib9 pmū mouens. Manifestū ē āt q causę secūde mouētes nō mouēt nisi fm q mouēt a prio mouēte. vñ scda appetibilia nō mouēt appetitū nisi in ordine ad pmū appetibile quod est vltimus finis

¶ Subiūgit secūdā rōne p ꝯclone z sūt de pmo aliorū ordinū z ex fundamēto cōi alijs causis. Et est rō formalis in lra. z fundat in ordine essentiali oim alicuius ordinis ad pmū in p se subordinatis. nō ē āt minus p se ordo in gñe cause finalis q̄ in alijs gñib9 causarū. Un nec est humanū bonū est volitū nisi vt ē q̄dā pticipatio btitudinis fm cōem rōem z aliqs putat se p huius ꝯsecutōez btitudinē pcipue saltē iplicite z virtualiter. Nec obstat instātia Scoti in pmo supra Ubi dt falsuz eē q principatōe vltimi finis velit hō q̄cq̄d velit. qz nō pt intelligi q virtute eius sicut pmi efficiētis nec sicut pmi voliti. qz nō virtute dei volo qdcūqz volitū. qz tūc ois actus volūtatis eēt vsus referendo illud ad pmū obiectū volitū. hec ille. Sz deficit qz nō itelligit d. san. q oia sint volita ppter vltimū finem in quē actu oia referant. nec vult q oia sint virtualr etiā relata in deū vt ē vltimus finis supnaturalis. Sz vult q oia sint volita vt dependēt a pmo volito saltē q̄ ad nos. qd est pfectū. bonū fm cōem rōem. Quare nō seq̄t q ois actus volūtatis sit vsus q̄ aliqd actu vl' virtute refert in deū vt ē vltimus finis supnaturalis. Cū z peccatorē mortalē dicamus actus suos referre in vltimū finē necāne. De materia huius articuli i Cap. i. j. dis. p. q. iij. circa pmā ꝯclonē.

Scda ratio p ꝯclone.

Instātia soluitur

Argumētū in cōtrariū

Confirmat ꝯclonez responsiua. qz cetera amāt ppt finē vltimū. scz virtualr z implicite vt q̄dā pticipationē eius.

¶ Ad pmū g dōm. q actōes ludicre (alias luditiue) nō ordināt ad aliquē finē extrīsecū. sz tñ ordināt ad bonū ipius ludētis. put sunt delectātes vel requiē pstātes. bonū āt ꝯsummatū hois ē vltimus finis eius

¶ Nota hic pmo do. san. scda scde q. clxviij. arti. ij. in tot. q ludicra vel iocosa sunt dicta vel facta in quibus nō querit nisi delectatio aialis. ¶ Secūdo nota. q fm d. san. tertio ꝯ gentiles ca. ij. in fine. q delectatio in hmōi actionib9 q̄rit dupliciter. Uno mō. qz qs ludit ppter ipaz delectatōem que in ludo est sicut ppter finē. Alio mō ludit vt delectetur postea sortius agat. z tunc expsse est ppter finē etiā pticularē. ¶ Tunc dr ad argumētū. Ad maiorē negat ipa ad sensum quē prendit. scz q seriosa distinguātur a iocosis. vel ludicris. penes ordinari in vltimū finē. sz penes h̄ q seriosa ordināt ad aliquē pticularē finē extrinsecū ex intentōe agentis. Ludicre vero q̄ncqz nō ordinant in finē pticularē extrinsecū. sicut cū querit ppter delectatōem. Cū h̄ tñ stat q ordināt in bonū ipius ludētis. vt imperfectū bonū z pticipatio pfecti boni z sic p ꝯñs vt participāt vltimū finē fm cōem ronem. sicut in simili hz d. san. in iiij. supra ad scdm de delectatōe q̄ est in peccato mortali. quā qs querit vt hz quandā silitudinē vere btitudinis.

Ludicra.

Minor pa. distinguunt. sz nõ penes ordinari z depẽdere ab vltio fine. sz aliũde vt dictũ ẽ. qz seriose actões depen/dẽt a fine pticulari intẽto. sz ludicre actões q̃rũt ꝑpter de/lectatõez q in ipis ẽ. q̃ tñ depẽdet ab vltio fine. Et scdo q̃rũt ꝑpter bonũ delectari cui9 pfectũ bonũ est vltimus finis. in cuius virtute querũtur zc.

¶ Et silr dõm ad scdm de scia speculatiua q̃ appe/tit. vt bonũ qddã speculãtis. qd ꝯprehẽdit sub bo/no completo z pfecto qd est vltimus finis.

Ad Maiorẽ querũt scie speculatiue ꝑpter seipas. qz nõ ꝑpter finẽ pticularẽ extrinsecũ. tñ querũt vt sunt q̃dã pticipatio. z aliq̃lis inchoatio vltimi finis. qz q̃runt vt qddã bonũ speculãtis sz nõ vt ꝯsummatũ z pfectũ. g vt pticipatio pfecti boni. z p ꝯñs v̄tualr z iplicite ex natura rei ꝑpter vltimũ finẽ. Ad istã nec tñ zc. Licz nõ q̃libet est vltim9 finis. tñ q̃libet est qddã bonũ hñtis in q̃ habet nõ nihil vltimi finis. Quare negat ꝯsequentia.

¶ Ad tertiũ dõm q non optet q sp aliq̃s cogitet de vltio fine q̃ñcũqz aliq̃d appetit vel operat. sz vir/tus pme intẽtõis q est respectu vltimi finis manet in quolibet appetitu cuiuscũqz rei etiã si de vltio fi/ne actu nõ cogitat. sicut nõ oportet q q̃ vadit p viã in quolibet passu cogitet de fine.

¶ Maior si intelligit q q̃cũqz ordinat ad finẽ. etiam virtualr z impliciite cogitet de fine actu. falsa est. z falsita/tẽ ei9 ostẽdit d. in solone z in de v̄tutibꝫ vbi supra. Si aũt intelligit. q q̃cũqz agit ꝑpter finẽ q ille finis ꝑponat a rõ/ne ipi volũtati implicite sic q ꝑponat aliq̃d p v̄tualez de/pendentiã ad ipm ꝯcedit. Ad Minorẽ Licz nõ actu semp cogitat. tñ qdcunqz cogitet volendũ. ipm ꝑponit virtualr vt dependẽs ab vltimo fine. qz nihil est volitũ nisi hñs aliquã appetibilitatẽ. z si nõ plenũ tũc ẽ volitum vt hñs aliq̃d pfecti appetibil qd est vltim9 finis. Quare negat ꝯñã qz sufficit q vltim9 finis sit v̄tualr volit9 in q̃/libet volito. z desideriũ vltimi finis sit v̄tute in oibꝫ aliis desideriis sicut causa in effectu.

¶ Utrũ idem sit finis vltim9 oĩm hoĩm

h AD septimũ sic pcedit. Uidet q non oĩm hoĩm sit vn9 finis vltim9. maxie cũ vi/det vltim9 finis eẽ hoĩs incõmutabile bo/nũ. sz q̃dã auertũt ab incõmutabili bono peccãdo. nõ g oĩm hoĩz vn9 ẽ vltim9 finis. ¶ P. sm vltimũ finẽ tota vita hoĩs regulat. si igit eẽt vn9 vl/tim9 finis oĩm hoĩm seq̃ret q in hoibꝫ nõ eẽnt diuer/sa studia viuẽdi. qd pz eẽ falsũ. Preterea finis ẽ ac/tionis termin9. actões ãt sũt singulariũ. hoĩes ãt etsi ꝯueniãt in natura speciei. tñ dñt sm ea q̃ ad indi/uidua ptinẽt. nõ g oĩm hoĩz ẽ vn9 vltim9 finis. Sz cõtra ẽ qd augusti. dt. xiij. de trinitate q oẽs hoĩes cõueniũt in appetendo vltimũ finẽ q̃ est beatitudo

¶ Hic d. inq̃rit de vnitate vltimi finis p respectũ ad oẽs hoĩes. Et q̃uis ex ar. v. satis habeat. q est vn9 vlti/mus finis sm9 cõem rõem vltimi finis. qz tñ vltim9 finis accipit etiã alio mõ p vltio fine ꝯstituto. iõ articul9 ille nõ supfluit Un̄ d. de veri. ma. xxvij. q. vij. hoĩ indit9 ẽ appe/tit9 vltimi finis sui in cõi. vt scz naturalr appetat se eẽ cõ/pletũ in bonitate. Sz in q̃ illa ꝯpletio ꝯsistat. vtz in v̄tu/tibꝫ vel scientiis vl delectatõibꝫ vl hmõi aliis nõ ẽ eadem

natũ a natura. hec ille z q. v. pcedente dr. Et ideo qz volũtas de necẽitate vult q̃si naturali inclinatõe in ipz de/terminata ẽ vltim9 finis. vt btitudo Et ea q̃ in ipa in/cludũt vt ẽ ꝯgnitio v̄itatis z alia hmõi. Ad alia ṽo nõ determinat de necẽitate naturali inclinatiõe sz ꝑpria dispõ/ne absqz oi necẽitate. hec ille. Et materia. xxiij. q. vij. ad sextũ inclinatẽ indeterminate. z in vlt omis mẽs rõnalis naturalr appetit. Et circa h̃ deficere nõ pt. Sz in pticula/ri nõ ẽ determiat9 mot9 volũtatis creature ad q̃rẽdã felici/tatẽ in h̃ vl in illo. hec ille Ex qbꝫ pz q nõ ẽ supfluitas q̃s/tiõis p9 iplicite habitũ sit oẽs hñre eũdẽ vltimũ finẽ Cũ h̃ specialr q̃rit z explicat an etiã sit vn9 finis ꝯstitut9 libere.

¶ Respondeo dõm q de vltimo fine possum9 lo/qui duplr. vno mõ sm rõnem vltimi finis. alio mõ sm id in quo finis vltimi ratio inuenit.

¶ D. primo pmittit distinctiõem q̃ndã bimẽbrẽ ex q̃ pt trahi duplex intellect9 q̃siti. Scdo ꝯformit duplr rñdet. p9 ibi. q̃ntũ igit zc. scdo ibi. Sed q̃ntũ zc. z tertio easdẽ rñsiões declarat specialr ibi. Illõ tñ zc. Distinguit g q̃ ad pmũ de vltio fine. q duplr loq̃ possum9 de eo. Uno mõ formalr sm rõez vltimi finis. Alio mõ sm id zc. Sicut et de q̃libet t̃mĩe ꝯcreto puta albo possum9 loq̃ de significato vel copulato. ¶ Et nota q valde differẽter se hñt ad appetitũ vltim9 finis sm rõnẽ vltimi finis. z illud vl aliud in q̃ vltim9 finis ꝯstituit. pmo nãqz mõ ꝯtinet de p se obiectũ ꝯpletũ volũtatis z euidẽter. Scdo ãt mõ esto q̃ñqz sit mai9 bonũ z pfectior vltim9 finis q̃ vltim9 finis sm cõem rõem. qz tñ nõ euidẽter ꝯtinet rõnẽ pfectã obie/cti volũtatis. iõ vltim9 finis pmo mõ necẽario mouet q̃ ad specificatõez act9. Scdo ãt mõ nõ. vt etiã infra patebit q. v. ar. viij. Et p h̃ pz q nõ erit repugnãtia i ꝯclonibꝫ se/q̃ntibꝫ. Et hec Scot9 nõ videt aduertisse i. iiij. dis. xlix. q. x. ibi se remittit ad pmũ in dis. j. q. iiij. nõ eñi vt hz Cap. in iiij. eadẽ dis. q. viij. ad pmũ Scoti. Volũtas necẽario appetit vltimũ finẽ vl btitudinẽ in cõi. qz in ea ẽ scdm rẽ rõ oĩs boni z nõ in aliq̃ pticulari. puta in deo. sz qz vlti/mus finis vt sic iportat ꝑpriã rõez. ex q̃ hz q sit p se obie/ctũ volũtatis. Nullũ ãt pticulare bonũ h̃ in ꝑpria ratione impertat. Consequenter cum dicit.

¶ Quãtũ igit ad rõnẽ vltimi finis oẽs ꝯueniũt in appetitu finis vltimi. qz oẽs appetũt suã pfectõez adimpleri q̃ est rõ vltimi finis. vt dictũ est Art. quĩto

¶ Rñdet iuxta pmũ mẽbz z intellectũ q̃siti tali ꝯclo/ne. Quãtũ ad rõnẽ vltimi finis oẽs ꝯueniũt in appeti/tu vltimi finis. pbat. Oẽs appetũt suã pfectõez ad iple/ri. g ꝯclo v̄a. Añs pz. qz naturalr vnũqdqz appetit suaz pfectõez z maxie summã. Tenet ꝯñã. qz hec ẽ rõ vltimi finis. scz eẽ pfectũ bonũ z ꝯpletũ vt pz ar. v. Ubi z patet hec pma ꝯclusio p tres rationes. Consequẽter ibi.

¶ Sz q̃ñtũ ad id in q̃ ista rõ inuenit. nõ oẽs hoĩes ꝯueniũt in vltio fine. nã q̃dã appetũt diuitias tãqz ꝯsummatũ bonũ. q̃dã ṽo voluptatẽ. q̃dã ṽo qdcũqz aliud. sic z oi gustui delectabile ẽ dulce. sz q̃busdã maxie delectabil est dulcedo vini. q̃busdã dulcedo mellis aut alicuius talium.

Subiũgit scdã responsionẽ. q̃ ad scdm mẽbrũ dis/tinctiõis p talẽ ꝯclõnẽ. Quantũ ad id in q̃ ista rõ inuenit nõ oẽs hoĩes ꝯueniũt. pbat experimẽtalr. nã q̃dã appetũt diuitias tãqz ꝯsummatũ bonũ. q̃dã voluptatẽ zc. g ꝯclo v̄a. Añs relinq̃t notũ. ꝯñã dara. Et adiũgit d. declara

tractōem z ↄpossibilitatē illaꝝ duaꝝ ↄclusionū a sili in gu stu qꝛ oīm gustui delectabile ē dulce. z in h̄ ↄuenit gust⁹ oīm. sed q̄busdā maxie delectabil' est dulcedo vini. alijs dulcedo inuenta in alijs. puta mellis zc̄. Et hui⁹ sile po nit d. bon. in. iiij. dis. xlix. q. j. ar. iij. q. ꝑ. ad p̄mū de visibi li duplici. scꝫ ꝑ se z ꝑ accidens. z necessario ab oib⁹ vide tur ꝑ se obiectū. puta color. sed nō ꝑ accn̄s visibile. Sic btitudo vel vltim⁹ finis. est ꝑ se obiectū volūtatꝭ. z in eo⁹ appetitu omes ↄueniūt. sed h̄ ꝑfectum bonū esse volup tatē. vel diuitias. vel scīe. vel a'iqd hm̄ōi. est ꝑ accn̄s z ideo nō ē incōueniēs eē circa h̄ multos errores. Tūc ibi.

¶ Illud tn̄ dulce oportet simplr̄ esse melius dele ctabile in quo maxime delectat' qui habet optimū gustum z similr̄ illud bonū oportet esse complentis simū qd̄ tanq̄ꝫ vltimū finē app. tit habens affectuꝫ bene dispositum.

¶ Declarat in q̄ speciali fm̄ veritatē rō vltimi finis in ueniat. z ꝑt eē tertia ↄclo. declaratoria ꝑbatōis secunde
ↄclo tertia. ↄclonis. ista Illud bonū oꝫ esse ↄpletissimū (.i. in eo vere inuenit' rō vltimi finis) qd̄ tanq̄ꝫ finē vltimū appetit hñs affectū bn̄ dispositū. ꝑbat' ꝑ sile de gustu. qꝛ illd̄ dulce oꝫ
ꝑbat' ↄclo. simplr̄ esse melius delectabile. in quo maxie delectat'. q̄ hꝫ optimū gustū. g̊ silr̄ illud bonū zc̄. Tenet ↄn̄a a sili. Affect⁹ āt bene disposit⁹ ē q̄ seqtur rectā rōnem recte iu dicantē. Recte āt iudicat rō. q̄ dicit illā rōnem eē in eo in q̄ fm veritatē est. Est aūt fm veritatē in deo tm̄. g̊ affe ctus tendens in deū sicut in vltimū finē est bn̄ dispositus et tendit in id in q̄ rō vltimi finis vere repitur.

Argumētū in cōtrariū

Confirmat primā ↄclusionē responsiuā, qꝛ ↄueniūt oēs hoies in appetitu vlti mi finis fm cōem rōnem zc̄.

¶ Ad p̄mū g̊ dōm q̄ illi q̄ peccant auertūt' ab eo in q̄ vere iueni' rō vltimi finis. nō āt ab ipa vltimi finis intentōe quā querūt falso in alijs rebꝫ.

¶ Ad Maiorē distinguo Bonū incōmutabile ē vl timus finis hois materialr̄ fm rem. Cōcedit'. sꝫ negat'. q̄ bonū incōmutabile sit vltim⁹ finis formalr̄. vel q̄ di cat rōnē vltimi finis euidenter in hac vita. qn̄ bonū incō mutabile nō videt' clare. Minor ↄcedit'. sꝫ dico q̄ non auertunt' a rōne cōmuni vltimi finis. quia z peccatores q̄rūt implere appetitū suū in rebꝫ in qbꝫ rō iuenit' fm ve ritatē rō vltimi finis Ultra. nō g̊ zc̄. Uerū nō oim est vn⁹ vltim⁹ finis materialr̄ fm ꝑfruitōem volūtatꝭ. Cū h̄ tn̄ stat q̄ est vn⁹ vltimus finis formalr̄ scꝫ fm rōnē for malē vltimi finis. ¶ Nota āt q̄ rō tacta est circa cor pus. q̄re incōmutabile bonū nō est ꝑ se formale obiectuꝫ volūtatis. qꝛ ad ꝑ se obiectū formale. z necessario mouēs e x̄ire. reqrit' euidens ↄuenētia rōn⁹ boni etiā q̄ ad nos. hāc āt hꝫ vltim⁹ finis z nō de⁹ ꝑ hac vita Dico āt in hac vita. qꝛ de⁹ clare visus mag' necario ab oibꝫ videntibꝫ ap peteret' q̄ꝫ h̄ bonū fm cōem rōnem btitudinis. vl' vltimi finis Un̄ d. supra in. iiij. ad secūdū dicit q̄uis diuina vi sio sit ipa btitudo. nō tn̄ seqt'. q̄ q̄cūq̄ꝫ appetit btitudineꝫ appetat diuinā visionē. qꝛ btitudo in q̄ꝫtuꝫ hm̄ōi ipetrat ꝑ se obiectū volūtatis nō aūt ipa diuina visio. Sicut ali qs appetit dulce q̄ tn̄ nō appetit mel. Et ad tertiū dicit. q̄uis aliq appetāt ea q̄ sunt ↄ̄ria btitudini fm rei verita tem. tn̄ fm sua estimatōeꝫ nō sunt ↄ̄ria. sꝫ ꝑducētia ad eā bec ille. Et p̄sertim appetūt ↄ̄ria vere btitudini. sub rōne btitudinis in cōi. Ex qbꝫ pꝫ solutio. Unde hoc argumē tum est pro secūda conclusione.

¶ Ad secūdū dicēdū q̄ diuersa studia viuēdi cō tingunt in hominibꝫ ꝑpter diuersas res in quibus queritur ratio summi boni.

¶ Ad assumptū dico. q̄ fm vltimū finē formalr̄ z ma terialr̄ sil'. vita hois regulat'. qꝛ videlꝫ ex h̄ q̄ qs intendit ad finē vltimū. z in tali re. fm h̄ hꝫ instituere actus suos Ultra. Si igit' zc̄. Uerū si esset vn⁹ vltim⁹ finis formalr̄ fm cōem rōnem z materialr̄ sil'. tūc nō essent diuersa stu dia. Sꝫ qꝛ est vn⁹ tm̄ fm rōnem formalē cōem. z tn̄ nō ē vn⁹ fm rē in q̄ ↄstituit' ꝑ opinionē z estimatōeꝫ hois. iō stat q̄ sunt diuersa studia. Un̄ et hec rō ꝑbat secūdā cō clusionē. q̄ nō est vn⁹ finis q̄ꝫ tn̄ ad id in q̄ rō vltimi finis inuenit' fm estimatōem hoim Quare āt dico fm estima tionē hoim. patebit articulo seq̄nti. qꝛ z q̄ꝫtum ad rē fm veritatē est vnus vltimus finis.

¶ Ad tertiū dicendū q̄ et si actiones sint singu gularū. tamen p̄mū ꝑncipiū agendi in eas est na tura que tendit ad vnum. vt dictum est. Ar. v.

¶ Maior vera. finis est termin⁹ actōis. sꝫ actōis q̄li q̄ in materialis sequens apprehēsionē intellectiuā. q̄ pōt eē alicui⁹ termini vl'. s. z vlter. z etiā ꝑt eē rōnis terminā di vniuersalis. z vlter. sꝫ ē appetit⁹ sensitiu⁹ terminet' tn̄ vel ad ꝑticulare. vel ad aliqd vl'r. Immo z appetit⁹ natural' ꝑt esse alicui⁹ vl'r. Sicut materia appetit formā vl'r z vi sus videre vel visibile vl'r. Et dico q̄ termin⁹ vl'r ē me diū inter vniuersalitatē z ꝑticulari. Un̄ volūtas vult naturalr̄ btitudinē in cōi. nō qꝛ sistat' in vniuersalitateꝫ. nec qꝛ in h̄ ꝑticulare adeq̄te. sed in vltimū finē vl'r. hec nota ꝑpter Scotū in q̄rto vbi supra in cor. Et de his in fra q. xxix. ar. vi. Ad minorē dico q̄ si intelligat' q̄ acci ones oēs. etiā imateriales sint sp̄ z de necitate singula riū sicut termine ꝑ. negat'. vt infra etiā tāget'. Si aūt intel ligat' q̄ actiones sint singularū subsistentū sicut agentiū q̄ agūt. ↄced t'. sꝫ tn̄ natura cōis ē oibꝫ suppositis subsi stentibꝫ ꝑt eē rō agendi z tendendi in aliqd cōiter in oibꝫ Et qꝛ talis natura cōis suppositis rōnalibꝫ. etiā includit id qd̄ est nature in cōi. iō etiā tendit in aliqd vnū scꝫ in ꝑ ꝑ se obiectū volūtatis. ad qd̄ se hꝫ ꝑ me dū nature h̄ ē de terminate q̄ ad specificatōem. Ultra ad subsumptā Ue rū ↄueniūt in specie z differūt in indiuiduo. Et ex h̄ ipo sicut species est cōis. ita z illud qd̄ seqt' speciē rōnalē. scꝫ esse determinatū ad ꝑ se obiectū volūtatis Quare negat' ↄn̄a. Et pendet intellect⁹ hui⁹ solonis ix ar. q̄rto zc̄.

¶ Utrū in illo vltio fine hois alie creature ↄueniāt

AD octauū sic ꝑcedit'. Videt' q̄ in vltio fine hois etiā oia alia ↄueniāt. finis em̄ ridet ꝑncipio. sꝫ illd̄ qd̄ ē ꝑncipiū hoiꝫ. scꝫ deus. est etiam ꝑncipiū oim alioꝝ. g̊ in fine hois oia alia cōicant. ¶ Preterea dyonisius dicit in li. dedi no. q̄ deus ↄuertit oia ad seipm tan q̄ꝫ ad vltimū finē. sꝫ ipe ē vltim⁹ finis hois. qꝛ solo ipo fruendū ē. g̊ in fine vltio hois etiā alia ↄueniūt ¶ P. finis vltim⁹ hois ē obiectū volūtatꝭ. sꝫ obie ctū volūtatꝭ ē bonū vl'e qd̄ ē finis oim. g̊ necē ē q̄ in

I

vltimo fine hois oia ꝯueniāt. ¶ Sz ꝯtra est q̄ vlti-
mus finis hoim ē btitudo quā oēs appetūt. vt Au-
gustin⁹ dicit. sꝫ nō cadit in aliq̄ alia experiētia qꝛ rō-
nis vt beata sint. sicut Augustin⁹ dicit in li. lxxxiij.
questionū nō ḡ in vltio fine hois alia ꝯueniūt.

¶ Hic agit de vnitate vltimi finis p respectū ad oia
creata. An nō solū oim hoim sed etiā oim creaturaꝝ sit
vn⁹ finis vltim⁹. ¶ Et nota q̄ nō q̄rit an ꝯueniāt oia
in beatitudine hois sꝫ in vltimo fine. qꝛ btitudo ex pte ha
bentis pl⁹ reqrit q̄ȝ vltim⁹ finis. Beatitudo eīm reqrit ꝯg
nitōeꝫ intellectualē. nō āt hēt aliq̄ mō vltimū finē. ¶ Nota
etiā q̄ vltim⁹ finis ē duplex. Vn⁹ fm rē q̄ ē cā mouēs agē
tē ad causandū res. Ali⁹ ē vltim⁹ finis. qꝛ ab oibꝫ deside
rat⁹ vt vltim⁹ finis ⁊ h̄ explicite vl' iplicite. vl' sꝫ i aliq̄ sui
ꝑticipatōne. vl' siltudine ⁊ effectu. vel in seipo. Et vtroqꝫ
mō pt intelligi quesitū presens

¶ R. D. q̄ sic phs dt in q̄nto metaph. finis du-
pliciter dr sꝫ cui⁹ ⁊ quo. i. ipa res in q̄ rō boni inueni
tur ⁊ vsus siue adeptio illi⁹ rei sic si dicam⁹ q̄ mot⁹
corpis grauis finis ē loc⁹ inferior vt res. vl' h̄ qd est
esse in loco inferiori vt vsus ⁊ finis auari ē vel pecu
nia vt res. vel possessio pecunie vt vsus.

¶ D. qꝛ responsur⁹ distincte pmo pmittit qddā nota
bile distinctiuū bimēbre. scdo rndet iuxta p⁹ mēbrū ibi.
Si ḡ ⁊c. tertio q̄ ad scdm. ibi. Si āt ⁊c. Notabile ḡ dis
stinctiuū fundatū in pho. v. metaph. q̄ finis dr duplr.
sꝫ cui⁹ ⁊ quo. Finis cui⁹ ē idē q̄ finis q̄. i. ipa res i q̄ inue
nit' rō boni. ⁊ est id qd habetur. Finis āt quo. est vsus vl'
adeptio finis q̄ vl' cuius. Et exponit. D. mēbra distincti-
onis p exēplū naturale ⁊ p exēplū morale hūanū. Et
aduerte tn̄ q̄ finis q̄ dr esse vsus extēso vocabulo etiam
ad fruitōeꝫ vel ꝯsecutōem rei q̄ infra dicit' btitudo for-
mal'. Et tn̄ isti fines cui⁹ ⁊ q̄ nō sunt ꝓprie distincti fines ex
aq̄ se habentes sꝫ ex eis ꝯstituit' vn⁹ finis total' ipi⁹ hn̄tis.
nō eīm res ipa ē finis nisi mediāte habitōe vl' ꝯsecutōne.
¶ Et nota q̄ hec distinctio est alia distincta ꝯ distin-
ctōem pcedentis articuli. qꝛ finis vltim⁹ scdm cōem rō-
nē ⁊ finis q̄ nō sunt idē. nā irrōnalia etsi ꝯsequāt' ⁊ habe-
ant finē q̄ vltimū suū. nō tn̄ extendūt se apprehendendo
cōem rōem vltimi finis. nec sunt idē id in q̄ rō vltimi fi-
nis inuenitur fm estimatōem hoim ⁊ finis qui omnium
rerum. vt patebit statim ⁊c. Deinde cū dicit

¶ Si ḡ loq̄mur de vltio fine hois q̄tū ad ipaꝫ rē
q̄ est finis. sic in vltio fine hois oia ꝯueniūt. qꝛ deus
est vltim⁹ finis hois ⁊ omnium aliaꝝ reꝝ.

Cōclo pma ¶ Respondet iuxta pmū mēbꝝ tali ꝯclone. Si loq̄-
mur de vltio fine hois q̄tū ad ipam rē q̄ est finis. sic in
Probat' ꝯ° vltimo fine hois oia ꝯueniūt. pbat'. qꝛ de⁹ ē vltim⁹ finis
hois ⁊ oim aliaꝝ reꝝ. igit' ꝯclo ⁊ a. ꝯña clara. Añs relin-
quitur notū ex pma p. q. xliiij. ar. iiij. Ubi pbat' q̄ de⁹ faci-
endo creaturas fecit ꝓpter suā bonitatē sicut ꝓpē finē. Et
vnaq̄qꝫ creatura intendit ꝯsequi suā pfectōeꝫ que est sili-
tudo pfectōis ⁊ bonitatꝫ diuine. ⁊ ita est finis vltim⁹ ipi⁹
fieri creature ⁊ ipi⁹ agere. Et de h̄ tertio ꝯ genti. ca. xvij.
vbi pbat q̄ de⁹ est finis tanq̄ȝ ꝓpter quē oia facta sunt.
In caplīs aūt. xviij. ⁊ xix. ondit q̄ est finis vltim⁹ ꝓpter
quē oia agūt. Omnia eīm p motus ⁊ actōes suas tendūt

in diuinā siltudinē sicut in vltimū finē. ⁊ fm⁹. d. tan. in de
veritate. materia. xxij. q. ij. qꝛ nihil est appetibile nisi vt siltu
do dei. idō est vltim⁹ finis ⁊ appetit' in omni fine saltē iplici-
te. vt ibidē declarat'. ¶ Nota q̄ circa ista ꝯclonē posset
apparere repugnātia ad dicta in ar. pcedē. vbi dictū est q̄
q̄tū ad id in q̄ rō vltimi finis inueni' nō oēs hoies ꝯue- Solui' ap-
niāt. nūc āt dr q̄ vltim⁹ finis q̄ vel cui⁹ est vn⁹ oim reꝝ et parens repu
oim hoim. Que videnf ꝯtrari. Sꝫ dr q̄ dictū pcedentis gnantia
articuli intelligit' q̄ nō oēs hoies ꝯueniūt sꝫ p pcēstinā-
tōem liberā ⁊ p estimatōem in eo in q̄ opināt' inueniri rō-
nem vltimi finis. Presens āt dictū intelligit' de vltimo fi
ne fm veritatē ⁊ fm esse. Unde pu⁹ dicebat' nō ꝯueniunt
hic dr esse vn⁹ vltim⁹ finis. Et q̄dē q̄ de⁹ sit finis factōis
oim hoim nō est difficultas. Et tn̄ in veritate est vltim⁹
finis etiā appetit⁹ hois. etiā cū peccat. nō q̄dē fm rōnem
specialē vt est obiectū beatifici ⁊ finis vltim⁹ supnatura-
lis. vt in eū tendit caritas. imo sic peccantes ab ipo auer
tunt'. Sꝫ est vltim⁹ finis naturali mō in sui pticipatōne
etiā peccantis. nā nec ꝯuertūt' ad creaturā fruendam. nisi
vt hꝫ aliquā pticipatōem diuine bonitatꝫ. Et scdo pec
cator lꝫ non tendat peccando in btitudineꝫ pfectam sup-
naturalē. tendit tn̄ in bonitatē aliquā sub rōne vltimi fi-
nis fm cōem rōnem vt dictū fuit. ⁊ cū h̄ in deū vt est fi-
nis ois boni. etiaꝫ naturalis vel sensibil'. Stant ḡ simul
q̄ hoies pstruendo sibi id in q̄ putant rōnem vltimi fi-
nis inueniri nō ꝯueniāt. ⁊ tn̄ eoꝝ sit vn⁹ finis scdm ꝯ itatē
in q̄ fm rē ꝯueniūt. Sicut aliqs ponit rōem vltimi finis
in voluptatibꝫ. alius in virtutibꝫ. ⁊ tn̄ vtrunqꝫ qd appetit
et hꝫ vt vltimū finē est deriuatio ⁊ pticipatio vltimi fi-
nis qui deus est. Deinde ibi.

¶ Si aūt loquamur de vltimo fine hois q̄tum
ad consecutōem finis. sic in hoc fine hominis nō cō
municant creature irrōnales. nā homo ⁊ alie rōna-
les creature consequūtur vltimū finem cognoscen-
do ⁊ amando deum. quod non competit alijs crea-
turis. que adipiscunt' vltimū finem inq̄tum ptici-
pant aliquā similitudinē dei fm q̄ sunt vel viuunt
vel etiam cognoscunt. Et per hoc patet responsio
ad obiecta. nam beatitudo nominat adeptionem
vltimi finis.

¶ Subiūgit scdā responsiuā pncipaliter ꝯclusionem Cōclo. ij.
Si loq̄mur de vltimo ⁊c. vt in pncipio hui⁹ lre. pbat'. qꝛ Probat' ꝯ°
homo ⁊ creature alie rōnales (. i. intellectuales) amando
et cognoscendo ⁊c. sꝫ h̄ nō ꝯuenit alijs irrōnalibꝫ. igit' ⁊c.
Maior nota. qꝛ intellectuales creature beatificant' que
beatitudo ꝯsistit in ꝯgnitōe ⁊ amore dei ⁊ i vltā etiā ꝯse
quitur cognoscendo ⁊ amando ⁊c. Minor patꝫ qꝛ ir-
rationales creature solū adipiscunt' vltimū finē pticipan-
do similitudinē dei fm q̄ sunt vel viuūt vel cognoscunt
solū sensibilr. ⁊ ita tendūt in deū solū implicite sed rōna-
lis explicite reducendo scdarios fines in ipm deū p vi-
am resolutōis appetendo deū in se. ¶ Nota pro intel
lectu claro hui⁹ ꝯclonis. d. tan. in. ij. dis. p. q. ij. ar. ij. ad se
cūdum q̄ cū bonitas dei sit finis reꝝ ad ipam res diuer
simode se hn̄t. ipe eīm deus habet eā pfecte fm suū esse.
Unde summe bonus est ⁊ etiā fm suā opatōem qua p-
fecte eam cognoscit ⁊ amat. vñ beatus est. qꝛ btitudo est
operatio pfecta fm phm. Creatura āt intellectualis non
attingit ad cō̄ illi⁹ esse suū vt ipa sit summuꝫ bonum. sed

ſm opatōem intelligendo ⁊ amando eā. Vn̄ pticeps eſt beatitudinis ⁊ nō tm̄ bonitatis diuine. ſʒ creatura irrōna-
Aliq̄ pticipāt bonitatē ſʒ non btitudinē diuinā. lis accedit ad eā ſm aliquā aſſimilatōeʒ. q̄uis nō ptingat neqʒ ſm opatōeʒ. neqʒ ſm eſſe. Vn̄ eſt pticeps bonitatis ſed nō beatitudinis. hec ille. Ex qbꝫ pʒ intellect⁹ dictoꝝ. qꝛ creatura rōnalis hʒ ſinē vltimū q̄. ꝯſecutiōeʒ dei que eſt btitudo vie vel patrie. ſed irrationalꝭ ꝯſeqꝭ in aliqua pfectōne q̄ ē q̄dā bonitas. ſʒ nō btitudo. Et ꝑ ꝯns hō cū alijs rōnalibꝫ hʒ aliū fine q̄. q̄ꝫ creature irrōnales. ſʒ id qd ꝯſequūꝭ ſit idē. ſcʒ ipē de⁹. quē tn̄ ꝯſequunꝭ alio mō vt dictū ē. In fine āt. d. notat ꝑ determinatōeʒ corpis articuli ſatiſfactū eſſe argumentis añ oppoſitū premiſſis.

Argumētū in cōtrariū

Eſt ꝑ ſecunda cōcl'one reſpon. ⁊ ibi explicatū eſt ꝑ dictū. d. ſan. in ſecūdo. qꝛ vltimus finis q̄ hois eſt btitudo formalis vt infra dicet. Alie aūt irrōnales nō hn̄t vltimū fine q̄ q̄ dicaꝭ btitudo. ſed aliqua bonitas q̄ ē eē vel opatio aliq̄ ſʒ ipfecta. q̄ nō meret nomē nec hʒ rē btitudinis. g̃ nō ꝯueniūt in vltio fine q̄. Et hāc gloſaʒ. d. notat cū in fine dr̄. Et ꝑ h̄ ⁊c̄. qꝛ beatitudo noiat adeptōeʒ vltimi finis. ⁊ vult q̄ rō in ꝯriū ꝓbet q̄ hō ⁊ oia alia nō ꝯueniūt in vltio fine q̄ ē adeptio. ⁊ ſic ē ꝓ ſcd'a cōcl'oe. Alia autem argumēta probāt clare

Finis correſpondet pncipio ꝓponiꝭ. cōcl'onem primā vt magis patebit. Ad pmū g̃ dico q̄ maior eſt ſane intelligenda in ſenſu q̄ verꝭ ea. d. ſan. ꝑ. ꝑ. q. ciij. ar. ij. in cor. ⁊ i de malo. materia ꝑ. q. ꝑ. in cor. ⁊ tertio. ꝯ gen. c. xxiiij. nō videlicet de pncipio ⁊ fine durationis vt ſicut aliq̄d incepit ſic deſinat eē. nā ſic falſa eſſet vt pʒ de oibꝫ ppetuis ſm veritatē fidei. Silr̄ btitudo ſupnaturalꝭ creature incipit. nec tn̄ finē hʒ vt infra patebit. Sed intelligiꝭ de pncipio effectiuo agente ⁊ fine pncipalr̄ intēto. qꝛ q̄to agens eſt alti⁹ tāto altior ⁊ cōior finis ſibi correſpondet. vt pʒ de rege q̄ intendit altiorē finē ſcʒ bonū tot⁹ regni q̄ꝫ rector vni⁹ ciuitatis. Minor ꝯcediꭍ. ergo ⁊c̄. Vezꝫ ē finis vltim⁹ q̄ oim quē oia appetūt ⁊ querūt vt vltimū finē ſuū. vꝭ ſm opatōeʒ pfecta q̄ eſt btitudo vt rōnalis. vel ſm aliquā pticipatōem bonitatis.

Ad ſcd'm maior ꝟa de⁹ ꝯuenit oia ad ſe vt finē q̄. qꝛ oia cupiūt aſſimilatōem ad ipm. vt finē vltimū q̄ ⁊ ipē de⁹ ē rō appetibilitatis oīs boni ⁊ pfectōis. Minor ꝟa ē finis vltim⁹ hois q̄. ſed fruitio ei⁹ ē finis q̄. in q̄ fruitōe nō oia cōueniūt cū hoie. g̃ ⁊c̄. Vezꝫ finis q̄ appetaꭍ ab oibꝫ explicite vel iplicite eſt de⁹. Ad tertiū. maior ꝟa finis vltimus ſm cōem rōnē eſt obiectū pmū volūtatis q̄ ad nos. vt patuit ſupra. finis āt vltim⁹ ſm rē ⁊ ſpecialē rōneʒ. ſcʒ de⁹ nō ē obiectū ꝓ h̄ ſtatu pmū ⁊ ꝑ ſe. ⁊ patuit rō articu-

Vle bonū dupl'r accipitur. li prec. Ad minorē dico. q̄ bonū vle dr̄ dupl'r. Vno mō qꝛ ꝯtinet oia bona pmiſſiue. ⁊ dr̄ vle vt diſtinguiꭍ ꝯtra h̄ vel illud ⁊ ſic ꝯtinet ſub ſe implicite oia bona etiā deū ipſum. ⁊ ſic eſt finis oim. qꝛ ꝯtinet oia bona appetibilia. ſʒ alio mō eſt bonū vle qd eſt omē bonū actu ⁊ diſtincte. et tūc eſt idē qd bonū ꝑ eſſentiā. ⁊ ſic eſt finis oim ſm rē. Ergo ⁊c̄. Vezꝫ in fine hois vltio q̄ ad nos q̄ ꝯtinet bonum vle. i. cōe ad omē bonū ꝯueniūt oia. Et h̄ argumētū magis ꝓbat q̄ in vltio fine q̄ ad nos q̄ eſt vle bonū ꝑ incluſione pmiſſiuā omīs boni ꝯueniūt oia alia q̄ etiā appetūt vle bonū nō q̄dez ſm ſe totū ſʒ ſm aliquā ſui ptez. hō āt appetere pt vle bonū ſm ſe totū nec quieſcit donec veniat ad vle bonū qd eſt ꝑ eſſentiā bonum. ⁊ qd includit actu omne bonum.

¶ Queſtio ſecūda de beatitudie hois in q̄bꝫ ꝯſiſtat.

Deinde ꝯſiderādū eſt de beatitudie. Primo q̄dē in q̄bꝫ ſit. Secūdo q̄d ſit. Tertio q̄liter eā ꝯſeq̄ poſſum⁹. ¶ Circa pmū querūꭍ octo ¶ Primo vtꝝ btitudo ꝯſiſtat in diuitijs. ¶ Secundo vtꝝ in honoribꝫ. ¶ Tertio vtꝝ in fama ſiue in gloria ¶ Quarto vtꝝ in poteſtate. ¶ Quinto vtꝝ in aliq̄ corpis bono. ¶ Sexto vtꝝ in voluptate. ¶ Septimo vtꝝ in aliquo bono aie. ¶ Octauo vtrum in aliquo bono creature.

¶ Poſtq̄ꝫ oſtenſum eſt de vltio fine ipi⁹ hois in cōi. Hic ꝯñr agiꭍ de illo in ſpeciali ſcʒ de btitudie. qꝛ vt patuit circa articulū vltimū pcedentis q̄ſtionis. oibꝫ cōis eſt vltim⁹ finis. ſʒ btitudo eſt ſolū rōnalis nature ⁊ ita beatitudo ē ſpecialis finis rōnalꝭ creature ⁊ hois. Vn̄. d. ſan. ꝑ. ꝑ. q. xxvi. ar. ꝑ. nihil aliud ſub noie btitudinis intelligiꭍ niſi bonū pfectū intellectualis nature cui⁹ eſt ſuā ſufficientiā ꝯgnoſcere in bono qd hʒ ⁊ cui ꝯpetit vt ei ꝯtingat aliq̄d bn̄ vꝭ male ⁊ ſit ſuaꝝ opationū dn̄a. hec ille. Ex q̄bꝫ pʒ q̄ btitudo ꝯuenit ſolū nature intellectuali. vltim⁹ āt finis oibꝫ. Patet itaqꝫ rō ordinis inter pcedentē ⁊ hāc q̄ſtionē. D. aūt tractādo de btitudine tria facit. pmo inq̄rit obiectū btitudinis. ſecūdo inq̄rit actū oſtendēdo q̄d ſit formalr̄. tertio inq̄rit modū ꝯſecutōis. ſecūda ps habeꭍ q. iij. tertia in q̄rta. Ratio ordinis inter iſtas q̄ſtiones ē. qꝛ obiectū ē pri⁹ actu ⁊ act⁹ potēa. vt pʒ ex. ij. de aia. q̄re prius de beatitudine obiectali. vꝭ obiecto btitudinis. ſecūdo de actu vꝭ de btitudie formali. tertio de ꝯſecutōe q̄ ambubus poñe exequēti. Circa pmū g̃ tria facit. nā cum beatitudo habeat rōnem boni ⁊ cū bonū cōiter diuidaꭍ. in bonū extern⁹ poſſeſſum in bonū corpis ⁊ aie. ideo ꝑ ordinē. d. oſtendit in nullo hoꝝ obiectiue ꝯſiſtere btitudinē. Primo itaqꝫ oñdit q̄ nō in bono exteriori. ſcd'o q̄ nō in bono corpis. tertio q̄ nec i bonis aie. ſecūda ps ar. v. tertia in. vij. Bona āt exteriora ponūꭍ q̄tuor in gnē. ſcʒ diuitie. honor ⁊ gl'a. atqꝫ potentia. Et ſm hoc in q̄tuor articulis ſigillatim excludūꭍ iſta ab obiecto btitudinis.

Quid btitudinis noie.

¶ Vtꝝ Beatitudo hois ꝯſiſtat in diuitijs.

Ad pmū ſic ꝓcediꭍ. Videꭍ q̄ btitudo hominis in diuitijs ꝯſiſtat. cū eñ btitudo ſit vltim⁹ finis hois in eo ꝯſiſtit qd maxime in hois affectu dn̄aꭍ. hmōi āt ſūt pcipue diuitie. dr̄ eñ eccleſiaſtes x°. Pecunie obediūt oia. g̃ in diuitijs btitudo hois ꝯſiſtit. ¶ P. ſm boetiū in 3°. de ꝯſola. Btitudo ē ſtat⁹ oim bonoꝝ aggregatōe pfect⁹. ſʒ in pecunijs oia poſſideri videꭍ. qꝛ vt phs dr̄ in v° ethico. Ad h̄ num⁹ ē inuent⁹ vt ſit q̄ſi fideiuſſor hn̄di ꝓ eo qd cūqꝫ hō voluerit. g̃ in diuitijs btitudo ꝯſiſtit. ¶ P. deſideriū ſummi boni cū nūqꝫ deficiat videꭍ eē infinitū. ſʒ h̄ maxīe in diuitijs inueniꭍ. qꝛ auar⁹ nō iplebiꭍ pecunia. vt dr̄ eccl'iaſtici v°. g̃ in diuitijs btitudo ꝯſiſtit ¶ Sʒ ꝯ. bonū hois in retinēdo btitudinē magis ꝯſiſtit q̄ꝫ in amittendo ipam. ſʒ ſic boeti⁹ 3°. de ꝯſola. dr̄. Diuitie effundēdo magis q̄ꝫ coaceruādo meli⁹ nitēt. ſiq̄dē auaricia ſemper odioſos. claros facit largitas. ergo in diuitijs beatitudo non conſiſtit.

¶ Hic.d.pmo inq̄rit. an beatitudo hois z vltim⁹ fi/nis atq3 pfcm bonū rō in diuitijs inueniaꝰ. ¶ Nota q beatitudo est vltim⁹ finis hois ab ipo ḟm cōem rōnem naturaľr desiderata. finis aūt ē vľ ipa opatio. vel aliqd p opatōez ɔsecutū. z ita est duplex beatitudo vt postea ma/gis patebit. In isto ḡ q̄sito z responsione nō accipiꝰ btitu/do p fine formali vltio. s3 p obiectali. z est tm̄ q̄rere an di/uitie sint tale bonū qd in affectu oibꝰ alijs pferēdū sit. in qd oia alia ordinentꝰ sicut in finē z ipm in nullū aliud vl/teri⁹. z an diuitie pfecte satiēt appetitū hois. de isti3 Sco/tus in.iiij.dis.xlix.q.p. in pma q.in.q° ar. dr Suppōitꝰ notū apd phos loquētes de ea q btitudo est bonū suffi/ciēs excludēs s3 defectū vel indigentiā. est bonū pfectū vel cōpletū excludēs impfectōem seu diminutōez. est bo/nū vltimatū excludēs tendētiā z ordinabilitatē ad com/pletū bonū. est bonū q̄ habito ɔplete bene ē habenti. hec ille Ex qbꝰ pa3 qd nominis beatitudinis Quid aūt ḟm rē sit btitudo ponit ante ista. qz supremū3 appetibile qd cuilibet nature intellectuale est pper se volendū. ita s3 ex natura sua repugnat q sit pper aliud volendū His sup/positis p intellectu q̄sti z terminoꝝ vidēdū est de corpe.

¶ Respondeo dicendū q impossibile est beatitu/dinē hois in diuitijs ɔsistere. Sunt em̄ duplices diuitie. vt phs dicit in pmo politicoꝝ. s3 natura/les z artificiales. ¶ Naturales q̄dem diuitie sunt q̄/bus hoi subueniꝰ ad defect⁹ naturales tollendos. sicut cibus z potus. vestimenta vehicula z habitacu/la. z alia huiusmodi. Diuitie artificiales sunt q̄bus ḟm se non iuuaꝰ. vt denarij. s3 ars humana eos ad/inuenit propter facultatē cōmutationis. vt sint q̄si mensura quedam rerum venalium.

¶ D.respondet tali ɔclone. Impossibile est btitudi/nē hois in diuitijs ɔsistere. pbaꝰ Duplices sunt diuitie. s3 naturales. z artificiales. s3 in diuitijs naturalibꝰ non pt ɔsistere btitudo z multo min⁹ in artificialibꝰ. igiꝰ cō/clusio v̄a. Hui⁹ rōis.d.p°pbat z ponit maiorē cū ɔclō/ne. secūdo pmā ptē minoris. ibi. Manifestū ē zc. tertio secūdā cū repetitōe ɔclōis. ibi. Diuitie aūt zc. Maior ꝗ p3 et ē phi p°politice. z exponūꝰ ptes ei⁹ clare in lra.

Consequenter cum dicit.

¶ Manifestū est autem q in diuitijs naturalibꝰ beatitudo hois esse non potest. queruntꝰ em̄ hmōi diuitie ad sustentandum naturam hominis. z ideo non possunt esse vltimus finis. sed magis ordināꝰ ad hominē sicut ad finem. vnde ordine nature oia huiusmodi sunt infra hoiem z propter hoiez facta ḟm illud ps. Oia subiecisti sub pedibꝰ eius.

¶ Subiungit minorē quo ad pmā partē quā pbaꝰ sic. Naturales diuitie queruntꝰ ad sustentandū naturam hois. igiꝰ non possunt esse eius vltim⁹ finis. nec p conse/quens beatitudo sed ordinanꝰ in hominē sicut ad finē3 saltem ppinquū z pper ipm facte vt in psalmo ¶ No/ta tñ.d.san.in.ij.dis.p.q.ij.ar.iij. q hō est finis non agen/tis z causantis dei. sed opis eius cui omīs creatura vti/litatem affert. vt etiā ostendit.d.san.3°.contra genti, ca. xxij. circa finem. Consequenter ibi.

¶ Diuitie autem artificiales non queruntur nisi propter naturales. nō em̄ quererentꝰ nisi quia p eas emuntꝰ res ad vsum vite necessarie. vnde multo mi/nus habent rationem vltimi finis. impossibile est igitur beatitudinem que est vltimus finis homi/nis in diuitijs esse.

¶ Annectit secūdam ptem minoris pncipalis quam pbat sic. quia diuitie artificiales non querūtur nisi pper naturales. ergo bene sequiꝰ si naturales non sunt fines. q nec artificiales. Assumptū illud pa3. quia p artificiales emuntꝰ res ad vsum vite necessarie. z ad hoc sunt institu/te z inuente. vt patuit circa maiorē quare pma pars mi/noris vera z p ɔñs ɔclo quā.d.in fine infert.

Argumentū in cōtrariū

Probat cōclōnez respon. Et est secūda rō quā3 h3.d.in ista materia tertio contra genti.ca.30. Vide z eundē in.iiij.dis.xlix.q.p.ar. p.q̄sti.p. vbi ostendit in generali. quia in nullo bono cor/porali consistit beatitudo.

¶ Ad primū dicendum. q offīa corporalia obe/diunt pecunie q̄tum ad multitudinē3 stultoꝝ qui sola corporalia bona cognoscunt. que pecunia acq̄/ri possunt. iudicium aūt de bonis humanis nō de/bet sumi a stultis. sed a sapientibꝰ. sicut z iudiciū de saporibꝰ ab his q̄ habent gustū bene moderatū.

¶ Ad maiorē p3 ex dictis ar.vij.q.pce. qz in eo ɔsistit beatitudo qd dominaꝰ in affectu sapiētis z bene dispositi. eo sicut illud dulce est delectabili⁹ in q̄ delectaꝰ gust⁹ bñ dispositꝰ. Ad minorē negaꝰ ipa ad sensum maioris. qz affect⁹ bñ disposit⁹ est q̄ sequitur nō passionē sed rectū iu/diciū rōnis. Rectū aūt iudiciū rōnis iudicat diuitias eē ad finē z non finē. Quare negaꝰ ɔña.

¶ Ad secundū dōm q pecunia pñt haberi omīa venalia. nō aūt spiritualia que vendi nō pñt. vnde dicitꝰ puerbioꝝ.xvij°. Quid prodest stulto diuiti/as habere. cū sapientiā emere nō potest.

¶ Quia maior ista sepi⁹ versaꝰ in ore loquētiū in hac materia. iō oz videre veꝝ ei⁹ intellectū. Etā ḡ.d.san. intel/ligit in.iiij.dis.xlix.q.p.ar.ij.q.ij.ad pmū. qz btitudo est stat⁹ aggregatōe oim bonoꝝ pfect⁹. qz oia bona coadiu/uāt ad opatōez pfectissimā q̄ est essentialr ipa btitudo. qz omē bonū hois in hac vita coopaꝰ ad pfectā opatōem ipi⁹ Sic habit⁹ z oia bona naturalia q̄ etiā ordinanꝰ ad btitudinē patrie ḟm q p vsū3 eoꝝ meremur Et q̄uis nō oia in btitudine illa maneāt p seipa. manēt tñ in sibi suc/cedentibꝰ. sicut fidei succedit visio z bonis tpalibꝰ succe/dit sufficiētia bonoꝝ eternoꝝ. hec ille ibidē. s3 nō eodem ordine. Aliā solōnē h3.d.infra.q.iij.ar.ij.ad secundū. q boeti⁹ diffinit btitudinē ḟm rōem cōez z ḟm statū. qz bea/tus ē in statu boni pfecti s3 nō definit btitudinē q̄tu3 ad essentiā zc. Et hec dicta explanat durand⁹. vt habeꝰ apud Capolū in.iiij.dis.xlix.q.ij.ad q̄nti.ɔ pmā ɔclōnez vbi h3 q btitudo formaľr pt accipi dupľr. vno mō put inclu/dit oē illud qd ptinet ad pfectōem hois siue ḟm corp⁹ si/ue ḟm aiam. z sic sumiꝰ ab Aug⁹.ij. de trinitate q beat⁹ est q̄ h3 q̄cq̄d vult z nihil male vult. Constat em̄ q q̄libet recte vult nō tm̄ pfectōem vnā vľ vnū bonū s3 oē illud q̄ indiget z ptinet ad pfectōem ei⁹. Et sic etiā loquiꝰ Bo/eti⁹ tertio de ɔsolatōe dicēs. q beatitudo est stat⁹ oim bo

Beatitudo ē stat⁹ aggre. exponitur

nor aggregatõe pfectus. et sic ad beatitudinẽ hois ptinet quicquid ptinet ad pfectionẽ hois. siue fm corp⁹. siue fm aiam. et sic nõ intendim⁹ qrere. an btitudo ɔsistat pricipaliter in visione diuine essentie. qr iã soluta esset qõ. imo nulla esset qõ. qr btitudo h mõ ɔpłectit oẽm pfectõe; intellect⁹ et volũtati et corpis. nec tota ɔsistit in aliq dicta rũ pfectionũ. et p ɔñs. nec tota pncipalr in aliq actu cor. Alio mõ dr btitudo illd qd est optimũ inter oia bona et oes pfectões hũanas et de ista pcedit qõ. i. q actu vl in qua pfectõe ɔsistat pncipalr⁹. hec ille et bñ. Scot⁹ q in iiij. di. xlix. q. p. in solõne pmi argumenti sic dicit. Auctoritatẽ boetij oz exponere. vel q h nomẽ btitudo est equocũ vel ad pfectionalẽ stãs ɔpletuã extensiue siue intẽsiue acceptã. et ista est descriptio btitudinis accepte fm totalitatẽ extensiuã. vel oz dicere si acceptat p totalitate intẽsiua q est stat⁹ pfect⁹ aggregatõe oim bonoꝝ in vno bono eminẽt et virtute ptinẽte. vel si in illo non est aggregatio ppter simplicitatẽ. tunc tertio mõ aggregatiue oz intelligi tanq pcedens vel ɔcomitãs illũ statũ pfectũ. nõ ãt de ei⁹ essentia. hec ille. Ex qbs pat; quõ intelligat auctoritas inducta in maiore. qr nõ intelligit de btitudine essentialr dicta qsi ipa ɔsistat in multis bonis. s; intelligit de btitudine fm cõem rõem. qr sc; in statu btitudinis hñtur oia bona. et q ad btitudinẽ oia bona reqrunt anteccdẽter vl ɔsequẽter. Pt; etiã. qr nihil apparẽtie habent q istã auctoritatẽ Boetij applicãt ad pbadã btitudinẽ eẽ in actu volũtatis pncipalr. qr ita pbarẽ q in actu intellect⁹. non enim loqtur sicut disputãtes loquũt cũ vertũt in questione An btitudo sit act⁹ intellect⁹ vel volũtatis. Ipsa enim accipit beatitudinẽ scdo mõ quẽ ponit durãd⁹. Ad minorẽ negat ipa. ãt in vno nõ oia hñtur in pecunijs. nec formalr nec supeminẽter. nec virtualr. s; solũ hñtur bona aliqua venalia virtualr in pecunijs. s; ista sunt minima bona. nec in ipis est beatitudo. Quare negat ɔña.

¶ Ad tertiũ dõm. q appetit⁹ naturaliũ diuitiaꝝ nõ est infinit⁹. qr fm certã mensurã sufficiũt nature. sed appetit⁹ diuitiaꝝ artificialiũ est infinit⁹. qr deseruit cocupiscentie inordinate que non modificat. vt pt; p phm pmo politicoꝝ. aliter tamẽ est infinitum desideriũ diuitiaꝝ et desideriũ summi boni. nã summũ bonũ quãto perfectius possidet. tanto ipm magis amatur et alia contemnuntur. quia quãto magis habetur. magis cognoscitur. et ideo dr ecclesiastici. xxiiij. Qui edunt me adhuc esurient. sed in appetitu diuitiaꝝ et quoꝝcũq tpaliũ bonoꝝ est econuerso. nã qñ iam habent ipa contẽnuntur et alia appetunt. scdm q significatur ioãnis qrto. cũ dominus dicit. Qui bibit ex hac aqua p quã tẽporalia significantur. sitiet iterum. et hoc ideo. quia eorum insufficientia magis cognoscitur cũ habentur. et ideo hoc ipsum ostendit eorum imperfectionem. et q in eis summum bonum non consistit.

¶ Maioris intellect⁹ requirit infra habẽda. q. xxxiij. ar. ij. qr desideriũ capit dupl'r. vno mõ p exclusione fastidij et ɔtinuatõne ɔplacentie et delectatõnis in re habita. Alio mõ capit p appetitu absentis nõ habiti. Tũc dr ad maiorẽ q desideriũ summi boni est infinitũ. qsi duratiue qr sic est desideriũ btitudinis etiã habite. qr nunq habet fastidiũ s; nõ est ei⁹ habite desideriũ pprie dictũ qsi desit velit habere eã maiorẽ vl meliorẽ aut aliã btitudinem. Ad minorẽ negat q tale desideriũ q̃ est cũ btitudine habita sit de pecunijs. qr habite ɔtẽnũt et alie appetunt. vñ cũ habitis sp est desideriũ pprie dictũ de alijs pecunijs nõ habitis. s; desideriũ qd est cũ btitudine est desideriũ ipropriũ. i. exclusio fastidij de ipa btitudine habita. Secũdo minor etiã nõ ẽ pba. qr nec diuitiaꝝ qrũlibet ẽẽt infinitũ desideriũ. vel ɔcupia vt patebit infra. q. xxx. ar. iiij. et. iiij. qr naturales desiderãt finite Sed⁹ de artificialib⁹ qꝝ ɔcupiscẽtia innaturalr est infinita. nõ qdẽ entitatiue s; obiectiue et h syncathegorematice. Quare negat ɔña.

¶ Utrum beatitudo hois ɔsistat in honoribꝰ.

Ad secundũ sic pcedit. Videt q beatitudo hois in honoribus cõsistat. beatitudo enĩ siue felicitas est premiũ virtutis. vt phs dicit in pmo ethicoꝝ. sed honor maxime videtur esse id qd est virtutis premium. vt philosophus dicit in quarto ethicoꝝ. ergo in honore maxime consistit beatitudo. ¶ Preterea illud qd cõuenit deo et excellentissimis maxime videt esse beatitudo que est bonũ pfectũ. sed huiõi est honor. vt phs dt i qrto ethicoꝝ. et pma ad timoth. j. dt apls. Soli deo honor et gloria. g in honore ɔsistit btitudo. ¶ P. illud qd est magis desideratum ab hoibus est beatitudo. sed nihil videt esse magis desiderabile ab hominib⁹ q honor. quia oẽs patiũtur iacturam in oĩbus alijs reb⁹ ne patiãtur aliquod detrimentũ sui honoris. ergo in honore beatitudo consistit. Sed contra. beatitudo est in beato. honor ãt non est in eo qui honoratur. sed magis in honorante. q reuerẽtiã exhibet honorato. vt phs dt in pmo ethicoꝝ. g in honore btitudo nõ consistit.

¶ Hic querit de quodã alio bono corpali. sc; honore. an ipe honor sit btitudo pfecte satiãs et habeat rõem vltimi finis. Supponit ãt hec questio qd. d. scda scde. q. ciij. ex intẽtõe determinat. videlic; q honor iportat aliqd corpale Intelligit enĩ et ver. est de honore cetã hoib⁹ quĩ adinuicẽ testimoniũ excellẽtie facere nõ pñt nisi p aliq signa exteriora. vel vboꝝ vl factoꝝ. sec⁹ de honore cetã deo q in solo interiori motu ɔsistere pt. Querit ãt. d. de honore mundano et ab hoibus ad hoies.

¶ Respondeo dicendum q impossibile est beatitudinẽ consistere in honore. honor enim exhibetur alicui propter aliquã eius excellentiam. et ita est signum et testimoniũ quoddam illius excellentie que est in honorato. excellentia autem hominis maxime attenditur circa beatitudinem que est hominis bonum pfectũ et scdm ptes eius. idest fm illa bona q̃ bus aliquis modus beatitudinis participatur. et ideo honor potest quidẽ ɔseq beatitudinẽ. sed pncipaliter in eo beatitudo consistere nõ potest.

¶ D. respondet tali ɔclusione. honor quidẽ potest ɔsequi beatitudinẽ. s; in eo pncipaliter cõsistere nõ potest. immo impossibile est q in eo consistat. pbat. honor exhib

bet alicui ꝓpter excellenciā ⁊ est signū ⁊ testimoniū qͦd/
dā isti⁹ excellentie q̄ est in honorato (scȝ ꝑexistens). sȝ ex/
cellentia maxie attēdit̄ circa btitudinē ⁊ ſm ptes ei⁹. igit̄
sequitur ꝯclo. Maior pȝ ex rōne honoris. Minor ptȝ. qꝛ
btitudo ē bonū ꝑfectū ⁊ excellēs. ꝯ ꝑ ꝯn̄s maxie honora
bile. ⁊ etiā ptibꝫ ei⁹ debet̄ honor. illis q̄ ꝓpinq̄ ꝑticipāt
aliqd btitudinis. s. ꝟtutibꝫ ⁊ bonis ꝟtuosis oꝑatōibꝫ. vi
de de h̄ scd̄a scd̄e. q. cxlv. ar. ꝓ. ad secūdū. qꝛ aliqbꝫ debet̄
honor q̄ sunt supra ꝟtutē q̄ sunt ꝟtute excellētiora. s. deo
et btitudini. aliqbꝫ etiā q̄ sunt infra ꝟtutes in q̄tū coad/
iuuāt ad oꝑa ꝟtutꝫ. vide ⁊ ad pmū ibidē. ¶ Nota ꝙ
hec ꝓbatio fundat̄ in opposita ꝯditōe honoris ad rōnē
beatitudinis. nā btitudinis rō ꝯsistit in h̄ ꝙ est bonū ex/
cellens ꝓpter se appetitū ⁊ facit maximā excellētiā. ꝑ ꝯn̄s
nec eā p̄supponit. honor ꝟo ex ꝓpria rōne p̄supponit ex/
cellētiā q̄re nō ē btitudo sȝ eā p̄supponit. vl̄ aliquā ei⁹ ptē
id ē ꝑfectōez aliquā p̄sertim q̄ ē ſm ꝟtutē. qꝛ honor i ve/
ritate nō debet̄ nisi ꝟtuti. Licet aliq̄ voluerint. vt habet̄
q̄rto ethicoꝝ. ꝙ etiā debeat̄ nobilitati potētie ⁊ diuitijs ⁊c̄.
vide ꝓ ista ꝯclōe plures alias rōes in 3°. ꝯ gen. ca. xxviij.

Argumētū in contrariū

Confir/ mat conclusionē nr̄ā. ¶ Nota tn̄ ꝙ honorās dr̄ exhibere re/
uerētiā. nō qꝛ idē sit honor ⁊ reuerētia. cū honor sit qͦdā
extrinsecū. reuerētia ꝟo sit act⁹ spūal̄ interior. sȝ qꝛ honor ē
ꝓtestatio reuerētie. q̄ ē ei⁹ motiuū ⁊ finis. vt ptȝ scd̄a scd̄e.
q. ciij. ar. ꝓ. ad pmū honor etiā dr̄ eē in honorāte nō tam
subiectiue quā pncipiatiue ⁊ iputatiue. qꝛ cū sit qͦdā ex/
teri⁹ nō noiat aliqd inherēs. ⁊ tn̄ dr̄ esse in honorāte mō
morali vbi oē qͦd ē ab aliq̄ volūtarie dr̄ esse in eo ⁊c̄.

¶ Ad pmū ḡ dōm ꝙ honor nō est p̄miū ꝟtutis
ꝓpter qͦd ꝟtuosi oꝑant̄. sȝ accipiūt honorē ab hoibꝫ
loco premij. q̄si a nō habētibꝫ ad dandū mai⁹. verū
aūt premiū ꝟtutis est ip̄a btitudo ꝓpter quā virtu
osi operātur. si āt ꝓpter honorem operarent̄. iā nō
esset virtus sed magis ambitio.

¶ Ad maiorē btitudo ē p̄miū ꝟtutis itentū ⁊ q̄situ a
ꝟtuoso tāq̄ finis ꝟtutꝫ. Minor exponit̄ a doc. san. scd̄a
scd̄e vbi iā ad secūdū ⁊. q. ciij. ar. ꝓ. ad ij^m. qꝛ si intelli/
git̄ ꝙ honor sit p̄miū ꝟtutꝫ q̄situ a ꝟtuoso. negat̄. imo ſ^m
phm 3°. ethicoꝝ q ꝓpt̄ solū honorē bona faciūt vel mala
vitāt nō sunt ꝟtuosi. sȝ ꝓ p̄mio ꝟtuosus expetit btitudi/
nē q̄ ē finis ꝟtutꝫ. Si āt itelligit̄ minor ꝙ honor sit p̄miū
ꝟtutꝫ ex pte alioꝝ q nō hn̄t aliqͦd mai⁹ qͦd ꝟtuoso retri/
buāt q̄ȝ honorē. ꝯcedit̄. sȝ bocāpo ꝙ honor isto mō sit pre
miū magnū. ē. qꝛ ē testimoniū excellētie ꝑexistētis. ⁊ sic nō
est finis ꝟtutis sed magis ecōtra. Beatitudo āt ē finis
virtutis. Quare negat̄ ꝯn̄a.

¶ Ad secūdū dōm ꝙ honor debet̄ deo ⁊ excellētissi
mis in signū vl̄ testimoniū excellētie preexistētꝫ. nō
ꝙ ip̄e honor faciat eos excellentes.

¶ Ad maiorē id qͦd ꝯuenit excellētissimis formalr̄. i.
qͦd facit formalr̄ excellētes simplr̄. h̄ ē btitudo. si āt ꝯue/
nit excellētissimis finalr̄. i. exhibet̄ ꝓpter excellētiā. tūc nō
oȝ ꝙ sit btitudo sȝ ꝙ btitudo ē cā ei⁹ motiua ⁊ finalis.
Ad minorē. verū ꝯuenit excellētissimis honor. sȝ secundo
mō nō pmo. qꝛ honor nī nō facit deū excellētē sȝ debet̄ si/
bi ꝓpter excellētiā ꝑexistentē. ḡ ⁊c̄. negat̄ ꝯn̄a. sed sequit̄
ꝙ honor sit effectus debitus beatitudinis

¶ Ad tertiū dōm ꝙ ex naturali desiderio beatitu/
dinis quā ꝯsequtur honor. vt dictū est ꝯtingit ꝙ ho
mines maxie honorē desiderāt. vn̄ querūt homines
maxime honorari a sapiētibꝫ quoꝝ iudicio credūt
se esse excellētes vel felices. In to.

¶ Ad maiorē qͦd est magis desideratū ꝓpter se tāq̄
finis ab hoibꝫ rōnalibꝫ est btitudo. sȝ nō oȝ ꝙ si sit appeti
tū ab irrōnalibꝫ. vel etiā si appetat̄ multū ab vtētibꝫ rōne
recta. sȝ ꝓpter aliud ꝑ se maxie appetibile. Minor negat̄
ad sensum maioris. tū pmo. qꝛ nō appetit̄ ꝓpter se sȝ ꝓpt̄
excellētiā. tū qꝛ ꝟtuosus vt dictuȝ est q vtit̄ recta rōne nō
querit honorē vt finē. Quare negat̄ ꝯn̄a.

¶ Utrū beatitudo hois ꝯsistat in fama vl̄ gloria

K

AD tertiū sic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ beatitudo hois ꝯsistat in gl̄a. in eo eīn videt̄ btitu do ꝯsistere qͦd redditur sanctis ꝓ tribulati onibꝫ q̄s in mūdo patiūt̄. hmōi aūt est
gl̄a. dr̄ eīn apl̄s ro. viij°. Nō sunt ꝯdigne passiōes
hui⁹ tpis ad futurā gloriaȝ q̄ reuelabit̄ in nobis. ḡ
btitudo ꝯsistit in gl̄a. ¶ P̄. bonū ē diffusiuū sui vt
pȝ ꝑ Dionysiū q̄rto. caplo de di. no. sȝ ꝑ gloriā bonū
hois maxie diffundit̄ in noticiā alioꝝ. qꝛ gloria. vt
Ambrosi⁹ dr̄. nihil aliud est q̄ȝ clara cū laude noticia.
ḡ btitudo hois ꝯsistit in gl̄a. P̄. btitudo est stabi/
lissimū bonoꝝ. h̄ āt eē videt̄ fama vl̄ gl̄a. qꝛ ꝑ hāc
quodāmō hoies eternitatē sortiūt̄. vn̄ Boeti⁹ dr̄ in
libro de ꝯsolatōe. Vos imortalitatē vobis ꝓpaga/
re videmini cū futuri famā tpis cogitatis. ḡ btitu/
do ꝯsistit in fama seu gl̄a. ¶ Sȝ ꝯ. btitudo est verū
hois bonū. sed famā seu gloriā cōtingit esse falsam.
vt eīn dr̄ Boeti⁹ in libro q̄rto de ꝯsolatōne. Plures
magnū sepe nomen falsis vulgi opinionibꝫ attule/
runt. quo q̄d turpius excogitari potest? Nā q̄ falso
predicant̄ suis ip̄i necesse est laudibꝫ erubescāt. nō ḡ
beatitudo hois ꝯsistit in fama seu gloria.

¶ Hic. D. querit de alio hūano exteriori bono. scȝ dē
gloria q̄ ⁊ ip̄a includit aliqͦd sensibile ad min⁹ laudē vo/
calē. ⁊ ideo inter corpalia bona exteriora ꝯputat̄. Secū/
dū eī Tul. gl̄a ꝯsistit i celebritate fame q̄ vtiq̄ nō ē sine
vocali locutōe hoim vel scriptura sensibili. Est āt ſm. d.
san. scd̄a scd̄e vbi sup̄ ⁊. q. cx. vi. ar. ij. ad secūdū gl̄a ē ef/
fect⁹ honoris Ex h̄ nāq̄ ꝙ aliq̄s honorat̄ reddit̄ clarus
in oculis alioꝝ. ⁊ ex h̄ ꝙ testificamur de bonitate ⁊ excel/
lentia alicui⁹ clarescat bonitas ei⁹ in noticia plurimoꝝ. h̄
eīn iportat no^n glorie. Et ſm. doc. san. 3°. ꝯ gentiles. ca.
xxix. honor est finis glorie. nā ad h̄ volūt hoies innotesc/
ere cū laude ⁊ claritate q̄dā vt ab eis qbꝫ innotescūt ho/
norētur. ⁊ ita gloria est ꝓpter honorē quesita. nō est eīn in
cōueniēs vt honor sit cā quodāmō efficiēs gl̄ie in hono/
rantibꝫ aliqbꝫ. ⁊ finalis in honorato. Patet ex his ordo
congruus huius articuli ad precedentem.

¶ Respondeo dōm ꝙ impossibile est beatitudi/
nē hois in fama seu gloria humana ꝯsistere. nā glo/
ria nihil aliud est q̄ȝ clara notitia cū laude. vt Am/
brosius dicit. res aūt cognita aliter comparatur ad
cognitionē diuinā. ⁊ aliter ad cognitōem humanā.
humana eīn cognitio a rebus cognitis causat̄. sȝ di/

uina cognitio est causa rerum cognitarum. vñ pfectio humani boni q̄ beatitudo dr̃. nõ potest causari a noticia humana. sed magis noticia hũana de btitudine alicuiꝰ pcedit ꝛ quodāmõ causat̃ ab ipa hũana beatitudine. vel inchoata vel pfecta. ꝛ ideo in fama vel in gloria nõ p̄t cõsistere hoīs beatitudo.

¶ D. respondet tali ↄclõne. in fama vel gloria hoīm nõ pt ↄsistere hoīs beatitudo. sꝫ ex glĩa q̄ ē apud deũ dependet hoīs beatitudo. hãc ↄclõnē pbat duplr̃. secũdo mõ ibi. Est etiã aliud ꝛc̃. Circa p̄mũ ponit ꝛ pbat p̄mo p̄mã p̄tē. secũdo secũdã. ibi. Sꝫ bonũ ꝛc̃. Intelligit̃ aũt p̄ma ps q̄ in glĩa hoīm vel hũana nõ ↄsistit hoīs btitudo. nec formalr̃. nec causalr̃. sicut in glĩa dei ↄsistit causaliter. ꝛ pbat̃ sic. Gloria nihil aliud est q̄ꝫ clara noticia cum laude. sꝫ pfectio hũani boni q̄ btitudo dr̃ non p̄t causari a noticia hũana. sꝫ magis ecõtra. igit̃ p̄ma ps va. Maior relinquit̃ nota ex rõne glorie ꝛ auctoritate Ambrosij. Minor pbat̃ ex differẽti habitudine rei ↄgnite ad ↄgnitõeꝫ hũanam ꝛ diuinã. qꝛ hũana noticia a re dependet precertim speculatiua. Deinde cũ dicit.

¶ Sed bonũ hoīs depēdet sicut ex cã ex ↄgnitione dei. ꝛ ideo ex glĩa q̄ est apd̃ deũ depēdet beatitudo hoīs. sicut ex causa sua. s̄m illud psal̃. Eripiã eũꝫ et glorificabo eũ. longitudine dierum adimplebo eũꝫ et ostendam illi salutare meum.

¶ Subiũgit secũdã p̄tē ↄclõnis respon. quã pbat sic. Gloria est clara noticia cũ laude. sꝫ bonũ hoīs sicut ex cã dependet ex ↄgnitõe diuina. g̃ hoīs btitudo p̄t depēdere ex glĩa q̄ est apud deũ. Maior habita est ē piꝰ. Minor etiã patuit. qꝛ diuina noticia ē cã rerum ↄgnitarum. Et ↄfirmat̃ hec secũda ps auctoritate psal. in lra. Circa hãc secũdã p̄tē aduerte q̄ .d. san. videt̃ h̄ aliter loq̄ de gloria apd̃ deũ q̄ꝫ in de malo materia. ix. q. p̄. ad q̄ntũ. Ubi accipit gloriã p noticia quã hõ hꝫ de deo cũ laude ipiꝰ dei. et sic glĩa ē formalr̃ hoīs btitudo si sit noticia ꝛ visio patrie. sic nõ loq̄t̃ hec secũda ps ↄclõnis. vide tertio ↄ̄ gẽti. ca. lxij. Si ãt gloria dei vel gloria hoīs apud deũ dicat̃ noticia quã deꝰ hꝫ de sancto vl̃ beato q̄ ꝛ facit eũ laudabilē. sic i tali noticia dei ↄsistit btitudo hoīs causalr̃. ꝛ sic loq̄t̃. do. h̄. An ãt glĩa p̄mo mõ accepta sit idē ↄuertibilr̃ cũ btitudie patrie q̄ ē actꝰ secundꝰ. vide Capo. in. ij. dis. xxvi. ad p̄mũ ↄ̄ secũdã ↄclõnē. vbi habet q̄ nõ. ꝛ in. iiij. dis. xlix. q. p̄. ad q̄rtũ Scoti ↄ̄ p̄mã ↄclõnē. vide ꝛ infra. q. ix. ar. iiij. vbi multa de h̄ dicunt̃. Deinde ibi.

Gloria apd̃ deũ varie dr̃

¶ Est etiã aliud ↄsiderãduꝫ q̄ hũana noticia sepe fallit̃ ꝛ p̄cipue in singularibꝫ ↄtingẽtibꝫ cuiusmodi sunt actꝰ hũani. ꝛ iõ frequẽter hũana glĩa fallax est. sꝫ qꝛ deꝰ falli nõ p̄t. eiꝰ glĩa va ē. ppter qd̃ dr̃. ij. ad corinth. x°. Ille pbatꝰ ē quē deus ↄmendat

¶ Probat p̄dictã ↄclõnē aliter q̄ ad ambas p̄tes sic. Glĩa hũana ē fallax. dei ãt va. g̃ i p̄ia nulla ↄsistit btitudo. ꝛ nulloꝰ. in secũda ãt ↄsistit saltē causalr̃. Assumptũ pbat̃ q̄ ad p̄mã p̄tē rõne. qꝛ glĩa hũana ē noticia hũana. sꝫ noticia hũana sepe fallit̃ p̄cipue in frĩbꝫ ↄtingẽtibꝫ cuiusmodi sunt actꝰ hũani. g̃ glĩa hꝫ plurimũ incertitudīs et errorum. vñ sepe laudat̃ ꝛ famat̃ vt bonꝰ q̄ nihil valet. secũda ps assumpti pꝫ auctoritate ꝛc̃. plures rõnes. vide s. d. san. vbi supra cõtra gẽti. ꝛc̃.

Argumentũ in cõtrarũ

Est p p̄mã p̄tē ↄclõnis. Nec valet arguere q̄ saltem consistat in vera laude. qꝛ si est vera p̄supponit bonitatē laudati. ꝛ p ↄ̄ns nõ ip̄m p se bonũ. vt patet ad secundũ.

¶ Ad p̄m g̃ dõm. q̄ aplš nõ loq̄t̃ ibi de glĩa q̄ est ab hoībꝫ. sꝫ de glĩa q̄ est a deo corã angelis eiꝰ vñ dr̃. Marci. viij. Filius hoīs cõfitebit̃ eũ in glĩa patris sui coram angelis eius.

¶ Maior ↄcedit̃. Ad minorē dico. q̄ loquitur de glĩa q̄ est a deo ꝛ quã qs hꝫ de deo. talis em̄ est btitudo. vñ videt̃. do. loq̄ de glĩa in hac solõne vt loq̄t̃ in de malo. sꝫ p gloria. i. noticia hoīs quã hꝫ in patria de deo. nec h̄ ē eq̄uocare. qꝛ vna glĩa ad aliã ↄsequit̃ sicut effectꝰ ad causaꝫ. Gloria em̄ hoīs formalr̃. i. noticia sua clara quam hꝫ de deo est effectus glorie id est noticie que est in deo practica ꝛc̃. ꝛ hec ratio pbat secundã p̄tem ↄclusionis.

¶ Ad secũdũ dõm. q̄ bonũ alicuiꝰ hoīs qd̃ p famã vl̃ gloriã est in ↄgnitõe multorum. si ↄgnitio q̄dē vera sit oꝫ q̄ deriuet̃ a bono existente in ipo. ꝛ sic presupponit pfectã beatitudinē vel inchoatã. ¶ Si ãt cognitio falsa sic. nõ ↄcordat rei. ꝛ sic bonũ nõ inuenit̃ in eo cuiꝰ fama celebris habet̃. vnde pꝫ q̄ fama nullo mõ p̄t facere hominē bonum.

¶ Maior va ad sensum habitũ. q. p̄. ar. iiij. ad p̄mũ. qꝛ bonũ diffundit se finalr̃. ꝛ ē rõ diffundẽdi se s̄m virtutē ꝛ cõicatõeꝫ sui ad alia. Ad minorē p̄mo. diffundit se q̄dē bonũ hoīs p gloriã nõ p̄prie se cõicãdo aliis sꝫ solũ veniẽdo in noticiã absq̄ꝫ sui reali p̄ticipatõe. Sicut cũ multi de excelẽtia alicuiꝰ q̄ nihil excellẽtie p̄ticipãt. Secũdo dr̃ q̄ esto aliq̄lr̃ diffundat̃ bonũ i noticiã p glĩam. nõ tñ glĩa facit bonũ. sꝫ si ē va glĩa tũc p̄supponit bonũ. Si ãt falsa. sic nec ipa est bona. nec bonũ p̄supponit ꝛ p ↄ̄ns nec facit hoīeꝫ beatũ. nec pcedit a btitudie. g̃ negat̃ ↄ̄ña.

¶ Ad tertiũ dõm. q̄ fama nõ hꝫ stabilitateꝫ. imo falso rumore de facili pdit̃. ꝛ si stabil' aliq̄n p̄seueret h̄ ē p accñs. sꝫ btitudo hꝫ p se stabilitatē ꝛ semp.

¶ Maior va. qꝛ hꝫ stabilitatē ex p̄pria rõne. vt patebit infra. q. v. ar. iiij. et de h̄ Scotus in. iiij. dis. xlix. q. v. ad longũ disputat vtrũ btitudo habeat ppetuitatē. Minor negat̃ q̄ fama sit p se stabilis. qꝛ valde facile ↄ̄trario rumore depdit̃. q̄re ex p̄pria rõne nõ hꝫ q̄ sp̄ maneat fama hoīm. nam ex ↄditõne subiecti. s. hoīs fama hꝫ vt facile amittat̃ q̄ magis pnus ē ad credẽdũ mala q̄ꝫ bona. si ãt ppetuetur h̄ ē p accñs. vel ex dispõne diuina. vel qꝛ egregia facta inscribunt̃. Fama aũt ↄsistit in opinione ꝛ laude hũana p se q̄ facile mutant̃. Quare negat̃ ↄ̄ña.

¶ Utrum beatitudo hoīs consistat in potestate

AD quartũ sic pcedit̃. Uidet̃ q̄ beatitudo cõsistat in p̄tãte. oĩa em̄ appetũt assimilari deo tãq̄ꝫ vltio fini ꝛ p̄mo p̄ncipio. sed hoīes q̄ in p̄tãtibꝫ sunt ppter similitudinē p̄tãtis magis vident̃ eē deo ↄformes. vñ in scriptura dij vocãt̃. vt pꝫ Exodi. xxij°. Dijs nõ detrahes. g̃ in p̄tãte btitudo ↄsistit. ¶ Preterea. btitudo ē bonũ pfectũ. sed pfectissimũ est q̄ hõ etiã alios ↄgnite possit regere. qd̃ ↄuenit his q̄ in p̄tãtibꝫ sunt ↄstitu

ii. ergo beatitudo ↄsistit in ptāte. ¶ Preterea btitudo cū sit maxie appetibilis oponit ei qd maxie ē fugiendum. sz hoies maxime fugiūt seruitutē cui ↄtraponit ptās. ergo in potestate btitudo ↄsistit. ¶ Sz cōtra. btitudo est pfectū bonū. sz ptās est maxie imꝑfecta. vt eñi dicit Boeti⁹. 3°. de ↄsola. ¶ Potestas hūana sollicitudinū morsus expellere. formidinum aculeos vitare negt. ꝛ postea. potentē censes cui satellites lat⁹ ambiūt. q̄ quos terret ipe plus metuit. nō igit beatitudo consistit in potestate.

¶ Hic inqrit de qrto tpali bono exteriori. nō eñ intelligit q̄stiū de ptāte .i. virtute opatiua hoim intrinseca et ꝓpria sed de ptāte mūdana q̄ est bonū exteri⁹ inqꝫtū fm d. san. tertio ꝯ gentiles. ca. xxxi. depēdet ab opinionib⁹ ꝛ fauorib⁹ ꝛ obediētia hoim subditoꝝ exterioꝝ. reputatur eñ ptās mundana quicqd ꝓsidens cum auxilio suorum subditoꝝ facere potest.

¶ Respondeo dicēdū q impossibile est beatitudinē in ptāte ↄsistere ꝓpter duo. Primo quidē. qꝛ potestas hꝫ rōnem principij. vt ptꝫ in qnto metaphi. beatitudo āt hꝫ rōnē vltimi finis.

¶ D. hic duo facit pncipalr pmo respondet ad pñs quesitū. secūdo rñdet itex ad qttuor q̄sita in his articulis pmissa qd deducit qttuor rōib⁹ gñalib⁹. ibi. Possunt pmū pagit tali ↄclōe respon. Impossibile ē btitudinē in ptāe ↄsistere. pbat duplr. secūdo ibi. secūdo qꝛ ꝛc. pmo sic. Btitudo hꝫ rōem vltimi finis. sz potestas nō hꝫ rōnē vltimi finis. igit ꝛc. Maior nota. minor pbat. qꝛ potestas hꝫ rōnē pncipij (scꝫ actōis ordinate in finē) nā potestas qnto metaph. tex. cō. xvij. in. d. san. lectōne. xij. est pncipiū mot⁹ aut mutatōis in diuerso inqꝫtū diuersuꝫ. et intelligit de potestate .i. poña actiua vt ibidē exponit. Ptꝫ igit minor q ptās nō est vltimū sed ex natura ordinat ad actionē vel opatū sic̄ ad finē. Cōsequēter cū ꝛc.

¶ Secūdo. qꝛ ptās se hꝫ ad bonū ꝛ ad malū. beatitudo āt est ꝓpriū ꝛ pfectū hois bonū. vñ magis posset ↄsistere beatitudo aliqua in bono vsu potestatis qui est ꝑ virtutē. q̄ꝫ in ipa potestate.

¶ Probat aliter eandē ↄclōnē sic. Beatitudo est ꝓpriū ꝛ pfectū bonū hois. sed ptās non est hmōi. igit ꝛc. pbat minor. qꝛ ptās se hꝫ ad bonū ꝛ maluꝫ hois (scꝫ inqꝫtū hō est) nā tale hmōi bonū est fm rōnē esse. vtunt āt plerīqꝫ potestate mūdana male ꝛ ad malū. ergo nō est bonū pfectū. qꝛ tale nō est nisi bonū. Ptās āt q̄ qs male vtit ē mala. vt sic. Ex ista pbatōe. D. infert ꝑ modū corollarij q magis possit ↄsistere btitudo in bono vsu ptātis q̄ est ꝑ ꝟtutē. ptꝫ ex dictis. qꝛ in eo magis ↄsistit btitudo qd ē bonū tm̄ ꝛ nūqꝫ malū. sz vsus bon⁹ ptātis est tm̄ bon⁹ et sp se hꝫ ad bonū. nō ptās ipa. Dicit āt corollariū. aliqua btitudo. qꝛ nō pfecta ꝛ ↄsummata. sz inchoatio vere btitudinis ꝛ aliqlis btitudo vie impfecta. qꝛ videlicet vsus ꝟtuosus est meritū vere btitudinis. vñ. d. san. pmo libro de regimine pncipū ostendit bonos pncipes ꝛ rectores plurimū mereri.

¶ Possunt aūt quattuor generales cause induci ad ostēdendū q in nullo pmissoꝝ exterioꝝ bonoꝝ beatitudo consistit. quaꝝ pma est q cū beatitudo sit summū hois bonū non ↄpatitur secum aliqd malū. oñia aūt ꝓdicta possunt inueniri ꝛ in bonis ꝛ in malis. Secūda rō est. qꝛ cū de rōne btitudinis sit q sit ꝑ se sufficiēs. vt ptꝫ in pmo ethi. necesse est q beatitudine adepta nullū bonū necessariū homini desit. adeptis aūt singulis premissoꝝ possunt adhuc multa bona hoi necessaria deesse. puta sapientia. sanitas corpis. ꝛ huiusmodi. Tertia qꝛ cū beatitudo sit bonū pfectū ex beatitudine nō potest aliqd malū alicui ꝑuenire qd nō ↄuenit pmissis. dr eñ Ecclesiastes qnto. q diuitie interdū ↄseruāt in malū dñi sui. ꝛ simile ptꝫ in alijs trib⁹. Quarta rō est. qꝛ ad beatitudinē hō ordinat ꝑ pncipia interiora. cū ad ipsam naturaliter ordinet. premissa aūt quattuor bona magis sunt a causis exteriorib⁹ ꝛ vt plurimuꝫ a fortuna. vñ ꝛ bona fortune dicuntur. vñ ptꝫ q in premissis nullo mō beatitudo consistit.

¶ Hic ↄñter infert responsionē dictoꝝ qttuor articuloꝝ. q in nullo dictoꝝ bonoꝝ beatitudo hois pt ↄsistere et ex supabūdāti ꝑ ↄplemēto adducit qttuor rōnes gñales. qꝛ videlicet q̄libet valet ad pbandū intentū singuloꝝ qttuor articuloꝝ hui⁹ q̄stionis. ꝛ sunt de se clare in lra.

¶ Nota solū q posset ꝯ qrtā rōnē inferri instātia ex dicto phi. ij. physi. vbi hꝫ q felicitas ꝛ fortuna circa idē eē videnf. qre posset videri q ꝑ hoc q ista tpalia de q̄b⁹ in qttuor articul actū ē. fortune subiacēt nō arguat q in eis felicitas ↄsistere nō possit. Sz hāc instātiā soluit. d. san. in qrto. dis. xlix. q. p. ar. p. q. p. ad qntū. qꝛ felicitas ꝛ fortuna dicūt eē aliqꝝ duplr. Uno mō sicut subiectoꝝ. ꝛ hoc mō felicitas ꝛ fortuna sunt eiusdē. qꝛ vtrūqꝫ nō nisi in rōnalib⁹ pt esse. Alio mō sicut obiectoꝝ vel materie. sic ē impossibile q felicitas ꝛ fortuna sint eorūdē. qꝛ fortuna est eoꝝ q̄ ꝓpter aliud agunt. qñ aliqd ꝓter intentōēꝫ accidit. Felicitas aūt vel beatitudo est que ab oñib⁹ intēditur. nec ad alteꝝ ordinat. ꝛ ideo lꝫ corpalia bona dicant fortune materialr. nō tñ seqtur q in corpalib⁹ bonis felicitas ↄsistat. hec ille. Ex q̄bus ptꝫ q pbatio. d. solida ē. qꝛ eo ipso q hmōi bona subsunt fortune. iō in eis nō ↄsistit beatitudo sicut in obiecto qd hic intendit. vide alias rationes ↄtra gentiles vbi supra. (Exponit felicitas ꝛ fortuna circa idem.)

Argumentū in cōtrariū

(Confirmat conclusionē responsiuā presentis quesiti.)

¶ Ad pmū ergo dicenduꝫ q diuina potestas est sua bonitas. vnde vti sua ptāte nō pt nisi bene. sz hoc in hoib⁹ nō inuenit. vñ nō sufficit ad beatitudinē q homo assimiletur deo qꝫtum ad ptātem nisi assimiletur ei qꝫtum ad bonitatē.

¶ Maior vera. sed dico post. d. san. tertio ↄtra gētiles. ca. xx. q oēs res tendūt vt assimilent deo inqꝫtū ē bon⁹. sz bonitatē nō assequāt vt ē in deo. sz vnaqꝫ fm modū suū. Minor negat q in ptāte absolute sint maxime similes fm ↄformitatē. qꝛ ptās dei ē sua bonitas. qre maxie assimilatio ē in bono vsu ptātis. vñ ex hoc q ē bona. magis assimilat q̄ ex hoc q hꝫ ptātē. vt sic. Quare negat ↄña.

¶ Ad secūdū dicēdū q sic optimū est q aliqs vtat

... bñ ptāte in regimie multoꝝ. ita pessimū ē si ma/le vtat. ꝛ ita ptās se hꝫ ꝛ ad bonū ꝛ ad malū.

¶ Maioꝛ vera cū ista glosa. Est bonū pfectū ꝗ null⁹ male vti pt sicut pncipio. tūc negat minoꝛ debite subsu/mēda. bñ volo. ꝙ ē pfectissimū bñ regere. sꝫ h̄ nō ē ex ptā/te sꝫ bonitate adiūcta. ꝗ deberet inferri. ꝗ ꝯsistit magꝭ in bono vsu ꝛ in ptāte qua nullus male vteret ꝛc. sic non est humana potestas.

¶ Ad tertiū dōm ꝙ seruitus est ipedimētū boni vsus ptātis. ꝛ ideo naturalr hoies eā fugiūt. ꝛ non quasi in potestate hoīs sit summū bonū.

¶ Ad minoꝛē negat illud ꝙ fugiant hoies seruitutē. qꝛ opponit ptāti. sꝫ qꝛ opponit vsui ptātis. qꝛ seruit⁹ ē ipe/dimentū boni vsus ptātꝭ. vñ paꝝ eēt nō hr̄e ptātē dūmō aliqs possꝫ agere qd̄ vellet. sꝫ qꝛ seruit⁹ ipedit ne qs agat qd̄ ipe vult. io odit seruitutē ꝛ nō qꝛ seruit⁹ opponit ptāti. quare bon⁹ vsus est melius quid ptāte ꝛ in eo consistit beatitudo inchoatiue ꝛc.

¶ Utꝝ beatitudo ꝯsistat in aliquo corpis bono.

M

Ad qntū sic pcedit. Uidet ꝙ btitudo cō/sistat in bonis corpis. dicit eñ ecclesiasti/ci. xxx°. Nō est census supra censum salu/tis corpis. sed in eo qd̄ est optimū ꝯsistit beatitudo. ergo ꝯsistit in corpis salute. ¶ P̄. Diony/sius dicit qnto caplo de di. no. ꝙ eē est meli⁹ ꝗ̄ vi/uere. ꝛ viuere ꝗ̄ alia q̄ ꝯsequūtur. sꝫ ad esse vel viue/re hoīs requirit salus corpis. cū ergo beatitudo sit summū bonuꝫ hoīs. videt ꝙ salus corpis maxime pertineat ad beatitudinē. ¶ Preterea quāto aliqd est cōmunius tāto ab altioꝛi pncipio dependet. qꝛ quāto est superi⁹ tanto eius virt⁹ ad plura se exten/dit sed sicut causalitas cause efficientis ꝯsiderat fm influentiā. ita causalitas finis attēdit secundū ap/petitū. ergo sicut prima causa efficiēs est q̄ in oīa in/fluit. ita vltim⁹ finis est qd̄ ab oībꝫ desiderat. sꝫ ipm esse est qd̄ maxie desiderat ab oībꝫ. ergo in hīs q̄ pti/nēt ad esse hoīs sicut est salus corpis. maxie cōsistit btitudo. ¶ Sed ꝯtra est ꝙ fm btitudinē hō excellit oīa alia. sꝫ fm bona corpis a multis aialibꝫ supat sicut ab elephante in diuturnitate. a leone in fortitu/dine. a ceruo in cursu. ergo beatitudo non consistit in bonis corporis.

¶ Postꝗ̄ ostensum est btitudinē nō ꝯsistere in bonis exterioribꝫ obiectiue. hic ostendit eā nō ꝯsistere in bonis corpis. Et pmo h̄ ondit vlr de ꝗlibet bono corpali. se/cūdo specialr de voluptate corpali in sequēti articulo.

¶ Nota āt ꝙ bonū corpis duplex est. videlicet substāti/ale ꝛ accidentale. vt pulchritudo. sanitas robur corpis. Substātiale est ipm esse hoīs qd̄ est corpis ꝛ aīe. corpis qdē vt pncipantꝭ. aīe āt vt ꝯpntꝭ. Jō. d. san. in corpe sequē/ti ostēdit ꝙ btitudo nō ꝯsistat in bono corpis subali. In argumēto āt in ꝯtrariū ondit ꝙ non in bonis accītalibꝫ corpis. Circa pmū āt duo facit. pmo pbat ꝙ non in esse corpis vel ei⁹ ꝯseruatōe. secūdo dato ꝙ esset btitudo ho/minis in esse sꝫ in h̄ ꝙ est ꝛ viuit adhuc nō esset dicendū ꝙ beatitudo consisteret in bono corporis.

¶ Respondeo dicendū ꝙ impossibile est beatitu/dinē hoīs in bonis corpis cōstare ppter duo. Pri/mo quidē qꝛ impossibile est ꝙ illi⁹ rei q̄ ordinat ad aliud sicut ad finē vltim⁹ finis sit eiusdē ꝯseruatio in esse. vñ gubernatoꝛ nō intendit sicut vltimū finē cōseruatōeꝫ nauis sibi ꝯmisse. eo ꝙ nauis ad aliud ordinat sicut in finē. s. ad nauigandū. sicut āt nauis cōmittit gubernatoꝛi ad dirigendum. ita hō est sue volūtati ꝛ rōni ꝯmissus. fm illd̄ qd̄ dr Eccl. xv° Deus ab initio ꝯstituit hoiem ꝛ reliqt eū in manu cōsi/lij sui. Manifestū ē āt ꝙ hō ordinat ad aliqd sic ad finē. nō eñ ē summū bonū. vñ ipossibile ē ꝙ vltim⁹ finis rōnis ꝛ volūtatꝭ hūane sit ꝯseruatio sui esse.

¶ D. ridet tali ꝯclōne. Impossibile est beatitudineꝫ hoīs in bonis corpis ꝯsistere. hāc ꝯclōnē pbat. do. itez dupl̄r. pmo ꝗ ad rē. secūdo ꝗ ad modū loqndi. ibi. Se/cūdo qꝛ ꝛc. pmo sic. Impossibile ē ꝙ illi⁹ ꝛc. vt in lrā. sed hō ordiatur ad aliqd sicut ad finē. igit ꝛc. Maioꝛ pbat exēplariter de gubernatore nauis q̄ ordinat ad aliud. et eius ꝯseruatio nō est finis gubernatoꝛis. Et notat. d. cir/ca pbatōem maioris ad ꝓpositū ꝙ hō est ꝯmissus volū/tati sue ꝛ rōni. sicut nauis gubernatoꝛi. vñ posset bñ rō a illi. p ꝯclōne. qꝛ videlicet sicut se hꝫ gubernatoꝛ ad nauē cōseruandā sic volūtas ꝛ ratio hoīs ad ꝯseruatōem ho/minis. sed nauis ꝯseruatio nō est finis gubernatoꝛis. igit nec ꝯseruatio ꝛ ꝑmanētia hoīs in esse ꝛ vita sua est finis volūtatis hūane. Minoꝛ pncipalis pbat. qꝛ hō non est summū bonū. igit ordiat ad aliquid sicut ad finē. oīa eñ pter summū bonū ex natura sunt ordinabilia ad ipm.

¶ Nota ꝙ in vno ꝛ eodē idemptificātur esse subale. ꝛ esse viuēs. ꝛ esse intelligēs. Quare idē est dicere. ꝙ in cō/seruatōe esse humani nō ꝯsistit beatitudo. Ac si dicat ꝙ in hoc hō non habet beatitudinē. qꝛ est ꝛ viuit. vel habet esse intellectiuū. ꝛ qꝛ in his ꝑmanet ꝛ ꝯseruat. Et rō. qꝛ esse suū ordinat in alium finem formalem ꝛ obiectiuum.

Dande ibi.

¶ Secūdo qꝛ dato ꝙ finis rōnis ꝛ volūtatꝭ hu/mane eēt ꝯseruatio hūani eē. nō tñ posset dici ꝙ fi/nis hoīs eēt aliqd̄ corpis bonū. Esse eñ hoīs con/sistit in aīa ꝛ in corpe. ꝛ ꝗuis esse corpis depen/deat ab aīa. esse tñ hūane aīe nō depēdet a corpe. vt supra ostensum est. ipmqꝫ corp⁹ est ppter aīam sicut materia propter forma. ꝛ instrumēta ppter motoꝛē vt per ea suas actiones exerceat. Pria pte. q. lxxv. 2. q. xc.

¶ Ponit secūdā rōnem que attendit ꝓprietatē locutiōis ꝛ vult. d. pbare ꝙ dato. qꝛ in esse hoīs ꝯsisteret bea/titudo obiectalis. ꝛ hō esset ꝑ h̄ beatus. qꝛ sꝫ est ꝛ viuit. adhuc non est dōm ꝙ in bono corpis ꝯsistat beatitudo. Et innuit. d. duplicē pbatōeꝫ. pma directe pbat qd̄ iam dictū est. secūda pbat ꝯclōnē responsiuā. ꝗ ad pmū. ibi. Uñ oīa ꝛc. Quo ad pmā rōnem arguit sic. Esse hoīs pncipali⁹ est aīe ꝗ̄ corpis. ꝗ etiā si in ipo sit btitudo ma/gis dōm est ꝙ in bono aīe sit beatitudo ꝗ̄ in bono cor/poris. ꝯña nota. Añs pbat. quia esse hoīs ꝯsistit in aīa et corpore. i. in vnione vtriusqꝫ. Et ꝗuis esse corpis de/pendeat ab aīa. esse tñ aīe nō dependet a corpe. vt pꝫ. p. p. q. lxxvi. ꝛ. q. xc. Quare añs veꝝ. ꝛc. ¶ Nota aūt ꝓpter ista que. d. san. infra dicit. q. iiij. ar. v. ad scōm. nam possent ista dicta male intelligi quasi esse hoīs (. i. totius

ↄposit) dependeat a pⁱbꝫ vnitis scꝫ ab aīa ꝛ corpe. ꝛ ꝙ illud eē scꝫ subsistentie esset aliō q̄ꝫ esse partiū. Silr posset male intelligi ꝙ esse corpis dependeat ab esse anime. q̄si sint duo esse. Isti em̄ sensus falsi sunt. vt patebit .p̄.p.q. lxxvi.ar.p̄. ad q̄rtū. qꝛ idē esse sm̄ rē scꝫ extāne ꝛ subsistē-
Idē esse ho mis ꝛ ptiū. tie est aie vt ptiū sed tot⁹ ↄpositi ꝛ corpis vt q̄bus cōicatur. ꝛ tā hō q̄ꝫ corpus hꝫ illud eē ab aīa q̄ ꝛ in esse absolute. nec a toto. nec a corpe dependet. vñ ꝛ in ipa separata manet. Et iō itelligēdū ē ꝙ eē corpis depēdet ab aīa sicut totius compositi. vt sic ab aīa ꝛ corpe. sed nō intelligit̄ qꝛ aliud esse sit isti⁹ aliud isti⁹. sed qꝛ idē esse pmo ↄuenit aīe
Scot⁹ obiectio. rōnali vt quo ꝛ qđ. ꝛ p ipam corpi ꝛ toti ↄposito. Obiectiones āt Scoti ↄtra h̄ dictū .d. san quas obijcit in. iiij. di. xliij. q. p̄. ꝛ in q̄olibetis .q. ix. nihil faciūt ↄtra .d. san. vt videbit̄ magis .p̄.p. qꝛ q̄olibet q̄dam ens hꝫ esse ꝓpriū vt distinguit̄ ↄtra alienū ꝛ extraneū. nō aūt ꝓpriū vt distinguit̄ ↄtra cōe. imo cuilibet pti essentiali ꝛ toti cōe est idem esse. nec etiā remanet esse ↄpositi post mortē hois vt est hois sed vt aie cui est ꝓpriū. homini aūt tantū fuit cōmunicatum. Tunc ibi.

¶ Unde oīa bona corporis ordinant̄ ad bona aie sicut ad finē. vñ īpossibile est ꝙ in bonis corpis beatitudo ↄsistat que est vltim⁹ finis.

¶ Probat quādā alia rōne ↄclusionē respon. directe sic. ipsum corpus est ꝓpter animā. ꝛ oīa bona corpis ordinant̄ ad bona aie sicut ad finē. igit̄ impossibile ꝛc. vt in l̄ra. ↄña clara. Añs pꝫ. qꝛ materia est ꝓpter formā ꝛ instrumēta sunt ꝓpter motorē. corpus aūt est materia ꝛ instrumentū anime. igit̄ ꝛc. Patet igit̄ ꝙ in bonis corpis substantialibꝫ nō consistit vltimus finis.

Argumētū in cōtrariū.

Probat ꝙ nō ↄsistat in bonis corpis accidentalibꝫ. ꝛ sic minor huius rōnis intelligitur. quia sm̄ bona accidentalia corporis humani homo a multis animalibus superatur. vide de h̄ alias rōnes in .d. san. iij. ↄ̄ gentiles. ca. xxxij.

¶ Ad p̄mū ergo dicendum. ꝙ sicut corpus ordinatur ad animam sicut ad finem. ita bona exteriora ad ipm corpus. ꝛ ideo rationabiliter bonū corporis prefertur bonis exterioribus que per censum significātur sicut ꝛ bonum anime prefertur oībꝫ bonis corporis.

¶ Ad maiorē nō est census .i. exteri⁹ bonū sup̄ bonū corpis. vēꝫ qꝛ exteriora bona ordināt̄ ad corp⁹ sicut ad finē sicut corpus ad aiam ꝛ totū hoiem. sed nō est mens sapientis ꝙ nullū bonū nec spirituale sit supra censum salutis corpis. Quare concessa minore. negat̄ ↄña.

¶ Ad secūdū dicendū ꝙ esse simplr acceptū secūdum ꝙ includit in se omnē perfectionē essendi preeminet vite ꝛ oībus subsequentibus. sic em̄ ipsuꝫ esse prehabet in se oīa bona subsequētia. ꝛ hoc mō Dionysius loquitur. sed si consideret̄ prout ptcipatur in hac re vel in illa que nō capiūt totā perfectionē essendi. sed habent esse imperfectum sicut est esse cuiuslibet creature. manifestum est ꝙ ipsum esse cū perfectōe supaddita est eminentius. vnde ꝛ Dionysius ibidē dicit ꝙ viuentia sunt meliora existentibus ꝛ intelligentia viuentibꝫ.

¶ Maior. Esse separatū ꝛ p se subsistens est melius ꝙ viuere. ꝛ viuere q̄ꝫ intelligere sm̄ ꝙ rōne distinguūt̄. vera est. ꝛ rō est. qꝛ esse tale includit q̄cq̄d includūt inferiora. ꝛ cū h̄ plus. qꝛ esse includit quicq̄d ptinet quocūq̄ꝫ mō ad rōnem essendi. viuere aūt tm̄ ea q̄ ad vite rōnem ptinēt. sed nō est vera de esse ↄtracto ꝛ ptcipato q̄le est eē ad qđ reqrit̄ corpus. qꝛ viuere includit esse ꝛ aliq̄d pfectōnis addit. Ad minorē. sed ad esse vl̄ viuere hois reqrit̄ ꝛc. vēꝫ. sed tale est esse ↄtractū ꝛ nō p se subsistens q̄le est solū diuinū. negat̄ ↄña. qꝛ corp⁹ nō reqrit̄ ad esse qđ ē summū bonū. vñ esse est meli⁹ q̄ꝫ viuere. sed ens scꝫ hñs eē ptcipatū nō est meli⁹ q̄ꝫ viuēs. de simili solucōe .p̄.p.q. iiij. ar. q. ad tertium.

¶ Ad tertiū dōm ꝙ finis respondet principio ex illa ratione probatur ꝙ vltimus finis est primū principium essendi. in quo est oīs essendi perfectio. cuius similitudinē appetit sm̄ suā ꝓportionē. quedā quidē sm̄ esse tm̄. quedā sm̄ esse viuens. quedā sm̄ esse viuens ꝛ intelligēs ꝛ beatū. ꝛ hoc paucoꝝ est.

¶ Maior ↄcedit̄. et pꝫ ex eo vt dictū fuit. q. p̄cc. ar. viij. ad p̄mū ꝙ p̄mū efficiēs ꝛ vltim⁹ finis correspondēt. īmmo sunt idem. Minor ↄcedit̄. Ad illā ergo ꝛc. Dico ꝙ vltim⁹ finis ꝫ ab oībꝫ naturalr̄ desiderat̄ nō in se ꝛ sub rōne beatitudinis. sꝫ vltimi finis in sui ptcipatōe ab oībus desiderat̄. qꝛ videlicet vnūq̄dq̄ꝫ appetendo suā pfectōem appetit vltimuꝫ finē. vt patuit. q. p̄cc. sed negat̄ ꝙ vnūq̄dq̄ꝫ naturalr̄ appetat btitudinē. qꝛ h̄ solū est cognoscentis intellectualr̄. Ultra. ad subsumptā. dico. ꝙ esse desiderat̄ ab oībus nō sicut vltim⁹ finis. nec sicut beatitudo sed sicut aliq̄ ptcipatio vltimi finis ↄnaturalis oībꝫ. Dico etiā ꝙ si intelligit̄ ista ꝓpositio ꝙ esse maxie appetatur .i. tanq̄ꝫ maximū bonuꝫ. negat̄. sꝫ appetit̄ maxime ab oībꝫ .i. nō est qđ ita cōiter ab oībꝫ appetat̄ sicut eē. tūc cōcedit̄. sed nō seqtur ↄña. ꝙ ḡ in ipo ↄsistat btitudo. qꝛ beatitudo appetit̄ tāq̄ꝫ maximū bonū ꝛ nō ab oībꝫ sed paucis scꝫ rōnabilibꝫ tm̄. R. ridet ad illā. ḡ sic p̄ma cā. Et ad maiorem ꝛ vult. ꝙ bene ꝓbet ꝙ finis correspondet p̄ncipio. q̄re seq̄tur ꝙ p̄mū p̄ncipiū ē vltim⁹ finis ab oībꝫ desideratus sꝫ nō sub rōne btitudinis sꝫ in sui similitudine. q̄rū vna est eē qđ appetit̄ ab oībꝫ quidem naturaliter sed vt ptcipatio vltimi finis nō vt btitudo sꝫ vltimus finis sub rōne beatitudinis a paucis appetit̄.

¶ Utrū beatitudo hoīs consistat in voluptate

AD sextū sic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ beatitudo hoīs in voluptate consistat. beatitudo em̄ cū sit vltim⁹ finis nō appetit̄ ꝓpter aliud. sꝫ alia ꝓpter ipam. sed hoc maxie conuenit delectatōi. Ridiculū est em̄ ab aliq̄ querere ꝓpter q̄d velit delectari. vt dr̄ in .x°. ethi. ergo btitudo maxie in voluptate ꝛ delectatōe ↄsistit. ¶ Preterea cā prima vehemētius imprimit q̄ꝫ secunda. vt dr̄ in li°. de causis. influētia aūt finis attēdit̄ sm̄ ei⁹ appetitū. illud ergo videt̄ habere rōnem finis vltimi qđ maxime mouet appetituꝫ. hoc aūt est voluptas cui⁹ signū est ꝙ delectatio in tantū absorbet hoīs voluntatē ꝛ rōnem ꝙ alia bona ↄtemnere faciat. ḡ videtur ꝙ vltim⁹ finis hoīs qui est beatitudo maxime

in voluptate consistat. ¶ Preterea cū appetitus sit boni illud qd̓ oīa appetūt videt̃ esse bonū optimū. sed delectationē oīa appetūt ⁊ sapiētes ⁊ insipientes ⁊ etiā rōne carentia. ergo delectatio est optimū. consistit ergo in voluptate beatitudo q̄ est summū bonū. ¶ Contra est qd̓ Boetius dr̄ in tertio de cōsolatōe. Tristes exitus esse voluptatū quisqs reminisci libidinū suarum volet intelliget. que si beatos efficere possent nihil cause est qn pecudes quoqꝫ esse beate dicantur.

¶ Hic. d. ōndit de q̄dā bono corpali specialiter q̄ in eo nō ꝯsistat btitudo qd̓ solet a plerisqꝫ magnipendi. s. de voluptate corpali. vt fm̄. d. san. tertio ꝯ̄ genti. ca. xxvij. sunt epycurei q̄ in voluptatibꝫ corpalibꝫ felicitates ponebāt Silr̄ cherinnani q̄ in vltia felicitate post resurrectōēꝫ mille annos in regno christi fm̄ carnales ventris voluptates fabulātur futuros Silr̄ Judei ⁊ Saraceni fabulant̃ retributōēs iustoꝝ in voluptatibꝫ ꝯsistere. Judei

¶ Respondeo dicendū q̄ quia delectatōnes corporales pluribus note sunt. assumpserūt sibi nomen voluptatū. vt dicitur ethi. vij. cum tamen sint alie delectationes potiores in quibꝫ tamen beatitudo principaliter nō consistit. quia in vnaquaqꝫ re aliud est qd̓ ptinet ad essentiā ei᷒. aliud est propriū accidens ipsius. sicut in hoīe. aliud est qd̓ est aial rōnale mortale. aliud qd̓ est risibile. Est igit̃ ꝯsiderandū q̄ oīs delectatio est qōdā ppriū accidens qd̓ consequitur beatitudinem vel aliquā beatitudinis ptē. ex hoc eñ aliqs delectat̃. quia habet bonū aliqd̓ sibi ꝯueniēs. vel in re. vel in spe. vel saltem in memoria. bonū aūt ꝯueniēs siquidē sit pfectū est ipa hominis beatitudo. si aūt sit impfectū. beatitudo est quedam participata. vel ppinq̄. vel remota. vel saltē apparens. vnde manifestū est q̄ nec ipa delectatio que sequit̃ bonū pfectū ē ipa eēntia btitudinis. sed qōdā consequēs ad ipam sicut p se accidens.

¶ D. pmo notat q̄ nomē voluptat̃ pmo impositū est delectatōibꝫ corpalibꝫ. ⁊ rō est. q2 sicut ꝯgnoscam᷒ sic noiamus. hmōi āt delectatōēs sensuales ⁊ corpales sunt magis note. ḡ ⁊c̄. Sunt tñ alie delectatōēs in ꝟitate potiores istis. scꝫ spirituales. q2 tñ non sunt ita cognite. necita vsurpāt p ꝯ̄is nomē voluptat̃ Et sic pꝫ quo accipit̃ q̄situm Et de vtrisqꝫ. d. tractat pmo de spūalibꝫ. secundo de corpalibꝫ voluptatibꝫ. ibi. Voluptas āt Rūdet ḡ pmo de delectatōe potiori q̄ꝫ sit voluptas. s. de spūali tali ꝯclone. In delectatōibꝫ potioribꝫ scꝫ spūalibꝫ beatitudo pncipalr̄ nō ꝯsistit et in fine repetit sub alijs verbis. nec ipa delectatio q̄ seq̄t̃ bonū pfectū est ipa essentia btitudinis sed qōdā ꝯ̄ns ad ipam sicut p se accīs. pbat̃. in vnaquaqꝫ re. aliud ē qd̓ ptinet ad essentiā ei᷒. aliud ē ppriū accidens ei᷒. sꝫ oīs delectatio est qōdā ppriū accīs qd̓ ꝯsequitur btitudinē. vl̓ aliquā btitudinis ptē. ḡ ꝯclo ꝟa Maior declarat̃ exemplariter de rōnali ⁊ risibili ⁊ est ꝟa apd̓ oēm scolā. q2 saltem formalr̄ est aliud essentia aliud p se accīs Minor pbat̃. q2 ex hoc delectat̃ aliqs. q2 hꝫ aliqd̓ bonū ꝯueniēs. vel in re. vel in spe. vel in memoria. sed bonū cōueniēs. si est pfectū est beatitudo. si aūt impfectum est aliqua ps beatitudinis ⁊c̄. igit̃ minor vera q̄ oīs delectatio sequitur habitōēm btitudinis vel ptis ei᷒ Maior ista pprima patebit infra. q. xxiij. ar. iij. Minor ista de se nota. igit̃ seq̄t̃ ꝯclo. ¶ Nota h̄ pmo q̄ cū. d. pbauit q̄ delectatio a toto gn̄e psupponit bonū vel pfectū vel ei᷒ ptē satis pbatū est q̄ nō est ipa btitudo obiectal̃ de q̄ h̄ inq̄rit̃. q2 talē psupponit ⁊ cū h̄ ei᷒ assecutōnem ⁊ aliq̄ mō psentiā Vñ ⁊ seq̄t̃ q̄ nec est btitudo formal̃. Secūdū eñ pncipia. d. san. in qōlibetis qōlibeto. viij. ar. xx. q̄nuis sit aliqd̓ bonū exteri᷒ ē desideratū q̄si finis ille act᷒ noster est nobis q̄si finis interior. q̄ pmo pfecte attingim᷒ ad ipsum. hec ille. Quare sequitur q̄ ista pbatio. d. sufficienter pbat intentū ⁊ plus. q2 in delectatōe nec est obiectal̃. nec formal̃ btitudo cū vtrāqꝫ psupponat ¶ Nota secūdo circa minorē cū dr̄ q̄ delectatio sit p se accīs qd̓ sequitur beatitudinē vel aliquā ei᷒ ptē. posset eñ esse q̄stio. q2 si ē passio ḡ nō act᷒ secūd᷒ ⁊ p ꝯ̄ns nec act᷒ appetitiu᷒. ⁊ p ꝯ̄ns infra dicenda essent vana. cū dicet̃. q̄ delectatio sit act᷒ volūtatis. Sed de ista materia infra ex intētōe vbi tractabit̃ de delectatōe p nūc sufficiat h̄ supponere ex pncipijs. d. san. q̄ nō est incōueniēs q̄ appetit᷒ hn̄s p̄ns obiectum cōueniēs ⁊ actionē circa ipm ꝯuenientem necessario delectet̃. ⁊ h̄ nō solū dicit̃ de appetitu sensitiuo. imo ⁊ intellectiuo q̄ licꝫ in actibꝫ suis absolute sit liber ⁊ sp̄ sit liber a coactōe. tñ ex suppositione p̄ntis ꝯuenientis ⁊ actōis circa ipm necītate natural̃ inclinatōis delectat̃. Quare nō obstante q̄ delectatio sit act᷒ secūd᷒ eo mō q̄ actōēs imanētes vitales actōēs dicunt̃ p̄ stare q̄ est ppriū accīs ꝯ̄ns beatitudinē psentē ⁊ habitā ⁊c̄. de materia hui᷒ rōis vide ad lōgū. d. san tertio ꝯ̄ genti. ca. xxvi. psertim de h̄ q̄ nec in delectatōe spūali ꝯsistat essentialr̄ beatitudo. Et de h̄ tñ infra ex intētione Consequenter ibi. Delectatio ē act᷒ secūd᷒

¶ Voluptas aūt corpalis nō p̄t etiā mō p̄dicto seq̄ bonū pfectū. nā seq̄t̃ bonū qd̓ apphendit sensus qui est virtus aīe corpe vtēs. bonū āt qd̓ ptinet ad corpus qd̓ apphendit̃ fm̄ sensum non pōt esse perfectū hoīs bonū. cū eñ anima rōnalis excedat proportionē materie corpalis. pars aīe que est ab organo corporeo absoluta quandā habet infinitatē respectu ipius corpis ⁊ partiū aīe corpi concretar. sicut īmaterialia sunt quodāmō infinita respectu materialiū. eo q̄ forma p materiā q̄dāmō ꝯtrahit̃ ⁊ finit̃. vñ forma a materia absoluta est quodāmō infinita. ⁊ iō sensus q̄ est vis corpalis ꝯgnoscit singulare. qd̓ est determinatū p materiā. intellect᷒ ꝟo q̄ est vis a materia absoluta ꝯgnoscit vl̓e qd̓ est abstractū a materia ⁊ ꝯtinet sub se infinita singularia. vñ pꝫ q̄ bonū ꝯueniēs corpi qd̓ p apphensionē sensus delectatōem corpalē causat nō est pfectū bonū hoīs. sꝫ est minimū q̄d in ꝯpatōne ad bonū aīe. vñ Sap. q̄nto dr̄. Qd̓ oīe aurū in ꝯpatōe sapientie arena est exigua. sic igit̃ neqꝫ voluptas corpalis est ipa beatitudo. nec est p se accīs beatitudinis.

¶ Quia. d. in p̄cedēti ꝯclone dixerat q̄ aliq̄ delectatio ꝯsequtur bonū pfectū. ⁊ iō lꝫ nō sit btitudo. est tñ accidens btitudinis. ne ḡ idē intelligat̃ de voluptate q̄ accipit̃ p delectatione corpali ponit ibi ꝯclonē q̄ ostendit q̄ corpalis delectatio nec ꝯsequitur btitudinē. voluptas corporalis

peccatis. nec ꝑ etiã ꝓdicto mõ sed bonũ ꝑfectũ. ita ꝙ nec est beatitudo nec ꝑ se accñs eius. ꝓbat. Supponẽdo ex di ctis ꝙ ꝑ se accñs btitudinis sequit bonũ ꝑfectũ habitũ. Supponit etiã. d. ꝙ spũalis delectatio sit potior corꝑali. Sꝫ h̄ ꝓbat infra q. xxxi. ar. v. ex intentõe. Tūc arguit sic. delectatio corꝑal' sequitur bonuꝫ qḋ apprehendit sensus q̄ est virt᷒ aie vtẽs corꝑe (.i. virt᷒ organica) sꝫ bonũ qḋ ꝑti net ad corpus qḋ apprehẽdit ꝑ sensuꝫ. nõ ꝑt eẽ hois ꝑfe ctũ bonũ. ergo ꝯclo vera. Maior nota. qꝛ vocat ꝓpterea corꝑalis. qꝛ sequtur bonũ corꝑale apprehẽsuꝫ ꝑ sensum ꝑ sertim tact᷒ ⁊c̄. Minor ꝓbat ex dr̄ia btitudinis ⁊ potẽa aie inorganice ⁊ imaterial' ex vna ꝑte ⁊ virtutis organice ⁊ material' ex altera ꝑte. qꝛ ꝑs absoluta ab organo ẽ q̄dã mõ infinita respectu ꝑtiũ ꝯcretaꝝ corꝑi. ꝗ sensus cogno scit solũ determiatũ singulare. intellect᷒ vero ꝯgnoscit vl'e qḋ ꝯtinet sub se infinita singularia. vñ minor vera. Et itez ꝯfirmat auctoritate sapientũ. Et deinde. d. ꝑ viã co rollarij infert ꝯclõnẽ responsiuã q̄ pꝫ ex dictis. ¶ No ta. circa ꝓbatõem minoris vbi. d. dr̄. eo ꝙ forma ꝑ mate riã q̄dãmõ ꝯtrahit ⁊ finit. Forma ãt a materia absolu ta est q̄dãmodo infinita Nota inquã verbũ q̄dãmodo.

Scotiste nõ attigũt quõ d. san. intelli git formã se parã ĩfinitã

vbi pꝫ defect᷒ Scoti in ꝑ. dis. ij. q. ij. vbi fm̄ Scotistas imponit. d. san. ꝙ ex h̄ ꝙ forma ẽ irrecepta in materia. d. san. vdit arguere oĩmodã infinitatẽ. Qḋ qꝛ nõ intendat patet h̄ ex verbis suis. qꝛ dicit q̄dãmodo. vñ in dictis verbis. d. san. non aliud intendit nisi ꝙ ois forma ⁊ res fm̄ ordinẽ ⁊ gen᷒ suũ receptibilis in alio. ex h̄ ꝙ est irre cepta hꝫ infinitatẽ oppositã finitati quã res susceptis hꝫ. qꝛ recepta. nõ ãt ꝙ sit infinita simplr̄ quacũqꝫ infinitate. sed solũ vt dictũ est ista infinitate q̄ tollit ex receptiõe. vñ albedo si esꝫ irrecepta in subiecto nõ esset infinita simpl'r vel infinitũ ens extra gen᷒ ⁊ ꝑfectũ q̄d simplr̄. sed nõ eẽt finita ea finitate quã habet albedo ex h̄ qḋ recipit in sub iecto. Simil'r forma substãtial' recepta in materia amit tit illã amplitudinẽ ⁊ indeterminatõem ad istd vl' illḋ ꝑ ticulare. sepata aũt ad nullã materie capacitatẽ est coar tata. sic in ꝓposito. qꝛ intellectus est virt᷒ ꝯgnoscitiua nõ restricta ꝑ aliqḋ organũ ideo ẽ ꝯgnoscitiua vl'is ⁊ imma terialis. ⁊ per ꝯsequens ꝑfecti boni Sensus aũt. qꝛ recep ta virtus est in organo. ideo limitat ⁊ coartat fm̄ exigen tiã organi ad ꝑticulare sensibile ꝯgnoscenduꝫ qḋ nõ põt eẽ ꝑfectũ bonũ Intellectus aũt nõ quiescit donec appre hendat vl'e verũ. ⁊ ꝑueniat ad illud in quo est oĩs veri tas ꝑ essentiã. ⁊ hoc est summũ bonũ. de hac ꝑi materia ex intentõe deo duce videbit. ꝑ. q. vij. ꝑ. ꝑ.

Argumẽtũ in contrariũ

Est ꝑ cõ clusione responsiua secũda presertim vt ponit in fine. Et vide plu res rõnes ad hoc tertio ꝯ gent. ca. xxvij.

¶ Ad primũ ergo dicẽdũ ꝙ eiusdẽ rõnis est ꝙ ap petat bonũ ⁊ ꝙ appetatur delectatio que nihil est aliud qꝫ quietatio appetitus in bono. sicut ex eadẽ virtute est ꝙ graue ferat deorsum ⁊ ꝙ ibi q̇escat. vñ sicut bonũ ꝑ seipm̄ appetit. ita ⁊ delectatio ꝓpter se ⁊ nõ ꝓpter aliud petitur si li ꝓpter. dicat causam finalẽ. si ꝟo dicat cãm formalẽ vel poti᷒ cãm moti uam. sic delectatio est appetibilis ꝓpter aliud. i. ꝓ pter bonum qḋ est delectatõis obiectum ⁊ per con sequens est principium eius ⁊ dat ei formam. ex h̄ enĩ delectatio habet ꝙ appetatur. quia est quies in bono desiderato.

¶ Ad maiorẽ beatitudo nõ querit ꝓpter aliud nec est ꝓpter aliud. secũdo dr̄ ꝙ aliq̄d etiã qḋ nõ est btitudo et est ꝓpter aliud. nõ q̄rit m̄ ꝓpter aliud ꝓpter cuidentẽ ꝯnex ione eius cũ fine. qꝛ videlicet de ꝑ se ad finẽ ⁊ bonũ ꝯsequtur. ⁊ presertim nõ q̄rit hmõi ꝓpter aliud questione vocali. Si cut nõ querit quare vis delectari. sicut nec querit q̄re vis habere bonũ. Et m̄ vt patebit infra. q. iiij. ar. ij. ad secũm et hꝫ. d. tertio ꝯ gent. ca. xxvi. in septia rõne. quietatio est naturaliter ꝓpter opatõem. sed qꝛ apte ꝯiungit ipi obie cto finali. ideo nõ q̄rit aliq̄ cã ei᷒ finalis scꝫ ꝓpter q̄d vis delectari vel quietari. Ad minorẽ dico ꝙ delectatio nõ querit ꝓpter aliud. nõ qꝛ sit vltim᷒ finis sꝫ nõ q̄rit q̄stiõe verbali querente de cã finali. q̄re q̄s velit delectari. sicut nõ querit q̄re velit q̄s hr̄e bonũ ⁊ finẽ. sꝫ m̄ delectatio cõ sequit bonũ ꝑfectũ habitũ. ⁊ ordiat ex natura rei in opa tionẽ perfecta circa bonum ipsum quare negat ꝯña. Vi de infra. q. xxxiiij. ar. ij. ad secũm.

¶ Ad secũdum dicendũ. ꝙ vehemens appetit᷒ delectatõis sensibilis contingit ex h̄ ꝙ operatõnes sensuũ (qꝛ sunt principia nostre cognitõis) sunt ma gis perceptibiles. vnde etiam a pluribꝰ delectatio nes sensibiles appetuntur.

¶ Ad minorẽ ꝑmã dico ꝙ influẽtia finis attendit fm̄ ei᷒ appetitũ ex natura rei. ⁊ fm̄ ei᷒ appetitũ ab appetitu q̄ ꝑt se extendere ad bonũ vl'e ⁊ ꝑfectũ. hmõi ãt est appetit᷒ sequẽs apprehẽsionẽ intellectiuã nõ q̄ seq̄t apprehẽsionem sensitiuã. qꝛ talis nõ ꝑt se extẽdere ad bonu ꝑfectũ ⁊ vl'e sꝫ solũ ꝑticulare vt pꝫ ex cor. ¶ Vltra. Illud ꝗ ⁊c̄. dico ꝙ illud hꝫ rõnẽ vltimi finis ⁊ btitudinis qḋ maxie mo uet ex natura sua. qꝛ maxime bonũ. ⁊ qꝛ mouet appetitũ se extẽdentẽ ad ꝑfectũ boni. ¶ Vltra. Hoc ãt ⁊c̄. negat ꝙ voluptas moueat maxime ex natura sua rõne maxie bonitatis ⁊ maxime moueat appetitũ rõnalẽ. sꝫ rõne que habet in solõne ⁊ magis infra. q. xxxi. ar. v. qꝛ voluptas est magꝭ nota ⁊ magꝭ possibilis atqꝫ magꝭ sensibil'. sꝫ eo ipo ꝙ sensibilis. io min᷒ bona. qꝛ magꝭ nocet corꝑi ⁊ ma gis impedit rõnem. quare negat ꝯña.

¶ Ad tertium dicendum ꝙ eo modo omnes ap petunt delectationes sicut ⁊ appetunt bonũ. ⁊ ta men delectationem appetũt ratione boni ⁊ nõ ecõ uerso. vt dictum est. vnde nõ sequit ꝙ delectatio sit maximũ ⁊ ꝑ se bonũ. sed ꝙ vtraqueqꝫ delectatio cõ sequat aliqḋ bonũ. ⁊ aliqua delectatio consequat id qḋ est per se ⁊ maximũ bonũ. In con.

¶ Ad maiorẽ Illḋ ꝙ oia appetũt tãq̄ ꝑ se ꝑfectũ bo nũ. h̄ est btitudo. sed nõ opꝫ ꝙ illud qḋ oia appetũt. tã q̄ ꝯñs ꝑfectũ bonũ. Ad minorẽ ꝑmo oẽs appetũt de lectatõem sꝫ nõ voluptatẽ. qꝛ sapiẽtes appetũt delectati onẽ. secũdo sapientes q̄ꝝ iudicio standũ est ⁊ appetit᷒ ap proband᷒ appetũt delectatõem spiritualẽ nõ tãqꝫ ꝑfectũ bonũ sꝫ ꝓpt ꝯcomitantiã ad ꝑfectũ bonũ. qꝛ ab eadẽ virtu te ẽ appetit᷒ vtrunqꝫ. sꝫ m̄ delectatio appetit rõe boni ex q̄ hꝫ ꝙ sit delectatio talis bona ⁊ ꝑfecta ⁊ nõ ecõtra bonuꝫ hꝫ eẽ bonũ a delectatõe. Quare negat ꝯña.

¶ Vtrũ beatitudo hois ꝯsistat in aliq̄ bono aie

AD septimũ sic procedit. Videt q̃ beatitudo cõsistat in aliquo bono anime. beatitudo eñi est quodda hois bonũ. hõc aũt p tria diuiditur que sunt bona exteriora. bona corporis. ⁊ bona anime. sed beatitudo non consistit in bonis exterioribus neq̧ in bonis cor/

Ar.v. et vi. poris sicut supra ostensum est. ergo consistit in bonis aie. ¶ Preterea illud cui appetim⁹ aliqđ bonũ magis amam⁹ q̃ȝ bonũ qđ ei appetim⁹. sicut magis amam⁹ amicũ cui appetim⁹ pecuniã q̃ȝ pecuniã. sȝ vnusq̧sq̧ qđcũq̧ bonũ sibi appetit amat. ergo seipm amat magis q̃ȝ oĩa alia bona. sȝ beatitudo est qđ maxime amatur. qđ patet ex hoc q̃ pp̃ter ipam oĩa amantur ⁊ desiderant. ergo beatitudo ↄsistit in aliquo bono ipius hois sed nõ in bonis corpis. ergo in bonis aie. ¶ Preterea perfectio est aliqđ eius qđ pficitur. sed beatitudo est quedã pfectio hois. ergo beatitudo est aliquid hominis. sed nõ est aliqđ corpis vt ostensum est. ergo beatitudo est aliquid aie. ⁊ ita consistit in bonis aie. ¶ Sed cõtra est sicut dr Augustin⁹ in libro de doctri. christiana. Id in quo constituit beata vita pp̃ter se diligendũ est. sȝ hõ nõ est pp̃ter seipm diligend⁹. sȝ q̃cquid est in hoie est diligẽdũ pp̃ter deũ. ergo in nullo bono aie btitudo ↄsistit.

¶ Postq̃ȝ ostensum est beatitudinẽ nõ ↄsistere in bonis exteriorib⁹ aut in bonis corpis. Hic pñter ostendit q̃ nec etiã in bonis aie obiectiue. deinde corollarie ↄcludit in quo ↄsistat in ar. seqnti. Quo ad pmũ nota q̃ per bona aie intelligũt esse aie. potentie habit⁹ ⁊ actus. Queritur igit an in aliquo hoȝ sit btitudo obiectal' ⁊ summum bonum pfectũ quo nõ possit mai⁹ appeti vel haberi ⁊ q̃ ipo habito aia sit beata vel homo.

q.i. ar.viij. ¶ Rñdeo dicẽdũ. q̃ sicut supra dictũ est finis dupliciter dr. s. ipa res quã adipisci desideram⁹. ⁊ vsus seu adeptio vel possessio illius rei.

¶ D. pmo p̃mittit quandã distinctõem. scđo distinguit mẽbra pmo iuxta pmũ mẽbrũ. ibi. Si ergo loqmur ⁊c. secũdo q̃ ad scđm ibi. Sed si ⁊c. Tertio p modũ corollarij infert ↄclõnem formalr ad q̃stionẽ responsiuã. ibi. Res ergo ⁊c. Resumit ergo doc. distinctõeȝ positã. q. i. ar. viij. q2 finis duplr accipit. vltim⁹ eñi finis pmo dr id in quo beatitudo ↄsistit. Sed scđo mõ dr beatitudo ipa formalr. Jo cũ. d. de vltio fine hois distĩguit p ↄñs distĩguit de btitudie scȝ q̃ accipit vel p eo in q̃ beatitudo cõsistit qđ solet dici beatitudo obiectalis vel accipitur p beatitudine formali que dicit pfectõem rei inhereñtẽ ↄiungentem pmo cũ bono exteriori pfectissimo ⁊ sm Scotuȝ in q̃rto dis. xlix. q. i. Talis pfectio formal' magis ẽ pfectio scđa. i. actus secũdus q̃ȝ pfectio pma. i. actus pmus. vt forma vel esse.

¶ Si ergo loquamur de vltimo fine hois q̃ntuȝ ad ipam rẽ quã appetim⁹ sicut vltimũ finem. ipossibile est q̃ vltim⁹ finis hois sit ipa aia vel aliqđ ei⁹ ipa eñi aia in se ↄsiderata ẽ vt in potẽtia existẽs. fit eñi de potẽtia sciente actu sciens. ⁊ de potẽtia virtuosa actu virtuosa. cũ aũt potẽtia sit pp̃ter actũ sicut pp̃ter cõplementũ. impossibile est q̃ id qđ est sm se in potẽtia existens habeat rõnem vltimi finis. vñ impossibile est q̃ ipa aia sit vltim⁹ finis suipsius

Cõclo pma ¶ Hic. d. sm p̃dictã distinctõem respondet ⁊ iuxta pmũ mẽbrũ tali ↄclõne. Si loquamur de vltimo fine ⁊c. vt in pncipio lre. Ista ↄclo ↄtinet duas ptes. pma est q̃ aia nõ est vltim⁹ finis. ita q̃ hõ in hoc q̃ hȝ aiam nõ est beatus. secũda est q̃ aliqđ aie non est beatitudo quã pbat

Cõclõis pro/ bat pma pte ibi. Silr etiã ⁊c. pma pbat sic. Impossibile est q̃ id qđ est sm se in potẽtia exñs. i. qđ est sm se potẽtiale ad pfectõeȝ vlteriorẽ habeat rõnẽ vltimi finis. sed aia sm se ↄsiderata (. i. sm naturã suã absolute) est vt in potẽtia existens. ergo impossibile est q̃ aia sit vltim⁹ finis suipius vel hominis. Maior pbat. q2 potẽtia est pp̃ter actũ. sicut pp̃ter ↄplementũ. Minor patet ex tertio de aia tex. cõ. xiiij. Fit eñi de potẽtia sciente actu sciens ⁊ de potẽtia virtuosa actu virtuosa.

¶ Nota aũt circa pbatõem maioris q̃ necessari⁹ ẽ sanus intellect⁹ hui⁹ dicti. q̃ potẽtia ad actũ secũdũ ⁊ opatione sit pp̃ter actũ sicut complementũ. fundat eñi in ppõne

Operatio est fi/ nis rei operantis. phi in scđo celi tex. com. xvij. intelligit aũt nõ de fine extrinseco sed intrinseco. hoc est dicere. q̃ intelligere nõ est finis anime intellectiue. sicut ponim⁹ deũ esse finẽ extrinsecum. sed aia est pp̃ter hoc vt sit actu intelligẽs. Vnde animã eẽ intelligẽtem actu est finis naturalis. sed intelligere deum clare visuȝ est finis supnaturalis ⁊ deus ipe visus obiectalis. tertio ↄtra gentiles ca. xxv. Cõsequẽter cũ dicit.

¶ Similiter etiã neq̧ eius aliquid. siue sit potẽtia siue actus. siue habit⁹. bonũ eñi qđ est vltimus finis est bonũ pfectũ ↄplens appetitũ. appetit⁹ aũt humanus qui est voluntas est boni vniuersalis. qđlibet bonũ aũt inherens ipi aie est bonũ pticipatũ et per ↄsequens particulatuȝ. vnde impossibile est q̃ aliqđ eoȝ sit vltim⁹ finis hois.

Cõclo scđa pars pbat ¶ Probat secũdã ptem ↄclõnis. Et exponit pri⁹ qđ intelligat p aliqđ ei⁹ scȝ potẽtia siue actus siue habit⁹. Et arguit sic p ista pte. Bonũ qđ est vltim⁹ finis est bonuȝ pfectũ ↄplens appetitũ. sȝ nihil aie ↄplet appetitũ hois. igit nihil aie est vltim⁹ finis hois ⁊ beatitudo. Maior nota ex rõne vltimi finis. Minor subintellecta pbat Appetit⁹ hũan⁹ q̃ est volũtas est boni vlis (⁊ supple) nõ cõplet nisi habeat bonũ vle (. i. id in q̃ oĩe bonũ iuenit) sȝ nihil anime inherẽs est bonũ vle immo pticulare ⁊ bonũ p pticipatõem. ergo minor vera.

Volũtas ẽ boni vlis ¶ Nota hic q̃ volũtas est boni vlis. i. boni vt bonũ est. ⁊ q2 bonũ vt bonũ ↄphẽdit oĩe bonũ. ideo volũtas hũana nõ quiescit donec habeat id bonũ in quo est oĩe bonũ actualr. ⁊ hoc ẽ bonũ p essentiã. Et hoc. d. vult in pbatõe minoris. q2 ergo oĩe bonũ aie est bonũ nõ vle. ideo nullũ eoȝ q̃etat appetitũ.

¶ Nota etiã q̃ null⁹ act⁹ hois vt sic vt est act⁹ ei⁹ est beatitudo. nec q̃etat appetitũ sed solũ vt est ↄiunctio ad aliqđ infinitũ bonũ. quare in actu hois vt sic non ↄsistit beatitudo obiectalis. q2 nõ q̃etat. Qđ aũt aliqs act⁹ sit beatitudo formalis hoc nõ habet vt est hominis actus. sed alia ratione ⁊c. Consequenter ibi.

¶ Sed si loquamur de vltimo fine hois q̃ntum ad ipam adeptõeȝ vel possessionẽ seu queciq̧ vsuȝ ipsius rei que appetitur vt finis. sic ad vltimũ finẽ pertinet aliquid hominis ex parte anime. quia homo per animã beatitudinem consequit.

Cõclo. ij. ¶ Determinat quesitũ q̃ ad secundũ mẽbrũ dicit dicens

finitionis per istam conclusionem. Si loquamur tamen ut in principio litterae. Hanc conclusionem doctor probat paucis verbis. quia homo per animam consequitur beatitudinem. igitur ultimus finis isto modo est aliquid animae. consequentia nota. Antecedens patet. quia coniunctio ad perfectum bonum non fit per corpus. ut patuit. ergo mediante actu aliquo animae. non tamen intelligitur quod homo consequitur beatitudinem per essentiam animae. sed per actum mediante potentia. ut infra patebit. Vide si placet Capolum in .iiij. dis. xlix. q. j. in solutionibus quarti et quinti Scoti contra primam conclusionem et in solutionibus argumentorum Henrici contra eandem. Quae argumenta Henrici et Scotus solvit ubi iam q. j. sed interserat contra d. san. quae postea tangentur. Deinde cum dicit.

¶ Res quae ipsa quae appetitur ut finis est id in quo beatitudo consistit et quod beatum facit. sed huiusmodi adeptio vocatur beatitudo. unde dicendum est quod beatitudo est aliquid animae. sed id in quo consistit beatitudo est aliquid extra animam.

¶ Ex dictis per modum corollarii infert conclusionem formaliter ad quaestionem responsivam istam. Beatitudo est aliquid animae sed id in quo beatitudo consistit est aliquid extra animam. probatur conclusio. res ipsa quae appetitur ut finis. est id in quo beatitudo consistit. sed adeptio huiusmodi rei vocatur beatitudo. sed primum non est aliquid animae sed secundum. igitur conclusio vera. Maior relinquitur nota. sed minoris subintellecte prima pars patet ex prima conclusione. secunda ex secunda conclusione. Quare patet conclusio.

Argumentum in contrarium

Est pro ista secunda parte conclusionis tertiae et etiam pro prima conclusione ¶ Nota tamen sanum intellectum huius rationis ex d. san. i de structuris materialis. ij q. viij. ad xvi. quia dupliciter intelligitur aliquid propter se diligi. uno modo. quia aliquid diligitur sicut ultimus finis. et sic solus deus propter se diligitur et non homo. et isto modo procedit haec ratio. Alio modo aliquid dicitur diligi propter se. quia diligimus illud tamquam cui volumus bonum. et illud bonum non retorquemus in proprium commodum et sic possumus etiam hominem et debemus propter se diligere. vide etiam do. san. in. j. dis. j. q. iij. ar. j. ad tertium.

Diligibile propter se dupliciter

¶ Ad primum ergo dicendum quod secundum quod sub illa divisione comprehenduntur omnia bona quae sunt homini appetibilia sic bonum animae dicitur non solum potentia aut habitus aut actus. sed et obiectum quod est extrinsecum et hoc modo nihil prohibet dicere id in quo beatitudo consistit esse quoddam bonum animae.

¶ Ad maiorem dico quod accipiendo beatitudinem formaliter et essentialiter pro adeptione rei est bonum hominis formaliter inhaerens et perficiens. dico etiam quod id in quo consistit beatitudo potest dici bonum hominis sicut obiectum obiective perficiens et extrinsece. Ad minorem dico quod bonum hominis dividitur per tria extensive acceptum. ita quod etiam bonum hominis dicatur obiectum beatitudinis Subsumpta conceditur. Ergo etc. Verum consistit in bono animae non inhaerente sibi sed in bono extrinseco ex cuius adeptione efficitur beata. et est argumentum pro secunda parte conclusionis formaliter et tertiae.

¶ Ad secundum dicendum quantum ad propositum pertinet quod beatitudo maxime amatur tamquam bonum concupitum. amicus autem amatur tamquam id cui concupiscitur bonum. et sic homo amat seipsum. unde non est eadem ratio amoris utrobique. utrum autem amore amicitiae aliquid homo supra se amet. erit locus considerandi cum de charitate agetur.

2ª 2ª q. xxvi ar. iij.

¶ Ad maiorem dicitur quod non est bona comparatio. quia illum cui appetimus bonum amamus amore amicitiae et bonum quod ei petimus amore concupiscentiae. Et si debet esse bona comparatio oportet duo unius ordinis comparare. sic illum plus diligimus cui volumus maius bonum in amore amicitiae. et illud plus diligimus amore concupiscentiae. quod plus desideramus ¶ Ad minorem. quod cum bonum appetat amat amore concupiscentiae. ergo seipsum plus amat non sequitur. primo si comparetur ad amata amore concupiscentiae quale est beatitudo. quia se et beatitudinem amat amore alterius rationis. Secundo non sequitur. quia aliquid plus se amat amore amicitiae gratuitae et naturalis in integra natura in quo est tota ratio boni et a quo dependet bonum hominis Ultra. beatitudo est quae maxime amatur. verum amore concupiscentiae. et propter istam amantur quae amantur amore concupiscentiae ergo beatitudo consistit etc. Negatur consequentia de beatitudine obiectali. quia ipse non est maxime amatus amore concupiscentiae sicut beatitudo vel deus sub ratione beatitudinis. Unde deus dupliciter amatur a nobis. Uno modo amore concupiscentiae inquantum beatitudo nostra. alio modo amore amicitiae inquantum fons totius boni et principium nostrum et auctor. et isto modo plus diligimus deum quam nos ipsos tam per charitatem gratuitam quam per naturalia integra. ut patebit infra. q. cix. ar. iij. et secunda secundae q. xxvi. ar. iij. ad tertium ad quem locum. D. hic se remittit. vide de materia huius solutionis. d. san. in quarto dis. xlix. q. j. ar. ij. q. j. ad tertium. beatitudo nostra ut sic non est summe dilecta sed est ultimum concupitum a nobis. unde deus ut nos beatificans vel maximum bonum quod ex deo nobis provenit maxime concupiscitur. sed ut sic non maxime diligitur etc. vide.

De⁹ dupliciter amatur

¶ Ad tertium dicendum quod beatitudo ipsa cum sit perfectio animae est quoddam animae bonum inhaerens sed id in quo beatitudo consistit. quod scilicet beatum facit est aliquid extra animam. ut dictum est. In corpore

¶ Ad maiorem perfectio formalis est aliquid cuius cuius est perfectio et est eius inhaesive sed perficiens obiective non oportet quod sit aliquid eius inhaesive sed extrinsece. Minor vera beatitudo formalis est perfectio formaliter. sed beatitudo. i. res etc. est perfectio id est causat perfectum bonum puta actum beatificum. ergo est aliquid hominis. verum beatitudo adeptio sed non beatitudo res in cuius adeptione beatitudo consistit.

¶ Utrum beatitudo hominis consistat in aliquo bono creaturae.

Ad octavum sic proceditur. Videtur quod beatitudo hominis consistat in aliquo bono creato. dicit enim Dionysius quarto capitulo de di. no. quod divina sapientia coniungit fines priorum principiis secundorum. ex quo potest accipi quod summum inferioris naturae sit attingere infimum naturae superioris. sed summum hominis bonum est beatitudo. cum ergo angelus naturae ordine sit supra hominem. ut in primo habitum est. videtur quod beatitudo hominis consistat in hoc quod aliquo modo attingit ad angelum. ¶ Praeterea ultimus finis cuiuslibet rei est in suo perfecto. unde pars est propter totum sicut propter finem. sed tota universitas creaturarum quae dicitur maior mundus comparatur ad hominem. qui in octavo physicorum dicitur minor mundus. sicut perfectum ad imperfectum. ergo beatitudo hominis consistit in tota universitate creaturarum. ¶ Praeterea per hoc homo efficitur beatus quod eius naturale desiderium quietatur. sed desiderium hominis non extenditur ad maius bonum quam ipse capere potest. cum ergo homo non sit capax boni quod excedit limites totius creaturae. videtur quod per aliquod bonum creatum homo beatus fieri possit. et ita beatitudo hominis in aliquo bono creato consistit. ¶ Sed contra est quod Augustinus dicit. xix. de civi. dei Ut vita carnis anima est. ita beata vita hominis deus est. de quo dicitur. Beatus populus cuius dominus deus eius.

q. lxxv. ar. vij. et q. cviij ar. viij. et q. cxi.

¶ Hic .D. vltimo ex p̄dictis articulis huiꝰ questiōis cōcludit corollarie in q̄ btitudo ꝯsistat. ⁊ q̄ sit res ex cuiꝰ adeptione hō efficit formalr beatꝰ. Vn̄ postq̄ʒ q̄situʒ est de q̄busdā creatis specialr. h̄ q̄rit in gn̄ali. ita ꝙ creatum habeat suppositōnem cōem. ⁊ q̄rit de eo in q̄ btitudo cōsistat. ⁊ iuxta modū loquēdi .d. san. in q̄rto supra q̄rit hic de beatitudine que est extra hoīes quā h̄ dicit esse id in quo beatitudo consistit.

¶ Respondeo dicēdum ꝙ impossibile est btitudinē hoīs esse in aliquo bono creato. beatitudo em̄ ē bonū ꝑfectū qd̄ totalr quietat appetitū. alioq̄n nō eēt vltimus finis si adhuc restaret aliq̄d appetēdū. obiectū āt volūtatis q̄ est appetitꝰ hūanus est vniuersale bonū. sicut obiectū intellectꝰ est vniuersale veꝝ. ex q̄ ptʒ ꝙ nihil p̄t quietare volūtatē hoīs nisi bonū vniuersale. qd̄ nō inuenit in aliq̄ creato. sed soluʒ in deo. q2 oīs creatura hʒ bonitatē participatā.

¶ D. p̄mo respondet negatiue. secūdo ex oībꝫ dictis in h̄ ⁊ in p̄cedētibꝫ articul' p modū corollarij ꝯcludit affirmatiue in q̄ btitudo ꝯsistat. ibi Vn̄ solꝰ ⁊c. Primū facit tali ꝯclōne. Impossibile ē btitudinē hoīs esse in aliq̄ bono creato. pbat. beatitudo est bonū ꝑfectū qd̄ totalr q̄etat appetitū sʒ nullū bonū creatū p̄t totalr q̄etare appetitū. igit ꝯclo va. Maior pbat. q2 si nō ꝑfecte q̄etaret nō eēt vltimꝰ finis ⁊ adhuc restaret aliq̄d appetendū. ¶ Nota circa hāc maiorē ꝙ cū h̄ pbandū sit ꝙ in nullo creato cōsistat btitudo. oʒ maiorē intelligere ꝙ btitudo tā p re in q̄ ꝯsistit. q̄ʒ p adeptōe eiꝰ ꝑfecte q̄etat. Vnde .d. san. in q̄rto vbi statim. idē est deū ꝯcupiscere ⁊ maximū bonoꝝ qd̄ ex eo p̄uenit. sicut idē est ꝯcupiscere vinū ⁊ effectuʒ ex eo p̄uenientē. ita in p̄posito. idē est ꝙ res in q̄ ꝯsistit btitudo. et ipa beatitudo q̄etent totalr appetitū. q̄re beatitudo formalis est que ꝑfecte q̄etat. ⁊ silr id in q̄ ꝯsistit btitudo. et sic valet maior ad p̄positū pbandū. q2 nulla creatura est que quietat nec eiꝰ adeptio. Minor pbat. nihil p̄t q̄etare volūtatē hoīs nisi bonū vle. sed h̄ nō iuenit in aliq̄ creato sed in solo deo. igit nulla creatura volūtatē totaliter implere p̄t sed solus deꝰ. Maior ista pbat. q2 obiectum volūtatis que est appetitꝰ hūanꝰ est vle bonū. igit maior va. Aīs ptʒ p̄portionabilr de obiecto intellectꝰ cuiꝰ obiectū ē veꝝ vle. Tenet ꝯn̄a. q2 nulla potētia q̄etat nisi in suo cōpleto obiecto. ¶ Nota circa h̄ vt dictū est ar. p̄ce. q2 obiectū appetitꝰ rōnalis est bonum in vli qd̄ ꝯp̄hendit sub se oīa bona. sicut obiectū intellectꝰ est ens ⁊ veꝝ in vli. vn̄ sicut intellectꝰ nō q̄etat nisi p̄ueniat ad illd̄ veꝝ in quo est oīs veritas ⁊ veꝝ p essentiā. sic volūtas nō q̄etat nisi habeat rē in q̄ est oē bonū ⁊ h̄ est bonuʒ p essentiā. qd̄ est deꝰ. vn̄ supra dictū fuit ꝙ bonū vle capit vnoꝰ p bono cōiter vt ꝯp̄hēdit indistincte oē bonū. Alioꝰ p bono qd̄ est oē bonū supeminēter ⁊ actu. ⁊ coīpo ꝙ volūtas hʒ vlr bonū p̄mo mō p obiecto nō q̄etat donec ꝑtingat ad bonū vle scdo mō. qd̄ eminētiꝰ est vle bonū q̄ʒ bonū in vli indistincte. sicut ⁊ veꝝ p essentiā est eminētius ⁊ priꝰ veꝝ ſm rē q̄ʒ ens ⁊ veꝝ in cōi. Minor p̄ma ptʒ. q2 oīs creatura est bonū p participatōnem ⁊ nō vle bonū sed solus deꝰ. Quare sequitur minor p̄ncipalis p scdā p̄tē ꝙ solus deꝰ p̄t totalr iplere scʒ volūtatē ⁊c.

¶ Vn̄ solus deus volūtateʒ hoīs implere p̄t ſm ꝙ d̄r in ps. Qui replet in bonis desideriū ⁊c. in solo igit deo beatitudo hominis consistit.

¶ Hic in calce corpīs infert p modū corollarij ex oībꝫ dictis istā ꝯclōnē affirmatiuā. In solo deo btitudo hoīs cōsistit. ptʒ. q2 solꝰ deꝰ ꝑfecte volūtatē hoīs iplere p̄t ⁊ q̄etare. g̃ ⁊c. Tenet ꝯn̄a ex dictis. Assumptū pʒ. q2 solꝰ deꝰ est bonū vle ⁊ p essentiā. g̃ in ipo solo ꝯsistit btitudo ⁊ pʒ auctoritate psal. ¶ Nota circa ista ꝙ q̄uis deꝰ vle bonū causet in hoīe beato solū beatitudinē ⁊ ꝑfectōem formalē finitā. nō tn̄ p̄t btitudo formalr ꝯsistere in adeptōne alicuiꝰ rei create. q̄ etiā nata ē facere adeptōeʒ finitā ⁊ rō ptʒ ex dictis. q2 adeptio nō q̄etat ſm substātiā suā absolute. sʒ vt est habitudo talr rei ⁊ eiusdē rōnis est q̄etare btitudinē formalē ⁊ rē in q̄ ꝯsistit. iō nulla creatura nata ē causare adeptōnem eiusdē rōnis sicut est adeptio dei. q2 per nullā adeptōem habet bonū vle sicut habet p adeptōeʒ dei. q̄re solꝰ deus est btitudo extrinseca causatiua summe ꝑfectōis formalr inherētis. nō āt quecūq̄ʒ creatura.

Argumentū in cōtrariū.

Cōfirmat vtrāq̄ʒ conclusionē. quia pbat ⁊ ꝙ nō sit in creato bono ⁊ sit in solo deo. ¶ Nota tn̄ sanū intellectū auctoritatis quē ad silē auctoritatē ponit .d. san. 2ª 2e. q. xxiij. ar. ij. ad 2m. q2 modꝰ nō est eq̄lis q̄ aīa est vita carnis. ⁊ deus vita beata hoīs. q2 aīa formalr. deus aūt obiectiue causalr. Deꝰ tn̄ esto p essentiā sit sibi btitudo ſm rē. vt declarat .d. san. p̄. p. q. xxvi. ar. ij. ad 2m. tn̄ solum causalr ⁊ participatiue est btitudo hoīs. vide ⁊ .d. san. in. iiij. dis. xlix. q. p̄. ar. ij. q. p̄.

¶ Ad primū ergo dicēdum ꝙ superiꝰ hoīs attingit quidē infimū angelice nature p quādam similitudinē. nō tn̄ ibi sistit sicut in vltimo fine. sed p̄cedit vsq̄ʒ ad ipm vniuersalem fontē boni. qui est vniuersale obiectuʒ beatitudinis oīm bonoꝝ tāq̄ʒ infinitū et ꝑfectum bonū existens.

¶ Ad maiorē que est Dionysij d̄r ꝙ ille est sensus ꝙ diuina sapiētia ꝯiūgat fines p̄moꝝ p̄ncipijs scdoꝝ cōstruēdo ordinē in ꝑfectōībꝫ eēntialibꝫ. ⁊ etiā p ꝯn̄s in operatōībꝫ. ita ꝙ supremū inferioris ordinis appropinquat infimo supioris ordinis. sicut hō angelo. ⁊ supior ⁊ ꝑfectior bestia hoī. ita ꝙ est ordo eēntial' in speciebꝫ vniuersi. Sʒ nō ē mēs Dionysij ꝙ supremum inferioris ordinis intellectuale sit beatū si attingat ꝯgnoscendo infimū superioris ordinis. vn̄ d̄r ad illā. ex q̄ p̄t accipi ⁊c. veꝝ summū est attingere ad sensum p̄mū in eēndo ⁊ silī mō operandi sʒ nō ꝙ ibi sit sua btitudo obiectal'. Vn̄ negat ꝯn̄a. est q̄dē btitudo hoīs formal' si attingit ꝯsilem modū angeloꝝ beatoꝝ operandi ⁊ videndi deū. sʒ ipi angeli nō sunt obiectū in q̄ ꝯsistit btitudo. de h̄ infra. q. iij. ar. vij. ad 3m. vide de h̄ Scotū in q̄rto dis. xlix. q. vij.

¶ Ad secūdū dicēdum ꝙ si totū aliqd̄ nō sit vltimꝰ finis sʒ ordinet ad finē vlteriorē. vltimꝰ finis ptis nō est ipm totū. sʒ aliq̄d aliud. vniuersitas āt creaturaꝝ ad quā ꝯpat hō vt ps ad totū nō est vltimꝰ finis. sed ordinat in deū sicut in vltimū finē. vnde bonū vniuersi nō est vltimus finis. sed ipe deus.

¶ Ad maiorē. vltimꝰ finis est in suo ꝑfecto summo. ⁊ dico ꝙ ps est p̄pter totū q̄n nō est summe bonū sicut p̄pt finē intrinsecū ⁊ finē sub fine. Minor va. Comparatur ad hoīem sicut ꝑfectū sʒ nō summe. ⁊ ꝯparatur ad hoīem sicut finis intrinsecus. sed ordinat vlterius ad maius bonum

scȝ bonū extrinsecū tot⁹ vniuersi qd̄ est de⁹. Quare negatur ꝯn̄a. qꝛ fm ph̄m. xij. metaph. tex. co. lij. in. d. san. lectione. ix. bonū sepatū ē mai⁹ bonū q̄ȝ bonū intrinsecū ꝛ ordo vniuersi. ad qd̄ vniuersuȝ ip̄m cū oib⁹ ptib⁹ suis sicut in finē ordinatur.

¶ Ad tertiū dōm ꝙ bonū creatū non est min⁹ q̄ȝ bonū cui⁹ est hō capax vt rei intrinsece ꝛ inherētis. est tñ minus q̄ȝ bonū cuius est capax vt obiecti qd̄ est infinitū. bonū aūt qd̄ pticipat̄ ab angelo ꝛ a toto vniuerso est bonū finitū ꝛ ꝯtractum.

¶ Maior ꝯcedit̄ ad minorē. desideriū nō extenditur ad bonū mai⁹ q̄ȝ hō cape possit inherenter ꝛ obiectiue. ad istā. Cū ḡ ꝛc. hō nō est capax boni qd̄ excedit limites nature. vez inhesiue ꝛ formalr. pt tñ capere obiectiue. Et dico ꝙ omē captū inherenter est finitū. ꝛ p ꝯn̄s nō est id in quo btitudo ꝯsistit. q̄re negat̄ ꝯn̄a. qꝛ id in q̄ ꝯsistit beatitudo est infinitū bonū entitatiue. ¶ Et nota ꝙ. D. in solone vult ꝙ oē bonū inherēs hoi formalr est finituȝ siue sit pticipatio naturalis siue gratuita. ex q̄ sequit̄ ꝙ etiā btitudo formalis est finita entitatiue. Et cū dr̄ ꝙ btitudo formal̄ est infinitū bonū. intelligit̄ formalr extrinsece. qꝛ est habitio infiniti. ip̄a tñ finita. Sed id in q̄ ꝯsistit beatitudo est infinituȝ entitatiue intrinsece. Uide si placet Alphonsum hispalensem in p̄. dis. p̄. q. v. ar. ij. ꝯclōne p̄ma. vbi ōndit ꝯ̄ Ockam. ꝙ est deffensabile ꝙ btitudo in nulla creatura ꝯsistit sed solū in deo.

¶ Questio tertia de quidditate beatitudinis.

Deinde considerandū est q̇d sit beatitudo. ꝛ que requirātur ad ip̄am. Circa primū querūtur octo. Primo vtꝝ beatitudo sit aliq̇d increatū. Secūdo si est aliquid creatū. vtꝝ sit operatio. Tertio vtꝝ sit opatio sensitiue partis an intellectiue tm̄. Quarto si est operatio intellectiue ptis. vtꝝ sit opatio intellect⁹ an volūtatis. Quinto si est opatio speculatiui intellect⁹ aut practici. Sexto si est opatio intellect⁹ speculatiui. vtꝝ ꝯsistat in speculatōe sciarum speculatiuaꝝ. Septimo. vtrū ꝯsistat in speculatōe subaꝝ sepatarū. s. angeloꝝ. Octauo vtꝝ in sola speculatiōe dei q̄ per essentiā videtur.

¶ Postq̄ȝ ostensum est in q̄ ꝯsistat btitudo. h̄ iā ostēdit̄ q̇d sit btitudo essentialr. ꝛ qꝛ ꝯgnitis gn̄e ꝛ dr̄ia res ip̄a ꝯgnoscit̄. io. D. inuestigādo q̇d sit btitudo. duo facit. Primo inuestigat genus. Secūdo dr̄ias in tertio articulo. Prima in duas. qꝛ p̄mo inq̄rit de p̄dicato ꝛ gn̄e remotissimo. Secūdo de minus remoto.

¶ Utꝝ beatitudo sit aliq̇d increatum.

Ad primū sic ꝓceditur. Uidet̄ ꝙ btitudo sit aliq̇d increatū. dicit em̄ Boeti⁹ in tertio de ꝯsola. deū ip̄am beatitudineȝ necesse est cōfiteri. ¶ Preterea btitudo est summū bonū ſȝ esse summū bonū ꝯuenit deo. cū ergo non sint plura summa bona. videt̄ ꝙ btitudo sit idē qd̄ deus ¶ Preterea. btitudo est vltim⁹ finis in quē naturalr hūana volūtas tāq̄ȝ in finē tendit. ſȝ in nullū aliud voluntas tanq̄ȝ in finē tendere debet nisi in deū q̄ solo fruendū est vt Aug⁹ dr̄. ḡ beatitudo est idē qd̄ de⁹. ¶ Sȝ ꝯtra. nullū factū est increatū aliq̇d. ſȝ btitudo hois ē aliq̇d factum. qꝛ fm Aug⁹. p̄mo de doctrīa christiana. illis reb⁹ fruēduȝ ē q̄ nos beatos faciūt. ḡ btitudo nō ē aliq̇d icreatū.

¶ Hic p̄mo. D. inq̄rit de gn̄e remoto ꝛ q̄ȝ de beatōe hois qd̄ est btitudo. an videlicet sit aliq̇d creatū.

¶ Respondeo dōm ꝙ sicut supra dictū est. finis dicit̄ duplr. Uno mō ip̄a res quā cupim⁹ adipisci. [q. 3. ar. viij. in cor.] sicut auaro est finis pecunia. Alio mō ip̄a adeptio vel possessio seu vsus aut fruitio eius rei que desideratur. sicut si dicat̄ ꝙ possessio pecunie est finis auari. et frui re voluptuosa est finis intēperati

¶ D. p̄mo resumit quādā distinctōem bimēbrē inuens duplicē intellectū q̄stī. secūdo rūdet iuxta p̄mū intellectū. ibi. Primo ḡ ꝛc. Tertio q̄ad secūdū. ibi. Secundo aūt ꝛc. Quarto ex dictis infert ꝯclōnē directe responsiuā q̄stī. ibi. Ultim⁹ aūt ꝛc. Quo ad p̄mū dr̄ vt. D. veritatē circa hāc q̄stionē determinet resumit distinctōem de vltimo fine iā aliq̄ñ habitā. ꝛ sic etiā distinguit̄ de btitudine in titulo q̄stī posita. qꝛ ideȝ h̄ intelligit̄ p ea. ꝛ sic ex illo duplici intellectu finis habet̄ etiā responsio p distinctōem Et vult ꝙ finis duplr accipit̄ ꝛc. ꝛ si finis accipit̄ duplr etiā vltim⁹ finis duplr accipit̄ scȝ p re q̄ quietat appetitū. ꝛ pro ip̄a adeptione.

¶ Primo ergo mō vltimus hois finis est bonuȝ increatū. s. deus qui solus sua infinita bonitate pōt volūtatē hois pfecte implere.

¶ Respondet iuxta p̄mū mēbꝝ tali ꝯclōne. p̄mo mō loquēdo de vltimo fine sic est bonū increatū scȝ de⁹. pbatur. ip̄e solus pt sua infinita bonitate volūtatē hois pfecte iplere. igit̄ ip̄e sol⁹ est vltim⁹ finis sicut res q̄ quietat. [Cōclo p̄ma] Añs pȝ ex arti. viij. p̄cedent̄ q̄stionis. Tenet ꝯn̄a ex dictis ibidē. qꝛ illud est vltim⁹ finis vt res qd̄ appetitū pfecte q̄etat Scot⁹ tñ in q̄rto dis. xlix. q. viij. ad q̄rtū difficultat quō de⁹ dr̄ finis creature. ꝛ vult ꝙ solum est cā finalis oim. qꝛ ꝓpter ip̄m amare sunt res ꝛ ꝓpter seip̄m ꝓduxit oia. sed nō est btitudo q̄ noiat pfectōem vltimā ad quā res ordinat̄. In fine tñ dr̄. pt tñ dici ꝙ de⁹ est finis inq̄ȝtū terminat opationes creature btificabilis. hec ille. [De⁹ finis vltimus Scotus] Sȝ patuit supra ex. d. san. tertio ꝯ̄ gēn. ca. xxiiij. ꝙ de⁹ dr̄ vltimus finis oim. nō solū qꝛ de⁹ ꝓpter bonitatē suā oia fecit sed etiā qꝛ diuina bonitas est appetita ab omib⁹ sicut vltim⁹ finis in sui tñ pticipatōe. Ad ꝓpositū aūt bn̄ valet vltimū qd̄ dicit. s. ꝙ de⁹ est finis inq̄ȝtū terminat opatōes creature btificabilis. ꝛ sic loq̄tur. D. in ꝓposita ꝯclōne. ꝙ deus est vltimus finis hois btificabilis. vtrū aūt etiā dicat̄ beatitudo tanget̄ statim. Deinde cū dicit.

¶ Secūdo aūt mō finis vltim⁹ hois est creatuȝ aliq̇d in ip̄o existēs qd̄ nihil est aliud q̄ȝ adeptio vel fruitio finis vltimi.

¶ Respondet q̄ ad secūdū mēbꝝ tali ꝯclōne scd̄a. scȝ. scdo mō loquēdo de vltimo fine. sic est aliq̇d creatū in ip̄o hoie existens. pbat̄. qꝛ vltim⁹ finis isto mō nihil aliud est q̄ȝ adeptio vel fruitio vltimi finis (scȝ p̄mo mō dicti) ergo est q̇d creatū. Añs pȝ ex declaratōe secūdi membri distinctionis. Tenet ꝯn̄a. qꝛ adeptio vel fruitio hois necessario ē q̇d sibi inherēs. ꝛ vt nūc supponit̄ aliq̄s act⁹ secūd⁹ ꝛ opatio quā ipossibile ē eē dei. ¶ Nota tñ circa

illa q̄ aliq̄ arguūt q̄ deꝰ possit eē ⁊ sit de facto visio be
ati ⁊ vltimꝰ finis. vel btitudo eēnā formalis. Ut p̄z apd̄
deꝰ nō p̄t eē btitudo for/ mal' creature Capreolū in scd̄o. dist. iij. q. ij. ad. x. ɔtra p̄mā ɔclonem.
Sed hec est ipossibile. q2 opz q̄ visio ⁊ btitudo formal'
sit opatio vitalis. ⁊ p̄ ɔñs a btō p̄cedit ⁊ sibi inhereat. qd̄
omnino repugnat pfectōi diuine. Nec argumēta cox aliq̄
quid p̄bant. q2 btitudo formalis est solū infinita fm̄ qd̄
extrinsece. q2 infiniti. vt patuit in. q. p̄ce. Siliter q̄ ē eter
na nō arguit infinitā pfectōem simplr. q2 solū eterna per
pticipatōem. Auctoritates quoq3 q̄ ibidē allegant̄ intel
ligēde sunt obiectiue. videlz q̄ deꝰ est btitudo. i. obiectū
btitudinis formalis. ⁊ id in q̄ btitudo consistit. Uide si
placet Capo. in tertio. dis. v. q. ij. circa p̄mā ɔclonez. vbi
oñdit q̄ deꝰ nulli creature formalr vniri p̄t. Han ibi.

¶ Ultimꝰ aūt finis vocat̄ btitudo. si ḡ btitudo
hois ɔsiderēt q̄tū ad cām vel obiectū. sic est aliq̄d
increatū. si aūt ɔsiderēt q̄tū ad ipam essentiā btitu
dinis. sic est aliq̄d creatum.

¶ Applicat p̄dictas ɔclones magis ad p̄positū ⁊ res
spōdet directe ⁊ magis explicite ad q̄situ ꝓ tali ɔclone ter
Corło tria. na Si btitudo hois ɔsiderēt q̄tū ad cām vel obiectuz
sic est aliq̄d increatū. Si aūt ɔsiderēt q̄tū ad eēntiā bea
titudinis sic est aliq̄d creatū Patz p̄ꝰ ps q̄ p̄ma ɔclone
q2 cā btitudinis vel obiectū idē est q̄ vltimꝰ finis vt res
sz iste ē q̄d increatū. ḡ p̄ma ps ṽa. Scd̄a ps p̄bat̄. q2 be
atitudo q̄tū ad eēntiā ⁊ formalis. est idē qd̄ vltimꝰ finis
fm̄ q̄ accipit̄ p̄ adeptōe quā ɔstat esse q̄d creatū ex scd̄a
ɔclone. ḡ scd̄a ps vera. Et scd̄am p̄batōem scd̄e ptis tā
git. D. cū d̄r. Ultimꝰ aūt finis. sz h̄ scd̄o mō est btitu/
do scz eēntialr ⁊ formalr capta. Patz ex his q̄ btitudo
hois eēntial' nō est deꝰ. sz q̄d creatū q̄ hō deo ɔiūgit̄ vel
magis ipa ɔiūctio. nō q̄dē capta p̄ relatōe. sz fūdamētalr

Argumētū in contrariū

Confir/ mat se/ cūdā ptē tertie ɔclonis īsine. Ut eīn postea patebit. be
atitudo formalis est visio q̄ est effectꝰ diuine eēntie p̄sen
tis intellectui p̄ spēalē illapsum h̄ntis se p̄ modū spēi in/
telligibilis. cuꝰ ɔstat intellectōem eē effectū. Nō tñ p̄ h̄
excludit̄ ois causalitas intellectꝰ sup hmōi visioe in or/
dine suo. Uide p̄. p̄. q. x. ar. ij. ad primū. q2 illa btitudo
facta. ē eternitas pticipata cuꝰ deꝰ d̄r auctor. Et ḡ sicut
deꝰ ē cā visionis. sic btitudinis scz formal' ⁊ eēntialr dicte

¶ Ad p̄mū ḡ d̄dm. q̄ deꝰ est btitudo p̄ eēntiā suā
nō eīn p̄ adeptōem aut participatōem alicuius al/
terius btūs est. sz p̄ essentiā suā. Hoies aūt sunt bea
ti. sicut ibidē d̄r Boetꝰ. p̄ participatōez. sicut ⁊ dij
p̄ participatōez dicūtur. ipa aūt participatio btitu
dinis fm̄ quā hō d̄r btūs aliq̄d creatū est

¶ Ad maiorē. deꝰ est ipa btitudo sua. verū. q2 p̄ eēn
tiā est ipe btūs. ⁊ nō p̄ pticipatōez. Uñ ⁊ est ipa sua for/
malis btitudo. q2 realr est ipa sui visio ⁊ fruitio. ⁊ nō so
lum est res in q̄ ɔsistit sua btitudo Sed dico q̄ nō ē ipa
btitudo hois eēntialis ⁊ formalis. sz btitudo hois ē ad
eptio dei ⁊ q̄dā pticipatio diuine btitudinis. q̄ q̄dē pti
cipatio est q̄d creatum. Uñ auctoritas nihil ɔtra dicta.
¶ Aduerte tñ vt dictū fuit. q̄ deus est p̄ eēntiā btūs bea
titudine eēnā formali. nō q̄dē vt eēntia est. sed vt intellec
tuo suppꝰ. Alr̄ si deꝰ nō intelligeret̄ habere intellectū. nihil
ominꝰ intelligeret̄ vt btūs qd̄ est falsum. q2 btitudo est
ꝓpria intellectualis nature. Uñ per essentiam est beatus

identice. sed nō formalr. Uñ Scotus i q̄rto supra. q. p̄.
Deus nō est beatus p̄ se p̄ hoc qd̄ est idez sibipsi. sed p̄
hoc q̄ est intelligens ⁊ volens se tanq3 obiectuz. Alioqn
ex hoc q̄ est beatus nō possz inferri q̄ est intelligens. q2 si
nō haberet intellectū adhuc essz idem sibipi. Idē hz D.
sanc. p̄. p̄. q. xxvi. ar. ij. ad p̄mū

¶ Ad scd̄m d̄dm. q̄ btitudo d̄r esse summū hois
bonū. q2 est adeptio vel fruitio summi boni.

¶ Ad maiorez r̄ndet. D. hic. ⁊ in p̄. p̄. q. xxvi. ar. iij.
ad p̄mū. q2 btitudo essentialr ⁊ formalis ipius creature
est summū bonū nō simplr. sed in genere bonox partici/
pabiliū a creatura. ⁊ summū bonū inter oīa bona forma
liter inherentia. sed id in quo ɔsistit btitudo tanq3 in ob/
iecto. hoc est summū bonū simplr Primo aūt modo est
summa pfectio ad quā hō ordinat̄ Ad minorē. Esse
summū bonū simplr ɔuenit deo sed esse summū bonuz
in genere participationū nō ɔuenit deo nec eē summā pfe
ctionē formalr inherentē creature ɔuenit deo. ḡ ⁊c. Nege
tur ɔñtia. sz est obiectū btitudinis hois eēntialr dicte ⁊c.

¶ Ad tertiuz d̄dm. q̄ btitudo d̄r vltimꝰ finis p̄
modū quo adeptio finis d̄r finis.

¶ Ad maiorē. beatitudo essentialr dicta est vltimus
finis. fm̄ q̄ vltimus finis capit̄ p̄ vltima pfectōe homi/
ni inherente. ⁊ p̄ adeptōne summi boni simplr. sed nō est
vltimus finis sicut res quā cupimus adipisci Ad mi
norē. In nullū debet tendere volūtas sicut in finē vltimū
sicut in rem quā cupiat adipisci. ḡ ⁊c. Negat̄ ɔña ⁊c.

¶ Utrū beatitudo sit operatio.

K

Ad scd̄m sic p̄cedit̄. Uidet̄ q̄ btitudo nō
sit opatio. d̄r eīn aplus Ro. vi. Habetis
fructū vestrū in sanctificatōe. finē vero vi
tam eternā. sz vita nō est opatio. sz ē ipm
esse viuentiū. ḡ vltimus finis q̄ est beatitudo nō est
opatio. ¶ P̄. Boetius d̄r in tertio de ɔsola. q̄ btitu/
do est status omniū bonox aggregatiōe pfectus. sz
status nō noiat operatōem. ergo beatitudo nō ē ope
ratio. P̄ beatitudo significat aliq̄d in beato existēs.
cū sit vltima perfectio hōis. sed operatio nō signifi/
cat vt aliq̄d existēs in operante. sed magis vt ab ipo
p̄cedens. ergo beatitudo nō est operatio. ¶ P̄. beati
tudo p̄manet in beato. operatio aūt nō p̄manet. sed
transit. ḡ beatitudo nō est operatio. ¶ P̄. vnius ho
minis est vna beatitudo. opatōnes aūt sunt multe
ergo beatitudo nō est operatio. ¶ P̄. beatitudo inest
beato absq3 interruptōne. sed operatio humana fre/
quēter interrūpitur. puta somno vel aliqua alia oc
cupatione vel quiete. ergo beatitudo nō est operatio/
tio. ¶ Sed contra est qd̄ p̄hus d̄r in p̄mo ethicox.
q̄ felicitas est opatio fm̄ virtutē pfectaz

¶ Habito q2 nomē btitudinis i̇̄pꝛtat q̄d creatū. h̄ D.
q̄rit de gñe ipius btitudinis. an videlz sit opatio No
ta hic p̄ fundamēto dicendox q̄ opatio siue actꝰ scd̄ꝰ
et actus p̄mꝰ substātialis pñt dupl̄r ɔsiderari. Uno mō
materialr scz p̄ reb3 q̄ st̄ actꝰ p̄mꝰ ⁊ scd̄o. ⁊ sic nō ē incōue
niens rē q̄ est actꝰ p̄mꝰ eē nobiliorē re q̄ est actꝰ scd̄ꝰ. si
cut aia est nobilior opatōe intellectum ipa est subā. opatio
vo accīs. Alio mō pñt ɔsiderari formalr vt actꝰ p̄mus

velcõs. ꝛ ſic act⁹ pm⁹ includit in rõne act⁹ quãdã potē
tialitatē ad actū ſcðm. ꝛ ipoꝛtat actū ꝑ modū dormiētis
Act⁹ ꝟo ſcðs nõ claudit potētialitatē admixtã. ꝛ ipoꝛ-
tat actū ꝑ modū vigilie. ꝛ ſic act⁹ ſcðs nobilioꝛ eſt actu p̄
mo. ſcʒ in rõne act⁹ Et inde ē ꝙ phs dr. xij. metaph. tex.
cõmē. liij. ſi de⁹ nõ eēt in actu ſcðo. ſʒ pmo tñ. nõ habe-
ret aliquã nobilitatē. Scðo act⁹ ſcðs hʒ p̄rogatiuã. vt tã
git Scot⁹ in q̄rto. diſ. xlix. q. p̄. qꝛ ꝑfectio ſcða. ꝛ ſi nõ in
ſe formalr. ſcʒ ꝑ modū aſſimilatõis. tñ vt imediati⁹ ɔiū
git ꝑfectiori eſt q̄dãmõ acceptabilioꝛ ꝑfectiõe pma ꝛc. Et
hos duos modos ſupereminētie act⁹ ſcði ſup pmo. tãgit
d. ſan. in q̄rto. eadē di. q. p̄. ar. ij. q. ij. in cor. Ubi dr hoiē
deo ꝑ actum ſcðm maxime ɔiūgi. ꝛ per modū aſſimula
tionis. ꝛ ꝑ modū attingētie ꝛ ɔiūctõis. licʒ ſcða ɔſidera
tio ꝓpinquis inducat in ɔſideratiõeʒ btitudinis q̄ȝ pma
qꝛ btitudo non eſt niſi rõnalis creature. q̄ ſcʒ eſt btã ꝑ h̄
ꝙ ɔiūgit̃ ſummo bono. D. aūt in h̄ corpe ar. mag̃ pce-
dit ex ɔſideratõe act⁹ ſcði. vel opatõis inq̄ztū eſt nobili
oꝛ ꝛ actualioꝛ. ꝛ mag̃ deo ɔiūgit ꝑ modū aſſimilatõis
Et loqtur de btitudine ſm cõem rõneʒ. inq̄ztū ē ſumma
ꝑfectio. In ſequētibꝫ aūt articulis ꝓbabit ꝙ in actu in-
tellect⁹. ꝛ nõ aliaꝝ potētiaꝝ opatõibꝫ ɔſiſtit btitudo. qꝛ
imediate ɔiūgit. ꝛ ſic ɔſiderabit btitudinē vt eſt ɔiūctio
ad ſummū bonū extrinſecū

¶ Rñ. dðm. ꝙ ſm ꝙ btitudo homis ē aliq̄d crea
tū in ipo exñs. neceē dicere ꝙ btitudo hois ſit opa
tio. eſt eñ btitudo vltima homis ꝑfectio. vnūqdq̄ȝ
eñ intãtū ꝑfectū eſt inq̄ztū eſt actu. nã poña ſine ac
tu ipfctã ē. oꝫ ḡ btitudinē i vltio actu hois ɔſiſtere
D. mīdet tali ɔclone. Neceē eſt dicere ꝙ btitudo hois
inq̄ztū eſt aliq̄d creatū in ipo exñs ſit opatio. Et eſt ſen
ſus ɔclonis. ꝙ loquēdo de btitudine formali ꝛ eēntialr
dicta. put eſt ſumma formal̃ ꝑfectio hois. ſic neceē eſt di-
cere ꝙ ſit opatio. Dicit aūt opatio ꝛ nõ actio. ꝓpter dicē-
da ad tertiū. qꝛ ſm cõem modū loquēdi ꝛ magis ꝓprie
actio ſcat ſolū trãſeūtē. opatio aūt etiã imanētē Probat̃
ɔclo. Opꝫ btitudineʒ in vltimo actu hois ɔſiſtere. ſed
opatio eſt vltim⁹ act⁹ operãtis. ḡ ɔclo vera. Hui⁹ rõis
D. pmo ponit ꝛ ꝓbat maioꝛē cū ɔclone. Scðo minoreʒ
reſumēdo ɔclonē ibi. Manifeſtuȝ eſt aūt ꝛc. Maioꝛ ḡ
ꝓbat̃. btitudo ſcʒ formalr inherēs ē vltia hois ꝑfectio. ſʒ
vnūqðq̄ȝ intãtū eſt ꝑfectū inq̄ztū ē actu. ꝛ ſuꝑple ſi ē ſum-
me ꝑfectū eſt ſumme in actu. ḡ maioꝛ ꝟa. Iſta maioꝛ ſe
cūda relinq̄t̃ nota ex dictis. Minoꝛ ꝓbat̃. qꝛ poña ſine
actu ipfcta ē. Et ſic pꝫ maioꝛ pncipal̃. Dein cū dr

¶ Manifeſtū āt ꝙ opatio eſt vltim⁹ act⁹ operan
tis. vñ ꝛ act⁹ ſcðs a pħo noiat̃ in. ij. de aīa. naȝ hñs
formã pt eē in poña operãs. ſicut ſciēs eſt in potētia
ɔſiderãs. inde eſt ꝙ in alijs rebꝫ res vnaq̄q̄ȝ dr eē ꝓ
pter ſuã opatõem. vt dr in. ij. de celo. neceē eſt ḡ btitu
dinē hois opatõem eē

¶ Subiūgit minoꝛē. ꝛ eaȝ ꝓbat duplr. Pmo ex mõ
loquēdi pħi in. ij. de aīa. q̄ noiat operatõem actū ſcðm. ꝛ
ſic ꝑ ɔñs opatio ē vlterioꝛ ꝛ ꝑfectioꝛ act⁹ q̄ȝ act⁹ pm⁹. ꝛ
ponit rõnē hui⁹ dicti pħi. qꝛ hñs formã pt eē in potētia
ad opatõem. operãs āt nõ eſt in poña ad aliud. ſʒ hʒ vl
timū actū. Scðo ꝓbat̃ ex h̄ ꝙ i alijs rebꝫ vnaq̄q̄ȝ dr eē ꝓ
pter ſuã opatõeʒ tãq̄ȝ ſcʒ ꝓpter vltimã ꝑfectiõem ꝛ actuȝ
eī. Opatio ḡ eſt vltimus act⁹. vt dr minoꝛ. ¶ Nota
aūt ꝙ aliq̄ aſſumūt pmã ꝓpõnē. D. ꝛ arguūt ɔtra eã⁹ in

tentã. qꝛ videlʒ btitudo eſt ꝑfectio nobiliſſima. ḡ ɔſiſtit
in habitu q̄ eſt ꝑfectioꝛ actu. qꝛ diuturnioꝛ ¶ Sed hoc
vide infra. q. lxxi. ar. iij. ſolutū. qꝛ falſum ē ꝙ habitus ſit
nobilioꝛ. qꝛ act⁹ ſcðs eſt maioꝛ actualitas ꝛ magis ſum
mo bono ɔiūgit. Et p̄terea act⁹ btific⁹ eſt eque diuturn-
nus cū habitu ꝛ magis. Et dato ꝙ act⁹ ſcðs nõ btific⁹
nõ ſit eq̄ diuturn⁹ ꝑ accñs ex pte ſubiecti. nõ tñ ſeqtur ꝙ
habit⁹ ſit nobilioꝛ. qꝛ q̄ñ magis diuturnū ꝛ min⁹ diu-
turnū ſolū in hoc diſtinguūt̃ tūc diuturni⁹ eſt meli⁹ Sʒ
ſi in alijs etiã diſtinguūt̃. puta in rõne act⁹. nõ oꝫ. ſʒ ſolū
q̄ñ cetera ſūt paria. Nec etiã habit⁹ eſt cã pncipalis ac-
tus. nec totalis. iõ nõ opꝫ eē nobilioꝛē. ¶ Nota āt ꝙ Scot.
Scot⁹ in ɔclone. d. ſan. ɔcoꝛdat vbi ſupra in q̄rto. Sed
deficit in duobꝫ Pmo ꝙ ſi poñe aīe diſtinguerent̃ ab aīa
realr. tūc eēt btã ꝑ accñs. qꝛ dicere opatiõem mediante
virtute opatiua q̄ ſe hʒ vt pncipiū q̄. nõ facit ipam opati-
onē agēti ɔuenire ꝑ accñs. Et ſcðo aliud eſt dicere aliq̄d
alicui ɔuenire ꝑ accñs. i. ꝑ rē q̄ eſt accñs. ꝛ aliud ɔuenire
ꝑ accñs. i. nõ ꝑ ſe. Põt eñ aliq̄d ɔuenire ſubiecto ꝑ rem
q̄ eſt accñs. ꝛ tñ ꝑ ſe ꝛc. Poſſet āt argui ɔtra Scotū etiã
ex ſcotica iſta ꝓpõne. Tal̃ eſt oꝛdo inter aliq̄ formalr di-
ſtincta q̄lis eēt ſi realr diſtinguerent̃. ḡ qꝛ btitudo talē hʒ
oꝛdinē ad aīam ꝛ poñas formalr diſtincta. ſicut eaȝ di- britudo nõ
ſtinguūt̃ realr. ſʒ ſic ꝑ accñs ɔuenit aīe. ḡ ꝛ pmo modo. ɔuenit poñe
Utꝝ āt btitudo ɔueniret poñe ſi eēt ſepata ab aīa. Pa ſeparate
tet ꝙ nõ. qꝛ eſt ꝑfectio rõnalis nature viuētis. q̄lis nõ eſt
poña ſepata ꝑ poſſibile vel ipoſſibile. Uñ caſus iplicat.
et eſt ɔdictõnalis ipoſſibilis. ſcʒ ſi poña eēt ſepata ɔueni-
ret ſibi btitudo. Et p̄terea opatio btifica nõ hʒ rõnē be-
atitudinis actu. vt eſt q̄litas. ſʒ cū h̄ reqrit̃ ꝙ inhereat na
ture intellectuali naturalr ſubſiſtēti. ꝛ ɔiūgat obiecto be-
atifico vt obiectū eſt. ɔſtituēdo ipm pñs. nõ q̄modocūq̄
q̄ȝ. ſʒ vt obiectū viſionis ꝛ fruitõis. qð nõ ɔuenit viſionī
ſi eēt in poña ſepata. Scðo deficit in hoc ꝙ non aduertit
modū loquēdi. d. ſan. q̄ vnū effectū ſm diuerſas ſui rõ-
nes in diuerſas cauſas reducit. licʒ totū ꝙ ē in effectu ſit
ab vtraq̄ȝ cã. tñ nõ q̄libet eſt ꝓpria cã effect⁹ ſm quãlibet
ſui ɔſideratõem. Sicut Capo. ad lõgū declarat. et in p̄
mo. di. xvij. q. p̄. in ſolutõibꝫ argumētoꝝ ɔtra pmã ɔclu
ſionē. et in tertio diſ. xxiij. in ſolutõibꝫ ɔtra pmã ɔcloneȝ
Quare nõ intelligit. d. ſan. ꝙ in actu btifico ſint duo rea
liter diſtincta abſoluta. quoꝝ vnū ꝓducat intellect⁹. ali-
ud diuina eēntia vt ſpēs intelligibilis ꝑuio lumine glīe
ſed ꝙ illa btitudo vel opatio. et eſt opatio. ꝛ eſt talis ope
ratio btifica. Ipa aūt vt eſt opatio reducit̃ in potentiã ſi-
cut in cãm ꝓpriã. Ut aūt btifica reducit̃ in lumen glīe ꝛ
diuinã eēntiã p̄ſentē ꝑ modū obiecti btifici; Licʒ q̄ztū ad
vtrūq̄ȝ ſit ab vtroq̄ȝ ſicut a ɔpleto pncipio. Quare min⁹
bñ Scot⁹ ipugnat. d. ſan. ſupra in q̄rto. in ſolutõe ſcði. q̄
dr potētiã eē pncipiū opatõis btifice ſm ſubam. ſʒ habi
tum eē pncipiū ſm formã opatõis. ꝛ ꝑ ɔñs hõ nõ btifi-
cat ſeipm. qꝛ ab ipo nõ hʒ ꝙ ſit btifica. ſʒ a deo Uult eñ
ſolū in iſtis ꝟbis ꝙ act⁹ btific⁹ ſm duo ſm̃ rõnē diſtin-
cta reducit̃ in illa dicta pncipia. nõ ꝙ vnū efficiat ſubaȝ
alterū formã ꝛ ꝑfectiõem. ſʒ qꝛ ambo ſūt vt vnū pncipiū
ɔpletū vtrūq̄ȝ efficiūt. ſʒ ſuba reducit̃ in poñaȝ q̄ pt ope-
rari ſine habitu. ſʒ nõ talē opatõnem btificã. ḡ vt btifica
reducit̃ in habitū glīe. Uide in Capo. in q̄rto diſ. eadē
q. p̄. in ſolutionibꝫ

Argumētū in contrariū

Eſt p̄o cõclone reſponſiua. qꝛ beatitudo eſt operatio.

¶ Ad pmū ḡ dō. q vita dr dupl̄r Uno mō ipm
ēē viuētis. ꝛ sic btitudo nō ē vita. Ofisum est em̄
q.ij.ar.v. q ēē vm⁹ hoīs q̄lecūq; sit nō est hoīs btitudo. soli
us em̄ dei btitudo ē suū ēē. Alio mō dr vita ipa opa
tio viuētis ſm quā pncipiū vite in actū reducit. et
sic noīam⁹ vitā actiuā vel ɔtēplatiuā vel voluptu
osam. ꝛ hoc mō vita eterna dr vltim⁹ finis. qḋ pz
p hoc qḋ dr Joā. xvij. Hec ē vita eterna vt cognos
cant te deū verū viuū.

¶ Maior ɔcedit. sed dico q finis hoīs vltim⁹ ē vi
ta eterna. nō solū q̄tū ad defectū finis. q; sc; nūq̄ termi
nabit eo mō quo ꝛ dānatio poss; dici eterna. sed etiā q̄
tū ad remotōem oīs mutabilitatis actu ꝛ poṫa. Un̄ te
Temerariū meratiū ē dictū quoꝛūdā cū dicūt christū qḋe dicere. hec
dictum. est vita eterna. vt cognoscāt ꝛc. s; nō hec btitudo eterna.
quia loqtur de vita eterna scḋo mō q ē btitudo eterna

Ad minorē distinguit. vita pma nō ē opatio. s; vita
scḋa. scḋo vita vt capit p radice sic est ēē vitale. vt aūt p
ficato sic est opatio. Si aūt minor intelligit q nūq̄ acci
piat p opatōe ꝛ sp p ēē. negat ipa. Quare negetur ɔn̄tia
Uide. d. scā. in q̄rto supa q̄stiūcula. iij. p totū

¶ Ad scḋm dōm q Boeti⁹ difiniēdo btitudinē
ɔsiderauit ipaz cōem btitudinis rōnē. Est em̄ cōis
btitudinis rō q sit bonū cōe pfectū. ꝛ hoc fcauit cū
dixit. q est stat⁹ oīm bonoꝝ aggregatiōe pfect⁹. per
qḋ nihil aliud fcat nisi q btūs ē in statu boni pfec
ti. S; Aristo. expssit ipam ēētiā btitudinis osten
dens p qḋ hō sit in hmōi statu. q; p opatōem quā
dam. ꝛ ideo in pmo ethicoꝝ ipe etiā ostēdit q beati
tudo est bonū pfectum

¶ Ad maiorē Boeti⁹ loqt nō de ēētia btitudinis
sed de oībȝ reqsitis ad btitudinē. ꝛ tūc veꝝ est q btitudo
affert secū oīa bona. sed pncipale ad qḋ oīa ordinant est
opatio pfectissima. Et Boeti⁹ loqt de cōi rōne btitu
dinis. i. q̄ sit rō. ꝛ qḋ fcet p nomē btitudinis. s; nō difi
nit rem in qua btitudo formalis existit. ꝛ q̄ secū affert
oīa bona. Uide de ista auctoritate supra. q. ij. ar. pᵒ. ad
scḋm. vbi de hac auctoritate dictū fuit. Loqmur em̄
hic de btitudine nō vt acapit p statu vel ſm cōem rōem
s; mō Aristo. q̄ videl; sit summa pfectio hoīs p quā est
in statu btitudinis. ꝛ dicim⁹ illā ēē opatōē optimā eter
nā. Quid aūt ipoꝛtat stat⁹ vide 2ª 2ᵉ. q. clxxxiij. ar. p. q;
dr in hūanis statū habere ſm ordinē ppe dispōnis cū
q̄dā imobilitate seu dete. vbi aliqs est sui iuris vel alieni
et btitudo facit imobilitatē in libertate

¶ Ad tertiū dōm. q sicut dr in. ix. metaph. duplex
est actio. Una q̄ pcedit ab operāte in exteriorē mate
riā. sicut vrere ꝛ secare. ꝛ talis opatio nō pt ēē btitu
do. nā talis opatio nō est actio ꝛ pfectio agētis. sed
magis patiētis. vt ibidē dr. Alia ē actio manēs i ipo
agēte. vt sentire. itelligere. ꝛ velle. ꝛ hmōi actio ē p
fectio ꝛ act⁹ agētis. ꝛ talis opatio pt ēē btitudo.

¶ Maior ɔcedit de btitudine formali ꝛ ēētialr dic
ta Ad minorē distinguit. dico em̄ q actio trāsiēs pce
dit ab agēte. ꝛ nō est in agēte. S; actio imanēs ista pce
dit ab agēte. s; nō in aliud subiectū. sed idē h; p pncipio
effectiuo ꝛ cā materiali in q̄. ſm diuersa tn̄. g ꝛc. Uerū;
btitudo nō est opatio. vel magis actio trāsiens. Oportet

tn̄ attendere diuersitatē inter fcatōem opatōis ꝛ actōis.
Actio em̄ ppie fcat rē de pdicamēto actōis in q̄ reponit
tn̄ actio trāsiens q̄ est cū motu. vel mot⁹ ipe vt est ab agē
te. sed opatio est ꝛ ppie etiā fcat actionē immanētē. Uñ
Scot⁹ supra dr ad q̄rtū. Cōcedo q btitudo nō cōsistit
in actōe de gn̄e actōis. q; ista nō est simplr pfectio agēs
opatio aūt nō est actio talis. s; actio equoce accepta. hec
ille. Ex qbȝ pz q actio ſm cū ppie fcat actōē; pdicamē
talē trāseūtē. opatio aūt etiā imanētē. Nec in h a d. scā.
discordat. S; in alio videt; an agēs actōem trāseūtē ex
hoc nullo mō pficiat. videt em̄ d. scā. tenere q sic. sed de
hoc alibi. ¶ Nota vba. d. in solone. vbi actōem trāse
untē expsse ponit in patiēte. nec vnq̄ distinxit de actōne
transeūte ēētialr. vel añcedēter. vel ɔcomitāter. Qḋ vtiq̄
q si talis distinctio ēēt in reꝝ natura. d. scā. nō latuisset.
nec illis terminis vnq̄ de actōe vsus ē. s; in alio pposito
vt patebit in articulo sequēti. Nec obstat q gubernatio
et creatio sunt actōes trāseūtes. ꝛ tn̄ sunt in deo nō solū
quo ad relatōem. s; etiā q̄ ad absolutū. quia actio dei dr
trāsiēs solū causalr. ꝛ equoce dr trāsiēs cū actōe pdica
mētali. Nā ipm diuinū velle efficax ad qḋ sequtur effect⁹
dr actio trāsiēs. vt habz. d. scā. in de poṫa. q. vij. ar. p. ad
septimū. Ubi ipe effect⁹ pur pcedītur a diuino velle dr
trāsiēs actio realiter. Uide in Capo. in. ij. dis. p. q. ij. ad
sextū ɔtra pmā ɔclone. q; actio trāsiēs ppie dicta ē mo
tus vel cū motu. ꝛ trāsit formalr in passum. sed diuina
actio est trāsiens solū causalr ꝛ q̄ ad respectū ad passum

¶ Ad q̄rtū dōm. q cū btitudo dicat quādā vlti
mā pfectōem ſm q diuerse res btitudinis capaces
ad diuersos grad⁹ pfectōis ptingere pñt. ſm h ne
cesse est q diuersimode btitudo dicat. nā in deo ē be
atitudo p ēētiā. q; ipm ēē ei⁹ est opatio ei⁹. q; non
fruit alio. s; seipso. in angelis aūt btitudo est vltia
pfectio ſm aliquā opatōē; q̄ ɔiūgit bono icreato. ꝛ
hec opatio est in eis vnica ꝛ sempiterna. in hoībȝ aūt
ſm statū pn̄tis vite est vltima pfectio ſm opatōem
qua hō ɔiūgit deo. sed hec opatio nec ɔtinua pt esse
et p ɔn̄s nec vnica est. q; opatio intercisiōe multi
plicat. ꝛ pp ter hoc in statu pn̄tis vite pfecta bea
titudo ab hoīe haberi nō pt. vn̄ phus in pmo ethi.
ponēs btitudinē hoīs in hac vita. dr eā impfectā;
post multa ɔcludēs. Beatos aūt dicim⁹ vt hoīes
S; pmittit nobis a deo btitudo pfecta qñ erim⁹ si
cut angeli in celo. sicut dr Math. xxij. Quātū; q̄
ad illā btitudinē pfectā cessat obiectio. q; vera ꝛ co
tinua ꝛ sempiterna opatōe in illo btitudinis statu
mens hoīs deo ɔiūget. s; in pn̄ti vita q̄tū deficim⁹
ab vnitate ꝛ ɔtinuitate talis opatōis. tātū deficim⁹
a btitudinis pfectōe. est tn̄ aliq participatio btitu
dinis. ꝛ q̄to opatio pt ēē magis ɔtinua ꝛ vna. tāto
plus h; rōnem beatitudinis. ꝛ ideo in actiua vita q̄
circa multa occupat est minus de rōne btitudinis
q̄ in vita ɔtemplatiua q̄ versat circa vnū. i. circa ve
ritatis ɔtemplatōnem. ꝛ si aliqñ hō actu nō opet
hmōi opatōem. tn̄ q; in promptu h; eam. semper
potest operari. ꝛ q; etiā ipam cessatōem. puta somni
vel occupatōis alicuius naturalis. ad opatōē ...

predicet ordinat q̄si videt̄ opatio ɔtinua esse. Et p̄ hoc p3 solo ad q̄ntū ⁊ ad sextum.

Ex hac solone. D. soluit tria vltima argumēta. ⁊ dr̄ p̄mo ex ea. ad maiorē illi⁹ q̄m. Btitudo pfecta q̄ ɔnuenit hoib⁹ cū angelis dei in celo. illa pmanet in btō. q2 sempiterna est ⁊ vna ⁊ mēsurat̄ eternitate pticipata. q2 nec pōt cessare ex pte subiecti vel obiecti. nec ex pte ɔiūctōis vtriusq̄. Minor v̄a de opatōe hois in via q̄ nō p̄t pmanere ppter itatū p̄ntis vite nec est pfectio vltima hois. Sz minor negat̄ de opatōe patrie q̄ mens eternalr̄ ⁊ ɔtinue deo ɔiūgit̄. g̃ ⁊c̄. Ulcz btitudo pfecta nō est opatio p̄ntis vite. cū q̄ stat q̄ pfecta btitudo sit opatio sempiterna patrie. Ad q̄rtū dico ad maiorē vni⁹ hois est vna btitudo pfecta ⁊ in patria vbi mēs p corruptibilem vitā nō impedit̄ a ppetua ⁊ eterna dei ɔtēplatōe sed btitudo impfecta q̄ est opatio circa deū in via. illa nō p̄t esse vna q2 p interpolatōes mltiplicat̄. Ad minorē opatōes viatice tenā in q̄bus ɔsistit ipfecta btitudo vie sunt multe rōne dicta. sed negat̄ q̄ summa opatio hois in patria multiplicet̄. g̃ ⁊c̄. btitudo pfecta nō est opatio vie. nec ɔtingit hoiez in via esse simplr̄ beatū sed vt hoiem vt h3 phs.

Ad tertiū ad maiorē v̄a est de btitudie pfecta patrie q̄ hō simplr̄ est beat⁹. Minor v̄a de opatōe viatica pfectum vite actiue. sz negat̄ q̄ opatio patrie summa interrūpat̄. Ad pbatōem q̄ pcedit de opatōe viatoris. ab oculis eīn btōꝝ fugiet somn⁹ ⁊ imunes sunt ab oīb⁹ occupatiōib⁹ ⁊ impfectōib⁹ q̄ possent interrūpere actōis sempiternitatē. g̃ ⁊c̄. Ulcz btitudo pfecta nō est opatio viatica. Ex. D. oia ista tria argumēta vltima ex vna radice soluit ⁊ vna solone. q2 videlicet oia pcedūt de opatōne vie. q2 talis nō pmanet nec est vna nec sine interruptōe. Sec⁹ de opatōe pfectissima patrie. q2 talis manet tācq̄ eterna ⁊ p ɔñs vna. est q̄z sine interruptōe. Dico aūt q̄ pfectissima opatio est eterna. q2 alie opatōes p̄nt interrūpi ⁊ tēpore discreto mēsurari. Sunt eīn in angelis etiā volubiles cogitatōes sed in ɔgnitōne vespertina. matutina aūt est eterna. ¶ Nota aūt q̄ Scot⁹ in. iiij. dis. xlix. q. vi. p̄tim cū hac solone ɔcordat. imo cū tota q̄nū ad v̄ba. q̄ntū aūt ad intentōem v̄boꝝ d. san. discordat. Concordat eīn in h̄ q̄ opatio beatifica est ppetua ⁊ sempiterna sz in mō ppetuitatis discordat. Intēdit eīn. d. san. post dicta in p. p. q. x q̄ btitudo opatio est ppetua tācq̄ mensurata eternitate pticipata. q̄ ē mensura altior, ordis q̄3 tps vel euū. Scot⁹ āt dr̄ q̄ illa ppetuitas nō ē eternitatis nec necessarij esse sz est eui possibilis esse ⁊ nō esse tn̄ ppetuo cōseruari. hec ille. Sz. d. san. attendēs q2 eternitas est mensura diuini esse. ⁊ q2 opatio btifica est diuini ordinis vtpote q̄ nō p̄t eē natural' creature cuicūq̄ facte aut factibili. iō ei assignat mēsurā altioris ordinis q̄3 sit mēsura cuiuscūq̄ rei de naturali ordine. Cōstat āt q̄ euū est mēsura eē imutabil' q̄dē sz natural' ordinis. q̄re nō p̄t eē ppria mēsura btitudinis sz eternitas pticipata q̄ ē mēsura rei diuini ordinis p pticipatōe3. Nec argumēta Scoti ibidē allegata ɔ. d. san. faciūt. Intelligat eīn p⁹ male dictū. d. san. q̄si d. san. subi̇ecte opatōis btifice assignet p mēsura euū ⁊ ei⁹ pfectōi eternitatē pticipatā. Qd̄ vt Capol⁹ dr̄. d. san. nūq̄ somniauit. sed vult q̄ opatio btifica vt ē a potētia hois nō h3 q̄ mēsuret̄ eternitate pticipata. sz magis nūc tpis discreti. sz q2 est ab ea sil' cū habitu btifico. ⁊ q2 btifica. iō h3 q̄ mēsuret̄ eternitate pticipata. Tū q2 act⁹ secūd⁹. tū q2 imutabilioris ordinis. Est q̄z btitudo necīaria nō q̄dē simplr̄ q̄si nec fm̄ potētiam logicā posset nō esse. sz q2 vt potētia intrinseca btī nō p̄t nō eē. q2 talis act⁹ ɔtinet supereminēter omnes alios act⁹ ⁊ sic non est q̄re velit eo carere. nec oportet q̄ mēsuratū pticipata eternitate nō possit nō esse simplr̄ sicut reqrit̄ ad eternū p essentiā. sed q2 opatio nō p̄t incipere vel desinere p potētiam creature ⁊ est diuini ordinis. falsuz q̄3 est q̄ btitudo sit solū eterna sicut dāpnatio in qua ē vicissitudo ⁊ alternatio. sed q2 expers oīs mutabilitatis. q2 diuini ordinis. Et hec notat. doc. san. paucis v̄bis in quarto vbi supra. cū dr̄ Nō potest etiam mensurari euo. q2 euū fm̄ q̄ ab eternitate distinguit̄ ptinet ad creaturas imutabiles. hec aūt visio excedit naturalē potētiam creature. P3 igitur q̄ opatio btifica est ppetua ⁊ eterna tācq̄ eternitate pticipata mēsurata. sz forte esse naturale sit imutabili⁹ aliq̄ mō. nō tn̄ est diuini ordinis sicut actus secūd⁹. Est eīn imutabil' quo ad hoc. q2 si euū cessaret optet annihilari creaturā sz nō si cessat eius beatitudo. sed in alia ɔsideratōe btitudo est imutabilior. q2 actus secund⁹ nō hñs annexā mutatōem sicut res euiterna vel euū. Uide tertio ɔ̄ gentiles. ca. lxi.

¶ Nota circa dictū phi adductum ex primo ethi. D. san. tertio cōtra gentiles. ca. xlviij. circa finez vbi dicit. qe vero Aristoteles vidit q̄ nō est alia cognitio hois in hac vita q̄3 p scias speculatiuas posuit hoiem nō ɔseq̄ felicitatē pfectā. sz suo mō In q̄ satis apparet q̄ntā angustiā patiebant̄ hinc inde coꝝ p̄clara ingenia. a qb⁹ angustijs liberabimur si ponamus fm̄ pbatiōes p̄missas hoies ad verā felicitatē post hanc vitā puenire posse. aīa hominis immortali existēte ⁊c̄. hec ille. Ad idem est Scotus supra dicens de pho q̄ tanq̄ dubius nūc videbat̄ sentire q̄ nō esset vera felicitas cui posset succedere miseria nūc q̄ nō posset esse alia felicitas hominis. quia nesciuit de felicitate alteri⁹ vite ab illa. ⁊ illa nō est felicitas in amissibilis. ideo nō optet in hoc eius auctoritati inniti. hec ille. Ex quibus p3 q̄ñ philosophica q̄dem beatitudo nō est ppetua sed theologica ⁊c̄.

Scot⁹ soluitur q̄ accepit qd̄. d. S. nūq̄ somniauit.

¶ Utrum beatitudo sit operatio sensitiue partis an intellectiue tantum.

S

Ad tertiū sic pcedit̄. Uidet̄ q̄ beatitudo ɔsistat etiā in opatōne sensus. nulla eīn opatio inueni̇t in hoie nobilior opatōne sensitiua nisi itellectiua. sz opatio itellectiua depēdet in nob̄ ab opatōe sensitiua. q2 nō possum⁹ itelligere sine phātasmate. vt dr̄ in. iij. de aīa. g̃ btitudo ɔsistit etiā in opatōe sensitiua. ¶ P̄. Boe. dr̄ in. iij. de ɔsola. q̄ btitudo ē stat⁹ oīm bonoꝝ aggregatōe pfect⁹. sz q̄dā bona sūt sensitiua q̄ attingim⁹ p sensus opatōem. g̃ videt̄ q̄ opatio sensus reqrat̄ ad btitudinē. ¶ P̄. Btitudo ē bonū pfectū. vt pbat̄ in p̄mo ethi. qd̄ nō eēt nisi hō pficeret̄ p ipam fm̄ oēs ptes suas sz p opatōes sensitiuas q̄dā ptes aīe pficiunt̄. g̃ opatio sensitiua reqrit̄ ad btitudinē. ¶ Sz ɔ̄ In opatōe sensitiua ɔmunicāt nob̄ bruta aīalia. nō sūt in beatitudine. ergo beatitudo non consistit in operatione sensitiua.

¶ Postq̄3. d. san. inuestigauit gen⁹ btitudinis. h̄ inuestigat ei⁹ dr̄ias. ⁊ q2 btitudo vt dictū ē. est opatio hois q̄ depēdet ab aliq̄ potētia circa aliqd̄ obiectū. Ideo duplex

denā ꝯsiderāda ē circa btitudinē. vna q̄ se tenet ex parte potē. alia q̄ se tenet ex pte obiecti. Secūdum h̄ ḡ.d. san-
duo facit. Prio ondit cui⁹ potē sit opatio. Scdo respe-
ctu cui⁹ obiecti. Secūda ps icipit ar.vi. Circa pmā aūt
pte. ita facit fm triplicē potētiam a q̄ pcedere pot opatio
hūana q̄lis ē btitudo. q̄ sunt sensus volūtas ꝛ intellect⁹.
Participat ei sensus aliq̄lr rōnē. vt pꝫ p° ethi. De pte āt
vegetatiua nō ē ad ppositū eo q nō ē pncipiū hūane actio
nis. tāq̄ oino exps rōis. vt patebit infra. q.xvij. Prio igi
tur ondit q btitudo nō sit eēntialr in opatōe sensus. Se
cūdo q nec in opatōe volūtatis. Tertio aūt q in opatio
ne intellect⁹ speculatiui. Primū determinat dicēs.

¶ R.D. q ad btitudinē pt aliqd ptinere triplr.
vno° eēntialr. alio° añcedēter. tertio° ꝯñr. Essentialr
qdē nō pt ptinere sensus ad btitudinē. nā btitudo
hois ꝯsistit eēntialr in ꝯiūctiōe ipi⁹ ad bonū increa
Ar.pmo tū qd ē vltim⁹ finis. vt sup ondsuꝫ est. cui hō ꝯiungi
nō pt p sensus opatōnem. Silr etiā q: sicut ondsum
q.ij.ar.v. est in corpalibꝫ bonis btitudo hois nō ꝯsistit. que
tñ sola p sensus opatōem attingimus.

¶ D. videt distinere duabꝫ ꝯclōnibꝫ fm q notat i pn
cipio sensum posse intelligi hēre triplicē ordinē ad btitudi-
ne. ꝛ sic triplr intelligi possūt q̄sita. pt eni ad btitudinē tri-
plr aliqd ptinere ꝛc. vt in tra ꝛ sic etiā sensus Dicit āt p-
tinere magis q̄ reqri. q: reqri videt dicere aliq̄ mō depen
dentiā. vl saltē pexigentiā vni⁹ respectu alteri⁹. qd āt ꝯseqt
nō ꝓprie reqrit. sꝫ tñ ptinet. Vñ ptinere gñalior ē ꝑ ānōis
est q̄ exigi vl reqri. Pria ḡ ꝯclo videt iuxta p^m intellectū.
scda iuxta alios duos sensus quā ponit ibi. Pnt āt ꝛc.
pma ē. Essentialr nō pt ptinere sensus ad btitudinē. i. in
Ꝯclo pria. opatōe sensus nō ꝯsistit btitudo eēntialr. pbat. p° ex rō-
ne btitudinis formalr sic. Btitudo hois ꝯsistit eēntialr
in ꝯiūctōe ad bonū increatū qd ē vltim⁹ finis. sꝫ p opatio
nē sensus hō bono increato ꝯiūgi non pt. igr ꝛc. Maior
patuit ar. p° Minor relinqt nota. q: opatio sensus attin
git solū bonū sensibile pticulare. Quare nō est bonū incre
atū. Scdo pbat. ꝯclo rōne obiecti in q̄ btitudo ꝯsistit.
sic. In bonis corpalibꝫ btitudo hois nō ꝯsistit sꝫ p opa-
tōem sensus solū attingim⁹ bona corpalia. igr ꝯclo pa.
Maior pꝫ ex q pce. Minor pꝫ ex eadē. q. ar. vi. q: sen-
sus est ptus organica ꝛ p ꝯñs solū attingat corpalia ꝛc.
Pꝫ itaq̄ pma ꝯclo. Consequēter cū dicit

¶ Possunt āt opatōes sensus ptinere ad btitu-
dinē añcedēter ꝛ ꝯñr. añcedēter qdē fm btitudinē
impfectā. q̄lis in pñti vita haberi pt nō opatio intel-
lectus pexigit opatōem sensus.

¶ Subiūgit secūdā ꝯclonē iuxta alios duos intellect⁹
Ꝯclo scda istā. opatōes sensus ptinere pñt ad btitudinē añcedēter
ꝛ ꝯñter pbat ꝛ exponit p° pmā pte. scdo secūdā. ibi. Con-
sequēter āt ꝛc. Exponit pmā. q: añcedēter itelligit de bea
titudine vie ipfecta. pbat eā sic. Opatio itellect⁹ pexigit
scꝫ in hac vita opatōeq̄ sensus. ḡ btitudo ipfecta vie req-
rit opatōeꝫ sensus. Añs pꝫ p.q.lxxxiiij.ar.vi. ꝛ alijs Et
dē notāter pexigit. q: vt. D. ibidē innuit opatio itellect⁹
nō depēdet a sensitiua ꝯgnitōe. sꝫ ipa ministrat solū ma-
teriā cāe. s. itellectui agēti. ꝛ ꝯñr possibili. sꝫ tñ intellectus
noster pexigit sensum. i. sensitiuā ꝯgnitionē pfectam intel-
lectiorem. Consequenter ibi.

¶ Cōsequēter aūt in illa pfecta btitudine q̄ expe-
ctat in celo. q: post resurrectōnem ex ipa btitudine
aie vt Aug. dt in epla ad Dioscor. fiet qdā refluētia
in corp⁹ ꝛ in sensus corporeos vt in suis opatōibꝫ
pficiātur vt infra magis patebit cū de resurrectione
agēt. nō aūt tūc opatio q mēs hūana deo ꝯiūgit a
sensu dependebit. Tertia pte

¶ Exponit scdā pte ꝯclonis scdē. q: ꝯñter sensus p- sꝫ nō ꝯplauit
tinere ad btitudinē. itelligit de illa pfecta btitudine q̄ ex-
pectat in celo. sꝫ ad istā nō ptinet añcedēter. pbat. Post
resurrectōeꝫ ex ipa btitudie aie fiet qdā refluētia in corp⁹
et in sensus corporeos vt in suis opatōibꝫ pficiāt. igitur.
Scda ps ꝯclonis pa. Añs ē btī Aug. ꝛ. D. remittit se
ad tertiū pte vbi pposuerat de hac materia loq. sꝫ morte
puent⁹ nō ꝯplauit. Sꝫ vide in qrto. dis. xlix. q. iiij. ar. v. q.
ij. ꝛ dis. xliij. q. ij. ar. p. q. iiij. vbi ondit qd h̄ ponit q oēs
sensus habebūt opatōes suas. In qrto etiā ꝯ gē. ca. lxxx
vi. ondit h̄ añs. q: corp⁹ aliqd ꝯseqt vnitū aie beate vt sit
sibi plene subiectū nō solū q̄ntū ad eē sꝫ etiā q̄ntū ad acti
ones ꝛ passiones. ꝛ mot⁹ ꝛ corporeas q̄litates. ꝛ corp⁹ p-
ticipabit q̄ntū possibile est pprietates aie btē in pspicacita
te sensuū ꝛc. pbat eadē scda ps q̄ ad secūdā ei⁹ expōnem
scꝫ q ad btitudinē in celo nō ptineat sensitiua ꝯgnitio añ
cedēter. q: tūc opatio q̄ mēs hūana deo ꝯiungit a sensu
nō dependebit. i. nec aliq̄ mō ipm pexigit. tū q: ista opa-
tio. i. visio btifica nō ē p ꝯuersione ad phātasmata. tū q:
obiectū btifice opatōis in se attingibile non est sensibile
nec p sensibilia attingit. ¶ Nota āt q q̄uis btūs vtat
sensibꝫ ꝛ possit in ꝯgnitōe vespertina intelligere p ꝯuersionē
ad phātasmata pferim dū vtit scia h̄ acq̄sita sꝫ in visiōe
ista btifica nullo modo vtit sensibꝫ. et ꝯ. ꝛ in alia ꝯgnitōe
nō sit corpi obligata. vt pꝫ. iiij. p. q. xx. ar. ij. Comphēsor
eñ pt itelligere ꝯuertēdo se ad phātasmata ꝛ nō ꝯuertē-
do in ꝯgnitōe etiam vespertina.

Argumentū in cōtrariū

Confirmat conclusionē pmā directe.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q obiectio illa pbat q opera-
tio sensus reqrit añcedenter ad btitudinē ipfectā q̄-
lis in hac vita haberi potest.

¶ Maior ꝯcedit. ad minorē pmo negat. q operatio
intellectiua q̄cūq̄ depēdeat a ꝯgnitōe sensitiua pprie lo-
quēdo de termio. q: depēdere est in eē ab alio pēdere In
tellectiua āt ꝯgnitio nō pducit in eē a sensitiua. sꝫ cū sit ac
tio imanēs idē hꝫ p pncipio ꝛ subiecto. s. itellectū ipm Se
cūdo dico q si depēdere accipiat p pexigere. tūc dico q
ꝯgnitio itellectiua ipfecta in via pexigat sensitiuā tanq̄ q
ministrat materiā cause itellectōis. ꝛ sic pcedit pbatio ex
3° de aia. Sꝫ negat q itellectiua in patria pexigat sensi-
tiuā marie q̄ ad ꝯgnitionem dei in se. vñ ꝛ in aia separata
ponim⁹ illā ꝯgnitōem. ḡ ꝛc. Verum btitudo vie p reqrit
opatōeꝫ sensus sꝫ nō eēntialr in ea ꝯsistit. ꝛ ita pbat pmā
pte 2e ꝯclonis. sꝫ btitudo pfecta nec in ea ꝯsistit nec eā añ
cedēter p reqrit sꝫ sensitiua ꝯgnitio ad eā ꝯseqt.

¶ Ad scdm dōm q btitudo pfecta qualē angeli
habent. hꝫ ꝯgregatōem omniū bonoꝝ p ꝯiūctiōeꝫ
tñ ad vniuersale fontē tot⁹ boni. nō q indigeat sin
gulis pticularibꝫ bonis. sed in hac btitudine impfe
cta requirit ꝯgregatio bonoꝝ sufficiētiū ad pfectis-
simā opationē huius vite.

¶ Ad maiorē dico q Boeci⁹ diffinit btitudinē fm ro
talicatē extensiuā nō intensiuā ad modū dicēdi Scot-

definit eā nō ꝑ vno singulari maxio bono inter alia. sed definit eā put includit omnem pfectōem hois. Nos āt loquimur h̄ pmo mō. an videlicet opatio sensus sit maxima pfectio formalr inherēs ꝛ possibilis hoi q̄ totalr quiesceret sicut summa vna pfectio. Dico secūdo ꝙ loquendo de btitudine vt includit oē bonū ꝛ ꝫm totalitatē extēsiuā. Tūc ad maiorē. btitudo pfecta ꝛ patrie est stat⁹ pfect⁹ aggregatōe oim bonoꝝ in suo fonte in q̄ oia supeminenter ptinent ꝛ vnite. Et si aggregatio non debeat admitti pter simplicitatē isti⁹ boni. tunc intelligit ꝙ ibi sunt omnia bona distincte. sꝫ añcedēter ꝛ ɔñr. vel ꝫm. D. h̄ in solōne aggregatio bonoꝝ vt aggregatio sonat pluralitatē bonorū illa reqrit ad btitudinē vie ad quā reqrit congregatio bonoꝝ ad opatōeꝫ pfectā vt ipe declarat in. iiij. dis. xlix. q. p. ar. ij. q. ij. ad pmū. Et pterea etiā ad btitudineꝫ patrie omnia reqrit vel añcedēter vt ꝑ ea mereamur ipaꝫ vl ɔcomitāter. qꝛ esto nō oia pmanēāt in se. manēt tñ in sibi succedentibꝰ. Ad minorē pcedit. sꝫ dico ꝙ bona q̄dā sensibilia nō hñt locū in btitudine pfecta. Vñ ꝛ angeli hñt btitudinē pfectā ꝛ nullū bonū sensibile. hñt tñ oia in fonte. Dico tñ ꝙ etiā ho habebit bona sensibilia ꝛ pfectōem corpis ꝛ sensuū post resurrectōem. g̃ ꝛc. Negat p° si intelligit essentialr. Negat secūdo si intelligit vtr ꝙ ad hāc btitudinē cuiuscūqꝫ btī reqrit q̄cūqꝫ mō. qꝛ pt haberi oē bonū sine sensibilibꝰ. Tertio pcedit ꝙ btitudo hois etiā pfecta hꝫ bona sensibilia ɔsequenter.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ in pfecta btitudine pficit totus hō. sꝫ in inferiori pte ꝑ redūdātiā a supiori. in btitudine āt ipfecta pūtis vite ecōuerso a pfectōne inferioris ptis pcedit ad pfectionē superioris.

¶ Ad maiorē. Beatitudo capta ꝑ maxia pfectōe formali est bonū pfectū. i. summa opatio q̄ est radix ꝛ cā pfectōis tot⁹ hois. qꝛ ex btitudie aie q̄ habet vr̄e bonū sinit obiectū. habent etiā oēs pfectiōes hois sicut in radice.

Vltra qd nō eēt ꝛc. Dico ꝙ nō eēt pfectū bonū hois redundāter ꝛ causalr. eēt tñ formalr bonū pfectū si nō ꝑficeret hō ꝫm oēs ptes. sicut aia sepata añ resurrectōem hꝫ bonū pfectū intensiue. sed nō extēsiue. g̃ ꝛc. Vel reqrit ɔñr ad pfectū bonū extensiuū sꝫ nō intēsiuū. Et ita dico ꝙ in btitudine pfecta tot⁹ hō pficit sꝫ nō in q̄libet pfectione ɔsistit btitudo sed solū in pfectissima q̄ est radix aliarū. vide Capolū in. iiij. dis. xlix. q. ij. in solōibꝰ ꝯ pmaꝫ ɔclōne ad q̄rtū Scoti qꝛ btitudo accepta ꝑ maxio bono hois nō includit oēm pfectōem btī intrinsece nec formalr sꝫ vtualr ꝛ causalr. ꝛ g̃ nō q̄libet pfectio homis ꝫm quālibet ptē est btitudo eēntialr dicta sꝫ ei⁹ effectus. Nota

¶ Utꝝ btitudo sit opatio volūtatis aut intellect⁹

I Ad quartū sic pcedit. Videt ꝙ btitudo cōsistat in actu volūtatis. Dicit. n. Aug. xix. de ciui. dei. ꝙ btitudo hois in pace ɔsistit. vñ in ps. Qui posuit fines tuos pacē. sed pax ad volūtatē ptinet. g̃ btitudo hois in volūtate ɔsistit. ¶ P. btitudo est summū bonū. sed bonū est obiectū volūtatis. g̃ btitudo in volūtatis opatōe ɔsistit. ¶ P. pmo mouenti rn̄det vltim⁹ finis. sicut vltim⁹ finis tot⁹ exercit⁹ est victoria q̄ est finis ducis q̄ oēs mouet sꝫ pmū mouēs ad opandū est volūtas. qꝛ mouet alias vires. vt infra dicet. q. lx. ar. i.
g̃ beatitudo ad volūtatem ptinet ¶ P. si beatitudo est aliqua operatio oꝫ ꝙ sit nobilissima opatio hominis sed nobilior est dei dilectio q̄ est actus volūtatis qꝫ ɔgnitio q̄ est opatio intellect⁹ vt pꝫ ꝑ apostolū pma ad corinth. xiij. g̃ videt ꝙ btitudo ɔsistat in actu volūtatis. ¶ Preterea Aug⁹. dicit in. xiij. de trini. ꝙ btūs est q̄ hꝫ oia q̄ vult ꝛ nihil vult male. et post pauca subdit. ꝛ appropinq̄t beato q̄ bn̄ vult q̄dcūqꝫ vult. bona eñ beatū faciūt quoꝝ bonoꝝ iā hꝫ aliqd. ipam scꝫ bonā volūtateꝫ. g̃ btitudo i actu volūtatis cōsistit. ¶ Sed ɔtra est qd dñs dicit Joānis. xvij°. Hec est vita eterna vt ɔgnoscāt te deuꝫ veꝝ. vita aūt eterna est vltim⁹ finis. vt dictū est. ergo beatitudo hominis in cognitione dei consistit q̄ est actus intellectus.

¶ Hic. D. inq̄rit de dīfia btitudinis ex pte alteri⁹ potentie scꝫ volūtatis. an scꝫ sit eius actus.

¶ R. D. ꝙ ad btitudinē sicut supra dictū ē. duo reqrūtur. vnū qd ē eēntia btitudinis. aliud qd est q̄si ꝑ se acciñs eius. i. delectatio ei adiūcta. q. ij. ar. vi.

¶ D. pmo resumit distinctōem bimēbrē de duplici re q̄sito ad btitudinē. scdo ɔformiter rn̄det duplici ɔclōne. pmā ponit. ibi. Dico g̃. secūdā ibi. Sꝫ ad volūtatē ꝛc. Dico g̃ ꝙ ad btitudinē reqrit p° qd est eēntiale btitudinis ꝛ idēptice cū ea. qꝛ videlꝫ ē ipa btitudo. Aliud sic ꝑ se acciñs ei⁹. ꝛ habita fuit supra. q. ij. ar. vi. Pꝫ ex illa distinctōe ꝙ nō q̄libet ɔiūctio ad obiectū btificū ē eēntialr btitudo. qꝛ nō illa q̄ ē ꝫm ꝑ se acciñs scꝫ ꝫm fruitōeꝫ ꝛ delectatōeꝫ. nec etiā pfectissima ɔiūctio extēsiue ē de eēntia btitudinis Et h̄ habet ex ṽbis. d. san. qꝛ delectatio facit aliquā ɔiūctōeꝫ ꝛ tñ ponit a. d. san. acciñs btitudinis. solū g̃ pma ɔiūctio simplr ꝛ nobilissima ē eēntialr btitudo Et ꝑ h̄ pꝫ solō q̄rūdā argumētoꝝ aduersarioꝝ q̄ hñtur in Capo. in p°. dis. p. q. p. ad argumēta ꝯ tertiā ɔclonē Et in. iiij. dis. xlix. q. ij. ꝯ pmā ɔclonē.

¶ Dico g̃ ꝙ q̄rtū ad id qd ē eēntialr ipa btitudo. ipossibile ē ꝙ ɔsistat in actu volūtatis. Manifestū ē eñ ex pmissis ꝙ btitudo ē ɔsecutio finis vltimi. cōsecutio āt finis nō ɔsistit in ipo actu volūtatis. q. ij. ꝛ i pñti. ar. p.

¶ Respondet h̄ iuxta pmū mēbꝝ pmissum tali ɔclusione. Quārū ad id qd ē eēntialr ipa btitudo. ipossibile ē ꝙ ɔsistat i actu volūtatis. pbat. Cōsecutio finis nō cōsistit in ipo actu volūtatꝫ sꝫ btitudo scꝫ eēntialr est ɔsecutio finis vltimi. g̃ ɔclo ṽa. Conclo pma D. p° pmittit hūc discursuꝫ. Secūdo pbat diffuse maiorē. ibi. Volūtas eñ ꝛc. Minor āt pꝫ ex. q. pce. ꝛ ar. p. hui⁹ q̄stiōis Et intelligit ꝙ btitudo eēntialr dicta ē ɔsecutio p°. et nobilissima simplr ꝛ ɔiūctio ad vltimū finē imediata q̄ hō ɔiungit vltio fini. vt optio simplr. ꝛ nō vt ɔiūgit tali mō. puta vt vltio fini. Hoc āt noto ꝓpt Scotū in. iiij. dis. xlix. q. iiij. vbi ex hui⁹ incōsideratōe arguit ꝯ. d. san. ꝫm nō cām vt eāꝫ. volēs ꝓbare ꝙ in ɔiūctōne ꝫm amorē ɔsistat btitudo eēntial. qꝛ ꝫm amorē ɔiūgit deo imediate vt vltio fini. Nota ꝓpter Scotū. Et h̄ q̄dem esto sit veꝝ. nō tñ ɔiūgit ꝫm amorē deo vt optio simplr. qꝛ nobiliori mō obiicit ꝛ pri⁹ intellectui q̄ volūtati. qꝛ mō abstractiori ꝛ simpliciori vt est q̄ddītas q̄dā in se. Voluntas aūt tendit vt est extra ꝛ vt est in actu exercito exīstentie. vt patebit prima pte questione. lxxxij. ar. ij. Nec valet aliqd rō sua vbi vult ꝙ eo ipso ꝙ ɔiūctio intellect⁹ est prior gñatōe ꝙ sit posterior pfectōe ɔiūctōe volūtat

p amore. qꝛ priora gñatõe tm̄ sunt quidem imꝑfectiora. ꝑfectius si ꝛ in gñe cause final' vel efficientis aliqd ꝛ absolute etiā sit prius. sic aūt est de visiõe respectu act' volũtat. Et aduerte ista. qꝛ ex coꝝ intellectu ruit totū fundamentū

Ruit fundamētū Scoti

Scoti ibidē. qꝛ videlicet nō distinguit inter imediatā cõiunctõem ad deū vt est vltim' finis ꝛ imediatā ꝯiūctionem optimo modo in qua consistit beatitudo ꝛ nō in cõiunctione ꝑmo modo. Consequenter cū dicit.

¶ Volũtas eñi fert in finē ꝛ absentē cū ipm desiderat. ꝛ pñtem cū in ipo requiescēs delectat. manifestū est aūt q ipm desideriū finis nō est ꝯsecutio finis. sed est motus ad finē. delectatio aūt aduenit volũtati ex hoc q finis est pñs. nō aūt econuerso. ex h aliqd fit pñs. qꝛ volũtas delectat in ipo. oꝫ igit aliqd aliud ee q̄ actū volũtatis p qd fit finis ipe pñs voluntati.

¶ Deducit maiorē p dicte rõnis ꝛ ꝑmo rõne secūdo similitudine ibi. Et h manifeste ꝛc. rõne sic. Volũtas fert in finē absentē p desideriū. ꝛ pñtem p delectatõem. sꝫ nec desideriū nec delectatio est finis. igit ꝯsecutio finis nō cõsistit in actu volũtatis. Minor ꝓbat. qꝛ manifestū est q desideriū nō est ꝯsecutio. delectatio etiā ꝯsequitur finē presentē ꝛ habitū. igit ꝛc. ¶ Nota aūt circa maiorē q videtur insufficiēs. qꝛ Scot' vbi supra etiā fatet q btitudo nō est desideriū nec delectatio. sicut. d. ꝓbat bñ. sꝫ datur ali' act' volũtatis q est imediata ꝯiūctio ad finē pñtē. s. amor pñtis boni. de q. d. san. nō facit mētõem. Sꝫ dōm q. d. sufficiēs ē. qꝛ eadē rõ ē de amore ꝛ desiderio atq de lectatõe. Nā vt hꝫ. d. san. tertio ꝯ gēti. ca. xxvi. in qnta rõne. amor fm ꝓpriā rõnem est absent ꝛ pñtis. vt g absentis ē sic nō ē ꝯsecutio ea rõne q nec desideriū est ꝯsecutio Si aūt est pñtis eadē rõne nō ē ꝯsecutio q nec delectatio. nā q amor sit ꝑfect' ꝛ pñtis. h est. qꝛ bonū ē habitū ꝛ habitio ꝑsupponit. Aliud g ē hr̄e bonū. ꝛ amare. vñ amor pñtiā ꝑsupponit ꝛ ex ꝓpria rõne nō facit nec reqrit. vñ habitio pria ꝛ nobilissimo mō ē p actū itellect' Quare. d. sufficiēs ē. vide. d. san. ibidē in tertia rõne vbi videbis. ꝛ aliū defectū Scoti q arguēs ꝯ. d. san. in q̄rto dī q quidem vellet act' volũtat necario ꝛ ꝑmo alteri' obiecti sꝫ nō alteri' act'. habes aūt in. d. san. q volũtas vult ꝑmo felicitatem ꝛ beatitudinē etiā eētialr. ꝛ p ꝯñs tal' btitudo nō ē act' volũtat q nō pt ee ꝑmo volit'. Consequēter ibi.

¶ Et h manifeste apparet circa fines sensibiles. si eñi ꝯseq pecuniā eēt p actū volũtat. statim a ꝑncipio cupid' ꝯsecut' esset pecuniā qn vult eā hr̄e. sꝫ a ꝑncipio qdē ē absñs ei. ꝯsequitur aūt ipam p h q manu ipam apprehēdit vel aliq hmōi. ꝛ tūc iā delectat in pecunia habita. sic igit ꝛ circa intelligibilē finē ꝯtingit. nā a ꝑncipio volum' ꝯseq finē itelligibilē. ꝯsequimur aūt ipm p h q fit pñs nobis p actū itellect'. et tūc voluntas delectata ꝯqescit in fine iā adepto. sic igit essentia btitudinis in actu intellect' cõsistit.

¶ Probat eandē maiorē a sili. ꝛ arguit sic. Consecutio finiū sensibiliū nō fit p actū volũtatis. igit nec ꝯsecutio intelligibilis finis fit p actū volũtatis. Añs declarat ī lra. Tenet ꝯña a sili ꝛ a ꝓportionabilitate finis sensibilis. ꝛ intelligibilis ꝛ ꝯsecutõis vtriusq. qꝛ sicut auar' ꝯsequitur pecuniā desideratā p manū ꝛ post delectat. sic beatus ꝑmo ꝯsequit p actū intellect' deū ꝑmo desideratū

et ad illā ꝯsecutõem ꝯsequitur delectatio. Vñ ex istis. D. infert corollarie ꝯclõne affirmatiue responsiuā q ad secūdū pre q̄siti. Sic igit ꝛc. vt in fine lre. vide p ista ꝯclõne plures alias rões in. d. san. supra ꝯ gēti. Est aūt hec adducta rõ vna de potissimis. qꝛ btitudo rei btificabilis p aliqd extrinsecū ꝯsistit eētialr in ꝯiūctõe ad illud. s. in cõiunctõe nobilissima ꝛ ꝑma ꝛ qꝛ ꝯiūctio itellect' est hmōi. tū qꝛ nobilissima potēa. tum qꝛ nobilissimo mō se hꝫ ad suū obiectū. ꝛ qꝛ ꝑficit nobilissimo habitu in patria. ideo eius ꝯiunctio est beatitudo. Deinde cū dicit.

¶ Sed ad volũtatē ptinet delectatio btitudinē ꝯña fm q Aug'. dī. x°. ꝯfes. q btitudo ē gaudiū de veritate. qꝛ sꝫ ipm gaudiū ē ꝯsummatio btitudinis.

¶ Respondet q̄sito iuxta secūdū mēbꝝ p dicte distinctõis tali ꝯclõne secūda. ad volũtatē ptinet delectatio beatitudinē ꝯñs. ꝛ vult ꝯclo q act' volũtatis nō est eētialiter btitudo. sꝫ p se accñs btitudinis eētialr dicte. ꝓbat hic auctoritate bti Aug. qꝛ gaudiū de veritate ē btitudo. i. ꝑfectio ꝛ ꝯsummatio accidentalis btitudinis eētialiter dicte. nā gaudiū de veritate ꝑsupponit ꝯgnitõem veritatis. q est btitudo eētialr dicta ꝛc. ¶ Nota circa ista ꝓpter aduersarioꝝ argumēta q hn̄tur in Cap. supra tā in ꝑmo q̄ in quarto. qꝛ amor ꝛ dei dilectio qdē in via nobilior ē ꝯgnitõe viatica. vt pꝫ sc̄da 2e. q. xxvi. Nā dilectio dei est dei imediate ꝛ fm se. nō aūt ꝯgnitio. amor aūt q̄s nobilior est in rõne mouēt. vt tāget ad tertiū. Silr habitus volũtatis nobilior ē in via q̄ habit' itellect'. Cū hīs aūt stat q ꝯgnitio absolute. ꝛ rõne gñis nobilior ē dilectione silr in patria. Silr habit' itellect' in patria dignior ē scꝫ lumē glie. ꝛ qꝛ libertas ꝯuenit agenti. iō libertas formaliter ꝯuenit volūtati. vt mouēs ē. ꝛ ita radicat in nobilitate fm qd. nec valet q Scot' vbi supra arguit. q volũtas

Cõtra Scotum.

magis appetat ꝓpriā ꝑfectõem q̄ ꝑfectõem intellect'. qꝛ dica ego q intellect' mag appetat ꝓpriā ꝑfectiõe q̄ volũtas. ꝛ iō remanet eadē difficultas in q ꝑfectõne magis appetita sit btitudo. Vñ distinguendū ē de volũtate. qꝛ accipit vno° vt natura. ꝛ sic veꝝ ē q mag appetit ꝓpriā ꝑfectõem sicut ꝛ itellect' mag ꝓpriā. Alio° accipit vt est volũtas libera ꝛ appetit' hois. ꝛ sic non appetit solū p se imo mag p toto hoie. ꝛ p ꝯñs meli' bonū hois magis appetit. hmōi aūt meli' bonū ē opatio itellectus in patria. Omēs aūt auctoritates q ꝑferūt dilectõeꝫ ꝯgnitõi. loquūtur de ipis in via. Ex qbꝫ pꝫ solo multaꝝ instantiaꝝ q̄s extensius videre potes apd defensorē Capolū ꝛc.

Argumētū in cõtrariū

Confirmat ꝑmā ꝯclusionem. quia bene sequitur beatitudo eētialr est act' intellectus. ergo nō voluntatis. nec audienda est glosa que dī.

Cõtra glosam Scot.

q visio est quidē vita eterna. sed nō beatitudo eterna destruit eñi hec glosa puersa textū. nā visio ꝓmittit iustis in pmū Joānis. xvij. vbi dī. Dedisti ei potestatē omnis carnis vt omē qd dedisti ei. det eis vitā eternā. ꝛ statim subdūt vba. hic allegata. Hec aūt. Et preterea. Si visio sanctis ꝓmissa diceret solū vita eterna. qꝛ est opatio vital' sic manēs possꝫ dici q dānati haberet vitā eternā. qꝛ hñt tristiciā eternā. q ꝛ ipa ē opatio vital'. qd ē ꝯ illud mathe. xxv. Ibūt hij scꝫ mali in suppliciū eternū. iusti aūt in vitā eternā vbi solis iustis ꝓmittit vita eterna. vide tertio ꝯ genti. ca. lxi. Visio igit dei ē vita eterna. ꝛ btitudo. ꝛ p cõsequēs btitudo nō ꝯsistit in actu volũtatis.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm q̄ pax ptinet ad vltimū hoīs fine nō q̄si eēntialr sit ipa btitudo. sꝫ q2 añcedēter ꝛ ꝯsequēter hꝫ se ad ipam. añcedēter q̄dē inq̄ztū iā sꝫ remota oīa pturbātia ꝛ ipedientia ab vltio fine. cōsequēter ꝟo inq̄ztū iā hō adepto vltimo fine remanet pacatus desiderio quietato.

Pax q̄d est. ¶ Ad maiorē respondet. D. q̄ btitudo ꝯsistit in pace añcedenter ꝛ ꝯñter. Quid sit pax vide in scd̄a scd̄e. q. xxix. ar. p̄. et. ij. q2 ipoztat vnionē diuersoꝝ appetitū inq̄ztū includit ꝯcordiā. ꝛ importat etiā vnionē ꝛ q̄etatiōem appetituū vni⁹ appetētis. vñ ipoztat remotōem ipedimētoꝝ que obstant ꝯsecutōni boni intenti. ꝛ ita anteq̄ꝫ quis btitudinē ꝯsequat̄ opꝫ ipedimēta ablata esse ꝛ habita beatitudine pfecta. oīa ipedimēta cessant. vt sunt tēptationes ꝛ plurima q̄ in peccata trahūt. ꝛ p ꝯñs a btitudine ipediūt. i via ḡ nō ē pfecta vnio appetituū. q2 sensualitas nūq̄ꝫ pfecte tendit in vnū cū rōne. nec h̄ volūtas ipa q̄etat̄. q2 nō est quies que sit finis mot⁹. sꝫ sit quies desiderij ad modū. d. san. in p̄. dis. p̄. q. v. ar. p̄. ad q̄ntū. vñ hic nō est pax que importat quietatōeꝫ appetit⁹ vide. d. san. in. iiij. q. p̄. ar. ij. q. iiij.

¶ Ad scd̄ū dōm q̄ p̄mū obiectū volūtatis nō est actus ei⁹. sicut nec p̄mū obiectū visus est visio. sꝫ visibile. vñ ex hoc ipo q̄ beatitudo ptinet ad volūtatē tanq̄ꝫ p̄mū obiectū eius seq̄tur q̄ nō ptineat ad ipam tanq̄ꝫ actus ipius.

¶ Ad maiorē beatitudo essentialis est summū bonū inter creata formalr inherētia. ꝛ est p̄ma ꝛ nobilissima cōiūctio ad summū bonū simplr. Ad minorē. bonū ē q̄d̄ dē obiectū volūtatis. vt sic. sꝫ btitudo est bonū p̄mo volitū inter oīa bona creata. ꝛ p̄ma ꝯiūctio. ḡ ꝛc̄. Negat̄ q̄ ꝯsistat in volūtatis opatōe. sꝫ bñ deberet inferri q̄ beatitudo etiā formalis est obiectū volūtatis. sꝫ nō ei⁹ opatio. ꝛ eo ipo q̄ btitudo ptinet ad volūtatē. vt obiectū. nō est actus ei⁹. q2 volūtas nō p̄mo fert̄ in actū suū sꝫ in aliud obiectū. ꝛ q2 p̄rio fert̄ in btitudinē etiā formaleꝫ ꝛ nō solū in id in q̄ btitudo ꝯsistit. igit̄ seq̄tur q̄ btitudo nō est act⁹ ipi⁹ Et si argumētū eēt formale vna p̄missaꝝ eēt falsa. sic arguendo. In illi⁹ potentie actu cōsistit btitudo ad quē ptinet btitudo vt obiectū sꝫ ad volūtatē ptinet beatitudo vt obiectū. igit̄ Maior eñi ista est falsa. sꝫ in isti⁹ potētie actu ꝯsistit q̄ optimo mō ꝛ p̄mo ꝯiūgit obiecto beatifico. volūtas āt nō est hm̄oi. sꝫ intellect⁹. ergo ꝛc̄.

¶ Nota q̄. D. in hac solōne videt̄ sic intelligend⁹. q2 vult dicere btitudo formalis inherēs. pōt duplr considerari. vno mō in rōne summi boni inter oīa bona creata ꝛ sic est obiectū volūtatis. Alio mō cōsiderat̄ ꝛ est actus ꝛ in ordine ad potentiā elicientē sicut ad p̄ncipiū. ꝛ sic ptinet ad intellectū. Quare eo ipo q̄ illa btitudo est p̄mū obiectū volūtatis adeo nō est ei⁹ actus. q2 ei⁹ p̄ri⁹ actus nō ē p̄mū obiectū. beatitudo āt formalis est p̄mū volitū ꝛ desideratū. ḡ nō volūtatis act⁹ Et h̄ videt̄. D. intendere. et vide an ne ꝛ Capolus ita intellexerit in q̄rto. dis. xlix. q. ij. ad p̄mū ꝯtra p̄mā ꝯclōnē. Quare exponentes h̄. D. de btitudine obiectali. nō vident̄ loq̄ ad ꝓpositū. q2 ista nō hꝫ rōnem actus. Doc. aūt vult q̄ beatitudo p̄t ꝯsiderari ꝛ sub rōne btitudinis. ꝛ sub rōne act⁹ q̄d̄ vtrūq̄ꝫ ꝯuenit beatitudini formali Vide Capolū ꝛ. d. san. ibideꝫ et q̄dlibetis adductū q̄ h̄ dicta declarat. nā p vltīū intellectū cassat̄ obiectio Scoti vbi supra ꝛc̄.

Ad tertiū dōm q̄ finē p̄mo apprehēdit intellectus q̄ꝫ volūtas. tñ mot⁹ ad finē incipit in volūtate. ꝛ ideo volūtati debet̄ id q̄d̄ vltimo ꝯseq̄tur cōsecutōem finis. s. delectatio vel fruitio.

¶ Ad maiorē prio mouenti respōdet vltim⁹ finis nō sicut p̄mo apprehēdenti sed sicut requiescenti in fine adepto vt pꝫ in exemplo cor. Primū eñi mouēs ad pecunias ē volūtas auari. sꝫ ista nō p̄mo apprehendit sed man⁹. sed volūtas in habitis pecuniis delectat̄. Scd̄o d̄r q̄ p̄rimo mouēti ꝛc̄. verꝫ sicut inclinānti ꝛ impellēti in finē ipm. et sic est in ꝓposito. ḡ beatitudo ptinet ad volūtatē sic mouenti in ipam ꝛ se delectanti in ea habita. sed nō sicut p̄rimo ꝯprehendenti. Vñ ꝛ si mouenti ꝛ merito respondeat p̄miū q̄ ad q̄ntitatē. nō tñ q̄ ad subiectū. q2 meritū ꝯsistit i agēdo p̄miū i recipiēdo actio āt ptinet p⁹ ad volūtatē. Premiū respondet merito, receptio ad intellectū. po. ñā etiā i q̄ ē meritū ad aliū ordiat̄

¶ Ad quartū dōm q̄ dilectio p̄eminet ꝯgnitioni in mouēdo. sꝫ ꝯgnitio p̄uia est dilectioni in attingendo. nō eñi diligit̄ nisi ꝯgnitū. vt dicit Aug⁹. in decimo de trini. ꝛ iō intelligibilē finē p̄rio attingim⁹ p actionē intellect⁹. sicut ꝛ finē sensibileꝫ p̄rio attingimus p actionē sensus.

¶ Maior ꝯcedit̄ q̄ sit in nobilissima simplr q̄ est operatio nobilissima potentie. ꝛ nobilissimi obiecti. nobilissimo mō. Ad minorē duplr. p̄mo dilectio dei in via ē nobilior ꝯgnitōe dei. q2 imediate fert̄ in deū nō ꝯgnitio. sed negat̄ de ꝯgnitione dei in patria q̄ ꝛ ipa est dei s̄m se vbi ꝛ ꝯseq̄tur nobilitatē sui gñis. q̄ p̄fert̄ simplr dilectioni. Scd̄o nobilior est dilectio s̄m q̄d. scilicet in mouendo. sed ꝯgnitio rōne gñis ꝛ in patria est simplr nobilior in attingendo. quia p̄mo ꝛ optimo mō attingit deū. Ad ꝓbatōem dico q̄ apl̄s loquitur in via. vt patet manifeste q̄ ꝯpat eā fidei que nō est nisi in via. Quare negat̄ ꝯña. nā q̄ñ pfectio rei ꝯsistit in re extrinseca. tūc ꝯiūctio cū ea ē summa pfectio sic actio sensus qua attingit̄ bonum delectabile. melius est ipa delectatōe ꝯsequente. vt ostendit D. in quodlibetis octauo quodlibet. ar. xix. ꝛ supra contra gentiles in septima rōne.

¶ Ad quintū dōm. q̄ ille qui hꝫ oīa que vult ex hoc est beatus q̄ hꝫ ea que vult. q̄d̄ q̄dem est per aliud q̄ꝫ p actū volūtatis. sed nihil male velle req̄ritur ad beatitudinē sicut quedam debita dispositio ad ipam. volūtas aūt bona ponit̄ in numero bonorū q̄ beatū faciūt prout est inclinatio quedaꝫ in ipa sicut motus reducitur ad genus sui termini. vt alteratio ad qualitatem.

D. respondet ad tria q̄ tangit auctoritas bti Augus. q2 beat⁹ est q̄ hꝫ oia que vult. sꝫ nō habet p voluntatē sꝫ p intellectū ꝛ nihil male velle req̄rit̄ añcedēter Bona etiā volūtas ꝯtinet̄ sub beatitudine. ꝛ est de numero eoꝝ que beatū faciūt sicut q̄dā inclinans in ea que beata faciūt nō q̄ i ipa ꝯsistat btitudo Secūdo p̄t dici ad argumētū Maior quidē vera. sꝫ nō oē q̄d̄ vult est btitudo essentialr vt hic loq̄mur. i. summa pfectio hoīs. alias seq̄ret̄ q̄ bonū corpis eēt btitudo. q2 ꝛ beatus illō licite vult. Tertio d̄r vt supra dictū fuit q̄ Aug⁹. loquit̄ de beatitudine s̄m q̄ includit omne bonum quocunq̄ꝫ modo pertineat

ad btitudinē vel essentialr vel accidentalr antecedētr vl ꝯñter. q̄rto dr ꝙ ſm visionē btificā habet omē bonū. pri mo in fonte. ſecūdo habet etiā omē bonū distincte i ſua cā ⁊ virtualr. ⁊ h̄ ad longū oñdit. d. ſan. in tertio ꝯ genti. ca. lxiij. q̄uo visio dei eſt radix oim bonoꝝ q̄ hō appetere pt. vt ibidē oñdit diſcurrendo p ſingula. ¶ Vide de iſta auctoritate bti Auguſtini Scotū ſupra. q. p. qui dicit. ꝙ nō eſt definitio ſed deſcriptio verior ceteris iprobatꝫ. Se cūdo dr ꝙ q̄cq̄d vult nō accipit ibi diuiſiue p voliꝫ for malr. ſꝫ p aliq̄ vno in q̄ ſunt vnitiue oia recte volita ⁊c.

¶ Utrū beatitudo ſit operatio ſpeculatiui intelle ctus aut practici.

V

AD q̄ntū ſic p̄cedit. Videt ꝙ btitudo cō ſiſtat in opatione intellect⁹ practici. finis em̄ vltim⁹ cuiuſlibet creature cōſiſtit in aſſimilatōe ad deū. ſꝫ hō magis aſſimilat deo p intellectū practicū q̄ eſt cā reꝝ intellectaꝝ q̄ꝫ p intellectū ſpeculatiuū cui⁹ ſcia accipit a reb⁹. ḡ btitu do hois magis ꝯſiſtit in opatōne intellect⁹ practici q̄ꝫ ſpeculatiui. ¶ Preterea btitudo eſt pfectū bonū hois. ſed intellect⁹ practic⁹ magis ordinat ad bonū q̄ꝫ ſpeculatiu⁹ q̄ ordinat ad veꝝ. vñ ⁊ ſm pfectōem practici intellect⁹ dicimur boni. nō aūt ſm pfectōeꝫ ſpeculatiui intellect⁹. ſed ſm eā dicimur ſcientes vel intelligētes. ḡ beatitudo hois magis ꝯſiſtit in actu intellect⁹ practici q̄ꝫ ſpeculatiui. ¶ Preterea beatitu do eſt qōdā bonū ipius hois. ſed ſpeculatiu⁹ intelle ctus occupat magis circa ea que ſunt extra hoiem. practicus aūt intellect⁹ occupat circa ea que ſunt ip ſius hois ſcꝫ circa opatōes ⁊ paſſiones ei⁹. ḡ btitu do hois magis ꝯſiſtit in operatōe intellect⁹ practici q̄ꝫ intellectus ſpeculatiui. ¶ Sꝫ ꝯtra eſt qd Aug⁹. dt in p̄ō de trini. ꝙ ꝯtēplatio p̄mittit nobis actio nū omniū finis atq̄ꝫ eterna pfectio gaudioꝝ.

¶ Quia habitū eſt ꝙ btitudo nō eſt actus volūtatis Hic oñdit. D. ꝙ eſt actus intellect⁹. qꝛ aūt duplex eſt in tellect⁹. ſcꝫ ſm rōem ⁊ p̄pter denoiatōem a duplici fine. iō D. oñdit i q̄ intellectu ꝯſiſtat. i. an ꝯſiſtat i itellectu vt hꝫ cognitōem q̄ ordinat ad rē opabilē aut agibilē. vel vt eſt circa rem ſpeculabilem p cognitōem. que eſt cognitio nō ordinata p̄ncipalr in opus.

¶ Reſpondeo dōm ꝙ beatitudo magis cōſiſtit in operatōe ſpeculatiui intellect⁹ q̄ꝫ practici. qd pꝫ ex trib⁹. Primo quidem ex hoc ꝙ ſi beatitudo hois eſt operatio. oportet ꝙ ſit optima opatio hois. opti ma aūt opatio hois eſt que eſt optime potētie reſpe ctu optimi obiecti. optima aūt potētia eſt intellect⁹ cuius obiectū optimū eſt bonū diuinū qd quidem non eſt obiectū practici intellectus ſed ſpeculatiui. vnde in tali operatione ſcꝫ in cōtemplatione diui noꝝ maxime conſiſtit beatitudo.

¶ D. reſpondet tali ꝯclōne. Beatitudo magis con ſiſtit in opatōe ſpeculatiui intellectus q̄ꝫ practici. Dicit aūt. beatitudo magis ⁊c. qꝛ aliq̄lis beatitudo imp̄fecta ex vic. aliqualiter ꝯſiſtit in practico. vt patebit circa finem

hāc ꝯclōnē. D. p̄bat tripl̄r ex trib⁹ ꝯditōib⁹ beatitudi nis. ſcꝫ ex excellentia ei⁹ ex h̄ ꝙ eſt ſui gratia. ibi. Secdo apparet. ⁊ ex hoc ꝙ ꝯuenit cū ſuperiorib⁹ creaturis. ibi. Tertio idē ⁊c. Circa p̄mā ꝯdicōem p̄mo format rōnem p ꝯclōne. ſecūdo elicit qd dā corollariū. ibi. Et quia ⁊c. Arguit ergo ſic ex p̄ma ꝯditōe. Beatitudo hois eſt op tima opatio ſed talis optima opatio hois nō eſt intelle ctus practici ſed ſpeculatiui. igit ꝯclō vera. Maior pba tur. qꝛ ſi (pro quia) beatitudo eſt opatio. oꝫ ꝙ ſit optima opatio hois. pꝫ em̄ ꝙ noie beatitudinis intelligim⁹ ſum mā pfectōem deſiderabilē. Minor pbat. Optima ope ratio eſt optie potētie. reſpectu optimi obiecti. optima po tentia eſt intellectus cui⁹ obiectū optimū eſt bonū diui nū. ſed bonū diuinū nō eſt obiectū practici intellect⁹. ſed ſpeculatiui. ḡ ⁊c. Maior eſt phi. Minor ſupponit ex p. p. q. lxxxj. ar. ij. Circa ſubſumptā aduerte. ꝙ bonū diui nū ſm ſe vt eſt btificatiuū. nō eſt obiectū practici intelle ctus. tñ vt eſt regula oim affectionū ⁊ actionū bti. ſic eſt obiectū practici intellect⁹. ⁊ qꝛ intellectus bti app̄hēdit diuinā eſſentiā p̄ncipalr ſm ſe ⁊ rōne eius. viſio hꝫ ꝙ ſit beatitudo, iō in viſione. vt ꝯtēplatiua eſt. ſic ꝯſiſtit btitu do p̄ncipalr. ⁊ ſic loq̄tur. D. h̄. Sꝫ tñ p eandē viſionē vi det de⁹. etiā vt regula opationū. iō etiā ē ſcdario practica ſed vt dictū eſt a p̄ncipali obiecto. ⁊ ſm ſe ꝯtēplatio hꝫ cognitio ꝙ ſit btifica. vñ ſicut Aug⁹ hꝫ q̄nto ꝯfeſſionū. q̄ videt deū ⁊ alia nō p̄pter illa eſt beatus. ſꝫ p̄pter deū tm̄. ſic ꝯgnitio ⁊ viſio dei hꝫ ꝙ ſit beata. ~~[illegible]~~ li. ſꝫ qꝛ eſt dei vt eſt regula actionū. ex h̄ nō hꝫ ꝙ actionū dirigendaꝝ eſt ꝙ ſit beata ſꝫ tm̄ qꝛ dei. ¶ Nota etiaꝫ circa minorē p̄ncipalē ꝙ opatio vt ꝯtēplatiua eſt ſic dig nior eſt omi practica ſaltē ſm q̄d. rōne ſcꝫ nobilioris n̄ nis. ſed ſi cū h̄ eſt nobilioris obiecti tūc ſimpl̄r eſt digni or. Scientia em̄ moralis vtiq̄ꝫ practica eſt. ⁊ tñ eſt dignior logica q̄ eſt ſpeculatiua. ſpeculatiuū em̄ ⁊ practicū ſunt p prietates accidentales ſciaꝝ. nō āt incōueniēs rei ſimplici ter ignobilioris. eē meliorē p̄prietatem accidentalem.

Btitudo ē etiā practica

beatifica.

Debet deleri.

Conſequenter cū dicit

¶ Et q̄a vnuſquiſq̄ꝫ videt eē id qd eſt optimū in eo. vt dr in. ix. et. x. ethicoꝝ. iō talis operatio ē maxi me p̄pria hoi. ⁊ maxime delectabilis.

¶ Infert ex p̄dicta pbatōe corollariū Contemplatio diuinoꝝ eſt operatio maxime p̄pria homini ⁊c. ꝑatet de ſe in littera. Conſequenter ibi

¶ Secūdo apparet idē ex hoc ꝙ ꝯtēplatio maxi me q̄rit p̄pter ſeipam. actus aūt itellect⁹ practici nō q̄rit p̄pter ſeipm. ſꝫ p̄pter actōem. ipe aūt actōes or dinant ad aliquē finē. Vñ manifeſtū ē ꝙ vltim⁹ fi nis nō pt ꝯſiſtere in vita actiua q̄ ptinet ad intelle ctum practicum.

¶ Manifeſtat ꝯcluſionē ex ſecūda ꝯditōe ſic. Contē platio maxime q̄rit p̄pter ſeipam. actus aūt intellectus practici nō q̄rit p̄pter ſe ſed p̄pter actionē q̄ vlteri⁹ ordi nat in finē. ḡ manifeſtū ⁊c. Ans relinq̄tur notū ex. ij. metaphy. ⁊ ex. ij. ethicoꝝ. Aduerte tñ circa ſecūdā ptem ꝙ practica includit duo. ſcꝫ ſcire. ſicut actū elicitū ⁊ opari ſi cut actū directū qd opari eſt finis imediat⁹ ipius ſcire. ⁊ qꝛ opatio iſta eſt alterius potētie q̄ꝫ intellectus. iō ordina tur in aliū finē. quare ſeq̄tur ꝙ cognitio practica nō q̄ri tur p̄pter ſeipam. imo ordinat ad aliud qd etiā nō q̄ritur p̄pter ſeipm ſed ordinat etiā in vlteriorē finē. Et hoc tm̄.

ge D. circa scdam pte añcedentis. Cū dr. spē aūt actiōnes ordinant in aliū finē ꝛc. ¶ Et aduerte. ex d. sanc. in p° dis. j. q. ij. ar. j. ad tertiū. ꝙ btitudo appetit ꝓpter se. cū qꝛ nō ꝑ accñs. tū qꝛ nō ꝓpter aliud ꝛ ꝓpter se formalr ꝛ finaliter. Cōstat āt ꝙ cognitio practica vt sic solū ꝓpt aliud appetit: vn nec vt sic honorabil dr. ſꝫ laudabil vt solet dici. j. de aia tex. cōmen. j. Pande cū dr

¶ Tertio idē apparet ex h ꝙ in vita ꝯtēplatiua hō cōicat cū supiorib. s. cū deo ꝛ angel qb ꝑ silitudinē assimilat. ſꝫ in his q ptinēt ad vitā actiuā etiaꝫ alia aīalia cū hoīe aliq̄liter cōicant. ſꝫ impfecte.

¶ Probat eandē ꝯclonē ex tertia ꝯditōe. ꝛ p° deducit rōem. 2° ex ea ꝯcludit qddā corollariū. ibi. Et iō ꝛc. Arguit ḡ sic. in vita ꝯtēplatiua hō cōicat cū supiorib. ſꝫ in his ꝛc. vt in lra. ḡ ꝛc. Pande ibi.

¶ Et ideo vltima ꝛ pfecta btitudo q expectat in futura vita tota ꝯsistit in ꝯtēplatōe. btitudo āt impfecta q̄lis hic haberi pt. pmo qdē ꝛ pncipalr ꝯsistit in ꝯtēplatōe. scdario in opatōe practici intellect⁹ ordināt actōes ꝛ passiōes hūanas. vt dr i. x. ethicoꝝ.

¶ Cōcludit ex pdicta rōe tale corollariū. Vltima ꝛ pfecta ꝛc. vt in lra ꝑ totū. Patꝫ p^a ps ex dicꝭ. qꝛ i btitudine future vite totalr cōicabit cū deo ꝛ angel. qb maxime ꝓpria ē speculatio. igit ꝛ btitudo erit pncipalr speculatiua. Scda āt ps pꝫ auctoritate phi. x. ethicoꝝ. Nota tū circa pmā pte corollarij. ꝙ btitudo patrie tota consistit in speculatōe. i. simplr ꝛ absolute. Sicut D. dt alibi Theologiā nostrā eē pncipalr ꝛ simplr speculatiuā. qꝛ magꝭ ꝯuenit cū speculatiuis q̄ꝫ practicis. Nō tū ē intentio D. ꝙ sit speculatiua pcise. ſꝫ qꝛ pncipalr. ꝛ qꝛ a pncipali fit denoiatio. iō D. dt. Tota ꝯsistit in speculatōne. Vide Capolū in q̄rto. dis. xlix. q. ij. in rñsione ad argumenta ꝯtra tertiā ꝯclonē in fine q̄stionis ¶ Nota etiā ex scda pte corollarij rōem q̄re dixit. ꝯclo sūtiua. magis ꝯsistit btitudo in opatōe speculatiui q̄ꝫ practici itellect⁹. qꝛ btitudo pfecta. s. patrie ꝯsistit in speculatōe pserti respectu obiecti btifici in se. Et scdo etiā btitudo impfecta magis in speculatōne ꝯsistit. Vide d. sanc. iij. contra gent. c. xxxvij.

Argumētū in cōtrariū

Cōfirmat ꝯclonē rñsiuā. dr āt ꝯtēplatio pfectio gaudioꝝ causalr

¶ Ad pmū ḡ dōm. ꝙ silitudo pdicta intellect⁹ practici ad deū ē fm ꝓportionabilitatē. qꝛ scꝫ hꝫ se ad suū cognitū sicut de⁹ ad suū. ſꝫ assimilatio intellectus speculatiui ad deū ē fm vnionē vl informatōeꝫ q ē multo maior assimilatio Et tū dici pt ꝙ respectu pncipalis cogniti qd ē sua eēntia nō hꝫ de⁹ practicā cognitōem. ſꝫ speculatiuā tm

¶ Ad maiorē. vltim⁹ finis q ē eēntialr btitudo ꝯsistit in assimilatōe nō ꝓportionabilitatꝭ. ſꝫ fm vnionē. ꝛ iformatōem ꝑ ipm. vt ē obiectū btificū. Est āt obiectū btificū fm se ꝯtēplabile. Scdo. vltim⁹ finis inherēs ꝯsistit in assimilatōe ꝓportionabilitatꝭ ad deū. qñ hō se hꝫ cognoscendo. sicut de⁹ cognoscit suū pncipale cognitum Ad minorē Primo vera. ꝙ assimilat magꝭ deo ꝑ intellectū practicū assimilatōe ꝓportionabilitatꝭ. q ad scdariū cognitū. qꝛ ꝛ h de⁹ opat. sicut hō opat cognitū ꝑ intellectū practicū vt sic. Scdo negat minor. ꝙ hō maxie assimilat deo fm ꝯiunctōem ad ipm tanq̄ꝫ btifici obiectum.

Et tertio negat ꝙ maxie assimilet sibi ꝑ itellectū practicū q ad pncipale cognitū. Ex q ꝛ de⁹ hꝫ ꝙ sit btūs Quare negat ꝯña. ¶ Nota verbū D. in solutōne cū dr. ꝙ assimilatio intellect⁹ speculatiui ad deū ē fm vnionē vel informatōem. qꝛ ē disiūctiua. cui⁹ sufficit alterā pte esse verā. Scdo pt dici ꝙ capit informatio extensiue ꝑ psentia intima fm ꝙ vnit vt intelligibile intellectui ꝑ modū spēi intelligibil citra inhesionē vt patuit ar. j.

¶ Ad scdm dōm. ꝙ intellect⁹ practicus hꝫ bonū qd ē extra ipm. ſꝫ intellect⁹ speculatiuus hꝫ bonū in seipo. s. ꝯtēplatōem veritatꝭ. ꝛ si illd bonū sit pfectū ex eo totus hō pficit ꝛ fit bonus. qd qdē intellectus practicus nō hꝫ. ſꝫ illud ordinat

¶ Maior vera. btitudo ē pfectum bonū hoīs. ſꝫ sibi formalr inherēs. Nec tū optꝫ. ꝙ act⁹ q ē btitudo respiciat bonū sub rōne boni. ſꝫ sub rōne optima. q ē rō veri. q dignior ē rōe boni simplr. vt pꝫ p° pte. q. lxxxij. ar. ij. ſꝫ verū ē ꝙ btitudo ē bonū. i. optim⁹ actus. Ad pmā pte minoris. p°. Intellect⁹ practic⁹ magꝭ ordinat ad bonū extrinsecū. ſꝫ nō magꝭ ad bonū intrinsecū. qꝛ videlicꝫ nō sistit in actu suo. ſꝫ act⁹ ordinat ad opatōem extrinsecā intellectui. Scdo dr ꝙ nō sequit. ordinat magꝭ ad bonū formaliter. igit act⁹ ei⁹ ē melior simplr. vel ḡ act⁹ ei⁹ ē btitudo vt patuit ar. iiij. ad scdm. Ad ꝓbatōem dico ꝙ in via fm pfectōem practici intellect⁹ dicimur boni inq̄ꝫtū est intellect⁹ practic⁹ prudētialis psupponēs appetitū rectū. cui⁹ ē oia mouere ad finē suū Vide de virtutib in cōi ar. vij. ad scdm ꝛ q̄rtū. Dico scdo. ꝙ in patria etiā fm speculatiuū intellectū btī sunt maxime boni ꝛ ipeccabiles Vltra ad istā. nō āt negat ista. imo qñ ē speculatio pfecta. tūc facit hoīem bonū formalr qd nō facit practic⁹. ſꝫ ordinat ad bonū extrinsecum. Quare negatur ꝯña.

¶ Nota ꝙ fm itellectū practicū quēcūqꝫ. nō dicimur boni. ſꝫ vt dictū ē fm practicū q ē prudēte psupponēs bonā volūtatē. Et hec volūtas hoīem bonū facit. qꝛ ptinet oib potētijs i mouēdo ꝛ agēdo Dictū ē āt ar. pce. ꝙ ille excessus volūtatis facit eā nobiliorē fm qd tm. Quare ex h ꝙ fm volūtatē sumus boni. nō arguit eā eē digniorē nisi fm qd. scꝫ i mouendo.

¶ Ad tertiū dōm ꝙ rō illa procederet si ipsemet hō eēt vltim⁹ finis. tūc eñ ꝯsideratio ꝛ ordinatio actuū ꝛ passionū ei⁹ eēt btitudo. ſꝫ qꝛ vltim⁹ hoīs finis ē aliqd bonū extrinsecū. s. de⁹ ad quē ꝑ opationē intellect⁹ speculatiui attingim⁹. iō magis btitudo hoīs in pfectōe intellectus speculatiui ꝯsistit q̄ꝫ in operatione intellectus practici.

¶ Ad maiorē. btitudo ē qddā bonū hoīs. ſꝫ ꝯiunctiuū cū bono exteriori ꝛ optimo simplr. ꝛ ipm pmo attingēs. Minor ꝯcedit. ſꝫ occupat circa aliqd extra qd ē summū bonū q̄ꝫ tm appetit⁹ totalr. Practic⁹ āt occupat circa ea q sunt hoīs i qb nō ꝯsistit btitudo. nec act⁹ ei⁹ ē ꝯiūctio ad summū bonū. Negat āt ꝯña. qꝛ si hō et ea q sunt intra ipm essent summū bonū. argumentū haberet ꝓcessum.

Vtrū btitu. hoīs ꝯsistat i speclatōe sciaꝝ speculatiuaꝝ

Ad sextum sic ꝓcedit. Videt ꝙ btitudo hoīs ꝯsistat in ꝯsideratōe sciaꝝ speculatiuaꝝ. phs eñ dt in li. ethicoꝝ. ꝙ felicitas ē opatio fm pfectā virtutē. ꝛ distinguens

virtutes nō ponit speculatiuas virtutes nisi tres.
sciam.sapientiā ꝛ intellectū q̄ oēs ꝑtinēt ad ꝯside/
ratōem sciaꝝ speculatiuaꝝ. ḡ vltima hoīs btitudo
in ꝯsideratōe sciaꝝ speculatiuaꝝ ꝯsistit. ¶ Pꝫ. illud
videt̄ eē vltima hoīs btitudo qđ naturalr desiderat̄
ab oībꝫ ꝓpter seipm. sꝫ hmōi ē ꝯsideratio speculati/
uaꝝ sciaꝝ. qꝛ vt dr̄ in pͦ metaph. Oēs hoīes natu/
ra scire desiderāt. ꝛ post pauca subdit̄ ꝙ speculati/
ue scie ꝓpter seipas q̄runt̄. ḡ in ꝯsideratōe sciaꝝ spe/
culatiuaꝝ ꝯsistit btitudo. ¶ Pꝫ. beatitudo ē vltima
hoīs pfectio. vnūqđqꝫ āt pficit̄ fm ꝙ reducit̄ in ac/
tū p ꝯsideratōeꝫ sciaꝝ speculatiuaꝝ. ḡ videt̄ ꝙ i hmōi
ꝯsideratōe vltima hoīs btitudo ꝯsistat. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē
qđ dr̄ Hiere.ix. Nō gloriet̄ sapiēs in sapientia sua.
et loq̄tur de scia speculatiuaꝝ sciaꝝ. nō ḡ ꝯsistit in he
rū ꝯsideratōe vltima hoīs beatitudo.

¶ Inuestigata dīffa btitudinis ex pte posse cuius ē
act⁹. nūc inuestigat̄ alia ex pte obiecti. Potest aūt tripl'x
obiectū ꝯsiderari circa intellectū speculatiuū. Quoꝝ vnū
ē corꝑale ꝯpositū ex materia ꝛ forma. Aliud imateriale
et incorꝑale. ꝯpositū ex eē ꝛ eēntia. Tertiū ē oīo simplex
qđ ē ipm eē p se subsistēs. Scdm hꝫ ḡ D. tria facit. Prio
oñdit an btitudo ꝯsistat circa pmū obiectū. scđo an cir/
ca scđm. tertio an circa tertiū. ¶ Nota p fundamen/
to dicēdoꝝ ꝙ esto eadē res in diuersis scietijs ꝯsideret̄.
tñ ista q̄ ꝯsiderat sub altiori lumine plēs veritates ꝛ ma
gis ꝓprias de eodē obiecto vt res est dephendit. Sic ḡ
oīs scia physica. i. ꝟtute natural' luminis intellect⁹ acq̄si
ta. nō ꝯsiderat nisi veritates de rebꝫ in q̄s ꝑuenire pt mi/
Scie specla nisterio sensuū ꝛ pmoꝝ pncipioꝝ naturalr cognitoꝝ. Un/
tiue sk solu de vt hꝫ d.sanc.in scđo.dis.xxviij. Prima pncipia natu/
de sensibilib ralr nota dicunt̄ instrumēta intellect⁹ hūani. Sꝫ theolo/
gia q̄ habet̄ sub lumie altiori. s. diuino. ista altiora de deo
et substātijs sepatis cognoscit. ꝛ maxie theologia btā. q̄
habet̄ sub lumine glie. Quare pꝫ ꝙ oēs scie speculatiue q̄
habent̄ sub lumie naturali intellect⁹ nostri. ꝛ in ꝟtute p/
moꝝ pncipioꝝ nō cognoscūt. nisi abstrahibilia a sensibi
libꝫ. ꝛ ea rōne dicunt̄ solū eē de sensibilibꝫ. esto aliq̄ sit de
deo ꝛ substātijs sepatis. Quia tñ solū attingūt de eis q̄
ex sensibilibꝫ dephendi pñt. Jđ oēs scie speculatiue. vt di
ctū ē. dicunt̄ eē de sensibilibꝫ formalr. qꝛ scꝫ rō cognosce/
di ē sensibilitas. lꝫ rō vt res sit alia sicut in theologia nr̄a
dr̄ rō obiecti. vt obiectū ē lumē diuie reuelatōis. lꝫ rō ob/
iecti formal' qđ vt res sit deitas vt videbit̄ p.p. q.i.

q.xxvi.ar.ij. ad q̄rtū ¶ Rñdeo dōm. ꝙ sicut sup̄ dictū ē. duplex ē ho/
minis btitudo. vna pfecta ꝛ alia impfecta. Oportꝫ
aūt intelligere pfectā btitudinē q̄ attingit ad veraꝫ
btitudinis rōem. btitudinē āt impfectā q̄ nō attin/
git. sꝫ participat quādā pticularē btitudinis silitu/
dinē sicut ē pfecta prudentia in hoīe apud quē ē rō
reꝝ agibiliū. Impfecta āt prudētia ē in q̄busdā aīa
libꝫ brutis in q̄bꝫ sunt q̄dā pticulares instinct⁹ ad
q̄dā opera silia operibꝫ prudētie

¶ Hoc. pmo pmittit quādā distinctōem bimēbrem
Scđo inde ꝯformit̄ duabꝫ ꝯclonibꝫ. Primā ponit ibi.
Perfecta ꝗt̄ ꝛc̄. Scđam ibi. Sꝫ sicut ꝛc̄. Resumit ḡ di/
stinctōem sup̄ habitā ar.ij. ad q̄rtū. ꝙ ē duplex hoīs bti/
tudo. Deinde mēbrū explanat. qꝛ ista ē pfecta q̄ attingit
ad verā rōem beatitudinis. qꝛ videlicꝫ ē ꝯfectio ad op/
timū bonū. Et opatio optime potē circa optimū obie/
ctū. Sꝫ impfecta q̄ nō ē optima opatio ꝛc̄. sꝫ ꝑticipat ali/
quā silitudinē optime. qꝛ ꝛ ipa bona ē circa bonū obie/
ctū. Et istā explanatōem manifestat p sile de pfecta pru/
dentia hoīs ꝛ impfecta vulpis vel alteri⁹ bestie. qꝛ hō hꝫ
prudentiā ꝛ rectā rōem agibiliū vniuersalr q̄ ad oēs ac/
tus prudēter agēdos. Bestia aūt hꝫ q̄dā silitudineꝫ
prudētie in certis paucis actibꝫ. vt etiā hꝫ D. sanc. p. pte
q.lv. ar.iij. ad tertium. Cōsequēter cū dr̄

¶ Perfecta igit̄ btitudo in ꝯsideratōe sciaꝝ spe/
culatiuaꝝ essentialr ꝯsistere nō pt. Ad cui⁹ euiden/
tiā ꝯsiderandū ē ꝙ ꝯsideratio speculatiue scie nō se
extendit vltra veritatē pncipioꝝ illi⁹ scie. qꝛ in pnci
pijs scie ꝟtualr tota scia ꝯtinet̄. Prima aūt pncipia
sciaꝝ speculatiuaꝝ sunt p sensum accepta. vt patꝫ p
phm in pncipio metaph. ꝛ in fine posterioꝝ. Un to
ta ꝯsideratio sciaꝝ speculatiuaꝝ nō pt vltra extēdi
q̄ꝫ sensibiliū cognitio ducere pt

¶ Respōdet iuxta pmū mēbrū p̄dictū tali ꝯclone.
Perfecta beatitudo. In ꝯsideratōne speculatiuaꝝ sciaꝝ
essentialr ꝯsistere nō pt. Et intelligit̄ essentialr. i. fm pfe/
ctā rōnem ꝯpletā beatitudinis. Probat aūt ꝯclonē dua/
bus rōnibꝫ. Scđam ponit ibi. Omē aūt ꝛc̄. Primo ar/
guit̄ sic. Tota ꝯsideratio sciaꝝ speculatiuaꝝ nō pt vltra
extendi q̄ꝫ cognitio sensibiliū ducere pt. sꝫ in cognitōe sen
sibiliū nō pt ꝯsistere vltima hoīs beatitudo. igit̄ ꝛc̄. Hu/
ius rōis pmo ponit ꝛ ꝓbat maiorē. scđo minorē. ibi. In
cognitōe ꝛc̄. Maior āt ꝓbat̄ clare i lr̄a Cōsequēt̄ ibi.

¶ In cognitōe aūt sensibiliū nō pt ꝯsistere vltīa
hoīs btitudo. q̄ ē vltima ei⁹ pfectio. nō eñ aliq̄d p/
ficit̄ aliq̄ inferiori nisi fm ꝙ in inferiori ē aliq̄ ꝑtici/
patio supioris. Manifestū ē aūt ꝙ forma lapidis
vel cuiuslibet rei sensibil' ē inferior hoīe. vñ p formā
lapidis nō pficit̄ intellect⁹ inq̄ꝫtū ē talis forma. sed
inq̄ꝫtū in ea pticipat̄ aliq̄d sile alicui qđ ē sup̄ itelle
ctū hūanū. s. lumē itelligibile vl' aliq̄d hmōi

¶ Subiūgit minorē pncipalē. quā ꝓbat sic. Nihil p
ficit aliq̄ inferiori. nisi fm ꝙ in inferiori est aliq̄ participa
tio supioris. sꝫ forma lapidis vl' cuiuslibet rei sensibil' est
inferior hoīe. ḡ p formā lapidis ꝛc̄. vt in fine lr̄e. ꝛ p ꝯse/
quens vltima hoīs pfectio ꝛ eius beatitudo nō ꝯsistit in
cognitōe sensibiliū. Et itelligit̄ de sensibilibꝫ vt sic. forma
liter. i. de cognoscibilibꝫ ex rōe q̄ accipit̄ a sensu originalr
Stat aūt intentū illi⁹ rōis ꝓ minore in hoc breuiter. qꝛ
sensibilia nō pficiūt intellectū nisi inq̄ꝫtū pticipāt aliq̄d
intelligibile superi⁹. scꝫ intelligibilitatem subaꝝ sepataꝝ
mediante lumine intellect⁹ agētis. sꝫ p aliud ꝛ p ꝑticipa/
tionē reducit̄ ad p sꝫ (. i. pfectio nō habet̄ ꝯplete nisi habe
atur id qđ p se natū ē eā causare) ḡ pfecta cognitio ē p in
telligibile p se superi⁹ hoīe. Nec valet dicere. ꝙ p cogniti
onē impfectā sciaꝝ speculatiuaꝝ posset q̄s ꝯseq̄ tandem
cognitōem pfectā subaꝝ per se existentiū supra intellectū
humanū. qꝛ hoc oñsum est p.p. q.lxxxviij. ar.ij. eē ipossi
bile. Quare scie speculatiue hñt solū cognitōem imperfe
ctā. Quare supposito. ꝙ beatitudo sit perfectio vltima.
habet̄ ꝙ in ꝯsideratōe sciaꝝ speculatiuaꝝ nō est beatitu/
do. qꝛ participatio superioris nō est pfecta nisi superius
ipm per se habeat̄. Per scias aūt speculatiuas habet̄

quidē participatio rei superioris intellectu humano. sed tñ ad illud superius cognoscendū peruenire nō potest

Deinde cū dicit.

¶ Omne aūt qđ est p aliud reducit ad id qđ ē p se. vñ oportet q ultima pfectio hoīs sit p cognitōem alicui⁹ rei q̄ sit sup̄ intellectū humanū. Ostensum est aūt q p sensibilia nō p̄t deueniri in cognitōnem subāz separataz q̄ sunt supra intellectū humanum. vñ relinquit q hoīs ultima beatitudo nō possit eē in ɔsideratōe speculatiuarū sciāz

In p°. pte. q. lxxxviij. ar. ij

¶ Ostendit eandē pmā ɔclōnem risiuā ̄alio discursu. ex q̄ cā infert scđo in fine ꝛ arguit sic. Per sensibilia nō p̄t deuenire in cognitōem subāz, separaz. q̄ sunt supra intellectū humanū. sꝫ ultima pfectio hoīs ē p cognitōez alicui⁹ rei q̄ sic est supra intellectū humanū. ḡ ultima pfectio hoīs q̄ ē eius btitudo nō p̄t stare in cognitōe sensibiliū. nec p ɔsequens in ɔsideratōe sciāz speculatiuarū. Minor pbat. Omē qđ ē p aliud reducit ad id qđ ē p se. sꝫ ultima pfectio hoīs nō ē per sensibiles formas. puta p formā lapidis intellctū ē talis forma. sꝫ intellctū in ea pticipat aliqđ sile alicui qđ ē supra intellectū humanū qđ est p se intelligibile. ḡ ultima pfectio ꝛc. vt dixit minor.

¶ Nota aūt q in isto allegato .s. q per sensibilia non possunt⁹ cognoscere subās separatas. intelligit q̄ dditatiue ad modū dicendi D. sanc. q̄ ē cognitio fm ultimā drām et fm eis ppria. Scotus aūt vtit cognitōe q̄dditatiua ex sensi⁹ p apphensione cuiuscūq̄ p̄dicati q̄dditatiui. etiā cōis. Vñ nō ē discordia in re ipa. Vide ad lōgū de ista materia D. sanc. si placet. iij ꝯ gēti. c. xli. Deinde ibi.

¶ Sꝫ sicut in formis sensibilib⁹ pticipat aliq̄ similitudo subāz superioꝝ. ita ɔsideratio sciāz speculatiuarū ē q̄dā pticipatio vere ꝛ pfecte btitudinis

¶ Respōdet q̄sito iuxta scđm mēbrū ista ɔclōne scđa. Cōsideratio sciāz speculatiuaz. ē q̄dā participatio vere et pfecte btitudinis. Probat ex pportionabilitate rerū sensibiliū ad subās supiores ꝛ cognitōis eaꝝ ad cognitionē illaꝝ. qꝛ in formis sensibilib⁹ participat aliq̄ similitudo subāz superioꝝ. igit ꝛ in ɔsideratōe illaꝝ pticipatur aliqđ de cognitōne illaꝝ. ¶ Et nota q D. hic loqtur et dixit in gñali de subsťātijs separatis. q in cognitōe sensibiliū participet vera btitudo. q sꝫ ē in cognitōe separatꝝ Quia in sequētib⁹ articulis determinandū ē cui⁹ separate sube cognitio sit vera btitudo. s. dei trin.

Argumētū in cōtrariū

Cōfirmat pmā ɔclōnē. qꝛ in btitudine vera essentialr sꝫ gñari. nō ā in cognitione scientiaꝝ speculatiuaꝝ. qꝛ nec in sciā speculatiua. q̄ est sapientia ꝛ sup̄ma inter eas.

¶ Ad p^m ḡ dđꝫ q phs loqt i li° ethicoꝝ de felicitate ipfecta q̄lit ī hac vita hri p̄t. vt sup̄ dictū ē

q̄ni. iij. ar. ij. ad q̄rtū

¶ Ad maiorē patuit supra. ar. ij. circa finē solutōnis sexti. q̄uo phs nil certi nouit de pfecta btitudine. sꝫ solū de btitudine impfecta. q̄ ē btūs. vt hō. Et ɔcedo q ipse posuit btitudinē vie in ɔsideratōe sapiētie. vt etiā ondit D. sanc. iij. ꝯ gētiles. c. xliiij. circa finē. ḡ ꝛc. Vltia. negat q ultima simplr. sꝫ ultima in hac vita. q̄ tñ ē solū pticipatio ꝛ inchoatio pfecte btitudinis. q̄ ē cognitio existētis supra intellectū humanū per se

¶ Ad scđm dđꝫ q naturalr desiderat nō solū pfecta btitudo. sꝫ etiā q̄lišcūq̄ similitudo. vl pticipa° ipi⁹

¶ Maior negat. pmo. qꝛ nō solū ultima btitudo naturalr appetit. sꝫ etiā q̄liscūq̄ similitudo. ꝛ participatio eius perfectam q hꝫ euidente ei⁹ pticipatōem ꝛ ɔnexione cū ea. vt infra patebit. Scđo. qꝛ nō q̄ōlibet pp̄ter se appetitū ē btitudo. nisi pp̄ter se formalr ꝛ finalr appetat. Et cū ħ sic pp̄ter qđ oia appetunt. Ad minorē ɔcedit pbatio q scire naturalr appetit. s. actu. etiā dicto. ꝛ q̄ ad specificationē act⁹. qꝛ nullus p̄t. p se loquēdo. appetere oppositū ipius scire. Cōcedit etiā q pp̄ter se appetit formalr. sꝫ nō finalr. q̄si nō appetat pp̄ter btitudinē cui⁹ ē inchoatio. qꝛ ois inchoatio naturalr appetit pp̄ter ɔpletōem. vt patuit q. p. Quare negat ɔña. ¶ Nota q in ista solone tertia qꝛ in q̄ aduersat Scot⁹ in q̄rto. dis. xlix. q. ix. saltē verbaliter. qꝛ ipe nō dr appetitū naturalē. nisi determinatū ꝛ necessariū q̄ ad specificatōem ꝛ exercitiū. Vñ appetitū naturalē vocat ipe. nō actū elicitū. sꝫ inclinatōem appetitiue potētie in suū obiectū. D. vo sanc. actū etiā elicitū determinatū q̄ ad specificatōem. sꝫ liberū q̄ ad exercitiū vocat naturale. Et hꝫ fundamentū in pho in auctoritate ħ allegata. ex pmo metaphysice. Vñ ꝛ fm Scotū. tale desiderū inuenit in pluribꝫ. imo fm tpm sic ē actus inuenit in oib⁹. ꝛ per ɔñs p̄t dici naturalis ꝛc. qꝛ etiā vt in pluribꝫ esse arguit naturalitatē.

¶ Ad tertiū dđm. q p ɔsideratōem sciāz speculatiuarū reducit intellect⁹ noster aliq̄ mō in actū. nō aūt in ultimū ꝛ cōpletū

¶ Minor si assumat vt dꝫ. sub maiore falsa ē. scꝫ q per ɔsideratōnem speculatiuaꝝ sciāz pficiat ultimate. Et q reducat in actū ɔpletū. Nā cognitio q̄ abstrahit a sensu de reb⁹ etiā excellentib⁹. nō p̄t eē ultimata cognitio. sꝫ q̄ ē reꝝ intelligibiliū fm se ista ē ultimata. q̄re negat ɔña

¶ Vtꝝ btitudo hoīs ɔsistat in speculatōe substātiarū separatarū. s. angeloꝝ

Ad septimū sic pcedit. Videt q btitudo hoīs ɔsistat in cognitōe subāz separatarū. i. angeloꝝ. Dicit enī Gregori⁹ in q̄dā homel. Nihil pdest interesse festis hoīm si nō ɔtingat interesse festis angeloꝝ. p qđ finalē beatitudinē designat. sꝫ festis angeloꝝ interesse possumus p eoꝝ ɔtemplatōem. ḡ videt q in ɔtēplatōne angeloꝝ ultima hoīs btitudo ɔsistat. ¶ P. ultima pfectio vniuscuiusq̄ rei ē vt ɔiungat suo pncipio. vñ ꝛ circul⁹ dr eē figura pfecta. qꝛ hꝫ idē pncipiū et finē. sꝫ pncipiū cognitōis humane ē ab ipis angel. p q̄s hoīes illuminant. vt dr Dionysius q̄rto ca. de celesti hierar. ḡ pfectio humani intellect⁹ est in ɔtēplatōne angeloꝝ. ¶ P. Vnaqueq̄ natura pfecta ē q̄ñ ɔiungit supiori nature. sicut ultima pfectio corporis est vt ɔiungat nature spūali. sꝫ supra intellectū humanū ordine nature sunt angeli. ḡ ultima pfectio humani intellect⁹ est vt ɔiungat p ɔtēplatiōnē ipis angelis. ¶ Sꝫ ɔtra est hoc qđ dr Hiere. ix. In ħ gloriet q̄ gliat scire ꝛ nosse me. ḡ ultia hoīs glia vl btitudo nō ɔsistit nisi in cognitōe dei

¶ In hoc articulo D. inqrit. An btitudo sit respectu obiectiui. materialr separati creati vl. Et vt supponit finis te pfectiōis. l. angelici. etiā scꝫ si in sepis viderent. Sicut ħ nō p̄t fieri p scias speculatiuas. nec p. modos. quos

immaterial

cõfinxerunt Auerrois ꝛ Alexander. Et tñ si isti modi cognoscẽdi substãtias separatas essent possibiles. adhuc in illa cognitõne nõ ꝯsisteret beatitudo vltima hois. vt D.sanc.oñdit.iij. ꝯ gentiles.c.xliij.

Arti.vj ¶ Respondeo dõm ꝙ sicut dictũ est. pfecta hominis beatitudo nõ ꝯsistit in eo ꝙ est pfectio intellectus fm alicui⁹ pticipatõem. sʒ in eo ꝙ est p ẽentiaꝫ tale. Manifestũ est aũt ꝙ vnũqdqꝫ in tantũ est pfectio alicuius potẽtie. inqꝫtũ ad ipm ptinet rõ ppria obiecti illi⁹ potẽtie. ppriũ aũt obiectũ intellectus ẽ verũ. quicqd ḡ hʒ veritatẽ pticipatã ꝯtemplatũ nõ facit intellectũ pfectũ vltima pfectõne

¶ Doc. fm pdictã distinctõem in pcedenti articulo habitã de btitudine pfecta ꝛ impfecta rñdet duabus ꝯclusionibꝫ. scdam ponit ibi. Aliqle aũt ꝛc. Prima est. Beatitudo scꝫ vltima ꝛ pfecta nõ ꝯsistit in ꝯtemplatõe. substãtiaꝝ separataꝝ. id est angeloꝝ. s. vbicũqꝫ. vel vndecunqꝫ habeat. Habet aũt ꝯclusio ex isto ṽbo D.s. Et ꝙ eius ꝯtemplatio ꝛc. Probat ꝯclusio. Quicqd hʒ veritatem pticipatã. ꝯtemplatũ nõ facit intellectũ beatũ vltima pfectõe. sʒ angeli hñt veritatẽ pticipatã. igit ꝯtemplati nõ faciũt hoiem beatũ. ḡ eoꝝ ꝯtẽplatio nõ est btitudo. Hui⁹ rõnis D. ponit ꝛ pbat pmo maiorẽ. scdo minorem ibi. Cũ aũt ꝛc. Maiorẽ ḡ Doc. declarat pariter a pncipio. Et pꝫ ista pbatio exẽplariter extra trãs de obiecto visus. qꝛ qñtũ aliqd hʒ de rõe sui obiecti. s. luminosi. tantũ natũ est pficere visum. Sicut qñtũ aliquid hʒ de veritate tantũ pficit intellectũ. ḡ si nõ hʒ totã veritatẽ. ita ꝙ est veꝝ p essentiã. nõ totalr pficit. sʒ solũ id qḋ includit oẽm veritatẽ actu ꝛ positiue. qḋ ẽ deus ¶ Nota aũt. ꝙ qñuis creat⁹ intellect⁹ etiã btificatus nõ cognoscat infinitas veritates in deo. nõ cognoscẽs deũ qñtũ cognoscibilis est. Cognoscit tñ fontẽ ꝛ pncipiũ totius esse et veritatis. Ita ꝙ si ipe solus videret naturale desideriũ ꝯtentaret. nõ aũt si videat qcunqꝫ creatura. q̃ nõ est fons esse ꝛ veritatis. Cũ hoc tñ videt qlibet intellectus in diuina essentia oia genera ꝛ spẽs reꝝ. ꝛ oia ad se ptinentia. Quare solũ veꝝ per essentiã. qetat desideriũ sciendi. Vide p.p.q.xij.ar.x.ad qrtũ. Cõsequẽter cũ dr.

¶ Cũ aũt eadẽ sit dispositio reꝝ in eẽ sicut in veritate. vt dr in 2° metaph. qcũqꝫ sunt entia p pticipatõem sunt vera p participatõem. Angeli aũt habent esse participatũ. qꝛ solius dei suũ eẽ est sua essentia. vt in pmo ostẽsũ ẽ. vñ relinqt ꝙ sol⁹ de⁹ sit veritas p ẽentiã. ꝛ ꝙ ei⁹ ꝯtẽplatio faciat pfecte beatũ

p.a.pte.q.iij. art.iiij. et q. lxij.ar.pmo.

¶ Probat minorẽ subintellectã sic. Quecũqꝫ sunt entia p participatõem. sunt vera p participatõem. sʒ angeli hñt eẽ participatũ. igit angeli hñt veritatẽ participatã. Maior pbatur ex scdo metaphysice tex. cõmen. qrti In D.sanc. lectõe scda. Minor pbat. qꝛ solius dei ẽentia ẽ suũ eẽ. ḡ ꝛc. Assumptũ hoc pꝫ p.p.q.iij.ar.iiij. Et.q.xliiij. ar.p. Vñ ꝛ est solus per essentiã ver⁹. ¶ Nota circa hanc pbatõem minoris prime. ꝙ D. fundamentũ est. ꝙ de⁹ solus sit ens per ẽentiã. qꝛ sua ẽentia identica ẽ suo esse. Alia aũt nõ sunt entia per ẽentiã. qꝛ essentia nõ ẽ esse sed participãt esse a se realiter distinctũ. ꝛ per essentiã les mitatũ. Et seqtur D.sanc. modũ loquendi Boetij Auicenne ꝛc. Scotus aũt in pmo. dist. ij.q.iij. ad tertiũ pncipale. ꝛ in dist. viij. quidẽ intelligit deũ ideo esse ens per

Ens p essentiam

essentiã. qꝛ est ens infinitũ ꝛ pfectissimũ sicut ꝛ eius esse. sʒ creatura p participatõem dr ens. qꝛ hʒ parte entitatis et esse minus perfectũ. qꝫ natum sit haberi ab aliquo ente saltẽ infinito. Ipe enĩ esse. ꝛ ẽentiã nõ realr distinguit sicut D.sanc. Quomõcũqꝫ aũt intelligat habet intentum D. sanc. in pposito. Cõsequẽter ibi

¶ Aliqlẽ aũt btitudinẽ impfectã nihil phibet attendi in ꝯtemplatõe angeloꝝ. ꝛ etiã altiorẽ qꝫ in ꝯsideratõne scientiaꝝ speculatiuaꝝ.

¶ Respondet scda ꝯclone tali. nihil phibet aliqlem beatitudinẽ impfectã attendi ꝛc. vt in lrã per totũ. Et relinqtur nota ex dictis. ar. pce. Nã si in cognitõe sensibiliũ. id est reꝝ. vt cognoscunt in scĩcijs speculatiuis q̃ se nõ extẽdũt vltra qꝫ per sensus perueniri pt. participat aliqualis btitudo fm phm ꝛ veritatẽ. ḡ magis in cognitõe angeloꝝ. qñ fm se cognoscunt. eo ꝙ magis accedunt ad veritatẽ per essentiam.

Argumẽtũ in cõtrariũ

Est p prima ꝯclusione. Quia gloriari corã deo est hoiem esse beatũ. sed hõ nõ pt hõ. nisi de cognitõe dei. ꝛ p ꝯñs nõ angeloꝝ ꝛc.

¶ Ad primũ. dicendũ. ꝙ festis angeloꝝ intererimus nõ solum contemplantes angelos. sed simul cum ipis deum.

¶ Maior vera. sed bene intelligẽda. qꝛ designat finalem btitudinẽ p interesse festis angeloꝝ cũ eis videlicet videre deũ. ꝛ gaudere de deo. Nõ aũt quasi btitudo cõsistat in hoc ꝙ eis hõ ꝯiungit eos cognoscendo. sʒ vt dictum est. Ad minorẽ dico. ꝙ nõ solum eos ꝯtemplando sed magis. qꝛ cũ eis ꝯtemplabimur deũ ꝛ de ipo gaudemus. Quare neget ꝯña

¶ Ad secundũ dicendũ. ꝙ fm illos q̃ ponunt aĩas humanas esse ab angelis creatas satis ꝯueniens videt ꝙ beatitudo hois sit in ꝯtemplatõne angeloꝝ quasi in ꝯiunctõne ad suũ pncipiũ. sed hoc ẽ erroneũ. vt in pmo dictũ est. Unde vltima pfectio intellectus humani est p ꝯiunctõem ad deum q̃ est pncipiũ ꝛ creatõnis aĩe. ꝛ illuminatõnis eius. Angelus aũt illuminat tanqꝫ minister. vt in pmo habitum est. vñ suo ministerio adiuuat hoiem vt ad btitudinẽ pueniat. nõ aũt ẽ huiusmodi btitudinis obiectũ q.xc.ar.ij. q.cxj.ar.j.

¶ Maior vera vt ꝯiungat suo pncipio pmo a quo pcessit in esse. Et creatura rõnalis est beata p hoc ꝙ coniungit suo pncipio per intellectũ a quo hʒ esse ꝛ intelligere. Ad minorẽ. negat. ꝛ eius falsitas pꝫ. s. p.q.xc.ar. scdo. qꝛ aĩe nõ sunt create ab angelis q̃ nihil creare pñt. Ad pbatõem dr. ꝙ illuminant hoiem nõ pbendo lumen intellectuale. sed ministerialr modis q̃ habent pma pte.q.cxj.ar.pmo. ꝯfortando intellectũ humanũ. Et pponendo veritatẽ mõ ꝯnaturali hoi. vnde adiuuat hominẽ per hmõi illuminatõem vt ad beatitudinẽ perueniat Nõ aũt ꝙ ipe angelus sit obiectũ beatificũ. Quare negetur ꝯsequẽtia. Aduerte ꝙ Doc. sanc. hic in pncipio solutõnis notat opinionẽ Auicẽne satis pbabilem nõ examinans nunc ex intentõne Sed Scotus in pmo dist. ij. q.p. Auicennã rephendit. vide Alphonsum in pmo dist. pma. qstn. v. arti. iij. vbi habet motiua Auicenne. ꝛ eorum solutões.

¶ Ad tertiũ dõm. q̄ attingi superiorē naturam ab inferiori ↄtingit dupl'r. Uno mõ ſm gradũ potentie ꝑticipantis. ꝛ ſic vltima pfectio hoīs erit in h̄ q̄ hõ attinget ad ↄtemplandũ ſicut angeli cõtemplantur. Alio mõ ſicut obiectũ attingit a potentia et hoc mõ vltima pfectio cuiuſlibet potentie ē. vt attingat ad id in q̄ plene inuenit rõ ſui obiecti

¶ Uide ꝓ huius ſolutõne ſup̄dicta. q. ij. ar. viij. ad ꝑmum. Maior vera. eſt pfecta. qn̄ ↄiūgit ſuperiori in aſſimilatõne in modo operãdi. ꝛ in gradu participatõnis. Sed negat q̄ creatura rõnalis ſit pfecta ſimpl'r. quãdo iungit nature ſuperiori. ſicut obiecto operatõnis ſue niſi ſit tale ſuperius ſumma veritas p eſſentiã. Sed verũ eſt q̄ hõ eſt pfectus qñ operat p intellectũ ſuũ ſicut creatura ſuperior btã. nõ q̄dem q̄ creatura beatificet. ſed deus. Minor ↄcedit. q̄. verũ. Ultima pfectio hoīs eſt. ſi cõiungatur eis (id eſt participet ſicut ipi ↄtemplatõnem) nõ q̄dem angelorũ ſed dei.

¶ Utrũ beatitudo hoīs ↄſiſtat in ſola ſpeculatõe dei. qua p eſſentiam videtur

Z

AD octauũ ſic ꝓceditur. Uidetur q̄ beatitudo hoīs nõ ſit in viſione ipius diuine eſſentie. Dicit eñ Dionyſius in ꝑmo caplõ myſtice theologie. q̄ p id q̄d ē ſupremũ intellectus hõ deo ↄiungit ſicut oĩno ignoto. ſed id q̄d videt p eſſentiã nõ eſt oĩno ignotũ. ergo vltima intellectus pfectio ſeu beatitudo nõ cõſiſtit in hoc q̄ deus p eſſentiã videtur. ¶ P̄. altioris nature pfectio altior eſt. ſed hec eſt pfectio diuini intellectus ꝓpria vt ſuã eēntiã videat. ergo vltima pfectio intellectus humani ad hoc nõ ptingit. ſed infra ſubſiſtit. ¶ Sed ↄtra eſt q̄d dicit p̄. ioan. tertio Cum apparuerit ſimiles ei erimus. ꝛ videbimus eum ſicuti eſt ipſe.

¶ Hic Doc. vltimo inquirit. an ↄſiſtat in actu intellectus circa obiectũ imateriale ꝛ increatũ. q̄ actus eſt viſio dei p eſſentiã vbi ipa ſe ↄſtituit pñtẽ p modum ſpeĩ intelligibilis ꝛ illapſum ſpeciale. ſicut obiectũ beatificũ q̄. videt q̄d ſit. licet citra ↄprehẽſionẽ. Unde nec formatio verbi requiritur. Beati eñ nõ formant verbũ. ſed diuina eſſentia eſt quo ꝛ q̄d oĩ modo. ¶ Nota ꝓ fundamento dicendorũ. q̄ homo dupl'r ↄſiderat. Uno modo ꝑ ſe naturalr. ꝛ ſic naturalr appetit beatitudinẽ ſm cõmunẽ rõnem. ꝛ ſic etiã cognoſcit effectus dei naturales. q̄ dependent a deo vt eſt ꝑma cauſa modo naturali. et ſic deſiderat cognoſcere deũ. vt eſt cauſa ꝑma vlis. que cognitio habet p ſciẽtias phyſicas. Sed alio modo ↄſideratur hõ nõ ꝑ ſe naturalr ꝛ ſm ſe. ſed vt eſt ordinatus ad beatitudinẽ ſupnaturalẽ. inq̄tum ex reuelatõne diuina intelligit aliq̄d de beatitudine ſupnaturali. Et vt ex reuelatõne diuina cognoſcit effectus dei. q̄ ſunt gratia ꝛ hmõi. vt eſt p̄deſtinator ad beatitudinẽ ſupnaturalẽ Et hoc ſcd̄o modo. ſ. ex ſuppoſitõne cognitõnis talium effectuũ. homo naturalr appetit cognitõem dei. vt eſt cauſa taliũ effectuũ. Eſt aũt cã taliũ effectuũ. vt eſt deus in ſe. et non vt eſt cauſa vniuerſal' naturali modo. Unde deſideriũ intellect' humani nõ ſaciatur niſi cognoſcat deũ vt eſt cauſa effectuũ naturaliũ ꝛ ſupnaturaliũ. Et deſiderat deũ in ſe videre. ꝛ hoc natural'r ex ſuppoſitõne. q̄r naturale eſt. q̄ cognito effectu. etiã ſupnaturali. deſideretur cognitio cauſe eius. Et q̄a deus vt deus ē. cauſa effectuũ gratuitorũ. eius cognitis. homo natural'r appetit cognitõnem dei. q̄ eſt viſio diuine eſſentie. Et in pñti articulo Doc. loq̄tur de effectu. nõ ſolum ꝑmo ſed etiã de ſecundo. Nam loq̄tur vt Theologus. Et poſt determinata. q̄ beatitudo ↄſiſtat in deo. determinatũ eſt etiã q̄ in actu intellectus ſpeculatiui. Eſt ergo ꝓbandũ. an in cognitõne ſpeculatiua dei ſuppoſito q̄ hõ ordinat ad btitudinẽ ſupnaturalẽ ex dictis. ẽt in ꝑma pte q̄ in iſta

Quõ hõ naturalr appetat btitudinẽ ſupnaturalẽ.

¶ Reſpondeo dicendũ q̄ vltima ꝛ pfecta beatitudo nõ pt eſſe niſi in viſione diuine eſſentie. Ad cuius euidentiã duo cõſideranda ſunt. Primo q̄dem q̄ homo nõ eſt pfecte beatus q̄diu reſtat ſibi aliq̄d deſiderandũ ꝛ querendũ. Secundũ eſt. q̄ vniuſcuiuſq̄ pfectio attendit ſm rõnem ſui obiecti

¶ Doct. reſpondet tali ↄcluſione. Ultima ꝛ pfecta beatitudo nõ pt eſſe niſi in viſione dei. Hanc ↄcluſionẽ ꝑmo ꝓbat rõne. Scd̄o ↄfirmat ex ſup̄dictis. ibi. Et ſic pfectõem. Ratõne ſic. homo nõ eſt beatus niſi dũ nihil reſtat deſiderandũ. et intellectus humanus habeat cõpletam pfectõem ex cõpleto obiecto intellectus. ſed ſi intellectus human' cognoſcens eſſentiã alicuius effect' creati. nõ cognoſcat de deo niſi an eſt. nõdum pfectio eius attingit ſimpl'r ad cauſam ꝑmam. ſed remanet ei adhuc naturale deſideriũ inq̄rendi. ꝛ ſic nõdum eſt pfecte beat'. igit ꝛ cetera Huius ratõis Doc. ꝑmo innuit maiorem. Scd̄o ꝓbat ꝛ ponit minorẽ. ibi. Obiectũ aũt ꝛc. Maior patz ex duob' que Doc. ſanc. ſupponit ex p̄dictis articulis. Deinde cũ dicit.

¶ Obiectũ aũt intellect' eſt q̄d q̄d eſt. id ē eſſentia rei. vt dr̄ in tertio de anima. vnde intantũ ꝓcedit pfectio intellectus inq̄tum cognoſcit eſſentiam alicuius rei. Si ergo intellectus aliquis cognoſcat eſſentiã alicuius effectus p quã nõ poſſit cognoſci eſſentia cauſe. vt ſcz ſciatur de cauſa q̄d eſt. nõ dr̄ intellectus attingere ad cauſam ſimpl'r q̄uis p effectum cognoſcere poſſit de cauſa an ſit. ꝛ ideo remanet natural'r homini deſideriũ cũ cognoſcit effectũ. et ſcit eum habere cauſam vt etiã ſciat de cauſa q̄d ē. et illud deſideriũ eſt admiratõnis ꝛ cauſat inq̄ſitionem. vt dr̄ in ꝑncipio metaphy. Puta ſi aliq̄s cognoſcens eclypſim ſolis ↄſiderat q̄ ex aliqua cauſa ꝓcedit. de qua quia neſcit q̄d ſit. admirat ꝛ admirando inquirit. nec iſta inq̄ſitio quieſcit quouſq̄ perueniat ad cognoſcendũ eſſentiã cauſe. Si igit intellectus humanus cognoſcẽs eſſentiã alicui' effectus creati nõ cognoſcat de deo niſi an eſt. nondũ pfectio eius attingit ſimpl'r ad cauſam ꝑmam. ſed remanet ei adhuc naturale deſideriũ inq̄rendi cauſam. vnde nõdum eſt pfecte beatus. Ad pfectam igit beatitudinem requirit q̄ intellectus ptingat ad ipam eſſentiam ꝑme cauſe.

¶ Deducit minorẽ clare in ſra. Supponendo q̄ intellectus humanus nõ quieſcit. donec cognoſcat ꝑmam

titudinē olm effectuū etiā gratuitoꝝ. quos hō nouit ex reuelatōne diuina. ⁊ hoc videt Doct. annuere in his verbis cum dr. Nondū pfectio attingit ad simplr pmā causam. qꝛ deus fm ꝙ causat effectus gratuitos ē altior cā ꝙ̄ fm ꝙ est causa vlis pma. Et qꝛ deus vt deus. est cā effectuū gratuitoꝝ. ideo nō qescit intellectus. donec cognoscat diuinā essentiā. Et infert Doc. post minorē itertū ꝯclusionē in substātia Deinde ibi.

¶ Et sic pfectōem suam habebit p vnionē ad deū sicut ad obiectū in quo solo btitudo hois ꝯsistit.

q.ꝗ.ar.j. vt supra dictum est.

¶ Confirmat ꝯclusionē responsiuā prime illatā. scꝫ ꝙ ad btitudinē reqritur. ꝙ intellectus ptingat ad ipsam eēntiā pme cause. qꝛ supra dictū est. arti. pmo. ꝙ beatitudo hois ꝯsistit in solo deo sicut in obiecto. ⁊ in vnione ad ipm ꝯsistit essentialr. sic scꝫ qꝛ intellectus ptingit ad essentiā pme cause hꝫ vnionē ad deū. ḡ in hoc ꝙ intellectus ptingit vidēdo eēntiā pme cause. est hō btūs ⁊c̄.

Argumētū in cōtrariū

Est p conclusiōe rñsiua. qꝛ cū apparuerit. sicut exhibens se obiectū btificū similes ei erimus p hoc ꝙ intellectus noster deificat p lumen glie. Et videbim⁹ eum sicuti est ipe. qꝛ videbimus deū in se. Et in hoc erimus beati. Quia hec est vita eterna vt cognoscāt ⁊c̄. Aduerte aūt ꝙ erimus ei siles nō p speciem mediā repñsentantē diuinā essentiā. sed p assimilatione aliquā intellectus nostri ad diuinū intellectū p lumen glie. qꝺ facit intellectū diuinū. ⁊ ordine nature precipit lumen glorie.

¶ Ad pmū ḡ dōm. ꝙ Dionysi⁹ loqtur de cognitione coꝝ q̄ sunt in via tendētes ad btitudinē

¶ Loqtur Dionysi⁹ de cognitōne viatica. ⁊ p supremū intellect⁹ (id est p rōnem superiorē) vel vt sit ꝯstructio intrāsitiua. scꝫ p supmū qꝺ est intellectus. Sicut omnino ignoto ꝗ̄tum ad qd est. nō aūt ꝗ̄tū ad qa ē. vt sub qua est ꝯphendunt multa pdicata de deo cognita ⁊ p rationē naturalē. ⁊ p reuelatōnem diuinā. tn̄ citra clarā visionē Vide Doc. san. p. p. q. xij. ar. xiij. ad pmū. vbi hāc auctoritatē sic allegat. ꝙ ille q̄ melius vnit deo in hac vita. vnitur ei sicut omnino ignoto. id est nō omino noto. qꝛ nec in se videt. Ubi patꝫ ꝙ loqtur de viatica cognitōne vt habet hic Doct. sanct.

q.p.ar.viij ¶ Ad scdm dōm. ꝙ sicut supra dictū est. finis pt accipi dupl̄r. Uno mō ꝗ̄tum ad rem ipam que desideratur. ⁊ hoc modo idē est finis ⁊ superioris ⁊ in-

q.p.ar.viij ferioris nature. imo omniū rerum. vt supra dictū ē. Alio mō ꝗ̄tum ad ꝯsecutōem huius rei. ⁊ sic diuersus est finis supioris ⁊ inferioris nature fm diuersam habitudinē ad rem talē. sic igr̄ altior est btitudo dei suā essentiā intellectu cōprehendētis ꝙ̄ hois vel angeli videntis ⁊ nō ꝯprehendētis.

¶ Ad maiorē videt Doc. pmo. Altioris nature est altior pfectio. ⁊ finis inherēs ⁊ formalis. sꝫ nō obiectiuus et finis vt res Ad minorē. Suā eēntiā videat ꝯphensiue. est ꝓpria pfectio formalis. sꝫ deus visus ē obiectalis cōis sibi ⁊ creature intellectuali. ḡ ⁊c̄. Nō ptingit ad pfectionē dei ⁊ finē suo mō formalē scꝫ ꝯphensionē. ptingit tñ ad deū videndū ⁊c̄. ¶ Nota aūt ꝙ dei ⁊ creature irrōnalis ē alius finis q̄ est ꝯsecutio. sic ꝙ ꝯsecutio irrationalis creature nō dr btitudo. sꝫ ꝯsecutio rōnalis creature dr btitudo. sꝫ ꝯsecutio dei sit altior. tum qꝛ dei comprehensiua. tum qꝛ deo identica. Patet hoc ex supradictis. q. pma. arti. viij.

¶ Questio q̄rta de reqsitis ad btitudinem

DEinde ꝯsiderandū est de his que exiguntur ad beatitudinē. Et circa hoc queruntur octo Primo. vtꝝ delectatio reqratur ad beatitudinē. Scdo. qd sit pncipali⁹ in btitudine. vtꝝ delectatio vel visio. Tertio. vtꝝ reqratur cōprehensio. Quarto. vtꝝ reqratur rectitudo volūtatis. Quinto. vtꝝ ad btitudinē hois reqratur corpus. Sexto. vtꝝ pfectio corpis. Septimo. vtꝝ aliqua exteriora bona. Octauo. vtrum reqratur societas amicorum.

¶ Postꝗ̄ ostensum ē in quo ꝯsistat btitudo. ⁊ qd sit. Hic ostēdit qd reqratur ad btitudinē scdario. Et circa hoc aduertendū. ꝙ cū btitudo sit in vna acceptōne stat⁹ aggregatōe olm bonoꝝ pfectus. ad btitudinē reqrit aliquo mō omē bonū eiā distincte. Est aūt triplex bonū. s. aie corpis ⁊ bona exteriora. fm hoc ḡ ista questio diuiditur in tres ptes. Primo nāqꝫ ostēdit quō ad btitudinem reqrunt q̄ se tenēt ex parte aie. Scdo ea q̄ tenēt se ex parte corpis. ar. q̄nto. Tertio quō bona exteriora. ar. vij. Uñ ⁊ Doc. sanc. iij. ꝯtra gentiles. c. lxiij. ostēdit quō ad visionē dei quā ponim⁹ btitudinē essentialē (id ē summā pfectōem) seqtur btitudo fm cōem rōem. id ē fm ꝙ est status ꝯphendens oia bona desiderabilia. Circa primā parte questionis hui⁹ duo facit. Primo inqrit specialiter q̄ exigunt ad beatitudinē ex parte aie. Scdo ꝯcludit ex pdictis dispositōem bonitatꝭ in statu beatitudinis. in ar. q̄rto. Quantū ad pmū tria facit. Primo ostendit quō delectatio reqritur ad btitudinē q̄ se tenet ex pte voluntatꝭ. Scdo quō visio q̄ se tenet ex pte intellect⁹ ꝯparando eā delectatōni. Et tertio quō ꝯphensio q̄ quodāmō colligit vtrūqꝫ. Ex q̄ colligunt tria correspōdentia in statu btitudinis ad statū vie. Per hoc eñ tꝫ vt btitudo pfecta oia bona aliquo mō habeat

¶ Utꝝ delectatio reqrat ad beatitudinē.

AD primū sic pcedit. Uidet ꝙ delectatio nō reqratur ad beatitudinē. Dicit eñ August. in pmo de trini. ꝙ visio est tota merces fidei. sed id qꝺ est pmiū vl̄ merces virtutis est btitudo. vt pꝫ p phm in pmo ethi. ergo nihil aliud reqritur ad btitudinē nisi sola visio. ¶ P. btitudo est p se sufficientissimū bonū. vt phus dr in pmo ethi. qꝺ aūt eget aliq̄ alio nō est pfecte sufficiens. cū igr̄ eēntia btitudinis in visione

dei ꝯsistat vt ostensum est. videt ꝙ ad btitudinē nō q.ꝗ.ar.viij.

reqritur delectatio. ¶ P. opatōem volūtatis seu beatitudinis opꝫ esse nō impeditā. vt dr in. x. ethi. sed delectatio impedit actōez intellect⁹. corrūpit eñ extimatōem prudentie. vt dr in. vj. ethi. ḡ delectatio nō reqrit ad btitudinē. ¶ Sꝫ ꝯtra ē qꝺ Aug⁹. de. x. ꝯfes. ꝙ btitudo est gaudiū de veritate.

¶ Hic Doc. q̄rit de pmo reqsito ad btitudinē. qꝺ tenet se ex parte voluntatis. s. de delectatiōe.

¶ Rñdeo dõm. q̄ q̃druplr aliq̃d req̃rit ad aliõ. Uno mõ sicut pambulũ vl' pparatoriũ ad ipm. sicut disciplina req̃rit ad sciam. Alio mõ sicut pficiens aliq̃d. sicut aia req̃rit ad vitam corpis. Tertio mõ sicut coadiuuãs extrinsec⁹. sicut amici req̃runt ad aliq̃d agendũ. Quarto mõ sicut aliq̃d ꝯcomitans. vt si dicamus q̄ calor req̃ritur ad ignem.

¶ Doc. pmo distinguit de q̃druplici requisito ad aliq̃d. ꝛ sic posset q̃situ q̃druplr intelligi. q̄ delectatio pt intelligi q̃tuor modis req̃ri ad btitudinẽ. Scdo videt fm quẽ modũ de facto req̃raf. ibi. Et h mõ ꝛc. Primũ patz clare in lra ¶ Circa pmũ modũ aduerte. q̄ disciplina capit duplr. Uno⁹ p noticia vt ẽ in discipulo a doctore suscepta. Et vt distinguit ꝯtra doctrinã respectu ꝛ ratõe. Sic Doc. nõ accipit hic disciplinã. Alio mõ capit p cõpositõe mor ꝛ affectionũ. Et sic capit a Doc. hic. Et ẽ q̃dã pambulũ ad sciam. Nam aia q̃etando ꝛ sedãdo passiones fit prudens ꝛ sciens. Delectatio em̃ extranea impedit etiã itellectũ speculatiuũ. vt patebit ifra. q. xxxiij ar. 3° et q̃rto. ꝛ hic ad tertiũ ¶ Circa scdm aduerte. q̄ ibi accipit pficiens essentialr ꝛ in specie. Si acciperet p pficiente etiã accidentalr. ꝛ nõ ꝯstituente in spẽm. tunc nõ distingueret ꝯtra quartũ modũ. q2 vt infra patebit etiã delectatio pficit btitudinẽ. sed nõ dando sibi speciẽ. sed pficit sicut p se accides spẽ. Unde ꝛ exemplũ Doc. san. est de forma q̄ req̃rit ad vitam corpis. sicut pfectio essentialis. dans speciẽ essentialẽ. De hoc Doc. sanc. 3° ꝯtra gent. c. xxvj. in solutõne pme rõnis. ¶ Tertio aũt mõ req̃ritur aliq̃d extrinsece ꝯsulendo coopando. auxilia pstãdo. vt aliqs cõmoda sua agere possit. ¶ Quarto ãt mõ req̃ritur aliq̃d ꝯcomitãter ꝛ ꝯsequẽter. q2 ex natura alio posito ipm ponit. ꝛ tñ ptinet aliquo mõ intranee. q2 seq̃t speciẽ rei. vt patz de calore respectu ignis

¶ Et h mõ delectatio req̃rit ad btitudinẽ. delectatio em̃ causat ex h q̄ appetit⁹ req̃escit in bono adepto. vñ cũ btitudo nihil aliõ sit q̃z adeptio summi boni. nõ pt eẽ btitudo sine delectatõe ꝯcomitante.

¶ Hic Doc. respondet per istã ꝯclusionẽ hoc mõ scz q̃rto sicut aliq̃d ꝯcomitans delectatio req̃rit ad beatitudinẽ. Probat. beatitudo scz essentialis. nihil aliud est q̃z adeptio summi boni. sed delectatio causat ex hoc q̄ appetitus req̃escat in bono adepto. g̃ nõ pt esse beatitudo sine delectatõne ꝯcomitante. Maior patz ex dictis. q̃st. pce. Minor patz ex rõne delectatõis. q2 ꝯseq̃tur opatõem pfectã. sed adeptio summi boni est maxime opatio pfecta igit. ¶ Nota aũt verba Doc. in minore cũ dt. delectatio causat ex adeptõe boni summi. Uñ patz. q̄ delectatio ꝯseq̃tur operatõem vel visionẽ. nõ fm se vt visio est. sed vt visio dei ꝛ adeptio summi boni. Ex quo seq̃tur q̄ si fm imaginatõem quorũdã deus p absolutã potentiã ꝯseruaret visionẽ quo ad entitatẽ suã. sine hoc q̄ esset actu visio dei. tunc nõ oporteret seq̃ delectatõem ꝛ fruitõez beatificã. que est ex adeptõe summi boni. ¶ Nota circa ꝯclusionẽ illatã a Doc. in lra. nõ pt esse beatitudo. vt scz est adeptio summi boni sine delectatõne ꝯcomitante.

Duplex q̃õ. Ibi em̃ est questio de qua potẽtia intelligat. Et iterũ si g aliquã potẽtiã adeptio summi boni esset sine delectatõe. An tunc q̃s esset beatus. ¶ Ad pmũ Capreo. in pmo. dis. p. q. p. in solutõne quarti ꝯtra quartã ꝯclusionẽ. non pfert aliquã sententiã. In quarto etiã dis. xlix. q. q̃ in solutõne quinti ꝯtra pmam ꝯclusionẽ. ꝯditionalr loq̃tur. vt patz intuenti. Sed Alphonsus in pmo dis. p. q. vij. arti. q. ꝯclusione pma. ponit q̄ de potentia dei absoluta possit deus facere vt q̃s videat ꝛ nõ delectet. Et hoc pbat quattuor vijs. Nã nõ implicat. q̄ pus absolutũ nõ idẽ essentialr alteri. nec terminus dependentie alterius possit g diuinã potentiã sine ipo esse. Et scdo. q2 visio in nullo genere intrinsece a delectatõne depẽdet. Tertio q2 causa libere causans pt influere absq̃ ꝯtradictõne in effectũ priorem ꝛ nõ posteriorẽ. ꝛ pserum. q2 sunt actus diuersarum potentiarum. Nec sequũtur se omnino sicut passio ppria ꝛ suũ subiectũ. quia passio cõsequit suũ subiectũ g naturalẽ resultatõem sine actõe media. sed delectatio seq̃tur operatõem. sic q̄ ipa elicitur ab appetitu. Poterit g̃ deus intellectũ facere videre. ꝛ voluntatem nõ facere delectari. ¶ Et preterea nõ dependet accidẽs a substãtia minus q̃z visio a delectatõne. Et tñ pt deus facere accidens sine subiecto. igit ꝛ visionẽ sine delectatõne. Istis aũt non ꝯtrariatur dicti Doc. sanc. in lra. Nam ipe loquẽs modo peripathetico. dt id nõ posse esse. q̃d nõ pt fieri p potentiã intrinsecã ꝛ dei ordinatã. Quia nõ est in potẽtia beati q̄ nõ delectet in adeptõne summi boni. q2 naturã mutare nõ pt. q̃ hz q̄ in summo bono habito sit maxima delectatio. Cum quo stat q̄ de⁹ miraculose ꝛ de potẽtia absoluta pter rõnes tactas visionẽ sine delectatõe ꝯseruare possit. ¶ Ad scdm aũt scz. q̄ si vidẽs nõ delectaret an esset beatus Patz solutio ex dictis. q. pce. ꝛ ex Capreolo. vbi statim. Quia si beatitudo capit p summa pfectõne. sic est beat⁹. Si aũt capit vt includit oia bona formalr. sic nõ est btũs nisi virtualr. q2 ad talẽ visionẽ nata sunt ꝯsequi oia bona. vt ostẽdit Doc. san. 3° ꝯtra gent. c. lxiij. Et esset btũs essentialr pmo mõ. sed nõ accidentalr.

Amissio possit eẽ sine fruitione.

¶ Nota q̄ multi actus volũtatis req̃runt ad btitudinẽ. licet nullus eor sit essentialr btitudo. Req̃rit em̃ ad eã pambulanter ꝛ dispositiue. amor finis virtutis gratuitus. Req̃ritur etiã actus q̄ est delectatio de deo habito. Et de illa loq̃tur Doc. in corpe. Exigit etiã delectatio ꝛ gaudiũ correspondes amori dei amicitie. q̃d est de bono diuino in se ꝯsiderato. Et hoc ꝯcomitat beatitudinẽ ꝛ facit ad rectitudinẽ volũtatis. vt patebit infra. ar. viij. Et hic preq̃rit ad beatitudinẽ sicut ꝛ amor dei in se. Et gaudium de bono diuino in se est laudabilius. Gaudiũ aũt de deo habito est honorabili⁹ tanq̃z ꝯsequẽs immediate beatitudinẽ. ꝛ est quietatiũ appetitus fm rõnem specie sue. nõ aũt pmum.

Argumẽtũ in cõtrariũ

Cõfirmat cõclusionez responsiuã. Et intelligit q̄ btitudo est gaudiũ de veritate. q2 scz gaudiũ ꝯseq̃tur cognitõem veritatis. que est tota merces. Unde nõ est mens btĩ Augustini. q̄ gaudiũ sit essentialr beatitudo. capiendo btitudinẽ p summa pfectõne. Quia hoc est ꝯtra aliud dictũ suũ. q̃n dt q̄ visio est tota merces. i. pfecta tñ q̃z maxima pfectio

¶ Ad pmum ergo dõm. q̄ ex hoc ipo q̄ merces alicui reddit volũtas merentis requiescit q̃d est delectari. vnde in ipa ratione mercedis reddite. delectatio includitur.

¶ Ad maiorẽ. Uisio ẽ tota merces ꝯceditur. sz mercedes accepta ꝛ q̃etãs. q̃ q̃etatio est delectatio. ergo nihil redditur pter mercedem cũ sui acceptatõne ꝛ q̃etatõne pcise sumpta. ergo sola visio ꝛc. Negat ꝯña. Unde Doc. sanc.

tangit virtualr glosam maioris. ꝛ negat ꝯsequentiā. q̄a in mercede includit delectatio. Scḋo. visio ē tota merces essentialis ꝛ substātialis. sed nō tota merces ꝯcomitans accidētalis. Ad minorē. beatitudo essentialis est merces essentialis. id est summa pfectio. g̃ nihil ꝛc. Uel nihil reqritur qḋ ptineat ad essentiam beatitudinis vno mō accepte. tn̄ reqrit̃ sicut ꝯsequēs. ❡ Et aduerte q̄ nō opoꝛtz. q̄ si pmiū ꝛ merces vt sic respicit volūtatē. q̄ ergo sit eius actus. sed seqtur q̄ est eius obiectū. Dictū est eīn supra q̄ eo ipo q̄ beatitudo etiā formalis est obiectū volūtatis. q̄ nō est actus eius. ❡ Aduerte etiam q̄ Scotus in quarto. dis. xlix. q. iiij. in solutōne rationū pncipaliū Exponit istā auctoritatē bti Augustini glosa. q̄ est ꝯtra tertiū. videlicet q̄ visio est tota merces hois intelligentie. sed nō merces summatotius hois. Sed est expresse ꝯtra Augusti. illa glosa. Cū habeat q̄ hec ꝯtemplatio pmittit̃ nobis. sicut oim actionū nostrarum finis. vt allegauit Doct. ar. qnto. q̄sti. p̄ce. in argumento in ꝯtrariū. Quare nō solum intelligētie hois. sed totius hominis visio est merces ꝛ finis

❡ Ad secundū dōm. q̄ ex ipa visione dei causat̃ delectatio. vnde ille q̄ deum videt delectatōne indigere nō potest.

❡ Negat̃ ꝯña. q2 q̄ videt deū nō eget delectatōne. sꝫ eam statim hꝫ. q2 egere est carere re aliqua nec habere sufficiens pncipiū eius in se vel in amicis. Dictū est aūt. q̄ gaudium est ex natura rei q̄ videt ꝛ necessario delectat̃. Unī Doc. sanc. tangit interemptōem ꝯñe.

❡ Ad tertiū dōm q̄ delectatio ꝯcomitans operationē intellectus nō impedit ipam. sed magis eam cōfoꝛtat. vt dr̄ in. x. ethi. Ea eīn q̄ delectabilr̄ facim⁹ attentius ꝛ pseuerantius operamur. delectatio aūt extranea impedit operatōem quādoq̄ qdem ex intentōnis distractōne. quia sicut dictū est. ad ea in q̄bus delectamur magis intenti sum⁹. et dum vni vehementer intendimus. necesse est q̄ ab alio intentio retrahatur. Quandoq̄ aūt etiā ex ꝯtrarietate sicut delectatio sensus ꝯtraria rōni impedit extimatōem prudentie magis q̄ speculatiui intellectus

❡ Ad minorē distinguit̃ de delectatōne. q2 si intelligit̃ de delectatōne ꝯcomitāte. negat̃. Sed si intelligit̃ de delectatōe ꝯtraria recte estimatōni Prudētie in pticulari digibili ꝯcedit̃. ꝛ sic pcedit pbatio minoris. sꝫ talis nō est delectatio ad btitudinē reqsita. sed pmo mō. q̄ pbat. Et lr̄a mendosa est. sꝫ debet eē Extimatōem practici intellect⁹ vel prudētie. q2 intellect⁹ speculatiu⁹ nō v̄sat̃ circa agibilia in q̄bꝫ delectatio ꝯtrariat̃ ꝛc. Uide infra. q. xxxiij. ar. iij. et. iiij. ꝛc. Et delectatio extranea impedit etiā intellectū speculatiū ꝛ practicū p viā distractōnis ꝛ impedimenti. sed delectatio inordinata p viā ꝯtrarietat̃ est cōtra intellectū practicū tm̄. videlicet practicū ꝛ prudētialē q̄ prequirit bonū affectum

❡ Utrū delectatio sit pncipalius in beatitudine vel visio.

B AD secundū sic pceditur. Uidetur q̄ delectatio sit pncipalius in beatitudine q̄ visio. delectatio eīn vt dr̄ in. x. ethi. est pfectio operatōnis. sed pfectio est potioꝛ pfectibili. ergo delectatio est potioꝛ operatōne intellectus que est visio. ❡ P. illud ppter qḋ aliquid est appetibile est potius. sꝫ operatōes appetunt̃ ppter delectatōem ipsarum. vnde ꝛ natura in operatōnibꝫ necessariis ad ꝯseruatōem indiuidui ꝛ speciei delectationem apposuit. vt huiusmodi operatōnes ab aīalibus nō negligant̃. ergo delectatio est potioꝛ in beatitudine q̄ operatio intellectus que est visio. ❡ P. visio respondet fidei. delectatio aūt siue fruitio charitati. sed charitas est maioꝛ fide. vt dr̄ Aplus prima ad Coꝛinth. xiij. ergo delectatio siue fruitio est potioꝛ visione. ❡ Sed contra. causa est potioꝛ effectu. sed visio est causa delectatōnis. ergo visio est potioꝛ q̄ delectatio.

❡ Habito. q2 delectatio de summo bono habito reqrit̃ ad beatitudinē. hic compat eā ad visionē. an sit ea pncipalioꝛ. ❡ Nota p fundamēto dicēdorum ex Doc. sanc. in qrto. dis. xlix. ar. qrto. q̄sti. 3ª. ad scḋm Ut hic q̄ q̄ implicite in solutōne ad pmū innuit̃. q̄ dr̄ña est inter pfectōem essentialē q̄ dat spēm rei. ꝛ inter pfectōem q̄ superuenit rei ꝯstitute in specie. Quia ad pmā ordinat̃ pfectibile sicut ad finem vt materia ad formā. Materia eīn ē ppter formā. sed pfectio accidētalis ecōtrario ordinat̃ in pfectibile sicut in finem. vt scꝫ pfectibile p ipam eē pfectū habeat. ❡ Nota etiā vt tangit̃ in solutōne ad scḋm. et expressius hꝫ Doc. sanc. tertio ꝯtra gentes. c. xxvj. in octaua rōne. Delectatio nihil aliud eē videt̃. q̄ qetatio voluntatis in aliquo bono ꝯueniēti. Sicut aūt hō p voluntatē inclinat̃ in finem ꝛ qetatur in illo. ita corpa naturalia hn̄t īclinatōes naturales in fines pprios. q̄ qdem qetant̃ fine iam adepto. Ridiculū aūt est dicere q̄ finis motus corpis grauis nō sit esse in loco pprio. sed qetatio inclinationis qua in hoc tendebat. Si eīn hoc natura intēderet vt inclinatio qetaret̃ nō daret eam. dat aūt eā vt per hoc in locū pprium tēdat. Quo ꝯsecuto. quasi fine. sequit̃ inclinatōnis qetatio. Talis vero nō est finis. sed ꝯcomitans finem. Nec g̃ delectatio est finis. sed ꝯcomitās finē. hec ille. Patꝫ ex his q̄ delectatio ordinat̃ in visionē ꝛ cōsecutōem dei vt in finem. q2 facit vt vidēs attētius videat ꝛ sine tedio. Et sic erit pfectio visionis accidētalis. vt Doc. ibidē ostēdit in solutōne pmi. Patebit etiā infra q̄ operatio quā delectatio ꝯsequit̃ est eius causa aliquo mō effectiua. His pmissis videndū ē facilius de corpe

❡ Respondeo dōm q̄ istā questionē mouet phus in. x. ethi. ꝛ eam insolutā dimittit. sed si qs diligenter ꝯsideret ex necessitate opꝫ q̄ operatio intellect⁹ q̄ est visio sit potioꝛ delectatōne. delectatio eīn ꝯsistit in quadā qetatōne volūtatis. q̄ aūt volūtas in aliq̄ quietetur nō est nisi ppter bonitatē eius in quo qetatur. si g̃ volūtas qetat̃ in aliqua opatione ex bonitate opatōnis pcedit qetatio voluntatis

❡ Doc. in pncipio refert quō phus se habuerit circa hanc questionē. q2 nihil circa eam determinauit. sed eam insolutā reliquit. Deinde aūt d. sanc. suā sententiā ponit tali ꝯclusione misiua. Operatio intellectus q̄ est visio est potioꝛ delectatōne. Hanc ꝯclusionē formalr̄ nō deducit D. sanc. in corpe. sꝫ p argumentū in ꝯtrariū. Cuius minorē tn̄ Doc. deducit duabꝫ rationibꝫ virtualr̄. Scḋam ponit ibi. Nec volūtas ꝛc. Arguit̃ g̃ sic ex argumento

Glosa Scoti ꝯ tertiū.

in ꝯtrariū ꝓ ꝯclusione. Causa potior est suo effectu (presertim si sit effectiua ꝛ finalis) sꝫ visio est cā delectatōis. scꝫ effectiua ꝛ finalis. ergo ꝛc. Maior relinquitur nota. Minor ꝓbat̃ p̄mo sic. Quia volūtas in aliquo qetat̃ nō est nisi ꝓpter bonitatē ei⁹ in quo qetat̃. sꝫ delectatio ꝯsistit in q̄dā qetatione volūtatis. ergo si volūtas qetat̃ ꝛ delectat̃ in operatōne ex bonitate operatōis ꝓcedit (videlicet sicut ex cā motiua ꝛ suo modo effectiua delectatōis) Et sic ergo minor vera. ꝙ visio est cā delectatōnis inq̄ntū est optima operatio. hoc aūt hꝫ inq̄ntū est ꝯiunctio p̄ma ꝛ nobilissima ad deum. Sic eñ hꝫ maximā bonitatē. q̄ mouet volūtatē ad delectatōem. qꝛ ꝛ bonitas illius visionis vt est habitio summi veri. simil̄ videt̃ a beato. Visio eñ beatifica q̄ ē p̄ncipalr̄ dei ꝛ p̄mario. est etiā visio sui scd̄ario. De h̄ Capreolus in tertio. dis. xiiij. q. p̄. ad p̄mū ꝯtra p̄mā ꝯclusionem scd̄o loco. Visio (inquit) beatifica. est dei sicut p̄ncipalis obiecti. ex qua parte beatificat formalr̄. Similiter eadem visio est visio sui metipe facto ꝛ vt nunc. nō tñ necessario quin oppositū possit ꝯtingere. ꝛ ex illa parte q̄ visio dei est visio suimet. nō est beatifica essentialr̄. sed forte accidentalr̄. hec ille vide ibidē. Quia aūt cognitio visionis p̄requirat̃ añ delectatōem vel fruitōem. habet̃ infra in materia de delectatōe. ¶ Nota ꝙ q̄muis act⁹ intellectus nō sit totalis causa delectatōis. vt Scotus arguit in q̄rto. dis. xlix. q. iiij. in q̄stione a latere. tñ est cā simplr̄ p̄or. a qua actus volūtatis dependet. Est p̄terea nō solū ratio efficiendi actus volūtatis simplr̄ p̄or. sed ē etiā cā motiua vt appꝛ̄hendit̃ tanq̄ summe bonus. ꝛ cū hoc vt patebit cā finalis. Priora aūt simplr̄ ꝛ minus dependentia in entibꝫ sunt simplr̄ p̄ora. Quare Doc. ex hoc ꝙ act⁹ intellectus est simplr̄ p̄or ꝛ cā in suo gn̄e delectatōis bene ꝓbat ei⁹ nobilitatē sup̄ actū volūtatꝭ. Deinde ibi

¶ Nec voluntas querit bonū ꝓpter qetatōnem sic eñ ipe actus volūtatis esset finis. qđ est cōtra p̄missa. Sed ideo querit ꝙ quietet̃ in operatōne. quia operatio est bonū eius. vnde manifestū est ꝙ p̄ncipalius bonū est ipa operatio in qua quietat̃ volūtas q̄ꝫ qetatio voluntatis in ipso

¶ Ponit virtualr̄ scd̄am rōnem ꝓ minore p̄ncipali soluens vnā obiectōem. Posset eñ aliq̄s dicere. ꝙ voluntas q̄rit visionē ꝓpter delectatōem. ꝛ ita. licet visio sit aliquo mō cā effectiua. tñ delectatio est cā finalis que est simplr̄ nobilior. Hoc Doc remouet sic arguendo. volūtas nō q̄rit bonū ꝓpter qetatōem. sed q̄rit ꝙ qetet̃ in operatōne. qꝛ operatio est bonū eius. s. qetatōnis. ꝛ ita manifestū ꝛc. Añs patꝫ. qꝛ si volūtas q̄reret bonū. s. operatōnē ꝑfectā ꝓpter qetatōem. tūc actus volūtatis esset finis. sꝫ hoc ostensum est eē falsum. igit̃ ꝛc. Querit̃ ergo qetatio a volūtate ꝓpter bonū eius. id est ꝓpter id qđ est sibi rō bonitatis. a quo dependet effectiue. Et ad qđ ordinatur vt ad finem. sicut ꝑfectio accidētalis ad ꝑfectibile suū. Ideo eñ delectat̃. qꝛ hꝫ bonū ꝑfectum ꝛ delectat̃ vt decora ꝛ attenta magis sit operatio. ¶ Et nota ꝓpter Scotū q̄ supra dicta sunt. q. p̄ce. ar. q̄rto. Quia voluntas magis vult actū intellectus q̄ꝫ ꝓprium vt deliberata Licet vt natura magis velit actū ꝓpriū. Vide Doc. san. ꝯtra genti. supra in septima rōne. q̄ valet ꝓ hic dicꝭ. vbi ostendit naturā ordinasse delectatōem ꝓpter operatōem sicut ꝓpter finem. igit̃ ꝛ in recto ordine homis delectatio ordinat̃ in operatōem. Quare sicut in natura operatio est bonū delectatōnis (id est ꝓpter qđ delectatio est constituta) ita ꝛ operatio intellectus est ꝓpter quā ex natura rei. ꝛ a volūtate ordinata delectatio appetitur. ¶ Aduerte etiā. qꝛ nec Scotus ipe supra in q. vij. in solutōnibus ponit istam vlterr̄ saluare. ꝙ p̄ora generatōne sint impfectiora. Conuicit eñ rō ipa. qꝛ accidens posteri⁹ est substantia. ꝛ tamē substātia nō est imꝑfectior. Nec verū est. ꝙ in eodē ordine qđ est p̄us sit imꝑfectius. qꝛ simplr̄ p̄ora sunt ꝑfectiora. vt hꝫ Doc. sanc. p̄. p̄te. q. lxxxj. arti. iij. ad scd̄m. Sic ergo actus intellect⁹ est simplr̄ p̄or sicut cā. et actiuū respectu volūtatis. ꝛ nō tm̄ p̄or gn̄atōe Nec opꝫ ꝙ inter actus ordinatos ad idem obiectū ꝙ p̄or sit imꝑfectior. imo si est p̄or. nō tantū generatōne erit simplr̄ ꝑfectior. vt in ꝓposito.

Argumentū in cōtrariū

Vt patuit. probat conclusionem responsiuā.

¶ Ad p̄mum ergo dicēdū. ꝙ sicut p̄hus ibidē dicit. delectatio ꝑficit operatōem. sicut decor iuuentutē q̄ est ad iuuentutē ꝯsequens. vnde delectatio est q̄dā ꝑfectio cōcomitans visionē. nō sicut ꝑfectio faciens visionē in sua specie ꝑfectā esse.

¶ Ad maiorē. delectatio est ꝑfectio accidētalis ꝯsequens spēm sui ꝑfectibilis. habens suā bonitatē ꝛ appetibilitatē a suo ꝑfectibili. Nō eñ appetit̃ nisi qꝛ bona. nec bona nisi qꝛ de tali operatōne. vt ostendit Doc. sanc. contra genti. supra in sexta rōne ¶ Ad minorē patuit. qꝛ vniuersalr̄ falsa est. nā ꝑfectio ꝯsequens spēm ꝛ accidentalis ordinat̃ in suū ꝑfectibile. Quare negat̃ ꝯña.

¶ Ad scd̄m dicēdū. ꝙ appꝛ̄hensio sensitiua nō attingit ad cōmunē rōnem boni. sed ad aliqđ bonū particulare qđ est delectabile. ꝛ ideo s̄m appetitū sensitiuū qui est in aīalibus operatōnes queruntur ꝓpter delectatōem. sed intellectus appꝛ̄hendit vniuersalē rationem boni ad cuius ꝯsecutōem seq̄tur delectatio. vnde p̄ncipalius intendit bonū q̄ꝫ delectatōnem. ꝛ inde est ꝙ diuinus intellect⁹ q̄ est institutor nature delectatōes apposuit ꝓpter operatōnes. nō est aūt aliq̄d extimandū simplr̄ s̄m ordinē sensitiui appetitus. sꝫ magis s̄m ordinē appetitus intellectiui.

¶ Ad minorē dico. ꝙ est vera de appetitu sensitiuo. qꝛ iste nō extendit se nisi ad bonū delectabile. qđ ꝛ querit ꝓpter delectatōem. sed negat̃ de appetitu intellectiuo. q̄ se extendit ad cōmunē rōnem boni. ꝛ ad bonū in quo tota rō boni inuenit̃. Et talis appetitus q̄rit bonū ꝛ eius habitōem ꝓpter seipam. sed delectatōem ꝓpter bonū Sic intellectus diuinus q̄ intendit p̄mo bonū diuinū qđ ē bonum extrinsecū vniuersi. ꝛ deinde bonū intrinsecū vniuersi. s. ordinē ꝛ ꝯseruatōem vniuersi ordinauit delectationes que apud appetitū sensitiuū p̄ncipalr̄ q̄runt̃ in ipsas operatōnes ꝑ quas ꝑueniūt ad bonū vniuersi. Similiter appetitus humanus. qꝛ natus est ꝑuenire ad bonum ꝑfectū ꝑ operatōem suam. ideo delectatōnem ordinauit in operatōnem q̄ ꝯiungit ipm summo bono. Quare negatur ꝯña. qꝛ aliq̄d iudicandū ē s̄m appetitū intellectiuū magis q̄ꝫ sensitiuū. Scd̄o dr̄ ad minorē. ꝙ licet delectationes ꝑsertim sensibiles appetantur ab appetitu sensibili p̄ncipalr̄. tamē etiā in ipis naturalibꝫ ꝛ sensitiuis eñ sunt delectatōes ꝓpter operatōnes. ꝛ nō econtra. vt ondit D. sanc. p̄° ꝯtra genti. c. xxvj. in. vij. rōe. Quare negat̃ ꝯña.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ charitas nō q̄rit bonū dilectū ppter delectatōem. sed h̄ ē ei ꝯsequens vt delectet in bono adepto qđ amat. ꝛ sic delectatio nō r̄ndet ei vt finis. sȝ mag̃ visio p quā p̄mo fit ei p̄ñs

¶ Ad maiorē p̄mo. nō ē oīno sil̄e de visione respectu fidei. ꝛ fruitōe respectu charitatis. q2 visio corr̄ndet fidei sicut succedēs sibi in eodē subiecto. sed nō r̄ndet sibi sicut actus fidei. sȝ ē actus intellect⁹ mediante lumine glorie. Fruitio aūt corr̄ndet charitati vtroq; mō. q2 charitas q̄ hic ē manet in patria. sȝ ꝯsumata q̄ dicit fruitōem capiēdo p actu. ¶ Scđo dr̄. q̄ qñ dr̄ visionē succedere fidei. nō intelligit̄ solū de visione q̄ ē btitudo eēntialr̄. sȝ de visione q̄ ē dos. s. ornat⁹ disponēs aīam ad ꝯiunctōem ad deū ꝛ est lumen glīe. Simil̄r fruitio succedēs charitati. accipit̄ p habitu q̄ ē charitas ꝯsummata vt p̄t haberi ex P. sanc. in q̄rto. dis. xlix. q. iiij. ar. v. q̄sti. p̄ª. Tertio dr̄ loquēdo de visione ꝛ fruitōe. vt sunt act⁹ ptinētes ad beatitudinē. q̄ visio r̄ndet fidei. sicut essentia btitudinis. ꝛ essentialr̄ btitudo. sȝ fruitio r̄ndet charitati nō sicut p̄ncipale q̄situ. sȝ sicut ꝯsequēs ad p̄ncipale q̄situ. Quia charitas p̄ncipalr̄ q̄rit h̄re ꝛ adipisci amatū ad quā adeptionē ꝯsequitur delectatio. habitio aūt dei est p visionē. Quare visio est finis charitatis. Ad minorē. vcq; charitas est maior fide. sȝ intellect⁹ ꝛ lumē glīe sunt nobiliora q̄ volūtas ꝛ charitas. Quare neget̄ ꝯña. q2 visio succedit fidei. nō sicut act⁹ ei⁹. sȝ solū in eodē subiecto. sȝ visio est act⁹ luminis glīe qđ maius ē charitate. Vñ argumētū imaginat̄ q̄ visio debeat correspōdere fidei fm modū pfectōis. qđ nō oportȝ. P. r̄ndet ad scđaȝ p̄tē maioris

C ¶ Utrȝ ad btītudinē req̄rat̄ ꝯp̄hensio.

AD tertiū sic pcedit̄. Videt̄ q̄ ad btītudinem nō req̄rat̄ ꝯp̄hēsio. dr̄ eni Aug⁹. ad paulinā de videndo deū. Attingere mente deū magna ē btītudo. ꝯp̄hendere aūt ē impossibile. g̃ sine ꝯprehēsione ē btitudo. ¶ P. beatitudo ē pfectio hōis fm intellectiuā ptē in qua nō sunt alie potētie q̄ intellect⁹ ꝛ volūtas. vt in p̄mo dictū ē. sȝ intellect⁹ sufficiēter pficit̄ p visionē dei. voluntas aūt p delectatōem in ipo. g̃ nō req̄rit̄ ꝯp̄hensio tanq̄ aliqđ tertiū. ¶ P. btītudo in opatōe consistit. opatōnes aūt determinant̄ fm obiecta. obiecta aūt generalia sunt duo. verū ꝛ bonū. verū corr̄ndet visioni. ꝛ bonū corr̄ndet dilectōi. g̃ nō req̄rit̄ cōprehensio q̄si aliqđ tertiū. ¶ Sȝ ꝯtra ē qđ Ap̄ls dr̄ p̄. ad Corinth. ix. Sic currite vt ꝯp̄hendatis. sȝ sp̄ualis cursus terminat̄ ad btītudinē. vñ ip̄e dr̄. ij. ad Timoth. vlt. Bonū certamē certaui. cursum ꝯsumaui fidē seruaui. in reliq̄ reposita ē mihi corona iusticie. g̃ ꝯp̄hensio req̄rit̄ ad btitudinē

p̄. p. q. lxix. vsq; ad q̄sti. lxxiij. inclusiue

¶ Hic inq̄rit de q̄dā alio ꝯp̄hendente tā visionē q̄ delectatōem. scȝ de ꝯp̄hensione ¶ Nota aūt p intellectu q̄siti. q̄ visio fruitio ꝛ ꝯp̄hensio p̄nt dupl̄r accipi. vt p̄t haberi ex P. san. in q̄rto. dis. xlix. q. iiij. ar. ij. ꝛ. v. Uno mō vt sunt dotes. videlicet habitualr̄. sic q̄ visio capiat̄ p lumine glīe. fruitio vero p charitate ꝯsumata. ꝯp̄hensio aūt p habituali tentione. q̄ importat remotōem eorū q̄ impediebāt ne mens ꝯiungeret̄ deo. Alio mō accipiūtur ista actualr̄. s. q̄ visio capiat̄ p actu videndi deū. q̄ est ipa btitudo essentialr̄. ꝛ fruitio p ipa delectatōe q̄ est p se accidens btitudinis. Cōprehensio vero p habitudine voluntatis ad deū iam p̄sentē p visionē. ꝛ vt opponit̄ insecutioni volūtatis p spem. Primo mō fm P. ibidē. nō sunt partes btitudinis. sȝ ordinant̄ magis ad btitudinem q̄ sint in beatitudine. Scđo aūt mō ptinent ad beatitudinem essentialr̄ vel ꝯsequēter. Et q̄uis vtroq; mō succedant theologicis virtutib⁹ Tamē P. sanc. in hoc articulo magis videt̄ loq̄ de ipis. scđo mō vt patȝ circa finem. Simil̄r oportet q̄ ꝛ de ꝯp̄hensione loquat̄, vt ē habitudo volūtatis ad deū p̄sentē p visionem beatificā. vt aūt ista nomināt dotes p̄intelligunt̄ beatitudini. Nec obstat q̄ h̄ querit̄ de req̄sitis ad beatitudinē. q2 ꝛ fruitio ꝛ ꝯp̄hensio req̄runtur. de qua ꝯp̄hensione hic q̄ritur ex intentōe. Vñ et P. loquēdo etiā de visione nō dr̄ q̄ req̄rat̄. sed dr̄ q̄ tria ꝯcurrant ad beatitudinē. innuēs q̄ visio vt hic loq̄t̄ nō req̄rat̄ sicut extrinsecū beatitudini. sȝ sicut essentialr̄ beatitudo. Vñ posset dici q̄ P. loq̄tur hic de istis vt correspondent actib⁹ fidei. spei ꝛ charitatis. ꝛ ita etiā accipit actualr̄. sȝ in q̄rto vbi loq̄tur de dotib⁹ intelligit ista respondere habitib⁹ fidei spei ꝛ charitatis

Cōp̄hensio dupl̄r.

¶ R̄ndeo dōm. q̄ cū btītudo ꝯsistat in ꝯsecutione vltimi finis. ea q̄ req̄runt̄ ad btitudinē sunt cōsideranda ex ipo ordine ad finē. ad finē aūt intelligibilē ordinat̄ hō. partim q̄dē p intellectū. partim aūt p volūtatē. p intellectū q̄dē inq̄ntū in intellectu p̄existit aliq̄ cognitio finis impfecta. Per volūtatē aūt p̄mo q̄dem p amorē q̄ est p̄mus motus volūtatis in aliq̄d. scđo aūt p realē habitudinē amātis ad amatū. q̄ q̄dem p̄t eē triplex. q̄nq; eni amatū ē p̄ñs amanti. ꝛ tunc iam nō querit̄. q̄nq; aūt nō est p̄ñs. sed impossibile ē ipm adipisci. ꝛ tunc etiā nō querit̄. q̄nq; aūt possibile est ipm adipisci. sȝ est eleuatū supra facultatē adipiscentis. ita vt statim haberi nō possit. ꝛ hec est habitudo sperātis ad speratū. q̄ sola habitudo facit finis inq̄sitōnem. Et istis tribus r̄ndent aliqua in ipa beatitudine.

¶ Doc. p̄mo deducit quandā ꝯclusionē fundamentalē. Scđo eandē magis explicat. ꝛ ex ea infert statim cōclusionē responsiuā fecit dā plus q̄ q̄situ sit ppter pfectionem doctrine. ibi. Nā pfecta ꝛc̄. Conclusio fundamentalis est. Istis trib⁹. s. cognitōni intellectus in via. ꝛ dilectioni ꝛ spei volūtatis r̄ndent aliq̄ in ipa btitudine. Et nota in ipa btitudine. g̃ nō loquit̄ de trib⁹ dotib⁹ que nō sunt in beatitudine. Probat̄. ea q̄ req̄runt̄ ad beatitudinem. sunt ꝯsideranda ex ipo ordine ad finem. id est. his q̄ ordināt in via in btitudinē correspōdent aliq̄ in ipa cōsecutōne finis. Sȝ ad finē intelligibilē hō ordinat̄. scȝ in via. tāq̄ p q̄ disponit̄ ꝛ meret̄ beatitudinē. partim p intellectū. partim p voluntatē. ꝛ hoc dupl̄r. s. per amorē. ꝛ per realē habitudinē. id est tendentiā ad ꝯsecutōem realem finis. g̃ illis trib⁹ ꝛc̄. Maior patȝ. q2 beatitudo ꝯsistit in ꝯsecutōne vltimi finis. g̃ sequitur maior. q̄ ea q̄ req̄runtur ꝛc̄. tenet ꝯña. q2 ea q̄ ordināt ad finē correspondēt his q̄ sunt in ꝯsecutōne finis. q2 merito respondet p̄miū. Et dr̄ P. sanc. ea q̄ req̄runt̄. q2 loq̄tur in generali de ꝯcurrentib⁹ ad beatitudinē. sed cū in fine loq̄tur etiā de visione dr̄ q̄ ꝯcurrat. Minor declarat̄ in lr̄a clare. Cōsequēter ibi

¶ Nā pfecta cognitio finis rñdet imperfecte. Presentia vero ipius finis rñdet habitudini spei. Sz delectatio in psentia ɔseqˀ dilectionē. vt sup dictū est. et iō necesse ē ad btitudinē ista tria ɔcurrere. s. visionem q est cognitio pfecta intelligibil' finis. ɔphensionē q iportat psentiā finis. delectatōem vl' fruitōem q importat qetatōem rei amātis in amato. ar. pmo

¶ Explicat pdictā ɔclōnē fundamētalē vt in lr̄a. et infert rñsiuā talē. necē ē ad btitudinē ista tria rc̄. in lr̄a vsqz in finē. Ista ɔclo plus rñdet qȝ qsitū est (Et tñ nō dr qȝ hec tria reqrunt. sz ɔcurrūt rōe dicta) pbat. Perfecta cognitio finis rñdet imperfecte. vt in pncipio lr̄e añ ɔclonē ḡ ɔclo vera. Añs pz ex dictis. Tenet ɔn̄a. qr pfecta cognitio ē visio. psentia vero ipius finis ē ɔphensio. ⁊ delectatio ē fruitio. igit rc̄. ¶ Nota āt qȝ qūuis theologicis q habent in via succedāt ista tria. nō tñ oportz qȝ in oibȝ essentialr ɔsistat btitudo. sz in maximo inter ea qd est pma ⁊ nobilissima ɔiūctio ad deū. Vñ Scot' in qrto. q. v. ad qntū. dr nō oē qd succedit vtutibȝ theologicis in via vel actibȝ eaꝝ ē de eēntia btitudinis. sz tñ vnus actus pfectissim'. Ideo esto tertio sit act' volūtatis succedens actui spei. nō sequit qȝ in ipa ɔsistat btitudo. sz sufficit qȝ ipa comitet btitudinē. hec ille

Argumētū in cōtrariū

Cōfirmat ɔclonē rñsiuā q ad tertiā pte q directe rñdet qsito.

¶ Ad pmū ḡ dōm. qȝ ɔphensio dr dupl'r. Uno inclusio cōprehēsi in ɔphendēte. ⁊ sic oē qd ɔphenbil' a finito ē finitū. vn̄ h mō de' ɔphendi nō pt ab aliq intellectu creato. Alio ɔphensio nihil aliud noiat qȝ tentionē alicui' rei q iā psentialr habet. sicut aliqs insequēs aliquē dr eū ɔphendere qn̄ tenet eū. ⁊ h mō ɔphensio reqrit ad btitudinē.

¶ Ad scdam pte auctoritatis rñdet D. p distinctōem qr ɔphensio capit dupl'r. Uno p inclusione totali in eē nature vl' intelligibili. ⁊ sic ɔphensio nō reqrit. nec ē possibil' cuicūqz creature respectu dei. Alio accipit p tentōe. et sic loqmur. Et sic ē btis possibil'. Quare negat ɔn̄a loquēdo de ɔphensione scdo mō. Unde de ista solone d. sanc. in p. pte. q. xii. ar. vii. ad pm. Vñ d. sanc. sup aplm ad Philip. iii. lectōe. ii. dr ɔphendere ē includere. Sicut dom' ɔphendit nos. Itē attingere ⁊ tenere rc̄.

¶ Ad scdm dōz. qȝ sicut ad volūtatē ptinet spes et amor. qr eiusdē ē amare aliqd ⁊ tendere in illud nō habitū. ita etiā ad volūtatē ptinet ɔphensio ⁊ delectatio. qr eiusdē ē hr̄e aliqd ⁊ qescere in illo

¶ Ad scdam pte minoris negat qȝ volūtas sufficienter qetat p fruitōem sine ɔphēsiōe. qr nō qesceret nec delectaret sine ɔphēsione Vñ sicut ad volūtatē ptinet i via amor ⁊ spes. ita in patria ɔphēsio ⁊ fruitio. Vñ delectatio nō excludit ɔphēsionē. sz eā preqrit. qr eiusdē ē hr̄e aliqd ⁊ qescere in illo

¶ Ad tertiū dōm. qȝ ɔphensio nō est aliq opatio pter visionē. sz qdā habitudo ad finē iā habitū. vñ etiā ipa visio vel res visa q psentialr adest. obiectum cōprehensionis est.

¶ Maior vera. qȝ btitudo essentialr ɔsistit i opatōe tñ multa reqrunt ātecedētet ⁊ ɔsequētēt ad btitudinē q nō sunt opatōes. sz dispōes ad illa opatōem. vel etiā ɔsequentia ad ipam. Ultra ɔcedit. qȝ opatōes distinguunt sm obiecta. ɔcedo etiā qȝ obiecta actuū sunt duo. ḡ rc̄. Uerz nō reqrit qsi aliqd tertiū absolutū qd sit act'. reqrit tñ sicut tertiū qd ē habitudo volūtatis ad finē habitum. Cui' qdē habitudinis obiectū ⁊ terminus' vt dicit est res visa. terminus' vero q. ē ipa visio. Vñ ɔphensio nō hr aliud obiectū qȝ fruitio. sz tñ est aliud qȝ fruitio ipi psuppositum Quia ordine nature volūtas pus tenet. ⁊ hz psentem finē antequā delectetur.

¶ Utrum ad btitudinē reqrat rectitudo volūtatis D

Ad quartū sic pcedit. Videt qȝ rectitudo volūtatis nō reqrat ad btitudinē. btitudo enī ɔsistit in opatōne intellect' vt dictū ē. sz ad pfectā intellect' opatōem q. iii. ar. iiii. nō reqrit rectitudo volūtatis p quā hoies mūdi dicunt. dt enī Aug'. in li. retract. Nō approbo qd in orōne dixi. de' q nō nisi mūdos veꝝ scire voluisti. rñderi enī pt. multos etiā nō mūdos multa scire vera. ḡ rectitudo volūtatis nō reqritur ad btitudinē.

¶ P. pus nō depēdet a posteriori. sz opatio intellectus est por qȝ opatio volūtatis. ḡ btitudo q ē pfecta opatio intellect' nō depēdet a rectitudine volūtatis. ¶ P. qd ordinat ad aliqd tāqȝ ad finē nō est necessariū adepto iā fine. sicut nauis postqȝ puenit ad portū. sz rectitudo volūtatis q ē p vtutē ordinat ad btitudinē tāqȝ ad finē. ḡ adepta btitudine nō ē necessaria rectitudo volūtatis. ¶ Sz ɔtra est qd dr Math. v. Beati mūdo corde qm̄ ipi deū videbūt. et Heb. vltio. Pacē sequimini cū oibȝ ⁊ sctimoniā sine q nemo videbit deum.

¶ Hic ex pdictis colligit qlis sit dispō volūtatis reqsita ad statū btitudinis q importat noie rectitudinis.

¶ Aduerte p intellectu qsiti. qȝ vt patebit infra. q. v. ar. vii. nō ē idē qrere. an reqrat rectitudo volūtatis. ⁊ an reqrunt opa meritoria ex volūtate. Nā plures saluant q nō hn̄t opa meritoria ppria. ⁊ tñ hn̄t rectā volūtatē. sicut pz de pueris q decedūt añ vsum rōis. Silr aia Christi bn̄dicta ɔsequuta fuit btitudinē sine operibȝ pūis. non tñ sine recta volūtate ɔcomitante. Vñ rectitudo volūtatis reqsita ad btitudinē supnaturalē. de q hic loquit. Quid rectitudo volūtatis dr dispōnem debitā ⁊ subiectōnem volūtatis hūane ad deū, pserturm q ē p charitatē. q de' habet sup oia dilect'. Vñ sicut patebit infra. q. xxi. ar. p. Rectitudo in cōi ē p qȝ tendit sm debitā regulā in debitū finē. Sic rectitudo reqsita ad btitudinē supnaturalē. est q volūtas ē debite ordinata in deū sm legē supnaturalē qd fit p hoc. qȝ deus ē sibi dilect' habitu vl' actu sup oia. cū pz. qȝ volūtas auersa p pctm̄ mortale actu vl' habitu. nō ē recta nec disposita ad btitudinē. sz solū volūtas informata charitate. Patz etiā ex his qȝ pueri baptisati sunt recte volūtatis p habitū charitatis. In instāti etiā separatōis aie cū beatificant sil' hn̄t rectā volūtatē actualē. qr diligunt deū actu sup oia. sz nō pus habeāt actū volūtatis. tñ pus hn̄t habitū rectificantē volūtatē. Vide qrto ɔ gētiles. c. xci. vbi ondit qȝ aie statim cū separant beatificant. Quare sensus qsiti est. An reqrat volūtas bene disposita ⁊ ordinata ad deū sub rōne vltimi finis dilectū habitu vel actu. Ita qȝ null' ɔsequat btitudinē nisi sic disposit'. Et qȝ ois q ē in btitudine est sic dispositus

¶ Rñdeo dōm. q rectitudo volūtatis reqrit ad btitudinē ⁊ añcedēter ⁊ ꝯcomitāter Añcedēter qdē q: rectitudo volūtatꝭ ē ꝑpter debitū ordinē ad finē vltimū. Finis āt ꝯpat ad id qđ ordinat ad finē. sicut forma ad materiā. vñ sicut materia non pt ꝯseq formā nisi sit debito mō disposita ad ipam. ita nihil ꝯseqt finē nisi sit debito mō ordinatum ad ipm. ⁊ iō null⁹ pt ad btitudinē ꝑuenire nisi habeat rectitudinem voluntatis.

¶ Doc. videt tali ꝯclōne bimēbri. Rectitudo volūtatis reqrit ad btitudinē añcedēter ⁊ ꝯcomitāter. Et p° ꝓbat pmā cu⁹ ptem. scđo scđam. ibi. Cōcomitāter ⁊c. Quo ad pmā arguit sic. Nihil ꝯseqt finē nisi sit debito mō ordinatū ad ipm. ḡ null⁹ pt ꝑuenire ad btitudinem nisi habeat rectitudinē volūtatꝭ. Tenet ꝯña. q: rectitudo volūtatis ē ꝑpter debitū ordinē ad finē vltimū. igit ꝯña

Propt. quã btitudinem dicat. bona. ¶ Nota circa hāc pbarōeꝫ ꝯñe. q illa ꝑpō ꝑpt. de se nullā dt certā habitudinē Et designat habitudinē magꝭ gnalē q̄ nomē cause. Vñ ⁊ dicim⁹ q linea ē ꝑpter punctū vbi nō ē realꝭ causalitas. Habitudo igit determinata ꝯsti⁹ ꝑpōnis. accipiēda ē fm exigentiā materie ⁊ fm q patit suū casuale cui adiūgit. Et sic in ꝓposito videt dicere habitudinē pncipij formalꝭ. vt sit sensus. rectitudo volūtatꝭ est ꝑpter. i. p debitū ordinē. sicut p pncipiū formale. Vel q: ꝯsistit in debito ordine. q: videlicꝫ coipo q volūtas ē bñ ordinata ad vltimū finem. ex hoc est recta Quare bñ seqt ꝯña a pncipio formali ad suū effectum. Añs pbat. finis ꝯpat ad id qđ ē ad finē sicut forma ad materiā. ḡ sicut materia nō pt ꝯseq formā. nisi sit debito mō disposita ad ipam. ita nihil ꝯseqt ⁊c. vt dt añs. ¶ Attende assumptū hoc p añte. q: tenet silitudinē que sufficit ad ꝓpositū. s. illā. q: sicut nulla materia ꝯseqt formā. nisi ꝑus tpe vel natura disposita. sic finis nō habet nisi p id qđ ē ad finē. vel vt mediū. vel etiā vt subiectum qđ dꝫ ꝯseq ꝑfectiōem finalē sit dispositū ⁊ ꝓportionatuꝫ ipi fini. lꝫ in alijs multis sit diuersitas. Sꝫ sufficiat silitudo dicta ad ꝓpositū. Deinde cū dt.

q.ij.ar.viij. ¶ Concomitāter aūt. q: sicut dictū ē. btitudo vltima ꝯsistit in visione diuine eēntie q̄ ē ipa eēntia bonitatꝭ. ⁊ ita volūtas vidētis dei eēntiā ex necessitate amat quicq̄d amat sub ordine ad deū. sicut voluntas nō vidētis dei eēntiā ex necessitate amat quicq̄d amat sub cōi rōne boni quā nouit. ⁊ hoc ipm ē qđ facit volūtatē rectā. vñ manifestū est q btitudo nō pt esse sine recta voluntate.

¶ Probat scđam ptē ꝯclōnis rñsiue sic. Voluntas vidētis dei eēntiā ex necessitate amat quicq̄d amat sub ordine ad deū. sꝫ hoc ipm ē qđ facit volūtatē rectā. Ergo manifestū ē ⁊c. Maior pbat rōne ⁊ silitudine. Rōne sic. q: btitudo vltima de q̄ loq̄mur ꝯsistit in visione diuine eēntie q̄ ē eēntia bonitatꝭ. ḡ seqt maior. Cōsequentia ista fundat in his q̄ d. sanc. hꝫ in de veritate. mate. xxiij q. viij. in corpe. Quia vidētes diuinā eēntiā eē eēntiā bonitatis ⁊ summū bonū. cognoscūt deū eē finem maxime amandū. ⁊ sic p ꝯñs oia eē amāda ꝑpter ipm. Cognoscunt etiā oia q̄ ipi deo vniūt vel ab eo disiūgunt in particulari. Cognoscētes deū nō solū in se. sꝫ put est rō alioꝝ. Quare bñ seqt. bti vidēt diuinā eēntiā q̄ ē eēntia bonitatis. ḡ amāt quicq̄d amāt in ordine ad deū. Vide q̄rto ꝯ gentil. c. xcij. ¶ Scđo pbat maior silitudine. Quia sicut se hꝫ volūtas nō vidēns deū ad bonū fm cōem rōnem. Ita volūtas vidēns deū ad ipm deū. q̄ ē eēntia bonitatis. sꝫ volūtas nō vidēns dei eēntiā. ex necessitate amat q̄cq̄d amat sub cōi rōe boni quā nouit. igit. Maior pꝫ extra lrām. q: de⁹ ē alti⁹ bonū ⁊ pfecti⁹ q̄ bonū fm cōeꝫ rōeꝫ tāq̄ actu icludēs oē bonū. Quare seqt maior. minor patuit sup. q̄re btoꝝ mētes p pfectā charitatē ita ligant cū deo vt nihil pcti incidere possit. ¶ De materia ista vide ad lōgū D. san. iiij. ꝯ gētiles. c. lxij. ⁊ in Capolo in pmo. dis. j. q. iij. ꝯclōne q̄rta. Vbi habebis q maior ē colligatio volūtatꝭ bti cū deo q̄ volūtatꝭ i via cū bono i cōi q: btus sp actu ⁊ necessario q̄ ad specificatiōem. Et exercitiū vult diuinā bonitatē. sꝫ viator solū necessario vult bonū fm cōem rōeꝫ q̄ ad specificatiōeꝫ. nō āt sp actu. ⁊ q̄n aliq̄d actu vult sufficit velle bonū cōi. ⁊ vltimū finē fm cōeꝫ rōeꝫ virtualr. vt patuit sup. Quāuis Scot⁹ istđ ipugnet i. p°. dis. j. q. iij. ¶ Sꝫ de h. q. j. ar. vj. ⁊ Capol⁹ vbi s. rōes scoti⁹ soluit. Minorē pncipalē D. relinq̄t notā ⁊ pꝫ ex dictis circa q̄stū. Aduerte āt ex ista minore ha eē q̄ dicta sunt circa q̄stū. s. q amor ⁊ charitas dei facit rectitudinē volūtatis ⁊ debitū ordinē ad vltimū finē ¶ Nota aūt q q̄uis ⁊ rectitudo intellect⁹ añcedēter ꝑreq̄rit ad btitudinē. q: tñ in rectitudine voluntatꝭ includit. iō D. nō facit specialē mētionē de ipa. Nā ex dictꝭ etiā pꝫ q beatitudo essentialr in actu intellect⁹ ꝯsistit.

Argumētū in cōtrariū

Cōfirmat cōclusionē. Vñ D. sanc. 2a 2e. q. xxiij. ar. viij. ogꝫ q mens ab inferioribꝫ rebꝫ abstrahat ad h q supme rei possit ꝯiūgi. Et iō mens sine mūdicia deo applicari nō pt. Vñ ad hebreos xij. pacem seq̄mini vt hic allegat ⁊c. Pꝫ q scimonia ꝑreqrit ad visionē dei. Sꝫ scimonia ⁊ pax includūt rectitudinē volūtatꝭ. q: charitatē ⁊ alias virtutes abstrahētes mentē ab inferioribꝫ ⁊ ꝯiūgētes deo. Vñ hec rō est p pma pte ꝯclusionis.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q Aug⁹. loqt de cognitōe veri qđ nō est ipa essentia bonitatis.

¶ Ad maiorē. btitudo pfecta patrie ꝯsistit in operatione intellect⁹ q̄ videt ⁊ habet ipa eēntia bonitatꝭ. Et tñ talis operatio ē solū coꝝ q̄ hñt lumen gloriosuꝫ ad qđ disponit rectitudo volūtatꝭ in via q̄ ē p charitatē. vt hꝫ D. sanc. p. p. q. xij. ar. vj. est etiā talis opatio intellect⁹ soluꝫ filioꝝ dei. Minor vera de pfecta aliq̄ mō in via q̄. cognoscat veꝝ aliqđ mō naturali. sꝫ negat de pfecta cognitōe q̄ ē patrie ⁊ btitudo. ad illā eñ reqrit mūdicia añcedenter. q: bti mūdi corde. q̄m ipi deū videbūt Et ꝯueniēter q: talis visio impeccabilē efficit videntē. Aug⁹. aūt loqt de cognitōe veri mō naturali. Sꝫ p° de trinitate vbi loqt de cognitōe gratuita dei p eēntiā dt. q mens hūane acies in tā excellenti luce nō figit. nisi p iusticiā fidei emundet. vt hꝫ D. j. p. q. xij. ar. xij. ad 3m. q̄re negat ꝯña.

¶ Ad scđm dōm. q ois act⁹ volūtatꝭ ꝑcedit ab aliq̄ actu intellect⁹. aliq̄s tñ act⁹ volūtatꝭ est prior q̄ aliq̄s actus intellect⁹. volūtas eñi tēdit in finalem actū intellectus q̄ est btitudo. ⁊ iō recta inclinatio volūtatis ꝑtingit ad btitudinē. sicut rectus motus sagitte ad ꝑcussionē signi.

¶ Ad maiorē. Prius vt sic nō depēdet a posteriori. sꝫ nō ē incōueniēs. qđ aliq̄d de ordie simplr prius sit posterius aliq̄ de ordine posteriori. licꝫ nō q̄libet posteriorū.

ordinis sit aliqd de pore ordine.nõ tñ qõlibet. Sicut añ oém potẽtiã opꝫ ꝙ sit act⁹.ſꝫ nõ opꝫ ꝙ ille determinatus act⁹ educibilis de potẽtia materie sit añ potẽtiam

Ad minorẽ .opatio intellect⁹ est prior ꝙ̃ opatio volũtatis ad sensum quẽ hꝫ solutio.qꝛ oém actuꝫ volũtatis ꝑcedit aliqs intellect⁹.ſꝫ nõ oporꝫ ꝙ qlibet determinate qualiter ꝑcedat.imo aliqua opatio volũtatis ꝑcedit aliquẽ actũ intellect⁹. Et sic in ꝓposito rectitudo volũtatis habitualis vel actualis ꝑcedit illũ actũ q̃ est visio dei beatifica.licꝫ ꝛ rectitudinẽ volũtatis ꝑfectam actualẽ ꝑcedit ali⁹ actus intellectus. Quare negeẜ ꝯñtia.

¶ Ad tertiũ dõm.ꝙ nõ oĩe qõ ordinaẜ ad fineꝫ cessat adueniẽte fine.ſꝫ id tñ qõ se hꝫ in rõne ipfectionis vt motus.vñ instrumẽta motus nõ sunt necessaria postꝙ̃ ꝑueniẜ ad finẽ.ſꝫ debitus ordo ad finem est necessarius

¶ Maior est vliter falsa.vt.d.oñdit in p⁹ sentẽ.dist.ꝑ.q̃sti.v.ar.ij.in cor. Et in.ij.dist.xxv.ar.ꝑ.ad q̃rtũ.qꝛ solum est vera de his ordinatis ad fineꝫ vt a fine distãtib⁹ vt mot⁹ ꝛ hmõi. Et de illis vera est maior. sed sunt alia ad finẽ q̃ includũt finẽ adeptũ ꝛ ꝯtingũt ipm. Nec repugnãt ꝑfectiõi finis.ꝛ de illis maior est falsa.qꝛ dispõnes materie ad formã manẽt cũ forma. Vñ nauis ẽ instrumentũ necessariũ ad motuꝫ q̃ distat a fine ꝛ incõpossibilẜ fini. Vñ cũ qs ꝑigerit ad terminũ optatũ non eget naui. Ad minoreꝫ dico.ꝙ rectitudo volũtatis ordinaẜ ad finẽ.ſꝫ nõ est sibi incõpossibilis.nec repugnat ꝑfectioni ei⁹.sicut repugnat fides ꝛ spes. Quare negeẜ ꝯñtia. imo añcedit ꝛ ꝯcomitatur

¶ Utꝛ ad btitudinẽ hoĩs reqraẜ corpus

AD q̃ntũ sic ꝑcediẜ. Videẜ ꝙ ad beatitudinẽ reqraẜ corp⁹.ꝑfectio eñ virtutis ꝛ gratie ꝑsupponit ꝑfectõem nature.ſꝫ beatitudo est ꝑfectio virtutꝭ ꝛ gr̃e. aĩa aũt sine corpe nõ hꝫ ꝑfectõem nature.cũ sit ps naturalẜ humane nature.oĩs aũt ps est ipfecta a suo toto separata.ğ aĩa sine corpe nõ pt eẽ beata. ¶ Pꝫ.beatitudo est opatio q̃dã ꝑfecta.vt supra dictũ est.ſꝫ opatio ꝑfecta seq̃tur eẽ ꝑfectũ.qꝛ nihil opaẜ nisi ſm ꝙ ẽ ens in actu.cũ ğ aĩa nõ habeat eẽ ꝑfectũ qñ est a corpore separata.sicut nec ps separata a toto.videẜ ꝙ aĩa sine corpe nõ possit esse beata. ¶ Pꝫ.btitudo est ꝑfectio hoĩs.ſꝫ aĩa sine corpe nõ est hõ. ğ btitudo non pt esse in aĩa sine corpe. ¶ Pꝫ.ſm phm in.x.ethi.operatio felicitatis in q̃ ꝯsistit btitudo est nõ ipedita. ſꝫ opatio aĩe separate est ipedita.qꝛ vt dr̃ Aug⁹.xij.super Gen.ad lram. Inest ei naturalis q̃dã appetitus corpus administrãdi.q̃ appetitu retardaẜ q̃dãmõ ne tota intentõe ꝑgat in illud summũ celũ.i.in visionẽ eẽntie diuine.ğ aĩa sine corpe nõ pt eẽ btã. ¶ Pꝫ. btitudo est sufficiẽs bonũ ꝛ q̃etat desideriũ. sed hoc nõ ꝯuenit aĩe separate.qꝛ adhuc appetit corpis vnionẽ.vt Aug⁹.dr̃.ğ aĩa separata a corpe non est beata. ¶ Pꝫ.hõ in btitudine est ãgelis eq̃lis.ſꝫ aĩa sine corpore nõ equaẜ angelẜ.vt Aug⁹.dr̃.ğ nõ est beata.

¶ Sed ꝯtra est qõ dr̃ Apoc.xiiij. Beati mortui q̃ in domino moriuntur

q.iij.ar.ij.

¶ Postꝙ̃ ostẽsum est q̃nõ ad btitudinẽ reqrantẜ ea q̃ se tenẽt ex parte aĩe. Hic ꝯsequẽter ostẽdiẜ q̃nõ reqrantẜ ea q̃ tenẽt se ex pte corpis. Et circa hoc duo facit Primo ostendit q̃nõ reqraẜ corpus. Scḋo ostẽdit quale corpus reqraẜ ar.sequẽti ¶ Circa pmũ qõ est pñtis articuli ꝛ q̃siti nota.vt hꝫ.d.san.q̃rto ꝯ gentiles.c.xci. Quorũdaꝫ grecoꝝ error fuit aĩas añ corpoꝝ resurrectõneꝫ neqꝫ ad celũ ascendere neqꝫ ad infernũ demergi. De qua materia agit etiã.d.sanc.in q̃rto.dist.xlv.q.ꝑ.ar.ꝑ.q̃st.ij. Et ſm illos errãtes corpus reqriẜ ad beatitudinẽ. etiã ꝑfectã. Sꝫ iste error hic ꝛ ibidẽ a.d.san. reprobaẜ — grecoꝝ error

¶ Rñ.dõm.ꝙ duplex est btitudo. Una ipfecta q̃ habeẜ in hac vita. Et alia ꝑfecta q̃ in dei visione cõsistit. Manifestũ est aũt ꝙ ad btitudinẽ huius vite de necessitate reqriẜ corpus. Est eñ btitudo huius vite opatio intellectus vel speculatiui vel practici. opatio aũt intellect⁹ in hac vita nõ pt eẽ sine phantasmate.qõ nõ est nisi in organo corporeo .vt in pmo habitũ est.ꝛ sic beatitudo q̃ in vita haberi pt dependet quodãmodo ex corpore — q.lxxxiiij.ar.vij.

¶ D.pmo distinguit de btitudie.ſcꝫ ꝑfecta ꝛ ipfectã. Et sic duplr̃ pt intelligi corp⁹ ꝑtinere ad beatitudinẽ.aĩ videlꝫ ad ꝑfectã vel ipfectã. D.pmo rñdet de impfecta btitudine. Scḋo de ꝑfecta .ibi. Sed circa ꝛc. Primum facit tali ꝯclone. rñsiua pma Ad pmã btitudinẽ huius vite de necessitate reqriẜ corp⁹. Et intelligiẜ tã de btitudine imperfecta phica ꝙ̃ theologica. Probaẜ.beatitudo hui⁹ vite est opatio intellect⁹ vel speculatiui vel practici. sed nulla illaꝝ opationũ pt haberi sine corpe.ğ ꝛc. Maior pꝫ ex ꝑdictis.qꝛ btitudo possibilis naturalr̃.est pncipaliter speculatiua.scḋario practica. Siliter inchoãtio beatitudinis vere est in speculatõe. Minor subintellecta ꝓbaẜ. Operatio intellect⁹ in hac vita nõ pt eẽ sine phantasmate.ſꝫ illud nõ est sine corporeo organo.ğ ꝛc. Maior ista relinq̃tur nota ex.iij.de aĩa tex.co.xxxiiij. Minor pꝫ pma pte.q.lxxxiiij.ar.vij. Nota aũt ꝙ dr̃.quodãmõ depẽdet btitudo isti⁹ vite a corpe.qꝛ nõ ꝓprie depẽdet.vt ꝑus patuit. Sed corp⁹ necẽario ꝑexigit ꝛ ꝑreqrit ꝓpter naturalẽ ꝑsuppõnem cognitõis sensitiue ad intellectũ.nõ solũ q̃ ad acquiri.sed etiam quo ad vsum. Et qꝛ nõ ꝑcedit in esse a corporeis sensib⁹.ideo non vere beatitudo dependet a corpore — Scḋo pma

¶ Sed circa btitudinẽ ꝑfectã q̃ in dei visione cõsistit aliq̃ posuerũt ꝙ non pt aĩe aduenire sine corpe existẽti.dicẽtes ꝙ aĩe sctõꝝ a corpib⁹ separate ad illaꝫ beatitudinẽ nõ ꝑuenĩũt vsqꝫ ad diẽ iudicij quando corpora resument

Hic ꝯñter.D.rñdet scḋo intellectui q̃siti. Et circa hoc pmo recitat quẽdã errorẽ. Scḋo ponit veritatem reprobando illũ errorẽ ibi. Qõ q̃deꝫ ꝛc. Refert ğ iuxta scḋm mẽbꝝ distinctõis vnũ errorẽ.de quo dictũ est in pncipio q̃siti.ꝛ pꝫ in littera Deinde cũ dr̃

¶ Qõ q̃dẽ apparet eẽ falsum. ꝛ auctoritate.ꝛ rõne. Auctoritate q̃dẽ qꝛ aplus dr̃.ij.ad corinth.v.q̃diu sum⁹ in corpe peregrinamur a dño. Et q̃ sit rõ peregrinatõis oñdit subdẽs. Per fidẽ eñ ambulamus ꝛ nõ ꝑ speꝫ.ex quo apparet ꝙ q̃diu aliqs ambulat ꝑ fidẽ ꝛ nõ ꝑ spẽm carẽs visione diuine essentie nondũ est deo pñs.aĩe aũt sctõꝝ a corpib⁹ separate

sunt deo p̄ntes. Vñ subdit. Audem⁹ aūt ꝛ volūtatem habem⁹ bonā peregrinari a corpe ꝛ p̄ntes ee ad deū Vñ manifestū est. ꝙ aīe sctōꝝ sepate a corpibꝫ ambulant p spēm dei essentiā videntes. in quo est vera btitudo

¶ Reprobat predictū errorē ponēs veritatē. Et primo p vnā ꝯclusionē responsiuā. Scdo p quādā ꝯclusionem limitatiuā illius responsiue ibi. Sed sciendum ꝛc.

Cõclo scda. ¶ Conclusiuo ꝰ responsiua ꝯtraria p̄dicto errori talis est. Beatitudo pfecta homis nō dependet a corpore. Probatur hec ꝯclusio. ꝛ reprobat̄ dictus error auctoritate et rōne. que ibi. Hoc etiā. ꝛc. Auctoritate quidem apli clare in littera. Et vide tertio ꝯtra genti. c. xci. vbi deducit hāc auctoritatē. et stat breuiter in hoc. qꝛ ſm Aplm ideo peregrinamur a deo. ꝛ nō ꝯsequimur beatitudinē. qꝛ ambulamus p fidē ꝛ nō p spēm. id est qꝛ diuina essentia nō est nobis p̄sens vt obiectū visibile mō beatifico. Ergo qn̄ deus efficit̄ p̄sens isto mō. tūc ꝯsequimur btitudinē. ꝛ nō ampli⁹ pegrinamur. sed aīe sancte a corpibꝫ sepate. sunt deo p̄sentes. q p̄sentia est p clarā visionē. Et hoc ostēdit D. ex verbis Apli. Igit̄ aīe separate vidēt deum absqꝫ corporibꝫ. sed talis visio est beatitudo. vt patuit. igit̄ aīa est beata sine corpore. Deinde ibi

p.p.q. lxxx/iiij.ar.vij. ¶ Hoc etiā per rōnem apparet. nā intellectus ad suā operatōem nō indiget corpore nisi ppter phantasmata in quibꝫ veritatē intelligibilē ꝯtuet̄. vt in p̄mo dictū est. Manifestū est aūt ꝙ diuina eētia

p.p.q.xij. p phantasmata videri nō pt. vt in p̄mo ostēsum est Vñ cū in visione diuine essentie pfecta hoīs btitudo ꝯsistat. nō depēdet btitudo pfecta homis a corpore. vñ sine corpe pt aīa esse beata

¶ Probat ꝯclonē responsiuā rōne. formalr ex p̄ma pte in littera clare. ¶ Nota ꝙ ſm. D. ꝯtra genti. supra Anime separate sunt susceptibiles glie. ex hoc ipo enim ꝙ aīe separant̄ a corpe sunt capaces diuine visionis ad quā dū essent in corpe corruptibili puenire nō potuerūt. hec ille. Corpus em̄ corruptibile ligat aīam ad sequēdū leges corporis in intelligendo. vt scꝫ nō intelligat sine conuersione ad phantasmata. in quibꝫ diuina essentia videri nō pt. In christo tn̄ ex spēali puilegio aīa nō fuit obligata ad hmōi legē. vt pꝫ in tertia parte. Sed. D. loquitur de hoīe puro. ꝛ de mō naturali. Talis em̄ sic viuens nō intelligit nisi ꝯuertendo se ad phantasmata. Vñ qꝛ post hanc vitā. q̄ est status militie ꝛ laboris. cuius aīa est p̄ncipalis cā. statim debet dari merces. Ideo ipa soluta de corpore. statim reddit̄ sibi merces. que est beatitudo. nisi obsistat ad tp⁹ impedimētū. ꝙ videlꝫ aīa nō sit omnino depurata ab omi inq̄natōne reatus pene. sic em̄ retardaretur in purgatorio. ꝛ sic salua fieret q̄si p ignē ꝛc.

Consequenter cū dicit

¶ Sed sciendū ꝙ ad pfectōnem alicuius rei dupliciter aliq̄d ptinet. Vno mō ad ꝯstituendā essentiā rei. sicut aīa requirit̄ ad pfectōem homis. Alio mō reqritur ad pfectōem rei qd̄ ptinet ad bene esse eius. sicut pulchritudo corporis vel velocitas ingenij ptinet ad pfectōem hoīs.

¶ Limitat ꝯclusionē predictā responsiuā. Et primo premittit q̄ddā notabile distinctiuū. Scdo subiūgit ꝯclusionē ꝯformē limitatiuā ibi. Quāuis ꝰ ꝛc. Dicit ergo ꝙ aliquid reqritur ad perfectōem alicuius dupliciter. Vno mō essentialr. Alio mō quo ad bene esse. Et declarat membra exemplariter Consequēter ibi.

¶ Quāuis ꝰ corpus p̄mo mō ad pfectionem beatitudinis humane nō pertineat. pertinet tn̄ secūdo mō Cū em̄ opatio dependeat ex natura rei. q̄to aīa pfectior erit in sua natura. tanto. pfectius habebit suā ppriā operatōem in qua felicitas ꝯsistit. vñ Augustin⁹ in. xij. sup Gen̄. ad litterā cū quesiuisset vtꝝ spiritibꝫ defunctoꝝ sine corporibꝫ possit summa illa beatitudo preberi. Rñdit. ꝙ non sic possunt videre incōmutabilē substātiā. vt sancti angeli vidēt. siue alia latētiore cā. siue ideo. qꝛ est in eis naturalr̄ q̄dā appetit⁹ corpus administrandi.

¶ Subiūgit talē ꝯclonem limitatiuā ꝯoris. Quāuis corpus nō ptineat p̄mo modo ad pfectōem beatitudis humane. scꝫ pfecte que habet̄ in patria. ptinet tn̄ secūdo mō. Prima pars pꝫ ex ꝯclone p̄cedenti. qꝛ aīa pt esse beata sine corpore. ꝰ corpus nō reqritur essentialr ad beatitudinē. Secūda pars pbat̄ rōne ꝛ auctoritate. Rōne sic Quāto aīa pfectior erit in natura sua tāto pfecti⁹ habebit suā ppriā operatōnem. in qua felicitas ꝯsistit. sed aīa ꝯiuncta corpori pfectior erit in natura sua. igit̄ pfectius habebit suā opatōem. Maior pbat̄. qꝛ opatio depēdet ex natura rei. igit̄ seqtur maior. ¶ Nota hic ꝙ ista pbatio nō videt̄ sequi in pposito. Nā operatio beatifica nō dependet a natura. vt videt̄. nō ꝰ aīa q̄to erit pfectior in natura pfectius habebit. ¶ Sed dōm. ꝙ. D. arguit a ppositōe ꝯmuni. que debet applicari ad ppositū ſm materiam subiectā. Verū est q̄dē ꝙ natura aīe nō est p̄ncipium saltē totale eliciuū opatōis beatifice. q̄ etiā nō natura. sed lumim glie ꝯmensurat̄ in mō intentionis ipius visionis. qꝛ tn̄ talis operatio nata est haberi ab aīa. nō solum ſm sui partiale naturā. sed etiā ſm naturā totalem. ita vt nature aīe ꝯmensuret̄ ſm esse extensiuū. ꝛ sic quodāmodo ab ea dependet ſm esse subiectiuū. ideo bene sequitur. quāto aīa erit in sua natura pfectior (scꝫ existēs in natura totius) pfectius habebit opatōem. ita ꝙ eam habebit in tota natura ſm se ꝛ eius deriuatōnem. non ꝙ opatio formalr sit in tota natura humana. sed qꝛ essentialiter ꝛ formalr est in natura ſm mentē. ꝛ p redūdantiā est in corpore. Attende aūt verba. d. sanc. qꝛ nō dt ꝙ aīa quāto fuerit in natura pfectior tanto habebit pfectiorem opatōem. sed pfectius habebit suā opatōem ppriā in qua felicitas ꝯsistit. qꝛ vt pꝫ ad q̄ntū nō est mens a⁹. ꝙ beatitudo essentialis crescat aut intendat̄. sꝫ qꝛ aīa pfectius eā habebit cū fuerit in natura pfecta. qꝛ eā habebit in tota natura. cū separata soluꝫ habeat in pte nature. qꝛ vt supra dictū fuit ex. d. sanc. ꝯtra genti. A visione beatifica natus est tot⁹ hō btificari. eo mō quo possibile ē etiā btificari corpus. Et scdo habebit pfecti⁹ ex pte appetentie cui⁹ desideriū quietat̄ tā obiectiue q̄ꝫ subiectiue. qꝛ videlꝫ licet aīa separata. nō appetit q̄dē maiorē btitudinē. sꝫ illa quietata est. sed appetit illā eā dē habere in tota natura vt possibile est. et ita nedū q̄etata est ex parte subiecti. sꝫ cū ipa in tota natura sua scꝫ humana que ꝯstituit̄ ex corpore ꝛ aīa habebit btitudinē. tūc erit omnimodo q̄etata. Quare pꝫ ꝙ corp⁹ reqrit̄ ad btitudinē quo ad bn̄ ee. qꝛ ad btitudinē accidentalē. Et vt btitudo sit totalis intēsiue ꝛ extensiue. Et vt aīa sit q̄etata obiectiue ꝛ subiectiue. Et Nota

hoc. D. pbauit. qr opatio sequit̃ cditoēm nature agen tis. ⁊ in pposito seqt̃ quo ad sui diffusionē ⁊ pticipat iōez

¶ Nota ex his qr. D. p illā pbatioēm nō intēdit idē qd̄ in q̄rto. dist. xlix. q. p̄. ar. iiij. q. p̄. Ubi alios sequens pbat q̄ btitudo aīe post. cū corpore glioso vnionē habebit maiorē opationē etiā intēsiue. qr q̄nto aliqd est pfecti9 in esse. tāto pt pfecti9 opari. Sz intendit hic q̄ quāto aīa fuerit pfectior in natura tāto pfecti9 habebit btitudinē. qr in tota pfecta natura cui9 est naturalr ps. Nō aūt vult q̄ habeat pfectiorez. tum qr vt patebit aīa etiā separata hz pfectū eē. imo idē eē qd̄ hic. tū qr opatio btifica nō cmēsurat̃ remoto p̄ncipio ei9. scz naturali eē. sz imediato. scz lumini glīe. qd̄ idez manet equaliter an̄ ⁊ post resumptioēm corpis. Ideo habebit pfecti9 suā btitudinem qr in tota natura. Nā opatio etiā btā ad sui diffusionez in corp9 reqrit corp9. ⁊ sic pt aliquo mō dici dependere quo ad sui pfectioēm extēsiuā a corpe. Et hoc. D. hic tenet ex ppria sententia. In q̄rto aūt pbabilr loqbat̃ cū dixit. Pot aūt dici ⁊c̄. Quare esto caut9. Et nō opineris hāc pbatoēm hui9 cclōnis inadere cū ea quā hz in q̄rto. vbi vult pbare maioritatē intēsiuaz. hic em̄ soluit pbatoēm quā in q̄rto ponit. qr videlz aīa hz pfectū eē. ⁊ ē etiā separata eodē mō s̄m intellectū. sed nō est pfecta in natura. Ergo rōne nature crescat. nō rōne intellect9 ⁊c̄. Ueruntamē suppositū in hac rōne. scz q̄ aīa separata sit ipfecta. Sz contra Scot9 impugnat in q̄rto. dist. xliij. q. p̄. Et silr in qdlibetis. q. ix. Sed de hoc in solone scdi.

Dic. d. ppa sententia.

Argumētū in cōtrariū

Cōfirmat scdaz cclusionē minuā. qr corp9 nō reqrit̃ de necitate ad btitudinē ēntialē. qr mortuoꝝ aīe sunt beate ⁊c̄.

¶ Ad p̄mū ergo dōm. q̄ btitudo est pfectio aīe ex pte intellect9 s̄m quē aīa trāscēdit corpis organa nō aūt s̄m q̄ ē forma natural' corpis. ⁊ ideo illa naturalis pfectio manet s̄m quā ei btitudo debet̃. licet nō maneat illa nature pfectio s̄m quā ē corpis forma

¶ Maior vera est. pfectio virtutis ⁊ grē p̄supponit pfectioēm nature quo ad intellectū. sz nō quo ad corpus. Et hoc manifeste apparet in christo p tpe puericie ⁊c̄ Ultra. Aīa aūt sine corpe ⁊c̄. Uerū specifice ⁊ totalis. tn̄ hz pfectioēm intellectualē ⁊ nature partialis ⁊ pfectioēm esse existentie. licz nō ēntie totalis. Ultra. Ois aūt ⁊c̄. Uerum vt sic. aīa aūt est ps nō rōne intellect9. qr sic supgredit̃ corp9. sed qr forma materie. Unde non sequitur cclō. qr btitudo cuenit sibi nō vt forme. sed vt intellectuali.

¶ Ad scdm dōm. q̄ aīa aliter se hz ad esse q̄z alie ptes. nā eē tot9 nō est alicui9 suaꝝ ptiū. vn̄ vel penitus desinit eē destructo toto. sicut ptes aīalis destructo aīali. vel si remanēt hn̄t aliud eē in actu. sic ps linee hz aliud eē q̄z tota linea. sz aīe hūane remanet eē cpositi post corpis destructoēm. ⁊ hoc iō qr idē est eē forme ⁊ materie. ⁊ hoc est eē cpositi. aīa āt subsistit in

S. p. q. lxxv. ar. ij.

suo eē. vt in p̄mo ondsuz est. Un̄ relinqt̃ q̄ post separationē a corpe pfectū eē habeat. vn̄ pfectā opatōnez habere pt. licz nō habeat pfectā naturā.

¶ Hoc argumētū ctinet rōnē. D. in q̄rto supra. Ad maiorē dico. q̄ btitudo est opatio intellectual' cui9 p̄ncipiū est intellect9 deiformis fact9 p lumē glīe Ad minorē opatio pfecta intelligibil' seqt̃ eē pfectū intellectuale et ccedit̃. q̄ nihil opat̃ intelligibilr nisi s̄m q̄ ē ens in actu in genere intellectualiū. Ultra. Cū g̃ ⁊c̄. negat̃ de eē pfecto existentie. imo idē eē qd̄ habuit in corpe. hz separata qd̄ prius erat hoīs cōicatū. aīe vo ppriū. Ad pbatioēm. dr q̄ ps separata a toto ⁊c̄. Uerū est de pte cui nō cuenit p se eē. Ista em̄ acqrit separata a toto aliud eē vel desinit eē. Sz negat̃ de pte cui p̄mo cuenit eē tāq̄z ppriū a q̄ totū mendicat eē idē. qlis est aīa rōnalis q̄ supgredit̃ gen9 materialiū. tāq̄z cfinis substātijs separatis Cōcedit̃ tn̄. q̄ etiā aīa rōnalis qr ēntialr est ps nature hūane. q̄ separata nō hz integꝝ eē specificū cui9 ē naturalr ps. Quare neget̃ cn̄a qr sine toto hz pfectū eē. ⁊ sic pfectā opatoēm intelligibilē sz nō hz pfectā naturā. g̃ nō hz illā opatioēm ex pte nature pfecte. pfectoē extēsiua ¶ Nota circa hāc solutionē ⁊ pcedētē contra Scotū vbi supra. q̄ bn̄ stāt simul. q̄ aīa separata hz idē eē qd̄ fuit hoīs cū eēt corpi ciūcta. ⁊ tn̄ separata sit ipfecta. Tū qr ciūcta nō solū hz pfectoēm p̄mā q̄ est eē subale. sz etiā pfectioēz scdam. influēdo vires suas corpi. ⁊ se ei cōicādo. Tū qr ciūcta hz pfectū eē specificū. qd̄ nō hz separata. ⁊ sic nō manet i integra specie. Nec obstat q̄ separata ē min9 cposita. ⁊ sic deo silior. qr silitudo cpositōis arguit pfectoēm in creatura Sicut cor motum est silius deo corde imobili. qr hz se ad suā pfectoēz q̄ est mot9. sicut de9 ad suā. Nec obstat q̄ eē existētie hoīs dependet a corpe. Nā idē eē vt est hoīs reqrit corp9. vt aūt est aīe nō reqrit. ⁊ sic pt manere sine corpe. Et lz eē ēntie hoīs sit aliud ab ēntia ptiū. nō tn̄ eē existētie Et hoc pz in solone. d. san. vbi dr. q̄ aīe rōnali remanet post sui separationē eē cpositi. qd̄ scz erat suppositio cōicatū. aīe vo propriū Et hec enacuāt obiectōes Scoticas si pensent̃. Uide de hac materia Capolū in q̄rto. dis. xliij. ad argumēta scdo loco ctra tertiā cclusionē

pt Scotum

¶ Ad tertiū dōm. q̄ btitudo est hoīs s̄m intellectū. ⁊ ideo remanēte intellectu pt inesse ei btitudo. sicut dentes ethyopis pn̄t eē albi. etiā post euulsionē s̄m quos ethiops dr albus.

¶ Maior vera. pfectio hoīs nō s̄m qd̄ ipm̄. vel p se p̄mo. sz s̄m ptē ei9 imaterialē. scz s̄m aīaz rōnalē. Minor ccedit̃. q̄ nō est hō. est tn̄ id p qd̄ hō dū sibi est ps intelligit. ⁊ q̄ nata est intelligere etiā separata. imo intelligere sibi p9 simplr cuenit. licz hoī p̄mo cueniat vt supposito vt patebit. p̄ qre. qre neget̃ cn̄a loqndo de btitudie ēntiali

¶ Ad q̄rtū dōm. q̄ duplr aliqd ipedit̃ ab alio Uno mō p modū cūetatis. sicut frig9 ipedit actoēm caloris. ⁊ tale impedimētū opatōis repugnat felicitati. Alio mō p modū cuiuidā defect9. qr scz res ipedita nō hz q̄cqd ad oīmodā eius pfectoēm reqrit̃. et tale ipedimētū opatōis non repugnat felicitati. sed oīmode pfectōi ipi9. ⁊ sic separatio aīe a corpe dr animā retardare. ne tota intentōe tendat in visionē diuine ēntie. appetit em̄ aīa sic frui deo q̄ etiā ipa fruitio deriuet̃ ad corpus p redūdātiā sicut est possibile. ⁊ ideo q̄zdiu ipa fruit̃ deo sine corpe. ei9 appetit9 sic q̄escit in eo q̄ tn̄ adhuc ad pticipatoēm eius vellet suū corpus pertingere.

¶ Maior vera est. operatio nō impedita p modū cōtrarietatis. videlz qr nō est impedimentū pfecte opationis. qr eo ipo q̄ essz ipedimētū nō haberet opatio pfecta. pt tn̄ eē impedita p modū cuiusdā defect9. qr hn̄s opat̃

onē ꝑfectā ſm ſe nō hȝ cā ſꝫ eius effectū totalē. ꝛ tale im pedimētū nō repugnat felicitati eēntiali. ſꝫ eiꝰ ꝑfectōni q̄ ad bn̄ eē ꝛ extēſiue. Minor vera eſt ſcđo mō. q2 eſt im pedita. i. nō totalr̄ pt eā habere ſine corpe. Ad ꝓbatiōem đr. ꝙ aīa retardaṫ ne tota intentōe. i. aīa ſeparata. nō fert id eſt nō ꝑticipat btitudinē q̄ ad bn̄ eē. ꝛ quo ad ꝑfectio nē accñtalē ſm oēm id qđ intēdit ꝛ vult ꝑticipare, btitu dinē. q2 vult totā naturā btificari. qđ nō eſt donec ma/ net ſepata. cū quo ſtat ꝙ intentio ſua ꝛ attentio ſit ꝑfecta ſup viſione btifica. Vn̄ nō opꝫ imaginari q̄ſi aīa ex illo appetitu. q̄ vult totā naturā ſaltē p redūdantiā btificari. anxieṫ vel ꝑturbeṫ. ne ꝑfecte deo intendat. Nā talis appe titꝰ vel nō eſt actꝰ diuiꝰ. vel ſi eſt tūc eſt regularꝰ rectiſſi ma rōne ꝛ viſioni btifice ſubordinatꝰ. Vn̄ aīaȝ in nullo ꝑturbat vel diſtrahit. Quare negaṫ ꝯña.

¶ Ad q̄rtū dđm. ꝙ deſideriū aīe ſepate totalr̄ q̄/ eſcit ex pte appetibilis. q2 hȝ id qđ ſuo appetitui ſuf ficit. ſꝫ nō totalr̄ q̄eſcit ex pte appetētis. q2 illud bonū nō poſſidet ſm omnem modū q̄ poſſidere vellet. ꝛ ideo corpore reſumpto btitudo creſcit non inten/ ſiue. ſed extenſiue

¶ Maior ꝟa eſt. ꝛ q̄etatiuū ex pte appetibilis. q2 nō q̄riṫ maiꝰ vel meliꝰ appetibile. Et talis q̄etatio pt ſtare cū nō totali q̄etatōe ex pte appetētis. q2 videlȝ eſto habeaṫ ꝑfectio, q̄ maior nō deſideraṫ. tn̄ q2 h̄ns non hȝ oī modo quo pt. ideo nō q̄etaṫ ex pte ſui. Naȝ vellet eā habere, ſm totā ſuā naturā. cuiꝰ eſt aliq̄d naturalr̄. Minor negaṫ ꝙ nō quieteṫ ex pte appetibilis. ſꝫ ſolū ꝓbat ꝙ nō ex pte appetētis. et ſic reſumpto corpe btitudo extēdiṫ. etiā ad

Snīa. d. ſi. totā naturā. videlꝫ etiā ad corpꝰ. Quare negeṫ ꝯña

Et nota ſniam, d. ſan. in fine ſolōnis. q2 btitudo creſ cit extēſiue. nō intēſiue. ꝛ rō dicta eſt circa corpus

¶ Ad ſextū dđm. ꝙ id qđ ibidē đr. ꝙ ipſe defun ctoꝝ nō ſic vidēt deū ſicut angli. nō eſt intelligēdum ſm inequalitatē q̄titatis. q2 etiā mō aliq̄ aīe beatoꝝ ſunt aſſumpte ad ſupiores ordines angeloꝝ. dāꝰ videntes deū q̄ʒ inferiores angli. ſꝫ intelligiṫ ſm in/ equalitatē ꝓportōis. q2 angli etiā infimi h̄nt oēm ꝑfectionē btitudinis quā ſunt habituri. nō aūt aīe ſeparate ſanctoꝝ

¶ Maior ꝯcediṫ. ꝛ de ea. p̄. p. q. cviij. ar. viij. vbi de terminaṫ ꝙ hoīes aſſumūtur ad ordines angelorum. ꝛ ſupponit hō indeterminate. Ad minorē. ſi intelligiṫ ꝙ aīa nō ꝯſequetur in eſſentiali btitudine angelis. quaſi nulla habeat equalē cū angelis btitudineȝ. negaṫ. Sed Augꝰ. intelligit minorē. ꝙ non eſt equalis ꝓportionabili ter. q2 eſto tn̄ ſit beata intenſiue ſicut angelus. nō tn̄ ha/ bet btitudinē in tota natura ſicut angꝉꝰ. Quare nege tur ꝯña. Aduerte hic aliā expoſitōem auctoritatis bea ti Auguſtini. quā. P. ponit in fine corpis. q̄ ſit ea quaȝ d. ſan. ponit in q̄rto. diſ. xlix. in expōne lr̄e in fine

¶ Utꝝ ad btitudinē hoīs reqraṫ ꝑfectio corpis

F

q. v. p̄ roma. AD ſextū ſic ꝓcediṫ. Videṫ ꝙ ꝑfectio cor/ poris nō reqraṫ ad btitudinē hoīs ꝑfec/ tā. ꝑfectio enī corpis eſt q̄ddā corpale bo nū. ſꝫ ſupra oſ̄ſum eſt ꝙ btitudo nō con ſiſtit in corpalibꝫ bonis. ḡ ad btitudinē hoīs nō req riṫ aliq̄ ꝑfecta diſpoſitio corpis. ¶ P̄. btitudo ho/

q. iij. ar. viij. minis ꝯſiſtit in viſione diuine eēntie. vt oſ̄ſum eſt. ſed ad hāc opatōem nihil exhibet corpus. vt dictū Ar. v. eſt. ḡ nulla diſpoſitio corpis reqritur ad btitudineȝ

¶ P̄. q̄to intellectꝰ eſt magis abſtractus a corpore tanto ꝑfectiꝰ intelligit. ſꝫ btitudo ꝯſiſtit in ꝑfectiſſi ma opatōe intellectus. ḡ opꝫ oībꝫ modis aīam eē abſtractā a corpore. nullo ḡ mō reqriṫ aliq̄ diſpoſi/ tio corporis ad beatitudinē. ¶ Sed ꝯtra. pmiū vir tutis eſt beatitudo. vn̄ đr Joā. xiij. Beati eritis ſi feceritis ea. ſꝫ ſanctis repromittiṫ p pmio nō ſolū vi ſio dei ꝛ delectatio. ſꝫ etiā corpis bona diſpoſitio. đr enī Eſa. vlt. Videbitis ꝛ gaudebit cor veſtꝝ. ꝛ oſſa veſtra q̄ſi herba germinabūt. ḡ bona diſpoſitio cor poris requiritur ad beatitudinē

¶ Hic inquiriṫ de qualitate corporis requiſiti ad be atitudinē. an ſcꝫ debeat eſſe corpus ꝑfectū. ſcꝫ de ſenſibꝫ interioribꝫ ꝛ exterioribꝫ ꝑfectis. atq3 corpꝰ ſanū ꝛ pulchꝝ

¶ Rn̄. dđm. ꝙ ſi loquamur de btitudine hominis qualis in hac vita pt haberi. manifeſtū eſt ꝙ ad eaȝ ex neceſſitate reqriṫ bona diſpoſitio corporis. ꝯſiſtit enī hec beatitudo ſm ph̄m in opatōe virtutis ꝑfe/ cte. Manifeſtū ē aūt ꝙ p inualitudinē corporis in oīmi opatōe virtutis hō impediri pt

¶ P. ſm diſtinctiōeꝫ habitā in p̄cedēti articulo de be atitudine perfecta ꝛ impfecta. reſpondet duabꝫ ꝯcluſio/ nibꝫ. Prima eſt de beatitudine impfecta. Scđa de ꝑfec/ Ꝯcluſio pma ta. ibi. Sed ſi loquamur. Prima eſt. ſi loquamur de bea titudine hoīs ꝛc. vt in pncipio littere Pꝫ. Ꝙ beatitudo vie, que hic haberi pt ꝯſiſtit in operatōe virtutis perfecte ſed p inualitudinē corporis hō impeditur in oīni opatiōe virtutis. ideo requiritur corpus bene valens ꝛ diſpo ſitū. Maior eſt ph̄i pmo Ethi. ꝛ p virtutē ꝑfectā intelli gitur tam ſpeculatiua virtus q̄ʒ practica. Minor relinq tur nota. Nā ſi ſenſus nō ſunt bene diſpoſiti ꝑſertim inte/ riores hō nō ꝯſequitur ꝑfectōnem intellectus ſpeculatiui. Et ſi corpus eſt inſanū. non pt ſe hō exercere in exercitio virtutū moraliū. ꝛ ſm intellectū practicū. imo nec ſpecu/ lari pt ꝑfecte. vt patebit infra de dolore. qui aufert facul tatē addiſcēdi. Et ſi magnꝰ eſt. facit etiā ne hō que no uit ſpeculari poſſit. Nec etiā felix eſt qui eſt ſpecie turpiſ ſimus. vt habeṫ pmo Ethi. ꝛ ꝑſertim ꝑfectōnes iſte cor/ poris reqruntur ad btitudinē. vt eſt ſtatus ꝑfecꝰ aggre gatione omniū bonoꝝ Ꝯſequēter aū đr

¶ Sꝫ ſi loquamur de btitudine ꝑfecta. ſic q̄dam poſuerūt ꝙ nō reqriṫ ad btitudinē aliq̄ corpis diſ/ poſitio. imo reqriṫ ad eā vt oīno aīa ſit a corpe ſepa ta. Vn̄ Augꝰ. xxij. de ciui. dei. introducit ṽba Por phyrij dicentis. Qꝫ ad hoc ꝙ ſit beata aīa oēm cor pus fugiendū eſt. ſed hoc eſt incōueniēs. cū enī na turale ſit aīe corpori vniri. nō pt eē ꝙ ꝑfectio aīe na turaleꝫ eius ꝑfectōem excludat.

¶ Reſpondet queſito, iuxta beatitudinē ꝑfectā. Et p̄ mo eradicat circa hoc quēdā errorē. Scđo ſubiūgit ꝯcluſionē verā. ibi. Et ideo dđm ꝛc. Loquendo igiṫ de beatitudine ꝑfecta fuit error ꝙ nō reqratur diſpoſitio cor poris, q2 nec corpus ipꝫ ꝛc. Sed. P. hūc errorē repro bat, q2 ꝑfectio gratuita aīe que eſt beatitudo non exclu/ dit neceſſario ꝑfectōem aīe naturalē. que ꝯſiſtit in hoc ꝙ

aia sit piūcta corpori. Naz vt patuit ar. pce. aia separa ta est impfecta in natura. qz est naturalr ps humane nature. Vñ ꝛ ꝓpter melius vnit corpori. vt declarat d. san. p. p. q. lxix. ar. p. Nota ꝙ aie separate naturale ē vniri corpori ad sensum què. D. ponit. quarto ꝯtra genti. c. lxxxv. scz quo ad finē. qz scz naturale est aie eē corpi vnitam. sꝫ pncipiū eius actiuū nō est naturale. sed sola virtute diuina causat. Vt aūt hꝫ d. san. in de ꝟit. ma. xxiiij. q. x. ad pmū. id qđ est ꝯtra naturale pmo mō pt eē ppetuū. Vñ non seqtur ꝙ phus qui scit aie sepate naturale esse. ꝙ est vnita. scit ꝙ ipa qñqꝫ reuniet. qz est qdez in potentia naturali ad terminū. sꝫ ad viā est solū in potentia obedientiali Consequenter ibi

¶ Et iō dōm ē ꝙ ad btitudinē oib9 modis pfectā. reqrit pfecta dispositio corpis ꝛ añcedēter ꝛ cōsequēter. ancedēter qdē. qz vt Aug. dt. xij. sup Geñ ad lrām. si tale sit corp9 cuius sit difficilis ꝛ grauis administratio. sicut caro q corrūpitur ꝛ aggrauat aiam. auertit mens ab illa visione summi celi. Vñ ꝯcludit ꝙ cū hoc corpus iam nō erit aiale. sꝫ spirituale. tunc angelis adequabit. ꝛ erit ei ad gloriam quod sarcine fuit.

Modo scda ¶ Subiūgit ꝯclōnē missiuā scdam talē ꝛ verā. Ad beatitudinē oib9 modis pfectā. scz essentialr. ꝛ q ad bn̄ esse vel accñtalr reqrit pfecta dispositio. scz in sanitate ꝛ fortitudine atqꝫ decore ꝛ añcedenter ꝛ ꝯsequēter. Et pbat pmo pmā ptē. scdo scdā ꝫ. ibi. Cōsequēter ꝟo ꝛc. Prima auctoritate Augu. qz si esset corp9 cui9 difficilis sit administratio. tūc aia impediret a visione summi celi. i. diuine essentie. igit reqrit ꝙ corpus antecedēter sit tale vt nō sit ci9 difficilis administratio qđ oino ad nutū obedit aie. et in nullo ipam ipedit. ꝛ in nullo desideriū aie retardat Tunc ibi.

¶ Cōsequēter ꝟo. qz ex beatitudine aie fiet redūdantia ad corpus. vt et ipm sua pfectōe potiat. vñ Aug9. dt in eplā ad Dioscoꝛ. Tā potēti natura deus fecit aiam vt ex eius plenissima btitudine redūdet in inferiorē naturā incorruptōnis vigor.

¶ Manifestat scdam ptē dicte ꝯclonis. qz ex beatitudine aie fiet redūdantia ad corpus. vt ꝛ ipm sua pfectione potiat. igit scda pars vera. Assumptū ostendit auctoritate bt. Augus. Et vide de hoc. d. san. qrto ꝯtra gen. c. lxxxvi. vbi ostēdit q pfectōes erūt in corpore glorificato. Vide ꝛ supra. ar. iij. hui9 qstionis Nota circa has duas ptes ꝯclonis. ꝙ sicut in alio ꝓposito dr. ꝛ habet in de verita. ma. xxviij. q. viij. in corpe. ꝙ dispōnes q simul duratōe inducūtur cū forma. intelligitur eā pcedere fm naturā ꝛ intellectū in gñe cause materialis. Et eedē intelligūtur eā sequi i gñe cause formalis. Sic in ꝓposito nō videt. D. intelligēd9 qsi pfectio corpis pcedēs ꝛ subseqns aiam gloriosam. sine due pfectōes accñtales dispositiue ꝓ aia beata. sꝫ eadē pfectio corpis intelligit pcedere in genere cause materialis. vt corpus scz nō impediat aiaz a visione celi. i. dei. ꝛ subseqtur ipam aiam inqñtū formalr ab ipa in corpus redūdat. sicut ꝛ dispositio q est necitas ꝓ forma naturali. ¶ Et aduerte iuxta. d. san. vbi statim ꝯtra genti. ꝙ sicut glia in quā humana aia subleuat excedit naturalē virtutē celestiū spirituū. Ita glia resurgētiū corpoꝝ excedit naturalē pfectōem celestiū corporum vt sit maior claritas. impassibilitas firmior. agilitas facilior. ꝛ dignitas nature pfectior. Aduerte hic etiā ꝙ beatitudo corpis vt distinguit ꝯtra btitudinez aie nō dicat actū scdm. sed in actu p° ꝯsistit vt ē pfectibile ab aia beā

Argumētū in contrariū

Confirmat scdā dam ꝯclusionē responsiuā

¶ Ad pmū g dōz. ꝙ in corpali bono nō ꝯsistit beatitudo sicut in obiecto btitudinis. sꝫ corporale bonū pt facere ad aliquē btitudis decorē vl pfectiōem

¶ Maior ꝯcedit. Ad minorē. ostēsum est supra ꝙ beatitudo nō ꝯsistit in corpalib9 bonis tanqꝫ in obiecto qetatiuo pfecte appetit9 humani. Siliter ostēsum est ꝙ in nullo corporeo ꝯsistit btitudo eēntialr. cū quo stat ꝙ pfectio corpalis reqritur pmo ad btitudinē impfectaz. sicut sine quo nō habet pfecta opatio virtutis. in qua eēntialr ꝯsistit. Et ꝙ pfectio corpis etiā reqrit ad pfectā btitudinē quo ad bn̄ eē accñtalr ꝛ ꝯsequēter. g ꝛc. Verū non reqrit ad pfectā btitudinez tanqꝫ essentiale sibi. sed tanqꝫ decorans ꝛ accñtalr pficiens. qz aia sine corpore ꝛ sine ei9 pfectōe btitudinē eēntialē hꝫ. sed si dꝫ eā habere in corpore. oportꝫ ꝙ fiat diuina ꝟtute ne aia p corp9 ipediat

¶ Ad scdm dōm ꝙ ꝛ si corp9 nihil ꝯferat ad illā opatōnem intellectus qua dei essentia videt. tn̄ posset ab hac impedire. ꝛ ideo reqrit pfectio corpis vt nō impediat eleuatōem mentis.

¶ Maior ꝯcedit. Minor vera qdem. ꝙ ad visionē dei beatificā nihil exhibet corpus. tn̄ si esset impfectū ꝛ necessitatib9 pntis vite astrictū. impediret aiam ne videret btifice. qz nemo qui viuit mō naturali videt deū. quare oportꝫ ꝙ fiat diuina virtute. ne corpus aiam impediat vel p dotes. vt in glorioso corpore. vel als aliquo modo deo cognito. vt in christo. quare negat ꝯña.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ ad pfectā operatōem intellectus reqritur qdem abstractio ab hoc corruptibili corpore. qđ aggrauat aiam. nō aūt a spūali corpore qđ erit totaliter spiritui subiectū. ut quo in tertia parte huius operis dicetur Nō ꝯplectit

¶ Ad maiorē. qñto intellectus ꝛ aia intellectiua sunt magis abstracta a corpore corruptibili. tanto pfecti9 intelligit. Sed negat de corpe spūali qđ totalr est subiectū aie. ꝛ non impedit qn possit intelligere sine ꝯuersione ad phantasmata Et scdo maior nō est vndeqꝫ vera de intellectōe naturaliū rerū. qz illas pfectius intelligit in corpore qꝫ separata. vt hꝫ. d. san. p. p. q. lxxxix. ar. p. Quare negat ꝯña. Tum qz vnio aie cū corpe nō ipedit intellectionē btificā. Tū qz etiā ꝯfert cognitiōi ꝛ mō cognoscēdi naturalib9. An aūt modus cognoscēdi sine phantasmatib9 sit aie naturalis vel pter natural. videbit ibidē in prima parte. Vide infra. q. v. ar. p. ad scdm.

¶ Utrū ad btitudinē reqrant aliq bona exteriora

Ad septimū sic pcedit Videtur ꝙ ad beatitudinē reqrantur etiā exteriora bona. qđ eñ in pmiū sanctis pmittit ad btitudinē ptinet. sed sanctis repromittūt exteriora bona. sicut cib9 ꝛ pot9. diuitie ꝛ regnuz. dr eñ Lu. xxij. Ut edatis ꝛ bibatis sup mēsaz meā in regno G

meo. et Matth. vi. Thesaurizate vobis thesaurum in celo. ꝛ Mat. xxv. Uenite bñdicti pris mei poss. regnū. ġ ad btitudinē reqritur exteriora bona. ¶ P̄. ſm Boetiū in. iij. de ꝯsola. Btitudo est status oim bonoꝝ cōgregatōe pfect᷒. ſꝫ exteriora sunt aliq̄ hoīs bona. licꝫ minima. vt Aug᷒. dī. ġ ipa etiā reqritur ad btitudinē. ¶ P̄. dñs Matth. v. dī. Merces vestra multa est in celis. ſꝫ esse in celis ſ̄cat esse in loco. ġ saltē locus exterior reqritur ad btitudinē. ¶ Sed ꝯ ē qđ dī in ps. Quid eñ mihi ē i ce. ꝛ a te qd vo. sup terrā. q. d. nihil volo nisi hoc qđ ſeqtur. mihi ad herere deo bonū est. ġ nihil aliqd extra deū ad beatitudinem requiritur

¶ Hic. D. ostdit qūo bona exteriora habeāt se ad beatitudinē. Et pmo facit hoc. Scđo corollarie ostēdit an amici reqrant ad btitudinē. Querit aūt. D. de istis bonis etiā corpalibꝫ. qꝛ cū btitudo sit stat᷒ aggregatōe oim bonoꝝ pfect᷒. videt̄ reqrere oia bona

¶ Rñ. dōm. ꝙ ad btitudinē impfectā qualis in hac vita pt haberi reqrunt̄ exteriora bona. nō q̄si de essentia btitudinis existētia. sed q̄si instrumētalr deseruientia btitudini q̄ ꝯsistit in opatōe virtutis. vt dī in pmo ethicoꝝ. indiget eñ hō in hac vita necessariis corpis tā ad opatoem virtutis ꝯtēplatiue q̄ȝ etiā ad opatiōeꝫ v̄tutꝫ actiue. ad quā etiā plura alia reqrūtur qbꝫ exerceat opa actiue virtutis.

¶ D. iuxta distinctōem iam sepe habitā de btitudine pmo ridet iteꝝ duabꝫ ꝯclusionibꝫ. Scđam ṗseqt̄ ibi. Sꝫ ad btitudinē ꝛc. Scđo dicit ex dictis qddā corrollariū ibi. Et qꝛ ꝛc. Prima ġ ꝯclusio est. Ad btitudinē impfectā qualis in hac vita haberi pt. reqrunt̄ exteriora bona. Et exponit cā. qꝛ nō reqrūtur quasi de essentia btitudinis existētia. qꝛ sic ꝯsistit in opatōe virtutis pfecte. sed q̄si instrumentalr deseruiētia btitudini. q̄ ꝯsistit in opatione virtutis. Probat̄ ꝯclō sic exposita. qꝛ hō in hac vita indiget necessariis corporis ꝛc. vt in lra. Sed ista necāria corpis sunt exteriora bona. ꝛ habent̄ p exteriora bona. ġ ꝯclusio vera. Et est clarū. qꝛ hō nō pt ꝯtēplari nisi habeat cibū ꝛ potū ꝛ alia necāria vite. Ad vitā aūt actiuā etiā vltē indiget nō solū necāriis p vita sua. ſꝫ etiā aliis pluribꝫ. vt exerceat opa misericordie ꝛ actū liberalitatꝫ ꝛ magnificentie ꝛ hmōi virtutum. que ptinēt ad vitam actiuam. ꝛc. Deinde cū dicit

¶ Sed ad btitudinē pfectā q̄ in visione dei cōsistit nullo mō hmōi bona reqrunt̄. Cuius rō est qꝛ omia hmōi bona exteriora vel reqrunt̄ ad sustentatiōnē aīalis corpis. vel reqrūtur ad aliq̄s opationes quas p aīale corp᷒ exercemus q̄ humane vite ꝯueniūt. illa aūt pfecta btitudo q̄ in visione dei cōsistit vel erit in aīa corpori iuncta nō iam aīali. ſꝫ spūali. et iō nullo mō hmōi exteriora bona reqrunt̄ ad illaꝫ beatitudinē. cū ordinētur ad vitā aīalem.

¶ Determinat q̄stiūalia ꝯclōne de btitudine pfecta patrie ista. Ad btitudinē pfectā ꝛc. vt in pncipio lre. Et pbat eā clare. qꝛ oia bona exteriora q̄ ꝛc. ſꝫ btitudo pfecta vel est in aīa sine corpe ꝛc. vl erit in aīa vnita corpi. nō

Cōclo pria.

Cōclo ſ̄.

iam aīali. sed spūali. qđ scꝫ hmōi bonis nō indiget. ergo nullo mō. ¶ Nota circa minorē. d. san. ꝯtra gentiles. c. lxxxiiij. ꝙ aīa vnit̄ corpi spūali. nō q̄si corp᷒ in resurrectōe nō habeat eādē naturā quā antea habuit. Sicut aliq̄ errātes putauerūt corp᷒ trāsmutādū in spiritū accipiētes occasionē ex v̄bis Apli. p. corin. xv. Sꝫ iō dī spūale. qꝛ spūi plene subiectū. ꝛ expers oīs corruptōnis et defect᷒ corpalis. nec seqtur legē corpoꝝ q̄ nūc est. quia nec vegetat̄. nec nutrit̄. nec generat. ꝛc̄. Et qꝛ etiā cessabūt occupatōes actiue vite q̄ ordinātur hic ad vsum cibo ꝛ alioꝝ corpaliū. ſꝫ sola ꝯtēplatio remanebit. quare dī corp᷒ spūale. nō ꝓpter subam ꝛ naturā. sed ꝓpter q̄litatē ꝛ exercitiū. Uide. d. vbi iā. c. lxxxiij. pulchre declarātem qūo post resurrectōem nō erit vsus ciboꝝ nec venereoꝝ. Uide in q̄rto. dis. xliiij. q. p. ar. iij. q̄sti. iiij. Uide etiā d. san. in postilla. p. Corin. xv. lectōe. vi. Deīn ibi

¶ Et qꝛ i hac vita magꝫ accedit ad silitudinē illius pfecte btitudinis felicitas ꝯtēplatiua q̄ȝ actiua vtpote etiā deo silior. vt ex dictis pꝫ. ideo min᷒ indiget hmōi bonis corpis. vt dī in. p. ethicoꝝ q. ꝗ. ar. v.

¶ Elicit ex dictis tale corollariū Felicitas ꝯtēplatiua huius vite minus indiget hmōi bonis corporalibus ꝛc. Probat̄ auctoritate phi. p. Ethicoꝝ. Et rōne. qꝛ felicitas ꝯtemplatiua magis accedit ad silitudinē istius pfecte beatitudinis q̄ȝ actiua. ꝛ igitur minus indiget q̄ȝ vita actiua. Tenet ꝯñtia. qꝛ ista nullo mō indiget. Añs patꝫ ex dictis ar. v. qꝛ ꝯtēplatiua est deo silior. ꝛ btitudini patrie p ꝯñs. actiua aūt est ꝓpria huic vite.

Argumētū in cōtrariū

Cōfirmat conclusionem, secūdam respont̄.

¶ Ad pmū ġ dōm. ꝙ oēs ille corpales ꝓmissiones q̄ in sacra scriptura ꝯtinēt sunt metaphorice intelligende. ſm ꝙ in scripturis solēt spūalia p corpalia designari. vt ex his q̄ nouim᷒ ad desiderandū incognita ꝯsurgam᷒. sicut Grego. dī in q̄dā homelia. Sicut p cibū ꝛ potū intelligit̄ delectatio beatitudinis. p diuitias sufficiētia qua hoī sufficiet deus. p regnū exaltatio hoīs vsqꝫ ad ꝯiūctōem cū deo.

¶ Maior ꝯcedit̄. ſꝫ oꝫ meminisse ex. p. p. q. p. ar. vij. ꝙ qñ scriptura sacra loqt̄ metaphorice. tūc sensus lrāl nō ē ſm ſ̄catū ꝓpriū noim. ſꝫ ꝙ p hmōi ſ̄cata repñtat̄. sic cū dī. Scriptura brachiū dei. nō attribuit deo membꝝ corporale. ſꝫ qđ p ipm designat̄. scꝫ fortitudinē ꝛ v̄tutē operandi. Sic scriptura sub noibꝫ bonoꝝ corporaliū intelligit intelligibilia bona designata p noīa ꝓprie ſ̄cantia ipa corporalia. p metaphorā aūt ipa spūalia. vt anim᷒ noster ex his q̄ nouit discat incognita amare. Et ſm hūc modū dī ad minorē. ꝙ delectatio que est in ꝯtēplatōe sapientie ꝛ assumptio veritatis intelligibil̄ in intellectū in fo p vsum ciboꝝ in sacra scriptura designare ꝯsueuit. vt etiā pꝫ. d. san. in q̄rto ꝯ gen. c. lxxxiij. Quare negat̄ ꝯña. Uide ibidē qūo pulchre multas auctoritates exponit. q̄ videnī sonare vsum futurū corporaliū in patria

¶ Ad scđm dōm. ꝙ bona ista deseruiētia aīali vite nō ꝯpetūt vite spūali in qua btitudo pfecta ꝯsistit et tñ erit in illa beatitudie omniū bonoꝝ ꝯgregatio qꝛ quicqd bonū inenit̄ in istis. totū habebit̄ in summo fonte bonorum

¶ Ad maiorē dictū est supra. q. ij. ⁊ tertia. q2 est stat᷒ pfect᷒ aggregatõe oim bonoꝝ. q2 ibi habet̃ fons oim bonoꝝ. Scđo habent̃ oia bona etiā hu᷒ vite suēminēter. vt oñdit. d. ſan. tertio ꝯ gēti. ca. lxiij. qño hõ ex felicitate q̃ puenit ex visione dei hꝫ suēminēter oia que h̃ deside/rari pñt. ſꝫ nõ oꝫ ꝙ habeat oia bona hu᷒ vite formalr. q2 aliq̃ repugnãt patrie cũ sint bona fm qđ q̃ deseruiũt vite corpali corruptibili ⁊ aiali. ¶ Minor placet ꝙ sꝫ minima et p h̃ solũ reqsita ad vitã pfectã vie. Negat̃ ğ ꝯña.

¶ Ad tertiũ dđꝫ. ꝙ fm Aug. in li. de ser. do. in mõ. Merces sctõꝝ nõ dicit̃ esse in corporeis celis. ſꝫ per celos itelligit̃ altitudo spũaliũ bonoꝝ. nihilomin᷒ tamē locus corporeus. i. celum empyreũ aderit beatis nõ propter necessitatē beatitudinis. ſꝫ fm quandam congruentiã ⁊ decorem.

¶ Ad minorē est duplex solo. Est copiosa in celis ⁊c. in altitudine bonoꝝ spũaliũ q̃ designat̃ p celos. p. p. q. x viij. ar. iiij. in fine cor. scđo in celis. i. in corpib᷒ celestib᷒. nõ q2 sit pmiũ ſꝫ loc᷒ ꝯgru᷒ pmiati. Quare negat̃ ꝯña.

¶ Utꝝ ad btitudinē reqrat̃ societas amicoꝝ.

H AD octauũ sic pcedit̃. Videt̃ ꝙ amici sint necessarij ad beatitudinē. futura enĩ beatitudo in scripturis frequēter noīe glĩe de/signat̃. sed glĩa ꝯsistit in hoc ꝙ bonũ hois ad noticiã multoꝝ deducit̃. ğ ad beatitudinē reqrit̃ societas amicoꝝ. ¶ P. Boeti᷒ dt. ꝙ nulli᷒ boni sine cõsortio iocũda est possessio. ſꝫ ad beatitudinē reqritur delectatio. ğ etiã reqrit̃ societas amicoꝝ. ¶ Preterea. charitas in beatitudine pficit̃. ſꝫ charitas extendit se ad dilectõem dei ⁊ proximi. ğ videt̃ ꝙ ad beatitudinē requirat̃ societas amicoꝝ. ¶ Sed ꝯtra est qđ dicit̃ Sap. q̃nto. Venerũt mihi oĩa bona pariter cũ illa. s. cũ diuina sapiētia q̃ ꝯsistit in cõtemplatõe dei. ⁊ sic ad beatitudinē nihil aliud reqrit̃.

¶ Hic inqrit de alio bono corpali exteriori. s. amicis. Scđm phm enĩ nono ethico. Inter bona exteriora amicus videt̃ esse maximũ bonũ.

¶ Rñdeo dđꝫ. ꝙ si loqmur de felicitate pñtis vite sicut phs dt in. ix. ethi. felix indiget amicis. nõ qđem ppt vtilitatē cũ sit sibi sufficiēs nec ppt delectatõeꝫ. q2 hꝫ in seipo delectatõeꝫ pfectã in opatõe virtutis. ſꝫ ppter bonã opatõem. vt. s. eis bñfaciat. ⁊ vt eos in/spiciēs bñfacere delectet̃. ⁊ vt ab eis in bñfaciēdo iuuet̃. Indiget enĩ hõ ad bñ opandũ auxilio amicoꝝ. tã in opib᷒ vite actiue q̃ in opib᷒ vite ꝯtēplatiue.

¶ D. itaq3 rñdet distinere vt pri᷒ duplici ꝯclone fm duplicē illã btitudinē dictã. scđam ibi. Sꝫ si loquamur ⁊c. Cõclo prima Pria ꝯclo est. si loqmur de felicitate pñtis vite felix indiget amicis. Istã ꝯclonē. D. declarat remouendo falsam causam q᷒. q2 nõ indiget ppter vtilitatē scꝫ pciſaꝫ ab honestate. q2 felix psupponit̃ hře sufficiētiã tpaliuꝫ q̃ dicunt̃ vtilia. nec ppter delectatõem scꝫ etiã pciſam a bono honesto. q2 felix hꝫ in se ipo delectatõem pfectã. s. bona virtutis. sed verã causam indigētie ponit. D. q2 indiget amicis ppter bonã. i. honestã ⁊ virtuosam opatõem. vt scꝫ ⁊c.

et delectet̃ in eis delectatõe q̃ est gaudiũ de opatõne honesta. qđ pbat sic. q2 indiget auxilio amicoꝝ taꝫ in opib᷒ vite actiue q̃ in operib᷒ vite ꝯtemplatiue. igit̃ ille sensus et ꝯclo vera. Assumptũ patet. q2 hõ est aial sociale ⁊ ciuile. nec sibi in omnibus sufficit. ⁊ ğ indiget alijs ⁊ psertim amicis honestis. vt habet̃ in pho supra. In ꝯtemplatõne aũt eget instructõe alioꝝ ⁊ doctrinatõe de lege cõi. Patꝫ ex his ꝙ fm phm delectatões sensuales ⁊ corpales non sunt de pfectõe btitudinis etiã vie. quare Iudei ⁊ Saraceni ⁊ qđã heretici. nec iuxta doctrinã phi habuerũt sanũ iudicium vel affectũ q̃ in futura beatitudine putãt ad beatitudinē corpales delectatões reqri. vt hꝫ. d. ſan. in. iiij. dis. xliiij. q. p. ar. iij. q. iiij. ad q̃rtũ. Deinde ibi. Iudei testis ales.

¶ Sꝫ si loquamur de pfecta beatitudine q̃ erit in patria nõ reqrit̃ societas amicoꝝ de necitate ad btitudinē. q2 hõ hꝫ totã plenitudinē sue pfectõnis in deo. ſꝫ ad bñ eẽ btitudinis facit societas amicoꝝ. vñ Aug. dt octauo sup Geñ. ad lrãm ꝙ creatura spũal' ad h̃ ꝙ sit beata nõ nisi intrinsec᷒ adiuuat̃ eternitate. veritate. charitate creatoris. extrinsec᷒ vo si adiuuari dicenda est fortasse hoc solo adiuuat̃ ꝙ inuiceꝫ vidēt ⁊ de sua societate gaudent. q. ij. ar. viij.

¶ Subiũgit scđã ꝯclonē responsiuã de btitudine pfecta q̃ habet̃ in patria. istã. Ad beatitudinē q̃ erit in patria nõ reqrit̃ societas amicoꝝ de ncĩtate ſꝫ ad bñ eẽ. pbat̃ pma ps sic. q2 hõ hꝫ totã plenitudinē sue pfectõnis in deo. igit̃ societas amicoꝝ nõ reqrit̃. Añs pꝫ ex dictis. et intelligit̃ ꝙ hõ hꝫ totã plenitudinē ⁊c. id est summã pfectõem q̃ est ẽēntialr btitudo in deo. i. eius habitõne et visione. quare ad essentiã beatitudinis nõ reqrit̃ societas amicoꝝ. Scđa ps pbat̃ simul cũ pma auctoritate beati Augustini in lřa. q2 amic᷒ adiuuat. i. est materia gaudij accñtal' in btitudine. ⁊ ita reqrit̃ q̃ ad bñ esse ⁊c.

Argumētũ in cõtrariũ Est p scđa cõclone. Et intelligit̃ ꝙ p visionē dei in patria q̃ est sapiētia maxima habent̃ oia bona in fonte ⁊ habet̃ ẽēntialr btitudo. ⁊ ergo alia nõ reqrũt̃ de necessitate ad btitudinē ẽēntialē. habet̃ etiã oia alia bona q̃ desiderari pñt p visionē ipam sicut p causaꝫ quã ꝯcomitãt̃ de facto oia bona etiã distincte in q̃tũ reqrit beatitudo. vt hꝫ. d. ſan. 3°. ꝯ genti. ca. lxiij. cũ q̃ stat ꝙ amici ⁊ corp᷒ ⁊ hmõi reqrant̃ ad btitudinē accidentalr ⁊ q̃ ad bñ esse. vt dicit scđa ps scđe ꝯclonis.

¶ Ad pmũ ğ dđm ꝙ glĩa q̃ est ẽēntialis btitudini est quã hꝫ hõ nõ apud hoiem. ſꝫ apud deũ.

¶ Ad maiorē dr ꝙ btitudo essentialis designat̃ noīe glĩe q̃ est apđ deũ. q2 videlicet de᷒ ꝯgnoscit excellentiã hominis ⁊ in hac glĩa ꝯsistit btitudo hois causalr. ſꝫ in cognitõe quã hõ hꝫ de deo ꝯsistit btitudo formalr. In glĩa aũt q̃ est apud hoies ꝯsistit aliqđ accñtale btitudinis. Minor negat̃ ꝙ glĩa ex q̃ dependet btitudo ẽēntial' vel q̃ est btitudo ẽēntialis ꝯsistat in h̃ ꝙ bonuꝫ hois in noticiã multoꝝ deducat̃. ſꝫ illa fama est accñtalis btitudini. Quare negat̃ ꝯña ꝙ reqrat̃ ẽēntialr. vide sup. q. ij. ar. iij.

¶ Ad scđm dđm. ꝙ verbũ illđ intelligit̃ qñ in eo bono qđ habet̃ nõ ẽ plena sufficiētia qđ in pposito dici nõ pt. q2 ois boni sufficiētiã hꝫ hõ in deo

¶ Maior vera est de bono pticulari in q̃ nõ habetur plenis sufficiētia q̃re op᷒ est ꝯsortio p qđ defect᷒ suppleat̃

Sed negat̃ de bono sufficiẽti vt hȝ etiam.d.ſan.ꝑ.p.q.xxxj.ar.ꝑ.ad 2ᵐ Minor ↄcedit̃ ſȝ delectatio ꝑ ſe ↄña btitudinẽ habet̃ de ſolo deo pſente. alie delectatões ſunt accidentales. Quare negatur ↄña.

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ pfectio charitatis ē eēntialis btitudini qȝtuȝ ad dilectõem dei. nõ qȝtũ ad dilectionẽ ꝓximi. vñ ſi eēt vna ſola aĩa fruẽs deo. beata eēt nõ hñs ꝓximũ quẽ diligeret. ſȝ ſupposito ꝓxĩo ſeq̃t̃ dilectio eiꝰ ex pfecta dilectõe dei. vñ q̄ſi ↄcomitãter ſe hȝ amicicia ad pfectã beatitudinem.

¶ Ad maiorẽ dico ꝙ charitas pficit̃ in btitudiẽ neceſſario itẽſiue reſpectu dei. ſȝ nõ oȝ ꝙ de necẽitate ad plures ſe extẽdat q̃ȝ ad deũ ꝛ ſeipm̃. Minor ē ṽa de facto ſupposito ꝓxĩo. ſȝ nõ ē ṽa ad hũc ſenſuȝ ꝙ de necẽitate charitas req̃ſita ad btitudiẽȝ extẽdat ſe ad ꝓximũ imo aĩa vna fruẽs deo beata eēt ſi nullꝰ eēt ꝓximus. Quare negat̃ ↄña.

¶ Queſtio q̄nta de adeptõe btitudinis.

I

Deinde ↄſiderandũ eſt de ipa adeptõe beatitudinis. Et circa h̄ q̄ritur octo. Primũ. vtȝ hõ poſſit ↄſeq̃ btitudinẽ. Secũdo. vtȝ vnꝰ hõ poſſit eẽ alio beatior. Tertio vtȝ aliq̃s poſſit eſſe in hac vita beatꝰ Quarto. vtȝ btitudo habita poſſit amitti. Quinto. vtrũ hõ ꝑ ſua naturalia poſſit acq̃rere btitudinẽ. Sexto vtȝ hõ ↄſeq̄tur beatitudinẽ ꝑ actionẽ alicuiꝰ ſupioris creature. Septio. vtȝ req̃rantur opa hoĩs aliq̄ ad h̄ ꝙ hõ btitudinẽ ↄſeq̄tur a deo. Octauo. vtruȝ oĩs hõ appetat beatitudinẽ.

¶ Poſtq̃ oñſum eſt qd ſit btitudo eēntialr̃ ꝛ q̃ req̄rũtur ad ipam. ex qb⁹ oĩb⁹ fit ſtatꝰ aggregatõe oĩm bonoꝝ pfectꝰ. h̄ ↄñter oñdit̃ q̃ño acq̄rit̃. Et circa h̄ duo facit. q2 ꝓ̄o qð dictũ eſt. Scðo mouet qðdã dubiũ incidens in ar.viij. Circa ꝑᵐ ꝑmo ꝑmittit qð dã ꝑambulũ ad ꝓpoſitũ necãriũ ſcȝ poſſibilitatẽ ↄſecutõnis ipius btitudinis. Secũdo ꝓbat intentũ ar.ij. vbi patebit ſubdiuiſio ꝛc̃.

¶ Vtȝ hõ poſſit ↄſequi beatitudinẽ.

Ad primũ ſic procedit̃. Videt̃ ꝙ hõ beatitudinẽ adipiſci nõ poſſit. ſicut eñ natura rõnalis eſt ſupra ſenſibilẽ. ita natura intellectualis eſt ſupra rõnalẽ. vt pȝ ꝑ Dionyſiũ in li.de.di.no. in multis locis. ſed bruta aĩalia q̄ hñt naturã ſenſibilẽ tm̃. nõ pñt ꝑuenire ad finẽ rõnalis nature. g̃ nec hõ q̇ ē rõnalis nature pt̃ ꝑuenire ad finẽ itellectualꝭ nature q̇ eſt btitudo. ¶ P̄. btitudo ṽa ↄſiſtit in viſione dei q̇ ē ṽitas pura. ſȝ hoĩ eſt ↄnaturale vt ṽitatẽ itueat̃ in reb⁹ materialib⁹. vñ ſpecies itelligibiles in phantaſmatib⁹ intelligit. vt dicit̃ in.iij. de aĩa. g̃ non pt̃ ad btitudinem ꝑuenire.

¶ P̄. beatitudo ↄſiſtit in adeptõe ſummi boni. ſȝ aliquis nõ pt̃ ꝑuenire ad ſummũ niſi tranſcendat media. cũ igit̃ inter deũ ꝛ naturã hũanã media ſit natura angelica quã hõ trãſcẽdere nõ pt̃. videt̃ ꝙ nõ poſſit beatitudinẽ adipiſci. ¶ Sȝ contra eſt qð dr̃ in p̄s. Beatus hõ quẽ tu erudieris dñe.

¶ Hic querit. an poſſibile ſit hoĩem beatificari ꝛ beatitudinem conſequi.

¶ R. D. ꝙ btitudo noĩat adeptõeȝ pfecti boni. q̇cũq̃ g̃ ē capax pfecti boni pt̃ ad btitudinẽ ꝑuenire. ꝙ aũt hõ boni pfecti ſit capax. ex h̄ apparet ꝙ eiꝰ intellectꝰ pt̃ ↄꝑhẽdere vlẽ ꝛ pfectũ bonũ ꝛ eiꝰ volũtas appetere illud. ꝛ iõ hõ pt̃ btitudinẽ adipiſci.

¶ Dicũdẽ tali ↄcl̃one hõ põt btitudinẽ adipiſci. Et intelligit̃ de ṽa pfecta btitudine ſupnaturali. Q̃ño aũt poſſit patebit ar.v. Hanc ↄcl̃onẽ ꝓbat duplici rõne. ſ. ex cõi rõne btitudinis ꝛ ex ſpeciali quã ponit ibi. Apparet etiã ꝛc̃. Ex ꝑma arguit̃ ſic Quicũq̃ eſt capax pfecti boni pt̃ ad btitudinẽ ꝑuenire. ſȝ hõ eſt capax pfecti boni. g̃ ↄclõ vera. Maior pȝ. q2 btitudo noĩat adeptõem pfecti boni. vt patuit in p̄ce. Minor ꝓbat̃ itellectꝰ hoĩs pt̃ ↄꝑhẽdere. ſ. apprehenſiue vlẽ bonũ ꝛ pfectũ ꝛ eiꝰ volũtas pt̃ appetere illð. g̃ pt̃ ꝛ ↄſeq̃ bonũ pfectũ ꝛ ꝑ ↄñs in cuiꝰ cõſecutõe btitudo eēntialr̃ ↄſiſtit. ¶ Nota ꝙ itellectꝰ huius ꝓbatõis pȝ ex ſupradictiſ. q2 vlẽ bonũ dr̃ vt diſtinguitur ↄ̄ bonũ h̄ vl̃ illud. ꝛ ↄtinet ſub ſe oẽ bonũ. q̄re ſi itellectus pt̃ in vlẽ bonũ apprehendẽdo. ꝛ volũtas appetẽdo. pt̃ etiã in bonũ pfectũ qð iuxta ꝑdicta habet̃ ꝑ itellectũ ꝛ volũtatẽ. Nec valet dicere ↄ̄ illã rõnẽ. ꝙ lȝ itellectꝰ q2 eſt boni vl̃is apprehẽſibilis poſſit in bonũ pfectũ vt eſt ↄgnoſcibile mõ naturali ꝑ rõnem naturalẽ. Non aũt pt̃ ↄſeq̃ bonũ pfectũ ꝑ ↄgnitõem intuitiuã clarã in ſe. q2 ſic excedit obiectũ ↄgnoſcibile ab itellectu hũano. Hoc tñ̃ nõ obſtat. q2 lȝ itellectꝰ hũanꝰ nõ poſſit ſibi derelictus ꝛ naturalr̃ adeq̃te adeq̄tõe itẽſiua ↄgnoſcere niſi ↄtentũ ſub obiecto ſuo ꝓportionato. tñ̃ adiutꝰ auxilio ſupernaturali pt̃ ↄſeq̃ ꝑ ↄgnitõeȝ ꝛ fruitõeȝ bonũ etiã excedẽs naturalẽ facultatẽ. qð tñ̃ nõ ē extra obiectũ adeq̄tũ extẽſiue. Nã et bonũ pfectũ ſub ente ↄtinet̃ qð ponimꝰ obiectũ adeq̄tũ extẽſiue itellectꝰ nr̃i. Et ad hũc ſenſuȝ ꝓbat. d.ſan 3ᵒ. ↄ̄ gen.ca.lvij. ꝙ nõ eſt aliq̃s itellectꝰ creatꝰ ſm̃ naturã ita infimꝰ q̇n ſupnaturali ſublimatõe pfectũ bonũ ↄſeq̃ poſſit pfectũ videlicet bonũ qð ē bonum extrinſecũ ꝛ pfectiõe vltimaȝ formalr̃ inherentem. vide ꝛ de iſta materia Scotũ in.iiij. diſ.xlix.q.viij. vbi videt̃ ſibi ꝑ rõnẽ naturalẽ ꝓbabile ꝙ natura hũana ſit capax ṽe btitudĩs. Aduertere aũt ꝙ. D. q̇deȝ dr̃ ꝙ hõ ſit capax pfecti boni vtroq̃ mõ accepti. ſ. pfecti ſimplr̃. ꝛ pfecti in gñe boni creati formalr̃ inherẽtiſ. ſȝ nõ dr̃ an ſit capax naturalr̃ vel ſupnaturalr̃. q̄re ſato ꝓpter Scotũ. ꝙ lȝ hõ ſit capax imediate actuũ ſupnaturaliũ iq̃tũ itellectualis ꝛ ad imaginem dei. ſȝ nõ admittimꝰ ꝙ ſit in potẽa receptiua naturali ad hmõi actꝰ ſȝ ſolũ obediẽtiali. nã actũ ſupnaturalẽ diſtinguimꝰ a naturali nõ ſolũ ꝑ ↄpatõem ad agens. q2 videlicet fit ab agente ſupnaturali. ille ṽo a naturali. ſȝ etiã diſtinguimus ſcd̃m potẽaȝ receptiuã. q2 pfectõi ſupnaturali rñdet potẽtia obediẽtialꝭ. naturali ṽo paſſiua naturalꝭ Et de h̄ infra. q.cxiij.ar.x. hõ igit̃ nõ ē in potẽa naturali ad pfectum bonũ qð ē ſupnaturale lȝ imediate ſit capax luminis glĩe et eo mediãte ſit i ꝓxĩa diſpõne ad bonũ pfectũ. vñ ſolet dici. ꝙ hõ in puris naturalib⁹ ē capax btitudinis ſupnaturalꝭ i diſpõne remota ꝛ tñ̃ obediẽtiali ſȝ pfuſus lumine glĩe ē in diſpõne ꝓpinq̃ ita vt etiã actiue ↄcurrere poſſit.

Conſequenter ibi.

¶ Apparet etiã idẽ ex h̄ ꝙ hõ eſt capax viſionis diuine eēntie ſicut in ꝓ̄o habitũ eſt. in q̄ q̇dem viſione pfectã hoĩs btitudinẽ ↄſiſtere diximus. q.xi. ar.ꝑ. q.iij. ar.viij.

¶ Subiūgit secūdā rōnē q̄ pcedit fm specialē rōnē btitudinis formal. ꝛ arguit sic. Hō est capax visionis diuine eēntie. ḡ pt adipisci btitudinē verā ꝛ pfectā. Añs pꝫ s.q.q.xij.ar.j. ꝛ rō nūc etiā tacta ē. qꝛ intellect⁹ pt se extēdere ad oē ens ꝛ adiut⁹ diuino auxilio etiā supnaturalr cognoscibile. Cōseqntia pꝫ ex dictis. q.iij.ar.viij. qꝛ in visiōe diuie eēntie dixim⁹ cōsistere pfectā hoīs btitudinē. Aduerte circa istā pclōnē q̄ lꝫ mod⁹ eēndi dei excedat q̄lībet modū eēndi intellect⁹ creati. vtpote eē p se subsistēs eē naturalr vnibile corpī ꝛ p h. D. pma p. vbi iā.ar.iiij.pter. q̄ nec itellect⁹ hūan⁹ nec angelic⁹ possit naturalr videre diuinā eēntiā. Per h tm̄ nō itēdit q̄n ex grā videre possit Excessus em̄ gn̄c⁹ i mō eēndi ipi⁹ cognoscibil' sup cognoscentē facit ne sup i⁹ naturalr videat. Cū h āt stat q̄ infēri⁹ possit videre adiutū auxilio diuino supnaturali.

Nota

Argumētū in cōtrariū

Confirmat pclōnē. quia hō beat⁹ est quē de⁹ erudit p apertā visionē.

¶ Ad pmū ergo dōm q̄ aliter excedit natura rōnalis sensitiuā ꝛ aliter intellectualis rōnalē natura em̄ rōnal' excedit sensitiuā q̄tū ad cognitōnis obiectū. qꝛ sensus nullo mō pt cognoscere vl'e cui⁹ rō est cognoscitiua. ſꝫ itellectual' natura excedit rōnalē q̄tū ad modū cognoscendi itelligibilē 𝔳itatē. nā itellectual' natura statiꝫ apphēdit 𝔳itatē ad quā rōnalis natura p iq̄sitōēꝫ rōnis pⱦingit. vt pꝫ ex his q̄ in p° dicta sꝫ. ꝛ iō ad id qd̄ itellect⁹ apphēdit rō p q̄ndā motū pⱦingit. vn̄ rōnal' natura cōseq̄ pt btitudinē q̄ est pfectio intellectual' nature. tm̄ alio mō q̄ꝫ angeli. nā angeli cōsecuti sunt eā statim post pncipiū sue cōditōis. hoīes āt p tps puenīūt. sed natura sensitiua ad hūc finē nullo mō pⱦingere potest.

q.lxxix.ar.viij.

¶ Maior est 𝔳a q̄ ad h q̄ vtrobiq̄ est supioritas. ſꝫ nō ē silr q̄ ad modū supioritatꝫ. qꝛ rōnal' est sup sensibilē q̄ ad gen⁹ obiecti. qꝛ hꝫ obiectū imateriale ꝛ vl'e in qd̄ nō pt sensitiua q̄ solū est materialiū ꝛ pticulariū. sed itellectualis est supra rōnalē solū q̄ ad modū naturalr loquēdo. qꝛ intellect⁹ apprehēdit oēm veritatē simplici intuitu. hō aūt nō oīa simplici intuitu apprehēdit sed aliq̄ discursiue Quare pcessa minore negat' cōña. qꝛ ex q̄ rō hꝫ p obiecto etiā vl'e verū. pt in oīne verū sub eo cōphensū. ꝛ si adiuuet' supnaturali auxilio poterit in verū supnaturale. Sensus aūt nūq̄ꝫ pt in vl'e vel in imateriale. vide de ista materia hui⁹ solonis. p.p.q.lxix.ar.p.ad pm̄. vide et infra. q.lxxix. ar.iiij. vbi pdicitur qd requiratur ad esse discursiuum vel nō discursiuū

intellectualis.

¶ Ad scōm dōm. q̄ hoī fm statū pn̄tꝫ vite ē cōnatural' mod⁹ cognoscēdi 𝔳itatē intelligibilē p phātasmata. sed post huius vite statū hꝫ aliū modū cōnaturalem. vt in pmo dictū est.

q.lxxxiiij.ar.vij.et.q.lxxxix.ar.p.

¶ Maior pcedit. minor 𝔳a ē. cōnaturale fm statū psentꝫ vite iueniri 𝔳itatē i rebꝫ naturalibꝫ. ꝛ p cōuersionē ad phātasmata. ſꝫ post aīe sepatōēꝫ ali⁹ erit mod⁹ cōnaturalis. sic ꝛ aīa reunita corpi glōso nō necario itelliget p cōuersionē ad phātasmata. ḡ ꝛc. Vlꝫ nō pt puenire dū viuit fm cōem legē in corpe corruptibili. Dico āt fm cōem legē ppt Christū. vt hꝫ etiā Scot⁹ in.iiij°.dis.xlix.q.vij. ad pm̄. ¶ Nota āt circa hāc solonē. qꝛ videri posset repugnās dictꝫ in.p.p.q.lxxxix.ar.p. vbi. D. dt q̄ itelliger e p cōuersionē ad supiora sit aīe pternaturale. intelligere aūt puertendo se ad phātasmata sit naturale. h 𝔳o dt q̄ aīa post hāc vitā hꝫ aliū modū cōnaturalē. ꝛ remittit se ad locū iā dictū vbi dixit modū eē pternaturalē. Sꝫ dicēdū q̄ mod⁹ itelligēdi aīe sepate dr cōnatural' nō fm naturā ppriā aīe. qꝛ vt sic hꝫ naturalr eē in corpe ꝛ itelligere p cōuersionē ad phātasmata. ſꝫ ē cōnaturale inq̄ꝫtū pticipat subas sepatas ꝛ q̄si fm̄ naturā cōem. sic dicim⁹ q̄ motus circulatꝫ ignis in spera sua ē pter naturā pticularē. et tm̄ fm̄ naturā coēꝫ. cū q̄ stat q̄ ē pternatural' nature aīe fm naturā ppriā. Scdo pt dici q̄ ē cōnatural' mod⁹ itelligēdi aīe sepate vt cōnaturale distinguit' cō violētū ꝛ opponit' ei qd̄ ē cō naturā ſꝫ nō vt distinguitur contra pter naturale vt. D. ibidem habet.

Mod⁹ itelligēdi aīe separate est cōnaturalis

¶ Ad tertiū dōm q̄ hō nō pt transcendere angelos gradu nature. vt ſꝫ naturalr sit eis supior. pt tm̄ eos trāscēdere p opatōēm itellect⁹ dū itelligit aliq̄d sup angelos esse qd̄ hoīes btificat. qd̄ cū pfecte cōsequetur perfecte beatus erit.

¶ Maior pcedit'. ad minorē 𝔳a in p. se ordinatꝫ in eē vel opari. Ad subsumptā dico q̄ natura angelica ē media q̄ ad gradū nature quē hō nō pt trāscēdere. ſꝫ tm̄ nō ē media q̄ ad visionē sic q̄ nō sit imediate capax diuie visionis nisi mediāte āgelo. Negat' etiā q̄ nō cōtingat p opatōēꝫ trāscēdere āgelū in rōne obiecti. ita q̄ nō possit itelligere mai⁹ itelligibile q̄ꝫ āgelicū. Quare negat cōña. ꝛ stat fundamentū in h q̄ esse intellectuale magis vel min⁹ pfectū nō facit q̄n q̄liter intellectualis natura 𝔳tute supnaturali ad visionē dei pduci possit.

¶ Utrū vnus hō possit esse alio beatior

AD secūdū sic pcedit'. Videt' q̄ vn⁹ hō alio nō possit eē beatior. btitudo em̄ est pmiū 𝔳tutꝫ. vt phs dt in p° ethi. ſꝫ p opibꝫ 𝔳tutū oībꝫ eq̄l merces reddit'. dr̄.n. Matth. xx. q̄ oēs q̄ opati sunt in vinea acceperūt singulos denarios. qꝛ vt dt Greg. eq̄lē eterne vite retributōēꝫ sortiti sunt. ḡ vn⁹ nō erit beatior alio. ¶ P. btitudo est summū bonū. ſꝫ summo nō pt eē aliq̄d mai⁹. ḡ beatitudie vni⁹ hoīs nō pt eē alia maior btitudo ¶ P. btitudo cū sit pfectū ꝛ sufficiēs bonū desideriū hoīs q̄etat. ſꝫ nō q̄etat' desideriū si aliqd̄ bonū deest qd̄ suppleri possit. si āt nihil deest qd̄ suppleri possit nō poterit eē aliq̄d aliud mai⁹ bonū. ḡ vl' hō nō ē btūs. vel si est btūs nō pt alia maior btitudo eē. ¶ Sꝫ cō ē qd̄ dt Joā. xiiij. In domo patris mei mā̄siones multe sꝫ p q̄s vt Aug. dt diuerse meritoꝝ dignitates intelliguntur in vita eterna. dignitas aūt vite eterne q̄ p merito dat' est ipa btitudo. ḡ sunt diuersi gradus btitudinis. ꝛ nō oīūm est eq̄lis beatitudo

K

¶ Ostensa possibilitate cōseq̄ndi btitudinē. h.d.s.a.n. oñdit modū cōseq̄ndi. Et circa h duo facit. p° oñdit modū cōseq̄ndi ex pte subiecti. q̄uo. s. hō acq̄rat btitudinē. 2° oñdit ex pte pncipij p qd. s. hō acq̄rat btitudinem. ar.v. Circa pm̄ p° oñdit' mod⁹ acq̄rēdi btitudinē q̄tū ad gdū btitudinis. scdo q̄tū ad tps. s. q̄n acq̄rat'. an in hac vita.

¶ R. D. q̄ sicut supra dictū est in rōne btitudinis duo includūtur. s. ipe finis vltim⁹ qui est summū bonū. ꝛ adeptio vel fruitio ipius boni

q.p.ar.viij. ꝛ q.ij.ar.vij ꝛ q.iij.ar.p.

D. p̄mo resumit quādā distinctōem dūmēbrē. secūdā quā secūdo respondet ꝯformiter dupliꝯ ꝯclōne. p̄mam ponit ibi. Quātū igitꝰ ꝛc. secūdā ibi. Sꝫ q̄ꝝtū ꝛc. Dicit ḡ ꝙ in rōne btitudinis duo includūtꝰ ꝛc. vt in sfa. Aduertere āt ꝙ rō btitudinis dr̄ includere h̄ duo sicut videlicet ptes q̄si integrales materie btitudinis vel ꝑtinētiuꝫ ad btitudinē. qꝛ scꝫ duo sunt q̄ integrāt btitudinē obiectū ꝛ eiꝰ adeptio. sic rō hois dr̄ ꝯsistere in carnibꝫ ꝛ ossibꝫ.

Et aduerte circa secūdū mēbꝝ. ꝙ qꝛ ad btitudinem etiā formalē duo ꝑtinēt Vnū qđ est eēntialr̄ btitudo. Aliud qđ est ꝑ se accn̄s. ꝛ qꝛ fm̄ vtrūqꝫ p̄t vnꝰ alio eē beatior. Jō. D. loqtur de adeptōe ꝛ fruitōe. supponens ex p̄dictis q̄ñ diuersimode ad btitudinē ꝑtineāt. ꝛ iō nō oꝑꝫ nūc trahere in dubiū q̄d sit btitudo. nec. D. h̄ intendit h̄ tractare. sꝫ oñdere ꝙ in btitudine q̄ visionē ꝛ ꝯprehensionē cōplectitur. vnꝰ est alio maior. Consequēter cū dicit

❡ Quātū igitꝰ ad ip̄m bonū qđ est btitudinis obiectū ꝛ cā nō p̄t eē vna btitudo alia maior. qꝛ nō est nisi vnū summū bonū. s. deꝰ cuiꝰ fruitōe hoies sūt bti

Cōclo p̄ma

❡ Respondet iuxta p̄mū mēbꝝ tali ꝯclōne. Quātū ad bonū qđ est btitudinis obiectū ꝛ cā nō p̄t eē vna btitudo maior alia. ꝛ ꝑ ꝯñs nec vnꝰ alio beatior. ꝓbatꝰ. quia nō est nisi vnū bonū (scꝫ deꝰ) cuiꝰ fruitōe hoies sunt bti. ḡ ꝯclo vꝛa. Tenet ꝯña. qꝛ vnū nō ē maiꝰ ꝛ minꝰ seipo. et qꝛ nullus est beatus nisi ꝑ illđ idē bonū. iō nullus h̄ mō est alio beatior. Añs p̄ꝫ. Consequēter ibi.

Probatꝰ ꝯᵒ

❡ Sed q̄ꝝtum ad adeptōem hmōi boni. vel fruitōem p̄t aliqs alio eē beatior. qꝛ q̄ꝝto magis h̄ bono fruitꝰ tāto beatior est. ꝯtingit āt aliquē ꝑfectius frui deo q̄ꝫ aliū ex eo ꝙ ē meliꝰ dispositꝰ vl' ordinatꝰ ad eiꝰ fruitōem. ꝛ fm̄ h̄ p̄t aliqs alio eē beatior.

❡ Determinat q̄stū iuxta secūdū mēbꝝ predictū tali ꝯclōne respon. Quātū ad adeptōeꝫ hmōi boni. vel fruitōem vnꝰ p̄t eē alio beatior. ꝓbatꝰ. qꝛ q̄ꝝto magis h̄ bono fruitꝰ tāto ē beatior. sꝫ ꝯtingit vnū aliquē ꝑfectiꝰ frui deo q̄ꝫ aliū. ḡ ꝛc. Maior p̄ꝫ de se. qꝛ fruitio ē btitudo ꝛ includit p̄supposituē adeptōeꝫ. Minor p̄ꝫ. qꝛ vnꝰ ē alio meliꝰ dispositꝰ ꝛ meliꝰ ordinatꝰ ad eiꝰ fruitōeꝫ. ḡ minor vꝛa. Tenet ꝯña. qꝛ ex meliore dispōe seqtꝰ melior oꝑatio ❡ Nota circa hāc ꝓbatōeꝫ minoꝝ ꝙ sub istis paucꝭ vbis. D. multa ꝯphēdit q̄ alibi exꝑsse ponit. Jn h̄ eñ ꝙ dr̄ vnū eē meliꝰ dispositū tāgit rōnē ꝓpinquā maioritatꝭ btitudinis qꝛ videlicet dispō ꝓpria est habitꝰ patrie ꝑficiēs imediate ad oꝑatōem btificā. s. lumē glīe. ꝛ h̄ erit ꝑfectiꝰ in vno q̄ꝫ in alio Et hāc rōnē maioritatꝭ btitudinis assignat. doc. san. in. iiij. dis. xlix. q. p̄. ar. iiij. q. ij. Jn h̄ āt ꝙ dr̄ ꝙ vnus sit meliꝰ ordinatꝰ tāgit dispōnē remotā ꝑ viā meriti ad maiorē btitudinē. qꝛ videlicet ille erit beatior q̄ hꝫ maiora merita ex maiore charitate ille ē meliꝰ ordinatꝰ. nā finis ꝓportionabilr̄ r̄ndet his q̄ sunt ad finē. Quare oꝫ ꝙ sicut aliq̄ diuersimode p̄parātur ad finē. ita diuersimode ꝑcipēt finē. sꝫ nō oēs eq̄liter p̄parātꝰ. Quidā eñ sunt maioris virtutꝭ ꝛ q̄dā minoris virtutꝭ. Virtꝰ āt ē via ad felicitatē ordināns. quare vnus est maioris felicitatis ꝛ beatitudinis q̄ꝫ alius. Et hanc rōnem ponit. d. san. tertio ꝯ gentiles. ca. lviij. in. iiij. rōne vbi ꝛ alias rōnes vide. Jn p̄ma aūt pte. q. xij. ar. vi. vtrūqꝫ ponit.

Cōclo scđa.

Argumentū in cōtrariū

Confirmat secūdā conclusione respon. qꝛ mansio ꝛ dignitas meritoꝝ idē est ꝙ beatitudo formalis ꝛ adeptio vel fruitio. vñ sicut oīa leuia q̄rūt manere sursum. ꝛ tñ id qđ est maioris leuitatis cōseqtur in loco sursum altiorē mālionē. ita oēs beati ꝯseq̄untur eūdē deū. q̄ āt meliꝰ dispositꝰ ē ꝯseqtꝰ altiorē ḡdū btitudinis. vt hꝫ. d. san. in. iiij. vbi s̄. q. iiij.

❡ Ad p̄mū ḡ dōm ꝙ vnitas denarij fcat vnitatē btitudinis ex pte obiecti. sꝫ diuersitas mālionū fcat diuersitatē btitudinis fm̄ diuersiꝫ gradū fruitōis.

❡ Maior vꝛa sꝫ vt patuit in p̄ncipio. Rō btitudinis includit duo ex q̄bꝫ integratꝰ btitudo alicuiꝰ bti. videlicet obiectū vel cām ꝛ ꝯsecutōeꝫ eiꝰ Ad minorē distinguitꝰ qꝛ redditꝰ eq̄lis. imo vna merces obiectiue ꝛ causalr̄ sꝫ nō vna merces formal' inherēs Et h̄ ē dicere fm̄. d. san. ꝯ gētili. supra. ꝙ idē ē qđ btōs facit. nō tñ oēs ab eo eq̄lr̄ btitudinē capiūt. Jdē eñ datꝰ ad videdū ꝛ fruēdū sꝫ nō ad eq̄liter ꝛ eodē mō videndū ꝓpter alteratē dispōnis in diuersis. Ad ꝓbatōem minoris dico ꝙ ꝓbat eandē esse mercedem que beatos facit. ḡ ꝛc. Vl' ex. vnus nō est beatior vt dicit p̄ma ꝯclo q̄ꝝtū ad obiectū ꝛc.

❡ Ad secūdū dōm ꝙ btitudo dr̄ esse summū bonū iq̄ꝝtū ē summi boni ꝑfecta possessio siue fruitio.

❡ Ad maiorē q̄ꝝtū ad cām vel obiectū btitudinis est summū bonū simplr̄ extra genꝰ. Btitudo āt creature est summū bonū hūanū ꝛ h̄ fm̄ speciē. Dico āt ꝙ aliqđ creatū p̄t eē summū in aliq̄ gñe fm̄ spēm. Et tñ p̄nt eē diuersi gradꝰ in eadem specie hmōi summi boni Sicut ponit d. san. in q̄rto supra. q. ij. ad ꝫm. Exēplū de igne q̄ ē subtilissimꝰ corpoꝝ specie. ꝛ tñ vnꝰ ignis altero subtilior esse p̄t Silr̄ ponūtur alia exēpla ex. d. san. in de virtutibꝫ. qꝛ charitas est nobilissima virtus fm̄ speciē ꝛ vna est maior alia in eadē specie. Silr̄ homo est nobilissimū aialiū. ꝛ tamē vnus est nobilior altero in eadē specie. ꝛ tñ q̄libet est nobilior quolibet alio aiali Ad minorē. summo p̄ncipio nihil est maiꝰ. nec aliqđ p̄t addi. qꝛ est esse ꝑ se subsistēs cui repugnat additio vt habetꝰ. p̄. ꝑ. q. iij. ar. ix. ad p̄mū. et p̄mo ꝯ genti. Sed dico summo. Secūdo mō p̄t esse aliqđ maiꝰ nō quidem in specie q̄si posset esse ꝑfectio hominis aliq̄ que est maior in specie. sed potest infra eandē speciē vnū esse maius alio sicut patuit circa maiorē. ḡ ꝛc. Negatꝰ ꝯña. qꝛ vna est maior btitudine alteriꝰ nō specie sed in gradu eiusdē speciei.

P̄nt esse diuersi gradꝰ i summo bono creato.

❡ Ad tertiū dōm ꝙ nulli btō deest aliqđ bonū ꝯsiderādū. cū habeat ipꝫ bonū ifinitū qđ ē bonū oīs boni. vt Aug. dr̄ sꝫ dr̄ aliqs alio beatior ex diuisa eiꝰ boni ꝑticipatōe. additio āt alioꝝ bonoꝝ nō auget btitudinē. vñ Aug. dr̄ in. vᵒ. ꝯfes. Qui te ꝛ alia nouit nō ꝓpter illa beatior. sꝫ ꝓpter te solū beatus

❡ Prio dicitꝰ iuxta. d. san. h̄ ad maiorē. ꝯcedit. Ad minorē r̄ndet. D. ꝯcedit ꝙ nulli btō deest aliqđ bonū qđ suppleri possit. qꝛ q̄libet hꝫ infinitū bonū. ad istā. Si at, Dico ꝙ nihil deest qđ suppleri possit qđ faciat ad beatitudinē. qꝛ hꝫ deū ꝓpter quem solū aliquis beatus est Et conceditur ꝙ nō potest esse aliquod maius bonū Sed negatꝰ secūda pars ꝯsequētis. quia vnꝰ est beatior alio, nō qꝛ habeat maiꝰ bonū. sed ꝓpter maiorē ꝑticipationeꝫ eiusdē boni. ꝛ qꝛ vnꝰ in vno deo plura quasi habet videndo nō tñ est beatus ꝑ illa plura visa. sed pluralitas visoꝝ tñ arguit maiorē visionem dei. et ꝑ hoc sequitur ꝙ est beatior ex maiore participatiōe dei, quia non propter ista est

qȝ beatus sed ꝓpter deū. ⁊ ꝑ ɔñs si ipa videat vt sic non est beatior. sed qꝛ magis videt deū. de h̄ in p.ꝑ.q.xij.

In min' be/at' desideret gradū mag. beati.

¶ Nota at̄ circa illā solōnē ꝙ pt̄ esse dubiū. an min' bea/tus desideret gradū btitudinis magis beati. Et si sic vi/det ꝙ desideriū suū nō sit saciatū. videt at̄ ꝙ desideret. qꝛ p̄t h̄ desiderare fm appetitū rectū cū se naturale desi/deriū ad h̄ extēdat. Ad h̄ dicit. d.san.in.iiij.supra.q̄sti. ij.ad 3m. ꝙ in beatis erit pfecta charitas. vñ qlibet pl' dili/git deū q̄ seipm. ⁊ iō magis volet id qȝ est ɔueniēs deo q̄ id qȝ esset melius ei. ⁊ ideo magis volet iusticiā diui/nam saluari in hoc ꝙ ipe minus habeat qȝ est deo ɔue/niens' q̄ in hoc qȝ plus habeat qȝ esset meli' sibi. hec

D. san.

ille. Hanc sententiā seqt̄ Scotus in.iij.dis.xiij.ad argu/mēta circa tertiā ɔclōnē. vbi in substātia dicit ad idem

Scotus se/quitur eam.

argumētū ad qȝ.d.san. vbi iā. Dicit aūt Scotus p̄mo ꝙ beat' habet qcquid pt̄ recte velle de poña dei ordinata vel si loquamur de poña absoluta hȝ qcqd pōt absolute velle ad hūc sensum. qꝛ hȝ qcqd de' vult eū velle. De' at̄ nō vult eū velle maiorē gl̄iam q̄ habeat. Et postea dt̄. ꝙ lȝ appetit' naturalis cuiuscūq3 voluntatis posset pfici summa gl̄ia. nō tñ patit̄ violētiā si nō pficiat. qꝛ non hȝ potētiā actiuā intrinsecā ad ipam. Vñ pt̄ qetari in mini/ma. Et postea dt̄. volūtas libera nō sp est recta si ɔsonet volūtati naturali. sȝ tñ qñ cū h̄ ɔsonat volūtati supiori scȝ diuine. qñ vult qȝ de' vult eā velle. Qñcq3 at̄ de' vult volūtatē liberā ɔsonare sue volūtati ⁊ dissonare appetitui naturali. vide ipm. Vbi pȝ ꝙ volūtas libera ē ɔtentata et quietata. lȝ appetit' naturalis sit ad maiorē btitudinē. lȝ nō habendā ꝑ pncipiū intrinsecū. Sȝ.d.san.tertio ɔ̄ gē/tiles. ca. lviij. aliter dicit ꝙ videlicet appetit' naturalis sube intellectualis diuinā subam videntis oino qescat. qꝛ vi/delicet beat' ɔsequitur ɔgnitōem oim ad q̄ appetit' natura/lis se extendit. ⁊ lȝ vn' alio pfecti' videat. qlibet tñ ita p/fecte videt eū ꝙ implet̄ tota capacitas naturalis. qnimmo ipa visio oēm capacitatē naturalē excedit. vide ibidem. Pȝ igit̄ ꝙ fm.d.san. nullus btūs appetit naturalr ee be/atior q̄ sit. ⁊ qꝛ appetit' deliberat' est oino ɔformis volū/tati diuine. vt hȝ.d.san.in.iiij. iō cū dŏña btitudinis stat in oibꝫ beatis qetatio plena. Aduerte at̄ ꝙ qlibet beat' ɔgnoscit oia gn̄a ⁊ species ⁊ ordinē rez. ⁊ tñ vn' est beati/or alio. qꝛ nō solū videt ista p̄dicta. sȝ adhuc multa facti/bilia ⁊ nō facta ⁊ etiā pticularia multa ad q̄ ɔgnoscenda nō fert̄ intētio nature. lȝ qlibet vt dictū est ɔgnoscat oim species naturas ⁊ btutes ⁊ ꝓpria actiua. Vñ aia Chri/sti videt etiā oia pticularia. ⁊ q̄ de' nouit notitia visiōis et cū h̄ multa q̄ pt̄ ⁊ nūq3 erūt. vide Capo. in 3°.dis.xiiij. q.ij. ¶ Nota etiā circa solōnē hāc. qꝛ posset ee dubiū cū sit idē actus q̄ videt̄ de' ⁊ creatura. quō dicat̄ esse pfe/cti' vni' q̄ alteri'. Sȝ vide Capolum vbi iam. questi/one. p.ad p̄mum. contra p̄mam ɔclusionē. secūdo loco inductā in fine. qꝛ pt̄ intelligi tripl'r. p̄mo ꝙ deus ⁊ crea/tura videātur eq pfecto actu. ⁊ sic dt̄ ꝙ ꝑ equalē ⁊ vnū actū videt̄ de' ⁊ creatura. secūdo posset intelligi ꝙ ꝑ vnū actū eq ɔprehēdat̄ deus sicut creatura. vel ꝙ ꝑ eūdē ac/tū ita adeqt̄ tota ɔgnoscibilitas dei sicut creature. Et isto mō dt̄ ꝙ ꝑ istū actū pfecti' ɔgnoscat̄ creatura q̄ de'. qꝛ creatura ɔphendit̄ nō de'. Tertio mō ꝙ iste act' habeat tantā pfectōem ex obiecto creato sicut ex increato. ⁊ h̄ mō dt̄ ꝙ maior pfectio ē in actu isto ex h̄ ꝙ est respectu dei q̄ ex h̄ ꝙ est respectu creature. Nā rōne p̄mi dt̄ beatific' nō rō/ne secūdi. ⁊ h̄ intendit. D. in ista solōne cum dt̄. Additio aliorum bonorum nō auget btitudinē essentialē. nec etiaȝ scȝ vi/

videnit̄ in diuina eēntia lȝ a posteriori arguāt maiorē vi/sionē dei. Plura eñ videre in causa ⁊ pfecti' videre cau/sam. sunt ɔuertibilia. lȝ eñ ɔgnitio effect' vel ɔclōnis nō sit cū ɔgnitōis cause tñ ɔgnitio maior effect' perigit ma/iorē ɔgnitōem pncipij vel cause. qȝ Scot' in 3°.dis.xiiij. q.ij. aduertere noluit ⁊c.

¶ Utrum aliqs possit esse in hac vita beatus.

AD tertiū sic procedit̄. Videt̄ ꝙ beatitudo possit in hac vita haberi. dt̄ eñ in ps. Be/ati imaculati in via. q̄ ābulāt in lege dñi. h̄ aūt in hac vita ɔtingit. g̃ aliqs in hac vi/ta pt̄ esse btūs. ¶ P. ipfecta pticipatio summi boni nō adimit rōnē beatitudinis. alioqn vn' nō eēt be/atior alio. sȝ in hac vita hoies pñt pticipare summū bonū ɔgnoscendo ⁊ amādo deū licet ipfecte. g̃ hō in hac vita pt̄ esse beat'. ¶ Preterea qȝ ab oibꝫ dici/tur non pt̄ totalr falsum ee. videt̄.n. naturale qȝ in pluribꝫ est. natura aūt nō totalr deficit. sed plures posuūt btitudinē in hac vita. vt pȝ ꝑ illud ps. Be/atū dixerūt populū cui hec sunt. s. pntis vite bona. ergo aliqs in hac vita pt̄ esse beat'. ¶ Sed ɔtra ē qȝ dicit̄ Job.xiiij. Hō natus de muliere breui viuēs tpe replet̄ multis miserijs. sed btitudo excludit mi/seriā. g̃ hō in hac vita nō pt̄ esse beatus.

¶ Hic. D. ostēdit modū ɔsequēdi btitudinē q̄tū ad ipos. An videlicet hō cū possit ɔseq in hac vita mortali/ter viuēs ⁊ fm legē cōem.

¶ Respondeo dicēdum. ꝙ aliqlis btitudinis ptici/patio in hac vita haberi pt̄. pfecta aūt ⁊ vera beati/tudo nō pt̄ haberi in hac vita. ⁊ h̄ qdē pt̄ ɔsiderari dupl'r. Primo qdem ex ipa cōi beatitudinis rōne. nā btitudo cū sit pfectū ⁊ sufficiens bonū. oē malū ex/cludit. ⁊ oñe desideriū iplet. in hac at̄ vita nō pt̄ oē malū excludi. multis eñ malis pñs vita subiacet q̄ vitari nō pñt. ⁊ ignorātie ex pte intellect'. ⁊ inordi/nate affectōi ex pte appetit' ⁊ multiplicibꝫ penalita/tibꝫ ex pte corpis. vt Aug. diligēt̄ pseqt̄.xix. de ci. dei

¶ D. respondet tali qōne. Aliqlis btitudinis ⁊c. vt in pncipio lre. ⁊ hȝ duas ptes. Primā. D. nō probat in ea. Sȝ pbat̄ p̄mo argumēto añ ɔ̄triū ⁊ declarat̄ in solu/tōe eiusdē. Pȝ qcq3 ex supradictis. qꝛ ⁊ in hac vita habet̄ ɔgnitio recta de deo etiā supnaturalis ⁊ btuosa opatio. sȝ h̄ est hre aliqlē pticipatōem. igit̄ ⁊c. Secūda at̄ ps pbat̄ dupl'r. secūdo ibi. Secūdo si ⁊c. Primo ex cōi rōne be/atitudinis sic. Btitudo pfa excludit oē malū ⁊ oē deside/riū iplet. sȝ in hac vita nō pt̄ omē malū excludi. nec desi/deriū boni in hac vita saciari pt̄. igit̄. Maiorē pbat. qꝛ btitudo pfa. est bonū pfectū ⁊ sufficiēs. g̃ qꝛ bonū pfectū. iō excludit oē malū. ⁊ qꝛ sufficiēs iō saciat ⁊ iplet deside/riū. Et stat fundamētū in h̄. qꝛ pfectū bonū est qȝ caret omi admixtione mali. sicut pfectū albū est qȝ ē oino ipe/mixtū nigro. Minorē D. pbat p° ⁊ ponit q̄ ad p̄mā ptē. secūdo q̄ ad secūdā. ibi. Silr etiā ⁊c. pbat̄ g̃ p̄ma ps tā de mal' aie q̄ de mal' corpalibꝫ. vide de ista pbatōe. doc. san. tertio ɔ̄ gētiles. ca. xlviij. in qrta rōe. Deinde cū dt̄.

¶ Silr etiā boni desideriū in hac vita saciari nō pt̄. naturaliter eñ homo desiderat pmanentiā eius

boni qd hz. bona at pñtis vite trāsitoria sunt. cū et ipsa vita trāseat quā naturalr desideram⁹ ꝛ eā ppetuo pmanere vellemus. qꝛ naturalr homo refugit mortem. vnde impossibile est ꝙ in hac vita vera beatitudo habeatur.

¶ Subiūgit secūdā ptem minoris pncipal quā pbat sic. qꝛ hō naturalr desiderat pmanētiā boni qd hz. sz bona pñtis vite nō manēt. imo nec vita q̄ est maxie naturaliter desiderata. igit hō hic nō satiat. imo si esset aliq̄ felicitas in hac vita. ꝛ ipa p mortem amitteret. vt habet. D. vbi iā in octaua rōne. ¶ Deinde ibi.

¶ Secūdo si ɔsideret id in quo specialr beatitudo ɔsistit. s. visio diuine eēntie. q̄ nō pt hoi puenire in hac vita. vt in pmo ostensum est. ex quibꝫ manifeste apparet ꝙ non potest aliq̄s in hac vita verā ꝛ pfectā beatitudinem adipisci.

p.p.q.xij. ar.xi.

¶ Probat secūdo eandē secūdā ptē ɔclōnis rōne speciali btitudinis vere. ꝛ arguit sic. Beatitudo ɔsistit in visione diuine eēntie. sed ista nō pt hoi puenire in hac vita. g̃ ꝛc. Maior patuit. q. iij. Minor pz p. p. q. xij. ar. xi. Ex his duabꝫ rōnibꝫ. D. infert secūdā ptē ɔclōnis pbatā. ¶ Nota p explicatōe hoꝝ ꝙ btitudo ꝛ vita mortalis nō ɔpatiūt se nō pter defectū potentie agentis. pōt eni de⁹ ex pte sui ita dare lumē glie qd est prima dispō ad btitudinē in hac vita sicut post mortem. Silr nō repugnāt btitudo ꝛ mortalitas ex ppria natura ꝛ rōe alias mortalis nūq̄ posset recipere btitudinē essentialē cui⁹ oppositū apparuit in Christo Repugnāt g̃ rōne effectuum. Effect⁹ eni naturalr mortalitatis sunt multe inordinationes ꝛ defect⁹. de qbꝫ tactū est in pbatōe pma Silr mortalē vitā ɔseqt mod⁹ intelligēdi p ɔuersionē ad phātasmata. q̄ oia repugnāt effectui btitudinis q̄ dat oēm pfectōez. ꝛ ɔsistit i mō intelligēdi siue phātasmatibꝫ. vñ pz ꝙ si det alicui mortali hoi btitudo ē miraculū. ꝛ qꝛ dat ꝛ qꝛ tñs naturalr ipedit ab effectu naturalr consequente. sic in Christo miraculose cohibiti sunt effect⁹ mortal nature. scꝫ rebellio sensualitatis ꝛ repugnātia ɔ rōnem ꝛ hmōi. Silr p miraculū fuit qd potuit itelligere sine ɔuersiōe ad phātasmata vt patz tertia p. q. xi. ar. ij. ꝛ alibi vt tertio ɔ genti. ca. xlvij. Vñ sp fuit miraculū vsq̄ ad mortem ꝙ in Christo. sil fuerūt btitudo ꝛ mortalitas pter repugnantiā effectuū Silr fuit miraculū in paulo tpe rapt⁹. quam eni visionē de⁹ potuisset miraculose ɔtinuasse. vide Scotū in. iiij. dis. xlix. q. x. de hac materia Pz ex his ꝙ. d. san. in h articulo loqt de lege cōi ꝛ cursu nature. scdm qm ista nō habet btitudo pfecta in hac vita mortali rōne dicta. Vide. d. san supra ɔtra genti. vbi plures p hac ɔclusiōe adducit rōnes atq̄ auctoritates.

Quare mortalitas repugnat btitudi.

Argumentū in cōtrariū

Confirmat secundam partem conclusionis.

¶ Ad primū ergo dōm. ꝙ beati dicunt aliqui in hac vita vel pter spem beatitudinis adipiscende in futura vita. sm illud Ro. viij. Spe salui facti sum⁹. vel pter aliquā pticipationez beatitudinis sm aliqualē summi boni fruitōem.

¶ Ad maiorē imaculati in via sunt bti sm aliquā pticipatōem vere btitudinis. vel pter spem. Nō at dicūtur beati vera beatitudine. imo generice distinguit btitudo que est ɔgnitio dei in via. a beatitudine. q̄ est ɔgnitio patrie. g̃ ꝛc. vel iuxta pmam ptem cōclonis.

¶ Ad scdm dōm ꝙ pticipatio beatitudinis pōt esse impfecta dupli. Vno mō ex pte ipius obiecti beatitudinis. qd qdem sm sui essentiā nō videt et talis ipfectio tollit rōnem vere beatitudinis. Alio mō pt esse impfecta ex pte ipius pticipantis. q̄ quidem ad ipm obiectū btitudinis sm seipm attingit. scꝫ deū. sed impfecte p respectū ad modū quo deus seipo fruit. ꝛ talis ipfectio nō tollit verā rōnem beatitudinis. qꝛ cū beatitudo sit opatio quedā. vt supra dictū est. vera rō beatitudinis ɔsiderat ex obiecto qd dat spēm actui. nō at ex subiecto. q. iij. ar. ij.

¶ Maior distinguit si intelligit ꝙ impfecta pticipatio ex pte obiecti nō adimat rōnem btitudinis. Negat. qꝛ videlicet nō habet obiectū btificū in se clare facialr. qꝛ omis ɔgnitio que nō est dei p essentiā imediate nō ē btitudo sz alteri⁹ specie vel gnis a vera btitudine Et est rō. qꝛ nulla talis est adeptio summi boni in se. Si at intelligit maior ꝙ ipfecta pticipatio ɔpatiua ex pte subiecti nō adimit rōnem vere btitudinis. cōcedit. qꝛ talis potest hre spēm vere btitudinis. qꝛ adeptio dei in se. esto nō habeat ex pte subiecti pfecto mō simplr. sicut ꝛ vera charitas q̄ est in via lz nō habeat mō pfectissimo. species eni actionū ꝛ opationū sumit ex obiecto nō subiecto Et qꝛ visio maior ꝛ minor ex pte subiecti sunt eiusdē obiecti. ideo in eadē specie. Ad pbatōem maioris dico. ꝙ pbat scdm intellectū ꝛ veꝝ. qꝛ vn⁹ est beatior alio ex pte subiecti. nō obiecti. vt patuit ar. ij. Ad minorē dico ꝙ in hac vita pticipāt impfecte ex pte obiecti. qꝛ de⁹ obiicit viatoribꝫ vt obiectū nō visuz in se. ꝛ g̃ h nō solū est impfectio ex pte subiecti sed etiā obiecti. in patria at obiicit ꝛ habet ab oībꝫ in se clare. Quare negat ɔña. Aduerte ex hac solone. qꝛ de⁹ visus ꝛ nō visus sunt obiecta diuersaꝝ rōnū ꝛ specifice distincta ꝛ ꝙ in rōne obiecti de⁹ visus in se et nō visus distinguit a seipo ɔgnito absq̄ clara visione. Et p h sequitur ꝙ doctor h intendit ꝙ ɔgnitōes dei clare in se ɔgniti ꝛ cogniti obumbrate vel p creaturas distinguūt specie. et sunt diuersaꝝ rōnū. ꝛ vna ē vere btifica. alia nullo mō. Et ɔcordat Scot⁹ vbi stat. cū dt. lz idē sit obiectū potentie ꝛ natura eiusdē in se ꝛ absolute ɔsiderando. tñ obiectū illud sic materialr idē bñ distinguit sm diuersos status ꝛ dispōnes poñe. vñ obiectū pprium vni⁹ stat⁹ ꝛ alteri⁹ differūt plus q̄ specie ꝛc. hec ille. et bñ. pz aūt quō pulchre ꝛ bñ ɔtradicat his q̄ posuit in p. dis. p. q. iiij. vbi arguebat ɔ. d. san. ꝛ assumpsit ꝙ de⁹ visus differat a seipo nō viso solū sicut magis ꝛ minus approximatū obiectū. h aūt dicit ꝙ obiectū pprium vni⁹ stat⁹ scꝫ de⁹ visus in se in patria differt ab obiecto alteri⁹ stat⁹ scꝫ a seipo non clare viso plus q̄ specie. vñ pz ꝙ h ondit se nō falsum sed verū impugnasse sicut ꝛ sp facit quotienscūq̄ solide. d. san. doctrine se opponit.

Deus visus ꝛ nō visus diuersa obiecta sunt.

Scotus seipm arguit.

¶ Ad tertiū dōm ꝙ hoīes reputāt in hac vita eē aliquā beatitudinē pter aliquā silitudinē vere beatitudis. ꝛ sic nō ex toto in sua estimatōe deficiūt

¶ Maior dicit necāter non totalr. qꝛ vt hz. d. san. in iiij. dis. xlix. q. p. ar. p. q. p. ad pmū. multoꝝ opinionē nō est necesse verā esse simplr sed sm qd. Ad minorē dico. ꝙ nō ponāt verā btitudinē sed aliquā silitudinem. qꝛ

sz abūdans in bonis tpalibꝰ hꝫ aliq̄lē sufficientiā. q̄ plena in btitudine inuenit̄. Quare negat̄ ꝯña. Uide de materia huiꝰ articuli D. in q̄rto. vbi iā q̄stu. iiij.

¶ Utꝝ btitudo habita possit amitti.

M

Ad quartū sic ꝑcedit̄. Uidet̄ q̄ btitudo possit amitti. btitudo eñ ē ꝑfectio q̄dā. sꝫ oīs ꝑfectio inest ꝑfectibili f̄m moduꝫ ipius. cū igit̄ hō f̄m naturā suā sit mutabil̄. videt̄ q̄ btitudo ab hoīe mutabilr̄ ꝑticipet̄. ⁊ ita videt̄ q̄ hō btitudinē possit amittere. ¶ P̄. btitudo ꝯsistit in actōe intellectꝰ q̄ subiacet volūtati. sed volūtas se hꝫ ad opposita. ḡ videt̄ q̄ possit desistere ab opatōne q̄ hō btificat̄. ⁊ ita hō desinet ee btūs. ¶ P̄. ꝑncipio rñdet finis. sꝫ btitudo hꝫ ꝑncipiū. qꝛ hō nō sp̄ fuit btūs. ḡ videt̄ q̄ habeat finē. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē qd̄ d̄r Matth. xxv. de iustis q̄ ibūt in vitā eternaꝫ. q̄ vt dictū ē. est btitudo sctōꝝ. qd̄ aūt ē eternū nō deficit. ḡ btitudo nō p̄t amitti.

¶ Hic Doc. de ꝯseruatōne btitudinis habite querit. an possit amitti.

¶ Rñdeo dd̄m. q̄ si loq̄mur de btitudine impfecta q̄lis in hac vita p̄t haberi. sic p̄t amitti. ⁊ h̄ pꝫ in felicitate ꝯtēplatiua. q̄ amittit̄ vl̄ ꝑ obliuionē. puta cū corrūpit̄ sciā ex aliq̄ egritudine. vl̄ ꝑ aliq̄s occupatōes q̄bꝰ totalr̄ abstrahit̄ aliq̄s a ꝯtēplatōe

¶ Doc. iuxta distinctōeꝫ sup̄ habitā de btitudine ꝑfecta ⁊ impfecta. duplr̄ rñdet. P̄rio f̄m impfectā btitudinē. Scđo q̄ ad ꝑfectā. ibi. Si ṽo ⁊c̄. P̄mū facit talē ꝯclōne rñsiuā. Si loquamur ⁊c̄. vt in ꝑncipio lr̄e. Hanc ꝯclōnē p̄mo ꝓbat. scđo ex dictꝭ infert qd̄dā corollariū ibi. Et qꝛ ⁊c̄. Probat̄ āt ꝑ viā diuisiōis. qꝛ tā ꝯtēplatiua q̄ȝ actiua p̄t amitti. ḡ ⁊c̄. ꝯña nota. Probat āt añs sigillatim ꝑ vtraq̄ ꝑtē. scđam ꝓbat ibi. Pꝫ etiā ⁊c̄. P̄mā ꝑtē añtis sic. qꝛ felicitas ꝯtēplatiua p̄t amitti vel ꝑ obliuionē ⁊c̄. Et f̄m Doc. san. iij. ꝯ̄ gēti. c. xlviij. in octaua ratione. Cuilibet hoī possibile ē in hac vita accidere morbos. q̄bꝰ totalr̄ ab opatōe ṽtutꝭ ipedit̄. Sicut frenesis et alia hmōi. in q̄bꝰ ipedit̄ vsus rōis. Quare btitudo vie ē amissibil̄ etiā ꝯtēplatiua. q̄ necīario reqr̄it vsum rōnis.

Consequēter cū d̄r

¶ Patet etiā idē in felicitate actiua. volūtas eñ hoīs trāsmutari p̄t. vt in vitiū degeneret a ṽtute in cuiꝰ actu ꝑncipalr̄ ꝯsistit felicitas. si āt ṽtꝰ remaneat integra exteriores trāsmutatōes p̄nt q̄dē btitudinē talē ꝑturbare i q̄ȝtū ipediūt mltas opatōes ṽtutū nō tñ p̄nt eā totalr̄ auferre. qꝛ adhuc remanet opatō ṽtutꝭ dū ipas aduersitates hō laudabilr̄ sustinet

¶ Subiūgit scđam ꝑtem p̄dicti añtis quā ꝓbat sic. Felicitas actiua ꝯsistit in actu ṽtutꝭ (scꝫ moral̄) q̄ ꝑficit volūtatē ⁊ appetitū. sꝫ volūtas hoīs in hac vita trāsmutari p̄t de ṽtute in vitiū. Notat āt D. q̄ si volūtas non trāsmutet̄ mō dicto ⁊ ṽtus ꝑmaneat. tūc q̄dē p̄t ꝑturbari. sꝫ nō totalr̄ tolli. qꝛ ⁊ ipas exteriores molestias laudabiliter ferre est vite btē actiue.

¶ Et q̄a btitudo huiꝰ vite amitti p̄t. qd̄ videtur ē ꝯ̄ rōem btitudinis. iō ph̄s d̄r in p̄mo ethi. aliq̄s ee in hac vita beatos nō simplr̄. sꝫ sicut hoīes quoꝝ natura mutatōni subiecta est.

¶ Infert ex dictis ꝑ modū corollarij ꝯuenientiā cuiusdā dicti Aristo. in p̄o ethicoꝝ. qꝛ ꝯueniēter asseruit aliq̄s btōs in hac vita. vt hoīes Et rō pꝫ ex iā dictꝭ. qꝛ btitudo vite huiꝰ amitti p̄t. qd̄ ē ꝯtra rōem vere btitudinis de cuiꝰ rōne f̄m cōem animi ꝯceptōnem ē stabilitas.

¶ Aduerte tñ q̄ ex ista ph̄i auctoritate nō soluit̄ q̄n hō ad verā ⁊ ꝑfectā felicitatē ꝑtingere possit. licꝫ in hac vita btitudo f̄m ꝑfectā rōnem hoībꝰ nō possit adesse. Uide D. san. vbi sup̄ statim post octauā rōnem.

¶ Si ṽo loq̄mur de btitudine ꝑfecta q̄ expectat̄ post hāc vitā. sciendū q̄ Origenes posuit quorūdā platonicoꝝ errorē sequens. q̄ post vltimā btitudinem hō p̄t fieri miser.

¶ Hic ꝯñter D. rñdet q̄sito vt intelligit̄ de btitudīe ꝑfecta. Et circa h̄ p̄o recitat quēdā errorē. Scđo cū reprobat ⁊ expositū ꝓbat. ꝑ qd̄ pꝫ rñsio. ibi. Sꝫ hoc ⁊c̄. Recitat ḡ errorē Origenis sequētis Platonicos. Qui dicebāt btitudinē post hāc vitā amissibilē. Et de illo errore d̄r D. iij. ꝯ̄ gēti. c. lxij. q̄ Platonici dicebāt aīas separatas postq̄ȝ felicitatē vltimā adepte fuissent. iterū ad corpora incipe velle redire. ⁊ finita felicitate illius vite. iterū miserijs huiꝰ vite inuolui. Et Origenes dixit aīas ⁊ angelos post btitudinē. iterū posse ad miseriā deuenire. vñ solet dici. q̄ Origenes ex vna ꝑte. dei misericordiā nimis extēdebat. ⁊ ex alia ꝑte eā nimis coartabat. Uide Doc. sanc. in q̄rto. dis. xlvi. q. ij. ar. iij. q. p̄. Deinde cū d̄r

¶ Sꝫ h̄ manifeste apparet ee falsum duplr̄ P̄rimo q̄dē ex ipa cōi rōne btitudinis. cū eñ ipa btitudo sit ꝑfectū bonū ⁊ sufficiēs. oꝫ q̄ desideriū hoīs q̄etet. ⁊ oē malū excludat. naturalr̄ āt hō desiderat retinere bonū qd̄ hꝫ. ⁊ q̄ eiꝰ retinēdi securitatē obtineat alioq̄n necē ē q̄ timore amittēdi vl̄ dolore de certitudine amissiōis affligat̄. Reqrit̄ igit̄ ad verā btitudinē q̄ hō certā habeat opinionē. bonū qd̄ hꝫ nūq̄ȝ se amissuꝝ. q̄ q̄dē opinio si vera sit. ꝯñs ē q̄ btitudinem nūq̄ȝ amittet. si āt falsa sit h̄ ipm̄ ē qd̄dā maluꝫ falsaꝫ opinionē hr̄e. nā falsum ē malū itellectꝰ. sicut veꝝ ē bonū ipsius. vt d̄r in. vj. ethi. Nō igit̄ iā vere erit btūs si aliqd̄ malū ei insit.

¶ Reprobat p̄dictū errorē. ex cuius deductiōe habet̄ ꝯclō opposita rñsiua scđa. s. q̄ btitudo ꝑfecta q̄ expectat̄ post hāc vitā ē inamissibil̄. Quā ꝓbat. ⁊ sic errorē reprobat duplici via. Scđam ponit ibi. Scđo idē ⁊c̄. Ex p̄a arguit̄ sic. s. ex cōi rōe btitudinis. Opꝫ q̄ btitudo desideriū hoīs q̄etet. ⁊ oē malū excludat. sꝫ naturalr̄ hō desiderat retinere bonū qd̄ hꝫ. ⁊ q̄ eiꝰ retinēdi securitatē habeat ḡ reqrit̄ ad verā btitudinē q̄ hō habeat certā (id ē indubiā estimatōeꝫ) opinionē. bonū qd̄ hꝫ nūq̄ȝ se amissurū (Subsumit̄) q̄ q̄dē opinio si ē vera. ḡ btitudinē nūq̄ȝ amittet. si aūt falsa. h̄ ē qd̄dā malū. sꝫ iā dictū ē. qꝛ excludit oē malū. ⁊ sic nō eēt btūs. cuiꝰ oppositū ponimꝰ ⁊c̄. Oīa ꝓbant̄ clare in lr̄a. Et stat summa huiꝰ rōis in h̄ breuiter. qꝛ btitudo dꝫ q̄etare desideriū hoīs vere btīet excludere oē malū. ḡ btitudo ē inamissibilis. Añs pꝫ; tenet ꝯña. qꝛ ad hoc q̄ desideriū hoīs q̄etet̄. opꝫ habere estimatōeꝫ indubiā. qꝛ bonū habitū sit sp̄ habiturus;

boni q̄d hz. bona āt p̄ntis vite trāsitoria sunt. cū et ipsa vita trāseat quā naturalr̄ desideram⁹ ⁊ eā ppetuo pmanere vellemus. qz naturalr̄ homo refugit mortem. vnde impossibile est q̄ in hac vita vera beatitudo habeatur.

¶ Subiūgit secūdā ptem minoris p̄ncipal' quā pbat sic. qz hō naturalr̄ desiderat pmanētiā boni qd̄ hz. sz bona p̄ntis vite nō manēt. imo nec vita q̄. est maxie naturaliter desiderata. igit' hō hic nō satiat'. imo si esset aliq̄ felicitas in hac vita. ⁊ ip̄a p mortem amitteret'. vt habet. D. vbi iā in octaua rōne. ¶ D eande ibi.

p.p.q.iij. ar.ii. ¶ Secūdo si ɔsideret' id in quo specialr̄ beatitudo ɔsistit. s. visio diuine eēntie. q̄ nō pt hoi ɔuenire in hac vita. vt in p̄mo ostensum est. ex quibꝫ manifeste apparet q̄ non potest aliq̄s in hac vita verā ⁊ pfectā beatitudinem adipisci.

¶ Probat secūdo eandē secūdā ptē ɔclonis rōne speciali btitudinis vere. ⁊ arguit' sic. Beatitudo ɔsistit in visione diuine eēntie. sed ista nō pt hoi ɔuenire in hac vita. g̃ ⁊c. Maior patuit. q. iij. Minor pz p. p. q. xij. ar. xi. Ex his duabꝫ rōnibꝫ. D. infert secūdā ptē ɔclonis pbatā.

Quare mortalitas repugnat btitudi ¶ Nota p explicatōe hoꝝ q̄ btitudo ⁊ vita mortalis nō ɔpatiūt' se nō ppter defectū potentie agentis. pōt eīm de⁹ ex pte sui ita dare lumē glie qd̄ est pxima dispō ad btitudinē in hac vita sicut post mortem. Silr̄ nō repugnāt btitudo ⁊ mortalitas ex p̄pria natura ⁊ rōe alias mortalis nūq̄ posset recipere btitudinē essentialē cui⁹ oppositū apparuit in Christo Repugnāt g̃ rōne effectuum. Effect⁹ eīm naturalr̄ mortalitatis sunt multe inordinationes ⁊ defect⁹. de qbꝫ tactū est in pbatōe p̄ma. Silr̄ mortalē vitā ɔseq̄t' mod⁹ intelligēdi p ɔuersionē ad phātasmata. q̄ oia repugnāt effectui btitudinis q̄ dat oēm pfectōez. ⁊ ɔsistit i mō itelligēdi siue phātasmatibꝫ. vn̄ pz q̄ si det' alicui mortali hoi btitudo ē miraculū. ⁊ qz dat' ⁊ qtres natural' ipedit' ab effectu naturalr̄ consequente. sic in Christo miraculose cohibiti sunt effect⁹ mortal' nature. scz rebellio sensualitatis ⁊ repugnātia ɔ̄ rōnem ⁊ hmōi. Silr̄ p miraculū fuit qd̄ potuit itelligere sine ɔuersiōe ad phātasmata vt patz tertia p. q. xi. ar. ii. ⁊ alibi vt tertio ɔ̄ gen. ca. xlvij. Vn̄ sp̄ fuit miraculū vsq̄ ad mortem q̄ in Christo. sil' fuerūt btitudo ⁊ mortalitas ppter repugnantiā effectuū Silr̄ fuit miraculū in paulo tpe rapt⁹. quam eīn visionē de⁹ potuisset miraculose ɔtinuasse. vide Scotū in. iiij. dis. xlix. q. x. de hac materia Pz ex his q̄. d. san. in h̄ articulo loq̄t' de lege cōi ⁊ cursu nature. scdm̄ quā ista nō habet' btitudo pfecta in hac vita mortali rōne dicta. Vide. d. san supra ɔtra gent. vbi plures p hac ɔclusiōe adducit rōnes atq̄ auctoritates.

Argumentū in ɔtrariū

Confirmat secundam partem conclusionis.

¶ Ad primū ergo dic̄m q̄ beati dicunt' aliqui in hac vita vel ppter spem beatitudinis adipiscende in futura vita. s̄m illud Ro. viij. Spe salui facti sum⁹. vel ppter aliquā pticipationez beatitudinis s̄m aliqualē summi boni fruitōem.

¶ Ad maiorē imaculati in via sunt bti s̄m aliquā pticipatōem vere btitudinis. vel ppter spem. Nō āt dicūtur beati vera beatitudine. imo generice distinguit' btitudo que est ɔgnitio dei in via. a beatitudine. q̄ est ɔgnitio patrie. g̃ ⁊c. vc̄z supra p̄mam ptem ɔclonis.

¶ Ad scdm̄ dic̄m q̄ pticipatio beatitudinis pōt esse impfecta duplr̄. Uno mō ex pte ip̄ius obiecti beatitudinis. qd̄ q̄dem s̄m sui essentiā nō videt' et talis ipfectio tollit rōnem vere beatitudinis. Alio mō pt esse impfecta ex pte ip̄ius pticipantis. q̄ quidem ad ip̄m obiectū btitudinis s̄m seip̄m attingit. scz deū. sed impfecte p respectū ad modū quo deus seip̄o fruit'. ⁊ talis ipfectio nō tollit verā rōnem beatitudinis. qz cū beatitudo sit opatio quedā. vt supra dictū est. vera rō beatitudinis ɔsiderat' ex obiecto qd̄ dat spēm actui. nō āt ex subiecto. q. iii. ar. ii.

¶ Maior distinguit' si intelligit' q̄ impfecta pticipatio ex pte obiecti nō adimat rōnem btitudinis. Negat'. qz videlicet nō habet' obiectū btificū in se clare facialr̄. qz omis ɔgnitio que nō est dei p essentiā imediate nō ē beatitudo sz alteri⁹ speciei vel gn̄is a vera btitudine Et est rō. qz nulla talis est adeptio summi boni in se. Si āt intelligit' maior q̄ ipfecta pticipatio ɔparatiua ex pte subiecti nō adimit rōnem vere btitudinis. cōcedit'. qz talis potest hr̄e spēm vere btitudinis. qz adeptio dei in se. esto nō habeat' ex pte subiecti pfecto mō simplr̄. sicut ⁊ vera charitas q̄ est in via lz nō habeat' mō pfectissimo. species eīm actionū ⁊ opationū sumit' ex obiecto nō subiecto Et qz visio maior ⁊ minor ex pte subiecti sunt eiusdē obiecti. ideo in eadē specie. Ad pbatōem maioris dico q̄ pbat scdm̄ intellectū ⁊ vc̄z. qz vn⁹ est beatior alio ex pte subiecti. nō obiecti. vt patuit ar. ij. Ad minorē dico q̄ in hac vita pticipāt impfecte ex pte obiecti. qz de⁹ obiicit' viatoribꝫ vt obiectū nō visū in se. ⁊ g̃ h̄ nō solū est impfectio ex pte subiecti sed etiā obiecti. in patria āt obiicit' ⁊ habet' ab omibꝫ in se clare. Quare negat' ɔn̄a. Aduerte ex hac solone. qz de⁹ visus ⁊ nō visus sunt obiecta diuersaꝝ rōnū ⁊ specifice distincta ⁊ q̄ in rōne obiecti de⁹ visus in se et nō visus distinguit' a seip̄o ɔgnito absq̄ clara visione. Et p h̄ sequit' q̄ doctor h̄ intendit q̄ ɔgnitōes dei clare in se ɔgnitī ⁊ cognitī obumbratiue vel p creaturas distinguūt' specie. et sunt diuersaꝝ rōnū. ⁊ vna ē vere btifica. alia nullo mō. Deus visus et nō visus diuersa obiecta sunt. Et ɔcordat Scot⁹ vbi statī. cū dr̄. lz idē sit obiectū potentie ⁊ natura eiusdē in se ⁊ absolute ɔsiderando. tn̄ obiectū illud sic materialr̄ idē bn̄ distinguit' s̄m diuersos status ⁊ dispōnes poñe. vn̄ obiectū p̄priū vni⁹ stat⁹ ⁊ alteri⁹ differūt plus q̄z specie ⁊c. hec ille. et bn̄. pz aūt quō pulchre ⁊ bn̄ ɔtradicit his q̄ posuit in p. dis. p. q. iiij. vbi arguebat ɔ̄. d. san. ⁊ assumpsit q̄ de⁹ visus differat a seip̄o nō viso solū sicut magis ⁊ minus approximatū obiectū. Scotus seip̄m arguit. h̄ aūt dicit q̄ obiectū p̄priū vni⁹ stat⁹ scz de⁹ visus in se in patria differt ab obiecto alteri⁹ stat⁹ scz a seip̄o non clare viso plus q̄z specie. vn̄ pz q̄ h̄ ondit se nō falsam sed verā impugnasse sicut ⁊ sp̄ facit quotienscūq̄ solide. d. san. doctrine se opponit.

¶ Ad tertiū dic̄m q̄ hoies reputāt in hac vita eē aliquā beatitudinē ppter aliquā silitudinē vere beatitudis. ⁊ sic nō ex toto in sua estimatōe deficiūt

¶ Maior dicit notāter non totalr̄. qz vt hz. d. san. in iiij. dis. xlix. q. p. ar. p. q. p. ad p̄mū. multoꝝ opinionē nō est necesse verā esse simplr̄ sed s̄m qd̄. Ad minorē dico. q̄ nō potuis verā btitudinē sed aliquā silitudinem. qz

sz abūdans in bonis tpalib⁊ hʒ aliq̄lē sufficientiā. q̄ plena in btitudine inuenit. Quare negt ↄ̄ña. Uide de materia hui⁹ articuli D. in q̄rto. vbi iā q̄sti.iiij.

¶ Utrū btitudo habita possit amitti.

Ad quartū sic pcedit. Uidet q̄ btitudo possit amitti. btitudo em̄ ē pfectio q̄dā. sʒ ōis pfectio inest pfectibili sm modū ipius. cū igit hō sm naturā suā sit mutabil. videt q̄ btitudo ab homie mutabilr pticipet. ⁊ ita videt q̄ hō btitudinē possit amittere. ¶ P̄. btitudo ↄsistit in actōe intellect⁹ q̄ subiacet volūtati. sed volūtas se hʒ ad opposita. ḡ videt q̄ possit desistere ab opatōne q̄ hō btificat. ⁊ ita hō desinet esse btūs. ¶ P̄. pncipio rñdet finis. sʒ btitudo hʒ pncipiū. q̄ hō nō sp fuit btūs. ḡ videt q̄ habeat finē. ¶ Sʒ ↄ̄ ē qd̄ dr̄ Matth. xxv. de iustis q̄ ibūt in vitā eternā. q̄ vt dictū ē. est btitudo sctōꝝ. qd̄ aūt ē eternū nō desinit. ḡ btitudo nō pt̄ amitti.

¶ Hic Doc. de ↄseruatōne btitudinis habite querit. an possit amitti.

¶ Rñdeo dicēdū. q̄ si loq̄mur de btitudine impfecta q̄lis in hac vita pt̄ haberi. sic pt̄ amitti. ⁊ h̄ pʒ in felicitate ↄtēplatiua. q̄ amittit vl̄ p obliuionē. puta cū corrūpit sciā ex aliq̄ egritudine. vl̄ p aliq̄s occupatōes q̄b⁊ totalr abstrahit aliq̄s a ↄtēplatōe

¶ Doc. iuxta distinctōeʒ sup̄ habitā de btitudine pfecta ⁊ impfecta. duplr̄ rñdet. Pmo sm impfectā btitudinē. Scdo q̄ ad pfectā. ibi. Si vo ⁊c̄. Pmū facit tali ↄclone rñsiua. Si loquamur ⁊c̄. vt in pncipio lr̄e. Hanc ↄclonē pmo pbat. scdo ex dictꝭ infert qd̄dā corollarium ibi. Et q̄ ⁊c̄. Probat āt p viā diuisiōis. q̄ tā ↄtēplatiua q̄ actiua pt̄ amitti. ḡ ⁊c̄. ↄ̄ña nota. Probat āt añs singularim p vtraq̄ pte. scdam pbat ibi. Pʒ etiā ⁊c̄. Primā ptē añtis sic. q̄ felicitas ↄtēplatiua pt̄ amitti vel p obliuionē ⁊c̄. Et sm Doc. san. iij. ↄ̄ gēti. c. xlviij. in octaua ratione. Cuilibet hoi possibile ē in hac vita accidere morbos. q̄b⁊ totalr ab opatōe vtutꝭ ipedit. Sicut frenesim et alia hmōi. in q̄b⁊ ipedit vsus rōis. Quare btitudo vie ē amissibil etiā ↄtēplatiua. q̄ necario reqrit vsum rōnis.

Consequēter cū dr̄

¶ Patet etiā idē in felicitate actiua. volūtas em̄ hoīs trāsmutari pt̄. vt in vitiū degeneret a vtute in cui⁹ actu pncipalr ↄsistit felicitas. si āt vt⁹ remaneat integra exteriores trāsmutatōes pnt q̄dē btitudinē talē pturbare i q̄ntū ipediūt mltas opatōes vtutū nō tn̄ pnt eā totalr auferre. q̄ adhuc remanet opatō vtutꝭ dū ipas aduersitates hō laudabilr sustinet

¶ Subiūgit scdam ptem p̄dicti añtis quā pbat sic. Felicitas actiua ↄsistit in actu vtutꝭ (scʒ moral) q̄ pficit volūtatē ⁊ appetitū. sʒ volūtas hoīs in hac vita trāsmutari pt̄ de vtute in vitiū. Notat āt D. q̄ si volūtas non trāsmutet mō dicto ⁊ vtus pmaneat. tūc q̄dē pt̄ pturbari. sʒ nō totalr tolli. q̄ ⁊ ipas exteriores molestias laudabiliter ferre. est vite bte actiue.

¶ Et q̄a btitudo hui⁹ vite amitti pt̄. qd̄ videtur eē ↄ̄ rōem btitudinis. iō phs dr̄ in pmo ethi. aliq̄s eē in hac vita beatos nō simplr. sʒ sicut hoies quoꝝ natura mutatōni subiecta est.

¶ Infert ex dictis p modū corollarij ↄuenientiā cuiusdā dicti Aristo. in p° ethicoꝝ. q̄ ↄuenienter asserit aliq̄s btōs in hac vita. vt hoies Et rō pʒ ex iā dictꝭ. q̄ btitudo vite hui⁹ amitti pt̄. qd̄ ē ↄtra rōem vere btitudinis de cui⁹ rōne sm cōem animi ↄceptōnem ē stabilitas.

¶ Aduerte tn̄ q̄ ex ista phi auctoritate nō soluit dn̄ hō ad verā ⁊ pfectā felicitatē ptingere possit. licʒ in hac vita btitudo sm pfectā rōnem hoib⁊ nō possit adesse. Uide D. san. vbi sup̄ statim post octauā rōnem.

¶ Si vo loq̄mur de btitudine pfecta q̄ expectat post hāc vitā. sciendū q̄ Origenes posuit quorūdā platonicoꝝ errorē sequens. q̄ post vltimā btitudinem hō pt̄ fieri miser.

¶ Hic ↄ̄ñter D. rñdet q̄sito vt intelligit de btitudīe pfecta. Et circa h̄ p° recitat quedā errorē. Scdo cū reprobat ⁊ oppositū pbat. p qd̄ pʒ rñsio. ibi. Sʒ hoc ⁊c̄. Recitat ḡ errorē Origenis sequētis Platonicos. Qui dicebāt btitudinē post hāc vitā amissibilē. Et de illo errore dr̄ D. iij. ↄ̄ gēti. c. lxij. q̄ Platonici dicebāt aias sepatas postq̄ʒ felicitatē vltimā adepte fuissent. iterū ad corpora incipe velle redire. ⁊ finita felicitate illius vite. iterū miserijs hui⁹ vite inuolui. Et Origenes dixit aias ⁊ angelos post btitudinē. iterū posse ad miseriā deuenire. vn̄ solet dici. q̄ Origenes ex vna pte. dei misericordiā nimis extēdebat. ⁊ ex alia pte eā nimis coartabat. Uide Doc. sanc. in q̄rto. dis. xlvj. q. ij. ar. iij. q. p. Deinde cū dr̄.

¶ Sʒ h̄ manifeste apparet eē falsum duplr̄ Primo q̄dē ex ipa cōi rōne btitudinis. cū em̄ ipa btitudo sit pfectū bonū ⁊ sufficiēs. oʒ q̄ desideriū hoīs q̄etet. ⁊ oē malū excludat. naturalr āt hō desiderat retinere bonū qd̄ hʒ. ⁊ q̄ ei⁹ retinēdi securitatē obtineat alioq̄n nece ē q̄ timore amittēdi vl̄ dolore de certitudine amissiōis affligat. Reqrit igit ad verā btitudinē q̄ hō certā habeat opinionē. bonū qd̄ hʒ nūq̄ʒ se amissurū. q̄ q̄dē opinio si vera sit. ↄ̄ñs ē q̄ btitudinem nūq̄ʒ amittet. si āt falsa sit h̄ ipm ē qd̄dā malū falsā opinionē hr̄e. nā falsum ē malū itellect⁹. sicut verū ē bonū ipsius. vt dr̄ in. vj. ethi. Nō igit iā vere erit btūs si aliqd̄ malū ei insit.

¶ Reprobat p̄dictū errorē. ex cuius deductiōe habet ↄclō opposita rñsiua scdā. s. q̄ btitudo pfecta q̄ expectat post hāc vitā ē inamissibil. Quā pbat. ⁊ sic errorē reprobat duplici via. Scdam ponit ibi. Scdo idē ⁊c̄. Et p° arguit sic. s. ex cōi rōe btitudinis. Oportet q̄ btitudo desideriū hoīs q̄etet. ⁊ oē malū excludat. sʒ naturalr hō desiderat retinere bonū qd̄ hʒ. ⁊ q̄ ei⁹ retinēdi securitatē habeat ḡ reqrit ad verā btitudinē q̄ hō habeat certā (id ē indubiā estimatōeʒ) opinionē. bonū qd̄ hʒ nūq̄ʒ se amissurū (Subsumit) q̄ q̄dē opinio si ē vera. ḡ btitudinē nūq̄ʒ amittet. si aūt falsa. h̄ ē qd̄dā malū. sʒ iā dictū ē. q̄ excludit oē malū. ⁊ sic nō eēt btūs. cui⁹ oppositū ponim⁹ ⁊c̄. Ōia pbant clare in lr̄a. Et stat summa hui⁹ rōis in h̄ breuiter. q̄ btitudo dʒ q̄etare desideriū hoīs vere btī et excludere oē malū. ḡ btitudo ē inamissibilis. Añs pʒ. tenet ↄ̄ñs. q̄ ad hoc q̄ desideriū hoīs q̄etet. opʒ habere estimatōeʒ indubiā. q̄ bonū habitū sit sp habiturus.

Si ctiã putaret se amissurũ nõ esset qetat⁹. Si ḡ hec estimatio ẽ vera. seq̃r q̄ nõ amittet. si aũt ẽ falsa ⁊ amittet bonum habitũ. ḡ in btõ ẽ aliqđ malũ. qꝛ falsa estimatio ẽ malũ intel'ect⁹. sicut veꝝ ẽ bonũ ei⁹. Sꝫ hoc ẽ ꝯtra scđaꝫ partẽ añtis. qꝛ btitudo excludit oĩe malũ ⁊c̃. Vide vbi sã ꝯtra genti. in tertia rõe Deinde ibi

q. ij. ar. viij. ¶ Secundo idẽ apparet si ꝯsideret rõ btitudinis in speciali. ostẽsum ẽ eñ supra q̄ pfecta btitudo hoĩs in visione diuine eẽntie ꝯsistit. est aũt ĩpossibile q̄ aliq̄s vidẽs diuinã eẽntiã velit eã nõ videre. qꝛ oĩe bonũ habitũ q̄ aliq̄s carere vult. aut ẽ insufficiens. ⁊ q̃ritur aliq̄d sufficienti⁹ loco ei⁹. aut hꝫ aliqđ incõmodũ annexũ ꝑpter qđ in fastidiũ venit. visio aũt diuine essentie replet aĩam oĩb⁹ bonis. cũ coniungat fonti toti⁹ bonitatꝭ. vñ dr̃ in ps. Satiabor cũ apparuerit glã tua. et Sap. v. dr̃. Venerũt mihi oĩa bona pariter cũ illa. s. cũ ꝯtemplatõe sapiẽtie. similiter etiã nõ hꝫ aliqđ incõmodũ adiunctũ. qꝛ de ꝯtemplatõe sapientie dr̃ Sap. viij. Non hꝫ amaritudinẽ ꝯuersatio illius. nec tediũ ꝯuictus eius. sic ergo patꝫ q̄ ꝓpria volũtate beatus nõ potest beatitudinem deserere.

¶ Probat ex alia via. scꝫ rõne btitudinis in speciali. p̄dictã ꝯclõnẽ reprobando p̄dictũ errorẽ. Et arguit̃ sic. Perfecta btitudo hoĩs in visione diuine eẽntie ꝯsistit. sꝫ impossibile ẽ amittere visionẽ diuine eẽntie. igit̃ ⁊c̃. Maior nota ex dictꝭ q. iij. ar. viij. Minor subintellecta ꝓbat̃ qꝛ vel amitteret̃ ex h̄ q̄ vidẽs nõ vellet videre. aut amitteret̃ deo subtrahẽte. aut aliq̄ alio agẽte. sꝫ nullũ hoꝝ est possibile. ḡ ⁊c̃. Maior ista pꝫ ex sufficiẽte diuisiõe. Minor q̄ ad tres ptes suas deducit̃ in lr̃a. scđa ps ibi. Similr̃ etiã ⁊c̃. tertia ibi. Silicet etiam nec ⁊c̃. Pro p̄ma arguit̃ sic. oĩe bonũ q̄ qs vult carere aut ẽ insufficiẽs ⁊ q̃ritur ⁊c̃. vt in lr̃a. sꝫ visio diuina nõ ẽ insufficiẽs. nec hꝫ aliqđ incõmodũ annexũ ꝑpter qđ in fastidiũ venit. ḡ btũs nõ pt̄ ꝓpria volũtate deserere. Maior nota. minor declarat̃. qꝛ visio ista replet aĩam oĩb⁹ bonis. qđ ꝓbat̃ clare in lr̃a. Vide ⁊ septã rõem D. san. supra ꝯ genti. Patꝫ ex his

vñ necẽitas q̄ necessitas vidẽdi deũ nõ ꝓuenit ex sola infinitate obiecti. sꝫ ex pfecta ꝯiunctiõe ad tale obiectũ ꝯuenientissimũ

vidẽdi deũ. et beatificatiũ p clarã visionẽ. p quã necessario iudicat illud obiectũ oĩb⁹ pferẽdũ eẽ ⁊ tũc sup oĩa diligendũ. ⁊ ei⁹ visionẽ nullo mõ eẽ dimittendã. ¶ Nota hic p̄mo. q̄ ꝯtrũ apparet Capolus in p̄° dis. p̄. q. iij. in solutõib⁹ ꝯtra q̃rtã ꝯclõnẽ ad argumẽta Ade. Intelligit hãc ꝯclõnẽ. q̄ btũs nõ pt̄ velle carere illa visione p se loquẽdo ⁊ ꝓ hora ꝓ q̄ videt. Sꝫ tñ videt̃ admittere q̄ clare videns deũ pt̄ cũ illa visione habere volitionẽ carendi ea post horam vt videlicet obediret diuine volũtati. Et sic p accñs posset velle carere volũtate vt est rõ. nõ vt natura. Sed Alphonsus hispalensis in p̄°. dis. p̄. q. vj. ar. iij. ⁊ q̃rto. plus tribuit huic pti minoris. qꝛ videlicꝫ de nulla potentia ⁊

btũs nõ pt̄ in nullo casu pt̄ videns btifice velle nõ videre. nec etiã qꝛ

velle carere deus velit eũ nõ videre. vñ dr̃ sic. Qñ dr̃ q̄ stantib⁹ charitate ⁊ clara visiõe dei. de⁹ pt̄ reuelare mihi qđ vult me

btitudine nõ velle ip̄m. hoc dupl̄r pt̄ intelligi. Vno mõ. qꝛ vult me p ꝓpriã ꝑtatẽ ⁊ efficaciã volũtatꝭ me nõ velle ip̄m Sic q̄ libere ⁊ volũtarie retiliã a dilectõne ip̄ius dei clare visi. Alio mõ q̄ p suam potentiã infinitã vult suspẽdere vel annihilare actũ volitõnis mee stantib⁹ p̄missis. Primo de⁹ nõ pt̄ mihi reuelare qđ vult me nõ velle ip̄m. Rõ ẽ qꝛ deus vt suppono p nũc nõ pt̄ reuelare falsum. Et simpliciter ẽ impossibile ⁊ ꝯtradictõnem iplicat. q̄ de⁹ velit me nõ velle ip̄m mõ p̄dicto sic. qꝛ deũ nõ velle clare visum ẽ ei⁹ amorẽ libere ꝯtemnere. Et q̄ sic ꝯtemnit amorẽ summi boni mortalr̃ peccat. qꝛ incurrit eternã miseriã. vt patꝫ p Ansel. monologion. c. lxxj. Et p ꝯñs si de⁹ vellet me sic nõ velle ip̄m. de⁹ vellet me peccare. sic eẽt auctor et cã peccatorũ. ⁊ sic eẽt hoĩe deterior. q̄ incõuenientissima sunt catholicis imo nõ catholicis absurda. Scđo mõ ꝯcedo q̄ pt̄ de⁹ reuelare mihi q̄ vult me nõ velle ip̄m. qꝛ de potẽtia sua absoluta pt̄ facere q̄ creatura rõnalis videat ip̄m intuitiue. ⁊ nullum actum dilectõnis vl' delectatõnis habeat circa eum. Et post ad argumenta Ade. Et si bñ attẽderent isti q̄ se fundãt in talib⁹ intricatõnib⁹ inutilib⁹ ⁊ periculosis. Iste due ꝓpõnes multũ differunt de⁹ vult creaturã nũc videntẽ deũ carere fruitõe btifica. igit̃ de⁹ vult creaturã nunc videntẽ deũ velle carere fruitione btifica. qꝛ p̄ma est possibilis. ⁊ scđa simpl̄r ẽ ipossibilis. qꝛ ad ip̄am sequitur q̄ de⁹ possit velle creaturã peccare. qđ est ipossibile. hec ille in forma. Vide ⁊ alia ad argumenta Ade q̄ valẽt ad ꝓpositũ. Et sicut ip̄e dr̃ de fruitione q̄ nõ pt̄ p quãcũq̧ potentiã velle nõ frui. Ita dico de visione. qꝛ de⁹ q̄dẽ pt̄ facere videntẽ ip̄m nõ videre. ⁊ pt̄ velle q̄ nõ videat. sed nõ pt̄ facere q̄ velit nõ videre. Vñ p̄ma ps minoris vera ẽ q̄ ẽ ipossibile vt vidẽs velit nõ videre p quãcunq̧ potentiã ¶ Nota aũt q̄ Scotus hãc pte multipl̄r ipugnat in p̄. dis. p̄. q. iiij. volens q̄ volũtas vidẽtis deũ nõ necessario velit videre. q̄ ad exercitiũ act⁹. sic videlicet q̄ necessario velit nõ solũ vt velle distinguit̃ ꝯtra nolle. sꝫ etiã vt distinguit̃ ꝯtra nõ velle Argumenta aũt ei⁹ vide soluta apud Capolũ. vbi iam Deficit eñ p̄mo. qꝛ dr̃ deũ visum ⁊ nõ visum solũ differre ẽm magꝭ ⁊ minus approximatũ. ⁊ nõ ẽ obiectũ diuersarũ rationũ. Qđ q̄dẽ argumentũ ip̄e met ostẽdit falsuꝫ. vt patuit ad scđm p̄cedẽtis articuli. Nec ẽ veꝝ q̄ necessitas naturalis repugnet volũtati respectu p̄mi sui obiecti q̄ ꝯñ sicut btitudo ẽm cõem rõem mouet q̄ ad specificationẽ necessario. sic de⁹ clare visus necessario mouet cũ hꝫ q̄ ad exercitiũ. Nõ q̄dẽ ꝑpter indubietatẽ solũ. qꝛ scꝫ indubie scit̃ eẽ summũ bonũ. sꝫ etiã qꝛ clare videt̃ ⁊ euidenter tali cognitõe. q̄ ẽ summũ bonũ creatũ. qđ nõ pt̄ iudicare recto iudicio eẽ dimittendũ. Nec ẽ incõueniẽs q̄ volũtas amittat libertatẽ ꝯtradictõis q̄ ad specificatõem vel exercitiũ q̄ ad aliqđ obiectũ p aliq̄ statu. sicut ⁊ volũtas beati nõ pt̄ se habere ad bonũ ⁊ malũ. sꝫ libertas a coactõne a volũtate nũq̄ͣ tollat̃. nec totalẽ libertatẽ ꝯtradictionis respectu oĩm amittat. Nec ẽ veꝝ q̄ vna potentia nõ possit habere duos modos op̄andi. qꝛ ⁊ intellect⁹ aliq̄ simpl̄r apphẽdit ⁊ discurrit. Sic volũtas in aliqua pt̄ ferri necessario ⁊ in aliq̄ libere. Ex his dep̄hendes nullitatem argumẽtoꝝ Scoti ⁊c̃. Deinde ibi

¶ Simil̄r etiã non pt̄ eã pdere deo subtrahente qꝛ cũ subtractio beatitudinis sit q̄dã pena non pt̄ talis subtractio a deo iusto iudice ꝓuenire nisi ꝓ aliqua culpa in quã cadere non pt̄ q̄ dei eẽntiã videt. cũ ad hanc visionem ex necessitate sequat̃ rectitudo voluntatis. vt supra ostensum est. q. iiij. ar. iiij.

¶ Subiungit ⁊ declarat scđam partẽ minoris ꝓ tertia. s. q̄ beat⁹ nõ pt̄ amittere visionẽ dei deo subtrahẽte

ꝙ talis subtractio nō pt̄ puenire a iusto iudice nisi ꝓpter culpā. ſʒ ista nō pt̄ cadere in videntē diuinā eēntiā. igitur ꝛc̄. Maior ꝓbat̄. qꝛ talis subtractio ē pena q̄ nō infertur nisi ꝓpter culpā. Minor ꝓbat̄. qꝛ ad hac visionē ſeq̄tur rectitudo volūtat̄ necessario. ḡ nullum pt̄ eē pctm̄. Tenet ꝯn̄a. qꝛ pctm̄ ē obliq̄tas volūtat̄. Añs patuit. q. iiij. ar. iiij. ¶ Nota aūt ꝙ hec rō innitit̄ ordini nūc statuto ꝛ ꝓcedit. ḡ de potentia dei ordinata Sʒ nō videt̄ implicare. qn̄ de potētia absoluta possit deꝰ btitudinē tollere. Et h̄ tāgit D. in q̄rto. dis. xlvj. q. j. ar. ij. q̄stiū. ij. in cor. ꝛ ad 3ᵐ.

Deꝰ pt̄ btitudinē tollere

Ubi dc̄. dānare petrū cui ex bn̄ficio grē sibi collate salus debet̄ eēt ꝯtrariū iusticie. Uñ hoc deꝰ nō pt̄ loquendo de potētia dei ordinata. hec ille. Licet vt dictū ē ex Alphonso. ꝙ nō possit facere ꝙ btūs velit carere. debet̄ eēm btitudo alicui ꝑſertim ex dei ordinatōe q̄ absolute alia posset esse. Tunc ibi.

¶ Siliter etiā nec aliq̄d aliud agens pt̄ eam subtrahere. qꝛ mens deo ꝯiuncta sup oīa alia eleuat̄. et sic ab hmōi ꝯiunctōe nullū aliud agens pt̄ ipam excludere. vñ incōueniens videt̄ ꝙ p quasdā alternationes tēpoꝝ trāseat hō de btitudine ad miseriam. ꝛ econuerso. qꝛ hmōi tp̄ales alternatōes eē nō pn̄t nisi circa ea q̄ subiacent tempori ꝛ motui.

¶ Subnectit tertiā ptē dicte minoris. s. ꝙ visio nō pt̄ videnti btifice auferri ab aliq̄ alio. qꝛ mens deo ꝯiuncta sup oīa alia eleuat̄. ḡ ab hmōi ꝯiunctōne nulli agens pt̄ ipm excludere. Ex illis duabꝰ reprobatōnibꝰ D. infert p modū corollarij incōuenientiā erroris Platonis. Et adiungit rōem. qꝛ videlicet hō in btitudine ē supra tp̄s. ꝛ in ꝑticipatōe eternitat̄. ḡ nō subiacet trāsmutatōnibꝰ ꝛ alternationibꝰ. ꝛ pari rōe. Uide Doc. sanc. iij. ꝯ gen. c. lxij. in pma ꝛ vltima rōnibꝰ. Ex his oībꝰ ſeq̄tur ꝯclo responsiua. ꝙ btitudo ꝑfecta post hanc vitā ē iamissibilis

Argumēti in cōtrariū

Cōtinet autoritatē cōfirmantē ꝯclonem responsiuā

¶ Ad pmū ḡ dō. ꝙ btitudo ē ꝑfectio ꝯsummata q̄ oēm defectū excludit a btō. ꝛ iō absq̄ mutabilitate aduenit eā habēti faciente hoc btute diuina q̄ hoiem sublimat in ꝑticipatōem eternitat̄ trāscendētis omnē mutatōnem

¶ Ad maiorē. btitudo ē ꝑfecta hois ꝯsummata. q̄ ipsum facit imutabilē. vltra. Sʒ oīs ꝑfectio inest ꝑfectibili s̄m modū ipius. vel s̄m eē. ita ꝙ s̄m modū ꝛ dispōem recipientis mensurat̄ eē ꝛ modꝰ essendi recepti. Tamē receptū trahit recipiens ad rōem suā. sicut aqua trahit̄ a sua naturali dispōne ad hoc ꝙ sit calida ꝛ facit actū caloris. sic etiā grā inest q̄ ad eē s̄m modū liberi arbitrij. Tamē trahit ipm ad rōem sue imutabilitatis. De h̄ in de Verita. mate. xxiij. q. viij. ad sextū. Ad illā. Cū igit̄ ꝛc̄. verū ꝛc̄. sed neget̄ ꝯn̄a.

¶ Ad secundū dōm. ꝙ voluntas ad opposita se hʒ in his q̄ ad finem ordinant̄. ſʒ ad vltimū finem naturali necessitate ordinat̄. qđ ptʒ ex hoc ꝙ hō nō pt̄ non velle eē beatus.

¶ Ad maiorē. actus btificus subiacet volūtati. qꝛ eū libere elicit. vt libere distinguit ꝯtra coactōnem. nō tñ vt distinguit̄ ꝯtra necessitatē naturalis inclinatōis. Unde respectu btitudinis ꝑfectis. est libera volūtas. ſʒ nō liberum arbitriū. qꝛ nō indifferētia ꝯtradictōnis. licet libertas a coactōe. Uide D. san. in de Verita. mate. xxiij. q. p. ad. xxᵐ. Cōmittit̄ aūt sophisma ꝯſequēs apd̄ Scotum cū arguit ex auctoritate bti Augustini. nihil magis est in ptāte volūtatis q̄ velle. ḡ hoc velle. q̄uis añs intelligat̄ de libertate a coactōe. ſʒ nō sp a naturali inclinatōne

Scđo dico ad maiorē ꝯtra trām. Qui subiacet voluntati nō vt liberū arbitriū. ſʒ vt natura. loquēdo de actu intellectꝰ btifico. Ad minorē. volūtas se hʒ ad opposita vt li. ar. vt est circa ea q̄ sunt ad finem. ſʒ nō vt volūtas ē natura ꝛ circa vltimū finē. ita ꝙ in via nō pt̄ nolle eē btū. et in patria nō pt̄ nō velle videre deū. qꝛ in hoc ē vltimꝰ finis. Stāt eēm sil̄ libertas arbitrij. q̄ ad dicere actū. ꝛ necessitas ꝛ naturalitas. q̄ ad aliq̄ obiectā s̄m specificatōem

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ btitudo hʒ pncipiū ex ꝯditione participātis. sed caret fine ꝓpter ꝯditōem boni cuiꝰ ꝑticipatio facit btm̄. vñ ab alio est initiū beatitudinis. ꝛ ab alio est qđ caret fine

¶ Ad maiorē. patuit supra. q. p. ar. viij. qꝛ nō intelligit̄ de pncipio duratōis ꝛ fine. Uel si ita accipiat̄. dr̄ ad eā post D. hic. finis correspōdet pncipio. si s̄m idē attendatur. sic nō ē in ꝓposito. qꝛ hʒ btitudo pncipiū ex ꝯditione bti q̄ ē tp̄alis. ꝛ accepit btitudinē ꝑticipādo ab alio ſʒ nō hʒ finē ꝓpter hoc ꝙ ex summo bono trahit̄ in ꝑticipatione eternitat̄. Sic aīa rōnalis hʒ initiū eo ꝙ est ex nihilo s̄m volūtatē dei. sed qꝛ a deo est creata imaterialis et p se subsistens. ideo est ꝑpetua.

¶ Utꝝ hō p sua naturalia possit acq̄rere btitudinē

Ad quintū sic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ hō p sua naturalia possit btitudinē ꝯſeq̄. natura eēm nō deficit in necessarijs. ſʒ nihil ē homini tā necessariū q̄ id qđ p finem vltimū ꝯſeq̄tur. ḡ hoc nature humane nō deest. pt̄ igit̄ hō p sua naturalia btitudinē ꝯſeq̄. ¶ P. hō cū sit nobilior irrōnalibus creaturis videt̄ eē sufficiētior. ſʒ irrōnales creature p sua naturalia pn̄t ꝯſeq̄ suos fines. ḡ multo magis hō p sua naturalia pt̄ btitudinem ꝯſeq̄. ¶ P. btitudo est opatio ꝑfecta s̄m phm̄. eiusdē aūt est incipere rem ꝛ ꝑficere ipam. cū igitur opatio imꝑfecta q̄ est q̄si pncipium in operationibꝰ humanis subdat̄ naturali hois ptāti qua suoꝝ actuū est dn̄s. videt̄ ꝙ p naturalē potentiā possit ꝑtingere ad operatōem ꝑfectā q̄ est btitudo. ¶ Sʒ contra. hō est pncipiū naturalr̄ actuū suoꝝ p intellectū et volūtatē. ſʒ vltima btitudo sanctis ꝑparata excedit intellectū ꝛ voluntatē. dicit eēm Apl̄s. j. ad Corinth. ij. Oculus nō vidit. ꝛ auris nō audiuit. ꝛ in cor hois nō ascēdit. q̄ ꝑparauit deus diligētibꝰ se. ḡ hō p sua naturalia nō pt̄ btitudinē ꝯſequi.

¶ Postq̄ ostensum est quō acq̄rat̄ btitudo. ꝛ ꝙ acq̄sita sp tenet̄. hic ostendit̄ p qd̄ acq̄rat̄. Et circa h̄ duo. pmo ostendit ea q̄ sunt in sufficientia ad eam acq̄rendā. Scđo ostendit q̄ sufficienter req̄rantur in ar. vij. Quantum ad pmum duo facit. Primo ōndit insufficientiā naturaliū ipius ꝯſequētis btitudinē. Scđo ostēdit insufficientiā cuiuslibet actōis cuiuslibet creature. ar. vj.

¶ Rñdeo dõm. q̃ beatitudo imꝑfecta q̃ in hac vita haberi pt. potest ab hoie acq̃ri ꝑ sua naturalia
q.lxiij. eo mõ q̃ ꝛ ꝟtus i cui⁹ opatõe ꝯsistit. ut q̃ ifra dicet.

¶ Doc. iterũ fm ꝓdictã distinctõem respõdet distincte duplici ꝯclusione. scđam deducit ibi. Sꝫ btitudo ꝛc. Prima est. beatitudo imꝑfecta q̃ in hac vita haberi pt. ab hoie acq̃ri pt ꝑ sua naturalia. Probat sub brevibus. ꝟtus pt acq̃ri ꝑ naturalia hois. igit ꝛ btitudo vie ipfecta. Tenet ꝯña. q꞉ beatitudo vie imꝑfecta ꝯsistit in opatõe ꝟtutis humane acq̃sibilis naturalr. Añs patebit infra q.lxiij. ꝛ ipm ꝓbat ad longũ Doct. sanct. in de ꝟtutib⁹ in cõmu. q. viij. vbi ostẽdit hoim ꝯnata ꝓncipia actiua ꝛ passiua ꝟtutis tã intellectualis q̃ moralis. in quaꝝ ꝟtutũ exercitio ꝯsistit btitudo vie naturalis ꝛ philosophica. Id aũt qđ est causa actiua sufficiẽs ꝓncipij est cã actiua eius. qđ est ex ꝓncipio. Quare beatitudo naturalis ẽ a naturalib⁹ ꝓncipijs hoĩs sicut a causa effectiua.

Cõsequenter ibi.

q.iij.ar.viij. ¶ Sed beatitudo hois ꝑfecta. sicut supra dictũ est. ꝯsistit in visione diuine eẽntie. videre aũt deum ꝑ essentiã est supra naturã nõ solũ hois. sed ois crea
q.xij.ar.iiij. ture. vt in pmo ostẽsum est. naturalis eñ cognitio cuiuslibet creature est fm modũ substãtie eius. sicut de intelligẽtia đr in li. de causis. q̃ cognoscit ea q̃ sunt supra se. ꝛ ea q̃ sunt infra se fm modũ substãtie sue. ois aũt cognitio q̃ est fm modũ substãtie create deficit a visione diuine eẽntie q̃ in infinitũ excedit oẽm substantiã creatã. vnde nec hõ nec aliqua creatura pt ꝯseq̃ btitudinẽ vltimã ꝑ sua naturalia.

¶ Respondet alia ꝯclusione tali. Beatitudo hois ꝑfecta nõ pt ab hoie nec ab aliq̃ creatura ꝑ naturalia acq̃ri. Probat. beatitudo hois ꝑfecta ꝯsistit in visione diuine essentie. sed videre deũ ꝑ essentiã est supra naturam nõ solũ hois. sed etiã ois creature. igit ꝛc. Maior patuit q.iij.ar.viij. Minor pꝫ ꝓ.ꝑ.q.xij.ar.q̃rto. Et reliqũt h̃ breuiter ꝓbatio. q꞉ naturalis cognitio cuiuslibet creature est fm modũ substãtie sue. sed omis cognitio q̃ est fm modũ substãtie create. deficit a visione diuine essentie. ergo minor vera. Maior ista ostendit ꝑ auctoritatẽ libri de causis. ꝛ de intelligentijs. Minor ꝓbat. q꞉ diuina essentia excedit in infinitũ oẽm substãtiã creatã ꝛ modũ eius.

¶ Nota q̃ fundamentũ istius rõnis ꝓ scđa pte in h̃ est. q꞉ modus cognoscẽdi sequitur modũ essendi. ꝛ iste seq̃t naturã rei. Quare. si natura existit in materia. oportꝫ q̃ modus cognoscẽdi sit ꝑ ꝯuersionẽ ad phãtasmata. Si aũt est natura intellectualis a materia separata. hꝫ tñ eẽ in essentia receptũ. tunc sibi est ꝯnaturale intelligere rem immaterialẽ habentẽ esse in essentia receptũ. Quare sequitur. si modus essendi cognoscẽtis est inferior q̃ modus cogniti (inferior generice) q̃ cognoscẽs nõ pt naturalr cognoscere cognoscibile excedẽs in mõ essendi generico. Cognitio eñ naturalr ꝓportionat mõ cognoscẽtis. Et q꞉ deus hꝫ modũ cognoscẽdi generice ꝛ i infinitũ distinctũ a mõ essendi cuiuslibet nature create. sequitur q̃ nulla eũ naturaliter cognoscat q̃d diuitatiue ꝛ ꝑfecte. Et hoc intendit D. in ista rõne. ¶ Et nota verba eius in maiore cum đr. q꞉ naturalis cognitio cuiuslibet creature est fm modum
Scotus. substãtie sue. Per hoc eñ pꝫ q̃ imꝑfecte Scotus se ex cordens sup doctrinã D. sanc. q̃ in q̃rto. dis. xlix. q.xj. nititur reꝑhendere D. sanc. ꝓ.ꝑ. vbi statim cũ đr. q̃ oportet obiectũ eẽ ꝓportionatũ cognoscẽti. alr nõ pt ipm cognoscere. Intelligit eñ Doc. sanc. q̃ oporteat eẽ ꝓportionatũ. ita q̃ obiectũ nõ excedat modũ cognoscẽtis in mõ essendi generico. si debeat naturalr cognosci ꝑfecte. etiam ex ꝓprijs virib⁹ cognoscẽtis. ꝛ hoc hic expressit dare. ¶ Iste Scotus vane arguit. cũ đr. q̃ ex hoc seq̃ret q̃ nec beatus videret. q꞉ nõ eq̃parat deo in modo essendi. Constat eñ q̃ hec ꝯña vana est. q꞉ Doc. loq̃tur naturalr. ita q̃ natura deficiens a mõ essendi in gñe nõ cognoscat excedens obiectũ naturalr ꝛ ꝑfecte. Sed ꝑ hoc nõ tollit qñ ex grã adiutus possit videre. patꝫ etiã ex his defectus aliaꝝ rationũ suaꝝ. q꞉ Doc. intelligit q̃ deficiens a modo essendi. nõ intelligit naturalr excedens. licet econtra. qđ ipe nõ intellexit. Intelligit etiã Doc. sanc. vt dictũ est de excessu intelligibilis in mõ essendi generice. sicut angeli excedunt hoiem. ꝛ deus vtrũq̃. Angelus aũt nõ excedit angelũ in mõ essendi generico. sed solũ specifico. vt patuit supra
q.ꝑ. ¶ Nota etiã ꝓpter durandũ. q̃ licet etiã beatus ad durãdũ.
cũ lumine glorie nõ adequat deo qñ ab ipo distet infinitum in essendo. Tamẽ ꝑ ipm ꝯiungat deo sicut obiecto. ita q̃ lumẽ glie facit ne excessus infinitus impediat apprehensionẽ ꝛ ꝯiunctõem ad ipm obiectũ excedẽs. ꝛ hoc vide in D. sanc. 3º ꝯtra gẽti. c. liiij. Nec est verũ q̃ lumẽ glorie possit eẽ ꝯnaturale cuicũq̃ creato intellectui. vt D. ibidẽ ostẽdit ꝛ Capo. defendit in scđo. dis. xxij. in solutionib⁹. Uide de ista materia hui⁹ articuli Doc. sanc. ibidẽ Aduersarij
c. lij. Et in q̃rto. dis. xlix. q̃st. ij. ar. vj. ꝑ totũ. Patꝫ ex his D. san. ipm
q꞉ aduersarij doctrine Sanc. Doctoris vel ipm nõ in- nõ intelligũt
tellexerũt vel ab eo ꝓus soluta adducunt. vel soluta ar-
guunt.

Argumẽtũ in cõtrariũ

Est ꝑ scđa ꝯclusiõe. q꞉ si hõ naturalr posset ꝯsequi btitudinẽ. hoc esset ꝑ actus suos. quoꝝ est ꝓncipiũ ꝑ intellectũ ꝛ volũtatẽ. sꝫ btitudo excedit actus naturalr ꝓcedentes ab intellectu ꝛ voluntate. vt patꝫ auctoritate Aplĩ.

¶ Ad pmum ergo dõm. q̃ sicut natura nõ defecit hoi in necessarijs q̃uis nõ dederit sibi arma ꝛ tegumenta sicut alijs aĩalib⁹. q꞉ dedit ei rõnem ꝛ manus q̃bus possit hec sibi acq̃rere. ita nec defecit hoi in necessarijs q̃uis nõ daret sibi aliqđ ꝓncipium q̃ posset btitudinẽ ꝯsequi. hoc eñ erat ipossibile. sed dedit ei liberũ arbitriũ q̃ possit ꝯuerti ad deum q̃ eũ faceret beatũ. q̃ eñ ꝑ amicos possumus ꝑ nos aliq̃liter possum⁹. vt đr iii. eth.

¶ Ad maiorẽ dupl̃r. pmo natura nõ deficit in necessarijs naturalib⁹. Scđo nõ deficit i hmõi necessarijs naturalib⁹. q꞉ ꝯtulit ꝓncipia actiua ꝛ passiua sufficientia ꝓ acq̃rendis hmõi necessarijs. Sꝫ negat q̃ natura nõ deficiat in necessarijs supnaturalib⁹. ad hũc sensum. q̃ ꝯtulerit ꝓncipia actiua ꝓductiua supnaturaliũ. sꝫ nõ deficit in necessarijs supnaturalib⁹. q꞉ dedit ꝓncipiũ dispositiuũ et q̃ posset se ꝯuertere ad ꝓncipiũ actiuũ supnaturalium. Uñ pt tertio dici ad maiorẽ q̃ natura nõ deficit in necessarijs. eo mõ q̃ possibile ẽ necessaria ꝯtem a natura. s. necessaria naturalia in suis ꝓncipijs nõ in seipis. Nõ aũt pt natura dare ꝓncipiũ effectiuũ supnaturaliũ. aut in via aut in patria habẽdoꝝ. Uide Doc. sanc. in de ꝟtutib⁹ in cõmuni. q.x. ar. q. ad .xiij. Quia in hoie respectu supnaturaliũ est potẽtia obediẽtialis ꝛ receptiua. sed nõ actiua.

Natura nõ deficit in necessarijs.

vel passiua naturalis. Minor procedit. sed dico q ultimus finis simplr ē supnaturalis. ad quē natura nō potuit ꝯferre pncipia actiua. Quare negat̄ ꝯña.

¶ Ad scðm dðm. q nobilioris ꝯditōis ē natura q̄ pt ꝯseq̄ pfectū bonū. lʒ indigeat exteriori auxilio ad hoc ꝯsequendū q̄ʒ natura q̄ nō pt ꝯseq̄ pfectum bonū. sʒ ꝯseq̄tur qðdā bonū impfectū. lʒ ad ꝯsecutionē eius nō indigeat exteriori auxilio. vt phs dī in scðo de celo. sicut meli9 ē dispositus ad sanitatē q̄ pt ꝯseq̄ pfectā sanitatē. lʒ hoc sit p auxiliū medicine. q̄ʒ q̄ solū pt ꝯseq̄ quādā impfectā sanitatē sine medicine auxilio. ꝛ iō creatura rōnalis q̄ pt ꝯseq̄ pfectū beatitudinis bonū indigēs ad h̄ diuino auxilio est pfectior q̄ʒ creatura irrōnal̄. q̄ hmōi boni nō ē capax. sʒ qðdā bonū impfectū ꝯseq̄t̄ v̄tute sue nature

¶ Maior procedit. tū qz pt ꝯseq̄ pfectōem naturalē. sicut ꝛ alia. ꝛ cū h̄ pt ꝯseq̄ pfectōem supnaturalē. lʒ auxilio supnaturali adiut9. Minor vera. ꝯseq̄t̄ fines suos p naturalia sua. sʒ fines impfectos. sʒ hō ꝯseq̄t̄ finē naturalē pfectiorē. Et cū h̄ ꝯseq̄t̄ finē supnaturalē mō dicto. ḡ ꝛc. Negat̄ ꝯña de btitudine supnaturali. sʒ bn̄ seq̄t̄ q pōt ꝯseq̄ ppriis virib9 pfectōem naturalē. sʒ nō ḡ btitudinē supnaturalē. nec seq̄tur q sit impfectior. vt ostendit D. sancti in solone. Uide si placet Scotū in quarto. dis. xlix. q. xj. in solutionib9

¶ Ad tertiū dðm q qn̄ impfectū ꝛ pfectum sunt eiusdē spēi ab eadē v̄tute causari pn̄t. nō aūt h̄ ē necesse si sunt alteri9 spēi. nō eñ quicq̄d pt causare dispositōem materie pt vltimā pfectōem ꝯferre. impfecta āt opatio q̄ subiacet naturali hois ptāti nō est eiusdē spēi cū opatōe illa pfecta q̄ ē hois btitudo. cū opatōis spēs depēdeat ex obiecto. vn̄ rō nō seq̄tur.

¶ Maior vera. ē pfecta sed alteri9 spēi a q̄cūq̄ opatione possibili in via. etiā ab intellectōne dei in via. qz vt patuit ar. iij. ad scðm. hʒ aliud obiectū a ꝯteplatōne vel cognitōe viatica. Minor ē falsa. Fallit eñ vbi inceptio ꝛ pfectio sunt diuersaꝶ rationū. Cōstat eñ q hō generās incipit dispositōnem p inceptōne aīe rōnalis. ꝛ tñ nō pficit. Quia pfectio ē p creatōem ex nihilo. Inceptio aūt (si tñ dicat̄ dia inceptio aīe rōnalis cū nō sit inchoata i materia) ē p dispositōēʒ corpalē materie. pʒ ꝛ in artificialib9 q nō ois q̄ disponit materiā introducere pt formā. Ultra. Cū igit̄ ꝛc. Cōcedit̄ q opatio impfecta subdit̄ naturali ptāti hois. sʒ est alterius rōnis ab opatōne pfecta supnaturali. Quare negat̄ ꝯña.

¶ Utꝝ hō ꝯseq̄tur btitudinē p alicui9 supioris creature actōnem.

D

AD sextū sic pcedit̄. Uidet̄ q hō possit fieri btūs p actōem alicui9 supioris creature. s. angeli. cū eñ duplex ordo inueniat̄ in reb9. vn9 ptiū vniuersi adinuicē. alius totius vniuersi ad bonū qð ē extra vniuersum. primus ordo ordinat̄ ad scðm sicut ad finem. vt dī in xij. metaph. sicut ordo ptiū exercit9 ad inuicē ē ppt ordinē tot9 exercit9 ad ducē. sʒ ordo ptiū vniuersi ad inuicē attendit̄ sm̄ q supiores creature agūt in inferiores. vt in pmo dictū ē. btitudo aūt ꝯsistit in ordine hoīs ad bonū qð ē extra vniuersum. qð ē deus. ḡ p actōem supioris creature. s. angeli in hoīem hō btūs efficit̄. ¶ P. qð ē in poña tale pt reduci in actū p id qð ē actu tale. sicut qð ē poña calidū fit actu calidū p id qð ē actu calidū. sʒ hō ē in poña btūs ḡ pt fieri actu btūs p angelū q̄ ē actu btūs. ¶ P. btitudo ꝯsistit in opatōe intellect9. vt sup̄ dictū ē. sʒ angel9 pt illuminare intellectū hoīs. vt in pmo habitū ē. ḡ angel9 pt facere hoīem btūm. ¶ Sʒ ꝯ ē qð dī in ps. Grām ꝛ gliam dabit dñs. q. iij. ar. v. q. cxj. ar. j.

¶ Hic Doct. ostēdit q hō nec p auxiliū alicui9 creature supioris ipō pt ꝯseq̄ btitudinē. s. angeli

¶ Rñdeo dðm. q cū ois creatura nature legib9 sit subiecta. vtpote hn̄s limitatā v̄tutē ꝛ actōem. illud qð excedit naturā creatā nō pt fieri v̄tute alicuius creature. ꝛ iō si q̄d fieri opteat qð sit sup̄ naturā h̄ fit imediate a deo. sicut suscitatio mortui. illuminatio ceci. ꝛ cetera hmōi. ostēsum ē āt q btitudo ē qðdā bonū excedēs naturā creatā. vn̄ ipossibile ē q p actionē alicui9 creature ꝯferat̄. sʒ hō btūs fit solo deo agēte. si loq̄mur de btitudine pfecta. ar. precedē

¶ Doc. pº rñdet de btitudine pfecta. scðo de impfecta. ibi. Si v̄o ꝛc. Primū facit tali ꝯclone. Si loq̄mur de btitudine pfecta ipossibile ē q p actōēʒ alicui9 creature ꝯferat̄. sʒ hō btūs fit solo deo agēte. Probat̄. illud qð excedit naturā creatā nō pt fieri v̄tute alicui9 creature. ḡ si q̄d fieri opteat qð ꝛc. vt in lra. subsumit̄. sʒ btitudo lʒ pfecta ē qðdā bonū excedēs naturā creatā. ḡ ꝛc. Añs pbat̄. qz ois creatura legib9 nature ē subiecta. vtpote hn̄s limitatā v̄tutē ꝛ actōem. ḡ seq̄t̄ añs. Cōsequētia pʒ. qz si nō pt fieri a creatura. ꝛ tñ fit. opꝫ q fiat a solo deo. Et explicat D. ꝯñs exēplariter. ostēdendo q̄ sint sup̄ naturā et fiūt a solo deo. sicut suscitatio mortui. illuminatio ceci. Et alia opa miraculosa. Subsumpta pʒ ex ar. pce.

¶ Nota q ista pbatio pʒ ex dict̄ in p. p. q. cx. ar. iiij. Et alibi vbi determinatū ē. qz nulla creatura pt facere simplr miracula. nec pt facere trāsmutatōem formalē imediate. Nec pt p ꝯsequēs pducere aliquā formā ex nihilo. Quare nec pt ꝯferre grām vel lumē glie. nec p ꝯñs pt vnire diuinā eēntiā cū intellectu creato. qð ꝛ ipm̄ ē sup oēm v̄tutem nature. ḡ nec pt btificare. Ualēt etiā ad ppositum q̄ D. ponit in de veri. mate. xxvij. q. iij. et ifra q. cxj. ar. j.

¶ Deinde ibi.

¶ Si vero loq̄mur de btitudine impfecta sic eadē rō ē de ipa ꝛ de v̄tute in cui9 actu ꝯsistit

¶ Rñdet ad q̄situ de btitudine impfecta. ꝛ intendit istā ꝯclonē. hō ab angelo pt adiuuari ad ꝯsequendā btitudinē impfectā. Probat̄. eadē ē rō de ipa btitudine impfecta ꝛ de v̄tute hūana. sʒ angeli boni pn̄t cooperari ad v̄tutē. igit̄ ꝛ ad btitudinē impfectā. Maior pʒ. q btitudo impfecta ꝯsistit in actu v̄tut̄ acq̄site. vt pʒ ar. pcedē. Minor pʒ ex p. p. q. cxj. Et patebit infra in suo loco q. lxxx. vbi patebit quō diabol9 pt inducere ad pctm̄. ḡ et bon9 angel9 pt inducere ad v̄tutē. Mod9 āt vtrobiq̄ infra patebit. patebit etiā ad pn̄s. quō boni angeli cooperant̄ ad btitudinē supnaturalē. sʒ nō pficiunt ꝯferūt. Si eñ plat9 pt coopari ad grām ꝛ v̄tutes. vt hʒ D. de veritate. vbi. iō ad. xiiij. h̄ idē poterit angelus ꝛc

Argumētū in cōtrariū

Cōfirmat pmā ↄdusionē. q2 glā vł ē btītudo vł pxima dispō p ea.

¶ Ad pmū ergo dōm. q pleruq3 ↄtingit in potentijs actiuis ordinatis q pducere ad vltimū finē ptinet ad supmā potentiā. inferiores vero potētie coadiuuāt ad ↄsecutōem illi⁹ vltimi finis disponēdo. sicut ad artem gubernatiuā q̄ pēst nauifactiue ptinet vsus nauis ppter quem nauis ipa fit. sic igił in ordine vniuersi hō q̇dem adiuuaf ab angelis ad ↄsequendū vltimū finem fm aliqua p̄cedentia q̇bo disponif ad eius ↄsecutōem. s3 ipm vltimū finē ↄseq̇tur p ipm pmū agentē q̇ est deus.

¶ Consequētia negał. s3 deberet inferri. g angel⁹ adiuuat ₇ cooperaf ₇ suo mō disponit hoiem ad btitudinē s3 nō p eū ipam ↄseqᷓf. vt pz in solōne. Et loqᷓf D. de vltimo fine q̄ ē btitudo supnaturał. Ad istā em̄ coopaf bonus ange⁹ p custodiā suā. Et m̄ differēter coopaf ad pfectā ₇ impfectā btitudinē. Quia ad pmā vt ipam mereaf a deo. Ad scđam ṽo. vt ipam efficiat ex ppris viribo. lic3 ange⁹ etiā naturalē btitudinē imediate efficere non possit. Oportet em̄ bonas hois actōnes volūtarias ab ipo eē. l3 angel⁹ īstiget. ₇ suo mō iducat hoie3 ad agēdū.

¶ Ad scđm dōm. q qn̄ aliqua forma actu existit in aliquo fm esse pfectū ₇ naturale p̄t esse pncipium actōnis in alterū. sicut calidū p calorē calefacit. sed si forma existit in aliquo impfecte ₇ nō fm esse naturale. nō p̄t esse pncipiū cōmunicatōis sui ad alterū. sicut intentio coloris q̇ est in pupilla nō p̄t facere album. neq3 etiā oia q̄ sunt illuminata aut calefacta p̄nt alia calefacere ₇ illuminare. sic em̄ illuminatio et calefactio essent vsq3 ad infinitū. lumen aūt glie p qđ deus videf. in deo q̇dē est pfecte fm eē naturale in q̇libet āt creatura ē impfecte ₇ fm eē silitudinariū vel pticipatū. vn̄ nulla creatura beata p̄t cōmunicare suam beatitudinē alteri

¶ Maiorē D. dare exponit. q2 reqrit duo vt sit va. videlic3 q aliq̇d sit actu tale pfecte fm formā. ₇ fm eē naturale. aliās nō ē vera. Minor ↄcedif. g ₇c. vel p̄t fieri beatus ab eo q̇ ē pfecte beatus. ₇ h3 btitudinē ₇ pximā dispositōnem ad eā naturalr ₇ pfecte. s. lumē glie. ₇ h̄ ē sol⁹ de⁹ vt pz p. p. q. xij. ar. v. ad 3ᵐ. vt tactū ē ar. p̄cedē. Quare negaf ↄn̄a. q2 talł ipossibilitas ↄmunicādi vł dādi btitudinē ↄsurgit partim ex eminētia btitudinis ₇ luminis glie. partim ex defectu habentis creati. qđ nō h3 in tanta pfectōne. vt diffundere possit.

¶ Ad tertiū dōm. q angel⁹ beatus illuminat intellectū hois vel etiā inferioris angeli q̄ntum ad aliq̄s rōnes diuinoꝝ operū. nō āt q̄ntum ad visione3 diuine essentie. vt in pmo dictū est. ad eā em̄ videndā oēs imediate illuminātur a deo.

q. cvj. ar. pᵒ ad pᵐ et 3ᵐ.

¶ Ad maiorē. beatitudo ↄsistit in operatōne intellectus q̄ est visio dei intuitiua. Minor negaf q possit illuminare exhibendo visionē diuine essentie. s3 de rationibo diuinoꝝ operum illuminat. vt pa3 p. p. q. cvj. ar. pᵒ. ad pmū ₇ tertiū vide. Aūtas negaf ↄsequētia.

¶ Utrū aliq̄ hois opa reqrant ad hoc q hō btitudinē ↄsequaf a deo.

P

AD septimū sic pcedif. Videf q nō reqrant aliq̄ opa hois ad h̄ vt beatitudinē ↄsequaf a deo. deus em̄ cū sit agens infinite ṽtutis nō p̄exigit in agēdo materiā aut dispōnem materie. sed statim p̄t totū pducere. s3 opa hois cū nō reqrant ad btitudinē eius. sicut cā efficiens. vt dictū est. nō p̄nt reqri ad eā nisi sicut dispositōes. g de⁹ q̇ dispositōes nō p̄exigit in agēdo beatitudinē sine p̄cedētibo operibo ↄfert. ar. vj.

¶ P̄. sicut deus ē actor beatitudinis imediate. ita ₇ naturā imediate instituit. s3 in pma institutōe nature pduxit creaturas nulla dispōne p̄cedente vel actōne creature. sed statim fecit vnūq̇dq3 pfectū in sua specie. g videf q btitudinē ↄferat hoi sine aliq̇bo opationibus p̄cedentibo.

¶ P̄. Apls dr. Roma. iiij. Beatitudinē hois eē cui de⁹ ↄfert iusticiā sine operibo. nō g reqrunf aliq̄ opa hois ad btitudinē ↄsequendā.

¶ S3 ↄtra ē qđ dr Joā. xiij. Si hec scietis bti eritis si feceritis ea. g p actōem ad btitudinē puenimus

¶ Quia oñsum ē q hō nō p̄t habere btitudinē pfectā ex viribo ppriis. nec ab aliq̄ creatura alia. Hic ↄsēter D. inq̄rit q̇d reqraf ex parte hois vł creature vt eam a deo ↄsequaf. Pz em̄ q nō nisi ab ipo habef ex dictis.

¶ Respōdeo dōm. q rectitudo volūtatis. vt supra dictū ē. reqrif ad btitudinē cū nihil aliud sit q̄ debitus ordo volūtatꝭ ad vltimū finem q̄ ita exigif ad ↄsecutōnem vltimi finis. sicut debita dispositio materie ad ↄsecutōem forme. s3 ex hoc nō ostēdif q aliq̄ opatio hois debeat p̄cedere ei⁹ btitudinē. posset em̄ deus simł facere voluntatē recte tendentē in finē et finem ↄsequentē. sicut quādoq3 simul materiam disponit ₇ inducit formam q. iiij. ar. iiij.

¶ Doct. pmo remouet qđdā fundamētū ₇ impertinēs et rōem insufficientē ad pbatōem ↄclōnis misiue affirmatiue ad q̄siti. Scđo subiūgit verā rōem ex q̄ infert ipam ↄclōnē misiuā. ibi. S3 ordo ₇c. Remouet g vnā insufficientē rōe3 mihōis. ex q̄ posset oriri cauillatio q̇dā ↄ hāc articuli determiatōem. Posset em̄ q̇s dicere q reqrant aliq̄ opa hois p̄cedentia btitudinē. q2 vt patuit sup q. iiij. ar. iiij. reqrif ātecedēter rectitudo volūtatꝭ. ₇ p ↄn̄s oñso sup q rectitudo volūtatꝭ reqraf satis determiatū ē h̄ q̄situ. ¶ S3 D. vult. q ista rō nō ē sufficiēs. q2 nō seqᷓf. reqrif rectitudo. g opera meritoria p̄cedētia. Posset em̄ deus simł facere volūtatē recte tendentē. ₇ simł finē ↄsequentē. Et tn̄ ibi eēt rectitudo volūtatꝭ ₇ nulla opera p̄cedētia. imo simł tenderet ₇ ↄseqref. Sicut ponim⁹ de facto in Christo cui⁹ aia simł habuit rectā volūtatē ₇ simł vidit diuinā essentiā. ₇ nullū habuit op⁹ p̄cedēs. Pate3 ex h̄ q iste articul⁹ nō sup fluit. nec idē qrit cū eo q̇ sup habit⁹ ē vbi ṡam.

¶ Nota ex his. q q2 Christ⁹ nō habuit fm aiam btitudinē creatā p aliqđ c pus meritoriū p̄cedēs. Jō nō habuit btitudinē sub rōne pmij. nec ↄsecut⁹ ē p ṽtutē naturałē. Vn̄ habuit eā sub rōne felicitatꝭ cōnatā sine meritꝭ. Vn̄ nō videf bn̄ dici q habuerit eam naturalr. nisi inf. btitudo xpi. an pmiū.

telligit. qr a pncipio natiuitatis. sed nō naturalr. id ē ex virtute nature. Deinde cū dicit

¶ Sed ordo diuine sapiētie exigit ne hoc fiat. vt eñi dr in scdo de celo. Eoz q̄ nata sunt habere bonū pfectū aliqd hz ipm sine motu. aliqd vno motu aliqd pluribꝰ. habere aūt pfectū bonū sine motu cō uenit ei q naturalr hz illud habere aūt btitudinem naturalr ē solius dei. vñ soliꝰ dei ppriū ē q ad btitudinē nō moueat p aliquā opatōem pcedentē.

¶ Subiūgit verā rōem. ex q̄ infert pclonē mīsiuā istā Soliꝰ dei ppriū ē q ad btitudinē nō moueat p aliquā opatōez pcedentē. Ordo āt diuie sapiētie exigit vt nulla creatura pura ipā pseqt absq3 motu opatōis. lz diuerse diuersimode. huiꝰ pclonis D. ponit z pbat pᵒ pmā prē scdo scdā z. ibi. Cū āt zc. Pria āt ps itelligit q solꝰ deꝰ hz sine operatōe pcedēte. qr naturalr eā hz. z sic excludit Christi aia. Et h ē sensus intentꝰ a Doc. Et pbat illa pars sic. Eoz q̄ nata sunt zc. vt in lra. lz habere btitudinem z bonū pfectum ē solius dei. g zc. Maior est pbi. Minor relinqtur nota. Deinde ibi.

¶ Cū aūt btitudo excedat oēm naturā creatam nulla pura creatura pueniēter btitudinē pseqt absq3 motu opatōnis p quā tendit in ipam. sed angelꝰ q est superior ordine nature q3 hō psecutꝰ est eam ex ordine diuine sapiētie vno motu operatōis meritorie. vt in pmo expositū ē. hoies aūt psequunt ipam multis motibꝰ opationū q̄ merita dicunt. vñ etiā fm pħm btitudo ē pmiū vtuosaz opationū.

q. lxij. ar. v.

¶ Manifestat scdā partē pclonis. qr angelꝰ psecutus ē btitudinē ex ordine diuie sapiētie vno motu operationis meritorie. hoies aūt zc. vt in lra. ¶ Aduerte hꝰ qr Doc. dt fm ordinē diuie sapiētie. z per pñs fm potentiā ordinatā deꝰ puris creaturis (pter Christū) nō dat btitudinē nisi meruerint. vel fiāt pus pticipes meriti. vt patebit ad scdm. Per h āt innuit q potentia dei absoluta aliter fieri posset vl potuisset. nā z puris creaturis posset deꝰ cōicare sine meritis. Que sit āt rō z puenientia istiꝰ ordinis diuie sapiētie. D. tāgit. qr ordo gratuitꝰ z supnaturaliū sicut psupponit naturā. ita z modꝰ i gratuitis modū naturaliū. Quare cū modꝰ nature angelice sit vt immobilr adhereat post pmā liberā electōem. iō post eā statim ē extra statū vie. z pseqt btitudinē vl damnatōnem. Quia āt hō hz libe. ar. variabile. iō nō pferi sibi donec et ipm imobilitet in bono vl malo qd ē post mortē. Qd eñi in angelis ē casus. in hoibꝰ ē mors. lz z alie rōes possint adduci. Quare z Doct. sanc. adducit dictū pħi. loquēns de naturalibꝰ pfectionibꝰ. qr vt dictū est. gratuita naturalibꝰ correspōdēt. Et g ordo diuie sapiētie in gratuitis pferēdis attēdit modū naturalē. Ipe āt per seipm necessario hz. qr ē sua btitudo. Uide de ista mate. Doc. san. p. p. q. lxij. artī. q̄rto z q̄nto.

pura creatura sine meritis btitudinē nō hz.

Argumētū in cōtrariū

Est p pclusiōe. z intelligit de adultis. qr isti nō saluant nisi fecerint opera formata seruando pcepta dei.

¶ Ad pmum ergo dōm. q operatio hoīs nō pexigit ad psecutōnem beatitudinis pter insufficientiā diuine vtutis btificantis. lz vt seruet ordo in rebꝰ.

¶ Ad maiorē dicet etiā infra. q. cxij. ar. ij. ad 3ᵐ. qr deus nō pexigit dispōem pt sui impfectōez. lz pt ordinē seruandū in rebꝰ. Minor vera. sunt dispōes. vt dispō distinguit pra cām effectiuā pfectiuā. qr lz opera hoīs nō pducūt vl efficiūt btitudinē. Sut tñ opa meritoria. eā meritoria. q etiā pt dici dispō. g zc. Uez nō reqrunt pt impfectōem dei q̄si nō posset. lz qr sic ordinauit fieri vt seruet ordo in gratuitis. sicut z ordo in naturalibꝰ fuat.

¶ Ad scdm dōm q pmas creaturas statim deꝰ pfectas pduxit absq3 alia dispositōne vel opatōne creature pcedēte. qr sic instituit pma indiuidua speciērū vt p ea natura ppagaret ad posteros. Et silr qr p Christū q̄ est deus z hō btitudo erat ad alios deriuanda (fm illud Apli ad Heb. ij. Qui multos filios in gloriā adduxerat) statim a pncipio sue conceptōnis absq3 aliqua operatōne meritoria pcedēte aia eius fuit btā. sed h est singulare in ipo. nā pueri baptisati subuenit meritū Christi ad btitudinē cōsequēdā. lz desint eis merita ppria eo q p baptismū sunt Christi mēbra effecti.

¶ Maior pcedit. Ad minorē dr q in pma institutione deꝰ pduxit pma indiuidua q̄ debebāt naturā deriuare in alia sine alio disponēte medio. lz nō pduxit oia indiuidua sine agētibꝰ naturalibꝰ medijs. g zc. Uez hoi pᵒ p quē alij adducēdi sunt in gl̄iam. deꝰ dedit btitudinē sine meritis. scz Christo. q̄ ē caput. z pmus dignitate inter oēs hoies. lz nō seqt q g alijs q̄ nō deriuāt btitudinē ad alios. sicut Christꝰ p meritū pdigni. vt patebit infra. q. cxiiij. ar. vj. Nec obstat de pueris baptisatis. qr isti nō cōsequūt btitudinē sine merito pcedēte sui capitis. s. Christi cuiꝰ i baptismo fiūt pticipes. Uide p. p. q. xcj. ar. ij. q̄ mō et pmū indiuiduū hūane nature. s. Adā. etiā imediate a deo pcesserit. etiā q̄ ad formatōem corporis.

¶ Ad tertiū dōm. q Apostolꝰ loqtur de beatitudine spei que habet per grām iustificātem. que quidem nō datur propter opera pcedentia. nō eñi habet ratōnem termini motus vt btitudo. lz magis ē pncipiū motus quo ad btitudinē tenditur.

¶ Loqt Apl's de btitudine spei q̄ ē in gr̄a iustificāte q̄ nō dat p merita. lz nō loqt de btitudine ppie dicta. q̄ ē vltimꝰ terminꝰ vite humane zc.

¶ Utrz oīs hō appetat btitudinē.

AD octauū sic pcedit. Uidet q nō omnes appetat btitudinē. nullꝰ eñi pt appetere qd ignorat cū bonū apphensū sit obiectū appetitus. vt dr iij. de aia. lz multi nesciūt qd sit btitudo. qd sicut Augꝰ. dt. xiij. de trinit. ex h q q̄dā posuerūt btitudinē in voluptatibꝰ corporis. q̄dā in vtute aie. q̄dā in alijs rebꝰ. nō g oēs btitudinē appetūt. ¶ P. eēntia btitudinis ē visio eēntie diuine. vt dictū ē. lz aliq opinant h ee ipossibile. q deꝰ p eēntiā ab hoie videat. vñ h nō appetūt g nō oēs hoies appetūt btitudinē. ¶ P. Augꝰ. dt xiij. de trinita. q btūs ē q hz oia q̄ vult. z nihil male vult. lz nō oēs h volūt. q̄dā eñi male aliq̄ volunt. z

q. iij. ar. viij.

tñ volūt illa se velle. nō ḡ oēs volūt btitudinem

¶ Sz ɔtra ē qd̓ Aug⁹. dr in. xiij. de trini. Si vnus dixisset oēs beati eē vultis miseri eē nō vultis. dixisset aliq̇d qd̓ nullus in sua nō cognosceret volūtate q̇libet ergo vult esse beatus

¶ Hic circa p̄dicta mouet̃ dubiū incidēs. q꞉ cū hō nō pt habere btitudinē ex naturalib⁹ videt̃ ꝙ nō oēs appetant. Ex altera pte videt̃ ꝙ appetāt oēs. q꞉ ē vltim⁹ finis. quē dictū ē sup̄ ab oib⁹ appeti ꝛ naturalr̃.

¶ Respōdeo dōm. ꝙ btitudo duplr̃ pt ɔsiderari. Uno mō fm cōem rōem btitudinis. ꝛ sic necesse ē ꝙ ois hō btitudinē velit. rō āt btitudinis cōis est vt sit bonū pfectū. sicut dictū ē. cū āt bonū sit obiectū volūtatis. pfectū bonū ē alicui⁹ ꝙ totalr̃ ei⁹ volūtati satisfacit. vn̄ appetere btitudinē nihil aliud ē q̄ȝ appetere vt volūtas satiet̃. qd̓ q̇libet vult

q.j.ar.vij.et v.

¶ Doc. p distinctiōem de duplici ɔsideratōe btitudinis p duas ɔclones r̄ndet. scd̓am ponit ibi. Alio mō ꝛc. Cōsiderat̃ ḡ btitudo vno mō fm cōem rōem btitudis. fm hoc Doc. r̄ndet p̄ma ɔclone ista. Necesse ē ꝙ oēs appetant btitudinē h̄ mō. s. fm cōem rōem. Probat̃. appetere btitudinē vt sic. nihil aliud ē q̄ȝ appetere ꝙ volūtas saciet̃ sz h̄ oēs volūt. igit̃ ꝛc. Maior pbat̃. q꞉ btitudo est bonū pfectū. sz bonū pfectū ē qd̓ volūtati totalr̃ satisfaciat. igit̃. Maior vera. ista minor patz. q꞉ bonū ē obiectū volūtatis tāq̄ȝ sz pficiēs. ḡ pfectū bonū totalr̃ pficit et saciat. Minor p̄ncipal̃ relinq̇t̃ nota. ¶ Uide de hac ɔclone Capo. in q̄rto. dis. xlix. q. iij. vbi videbis argumenta Scoti q̄ ꝛ sup. q. p̄. tacta fuerūt. Uide ꝛ D. san. p̄ de veritā. mate. xxij. q. v. et. vj. vbi oñdit ꝙ nō repugnat volūtati aliq̇d necīo velle. s. btitudinē i cōi Cōsequēter ibi

¶ Alio mō possum⁹ loq̇ de btitudine fm specialē rōem q̄ȝtū ad id in q̄ btitudo ɔsistit. ꝛ sic nō omnes cognoscūt btitudinē q꞉ nesciūt cui rei cōis rō btitudinis ɔueniat. ꝛ p ɔsequēs q̄ȝtū ad h̄ nō oēs eā volunt. vn̄ ptz r̄nsio ad p̄mum

¶ Respōdet fm aliā ɔsideratōem btitudinis. s. fm specialē rōem. s. de visione diuine eēntie vl̃ opatōe btiosa ꝛ h̄mōi tali ɔclone scd̓a. Nō oēs volūt btitudinē hoc modo. Probat̃. nō omnes cognoscunt hoc modo. ergo nō omnes volūt. Tenet ɔña. q꞉ nihil volitum nisi cognitū. Añs patz. q꞉ nesciūt cui rō btitudinis ɔueniat ꝛc. Et attēde ꝙ nō ē idē dicere btitudo fm specialē rōem. ꝛ btitudo q̄ȝtū ad id in q̄ ē sicut in obiecto. sicut sup̄ dicebat̃ q. p̄. ar. vij. patz ex h̄ ꝙ btitudo in cōi ē ab oib⁹ volita. q꞉ euidēter ɔtinet p se obiectū volūtatis pfectum. nō sic visio vl̃ ɔtēplatio. Req̇rit̃ eñ bonū ꝛ cognitio ei⁹ ad hoc ꝙ necessario appetitū moueat

Argumētū in cōtrariū

Est p p̄ma conclusione r̄nsiua. Et vide i q̄rto dis. xlix. in textu de ista auctoritate

¶ Ad p̄ᵐ. Maior vera. Ad minorē. multi nesciūt qd sit btitudo fm specialē rōem ꝛ fm veritatē. tñ oēs app̄hēdunt btitudinē fm cōem rōnem. q꞉ app̄hendūt ꝙ libēter vellent saciari in affectu suo. Ad pbatōnem dr. ꝙ pcedit de btitudine fm specialē rōnem ꝛ q̄ȝtū ad rē in q̄ rō cōis btitudinis iuenit̃. Ergo ꝛc. ɔcludit p scd̓a ɔclone Et nota ꝙ ex quo fm Doct. sanc. appetit⁹ btitudinis req̇rit actualē app̄hensionē. iō appetit⁹ h̄mōi nō dr solū inclinatō ez potētialē potie ad obiectū. sz etiā actū elicitū q̄ pt dici natural̃. q꞉ determinatus ad vnū. q̄ ad specificatiōnē. Scot⁹ āt vbi sup̄. vult ꝙ appetit⁹ btitudīs sit solū inclinatio potētialis ꝛ nō actus elicit⁹. Sz hō vide do tūc Scot⁹ admittit necessitatē act⁹ appetēdi btitudinē nō solū q̄ ad specificatōem. sz etiā q̄ ad exercitiū. q꞉ dr. ꝙ vt in plurib⁹ volūtas hz actū volēdi. s. exercitiū. sz in materia morali. id qd̓ ē in plurib⁹ habet̃ vniuersale ḡ appetitus btitudinis nō solū ē necessarius q̄ ad specificatōem. sed cū hoc quo ad exercitium.

Appetit⁹ naturalis fm D.

¶ Ad scd̓m dōm. ꝙ cū volūtas sequat̃ app̄hensionē intellect⁹ seu rōnis. sicut ɔtingit ꝙ aliq̇d ē idē fm rem. qd̓ tñ est diuersum fm rōnis ɔsideratōem. ita ɔtingit ꝙ aliq̇d ē idē fm rem. ꝛ tñ vno mō appetit̃. alio mō nō appetit̃. btitudo ḡ pt ɔsiderari sub rōne finalis boni ꝛ pfecti q̄ est cōis rō btitudinis. ꝛ sic naturalr̃ ꝛ ex necessitate volūtas in illud tendit vt dictū est Potest etiā ɔsiderari fm alias speciales ɔsideratōes vel ex pte ipius operatōis. vel ex parte potentie opatiue vel ex parte obiecti. ꝛ sic nō ex necessitate voluntas tendit in ip̄am

In cor. ꝛ sup̄ q.j.ar.v.

¶ Maior vera. eēntia btitudinis ē visio fm rē ꝛ veritatē. sz tñ btitudo ip̄a vt sic. ipotat p se obiectū volūtatis pfectū. ꝛ p̄ⁿ q̄ ad nos atq̄ p̄ncipale. nō sic visio. esto in veritate btitudinis rō in sola visione dei ɔsistat. Minor ɔcedit̃. ꝛ rō iā dicta ē. q꞉ visio dei nō ipotat rōem pfecti boni formalr̃ ꝛ exp̄sse sicut btitudo. Et q꞉ ɔtingit ꝙ idē sub vna rōe sit necīo volitū. sub alia nō. Ideo negat̃ ɔña. sicut aliqs pt appetere dulce. ꝛ tñ nō appetit mel. Un̄ he rōnes due sunt p ɔclone scd̓a. ꝛ vide de eis. D. in q̄rto. dis. xlix. q. j. ar. iij. q̄sti. p̄ª. ad p̄mū ꝛ scd̓m

¶ Ad tertiū dōm ꝙ ista diffinitio btitudinis quā q̇dā posuerūt. Beatus ē q̄ hz oia q̄ vult. vl̃ cui oia optata succedūt. quodāmō intellecta ē bona ꝛ sufficiens. alio vero mō est impfecta. Si eñ intelligat̃ simplr̃ de oib⁹ q̄ vult hō naturali appetitu sic verū ē ꝙ q̄ hz oia q̄ vult est btūs. nihil eñ satiat naturalē hois appetitū nisi bonū pfectū qd̓ ē beatitudo Si vero intelligat̃ de his q̄ hō vult fm app̄hēsionē rationis. sic habere q̇dā q̄ hō vult nō ptinet ad beatitudinē. sz magis ad miseriā. inq̄ȝtū h̄mōi habita impediunt hoiem ne habeat q̄cunq̄ȝ vult naturalr̃. sicut etiā rō accipit vt vera interdū q̄ impediūt a cognitione veritatis. ꝛ fm hanc ɔsideratōem Aug⁹. addit ad pfectōnem btitudinis. ꝙ nihil male velit. q̄ȝuis p̄mū posset sufficere si recte intelligeret̃. s. beatus ē q̄ hz oia que vult.

¶ Maior ɔcedit̃ ꝛ loq̇tur de vere btō. q꞉ talis hz qd̓ vult ꝛ nihil male vult. sz tñ nō opoȝ ꝙ ille q̄ appetit btitudinē fm cōem rōem ꝙ nihil mali in veritate velit. imo appetens malū fm rē. tñ sub rōne boni pt appetere btitudinē fm cōem rōem Un̄ peccās mortalr̃ btitudinē appetit. Un̄ sicut nō seq̇t̃. appetit btitudinē. ḡ id qd̓ ē in veritate btitudo. sic nec sequit nō appetit id in q̄ ē vere btitudo. ḡ nō appetit btitudinē fm cōem rōem Minor vera. q̇dā male volūt aliq̄. tñ sub rōne boni. ḡ nō volūt btitud

tem fm speciale rõem. z id in q vere btitudo ɔsistit. Uñ et hec rõ e p scda ɔclone. Doc. at in solone suppones hoc argumentu ee p scda ɔclone. declarat hac descriptõnem vl diffinitõem btitudinis. q: in vno sensu e vera. i alio nõ vt clare in solutõe. q: vera e. q btus e q hz oia q vult naturali appetitu. Et tuc oportet addere. z nihil mali vult q: appetit9 natural nõ e mali. nec saciat nisi habeat bonu pfectu. Si at intelligit q hns q vult fm apphensionem rõnis nõ est ver q tunc sit vere beatus. Et ergo addidit Aug9. q nihil male vult.

¶ Questio sexta de actib9 humanis qtu ad voluntariu z inuolutariu

R Quia igit ad beatitudine p actus aliqs necesse e puenire oportz ɔsequenter de humanis actib9 ɔsiderare vt sciam9 qb9 actibus pueniat ad btitudine vel ipediat beatitudinis via. sz q: operatões z actus circa singularia sunt. ideo ois opatiua scia in pticulari ɔsideratõne pficit. moralis igit ɔsideratio q: est humanor actuu. pmo qde tradeda est in vniuersali. scdo vero in pticulari. Circa vlem aut ɔsideratõem humanor actuu. pmu qdem ɔsiderandu occurrit de ipis actib9 humanis. scdo de pncipijs eor. Humanor aut actuu qda sunt hois proprij. qda sunt hoi z alijs aialib9 cões. z q: btitudo est ppriu hois bonu ppinquius se hnt ad btitudine actus q sunt pprie humani qz actus q sunt hoi alijsqz aialibus cões. Prio g ɔsiderandu e de actib9 q sut pprij hois. scdo de actib9 q sunt hoi alijsqz aialib9 cões. q dicunt passiones aie. Circa pmu duo ɔsideranda occurrut. Prio de ɔditõe hũanor actuu. scdo de distinctõne eor actuu. Cu aut actus humani pprie dicant q sunt voluntarij. eo q volutas est rõnalis appetitus q e pprius hois. oportz ɔsiderare de actib9 inqtum sunt volutarij. Primo g ɔsiderandu e de volutario z inuolutario in cõi. Scdo de actib9 q sunt volutarij. q si ab ipa volutate eliciti. vt imediate volutatis existentes. Tertio de actib9 q sunt volutarij qsi a volutate imperati. q sunt ipius voluntatis mediantib9 alijs potetijs. Et q: actus volutarij hnt quasda circustantias fm quas diiudicant. Primo ɔsiderandu e de volutario z inuolutario. z ɔsequenter de circustantijs ipor actuu in qb9 volutariu z inuolutariu inuenit. Circa pmo qrunt octo. Primo. vtr in humanis actib9 inueniat volutariu. Scdo. vtr inueniat in aialib9 brutis. Tertio. vtr volutariu possit ee absqz omi actu. Quarto. vtr violetia voluntati possit inferri. Quinto. vtr violetia causet inuoluntariu. Sexto. vtr metus causet inuolutariu. Septimo. vtrum ɔcupiscentia inuoluntariu causet. Octauo. vtr ignorantia.

¶ Postqz D. sanc. pmisit ɔsideratõem de vltimo fine in cõi. atqz de btitudine hois q psupponunt actib9 humanis. de qb9 tractat scda ps pncipal tot9 summe D. sanc. vt p eos ɔseqt deu vt vltimu fine supnaturale. Hic ɔsiter agit de actib9 ipis p qs ad huc fine puenit. vel ab eo deuiat. s. de actib9 humanis. Et hec qdem ɔsideratio diuidit in duas ptes plixas. fm q actus in singularib9 sunt. z in vli ɔsiderari pñt. Primo g agit de ipis in vli. et hoc in ista pma scde. Scdo in pticulari. z h scda scde. Uñ ptz q hacten9 tractata cõia sunt z ad pma scde. et ad scda3 scde. Nuc at scda ps diuisa e pter plixa fecuditate ei9 in duas ptes. vt ptz. Circa pmu at. s. circa actus hũanos in vli. Prio agit de ipis actib9 hũanis. Secundo de pncipijs eor in q. xlix. Prima ps adhuc diuidit in duas. Prio eni agit de actib9 hũanis q sunt hoi proprij. Scdo de actib9 hoi z alijs aialib9 cõib9. s. de passionib9 in q. xxij. Prima adhuc in duas. q: p9 agit de ɔditione hũanor actuu. scdo de distinctõne eor. in q. xviij. Circa pmu tria tractant. pmo eni agit de voluntario z inuolutario in cõi. eo q act9 hũani inqtu hmõi sunt voluntarij. Scdo agit specialr de actib9 imediate a volutate elicitis. q. viij. Tertio de actib9 ab ipa volutate imperatis. q. xvij. Circa pmu pmo fit qd dictu e. scdo agit de circustantijs hũanor actuu q sunt qda accidetia eor. in q. vij. Quo igit ad pmu. s. de volutario z inuolutario. qd e psentis qstionis. duo fiunt. pmo agit de volutario. scdo de inuolutario sibi opposito. ar. iiij. Quantu ad pmu p9 ondit in qb9 sit volutariu. scdo mouet qda dubiu incides in ar. iij. Circa pmu pmo ostedit in qb9 proprie repit rõ volutarij. scdo in qb9 scdario z minus pprie ar. ij. Patz aut rõ ordinis a magis cõib9 ad min9 cõia. z ab habitudine mag9 ppinq ad volutate. Et a ɔditõne essentiali ad accidetale. Rõne pmi pmo agit de actib9 in cõi qz in speciali. Rõne scdi pus de pprijs hoi z elicitis qz de cõib9 sibi z alijs aialib9 z ipatis. Rõne tertij pus de volutario qz circustantijs. q: est essentialis ɔditio actus humani voluntariu. diuisio libri.

¶ Utr in humanis actib9 inueniat volutariu

S Ad pmu sic pcedit. Uidet q in hũanis actib9 nõ inueniat volutariu. volutariu eni e cuius pncipiu e in ipo. vt patz per Grego. nicenu z Damas. z Aristo. sz pncipiu hũanor actuu nõ e in ipo. sz e extra. na appetitus hois mouet ad agendu ab appetibili qd e extra. qd z e sicut mouens nõ motu. vt dr in. iij. de aia. g in hũanis actib9 nõ inuenit volutariu. ¶ P. phs in. viij. phy. pbat q nõ inuenit in aialib9 aliqs act9 nouus q nõ pueniat ab alio motu exteriori. sed oes act9 hois sunt noui. nullus eni act9 hois eternus e. g pncipiu oim hũanor actuu e ab extra. nõ igit in eis inuenit voluntariu. ¶ P. q volutarie agit p se agere pt. sz hoc hoi nõ ɔuenit. dr eni Joan. xv. Sine me nihil potestis facere. g volutariu in humanis actib9 nõ inuenit. ¶ Sed ɔtra est qd dic Damas. in scdo li. q voluntariu e actus q est opatio rõnalis. tales aut sunt actus humani. ergo in actibus humanis inuenitur voluntariu.

¶ Hic Doc. pmo inqrit. An voluntariu inueniat in humanis actib9. Et nõ capit volutariu put solemus dicere voluntariu. id qd est factu a volutate. sed p ɔditõne actus q est esse ab intrinseco pncipio omino. ita q sit in sentu qrere. an esse omino a pncipio intrinseco inueniat in humano actu. Dico aut (omino ab intrinseco) q: vt tangit in cor. actus aliqs pt habere pncipiu intrinsecum

duplr. Vno mõ vt moueat᷑. sed nõ vt moueat se in finẽ.
Scdm em̃ Doc. sanc. q. ↄtra genti. c. xlvij. Quãdo mo-
tum hz qdem in se ṗncipiũ motus vel actõis sed ab alio
nõ a seipo. tunc esto moueat᷑ ꝛ naturalr. tñ nõ dr moueri
a seipo. Sicut graue hz qdem in se grauitatẽ. sed qꝛ illaꝫ
recipit a generante. ideo dr moueri a generante. presertim
in ṗncipio sue generatõis cũ est extra dispõnem naturalẽ
qꝛ sic motus ad locũ ↄnaturalẽ est vt ↄplementũ genera-
ti. Et qꝛ nihil seipm complet. ideo nõ dr seipm mouere.
esto in ipo sit ṗncipiũ motus sui. Ad hoc ergo q̃ aliquid
moueatur oĩno ab intrinseco oportꝫ q̃ habeat ṗnci-
pium motus ꝛ a seipo. Et qꝛ ṗncipiũ motus est ṗncipium
nõ solũ actiuũ sed ꝛ finale. ideo ista dicunt᷑ seipa mouere
pfecte intrinsece. q̃ hñt ṗncipiũ executiũ motus. ꝛ cũ hoc
ad intra apphendũt finem. q̃ ꝛ ipe est ratio agendi ṗma.
Vñ si aliqua ab exteriori hñt impssionẽ p quã tendunt
in finem. nõ dicunt᷑ se mouere. Si aũt aliqd intra apphen-
dat finem ꝛ ex ista apphensione moueat᷑. tunc dr seipm p-
fecte mouere a ṗncipio intrinseco. ita q̃ nõ solũ hz intra
se vt moueat᷑. sed etiã vt moueat᷑ ꝓpter finem. Et hoc est
habere ↄditõnem que dr voluntariũ. sic q̃ actus ꝓcedit a
ṗncipio intrinseco. id est existẽte intra id qd agit. sic q̃ ha-
beat in se ṗncipiũ quo agat hũc actum. ꝛ etiã ṗncipium
quo agat ꝓpter finem in quẽ se mouet. ꝛ nõ recipit ab ex-
trinseco formã p quã tendat in finem. sicut graue recipit
a generante. sed oportet q̃ accipiat a seipo formã p quam
moueat᷑ in finem. ❡ Aduerte ex his drãm inter natu-
rale ꝛ voluntariũ. qꝛ ad naturale sufficit esse ṗncipium in-
trinsecũ quo aliqd moueat᷑. etiã si illud ṗncipiũ nõ habe-
at a se. sed a generãte. siue etiã illud ṗncipiũ sit passiuũ. si-
ue sit aliquo mõ actiuũ. vt hz Doc. sanc. ij. physicoꝝ. lec-
tione ṗma. Sed ad volũtariũ reqrit᷑ cũ hoc. q̃ actus fi-
at a ṗncipio intrinseco ꝛ ꝓpter finem. hoc est. q̃ etiam for-
ma qua aliqd determinat᷑ ad finem sit ab agente actum
vel a moto. Sicut hõ apphendit ex ṗncipio intrinseco
formã. id est finem sm ee apphensum. p quã apphensio-
nem determinat᷑ ad finem. nõ sic ea q̃ nõ cognoscit. Et
tñ inter apphendẽtia finem est drña. qꝛ q̃dam necessario
ↄsequunt᷑ finẽ apphẽsum. qdã vero hñt dominiũ sui actus

❡ Respondeo dicẽdum q̃ oportꝫ in actib᷒ humanis
voluntariũ eẽ. Ad cuius euidentiã ↄsiderandũ est
q̃ quorũdã actuũ ṗncipiũ est in agente seu in eo qd
mouet᷑. quorundã aũt motuũ vel actuũ ṗncipiũ est
extra. cũ em̃ lapis mouet᷑ sursum. ṗncipiũ hui᷒ mo-
tionis est extra lapidẽ. sed cũ mouet᷑ deorsum. ṗnci-
pium hui᷒ motionis est in ipo lapide

❡ Doc. rñdet tali ↄclusione. Oportet in actib᷒ huma-
nis volũtariũ esse. Pro hac ↄclusione in ṗncipio posita
manifestãda ṗmo ṗmittit duo notabilia distinctiua. se-
cundũ ibi. Eoꝝ aũt ꝛc. Scdo ex eis format rõnem p cõ-
clusione. ibi. Et ideo ꝛc. Primũ ergo notabile est. q̃ q̃dam
agentia ꝛ mota hñt ṗncipiũ sui motus ad intra. Quedã
vero hñt ṗncipiũ extrinsecũ. Vel idẽ respectu diuersorũ
motuũ hz ṗncipium intrinsecũ vel extrinsecũ tñ. Et po-
nit Doct. exemplũ de lapide cuius motus sursum hz ex-
trinsecũ ṗncipiũ. qꝛ nõ intrinsecũ actiuũ nec passiuũ. sed
ṗncipiũ motus deorsum hz ṗncipiũ intrinsecũ. qꝛ formã
suam cũ grauitate. Quale aũt ṗncipiũ sit ista forma gra-
uis. an actiuũ vel passiuũ tñ. videt᷑ esse difficultas apd
Doc. sanc. ꝛ ipm exponentes. Sed pt p nũc dici q̃ gra-
uitas ipa nõ est ṗncipium pure passiuũ. sed etiã effecti-
uum tñ graue mouet᷑ presertim a ṗmo instante sue genera-
tionis. tunc motus nõ attribuit᷑ forme sue. sed generanti
danti formã. qꝛ nihil dr se mouere. nisi ab ipo sit forma q̃
est ṗncipiũ motus. Et qꝛ ipa grauitas q̃ est ṗncipiũ mo-
tus nõ est a graui. sed a generante. ideo attribuit᷑ generã-
ti vt Doct. statim dr. Et scdo. qꝛ vt hz Doct. sanc. ṗ. p.
q. xviij. ar. ṗmo ad scdm. Graue nõ mouet᷑ nisi sit extra
dispositõem naturalẽ. ꝛ eius mot᷒ est ↄplemẽtũ sue natu-
re. ideo ab eo mouet᷑ a quo generat᷑ ꝛ habet naturã. ꝛ hoc
est generans. Cum q̃bus stat q̃ forma eius ꝛ grauitas
est sibi ratio mouendi. ꝛ q̃ post generatõem destructo ge-
nerante etiam moueat᷑ sicut a rõne mouendi ꝓpinqua
sua grauitate. Vide de hoc Capreo. in scdo. dist. vj. ad
argumenta scdo loco inducta ↄtra ṗmam ↄclusionem.
Vbi habet illum modum dicendi. q̃ grauia ꝛ leuia mo-
ueantur ex se. sed nõ a se. Alys videt᷑ vt tactũ est q̃ mens
Doct. sanct. sit. q̃ motus grauiũ attribuit᷑ generanti. qꝛ
ab eo est motus in ṗncipio generatõnis. ꝛ etiã ṗncipiũ
motus. Sed tñ postq̃ graue generatũ est ꝛ ẽ in loco vio-
lento. tunc mouet se virtute sue forme. sicut p rõnem mo-
uendi ꝛc. Et q̃modocũqꝫ sit. In ꝓposito sufficit q̃ aliqua
mouent᷑ p ṗncipiũ intrinsecũ. Aliqua p ṗncipiũ pure ex-
trinsecum. Scda dicuntur violenta. ṗma naturalia.

Consequẽter cum dicit.

❡ Eoꝝ aũt q̃ a ṗncipio intrinseco mouent᷑. q̃dã
mouent seipa. q̃dã aũt nõ. cũ em̃ oĩe agẽs seu mo-
tum agat seu moueat᷑ ꝓpter finẽ. vt sup habitũ est. q. j. ar. ij.
illa pfecte mouent᷑ a ṗncipio intrinseco in q̃b᷒ ẽ ali-
qd intrinsecũ ṗncipiũ. nõ solũ vt moueant᷑. sꝫ vt mo-
ueant᷑ in finẽ. ad hoc aũt q̃ fiat aliqd ꝓpter finẽ req-
ritur cognitio finis aliq̃lis. qdcũqꝫ igit᷑ sic agit vel
mouet᷑ a ṗncipio intrinseco qd hz aliquã noticiã fi-
nis. hz in seipo ṗncipiũ sui actus nõ solũ vt agat. sꝫ
etiã vt agat ꝓpter finẽ. qd aũt nullã noticiã finis
hz etsi in eo sit ṗncipiũ actõis vel motus. nõ tñ eius
qd ẽ agere vel moueri ꝓpter finẽ ẽ ṗncipiũ in ipo. sꝫ
in alio a q̃ ei imṗmit᷑ ṗncipiũ sue motionis in finem
Vñ hmoi nõ dicunt᷑ mouere seipa. sꝫ ab alijs mo-
ueri. Que vero hñt noticiã finis dicunt᷑ seipa moue-
re. qꝛ in eis est ṗncipium nõ solũ vt agant. sed etiaꝫ
vt agant ꝓpter finem.

❡ Subiũgit scdm notabile sub distinctiũ ꝑtiũ mẽbri
ṗdicte diuisionis. Quia sunt duplicia q̃ mouent᷑ a ṗnci-
pio intrinseco. Quedã em̃ mouet seipa. q̃dã nõ. Et ex-
ponit q̃ sunt q̃ seipa mouẽt. ꝛ p oppositũ q̃ se nõ mouent.
Nã illa se mouẽt ꝛ pfecte a ṗncipio intrinseco. in q̃b᷒ est
ṗncipiũ nõ solũ vt moueant᷑. sꝫ etiã vt moueant᷑ in finem
Et rõem hui᷒ ponit. qꝛ oĩe agens vel motũ agit vel mo-
uet᷑ ꝓpter finẽ. ergo pfecte se mouet qd mouet se etiã ad fi-
nem. Deinde D. exponit qd reqrat᷑ ad hoc q̃ aliqd se mo-
ueat in finẽ. qꝛ ad hoc q̃ aliqd fiat ꝓpter finẽ reqrit᷑ cogni-
tio finis aliq̃lis vt infra. Et eandẽ distinctõnem tangit
Doc. ↄtra genti. vbi dr q̃ aliq̃ hñt a se formã ꝛ ṗncipiũ
sue operatõis. q̃dã nõ. Principiũ em̃ operatõis ꝛ mot᷒
est nõ solũ potẽtia executiua. sed etiã finis. Ad hoc ergo q̃
aliqd pfecte ex ṗncipio intrinseco agat. oportꝫ vtrũqꝫ ṗnci-
piũ ee ab intra. scꝫ vt habeat ṗncipiũ effectiuũ intra se. ꝛ
habeat etiã a se ṗncipiũ directiuũ i finẽ. Naturalia āt pure

nō hñtes se vt tendāt in fines suos sʒ ab impmente incli/natōem in finē. Vñ nō dicunt mouere se. sʒ q̄ finē ex seips/sis apphendūt. ¶ Aduerte ex his ꝙ mobile naturalr̄ pt habere motū q̄ ē in ipo ⁊ nō ab ipo. vt pʒ in scdo mēbro distinctōis pme. Et sic mobili ⁊ appetitui eius naturali nō repugnat violētia. qn scʒ possit sibi ab extrinseco inferri. Sʒ appetit⁹ hñs motū volūtariū pfecte vl̄ impfecte. nō solū ē subiectū mot⁹ sui. sʒ etiā mot⁹ ē ab ipo effect⁹. Et hoc patʒ ex scda distinctōe. qꝛ mot⁹ hmōi sunt a seipis ne cessario effectiue ⁊ originalr̄. q̄re nūq̄ est mot⁹ ei⁹ nisi ab extrinseco ꝯcurrēte. Et per ꝯñs nunq̄ pt aial motū suū violentare. ⁊ hoc ē fundamētale p sequentib⁹. Et pʒ ex his distinctōnib⁹ q̄d fcat nomē ⁊ rō volūtarij. ꝯñter ibi

¶ Et ideo cū vtrūq̄ sit ab intrinseco pncipio. s. ꝙ agūt ⁊ ꝙ ꝓpter finē agūt. hoꝝ motus ⁊ actus di/cunt volūtarij. hoc eñ importat nomē volūtarij ꝙ mot⁹ ⁊ actus sit a ꝓpria inclinatōe. ⁊ inde est ꝙ vo/luntariū dr̄ ee̅ fm̄ dīffinitōem Aristo. ⁊ Grego. Nice ni ⁊ Damas. nō solū cui⁹ pncipiū ē intra. sʒ cū addi/tione scie. vñ cū hō maxime cognoscat finē sui opis et moueat seipm i ei⁹ actib⁹ maxie volūtariū inenit

¶ Probat ꝯclōnē rñsiuā. s. ꝙ in actib⁹ hūanis maxi me inueniē volūtariū. ex p̄dictis notabilib⁹ sic. Hoꝝ mo tus ⁊ actus dicunt volūtarij. q̄ habent pncipiū intrinse/cū nō solū vt agāt. sʒ etiā vt agant ꝓpter finē. sʒ actus hu mani sunt hois vt hʒ pncipiū intrinsecū vt agat ⁊ ꝓpter finē agat. g̃ ⁊c̄. Maior pʒ duplr̄. pmo ex noīe volūtarij. qꝛ noīe volūtarij importat ꝙ mot⁹ ⁊ actus sit a ꝓpria in clinatōe. sʒ ꝓpria inclinatio est pncipiū intrinsecū. Quare id qd̄ ē maxime a pncipio intrinseco ⁊ vtroq̄ mō dr̄ vo/luntariū. Scdo pbat ex dīffinitōe volūtarij quā D. po/nit noīatim in l̄ra. qꝛ opoʒ ꝙ nō solū pncipiū sit intra. sʒ cū additōe scie. Ex pmo āt est ꝙ agat ex pncipio intrin seco. ⁊ ex scdo ē ꝙ agat ex pncipio ꝓpter finē. Minor ꝓ/bat. qꝛ hō mouet seipm ad actus suos. ⁊ sic hʒ pncipiuꝫ ad intra suoꝝ actuū ⁊ cognoscat finē sui operis. ⁊ ita agit etiā ꝓpter finē p pncipiū qd̄ hʒ a seipo ex ꝓpria. s. appheni sione. Quare sequit minor ⁊c̄. ¶ Nota vbū D. cū dr̄ ꝙ hō cognoscit finē sui operis. Per h̄ eñ habet ꝙ cognos cat finē formalr̄. ⁊ sic sequitur ꝯclō ꝙ in ipo est pfectū volū tariū. vt patebit ar. sequenti

Argumētū in cōtrariū

Cōfirmat ꝯclusionem respō. Et intelligit ꝙ volūtariū ē operatio rōnalis. i. ꝓ/cedens ex apphensione rōnis. ⁊ loquitur de volūtario ꝑ/fecto. vel loquitur extense de rōnali. s. p oñi apphēsione hi̅ nis ꝯiuncta actōni in eodē agente. Naturalia eñ agunt ꝓpter finē apphensum. sʒ nō ab eis sicut cognoscētia

¶ Ad pmū dōm ꝙ nō oē pncipiū ē pncipiū pri mū. lʒ g̃ de rōne volūtarij sit ꝙ pncipiū ei⁹ sit intra. nō tñ ē ꝯtra rōnem volūtarij ꝙ pncipiū intrinsecuꝫ causet ⁊ moueat ab exteriori pncipio. qꝛ nō ē de rōe volūtarij ꝙ pncipiū intrinsecū sit pncipiū pmum. Sʒ tñ sciendū ꝙ ꝯtingit aliqd̄ pncipiū mot⁹ ee̅ pri mū in genere qd̄ tñ nō ē pmū simplr̄. sicut in gene/re alterabiliū pmū alterās ē corp⁹ celeste. qd̄ tñ nō ē pmū mouens simplr̄. sʒ mouet motu locali a supio ri mouente sic igit pncipiū intrinsecū volūtarij ac/tus qd̄ ē vis cognoscitiua ⁊ appetitiua ē pmū pnci piū in genere appetitiui motus q̄uis moueat ab aliq̄ exteriori fm̄ alias species motus.

¶ Ad maiorē duplr̄. pmo. volūtariū ē. cui⁹ pncipiū ē intra. sʒ nō opʒ ꝙ pmū pncipiū sit intra. qꝛ nō repugnat vt pncipiū imediatū intrinsecū agen̄ moueat p aliqd̄ ex trinsecū. Scdo cui⁹ pncipiū ē intra. etiā pncipiū nō sim plr̄ pmū. sʒ in aliq̄ gñe. s. ꝙ pncipiū act⁹ volūtarij est pmū in gñe pncipioꝝ appetitiuoꝝ. Minor negat. ꝙ pn cipiū imediatū nō sit intra. Scdo negat. ꝙ etiā pncipiū pmū in gñe appetitiuoꝝ nō sit intra. Ad pbatōem di/co. ꝙ mouet ab appetibili nō in eodē gñe tm̄ scʒ a pnci/pio appetitiuo. sʒ fm̄ aliā spēm mot⁹. s. in gñe cause final. et si etiā aliq̄liter in gñe cause efficientis. nō tñ sicut a pnci/pio appetitiuo. sʒ solū sicut a rōe agendi. ita ꝙ appetit⁹ ip se ē q̄ appetit ⁊ elicit actū volūtariū. Appetibile āt ē rō effi ciendi solū. ⁊ sic manet appetit⁹ pmū pncipiū in gñe pn cipii appetitiui qd̄. Quare neget ꝯña. ¶ Aduerte ver/bū D. in fine solutōis. qꝛ appetit⁹ mouet ab exteriori fm̄ aliā spēm motus ab illa specie q̄ ipe mouet. qꝛ appetibile mouet fm̄ gen⁹ cause finalis. ⁊ etiā in gñe cause efficientis alia rōe q̄ ipe appetit⁹. qꝛ solū vt rō efficiendi ⁊c̄.

¶ Ad scdm dōm ꝙ mot⁹ aialis nouus ꝓuenit q̄ dem ab aliq̄ exteriori motu q̄tū ad duo. Uno mō inq̄tū p motū exteriorē p̄sentat sensui aialis aliqd̄ sensibile. qd̄ apphensum mouet appetitū. sicut leo vidēs ceruū p ei⁹ motū appropinquātē incipit mo ueri ad ipm. Alio mō inq̄tū p exteriorē motū inci/pit aliq̄liter imutari naturali imutatōne corp⁹ aia lis. puta p frigus vl̄ calorē. corpe āt imutato p mo tū exterioris corporis imutat etiā p accñs appetitus sensitiuus q̄ ē virt⁹ organi corporei. sicut cū ex aliq̄ alteratōe corporis cōmouet appetit⁹ ad ꝯcupiscētia alicui⁹ rei. sʒ h̄ nō ē ꝯtra rōem volūtarij. vt dictū ē. Ad pmū. hmōi eñ motiones ab exteriori pncipio sunt alteri us generis.

¶ Maior vera. ꝓuenit ab alio motu exteriori. sʒ alte rius rōnis. puta in gñe cause finalis vl̄ effectiue sicut ra/tionis efficiendi. Nā sp̄ ꝯcomitant se causa finalis ⁊ ra/tionis efficiendi. nā finis nō causat finalr̄ nisi apphēsus et vt apphēsus sic ē rō efficiendi actū appetit⁹. Uel ꝯ ma/terialis scʒ dispositiue. Ergo oim̄ ⁊c̄. Uel ꝯ pncipiū pri mū ⁊ in generib⁹ iā dictis. tñ pncipiū ꝓximū ē intra in ge nere cause motiue ⁊ efficientis. Uñ nō ē ꝯtra rōem act⁹ volūtarij ꝙ sit a pncipio exteriori. sʒ opoʒ ꝙ pncipium effectiū imediatū sit inter⁹ vel intrinsecū agen̄. Uñ D. in solutōe declarat minorē ⁊c̄. sʒ negat ꝯñam ibi. sʒ hoc nō est ⁊c̄. rōe dicta in solutōne pmi ⁊ iam tacta

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ de⁹ mouet hoiem ad agēdū nō solū sicut ꝓponēs sensui appetibile. vl̄ sicut im/mutans corp⁹. sʒ etiā sicut mouēs ipam volūtatem qꝛ ois mot⁹ tā volūtatis q̄ʒ nature ab eo ꝓcedit si/ cut a pmo mouēte. ⁊ sicut nō ē ꝯtra rōnem nature ꝙ mot⁹ nature sit a deo sicut a pmo mouēte inq̄tuꝫ natura ē qdā instrumentū dei mouētis ita nō ē cō tra rōem act⁹ volūtarij ꝙ sit a deo inq̄tū volūtas a deo mouet. ē tñ cōiter de rōne naturalis ⁊ voluntarij motus ꝙ sint a pncipio intrinseco.

1. p. q. viij. et ar. j. ad 3m

¶ Ad maiorē. q volūtarie agit p se agere pt p exclusiõe agētis pinq ꝯ idinatõez agētis. nõ tñ p se p exclusionē agētis pmi. qd etiã agit in gñe cause efficientis Negat ꝯña qr nõ ē ꝯ rõem volūtarij moueri a deo. q ē autor volūtatis sicut nõ ē ꝯtra rõem motꝰ naturalꝫ q sit a deo. De ista solutõe terti. vide ifra. q. cix. ar. p. qr oẽ agēs eget in actõne sua motõe pmi agētis cui essentialr subordinat. Et p cõsequens nullū pncipiū intrinsecū creatū excludit pmum pncipiū. imo ipm necario psupponit ¶ Aduerte etiã illū terminū (instrumētū) qr D. cū extrẽe accipit p oi agente moto. etiã si sit in suo ordie pncipali z effectū sibi assimilet. Sicut eodē mõ accipit. j. p. q. cxv. ar. iij. ad terti.

L ¶ Utrū volūtariū inueniat in aialibꝫ brutis.

Ad scdm sic pcedit. Uidet q voluntariū nõ sit in brutis aialibꝫ. voluntariū eñ a volūtate dr. volūtas ãt cū sit in rõne. vt dr in. iij. de aia. nõ pt eē in brutis aialibꝫ. g neqꝫ volūtariū in eis inuenit. ¶ P. fm h q actus hūani sunt volūtarij hõ dr eē dñs suoꝶ actuū. sed bruta aialia nõ hñt dominiū sui actꝰ. nõ eñ agūt. sꝫ magis agunt. vt Damas. dt. g in brutis aialibꝫ nõ est volūtariū. ¶ P. Damas. dt q actꝰ volūtarios seqt laus vel vituperiū. sꝫ actibꝫ brutoꝶ aialiū nõ debet neqꝫ laus neqꝫ vituperiū. g in eis nõ ē volūtarium ¶ Sꝫ ꝯ ē qd dt phs in 3° ethi. q pueri z bruta aialia cõmunicãt volūtario. z idē dicūt Grego. Nicenus z Damas.

¶ Hic oñdit in qbꝫ scdario z minꝰ pncipalr ꝓprie sit volūtariū. s. i bestijs. Nã ꝯstat ex dictis. q in pure naturalibꝫ nullo mõ ē. qr nõ hñt a seipis vt agãt ꝓpt finē. nec cognoscũt ipm. Bruta ãt cognoscũt z apphendũt finē. Jo nõ opebat qrere de carētibꝫ cognitõe. qr esto. motū naturalē hre possint. nõ tñ volūtariū.

ar. p°. ¶ Rñdeo dñm. q sicut dictū ē. ad rõem volūtarij reqrit q pncipiū actꝰ sit intra cū aliq cognitõe finis. Est ãt duplex cognitio finis. pfecta scꝫ z impfecta. Perfecta qdē finis cognitio. ē qñ nõ solū apphendit res q ē finis. sꝫ etiã cognoscit rõ finis z pportio eiꝰ qd ordinat ad finē ipm. z tal' cognitio finis cõpetit soli rõnali nature. Impfecta ãt cognitio finis ē. q in sola finis apphẽsione ꝯsistit sinꝫ q cognoscat rõ finis z pportio actꝰ ad finē z tal' cogniꝰ finis repit i brutis aialibꝫ p sensū z estiatõez naturalē

¶ Doc. rñdet tali ꝯclone. Soli rõnali nature ꝯpetit volūtariū fm rõem pfectã. sꝫ fm rõem impfectã cõpetit brutis. Doc. pbãdo hãc ꝯclonē supponit ex pcedēti articulo rõez volūtarij Ex q arguit sic. pfectã cognitõez finis seqt volūtariū fm rõem pfectã. Impfectã ãt rõem finis id ē cognitõez finis fm impfectã rõem. seqt volūtarium impfectū. sꝫ pfecta cognitio finis ꝯpetit soli rõnali nature. Impfecta vo cognitio finis repit in brutis aialibꝫ per sensū z estimatõez naturalē. igit zc. Huꝰ rõis D. pmo minorē ponit cū declaratõe terminoꝶ maioris z minoris. Scdo subiūgit maiorē cū ꝯclone. ibi. pfectã igit zc. Declarat ãt termios p distinctõez de duplici cognitõe finis dare in lra z annectit duas pces minoris. Uide D. sanc. ij. ꝯ gen. c. xlvij. et. xlviij. vbi h declarat. qr eñ i bestijs appetite. necario seqt ex formis acceptis. i. ad apphēdis oñē. nec hñt liberū iudiciū. an velint appetere vl nõ. agere vl nõ agere. sꝫ hñt iudiciū determiatū a natura. z p ꝯseques nõ dominiū sui actꝰ. Rõnalis ãt natura nõ hꝫ iudiciū determiatū a natura ad vnū. sꝫ iudiciū ē i eiꝰ ptãte qr itellectꝰ nõ ē determiatꝰ ad iudicandū h vl illõ determinate. sꝫ pt iudicare sic vl aliter. qre z liberã volūtatē hꝫ
Consequēter cū dt

¶ Perfectã igit cognitõem finis seqt volūtariū fm rõem pfectã. put scꝫ apphẽso fine aliqs pt deliberans de fine z his q sunt ad finē moueri in finē vl nõ moueri. Impfectã ãt rõem finis seqt volūtariū fm rõem impfectã. put scꝫ apphendēs finē nõ deliberat sꝫ subito mouet in ipm. vñ soli rõnali nature ꝯpetit volūtarium fm rõem pfectã. sꝫ fm rõnem impfectã cõpetit etiã brutis

¶ Subiūgit maiorē pncipalē quã declarat q ad hoc qd sit volūtariū pfectū. qr ē qñ ipe motꝰ in finē apphensum. ē in ptãte agētis. sic q pt ꝓpter ipm agere vl nõ agere. sic q hꝫ liberū iudiciū de actõe sua. sic q suū iudicium cognoscat. se sup ipm reflectēdo. z h ē pfectū voluntariū. qr ē ab intra. z mouet se ꝓpter finē z libere. sꝫ impfectū voluntariū ē. qr mouet se in finē. sꝫ nõ libere. ita q actꝰ ē qdē ab intra q ad agere. z agere ꝓpter finē. sꝫ tñ actio nõ est in ptãte agētis sic q possit agere z nõ agere. ¶ Probat etiam maior ex supposito pmisso in pncipio. qr ad rõem volūtarij reqrit. q pncipiū actꝰ sit ad intra cū aliq cognitõne finis. h videlicꝫ reqrit ad volūtariū in cõi. g seqt maior. q vbi ē pfecta ꝯgnitio zc. Et tenet ꝯña p istã topicã Sic simplr ad simplr. ita magis zc. ¶ Et aduerte sicut supra dictū fuit. q. p. ar. ij. Qꝫ ois libertas in appetitu. est ex indifferētia apphẽsionis. iõ ex h q apphẽsiua apphendit pfecte. z p ꝯñs hꝫ indifferētiã ad iudicandū hoc vl illõ. seqt z in appetitiua libertas. q actū hꝫ in sua ptãte. Jta q possit agere vl nõ agere. Quare ex pfecta cognitõe bñ infert pfectū volūtariū. qd ē a pncipio itrinseco z libero zc. ¶ Aduerte aũt. qr Doc. nõ loqt de rõnali creatura sꝫ natura ne videret li. ar. z volūtariū a deo excludere cui pfectissime ꝯuenit volūtariū. vt pꝫ. p. p. q. xix. ar. x. et q. xvij. ar. iij. Extense ãt accipit rõnale vt etiã extēdit se ad intellectuale. rõne quã D. sanc. hꝫ 2ª 2ᵉ. q. lxxxiij. ar. x. ad 2ᵐ. qr rõ z intellectꝰ nõ sunt diuerse potentie

Argumētū in cõtrariū

Est p scda pte ꝯclusionis respõ. qr hꝫ phs ibidē q pueri z bestie volūtario cõmunicãt. electõe aũt nõ. qr videlicꝫ nõ hñt pfectã cognitionē deliberatiuã q reqrit ad electõnem. z sic p ꝯñs hñt impfectū volūtariū. qr impfectã cognitõem

¶ Ad pmū dñm q volūtas noiat rõnalē appetitū. z iõ nõ pt eē in his q rõne carēt. volūtariū aũt denoiatiue dr a volūtate. z pt trahi ad ea in qbꝫ ē aliq pticipatio volūtatis fm aliquã ꝯuenientiã ad volūtatē. z h mõ volūtariū attribuit aialibꝫ brutis in qtū scꝫ p cognitõem aliquã mouent in finem

¶ Ad maiorē. Volūtariū dr a volūtate denoiatiue z participatiue Minor vera est in rõne. i. in supiori portione aie imateriali vt hꝫ D. in de Ueritate mate. xv. q. p. ad. xij. Et mate. xxij. ar. x. ad scdm. sꝫ negetur ꝯña. Et rõ in solutõe. qr nõ seqt. nõ est ibi p essentiã. g nõ est in eis aliq pticipatio volūtatis. sꝫ moueri a pncipio in

trinseco ꝛ ꝓpter finem. nō per impssionē ab extrinseco acs ceptā. sȝ ꝑ sensum acceptam

¶ Ad scđm dđm. ꝙ ex hoc ꝯtingit ꝙ hō est dn̄s sui act⁹ qđ hȝ deliberatōem de suis actib⁹. ex h̄ em̄ ꝙ rō deliberās se hȝ ad opposita volūtas in vtrūqȝ pt̄ sȝ fm̄ h̄ volūtariū nō ē in brutꝭ aīalib⁹. vt dictū ē In cor.

¶ Ad maiorē dr̄. ꝙ ex h̄ ꝙ act⁹ hūani sunt volūtarij ꝑfecte. s. ex inclinatōe intrinseca cū appħensione nō determinata. sȝ indifferēti. Jō ē dn̄s suoꝝ actuū. sȝ nō: qꝛ voluntarij ꝗcūqȝ mō. Minor ꝯcedit. Et dicunt agi. nō qꝛ nō habeāt pncipiū intrinsecū. sȝ qꝛ nō liberū. ꝗ ꝛc. Ueꝛum nō ē volūtariū ꝑfectū. sȝ tn̄ impfectū ꝛc.

¶ Ad tertiū dđm. ꝙ laus ꝛ vituperiū ꝯsequunt actū volūtariū fm̄ pfectā voluntarij rōnem. qualis nō inuenitur in brutis.

¶ Ad maiorē. actus volūtarios ꝑfecte. qꝛ sunt a pncipio intrinseco in cui⁹ ptāte sunt ꝗ ad agere vł nō agere ita ꝙ nō habeāt actōem ex intranea īclinatōe tm̄. sȝ etiā ex libero iudicio. Et de ista maiore ifra. q. xxj. ar. p. Minor ꝯcedit. qꝛ nō sunt in ptāte coꝝ. sȝ necessitate naturalꝭ inclinatōnis actus suos ꝯmittunt. ꝗ ꝛc. Ueꝝ nō est perfectum voluntariū.

¶ Utꝝ voluntariū possit eē absqȝ om̄i actu

V

AD tertiū sic ꝓcedit. Uidet ꝙ volūtariū nō possit eē sine actu. voluntariū em̄ dr̄ qđ ē a volūtate. sȝ nihil pt̄ eē a voluntate nisi ꝑ aliquē actū ad min⁹ ipius volūtatis. ꝗ voluntariū nō pt̄ esse sine actu. ¶ P̄. sicut per actū volūtatis dr̄ aliqs velle. ita cessante actu volūtatis dr̄ nō velle. sȝ nō velle inuolūtariū causat qđ opponit volūtario. ꝗ voluntariū nō pt̄ eē actu voluntatis cessante. ¶ P̄. de rōne voluntarij ē cognitio. vt dictū est. sȝ cognitio est ꝑ aliquē actū. ꝗ volūtariū nō pt̄ esse absqȝ aliquo actu. ¶ Sed ꝯtra. illđ cuius dn̄i sumus dr̄ esse voluntariū. sȝ nos dn̄i sumus eius qđ est agere ꝛ nō agere. velle ꝛ nō velle. ꝗ sicut agere ꝛ velle est voluntarium. ita ꝛ non agere et non velle. ar. ij.

¶ Hic Doc. sanc. determīat qđdā dubiū. qꝛ em̄ dictū ē ꝙ voluntariū sit ꝯditio hūanoꝝ actuū. iđ ē dubiū. an posset eē sine oī actu exercito ꝛ posito realr̄ in esse.

¶ Respondeo dđm. ꝙ voluntariū dr̄ qđ ē a voluntate. ab aliq̄ aūt dr̄ esse aliqđ duplr̄. Uno mō directe. qđ scȝ ꝓcedit ab aliquo inq̄ꝝtū est agens. sicut calefactio a calore. Alio mō indirecte ex hoc ipso ꝙ nō agit. sicut submersio nauis dr̄ eē a gubernatore inq̄ꝝtum desistit a gubernando.

¶ Doc. pmo pmittit duo notabilia distinctiua. secūdū ibi. Sȝ sciendū ꝛc. scđo ex eisdē manifestat ꝛ infert cōclusionē rn̄suā. ibi. Quia igit ꝛc. Quo ad pmū dr̄. quia videlicȝ volūtariū dr̄ qđ est a volūtate. ꝗ fm̄ ꝙ aliqđ dupliciter est a volūtate. fm̄ hoc duplr̄ dr̄ voluntariū. pmo scȝ directe ꝛ positiue. qꝛ scȝ ꝓcedit a volūtate elicitiue vel imperatiue. sicut dr̄ esse ab agēte inq̄ꝝtū ē agens. Sicut ꝛc. Et hoc ē ꝑfectissimū voluntariū. vt patebit infra. quādo volūtas vult aliqđ. vel aliqs imperat ꝑ actū positiuū. Alio mō dr̄ volūtariū indirectū. ex hoc ipo ꝙ nō agit. Sicut ꝛc. Hoc aūt esse ab aliq̄. s. indirecte nō est ꝑ actionem positiuā. sed per remotōem actōnis qua potuisset illđ ipediuisse ne factū fuisset. vł posset facere vt fieret qđ nō fit. ꝛ tollere ipm̄ nō fieri Deinde cū dr̄

¶ Sed sciendū ꝙ nō sp̄ id qđ sequit ad defectum actōis reducit sicut in causam in agens ex eo ꝙ nō agit. sed solū tunc cū pt̄ ꝛ dȝ agere. si em̄ gubernator non posset nauem dirigere vł nō esset ei cōmissa gubernatio nauis. nō imputaret ei nauis submersio q̄ ꝑ absentiā gubernatoris ꝯtingeret

¶ Exponit ꝛ explicat scđm mēbrū dicte distinctōis ꝑ scđm notabile limitando dictū de volūtario indirecte. qꝛ nō sp̄ habet ratōe volūtariū. nec imputat alicui tanq̄ ab ipo. oīne qđ seqt ad defectū actōis. qđ scȝ agēdo potuisset impediuisse. Sȝ solū tunc. qn̄ pt̄ ꝛ dȝ agere ꝛ agēdo impedire. sic ꝙ ad volūtariū indirectū reqrit ꝛ sufficit. nō facere vel ipedire qđ qs posset ꝛ deberet facere vel impedire. siue illud ipediendū sit positīm vel ꝑuatīm Et ponit exemplū de gubernatore nauis. Et aduerte illđ scđm mēbrū ꝛ ei⁹ limitatōem. qꝛ ei⁹ noticia plurimū infra erit necessaria cū aget de pctō omissionis. ꝛ de pctis q̄ sunt subiti motus. q̄ habent tanq̄ aliq̄ mō volūtarij. s. indirecte. qꝛ scȝ potuerūt ipediri ꝛ nō ipediunt. ¶ Aduerte etiā ꝙ voluntariū. q̄đ est ex h̄ ꝙ ꝑ voluntatē potuit aliqđ fieri ꝛ nō fit. vel ipediri ꝛ nō impedit. non est ꝯditio vel ꝓprietas realis actus alicui⁹. sed tm̄ imputatiua volūtatis. ꝛ fundat nō in actu. sed in ptāte volūtatꝭ. ita ꝙ actus nō fact⁹ attribuit sibi ꝛ imputat. nō sicut actio inherēs sibi. sed qꝛ in eius ptāte fuit facere vel impedire. Voluntariū indirectū: qd

Deinde ibi

¶ Quia igit volūtas volendo ꝛ agendo pt̄ impedire hoc qđ est nō velle ꝛ nō agere. ꝛ aliqn̄ debet. Hoc qđ est nō velle ꝛ nō agere imputat ei quasi ab ipa existēs. ꝛ sic voluntariū pt̄ esse absqȝ actu quandoqȝ q̄dē absqȝ actu exteriori cū actu interiori. sicut cū vult nō agere. aliquādo aūt absqȝ actu interiori sicut cum non vult

¶ Manifestat ex dictꝭ ꝯclōnē respon. quā subinfert istā. Uoluntariū pt̄ eē absqȝ actu qnqȝ q̄dē ꝛc. vt in fine lr̄e ꝑ totū. Probat pma ps formādo maiorē ex notabilib⁹ pmissis ad ē volūtariū indirectū qđ volūtas pt̄ ꝛ dȝ impedire. sȝ volūtas pt̄ ipedire hoc qđ est nō velle ꝛ non agere ꝛ aliqn̄ dȝ. ꝗ hoc qđ ē nō velle ꝛ nō agere imputat ei q̄si ab ipa existēs. ꝛ ꝑ ꝯn̄s seqt pma ps ꝯclōnis. ꝙ voluntariū pt̄ esse sine actu. s. exercito ꝛ facto. qꝛ nō velle et nō agere est nō actus. Maior patuit. Minor pbat. qꝛ volendo ꝛ agēdo potuit ꝛ debuit ipedire nō velle ꝛ non agere. Alias duas ptes declarat Doc. exemplariter Sicut cū qs vult nō agere ibi est voluntariū absqȝ exteriori actu exercito q̄ꝛ omittit. ꝛ tn̄ ē actus interior exercitus: qꝛ vult nō agere. Et qn̄ aliqs nō vult nec cogitat etiam de faciendo aliq̄ ꝛ ptm̄ nō est actus interior nec ꝑ ꝯsequēs exterior. ꝛ tn̄ omissio vtriusqȝ habet voluntaria. ꝛ sic est volūtariū sine om̄i actu interiori ꝛ exteriori. Sicut si qs deberet ire ad ecclīam. ꝛ posset. ꝛ ipe nihil cogitat de eūdo ad ecclīam. tūc nec vult nec vadit. Et vtrūqȝ. s. nō velle ꝛ nō ire habentur vt volūtaria

Argumētū in cōtrariū

Cōtinet vir tualit rōem

ꝑ conclusionẽ respon. Nã nõ velle ꝛ nõ agere est in potestate nostra. qꝛ possumus agere vel nõ agere. ꝛ ipm̃ nõ agere impedire agendo. ergo ꝛc̃.

¶ Ad pͥmum ergo dõm. ꝙ voluntariũ dr̃ nõ solum qḋ ꝓcedit a volũtate directe sicut ab agente. ſꝫ etiã qḋ est ab ea indirecte sicut a nõ agente.

¶ Maior est extendẽda. qꝛ sufficit ad voluntariũ ꝙ est a volũtate directe. sicut est voluntariũ qḋ cõmittitur Uel est a voluntate indirecte. qḋ ꝑ hoc non agit qḋ deberet agere. vl̃ nõ impediret qḋ deberet impedire. siue sit actio elicita siue imperata quã posset ꝛ deberet agere Et hoc est voluntariũ qḋ omittiť. Ad minorẽ Uera est directe. qꝛ sic nihil est a volũtate nisi ꝑ actum. ita ꝙ saltem est ipe actus. Sed negať ꝙ nihil posset esse a volũtate indirecte interp̃tatiue ꝛ imputatiue. nisi ꝑ actum exercitum. imo ꝛ nõ agere est sic a voluntate. ğ ꝛc̃. Uel. volũtariũ directũ. tamẽ indirectũ ꝛc̃.

¶ Ad scd̃m dõm. ꝙ nõ velle dr̃ dupl̃r. Uno mõ put sumiť in vi vnius dictõnis ſm ꝙ est infinitum huius verbi nolo. vnde sicut cum dico. nolo legere. sensus est. volo nõ legere. ita hoc qḋ est nõ velle legere ſcat velle nõ legere. ꝛ sic nõ velle causat inuoluntarium. Alio modo sumitur in vi oratõnis. ꝛ tunc nõ affirmatur actus volũtatis. ꝛ huiusmodi non velle nõ causat inuoluntariũ.

¶ Sicut ꝑ actum volũtatis dr̃ aliqͥs velle. ita cessante actu volũtatis dr̃ nõ velle. Uel. vt nõ velle dr̃ omnino ꝑ remotõnem actus. Ultra. sed nõ velle inuolũtariũ ꝛc̃. Nõ velle vt sumiť in vi oratõis ꝛ dr̃ ꝓnapiatiue. negatur ꝙ causet inuolũtariũ. Si aũt sumitur in vi vnius dictõnis ꝛ positiue. put idem est qḋ nolle. tunc ꝯceditur ꝙ causat inuoluntariũ. ergo ꝛc̃. Negať ꝯña. imo cessante actu est voluntariũ. qꝛ nõ velle ꝑuatiue existente est volũtariũ. sed posito actu q̇ est nolle ponitur inuoluntariũ Et hoc intendit Doc. sanc. Et de hoc vide pulchre in Doc. sanct. in pͥmo sententiaꝝ. dist. vj. in expositõne lr̃e. Ubi sic dr̃. volens ꝛ nolens nõ opponunť ꝯtradictorie. sed volẽs et nõ volens. Differt enĩ nolo ꝛ nõ volo. qꝛ cum dr̃. nõ volo. negať actus. ꝛ ideo opponiť sicut negatio ad affirmatõnem. Sed in hoc verbo nolo ꝛ in toto ꝯdeclinio eius remanet actus volũtatis affirmatus. ꝛ negatio fertur ad volitũ. Unde sensus est. nolo hoc. id est volo hoc nõ esse ꝛc̃. Hec ille. Ex quibꝰ patꝫ ꝙ minor est falsa. si nõ velle sumitur in vi oratõnis ꝛ negať actus volũtatis debitus ꝛ possibilis. Ipm̃ enĩ nõ velle est indirecte voluntariũ. ſꝫ nolle faciat aliqḋ esse ꝯtra voluntatẽ

priuatiue

Nolo ꝛ non volo drũt.

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ eo mõ reqͥritur ad voluntarium actus cognitõnis sicut ꝛ actus volũtatis. vt scꝫ sit in potestate alicuius ꝯsiderare ꝛ velle ꝛ agere Et tunc sicut nõ velle ꝛ nõ agere cũ tẽpus fuerit est voluntariũ ita etiã nõ ꝯsiderare

¶ Maior vera cognitio possibilis ꝛ debita. qꝛ ꝛ cognitio possibilis ꝛ debita reputať volũtaria. nõ ꝙ cognitio sit actu exercita Ad minorẽ Uel. cognitio exercita est ꝑ aliquẽ actum. tamẽ p̃t esse volũtaria absqꝫ actuali exercitio. ergo ꝛc̃. Negať ꝯña. vel ꝯcediť ad hunc sensum ğ nõ p̃t esse sine actu q̇ fit vel deberet fieri.

¶ Utrum voluntati violentia possit inferri

X

Ad quartũ sic ꝓcediť. Uideť ꝙ volũtati possit violentia inferri. vnũqḋqꝫ enĩ p̃t cogi a potẽtiori. ſꝫ aliqͥd est humane voluntati potentiꝰ. scꝫ deus. ergo saltem ab eo cogi p̃t. ¶ P̃. oĩe passiuũ cogiť a suo actiuo qñ immutať ab eo. sed volũtas ẽ vis passiua. ẽ enĩ mouens motũ. vt dr̃ in tertio de aĩa. cũ ergo aliqñ moueatur a suo actiuo videtur ꝙ aliqñ cogatur. ¶ P̃. motus violẽtus est. q̇ est ꝯtra naturã. sed motꝰ voluntatis aliqñ est ꝯtra naturã. vt patꝫ de motu volũtatis ad peccandũ. q̇ est ꝯtra naturã vt Damas. dr̃. ğ motus volũtatis p̃t esse coactus. ¶ Sed ꝯtra est qḋ Augꝰ. dr̃ in q̇nto de ciuita. dei. ꝙ si aliqͥd fit volũtarie nõ fit ex necessitate. oĩe aũt coactum fit ex necessitate. ğ qḋ fit ex volũtate nõ p̃t esse coactũ. ergo voluntas nõ p̃t cogi ad agendũ.

¶ Postq̃ actũ est de volũtario. hic ꝯñter agiť de inuoluntario. qꝛ aũt inuolũtariũ dr̃ ꝑuatõem volũtarij qḋ ꝯsistit in duobꝫ. s. inclinatõe appetitus ꝛ cognitõe. Ideo ꝑ ꝑuatõem vtriusqꝫ ꝯtingit inuolũtariũ. Et sic dupl̃r. s. ꝑ exclusionẽ motus appetitiui q̇ ꝑtinet ad violentiã. Et ꝑ exclusionẽ cognitõnis ꝑuie. q̇ ꝑtinet ad ignorantiam. Unde ſm hoc duplex est modus inuolũtarij. scꝫ ꝑ violentiam ꝛ ꝑ ignorantiã. Primo igiť Doct. sanct. agit de inuolũtario ꝑ violentiã. Scd̃o de inuolũtario ꝑ ignorantiam. ar. viij. Circa pͥmum duo facit. pͥmo determiat de inuolũtario simpl̃r dicto in quo nulla est ꝑmixtio voluntarij. Scd̃o de inuolũtario mixto. ar. vj. Quantũ ad pͥmum pͥmo p̃mittiť p̃ambulũ qḋdã noim ad ꝓpositum Scd̃o ostendiť ꝓpositũ quõ scꝫ violentia causet inuoluntariũ. ar. sequẽti. Queriť igiť pͥmo. an volũtati possit inferri violentia. id est coactio que facit inuolũtarium simpliciter. q̃uis violẽtum sit cõmunius coactõne que ꝓprie dr̃ in cognoscentibus

¶ Respõdeo dõm ꝙ duplex est actus voluntatis. Unus q̇dẽ q̇ est eius imediate velut ab ipa elicitus. s. velle. Alius q̇ est actus volũtatis a volũtate imperatus ꝛ mediãte alia potẽtia exercitus. vt ambulare ꝛ loqui q̇ a voluntate imperãtur mediante potentia motiua.

¶ Doct. pͥmo distinguit de duplici actu voluntatis ſm quẽ q̃situm p̃t intelligi dupl̃r. Scd̃o respõdet ꝯformiter duplici ꝯclusione. Prima est iuxta scd̃m actũ volũtatis. ibi. Quantũ igiť ꝛc̃. Scd̃a q̇ ad pͥmum. ibi. Sꝫ q̃situm ꝛc̃. Duplex ergo est actꝰ volũtatis ꝛc̃. vt in lr̃a. ꝛ sic intelligiť q̃situm An volũtas possit cogi ꝛ pati violentiã vel ſm actũ elicitũ vel imꝑatũ. Et de ista distinctõne supra dictũ est. q. p̃. ar. p̃o. ¶ Nota ꝙ sub actu imꝑato etiã ꝯp̃hendiť actus intellectꝰ. Actus enĩ imꝑatus generalius q̇ddam est q̃ actus exterior. nisi exterior capiať extensiue ꝑ oĩ actu alterius potẽtie a volũtate. Qḋ ãt intelligere qḋ cadit sub electõne ꝯp̃hendať sub actu imꝑato. patꝫ. qꝛ rõ Doc. sanc. statim ponẽda de actu imꝑato etiam tenet de actu intellectus. qꝛ videlicꝫ aliquis p̃t cogi quo ad actũ intellectus. in signum ꝯtra inclinatõnem volũtatis cogatur alicui euidenti veritati assentire. ſꝫ intellectus nõ cogatur. ſꝫ hõ ſm intellectũ vt dictũ ẽ. vide de hoc Doct. sanct. in tertio. dis. xxv. arti. ij. vbi tractat

Distinctio

hanc materiã vide. ꝛ in de veri. mate. xxij. q. v. ad tertiũ

Consequẽter cum dicit

¶ Quantũ igit̃ ad actus a voluntate imꝑatos voluntas violẽtiã pati pt inq̃ʒtum ꝑ violentiã exteriora membra impediri possunt ne imperiũ voluntatis exequantur.

¶ Respõdet iuxta scðm membrũ tali ꝯclusione. voluntas violentiã pati pt q̃ʒtum ad actus imꝑatos. Intellige materialr̃ ꝛ ẜm potentiã. qꝛ videlicʒ voluntas nõ imperat actu qñ violentat̃. sed qꝛ talem actũ posset imperare. Probat̃ ꝯclusio. membra exteriora ꝑ violẽtiam pñt impediri ne voluntatꝭ imperiũ exequant̃. ḡ volũtas pt quo ad actus imꝑatos pati violentiã. Añs patʒ. qꝛ potest q̃s ligari ne vadat q̃ libenter abiret. ꝛ similr̃ potest trahi q̃ libenter remaneret. Tenet ꝯña. qꝛ volũtas remittitur hmõi impeditõni vel tractui. ꝛ nullam ꝯfert vim. ꝛ sic ꝯtra eius inclinatõem cogit̃ manere vel ire quãdoq̃ʒ. et ꝑ ꝯsequẽs violentat̃. Similr̃ vt dictũ est ꝯtingit aliquẽ ꝑ rõnem demõstratiuã cogi quo ad actum intellect⁹ ꝯtra inclinatõem voluntatꝭ. ꝛ ꝑ ꝯsequẽs hoĩs. licʒ nõ cõtra appetitũ naturalẽ intellectus. Doct. tñ exemplificat de actu exteriori imperato. qꝛ ibi est notius violẽtiã posse inferri. Consequẽter ibi.

¶ Sed q̃ʒtum ad ipm ꝓpriũ actum volũtatis. nõ pt ei violentia inferri. ꝛ huius est rõ. qꝛ actus voluntatis nihil aliud est q̃ʒ inclinatio q̃dam ꝓcedẽs ab interiori ꝑncipio cognoscẽte. sicut appetitus naturalis est q̃dam inclinatio ab interiori ꝑncipio ꝛ sine cognitõne. qð aũt est coactũ vel violentũ est ab exteriori ꝑncipio. Unde ꝯtra rõnem ipius act⁹ voluntatis est ꝙ sit coactus vel violẽtus. sicut etiã est ꝯtra rõnem naturalis inclinatõnis vel motus lapidis ꝙ feratur sursum. pt eñ lapis ꝑ violentiã ferri sursum. sed ꝙ iste motus violẽtus sit ex eius naturali inclinatõne esse nõ pt. similr̃ etiã pt homo ꝑ violentiam trahi. sed ꝙ hoc sit ex eius voluntate repugnat rationi violentie.

¶ Subiũgit scðam ꝯclusionẽ respon. quo ad ꝑmum membrũ istam. Est impossibile ꝙ volũtati inferat̃ violentia quo ad actũ elicitũ. Probat̃. ꝯtra rõnem ipius actus volũtatis. s. elicití est. ꝙ sit coactus vel violẽtus. igit̃ ꝯclusio vera. ꝯña nota. qꝛ ꝑ nullã potẽtiã ꝯuenire pt qð repugnat rõni alicui⁹. Añs ꝓbat̃ rõne ꝛ silitudine. Ratione sic. qꝛ actus volũtatis nihil aliud est q̃ʒ inclinatio ꝓcedens ab interiori ꝑncipio cognoscẽte. sed qð est coactũ est ab exteriori ꝑncipio. ḡ añs ipm verum. qꝛ simĺ eẽt voluntari⁹ ꝛ nõ voluntari⁹ qð implicat. Et ꝯfirmat̃ añs ꝑ sile in naturalib⁹. ¶ Nota hic circa hanc ꝓbatõem veꝝ esse. ꝙ actus voluntatꝭ est inclinatio. sicut appetitus naturalis ẽ inclinatio. ꝛ ḡ sicut motus q̃ est ꝯtra inclinationẽ naturalẽ nõ est naturalis. sic motus q̃ est ꝯtra inclinatõnem volũtatis nõ pt esse volũtatis nec ẽ volũtari⁹. Si ḡ motus voluntatꝭ est violẽtus. tunc est inclinatio ꝛ est ꝯtra inclinatõnem. Et hec silitudo sufficit ad ꝓpositũ.

Driñt íclinatio volũtatꝭ et nature.

Sed tñ hic est duplex drña. Prima. qꝛ inclinatio voluntatis quã dicim⁹ actũ voluntariũ ẽ inclinatio actualis ꝛ actus ipẽ dicit̃. Inclinatio aũt ꝯtra quã ẽ violẽtia ꝛ motus violẽtus est forma q̃ est actus ꝑmus. sicut grauitas ipa dr̃ ꝛ est inclinatio grauis ꝯtra quã ẽ motus sursum.

Scða drña est. qꝛ appetitus dupĺr se pt habere ad motum. qꝛ vno mõ subiectiue tñ. ꝛ nõ effectiue siue originaliter. sicut cũ graue ꝓijcit̃ sursum. motus iste ẽ in graui. sʒ nõ ab eo. nec actiue nec passiue naturalr̃. sed tñ extrinsece est. Alio aũt mõ pt se habere ad motũ subiectiue ꝛ originaliter simĺ. sicut cũ graue descendit. Volũtas aũt ꝛ appetitus sequẽs cognitõem semꝑ se hʒ vtroq̃ʒ mõ ad actum. s. vt subiectũ ꝛ vt ꝑncipium. Et hoc Doc. sanc. tãgit cũ dt̃. ꝙ actus voluntatꝭ est inclinatio q̃dam ꝓcedẽs ab interiori ꝑncipio. Ubi habet̃ ꝙ actus ei⁹ est a⁹ semꝑ dupĺr. subiectiue ꝛ originalr̃. Ex quo sequit̃ ꝙ lʒ res pure naturalis possit habere motum violentũ. q̃ sit in ipa et nõ ab ipa. Nũq̃ʒ tamẽ volũtas pt habere actũ nisi sit ab ipa. ꝛ si ab ipa necessario. ḡ nũq̃ʒ violẽtus. sʒ sicut motus naturalis rei semꝑ est in ipa ꝛ ab ipa. sic motus voluntatis. Licet vt dictum est aliq̃s motus possit esse in re naturali ꝛ nõ ab ipa. sed iste nõ est naturalis. Et ꝑ hoc soluuntur multe apparẽtie difficultatũ. ¶ Nota etiã. ꝙ diuina potẽtia fieri posset. ꝙ volũtas ipa nullũ actũ efficere posset. sed ab omni actu cessaret. sꝫ videlicʒ de⁹ suspẽderet influentiã suam a voluntate. nec tamẽ violẽtia voluntati inferret̃. Quia vt patebit infra. quicq̃d deus in rebus facit. nõ est ꝯtra naturã. esto ꝑter naturale vel supernaturale esse possit. nõ tñ violẽtum. ꝓpter potentiã obedientialẽ in creatura respectu cuiuslibet qð deus in ea agere voluerit. Vide de materia huius articuli in Doc. sanc. in de Veritа. mate. xxij. q. q̃nta et octaua. vbi ostẽdit ꝙ nec voluntas a deo cogi potest.

Argumẽtũ in cõtrariũ

Confirmat scðam ꝯclusionẽ. ꝛ intelligit̃ maior. ꝙ id qð fit volũtarie nõ fit ex necessitate coactõnis. potest tñ fieri necessitate naturalĩ inclinatõnis q̃ nõ ꝑiudicat volũtario. vt ondit Doc. sanc. in de Verita. mate. xxij. q. q̃nta ad ꝑmã instantiã. vbi exponit hanc eandẽ auctoritatẽ dicens. ꝙ auctoritas illa ẽ intelligẽda de necessitate coactõnis. que ẜm Augustinũ v. de ciuitate dei volũtati repugnat.

¶ Ad ꝑmum ergo dðm. ꝙ deus q̃ ẽ potẽtior q̃ʒ volũtas humana. pt volũtatẽ humanã mouere ẜm id ꝓuerbiũ Prouerb. xxj. Cor regum in manu dei ẽ. et quõcũq̃ʒ voluerit vertet illud. sed si hoc eẽt ꝑ violentiã iam nõ esset cũ actu volũtatis. nec ipa voluntas moueret̃ sʒ aliq̃d ꝯtra voluntatẽ

¶ Maior negat̃. si coactio sit ꝯtra naturã inferioris. sʒ veꝝ est. ꝙ inferi⁹ pt a supiori efficaciter moueri ꝛ immutari ꝓ libitu supioris. Minor ꝯcedit̃. sʒ volũtati quo ad act⁹ elicitos repugnat violẽtia. Et implicat actũ talẽ esse violentũ. vt patuit. quare negat̃ ꝯña. sʒ seq̃tur ꝙ de⁹ voluntati potẽter dominet̃. ꝛ ꝙ posset eã immutare. sine tñ violẽtia. vt Doct. sanc. ostẽdit vbi iã in fine corpis. vbi et exponit auctoritatẽ in solutõne adductã.

¶ Ad scðm dðm. ꝙ nõ semꝑ ẽ motus violentus qñ passiuũ imutat̃ a suo actiuo. sed qñ hoc fit ꝯtra interiorẽ inclinatõem passiui. alioq̃n oẽs alteratõnes et generatõnes simpliciũ corpoꝝ essent inaturales ꝛ violẽte. sunt aũt naturales ꝓpter naturalẽ aptitudinẽ interiorẽ materie vel subiecti ad talem dispositionẽ. ꝛ similr̃ qñ volũtas mouet̃ ab appetibili ẜm ꝓpriã inclinatõeʒ nõ ẽ mot⁹ violent⁹. sʒ volũtarius

¶ Maior negat᷑.qm̄ passiuum ꝯfert vim actiuo.cũ ꝯ actiue nō ꝯtrariat.vt ostendit Doct.sanct.scđo physicoꝝ lectiōne ꝑma in ꝑncipio.ꝛ scđo sen.dis.xviij.q.ꝑ.ar.scđo in cor. Natura em̄ diuidit᷑ ꝑ materiā ꝛ formā. ꝛ si natuꝛa q̄ est ꝑncipiū passiuū inclinet᷑ ad motum erit natural᷑. Sic si volūtas imutet᷑ ab actiuo ꝛ nō ꝯtra suam inclinatiōnē.nō cogit᷑ nec patit᷑ violentiā. Sicut si inualid⁹ corꝑore cuius membra a volūtate mouere nō possunt.si ab alio deferat᷑ ipo volente nullā patitur violentiā. Ad minorē.videbit᷑ infra.q.xxj.ar.ij.ad scđm.qꝛ vera est.ꝙ est passiua.qꝛ a suo obiecto mouet᷑ ꝛ nō efficit ipm. Sꝫ dico ꝙ obiectū nō mouet ad specificatiōem ꝯtra eius inclinatiōem.ꝗuis si sit obiectū ꝑfectū.s.beatitudo moueat necessario necessitate naturalis inclinatiōnis quo ad specificatiōem Simil'r ꝑ⁹ cā effectiua ꝑt in ipam agere ꝛ ipam effectiue mouere citra tm̄ coactiōem.Quare negat᷑ ꝯña

¶ Ad tertiū dōm ꝙ id in qđ volūtas tēdit peccando ꝛ si sit malum ꝛ ꝯtra rōnalē naturā ſm rei veritatē.apphēdit᷑ tm̄ vt bonū ꝯueniēs hoi ſm aliquā delectatiōēꝫ sensus vel ſm aliquē habitū corruptū

¶ Ad maiorē. Motus violētus est ꝯtra naturā.id est intraneā vel naturalē inclinatiōem appetitus Minor negat᷑ ad hunc sensum. Ad ꝓbatiōem patebit infra q.lxxj.ar.ij.qꝛ peccm̄ est q̄dem ꝯtra rōnem hois vt hō est id est ꝯtra rōnem rectā. sed nō est ꝯtra inclinatiōem volūtatis q̄ mō est ſm suggestionē passionis vel corrupti habitus. Nā fornicatio lꝫ sit ꝯtra rectā rōnem. tm̄ erronea eam approbat ꝛ voluntas in ipam inclinat᷑. ꝛ ꝑ ꝯsequens nō est violenta.

Y ¶ Utrꝫ violentia causet inuoluntariū

Ad quintū sic ꝓcedit᷑. Videt᷑ ꝙ violentia nō causet inuoluntariū.voluntariū em̄ ꝛ inuolūtariū ſm voluntatē dicunt᷑.lꝫ vo-

ar.iiij. luntati violētia inferri nō ꝑt.vt ostēsum est.ğ violētia inuolūtariū causare nō potest. ¶ P̄. id ꝙ est inuolūtariū ē cū tristicia. vt Damas. ꝛ phs dicunt.sed aliquādo patitur aliqs violentiā.nec tm̄ inde tristat᷑. ergo violētia nō causat inuolūtarium. ¶ P̄. id qđ est a volūtate nō ꝑt esse inuoluntariū. sꝫ aliqua violenta fiunt a volūtate. sicut cum aliqs cū corꝑe graui sursum ascēdit. ꝛ sicut cū aliqs inflectit mēbra ꝯtra naturalē coꝝ flexibilitatē. ğ violētia nō causat inuolūtariū. ¶ Sed ꝯtra est ꝙ phus ꝛ Damas.dicūt.ꝙ aliq̄d est inuolūtariū ꝑ violentiā.

¶ Hic ex dictis in ar.ꝑce.determinat ꝓpositū.quō scꝫ violentia causet inuoluntariū

¶ Respondeo dōm.ꝙ violentia directe opponitur volūtario sicut etiā ꝛ naturali.cōmune ē em̄ voluntario ꝛ naturali ꝙ vtrūqꝫ sit a ꝑncipio intrinseco.violentū aūt ē a ꝑncipio extrinseco. ꝛ ꝓpter hoc sicut in rebus q̄ cognitiōne carēt violētia aliq̄d facit ꝯtra naturā. ita in rebꝰ cognoscentibꝰ facit aliq̄d eē ꝯtra voluntatē. qđ aūt est ꝯtra naturā dr̄ eē inaturale.ꝛ siliter qđ ē ꝯtra volūtatē dr̄ eē inuoluntariū. vn̄ violentia inuolūtarium causat.

¶ Doct.breuiter respōdet tali ꝗōne.violētia inuoluntariū causat. Et intelligit᷑ ꝙ violētia qua ad actū imperatū hō ꝯtra inclinatiōnem volūtatis cogit᷑. vel ab exteriori ꝯtra inclinatiōem phibet᷑.ꝙ tunc act⁹ est inuolūtari⁹ faciente violentia. Probat᷑ ꝯclusio.sicut in rebꝰ q̄ cognitiōne carent violētia aliq̄d facit ꝯtra naturā.ita in rebꝰ cognoscentibꝰ facit aliq̄d ꝯtra voluntatē.sed qđ est ꝯtra naturā dr̄ esse innaturale.ğ simil'r qđ est ꝯtra voluntatē dr̄ eē inuoluntariū.quale est violentū.ğ sequitur ꝯclusio. Maior ꝓbat᷑ a ꝑncipio.qꝛ violētia opponit᷑ volūtario ꝛ naturali ex vna radice.inq̄ntum scꝫ illa ambo sunt a ꝑncipio intrinseco.violentū aūt ab extrinseco.ğ sequitur maior. vt ꝑꝫ de se. Minor relinquitur nota. qꝛ motum grauis sursum dicim⁹ innaturalē ꝛc. Et est intentū hoꝝ dictoꝝ. qꝛ naturale ꝛ voluntariū hn̄t esse a ꝑncipio intrinseco. ğ si aliquid fiat ab extrinseco ꝯtra inclinatiōnem intrinseci ꝑncipij erit innaturale ꝯtrarie.ꝛ simil'r inuolūtariū quasi contra voluntatē.sed violētia dr̄ ꝑ hoc ꝙ aliqs mot⁹ fit contra inclinatiōem nature.vel aliqs actus imꝑatus extorquetur de membris.vel impedit᷑ ꝯtra inclinatiōem volūtatis. ğ talis motus erit innaturalis vel inuolūtarius.nō pure negatiue.sed ꝯtrarie.qꝛ ꝯtra voluntatē

Argumētū in cōtrariū

Cōfirmat cōclusionē respon. Et intelligit᷑ vt dictū est.ꝙ violētia.id est eē ab exteriori ꝯtra inclinatiōnem.ꝛ velle volūtatis facit actum inuoluntariū contrarie.

¶ Ad ꝑmū ergo dōm.ꝙ inuolūtariū volūtario opponit᷑.dictū est aūt supra.ꝙ voluntariū dr̄ nō so- ar.iiij.
lum actus q̄ ē imediate ipius voluntatꝭ.sed etiā actus a volūtate imperat⁹. q̄ntum igit᷑ ad actum q̄ est
immediate ipius volūtatis.vt supra dictū ē. violē- ar.ꝓcedēt.
tia inferri nō ꝑt. Un̄ talē actum violētia inuoluntariū facere nō ꝑt. sed q̄ntum ad actum imperatū voluntas ꝑt pati violentiā.ꝛ q̄ntum ad hunc actū violentia inuoluntariū facit.

¶ Maior ꝯcedit᷑.dicunt᷑ ſm voluntatē.id ē a voluntate denominant᷑.lꝫ alia sit habitudo volūtarij ad volūtatē.alia inuolūtarij Ad minorē.volūtati nō ꝑt inferri violētia q̄ ad actū elicitū.tm̄ q̄ ad imꝑatū vt ꝑatuit ar.ꝑce.ğ ꝛc. Ulꝫ.nō causat inuolūtariū. q̄si actus interior extorqueat᷑ a volūtate ꝯtra eius inclinatiōem. sꝫ qꝛ violentia.id ē exterior ꝑtās ꝑt actū imperabilē a volūtate. nūc āc nō imꝑatū extorq̄re de mēbris ꝯtra volūtatē.vel eum impedire a motu exteriori quē vellet ꝑficere

¶ Ad scđm dōm.ꝙ sicut naturale dr̄ qđ est ſm inclinatiōnem nature.ita voluntariū dr̄ qđ ē ſm inclinatiōnem volūtatis. Dicit᷑ aūt aliq̄d naturale dupliciter. Uno mō qꝛ ē a natura sicut a ꝑncipio actiuo.sicut calefacere ē naturale igni. Alio mō ſm ꝑncipiū passiuū.qꝛ scꝫ ē innata inclinatio ad recipiendū actiōem a ꝑncipio extrinseco.sicut motus celi dr̄ esse naturalis ꝓpter aptitudinē naturalem celestis corꝑis ad talē motum.licet mouens sit voluntariū Et simil'r voluntariū ꝑt aliq̄d dici dupl'r. Uno mō ſm actiōem.puta cum aliqs aliq̄d vult agere. Alio mō ſm passionē.s.cum aliqs vult pati ab alio. Un̄ cum actio infert᷑ ab aliq̄ exteriori manente in eo qui patit᷑ volūtate patiendi nō est simpl'r violentū. qꝛ licet ille q̄ patit᷑ nō ꝯferat agendo.ꝯfert tm̄ volendo pati.vnde nō ꝑt dici inuoluntariū

¶ Maior vera vt sic. dico aūt vt sic. q2 potest nobis esse voluntarius ꝛ toti aiali fm appetitum. ꝛ tamē esse cū pena ꝛ tristicia inq̄ntum est ꝯtra elementū p̄dominās in corpe ꝛc. vt patebit in solutōne sequenti. Minor negaꝰ ꝙ patiaꝰ violentiā ꝛ nō tristetur. ad hoc enī vt patiaꝰ violentiā. oportꝫ ꝙ voluntas nō faciat aliquid nec velit pati. Et si vtrūqꝫ horum assit. s. ꝙ nec faciat imperando. nec velit pati. tunc oportꝫ ꝙ sequaꝰ tristicia in voluntate Nō aūt est violentia si nō faciat. sed tamē libenter patiatur. Sicut Doct. sanct declarat in solutōne per simile in naturalibꝰ. Quare negaꝰ ꝯsequentia

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ sicut phus d̾t in. viij. phy. Motus aialis q̄ interdū moueꝰ aial ꝯtra naturalem inclinatōnem corporis. ꝛ si nō sit naturalis corpori. est tamē q̄dāmodo naturalis aiali. cui naturale est ꝙ fm appetitū moueaꝰ. ꝛ ideo hoc nō est violentum simpl'r sed fm q̄d. Et simil'r ē dōm ꝙ cuz aliquis inflectit membra ꝯtra naturalē dispositōnem. hoc enī ē violentum fm quid. s. q̄ntum ad mēbrū particulare. nō tn̄ simpl'r q̄ntum ad ipm hoiem.

¶ Ad maiorē. Id qꝺ est a voluntate nō potest ēē inuoluntariū. Vez p comparatōnem ad ipam voluntatē. immo ad totum habens voluntatē. cuius volūtas ē inclinatio. Voluntas enī est inclinatio totius hois. Et ergo qꝺ fm eam fit nō iudicaꝰ violentū homini. Simil'r qꝺ fit fm appetitum animalē nō est violentū aiali. pt tn̄ esse violētum corpori aialis. inq̄ntum motus qui est fm appetitum aialem. repugnat inclinatōni corpis rōne elementi p̄dominantis. ꝛ in ꝯtrariū tendētis. Ad minorem. Si intelligiꝰ ꝙ violentia simpl'r respectu totius habentis voluntatē ꝛ respectu volūtatis ꝛ appetitus aialis negaꝰ. Sed si intelligiꝰ ꝙ violentia fm quid p ꝯparatiōnem ad inclinatōem corporis. Et sic pcedit pbatio. q2 motus sursum est violentus corpori animalis. sed nō toti aiali. cui naturale est moueri fm appetitum sensitiū p habendis necessitatibꝫ suis. Simile est de inflectōe membroz. Ergo talis violētia simpl'r qua aliq̄d est ꝯtra inclinatōnem volūtatis ꝛ totius hois vel aialis nō causat inuoluntariū simpl'r. negaꝰ. Sed bene pbat. ꝙ violentia qua fit aliq̄d ꝯtra corpus. ꝛ tamē fm inclinatōem appetitus nō facit simpl'r inuoluntariū. sed fm quid tm̄. Vide de materia huius solutōnis Doct. sanct. in scđo. dist. xv. q. ij. ar. ij. in cor. vbi sic d̾t. Motus aialis est duplex. Unus sequens naturam corpis eius fm virtutem elementi p̄dominantis in ipo. Alio modo ꝯsequitur apprehensionem ꝛ appetitum. Et hic est motus ꝓprius animalis inq̄ntum est animal. Hec ibi. Et in tertio. dist. xxix. q. iij. ar. ij. questiun. p̄ in cor. vbi inter cetera d̾t. Alio modo d̾t motus naturalis. q2 in eo qꝺ moueꝰ est dispositio naturalis. p quā aliquid fit mobile ab aliquo mouente. Et hoc ꝯtingit dupl'r. q2 vl' inest ista aptitudo ad hoc ꝙ moueatur ab illo mouēte cum inclinatōne ad ꝯtrariū motum. sicut est in corpore animalis. Et tunc ille motus d̾t violentus q̄ntum ad naturam corpis inq̄ntum est corpꝰ. Naturalis aūt q̄ntum ad naturā corporis inq̄ntū est animatum. Hec ille. Ex quibꝫ patꝫ ꝙ motus aialis qui est fm appetitū precuia apphensione est naturalis aiali vt sic. sed ē violētus corpori. vt habet hec solutio Doct. sanct. Patꝫ ꝛ qui sit motus aialis vt aial est. s. pgressiuus vel volatiuus fm appetitum aialis ꝛ apphensionē. Naꝫ

Motꝰ violē eꝰ corpi aial ꝛ nō aiali

quoqꝫ ex his ꝙ si aial q̄escat ex appetitu fm inclinatōem corporis. tunc est q̄es ꝯmuno naturalis. Si aūt quiescit in loco fm appetitum qui tamē est ꝯtra naturā corporis. ꝙ tunc est quies naturalis aiali fm ꝙ aial. nō aūt fm corpus. ꝓportionabil'r de q̄ete loquendo sicut Doct. sanc. de motu dicit. Vide Doct. sanct. in opusculo. xxxv. de huiusmodi materia.

¶ Utrū metus causet inuoluntariū Z

Ad sextum sic pceditur. Uidetur ꝙ metus causet inuoluntariū simpl'r. sicut enī violentia est respectu eius qꝺ ꝯtrariaꝰ p̄sentialit̾ voluntati. ita metus est respectu futuri mali qꝺ repugnat voluntati. sed violētia causat inuoluntariū simpl'r. ḡ ꝛ metus inuoluntarium simpl'r causat. ¶ P̄. qꝺ est fm se tale q̄libet addito remanet tale. sicut qꝺ fm se est calidū. cuicūqꝫ ꝯiungatur nihilominꝰ est calidū ipo manente. sed illud qꝺ p metum agitur fm se est inuoluntariū. ḡ etiam adueniente metu est inuoluntariū. ¶ P̄. qꝺ sub cōditione est tale fm q̄d est tale. qꝺ aūt absqꝫ ꝯditōnē est tale simpl'r est tale. sicut qꝺ est necessariū ex cōditione ē necessariū fm quid. qꝺ aūt ē necessariū absolute ē necessariū simpl'r. sed id qꝺ p metum agitur ē inuoluntariū absolute nō est aūt volūtariū nisi sub ꝯditōne. s. vt vitetur malū qꝺ timeꝰ. ergo id qꝺ per metum agiꝰ ē simpl'r inuoluntariū. ¶ Sed ꝯtra est qꝺ Grego. nicenus d̾t ꝛ etiā phs. ꝙ hmōi q̄ p metū aguntꝰ sunt magis volūtaria q̄ȝ inuolūtaria.

¶ Hic determinaꝰ de inuolūtario fm quid. Et duo facit. Primo ostendit fm q̄d attendaꝰ inuolūtariū hoc modo dictū. Scđo excludit a rōne inuolūtarij qꝺdā qꝺ videtur facere inuolūtariū in sequēti articulo ¶ Nota fm Docto. sanct. in q̄rto. dist. xxix. ar. p̄mo. ꝙ duplex est vis. Una q̄ facit necessitatē absolutā. Et tale necessarium iuxta phm d̾t necessariū violentū absolute. Alia d̾t est vis que facit necessitatē ꝯditionatā. Et tale necessariū iuxta phm vocaꝰ violentū mixtum. Et hec violentia scđa potest ēē in ꝯsensu q̄ est actus volūtatis. nō aūt prima. Et ista scđa vis idem est qꝺ metus. q̄ voluntatē cogit quodāmodo. sed p̄ma vis cadit etiā in corporalibꝫ rebꝫ. Unde legislator p vim intelligit coactōnem simpl'r et diuidit vim ꝯtra metum. Hec ille. Quare patꝫ ꝙ ꝓpositum q̄situm est. An vis absolute possit inferri voluntati. Nunc aūt queriꝰ de violentia fm ꝙ est p metum que nō repugnat volūtati. sed aliq̄d velle ex necessitate ꝯditionata. Et an talis vis fm q̄d faciat actū inuoluntariū q̄ sic est volitus. solū rōne metus ꝛ timoris periculi

¶ Respondeo dōm. ꝙ sicut phus d̾t in. iij. ethi. et idem d̾t Grego. nicenus in li. suo de hoie. hmōi q̄ p metum aguntꝰ mixta sunt ex volūtario ꝛ inuoluntario. id enī qꝺ p metum agiꝰ in se ꝯsideratū nō est volūtarium. sed fit volūtarium in casu. s. ad vitandum malum qꝺ timetur.

¶ Doct. p̄mo deducit ꝯclusionē quādam p̄ambulātem ꝛ indeterminate respōsiuā. Scđo magis determinate respōdet. ibi. Sed si q̄s ꝛc. Prima ꝯclusio est ista. Huiusmodi q̄ p metum aguntꝰ mixta sunt ex voluntario

rio ꝛ inuolūtario habet̄ ꝑ hoc aliq̄lis respōsio ad q̄situm ꝙ que ꝑ metum agunt̄. nec sunt pure volūtaria. nec pure inuolūtaria. q2 mixta. Probat̄ auctoritate pħi ꝛ Grego rij Niceni. ꝛ rōne sic. id qđ ꝑ metum agit̄ vt in lr̄a ꝑ totū ꝯ ꝯclusio vera. Añs notum. q2 nullus vult ꝓijcere bona sua in mari ſm se ꝯsiderando illam ꝓiectōnem. ꝛ tñ vt euadat periculū maius. s. submersionē suam vult ꝓijce re. Consequētia nota.

¶ Sed si q̄s recte ꝯsideret magis sunt hm̄oi vo luntaria q̄ȝ inuolūtaria. sunt eñ volūtaria simplr̄. inuolūtaria aūt ſm quid. Unūquodq3 eñ simplr̄ esse dr̄ ſm ꝙ est in actu. ſm aūt ꝙ ē in sola appħensione nō est simplr̄. sed ſm quid.

¶ Habito q2 sunt mixta ex volūtario ꝛ inuolūtario. Hic Doct. determinat quid magis dicenda sint tali cō clusione. respon. hm̄oi que ꝑ metum agunt̄ magis sunt volūtaria q̄ȝ inuolūtaria habet̄ ꝑ h̄ mīsio formal. ꝙ met⁹ nō causat inuolūtariū simplr̄ sed ſm qđ tm̄ Probat̄ ꝯclu sio. huiusmodi sunt volūtaria simplr̄. inuolūtaria ſm qđ igit̄ ꝯclo pa. Cōseq̄ntia nota. q2 magis ē id qđ ē simplr̄. q̄ȝ id qđ ē ſm qđ. Añs pbat̄ sic. Unūquodq3 simplr̄ esse dr̄ ſm ꝙ ē in actu. ſm āt ꝙ ē in sola appħensione nō ē simplr̄ s3 ſm quid. sed qđ ꝑ metum agit̄ est voluntariū ſm ꝙ ē ac tu. sed inuolūtariū solum ſm ꝙ est in appħensione rōis. igit̄ est simplr̄ voluntariū. sed inuoluntariū ſm qđ. Hu ius rōnis Doct. sanc. ponit pmo maiorē. scđo pbat mi norem. ibi. Hoc aūt ꝛc. Maiorē istā Doct. relinquit no tam. q2 ſm ꝙ fit res actu. h3 esse simplr̄ ꝛ in se. sed in ap ꝑhensione habet solum esse ſm appħēsionem ꝛ nō ſm se

Consequēter cum dicit

¶ Hoc aūt ꝙ ꝑ metum agit̄. ſm hoc ē in actu ſm ꝙ fit. cum eñ actus in singularib3 sint. singulare āt inq̄ȝtum hm̄oi ē hic ꝛ nunc. ſm hoc id qđ fit ē in ac tu. ſm ꝙ hic ē ꝛ nunc ꝛ sub alijs ꝯditionib3 indiui dualib3. sic aūt hoc qđ fit ꝑ metum ē voluntariū in q̄ȝtum s3 ē hic ꝛ nunc. put s3 in hoc casu est impe dimentū maioris mali qđ timebatur. sicut ꝓiectio mertiū in mare fit voluntariū tp̄e tēpestatis ꝓpter timorem periculi Unde manifestū ē ꝙ simplr̄ volū tariū est. vnde ꝛ cōpetit ei ratōne voluntarij. ꝙ pn̄ cipium eius est intra.

¶ Probat minorē ꝑ añcedente assumpto pn̄cipali. et pmo pmā ptē ei⁹. scđo scđam. ibi. S3 ꝙ ꝛc. Quo ad pmā arguit̄ sic. hoc qđ ꝑ metum agit̄ ſm hoc est in actu ſm ꝙ fit. sed sic s3 ſm ꝙ fit. qđ fit ꝑ metum est volunta riū. ḡ qđ ꝑ metum agit̄ est volūtariū ſm ꝙ ē actu. Ma ior pbat̄ in lr̄a. Cū eñ ꝛc. q2 ſm hoc qđ fit ē in actu. ſm ꝙ est hic ꝛ nunc. ꝛ sub alijs ꝯditionib3 indiuidualib3. igit̄ maior vera. hoc assumptum pbat̄ in lr̄a. Minor prima declarat̄ ibi. put s3 ꝛc. Et ꝯfirmat̄ pma ps añtis iā ꝓ bata. q2 ꝯpetit tali qđ agit̄ ex metu hic ꝛ nunc rō volūta rij. q2 pn̄cipiū eius ē intra. ꝛ cū hoc ē ibi cognitio. q2 sciē do ꝛ volendo eijcit merces Cōsequēter ibi

¶ Sed ꝙ accipiat̄ id qđ ꝑ metū fit vt extra hūc casum existēs put repugnat voluntarie hoc nō ē ni si ſm rōnem tm̄. ꝛ ideo ē inuolūtariū ſm qđ. id ē ꝑ ut ꝯsiderat̄ extra hunc casum existens

¶ Subiūgit que sunt ꝑ scđa pte minoris dicte pncip

ralis. s. ꝙ hm̄oi que metu agunt̄ sunt solum inuolūtaria ſm appħensionē rōnis. q2 ꝙ id qđ ꝑ metum fit vt extra hunc casum. sic repugnat volūtati. sed h̄ scđm. est ſm ra tionē tm̄. ergo scđa minoris ps vera. Et pz de se. q2 mer cator dum cogitat de mercib3 suis extra casum hunc cō stitutis vult nō ꝓijcere ꝛ ꝓiectio est ꝯtra volūtatē. s3 ista est speculatio extra casū. dū aūt est actu in periculo. tūc vult omnino ꝓijcere. ꝛ ergo ꝓiectio vt existit in actu sic ē vo lita. sed vt ꝯsiderat̄ nō existens tūc est nolita. Aduerte āt ꝙ ꝛ ꝓiectio vt actu est sic ꝯsiderat̄ actu vt facienda. ꝛ tali cogitatōe que ē impratiua. sed q̄n cogitat̄ ꝑ intellectū ab strahentē ab eē actuali. ꝓiectōem ip̄am extra casum peri culi sic ē nō volita. sed vt ꝯsiderat̄ vt redimēs maius pe riculū sic ꝯsiderat̄ vt volēda ꝛ est volita. ¶ Nota ex his ꝙ peccās ex metu nō est excusatus. nam qđ ex metu agit̄ est volūtariū. ꝛ ꝑ ꝯñs i[illegible] nullo casu licitū nō excu sat̄ faciēs. que aūt facta excuset metus qui cadit in ꝯstā tem vir. vide D. S. vbi supra in q̄rto. ꝙ constans. me tu cogit̄ ad sustinendū minus malū. vt euadat mai⁹. nō aūt cogit̄ ad maius. vt euadat minus. sicut inconstās. Et q2 petā sunt maxima mala. ideo ad hoc nullo modo pt hō ꝯstās cogi ad ip̄a. imo magis debet hō mori q̄ȝ ta lia sustinere. sed inter dāna corpalia vt euitet maius su stinet minus Uide ar. ꝗ. ibiđ. vide etiā de materia hui⁹ articuli. D. S. in q̄dlib. v. ar. x.

Argumētū in cōtrariū

Probat scđ cūdam con clusionem responsiuam

¶ Ad pmum ergo dōm. ꝙ ea q̄ aguntur ꝑ me tum ꝛ ꝑ vim nō solum differūt ſm p̄sens ꝛ futurū. s3 etiā ſm hoc qđ i eo qđ agit̄ ꝑ vim. volūtas nō cō sentit. sed oñino est ꝯtra motum volūtatis. sed id qđ ꝑ metum agit̄ fit voluntariū. ideo. q2 mot⁹ vo luntatis fertur in id. l3 nō ꝓpter seipm. sed ꝓpter ali ud. s. ad repellendū malum qđ timet̄. sufficit eñ ad rōnem volūtarij ꝙ fit ꝓpter aliud voluntariū. vo luntariū eñ est nō solum qđ ꝓpter seipm volumus vt finem. sed etiā qđ ꝓpter aliud volum⁹ vt ꝓpter finem. pa3 ergo ꝙ in eo qđ ꝑ vim agit̄ volūtas in terior nihil agit. ꝛ ideo vt Grego. nicenus dr̄. ad ex cludendū ea que ꝑ metum agunt̄ in diffinitōne vio lenti nō solum dr̄ ꝙ violentū est cuius pn̄cipium ē extra. s3 addit̄ nil ꝯferēte vim passo. q2 ad id qđ agi tur ꝑ metū voluntas timentis aliqđ ꝯfert.

¶ Ad maiorē dupliciter. primo negat̄. ꝙ violentia ꝛ metus differāt solū penes p̄sens ꝛ futuꝝ. Scđo negat̄. ꝙ violētū simplr̄. ꝛ qđ agit̄ metu equaliter repugnēt vo lūtati Et hoc. D. s. ostēdit in solutōe. q2 in violentū sim pliciter (qđ fit ſm actū imparū. ꝛ p̄sertim exteriorē) volū tas nūq̄ȝ ꝯsentit sed solū extorquet̄ per potētiā ꝛ vim ex trinsecā Sed in id qđ agit̄ metu volūtas simplr̄ ꝯsentit ſm ꝙ nūc agitur. licet extra casum hūc nō ꝯsentiret. nec nūc ꝯsentit in ip̄m ꝓpter se. sed solū ꝓpter aliud. Quare vt agit̄ simplr̄ ē volūtariū Nā volūtariū simplr̄. dr̄ etiam volitū ꝓpter aliud. q̄re negat̄ ꝯñā Pa3 ex hac ꝯclusione qđ in pn̄cipio articuli allegabat̄ ex q̄rto. ꝙ metus ꝛ vis simplr̄ distinguunt̄ ꝛc. Aduerte āt scđa. D. san. cū dr̄ in so lutōe. ꝙ illđ qđ agit̄ metu puta ꝓiectio mertiū ē volūta riū put agit̄. l3 nō ꝓpter seipm s3 ꝓpter aliud. q2 ex h̄ p3

Scotus

q̃ nō opꝫ ponere appetibile neutrum. q̃ nec sit finis nec ad. fine. vt Scot' opinat in q̄rto. dis. xlix. q. x. et in pmo dis. p. q. ij. vbi ad hoc dōm fundat se in hmōi volūtarijs mixtis Rn̄. i pꝫ hic q̃ piectio mertiū est actu volita ꝓpter aliud. s. periculū vitādū. qd̄ ē volitū ꝓpter vitā ɔseruan dā. ⁊ illa ꝓpter btitudinē. Silr̄ qñ qs vult seruare merces absolute ɔsiderādo eas extra casum necessitatꝭ vult eas ɔseruari tanq̄ aliqd̄ bonū suū. ⁊ in hoc ipsi tāc vult ⁊ finalr̄ btitudinē fm̄ cōem rōnē. quare oē volitū ē aut finis aut medium

¶ Ad scd̄m dōm. q̃ ea que absolute dicunt̄ quolibet addito remanēt talia. sicut calidū ⁊ album. sed ea q̄ relatiue dicunt̄ variant̄ fm̄ cōparatōem ad diuersa. qd̄ em̄ est magnū cōparatū huic. est paruum cōparatū alteri. Uoluntariū aūt dr̄ aliq̄d nō solum ꝓpter se quasi absolute. sed etiā ꝓpter aliud quasi relatiue. ⁊ ideo nihil ꝓhibet aliq̄d qd̄ de se nō esset voluntariū. alteri cōparatum fieri voluntariū per cōparatōnem ad aliud.

¶ Maior est vera tm̄ in absolutis. nō in respectiuis. mō voluntariū est aliq̄d nō tm̄ ꝓpter se. sed etiā ꝓpter aliud. Et sic id qd̄ agit̄ ex metu si ɔsideret̄ fm̄ se extra hūc casum nō est voluntariū. sed posito hoc casu est voluntariū ad vitandū maius malū ⁊c. Aduerte hic ex Doc. sanc. glosam istius ꝓpōnis. Qd̄ est tale. cuicū q̄ ɔparet̄ ē tale. q2 vera est in absolutis nō in respectiuis. vt pꝫ in exemplo solutionis. Patet ex hoc nullitas argumēti quorundā arguentiū apud phm̄. q̃ si aliqua ex natura sunt cognoscibilia. q̃ g̃ apud oēs sunt naturalr̄ nota. q2 intelligibile dr̄ relatiue.

¶ Ad tertiū dōm. q̃ illud qd̄ p metum agit̄ absq̄ ɔditōne est voluntariū. id est fm̄ q̃ actu agitur. ſꝫ inuolūtariū ē sub ɔditōe. id ē si talis met' nō imineret. vñ fm̄ illā rōem magis pt̄ ɔcludi oppositum

¶ Minor ɔcedit̄. Ad pmā ptē minoris dr̄ exponendo. q̃ p metum actū est inuolūtariū absolute. id est ɔsiderati p rōem fm̄ se. Sed hoc est ee inuolūtariū fm̄ qd̄ vt patuit in corpe. q2 sic nō ɔsiderat̄ vt est in actu hic et nunc ⁊c. Scd̄a ps minoris negat̄ omino. imo oppositū est verū. q2 vt agit̄ hic ⁊ nunc est absolute volūtarium sine omi ɔditōne. ſꝫ bene sit volitū ꝓpter aliud. ſꝫ est inuolūtariū fm̄ ɔditōnem. q2 scꝫ aliqs nō vellet ꝓiicere si nō esset periculum. sed nunc vult simplr̄ ꝓiicere sine ɔditōne Quare negatur ɔsequētia

¶ Utrū ɔcupiscētia inuoluntariū causet.

A

AD septimū sic ꝓceditur. Uidet̄ q̃ ɔcupiscentia causet inuoluntariū. sicut em̄ metus est quedā passio. ita ⁊ ɔcupiscentia. sed metus causat quodāmodo inuoluntariū. ergo etiā ɔcupiscentia. ¶ P̄. sicut p timorem timidus agit ɔtra id qd̄ ꝓponebat. ita incōtinens ꝓpter ɔcupiscentiā. sed timor aliquo mō causat inuoluntariū. ergo ⁊ ɔcupiscentia. ¶ P̄. ad voluntariū reqritur cognitio. sed ɔcupiscētia corrumpit cognitōnem. Dicit em̄ phs in. vj. ethi. q̃ delectatio siue ɔcupiscētia delectatōnis corrūpit existimatione prudentie. ergo ɔcupiscētia causat inuolūtarium. ¶ Sed ɔtra est q̃ Damas. dr̄. Inuoluntariū est misericordia vel indulgētia dignū ⁊ cū tristicia agit̄. ſꝫ neutrū hoꝝ ɔpetit ei qd̄ p ɔcupiscētiā agit̄. g̃ ɔcupiscentia nō causat inuoluntariū

¶ Hic D. san. excludit vnū qd̄ videt̄ causare inuoluntariū. s. ɔcupiscentiā. Pro intellectu ⁊ fundamēto dicendoꝝ opꝫ pnotare breuiter qd̄ īfra habet̄. q. lxxiij. ar. vi. ad scd̄ꝫ. q̃ Cōcupiscētia dr̄ multis modis. vno mō exterse. vt etiā includit motū volūtat'. ⁊ sic hic nō intelligit̄ q̄siti nec respōsio. alio mō accipit̄ ɔcupiscētia p passione q̄dā brutā ɔcupiscibil' sensitiue. ⁊ sic duplr̄ se hꝫ ad actum volūtatis. vno mō ɔcomitāter vel ɔsequēter. vt patebit infra. q. xxiij. ar iij. Et sic ueꝫ nō qrit̄ de ɔcupiscētia sic se habēns. ſꝫ alio mō se hꝫ añcedēter ad motū volūtatꝭ. ⁊ sic qrit̄ hic de ɔcupiscētia. ¶ Nota scd̄o q̃ sicut habet̄ infra. q. xxxviij. ar. ij. ad p. Cōtingit qñq̄ q̃ effect' diminuat suā cām. nō q2 effect' ſꝫ q2 hꝫ ɔditōem oppositā cause. ⁊ obiecto ipi' cause. vt ibidē patebit. Sic pt̄ ɔtingere ecōtra. q̃ aliq̄d sit natū aliquā potētiā inclinare. ⁊ trahere ad actū aliquē. ⁊ tn̄ pt̄ diminuere ɔditōem aliquā illi' act' Sic ad ꝓpositū ɔcupiscētia pcedēs volūtatē nata est eā inclinare ad ɔsensum ⁊ ɔplacentiā ad id ad qd̄ afficit̄ sensualitas. vt patebit infra. q. lxxvij. ar. ij. Et tn̄ cū pō q̃ act' volūtatis ꝓuenit in ipā volūtate ex tractu exterioris ipulsiui minuit̄ q̄dā ɔditio act' volūtatꝭ. s. eē volūtariū. nā ad volūtariū reqrit̄ q̃ sit a pncipio intrinseco. et sic act' volūtatis magis volūtari' ē q̄ ab ipā ꝓcedit ſꝫ ex ꝓpriū motiuū. s. fm̄ iudiciū solī' rōnis. q̄ꝫ qui ꝓcedit ex tractu passionis extrinsece volūtati Quare stāt simul q̃ ɔcupiscētia nata sit causare actū volūtatis inq̄ꝫtū nata est imutare iudiciū rōnis. ⁊ p ɔsequēs allicere voluntatē. ⁊ tn̄ nata sit diminuere rōnē volūtarij ipi' act' causati Et fm̄ hoc dr̄ D. infra. q. lxxvij. ar. vj. q̃ pctm̄ allauet̄ p passionē. inq̄ꝫtū passio minuit volūtariū. ⁊ hec sunt notatu digna p dicendis in corpe.

¶ Respondeo dōm. q̃ ɔcupiscētia nō causat inuoluntariū. sed magis facit aliq̄d voluntariū. dicit̄ em̄ aliq̄d voluntariū. ex eo q̃ volūtas in id fertur. p ɔcupiscentiā āt volūtas inclinat̄ ad volendū id q̄d ɔcupiscit. ⁊ ideo ɔcupiscētia magis facit ad hoc q̃ aliq̄d sit voluntariū q̄ꝫ q̃ sit inuoluntariū

¶ Doct. respondet tali ɔclusione. Cōcupiscentia nō causat inuolūtariū. sed magis facit aliq̄d voluntariū Et intelligit̄ ista ɔclusio ɔparatiue. sic videlicꝫ. q̃ ɔcupiscētia ex quo est passio inclinatiua volūtatis. magis hꝫ ex ppria rōne q̃ causet volūtariū actum q̄ꝫ q̃ causet actū inuoluntarium. sed non intelligatur q̃ magis faciat actum voluntariū. id est augeat voluntariū actus causati. q2 iā ostensum est et infra habendis. q̃ hꝫ diminuere voluntarium formalr̄. Stant gꝫ simul q̃ ex natura magis causet actum voluntariū q̄ꝫ causet aliq̄d ɔtra voluntatē Et tamē illā formalitatē ⁊ ɔditōnem q̄ est esse ex pncipio intrinseco diminuat. Probat̄ āt ɔclusio sic. Aliquid dr̄ voluntariū ex hoc q̃ volūtas in id fertur. sed p ɔcupiscentiā. s. passionē ꝓuenientē. volūtas inclinat̄ ad volendū id qd̄ ɔcupiscit. g̃ ⁊c. Premisse note. ¶ Et aduerte clare illā esse mentem Doct. sanct. q̄ dicta est. q2 ɔcupiscentia facit volūtariū. q2 inclinat voluntatē ad volendū cum quo stat. q̃ actus ꝓcedens minus habeat formalitatem ⁊ ɔditōem volūtarij ꝓpter hoc q̃ ɔcupiscētia hꝫ cōditōnem repugnantē magis volūtario. s. extrinsecū esse a volūtate. Sufficit gꝫ ad hoc q̃ actus sit volūtarius.

Cōcupiscentia mult' modis accipit̄

q pcedat a voluntate etiã tracta a passione. Quãuis esse a voluntate tracta obstet magnitudini voluntarij. nõ tñ volũtario aliquo z in aliq̃ gradu. Uñ esse ex passione remote stat cũ volũtario. sz nõ cũ summe volũtario.

Argumẽtũ in cõtrariũ

Confirmat cõclusionem respõsiuã. qz qd agitur ex passione, p tunc qñ agitur. nõ est triste sed placens. sz post peccatũ tristatur q̃ ex passione peccauit. Et p hoc distinguit a peccãte ex habitu vl' malicia. Similr actum ex passione. nõ est dignũ indulgentia totali. licet excuset a tanto. vt patebit infra. q. lxxvij. ar. vj. vij. et. viij. Unde si nõ meretur totalem indulgentiam nõ est sine voluntario.

¶ Ad pmum ergo dõm. q timor est de malo. cõcupiscentia aũt respicit bonũ. malum aũt fm se contrariat volũtati. sz bonũ ẽ volũtati cõsonũ. vñ magis se hz timor ad causandũ inuolũtariũ q̃ cõcupiscẽtia.

¶ Maior vera in hoc. q vtrobiqz est passio. sed nõ est passio eiusdem rationis. qz metus seu timor est de malo. z passio retractiua. Cõcupiscẽtia aũt est passio de bono z inclinatiua volũtatis. vt patebit infra. q. lx. arti. iij. Minor cõcedit. qz est de malo. qd absolute fm se ẽ cõtra voluntatẽ. Secus de cõcupiscẽtia que est de bono qd nõ ita cõtrariat voluntati. presertim in sic passionato Quare negatur cõña. qz cõcupiscẽtia ex ppria rõne hz inclinare voluntatẽ. nõ sic timor. sed magis fm se repellit. Unde nõ obstat q etiã qui peccat ex passione. postea agat penitentiã sup facto. qz sufficit q stante passione voluntas inclinet ad obiectũ passionis cõcupiscẽtie. nõ aũt inclinat ex timore ad id qd timet. sed repellit volũtas. Sicut timetur interitus z illum volũtas fugit. sed sperat euasionem. ppter istã est volita piectio nõ ex timore zc. Et de hoc in sequenti solutõne.

¶ Ad scdm dõm. q in eo q̃ p metum aliq̃d agit manet repugnãtia volũtatis ad id qd agit fm q in se cõsiderat. sed in eo q̃ agit aliq̃d p cõcupiscentiã. sicut est incõtinens. nõ manet prior volũtas q̃ repudiabat illud qd cõcupiscit. sz mutat ad volendũ id qd prius repudiabat. z ideo qd p metũ agit quodãmõ est inuoluntariũ. sed qd p cõcupiscentiã agit nullo mõ. nam incõtinens cõcupiscẽtie agit cõtra id qd prius pponebat. nõ aũt cõtra id qd nunc vult. sed timidus agit cõtra id qd etiã nunc fm se vult.

¶ Ad maiorẽ. nõ est simile. qz timidus agit cõtra id qd pponebat. z etiã cõtra id qd nunc vult fm se extra casum. nõ sic de incõtinente. qz ille dimisit priorem voluntatem. Et nunc nõ hz cõtrariã voluntatẽ ei qd agit. sicut timidus qui etiã nunc hz cõtrariã voluntatẽ capiendo voluntatẽ p velleitate. qz etiam nunc vellet nõ pijcere merces. Unde negat cõsequẽtia. De differẽtia intemperati z incõtinentis. Uide 2a2e q. clvj. ar. iij.

¶ Ad tertiũ dõm. q si cõcupiscẽtia totalr cognitionẽ aufert. sicut cõtingit in illis q̃ ppter cõcupiscentiã fiunt amẽtes. seq̃retur q cõcupiscentia voluntariũ tolleret. nec tamẽ pprie esset ibi inuoluntariũ. qz in his q̃ vsum rõnis nõ hñt neqz voluntariũ est neqz inuoluntariũ. sz qñqz in his q̃ p cõcupiscẽtiã agũtur nõ totaliter tollit cognitio. qz nõ tollit potestas cognoscẽdi. sed solum cõsideratio actualis in particulari agibili. z tñ hoc ipm ẽ voluntariũ fm q voluntariũ dr qd est in potestate voluntatis. vt nõ agere z nõ velle. similr aũt z nõ cõsiderare. pt eñi voluntas passioni resistere. vt infra dicetur. ar. iij. ad 3m. q. lxxvij. ar. vij. xvj q 10.

¶ Maior cõcedit. qz reqritur aliqua cognitio eius qd agit. sed nõ requirit recta z prudentialis cognitio. que ẽ de particulari opabili agendo fm rectã rõnem. Minor pt ee vera. ita q qñqz tollat ois cognitio. qz facit amẽtiã z tũc facit nõ volũtariũ sz nõ inuolũtariũ. i. cõtrie. sz nõ voluntariũ negatiue. qz qd nõ cognoscit nec est volitũ nec nolitum. Sed negat minor vniuersalr. Ad pbatõnem cõcedit q cõcupiscentia passio inordinata semp tollit cognitõem prudentie. sed nõ oẽm. qz z iste q̃ fornicat scit bñ se facere actum illicitũ. Et scdo. ipm nõ cognoscere prudentiale qd phiberet actum malũ. est etiã voluntariũ indirectũ. Et g̃ hõ p h q nõ scit h mõ. nõ excusat. nec talis ignorãtia facit inuolũtariũ. nihil eñi voluntariũ facit inuoluntariũ. vt patebit ar. sequenti. Et magis infra. q. lxxvj. et. lxxvij. p totũ. Quare nõ seqtur cõña.

¶ Utrũ ignorantia causet inuoluntariũ. B

Ad octauũ sic pceditur. Uidetur q ignorãtia nõ causat inuoluntariũ. inuoluntariũ eñi veniam meret. vt Damascenus dt. Sed interdũ qd p ignorantiã agit veniam nõ meretur. fm illud pmo ad Corinthios xiiij. Si quis ignorat ignorabit. ergo ignorãtia nõ causat inuoluntariũ. ¶ P. oẽ peccatũ est cum ignorantia. fm illud Prouerbiorũ. xiiij. Errant q̃ operantur malum. si igit ignorãtia inuoluntariũ causat sequeret q oẽ peccatũ esset inuoluntariũ. qd est cõtra Augustinũ dicentẽ q oẽ peccatũ est voluntarium. ¶ P. inuoluntariũ cum tristicia est. vt Damas. dt. sed quedã ignorãter agunt z sine tristicia. puta si aliquis occidit hostem quem querit occidere putans occidere ceruũ. ergo ignorãtia nõ causat inuoluntariũ. ¶ Sz cõtra ẽ q Damas. z phs dicũt q inuoluntariũ qddã est p ignorantiã

¶ Hic Doc. sanc. agit de scdo modo inuolũtarij simpliciter. qd est p aliquã ignorantiã. Pro fundamẽto dicendorũ oportz pnotare. pmo ex dictis Doc. sanct. in de malo. q. iij. ar. viij. q p generali habenda est regula. q quicq̃d ex volũtario causat. habet vt voluntariũ. Quare seqt. q quicq̃d causat ex ignorãtia aliquo mõ voluntaria nõ erit inuoluntariũ. ¶ Scdo notandũ est. q drña ẽ inter inuoluntariũ z inter nõ voluntariũ. vel nõ volitum Unde ignorãtia semp causat nõ volitum. nõ tamẽ semp inuolũtarium. Ratio pmi est. qz nihil est volitũ nisi cognitum. si ergo ignoratũ nõ est cognitũ. nec p cõsequẽs volitum. eo modo quo nõ cognitũ vl' ignoratũ. Ratio scdi qz hoc est pprium inuolũtarij. vt cognitũ sit cõtra voluntatẽ et penitudinẽ atqz tristiciã ingerat. Potest aũt aliq̃d esse ignoratũ. z dum cognoscit nõ infert penitudinẽ. Unde nõ fuit volitũ. nõ tamẽ fuit inuolũtariũ pmanet scz. Similiter aliqs nõ cogitat de nõ dicendis horis suis Et sic nõ dicere horas. nõ est volitũ. z tamẽ nõ est inuolũtariũ qz a voluntate indirecte. sicut nõ velle z nõ agere. vt patuit ar. iij. Sic ergo q̃uis oĩs ignorantia faciat ignora-

tum nō esse volitum. nō tn̄ facit semꝑ inuoluntariū. Et
hoc habebitis clare ex corpore tali.

¶ Respondeo dicēdum. ꝙ ignorātia hꝫ causare in-
uoluntariū ea rōne. q2 ꝑuat cognitōem que ꝑexigit
ar.j. ad voluntariū. vt supra dictū ē. nō tn̄ q̄libet igno-
rantia hmōi cognitōnem ꝑuat.

¶ Doc. deducit ꝑmo ꝯclusionē responsiuā genera-
lem quā ponit impliciter. Scdo illā explicat fm quādam
distinctōem. ibi. Et ideo sciendū ꝛc̄. Cōclusio ḡ general'
intenta est ista. Nō q̄libet ignorātia causat inuoluntariū
ſꝫ aliq̄. aliq̄ nō. Probat. ignorātia hꝫ causare inuolunta-
riū. q2 ꝑuat cognitōem q̄ ꝑexigit ad voluntariū. ſꝫ nō ois
ignorātia ꝑuat hmōi cognitōnem. ḡ ꝛc̄. Maior patꝫ. q2
ad voluntariū req̄rit cognitio. vt patuit ar. ꝑ° et 2°. Qua-
re sequitur ꝙ ignorātia q̄ tollit cognitōem exercitā. s. ꝛ que
est in ꝑnti hois. ꝛ istā q̄ si ꝑsens fuisset impediuisset op⁹.
et cū accesserit. opus erit ꝯtra voluntatē. talis erit cā inuo-
luntarij ꝯtrarie. Et ois ignorātia est cā nō voluntarij. q2
tenēt sequitur. cognitio req̄rit vliter ad voluntariū. ḡ igno-
rantia vliter ē cā nō voluntarij. Quia aūt vt dr̄ minor. nō
ois ignorātia ꝑuat cognitōem. qua stante opus erit inuo-
luntariū. imo q̄nq3 etiā existēte cognitōne manet volunta-
riū. ideo minor vera. ¶ Nota aūt ꝙ minor nō intelli-
gitur. ꝙ ois cognitio faciat actū voluntariū. imo aliqua
inuoluntariū. qn̄ actus cognitus ꝯtrariat voluntati. Sed
q2 ad voluntariū semꝑ req̄rit cognitio. Et ḡ vult. ꝙ si q̄s
velit intelligere q̄ ignorātia causet inuoluntariū respiciat
ad cognitōem ꝑuatā. Qꝫ si ipa ꝑsente actus nunc igno-
ranter factus erit ꝯtra voluntatē. tunc talis ignorantia
causat inuoluntariū. q2 est ratio vt fiat actus. q̄ cognitus
est ꝯtra voluntatē. Si aūt ignorātia tollat cognitōem. q̄
ꝑsente actus ignorāter factus nō est ꝯtra voluntatem. ſꝫ
placet. etiā cognitus. tunc talis ignorātia nō est cā inuo-
luntarij. Unde nō est sensus. ꝙ quasi ignorātia ea rōne
causet inuoluntariū. q2 ꝑuet cognitōem. sed ꝙ rōne cog-
nitōnis ꝑuate videndū sit qn̄ causat inuoluntariū vel nō.
Si eīn remoueat ꝓhibentē sciam qua stante factū est cō-
tra voluntatē ꝛ nō esset factū ſꝫ scia ꝓhibuisset. tunc ē cā
inuoluntarij. Et hoc Doc. in sequētibꝫ explicat. ostendēs
q̄ ignorātia remoueat sciam vel cognitōnem. q̄ ꝓhiberet
vel que nō prohiberet.

¶ Et ideo sciendū ꝙ ignorantia tripl'r se hꝫ ad ac-
tum voluntatis. Uno modo ꝯcomitāter. alio mō cō-
sequenter. tertio modo antecedēter. Concomitāter
q̄dem qn̄ ignorātia est de eo qꝺ agitur. tamē etiam si
sciretur nihilomin⁹ ageret. tunc eīn ignorātia nō in-
ducit ad volendū vt hoc fiat. sed accidit simul esse
In.iij.argu. aliq̄d factum ꝛ ignoratū. sicut in exemplo posito. s.
cum aliq̄s vellet q̄dem occidere hostem. ſꝫ ignorās
occidit eum putans occidere ceruū.

¶ Hic ꝯñter Doc. ꝑdictā ꝯclōnem generalē explicat
fm quandā distinctōnem tribꝫ ꝯclusionibꝫ ꝑticulariter
mixtis ostendens que cognitio ꝑuet cognitōnem ꝛ ꝑ cō-
sequens q̄ causet inuoluntariū. Distinguit ḡ Doc. de tri-
plici ignorātia. Et ꝑmo declarat ꝑmū mēbrū. scdo scdm
ibi. Consequēter aūt ꝛc̄. tertio tertiū. ibi. Antecedenter aūt
ꝛc̄. annectēs semꝑ ꝯclusiones ꝯformes. Circa ꝑmū pri-
mo declarat ꝑmū membrū. Scdo subiūgit ꝑmā ꝯclu-
sionē responsiuā ꝑticularē ꝯformem. ibi. Et talis ꝛc̄. Pri-
mo mō ḡ dr̄ ignorātia ꝯcomitāter se hñs ad actum vo-
luntatis. Et q̄ sit illa explicat. q2 scꝫ est ignorātia q̄ nō est
rō volendi hoc factū. imo si nō esset ignorantia sed sciret
nihilominu⁹ ageret. Et sic nō ꝑuat cognitōem qua ꝑsente
factū esset inuoluntariū. ꝛ ponit exemplū ex tertio argumē-
to aū oppositū. Cōsequēter cū dr̄

¶ Et talis ignorantia nō facit inuoluntariū. vt
ph'us dr̄. q2 nō causat aliq̄d qꝺ sit repugnās volū-
tati. sed facit nō voluntarium. quia nō potest esse ac-
tu volitum qꝺ ignoratum est.

Respondet de illa ignorātia ꝑma tali ꝯclusione. Talis
ignorātia. s. ꝯcomitās nō facit inuoluntariū. sed facit non
volitū. Prima ps ꝓbat auctoritate ph'i ꝛ rōne. q2 talis
ignorātia nō causat aliq̄d qꝺ sit repugnās voluntati. igit̄
nō inuoluntariū. s. ꝯtrarie. ꝯña clara. Añs patꝫ ex dictis
q2 si sciret nihilominu⁹ fieret. ꝛ ꝑ ꝯñs ignorātia nō causat
aliq̄d repugnās. nec inducit ꝑ ꝯsequēs penitudinē. Ut
aūt ph'us ibidē hꝫ. ad inuoluntariū semꝑ ꝯcurrit tristi-
cia ꝛ penitudo de facto. Scda ps ꝯclusionis ꝓbat. q2
nō pt̄ ē volitum actu qꝺ est ignoratū. igit̄ facit nō volū-
tarium. id est nō volitū. Aduerte hic. q2 nō est idē non Nō voluntariū ꝛ inuoluntariū dr̄ñe.
voluntariū ꝛ inuoluntariū. imo pt̄ eē voluntariū. ꝛ tn̄ nō
volitum. ꝛ ꝑ ꝯsequēs cū ignorātia ꝯcomitās nō faciat in-
uoluntariū. licet faciat nō volitū. ꝓpterea nō facit imunē
a peccato. nec aliq̄liter excusat. vt patebit infra. q2 ē vir-
tualiter volita. ¶ Aduerte etiā ex hac conclusione. ꝙ
inter velle ꝛ nolle datur mediū. s. nō velle. Et similr̄ inter
voluntariū ꝛ inuoluntariū datur mediū nō volitū. qꝺ tn̄
pt̄ esse voluntariū virtualr̄ vl' indirecte. Licet nō oīe nō
volitū sit voluntariū. sed aliqꝺ. puta qꝺ cognitū fit voli-
tū ꝛ placet. Et si cognitū fuisset actu fuisset volitū.

¶ Consequēter aūt se habet ignorātia ad volun-
tatē inq̄ntum ipa ignorātia ē voluntaria. ꝛ hoc ꝯtin-
git dupl'r fm duos modos voluntarij suprapositos ar.iij.ad ꝑ^m
Uno mō. q2 actus voluntatis fertur in ignorantiā.
sicut cum aliq̄s ignorare vult vel vt excusatōem pec-
cati habeat. vel vt nō retrahat̄ a peccando fm illud
Job. xxj. Scientiā viaꝝ tuaꝝ nolum⁹. ꝛ hec dr̄ ig-
norantia affectata. Alio modo dr̄ ignorātia volun-
taria ei⁹ qꝺ quis potest scire ꝛ debet. sic eīn nō agere
et nō velle voluntariū dr̄. vt supra dictum est. hoc ar.iij.
igit̄ mō dr̄ ignorātia siue cū aliq̄s actu nō ꝯsiderat
qꝺ ꝯsiderare potest ꝛ debet. que ē ignorātia male ele-
ctionis vel ex passione vel ex habitu ꝓueniens siue
cum aliquis noticiā quā debet habere nō curat acq̄re-
re. ꝛ fm hunc modum ignorantia vniuersaliū iuris
que quis scire tenetur voluntaria dicitur quasi ꝑ neg-
ligentiam proueniens.

¶ Prosequitur scdm membrū distinctōnis. Et circa
hoc ꝑmo notificat illud ꝑ subdistinctōem. Scdo annec-
tit scdam ꝯclusionē ꝯformem. ibi. Cum aūt ꝛc̄. Scdo ḡ
mō dr̄ ignorātia ꝯsequēter se hñs ad actum voluntatis.
Et notificat hanc in generali. quia videlicꝫ est volunta-
ria. ꝛ habet̄ vt voluntatē sequēs ꝛ quasi habens volunta-
tem ꝑ causa. Sed illa est duplex. Uno mō est voluntaria
talis ignorātia iuxta ꝑmum modū voluntarij positū. ar.
iij. ad ꝑmum. Quia videlicꝫ voluntas expresse fertur sup
ignorantiā. Et ponit Doc. satis exemplū. soluens impli-

cite dubiũ. quõ possit fieri vt aliqua volũtas que boni ē feratur in ignorãtiã. qꝛ scꝫ nõ fertur ꝑ se. sed ꝑ accidens rõne alicuius boni saltem apparētis. vt vel excusatõnem habeat. velut nõ retrahat a peccato. que apphendunt a volente ignorare. vt qdam bona. Scđo mõ est ignorantia volũtaria iuxta scđm modũ volũtarij positum. vbi tam. qꝛ est eius qđ qs pt ⁊ debet scire. Et si etiã expresse nõ velit ignorare. nihilominꝰ ignorãtia est volũtaria indirecte. Et hoc ꝯtingit etiã dupl̃r. Uno mõ. qꝛ actu nõ ꝯsiderat in ꝑticulari eligibili qđ posset ⁊ deberet. Sicut fornicator tractus ex passione nõ ꝯsiderat actum ꝓ nũc esse malum. similr̃ habituatꝰ ex inclinatõne habitus nõ ꝯsiderat malum qđ est malum. vt patebit infra de peccato ex malicia. Et hmõi ꝯsideratõnem ql̃ibet tñ habere pt et debet. Scđo mõ est indirecte volũtaria ignorãtia. qa aliqs nõ curat acqrere sciam debitã etiã vl̃em. Et fm hoc ignorãtia vniuersaliũ ꝑncipiorꝫ iuris ꝑcertim naturalis ⁊ diuini est semꝑ volũtaria isto mõ. Et eorꝫ que qs scire tenet ⁊ nõ scit. licet ignorantia nõ debitorꝫ. esto sit voluntaria nõ tamē peccatum. vt patebit infra q. lxxvi.

Deinde cum dicit.

¶ Cum aũt ignorãtia sit volũtaria aliquo istorꝫ modorꝫ. nõ pt causare simpl̃r inuolũtariũ. causat tñ fm qd inuolũtariũ inqꝫtu ꝑcedit motũ voluntatis ad aliqd agendũ q̃ nõ esset scientia ꝑsente

¶ Subiũgit scđam ꝯclusionē respõsiuã de illa ignorãtia iã declarata. istã. Ignorãtia ꝯsequēs nõ pt causare simpl̃r inuolũtariũ. causat tñ fm qd inuoluntariũ. Probatur ꝑma ps. Ignorãtia ꝯsequēs est volũtaria aliquo dictorꝫ modorꝫ. g̃ nõ causat inuolũtariũ simpl̃r. Añs pꝫ ex declaratõne qd nois ꝯsequētis ignorãtie. Tenet ꝯña ex regula ꝑdicta. qꝛ nihil volũtariũ causat simpl̃r inuoluntariũ. ¶ Aduerte ex hoc. ꝙ ad inuolũtariũ nõ sufficit ꝙ ad factũ sequat penitudo ⁊ tristicia. sed reqrit etiã ꝙ ignorãtia ex qua ꝓcessit nõ fuerit aliquo mõ volũtaria. ¶ Scđa ps ꝯclusionis ꝓbat. qꝛ talis ignorãtia ꝑcedit motũ volũtatis (scꝫ aliquē) ad aliqđ agendũ q̃ nõ eēt scientia ꝑsente. igit causat fm qd. id ē ꝯditionalr̃ inuolũtariũ. Añs pꝫ. qꝛ si aliqs ꝯsideraret actu mõ impatiuo in ꝑticulari. sicut posset ⁊ deberet. ꝙ actꝰ ꝓ nũc eēt malꝰ. nõ fornicaret. Et si infidelis sciret. qꝛ damnãdus ē ꝓpter defectũ fidei in Christũ. nõ vellet discredere. Et sic talis ignorãtia facit inuolũtariũ ꝯditionale. qꝛ scꝫ si adesset cognitio recta actus eēt inuolũtariꝰ. sed tñ iã est simpl̃r volũtarius fm actũ volũtatis ꝑcedentē directe vel indirecte. ¶ Et aduerte ṽba Doct. (inqꝫtum ꝑcedit motum volũtatis ad aliqd) qꝛ scꝫ talis ignorãtia nõ ꝑcedit qualiter motum volũtatis cũ ponat ꝯsequēs actũ volũtatis. sed aliquē aliũ antecedere pt. q̃ actus nõ esset scia ꝑsente. Sed qꝛ illa ignorãtia etiã hꝫ añ se aliũ actum volũtatis sic est volũtaria ⁊ nõ facit inuolũtariũ. Et hoc erit medium ꝓbandi infra q. lxxvi. ar. iiij. ꝙ talis ignorãtia nõ ex toto excusat tñ a tanto. Deinde ibi.

¶ Antecedēter aũt se habet ad voluntatē ignorãtia quãdo nõ est volũtaria. ⁊ tamē ē causa volendi qđ nõ vellet al̃s. sicut cũ aliqs homo ignorat aliquã circũstantiã actꝰ quã nõ tenebat scire. ⁊ ex hoc aliqd agit qđ nõ faceret si sciret. puta cũ aliqs diligentia adhibita nesciēs aliquē trãsire ꝑ viam ꝓijcit sagittã qua interficit transeuntem.

¶ Manifestat tertiã ignorantiã. Et ꝑmo facit qđ dictũ est. Scđo infert tertiã ꝯclusionē respon. de illa ignorantia. ibi. Et talis ⁊c. Tertio q̃ mõ dr ignorãtia antecedenter se hñs ad volũtatē. qꝛ est ignorãtia q̃ nõ ē aliquo mõ volũtaria. Et ꝑ hoc distinguit a ꝯsequēte Et est causa volendi qđ nõ vellet al̃s si cognitio ꝑuata esset ꝑsens. Unde tollit cognitõem ꝑreqsitã ad voluntariũ. Et ponit Doct. exemplũ in lr̃a. Et dr ista ignorãtia añs ⁊ inuincibilis. qꝛ nõ est volita. nec potuit studio supari. Et vocat etiã ignorãtia facti vl̃ circũstãtie Tũc ibi.

¶ Et talis ignorãtia causat inuoluntariũ simpl̃r Et ꝑ hoc patꝫ respõsio ad obiecta. nam ꝑma ratio ꝓcedit de ignorãtia eorꝫ que qs tenetur scire. secũda aũt de ignorãtia electõnis. que quodãmodo est voluntaria. vt dictũ est. tertia vero de ignorãtia q̃ ꝯcomitanter se hꝫ ad voluntatē In cõc.

¶ Infert tertiã ꝯclusionē respon. de illa ignorãtia antecedēte istam. Ignorãtia antecedēs causat inuolũtariũ simpl̃r. Et hec est ꝯclusio affirmatiua ad q̃sitũ. ⁊ relinquit eam Doc. notã. pt tñ ꝓbari ex dictis sic. Illa ignorantia causat simpl̃r inuolũtariũ. q̃ nõ est aliquo mõ volita. ⁊ est causa ꝙ volũtas aliqd velit. qđ al̃s nõ vellet si cognitio adesset. sed ista ignorãtia est hmõi. igit ⁊c. Maior pꝫ ꝑ oppositum ad duas ignorãtias ꝑcedentes. qꝛ ꝯsequēs nõ facit volũtariũ. qꝛ volita. Cõcomitãs nõ. qꝛ nõ est cã ꝙ volũtas velit. ⁊ tenet ꝑ istam regulã. sicut ꝓpositum in ꝓposito ⁊c. ¶ Et scđo posset ꝓbari. qꝛ hmõi ignorãtia omnino tollit cognitõem que reqritur ad volũtariũ. ⁊ est ꝑuatio cognitõnis. qua ꝑsente factũ nõ fieret. sed volũtati repugnaret. igit ⁊c. ¶ Et nota ꝙ bene dr Doc. sanc. talis ignorãtia. explicãdo hanc ignorantiam. ꝙ est circũstantie vel ꝯditõnis circa opus. Sicut fuit in Iacob cũ Lya. qꝛ nũq̃ ignorãtia cognitõis debite ipsius iuris meret dici añcedēs. sed sꝑ cõputãda est inter cõsequentē. Dico aũt notitie debite. qꝛ nõ oportꝫ ꝙ ql̃ibet sciat om̃es subtilitates legis diuine vel humane. sed iuxta ꝯditõnem ⁊ statum suũ q̃ sunt necessaria ad salutem. Et si horꝫ aliqd ignoret nõ dr añs Ex his dicit Doc. sanc. relinquit argumēta esse soluta sicut ⁊ sunt. Sed pro maiori explicatõne ⁊ euidētiori dictorum ad argumenta respondendũ est ad eorꝫ formam

¶ Argumētũ in ꝯtrariũ ē ꝓ tertia ꝯclone ꝑticulari.
¶ Ad ꝑmi maiorē. Inuolũtariũ simpl̃r meret veniã totalem. Ad minorem concedo eam de ignorãtia consequēte ⁊ volũtaria vt est ignorãtia iuris. ⁊ eorꝫ q̃ ꝑtinēt ad salutem. ergo ⁊c. Uerꝫ. nõ om̃is ignorãtia causat inuoluntariũ. qꝛ nõ ꝯsequens. Et est hoc rõ ꝓ scđa speciali ꝯclusione cũ quo stat. ꝙ ignorãtia nullo mõ volũtaria et que ē causa volendi. sit causa inuolũtarij. qꝛ volũtariũ dr in ordine ad sciam. Si aũt scia ꝑuata ꝑ ignorãtiã huiusmodi adesset. tunc esset ꝯtra voluntatē. Et hoc est qđ in ꝑncipio tactũ est. qꝛ voluntariũ ꝑexigit sciam. igitur si scia assistēte ē ꝯ volũtatē. tũc ignorãtia causat inuolũtariũ
¶ Ad scđi Assumptũ infra q. lxxviij. ar. ꝑ. ad ꝑmũ. qꝛ est vera de ignorãtia electõnis ⁊ ꝑticulari eligibili Et si ē peccãs ex passione vel habitu. tunc est ibi error. in hoc ꝙ indicat malũ bonũ. Si aũt est peccm̃ sine passione vel habitu. tunc est ibi defectus incõsideratõnis. sed nõ erroris. vt patebit ꝑma p. de peccato ꝑmo angelorꝫ. Consequens ꝑmum verum. si ql̃ibet ignorantia causaret sequ

telam ꝯsequēs. tunc pcederet seq̄la. sed hoc nō dicimus. Quare negat ꝯña. Et pbat iterū scḋam ꝯclonē specialē.

¶ Ad tertij maiorē Concedo ꝙ est cum tristicia. et tñ ħ vt dictū est. ꝙ ibi nō ꝯcurrit aliquo mō volūtas. sic ꝙ nec ignorātia ex qua factum est sit volūtaria Unde infra dicet. ꝙ nō omnis ignorātia q̄ est causa vt aliquid fiat spm excusat. nisi ipa sit añcedens ⁊ inuincibilis. Minor pcedit de ignorantia ꝯcomitante. Et cōcludit pro pma ꝯclusione speciali.

¶ Questio septima de circūstātijs hūanoꝝ actuū

C Einde ꝯsiderandū est de circūstātijs humanoꝝ actuū. Et circa hoc querunt q̄tuor. Primo quid sit circūstantia. Secundo. vtꝝ circūstantie sint circa humanos actus attendēde a theologo. Tertio quot sunt circūstantie Quarto q̄ sunt in eis pncipaliores

¶ Postq̄ actū est de volūtario ⁊ inuolūtario in cōi. Hic agit de circūstantijs s̄m quas iudicant actus voluntarij. Et duo circa hoc facit. pmo agit de circūstantijs s̄m se. Scḋo agit de eis s̄m ꝯpatōem eaꝝ ad inuicē in ar. q̄rto. Circa pmū pmo ostendit qd sit circūstantia. Scḋo ostendit quot sunt circūstantie in ar. 3°. Circa pmū facit qḋ dictū ē. Scḋo determiat qḋ iā icidēs. ar. ij.

¶ Utꝝ circūstantia sit accidēs actus humani

D Ad pmum sic pcedit. Uidet ꝙ circūstātia nō sit accidens actus humani. Dicit em̄ Tullius in rhetoricis. ꝙ circūstantia est p quā argumentatōni auctoritatem ⁊ firmamentū adiungit oratio. s3 oratio dat firmamentū argumentatōni pcipue ab his q̄ sunt de substātia rei. vt diffinitio. genus ⁊ species. ⁊ alia huiusmodi a q̄bus etiā Tullius oratorē argumentari docet. ḡ circūstantia nō est accñs humani actus. ¶ P̄. accñtis pp̄ꝛiū est inesse. qḋ aūt circūstat non inest sed magis est extra. ḡ circūstantie nō sunt accidentia humanoꝝ actuū. ¶ P̄. accñtis nō est accñs. sed ipi humani actus sunt q̄dam accñtia. nō ḡ circūstantie sunt accidētia actuū. ¶ Sed ꝯtra. pticulares ꝯditōnes cuiuslibet rei singularis dicunt accidētia indiuiduātia ipm. sed ph̄s in tertio ethicoꝝ. circūstantias nomiat pticularia. id est pticulares singuloꝝ actuū ꝯditōnes. ergo circūstantie sunt accidentia indiuiduantia humanoꝝ actuū.

¶ Inq̄rit hic pmo de q̄dditate circūstantie.

¶ Respondeo dḋm. ꝙ q2 nomia s̄m ph̄m sunt signa intellectuū. necesse est ꝙ s̄m pcessum intellectiue cognitōnis sit etiā nomiatōnis pcessus. pcedit aūt nostra cognitio itellectualis a notioribꝫ ad minus nota ⁊ ideo apud nos a notioribꝫ noia transferuntur ad s̄cādū res minus notas. ⁊ inde est ꝙ sicut dr̄ in. x metaph. Ab his q̄ sunt s̄m locū pcessit nomē distātie ad oia ꝯtraria. ⁊ simil̄r nominibꝫ ptinentibꝫ ad motum localē vtimur ad s̄cādū alios motus. eo ꝙ corpora que loco circūscribunt sunt maxime nobis nota. Et inde est ꝙ nomē circūstantie ab his q̄ in loco sunt deriuat ad act⁹ hūanos

¶ Doc. pmo p̄mittit quādā ꝯclusionē declaratoriā nois circūstantie in pposito. Scḋo s̄m illā declaratōem deducit ꝯclusionē respō. ibi. Dicit aūt ⁊c. ꝯclusio declaratoria ⁊ p̄ambularis est. Nomē circūstātie ab his q̄ in loco sunt deriuat ad actus hūanos. Probat. apud nos a notioribꝫ noia transferunt ad s̄cādū res min⁹ notas. s3 circūstantia coꝝ q̄ sunt in loco. vel circūstātia localis ē nobis notior. igit ad silitudinē circūstantie in corpalibꝫ ⁊ localis transfert ⁊ assumit metaphorice ad hūanos actus. Maior subintellecta relinqt nota. Maior pbat p̄ rōne sic. Necesse ē ꝙ s̄m pcessum intellectiue cognitōnis sit etiā pcessus noiationis. s3 nostra cognitio intellectualis pcedit a notioribꝫ ad min⁹ nota. ḡ apud nos ⁊c. Maior pbat. q2 noia sunt signa intellectuū Minor ista relinquit nota ex pmo physicoꝝ. tex. c. ij Et ita seq̄tur ꝙ pmo nota q̄ sunt sensui ppinq̄ora pmo noiamus. deinde noia extēdimus p metaphorā ad s̄cādū minus sensibilia ⁊ minus nota. Et ꝯfirmat ꝯclusio signo ⁊ exemplis ph̄i de noie distantie qḋ q̄dem nomē pmo impositū est ad s̄cādū seiunctōem s̄m locum. Deinde extensum est ⁊ trāslatum ad s̄cādā quācunq̄ drīam vel diuersitatē. Simil̄r in nominibꝫ ptinentibꝫ ad motū localē ⁊c. Cuius exemplū habet p̄. p. q. iij. ar. p̄. in q̄rto argumento. Sicut dr̄. Recedētes a te in terra scribent. Et accedite ad eū ⁊ illuminamini. vbi nomē s̄cans ppe localē motū. extendit ⁊ transfert ad s̄cādū motū spūalem affectus. eo ꝙ corpa q̄ loco circūscribunt ⁊ s̄m locū mouent notiora sunt. pꝫ ḡ hec ꝯclusio. Consequēter cū dicit

¶ Dicit aūt in localibꝫ aliq̄d circūstare qḋ est q̄dem extrinsecū a re. tñ attingit ipam vl̄ appropinq̄t ei s̄m locum. ⁊ ideo q̄cunq3 ꝯditōes sunt extra substantiā actus. ⁊ tamē attingūt aliquo mō actū humanū circūstantie dicunt. qḋ aūt est extra substātiā rei ad rē ipam ptinēs accñs eius dr̄. vn̄ circūstantie actuū humanoꝝ accidētia coꝝ dicenda sunt.

¶ Deducit ꝯclonem missuā s̄m p̄dictā declaratōem istā. Circūstantie actuū hūanoꝝ accñtia coꝝ sunt. pbat. qḋ est extra subam rei. ad rē ipam ptinēs. dr̄ accñs eius. s3 circūstantie scz morales dicunt q̄cūq3 ꝯditōes existentes extra subam actus. ⁊ tñ ipm aliq̄ mō ꝯtingūt. igit seq̄tur ꝯclusio. Maior relinqt nota. q2 nō ptet eē subale rei qḋ est extra ipam. Et si ptinet ad ipam. oportet ꝙ sit accidens eius. Minor pbat. q2 vt dictū ē in ꝯclone p̄ambularis. Nomē circūstantie ab his q̄ in loco sunt deriuat ad actus hūanos. s3 in localibꝫ aliq̄d dr̄ circūstare. vt in līa. ḡ minor vera. ¶ Nota p declaratōe minoris Doct. sanc. in q̄rto. dis. xvj. q. iij. ar. p̄. q̄stiū. p̄a in cor. ꝙ circūstantia moralis act⁹ dupl̄r accipi ꝯsueuit. q2 ptet dici circūstantia. vel illud qḋ ē ad actū ꝯcurrens ad quē ꝑportionat. sicut locus aut tp̄s. vel ipa ꝯceptio q̄ ex illis relinqt. vt q̄ñ vel vbi. Sic ḡ vltimo mō accipiendo circūstantiā erit ꝯditio vel ꝓprietas act⁹. S3 pmo mō accipiendo q̄dā circūstantia ē ꝓprietas act⁹ vt mod⁹ agēdi. ⁊ q̄dā extra. vt loc⁹ ⁊ tp̄s. Hec ille. Ex q̄bꝫ pꝫ qḋ Doc. hic in minore ꝯp̄hēdit circūstātias vtroq3 mō acceptas Nā circūstantia capta p ꝯcurrēte ad actū vt ē loc⁹ vl̄ tp̄s. aliq̄ mō ptinet ad actū ⁊ sunt accñtia actus. ad sensuꝫ q̄ habet in solutōe scḋi. nō ꝙ actus ppe sint in loco. s3 subiectū act⁹.

Circūstātia dupl̄r capit.

Similr circūstantia accepta p ꝓprietate. s. p vbi vł qñ cō ꝓhendit. qꝛ ⁊ ipa est accñs act⁹ aliq̄ mō inherens actui. qꝛ qñ ⁊ vbi aliq̄liter ꝯueniūt actib⁹ exteriorib⁹ q̄s ꝑcipue determināt circūstantie. vt patebit īfra q. xix. ar. ij. ad 2ᵐ. ¶ Aduerte aūt ꝙ si circūstantie accipiant̄ vt tpꝰ ⁊ locus dicunt̄ circūstātie. tunc circūstantia est accñs. capiendo ac cidens extense qđ hꝫ aliqđ cōe cū accñte ꝑdicabili ⁊ ꝑdi camentali. Cū ꝑdicabili q̄dē inq̄tū ad hmōi accñs nō reqrit̄ inherere. sꝫ cū accñte ꝑdicamētali in hoc qđ est acci dens aliq̄ mō ꝑ se. nō oīno aūt est ꝑdicatū ꝑ accñs si cut accñs ꝑdicabile. Vñ circūstantia hoc mō accepta cō uenit cū ꝓprio accñte. qꝛ est aliq̄ mō ꝑ se apud moralē. vt patebit ar. ij. Et cū accñte ꝑdicabili rōne dicta. qꝛ accñs ꝑdicabile dici pt aliqđ aliq̄ mō ꝯiunctū. etiā si nō inhe reat vt vestis respectu hoīs. Moralis ḡ dr circūstātias et accñtia hūanoꝝ actuū extēdendo accñs vt dictū ē ⁊c.

☞ Argumentū in ꝯtrariū ꝯfirmat ꝯclōnē rīsiuam

¶ Ad ꝑmū ergo dōm. ꝙ orō q̄dem dat firma mentū argumētatōni. ꝑmo ex substātia actus. secū dario vero ex his q̄ circūstant actū. sicut ꝑmo accu sabilis reddit̄ aliq̄s ex hoc ꝙ homicidiū fecit. scđa rio vero ex hoc ꝙ dolo fecit vel ꝓpter lucrū in tēpo re vel in loco sacro aut aliqđ aliud hmōi. ⁊ ideo sig nanter dr ꝙ ꝑ circūstantiā oratio argumentatōi fir mamentū adiungit quasi secūdario

¶ Ad maiorē dr notāter. adiūgit orō. s. scđario nō ꝑ mo ⁊ substantialr. sed accidentalē grauitatē vel bonita tem hꝫ ex circūstantijs. Minor vera. dat firmamentū essentiale ⁊ ꝑmo ꝑ subam. scđario āt ꝑ accñs aggrauās. et sic circūstantia est. vñ sumit̄ firmamentū ꝓ argumen tatōne. sed nō ꝑncipale nec subale. q̄re negat̄ ꝯña.

¶ Ad scđm dōm. ꝙ aliqđ dr accidens alicuius duplr. Uno mō. quia inest ei. sicut albū dr accidēs fortis. Alio mō. quia est simł cū eo in eodē subiecto sicut dr ꝙ album accidit musico inq̄tum ꝯueniūt. ⁊ quodāmō se ꝯtingunt in vno subiecto. ⁊ ꝑ hūc mo dū dicunt̄ circūstantie accidentia actuū

¶ Maior vera. ꝑsertim de accñte ꝑdicamentali ⁊ ꝓ prie dicta metaphysice loquēdo. Sed logice loquēdo nō oportꝫ. qꝛ accñs ꝑdicabile pt dici oīe accñtale ꝑdicatū. etiā si nō insit. Unde ⁊ hoc mō suba pt dici accñs accidē tis. vt cū dr. circulus est cupreus. Ad accñs aūt morale sufficit ꝙ rē aliquo mō ꝯtingat extra subam actus mo ralis existens. id est nō specificans ipm. Scđo dr ꝙ acci dens est duplex vt in solutōne. ⁊ sufficit ad accñs mora le qđ est circūstantia. vt insit scđo modo. nō videlicꝫ qꝛ sp sit in ipo actu. sed qꝛ cū ipo est in aliquo subiecto qđ est subiectū vtriusq̄. Actus em̄ ꝓprie nō hꝫ vbi nec quādo. nec est in loco. sed locus ⁊ actus simulr vbi ꝯueniunt vni subiecto. s. operanti actum. ¶ Ad minorem. qđ circū stat nō inest ei qđ circūstat. pt tn̄ inēe alicui subiecto ipius qđ dr circūstare. Sicut dicimus. iste fecit hoc in tali lo co. q q̄dem locus est aliquo mō in faciente ⁊ circūstat ac tum. Et ꝑterea nō oportꝫ ꝙ accñs morale insit ꝑ inhe rentiā. sꝫ sufficit ꝑ aliquā ꝯtingentiā. q̄re negat̄ ꝯña.

Ad 2ᵐ. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ sicut dictū ē. accidēs dr acci denti accidere ꝓpter ꝯuenientiā in subiecto. sꝫ hoc ꝯtingit duplr. Uno mō fm ꝙ duo accidētia ꝯpa rantur ad vnū subiectū absq̄ aliquo ordine. sicut al bum ⁊ musicū ad fortē. Alio mō cū aliq̄ ordine. puta qꝛ subiectū recipit vnū accñs alio mediāte. sicut corpus recipit colorē mediante supficie. ⁊ sic vnum accñs dr etiā alteri inesse. dicimus em̄ colorē esse in supficie. vtroq̄ aūt mō circūstantie se hñt ad actus. nā aliq̄ circūstantie ordinate ad actū ptinēt ad agē tem nō mediante actu. puta locus ⁊ ꝯditio ꝑsone. aliq̄ vero mediāte ipo actu sicut modus agendi.

¶ Ad maiorē rñdet Doct. sanct. in de virtutib⁹ in cōi ar. 3º. qꝛ accñtis nō ē accñs sicut subiecti qđ sustentātis. Potest tn̄ accñtis esse accñs sicut subiecti quo. ⁊ tāq̄ ꝑn cipij vel cause. Minor ꝯcedit̄. ḡ ⁊c. Dico ꝑmo ꝙ nunq̄ circūstantia ē accñs act⁹ voluntarij sicut subiecti qđ. sꝫ tn̄ sp ē accñs act⁹. qꝛ cū ipo actu accidit vno tertio. Se cundo negat̄ ꝙ aliq̄s. id ē respectu aliq̄ꝝ circūstātiaꝝ. ac tus nō sit subiectū quo. qꝛ modus agendi q dr circūstan tia quō nō pt intelligi ꝯuenire agenti nisi mediante actu Sꝫ veꝝ est. ꝙ loc⁹ ⁊ ꝯditio ꝑsone nō ꝯueniūt ꝑ actū. tn̄ adhuc pñt dici accñs act⁹ ad sensuꝫ dictū in solone scđe in scđo mēbro. qꝛ ⁊ loc⁹ vel inest ꝑ ꝯtingētiā locato agē ti sił cū actu vel ipm vbi qđ ē etiā circūstātia etiā inest ꝑ inherentiā. si saltē a loco distinguat̄ fm rem ⁊c.

¶ Utrū circūstantie sint circa humanos actus at tendende a Theologo

Ad scđm sic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ circūstantie humanoꝝ actuū nō sint ꝯsiderāde a the ologo. nō em̄ ꝯsiderant̄ a theologo act⁹ hūani nisi fm ꝙ sunt aliq̄les. id ē boni vł mali. sꝫ circūstantie nō videnť posse facere act⁹ aliq̄ les. qꝛ nihil q̄lificat̄ formalr loquēdo ab eo qđ ē ex tra ipm. sꝫ ab eo qđ in ipo est. ḡ circūstātie actuū nō sunt a theologo ꝯsiderāde. ¶ P. circūstātie sunt ac cidentia actus. sꝫ vni infinita accidūt. ⁊ iō vt dr in vj. metaph. nulla ars vel scia ē circa ens ꝑ accñs nisi sola sophistica. ḡ theologus nō hꝫ ꝯsiderare circū stantias hūanoꝝ actuū. ¶ P. Circūstantiaꝝ ꝯside ratio ptinet ad rhetorē. rhetorica aūt nō ē ps theo logie. ḡ ꝯsideratio circūstantiaꝝ nō ptinet ad theo logū. ¶ Sꝫ ꝯtra. ignorātia circūstantiaꝝ causat in uoluntariū. vt Damas. ⁊ Grego. nicenus dicunt. sꝫ inuolūtariū excusat a culpa. cui⁹ ꝯsideratio ptinet ad theologum. ergo ⁊ ꝯsideratio circūstantiaꝝ ad theologum pertinet. E

¶ Hic Doct. determinat qđdā dubiū qđ orit̄ ex dic tis. qꝛ em̄ accñtia sunt hūanoꝝ actuū. ideo circūstantie nihil videtur ad eoꝝ bonitatē vel maliciam ꝑsertim theo logicam pertinere.

¶ Respondeo dōm. ꝙ circūstantie ptinent ad cō sideratōem theologi triplici rōne. Primo q̄dem. qꝛ theologus ꝯsiderat actus hūanos fm ꝙ ꝑ eos hō ad btitudinē ordinat̄. oīe āt qđ ordinat̄ ad finem oportꝫ eē ꝓportionatū fini. actus āt ꝓportionat̄ fi ni fm ꝯmēsuratōem q̄ndā q̄ fit ꝑ debitas circūstā tias. vñ ꝯsideratio circūstātiaꝝ ad theologū ptinet

¶ Videtur tali ratione. Circumstantie pertinet ad considerationem theologi. Probatur tribus rationibus clare. Prima est. Theologus considerat actus humanos secundum quod per eos homo ad beatitudinem ordinatur. ergo etiam considerat circumstantias. Antecedens patet ex dictis in prohemio huius partis. Tenet consequentia quia omne quod ordinatur ad finem, ut in litera etc. Et ut clare videatur probando ista, deducitur exemplariter. Nam constat nullum actum esse proportionatum vite eterne nisi fiat ex charitate propter deum. et referatur in finem charitatis. Que quidem relatio et quidem ordo est circumstantia actus considerati quo ad speciem gratie. licet in ipsa consideratur speciem communem actum per intentionem relatio in finem. Similiter est videre de aliis. quia si clericus faciat quod laicus facit non ordinatur ad beatitudinem per quod laicus ordinatur etc. Deinde cum dicit

¶ Secundo quia theologus considerat actus humanos secundum quod in eis invenitur bonum et malum, melius et peius. et hoc diversificatur secundum circumstantias. ut infra patebit.

q. xviij. ar. x. et. xx. et. q. lxxiij. ar. vij. ¶ Subiungit aliam rationem pro conclusione talem. Theologus considerat actus humanos secundum quod in eis invenitur bonum et malum melius et peius. ergo debet considerare circumstantias. Antecedens notum. Tenet consequentia ex infra dicendis. q. xviij. et. q. lxxiij. quia circumstantia etiam ut sic potest facere malum. similiter melius et peius. sicut dans propter deum multum melius facit. et qui furatur multum peius facit Deinde ibi.

Tertio quia theologus considerat actus humanos secundum quod sunt meritorii vel demeritorii. quod convenit actibus humanis. ad quod requiritur quod sint voluntarii. actus autem humanus iudicatur voluntarius vel involuntarius secundum cognitionem vel

i. argu. i. 3. iii ignorantiam circumstantiarum. ut dictum est. et ideo consideratio circumstantiarum pertinet ad theologum.

¶ Est tertia ratio pro conclusione talis. Theologus considerat actus humanos secundum quod sunt meritorii vel demeritorii. ergo considerat circumstantias. Antecedens notum. Tenet consequentia quia ad meritorium et demeritorium. ut patebit infra. q. xxi. ar. iij. requiritur quod actus sint voluntarii. sed actus iudicatur voluntarius vel involuntarius secundum cognitionem vel ignorantiam circumstantiarum. ut patuit ar. precedenti. et hic in argumento in contrarium. ergo etc. Jacob enim accedendo ad Liam non demeruit. quia ignoravit (ignorantia que fecit involuntarium) circumstantiam persone. ¶ Differunt autem prima ratio. et hec tertia. quia prima procedit secundum quod circumstantia requiritur ad meritum. ea ratione qua meritum est quoddam proportionatum beatitudini. Hec autem procedit secundum quod meritum requirit esse voluntarium. nihil enim meritorium est nisi voluntarie ex potestate agentis exhibeatur.

Argumentum in contrarium

Continet virtualiter hanc tertiam rationem. Unde est pro conclusione missiva

¶ Ad primum ergo dicendum quod bonum ordinatum ad finem dicitur utile quod importat relationem quandam. Unde philosophus dicit in primo Ethi. quod in ad aliquid est bonum utile. in his autem que ad aliud dicitur denominatur aliquid non solum ab eo quod inest. sed etiam ab eo quod extrinsecus adiacet. ut patet in dextro et sinistro. equali et inequali. et similibus. et ideo cum bonitas actuum sit inquantum sunt utiles ad finem. nihil prohibet eos bonos vel malos dici secundum proportionem ad aliqua que exterius adiacent.

¶ Maior placet. Minor negatur. Ad probationem dico quod nihil qualificatur in esse quali proprie dicto. ut est speciale predicamentum per id quod est extra ipsum. Si autem qualificari capiatur extrinsece pro denominare tale formaliter. negatur in respectivis. Actus autem qui habet bonitatem ex alio extrinseco. puta circumstantia fine que plerumque videtur esse extrinseca. accipitur ut respectivum. et de utilis. Quare negatur consequentia. quia bonitas accipitur in relatione ad extrinsecum. Et sic per extrinsecum possunt dici quales. i. boni vel mali. sicut dicitur actus bonus theologice. quia proportionatus vite eterne. et per consequens bonitas attenditur ab extrinseco. et dicitur bonus per habitudinem ad extrinsecum. Secus de bonitate entium perfectorum et absolutorum. quia huiusmodi dicitur bona saltem secundum quod per aliquid absolutum informans scilicet esse. Sed omnis bonitas moralis humanorum actuum est respectiva ad extrinsecum. Ideo possunt dici tales relative ab extrinseco. De hoc magis infra. q. xviij.

¶ Ad secundum dicendum quod accidentia que omnino per accidens se habent relinquuntur ab omni arte. propter eorum incertitudinem et infinitatem. sed talia accidentia non habent rationem circumstantie. quia ut dictum est. sic circumstantie sunt extra actum. quod tamen actum aliquo modo contingunt ordinate ad ipsum. accidentia autem per se cadunt sub arte Ar. primi

¶ Ad maiorem. circumstantie sunt accidentia. sed non per accidens sed quasi propria et per se. Minor vera de accidentibus per accidens etc. Et vide. d. San. in. vi. metaphy. lectione. ij. tex. com. v. quomodo sophistica est circa ens per accidens. quia secundum fallaciam accidentis fiunt plurimi paralogismi. ubi arguitur per ea que faciunt unum per accidens. ut musicum est aliud a gramatico. musicum est gramaticum. ergo musicum est alterum a se. secundum enim fallaciam accidentis fiunt maxime latentes paralogismi.

¶ Ad tertium dicendum quod consideratio circumstantiarum pertinet ad moralem. et politicum. et ad rhetorem. Ad moralem quidem. prout secundum eas invenitur vel pretermittitur medium virtutis in humanis actibus et passionibus. Ad politicum autem et rhetorem secundum quod ex circumstantiis actus redduntur laudabiles vel vituperabiles. excusabiles vel accusabiles. diversimode tamen. nam quod rhetor persuadet politicus diiudicat. ad theologum autem cui omnes alie artes deserviunt pertinet omnibus modis predictis. nam ipse habet considerationem de actibus virtuosis et vitiosis cum morali. et considerat actus secundum quod merentur penam vel premium cum rhetore et politico.

¶ Maior vera. pertinet ad rhetorem. et non solum ad rhetorem. sed etiam ad moralem et politicum. sed sub alia ratione. quia sub ratione particulari considerantur ab unoquoque horum. sed a theologo considerantur sub omnibus rationibus sub quibus in omnibus predictis considerantur. quia alie scientie sunt ancille huius. Et ergo considerat quod ipsi considerant. sed universaliori modo et ad altiorem finem. Quare negatur consequentia. quia ut patebit. p. p. q. p. aliqua sunt considerata proprie theologica Ceteri considerantur etiam sub lumine naturali. sicut etiam deum esse unum et eternum. et huiusmodi sunt proprie theologicalia. et tamen non solum lumine theologico nota. sed etiam naturali. sic etiam circumstantie proprie sunt theologice considerationis. sed non solum etc.

¶ Utrum convenienter assignentur hee circumstantie. scilicet quis. quid. ubi. quibus auxiliis. cur. quomodo. quando. et circa quid.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod inconvenienter circumstantie numerentur in tertio ethicorum. circumstantia enim actus dicitur quod exterius se habet ad actum. huiusmodi autem sunt tempus et locus. ergo sole due sunt circumstantie. scilicet quando et ubi. ¶ Preterea circumstantiis accipitur quid bene vel male fiat. sed hoc pertinet ad mo

tiũ act⁹. ḡ oẽs circũstãtie includũtur sub vna q̄ est mod⁹ agẽdi. ¶ P̄. circũstãtie nõ sunt de sub̄a actus ſ ad sub̄am actus ptinere videnť cause ipi⁹ act⁹. ḡ nulla circũstãtia dꝫ sumi ex cã ipius act⁹. sic ḡ neqꝫ q̄s. neqꝫ ꝑpter q̄d. neqꝫ circa q̄d sunt circũstantie. nã q̄s ptinet ad cãm efficientẽ. ꝑpter q̄d ad finalẽ. circa quid ad materialem. ¶ Sed cõtra est auctoritas phi in tertio ethicorum

¶ Hic. D. oñdit quot sunt circũstãtie.

¶ Rñ. dõm. q̄ Tulli⁹ in sua rhetorica assignat septẽ circũstãtias q̄ hoc v̄su ɔtinenť. Quis. q̄d. vbi. q̄b⁹ auxilijs. cur. quõ. q̄ñ. Cõsiderãdũ ẽ eñ in actibus q̄s fecit. q̄b⁹ auxilijs vl' instrumẽtis fecerit. q̄d fecerit. vbi fecerit. cur fecerit. quõ fecerit. ⁊ q̄ñ fecerit. ſ Aristo. in. iij. ethi. addit aliã. scꝫ circa q̄d. q̄ a Tullio ɔprehenditur sub quid

¶ D. p̄mo refert numerũ circũstantiaꝝ Tullij ⁊ Aristotelis. ⁊ illoꝝ numeratões ɔcordat. Scđo reddit rõnẽ et sufficientiã illi⁹ numeri p̄ q̄d habeť ɔclo missiua. ibi. Et rõ hui⁹ ⁊c. Refert ḡ numerũ circũstãtiaꝝ. q̄ ɔp̄hendunť in q̄dã v̄su. Et exponit ipm v̄sum. Et ſm tenorẽ v̄boꝝ Tulli⁹ assignauit septẽ. sed ſm sententiã ɔcordat cũ Aristo. q̄ sub circũstãtia q̄d ɔp̄hẽdit circa q̄d. vñ in re nulla est discrepantia ¶ Nota aũt. q̄ quid ⁊ circa q̄d distinguũtur sic. vt statim D. tãget. q̄ q̄d vt ɔtra circa q̄d distinguiť. dt aliquẽ effectũ relictũ p̄ actõem in eo circa q̄d agit. Ut cũ q̄riť. q̄d fiat sibi. dꝫ q̄ ꝑcutiendo vulnerauit Uñ ille effect⁹ q̄ est vulneratio dꝫ q̄d. Sꝫ circa q̄d dt cõditionẽ obiecti circa q̄d q̄s opať. vt cũ dꝫ ille ꝑcussit clericum vel patrẽ. Uñ eẽ clericũ. vel eẽ patrẽ est circa q̄d. sed vulneratio patris inducta ex ꝑcussiõe ẽ q̄d. Deĩn cũ dt

¶ Et rõ hui⁹ annumeratõis sic accipi pt. nã circũstantia dꝫ q̄si extra substãtiã act⁹ existẽs. ita tñ q̄ aliq̄ mõ attingit ipm. Cõtingit aũt hoc fieri tripl'r Uno mõ inq̄ꝫtũ attingit ipm actũ. Alio mõ inq̄ꝫtũ attingit cãm act⁹ Tertio mõ inq̄ꝫtũ attingit effectũ. ipm aũt actũ attingit vel p̄ modũ mensure. sicut tẽp⁹ et loc⁹. vel p̄ modũ q̄litatis act⁹ sicut mod⁹ agẽdi. ex pte aũt effect⁹. vt cũ ɔsiderať q̄d aliq̄s fecerit. ex pte v̄o cause actus q̄ꝫtũ ad cãm finalẽ accipiť ꝑpter q̄d ex pte aũt cause materialis siue obiecti accipiť circa q̄d. ex pte v̄o cause agẽtis p̄ncipalis accipiť q̄s egerit. ex parte v̄o cause agẽtis instrumentalis accipiť quib⁹ auxilijs

¶ Subiũgit rõnẽ ɔueniẽtie hui⁹ enũeratõis vtriusqꝫ ex qua habeť ɔclo missiua talis. Cõueniẽť numeranť circũstãtie. in. Ethi. numero octonario. Probať sic. Circũstantia dꝫ q̄si extra sub̄am act⁹ existẽs. ita tñ q̄ aliq̄ mõ ipm attingit. Sꝫ hoc fit tripl'r. P̄rimo inq̄ꝫtum attingit actũ. ⁊ sic sumunť tres. scꝫ q̄ñ. vbi. ⁊ quõ. Scđo inq̄ꝫtum attingit cãm act⁹. ⁊ sic sumũtur q̄ttuor. scꝫ ꝑpter q̄d. circa q̄d. quis. ⁊ q̄b⁹ auxilijs. Tertio inq̄ꝫtũ attingit effectũ. ⁊ sic accipiť vna. scꝫ q̄d fecerit. ḡ ⁊c. Maior pꝫ ar. p̄. Minor deduciť in l̄ra. ¶ Nota ex his. q̄. D. hic habet aliũ modũ loquẽdi de circũstãtijs q̄buidã q̄ in q̄rto dis. xvi. q. iij ar. p̄. q̄stũ. o. p̄certim de q̄d. quã ibidẽ dt respicere spẽm act⁹. scꝫ moralẽ. vt accidit sub̄e act⁹ in esse naturali. vt pꝫ ibidẽ ad scđm. Accidit eñ actui q̄ est ɔmixtio cũ muliere. q̄ sit fornicatio. Uñ duo h̄ntes eũdẽ actũ in sub̄a nature. vn⁹ fornicať. ali⁹ nõ fornicať. Uñ quid q̄rit de specie mor⁹. vt est accñtalis spẽi naturali act⁹. Hic aũt D. loq̄tur de q̄d. vt est circũstantia actui extrinseca. ⁊ cõsiderato in esse nature. ⁊ in specie moris. Et dt q̄ se teneť ex pte effect⁹ ipius actus. vt patebit ad tertiũ. Ita q̄ accedere ad alienã nõ est circũstãtia fornicatõis. nec accipere alienũ furti. ſ multũ vel parũ auferre. Et silr alienã mulierẽ impregnare.

Argumẽtũ in contrariũ

Confirmat conclusione auctoritate Aristotelis.

¶ Ad p̄mũ ḡ dõm. q̄ tp̄s ⁊ loc⁹ circũstãt actũ p̄ modũ mẽsure. ſ alia circũstãt actũ inq̄ꝫtũ attingunt ipm q̄cũqꝫ alio mõ extra sub̄am ei⁹ existẽs.

¶ Ad maiorẽ. circũstãtia in cõi h̄ꝫ se exterius ad actũ quocũqꝫ mõ. vñ q̄ circũstare dꝫ oẽ q̄d non est de sub̄a act⁹. ipm tñ ɔtingẽs vel p̄ inhẽrẽtiã. vel p̄ attingẽtiã per modũ mẽsure ¶ Minor negať. scꝫ q̄ solũ tẽp⁹ ⁊ loc⁹ sint h̄mõi. q̄ licꝫ ista circũstẽt p̄ modũ mensure. tñ ⁊ alia circũstãt p̄ modũ q̄litatis vel ɔditõis alicui⁹. q̄ nõ ẽ de substantia actus. Quare negať ɔñtia

¶ Ad scđm dõm. q̄ iste modus q̄ est bene vel male nõ poniť circũstãtia. ſ ɔsequẽs ad oẽs circũstantias. sed spẽalis circũstãtia poniť modus q̄ ptinet ad q̄litatẽ actus. puta q̄ aliquis ambulet velociter vel tarde. ⁊ q̄ aliq̄s ꝑcutit fortiter vel remisse. ⁊c. ijs

¶ Maior vera. sed ex omnib⁹ circũstantijs accipiť bñ vel male. Uñ bene vel male sumiť etiã ab extrinsecis nõ ɔsequentib⁹ substãtiaꝫ act⁹ Minor negať. scꝫ q̄ ptineat ad modũ act⁹ adequate. Modus eñ in ꝑposito designatus p̄ quõ. nõ ɔsistit in bñ vel male fieri. ſ est cõis ad bene vel male. sicut aliquis modus est bonus. aliq̄s malus. Designat aũt modũ ɔsequentẽ substãtiã act⁹. nulla aũt aliaꝝ dt modũ actus. quare est distincta circũstãtia Sicut dꝫ quõ ꝑcussit. fortiter vel debiliter. ⁊ nõ q̄ritur de bñ vel male ꝑcutere. Uñ ſ bñ vel male sint ɔmunes nõ tñ quomodo. Quare negatur ɔñtia. q̄ mod⁹ est spẽcialis circũstantia

¶ Ad tertiũ dõm. q̄ illa ɔditio cause ex qua substantia actus dependet. nõ dꝫ circũstãtia ſ aliq̄ conditio adiũcta sicut in obiecto nõ dꝫ circũstantia furti q̄ sit alienũ. hoc eñ ptinet ad substantiã furti. ſ q̄ sit magnũ vel paruũ. ⁊ silr est de alijs circũstãtijs q̄ accipiũtur ex parte aliaꝝ causaꝝ. nõ eñ finis qui dat spẽm actus est circũstantia. sed aliq̄s finis adiũctus. sicut q̄ fortis fortiter agat ꝑpter bonũ fortitudinis nõ est circũstantia. ſ si fortiter agat ꝑpter liberatõem ciuitatis vel populi christiani vel aliq̄d huiusmodi. Silr etiã ex parte eius q̄d est q̄d. nã q̄ aliq̄s ꝑfundens aliquẽ aqua abluat ipm non est circũstantia ablutõis. ſ q̄ abluẽdo infrigidet vl calefaciat ⁊ sanet vel noceat. hec est circũstantia.

¶ Maior ɔcediť. Minorẽ distinguo. q̄ ad substantiam actus ptinere videtur cause ipius q̄ꝫtum ad illam ɔditõnem ex qua ɔditio actus dependet. sed nõ q̄ꝫtum

ad ɔditõnem ex qua substantia actus nõ dependet. Ultra. Ergo nulla circũstantia debet sumi ex cã actus quo ad illã ɔditõem cause ex qua sub a actus dependet. Et hoc est verũ. tũ sumit circũstantia ex cã qũtuz ad illã ɔditõem a qua nõ dependet substãtia actus. Ultra Sic ergo neqz ꝛc. Negetꝰ ɔñtia. qꝛ. quis. non ponitꝰ ɔditio cause. q necessario requiritꝰ ad cãm effectiuã actꝰ volũtarij. sed aliqua ɔditio sine qua efficiens produceret. Exẽpli gratia. Qñ dꝛ. qs fecit actũ talẽ. nõ inqritꝰ ɔditio sine qua nõ fieret actus. vtpote an sit hõ. libe. ar. qꝛ esse hoiez libe. ar. est ɔditio cause necessaria vt causet actũ volũtariũ quẽcũqz. sed an clericꝰ vel laicus. iuuenis vel senex. sine qbꝫ ɔditõnibꝫ actus ab homĩe fieri possz. Silr dr de ꝓpter qd. qꝺ nõ querit de cã finali ipius actus a qua ex natura sua dependet. sed querit de fine agẽtis. Sicut ex natura actus fortitudinis est agere ꝓpter bonũ fortitudinis. ꝛ sine illo fine nõ essz actus fortitudinis. sz querit an fecerit ꝓpter vanã gloriã vel ꝓpter lucrũ. sine quibꝫ finibꝫ actꝰ fortitudinis fieri pt. qꝛ nõ optz fortiter agẽtem agere ꝓpter vanitatẽ. Est em finis nõ actꝰ. sz agentis. vt habz. D. in quarto. vbi iam ad tertiũ. Et infra septius habebitꝰ drñtia inter finẽ actus. ꝛ agẽtis ꝛc. Silr circa quid nõ querit de illa ɔditõe materie circa quã. vl obiecti. a qua dependet spẽs actus. sed qritꝰ de ɔditõne sine qua spẽs actus eẽ ꝛ intelligi pt. Sicut cũ queritꝰ de faciente homicidiũ quẽ occidit. nõ qrẽdo an occiderit hominẽ. qꝛ hoc est de spẽcie homicidij. sz occidere hominẽ sed queritꝰ an patrem an matrẽ. an amicuz ꝛc̃ias Silr quid nõ qrit de effectu q necessario sequitur ꝛ de ꝑ se ad actum. Sic cũ queritꝰ de ꝑfundente aliquẽ aqua qd fecit. nõ queritꝰ de humectatõe ꝛ ablutõe. qꝛ talis est effectꝰ ꝑ se sequẽs ꝛ necessario. Sed an ꝑfundendo leserit cõburendo vel infrigedãdo. Patz igitꝰ ꝑ singulas circũstãtias tenentes se ex pte causaꝝ. ꝙ nulla attenditꝰ sm ɔditionẽ essentialẽ cause vt sic. sz solũ accñtalẽ. Quare negetꝰ cõsequẽtia. ¶ Aduerte. ꝙ. D. in solõne rñdet pmo de circa quid. q tenet se ex pte obiecti siue cause materialꝰ ponendo exemplum de furto. Scdo ꝓpter qd tenente se ex pte finalis cause. Tertio de circũstãtia quid. tenẽte se ex parte effectus. De circũstantia aũt tenente se ex pte cause efficiẽtis. sz quis. patuit. Uide etiã de materia huiꝰ articuli. D. san. in de malo. mate. ij. q. vi. in corpore.

¶ Utrum propter qd ꝛ quid. sint pncipaliores in circũstantijs.

G A D quartũ sic proceditꝰ. Videtꝰ ꝙ nõ sint pncipales circũstantie ꝓpter quid et ea in quibꝫ est operatio. vt dꝛ in. iij. Ethicorũ. Ea em in quibꝫ est opatio videntꝰ esse locus ꝛ tẽpus. que nõ videtur eẽ pncipalia iter circũstãtias. cũ sint maxime extrinseca ab actu. ea ergo in quibꝫ est opatio nõ sunt pncipalissime circũstãtiarum. ¶ Pꝛ. finis est extrinsecus rei. nõ ergo videtꝰ esse pncipalissima circũstantiaꝝ. ¶ Pꝛ. principalissimũ in vnoquoqz est cã eius ꝛ forma. sed cã ipius actus est ꝑsona agens. forma autẽ actus est modus ipius. ergo iste due circũstãtie videntꝰ esse pncipalissime. ¶ Contra est qꝺ Gregoriꝰ nicenꝰ dt. ꝙ pncipalissime circũstãtie sunt cuiꝰ grã agitꝰ. ꝛ qd est qꝺ agitꝰ.

¶ Hic. D. agit de circũstantijs ɔparãdo eas ad inuicẽ penes pncipalitatẽ. Cõstat aũt ex dictis ꝙ circũstãtie sunt ex qbꝫ dependet aliqualis bonitas actus volũtarij. nõ qdẽ specifica. sz accidentalis. inqũtũ circũstãtie sũt. Ideo videndũ est q circũstãtia habeat se ꝑus ad volũtatẽ. ꝛ a qua magis dependet bonitas actꝰ accidẽtalis. et habetꝰ determinatio questionis

¶ Rñdeo dicẽm. ꝙ actꝰ ꝓprie dicũtur humani sicut supra dictũ est. ꝑut sunt volũtarij. volũtatis aũt motiuũ ꝛ obiectũ est finis. ꝛ ideo pncipalissima est omniũ circũstantiaꝝ illa q attingit actũ ex pte finis sz. cuius grã. secũdaria ꝟo q attingit ipam substantiã actus. id est qd fecit. alie ꝟo circũstantie sunt magis vel minus pncipales. sm ꝙ magis vel minꝰ ad has appropinquant. q. p. ar. p.

¶ D. rñdet tali ɔclõne. Principalissima est circũstantia que attingit actũ ex pte finis. Deinde q attingũt substantiã actus. id est tenẽt se ex parte causaꝝ que reqruntꝰ ad substãtiã actus. licz nõ sint ɔditiões causaꝝ ꝑ se. sed accñtales. vt patuit. Patz ex hoc ꝙ ꝑ ea in qbꝫ est opatio intelligũtur ɔditiões tenẽtes se ex parte cãꝝ materialis circa quã. ꝛ efficiẽtis. Probatꝰ ɔclo. actus ꝓprie dicũtur humani ꝑut sunt volũtarij. ergo ɔclo vera. Añs ptz ex q. p. ar. p. Consequẽtia tenet. qꝛ obiectũ ꝛ motiuũ volũtatis est finis. ꝛ ꝑ ɔsequẽs pmo a volũtate respicitꝰ. ꝛ actus ab ipo dependet sicut a pma ꝛ pncipalissima circũstantia. Tenet aũt ɔñtia quo ad scdam partẽ ɔclusiõis. qꝛ volũtas mota a fine efficit actũ ad quẽ de ꝓpinquo cõcurrũt circũstãtie ex parte causaꝝ. Deinde aũt alie ex qbꝫ actus minꝰ pncipaliter ꝛ scdario dependet. que etiã se non tenẽt ex pte causaꝝ actus. vt est locꝰ ꝛ tẽpꝰ. Patz ex his ꝙ circũstãtie ordinãtur penes pmariũ ɔcursum ad actũ volũtariũ. ad quẽ extrinsece primo ɔcurrit finis. qꝛ nulla volũtas vult. nec hõ agit actũ volũtariũ nisi motus a fine. deinde aũt ad actũ necessario ɔcurrũt materialis cã et efficiens. ꝛ effectꝰ. Et sic pz ɔclo. ¶ Nota. ꝙ qꝛ circũstantie debent esse extrinsece substantie actus. ideo hic nõ ponitur aliqd qꝺ dat substãtiã ꝛ pmã bonitatẽ essentialẽ actui. sed solũ que hñt se extrinsece. Et pmũ inter ea vt etiã patebit infra. q. xviij. est finis De his Scotus in qꝺlibetis. q. xviij. in pmo principali sic dt. In bonitate q est ex circũstantia talis est ꝓcessus. Prima bonitas videtur eẽ ex circũstãtia finis. qꝛ ex natura agẽtis ꝛ actõis et obiecti statim ɔcluditꝰ. ꝙ talis actus nõ dz ɔpetere tali. nisi in ordine ad talẽ finem. ꝛ debet eligi ꝛ appeti ꝓpter talẽ finẽ. Et ista circũstãtia nõ est ipius actus vt in eẽ reali positi. Vel nõ ꝑ se sic. sz est ipius actꝰ vt voliti ꝛ per actũ volũtatis ad talẽ finẽ relati. imo nõ minꝰ est electio bona q fit ꝓpter finẽ debitũ. esto ꝙ ꝑ actũ illũ dictatũ. extra nõ attingatꝰ finis electiõis. qꝫ si attigeretꝰ Post circũstantiã finis. videtꝰ scdã circũstantia modi agendi. q ɔcluditꝰ ex oibꝫ p̃dictis vel aliqbꝫ eaꝝ talis vel talis debere eẽ. Postea ɔcludi pt de tpe. qꝛ tali agenti actio ꝓpter talẽ finẽ etiã talẽ hñs modũ nõ dz sp ɔuenire. sed ꝑ tpe. ꝑ quo ordinabilis est ad talẽ finẽ. vel ꝑ quo pt talẽ finẽ habere. Ultima aũt oim videtꝰ circũstantia loci. imo multi sunt actus quoꝝ etiã bonitas ɔpleta moralis nõ determinatꝰ loci. Hec ille. Patz ex his etiã alia rõ. quare finis sit pma circũstãtia. qꝛ ɔuenit actui in esse apprehenso. alie in actu exercito. ꝑus aũt apprehẽditꝰ qꝫ exerceatꝰ. Patz etiam ꝙ ea q de ꝓpinquo se tenet ex parte obiecti ꝛ actõis. sicut Concordat Scotus.

quid. circa qd. ⁊ quõ. que hic dicũtur in quibꝫ est operatio post finẽ sunt pncipales ⁊c.

Argumẽtũ in cõtrariũ

Cõfirmat ↄclonẽ. qꝛ idem intelligitur per quid est quod agitur. ⁊ per ea in quibus est operatio

¶ Ad pmum ḡ dicẽdũ. ꝙ p ea in quibꝫ est operatio phus nõ intelligit tẽpus ⁊ locũ. sed ea que adiũgũtur ipi actui. vñ Gregoriꝰ nicenus quasi exponẽs dictũ phi loco eiꝰ ꝙ phs dixit. in quibꝫ est operatio dicit quid agitur.

¶ Minoꝛ negaꝶ. ꝙ p ea in quibꝫ est operatio intelligãtur locus ⁊ tẽpus. sed intelligũtur obiectũ ⁊ quid. ⁊ circa quid. que adiũgũtur actui. vt dꝫ in coꝛ. Et vide. d. san. in ↄmento tertij Ethicoꝝ.

¶ Ad scdm dicẽdũ. ꝙ finis ⁊ si nõ sit de substantia actus: est tñ cã actus pncipalissima. inqꝫtũ mouet agentẽ ad agendũ. Vñ ⁊ maxime actꝰ moralis spẽciem hꝫ ex fine.

¶ Ad añs fuit supra responsum. q. p. ar. iij. negeꝶ. ꝙ sit extrinsecꝰ actui humano. Et scdo negeꝶ ↄñtia. qꝛ ⁊ si sit nõ de substãtia loquẽdo de fine remoto ⁊ fine agẽtis est tñ pma ⁊ potissima causa ⁊c.

¶ Ad tertiũ dicẽdũ. ꝙ psona agẽs causa est actus scdm ꝙ moueꝶ a fine. ⁊ scdm hoc pncipalr ordinaꝶ ad actũ. alie sꝫo ↄditiones psone nõ ita pncipaliter ordinãtur ad actũ. modus etiã nõ est substãtialis forma actus. hic eñ attendiꝶ in actu scdm obiectũ vel finem ⁊ terminũ. sꝫ est q̃si q̇dã q̃litas accñtalis.

¶ Ad maiorẽ pncipalissimũ est causa. verum pncipalis ⁊ pma ⁊ forma substãtialis ⁊ eẽntialis specifica. Ad minorẽ. sed causa actus est psona agens. sed nõ pma. sꝫ scd̃aria mota a fine. Modꝰ etiã est forma accñtalꝫ ⁊c.

¶ Questio. viij. de actu dicito a volũtate. q̇ est velle. quoꝝ scꝫ sit

h D Einde ↄsiderandũ est de ipis actibꝫ volũtarijs in speciali. Et pmo de actibꝫ q̇ sũt immediate ipius volũtatis velut a voluntate eliciti. Secũdo de actibꝫ imperatis a volũtate. volũtas aũt moueꝶ ⁊ in finẽ. ⁊ in ea que sunt ad finẽ. ¶ Primo igiꝶ ↄsiderandũ est de actibꝫ volũtatis q̇bꝫ moueꝶ in finẽ. ⁊ deinde de actibꝫ eiꝰ quibꝫ moueꝶ in ea q̇ sunt ad finẽ. actꝰ aũt voluntatis in finẽ videtur esse tres. scꝫ velle. frui. ⁊ intendere. ¶ Primo ḡ ↄsiderabimꝰ de volũtate. Secũdo de fruitõe. Tertio de intentõe. ¶ Circa pmũ ↄsiderãda sunt tria. Primo q̇dem quoꝝ volũtas sit. Secũdo a quo moueaꝶ. Tertio quõ moueaꝶ. ¶ Circa pmũ querũꝶ tria. Primo vtrũ volũtas sit tñ boni. Scdo vtꝝ sit tñ finis. an etiã coꝝ que sunt ad finẽ. Tertio si est aliq̃ mõ coꝝ q̇ sunt ad finem. vtꝝ vno motu moueaꝶ in finẽ. ⁊ in ea q̇ sunt ad finẽ.

¶ Postq̃ actũ est de actibꝫ volũtarijs in ↄmuni scdm aliq̃s gñales ↄditiões. Hic ↄñter agiꝶ de ipis in speciali. sꝫ muñꝰ cõiter q̃ pius. Et pmo de elicitis. q̇ sunt immediate ipius volũtatis. Scdo de actibꝫ volũtarijs imperatis. q̇ sunt ab ea mediãtibꝫ alijs potẽtijs. Circa pmũ: qꝛ volũtas nõ solũ est finis. sꝫ etiã coꝝ que sunt ad finẽ. agiꝶ pmo de actibꝫ voluntatis q̇ sunt circa finẽ immediate. Scdo de his qui sunt circa media ad finem in. q. xiij. Circa pmũ. qꝛ volũtas hꝫ tres actꝰ. scꝫ velle frui. ⁊ intendere. quoꝝ dñtia infra patebit. Ideo pmo agiꝶ de actu volendi. Scdo de actu fruendi in. q. xi. Tertio de actu intentõis. q. xij. Circa actũ volẽdi tria sunt ↄsideranda scꝫ obiectũ. pncipiũ mouẽs. ⁊ morꝰ motõis. Primo igiꝶ ostẽdiꝶ quoꝝ sit volũtas obiectiue. scdo a q̇ moueatur. ⁊ tertio quõ moueaꝶ. Scda ps in. q. sequẽti. tertia in. q. x. Circa pmũ duo facit. Primo ostendit cuius sit volũtas obiectiue in gñali. scdo in speciali. ar. ij.

¶ Utꝝ volũtas sit tñ boni

A D pmũ sic pceditꝶ. Videꝶ ꝙ voluntas nõ tñ sit boni eadẽ ẽ eñ potẽa oppositoꝝ. sicut visus albi ⁊ nigri. sꝫ bonũ ⁊ malum sunt opposita. ḡ volũtas nõ solũ est boni sed etiã mali. ¶ P. potẽe rõnales se hñt ad opposita ↄsequẽda scdm phm. sꝫ volũtas est potẽtia rõnalis est eñ i rõe. vt dꝫ in. iij. de aia. ḡ volũtas se hꝫ ad opposita. nõ ergo tñ ad volendũ bonũ. sꝫ etiã ad volendũ malũ. ¶ P. bonũ ⁊ ens ↄuertũtur. sꝫ volũtas nõ solũ est entiũ sed etiã nõ entiũ. volumꝰ eñ q̃nq̃ nõ ambulare ⁊ nõ loqui. volumꝰ etiã interdũ q̇dã futura que nõ sunt entia in actu. ḡ volũtas nõ tñ est boni. ¶ Sed ↄtra est qḋ Dionysius dꝫ. iiij. ca. de di. no. ꝙ malũ ẽ pter volũtatẽ. ⁊ ꝙ oĩa bonũ appetũt.

¶ Hic pmo q̃rit de obiecto volũtatis. ⁊ nõ capiꝶ hic volũtas in q̃tũ ꝓ potẽa. sꝫ ꝓ actu. ⁊ nõ ꝓ quocũq̃. qꝛ nõ vt est ↄmunis ad velle ⁊ nolle. sꝫ tñ accipiꝶ ꝓ actu q̇ ẽ in aliq̇d ꝑ modũ ↄplacẽtiõis ⁊ acceptatiõis. nolle aũt est per modũ resiliẽtiõis ⁊ repudiatiõis. ⁊ iste sensus pꝫ ex solutiõe pmi ⁊ in corpore

¶ Rñ. dicẽdũ. ꝙ volũtas est appetitꝰ q̇dã rõnalis. oĩs aũt appetitus nõ est nisi boni. Cuius rõ est. qꝛ appetitus nihil aliud est q̃ q̇dã inclinatio appetẽtis in aliq̇d. nihil aũt inclinaꝶ nisi in aliq̇d sile ⁊ conueniẽs. cũ igiꝶ oĩs res inq̃tũ est ens ⁊ substantia sit quoddã bonũ. necesse est vt oĩs inclinatio sit in bonũ. ⁊ inde ẽ qḋ phs dꝫ in pmo ethico. ꝙ bonũ est q̇ omnia appetunt.

¶ D. pmo deducit ↄclõnẽ risiuã subintellectã. Secũdo subiũgit vnã ↄclõnẽ declaratiuã risiue ibi. Sed ↄsiderãdũ ⁊c. Cõclo risiua est ista Volũtas (.i. actꝰ volũtatis acceptatiuꝰ) tñ ẽ boni. Probaꝶ. oĩs appetitꝰ nõ est nisi boni. ḡ etiã volũtas est tñ boni. Tenet ↄñtia. qꝛ volũtas est appetitꝰ immaterialis. Et ita valet ↄñtia ab vli ad pticularẽ. Añs pbaꝶ rõne ⁊ auctoritate. Ratõne sic nihil inclinaꝶ nisi in aliq̇d sile ⁊ ↄueniẽs. sꝫ appetitꝰ nihil aliud est q̃ q̇dã inclinatio appetẽtis in aliq̇d. ḡ est in sile appetẽti. sꝫ oĩs res inq̃tũ est ens ⁊ suba est q̇ddã bonũ. ḡ neceẽ est ꝙ oĩs inclinatio sit in bonũ. Et ita habeꝶ añs oĩa relinquũꝶ nota. Et stat rõ in h̃ ꝙ appetitũ est sile appetẽti. sꝫ oẽ appetẽs est ens ⁊ bonũ. ḡ ⁊ appetitũ ẽ boni. Auctoritate aũt dꝫ. d. oĩs res ⁊ ens inq̃tũ est ens ⁊ suba est bonũ. gñis loquendo ens ↄplẽtũ ⁊ suba est qḋ appetit ⁊

Cõclo risi.
cõclo pbaꝶ.

est bona inquantū ens scȝ actu. vt pȝ. p̄. p̄. q. v. ar. iij. Et tn̄ etiā materia p̄. q̄ appetit sicut ens incōpletuȝ eo mō q̄ est ens est bona. ⁊ ecōtra. vt pȝ ibidē ¶ Aduerte h̄. ꝙ q̄uis appetit⁹ in cōmuni nō habeat ꝙ sit act⁹ elicit⁹ sicut appetit⁹ cognoscētiū vt sic. tn̄ in h̄ cōuenit ois appetit⁹ etiā pure naturalis. ꝙ nō est p modū accessus ⁊ acceptatōis nisi ad cōueniēs. sicut grauitas nō inclinat nisi ad locum deorsum connaturale. Quare bn̄ seqtur. ois appetitus p modū accessus est ad cōueniēs. g̃ ⁊ volūtas q est act⁹ rōnalis appetit⁹ ¶ Nota circa h̄. ꝙ q̄uis nō oia appetāt verū. tn̄ cū h̄ stat ꝙ oia appetāt bonū. Uide. d. san. in de vita. ma. q. q. 19. in cor. et. xxij. q. p̄. ad pmū. Quia lȝ verū ⁊ bonū cōuertant q̄ ad cōitate pdicationis. Et q̄ ad supposita. sȝ tn̄ ſm ordinē cause pficiētis dissilitudo est. Uerū eīm nō pficit nisi imaterialia. bonū aūt ē pfectum ſm eē ⁊ rōnē spēi simul. ideo pt pficere imaterialia ⁊ materialia. ⁊ sic oia appetunt bonū. sed nō oīa cognoscūt verum Consequēter ibi

¶ Sed cōsiderādū est. ꝙ cū ois inclinatio cōseqt aliquā formā appetit⁹ naturalis cōseqtur formā in natura existēte. appetit⁹ aūt sensitiu⁹ vel etiā intellectiuus seu rōnalis q dr volūtas. seqt formā apphensam. sicut igit id in qd tēdit appetit⁹ naturalis ē bonū existēs in re. ita id in qd tēdit appetit⁹ aialis vel volūtarius est bonū apphēsum. Ad hoc igit ꝙ volūtas in aliqd tēdat nō reqrit ꝙ sit bonū in rei veritate. sȝ ꝙ apphendat in rōne boni. ⁊ ppter hoc phs dr in. ij. physi. ꝙ finis est bonū vel apparēs bonū.

¶ Subiūgit quādā cōclonē declaratoriā pdicis istā Ad hoc ꝙ volūtas in aliqd tendat nō requirit ꝙ sit bonū in rei veritate. sed ꝙ apphendat in rōne boni. Ista cōclusio pbat rōne ⁊ auctoritate. Rōne qdē ex diūa appetitus naturalis ex vna pte. ⁊ sensitiui ⁊ intellectiui ex altera pte. qȝ pm⁹ seqtur formā in natura existentē. i. formaȝ p quā hȝ esse. sed illi duo formā apphensā. g̃ sicut in qd tendit appetit⁹ naturalis est bonū exñs in re. ita id ⁊c. vt in lra. ⁊ sic seqtur cōclo. Probat etiā auctoritate phi. qȝ finis est bonū vel apparēs bonū. ⁊ in cognoscentib⁹ sufficit ꝙ appareat. sȝ in naturalib⁹ est bonū. qȝ inclinatio naturalis est ab intelligētia nō errante. que inclinat res in vere bonum connaturale.

Argumētū in cōtrariū

Cōfirmatiuū est conclusionis mīsiue. qȝ malū est ̄pter volūtatē. i. actū q dr volūtas qui est p modū acceptatōis. licȝ volūtas potentia possit esse mali p modū repudiatōis

¶ Ad pmū g̃ dōm. ꝙ eadē potētia est oppositoȝ sed nō eodē mō se hȝ ad vtrūqȝ. volūtas igit se hȝ ⁊ ad bonū ⁊ ad malū. sed ad bonū appetendo ipm. ad malū vo fugiendo illud. Ipe g̃ actualis appetit⁹ boni vocat volūtas ſm ꝙ noiat actū volūtatis. sic eīm nūc loqmur de volūtate. fuga aūt mali mag̃ dr noluntas. vn̄ sicut volūtas ē boni. ita nolūtas ē mali.

¶ Ad maiorē in pncipio solutōis dare. Ad minorē cōcedit. g̃ volūtas p potētia capta nō solū est boni. sȝ etiam mali. sed alio mō ⁊ p aliū actū. qȝ boni est modū appetitus ⁊ acceptatōis. ⁊ hūc actū in pposito dicim⁹ volūtatē. Mali aūt ē p actū repudiatiuū q dr nolūtas vl' nolle

¶ Ad scdm dōm. ꝙ potentia rōnalis nō se hȝ ad qlibet opposita psequenda. sȝ ad ea q̄ sub suo obiecto cōuenienti cōtinētur. nā nulla potētia pseqt nisi suū cōueniēs obiectū. obiectū aūt volūtatis est bonū vn̄ ad illa opposita psequēda se hȝ volūtas q̄ sub bono cōphendūtur. sicut moueri ⁊ qescere. loq ⁊ tacere. ⁊ alia huiusmodi. in vtroqȝ eīm horū fert voluntas sub ratione boni

¶ Ad maiorē pmo dico: ꝙ potētie rōnales hñt se ad opposita qdē. vt dictū est ad pmuȝ diuersimode. qȝ ad vnū psecutiue. ad aliud repudiatiue. Scdo ꝙ potētia rōnalis hȝ se ad opposita aliqua psequēda q̄ cōtinent sub suo p se obiecto. qd est pseqbile. Sed negat ꝙ vl'r psequēdo se habeat ad qcūqȝ opposita. sed solū ad cōtēta sub bono. ⁊ sic pt illud bonū velle vel ipm nolle. qȝ nulla potentia pseqtur nisi p se obiectū ⁊ sub eo cōtenta. Minor cōcedit. Sȝ negat cōña. ꝙ etiā se habeat ad malū volēdū sed bn̄ hȝ ad malū nolendū. Quia g̃ volūtas dr actum psecutiuū volūtatis. nō est nisi boni.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ illud qd nō est ens i rerum natura accipit vt ens in rōne. vn̄ negatōes ⁊ puationes entia dicūtur rōnis. p quē etiā modū futura put apprehēdūtur sunt entia. inquantū igit sunt huiusmodi entia apphendūtur sub rōne boni. ⁊ sic voluntas in ea tendit. vn̄ phus dr in. v. ethi. ꝙ carere malo habet rōnem boni

¶ Maior vera. vt patȝ. p̄. p̄. q. v. ar. iij. Et vnūqdqȝ vt est bonū sic est ens Minor negat. ꝙ volūtas sit nō entiū vt sic. Ad pbatōem dico. ꝙ volum⁹ nō entia realia. tn̄ etiā entia rōnis. et sic pñt apprehēdi sub rōne boni qȝ carere malo est quoddā ens rōnis. ⁊ tn̄ ſm phm qddā bonū est. Silr futura hñt esse apphensum vt entia realia in potētia. ⁊ sunt volita rōne esse realis. qȝ hoc est rō appetendi. sȝ eē apprehensum est cōditio sine q̄ non Quare neget cōña. qȝ ⁊ nō entia realia apprehendūtur et sunt entia rōnis. ⁊ futura sunt entia realia in potētia Quare volūtas sp est boni actu saltē in potētia boni in actu

¶ Utrum volūtas sit tn̄ finis vel etiam eorum que sunt ad finem

Ad secūdū sic pcedit. Uidet ꝙ volūtas nō sit eoȝ que sunt ad finē. sed tn̄ finis dr eīm phs in. iij. ethicoȝ. ꝙ volūtas est finis. electio aūt eoȝ q̄ sunt ad finē ¶ P̄. ad ea q̄ sunt diuersa genere. diuerse potētie aie ordinant. vt dr in. vi. ethi. sed finis ⁊ ea q̄ sunt ad finem sunt in diuerso gñe boni. nam finis q est bonū honestū vel delectabile est in gñe qualitatis vel actionis aut passionis. bonū aūt qd dr vtile qd est ad finem est in adaliqd. vt dr in p̄. ethi. g̃ si volūtas est finis nō erit eoȝ que sunt ad finē. ¶ P̄. habitus pportionant potentijs. cū sint eaȝ pfectōes. sed in habitib⁹ qui dicūt artes opatiue ad aliud ptinet finis. ⁊ ad aliud qd est ad finem. sicut ad gubernatoriā ptinet vsus nauis. q est finis ei⁹. ad nauifactiuā vo cōstructio nauis q̄ est ppter finē. g̃ cū voluntas sit finis. nō erit eoȝ que sunt ad finē ¶ Sed cōtra est. qȝ in rebus naturalib⁹ p eādē potētiā aliqd ptrāsit media J

et ptingit ad terminũ. sʒ ea q̃ sunt ad finẽ sunt q̃dã
media p q̃ puenit ad finẽ sicut ad terminũ. ğ li volũ
tas est finis. ipa etiã est eoꝝ q̃ sunt ad finẽ

¶ Hic ondit quoꝝ sit volũtas in spẽali Et pmo ostẽ
dit ppositũ. Scđo determinat q̃ddã dubiuʒ circa h ar.
sequẽti. Quo ad pmũ. qꝛ dicti est. q sit boni tm̃. ꝛ qꝛ bo
nũ est finis ꝛ id qđ est ad finẽ. ideo qrit cui⁹ boni sit

¶ Rñdeo dõm. q volũtas qñqꝫ dꝛ ipa potentia
qua volum⁹. qñqꝫ aũt ipe volũtatis actus. si ğ loq̃
mur de volũtate fm q noiat potẽtiã. sic se extẽdit et
ad finẽ. ꝛ ad ea q̃ sunt ad finem. ad ea eñi se extẽdit
vnaqueqꝫ potẽa in q̃bꝫ inuenitur pt quocũqꝫ mõ rõ
sui obiecti. sicut visus se extẽdit ad oĩa q̃cũqꝫ par
ticipãt quocũqꝫ mõ colorẽ. rõ aũt boni qđ est obiec
tum potẽtie volũtatis inuenit nõ solum in fine. sed
etiã in his q̃ sunt ad finem.

¶ D. distinguit de volũtate. vt etiã tactũ fuit ar. p⁹
ad pmũ. qđ dupl'r capit. Vno mõ p potẽa q̃ volumus.
Scđo p actu ipi⁹ potẽe. q̃ est p modũ approbatõis ꝛ cõ
placẽtie. Et sic q̃sitũ intelligit dupl'r. Deinde. D. ridet
Cõclo pria. de vtroqꝫ duabꝫ pclonibꝫ. scđaʒ ibi. Si aũt ꝛc. Prima est
si loq̃mur de volũtate fm q noiat potẽam. sic se. ꝛc. Pro
bat formal'r ꝛ clare in lr̃a. et declarat maior exẽplariter.

¶ Nota aũt q q̃uis etiã potẽa visiua habeat act⁹ h
est visiones spẽcie distinctas respectu diuersoꝝ visibiliũ
p se spẽcie distinctoꝝ in rõne q̃litatis sensibil. sicut visio
albi ꝛ visio nigri spẽcie dr̃nt. Tñ isti diuersi act⁹ nõ hñt
tã noia iposita sicut diuersi act⁹ volũtatis spẽcifice distin
cti. Vñ lʒ eadẽ potẽa ferat in oĩa q̃cũqꝫ mõ bona vel ap
phẽsa sub rõne boni. nõ tñ q̃libet act⁹ dꝛ volũtas. sʒ soluʒ
aliq̃s. ꝛ hoc apparebit ex sequẽtibꝫ Deĩn cũ dr

¶ Si aũt loquamur de volũtate fm q noiat pro
prie actũ. sic pprie loquẽdo est finis tm̃. ois eñi act⁹
denoiatus a potentia noiat simplicẽ actũ illi⁹ potẽ
tie. sicut itelligere noiat simplicẽ actũ itellect⁹. Sim
pl'r aũt act⁹ potẽe ẽ in id qđ ẽ fm se obiectũ potẽe. id
aũt qđ ẽ pp ter se bonũ ꝛ volitũ est finis. vñ volũtas
pprie ẽ ipi⁹ finis. Ea ṽo q̃ sũt ad finẽ nõ sũt bona vl'
volita ppt seipa. sʒ ex ordine ad finẽ. vñ volũtas in
ea nõ fertur nisi quaten⁹ fertur in finẽ. vñ hoc ipm
qđ in eis vult est finis

Cõclo scđa ¶ Rñdet scđa pclone iuxta scđm intellectũ videlʒ. vo
lũtas fm q nominat actũ. sic pprie loquẽdo est finis tm̃.
Probat rõe. ꝛ siĩtudine ibi. Sicut ꝛ itelligere ꝛc. Rõne
q̃ sumit ex pte nois. supponẽdo q volũtas act⁹ noiat ac
tũ denoiatũ a potẽa. tũc sic. Ois act⁹ denoiat⁹ a potẽa no
minat simplicẽ actũ isti⁹ potẽe. sʒ simplex act⁹ potẽe est in
id qđ ẽ fm se obiectũ potẽe (subsumit) sʒ boniũ ꝛ finis est
pter se volitũ. ea ṽo q sũt ad finẽ nõ sũt bona vel volita
pter seipa. sʒ ex ordine ad finẽ. ğ volũtas pprie ẽ ipi⁹ fi
nis. ꝛ nõ fert in ea q̃ sũt ad finẽ nisi q̃ten⁹ fert in finẽ. ꝛ h
ipm qđ in eis vult est finis. Maior pʒ p siĩe de intellectu
vbi act⁹ denoiat⁹ a potẽa. scʒ intelligere noiat simplicẽ
actũ. q̃ scʒ est in aliqđ fm se intelligibile. Rõcinatio ṽo ẽ
alicui⁹ itelligibil' p aliud. Minor pmo relinq̃t nota. ꝛ in
telligit fm se negatiue sine alio. ꝛ qꝛ sine alio. seq̃t q etiã p
se habeat se ad illam potẽaʒ. sic videlʒ q simplex act⁹ ẽ in
id obiectũ qđ nõ p aliud. sʒ rõne sui ipi⁹ ptinet ad potẽaʒ

alis. Et p h pʒ subsumpta. qꝛ finis est bonũ p se ex ppria
rõne positiue hñs vñ moueat ꝛ terminet appetituʒ. Vñ
pʒ q nulla est equocatio. cũ. d. pmo dr. q simplex act⁹ est
in id qđ fm se. ꝛ subsumit loquẽs de p se. qꝛ vnuʒ seq̃tur
ex alio. qꝛ bñ seq̃tur. obiicit fm se. i. nõ rõne alteri⁹. ğ per
se ꝛc. Scđa ps subsumpte pʒ. qꝛ id qđ est ad finem vt sic
nõ appetit nisi rõe finis. ꝛ sic finis ẽ pprie volitũ. nõ ea q̃
sunt ad finẽ nisi materialr. Vñ vult. D. q finis est pro
prie volitus. qꝛ fm se ꝛ p se est volitus. quare velle est p
prie finis. sed est medioꝝ. sed nõ pprie. i. nõ p se nec fm se
sicut est finis ¶ Nota hic. qꝛ nõ est mens. d. sanc. q vo
luntas p actu sit tm̃ finis. sic q ea q̃ sunt ad finẽ nõ pos
sint dici volita. sed vult q volũtas actus nõ est ita pro
prie medioꝝ sicut finis. qꝛ pt esse solius finis. sed nunq̃
solius medij. sed sp in medio est volitus ipe finis. Et ad
h pcordat qđ. d. sanc. hʒ in de ṽitate materia. xxij. q. xiij.
ad. ix. Vbi sic dr. q̃uis volũtas sit pncipal'r finis. ꝛ loq̃
tur de actu) ex eo q ea q̃ sunt ad finẽ nõ desideram⁹ nisi
pter finẽ. nihilomin⁹ tñ est volũtas eoꝝ q̃ sunt ad finem
hoc eñi qđ dr phus. iij. Ethi. q volũtas est finis. electio
eoꝝ q̃ sunt ad finẽ. nõ ob h dr q volũtas sp sit finis (in
tellige p se) sed aliq̃n ꝛ pncipalius. Et ex hoc q electio
nũqꝫ est finis ostendit q nõ sit idẽ eligere ꝛ velle. hec ille
Eandẽ sententiã ponit ibidẽ. q. xv. in fine corpis. vbi dr.
Sic ğ pʒ q volũtatis actus est velle. eligere. ꝛ intẽdere.
sed velle put rõ volũtati ppõit aliqđ bonũ absolute. si
ue sit p se eligẽdũ vt finis. siue pter aliud vt qđ ẽ ad fi
nem. hec ille. Et intelligit p absolutũ motũ in quo nõ ap
paret collatio. ꝛ ordinatio rõnis spẽalis. vt patʒ ibidẽ. q.
xiij. in cor. Ita q motus in id qđ est ad finẽ pt dici abso
lutus motus. sed electio que est vnius medij pre alio nõ
est motus absolutus. Siliter nec intẽtio q̃ tendit in finẽ
vt alia in ipm ordinãtur ꝛc. Silia dr. d. sanc. iij. ethicoꝝ
in pmento. dr (scʒ phus) q voluntas magis est finis q̃
eius qđ est ad finẽ. qꝛ ea que sunt ad finẽ volumus pro
pter finẽ. sed electio est solũ eoꝝ que sunt ad finẽ. hec ille.
Patʒ ex his. qꝛ voluntas est finis pprie. tũ qꝛ solius esse
pt. tum qꝛ ipius est principalius. Cuʒ hoc aũt stat q est
volũ pter finẽ min⁹ pncipal'r ꝛ rõne finis. Oportʒ eñi h
aduertere. q nõ ois act⁹ q̃ est ei⁹ qđ est pter finẽ ẽ intẽ
tio. sʒ solũ ille act⁹ q̃ q̃s tẽdit in finẽ vt p media pseq̃ue
dũ Vtrũ aũt intẽtio possit eẽ idẽ actus cũ volũtate. pate
bit. ar. sequenti q sic. Deinde ibi.

¶ Sicut ꝛ intelligere pprie est eorũ q̃ fm se cog
noscũt. scʒ pncipioꝝ. eoꝝ aũt q̃ cognoscuntur p pnci
pia nõ dꝛ eẽ intelligẽtia. nisi inq̃ntũ in eis ipa pnci
pia psiderãt. Sic eñi se hʒ finis i appetibilibꝫ. sicut
se hʒ pncipiũ in intelligibilibꝫ. vt dꝛ in. vi. ethicoꝝ

Probat p̃dictã pclonẽ scđaʒ p siĩe de itelligere. de q̃
dictũ ẽ q noiet simplicẽ actũ sicut volũtas. qꝛ scʒ ꝛ intel
ligere pprie est tm̃ eoꝝ q̃ fm se cognoscũt. qꝛ nõ p aliquã
ppõnẽ extraneã. sʒ cognitis terminis ꝛc. Eoꝝ aũt ꝛc. ğ ꝛc.
Et pbat. D. pñaʒ. qꝛ sic se hʒ finis ꝛc. ğ sicut est de actu
respectu pncipioꝝ. sic de actu respectu finis ꝛc Aduer
te ex h. q. D. nõ oĩno negat intelligere a pclonibꝫ. sed a
pclonibꝫ fm se acceptis. Sic nec velle ẽ negandũ de his
q̃ sunt ad finẽ vt finis ẽ in eis volit⁹ Vide tñ ifra. q. lvij
ar. ij. ad. ij. qꝛ act⁹ q̃ intelligũt pncipia in pclonibꝫ ẽ act⁹
sciẽ. ꝛ tñ dꝛ aliq̃ mõ itelligere inq̃ntũ ẽ cognitio pncipioꝝ
licet deductorum in conclusiones. sed principiorum fm
se est intelligere. quod est actus intellectus habitus.

Aduerte etiā q intelligere apud nos duplr accipitur. Uno modo vt est respectu primoꝝ principioꝝ cōplexoꝝ. Alio modo vt est respectu incōplexoꝝ. quia vtraq̄ intelligunt sine discursu ꝛ sine cōpositione. ꝛ respectu vtroꝝ est simplex actus intellectus. Hic tamen. D. loquit de intelligere vt est principioꝝ.

Argumētū in cōtrariū

Confirmat primā cōclōnē q̄ procedit de eadē potētia. ꝛ tñ idem actus potest etiā esse medij ꝛ termini vt patebit ar. sequēti. ꝛ talis actus etiam dicit voluntas. nō quia sit medij tñ. sed q̄ finis principaliter. ꝛ h' semꝑ intelligendo de medio vt solū habet appetibilitatē ex fine. Si eñ acciperet vt in se qd'dam bonum sic voluntas esset eius proprie.

Nota

¶ Ad primū ergo dōm q phūs loquit de volūtate sm q proprie nominat simplicē actū volūtatis. nō aūt sm q nominat potentiā.

¶ Ad auctoritatē phi dic. D. q est p scd'a cōclusione et nō cōtra primā. q̄ volūtas actus simplex sm q est proprie simplex ꝛ pfecte (q̄ scz p se obiectū tñ) sic ē finis. ꝛ tñ minus proprie est etiā medij. vt est volitū rōne finis.

¶ Ad scd'm dōm q ad ea q̄ sunt diuersa genere. ex equo se hn̄tia ordinant diuerse potētie sicut son' ꝛ color sunt diuersa gn̄a sensibiliū ad q̄ ordinat audit' ꝛ visus. Sed vtile ꝛ honestū nō ex eq̄ se hn̄t. sed sicut qd' est sm se ꝛ sm alteꝝ. hmōi aūt semper referuntur ad eandē potentiā. sicut p potētiā visiuā sentit ꝛ color ꝛ lux p quā color videtur.

¶ Maior intelligit p̄mo de gn̄e diuerso obiectali qd' cōsistit in diuerso mō imutandi potētias. ꝛ qn̄ sunt diuersa obiecta p se principalia q̄ꝝ qdlibet est qd' ꝛ p se. nō aūt intelligit de diuerso gn̄e p̄dicamentali. q̄ oīa p̄dicamēta referūt ad vnū intellectū sub rōne entis in q̄ cōueniūt ꝛ ad vnā volūtatē sub rōne boni. Ad minorē negat q ista sint diuersa p se formalia obiecta volūtatis. imo vnū fertur ad volūtatē rōne alteri'. ꝛ sic nō hn̄t se ex eq̄. nō āt est incōueniēs vt res diuersoꝝ generꝝ referāt ad eādē potētias qn̄ vnū est formale alteꝝ materiale. vnū p se aliud min' principale. sic āt est in proposito. q̄ honestū propter se q̄rit. vtile āt propter honestū. ꝛ sub honesto cōtinet delectabile qd' etiam propter se querit. p̄. ꝑ. q. v. ar. vi.

¶ Ad tertiū dōm q nō q̄cq̄d diuersificat habitū diuersificat potētiā. habit' eñ sunt q̄dā determinationes potētiaꝝ ad aliq̄s speciales act'. ꝛ tñ q̄libet ars operatiua cōsiderat ꝛ finē ꝛ id qd' ē ad finē. nā ars gubernatiua cōsiderat q̄dē finē vt quē operat. id āt qd' ē ad finē. vt qd' iperat. ecōuerso ꝯo nauifactiua cōsiderat id qd' est ad finē vt qd' operat. id ꝯo qd' est finis vt ad qd' ordinat id qd' operat. ꝛ iteꝝ in vnaquaq̄ arte operatiua est ꝛ aliq̄s finis proprius ꝛ aliq̄d qd' est ad finē qd' proprie ad illā artē ptinet.

Habitus p portionātur potētijs.

¶ Ad maiorē p̄° habit' proportionāt sm eē sic pfectiōes pfectibilib; ipis potētijs. s; nō adeq̄nt penes extēsionem ad ea. lz obiecta de cōi lege. lz eñ metaphi. adeq̄t intellectui. h' ē singulare ꝛ adeq̄tōe extēsiua nō itēsiua. Ad minorē ad aliud ptinet finis ꝛ id qd' ē ad finē. veꝝ sic operatiū. q̄ scie inferiores cōsiderāt id qd' ē ad finē sic qd' faciūt s; finē sic ad qd' ordināt. Scd'o negat minor. q̄ lz nō faciūt finē superioris artis. tñ faciūt finē proprium. sicut nauifactiua h; finē propriū. s. cōstructiōem nauis quē etiā efficit ꝛc.

¶ Utꝝ volūtas eodē actu ferat in finē ꝛ in id qd' est ad finem.

R

Ad tertiū sic pcedit. Uidet q eodē actu volūtas ferat i finē. ꝛ i id qd' ē ad finē. q̄ sm phm. vbi ē vnū propter alteꝝ ibi ē vnū tñ. s; volūtas nō vult id qd' ē ad finē nisi propter finē. g eodē actu mouet in vtrūq̄. ¶ P. finis est rō volendi ea q̄ sunt ad finē. sicut lumē est rō visionis coloꝝ. s; eodē actu videt lumē ꝛ color. g idē est mot' volūtatis q̄ vult finē ꝛ ea q̄ st̄ ad finē ¶ P. idē nūero mot' naturalis ē q̄ p media tendit ad vltimū. s; ea q̄ sunt ad finē cōparat ad finē sicut media ad vltimū. ergo idē motus volūtatis est q̄ volūtas fert in finē. et in ea q̄ sunt ad finē. ¶ Sed cōtra. actus diuersificant sm obiecta. sed diuerse species boni sunt finis. et id qd' est ad finē. qd' dicit vtile. ergo nō eodē actu volūtas fert in vtrūq̄.

¶ Hic determinat dubiū incidēs Dictū est eñ. q̄ volūtas pt eē finis ꝛ ei' qd' est ad finē. Dubiū est g an possit in vtrūq̄ vno actu vel req̄rant sp diuersi actus

¶ Respondeo dōm q cum finis sit sm se volit'. id aūt quod est ad finem inq̄ntum huiusmodi non sit volitū nisi propter finem. manifestū est q volūtas potest ferri in finem inq̄ntū huiusmodi. sine hoc qd' ferat in ea que sunt ad finē. sed in ea que sunt ad finē inq̄ntum hmōi nō potest ferri nisi ferat in ipm finem. sic ergo volūtas in ipm finem dupliciter fert. vno mō absolute sm se. alio mō sicut in ratione volendi ea que sunt ad finem.

¶ D. p̄mo deducit quādā cōclōnē distinctiuā ꝛ p̄ambularē. scd'o infert cōclōnē respon. ibi. Manifestū est ꝛc. Cōclusio distinctiua p̄ambularis. Uolūtas fert in finē duplr. s. absolute sm se. ꝛ alio mō sicut in rōnē volēdi ea q̄ sunt ad finē. ꝛ ponit. D. rōnē hui' distinctōis istā. Uoluntas pt ferri in finē inq̄ntū hmōi sine h' q ferat in ea que sunt ad finē. s; in ea q̄ sunt ad finē inq̄ntū hmōi nō pt ferri nisi ferat in ipm finē. g cōclō ista ꝟa. Tenet cōn̄a de se. Ān̄s pbat. q̄ finis est sm se volit' (.i. nō rōne alteri') ꝛ p cōn̄s etiā p se. id āt qd' ē ad finē inq̄ntū hmōi nō ē volitū nisi propter finē. igit scd'a ān̄s. Aduerte ꝟbū. D. cū dr. Id qd' est ad finē (inq̄ntū hmōi nō ē volitū nisi propter finē) Dicit eñ notāter inq̄ntū hmōi propter rōnē quā ponit in 2° sen. dis. xxxviij. ar. iij. q̄ id qd' est ad finē pt duplr accipi. vel sm q est q̄dā res hn̄s etiā in se aliq̄d appetibilitatis. et sic pt eē volitū sine fine ꝛ alio actu volūtatis. s; inq̄ntū appetit vt ad finē sic nō appetit sine fine. vide etiā Capo. in. p̄. dis. p̄. q. p̄. ad 2ᵐ Gregorij cōtra scd'm argumētoꝝ cōtra q̄rtā cōclōne. ¶ Nota etiā q act' q̄ fert volūtas in finē tñ proprie dr velle. vt h;. d. sen. in scd'o. vbi iā ar. v. in principio cor. Secūd' āt q̄ fert simul in finē ꝛ in id qd' est ad finē. vt tñ act' icipit a fine ꝛ terminat ad media vocat itētio respectu finis. ꝛ tñ dr etiā idē act' volūtas vt ē ei' qd' ē volitū propter finē. Et de h' infra. q. xij. ar. iiij. vbi determinat q idem est actus qui est voluntas ei' qd' est ad finem et

Cōclō p̄ambulans

Solunt ob iectiones.

intētio finis ⁊c. Aduerte etiā q̄ iste actus quo finis est volitus absolute sine eo qđ est ad finē est causa volitiōis ei⁹ qđ est ad finē. sed actus quo finis est volit⁹ simul cū eo qđ est ad finē. nō est cā actus volendi id qđ est ad finē cū idem nō sit causa suipius. sed finis est rō quare id qđ est ad ipsum est volitū. sicut eadē visione videntur color ⁊ lapis. ⁊ tñ lumē est rō videndi colorē. sed visio nō est ratio visionis cū sit eadē visio. Ex quo pꝫ q̄ nō est idem dicere. lapis est visus ꝓpter colorē. ⁊ visio coloris est causa visionis lapidis. ⁊ p hoc pꝫ ad quasdā instantias que habentur in Capolo vbi sā. Consequēter ibi.

¶ Manifestū est ergo q̄ vnus ⁊ idē motus volūtatis est quo fert in finē fm q̄ est rō volēdi ea q̄ sunt ad finē ⁊ in ipsa q̄ sunt ad finē. Sed alius actus est quo fertur in ipm finē absolute. ⁊ qñq3 ꝓcedit tpe. sicut cum aliqs primo vult sanitatem. ⁊ postea deliberās quō possit sanari vult conducere medicū vt sanet. sic etiā ⁊ circa intellectū accidit. nā pmo aliqs intelligit ipa pncipia fm se. postmodū aūt intelligit ea in ipsis cōclusionib⁹. fm q̄ assentit ꝯclusionibus propter principia.

Cōclo rñsi.

¶ Subinfert ꝯclonem fm p̄dictā distinctē responsiuā ⁊ bimēbrē istā. vnus ⁊ idē motus volūtatis est q̄ fert in finē ⁊c. vt in pncipio lrē. pbat sic. pmo q̄ ad scđam ptē Act⁹ quo fert in finē absolute est qñqꝫ prior tpe actu in ea que sunt ad finē. g̃ est ali⁹ actus. ꝯña clara. Añs declarat exemplariter de volūtate sanitatis quā tpe seqtur actus volēdi medicinā. Scđo pbat ꝯclo q̄ ad ābas ptes a simili sic. intellect⁹ pmo intelligit ipa pncipia fm se postmodū aūt intelligit ea in ipis ꝯclonib⁹ (scꝫ eodē actu q̄ ꝯclusiones) fm q̄ assentit ꝯclonib⁹ ꝓpter pncipia. g̃ sic etiā est de volūtate q̄ pmo hꝫ vnū actū respectu finis. sꝫ postea eodē actu sil' vult finē ⁊ que ꝓpter ipm sunt vt sic. Alias pbatiōnes scđe ptis ꝯclusionis. vide m. d. san. in de veritate. materia. xxij. q. xiiij. ⁊ in scđo vbi supra. ⁊ etiā infra. q. xij. ar. iiij. qꝛ finis ⁊ id qđ est ad finē vt sic. nō ꝯsiderātur vt diuersa obiecta. sed vnū ꝯstitutū ex formali ⁊ materiali. que vno actu attingunt. Aduerte ex his q̄ finis pt dupl'r esse volitus sil'r id qđ est ad finē (presertim qđ fm se pt habere aliqđ appetibilitatis) ⁊ ꝯclo intelligit semp vt vnū est ratio volendi aliud. nō vt fm se sunt volita. ⁊ quia volitio finis potest esse rō nolendi aliqđ. sicut voluntas dei est ratio nolitionis furti. ideo etiā volitio ⁊ nolitio possunt esse vn⁹ actus. sed ex h̄ nō seqtur q̄ g̃. gaudium

Idē act⁹ volitio ⁊ nolitio esse pt.

⁊ tristicia. qꝛ implicat eundē actū etiā respectu diuersoꝝ habere rōnem gaudij ⁊ tristicie. nā sunt rōnes omnino repugnantes eidē respectu quoꝝcūqꝫ. ex pte modi habendi appetitus diuersi in gaudio ⁊ tristicia vt patebit infra. similiter pꝫ q̄ idē actus potest esse fm qđ bon⁹ ⁊ simpl'r malus. qꝛ ille actus vt est finis est malus. vt est mediū est bon⁹. sicut volūtas qua quis vult dare elemosinā ꝓpter inanē gloriā est mala simpl'r. ⁊ bona fm qđ rōne diuersorū obiectoꝝ ptialiū. nec repugnat vnitati actus ⁊ simplicitati in essendo q̄ sit duoꝝ obiectoꝝ subordinatoꝝ. sicut nec repugnat vnitati rōnis formalis atqꝫ eius simplicitati q̄ dicitur esse cōposita in esse rep̄sentatiuo ex cōceptu gñis ⁊ differētie. vt pꝫ apud. d. san. in de ente ⁊ essentia. ca. iij. ¶ Nota aūt ꝓpter durādū. q̄ sicut supra dictū est in materia de btitudie q̄ idē actus est pfectior respectu dei q̄ respectu creature. licet sit idē actus. qꝛ videlicet a deo habet q̄ sit beatificus nō a creatura visa. ⁊ tñ ex pte subiecti in essendo actus omnino equalis est ⁊ vnus. sic est possibile q̄ actus vnus existēs mediū ⁊ finis sit intensior respectu finis q̄ respectu medij. nō qꝛ ex pte subiecti habeat aliā intensionē respectu vnius q̄ alterius. immo est vna intensio ⁊ vnus mod⁹ essendi ipi⁹ actus. quē tñ vt pfectus est hꝫ a fine. non a medio. quia finē magis appreciat ⁊ gratia suipius in ipm fertur tāq̄ q̄ hꝫ p se maiorē appetibilitatem ⁊c.

¶ Argumenta pro ⁊ contra soluuntur ordine quo ad se ordinantur.

¶ Ad primum ergo dicendum q̄ ratio illa procedit fm q̄ voluntas fertur in finem. vt est ratio volendi ea que sunt ad finem.

¶ Ad maiorē vbi vnū ꝓpter aliud ibi est vnū ꝓportione ⁊ ordine q̄ ad se ordinātur ⁊ est vnū obiectū totale cōstitutū ex materiali ⁊ formali. Minor ꝟa vt sic inqꝫtū est ad finē. vt scꝫ nō hꝫ appetibilitatē nisi rōe finis. g̃ ⁊c. Verū inqꝫtū finis est rō volendi id qđ ē ad finē. sic enī vt hꝫ d. san. in scđo supra ad pmū. Finis ⁊ id qđ est ad finē inqꝫtū hmōi nō sunt diuersa obiecta sꝫ vnū obiectū in q̄ finis est vt formale q̄si rō quedā volēdi. sed id qđ est ad finē est sicut materiale. sicut etiā lumē ⁊ color sunt vnū obiectum. ⁊ g̃ hoc argumētū est p pma pte ꝯclonis.

¶ Ad secūdū dicēdum q̄ qñcūqꝫ videt color eodē actu videtur lumen. potest tñ videri lumē sine h̄ q̄ videatur color. ⁊ sil'r qñcūqꝫ q̄s vult ea q̄ sunt ad finē vult eodē actu finē nō tñ econuerso.

¶ Maior ꝯcedit. an tñ sit p oīa simile sic scꝫ q̄ sicut finis dat appetibilitatē ei qđ est ad ipm vt sic qđ illā sine ipo nō haberet. sic color reqrat ex pte visibilis. de h̄. p. g. q. lxxx. ar. iij. ad scđm. Cocedit enī maior q̄ ad h̄ q̄ lumē requirit ad videndū colorē. sicut finis est rō volendi qđ est ad ipm vt sic. Ad minorē respondet q̄ vera ē ad hūc sensum q̄ sp cū videt color eodē actu videt lumē. sꝫ nō econtra. qꝛ pt videri lumē sine colore. qꝛ esto solus color sit visibilis p lumē extraneū. cū h̄ tñ stat q̄ det aliud visibile fm se absqꝫ lumine extraneo. sꝫ ꝓprio scꝫ lumē ipsius. de h̄ in. ij. de aia. g̃ ⁊c. vez qñ sil' sīt volita. ⁊ vnū ꝓpt aliud. vñ est etiā p pma pte ꝯclonis sed nō ꝯtra scđam.

¶ Ad tertiū dicēdum q̄ in executiōe operis ea q̄ sunt ad finē habent se vt media. ⁊ finis vt terminus. vñ sicut motus naturalis interdū sistit in medio ⁊ non ptingit ad terminū ita qñqꝫ operat aliqs id qđ est ad finē ⁊ tñ nō ꝯsequitur finē. sed in volēdo est econuerso. nā volūtas p finē deuenit ad volendū ea que sunt ad finē. sicut ⁊ intellectus deuenit in ꝯclusiões p pncipia que media dicuntur. vnde intellectus aliqñ intelligit mediū ⁊ ex eo nō ꝓcedit ad ꝯclusionē. et similiter volūtas aliqñ vult finem ⁊ tñ nō ꝓcedit ad volendū id qđ est ad finem.

Maior vera est qñ nō sistit in medio nec deficit tūc est idē mot⁹ ⁊c. Minor vera est in via executiōis. tūc ea que sunt ad finē se hñt vt mediū ⁊ finis vt termin⁹ ⁊ qñqꝫ aliqs sistit i medio ⁊ nō ptingit ad terminū. vñ tūc nō ē idē mot⁹ in via executiōis ⁊ executiu⁹. sꝫ minor nō ē ꝟa i via intētiōis. qꝛ tūc finis ē mediū p qđ deuenit i volitiōēs medioꝝ. ⁊ tūc dr̄ q̄ nō sp eodē motu ꝓcedit a medio ad finē ⁊c.

terminū. sed qñq3 est status in medio. Et ĝ pt volūtas ferri qñq3 in finē absolute tanq3 in pncipio z mediū z nō in fine .i. terminū z vltimū in via intentionis.

¶ Ad aliud vero qd̄ in cōtrariū obycit. patet so/
Ar.h.ad 2m lutio p ea que supra dicta sunt. nā vtile z honestū nō sūt species boni ex eq̄ diuise. sed se hñt sicut ppter se z ppter alter. vn̄ actus volūtatis in vnū pt ferri sine hoc q ferat in alter. sed nō ecōuerso.

¶ Patuit etiā ad hoc argumētū solutio. ar. ĝ. ad 2m Ad maiorē diuersificantur fm obiecta totalia ex eq̄ se habentia. s3 nō ex subordinatis. nec diuersificant ex obiectis quor vnū est formale alter materiale. talia eñ cōstituūt vnū obiectū rōne ordinis q̄ adinuicē ordinant. licet sint plures res fm se cōsiderate. Ad minorē sunt diuerse species boni in esse rei. s3 cōstituūt diuersa obiecta totalia ex eq̄ se hñtia. s3 vtile vt sic appetit ex ordie ad finē. ĝ 2c. Negat qn̄ fertur inutile vt sic rōne finis. S3 bene cōceditur q potest alio actu ferri in finē tm̄. z postea alio in finē et qd̄ est ad finem simul.

¶ Questio nona de motiuo volūtatis.

L D Einde cōsiderandū est de motiuo voluntatis. Et circa h̄ querūtur sex. Primo vtr voluntas moueat ab intellectu. Scd̄o vtr moueat ab appetitu sensitiuo. Tertio vtr volūtas moueat seipā. Quarto vtr moueatur ab aliq̄ exteriori pncipio. Quinto vtr moueatur a corpe celesti. Sexto vtr volūtas moueat a solo deo sicut ab exteriori pncipio.

¶ Postq3 oñsum est quor sit volūtas. h̄ oñdit a quo moueat. Et circa h̄ duo facit. pmo oñdit qd̄ dictū est ex pte cor q̄ sunt in volūtate scz intrinsecor mouentū. Scd̄o ex pte cor q̄ sunt extra volentē. q3 s. sibi nō inherēt. Quātū ad pm duo facit. pmo oñdit a q̄ moueat ex pte obiecti q̄tū ad determinatōem actus. scd̄o a q̄ moueat ex pte subiecti q̄tū ad exercitiū act9 in. ar. iij. Circa pm pmo oñdit a q̄ moueat q̄ ad specificatōem vel determinatione actus directe. scd̄o a q̄ indirecte. ar. ij.

¶ Utr volūtas moueatur ab intellectu.

AD primū sic pcedit. Videt q volūtas nō moueat ab intellectu. dicit eñ Aug. sup illud psal. Cōcupiuit aīa mea desiderare iustificatōes tuas. puolat intellectus. seqtur tardus aut nullus affect9. scim9 bonū. nec delectat agere h̄ aūt nō esset si volūtas ab intellectu moueretur. q3 motus mobilis sequit motionē mouētis. ĝ intellect9 nō mouet volūtatē. ¶ P. intellect9 se hz ad volūtatē vt demonstrās appetibile. sic imaginatio demōstrat appetibile appetitui sensitiuo. s3 imaginatio demōstrās appetibile nō mouet appetitū sensitiuū. imo qñq3 ita nos habem9 ad ea q̄ imaginamur. sic ad ea q̄ in pictura nob oñdunt. ex qbs non mouemur. vt dr in li. de aīa. ĝ neq3 etiā intellect9 mouet volūtatē. ¶ P. idē respectu eiusdē nō ē mouēs z motū. s3 volūtas mouet intellectū. intelligim9 eñ qñ volum9. ĝ intellect9 nō mouet volūtatē. ¶ S3 5 est q phs dr in. iij. de aīa. qd̄ appetibile intellectū ē motiuū nō motū. volūtas āt est mouēs motū.

¶ Hic ĝ pmo querit cōuersim ad id qd̄ quesiuit p. q. lxxxij. ar. iiij. vbi q̄siuit. an volūtas moueret intellectū.

¶ Respondeo dicēdū q intantū aliq̄d indiget moueri ab aliq̄. inq̄tū est in potētia ad plura. oz eñ vt id qd̄ est in potētia reducat in actū p aliq̄d qd̄ est actu z h̄ est mouere. dupl'r āt aliq̄ vis aīe inueniť ee in potētia ad diuersa. Uno° q̄tū ad agere vl' nō agere. Alio° q̄tū ad agere h̄ vl' illd̄. sicut visus qñq3 videt actu. et qñq3 nō videt. z qñq3 videt albū. z qñq3 videt nigrū. Indiget igit mouēte. q̄tū ad duo. s. q̄tū ad exercitiū vl' vsum act9. z q̄tū ad determinatōez act9. qr pmū ē ex pte subiecti. qd̄ qñq3 inueniť agēs qñq3 nō agēs. aliud āt ē ex pte obiecti fm q specificat act9

D. pmo deducit cōclōnē quādā p̄ambularē distinctiuā duplicis intellectus q̄stiōis. Scd̄o pseqtur mēbra distinctionis rūdendo. ibi. Motio āt 2c. Cōclō pambulans ē. vis Cōclō pambulans.
vel potētia aīe indiget moueri q̄tū ad duo. s. q̄tū ad exercitiū vel vsum actus. z q̄tū ad determinatōem act9. Et adiūgit. D. vnā explicatōem cōclōnis q pmū moueri attendit ex pte subiecti. scd̄m ex pte obiecti. q3 videlicet potētia est in potētia vt agat z est in potētia vt agat h̄. z sic indiget moueri vt agat z vt h̄ agat. z sic etiā pt in pposito q̄stiōnē dupl'r intelligi. an scz volūtas moueat ab intellectu q̄ ad exercitiū act9. vel q̄ ad determinatōem vel specificationē act9. Probat cōclō. intantū aliq̄d indiget moueri ab aliq̄ inq̄tū est in potētia ad plura. s3 aliq̄ vis aīe inueniť dupliciter esse in potētia ad plura. vno modo q̄tū ad agere vel nō agere (id est ad exercitiū) Alio mō q̄tū ad agere hoc vel illud (id est quo ad determinatōem vel specificationē) ĝ seqtur cōclō. Maior pbať. q3 oz vt id qd̄ est in potētia reducat in actū p aliqd̄ qd̄ est in actu. s3 h̄ est mouere. ĝ maior vera. Minor oñditur exemplariter de visu clare in lr̄a. Aduerte pbatōem maioris. q3 Thomiste post Aristotelē z cōmētatorē nono metaphy. cōmēto. ij°. intelligūt q inter reducēs z reductū in actū oportet sp esse distinctiōem realē. sic q nihil p se pmo reducat se in actū. q3 p hoc saluat pncipiū metaphysicū. q opposita nō pnt simul inesse eidē. nec predicātur de eodem fm idē. nec in abstracto nec in cōcreto. Scotus aūt in. ij. dis. xxv. z alibi vult. q idē fm rē pt mouere seipm p se pmo. z ex hac diuersitate oriť diuersitas in sequētibs. q3 Scot9 dicit volūtatem nō moueri a noticia. nisi forte sicut a causa sine qua nō. sed volūtas seipam mouet z reducit in actū. nec noticia obiecti facit actiue ad actū volūtatis. sed voluntas seipam mouet ad presentiā appetibilis. s3 ex ista opinione Scoti sequitur q volūtas vel appetitus nō sit potentia passiua. Seqtur etiā cōtra phm tertio de aīa q appetibile nō moueat appetitū. Sequit z destructio oīs pbationis qua pbať aliq̄d pati ab alio. q3 dicā q intellectus etiā nō patiť ab intelligibili nec sensus a sensibili. s3 in pñtia sensibilis vl' intelligibilis reducit se in actū. sicut volūtas nō patiť fm Scotū. sed seipam reducit in actū et sic nō est alicuius efficacie ratio illa quo pbatur intellectus virtus passiua. q3 actuať z mouetur ab intelligibili. vnde fundamentū Scoti qd̄ dictū est ruinosum est. i. q idem in potētia formali z in actu virtuali moueat seipsum. sed de hoc statim.

Thomiste.

Scotus.

¶ Motio aūt ipi9 subiecti est ex agente aliq̄. z cū

q.p.ar.ij.

omne agens agat propter finem. vt supra ostensum est. principium huius motionis est ex fine. et inde est quod ars ad quam pertinet finis mouet suo imperio artem ad quam pertinet id quod est ad finem. sicut gubernatoria ars imperat nauifactiue. vt in .ij. physi. dicitur. bonum autem in communi. quod habet rationem finis est obiectum voluntatis. et ideo ex hac parte voluntas mouet alias potentias anime ad suos actus.

¶ Hic consequenter. D. respondet quesito dupliciter intellecto duabus conclusionibus. prima est iuxta primum intellectum. secunda iuxta secundum. ibi. Sed obiectum. etc. prima est. Ex hac parte scilicet quantum ad exercitium et ex parte subiecti voluntas mouet alias potentias anime ad suos actus. Hanc conclusionem. D. primo probat ex prima radice huius motionis quam respiciat voluntas. secundo experimentaliter et ratione obiectorum voluntatis et aliarum potentiarum. ibi. Utimur enim etc. Quo ad primum arguitur sic. supponendo dictum circa preambularem conclusionem quod motio ad exercitium actus est ex parte agentis etc. Principium motionis huius scilicet ex parte subiecti et quantum ad exercitium est ex fine. sed bonum in communi quod habet rationem finis est obiectum voluntatis. igitur sequitur conclusio. Maior probatur ratione. primo. quia motio ipsius subiecti est ex agente aliquo. sed omne agens agit propter finem. ergo sequitur maior quod principium motionis ad agentem est ex fine. et per consequens ex potentia mouente que respiciat finem. Secundo probatur signo de arte dato in littera. Minor principalis relinquitur nota. et intelligitur quod bonum in communi est obiectum voluntatis non solum vt bonum distinguitur contra malum. quia et sic appetitus quilibet est boni. sed vt distinguitur contra bonum determinatum. quia videlicet voluntas est boni cuiuscunque. et per consequens est agens respiciens finem vniuersalem. et sic sequitur quod habeat omnes alias potentias mouere que respiciunt fines particulares. sequitur igitur conclusio. Consequenter cum dicit.

Conclusio responsionis prima

Probatur conclusio primo

Bonum obiectum voluntatis

¶ Utimur enim aliis potentiis cum volumus. nam fines et perfectiones omnium aliarum potentiarum comprehenduntur sub obiecto voluntatis sicut quedam particularia bona. semper autem ars vel potentia ad quam pertinet finis vniuersalis. mouet ad agendum artem vel potentiam ad quam pertinet finis particularis sub illo vniuersali comprehensus. sicut dux exercitus qui intendit bonum commune. scilicet ordinem totius exercitus. mouet suo imperio aliquem ex tribunis qui intendit ordinem vnius aciei.

¶ Probat predictam conclusionem primam respon. experimentaliter sic. vtimur aliis potentiis cum volumus. ergo conclusio vera. Tenet consequentia. quia vt patebit infra. vti non est aliud quam applicare ad actum exercendum. Assumptum probatur in littera Semper ars vel potentia etc. sed fines et perfectiones omnium aliarum etc. ergo etc. Et continet hec probatio assumpti explicationem prioris rationis quia ideo voluntas habet finem vniuersaliorem. quia respiciat bonum in communi. Alie autem potentie respiciunt particularia bona. Uide. p. p.q.lxxxij.ad primum et ar.iiij. ibidem. Aduerte circa hec quod non parit difficultatem apud alios etiam. quin voluntas cum sit libera per se primo eliciat actum quo ad exercitium. et generaliter omnis appetitus. alias enim appetere non esset mouere animal. sed etiam esset solum quo moueretur animal. cum tamen appetitus sit potentia motiua in animalibus causans motum animalem immediate. sicut actum elicitum transeuntem mediante ipso appetere. vnde nec est difficultas quin alias potentias obedibiles moueat quo ad exercitium actus. Sed solum est difficultas. an voluntas per se primo causet actum quantum ad specificationem et de hoc videndum est. Consequenter ibi.

Secundo probatur conclusio.

¶ Sed obiectum mouet determinando actum ad modum principij formalis. a quo in rebus naturalibus actio specificatur. sicut calefactio a calore. Primum autem principium formale est ens et verum vniuersale quod est obiectum intellectus. et ideo isto modo motionis intellectus mouet voluntatem sicut presentans ei obiectum suum.

¶ Respondet secunda conclusione iuxta secundum intellectum quesiti ista scilicet Isto modo motionis scilicet quo ad determinationem vel specificationem actus. Intellectus mouet voluntatem. probatur post. D. sic. Intellectus presentat voluntati obiectum suum. ergo conclusio vera. Antecedens probatur virtualiter in probatione consequente. Consequentia autem probatur in littera. quia obiectum mouet determinando actum ad modum principij formalis a quo in rebus naturalibus actio specificatur. sed primum principium formale est ens et verum vniuersale quod est obiectum intellectus. igitur sequitur consequentia. quod si intellectus presentat obiectum quod est principium formale mouens formaliter ad specificationem quod ipse mouet voluntatem quo ad specificationem.

¶ Nota hic primo quod ens et verum sunt prima principia formalia hoc est quod ratio formalis entis et veri ex natura sunt prime rationes formales. et prius aliquid apprehenditur ab intellectu sub his rationibus motiue vel concomitanter antequam voluntas possit aliquid appetere. quia nihil volitum nisi apprehensum. quare ens et verum sunt primum principium formale tam si comparentur ad rationes alias quam si comparentur ad potentias immateriales. vnde sequitur quod intellectus proponens obiectum voluntati proponat etiam principium specificans actum voluntatis. quia et obiectum appetibile oportet esse apprehensum sub ratione entis et veri motiue et deinde sub ratione boni terminatiue. et sic mouet voluntatem. Quare patet quod consequentia valet. et similiter antecedens. quia intellectus habet pro obiecto ens et verum que sunt primum principium formale et secundum se et quo ad potentias immateriales. et per consequens intellectus precedit voluntatem et sibi suum obiectum presentat. Aduerte secundo quod obiectum determinat et specificat ad modum principij formalis. non quia sit principium informans sicut forma compositum. sed quia est ratio agendi specificationem actus. sicut calor est ratio faciendi calidum. vnde exemplum de termino specificante motum est simile quo ad hoc quod sicut motus specificatur ex termino. ita voluntatis actus ex obiecto apprehenso. sed cum hoc obiectum apprehensum habet se actiue sicut ratio agendi ad specificationem. Dico autem quod obiectum vt apprehensum specificat formaliter sicut ratio agendi effectiue ipsam specificationem. quia obiectum vt est extra animam sic specificat sicut terminus motus. quia videlicet est finis in quem actus ex natura tendit sicut terminus respectu motus. finis autem vt supra specificat. Aduerte tertio. quod inter sequentes viam. d. san. est diuersitas exponendi hunc passum. Capolus enim in 2°. dis. xxv. sequens Bernardum de Gannaco tenet quod sola voluntas se habet actiue respectu actus sui. obiectum autem se habet formaliter et finaliter vt patet ipsum intuenti. Unde recedit a Scoto in hoc quod ponit aliquam causalitatem obiecti respectu actus voluntatis quia formalem et finalem. sed concordat quia non effectiuam super specificationem actus. et fundat se in hic dictis a. d. san. cum dicit obiectum esse principium specificans formale. et exemplificat de termino respectu motus qui non potest specificare nisi formaliter. ¶ Sed alii de via. d. san. non minus fideles et doctissimi. dicunt primo. quod obiectum habet duplicem comparationem ad voluntatem. vnam inquantum est extra et sic formaliter specificat. Aliam inquantum est apprehensum. et sic arbitrantur esse de mente. d. san. quod obiectum non solum formaliter sed et effectiue habet se ad specificationem actus vt specificans est. et hoc

Ratio eius prima

Diuersitas opinionum

sic osidiūt Nā omis rei create oportet ponere aliquā causā effectiuā vt pro ɔstanti relinquitur. cū igitur cā effectiua specificatōis actus nō possit esse nisi appetit⁹ ipse vel obiectū et ɔstet q̄ appetitus solus esse non pt. alias omes actus essent eiusdē specie propter vnitatē pncipij immediati specificantis (Sicut quecūqȝ pcedūt ab eodē calore sunt eiusdem speciei) relinquitur q̄ obiectū sit causa effectiua specificatōis actus. Et si verū quidē est q̄ motus specificatur formaliter a termino sed pter hūc terminū est specificatiuū effectiue se habens. quare ꝛ specificatio volitōis. Nō tn̄ volūt illi q̄ obiectū apprehensum sit pprie cā effectiua. sȝ est rō efficiendi ipam specificatōem ipi appetitui. sic q̄ ex appetitu ꝛ obiecto ɔstituitur vna totalis cā effectiua specificatōis. q̄ tn̄ specificatio reducitur in obiectū sicut sulbā act⁹ in potiam. Et qꝛ causalitas finalis apte ɔuenit obiecto. nō aūt causalitas effectiua q̄ pprie magis ɔuenit appetitui ꝛ obiecto apprehēso solū vt rōni efficiēdi. Ideo. d. san. alibi dicit. q̄ obiectū mouet finaliter ꝛ q̄ intellectus nō mouet in eodē gñe motōis sicut mouet volūtas. p hoc enī solū vult q̄ obiectū apprehensum nō moueat sicut causa efficiens que. sed cū hoc stat q̄ sicut ratio qua efficit specificatōem. Et quia rō agendi est etiā pncipiū formale specificandi actū ꝛ tamē effectiue. ideo ex h̄ q̄. d. san. hic dē obiectum mouere sicut pncipiū formale. nō excludit quin sit ratio agendi specificatōem. Et p hunc modū dicēdi saluatur vbiqȝ D. T. ꝛ alibi. p̄. p. q. xxx. ar. ij. ponit ex quibus apte habetur qd̄ dictum est. Similiter fm̄. d. san. verbum subsistens in diuinis habet causalitatē in gñe efficientis cause sup amorē. ergo ꝛ verbū nō subsistēs qd̄ est pmū intellectū ꝛ apprehensum habebit causalitatē eiusdem generis. licet nō eodē modo. quia ibi vt que. hic vt qua. Et ad hoc sunt rōnes facte ɔ Scotū in h̄ articulo. quia alias appetitus non esset potia passiua. Et hoc aūt modo saluari potest. qꝛ appetibile ɔparatū ad appetitum reducit ipm de potia in actū specificatū ꝛ nō econtra. Similiter p hoc saluatur q̄ Aristoteles nō equocauit reducens omē mouēs ad mouēs imobile .s. appetibile. Per h̄ etiā saluatur Cōmētator qui dr. xij. metaph. cōmento. xxxvi. q̄ balneū hȝ duplicē formā. in aia. ꝛ extra aiam. ꝛ p illā formā que est in aia desideram⁹ illā formā que est extra aiam. Forma igitur balnei intētum est in aia est agens desideriū ꝛ motū. fm aūt q̄ extra aiam est finis motus et nō agens. hec ille. Ex quibȝ pȝ clare qd̄ dictum est. Nec

Nō obstant Scoti rōes. obstant rōnes Scoti. qꝛ appetibile apprehēsū est actiuū nō totale sed ptiale actus volūtatis cū qua volūtas cōcurrit sicut causa pncipalis actus volūtatis ꝛ libera. quare volūtas suā libertatem nō pdit. nec electio libera perit. Nec dicimus q̄ obiectū apprehensum appetibile efficiat aliquid preuiū actui appetendi. sed ɔcurrit actiue ad ipsum actū quo ad specificatōem eius. nec p ɔsequēs sequitur q̄ magis cognitū sit intensior actus volūtatis. quia non cōcurrit ɔgnitio ad intensionē actus vel ad exercitiū sed solum quo ad specificatōem cuius pncipalis causa est voluntas que si multū ad obiectū afficiatur. dicit intensiorem actū. Quare videtur q̄ intellectus p appetibile apprehensum ɔcurrat effectiue ad specificatōem act⁹ ꝛ nihilominus tamē sicut formale pncipiū. Et quia intellectus habet apprehendere appetibile. quia obiectum eius est ens et verū que sunt pmū pncipiū etiā quo ad potētias. sic q̄ aliquid ex natura prius obijcitur potētie sub rōne entis ꝛ veri q̄ alteri sub rōne boni. ideo intellectus mouet quo ad specificatōem actus rōne pncipij formaliter specificantis sicut ratio agendi specificationem actus id est actum talem ꝛ talis speciei.

Argumentū in cōtrariū

Est p sequēda conclusione respon. Et habetur etiā ex hac auctoritate phi. iij. de anima tex. ɔmenti. xxxvi. qd̄ dictū est. qꝛ phs vniformiter loquitur. quia appetibile est mouēs effectiue. nō motū. volūtas aūt mouet effectiue ꝛ mouetur effectiue ab appetibili. Et cōcordat ille textus cū eo qui habetur. xij. metaphy. tex. cōmen. xxxvi. ꝛ ɔmentatore ibidē

¶ Ad primū ergo dicendū q̄ ex illa auctoritate non habetur q̄ intellectus nō moueat sed q̄ nō moueat ex necessitate.

¶ Ad maiorē. cōceditur auctoritas. quia videlicet intellectus nō necessario mouet vniuersaliter etiā quo ad specificatōem actus. qꝛ nō respectu cuiuscūqȝ boni. vt patebit. q. x. ar. ij. Scdo nō mouet necario quicūqȝ nō dicat ac p modū imperij. vt pȝ in Capolo in. ij. dis. xxxvi. ad p⁹ et scdm p totū. Ad minorē negatur. sȝ h̄ nō esset si necario moueretur ab intellectu sic q̄ nō posset oppositū ei⁹ qd̄ dictat rō. g̃ negatur ɔña. sed debet inferri. g̃ nō mouet necario vbiqȝ sȝ solū respectu ei⁹ qd̄ proponitur tanqȝ hñs pfectā rōnem obiecti voluntatis ꝛ in q̄ nihil apparere pt de rōne mali. Vide. d. san. in secūdo sentē. dis. xxv. ar. ij.

¶ Ad scdm dicendum q̄ sicut imaginatio forme sine extimatōe ɔuenientis vel nociui nō mouet appetitū sensitiuum. ita nec apprehensio veri sine rōne boni appetibilis. vñ intellectus speculatiu⁹ nō mouet. sȝ intellectus practicus. vt dr in tertio de aia.

¶ Ad minorē habetur missio ex. iij. de aia tex. cōmē. xlvi. qꝛ imaginatio suo mō speculatiua q̄ nihil imaginatur actuale. neqȝ dicit de fugibili aut psequibili ꝛ nō iubet timere. sȝ negatur. q̄ imaginatio non moueat qñ apprehendit vt nociuū vel cōueniens. g̃ ꝛc. Vel intellectus speculatiuus nō mouet vllo modo volūtatē. sed tn̄ practicus apprehendēs rē p modū nociui vel conuenientis.

¶ Ad tertiū dicendum q̄ volūtas mouet itellectū q̄ntū ad exercitiū act⁹. qꝛ ꝛ ipm verū qd̄ est pfectio intellect⁹ ɔtinetur sub vli bono. vt qddā bonū pticulare. sȝ q̄ntū ad determinatōem act⁹ q̄ est ex pte obiecti intellectus mouet volūtatē. qꝛ ꝛ ipm bonū apprehēditur fm quādā specialē rōnē ɔprehēsam sub vli rōne veri. ꝛ sic pȝ q̄ nō est idē mouēs ꝛ motū fm idem.

¶ Ad maiorē. Idē respectu eiusdē in eodē gñe motionis ꝛ eodē mō ɔsideratū. Ad minorē. volūtas mouet intellectū q̄ ad exercitiū ꝛ inq̄ntū obiectū intellect⁹ ē qddā pticulare bonū ɔtentū sub vli obiecto volūtatis qd̄ ē bonū in cōi. ꝛ ecōtra intellect⁹ mouet volūtatē q̄ ad specificatōem ꝛ vt bonū est qddā verū pticulare ɔtentū sub vli obiecto intellect⁹ qd̄ ē ens ꝛ verū in cōi. Scdo volūtas mouet intellectū pprie effectiue ꝛ q̄ ad exercitiū. Intellect⁹ aūt mouet volūtatē ad specificatōem solū vt rō ꝛ pncipium formale quo specificandi. ergo verū. non mouet fm idem nec eodem modo ꝛc.

¶ Utrum volūtas moueatur ab appetitu sensitiuo.

AD secūdū sic pcedit. Uidetur q̄ volūtas ab appetitu sensitiuo moueri nō possit. mouēs enī ꝛ agēs est prestantius paciente vt Aug. dt xij°. sup gen. ad litterā. sȝ appetitu

tiuus sensitiuꝰ est inferior volūtate. q̄ est appetitꝰ itellectiuꝰ. sicut sensus est inferior intellectu. ergo appetitus sensitiuꝰ nō mouet intellectū. ¶ P. nulla virtus particularis pt facere effectū vlem. sz appetitꝰ sensitiuus est virtus particularis. ꝯsequit eñ particularē sensus apprehensionē. ergo nō pt causare motū volūtatis q̄ est vlis. velut ꝯñs apprehensionē vlem itellectꝰ. ¶ P. vt pbat in. viij. physi. mouēs nō mouet ad eo qd̄ mouet vt sit motio reciproca. sz volūtas mouet appetitū sensitiuū inq̄tuz appetitꝰ sensitiuꝰ obedit rationi. ergo appetitꝰ sensitiuꝰ nō mouet volūtatem

¶ Sed ꝯtra est qd̄ dr̄ iacobi. 3°. Unusq̄sq; tētatur a cōcupiscentia sua abstractus et illectus. nō aūt abstraheret q̄s a ꝯcupiscētia nisi volūtas eiꝰ moueret ab appetitu sensitiuo. in q̄ appetitu est cōcupiscentia. ergo appetitꝰ sensitiuꝰ mouet volūtatem.

¶ Hic. D. inq̄rit de mouente intrinseco indirecte.

Ar. p. pti. ¶ Respondeo dr̄m q̄ sicut supra dictū est. id qd̄ apprehēditur sub rōne boni et ꝯuenientis mouet voluntatē p modū obiecti. q̄ aūt aliq̄d videat bonū et cōueniēs ex duob' ꝯtingit. s. ex ꝯditōne eius qd̄ pponit. et eius cui pponit. cōueniēs eñ sm relatōem dicit. vñ ex vtroq; extremoꝝ dependet. et inde est q̄ gustus diuersimode dispositus nō eodē mō accipit aliq̄d vt ꝯueniēs. et vt nō ꝯueniēs. vñ vt phs dr̄ in tertio ethi. Qualis vnusquisq; est. talis finis videt ei. Manifestū est āt q̄ sm passionē appetitus sensitiui immutat hō ad aliquā dispōnē. vñ sm q̄ hō est in passione aliq̄ videt sibi aliq̄d ꝯueniēs qd̄ nō videt extra passionē existēti. sicut irato videt bonū qd̄ nō videt quieto. et p hūc modū ex pte obiecti appetitus sensitiuus mouet volūtatē.

Cocl'o prima ¶ D. rndet tali ꝯclōne. p hūc modū scz indirecte faciens aliq̄d videri et iudicari ꝯueniens. ex pte obiecti scz q̄ ad specificatōem actꝰ. appetitus sensitiuꝰ mouet volūtatē. pbat ꝯclo.

Probat 2a. Id qd̄ apprehēdit sub rōne boni et ꝯuenientis mouet volūtatē p modū obiecti. s. q̄ ad specificatōez et h̄ directe. et p ꝯñs id qd̄ facit aliq̄d apprehēdi sub rōe boni ꝯuenientis hoc mouet p hūc modū indirecte. sed sm q̄ hō est in aliq̄ passione. que est appetitus sensitiui. videt sibi aliq̄d ꝯueniens qd̄ nō videt extra passionē existenti. igit ꝯclo vera. Maiorē. D. relinq̄t notā ex ar. p. Et pz etiā explicatio adiūcta. q2 bene seq̄tur. hoc facit directe. ergo qd̄ facit esse tale facit indirecte. Minor pbat sic. q̄ aliq̄d videat bonū et ꝯueniēs ex duob' ꝯtingit. scz ex ꝯditione eiꝰ qd̄ pponit et eiꝰ cui pponit. sed sm passionē appetitꝰ sensitiui imutat hō ad aliquā ꝯditōem et dispōnem. ergo seq̄t minor. Maior ista pbat rōne quo ad vtrasq; ptes simul. q2 ꝯueniens dr̄ relatiue. ergo dependet ex vtro q; extremoꝝ sic videlicet q̄ si aliq̄d fit ꝯueniēs qd̄ prius nō erat. Et scdo. si res in se maneat sicut prius. hō tñ aliter disponit efficit sibi ꝯueniēs qd̄ prius nō erat. sicut eadē vini dispositione manēte vinū est gratū sitienti qd̄ nō est gratuz abundanti hūorib' et repleto. Scda ps maioris oñdit et declarat signo et auctoritate phi. Minor relinq̄tur nota. et de ipa et materia huiꝰ articuli infra. q. lxxvij. ar. ij. et in de sitate materia. xxij. q. ix. in cor. et ad tertiū et sequē.

Argumentū in cōtrarū Cōfirmat ꝯclōnē responsiuā. ¶ Et nota vbū apli cū dicit. Abstractus et illectus. et nō dicit coactus. Uñ. d. san. vbi tā ad tertium dicit. Incōtinēs nō dr̄ vinci a passionib'. q2 ipe passiōes cogāt vel imutāt necessario volūtatē. Alioqn icōtinēs nō esset puniēdus. q2 pene nō debent iuolūtario. Incontinens āt nō dr̄ iuolūtariꝰ opari sm phm in tertio ethico. Sz dr̄ incōtinēs vinci a passionib' inq̄tū coꝝ impulsui cedit volūtarie. hec ille. et h̄ est q̄ Jacob' dicit illectus. — Incōtinēs vincitur.

¶ Ad pmū ergo dr̄m q̄ nihil phibet id qd̄ est simpliciter et sm se prestātius q̄ ad aliq̄d esse debilius. volūtas igit simplr prestātior est q̄ appetitꝰ sensitiuus sz q̄ ad istū in q̄ passio dñatur. inq̄tū subiacet passioni pemineat appetitus sensitiuus.

¶ Ad maiorē. si intelligit pmo de mouēte pncipali. tūc vera est pmissiue. q2 nō repugnat mouēti q̄ sit pncipalius. q2 mouēs equiocū est nobiliꝰ. si intelligit de mouēte vniuoco. tūc intelligat q̄ nō est ignobiliꝰ. Non āt oz q̄ mouēs instrumētale sit nobiliꝰ. nec oz q̄ mouens indirecte sit nobiliꝰ saltē in se et simplr in rōne entis. sz sufficit q̄ sit nobiliꝰ sm qd̄. s. quo ad pncipaliꝰ eē in trahendo ad opus. q2 opatōnes in singularib' sunt ad quas afficiunt passiones. et sic q̄ ad inclinare ad opus in passionato preualet passio nō cogēdo volūtatē sed inclinādo. et sm Scotū nō opt3 causam equiocā etiā totalē esse nobiliorē pducto. sz sufficit q̄ sit nobilior termio formali ipius pducti. In pposito āt passio nō est cā equiuoca totalis. Ad minorē. verū est inferior in rōne entis et q̄ ad naturā suā. est tñ p nūc in passionato prestātior inclinādo ad opus inq̄tum passio trahit ad se iudiciū rōnis et p ꝯsequēs volūtatē. ergo etc. Uerū nō mouet directe et imediate ex ppria virtute. sed tñ mediante pprio motiuo scz rōne que nata est iudicare sm dispōnem agentis. q2 nō pcedit opus nisi sm iudiciū particulare qd̄ passio p nūc suggerit. — Agēs et mouens pfectiꝰ moto.

¶ Ad secūdū dr̄m q̄ actus et electiōes hoim sunt circa singularia. vñ ex hoc ipo q̄ appetitus sensitiuꝰ est virtus particularis. habet magnā virtutē ad h̄ q̄ p ipm sic disponat hō. vt ei aliquid videatur sic vel aliter circa singularia.

¶ Maior est vera. pt tñ virtus particularis vlē agens determinare ad particularē effectū. sicut vidimus q̄ virtꝰ celestis moderat sm dispōnem recipiētis. Ad minorē. pma ps ꝯcedit. et dico q̄ etiā opatōnes in actu exercito sunt circa particularia. nec vnq̄ volūtas vult nisi h̄ vel illō in particulari mediante apprehēsione particularis etiā p intellectū directe vel indirecte. ergo etc. Uerū nō causat motū qui est vniuersalis obiecti. causat tñ motū q̄ est particularis obiecti et opatōis. vnde volūtas pt quidē habere motū circa vle obiectū et est opatōnis vliter. q2 scz pōt h̄ velle vel aliud habere. sed tñ dū debet impare vel velle opatōez in actu exercito. opter q̄ sit particularis actōis. et qñ actio ipa est sensitiua vel corporalis. opter q̄ etiā obiectū sit particulare. volūtas eñ est vlis et particularis vt termini. vt patebit infra. Quādo igit debet opari opatōez sensitiuā vel corporeā tūc terminꝰ est particularis et corpo passio h3 magnā virtutē inclinādi. q2 est circa particularia. Quare negat cōsequētia. vide pter illā solōnē infra. q. xxix. ar. vi. vbi dicet dña termini appetitus intellectiui et sensitiui. q2 intellectiuus est obiecti vlis et particularis Silr inclinatio vo

luntatis est ad operatōem vniuersaliter. sed tñ vt debet operari in actu exercito opʒ ꝙ sit alicuius particularis operatōis Et si circa materialia debeat opari oʒ ꝙ sit alicuius determinati obiecti. Uñ passio nō mouet volūtatē vt est vniuersalis obiecti. nec vt est oparōnis vniuersaliter. sʒ eam determinat ad pticulare obiectū ꝛ particularem operationem.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ sicut phus dī in pmo politicoꝝ. Rō in qua est volūtas mouet sub iperio irascibilē ꝛ ꝯcupiscibilē. nō qdē despotico pncipatu. sicut mouet̄ seru⁹ a dño. sʒ pncipatu regali seu politico. sicut liberi hoīes reguntur a gubernante. q̄ tñ pñt ꝯtramouere. vñ ꝛ irascibilis ꝛ ꝯcupiscibilis pñt in ꝯtrariū mouere ad volūtatē. ꝛ sic nihil ꝓhibet volūtatem aliqñ ab eis moueri

¶ Maioꝛ vera. de mouente pmo localiter vel alteratiue. cū mobile ex necessitate sub dit. ꝛ regit̄ regimine dispotico quasi. pmū eñ mouens localr nō mouet̄ localiter et pmū alterās nō alteratur. Ad minorē dico. ꝙ volūtas mouet appetitū sensitiuū inq̄ntum sibi obedit. sed regitur nō regimine dispotico. sed politico. ita ꝙ ipse pt rebellare. imo ꝛ trahere volūtatē ꝛ cā vincere ad sensum dictum. nō sicut de motis a pmo mouente q̄ hñt obedientiā plenam. Quare negat̄ ꝯñtia ¶ Nota breuiter fundamentū in hac re. qꝛ drñtia est inter actū elicitū ab aliq̄ potentia. ꝛ inter actū ab ea imperatū mediante alia potentia. Nam act⁹ elicitus imanēs vel trāsiens. id est qui est sine alia potētia actiua media. non pt esse nisi faciente potentia elicitiua. Sic appetere nō est nisi ab appetitu. sic moueri localiter nō est nisi cū appetitu. qꝛ vterqʒ est act⁹ elicitus appetitus. licʒ vnus imanens. alī⁹ trāsiens. Actus aūt imperati tm̄ ab appetitu ꝛ nō dici pñt qñqʒ preuenire appetitū. Et sic cū act⁹ sensualitatis sit impat⁹ tm̄ a volūtate. ideo pt sensualitas habere aliquē actū ꝛ motum quē volūtas nō imperat. et sic ille motus preueniēs volūtatem pt ipam mouere nō sic de mobili a pmo mouente. qd̄ nullū motū hʒ nisi a p⁹. ꝛ sic nō trahi ipm ꝛc.

¶ Utrū volūtas moueat seipam

A

AD tertiū sic pcedit̄. Uidetur ꝙ volūtas nō moueat seipam. oē eñ mouens inq̄ntum hmōi est in actu. qd̄ aūt mouetur est in potētia. nā motus est actus existentis in potētia inq̄ntū hmōi. sed nō est idē in potētia ꝛ in actu respectu eiusdē. g̃ nihil mouet seipm. neqʒ g̃ voluntas seipam mouere pt. ¶ P̄. mobile mouet̄ ad p̄sentiā mouētis. sʒ volūtas sp̄ sibi est p̄sens. si ergo seipam moueret semp moueret̄. qd̄ patʒ esse falsum.

Ar. pmo ¶ P̄. volūtas mouet̄ ab intellectu. vt dictū est. si igitur volūtas mouet seipam. seqtur ꝙ idē simul moueat̄ a duob⁹ motorib⁹ imediate. qd̄ videt̄ incōueniens. nō g̃ volūtas mouet seipam. ¶ Sed ꝯtra est qꝛ volūtas domina est sui act⁹. ꝛ in ipa ē velle ꝛ nō velle. qd̄ nō eēt si nō haberet i ptāte mouere seipaʒ ad volendū. g̃ ipa mouet seipam

¶ Postq̄ ostensum est a qb⁹ intrinsecis volūtas moueat̄ quo ad specificatōem actus. Hic inqrit a quo intrinseco moueat̄ ad exercitiū actus

¶ Rñdeo dōm. ꝙ sicut supra dictū est ad volūtatem ptinet mouere alias potētias ex rōne finis qui ē volūtatis obiectū. sʒ sicut dictū est. hoc mō se hʒ finis in appetibilib⁹ sicut pncipiū in intelligibilib⁹. Manifestū est aūt ꝙ intellectus p hoc ꝙ cognoscit pncipiū reducit seipm de potētia in actū q̄ntū ad cognitōem ꝯclusionū. ꝛ hoc mō mouet seipm. ꝛ silr volūtas p hoc ꝙ vult finem mouet seipaʒ ad volendum ea que sunt ad finem. Ar. pmo q. viij. ar. ij.

¶ D. rñdet tali ꝯclōne. Uoluntas mouet seipam. scʒ etiā quo ad exercitiū actus alicu⁹. scʒ respectu medij ad finē. Probat̄ ꝯclō. ad volūtatē ptinet mouere alias potentias. scʒ ad exercitiū actus. ex rōne finis q̄ est volūtatis obiectū. id est qꝛ respicit bonū ꝛ finē in ꝯmuni sicut obiectū. sed ex rōne finis volēdi ipm pt etiā seipam mouere ad volendū ea que sunt ad finē. g̃ ꝯclo vera. Maioꝛ patʒ ex art. p. Minoꝛ q̄ supplecta est ꝓbat̄ in lra qꝛ finis se habet in appetibilib⁹ ꝛc. Sʒ intellect⁹ p hoc qd̄ cognoscit pmū reducit seipm ꝛc. Ergo seqtur minoꝛ. ꝛc

¶ Aduerte hic. qꝛ D. ꝯparat motiōem volūtatis q̄ se mouet motioni intellect⁹. Constat aūt ꝙ in talib⁹ motionib⁹ nō est ꝓpria actio ꝛ passio. agens ꝛ patiens. ideo nec opʒ ꝙ inter mouēs ꝛ motū sit distinctio realis disparatoꝝ. qꝛ aiam intelligere vel velle nō est nisi exercere ꝓpriā opatōem. q̄ cū sit imanēs est ab ipa ꝛ in ipa. et tñ idē intellectus vl eadē volūtas differt a seipa inq̄ntum mouet et mouet̄. ꝛ sic pt ad se realiter referri ꝛ fūdare oppositas relatōnes. et mouet se tota ꝯstituta ex potentia ꝛ actu volendi finē. mouet̄ aūt ipa nuda. vt patebit ad pmū. Unde esto in hmōi motionib⁹ nō inueniat̄ ꝓprie rō agētis ꝛ patientis. nec p ꝯñs ꝓfecte inueniūt̄ q̄ hmōi rōnes ꝯsequūtur. scʒ esse pncipiū transmutandi aliud distinctū essentialiter ꝛ suppositaliter. tñ repent̄ hic distinctio etiā realis. An aūt illud qd̄ volūtas vt mouēs includit sit sola volitio finis sicut rō agendi partialis. vel sit ptiale pncipiū scʒ notitia obiecti. est disputatio inter Capolū in secūdo dis. xxiiij. in solutōib⁹ argumentoꝝ ꝯtra q̄ntā ꝯclonem. et quosdā alios de via. d. sanc. Uidet̄ tñ dictū Capoli esse fundatū in. d. san. hic. qꝛ loqtur de motōne volūtatis quo ad exercitiū. nō quo ad specificatōem. Licʒ aūt notitia obiecti iuxta dicta in ar. p. ꝯcurrat effectiue ad specificatōem act⁹. nō tñ ad exercitiū. sed sola volūtas sicut pncipiū qd̄. licʒ volitio finis sit rō mouēdi. Nec est incōueniens dicere. ꝙ nullū creatū agens agat p se pmo. vt patebit. p. p. q. iij. deo dante. Uñ pōt dici ꝙ oē agens creatū qd̄ est partiale agens. qꝛ nō est p se pmo agens. ꝛ sic volitio finis pt dici partialis cā motōis volūtatis respectu medij. put partialis cā dī id qd̄ est p se pmo rō agendi ꝛ quo agens agit. Quare licʒ sp̄ notitia ꝛ apphensio ꝯcurrat in motōe volūtatis qua se mouet ad volendū ea q̄ sunt ad finē. qꝛ tñ hec motio est ex parte exercitij. ideo reducit̄ in volūtatē. ꝛ que in ea sunt. nō in notitiā obiecti. q̄ vt dictū est ꝯcurrit quo ad specificatōem. Uñ notitia finis ē cā volitōis finis. sicut rō efficiēdi specificatōem a⁹. sʒ nō est rō volitōis medij exercēdi. licʒ etiam cū volūtate volēte media ꝯcurrat apphensio medij vt rō specificandi appetitōem medij. Sed nō videt̄ aliq̄ illaꝝ notitiaꝝ esse rō mouēdi ad exercitiū. sed hoc ꝓpriū est volūtati sub deo. qꝛ exercitiū est volūtatis vt libera ē. Liberū aūt est cā sui. ꝛ nō actū ab alio

Disputatio inter fideles Thomistas

Argumētū in cōtrariū Cōfirmat
ɔclonem re
sponsiua. Et tangit rōnem iam dictā. q in potestate soli
us volūtatis stante generali influentia est se mouere ad
exercitiū vel nō mouere. nec ad hoc ɔcurrit aliqd aliud
actiue ɔpletiue. secus de specificatōne. Quō aūt volūtas
se habeat ad pmū actū suū videbit in sequētib. qr 7 ad
illū actiue sola ɔcurrit stante dei gnali influentia

¶ Ad pmū g dōm. q volūtas nō fm idē mouet
et mouet. vn nec fm idē est in actu 7 in poña. s in/
qtū actu vult finē reducit se de poña in actu3 reiqe/
cu coꝝ q sunt ad finē. vt scz actu ea velit

¶ Maior vera. pscrtim de motu qui est actus ipfec/
ti. qr ibi motū est in poña. actio aūt imanēs que est intel
ligere vel velle nō est hmōi motus. s est act' pfecti Ad
minorē ɔcedit q nō est oino idē qd est in actu 7 in poña
respectu ciusdē. Dictum est aūt circa corpus. q volūtas
mouēs nō est oino idē cū seipa mota. sed mouens inclu/
dit aliqd qd nō includit in volūtate mota. g 7c. Uerum
nihil idē fm idē mouet se. etiā3 motu q est actus pfecti:
tn fm diuersa. nec volūtas sic se mouet. sed vt dictu3 ē in
motu aūt qui est act' impfecti reqrit distinctio etiā rea/
lis 7 eēntialis atqz suppositalis inter mouēs 7 motū Ui
de de hoc in Capolo. in. ij. vbi supra. qr alique relatōes
nō ɔpatiūtur se in vna natura. aliq se ɔpatiūt in vna na
tura. sed nō in vno supposito. alique in vno supposito. s
nō fm eādē rōnē. 7 sic est relatio mouētis 7 moti. pscrtim
motu q est actus pfecti.

¶ Ad scdm dōm q potētia volūtatis semp actu
est sibi psens. s act' volūtatis quo vult finē aliqñ
nō sp est in ipa volūtate. p hūc aūt modū mouet se
ipam. vn nō seqtur q sp seipam moueat

¶ Ad maiorē extra lrām. vera est mouentis forma
liter in actu. Ad minorē. volūtas sibi sp est psens. volū/
tas poña. sed actus volūtatis qui est rō mouēdi vel ne/
cessario psuppositū. nō sp est pns. Un negat scqla 7 ɔña
qr solū tūc mouet qñ act' sibi adest. qd nō est semp.

¶ Ad tertiū dōm q nō eodē mō volūtas mouet
ab intellectu. 7 a seipa. s ab intellectu qdem mouet
fm rōnem obiecti. a seipa vo qtū ad exercitiū act'
fm rationem finis.

¶ Ad maiorē. volūtas mouet ab intellectu q ad spe
cificatōe3 act'. ad istā. Si igit 7c. Dico q mouet seipa3
quo ad exercitiū. vn nō mouet a duob mouētib imedi/
atis in eodē ordine. s in diuersis. 7 in diuerso gñe motio
nis. qd nō est incōueniēs. Aduerte hāc. D. solutiōe3
vbi habet pmo q volūtas mouet se ad exercitiū. Scdo
q notitia obiecti nō mouet in eodē gñe motōis. scz q ad
exercitiū. 7 p ɔñs nō dicūt post mentē. d. san. dicētes vo
lūtatē se mouere mediāte notitia obiecti. qr talis nō mo
uet ad exercitium

¶ Utrū volūtas moueat ab aliq exteriori pncipio

AD qrtū sic pcedit Uidet q volūtas nō
moueat ab aliquo exteriori. mot' eñ vo
lūtatis est volūtari'. s de rōne volūta/
rij est q sit a principio intrinseco. sicut 7
de rōne natural. nō g mot' volūtatis ē ab aliq extrin
seco. P. volūtas violētiā pati nō pt. vt supra ostē
sum est. s violētū est cui' pncipiū ē extra. g volūtas q.vi. ar. iiij.
nō pt ab aliq exteriori moueri ¶ P. q sufficiēter mo
uet ab vno motore nō idiget moueri ab alio. s vo/
lūtas sufficiēter mouet seipam. nō g mouet ab aliq
exteriori. ¶ S3 ɔ. volūtas mouet ab obiecto. vt di Ar. pmo
ctū est. s obiectū volūtatis pt eē aliq exterior res sen
sui pposita. g volūtas pt ab aliq exteriori moueri

¶ Postq ostēsu3 est a q moueat voluntas fm ea q sūt
in volēte. hic ostēdit a q moueat fm ea q sunt extra volen
tē. Et pmo ostēdit q volūtas mouet ab exteriori. Scdo
ostēdit a q exteriori moueat in ar. v. Primo g qrit i gnali
An volūtas moueat ab exteriori. 7 non restringit qstiō3
ad moueri, q ad specificatōem vel q ad exercitiū. sed ca/
pit vt est ɔmune ad vtrūqz

¶ Rñdeo dōm. q fm q volūtas mouet ab obiecto
manifestū est q moueri pt ab aliq exteriori.

¶ D. fm distinctōem supra habitā de duplici motōne
rñdet distincte Primo de motōe q ad specificatōe3 act'
Scdo de motōe q ad exercitium act'. ibi. S3 eo mō 7c.
Primū facit tali ɔclone rñsiua p. Manifestū est q volū Cōclo pria.
tas mouet ab exteriori fm q mouetur ab obiecto. i. q ad
specificatōem act'. Illā ɔclonē. D. relinqt notā 7 pbat
eā p argumētū in ɔriū. qr appetibile 7 bonum vt in pluri
mū est extrinsecū volēti 7 volūtati. imo maxime appeti/
bile est extrinsecū. scz bonū pfectū 7 btitudo. vt supra pa
tuit. Lic3 eñ oporteat appetibile habere eē obiectiuū in ap
petēte fm intellectū. nō tñ h3 eē in volēte fm se. imo appe
tit fm eē extra. Dico aūt vt in plurimū. qr ɔtingat vt hō
etiā appetat id qd in se est formalr p informatōem vel p
inherentiā. Tñ vt in plurimū vult qd nō est in se p infor
matōem vel p inherentiā. Deīn cū dr

¶ Sed eo mō q mouet qtū ad exercitiū actus
adhuc nece est ponere volūtatē ab aliq pncipio ex/
teriori moueri. oē eñ qd qñqz ē agēs i actu 7 qñqz i
poña indiget moueri ab aliq mouēte. Manifestu3
est aūt q volūtas icipit velle aliqd cū h pus nō vel/
let. nece est g q ab aliq moueat ad volendū.

¶ Rñdet iuxta aliud gen' motōis. scz q ad exercitium
tali ɔclone. Nece est ponere volūtatē ab aliq pncipio ex Cōclo .2.
teriori moueri qtū ad exercitiū act' Probat. oē qd est
qñqz agēs in actu 7 qñqz in poña. indiget moueri ab ali
q mouēte. s volūtas incipit velle aliqd. cū pus h nō vel
let. g nece est q ab aliq moueat. s lic3 volūtas seipa3 mo
uere possit ad volendū ea q sunt ad finē. tñ nece est q in
pmū motū volūtatis volūtas pcedat ex istinctu alicui'
exterioris mouētis. g ɔclō ṽa. q oportz voluntatē moueri
ad exercitiū saltē q ad pmū motū. Hui' rōnis. D. po
nit p. maiorē 7 minorē. Scdo subsumptam deducit. ibi
Et qdē 7c. Maior g nota. qr oē in potētia mouet ad
actu3 p aliqd in actu. Minor de se nota Deīn ibi

¶ Et qdē sicut dictū est ipa mouet seipam inqtū Ar. ij.
p h q vult finē reducit seipam ad volendū ea q sūt
ad finē. hoc aūt nō pt facere nisi ɔsilio mediāte. cu3
eñ aliqs vult sanari incipit cogitare quō hoc ɔseq
possit. 7 p talē cogitatōem puenit ad hoc q pt sana
ri p medicū. 7 h vult. s qr nō sp sanitatē actu volu/
it. nece est q incipet velle sanari ab aliq mouēte. 7 si
qdē ipa moueret seipam ad volendū. oportuisset q me
diāte ɔsilio hoc ageret ex aliq volūtate psupposita:

hocant nõ est ꝓcedere in infinitũ. vñ nece est pone re ꝙ in pmũ motũ volũtatis volũtas ꝓdeat ex in stinctu alicui⁹ exterioris mouẽtis. vt Aristo. ꝯcludit in quodã caplo ethice endimice

¶ Deducit subsumptã clare in lr̃a. qꝛ volũtas mouet se ad volẽdũ ea q̃ sũt ad finẽ ꝯsilio mediãte ex aliq̃ volũtate p̃suppositã. ergo si mouet se ad volendũ finem. itez erit mediãte ꝯsilio volũtate aliq̃ p̃supposita. ⁊ sic in infinitũ erit ꝓcessus. sꝫ hoc ẽ ĩpossibile. ergo seq̃tur subsumpta Et cõfirmat̃ illa subsumpta autoritate phi ⁊c̃. ¶ Nota circa hãc subsumptã ⁊ auctoritatẽ phi. ꝓ ea inductã. ꝙ apud sequẽtes viã .D. san. duo sunt modi dicẽdi. Un⁹ est corũ q̃ dicũt ꝙ volũtas ad pmũ motũ volũtatis solũ passiue. vel si hꝫ se actiue opꝫ ꝙ de⁹ imponat sibi aliq̃d hn̄s se p modũ act⁹ pmi. rõne cui⁹ voluntas sufficiẽs efficiat̃ ad ꝓducendũ pmũ actũ suũ. Et illũ modũ dicẽdi asserit Capol⁹ in scdo. dis. xxiiij. ad. viij. ꝯtra q̃rtã ꝯclõnem (Duplex modus dicẽdi de pmo actiuo volũtatis.) et dis. xxv. ad argumẽta Henrici ꝯtra pmã ꝯclonẽ. ⁊ ad argumẽta Scoti ꝯtra scdam ꝯclonẽ. Sꝫ ali⁹ est mod⁹ alioꝝ q̃ putãt modũ pmũ derogare dignitati. imo pfectioni naturali volũtatis. Cuilibet cñ rei data sunt sufficientia pncipia actiua naturaliũ opationũ. Uelle ãt etiã pmũ est naturalis opatio volũtatis. ideo nõ denegãdũ est volũtati habere sufficiẽs pncipiũ actiuũ intrinsecũ hu ius volitõis. ideo nõ denegãdũ est volũtati habere sufficiens pncipiũ actiuũ intrinsecũ hui⁹ volitõis. stante generali dei motõe. Uidem⁹ eñ ad pmas sensatões cogitatiue aialiũ sufficere ipam cogitatiuã. imo ⁊ sensus exterior p̃sente specie sensibilis sufficit exire in actuz scdm. sic et intellect⁹ p̃nte specie añ oẽm appetitũ pt habere actũ secũdũ. Quare ⁊ volũtas p̃uia apprehẽsione intellect⁹. hꝫ in se sufficiẽs pncipiũ actiuũ act⁹ etiã pmi. Uñ isti dicũt ꝙ duplices sunt pme intellectões. ⁊ ꝑ ꝯñs duplices pme volitões. Una est pma simplr̃. sicut cũ puer incipit habere vsum rõnis. Alia est pma in tali ordine ⁊ negotio. sicut. D. hic dr̃ de volũtate sanãdi quam aliqs de nouo accipit. et de vtraq3 loqtur Aristotiles in loco allegato. Dicũt ergo isti. ꝙ sicut oẽs mot⁹ corpales reducũt̃ in pmũ motũ celi. q̃ stante oẽs alij tollerent̃. sic pme intellectões simplr̃ ⁊ volitões reducũtur in deũ. vt est pm⁹ intellect⁹ in actu sicut in pmũ sui ordinis. Sũt eñ intellect⁹ diuinus ⁊ volũtas diuia pma in gñe motuũ intellectualium Quare oẽs mot⁹ intellectuales in ipa reducunt̃. Nõ eñ pñt reduci in motũ celi. cũ sint alteri⁹ ⁊ altioris ordinis. Sꝫ ad istã reductõem nõ req̃rit̃ nisi gñalis influẽtia pmi intellect⁹ in oẽs intellect⁹ ⁊ volũtates creaturaꝝ. quare ex illa depẽdẽtia volũtatis q̃ ad pmũ actũ nõ arguit̃ ꝙ non se habeat actiue. sꝫ qꝛ depẽdeat in actu scdo. a pmo intellectu in actu scdo. scꝫ diuino. vt eñ patebit infra. q. xx. ar. p. Omne agẽs creatũ in actu scdo depẽdet a motiõe diuina. sicut ⁊ oĩe eẽ creatũ ab eẽ diuino. De cõceptõibꝫ aũt ⁊ volitõibꝫ pmis in tali ordine dicunt ꝙ qꝛ ꝓueniũt in nobis nõ ex delibatõe nec ex electõe. licꝫ ad eas coopent̃ phantasmata p̃ntia occurrẽtia. qꝛ tñ nõ sũt eiusdẽ ordinis cũ volitõe ⁊ intellectõe. et qꝛ mot⁹ intellectuales nõ sunt deterioris ꝯditõis q̃ mot⁹ corpales q̃ reducũt̃ in pmũ sui ordinis. iõ hmõi intellectuales mot⁹ reducũt̃ in pmũ intellectũ vt eãm rõne sue ꝓuidẽtie quã hꝫ spẽalẽ de natura intellectuali tãq3 de supma pte vniuersi. Et qꝛ fm p̃ntẽ statũ aia ꝯiũgit̃ phãtasmatibꝫ. iõ diuia ꝓuidẽtia ꝓcurat intellectões ⁊ volitões fm naturã aie. excitatõe vel ꝯpõne phãtasmatũ. aut ꝯfortatõe intellectualis luminis. aut interiori instinctu. sicut. D. hic dr̃ Ex his pꝫ. ꝙ p̃nte obiecto specificãte ꝑ apphensionẽ. voluntas hꝫ in se sufficiẽs pncipiũ exercitij actus pmi. nec eget alio motiuo ad exercitiũ. Qꝫ aũt dr̃ dependere a deo hoc est sicut a pncipio intellectuali in actu scdo. a q̃ depẽdet oĩs intellectualis natura in actu scdo ꝑ gñalẽ influentiã. Sic hꝫ in se sufficiẽs pncipiũ exercitij act⁹ pmi in tali ordine. licꝫ talis act⁹ reducat̃ in spẽalẽ dei ꝓuidẽtiã. a qua ꝓuenit q̃nq3 feruida volũtas. sine habitibꝫ ⁊ passionibꝫ pcedẽtibꝫ. ⁊ ꝑ ꝯñs ex instinctu exteriori q̃ non totalr̃ deest alicui hoi. cũ varietati ⁊ mutabilitati tẽpoꝝ subsit in hac vita. qꝛ tamẽ intellectualis nature. ideo a superiori influxũ intellectualẽ recipit Patꝫ igit̃ quõ. D. san. ⁊ phus intelligẽdi sint reducẽtes pmũ motũ volũtatis in deum mediãte motu intellect⁹. Et ꝙ ꝑ hoc nullũ opꝫ ponere miraculũ nec negare a volũtate qđ oĩbꝫ aliis naturalibꝫ ꝯuenit. pncipiũ scꝫ sufficiẽs natural̃ opatõis. Sicut nec ab igne negare opꝫ sufficientiã pncipij cõburẽdi. esto q̃ nõ possit sine motu celi. Sic nec a volũtate vel intellectu opꝫ negare sufficiẽtiam pncipij respectu pmi mot⁹. esto ipm sine pmo sui gñis scꝫ sine pmo intellectu habere nõ possit. sꝫ seq̃t̃ ꝙ sp opꝫ adesse motõez dei. nõ q̃dẽ corporalez. sꝫ intellectualẽ ⁊ spũalẽ. q̃ de⁹ est cã oĩs actõis intellectualis. Sicut nec naturã intellectualẽ ꝑ motuz celi ꝯseruat. sed ꝑ influẽtiã gñalẽ in spũs ⁊ aias. ¶ Et aduerte etiã. ꝙ. D. hic nõ dr̃ ꝙ volũtas nõ ꝯcurrat actiue ad pmũ motũ volũtatis. vel ꝙ nõ habeat in se sufficiẽs ei⁹ pncipiũ. sꝫ pbat ꝙ nõ moueat se ad pmũ actũ ꝑ ꝯsiliũ aliq̃ volũtate p̃supposita. sicut se mouet ad volitões scdarias. sꝫ ꝑ hoc nõ negat q̃n actiue ꝯcurrat ad pmũ motuz. q̃ tñ attribuit̃ deo. vt p⁹ intellectuali in actu scdo Et qꝛ actus pmus cũ sit naturalis singulariter attribuit̃ auctori nature. et qꝛ nõ est aliud in qđ reduci possit nisi in pmũ motũ intellectualẽ. quo ablato iste nõ esset. Uide de ista materia Capreo. in scdo. dis. xxv.

Argumẽtũ in contrariũ

Confirmat pmã ꝯclonem. vt patuit

¶ Ad pmũ dõm. ꝙ de rõne volũtarij est ꝙ pncipiũ ei⁹ sit intra. sꝫ nõ opꝫ ꝙ hoc pncipiũ intrinsecũ sit pmũ pncipiũ nõ motũ ab alio. vñ mot⁹ volũtarij ⁊ si habeat pncipiũ primũ intrinsecũ. tñ pncipiũ pmũ est ab extra. sicut ⁊ pmũ pncipiũ mot⁹ naturalis est ab extra. qđ scꝫ mouet naturã

¶ Maior ꝯcedit̃. imo maxime volũtari⁹. imo volũtas imediate ⁊ elicitiue Ad minorẽ patuit. q. vi. ar. p. ad. p. et. iij. qꝛ volũtariũ est a pncipio intrinseco effectiuo ꝓximo. qđ tñ pt moueri ab extrinseco ⁊ finalr̃ ⁊ obiectiue. imo ⁊ effectiue a pmo pncipio omniũ. nec eñ pncipiũ intrinsecũ mot⁹ volũtarij. nec naturalis excludit effectiuã motõem pmi mouẽtis. sꝫ solũ motõnem extrinseci secundarij. ⁊ hoc contra inclinatõnem pncipij intrinseci Quare negatur ꝯñtia

¶ Ad scdm dõm. ꝙ hoc nõ sufficit ad rõnẽ violẽti ꝙ pncipiũ sit extra. sꝫ opꝫ addere ꝙ nullaz ꝯferat vim patiẽs. qđ nõ ꝯtingit dũ volũtas ab exteriori mouet̃. nã ipa est q̃ vult. ab alio tñ mota Essꝫ ãt motus iste violẽt⁹ si essꝫ ꝯtrari⁹ motui volũtatis. qđ in ꝓposito eẽ nõ pt. qꝛ sic idẽ vellet ⁊ nõ vellet.

¶ Maior ꝯcedit̃. Ad minorẽ rñdet. D. clare. qꝛ est

sufficiēs. vt patuit etiā supra. q. vi. ar. iiij. ad. scd̄z. Sed opꝫ addere passo nō ꝯferente vim. volūtas aūt mouet̄ ab extrinseco siue q̄ ad specificatōnem act⁹ ab obiecto. siue ad exercitiū p̄mi act⁹ ab exteriori. qd̄ est de⁹. vt patebit. ar. vi. sic ꝙ ꝯfert vim. Si eīm ab extrinseco quocūq̄ moueri faceret ee violētū. tūc ois mot⁹ eēꝫ violēt⁹. quia opꝫ p̄mū p̄ncipiū cuiuscūq̄ mot⁹ etiā natural' eē deum qui est extrinsec⁹. vt patebit infra. q. xx. ar. p̄mo

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ volūtas q̄ꝫtū ad aliqd̄ suffīciēter se mouet ⁊ in suo ordine. s; sicut agēs ꝓximū. s; nō pt̄ seipam mouere q̄ꝫtū ad oīa. vt ostensum est. Vn̄ indiget moueri ab alio sicut a p̄mo mouēte

Insta.

¶ Ad maiorē. qd̄ sufficiēter oīm mō ⁊ ordine mouet̄ ab vno. nō indiget moueri ab alio. si aūt sufficiēter mouet̄ in ordine vno. pt̄ moueri ab alio in alio ordine. sic aliqd̄ mouet̄ sufficiēter ab agēte ꝓximo. nihilomin⁹ indiget moueri ab agēte p̄mo vt ab agēte vli ⁊ remoto. ⁊ qd̄libet satis mouet in ordine suo De hoc h; aliqd̄ Capo. in. ij° dis. p̄. q. ij. in solutōib; argumētoꝝ ꝯ̄ sexta ꝯclōnē Sicut idē effect⁹ est tot⁹ ab instrumēto. ⁊ tot⁹ ab agēte p̄ncipali. Ad minorē dico. ꝙ volūtas sufficiēter se mouet sicut p̄ncipiū effectiuū imediatū ad exercitiū act⁹ q̄ est respectu medioꝝ. s; negat̄ ꝙ seipaꝫ oī mō sufficiēter moueat. q2 nō ad specificatōem act⁹. q2 nō ad exercitiū act⁹ vlr. naꝫ ad p̄mū se nō mouet ꝯsiliādo ex aliq̄ volūtate p̄supposita. s; ꝓdit in actū p̄mū. ex motōe p̄mi mouentis intellectualis. vt dictū est. Quare negat̄ ꝯ̄ntia

¶ Vtrū volūtas moueat̄ a corpe celesti

AD quītū sic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ volūtas humana a corpe celesti moueat̄. oēs eīm motus varij ⁊ multiformes reducūt̄ sicut in cām in motū vniformē q̄ est mot⁹ celi. vt ꝓbat̄ in. viij. phy. s; mot⁹ humani sūt varij ⁊ multiformes incipiētes postq̄ꝫ p⁹us nō fuerāt. ḡ reducūt̄ in motū celi sicut in cāꝫ q̄ est vniformis f̄m naturā

¶ P̄. f̄m Augu. in. iij. de trini. corpa inferiora mouētur p corpa supiora s; mot⁹ humani corpis q̄ causatur a volūtate nō possꝫ reduci in motū celi. sicut in cām nisi etiā volūtas a celo moueret̄. ḡ celū mouet volūtatē humanā. ¶ P̄. p obseruatiōeꝫ celestiū corpoꝝ astrologi q̄dā vera p̄nūciāt de. hūanis actib; futuris q̄ sunt a volūtate. qd̄ non eēꝫ si corpa celestia volūtatē hoīs mouere nō possent. mouet̄ ḡ voluntas humana a celesti corpore ¶ S; ꝯ̄ ē qd̄ Damas. dicit in. ij. libro ꝙ corpa celestia nō sunt cause nostroꝝ actuū. eēnt aūt si volūtas q̄ ē hūanoꝝ actuū p̄ncipium a corpib; celestib; moueret̄. nō ḡ mouet̄ voluntas a corporib; celestib;

¶ Hic ꝯ̄nter oñdit̄ qd̄ sit illd̄ extrinsecū a q̄ moueat̄ volūtas. Et p̄° oñdit qd̄ sit illud a q̄ moueat̄ indirecte et nō efficacit̄. Scd̄o oñdit a q̄ moueat̄ efficacit̄. ar. vi.

¶ R̄ndeo dōm. ꝙ eo mō q̄ volūtas mouet̄ ab exteriori obiecto. manifestuꝫ est ꝙ volūtas pt̄ moueri a corpib; celestib;. inq̄ꝫtuꝫ s; corpa exteriora q̄ sensui ꝓposita mouēt volūtatē. ⁊ etiaꝫ ipa organa poñaꝝ sensitiuaꝝ subiacēt motib; celestiū corpoꝝ.

¶ Et q2 q̄uīn intelligi pt̄. ⁊ de motōe ad specificatōeꝫ ⁊ q̄ ad exercitiū. iō. D. in h corpe p̄mo r̄ndet q̄ ad specificatiōnē. Scd̄o de motōe quo ad exercitiū. ibi. Sed eo mō ⁊c. Quo ad p̄m⁹ hec est ꝯclō in. pn̄. Eo mō q̄ voluntas mouet̄ ab obiecto. s; q̄ ad specificatōem act⁹. manifestū est ⁊c. vt in lr̄a. Probat̄. q2 corpa exteriora ⁊ etiā organa poñaꝝ sensitiuaꝝ subiacēt motib; corpoꝝ celestiū ḡ seqt̄ ꝯclō Tenet ꝯ̄ña. q2 corpa sensib; ꝓposita mouēt volūtatē ad specificatōem. silr̄ poñe sensitiue. vt patuit. ḡ seqt̄ ꝯ̄ña. ꝙ si corpib; celestib; subiacent exteriora corpa. et silr̄ organa potētiaꝝ sensitiuaꝝ. q̄ corpa exteriora ⁊ poñe mouēt ad specificatōem. iō ⁊c.

3°. p̄'. rn̄sus

Et aduerte. q2 ꝓbatio hec fundat̄ in dict̄ ar. q. Nā motio ad specificatiōeꝫ act⁹ est ex hoc. ꝙ obiectū habet̄ ⁊ apparet vt ꝯueniēs Sic eīm natū est mouere ad specificatōeꝫ. ita ꝙ sit volitū ⁊ nō nolitū. Qz aūt aliqd̄ sit vel habeat̄ ꝯueniēs est ex duplici cā. s; ex pte rei. q2 videlꝫ fit ꝯueniēs q̄ p⁹us nō erat. Et q2 ipe appetēs mutat̄ in talē dispositōem. rōne cui⁹ efficit̄ sibi res ꝯueniēs. et vtrūq̄ pt̄ fieri ex motu ⁊ impssiōe celesti. ꝙ videlꝫ res efficiat̄ ꝯueniēs que p⁹us nō erat. sicut vue deducte ad maturitatē. Silr̄ pt̄ appetit⁹ sensitiu⁹ ꝯcitari ad passionē rōne cui⁹ aliqd̄ appareat bonum. qd̄ alr̄ nō appareret Et de h. d. san. tertio ꝯ̄ gēn. c. lxxxiij. circa finē. Corpa celestia inde hn̄t impssionē sup corpa dupl̄r. Vno mō f̄m ꝙ impssiones corpoꝝ celestiū in exteriora corpa sunt nobis cā alicui⁹ electōis. sicut cū p corpa celestia disponit̄ aer ad frig⁹ intensum. eligim⁹ calefieri ad ignē. vel aliq̄ hmōi facere q̄ ꝯueniunt tpi. Alio mō f̄m ꝙ imprimūt in corpa nr̄a. ad quoꝝ imutatōeꝫ insurgūt in nobis aliq̄ mot⁹ passionū. vel p coꝝ impssionem efficimur habiles ad aliq̄s passiones. Sicut cholerici sunt ꝓni ad iraꝫ. vel f̄m ꝙ ex coꝝ ipssione causat̄ in nob; aliq̄ dispositio corpalis. q̄ est occasio alicui⁹ electōis. sicut cū nobis infirmantib; eligim⁹ accipe medicinā ⁊c. Hec ille. Ex q̄b; pꝫ declaratio. D. hic ꝙ corpa celestia mouēt ad specificatōem. i. vt videat̄ hoc bonū eligēdū. tum q2 imp̄mūt in corpa exteriora. tū q2 in corp⁹ ꝓpriū. ⁊ p ꝯ̄ns in appetitū sensitiuū. q̄ natus est mouere ad specificatiōem actus ⁊c. Consequenter cū dc̄

¶ S; eo mō q̄ volūtas mouet̄ q̄ꝫtū ad exercitiū act⁹ ab aliq̄ exteriori agente. adhuc q̄dā posuerunt corpa celestia directe iprimere in volūtatē humanā

¶ Prosequtur r̄nsionē iuxta scd̄m modū motōnis. s; quo ad exercitiū Et circa hoc p̄mo recitat quēdā errorē Scd̄o ex reprobatōe infert suā ꝯclōneꝫ verā. ⁊ scd̄am responsiuā. ibi. Sed eo mō ⁊c. Quo ad p̄mū voluerūt aliqui quos. D. noiat in. iij. ꝯtra genti. c. lxxxiiij. in. ix. rōne s; antiq̄ naturales. vt Democrit⁹ ⁊ Empedocles. ꝙ volūtas moueat̄ a corpib; celestib; directe imprimentib; in volūtatē hoīs Consequēter ibi.

¶ S; hoc est ipossibile. volūtas eīm. vt dr̄ in iij. de aia. est in rōne Rō aūt est poña aīe nō alligata organo corpali. Vn̄ relinqt̄ ꝙ volūtas sit poña oīno imaterialis ⁊ incorporea Manifestū est aūt ꝙ nullū corp⁹ agere pt̄ in rem incorporeā. s; poti⁹ ecōuerso. eo ꝙ res incorporee ⁊ imateriales sunt formalioris ⁊ vlioris virtut̄ q̄ q̄cūq̄ res corpales. vn̄ ipossibile ē ꝙ corp⁹ celeste imp̄mat directe in intellectum aut voluntatem

¶ Determinat virītē reprobās dictū errorē. Et circa hoc p̄mo p ꝯ̄rariū deducit ꝯclonem scd̄am r̄nsi. Scd̄o

modificat dicta sua. ibi. Sed qr. 7c. Circa pmū pmo ꝓbat ꝯclonē rōne. Scđo auctoritate. ibi. Et ꝑpter hoc 7c.

Cōclo. ij. Conclo ģ est ꝯtraria ꝑdicto errori. ipossibile est ꝙ corp⁹ celeste iprimat directe (.i.p se 7 imediate) in itellectū aut volūtatē. pbaƚ 7 reprobaƚ p ꝯñs ꝑdict⁹ error rōe sic. Nullū corp⁹ agere pt scʒ directe in rē incorporeā. sʒ poti⁹ ecōtrario. sed volūtas est poña oino imaterialis 7 incorpea ģ impossibile 7c. Maior pbaƚ ꝙ ad scđam ptē. qr imateriales res sunt formaliores ꝓtutis 7 virtoris. 7 intelligitur maior naturalr loquēdo. In virtute eñ agentis pmi pt et corpus agere in spm. Minor pʒ. qr volūtas in rōne est. i. in pte inorganica Rō aūt est poña nō alligata organo corporali. ģ seqtur minor. Et capiƚ hic rō nō p in/

Corpa cele/stia īfluere i/ntellu. multipl'r tellectu tm. sʒ tota aggregatōe poñaꝝ imaterialiū. Uide d. san. de veri. ma. xxij. q. x. ad. ij. Aduerte etiā post d. san. p. q. q. cxv. ar. iiij. ꝙ corpa celestia influere intelligitur multiplr. Uno mō causalr. Et hoc duplr. Uno mō directe. i. p se 7 imediate influendo in aliqd. Alio mō causalr indirecte. i. p aliqđ aliud. 7 sic influunt corpa celestia in vires sensitiuas. Sed alio mō agūt in aliqd solū occasionalr. nō videlʒ iprimēdo in ipm nec p se. nec p aliud sʒ tm illđ in qđ influunt natū ē allicere. inclinare. 7 occasionare. volūtatē ad actū. ꝑsertim quo ad specificatōnem In pñti ģ rōne pbatū est. ꝙ corpus celeste nō imprimit directe 7 p se causalr. nec etiaʒ causalr indirecte. qr nec rōne organi pt influere aliqd in poñaʒ imaterialē. sicut pt causaliter p accñs influere in potentiam organicā. vt conse/quenter dicetur Consequēter cū dr.

¶ Et ꝑpter hoc Aristo. in libro de aīa recitās opinionē dicētiū ꝙ talis est volūtas in hoibꝫ qualē in die inducit pater deoꝝ viroꝝqꝫ. scʒ iuppiter. p quē totū celū intelligūt. attribuit eis q ponebāt intellectū nō differre a sensu. oēs eñ vires sensitiue cū sint act⁹ organoꝝ corporaliū p accñs moueri pñt a celestibꝫ corpibꝫ motis. scʒ corpibꝫ ģꝝ sunt actus

¶ Probat ꝑdictā ꝯclonē 7 rōnē auctoritate Aristo. Et vult. D. ꝙ hec rō ꝑdicta ꝯformis est Aristo. q opinionē dicētiū corpa celestia agere in intellectū vel volun/tatē (scʒ causalr) attribuit his q ponebāt intellectū non differre a sensu. sic eñ possent in ipam agere causalr. saltē p accñs. sicut dicimus de potentiis organicis. Ex q habetƚ ꝙ qr volūtas 7 intellect⁹ nō sunt idē cū sensu. nec potentie p ꝯñs organice. ꝙ corpa celestia nihil pñt imprimere in ipa nec directe nec p accñs. i. p aliud. sic ꝙ impssio celestis ad ipa ptingat aliquo mō. Uide. d. san. ꝯtra gētiles supra. c. lxxxiij. Est ģ vera rō. ꝙ corpa celestia non pñt iprimere in volūtate. qr nō est organica. sed imaterialis. Un. D. ibidē dr. Ex his omibꝫ est accipe ꝙ ponere corpa celestia esse in nobis cām intelligendi. est ꝯsequens opinionē illoꝝ q ponebāt itellectū a sensu nō differre. vt pʒ etiā p Aristo. in libro de aīa. hec ille Deinde ibi

¶ Sed qr dictū est. ꝙ appetit⁹ intellectiu⁹ qdāmō mouetƚ ab appetitu sensitiuo. indirecte redūdāt mot⁹ celestiū corpoꝝ in volūtatē. inqʒtū. s. p passiones appetit⁹ sensitiui volūtatē moueri ꝯtingit.

¶ Modificat dicta sua iā. ponēs in q intellectu possʒ admitti quomodo corpa celestia agerēt ad volūtatē Et

Nota. ponit talē ꝯclonē tertiā. Indirecte redūdat mot⁹ celestiū corpoꝝ in volūtateʒ. Et dr notāter indirecte redūdat. et nō dr indirecte influit. qr nō est mēs D. ꝙ corpa celestia se habeāt ad volūtatē causalr directe vel indirecte. sed solum se hñt occasionalr mediātibꝫ his in q influūt causaliter directe vel indirecte. Probaƚ ꝯclo. qr appetit⁹ intellectiu⁹ quodāmō mouetƚ ab appetitu sensitiuo. igiƚ ꝯclo vera. Añs pʒ ex ar. ij. Tenet ꝯña. qr corpa celestia p accidēs agūt in appetitū sensitiuū. q nat⁹ est mouere volūtatē ad specificatōem act⁹ Aduerte aūt qr. D. dr appetit⁹ intellectiu⁹ quodāmō mouetƚ a sensitiuo. qr scʒ nō mouetƚ quo ad exercitiū. qđ est ꝓpriū deo 7 volūtati ipi. vt patebit infra. q. lxxvij. ar. p. sed mouet quodāmō mediante scʒ apprehēsione sensitiua 7 iudicio intellectus. qđ natū est ꝯformari apphēsioni sensitiue. ita ꝙ fm affectionē passionis est estimatio sensitiua. Et huic aliqñ se conformat intellectus. 7 p ꝯñs volūtas. Et sic ģ mot⁹ celestiū corpoꝝ redūdat occasionalr in volūtate. inclinando mediāte appetitu sensitiuo. Et hoc etiā dr. D. ꝯtra gēti. supra. c. lxxxv. Licet corpa celestia non sint directe causa electionū nostraꝝ. qsi directe in volūtates nostras impriméntia. Indirecte tñ ex his aliq occasio nostris electionibus ꝑstaƚ. Quare opʒ hic cautū eē distinguēdo inter in *Sic intel.* directe causalr. i. p aliud 7 p accñs. 7 inter indirecte. i. occasionalr. qr pmo mō nō agūt corpa celestia in volūtatē indirecte. sʒ scđo. Ex his oibꝫ habetƚ. ꝙ corpa celestia nō mouēt volūtatē ad exercitiū act⁹. sʒ solū ad specificatōeʒ

¶ Argumētū in ꝯtrariū ꝯfirmat ꝯclonē rōnalē.

¶ Ad pmū ģ dđm. ꝙ multiformes motus volūtatis humane reducūtur in aliquā cām vniformeʒ que tñ est intellectu 7 volūtate superior. qđ nō pt dici de aliquo corpore. sed de aliqua superiori substantia imateriali. vñ nō opʒ ꝙ motus volūtatis in motum celi reducaƚ sicut in causam.

¶ Maior vera. sʒ vniformē cām eis superiorē Et scđo in cām superiorē eiusdē ordinis. sicut corpales in corpalē intellectuales in intellectualē maxime vniformeʒ. Negaƚ aūt ꝯña. sed reducūtur in cām vniformē. q etiā hʒ volūtatē 7 intellectū. 7 est eiusdē ordinis cū motibꝫ humanis id est actibꝫ. Et de hoc dictū est ar. pce. qūo motus humani reducūtur in deū. vt est intellectus 7 actus secūdo: nō in motū celi 7c.

¶ Ad scđm dđm. ꝙ motus corpales humani reducūtur in motū celestis corporis sicut in cāʒ inqʒtum ipa dispositio organoꝝ ꝯgrua est ad motū aliqualiter ex impssione celestiū corpoꝝ. 7 inqʒtū etiaʒ appetitus sensitiuus ꝯmouetƚ ex impssione celestiuʒ corpoꝝ. 7 vlteri⁹ inqʒtum corpora exteriora mouētur fm motū celestiū corpoꝝ. ex quoꝝ ꝯcursu volūtas incipit aliqd velle 7 nō velle. sicut adueniēte frigore incipit aliqs velle facere ignem. sed ista motio volūtatis est ex pte obiecti exterius ꝑsentati. non ex parte interioris instinctus

¶ Maior vera de corpibꝫ vt sic. Ultra Minor vera nisi voluntas moueretur aliquo mō indirecte. 7 ex parte obiecti. sed nō directe 7 quo ad exercitiū. D. in solutōne declarat qūo motus humani exteriores possint reducitur in celū sicut ad cām ꝓpinquā dispositiuā. qr p celum disponitur corp⁹ 7 appetitus sensitiuus. q faciūt hoiem moueri. 7 homini aliqd apparere sub ratone ꝯuenientis Tñ causa ꝯpletiua directa est volūtas que ex istis mo/

pōt velle hoc vel nō velle quo ad specificatōem actus

Ar. ii. et. p. q. q. lxxv. ¶ Ad tertiū dōm. q sicut dictū est. appetitus sensitiuꝰ est actus organi corporalis. vñ nihil phibet ex impssione corpoꝝ celestiū aliq̄s esse habiles ad irascendū vel ɔcupiscendū. vel aliquā hmōi passionē sicut ex ɔplexione naturali. plures aūt hoim sequūtur passiones q̄bꝰ soli sapientes resistūt. ꝛ ideo vt in pluribꝰ verificant̄ q̄ pnūciant̄ de actibꝰ hominū sm ɔsideratōem celestiū corpoꝝ. Sꝫ tñ. vt Ptolomeꝰ dr in centilogio. Sapiēs dn̄at̄ astris. scꝫ q2 resistēs passionibꝰ impedit p volūtatē liberā. ꝛ nequaq̄ꝫ motui celesti subiectā hmōi celestiū corpoꝝ effectꝰ. Ul' vt Aug. dr. ii. sup Gen. ad litterā. Fatēdū est qn̄ ab astrologis vera dicūtur instinctu quodā occultissimo dici quē nesciētes humane mētes patiūtur. qđ cū ad decipiendū homines spirituū imūdoꝝ ꝛ seductorum est operatio

¶ Maior vera. q q̄dā vera dicūtur. q2 hoies sequūtur sensualitatē in quā astra p accn̄s causaliter agūt ꝛc. Ultra. Qđ nō est ꝛc. Uerū si nullo mō moueret directe vel indirecte causalr vel occasionalr. sed q2 rō nō necessitat̄ ab appetitu sensitiuo. pt agere ɔtra inclinatōem impressam a celo ꝛ dominan astris. g ꝛc. Uerū. mouet̄ occasionalr inclinatiue. nō aūt effectiue. mouēdo ad exteriū directe imprimendo vel etiā indirecte aliq̄d in volūtate causando. sed solū causando aliq̄d in appetitu sensitiuo ꝛ corpe. Uide de materia illiꝰ solutiōis 1ª 2ᵉ. q. lxv. ar. v. in corpe. ꝛ ad scđm. Ⓢ. san. etiā ɔtra gētiles. vbi supra sic dr de ista materia. Manifestū est aūt ꝛ experimento cognitū. q tales occasiones siue sint exteriores siue interiores. nō sunt cā necessaria electōnis. cū hō p rōnem possit eis resistere vel obedire. Sed plures sunt qui imperꝰ tales naturales sequūtur. pauciores aūt. i. soli sapientes q̄ occasiones male agēdi ꝛ naturales imperꝰ nō sequūtur. Et pꝑter hoc dr Ptholomeꝰ in centiloquio q aīa sapiens adiuuat opꝰ stellaꝝ. ꝛ q nō poterit astrologꝰ dare iudicia sm stellas nisi vim aīe ꝛ ɔplexionēq̄ bn̄ cognouerit. Et q astrologꝰ nō dꝫ dicere spēalr sed vlr. q2 scꝫ impssio stellaꝝ in pluribꝰ sortit̄ effectū. q nō resistūt inclinatōi. que est ex corpe. Nō aūt sp in hoc vel in illo q̄ forte p rōnem naturali iclinatōi resistit. hec ille. Scđo. Ⓢ. ridet negando illam qđ non esset ꝛc. q2 pt esse ex instinctu occultissimo mali spūs. ꝛ nō q2 corpa celestia imprimāt in volūtatē. Uñ Augꝰ. ibidē ɔcludit. quapropter bono christiano siue mathematici siue q̄libet impie diuinātiū ꝛ maxime dicētes vera cauēdi sunt. ne ɔsortio demonioꝝ aiam deceptā pacto q̄dā societatis irretiant

Astrologi nota.

¶ Utrū volūtas moueat̄ a solo deo sicut ab exteriori principio

D sextum sic pcedit̄. Uidet̄ q volūtas non a solo deo moueat̄ sicut ab exteriori pncipio. inferiꝰ enī natū ē moueri a suo superiori. sicut corpa inferiora a corpibus celestibꝰ. sꝫ volūtas hoīs hꝫ aliq̄d supiꝰ post deū. scꝫ angelū. g volūtas pt moueri sicut ab exteriori pncipio etiā ab angelo. ¶ P. actꝰ volūtatis sequtur actū intellectꝰ. sꝫ intellectꝰ hoīs reducit̄ in suū actū nō solū a deo. sꝫ etiā ab angelo p illuminatōes. vt Dionysius dr. g eadē rōne ꝛ volūtas. ¶ P. deꝰ nō est cā nisi bonoꝝ. sm illud gen. p. Uidit deꝰ cūcta q̄ fecerat. et erāt valde bona. si g a solo deo volūtas hoīs moueret. nūq̄ꝫ moueret̄ ad malū. cū tñ volūtas sit q̄ peccat ꝛ recte viuit̄. vt Aug. dr. ¶ Sꝫ ɔtra est qđ aplūs dr ad Philip. ij. Deꝰ ē q operat̄ in nob̄ velle ꝛ pficere

¶ Ostēsum est ar. pce. q̄ exteriori volūtas nō moueat̄ q̄ ad exercitiū. hic ostēdit a quo moueatur

¶ Rn̄. dōm. q motus volūtatis est ab intrinseco sicut ꝛ motꝰ naturalis. q̄uis aūt rē naturalem possit aliq̄d mouere qđ nō est cā nature rei mote. tñ motū naturalē causare nō pt nisi qđ est aliqualr cā nature. Mouet̄ enī lapis sursum ab hoīe q̄ naturā lapidis nō causat. sꝫ hic motꝰ nō est lapidi naturalis. naturalis aūt motꝰ eiꝰ nō causat̄ nisi ab eo qđ causat naturā. Uñ dr in. viij. phy. q generās mouet sm locū grauia ꝛ leuia. sic g hoīem volūtatē hn̄tē ɔtingit moueri ab aliq̄ q̄ nō est cā eiꝰ. sꝫ q motꝰ volūtariꝰ eius sit ab aliquo pncipio extrinseco qđ nō est causa volūtatis est impossibile

Scđo nota. ¶ Ⓢ. deducit quādā rōnem. ex qua habet̄ talis ɔclusiua. Solꝰ deꝰ pt mouere volūtatē. scꝫ q̄ ad exercitiū actus imitādo ipam ꝛ inclinādo. Probat̄. hoīem habētē volūtē ɔtingit moueri ꝛc. vt in fine. sꝫ p totū. sꝫ volūtatis cā esse nō pt nisi deꝰ. g ꝛc. Huiꝰ rōnis pmo pbat maiorē. Scđo minorē ibi. Uolūtatis aūt ꝛc. Maior g deducit̄ clare a pncipio littere ꝛ exēplariter. Et aduerte. q hec pbatio tm̄ vult. ꝛ maior ipa. q eiusdem est dare actū vel motū q̄ est rectario a pncipio intrinseco. et ipm pncipiū intrinsecū. Uñ nihil dat graui motū naturalem deorsum. nisi q sibi ɔtulit grauitatē. licꝫ enī hō q̄ nō dedit grauitatē ꝛ materiā lapidi. moueat ipm violenter. tñ hoc solū mouet naturalr lapidē qđ dedit sibi naturā grauis. Sicq̄ꝫ nihil pt dare motū q̄ est velle ꝛ inclinatio in aliq̄d. necessario ex stēs a pncipio intrinseco. nisi g qđ dat ipm pncipiū intrinsecū huiꝰ motꝰ. scꝫ ipam volūtatē. Nec obstat de motu cordis vl' motu celi. q̄ tñ magis sꝫ aīales. Nā ꝛ intelligētia est aliquo mō pncipiū intrinsecū corpi celesti p quā naturalr mouet̄. Siliter aīa sensitiua pncipiꝰ nature cordis p quā naturalr mouet̄. de his. p. p. q. lxx. ar. v. ad tertiū. et in. d. sanc. de motu cordis opusculo xxxv. Uñ ꝛ. Ⓢ. notāter dr. Nihil facit motum esse naturalē nisi sit aliquo mō cā nature ꝛc. Ad uerte ēt. q maior dr hoīꝫ hn̄tē volūtatē ɔtingit moueri ab aliq̄ qui nō est cā eius. et nō dr. volūtatē ɔtingit moueri ab eo qui nō est causa eiꝰ. q2 vt supra dictū est. q. vi. oīs motus volūtatis est in ipa. ꝛ ab ipa. Et tāt̄ a cā eius. Quare hō pt quo ad aliquē motū exteriorē moueri violenter. sꝫ volūtas nō mouet̄ nisi a causa sua. ꝛ a sꝫ ipa. Uñ in hoc differētia ē inter lapidē ꝛ volūtatē. q2 lapis potest moueri ab aliquo qui nō est causa nature eiꝰ. q2 potest habere motū sicut subiectum tm̄. ꝛ nō sicut pncipiū. Secus de volūtate. attamē hō potest habere motum cuius nō est causa. Quare. Ⓢ. caute cū dixisset lapidem moueri ab extrinseco. nō subintulit de volūtate. sed de hoīe. Maior g vera. q nihil extrinsecū pt causare motum volūtariū nisi det pncipiūꝫ illiꝰ motꝰ. q2 motꝰ talis nō est nisi ab intrinseco principio. Cōsequēter cū de

¶ Volūtatis āt cā nihil aliud ee pt q̄3 deus. ⁊ hoc pz dupl̄r. Primo qdē ex h̄ q volūtas est potē i aīe rōnalis. q̄ a solo deo causat̄ p creationez. vt in p̄mo
q. xc. ar. ij. & cxlvij. dictū est. Secūdo vero ex h̄ patet q volūtas hz ordinē ad vl̄e bonū. vn̄ nihil aliud pt esse voluntatis causa nisi ip̄e deus q̄ est vl̄e bonū. omē aūt aliud bonū p pticipatōem dicit̄. ⁊ est qdā pticulare bonū. pticularis aūt cā nō dat inclinatōem vl̄em. vn̄ nec materia p̄ma que est in potēa ad omēs formas potest causari ab aliquo pticulari agente.

¶ Subiūgit minorē p̄ncipalē ⁊ eā pbat dupl̄r. p̄mo
Probat̄ minor p̄clōnis. sic. Volūtas est potēa aīe rōnalis. sed aīa rōnalis a solo deo causat̄. ḡ ⁊ volūtas. Maior nota. Minor pz p̄. p. q. xc. ar. ij. ⁊ iij. q2 aīa causat̄ creatōe q̄ est ppa deo. Stat aūt vis rōnis in h̄. q2 idē ē cā subiecti ⁊ potē p̄nas subiectū naturalr̄ p resultatōez hn̄s sic p modū passiōis pprie. Volūtas āt est potēa ⁊ q̄si pprietas aīe rōnal̄. ḡ causans aīam causat ⁊ potēam. Scdo pbat̄ eadē minor. volūtas hz ordinē ad vl̄e bonū. ḡ non pt esse cā eius nisi deus q̄ est vl̄e bonū. Aīs notū ex supra dictis. q2 volūtas vt sic hz p obiecto bonū vl̄e ⁊ bonū in cōi. Tenet p̄ña. q2 oē aliud bonū est bonū p pticipatōem ⁊ pticulare bonū. sz pticularis cā nō dat inclinatōem vniuersalē. Et p̄firmat̄ hec pbatio p̄sequēte p exēplū naturale. q2 materia p̄ma q̄ ē in potentia ad omēs formas nō pt causari ab agente pticulari. Et stat fundamētū in h̄. q2 mouens ⁊ id in qd aliqd mouet̄ debent esse pportionata. volūtas aūt vt sic absolute est qdā p̄ncipiū inclinatōis in bonū vl̄e qd excedit omē creatū. imo sub vl̄i bono includit̄ omē bonū: qd nō est nisi in deo. ḡ solus deus dat iclinatōem in vl̄e bonū. vide de ista materia. p̄. p. q. cv. ar. iiij. et q. cvi. ar. ij. Ex oībus igit̄ istis seqt̄ p̄clo responsiua. ⁊ q solus deus pt immutare ⁊ mouere ad exercitiū act̄ volūtatē. vide de h̄ etiam in de veritate materia. xxij. q. ix. An āt ⁊ solus deus possit volūtatē mouere q̄ ad specificatōem act̄. vide p̄. p. vbi tñ q sic. q2 solus pt efficaciter mouere de h̄ etiā supra. q2 in statu vie vt pponit̄ sub rōne btitudinis ⁊ boni pfecti sic necessario mouet. in patria āt etiā q2 darz visus in se necessario mouet. vt patuit supra.

Argumētū in cōtrariū

Est p p̄clōe missiua. ⁊ exponit. d. san. ibidē lectōe tertia in nobis. s. per instinctum interius mouendo.

¶ Ad primū ḡ dōm. q angelus non sic est supra hoiem q sit cā voluntatis eius. sicut corpa celestia sunt cā formaz naturaliū. ad q̄s p̄sequuntur naturales motus corpoz naturaliū.

¶ Ad maiorē. infert̄ natū ē moueri motu naturali vl̄ volūtario a supiori suo qd est cā eius aliq̄ mō. ⁊ si ab alio moueat̄ nō erit mot̄ naturalis vl̄ volūtari. vt patuit in cor. Sz negat̄ maior. q a q̄cūq3 supiori possit moueri ad motū naturalē vel volūtariū. Vn̄ ⁊ angel̄ ē supior materia ⁊ tñ cā nō pt imediate mouere ad formā. vt pz. p̄. p. q. cx. ar. ij. sz solū ab eo qd ē cā ei. s. a deo vl̄ ab eo qd est cā forme ⁊ p̄positi. sic corpa celestia mouent inferiora q̄z sunt cā. Ad minorē dico q angel̄ qdē ē supior volūtate hoīs in gradu nature. tñ nō est cā volūtatis hūane. nec esse pt vt pz circa minorē. q̄re negat̄ p̄ña. q2 lz angel̄ possit mouere hoiem nō tamē volūtatē hoīs mouere pt. q2 nihil eam mouet nisi qd dat inclinationē ad motum.

¶ Ad scdm dōm q intellect̄ hoīs mouet̄ ab angelo ex pte obiecti qd sibi proponit̄ virtute angelici luminis ad p̄gnoscendū. ⁊ sic etiā volūtas ab exteriori creatura pt moueri. vt dictū est. Ar. iij.

¶ Maior p̄cedit̄. ad minorē. si intelligit̄ q intellect̄ reducat̄ in actū q̄ ad exercitiū p angelū. negat̄. nō em̄ pt angelus causare cogitatōes vel intellectōes interiores vt ostēdit. d. san. p̄. p. q. cxi. ar. ij. Si aūt intelligitur q reducat̄ in actū q̄ ad specificatōem inq̄ntū ppon̄t sibi aliqd p̄gnoscibile modis q̄s ponit. d. san. vbi iā ar. p̄. tūc p̄cedit̄. ⁊ sic p̄cedit̄ p̄ñs ad hūc sensum. q angel̄ pt mouere volūtatē q̄ ad specificatōem. lz nō necario. sz sol̄ deus pponēs bonū vl̄e. qd ip̄e est vt pz. p̄. p. q. cvi. ar. ij. in cor. Sed negat̄ p̄sequētia q̄ ad mouere ad exercitiū. Aduerte tñ q intellectus mouet̄ ad exercitiū a volūtate nostra p̄ter q̄3 ad p̄mum actuz qui est mere naturalis elicitiue. nam intellect̄ naturalr̄ añ omēz electōem elicit actū. licet talis act̄ nō sit oīno naturalis q̄ ad iudiciū ad aliquā ptē p̄tradictionis. sed liber ad hoc vel illud iudicandū. lz opteat apprehēdere qd p̄mo offert̄. nō tñ opteat iudicare vnā ptem q̄ ad psequēdū vel fugiendū.

¶ Ad tertiū dōm q deus mouet volūtatē hoīs sicut vl̄is motor ad vl̄e obiectū volūtatis qd ē bonū. et sine hac vl̄i motōe hō nō pt aliqd velle. sz hō p rōnē determinat se ad volēdū h̄ vl̄ illō. qd ē vere bonū vl̄ apparēs bonū. sz tñ iterdū specialiter deus mouet aliq̄s ad aliqd determinate volendū qd est bonū. sicut in his quos mouet p gratiā. vt infra dicetur q. cx. ar. ij.

¶ Assumptū p̄cedit̄ sz tñ dei opatio modificat̄ in recipiente b̄m modūz eius sic q creatura libera mouet̄ ab eo vt tñ relinq̄tur in manu p̄silij sui. Vltra dico q volūtas a solo deo mouet̄ sicut ab extrinseco q̄ ad exercitium. Ad p̄ñs nūq̄3 moueret̄ ad malū Verū est a deo nūq̄3 mouet̄ ad malū. sed ad bonū in cōi (q2 videlicet deus dat volūtati vt sit inclinatio in bonū) ⁊ hoc vl̄r est in omi volūtate. Sz si aliquē determinate ad bonū h̄ vel moueat h̄ nō est gn̄ale sed gratuitū. vt patebit infra. q. cx. Dico secūdo ad p̄ñs si intelligit̄ q volūtas nūq̄3 moueat̄ ad malū absolute. negat̄ p̄ña. q2 stāte motōne dei q̄ mouet̄ ad volendū q̄ ad exercitiū actus. pt se hn̄s volūtatē determinare p rōnem vel intellectuz ad h̄ vel illud bonū. qd ē q̄nq3 b̄m qd bonū ⁊ in veritate malū. ⁊ sic incidit rō peccati. Et dico q volūtate peccat̄ nō vt mouet̄ a deo sz ex ppria libertate puta indifferētia ⁊ indeterminatōne apprehēsionis que in libertate volūtatis includit̄. Quare negat̄ p̄ña. Nota q aliq̄ fundant se in hac sētētia dicentes. volūtatē nō habere sufficiēs p̄ncipiū p̄mi actus. sed
Fundāt se h̄ opteat q deus moueat eā p specialē motiōem ad p̄mū actū
decla. d. S. imprimēdo ei aliqd hn̄s se p modū actus p̄mi q̄ volūtas ip̄a efficiat̄ potens ad volendum. Sed salua reuerentia eorum non videtur hec esse mens doctoris san. sed solum q deus semp sicut vniuersalis motor oīs volūtatis mouet omnem volūtatē in ordine suo ad bonū. vt sic. q2 videlicet deus mouendo ad exercitiū mouet vt velit aliqd b̄m p̄ditiōem nature sue q̄ est inclinatio potēalis in bonū vt sic. quod quidē bonū p̄tinet sub se apparēs ⁊ existens. et sine motione dei ad exercitium (que tamen est per generalem influentiam) voluntas nihil posset velle. Sed

hec qõcũq3 creatũ agere pt quãcũq3 actionẽ sine motiõe dei gñali. sed hac motione psupposita volũtas p innatam libertatẽ ex indeterminatiõe rationis pt sub ista motione dei se determinare ad hoc vel illud bonu3. ꝛ ex hac rõne incidit peccatũ. p hoc ãt nõ habet q volũtas ↄcurrat solũ passiue vel q sit insufficiẽs ad actũ quẽcunq3. q2 nulla sufficientia creature excludit opatõem dei ab ipa ꝛ eius opatõe. s3 q in actu volũtatis est ↄsiderare exercitiu3 qð est a deo in ordine ad bonũ. ꝛ est ↄsiderare determinatio nẽ ad h vel illð bonũ. ꝛ h ẽ ex libertate voluntatis subtrahẽtis se a lege diuia rõe cuius peccatũ accidit nõ rõe pmi.

¶ Questio. x. de modo quo volũtas moueť.

H

DEinde ↄsiderandũ est de mõ q volũtas moueť. Et circa h q̃riť q̃tuor Primo vtꝝ volũtas ad aliqd naturalr moueať. Secũdo vtꝝ de necitate moueať a suo obiecto. Tertio vtꝝ de necessitate moueať ab appetitu inferiori. Quarto vtꝝ de necessitate moueať ab exteriori motiuo. qð est deus.

¶ Postq̃ ostẽsu3 est a q volũtas moueť. h ↄñr ostẽdiť qõo moueať. ꝛ pmo in gñali. scðo qõo in speciali p ↄpatiõnẽ ad sua mouentia. de qbꝫ dictũ est in. q. pce.

¶ Utꝝ volũtas ad aliquid naturalr moueať.

AD pmũ sic pcediť. Uideť q volũtas non moueať ad aliqd naturalr. agẽs eñi naturale diuidiť ↄtra agẽs volũtariũ. vt p3 in pncipio scði phi. nõ g voluntas ad aliqd naturalr mouetur ¶ Preterea id qð est naturale inest alicui sp sicut igni eẽ calidũ. s3 nullꝰ motꝰ inest volũtati sp. g nullꝰ motꝰ est naturalis voluntati. ¶ P. natura est determiata ad vnum. s3 volũtas se h3 ad opposita g volũtas nihil naturalr vult ¶ Sz ↄ ẽ q motꝰ volũtatis seqť actũ itellectꝰ. s3 itellectꝰ aliq̃ itelligit naturalr. g ꝛ volũtas aliq̃ vult naturalr.

¶ Primo. itaq3 inqrit. an volũtas ad aliqd naturalr moueať. quia eñi volũtas libera est videť naturalitas sibi repugnare. Pro intellectu huiꝰ q̃siti ꝛ p fundamẽto dicendoꝝ epter pnotare qd sit naturalr moueri. ꝛ quot modis possit intelligi voluntatẽ naturalr posse moueri. vñ quo ad pmũ. cũ natura sit determinata ad vnũ. ideo naturalr moueri est in motu suo eẽ determiatũ ad vnu3. q2 ãt volũtas pt itelligi determiari ad vnũ dupľr. Uno mõ q ad specificatõem. q2. s. est determiata ad h ꝛ nulloℳ mõ ad oppositũ eiꝰ volẽdo vel nolẽdo. Alioº pt intelligi determiari ad vnũ. s. q ad exercitiũ actꝰ. q2. s. determiata est ad eliciẽdũ actũ. nec h3 ptãtẽ vt suspẽdat actũ circa aliqð obiectũ. sic q nõ solũ nõ possit nolle. s3 nec pt nõ velle. pmo mõ ðr volũtas naturalr moueri q ad specificatõe3. scðo mõ naturalr q ad exercitiũ Quesitũ g pñs videtur intelligi de naturalr moueri q ad specificatõem. ꝛ h p3 ex verbis q̃siti. q2 nõ q̃riť absolute an naturalr moueať sed addiť ad aliqd. qð vtiq3 ẽ obiectũ. ꝛ sic q̃riť de naturalitate obiectiua ꝛ de naturalitate actꝰ volũtatis in ordine ad specificatõem. vñ ꝛ oia q sunt corpis ad hũc sensum pcedũt. an ãt ꝛ naturalr moueať q ad exercitiũ. nõ ita expsse hic determinať sed supra habitũ est q voluntas in statu beatifico naturalr ꝛ nec̃ario moueť ad exercitiũ actꝰ. s3 absolute ↄsiderata extra statũ beatũ nõ moueať naturalr et nec̃ario ad exercitiũ actꝰ. vt vigit. d. san. in de veri. materia. xxij. q. vi. in fine cor. vbi ðr Quãtũ ad pmũ horũ scꝫ q̃tũ ad actũ inq̃stũ pt velle ꝛ nõ velle iest libertas volũtati in q̃libet statu nature respectu cuiuslibet obiecti. hec ille. Ex qbꝫ p3 q absolute sine grã ↄfirmatiõis ꝛ sine glia ↄsiderata volũtas sp ẽ libera ꝛ nõ nec̃ario exercet actũ. de naturalitate igiť actꝰ volũtatis respectu obiecti videndũ est Attẽde etiã. q2 q̃riť an volũtas naturalr moueať. Ex q p3 q nõ q̃riť an volũtas poñať naturalr incline ť in aliqd obiectũ. s3 an ipa volũtas habeat aliquẽ actum naturalem ad vnũ obiectũ determiatum q ad specificatõe3 actꝰ. supponendo nunc q actu elicito nõ repugnat naturalitas. Scotus ãt in iiij. dis. xlix. q. x. ðr appetitũ naturalẽ voluntatis nõ eẽ nisi inclinatõem in obiectũ. s3. d. san. ðr actũ elicitũ in determiatũ ad obiectũ esse naturalem ꝛc̃.

¶ Rñdeo dðz q sic Boetiꝰ ðr in li. de duabꝫ naturis. ꝛ phs i. v. metaphi. Natura ðr multiplr. qñq3 eñi ðr pncipiũ intrinsecũ in rebꝫ mobilibꝫ. ꝛ tal natura ẽ vel materia vel forma materiať. vt p3 in. ij phi. Alioº ðr natura q̃libet subã vel qðlibet ens. ꝛ fm h illud ðr eẽ naturale rei qð ↄuenit ei fm suã subam: et hoc est qð p se inest rei.

¶ D. pmo declarat q̃sitũ exponẽdo quẽdã terminũ eiꝰ. Scðo subiũgit ↄclõnẽ respon. ibi. In oibꝫ ãt ꝛc̃. Dicit g q natura a q ðr naturalr. multiplr ðr. Et q̃tũ ad ppositũ sufficit dupľr qñq3 accipiť p pncipio intrinseco mouendi ꝛ q̃escẽdi. s. p materia ꝛ forma rei naturalis. ꝛ sic in pposito nõ ðr naturale a tali natura. q2 voluntas non h3 materiã vel formã. scðo mõ ðr natura magis extẽse q̃libet suba vel qðlibet ens. ꝛ fm illã exceptiõe3 nature ðr naturale qð ↄuenit rei cuicũq3 fm subam suã. ꝛ h est qð cuilibet p se iest. ꝛ natura h mõ etiã ðr de volũtate ꝛ id qð cõuenit sibi ex suba sua ↄuenit sibi naturalr. si g ex suba et natura sua habeat q in motu suo determineť ad aliquid tũc moueť ad ipm naturalr. p3 ex h q volũtas etiã pt ðci natura. pt tñ etiã ↄsiderari sicut ẽ poña rõnať ad vtrũlibet se hñs. s3 qñ q̃riť an ad aliqd naturalr. i. determinate ad vnũ se habeat. queriť de ea vt natura est nõ vt agens a pposito vel rõnale. Deinde cũ dicit.

¶ In oibꝫ ãt ea q nõ p se isunt reducũť i aliqd qð p se iest sic in pncipiũ. ꝛ iõ nec̃e ẽ q h mõ accipiẽdo naturã sp pncipiũ in his q ↄueniũt rei sit naturale. et h manifeste apparet in itellectu. nã pncipia itellectualis ↄgnitõis sũt naturalr nota. silr etiã pncipiũ motiuũ volũtarioꝝ oꝫ eẽ aliqd naturalr volitũ.

¶ Rñdet q̃sito exposito tali ↄclõe. Pncipiũ motiuũ volũtarioꝝ oꝫ eẽ aliqd naturaliter volitu3 (ꝛ habeť rñsio ad q̃sitũ q sic) hãc ↄclõnem pmo pbat. scðo eã explicat vna alia ↄclõne magis determiata. ibi. Hoc ãt ꝛc̃. pbať sic. nec̃e ẽ q accipiẽdo naturã scðo mõ. s. p q̃libet suba (. i. essentia) sp pncipiũ in his q ↄueniũt rei sit naturale. g scða ↄclo. Tenet ↄñã ab vlĩ ad idiffinitã. Añs pbať p rõnẽ sic. q2 in oibꝫ q nõ p se insunt reducũť ad aliqd qð p se inest rei sicut in pncipiũ. g pncipium sp est naturale. Tenet ↄñã. q2 in pposito ðr naturale qð p se iest rei. Añs h reliquitur notũ. ꝛ D. ipm pbat p. p. q. lxxxij. ar. p. quia opoꝛtet sp fundamentũ ꝛ pncipiũ alioꝝ eẽ imobile ꝛ naturale: alias esset pcessus in infinitũ. h eñi est gñale in toto ordine reꝝ. vt semp variũ ꝛ mutabile ab vniformi ꝛ imobili pcedat. cũ3 ergo multi motus voluntatis sint varij quo ad specificatõem. ergo reducũť in illũ q est nec̃arius q ad

Quid naturalr moueri.

Conclo responsiua.

specificatioem. qꝛ oēs fundanť sup appetitu boni ⁊ btitu
dinis ⁊ eoꝝ q̄ sunt naturalia appetēti vt statī diceť in tex
tu sequēti. Nec valet instātia Scoti. qꝛ calefactiōes nō re
ducūť in vnā imobilē calefactiōē. qꝛ calefaciēs de ꝑ se sp̄
calefacit imobilr̄ ⁊ vniformiter nō sic volūtas oia vnifor
miter vult. q̄re oꝫ ponere iuariabilr̄ volitū. nec ē incōueni
ens ꝙ volūtas habeat plures actꝰ subordīatos sibi volen
do id qđ naturalr̄ vult. ⁊ id qđ ꝓpter ipsum vult. qꝛ sunt
actus ordinati quius vt patuit supra nō oporteat sp̄ eē ac
tus distinctos volitiōēꝫ finis ⁊ eius qđ est ad finē. Se
cundo ꝓbatur aīs exemplariter. qꝛ pncipia itellectualis
ↄgnitiōis sunt naturalr̄ nota (.s. quo ad specificatiōēꝫ) qꝛ
nullus pt̄ eis dissentire. ergo aīs veꝝ. ⁊ est h̄ assumptū etiā
ꝓbatio ↄclonis ꝑ ꝓportionē inter intellectū q̄ ad pncipia
et volūtatis respectu pncipij obiectiui actuū volūtarioꝝ.
⁊ patuit supra. solo impugnatōis Scotice ↄtra hāc
ꝓpōnem. nā ipe vult ꝙ est sic q̄ ad ordinē volitoꝝ. sꝫ nō
quo ad necītatē. Sed pꝫ ex dictis. qꝛ volūtariū est dictū
suū. ⁊ oppositū eiꝰ est iā ꝓbatū. qꝛ volūtas necīario hꝫ im
bibitū id qđ est nature. vt patebit ad pmū. ⁊ ꝑ ↄñs etiā
ↄditiōem nature qđ est ꝑ se ⁊ naturalr̄ ⁊ determinate in
aliqua obiecta ferri. Deinde ibi.

¶ Hoc aūt est bonū in cōi in qđ volūtas naturalr̄
tendit. sicut etiā q̄libet potētia in suū obiectū. ⁊ etiam
ipe finis vltimꝰ q̄ h̄ mō se hꝫ in appetibilibꝫ. sicut p̄
ma pncipia ↄm̄rationū in itelligibilibꝫ. ⁊ vlr̄ oia il
la q̄ ↄueniūt volēti s̄m suā naturā. nō eīn ꝑ volūta
tē appetimꝰ solū ea q̄ ꝑtinēt ad potētiam volūtatis. sed
etiā ea q̄ ꝑtinēt ad singulas potētias ⁊ ad totū ho
minē. vn̄ naturalr̄ hō vult nō solū obiectū volūtatis
sꝫ etiā alia q̄ ↄueniūt alijs potētijs. vt ↄgnitiōēꝫ ve
ri q̄ ↄuenit itellectui. ⁊ eē ⁊ viuere ⁊ hmōi alia q̄ re
spiciūt ↄsistētiā naturalē q̄ oia ↄphēdūť sub obie
cto volūtatis sicut q̄dā pticularia bona.

Lecō. ¶ Explicat p̄dictā ↄclonem respon. alia ↄclone ostē
dendo q̄ obiecta volūtas naturalr̄ velit. ⁊ est talis. Bo
nū in cōi est naturalr̄ volitū. ⁊ etiā finis vltimꝰ. ⁊ vlr̄ oia
illa q̄ ↄueniūt volēti s̄m suā naturā. pma ps ꝓbať. qꝛ q̄
libet potētia tendit naturalr̄ in suū obiectum (sic ꝙ nō pt̄ in
oppositū sui obiecti) sꝫ bonū in cōi est ꝑ se obiectū volū
tatis. ergo naturalr̄ vult bonū. sic ꝙ nihil pt̄ velle nisi bonū.
vt patuit supra. ⁊ h̄ est naturalr̄ velle q̄ ad specificatiōem
nō posse nisi illud velle. nec tn̄ sequiť volūtas vult naturalr̄
bonū. ergo determinate h̄ vl̄ illud. sicut visus naturaliter vi
det colorē. sꝫ nō hunc vl̄ illū. Vn̄ q̄cq̄d vult volūtas sub
rōne boni vult necīario. tn̄ nō oꝫ ꝙ sp̄ id vel illđ velit. Se
cūda ps ↄclonis ꝓbať qꝛ vltimꝰ finis se hꝫ ⁊c̄. sꝫ pncipia
pma sunt naturalr̄ nota vt pꝫ. ergo vltimꝰ finis est naturalr̄
volitꝰ. ⁊ itelligať de vltimo fine q̄ ad nos. s. de btitudine
s̄m cōem rōne. Inclinať eīn volūtas ad btitudinē in cōi
abstrahendo ab illa ⁊ ab illa in specie ⁊ in gnē. qꝛ expeti
mur ꝙ q̄libet vult eē beatꝰ. ⁊ miser eē velle nō pt̄. Tertia
ps ↄclonis ꝓbať. nō solū ꝑ voluntatē appetimꝰ ea q̄ ꝑti
nēt ad potētiam ⁊c̄. vt in lr̄a. ergo hō naturalr̄ vult nō solū ob
iectū volūtatis sꝫ etiā alia ⁊c̄. Cōsequētia nota ⁊ explica
tur ↄñs vsqꝫ in finē in lr̄a datē. ⁊ patebit etiā rō ar. seq̄n
ti. sicut habeť h̄. ꝑ. sup̄ ar ij. qꝛ ꝑ se ↄtineť sub obiecto cōi
volūtatis. nec tunc eis btitudo vel vltimꝰ finis habentꝰ.
et tn̄ eē ⁊ viuere q̄uis ꝑ se necīario appetanť. tn̄ ꝑ accñs
pt̄ appeti oppositū eoꝝ sicut a se interficientibꝫ. ⁊ sic mītꝰ

necīario q̄ vltimꝰ finis in cōi. per se tn̄ necīario ⁊c̄. Ex hijs
oībꝫ pꝫ ꝙ volūtas vt natura aliq̄d naturaliter appetit.
ptꝫ ⁊ q̄ naturalr̄ appetat. cū hoc tn̄ stat ꝙ volūtas vt vo
lūtas vel vt liberū arbitriū libere velit aliq̄. inter q̄ nō ↄpu
tanť p̄dicta in secūda ↄclone. de ista materia vide. d. san.
in de veri. ma. xxij. q. v. et. vi. ꝑ totū. vide ⁊ Capolum in
iiij. dis. xlix. q. iij.

Argumētū in cōtrariū

Cōtinet rōne ꝑ ↄclone responsiua q̄ etiā in corꝑe tacta est.

¶ Ad pmū ergo dōm ꝙ volūtas diuidiť ↄtra na
turā. sicut vna cā ↄtra aliā. quedā eīn fiūt naturalr̄
et q̄dā fiūt volūtarie. Est aūt alius modꝰ causandi
ꝓprius volūtati q̄ est dña sui actus. preter modū q̄
ↄuenit nature q̄ est determinata ad vnū. sꝫ qꝛ vo
lūtas in aliq̄ natura fundať. necē est ꝙ modꝰ ꝓpriꝰ
nature q̄ntū ad aliq̄d ꝑticipeť a volūtate. sicut qđ ē
prioꝝ cause ꝑticipať a posteriori. ē eīn priꝰ in vnaq̄
q̄ re ipm eē qđ est ꝑ naturā. q̄ velle qđ est ꝑ volū
tatē. ⁊ inde est ꝙ volūtas naturalr̄ aliq̄d vult.

¶ Quia h̄ est argumētū Scoti in pmo dis. ij. et. x. ⁊ in
qōlibetis q. xvi. ideo vt argumentū clare soluať ⁊ ondať
nullitas argumēti Scoti. pmittendū est. ꝙ potētie distin
guūť ꝑ actus. ⁊ actꝰ ꝑ obiecta. iō solū ille differētie actuū
diuersificāt potentias. q̄ attendūť penes ꝑ se obiecta for
malia. ⁊ ꝑ oppositū si sunt differētie actuū q̄ nō reducunť
in diuersa obiecta formalia ↄpossibiles sunt eidē potētie.
sic itelligere ⁊ discurrere in itellectu sunt q̄dē distincti actꝰ
sꝫ tn̄ nō sunt diuersoꝝ ꝑ se obiectoꝝ itellectꝰ. sꝫ sunt aliq̄ꝝ
diuersoꝝ q̄ sub obiecto formali itellectꝰ cōprehendūť. vn̄
discurrere ⁊ itelligere sunt diuersi modi actuū itellectꝰ. sꝫ
tn̄ reducunť in vnā potētiā. sic ergo ⁊ naturalr̄ velle ⁊ libere
sunt q̄dē diuersi modi agendi ⁊ volendi volūtatis. attā
mē qꝛ nō arguūt diuersa obiecta nō ↄprehēsa sub obie
ctis ꝑ se volūtatis. ideo eidē potentie ↄuenire pñt. imo
necīario ↄueniūt rōne dicta in corꝑe. His notatis rn̄dē
dū est ad argumentū. Ad aīs pmo Agens natura
le ⁊c̄. verū est naturale agēs distinguiť ↄtra voluntarium
formaliter. i. modi agēdi volūtarie ⁊ naturalr̄ distinguūť
sꝫ non sunt modi oppositi distinctiui agentis vel potē
tie realiter. ⁊ rō iam patuit. Et h̄ est sensus phi in. ij. phi.
qꝛ vult ꝙ naturale vt sic distinguať formalr̄ a volūtario
vt sic. sꝫ non intendit negare q̄n agens voluntarium agat
etiā naturalr̄. imo actio volūtaria ⁊ libera actionē natura
lē necīario p̄supponit. Scđo dico ad aīs ꝙ naturale di
uidiť ↄtra volūtariū agens in diuersis etiam realiter. qꝛ
sꝫ dať agens naturale ⁊ nullo mō volūtariū. sed ecōtra
est ipossibile ꝙ deť volūtariū agēs qđ non sit naturaliter
agens. sꝫ in ordine ad diuersa. sicut ⁊ potētia discursiua ne
cessario est itellectiua. sꝫ nō ecōtra. vt patꝫ in intellectiua
angelica. Tertio dr̄ post. d. san. in de veri. supra. q. v. ad
sextū in ↄtū ꝙ volūtas diuidiť ↄ appetitū naturalē cū p̄
cisiōe acceptū. i. q̄ est naturalis tm̄. sicut homo ↄtra illud
qđ est tm̄ animal. nō aūt diuidiť ↄtra naturalē appetitū
absolute sꝫ includit ipm. sicut hō includit animal hec il
le. Ex q̄bus pꝫ ad aīs. Quare negať ↄña. qꝛ volūtas
in aliq̄ natura fundatur ⁊ ꝑ ↄñs modus agendi nature
etiā volūtati ↄuenit respectu naturalis obiecti ⁊ ↄtineť
ꝑ se totā rōnem obiecti volūtatis atqꝫ cum hoc cōnexa.
Aduerte tn̄ ꝓpter verba solonis ꝙ volūtas in natura

Scoti instātia nō valet.

Fundamentum cassans argumentū Scoti

Nota

fundat nō ad hūc sensum q in eodē sunt duo volūtas et natura. sz q natura est inbibita ipi volūtati sicut supius inferiori. nō q sint duo gradus pfectōis sicut hō z aial. sed sicut ens hō q dicūt vnū gradū realiter vt nūc suppo nit. vn q. D. dicat in de veritate ꝯpando naturā z volū/ tatē sicut aial z hoīem est sile in ꝓposito suo sed nō est sile quo ad dicere duos gradus pfectionales.

¶ Ad secūdū dōm q in reb naturalib id qd est naturale q̄si ꝯñs formā tm̄. sp actu inest sicut calidū igni. Qd aūt est naturale sicut ꝯñs materiā non sp actu inest. sed qñqz fm poñam tm̄. nā forma est ac/ tus. materia vero poña. motus autez est actus ex/ istentis in poña. z ideo illa q ptinēt an motū vel q sequūtur motū in reb naturalib nō sp insunt. sicut ignis nō sp mouet sursum sz qñ est ꝯtra locū suū. et silr nō opz q volūtas q e poña in actū reducitur dū aliqd vult sp actu velit sz solū qñ e in aliq̄ dispo sitione determinata. volūtas aūt dei que est actus purus semp est in actu volendi.

¶ Ad maiorē. D. clare rñdet p distinctōem. q3 id qd est naturale ꝯñs formā (.i. pfectā actualitatē) h sp adest q3 vnūqdqz agit fm q actu est. si g aliqd ꝯseqt rē natura liter fm q est actu ꝯplete tunc ꝯplete z actu pducet. sic q3 forma ignis actualitatē ꝯpletā hz respectu pductōis cal loris. iō sp adest. sed nō est sufficientis actualitatis. vt la pidē ipm sp actu sursum moueat. sz ad h reqrit aliqd ex/ trinsecū remouēs phibēs. vn p materiā z formā. D. in/ telligit actū z poñam zc. Minor vera. q voluntas ipa nō est poña pfecte actualitatis que sp sit ꝯiūcta actui 2°. sicut volūtas diuina vel angelica. sed reqrit ꝯcursus ali/ cuius extrinseci scz p̄sentatio obiecti z aliq dispō habentis volūtatē. vn ex poñalitate volūtatis est q nō sp habeat actū suū. z p ꝯñs nec sp mouet naturalr ad specificatōez actus. nec sp vult id qd naturalr vult. Ex poteñalitate eñ est omis insufficiētia. Quare negatur ꝯña. q3 z ignis naturalr mouet sursum. nec tñ sp mouet. q3 forma sua nō est sufficiēs pncipiū motus sursum. sed solū inchoatiōis et aptitudinis ad ascendendū zc.

¶ Ad tertiū dōm q sp nature rñdet vnū pporti/ onatū nature. nature eñ in gñe rñdet aliqd vnū in gñe z nature in specie accepte rñdet vnuz in specie. nature āt indiuiduate rñdet aliqd vnū īdiuiduale. cū igit volūtas sit qdā vis imaterialis. sicut z intelle ctus rñdet sibi naturalr aliqd vnū cōe. s. bonū. sicut etiā intellectui aliqd vnū cōe. s. verū vel ens vel qc/ qd est hmōi. sub bono aūt cōi multa ptīcularia bo/ na ꝯtinent. ad quoꝝ nullū volūtas determinat.

Natura ad vnū.

¶ Ad maiorē p°. natura vt sic determiata est ad vnū. si qd tñ sit nō solū natura sed cū h libera natura. inqz tñ li bera est nō erit determiatū ad vnū. imo hz se ad opposita Qñ eñ dr natura determiata ad vnū. accipit vnū nō vt distinguit ꝯ multa. sz vt distinguit ꝯ opposita. Scdo di co ad maiorē q natura est qd dā supi° z cōmuni° qd mo dificat in inferiori iuxta capacitatē inferioris. sic videlicz q natura pura z precise z hec natura est determinata ad vnū indiuiduale. sicut hoc graue ad hunc locū. Natura vero in specie ad vnū in specie. sicut grauitas ad locū deo rsum. Natura vo in gñe ad vnū in gñe sub q natura in

¹ōi ꝯtinet z volūtas vt natura q natura in voluntate est ad vnū fm ꝯditōem volūtatis. Est āt volūtas poteña imaterialis cui° naturalitas ē ad suū p se obiectū qd ob iectū nō est ptīculare sz aliqd cōe. q̄re volūtas vt natura hz se ad vnū qd est bonū in cōi. qd est vnū in gñe capien do gen° large. sicut dicim° ens in gñe. i. in cōi. Ad mino rē. volūtas se hz ad opposita. volūtas vt volūtas vel li beꝝ arbitriū se hz ad opposita. sz dico q volūtas vt vo/ lūtas z libeꝝ arbitriū nō est ad bonū in cōi sz ad aliq pti cularia bona ad q naturalr nō determinat. ad p se āt ob iectū naturalr se hz. g zc. Si intelligit ꝯñs q voluntas vt natura non velit aliqd naturalr. Negat. q3 suū p se obie/ ctū z ea q dicta sunt in corpe naturalr vult. sz si itelligit q volūtas vt sic. vt ē agens a ꝓposito vl poña rōnalis non velit aliqd naturaliter. ꝯcedit. sicut z intellect° aliq natu raliter intelligit. aliq vero nō naturaliter.

¶ Utꝝ volūtas ex necitate moueat a suo obiecto

S

AD secūdū sic pcedit. Videt q volūtas ex necitate moueat a suo obiecto. obiectū eñ volūtatis ꝯpat ad ipam sic motiuū ad mo bile. vt pz in. iij. de aia. sz motiuū si sit suffi ciēs ex necitate mouet mobile. g volūtas ex necitate pt moueri a suo obiecto. P. sic volūtas ē vis imate rialis ita z intellect°. z vtraqz poña ad obiectū vle or dinat. vt dictū ē. sz intellect° ex necitate mouet a suo obiecto. g z volūtas a suo. ¶ P. oē qd qs vult. aut est finis aut aliqd ordiatū ad finē. sz finē aliqs ex ne cessitate vult vt videt. q3 ē sic pncipiū in speculati uis. cui ex necitate assentim°. finis āt ē rō volēdi ea q sūt ad finē. z sic videt etiā q ea q sūt ad finē ex neci/ tate velim°. volūtas g ex necitate mouet a suo obie cto. ¶ Sz ꝯtra est q poñe rōnales fm phm sunt ad opposita. sz volūtas ē poña rōnal. est eñ in rōne vt dr in. iij. de aia. g volūtas se hz ad opposita. nō g ex necessitate mouet ad alteꝝ oppositoꝝ. Ar. p. ad 3ᵐ

¶ Hic oñdit specialr quō volūtas moueat p ꝯpatōez ad sua mouētia. Et diuidit in tres ptes fm tria mouen/ tia a quib volūtas pt moueri scz ab obiecto passione ap petitus sensitiui. z a deo.

¶ Rñdeo dōz q volūtas mouet duplr. vno mō q̄tū ad exercitiū act°. alio mō q̄tū ad specificatōez act° q est ex obiecto. Prio g mō volūtas a nullo ob iecto ex necitate mouet. pt eñ aliqs de qcunqz obie cto nō cogitare. z p ꝯñs nec actu velle illud.

¶ D. notat duplicē intellectū q̄stī fm q distinguit q volūtas duplr mouet. Uno° ad exercitiū act°. alio° ad specificatōem que est ex obiecto. vt supra sepe habitū est. scōm ergo h dupliciter rñdet. secūdo ibi. Sz q̄tū zc. pmo tali ꝯclusione. pmo modo volūtas a nullo obiecto ex necessitate mouet. pbatur. Aliquis potest de quocū/ qz obiecto nō cogitare. ergo potest nō velle actu. z sic nō necessario exercet actū respectu cuiuscūqz obiecti. Tenet ꝯsequētia. quia actuale velle nō est sine cogitatōe. Añs relīqt. D. notū expimentalr. q3 h expent quilibet in se. imo q plus est stante apphensione cuiuscūqz obiecti. volun/ tas pt suspēdere actū suū sic q nec velit nec nolit. z h est ppter maximā libertatē quā volūtas habet sup actus ps Cōclo pma

prios. Adverte aūt pbatione͂ .d.san. ex q̄ habet͂ intel-lect⁹ 2clonis. quia pbat q͛ voluntas nō necessario velit. quia pt̄ nō cogitare de obiecto quocūq₃. pz aūt ex supra dictis. q͛ hoc verificat͂ de volūtate absolute ꝛ 2siderata in naturalib⁹ suis vt fuit allegatū etiā ex .d. san. ar. pce. in pncipio ex de veritate. nā vt patuit supra in patria nō pt̄ nō cogitare de deo quē videt visione mēsurata eternitate pticipata. ex quo sequitur q͛ 2clo intelligit͂ q͛ volūtas ab-solute 2siderata. vel vt. D. dicit in de veritate in quocū-q₃ statu nature nō necario movet͂ q̄ ad exercitiū act⁹. Et huius rō iā ptim tacta est. s. libertas 2tradictōis volūta-tis sup actu suo. Et scdo. q₂ exercitiū 2tinuū voluntati nō proponitur in via sub rōne pfecti boni. imo nec appre-hēdit͂ sub rōne possibilis s₃ ipossibilis. q̄re nō est necario volitū. nec p 2ns exercitū. Sec⁹ in patria vbi exercitium apprehēditur ꝛ vere sub rōne saciativi btificativi ꝛ sum-mi boni creati ꝛ possibilis. imo apprehēdit͂ sicut necessa-rio exercendū. sic q͛ nec est in volūtate suspendere illō ex-ercitium. sicut ꝥ non est in potestate eius specificatio re-spectu boni in cōi vel btitudinis. respectu aūt dei visi vo-lūtas necario movet͂ ꝛ q̄ ad exercitiū ꝛ specificatōnem. ꝛ de hoc supra. ꝛ vide in Capolo in p. dis. p. q. iij. ad argu-menta 2tra pmā 2clonem Scoti. vnde ꝛ .d. san. in de ve-ritate mate. xxiij. q. viij. ad scdm dicit in potestate liberi arbitrij est nō vti habitu cū pt̄ hoapm qō est nō vti ha-bitu sibi 2poni sub specie boni qō de gratia in beans acci-dere nō potest hec ille. Consequēter cū dicit.

¶ Sed q̄tū ad scdm motionis modū voluntas ab aliq̄ obiecto ex necessitate movet͂. ab aliq̄ aūt nō. in motu eīn cuiuslibet potētie a suo obiecto cōside-randa est rō p quā obiectū movet potām. visibile eīn movet visum sub rōne coloris actu visibilis. vñ si color ppona͂t visui. ex necessitate movet ipm. nisi aliqs visum avertat. qō ptinet ad exercitiū actus. si aūt pponeret͂ aliqd visui. qō nō omib⁹ modis esset color in actu. s₃ fm aliqd eēt tale. fm āt aliqd nō ta-le. nō ex necessitate visus tale obiectū videret. pos-set eīn itendere in ipm ex ea pte q̄ nō ē coloratū i ac-tu. ꝛ sic ipm nō videret. sicut āt coloratū i actu ē obie-ctū visus. ita bonū ē obiectū volūtatis. vñ si ppona͂t aliqō obiectū volūtati qō sit vlr bonū. ꝛ fm oēz 2si-deratōem ex necitate volūtas in id tēdūt si aliqd ve-lit. nō eīn poterit velle oppositū. Si āt ppona͂t si-bi aliqō obiectū qō nō fm quālibet 2sideratōez sit bonū. nō ex necessitate volūtas fert͂ in illud.

¶ Respondet iuxta secundū itellectū duab⁹ 2clonib⁹ pma generali. scda magis speciali ꝛ determinata ibi. Et q₂ ꝛc. pma est ista. Voluntas ab aliq̄ obiecto ex necitate movet͂ q̄ ad specificatōem act⁹. ab aliq̄ aūt non. ꝛ q₂ hec 2clo 2fuse loqtur de obiecto. iō. D. pbando eā annectit aliq̄lem explicatōem ꝛ eā infert explicatā hoc mō. Si p-ponat͂ volūtati aliqō obiectū qō sit vlīter bonū ꝛc. vt in fine huius lfe p totū. Probat͂ hec 2clo sic explicata q̄ ad ambas ptes. in motu cuiuslibet potentie a suo obiecto cō-siderandā est rō p quā obiectū movet potentiā (ita sc₃ q͛ si illa rō motiva pfecte inveniat͂ tunc necessario movet ad specificatōem actus. si aūt nō pfecte invenit͂ tunc non necario movet) sed bonū est obiectū volūtatis. ergo seq͛t͂ 2clo. Maiorē. D. ondit exēplariter de visibili qō mo-

Cōclo scda

vet sub rōne coloris actu visibilis qui necessario movet ad specificatōnem act⁹. q₂ si quis debeat videre opzt q͛ moveat͂ a colore ꝛ videat colorē. Si aūt 2ponit͂ aliqd qō nō oīb⁹ modis esset color in actu. sic fm illā ptez nō ne-cessario videret͂ ꝛc. Deinde. D. sub hac explicatōe ma-ioris ad 2positū subsumit minorē q̄ clara est. Nota ex hac cōclone in lr̄a duo. pmo qd sit necessario movere ad specificatōez actus. hoc eīn. D. exponit cū dr̄ in pma pte cōclonis. in id tendit si aliqd velit. non eīn poterit velle oppositū. vbi pz q͛ movere ad specificatōnem actus ne-cessario nō est facere velle sed est esse id in qō voluntas si vult necessario movet͂ sic q͛ nō pt̄ in oppositū a⁹. Se-cundū est notandū cū dicit. vnde si 2ponat͂ (sc₃ evidenter cognitū) p intellectū. nō eīn sufficit q͛ aliqd sit vlīter bo-nū ad hoc q͛ moveat necessario volūtatē quo ad specifi-catōem actus. sed opzt q͛ sit evidenter 2positū volūtati sub rōne vlis boni. nā obiectū volūtatis est bonū 2gni-tū. quare sequit͂ q͛ argumētū Scoti in. iiij. dis. xlix. q. ix. et in. p. dis. p. q. iiij. vbi arguit q͛ vltimus finis sub rōne pticulari sc₃ deus deberet in via necessario movere. si bea-titudo in cōi moveret. pz eīn q͛ hoc argumētū nō est ali-cuius apparentie. quia vltimus finis ꝛ beatitudo in cōi est nobis evidenter 2gnita sub rōne pfecti ꝛ vniversaliter boni cū rō beatitudinis in cōi sit rō pfecti boni. nō aūt sic deus est 2gnitus evidenter a viatorib⁹ sed solū in patria. quare ꝥ nō movet necessario ad specificatōem. in patria aūt movet necessario ad specificatōnem. imo ꝛ ad exerci-tiū. nec sufficit indubietas q͛ aliqd sit pfectū bonū. sed re-quirit͂ evidentia. vnde viator quidē non dubitat. sed tū nō evidēter videt ꝛ p ꝥ nō necario appetit ꝛc. Et hec no-tat etiā .d. san. de malo. q. vj. ar. iij. in cor. Cōseq̄nt ibi.

Quid mo-vere necario ad specifica-tionem.

Solvitur Scotus.

¶ Et quia defectus cuiuscūq₃ boni h₃ rōnem nō boni. ideo illud solū bonū qō est pfectū ꝛ cui nihil deficit est tale bonū qō voluntas nō pt̄ nō velle. qō est btitudo. alia āt q̄libet pticularia bona inq̄tū de-ficiūt ab aliq̄ bono. pñt accipi vt nō bona. ꝛ fm hāc 2sideratōem pñt repudiari vel approbari a volū-tate. q̄ pt̄ in idē ferri fm diversas 2sideratōes.

¶ Subsumit ꝛ infert 2clonē scdam iuxta secūdū itel-lectū q̄sin magis speciale ꝛ explicativā p dicte istā. illō so-lū bonū qō est pfectū ꝛ cui nihil deficit ē ꝛc. qō est btitu-do. alia āt bona pticularia pñt repudiari vl̄ approbari a volūtate ꝛc. Probat͂. assumēdo maiorē ex 2clone pcedē-ti. volūtas solū necario movet͂ ad id qō vlr fm oēm 2si-deratōem est bonū. s₃ nō necario in id qō fm aliquā 2si-deratōem ē nō bonū. s₃ defect⁹ cuiuscūq₃ boni h₃ rōnem nō boni. ḡ seq͛t͂ 2clo iuxta ptes suas. Maior patuit. Mi-nor de se nota. ꝛ capit͂ defect⁹ negative. q₂ defect⁹ pvativ⁹ facit malū. s₃ negativ⁹ nō bonū. ꝛ q₂ ois creatura patitur defectū negativū. iō est fm aliqd nō bona. ꝛ p 2ns ē nō necario volita sec⁹ de btitudie in cōi q̄ oifariā bona est.

Cōclo scda.

Adverte āt q͛ sub btitudie 2phendunt͂ oia q̄ habent apertā 2nexionē cū ea vt est vivere ꝛc. vt patebit ad ter-tiū. eb habet͂. p. p. q. lxxxij. ar. ij.

Argumētū in cōtrariū

Est p secū-da pte 2clo-nis duplicis p scdo mēbro distinctōis. q₂ volūtas vt sic inq̄tū est potēa rōnalis est ad opposita q̄ sunt pticularia bona in q̄b⁹ nō 2tinet͂ vlē bonū. cū ꝥ stat q͛ volūtas vt natura necario movet͂ ad btitudinē ꝛ sibi necario 2nexa s₃ magis necario i btitudie₃ q̄ i sibi 2nexa vt tactū ē ar. p.

¶ Ad primum ergo dicendum quod sufficiens motiuum alicuius potentie non est nisi obiectum quod totaliter habet rationem motiui. si autem in aliquo deficiat. non ex necessitate mouebit. vt dictum est.

In cor. ¶ Maior vera. sed non quodcunque obiectum est sufficiens motiuum. sed illud tantum in quo ratio obiecti perfecte inuenitur. Minorem concedo. ergo voluntas ex necessitate potest moueri ab obiecto sufficienti. sed non quodcunque est sufficiens.

¶ Ad secundum dicendum quod intellectus ex necessitate mouetur a tali obiecto. quod est semper et ex necessitate verum. non autem ab eo quod potest esse verum et falsum scilicet a contingenti. sicut et de bono dictum est.

In cor. ¶ Minor non est vera vniuersaliter sed de obiecto quod continet veritatem necessariam et euidentem etc.

¶ Ad tertium dicendum quod finis vltimus ex necessitate mouet voluntatem. quia est bonum perfectum. et similiter illa que ordinantur ad hunc finem. sine quibus finis haberi non potest. sicut esse et viuere et huiusmodi. alia vero sine quibus finis haberi potest non ex necessitate vult finem sicut conclusiones sine quibus principia possunt esse vera. non ex necessitate credit qui principia credit.

¶ Ad minorem principalem primo. finem vltimum aliquis ex necessitate vult. ad illam. Finis autem est ratio volendi ea que sunt ad finem. Dico quod est ratio necessario volendi que sunt ad finem habentia necessariam connexionem cum fine. ita quod sine eis finis haberi non potest. Ultra. et sic videtur verum de iam dictis. sed non de his sine quibus potest haberi finis. ergo ex necessitate mouetur ab obiecto aliquo sed non quolibet.

¶ Utrum voluntas de necessitate moueatur ab appetitu inferiori.

AD tertium sic proceditur. Uidetur quod voluntas ex necessitate moueatur a passione appetitus inferioris. dicit enim apostolus ro. vii. Non enim quod volo bonum hoc ago. sed quod odi malum illud facio quod dicitur propter concupiscentiam que est passio quedam. ergo voluntas ex necessitate mouetur a passione. ¶ Praeterea sicut dicitur in iii. ethi. qualis vnusquisque est talis finis videtur ei. sed non est in potestate voluntatis quod statim passionem abiiciat. ergo non est in potestate voluntatis quod non velit illud ad quod passio se inclinat. ¶ Praeterea causa vniuersalis non applicatur ad effectum particularem nisi mediante causa particulari. vnde et ratio vniuersalis non mouet nisi mediante estimatione particulari. vt dicitur in iii. de anima. sed sicut se habet ratio vniuersalis ad estimationem particularem. ita se habet voluntas ad appetitum sensitiuum. ergo ad aliquod particulare volendum non mouetur voluntas nisi mediante appetitu sensitiuo. ergo si appetitus sensitiuus sit per aliquam passionem ad aliquid dispositus. voluntas non poterit in contrarium moueri. Sed contra est quod dicitur gen. iiii. Subter te erit appetitus tuus. et tu dominaberis illius. non ergo voluntas hominis ex necessitate mouetur ab appetitu inferiori.

¶ Hic. D. inquirit quomodo voluntas moueatur a passione appetitus sensitiui. et quia corpora celestia non mouent nisi mediante appetitu sensitiuo. ideo habita determinatione huius questionis habetur etiam quomodo corpora celestia moueant. Quare D. san in hac questione non querit specialiter de modo motionis corporum celestium.

¶ Respondeo dicendum quod sicut supra dictum est. passio appetitus sensitiui mouet voluntatem ex ea parte qua voluntas mouetur ab obiecto. inquantum scilicet homo aliqualiter dispositus per passionem iudicat aliquid esse conueniens et bonum quod extra passionem existens non iudicaret. huiusmodi autem immutatio hominis per passionem duobus modis contingit. vno modo sic quod totaliter ratio ligatur. ita quod homo vsum rationis non habet. sicut contingit in his qui propter vehementem iram vel concupiscentiam furiosi vel amentes fiunt. sicut et propter aliquam aliam perturbationem corporalem. huiusmodi enim passiones non sine corporali transmutatione accidunt. q. lx. ar. ii.

¶ D. primo premittit conclusionem preambularem distinctiuam. Secundo conformiter distincte respondet ibi. Et de talibus etc. Conclusio preambularis est. homo potest dupliciter a passione moueri. Uno modo sic quod passio absorbeat omnino iudicium rationis. aliquando autem non totaliter absorbetur. Probatur. passio mouet voluntatem que ad specificationem actus inquantum homo aliqualiter dispositus et immutatus per passionem iudicat conueniens quod extra passionem non iudicaret. sed huiusmodi immutatio hominis per passionem dupliciter contingit. ergo conclusio vera quod etiam homo dupliciter moueatur. et explicat. D. primum membrum. sicut contingit in his qui propter vehementem iram etc. secundam partem postea explicat. Aduerte autem quod notanter dicit quod homo dupliciter moueatur a passione. et non dicit quod voluntas dupliciter moueatur. quia quando ratio est absorpta a passione potest quidem moueri homo. sed non voluntas. quia ipsa non mouetur nisi preuio iudicio rationis. homo autem potest etiam moueri ex imaginatione et appetitu sensitiuo sicut alie bestie vt patebit. Deinde cum dicit.

¶ Et de talibus eadem est ratio sicut et de animalibus brutis que ex necessitate sequuntur impetum passionis. in his enim non est aliquis rationis motus. et per consequens nec voluntatis.

¶ Respondet iuxta predictam conclusionem distinctiuam duplici conclusione. secundam ibi. Aliquando autem etc. prima est. Homines in quibus ratio totaliter ligatur per passionem. necessario mouentur a passione (scilicet quo ad specificationem) probatur. Animalia bruta necessario sequuntur impetum passionis. sed de talibus hominibus eadem est ratio sicut et de animalibus brutis. ergo conclusio vera. Maior nota. quia ad apprehensum obiectum mouentur necessario. quia non possunt in oppositum moueri. Minor patet. quia in his non est aliquis rationis motus et per consequens nec voluntatis. ex quo sequitur quod homines similes bestiis mouentur ex sola phantasia vel imaginatione concitata per passionem sicut et bestie etc. patet ex hac conclusione ad quesitum quod homo potest necessario moueri a passione appetitus sensitiui quo ad specificationem actus. sic quod velit determinate illud ad quod afficit passio et non oppositum eius quando non agit modo humano sed bestiali. Deinde ibi. Conclusio prima respon.

¶ Aliquando autem ratio non totaliter absorbetur a passione. sed remanet quantum ad aliquid iudicium rationis liberum sed secundum hoc remanet aliquid de motu voluntatis. inquantum ergo ratio manet libera et passioni non subiecta. in tantum voluntatis motus qui manet non ex necessitate tendit ad hoc ad quod passio inclinat. et sic aut motus voluntatis non est in homine. sed sola passio dominatur. aut si motus voluntatis sit. non ex necessitate sequitur passionem.

¶ Subiungit secundam conclusionem explicando partem secundam preambularis conclusionis ad propositum huius secunde conclusionis. i. quod aliquando ratio. i. vsus rationis non totaliter absorbetur. sed manet iudicium aliqualiter liberum. i. quo ad aliqua particularia bona et manet per consequens etiam motus voluntatis. Conclusio correspondens.

Coclo .ij. Si motus volūtatis sit. non ex necessitate seq̄tur passionem. Et habet ex hoc cōclusio formalis. q̄ nō necīo mouet a passione appetitus sensitiui. Probat̄ pclo. Rō manet libera ⁊ passioni nō subiecta. ḡ mot⁹ volūtatis q̄ manet. non ex necītate tendit ad hoc ad qđ passio inclinat. Añs pꝫ ex hypothesi. q꞉ suppositū est rōnē manere liberā. Tenet ꝯña ex dictꝭ in pncipio articuli. q꞉ passio nō mouet nisi inꝯtrum mutādo hoiem trahit ad iudicādū bonū id ad qđ afficit. Si ḡ rō manet libera. scꝫ libertate cōtradictōis potēs approbare vel refutare. etiā voluntas pt velle ⁊ nō velle. ¶ Et est fundamētū. q꞉ volūtas sꝑ seq̄t̄ iudiciū rōnis. licꝫ non sꝑ rōnis recte. si ḡ iudiciū est liberū. ḡ ⁊ volūtas. Uñ vbi iudiciū practicū nō est liberū. sꝫ determinatū sicut respectu vltimi finis. ibi nec volū-

radix libertatꝭ tas est libera. Aduerte hic ex hac pbatōe. q꞉ mēs. D. est q̄ pma radix libertatis formalr̄ in volūtate existētis est ipa indifferētia ⁊ indeterminatio rōnis. quā indifferētiā. D. hic vocat libertatē rōnis. Et de h. p. p. q. lxxxiiij.

Scotus. ar. p. Scot⁹ aūt in p. dis. xxxviij. ponit libertatē pmo q̄rendaꝫ in volūtate. qđ possꝫ admitti q̄ pmo est in volūtate formalr̄. Sed inꝯtrū ipe negaret libertatē a rōne radicalr̄. negat̄ dictū suū. imo ⁊ an oēm actū volūtatis necessario pcedit in rōne indr̄ītia iudicij practici. in ꝯtingentibꝫ opabilibꝫ qđ fundat libertatē volūtatis. de hoc pma parte deo duce.

Argumētū in contrariū

Probat secūdam ꝯclusionē. q꞉ appetitus sensitiu⁹ est sub ptāte rōnis. qua nō absorpta volūtas nō necīo mouetur.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q̄ etsi volūtas nō possit facere q̄n mot⁹ ꝯcupiscētie insurgat. de q̄ aplꝯs dt. Qđ odi malū illud facio. i. ꝯcupisco. tñ pt volūtas non velle ꝯcupiscere aut ꝯcupiscētie nō ꝯsentire. ⁊ sic nō ex necessitate seq̄tur ꝯcupiscētie motū.

¶ Ad auctoritatē. sed q̄ odi malū facio. i. ꝯcupisco p sensualitatē. p motū pueniētē imperiū rōnis. Sꝫ negat̄ ꝯña. q꞉ ⁊ si insurgat aliqua ꝯcupiscentia in sensualitate: volūtas tñ pt illā reprimere ⁊ ipsi nō necīo ꝯsentit ⁊c̄.

¶ Ad scōm dōm. q̄ cū in hoie due sunt nature. intellectualis scꝫ ⁊ sensitiua. nūq̄ q̄dē est hō aliq̄lis vniformiter fm totā aīam. q꞉ scꝫ vel ps sensitiua totalr̄ subijcit̄ rōni. sicut ꝯtingit in virtuosis. vel econuerso. rō totalr̄ absorbet̄ a passione. sicut accidit in amētibꝫ. sed aliq̄n ⁊ si rō obnubilet̄ a passione. remanet tñ aliq̄d rōnis liberū. ⁊ fm hoc pt aliq̄s vel totaliter passionē repellere. vel saltē se tenere ne passionē seq̄t̄. in tali eñ dispōne. q꞉ hō fm diuersas ptes aīe diuersimode disponit̄. aliud ei videt̄ fm rōnem. et aliud fm passionem.

¶ Ad maiorē. qualis vnusq̄sq꞉ est fm rōnē. talis finis videt̄ ei. ⁊ qualis est fm sensualitatē talis videtur ei fm sensum. sed addo q̄ pt aliq̄d videri fm sensuꝫ qđ nō videt̄ fm rōnē. et pt hō eē aliq̄lis fm vnā naturā. ⁊ nō fm aliā. Ad minorē. vera est q̄n passio dominat̄ ⁊ absorbet rōnē. sed nō vlr̄. Et esto q̄ nō possit eā statim abijcere pt tñ se cohibere p rōnē ne ꝯsentiat. Uñ negatur ꝯña. De illis duabꝫ solutōnibꝫ habet etiā. D. aliq̄d. p. parte. q. lxxxiiij. ar. pmo ⁊c̄.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ volūtas nō solū mouet̄ a bono vlī appħēso p rōnē. sꝫ etiā a bono appħēso p sensum. ⁊ io pōt moueri ad aliqđ pticulare bonū absq꞉ passione appetit⁹ sensitiui. multa eñ volum⁹ ⁊ opamur absq꞉ passione p solā appetitus electōem. vt pꝫ in his in q̄bꝫ rō renitit̄ passioni.

¶ Maior vera. potissime de causa vlī. naturali. ⁊ creata ⁊c̄. Uñ ⁊ talis ⁊c̄. Uerū nō mouet nisi mediāte estimatōe particulari. tñ pt mouere sine passione. Ultra. sed sicut ⁊c̄. Negat̄ ista. nō est sile. quia rō vlis nō mouet ad opus nisi mediante apprehēsione particulari. Uolūtas aūt pt appetere. ⁊ mouere. ⁊ velle sine aliq̄ passione. imo ꝯtra appetitū sensitiuū. scꝫ p solā liberā electōem. sicut pꝫ in his q̄ eligūt ꝯtrariū eius ad qđ afficit̄ sensualitas. Negat̄ etiā ista. ḡ aliqđ particulare. q꞉ sufficit apprehēsio pticularis p sensum. Uide infra. q. xxij. ar. iij.

¶ Utrū volūtas ex necessitate moueat̄ ab exteriori motiuo qđ est deus.

V

AD quartū sic pceditur. Uidet̄ q̄ voluntas ex necessitate moueat̄ a deo. oīe eñ agēs cui resisti nō pt ex necessitate mouet. sed deo (cū sit infinite virtutis) resisti nō pt. vt dr̄ Ro. ix. Uolūtati eius q̄s resistit. ḡ dn̄s ex necessitate mouet volūtatē. ¶ P. volūtas ex necessitate mouet̄ in illa q̄ naturalr̄ vult. vt dictū est. sed h̄ est vnicuiq꞉ rei naturale q̄ deus in eo opat̄. vt Augusti. dt. xxv. ꝯtra faustum. ḡ volūtas ex necessitate vult oīe illud ad qđ a deo mouet̄. Ar. pmo ¶ P. possibile ē quo posito nō seq̄tur ipossibile. seq̄tur aūt ipossibile si ponat̄ q̄ volūtas nō velit hoc ad qđ de⁹ eā mouet. q꞉ fm hoc opatio dei esset inefficax. nō ḡ est possibile volūtatē nō velle hoc ad qđ deus eā mouet. ḡ necesse est eā hoc velle. ¶ Sꝫ ꝯtra est qđ dr̄ Eccli. xv. De⁹ ab initio ꝯstituit hominē ⁊ reliq̄t eū in manu ꝯsilij sui. nō ḡ ex necessitate mouet volūtatē eius.

¶ Hic ostendit q̄ṁo volūtas moueat̄ a deo. Aduerte p intellectu quesiti. q̄ nō capit̄ hic necessariū p necessitate coactōis. patuit eñ supra. q̄ volūtas cogi nō pōt. Sed capit̄ necessariū vt opponit̄ libero. Et est sensus. an deus moueat volūtatē vlr̄ determinando ad vnū. sic q̄ nō possit in oppositū. Et videt̄ q̄siū intelligendū de motōe ad specificatōem. Sic eñ pcedūt dicta in corpe ⁊ argumēta. An scꝫ de⁹ determinet volūtatē ad obiectum volendū determinate ⁊ necessario ad qđ a deo mouetur. Silr̄ necessariū capit̄ p necessario absolute. vt pꝫ ad tertiū. Nota scđo p quesito ⁊ fundamēto dicendorū q̄ de⁹ volūtatē hoīs duplr̄ mouet. vt patebit ifra. in materia de gratia. Uno mō motōe spēali pueniente volitionē ips⁹ volūtatis. sicut cū mouet aliquos ad gratiā. Alio

Duplex motio dei. mō mouet volūtatē motōe generali. cooperatiua ipi volūtati. cū qua volūtas actiue ꝯcurrit ad actuꝫ suū. ⁊ hec motio est necessaria in oīi actu volūtatis. Et q̄uis dicta possint verificari etiā de motōe pma speāli ⁊ pueniente. q꞉ nec sic mouet viatores absolute necessario ad bonū. nec sic q̄n libere ꝯcurrant. ⁊ ex pte eoꝝ ꝯtingēter. et maxie q̄n nō moliētur efficaciter. vt pt haberi ex. D. sane. in de verita. ma. xxij. q. viij. q꞉ ad motōem dei pñt accedere vel nō. Tñ hic videt̄. D. intelligēdus de motōe cooperatiua dei. Uñ sensus est an deus cooperando vo-

ssitati ad actū respectu obiecti determiat ip̄m ad vnum sic q̄ nō possit oppositū velle. deus em̄ cooperat̄ ⁊ ad exercitiū ⁊ ad specificatōem actus. etiā respectu alioꝝ obiectoꝝ a se q̄stu ad om̄e qđ est entitatis

¶ Rn̄deo dōm. q̄ sicut Diony. dt. iiij. ca. de di. no. ad ꝓuidētiā diuinā nō ꝑtinet naturā rerū corrūpere sꝫ seruare. vn̄ oia mouet ſm eoꝝ ꝯditōem. ita q̄ ex causis necessarijs ꝑ motionē diuinā sequūt̄ effectus ex necessitate. ex causis aūt ꝯtingētibꝫ sequūtur effect⁹ ꝯtingēter. q: igit̄ volūtas est actiuū p̄ncipiū nō determinatū ad vnū. sed indifferēter se hn̄s ad multa. sic deus ip̄aꝫ mouet q̄ nō ex necessitate ad vnū determinat. sꝫ remanet mot⁹ ei⁹ ꝯtingēs ⁊ non necessari⁹ nisi in his ad q̄ naturalr̄ mouet̄.

Codo tuii. ¶ D. rn̄det tali ꝯclone. De⁹ mouet volūtatē sic q̄ nō ex necessitate ad vnū determinat. sꝫ remanet ⁊c. vt in fine lre ꝑ totū. Nota exceptiōem nisi in his ad q̄ naturalr̄ mouet̄. Vn̄ intellect⁹ ꝯclonis est q̄ deus nō ad oia mouet necessario. q: nō ad ea ad q̄ non naturalr̄ mouet̄. sed mouet eam necario ad naturalr̄ volita. Probatur ꝯclo. De⁹ oia mouet ſm eoꝝ ꝯditionē. ita q̄ ⁊c. vt in littera. sꝫ volūtas est p̄ncipiū actiuū. nō determinatū ad vnū. sed indifferēter se hn̄s ad multa. scꝫ in ꝑticularibꝫ bonis. et volūtas vt volūtas. Igit̄ seq̄t̄ ꝯclo. Maior ꝓbat̄ auctoritate ex dicto Diony. q: ad diuinā ꝓuidētiā nō ꝑtinet naturā rerū corrūpere. sed seruare. quare vnāquāq₃ mouet ſm ꝯditōem suā ⁊c. Minor relinq̄tur nota. intelligēdo eā. vt tactū est de volūtate vt volūtas. vel liberuꝫ arbitriū est. licꝫ vt natura se habeat ad vnū. ⁊ sic etiā ad vnū mouet̄ ¶ Aduerte circa ista. q̄ q: dei motio cooperatiua p̄sertim. modificat̄ in vnoquoq₃ ⁊ respectu vniuscuiusq₃ ſm modū suū. ideo vnūqđq₃ vnit̄ illa cooꝑatione ſm suū modū. sic em̄ oia suauiter disponūtur. Et q: mod⁹ volūtatis respectu ꝑticularium bonoꝝ. imo ⁊ opationū suaꝝ. est libere velle. ⁊ libere velle id vel aliud libertate ꝯtradictōis. ideo volūtas cū diuina motōe ꝯcurrit put vult ⁊ libere. Et hoc vult ista ꝓbatio. Vn̄ dicimus

Scotuꝫ p Aristo. quē scot⁹ negat. ꝯtra Scotū in p̄. di. ij. q. ij. et alibi. ꝑ Aristotele quē im merito rephēdit. q̄ etiā si deus ageret ex necessitate nature nihilomin⁹ saluaret̄ ꝯtigētia i rebꝫ ꝓpter rōnē iā dictā q: q̄uis cui⁹ de⁹ ex ꝑte sui necario ageret. tn̄ sua actio cooperatiua modificaret̄ ſm naturā ⁊ modū cause secūde Sicut ⁊ de facto videm⁹ influētiā celi indefectiuā. ꝓpter ctoꝝ inferioꝝ defectiuā dispōnē nō ꝑtingere ad suū effectū. q: p̄ter mouere p̄me cause opꝫ ⁊ ꝯcurrere mouere secūde cause si debeat seq̄ effectus ⁊c.

Argumētū in cōtrariū

Cōfirmat ꝯclonē. q: derelict⁹ est hō in manu ꝯsilij sui vt eā extendat ad qđcūq₃ voluerit. ⁊ ita nō est determinatus ad vnum. sed habet se in libertate ꝯtradictōis

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q̄ volūtas diuina non solū se extēdit vt aliq̄d fiat ꝑ rem quā mouet. sꝫ vt etiā eo mō fiat q̄ ꝯgruit nature ip̄ius. ⁊ ideo magis repugnaret diuine motioni si volūtas ex necessitate moueret̄. qđ sue nature nō ꝯpetit. q̄ si moueret̄ libere ꝑut ꝯpetit sue nature

¶ Maior negat̄. q: agens cui resisti nō p̄t mouet ſm ꝯditōem rei. ⁊ in hoc ip̄o sibi nō resistit̄ q̄n sequat̄ mot⁹ ſm modū sue motōis. Vn̄ volūtas nō resistit deo. quia mouet̄ sicut de⁹ eā vult moueri. Et repugnat diuine motioni qđ moueret̄ ad oia necario. q̄re ꝯcessa minore negatur ꝯsequentia

¶ Ad scđm dōm. q̄ naturale est vnicuiq₃ qđ de⁹ opat̄ in ip̄o vt sit ei naturale. sic em̄ vnicuiq₃ ꝯuenit aliq̄d ſm q̄ de⁹ vult q̄ ei ꝯueniat. nō aūt vult q̄ q̄cq̄d opat̄ in rebꝫ sit eis naturale. puta q̄ mortui resurgāt. sꝫ h̄ vult vnicuiq₃ eē naturale q̄ potestati diuine subdatur.

¶ Maior ꝯcedit̄. q: idē ē naturalr̄ moueri ⁊ necario vn̄ necariuꝫ capit̄ ꝑ determinato. Minor negat̄. q: non vnūqđq₃ qđ de⁹ opat̄ p̄sertim actōe ꝓuenitē ⁊ miraculosa q̄nq₃ est naturale. sꝫ qđ de⁹ opat̄ vt sit naturale. hoc est naturale ei. Dico aūt q̄ de⁹ nō opat̄ in volūtate naturalitatē respectu omniū. sꝫ mouet cooꝑatiue vt volūtas libere ꝯcurrat. ⁊ hoc ē naturale volūtati libere moueri ad aliqua. quare negat̄ ꝯn̄a. sed dꝫ inferri. ḡ naturale est volūtati. vt moueat̄ a deo ⁊ subsit eius potestati. qui vt dictū est opat̄ ſm naturas reꝝ. Et si minor bn̄ subsumeret̄ eēt falsa. scꝫ q̄ deus mouet volūtatē naturalr̄. i. determinate ad vnū. sed naturale est volūtati moueri a deo ſm modū suū scꝫ libere.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ si de⁹ mouet volūtatem ad aliq̄d ip̄ossibile est huic positōi q̄ volūtas ad illud nō moueat̄. nō tn̄ est impossibile simplr̄. vn̄ nō seq̄t̄ q̄ volūtas a deo ex necessitate moueatur

¶ Ad minorē. seq̄tur ip̄ossibile nō absolutū. sꝫ ex cōditōe ad illā. Nō est ḡ possibile verū ex suppōne. supposito scꝫ q̄ de⁹ velit volūtatē ad hoc mouere efficaciter. sed est possibile absolute. q: p̄t de⁹ eā nō mouere. ⁊ mouēdo mouet eam ex ꝑte volūtatis libere. tn̄ ifallibiliter. Vide p̄. ꝑ. q. xix. ⁊c.

X

¶ Questio. xi. de fruitione

Deinde ꝯsiderandū est de fruitōe. Et circa hoc queruntur q̄tuor. Primo vtꝝ frui sit act⁹ appetitiue potē. Scđo vtrū soli rōnali creature ꝯueniat. an etiā aialibꝫ brutis. Tertio vtrum fruitio sit tn̄ vltimi finis. Quarto vtꝝ sit solū finis habiti

¶ Postq̄ actū est de actu volūtatꝭ circa finē q̄ dr̄ velle. hic ꝯn̄ter agit̄ de actu q̄ dr̄ frui. Et pꝫ rō ordinis. naꝫ velle respicit finē ⁊ bonū absolute. ⁊ est finis. ⁊ aliuꝫ modus qđ est ad finē. Frui aūt est finis vltimi tn̄. quare cōtract⁹ est ex ꝑte obiecti ⁊c. Facit aūt. D. circa hoc duo. Primo agit de ip̄o in ꝯparatōe ad subiectū. ostēdēdo cuius potē sit act⁹. Scđo ꝑ ꝯparatōem ad obiectū. ostēdendo qđ sit obiectū ei⁹ in ar. iij. Primo facit qđ dictū est. Scđo determinat dubiū. ar. ij.

¶ Vtꝝ frui sit actus appetitiue potentie

Ad p̄muꝫ sic ꝓcedit̄. Videt̄ q̄ frui nō sit solū appetitiue potē. frui em̄ nihil aliud eē videt̄ q̄ fructū capere. sꝫ fructū humane vite q̄ est btitudo accipit intellect⁹. in cuius actu btitudo ꝯsistit. vt supra ostēsum est. ḡ frui nō est appetitiue potē. sꝫ intellect⁹ ¶ P. quelibet potentia hꝫ ꝓpriū finē q̄ est ꝑfectio ei⁹. sicut visus finis est cognoscere visibile. audit⁹ ꝑcipere sonos ⁊c. q. iij. ar. viij.

sȝ finis rei est fruct⁹ eius. ergo frui est potẽtie cuiuslibet ⁊ nõ solũ appetitiue. ¶ P. fruitio delectatiõem quãdã importat. sȝ delectatio sensibilis ptinet ad sensum q̃ delectat in suo obiecto. ⁊ eadẽ rõne delectatio intellectualis ad intellectũ. ergo fruitio ptinet ad apprehẽsiuaȝ potẽtiaȝ. ⁊ nõ ad appetitiuã ¶ Sȝ ↄtra est qd aug. dr in primo de doc. xpi. et in. x. de tri. frui est amore inhe rere alicui rei ppter seipam. sȝ amor ptinet ad appetitiuã potẽtiam. ergo ⁊ frui est act⁹ appetitiue potẽtie.

¶ Hic. D. primo inqrit cui⁹ potẽtie sit frui

¶ Rñdeo dicẽdum. q fruitio ⁊ fruct⁹ ad idẽ ptinere videnť. ⁊ vnũ ex altero deriuari. qȝtũ aũt ad hoc nihil ad ppositũ refert nisi q hoc pbabile videť q id qd magis est manifestũ prius etiã fuerit noiatũ. sunt aũt nobis primo manifesta q̃ sunt sensibilia magis. vñ a sensibilib⁹ fructib⁹ nomẽ fruitõis deriuatũ videť

¶ D. primo pmittit quoddã notabile ⁊ pambulum necariũ ad rñsionẽ. Scdo deducit ⁊ ↄclõnẽ rñsiuã. ibi. Fruct⁹ aũt ⁊c. Notabile aũt ↄtinet vnũ. ⁊ ei⁹ explicatio nẽ. qr videlȝ fruct⁹ ⁊ fruitio ad idẽ ptinere videť. qr scȝ fruitio est ipsius fructus. ⁊ vnũ videť ex alio deriuari. Scdo dr. D. q ad ppositũ nõ multũ refert qd ex alio deriueť: tñ pbabile videť q a sensibilib⁹ fructib⁹ nomẽ fruitõnis deriuatũ sit. Et pbat hoc. qr qd est magis manifestum prius fuit nominatũ. ⁊ sic aliud ab ipo deriuať. sȝ sensibilia sunt magis nota. ergo ex fructib⁹ sensibilib⁹ venit nomẽ fruitionis. ⁊ p hoc habeť q nomẽ fruitõis sumiť a fructu sensibili. ⁊ p ↄñs ex ↄ̃ratõe fruct⁹ sensibil' videndũ est qd ↄ̃cat fruitio nõ solũ sensibilis. sed in ↄmuni. qr ex sensibilib⁹ primo notis manuducimur ad intellectuȝ spũaliũ. Et ex hoc notabili habeť fundamẽtũ p rõne sequenti pcipue pro minore Consequenter cũ dr

¶ Fruct⁹ aũt sensibilis est id qd vltimũ ex arbore expectať. ⁊ cũ q̃dã suauitate pcipiť. vñ fruitio ptinere videť ad amorẽ vel delectatonem quã alqs habȝ de vltimo expectato. qd est finis. finis aũt ⁊ bonũ est obiectũ appetitiue potẽtie. vñ manifestũ est q fruitio est actus appetitiue potentie

Cõclo rñsi. ¶ Deducit ↄclõnẽ rñsiuã talẽ. Fruitio est act⁹ appetitiue potẽtie Probať. finis ⁊ bonũ ẽ obiectũ appetitiue potentie. sȝ fruitio ptinet ad amorẽ vel delectatiõem habitã de vltimo fine. ergo fruitio ptinet ad appetitiuã potẽtiaȝ. ⁊ est act⁹ ei⁹. Maior nota. Minor pbať. Fruct⁹ sensibilis est id qd vltimũ ex arbore expectať. ⁊ cũ q̃dã suauitate pcipiť. sȝ nomẽ fruitõis deriuatũ. videť a sensibilib⁹ fructib⁹. ergo fruitio est suauitas q̃dã q̃ est amor vel delectatio de vltimo expectato. qd est finis in pposito. Maior prima pȝ ad sensum. Minor declarata fuit in notabili pambulari ¶ Nota hic primo circa ↄclõnẽ. qr. D. dr q

Fruitio act⁹ ⁊ tñ delecta. Scot⁹ ↄtra. fruitio sit act⁹. nã Scot⁹ in. p. dis. p. q. iij. et in. iiij. distin. xlix. q. vij. ex hoc q aliq̃ auctoritates videť sonare q frui ti sit act⁹. ipe infert. q fruitio nõ sit delectatio. Et rõ cõ se[q]uẽtie stat in hoc. qr fm ipm delectatio ⁊ tristitia a to to gñe hñt rõnẽ passionis. quãuis q̃dẽ sensitiui appetit⁹. q̃uis intellectiui. D. aũt san. infra. q. xxxj. ar. iiij. nõ hȝ illũ modũ dicẽdi. sȝ noiat delectatõem volũtatis simplicẽ actuȝ volũtatis. quare bñ stat q fruitio sit act⁹. ⁊ tñ idẽ delectatio. Est aũt mod⁹ dicẽdi. d. san. in bto Aug. fundat⁹. vt ibidẽ pȝ. Nota scdo circa minorẽ pncipalẽ. q. D. loquitur sub disiũctõe scȝ q fruitio ptineat ad amorẽ vel delectatõem. ⁊ hoc forsan factũ est pter diuersas sctõꝝ auctoritates. pcipue b. Aug. sicut ⁊ Scot⁹ vbi iã facť difficile est pbare qd sit pprũ hui⁹ vocabuli ↄ̃ratũ. Ipe enĩ magis ad hoc declinat q frui (ordiatũ saltẽ) idẽtificeť cũ amore dei beniuolẽtie. innitẽs q̃busdã auctoritatib⁹ b. aug. Alijs aũt videť vt pȝ apud Alfonsum in. p. dis. p. ar. ij. q fruitio eẽntialr includat ⁊ ↄiũctum actũ delectatõis ⁊ dilectionis. Et pbat multiplr q nõ possit idẽtificari cũ dilectione sola. sed fm cũ est q̃ddã ↄstitutũ vel aggregatũ ex eis. licȝ pncipali⁹ ↄsistat in actu delectatõis q̃ in actu dilectõis. Vide ibidẽ in ↄclõnib⁹. iij. et. iiij. Que aũt fuerit finalis mens. d. san. vide apud Capo. in. p. dist. p. q. p. in solõnib⁹ ↄtra tertiã ↄclõnẽ. Quia ex multis auctoritatib⁹ ⁊ passib⁹ oñdit. d. san. ipȝ sensisse cathegorice. qr idẽtificeť cũ delectatõe. psupponit aũt amorẽ. sic q in illa auctoritate famosa bti Aug. sit pdicatio causalis. s. frui est amore inherere. Nõ enĩ dr q frui sit amare. sȝ amore inherere. p qd dat intelligere q fruitio ẽ inhesio ⁊ quies ↄñs amorẽ sicut effect⁹ cãm suã Nec tñ iuxta illũ modũ dicẽdi sunt idẽ ↄuertibilr fruitio ⁊ delectatio. sȝ delectatio ↄmunior est. ⁊ fruitio est delectatio q̃etatiua tm. multi enĩ delectanť in his de q̃b⁹ resilire intendũt. nec ibi sistere nec q̃etari nec in affectu. Et qr hec disputatio de noie ẽ ideo in hac re nõ est ↄtendẽdũ iuxta doctrinã bti Aug. v. de tri. c. vij. qr cũ res ↄstat nõ est vis facienda in noib⁹.

Scotus.

Alphonsus

Capolus.

Aduerte tertio circa eãdẽ minorẽ. q fruitio ẽ de vltimo expectato. nõ q̃dẽ ad possidẽdũ. vt Scot⁹ bñ dr. sȝ ad degustãdũ ⁊ pcipiendũ cũ suauitate. sȝ nõ opȝ q fruitio sit id quo primo attingiť illud expectatũ. Sȝ est q̃etatio appetitus ↄsecutõem expectati ↄsequens. vt habetur apud. d. san. in. p. dis. p. q. p. ar. p. in corpe. ⁊ hic ad primũ vbi vide de hac materia. Scot⁹ q̃dẽ ↄclõnẽ hui⁹ articuli supponit verã vbi iã. sȝ solũ disputat qlis act⁹ appetit⁹ sit

Argumẽtũ in cõtrariũ

Est p ↄclõne rñsiua. illa tñ auctoritas hȝ varias expõnes Aliq̃ enĩ exponũt formalr identice. alij causalr. vt tactũ est. alij q fruitio definiať solũ gnalr. alij dicũt q Aug⁹ hic loq̃ť de fruitõe vt condistinguitur vsui. sȝ. d. san. hic loquitur de fruitõe put fm deriuatõem videť descẽdere a fructu ⁊c.

¶ Ad primũ ergo dicẽdum q nihil phibet vnũ ⁊ idẽ fm diuersas rõnes ad diuersas potẽtias ptinere. ipa igiť visio dei inq̃ȝtũ est visio est act⁹ intellect⁹. inq̃ȝtũ aũt est bonũ ⁊ finis ẽ volũtatis obiectũ. ⁊ hoc mõ ẽ ei⁹ fruitio. et finẽ hũc intellect⁹ ↄseq̃ť tãq̃ȝ potẽtia agẽs. voluntas aũt tanq̃ȝ potentia mouens ad finem. ⁊ fruens fine iam adepto.

¶ Ad maiorẽ si intelligiť q frui sit cape fructũ subiectiue. sicut potẽtia agẽs recipit in se actũ pcipuũ imanẽtem. sic negať maior. ⁊ ↄcediť minor. qr intellect⁹ capit fructũ summũ i se. scȝ btitudinẽ sicut pncipiũ act⁹ imanẽtis. Si aũt intelligiť maior de cape obiectiue in rõne boni delectãtis sic q capiať in rõne fructus tãq̃ȝ scȝ obiectũ fruibile aliq̃ mõ. sic ↄcediť maior ⁊ minor negať. qr sic nõ capit fructũ formalr nisi potẽtia que hȝ bonũ p obiecto. Hoc aũt est appetitus nõ intellectus. Quare esto intellect⁹ recipiat in se fructũ scȝ visionẽ vt actũ respectu veri. nõ tñ respicit actuȝ sub rõne boni delectãtis. sed volũtas. Quare negať ↄña. Patȝ ex hac solõne q nõ opȝ fruitiõem esse illius

potētie q̄ apphendit in se fructū subiectiue sicut pncipiū
eius. sed est potētie q̄ respiciat fructum in rōne obiecti. qd̄
est appetitus.
¶ Ad scōm dōm. q̄ pfectio ꝛ finis cuiuslibet alteri⁹
poñe ptinet sub obiecto appetitiue. sicut pp̄riū sub
cōi. vt dictū ē supra. vn̄ pfectio ꝛ finis cuiuslibet po
q.ix.ar.p.in fine. tētie inq̄tū est q̄dda bonū. ptinet ad appetitiuam.
propter quod appetitiua potentia mouet alias ad
suos fines. ꝛ ipa ꝯsequitur finem quando quelibet
aliarum pertingit ad finem.
¶ Ad maiorē. vera est. ad hunc sensum. q̄ est pprius
finis illi⁹ poñe. est tn̄ etiā finis cuiuscūq̄ poñe alteri⁹. eti
am appetitiue intellectiue finis. licȝ inadeq̄t⁹ Sicut cog/
noscere verū est ppri⁹ finis intellect⁹ adeq̄t⁹. ꝛ est etiā fi/
nis volūtatis ȝ inadeq̄tus. q̄ ipa respiciat oia bona ho/
minis. ꝛ nō solū vni⁹ poñe. Et hoc intelligit de volūtat/
e vt volūtas est. nō vt natura. ȝ vt est appetit⁹ hois.
Scđo dico ad maiorē. q̄ q̄libet poña hȝ pp̄riū finē. eius
tn̄ nō est mouere ad illū. ȝ solus appetitus q̄ etiā in fine
habito q̄escit. Unde q̄libet poña ꝯseq̄tur finē sicut agēs
ipm. ȝ nō sicut delectata in ipo delectatōe q̄ est act⁹ dili
ctus ꝛ aialis q̄lis est fruitio. Ad minorem. finis p/
fectum vltim⁹ est fruct⁹ ꝛc. Negat ꝯña. sed deberet inferri
ḡ res vel act⁹ qua vel quo volūtas fruit pt eē alteri⁹ po
tentie q̄ȝ volūtatis. ꝛ hoc est verū
¶ Ad tertiū dōm. q̄ in delectatōe duo sunt. scȝ p/
ceptio ꝯuenietis. q̄ ptinet ad apphēsiuā poñam. ꝛ
ꝯplacētia eius qd̄ offertur vt ꝯueniēs. ꝛ hoc ptinet
ad appetitiuā poñam in q̄ rō delectatōis ꝯplet
¶ Maior ꝯcedit. Un̄. D. et videt cā ꝯcedere. Ad
minorē dico. q̄ duplex est delectatio. Una naturalis lar
ge accipiēdo delectatōem. vt pȝ apud. d. san. in de pri/
ma. xxi. q. p. ad vltimū. scȝ etiā p habitualē inclinatōne
et ꝯnaturalitate ad aliq̄d. ꝛ illa est nō solū sensus respec
tu obiecti sui. ȝ etiā cuiuslibet poñe respectu obiecti sui.
et videt parū vel nihil differre ab appetitu naturali. Et
talis delectatio. si tn̄ delectatio dici debeat. nō dr̄. fruitio.
Sȝ alia ē delectatio pp̄rie dicta q̄ ē act⁹ elicit⁹. q̄ est appe/
titus aialis. Et de ista loquendo distingt. D. minorem
q̄ talis ptinet ad sensuȝ. i. poñam sensitiuā. añcedēter. i.
aliq̄d p̄ambulū ad fruitōeȝ. qd̄ est cognitio ptinet ad co
gnitiuā ȝ negat q̄ ipa fruitio in se ptineat. quare negat
ꝯña. De materia isti⁹ solonis inq̄rū distinguit appetitū
naturalē ꝛ aialē. ꝛ p ꝯñs delectatōem. infra. q. xxvi.

¶ Utrū frui soli rōnali creature ꝯueniat. an etiā animalib⁹ brutis

y AD scōm sic pcedit. Uidet q̄ frui solūmō
sit hominū. dt eñ Aug⁹. in pmo de doct.
xpi. q̄ nos hoies sumus q̄ fruimur ꝛ vti/
mur. nō ḡ alia aialia frui pñt. ¶ P. frui ē
vltimi finis. ȝ ad vltimū finē nō pñt ptingere bru
ta aialia. ḡ eoꝝ nō est frui. ¶ P. sicut appetit⁹ sensiti
uus est sub intellectiuo. ita appetit⁹ naturalis ē sub
sensitiuo. si igit frui ptinet ad appetitū sensitiuū. vi
det q̄ pari rōne possit ad naturalē ptinere. qd̄ pȝ eē
falsum. q̄ ei⁹ nō est delectari. ḡ appetit⁹ sensitiui nō
est frui. ꝛ ita nō ꝯuenit brutis aialib⁹. ¶ Sȝ ꝯtra ē
qd̄ Aug⁹. dt in li. lxxxiii. q. Frui q̄dem cibo ꝛ q̄libet
corpali voluptate nō absurde estimātur ꝛ bestie.
¶ Hic. D. determinat quoddā dubiū. an soli⁹ hois
sit frui. Et est hic articul⁹ quasi etiā determinatio p̄cedē
tis. q̄ dictū est q̄ frui sit poñe appetitiue. hic inq̄rit cuius
appetitiue. an solius rōnalis appetit⁹. ꝛ capit hō extense
p oi natura rōnale. qd̄ pȝ in fine articuli ꝛ in titulo q̄sti
¶ Rñdeo dōm. q̄ sicut ex p̄dictis habet. frui non Ar.p.in so. ad scōm.
est act⁹ poñe ꝯuenietis ad finē sicut exequētis. sed
poñe iperātis executōem. dictū est eñ q̄ est appetiti
ue poñe. In reb⁹ aūt cognitōe carētib⁹ inuenit q̄dē
poña ptingēs ad finē p modū exequētis. sicut gra
ue tendit deorsum. ꝛ leue sursum. Sȝ poña ad quā
ptinet finis p modū imperātis nō inuenit in eis. ȝ
in aliq̄ supiori natura q̄ sic mouet totā naturā p im
periū. sicut in hñtib⁹ cognitōem appetit⁹ mouet ali
as poñas ad suos actus Un̄ manifestū est q̄ in his
que cognitōe carēt q̄uis ptingāt ad finē. nō inueni
tur fruitio finis. ȝ solū in his q̄ cognitōem hñt.
¶ Et q̄ extendendo hoiem ad naturaȝ rōnalē pter
ipm nō sunt nisi pure naturalia ꝛ bestie. ideo. D. pmo re
spōdet de puris naturalib⁹ cognitōe carētib⁹. an frui eis
ꝯueniat. Scđo de bestiis an etiā eis ꝯueniat. ibi. Sȝ co
gnitio ꝛc. Ex q̄b⁹ habet rñsio ad q̄situm. an frui solū ho
mini ꝯueniat. Primū ꝯplet tali ꝯclone. in his q̄ cogniti
one carēt q̄uis ptingāt ad fineȝ. nō inuenit fruitio finis.
sed solū in his q̄ cognitōem hñt. Probat. frui nō est po/
tentie ꝯuenietis ad finē sicut exequētis. ȝ poñe imperan
tis executōem. Sed in reb⁹ cognitōe carētib⁹ ꝛc. vt in lit
tera. Maior patuit ar. p. ad scōm. q̄ est poñe appetitiue.
que scȝ est appetitiua aialis ꝛ motiua. Minor declarat in
littera. et pȝ ex dictis. q. vi. ar. p. q̄ hmōi naturalia hñt
in se pncipiū vt moueant. ȝ nō vt moueāt se pp̄ter finē. et
q̄ poña respiciens finē est impatiua. nō exequēs. ideo in
eis nō est imperiū ꝛ motio ad motū suū Frui ḡ ꝯsistit in
hoc q̄ poña mouēs ad finē ꝛ bonū ꝯseq̄tur ipm immedia
te p se. vel p poñaȝ ab ipa motā. Sȝ in naturalib⁹ nō est
poña mouēs ad finē. etsi ipa moueāt pp̄ter finē. ideo ipa
nō fruūtur fine. ȝ quasi natura ipa supior mouēs ea ad
finē fruit fine motōis rerū. Cōcordat cū his scot⁹ su/ Concordat scotus
pra. q. v. in fine. q̄ cū naturalia nō hñt actū elicitū respe
ctu finis. nec sibi p ꝯñs inherēt. sed magis a natura infi/
gūtur. ideo nullo mō fruūtur. sed inclinatio eoꝝ natural
is ad finē ꝯuenīt q̄eraf absq̄ fruitōe. quies eñ in plus
est q̄ȝ fruitio vel delectatio. vt tangit infra in materia de
delectatōe. Et hoc tāgit hic a. d. san. cū dt in scđa pte cō
clusionis. ȝ solū in his q̄ cognitōem hñt. q̄ hmōi habēt
actū elicitū respectu finis hñdi p quē actū se mouet in fi/
nem. ꝛ in ipo ꝯsecuto ites hūt cognitōem ꝛ actū appetit⁹
elicitū. qui est appetit⁹ quietatio act⁹ elicitus. Uide. d.
san. in p. dis. p. q. v. ar. p. Deinde cū dt
¶ Sed cognitio finis est duplex. pfecta ꝛ impfe
cta. Perfecta q̄dē qua nō solū cognoscit id qd̄ est fi
nis ꝛ bonū. ȝ rō vlis finis ꝛ boni. ꝛ talis cognitio ē
solius rōnalis nature. Impfecta aūt cognitio est q̄
cognoscit pticulariter finis ꝛ bonū. ꝛ talis cognitio
est in brutis aialib⁹. quoꝝ ꝛ virtutes appetitiue nō sūt
imperātes libere. ȝ fm naturalē instinctū ad ea q̄ ap
prehēdūt mouent. vn̄ rōnali nature ꝯuenit fruitio

fm rõnẽ pfectã. brutis aũt aĩalib9 fm rõnẽ ipfectã alijs aũt creaturis nullo modo

Cõclo scda ¶ Hic rñdet scdo etiã de brutis aĩalib9 tali pclone. Rõnali nature puenit fruitio fm rõnẽ pfectã. brutis aũt aĩalib9 fm rõnẽ impfectã. alijs aũt nullo mõ. Probat hec pclo pfertim quo ad duas ptes. tertia eñ patuit ex pclone pcedẽti sic. Fruitio puenit solũ his q cognitiõem hñt. sz natura rõnalis cognoscit pfecte finẽ. bruta aũt impfecte. g pclo vera. Maior patuit z etiã pbat. D. vbi iã in pmo. ex diffinitiõe delectatiõis quã ponit Plato. de q infra. q. xxxi. ar. p. in cor. Ex quo pz q. d. san. ibidẽ p eodẽ hz fruitiõem z delectatiõem. Pro minore. D. ponit distinctiõem. q duplex est cognitio finis. Perfecta q nõ solum cognoscit id qd est finis z bonũ. sz rõ vlis finis z boni. et talis est rõnalis nature. Impfecta aũt zc. vt in lra.

Nota hic pmo q sicut supra dictũ fuit. cognoscere rõnẽ boni est cognoscere oẽ bonũ. qz rõ boni ad oĩa bona se extendit. ita cognoscere rõnẽ finis est cognoscere oẽs finẽ. z p pñs etiã vltimũ finẽ pfecte qetatiuũ appetit9 ex natura rei. in qua qetatiõe consistit fruitio. ideo seqtur q fruitio cũ sit vltimi finis veri vel habiti p vltimo fine. q pueniat pfecte solũ rõnali nature. Bestia aũt cognoscit impfecte bonũ. qz nõ vlem rõnẽ boni. sz bonũ aliquod pticulare sensibile. cuius nõ est pfecta fruitio. Ideo ex cognitiõe pfecta vel impfecta. D. pgrue pbat pfectiõem vel impfectiõem fruitiõis. Nota scdo. qz. D. hic dt de fine et bono. qz rõ fruendi ex pte obiecti hñs se motiue nõ est respectus importatus noie finis formalr. sed motiuũ z terminatiuũ ex pte obiecti est bonitas obiecti. rõne cuius puenit sibi finalizare. vt patebit. p. p. q. v. Ideo cũ aliqd est grã cuius aliqd appetit. qz bonũ. vnde finis z fruibile capta p respectib9 nõ sunt rõ p quã ex parte appetibilis. licz pñt esse rõ ex pte appetentis z sub qua. sicut in sũ defendit Capreolus in. iij. dis. xxvij. circa scdam pclonẽ pra Scoti. Et g dt. D. q rõnalis natura apphendit pfecte rõnem finis z boni. quasi diceret. Ad h q sit pfecta fruitio optz q appetitus qescat pra cognitiõe in bono vltimo. qd est vel habet tanq maximũ bonũ in aliud nõ referibile. z qd habet tanq id gratia cuius oĩa appetunt. Et sic hz rõnem fruibilis. q rõ importat iaz dicta vel psupponit. ¶ Nota etiã. q dt pclo. q rõnali nature conueniat fruitio pfecta. z nõ dt creature pter deũ. cui maxime puenit fruitio suppl9. Et licz non sit finis suipius. capiendo finẽ vt est gratia cui9 aliqd fit. hz tñ in hoc sua bonitas rõnẽ finis. inqñtũ trahit ad se fm modũ intelligendi appetitũ diuinũ. z in qua appetitus diuin9 maxime delectat. z in ipa infinite fruit. Vñ z dicim9 q bonitati diuine pueniat causalitas finalis respectu volũtatis diuine. Et scdo iuxta scotũ sup. q. v. qz lz de9 nõ sit finis su9 capiẽdo finẽ vt est grã cuius aliqd fit. ẽ tñ summe bonus. q bonitas ẽ rõ fruẽdi nõ finalitas zc. Ex oib9 istis pz rñsio ad qsitũ p viã sufficiẽtis enumeratiõis. q homini puenit fruitio pfecta tñ. sz alijs cognoscẽtib9 sensibilr tñ fruitio ipfecta. naturalib9 aũt puris nullo modo

De9 fruit se

Scot9 pcor.

Argumẽtũ in contrariũ

Est pro scanda parte scũde pclusionis. z tamen etiam examinabitur a D. vltimo loco

¶ Ad pmũ g dñm. q aug. loqt de fruitiõe pfectã.

¶ Ad auctoritatẽ. nos hoies includendo naturaz intellectualẽ fruimur fruitiõne perfecta z vtimur. ita q sicut vti est tñ hominũ. sic z frui pfectũ. sz inherere vltimo fini pter se. nõ solum negatiue. sed etiam pctratiue ad modum dicẽdi Scoti. g zc. Ceterũ. alia nõ fruũtur perfecte qz se nõ extendũt ad vltimũ finẽ pter defectũ cognitiõis

¶ Ad scũdũ dñm. q non optz q fruitio sit vltimi finis simplr. sed eius quod habetur ab vnoquoqz p vltimo fine

¶ Ad maiorẽ frui pfectum est vltimi finis ex natura rei. z cui inheret pter se pctratiue. qz vt pz appetat tanq nõ in aliud referibile. sed vt sit in qd alia referũtur Sed frui impfectũ z quasi abusiuũ est habiti tanq vltimi finis. z cui pter se inheret negatiue. qz non refert in aliud ab illo pter defectũ eius Minor vera. ad vltimũ finẽ ex natura rei simplr. sed tñ ptingũt ad id pra cognitiõe et aliqualr actiua applicatiõe. qd ab ipis habet vt vltimus finis. g zc. nõ fruũtur pprie z pfecte

¶ Ad tertiũ dñm. q appetitus sensitiu9 cõseqtur aliquã cognitiõez. nõ aũt appetit9 naturalis. pcipue put est in his q cognitiõe carent

¶ Negat pña maioris. Et rõ diuersitatis est. qz bruta aliqualr se mouẽt z applicãt licz nõ libere ad finẽ cognitũ. Secus de pure naturalib9 q tendũt p appetitũ naturalẽ sine oĩ cognitiõe. quare negat pña. ¶ Nota in argumẽto. qz pbat q naturalia nõ fruũtur. qz nõ delectant. Et admittit hec pbatio. g z admittit q fruitio est delectatio Scdo nota in solutiõe qz. D. dt. Appetitus naturalis pcise in carentib9 cognitiõe nõ seqtur cognitionẽ. qz vt patebit infra. appetitus aĩalis pt etiaz dici naturalis. silr z intellectus q sunt actus eliciti. p qnto sunt determinati ad obiectũ. vt etiã patuit supra. z tñ seqũtur cognitiõem. sed appetitus pure z pcise naturalis qui nõ est actus elicitus est sine cognitiõe piũcta.

¶ Ad quartũ dñm. q Aug9. ibi loqtur de fruitione impfecta. qd ex ipo modo loquendi apparet. dt eñ q frui nõ adeo absurde existimatur z bestie. scilz sicut vti absurdissime dicerent

¶ Vez est qd Aug9 dt de frui ipfecto. qd puenit aĩalibus. vti aũt nullo mõ. Rõ patebit infra. q. xvi. ar. ij.

¶ Utrum fruitio sit tñ vltimi finis

Ad tertiũ sic procedit. Videt q frui nõ sit vltimi finis. dt eñ aplus ad Philemonẽ fratrẽ. Itaqz frater ego te fruar in dño. sed manifestũ q Paulus nõ posuerat vltimũ finẽ suũ in hoie. g frui nõ tñ est vltimi finis. ¶ P. fructus est quo aliqs fruit. sed aplus dt ad Ga. v. Fructus spus est. charitas. gaudiũ. pax. z hmõi. q nõ hñt rõnem vltimi finis. nõ g fruitio est tñ vltimi finis ¶ P. actus volũtatis supra seipos reflectũtur. volo eñ me velle. z amo me amare. sed frui est actus volũtatis. volũtas eñ est p quã fruimur. vt Aug9. dt. x. de tri. g aliqs fruit sua fruitiõe. sed fruitio nõ est vltimus finis hoĩs. sed solũ bonũ increatum qd est deus. nõ g fruitio est solum vltimi finis. ¶ Sz pra est qd Aug9. dt. x. de tri. q nõ fruit si qs id qd in facultatẽ volũtatis assumit, pter aliud appetit. sed solũ vltimus finis est q nõ pter aliud appetitur. g solius vltimi finis est fruitio. Z

Nic agit de fruitõe ꝑ cõparatõem ad obiectũ. Et duo q̄rit. Pͥo an sit vltimi finis. Scdo an sit ipi⁹ habitu tm̄

Ar. primo ¶ Rñdeo dõm. ꝙ sicut dictuꝫ est. ad rõnem fructus duo ptinent. scꝫ ꝙ sit vltimũ ⁊ ꝙ appetitũ quietet q̄dã dulcedine vel delectatõe. vltimũ aũt est simpliciter ⁊ fm q̄d. simplr q̇dem qd ad aliud nõ refertur. sed fm q̇d qd est aliquoꝝ vltimum. qd ergo est simplr vltimũ in quo aliq̇d delectat̃ sicut in vltimo fine. hoc quippe ꝓprie dr̃ fructus. ⁊ eo ꝓprie dr̃ aliquis frui. qd aũt in seipo nõ est delectabile. ꝫ tm̄ appetit̃ in ordine ad aliud. sicut potio amara ad sanitatem. nullo mõ fructus dici pt. qd autẽ in se habet quãdã delectatõem ad quã q̄dam ꝑcedentia referũtur. pt q̇dem aliquo mõ dici fruct⁹. sed nõ ꝓprie. ⁊ fm cõpletã rõnẽ fructus eo dicamur frui.

¶ D. rñdet tali cõclõne. Vltimo fine aliq̄s ꝓprie fruitur. sed qd in seipo nõ ẽ delectabile nullo mõ pt dici fructus. qd aũt in se hꝫ quãdã delectatõem ad qd q̄dã ꝑcedentia referũtur pt aliq̄ mõ dici fructus. sed nõ fm cõpletam rõnẽ dicamur eo frui. Probat̃ hec cõclo quo ad tres ptes sil. Primo rõe. scdo auctoritate. ibi. vñ Aug⁹. dr̃. ⁊c̄. Rõne sic. Ad rõnẽ fruct⁹ cui⁹ scꝫ est fruitio, duo ꝑtinẽt. scꝫ eẽ vltimũ. ⁊ appetitũ delectare cũ quadaꝫ dulcedine. sed vltim⁹ finis est vltimũ simplr ⁊ fructus. qd ẽ tm̄ appetibile ꝓpter aliud nullo mõ hꝫ rõnẽ delectabilis ⁊ suauis. sed tertiũ pt aliquo mõ dici fructus ⁊c̄. g̃ cõclo vera Maior pꝫ ex ar. p. ex quid nois fructus. ⁊ ex sensibilibꝫ. Pro minore. D. notat. ꝙ duplr est aliq̇d vltimũ. scꝫ simpliciter ⁊ fm q̇d. ⁊ exponit mebra inferẽs minorẽ dare.

¶ Aduerte ex illis. q: D. satis innuit fruitõeꝫ includere delectatõem. et tn̄ psupponere amorẽ. q: videlꝫ fructus pfecte est ꝓpter se dilectus. ⁊ in re vel in spe tpis appetitus q̇etatiu⁹. q̇ete saltẽ terminatõe desiderij. Vñ qui diligit deũ sup oĩa nihil alit⁹ eo desiderat nec diligit aliq̇d tanq̄ maius bonũ. et in ipo applexo vel habito pcipit volũtas quãdã dulcedinẽ ⁊ suauitatem

Consequenter ibi

¶ Vñ aug⁹. in. x. de tri. dr̃ ꝙ fruimur cognitis in q̇bꝫ volũtas delectata quiescit. nõ autẽ q̇escit simplr nisi in vltimo. q: q̄diu aliq̇d expectat̃ motus volũtatis remanet in suspenso. licꝫ iam ad aliq̇d puenerit. sicut in motu locali. licꝫ illud qd est medium in magnitudine sit ꝑncipiũ ⁊ finis. nõ tn̄ accipit̃ vt finis in actu nisi qn in eo q̇escitur

¶ Probat ꝑdictã cõclõnẽ ꝑsertim q̄ ad ꝑmã ptẽ auctoritate augu. q: fruimur scꝫ ꝓprie ⁊ ꝑfecte. cognitis in q̇bus volũtas delectata q̇escit. ꝫ non q̇escit nisi in vltimo. g̃ ꝑma ps cõclonis v̾a. Minor ꝓbat̃ in lr̃a ꝑ torã Aduerte ꝙ duplex ẽ vltim⁹ finis Vn⁹ ex natura rei i quẽ oĩa alia ordinãt ⁊ merito ordinari debẽt. ⁊ isti⁹ est fruitio v̾a et ordinata. Sed alt⁹ est vltim⁹ finis non ex natura rei. sed ex ꝑstitutõe volẽtis. fruitio g̃ sꝑ ꝓprie est vltimi finis ꝫ nõ sꝑ veri vltimi finis. nã ⁊ peccatores mortales fruunt̃ et accipiũt ꝑ vltimo fine qd nõ est vltim⁹ finis. ⁊ sic fruũt̃ puerse. ⁊ h̄ est possibile. Nã sicut aliq̄s est liber in volẽdo ⁊ liber est in volẽdo tanq̄ vltimuꝫ finẽ h̄ vel aliud. ⁊ pt referre vel nõ referre volẽdo in aliũ finẽ Aduerte etiã ꝙ q: fruitio est vltimi finis. ⁊ q: pater ⁊ fili⁹ ⁊ spũsscũs sunt vn⁹ vltim⁹ finis. ideo solet hic disputari an oĩm ꝑsonaꝝ sit vna fruitio. vel possit q̄s vna ꝑsona frui sine alia Et q̇dẽ videt̃ ꝙ in via possit q̄s frui ẽẽntia nõ fruẽdo ꝑsonis vt sic formalr. licꝫ fruat̃ re q̄ ẽ ꝑsona. Silr̃ ꝙ volũtas viatoris possit et durare frui vna ꝑsona nõ fruẽdo qualibet alia Dico aũt q̄libet alia. q: nec in via videt̃ q̄s posse frui vna ꝑsona sine alia. sine qua nõ pt intelligi Rõ ꝑmi est. q: naturalr pt cõuinci ꝙ ẽẽntia diuia sit summuꝫ bonũ ⁊ vltimũ. et sit finis oĩm. vt pꝫ. xij. metaph. ⁊ trinitas ꝑsonaꝝ nõ possit naturalr cognosci vel cõuinci. g̃ pt q̄s frui ẽẽntia in via sine ꝑsonis ingrẽ sine eis cognosci pt. Scda aũt ps pꝫ. q: pater ⁊ fili⁹ vt sic nõ includũt nec referuntur ad spũmsctm̄ g̃ poterit q̄s frui patre ⁊ filio in via nõ fruẽdo spũscto vt sic. Qꝫ aũt viator nõ possit frui patre sine filio ẽ. q: vn⁹ nõ pt sine alio cõcipi. ⁊ ẽ vna rõ fruibilitatis in vtroq̄. Nec rõ Scoti supra. q. ij. aliq̇d cõtra hoc ꝓbat. q: diminute arguit. nõ enĩ ideo nõ pt frui viator patre sine filio ꝑ alse. q: mutuo se includũt. et q: sunt ꝑsone vt sic correlatiue. ꝫ q: in eis est vna rõ fruibilis. vt tãgit. do. san. supra. q. iij. ar. ij. Silr̃ ꝙ in patria de facto sit vna fruitio ẽẽntie ⁊ ꝑsonaꝝ nõ est discrepãtia inter doctores. Sꝫ an de possibili teneat Scot⁹ ꝙ de potentia dei absoluta nõ apparet cõtradictio qn possibile sit ex pte intellect⁹ ⁊ volũtatis. ꝙ ẽẽntia diuina ⁊ nõ ꝑsona terminet actũ btificũ vtriusq̄ potẽ. Sꝫ oppositum videt̃ verũ. q: intellectus vidẽs diuinaꝫ ẽẽntiã beatifice videt eam necessario cõicataꝫ trib⁹ ꝑsonis. si enĩ videt eam pro aliquo signo nõ cõicatam. falsε videt nec btifice videt q: nulla falsitate q̄s btificat̃. Nec pt eam videre abstrahẽdo ab esse cõicato trib⁹. q: tũc non videret btifice nec vt in se est. Silr̃ arguit̃ ꝙ btũs non pt frui vna ꝑsona sine alia. q: videns q̃libet videt eam ad alias referri. ⁊ videt vnã esse bonitatẽ omniũ triũ. si aũt videt ⁊ nõ videt q̃libet ad aliã referri nõ videt intuitiue. Nec admittim⁹ imaginatõem Scoti ꝙ pater aliquo signo originis. sit ꝑor filio. quãtũcũq̄ sit indiuisibile signũ in quo sit pater ⁊ nõ fili⁹. q: qd in vno signo non est ⁊ in alio hꝫ esse. incipit esse post nõ esse. nec ꝑ cõsequẽs est deus. De alia aũt ꝓpositõne quã Scotus habet vbi iam articulo secũdo. ꝙ in illo ꝑori pater nõ habet essentiam cõmunicatam trib⁹ vt obiectum fruibile. dicit Alphonsus dist. p. q. vij. ar. iij. et. iiij. ꝙ illa ꝓpositio salua reuerentia illi⁹ doctoris. nõ solum est falsa. sed nimis dissona a veritate fidei. ⁊ valde periculosa. q: si esset aliquod signũ in q̄ ẽẽntia diuina nõ esset cõmunicata trib⁹ ꝑsonis. esset aliqd signum in quo nõ essent tres persone. quod nõ videtur catholice dictum. Pater igit̃ semper est beatus ⁊ essentia cõmunicata trib⁹ personis. ⁊ ꝑ cõsequens ꝑ nullo signo fruitur essentia nõ fruendo personis. Hec ille. Et cõformiter ad principia do. san. et veritatem. Patet igitur quid circa hoc videatur ⁊c̄.

Scot⁹. btũs pt frui essentia nõ fruẽdo ꝑsona.

Alfonsus examinat Scotum rigorose

Argumẽtũ in cõtrariũ

Cõfirmat primaꝫ partem cõclusionis responsiue

¶ Ad primũ g̃ dicẽdũ. ꝙ sicut Aug⁹. dr̃ in ꝑmo de doctrina christiana. Si dixisset te fruar. ⁊ nõ addidisset in domino. videretur finẽ dilectionis in eo posuisse. sed q: addidit in domino. in dñõ posuisse finẽ atq̄ in eo se frui significauit. vt sic fratre se frui dixerit nõ tanq̄ termino. sed tanq̄ medio

¶ Ad auctoritatē. id est. ego fruar dño qui est in te p grām. vt fruitio sit mediū in quo terminus z obiectū fruitionis inuenit̃ scḋm participatōem grāe. i. gaudeo z delector in deo q̃ te inhabitat p munꝰ gratuitū zc. vide. d. san. supra. q. iij. ar. p. ad q̄rtū. q2 deus est obiectū z homo sanctus representans obiectū fruibile in q̃ est deꝰ p grām q̄ similitudo grē reqrit̃ vt deo sit fruendū in hoie z nō sufficit similitudo imaginis naturalis vel vestigij.

¶ Ad scḋm dōm. q fructꝰ aliter ꝯparat̃ ad arborē pducentē. z aliter ad hoiez fruentē. ad arborē q̇dē pducentē ꝯpat̃ vt effectꝰ ad cām. ad fruentē āt sicut vltimū expectatū z delectās. dicūt̃ igit̃ ea q̃ enumerat ibi aplš fructꝰ. q2 sunt effectꝰ q̇dā spiritꝰ sancti in nobis. vñ z fructꝰ spūs dicūt̃. nō āt ita q eis fruamur tāq̄ vltimo fine. Uel aliter dōm q dicūt̃ fructꝰ scḋm Ambro. q2 ppter se petēda sunt. nō q̇dē ita q ad beatitudinē nō referant̃. s3 q2 in seipis hñt vñ nobis placere debeant.

¶ Ad maiorē. fructꝰ vt accipit̃ pro vltimo expectato nūc est q̃ quis fruit̃. sed si fructus capit̃ pur omis effectꝰ ab aliqua potia pcedens dicat̃ fructus. tūc negat̃ q fruitu tali quis fruatur. Ad minorē dicat̃ duplr. pmo q illa dicunt̃ fructus nō q2 sunt obiecta fruibilia. s3 capit̃ fructus p effectu z p ꝯparatōez ad arborē nō ad fruentē. Secūdo dr̃ q sunt fructus ipfecti z eoꝝ est frui impfectū nō cōpletiuū desiderij. q2 nō sistat̃ in illis s3 appetitꝰ vltra tendit in vltimū finē zc. de hac solone vide infra. q. lx. ar. p. ad secundum.

q.ij.ar.viij. ¶ Ad tertiū dōm q sicut supra dictū ē. finis dicit̃
q.q.ar.vij. duplr. vno mō ipa res. alio mō adeptio rei. q̃ q̇dem nō sunt duo fines s3 vnꝰ finis in se ꝯsideratꝰ z alteri applicatꝰ. deꝰ igit̃ est vltimꝰ finis sicut res q̃ vltimo q̄rit̃. fruitio āt sicut adeptio huiꝰ vltimi finis. sic igit̃ nō ē aliꝰ finis q̄3 deꝰ z fruitio dei ita eadē rō fruitōis ē q̃ fruimur deo. z q̃ fruimur diuia fruitōe. z eadē rō est de btitudine creata. q̃ in fruitōe consistit.

¶ Ad illā ergo. aliqs fruit̃ fruitōe sua zc. Uerū est. nō tñ sicut obiecto totali nec sicut pncipali. s3 sicut ꝯditione obiecti fruibilis z sicut adeptōne alicuiꝰ summi boni. Ad ma. s3 fruitio nō est vltimꝰ finis hoīs. verū non est finis qui. est tñ finis quo. q2 ipm summū bonū nō esset nobis vltimꝰ finis nisi haberet̃ z p actū intellectus pmo. et p actū volūtatis scḋo. Ad mi. negat̃ ꝯña. deus eo q̇dē in se est summe delectabilis ꝯtentum sibi in quo nō differt obiectū et visio z btitudo obiectal̃ z formalis. s3 nō pt esse nostra beatitudo formalis. vñ reqrit̃ ad fruitōnem nr̃am aliq̇d creatū nō ex pte dei s3 ex pte potie cū sine illa adeptōe obiecti nō est summe q̇etatiuū zc. vide. d. san in. p. sup. q. iij. ar. p. ad 2m. vide z de istis in Capolo. in. p. dis. p. q. p. in solonibꝰ argumētoꝝ Aureoli. ꝯ q̄rtā ꝯclonē. vbi h3 q̃ dr̃ recte hāc solonē ꝯtingit. ¶ Nota hāc solonē. q2 ex ea habet̃ q fruitio est visionis nō scḋm se nec vt pncipalis obiecti. s3 inq̄ntū est habitio z ꝯsecutio dei. q2 aliqs nō gaudet beatifice vel fruit̃ beatifice nisi deo ꝯiuncto z presente. Fit aūt deꝰ pñs iuxta supra dicta p visionē. q̄re ipa est ꝯditio fruibilis. z sup deū z eiꝰ habitōem cadit vna fruitio. nihil eñ phibet aliquā creaturā esse fruibilē vt q̇d reqsitū ad fruitōnem dei. Aduerte etiā q nō inconueniens fruitōem esse fruitōnē supponens. nō q̇dem q̄si totalis aut pncipalis obiecti. s3 q2 est aliquꝰ alteriꝰ pncipalr z sui scḋario. sicut z intellectio pt esse intellectio alteriꝰ pncipaliter z sui salte q̄ntū ad q2 est vt est apprehēsio obiecti zc.

¶ Utrū fruitio sit solū finis habiti.

A D q̄rtū sic pcedit̃. Uidet̃ q fruitio non sit nisi finis habiti. dr̃ eñ Aug. x. de tri. q frui ē cū gaudio vti nō ad huc spei s3 iā rei. s3 q̄diu nō habet̃. nō ē gaudiū rei. s3 spei. g̃ nō est nisi finis habiti ¶ P̄. sic dictū est. fruitio. nō est ppie nisi vltimi finis. q2 solꝰ vltimꝰ finis q̇etat appetitū. s3 appetitꝰ nō q̇etat̃ nisi in fine iā habito. g̃ fruitio ppie loquēdo nō est nisi finis habiti ¶ P̄. frui ē cape fructū. s3 nō capit̃ fructꝰ nisi qñ iā finis habet̃. g̃ fruitio nō ē nisi finis habiti. ¶ S3 ꝯtra frui est amore inherere alicui rei propter seipam. vt Aug. dicit. s3 hoc pt fieri etiā de re nō habita. g̃ frui potest esse etiā finis nō habiti. Ar.ij.

¶ Hic querit̃ determinādo pcedentē articulū cū fruitio sit vltimi finis. an sit ipius vt habitus est in se ꝯsētis tm̄. vel etiā vt habitꝰ est in intentione sic q iusti viatores possint dici frui deo. Pro fundamēto dicendoꝝ opꝫ breuiter prenotare q̇d. d. san. habet in pmo supra. q. v. ar. p. ad q̄rtū. q duplex est quies. s. desiderij. z quies motꝰ. et sub alijs v̄bis. D. h in solone secūdi tāgit illā distinctionez. s. q est quies ex pte appetibilis z ex pte appetentis. Quies desiderij est qñ desideriū vel intentio sistit in alīq̇ quo ꝑpter q̇d oīa q̄rit z nō desiderat vel intendit aliq̇d vlteriꝰ. Quies aūt motꝰ vel ex pte appetentis est qñ puenit̃ ad terminū quesitū. Quies duplex.

¶ Rñdeo dōz. q frui ipoꝛtat ꝯpatōez q̄ndā voluntat̃ ad vltimū finē scḋm q volūtas h3 aliq̇d p vltimo fine. Habet̃ āt vltimꝰ finis duplr. Unoꝰ pfecte Et alio mō ipfecte. Perfecte q̇dē qñ habet̃ nō solu3 in itētōe. s3 etiā in re. Impfecte āt qñ habet̃ in itētōe tm̄. Est g̃ pfecta fruitio iā hiti finis realr. s3 ipfecta est etiā finis nō habiti realr. s3 in intentōe tm̄.

¶ D. videt tali ꝯclone. Perfecta fruitio est finis habiti realr. sed impfecta est etiā finis nō habiti realiter. s3 in intentōe tm̄. pbat̃ Frui importat ꝯparatōnem quādam ad vltimū finē scḋm q volūtas habet aliq̇d p vltimo fine. sed vltimꝰ finis habet̃ pfecte qñ habet̃ in re. sed impfecte qñ habet̃ in intētione tm̄ g̃. Maior nō intelligat̃ de comparatione formaliter sed fundamentalr. i. frui importat actū quo cōparat̃. i. quo volūtas habet aliq̇d p vltimo fine scz p pfecto bono nō ꝑpter aliud appetibili s3 in ipo sistit. Et pz ista maior ex dictis. Minor re'inqrtur nota. et p ꝯñs ꝯclo. Aduerte q qñ volūtas aliq̇d h3 p vltimo fine z intendit solū ad ipm puenire tūc habet̃ q̇dē sicut obiectū fruibile z si est vere vltimꝰ finis erit vera fruitio. q2 inheret̃ sibi amore ꝑpter ipm. z cū apphēdit̃ pcipit̃ inesse apphensio cū sanitate. z sic g̃ habet̃ in rōne fruibilis. s3 q2 nō habet̃ realiter in se. iō nō est fruitio pfecta. sicut nec eq̃ pfecta delectatio est pñtis scḋm apphensionē z intētōem z pñtis in se scḋm rē. vt patebit infra. Pz ex his q iustꝰ viator fruit̃ deo. q2 h3 ipm vt vltimū finē. nā sistit in eo p appetitū nihil sup ipm querēdo. z in eo intentio et apphensio gaudet. nō eñ est vera dilectio sine gaudio. sed tñ sua fruitio esto vera sit. nō tñ est beatifica. nec imo Cōclo iiij

bilis sicut est fruitio beatorum. an aut fruitio vie et patrie sint eiusdem rationis disputat Scotus in .iiij. dis. xlix. q. vij. et magis declinat ad hoc quod non. Et de hoc ad secundum. quia verum est quod fruitio non est eiusdem rationis nec eiusdem obiecti ut obiectum est, sed eiusdem rei. et ideo fruitio viatoris est ultimi finis in veritate. et per consequens vera fruitio. sed non est eiusdem sub eadem ratione obiectiua sicut fruitio patrie. deus enim obscure cognitus et habitus solum in intentione est aliud obiectum a scipso clare viso et presentialiter habito secundum rem. *Fruitio vie et patrie alterius rationis sunt.*

Argumentum in contrarium Est pro secunda parte conclusionis quia frui imperfectum verum tamen et non inordinatum vel abusiuum est finis ultimi non habiti secundum rem. habiti tamen in ratione fruibilis et in intentione.

¶ Ad primum ergo dicendum quod Aug. loquitur de fruitione perfecta.

¶ Ad maiorem etc. verum est Aug. loquitur de frui perfecto non solum vero. quia tale est cum gaudio rei (id est quod consequitur presentiam realem fruibilis) et capit vti extense. vt patebit. q. xvi. pro assumptione alicuius in facultatem voluntatis absque hoc quod in aliud referatur. Minor conceditur. ergo etc. Verum fruitio perfecta non est nisi habiti finis ultimi. et est pro prima parte conclusionis.

¶ Ad secundum dicendum quod quies voluntatis dupliciter impeditur. Uno modo ex parte obiecti. quia scilicet non est ultimus finis. sed ad aliud ordinatur. alio modo ex parte appetentis finem qui nondum adipiscitur. obiectum autem est quod dat speciem actui. sed ab agente dependet modus agendi. vt sit perfectus vel imperfectus secundum conditionem agentis. et ideo eius quod non est ultimus finis fruitio est impropria quasi deficiens a specie fruitionis. Finis autem ultimi non habiti est fruitio propria quidem. sed imperfecta propter imperfectum modum habendi ultimum finem.

¶ Maior conceditur. ad minorem distinguitur. si intelligitur quod non quiescat appetitus ex parte appetibilis. et quod non sit quies desiderij nisi habeatur ultimus finis in se. negatur. Si autem intelligitur quod non quiescit ex parte appetentis et non sit quies motus. conceditur. quia etiam qui ponit finem suum in deo et nihil magis cupit adhuc laborat et certat vt ad illum finem in quo quiescit appetitus perueniat. ergo etc. Negatur consequentia. quod fruitio proprie id est proprie accepta et vera non sit nisi habiti. imo etiam de non habito ultimo fine est vera fruitio ex parte appetibilis et propria. sed est imperfecta propter imperfectionem ex parte agentis ¶ Nota hic vt tactum est in cor. quod fruitio iusti viatoris est vera et propria fruitio. quia habet speciem vere fruitionis. sed vera fruitio est species subalterna diuisa in veram et propriam fruitionem viatoris et comprehensoris. Quare perfectum et imperfectum fruitionis viatoris et patrie non sunt modi eiusdem speciei sed diuersarum sicut consequentia diuersas formas id est obiecta vt sic que se habent vt forme specificantes. Et quia tamen vtraque fruitio est rei vere fruibilis. ideo vtraque propria sed vna imperfecta alia perfecta ex parte agentis que imperfectio ex parte agentis habet annexam alietatem obiecti. vt obiectum est etc.

¶ Ad tertium dicendum quod finem accipere vel habere dicitur aliquis non solum secundum rem sed etiam secundum intentionem vt dictum est. *In cor.*

¶ Maior vera. ad sensum dictum ar. p. ad primum. Ad minorem non capitur perfecte et in se realiter nisi quando tunc habetur. capitur tamen in affectu inesse intento. ergo etc. Verum non est perfecta fruitio nisi habiti. ¶ Et nota. quia. D. in hac solone. similiter in cor. dicit quod fruitio possit esse finis non habiti sed tamen intenti. quia intentum esse magis congruit fruibili vt sic quam esse desideratum et magis pertinet ad amorem amicitie quo deus diligitur propter seipsum. licet et charitatis cuius fruitio est actus sit desiderare deum et concupiscere eius fruitionem. tamen principaliter sistit in deo propter seipsum.

¶ Questio. xij. de intentione.

Deinde considerandum est de intentione. Et circa hoc queruntur quinque. Primo vtrum intentio sit actus intellectus vel voluntatis. Secundo. vtrum sit tantum finis ultimi. Tertio vtrum aliquis possit simul duo intendere. Quarto vtrum intentio finis sit idem actus cum voluntate eius quod est ad finem. Quinto vtrum intentio conueniat brutis animalibus. B

¶ Hic consequenter. D. agit de tertio actu voluntatis qui dicitur intentio. Et patet ratio ordinis. quia hic actus non est finis absolute sed vt est terminus alicuius in ipsum relati et ordinati. Facit autem duo. primo ostendit quid sit intentio Secundo mouet quedam dubia circa propositum ar. iij. Quantum ad primum. primo ostendit cuius potentie sit actus intentio. Secundo ostendit quid sit obiectum intentionis ar. ij. Ex his autem duobus scilicet operatiuo principio et subiecto et obiecto innotescit ratio et quidditas actionis.

¶ Utrum intentio sit actus intellectus vel voluntatis.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod intentio sit actus intellectus et non voluntatis. dicitur enim Matth. vi. Si oculus tuus fuerit simplex. totum corpus tuum lucidum erit. vbi per oculum significatur intentio. vt dicit Aug. in li. de ser. do. in mon. sed oculus cum sit instrumentum visus significat apprehensiuam potentiam. ergo intentio non est actus appetitiue potentie. sed apprehensiue. ¶ Preterea. ibidem Aug. dicit quod intentio lumen vocatur a domino vbi dicit. si lumen quod in te est tenebre sunt etc. sed lumen ad cognitionem pertinet. ergo intentio. ¶ Preterea. intentio designat ordinationem quandam in finem. sed ordinare est rationis. ergo intentio non pertinet ad voluntatem. sed ad rationem ¶ Preterea. actus voluntatis non est nisi finis vel eorum que sunt ad finem. sed actus voluntatis respectu finis vocatur voluntas seu fruitio. respectu autem eorum que sunt ad finem est electio. a quibus differt intentio. ergo intentio non est actus voluntatis. ¶ Sed contra est quod Aug. dicit in .x. de tri. quod voluntatis intentio copulat corpus visum visui. et similiter speciem in memoria existentem ad aciem animi interius cogitantis. est igitur intentio actus voluntatis.

¶ Hic ergo primo querit de subiecto. Aduerte autem circa quesitum quod vt habet. D. san. in de veritate ma. xxij. q. xiij. quod intentio capitur dupliciter. Uno modo generaliter vt est communis etiam ad tendentiam in aliud per motionem alicuius extrinseci absque cognitione et libertate. et sic natura dicitur intendere. Alio modo capitur intentio magis proprie secundum virtutem vocabuli pro intentione animi. et precipue quando quis tendit ex seipso in aliud et non quodcunque aliud sed in illud quod primo et principaliter respicit potentia libera mouens scilicet in finem. et non quomodocunque in finem sed distantem habendum per aliquod medium et sic in proposito queritur de intentione scilicet animali.

¶ Respondeo dicendum quod intentio sicut ipsum nomen

sonat. significat in aliud tēdere in aliq̄d aūt tendit ꝛ actio mouentis ꝛ motꝰ mobilis. sed hoc ꝙ motus mobilis in aliq̄d tēdit ab actione mouētis ꝓcedit. vnde intētio pmo ꝛ pncipalr ptinet ad id qđ mouet ad finē. vnde dicimꝰ architectorē ꝛ oēm pcipientē mouere suo imperio alios ad id ad qđ ipē tendit. volūtas aūt mouet oēs alias vires aīe ad finē vt supra habitū est. vnde manifestū est ꝙ intētio ꝓprie est actus volūtatis.
q.xi ar.p.

Cōclō cīsiua. D. cōcludit tali ꝯclusione. intensio ꝓprie est actus volūtatis. dr ꝓprie scʒ quo ad significatōem nois Et dicit volūtatis ꝛ non appetitꝰ. qꝛ vt patebit ar. v. nec in appetitu sensitiuo est ꝓprie intentio. pbaꝛ ꝯclō Intētio pmo ꝛ pncipalr ptinet ad id qđ mouet (scʒ actiue ꝛ libere) ad finē. sʒ volūtas mouet oēs alias vires aīe ad finē. ꝰ eiꝰ ē intētio. Maior pbaꝛ duplr pmo ex ipo noie. qꝛ intentio significat tendere in aliud. sed tendere in aliud est pncipalr ipius mouentis nō mobilis. igiꝛ ꝛc. Minor ista pʒ. quia licet actio mouentis tendat ꝛ etiā motus mobilis. tn̄ ꝙ motus mobilis tendat in aliud est ex motione mouentis. ꝰ minor ꝓba. ꝙ tendere est pmo ꝛ p se pncipaliter mouentis. Vult ꝰ ista ꝓbatio ꝙ tendere in aliud magis ꝛ priꝰ cōueniat ei qđ p se tendit q̄ ei qđ tēdit solū motū ex alio vt est mobile. Et intelligiꝛ de tendere in aliud sicut in finem ꝛc. Scđo pbaꝛ maior a signo. quia attribuimꝰ intētionē ei q̄ alios in finem mouet p imperiū. sicut Architector mouet subministrātes in id in qđ ipē tendit ꝛc. Minor pncipalis pʒ ex supra dictis. q. vi. ar. p. Patet ex his ꝙ licet intendere ꝯmunissime acceptū sit tendere in aliud quocūqʒ mō. tn̄ ꝓprie est tēdere in aliud ex seipo. ꝛ ꝓprijssime est tendere a seipo in aliud tanq̄ finē distātē habentē dū p media aliq̄. vide de ista materia. d. san. supra in de veritate ad longū. ꝛ in scđo. dis. xxxviij. ar. ij. in solonibꝰ argumētoꝝ ꝯtra quartā ꝯclonem. ꝛ q. q. ad argumenta cōtra tertiā ꝯclonem. ꝛ Scotū in eadē dis. vbi ꝯcordat in corꝑe questionis. vide Capolū in p. dis. p. q. p.

Argumētū in cōtrariū

Confirmat ꝯclonem. qꝛ dicit Aug. intētionē esse volūtatis. ꝛ intelligiꝛ ꝙ volūtas moueat alias potētias ad actū etiā intellectū. ꝛ hoc verū ꝓpter q̄ ad pmū qui est naturalis elicitiue ꝛ nō ex motōe volūtatis cū volūtatē pecuenat.

¶ Ad pmū ergo dđm ꝙ intētio noīatur oculus metaphorice. nō qꝛ ad ꝯgnitōnem ptinet. sed quia cognitōem p̄supponit. p quā ꝓponiꝛ volūtati finis ad quē mouet. sicut oculo p̄uidemꝰ quo tendere corporaliter debeamus.

¶ Ad maiorē vbi p oculū signaꝛ intētio. ea rōne. qꝛ intētio p̄supponit oculū. i. ꝯgnitōem. nō ꝙ sit ꝯgnitio. Ad minorē. v̄a est. ꝓprie oculꝰ signat appcehēsiuā. sʒ ꝓpter metaphorā pt signare aliq̄d appetitiue qđ reqrit ꝯgnitōem.

¶ Ad scđm dđm. ꝙ intētio dr lumē. qꝛ manifesta est intēdenti. vn̄ ꝛ opa dicunꝛ tenebre. qꝛ homo scit quid intendit. sed nescit quid ex opere sequaꝛ. sicut Aug. ibidem exponit.

¶ Ad maiorē. intelligiꝛ non idēptice. sʒ p oppositū ad tenebras metaphorice. qꝛ scʒ intētio vniuscuiusqʒ sibi nota est ꝛ manifesta. nō sic finis opis. vnde intētio dr lumē ꝓpter aliquā ꝯuenientiā cū effectu luminis qui est manifestatio. Minor ꝓba. tn̄ effectꝰ luminis extendiꝛ etiā ad id qđ est in affectu. i. esse manifestū. Quare negaꝛ ꝯn̄a

¶ Ad tertiū dđm ꝙ volūtas quidē nō ordinat. sed tn̄ in aliq̄d tendit fm ordinē rōnis. vn̄ hoc nomē intentio noīat actū volūtatis p̄supposita ordinatōe rōnis ordinātis aliq̄d in finem

¶ Maior negaꝛ. sʒ signat actū tendēti in aliq̄ ordinate sed p rōnē ꝛ ꝓbat hec rō ꝙ intēdere est volūtatis nō absolute sʒ p assistentiā rōnis. ꝛ q̄uis ois actꝰ volūtatis p̄supponat actū rōnis tn̄ illi actꝰ volūtatis in qbꝰ apparet aliqs ordo vniꝰ ad aliū dicūꝛ singulariter esse volūtatis in ordine ad rōnē scʒ ꝯferentē vt rō est. alij āt p̄supponūt magis intellectū. Et nota verbū. D. in de veri. mate. xxij. ar. xiij. ad q̄rtū. qꝛ relatio actiua in finē est rōnis Eiꝰ eīn est referre in finē. sʒ relatio passiua pt esse cuiuscūqʒ vl rei vel relati in finē p rōnem ꝛ sic pt etiā eē volūtatis et hoc mō relatio vel ordinatio in finē ptinet ad intentōem Scotus tn̄ supra dr ꝙ ꝯferre p modū iudicij sit solꝰ intellectꝰ. sed referre vnū amabile in aliud vtēdo est volūtatis. sed meliꝰ est dicere ꝙ referre est rōis. sʒ habere actū relati ē volūtatis ꝛ nō tn̄ absolute ꝯsiderate sʒ vt ē mota a rōne. qꝛ a volūtate q̄dē est actus fundās relatōnem. sed volūtas nō posset elicere talē actū nisi vt mouetꝛ ꝛ dirigiꝛ a rōne. vnde licet sit imaterialꝛ ꝛ sup se reflexiua. nō tn̄ ex se est ordinatiua. imo nec ordinate tendit nisi p̄uia rōne.

¶ Ad q̄rtū dđʒ. ꝙ intētio est actꝰ volūtatis respectu finis. sʒ volūtas respicit finē triplr. Unoꝰ absolute. ꝛ sic dr volūtas put absolute volumꝰ vel sanitatē. vel si q̄d aliđ est hmōi. Alio mō ꝯsideraꝛ finis fm ꝙ in eo q̄escit. ꝛ hͦ mō fruitio respicit finē. Tertio mō ꝯsideraꝛ finis fm ꝙ est terminꝰ alicuiꝰ qđ in ipsum ordinaꝛ. ꝛ sic intentio respicit finē. nō eīn solum ex hͦ intendere dicimur sanitatē qꝛ volumꝰ. sʒ qꝛ volumus ad eā p aliq̄d aliud ꝓuenire.

¶ Maior ꝯcediꝛ. ad minorē p pma pte Si intelligiꝛ ꝙ respectu finis quocūqʒ mō accepti sit velle ꝛ frui. vel si intelligiꝛ ꝙ solū isti duo actus sint respectu finis. Negaꝛ Finis eīn triplr ꝯsideraꝛ ꝛ fm hͦ tres sunt actus volūtatis vt declarat solo. Ad scđam ptē minoris patebit. q. seq̄nti. qꝛ electio aliter est medioꝝ q̄ intētio. qꝛ intētio est actus volūtatis in ordie ad rōnē ordināndo ea q̄ sunt ad finē. sed electio est actus volūtatis in ordine ad rōnē cōparādo ea que sunt ad finē adinuicē. de hͦ. d. san. in de veri. supra. q. xv. in fine cor.

¶ Utꝝ intentio sit tm̄ finis vltimi.

AD secundū sic ꝓcediꝛ. Videꝛ ꝙ intētio sit tm̄ vltimi finis. dr eīn in li. sniaꝝ. Prosperi. Clamor ad deū est intētio cordis. sʒ deꝰ est vltimꝰ finis hūani cordis. ꝰ intētio sp respicit vltimū finē. C

P. intentio respicit finē fm ꝙ est terminꝰ vt dictū est. sʒ terminꝰ hʒ rōnē vltimi finis. ꝰ intētio sp respicit vltimū finē. ¶ P. sicut intētio respicit finē. ita ꝛ fruitio. sʒ fruitio sp est vltimi finis. ꝰ ꝛ intētio. ¶ Sʒ ꝯtra vltimꝰ finis hūanaꝝ volūtatū est vnꝰ scʒ beatitudo. vt supra dictū ē. si igiꝛ intētio esset tm̄ vltimi finis. nō essent diuerse hoim intentiones. qđ patet esse falsum.
In ar. p. ad tertiū
q. p. ar. vij.

¶ Hic. D. inquirit de obiecto intentōis.

Ar.p. ¶ Rndeo dōm q sicut dictū est. intentio respicit finē fm q est termin⁹ motus respectu volūtatis. in motu āt pt accipi termin⁹ dupl'r. Uno mō ipe termin⁹ vltim⁹ in quo qescitur. q est termin⁹ toti⁹ motus. Alio mō aliqd mediū qd est pncipiū vni⁹ ptis motus ⁊ finis vel termin⁹ alteri⁹ sicut in motu quo itur de. a. in. c. per. b. c est termin⁹ vltim⁹. b. aūt terminus. s3 nō vltim⁹. ⁊ vtrusq3 pt esse intētio. vn ⁊ si sp sit finis. nō tn̄ o3 q sp sit vltimi finis.

Cōclo rnsiu ¶ D. rndet tali pclone. Intentio ⁊ si sp sit finis. nō tn̄ semp est vltimi finis. Pria ps relinqt nota ex. ar. p. S3 scda pbat sic. Intētio respicit finē fm q est termin⁹ mot⁹ respectu volūtatis. sed nō solū vltim⁹ finis est terminus motus volūtatis. s3 etiā medi⁹ finis. igit ⁊c. Minor declarat p distinctōem de duplici termino in lra clare. ⁊ per exēplū in naturalib⁹ motib⁹. Pz ex his q sufficit ad obiectum intentōis q sit terminus aliquo⁊. sed nō oportet q sit simpl'r vltimus.

Argumētū in cōtrariū

Confirmat pclonē rnsiuā q ad scdam ptē ⁊ pz ex supra dictis quō btitudo est vna. qz fm cōem rōnē beatitudinis.

¶ Ad pmū g dōm q intētio cordis dicit clamor ad deū. nō q de⁹ sit obiectū intentōis sp. s3 qz est intētionis pgnitor. vel qz cū oram⁹ intētionē nostrā ad deū dirigim⁹. q qdē intētio vim clamoris h3.

¶ Ad auctoritatē dupl'r dr. vel qz de⁹ est intētōis cognitor. sic aliqs pgnoscit aliquem ex clamore ⁊c. vel qz h3 vim clamoris apd deū ⁊c. Et scdo etiā si aliq intētio ē ad deū ⁊ h3 deū p obiecto. nō oportet q qlibet intētio sit dei sicut finis ⁊ obiecti. Quare pcessa minore. negat pña vlt.

¶ Ad secūdū dōm q terminus h3 rōnem vltimi finis. sed nō sp vltimi respectu totius. sed quādoq3 respectu alicuius ptis.

¶ Ad mino ⁊c. termin⁹ h3 rōnē vltimi finis vl' simpl'r vel respectu aliq⁊ ad ipm ordinato⁊. Un negat pña. q sp respiciat vltimū finē simpl'r.

¶ Ad tertiū dōm q fruitio iportat quidē qetem que est in fine. qd ptinet solū ad vltimū finē. sed intentio importat motū in finē. non aūt quietem. vn non est similis ratio

¶ Maior negat ⁊ rō diuersitatis est in solone. q fruitio dr quietē volūtatis q nō qdcit pfecte nisi in vltimo fine. sed intētio est alicuius psequibilis p media ⁊ dicit motū in finē qui etiā pperit fini nō simpl'r vltimo ⁊c. de ista materia in Capolo in pmo. dis. p. q. p. in solonibus argumento⁊ ptra quartā pclonem. et. q. ij. ad argumenta cōtra tertiā pclusionē.

¶ Utr aliqs possit simul duo intendere.

D AD tertiū sic pceditur. Uidet q nō possit aliqs simul intendere plura. dicit enī Aug. in li. de ser. do. in monte. q nō pōt hō simul intendere deū ⁊ cōmodū corporale. g pari rōne neq3 aliq alia duo. ¶ P. intensio noiat motū volūtatis ad terminū. sed vnius mot⁹ nō possunt esse plures termini ex vna pte. ergo voluntas nō potest simul multa intendere. ¶ Preterea. intensio psupponit actū rōnis siue intellectus. sed nō pringit simul plura intelligere fm phm. ergo etiā neq3 pringit simul plura intēdere. ¶ Sed ptra ars imitatur naturā. s3 natura ex vno instrumento intendit duas vtilitates sicut lingua ordinatur ad gustum ⁊ ad locutionē. vt dicitur in. ij. de anima. ergo pari ratione ars vel ratio potest simul aliquid vnū ad duos fines ordinare. ⁊ ita potest aliquis simul plura intendere.

¶ Hic. D. circa pdicta mouet quedā dubia. ⁊ qz dictū est q intētio nō est tn̄ vltimi finis sed etiā finis fm qd vltimi. ⁊ qz hmōi plures sunt. ideo est dubiū. an sit possit plures intēdere. hoc est an p idē mediū vel media possit velle puenire ad plures fines. intendere. enī est finē velle consequi p media.

¶ Rndeo dōm q aliqua duo pnt accipi dupl'r. vel ordinata adinuicē. vel nō ordinata. ⁊ siquidem adinuicē fuerint ordinata. manifestū est ex pmissis q hō pōtest simul multa intendere. Est enī intensio nō solū finis vltimi. vt dictū est. s3 etiā finis medij. simul aūt intendit aliqs ⁊ finē pxmū ⁊ vltimū. sicut pfectionē medicine ⁊ sanitatē. Ar.ij. Ar.ij.

¶ D. distingit q aliqua duo (.i. aliq fines) pnt accipi dupl'r. Uno mō ordinari ad inuicē. qz scz p vnū pueniť in aliū. ⁊ vnus querit pter aliū. Scdo mō sunt nō subordinari sed dispari. qz vn⁹ nō est gratia alteri⁹. nec querit pter aliū. Scdm hoc ergo. D. rndet pformiter duplia cōclusione. secunda psequitur ibi. Si aūt ⁊c. Prima est iuxta pmū mēbrū. si aliqua duo vel plura fuerint ordinata. homo potest simul multa intendere. Et notat fundamentū pbatōis hui⁹ haberi ex ar. ij. Et arguit sic Intentio nō solū est finis vltimi sed etiā pximi ⁊ medij. sed aliquis simul intendit finē proximū ⁊ vltimū. scz etiā in tali gñe. ergo pclusio vera. Maiorē ⁊ minorē. D. declarat exemplariter sicut ex hoc ipo. q aliqs intendit p collectōem herba⁊ pficere medicinā corpo actu vel virtute intendit sanitatē. Et pz fundamētū ex dictis supra. q. p. ar. vi. quia sicut quicūq3 appetens appetit pter vltimum finē simpl'r sic itendēs hūc finē alteri subordinatū itendit finē cui in appetibilitate subordinat. Deinde ibi. Cōclo pma rnsiua.

¶ Si aūt accipiant duo adinuicē non ordinata sic etiā simul homo pt plura intendere. quod pz ex hoc q hō vnū alteri peligit. quia melius est altero. Inter alias aūt conditiōes quibus aliquid est melius altero. vna est q ad plura valet. vnde pt aliqd peligi alteri ex h q ad plura valet. ⁊ sic manifeste hō simul plura intendit.

¶ Subiūgit secūdā pclonē rnsiuā istā. Si accipiant duo adinuicē nō ordinata. sic etiā homo potest plura intendere (scz simul ⁊ vno actu) Probat ex. d. san. sic arguendo. Potest ab hoie aliquid alteri peligi ex h q ad plura valet (id ē ad plures fines psequēdos) g hō pt simul plura intendere etiam non ordinata. Tenet psequentia. quia plura velle p aliquid psequi est intēdere plures fines. ergo ⁊c. Ans patz experimentaliter ⁊ exēplariter. qz sic peligit mercator promptā pecuniā alicui agro. qz plura inde Cōclo scda rnsi.

tóseq̄ pt ꝛc. Aduerte tñ q̄ vno actu fert mediū ad plu-res fines nō subordinatos. tñ vt conueniūt in aliq̄ cōparatio-ne. vt pz ad 2m. q2 in disparata nō fert intellect⁹ vel volun-tas vno actu nisi vt in aliquo cōueniūt. licet nō oporteat q̄ sint subordinati fines.

Argumentū in cōtrariū

Corroborat secundam conclusionem.

¶ Ad primum ergo dicendum q̄ Aug. intelligit hoīem nō posse simul deū ꝛ cōmodū tpale intendere. sicut

q. p. ar. v. vltimos fines. q2 vt supra ondsum est. nō pñt eē plures fines vltimi vnius hoīs

¶ Ad añs ꝛ ad auctoritatē. verū non pt illa intendere simul ita q̄ qđlibet intendat tanq̄ vltimus finis. possent tñ intendi simul si vnū intenderet ppter aliud. sicut faciūt boni hoīes q̄ ordināt tpalia in deū que tpalia sunt finis laboꝝ coꝝ imediatus. subordinat⁹ ат beatitudini ꝛ hono-ri diuino. Sed negat cōña. q2 nō seq̄t non pt sil' habere duos vltimos fines. ġ nec subordinatos ꝛc.

¶ Ad secūdū dicendum. q̄ vnius motus pñt eē vna pte esse plures termini si vnus ad aliū ordinet. sed duo termini adinuicē nō ordinati ex vna pte vni⁹ motus esse nō pñt. Sed tñ cōsiderandū est. q̄ id qđ nō est vnū fm rē pt accipi vt vnū fm rōnē. Intētio aūt est mot⁹ volūtatis in aliq̄d pordinatū rōne. si-

Ar. p. ad 3m cut dictū est. ꝛ ideo ea que sunt plura fm rē pñt acci-pi vt vnus termin⁹ intentōis put sunt vnū fm rō-nē. vel q2 aliq̄ duo cōcurrūt ad integrandū aliquid vnū. sicut ad sanitatē cōcurrūt calor ꝛ frigus cōmēsu-rata. vel q2 aliq̄ duo sub vno cōi cōtinētur qđ pt esse intentū. puta acq̄sitio vini ꝛ vestis cōtinet sub lucro sicut sub quodā cōi. vñ nihil phibet q̄n ille q̄ inten-dit lucrum simul hec duo intendat.

¶ Ad minorē dupl'r. pmo vni⁹ nō pñt esse plures ter-mini ex vna pte dispari. tñ subordinati. Scđo vni⁹ mo-tus nō sunt plures termini nisi accipiāt vt vnū fm rōnē. sicut qui cōcupiscit sanitatem cōcupiscit calorem ꝛ frig⁹ fm q̄ cōmensurata sunt. in qua cōmensuratōe cōsistit sanitas vel fm q̄ plura cōtinent quasi in vno cōi fine. sicut aliq̄s intendit acq̄rere vestes ꝛ vinū que sunt duo disparata fm q̄ cōueniūt in lucro. ġ ꝛc. Uerū nō intendit multa nisi vt subordinata vel fm q̄ aliquo mō vnū.

q. lxxxv. ar. iiij. ¶ Ad tertiū dicendum q̄ sicut in pmo dictū est. cōtin-git sil' plura intelligere in q̄ntū sunt aliq̄ mō vnū.

¶ Maior cōcedit. ad minorē verū est p mediū pluriū in eē intelligibili q̄ pluralitas ē fm plures species informā-tes intellectū in actu intelligibili. Et de h. p. p. q. lxxxv. ar. iiij. et in. q. xiiij. ar. p. Sz tñ pt intellect⁹ intelligere plura p modū vnius scz p vnā speciē vel vnitate simpl'r vel vni-tate ordis. Et sic dico i pposito. q̄ plēs fines pñt sil' appre-hēdi. vel inq̄tuz subordināt inq̄tū vel aliq̄ mō vnū. sic cū q̄s itēdit p idē mediū plures fines vt cōueniūt in acq̄sibi-litate p idē mediū vel inq̄tū integrāt vnū vel inq̄tū cōti-nētur sub vno cōi vt patuit. Quare negat cōña.

¶ Utrū intensio finis sit idem actus cū volūtate eius qđ est ad finem.

Ad quartū sic pcedit. Uidet q̄ nō sit vn⁹ ꝛ idē motus intētio finis. ꝛ volūtas ei⁹ qđ est ad finē. dt eñ Aug. in. x. de tri. q̄ volū-tas videndi fenestrā finē hz fenestre visio-nē. et altera est volūtas p fenestrā vidēdi trāseūtes sz h ptinet ad intentōem q̄ velim videre trāseūtes p fenestrā. hoc aūt ad voluntatē eius qđ est ad finem q̄ velim videre fenestrā. ergo alius est motus volū-tatis intensio. ꝛ alius voluntas eius qđ est ad finē.

¶ P. actus distinguūtur fm obiecta. sed finis ꝛ id qđ est ad finem sunt diuersa obiecta. ġ alius motus voluntatis est intentio finis ꝛ volūtas eius qđ est ad finē. ¶ Preterea voluntas eius qđ est ad finē di-citur electio. sed nō est idē electio ꝛ intētio. ergo nō est idē motus intensio finis cū volūtate eius qđ est ad finem. ¶ Sed cōtra est q̄ id qđ est ad finē se habet ad finē vt mediū ad terminū. sz idē motus est qui p mediū trāsit ad terminū in rebꝫ naturalibꝫ. ergo et in rebꝫ volūtarijs idem mot⁹ est intensio finis ꝛ vo-luntas eius qđ est ad finem.

¶ Hic. D. determinat aliud dubiū circa predicta. an sit idē act⁹ q̄ volūtas fert in finē ꝛ mediū p qđ est acq̄sibi-lis vel intētio sit qđdā cōprehēdēs plures actus quorum vnus est formalis ali⁹ materialis.

¶ Rñdeo dicendum q̄ mot⁹ volūtatis in finē ꝛ in id qđ est ad finē pt cōsiderari dupl'r. Uno° fm q̄ volū-tas in vtrūq3 fert absolute ꝛ fm se. ꝛ sic sunt simpl'r duo motus volūtatis in vtrūq3.

¶ D. rñdet p distinctōem fm q̄ volūtas dupl'r fertur in finē ꝛ in id qđ est ad finē. de scđo mō rñdet ibi. Alio mō ꝛc. Prim⁹ ġ mod⁹ est fm q̄ voluntas in vtrūq3 fert absolute ꝛ fm se (intellige qñ mediū ad finē hz in se aliq̄d appetibilitat' pter ordinē ad finē. Scđm h. D. rñdet ta- Cōclo pma li cōclone. hoc mō sunt simpl'r duo mot⁹ (scz realr distin- ctio. cti) qñ volūtas fert in vtrūq3 fm se. Ista cōclusio pbatur p secūdū argumentū ante oppositū. q2 vbicūq3 sunt duo obiecta ꝛ vnū nō est rō alteri⁹ ibi sunt duo actus. sed sic est in pposito. ġ ꝛc. Minor pz ex hypothesi. quia suppoñi-mus q̄ vnū no est volitū ppter aliud. Et patet ista ex su-pra dictis. q. viij. ar. iij. Probabit scđo in fine corporis cū secūda cōclone p simile de intellectu. Aduerte h q̄ cū volūtas fert in finē absolute tūc est quidē actus volūtat' sed nō dt intētio sz velle. ꝛ hoc pz ex ar. p. ad tertiū. quia intētio nō ē finis absolute sz acq̄sibil' p media. Et h patz etiā ex. d. san. in. q̄. di. xxxviij. ar. v. in pncipio cor. cū dt q̄ qñ volūtas fert in finē imediate. tal' act⁹ pprie dt velle. sed qñ fert in finē mediāte eo qđ est ad finē. tūc pprie dt inten-dere finē. Ad idē est. d. san. in de veri. mat. xxij°. q. xiiij. circa finē cor. vbi vult. q̄ bñ inspiciēdo rōnē intētōis. tūc nō est in finē absolute. sz tal' mot⁹ ē volūtas. intētio aūt ē ordina-tio in finē fm q̄ ad finem termināt ea q̄ sunt ad finem

Consequēter cū dicit.

¶ Alio modo pt cōsiderari fm q̄ voluntas fert in id qđ est ad finē ppter finē. ꝛ sic vnus ꝛ idē subie-cto motus volūtatis est tendēs ad finē ꝛ id qđ ē ad finē. Cū eñ dico volo medicinā ppter sanitatē nō designo nisi vnū motū volūtatis. cuius rō est. q2 fi-

nis rõ est volẽdi ea q̃ sunt ad finẽ. idẽ aũt actus cadit sup obiectũ ⁊ sup rõnem obiecti. sicut eadẽ visio est coloris ⁊ luminis. vt supra dictũ est. ⁊ est sĩle de intellectu. q̃ si absolute p̃ncipiũ ⁊ ɔclõnez ɔsideret. diuersa est ɔsideratio vtriusq;. in h̃ at ꝙ ɔclõni ꝓpt p̃ncipia assentit est vn⁹ actus intellectus tm̃. q.viij. ar.iij. ad 2ᵐ.

¶ Respondet iuxta secũdũ modũ motionis volũtatis (q̃ est qñ fert in id qđ est ad finẽ ꝓpter finẽ sicut ꝓpter rõnẽ volendi) tali ɔclõne. Un⁹ ⁊ idẽ subiecto (.i. ſm rẽ) mot⁹ volũtatis est tendẽs ad finẽ ⁊ in id qđ est ad finẽ. ⁊ sic habet̃ rñsio formalis ad quesitũ ꝙ sic. q2 vt iã tactũ est intẽtio noiat actũ volũtatis vt est finis ⁊ a⁹ qđ est ad finẽ ꝓpter finẽ. vnde ⁊ D. ɔcludit in de veritate vbi iã ɔcedendũ ꝙ intentio nõ sit ali⁹ motus numero q̃ volũtas. Ista ergo ɔclõ ꝓbat̃ tripl̃r in lr̃a. p̃mo assumpto ex modo exprimẽdi ⁊ loquẽdi de actu q̃ qs tendit sic in vtrũq;. Cũ eñ dico ⁊c. scđo rõne scz idẽ actus cadit sup obiectũ ⁊ rõnem obiecti. sed finis ẽ rõ volẽdi id qđ est ad finẽ vt sic. g̃ ⁊c. Maior p3 ex dictis supra. q.viij. ar.iij. de visione vna q̃ est coloris ⁊ luminis. Tertio sĩlitudine vel ꝓportione itellect⁹ ⁊ volũtatis ⁊ est ꝓbatio hec tertia vtriusq; ɔclõnis sĩl. ⁊ p3 in lr̃a ex supra dictis. Aduerte ex d. san. ex scđo supra ꝙ q̃uis h̃ mõ sit vn⁹ act⁹ volũtas et intensio finis. tñ intentio noiat illũ actũ ſm ordinez act⁹ ad finẽ. sed volũtas noiat eũdẽ actũ ſm ordinẽ ad obiectũ ꝓximũ qđ in finẽ ordinat̃. ⁊ inde ɔtingit ꝙ esto sit idẽ actus ſm rẽ. tñ dr̃ qñq; volũtas bona ⁊ intẽtio mala et ecõtra ꝓpter diuersa obiecta ꝑtialia eiusdẽ actus. vnde ⁊ D. h̃ notat in ɔclõne cũ dicat ꝙ est idẽ actus subiecto (.i. ſm rẽ) tñ distinguit̃ rõne ⁊ ɔpatur ad aliud obiectũ ſm ꝙ dr̃ volũtas ⁊ ſm ꝙ dr̃ intensio. sĩle infra de amore ɔcupiscentie ⁊ amicitie. vide. d. san. de h̃ articulo. in de veri. vbi iã. ⁊ in 2° vbi iã. ar.iiij.

Cõclo scđa respon.

Argumẽtũ in cõtrariũ

Corroborat secũdã ɔclõnẽ. Et minor est vera qñ nõ sistit̃ in medio. sic etiã qñ id qđ est ad finẽ vel finis nõ sunt volita ſm se sz vt bonũ est mediũ volendi aliud sic est vnus actus.

¶ Ad p̃mũ g̃ dõm. ꝙ Aug. loq̃tur de visione fenestre ⁊ visione transeuntiũ p̲ fenestrã ſm ꝙ voluntas in vtrũq; absolute fert̃.

¶ Ad maiorẽ. velle videre fenestrã ſm se est alia visio a visione trãseũtiũ ſm se. sz nõ est alia visio fenestre vt est mediũ videndi trãseũtes q̃ visio trãseũtiũ. Sic etiã ɔcedim⁹ ꝙ volitio finis ſm se (.i. sine alio) est alia a volitiõe mediĩ materialr̃ ſm se. sz tñ vt finis est rõ volẽdi mediũ est eadẽ volitio. Minor conceditur. ergo ⁊c. verum iuxta sensum p̃me ɔclusionis.

¶ Ad scđm dõm. ꝙ finis inq̃tũ est res quedã est aliud volũtatis obiectũ q̃ id qđ est ad finẽ. sed inq̃tum est ratio volẽdi id qđ est ad finem est vnum et idem obiectum.

¶ Ad maiorẽ. actus distinguũt̃ ſm obiecta totalia ex equo se habentia sz nõ ex obiectis ꝑtialib⁹ quoꝝ vnũ est ratio alterius. Minor distinguit̃. veꝝ si qđlibet accipiat̃ ſm se. ⁊ accipiũt̃ mediuz ⁊ finis materialiter. sed negat̃ si accipiant̃ vt vnũ est rõ alteri⁹. g̃ ⁊c. verum iuxta sensum p̃me conclusionis.

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ mot⁹ q̃ est vnus subiecto p̃t rõne differre ſm p̃ncipiũ ⁊ finẽ. vt ascensio ⁊ descensio sicut dr̃ in .iij. phi. sic igit̃ inq̃tũ mot⁹ volũtatis fert̃ in id qđ est ad finẽ ꝓut ordinat̃ ad finez est electio. mot⁹ aũt volũtatis q̃ fert̃ in finẽ ſm ꝙ acq̃rit̃ p̲ ea q̃ sunt ad finẽ vocat̃ intensio cuius signum est ꝙ intensio finis esse p̃t. etiã nondũ determinatis his q̃ sunt ad finẽ. quoꝝ est electio.

¶ Hoc argumẽtũ arguit ɔtra suppositũ volẽs ꝙ intẽsio nõ sit circa id qđ est ad finẽ. Ad maiorẽ g̃ voluntas ei⁹ qđ est ad finẽ qui incipit ab eo qđ est ad finẽ ipm accipiẽdo discrete p̲ter alio qđ etiã est ad finẽ. sz voluntas ei⁹ qđ est ad finẽ icipiẽs a fine ⁊ ꝓcedẽs ad ea q̃ sunt ad finem. ⁊ qñq; etiã idetermiate. Negat̃ ꝙ sit electio. sicut dr̃ qs. volo sanari p̲ remediũ aliqđ. ⁊ tñ non se determinat. Minor vera. Sz negat̃ ɔña. q2 intẽtio est etiã finis ⁊ ei⁹ qđ est ad finẽ. vide etiã de veri. mate. xxij. ar. xiij. ad vltimũ. q2 intẽtio dr̃ ordinẽ ad finẽ. sed electio ɔpat media ad inuicẽ. patuit. ar. p̃. ad q̃rtũ.

¶ Utꝝ intentio ɔueniat brutis aĩalib⁹.

Ad q̃rtũ sic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ bruta aĩalia intẽdãt finẽ. natura eñ in his q̃ ɔgnitiõe carẽt mag̃ distat a rõnali natura q̃ natura sensitiua. q̃ est in aĩalib⁹ brutis. sz natura intẽdit finẽ etiã in his que ɔgnitiõe carẽt. vt ꝓbatur in .ij. phi. ergo multomagis bruta aĩalia intendunt finẽ. ¶ P̃. sicut intensio est finis ita ⁊ fruitio. sed fruitio ɔuenit brutis aĩalib⁹. vt dictũ est. g̃ ⁊ intentio. ¶ P̃. ei⁹ est intẽdere finẽ cuius est agere ꝓpter finẽ. cũ intendere nihil sit nisi in aliud tendere. sz bruta aĩalia agũt ꝓpter finẽ. mouet̃ eñ aĩal vel ad cibũ querẽdũ. vel ad aliq̃d h̃mõi. g̃ bruta aĩalia itendũt finẽ. ¶ Sz ɔtra intẽtio finis iportat ordinatõez alicui⁹ in finẽ qđ est rõnis. cũ igit̃ bruta aĩalia nõ habeant rõnẽ. videt̃ ꝙ nõ intendãt finẽ. q.p̃. ar.ij.

¶ Hic. D. iteꝝ inq̃rit de alio dubio. q2 cũ dictũ est ꝙ intensio sit volũtatis. iõ est dubiũ. an ne ⁊ in bestijs inueniat̃ vbi nõ inuenit̃ volũtas.

¶ Respõdeo dõm ꝙ sicut supra dictũ est. intendere est in aliud tendere. qđ quidẽ est ⁊ mouentis et moti. ſm quidẽ igitur ꝙ dicit̃ intendere finẽ id qđ mouet̃ ad finem ab alio. sic natura dicit̃ intendere finẽ q̃si mota ad suũ finẽ a deo. sicut sagitta a sagittante. ⁊ hoc modo etiã bruta aĩalia intendũt finem inq̃tũ mouent̃ instinctu naturali ad aliq̃d. Ar.p̃.

¶ D. distinguit ꝙ dupl̃r aliq̃d tendit in finẽ vel sicut motuz in finem ab alio sicut natura mouet̃ ⁊c. vt patuit q.p̃. ar.ij. vel sicut mouentis in finẽ. Et rõ distinctiõis est q2 intẽdere est in aliud tẽdere. ⁊ q2 h̃ est mouẽtis ⁊ moti. iõ sequit̃ distinctio. Rñdet g̃ de ambob⁹ modis duplici cõclusiõe. secũdã ibi ponit. Alio mõ ⁊c. Prima est. hoc mõ (scz sicut mota quẽadmodũ natura) bruta intendãt finẽ. ꝓbat̃ ɔclõ. q2 sicut natura mouet̃ ad suũ finẽ a deo. ita bruta naturali instinctu. g̃ ⁊c. Aduerte circa ɔclusionẽ ⁊ añs ꝙ in hoc est sĩlitudo intenta a. D. q2 nec natura .i. pure naturalia se mouẽt nec bestie. q2 scz nec in bestijs est libertas. sed tñ in hoc est differentia. q2 ibi sine apprehensione hic cũ apprehẽsione sz nõ libera s3 ex naturali

instinctu ⁊ apprehēsione determinata ad vnū. ideo ⁊ bruta poti⁹ agūtur q̄ agāt. ⁊ sic vtraq̄ tendunt in finē sicut mota. ⁊ hoc sufficit pposito. Cōsequēter ibi.

¶ Alio mō intendere finē est mouētis. put scʒ ordinat motū alicui⁹ vel sui vel alteri⁹ in finē. qđ est rōnis tm̄. vñ p hūc modū bruta nō intēdūt finem

Ar. pmo qđ est pprie ⁊ pncipalr intēdere. vt dictū est

¶ Rñdet iuxta scđm mēbꝛ p dictuʒ. qđ. D. exponit. ex est qñ aliq̄ tendūt in finē sicut se mouētia tāq̄ motuʒ suū hñtia in ptāte ppria. q̄ pñt agere vel nō agere ex ppria ordinatōe. vel etiā motū alteri⁹ ordināria in fineʒ. ⁊ sic qđ mouet naturā poti⁹ intendit finem q̄ natura ipa

Cōclo scđa Conclo. p hūc modū bruta nō intendūt finē. qđ est pprie intendere. Probat. qꝛ intendere hoc mō est seipsum vel aliud mouere in finē ex ordine rōnis. sed hoc nō ꝯuenit brutis. ģ pʒ rō. ⁊ est in forte arguere. qcq̄d reqrit rōnem in eodē supposito ꝯiūctā nō ꝯuenit brutis. sʒ intēdere isto mō est hmōi. ģ ⁊c. Confirmat aūt hec scđa cōclusio argumēto in ꝯtrariū

¶ Ad pmū ģ dōm. q rō illa pcedit fm q intēdere est eius qđ mouetur ad finem

¶ Maior vera in gradu pfectōnali. sʒ tñ tam natura pura q̄ natura sensitiua ꝯuenit in moueri ad finē. Ad minorē dico. q natura intendit finē vt motū tēdit. sʒ nō vt mouēs tendit. ģ ⁊c. Vtrꝫ iuxta pmā ꝯclonē tēdūt vt mota p naturalē instinctū puta apprehensione.

¶ Ad scđm dō. q fruitio nō iportat ordinatōem alicui⁹ in aliq̄d sicut intētio. sʒ absolutā q̄etē i fine

¶ Maior negat qꝛ intētio est finis cū ordinatōe actiua ⁊ libera suppius in finē vel alteri⁹. nō sic de fruitōe saltem ipfecta. ad quā sufficit alicui inherere ppt se saltē negatiue. quare ꝯcessa minore negat ꝯña.

¶ Ad tertiū dōm. q bruta aīalia mouent ad finē nō q̄si ꝯsiderātia q p motū suū pñt ꝯseq̄ finē qđ est pprie intendētis. sʒ q̄si ꝯcupia finē naturali instinctu mouentur ad finē quasi ab alio mota. sicut ⁊ cetera que mouentur naturalr

¶ Ad maiorē. eius est intēdere pprie ⁊ scđo⁹ cuius est agere pter finē libere ⁊ se mouēdo. sʒ ei⁹ est intendere sicut moti qđ mouet. ⁊c. Ad minorē dico. q agūt pter finē nō se mouētia. sed mota. ģ ⁊c. Veruʒ iuxta pme ꝯclusionis sententiam.

¶ Questio. xiij. de electione

G C Onsequenter ꝯsiderandū est de actibus volūtatis qui sunt in ꝯpatiōe ad ea que sunt ad finē. ⁊ sunt tres. eligere. ꝯsentire. et vti. electōem aūt pcedit ꝯsiliū. Primo ģ ꝯsiderandū est de electiōe. Scđo de ꝯsilio. Tertio de ꝯsensu. Quarto de vsu. Circa electōem q̄runt sex Primo cui⁹ potē sit act⁹. vtrꝫ volūtatis vel rōnis Scđo vtrꝫ electio ꝯueniat brutis aīalibus Tertio vtrꝫ electio sit solum eoꝝ q̄ sunt ad finem. vel etiam ipi⁹ finis Quarto vtrum electio sit tm̄ eoꝝ que p nos agūtur. Quinto vtrū electio sit solū possibiliū Sexto vtrꝫ hō ex necessitate eligat vel libere

¶ Postq̄ actū est de actibꝫ volūtatis qui sunt circa finem. hic agit de actibꝫ ei⁹ q̄ sunt circa media ad fineʒ. q̄ sunt tres. scʒ eligere. vti. ⁊ ꝯsentire. Primo ģ agit de electōe. Scđo de ꝯsensu. q. xv. Tertio de vsu. q. xvi. Et patebit rō ordinis iq. xvi. ar. iiij. Et qꝛ electio psupponit cōsiliū. ideo circa pmū duo facit Primo determinat de ipa electōe. Scđo ad manifestatōeʒ maiorē pposita determinat de ꝯsilio. q. sequēti. Circa pmū tria facit Primo ostēdit cui⁹ potē sit act⁹ subiectiue. Scđo quoꝝ sit obiectiue. Et tertio ostēdit modū eius. Scđa incipit ar. iij. tertia in sexto. Circa pmū pmo facit qđ dictū est. Scđo ex dictis determinat q̄ddā dubiū ar. ij.

¶ Utrꝫ electio sit act⁹ volūtatis an rōnis

A D pmū sic pcedit. Videt q electio nō sit act⁹ volūtatis sʒ rōnis. electio eñ collationē quādā ipōrtat q̄ vnū alteri pfert. sed ꝯferre est rōnis. ģ electio ē rōis ¶ P. eiusdē est syllogisare ⁊ ꝯcludere. syllogisare aūt in operabilibꝫ est rōnis. cū igit electio sit quasi ꝯclo in operabilibꝫ. vt dr in. v. ethi. videt q sit act⁹ rōnis ¶ P. ignorātia nō ptinet ad volūtatē. sed ad vim cognitiuā. est aūt q̄dā ignorātia electōis. vt dr in. iij. ethic. ģ videt q electio nō ptineat ad volūtatē. sʒ ad rōnē ¶ Sʒ ꝯtra est qđ phs dr in. iij. ethi. q electio est desideriū eoꝝ q̄ sunt in nobis. desideriuʒ aūt est actus volūtatis. ergo ⁊ electio

¶ Hic pmo inq̄rit cuius potē sit. Pro intellectu ⁊ fundamēto dicendoꝝ nota fm. d. sanc. in de veri. mate. xxij. ar. iij. q q̄uis nulla actio inferioris agētis pcedat ab ipo nisi in virtute supioris agentis. tñ actio q̄ ꝯpetit agenti inferiori ex ppria natura attribuit sibi absolute. sicut aque moueri deorsum. q̄ vo cōpetit inferiori ex speciali impssione supioris agentis. nō attribuit sibi absolute. sed in ordine ad aliud. sicut fluere ⁊ refluere attribuit mari nō absolute. sed inq̄tū mouet a luna. Sic ad ppositū in omi actōe volūtatis psupponit rō. ⁊ tñ iste motus q̄ est volūtatis in obiectū suū absolute attribuit volūtati. vt velle. amare ⁊c. Mot⁹ aūt in q̄ expsse apparet ordo et directio collatiua rōnis nō attribuit voluntati absolute sed in ordine ad rōnē. vt intentio. electio. Nota scđo. q sicut supra dictū fuit. qñ due cause ꝯcurrūt ad vnū effectum. tūc idē effect⁹ fm rem. fm diuersa in eo cōsiderata reducit in diuersas causas. Sic dictū fuit q visio btificata vt visio reducit in potēam intellectiuam. vt aūt btificata reducit in lumen glie. sic actus ad quē ꝯcurrūt. rō p notitiā collatiuā dirigēdo. ⁊ volūtas ipa eliciendo hʒ q sit act⁹ ⁊ q sit ordinat⁹. Hec aūt duo nō sunt duo fm rem sed vnū. ⁊ tñ fm subam reducit in volūtatē. fm vo ordinē. i. ordinatū eē. reducit in rōnē. sic dictum fuit supra de substātia ⁊ specificatōe act⁹ volūtatis q fm pmū reducit in volūtatē. sʒ scđm attribuitur apphensio obiecto vt rōne efficiēdi specificatōem actus. Aduerte etiam q sp id qđ est in effectu a supiore agente hʒ se vt formale respectu ei⁹ qđ est ab inferiore. esto nō sint duo realiter distincta. His notatis videnduʒ est de corpe articuli. qđ statim ꝯstabit ex dictis.

¶ Rñdeo dōm. q in noīe electōis iportat aliq̄d ptinēs ad rōnē siue ad intellectū. ⁊ aliq̄d ptinēs ad volūtatē. dr eñ phus in. vi. ethi. q electio est appetitiu⁹ intellect⁹. vel appetit⁹ intellectiu⁹. qñcūq̄ aūt

duo ɔcurrūt ad aliq̄d vnū ɔstituendū. vnū eoꝝ est vt formale respectu alteri⁹. Un̄ Gregori⁹ nicen⁹ d̄r q̄ electio neq̄ est appetit⁹ fm̄ seipam. neq̄ ɔsiliū solum. sed ex his aliq̄d ɔpositū. sicut eni dicim⁹ aīal ex aīa ⁊ ex corpore ɔpositū esse. neq̄ s̄m corp⁹ esse fm̄ seipm̄. neq̄ aiam solā. ſ; vtrūq̄. ita ⁊ electōem.

2°. p. p̄ābu. ¶ D. p̄mo p̄mittit duas ɔclōnes p̄ambulares ⁊ fundamentales. Scðam ibi. Est aūt ⁊c̄. Scðo ex eis deducit ɔclōnē missi. ibi. In hmōi aūt ⁊c̄. Prima ḡ ɔclō p̄ambularis implicite a. D. intēta est ista In electōe est aliq̄d formale ⁊ aliq̄d materiale. Probaſ. q: in noīe electōis iportaſ aliq̄d ptinēs ad rōnē ⁊ aliq̄d ptinēs ad volūtatē ſ; q̄ncūq̄ duo ɔcurrūt ad aliq̄d vnū ɔstituēdū. vnū eorū est formale. aliud materiale. ḡ ⁊c̄. Maior pbaſ auctoritate phi. vi. ethic̄. ⁊ auctoritate Gregorij nicen. q̄ d̄r etiā q̄ electio sit aliq̄d ɔpositū ex ɔsilio ⁊ appetitu. Et declarat hoc p exēplū in naturalib;. Minor relinq̄tur nota q: ɔstitutiua nō pn̄t esse actualia eque p̄ncipalia ⁊c̄.

Aduerte circa maiorē ne incidas in sinistrū intellectū

sinistr. Aureoli cauē itell. Aureoli quē refert Capo. in. p̄. dis. p̄. q. ij. ad p̄mū ɔtra tertiā ɔclōnē. q: in electōe est vnū ⁊ idē fm̄ rem. qđ fm̄ vnā ɔsideratōem reducit in intellectū. fm̄ aliā in volūtatē. Un̄ ista dualitas nō est rerū. ſ; ɔsiderationū. Nō eni electio est quoddā ɔpositū realiter ſ; s̄tualr̄. quēadmodū apud phiam solem⁹ dicere. q̄ ɔceptus spēi est cōpositus ex ɔceptu generis ⁊ drn̄e. salua tn̄ simplicitate incēndo ɔcept⁹ specifici. Sic in p̄posito in electōe est ɔsiderare. q: est volitio. ⁊ est ordinata volitio. ⁊ acceptio vni⁹ p̄e alio. ⁊ sic in noīe electōis importaſ aliq̄d ptinens ad rōnem. aliq̄d ad appetitū. hoc est dicere q̄ iportaſ actus qui fm̄ aliquā ɔsideratōem reducit in rationem. fm̄ aliā in voluntatem ⁊c̄. Deinde cum d̄r

¶ Est aūt ɔsiderandū in actib; aīe. q̄ act⁹ q̄ est eēntialr̄ vnius poñe vel habit⁹. recipit formā ⁊ spēm a supiori poña vel habitu fm̄ q̄ ordinaſ inferi⁹ a superiori. si eni aliq̄s actū fortitudinis. exerceat propter dei amorē. act⁹ q̄dē ille materialr̄ est fortitudinis formalr̄ s̄o charitatis Manifestū est aūt q̄ rō q̄dā modo volūtatē p̄cedit ⁊ ordinat actū ei⁹. in q̄ztū scꝫ volūtas in suū obiectū tendit fm̄ ordinē rōnis. eo q̄ vis app̄hensiua appetitiue suū obiectū rep̄ntat. Sic igiſ ille actus quo volūtas tendit in aliq̄d qđ p̄ponit vt bonū. ex eo q̄ p rōnē est ordinatū ad finē materialr̄ q̄dē est volūtatis. formalr̄ aūt rōnis

Cōclo. ij. ¶ Subiūgit scðam ɔclōnē p̄ambularē ⁊ magis p̄pinquā p̄posito. ibi. Ille. act⁹ quo volūtas ⁊c̄. vt in fine. bu⁹ lr̄e. ⁊ ē sensus q̄ materiale electōis attribuiſ volūtati absolute. qđ est subā actus in aliqđ obiectū. ſ; formale id est ordinatio appārēs in hoc actu. reducit in rōnē sic q̄ nō nisi ex ɔcursu ordinatiuo rōnis talis actus pficiſ a volūtate Probaſ ɔclō. act⁹ q̄ essentialr̄ est vnius poñe recipit formā a supiori ⁊c̄. vt in lr̄a. ſ; rō quodāmō p̄cedit volūtatē. ⁊ ordinat actū ei⁹. scꝫ tanq̄ supior. ḡ seq̄ſ ɔclō. Maior declaraſ exēplariter. Et minor pbaſ. q: vis app̄hensiua appetitiui obiectū p̄ntat ⁊c̄. Aduerte circa maiorem ⁊ pbatōem eius. q̄ sic est in p̄posito in hoc de habitu imparo ab habitu supiori. q̄ act⁹ inferioris recipit aliquē ordinē ⁊ formā a supiori ordināte. Sic in p̄posito ordo qui est in electōe est a rōne. sicut a rōne efficiendi actū ordinatū vt ordinat⁹ est. An aūt sit sic in h̄ q̄ sicut in electōe ordo nihil aliud est q̄ actus sic ordinat⁹. ita q̄ sit ordo fundamentalis ad obiecta quoꝝ vnū alteri p̄ferſ. sic etiā sit in ordine act⁹ ad finē habit⁹ imperantis. Uide Capolū in p̄. dist. xvij. q. p̄. in solōnib; circa finē. Ubi videſ dicere. q̄ ille ordo sit pura relatio. ⁊ nō q̄d absolutū. ⁊ tn̄ ad illā relationē opꝫ ɔcurrere intentiōem volūtatis. q̄ est actus absolut⁹ referēs mō morali actū in finē suū. Quicq̄d sit de hoc formale electōis in p̄posito nō est relatio ad terminū correlatiuū. sed est ordo fundamentalis. i. act⁹ ordinate duo media vel plura respiciēs. vt sit q̄si relatio trāscendēs act⁹ ad obiecta. sicut supra dictū est. q. p̄. ar. iij. de relatōe poñe ad obiectū. Deiñ ibi

¶ In hmōi aūt suba actus materialr̄ se hꝫ ad ordinē q̄ iponiſ a supiori poña. ⁊ ideo electio subalr̄ nō est act⁹ rationis. ſ; volūtatis. pficiſ eni electio in motu q̄dā aīe ad bonū qđ eligiſ. vn̄ manifeste act⁹ est appetitiue potentie

Cōclo iiij. ¶ Deducit ex dictis ɔclōnē missiuā talē. Electio substantialr̄ nō est rōnis. sed volūtatis. Probaſ. assumēdo maiorē ex ɔclōne scða p̄ambulari sic. Electio materialr̄ est volūtatis. formalr̄ rōnis. sed suba actus materialr̄ se hꝫ ad ordinē qui iponiſ a superiori poña. scꝫ rōne. igitur substātialr̄ est volūtatis. Maior pꝫ. Minor fert secum pbatōem suā. q: qđ est in effectu a supiori potentia ē formale. Scðo pbaſ scða ps ɔclōnis sic. Electio pficiſ in motu q̄dā aīe ad bonū qđ eligiſ. igiſ est substātialr̄ volūtatis. Tenet ɔn̄a. q: mot⁹ ad bonū est volūtatis. ſ; q: est mot⁹ nō q̄uocūq̄ ad bonū sed ordinate. ideo rōe ordinis reducit in intellectū Aduerte ex his. q̄ p hoc q̄ electio d̄r eē volūtatis subalr̄. habeſ q̄ substātia electionis est volūtatis sicut p̄ncipij effectiui. ⁊ p ɔn̄s subiectiui eius. Sed p hoc q̄ formale d̄r esse rōnis habeſ q̄ rō est p̄ncipiū in qđ reducit formale. sed q: formale nō separatur a materiali. imo in p̄posito ɔstituūt vnū actū fm̄ rē. ideo et formale ⁊ materiale sunt in volūtate sicut in subiecto. Ex ista ɔclōne p modū corollarij. D. determinat qđ sine assertōe relatū est ab Aristo. an videlꝫ electio sit intellectus appetitiu⁹. vel appetit⁹ intellectiu⁹. q: est appetit⁹ intellectiu⁹ ⁊c̄. Uide etiā. d. san. in de p̄i. ma. xxij. q. xv. et in. ij. dis. xxiiij. q. p̄. ar. ij. i cor. vbi hꝫ q̄ ad p̄positū faciūt.

Argumētū in ɔtrariū

Cōfirmat scðam ptē ɔclōnis missiue. Et accipiſ desideriū large. put ois mot⁹ volūtatis respectu absentis d̄r desideriū. vt patebit infra q. xxv. ar. iiij. ad p̄mū. Et vide. d. sanc. p̄. ꝑ. q. lxxxij. ar. iij. q: phs in. vi. ethi. sub dubio reliq̄t cuius poñe sit act⁹ ſ; in tertio magis declinat ad h̄ q̄ sit volūtatis

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q̄ electio iportat collatōnem quādā p̄cedētē. nō q̄ eēntialr̄ sit ip̄a collatio

¶ Si maior intelligiſ eēntialr̄ negaſ. q: collatio essentialiter ē ɔsiliū. ſ; si intelligiſ p̄suppositiue ɔcediſ. q: nūq̄ appetit⁹ p̄ferret vnū alteri. nisi ɔiūgereſ sibi in eodem supposito collatio ⁊ ordinatio actiua rōnis. Un̄. d. san. in de veri. supra ad tertiū d̄r. discretio inueniſ in electōne fm̄ q̄ ptinet ad rōnē. cuius p̄ceptū seq̄tur voluntas in eligēdo. Quare negaſ ɔn̄a. q̄ sit rōnis substancialr̄. vel subiectiue. sed est rōnis quo ad formale ad sensū dictū

¶ Ad scðm. q̄ ɔclō syllogismi q̄ fit in opabilib;

ad rōnē ptinet. ⁊ dr̄ snīa vl' iudiciū. quā seqtur electio. ⁊ ob hoc ipa pclō ptinere videt̄ ad electōem tāq̄ ad ɔsequens.

¶ Ad maiorē Eiusdē est syllogisare ⁊ ɔcludere ɔclusionē pimā ⁊ imediatā. sed nō opz q̄ ɔcludat ɔsummatiuā ɔclonem ɔsilij extrinsecam. Dico eīm q̄ syllogisatio practica hʒ duplicē ɔclonē vt patet. p. g. vbi iam ad scḋm Minor ɔcedit̄. Ad ɔn̄s dico. q̄ electio est ɔclusio secūdaria ⁊ extrinseca. q2 ad dictamen practicū intellectus seqt̄ acceptatio volūtatis. que est electio. Vñ ptinet ad rōnem antecedēter rōne formalis. sicut ad pncipium formalis. sed non sicut ad subiectū. q2 rō ɔcurrit ad hmōi actus ordinatos voluntatis. sicut rō coefficiendi. Vñ. D. supra in de vitate ad secūdū dr̄ Practice inq̄sitionis est duplex ɔclusio Una que est in rōne. s. sententia que est iudiciū de ɔsiliatis. Alia vo que est in volūtate et hmōi est electio Et dr̄ ɔclusio per quādam silitudinē q2 sicut in speculatiuis vltimo statur in ɔclone. ita i operatiuis vltimo statur in opatōe. hec ille.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ ignorātia dr̄ eē electiōis. nō q̄ ipa electio sit scīa. ſʒ q2 ignorat̄ qd sit eligēdū

¶ Ad maiorē. ignorātia ptinet ad vim cognoscitiuā formalr̄ suo mō. ⁊ tñ pt̄ ptinere ad volūtatē ad aliquem sensum. sʒ materialr̄ obiectiueq̄ remote. q2 puat formalr̄ sciētiā ⁊ notitiā pticularē. qua dirigeret̄ electio. nūc āt ignorat̄ quid sit eligēdū. Ad minorē. vera est ad sensum nūc dictū. sed negat̄ ɔn̄tia. q2 ⁊ p ignorantiā pt̄ puari sciētia directiua actus volūtatis.

¶ Utrū electio ɔuenit brutis aīalibꝫ

H Ad scḋm sic pcedit̄. Videt̄ q̄ electio brutis aīalibꝫ ɔueniat. electio eīm est appetitus aliq̄z pꝑter finē. vt dr̄ in. iij. ethi. sed bruta aīalia appetūt aliqd pꝑter finem. agūt eīm pꝑter finē ⁊ ex appetitu. g̃ in brutis aīalibꝫ est electio ¶ P. ipm nomē electōis sācare videt̄ q̄ aliquid pre alijs accipiat̄. sed bruta aīalia accipiūt aliquid pre alijs. sicut manifeste apparet q̄ ouis vnā herbā comedit. aliā refutat. g̃ in brutis aīalibꝫ ē electio. ¶ P. vt dr̄ in. vi. ethi. ad prudētiā ptinet q̄ aliquis bene eligat ea que sunt ad finem. sed prudentia ɔuenit brutis aīalibꝫ. vñ dr̄ in pncipio metaphy. q̄ prudētia sunt sine disciplinā quecūq3 sonos audire nō possibilia sunt. vt apes. ⁊ hoc etiā sensui manifestū videt̄. apparent eīm mirabiles sagacitates in opibꝫ aīaliū. vt apū ⁊ aranearū ⁊ canū. canis eīm insequens ceruū si ad triuiū venerit. odoratu qdē explorat an ceru⁹ pimā vel scḋam viā trāsiuerit. qḋ si inuenerit nō trāsisse iam secur⁹ p tertiā viā incedit nō explorādo q̄si vtens syllō diuisiuo. quo ɔcludi possʒ ceruū p illam viā incedere. ex quo non incedit p alias duas. cū nō sint plures. g̃ videtur q̄ electio brutis aīalibꝫ ɔueniat. ¶ Sed ɔtra est qḋ Gregorius nicen⁹ dr̄. q̄ pueri ⁊ irronalia volūtarie qdē faciūt nō tñ eligētia. g̃ in brutis aīalibꝫ nō est electio

¶ Hic doctor ex dictis determinat dubiū. an electio brutis ɔueniat

¶ Rñdeo dōm. q̄ cū electio sit p̄acceptio vnius necesse est q̄ electio sit respectu pluriū q̄ eligi pñt. ⁊ ideo in his que sunt penitus determinata ad vnum electio locū nō habet

¶ D. pimo pmittit quoddā p̄ambulum. Scḋo ex eo deducit ɔclonē intētā. ibi. Est aūt ⁊c. Preambulū stat in hac ɔclone. In his q̄ sunt penit⁹ determinata ad vnū electio locū nō hʒ. Probat̄. q2 electio est p̄acceptio vni⁹ respectu alteri⁹. g̃ ɔclō vera Deinde ibi.

¶ Est aūt drīa inter appetitū sensitiuū ⁊ volūtatē. q2 vt ex p̄dictis patʒ. appetitus sensitiu⁹ est determinat⁹ ad vnū aliqd pticulare sm ordinē nature. volūtas aūt est sm nature ordinem determinata ad vnū cōe qḋ est bonū. ſʒ indeterminate se hʒ respectu pticulariū bonoꝝ. ⁊ ideo pꝑrie volūtatis est eligere. nō aūt appetit⁹ sensitiui. q̄ sol⁹ est i brutis aīalibus. ⁊ pꝑter hoc brutis aīalibꝫ electio nō ɔuenit q.p.ar.ii.ad 3m. q.vi.ar.ii. et.q.x.ar.ii. i cor.q.x.ar. ii ad 3m

¶ Deducit talē ɔclonē intētā. Brutis aīalibꝫ electio nō ɔuenit. Probat̄. electio nō est appetit⁹ sensitiui tñ. sʒ bruta hñt solū appetitū sensitiuū. g̃ ⁊c. Maior pbat̄. electio nō hʒ locū in penit⁹ determinatis ad vnū. sʒ volūtas nō est determinata ad vnū. appetitus aūt sensitiuus est determinat⁹ ad vnū dupl̄r. g̃ ⁊c. Maior patuit ex p̄ambulo. Minor declarat̄. et pbat̄ ex drīa inter appetitū sensitiuū ⁊ volūtatē. ⁊ pʒ l̄ra ex sup dictis Maior pncipalis est nota Confirmat̄ etiā ɔclō argumento in ɔtrariū. stat aūt totū fundamentū articuli hui⁹ in hoc. q̄ liberū arbitriū deest brutis. g̃ electio. deest aūt liberū arbitriū q2 deest pfecta cognitio

¶ Ad pmū g̃ dōm. q̄ nō ois appetit⁹ alicui⁹ pꝑter finē vocat̄ electio. ſʒ cū quadā discretōe vnius ab altero. q̄ locū habere nō pt̄. nisi vbi appetit⁹ potest ferri ad plura.

¶ Ad maiorē. electio est ⁊c. Verū p̄acceptādo vnū pre alio. ita q̄ est cū discretōne q̄ nō ɔuenit appetitui sine rōne ɔuīcta sibi. Ad minorē veꝝ. ſʒ sine discretōe. solum ex impetu nature ⁊c.

¶ Ad scḋm dōm q̄ brutū aīal accipit vnū pre alio. q2 appetit⁹ eius est naturaliter determinat⁹ ad ipm. vñ statim qñ p sensum vel p imaginatōem rep̄sentat̄ sibi aliqd ad qḋ naturalr̄ inclinat̄. eius appetitus absq3 electōe mouet̄ ad ipm. sicut etiam absq3 electōe ignis mouet̄ sursum ⁊ nō deorsum

¶ Ad maiorē. electōis nomen ⁊c. vt pre alio accipiat̄ nō ex instinctu nature determinate ad vnū. ſʒ libere ⁊ cū discretōe. Minor vera ex naturali ipulsu sine collatōne herbe ad herbā. q̄ collatio reqrit̄ saltē antecedēter ad electionē. Vñ negat̄ ɔn̄a. al's seqret̄ q̄ igni ɔueniret electio. q2 tēdit i vnū locū ⁊ nō in aliū Vñ bestia nō ɔpat herbā ad herbā. ſʒ qualiter seorsum tērat ⁊ gratā comedit.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ sicut dr̄ in. iij. phy. Motus est act⁹ mobilis a mouēte. ⁊ ideo vtus mouētis apparet in motu mobilis. ⁊ pꝑter hoc in oibꝫ q̄ mouent̄ a rōne apparet ordo rōnis mouētis. licʒ ipsa que a rōne mouet̄ rōnē nō habeāt. sic eīm sagitta di/

recte tendit ad signū ex motōe sagittātis. acsi ipsa rōnem haberet dirigētē. ꝛ idē apparet in motibꝫ horologioꝝ ꝛ oīm ingenioꝝ humanoꝝ q̄ arte fiūt. Sicut aūt ɔparant artificialia ad artē humanā. ita cōparāt oīa naturalia ad artē diuinā. ꝛ ideo ordo apparet in his q̄ mouent̄ ſm naturā. ſicut ꝛ in his q̄ mouētur ſm artē. vt dr̄ in.ij. physicoꝝ. ꝛ ex hoc cōtingit q̄ in operibus brutoꝝ animalium apparēt q̄dā sagacitates inq̄tū hn̄t inclinatōem naturalem ad quosdā ordinatiſſimos pceſſus. vtpote a ſumma arte ordinatos. ꝛ ppter hoc etiā q̄dā aīalia dicūtur prudētia vel ſagacia. nō q̄ in eis ſit aliqua rō vel electio. qḋ ex hoc apparet q̄ oīa que ſunt vnius nature ſimiliter operantur.

¶ Ad maiorē. ad prudentiā. verū pfectā (q̄ ē cū diſcretōe vni⁹ pre alijs) qḋ accipit̄ nō ex inſtinctu nature determinate ad vnū. ſed libere ꝛ cū diſcretōe vnius pre alio ptinet electio. Ad minorē. prudētia impfecta ɔuenit aīalibꝫ q̄ eſt certa ꝛ ordinata pſecutio alicui⁹ certi ꝛ determinati boni. q̄ ordo ɔuenit ex impſſione agentis pmi q̄ per intellectū naturā inſtituit. Negat̄ aūt q̄ canis vtat̄ ſyllogiſmo diuiſiuo. ſed ex naturali inſtinctu ꝛ odoratu mouet̄ ad tertiā viā. ꝛ ſi odoraſſ; in alijs vijs. tūc p eas fuiſſet inſecutus leporē. vñ canis nō pt̄ apud ſe ſyllogiſare. nō trāſiuit illā. ꝛ nō illā. g̃ tertiā. ſed p ſemel apphendit tm̄ vnū locū. ꝛ poſtea aliū. ꝛ vbi percipit p olfactū trāſiſſe leporē. ibi inſeqtur. ſed hō ſemel apphendit tres vias cōparando adinuicē. ꝛ vnā pacceptando qḋ reqrit̄ ad electionē. Vñ motus hmōi ſunt ex prudentia diuina. ſꝫ nō cū prudentia in eodē ſuppoſito

¶ Utrū electio ſit ſolū coꝝ q̄ ſunt ad finē. vel etiā quandoq; finis

I

AD tertiū ſic pcedit̄. Uidet̄ q̄ electio nō ſit tm̄ coꝝ q̄ ſunt ad finē. dr̄ em̄ phus in.vi. ethi. q̄ electōem rectā facit v̄tus. q̄cunq; aūt alteri⁹ grā nata ſunt fieri nō ſꝫ v̄tutis ſꝫ alteri⁹ potē. illḋ aūt cui⁹ grā fit aliq̄d ē finis. g̃ electio ē finis. P̄. electio iportat pacceptōez vni⁹ reſpectu alteri⁹. ſꝫ ſicut coꝝ q̄ ſꝫ ad finē; vnū pt̄ paccipi alteri. ita etiā diuerſoꝝ finiū. g̃ electio pt̄ eſſe finis ſicut ꝛ illoꝝ q̄ ſunt ad finē ¶ Sꝫ ɔtra eſt qḋ phus dr̄ in tertio ethicoꝝ. q̄ volūtas eſt finis. electio aūt eorum que ſunt ad finem

¶ Hic. D. inquirit de obiecto electōnis. Et facit tria ſm tres ɔditōes reqſitas ad obiectū ipius. Quaꝝ prima eſt eſſe coꝝ q̄ ſunt ad finem.

e.p.ad 2ᵐ ¶ Rñ. dōm. q̄ ſicut iā dictū eſt. electio ɔſeqt̄ ſententiā. vel iudiciū qḋ eſt ſicut ɔclō ſyllogiſmi operatiui. vñ illud cadit ſub electōe qḋ ſe hꝫ vt ɔclō in ſyllogiſmo opabiliū. finis aūt in opabilibꝫ ſe hꝫ vt pncipiū ꝛ nō vt ɔclō. vt phs dr̄.ij. phyſi. vñ finis inq̄tū eſt hmōi nō cadit ſub electōe

D. pmo deducit ɔclōnē riſiuā. Scḋo declarat eādē

Cōclō riſi. quadā alia ɔclōne ibi. Sed ſicut ꝛc̄. Cōclō reſponſiua ē finis inq̄tū hmōi nō cadit ſub electōe. Probat̄. illud cadit ſub electōe qḋ ſe hꝫ vt ɔclō in ſyllogiſmo operabiliū. ſed finis nō ſe hꝫ vt ɔclō. ſed vt pncipiū. g̃ ꝛc̄. Maior pbat̄. q2 electio ɔſeqtur iudiciū ꝛc̄. imo etiā eſt ɔclō ſcḋaria extrinſeca ɔſilij ꝛc̄. Minor eſt auctoritas phi. g̃ ꝛc̄. Et aduerte q̄ electio eſt finis ɔſilij nō ſp. nec ſolū rōne inq̄ſitōis ꝛ deliberatōis. ſꝫ q̄ñq; rōe certe ſcie. q̄ apprehēdit̄ ſine deliberatōe. vt. q. ſequēti. Cōſequēter cū dr̄

¶ Sꝫ ſicut in ſpeculatiuis. nihil phibet id qḋ eſt vnius demōſtratōis vel ſcie pncipiū eſſe ɔclōnem alteri⁹ demonſtratōis vel ſcie. pmū tn̄ pncipiū indemonſtrabile nō pt̄ eſſe ɔclō alicuius demonſtratōis vel ſcie. ita etiā ɔtingit id qḋ eſt in vna opatōe vt finis ordinari ad aliquid vt ad finem. ꝛ hoc modo ſub electione cadit.

Cōclō.2ᵃ ¶ Declarat p̄dictā ɔclōnem riſi. alia ɔclōne declaratoria (ſcꝫ quare dictū ſit in ea inq̄tū hmōi) iſta. Cōtingit q̄ id qḋ eſt in vna opatōe vt finis. cadere ſub electōe put ordinat̄ ad aliū finē. ſed vltimus finis nullo mō ſub electōe cadit. Hāc ɔclōnē pbat pmo rōne. Scḋo exemplo ꝛ auctoritate ibi. Sic ꝛc̄. Rōe g̃ ſumpta ex pportōe finis ad pncipiū in ſpeculatiuis. q2 nihil phibet ꝛc̄. g̃ cōcluſio vera q̄ ad ambas ptes. Tenet ɔña a pportione ſe pdicta Conſequenter ibi.

¶ Sicut in opatōe medici ſanitas ſe hꝫ vt finis vñ hoc nō cadit ſub electōe medici. ſed hoc ſupponit tanq̄ pncipiū. ſꝫ ſanitas corpis ordinat̄ ad bonū aīe. vñ apud eū q̄ hꝫ curā de aīe ſalute pt̄ ſub electōe cadere eſſe ſanū vel eſſe infirmū. nā Aplus dr̄.ij. ad corinth.xij. Cū aūt infirmor tūc fortior ſum ꝛ potens. ſed vltim⁹ finis nullo mō ſub electōe cadit

¶ Oſtendit dictā ɔclōnē declaratoriā exēplariter de ſanitate. q̄ vt eſt finis a medico intētus eſt pncipiū electionis ꝛ ɔſilij. ſed vt eſt mediū ad ſalutē aīe cadit ſub ɔſilio ꝛ electōe. Et ɔfirmat̄ hoc ſcḋm auctoritatē apli. Ex his pꝫ quare dixerat pma ɔclō. q̄ finis inq̄tū hmōi nō cadit ſub electōe. Aduerte q̄ vt ſupra dictū ē. vltim⁹ finis capit̄ dupl'r. Uno mō p re que pdfinit̄ tanq̄ in qua videt̄ eē rō vltimi finis. ꝛ ſic nō eſt incōueniēs q̄ ppoſitis duobꝫ vnū eligat̄ pre alio qḋ electū appetit̄ pp̄ter ɔnunctōnē vltimi finis. ſicut infra. q.xvi. dicit̄ de vſu. Licꝫ vt ſic nō eligat̄ pp̄ter pp̄ter aliū finē. Sed alio mō capit̄ vltim⁹ finis formalr̄. ꝛ ſic nō appetitur pp̄ter aliud nec ei⁹ ē electio. Patꝫ ex hoc q̄ btitudo formalr̄ nō pdit̄ gif miſerie. ſed appetit⁹ tendit in btitudinē reſpuēdo miſeriā. Electio em̄ eſt vbi vtrūq; apphendit̄ vt appetibile ad finē. ſꝫ vnū vt magis appetibile

Argumētū in cōtrariū

Cōfirmat pmā ɔcluſionē. Et patuit aliq̄d de hoc argumēto ſupra. q.viij. arti.iij. q2 volūtas eſt ſp finis. licꝫ nō tm̄. ſꝫ electio eſt tm̄ mediorꝫ ꝓſuppoſita volītōe finis ꝛc̄.

¶ Ad pmū g̃ dōm. q̄ fines ppriū virtutū ordinant̄ ad beatitudinē ſicut ad vltimū finem. ꝛ hoc mō pt̄ eſſe eoꝝ electio.

¶ Ad auctoritatē dr̄ ad intentōnem phi. vi. ethico. ꝛ D. ſan. ibidē in ɔmēto. ꝛ infra. q.lvi. ar.iij. ad q̄rtū. ꝛ q.lviij. ar.iij. in coꝛ. Electōem rectā facit virt⁹ (ſcꝫ moralis) rōne intentōis finis quā electio ꝓſupponit. Scḋ electionē rectā rōne pacceptatōnis eoꝝ q̄ ſunt ad finē. nō fa

cie virt⁹ moral' ſʒ aliud principiū. qđ eſt prudētia cū vir- tub⁹ ſibi adiūctiſ. ſaltē directe ⁊ pceptiue. eſto nō dicamus ſic intelligi' illa auctoritas. ꝫ electio ē finis Negat' ꝯña. ſed pſupponit intentōem finis rectā. quā facit virtus moral'. Sed. D. nō examinat illā auctoritatē hic in ſolutōne. et admittit ꝙ eſt finis. ſed nō inqꝫtū hmōi. ſed vt finis pꝛopinquus virtutis moralis (ſcꝫ bn̄ ſe habere ſm rōnem in tali materia) ordinat' vltert⁹ in btitudinē. Sʒ hoc nō oꝫ dicere ex ꝟtute illi⁹ auctoritatis. vt pꝫ inuēti textū phi ⁊c̄

q. pa. v. ¶ Ad ſcđʒ dōm. ꝙ ſicut ſupra habitū eſt vltim⁹ finis ē vn⁹ tm̄. vn̄ vbicūqꝫ occurrit plures fines in eos pt eē electio ſm ꝙ ordinat' ad vltimū finē

¶ Minor vera. vn⁹ finis. ſʒ nō vltim⁹ pacceptat' pre alio. puta ordinat' in finē vltimū. Et ſic electio nō eſt finis vt finis. ſed vt mediū eſt. ſicut vn⁹ eligit iſtū modū viuendi virtuoſum. alius alium. vt per eum poſſit puenire ad beatitudinem ⁊c̄.

¶ Utrꝫ electio ſit tm̄ eoꝝ q̄ p nos agūtur.

K Ad quartū ſic pcedit'. Uidet' ꝙ electio non ſit ſolū reſpectu hūanoꝝ actuū. electio em̄ eſt eoꝝ q̄ ſunt ad finē. ſed ea q̄ ſunt ad finē nō ſolū ſunt act⁹. ſed etiā organa. vt đr in ij. phyſi. ꝫ electōes nō ſunt tm̄ hūanoꝝ actuū. ¶ P. actio a ꝯtēplatōe diſtinguit'. ſʒ electio etiā in ꝯtēplatione locū habʒ. puta ſcʒ. vna opinio alteri pꝛeligit'. ꝫ electio nō eſt ſoluʒ humanoꝝ actuū. ¶ P. eligunt' homines ad aliqua officia vel ſecularia vel eccl'iaſtica ab his q̄ nihil erga eos agūt. ꝫ electio nō ſolū eſt humanoꝝ actuū ¶ Sed ꝯtra eſt qđ phs đt in. iij. ethi. ꝙ nullus eligit niſi ea q̄ exiſtimat fieri p ipm

¶ Hic inquirit' alia ꝯditio obiecti ſpūs electōis. An ſit ſolū agibile a nobis ꝓpter finē. Dictū eſt em̄ ꝙ obiectum electōis eſt id qđ ē ad finē. Querit' nūc de ꝯditiōe ei⁹ quod eſt ad finem.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ ſicut intentio eſt finis. ita electio eſt eoꝝ q̄ ſunt ad finē. finis aūt vel eſt actio vel res aliqua. ⁊ cū res aliq̄ fuerit finis. neceſſe eſt ꝙ aliqua humana actio interueniat. vel inqꝫtuʒ hō facit rem illā q̄ eſt finis. ſicut medic⁹ facit ſanitatē q̄ eſt finis eius. vn̄ ⁊ facere ſanitatē đr finis medici. vel inqꝫtum hō aliq̄ mō vtit'. vel fruit' re q̄ eſt finis. ſicut auaro eſt finis pecunia vl' poſſeſſio pecunie. Et eodē mō dōm eſt de eo qđ eſt ad finē. q2 neceſſe ē vt id qđ eſt ad finē vel ſit actio vl' res aliqua interueniēte aliqua actōe p quā facit id qđ eſt ad finē vl' vtitur eo et p hūc modū electio ſp eſt humanoꝝ actuū

Ecdo niſi ¶ D. rn̄det tali ꝯclōne. Electio ſp eſt hūanoꝝ actuū p hūc modū. q2 neceſſe ē vt id qđ eſt ad finē vel ſit actio vel res interueniēte aliqua actōe p quā ⁊c̄. vt in lr̄a. Pꝛobat'. ſicut intētio eſt finis. ita electio eoꝝ q̄ ſunt ad finē. ſʒ finis (obiectū intentōis) vel eſt actio. vel res aliq̄. ⁊ tū neceſſe eſt vt tunc humana actio interueniat. ꝫ ſeqtur ꝯclo. Maior pꝫ ex ſupra dictis. q2 ſicut intētio eſt finis acqrēdi p media. ita electio eſt medioꝝ p q̄ acqrend⁹ eſt finis vt ſupra dictum fuit. Pꝛobat' minor p ſcđa pte exēplariter in multis. vt in lr̄a. Et hac rō in ꝓpoſitionabilitate q̄

eſt inter habitudinē intentōis ad finē. et habitudinē electionis ad media Confirmat' ꝯcluſio reſponſiua argumento in contrarium.

¶ Ad pmū ꝫ dōm. ꝙ organa ordināt' ad finē inqꝫtū hō vtit' eis ꝓpter finem

¶ Maior vera. Eoꝝ q̄ ſunt ad finem ſʒ ſp in ordinē ad actū. Ad minorē organa ſunt ad finē inqꝫtuʒ eis vtimur ad finē. ille aūt vſus eſt actus human⁹

¶ Ad ſcđm dōm. ꝙ in ipa ꝯtēplatōe eſt aliqs actus intellectus aſſentientis huic opinioni vel illi. actio ꝓo exterior eſt q̄ ꝯtra ꝯtēplatōem diuidit'

¶ Ad maiorē. actio exterior diſtinguit' a ꝯtēplatōne ſed ꝯtēplatio etiā ē actio. ſʒ īmanēs nō trāſiēs. vide infra q. lvij. ar. p. ad pmū Concedo minorē poſſime ⁊ vlter quo ad exercitiū. nō tn̄ ſp quo ad aſſenſum. niſi in opinabilibꝫ ⁊ nō neceſſarijs: vt pꝫ 2ª2ᵉ. q. q. ar. ix. ad ſcđm. ⁊ infra. q. xvij. articulo. vi. Negat' ꝯña. Pꝫ ex his ꝙ electio eſt aliqñ etiā in ordine ad actōem interiorē ⁊ īmanētē

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ hō q̄ eligit epm vel pncipem ciuitatis. eligit noīare ipm in talē dignitatē. alioqñ ſi nulla eſſʒ ei⁹ actio ad ꝯſtitutōem epi vel pncipis nō ꝯpeteret ei electio Et ſilr̄ dōm eſt ꝙ qncūqꝫ đr aliq̄ res pꝛeligi alteri adiūgit' ibi aliq̄ opatio eligētis

¶ Negat' aña. imo opꝫ ꝙ in eos ꝯſentiāt ⁊ eos nominēt. licꝫ nō agāt erga eos actōe electis inherēte. agunt tn̄ aliquā actōem. al's eis nō ꝯpeteret electio. nec tn̄ ſtricte accipit' opatio. ſed extēſe. vt dicet' infra de vſu.

¶ Utrꝫ electio ſit ſolū poſſibiliū

L Ad qntū ſic pcedit'. Uidet' ꝙ electio non ſit ſolū poſſibiliū. electio em̄ eſt act⁹ voluntatis. vt dictū eſt. ſʒ volūtas eſt poſſibilium ⁊ ipoſſibiliū. vt đr in. iij. ethi. ꝫ ⁊ electio. ¶ P. electio eſt eoꝝ q̄ p nos agūtur. ſicut dictuʒ eſt. nihil ꝫ refert qꝫtū ad electiōeʒ vt eligat' id qđ eſt impoſſibile ſimplr̄. vel id qđ eſt ipoſſibile eligēti. ſʒ frequēter ea q̄ eligim⁹ pficere nō poſſum⁹. ⁊ ſic ſunt impoſſibilia nobis. ꝫ electio ē impoſſibilium. ¶ P. nihil hō tentat agere niſi eligēdo. ſʒ btūs Bndict⁹ đt. ꝙ ſi plat⁹ aliqđ ipoſſibile pceperit tentāduʒ eſt. ꝫ electio pt eē ipoſſibiliū. ¶ Sʒ ꝯtra eſt qđ phs đt in iij. ethi. ꝙ electio nō eſt impoſſibiliū Ar. pmo Ar. iij

¶ Hic inqrit' tertia ⁊ vltima ꝯditio obiecti eligibilis ſcʒ de poſſibilitate Pro fundamēto dicendoꝝ ⁊ p cauſatōe argumētoꝝ Scoti in ſcđo. diſt. vi. q. p. qbꝫ arguit in hac materia pſertim ꝯtra ſolōnē ſcti. opꝫ notare pmo ꝙ electio nō noīat quēcūqꝫ volūtatis actū. ſʒ pfectū ⁊ efficacē pſupponētē cognitōem alicui⁹ ⁊ apprehēſionē ſub rōne boni. Scđo opꝫ notare ex. p. p. q. v. ꝙ nihil hꝫ rōnē boni niſi appꝛehēdit' ſub rōne boni. niſi in ordine ad eſſe aliqđ. Nō em̄ appetit qs ſanitatē niſi vt ſibi inſit. ⁊ amat aliqs amicum. q2 cupit ſibi bene eſſe. Ex quo ſequitur ꝙ ad appetitū q̄ eſt electio pſupponit' nō quecūqꝫ apprehēſio. q2 nō apprehēſio ſimplex pme opatōis. ſed opatio q̄ apprehēdit' res in ordine ad exiſtere. Seqtur etiā ꝙ appetibile ⁊ volibile vt ſic ſonat quoddā ꝯplexū nō abſtrahens ab eē ⁊ nō eē. ſʒ includēs exiſtere. Ex qbꝫ oibꝫ ſeqt'

implicātia ꝯtradictōem nō hñt rōnē appetibilis vel volibilis. qꝛ nō sunt entia realia nec rōnis. imo nec ens nec nō ens. Patꝫ ex his falsum ēē incōpleta vt sic ēē appetibilia. Silr falsum esse ꝙ implicās ꝯtradictiōem sit ens vel appetibile. His suppositis vidēdū est de articuli corpe

Ar. iiij. ¶ Rñdeo dōm. ꝙ sicut dictū est. electiōes nostre referunt̄ sp ad nostras actōes. ea aūt q̄ p nos agūt sunt nobis possibilia. vnde necesse est dicere ꝙ electio nō sit nisi possibiliū.

Cōclo rñsi. ¶ D. rñdet tali ꝯclone. nēc est dicere ꝙ electio nō sit nisi possibiliū Probat̄ triplici ratōne. Scda ibi. Siliter etiā. Tertia ibi. Apparet etiā. Prima sumit̄ ex pcedenti articulo. ꝛ est clare in littera

¶ Siliter etiaꝫ rō eligēdi aliq̄d est vt ex h̄ possimus ꝯseq̄ finē. vel ex hoc ꝙ ducit ad finē. p id aūt qđ est ipossibile nō pt aliq̄s ꝯseq̄ finē. cui⁹ signū est. qꝛ cū in ꝯsiliādo puenīūt hoies ad id qđ est eis ipossibile. discedūt q̄si nō valētes vlteri⁹ pcedere.

Subiūgit scdam rōnē p ꝯclone rñsiua. q̄ sumitur ex motiuo ad eligēdū. clare in lrā Dande ibi

¶ Apparet etiā hoc manifeste ex pcessu rōnis pcedēte. sic em̄ se hꝫ id qđ est ad finē. ad q̄ electio ē ad finē sicut ꝯclo ad pncipiū. Manifestū est aūt ꝙ cōclusio ipossibilis nō seq̄t ex pncipio possibili. vn̄ nō pt ēē ꝙ finis sit possibilis. nisi id qđ ē ad finē fuerit possibile. ad id aūt qđ est ipossibile null⁹ mouet̄. vn̄ null⁹ tenderet in finē nisi p hoc qđ apparet id qđ ē ad finē ēē possibile. Unde id qđ est impossibile sub electione nō cadit.

¶ Est tertia rō q̄ fundat̄ in ꝯparatōe electōnis ad processum rōnis. i. ꝯsiliū psuppositū añ electōem. Et stat in hoc. ꝙ ex possibili fine seqtur mediū possibile. qꝛ ḡ electio est ex fine possibili ad mediū in via intētōis. ideo in via intētōis ex fine pstituto tanq̄ possibili ꝯcludit̄ de medio possibili Et ecōtra in via executōis nō posset aliq̄s ꝯseq̄ qui finē nec esꝫ possibilis ꝯseq̄ nisi p mediū possibile. qꝛ ergo electio est tendentia ad mediū p qđ habeatur finis possibilis. ꝯ ptꝫ mediū electū ēē possibile. ꝛc. Corroborat̄ etiā ꝯclo rñsiua argumēto in ꝯtrariū.

¶ Ad pmū ḡ dōm ꝙ volūtas media est inter intellectū ꝛ exteriorē opatōem. nā intellectus pponit volūtati suū obiectū. ꝛ ipa volūtas causat exteriorē actōem. sic igit̄ pncipiū mot⁹ volūtatis ꝯsiderat̄ ex pte intellect⁹. q̄ apphēdit aliq̄d vt bonū in vli. ſꝫ terminatio seu pfectio act⁹ volūtatꝭ attēdit̄ fm ordinē ad opatōem p quā aliq̄s tēdit ad ꝯsecutōem rei. nā mot⁹ volūtatꝭ est ab aīa ad rē. ꝛ ideo pfectio actus volūtatis attēdit̄ fm hoc ꝙ est aliq̄d bonū alicui ad agēdū. hoc aūt est possibile. ꝛ ideo volūtas ꝯpleta nō est nisi de possibili qđ est bonū volēti. ſꝫ volūtas incōpleta est de ipossibili. q̄ fm q̄sdā velleitas dr̄. qꝛ sꝫ aliq̄s vellet illud si eēt possibile Electio aūt nominat actū volūtatis iam determinatū ad id qđ est huic agēdū. ꝛ ideo nullo mō est nisi possibiliū.

¶ Dico ꝙ ꝯmittitur in hoc argumēto fallacia ꝯsñtis arguendo a supiori nō distributo ad inferius sic. Volūtas est impossibiliū. ḡ electio que est talis volūtas. Ad maiorē dico scdo. electio est act⁹ volūtatis determinat⁹ ꝛ ꝯplet⁹. ꝛ ꝯclo ex pncipio possibili. ꝛ tanq̄ eo pncipio p qđ possibile debet ꝯsequi. Ad minorē. si intelligit̄ de volūtate impfecta. id est velleitate. ꝛ itē de volūtate cōditionata talis est ipossibiliū. i. aliq̄s vellet impossibile cū hac ꝯditōe. si esset possibile. Si aūt intelligit̄ de volūtate ꝯpleta que est de bono agendo ꝛ pcipua actōis pter finē. negat̄. qꝛ vt patuit nō est res bona nisi ex ista. Et si existat actu vel potentia. ꝛ sic opabile pter finē. ḡ nō impossibile. vt de se pꝫ. Quare negat̄ ꝯña Nota circa hāc solutōem. ꝙ Scotus vbi supra. tenet oppositū illius solutōis dicendo ꝙ volūtas etiā pfecta pt ēē impossibiliū. Et vt euadat auctoritatē phi dicēns electōes ēē solū possibiliū. dicit ꝙ p electiōem possum⁹ intelligere duo. vel sꝫ actū volūtatis ꝯsequentē ꝯclonē ꝯsilij efficacem. Et sic ꝯceditur ꝙ electio nō est impossibiliū. ſꝫ alio mō pt importare actū volūtatis ꝯsequētē plenā apprehensionē obiecti. que nō est pceptiua vel operatiua. et sic dr̄ ꝙ talis electio pt esse impossibiliū. Sed hui⁹ falsitas pꝫ ex dictis in pncipio. qꝛ null⁹ actus voluntatis est nisi q̄ seq̄t apphēsionē scđe opatōis intellect⁹ de eo qđ apphēdit̄ vt bonū. ſꝫ nihil apphēdit̄ vt bo^m nisi i ordie ad existere actu vel poña. ꝛ sic vt possibile Aduerte tñ p maiori itellectu ꝙ ē appetibile duplex Unū p se. aliud p accidens Impossibile silr est duplex. sꝫ p se. ꝛ p accñs. Impossibile p se est qđ sine c̄ fm hypothesi nō pt esse. sed implicat. Impossibile p accñs est. qđ est ipossibile ex suppositione. sicut filiū illi⁹ mortuū resurgere est ipossibile fm estimatōem gentiliū. siliter habere mēbꝝ abscisum est impossibile. vel nō peccasse postq̄ aliq̄s peccauit. Potest ḡ impossibile p accñs p se appeti. sicut ptꝫ ꝙ aliq̄s appetit se nūq̄ peccasse. vel integritatē corporis irrecuperabilem Impossibile etiā p se pt p accñs appeti. sicut qui odit deum vult deū nō esse p accñs rōne alicuius apparentꝭ boni voliti ab odiente deuꝫ. Sic qui fruitur se appetit impossibile p accñs. sꝫ esse sibi summū bonū. ꝛ hoc appetit rōne delectatōis alicuius sibi inordinate volite. Et h̄ pbant argumēta Scoti. ibidē. Nō aūt pbant ꝙ impossibile p se sit p se appetibile actu pfecto volūtatis. Et hoc nos dicimus. sꝫ ꝙ nō pt esse ꝙ ipossibile p se petitur p se ex nō rōne alterius appeti. Falsum etiaꝫ est ꝛ ꝯtra phm viij. ethi. ꝙ act⁹ volūtatis q̄ est amor amicicie sit ad oēm ens. qꝛ nec est ad bestias. et tñ si hoc esꝫ verū nō sequeret̄ ꝙ esꝫ ad ipossibilia. sed solū ad apprehensibilia oia sub rōne boni ꝛ entis.

exi<?>stat (margin) In volūtas pfecta sit impossibiliū Scotus.

¶ Ad scđm dōm. ꝙ cū obiectū volūtatꝭ sit bonū apphēsum. hoc mō iudicādū est de obiecto volūtatis fm ꝙ cadit sub apphēsione. ꝛ ideo sicut q̄nq̄ volūtas est alicui⁹ qđ apphēdit vt bonū. ꝛ tñ nō est vere bonū. ita q̄nq̄ est electio ei⁹ qđ apphēdit̄ vt possibile digeri. qđ tñ nō est ei possibile q. viij. ar. p.

Ad illā nihil ḡ refert ꝛc. Uꝫ si id qđ est impossibile digeri apphēderet̄ vt ipossibile. ſꝫ q̄nq̄ i re est ipossibile. habet̄ tñ vt possibile. Ad minorē. sꝫ nobis ipossibilia. habēt tñ ꝛ apphēdūt̄ vt possibilia. negat̄ ꝯña ꝛc.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ h̄ iō dr̄. qꝛ an aliq̄d sit possibile subditus nō debet suo iudicio diffinire. sed in vtroq̄ quoq̄ iudicio superioris stare

¶ Nō vult auctoritas q̄ subdit⁹ debeat niti ad īpossibile vt sic. sed q̄z nō debet ipe discutere an sit impossibile ꝛc̄. In q̄bꝫ aūt teneat subdit⁹ p̄lato obedire. vide scd̄a scd̄e. q. ciiij. ar. v. Aduerte ex. d. san. in de veri. materia xvij. ar. v. ad quartū. q̄ subdit⁹ nō dꝫ iudicare ꝛ stare iudicio suo. ꝛ subdit⁹ nō habet iudicare de pcepto p̄lati. sꝫ de implet̄ōe q̄ ad ip̄m spectat.

¶ Utrū hō ex necessitate vel libere eligat.

M

Ad sextū sic p̄cedit̄. Uidet̄ q̄ hō ex necessitate eligat. sic em̄ se hꝫ finis ad eligibilia vt p̄ncipia ad ea q̄ ex p̄ncipiis ꝯsequūt̄. vt pꝫ in. ij. ethi. sed ex p̄ncipiis ex necitate deducunt̄ ꝯclōnes. ḡ ex fine de necitate mouet̄ aliquis ad eligendū. ¶ P̄. sicut dictū est. electio ꝯsequit̄ iudiciū rōnis de agēdis. sꝫ rō ex necessitate iudicat de aliquibꝫ p̄pter necessitatē p̄missoꝝ. ergo videtur q̄ etiā electio ex necitate sequat̄. ¶ P̄. si aliq̄ duo sunt penitus equalia. nō magis mouet̄ hō ad vnū q̄ȝ ad aliud. sicut famelic⁹ si hꝫ cibū eq̄liter appetibilē in diuersis ptibꝫ. ꝛ fm̄ eq̄lē distantiā nō magis mouet̄ ad vnū q̄ȝ ad alteꝝ. vt plato dicit assignans rōnem quietis terre in medio. sicut dꝛ in. ij. de celo. sꝫ multominꝰ pt̄ eligi qd̄ accipit̄ vt min⁹ q̄ȝ qd̄ accipit̄ vt eq̄le. ḡ si p̄ponātur duo vel tria vel plura inter que vnū magis appareat. ip̄ossibile est aliqd̄ alioꝝ eligere. ḡ ex necessitate eligit̄ illud qd̄ eminenti⁹ apparet. sꝫ ōis electio est de oi eo qd̄ videt̄ aliq̄ mō meli⁹. ḡ ōis electio est ex necitate. ¶ Sꝫ ꝯ̄ est q̄ electio est act⁹ potētie rōnalis q̄ se hꝫ ad opposita fm̄ phm̄.

Ar. 6.

¶ Hic vltimo. D. inquirit de modo electōnis. an scꝫ hō ex necessitate eligat. Aduerte q̄ est multiplex necessitas. vna absoluta. alia ꝯditionata. Uidet̄ aūt quesitū intelligendū p̄sertim de necessitate absoluta sic q̄ homo sit determinat⁹ ad medium. ꝛ non possit non eligere. Et scd̄o intelligat̄ de necessitate ꝛ determinatōe hōis p voluntatē ad electōem tā quo ad exercitiū electōnis q̄ȝ quo ad specificatōem sic q̄ opteat eligere p̄pter finē ꝛ q̄ opteat h̄ eligere ꝛ nō oppositū vt tanget̄ ad tertiū.

¶ R̄ndeo dōm. q̄ hō nō ex necitate eligit. ꝛ h̄ iō. q̄z qd̄ possibile est nō eē nō nec̄e est eē. q̄ āt possibile sit nō eligere. vel eligere. hui⁹ rō ex duplici hominis p̄tāte accipi pt̄. pt̄ em̄ hō velle ꝛ nō velle. agere ꝛ nō agere pt̄ etiā velle h̄ aut illd̄. cui⁹ rō ex ip̄a v̄tute rōnis accipit̄. q̄cq̄d em̄ rō pt̄ apprehendere vt bonū in h̄ volūtas tēdere pt̄. pt̄ āt rō apprehendere vt bonū nō solū hoc qd̄ est velle aut agere. sed hoc etiam qd̄ est nō velle ꝛ nō agere.

¶ D. respondet tali ꝯclōne in fine ꝛ in p̄ncipio corpis. Homo nō ex necessitate sꝫ libere eligit. scꝫ nec q̄ ad specificatōem nec q̄ ad exercitiū. sic q̄ nūq̄ȝ ex absoluta necessitate eligat esto q̄nq̄ȝ ex necessitate ꝯditionata eligat q̄n mediū habet necessariā habitudinē ad finē saltē necessitate specificatōis. Probat̄ ꝯclusio. quicq̄d possibile est non esse nō necesse est esse. sed possibile est non eligere (scꝫ nec exercendo actū electōis. ꝛ si exerceat̄ nō est necessariū absolute saltē eligere hoc ꝛc̄.) igit̄ ꝯclusio vera. Maior pꝫ

Cōclo ræſ.

in elencul. Minor p̄bat̄ tali assumpto fundato in dupl̄ici potestate hōis inq̄ȝtum est liberi arbitrij. ex indeterminatōe rōnis. hō potest velle ꝛ nō velle. agere ꝛ nō agere. pt̄ etiā velle hoc aut illud. ḡ minor vera. Tenet ꝯn̄a. q̄z ꝛ eligere est qd̄dā agere. ꝛ li h̄ vel illud. ḡ pt̄ aliqd̄ eoꝝ determinate nō eligere. Assumptū p̄bat̄. D. p̄° q̄ ad p̄mā ptē. scd̄o q̄ ad scd̄am. ibi. Et rursuȝ ꝛc̄. Et p̄cedit p̄bando ex virtute rōnis. q̄ ad p̄mā ptem̄ assumpti arguit̄ sic. Quicq̄d rō apprehendere ꝛc̄. s; rō pt̄ apprehēdere ꝛc̄. clare in l̄ra. ḡ ꝛc̄. Et patuit fundamētū supra. q̄z exercitiū cuiuscūq̄ȝ actus nō est summū bonū. nec p ꝯn̄s necāꝛio mouēs volūtatē. nec p ꝯn̄s etiā necāꝛio exercet̄. pt̄ āt nō agere sub rōne boni apprehēdi p actiōis inq̄ȝtū p non agere aliq̄s euitat laborē ꝛ penalitatē ꝛ hm̄ōi.

Cōsequenter cū dicit.

¶ Et rursum in oibꝫ p̄ticularibꝫ bonis pt̄ ꝯsiderare rōnē boni alicui⁹ ꝛ defectū alicui⁹ boni qd̄ hꝫ rōnē mali. ꝛ fm̄ h̄ pt̄ vnūq̄dq̄ȝ hm̄ōi bonoꝝ apprehendere vt eligibile vel fugibile. Solū āt p̄fectū bonuȝ qd̄ est b̄titudo nō pt̄ rō apprehendere sub rōne mali aut alicuius defect⁹. ꝛ ideo ex necessitate beatitudinē hō vult. nec potest velle nō esse beatus aut miser. electio aūt cū nō sit de fine. sed de his que sunt ad finē. vt iā dictū est. nō est p̄fecti boni qd̄ est b̄titudo. sed alioꝝ p̄ticulariū bonoꝝ. ꝛ ideo homo non ex necessitate sed libere eligit. Ar. 4.

¶ Probat secūdā ptē assumpti p minori p̄ncipali. s. q̄ hō possit velle h̄ aut illud. in oibꝫ bonis p̄ticularibꝫ pt̄ rō ꝯsiderare ꝛc̄. vt in l̄ra. solū aūt p̄fectū bonū ꝛc̄. sꝫ electio est p̄ticulariū bonoꝝ nō āt p̄fecti boni qd̄ est beatitudo. ḡ pt̄ rō vnūq̄dq̄ȝ bonoꝝ p̄ticulariū apprehendere vt eligibile vel fugibile. solā āt beatitudinē ex necitate vult q̄ ad specificatōem actus. Cōsequētia clara. Maior patuit supra. q. x. ar. ij. Aduerte q̄. D. dē in. p̄. p. antecedētis defectū boni eē malū. oꝫ em̄ q̄ loq̄t̄ de defectu negatiuo. alias eēt falsa. ꝛ p ꝯn̄s malū accipit̄ extensiue p omi eo qd̄ est causa fugibilitatis appetitui. Minor nota. patꝫ ex his q̄. D. loq̄tur de necessitate absoluta. q̄z sic b̄titudo ex necessitate appetit̄ q̄ ad specificatōem act⁹. id āt qd̄ est ad finē absolute ꝯsideratū nō appetit̄ necāꝛio fm̄ se. vn̄ q̄ȝuis si ꝯsideret̄ vt necāꝛiū ad finē appetat̄ necāꝛio ex ꝯditione nō tn̄ absolute. inde est q̄ q̄uis volēs b̄ificari necessario appetat esse. nō tn̄ absolute necessario appetit esse sicut beatitudinē. vn̄ p accidēs aliq̄s vult nō esse. Patēt omnia ex supra dictis. pꝫ etiā ex his q̄ illa p̄ticularia bona que nullā necessariā ꝯnexionē hn̄t cuȝ beatitudine q̄ nullo mō sunt necessario volita nec etiā videlicet necessitate conditionata.

Argumētū in cōtrariū

Confirmat ꝯclōnem. q̄z electio est potētie rōnalis vt rōnalis est (id est vt libera) et p ꝯn̄s vt nō necessario ad vnū determinata. q̄z rōnalis potētia vel agēs a p̄posito vt sic distinguit̄ ab agente naturali potens se habere ad opposita.

¶ Ad p̄mū ergo dōm q̄ non semp ex p̄ncipiis ex necessitate p̄cedit ꝯclo. sꝫ tūc solū qn̄ p̄ncipia nō possunt esse vera. si conclusio nō sit vera ꝛ similiter non opteat q̄ semp ex fine insit hōi necessitas ad eligēduȝ

eis que sunt ad finē. qꝛ nō omne qđ est ad finē tale est: ꝙ sine eo finis haberi nō possit. aut si tale sit nō sem per sub tali rōne consideratur.

¶ Maior ꝯceditur: ⁊ patuit de ea supra.q. p̄.ar.v. Minor negat̃ vniter. Nā solū ille ꝯclōnes deducūtur ne cessario ex p̄ncipijs q̄ hn̄t euidentē ꝯnexionē cū p̄ncipijs ex quibꝫ negatis tollit̃ veritas p̄ncipiorꝫ euidentiū. vt pa tuit.q.x.ar.ij.ad tertiū.ergo ⁊c. Negat̃ ꝯn̄.ꝙ ex necessita te absoluta. Scđo negat̃ ꝙ ex ꝯditōne ꝯditionata vni uersalr. sed si qđ pbat. hoc pbat ꝙ habentia necessariā ꝯnexionē cū vltimo fine. ⁊ vt sic ꝯsiderata appetūtur ne cessitate ꝯditionata. sed nō sp̄ sic ꝯsiderant̃. sicut se suspē dēs nō ꝯsiderat eē ⁊ viuere suū vt necn̄m ad btitudinē

¶ Ad scđm dōꝫ.ꝙ sn̄ia siue iudiciū rōnis de rebꝫ agendis est circa ꝯtingētia q̄ a nobis fieri pn̄t. in q̄ bus ꝯclōnes nō ex necessitate sequūtur ex p̄ncipijs necessarijs absoluta necessitate. sed necessarijs soluꝫ ex ꝯditōe. vt si currit mouetur.

¶ maior ꝯcedit̃. ad minorē dico ꝙ ī speculatiuis necn̄ijs rō necn̄o iudicat de aliqbꝫ q̄ ex p̄ncipijs hn̄t necc̄itatē ab solutā. Sed negat̃ ꝙ in agendis ꝯtingentibꝫ rō iudicet necn̄o absolute de medio eligibili. sed qn̄qꝫ iudicat ne cessariū necessitate ꝯditionata aliqn̄ aūt nulla est necc̄itas in eligibili. nec ꝯditionata. nec q̄ ad exercitiū. nec quo ad specificatōem. Quare negat̃ ꝯn̄a.

¶ Ad tertiū dōm ꝙ nihil pһibet si aliq̄ duo eq̄ lia ꝑponant̃ fm̄ vnā ꝯsideratōem. qn̄ circa alterꝫ ꝯsi deret̃ aliq̄ ꝯditio ꝑ quā emineat. ⁊ magis flectatur volūtas in ipm̄ qꝫ in aliud.

¶ Nota p̄mo intentū argumēti. qꝛ supponit p̄mo. ꝙ si aliq̄ duo sunt omnino eq̄lia tūc hō nō p̄t in aliqđ eorꝫ. qꝛ vnū nō habet̃ vt maius bonū. quare supponant̃ aliq̄ alia quorꝫ vnū euidenter appareat mai⁹ bonū nō poterit volū tas ferri in min⁹ bonū. sꝫ necn̄o in mai⁹ bonū ⁊ sic ex ne cessitate eliget illud mai⁹ bonū. Pro euacuatōe argumen ti oportet notare ꝙ obiectū volūtatis est bonū nō qn̄ocūqꝫ sed vt apprehensum. vn̄ fm̄ variatōem iudiciorꝫ rōis variat̃ affectus volūtatis. vn̄ p̄t ꝯtingere fm̄ Aug. xij. de ciuitate dei. ca. vi. ꝙ eadē res duobꝫ eq̄liter dispositis ꝑ ponat̃ ⁊ vnus ꝑ volūtatē hꝫ se ordinare ali⁹ inordinate. qꝛ vn⁹ aliter apprehendit puta sub rōne honesti. ali⁹ sub rōne delectabilis. sic etiā vn⁹ ⁊ idem p̄t de eadē re habere statim diuersas apprehensiones ⁊ rem quā ꝯsiderauit vt minus bonū p̄t ꝯsiderare sub alia rōne. qꝛ videlicet si eā acciperet rem ageret alteri gratā ⁊ hmōi. ⁊ sic preferendo amicitiā vtilitati poterit rem minorē ꝑaccipere. Tūc di cendū est ad argumentū. p̄mo ꝙ nihil pbat nisi ꝙ stante apprehensione maioris boni vt sic ⁊ nō habita alia ꝯside ratōe volūtas eliget necn̄o q̄ ad specificatiōem act⁹ ne cessitate cōditionata. qꝛ aliās volūtas tenderet in defe ctū boni ꝑ se qđ est impossibile. Sꝫ nō pbat̃ ꝙ aliqđ eli gat ex necessitate absoluta. nec quo ad exercitiū. vt pꝫ de se. qꝛ p̄t suspendere omnem actū circa tale mediū. nec quo ad specificatōem si illud bonū fm̄ se ꝯsideret̃. sꝫ solū da to ꝙ aliqđ illorꝫ velit. ⁊ mai⁹ bonū ꝯsideret vt sic. Simi liter minus bonū ꝯsideret̃ vt sic. tūc necc̄itate ꝯditionata ꝑeligit maius bonū. Scđo dē ad ꝓpōnes. Ad maio rē. si aliqua duo ⁊c. dico p̄mo ꝙ casus nō est bene possi bilis ꝙ dentur aliqua duo omnino equalia. Et scđo dato

ꝙ sint omnino eq̄lia nō oportet ꝙ apprehendant̃ omnino eq̄ lia. sed p̄t statim ꝯsiderari aliqua ꝯditio rōne cuius alte rū appareat magis ꝯueniēs vel melius ꝑsequibile. nec ꝑ ꝯse quens ex necessitate stabit suspensus appetit⁹ sed declina bit in id qđ apprehēdit̃ ꝯuenienti⁹ aliq̄ ꝯsideratōe. Tertio dato ꝙ sint eq̄lia ⁊ eq̄liter omnino apprehendant̃ tūc stāte indeterminatōe nō sequitur appetitus. Ultra. ad minorē. Sed multo min⁹ ⁊c. Uera est stante apprehensione ⁊ so la ꝯsideratione bonitatis tūc maius ꝑeligit̃ sed nō necc̄ita te absoluta sed soluꝫ ꝯditionata. ergo ⁊c. Negat̃ ꝙ necc̄itate absoluta. qꝛ statim p̄t interuenire aliq̄ apprehēsio qua fiet vt min⁹ bonū ꝑferat̃. Sicut p̄t aliqs statim accipe min⁹ bonū vt ostendat liberalitatē suā vel amicitiā vel aliqđ hmōi. Quare nō appetit hꝫ vel aliud absolute necn̄o

¶ Questio. xiiij. de consilio.

Deinde ꝯsiderandū est de ꝯsilio. Et circa hoc querūtur sex. Primo. vtrꝫ ꝯsiliū sit inq̄sitio. Scđo. vtrꝫ ꝯsiliū sit de fine. vel solū de his q̄ sunt ad finē. Tertio. vtrū cōsiliū sit solū de his q̄ a nobis agunt̃. Quarto vtrꝫ cōsiliū sit de oībꝫ que a nobis agunt̃. Quinto. vtrꝫ consiliū procedat ordine resolutorio. Sexto. vtrꝫ cō siliū procedat in infinitum.

¶ Postq̄ determinatū est de electōe que ꝑsupponit cō siliū. hic rōne eius determinat de ip̄o ꝯsilio. ⁊ tria circa hꝫ facit. Primo inquirit subiectū ip̄ius. Scđo obiectū. Et tertio modū. scđm in ar. ij. tertiū in q̄nto.

¶ Utrꝫ consiliū sit inquisitio.

Ad p̄mū sic ꝑcedit̃. Uidet̃ ꝙ ꝯsiliū non sit inq̄sitio. dicit em̄ Damas. ꝙ ꝯsiliū est appe titus. sed ad appetitū nō ꝑtinet inq̄rere. ergo cōsiliū nō est inq̄sitio. ¶ P̄. inq̄rere intelle ctus discurrentis est. ⁊ sic deo nō ꝯuenit cuius co gnitio nō est discursiua. vt in p̄mo habitū est. sed ꝯsi liū deo attribuit̃. dicit̃ em̄ ad Eph. p̄mo. ꝙ operat̃ oīa fm̄ consiliū volūtatis sue. ergo consiliū nō est inq̄sitio. q. xiiij. ar. vj

¶ P̄. inquisitio est de rebꝫ dubijs. sed cōsiliū datur de his que sunt circa bona certa. fm̄ illud Apli. i. ad corinth. v. De virginibꝫ aūt p̄ceptū dn̄i nō ha beo. ꝯsiliū aūt do. ergo cōsiliū nō est inq̄sitio. ¶ Sꝫ cōtra est qđ Greg. nicen⁹ dicit. Omne quidē consiliū questio est. nō aūt omnis questio consiliū.

¶ Hic inquirit de q̄dditate ⁊ ꝑ ꝯn̄s de subiecto con silij. ⁊ qꝛ ꝙ quid est alicuius cause innotescere potest ex ꝑ p̄rio effectu ꝑ quē scit̃ qꝛ est ip̄ius cause. ideo in p̄nti arti culo p̄mo ostendit ꝑ effectū ꝯsilij ei⁹ necn̄itatē. ⁊ ꝑ ꝯn̄s qꝛ est ex quibꝫ venat̃ q̄dditatē ꝯsilij.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ electio sicut dictū est. ꝯseq̄t̃ iu dicium rōnis de rebꝫ agendis. in rebus aūt agendis multa incertitudo inuenit̃. qꝛ actōes sunt circa sin gularia ꝯtingentia. que ꝑpter sui variabilitatē icer ta sunt. in rebꝫ aūt dubijs ⁊ incertis rō nō ꝑfert iu diciū absqꝫ inq̄sitione p̄cedente. ⁊ iō necn̄ia est inq̄ sitio rōnis ante iudiciū de eligēdis. q. xiij.

¶ D p̄° p̄mittit ꝯclōnē quādā fundemētalē ostēdent̃ necn̄itatē ꝯsilij ⁊ effectū vt dictū est. Scđo subsumit ex ꝑ

bat ɔclonē responsiuā q̄sīti subintellectā. ibi. Et hec ic.

Cōclo fun. Cōclo fundamētalis. necessaria est inquisitio rōnis ante iudiciū de eligendis. Probat. in reb⁹ dubijs ⁊ incertis rō nō ꝓfert iudiciū absq̄ inq̄sitōe p̄cedente. ſꝫ electio cōsequitur ⁊ p̄requirit iudiciū de reb⁹ agendis in q̄b⁹ multa incertitudo inuenit. ḡ ante electōnem ⁊ iudiciū de eligendis p̄requirit ⁊ nc̄aria est inq̄sitio. Maior nota. Minor pꝫ. q̄r actōes sunt circa singularia cōtingētia q̄ incerta sunt ꝓpter suā variabilitatē.

¶ Et hec inq̄sitio ɔsiliū vocat. ꝓpter qḋ phs dicit in. iij. ethi. q̄ electio est appetitus pcōsiliati.

¶ Subsumit ⁊ ꝓbat talē ɔclonē respon. subintellectā.

Cōclo fūl. Cōsiliū est inq̄sitio. ꝓbat. Assumēdo ɔclonē p̄cedentem p maiori. q̄r ad electōem ⁊ ad iudiciū p̄cedens electōem cōtingentiū. nc̄aria est inq̄sitio. ſꝫ hec vocat ɔsiliū. ḡ ɔsiliū est inq̄sitio ¶ Nota q̄ si q̄s aduertat. D. in hac ꝓbatōe ostendit qḋ ipius ɔsilij ꝑ effectū ⁊ qḋ nois. ꝑ effectū. q̄r ad electōem ɔtingētiū requirit iudiciū rōnis. q̄ expe rimur in nobis. ſ. tā electōem q̄ iudiciū. ḡ oꝫ q̄ hoꝝ causa sit in nobis. Causa aūt iudicij rectū h⁹mōi dubijs ⁊ incertis nō est nisi inq̄sitio. Per inq̄sitōem em̄ ꝑuenit ad iudiciū p̄ambulū electōi. ⁊ sic habet q̄ inq̄sitio est ⁊ ꝓpter qḋ est. Supponim⁹ āt ex qḋ nois q̄ talis inq̄sitio vocet ɔsiliū. ⁊ sic venat qḋ qḋ ipius ɔsilij ꝑ effect⁹ q̄ h̄nt modum passionū. ex q̄b⁹ a posteriori venat q̄si gen⁹ ɔsilij ſꝫ inq̄sitionē. ⁊ sic a posteriori habet gen⁹ ⁊ dr̄ia ɔsilij. q̄r est inq̄sitio rōnis de reb⁹ dubijs agendis. ⁊ hec via venādi quid posita est in. ij. posterioꝝ. Patet ex his omibus qḋ sit subiectū consilij. quia ipsa ratio. nā vt iam ex effectib⁹ eius et quasi passionib⁹ venatū est ipm̄ ɔsiliū est inquisitio rationis. ergo in ratione ¶ Cōclusio aūt responsiua ɔfirmat argumento in contrariū. ⁊ capitur questio nō vt logica loquitur pro dubitabili ꝓpōne. ſꝫ vt dicitur q̄stio a quero id est inuestigatio ⁊ inq̄sitio. Aduerte ex hoc q̄ñ. D. docte iuxta artē scḋi posterioꝝ ex effectibus tenentib⁹ locū passionū venatus est genus consilij ſꝫ inquisitiōem ⁊ questionē q̄ dōr ɔmunior ɔsilio ⁊ sic qḋ ɔsilij accepit ⁊c.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm q̄ q̄ñ actus duaꝝ poñaꝝ ad inuicē ordinat. in vtroq̄ est aliq̄d qḋ est alteri⁹ potentie. ⁊ ideo vterq̄ actus ab vtraq̄ poña denoiari pōt. Manifestū est aūt q̄ actus rōnis dirigentis in his que sunt ad finē ⁊ actus volūtatis fm̄ regimen rōnis in ea tendentis. ad se inuicē ordinant. vñ ⁊ in actu volūtatis q̄ est electio apparet aliq̄d rōnis ſꝫ ordo ⁊ in ɔsilio qḋ est actus rōnis apparet aliquid volūtatis sicut materia. q̄r ɔsiliū est de his que hō vult facere. ⁊ etiā sicut motiuū. q̄r ex h̄ q̄ hō vult finem. mouetur ad consiliandum de his q̄ sunt ad finē. ⁊ iō phs dicit in. vi. ethi. q̄ electio est intellectus appetitiuus. vt ad electōeꝫ vtrūq̄ ɔcurrere oñdat. ita Damas. dicit. q̄ ɔsiliū est appetit⁹ iq̄sitiu⁹. vt cōsiliū aliq̄ mō ꝑtinere oñdat ⁊ ad volūtatē circa quā et ex q̄ fit inq̄sitio. ⁊ ad rōnem inquirentē.

Maior nō intelligit formalr nec idemptice nec subiectiue. ⁊ ratio iam patuit. sed intelligit materialiter ⁊ causaliter motiue. quia videlicet consiliū est de materia appetita vel magis de appetenda. quia consiliatur quis de eligendis ⁊ per ɔsequens appetendis. nam electio appetit⁹ quidam est. causaliter vero ⁊ motiue. quia ex appetitu fi- nis ꝑsuppositi mouet quis ad consiliandū de medijs et rōne dependentie illius actus rōnis ab actu volūtatis. Damascenus sic loquitur potētie em̄ he ſꝫ volūtas ⁊ ratio mutuo se ꝑsupponūt ⁊ q̄ñq̄ euidenter q̄n ſꝫ in actu rationis apparet aliq̄s ordo. ⁊ in actu rōnis apparet aliquid volūtatis puta materia vel motiuū Ad minorē vera est. sed m̄ materia alicuius inq̄sitōis ſꝫ de eligēdis similiter ⁊ motiuū eius ꝑtinet ad. volūtatē. ratiōe quoꝝ id qḋ est rōnis appetitū sic ꝑsupponēs ab ipo denominat Quare negatur ɔsequentia Aduerte ex hac solōne verificari que supra dicta sunt de electōe ar. ꝑ. nā. D. san. his dicit in electōe esse ordinē rationis pro q̄ꝫo volūtas fm̄ regimen rōnis tendit in ad sanitatē ordinata.

¶ Ad scḋm dōm. q̄ ea que dicūtur de deo accipienda sunt absq̄ omi defectu qui iuenitur in nobis. sicut in nobis scientia est ɔclonum ꝑ discursuꝫ a causis in effectus. Sed scientia dicta de deo significat certitudinē de omīb⁹ effectibus in p̄ma causa absq̄ omi discursu. Et similiter consiliū attribuitur deo q̄tum ad certitudineꝫ snie vel iudicij que in nobis ꝓuenit ex inq̄sitōe consilij. sed huiusmodi inquisitio in deo locū nō habet. ⁊ ideo consiliū fm̄ hoc deo nō attribuitur. fm̄ hoc Damas. dicit q̄ deus nō consiliatur. ignorantis em̄ est consiliari.

¶ Ad minorē. cōsiliū deo attribuit sed nō sicut nobis sed analogice ⁊ q̄tū ad id qḋ pfectōis est in consilio nostro q̄tū ſꝫ ad certitudinē iudicij. nō aūt q̄tum ad inq̄sitionem que in nobis sententiā p̄cedit. ergo consiliū ⁊c. Uꝫ dā. sed consiliū hūanū de quo intelligit ɔclo. vide etiā aliq̄d de materia ista volonis. ꝑ. ꝑ. q. xxij. ar. ꝑ. ad p̄m

¶ Ad tertiū dōm. q̄ nihil ꝓhibet aliq̄ esse certissima bona fm̄ sententiā sapientū ⁊ spūaliū viroꝝ. q̄ tm̄ nō sunt certa bona fm̄ sniam pluriū vel carnaliū hoim. ⁊ ideo de talib⁹ cōsilia dantur.

Maior vera est de dubijs inq̄rentī. esto in se sint certe vel alijs. Ad minorē negat. q̄ detur de eis vt sunt certa sed vt dubia fm̄ estimatōem carnaliū.

¶ Utꝝ ɔsiliū sit de fine vel de his q̄ sunt ad finem.

Ad scḋm sic ꝓcedit. Videt q̄ ɔsiliū nō solū sit de his q̄ sunt ad finē. ſꝫ etiā de fine. quecūq̄ em̄ dubitatōem h̄nt. de his pōt inquiri. ſꝫ circa opabilia hūana ɔtingit esse dubitatōnem de fine ⁊ nō solum de his que sunt ad finem. cū igitur inquisitio circa opabilia sit consiliū. videtur q̄ cōsiliū possit esse de fine. ¶ Preterea. materia ɔsilij sunt opatōes hūane. ſꝫ q̄dā opatōnes hūane sunt fines. vt dr̄ in p̄mo ethi. ḡ ɔsiliū pt̄ esse de fine. ¶ Sꝫ ɔtra est qḋ Greg. nicen⁹ dr̄. q̄ nō de fine. sed de his q̄ sunt ad finē est ɔsilium.

¶ Hic inquirit obiectū consilij. Et diuidit in tres ptes fm̄ tres differentias eius. ⁊ p̄mo. an obiectū sit finis vel id qḋ est ad finem.

¶ Rñdeo dōm. q̄ finis in opabilib⁹ hꝫ rōnē p̄ricipij. eo q̄ rōnes eoꝝ q̄ sunt ad finē. ex fine sumunt. p̄ncipiū āt nō cadit sub q̄stiōe. ſꝫ p̄ncipia oꝫ supponere in omī inq̄sitōe. vñ cū ɔsiliū sit q̄stio de fine nō est ɔsiliū. ſꝫ solū de his q̄ sunt ad finem.

¶ P. p̃mo deducit ɔclonē respon. Scd̄o aliā ɔclōes declaratoriā limitatiuā p̄mc. ibi. Tamē ɔtingit rc. Responsiua est. de fine nō est ɔsiliū sed solū de his q̄ sunt ad finē. pbat. p̄ncipiū nō cadit sub questione sʒ oportet p̄ncipia p̄supponere omi inq̄siōi. ɡ ɔsiliū nō est de fine. ⁊ per ɔñs de his q̄ sunt ad finē. Añs notū. Tenet ɔña. q̄ꝛ finis in opabilibꝫ hꝫ rōnē p̄ncipij eo q̄ rc. Et q̄ꝛ ɔsiliū est questio vt patuit. quare bn̄ valet ɔña. p̄ncipiū non cadit sub questione. ɡ finis nō cadit sub ɔsilio. ⁊ hoc experientia docet q̄ñcꝫ cū q̄s apud virū peritū ɔsiliū expetit. prio exponit sibi intentū suū tanq̄ qd̄dā p̄ncipiū ɔsultatōis *Cõclo v̄lt.*

Et aduerte. q̄ q̄ꝛ ɔsiliū nō p̄t intelligi esse nisi finis vl' eius qd̄ est ad finē. iō pbato q̄ nō est finis relinq̄t p viaʒ sufficientis diuisionis notū q̄ est eoꝝ q̄ sunt ad finem. vn̄ P. scd̄am ptē ɔclonis nō pbat. Tūc ibi.

¶ Tamē ɔtingit id qd̄ est finis respectu quorū dā ordinari ad aliū finē. sicut etiā id qd̄ est p̄ncipiū vni⁹ demōstratōis est ɔclusio alteri⁹. ⁊ iō id qd̄ accipit' vt finis in vna inq̄sitōne. p̄t accipi vt ad finē in alia inq̄sitione. ⁊ sic de eo erit ɔsiliū.

Cõclo. Explicat ⁊ magis declarat p̄habitā ɔclonē responsi. alia ɔclone ista. de eo scʒ fine erit ɔsiliū nō vt finis est sed s̄m q̄ accipit' vt ad finē (habet' ex h̄ q̄ p̄cedēs ɔclo dʒ intelligi q̄ finis vt finis formalr̄ nō est ɔsiliū. tn̄ finis materialiter bn̄ est dūmodo nō sit vltim⁹) Ista ɔclo pbat'. q̄ꝛ ɔtingit id qd̄ est finis respectu quorūdā ordinari ad aliū finē. ɡ qd̄ accipit' in vna inq̄sitōe vt finis p̄t accipi vt ad finē in inq̄sitōe alia. ⁊ p ɔñs ɔclo vera. Añs pbat' a simili in demonstratiuis ⁊ patet oīa. Pro intellectu huius scd̄e ɔclōis. valēt q̄ dicta sūt. q. piij. ar. iij. vbi habet' hui⁹ pbatōis exemplū de sanitate corporis que p̄t accipi vt finis ⁊ sic medic⁹ corpalis p̄supponit finē. ⁊ de ea nō ɔsiliatur sed ex ea. p̄t ⁊ accipi vt mediū ad salutē aīe ⁊ sic medic⁹ spiritualis ɔsiliat' an expediat sanari nūc.

☞ Argumētū in ɔ̄riū cōfirmat p̄mā ɔclonem.

¶ Ad p̄mū ergo dicēm. qd̄ id qd̄ accipit' vt finis est iā determinatū vnde q̄diu habetur vt dubiū nō habet' vt finis. ⁊ iō si de eo ɔsiliū habeat' nō erit ɔsiliū de fine. sed de eo quod est ad finem.

¶ Negatur minor. q̄ contingat esse dubitatōem de fine vt sic. quia finis vt sic est p̄ncipium consilij. ⁊ p consequens vt sic est quid determinatū quo supposito inquirit' de medijs oportunis.

¶ Ad scd̄m dicēm q̄ de opatōibꝫ est consiliū inq̄ꝫtū ordinātur ad aliquē finē. vn̄ si aliqua opatio humana sit finis de ea inq̄ꝫtū h̄mōi nō est ɔsiliū.

¶ Ad maiorē materia consilij sunt opationes humane que possunt ordinari in aliū finem sed nō ea que ē vltimus finis. nec alie vt finis sunt sed vt media. quid veritatis habeat minor supradictū fuit. q. p̄. ar. p̄. ad scd̄m. et q. ij. ar. vi. ad p̄mum.

¶ Utrū ɔsiliū sit solū de his q̄ a nobis agūtur.

P AD terciū sic p̄cedit'. Videt' q̄ ɔsiliū nō sit solū de his q̄ agunt' a nobis. ɔsiliū enī collatōnem quādā iportat. sed collatio inter multos p̄t fieri etiā de rebꝫ imobilibꝫ q̄ nō fiūt a nobis. puta de naturis reꝝ. ɡ ɔsiliū nō solūʒ est de his q̄ agunt' a nobis. ¶ P. hoīes interdū consilia querūt de his que sunt lege statuta. vn̄ ⁊ iurisɔsulti dicūt'. ⁊ tn̄ eoꝝ q̄ q̄rūt huiusmodi ɔsiliū nō est leges facere. ɡ ɔsiliū nō solū est de his q̄ a nobis agūt'. ¶ P. dicūt' etiā q̄dā ɔsultatōes facere de futuris euētibꝫ. q̄ tn̄ nō sunt in ptāte nostra. ɡ ɔsiliū nō solū est de his q̄ a nobis fiūt. ¶ P. si ɔsiliū esset solū de his que a nobis fiūt. nullus ɔsiliaret' de his que sunt per aliū agēda. sed h̄ ptʒ esse falsum. ɡ ɔsilium nō solū est de his que a nobis fiūt. ¶ Sed ɔtra est qd̄ Greg. nicenus dicit. Consiliamur de his q̄ sunt in nobis ⁊ per nos fieri possunt.

¶ Hic querit de alia ɔditōne obiecti ip̄ius ɔsilij. ⁊ est hec questio determinatiua p̄cedentis articuli. in quo dictum est q̄ ɔsiliū est de medijs. querit enī nūc q̄lia sit medioꝝ. an vt veniūt in actione nostrā.

¶ Rn̄deo dicēm. q̄ ɔsiliū p̄prie iportat collatōeʒ inter plures habitā. qd̄ ⁊ ip̄m nomē designat. dr̄ enī cōsiliū q̄si ɔsidiū. eo q̄ multi ɔsident ad simul ɔferendū. Est aūt ɔsiderādū q̄ in p̄ticularibꝫ ɔtingentibꝫ ad h̄ q̄ aliq̄d certū ɔgnoscat'. plures ɔditōes seu circūstantias ɔsiderare oꝫ. q̄s ab vno nō facile est ɔsiderare. sʒ a pluribꝫ cerci⁹ p̄cipiūt'. dū q̄ vn⁹ ɔsiderat. alij nō occurrit. In necarijs aūt ⁊ vl'ibꝫ est absolutior ⁊ simplicior ɔsideratio. ita q̄ magis ad h̄mōi cōsideratōem vn⁹ p se sufficere p̄t. ⁊ ideo inq̄sitio ɔsilij p̄prie p̄tinet ad ɔtingētia singularia.

¶ P. p̄mo p̄mittit quādā ɔclonē p̄ambularē. scd̄o ex ea deducit ɔclusionem responsiuā. ibi. Cognitio āt rc. *Cõclo p̃ma* preambularis est. inq̄sitio ɔsilij p̄prie p̄tinet ad ɔtingentia singularia. pbat'. Consiliū p̄prie importat collatiōem inter multos habitā sed talis collatio multoꝝ est necaria ad singularia ɔtingētia. igit' maior p̄ncipal' ꝟa. Maior p̄ima pʒ ex ethymologia noīs. Minor ostendit' per dr̄iam ɔtingentiū ⁊ necarioꝝ. q̄ꝛ in necarijs facile est cōsiderare veritatē. nō āt in ɔtingentibꝫ. ⁊ ɡ in ɔtingētibꝫ req̄rit' ɔsiliū multoꝝ vt veritas inueniat'. Deinde ibi.

¶ Cognitio āt veritatis in talibꝫ nō hꝫ aliq̄d magnū. vt p se sit appetibil'. sicut cognitio vl'ium ⁊ necarioꝝ. sʒ appetit' s̄m q̄ est vtilis ad opatōem. q̄ꝛ actiones sunt circa ɔtingētia singularia. Et iō dicēdʒ est q̄ p̄prie ɔsiliū est circa ea q̄ agūtur a nobis

¶ Subsumit ⁊ infert ɔclusionē responsiuā talē. p̄prie cōsiliū est circa ea q̄ agunt' a nobis (supple directe vel indirecte) Dicit ɔsiliū p̄prie. q̄ꝛ si extenderet' ɔsiliū ad ɔferentiam quācūq; etiā de speculatiuis tunc posset esse de nō agibilibus sed vult q̄ p̄prie loquendo de consilio q̄ꝫtū ad deriuatōem vel ethymologiā nominis. vt patebit. *Cõclo v̄lt.* Dico aūt q̄ est de agendis a nobis directe vel indirecte p̄pter solonē q̄m. pbat' assumēdo p̄dictā ɔclonem p̄ maiori. Inq̄sitio rc. sed ɔgnitio veritatis in talibꝫ nō querit' nisi p̄pter opationē. igit' rc. Maior patuit. Minor pbat'. Cognitio veritatis in h̄mōi ɔtingētibꝫ p̄ticularibꝫ nō est q̄d magnū vt sit p se appetibil'. ɡ appetit' in ordine ad opationē. Ptʒ assumptū ex dr̄ia ad cognitōem vniuersaliuʒ et necarioꝝ. Et ɔfirmat' quia actiones sunt circa s̄ria ⁊ p cōsequens ɔgnitio singulariū est propter actiones ⁊ est directiua. Unde ptʒ q̄ quia talis cognitio singularium

querit a multis cū magna diligentia. ⁊ cū tñ ipsa cognitio nō sit tante importātie vt ꝓpter ipam fiat ꝯsiliū multoꝝ. se quit ꝙ ordinat in aliqđ melius qđ est opatio hūana bona. melior est eñ opatio ꝯgnitōne practica tāq̄ eius finis. vt pꝫ in pncipio pmi de aīa.

Argumētū in cōtrariū

Corroborat ꝯclōnē nisi/ uā. ⁊ intelligit sicut tangit ad quartū.

¶ Ad pmū ḡ dōm. ꝙ ꝯsiliū importat collatiōem nō quācūq₃. sed collatōem de rebꝫ agendis ratione iam dicta. In cō.

¶ Ad maiorē. ꝯsiliū ipo2tat collatōnem de agendis vbi ꝓpter incertitudinē rei de qua agit est necāriū ꝯsiliū multoꝝ. Ad minorē. vera qdem sed talis collatio nō est cōsiliū ꝓprie. sed ꝯferētia. q2 ad talē ꝯgnitōem nō reqritur cōsiliū multoꝝ ꝓpter rei certitudinē sed ꝓpter exercitium vel solatiū mutuū. Et pterea si talis collatio sit ꝯsiliū. est etiā de his q̄ agunt a nobis nō qdē actione exteriori sed interiori. vtpote qñ est ꝯsiliū vbi inqrit an aliqd sit credēdū vel nō. aut cui sit assentiendū vel nō q̄ sunt actus hūani. sicut pꝫ in ꝯsilijs patꝝ. vbi determinatū fuit qd veritatis aliq̄ habuerint. ⁊ an sint tenenda vel nō.

¶ Ad scdm dōm. ꝙ id qđ est lege positum q̄uis nō sit ex opatōe q̄rētis ꝯsilium. tñ ē directiuū eius ad opandū. q2 ista ē vna rō aliqđ opandi mādatū legis.

¶ Maior vera. vt fm statuta legis opentur ⁊ dirigāt actiones suas. Minor fal. nō est leges facere. est tñ copꝫ fm leges agere ⁊ opationes dirigere. Vñ lex est motiua ⁊ directiua actionū nostraꝝ. aliqs eñ facit hoc. q2 lex pcipit ⁊ etiā opat fm moderatōem legis.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ ꝯsiliū nō solū est de his que agūtur. sed de his q̄ ordinātur ad opatōes. ⁊ ꝓpter hoc ꝯsultatio dicit fieri de futuris euentibꝫ inq̄tuꝫ homo p futuros euentus ꝯgnitos dirigit ad aliqđ faciendū vel vitandū.

¶ Ad antecedēs. dicunt facere ꝯsultatōes de futuris euentibꝫ. veꝝ. vt ex futuris sciāt se dirigere in actionibꝫ. sicut pꝫ in illis practicis Astrologoꝝ. vbi ex futuris audi tis rustici retinēt vel vendūt vina sua. Et pterea ꝯsiliū dꝫ esse de his q̄ a nobis agunt vel hñt ordinē ad opatōem.

¶ Ad q̄rtū dōm. ꝙ de alioꝝ factis cōsiliū querimus inq̄tū sꝫ q̄dāmodo vnū nobiscū. vel p vnionē affectus. sicut amicus sollicitus est de his q̄ ad amicū spectāt sicut de suis. vel p modū instrumēti. nam agens pncipale ⁊ instrumentale sunt quasi vna causa. cū vnū agat p alteꝝ. ⁊ sic dñs ꝯsiliat de his que sunt agenda per seruum.

¶ Ad maiorē vel assumptū. veꝝ. nullus consiliat de his que sunt p aliū agenda nisi inq̄tuꝫ est aliquid consiliantis. vel ꝓpter vnionē amoris qui facit amicum alteꝝ me. vel inq̄tum est instrumentū ꝯsiliantis sicut seruus. et ergo licet nō om̄ia opent a nobis directe ⁊ in ꝓpria psona de quibꝫ est consiliū nostrū. tñ indirecte opat a nobis. q2 ab his qui sunt aliquo mō nostri vel cadūt sub ꝯsilio vel sunt directiua opationū nostraꝝ. vt sic posset dici sicut dictū est de electōe ꝙ ꝯsiliū est solū de opabilibꝫ a nobis. s. in ordine ad aliquā opatōem nostrā vel q̄si nostrā

¶ Utrum cōsiliū sit de om̄ibꝫ que a nobis agunt.

AD q̄rtū sic ꝓcedit. Videt ꝙ ꝯsiliū sit de om̄ibus q̄ sunt p nos agēda. electio eñ est appetitus pcōsiliati. vt dictū ē. sꝫ electio ē de om̄ibus q̄ p nos agūt. ḡ ⁊ ꝯsiliū. Ꝓ. ꝯsiliū importat inq̄sitōeꝫ rōis. sꝫ in oībꝫ q̄ nō p ipetū passionis agim9 ꝓcedim9 ex inq̄sitōe rōis. ḡ de oībꝫ q̄ agūt a nob ē ꝯsiliū. ¶ Ꝓ. phs dt in. iij. ethi. ꝙ si per plura aliqđ fieri pt ꝯsilio inqrit p qđ facillimū ⁊ optīe fiat. si āt p vnū q̄liter p illđ fiat. sꝫ oē qđ fit. fit p vnū vel p multa. ḡ de oībꝫ q̄ fiūt a nob est ꝯsiliū. ¶ Sꝫ ꝯ est ¶ Greg. ꝙ nicenus dt. ꝙ de his q̄ fm disciplinaꝫ vel artē sunt opibꝫ nō est ꝯsiliū. Ar. p.

Dic. D. inqrit de alia ꝯditōe obiecti ꝓprius ꝯsilij. s. de esse dubitabili. ⁊ est h articulus determinatio pcedentis. q2 dictū est ꝙ electio sit de opabilibꝫ a nobis. querit nunc an sit de omibus opabilibꝫ ⁊ habebit ꝙ solū opabile humanū dubiū est abiectū ꝯsilij. Ar. p.

¶ Rñdeo dōꝫ ꝙ ꝯsiliū est inq̄sitio q̄dā vt dictū ē de illis āt inq̄rere solem9 q̄ in dubiū veniūt. vñ ⁊ rō inq̄sitiua q̄ dꝫ argumētū est rei dubie faciēs fidē.

¶ D. inidit tali ꝯclōne de duobꝫ non ꝯsiliamur q̄uis ordinentur ad finē scꝫ de rebꝫ puis ⁊ de determinatis q̄liter fieri debent. pbat supponēdo ꝙ ꝯsiliū est inq̄sitio tunc sic de illis inquirere solemus q̄ in dubiū ꝟtunt sed determinata q̄uo fieri debeāt nō vertunt in dubiū. licet alia ⁊ alia rōne. ḡ ꝯclō vera huius rōnis. D. ponit ⁊ pbat pmo maiorē. scđo minorē. ibi. Qꝫ aūt ⁊c̄. Tertio infert ꝯclōnē cū exceptōe. ibi. Et iō ⁊c̄. Maior ḡ ondit a signo. q2 rō inq̄sitiua dꝫ q̄ facit fidē rei dubie. Deinde cū dicit. Cōclō niā.

¶ Qꝫ āt aliqđ in opabilibꝫ hūanis nō sit dubitabile ex duobꝫ ꝯtingit. Uno°. q2 p determiatas vias ꝓcedit ad determiatos fines. sic ꝯtingit in artibꝫ q̄ hñt certas vias opandi. sic scriptor nō ꝯsiliat q̄uo dꝫ trahere lrās. hoc. n. determiatū ē p artē. Alio mō q2 nō multū refert. vtꝝ sic vel sic fiat. ⁊ ista sunt minima q̄ paꝝ adiuuāt vel ipediūt respectu finis ꝯseq̄ndi. qđ āt paꝝ est q̄si nihil accipit ratio.

¶ Manifestat minorē pncipalē p qđdā notabile distinctiuū. ꝙ dupl’r aliqđ nō est dubitabile. ⁊ in pmo genere ꝯtinent determinate opatōes artium. In scđo puā ꝓpter q̄ rō nō conat nec hō dignū ducit facere consiliuꝫ multorum. Deinde ibi.

¶ Et ideo de duobꝫ nō ꝯsiliamur q̄uis ordinentur ad finē. vt phs dt. s. de rebꝫ puis ⁊ de his q̄ sunt determiata q̄liter fieri debēt. sic est in opatōibꝫ artiū. pter q̄sdā ꝯiecturales. vt Greg. nicen9 dt. vtputa medicinalis. negociatiua. ⁊ hmōi.

Infert ꝯclōnē inclusiuā quā ꝯfirmat auctoritate phi. Et circa secūdā ei9 ptē ponit exceptōem de opatōibꝫ q̄rūdā artiū. s. ꝯiecturaliū. de qbꝫ ꝓpter magnā incertitudinē ꝯsiliari oꝫ ⁊ exēplificat de q̄busdā artibꝫ. ⁊ robotat exceptionē auctoritate. vide. 2a 2e. q. xlvij. ar. iiij. ad 2m. Et ꝯfirmat ꝯclō iuxta secūdā pte argumēto i ꝯtrm̄. ⁊ itelligit vt in pluribꝫ qđ de his que sunt artis nō est ꝯsiliū. hoc dico ꝓpter exceptōem positā circa ꝯclonem.

¶ Ad pmū ḡ dōm. ꝙ electio psupponit ꝯsiliū rō/

ne iudicij vel snie. vñ qñ iudiciũ vel snia manifesta est absq3 inqsitõe. nõ reqrit ɔsilij inqsitio.

¶ Ad maiorem. electio est precõsiliati. Uerũ sp rõne sententie ⁊ iudicij. s3 nõ semp rõe inqsitõis nisi in dubijs. ad ɔsequẽs. Ergo ⁊ ɔsiliũ ⁊c̃. Uel rõne sententie vel rõne inqsitõis ⁊ snie simul. sed nõ sp rõne vtriusq3 sil ⁊c̃. Patet ex his φ electio est in plus q̃ ɔsiliũ acceptũ p inq̃sitione. s3 nõ debeat esse in plus q̃ ɔsiliũ cũ suo termio Pz ex his φ ɔsiliabile directũ etiã ẽ min⁹ q̃ eligibile ⁊c̃.

¶ Ad scðm dðm φ rõ in reb⁹ manifestis nõ inq̃rit. sed statim iudicat. ⁊ ideo nõ optet in oĩb⁹ que rõne aguntur esse inqsitõem ɔsilij.

Minor negat. sed ex iudicio rõnis agim⁹ qð in manifestis ⁊ certis nõ reqrit inqsitõem.

¶ Ad tertiũ dðm φ qñ aliqd p vnũ pt fieri. s3 diuersis modis pt dubitatõem habere sicut ⁊ qñ fit p plura. ⁊ ideo opus est ɔsilio. sed qñ determinat nõ solũ res. sed etiã mod⁹. tunc nõ est opus ɔsilio.

¶ Ad minorẽ negat. φ sp inqrat qualiter p vnũ fiat qñ mod⁹ fiendi est determinat⁹. sicut qñq3 ɔtingit. sed si res esset determinata ⁊ nõ modus.

¶ Utrũ ɔsiliũ pcedat ordine resolutorio.

R Ad qntũ sic pcedit. Uidet φ ɔsiliũ nõ pcedat mõ resolutorio. ɔsiliũ eñ est de his q̃ a nobis agunt. s3 opatões nostre non pcedũt mõ resolutorio. s3 mag⁹ mõ ɔpositiuo. s. de simplicib⁹ ad ɔposita. g̃ consiliũ nõ semper pcedit mõ resolutorio. ¶ P̃. consiliũ est inqsitio rõnis. sed rõ a priorib⁹ incipit. ⁊ ad posteriora deuenit fm ɔuenientiorẽ ordinẽ. cũ igit pterita sint priora pñtibus. ⁊ pñtia priora futuris. in ɔsiliando videt esse pcedendũ a pñtib⁹ ⁊ pteritis in futura. qð nõ ptinet ad ordinẽ resolutoriũ. ergo in cõsilijs nõ seruat ordo resolutorius. ¶ P̃. consilium nõ est nisi de his q̃ sunt nobis possibilia. vt dicit in. iij. ethi. s3 an sit nobis aliqd possibile. ppendit ex eo φ possum⁹ facere. vl nõ possumus facere vt pueniam⁹ in illud. ergo in inqsitõe ɔsilij a pñtib⁹ incipere optet. ¶ S3 cõtra est qð phs dicit in. iij. ethi. φ ille q̃ ɔsiliat videtur querere ⁊ resoluere.

Hic inqrit de mõ pcessus ɔsiliatiui. Et circa hoc duo facit. pmo determinat qð dicuũ est. Scðo determinat ex p̃dictis qð dã dubiũ in sequẽti articulo. Pro intellectu quesiti hui⁹ articuli oz notare φ pcessus ɔpositiu⁹ vel resolutori⁹ in hmõi spũalib⁹ actib⁹ accipit p silitudinẽ pcessus in reb⁹ materialib⁹. Est at pcessus ɔpositiu⁹ q̃ pcedit a ptib⁹ ɔponẽtib⁹ ad totũ ɔstituẽdũ. vñ qz ptes priores in esse simpliciores sunt toto. iõ oĩs pcessus rõnis q̃ pcedit a simplicib⁹ vel a priorib⁹ in esse ad posteriora in esse. dicit ɔpositiu⁹. Et dr etiã hmõi pcessus adunatiu⁹. qz incipit a multitudie ⁊ pcedit ad vnitatẽ. Partes eñ multe sunt ⁊ ɔponũt vnũ totũ. Processus aũt resolutori⁹ per oppositum dicit. qz videlicet pcedit a toto ad ptes ⁊ sic a posteriori in esse ad prius in esse. ⁊ a ɔposito ad simplicia Et dicit etiã iste pcessus diuisiuus. sic g̃ qñ in actu rõnis incipit motus vel rõcinatio ipius a posteriori in esse et terminatur ad prius in esse dicit ⁊ est pcessus resolutorius. nõ qz ptes resoluant a toto sicut in resolutõe reali.

sed qz in obiectis hmõi actuũ est posterioritas ⁊ prioritas sic φ vnũ est prius in esse altero

¶ Rñdeo dðm. φ in oĩ inqsitõe optet incipere ab aliq̃ pncipio. qð qdẽ si sicut est pri⁹ in ɔgnitõne ita etiã sit prius in esse. nõ est pcessus resolutori⁹. s3 magis ɔpositiu⁹ Procedere. n. a causis in effect⁹ est pcessus ɔpositiu⁹. nã cause sunt simpliciores effectibus. si aũt id qð est prius in ɔgnitõne sit posterius in eẽ. ẽ pcessus resolutori⁹ vtpote cũ de effectib⁹ manifestis iudicam⁹ resoluẽdo in causas simplices.

¶ D. pmo pmittit quadã ɔclonem pambularẽ. Secũdo ex ea infert respon. ibi. Principiũ at ⁊c̃. Pambularis est. in oĩ inqsitõne optet incipere ab aliq̃ pncipio qð quidẽ ⁊c̃. in pncipio lre. Et h3 duas ptes. pma pars. quia pcedere a causis in effectus est pcessus ɔpositiu⁹. et hoc ideo. qz cause sunt simpliciores ⁊ p ɔñs priores in esse. vñ pma ps ɔclonis vera. φ qñ pcedit a priorib⁹ in cognitõe ⁊ esse simul tũc est ɔpositiu⁹. Scða ps pz. qz cũ effect⁹ resoluim⁹ in causas simplices iudicãdo p eas de effectib⁹ est resolutori⁹. q̃ effect⁹ sunt posteriores in esse ⁊c̃. | Clõclo pambularis.

Consequenter ibi.

¶ Principiũ at in inqsitõe cõsilij est finis. q̃ qdẽ est prior in intentõe. posterior tñ in esse. ⁊ fm h̃ oz φ inqsitio ɔsilij sit resolutiua. incipiẽdo sc3 ab eo qð in futuro itẽdit q̃lsq3 puenire ad id qð stati agẽdũ ẽ.

¶ Subsumit ⁊ infert talẽ ɔclõnẽ respon. inqsitio ɔsilij est resolutiua. pbat assumendo porẽ ɔclonẽ p maiorẽ. In oĩ inqsitõe ⁊c̃. sed pncipiũ in inqsitõe ɔsilij est prius in cognitõe sed posteri⁹ in esse. g̃ ɔclo vera. Maior patuit Minor pbat. qz pncipiũ in inqsitõne ɔsilij est finis q̃ est prior in intentõe ⁊ apprehensione s3 posterior in esse vt cõstat. qre seqt minor ⁊ p ɔñs ɔclo. q̃ explicat. nã ɔsiliatum incipit ab eo qð intẽdit in futurũ (⁊ sic a posteriori in eẽ) et terminat ad id qð nunc statim agendũ est ⁊ sic pri⁹ est in esse q̃ id a q̃ incipiebat. pcessus inqsitiu⁹ ɔsilij. Et patent ista ex notabili pmisso. Cõfirmat ɔclo respon. argumento in ɔtrariũ ex auctoritate phi q̃ vult φ ɔsilium est inqsitio p modũ resolutiuũ. | Clõclo rñs.

¶ Ad pmũ g̃ dðm φ ɔsiliũ est de opatõib⁹. s3 rõ opationum accipitur ex fine. ⁊ iõ ordo ratiocinandi de opationib⁹ est ɔtrari⁹ ordini opandi.

¶ Negat ɔñs. ⁊ rõ in solõne. qz est ɔtrari⁹ ordo in cõsiliãdo vbi incipit a posteriori in esse ⁊ pcedit ad pri⁹. ⁊ ab effectu in esse ad causam. sed in opando pcedit a cã pura opatõe ad effectũ sc3 finẽ ɔsequẽdũ. cõsiliũ aũt a fine ad opatõem. vñ nõ est sile. Aduerte φ in efficiẽte finis est prior ⁊ cã final medij ⁊ opatõis s3 fm eẽ reale ẽ ecõtra.

¶ Ad scðm dðm φ rõ incipit ab eo qð est prius fm rõnẽ. nõ at sp ab eo qð est pri⁹ tpe.

¶ Ad minorẽ. a priorib⁹ incipit rõ. s3 nõ a priorib⁹ fm esse aliqñ a priorib⁹ fm rõnẽ tñ. ⁊ sic est h̃. ad illã. Cũ igitur ⁊c̃. sunt priora fm eẽ a q̃b⁹ nõ incipit rõ in ɔsiliãdo. sed ab eo qð est prius in intentione. Vñ negat ista in ɔsiliando. Videt. qz econtra est qð a futuro incipit ⁊ pcedit vsq3 ad pñs sc3 nũc agendũ. vt patet in fine.

¶ Ad tertiũ dðz. φ de eo qð est agendũ pp̃ter finẽ nõ q̃rerem⁹ scire an sit possibile si nõ eẽt ɔgruũ fini. et iõ pri⁹ oz inqrere an ɔueniat ad ducẽdũ in finem q̃ ɔsideret an sit possibile.

¶ Ad maiorē. verū. sed p̄us ↄsideraꝛ an cōueniat fi/ni. q̄ ↄsidereꝛ an sit possibile. ꝛ sic p̄us ↄsideraꝛ finis q̄ ip̄m opus. Minor vera. sed negaꝛ ↄñā. q2 añq̄ ↄsidere tur an possum⁹ facere. p̄us ↄsideraꝛ an ↄgruat fini. ꝛ ibi incipit inquisitio

¶ Utꝝ ↄsiliū ꝑcedat in infinitū

S AD sextū sic ꝑcediꝛ. Videꝛ q̄ inq̄sitio ↄsi/lij ꝑcedat in infinitū. ↄsiliū2 enī inq̄sitio est de particularib9 in quib9 est opatio. s2 singularia sunt infinita. ḡ inq̄sitio ↄsilij ē infinita. ¶ P̄. sub inq̄sitōne ↄsilij cadit ↄsiderare nō solū q̄d agendū sit. sed etiā q̄uo impedimēta tollanꝛ sed quelibet humana actio pt impediri. ꝛ impedimē tum tolli pt ꝑ aliquā rōnem humanā. ḡ in infinitū remanet querere de impedimētis tollēdis. ¶ P̄. inq̄sitio sciētie demonstratiue non ꝑcedit in infinitū. q2 est deuenire in aliqua p̄ncipia ꝑ se nota que oīmodā certitudinē habēt. s2 talis certitudo non pt inueniri in singularib9 ↄtingentib9 q̄ sunt variabilia ꝛ incer ta. ergo inq̄sitio ↄsilij ꝑcedit in infinitū. ¶ S2 ↄtra nullus moueꝛ ad id ad qđ impossibile est q̄ ꝑueni/at. vt dr̄ in p̄mo de celo. s2 infinitū impossibile ē trāsire. si igiꝛ inq̄sitio ↄsilij sit infinita. null9 ↄsiliari in/ciperet. qđ patz esse falsum

¶ Hic. D. determiat dubiū circa modū ꝑcedēdi ↄsilij. ꝛ p̄tualr̄ inq̄rit de alio mō q̄ est ꝑcedere in ifinitū. ꝛ q2 in infinitū eē. ꝛ in infinitū ꝑcedere ꝑ ↄñs intelligitur dupl̄r Uno° f̄m actū. alio° f̄m potētiā. iō. D. f̄m vtrūq3 rñdet

¶ Rñdeo dðm. q̄ inq̄sitio ↄsilij est finita in actu ex duplici parte. s2 ex p̄te p̄ncipij. ꝛ ex p̄te termini. Accipiꝛ enī in inq̄sitōe ↄsilij duplex p̄ncipiū Unū ꝓpriū ex ip̄o genere opabiliū. ꝛ hoc est finis de quo nō est ↄsiliū. s2 supponiꝛ in ↄsilio vt p̄ncipiū. vt di/ctū2 est. Aliud quasi ex alio genere assumptū. sicut et in sciētijs demonstratiuis vna scia supponit ali/qua ab alia de quib9 nō inq̄rit. hmōi aūt p̄ncipia q̄ in inq̄sitōe ↄsilij supponūtur sunt queciīq3 sunt per sensum accepta. vtpote q̄ hoc sit panis vel ferrū2. ꝛ queciīq3 sunt ꝑ aliquā sciam speculatiuā vel practi cam in vl̄i cognita. sicut q̄ mechari est a deo ꝓhibi/tum. ꝛ q̄ hō nō pt viuere nisi nutriaꝛ nutrimēto cō/ueniēti. ꝛ de istis nō inq̄rit ↄsiliator.

Ar. ij. ¶ D. rñdet duab9 ↄclonib9 Prima est f̄m p̄mū intel/lectū p̄missum. Scd̄a iuxta scd̄m. ibi. Nihil aūt ꝛc. Pri/ma est. inq̄sitio ↄsilij est finita in actu Probaꝛ. inq̄sitio h2 determinatū p̄ncipiū ꝛ determinatū terminū. ḡ est finitū.

2°. p. rñsiua. in actu. i. qðlibet est determinatū ex natura sui. Añs h2 duas p̄tes. Scd̄a ꝓbaꝛ ibi. Termin9 aūt ꝛc. Probaꝛ p̄/ma sic. ↄsiliū h2 duplex p̄ncipiū. s2 vnū ꝓpriū2 ex genere opabiliū. i. morale p̄ncipiū actionū humanaꝝ. Aliud q̄ si ex alio genere assumptū. s2 vtrūq3 est determinatū ꝛ fi/nitū. ḡ añs veꝝ. Assumptū2 in lr̄a deduciꝛ clare. q2 p̄n/cipiū ꝓpriū ↄsilij est finis intētus. q̄ determinate ꝓponiꝛ ↄsilio. ꝛ sic p̄ma p̄s assumpti vera Principiū aūt ex alio gn̄e accōmodatū ꝛ req̄situ ad hoc vt q̄s cōsiliari possit ē multiplex. Aliqđ acceptū ꝑ sensū2. vt si q̄s d2 ↄsiliari de pinsendis panib9. p̄supponiꝛ q̄ sciat q̄d sit panis. Et si quis debeat ↄsiliari de actōib9 moralib9. opꝫ p̄supponē re vt sciat p̄cepta dei ꝛ legis. ꝛ sic de alijs. Illa enī sunt q̄ si extranea ↄsultationi morali de eligēdis. sed finis ē in/tra p̄ncipiū moraliū. imo morale p̄ncipiū2 electōnis: ꝛ p̄ ↄñs ↄsilij. qđ nō est nisi de eligibilib9. Patz aūt q̄ hmōi p̄supposita ex alijs generib9 sunt determinata ꝛ nō infi/nita Consequēter cū dr̄

Termin9 aūt inq̄sitōis est id qđ statim est in po/testate nr̄a vt faciam9 Sicut enī finis h2 rōnē p̄nci/pij. ita id qđ agiꝛ ꝓpter finē h2 rōnē ↄclonis. vn̄ id qđ p̄mo agendū occurrit hab2 rōnē vltime ↄclonis ad quā inq̄sitio terminatur

Probat scd̄am p̄tē añtis p̄ncipalis sic. Termin9 inq̄/sitōnis est id qđ statim est in p̄tāte nostra vt faciam9 qđ h2 rōnem vltime ↄclonis ip̄ius ↄsilij. sed hoc est ꝑ ↄsiliū inuenibile. ḡ datꝛ terminus cōsilij. Maior declaraꝛ in lr̄a Patz ex his q̄ qðlibet ↄsilium est finitū2. i. pt ex natura sua determinari. q2 in ↄsultatōe p̄supponiꝛ certus finis ꝛ alia certa p̄ncipia extrinseca. s2 cognitio ex sensu. ꝛ ex le/ge. quib9 p̄suppositis pt deueniri ad aliqđ qđ est agēdū2 ꝓpter finē. ꝛ sic ↄsiliū determinatū est. Cōsequēter ibi

¶ Nihil aūt ꝓhibet ↄsiliū potētia infinitū eē f̄m q̄ in ifinitū p̄nt aliqua occurrere ↄsilio inq̄rēda. 3°. p. rñsiua

¶ Annectit scd̄a2 ↄclonē rñsiuā. nihil ꝓhibet ↄsilium potentia (. i. f̄m potētiā) esse infinitū. ꝛ intelligiꝛ syncathe gorematice sic q̄ ↄsilio pt succedere ↄsiliū. ꝛ sic in infinitū Probaꝛ. p̄nt in infinitū occurrere ↄsilio inq̄renda. ḡ ↄclo vera. Añs notū. Et ↄfirmaꝛ etiam hec ↄclo p̄mo argu/mento ante oppositum.

¶ Argumētū in ↄtrariū est ꝑ p̄ma ↄclone. ꝛ p̄ma parte antecedētis pro ip̄a

¶ Ad p̄mū ḡ dðm. q̄ singularia nō sunt infinita actu. sed in potentia.

Ad minorē. sunt infinitaꝛ in potēa. s2 actu nō sunt infi/nita q̄ req̄runtur ad inq̄sitōnem terminādā.

¶ Ad scd̄m dðm. q̄ lic2 humana actio possit im/pediri. nō tn̄ sp̄ h2 impedimētū paratū. ꝛ ideo nō sp̄ opꝫ ↄsiliari de impedimēto tollendo.

Ad scd̄am p̄tē maioris q̄uo tollanꝛ ipedimēta. ꝓba/bil̄r occurrētia ꝛ iminētia f̄m cōem cursū2 negocioꝝ. vi/de 2ª 2ᵉ. q. xlvij. ar. iij. ad scd̄m Ad minorē vera. s2 ipedi/mēta nō sp̄ iminēt ꝓbabil̄r Un̄ de eis nō opꝫ ↄsiliari

¶ Ad tertiū2 dðm. q̄ in singularib9 cōtingentib9 pt aliq̄d accipi certū. ꝛ si nō simpl̄r. tn̄ vt nunc ꝓut assumitꝛ in opatōe. sorte enī sedere nō est necessariū2 sed eum sedere dū sedet est necessariū. ꝛ hoc per cer/titudinem accipi potest.

Ad minorē nō inueniꝛ eq̄lis certitudo sicut in demō/stratiuis. tn̄ pt eē certū vt ↄtingit in opabilib9 hūanis ꝛ vt nūc. Qui enī p̄stituit finē pt inq̄rendo inuenire mediū necessariū ad hūc finē. ꝛ ita est certitudo ꝛ necessitas ↄdi/tionata. Lic2 enī illa opatio vel illa res iudicata vtiꝛ ad finē in se nō sit necr̄ia. est tn̄ necessaria vt nūc. s2 ↄditio/naliter si velim habere finem.

¶ Questio. xv. de ↄsensu.

A DEinde ↄsiderandū est de ↄsensu. Et cir/ca hoc queriīꝛ q̄tuor. Primo vtꝝ ↄsen/sus sit act9 appetitiue vel app̄hēsiue vir/tutis Scd̄o vtꝝ ↄueniat brutis aialib9

Tertio vtrum sit de fine vel de his que sunt ad finem Quarto vtrum consensus in actum ptineat solum ad supiorem aie ptez

¶ Postquam actum est de electione. hic agit de consensu. Et duo facit. Primo agit de consensu in com. Secundo specialr de consensu in actum. ar. iiij. Circa primum primo ondit in quo sit consensus subiectiue. Secundo ondit circa quid sit obiectiue. ar. iij. Circa primum primo facit quod dictum est. Secundo determinat quoddam dubium. ar. ij.

¶ Utrum consensus sit actus appetitiue vel apprehensiue virtutis

A Ad primum sic pcedit. Videtur quod consentire ptineat solum ad ptem aie apprehensiuam Aug'. enim xij. de tri. consensum attribuit supiori rationi. sz ro noiat apprehensiuam virtutez. ergo consentire ptinet ad apprehensiuam virtutem. ¶ Pret. consentire est simul sentire. sz sentire est apprehensiue potie. ergo et consentire ¶ Pret. sic assentire dr applicatioez intellectus ad aliquid. ita et consentire. sed assentire ptinet ad intellectum qui est vis apprehensiua. ergo et consentire ad vim apprehensiuam ptinet. ¶ Sz contra est quod Damas. dr. in. ij. li. quod si aliquis iudicet et non diligat non est snia. i. consensus. sed diligere ad appetitiuam virtutem ptinet. ergo et consensus

¶ Hic. Primo determinat cuius subiecti sit

¶ Rndeo dicendum quod consentire iportat applicatoem sensus ad aliquid. Est aut pprium sensus quod cognoscitiuus est rerum pntium. vis enim imaginatiua est apprehensiua silitudinum corpalium etiaz rebus absentibus quarum sunt silitudines. intellectus aut apprehensiuus est vlium ronum quas pt apprehendere indifferenter. et pntibus et absentibus singularibus.

¶ Rndet tali pclone quam explicatiue ponit in fo lone secundi. ista Sentire pprie dictum ad apprehensiuaz ptinet sed fm silitudinem cuiusdam experientie ptinet ad appetitiuam (et vult scdam ptem pclonis quod ppter conuenientiam actus appetitiue virtutis cum actu sensus exterioris in hoc quod etiam est ad rem quasi experiendam et pcipiendam vt est in se. sicut actus sensus exterioris. ideo ppter talem silitudinem i. conuenientiam. sentire a quo dr consentire extendit ad scdum actuz qui est ad rem in se qualis est actus appetitus). Ista pclo hz duas ptes. Prima pbat argumento scdo an oppositum. Scdo pbat et corpe sic. consentire iportat (sz pprie et pma scatoe) applicatoem sensus in aliquid. sz pns in se et singulare. sz actus appetitiue virtutis est quedam inclinatio ad rez ipam. sz vt in se est a pte rei. ergo ppter hanc silitudinem et conuenientiam cuz actu sensus exterioris applicatio (i. inclinatio appetitiua) accipit nomen sensus et c. sic quod consentire extendit ppter silitudinem dictam ad scdum actum appetitus Huius ronis. Primo ponit et pbat maiorem. Scdo minorem. ibi. Et quia et c. Maior ergo declarat ex dnia sensus exterioris ex vna pte. et interioris atque intellectus ex altera pte. quia inter cognoscitiuas potentias solus exterior sensus est ad rem pntem. et pro pns nomen sensus et actus sui debuit attribui non virtutibus aliis apprehensiuis. sed potentie. que in modo agendi circa obiectum conuenit cum exteriori sensu Consequenter cum de

¶ Et quia actus appetitiue virtutis est quedam inclinatio ad rem ipam fm quandam silitudinem. hinc est quod ipsa applicatio appetitiue virtutis ad rem fm quam ei inheret accipit nomen sensus. quasi experientiam quandam sumens de re cui inheret. inquantum complacet sibi in ea. Unde Sapie. j. dr. Sentite de dno in bonitate. et fm hoc consentire est actus appetitiue virtutis

¶ Subiungit minorem. et relinquit eam notam ex dictis. j. p. q. xvi. ar. j. in cor. et. q. lxxxj. ar. iij. et alibi. Unde infert pns et explicat ipm. quo scz conuenit cum consensu inquantum sumit quasi quandam experientiam de re cui inheret. Et confirmat istam explicatoem et adaptatoem auctoritate. Aduerte quod antiqui libri scripti hnt. et vt videt melius talem lram sic. Et quia actus appetitiue virtutis est quedam inclinatio ad rem ipam fm quandam silitudinem ipa applicatio appetitiue virtutis et c. Et est intentio lre. quod quia actus appetitiue est inclinatio ad rem in se. sicut sensus (supple). ideo fm silitudinem quandam. i. ppter aliqualem conuenientiam actus appetitiue virtutis in modo se hndi ad obiectum. sicut sensus actus eius accipit nomen sensus vel consensus. Non aut videt esse de mente lre. nec est ad ppositum sic legere litteram addendo (hinc est) vt coiter habet. et exponit a quibusdam. quod inclinatio voluntatis est fm quandam silitudinem. i. psupponit silitudinem que est pncipium cognitionis. sz hoc nihil ad ppositum. et ergo primum melius est. Unde posset sic argui vt intentum lre clarius habeat. actus appetitiue virtutis est quedam inclinatio ad rem ipam. ergo fm quandam silitudinem ipa applicatio appetitus qua inheret rei in se. congrue accipit nomen sensus. Unde relinquitur noui. pbat pns. quia consentire pprie iportat applicationem sensus in aliquid singulare pns in se. (quod pz p dnitionem eius ad sensum interiorem et intellectum) et p pns sequitur pns. quod quia etiam actus appetitus est applicatio ad rem vt in se est. pt sibi magis congrue competere nomen sensus

Argumentum in contrarium Confirmat scdam ptem pclonis pbatam in corpe. quia vult Aug'. quod consensus sit quedam dilectio. extendendo dilectoem ad complacentiam voluntatis et p pns consensus ptinet ad appetitum

¶ Ad primum ergo dicendum quod sicut dr in. iij. de aia. voluntas in rone consistit. vnde cum Aug'. attribuit consensum roni accipit ronem fm quod in ea includitur voluntas.

¶ Ad maiorem. attribuit roni supiori inquantum ro supior includit voluntatem. quia consensus est virtusque ad lanam sensus vnius subiectiue scz voluntatis. alterius directiue et psuppositiue. scz ronis supioris vt accipit p speciali potentia. vt patebit ar. iiij. quia consensus psupponit sniam vltimam de actu que ptinet ad ronem superiorem.

¶ Ad scdm dicendum quod sentire pprie dictum ad apprehensiuam potentiam ptinet. sz fm silitudinem cuiusdam experientie ptinet ad appetitiuam. vt dictum est In corpore

¶ Ad maiorem. consentire quantum ad primam ipositoem nois est simul sentire fm sensum. et fm extensionem nois ppter quandam conuenientiam est sic sentire fm affectum quod complacet sibi in re ipa. Ad minorem. sentire pprie et quo ad primam impoinem et c. Ergo et consentire et c. verum pprie et primo et c.

¶ Ad tertium dicendum quod assentire est quasi ad aliud sentire. et sic iportat quandam distantiaz ad id cui assentit. sz consentire est simul sentire. et sic iportat quandam coniunctionem ad id cui consentit. et ideo voluntas cuius est tendere ad ipam rem. magis pprie dr consentire Intellectus aut cuius opatio non est fm motum ad rem. sz potius e conuerso vt in primo dictum est. magis pprie dr assentire. quamuis vnum p alio poni soleat. Pot etiam dici quod intellectus assentit inquantum a voluntate mouetur. j. p. q. xvi. ar. j. in cor. et. j. xxvij. ar. iij. et. q. lij. arti. ij. et. q. lxxxi. ar. j. et q. lxxxij. ar. 3

¶ Negaē maior. q2 non est par rō de assentire ꝛ cōsentire. Rō diuersitatis in f͛ra. Scdo dr ad minorē ꝙ assentire est intellect⁹ moti a voluntate. qđ qdē sp verū est q̄ ad exercitiū act⁹ dempto pmo actu intellect⁹ ad quē mouet ab exteriori pncipio. nō aūt q̄ ad specificatōēꝫ act⁹. vt pꝫ cū intellect⁹ mouet ad assensum ex euidentia vitatis re. vide. 2ª 2ᵉ. q. ij. ar. ix. ad scđm. et. q. p. ar. iiij. in corpore ꝛc̄ Et infra. q. xvij. ar. vi.

B

¶ Utrū ɔsensus ɔueniat brutis aialib⁹

AD scđm sic pcedit. Videt ꝙ ɔsensus cōueniat brutis aialib⁹. ɔsensus eñ iportat determinatōēm appetit⁹ ad vnū. sꝫ appetit⁹ brutoꝝ aialiū sūt determinati ad vnū ḡ ɔsensus in brutis aialib⁹ inuenit. ¶ P̄. remoto priori remouet posteri⁹. sꝫ ɔsensus pcedit opis executionē. si ḡ in brutis nō eēt ɔsensus non eēt in eis opis executio. qđ pꝫ eē falsum. ¶ P̄. hoies interdū ɔsentire dicūt in aliqđ agēdū ex aliq̄ passione. puta ɔcupiscētia vel ira. sꝫ bruta aialia ex passione agunt. ḡ in eis est ɔsensus. ¶ Sꝫ ɔtra ē qđ Damas. dr. ꝙ post iudiciū hō disponit ꝛ amat qđ ex ɔsilio iudicatū ē. qđ vocat snīa. i. ɔsensus. sꝫ ɔsiliū nō ē i brutis aialibus. ergo nec ɔsensus

Dicit supra dicta articuli pmi mouet dubiū. Ex q̄ eñ dictū ē ꝙ ɔsensus ē mot⁹ appetitiu⁹. restat dubiū an sic cuiusl3 hec appetit⁹ etiā sensitiui sic ꝙ bestijs ɔuenire possit

¶ Rn̄. dđm. ꝙ ɔsensus pprie loquēdo nō ē i brutis aialib⁹. cui⁹ rō est. q2 ɔsensus iportat applicationē appetitiui mot⁹ ad aliqđ agēdū. ei⁹ aūt est applicare appetitiuū motū ad aliqđ agendū. in cui⁹ potestate est appetitiu⁹ mot⁹. sicut tāgere lapidē ɔuenit qdē baculo. sꝫ applicare baculū ad tactuꝫ lapidis est ei⁹ q̄ hꝫ in ptāte mouere baculū. bruta autē aialia nō hnt in sui ptāte appetitiuū motū. sed talis mot⁹ in eis est ex instinctu nature. vñ brutū aial appetit qdē. sꝫ nō applicat appetitiuū motuꝫ ad aliqđ

Conclo vnii. ¶ O. tridet tali ɔclone. Bruta nō pprie dicunt ɔsentire. sꝫ solū rōnalis natura. hui⁹ ɔclonis ponit ꝛ pbat pmo pmā ptē. Scdo eādē resumit totaleꝫ. ꝛ pbat scđam ei⁹ ptē. Pro pma arguit sic. ɔsensus iportat applicatōēꝫ appetitiui mot⁹ ad aliqđ agēdū. sꝫ brutū aial appetit qdē sꝫ nō applicat motū appetitiuū ad aliqđ. ḡ ɔclonis pma ps vā Maior relinqt nota ex ar. p. Et aduerte ꝙ applicatio appetitiui mot⁹ nō addit sup ipꝫ motū nisi rlationē ad pncipia agētia libera. q2 videlꝫ tal' act⁹ appetitiu⁹ ē in ptāte volūtatis p putā indeterminatōnem ꝛ libertatē apprehēsiue. Vñ solem⁹ dicere cū qs ɔsentit ipe dedit suū liberū volūtatē ad hoc. hō eñ p deliberatōēm rōnis hꝫ motū appetitiuū respectu opabiliū ad finē in sua potestate. Vñ applicatio mot⁹ appetitiui nō est p aliū motū appetitiuū. sꝫ p liberū iudiciū rōnis. Minor aūt pncipalis pbat sic. ei⁹ ē applicare appetitiuū motū ad aliqđ agendū in cui⁹ ptāte est appetitiu⁹ mot⁹. sꝫ bruta nō hnt in sui ptāte appetitiuū motū. ḡ minor vera. Maior declarat exēplariter. Minor ista pꝫ. q2 mot⁹ bruti est ex instinctu nature. vt patuit supra. q2 necario mouetur ad occursum ꝛ apprehēsionem obiecti. Quare patꝫ pma pars ɔclusionis. Deinde cū dr

¶ Et ppter hoc nō pprie dr ɔsentire. sꝫ solū rōnalis natura q̄ hꝫ in ptāte sua appetitiuū motum. ꝛ pt ipm applicare vel nō applicare ad h̄ vel ad illud

¶ Resumit ɔclonē nisi quā tota'ē. ꝛ p oppositū ad probatōēm pme ptis. Probat scđam ptē. q2 rōnalis natura hꝫ in ptāte sua actū suū. ꝛ pt ipm applicare vel non applicare (ecce exercitiū act⁹) ad h̄ vel illud (ecce specificatione) Patuit autē supra ꝙ ista ptās orit ex libera vel magis indeterminata rōne p quā inascit libertas voluntatis vel appetitu rōnali. Vñ hō pus deliberat an velit ɔsentire. ꝛ post deliberatōēꝫ ɔclusam ex ppria libertate cōsentit qđ est applicare motū suū. i. libere ɔsentire Cōfirmat ɔclo argumēto in ɔtrariū. q2 hō amat. i. ɔsentit in id qđ iudicatū est. ꝛ sic ɔsensus psupponit iudiciū rōnis p̄uio ɔsilio. Et hoc est fundamētū dictoꝝ ꝙ applicatio est p libertatē rōis originalr. deīn imediate p liberū arbitriū

¶ Ad pmū ḡ dđm. ꝙ in brutis aialib⁹ inuenit determinatio appetit⁹ in aliqđ passiue tm̄. ɔsensus vo importat determinatōēm appetitiuā non solū passiuam. sꝫ magis actiuā

¶ Ad maiorē iportat determinatōēm actiuam quā aliquis se determinat. ꝛ ipa determinatio est in sui ptāte Ad minorē sunt determinati ad vnū passiue ꝛ necessario Vñ ɔclusio nō sequitur.

¶ Ad scđm dđm. ꝙ remoto priori remouet posteri⁹ qđ pprie ex eo tm̄ seqtur. si autē aliqđ ex pluribus seq̄ possit. nō propter hoc posteri⁹ remouet vno priorū remoto. sicut si induratio possit fieri ꝛ a calido et frigido. nā lateres indurant ab igne. ꝛ aqua congelata indurat ex frigore. nō opꝫ ꝙ remoto calore remoueat induratio. executio aūt opis nō solū seq̄tur ex ɔsensu. sed etiā ex impetuoso appetitu. qualis est in brutis aialib⁹

¶ Ad maiorē post. D. pmo remoto priori ex quo posterius adeq̄te seqtur ꝛ qđ est cā pcisa posterioris. tūc negat minor. Si aūt intelligitur maior de priori ꝙ nō est cā adeq̄ta. negat maior. ꝛ sic est in pposito. q2 ɔsensus est cā executōis opis. sꝫ nō adeq̄ta. q2 opus ipm etiā seqtur instinctū ꝛ appetitū naturalem

¶ Ad tertiū dđm. ꝙ hoies q̄ ex passione agūt pñt passionē nō seq̄. nō aūt bruta aialia. vñ nō ē silis rō

¶ Ad maiorē. verū tñ ille ɔsensus est in eoꝝ potestate. quis sensualitas inclinet manēte vsu rōnis supra. q. x. ar. iij. sꝫ h̄ nō est in bestijs. q2 ita sequūtur sensualitatē ꝙ nō pñt nō seq̄. An aūt ɔsensus ɔueniat appetitui sensitiuo hois. videbit infra ꝙ nō. al's pctm̄ mortale possꝫ eē sensualitatis. qđ falsuꝫ eē ostendit isra. q. lxxiiij. ar. iij. ꝛ. iiij.

¶ Utrū ɔsensus sit de fine. vel de his q̄ sūt ad finē

C

AD tertiuꝫ sic pcedit. Videt ꝙ ɔsensus sit de fine. q2 ppter qđ vnūqđqꝫ ꝛ illud magis. sꝫ his q̄ sunt ad fineꝫ ɔsentim⁹ ppter finē. ḡ fini ɔsentim⁹ magis. ¶ P̄. actio intemperati est finis ei⁹. sicut ꝛ actio virtuosi est finis ei⁹. sꝫ intēperat⁹ ɔsentit in ppriū actū. ḡ ɔsensus pt eē de fine. ¶ P̄. appetit⁹ eoꝝ q̄ sunt ad finē est electio

q.xiij.ar.iij. vt supra dictū est. si igit̄ ꝯsensus eēt solū de his q̄ sunt ad finē. in nullo ab electiōe differre videret̄. qd̄ pꝫ eē falsum p̄ Damas. q̄ dī. q̄ post dispōnem quaꝫ vocauerat sniam fit electio. nō ḡ ꝯsensus est solū de his q̄ sunt ad finē. ¶ Sꝫ ꝯtra est qd̄ Damas. ibideꝫ dī. q̄ ꝯsensus siue snia est qn̄ hō disponit ꝛ amat qd̄ ex ꝯsilio iudicatū est sꝫ ꝯsiliū nō est nisi de his q̄ sūt ad finē. ergo nec ꝯsensus.

¶ Hic inquirit de obiecto ꝯsensus.

¶ Rn̄deo dōm q̄ ꝯsensus noīat applicatōem appetitiui mot⁹ ad aliqd̄ p̄existēs in p̄tāte applicātis In ordine aūt agibiliū p̄mo q̄dē opꝫ sumere app̄hensionē finis. deinde appetitū finis. deinde ꝯsiliuꝫ de his q̄ sunt ad finē. deinde appetituꝫ eoꝝ q̄ sunt ad finē. appetit⁹ aūt in vltimū finē tendit naturalr̄. vn̄ et applicatio mot⁹ appetitiui in finē app̄hēsum nō hꝫ rōnē ꝯsensus. sꝫ simplicis volūtatis

¶ Et q̄ titul⁹ q̄siti hꝫ duas p̄tes sub disiūctiōe q̄rentes. ideo. D. rn̄det vtriq̄ p̄ti duabꝫ ꝯclonibꝫ. vna negatiua. q̄ ad p̄mā p̄tem. altera affirmatiua q̄ ad scd̄am. ibi

Cōclō p̄ria. De his ꝛc. Prima est. applicatio mot⁹ appetitiui in finē app̄hēsum nō hꝫ rōnē ꝯsensus. sꝫ simpliciꝫ volūtatis (habet̄ ex hoc q̄ ꝯsensus nō est finis vt sic) Probat̄ ꝯclō. cōsensus noīat applicatōem appetitiui mot⁹ ad aliqd̄ p̄existens in potestate applicantis. sed appetitus finis (maxie vltimi) nō est applicatio ad aliqd̄ p̄existēs in p̄tāte applicātis. ḡ ꝛc. Maior relinq̄t̄ nota ex articul̄ p̄cedētibꝫ. Et p̄t dupl̄r intelligi Uno mō q̄ ip̄e motus appetitiu⁹ q̄ dr̄ ꝯsensus. est in p̄tāte ꝯsentiētis. ꝛ hic sensus ver⁹ est. vt pꝫ ex dictis circa ar. p̄ce. Alio mō itelligit̄. q̄ ꝯsensus noīat motū libere applicatū ad aliqd̄ p̄existēs. qd̄ scꝫ p̄existēs est in p̄tāte applicātis. sic q̄ nō nec̄ario ad ip̄m determinet̄. sꝫ stat in libertate an velit applicare vel nō. Et hic sensus videt̄ magis eē in p̄posito intent⁹. sic q̄ mot⁹ appetitiu⁹ applicat⁹ ad aliqd̄. qd̄ est in p̄tāte libera ꝯsentiētis acceptare vel respuere. Pro minore ꝛ p̄ fundamēto sequētiū. D. notat aliq̄s act⁹ hn̄tes se p̄ ordinē in agibilibꝫ. q̄ p̄mo est app̄rehēsio finis. scd̄o ei⁹ appetit⁹. tertio ꝯsiliuꝫ de his q̄ sunt ad finē. quarto appetit⁹ eoꝝ q̄ sunt ad finē Et inde p̄bat minorē ip̄am. q̄ appetit⁹ tendit in vltimū finē naturalr̄. ḡ applicatio appetit⁹ ad ip̄m. nō est ad aliquid p̄existens in p̄tāte hoīs. scꝫ libera. et ḡ seq̄t̄ ꝯclō.

Aduerte. q̄ D. loq̄tur de fine vltimo. q̄ appetitus eius nō sit ꝯsensus. sꝫ simplex velle. q̄ scꝫ nūq̄ est ei⁹ cōsensus. Alij autē fines p̄nt accipi vt fines. ꝛ vt media. ꝛ vt fines sunt. sic etiā p̄prie eoꝝ nō est ꝯsensus. sꝫ volūtas q̄ de eis vt sic p̄cedit rō. d. san. Nā nec finis p̄rimus vt sic cadit sub ꝯsilio. ꝛ nec p̄ ꝯn̄s mot⁹ appetitiu⁹ applicat̄ ad aliqd̄ p̄existēs in p̄tāte libera. libertate ꝯdictōis. Un̄ etiā vt sic appetit⁹ finis p̄supponit q̄dē app̄hēsionē finis sꝫ nō applicat̄ existēti in p̄tāte. Et ḡ q̄ vltimus finis vt sic formalr̄ nō est aliqd̄ libere volitū. nec p̄ ꝯn̄s ei⁹ appetit⁹ est applicatio ad p̄existēs in p̄tāte appetētis. Nec ḡ eius appetit⁹ est ꝯsensus. sed volūtas vel intētio. Patꝫ ex his q̄ p̄funde. D. naturaꝫ illoꝝ interioꝝ actuū scrutat⁹ est vt p̄fecte inter eos s̄m exigētiā nature obiectoꝝ ꝛ aliorū ꝯrequisitoꝝ discernat. Un̄ pctō mortalis in pctm̄ q̄deꝫ ꝛ in op⁹ ꝯsentit (requirit̄ eīm oīne mortale pctm̄ ꝯsensū volūtatis) sed illud op⁹ nō accipit vt finē. sed vt ad finē. sꝫ anteq̄ in op⁹ cōsentiat p̄us placuit sibi. ꝛ est appetita delectatio p̄ op⁹ ꝯsequēda sibi bona. et p̄ ꝯn̄s se p̄us amauit summe. amore amicicie. ꝛ delectatōeꝫ amore ꝯcupiscentie. anteq̄ in op⁹ ꝯsentiat. Et hec patēt ex ꝯclōne scd̄i Dico aūt ista. ne q̄s decipiat̄. putās q̄ q̄ ad oīne pctm̄ mortale req̄rit̄ ꝯsensus. ꝛ q̄ pctōr mortalis inhereret creature tanq̄ vltimo fini. sequat̄ q̄ eiusdē sit ꝯsensus. qd̄ p̄ fine vltimo habet̄. Patꝫ eīm nūc ex dictis. q̄ aliud ē quo fruit̄ vt vltimo fine. aliud in qd̄ ꝯsentit.

¶ De his āt q̄ sunt post vltimū finē. inq̄tū sunt ad finē sub ꝯsilio cadūt. ꝛ sic p̄t eē de eis ꝯsensus inq̄tū mot⁹ appetitiu⁹ applicat̄ ad id qd̄ ex ꝯsilio iudicatū est. mot⁹ v̄o appetitiu⁹ in fineꝫ nō applicat̄ ꝯsilio. sꝫ magis ꝯsiliū ipi. q̄ ꝯsiliū p̄supponit appetitū finis. sꝫ appetitus eoꝝ q̄ sunt ad finē p̄esupponit determinatōem ꝯsilij.

¶ Hic ꝯsiter. D. rn̄det scd̄a ꝯclone scd̄e p̄tis q̄siti affirmatiua. Et circa hoc p̄mo p̄mittit quādā ꝯclonē fundamētalē. Scd̄o subiungit ip̄am ꝯclonē rn̄si. ibi. Et io ꝛc. Fundamētalis est. Consensus est de his q̄ sunt post vltimū finē. Probat̄. q̄ q̄ sunt ad finē sub ꝯsilio cadūt. ḡ ꝯclō vera. Tenet ꝯn̄tia. q̄ sic est applicatio mot⁹ appetitiui ad aliqd̄ p̄existēs qd̄ est in p̄tāte applicātis. inq̄tum mot⁹ appetitiu⁹ applicat̄ ad id qd̄ ex ꝯsilio iudicatum est. ꝯstat aūt q̄ iudicatū ex ꝯsilio vt sic est in potestate hoīs. q̄ nō est ꝯsiliū nisi de his q̄ sunt in p̄tāte homis vt pꝫ ex p̄dictis. Adiūgit. D. q̄ ꝯtrariū est de fine. q̄ ibi motus appetitiu⁹ q̄ est finis. nō applicat̄ ꝯsilio qd̄ ē de existente in potestate nostra. sꝫ ecōtra ꝯsiliū seq̄tur appetitum finis. vt patuit in ordine actuū circa agibilia p̄tacto. sed appetit⁹ medioꝝ ad finē. cū sit quart⁹ actus in ordine applicat̄ ad ꝯsiliū p̄cedēs de existētibꝫ i nostra potestate quo ad specificatōem — 2° fundam̄. Deinde, ibi.

¶ Et ideo applicatio appetitiui mot⁹ ad determinatōem ꝯsilij p̄prie est ꝯsensus. vn̄ cuꝫ ꝯsiliū nō sit nisi de his q̄ sunt ad finē. ꝯsensus p̄prie loquēdo nō est nisi de his q̄ sunt ad finē

¶ Deducit iuxta p̄tactā ꝯclonē fundamētalē rn̄si. ꝯclusionē scd̄am talē. Cōsensus p̄prie loquēdo non est nisi de his q̄ sunt ad fineꝫ. Probat̄. applicatio appetitiui mot⁹ ad determinatōeꝫ ꝯsilij p̄prie est ꝯsensus. sꝫ ꝯsiliū nō est nisi de his q̄ sunt ad fineꝫ. ḡ ꝛc. Maior patuit. ꝯsensus solū est applicatio ad p̄existēs in p̄tāte applicātis. sed solum q̄ cadūt sub ꝯsilio ꝛ deliberatōe sunt in p̄tāte rōnalis vt sic. ḡ ꝛc. Minor patuit arti. ij. Dicit aūt (ꝯsiliū p̄prie loquēdo) q̄ si q̄s nō penetraret discernēdo naturas actuū volūtatis circa diuersa obiecta. ꝛ vellet loq̄ extense ꝛ improprie de actibꝫ volūtatis. diceret oēm motū volūtatis acceptatiuū boni esse ꝯsensum. ꝛ sic etiā actū respectu finis diceret ꝯsensum. sꝫ penetrādo discernere naturas actuū. nūc solū act⁹ hn̄s ꝯditōes notatas. dr̄ ꝯsensus ꝛc. — 2ª. q̄. rn̄sūa

Est aūt hec ꝯclō fundata in Damas. vt pꝫ in argumēto in ꝯtrariū. Et q̄ dicta doctoꝝ formalia sunt ꝛ p̄ se intelligēda. seq̄tur ex auctoritate Damas. q̄ ꝯsensus solū est iudicati p̄ ꝯsiliū. ꝛ sic p̄teruū est ꝯtra hāc solidā veritatem puerilia obijcere

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q̄ sicut ꝯclones scim⁹ p̄ p̄ncipia. hoꝝ tn̄ nō est scia. sꝫ qd̄ mai⁹ est. scꝫ intellect⁹ ita ꝯsentim⁹ his q̄ sunt ad finē p̄pter finē. cuius tn̄ nō est ꝯsensus. sꝫ qd̄ maius est. scꝫ volūtas.

¶ Ad maiorē. iuxta litterā vera est. est magis. sȝ nō sp in eadē specie. sȝ quis est alt' ⁊ alter' spēi. qn̄ scȝ non cōueniūt in noīe. sicut pȝ de pncipio ⁊ cōclōne. Minorē cōcedit. sȝ negat̄ cōna. sȝ debet inferri. ḡ est aliqd̄ magis cōsensū. respectu ipius finis. scȝ voluntas. sed non magis cōsensus. qz nō est obiectū cōsensus. sȝ volūtatis. scȝ actus. De ista maiore vide plures glosas in Capo. in p̄. sen. dist. v. ad tertiū contra p̄mā cōclōnem. qz p̄mo nō tenet ista maxima in causis equocis q̄ nō recipiūt eādē denominatōem. Et hoc est q̄ a q̄ dicunt. scȝ q̄ illud ppter qd̄ aliud dr̄ tale. etiā ipm̄ sit tale. Scdo dr̄ q̄ hȝ solū veritatē in hīs q̄ sunt eiusdē ordinis. puta in vno gne. Tertio exponit̄. qn̄ illud qd̄ cōuenit alicui ppter aliud est diuersum in vtroqȝ. Ex hīs trib' expōnib' formatur vna breuis glosa. scȝ q̄ tenet qn̄ nomē toti' accepti effect' reflectit̄ cū diuersitate supra vere cām. vide reuerēduȝ Caietanum sup p̄ posterioȝ. circa tex. cō. v. Aduerte etiā circa hanc solonē. q̄ mens. d. san. est q̄ intelligēs p̄cise dignior ē sciētia. vt p̄ i. p̄. posterioȝ. Et h idē tenet Albert' magn'.

ppter vnūqd̄ q̄ ⁊ id mag

¶ Ad scdm̄ dōm. q̄ intēpat' hȝ p fine delectatio nem operis ppter quam cōsentit in opus magis q̄ ipsam operationem.

¶ Maior negat̄. dr̄ eīn intēperat'. q̄ agit ex habitu vicioso. ⁊ talis nō hȝ p fine opatōem. sȝ delectatiōem ⁊c̄.

¶ Ad tertiū dōm q̄ electio addit supra cōsensum quādā relatōem respectu ei' cui aliqd̄ p̄eligit̄. ⁊ ideo post cōsensum adhuc remanet electio. pt eīn cōtingere q̄ p cōsiliū inueniant̄ plura ducētia ad finē. quoȝ dū qd̄libet placet in qd̄libet eoȝ cōsentit̄. sȝ ex multis q̄ placēt p̄accipim' vnū eligēdo. sȝ si inueniat̄ vnuȝ solū qd̄ placeat nō differūt re cōsensus ⁊ electio. sȝ rōne tm̄. vt cōsensus dicat̄ fm̄ q̄ placet ad agendū. electio aūt fm̄ q̄ p̄fert̄ hīs q̄ nō placent.

¶ Ad maiorē. appetit' eoȝ q̄ sunt ad finē p̄ferendo vnū alteri est electio. sȝ appetit' eoȝ q̄ sunt ad finē vt volūtas cōplacet in eis. sine illa p̄latōe vni' p̄e alio. est consensus ⁊ hoc vbi sunt multa media. tūc eīn electio ⁊ consensus distinguūtur real̄. Si aūt inueniat̄ ⁊c̄. tunc dr̄ñt rōne. et idē actus dr̄ extense loquēdo electio ⁊ consensus. Patet ex hīs q̄ electio est actus magis cōpletus cōsensu qn̄ differūt. negat̄ ergo cōña

¶ Utrū cōsensus in actuȝ pertineat solum ad superiorem anime partem

D

Ad quartū sic pcedit̄. Videt̄ q̄ cōsensus ad agendū nō sp ptineat ad superioreȝ rōnem. delectatio eīn cōseqt̄ur opatōem ⁊ pficit eā sicut decor iuuentutē. sicut dr̄ in. x. ethi. sȝ cōsensus in delectatōem ptinet ad inferiorē rōnem. vt dr̄ Aug'. in xij. de tri. ḡ cōsensus in actuȝ nō ptinet ad solā superiorē rōnē. ¶ P̄. actio in quā cōsentim' dr̄ esse volūtaria. sȝ multaȝ potiaȝ est pducere actōes volūtarias. ḡ nō sola superior rō cōsentit in actum. ¶ P̄. superior rō intēdit eternis inspiciēdis ⁊ cōsulendis. vt Aug. dr̄ in. xij. de tri. sȝ multotiēs hō cōsentit in actū nō ppter rōnes eternas. sȝ ppter aliq̄s rōnes tpales. vel etiā ppter aliq̄s aīe passiones. nō ḡ cōsentire in actū ptinet ad solā superiorē rōnem.

¶ Sȝ ē est qd̄ Aug'. dr̄ xij. de tri. Nō pt pctm̄ efficaciter pp̄etrādū mēte dicerni. nisi illa mēntis intētio penes quā summa ptās est. mēbra in op' mouēdi vel ab opere cohibēdi. male actioni cedat ⁊ seruiat

¶ Hic agit doctor san. speciat̄ de cōsensu in actuȝ. an talis sit rōnis superioris nē. Posset aūt hoc q̄situ apparere stantm̄ dictis repugnās. cū dictū sit cōsensum esse actū appetitiue virtut̄. Sȝ si qs bn̄ cōsideret v'ba. d. san. aduerteret ex ipis v'bis titulū q̄stī solonē. qz nō q̄rit an cōsensus sit in superiori rōe. sȝ an ad ipaȝ ptineat. Ubi nota q̄ cōsensus est volūtatis nō absolute. sicut nec electio. sȝ cōñs ad actū rōnis deliberātis ⁊ iudicātis. et qz duplex est iudiciū. ⁊ duplex deliberatio (qz vel sumit̄ fm̄ regulas supremas ⁊ diuinas vel humanas ⁊ naturales. que sunt inferiores. ⁊ sic est rationis superioris vel inferioris directiue) Ideo. D. cū sit volūtatis in ordine ad rōnem querit in ordine ad quā rōnem. sic q̄ cōsensurus in actū debeat p̄us cōsulere fm̄ legē diuinā. vel fm̄ humanā.

¶ Rū. dōm. finalis snīa sp ptinet ad eū q̄ superior est. ad quē ptinet de alijs iudicare. qȝdiu eīn iudicādū restat qd̄ pponit̄. nōdū dat̄ finalis snīa

¶ D. ridet tali cōclōne. Consensus in actū ptinet ad rōnem superiorē fm̄ tm̄ q̄ volūtas in rōne includit̄. i. est volūtatis directiue in ordine tm̄ ad iudiciū rōis superioris. ⁊ fm̄ q̄ rō dr̄ cōstitutū ex duab' potētijs in materialib'. tūc eīm rō cōplectit̄ cōpletū subiectū ⁊ pncipiū ipius cōsensus. Et est sensus cōclōnis q̄ volūtas nō dȝ cōsentire nisi cōsultis rōnib' superiorib'. ⁊ siue cōsulat siue nō positiue. nihilominus attribuit̄ sibi cōsensus interptatiuus indirecte. Probat̄ cōclō. final' snīa sp ptinet ad eū q̄ superior est ad quē ptinet de alijs iudicare. ḡ cōsensus ptinet ad rōnē superiorem hui' rōnis. D. p̄mo ponit aūs. Scdo pbat cōñam dupl'r. Primo ibi. Manifestū est ⁊c̄. Scdo ibi. Final' is aūt ⁊c̄. cū cōclōne ipā aūs ḡ pȝ. q̄ q̄diu iudicādū restat ⁊c̄. vt in f̄a i. pueniat̄ ad supmuȝ iudicē nō pfert̄ finalis sententia Deinde cū dr̄ Cōclo. tm̄.

¶ Manifestū est aūt. q̄ superior rō est q̄ hȝ de oībs iudicare. qz de sensibilib' p rōnem iudicam'. de hīs vo q̄ ad rōnes hūanas ptinēt iudicam'. fm̄ rōnes diuinas q̄ ptinet ad rōnē superiorem. ⁊ ideo q̄diu incertū est an fm̄ rōnes diuīas resistat̄ vl' nō. nullū iudiciū rōnis hȝ rōnem finalis sententie.

¶ Probat cōñam pncipal' rōnis p̄mo sic. qz rō superior hȝ de oīb' iudicare tāq̄ lex superior in regno aīe. ⁊ tāqȝ attendēs supmā legē supmi iudicis qz de sensibilib' ⁊c̄. vt infra clare patet Deinde ibi.

¶ Finalis aūt snīa de agēdis est cōsensus in actū ⁊ io cōsensus in actū ptinet ad rōnē superiorē. fm̄ tamē q̄ in rōne volūtas includit̄. sicut supra dictū est. ar. p̄. ad p̄'.

¶ Manifestat cōñam dictā scdo. qz finalis snīa de agendis est cōsensus in actū. Et de ista materia qz infra ex intentiōe ad lōgū videbit̄. q. lxxiij. ar. vij. ideo p nunc solū nota. D. san. in de v'ita. ma. xv. ar. iij. quō ⁊ q̄re cōsensus attribuit̄ rōni superiori. ⁊ hoc est fundamentū ex dr̄ña appetit' sensitiui ⁊ volūtatis. qz mot' appetitus sensitiui nō attribuit̄ apphēsiue. qz cā illi' mot' nō est ex apphēsione. sȝ ex naturali inclinatōe quodāmō cogit̄ talis appetitus. sȝ act' appetit' superioris attribuit̄ sue apphēsiue. scȝ rōni. qz superioris appetit' inclinatio in h vel illud ex iudicio

rōnis causat. Ille aūt act⁹ appetitus attribuit̄ rōni. non ꝙ sit a⁹ imediate q̄si ab ea dicit⁹. ſ3 q2 est ei⁹ mediāte volūtate q̄ ꝑ ei⁹ iudiciū mouet̄. Et sicut mot⁹ appetit⁹ qui seq̄t rōnis iudiciū. rōni attribuit̄. ita mot⁹ appetit⁹ ꝯñs deliberatōem supioris rōnis attribuit̄ ratōni supiori. vt pote cū aliq̄s deliberat de agēdis ex hoc ꝙ aliqd est deo acceptū vel diuina lege ꝑceptū. Inferioris ṽo rōnis est qñ mot⁹ appetit⁹ ꝯseq̄tur inferioris rōnis iudiciū. vt cū deliberat̄ de agēdis ꝑ causas inferiores. vtpote ꝯsiderā do turpitudinē act⁹. dignitatē rōnis. hoim offensam. et huiusmodi. Vide latius ꝛc.

Argu. in ꝯ̄riū ꝯfirmat ꝯclōnē. ꝛ vide īfra vbi iam

¶ Ad ꝑmū ḡ dōm. ꝙ ꝯsensus in delectatōēz ogis ꝑtinet ad supiorē rōnē sicut ꝛ ꝯsensus in op⁹. ſ3 consensus in delectatōem cogitatōis ꝑtinet ad rōnē inferiorē. sicut ad ipsam ꝑtinet cogitare. ꝛ tñ de hoc ipo qđ est cogitare vel nō cogitare. inq̄ātuz ꝯsiderat̄ vt actio q̄da. h3 iudiciū supior rō. ꝛ similiter de delectatōe ꝯseq̄nte. sed inq̄ātū accipit̄ vt ad actōem aliā ordinatū. sic ꝑtinet ad inferiorē rōnem. qđ eñ ad aliud ordinat̄. ad inferiorē artē vel poñam ꝑtinet q̄3 finis ad quē ordiat̄. vñ ars q̄ ē de fine archytectonica seu principalis vocatur

¶ Ad maiorem. delectatio ꝯseq̄tur opatōem in via executiōis. tñ in via intentōis est quoddā ꝑambulū ſdu ceus qñq3 in ꝯsensum ogis. ꝛ cū sensualitas talē delectatōnē ꝑponit. rō ꝑ rōnes tpales iudicās delectatōem qñq3 acceptat. et si rō supior eā nō cohibeat etiā sibi iputat̄. tñ delectatio cogitatōis vel etiā de re vt est cogitata non ꝯseq̄t̄ opatōem exteriorē. imo ꝑcedit. ꝛ est ꝑambulū q̄d dā ad op⁹ Ad minorē. ꝯsensus in delectatōem ꝑtinet ad inferiorē rōnē. si intelligit̄ de delectatōe ꝯiūcta ogi. et q̄ ꝯseq̄tur actū vt exercitū. negat̄. Et rō est. q2 ꝯplacētia in talē delectatōem. nō p̄t esse absq3 ꝯplacētia act⁹ fm se cū talis act⁹ sit obiectū illi⁹ delectatōis. Sic q̄ ꝯplacet sibi in delectatōe q̄ habet̄ i actu luxurie. etiā ꝯsentit in op⁹ luxurie sine quo haberi nō p̄t. Vñ eiusdē est consentire in op⁹ ꝛ in talē delectatōem. sc3 rōnis supioris. Quare minor in hoc sensu negat̄. ꝛ ꝑ ꝯñs ꝯña. q2 vt dictū est talis ꝯsensus delectatōis est rōnis supioris. Si aūt intelligit̄ minor ꝙ ꝯsensus in delectatōem cogitatōis vel etiaz in delectatōem rei vt cogitata est. Concedo minorē. ꝛ rō ē q2 qñ multa occurrūt diiudicāda. tūc iferiori iudici dat̄ iudiciū de minimis ꝛ ꝑambulis. mō talis delectatio cogitatōis ꝛ rei vt est cogitata sunt ꝑambula ad op⁹. Vñ sunt inferioris rōnis. ꝛ hoc est veruz si accipiāt̄ vt media et ꝑambula inducētia ad op⁹. tūc eñ ꝑtinet ad rōnez inferiorē. Si aūt accipiāt̄ etiā vt sunt actōes. ꝛ fm se tunc iudiciū ꝑtinet ad rōnē supiorē. Quicqd eñ iudicat inferior p̄t etiā iudicare supior. ꝛ nō ecōtra. Vñ ꝛ de delectatione rō supior iudicare p̄t. ꝛ si rōnē inferiorē q̄ iudicā de deliberat ꝛ p̄t cohiberi ꝛ nō cohibeat. iputat̄ etiā sibi ꝯsensus ꝛc. Sed tūc ad hunc sensum minoris negat̄ ꝯña. q2 nō opz ꝙ si iudiciū de ꝑambulis ꝛ inferioribꝫ ꝑtinet ad rōnē inferiorē. ꝙ etiā iudiciū de vltimo ꝛ ꝑncipali. quale est actus ꝑtineat ad inferiorē. sed ad superiorē. Istā solutionē D. intendit. et eius declaratōem vide infra in. q. lxxiij. in pluribꝫ articulis passim. Reqres nanq3 hec solus no plura vidisse.

¶ Ad scđm dōm. ꝙ q2 actōnes dicūtur volūtarie ex hoc ꝙ eas ꝯsentim⁹. nō opz ꝙ ꝯsensus sit cuiuslibet potentie. sed volūtatis a qua dr̄ volūtarius que est in rōne. sicut dictū est q. vi. ar. ij.

¶ Ad maiorē. dr̄ esse volūtaria. q2 volūtas in ipam ꝯsentit ex iudicio rōnis. ꝛ nō q2 ipe ꝯsensus ꝛ actio volūtaria sint eiusdē poñe. Minorem ꝯcedo. ꝑducāt mota volūtate q̄ vltei⁹ dirigit̄ ex rōne supiori. Negat̄ ꝯña. q2 ꝑsupponit argumētū ꝙ eiusdē poñe sit ꝑducere actuz volūtariū ꝛ in ipm ꝯsentire. qđ est falsum. vñ. D. virtualiter rñdet ad h̄ suppositū in argumēto. ꝛ negat ꝯñam

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ rō supior dr̄ ꝯsentire nō solū q2 fm rōnes eternas sp̄ moueat ad agendū. sed etiā q2 fm rōnes eternas nō dissentit

¶ Ad minorē. vez ꝙ nō ꝑpter rōnes eternas ꝯsentit cū fm eas deberet dissentire. Vñ ꝯsensus attribuit̄ sibi sicut submersio nauis naute q̄ deberet ꝓhibere ꝛ non facit qđ est ꝑ hoc ꝙ omittit agere qñ ꝛ vbi debet. Vltra Nota ꝛc. Vel positiue. ſ3 omissiue qñq3. qñq3 etiaz ꝯsentit positiue spernēdo actu rōes supiores. vt p3 ifra. q. lxxiiij. ar. vij. ad secūdum ꝛc.

¶ Questio .xvi. de vsu

DEinde ꝯsiderādū est de vsu. Et circa hoc querūtur quattuor. Primo vtruz vti sit actus volūtatis. Scđo vtz ꝯueniat brutis aialibꝫ. Tertio. vtz sit tm̄ eoz q̄ sunt ad finē. vł etiā finis. q̄rto de ordie vsus ad electōem

¶ Hic ꝯñter determinat̄ de vsu. Et ꝑmo de ipso fm se Scđo de ei⁹ ꝯpatōe ad electōem in. iiij. ar. Circa ꝑmuz ꝑmo ondit̄ cui⁹ poñe sit act⁹ Scđo circa q̄d sit obiectiue ar. iij. Circa ꝑmū ꝑmo fit qđ dictū est. Scđo determinat̄ dubiū incidens. ar. ij.

¶ Vtz vti sit actus volūtatis.

AD ꝑmū sic ꝑcedit̄ Videt̄ ꝙ vti nō sit actus volūtatis. dr̄ eñ Aug⁹. in ꝑ. de doc. xpiana. ꝙ vti est id qđ in vsum venit ad aliud obtinendū referre. ſ3 referre aliqd ad aliud est rōnis. cui⁹ est ꝯferre ꝛ ordinare. ḡ vti ē actus rōnis. nō ḡ volūtatis. ¶ P̄. Damas. dr̄. ꝙ hō impetū facit ad opatōem. ꝛ dr̄ ipet⁹. deinde vtit̄ ꝛ dr̄ vsus. ſ3 opatio ꝑtinet ad poñaz executiuā. act⁹ aūt volūtatis nō seq̄tur actū executiue poñe. ſ3 executio est vltimū. ḡ vsus nō est act⁹ volūtatis. ¶ P̄. aug⁹. dr̄ in li. lxxxiij. q. Oīa q̄ facta sunt in vsum hois facta sunt. q2 oibꝫ vtit̄ rō iudicando ea q̄ hominibꝫ data sunt. ſ3 iudicare de rebꝫ a deo creatis ꝑtinet ad rōnē speculatiuā. q̄ oino separata videt̄ a voluntate q̄ est ꝑncipiū humanoz actuū. ḡ vti nō est actus voluntatis. ¶ Sed ꝯtra est qđ Aug⁹. in. x. de tri. Vti est assumere aliquid in facultatem volūtatis

¶ Hic inq̄rit ꝑmo an sit act⁹ volūtatis Pro intellectu q̄stīs ꝛ fundamēto dicēdoz nota. ꝙ drīa est inter volūtatē mouētē. ꝛ agētia naturalia causantia aliquē effectū. Nā agentia naturalia videnť ꝑducere ꝛ causare per simplicē emanatōem. Non eñ videt̄ ꝙ calor ꝑcedat ab

igne p actōem mediā s; ipse calor pducit p simplicē emanatōnem vt pgredit ab igne est ipa actio eius. s; volūtas ipa mouēdo nō mouet potētias siue etiā organa corpis nisi mediāte actu suo q est appetere vl velle. sic q h; vnū actū q ē in ipa mediāte q causat actū alterius poñe vl motū corpis q sunt act ab ipa. Primus act est in ipa subiectiue. scds ē eius pncipiatiue. ¶ Nota scdo q est dñia iter vti z iter vsum. qr vti dr actiue z dr ipam applicatōez rei ad vsum suū. z est idē q causare vsum. z h; se ad vsum sicut mouere ad motū. z vti pprie acceptū .s. actiue ptinet ad volūtatē subiectiue qr ē act eius dictus imanēs. vsus āt noiat opatōem vl aliqd hñs modū opatōis ad quā potētia vel organū aut corpus vl quecūq res p volūtatē applicat vt p eā aliqd obtineat. z h mō vsus pt ee oim mobiliū a volūtate vl executiue vl mō appetitiuo. z sic vsus attribuit qdā volūtati nō sicut subiecto s; sicut pncipio. D. igit in h q̄sito sicut in corpe videt accipe vsum cōiter z indifferēter p vti z vsu. z h est diligētis lectoris attendere. Uñ D. san. in h q̄sito nō q̄rit distinctē. an vti sit volūtatis sicut subiecti. s; an sit act volūtatis sc; subiectiue vel pncipiatiue. vt etiā patebit etiā act q est volūtatis sicut mouentis et nō sicut subiecti dr esse eius. cōprehēdendo sub vti actus elicitū q mediāte alia mouet. z motū ipm vel opatōnem ad quā res p ipam volūtatē deputant.

Usus z vti dñe.

¶ Rñdeo dicēdum q vsus rei alicuius iportat applicatiōem rei illius ad aliquā opatōem. vñ z opatio ad quā applicamus rē aliquā dicit vsus eius. sicut equitare est vsus equi. z pcutere est vsus baculi.

Cōclo rñ.

¶ D. ponit tali cōclone. Uti pmo z pncipaliter est volūtatis tanq̄ pmi mouētis. rōnis aūt tanq̄ dirigentis sed aliaz potētiarum sicut exequentiū. Hanc cōclonem pmo pbat q̄ ad pmā eius ptē. scdo eā infert q̄ ad oēs tres ptes eius z declarat tertiā eius ptē ibi. Uñ manifestum z̄c. Quo ad pmā ptē arguit sic. Usus rei iportat applicatōem rei illius ad opatōem. sed voluntas applicat res exteriores et pncipia intrinseca ad opatōez. g̃ eius est vsus sicut pncipij. Huius rōnis. D. pmo ponit z pbat maiorē. scdo minorē ibi. Ad opatōem āt z̄c. Maior g̃ pz a signo. nā opatio rei dr vsus eius. z p cōñs applicare ad opatōez ē eā vti. Aduerte q. D. h implicite tāgit vti actiue acceptū in h q dr. vsus rei iportat applicatōez. qr h ē vti. Deinde tangit vsuz q̄si passiue cū dr opatōez rei ee vsuz. Quare eius est vti z vsus cuius ē applicare res z potētias ad opatōnes. cōiunguit enim ābo lz differēter. Cōsequēter cū dr.

¶ Ad opatōem aūt applicamus z pncipia interiora agendi. s. ipas potētias aie. vel mēbra corpis vt intellectū ad intelligendū. z oculū ad vidēdū z res exteriores sicut baculū ad pcutiēdū. s; manifestū est q res exteriores nō applicamus ad aliquā opatiōem nisi p pncipia intrinseca q̄ sunt potētie aie. aut habitus potētiaz aut organa q sūt corpis mēbra. Ostēsuz ē āt. s. q volūtas est q̄ mouet potētias aie ad suos actus. et hoc est applicare eas ad opatōem.

q.15.ar.p.

¶ Deducit minorē ptacta sic. Volūtas mouet offices res ad opatōem (lz differēter exteriores z pncipia interiora) g̃ applicat ad opatōez. Tenet cōña. qr mouere est applicare. Añs. D. explicat in ira. Aduerte h q aliq̄ res applicat ad opatōez dupl'r. Uno mō executiue z sic applicat a volūtate medijs potētijs z organis. Alio modo applicat res nō executiue s; desideratiue. sic volūtas sola pt applicare rē ad opatōem. sicut celū possumus velle lucere ppter cōmodū nostrū. z sic applicam immediate p volūtatē. z quocūq mō accipiat sic est volūtatis saltē vt pncipij. Consequenter ibi.

¶ Uñ manifestū est q vti pmo z pncipal'r est volūtatis tanq̄ pmi mouētis. rōnis āt tanq̄ dirigētis. s; aliaz potētiaz tanq̄ exequētiū q̄ cōparant ad volūtatē a qua applicant ad agendū. sicut instrumenta ad pncipale agēs. actio āt pprie nō attribuit instrumento. sed pncipali agenti. sicut edificatio edificatori. nō aūt instrumētis. vñ manifestū ē qd vti pprie est actus volūtatis.

¶ Infert cōclonem respon. totalē. cuius scda ps habetur probata ex solone primi. qr vti importat relatōnem vnius in aliud. qd nō est volūtatis nisi in ordine ad rōnem. Tertia ps cōclonis pbat. quia alie potētie cōparant ad volūtatē sicut instrumēta que exequūt imperium pncipalis mouentis. Hanc pbatione tertie ptis. D. applicat ad pbatōem pme ptis. p q̄rto dr q vsus sit volūtatis pncipal'r. qr actio nō attribuit instrumēto sed pncipali agenti. s; potentie alie se habent vt instrumēta volūtatis quo ad opatōes z vsum eaz. ergo talis vsus pncipaliter attribuitur volūtati. ¶ Quare nota scdo. Si volumus loqui de vti z vsu indifferenter ponēdo vnū p alio. sicut. D. videt facere. tūc ex hoc articulo nō habemus nisi q vti est act volūtatis ad min' iperat. sed nō habemus q sit elicit z q sit volūtatis sicut subiecti s; sicut pncipalis pncipij. Pz ex hoc. qr vsus dr opatōnem rei. ad quā p voluntatē applicat que opatio vt de se cōstat nō est volūtatis sicut subiecti. Uñ dr. D. ad tertiū q intellect speculatiuus dicit vti cuius opatio (vt certū est) nō est subiectiue in volūtate accipiendo vti p vsu. Si aūt capiat vti pprie z quasi actiue tūc est applicare actiue rē ad opatōez suā z habet se ad vsum sicut mouere ad motū quod mouere est causare motū. z sic vti est causare vsum aliaz potentiaz libere tamē vt dictū est. z sic vti est solius volūtatis. subiectiue etiā. quia velle q alie potentie z res aliqd operentur z applicētur est eas vti. ad actū eni volūtatis z rōnis imperiū sequit executio in alijs potentijs. Uñ D. san. videtur loqui indifferenter vtendo vno p alio. z sic aduertis q̄ vsus est omium potētiaz. s. obedientiū volūtati. z tñ quia motus in quocūq sit subiectiue tñ pncipaliter attribuit motori. ita. D. attribuit pncipaliter z pprie volūtati. s. sicut pncipio semp impatiuo sed nō subiectiuo semper ¶ Nota etiā q vti dr applicare rem ad operatione capiēdo opatione large p obtentōe vel possessione aut quolibet significato p modū motus aut actionis sicut est quietatio vel possessio. vnde velle pecuniā ad possidendū est vti pecunia z applicare eā ad opatōnem vel aliquid p modū opatōis. de istis in Capolo in p dist. p. q. vj. cōclone p. et. q. in solonibus argumentoz cōtra easdem vbi habet q dicere vti esse applicatōem nō est cōtra beatū Aug. cum dicit. vti est illud qd in vsum venerit referre ad obtinēdū z̄c. quia dat intelligere q illo vtimur quod volumus vt illo mediante obtineamus aliud quo fruēdū est. z sic tale volūtū applicamus ad opatōem. s. obtentōez vel possessionē (nā large accipit opatio) Silr applicatio accipit large vt fieri pt p votū z p desideriū. sic q dū volūtas vult rē ppter opatōem extensiue acceptā dicit ipam

applicare ¶ Nota tñ fm. d. san. in p. dis. p. q. iiij. q ad hoc q dicamur vti opatiōe alicuius rei nō oz cā ip actu referre affectionalr in finē vltimū (scz in deū) sz sufficiat relatio virtualis in finē volūtatis

Argumētū in cōtrariū

Confirmat pclonē z pbat q vti est volūtatis sicut mouētis. nā fm. d. san. in p. vbi iā in expōne lre. illa definitio daf de vti cōiter sumpto p opatōez ad potēam opantē z vlr mouētē put videlicet ois actus cuiuscūqz potē vt in finē ordinat' est z pcedit a volūtate fm ordinē rōnis dr vti. vt pz ibidē. q. p. ar. q. z sic habet q vti indifferēter vt extēdit ad vsum est volūtatis sicut pncipij.

¶ Ad pmū g dōz. q rō qdē in aliō refert. sz volūtas tēdit in id qd est in aliō relatū p rōnē. z fm h dr q vti est referre aliqd in alter.

¶ Maior intelligit q illo vtimur qd volum' vt illo mediāte obtineam' aliud q fruendū est zc. z accipit ibi referre antecedēter nō ēentialr sicut supra. q. xiij. ar. p. ad pmū de electōe. vel capit p referre affectionali. i. p tēdere in illud qd est pter aliud z est in aliud relatū. h est ferri in illud nō ibi stando. vñ vti put est volūtatis dicit lationē trāsitoriā sup aliqd in q nō stat sz vlteri' tenditur.

Ad minorē. referre actiue est rōnis sz hre actū relatū. i. tendērem in aliqd vt p ipm in aliō pueniat pt eē z ē volūtatis. Vñ pbat h argumētū q vti est volūtatis in ordine ad rōnez vt volebat scda ps pclonis. sic supra. q. xij. ar. p. ad tertiū de intētōe. scdm Scotū tñ etiā appetitus rōnalis est referre. vt patuit supra. q. xij. ar. p. ad tertiū.

¶ Ad scdm dōm. q Damas. loqt de vsu fm q ptinet ad executiuas potentias.

¶ Intelligit Damascen' vt tāget. ar. iiij. ad p'' p ipeztū itelligit volūtatis motio q mouet alias potēas ad executōez opis. z est ipm vti actiuū ad qd seqt opus aliaz potēaz. Ad pñs. g zc. veq. eiat' sp. est tñ ei' sicut mouentis. Et pcludit q est aliaz potēaz sicut exequētiū zc.

¶ Ad tertiū dōm q etiā ipa rō speculatiua applicat ad opus itelligēdi vel iudicādi a volūtate. z iō intellect' speculatiu' vti dicit tanq a volūtate motus sicut alie executiue potētie.

¶ Ad illā. q separata videt a volūtate. Negat. imo mouet ad opus a volūtate. vt patuit supra. g nō est act' volūtatis. Vel cap subiectiue capiēdo vti p vsu. tñ est ei' pncipatiue nō p modū elicientis sz mouētis pmu ad exercitiū et ad opus.

¶ Utrū vti pueniat brutis aialibz.

F A D scdm sic pcedit. Videt q vti cōueniat brutis aialibz. frui enī est nobili' q vti. qz vt Aug. dr in. x. de tri. Vtimur eis q ad aliud referim' q fruēdū ē. sz frui puenit bru-
q.xi.ar.ij. tis aialibz. vt sup dictū ē. g multo magis puenit eis vti. ¶ P. applicare mēbra ad agēdū est vti mēbris. sz bruta aialia applicāt mēbra ad aliqd agēdū. sic pedes ad ābulādū. cornua ad pcutiēdū. g brutis aialibus puenit vti. ¶ Sz p est qd Aug. dr in li. lxxxiij. q. Vti aliqd nō pt nisi aial qd rōnis est particeps.

¶ Hic. D. determiat dubiū. qz enī vti est volūtatis. ideo est dubiū. an sit ei' ppie sic q nō pueniat brutis.

¶ Rñdeo dōm. q sicut dictū est. vti est applicare aliqd pncipiū actōis ad actōem sicut psentire est applicare motū appetitiuū ad aliqd appetendū. vt dictū est. applicare aūt aliqd ad alter nō est nisi ei' qd hz sup illud arbitriū qd nō est nisi eius q scit referre aliqd in alter. qd ad rōnē ptinet. z iō solum aial rōnale z psentit z vtitur. Ar.j.
q.xv.ar.j.
q.ij.

¶ D. ridet tali pclone. Solū aial rōnale z psentit et vtit. Probat. Vti est applicare zc. sed applicare aliqd zc. g zc. oia clare in lra. Et vult maior q vti est libere applicare ad opatōez sicut z psentire est libere applicare motū appetitiuū ad aliqd. z stat breuiter fundamentū in h. qz vti est mot' q fert appetit' in vnū vt relatū est in aliō obtinendū sz referre vnū ad aliō nō est nisi hntis rōnē. g zc. Cōclo rīl.

Nota h q pclo dr solū aial rōnale. si enī qs diligenter attendat tūc p h excludunt nō solū bestie sed z angeli. qz videlicet nō vtūtur vniuoce cū hoīe q ad modū act'. nā hō vtit referēdo vnū in aliud qd rōnis est Angel' āt cito vdit vnū pter aliud. nō tñ modo relatiuo ex pte subiecti apprehēdit. z sic referre est ppriū rōnis z sic animalis rōnalis. Potest tñ dici q animal rōnale extensē capiat pro natura intellectuali. nā z deus z angeli vtunt. licet vt tactū est ex pte actus modo simplici. licet ex parte obiecti vnū sit in aliud relatū. nō aūt habet relatio. sicut nec cōpositio nec discursus locū in ipis ex pte agentiū sicut z alibi dicet q in eis est cōpositio z diuisio nō formalis sed obiectiua. Cōfirmat āt pclo argumēto in cōtrariū.

¶ Ad pmū g dōm. q frui importat absolutum motū appetitus in appetibile. sz vti iportat motū appetit' ad aliqd in ordine ad alter. Si ergo cōparent vti z frui qtum ab obiecta. sic frui est nobilius q vti. qz id qd est absolute appetibile est melius q id qd est appetibile solū in ordine ad aliud. sed si cōparentur qtū ad vim apprehensiuā pcedentē maior nobilitas requiritur ex pte vsus. qz ordinare aliquid in alter est rōnis. absolute aūt aliqd apprehēdere potest etiā esse sensus.

¶ Ad maiorē. frui est nobilius ex parte obiecti. qz est volitū pter se z absolute. vti aūt est volitū pter aliō. qz est applicabilis ad opatōem. large acceptā. vt p ipm aliud obtineat. sed ex pte subiecti vti est nobilius. i. reqrit nobilius subiectū qz reqrit subiectū rōnale. qz requirit relatione vnius in aliud z h antecedenter nō essentialr. vt dictū fuit. qd scz hre rōnem nō puenit bestijs.

¶ Ad scdm dōm. q aialia p sua membra aliqd agūt instinctu nature nō p h q cognoscāt ordinē mēbroz ad illas opatōes. vñ nō dicūt pprie applicare mēbra ad agendū. nec vti membris.

¶ Ad maiorē. applicare actiue z libere z vbi applicatio est in potestate applicātis. h est vti. Tūc negat minor q isto mō applicēt sz necario z ex istinctu nature nō q cognoscāt ordinē mēbroz ad illas opatōes mouent mēbra. vnde mouent mēbra ex instinctu nature. sed nō vtuntur. quia vti supaddit sup motōem cognitōem z relatōem applicati ad opatōem ad quā applicat. z sic vti est motus ordinatus qualis nō est in bestijs.

¶ Utrū vti sit tm eoz q sunt ad finē vel etiā finis.

G Ad tertiū sic ꝓcedit̄. Videt̄ q̄ vsus possit esse etiā vltimi finis. Dicit em̄ Aug. in .x. de trini. Om̄is qui fruit̄ vtit̄. sed vltimo fine fruit̄ aliquis. ergo vltimo fine aliq̄s vtitur. ¶ P̄. vti est assumere aliquid in facultatē voluntatis. vt ibidē dicitur. sed nihil magis assumit̄ a voluntate q̄ꝫ vltimus finis. ergo vsus pt̄ esse vltimi finis. ¶ P̄. Hylarius dicit in .ii. de trini. q̄ eternitas est in patre. species in imagine .i. in filio. vsus in munere id est in spiritu sancto. sed spiritus sanct⁹ cū sit deus est vltimus finis. ¶ Sed ↄtra est qḋ d̄t Aug. in li. lxxxiii. q. Deo nullus recte vtitur sed fruitur. sed solus deus est vltimus finis. ergo vltimo fine nō est vtendū.

¶ Hic inq̄rit cui⁹ sit vsus sicut obiecti. an sit etiam vltimi finis.

Ar. p̄. ¶ Rn̄deo dd̄m. q̄ vti sicut dictū est. importat applicatiōem alicuius ad aliq̄d. qḋ aūt applicatur ad aliud se hꝫ in rōne eius qḋ est ad finē. ꝛ ideo vti semꝑ est eius qḋ est ad finē.

Cōclo rñsi. ¶ D. p̄mo deducit ↄclonē rñsiuā. scd̄o limitat ꝛ exponit eā. ibi. Sꝫ ↄsiderādū ꝛc̄. Cōclo rñsiua ē ista. Vti ꝑ est eius qḋ est ad finē. ꝛ ꝑ ↄn̄s nō est vltimi finis. hāc ↄclonem ꝓbat p̄mo ex rōne vsus. scd̄o ex noīe eius. ibi. Propt̄ qḋ ꝛc̄. p̄mo sic. Vti ipor̄tat applicatōem alicui⁹ ad aliud (.i. ad aliā rē sicut finē obtinendū) sed qḋ applicat̄ ad aliud scꝫ hoc mō se hꝫ in rōne eius qḋ est ad finē. ꝫgit̄ ꝛc̄. Maior ꝛ minor relinquūt̄ note. ꝛ intelligūt̄ vt iā tactū est q̄ applicare ad aliud tanq̄ꝫ in qḋ aliq̄d ordinat̄ sicut in finē obtinendū h̄ est vti ꝓprie. Constat aūt q̄ sic applicatū habet se in rōne medij. Deinde cū dicit.

¶ Propter qḋ ꝛ ea q̄ sūt ad finē accomodata vtilia dicūt̄. ꝛ ipa vtilitas interdū vsus noīatur.

¶ Manifestat scd̄o ↄclonē responsiuaꝫ ex quid noīs vsus. q̄ꝛ que sunt ad fine dicūt̄ vtilia. ꝫ vtilia sunt ad finē (ꝑ ↄuersionē simplicē) ꝛ ꝑ ↄn̄s vsus qui est vtiliū ꝛ eorū q̄ sunt ad finē. ꝛ scd̄o ipe vsus dicit̄ vtilitas. ꝫ vsus est vtiliū. Vtilia āt vt iā dictū ē sunt ea q̄ sunt ad finē. ꝫ ꝛc̄.

Aduerte aūt q̄ huic ↄcloni nō obstat illud psal. Inclinaui cor meū ad faciendas iustificatōes tuas ꝓpter retributōem. nō em̄ habet̄ q̄ ordinatus vsus possit esse vltimi finis ꝓprie loquendo de vsu ꝑut vtile d̄r qḋ refertur in aliud sicut in finē nā vt supra dicebatur illa prepositio (ꝓpter) de se certā habitudinē nō dicit. sed s̄m exigentiā materie eius habitudo determinatur. Quare in ꝓposita auctoritate psal. dicit habitudinē cause dispositiue materialis. nā ex suscipiendis retributōnibus inducit̄ hō ad iustificatōes dei obseruandas. nō aūt dicit habitudineꝫ cause finalis quasi obseruantiā p̄ceptoꝝ vel deum ꝓpter q̄uē obseruat referat in retributiones tēpales vel sp̄uales sicut in finē. sed vt dictū est retributōes hm̄oi hn̄t se impulsiue nō terminatiue vel finaliter. vide in sm̄. d. san. 2ª scd̄e. q. xxvii. ar. iii. vbi determinat q̄ deus est diligibilis ꝓpter aliud nō finalr̄ sꝫ in gn̄e cause materialis. ac ꝑ ↄn̄s ei⁹ nō est vti ꝓprie dictū qḋ est velle aliq̄d ꝓpter aliud obtinēdū sicut finē p̄cedentis. de⁹ āt nō est referibilis in aliud sicut in finē vlteriorē. iō ei⁹ nō ē ordinat⁹ vsus sꝫ ꝑuersus, eius nāq̄ꝫ ꝑuersitas ē vti fruendis. vt h̄ꝫ Aug. ꝛc̄.

¶ Sed considerandū est q̄ vltimus finis dicit̄ dupliciter. Uno modo simpliciter. ꝛ alio mō quo ad aliquē. cū em̄ finis vt supra dictū est. dicatur q̄n̄ q̄ꝫ quidē res. quādoq̄ꝫ aūt adeptio rei vel possessio eius. sicut auaro finis est. vel pecunia vel possessio pecunie. manifestū est q̄ simpliciter loquendo vltimus finis est ipa res. nō em̄ possessio pecunie est bona nisi propter bonū pecunie. sed quo ad hūc adeptio pecunie est finis vltimus. nō em̄ quereret pecuniam auarus nisi vt haberet eā. ergo simpliciter loquendo ꝛ ꝓprie pecunia homo aliquis fruit̄. quia in ea vltimū finem cōstituit. sed inq̄ꝫtum refert eam ad possessionē dicit̄ vti ea. q. p̄. ar. viii. et q. ii. ar. vii et. q. iii. ar. p̄. et. q. v. ar. ii.

¶ Hic ↄn̄ter. D. modificat ꝛ exponit p̄dictā ↄclonē rñsi. q̄ ad intētū ei⁹ scꝫ q̄ ad h̄ q̄ vti nō est vltimi finis. Et ponit notabile bimēbre supra sepi⁹ habitū distinctiuū de vltimo fine. ꝛ ex isto notabili intendit istā ↄclonē prioris expositiuā. vti est vltimi finis q̄ est res nō q̄dem ꝓprie (sic q̄ referat̄ in aliū finē q̄ est res) sꝫ q̄ꝛ refert ipm in ↄsecutionē vel fruitōem ei⁹. ¶ Nota q̄ hec ↄclo posset h̄re duplicē intellectū. Prio sicut suꝑficies v̄boꝝ ꝛ exēplū lr̄e videt̄ sonare q̄ vltimi finis in veritate posset esse vsus sed inordinat⁹ sed ꝑuersus in habente prauū affectū q̄ finē q̄ est res. refert in finē q̄. sicut in finē ꝛ male. ꝛ sic vtit̄ fine vltimo in veritate. ꝛ fruit̄ ipa ei⁹ adeptiōe. Sꝫ saluo iudicio meliori h̄ nō videt̄ sensus intētus a. d. san. vt patꝫ in solōnib⁹ ad auctoritates bti Aug. ꝓpter q̄s soluēdas ꝛ recte intelligendas. D. videt̄ h̄ notabile moderatiuū ↄclonis rñsiue subiūxisse. Quare oꝫ notare q̄ sicut Capolus refert in p̄mo dis. p̄. q. p̄. in solōnib⁹ argumētoꝝ ↄtra tertiā ꝛ ↄ q̄ntā ↄclones Iuxta. d. san. etiā ordinate affectus et bn̄ disposit⁹ hꝫ respectu dei duplicē amorē. vt patꝫ supra. q. ii. ar. vii. ad 2ᵐ. Et duplex gaudiū ꝑ ↄn̄s duplici amori correspondens p̄mū ꝛ p̄ncipali⁹ est gaudiū de bono diuino in se. scd̄m est de bono diuino vt habito vl̄ habendo ab ipo hoīe in patria vel in via. ꝛ vtrūq̄ꝫ est ordinatū. pt̄ ꝫ beat⁹ gaudere de deo vt habito a se ꝛ vt sibi ē beatitudo. ꝛ sic referre deū in sui fruitōem nō q̄dem sicut in finē (nā p̄supponit̄ q̄ deū ꝓpter se diligat ꝛ ꝓpter bonū diuinū in se plus gaudeat q̄ꝫ vt est bonus sibi) sed refert deū in habitōem ꝛ fruitōem sicut obiectū ad fructuꝫ. q̄ꝛ videlicet vult q̄s ex deo ꝛ in deo h̄re beatitudinē ꝛ fruitionē. ꝛ h̄ fit absq̄ꝫ oī inordinatōe. Vn̄ videt̄ intelligend⁹ q̄ vltimo fine etiā s̄m veritatē ꝛ ordinate pōt q̄s vti large accipiendo vsum. q̄ꝛ videlicet nō refert̄ in aliud sicut ad rē aliā q̄ habeat̄ ꝑ fine vltimo qḋ esset ꝓprie vti. sꝫ q̄ꝛ assumit̄ in facultatē volūtatis vt volūtas eo vtat̄ se in ipo delectādo ꝛ fruēdo. nō q̄ de⁹ habeat̄ vt min⁹ bonū ipa fruitione. sꝫ q̄ꝛ eo ipo q̄ habet̄ vt maximū bonū ꝛ vltim⁹ finis desiderat volūtas ipo frui ꝛ ipm h̄re ꝑ btitudine. vt em̄ supra tactū fuit de⁹ in se ē q̄dē sibi btitudo sꝫ nō creature. quare creatura optat etiā ipm h̄re vt sit sibi beatitudo. ꝛ hoc fit mediāte adeptione ꝛ fruitōne. vnde ordinat ipm in beatitudinē creatam nō sicut in finē sed sicut in effectū ꝑ ipm deū causandū. qui tn̄ de⁹ cū beatitudine creata accept⁹ nō sūt duo sed vn⁹ finis totalis. q̄re sicut adeptio pecunie nō est finis pecunie sed econtra adeptio bona est ꝓpter bonitatē ꝛ vtilitatē pecunie que est finis simpliciter ꝛ tn̄ refert̄ ab auaro in possessionē sicut in vltimū finē.

quo. sic p illud exēplū sensibile oportet manuduci ad vltimū finē simplr z ſm veritatē. z aduertere. qz in adeptiōem sui referri pt etiā ꝑclusa omi inordinatōne vt dictū est. qz licitū est petere deū ad fruendū. z sic ḡ vtimur vltio fine sed nō ꝓprie sed solū ꝓprie his que sunt ad finē alium vt accipit̄ p re alia habenda. z nō solū p adeptōe ei9. Et p hoc pz pbatio isti9 ꝯclōnis scōe. qz illo vtimur cōiter accipiendo vti vel vsum qd referim9 in sui adeptōem z fruitionē sz vltim9 finis simplr est hmōi. ḡ zc.

Argumētū in cōtrariū Est p prima ꝯclōne. quia deo nullus vtit̄ ꝓprie referendo ipm in aliū finē q est res alia vt finis q̄sita. cū q stat q vtimur deo cōiter put assumim9 in facultatē voluntatis. vt alie auctoritates beati Aug. in argumētis deducte dis hūt. vn puto q ad saluādas diuersas auctoritates bti Aug. d. san. istud notabile adduxerit. z qz in solonib9 apte inuit intellectū iā positū. sicut z reqrit auctoritas pmi argumēti. ideo videt̄ a D. sic intelligēdus vt dictū est.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q Aug. loqtur de vsu cōiter ſm q iportat ordinē finis ad ipam fruitōem quam aliquis querit de fine.

¶ Ad maiorē distinguo. si intelligit̄ de vsu ꝓprie q est referre rē in aliā rē sicut in finē potiorē z meliorē se vl' estimate. Negat̄. si āt vti capiat̄ cōiter p relatōne finis vltimi q est res in finē q. sic ꝯcedit̄. nā nullus frueret̄ deo nisi vellet eū habere ad sibi inherēdū z ad se in ipo cū maxia suauitate delectandū. z h est qd. D. in solone dr q Aug. accipit vsuz cōiter ſm q iportat ordinē finis ad ipaz fruitionē. qd nō intelligit̄ quasi finis q ordinet̄ ad fruitōem sicut ad finē. sicut qnqz fit a male disposito. sed ille ordo dicit quācūqz habitudinē obiecti ad actuz siue actus sit ꝓpter obiectū sicut ꝓpter finē siue ecōtra. z sic ille q fruitur deo habet deū p obiecto sue fruitōis que est vsus dei large accipiendo vsum. Minor ꝯcedit̄. ḡ vltimo fine vtit̄ aliqs. vez cōit̄ accipiēdo vti iuxta notabile scōe ꝯclōis.

Ad scōm dōm. q finis assumit̄ in facultatē voluntatis vt volūtas in illo qescat. vn ipa requies in fine. q fruitio est. dr h mō vsus finis. sz id qd est ad finē assumit̄ in facultatē volūtatis. nō solum in ordine ad vsum eius qd est ad finē. sed in ordine ad aliā rem in qua voluntas quiescat.

¶ Ad maiorē. vti est assumere aliqd in facultatē volūtatis. si intelligit̄ de vti ꝓprie vt distinguit̄ ꝯtra frui ē assumere aliquid in facultatē volūtatis applicando ipm ad opationē ꝓpter aliam rem ꝯsequendā. Tunc negat̄ minor. q vltimus finis assumat̄ zc. Alio mō assumitur aliquid vt eo vtamur. i. eo nos delectemus libere ad nutuz volūtatis z illud assumamus z habeam9 sicut placet. sic dico q vti est cōe ad frui. z tūc ꝯcedo minorē. qz aliqs hz beatitudinē obiectalem z se delectabit libere (scz libertate a coactōne) z ita vtit̄ vt vti dicit habitudinē vltimi finis ad opatōem circa ipm. s. quietē. vn ipa requies dicit̄ isto modo vsus ad quē beatitudo vt res assumit̄ nō q refertur ad fruitōem vt ad finē sz vt obiectū ad actū q ē ꝓpter obiectū ad sensum supra habitū. q. j. ar. vi. ad pmū.

¶ Ad tertiū dōm. q vsus accipit̄ in verbis Hylarij pro quiete in vltimo fine. eo modo quo aliqs cōiter loquendo dr vti fine ad obtinendū ipm sicut dictū est. vn Aug. in. vi. de trini. dr. q illa delectatio felicitas vel beatitudo vsus ab eo appellatur.

In co. i. ad pmum

¶ Respondet̄ sicut iā dictuz est. qz Hylarius accipit vsum pro fruitōe z delectatōe que consequitur ex amore q appropriat̄ spūi sancto. Vn. d. san. p. p. q. xxxix. ar. viij. in cor. vsus hz silitudinē cū ꝓprijs spūs scti. large mō accipiendo vsum ſm q vti ꝯprehendit sub se etiā frui. put est assumere aliqd in facultatē volūtatis. z frui est cū gaudio vti vt Aug. dr decio de trinitate ¶ Et nota. d. san. in pmo senten. dis. p. q. ij. q ista definitio Aug. allegata in scōo argumēto est ipius vti cōiter dicti. sed illa est ipius vti ꝓprie dicti scz vti est id qd in vsum venerit referre ad obtinendū illud quo fruendū est zc.

¶ Utz vsus precedat electōem.

Ad quartū sic ꝓcedit̄. Uidetur q vsus precedat electoem. post electōem enī nihil sequit̄ nisi executio. sed vsus cū ptineat ad volūtatē precedit executionem. ergo precedit etiā electōem. ¶ Preterea absolutū est ante relatū. ergo minus relatū est ante magis relatum. sed electio importat duas relatōes. vnam eius qd eligitur ad finez. aliam vero ad id cui ꝑeligitur. vsus aūt importat solam relatōnem ad finem. ergo vsus est prior electione. ¶ Preterea volūtas vtitur alijs potentijs inqztū mouet eas. sed volūtas mouet etiā seipam vt dictū est. ergo etiā vtitur seipa applicando se ad agendū. sz hoc facit cū cōsentit. ergo in ipo ꝯsensu est vsus. sz ꝯsensus p̄cedit electōem. vt dictū est. ḡ z vsus. ¶ Sz contra qd Damas. dicit. q post electōem impetū facit ad opatōnem. z postea vtit̄. ergo vsus sequitur electōnem. q. viij. ar. iij. q. xv. ar. iij. ad tertiū

¶ Hic. D. querit de ordine vsus ad electōem que et ipa est circa media.

¶ Rndeo dōm. q volūtas duplicē hitudinē hz ad volitū. vnā qdē ſm q est qdāmodo in volēte p qndā ꝓportionē vl' ordinē ad volitū. vn z res q naturalr sunt ꝓportionate ad aliquē finē dicūt̄ appetere illū naturalr. sz sic hre finē ē ipfecte hre ipm. oē āt ipfectū tēdit in pfectōez. z iō tā appetit9 natural' qz volūtari9 tēdit vt habeat ipm finē realr. qd ē pfecte hre ipm z hec est scda hitudo volūtatis ad volitū. volitū āt nō solū est finis. sz id qd est ad finē.

¶ D. rndet tali ꝯclōe. Usus seqt̄ electōez (. s. respectu eiusdē) si accipiat̄ vsus ſm q volūtas vtit̄ potētia executiua. sz vsus ei9 qd est ad finē ſm q est in ꝯsideratōe rōnis referentis ipm in finē tūc vsus p̄cedit electōem. z ē sensus ꝯclōnis q electio p̄cedit vsuz potētiaz exequētiū aliaz vis deducet ab intellectu z volūtate. sz electio nō p̄cedit vsuz et exercitiū volūtatis z rōis. hui9 ꝯclōis. ḡ. D. ponit z pbat p° pmā ptē. scōo scdaz. ibi. Sz qz zc. Quo ad pm9 p° premittit qd dā notabile distinctiuū. scōo ex eo format rōnē z infert pmā ptē ꝯclōnis. ib. Ultimū aūt zc. Notat ḡ duplicē habitudinē volūtatis ad volitū. z pmā habitudinē astruit ex rebus naturalib9 que etiā dicūt̄ appetere finē naturaliter ex h. qz sunt fini ꝓportionate z sic habent habitudinē aliquā naturalē ad finē. sic etiā appetit9 rōnalis ex h q habet ꝓportionē que infra dicetur amor (vl' ordinem id est appetitum z electōem voliti) etiā hz aliquam habitudinē sz ipfectam ad volitū que est habitudo ſm

Scōo nā.

electōem. ſʒ ꝑter iſtā habitudinē que eſt ſm hmōi ꝓportionē ⁊ ordinē oportet ponere ſecūdā habitudinē. qꝛ tā appetit⁹ naturalis naturalr ꝓportionat⁹ ꝙ̄ volūtarius libere ꝓportionatus tendit vlteri⁹ ad volitū vel appetitū realiter habendū. ex h̄ ḡ habet̄ rō diſtinctōis illius. annectit tn̄. D. aliqḋ notādū ꝙ talis habitudo imꝑfecta nō ſolū eſt ad finē ſed etiā ad mediū. Conſequēter ibi.

¶ Ultimū aūt qḋ ꝑtinet ad ꝑmā habitudinē volūtatis reſpectu ei⁹ qḋ eſt ad finē ē electio. ibi eīn cōplet̄ ꝓportio volūtatis vt cōplete velit id qḋ eſt ad finē. ſʒ vſus iā ꝑtinet ad ſcḋam hītudinē volūtatis q̄ tendit ad ꝯſequēdū rē volitā. vn̄ manifeſtū eſt ꝙ vſus ſeq̄tur electōem. ſi tn̄ accipiat̄ vſus ſm ꝙ volūtas vtit̄ execūtiua poꝛ̄a mouēdo ipam.

¶ Format rōnē ꝓ ꝑma pte ꝯclōnis; reſpon. ſm ꝑtactā diſtinctōem iſtā. Electio ꝑtinet ad habitudinē volūtatis ad volitū ſm ꝙ volitū eſt in volēte ſm quādā ꝓportionē ſcʒ amorē vel ordinē (.i. deſideriū vel electōnem) ad volituʒ ſm quā volitū habet̄ imꝑfecte. ſiue ſit finis ſiue id qḋ eſt ad finē. Uſus āt ꝑtinet ad ſecūdā habitudinē volūtatis ad volitū ſm ꝙ volūtas realr tendit ad volitum in ſe habendū qḋ eſt ꝑfecte hr̄e ipm. ḡ electio p̄cedit vſuʒ poꝛ̄aꝝ execūtiuaꝝ ꝑ quē tendit̄ in volitū in ſe realiter habendū. Tenet ꝯn̄a. qꝛ imꝑfectū p̄cedit ꝑfectū. ⁊ ſic etiā imꝑfecta habitudo ſm ēē intentū vl̄ electiuū p̄cedit habitudinē ꝑfectā q̄ eſt ſm executōem. Añs ꝓbat̄. qꝛ in electōe ꝯplet̄ ꝑma habitudo ſicut in ꝑtinēte ad illā habitudinē. ꝑmo eīn eſt itētus finis deinde ꝯſulit̄ de medio. ⁊ tertio eligit̄. Scḋa ps añtis pʒ. qꝛ ꝑ vſum tēdit̄ in realē ꝯſecutionē rei volite. Et poſſet breuiter argui ꝓ ꝑma pte cōcluſionis. volūtas hʒ duplicē habitudinē ad volitū vnā imꝑfectā ſm ꝓportionem ⁊ ordinē q̄ prior eſt. aliā hʒ ſm ꝙ tendit in realē habitōeʒ ei⁹ q̄ ē ꝑfecta ⁊ poſterior. ſʒ electio ꝑtinet ad ꝑmā hītudinē ſicut vltimū ei⁹. vſus ꝟo ꝑtinet ad ſcḋaʒ hītudinē. ḡ ⁊c̄. ¶ Nota h̄ vbū. D. in lr̄a cū dr̄. Res q̄ naturalr ſt̄ ꝓportionate ad aliquē finē dicit̄ appetere ipm naturalr. ex h̄ eīn habet̄ ꝙ appetit⁹ natural̄ nō eſt act⁹ elicit⁹. ſʒ ē ipa ꝓportio rei ad ſuū finē vel ad ꝯueniens ſibi naturalr. ſic grauitas ē ꝓportio lapidis ad locuʒ deorſuʒ. ſʒ in volūtate ꝓportio ei⁹ ad volitū ē act⁹ elicitus ſm quē hʒ hītudinē ad volitū ſm ꝙ amat vl̄ deſiderat vl̄ eligit añ realē iperiū ⁊ executōeʒ ad habendā rē realiter. ꝑmo eīn habebat̄ ſolū in voto. Deinde ibi.

¶ Sed qꝛ volūtas etiā quodāmodo rōnem mouet ⁊ vtit̄ ea. pt intelligi vſus eius qḋ eſt ad finē ſm ꝙ eſt in ꝯſideratōe rōnis referētis ipm in finē ⁊ hoc mō vſus p̄cedit electionem.

¶ Hic. D. ꝓbat ſecūdā ptē ꝯclōnis ſic. illud qḋ eſt ad finē anteq̄ꝫ eligat̄ pri⁹ ē in ꝯſideratōe rōnis referētis ⁊ ordinātis ipm in finē. ſʒ talis ꝯſideratio rōnis eſt vſus rōnis mote a volūtate. ḡ vſus ei⁹ qḋ eſt ad finē ſm ꝙ eſt in tali ꝯſideratōe p̄cedit electōeʒ. Maior pʒ extra lr̄am. qꝛ añ electōem eſt ꝯſiliū ⁊ deliberatio de eo qḋ eſt ad finē ex qua pri⁹ eſt in eſſe apprehēſo ꝑ actū rōnis ꝙ̄ eligat̄. Pʒ ḡ ꝙ vſus poꝛ̄e executiue q̄ tendit̄ in rē realr habendā ſeq̄t̄ electōem. ſʒ vſus ⁊ exercitium volūtatis ⁊ rōnis eſt ante electionem. quia oportet prius rōnem ꝯſuluiſſe ꝑ motionē volūtatꝭ reſpiciētis finē. Cōfirmat̄ etiā ꝑma ps ꝯclōis argumēto in ꝯtrm̄. qꝛ poſt electōeʒ ſeq̄t̄ iperiū ⁊ vti actiuū qḋ vocat̄ h̄ iperi⁹. ⁊ poſtea ſeq̄t̄ vſus poꝛ̄aꝝ exequētiū. vn̄ intēto fine ⁊ iuētis medijs ꝑ ꝯſiliū ſeq̄t̄ motio ꝑ iperium qḋ iperiū in rōne ē cū vti actiue accepto in volūtate. deinde ſeq̄t̄ vſus aliaꝝ poꝛ̄aꝝ. vn̄ pʒ ꝙ ſiue vti capiat̄ actiue ꝓ actiua applicatōe poꝛ̄aꝝ exequētiū ad oꝑatōeʒ. ſiue capiat̄ q̄ſi paſſiue ꝓ oꝑatōe ad quā applicāt̄. ſemꝑ vti eſt poſterius electione ⁊c̄.

¶ Ad ꝑmū ḡ dōʒ. ꝙ ipam executōem opis p̄cedit motio q̄ volūtas mouet ad exequēdū. ſeq̄t̄ āt electionē. ⁊ ſic cū vſus ꝑtineat ad p̄dictā motōem volūtatis. mediū eſt inter electōem ⁊ executōem.

Maior negat̄ imo poſt electōem eſt iperi⁹ ſeu motio ⁊ imperiū ad oꝑatōem q̄ motio actiua volūtatis eſt vti ꝓprie. put eſt act⁹ elicit⁹ volūtatis. Minor ꝯcedit̄. ſed negat̄ ꝯn̄a. qꝛ ſupponit falſum in maiori. ⁊ vult argumētuʒ ꝙ qꝛ vti etiā ꝑtinet ad oꝑatiōem ⁊ nō imediate imo electio imediate. ⁊ vti etiā nō ſeq̄tur executōem. ḡ p̄cedit executōem ⁊ electōem. ſed falſum eſt. qꝛ vti imediate p̄cedit oꝑatōem ⁊ imediati⁹ ꝙ̄ electio.

¶ Ad ſcḋʒ dōʒ. ꝙ id qḋ eſt ꝑ eēntiā ſuā relatū poſteri⁹ eſt abſoluto. ſʒ id cui attribuūt̄ relatiōes nō oʒ ꝙ ſit poſteri⁹. imo q̄nto cā eſt prior. tāto hʒ relatōem ad plures effectus.

¶ Maior vl̄ negat̄ imo relatū. i. relatm̄ potiſſime ſm dicit̄ pri⁹ eſt. imo q̄to pri⁹ tāto magꝭ relatū iſto⁹ Sʒ verū eſt ꝙ abſolutū pri⁹ eſt relatōe ⁊c̄. Ad minorē. importat relatōes ſed nō eſt relatio. ⁊ preterea importat relatōnes nō ad terminū correlatiuū q̄ ſunt de gn̄e ad aliq̄d ſʒ relationes fundamētales trāſcendētes ad obiectū ⁊c̄.

¶ Ad tertiū dōʒ. ꝙ electio p̄cedit vſum ſi referāt̄ ad idē. nihil āt ꝓhibet ꝙ vſus vni⁹ p̄cedat electōem alteri⁹ ⁊ qꝛ act⁹ volūtatis reflectunt̄ ſupra ſeipos. in q̄libet actu voluntatis pt accipi ꝯſenſus ⁊ electio et vſus. vt ſi dicat̄ ꝙ volūtas ꝯſentit ſe eligere. ⁊ ꝯſentit ſe ꝯſentire. ⁊ vtit̄ ſe ad ꝯſentiendū ⁊ eligendū. et ſemꝑ iſti act⁹ ordinati ad id qḋ eſt prius ſunt priores.

¶ Maiorē ꝯcedo ⁊ totū vſq̄ꝫ ibi. ḡ vſus p̄cedit ⁊c̄. verū vſus volūtatis p̄cedit electōeʒ medij exequēdi ſʒ reſpectu euſdē tūc electio p̄cedit vſum ⁊ ꝯſenſus vtrūq̄ꝫ q̄n̄ electio ⁊ ꝯſenſus diſtinguūtur. ⁊ id qḋ ordinat̄ ad priorē actū eſt pri⁹. ⁊ ꝓbat h̄ argumētū ſecūdā ptē ꝯclōnis.

¶ Queſtio. xvij. de actibꝰ impatis a volūtate.

Deinde ꝯſiderādū eſt de actibꝰ impatis a volūtate. Et circa h̄ q̄runt̄ nouē. Prio vtꝝ ipare ſit act⁹ volūtatꝭ vl̄ rōnis. Secūdo vtꝝ ipare ꝑtineat ad bruta aīalia. Tertio. de ordie iperij ad vſuʒ. Quarto vtꝝ iperiū et act⁹ ipat⁹ ſint vn⁹ act⁹ vl̄ diuerſi. Quinto vtꝝ act⁹ volūtatꝭ iperet̄. Sexto vtꝝ act⁹ rōnis. Septio vtꝝ act⁹ appetit⁹ ſenſitiui. Octauo vtꝝ act⁹ aīe vegetabilis. Nono vtꝝ actus exterioꝝ membroꝝ. J

¶ Poſtq̄ꝫ actū eſt de actibꝰ elicitis. Conſequēter agit̄ de actibꝰ imperatis. ⁊ circa h̄ duo facit. Prio determinat de ipo actu iperij q̄ eſt act⁹ potētie impantis. Scḋo determinat de ipo actu impato q̄ eſt actus poꝛ̄e recipiētis iperiū in ar. iiij. Circa ꝑmū duo facit. ꝑmo oñdit cuius act⁹ ſit iperare. ſcḋo ordinē iter iperiū ⁊ vſum in ar. iij. ꝑmo facit qḋ dictū ē. ſcḋo determinat quoddā dubiū. ar. ij.

¶ Utrū imparare sit act⁹ volūtatis vel rōnis.

AD pmū sic pcedit᷑. Videt᷑ q imparare nō sit act⁹ rōnis. ſʒ volūtatis. iperare eñ est mouere qddā. dr eñ Auicena q̄ qdru plex est mouēs. ſ. pficiēs. disponēs. iperās ꝛ ꝯsiliās. ſʒ ad volūtatē ptinet mouere oēs alias vires aīe vt dictū est supra. g̃ imparare est act⁹ volūtatis. ¶ P̄. sicut ipare ptinet ad id qđ est subiectū ita ipare ptinere videt᷑ ad id qđ est maxie liberū. ſʒ radix libertatis est maxime in volūtate. g̃ volūtas est imparare. ¶ P̄. ad iperiū statim seq̄tur actus. nō eñ q̄ iudicat aliqd esse faciendum statim illud opatur. g̃ imparare nō est act⁹ rōnis. ſʒ volūtatis. ¶ Sʒ ꝯtra est q̄ Greg. nicenus dicit. ꝛ etiā phs q appetit⁹ obedit rōni. ergo rōnis est imperare.

q.ix.ar.p.

¶ Hic pmo determinat cui⁹ potētie sit ipare vel pcipe.

¶ Rñdeo dōm. q iperare est actus rōnis psuppo sito tñ actu volūtatis. Ad cui⁹ euidentiā ꝯsiderandū est q q: act⁹ volūtatis ꝛ rōis supra seinuicē pñt ferri. put supra rō rōcinat᷑ volēdo. ꝛ volūtas vult rōcinari ꝯtingit actū volūtatis pueniri ab actu rōnis ꝛ ecōuerso. ꝛ q: virtus prioris actus remanet in actu seq̄ti. ꝯtingit qñq3 q est aliqs actus volūtatis ſm q manet virtute in ipo aliqd de actu rōnis.

q.xv.ar.p.et vt dictum est de vsu ꝛ de electione. ꝛ ecōuerso aliqs

q.xiij.ar.p. est actus rōnis ſm q virtute manet in ipo aliquid de actu volūtatis.

¶ D. rñdet tali ꝯclōne in pncipio. ipare est actus rōnis. ſ. essentialr. psupposito tñ actu volūtatis. hanc ꝯclōnē pbando ꝛ declarando sic pcedit. q: scđa ei⁹ ps suppo

Cōclo rñsi. nit rōnē agere in virtute volūtatis. pmo illud suppositū verificat ꝛ declarat. scđo resumit ꝛ pbat pmā ptē ꝯclōis ibi. Imparare āt ꝛc. tertio scđā ibi. Primū āt ꝛc. Quo igitur ad pmū. D. pmittit notabile verificatiuū suppositi p tacti ex q̄ habet᷑ talis ꝯclo ꝓpositi verificatiua. Cōtingit qñq3 q est aliqs actus volūtatis ſm q manet virtute in

Cōclo. ipo aliqd de actu rōnis ꝛ ecōtra ꝛc. vt in lra circa finē. pbat᷑. Virtus prioris actus remanet in actu seq̄ti. ſʒ aliqs actus rōnis est prior aliq̄ actu volūtatis ꝛ ecōtra. g̃ ꝛc. Maior pʒ. ꝛ intelligit᷑ nō solū de priori q̄cūq3 prioritate. sed in his q̄ p se ordinata sunt. sic aūt est inter hmōi act⁹ sic q volūtas nō pt habere actū nisi pcedente actu rōnis. Minor pbat᷑. q: actus rōnis ꝛ volūtatis pñt supra seinuicē ferri. ꝛ sic ꝯtingit actū vni⁹ pueniri ab actu alteri⁹ et ecōtra. Et pma ps ꝯclōnis pʒ exeplariter de vsu ꝛ electione qui sunt act⁹ volūtatis in virtute rōnis. ¶ Nota aūt verbū ꝯclōnis q act⁹ rōnis manet in actu volūtatis virtute. p hoc pʒ q electio vel vsus nō est qđ ꝯpositū ex duobꝫ ſʒ ē act⁹ simplex pduct⁹ a volūtate in virtute ꝛ p assistentiā ꝛ coefficientiā rōnis. Silr est de actu rōnis quē exercet in virtute volūtatis q̄lē in ꝓposito dicem⁹ imperiū. sic g̃ pʒ verificatio suppositi scđe ptis ꝯclōnis q act⁹ rōnis potest psupponere actū volūtatis. qs aūt in ꝓposito sit ille actus volūtatis psuppositus ab imperio. hoc tangit. d. san. qđlibeto. ix. ar. xij. cū dicit. in imperio duo ꝯcurrunt (scʒ ordine quodā) quoꝝ vnū est rōnis aliud volūtatis. qđ eñ impat aliqd inclinat ad faciendū qđ voluntatis est. ipius eñ est mouere p modū agentis. ꝛ iterū ordinat eum cui impat ad exequendū illud qđ imparatur. et hoc ad rōnem pertinet cuius est ordinare. ꝛ si hoꝝ duoꝝ ordo ꝯsideret᷑ videt᷑ pmū esse inclinatio volūtatis in aliqd p electōem. ꝛ postea in pncipio executōis ordinat᷑ per quos fieri debeat qđ electū est. ꝛ sic imperiū erit imediate actus rōnis. ſʒ volūtatis q̄si pmo mouentis. hec ille. Ex qbus pʒ pmo ad ꝓpositū q actus volūtatis in cui⁹ virtute ratio impat est electio. Pʒ scđo q imparare est mouere ꝛ inclinare in virtute volūtatis ad exercitiū act⁹ vt etiā hic in fine corpis ponit᷑. Pʒ tertio q imparare est ordinare inclinatiue ad exercitium per quos electum fieri debeat. quod tñ fit multiplr. vt patebit statim ex. doc. san. in q̄rto. nā aliqñ imparatur interioribꝫ organis ꝛ instrumētis. et tūc sufficit q ho ipe intelligat ordinatōem rōnis. qñq3 aūt imparatur exterioribꝫ inferioribꝫ ꝛ subiectis. ꝛ tunc ipi intelligētes mouent᷑ ab ordinatōne intimatiua rōnis in virtute volūtatis ꝛc. Cōsequēter cū dicit.

¶ Imperare aūt est quideʒ essentialr act⁹ rōnis. imperās. n. ordinat eū cui iperat ad aliqd agendū intimādo vel denūciādo. sic āt ordinare p modū cuiusdā intimatōis est rōnis. ſʒ rō pt aliqd itimare vel denūciare duplr. Uno mō absolute. q̄ qdē itimatio exprimit᷑ p verbū indicatiui modi sicut si aliqs alicui dicat. hoc est tibi faciēdū. Aliqñ āt rō itimat aliquid alicui mouendo ipsum ad hoc. ꝛ talis intimatio exprimitur per verbum imperatiui modi. puta cū alicui dicitur. fac hoc.

¶ Resumit pmā ptē ꝯclōnis rñsiue cū explicatōe scʒ q imparare est actus rōnis essentialr (. i. subiectiue ꝛ elicitiue) quā ptē pbat sic. Impans ordinat eū cui impat ad aliqd agēdū intimādo vel denūciando. ſʒ sic ordinare p modū cuiusdā intimatōis est rōnis. igit᷑ pma ps ꝯclōis vera. ſʒ q: iperiū non est ordinatio q̄cūq3 intimatiua vel denūciatiua q̄ videlicet posset rōni in virtute ꝓpria ꝯpetere ſʒ vt dictū est. ē inclinatiua ad exercitiū act⁹. iđ. d. san. p explicatōe illi⁹ maioris tā assumpte. ꝛ etiā p pte seq̄nti subiūgit notabile distinctiuū q rō pt nūciare vel intimare duplr ꝛc. vt in lra. Et scđa intimatio motiua ꝛ inclinatiua est impium. Consequēter ibi.

¶ Primū aūt mouēs in viribꝫ aīe ad exercitium actus est volūtas. vt supra dictū est. cū g̃ scđm mouens nō moueat nisi in virtute pmi mouētis. seq̄tur q hoc ipm qđ rō mouet iperādo sit ei ex virtute volūtatis. vñ relinquit᷑ q imparare sit actus rōnis psupposito actu volūtatis. in cui⁹ virtute rō mouet p imperiū ad exercitiū actus. q.ix.ar.p.

¶ Manifestat scđam ptē ꝯclōnis rñsi. sic. Secundū mouēs nō mouet nisi in virtute pmi mouētis. ſʒ pmum mouēs in viribꝫ aīe ad exercitiū actus est voluntas. g̃ rō impatiue mouēdo ad exercitiū nō mouet nisi in virtute volūtatis. Quare. D. infert ꝯclōnē totalē p modū corollarij cū repetitōe pbatōis tā posite sub breuibus ꝛc.

Aduerte h̄ ex. d. san. q rō ſm se ꝯsiderata mouet volūtatē ad specificatōem actus qñq3 qdē necīario qñq3 āt libere respectu diuersoꝝ obiectoꝝ. vt pʒ ex supra dictis. Sed rō in virtute volūtatis impando mouet alias vires imo seipam ꝛ volūtatē ipam etiā q̄ ad exercitiū act⁹ nec h̄ est ꝯtra supra dicta vbi dicebat᷑ q volūtas a nullo

Moueat ad exercitiū nisi a solo deo. hoc eñ inxta. d. san. in de pta. ma. xxij. q. ix. intelligit. q a nullo extrinseco. sȝ nō etiā a scīa mouen pt ad exercitiū. ⁊ p ꝯñs ipa p rōnē vel rō in ꝟtute eiꝰ. Patȝ ex hoc fundamētū p infra habendis. qꝛ puersa electio vel puersitas volūtatis q̄cūqȝ nō stat cū oimoda rectitudine rōnis. psertim papiētis. Patȝ ⁊ q volūtas nō pt in oppositū pcepti rōnis. qd̄ necessario mouet. ⁊ q̄ ad exercitiū. ⁊ q̄ ad spcificatōēs. salte necessitate suppōnis qñqȝ. De hoc infra. ⁊ in Capolo in. iiijº. dis. xxxvi. ad argumēta Scoti ꝯtra pmas duas ꝯclōnes ⁊c. Nota circa hec dr̄iaȝ inter pceptū. orōnē. et depcatōem. q̄ dicūt actꝰ rōnis diuersos in hoc. qꝛ pceptū est ad interiora hoīs. puta organa ⁊ instrumēta agēdi. vel ad exteriores hoīes ptān papiētis subiectos. q p intimatōem motiuā applicant ad ꝯsecutiōes desiderati et electi. Qñ aūt desideriū ⁊ volūtas applicat ad extrinsecū. q nō est in nr̄a ptāte. ⁊ tñ nō est sup nos. tūc dr̄ petitio. si ꝟo supra nos. sic dr̄ depcatio. De his vide. d. san. in q̄rto. dis. xv. q. iiij. ar. p. q̄. p. in cor. Patȝ ex his oibus q̄uo iperiū est denūciatio motiua ꝯplectēs in se volūtatē ⁊ auctoritatē volūtatis. ac p hoc nō est p̄co denūciatiuus tm̄. sed ⁊ efficaciter executiuus

Argumētū in cōtrariū

Est p pma pte ꝯclusionis directe. ⁊ tñ nō ē ꝯtra scd̄am. qꝛ ipare est rōnis in virtute voluntatis. sic enim mouet appetitum sensitiuum et voluntatem ipsam.

¶ Ad pmū g dr̄m. q ipare nō ē mouere q̄cūqȝ mō sȝ cū q̄dā intimatōe denūciatiua ad alteȝ qd̄ ē rōnis

¶ Ad maiorē. vera. iperare est mouere cuȝ q̄dā idinatione denūciatiua ad alteȝ. qñqȝ q̄dē supposito distinctū. sicut cū ipat exteriori subiecto ptān iperātis. qñqȝ aūt denūciat alteri nō q̄dē suppositalr distincto. sȝ alteri potentie mediante tñ toto. vt patebit ar. v. ad scd̄m. qꝛ ⁊ rō nūciat ⁊ inqrit q̄d agendū sit p mēbra ⁊ vires. ⁊ p ꝗs vires. ⁊ hoc nūciat hoī intelligēti q̄ sm̄ pceptū rōnis agit. Ad minorē. ꝯcedit q ad volūtatē ptinet mouere virtute ꝓpria ad exercitiū. sȝ nō ptinet ad eā iperare. sȝ ad rōnem in ꝟtute volūtatis. Et scd̄o ad appetitū in aialibꝫ ptinet mouere. sȝ iperare in hoīe nō ptinet imediate ad volūtatē q̄ nō mouet nisi p iperiū ⁊ dictamē rōnis. quare negat ꝯña De hac solōne ⁊ missione ad minorē. D. supra in q̄rto ad tertiū. dr̄. Ille q petit aut iperat aut depcat aduocat aliq̄d ad ꝯsecutōem finis. vel ꝯsecutiōem intenti. hoc aūt nō est volūtas. qꝛ ipa simplr ⁊ absolute fert in suū obiectū qd̄ est finis. sed est rōnis cuiꝰ est ordinare vnū ad aliud. Et iō imperiū ꝓprie accipiēdo iperiū nō est volūtatis. Sȝ duplr dr̄ volūtas iperare. scȝ iproprie. ⁊ similitudinarie. Vno mō p quādā interpretatōem siue equalentiā. qꝛ eñ iperās p iperiū suū mouet. ideo actus aīe ad quē motus statim sequitur iperiuȝ dr̄. et qꝛ ad actū appetitiue si sit ꝯpletꝰ. statim seqt motꝰ in corpalibus organis. ideo appetitiue virtutes dicunt iperantes motū. Alio mō incōni pncipiū iperij est volūtas. aduocare eñ aliq̄d ad finē suū (qd̄ ad iperiū ptinet) psupponit appetitū finis. ⁊ est q̄dā ꝯsecutio illiꝰ. Et ꝓpter h potentie vel artes opatiue seu habitꝰ q sunt circa finē dicūt impare illis q̄ sunt circa ea q̄ sunt ad finē. Et sm̄ h volūtas q̄ hȝ finē p obiecto dr̄ iperare, incōni iperiū qd̄ ē actus rōnis in volūtate incipit ad quā ptinet desideriū finis. hec ille. Ex q̄o patȝ pmo. q appetitꝰ in alijs aialibꝫ dicit impare ꝓpter equalentiā. qꝛ mouet sicut imperium. Scd̄o pȝ q volūtas dr̄ impare in hoīibꝫ rōnē. qꝛ est presupposita ad iperiū. ⁊ in virtute ⁊ q̄si auctoritate eiꝰ intellectus imperat. Et p hoc daret solutio.

Voluntas dr̄ imperare duplr.

¶ Ad scd̄m dr̄m. q radix libertatis est voluntas sicut subiectū. sȝ sicut cā est rō. ex hoc eñ volūtas libere pt ad diuersa ferri. qꝛ rō pt habere diuersas ꝯceptiōes boni. ⁊ ideo phi diffiniūt liberȝ arbitriuȝ. qd̄ ē liberȝ de rōne iudiciū. q̄si rō sit cā libertatis

¶ Ad maiorē scd̄aȝ ptē. impare ptinet ad id qd̄ est maxime liberȝ. ⁊ cū hoc ordinatiuū ⁊ intimatiuuȝ. ⁊ h est qd̄ est maxime liberȝ radicalr. qꝛ videlȝ est radix libertatis rōne indeterminatōis sui iudicij. Ad minorē distinguit. si intelligat de radice subiectiua. ꝯcedit. qꝛ volūtas ē subiectū formalis libertatis. si aūt intelligat de radice pma originali ⁊ causali siue effectiue. sic negat minor. imo sic rō est cā ⁊ radix libertatis. Nā volūtas nūqȝ appetendo haberet se ad diuersa. (qd̄ ē habere formalr libertatē) nisi rō haberet indifferētiā ⁊ indeterminatōnem iudicij. Inde videmus in bestijs. q qꝛ iudiciū determinatū est. q et appetitꝰ est determinatꝰ ad vnū. ⁊ nō hȝ se ad opposita sicut rōnalis appetitꝰ. Vñ dico scd̄o ad minorē. q impare vt tactū est ꝯuenit libero saltē originalr. ⁊ cū hoc denūciatiuo ⁊ ordinatiuo alicuiꝰ ad id qd̄ est desideratuȝ vel electū. et hec est rō quare negat ꝯñia. Aduerte h Thomista sentētiā d. san. de radice ⁊ cā libertatis. Eādē sentētiā vide. p. p. q. lxxxiij. ar. iij. in cor. De hoc etiā supra q. x. ar. iij. Et vide ad longū in Capolo. in. ij. dis. xxiiij. ad argumēta ꝯtra scd̄am ꝯclōnem

Thomista aduerte

¶ Ad tertiū dr̄m. q rō ꝯcludit q iperiū nō sit actus rōnis absolute. sȝ cū q̄dā motōe. vt dictū est.

¶ Ad maiorē. q̄ñ est obediētia in eo cui iperat. tunc sequitur actus. al's nō. Minor ꝯcedit de actu rōnis speculatiue. sed negat q ad actū rōnis practice. ⁊ in ꝟtute volūtatis nō sequat actꝰ qñqȝ supposita obediētia eius cui pcipit. g nō est rōnis tm̄. sed in virtute voluntatis. sicut cū alteri denūciat volūtas supioris q̄ iniūgit sibi aliq̄d illa denūciatio vt ꝯtinet volūtatē supioris tūc mouet. sicut cū dr̄. Est oino volūtas mee vt facias hoc vel illud ibi rō est ꝓlocutrix ⁊ aduocata volūtatis. ⁊ in eius virtute mouet. Vñ si platꝰ referret aliquā rem absolute. et nō daret intelligere volūtatē suā. tūc subditꝰ nō moueretur. Hoc g argumētū ꝓbat q intelligere nō mouet. sȝ dictamē practicū ordināns aliquē ad opus ⁊ continens in se voluntatem

In cor.

¶ Utrȝ imperare ptineat ad bruta aīalia

Ad scd̄m sic pcedit. Videt q iperare ꝯueniat brutis aīalibꝫ. qꝛ sm̄ Auicēnā. virtꝰ imperās motū est appetitiua. ⁊ virtꝰ exequens motū est in musculis ⁊ in neruis. sed vtraqȝ ꝟtus est in brutis aīalibꝫ. g imperiū inuenitur in brutis aīalibꝫ. ¶ P. de rōne serui est q ei imperet. sed corpus ꝯparat ad aīam sicut seruꝰ ad dominū. sicut dt phūs. p. politicoȝ. g corpori imperat ab aīa etiā in brutis. que sunt ꝯposita ex aīa ⁊ corpore. ¶ P. per iperiū hō facit imperiū ad opus. sȝ impetus in opus inuenit in brutis aīalibꝫ. vt Damas. dt. g in brutis aīalibꝫ inuenit imperiū. ¶ Sȝ ꝯtra.

Ar. pmo imperiũ est actus rõnis. vt dictũ est. ſʒ in brutis nõ est rõ. ergo neqʒ imperiũ

¶ Hic determinat dubiũ an imperare ꝯueniat brutis vel ſit ꝓpriũ rõnalib.

¶ Rñ. dõm. ꝙ ipare nihil aliud ẽ qȝ ordinare aliquẽ ad aliqd agẽdũ cũ q̃dã intimatiua motõe. ordinare aũt est ꝓprius actus rõnis. vñ impoſſibile est ꝙ in brutis aialib in quib nõ est rõ. ſit aliquo modo imperium

Coclo rũſi. ¶ D. rñdet tali ꝯcłone. īpoſſibile est ꝙ in brutis aialib ſit aliq̃ mõ iperiũ. Probaꝛ. iperiũ nihil aliud est qȝ ordinare aliquẽ ad aliqd agẽdũ cũ q̃dã intimatiua motõe ꝑ ꝯclo vera. Tenet ꝯña. qꝛ ordinare est ꝓpriũ rõnis. ſed in brutis aialib nõ est rõ. ꝑ bñ valet ꝯña. Añs pꝫ ex ar. p. Et aduerte. d. ſan. in q̃rto ſupra. ꝙ dr̃ia est hoīs ab alijs aialib q̃tũ ad ꝟtutẽ ꝛ ꝑ̃ motiuã Primo. qꝛ volitũ aialib ex natura determinatũ est. nõ hoi. Scdo q̃ſ rũ ad ꝓſecutõem voliti vel ꝯcupiti. qꝛ aialia alia hñt determinata inſtrumẽta ꝛ vias qb ſua deſideria explicant et ideo q̃ cito in eis fit deſiderij mot⁹. tã cito mẽbra ad actũ applicãt. niſi ſit ꝓhibẽs ꝑ violẽtiã. Sʒ rõ in hoie inq̃rit ꝛ de bono volẽdo. ꝛ iſtrumẽta ad ꝯſecutõeʒ determinat. ſcʒ organa ꝛ vires aie Et etiã qñqʒ exteriores hoies ꝛc̃. Ex qb pꝫ ꝙ appetit⁹ in beſtijs mouet q̃dẽ. ſʒ nõ ordinat nec ſe nec ſuas poñas ad ꝯſecutiõem intẽti. ſicut hõ ꝑ rõnem ſuas poñas. ſua organa. vel etiã exteriores homines ordinat. Ideo in beſtijs nõ est iperiũ niſi ꝑ equalẽtiã ꝛ ꝑ quãdã interp̃tatiõeʒ. vt allegatũ fuit in ſcłone p. ar. pce. ꝛ hec tãgũtur etiã. hic ad tertiũ.

¶ Argumẽtũ in ꝯtrũ ꝯtinet rõnẽ corpis ꝑ ꝯcłone.

¶ Ad pmũ ꝑ dõm. ꝙ vis appetitiua dr̃ iperare motũ inq̃tũ mouet rõne iperãte. ſʒ h̃ ẽ ſoluʒ i hoib in brutis aũt aialib ꝟtus appetitiua nõ ẽ ꝓprie imperatiua. niſi ipatiuũ ſumaꝛ large ꝑ motiuo.

¶ Ad maiorẽ. ꝟtus iperãs motũ est appetitiua. verũ appetitiua ipat mediãte rõne ſibi in eodẽ ſuppoſito ꝯiuncta. ſʒ iperiũ capiꝛ ꝓprie. Si aũt iperiũ capiaꝛ ꝑ mouere quocũqʒ mõ. ſic est appetitiue etiã ſine rõne. Ad minorẽ. appetitiua est in brutis. ſʒ nõ rõ. negaꝛ ꝯñtia ſi imperiũ capitur ꝓprie

¶ Ad ſcdm dõʒ. ꝙ in brutis aialib corp⁹ q̃dem hʒ vnde obediat. ſed aia nõ hʒ vnde iperet. qꝛ nõ hʒ vnde ordinet. ꝛ ideo non est ibi rõ imperantis ꝛ imperati. ſʒ ſolũ mouentis ꝛ moti

Ad maiorẽ. ꝙ ei iperaꝛ ꝛc̃. verũ rõne ſui ſi aſſit q̃ poſſit imperare Ad minorẽ. corp⁹ ꝓpterea hũanũ ꝯparaꝛ ad aiaʒ rõnalẽ. ſicut ſeru⁹ cui iparꝛ. ſʒ nõ in beſtijs. nõ ꝓpter defectũ corpis. ſʒ ꝓpter defectũ iperãtis. negaꝛ ꝯña. De qbuſdã tactis vtrũ aia imperet corpi. in. ar. ix

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ aliter inuenitur imperium ad op⁹ in brutis aialib. ꝛ aliter in hoib. hoies em̃ faciũt iperiũ ad op⁹ ꝑ ordinatõem rõnis. vñ hʒ in eis imper⁹ rõnẽ iperij. in brutis aũt fit iper⁹ ad op⁹ per inſtinctũ nature. qꝛ ſcʒ appetit⁹ eoꝝ ſtatim a ꝓpheſio ꝯuenientis vel incõuenientis naturalr̃ moueꝛ ad ꝓſecutionẽ vel fugã. vñ ordinãtur ab alio ad agendum nõ aũt ipa ſeipa ordinãt ad actionẽ. ꝛ iõ in eis ẽ impetus. ſed nõ imperiũ

¶ Ad maiorẽ. ꝑ iperiũ facit iperiũ ſm ordinatõeʒ rõnis. ꝛ ꝑ iperiũ ſeipm vel aliũ ordinat libere ad agẽdũ. tũc negaꝛ minor ꝙ talis iper⁹ inueniaꝛ i beſtijs. ſʒ iper⁹ ꝛ motio ex iſtinctu nature ſine ordiatõe ẽ i eis. nõ ꝙ ſe ordinẽt.

¶ Utrũ vſus ꝑcedat imperium

L

Ar. p. q. xvi. ar. p. Ad tertiuʒ ſic ꝑcediꝛ. Videꝛ ꝙ vſus ꝑcedat iperiũ. iperiũ em̃ ẽ act⁹ rõnis ꝑſuppones actũ volũtatis. vt ſupra dictũ est. ſʒ vſus est act⁹ volũtatis. vt ſupra dictũ est. ꝑ vſus ꝑcedit iperiũ. ¶ P. iperiũ est aliqd eoꝝ q̃ ad finẽ ordinãꝛ. eoꝝ aũt q̃ ſunt ad finẽ est vſus. ꝑ videꝛ ꝙ vſus ſit pus qȝ iperiũ. ¶ P. ois act⁹ poñe mote a volũtate vſus dr̃. qꝛ volũtas vtiꝛ alijs potẽtijs. vt ſupra dictũ est. ſʒ iperiũ est act⁹ rõnis ꝓut mota ẽ a volũtate. ſicut dictũ est. ꝑ iperiũ est q̃dam vſus. cõe aũt est pus ꝓprio. ꝑ vſus ẽ pus qȝ iperiũ. ¶ Sʒ ꝯ. est qḋ Damaſ dr̃. ꝙ iper⁹ ad opatõem ꝑcedit vſuʒ ſʒ iper⁹ ad opatõeʒ fit ꝑ iperiuʒ. ꝑ imperiũ ꝑcedit vſum q. xvi. ar. p. Ar. p.

¶ Hic. D. oñdit ordinẽ iperij ad vſuʒ. eo ꝙ de ꝓpinquo ad inuicẽ ſe hñt. Nã hñt ſe ad vnam habitudinẽ reſpectu voliti. de q̃ ar. iiij. q. pce. ſcʒ ad habitudinẽ executionis. poſt em̃ electõeʒ q̃ ꝯcludit pmã habitudinẽ ſeq̃tur imperium ꝛ vſus.

¶ Rñ. dõm ꝙ vſus eius qḋ est ad finẽ ſm ꝙ ẽ in rõne referente ipm in finẽ ꝑcedit electõem. vt ſupra dictũ est. vñ multo magis ꝑcedit imperiũ. q. pce. ar. iiij.

¶ D. rñdet tali ꝯcłone Uſus ei⁹ qḋ est ad finẽ ſm ꝙ est in rõne referẽte ipm in finẽ ꝑcedit iperiũ. ſʒ vſus ei⁹ qḋ est ad finẽ ſm ꝙ ſubdiꝛ poñe executiue ſeq̃t iperiũ. i. vſus et exercitiũ rõnis est añ iperiũ rõne ꝯſilij qḋ est de eo. quod poſtmodũ ipaꝛ ꝛ in via intẽtõis. ſʒ in via executiõis tũc imperiũ est añ realẽ vſum ꝛ applicatõem alicui⁹ ad op⁹ ꝓpter finẽ faciẽdũ. Hui⁹ ꝯcłonis. D. ponit ꝛ ꝓbat pmo pmã ptẽ. Scdo ſcdaʒ. ibi. Sʒ vſus ꝛc̃. Prima ꝓbaꝛ ſic. vſus iſto mõ ꝑcedit electõem. ꝑ ꝑcedit iperiũ. Añs patet. q. pce. ar. iiij. Tenet ꝯña ex ſcłone p. qꝛ electio ẽ an imperiũ. ſi ꝑ vſus ꝑcedit electõem. ꝑ ꝛ iperiũ. qꝛ qḋ est pus priore est pus poſteriore Cõſequẽter cũ dr̃

¶ Sʒ vſus ei⁹ qḋ ẽ ad finẽ ſm ꝙ ſubdiꝛ poñe executiue ſeq̃t iperiũ. eo ꝙ vſus vtẽtis ꝯiunct⁹ ẽ cuʒ actu ei⁹ q̃ q̃s vtiꝛ. nõ em̃ vtiꝛ aliq̃s baculo añqʒ aliq̃mõ ꝑ baculũ opeꝛ. iperiũ aũt nõ ẽ ſil' cuʒ actu ei⁹ cui ipaꝛ. ſʒ naturalr̃ pus ẽ iperiũ qȝ ipio obediaꝛ. ꝛ aliq̃n etiã est pus tpe. vñ manifeſtũ fit ꝙ iperiũ ẽ pus qȝ vſus

Subiũgit ſcdam ptẽ ꝯcłonis. q̃ ꝓbaꝛ ſic. Uſus vtentis. ſcʒ poñe executiue ꝯiũct⁹ ẽ cũ actu ei⁹ q̃ q̃s vtiꝛ. ſʒ iperium nõ est ſimul cũ actu ei⁹ cui ipaꝛ. ſʒ naturalr̃ est pus eõ ipm poñe executiue vel obediẽtis ipio rõnis. ꝑ ꝛc̃. Et aduerte ex ſolõne pmi. ꝙ non ſolũ vſus vt iuxta modũ ſupdictũ. q. xvi. ar. p. accipiꝛ paſſiue vt est executio facta per poñas exeq̃ntes est poſteri⁹ ipio rõnis. imo ꝛ vti ipſum actiuũ vt est actus volũtatis ſubiectiue est poſteri⁹ ipio qꝛ ad iperiũ rõnis ipa volũtas applicat ꝑ actũ interiorẽ volendo res applicari ad opatiões ꝑ fine conſequẽdo. ꝛ ſpẽ res exteriores vel mẽbra applicanꝛ. Et ſic patʒ q̃ vſus ꝛ vti poſteriora ſunt ipio Confirmaꝛ etiã ꝑ argumentũ in ꝯtrũ ſcda pte ꝯcłonis. qꝛ iper⁹ ad opatõem ꝑcedit vſum poñaꝝ exequẽtiũ. Et videꝛ ꝙ iper⁹ q̃ fit ꝑ im

periū fact⁹ sit ipm vti actiuū volūtatis q̄ applicant̄ res vel organa ad vsum.i.operationem.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q̄ nō ois act⁹ volūtatis p̄cedit hūc actū rōnis q̄ est iperiū. s₃ aliq̄s p̄cedit sc₃ electio. ꝛ aliq̄s seq̄t̄. sc₃ vsus. q₂ post determinatōem cōsilij q̄ est iudiciū rōnis volūtas eligit. ꝛ post electionē rō ipat ei p̄ qd̄ agēdū est qd̄ eligit̄. ꝛ tūc demū volūtas alicui⁹ incipit vti exequēdo iperiū rōnis. qn̄q₃ q̄dē volūtas alteri⁹. cū₃ aliq̄s iperat alteri. qn̄q₃ aūt volūtas ipi⁹ iperātis. cū aliq̄s iperat sibyps̄i

¶ Ad maiorē. p̄supponēs actū volūtatis aliquē interiorē q̄ ē electio ꝛ ɔsensus. s₃ nō oēm potissime ipatū. ꝛ q̄ est volūtatis sicut p̄ncipij motiui executiue tm̄. Ad minorē vsus est act⁹ volūtatis aliq̄s. qn̄q₃ mediāte potēa executiua. vel ipm vti ei⁹ qd̄ est applicare executiuā. Negatur ɔn̄a. q₂ ipiū₃ est rōnis nō in v̄tute talis act⁹ q̄ est vsus s₃ q̄ ē electio ꝛ ɔsensus ꝛc̄. Habet̄ ex hac solōne d. san. distinctio electōnis ꝛ vti actiue accepti. q₂ electio vel consensus precedit vti.

¶ Ad scōm dō₃. q̄ sicut act⁹ sīt̄ p̄ui₉ potētijs. ita obiecta actib₉. obiectū āt vsus ē id qd̄ est ad finē. ex h̄ ḡ q̄ ipm iperiū est ad finē. magis p̄t ɔcludi q̄ iperiū sit p̄us vsu q̄₃ q̄ sit posterius.

¶ D. negat ɔn̄am. ꝛ vult q̄ corp̄o q̄ iperiū est obiectum vsus. ideo est p̄us. q₂ obiecta sunt p̄ora actib₉. Scd̄o p̄t dici q̄ h̄ argumētū ɔcludit. q̄ aliq̄s vsus p̄cedit iperiū. q₂ quo ē ad finē. q₂ iperiū p̄supponit ɔsiliū ꝛ electōem q̄ sīt̄ act⁹ volūtatis ꝛ rōnis. ꝛ p̄ ɔn̄s vsus ea₂. Et vsus rōis et volūtatis deliberātis ꝛ eligētis iperiū. p̄cedūt iperiū₃ via executōis ꝛ existēc. q₂ p̄t q̄s deliberare an sit vtile iperare. ꝛ sic talis vsus p̄cedit iperiū via existēcie ꝛ executōe S₃ intelligēd⁹ est. D. q̄ iperiū est an̄ vsum q̄ est de iperio. sicut obiectio in gn̄e cause formal' ꝛ in via intētōis ꝛ finalis. q₂ obiecta ꝛ si sint qn̄q₃ posteriora i eē. sīt̄ tn̄ p̄ora potentijs ꝛ actib₉ in intētōe ꝛ in gn̄e cause finalis. et h̄ ē verū p̄sertim de obiect' potēa₂ actiua₂ q̄ sint posteriora in eē reali. obiecta aūt potēa₂ etiā passiua₂ immaterialiū hn̄t eē obiectū fm̄ esse cognitū₃. ꝛ sic sunt p̄ora. s₃ in eē existēcie qn̄q₃ posteriora. Sic in ꝓposito dr̄ q̄ iperiū est an̄ vsum in eē app̄hēso. q₂ nō ipat nec vult q̄s imparare nisi app̄hendat p̄us iperiū. s₃ in eē reali seq̄t̄ iperiū vsum rōnis ꝛ volūtatis interiorē. Breuiter ḡ. D. intelligēd⁹ est in solone q̄ corp̄o q̄ impiū est obiectū vsus est p̄us saltē fm̄ eē app̄hēsum. cu₃ quo stat q̄ vsus potēa₂ rōnis ꝛ volūtatis p̄cedat fm̄ eē existēc ipm iperiū de actib₉ executiua₂ potēa₂

¶ Ad tertiū dōm. q̄ sicut act⁹ volūtat' vtētis rōne ad iperādū p̄cedit ipm iperiū. ita etiā p̄t dici q̄ ꝛ ipsum vsu₃ volūtatis p̄cedit aliqd̄ iperiū rōnis. eo q̄ act⁹ ha₂ potēa₂ supra seinuicē reflectitur

¶ Maior est v̄a capiēdo vsum vt patuit sup̄. q. xvi. ar. p̄. Ad minorē. s₃ iperiū est act⁹ rōnis p̄ut est mota a volūtate. s₃ addo q̄ ꝛ hunc motū volūtatis p̄t p̄cedere aliud ipiū. q₂ rō p̄t imparare volūtati ad h̄ q̄ moueat ad aliud ipiū. Ultra. ḡ ꝛc̄. Ulc₂ sicut vsus dr̄ potēa₂ executiua₂. s₃ ille vsus p̄t ipari p̄ iperiū. Ultra. Cōmune āt est ꝛc̄. Ulc₂ fm̄ p̄dicatōem ꝛ rōnē. s₃ nō est p̄us fm̄ existēciā ꝛ fm̄ rē. et nō est incōueniēs q̄ cōe sit p̄us fm̄ p̄dicatōem. ꝛ tn̄ aliq̄ spēs ei⁹ sit p̄or in eē oib₉ aliq̄s ɔtēt' sub cōi. sicut sol est spēs corp̄is. ꝛ tn̄ in eē est p̄or oib₉ corp̄ib₉

Sic iperiū est spēs vsus. ꝛ tn̄ in esse p̄or saltē mult' vsib₉ et si nō oib₉ ꝛc̄. Sicut dat̄ bonū ɔtentū sub bono cōi qd̄ est nobili⁹ bono in cōi. Siliter de vero ꝛ ente. q₂ de⁹ cōtinet̄ fm̄ p̄dicatōnem sub eis ꝛ excedit ens acceptū in sua ɔmunitate quo ad p̄fectōem

¶ Utrū imperiū ꝛ actus imperatus sint vn⁹ actus vel diuersi. M

Ad quartū sic p̄cedit̄. Uidet̄ q̄ act⁹ ipat⁹ nō sit vn⁹ act⁹ cū ipio. diuersa₂ eīn potēarū diuersi sunt act⁹. s₃ alteri⁹ potēe ē actus impat⁹. ꝛ alteri⁹ ipm iperiū. q₂ alia ē potētia q̄ impat. ꝛ alia cui ipat̄. ḡ nō est idē act⁹ ipatus cū ipio. ¶ P̄. q̄cūq₃ p̄nt abinuicē separi sunt diuersa. nihil eīn separat̄ a seipo. s₃ aliqn̄ act⁹ ipat⁹ separat̄ ab ipio. p̄cedit eīn qn̄q₃ iperiū. ꝛ nō seq̄t̄ act⁹ iperat⁹. ḡ ali⁹ act⁹ est iperiū ab actu iperato ¶ P̄. q̄cūq₃ se hn̄t fm̄ p̄us ꝛ posteri⁹ sunt diuersa. s₃ iperiū naturalr̄ p̄cedit actū impatū. ḡ sunt diuersa. ¶ S₃ ɔtra est qd̄ ph̄s dr̄. q̄ vbi est vnū ꝓpter alterū ibi est vnū tm̄. s₃ act⁹ ipat⁹ nō est nisi ꝓpter iperiū. ḡ sunt vnū.

¶ Postq₃ ostēsum ē q̄d sit iperiū₃. Hic ostēdit̄ q̄uo se habeat ad actū ipatū. Et circa hoc p̄mo fit qd̄ dictū est Scd̄o ostēdit i q̄b₉ potētijs repiat̄ act⁹ ipat⁹ ar. v. Quo ad p̄mū in p̄nti arti. ɔpat ipiū₃ ad actū impatū quo ad vnitatē Aduerte aūt q̄ q₂ hec ɔsideratio moralis est ideo q̄sitū intelligēdū est de vnitate morali Est aūt act⁹ moralis inq̄₃tū volūtari⁹. vn⁹ ḡ act⁹ moraliter est. q̄ habet rōnē vni⁹ volūtarij in bonis vel in malis. vtpote q₂ habet̄ p̄ vno pc̄ō vel p̄ vno bono. sic saltē q̄ vn⁹ sine alio nō est bon⁹ nec mal⁹. ꝛ nō est bonus sine alio. nec p̄ ɔn̄s erūt duo bona vel duo mala. sed vnū tm̄. nec duo voluntaria sed vnū. Et de his infra. cū ostēdet̄ actū interiore₃ volūtatis. ꝛ exteriorē eē vnū pctm̄. vel vnā bonitatē vtriusq₃. Nota etiā q̄ iperiū nō est sine actu volūtat'. quē virtualr̄ includit. ꝛ sic virtualr̄ est idē q̄rere an idē sit imperiū ꝛ act⁹ ipat⁹. ac si q̄reret̄. an act⁹ volūtatis ꝛ actus q̄ ipat̄ a volūtate mediāte rōne sint vn⁹ act⁹. siue ille actus iperatus sit potēe exequētis. siue ipius volūtatis vel rōnis. sic q̄ apud morā ē habeant̄ p̄ eodē actu imperiū rōnis includēs volūtatē. ꝛ act⁹ q̄ ipat̄ q̄cūq₃ sit ille.

¶ Rn̄. dōm. q̄ nihil p̄hibet aliq̄ eē fm̄ q̄d multa et fm̄ q̄d vnū. q̄nimo oia multa sunt fm̄ q̄d vnum vt Dionisi⁹ dr̄ vlti. ca. de di. no. Est tn̄ dr̄ia attendenda in hoc q̄ q̄da₃ sunt simplr̄ multa ꝛ fm̄ quid vnū. quedā vero ecōuerso p̄. p̄. q. xi. ar. p̄. ad scōm

¶ D. p̄mo p̄mittit duas ɔclones fundamētales ostēdētes possibilitatē ꝛ q̄ddā suppositū missionis ponēde. Secūdā deducit. ibi. Unū aūt h̄ ꝛc̄. Scd̄o subiūgit ɔclonē missi. quā deducit ibi. Sicut aūt ꝛc̄. Supponit̄ aūt in ɔclone missi. possibile aliq̄ esse multa ꝛ diuersa simplr̄ fm̄ subam. ꝛ vnū fm̄ q̄d ꝛ p̄ acn̄s. Pro illo supposito manifestādo ponit talē ɔclonē fundamētalē p̄mā. Nihil p̄hibet aliq̄ eē fm̄ q̄d multa. ꝛ fm̄ q̄d vnum. sed differēter sic q̄ q̄dā sunt simplr̄ multa ꝛ fm̄ q̄d vnū. ꝛ q̄dā ecōuerso. Hui⁹ ɔclonis p̄ma p̄s p̄bat̄ auctoritate Dionysij. q₂ oia multa sunt aliqd̄ vnum. ḡ p̄ma p̄s vera. ɔn̄ia clara Ans aūt p₃ etiā rōne. p̄. p̄. q. xi. ar. p̄. ad scōm. q₂ non est multitudo q̄ nō sit aliq̄ mō vna. saltē vnitate ordinis. et ɔ°. p̄. fundamentalis.

copulatur in hac prima parte conclusionis (secundum quid) pro (aliquo modo) et non ut distinguitur contra simpliciter. quia statim subdividitur in unum simpliciter et unum secundum quid. i. secundum substantiam et secundum accidens. Secundam autem partem conclusionis non probat. sed declarat per sequentem conclusionem secundum eandem. Deinde cum dicit.

¶ Unum autem hoc modo dicitur: sicut et ens. ens autem simpliciter est substantia. sed ens secundum quid est accidens vel etiam ens rationis. et ideo quecunque sunt unum secundum substantiam. sunt unum simpliciter. et multa secundum quid. sicut totum in genere substantie compositum ex suis partibus vel integralibus vel essentialibus est unum simpliciter nam totum est ens et substantia simpliciter. partes vero sunt entia et substantie in toto

2ª. conclusio. funda. ¶ Manifestat precedens suppositum secunda conclusione fundamentali magis determinativa tali. Quecunque sunt unum secundum substantiam sunt unum simpliciter et multa secundum quid. que vero sunt diversa secundum substantiam et unum secundum accidens sunt diversa simpliciter et unum secundum quid. Probantur ambe partes conclusionis huius. primo ratione sic. Unum dicitur hoc modo. sicut ens. sed ens simpliciter est substantia. sed ens secundum quid est accidens vel ens rationis. ergo etc. Secundo probatur conclusio exemplariter. et primo prima eius pars. Secundo secunda que et ponitur ibi. Que vero etc. Prima ergo pars declaratur exemplariter de toto composito ex partibus integralibus vel essentialibus. ubi totum est ens simpliciter et unum. partes vero non plura entia simpliciter. quia sunt entia in toto.

Attende autem quod unum simpliciter est. quia habet unum esse simpliciter. s. substantiale. sic totum compositum ex partibus habet unum esse. per quod sunt et ipse partes totius. quare est unum simpliciter. et plura secundum quid. Deinde cum ibi

¶ Que vero sunt diversa secundum substantiam et unum secundum accidens sunt diversa simpliciter et unum secundum quid. sicut multi homines sunt unus populus. et multi lapides sunt unus acervus que est unitas compositionis aut ordinis. similiter etiam multa individua que sunt unum genere vel specie. sunt simpliciter multa. et secundum quid unum. nam esse unum genere vel specie est esse unum secundum rationem

¶ Explicat secundam partem precedentis conclusionis exemplariter. quia multi homines sunt multi simpliciter. et unum secundum accidens. i. secundum aggregationem et collectionem que est accidens. similiter de lapidibus multis. Similiter multa individua simpliciter vel in respectu. sunt simpliciter multa et secundum quid unum. i. secundum rationem. nam esse unum genere vel specie est unum secundum rationem Nota hic Thomista vanitatem quorundam dicentium unitatem specificam esse unitatem realem. et discere. nullam cuiuscunque universalis unitatem communitatis esse extra animam sed solam divinam essentiam habere hoc proprium. quod una realis est in tribus personis communis. et si hic locus. d. san. non sufficit. vide. p. p. q. xxix. ar. iiij. ad tertium. Et videbis quia. D. ibidem (sicut ubique) non admittit quamcunque unitatem communitatis nisi negativam et secundum esse in anima Unde thomista differt a Scoto. qui in secundo dis. iij. q. p. de naturam specificam. (puta humanitatem) sequi ratione sui unitatem formalem et communitatem negativam seu indifferentiam ad plura numero. Dicit namque ibidem quod non oportet querere quare natura sit communis. quia natura ipsa est sufficiens causa sue communitatis. Thomista autem non dissentit in primo. fatetur enim naturam sequi secundum se unitatem formalem. sed negat quod communitas etiam negativa ea ratione sui sequitur. sed solum ratione solitudinis sue quam habet per intellectum Unde nimis longe aberrant a via. d. san. qui non verentur dicere unitatem specificam. que est unitas communitatis nature convenire per se extra animam. ut patet cum intuenti in de ente et essentia. c. iiij. ubi de ibidem notabiliter reverendum Caietanum et doctissime disserentem. et videbis quomodo unitas formalis que preter opus anime admittitur. nullam unitatem communitatis infert.

Unitas specifica est rationis. non realis.

¶ Sicut autem in genere rerum naturalium aliquod totum componitur ex materia et forma. ut homo ex anima et corpore. quod est unum ens naturale. licet habeat multitudinem partium. ita etiam in actibus humanis actus inferioris potentie materialiter se habet ad actum superioris inquantum inferior potentia agit in virtute superioris moventis ipsam. sic enim et actus moventis primi formaliter se habet ad actum instrumenti. unde patet quod imperium et actus imperatus sunt unus actus humanus sicut quoddam totum. sed est secundum partes multa.

¶ Hic ostenso supposito deducit conclusionem intentam. possibilitatem ex dictis habentem. ista. imperium et actus imperatus sunt unus actus humanus sicut quoddam totum. sed est secundum partes multa. Nota primo (unus actus humanus) et non unus absolute actus. sed humanus et moralis. Nota secundo. quia non dicit quod sunt unum simpliciter. sed (sicut quoddam totum) quod est unum in esse morali. sed non secundum idem esse substantiale vel naturale. unde sunt plures in esse nature. sed unum totum morale. Probatur ergo conclusio sic. in genere rerum naturalium aliquod totum componitur ex materia et forma. ergo in moralibus et actibus humanis ex imperio et actu imperato. Antecedens patet de homine etc. Tenet consequentia. quia actus imperatus etiam se habet materialiter ad imperium quod se habet formaliter. Patet hoc assumptum. quia inferior agit in virtute superioris moventis. actus autem moventis superioris se habet formaliter ad actum instrumenti. i. moventis moti. Adverte quod est argumentum a proportione. non a pari a simili. et est utrobique proportio partium ad invicem quo ad esse materiale et formale. Sicut enim anima informando corpus formaliter constituit cum eo unum totum. sic imperium imperando et movendo potentiam ad actum imperatum facit unum actum humanum. Et stat fundamentum in hoc. quia imperatus non habet rationem humani actus. nisi quia imperatur a ratione in virtute voluntatis. et per consequens cum ubi unum propter aliud ibi sit tantum unum. sequitur quod imperatus non sit alius humanus quam imperium. quia nec est humanus nisi per imperium. nec per consequens est alius humanus. sicut et in omnibus aliis. ex materiali et formali efficitur unum totum. sicut ex lumine et colore. ex fine et medio. ut sic efficiatur unum obiectum visibile vel volibile. Sic et in proposito. quia actus imperatus non est humanus nisi quia est rationis et voluntatis per imperium. ideo habetur pro eodem actu humano. Et de istis infra sepius.

2ª. conclusio. (right margin: Cõclo vel rõe)

Argumentum in contrarium

Confirmat conclusionem intentam. quia actus non est imperatus nec est humanus nisi propter imperium. sicut propter causam effectivam. que facit ipsum esse humanum. ergo etc.

¶ Ad primum ergo dicendum. quod si essent potentie diverse ad invicem non ordinate. actus earum essent simpliciter diversi. sed quando una potentia est movens alteram. tunc actus earum sunt quodammodo unus. nam idem est actus moventis et moti ut dicitur in iij. physicorum.

¶ Ad maiorem distinguo. vera est in esse nature. sed nego in esse moris. quando sunt actus diversarum potentiarum. sed ad invicem ordinatarum. Tunc enim actus unius licet in more est etiam alterius moventis. non quidem elicitive. sed imperative. Et secundo actus potentie motae non est voluntarius nisi per imperium. et sic ex eis constituitur unum voluntarium. sicut ex materiali et formali quo ad esse humanum et morale. Minor est vera indifferenter. quia que sunt diversarum potentiarum. possunt etiam esse unius potentie. ut patebit in sequentibus articulis. quia ratio potest sibi imperare. Ad probationem. non est universaliter vera. quia eadem potentia secundum diversos actus potest sibi quandoque imperare in immaterialibus. ergo etc. Negatur consequentia. quod non sit quodammodo unus secundum totum in esse morali Adverte verbum. D. (quodam modo unus) quia ista unitas moralis non est unitas substantie simpliciter. sed secundum totum. ex quo dicuntur facere unum per se moraliter. sed

vnũ p actũs metaphysice z phice loquendo. quare. D. dicit (quodãmodo) zc.

¶ Ad scdm dõm. q ex h q iperiũ z act⁹ impatus pñt abinuicẽ separi. habet q sunt multa ptib⁹. nam ptes hois pñt abinuicẽ separi q tñ sunt vnũ toto

¶ Maior vera. pmo sunt diuersa i cẽ nature. Scdo sunt diuersa z multa ptib⁹. s; tñ vnũ toto fm esse morale Ad pbatoẽm dico. q nihil idez fm cẽ metaphysicũ sepat a seipo. tñ idẽ toto moralr sepat fm ptes. Ad minorẽ dico. q vex est. separant fm esse nature. Si aũt intelligit q separent fm cẽ moris. ad hũc sensum q act⁹ iperatus possit cẽ hũan⁹ sine ipio. negat. imo ois act⁹ humanus opz q sit ex ipio rõnis directe vel interptatiue. Vñ volo q act⁹ volũtatis z rõnis pñt cẽ hũani sine ipato. s; nõ ecõtra. qr ipat⁹ nõ facit aliũ actũ hũanũ q iperiũ. sicut nec materia sine forma facit aliud ↄpositũ. nec color sine lumine aliud visibile actu. Ad pbatoẽm. iperiũ pt pcedere z fm esse. z fm cẽ hũanũ. s; negat q ecõtra act⁹ ipatus possit pcedere vt act⁹ hũan⁹ sine ipio. qre negat ↄña. Vide p illa scõne q h;. D. san. in de malo. ma. ij. q. ij. ad qrtũ. vbi dr. In actib⁹ aie illud q posito vel remoto nihilominus alteru manet. nõ sic se h; accñtalr. s; materialr qñz cz. Sep em id qd est rõ alteri⁹ se h; ad illud sicut forma le ad materiale. qr g act⁹ volũtatis est rõ. quare act⁹ exterior sit culpabilis cõtra ad hoc q est cẽ petm culpabile. act⁹ volũtatis se h; vt formalis ad actũ exteriorẽ. z act⁹ exterior se h; non accñtalr s; materialr ad petm. hec ille. Ita p oia ad ↄpositũ de ipio z actu ipato quo ad cẽ humanũ actũ. z p ↄñs quo ad esse vnũ.

¶ Ad tertiũ dõm. q nihil phibet i his q sũt multa ptib⁹ z vnũ toto. vnũ cẽ pus alio. sicut aia qdãmõ est pus corpe. z cor est pus alijs membris

¶ Ad maiorẽ. sũt diuersa fm ptes. pñt tñ facere vnũ totũ. qr stante z ↄtinuato ipio accedit act⁹ iperat⁹ q cũ interiori ↄstituit vnũ petm in specie moris. s; nõ nature

¶ Utrz actus volũtatis imperetur

Ad qrtũ sic pcedit. Uidet q act⁹ volũtatis nõ sit iperat⁹. dr em Aug⁹. in. viij. ↄfes. Impat anim⁹ vt velit anim⁹. nec tñ facit. velle aũt est act⁹ volũtatis. g act⁹ volũtatis nõ ipat. ¶ P. ei ↄuenit ipari cui ↄuenit ipiũ intelligere. s; volũtatis nõ est intelligere iperiũ. differt em volũtas ab intellectu cuius est intelligere. g act⁹ volũtatis nõ ipat. ¶ P. si aliqs act⁹ volũtatis impat. pari rõne oẽs iperant. s; si oẽs act⁹ volũtatis imperant nece est in infinitũ pcedere. qr act⁹ volũtatis pcedit actũ iperãtis rõnis. vt dictũ est q volũtatis act⁹ si iterz ipat. illud iterz iperiũ pcedet aliqs rõnis act⁹. z sic in infinitũ. hoc aũt est icõueniẽs q pcedat in infinitũ. nõ g act⁹ volũtatis ipat. ¶ Sed ↄtra. oñe qd est in potestate nr̃a subiacet ipio nr̃o. sed act⁹ volũtatis sunt maxime in ptãte nr̃a. nã oẽs act⁹ nr̃i intãtũ dicũt in ptãte nr̃a eẽ inqtũ volũtarij sunt. g act⁹ volũtatis iperant a nobis

Ar. pmo

¶ Hic ↄñter oñdit qb⁹ potẽtijs ↄuenat act⁹ ipatus Et qr in hoie est accipe qdruplicẽ ordinẽ in pncipijs operandi. s; intellectiuũ. sensitiuũ. vegetatiuũ. z ↄñter orgãica corpalia. ideo hec p̃s ↄtruct in ptes diuidit. Primo em inqrit an act⁹ impat⁹ habeat locuz in pte intellectiua. Scdo an i pte sensitiua. tertio an i pte vegetatia Et vltio an in pte organica. Scda ps. ar. vij. tertia in. viij. In pte aũt intellectiua sunt due potẽc. s; rõ z volũtas. querit pmo quo ad volũtatẽ. scdo quo ad rõnẽ. ar. ij.

¶ Rñdeo dõm. q sicut dictũ ẽ. iperiũ nihil aliud est q̃ act⁹ rõnis ordinãtis cũ qdã motiõe ad aliqd agẽdũ. Manifestũ est aũt q rõ pt ordinare de actis volũtatis. sicut em pt iudicare q bonũ sit aliqd velle ita pt ordinare imprãdo q hõ velit. ex quo patz q actus volũtatis pt esse imperatus Ar. p.

¶ D. rñdet tali ↄclone. act⁹ volũtatis pt esse ipatus Probat. iperiũ rõnis nihil aliud est q̃ zc. s; rõ pt ordinare de actu volũtatis. g zc. Maior pz ex ar. p. et sicut impare est ordinare cũ intimatõe. ita ipari est recipe z sequi hmõi ordinatõez intimatiuã z motiuã rõnis. Quo aũt rõ iperãdo volũtati intimet patebit ad scdm. Minor pz a sili. qr hõ pt iudicare q bonuz sit velle. g etiã pt impare volũtati q velit. nã sunt act⁹ subordinati iudicium z iperiũ. et vn⁹ qdẽ ↄuenit rõni in ↄtute ppria. alius aũt in ↄtute volũtatis. Vñ si rõ pt ↄponere volũtati bonũ esse velle. poterit ex ↄtute ipi⁹ volũtatis ipam mouere vt velit. nã volũtas inclinat in ↄpositũ sub rõne boni. Cõclo tm̃

Argumẽtũ in cõtrariũ Cõnnet rõnez p ↄclõs ne. qr possum⁹ impare de actu q est in nr̃a ptãte. act⁹ volũtatis est hmõi. g zc. Jam aũt ostẽsum est fm quã potẽtiã ipet act⁹ volũtatis. qr a rõne q inqrit an act⁹ volũtatis sit exercẽd⁹. z ↄcluso iudicio q sic. iperat sibi qd velit nã rõnis est pcipe de eo qd bonũ videt. sic q animus vel hõ hñs animũ iperet sibi fm diuersas potẽtias

¶ Ad pmũ g dõz. q sicut Aug⁹. ibidẽ dt. anim⁹ qñ pfecte ipat sibi vt velit. tũc iã vult. s; q aliqñ iperet z nõ velit. hoc ↄtingit ex hoc q nõ pfecte impat. impfectũ aũt iperiũ ↄtingit ex h q rõ ex diuersis ptibus mouet ad iperãdũ vl nõ ad iperãdũ. vñ fluctuat inter duo. z nõ pfecte imperat.

¶ Ad maiorẽ fuit etiã supra virtualr rñsum. q. ix. ar. p. ad p. qr intelligit de aliq dictamine practico ↄditionato z fluctuãte. sicut cũ dr rõ deberet facere. s; rõnes q etiã mouẽt in oppositã ptẽ. z sunt argumẽta p z ↄtra zc. Sz negat si sit iperiũ vltimatũ. pt em volũtas nõ sequi iudiciũ vle vel etiã pticulare. qd exprimit p ↄbũ indicatiui modi Sz negat q possit ↄtra pceptũ vltimatuz rõnis. Et de hoc infra vide Capo. in. iij. dis. xxxvi. Nec est curãdũ de articulo quodã parisiẽsi q aduersus approbatã. D. sanc. doctrinã nec ↄtra veritatẽ militare debet

¶ Ad scdm dõm. q sicut in mẽbris corpalib⁹ qdlibet mẽbz opat nõ sibi soli. s; toti corpi. vt oculus videt toti corpi. ita etiã est in potẽtijs aie. nã intellectus intelligit nõ solũ sibi. s; oib⁹ potẽtijs. z volũtas vult nõ solũ sibi. s; oib⁹ potẽtijs. z iõ hõ iperat sibi ipi actũ volũtatis inqtũ est intelligẽs z volẽs.

¶ Ad maiorẽ. ei ↄuenit ipari cui ↄuenit iperiũ intelligere. verũ ei sicut supposito ↄuenit ipari. fm tñ actũ potẽtie nõ intelligẽtis. s; sufficit q hõ intelligat fm aliã potẽtiam. Minor vera. s; tñ hois hñs volũtatẽ est intelligere ...

periū rōnis. q̄ ſm dictamē rōnis vult ⁊ mouet̃ ſm volū-tatē. negat̃ ꝯ̄ ꝯñtia. Et. D. ponit rōnem quare ſufficiat ꝙ hō ſm vnā poñaꝫ intelligat. nō opꝫ ꝙ ſm oēs q̄ mo-uent̃ ex ipſo rōnis. vñ magis hō imperat ſibi ſm actuꝫ volūtatis q̄ꝫ imperet volūtati.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ cū īperiū ſit actus rōnis. ille act⁹ īpat̃ q̄ rōni ſubdit̃. pm⁹ aūt volūtatis actus ex rōnis ordinatōne nō eſt. ſed ex inſtinctu nature aut

q. ix. ar. iiij. ſuperioris cauſe. vt ſupra dictū eſt. ⁊ ideo nō oportet ꝙ in infinitū procedatur.

¶ Maior negat̃. q2 īpant̃ ſolū q̄ ſunt in ptāte hoīs ⁊ volūtatis mediāte iudicio rōnis. ſic nō eſt q̄libet act⁹ vo-lūtatis. puta q̄ eſt naturalis ⁊ ex inſtinctu nature. vñ nō opꝫ pcedere in infinitū ⁊c̄. De hoc ſupra. q. ix. ar. iiij. q2 pm⁹ act⁹ intellect⁹ ⁊ volūtatꝫ eſt mere natural̃ dicitur.

¶ Utꝝ act⁹ rōnis imperetur.

D

Ar. ꝓ. **A**D ſextū ſic pcedit̃. Videt̃ ꝙ actus rōnis nō poſſit eē īpat⁹. incōueniens eñ videt̃ ꝙ aliq̄d īperet ſibiīpi. ſꝫ rō eſt q̄ īpat. vt ſu-pra dictū eſt. ḡ rōnis act⁹ nō īpat̃. ¶ P̄. id qd̄ eſt p eēntiā diuerſum ē ab eo qd̄ ē p pticipati-one. ſꝫ poṫa cui⁹ act⁹ īpat̃ a rōne eſt rō p pticipatio-nē. vt ď in pmo ethi. ḡ illi⁹ poṫe act⁹ nō īpat̃ q̄ eſt rō p eēntiā. ¶ P̄. ille act⁹ īpat̃ q̄ eſt in ptāte noſtra ſꝫ cognoſcere ⁊ iudicare verū. qd̄ eſt act⁹ rōnis nō ē ſp in ptāte noſtra. nō ḡ act⁹ rōnis pt̄ eē īpat⁹. ¶ Sꝫ ꝯtra. id qd̄ libero arbitrio agim⁹ nr̄o īpio agi pt̄. ſꝫ act⁹ rōnis exercent̃ p liberꝫ arbitriuꝫ. ď eñ Damaſ. ꝙ libero arbitrio hō exq̄rit ⁊ ſcrutat̃ ⁊ iudicat ⁊ diſ-ponit. ḡ act⁹ rōnis pn̄t eſſe imperati

¶ Hic inq̄rit an rōni ꝯueniat act⁹ imperatus

¶ Rñdeo dōm. ꝙ q2 rō ſupra ſeipam reflectit̃. ſi-cut ordinat de actib⁹ aliaꝝ poñaꝝ. ita etiā pt̄ ordiare de ſuo actu. vñ etiā act⁹ ſu⁹ pt̄ eē imperatus

¶ D. pmo rñdet ꝯclōne gn̄ali. Scd̄o explicat eā ſm

ꝯ°. ꝓ. ḡ. iar. quādā diſtinctōem q̄buſdā aliis ꝯclōnib⁹ ſpēalib⁹. ibi. Sꝫ attend⁹. ⁊c̄. Cōclō gn̄alis eſt. act⁹ rōnis pt̄ eē īpatus Probat̃. rō ſicut ordinat de actib⁹ aliaꝝ potētiaꝝ. ita etiā pt̄ ordinare de actu ſuo. ḡ ſicut alios īperat. ita ⁊ ſuū Añs p pma pte ꝓbat̃. q2 ſup act⁹ ſuos reflectit̃. ⁊ p ꝯſe-quēs ꝯſiderat an act⁹ ſui ſint exercēdi. ⁊ q̄les debeāt eſſe ⁊ ſic poterit eos īpare. Tenet ꝯñā. q2 vt patuit. ordina-re motiue eſt īpare. Uñ ſub ordiatōe rōnis cadit an ve-lit ſpeculari. ⁊ an hoc vl̃ illud ꝯcedere vel negare. ⁊ ſic po-terit īpare ꝙ ſpeculet̃. ⁊ vt hoc vel illud ꝯcedat vl̃ neget

¶ Sꝫ attēdēdū eſt. ꝙ act⁹ rōnis pt̄ ꝯſiderari du-pliciter. Uno mō q̄ꝫtū ad exercitiū act⁹. ⁊ ſic actus rōnis ſp imperari pt̄. ſicut cū indicit̃ alicui ꝙ atten-dat ⁊ rōne vtatur

¶ Hic ꝯñter p̄dictā ꝯclōnē gn̄alē explicat ſm quādā diſtinctōem q̄tuor ꝯclōnib⁹ ſpēalib⁹ q̄ patebūt circa mē-bra diſtinctiua. vt ḡ ſciat̃ q̄uō rō īpet actū ſuū. ideo ad-iūgit diſtinctōem ꝙ act⁹ rōnis pt̄ duplr̄ ꝯſiderari. Uno mō q̄ꝫ ad exercitiū. Pma ꝯclō ſpēalis eſt. act⁹ rōnis ſp īperari pt̄ q̄ꝫ ad exercitiuꝫ. Illā ꝯclōnē ꝓbat ſolū exprimē-taliter. q2 indicit̃ alicui vt vtat̃ ratōne ſicut exprimur. ſed

hoc eſt p̄cipe exercitiū actus rōis. ⁊ ſicut p̄cipit̃ alteri. ita ꝯ°. ꝓ. ſpēal. hō ſibiīpi p rōnem ſuā p̄cipe pt̄. Et eſt fundamentū. q2 in ptāte hoīs eſt exercitiū act⁹ rōnis. ⁊ p ꝯñs pt̄ ipm p̄-cipe. nā pt̄ ſpeculari qñ vult remotis īpedimētis. ⁊ q2 im-periū eſt in ptāte volūtatis. ideo pt̄ ſibi pcipere vt cōſi-deret Conſequenter cū ď.

¶ Alio mō q̄ꝫtū ad obiectū. reſpectu cui⁹ duo ac-tus rōnis attēdūt̃ pmo q̄dē vt veritatem circa aliq̄d appr̄hēdat. ⁊ h̄ non eſt in ptāte nr̄a. hoc eñ ꝯtingit p virtutē alicui⁹ luminis vel naturalis vl̃ ſupnatu-ralis. ⁊ ideo q̄ꝫtū ad hoc act⁹ rōnis non eſt in ptāte noſtra. nec imperari pt̄

¶ Declarat ſcd̄ꝫ mēbꝝ p̄dicte diſtinctōis. ꝙ alio mō pt̄ ꝯſiderari act⁹ rōnis q̄ꝫtū ad obiectū. Et hoc ſubdiui-dit̃. q2 rō reſpectu obiecti pt̄ duos act⁹ habere. Un⁹ eſt apprēhenſio veritatis circa obiectū. ita ꝙ apprēhendat ⁊ co- Cōclō. ꝯ. gnoſcat rē ſicut eſt. Scd̄a ꝯclō ſpēalis. q̄ꝫtū ad hoc act⁹ rōnis nō pt̄ īpari. Probat̃. q2 q̄ꝫtū ad hoc nō eſt in pote-ſtate nr̄a. ḡ. Aſſumptū h̄ ꝓbat̃. q2 hoc ꝯtingit p virtutē et efficaciā alicui⁹ luminis naturalis vel gratuiti. q̄ ſcꝫ vir-tus nō eſt in ptāte nr̄a. ſicut nō pt̄ aliq̄s rōni ſue p̄cipe vt cognoſcat q̄dditatiue angelos vel deū vt in ſe eſt. q2 ad pmū req̄rit̃ altius lumē naturale q̄ꝫ hō habere poſſit. ſꝫ ad ſcd̄m req̄rit̃ lumē gratuitū glīe. qd̄ nō ē in ptāte hoīs Et videt̃ apprēhēſio veritatis accipi p q̄cūq3 apprēhēſione ſi-ue in pma ſiue in ſcd̄a opatōe intellect⁹ Cōſequenter ibi

¶ Ali⁹ aūt act⁹ rōis eſt dū his q̄ apprēhēdit aſſen-tit. ſi igit̃ fuerint talia apprēhēſa q̄b⁹ naturalr̄ intellec-tus aſſentiat ſicut pma pncipia. aſſenſus taliūꝫ vel diſſenſus nō eſt in ptāte nr̄a. ſꝫ ī ordine nature. ⁊ ideo ꝓprie loquēdo nature imperio ſubiacet.

¶ Subiūgit aliud mēbꝝ ſubdiuiſionis. q2 ali⁹ eſt ac-tus rōnis circa obiectū q̄ eſt aſſenſus reſpectu apprēhēſo-ruꝫ. Et hoc iterꝫ fit duplr̄. q2 apprēhēſa p̄ſertim ꝯplexa q̄-

Cōclō. ꝯ. rū eſt ꝯſenſus ſunt duplicia. q̄dā q̄b⁹ intellect⁹ naturalr̄ aſſentit. Cōclō tertia. talis act⁹ reſpectu taliū obiectorū nō cadit ſub īpio rōnis. ſed nature. Probat̃ pma ps. q2 nō eſt ī ptāte nr̄a hm̄ōi aſſenſus. q2 videlꝫ opꝫ eis aſſen-tire ⁊ nō poſſumus diſſentire. ſic ꝙ intellect⁹ eſt determi-nat⁹ q̄ꝫ ad ſpecificatōeꝫ act⁹ reſpectu hm̄ōi obiectoꝝ ꝯple-xoꝝ apprēhēſoꝝ. Scd̄a ps intelligit̃ de natura manēte. q2 hm̄ōi natura indidit hm̄ōi aſſenſuꝫ in lumīe naturali rō-nis. ⁊ ſic q̄ſi p̄cipit intellectū ꝙ neceſſario aſſentiat. Tūc ibi

¶ Sūt aūt q̄dā apprēhēſa q̄ nō adeo ꝯuincūt in-tellectū q̄n poſſit aſſentire vel diſſentire. vel ſaltem aſſenſum vel diſſenſuꝫ ſuſpēdere ꝓpter aliquā cāꝫ et in talib⁹ aſſenſus īpe vl̃ diſſenſus in ptāte noſtra eſt ⁊ ſub imperio cadit

¶ Manifeſtat ſcd̄am ptē vltime ſubdiuiſionis. q2 q̄-dā ſunt apprēhēſa ꝯplexa q̄ nō ꝯtinēt euidētē veritatē nec p ꝯñs ꝯuincūt intellectū. Cōclō q̄rta. Cōſenſus reſpectu Cōclō. iiij. hm̄ōi apprēhēſoꝝ cadit ſub īpio rōnis. Probat̃. q2 reſpec-tu hm̄ōi apprēhēſoꝝ ꝯſenſus vel diſſenſus eſt in nr̄a ptāte ḡ ⁊c̄. Añs pꝫ. q2 nō neceſſitāt intellectū ad ꝯſenſum. ſꝫ ſtat indeterminat⁹ vt poſſit ꝯſentire vel nō. Tenet ꝯñā. q2 q̄ ſunt in ptāte nr̄a poſſum⁹ īpare. Patꝫ ex his oīb⁹ ꝙ ac-t⁹ rōnis pt̄ īpari ſp q̄dē q̄ꝫ ad exercitiū. q2 pt̄ q̄s exercere intellectū ſuū ablatis īpedimentis qñ vult. Et rōne illi⁹ pt̄ oīs act⁹ intellect⁹ eē meritori⁹. vt pꝫ apud. D. ſan. ꝯ° ⁊c̄.

q.ij.ar.ix.ad scdm. Sed q̄ ad specificatōem actus distinguitur. quia q̄ ad apprehensionē simplicem vel complexā veritatis de aliqua re excedente facultatē intellectus nō potest imperari. sed quo ad assensum etiam eoꝝ que pñt apprehendi q̄nq̄ nō imperatur. quia oportet assentire et assensus ex natura determinatus est. ꝛ sic assensus nō est meritori⁹. q̄nq̄ āt assensus est in volūtate nostra respectu eius veri qḋ nō necessitat intellectum. ꝛ sic ꝯsentire vero diuino ꝓpter deū est meritoriū ꝛ volūtariū. Et stat fundamentū in hoc. q nihil est iperabile nisi qḋ subest voluntati nostre cuius ꝟtute fit imperiū ꝛc. Aduerte aūt q nō est idem apprehendere ꝛ ꝯsentire. nam apprehendimus multa que nō iudicam⁹ vera. sed de quibꝫ dubitamus immo quibꝫ dissentim⁹. ꝛ ꝑ ꝯñs aliqua cōplexa apprehendun⁹. in quibus statim videt veritas ꝛ sic approbamus ꝛ consentimus. alia aūt apprehendunt de quibꝫ dubia est veritas vel nō euidens. ꝛ in his ex ꝓpria volūtate inheremus. Aduerte etiā ex solone tertij p̄cedētis articuli q actus rōnis p̄ueniens o͞mem actū voluntatis imperari nō p̄t. qꝛ imperiū nō est nisi ex volūtate. cū ergo hmōi actus ponat p̄euenire o͞mem actū volūtatis. seq̄t q imperari nō possit. nihilomin⁹ tn̄ talis act⁹ lꝫ sit naturalis elicitiue. nō tn̄ ē naturalis obiectiue sꝫ respectu ꝯtingentis opabilis hꝫ indeterminatōēꝫ iudicij respectu veri vsq̄ ꝑns ꝛ sic est radix libere volitionis. ꝛ ꝑ ꝯsequēs determinatio talis act⁹ rōnis ad vnū est in ptāte volūtatis et sic potest cadere sub imperio. quia volūtarie in vnam ptē declinat.

Argumētū in cōtrariū

Confirmat p̄mā ꝯclonē specialē. quia pñt esse imperari quo ad exercitiū. ꝛ sic sꝫ cadunt sub libero arbitrio. qꝛ nō ꝯsiderat nisi velit. ꝛ remotis impedimentis quando vult ꝯsiderare potest. cū quo stat q nō sit in potestate libe. arbi. q apprehendat veritatem circa h̄ intelligibile excedens vel q non assentiat cōuincenti intellectum.

q.xv.ar.ij. ¶ Ad p̄m ḡ dōꝫ. q rō h̄ mō iperat sibi ip̄i. sic ꝛ volūtas mouet seipaꝫ. vt sup̄ dictū ē iq̄zti. s. vtraq̄ poñā reflectit sup̄ suū actū. ꝛ ex vno in aliud tendit.

¶ Ad maiorē. idē ꝟm idem ꝛ idem in ꝟtute ꝓpria sine ꝯcursu alterius. Ad minorē. rō iperat ꝟm dictamē et ꝯgnitōem alterius p̄ncipij. ex q̄ ali⁹ act⁹ dependet. vel rō iperat in ꝟtute volūtatis ꝛ cū voluntate. ḡ act⁹ rōnis nō iperat. Negat ꝯñā. qꝛ sub alio actu imperat. sub alio imperat. quia vt cognoscat aliqḋ p̄ncipiū agibile vel speculabile imperat sibi de medio vel ꝯclone. ꝛ scḋo imperat cū volūtate ꝛ imperat sibi nude ꝛc.

¶ Ad scḋꝫ dōꝫ q ꝓpt diūsitatē obiectoꝝ q̄ actui rōis subdūt nihil ꝓhibet rōēꝫ seipaꝫ ꝑticipare sic in ꝯgnitōne ꝯclonū ꝑticipat ꝯgnitio p̄ncipioꝝ.

¶ Minor negat. q poñā ꝑticipans rōnēꝫ sit alia potentia a rōne. imo potest esse rō ipa ꝟm aliud obiectū et aliū actū. Vñ minor est falsa. si intelligit q rō ꝑ ꝑticipationem ꝛ ꝑ essentiā sint due potētie. ḡ ꝛc. Vel vt est ꝑ essentiā id est respectu naturaliter ꝯgnoscibilis sic nō imperat sꝫ ꝓut fert in aliqḋ qḋ ꝑticipat veritatē ab alio ꝛc. et q̄ ad exercitiū actus ꝛc.

¶ Ad tertiū patet responsio ex dictis.

¶ Cōcludit. ḡ nō quilibet est iperat⁹. Vel est qꝛ nō respectu veritatis apprehēdende. vnde ꝓbat scḋam conclusionem specialem.

¶ Vtꝝ actus appetitus sensitiui imperet.

Ad septimū sic ꝓcedit. Videt q act⁹ sensitiui appetit⁹ nō sit impat⁹. dt enī apl's Ro. v. Nō enī qḋ volo bonū h̄ ago. ꝛ glo. exponit. qḋ hō vult nō ꝯcupiscere ꝛ tn̄ ꝯcupiscit. sꝫ ꝯcupiscere ē act⁹ appetit⁹ sensitiui. ḡ appetit⁹ sensitiui act⁹ nō subdit iperio nr̄o. ¶ P̄. materia corpalis soli deo obedit q̄ntū ad trāsmutatōem formalē. vt in p̄mo habitū ē. sꝫ act⁹ appetit⁹ sensitiui hꝫ quādā formalē trāsmutatōēꝫ corpis. s. calorē vel frigus. ḡ act⁹ appetit⁹ sensitiui nō subdit iperio hūano. q.cv.ar.p̄.et q.cx.ar.q. ¶ P̄. ꝓpriū motiuū appetit⁹ sensitiui ē apprehēsum ꝟm sensum vel imaginatōem. sꝫ nō est in ptāte nr̄a sp̄ q aliqd apphendam⁹ sensu vel imaginatōe. ḡ act⁹ appetit⁹ sensitiui nō subiacet iperio nr̄o ¶ Sꝫ ꝯtra est qḋ Greg. nicen⁹ dt. q obediēs rōni diuidit in duo. in desideratiuū ꝛ irascitiuū. q̄ ꝑtinēt ad appetitū sensitiuū. ergo act⁹ appetit⁹ sensitiui subiacet imperio rationis.

¶ Hic inq̄rit an act⁹ ꝛc. Aduerte p̄° ꝓ fundamēto dicēdoꝝ q act⁹ dr̄ ipat⁹ dupl'r. vno° directe. qꝛ videlꝫ ex iudicio rōis ordinatū ē ꝛ mota poñā executiua vt ꝛ act⁹ fiat. et tal' dr̄ ꝯplete ipat⁹ ꝛ volūtari⁹. Alio° ipat⁹ dr̄ idirecte ꝛ ꝑ ꝯñs ipfecte volūtari⁹. qꝛ potuit ipediri ꝛ nō ē ipedit⁹ vl' potuit ipari ꝛ debuit ꝛ nō ē ipat⁹. Scḋo aduerte q vt ifra tāget in ma. de peccat' sensualitat' dr̄ñā ē iter motū carnale ꝛ iter motū sensualitat'. qꝛ carnal' mot⁹ sensualitat' ē q̄ orit ex dispōe naturali sine imaginatōe. sꝫ mot⁹ sensitiui appetit⁹ ē q̄ ꝯsurgit i appetitu sensitiuo p̄uia imaginatōe. ꝛ h̄ dupl'r. vno° ex tali imaginatōe q̄ nullo° potuit ipediri. puta q̄ ꝯsurgit ex subito occursu alicui⁹ obiecti exterioris. ꝛ tal' nihil videt hr̄e de volūtario. alio° ꝯsurgit p̄ueniēdo etiā rōēꝫ ex imaginatōe ipedibili. ꝛ tal' videtur hr̄e aliqd volūtarij ipfecti tn̄. sꝫ act⁹ sensitiui appetit⁹ q̄ seq̄t rōnē mediāte imaginatōe ꝓcurata volūtarie hꝫ ꝑfecte rōnem volūtarij.

¶ Rñdeo dōꝫ. q ꝟm h̄ aliq̄s act⁹ iperio nr̄o subiacet. ꝓut ē in ptāte nr̄a. vt supra dictū ē. ꝛ iō ad intelligendū q̄liter act⁹ appetit⁹ sensitiui subdat iperio rōnis. oꝫ ꝯsiderare q̄liter sit in ptāte nostra. Ar.vi.

¶ D. p̄mo p̄mittit quādā ꝯclonē fundamētalē. scḋo deducit risiuā. ibi. Est aūt ꝛc. Fundamētalis ꝯclo est. Ad intelligendū q̄liter ꝛc. vt in lr̄a ꝑ totum. Probat. qꝛ ꝟm hoc aliq̄s actus subiacet nostro iperio ꝟm q est in potestate nostra. ḡ ꝯclo vera. ꝯñā clara. añs ptꝫ ex ar. vi. vt aūt appareat quo actus appetit⁹ sensitiui potestati nostre subsit. D. distincte manifestat in sequentibꝫ ꝛc. Co'do fun.

¶ Est aūt sciendū q appetit⁹ sensitiu⁹ in h̄ differt ab appetitu intellectiuo q̄ dr̄ volūtas q appetitus sensitiu⁹ est virt⁹ organi corpalis. nō āt volūtas. oīs aūt act⁹ virtutis vtētis organo corpali depēdet nō solū ex poñā aīe. sꝫ etiā ex corpalis organi dispōne. sicut visio ex poñā visiua ꝛ q̄litate oculi ꝑ quā iuuatur vel ipedit. vñ ꝛ act⁹ appetit⁹ sensitiui nō solū ex

pendet ex vi appetitiua. sz etiā ex dispōne corpis

Hic cōtr. D. determinat q̄situ͂ iuxta dictū fundamē tū. z h̄ distīctē. Vn̄ p̄mo p̄mittit distinctōem. s̄c͂do subiūgit distinctā rn̄siuā cōclonem. ibi. Illud āt zc. Distinguit gr̄. q̄ act⁹ appetit⁹ sensitiui nō solū depēdet ex vi appetitiua. sz etiā ex dispōne corpis. rō est. q̄ appetit⁹ sensitiu⁹ est virt⁹ in organo z sic act⁹ ei⁹ depēdet ab organo z a potētia aie. z declaraſ exēplariter zc. Vn̄ pz q̄ si act⁹ appetitiu͂s sensitiui sit in ptāte nr̄a vtroq̄z mō. q̄ vtroq̄z mō est imperabilis. sin āt tūc nō erit iperabilis Deinde cū dr.

¶ Illud āt qd̄ est ex pte poñe aie sequiſ apprehēsionē. apphēsio āt imaginatōis cū sit pticularis. regulatur ab apprehēsione rōnis q̄ est vlis. sicut virtus actiua pticularis a virtute actiua vli. z iō ex ista pte actus appetit⁹ sensitiui subiacet iperio rōis. q̄litas aūt z dispō corpis nō subiacet iperio rōnis. z iō ex hac pte ipediſ qn̄ mot⁹ sensitiui appetitus totaliter subdatur imperio rōnis.

Cōclo rn̄si. p̄ma. ¶ Rn̄det ad questiū s̄m p̄dictā distinctōem tali cōclōne. Act⁹ appetit⁹ sensitiui vt dependet a poña aie. sic subiacet iperio rōis. nō āt vt depēdet a dispōe corpis (z nō intelligiſ cōclo de vno actu sensualitatis nūero sz idetermīate. ita q̄ seques apprehēsionē est iperabilis. nō āt sequēs dispōnē corpis) hāc cōclonē p̄mo pbat. s̄c͂do s̄c͂dam eius pte limitat. ibi. Cōtingit aūt zc. Probaſ gr̄ cōclo q̄ ad p̄mā ptē sic. Illō qd̄ est ex pte poñe aie seqſ apprehēsionē. sed apprehēsio imaginatōis est in ptāte z sub imperio rōnis. igiſ actus vt seqſ poñam. Maior pz. q̄ poña appetitiua nō habet actū nisi mediante apprehēsione. z g̃ si apprehēsio est in ptāte rōnis tūc act⁹ vt est a poña appetitiua sensitiua est in ptāte z iperio rōnis. Minor pbaſ. q̄ apprehensio imaginatōis est pticularis. g̃ regulaſ ab apprehēsione rōnis q̄ est vlis. Tenet cōña a sili sicut v̄tus actiua pticularis a virtute vli. pz g̃ p⁹ ps cōclois q̄ mot⁹ z actus sensitiui appetit⁹ q̄ pcedit a poña ipa appetitiua mediante apprehēsione est in ptāte z p̄ cōns sub iperio rōis. de q̄ tn̄ apprehēsione z imaginatōe itelligēdū sit statim dr. S̄c͂da ps cōclonis pbaſ. q̄ q̄litas z dispō corpis nō subiacet iperio rōnis. igiſ nec mot⁹ q̄ ex tali dispōne naturalr seqſ. z sic ex hac pte ipediſ zc. Añs pz. cōña nota. q̄ cui⁹ cā nō est in ptāte rōnis. nec ipe effect⁹. Deinde ibi.

¶ Contingit aūt etiā qn̄q̄z q̄ motus appetitus sensitiui subito concitaſ ad apprehēsionē imaginationis vel sensus. z tūc ille motus est pter iperiū rōnis. q̄uis potuisset impediri a rōne si pūidisset. vn̄ phs dicit in p̄mo politicoꝝ. q̄ rō pest irascibili z cōcupiscibili nō pncipatu despotico q̄ ē dn̄i ad seruū. sed pncipatu politico aut regali. qui est ad liberos. qui nō totaliter subdunſ imperio.

¶ Limitat p̄mā ptē cōclois rn̄siue z intendit istam cō-
Cōclo s̄c͂da. clusionē. qn̄q̄z mot⁹ poñe appetitiue sensitiue sequens apprehēsionē imaginatōis est pter iperiū rōnis. Pz cōclo. q̄ cōtingit qn̄q̄z q̄ mot⁹ appetit⁹ sensitiui subito cōcitaſ ad apprehēsionē imaginatōis vl̄ sensus exterioris. g̃ tūc nō est ex iperio rōnis. Añs notū. tenet cōña. q̄ poniſ p̄ueniē rōnem. nec imaginatio hmōi p̄uenit ex rōnis iperio sz pcedit q̄uis si rō attendisset potuisset ipediri p̄sertim q̄ pcedit ex imaginatōe. lz nō sp̄ q̄ ex apprehensione sensus respectu exterioris sensibilis. Pz ex h̄ limitatio p̄me ptis cōclonis rn̄siue. q̄ ex pte poñe appetitiue sensitiue iste motus cadit sub iperio sz pfecto. s. q̄ seqſ imaginatōez q̄ pcuraſ a rōne sicut a supiori mouēte. sz mot⁹ q̄ seqſ imaginatōem q̄ nō iperaſ a rōne sz q̄ rōnē p̄uenit nō cadit sub iperio directo. z h̄. D. vult. sz tn̄ aliqn̄ cadit sub imperio indirecte. s. si rō potuisset ipediuisse saltē q̄ ad singulos. si aūt nullo mō potuit ipediri tūc nullo mō cadit sub iperio nec ē de gñe voluntarij vel hūani act⁹. vt iā dicet. Deinde. D. cōfirmat istā cōclonē auctoritate phi clare in lr̄a.

¶ Nota h̄ ꝓpter illā vltimā cōclonē. d. san. in de malo materia. vij. ar. vi. ad octauū. vbi hz q̄ mot⁹ p̄ueniēs ex dispōne corpali nō est sub iperio rōnis. sz ois apprehēsio iperio rōnis subiacet. pt eñ rō ꝓhibere vsuz cuiuslibet apprehēsiue poñe maxie in absentia sensibilis. vnde mot⁹ q̄ excitaſ ex aliq̄ apprehēsione ē peccatū. q̄ rō vitare pt q̄tū ad singulos. nō āt q̄tū ad oēs. Et nota v̄bū q̄. D. h̄ ponit maxie in absentia sensibil. vn̄ videſ q̄ si sit apprehēsio subito orta ex p̄ntia sensibil offerētis se pter sciētiā hois z inde cōsurgit subito mot⁹ q̄ tal nō cadit sub iperio. Vn̄ pt colligi ex isto articulo. q̄ q̄druplices act⁹ sensualitatis sūt. Quadruplices mot⁹ sensualitatis q̄dā seqſ naturalr ex dispōne corpis z vocaſ mot⁹ carnis et tal nō cadit sub iperio. nec pt cadere. Ali⁹ āt ex imaginatione subita z nō ipedibili z tal nō cadit sub iperio rōis. Terti⁹ ē q̄ seqſ apprehēsionē z p̄ nūc etiā ipedibilē z tal cadit sub iperio incōpleto tn̄. q̄ potuit saltē q̄ ad singulos ipediri si rō vigilaret vn̄ est veniale. Quart⁹ ē mot⁹ q̄ iperaſ a rōne quā seqſ mediāte imaginatōe p̄ rōnē pcuratā. et tal pt eē mortal si sit mali ex gñe. vide de his etiā i Capreolo in 2°. dis. xl. ad 2ᵘᵐ durādi cō p̄mā cōclonē vbi cōcludit in fine Ex qb⁹ infero q̄ triplex pt eē mot⁹ in appetitu. vn⁹ sequēs deliberatōez. s̄c͂ds sequēs simplicē apprehēsionē q̄ potuit ipediri. terti⁹ pcedēs ex naturali dispōne vel apprehēsione q̄ nullo mō potuit ipediri. p̄m⁹ ē pfecte mortal. s̄c͂ds ipfecte. terti⁹ nullo mō. hec ille. vbi cōphēdit motū ortū ex subita imaginatōe sub naturali z vult q̄ nō cadat sub iperio. De illis in. d. san. s̄c͂do dis. xxiiij. et. xxi. q. p̄. ar. ij. ad q̄rtū. z infra. q. lxxxiij. Cōfirmaſ cōclo p̄ p⁹ pte argumēto in cōtrariū. vide de ma. dur⁹ ar. p̄. p̄. q. lxxxi. ar. iiij.

¶ Ad p̄mū g̃ dōm. q̄ h̄ qd̄ hō vult nō cōcupiscere z tn̄ cōcupiscat. cōtingit ex dispōe corpis p̄ quā ipediſ appetit⁹ sensitiu⁹ ne totalr seq̄t iperiū rōnis. vn̄ et apl's ibidē subdit. Video aliā legē in membris meis repugnātē legi mētis mee. h̄ etiā cōtingit ꝓpter subitū motū cōcupiscētie. vt dictū est. In cor.

¶ Maior v̄a. cōcupiscat motu p̄ueniēte rōnē vl̄ ex dispōne corpis vel ꝓpter subitū motū sequētē imaginatōez q̄ iā nō p̄uenit. g̃ zc. Vel ex q̄tū ad motū q̄ p̄uenit ex dispōne corpali vel q̄tū ad motū subitū tn̄ subdiſ iperio directo q̄tū ad actū sequētē iudiciū rōis vl̄ idirecto q̄tū ad p̄ueniētē sz mediāte apprehēsiōe q̄ est in hois ptāte

¶ Ad s̄c͂m dōm. q̄ q̄litas corpal duplr se hz ad actū appetit⁹ sensitiui. Uno° vt pcedēs ꝓut aliq̄s est aliq̄lr disposit⁹ s̄m corp⁹ ad hāc vl̄ illam passionem Alio° vt cōñs. sic cū ex ira aliq̄s incalescit. q̄litas igiſ pcedēs nō subiacet iperio rōnis. q̄ vl̄ est ex natura. vl̄ ex aliq̄ pcedēti motōe q̄ nō statim q̄escere pt. sz q̄litas cōñs seq̄tur iperiū rōnis. q̄ sequiſ motū localē cordis quod diuersimode moueſ s̄m diuersos act⁹ sensitiui appetitus.

¶ Maior vera. obedit q̄tū ad trāsmutatōez formalē sine oī motu p̄uio soli deo. tñ creatura pt etiā trāsmutare formalr mediāte motu locali ⁊ applicatōe actiuoꝝ ad passiua ⁊ in aialib; ad actū appetit' sensitiui naturaliter ⁊ imediate seq̄t imutatio corpis ſm ꝓportionē ad motū appetit'. vt patebit infra. q. xxij. Minor vera q̄ntū ꝑcedentē ex q̄ trāsmutatione causat̄ mot' appetit' sensitiui. q̄ntū etiā sequentē ⁊ illi' cā pt eē appetit' sensitiu' mediāte trāsmutatōne locali cordis ⁊ spirituū vitaliū. q; irati cor cōmouet̄ ⁊ diffundunt̄ spūs locali ex q̄ ꝯtingit transmutatio formalis in calore vel in timēte in frigore. ḡ ⁊c. Verū sequēs q̄litatē ꝑuenientē motū tñ mot' ꝑcedēs q̄litatē vel ex ea nō depēdēs se; ex iudicio rōnis pt eē in ptāte nr̄a. sicut q̄s ex iperio rōnis irascit̄ ⁊ ex ira ꝯmouet̄ cor. ⁊ per ꝯñs incalescit corpus. ⁊ trāsmutatio formal' corpis etiā est in ptāte nr̄a q̄ seq̄t passionē excitatā p rōnem.

¶ Ad tertiū dōm. q q; ad apprehensionē sensus req̄rit̄ sensibile exteri' nō est in ptāte nr̄a apph̄ēdere aliq̄d sensu nisi sensibili p̄ñte. cui' p̄ñtia nō sp̄ est in ptāte nr̄a. tunc eñ hō pt vti sensu cū voluerit nisi sit ipedimētū ex pte organi. Adph̄ēsio āt imaginatōis subiacet ordinatōi rōnis ſm modū ꝟtutis vl' abilitatis imaginatiue potē. q eñ hō nō possit imaginari q̄ rō ꝯsiderat. ꝯtingit vl' ex h̄ q nō sunt imaginabilia sicut incorporalia. vel ꝑpter debilitatē ꝟtutis imaginatiue. q̄ est ex aliq̄ indispōne organi.

Minor vera. s; h̄ nō ē ex defectu obediētie in appetitu sensitiuo nec imaginatōis vel sensus. s; ꝑpter absentiam imaginabilis vel sensibilis q̄ si fuerint p̄sentia. tūc obtēperāt rōni ſm modū ꝟtutis sue vel debilitatis. vñ imaginatio nō pt imaginari icorporeū. q; excedit ꝟtutē suam. nec sensus debilis ⁊ male q̄lificat' rōne organi pt in obiectū p̄fecte s; h̄ est ꝑpt' indispōnē organi. ḡ nō subiacet ⁊c. Negat̄ ꝯña. s; seq̄t q nō sp̄ possit exire in actū sine p̄ñtia obiecti qd̄ ꝯstruit p̄ñs. vel ſm eē imaginatiū vl' ſm eē sensibile exteri' q̄ posito sequit̄ sensus ⁊ imaginatio. ⁊ p ꝯñs appetit'. Vñ vult. D. in sol'one q sensus exterioris act' est in ptāte nr̄a posito sensibili p̄sente ⁊ bona dispōne organi. silr imaginatio ē in ptāte nr̄a nō q imaginemur q̄cūq; s; imaginabilia ⁊ ſm modū ꝟtutis sue vel debilitatis. ita. s. q ille q̄ h; meliorē ⁊ fortiorē imaginatōez forti' imaginabit̄. ⁊ ille q̄ h; debiliorē debili' imaginat̄. Quare negat̄ minor q nullo mō sint in ptāte nr̄a. s; ꝓbat q non possit exire i actū sensus exterior sine p̄ñtia sensibil'. ⁊ imaginatio nō pt obedire ad imaginādū q̄cūq; tñ imaginabilia. ⁊ h̄ ſm modū ꝟtutis sue. q; nō eq̄lr ē in oib;. ē tñ maior obediētia imaginatōis q̄ sensuū exteriorū. q; nō req̄rit p̄ñtiā realē imaginati sicut sensus exterior ⁊c. vñ ē magis in promptu ad obediendū.

¶ Vtrū actus vegetabilis imperet̄.

Ad octauū sic ꝑcedit̄. Videt̄ q act' vegetabilis aīe iperio rōnis subdāt̄. vires eñ sensitiue nobiliores sunt viribꝫ aīe vegetabil'. s; vires aīe sensitiue subdunt̄ iperio rōis. ḡ multo magis vires aīe vegetabilis. ¶ P̄. hō dr̄ minor mūdus. q; sic ē aīa in corpe sicut de' in mūdo. s; de' sic est in mūdo q oīa q̄ sunt in mūdo obediūt ei' iperio. ḡ ⁊ oīa q̄ sunt in hoīe obediūt iperio rōnis. etiā vires vegetabil' aīe ¶ P̄. laus ⁊ vituperiū nō cōtingit nisi in actib; q̄ subdūt̄ iperio rōis. s; in actib; nutritiue ⁊ ḡñatiue potē ꝯtingit eē laudē ⁊ vituperiū ⁊ ꝟtutē ⁊ vitiū. sic p; in gula ⁊ luxuria ⁊ ꝟtutib; oppositis. ḡ act' haꝝ potāꝝ subdunt̄ iperio rōnis.

¶ S; ꝯ̄ est qd̄ Greg. nicenus dr̄. q id qd̄ nō ꝑsuadetur a rōne est nutritiuū ⁊ ḡñatiuū.

¶ Hic inq̄rit. an actus vegetabilis aīe q̄ sunt act' nutritiue augmētatiue ⁊ ḡñatiue potāꝝ sint iperabiles.

¶ Rn̄deo dōm q actuū q̄dā ꝑcedūt ex appetitu naturali. q̄dā āt ex appetitu aiali vel itellectuali. oē eñ agēs aliq̄ mō appetit finē. appetit' āt naturalis nō ꝯseq̄t̄ aliquā apprehēsionē sic seq̄t̄ appetit' aial' ⁊ itellectual'. rō āt iperat p modū apprehēsiue ꝟtutis. ⁊ iō act' illi q̄ ꝑcedūt ab appetitu itellectiuo vl' aiali p̄ñt a rōne iperari. nō āt act' illi q̄ ꝑcedunt ex appetitu naturali. hmōi āt act' sunt vegetabil' aīe. vñ vt Greg. nicen' dr̄. q vocat̄ naturale. qd̄ ḡñatiuū ⁊ nutritiuū. ⁊ ꝑpter h̄ act' vegetabil' aīe nō subdunt̄ imperio rōnis.

¶ D. ꝑuidet tali ꝯcl'one. actus vegetabilis aīe nō subdunt̄ iperio rōnis. Probat̄. actus q̄ ꝑcedunt (⁊ solū illi) ab appetitu intellectiuo vel aiali p̄ñt a rōne iperari. nō āt q̄ ꝑcedūt ab appetitu naturali. sed act' vegetabilis aīe ꝑcedūt ab appetitu naturali. ḡ ⁊c. Maior ꝓbat̄. q; rō iperat p modū apprehēsiue ꝟtutis cui'. s. iperiū ⁊ motio extendit̄ solū ad potām mobilē mediante apprehēsione q̄ est i ptāte rōis. s; act' appetit' itellectiui ⁊ sensitiui sequūt̄ apprehēsionē. nō āt naturalis q̄ seq̄t̄ dispōnē q̄litatū materialiū. oēs q̄dē hmōi appetit' ꝯueniūt in tendere in finē et bonū. nō āt eodē mō sicut sitis est appetit' vegetabilis aīe sine apprehēsiōe. s; est dispō q̄dā in ariditate q̄ exigit hūidū ⁊ frigidū. ⁊ hō siue velit siue nolit. os q hmōi appetitū patiat̄ si dispō corpal' h̄ habeat. Silr nō q̄ vult augeri augebit̄. nec q̄ vult ḡñare ḡñabit. s; h̄ ē ex dispōne naturalis augmētatiue vel ḡñatiue ⁊c. Minor ꝓbat̄ auctoritate in lr̄a. ⁊ p ꝯñs seq̄t̄ ꝯcl'o. Et stat fundamētū in h̄ breuiter. q; act' vegetatiue potē depēdēt a dispōne q̄litatiua corpali q̄ nō subest rōni. nec p ꝯñs act' sequētes. secus in actu appetit' sensitiui vel intellectiui vbi act' depēdet ab apprehensione q̄ subest rōni. Códo rōs.

¶ Argumētū in ꝯ̄riū ꝯfirmat ꝯcl'onē rn̄sionis.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm q q̄nto aliq̄s act' est imaterialior tāto ē nobilior ⁊ mag; subdit' iperio rōis. vñ ex hoc ipo q vires aīe vegetabilis nō obediūt rōni. apparet has vires infimas esse.

¶ Negat̄ ꝯña. imo eo ipo q nobiliores sunt. iō subsunt iperio rōnis. q; min' depēdēt a materia. ⁊ p oppositū q̄to inferiores tāto mag; depēdēt a corpali dispōne et nō sequūt̄ apprehēsionē mediāte q̄ rō iperat. ⁊ ex h̄ ipo q superiori ꝯtingit̄ nobilitat̄ ⁊ excellētiorē effectū ꝑducit in quē nō posset sibi derelicta.

¶ Ad scd̄m dō;. q silitudo attēdit̄ q̄tū ad aliq̄d. q; s; sic de' mouet mūdū. ita aīa mouet corp'. nō āt q̄tū ad oīa. nō eñ aīa creauit corp' ex nihilo sic de' mūdū. ꝑpter qd̄ totaliter subdit̄ eius iperio.

¶ Ad maiorē illud sicut dr̄ aliquā silitudinē nō eq̄litatē. silitudo. q; vtrobiq; est ꝓportio motoris ad mobile. nō āt q̄tū ad p̄fectū iperiū ⁊ p̄fectā obediētiā.

¶ Ad tertiū dōm q virt⁹ ꝛ vitiū. laus ꝛ vitupeꝛiū nō debenť ipis actib⁹ nutritiue vel gn̄atiue poťētie. q̄ sunt digestio ꝛ formatio corpis hūani. ꝫ actibus sensitiue ptis ordinatis ad act⁹ gn̄atiue vel nutritiue. puta in ↄcupiscēdo delectatōem cibi ꝛ venereoꝝ. ꝛ vtēdo fm q oꝫ. vel nō fm q oportet.

¶ Ad maiorē. vera vt sic. Minor negať nec ꝓbatio valet. q2 in gula ꝛ luxuria nō est vitupeꝛiū vt sunt vegetatiue poñe. ꝫ in actib⁹ sensitiui appetit⁹ ꝓut caret ordine rōnis. sicut in digestione nō est laus aut vitiū morale ꝫ in inordinata ↄcupiscētia cibi. vł etiā in inordinata sumptiōe cibi q̄ est p man⁹ ꝛ appetitū sensitiuū ꝓut infert notabile nocumētū corpi. Silr̄ de luxuria. q2 in actu venereo

Scot⁹ 2coz. q̄ exerceť ꝓpť ↄcupiscētiā sensualē ↄ ordinē rōnis. ¶ Nota q de materia hui⁹ solonis bn̄ loqť Scot⁹ in. ij. dis. x ij. in rñsione ad tertiā ↄclōnē vbi sic dr̄. Poña motiua ē in ptāte volūtatis. silr̄ poñe sensitiue ꝛ etiā vegetatiue ↄtenus dependent a motiua. sicut poña vegetatiua ↄtū ad nutritiuā reqrit appōnē nutribilis. ꝛ silr̄ approximationē actiui ad passiuū. ꝛ fm h̄ poña gn̄atiua ē in ptāte nr̄a. et in ea p̄t ēe peccatū materialr̄ inq̄tū ad actū inordinatū p̄cedit poña motiua que est in potestate volūtatis. silr̄ etiā ↄtū ad poñas sensitiuas ↄtenus opationes eaꝝ dependent a poña motiua. vnde Aug. xi. de trinita. ca. viij. dr̄. q q2 opatio palpebraꝝ neēario reqriť ad visionem. ꝛ mot⁹ localis palpebraꝝ obedit aie. caten⁹ visio est in volūtatis ptāte. Sed sunt nc hmōi poñe (.s. sensitiue) aliter in ptāte volūtatis ↄ̄ p p̄ncipiū motiuū. Dico q sic inq̄tū ꝫ pfectius p̄nt in actū suū ex hoc q volūtas hꝫ actū circa idē obiectū. Pꝫ in visu. nā stāte eadē dispōne obiecti et oculi potest visus impari a volūtate. vt absq motu locali intueať nūc aliquē punctū pfectius q̄ pri⁹. ꝛ h̄ in eadē pyramide. ꝛ infra eandē axem ꝓpter copulatiōem volūtatis. hec ille. que faciūt ꝓ declaratōne dictoꝝ in hoc articulo ꝛ in p̄cedenti ꝛc̄.

¶ Vtꝝ actus exterioꝝ membroꝝ imperenť.

H Ad nonū sic ꝓcediť. Videť q membra corporis nō obediant rōni ↄtū ad act⁹ suos. constat eñ q mēbra corpis magis distant a rōne q̄ vires aie vegetabilis. ꝫ vires aie vegetabilis nō obediūt rōni. vt dictū ē.

Ar. viij. ḡ multo minus mēbra corpis. ¶ P. cor est p̄ncipiū mot⁹ aialis. ꝫ mot⁹ cordis nō subdiť iperio rōnis. dicit eñ Greg. nicenus. q pulsatiuū nō est psuasibile rōne. ḡ motus mēbroꝝ corpaliū nō subiacet iperio rōnis. ¶ P. Aug. dr̄. xiiij. de ciui. dei. q mot⁹ mēbroꝝ genitalium aliqn̄ iportun⁹ est nullo poscente. aliqn̄ āt destituit inhiātem. ꝛ cū in aio ↄcupiscētia ferueat. friget in corpe. ḡ mot⁹ mēbroꝝ nō obediūt rōni. ¶ Sꝫ ↄtra est qd̄ Aug. dicit octauo ↄfes. Imperat animus vt moueať manus. ꝛ tanta est facultas vt vix a seruitio discernať imperiū.

¶ Hic inqrit an mot⁹ ꝛ act⁹ mēbroꝝ corpalium sint imperati a ratione.

¶ Rn̄deo dōm. q membra corpis sunt organa quedā poñaꝝ aie. vn̄ eo mō quo poñe aie se hn̄t ad hoc q obediāt rōni. hoc modo se hn̄t etiam corpis mēbra. quia igiť vires sensitiue subdūtur imperio rōnis. nō aūt vires naturales. ideo oēs mot⁹ membroꝝ que mouenť a potētijs sensitiuis subdūť imperio rōnis. motus aūt mēbroꝝ qui ↄsequūť vires naturales nō subdunť imperio rōnis.

¶ P. rn̄det tali ↄclōne. Omēs motus mēbroꝝ que mouenť a potētijs ꝛc̄. vt in fine corpis p totū (.i. mot⁹ qui seqť membra vt mouētur motu locali mediātib⁹ potētijs sensitiuis. ꝛ etiā motiua executiua. tales sunt iperabiles. ꝫ nō isti mot⁹ q̄ sunt in mēbris a virtutib⁹ vegetatiuis. vt sunt augmētū mēbroꝝ ꝛ nutritio) Probať ↄclo. eo mō Cōclo rn̄. q̄ poñe aie se hn̄t ad h̄ q obedtāt rōni. hoc mō se hn̄t etiā mēbra corpis. ḡ ↄclo vera. Añs ꝓbať. q2 mēbra sunt q̄dam organa poñaꝝ aie. ꝛ ergo sicut potentie se hn̄t (puta ad obediendum) sic organa que obediūt ipis potētijs. Cōsequētia ꝓbať. q2 vires sensitiue obedunt nō naturales vt patuit. ḡ bene seqūť ↄclo. Cōfirmať etiā argumēto in contrarium.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q mēbra nō mouēt seipa. sed mouētur p potētias aie. quaꝝ quedā sunt rōni viciniores q̄ vires aie vegetabilis.

¶ Maior vera. magis distant entitatiue ꝫ nō magis motiue. q2 sunt etiā instrumēta viriū sensitiuaꝝ q̄ ad aliquos motus q̄ audiūt rōnē. Quare negať ↄn̄a.

¶ Ad scōm dōm. q in his q̄ ad intellectū ꝛ volūtatē ptinēt pmū inueniť id qd̄ est fm naturā ex quo alia deriuāť. vt a ↄgnitōe p̄ncipioꝝ naturalr̄ notoꝝ deriuať ↄgnitio ↄclōnū. ꝛ a volūtate finis naturalr̄ desiderati deriuať electio eoꝝ q̄ sunt ad finē. ita etiaꝫ in corpalib⁹ motib⁹ p̄ncipiū est fm naturā. p̄ncipiū aūt corpalis mot⁹ est a motu cordis. vn̄ mot⁹ cordis fm naturā est ꝛ nō fm volūtatē. ↄsequiť eñ sicut p se accñs vitā q̄ est ex vnione corpis ꝛ aie. sicut mot⁹ grauiū ꝛ leuiū ↄseqť formā substātialē ipoꝝ. vn̄ ꝛ a generāte moueri dicuntur fm phm in. viij. phy. ꝛ ꝓpter h̄ mot⁹ iste vitalis dr̄. vn̄ Greg. nicen⁹ dr̄. q sicut gn̄atiuū ꝛ nutritiuū nō obedit rōni. ita nec pulsatiuū qd̄ est vitale. pulsatiuū āt appellat motū cordis. q̄ manifestať p venas pulsatiles.

¶ Cōsequētia negať. q2 nō oꝫ si pmus motus qui est naturalis nō est sub iperio q alij nō sint q̄ nō sunt naturales sed p̄nt ēe volūtarij. ¶ Nota q .d. san. in hac solutione ponit q̄ alibi extensius ꝓseqť. videlicet q motus cordis q̄ dicť vitalis in aialib⁹ seqtur aiam nō quācūq; sed sensitiuā. ꝛ h̄ sine ēmi poña organica media. ꝛ est ille mot⁹ nō pure naturalis. ꝫ aialis. ꝫ mot⁹ ꝓgressiu⁹ ē ab aia mediāte poña. vide de h̄. d. san. in opusculo. xxxv. de motu cordis ad longū. vbi etiā hꝫ in fine q̄ valēt ꝓ solutione sequenti. vide de hoc etiam ad longū Capreolum in fine quarti ad argumenta Aureoli.

¶ Ad tertiū dōm. q sicut Aug. dr̄ in. xiiij. de ciui. dei. h̄ q mot⁹ genitaliū mēbroꝝ rōni nō obedit est ex pena peccati. vt. s. aia sue obediētie ad deū in illo p̄cipue mēbro penā inobediētie patiať. p qd̄ peccatū originale ad posteros traduciť.

¶ P. soluit h̄ argumētū dupl̄r. pmo theologice dicens talia. an aūt ꝛ sine peccato ꝛ sine iustitia originali fuissent

hmōi rebellio infra videbit̄ in materia de peccato origi-nali. deinde scđo. D. soluit rōne naturali ꝛ p̄mo ratione naturali gn̄ali cum dicit.

c.lxxxv. ar.3 ¶ Sed qꝛ p peccatū p̄mi parentis. vt infra diceē tur. natura est sibi relicta subtracto sup̄naturali dono qđ hōi diuinitꝰ erat collatū. ideo ꝯsideranda est rō naturalis q̄re motꝰ hmōi mēbroꝝ specialr̄ rōni non obedit. cuiꝰ cām assignat Aristo. in li. de causis motus aīalū. dicēs inuoluntarios eē motꝰ cordis ꝛ mēbri pudendi. s. qꝛ ex aliq̄ apprehēsione hmōi mēbra ꝯmouent̄. inq̄ntū scꝫ intellectus ꝛ phātasia repsentant aliq̄ ex q̄bꝫ ꝯsequūt̄ passiones aīe. ad quas ꝯsequit̄ motus hoꝝ mēbroꝝ. nō tū mouet̄ f̄m iussum rōnis aut intellectus. qꝛ scꝫ ad motū hoꝝ mēbroꝝ reqrit̄ aliq̄ alteratio naturalis scꝫ caliditatꝭ ꝛ frigiditatis. q̄ q̄dē alteratio nō subiacet īperio rōnis.

¶ Scđo soluit rōne naturali speciali dicens.

¶ Specialiter aūt hoc accidit in his duobꝫ mēbris. qꝛ vtrūqꝫ istoꝝ mēbroꝝ est quasi q̄dđā aīal separatū inq̄ntū est p̄ncipiū vite. p̄ncipiū aūt est virtute totū. cor eīm p̄ncipiū est sensuū. ꝛ ex membro genitali virtus exit seminalis q̄ est virtute totū aīal. et ideo hn̄t ꝓprios motus naturalr̄. qꝛ p̄ncipia oportet

In solu. scđi esse naturalia. vt dictū est.

¶ Questio. xviij. de bonitate ꝛ malicia hūanoꝝ actuū in generali.

A Post hoc considerandū est de bonitate et malicia hūanoꝝ actuū. Et p̄mo q̄o actio hūana sit bona vel mala. Scđo de his q̄ ꝯsequūt̄ ad bonitatē vel maliciā hūanorū actuū. puta meritū vel demeritū peccatū ꝛ culpa. Circa p̄mū occurrit triplex ꝯsideratio. Pria est de bonitate ꝛ malicia hūanoꝝ actuū in gn̄ali. Secunda de bonitate ꝛ malicia interioꝝ actuū. Tertia de bonitate ꝛ malicia exterioꝝ actuū. Circa p̄mum querunt̄ vndecim. Primo. vtꝝ om̄is actio sit actio bona. vel aliqua sit mala. Secūdo. vtꝝ actio hoīs habeat ꝙ sit bona vel mala ex obiecto. Tertio. vtꝝ hoc habeat ex circūstantia. Quarto. vtꝝ hoc habeat ex fine. Quinto. vtꝝ aliqua actio hoīs sit bona vel mala in sua specie. Sexto. vtꝝ actus habeat speciē boni vl̄ mali ex fide. Septimo. vtꝝ species que est ex fine cōtineatur sub specie que est ex obiecto sicut sub genere aut ecōuerso. Octauo. vtꝝ sit aliquis actus indifferens f̄m suam speciē. Nono. vtꝝ aliquis actus sit indifferens f̄m indiuiduū. Decimo. vtrū aliqua circūstantia cōstituat actum morałē in specie boni vel mali. Undecimo. vtꝝ om̄is circūstantia augens bonitatē vel maliciā ꝯstituat actū moralē in specie boni vel mali.

¶ Postq̄ꝫ. d. san. determinauit de ꝯditiōe actuū hūanoꝝ q̄ sunt hoī ꝓpriū. hic ꝯn̄r agit de eoꝝ distinctiōe p bonū, ꝛ malū. Rō aūt ordinis est. qꝛ bonitas ꝛ malicia moralis ꝯsequūtur ad actus hūanos inq̄ntū sunt voluntarij. et voluntariū necessario p̄supponit̄ eis ꝛc. In presenti igit̄ tractatu duo p̄ncipalr̄ facit. p̄mo determinat de his q̄ ptinēt ad bonitatē vel maliciā hūane actōis de directo. secūdo de his q̄ hn̄t se p modū ꝯcomitātie vt sunt meritū et demeritū rectū ꝛ obliquū. ꝛ h̄ in. q. xxi. Circa p̄ꝰ tria facit. p̄mo determinat de bonitate ꝛ malicia hūanoꝝ actuū in gn̄ali. scđo de bonitate ꝛ malicia interioꝝ actuum in speciali. q. xix. tertio de bonitate ꝛ malicia exterioꝝ actuū. q. xx. in questione scđo p̄nti duo facit. p̄mo oñdit per modū pambuli ad sequētia ꝙ actio hūana sit q̄nqꝫ bona q̄nqꝫ mala. scđo ꝓsequit̄ intentum oñdendo ex q̄bꝫ et q̄o sumit̄ bonitas in ipa ar. ij.

¶ Utꝝ om̄is actio sit bona vel aliq̄ sit mala.

Ad p̄mū sic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ om̄is actio hoīs sit bona ꝛ nulla sit mala. dicit eīm Dionysius quarto ca. de di. no. ꝙ malū nō agit nisi virtute boni. sed virtute boni nō fit malū. ergo nulla actio est mala. ¶ Preterea nihil agit nisi f̄m ꝙ est actu. nō est aūt aliquid malū f̄m ꝙ est actu. sed f̄m ꝙ potētia priuatur actu. inq̄ntū aūt potentia ꝑficitur p actum est bonū. vt dicit̄ in. ix. metaphi. nihil ergo agit inq̄ntuꝫ est malū. sed solū inq̄ntū est bonū. om̄is ḡ actio est bona ꝛ nulla mala. ¶ P̄. malū nō p̄t esse cā nisi p accn̄s. vt patꝫ p Diony. quarto ca. de di. no. sed om̄is actionis est aliquis per se effectus. nulla ḡ actio est mala. sꝫ oīs actio est bona. ¶ Sꝫ ꝯtra est qđ dn̄s dicit Joh. iij. Om̄is qui male agit odit lucem. est ergo aliqua actio hominis mala.

¶ Hic. D. p̄mo determinat questionē an est. ¶ Nota aūt ꝙ qꝛ vt hꝫ p̄hs. ij. posterioꝝ. Omnis questio est questio medij. ita vt idē sit q̄rere an q̄dratura circuli est. et an sit aliqđ medium ad ipam. ꝛ habito medio habet̄ a priori ꝙ q̄dratura sit. sic in hoc articulo. D. r̄ndendo ad questionē q̄ querit an om̄is actio sit bona ꝛ nulla mala oñdit mediū ꝛ causam p quā actio est bona ꝛ mala volens per h̄ satis responsum esse q̄sito ꝙ aliq̄ sit bona aliq̄ mala. ꝛ intelligit̄ q̄situ̅ de actione hoīs vt sic (id est actione hūana) qꝛ vt dictum est h̄ determinat̄ de distinctione actionis volūtarie ꝛ p ꝯn̄s hūane nō aūt de actiōe quacūqꝫ (scꝫ etiā naturali) q̄ntus ꝛ ex missione hn̄ possit. vn̄ actio naturalis bona vl̄ mala dicat̄. Dicit ergo.

¶ R̄ndeo dicēn. ꝙ de bono ꝛ malo in actionibus oportet loq̄ sicut de bono ꝛ malo in rebꝫ. eo ꝙ vnaq̄qꝫ res talē actionē ꝓducit qualis est ipa.

¶ D. r̄ndet tali ꝯclone oñdente causam formalē r̄nsionis ad quesitū scꝫ ꝙ aliqua est bona aliq̄ mala. oīs actio inq̄ntū hꝫ aliq̄d de esse intantū hꝫ de bonitate. inq̄ntū scđo deficit ei aliq̄d de plenitudine eēndi q̄ debet̄ actioni hūane intātū deficit a bonitate ꝛ sic dr̄ mala. Probat̄. de bono ꝛ malo in actionibꝫ oꝫ loq̄ sicut de bono ꝛ malo in rebꝫ ita scꝫ ꝙ p idē sunt bone res ꝛ actōes (p idē dico ꝓportionabiliter) sꝫ in rebꝫ vnūqđqꝫ tm̄ hꝫ de bono q̄ntum hꝫ de esse. ꝛ q̄ntū hꝫ de esse tm̄ de bonitate. inq̄ntū vero aliq̄d ei deficit de plenitudine essendi intantū deficit a bonitate ꝛ dr̄ malū. igit̄ ꝯclo vera. Minoris rōnis. D. p̄mo p̄mittit

maiorē. scdo ꝓsequit diffuse minorē. ibi. In rebꝯ ⁊c. tertio subinfert ꝯclonē. ibi. Sic igit ⁊c. Maior ḡ ꝓbat. q2 vna q̄qꝫ res talē actōem ꝓducit q̄lis ē ipa. q2 si bona ⁊ ꝑfecta vt sic ꝓducit bonā actōe3. si āt deficit ⁊ actio erit deficiēs et mala. ⁊ ꝑ ꝯn̄s maior ꝑ3. q ex eadē radice pēdet bonitas rei ⁊ actōis. s. a ꝑfectōe ⁊ plenitudīe eēndi. aduūgit āt (ꝑ idē ꝓportionabilr) q2 res sūt bone ꝑ aliq̄ entia positiua absoluta sicut ꝑ esse ⁊ q̄litates. sed actiones hn̄t suā bonitatē ꝑ aliquas ꝯmensuratōes ⁊ habitudines q̄ ꝯstituūt actionē in plenitudine essendi. vtputa habitudo ad finē circūstātias ⁊ hmōi. vn̄ diuerse ꝯmensuratōnes ꝯstituūt actōem moralē bonā. hoiem āt entia absoluta. vide. d. san. de malo materia. ij. q. iiij. vtimur noīe ꝑfectōnis large ꝑm q in se ꝯp̄hendit ꝯueniētē mēsurā ⁊ formā ⁊ ordinē. hec ille. sic in ꝓposito. Cōcordat Scot⁹ in q̄olibetꝫ. q. xviij. in pmo pncipali vbi dt bonitatē iportare relatōem vel multas relatōes q̄ tn̄ hn̄t modū q̄litatis in denominādo vt patebit ar. v. Cōsequēter cū dicit.

q.v.ar.ij. ¶ In rebꝯ āt vnūq̄dqꝫ tm̄ h3 de bono. q̄ntum h3 de ee. bonū em̄ ⁊ ens ꝯuertūt. vt in pmo dictū est.

¶ Prosequitur minorē pncipalē ꝓbās p⁹ pmā a⁹ ptē. scdo secūdā. ibi. Solus āt ⁊c. tertio modificat aliq̄ dicta in illis ptibꝯ. ibi. S3 q2 ⁊c. pma ḡ ps q̄uis videat etiam ꝯplecti duas tn̄ in sub̄a ē vna. s. q q̄ntū h3 de bono tm̄ de ee ⁊ ecōtra. ꝓbat sic. Bonū ⁊ ens ꝯuertūtur. igit q̄ntū h3 vnūq̄dqꝫ de entitate tm̄ h3 de bonitate. l3 (vt postea tāgetur) h̄ nō ab eodē habeat q dicat ens simplr ⁊ bonū simpliciter. tn̄ h̄ veꝝ est q si habeat multū de entitate sub̄ali ⁊ accidētali q erit eo magis bonū. ⁊ si habeat magnā bonitatē ꝯstitutam ex sub̄a ⁊ ex ꝑfectōnibꝯ sup additis erit etiā ꝑfectū ens. Consequēter ibi.

¶ Solus āt de⁹ h3 totā plenitudinē sui ee ꝑm aliq̄d vnū ⁊ simplex. vnaq̄qꝫ res ꝯo h3 plenitudinem eēndi sibi ꝯuenientē ꝑm diuersa. Vn̄ in aliq̄bꝯ ꝯtingit q q̄ntū ad aliq̄d hn̄t esse. ⁊ tn̄ eis aliq̄d deficit ad plenitudinē eēndi eis debitā.

Ondit secūdā ptē minoris pncipalis. s. q inq̄ntū rei deficit de plenitudine essendi in tm̄ deficit de bonitate. Illa ps vnū supponit ⁊ vnū dt ⁊ pmo manifestat. D. supponit. scdo dictū. ibi. Quātū igit ⁊c. Supponit aūt aliquid posse deficere a plenitudine eēndi. ꝓpter illud suppositum manifestādū ponit q̄ddā notabile ex q̄ habet tal ꝯclo illius suppositi verificatiua. in aliq̄bꝯ ꝯtingit q q̄ntū ⁊c. vt in fine lre. Probat rōne ⁊ exēplariter. ibi. Sicut ad ⁊c. Rōne sic. solus de⁹ h3 totā plenitudinē sui ee ꝑm vnū ⁊ simplex. vnaq̄qꝫ res ꝯo (. s. creata) h3 plenitudinē eēndi sibi ꝯuenientē ꝑm diuersa. ḡ seqt ꝯclo. Ān̄s relinqtur notum ex dictis. p. p. q. v. q2 solus de⁹ est substantialr bon⁹ simpliciter. creature āt ꝑ esse a se distinctū ⁊ ꝑ accidentia superaddita. Cōsequenter ibi.

¶ Sicut ad plenitudinē esse hūani reqritur q sit q̄ddā ꝯpositū ex aīa ⁊ corpe. hn̄s oēs potās ⁊ instrumēta ꝯgnitōis ⁊ mot⁹. vn̄ si aliq̄d hoꝝ deficiat alicui hoī deficit ei aliq̄d de plenitudine sui esse.

¶ Declarat eandē ꝯclonē suppositalē exemplariter de hoie cui pt aliq̄d deesse puta aliq̄d instrumētū vel aliq̄ potēa. Et nota q hec ꝯclo dt in aliq̄bꝯ ꝯtingit q deficiūt a plenitudine essendi. h̄ dt ꝓpter sub̄as angelicas in q̄bꝯ supponim⁹ nullū posse esse defectū a plenitudīe essendi naturalr. s3 in istis inferioribꝯ. vn̄ de hoie exēplificauit q est de ordie inferioꝝ corruptibiliū. Deinde cū dt.

¶ Quātū igit h3 de esse tm̄ h3 de bonitate. inq̄ntū ꝯo aliq̄d ei deficit. de plenitudie eēndi. intātū deficit a bonitate. ⁊ dr malū. sic hō cec⁹ h3 de bonitate q viuit ⁊ malū ē ei q caret visu. si ꝯo nihil haberet de entitate vl bonitate. neqꝫ malū neqꝫ bonū dici posset

¶ Manifestat h̄ q̄d dt scda ps minoris sepe dicte resumēdo pri⁹ ipā3 minorē q̄ ad ābas ptes clare ⁊ manifestat scdam ptē de hoie ceco. ⁊ addit. D. q si hō nihil haberet de entitate ⁊ bonitate neqꝫ malū neqꝫ bonū dici posset. ⁊ de bono q̄dē daꝝ est. de malo āt p3 fundamentū ex d. san. in de malo. q. p. q2 malū dr puatio fundata in aliq̄ entitate positiua. quare si nō est ens nec malū erit.

Deinde ibi.

¶ S3 q2 de rōne boni ē ipa plenitudo eēndi. siq̄dē alicui aliq̄d defuerit de debita essendi plenitudine nō dicet simplr bonū. s3 ꝑm q̄d inq̄ntū ē ens. poterit tn̄ dici simplr ens. ⁊ ꝑ3 q̄d nō ens. vt i pmo dictū ē. p.p.q.v.ar. pmo.

¶ Adiūgit q̄ddā notabile differētiale ⁊ moderatiuū circa dicta. q2 dictū est q bonū ⁊ ens ꝯuertūt. ⁊ q̄ntū aliq̄d h3 de entitate tm̄ de bonitate. tn̄ drīa est q̄ ad hoc q aliq̄d dr ens simplr ⁊ bonum simplr. ⁊ si alicui deficerit plenitudo essendi nō dr simplr bonū s3 ꝑm q̄d inq̄ntū est ens. poterit tn̄ simplr dici ens. ⁊ rō diuersitatis ē. q2 plenitudo essendi est de rōne boni q̄d ē vltimū ⁊ ꝑfectu3. nō aūt est de rōne entis simplr ad q̄d sufficit q habeat ee substātiale. s3 ad bonū reqrit ee sub̄ale ⁊ accn̄tale. ⁊ de his p. p. q. v. ar. p. in solonibꝯ. Tunc ibi.

¶ Sic igit dc̄m est q ois actio inq̄ntū h3 aliq̄d de esse. intātū h3 de bonitate. inq̄ntū ꝯo deficit ei aliq̄d de plenitudie eēndi q̄ debet actioni hūane intātū deficit a bonitate. ⁊ sic dr mala. puta si deficiat ei. vl determiata q̄ntitas ꝑm rōnē. vl debit⁹ loc⁹. vl aliq̄d hmōi

¶ Subinfert ex dictis rōne ꝯclonē intētiuā ⁊ scdam a⁹ ptē specialr explicat clare. ¶ Nota aūt h̄ duo. pmo verbū. D. cū dt (deficiat) q2 itelligit de defectu puatiuo nō negatiuo. Defect⁹ em̄ negatiu⁹. vt patuit supra. q. x. ar. ij. in fine cor. facit q̄dē non bonū s3 non facit malū. vnde et D. in ꝯclone dt Si deficiat a plenitudine q̄ debet actōni hūane ¶ Nota scdo vbū. D. (secūdū rōnē) ex q̄ habet q. D. loqtur de bonitate actionis q̄ sumit ꝑ habitudinē ad rōnem. ita q plenitudo ꝑ quā actio est bona est plena ꝯformitas ad rōnē. ⁊ ꝑ ꝯn̄s loqt hic. D. de bonitate actionis moralis vt sic. vide Scotū in. ij. dis. xl. ꝯformiter ad hic posita loquentē. vn̄ dt inter cetera ad ꝓpositū Bonitas moralis est ex aggregatiōe oīm ꝯuenientiū actui nō absolute ex natura act⁹ s3 q̄ ꝯueniunt ei ꝑm rectā rōnē ⁊c. hec ille. Et idē est dicere ꝯuenit ex aggregatōe ⁊c. sicut dicere ex plenitudine essendi ⁊c. vide eundem in q̄olibetis. q. xviij. in pmo pncipali. Scot⁹ ꝯen.

Argumētū in cōtrariū

Confirmat ꝯclonem dicte intētiuā q̄sitj. q2 nō ois est bona s3 aliq̄ mala.

¶ Ad pmū ḡ dc̄m q malū agit in ꝟtute boni deficientis. si em̄ nihil eēt ibi de bono. neqꝫ eēt ens. neqꝫ agere posset. si āt nō eēt deficiens nō esset malū. vn̄ ⁊ actio causata est q̄ddam bonū deficiēs. q2 ꝑm q̄d est bonū. simpliciter aūt malum.

¶ Ad maiorē huius pmi argumēti aū ꝯtrariū dico. malū nō agit nisi in ꝟtute boni. ſ; deficientꝭ. Ad minorem. ꝟtute boni vt ſic nō fit malū (ſc; in actōe) veꝝ ē in ꝟtute boni pfecti. tn̄ in ꝟtute boni ſm q̄d ꝛ deficientꝭ fit malū in actōe ꝛ in effectu ꝓprio. ſ; in ꝟtute boni pfecti poſſit fieri malū in effectu alieno. ſ; p accn̄s. vt pȝ ṗ. p. q. xlix. ar. ṗ°. et in de Malo mate. ṗ. ar. iij. ḡ nulla actio ē mala negaꝭ ꝯn̄s. q2 actio agētis ſm q̄d boni ꝛ deficientis poſſit eſſe mala.

¶ Ad ſcōm dōm. ꝙ nihil ꝓhibet aliq̄d eē ſm q̄d in actu. vn̄ agere poſſit. ꝛ ſm aliud priuari actu. vn̄ cauſet deficientē actōem. ſicut hō cecus actu hȝ ꝟtutem greſſiuā p quā ambulare pt. ſ; in q̄ꝫtū caret viſu q̄ dirigit in ambulando. patiꝭ defectū in ambulando du ambulat ceſpitando.

¶ Maior vera ē nō agit niſi ſm qđ ē actu. tn̄ qđ ē in actu ſm vnū. pt puari alio. rōe cuꝰ deficit in actōe vt pȝ in exēplo lre de ceco. Nihil ḡ agit in q̄ꝫtū ē malū ꝛc̄. Vcꝫ ſi in q̄ꝫtū ſpecificet ꝛ dicat rōem agēdi. tn̄ ſuppoſitū qđ eſt malū pt agere. ita ꝙ in q̄ꝫtū dicat ꝯcomitantiā ad agens in q̄ꝫtū qđ deficit pt agere ꝛ ſm aliud deficit. rōe cuꝰ defectus relinq̄ꝭ in actōe defectꝰ. Vn̄ negaꝭ ꝯn̄a. q2 eſto rō agēdi ſit bonū. tn̄ ſuppoſitū agēs pt eē puatū aliq̄ pfectiōne ex qua puatōe ſeq̄ꝭ malū in actōe ꝛc̄.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ actio mala pt habere aliquē effectū p ſe ſm id qđ hȝ de bonitate ꝛ entitate. ſicut adulteriū ē cā generatōis hūane in q̄ꝫtū hȝ ꝯmixtionem maris ꝛ femine. nō āt in q̄ꝫtū caret ordie rōnis

¶ Maior vera ꝛ intelligiꝭ cā p accn̄s. vt p accn̄s tenet ſe ex pte cauſe (.i. malū nō cauſat niſi rōe boni cui cōiungiꝭ) Et nō ē cā p accn̄s vt tenet ſe rōe effectꝰ (h̄ ē nō cauſat effectū p accn̄s) De h̄ in de Malo. q. ṗ. ar. iij. ad q̄rtū in ſiꝰ. Ad minorē ridet Doc. actio vt actio ē hȝ effectū realē naturalē. ſ; actōis vt mala. negaꝭ ꝙ ſit effectus naturaꝭ. ſ; cā vt ſic ꝯſequaꝭ pter intentū agētis effectus moraꝭ. q̄ ē vituperiū ¶ Nota ꝙ actōis male moraliter aliter ē effectꝰ p accn̄s moraꝭ. ꝛ aliter naturaꝭ. Actio eīn mala hȝ effectū p accn̄s naturalē. ex pte cauſe. i. illa malicia formalr̄ nō cauſat effectū naturalē ſ; bonitas ipius actus naturaꝭ cui ꝯiungiꝭ. Vn̄ malū agit p accn̄s id ē p aliud. ꝛ agit malū naturalē effectū. nō in abſtracto ſ; in ꝯcreto. ſ; actio mala formalr̄. i. rōe malicie hȝ effectū moralē p accn̄s q̄dē. q̄ ad intentōem agētis. nō tn̄ p accidens q̄ ad actōnem malā ꝛ pctm̄ vt ſic. q2 videlicꝫ male agens nō intēdit vituperiū ꝛ penā. tn̄ ex natura pcti ē ꝙ obliget ſe ad penā ꝛ vituperiū ꝛ demeritū. vt patebit infra. q. lxxxvij. ar. ṗ. ad pmū. Doc. āt in ſolutiōe intelligit ꝙ actio mala rōe formaꝭ hȝ p accn̄s effectū naturalē Cū q̄ ſtat ꝙ p ſe habeat effectū moralē q̄ ē reatꝰ pene ꝛ hmōi (p ſe inquā ex pte actōis male) ſ; p accn̄s ex pte agentꝭ. Et de h̄ eciā infra q. lxxiij. ar. viij. q2 q̄nq̄ aliq̄d p ſe ꝯſeq̄tur pctm̄. ꝛ tn̄ nō eſt intentum

¶ Utꝝ actio hoīs hēat ꝙ ſit bona vl' mala ex obiecto

B AD ſcōm ſic pcediꭂ. Videꭂ ꝙ actio non habeat bonitatē vel malicia ex obiecto. obiectū eīn actōis ē res. in reb; āt nō eſt malū. ſ; in vſu peccantiū. vt Aug. dr̄ in li. tertio de doctrina chriſtiana. ḡ actio hūana nō hȝ bonitatē vl' maliciā ex obiecto. ¶ P. obiectū ꝯparatur ad actōem vt materia. bonitas āt rei nō eſt ex materia. ſ; magꝭ ex forma q̄ ē actus. ḡ bonū ꝛ malū nō ē in actib; ex obiecto. ¶ P. obiectū potētie actiue ꝯparaꭂ ad actōem ſicut effectꝰ ad cām. ſ; bonitas cauſe nō depēdet ex effectu. ſ; magꝭ econuerſo. ḡ actio hūana nō hȝ bonitatē vl' maliciā ex obiecto. ¶ Sȝ ꝯtra eſt q̄d dr̄ Oſee. ix. Facti ſunt abominabiles ſicut ea q̄ dilexerūt. fit āt hō deo abominabiꝭ ppꭂ maliciā ſue operatōis. ḡ malicia opatōnis ē ſm obiecta mala q̄ hō diligit. ꝛ eadē rō ē de bonitate actōis.

¶ Hic Doc. accedit ad pncipale ꝓpoſitū oſtendendo ex qb; ꝛ q̄liter actio hūana ſortiaꭂ bonitatē ꝛ maliciā. Et diuidiꭂ in duo. Pmo oſtendiꭂ ex qb; ſumaꭂ bonū ꝛ malum in actōe hūana. Scđo oñdiꭂ q̄ differēter ſmꝰ hmōi dicaꭂ actio bona vl' mala. ar. v. Pma diuidiꭂ in tres ſpēs ſm tria ex qb; ſpecialr̄ ſumiꭂ bonitas ꝛ malicia in actōne hūana q̄ ſunt obiectū. circūſtantia ꝛ finis. ſcđa ē in ar. iij. tertia in ar. iiij. Querit ḡ hic de obiecto

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ ſicut dictū ē bonū ꝛ malū actionis ſicut ꝛ ceteraꝝ reꝝ attēdiꭂ ex plenitudie eſſendi vl' defectu ipius. Primū āt q̄d ad plenitudinem eſſendi ptinere videꭂ. ē id q̄d dat rei ſpeciem. ar. ſ.

¶ Doc. pmo deducit quādam ꝯcłonē pambularē. Scđo applicat ꝛ infert ꝯcłonē reſiuā. ibi. Sicut aūt ꝛc̄. Probat ḡ Doc. talē ꝯcłonē pambularē. Primū bonū ꝛ malū actōis attēdiꭂ ex illo qđ dat ei ſpēm. Probaꭂ. bonum ꝛ malū actōis attēdiꭂ ex ꝛc̄. ſ; pmū vt in lra. Maior nota ex ar. ṗ. q2 ſic ē de bonitate reꝝ. ḡ ꝛ actionū. Minor relinq̄ꭂ nota. Et intelligiꭂ ꝙ dans ſpēm dat pmā bonitatē ꝓpriā iſti rei. Sicut aīa rōnaꭂ dat hoī bonitatē ſpecificā. Licet eīn aū aduentū aīe fuerit bonitas embrionis. nō tn̄ erat bonitas hoīs Cōſequēter cū dr̄

¶ Sicut āt res naturaꭂ hȝ ſpēm ex ſua forma. ita actio hȝ ſpēm ex obiecto. ſicut ꝛ motꝰ ex termino. ꝛ ideo ſicut pma bonitas rei naturaꭂ attēdiꭂ ex ſua forma q̄ dat ſpēm ei. ita ꝛ pma bonitas actꝰ moraꭂ attēdiꭂ ex obiecto ꝯuenienti. vn̄ ꝛ a q̄buſdā vocaꭂ bonū ex genere puta vti re ſua.

¶ Applicat p̄dictā ꝯcłonē ꝛ infert talē ꝯcłonē reſiuā. Prima bonitas actꝰ moraꭂ attēdiꭂ ex obiecto ꝯuenienti et pmū malū in actōib; moralib; ē qđ ē ex obiecto. pbaꭂ pmū bonū ꝛ malū actōis ē ex illo qđ dat ei ſpēm. ſ; ſicut res naturaꭂ hȝ ſpēm ex ſua forma. ita actio ex obiecto. ḡ ꝛc̄. Maior pȝ ex dictꝭ. Minor patuit ſup. q. ṗ. ar. iij. ꝛ pbaꭂ hic a ſiliꭂ de motu. Cōcluſionē āt infert Doc. ꝛ ꝯfirmat eā pmo q̄ ad pmā eiꝰ ptē. ſcđo q̄ ad ſcđam. ibi. Et ſicut in ꝛc̄. Cōfirmat āt pmā ptem ex dicto cōi alioꝝ. q2 nomē illꝰ bonitatis quā actio hȝ ex obiecto dr̄ bonitas ex gn̄e. q2 videlicet ē actio circa rē ꝯformiter ad rectam rōem ſicut vti re ſua. Cōſequēter ibi.

¶ Et ſicut in reb; naturalib; pmū. malū ē ſi res generata nō ꝯſeq̄ꭂ formā ſpecificā. puta ſi nō generaꭂ hō. ſ; aliq̄d loco hoīs. ita pmū malū in actionib; moralib; ē q̄d ē ex obiecto. ſicut accipere aliena. ꝛ dr̄ malū ex gn̄e. gn̄e p ſpecie accepto. eo mō loquēdi q̄ dicimꝰ humanū genus totā humanā ſpeciem

¶ Subinfert ſcđaȝ ptē ꝯcłonis quā ꝯfirmat ex ſiliꭂ in reb; naturalib;. Et ex noīe iſtius mali. q2 vocaꭂ malū ex

genere. accipiendo genus ꝓ specie. q̃ mõ loquẽdi vtitur phs. v. physicoꝝ in diffinitõe ꝯtinui se hñe. qꝛ accipit genus ꝓ specie. cũ dicunt ꝯsequenter se hñe inter q̃ nõ mediat aliqd eiusdẽ gñis. id est spẽi. ☞ Circa dicta sunt tria notãda. Primo circa h̃ ꝙ Doct. dr bonitatẽ ex obiecto eẽ pmã. huiꝰ em̃ ꝯriũ videt Doc. hñe in tertio. dis. xxxvj. ar. vltio. vbi sic dr. Sic ẽ ptꝫ rõ distinctõis bonitatis actuũ q̃ in lr̃a ponit. Et quõ he bonitates adinuicem se habeãt. Prima em̃ bonitas q̃ ẽ ex essentia actꝰ est cõis oibꝫ actibꝫ. vñ ipa substernit oibꝫ alijs bonitatibꝫ. inter q̃s pmo supuenit bonitas q̃ ẽ ex debita materia su ꝑ quã iterũ inducit alia bonitas. q̃ ex fine ẽ ꝛ alijs circũstãtijs ꝛ ex forma habitꝰ Hec ille. Cõcordat cũ h̃ dicto Sco. in scdo. dis. xl. ponẽs ꝙ pma bonitas actꝰ ẽ ex ꝯuenientia actꝰ ad efficiẽs a q̃ actꝰ dr moral. qꝛ libere elicitus. Et h̃ ẽ cõe actui bono ꝛ malo ꝛc̃. Scda ꝯditio ẽ ex obiecto ꝙ si sit ꝯueniẽs tũc ẽ actꝰ bonus ex gñe ꝛc̃. hec ille Hic ãt in ꝯclone Doc. dr ꝙ pma bonitas est ex debita materia siue ex obiecto ꝯuenienti. vide etiã Scotũ in qõlibetis. q. xviij. in pmo pncipali. Ubi ponit q̃re bonitas ex obiecto dicat bonitas gñis. qꝛ capax ois bonitatis specifice in gñe moris. Sꝫ istã apparentẽ ꝛ nõ existentẽ cõtrouersiã determinat D. sanc. in de Malo. mate. ij. q. iiij. in corpe vbi hꝫ. ꝙ alia ꝯsideratio ẽ boni ꝛ mali i actu ẽm ꝙ est actꝰ. ꝛ in diuersis specialibꝫ actibꝫ Nã si ꝯsiderem actũ inq̃tũ actꝰ. bonitas eiꝰ ẽ vt sit q̃dam emanatio ẽm ꝟtutẽ agentis. Et iõ ẽm diuersitatẽ agentiũ diuersimode accipit bonitas ꝛ malũ in actibꝫ. In rebꝫ em̃ naturalibꝫ actꝰ bonꝰ ẽ. q ẽ ẽm ꝯueniẽtiã nature agentis ꝛc̃. Loquimur ãt nũc de actibꝫ hois. vñ bonũ ꝛ malũ in actibꝫ ẽm ꝙ nũc loquimur ẽ acapiendũ ẽm id qõ ẽ ꝓpriũ hoi inq̃tũ est hõ. Hec ãt ẽ rõ. vñ bonũ ꝛ malũ i actibꝫ hũanis ꝯsiderat ẽm ꝙ actꝰ ꝯcordat rõni ꝛc̃. Hec ille. Ex q̃bꝫ patꝫ ꝙ bonitas generica actꝰ vt est essentia q̃dã ẽ ꝑ ꝯparatõem ad ꝟtutẽ agẽtis. ꝛ illa ẽ simplr pma. sꝫ est extra genꝰ moris. Et de ista loqt Doc. in scdo. Sꝫ bonitas alia moral ꝛ specifica illa ẽ pma ex obiecto Et de ista loqt hic Doc. Vñ cõsiderãdo actõem vt sic ꝯsiderat sub bonitate entis. sꝫ nõ morali. Cõsiderãdo aũt vt est circa tale obiectũ ꝯforme rõni. ꝯsiderat sub pma bonitate morali. nõ em̃ videt ꝙ actꝰ vt ẽ libere elicitꝰ habeat bonitatẽ moralẽ. sꝫ magis naturalẽ genericã. vt em̃ postea patebit. Bonitas moralis pus ẽ ex obiecto saltẽ vt apphenso q̃ ex volũtate. Quare nõ videt bñ sonare dictũ Scoti. si ponat bonitatem moralem cõem actui bono ꝛ malo. Bene em̃ volo ꝙ sit vna bonitas actꝰ. ẽm ꝙ ꝯuenit agẽti etiã volũtario. sꝫ tñ illa ꝯuenientia ẽ ẽm ꝟtutẽ naturalẽ. nõ ẽm ꝯuenientiã ad rõem q̃ ẽ pncipiũ moralitatis. iõ nõ meret dici bonitas moral. Volũtas em̃ vt liberũ arbitriũ hꝫ naturalr elicere actũ liberũ. Et tal actꝰ ꝯuenit sibi ex ꝯditõe ꝓpria Quare ẽ q̃dẽ aliq̃ bonitas cõis actui bono ꝛ malo. sꝫ nõ meret dici bonitas moral. sꝫ bonitas entis. Prima ãt bonitas moral ẽ. qꝛ actꝰ ꝯueniẽs rõni informate lege diuina vl naturali. sꝫ nõ ẽ pcise bonitas moral. qꝛ ꝯueniẽs efficienti. Bene volo ꝙ actꝰ libere elicitꝰ sit bonꝰ moralr si sit circa obiectũ ꝯueniẽs rõni ꝛ fiat ẽm rectã rõem. sꝫ nõ est bonꝰ absolute moralr. qꝛ libere elicitꝰ. Vñ Scotꝰ habet ponere duplicẽ bonitatẽ moralẽ. Vnã pmã q̃ ẽ cõis actui bono ꝛ malo. ꝛ deinde scdam q̃ est ꝓpria bono q̃ dr bonitas ex gñe. Sꝫ in doctrina D. sanc. nõ video pmaꝫ bonitatẽ eẽ moralẽ ꝛc̃. Vñ D. san. vbi sꝫ in de Malo in fine corpis. ita pt dici ꝙ actꝰ hũanus inq̃tũ ẽ actꝰ nõ dñ hꝫ rõem boni vel mali moral. nisi addat aliqd ad spẽm ꝯtrhens. sꝫ etiã ex h̃ ipo ꝙ ẽ actꝰ hũanꝰ. Et vlteriꝰ ex h̃ qõ ẽ ens habeat rõem boni. sꝫ nõ hmõi boni moral qõ ẽ ẽm rõem eẽ de q̃ nũc agimꝰ. hec ille. Ex q̃ ptꝫ ꝙ formalr negat actũ vt ẽ volũtariꝰ ꝛ libere elicitꝰ eẽ bonũ moralr. licꝫ admittat bonitatẽ aliquã entis. Vñ si Scotꝰ intelligat istã pmã bonitatẽ nõ eẽ moralẽ. tũc nõ aduersat dictis hic q̃ voluit pmã bonitatẽ moralẽ eẽ ex obiecto. Sicut dr in qõlibetis sup̃ vbi dr. Bonitas ex obiecto est pma in gñe moris ꝑsupponẽs solũ bonitatẽ nature. hec ille. Nota scdo circa nomẽ bonitatis q̃ ẽ ex obiecto. qꝛ dr D. ꝙ vocat bonitas ex gñe capiendo genꝰ ꝓ specie. In scdo vero vbi sup̃ in corpe hꝫ aliã expõem huiꝰ. q̃re dicat bonitas ex gñe. qꝛ videlicꝫ sumit ex determinatiuo ipsius bonitatis generice. s. bonitatis q̃ ẽ ẽm ꝙ a ꝟtute agentis pcedit. ꝛ vt hꝫ ad tertiũ. Sicut genꝰ determinat ad spẽm. ita etiã bonũ in gñe determinat ꝑ bonitatẽ q̃ ẽ ex fine. ꝛ ex alijs circũstantijs. Et iõ illud bonũ qõ est ex fine ꝛ circũstãtijs respõdet bono qõ ẽ ex gñe sicut spẽs generi. Vñ ꝛ eiꝰ pdicatõem recipit. Pascere em̃ esurientẽ ꝓpt deũ. est pascere esurientẽ. sꝫ nõ ꝯuertit. hec ille. Et eundẽ scdm modũ sequitur Scotꝰ vbi sup̃ cũ dr. Bonitas ẽ ex gñe. qꝛ ẽ indifferens ad bonitates vlteriores q̃ sumunt ex differẽtijs specialibꝫ. sicut genꝰ ẽ indifferẽs ad multas spẽs. hec ille Et vtraq̃ q̃dẽ expõ bona ẽ. Sꝫ volui recitare vtraq̃ꝫ vt sciat Thomista ꝙ D. sanc. in summa. ea rõe dr actũ eẽ bonũ ex gñe (. i. ex specie) ꝛ ex obiecto specificãte. ꝛ sic dr bonitatẽ ex gñe q̃ ꝯseqt obiectũ specificãs in ordie ad rõem In scripto ãt. qꝛ ẽ bonitas adhuc determinabil ꝑ alias bonitates supuenientes ❡ Nota tertio circa h̃ qõ D. dr (ꝙ pma bonitas ẽ ex obiecto ꝯueniẽti) Nota inquã ꝙ obiectũ ꝯueniẽs vt habet ex solutõe pmi. nõ ẽ ipa res in se ꝛ absolute ꝯsiderata. vel vt ẽ extra ẽm se. sꝫ intelligit ꝑ obiectũ. ipa res in ꝯparatõe ad actũ hũanũ interiorẽ vel exteriorẽ. ita ꝙ obiectũ capit formalr vt ꝯiungit actui humano. Et dr obiectũ ꝯueniẽs circa qõ aliqs ꝑ actũ interiorẽ vel exteriorẽ ꝯformit se hꝫ ẽm rectã rõem Recta ãt rõ vt hꝫ D. sanct. in de Malo mate. ij. q. iiij. in corpe. est rõ informata lege diuia. i. eterna. vl naturalr. vl ꝑ doctrinã. vel ꝑ infusionẽ. ita videlicꝫ ꝙ rõ hñs dictamen ꝯforme legi eterne. qõ pcedit vel ex lege naturali q̃ ꝯseruat et tenet in synderesi. siue sit dictamẽ fidei siue pcedẽs ex alia informatõe diuia. ẽ rõis recte. ꝛ obiectũ huic ꝯforme est obiectũ ꝯueniẽs. vñ sicut veritas speculatiua in nobꝫ dependet a re sic bonitas moral a rõe recta practica

[margin: Prima bonitas ex obiecto moral.] *[margin: Examinatur Scotus.]* *[margin: Recta rõ]*

☞ Argumentũ in ꝯtrariũ est directe ꝓ scda parte. Et ex ꝯsequenti ꝓ pma parte ꝯclusionis.

❡ Ad pmũ ergo dõm. ꝙ lꝫ res exteriores sint in seipis bone. tñ nõ sꝫ hñt debitã ꝓportionẽ ad hãc vl illã actõem. ꝛ iõ inq̃tũ ꝯsiderant vt obiecta talium actionũ. nõ hñt rõnem boni.

❡ Ad maiorẽ. Obiectũ ẽ q̃dẽ res. sꝫ h̃ nomẽ obiectũ ẽcat rẽ in habitudine ad opatõem. Ad minorẽ. in rebꝫ nõ ẽ malũ. s. morale ẽm se vt res. tñ malũ morale attẽdit penes habitudinẽ ꝛ modũ se habẽdi ad rẽ. Sꝫ in vsu peccantiũ formalr vez. tñ a rebꝫ sumit ꝛ originat malũ morale. Sicut pecunia bona ẽ. tñ accipe pecuniã nõ suã inuito dño nõ ẽ bonũ. Negat ꝯña. vel ꝯcedit ꝯsequẽs ad sensum hũc. ꝙ ex re nõ sumit bonitas moralis vt res ẽ in se. sꝫ tñ ex obiecto. qꝛ obiectũ supaddit habitudinẽ ad actionem. ꝛ illa habitudo q̃ñq̃ ẽ ẽm rectã rõnem q̃ñq̃ ꝯtra.

Et sic ex obiecto formalr̃ accipit bonitas. ⁊ hoc originaliter ⁊ radicalr̃ vt patebit infra q.xx.ar.p. ¶ Nota q̃ sicut medicina nõ ẽ sana formalr̃. ẽ tñ sana causalr̃. Sic res in se nõ ẽ bona formalr̃ bonitate morali Est tñ bona moralr̃ suo mõ causalr̃ ⁊ originalr̃. q̃ videlicet ex eoipso q̃ aliqs taliter se hꝫ peccat. Et ipa res nata ẽ inducere in suo gñe (scꝫ finalr̃ ⁊ specificatiue) maliciam in actõem circa se existentem.

¶ Ad scd̃m dõm. q̃ obiectũ nõ ẽ materia ex q̃. sꝫ materia circa quã. ⁊ hꝫ quodãmodo rõnem forme inq̃tum dat speciem

¶ Maior vera. vt materia circa quã. Ad minorem Bonitas rei nõ ẽ ex materia ex q̃ vl' in q̃ vt sic vl'r. Negat aũt ɔ̃ña. q̃ obiectũ ẽ materia circa quã. q̃ specificat actũ in ipm tendentẽ. vt patuit sup̃. q.j.ar.j. q̃ actões recipiũt spẽm ex pncipijs ⁊ passiones ex termĩs ⁊c̃. Unde D.sanc.in scd̃o sup̃ ad q̃rtũ. duplex inq̃t ẽ materia ex q̃ vl' in q̃. ⁊ materia circa quã. Et p° mõ materia dicta nõ incidit in idẽ cũ fine. sꝫ scd̃o mõ ẽ idẽ cũ fine. q̃ obiectũ finis actus est. hec ille.

¶ Ad tertiũ dõm q̃ nõ sp̃ obiectũ actõis hũane est obiectũ actiue potẽe. nã appetitiua potẽa ẽ q̃dam mõ passiua inq̃tũ mouet̃ ab appetibili. ⁊ tñ est pncipium humanoꝝ actuum.

¶ Doc. p° r̃ndet ad maiorẽ. scd̃o ad minorẽ. ibi. Ex hoc ⁊c̃. Quia aũt maior vnũ p̃supponit ⁊ vnũ d̃r. io pmo exponit suppositũ. scd̃o dictũ. ibi. Neq3 etiã ⁊c̃. Supponit g̃ maior q̃ potẽa agẽs actũ hũanũ sit sp̃ actiua. qd̃ est vl'r falsuꝫ potissime de potẽtijs appetitiuis. q̃ p̃nt agere actũ hũanũ. ⁊ tñ sunt passiue. inq̃tũ mouent̃ ab appetibili. vt patebit infra. q.xxij.ar.ij.ad 2m. vbi habet̃ q̃ appetitiua est passiua. nõ eñ d̃r potẽa passiua. ita q̃ nullo mõ agat. sꝫ q̃ nõ pducit suũ obiectũ. sed añq̃ agat patit̃ ab obiecto. de q̃ in de verita.mate.xxvj.q.iij.ad q̃rtũ. Suppositũ tñ illd̃ p̃t aliq̃ñ ẽe verũ. maxie de agẽte actũ hũanũ vt exequẽs. Hic eñ p̃t efficere obiectũ suũ ⁊ se habere actiue. Et p̃terea tal' act⁹ faciẽs obiectũ nõ ẽ moralis nisi in ordie ad interiorẽ q̃ specificat̃ ab obiecto Deinde ibi

¶ Neq3 etiã potentiaꝝ actiuaꝝ obiecta sp̃ hñt rationẽ effectus. sꝫ q̃ñ iã sunt trãsmutata sicut alimentũ transmutatũ ẽ effect⁹ nutritiue potẽe. sꝫ alimentũ nondũ transmutatũ cõparat̃ ad potentiã nutritiuã sicut materia circa quã operat̃.

¶ Exponit maiorẽ q̃ vera ẽ. q̃ actio potẽe actiue. hꝫ se vt cã ad effectũ respectu suo obiecti. in fine actõis vl' trãsmutatõis. sꝫ añ fine hꝫ se vt materia circa quã ⁊ obiectũ qd̃ specificat motũ ⁊ actõem. Sicut actio hoĩs q̃ facit et pducit homicidiũ. talis actio facit effectũ. s. morteꝫ hoĩs. et ex h̃ hꝫ spẽm ⁊ maliciã. Ali⁹ vo dat elemosynã. ⁊ ex h̃ hꝫ etiã spẽm. ⁊ sic de alijs. Uñ ibi se hꝫ actiue ad obiectũ et tñ actus ex illis spẽm hñt. Deinde ibi

¶ Ex hoc aũt q̃ obiectũ ẽ aliq̃ mõ effectus potẽe actiue. seq̃tur q̃ sit termin⁹ actõis ei⁹. ⁊ p ɔ̃ñs q̃ det ei formã ⁊ spẽm. motus eñ hꝫ spẽm a termino

¶ Respõdet ad minorẽ. ⁊ p° iuxta expõem maioris. scd̃o iuxta intellectũ suppositi. ibi. Et q̃uis ⁊c̃. Minor g̃ falsa. q̃ bonitas cause nõ depẽdet ex effectu. q̃ eoipõ q̃ ẽ effect⁹ ẽ termin⁹ a q̃ actio formã ⁊ spẽm hꝫ. ⁊ sic bonitatem. nõ sicut a pncipio. sꝫ sicut a termino. nã actõnes ab vtroq3 specificant̃. vt patuit sup̃. Deinde ibi

¶ Et q̃uis etiã bonitas actõis nõ causet̃ ex bonitate effect⁹. tñ ex hoc d̃r actio bona q̃ bonũ effectuꝫ inducere p̃t. ⁊ ita ipa pportio actõnis ad effectũ est ratio bonitatis ipsius.

¶ Exponit scd̃o minorẽ ad sensuꝫ suppositi. Cõcesso eñ supposito. q̃ potẽa agens actũ hũanũ sit actiua. tũc q̃uis bonitas cause nõ depẽdeat ab effectu. tñ ẽ illud sine q̃ cã nõ ẽ. nec d̃r bona (scꝫ moralr̃) si eñ qs nõ exeq̃t̃ bona. sꝫ mala nõ erit bon⁹. q̃ bon⁹ ẽ q̃ hꝫ bonã volũtatẽ ⁊ rectã intentõem. sꝫ nõ ẽ bona volũtas nisi velit qd̃ bonũ ẽ obiectũ ⁊ effect⁹ q̃ñq3. Et p̃terea lꝫ bonitas cause nõ depẽdeat ab effectu in gñe cause efficientis. tñ p̃t depẽdere in gñe cause final' ⁊ formalis specificatiue. q̃ scꝫ actio efficit obiectũ. tñ eoipõ q̃ tẽdit ad talẽ effectũ ẽ bona vl' mala. et hꝫ spẽm ⁊ formã a tali obiecto. Nõ ẽ eñ incõueniens q̃ aliq̃d sit effect⁹ in gñe cause efficientis ipius agẽtis. ⁊ tñ sit finis actõnis ⁊ etiã specificatiũ actõnis

¶ Utrũ actio sit bona vl' mala ex circũstãtijs

C

Ad tertiũ sic pcedit̃. Uidet̃ q̃ actio nõ sit bona vl' mala ex circũstantijs. circũstãtie eñ circũstant actũ sicut extra ipm existentes. vt dictũ ẽ. sꝫ bonũ ⁊ malũ sunt in ipsis rebꝫ. vt d̃r in. vj. metaphy. g̃ actio nõ hꝫ bonitatem vel maliciã ex circũstãtia. q.vij.ar.j. ¶ P. bonitas vl' malicia act⁹ maxie ɔsiderat̃ in doctrina moꝝ. sꝫ circumstantie cũ sint q̃dã accñtia actuũ videnť ẽe p̃ter ɔsideratõem artis. q̃ nulla ars ɔsiderat id qd̃ ẽ p accidens. vt d̃r in. vj. metaph. g̃ bonitas vl' malicia actionis nõ ẽ ex circũstãtia. ¶ P. id qd̃ ɔuenit alicui s̃m suã substãtiã nõ attribuit̃ ei p aliqd̃ accñs. sꝫ bonũ ⁊ malũ ɔuenit actõni s̃m suã subam. q̃ actio ex suo gñe p̃t ẽe bona vl' mala. vt dictũ ẽ. g̃ nõ ɔuenit actioni ex circũstãtia q̃ sit bona vl' mala. ar.iij. ¶ Sꝫ cõtra est qd̃ ph̃s d̃r in li. ethicoꝝ. q̃ v̓tuosus operat̃ s̃m q̃ oportet. ⁊ q̃ñ oportet ⁊ s̃m alias circũstãtias. g̃ ex contrario vitiosus s̃m vnũq̃dq3 vitiũ operat̃ q̃ñ nõ oportet. vbi nõ oportet. ⁊ sic de alijs circũstantijs. g̃ actõnes humane s̃m circũstantiã sunt bone vel male

¶ Quia vt dictũ ẽ ar. p̃ce. ex obiecto ẽ bonitas ex gñere. q̃ iuxta modũ dicẽdi Doc. sanc. in scd̃o d̃r ex gñe. q̃ sibi plures bonitates supaddi p̃nt. s. ex circũstãtijs ⁊ ex fine ⁊ ex forma habit⁹. Ideo D. h̃ scd̃o inq̃rit de bonitate. q̃ ẽ ex circũstantijs. Ad actũ eñ simplr̃ bonũ req̃ritur plenitudo essendi. vt p̃ꝫ ex ar. p°. Circa idẽ eñ obiectũ p̃t act⁹ diuersimode determinari p circũstãtias. ⁊ p̃t iste q̃ ẽ bon⁹ ex gñe effici simplr̃ mal⁹ ex fine ⁊ circũstantijs

¶ R̃ndeo dõm. q̃ in rebꝫ naturalibꝫ nõ inuenit̃ tota plenitudo pfectõis q̃ debet̃ ei ex forma subali q̃ dat spẽm. sꝫ multũ supaddit̃ ex supuenientibꝫ accidentibꝫ sicut in hoĩe ex figura. ex colore. ⁊ sic de alijs. q̃ si aliqd̃ desit ad decentẽ habitudinẽ ɔseq̃t̃ malũ ita etiã ẽ in actõe. nã plenitudo bonitatis ei⁹ nõ tota ɔsistit in sua spẽ. sꝫ aliq̃d addit̃ ex his q̃ adueniũt tanq̃ accñtia q̃dã. ⁊ hmõi sunt circũstãtie debite. vñ si aliquid desit qd̃ req̃ratur ad debitas circumstantias erit actio mala.

¶ Doct. rñdet tali ꝯclusione. Si aliqd desit qḋ reqꝛratur ad debitas circūstātias erit actio mala. Probat. in reb⁹ nō ē tota plenitudo debita ex forma subali. ſ3 multū supaddit ex accidentib⁹. ꝗ ita ē in actōe. ꝙ plenitudo bonitatꝭ nō tota ē ex sua spē. ſ3 aliqd addit ex his q̄ adueniūt sicut accñtia. ſ3 circūstātie debite sunt hmōi accñtia. igit vera ē ꝯclo. ꝯña pma tenet ex ar. p. qꝛ loquendū est de bonitate actionū. sicut de bonitate reꝝ. Añs pmū declaraſ exemplariter de hoīe. Minor subsumpta pꝫ ex dictis supra q. vij. ¶ Nota circa añs et ꝯclonem missiuam. ꝙ videſ eē dissilitudo in añcedentis exemplo ad ꝓpositū Nā ꝯstat ꝙ si hō deficiat in accñtib⁹ debitis ꝙ est simplr turpis. q̄ turpitudo ē malū qḋ dā saltē naturale. ſ3 non videſ ꝙ actus cadens sup debitā materiā deficiens in circūstantijs debeat simplr dici malus. vt cū patebit ar. v. bonū et malū distinguunt speciē. Si ꝗ circūstātia dat maliciā actui de se ex specie bono. ipa distinguit actū moralem specie. ſ3 hoc est ꝯtra posteri⁹ dicenda. vbi habet ꝙ circūstantia manens circūstātia nō variat spēm. Si aūt dicaſ circūstātia mutare. qꝛ trahit in ꝯditonem obiecti. iā nō manebit circūstātia. Et sic videſ ꝙ iste articul⁹ nō ꝓbet ꝙ circūstātia vt ē accñs det bonitatē. qḋ tū intēdit articul⁹ vt pꝫ intuenti. qꝛ vult ꝙ nō tota pfectio actōis hūane ē ex specie. ſ3 etiā ex accñtib⁹. et pꝫ a fili qḋ D. inducit de hoīe cui⁹ plena pfectio depēdet ex accñtib⁹ vt accidentia sunt. ¶ Pro hui⁹ solutōe opoꝫ aduertere ex Doc. sanc. in qrto di. xvi. q. iij. ar. ij. q̄stiū. 3ª. et ex Doc. infra q. lxxij. ar. vltio et q. lxxiij. ꝙ aliud diuersificat spēm ēentialē act⁹. aliud spēm bonitatꝭ vl' malicie. Actus cū hꝫ spēm ēentialē ab obiecto et motiuo. et p ꝯñs ab ei⁹ vnitate vel diuersitate e… vel diuersificaſ. Bonitatē āt hꝫ nō solū ex obiecto. ſ3 ex oib⁹ reqsitis ad plenitudinē pfectionis. q̄ꝝ qḋlibet affert specialē bonitatē. Et si qḋ hoꝝ defuerit manebit qdē idē act⁹ q̄ ad ēentiā. sed nō manebit idē act⁹ in specie moris q̄ ē fm ꝯparatōem ad rōem. q̄ reqrit nō solū bonitatē ex obiecto. ſ3 ex oib⁹ reqsitis. Vn dico ꝙ spēm act⁹ vt sic nō diuersificāt nisi obiectū. vl' circūstantia fm aliud obiectū et motiū. Et sic Doc. infra loqtur. Sꝫ tū spēm moris diuersificat qlibet defect⁹ debite pfectōis. Quare ad ꝓpositū dico. ꝙ circūstātia vt circūstantia sube act⁹ nō diuersificat spēm act⁹. ſ3 tū diuersificat spēm moris q̄ ē fm ꝯparatōes actus ad rōem et fm ꝙ hꝫ diuersam ꝯparatōem ad rōem ꝯstituit diuersas spēs nō qdē act⁹ ſ3 mor⁹. Sicut ꝗ defectus debiti accñtis in hoīe facit hoīem simplr malū. vt dr añs in lra. sic defect⁹ debite circūstantie etiā manētis in rōne circūstantie facit actū simplr malū inq̄ꝫtū facit difformitatē ad rōem. Et qñ dr circūstantia vt sic nō mutare spēm. intelligiſ de specie act⁹. et hoc verū ē. nō tn̄ intelligiſ ꝙ nō mutet spēꝫ moris vt sic. ſ3 vt mutet spēm moris ꝯsideraſ vt addit p se repugnantiā ad rōnem. vt habeſ ar. v. ad qrtū. Cū hoc tū stat ꝙ sit accñs actus ad spēm q̄ ad spēm suā quā hꝫ ex obiecto. Oꝑtet nāq̧ attendere ꝙ stante sit ꝙ circūstātia vt sic pt diuersificare habitudinē ad pncipiū moralitatis. et sic facere aliū actū moralē. Et tū accidere actui fm subam. Vn̄ Doc. infra vbi iam nō dt. ꝙ cū circumstantia mutat de bonitate in maliciā nō sit circūstātia actus. sed dt ꝙ ꝯsideraſ vt hꝫ repugnantiā ad rōnem. et vt ꝯdino obiecti essentialis p ꝯparatōem ad rōnem cū q̄ stat ꝙ sit accñs actus fm subam. licet nō vt est moralis ꝯparatus ad rōnem. ¶ His videſ fauere Doc. sanc. vbi sup in qrto ad pmū. vbi dt. Quecūq̧ circūstātia aliquā speciem peccati in actu causat. ad spēm actus inq̄ꝫtū est moralis ptinet. Vn̄ nō hꝫ rōnem circūstantie peccati ꝗꝯus circūstat subam actus. vt pus dictū est. hec ille. Ita dico in ꝓposito. ꝙ circūstantia faciens actū bonū nō se hꝫ accidentalr ad actum bonū. imo reqritur p se. ſ3 tn̄ ē circūstantia actus. sicut solet dici ꝙ albedo est accñs hoīs est tn̄ de essentia hoīs albi. Et fm hoc etiā verificaſ dictum Doc. sanc. in de Malo mate. scda. q. iiij. ad sextū. vbi dt. ꝙ in eadē specie actus moralis pt esse bonum vl' malum ex circūstantia. sic in eadē specie hoīs pt ee albū et nigrum. hec ille. vbi vult ꝙ malum ex circumstantia nō variat spēm actus sicut malū ex obiecto. vt pꝫ ex his q̄ ꝯsequūtur dt. Cum q̄ stat ꝙ variat spēm moris. que ē p ꝯparatōnem ad rōnem. Vn̄ si qs pauitat q̄ debet et quē debet. excedat aūt notabilr in modo. ipe vtiq̧ male facit ꝓpter defectū circūstantie. Et talis defectus facit actum malum. et p ꝯñs transfert in aliā spēm moris sed nō act⁹ Videnſ etiā hec dicta ꝯformia Doc. sanc. infra. q. lxxij. ar. ix. ad pᵐ. Vbi hꝫ ꝙ malū inq̄ꝫtuꝫ hmōi cū sit puatio diuersificaſ specie fm ea q̄ puanſ sicut et cetere puatōes. ſ3 peccū materialr (id est actus human⁹) nō habeat spēm ex pte auersionis. Et in qrto supra ad scdm. ois actus fm subam hꝫ spēm ab obiecto. ſ3 fm rōnem malicie hꝫ spēm a defectu. Et ideo fm diuersa q̄ deficere pūt diuerse species causanſ malicie. et fm hoc distinguunſ spēs peti non solum ex obiecto. hec ille. Ita dico in ꝓposito. ꝙ diuerse sunt bonitates fm diuersa q̄ reqrunſ ad actum bonū Et qꝛ malū ex singularib⁹ defectib⁹. ideo si aliqḋ hoꝝ desit erit simplr malū. quare si desint debite circūstantie erit actus malus. Et p ꝯñs distinguunſ specie moris ab actu circa idē obiectū in q̄ obseruanſ circūstantie debite. Sūmarie igiſ patꝫ. ꝙ circūstantia vt ē accñs debitū actui. reqritur ad eius bonitatē simplr. et si deest erit actio simplr mala. distincta specie ab actu bono. nō ꝓpter alietatē substantie actus q̄ ē ex obiecto. ſ3 penes alietatē habitudis ad pncipiū moralitatꝭ. Semp tn̄ esto cautus. ne putes Doc. sanc. hec inferius aduersari vbi dt circūstantiā vt sic nō variare spēm. loqtur cū de spē actus quā hꝫ ex cōuersione. vt pꝫ intuenti. Cū quo stat ꝙ variat spēm moris fm ꝯparatōem ad rōnem. Ois enī diuersitas ad p se pncipiū ꝯstituit diuersitatē specificā. vt patebit ar. qrto. ¶ Vide de materia hui⁹ articuli Doc. sanc. de Malo mate. ij. q. iiij. ad qrtū. vide et Scotū in qḋlibetis q. xviij. in pmo pncipali. vbi ponit ordinem circūstantiaꝝ. et quō defectus circumstātiaꝝ facit maliciam puatiuā. positio aūt indebitaꝝ facit maliciā ꝯtrariā.

Circūstātia nō vt circūstantia sube actus. tn̄ vt dtā ad rōeꝫ dat spēꝫ moralem.

¶

[illegible]

Argumētū in cōtrariū.

Est p ꝯclusione missiua ex p iā dictis. qꝛ vbi oportet. et qñ oportꝫ sunt circūstātie habentes p se ꝯuenientiā ad rōnem. et defectus eaꝝ p se repugnantiā. Vn̄ reqrunſ ad bonitatē. et defectus eaꝝ causat maliciā. Nō tn̄ vt sic trahunt extra spēm actus. Et ꝗ Doc. infra hꝫ. q. lxxiij. ar. vij. trahunt tn̄ in aliā spēm moris. q̄ est bonū vel malum. Nemo enī dt ꝙ dans cui non debet bene faciat. Fit ergo actus malus ex defectu circūstantie et alterius spēi moris. Eiusdē tamē spēi actus vt sic voluntarij et eiusdē generis moralis sed nō spēi. qꝛ est voluntari⁹ sicut bene circūstantionatus. sed differt specie qꝛ volūtari⁹ repugnans rōni alter ꝓ ꝯsonās rōni

¶ Ad pmum ergo dōm. ꝙ circūstantie sunt extra actōnem inq̄ꝫtum nō sunt de essentia actōis. sunt

tamē in ipa actōne velut q̄dam accidētia eius. sicut et accidentia que sunt in substātijs naturalibꝫ sunt extra essentiam earum.

¶ Ad maiorē. extra actū existētes. qꝛ scꝫ nō sunt de essentia actūs. ꝯtingunt tn̄ actōem ipam aliq̄. sicut sibi immediate inherētes. sicut modus agendi vel saltē mediante actu ꝯueniūt agenti (aliq̄ saltem) vt patuit supra q. vij. ar. p̄. ad scdm̄ ꝛ tertiū ꝛc. Ad minorē. actio ē etiā res. Et licet sibi nō oēs circūstantie inhereant (sicut ꝯditio psone) tn̄ agens hꝫ p se habitudinē ad actōem q̄ variatur ex ꝯditōne agentis. ꝛ ita redūdat circūstantia in actōem moralr̄ p̄scrum ꝛ imputatiue

¶ Ad secundū dōm. ꝙ nō oīa accidētia p accn̄s se hn̄t ad suam subam. sed q̄dā sunt p se accidētia q̄ in vnaquaqꝫ arte ꝯsiderant. ꝛ p hunc modū ꝯsiderant circūstantie actuū in doctrina morali.

¶ Ad minorē. sunt accidētia. sꝫ nō p accn̄s. imo determinata ꝛ p se. Vn̄ negat ꝙ talia in nulla scia ꝯsiderent. hoc est enim p se ꝙ cōmis actus human⁹ potissime exterior fit ab agente certe ꝯditōis ꝛ in aliquo tpe ꝛ loco. ꝛ sic de alijs. Unde sunt p se. minor igitur est falsa. de hoc supra q. vij. arti. ij. ad scdm̄.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ cū bonū ꝯuertat cū ente. sicut ens dr̄ sm̄ subam ꝛ sm̄ accidens. ita ꝛ bonū attribuit alicui ꝛ sm̄ esse suū essentiale ꝛ sm̄ esse accidētale. tā in rebꝫ naturalibꝫ q̄ȝ in actionibꝫ moralibꝫ.

¶ Maior vera. si tn̄ ꝯueniat ꝛ pfecte conueniat sm̄ subam. sic negat minor. qꝛ ex suba dr̄ q̄dem ens simplr̄. sed nō bonū simplr̄. vnde aliud est. vnde res sunt simplr̄ entia. ꝛ vnde bona simplr̄. Vult aūt Doct. ꝙ nō tn̄ sint res bone sm̄ subam. sicut nō solum hn̄t esse p subam. sꝫ etiam p accidētia p q̄ sunt entia sm̄ quid ꝛ bone simplr̄ vt patꝫ p̄. p. q. v. ar. p̄º.

¶ Utrū bonū ꝛ malū in actibꝫ hūanis sint ex fine

D

AD quartū sic ꝓcedit. Videt ꝙ bonuꝫ ꝛ malum in actibꝫ humanis nō sint ex fine. Dicit enim Diony. quarto caplo de diui. nomi. ꝙ nihil respiciens ad malū operatur. si igit ex fine deriuaret opatio bona vel mala. nulla actio esset mala. qd̄ patꝫ esse falsum. ¶ P̄. bonitas actus est aliq̄d in ipo existens. finis aūt est cā extrinseca. nō ergo sm̄ finem dr̄ actio bona vel mala ¶ P̄. ꝯtingit aliquā bonam operatōnem ad malū finem ordinari. sicut cū aliq̄s dat elemosynā ꝓpter inanem gl'iam. ꝛ ecōuerso aliquā malam operatōeꝫ ordinari ad bonū finem. sicut cum q̄s furatur vt det pauperi. nō ergo est ex fine actio bona vel mala.

¶ Sed ꝯtra est qd̄ Boeti⁹ dr̄ in topi. ꝙ cuius finis bonus est. ipm̄ quoqꝫ bonum est. ꝛ cuius finis malus est. ipm̄ quoqꝫ malum est.

¶ Hic Doct. sanct. inq̄rit de alio a quo sumitur bonitas actōis humane. s. de fine Nota āt ne articulus iste videat incidere cum scdo. ꝙ sm̄ Doct. sanct. in scdo dis. xxxvj. ar. v. ad q̄rtum. actus aliq̄s hꝫ duplicem finem. s. proximū finem qui est obiectū eius. ꝛ remotū finē quē agens intendit. Et ideo cum bonū ex fine distinguitur ꝯtra bonū ex genere intelligit de fine remoto quem agens intendit. hec ille. Eandē sententiā habet in quarto dis. xvj. q. iij. ar. ij. questi. ij. ad tertiū. vbi ponit duplicem finem. s. operis. ꝛ iste dat spēm actui. Unde vel nō ē circūstantia. si ꝯsideret tn̄ genus moris. vel referēdo ad subam actus includit in hac circūstantia quid. Ali⁹ vero est finis agentis qui quādoqꝫ ex malo actu bonū intēdit vel econtra. ꝛ hic finis dr̄ circūstantia cur. Ab hoc āt actus nō recipit spēm ꝓpriam. sed quasi cōmunem sm̄ ꝙ actus imperati induūt spēm virtutis vel vicij imperantis supra spēm quā habent ex habitu elicitiue. hec ille. Eandeꝫ distinctōnem hꝫ in de Malo. mate. ij. q. iiij. ad nonum: vbi dr̄. duplex est finis. ꝓximus ꝛ remotus. Finis proximus actus idem est qd̄ obiectū. ꝛ ab hoc recipit speciem Ex fine aūt remoto nō hꝫ spēm. sed ordo ad talem fineꝫ est circūstantia actus. hec ille. Ex quibꝫ patꝫ ꝙ nulla est identitas huius articuli ꝛ articuli scdi. qꝛ scdus q̄rebat de fine actus. q est obiectū in qd̄ actus ex natura sua ordinatur. hic aūt articulus q̄rit de fine agentis qui est obiectum intentōnis agentis. Et p̄ma dr̄ bonitas intrinseca qꝛ sumit a ꝓprio obiecto dante spēm ꝓpriā. hec aūt bonitas vocat respectiua. qꝛ sumit ex relatōne obiecti ꝓprij in alium finem quē p̄stituit sibi agens moralr̄. Et quis finis de quo hic q̄ritur sit circūstantia exterioris actus relati in finem. qꝛ tamē est p̄ncipalissima circūstantia. ꝛ ita circūstantia ꝙ cum hoc est obiectū p̄ncipale formale voluntatis. ideo de tali fine specialr̄ q̄ritur. nā cū actio humana sit moralis. qꝛ volūtaria. volūtatis aūt obiectum p̄ncipale est finis. ideo p̄ncipalis bonitas moralis est a fine vt est obiectum intentōis. Et querit hic de fine. nō vt est ꝓprium obiectū actus intentōnis. sed vt est circunstātia actus volūtarie q ē circa obiectū relatū i finē ꝛc.

¶ Respondeo dōm. ꝙ eadē est dispositio rerum in bonitate ꝛ in esse. sunt enim q̄dam quoꝝ esse ex alio nō dependet. ꝛ in his sufficit ꝯsiderare ipm̄ eoꝝ esse absolute. Quedā vero sunt quoꝝ esse dependet ab alio. Vn̄ oportꝫ ꝙ ꝯsideret p ꝯsideratōem ad cām a qua depēdet. sicut aūt esse rei depēdet ab agente et forma. sic bonitas rei depēdet a fine. vn̄ in psonis diuinis q̄ nō habēt bonitatē dependentē ab alio nō cōsideratur aliqua rō bonitatis ex fine. actōnes aūt humane ꝛ alia quoꝝ bonitas dependet ab alio hn̄t rationem bonitatis ex fine a quo dependet preter bonitatem absolutā que in eis existit

¶ Doct. p̄mo respondet ad q̄situm. scdo ex illa respōsione ꝛ ex tribus articulis p̄cedentibꝫ elicit vnam ꝯclusionem corollariā generalē. ibi. Sic igit ꝛc. Quo ad primū Doct. respondet tali ꝯclusione. ꝙ sic. actōnes humane hn̄t bonitatē ex fine. Probat. bonitas actionū humanaꝝ dependet ex fine. g̃ hn̄t bonitatē ex fine p̄ter bonitatem absolutā q̄ in eis existit. ꝯn̄a ꝓbat a p̄ncipio. qꝛ eadē est dispō reꝝ in bonitate ꝛ in esse. sed quoꝝ esse est independens sufficit ꝯsiderare esse absolute. s. ad hoc ꝙ sint entia Quoꝝ āt esse depēdet ab alio. oportꝫ ꝙ ꝯsiderent p ꝯsideratōem ad cām a qua depēdet. g̃ sequitur ꝯn̄a. ꝙ habēs bonitatē dependentē ex alio. puta fine ꝯsiderat vt bonuꝫ p habitudinē ad finē. Maior ista est p̄hi. minor patꝫ de se. sicut enti p essentiā attribuit eē absqꝫ omni habitudine ad cām quācunqꝫ. Enti aūt p participatōem attribuit in habitudine ad ens p essentiam. ꝛ in habitudine ad suas

Finis obiectū ꝛ circūstātia.

ꝯclo ꝛñsiua.

causas intrinsecas ⁊ extrinsecas. Añs pbaľ. q2 sicut esse rei depēdentis depēdet ab agēte ⁊ forma. sic bonitas rei dependēs. a fine depēdet. Et pz istud assumptū ex dīfia entis ⁊ boni. q2 bonū dr in ordine ad cplementū. qd ē fis nis. ens aūt ad pncipia esse in se ¶ Ex illis Doc. infert pmo ex opposito añcedētis. q in diuinis psonis nō csi∕deraľ aliq bonitas ex fine. q2 nō depēdet ex fine. Et posſ set scdo argui ex ľra in diuinis psonis. q2 nō hñt bonita∕tem dependentē ab alio. s. sicut a fine. nō csideraľ boni∕tas ex fine. ḡ. q2 actōes depēdent ex fine. ideo hñt bonitatem ex ipo. cña pbaľ a pncipio vt pus. suppositū cñtis scz q actōnes depēdent a fine. pbaľ. q2 sicut esse ⁊c.

¶ Nota pmo q actio moralis dependet necessario a fine. q2 finis est pncipiū actōnis humane cum nulla sit actio moralis. nisi pꝑter finem fiat. Est eīm iuxta supra dicta. q. p. ar. iij. finis pncipiū ⁊ terminus actonū hūanaꝝ ¶ Scdo nota circa cclusionē. q bonitas absoluta non dr hic absoluta. q̄si nō attendaľ p cparōem pꝑij obiecti circūstantionati ad p se pncipiū moralitatis. s. ad rōem. Nulla eīm bonitas est hoc modo absoluta. s. a respectu ad pncipiū. Sed dr bonitas ex fine pter absolutā. q2 nō est solum p cparōem pꝑij obiecti ad rōem. sed p relationem in aliquē finem vlteriorē. Sicut datio elemosyne. si debet esse bona oportet q nō solum detur alicui. sed etiam pꝑter bonū finem cformē rōni. Quare nō videľ q D. debeat intelligi quasi absoluta bonitas actōnis. sic bonitas naturalis absqz cparōne ad rōnem. sed intelligitur absqz relatōne actōnis volūtarie in vlteriorē finem. Vñ verificatur cclusio articuli. q bonitas actōnis ordinabilis in finē ⁊ dependētis a fine hz bonitatē a fine. Quō aūt actus q̄ est vltimus finis depēdeat ab vltimo fine. ⁊ quō homo agendo actum q̄ est vltimus finis agat pꝑter finem. patuit sup. q. p. ar. p. ad scdm. ⁊ alibi.

¶ Sic igiľ in actōne humana bonitas quadruplex csiderari pt. Una q̇dem sm genus. put scz est actio. q2 q̄tum habet de actōne ⁊ entitate. tantū hz de bonitate. vt dictū est. Alia vero sm spēm q̄ accipitur sm obiectū cueniens. Tertia sm circūstantias quasi sm accidētia quedā. Quarta aūt sm finē q̄si sm habitudinē ad bonitatis causam. — ar. j.

¶ Hic csequēter Doc. sanc. ex e.tribꝰ dictis in hoc articulo ⁊ pcedentibꝰ tribꝰ colligit cclusionē corollariā talē — 2ᵃ corolla.
In actōne humana q̄drupl. bonitas csiderari potest. declaraľ clare in ľra. ¶ Nota circa pmam bonitatē q Doc. sanc. hic aliter loqtur de gñe q̄ in arti. scdo. In articulo eīm scdo genus accipiebat p eodē sicut hic. s. p specie vt patuit ibidē. hic vero p bonitatē sm genus intelligit bonitatē actōnis. vt actio est. ⁊ bonitatē entis psuppositam bonitati morali. Et hoc patz ex verbis cum dr vna sm genus (put scz est actio) Et talis entitas fundat bonitatē naturalē. q2 vt patz ex ar. pmo. oīs entitas est cū aliqua bonitate. Unde ⁊ si quādoqz obiectū necessariū sit ad bonitatē actus naturalē sicut ⁊ ad esse eius. aliter tamē dat bonitatē naturalē. aliter moralē. q2 naturalē vt absolute csideraľ. tanq̄ terminus actōnis. sed bonitatē moralē dat. vt intelligitur actio circa obiectū esse cōformiter ad rōnem rectam. ¶ Nota etiā circa quartū membrum q finis est causa bonitatis. s. moralis cpletiua. q2 affert vltimā bonitatē actui. vt est moralis. q2 vt stat sub intentōne agentis voluntarie qd agit semp pꝑter finem intentum tanq̄ pꝑter vltimū. ¶ Nota etiā hic verbum Doc. sanc. cum dr (quadruplex bonitas ⁊c.) Ex quo pz q actio cōplete bona nō habet vnam bonitatē vnitate indiuisibilitaľ. sed vnitate ordinis ⁊ aggregatōnis Sicut patz etiam hic in solutōne ad tertiū. vbi dr. q possint ab inuicem separi. Idem hz in scdo. dis. xxxvj. ar. v. ad pᵐ. — Cōplete bonitas moral' nō ē vna simplicit
Unde sicut in naturalibꝰ totalis bonitas cstituiľ ex bonitatibꝰ partialibꝰ realr distinctis. ita ⁊ totalis bonitas moralis Et ad hoc ccordat qd Doc. san. infra. q. lxxij. ar. ix. ad pmum. in vno peccato (hoc ē actu malo) ponit plures malicias specie distinctas sm diuersitatē bonoꝝ puatoꝝ. Pari ratōne ⁊ plures bonitates partiales sm cuenientiā pluriū ad ratōnem. Pluraficaľ eīm relatio sm fundaméta ⁊ terminos ⁊c. Cōcordat Scotus in scdo dis. xl. vtens exemplo Doct. sanct. infra. q. lxxiij. ar. ij. de pulchritudine. Unde dr in fine ad tertiū argumētū. Illa vna bonitas integrat in se pfectōnes oēs cōuenientes actui. ⁊ nō est vna aliqua sola. sicut pulchritudo in corpore. hec ille. Ex quibꝰ patz. q nō est similitudo paternitatis in patre ad plures filios ⁊ bonitatis totalis ad rationem. q2 vna paternitas est sm rem pꝑter vnitatē fundamenti. licet sint plures respectus pꝑter pluralitatē terminoꝝ. Hic aūt fundaméta illaꝝ bonitatū realr pluraficantur. Et scdo relatio patris ad filios est alterius ratōnis q̄ relatio cformitatis actus ad rōem. q2 illa sicut ad terminū correlatiuū. ista sicut ad p se pncipiū. Unde pma ē in gñe relatōnis. scda trāscendēs. q̄ distinguiľ sm ipa relatiua. vel ē ipa relata p centiū. vt postea tangeľ. Sicut ⁊ habitudo habitꝰ ad obiecta nō distinguiľ ab habitu — Scotus.

Argumētū in cōtrariū

Est p cclusione missiua circa qd nota ex Doct. sanct. allegato in pncipio articuli qd finis est duplex. Et auctoritas Boetij intelligenda est. q cuius finis pꝑrius. ex natura actus bonus est. ipm quoqz est bonū. s. ex se. pt tñ fieri malum ex fine agentis. Unde ad esse bonū simplr reqriľ finis bonus actōnis. ⁊ agentis. Ad malū aūt esse sufficit malicia finis agentis. Deseruit tñ auctoritas p tanto ad pꝑositū. q2 finis bonus reqritur ad bonitatē moralē. ⁊ ab eo dependet. licet a fine agentis nō sit actus simplr bonus. est tñ bonꝰ sm se a fine bono in quē ex natura ordinaľ. ⁊ malꝰ ex se. cuiꝰ finis pꝑrius ex se est malus. nō aūt ē malus actus ex se. cuius finis ex parte agētis est malus. vide de hoc Doct. sanc. In scdo dis. xxxviij. ar. v. in cor. — Cuiꝰ finis bonus ipm bonū

¶ Ad pmum ergo dōm. q bonū ad qd aliquis respiciens operaľ. nō semp est verū bonū. sed quandoqz verū bonū. ⁊ quādoqz apparens. ⁊ sm hoc ex fine sequiľ actio mala.

¶ Maior vera. est bonū verum vel apparens. vltra. Si igitur ⁊c. Dico q est bona ex fine bono in veritate. Unde negaľ cña. q2 ista actio q̄ fit pꝑter finē apparēter bonū. nō aūt existenter ⁊c. est mala.

¶ Ad scdm dōm. q q̄uis finis sit causa extrinseca. tamē debita pportio ad finem ⁊ relatio in ipsum inheret actioni.

¶ Ad maiorē. est in ipo existens. tñ deriuaľ ⁊ dependet a sua cā. Ad minorē fuit supra bis responsum. Est eīm extrinseca agenti sed nō actōni ad hunc sensum. q ex habitudine ad finem vel mensura ex fine sumiľ dīfia ⁊ species actus vt moralis est. Oportz eīm attēdere q ordo

ꝗđđ imp̄mit̃ actui ex hoc ꝙ fit ꝓpter talem finem. q̄ ordo est aliqua formalitas moralis dans bonitatē vl̃ maliciā Sicut enī sanū nihil formalr̃ inherens. saltem absolutū. ponit in mediana. sed tantū quādā habitudinē medicīne ad sanitatē aīalis. Sic bonitas finalis đt quādā habitudinē actōnis ad finem bonū. loqmur enī de fine qui est obiectum agentis.

¶ Ad tertiū đđm. ꝙ nihil ꝓhibet actōni habenti vnā ꝓdictaꝝ bonitatū deesse aliā. ⁊ ẜm hoc ꝯtingit actōnem que est bona ẜm spēm suam vel ẜm circūstantias ordinari ad finem malū. vel ecōuerso. non tñ est actio bona simplr̃ nisi oēs bonitates ꝯcurrāt. qꝛ q̄libet singularis defectus causat malū. bonū aūt causat̃ ex integra causa. vt Dionysi. đt. quarto capitulo de diui. nomi.

¶ Ad ꝯsequēs. ergo ex fine scꝫ tm̄ ⁊ omino nō est actio bona vel mala. hꝫ enī multas ꝑtiales bonitates. s. ex obiecto circūstātijs fine. ⁊ p̄t habere vnā sine alia. Et nisi oēs affuerint nō ē actus bonus. Ubi patꝫ ꝙ vn⁹ act⁹ nō habet vnā bonitatē vnitate indiuisibilitatis. sed aggregatōnis. vt dictum est ⁊c̃.

E ¶ Utꝝ aliq̄ actio hoīs sit bona vl̃ mala i sua sp̃ē

AD q̄ntum sic ꝓceditur. Uidet̃ ꝙ act⁹ morales nō differāt specie ẜm bonū ⁊ malū. bonū enī ⁊ malum in actib⁹ inuenit̃ con-

ar.j. formiter rebus. vt dictū est. sed in rebus bonū ⁊ malum nō diuersificāt spēm. idē enī specie ē homo bonus ⁊ malus. ergo neqꝫ etiā bonū ⁊ malū in actib⁹ diuersificāt spēm. ¶ ꝑ. malū cū sit ꝓuatio ē quoddam nō ens. sed nō ens nō p̄t esse drīa ẜm phm̄ in. iij. metaph. cū ergo drīa ꝯstituat spēm. videt̃ ꝙ aliquis actus ex hoc ꝙ est malus nō ꝯstituat̃ in aliqua specie. ⁊ ita bonū ⁊ malū nō diuersificant spēm humanoꝝ actuū. ¶ ꝑ. diuersoꝝ actuū ẜm spēm diuersi sunt effectus. sed idē specie effectus p̄t ꝯseq̄ ex actu bono ⁊ malo. sicut homo generat̃ ex adulterio ⁊ ex matrimoniali ꝯcubitu. ergo actus bonus ⁊ malus nō differūt specie. ¶ ꝑ. bonū ⁊ malū đr in acti-

ar.iij. bus quādoqꝫ ẜm circūstantiā. vt dictū est. sed circūstantia cū sit accn̄s nō dat spēm actui. ergo actus humani nō differūt specie ꝓpter bonitatē ⁊ maliciam. ¶ Sed ꝯtra ẜm phm̄ in scđo ethi. Siles habit⁹ similes actus reddunt. sed habitus bon⁹ ⁊ mal⁹ differunt specie vt liberalitas ⁊ ꝓdigalitas. ergo ⁊ actus bonus ⁊ malus differūt specie.

¶ Postq̄ ostensum est ex quib⁹ pensat̃ bonitas vel malicia in actōne humana. Hic ostendit̃ quō actus humani differāt ẜm ꝓdicta. Et diuidit̃ in tres partes. quia p̄mo ostendit ꝓpositū q̄ntum ad bonitatē vel maliciā q̄ sumit̃ ex obiecto. Scđo q̄ntum ad illā q̄ sumit̃ ex fine. articulo sexto. Tertio q̄ntum ad illā que sumit̃ ex circūstantijs in ar. x. Circa p̄mū duo facit. Nā p̄mo ostendit ꝓpositū circa bonitatē vel maliciā obiecti ⁊ finis. Scđo determinat quoddā dubiū. cuius determinatio elicitur ex dictis in ar. viij. Circa p̄mū p̄mo fit qđ dictū est. Scđo ꝯpat drām bonitatis obiecti ad eam q̄ est ex fine. ar. vij. In p̄senti igit̃ querit̃. an actus morales distinguant̃ specie ẜm bonū ⁊ malū ex ꝑte obiecti. sic ꝙ actus cadēs sup obiectū ꝯforme rōni distinguat̃ specie morali ab eo. qui cadit sup materiā vl̃ obiectū repugnās rōni. sic ꝙ bonū ex gn̄e ⁊ malū ex gn̄e distiguant̃ sp necessario spē morali

¶ Respondeo đđm. ꝙ oīs actus spēm hꝫ ex suo obiecto. sicut supra dictū ē. Unde oportꝫ ꝙ aliqua q. j. ar. iij drīa obiecti faciat diuersitatē spēi in actib⁹

¶ Doc. r̄ndet tali ꝯclusione. Bonū ⁊ malū (scꝫ ex ꝑte obiecti) diuersificāt spēm in actib⁹ moralib⁹ (scꝫ formaliter acceptis in esse moris) Probat̃ ꝯclo. oportꝫ ꝙ aliq̄ drīa obiecti faciat diuersitatē spēi in actib⁹. illa videlicet drīa q̄ est obiecti ꝑ se in ꝯparatōne ad p̄ncipiū ꝑ se respiciens illā drām. sed drīa boni ⁊ mali circa obiectū. ē drīa ꝑ se in ordine ad p̄ncipiū moraliū actuū. igit̃ ꝯclusio vera. ꝙ bonū ⁊ malū in obiectis diuersificāt spēm actuum. tāqꝫ ꝑ se drīa actuū ⁊ obiectoꝝ. Hui⁹ rōis Doc. sanc. p̄mo ponit ⁊ ꝓbat maiorē. scđo minorē. ibi. In actibus aūt ⁊c̃. Tertio subinfert ꝯclusionē cū fundamēto ꝓbationis. ibi. Unū manifestū ⁊c̃. Maior aūt vnū đt. ⁊ illud dictū explicat. p̄mo. ergo Doc. ꝓbat dictū maioris. scđo declarat explicatōem ei⁹. ibi Est aūt ⁊c̃. Dictū maioris ꝓbat̃ qꝛ oīs actus hꝫ spēm ex obiecto. ⁊ ꝑ ꝯñs drām. q̄re seq̄t̃ maior ꝙ drīa obiecti facit ⁊c̃. Cōsequēter cū đt

¶ Est aūt ꝯsiderandū ꝙ aliqua drīa obiecti facit drām spēi in actib⁹ ẜm ꝙ referunt̃ ad vnū p̄ncipiū actiuū qđ nō facit drām in actib⁹ ẜm ꝙ referuntur ad aliud p̄ncipiū actiuū. qꝛ nihil ꝙ est ꝑ accn̄s cōstituit spēm. sed solū ꝙ est ꝑ se. p̄t aūt aliqua drīa obiecti esse ꝑ se in cōparatōne ad vnū p̄ncipium. et ꝑ accidēs in cōparatōne ad aliud sicut cognoscere colorē ⁊ sonū ꝑ se differūt ꝑ ꝯparatōem ad sensum. nō aūt ꝑ ꝯparatōem ad intellectū.

¶ Declarat explicatōnem positā in maiore q̄ ꝓpter claritatē rōis supplenda ē. Nā drīa obiecti ꝑ accn̄s se hn̄s ad potentiā vel p̄ncipiū. nō diuersificat act⁹ specifice. sicut patꝫ ꝙ drīa soni ⁊ coloris nō ꝑ se hꝫ ad intellectū qui nō respicit sonū ẜm rōem soni. nec colorē sub rōne coloris sꝫ sub rōne veri. Unū nō ē alius intellect⁹. nec actus intellectus specie differēs. quo intelligit̃ sonus ⁊ color sub ratione vna in q̄ ꝯueniūt. s. in rōne veri. quā intellectus ꝑ se respicit. vt declarat Doct. in de Malo. mate. ij. q. iij. Sꝫ drīa obiecti ꝑ se respecti a potēa. vel p̄ncipio actiuo diuersificat actus talis p̄ncipij circa differētia obiecta. vt patꝫ de sono ⁊ colore q̄ sunt ꝑ se drīa obiecta ad sensuꝫ exteriorē. Unū alius ē actus visus. ali⁹ auditus ⁊ diuersus specie. eo ꝙ ꝯstituens ⁊ distinguēs spēm ꝑ se habet ad ꝑ se p̄ncipiū talis distincti. Unū maioris explicatio vera ē ⁊ necessario addit̃ maiori Nota circa h̄ vnū

D occultū. qꝛ ẜm potēe etiā sensitiue distinguātur ẜm obiecta vt obiecta sunt in eē sensibili. tñ actus ⁊ spēs sensibiles distinguunt̃ ẜm obiecta in eē rei. Et ita vna potēa est p̄ncipiū actuū specie distinctoꝝ. sicut visus visionū albi ⁊ nigri. Secus de habitu q̄ solū dicit act⁹ vnius spēi. ¶ Nota hic ꝙ sicut drīa essentialis ꝯtractiua gn̄is ⁊ cōstitutiua spēi. ⁊ distinctiua in naturalib⁹ ⁊ logicis debet se habere ad genus ꝯtractum ꝑ se. vt patꝫ. vij. metaphysice cap. ꝯmen. xliij. ⁊ in Doct. lectōne. xij. ita videlicꝫ ꝙ drīa.

sit qͦddā ꝯtentū sub genere diuiso ꝛ ꝑ se includens diuisum. Sicut fissum ꝛ nō fissum rōem hn̄ns pedes. ꝛ sic cat aia includit ꝑ se in ratōne aialis. ꝛ diuersificat aial. Sic in moralib⁹ drīa ꝑ se est. nō q̄ ꝯtrahit aliqͦd cōe ꝯfusum vt sic. s; q2 facit aliā habitudinē ad ꝑ se cōe p̄ncipiū actuū moraliū. Vn̄ licet actus distinguunt. s; nō penes diuersitatē ꝛ drām in ꝯparatōne ad p̄ncipiū moralitatis. poterūt distingui specie naturali vl' logica. s; nō morali vt sic. q2 sp drīa obiecti in ordine ad potentiā. q̄ est p̄ncipiū act⁹ in tali ordine facit diuersos act⁹ in tali ordine ꝛ gn̄e. Patz ex his q nō ē omnimoda similitudo drīe in logicis ꝛ moralib⁹. nā in logicis drīa ꝯtrahēdo aliqͦd genus ad spēm. facit vnū ꝑ se naturalr cū illa specie. Sic pz de rōnali qͦd ꝯtrahit aial ad hoiem. ꝛ est idem q hō fm rem. In moralib⁹ vero drīa obiecti nō facit spēm cōtrahēdo aliqͦd ꝯfusum potētiale ad aliquā spēm cū q̄ faciat vnū ꝑ se naturalr vel logice. s; q2 addit vl' ponit sup actū circa obiectū aliquā determinatā habitudinem ad p̄ncipiū moralitatis cū q̄ actu nō efficit vnum ꝑ se mere physice loquēdo. sed facit q̄si vnū ꝑ accn̄s apud logicū. sic q actus exterior presertim bonus ꝯstituitur ex duob⁹ s; ex actu ipo circa materiā ꝛ ex ꝯformitate ad rōnem. malus vero ex actu ꝛ difformitate. ꝛ talis conformitas aut difformitas nō est de essentia actus vt res ꝛ act⁹ est. sed est de rōne ei⁹ vt bon⁹ est moralr. ita q sicut albū accidit hoi. est tn̄ de ratōne ei⁹ vt est alb⁹. sic habitudo differentialis est accn̄s fm eē nature. ꝛ tn̄ est de rōne act⁹ moralis vt est moralis bonus vel mal⁹. Vide in de Malo q. ij. ar. vl. ad tertiū. Oportz eñ supponere q multotiēs aliqd ē de rōe alicui⁹ ꝛ nō ē tn̄ idē cū eo essentialr in esse nature Et hoc p̄sertim verū est in moralib⁹ vbi moralitas attēdit penes extrinsecū ꝛc̄. Vn̄ Scot⁹ in qͦlibet q. xviij. in p̄mo p̄ncipali dr. act⁹ eē bonos vel malos importat relatōem. vl' multas relatōes. s; tn̄ hn̄t modū denominādi vl' p̄dicādi q̄litatis. sicut sanū vl' pulchrū. hec ille. Vbi pz q etiā fm ipm bonitas nō dr aliqͦd absolutū. realr idē cū actu absoluto. s; relatōes q̄ facit vnū solū in esse moris. q̄ vnitas nō ē vnitas simplr apd metaphysicū vel logicū. Cōsequēter ibi

Scot⁹ ꝯcordat

Dissilitudo inter drā; moralē ꝛ logicā

LF.

¶ In actib⁹ aūt bonū ꝛ malum dicit̄ ꝑ ꝯparationem ad rōnem. quia vt Dionysius dr q̄rto caplo de diui. nomi. Bonū hoīs est fm rōnem esse. malū aūt qͦd est p̄ter ratōnem. vnicuiqz eñ rei est bonū qͦd cōuenit ei fm suam formā. ꝛ malū qͦd est ei p̄ter ordinem sue forme. patz ergo q drīa boni ꝛ mali circa obiectū ꝯsiderata cōparantur per se ad ratōnem. s. fm q obiectū ē ei ꝯueniens vel nō ꝯueniēs. dicunt̄ aūt aliq̄ act⁹ hūani vl' morales fm q sunt a rōne

¶ Probat minorē p̄ncipalē sic. Bonū ꝛ malū dicunt̄ ꝑ ꝯparatōem ad rōem. ꝛ drīa boni ꝛ mali circa obiectū ꝯsiderata ꝯpant̄ ꝑ se ad rōem. s; rō ē p̄ncipiū act⁹ moralis. ḡ minor vera. Maior illa pbat̄. ꝛ q dicant̄ in ordie ad rōem (sc; rectā) ꝛ q ꝑ se differāt in ꝯparatōe ad rōnem rectā. auctoritate Dionysij. q2 bonū ē fm rōem (sc; rectā) esse ꝛc̄. Et iō est. q2 vnicuiqz ē bonū qͦd ꝯuenit sibi fm formā suā. ꝛ malū qͦd est p̄ter ordinē sue forme. Forma aūt hoīs est rō. Et sic habet̄ q bonū ꝛ malū dicant̄ in ordie ad rōnem. Scd̄a ps maioris pbat̄. q2 bonum dr fm q obiectū ē ꝯueniēs rōni recte. malū fm q ē discōueniēs. s; ꝯueniēs ꝛ discōueniēs dare dicit ꝑ se drā; ad rōē; rectā

Minor pbat̄. q2 aliq̄ actus dicunt̄ morales fm q sunt a rōne. vt patuit. q. p̄. ar. p̄. ꝛ ꝑ ꝯn̄s vera minor q rō est ꝑ se p̄ncipiū moraliū actuū. Deinde cū dr.

¶ Unde manifestū est q bonū ꝛ malum diuersificant speciem in actib⁹ moralibus. differētie eñ ꝑ se diuersificant speciem

¶ Subinfert ꝯclusionē responsi. ꝛ resumit fundamētum pbatōnis eius ꝑ viā cōpendij. q2 drīe ꝑ se diuersificant spēm. Bonū ꝛ malum circa obiectū sunt hmōi. vt patuit. igit̄ ꝯclusio vera. ¶ Nota q ex his dictis patz. q bonū ꝛ malū sunt drīe essentiales humanoꝝ actuū. non qͦdem specifice sed subalterne. sed hoc bonū circa hoc obiectū est drīa specifica. aliter tn̄ bonū ꝛ malum sunt drīe essentiales actus exterioris aliter interioris. q2 actus exteriores nō differūt ꝑ illas differētias simplr in gn̄e vel specie entis. sed tm̄ in gn̄e moris. Actus vero interiores volūtatis. q2 ꝑ se ad genus moris ptinent. ideo ex bono ꝛ malo qͦd est ex obiecto qͦd est finis q̄ est ꝑ se obiectū volūtatis distinguunt̄ actus volūtatis sicut ꝑ differentias essentiales. vt h; Doc. in scd̄o. dis. xl. ar. p̄. ¶ Videt̄ tn̄ circa hec notandū q act⁹ interior volūtatis pt ꝯpari ad obiectū suū. qͦd ꝑ se est finis duplr. Vno mō vt illud obiectū est p̄sentatū a rōne. ꝛ sic. q2 ista p̄sentatio est naturalis. ideo ab obiecto vt sic h; suā drām essentialē naturalē. Alio mō pt obiectū volūtatis ꝯpari ad rōem vt est recta ꝛ regula ꝛ p̄ncipiū moralitatis. ꝛ sic h; drām moralem. Vnde actus interior ab obiecto h; drām ꝑ se vt ens est. ꝛ etiā vt moralis est. tn̄ in alia ꝯsideratōne. s; actus exterior imparatus h; drām eēntialē ab obiecto ꝯparato ad rōnem non in gn̄e entis ꝛ naturalē. sed tantūmō moralē. ¶ Ex his patz solō ad instantias durandi. q2 licet ista ꝯformitas ad rōnem p̄supponat exteriorē in specie nature. nō tn̄ in specie moris. Sicut ꝛ forma artificialis p̄supponit rem naturalē. facit tn̄ eā eē in specie artificialē. Similr ista ꝯformitas moralis p̄supponit actū interiorem fm modū intelligendi. vt p̄us habet ex fine ꝛ obiecto bonitatē naturalē. sed nō p̄supponit spēm moralē. immo ipam ꝯfert. q2 hoc ipo q est intentio talis finis q̄ ē cōformis rōni recte. est bonus moralr. ¶ Nec est simile. q sicut nō qͦlibet bonū vel malū variat spēm in naturalib⁹. q nec in moralib⁹. q2 in moralib⁹ bonū ꝛ malū sunt drīe in ordine ad ꝑ se p̄ncipiū circa aliqͦd obiectū in genere moris. s. ad rōnem vel ad finem. ꝛ tn̄ etiā bonū ꝛ malum in naturalib⁹ diuersificant spēm q̄si malū est ꝯtra naturam ¶ Et preterea licz bonū ꝛ malum accidāt actui morali in cōi. q2 vt sic nō est bonus vel malus. tn̄ ipm specifice diuidunt. nō penes additiōem alicui⁹ positiui absoluti. sed penes supadditiōem alicui⁹ habitudinis ad p̄ncipium moralitatis in cōi. q2 actus moralis est a rōne ꝛ voluntate. In specie aūt moris est circa obiectū ꝯformit̄ vl' difformiter. q̄ ꝯformitas accidit actui in esse nature ꝯsideratō. ꝛ nō facit vnū in natura. sed tm̄ in esse moris. ¶ De ista materia vide Doc. sanc. etiā i de Malo. mate. 2ª. q. iij. post mediū corpis. q2 ibidē ꝯformit̄ loqt̄ ad modum dicendi hic positum. Sed in scd̄o h; eādem sententiā. s; aliud mediū. q2 videlicet moralia dependēt ex voluntate ad quā aliter se h; finis bonus ꝛ aliter malus Sed q2 malū nō ē alius finis moralr. nisi q2 repugnat rōni. ideo hic Doc. ponit magis radicalē rōnem distinguendi actionem moralē penes habitudinē ad rōnem. q2 semꝑ bonum vel malum in actib⁹ attendit̄ penes regulā q̄ in mo

Bonū ꝛ malū drīe eēntiales.

Soluit̄ Durādus

ralib9 est ratio. nec eñi voluntas bona est. nisi qz ratõne recta regulat. hz tñ bonitaté a voluntate sicut a cã effectiua cõpletiua. Loqtur etiã Doct. in scđo de specie actuũ. que est ex fine z nõ obiecto. Prima sumitur ex fine. vt patebit articulo sexto.

☞ Argumentũ in ɔ̃riũ ɔfirmat ɔclõnẽ rñsiuam.

¶ Ad pmũ ḡ dõm. q etiã in reb9 naturalib9 bonũ z malũ qđ ẽ fm naturã z ɔtra naturã diuersificant spẽm nature. corp9 eñi mortuũ z corp9 viuum nõ sunt eiusdẽ spẽi. z siliter bonũ mɋ̃ztũ ẽ fm rõem. et malũ inɋ̃ztũ ẽ pter rõem diuersificãt spẽm moris

¶ Ad minoré. negat q bonũ z malũ naturale nõ differant specie. sz vez. q bonũ z malũ moralia nõ dñt specie nature. Et q cũ bonitate z malicia moralib9 specie distinctis moralr. stat identitas spẽi natural. Vñ negatur ɔ̃ña de moralib9. z de bono z malo nature zc.

¶ Ad secundũ dõm. q malũ iportat puatõnem nõ absolutã. sz ɔsequenté talẽ potentiã. dr eñi mal9 fm suã spẽm nõ ex eo q nullũ habeat obiectũ. sz qz hz obiectũ nõ ɔueniẽs rõni. sicut tollere aliena. vñ inɋ̃ztum obiectũ est aliɋ̃d positiue. pt ɔstituere speciem mali actus.

¶ Ad maioré. malũ scz obiectũ z malũ morale nõ est pura puatio. sz res hñs annexã ɔtualr puatõez ordinis rõis. sicut res delectabil fm sensuz. vt mulier aliena ẽ res sz si in eã tẽdat hõ p actũ luxurie. tale obiectũ hz annexã difformitaté ad rõem Ad minoré. purũ nõ ens. sz nõ ens mõ iã dicto (.i. ens hñs annexã puatõnem) pt dare drãm z spẽm. Vñ negat qđ seqt. ¶ De ista solutõe habet p. p. q. xlviij. ar. j. ad 2m. Et in de Malo make. q. q. iiij. ad octauũ. Et nota exemplũ D. sanct. q sicut igni p se ɔuenit nõ eẽ aquã. ita illa puatio rõnis ɔsequẽs obiectũ tale. ɔuenit p se actui q ẽ circa obiectũ zc. vide etiam Doc. sanc. in scđo dis. xl. ar. p. ad scđm z tertiũ

¶ Ad tertiũ dõm q act9 ɔiugal z adulteriũ fm q ɔparant ad rõem dñt specie z hñt effect9 specie differẽtes. qz vnũ eoz meret laudẽ z pmiũ. aliud vituperiũ z penã. sz fm q ɔparant ad potẽtiã generatiuã nõ dñt specie. z sic hñt vnũ effectũ fm spẽm

¶ Ad maioré. diuersoz actuũ diuersitate naturali sunt diuersi effect9 naturales. z diuersoz actuũ diuersitate morali sunt diuersi effect9 morales. Ad minoré. sed idẽ effect9 specie zc. Vez natural pt ɔseq ex actu bono z malo moralr. sz tñ nõ idẽ effectus moralis. ḡ act9 bonus et mal9 nõ dñt specie. vez naturali sp. qz cũ vnitate spẽi nature stat diuersitas moz ppt aliã habitudiné ad rõez

¶ Ad quartũ dõm. q circũstãtia qñqz sumit vt drña eẽntialis obiecti fm q ad rõem ɔparat. z tunc pt dare spẽm actui morali. z h̃ opz eẽ qñcũqz circũstãtia trãsmutat actũ de bonitate i malicia. nõ eñi circũstãtia faceret actũ malũ nisi p h̃ q rõi repugnat.

¶ Maior vera ẽ. vt patuit ar. iij. Sz dico q malũ ẽ pter defectũ circũstãtie actus q̃ ad subam. vt tñ ista circũstantia mutat habitudiné actus per ɔparõnem ad pncipiũ moralitat. s. rectã rõem. z circũstãtia vt sic. sz nõ ɔstituat actũ in specie nature. nec in specie moris q̃ est ex obiecto act9. tñ ipa ɔstituit actũ formalr in specie mali.

☞

et facit actũ hr̃e rõem alteri9 obiecti in ɔparõe ad rõem. qz actus p defectũ circũstantie debite repugnat rõni. z p ɔ̃ñs effcit mal9. Vñ nõ efficit p defectũ circũstantie alius act9. sz idem in suba z obiecto suo efficit malus. z ip̃e efficit aliud obiectũ rõnis. ppter gnale maliciã q̃ ẽ defectus circũstãtie. nã rõ recta nõ solũ ordinat actũ q̃ ad obiectũ. sz etiã q̃ ad oẽs circũstãtias. vt hz Doc. infra Ad minoré dico. q circũstãtia nõ dat spẽm actui. dat tñ sibi spẽm moralé. qz spẽs moralis q̃ est fm bonũ z malũ. nõ solũ attendit fm obiectũ. sz etiã fm alia q̃ faciũt actũ variari in ɔparõe ad rõem. ita q vndecũqz ɔsurgat repugnantia ad rõem specialis facit aliã spẽm. nõ q̃dẽ act9. sz moris. Quare negat ɔ̃ña. ¶ Nota q circa hec e pret attẽdere. q act9 hz bonitaté totalé ex multis. vt pz ar. iij. Et qñ oia sunt collecta. faciũt vnũ actũ boniũ. Si ãt plura affuerint (puta debitũ obiectũ. debit9 finis) deest aũt debita circũstãtia. ille act9 erit simplr mal9 pter defectũ vnũ. Talis ḡ defect9 nõ trãsfert actũ in aliã spẽm nature nec tollit bonitaté quã act9 hz ex obiecto (imo actus erit bon9 ex gñe) Erit tñ simplr malus. qz facit actũ istũ hr̃e aliã habitudiné (scz repugnãtie) ad rõem q̃ si eẽt vestit9 debita circũstãtia. Vñ tal circũstãtia ẽ drña eẽntial tal actus. nõ p ɔparõem ad obiectũ ex q̃ hz bonitaté essentialé. sz p ɔparõem ad rõem ex q̃ hz moralitaté. z ita facit aliã spẽm moris. sz nõ aliã spẽm act9. Pz p h̃ qđ dictũ ẽ ar. iij. q circũstãtia vt ẽ circũstãtia actus variat spẽz moris. qz mutat habitudiné ad rõem. attento sp q etiaz defect9 bonitat accñtalis facit repugnantiã ad rõnem z ita ẽ special malicia moral. Vna ãt malicia pticular facit actũ simplr malũ. vt patz ex Dionysio. Attẽto etiã q aliũde ẽ spẽs actus. aliũde moralitas. Et q stãte specifica bonitate. pt aduenire repugnãtia ad ratõem ex aliqa Circũstãtia ḡ vt drña eẽntialis obiecti p ɔparõnem ad rõem facit differre specie morali q̃ ẽ fm bonũ z malũ. licz nõ q̃ ẽ fm spẽm act9 fm obiectũ. z hoc statim itelligitur possibile. Si attẽdat. qz z actus pt dare spẽm moris (scz bonitaté vl maliciã) vt facit actũ hr̃e ɔuenientiã vel repugnantiã ad rõem. ¶ Nota ex his. qz aliter circũstantia act9 variat spẽm aliter finis in quẽ act9 ordinatur. qz circũstantia variat spẽm faciendo actũ deficienté z aliud obiectũ rõis. sz finis variat spẽm trahẽdo actũ in finem. vt ẽ obiectũ intẽrõis. Vñ finis facit q act9 exterior habeat aliđ obiectũ vt moral ẽ. sz circũstãtia variat vt dictũ ẽ inɋ̃ztũ facit actũ ipm defectuosum in circũstãtia eẽ aliđ obiectũ rõis. sz finis pricipare aliã spẽm q̃ ẽ ex obiecto intẽtõis. Qñqz etiã circũstãtia addit ad actũ repugnantiã alteri9 spẽi q̃ sit repugnãtia ex ppria specie. sicut locus sacer ad furtũ. Vñ tũc trahit in aliã spẽm mali. sz qñ actus ẽ mal9 solũ pter defectũ debite circũstantie. vt puta modi vl tpis. tũc facit actũ malũ. qz facit ipm repugnare rõni. z nõ trahit in aliã spẽm mali. sz actũ de se bonũ facit eẽ malũ. Vñ circũstãtia pt duplr variare spẽm Vno mõ. qz ẽ circũstãtia positiua ɔ̃tra rõni z trahit malum in aliã spẽm mali. Sicut locus sacer. furtũ in sacrilegiũ. vt patebit infra Alio9 defect9 circũstãtie debite trahit in aliã spẽm. qz videlz actũ de se bonũ facit malũ. ita q magna drña ẽ inter circũstantiã positiue ɔ̃tra rõni z inter defectũ circũstãtie debite. isto 2e mõ D. lr q̃bat ar. iij. q circũstãtia pt facere malũ. h̃ ãt i solutõe pt vtroqz mõ intelligi. ¶ Et nota vbũ Doc. qz circũstãtia dat spẽm actui morali vt sic vt moral ẽ in ɔparõe ad rõem. ita q facit ipm actũ eẽ aliũ moralr. sz nõ dat spẽm actui fm spẽm quaz

Nota fũdamẽtũ in hac materia

Nota

Defect9 circũstãtie facit malã spẽz puatiue inde bita ãt ɔ̃tre.

hꝫ ex obiecto. ❡ Uide de istis si placet Scotū in q̄stio
Scot⁹ ꝯtra dat — nis.q.xviij.in p̄ncipali p̄mo. vbi malicia ꝑt bonitati act⁹
opponi dupl'r. Uno⁹ p̄uatiue. alio⁹ ꝯrie Potest em̄ aliq̄s
agere nō cū circūstātia debita. ꝛ tm̄ nō cū circūstātia in-
debita. puta q̄n nō ordinat actū ad finē debitū. nec tm̄ or
dinat ad finē indebitū. Exēplū hu⁹. dare elemosynā nō
ꝓpter bonū finē. s. amorē dei. vel subueniēdi ꝓximi. nō tm̄
ꝓpter malū finē. puta vanā gl'iam. vel nocumentū alteri
us est malus p̄uatiue. sed nō ꝯtrarie

❡ Utꝝ act⁹ habeat sp̄em boni vl' mali ex fine

F — Ad sextū sic ꝓcedit'. Uidet' q' bonū ꝛ ma
lum qd̄ ē ex fine nō diuersificet sp̄em in
actib⁹. act⁹ em̄ hn̄t sp̄em ex obiecto. sꝫ fi
nis ē p̄ter rōem obiecti. ergo bonū ꝛ maluꝫ
qd̄ ē ex fine nō diuersificāt sp̄em act⁹. ❡ P. id qd̄ est
ar.iij. — p accñs nō ꝯstituit sp̄em. vt dictū ē. sꝫ accidit alicui
actui q' ordinet' ad aliquē finē. sicut q' aliq̄s dat ele-
mosynā ꝓpter inanē gl'iam. ergo scd̄m bonū ꝛ malum
qd̄ ē ex fine nō diuersificant' act⁹ s̄m sp̄em. ❡ P. di-
uersi act⁹ s̄m sp̄em ad vnū finem ordinari p̄nt. sicut
ad finē inanis gl'ie ordinari p̄nt act⁹ diuersaꝝ v̄tu-
tū ꝛ diuersoꝝ viciorꝫ. nō ergo bonū ꝛ malū qd̄ accipit'
s̄m finē diuersificat sp̄em actuū. ❡ Sꝫ ꝯtra ē q' sup
q.j.ar.iij. — oñsum ē q' act⁹ hūani hn̄t sp̄em a fine. ergo bonū ꝛ ma
lum qd̄ accipit' s̄m finē. diuersificat sp̄em actuū

❡ Hic Doc. inq̄rit quō se habeat bonū ꝛ malū qd̄ su
mit' ex fine ad act⁹ morales. an etiā diuersificet sp̄em hu
manoꝝ actuū. ❡ Nota q' posset videri iplicatio in q̄sito
cū inuit finē eē malū. cū tm̄ finis ꝛ bonū ꝯuertant'. ac p h̄
posset apparere iplicatio i adiecto. q' finis sit mal⁹ ❡ Pa
tet āt solo ex dictꝭ ar.v. ad 2m. q' verꝫ ē q' finis vt sic hꝫ
rōem alicui⁹ boni. saltē delectabil' vl' vtil'. sꝫ tm̄ hn̄s rōem
tal' boni. ꝑt hr̄e annexā repugnātiā ad rōem. rōe cui⁹ dr̄
malū. s. morale. Un̄ tal' finis rōe bonitatꝭ s̄m qd̄ ē motiuū
finale appetit⁹. sꝫ rōe defect⁹ cōiūcti rōis ꝯstituit actum
malū. Et rōe boni ē finis. rōe defect⁹ moral' annexi ē ma
lus. ꝛ rōe boni intēdit'. nō ꝓ mali p̄ter intentū. tm̄ ex na-
tura rei seq̄t'. vt patebit infra q.lxxj. ar.viij. Quare nō ē
implicatio in q̄sito. q' finis mal⁹ aliū de. ē finis aliunde
malus. vide tertio ꝯtra gentiles. c.ix.

❡ Rn̄deo dd̄m q' aliq̄ act⁹ dicunt' hūani inq̄ntū
q.j.ar.j. — sunt volūtarij. sicut supra dictū est. in actu āt volū-
tario inuenitur duplex actus. s. actus interior volū
tatis. ꝛ actus exterior.

❡ Doc. p° distinguit duplicē intellectū q̄siti. scd̄o cō
formiter rn̄det dupl'r. p̄mo ibi. Et vterqꝫ ꝛc. scd̄o ibi Id
āt qd̄ ꝛc. Dicit ergo q' act⁹ hūanus dupl'r dr̄ vel ē duplex
Interior ꝛ exterior. Et rō distinctiōis ē. q' act⁹ dr̄ hūan⁹
inq̄ntū volūtari⁹. sꝫ ē duplex volūtari⁹. igit' duplex hūa-
nus. Et interior act⁹ vocat' dicit⁹. siue sit velle siue inten-
dere. Sꝫ exterior ē act⁹ aliq̄s impat⁹ a volūtate. exercit⁹
ꝓ p potētiā q̄ subest volūtati. Potest ergo q̄situ dupl'r intel
ligi Uno⁹ de actu interiori. an differat spe s̄ꝫ bonū ꝛ malū
ex fine Alio⁹ de actu exteriori. an ille distiguat' specie ex h̄
q' ordinat' in bonū vel malū finē   Deinde cū dicit

❡ Et vterqꝫ hoꝝ actuū hꝫ suū obiectū. finis aūt
ꝓprie ē obiectū interioris act⁹ volūtarij. id āt circa
qd̄ ē actio exterior ē obiectū ei⁹. sicut igit' act⁹ exteri
or accipit sp̄em ab obiecto circa qd̄ ē ita act⁹ interior
volūtatꝭ accipit sp̄em a fine sicut a ꝓprio obiecto

❡ Respōdet iuxta p̄mū intellectū q̄siti intēdens talem
ꝯclonē. Bonū ꝛ malū ex fine diuersificāt sp̄em actuū hu
manoꝝ interioꝝ. Probat'. supponēdo q' vterqꝫ hoꝝ actuū
(scꝫ interior ꝛ exterior) hꝫ obiectū suū p qd̄ scꝫ distinguit'
specie. Tūc sic. Finis ꝓprie ē obiectū interioris actus. sicut
id circa qd̄ ē exterior act⁹ ē obiectū exterioris. sꝫ obiectū
exterioris distinguit eū specifice. igit' ꝯclo ꝓba. q' videlicꝫ
diuersi fines distinguūt. bonū āt ꝛ malū dicūt diuersos
fines. igit' ꝛc.   ❡ Et nota q' hec ꝓbatio ꝓcedit de actu
interiori. p̄sertim q̄ respiciat finē. sicut ꝓpriū obiectū immedia
tū. q̄ act⁹ dr̄ velle. ꝑt tm̄ etiā intelligi de actu interiori qui
respicit finē sicut rōem volēdi. esto habeat aliud obiectum
materiale. sicut ē intēdere. An āt velle ꝛ intēdere sp necessa
rio distinguant'. Uide D. sanct. in 2° dis. xxxviij. ar.v.
Et videbis q' nō. de h̄ vide ē.q.xij. Dicit āt D. q' finis
ē ꝓprie obiectū volūtatꝭ. q' bonū ꝛ finis coincidūt. ꝛ per
accñs ē q' bonū ordinet' ad aliū finē Un̄ volūtas ē finis
sicut ꝓprij obiecti p se loquēdo. Si āt aliq̄n ē mediū h̄ ē in
ordine ad finē. et q' nūq̄ volūtas in aliq̄d fert' nisi p̄sup-
posita volūtate finis   Deinde ibi

❡ Id āt qd̄ ē ex pte volūtatꝭ se hꝫ vt formale ad
id qd̄ ē ex pte exterioris act⁹. q' volūtas vtit' mem-
bris ad agendū sicut instrumētis. neqꝫ actus exterio
res hn̄t rōem moralitatꝭ nisi inq̄ntū sunt volūtarij.
et iō act⁹ hūani sp̄es formal'r ꝯsiderant' s̄m finē. ma
terial'r āt s̄m obiectū exterioris act⁹. vn̄ ph'us dr̄ in
q̄nto ethicoꝝ. q' ille q̄ furat' vt cōmittat adulteriū. ē
p se loquēdo magis adulter q̄ꝫ fur.

❡ Respōdet iuxta scd̄m intellectū q̄siti ista ꝯclone Ac
tus hūani. s. exterioris sp̄es formal'r ꝯsiderant' s̄m finē m̄
material'r āt s̄m obiectū exterioris act⁹. Et vult ista ꝯclo
q' bonū ꝛ malū ex fine diuersificāt sp̄es actuū exterioꝝ
formal'r (.i. s̄m formalitatē ꝛ sp̄em moralē p̄ncipalē) sicut
material'r distinguunt' s̄m obiecta exterioꝝ actuū (.i. s̄m
sp̄em moralē min⁹ p̄ncipalē q̄ se hꝫ ad eā q̄ ē ex obiecto vo
lūtatꝭ material'r) Probat' p̄ma ps ꝯclonis rōe ꝛ aucto-
ritate. Id qd̄ ē ex pte volūtatꝭ se hꝫ vt formale. ad id qd̄
ē ex pte exterioris act⁹. igit' ꝯclo ꝓba. ꝯña nota. q' si id qd̄
ē ex pte volūtatꝭ ē formale ꝛ finis hꝫ se ex pte volūtatꝭ p°
et p se. iō dat formalitatē ꝛ sp̄em moralē p̄ncipalē. Añs
ꝓbat' duplici medio. p̄mo. q' volūtas vtit' mēbris ad agē
dū act⁹ exteriores sicut instrumētis. sꝫ sp id qd̄ ē ex parte
p̄ncipal' agētis in effectu hꝫ se vt formale. id āt qd̄ ē ex pte
instrumēti in effectu. hꝫ se vt materiale ꝛ min⁹ p̄ncipa-
le. ꝛ nō solū mēbra sꝫ oēs potētie executiue hn̄t se vt instru-
menta ad volūtatē (maxie extēdendo instrumētū p oī qd̄
agit motū) Et ita ptꝫ q' cū finis teneat se ex pte p̄ncipalis
agētis. iō sp̄es ꝯueniēs actui exteriori mediāte volūtate
respiciēte finē ē formal'. q̄ āt ꝯuenit sibi p potētias exequē
tes circa ꝓpriū obiectū ē material'   Scd̄o ꝓbat' añs. q'
act⁹ exteriores nō hn̄t moralitatē. nisi inq̄ntū sunt volūta
rij. iō sp̄es moral' ꝯuenit volūtati p°. ꝛ p ꝯñs ē p̄ncipal' ꝛ
formal'. Un̄ nec sp̄es act⁹ exterioris circa ꝓpriū obiectū
ē moral' nisi in habitudine ad volūtatē. nā si q̄s nō vo-
lens daret elemosinā nō eēt act⁹ moral'. Sil'r ex obiecto
sp hꝫ bonitatē moralē. tm̄ sp ex fine si agit' moral'r. Pro-
bat' etiam illa prima pars añcedentis auctoritate ph'i.
Scd̄a aūt ps ꝯclusionis relinquit' nota ex dictꝭ ar. p°.

¶ Nota q̃ hec ɔclo intelligit qñ actus exterior ꝛ interior sic̃ ɔcurrũt. ꝛ qñ aliud ẽ finis q̃ȝ obiectũ act⁹ exterioris. Tũc em̃ obiectũ exterioris act⁹ se hȝ vt mediũ ad finem. ꝛ p ɔñs materialr̃. Unõ nõ videt̃ D. intelligend⁹ q̃ act⁹ exterior habeat ex ꝓprio obiecto diuersitatem ꝛ spẽm materialẽ. i. naturalẽ tm̃. imo ex obiecto hȝ ꝛ spẽm moralem. cũ ad rõem ɔpat̃.; ꝛ vt ĩfra patebit in aliq̃ ɔparatõne bonitas moral' pus ɔuenit actui exteriori q̃ȝ interiori. ȝ nõ pus ɔplete. Et ḡ vult D. hic q̃ act⁹ exterior etiaȝ vt cadit sub rõne ꝛ volũtate fm̃ aliquẽ actũ hȝ spẽm que esto sit moral' ẽ tñ min⁹ pncipalis ꝛ materialr̃ se hñs ad spẽm pncipalẽ ex fine. q̃ ẽ pncipale formale obiectũ volũtatis. Et rõ patuit. q꞉ sic ɔdicio ꝛ formalitas q̃ ẽ in effectu. a cã superiori hȝ se formalr̃ ad ɔdicõem q̃ ẽ in effectu a cã instrumẽtali mota ꝛ inferiori. Nec etiã intelligendũ ẽ q̃ spẽs quã hȝ act⁹ exterior ex ꝓprio obiecto sit material' id ẽ accñtal' ꝛ impertinẽs ad moralitatẽ. imo act⁹ q̃ hȝ malum finẽ. ꝛ ẽ mal⁹ ex ꝓpria materia hȝ duplicẽ maliciã pṡnalẽ moralẽ. patȝ ex h̃ q̃ spẽs material' nõ ẽ naturalis. q꞉ material' ẽ p accñs. Illa ãt q̃ h̃ dr̃ material' nõ est p accñs ad volũtatẽ nec ad exteriorẽ actũ. vt p se subordinat̃ voluntati. Nec seq̃t̃ q̃ si volũtas ẽ bona vl' mala sine actu exteriori q̃ ḡ act⁹ exterior se habeat accñtal'. ȝ bñ seq̃tur q̃ se habeat materialr̃ vt declarat Doct. sanc. in de Malo marc. ij. q. ij. ad qrtũ. vide ꝛ corp⁹ q̃stionis. vide etiã D. sanc. in scdo di. xxxv. ar. iij. per totũ

Spẽs ex obiecto materialis ẽ nõ accidental'

Argumẽtũ in cõtrariũ

Est directe ꝯ pma conclusione nr̃ã. q꞉ act⁹ hũani interiores illi hñt spẽm a fine. q꞉ finis ẽ p se obiectũ volũtat̃ȝ. oĩe em̃ volitũ ẽ finis vel ad finẽ. ꝛ sic finis ẽ obiectũ saltẽ sicut rõ volendi

¶ Ad pmũ ergo dicm̃ q̃ finis hȝ rõnem obiecti. vt dictum est.

In corpe.

¶ Minor negat̃. tñ pmo. q꞉ finis ẽ p se pmo obiectũ volũtat̃ȝ fm̃ actũ interiorẽ. s. intentõnis. Est etiã obiectũ act⁹ exterioris nõ q̃dẽ imediatũ. ȝ mediatũ. mediãte scȝ actu interiori. Et h̃ loquẽdo de actu exteriori moralr̃. vt agit̃ ꝓpter finẽ volitũ vel intentũ. Et hoc em̃ q̃ ordinat̃ ab interiori ad talẽ finẽ. ɔseq̃t̃ formã ꝛ spẽm. nõ ꝓpriã moralẽ vel naturalẽ. ȝ moris pncipalẽ ꝛ formalẽ q̃ pmo conuenit actui interiori. Sicut patȝ de charitate. q꞉ cũ actus ordinat̃ in obiectũ charitatis. ideo trahunt spẽm que est esse meritorium ꝛc̃.

¶ Ad scdm dicm̃ q̃ ordinari ad talẽ finẽ ꝛ si accidat exteriori actui. nõ tñ accidit actui iteriori volũtatis q̃ ɔparat̃ ad exteriorẽ sicut formale ad materiale

¶ Maior vera vt sic. nõ tñ ẽ incõueniẽs q̃ aliq̃d accidit fm̃ eẽ nature. q̃d nõ accidit in eẽ moris Et aliq̃d accidit actui ɔsiderato fm̃ obiectũ ꝓpriũ. q̃ nõ accidit vt imperat̃ a superiori. ꝛ ex duobꝫ actibꝫ fit q̃dã ordine vnus.

Minor negat̃ pmo de actu interiori simplr̃. Scdo distinguit̃ de actu exteriori. Uel q̃ accidit sibi ɔsiderato in eẽ nature ꝛ etiã fm̃ spẽm ꝓpriã. ȝ in eẽ moris ꝛ vt ꝓ nunc agit̃ a volũtate. negat̃. q꞉ nõ pt̃ intelligi moral' ɔpletiue in actu exercito. nisi fiat a volũtate ꝓpter aliquẽ finẽ. Et ḡ fieri hunc actũ ꝓpt̃ talẽ finẽ nõ accidit. Uel q̃ q̃dẽ actui morali i cõi accidit fieri ꝓpt̃ illũ vl' illũ finẽ. sicut generi accidũt drĩe. tñ huic actui vt moral' ẽ fieri ꝓpt̃ hũc finẽ ẽ p se. Unõ dr̃ Doc. q̃ nõ accidit interiori a q̃ scȝ exterior depẽdet i eẽ morali. ꝛ p ɔñs illi exteriori vt stat sub illo formali sic sibi nõ accidit. sicut nõ accidit colori videri p lumẽ.

¶ Ad tertiũ dicȝ. q̃ qñ multi actus specie drñtes ordinant̃ ad vnũ finẽ. ẽ q̃dẽ diuersitas spẽi ex pte exterior actuũ. ȝ vnitas spẽi ex pte act⁹ interioris.

¶ Añs verũ ẽ ȝ sunt diuersi tm̃ specie nature ꝛ materialr̃. penes obiecta. oẽs tñ sunt vn⁹ act⁹ specie moris cõis q̃ trahit̃ ex fine. Unõ negat̃ ɔñã. ȝ deberet inferri. ḡ materialr̃ nõ distinguunt̃ ex fine ȝ obiecto. ȝ nõ bñ infert̃ de distinctõe in eẽ moris fm̃ spẽm formalẽ. Et nota v̱ba Doc. in istis solutõ:bꝫ. q꞉ nõ dr̃ q̃ ordinari in talẽ finẽ accidat actui fm̃ eẽ nature. ȝ dr̃ q̃ accidat actui exteriori. s. fm̃ spẽm ꝓpriã etiã moralẽ. ꝛ nõ tm̃ naturalẽ. Nõ tñ accidit sibi vt nõ trahat̃ p actũ interiorẽ in spẽm formalẽ ex h̃ q̃ agit̃ volũtarie ꝛ actui interiori subordinat̃.

¶ Utrũ spẽs q̃ ẽ ex fine ɔtineat̃ sub specie q̃ est ex obiecto sicut sub genere aut econuerso.

G

Ad septimũ sic ꝓcedit̃. Uidet̃ q̃ spẽs bonitatis q̃ ẽ ex fine ɔtineat̃ sub specie bonitatis q̃ ẽ ex obiecto. sicut spẽs sub gñe. puta cũ aliq̃s vult furari vt det elemosynã. actus em̃ hȝ spẽm ex obiecto. vt dictũ ẽ. ȝ ipossibile ẽ q̃ aliq̃d ɔtineat̃ in aliq̃ alia specie q̃d sub ꝓpria specie nõ ɔtinet̃. q꞉ idẽ nõ pt̃ eẽ in diuersis speciebꝰ nõ subalternis. ḡ spẽs q̃ ẽ ex fine ɔtinet̃ sub specie q̃ est ex obiecto. ¶ P. sic vltima drĩa ɔstituit spẽm specialissimã. ȝ drĩa q̃ ẽ ex fine videtur eẽ posterior q̃ȝ drĩa q̃ ẽ ex obiecto. q꞉ finis hȝ rõem vltimi. ḡ spẽs q̃ ẽ ex fine ɔtinet̃ sub specie q̃ ẽ ex obiecto. sicut spẽs specialissima. ¶ P. quãto aliq̃ drĩa ẽ magis formal' tãto magis ẽ special'. q꞉ drĩa ɔparat̃ ad gen⁹ vt forma ad materiã. ȝ spẽs q̃ ẽ ex fine ẽ formalior ea q̃ est ex obiecto. vt dictũ ẽ. ḡ spẽs q̃ ẽ ex fine ɔtinet̃ sub specie q̃ ẽ ex obiecto. sicut spẽs specialissima sub genere subalterno. ¶ Sȝ ɔtra. cuiuslibet gñis sunt determinate drĩe. ȝ act⁹ eiusdẽ spẽi ex pte obiecti pt̃ ad infinitos fines ordinari. puta furtũ ad ĩfinita bona vl' mala. ḡ spẽs que est ex fine nõ ɔtinet̃ sub specie que ẽ ex obiecto sicut sub genere

ar. ij.

ar. vj.

¶ Hic Doct. ɔpat diuersitatẽ q̃ ẽ ex fine ad eã q̃ ẽ ex obiecto An ꝛc̃. Et ẽ formalr̃ q̃rere. an sicut ex gñe ꝛ specie fit vnũ. sic ex bonitate obiecti ꝛ bonitate finis efficiat̃ vna bonitas. Et aliq̃d p h̃ q̃ hȝ bonitatẽ ex obiecto ꝛ ex fine nõ habeat diuersas spẽs morales. ȝ vnã tm̃. sicut ex h̃ q̃ sortes ẽ hõ ꝛ aĩal. nõ ẽ sub diuersis speciebꝰ. vel an bonitas ex obiecto ꝛ fine sint due bonitates dispate. ita q̃ ex pte obiecti sit bonitas alteri⁹ rõis q̃ȝ ex pte finis. Et ẽ etiã q̃rere q̃ alteri subordinet̃ ꝛ q̃ sit gñalior p diffusionẽ ꝛ pticipatõem sui a pluribꝰ ꝛ q̃si p p̄dicatõem

¶ Rñdeo dicm̃. q̃ obiectũ exterioris act⁹ dupl'r pt̃ se habere ad finẽ volũtat̃ȝ. Uno mõ sicut p se ordinatũ ad ipm̃. sicut bñ pugnare p se ordinat̃ ad victoriã. Alio mõ p accñs. sicut accipe rẽ alienã p accidens ordinat̃ ad dandũ elemosynã.

¶ Doc. pmo pmittit quãdã distinctõem ex q̃ sumit̃ duplex intellect⁹ q̃siti. Scdo subiũgit duas ɔclõnes pambulares. vnã ex q̃ pt̃ q̃d sit rñdendũ ad q̃situ q̃ ad scdm eius intellectũ. ibi. Oportet aũt ꝛc̃. Aliã ex q̃ rñdet fm̃ intellectũ pmũ q̃siti. ibi. Sic ḡo ꝛc̃. Dicit ḡ pmo q̃ obiectũ ex

teriozis act⁹ dupl̃r se hꝫ ad finẽ volũtatꝭ (.i. dupl̃r ad ip/
sum ꝛ in ipm̃ ordinaꝛ) Uno mõ ꝑ se ex natura videlicet
obiecti exterioris act⁹. qꝛ videlꝫ act⁹ circa obiectũ suũ de
natura in talẽ finẽ ordinaꝛ. vt pꝫ exemplũ in lr̃a. Et sicut
pꝫ de comestione ꝛ potatõe. q ex natura sua ordinanꝛ in
sustẽtatõem vite corpalis viuẽtis. Et sicut act⁹ rapine ꝛ
furti ꝛ vsure ordinanꝛ ex natura in finẽ auaricie. Simil̃r
spẽs fortitudis (.s. fugere qñ opoꝛꝫ. aggredi qñ opꝫ ꝛ
sustinere vel stare in ꝑicul' qñ opter) oẽs isti act⁹ ordinãꝛ
ad eundẽ finẽ ꝑ se. s. victoriã ꝛ salutẽ reipublice. vel bñ se
habere ad terribilia. Sil̃r ẽ de actib⁹ liberalitatis. q̃ sunt
recipe qñ opꝫ. ꝛ dare qñ opꝫ. q̃ respiciũt finẽ ꝓpriũ isti⁹
ꝟtutꝭ. Sic ẽ in oĩb⁹ actib⁹ ordinatꝭ ꝑ se in finẽ ꝓpriũ ali/
cuius ꝟtutꝭ q̃ fm̃ obiecta sua ordinanꝛ. ex natura in vnũ
finẽ isti⁹ ꝟtutꝭ. Sicut comedere ꝓut opꝫ. ꝛ abstinere a
cibo sup̃fluo ordinanꝛ in vnũ finem tẽperantie ex natura
Scdm̃ mebꝛũ ẽ. ꝙ alio mõ obiectũ act⁹ exterioris ꝛ act⁹
tus circa obiectũ ordinaꝛ ad talẽ finẽ ꝑ accñs. nõ videlꝫ
ex natura sua. sꝫ solũ ex intẽtõe ꝛ volũtate tal' agentis.
nec ex natura hꝫ vt in talẽ finẽ ordineꝛ. imo pt ecõtra or/
dinari in oppositũ finẽ. q̃rũ de se ẽ. vt pꝫ in exẽplo lr̃e. ita
ꝙ ista distinctio equpollet ei q̃ habita ẽ sup̃ ex D. sanct. ar.
iiij. in q̃ dꝫ ꝙ ẽ finis actus ꝛ finis agẽtis tm̃ ꝛc. Potest ḡ
q̃sitũ de vtroqꝫ obiecto intelligi. An videlicꝫ spẽs boni/
tatis que est ex fine contineatur sub specie bonitatis que
est ex obiecto eiusdem actus. qđ obiectum ordinaꝛ ꝑ se
ex natura sua in talẽ finẽ. vel scdo ex obiecto qđ solũ ꝑ ac
cidens ordinaꝛ in talẽ finẽ Cõsequẽter cũ dꝫ

¶ Oportꝫ aũt vt phs dꝫ in. vij. metaph. ꝙ diuĩe di/
uidentes aliqđ gen⁹ ꝛ ↄstituẽtes spẽm illi⁹ gñis ꝑ
se diuidãt illud. si aũt ꝑ accñs nõ recte ꝓcedit diui/
sio. puta si q̃s dicat. aĩaliũ aliđ rõnale aliud irrõna/
le ꝛ aĩaliũ irrõnaliũ aliud alatũ. aliud nõ alatũ. ala/
tũ eñ ꝛ nõ alatũ nõ sunt ꝑ se determiatiua ei⁹ qđ est
irrõnale. Oportꝫ aũt sic diuidere aĩaliũ aliud hñs pe
des. aliud nõ hñs pedes. ꝛ habentiũ pedes aliđ hꝫ
duos. aliud q̃ttuoꝛ. aliud multos. hec eñ ꝑ se deter/
minãt poꝛem differentiã.

¶ Deducit ꝑmã ↄclõnẽ fundamẽtalẽ ꝛ ꝑãbularẽ ta/
lem. Una istaꝝ specieꝝ scꝫ q̃ est ex obiecto nõ ꝑ se sꝫ per
accñs ordinato in finẽ agẽtꝭ nõ ẽ sub alia. sꝫ tũc act⁹ mo
ralis ẽ sub duab⁹ speciẽb⁹ q̃si dispatꝭ. ita ꝙ tunc hꝫ duas
bonitates in bonis. ꝛ duas malicias in malis. nec ↄsti/
tuũt vnã spẽm moralẽ. Ex illa ↄclõne habeꝛ qđ sit rñdẽ/
dum q̃sito iuxta scdm̃ intellectũ ei⁹. qꝛ si ꝑ accñs ordineꝛ
obiectũ act⁹ exterioris in finẽ volũtatꝭ. tũc spẽs bõnitatꝭ
act⁹ q̃ ex tali obiecto ẽ. nõ ↄtineꝛ sub specie bonitatꝭ q̃ ex
fine ẽ nec ecõuerso. probaꝛ ↄclo illa ꝑambularꝭ. ꝛ ꝑ ↄñs il
la ꝑma rñsio tali rõe. Opꝫ ꝙ diuĩe diuidẽtes gen⁹ ꝛ ↄsti/
tuentes spẽm isti⁹ gñis ꝑ se diuidãt illđ gen⁹ (ita videli/
cet ꝙ sub ipo gñe ꝑ se ↄtineanꝛ ꝛ rõem ei⁹ includãt ꝛ ꝑ se
determinẽt ad spẽm includentẽ ipm̃ gen⁹) Si aũt ꝑ accñs
nõ recte ꝓcedit diuisio (qꝛ scꝫ ꝑ talẽ drãm nõ ↄstituiꝛ spe
cies illi⁹ gñis. sꝫ ẽ ꝓcessus in infinitũ) sꝫ qñ obiectũ nõ ẽ ꝑ
se ordinatũ ad finẽ drĩa specifica. q ẽ ex obiecto. nõ ẽ ꝑ se
determiatiua ei⁹ qđ ẽ ex fine. nec ecõuerso. igiꝛ ↄclo ꝑma
ꝑambularꝭ vera. ꝛ ꝑ ↄñs ꝑma rñsio. Hui⁹ rõis Doct.
ꝑmo ꝑmittit maiorẽ. scdo minorẽ cũ ↄclõne ipa. ibi. Sic
igiꝛ ꝛc. Maior ḡ ẽ phi. vij. metaph. tex. ↄmẽ. xliij. in D.
sanc. lectõe. xj. Et declaraꝛ exẽplariꝭ. qꝛ eñ nõ alatũ nõ
ꝑ se determiat irrõnale nec ipm̃ ꝑ se positiue includit. qꝛ
ꝛ hõ ẽ aĩal nõ alatũ. ꝛ sil̃r albũ ꝛ nigrũ nõ ꝑ se determinãt
hñs pedes. iõ ibi nõ ẽ ↄtractio ad ꝑ se spẽm q̃ faciat vnũ
cũ diuiso. vt pꝫ ibidẽ Cõsequẽter ibi

¶ Sic igiꝛ qñ obiectũ nõ ẽ ꝑ se ordinatũ ad finẽ
drĩa specifica q̃ ẽ ex obiecto nõ ẽ ꝑ se determiatiua ei⁹
q̃d ẽ ex fine nec ecõuerso. vñ vna istaꝝ specieꝝ nõ est
sub alia. sꝫ tũc act⁹ moralis ẽ sub duab⁹ speciẽb⁹ q̃si
dispatis. vñ dicim⁹ ꝙ ille q̃ furaꝛ vt mecheꝛ. cõmit
tit duas malicias in vno actu

¶ Subiũgit minorẽ quã D. relinq̃t notã ex h̃ ipo ꝙ
dꝫ ꝑ accñs sicut pꝫ exẽplariꝛ in exẽplo lr̃e. ꝙ furtũ ex na/
tura nõ includit finẽ. q ẽ dario demosinc. nec ecõtra Sil̃r
furtũ nõ includit mechari. q̃re ẽ drĩa ꝑ accñs. nec ꝑ ↄñs
vnũ petm̃ formal̃r. sꝫ plures deformitates specifice distin
cte. Uñ isert ↄclusionẽ ipam. ꝑ ꝑᵃ pte ei⁹ ꝓbatã. Scdaꝫ
ꝟo pte. ꝓbat ꝑ cõe dictũ. Uide de ista scda pte D. sanct.
de Malo mate. scda. q. vj. ad tertiũ ꝛ ad. xijᵐ. Et q̃uis
h̃ q̃sitũ sit de specie bonitatꝭ tm̃ iuxta ꝟba. Exẽplificat
tñ D. de malis. innuens ꝙ etiã in malis q̃sitũ ꝛ rñsum
intelligi possit Uñ tã in bonis q̃ in malis qñ obiectũ or
dinaꝛ in finẽ solũ ꝓpꝛ intentiõem agẽtis. tũc sunt due ꝑtia
les malicie vel due ꝑtiales bonitates. Licet posset dici
vnũ pctm̃ ꝓpter vnitatẽ act⁹. Est tñ mltiplex ꝓpꝛ multas
diuersas deformitates peccati. Sicut pomũ est vnũ q̃le
ꝓpꝛ vnitatẽ subiecti. sꝫ multiplex q̃le ꝓpꝛ diuersitatẽ colo/
ris ꝛ saporis. vt hꝫ D. vbi iã ad. xijᵐ. Patꝫ igiꝛ ꝑᵃ ↄclo
ꝑambulans. Deinde cũ dicit

¶ Si ꝟo obiectũ ꝑ se ordineꝛ ad finẽ. vna dicta
rũ drĩaꝝ ẽ ꝑ se determiatiua alterius. vñ vna istaꝝ
specieꝝ ↄtinebiꝛ sub altera.

¶ Subsumit ꝛ isert scdam ↄclusionẽ ꝑambularẽ. ex
q̃ pꝫ scda rñsio ad q̃sitũ iuxta ꝑmũ itellectũ. Uñ D. ꝑᵒ
ponit illã ↄclõnẽ. scdo subiũgit rñsionẽ hãc scdaꝫ. ibi Ad
cui⁹ euidentiã ꝛc. Conclusio ḡ ẽ. qñ obiectũ ꝑ se ordinaꝛ
ad finẽ. tũc vna ꝑdictaꝝ drĩaꝝ ex obiecto ꝛ fine ↄtinebiꝛ
sub alia (.i. hñt vnã bonitatẽ tm̃) nec aliq̃s act⁹ ẽ in di/
uersis speciẽb⁹ dispatꝭ. Probaꝛ assumẽdo maiorẽ sicut
ꝑus. Oportꝫ ꝛc. sed qñ obiectũ ꝑ se ordinaꝛ ad finẽ vna
drĩaꝝ ẽ ꝑ se determiatiua alteri⁹. ḡ ↄclo ꝟa. Maior pa
tuit. minoꝛ relinq̃ꝛ nota. Et pꝫ ꝑ exẽpla ꝑmissa circa ꝑn
cipiũ. Sic fortiꝛ sustinere ꝑ se determiat finẽ fortitudis.
scꝫ viriliꝛ ꝛ fortiꝛ se hñe in ꝑiculis. sil̃r aggredi hostes fm̃
rõem ꝑ se includit finẽ fortitudinis. ꝛ fortitudinis finis
ꝑ se in illis includiꝛ. Deinde ibi

¶ Cõsiderandũ aũt restat q̃ sub qua. Ad cui⁹ eui
dentiã ꝑmo ↄsiderandũ ẽ ꝙ quãto aliq̃ drĩa sumiꝛ
a forma magꝭ ꝑticulari. tãto magꝭ ẽ specifica. Se/
cundo ꝙ quãto agẽs ẽ magꝭ vl'e. tãto ex eo ẽ forma
magꝭ vl'is Tertio. ꝙ quãto aliq̃s finis ẽ posterioꝛ.
tãto rñdet agẽti vl'iori. sicut victoria q̃ est vltim⁹ fi
nis exercit⁹ ẽ finis intẽt⁹ a summo duce. ordinatio
aũt hui⁹ aciei vl' illi⁹. ẽ finis itent⁹ ab aliq̃ iferioꝝ du
cũ. ꝛ ex istis seq̃ꝛ ꝙ drĩa specifica q̃ ẽ ex fine. ẽ magꝭ
generaꝛ ꝛ drĩa q̃ ẽ ex obiecto ꝑ se ad talẽ finẽ ordi/
nato. ẽ specifica respectu ei⁹. volũtas eñ cui⁹ ꝓpꝛiũ
obiectũ ẽ finis ẽ vl'e motiũ respectu oĩm potẽtiaꝝ aĩe
q̃ꝝ ꝓpꝛia obiecta sunt obiecta ꝑticulariũ actuũ

¶ Rñdet ad q̃sitũ iuxta pmũ intellectũ eius an scz spẽs bonitatis ex fine ↄtineat sub specie bonitatis. q̃ est ex obiecto p se ordinato ad talẽ finẽ. aut ecõuerso. Patuit eñ iã ex scđa ↄclone p̃ambulari. q sic. qñ vna spẽs illaz ↄtinet sub alia. sz adhuc manet q̃stio q̃ sub q̃. h g̃ determinat tali ↄclone. Spẽs bonitatis q̃ est ex fine in quem obiectũ p se ordinat nõ ↄtinet sub specie bonitatis q̃ e ex obiecto. sz ecõtra spẽs bonitatis q̃ est ex obiecto cõtinet sub bonitate q̃ est ex fine sicut spẽs sub gñe. Probat Drña specifica q̃ e ex fine est magis gñalis. z drña q̃ est ex obiecto ordinato p se ad talẽ finẽ est specifica respectu eius g̃ ↄclo vera. Añs pbat. qz q̃to aliq̃ drña zc. vt in lr̃a ponit vsq3 ad añs dictũ. sz drña obiecti sumit a forma magis pticulari. z est agẽtis magis pticularis. drña aũt finis est agẽtis magis vlis. z est posterior in execuõe. obiectũ aũt pus. g̃ añs verũ. Maior relinqt nota. Minor pbat p̃sertim q̃ ad scđam ptẽ. qz finis est obiectũ volũtatis ppriũ q̃ est vle motiuũ zc. vt in lr̃a. Et pz minor exẽplariter. sicut volũtas intẽdẽs victoriã tanq3 finẽ mouet ad diuersos act9 circa diuersa obiecta q̃ p se ↄtinent sub fine cõi. et ita finis q̃ e victoria vel volũtas intẽdẽs victoriã mouet ad diuersa. z in oib9 q̃rit finis q̃ est victoria. q̃re finis ille pticipat in multis. Sz obiectũ cuiuslibet act9 ordinati in finẽ nõ se extẽdit ad alios p iperiũ z pticipatõem. et talis finis scz victoria est pmo q̃dẽ intẽta. sz posterior i execuõe. z intẽdet duci exercit9. Silr pz in exẽplis p̃missis. qz finis p se fortitudinis z volũtatis tendẽtis in finẽ ipz est obiectũ cõe ad qđ volũtas ipat multos act9. in q̃b9 oib9 ↄtinet ille finis. sz nõ econtra. sicut q̃ firmiter stat in piculis q̃rit finẽ fortitudinis. silr q̃ aggredit. sz nõ ecõtra q̃cũq3 fortiter facit hz se determinate ad hũc actũ circa h obiectũ. Vñ pz ex his. q bonitas q̃ est ex fine in quẽ act9 exterior circa obiectũ ordinat est vlior pmo p imperiũ z motionẽ atq3 pticipatõem z p ↄtinẽtiã p̃ceptiuam. qz scz ipe mouet ad multos actus circa diuersa obiecta. Et qz ab eis pticipat z respicitur a multis nõ sic de bonitate q̃ est ex obiecto act9 exterioris. qz illa nõ deriuat in multos act9. Et scđo pt ee aliq̃ mõ vlitas gñis logici. qz videlz nõ ↄuertit existẽdi ↄña. Nã bñ seqt. ille aggredit picula g̃ fortiter agit. sz nõ ↄuertit. qz pt fortiter agere stando in piculis. z hmõi. Sz apđ moralẽ nõ opz ita attẽdere ad vlitatẽ logicã z p̃dicatõis. sz magis vlitatẽ intentõnis z motõis atq3 pticipatõnis. Nota ex his. qz act9 diuersi circa diuersa obiecta licz distinguant in ee nature ex obiectis. qz tñ in oib9 istis obiectis querit vna bonitas finis quã p se respiciũt. ideo sunt act9 vni9 bonitatis moralis specifice. Sicut oẽs act9 fortitudinis circa diuersa sunt vni9 spẽi moralis. z act9 vni9 virtutis in cui9 finẽ p se ordinant. Vñ voluit scđa ↄclo virtualr p oppositũ ad pmã. q talis act9 exterior circa obiectũ nõ hz aliã bonitatez distinctã a bonitate finis moralr loquẽdo. sicut pz in exemplis p̃dictis. Vñ ex hoc q aliqs fortiter agit in tali obiecto. puta in aggrediẽdo hostes nõ hz aliã bonitatẽ nisi bonitatẽ fortitudinis. Et qđ dictũ e in bonis pportionabilr dz intelligi in malis. qz plures act9 p se ordinati in malũ finẽ sunt oẽs vni9 spẽi moralis. z nõ hñt duplicẽ maliciam. sz vnã tñ cũ fine.

Argumẽtũ in contrariũ

Confirmat priz mã ↄclonẽ. qz spẽs ex obiecto nõ p se ordinato in fine nõ ↄtinet sub eo sicut spẽs. nec ecõtra. Vñ maior dz intelligi q gñis sunt determinate drñie p se determinatiue. tñ drñie p accñs pñt esse infinite. vt pz. vij. metaphy. supra

Ad minorem. falsa est de fine per se. sed vera de fine p accñs. Et pbat q finis p accñs nõ ↄtinet sub bonitate obiecti. z hoc verũ est. nec ecõtra. secus in p se ordinatis. vbi bonitas obiecti pticularis est. z ↄtinetur sub bonitate finis. vt patuit.

¶ Ad pmũ g̃ dđm. q ſm subam suaz nõ pt aliq̃d esse in duab9 spẽb9. quaz vna sub altera nõ ordinet sed ſm ea q̃ rei adueniũt pt aliq̃d sub diuersis spẽb9 ↄtineri. sicut hoc pomũ ſm colorem ↄtinet sub hac specie. scz albi. z ſm odorẽ sub specie bñ redolẽtis. et silr act9 q̃ ſm subam suã est in vna specie nature. ſm ↄditões morales superuenientes ad duas spẽs referri pt. vt supra dictũ est. q.ƀ.ar.iij ad tertiũ.

¶ Hoc pmũ argumẽtũ militat ↄtra pmã ↄclonem corpis. q̃ admittit in p accñs ordinatis vnã bonitatem nõ ↄtineri sub alia. sz esse disparatas. Dico g̃ ad minorẽ que vult. q possit idẽ ↄtineri sub spẽb9 subordinatis. sicut sortes sub hoie z aiali. sz nõ disparatis. Negat aũt de spẽb9 moralib9 zc. ad pbatõem. qz idẽ nõ pt esse in diuersis spẽb9. nõ subalternis. verũ ẽentialib9. tñ accñtalibus. Cõcedit in naturalib9 Mõ bonitas moralis vel malicia hz se accñtalr ad actũ in ee nature z subali ↄsideratũ. sicut z idẽ corp9 in specie e albi z in specie odoris. z idẽ hõ est surd9 z mut9. Vide de hac solõne in de malo. ma. q. q. vi. ad tertiuz. pt eñ vnũ subiectũ habere plures defect9. etiã specie distinctos et nõ subordinatos. Et nota ƀbũ. d. san. vbi iam. q. vij. ad. xij. q qñ act9 hz duas malicias disparatas. tunc est vnũ peccm pper vnã subam act9. sz multiplex pper multas diuersas difformitates peccati. sicut pomũ est vnuz q̃le pper vnitatẽ subiecti. sz multiplex q̃le pper diuersitatẽ coloris z saporis. vt allegatuz est in corpe. Negat igit ↄña in p accñs ordinatis. ibi eñ nulla sub alia ↄtinet. sicut p se spẽs. vel p se drñtia.

¶ Ad scđm dđm. q finis est postremuz in execũtione. sz est pmũ in intentõe rõnis. ſm quã accipiũt moralũ actuũ species

¶ Maior ↄcedit. q vltima drñtia determinatiua p se p̃cedẽtis ↄstituit spẽm spẽalissimã. et in moralib9 illa differẽtia dr vltima q̃ sumit ex obiecto magis pticulari alterius ↄtractiuo. z q̃ sumit a posteriori in intentõne. Ad minorẽ. negat q drña ex fine cui obiectũ p se subordinat sit posterior in intentõe. imo pus aliqs intẽdit victoriaz q̃ est finis q̃3 velit hoc vel aliud facere qđ ad victoriã ordinat. Ad pbatõem dico. q finis hz rõnẽ vltimi in execuõe. eñ hz rõnẽ pmi in intentõe rõnis. quare negat ↄsequẽtia. Sz oppositũ est verũ in p se ordinatis. qz bonitas moralis simplr est ſm viã intentõis. nõ executõis. Nota aũt q finis hz rõnẽ pmi in intentõe rõnis. nõ q intentio sit formalr rõnis. sz p̃suppositiue. qz volũtas nõ intẽdit nisi p̃uia apphẽsione rõnis. Nec loqt hic. D. de fine rõnis sicut loqtur tertio ↄtra gẽtiles. c. ix. vbi p finem intelligit rẽ z obiectũ in ordine ad rõnẽ. vt patuit intuenti. Sed vult q finis est por ſm esse apphensum z intentum qđ hz p rõnem. z pt hic p rõnem intelligi rõ z volũtas vt capit rõ. sicut eñ dr volũtas esse in rõne

¶ Ad tertiũ dđm. q drña ↄparat ad gen9 vt forma ad materiã inq̃3tũ facit ee genus in actu. sz etiaz gen9 ↄsiderat vt formalius specie inq̃3tũ facit ee al-

solut⁹ ꝛ minus ꝯtractũ. vñ ꝛ partes diffinitõis re/
ducũtur ad gen⁹ cause formalis. vt dr in scdo phy.
et fm hoc genus est cã formalis spẽi. ꝛ tãto erit for/
malius quãto ꝯmunius.

¶ Hoc argumẽtũ tertiũ est ex q̃tuor terminis. nihil/
omin⁹ dico ad materiã. Ad maiorẽ. dñã q̃to est ma/
gis formalis.i.in actu. tãto est magis spẽalis. Uer. sed
q̃to magis formalis.i.absoluta ꝛ incõtracta. tãto mag/
est spẽalis. Negaꝛ minor. imo q̃to isto mõ formalior tã
to gñalior. q2 cõia sunt min⁹ ꝯtracta q̃ spẽalia. Ad
minorẽ est formalior.i.absolutior. sz nõ formalior.i.ma/
gis actu. Negaꝛ ꝯña. ꝛ stat solo in hoc. q de rõne forma
lis sunt duo. scz eẽ actu. ꝛ esse incõtractũ. rõne vni⁹ gen⁹
et cõe est formali⁹. rõne alteri⁹ spẽs est formalior. Unde
ptes diffinitõis eo ipo q sunt min⁹ ꝯtracte diffinito. iõ re
ducũꝛ ad gen⁹ cause formalis. ideo gen⁹ est formali⁹. et
sic etiã bonitas ex fine est formalior ꝛ ꝯmunior. ꝛ p ꝯñs
bonitas ex obiecto. q2 ꝯtractior. ideo cõtinetur sub bo/
nitate finis

¶ Utrũ aliq̃s act⁹ sit indifferẽs fm suã spẽm

H

Ad octauũ sic pcedit. Uideꝛ q nõ sit aliq̃s
act⁹ indifferẽs fm suã spẽm. maluz eñi est
puatio boni fm Aug. sz puatio ꝛ habitus
sunt opposita imediata fm phm. ḡ nõ est
aliq̃s act⁹ q̃ fm spẽm suã sit indifferẽs. q̃si medium
existẽs inter bonũ ꝛ malũ. ¶ P̃. act⁹ hũani hñt spẽz
q.p.ar.iij a fine vel obiecto. vt dictũ est. sz oẽ obiectũ ꝛ ois fi/
nis hz rõnẽ boni vel mali. ḡ ois act⁹ human⁹ fm suã
spẽm est bon⁹ vel mal⁹. null⁹ ḡ est indifferẽs fm spe
Ar.pmo ciẽ. ¶ P̃. sicut dictũ est. actus dr bon⁹ q̃ hz debitã p/
fectoẽm bonitatis mal⁹ cui aliq̃d de hoc deficit. sz ne
cesse est q ois act⁹ vel habeat totaz plenitudinẽ sue
bonitatis. vel aliq̃d ei deficiat. ḡ necesse est q ois act⁹
fm spẽm suã sit bon⁹ vel malus. ꝛ nullus indifferẽs
¶ Sz ꝯtra est qð Aug⁹. dt. in libro de ser. do. in mõ.
q sunt q̃dã facta media q̃ pñt bono vel malo aĩo fi
eri. de q̃bꝰ est temerariũ iudicare. sunt ḡ aliq̃ act⁹ fm
spẽm suã indifferentes.

¶ Hic determinaꝛ dubiũ q̃ddã circa p̃dicta. ex quo
eñi dictũ est actũ hũanũ distingui p bonũ ꝛ malũ. p̃ser/
tim ex pte obiecti. dubiuz oriꝛ circa h̃ an de necẽitate ois
act⁹ sit bon⁹ vel mal⁹. vel aliq̃s indifferẽs q̃ nec sit bon⁹
nec mal⁹. Et q2 indrñtia p̃t dupl̃r ꝯsiderari circa actuz
scz vel in specie. vel in indiuiduo. ideo circa istud moueꝛ
duplex dubiũ. Primo an aliq̃s act⁹ sit indifferens rõne
sue spẽi. Scdo an etiã in indiuiduo. Nota aũt q du/
plex est indrñtia act⁹ humani. Una q̃ ad bonitatem vel
maliciã moralẽ. Alia q̃ ad bonitatẽ ꝛ maliciã theologi/
cã. Doc. igiꝛ in his duobꝰ articul' p̃sertim inq̃rit de idif/
ferẽtia q̃ ad bonitatẽ ꝛ maliciã moralẽ. in. q̃°. aũt dist. xl.
et in de malo. ma. q. q. v. p̃sertim ad. vq^m. etiã determiaꝛ
de indrñtia theologica. q̃ est nec eẽ meritũ nec demeritũ. in
h̃ ḡ arti. determinat de indrñtia morali fm spẽm. et intel/
ligiꝛ indrñtia fm spẽm (vt pz in ar. sequẽ.) negatiue. nõ po
sitiue. et est sensus. an scz sit act⁹ aliq̃s ꝯsideraꝛ⁹ fm spẽz
suã quã hz ex obiecto sine omnibꝰ aliis. q̃ nec habeat vt
sic bonitatẽ nec maliciã moralẽ

Ar.3. ¶ Rñdeo dicẽdũ q sicut dictũ est. act⁹ ois hz spẽm
ab obiecto. ꝛ actus human⁹ q̃ dr moralis. hz spẽm
ab obiecto relato ad pncipiũ actuũ hũanoꝝ. qð est
rõ. Uñ si obiectũ actus includat aliq̃d qð ꝯueniat
ordini rõnis erit act⁹ bon⁹ fm suaz spẽm sicut dare
elemosynã indigẽti. Si aũt includat aliq̃d qð repu/
gnet ordini rõnis. erit mal⁹ act⁹ fm spẽm. sicut fu/
rari. qð est tollere aliena

¶ D. rñdet tali ꝯclone. tales act⁹ (scz q̃ꝝ obiecta non Cõclo ꝛnsi.
includũt aliq̃d ptinẽs ad ordinẽ rõnis) sunt indifferen/
tes fm spẽm suã. Probaꝛ. si obiectuz act⁹ includat aliq̃d
qð ꝯuenit ordini rõnis erit act⁹ bon⁹ fm spẽm. si aũt in/
cludat qð repugnat ordini rõnis erit act⁹ mal⁹ fm spẽm
ꝛ sic si nullũ hoꝝ includat erit indifferẽs (.i. neq̃ bon⁹ ne
q̃ mal⁹) sed ꝯtingit q obiectũ act⁹ nõ includit aliq̃d p/
tinẽs ad rõnẽ. ḡ seq̃ꝛ ꝯclo. Huius rõnis. D. ponit pmo
maiorẽ. scdo minorẽ cũ ꝯclone. ibi. Cõtingit aũt ꝛc. Ma
ior ḡ pbaꝛ a pncipio. q2 sicut act⁹ in cõi hz spẽm ab obie
cto. sic act⁹ moralis hz spẽm (scz moralẽ q̃ est bonuz vel
malũ) ab obiecto relato ad rõnẽ. vt patuit ar. ij. et. v. ḡ se
quiꝛ maior p oibꝰ suis ptibꝰ Nota aũt q act⁹ hz spẽm
moralẽ ex obiecto relato ad rõnẽ. nõ quãcũq̃ vl' quocũ
q̃. sz ad rõnẽ rectã ꝛ practicã. ꝛ fm ꝯueniẽtiã ꝛ repugnã
tiã. ita q rõ iudicet hũc actũ magis debere fieri q̃ nõ fie
ri. ita q affirmatiua dictata p rõnẽ sit magis pba ꝛ appro
bata p rectã rõnẽ q̃ negatiua. Et declarat etiã maiorez
exẽplariter in l'ra. q2 dare elemosynã indigẽti ex obiecto
hz vt approbeꝛ p rectã rõnẽ. tollere aũt aliena hz q repro
betur. Deinde ibi

¶ Cõtingit aũt q obiectũ act⁹ nõ includit aliq̃d
ptinẽs ad ordinẽ rõnis. sicut leuare festucã de terra.
ire ad campũ ꝛ hmõi. ꝛ tales actus fm spẽm suam
sunt indifferentes

¶ Subiũgit minorẽ quaz declarat exẽplariter. subiũ
gens etiã ꝯclonẽ ꝛ patet Nota hic. q. D. dt in hac cõ
clusione. tales act⁹ (scz etiaz pticulariter ꝛ in specie) Ex q̃
pz q indifferẽtia negatiua fm spẽm nõ solũ ꝯuenit actui
morali in gñe. sicut indrñtia ad visum ꝛ cecitatẽ cõuenit
aiali i gñe. vel idrñtia ad rõnale ꝛ irrõnale. sz etiã ꝯuenit
tali actui morali in spẽ ꝯsiderato. vt leuare festucã. ire ad
cãpũ. Uñ. D. hic aliter loq̃ꝛ de indrñtia actuũ q̃ in. q̃°.
dit. xl. ar. v. vbi loq̃ꝛ de indrñtia fm indiuiduuz. ꝛ dt q
talis indrñtia ꝯueniat vno mõ actui abstracto fcato in
cõi q̃ abstrahit a bonitate ꝛ malicia morali. Sz hic loq̃ꝛ
de indrñtia ex pte obiecti. ꝛ indrñtia fm spẽm. ꝛ vult q
talis ꝯueniat etiã actui tali in specie ꝯsiderato ꝛc. No differre fm spẽm
ta scdo circa ꝯclonez l'rẽ. q est drñtia dicere. actus est fm indrñs. ꝛ in/
spẽm indifferẽs. ꝛ dicere ẽ indrñs fm spẽm. q2 dictio in/ drñs fm spẽm
differẽs includit negatõnem. ꝛ fm q p̃cedit intelligiꝛ oĩo
negatiue. ꝛ est sensus. act⁹ est indifferẽs.i. nõ hz bonitatẽ
vel maliciã fm spẽm. qñ aũt seq̃ꝛ oĩo est affirmatiua. ꝛ ẽ
sensus. act⁹ fm se hz vt nõ sit bon⁹ vel mal⁹. pm⁹ aũt sen/
sus est ver⁹. scds falsus. Cõclo ḡ l'rẽ nõ intelligẽda ẽ fm
pba. sz fm sensuz. p q̃ fit nõ quẽ facit. vt patebit ar. seq̃n.
ad pmũ. vbi habeꝛ q oĩo dz intelligi negatiue. sic q act⁹
nõ hz bonitatẽ vel maliciã fm spẽm. vñ posui ꝯclonez in
sensu in q̃ fit. licz in l'ra aliter habeãꝛ pba. Uide de mate/
ria hui⁹ articuli. D. in de malo. ma. q. q. iiij. et. v.

¶ Argu. in ꝯtrariũ ꝯfirmat ꝯclonẽ missuã. ideo ꝯcedit

¶ Ad pmũ ḡ dicẽdum q duplex est puatio. q̃dã que
ꝯsistit in puato eẽ. ꝛ hec nihil relinq̃t. sz totuz auferꝛ

vt cecitas totalr aufert visuz. z tenebra lucē. z mors vitā. z inter hāc puatōem z habitū oppositū nō pōt eē aliqd mediū circa ppriū susceptibile. Est aūt alia puatio q̄ ɔsistit in puari. sicut egritudo ē puatio sanitatis. nō q tota sanitas sit sublata. sz q est q̄si qdā via ad totalē ablatōem sanitatis q̄ fit p mortē. z iō talis puatio cū aliqd relinquat non sp est imediata cū opposito habitu. z hoc mō malū est puatio boni vt simplici° dr in ɔmento sup libro pdicamētoz. qz nō totū bonū aufert. sz aliqd relinqt. vnde pt eē aliqd mediū inter bonū z malum.

¶ Ad maiorē. post. d. san. in de malo. ma. ij. q. v. ad tertiū. et ma. p. q. ij. p totuz. vera est in naturalib9. ibi eī malū dr puatōem. z tñ nō purā etiā. qz malū nō puat totū bonū. sz relinqt saltē bonū qd est subiectū mali. sz tollit pfectōem oppositā. Sz negat maior in moralib9. vbi bonū z malū opponūtur ɔtrarie. qz z malū aliqd ponit. sz actū circa obiectū positiuū. qd hz tñ annexā puatōem ordinis rōnis. vt patuit ar. v. ad. q^m Et dico q inter ɔtra dat mediū etiā eiusdē gn̄is. z sic inter actū q̄ hz obiectuz ɔueniēs. z inter actū q̄ hz repugnās. dat q̄ nec hz ɔueniēs nec repugnās. Ad minorē. distinguit a. d. san. h qz vera de puatōne pura. qz talis opponit imediate circa ppriū susceptibile. licz nō imediate simplr. Sz illa minor est falsa de puatōe ipura. qz illa relinqt mediū in eodem gn̄e. qz relinqt aliqd de habitu. z ideo non est simplr sine medio etiā circa idē susceptibile. qz illud ipfectū relictuz manet cū tali puatōe ipura. q̄ ɔsistit in puari. Dico ēt q esto puatio sit imediata. nō tñ ɔtrariū. q̄re negat ɔña. qz indifferēs est mediū inter bonū z malū moralia q̄ sūt ɔtraria. Aduerte. q. d. san. in de malo. ma. p. vbi iam distinctōem quā h ponit de puatōe applicat de bono z malo rez. z vult. q qz malum etiā in reb9 nō tollit totum bonū. ideo dr q̄nqz ɔtrariū. et ad h allegat ibidē Simplicium. fm̄ quē dr inter bonū z malū inueniri mediū i morib9. sicut act9 indifferēs est mediū Et ita possz videri q hec solo nō deseruiret ad ppositū de bono z malo in moralib9. Sz bñ ɔsiderāti z solo ad ppositū valet. qz ostēdit minorē nō eē vñr verā. qz nō de puatōe ipura. siue q̄ ɔsistit in puari. qz ibi mediat aliqd positiuū. g potrit in moralib9 etiā mediare aliqd positiuū. scz obiectū nec ɔueniēs nec repugnās. Et sic habet intētū articuli. q̄uis D. in de malo. sp dicat bonū z malū in morib9 opponi ɔtrarie. z tūc est facilior solo. Vñ dr in de malo. ma. ij. q. v. ad. iij. Bonū z malū in morib9 opponūt ɔtrarie. z nō fm̄ puatōem z habitū. malū eī ponit aliqd inq̄ntū ɔsequitur quēdā ordinē vel moduz vel spēm. Vñ nihil phibet de eo opponi mediate. sicut phs ponit. Sz maluz in natura ɔsequitur puatōem simplr. vñ bonū z malū naturē licz nō sint imediata simplr. sunt tñ imediata circa ppriū susceptibile. Hec ille Ex qb9 pz q ponit bonū z malū ɔtrariari in moralib9. Nec te moueāt vba. d. san. in ij. dis. xl. ar. v. vbi dr ea solū eē mediata rōne puatiue oppositōis. scz mediata simplr. qz videlz dat actus. q̄ in coi. z act9 imaginatōis q̄ nec est bon9 nec mal9. loqt eī ibidez de bono z malo. ex circūstātijs. q̄ sunt imediata circa ppriū susceptibile. que fm̄. d. san. de malo supra. ar. v. etiā sunt imediata. scz circa ppriū susceptibile. Sūt tñ mediata simplr. qz act9 imaginatōis. nec est bon9 nec mal9 Vñ loquēdo de bonitate z malicia fm̄ circūstātias tūc solū inueniē mediū rōne puatōis. qz videlz dat subiectū nō capax bonitatis. nec p ɔñs malitie. vt. D. loqt in. ij. Sed loquēdo de bono z malo fm̄ spēm tunc dat mediū rōne ɔtrarietatis. i. rōne positiui z obiecti. vt intelligit. d. i de malo

Ad scdm dōm. q oē obiectū vel finis hz aliquā bonitatē vel maliciā saltē naturalez. nō tñ sp iportat bonitatē vel maliciā moralē. q̄ ɔsiderat p ɔpatiōem ad rōnem. vt dictū est. z de hac nō agit. In coi.

¶ Ad maiorē. act9 hūani hñt spēm a fine vel obiecto Dico q ab obiecto fm̄ q sc. qd est finis mediat9. hñt spēm nature. sz ab eo in ordine ad rōnē hñt spēm moris. Vel nec negat de bonitate morali. multi sunt eī act9 quoz̄ obiecta nullā bonitatē moralē includūt. nec huius coz̄ bonitatē moralē hz. leuare eī festucam nō dr aliqd pro vel ɔtra rationem

¶ Ad tertiū dōm. q nō qcqd hz actus ptinet ad spēm ei9. vñ z si in rōne sue spēi nō ɔtineat qcqd ptinet ad plenitudinē bonitatis ipi9. nō pp̄ter hoc ē ex specie sua mal9. nec etiā bon9. sicut hō fm̄ suā spēz neqz virtuosus neqz vitiosus est

¶ Maior ɔcedit q est bonus q̄ hz debitā bonitatē z fm̄ q debet sibi. sic est mal9 q̄ deficit defectu puatiuo. z fm̄ q deberet habere Et dico circa scdaz ptē q act9 fm̄ spēz est mal9. nō qz nō habeat bonitatez z ɔformitatē. sz qz hz maliciā z difformitatē. negatio eī nō facit malū. sz puatio debiti. z fm̄ q debet. dico aūt q multis actib9 nō debet aliq̄ bonitas fm̄ spēm. sz si erūt boni vel mali. erit aliūde. scz fm̄ circūstātias. Ad minorē. si intelligit q act9 necessario habeat plenitudinē vel deficiat fm̄ spēm ɔsideratus. negat. Et dico q si nō habeat fm̄ spēm non pp̄terea est mal9. qz nō debet sibi fm̄ spēm. si aūt intelligit minor q act9 necessario hz plenitudinē vel deficit fm̄ q exercetur fm̄ indiuiduū. ɔcedit z ɔcedo ɔñter. q null9 vt sic ē indifferēs. vt patebit ar. seque. Sz negat ɔña. q null9 sit indifferēs fm̄ spēm. Vide silr solonē Scoti in. ij. dist. xli. ad pmū. vbi dr. Nō dr act9 mal9 ex hoc solo q caret bonitate tali vel tali. sz qz caret bonitate quā dz habere. vñ carere in plus est qz puari esse.

¶ Utrum aliqs act9 fm̄ indiuiduū sit indifferēs

A

AD nonū sic pcedit. Videt q aliqs actus fm̄ indiuiduū sit indifferēs. nulla eī species est que sub se nō cōtineat vel ɔtinere possit aliqd indiuiduū. sz aliqs act9 ē indifferēs fm̄ suam spēm. vt dictū est. g videt q aliqs act9 indiuidualis pt eē indifferēs ¶ P. ex indiuidualib9 actib9 causant habitus ɔformes ipis. vt dr in ij. ethi. sz aliqs habit9 est indifferēs. Dicit eī phs in. iiij. ethi. de qbusdā. sicut de placidis z pdigis q nō sunt mali. z tñ ɔstat q nō sunt boni. cū recedāt a virtute. z sic sunt indifferētes fm̄ habituz. g aliq act9 indiuiduales sunt indifferētes. ¶ P. bonū morale ptinet ad virtutē. malū aūt morale ptinet ad vitiū. sed ɔtingit q̄nqz q hō actū q̄ ex specie sua est indifferēs nō ordinat ad aliquē finē vitij vl virtutis. g ɔtingit aliquē actū indiuidualē esse indifferētē. ¶ Sz ɔtra est qd Grego. dr in q̄dā omel. Ociosuz vbum est qd vtilitate rectitudinis aut rōe iuste necessitatis. aut Ar. viij.

pie vtilitatis caret. ſꝫ ꝟbū ocioſuꝫ eſt malū. qꝛ de eo reddēt hoies rōnē in die iudicij. vt dꝛ math. xij. ſi aūt nō caret rōne iuſte neceſſitatis aut pie vtilitatꝫ eſt bonū aut malū. pari aūt rōne ꝛ ꝗlibet ali⁹ act⁹ vl' eſt bon⁹ vl' mal⁹. null⁹ ḡ indiuidual' act⁹ eſt indifferēs

Quia aliqd pt alicui ꝯuenire ex ſe negatiue. ꝛ tn̄ oppoſitū ei⁹ pt ſibi ꝯuenire ꝑ aliqd ſupadditū. ſicut h. ar. creatū ex ſe negatiue hꝫ ſe indrnter ad bonū ꝛ malū. ꝛ tn̄ per gr̄am determinaꝛ ad bonū. ꝛ ꝑ obſtinatōem ad malum Sic ꝗuis act⁹ ſit indifferēs ſm ſpēm. i. ex ſe nō habeat bonitatē vel maliciā. tn̄ ex ſupaddito pt ſibi ꝯuenire bonitas vel malicia. Quare ſtant bn̄ ſimul. ꝙ actus aliqs ſit indifferēs ſm ſe negatiue. i. cū accipiꝛ ſine ſupadditis ſue ſpēi. et tn̄ qn̄ ſupadduntur aliq̄ amittat illā indifferentiā. act⁹ aūt in indiuiduo (put ſcꝫ exerceꝛ hic ꝛ nūc ꝓpter finē) aliqd ſupaddit. iō iſti duo arti. nō repugnāt

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ ꝯtingit qn̄qꝫ aliquē actū eē indifferētē ſm ſpēm. q̄ tn̄ eſt bon⁹ vel mal⁹ in indiuiduo ꝯſiderat⁹. ꝛ hoc ideo. qꝛ act⁹ moralis. ſicut dictū eſt. nō ſolū hꝫ bonitatē ex obiecto a q̄ hꝫ ſpēm. ſꝫ etiā ex circūſtātijs q̄ ſunt q̄ſi q̄daꝫ accn̄tia. ſicut aliqd ꝯuenit indiuiduo hoīs ſm accn̄tia iduidualia qđ nō ꝯuenit homini ſm rōnē ſpēi

Ar. ꝗ.

¶ D. pmo pmittit quādā ꝯcōnē fundamētalē. ſcđo ſubiūgit duas ꝯcōnes rn̄ſiuas. pmā ibi. Et opꝫ ꝛc. ſcđā ibi. Si aūt nō ꝛc. Cōcđo pambularis. oſtēdēs cōpoſſibilitatē ꝯcōnis ꝑcedēns articuli ꝛ hui⁹. Cōtingit qn̄qꝫ aliquē actū eē ꝛc. vt in pncipio lr̄e. ꝓbaꝛ Act⁹ moralis nō ſolū hꝫ bonitatē ex obiecto ex quo habꝫ ſpēm. ſꝫ etiā ex circūſtātijs. ḡ ꝯcđo vera. Tenet ꝯn̄a. qꝛ ex ꝗ non ſolū hꝫ ex obiecto bonitatē. poterit nō habere bonitatem ex obiecto ꝛ ſpecie. ꝛ tn̄ ex circūſtātijs. An̄s pꝫ ex ar. iij. et declaraꝛ exēplariter in lr̄a. Et poſſet ſic argui. actus in indiuiduo ꝯſideraꝛ ſm circūſtātias. ſm ſpēm aūt ſm obiectū. ſꝫ ꝯtingit ꝙ actus q̄ nō hꝫ bonitatē vel maliciā ſm obiectū habeat bonitatē vl' maliciā ſm circūſtātias. ḡ ꝯcđo

2ª pambul.

pa. Minoꝛ iſta ꝓbaꝛ rōne. ꝛ a ſili ꝛc. in lr̄a Et nota ꝟba D. cū dꝛ. ꝯuenit aliqd in indiuiduo qđ nō ꝯuenit ſm ſpeciē. Ex q̄ habeꝛ ꝙ indrn̄a iſta eſt itelligēda negatiue ꝛc. Nota circa hāc minoꝛē. ꝙ eſto poſſibile ſit. ꝙ idē act⁹ ſm obiectū indrn̄s poſſit eē act⁹ ſm ſpēm indrn̄s. ꝛ eē finis. ſicut ſi aliqs deliberate vadat vt leuet feſtucā. ibi leuatio feſtuce eſt finis iſti⁹ trāſit⁹ tn̄ inꝗruꝫ eſt circūſtātia finis nō eſt indrn̄s. qꝛ ad min⁹ vt eſt finis eſt ocioſus ꝛ vanus ſꝫ nec vana ꝛ ocioſa ſunt indrn̄tia. imo mala. de qb⁹ eſt reddenda rō in die iudicij. Quare minoꝛ eſt valde vera etiā qn̄ idē actus indrn̄s ſm ſpēm. ꝛ tn̄ eſt finis. Multo magis qn̄ aliud eſt act⁹ indrn̄s. aliud circūſtātia vel finis. Patꝫ ex hac ꝯcōne pambulari. qꝛ ſtāt ſimul actū eē indifferentem ſm ſpēm. ꝛ tn̄ non eſſe indifferentē in indiuiduo Conſequēter cū dicit.

¶ Et ideo opꝫ ꝙ ꝗlibet indiuidualis actus habeat aliquā circūſtātiā ꝑ quā trahaꝛ ad bonū vel malū. ad min⁹ ex pte intentōis finis. cū em̄ rōnis ſit ordinare act⁹ a rōne deliberatiua ꝓcedēs ſi nō ſit ad debitū finē ordinat⁹. ex hoc ipo repugnat ratōni ꝛ hꝫ rōnem mali. Si ꝟo ordineꝛ ad debitū finem ꝯuenit cū ordine rōnis vn̄ hꝫ rōnē boni. neceſſe ē aūt ꝙ vel ordineꝛ vel nō ordineꝛ ad debitū finē. vn̄ neceſſe eſt oēm actū hoīs a deliberatiua rōne ꝓcedentē in indiuiduo ꝯſideratū bonū eſſe vel malū

¶ Rn̄det ꝗlito tali ꝯcōne pma. neceſſe ē oēm actum hoīs a deliberatiua rōne ꝓcedētē in indiuiduo ꝯſideratū bonū eē vel malū. Probaꝛ. opꝫ ꝙ ꝗlibet indiuidualis act⁹ (ſcꝫ ex deliberatōe ꝓcedēs) habeat circūſtātiā ꝑ quā trahaꝛ ad bonū vel malū. ḡ ꝯcđo vera. ꝙ null⁹ in indiuiduo eſt indifferēs. Iſtud an̄s vnū ſupponit. ſcꝫ ꝙ ꝗlibet indiuidualis act⁹ habeat circūſtātias. Iſtud pꝫ ex dictꝭ qꝛ ꝑ hoc differt ab actu cōſiderato in ſpecie ꝙ in indiuiduo includit circūſtātias. nō aūt in ſpecie. Aliud aūt dꝛ ꝙ ꝑ circūſtātiā neceſſario trahaꝛ ad bonū vel maluꝫ. Qđ ꝓbaꝛ ſic. neceē eſt ꝙ ꝗlibet act⁹ in indiuiduo (. i. hic ꝛ nunc ex deliberatōe fact⁹) ordineꝛ ad debitū finē. ꝛ ſic eſt bon⁹. vel nō ordinaꝛ ad debitū finē. ꝛ ſic eſt mal⁹. An̄s ꝓbaꝛ. qꝛ ꝗlibet act⁹ indiuidualis deliberat⁹ ꝓcedit a rōne. ſꝫ rōnis eſt ordinare in finē. ita ꝙ ordinet in debitū finē et ſi nō ordinet erit pctm̄ Et nota fundamentū in iſta rc. qꝛ actū etiā ex ſpecie idifferētē nū ꝗ dꝫ hō facere. niſi ꝓpter iuſtā neceſſitatē. vel piā vtilitatem Vn̄ ſi iſta deſint aliqs faciēdo peccabit ad min⁹ venialr. Quare act⁹ ex deliberatōe fact⁹ ſp dꝫ ordinari in neceſſariū vel piū finē qđ ſi factū nō fuerit erit pctm̄. De hoc. D. ſan. in de malo ma. q. q. v. ſic dꝛ. Non pt ꝯtingere ꝙ act⁹ ſingularis ſine circūſtātijs fiat q̄ ipm rectū faciāt vel indirectū. Si em̄ fiat qđcūqꝫ qn̄ opꝫ. ꝛ vbi opꝫ. ꝛ ſicut opꝫ. hmōi act⁹ eſt ordinat⁹ ꝛ bon⁹. ſi ꝟo aliqđ hoꝝ deficiat. act⁹ eſt inordinat⁹ ꝛ mal⁹. ꝛ hoc maxime ꝯſiderari pt in circūſtātia finis. Qđ em̄ fit ꝓpter iuſtā neceſſitatē. vel ꝓpter piaꝫ vtilitateꝫ laudabilr fit. ꝛ bon⁹ eſt act⁹. qđ ꝟo caret iuſta neceſſitate ꝛ pia vtilitate ocioſum reputaꝛ. vt Grego. dꝛ. Ocioſum aūt ꝟbū eſt pctm̄. ꝛ multo magis factū. dꝛ em̄ Math. xij. Oīe ꝟbū ocioſum ꝛc. hec ille. Ex qb⁹ patēt que dicta ſunt Conſequēter ibi

Fūdamētū in hac rc.

¶ Si aūt nō ꝓcedit a rōne deliberatiua. ſꝫ ex q̄dā imaginatōe. ſicut cū aliqs fricat barbaꝫ. vel mouet manū aut lapidē. talis act⁹ nō eſt ꝓpe loquendo moralis vel human⁹. cū hoc habeat act⁹ a rōne. ꝛ ſic erit indrn̄s q̄ſi extra gen⁹ moraliū actuū exiſtens

¶ Subiūgit ſcđam ꝯcōnē rn̄ſi. iſtā. act⁹ hoīs etiam indiuidualis. q̄ nō ꝓcedit ex rōne deliberatiua. ſꝫ ex q̄dā imaginatōe eſt indifferēs. Et ponit. D. exēpla ꝛ ꝓbatur ꝯcđo. talis act⁹ nō eſt ꝓpe moralis vel hūan⁹. ḡ nō eſt bon⁹ vel mal⁹ moralr ſed indifferēs. An̄s pꝫ. qꝛ act⁹ hꝫ eſſe moralis. qꝛ a ratōne deliberata. cum ḡ talis nō ſit a ratōe deliberata. ſequitur antecedens. Tenet conſequentia. qꝛ bonū ꝛ malū ſunt ꝓprietates act⁹ moralis. ergo ſi act⁹ nō eſt moralis nō erit bon⁹ vel mal⁹ Et nota verbū. D. (Et ſic erit indrn̄s q̄ſi extra gen⁹ moris exiſtēs) qꝛ aliter eſt indifferēs act⁹ in ſpecie. aliter act⁹ indeliberatus ſm circūſtātias. qꝛ pm⁹ q̄ſi mediū eiuſdē generis inter ꝯtraria. vel indifferēs ꝑuatiue eo mō ꝑuatōis. qꝛ aliquid ſui gn̄is natū eſt habere bonitatē vel maliciā ex ſpecie de quo mō ꝑuatōis. p. ꝑ. q. xxxiij. ar. iij. ad ſcđm. Sꝫ act⁹ indeliberat⁹ ꝛ ex ſola imaginatōe eſt indifferēs negatiue. cū nō ꝯtent⁹ ſub ꝓprio ſuſceptibili bonitatꝭ vel malicie. ſic lapis dꝛ nec cec⁹ nec vidēs Nota ex his ꝙ mens. D. ſan. eſt loqđ de actu imaginatōis. q̄ nullo mō eſt moralis. qꝛ nō deliberat⁹. nec voluntarius. ꝑ ꝯn̄s directe vel indirecte Et ꝑ ꝯn̄s nō intelligiꝛ dicti ꝯcōnis de ac

2ª ꝯ.

tu imaginatōis īpedibilis ꝛ indirecte saltez volūtario.q̄ videlꝫ cōtrꝫ ad singulos pt impediri. sꝫ intelligit de motu sequēte imaginatōem nō īpedibilē.q̄ ꝯsurgit ex dispositiōe naturali vel ex occursu alicu⁹ obiecti exterioris subito.de hoc.q.xvij. Uñ instātia Durandi .q̄ habet apud Capo.in.ij°.dis.xl.argu.ij.ꝯtra p̄mā ꝯclonē.non vadit ꝯtra mēte.d.san.vide Capo.ad lōgū. Uide ꝛ infra.q.lxxiij.ar.iij.ad.ij^{ꝰ}.vbi multa dicet de hmōi motib⁹ imaginatōis ꝛc. Nota ꝙ Scot⁹ in.ij°.dis.xli.vult ꝙ det act⁹ indifferēs.etiā in indiuiduo ex deliberatōe fact⁹ .qꝛ act⁹ generatiuus ṽtutis existēs determinati obiecti ꝛ spēi naturalis determinate est indifferēs.vtpote nō bon⁹ nec mal⁹ moraliter Sꝫ hoc dictū Scoti interimit.d.san. p̄ᵃ2ᵉ.q.c.ar.ix.et in de ṽtutib⁹.ma.p̄.q.ix.ad.xiij.et in secūdo dis.xxviij.q.p̄.ar.p̄.ad.v.et in de malo.matc.ij.q.iiij.ad.xi. Ubi ondit ꝙ act⁹ p̄cedētes habitū. sunt boni moralr.licet nō ꝑcedāt ex habitu virtutis. Procedūt āt ex recto dictamine ratōnis circa materiā de se bonā. Uñ qd ex habitu est bonitas excellēs.ꝛ nō necessaria ad actū moralr bonū Nota etiā.qꝛ Scotus ibidē ꝯtrariat d.san.in de malo.matc.ij.q.v.ad.vij.ꝛ silr in.ij°.dis.iiij.ar.v.de indr̄ntia actuū q̄ ad meritū ꝛ demeritū.vbi. D. vult ꝙ null⁹ act⁹ hūan⁹ f̄m indiuiduū in h̄nte grām est indifferēs hoc mō.licꝫ in nō h̄nte possit esse indifferēs.vt pꝫ ibidē. Sꝫ qꝛ argumēta Scoti fundant in relatōe actuū in deū.et male accepit q̄d .d.san.intelligat per referri virtualr in deū. Et qꝛ de ista materia infra dicet ex intentione.q.lxxxviij.ar.p̄.ad scd̄m.et.q.c.ar.x.p totum.ideo vide infra.ꝛ Capo.in.ij.dis.xl.circa scd̄am ꝯclonē.

Durād⁹

Scotus

Argumētū in cōtrariū

Cōfirmat p̄mā ꝯclonē nēisiuā.ꝛ pbat ꝙ null⁹ act⁹ est indifferēs in indiuiduo ꝑpter circūstātiā saltē finis. Uide.d.san.in scd̄o vbi immediate.qꝛ aliq̄ male senserūt circa id qd̄ tāgit h̄ argumētū dicētes facta eē indr̄ntia.nō aūt ṽba

¶ Ad p̄mū ḡ dd̄m.ꝙ aliquē actū esse indr̄ntē f̄m suā spēm pt eē multiplr. Uno mō sic ꝙ ex sua specie debeat ei ꝙ sit indr̄ns.ꝛ sic ꝑcedit rō .sed t̄m isto mō null⁹ act⁹ ex sua specie est indr̄ns.nō eñ ē aliqd̄ obiectū humani act⁹ qd̄ nō possit ordinari vel ad malū vel ad bonū p fine vel circūstātiā. Alio mō pt dici indifferēs ex sua specie.qꝛ nō hꝫ ex sua specie ꝙ sit bonus vel malus.vnde per aliqd aliud potest fieri bon⁹ vel mal⁹.sicut hō nō hꝫ ex sua specie ꝙ sit albꝰ vel niger.nec t̄m hꝫ ex sua specie ꝙ nō sit albꝰ aut niger.pt eñ albedo vel nigredo supuenire hōini aliunde q̄ꝫ a p̄ncipiis speciei

¶ Maior vera.saltē loquēdo de specie.vt hꝫ eē in intellectū a nobis.sic eñ oīs spēs cōis est. Dico etiā circa maiorē ꝙ q̄cq̄d ꝯuenit spēi positiue in p̄mo vel scd̄o modis etiā ꝯuenit indiuiduis.sꝫ nō opꝫ ꝙ id qd̄ negat de specie f̄m se ꝯsiderata negatiue (.i.nude sine aliis)neget de indiuiduis qb⁹ aliq̄d ꝯuenire pt.rōne eoꝝ que spēi supaddunt.sicut pꝫ in exēplo līe de albo ꝛ nigro respectu hominis ꝛc. Ad minorē dico.ꝙ aliq̄s est indifferēs f̄m spēm negatiue.i.aliq̄s act⁹ nō hꝫ f̄m spēm bonitatē vel maliciā.sed nō est f̄m spēm positiue.q̄si ex specie habeat vt nō possit eē bon⁹ vel mal⁹.et capit f̄m spēm nō causaliter vel reduplicatiue.sed specificat solitudinē spēi actus Quare negat ꝯn̄a. de actu indiuiduali deliberato.quia tali necario ꝯuenit finis. p quē est bon⁹ vel mal⁹.vt patuit. D.r̄ndet p̄ncipalr ad minorē.qꝛ ꝑcedit ex malo intellectu.q̄si eē indifferēs dicat positiue.ita ꝙ act⁹ ex spē habeat ꝙ nō sit bon⁹ vl mal⁹.q̄ sensus negat.sꝫ intelligit negatiue.ita ꝙ nō hꝫ ex spē.pt t̄m aliūde habere ꝛc. Silia habet apud artes.qꝛ ista est ṽa humanitas vt sic nō est vlis.nō t̄m ista.hūanitas vt sic est nō vlis Sic in ꝓposito aliq̄s act⁹ f̄m spēm nō hꝫ bonitatē vel maliciā.sꝫ ista est falsa.habꝫ ex specie vt nō sit bon⁹ vel mal⁹.si eñ scd̄us sensus essꝫ ver⁹ ꝑcederet argumētū. ꝙ aliqd̄ indiuiduū ei⁹ haberet vt essꝫ indifferēs

¶ Ad scd̄m dd̄m.ꝙ p̄hs dt illuz esse malū ꝓprie q̄ est aliis hoīb⁹ nociu⁹.ꝛ f̄m hoc dt ꝓdigū nō malū.qꝛ nulli alteri nocet nisi sibiipsi. ꝛ silr de oīb⁹ aliis q̄ nō sunt ꝓximis nociui Nos aūt hoc dicim⁹ malū cōiter oē qd̄ est rōni recte repugnās.ꝛ f̄m h̄ oīs indiuidualis act⁹ est bon⁹ vel mal⁹.vt dictū est In cor.

¶ Minor negat.si maluz dicat vt hic loq̄mur.de qd̄ est inordinatū ꝛ rōni repugnās.p̄hus autē accipit malū magis stricte p nociuo.et sic placid⁹ (q̄ scꝫ oīa dicta ꝛ facta cōmēdat vt hoīes delectet)nō est mal⁹.negat aūt cōsequētia.qꝛ licꝫ nō sit malū qꝛ nociuū.est t̄m malū qꝛ inordinatū.ꝛ sic nō est mediū inter bonū ꝛ malū gn̄alr acceptū. P̄hs eñ f̄m.d.san.in scd̄o strict⁹ accipit malū q̄ꝫ nos hic accipim⁹. Nota.d.san.2ᵃ2ᵉ.q.cxv.ar.p̄.ꝙ ille q̄s in oīb⁹ vdit ad delectatōem alteri loq̄ excedit modū in delectādo.ꝛ si hoc faciat sola intentōe delectādi vocat placid⁹ f̄m p̄hm. Si aūt faciat hoc intentōe alicu⁹ lucri ꝯsequēdi.vocat blāditor vel adulator. Amicicia āt vel affabilitas q̄rit delectare eos qb⁹ ꝯuiuit.sed ꝑpter bonū ꝯsequēdū vel malū vitandū nō veret ꝯtristare ꝛc. de prodigalitate ibidē.q.cxix.

Placidus
Adulator
Affabilis

¶ Ad tertiū dd̄m.ꝙ oīs finis a rōne deliberatiua intentus ptinet ad bonū alicu⁹ ṽtutis.vel ad malū alicu⁹ vitij.nam hoc ip̄m ꝙ aliq̄s agit ordinate ad sustētatōem vel q̄etē sui corpis.ad bonū virtutis ordinat in eō q̄ corpus suū ordinat ad bonū virtutis Et idem pꝫ in aliis

¶ Minor negat de actu ꝑcedente ex rōne deliberata vbi intēdit aliq̄s finis ex ratōnis ordinatōne.qꝛ si refert actū illū in finē etiā q̄ est solatiū corpis.ꝛ corp⁹ suū ordinat ad ṽtutē saltē ṽtualr.tūc est act⁹ ṽtutis Si aūt ordinet in aliq̄d qd̄ vlteri⁹ refert in finē malū erit act⁹ vitij ꝛc. Nota ꝙ.D.loq̄tur in solone de bonitate morali. Unde si q̄s q̄rat aliq̄d ꝑpter aliquē finē ꝯuenientē hoī.vel f̄m aiam .vel f̄m corp⁹.vel f̄m res exteriores erit act⁹ bon⁹. f̄m ṽtutē ciuilē q̄ dirigit in oīb⁹ q̄ sūt corpis.ꝛ etiaꝫ q̄ ꝓpē corp⁹ q̄runt. Uñ si his aliq̄s mediocriter vtat.erit vsus rect⁹.si aūt f̄m abūdātiā ꝛ defectū erit vsus vitiosus virtuti opposit⁹.vñ act⁹ ṽtutꝫ politice est bon⁹.ꝛ si sit gratia informat⁹ erit meritori⁹.vt hꝫ.d.san.in scd̄o supra

¶ Utꝝ aliq̄ circūstantia ꝯstituat actū moralē in specie boni vel mali

Ad decimū sic ꝑcedit. Uidet ꝙ circūstantia nō possit ꝯstituere aliquaꝫ spēm boni vel mali act⁹.spēs eñ act⁹ est ex obiecto sꝫ circūstātie dr̄nt ab obiecto.ḡ circūstantie nō dāt spēm act⁹. ¶ P̄. circūstātie ꝯparāt ad actū moralē sicut accn̄tia ei⁹.vt dictū est.sꝫ accn̄s nō ꝯstituit spēm.ḡ circūstātia nō ꝯstituit aliquā spēm B q.vij.ar.p̄

boni vel mali. ¶ P. vni⁹ rei nō sꝫ plures spēs. vni⁹ nūt act⁹ sunt plures circūstātie. ḡ circūstātia nō ↄsti tuit actū moralē in aliq̄ specie boni vel mali. ¶ Sꝫ ↄ̄ loc⁹ est circūstātia q̄dā. sꝫ loc⁹ ↄstituit actū moralē in q̄dā spē mali. furari eñ aliq̄d de loco sacro est sacri legiū. ergo circūstantia ↄstituit actū moralem in ali qua specie boni vel mali

¶ Hic ondiꝛ quō bonitas vel malicia q̄ est ex ꝑte cir cūstātiaꝝ diuersificet actū moralē. Et circa h̄ pmo ostē diꝛ. q̄ aliq̄ circūstātia pt diuersificare spēm boni vel ma li. Scdo ondiꝛ q̄ circūstātia h̄ possit ar. seq̄n. Et no ta tenorem q̄stionis. quia nō querit an circūstātia possit constituere speciem actus. sed querit an possit constitue re spēm boni vel mali actus. i. spēm moralē q̄ est bonitas vel malicia talis. i. facere q̄ act⁹ habeat aliquā spēm mo ralē aliā q̄ꝫ ex obiecto Ista eñ multū dr̄ñt. q̄ꝛ pmū nō pt nisi sit obiectū act⁹ vel motiuū. Scdm aūt pt q̄cq̄d di uersificat ꝑ se habitudinē act⁹ ad rectā rōne ꝑ se

Ar. v. ¶ Rñ. dōm. q̄ sicut spēs rerū naturaliū ↄstituūꝛ ex naturalib⁹ formis. ita spēs moraliū actuū ↄstitu unꝛ ex formis ꝓut sꝫ a rōe ↄcepte. sic ex sup̄ dictꝫ pꝫ

Cōclo rñsi. ¶ D. ri der tali ↄclone. Oꝑtet q̄ circūstātia respiciēs spēalē ordinē rōnis vel ꝓ vel ↄtra. det spēm actui morali vel bono vel malo. Et vult ista ↄclo. q̄ circūstātia nō vt circūstātia determinās ꝛ modificās pore bonitatem vel maliciā. q̄ est ex obiecto. sꝫ vt ipa ꝑ se hꝫ ↄueniētiā vel re pugnātiā ad rōnē. sic dat spēm actui morali vt sic. i. facit spēalē maliciā vel bonitatē specificā) ꝓbaꝛ. Sicut spēs rerū naturaliū ↄstituūtur ex naturalib⁹ formis. ita spēs moraliū actuū ex formis. i. ex obiectis vel ↄditōib⁹ circa obiecta. ꝑ se respiciētia rōnē ꝓ vel ↄtra, ꝓut sunt ↄcepte. sꝫ circūstātia aliq̄ pt ↄcipi. vt forma moralis act⁹ vt ꝑ se h̄ns ↄueniētiā vel repugnātiā ad rōeꝫ. ḡ ꝑ hūc modū pt ↄstituere spēm moralē. q̄ ē bonū vel malū. hui⁹ rōis. D. ponit pmo maiorē. scdo ꝓbat minorē. ibi. q̄ꝛ ꝓo ꝛc. tertio infert ↄclonē. ibi Et ꝑ hūc ꝛc. Maior ḡ ꝓ pma ꝑte nota Et ꝓ scda pꝫ ex ar. v. vbi dictū fuit. q̄ spēs moralis ac tus est ꝑ habitudinē ad rōnē. Et ḡ q̄cq̄d cōcipiꝛ vt h̄ns ꝑ se habitudinē spēalē. natū est ↄstituere spēm moralis act⁹ Et nota ꝓba. D. q̄ꝛ dr̄ q̄ spēs moraliū actuū sꝫ ex formis vt ↄcepte sunt. scꝫ dictamie practico rōis. Ex q̄b⁹ pꝫ. q̄ hic loq̄ꝛ nō de ↄstitutōe act⁹ in specie act⁹. sꝫ de ↄstitutōe in specie moris q̄ est bonū illud. vꝉ illud malū Vn̄ esto circūstātia ꝑ se bona vel mala nō faciat aliā spe ciē act⁹. q̄ꝛ nō ē obiectū act⁹. nec tollit spēm q̄ est ex obiec to act⁹. tn̄ facit aliā spēm moralē. q̄ videlꝫ act⁹ vt est cir ca obiectū ↄpriū cū tali circūstātia. hꝫ ꝑter habitudinē. q̄ est ex obiecto. spēalē habitudinem ad rōnē. q̄ est ex circū stantia. vt patebit Deinde cū dr̄

¶ Quia ꝓo natura determinata ē ad vnū. nec pt eē ꝓcessus nature i infinitū. nece ē ꝑuenire ad aliquā vl timā formā ex q̄ sumaꝛ dr̄ña specifica postq̄ꝫ alia dif ferētia specificalē ē nō possit. ꝛ ide ē q̄ in reb⁹ natura lib⁹ id q̄ð est accn̄s alicui rei nō pt accipi vt dr̄ñtia ↄstituēs spēm. sꝫ ꝓcessus rōnis non est determinat⁹ ad aliq̄ð vnū. sꝫ q̄libet dato pt vlteri⁹ ꝓcedere. ꝛ iō q̄ð i actu vno accipiꝛ vt circūstātia supaddita obie cto. q̄ð determinat spēm act⁹. pt iteꝝ act⁹ accipi a rōe or dināte vt pncipalꝭ ↄditio obiecti determinās spēꝫ act⁹

¶ Probat minorē pncipalē. ꝛ pᵒ ex dr̄ña forme ↄstitu tiue i naturalib⁹. Scdo illā declaratōeꝫ explicat ꝑ exēplū ibi. sicut tollere ꝛc. Quo ad pmū pꝫ minor. q̄ꝛ in natura lib⁹ id q̄ð est accn̄s nō pt accipi vt dr̄ña ↄstituens spēm sꝫ id q̄ð in vno actu accipiꝛ vt circūstātia supaddita ob iecto. scꝫ determinās accitalꝛ obiectū in habitudine ad rōnē. q̄ð obiectū determinat substan act⁹. pt iteꝝ accipi a rōne ordināte vt pncipalis ↄditio obiecti determinātis spēꝫ act⁹. sic q̄ hꝫ ꝑ se repugnātiā ad rōnē. ḡ minor vera Assumptū ꝓ pᵃ ꝑte pꝫ. q̄ꝛ natura determinata ē ad vnū et nece ē deuenire ad vltimā formā specificā. s. eiusdē rei sup quā nō ↄtingit aliā accedere ꝛc. Scda ps assumpti pꝫ. q̄ꝛ ꝓcessus rōis nō ē determiat⁹ ad aliq̄ð vnū. Deīn ibi

Sicut tollere alienū hꝫ spēꝫ ex rōe alieni. ex h̄ eīn ↄstituiꝛ in spē furti. et si ↄsideret super h̄ rō loci vel tpis se habebit i rōe circūstātie. sꝫ q̄ꝛ rō etiā de loco vꝉ tpe ꝛ de alijs hmōi ordinare pt. ↄtingit ↄditōeꝫ loci circa obiectū accipi vt ↄ̄riā ordini rōnis. puta q̄ rō ordinat iniuriā nō eē faciēdā i loco sacro. vñ tollere aliq̄d alienū de loco sacro addit spēalē repugnātiaꝫ ad ordinē rōis. ꝛ iō loc⁹ q̄ p⁹ ↄsiderabaꝛ vt circūstāᵃ nūc ↄsideraꝛ vt pncipalꝭ ↄditio obiecti rōi repugnās

Declarat minorē pserti q̄ ad scdam ꝑtē pdicti assum pti exēplariter clare in lr̄a. Vbi pꝫ q̄. D. loq̄ꝛ de spē q̄ est in ↄparatōe ad rōnē. q̄ ē moralꝭ. ꝛ ista variabilꝭ ē i infinitū. sꝫ nō spēs act⁹ q̄ ē ex ꝑ se obiecto vꝉ motiuo act⁹. sꝫ loq̄ꝛ de obiecto rōis. ꝛ sic de spē morali quā hꝫ act⁹ ex supueniēte ↄditōe diuersificāte habitudinē ad rōnē Tūc ibi

Et ꝑ hūc modū q̄ncūq̄ꝫ aliq̄ circūstantia respicit spēalē ordinē rōnis vel ꝓ vel ↄ̄. opꝫ q̄ circūstantia det spēm actui morali vel bono vel malo

Infert ex his ↄclonē circa quā. Nota q̄ dr̄ q̄ncūq̄ respicit spēalē ordinē rōnis. oꝫ q̄ det spēm scꝫ moris ac tus. Vñ pꝫ. q̄ sup̄ dictū ē ar. v. q̄ tā obiectū act⁹ q̄ꝫ obie ctū rōis spēale dat spēm moralē. q̄ ē bonū vel malū talis spēi. et ↄtingit q̄ circūstātia nō sit ꝑ se obiectū vel motiuū act⁹. ꝛ tn̄ dat spēm moris. sicut pꝫ q̄ loc⁹ sacer dat spēm furto faciēs ipm sacrilegiū. ꝛ tn̄ loc⁹ sacer nō ē motiuū fur ti. q̄ꝛ vellet aurū q̄ð furaꝛ nō eē in loco sacro. vñ nō inten dit loco sacro iniuriari licꝫ velit. nec ꝓprie loc⁹ est obiectū furti. sꝫ tn̄ loc⁹ sacer ē ↄditio circa obiectū q̄ð vult. q̄ꝛ nō obstāte loco sacro cui poti⁹ vult facere iniuriā q̄ꝫ velit dimittere auꝝ. et q̄ꝛ talis ↄditio obiecti fm̄ se repugnat rōni. iō tale furtū nō ē simplex furtū. sꝫ sacrilegiū Nota circa eādē ↄclonē. q̄ circūstātia pt respicere spēalē ordi nē rōnis dupl̄r. Vno⁹ vt dictū ē in corꝑe. q̄ꝛ videlꝫ circū stātia accipiꝛ vt ↄditio circa obiectuꝫ. q̄ ↄditio addit ꝑ se repugnātiā ad rōnē. ꝑter eā q̄ ē ex obiecto. vt iniuriari loco sacro. Et ꝓ dr̄ dat spēꝫ. s. aliā distinctā ab ea q̄ ē ex obiecto. q̄ꝛ videlꝫ ↄsideraꝛ vt obiectū alicui⁹ act⁹ circū stātis. videlꝫ interioris. vt si q̄s mechaꝛ vt furetꝛ. ibi furtū est circūstātia finis respectu mechie. ē tn̄ obiectū interiōis mechātꝫ. ꝛ trahit etiā in aliā spēm formalē iuxta dicta in ar. vi. Et ē dr̄ña inter istos modos. q̄ꝛ pmo⁹ spēs ↄstitu ta ꝑ circūstātiā vt est ↄditio obiecti pt eē spēs ꝓoris pctī vt sacrilegiū ad furtū. ꝛ adulteriū ad fornicationem. ꝛ tūc nō sꝫ duo pctā realꝛ distincta. sꝫ scdo⁹ tūc circūstātia cō stituit spēm disparatā. ꝛ sꝫ duo pctā ꝓpter duas deformi tates. Vide. d. san. de malo. ma. ij. q. vi. ad. q. et. iq. puls sibi. q̄ꝛ si ↄditio obiecti accipiꝛ vt ē obiectū act⁹ interioris

Circūstātia mltꝫ modis facit aliā spe ciem.

ſic ptinet ad circūſtātiā tertij ordis. ⁊ trahit etiā ī ſpēm diſparatā. vt ſi ꝗs furet̄ in loco ſacro vt ipm ɔtemnat ¶ Nota ex his. qꝛ differēter circūſtātia vt ſic (vl̄ magꝭ defect⁹ circūſtātie) dat ſpeciē moralē. aliter q̄ eſt obiectū interioris act⁹. qꝛ defect⁹ circūſtātie facit actū malū in eadez ſpecie. qꝛ videlꝫ deficit talis act⁹. iō eſt mal⁹. ſcd̄a trahit in aliā ſpeciē. ſꝫ priori q̄ eſt ex obiecto plerūqꝫ ſubordinatā. Tertia āt trahit in aliā ſpeciē diſparatā. vn̄ oibꝫ tribꝫ modis iſtis circūſtantia reſpicit ſpecialē ordinē. ſꝫ aliter. qꝛ pmo mō ſolū facit ſpecialē ordinē incɔ̄grū act⁹ deficiēs a debita circūſtātia hꝫ aliū ordinē q̄ͣ bn̄ circūſtantionat⁹ in eadē ſpecie. ſꝫ alijs duobꝫ modis ɔ̄ͣrie poſitiue reſpicit ſpecialē ordinē. ſ. qꝛ facit actū eē alteri⁹ ſpēi ꝓpt̄ appoſitionē alicui⁹ poſitiui alteri⁹ rōnis. ſicut loc⁹ ſacer ſup alienuꝫ addit ſpecialē repugnātiā ⁊ furtū ad mechiā. ⁊ ꝫ iſti duobꝫ modis ɔ̄ͣrie magꝭ intelligit̄ ɔclō. ¶ Nota etiā ꝙ lꝫ volūtas pncipalr̄ ⁊ ꝓpt̄ ſe nō ferat̄ ſup circūſtātiā p ſe repugnātem rōni. ſicut voluntas furātis nō fert̄ ꝓpter ſe in rē ſacrā. fert̄ tn̄ ſup eā ex ɔ̄ñti cū ꝑuiſione actuali vel poſſibili. qꝛ magꝭ vult rē ſacrā accipere q̄ͣ auro carere. ſicut pꝫ ſile infra. q. lxxviij. ar. p. ad 2m. qꝛ laſciu⁹ ita itēderet frui delectatōe abſqꝫ offenſa dei. ſꝫ duobꝫ ꝓpoſitis magꝭ vult peccādo incurrere offenſam dei q̄ͣ delectatōe ꝑuari. ſic in ꝓpoſito circūſtātia inordiata p ſe nō ē intēta. eſt tn̄ volita ꝓpter aliud qđ p ſe intendit̄.

¶ Argumētū in ɔ̄triū. eſt p ɔclōne nr̄a. Et pbat̄ eā expoſitā. qꝛ videlꝫ circūſtantia vt ɔditio obiecti act⁹ dat ſpeciē actui morali. nō āt vt circūſtātia poſita determinans bonitatē priorem.

¶ Ad pmū ꝫ dōm. ꝙ circūſtātia ſm̄ ꝙ dat ſpēm actui ɔſiderat̄ vt quedā ɔditio obiecti. ſicut dictū ē et q̄ſi quedā ſpecifica drn̄a eius.

¶ Maior ꝓ̄ba. ſpecies act⁹ eſt ex obiecto ɔpato ad rōnē. ⁊ ſcd̄o ſpecies moralis ē ex obiecto ⁊ ɔditōe ei⁹ diuerſificante p ſe habitudinē ad rōnē. ⁊ q̄ facit actū circa obiectū eē aliđ obiectū rōnis vt patuit. ar. v. Ad minorē. circūſtātia vt ſic nō ē obiectū nec ɔditio varians hītudinē ad rōnē. ſꝫ circūſtātia pt̄ eē ɔditio alicui⁹ obiecti faciens p ſe ſpecialē hītudinē ad rōnē ⁊ ſpecialē maliciā ſpecifice diſtinctā a malicia q̄ ē ex obiecto. ꝫ verū vt .ſ. incɔ̄grū act⁹ fit in loco vt ſic. tūc loc⁹ nō dat aliā ſpeciē. ſꝫ loc⁹ vt ē p ſe repugnās rōni tūc ſup addit ſup actū malū ſpecialē maliciā. ¶ Et nota verbū. qꝛ circūſtātia vt dat ſpeciē. i. ſpecialē maliciā accipit̄ vt drn̄a obiecti. ſ. in ɔpatōe ad rōnē. qꝛ videlꝫ ſup priorē addit vnā ſpecialē ⁊c̄.

Ad ſcd̄m dōm ꝙ circūſtantia manēs in rōne circūſtantie cū habeat rōnē accidētis nō dat ſpeciē. ſed inq̄ͣtū mutat̄ in pncipalē ɔditōem obiecti. ſm̄ hoc dat ſpeciē.

¶ Maior ꝓ̄ba eſt. vt circūſtātie ſic ɔpant̄ vt accītia pſupponētia eēntialez ⁊ ſpecificā bonitatē. ſꝫ vt ſpeciał ɔditio obiecti ſic ſe hꝫ vt drn̄a ɔſtitutiua ſpeciał ſpēi. q̄ ſe hꝫ qn̄qꝫ vt ſpēs ad peccatū pcedens. qn̄qꝫ vt ſpēs diſparata. Exēplū pmi. vt ſacrilegiū ad furtū ⁊ adulteriū ad fornicatōem. ſcd̄i. vt luxuria ad furtū. ſicut cū furat̄ vt mechet̄. Minor ꝓ̄ba vt ſic. ꝫ circūſtātia ⁊c̄. Ꝟez manēs circūſtātia. eſt p pma ꝑte ɔclōis. Et pcedunt he due ſolōnes de circūſtātia vt ē ɔditio obiecti ⁊ q̄ ɔſtituit ſpeciē ſubordinatā ei q̄ ē ex obiecto. ¶ Nota ꝙ. D. ſt. Circūſtātia nō ſꝫ ɔſtituit in ſpecie boni. qꝛ eſto circūſtātia ſit ſm̄ ſe bona et ſm̄ ſe addat bonitatē. tn̄ ē accidētalis. ⁊ nō ɔſtitutiua ſpeciei. ſꝫ ſolū obiectū ɔforme. vel circūſtātia vt obiectuꝫ dat bonitatē ſpecificam.

¶ Ad tertiū dōm ꝙ nō oīs circūſtantia cōſtituit actū moralē in aliq̄ ſpecie boni vel mali. cuꝫ nō q̄libet circūſtātia iꝑortet aliquā ɔſonātiā vel diſſonātiā ad rōnē. vn̄ nō oꝫ lꝫ ſint multe circūſtātie vnius act⁹ ꝙ vn⁹ act⁹ ſit in pluribꝫ ſpeciebꝫ. lꝫ etiā nō ſit incōueniens ꝙ vnus act⁹ moralis ſit in pluribꝫ ſpeciebꝫ moris. etiā diſparatis vt dictū eſt.

¶ Maior ꝓ̄ba. de ſpecie ſubſtātiali ⁊ naturali q̄ ē vna vni⁹. vt patuit ar. vij. ad pmū. Sꝫ negat̄ de ſpecie accidētali ⁊ morali. vt patuit ibidē. imo pn̄t eē plures ſpecies morales etiā diſpatē eiuſdē act⁹ qn̄ obiectū ⁊ circūſtantia ſuis nō p ſe ſubordināt̄. ⁊ ita qn̄ circūſtātia ē obiectū interioris act⁹. tūc exterior act⁹ hꝫ ab ea mediāte interiori aliā ſpēm diſparatā. ſꝫ qn̄ circūſtātia eſt ɔditio obiecti p ſe ei⁹ determinatiua. tūc non hꝫ duas ſpecies. ſicut nec ſortes eſt in duabꝫ ſpeciebꝫ. qꝛ eſt aīal hō ⁊c̄. Ad minorē. ſunt q̄dē plures ſꝫ nō oēs dāt ſpeciē. imo nulla vt eſt circūſtātia. ſꝫ defect⁹ circūſtātie poſſit dare ſpeciē moralē. ſꝫ circūſtantia poſita nō dat niſi vt addit p ſe ſup obiectū repugnātiā ſpecialē ad rōnē. ⁊ ꝫ qꝛ nō omnes accipiūt̄ vt ɔditio p ſe obiecti in ordine ad rōnē. ideo negat̄ ɔ̄ña intelligendo ɔ̄ñs. vt eſt cōtra ɔclōnē expoſitā in cor.

q. p. arti. iij. ad 3m. et. q. p. ſenti. ar. vij. ad pmū.

¶ Ꝟtꝝ oīs circūſtātia augēs bonitatē vel maliciā ɔſtituat actū moralē in ſpecie boni vel mali.

AD vndecimū ſic pcedit̄. Ꝟidet̄ ꝙ oīs circūſtātia ptinēs ad bonitatē vl̄ maliciā det ſpeciē actui. bonū eīn̄ ⁊ malū ſūt drn̄e ſpecifice moraliū actuū. qđ ꝫ facit drn̄am in bonitate vl̄ malicia moralis act⁹ facit differre ſm̄ drn̄am ſpecificā qđ eſt differre ſm̄ ſpeciē. ſꝫ id qđ addit in bonitate vel malicia act⁹. facit differre ſm̄ bonitatē ⁊ maliciā. ꝫ facit differre ſm̄ ſpeciez. ꝫ oīs circūſtātia addēs in bonitate vel malicia act⁹ ɔſtituit ſpeciē. ¶ P. aut circūſtantia adueniēs hꝫ in ſe aliquā rōnē bonitatis vl̄ malicie. aut nō. Si nō. nō pt̄ addere in bonitate vl̄ malicia act⁹. qꝛ qđ nō ē bonū nō pt̄ facere mai⁹ bonū. ⁊ qđ nō eſt malū non pt̄ facere mai⁹ malū. Si āt hꝫ in ſe rōnē bonitatꝭ vl̄ malicie. ex hoc ipo hꝫ q̄ndā ſpeciē boni vel mali. ꝫ oīs circūſtātia augēs bonitatē vel maliciā cōſtituit nouā ſpēz boni vel mali. ¶ P. ſm̄ Diony. q̄rto ca. de di. no. malū cauſat̄ ex ſīngꝉꝫ defectibꝫ. q̄libet āt circūſtātia aggrauās maliciā hꝫ ſpecialē defectū. ꝫ q̄libet circūſtātia hꝫ nouā ſpēm peccati. ⁊ eadē rōne q̄libet augēs bonitatē videt̄ addere nouā ſpeciē boni. ſicut q̄libet vnitas addita nūero facit nouā ſpeciē nūeri. bonū eīn̄ ɔſiſtit in nūero. pondere ⁊ mēſura. ¶ Sed ɔ̄. magꝭ ⁊ min⁹ nō diuerſificāt ſpēm. ſꝫ magꝭ ⁊ min⁹ eſt circūſtātia addens in bonitate vel malicia. ꝫ nō oīs circūſtātia addēs in bonitate vel malicia ɔſtituit actū moralē in ſpecie boni vel mali.

C

¶ Hic circa dicta in articulo p̄cedēti. q2 dictū ē ꝙ cir- cūstantia pt dare speciē moralē actui. iquirit an oīs pos- sit dare nouam speciē moralem

Ar. x. ¶ R̄ndeo dōm ꝙ sicut dictū ē. circūstātia dat spe- ciē boni vel mali actui morali. inq̄ʒtū respicit specia- lē ordinē rōnis. ꝯtingit āt qn̄qꝫ ꝙ circūstātia nō re- spicit ordinē rōnis in bono vel malo nisi p̄supposi- ta alia circūstātia a q̄ act⁹ moralis hꝫ speciē boni vl' mali. sicut tollere aliqd in magna q̄ttitate vel parua nō respicit ordinē rōnis in bono vel malo. nisi p̄sup posita aliq̄ alia ꝯditōe p quā act⁹ habeat maliciā vl' bonitatē. puta hoc qđ est esse alienum. qđ repugnat rōni. vn̄ tollere alienū in magna vel parua q̄ttitate nō diuersificat speciē peccati. tn̄ pt aggrauare vl' di minuere peccatū. ⁊ silr' est in alijs malis vel bonis. vn̄ nō oīs circūstātia addens in bonitate vel mali- cia variat speciē moralis actus.

¶ D. ridet tali ꝯclōne. nō omis circūstātia addēs in bonitate vel malicia variat speciē moris. s. p additiōem Cōclo rnsi. noue speciei. ⁊ p h ꝙ trahat in aliā nouā bonā vel malā. Probat'. circūstātia dat speciē scꝫ aliā sup priorē ex obie- cto inq̄ʒtū respicit speciale ordinē rōnis. Sꝫ ꝯtingit qn̄qꝫ ꝙ circūstātia nō respicit specialem ordinē sed p̄supposita alia ⁊c. g̃ tal' nō dat spēm. Maior pꝫ ex ar. p̄. Minor de clarat' exēplariter de multo ⁊ pauco q̄ nō respiciūt rōnem tāq̄ approbāda vel reprobāda nisi p̄cedat alia ꝯdicio p quā act⁹ habeat bonitatē vel maliciā. sicut tollere multū de alieno ē graui⁹ in lr̄a dare. vide ⁊ de ista mate. d. san. in de malo materia. scđa. q. vi. vbi ponit triplices circūstan- Quadrupli ces circūstā. tias. q̄sdā oīno idifferētes. vt percutere indutū albo vl' ni gro. q̄dam q̄ ꝯstituūt spēm peccati siue act⁹ cui aduentūt sit indrīs siue mal⁹ ex gn̄e. Aliq̄ v̄o nō ꝯstituūt spēs ag- grauat tn̄. sꝫ solū in ordīe ad p̄suppositā. sicut cū furatur multū. Quartū gen⁹. D. hꝫ infra. q. lxxiij. ar. vij. Et sūt circūstantie q̄ nō trahūt in aliud gen⁹ peccati. sꝫ multipli cate multiplicāt rōnē peccati in eadē specie. ¶ Nota q2 videt' eē difficultas circa h q̄rtū gen⁹ circūstātiaꝝ. nā sup ar. iij. dictū est post. d. san. infra ꝙ malū formalr' est p̄ua- tio ⁊ multiplicat' s̄m bona q̄ priuant'. Cū g̃ in actu defi- ciant plures circūstantie. scꝫ qn̄ opꝫt. vbi oꝫ. ibi erūt plu- res malicie etiā specie distincte. ⁊ cū q̄libet illaꝝ circūstan tiaꝝ s̄m se sit mala. vt hꝫ. D. infra. q. lxxiij. ar. vij. ad 2m. q2 dare vbi nō oꝫ de se malū est. silr' qn̄ nō oꝫ. videt' sequi ꝙ tales circūstātie trahāt in aliā speciē. q2 q̄libet facit spe cialē repugnātiā ad rōnē. Q' sic iudicat' facit q̄dē specialē repugnātiā. sꝫ tn̄ oēs iste repugnātie fundāt' sup eodem motiuo. Tūc videt' sed ꝙ etiā furtuꝫ de loco sacro nō tra hat in aliā speciē p locū sacꝝ. q2 loc⁹ sacer nō est aliđ mo- tiuū q̄ obiectū furti scꝫ auꝝ alienū. ⁊ p̄sertim q2. D. infra vbi iā ad tertiū đr. ꝙ s̄m corruptōem cuiuslibet circūstā- tie attēdit' aucrsio a regl'a rōnis. vt si q̄s opet' qn̄ nō oꝫ vl' vbi nō oꝫ. Ad h đr ꝙ veꝝ est ꝙ tot sūt malicie q̄t desunt bona debita. ⁊ si eēt vna sola malicia ex vna circūstantia faceret actū malū nō q̄dē p̄pter additōeꝫ alicui⁹ repugnā tie extranee. sꝫ p̄pter defectū a p̄pria pfectōe. Vn̄ ꝯcedit' ꝙ si q̄s facit qđ nō dꝫ ⁊ vbi non dꝫ ꝙ sunt multe malicie p̄tiales specie distincte. sꝫ q2 oēs iste malicie sunt defectus eoꝝ q̄ debent' isti actui in specie. iō nō trahūt in aliā speciē sꝫ faciunt ꝙ act⁹ vni⁹ speciei multiplr' deficiat. Circūstā- tie eñ reqrūt' oēs debite ad ꝯpletā bonitatē vni⁹ act⁹. ⁊ iꝫ habeāt p̄tiales bonitates. nō tn̄ ꝯstituūt multas spēcies boni. sꝫ faciūt vnū actū bonū. ita p oppositū defect⁹ mul- taꝝ circūstātiaꝝ dicūt plures malicias eiusdē act⁹ in spe cie. Et stat fundamētū in h. q2 oēs isti defect⁹ dicūt caro- riam debitoꝝ vni⁹ act⁹. iō nō faciūt plures species mora- Nota otani les. sꝫ sunt plures malicie. q2 oēs sunt malicie ⁊ defect⁹ in cum. vno actu. Sec⁹ ē qn̄ circūstātia nō đt defectū isti⁹ act⁹. sꝫ ponit defectū specialē nō p̄tinētē ad hūc actū sꝫ oīno aliū de p̄cedit. sicut irreuerētia ⁊ iniuria loci sacri non đt defe- ctū aliquē alicui⁹ debiti illi actui q̄ est furtū. Sꝫ ponit' vnū specialē defectū alteri⁹ rōnis q̄ sit malicia furti. iō locus sacer addit specialē speciē moralē. vtpote faciēs repugnā- tiā ad rōnē alteri⁹ rōnis q̄ sit ex re aliena. sꝫ oēs circūstā- tie indebite eiusdē act⁹ vel defect⁹ pluriū circūstantiaꝝ sūt malicie ⁊ defect⁹ debitoꝝ eidē actui. iō nō faciūt aliam ⁊ aliā speciē sꝫ sunt defect⁹ plures in eadē specie. Vn̄ pꝫ ꝙ stāt supradicta ar. iij. ꝙ vna circūstātia vt sic pōt mutare speciē moralē. i. facere defectū debiti inesse ⁊ sic malus q̄ esset bon⁹ p̄sente debito ⁊ tn̄ plures defect⁹ circūstātiarū eiusdē act⁹ procedentes ab vno motiuo nō faciūt plures species morales. sꝫ sunt plures malicie. q2 oēs malicie sūt defect⁹ eiusdē act⁹ moralr'. ⁊ opposita p̄uata facerēt solum vnū bonū actū. secus de circūstantia trahēte in aliud ge- nus. q2 ibi addit' repugnātia extranea. h vero plures re- pugnātie p̄tiales p̄uantes debita eidē. ⁊ p hec pꝫ ꝯcor- dia ad infra habenda. vbi. D. ponit illud gen⁹ q̄rtū cir- cūstantiaꝝ. ⁊ ponit ꝙ defect⁹ pluriū nō mutat speciē qn̄ ē idē motiuū attento ꝙ oēs debite circūstantie sunt deter- minatiue eius p̄suppositi in specie. sꝫ cuiuslibet defect⁹ sit malū s̄m se. tn̄ oēs determināt idē. vide. d. san. in de ma- lo. q. ij. ar. vij. vbi tn̄ nō expresse loq̄t' in solonib⁹ de circū- stantijs p se malis sꝫ solū de determinatiuis aliaꝝ. ¶ No ta etiā circa alia duo gn̄a circūstantiaꝝ videlꝫ secūdū ⁊ tertiū. q2 posset alicui videri ꝙ etiā aliq̄ circūstātia q̄ tra- hit in aliā speciē nō faciat h nisi ex p̄suppōne alteri⁹. ⁊ non q2 s̄m se repugnet. sic accipe de loco sacro nō videt' repug- nare p se rōni sꝫ solū q2 alienū. ⁊ sic nō videt'. D. bn̄ dice- re. ꝙ ista q̄ solū respicit ordinē rōnis p̄pt' aliā p̄suppositā nō variat speciē moralē act⁹. Sꝫ đr. ꝙ moral' loq̄t' de his q̄ p se sunt nō p accn̄s. est āt p accn̄s ꝙ scđa spēs. s. sacri- legij oriat' ex p̄ma. s. ex alieno. pt eñ ablacio de loco sacro p se ꝯstituere sacrilegiū absq h ꝙ alienū p̄cedat vel sit is circūstātia mala. vt pꝫ de subtractōe alicui⁹ de loco sacro q̄ de loco phano a iudice iuste accipi posset ⁊ puniri. Cō mittit eñ sacrilegiū iudex etiā sententiā dē loco sacro ac cipiēs. q̄re dictū. D. solidū ē. ꝙ circūstātia trahēs in aliā speciē nō hꝫ maliciā p̄pt' p̄suppositā p se loq̄ndo. ⁊ ecōtra hn̄s solū ex p̄supposita maliciā nō trahit. repugnat eñ p se rōni. fieri iniuriā loco sacro. ⁊ etiā irreuerētia circa res sa cras adhibet specialē rōnē peccati. vt hꝫ. D. in. iiij. vbi sta tim infra. q̄re ē circūstātia trahēs in aliā speciē. ⁊ est repu- gnātia supposita ab eo qđ nō p̄tinet ad illđ qđ trahit in aliā speciē. Sec⁹ vt dictū ē de repugnātia ad rōnē p̄pt' de fectū circūstātiaꝝ debitaꝝ actui. de materia isti⁹ articuli. vide. d. san. in. iiij. dis. xvi. q. iij. ar. ij. q. iij.

Argumētū in cōtrariū

Confirmat ꝯclōne rnsi.

Ex p̄cedit de circūstātia tertij gn̄is. s. q̄ nō aggrauat nisi alia p̄supposita. scđm eñ talē est magis ⁊ min⁹ in eadem specie sicut multū vel paꝝ furari.

¶ Ad p̄mū g̃ dōm. ꝙ in his q̄ intendunt' ⁊ remit- tunt' gradus intēciōis ⁊ remissionis nō diuersificāt spe

cie. sicut qd differt in albedine fm magis 7 minus. nõ differt fm speciẽ coloris. 7 siliter qd facit diuersitatẽ in bono vel in malo fm intẽsionẽ 7 remissionẽ. nõ facit drñam moralis actus fm speciem.

¶ Maior vera. qr bonũ 7 malũ ex obiecto sunt drñe specifice morales 7 cũ h actuũ. sed bonũ 7 malũ ex circũstãtia vt est ↄditio obiecti sunt specifice drñe actuũ vt morales sunt p ↄparatõem ad rõnem. ad istã. Q3 ḡ 7c. Dico qd facit drñam in bono 7 malo simplr. ita q faciat actũ simplr bonũ vel malũ h facit drñã specificã. ↄcedit. Sz negat q illud qd facit drñam in bono 7 malo fm intẽsionẽ vel remissionẽ mali faciat drñam specificã. qr magis 7 minus fm eandẽ formã nõ variãt speciẽ. Ad minorẽ id qd addit simplr in bonitate vel malicia. vera. Sz negat q si addit in mõ eiusdem malicie q h faciat differre fm speciẽ. Quare negat ↄña. qr circũstãtia pt ptinere ad bonitatẽ vel maliciã augẽdo psuppositã vl minuẽdo. qñ solũ hz bonitatẽ vel maliciã p aliã. Et scđo qñ est circũstãtia de se mala sz tñ est determinatiua act' psuppositi et nõ dicit extraneã inordinatõem. vt patuit circa corpus. Scđo dici põt ad maiorẽ. bonũ 7 malũ q ad speciẽ sunt drñe actuũ specifice. sz augmentũ vel diminutio mali vel boni nõ sp sunt drñe specifice. imo sunt in eadẽ specie. sic etiã faciunt circumstantie alias psupponẽtes q faciunt augmẽti vel diminutiões 7 nõ variãt speciẽ. ¶ Nota circa solonẽ. d. san. q qñ circũstantia solũ auget ꝑpter psuppositã ↄditiões act'. tũc videt q̃si intendere vel remittere. qr de se nullã maliciã addit. sz qñ p se addit maliciã sicut circũstãtia qñ nõ dz 7 vbi nõ dz 7c. tũc addit gnalẽ maliciã. sz d. loqt de pma circũstãtia 7c.

¶ Ad scđm dõm q circũstãtia aggrauans peccatũ vel augens bonitatẽ actus qnqz nõ habet bonitatẽ vel maliciã fm se. sed p ordinẽ ad aliã ↄditionẽ actus. vt dictũ est. 7 ideo nõ dat nouã speciẽ sed auget bonitatem vel maliciam que est ex alia conditione actus.

In ter.

¶ Ad assumptũ q circũstantia hz maliciã de se sz accidentalẽ alteri' determinatiuã sicut qñ oportet. Dico scđo q aliq nõ hz fm se. tñ ex suppõne alteri'. Ultra ad illaz. si nõ 7c. Dico q aliq nõ hz de se. Sed negat ↄña. q non addit p viã intẽsiõis vel remissionis. sic multũ addit siue ad maioritatẽ malicie eiusdem. sicut 7 actus exterior de se nõ hz bonitatẽ moralẽ. tñ si efficiat voluntari' tũc addit ad maliciã interioris. sz nõ sit silis mod' augmẽti. qr ibi p intẽsiõem ibi p additiõem. Ad ꝓbatõnem dr. q id qd nõ est bonũ etiã cũ alio nõ pt augere. sz si efficiat bonũ vl malũ ex alio tũc pt augere. sicut de se nõ infectũ inficit per aliud infectũ. Ultra. Si qũt 7c. Dico q aliq circũstãtia hz in se rõnẽ boni 7 defect' eius rõnem mali. sed accidẽtalis alteri' determinatiui. q̃re dr vlteri' q hz qdem aliquam maliciã sz in eadẽ specie. sicut qñ oz dr quãdã bonitatẽ sed accidentalẽ determinatiuã bonitatis q est ex obiecto actus. Unñ nõ facit specialẽ bonitatẽ specificam. sz ptinet ad bonitatẽ eiusdẽ speciei in q est bonitas act'. Silr circũstantia mala. s. qñ nõ oz est malicia 7 defectus eius qd debet eadẽ speciei cuius est actus. vñ talis circũstãtia multiplicat rõnẽ mali in eadẽ specie. Quare negat ↄña. vide de ista scđa pte solonis infra. q. lxxiij ar. vij. ad 2m. quia dant cui oz 7 qñ oz dant solũ vnã speciẽ moralẽ bonã. sic oppolite circũstãtie male dant solã vnã speciẽ mali. 7 addũt gnalẽ maliciã in eadẽ specie. ¶ Et nota circa h vt ibi detangeť nõ est idẽ dicere p se aggrauare vl facere ad bonitatẽ. 7 augere vt obiectũ vel p se drña obiecti supaddita extranea trahẽs in aliã speciẽ. qr pmũ ↄpetit circũstãtie alicui de se ↄformi vel difformi rõni. vt qñ dz vl qñ nõ dz. sed fm solũ ↄuenit obiecto 7 circũstãtie extranee alterius rõnis accepte in rõne drñe ad rõnem.

¶ Ad tertiũ dõm q nõ quelibet circũstãtia inducit singularẽ defectũ fm seipam sz solũ fm ordinem ad aliqd aliud. 7 silr nõ supaddit nouã pfectiõez nisi p ↄparatõnem ad aliqd aliud. 7 p tanto sz augeat bonitatẽ vel maliciã. nõ tamen sp variat speciẽ boni vel mali.

¶ Ad minorẽ. negat q q̃libet habeat singularẽ defectũ ex se. qr aliq est indifferẽs aliq ẽ alteri' determinatiua. et etiã ea q fm se auget maliciã multiplicãdo nõ sp trahit extra speciẽ. vt patuit ad 2m. Ultra ḡ 7c. Negat ↄña qr sola illa hz nouã speciẽ q ↄstituit aliud obiectũ rõis p se. et illa p se auget q fm se hz inordinatõem

¶ Questio xix de bonitate act' interioris volũtatis

D Einde ↄsiderãdũ est de bonitate act' interioris volũtatis. Et circa h q̃rũť decẽ. Primo vtrũ bonitas volũtatis dependeat ex obiecto. Scđo vtrũ ex solo obiecto dependeat. Tertio vtrũ dependeat ex rõne. Quarto vtrũ dependeat ex lege eterna. Quinto vtrũ rõ errãs obliget. Sexto vtrũ volũtas ↄ legẽ dei sequẽs rõnẽ errantẽ sit mala. Septio vtrũ bonitas volũtatis in his q sunt ad finẽ dependeat ex intẽtõe finis. Octauo vtrũ qñtitas bonitatis vel malicie in volũtate sequat qñtitatẽ boni vel mali in intentõe. Nono vtrũ voluntatis bonitas dependeat ex ↄformitate ad volũtatẽ diuinã. Decio vtrũ necesse sit volũtatẽ hũanã ↄformari diuine volũtati in volito ad hoc q sit bona.

¶ Postq̃ dictũ est de bonitate 7 malicia actuũ hũanorũ in gnali. nũc agit de bonitate 7 malicia act' interioris in speciali. Et circa h duo facit. pmo inqrit quõ attẽdat bonitas 7 malicia in actu interiori simplr 7 absolute ↄsiderato. scđo inqrit quõ attendat in actu interiori respectiue 7 ↄparatiue accepto. s. ↄparando vnũ actũ interiorẽ ad aliũ 7 h ar. x. Circa pmũ aduertẽdũ q bonitas 7 malicia actus interioris dependet pncipalr ex duobus. quorũ vnũ hz se in rõne obiecti. 7 alterũ in rõne pncipij siue interioris siue exterioris. interioris qdẽ vt est rõ. exterioris aũt qd est lex diuina. Scđm h ergo pma pars diuidit in duas. pmo em agit de dependentia bonitatis 7 malicie in actu interiori ab obiecto. scđo de dependẽtia a pncipio directiuo. ar. iij. Circa pmũ pmo ondit bonitatẽ actus interioris dependere ab obiecto. scđo ondit eã solũ dependere ex obiecto. ar. ij. Prĩ aũt rõ ordinis. qr act' interior 7 pncipalior est q̃ exterior. io prius determinat de ei' bonitate.

¶ Utrũ bonitas volũtatis dependeat ex obiecto.

A D pmũ sic ꝓcedit. Videť q bonitas volũtatis nõ dependeat ex obiecto. volũtas eñ nõ pt eẽ nisi boni. qr malũ ẽ pter volũtatẽ. vt Dionysi. dr iiij. caplo de di. no. si

igit̃ bonitas volūtatis iudicaret̃ ex obiecto. seq̃ret̃ q̄ oīs volūtas eēt bona ꝛ nulla eēt mala. ¶ P̄. bonū ꝑ pri⁹ ꝯuenit̃ in fine. vñ bonitas finis inq̄ꝫtu hmōi nō depēdet ab aliq̄ alio. ſꝫ ſm phm in. vi. ethi. bona actio ē finis. ſꝫ factio nūq̄ꝫ ſit finis. ordinat̃ em̄ ſꝑ ſicut ad finē ad aliq̄d factū. ḡ bonitas act⁹ volūtatꝭ nō depēdet ex aliq̄ obiecto ¶ P̄. vnūq̄dq̄ꝫ q̄le eſt tale alterꝫ facit. ſꝫ obiectū volūtatis eſt bonū bonitate nature. nō ḡ pt ꝑſtare volūtati bonitatē moralē. moral' ḡ bonitas volūtatꝭ nō depēdet ex obiecto. ¶ Sꝫ ꝯ ē q̄d phs dr̄ in. v. ethi. q̄ iuſticia ē ſm quā aliq̄ volūt iuſta. ꝛ eadē rōne virt⁹ eſt ſm quā aliq̄ volūt bona. ſꝫ bona volūtas eſt q̄ eſt ſm virtutē. ḡ bonitas volūtatis eſt ex hoc q̄ aliq̄s vult bonū.

¶ Hic p̄mo inq̄rit de depēdentia bonitatis act⁹ volūtatis interioris ex obiecto.

¶ Rn̄deo dōꝫ q̄ bonū ꝛ malū ſunt ꝑ ſe dr̄ñe act⁹ volūtatꝭ. nā bonū ꝛ malū ꝑ ſe ad volūtatē ꝑtinēt. ſic verꝫ ꝛ falſuꝫ ad rōnē cui⁹ act⁹ ꝑ ſe diſtinguit̃ dr̄ña veri ꝛ falſi. ꝓut dicim⁹ opinionē eſſe verā vl' falſaꝫ. vñ volūtas bona ꝛ mala ſunt act⁹ differētes ſm ſpeciē.

Cōclo iſti. ¶ D. rn̄det tali ꝯcl'oe. Bonū ꝛ malū i actib⁹ volūtatꝭ (ſcꝫ interioribꝰ dīctis) ꝓprie attēdūt̃ ſm obiecta. Probatur. bonū ꝛ malū ſunt ꝑ ſe dr̄ñe act⁹ volūtatis (ita q̄ volūtas bona ꝛ mala ſunt act⁹ differētes ſpecie) ḡ ꝯcl'o vera. Hui⁹ rōnis. D. p̄⁹ ponit ꝛ ꝓbat añs. ſcd'o ꝯñaꝫ. ibi. Differētia aūt ꝛc̄. Añs ḡ ꝓbat̃ a ſili. q2 bonū ꝛ malū ꝑ ſe ꝑtinēt ad volūtatē (malū. ſ. rōne finis aliq̄lr boni. ſicut verꝫ et falſuꝫ ad rōnē) ſꝫ act⁹ rōis ꝑ ſe diſtinguūt̃ dr̄ña veri et falſi. igit̃ añs verꝫ. Maior relinq̄t̃ nota. Minor explicat̃. ꝓut dicim⁹ opinionē verā vel falſam q̄ dicūt diuerſos actus ꝛ acceptōes rōis. ¶ Nota q̄ circa hāc minorē ē difficultas. nā phs in p̄dicamētis c. de ſuba in textu vltio ad lōgū ꝓbat. q̄ vna orō vl' opinio ſine mutatōne ſui eſt vera ꝛ falſa ſucceſſiue ſm mutatōeꝫ obiecti. q̄re nō videt̃ q̄ opinio vera ꝛ falſa dicāt diuerſos act⁹ rōis. Poſſet dici q̄ lꝫ verꝫ ꝛ falſuꝫ nō ſunt dr̄ñe eſſentiales actus opinādi ſm ſubaꝫ. tn̄ ſunt dr̄ñe ſm aliquā ꝑfectōeꝫ ſupadditā inq̄ꝫtū eſt iudiciū vl' error. ſꝫ iſta gloſa nō videt̃ eē de mēte text⁹. q̄ vult. D. ꝓbare q̄ bonū ꝛ malū faciūt diuerſas ſpecies actuū ꝛ ſic bonū actuū interiorꝫ depēdeat ab obiectis q̄ faciūt dr̄ñam actuū. Et ſm. d. ſan. in. ij. diſ. xl. ar. iij. Bonū ꝛ malū ſunt dr̄ñe eēntiales actuū iteriorꝫ ſm eē nature ꝛ moris ſil'. vt pꝫ h ad 3m. ſec⁹ de exterioribꝰ actib⁹ q̄ ꝑ bonū ꝛ malū ſolū diſtinguūt̃ in eſſe moris. ꝛ ꝓ h ꝓbādo aſſumit. d. h ſile de vero ꝛ falſo q̄ ꝑ ſe diſtinguūt̃ act⁹ rōnis. vñ expreſſis v̄bis loq̄t̃ de diſtinctiōe actuum rōnis. Quare videt̃ aliter dōꝫ. q2 de vero ꝛ falſo tāq̄ꝫ ꝯtrijs differētijs poſſum⁹ loq̄ dupl'r. Uno⁹ accipiendo ꝓ ſcans formalib⁹. ſ. ꝓ ꝯformitate ꝛ difformitate ad terminū vl' obiectū. ꝛ ſic loq̄t̃ phs i p̄dicamētꝭ ꝛ pn̄t in eē eidē actui. vt ꝓbat̃ ibidē. ꝛ pt vna opinio mutari de ꝯrio i ꝯriū ꝓpt̃ mutatōeꝫ termini. ſꝫ alio⁹ accipiūt̃ verꝫ ꝛ falſuꝫ ex p̄te fundamēti ꝛ ſubiecti illarꝫ relationū. eſt aūt fundamētū acceptio intellect⁹ vl' enūciatio itellect⁹. ꝛ ſic verꝫ ꝛ falſuꝫ ꝯtia ſunt affirmatio ꝛ negatio eiuſdē de eodē. vt pꝫ in. ij. perihermenias. q̄re vnā oꝫ eē verā alterā falſaꝫ. ꝛ ſic loquēdo de vera ꝛ falſa opinione ꝓcedit ꝓbatio minoris. q2 ſic ſunt dr̄ñe ꝯtie actuū rōis. ꝛ ſic loq̄t̃. D. h q̄d pꝫ ex v̄bis ſuis cū dr̄. ꝓut dicim⁹ opinionē verā vel falſam. q̄ſi diceret nō loquor de vero ꝛ falſo ex p̄te obiecti ſꝫ ex p̄te fundamēti q̄d ē enūciatio itellect⁹ vera ꝛ enūciatio falſa. iuxta modū phi i ꝑihermenias libro Uerꝫ igit̃ ꝛ falſuꝫ ſunt ꝑ ſe dr̄ñe enūciationū. i. affirmatōis ꝛ negatōnis de eodē ꝑ ſe diuidūt̃ actū rōnis. vt vult. D. ſic ꝛ bonū ꝛ malū ꝑ ſe faciūt differre act⁹ volūtatis etiā ſm ſubam ꝛ ſpēm nature ꝛ moris. Patꝫ ex his q̄ Cap. in. ij. diſ. xl. in ſolonib⁹ argumētorꝫ ꝯ tertiā ꝯcl'onē nō eſt ꝯ. D. hic. q2 Capo. vult q̄ veritas ꝛ falſitas ſolū ex p̄te mutatōis terminorꝫ pn̄t eidē ineſſe nō ſic bonitas et malicia eidē actui in eſſe moris. cū q̄ſtat q̄ verꝫ ꝛ falſuꝫ ꝯtia ex p̄te fundamētorꝫ nō poſſint eideꝫ ineſſe. ſicut nec idē act⁹ volūtatis p̄t eſſe bonus ꝛ malus ex p̄te obiecti. q̄d. D. hic ꝓbauit. Deinde ibi. — Capreolus declarat̃

¶ Dr̄ña aūt ſpeciei in actib⁹ eſt ſm obiecta. vt dictū eſt. ꝛ ideo bonū ꝛ malū in actib⁹ volūtatis ꝓprie attendit̃ ſm obiecta. — q. xviij. ar. v.

¶ Probat ꝯñam ꝑncipalis rōnis. q2 dr̄ña ſpeciei in actib⁹ eſt ſm obiecta. vt patuit. q. xviij. Quare bñ ſeq̄tur bonū ꝛ malū faciūt differre act⁹. igit̃ ſunt obiecta ex q̄b⁹ dependet bonitas vel malicia. nā ex ꝯpria dr̄ña res depēdet. ſi ergo obiectū eſt dr̄ña boni ꝛ mali actus. igit̃ ab eo dependet bonitas.

Argumētū in cōtrariū

Confirmat cōcl'onē rn̄ſi. Intellige tn̄ minorē ſane. q2 bona volūtas eſt ſm virtutem q̄damodo ſcꝫ q̄ꝫtū ad id q̄d agit̃ q̄d eſt ꝯforme recte rōni nō ſꝑ eſt bona volūtas ſm virtutē q̄ ad modū. vnde q. xviij. ar. ix. allegatū eſt ex. d. ſan. q̄ nō ſeq̄t̃. nō eſt virtuoſum. ſ. ꝑfecte ꝛ ſm modū agēdi. igit̃ nō eſt bonū. nec econtra valet. eſt bonū. ḡ virtuoſum ſcꝫ ꝑfecte.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm q̄ volūtas nō ſꝑ eſt veri boni. ſꝫ q̄nq̄ꝫ eſt apparētis boni. q̄d q̄dē hꝫ rōnem aliquā boni. nō tn̄ ſimpl'r ꝯuenientis ad appetēdū. ꝛ propter hoc actus volūtatis non eſt bonus ſemꝑ. ſed aliquando malus.

¶ Ad maiorē. nō eſt niſi boni veri vel apparētis. ſꝫ nō ſꝑ boni veri. vt patuit ſupra. q. xviij. ar. iiij. ad p̄m ꝛc̄. q2 malū vt ſic eſt p̄ter volūtatē. ſ. ꝑſecutiuā. tn̄ ſub rōne boni apparētis nō eſt p̄ter volūtatē etiā q̄ eſt act⁹ ꝑſecutiu⁹. et ſic volūtas erit mala. q2 nō eſt ſimpl'r. i. in veritate appetendi ſꝫ ſolū ſm apparentiā ꝛc̄.

¶ Ad ſcd'm dōm. q̄ q̄ꝫuis aliq̄s act⁹ poſſit eſſe vltimus finis hōis ſm aliquē modū. nō tn̄ talis actus eſt actus volūtatis. vt ſupra dictū eſt. — q. ij. ar. iiij.

¶ Maior vera. ꝑſertim capiendo finē ꝓ eo in q̄d volūtas vltio tēdit. nō ſm. d. ſan. in. ij. diſ. xxxviij. in expōe l're. Finis capit̃ dupl'r. vno mō vt q̄dlibet bonuꝫ dr̄ finis Sꝫ 2⁹ dr̄ finis ꝓprie illō in q̄d vltio volūtas tēdit. q2 hic eſt ab ea p̄⁹ volitū. ꝛ hoc mō dr̄. iij. ethi. Uolūtas ē finis. electio eorꝫ q̄ ſunt ad finē. Ultra. Uñ bonitas ꝛc̄. Dico q̄ bonitas finis inherētis p̄t depēdere ab alio. ſ. obiecto ꝛ motiuo in gn̄e cauſe formal' ꝛ efficiētis. vt patuit ſupra. q. ij. ar. vi. ad p̄m. vñ finis vltim⁹ inherēs nō depēdet ab alio fine inherēte ꝓpt̃ quē ſit. ſꝫ ſit ab obiecto ꝛ ſic ꝓpt̃ finē extra. vñ dato q̄ act⁹ volūtatꝭ eēt vltim⁹ finis ſm aliquē modū. ſ. formal'r inherēs ꝛ finis q̄. nihilomin⁹ haberet bonitatē ſuā ab obiecto formal'r ꝛ motiue. ſꝫ nō ab

alio actu in quē ordinaret̃ sicut de facto ordīat̃ iuxta vbū d. san. vide in Capo. in. p. dis. p. q. p. ad vm. ꝯ secūdā ꝯclonē. Minor ꝓba. aliq̃ actio est finis ad sensum dictū sup. q̄ nō ordiat̃ ad opatū. s. tñ p̄t ordiari ad bonū opantis Et scdo ꝯcedit̃ q̄ etiā aliq̃ est vltim⁹ finis formalr inhe-rēs ⁊ summa ꝑfectio formal. sꝫ tñ tal̃ actio nō est volūta-tis. imo nec fruitio bt̃ifica q̄ ordiat̃ ad visionē sicut ꝑfe-ctio accidētal̃ ad suū ꝑfectibile. vt pꝫ in Capo. vbi sᷓ. nec obstat dictū. d. san. supra. q. q. ar. vi. ad pm. vbi dixit. q̄ delectatio nō q̄rit̃ ꝓpter fine. q̄ itelligit̃ ad sensuꝫ infra ha-bendū. q. xxxiiij. ar. ij. ad 2m. de q̄stio vbali. q̄ videlꝫ nō q̄rit̃ vbalr ꝓpt̃ q̄d vis delectari ꝓpt̃ ꝯiūctōeꝫ delectatōis cū fine. tñ ex natura rei delectatio ordiat̃ in opatōem sic-ut in fine. Quare negat̃ ꝯñā. tū q̄ etiā si eēt act⁹ volūta-tis vltim⁹ finis nihilomin⁹ haberet bonitateꝫ ab obiecto increato. Tū q̄ nūc de facto etiā fruitio ⁊ ois act⁹ volū-tatis hꝫ bonitatē ab alio actu sicut ab imediata causa ⁊ fine aliqualiter.

¶ Ad tertiū dōꝫ. q̄ bonū p rōnē repñtat̃ volūta-ti vt obiectū. ⁊ i𝔮ꝫtū cadit sub ordie rōis. ꝑtinet ad gen⁹ moris. ⁊ causat bonitatē moralē in actu volūta-tis. rō eñi ꝑncipiū ē hūanoꝝ ⁊ moraliū actuū. vt su-

q. xviij. ar. v. et. q. j. ar. j. pra dictū est.

¶ Minor ꝓba p se (ꝓpter antiparistasim) Et 2o q̄le est formalr vl̃ ꝟtualr vl̃ supeminēter. Minor ꝓba. est bonū nature fm qd̄ est extra. ⁊ etiā fm q̄ apprehēdit̃ absolute p rōne p̄sentatē obiectū vt res ē. Sꝫ dico q̄ vt cadit sub ordie ⁊ ꝯueniētia rōnis sic est bonū moralr. vt patꝫ ex. q. xviij. ar. v. ita videlꝫ q̄ obiectū duplr cadit sub rōe. vno° vt ē apprehēsiua obiecti ⁊ naturalr p̄sentatiua ei⁹ volūtati. sic obiectū dat bonitatē naturalē actui volūtatꝭ. q̄ nūq̄ est act⁹ volūtatꝭ nisi de obiecto apprehēso. sꝫ scdo mō vtꝫ obiectū cadit sub rōne practica informata lege naturali vt ei ꝯformis vl̃ difformis ⁊ sic dat speciē moralē boni vl̃ mali. ⁊ ista itēdit solū. d. san. ⁊ tacta sunt in cor. ⁊ 𝔮 magꝭ

Rō vt iudi-catiua ē regla q̄ rō nuda vt p̄sentatiua obiecti nō est regula bonitatꝭ sed vt iudicatiua p informatōeꝫ legꝭ natural̃ vel diuine. sic p ꝯpa. ōeꝫ ad eā sumit̃ spēs moris. Quare negat̃ ꝯñā. q̄ ⁊ obiectū volūtatꝭ ē ꝯformme vl̃ difformme ad rōnē rectā ⁊ sic dat speciē moralē. vñ rō itelligit̃ hīc duplicē hitudinē ad obiectū volūtatꝭ. pmo vt repñtatis. scdo vt regla dꝫudicā-tis. pmo mō dat bonitatē naturalē. scdo moralem.

¶ Utꝝ bonitas volūtatꝭ ex solo obiecto depēdeat

E AD scdꝫ sic ꝑcedit̃. Uidet̃ q̄ bonitas volū-tatꝭ nō depēdeat solū ex obiecto. finis eñi affinior ē volūtati q̄ȝ alteri potē. sꝫ actus aliaꝝ potēaꝝ recipiūt bonitatē non solū ex obiecto sꝫ etiā ex fine. vt ex supdictꝭ pꝫ. ergo etiā act⁹ vo-

q. xviij. ar. iiij. lūtatꝭ recipit bonitatē nō solū ex obiecto sꝫ etiā ex fi-ne. ¶ Pr. bonitas act⁹ nō solū est ex obiecto. sꝫ etiā ex circūstātijs. vt sup̄ dictū ē. sꝫ fm diuersitatē circūstā-

q. xviij. ar. iij. tiaꝝ ꝯtingit eē diuersitatē bonitatꝭ ⁊ malicie in actu volūtatꝭ. puta q̄ aliq̄s velit qñ dꝫ. ⁊ vbi dꝫ. ⁊ q̄tuꝫ dꝫ. ⁊ q̄uo dꝫ. vl̃ put dꝫ. ergo bonitas volūtatꝭ nō soluꝫ depēdet ex obiecto. sꝫ etiā ex circūstātijs. ¶ Pr. igno-rātia circūstātiaꝝ excusat maliciā volūtatꝭ. vt supra

q. vi. ar. viij. habitū ē. sꝫ h̄ nō eēt nisi bonitas ⁊ malicia volūtatꝭ a circūstātijs depēderet. ergo bonitas ⁊ malicia volūta-tis depēdet ex circūstātijs ⁊ nō a solo obiecto. ¶ Sꝫ ꝯ ex circūstātijs in q̄tū hmōi act⁹ nō hꝫ spēm. vt su- q. xviij. ar. x.

pra dictū ē. sꝫ bonū ⁊ malū sūt specifice drñe act⁹ vo-lūtatis. vt dictū ē. ergo bonitas ⁊ malicia volūtatꝭ nō q. xviij. ar. v

dependet ex circūstātijs. sꝫ ex solo obiecto.

¶ Quia q̄stione p̄cedēti. ar. iiij. dictū ē q̄ bonitas act⁹ moral̃ depēdet ex q̄tuor. iō ꝑostq̄ȝ determinatū ē. ar. p. q̄ bonitas act⁹ interioris depēdet ab obiecto bono restat in-q̄rere. an depēdeat etiā ex alijs vl̃ tm̄ ex obiecto. ita q̄ vo-lūtas ex h̄ tm̄ sit bona. q̄ vult bonū circūscriptis oibꝫ cir-cūstātijs. ita q̄ nō oꝫ addere volūtas ē bona q̄ vult bo-nū qñ dꝫ. vbi dꝫ ⁊ ꝓpt̃ qd̄ dꝫ ⁊c̃. Et si (ꝑ q̄) h̄ erit veꝝ. oꝫ intelligere dictū q̄stiōis p̄cedētis de actu morali ꝑmissi-ue nō positiue. q̄ videlꝫ bonitas act⁹ moral̃ alicui⁹ p̄t de-pēdere ex q̄tuor ibidē dictis sed nō bonitas actus mo-ralis p se in cōi.

¶ Rñdeo dōꝫ q̄ in q̄libet gñe q̄nto aliq̄d est pri⁹ tāto ē simplici⁹. ⁊ in paucioribꝫ ꝯsistēs. sic pma cor-pora sūt simplicia. ⁊ iō iuenim⁹ q̄ ea q̄ sūt pria in q̄li-bet gñe sūt aliq̄ mō simplicia ⁊ i vno ꝯsistūt. pncipiū āt bonitatꝭ ⁊ malicie hūanoꝝ actuū ē ex actu volū-tatꝭ. ⁊ iō bonitas ⁊ malicia volūtatꝭ fm aliq̄d vnuꝫ attēdit̃ alioꝝ vo actuū bonitas ⁊ malicia potest fm diuersa attendi.

¶ D. pmo p̄mittit q̄ndā ꝯclonē fundamētalem. scdo subsumit ⁊ ꝓbat ꝯclonē missiuā subintellectā iplicite. ibi. Illō āt ⁊c̃. Cōclo fundamētal̃ ē. bonitas vl̃ malicia volū-tatis fm aliq̄d vnū attēdit̃. alioꝝ vo actuū (scꝫ ipatoꝝ a volūtate exterioꝝ) bonitas vl̃ malicia p̄t fm diuersa attē-di. Probat̃. ea q̄ sūt pma in q̄libet gñe sūt aliq̄ mō simpli-cia ⁊ in vno ꝯsistūt. pncipiū āt bonitatis ⁊ malicie hūa-noꝝ actuū est ex actu volūtatis. igit̃ ꝯclo ista vera. Maior ⁊ ꝓbat̃ a pncipio. q̄ in q̄libet gñe q̄nto aliq̄d est pri⁹ tāto simplici⁹. ⁊ patꝫ exemplariter de q̄tuor corporibꝫ simplicibus. Et dr̃ maior aliq̄ mō simplicia (.i. min⁹ ꝯposita q̄ ea q̄ sunt ex pncipijs) Un q̄tuor corpa simplicia sꝫ sint ꝯpo-sita. nō tñ ex q̄tuor elemētis. sicut alia corpa mixta. Mi-nor relinq̄t̃ nota. ⁊ intelligit̃ q̄ ex actu volutatis est boni-tas alioꝝ actuū ipatoꝝ exectiue ⁊ formalr ꝯpletiue. q̄ videlꝫ nec sunt actu morales nisi vt stāt sub actu volūta-tis. vt patuit. q. p. ar. vi. Et nota q̄ moralr loq̄ndo tūc act⁹ volūtatis ē simplicior. q̄ pauciora ad ei⁹ bonitatē re-q̄rit̃. aūt āt sunt magꝭ ꝯpositi. nō q̄ ptes habeāt elemēta-les vl̃ q̄ntitatiuas. sꝫ q̄ plura req̄rūt̃ ad coꝝ bonitatē mo-ralē q̄ faciūt vnū p aggregatōeꝫ. ⁊ illū sensuꝫ hꝫ ꝯclo ex p̄-missis illata. q̄ videlꝫ bonitas interioꝝ attēdit̃ ex vno. alioꝝ vo attēdit̃ fm diuersa. Consequēter ibi.

¶ Illō āt vnū qd̄ ē pncipiū in q̄libet gñe. nō est p accñs. sꝫ p se. q̄ oē qd̄ ē p accñs reducit̃ ad id qd̄ ē p se sic ad pncipiū. ⁊ iō bonitas volūtatꝭ ex solo vno illo depēdet qd̄ p se facit bonitatē in actu. i. ex obie-cto. ⁊ nō ex circūstātijs q̄ sunt q̄dā accidētia actus.

¶ Subsumit ⁊ infert implicite istā ꝯclonem missuam Cōclo miss. affirmatiuā q̄sitū istā. Bonitas volūtatis fm actū inte-rioꝛē dependet solū ex obiecto. Probat̃. bonitas volūta-tis fm actū interiorē attēdit̃ fm aliqd̄ vnū. sꝫ illō vnuꝫ qd̄ est pncipiū in q̄libet gñe nō est p accñs sꝫ p se. ergo boni-

tas volūtatis dependet ex illo solo vno qđ ꝑ se facit bo-
nitatē in actu. ꝫ h̄ vnū ꝑ se faciēs bonitatē in actu est ob-
iectū ⁊ nō circūstātie act⁹. igit̄ ꝯclo ꝟa. Maior patuit ex
ꝯcłone fundamētali. ⁊ intelligit̄ nō ꝙ illđ vnū sit vna res
ꝫ itelligit̄ ꝙ act⁹ interior h̄ꝫ bonitatē ab vno in aliq̄ or-
dine. puta q꞉ h̄ꝫ rōnē vni⁹ obiecti. ꝫ multa ꝑtialia possint
q̄n̄qꝫ ꝯcurrere. ꝗ̄ oīa tenebūt se vt obiectū. Minor ꝓbat̄
q꞉ oē ꝑ accn̄s reducit̄ ad ꝑ se. si g̊ ꝓncipiū ⁊ id a q̄ depen
det ꝓncipiū alicui⁹ gn̄is esset ꝑ accn̄s psupponeret aliud
ꝑ se. ⁊ sic ip̄m nō esset ꝓmū nec faceret ꝓmū in tali gn̄e. ⁊
g̊ ab illo vno dependet bonitas volūtatis qđ facit ꝑ se
bonitatē. s. ēēntialē. ⁊ ꝓmā ⁊ nullā aliam determinātem.
Subsumpta de se p꞉ꝫ. q꞉ ꝓma bonitas est ex obiecto. cir-
cūstātie āt dant bonitatē accidētalē alteri⁹ determinatiuā.
vt p꞉ꝫ ex. q. p̄ce. rdinq̄ꝫ g̊ ꝙ ꝑ se loq̄ndo act⁹ volūtatis nō
depēdet in bonitate nisi ab obiecto bono. nec in malicia
nisi malo. ⁊ nō req̄rit̄ ꝙ ordiet̄ ad finē bonū nec req̄runt̄
determiate circūstantie ex ꝑte act⁹. Dico āt ꝑ se positiue.
q꞉ videlꝫ oīs act⁹ bon⁹ req̄rit bonū obiectū. nec h̄ꝫ actus
volūtatis vt sic ꝙ aliq̄đ aliđ req̄rat̄. act⁹ eīm volūtatis de
ꝑ se respiciat obiectū vt est finis. ꝫ accidit fini vt ordiet̄ in
aliū finē. vt p꞉ꝫ ad ꝓ᷑. Silr̄ accidit ꝙ actus respectu bo-
ni nō debeat fieri in tali tp̄e. vt patebit ad 2ᵐ. q̄re ꝑ se lo-
quēdo act⁹ volūtatꝫ p̄t h̄re bonitatē ex solo obiecto qđ est
obiectū ⁊ finis nō in aliū finē relat⁹. nec req̄rūt̄ ꝑ se circū-
stantie. q꞉ ꝑ se loq̄ndo sꝑ bonū est bonū velle ⁊c̄. Vn̄ ac-
tus volūtatis vt sic req̄rit ꝑ se bonū obiectū. alia ꝓ nō
req̄rit. ¶ Nota circa hec ꝙ cū. D. dı̄. ꝙ bonitas vo-
lūtatis de ꝑ se (scꝫ sꝑ ⁊ vlīter) requirat bonitatē obiecti
sub obiecto includit etiā debitas circūstantias tenentes
se ex ꝑte obiecti. Vn̄ dixi ꝙ obiectū vnū ꝑ se dās bonita-
tē nō oportat esse rē singularē. ꝫ vnā in aliq̄ ordie. Pnt̄ āt
circūstātie obiecti ꝯprehendi sub obiecto voluntatis. q꞉
vt patuit. q. p̄ce. tenet se etiā vt obiectū rōis. idē est āt ob
iectū rōnis ⁊ volūtatis. ⁊ circūstātie h̄ mō nō se h̄nt acci-
dentalr̄ ꝫ ēēntialr̄ ad actū volūtatis. tāq̄ꝫ obiectū. vn̄ ex
obiectū ꝟm mutatōēꝫ circūstātiaꝝ statiꝫ mutat̄. ⁊ quod
pri⁹ erat bonū nūc est malū. sicut velle diligere deū ꝓpter
qđ oꝫ est bonū obiecti. si āt velit diligere deū ꝓpter qđ non
oportet vtpote tꝑalia h̄ erit diligere obiecti mali. nō aūt sic
est de actu exteriori q̄ respiciat ꝑ se obiectū suū tm̄. Finē āt
nō respicit ꝫ ordinat̄ in ip̄m ꝑ aliū actū. silr̄ circūstan-
tias nō ꝑ se respiciat sed ip̄a rō cui⁹ est de circūstantijs or-
dinare. ⁊ etiā determinat accidentalr̄ actū exteriorē q̄ sub
est ex ꝑte sui tp̄i ⁊ loco ⁊ alijs circūstātijs. quare. D. for-
maliter ⁊ ex magno ingenio loquēs pulchre distinxit iter
actū interiorē ⁊ exteriorē. ⁊ ad ꝓmū ꝑ se dı̄ solū req̄rit bo
nū obiectū qui est finis.

Argumentū in cōtrariū

Est ꝑ cō clusiōe re-
sponsiua. q꞉ bonū ⁊ malū specifice faciūt differre act⁹ vo-
lūtatis. nō tm̄ ꝟm speciē moris sed ⁊ act⁹. iō h̄nt act⁹ vo-
lūtatis bonū ⁊ malū a specificante. solū aūt obiectū spe-
cificat nō circūstantia. iō ex circūstātijs tenentib꞉ se ex ꝑte
actus ꝑ se non dependet bonitas ꝫ vt teneant se vt obie-
ctum. vt p꞉ꝫ ad scđm.

¶ Ad ꝓmū g̊ dōm ꝙ finis est obiectū volūtatis.
nō āt aliaꝝ virtū. vn̄ q̄ꝫtū ad actū volūtatis nō dif-
fert bonitas q̄ est ex obiecto a bonitate q̄ est ex fine.
sicut in actib꞉ aliaꝝ virtū nisi forte ꝑ accn̄s put finis
dependet ex fine. ⁊ volūtas ex volūtate.

¶ Maior ꝯcedit̄. q꞉ finis vt sic est obiectū volūtatis.
nō āt ꝑ se aliaꝝ virtū q̄ opant̄ aliq̄đ more ad sua obiecta
ex intetōe finis quē respicit volūtas. Minor ꝯcedit̄. q꞉
cū sint ꝑ accn̄s in gn̄e moris ⁊ dependeant a fine. iō h̄nt
bonitatē a fine. ⁊ q꞉ de se sunt circa aliq̄ obiecta ꝟm aliq̄s
circūstātias. iō dependet bonitas ex multis. Act⁹ āt vo
lūtatis ꝑ se respiciat finē ⁊ bonū cui nō ꝯuenit ꝑ se ordina
ri in aliū finē. ⁊ q꞉ sꝑ ꝑ se bonū est velle bonū. iō negatur
ꝯn̄a q̄ psupponit ꝙ in volūtate sit aliud obiectū aliud fi
nis. imo obiectū ꝑ se est finis. dat̄ eīm act⁹ volūtatis q̄ est
respectu finis vltimi nō ordinabilis in aliū finē. ⁊ est ꝑ ac
cidens ꝙ bonitas ex obiecto differat a bonitate q̄ est ex
fine. put. s. finis est ex fine. ⁊ volūtas a volūtate. h̄ est d-
cere. est ꝑ accn̄s ꝙ sit aliq̄s act⁹ volūtatis q̄ est boni ordi
nabilis in finē vlteriorē. cui⁹ boni ordinabil̄ volitio depē
det ex volitōe finis vltimi. tūc eīm bonitas ꝓme volitōis
dependet a bono qđ est obiectū. ⁊ silr̄ a bono qđ ē rō vo-
lendi ꝫ h̄ nō est ꝑ se. imo p̄t dari volūtas que est respectu
boni nō ordinabilis. ⁊ q̄ nō dependet ex volitōe anterio-
ris finis. Vn̄ ex illis ꝓmissis seq̄t̄ oppositū ꝯsequēs. q꞉
eo ip̄o ꝙ finis est affinior volūtati. iō est ꝑ se ei⁹ obiectū. ex
g̊ idē ē finis ⁊ obiectū volūtatꝫ. ⁊ si q̄n̄qꝫ obiectū volūta
tis nō sit finis vltim⁹ ꝫ ordinabilis in aliū finē h̄ nō ꝯue
nit voluntati ꝑ se. ꝫ ꝑ se ꝯuenit sibi esse finis. ꝑ accn̄s āt
ordinabilis in aliū finē. quare ꝑ se loquendo nō h̄ꝫ bo-
nitatē nisi ex obiecto.

¶ Ad scđm dōꝫ ꝙ supposito ꝙ volūtas sit boni.
nulla circūstātia p̄t eā facere malā. Qđ g̊ dr̄ ꝙ aliq̄s
vult aliq̄đ bonū q̄n̄ nō dꝫ. p̄t itelligi duplr̄. Uno⁰
ita ꝙ illa circūstantia referat̄ ad volitū. ⁊ sic volūtas
nō ē boni. q꞉ velle facere aliq̄đ q̄n̄ nō dꝫ fieri. nō est
velle bonū. Alio⁰ ita ꝙ referat̄ ad actū volēdi. ⁊ sic
īpossibile ē ꝙ aliq̄s velit bonū q̄n̄ nō dꝫ. q꞉ sꝑ h̄ō dꝫ
velle bonū. nisi forte ꝑ accn̄s ingꝫtū aliq̄s volēdo h̄
bonū īpedit̄. ne tūc velit aliq̄đ bonū debitū. ⁊ tūc nō
incidit malū ex eo ꝙ aliq̄s vult illđ bonū. ꝫ ex eo ꝙ
nō vult aliud bonū. ⁊ silr̄ dōꝫ ē de alijs circūstātijs.

¶ Ad maiorē. si intelligit̄ de actu interiori distinguo-
q꞉ si intelligit̄ ꝙ bonitas act⁹ interioris depēdeat ex circū-
stātijs se tenētib꞉ ex ꝑte actus. ⁊ h̄ ꝑ se negat̄. Supposito
eīm ꝙ act⁹ interior sit boni obiecti. nō oꝫ obseruare aliq̄s
circūstātias in actu interiori. q꞉ oīni tp̄e bonū est velle vel
intēdere bonū. Dico āt ꝑ se circūstātie ex ꝑte act⁹ volēdi
nō faciūt ad bonitatē actus interioris vel maliciā. q꞉ ꝑ
accn̄s ꝯtingeret circūstātiā aliq̄đ ad h̄ facere. vtputa q꞉
q̄s volēdo aliq̄đ bonū īpedit̄ a volēdo aliud bonū qđ
est magis debitū. tūc eīm ꝑ accn̄s icidit malū ex circūstā
tia q̄ dr̄ q̄n̄. nō q̄dē q꞉ velit h̄ bonū. ꝫ q꞉ nō vult aliđ bo-
nū. ita ꝙ si silr̄ posset vtrūqꝫ velle circūstātia nihil faceret.
Act⁹ eīm ꝟm se bon⁹ p̄t eē occasio mali. vt h̄ꝫ. D. in de ma
lo mate. ij. q. ꝓ. ad ꝓ᷑. Si āt itelligit̄ maior de circūstā-
tijs tenētib꞉ se ex ꝑte voliti. ꝯcedo ꝙ bonitas voliti req̄-
rat debitas circūstātias. q꞉ velle facere rē i tp̄e ꝓ q̄ nō dꝫ
fieri nō est volitū ⁊ obiecti bonū. Vn̄ ex diuersitate circū-
stantiaꝝ ꝯtingit bonū vel malū in volito ⁊ nō in actu ⁊c̄.
Ergo bonitas ⁊c̄. Negat̄ ꝯn̄a ꝫ ꝓbat ꝙ bonitas actus
volūtatis dependet ex obiecto bn̄ circūstātionato ⁊ obie
ctū ⁊ circūstantie obiecti h̄nt rōnē vni⁹ obiecti respectu ac
tus interioris volūtatꝫ. q̄re bonitas volūtatis depēdet ex
bonitate soli⁹ obiecti. Obiectum āt requirit bonitatē ex

materia ⁊ circūstātijs. sȝ illę circūstātie nō reqrunt̄ vt actꝰ sm̄ eas fiat. sȝ vt obiectum habeat ipas. Nec obstat huic solōni ꝙ clericꝰ volēs negociari peccet. qꝛ eē clericū qđ est circūstātia (q̄s) se hȝ vt obiectū. nō vt circūstantia actꝰ. qꝛ videlȝ peccat. qꝛ vult clericū negociari. iō peccat et nō qꝛ clericꝰ vult. Nec peccat q̄s in die festo laborare volēs. sȝ qꝛ vult laborare in die festo. vbi tēpꝰ se hȝ vt obiectū. nō vt circūstātia. Nec admittit̄ ꝙ peccās actu interiori in die festo ꝯmittat duplex pctm̄. vt patebit infra. Silr̄ nō peccat remisse volēs bonum. qꝛ vt hȝ. D. alibi ad dilectōem etiā dei sufficit q̄cūqȝ modꝰ diligēdi ꝑ charitatē. Nota ꝙ. D. in solone hȝ ꝙ volēdo bonū pt̄ ipediri ab alio bono volēdo. ⁊ hoc q̄dē pt̄ ꝯtingere de bono qđ nō est deꝰ aptē. sȝ an aliq̄s etiā diligēdo dei. qđ ē etiā q̄ddā velle possȝ ipediri a volitōe alteriꝰ boni debiti. Videt̄ ꝙ sic. licȝ eīn modꝰ charitatis in oībꝫ a'lijs actibꝫ possȝ includi. ⁊ hō ad illū modū teneat̄ ad sensum infra p̄ndū. q. c. ar. x. nō tm̄ tenet̄ ad sp̄ actu diligēdū. imo nec actu diligere sp̄ pt̄ ꝓ h̄ statu. et si vellet istū actū ꝯtinuare impediret̄ saltē a debita q̄ete. puta somno ⁊ dormitōe ex lege nature. Vn̄ si sp̄ actu diligeret nō possȝ dormire nec facere ncītates debitas ꝯditōi hūane ꝓ h̄ statu. nec seq̄tur ꝙ sit̄ mereret̄ ⁊ peccaret. qꝛ diligēdo ꝓ tp̄e q̄ tenet̄ facere incōpossibile charitati nō meret̄ ꝑ accn̄s. licȝ eīn tenet̄ deū diligere sup̄ oīa. nō tm̄ sp̄ tenet̄. imo h̄ est ipossibile licȝ eīn ⁊ somnꝰ possit eē meritoriꝰ ⁊ relatus in deū. qn̄ tn̄ hō dormit nō pt̄ actu diligere. Videt̄ his fauere. d. san. in de ꝯtrunbꝫ. ma. ij. q. x. in cor. vbi hȝ ꝙ mens mībꝫ ipeditur ne totalr̄ ⁊ sp̄ tendat deū diligēdo actualr̄. ꝓpter occupatōēs secularīū reꝝ. ⁊ ꝓpter infirmitatē p̄ntis vite. cuiꝰ necītatibꝫ oȝ aliq̄teñꝰ hoīem occupari ⁊ retrahi ne mens actualr̄ ferat̄ in deū. dormiēdo. comedēdo. ⁊ alia hmōi faciēdo. sine q̄bꝫ p̄ns vita duci nō pt̄. hec ille. Vn̄ nō videt̄ dubiū q̄n peccaret q̄ vellet sp̄ actualr̄ ferri in deū. et nūq̄ȝ dormire vel facere opus dilectōi actuali incōpossibile. Quare sicut dilectio dei sm̄. D. in de malo. male fieri pt̄. qꝛ ordinat̄ in malū finē. ⁊ sic ex pte finis vt est obiectū volūtatis. sic ꝑ accn̄s videt̄ posse male fieri. qꝛ ipedit̄ ꝓ tūc debitū ⁊ ncīariū etiā vite corꝑalis.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ circūstātiaꝝ ignorātia excusat maliciā volūtatꝭ sm̄ ꝙ circūstātie se tenēt ex pte voliti. inq̄ꝫtū scȝ ignorat circūstātias actꝰ quē vult

¶ Ad maiorem ignorātia circūstātiaꝝ ex pte voliti ⁊ obiecti. ⁊ ignorātia inuincibilis excusat. vt patuit. q. vi. ar. viij. sȝ nō q̄si reqrāt̄ ad bonitatē volūtatꝭ ꝑ se. sȝ voliti puta ꝙ q̄s accedat ad suā ⁊ nō ad nō suā Si aūt ꝑ ignorātiā iuincibilē accedat ad nō suā credēs eā suā. excusat̄ vt pȝ de Jacob ⁊ Lya Ultra. Sȝ hoc nō eēt ⁊c. Negat̄. sȝ iō est. qꝛ circūstātia reqrit̄ ad bonitatē voliti ⁊ obiecti. qꝛ vult accedere ad suaȝ ⁊ ignorat ꝙ accedit ad nō suā. ⁊ si ignoranter facit ignorātia dicta excusat̄. Negat̄ ꝯn̄a. sȝ depēdet ex obiecto bn̄ circūstātionato. hoc bn̄ ꝓbat. qꝛ si q̄s agat circa rem nō bn̄ circūstātionatā peccat nisi ignorātia excuset.

¶ Utꝝ bonitas volūtatis depēdeat a rōne.

Ad tertiū sic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ bonitas volūtatis nō depēdeat a rōne. pꝰus eīn nō depēdet a posteriori. sȝ bonū ꝑ ꝑus ptinet ad volūtatē q̄ȝ ad rōnē. vt ex supra dictꝭ pȝ. ḡ bonū volūtatis nō depēdet a rōne. ¶ P. phus dr̄ in. vi. ethi. ꝙ bonitas intellectus practici est veritꝰ ꝯforme appetitui recto. appetitꝰ aūt rectꝰ ē volūtas bona. ḡ bonitas rōnis practice magis depēdet a bonitate volūtatis q̄ȝ ecōuerso. ¶ P. mouēs nō depēdet ab eo qđ mouet̄ sȝ ecōuerso. volūtas aūt mouet rōnē et alias vires. vt supra dictū ē. ḡ bonitas volūtatis nō depēdet a rōne. ¶ Sȝ ꝯtra ē qđ Hilariꝰ dr̄ in. x. de tri. imoderata est oīs susceptaꝝ volūtatū ptinacia. vbi nō ratōni volūtas subijcit̄. sȝ bonitas volūtatꝭ ꝯsistit in hoc ꝙ nō sit imoderata. ḡ bonitas volūtatis depēdet ex hoc ꝙ sit subiecta rōni. q. ix. ar. ꝑ.

¶ Hic. D. inq̄rit de depēdētia bonitatis actꝰ interioris a suo ꝑncipio directiuo Et ꝑmo facit h̄. Scđo determinat q̄dā dubia ex dictꭓ ar. v. Quia aūt hō relictꝰ ē in manibꝫ ꝯsilij sui. ideo ꝑncipiū directiuū actꝰ hūani ē duplex. scȝ ꝓximū. ⁊ intrinsecū. qđ est rō hūana informata lege naturali. Et remotum ⁊ extrinsecū qđ est lex eterna. Primo ḡ ōndit ꝙ bonitas volūtatis depēdeat a ratiōe Scđo ꝙ a lege eterna. ar. sequēti

¶ Rn̄. dōm. ꝙ sicut dictuȝ est. bonitas volūtatis ꝓprie ex obiecto depēdet. obiectū aūt volūtatꝭ ꝓponit̄ ei ꝑ rōnē. nā bonū intellectū est obiectū volūtatꝭ ꝓportionatū ei. bonū aūt sensibile vel imaginariuȝ nō est ꝓportionatū volūtati. sȝ appetitui sensitiuo. qꝛ volūtas pt̄ tendere in bonū vl̄e qđ rō apphēdit. appetitꝰ aūt sensitiuꝰ nō tēdit nisi in bonu ꝑticulare qđ apphēdit vis sensitiua. ⁊ iō bonitas volūtatꝭ depēdet a rōne eo mō quo depēdet ab obiecto ar. ꝑ. et .ij.

¶ D. mīdet tali ꝯclone Bonitas volūtatꝭ depēdet a rōne eo mō q̄ depēdet ab obiecto. Et dt̄ eo mō. i. eodem gn̄e. qꝛ in gn̄e cause finalis ⁊ formal' specificātis depēdet bonitas ab obiecto sicut ab eo qđ dat bonitateȝ. a rōne ꝟo p̄ntante sicut a ꝯditōe obiecti ncīaria. sicut infra dicetur de cognitōe respectu amoris. Probat̄ ꝯclo. bonitas volūtatis ꝓprie ex obiecto depēdet. obiectū aūt volūtatꝭ ꝓponit̄ ei ꝑ rōnē. ḡ ⁊c. Maior pȝ ex ar. ꝑ. et. ij. qꝛ ex obiecto inq̄ꝫtū cadit sub ordine rōnis hȝ bonitatē moraleȝ Minor ꝓbat̄ in lr̄a. qꝛ bonū intellectū est obiectū volūtatis ꝓportionatū ei. nō aūt sensibile bonū vel imaginariū. ḡ minor ꝟa. ꝙ obiectū volūtatis ꝓponit̄ ei ꝑ rōnē. sicut ꝑ ꝓportionatū ⁊ adeq̄tū ꝓponens. Hoc assumptū ꝓ minore ꝓbat̄ in lr̄a. qꝛ volūtas pt̄ tendere in bonū vl̄e. sȝ appetitꝰ sensitiuꝰ in bonū ꝑticulare. ḡ rō apphēsiua vlīs est ꝓportionatū ꝓponēs obiectū volūtatis. vis aūt sensitiua cognitiua appetitꝰ sensitiui. Nota ꝙ ꝓbatio minoris habet̄ ex duobꝫ p̄ūctis q̄ hn̄tur etiā ꝑ. ꝑ. q. lxxx. ar. ij. ad scđm. qꝛ appetitꝰ intellectiuꝰ (scȝ volūtas) est boni vlīs ⁊ vl̄rer. ⁊ sicut termini. ⁊ sicut rōnis terminādi. ⁊ cū hoc est boni imaterialis. ⁊ breuiter cuiuscūq̄ȝ apphēsibil' sub rōne boni. Sensitiua autē poña nō est cognoscitiua boni vlīs. nec cuiusliter. sȝ solū sensibilis boni. ideo nō ꝓponit obiectū ꝓportionatū ipi volūtati. sȝ rō q̄ ē oīm apphēsiua. Et preterea apphēsum ꝑ intellectū practicū ē ꝓpriū ⁊ ꝑ se motiuū volūtatis. quia scȝ ꝓpria ꝟtute mouet volūtatē. apphēsum aūt ꝑ sensum q̄ncūq̄ȝ nō est natum mouere volūtatē nisi accedēte apphēsione rōnis practice. licȝ cū simul ꝯcurrūt fortior sit motꝰ. vt patebit infra q. lxxvij. ar. ꝑ. et. ij. Quare minor vera ē ꝙ obiectū volūtꭓ.

Cōclo itā.

q. ix. ar. ꝑ.

tanq̄ ꝓponit̄ ꝑ rōnē ꝑ se. ⁊ nūq̄ a sensu nisi mediāte rōe. et
scđo ꝓponit̄ sibi sicut a motiuo ꝓportionato ⁊ adeq̄to ⁊c̄.

Sed circa istū ꝓcessum corꝑis est dubiū. q2 hui⁹ arti-
culi videt̄ eē ostēdere bonitatē volūtatis depēdere a rōne
sicut a regula intranea ⁊ ꝓpinqua. q2 hō i manu ꝯsilij sui
derelict⁹ est. vt sibi determinet ex rōne sicut ex regula q̄d
bonū ⁊ q̄d malū. articul⁹ aūt solum videt̄ ostēdisse sicut
sonat ꝯclō q̄ bonitas voluntatis sit ex rōne ea radice q̄
ex obiecto qđ nō est obiectū nisi vt app̄hensum ⁊ ita act⁹
rōnis est qđ facit obiectū. s3 ex hoc non habet̄ q̄ ꝯcurrat
vt regula ex cui⁹ ꝯformitate sit bonitas. Pōt em̄ rō pre-
sentare ⁊ obiectū malū ⁊ bonū ⁊ indifferēs. igit̄ ex rep̄sen-
tatōe vt sic. nō habet̄ q̄ sit cā bonitatis in regula qđ erat
hic determinādū. S3 dr̄. q̄ imo intentum habet̄ clare ex
ista deductōe. c. d. san. q2 aliud est app̄hēdere. aliud prac-
tice ꝓponere. licz em̄ ⁊ rō speculatiua app̄hēdat obiectū3
tm̄ sola rō practica (q̄ est directiua ⁊ regulatiua volūtas-
tis) ꝓponit volūtati suū obiectū tanq̄ regula. Propone-
re em̄ obiectū est determinare formā agendi qđ est cause
exēplaris. Quare cū volūtas habeat bonitatē ab obiec-
to. habebit ⁊ eādē a ꝓponēte obiectū practice tanq̄ regu-
la. rō em̄ ꝓponēdo practice regulat ⁊ dirigit volūtatē di-
ctando vt tendat in obiectū ꝯforme sibi. Et ḡ bn̄ veruz
est q̄ rō app̄hendēs vt sic. nō est regula. s3 rō ꝓponēs est
regula volūtatis. Et si ꝓponat bonū obiectū eo mō ē rec-
ta regula. ⁊ ꝑ ei⁹ ꝯformitatē obiectū est bonuz. ⁊ ꝑ ꝯn̄s
volūtas. Sec⁹ de rōne ꝓponente malū. q2 talis nō ꝓpo-
nit bonū obiectū. nec ipa est debita regula. s3 rō ꝓponēs
(.i. dictās ꝓsequēdū bonū obiectū) est vera regula. Vn̄
sicut cā exēplaris nō h3 aliū effectū q̄ efficiēs. s3 eūdē in
alio gn̄e. ita rō nō dat aliā bonitatē q̄ obiectū vel volū-
tas. obiectū aūt dat finalr̄ volūtas effectiue. rō exēplari-
ter. eo ipo q̄ ꝓponit obiectū determinatū. determiare em̄
formā effect⁹ vel actōis est causalitas exēplaris. sic rō ꝓ-
ponēdo obiectū determinat formā actui volūtatis. Et
ita p3 q̄ ꝓponēdo obiectū h3 causalitatē regule. ex q̄ bo-
nitas appetit⁹ dependet.

¶ Argumētū in ꝯtrariuz ꝯfirmat ꝯclōnē. ⁊ exp̄sse
h3 q̄ bonitas volūtatis est a rōne sicut regulāte

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q̄ bonū sub rōne boni. i. appe-
tibilis. ꝑ ꝑus ꝑtinet ad volūtatē q̄ ad rōnē. s3 tm̄ ꝑ
ꝑus ꝑtinet ad rōnē sub rōne veri. q̄ ad volūtatem
sub rōne appetibilis. q2 appetit⁹ volūtatis nō pt̄ eē
de bono nisi ꝑus a rōne app̄hendat̄

¶ Maior vera est vt sic. pt̄ tm̄ aliq̄d eē ꝑus in vno
genere cause. qđ est posterius in alio genere. q2 cause sūt
sibiīnuicē cause. vt p3 de materia ⁊ forma. efficientis cau-
salitate. ⁊ fine Ad minorē dr̄ p̄mo post . D. Bonum
ꝑtinet ꝑus ad volūtatē sub rōne boni. tm̄ id qđ est bonū
et appetibile ꝑus ꝑtinet ad rōnez sub ratōne veri. que se
cōcomitāter h3 ad apprehensionē boni. Qđ verū ordine
nature ꝑus est sm̄ rōnem bono. vt p3 in de ꝟitate. mate.
xxi. ar. iij. vide ibidē. Scđo pt̄ dici ad minorē. et est
declaratio iam dictoꝝ negando eam in vno sensu. quia
bonū ꝑus ꝑtinet ad intellectū practicū terminatiue ꝗ̄ante
q̄ volūtas tendat in bonū. nō em̄ volūtas appetit bo-
num nisi vt apprehensum bonū. Sed verū est qđ prius
ꝑtinet ad volūtatē motiue. nō em̄ mouet bonū vt sic in-
tellectum. sed vt ens ⁊ veꝝ. Tali em̄ rōne obijcit̄ rōni. sed
rō boni formalr̄ h3 se motiue ad volūtatez. Et ḡ forma-
liter prius pertinet tanq̄ obiectū ꝓpꝛium ad volūtatem
q̄ ad rōnem. tm̄ ad rōnē ꝑus fert̄ sub rōne veri ⁊c̄.

¶ Ad scđm dōm q̄ ph̄us ibi loq̄tur de intellectu
practico sm̄ q̄ est ꝯsiliatiuus ⁊ rōcinatiu⁹ eoꝝ que
sunt ad finē. sic em̄ ꝑficit̄ ꝑ prudentiā In his āt q̄ sūt
ad finē rectitudo rōnis ꝯsistit in ꝯformitate ad ap-
petitū finis debiti. sed tm̄ ⁊ ipe appetitus finis debiti
p̄supponit rectā app̄hēsionē de fine q̄ ē ꝑ rōnem.

¶ Maior vera est. bonitas intellectus practici q̄ est
circa media. depēdet ex appetitu recti finis. q2 verū ⁊ bo-
nū ꝯsiliū de medijs. non est veꝝ nisi sit ꝯforme appetitui
boni finis. Vera est itaq̄ maior ad hūc sensum. s3 addo
q̄ appetit⁹ finis etiā p̄supponit apprehensionē finis q̄ est
ipius intellectus. ḡ bonitas ⁊c̄. verū rōnis practice bo-
nitas quo ad aliq̄ dependet ex bonitate volūtatis. s3 tm̄
absolute ⁊ vīter rōnis bonitas vel rectitudo p̄cedit bo-
nitatē volūtatis. De hoc in sūa vide in de ꝟitate. vbi sta-
tim. ad tertiū. ⁊ infra. q. lviij. ar. v. vbi habet̄ q̄ prudētia
q̄ est de medijs p̄supponit appetitū boni finis

¶ Ad tertiuz dōm. q̄ volūtas quodāmodo mo-
uet rōnem. ⁊ ratio alio mō mouet volūtatē ex par-
te scz obiecti. vt supra dictū est q. ix. ar. p̄. 3ᵐ

¶ Ad maiorē. mouēs nō depēdet ab eo qđ mouet̄.
verū sm̄ eādē spēm mot⁹ ⁊ sm̄ idē. s3 mouēs in vno ge-
nere motōis pt̄ moueri in alio. Sic in ꝓposito q2 volun-
tas mouet rōnē q̄ ad exercitiū act⁹. rō aūt volūtatē quo
ad specificatōem ⁊ directōem ex pte obiecti. vt patuit su-
pra. q. ix. ar. p̄. p̄sertim ad tertiū.

¶ Vtrū bonitas volūtatis depēdeat a lege eterna G

Ad quartū sic procedit̄. Videt̄ q̄ bonitas
volūtatis humane non dependeat a lege
eterna. vniuscuiꝰ vna est regula ⁊ mensu-
ra. sed regula humane volūtatis ex qua
eius bonitas dependet est rō recta. ḡ nō depēdet boni-
tas volūtatis a lege eterna. ¶ P. mensura est homo-
genea mensurato. vt dr̄. x. metaphy. s3 lex eterna non
est homogenea volūtati humane. ḡ lex eterna nō pt̄
esse mēsura volūtatis humane vt ab eo bonitas ei⁹
dependeat. ¶ P. mensura debet esse certissima. sed lex
eterna est nobis ignota. ḡ nō pt̄ esse nostre volūtatis
mensura. vt ab ea bonitas volūtatis nostre depēde-
at. ¶ Sed ꝯtra est qđ Aug⁹. dr̄. xxij. libro ꝯtra faus-
tū. q̄ peccatū est factū vel ꝯcupitū aliq̄d ꝯtra legez
sed malicia volūtatis est radix peccati. ḡ cū3 malicia
bonitati opponatur. bonitas volūtatis depēdet a le-
ge eterna

¶ Hic. D. inq̄rit de dependētia bonitatis volūtatis
a regula extrinseca. ⁊ p̄ma. q̄ est lex eterna. q̄ est rō in di-
uina mente existēs. vt patebit infra. q. xci. ar. iij. q̄ parti-
cipat̄ in hoīe mō naturali ꝑ legē nature. mō aūt supnatu-
rali ꝑ legē diuinā. Et breuiter oīs lex est ei⁹ participatio. ⁊
h3 rōnē legis ⁊ regule ꝑ ꝯformitatē ad ipam

¶ Rōdeo dōm. q̄ in oībꝰ causis ordinatis effec-
tus pl⁹ depēdet a cā p̄ma q̄ a cā scđa. q2 cā secunda
nō agit nisi in virtute p̄me cause

¶ D. rn̄det tali ꝯclone. multo magis depēdet boni-
tas volūtatis humane a lege eterna q̄ a rōne humana. ita

videlz. si esset fm rõnem humanã z nõ legẽ eternã nõ esset bona nec rõ hũana eẽt recta. et qz hoc ipm q est recta hz a lege eterna. Probaẽ in oibz causis zč. vt in pncipio lre. hz quo ad eẽe regulã ex qua bonitas appetitus depẽdet. rõ est eẽntialr subordinata legi eterne. g̃ pclo vera hui⁹ rõnis. D. pmo pmittit maiorẽ. Scdo pbat minorẽ sub intellectã. ibi Qz aũt zč. Tertio infert pclonẽ cũ q̃dã corollario. ibi. Vñ manifestũ zč. Maior g̃ pbaẽ. qz cã secũda nõ agit nisi in vtute pme cause. z p pñs pma plus agit. z sic effect⁹ plus ab ea depẽdet Cõsequẽt cũ dr

¶ Qz aũt rõ humana sit regula volũtatis humane ex q̃ ei⁹ bonitas mẽsuraẽ hz ex lege eterna q̃ est rõ diuina. vñ in psal. dr. Multi dicũt q̃s ostẽdit nobis bona. Signatũ est sup nos lumẽ vult⁹ tui dñe quasi diceret. lumẽ rõnis qd in nobis est intãtũ pt nobis ostẽdere bona z nostrã volũtatẽ regulare. inq̃ntũ est lumẽ vultus tui. id est a vultu tuo deriuatũ

¶ Probat minorẽ subintellectã. qz iste cause sunt eẽntialiter subordinate. quaz scda nõ agit nisi in virtute pme. s3 q rõ hũana sit regula volũtatis hũane ex q̃ bonitas mẽsuraẽ. hz ex lege eterna q̃ est rõ diuina. g̃ minor vera. Maior ista nota. Minor pbaẽ ex auctoritate psal. exposita dare. Et stat fundamẽtũ vt dictuz est. qz hũana rõ nõ est vera regula nisi qz iudicat pformiter ad legẽ naturalẽ. q̃ est pticipatio legis eterne. vel iudicat fm legem reuelatã q̃ etiã est a lege eterna Cõsequẽter ibi.

¶ Vñ manifestũ est q multo magis dependet bonitas volũtatis humane a lege eterna q̃z a rõne humana. z vbi deficit humana rõ oportet ad rationez eternam recurrere

¶ Infert pclonẽ ex dicta rõne cũ q̃dam corollario talĩ. vbi deficit hũana rõ. optz ad rõnẽ z legẽ eternã recurrere. Patz. qz cã pma ad plura se extẽdit q̃z scda. g̃ vbi deficit zč. Sic in his q̃ excedũt legẽ z rõnẽ naturalẽ recurrendũ est ad legẽ diuinã. q̃ est etiã legis eterne pticipatio. Et hec etiã est rõ q̃re supra legẽ naturalẽ data est lex diuina. vt patebit infra. q. xci. ar. iiij. et. q. xcix. ar. iij. Et nota q sicut in naturalibz dicim⁹ q nihil dat eẽ nisi in vtute dei. i. nisi p vtutẽ a deo pticipatã. sic a rõne hũana nõ depẽdet bonitas act⁹ volũtatis nisi qz pponit z iudicat pformiter ad pticipatiões legis eterne. q̃ participatio est lex naturalis vel diuina. et ita lex eterna ẽ pma regula in cui⁹ vtute rõ hũana est regula zč.

Argumẽtũ in cõtrariũ

Est cõfirmatiuũ cõclusionis. z vide infra. q. lxxi. articulo. ij. ad quartum. et ar. vi. ad q̃ntũ. p intellectu hui⁹ argumẽti. qz etiã peccatũ qd est ptra rõnẽ naturalẽ est ptra legẽ eternã. licz nõ econtrario vlterius. z sic volũtas erit mala. siue sit ptra rõnẽ humanã. siue ptra eternã legem.

¶ Ad pmũ g̃ dõm. q vni⁹ rei nõ sũt plures mẽsure pme. pñt tñ eẽe plures mensure quaz vna sub alia ordinetur.

¶ Ad maiorẽ. vni⁹ est vna regula in vno ordine. tñ vni⁹ pñt eẽ plres regle q̃z vna ex alia deriuaẽ. z subordinate. qz vna ẽ hõgenea. altera excedẽs. vt ptz de horologio in pariete. qd est mẽsura subordinata soli Sicut etiã est de cã efficiẽte. vbi vna ẽ pxinq̃ z adeq̃ta. alia excedẽs z cõis. Sicut q̃nq3 vn⁹ iuuenis hz vnũ pticularẽ directorẽ in scolis. q̃ est sibi appropriat⁹. q dirigit eũ in certis. Sup quẽ hz cũ aliis scolaribz pmunez magistrũ q dirigit eũ z alios vlterius zč.

¶ Ad scdm dõm. q mẽsura pxima est homogenea mensurato. nõ aũt mẽsura remota.

¶ Ad maiorem. mẽsura pxima z naturalis est hõgenea mẽsurato. i. vni⁹ ordinis. nõ tñ oz de mẽsura remota z excedẽte supnaturali. sic rõ hũana est hõgenea actui volũtatis qz pxinq̃. nõ aũt lex eterna. et mot⁹ celi est mẽsura hui⁹ mot⁹ hõgenea. s3 eternitas est pma excedẽs nõ eiusdẽ ordinis. Et nota q q̃uis vni⁹ rei sit tñ vna mẽsura q̃ntitatiua z q̃ntitatis. tñ loquẽdo de mẽsura veritatis z regula directiua vni⁹ pñt eẽ plures regule subordinate inq̃ntũ vnũ hz iudiciũ z cognitiões veritatis ab alio et depẽdet ab alio. sicut est i pposito. vt patuit in cor.

¶ Ad tertiũ dõm. q licz lex eterna sit nobis ignota fm q est in mẽte diuina. innotescit tñ nobis aliq̃liter vel p rõnẽ naturalem q̃ ab ea deriuaẽ vt ppria eius imago. vel p aliqualẽ reuelatões supadditã infra. q. xciij. ar. ij.

¶ Maior vera. regula est certissima vt sic vt regula est id est optz q sciaẽ certe q illud sit pforme regule vel dissonũ a regula. s3 nõ optz q sciaẽ qd sit regula. sicut dr fm plurib9. optz q sic faciaẽ. qz est de volũtate z pcepto diuino. ita oz eẽ notã regulã. s3 nõ optz scire qd sit diuina volũtas. s3 magis sciaẽ qz est regula. Ad minorẽ. est nob ignota lex eterna q̃ntũ ad qd est. z fm q est in mẽte diuina imo diuina eẽntia. s3 est nota q̃ntũ ad eẽ regulã. qz scim⁹ in q̃busdã q sunt p vel ptra regulã z volũtatẽ diuinam in his sc3 q̃ sunt ptra dictamẽ recte rõnis. q̃ sunt p se mala. sic scim⁹ q̃ sunt p se mala p rõnẽ naturalẽ q sunt ptra deũ. qz q̃ sunt ptra rõnẽ naturalẽ sunt etiã ptra deũ. Et hoc est qd D. dr. qd innotescat nobis (sc3 q̃ntũ ad eẽ regulã faciẽdi vel dimittẽdi) p rõnẽ naturalẽ mediãte synderesi. vel p reuelatõem in supnaturalibz. vbi nobis inotescit q̃ sint de mente dei. De his infra. q. xciij. ar. p. et. ij. qz lex eterna est rõ diuine sapie mouẽtis oia ad debitũ finẽ. Vñ lex eterna nihil aliud est q̃z rõ diuine sapie fm q est directiua oim actuũ z motionũ. quaz rõnẽ oẽs aliqualr cognoscũt in suo effectu. qz ois cognitio vitatis est irradiatio z pticipatio illi⁹ pme vitatis. q̃ est rõ z dictamen intellect⁹ diuini. sicut patuit in cor. artic. q dictamẽ diuini intellectus inotescat ptim p rõnẽ naturalẽ. partim p reuelatõem scripture vel internã inspiratõem

¶ Utz rõ errans obliget.

Ad qnintũ sic pcedit. Videẽ q voluntas discordãs a ratõne errãte nõ sit mala. rõ eñi est regula volũtatis hũane inq̃ztũ deriuaẽ a lege eterna. vt dictũ est. s3 rõ errãs nõ deriuaẽ a lege eterna. g̃ rõ errãs nõ est regula volũtatis hũane. nõ g̃ volũtas ẽ mala si discordat a rõne errãte ¶ P. fm Aug. inferioris ptãtis pceptũ nõ obligat si ptrariaẽ pcepto ptãtis supioris. sicut si pcõsul iubeat aliq̃d qd ipator phibet. s3 rõ errãs q̃nq3 pponit aliq̃d qd ẽ ptra pceptũ supioris. sc3 dei. cui⁹ est summa ptãs. g̃ dictamẽ rõnis errãtis nõ obligat nõ est g̃ volũtas mala si discordet a ratõne errante. ¶ P. ois volũtas mala reduciẽ ad aliquã spẽm malicie. s3 volũtas discordãs a rõne errãte nõ pt reduci ad aliquã spẽm malicie. puta si rõ errans errat in Ar. iiij. H

hoc qđ dicat eē fornicādum. volūtas eiꝰ q̄ fornicari nō vult ad nullā maliciam reduci pt. ergo volūtas discordās a rōne errāte nō est mala. ¶ Sed ꝯtra. sicut in pmo dictū est. ꝯsciā nihil aliud est q̄ȝ applicatio scie ad aliquē actū. sciā aūt in rōne est. volūtas ergo discordās a rōne errāte est ꝯtra ꝯsciam. sȝ oīs talis volūtas est mala. dr̄ eīm Ro. xiiij. Oīe qđ nō est ex fide pctm̄ est. i. oē qđ est ꝯtra conciam. ergo volūtas discordās a rōne errāte est mala.

q. xxix. ar. xiij.

¶ Hic. D. mouet q̄dā dubia incidētia. Et sic duo qz eīm dictū est q̄ bonitas hūane volūtatis depēdet a rōne. rō aūt pt eē recta ꝛ erronea. ideo est q̄stio. an ad bonitatē volūtatis hūane sufficiat rō qualitercūqȝ se hñs. et an ad maliciā sufficiat discordare a rōne qualitercūqȝ se hñte. Primo igr̄ est dubiū de malicia volūtatis discordātis a rōne erronea. Scdm est dubiū de bonitate volūtatis ꝯcordantis cū rōne erronea. querit igr̄ in p̄senti An voluntas ꝛc̄.

¶ Rn̄deo dōm. q̄ cū ꝯsciā sit q̄dāmō dictamen rōnis. est eīm q̄dā applicatio scie ad actū. vt in pmo dictū est. idē est q̄rere vtrū volūtas discordās a rōne errāte sit mala. qđ q̄rere vtrū ꝯsciā errās obliget.

q. xxix. ar. xiij.

¶ D. pmo declarat titulū q̄siti. Scđo recitat rn̄sionē aliq̄ꝝ ad q̄sitū sic expositū. ibi. dicunt ergo q̄ rō ꝛc̄. Tertio subiūgit suā rn̄sionē reprobādo aliā ibi. Sȝ hoc ꝛc̄. Circa pmū duo. pmo declarat q̄sitū resoluēdo in aliud cui equipollet. Scđo exponit quēdā terminū positū in illo scđo q̄sito equipollēte pmo. ibi. Circa qđ ꝛc̄. Quo ad pmū vult. D. q̄ idē est dicere an volūtas discordās a rōne erronea sit mala. ac si q̄rat̄ an ꝯsciā errans obliget. ita q̄ q̄ faciat ꝯtra eā male faciat. Et q̄ sit idē q̄rere ostēdit D. qz ꝯsciā nihil aliud est q̄ȝ dictamen rōnis practice. q̄ dictat qđ faciēdū vel qđ dimittēdū. et ergo rō erronea ē dictamē erroneū ꝛ falsa ꝯsciā. ꝛ ergo idē est q̄rere an volūtas discordās a rōne erronea sit mala. ꝛ an ꝯsciā errās obliget

Ad durādū

Nota ex his ꝯtra Durādū. qz cū. D. q̄rit ꝛ rn̄det an ꝯsciā erronea obliget. nō intelligit de obligatōe stricte accepta de q̄ arguit. qz videlȝ teneat̄ se ꝯformare ꝛ nō deponere ꝛ nō discordare. sȝ solū intelligit. qz ea stāte tenet̄ nō discordare ad sanū sensum quē hȝ in. ij. dis. xxxix. ar. vlti. ad sextū. qz qn̄ rō errās apphēdit vt cadēs sub pcepto. sic eīm obligat ad nō discordandū ꝛc̄. Et hic sensus pȝ ex h̄ q̄. D. idētificat ista duo. s. an ꝯsciā erronea liget et an volūtas discordās ab ea sit mala.

ligare q̄d sit.

Ligare igr̄ in ꝓposito est teneri ad nō discordādū. sic in corpalibꝫ aliquis ē ligatꝰ. qz nō pt recedere. vt hȝ. d. san. de ꝟita. ma. xvij. q. iij. in pn̄ci. Et qn̄ hȝ nc̄citatē ꝯsistendi in loco. sic ꝯsciā dr̄ ligare. qz aliq̄s nō pt ab ea recedere licite discordādo ea manēte. Secꝰ qn̄ dephēdit̄ eē erronea ꝛ nō ꝯformis legi dei. tūc eīm dȝ deponi. ꝛ deponit̄ ex rōnabili cā ꝛ monitio ex q̄ aduertit se errasse. De his in Capo. in ij. dis. xxxix. in solōnibꝫ ꝯ tertiā ꝯclonē. Nota etiā q̄. D. hic supponit ꝯsciam eē dictamē rōnis. ꝛ sic actū cū termino suo Et de h̄ ex intērōe. p. p. q. lxxix. ar. xiij. et in de ꝟi. vbi iā. q. p. et in Capo. vbi ia ꝯclone. ij. et in Scoto. eadē distin. scđi. vbi laborat ꝛ bn̄ q̄ nō ꝑtineat formalr̄ ad volūtatē. Consequēter cū dr̄

¶ Circa qđ aliq̄ distinxerūt tria gn̄a actuū. q̄dā eīm sunt boni ex gn̄e. q̄dā sunt indr̄ntes. q̄dā sȝ mali ex gn̄e. Dicūt ergo q̄ si rō vel ꝯsciā dictat aliq̄d eē faciendū qđ sit bonū ex suo genere. nō est ibi error. similiter si dicat aliq̄d nō esse faciendū qđ est malū ex suo gn̄e. eadē eīm rōne p̄cipiūtur bona q̄ ꝓhibent̄ mala. sȝ si rō vel ꝯsciā dicat alicui q̄ illa q̄ sunt fm se mala hō teneat̄ facere ex p̄cepto. vel q̄ illa q̄ sunt fm se bona sunt ꝓhibita. erit rō vel ꝯsciā errās. et silr̄ si rō vel ꝯsciā dicat alicui q̄ id qđ est fm se indifferēs. vt leuare festucā de terra sit prohibitū vl̄ preceptū. erit rō vel ꝯscientia errans.

¶ Exponit vnū terminū positū in equipollēti q̄sito. scȝ q̄ sit rō errās qn̄ q̄rit̄ an ꝯsciā erronea obliget. Et refert dictū alioꝝ. q̄ in h̄ bn̄ dixerūt declarādo q̄ sit rō erronea. Vn̄ dicūt q̄ illa nō est rō erronea q̄ dictat aliqđ bonum ex gn̄e eē faciēdū. ꝛ malū ex gn̄e nō faciēdū. Sȝ illa ē erronea q̄ dr̄ mala ex gn̄e hoiem debere facere ex p̄cepto. et q̄ dr̄ bona fm se eē ꝓhibita. vel q̄ dr̄ indr̄ntia eē p̄cepta vel ꝓhibita. ita q̄ triplr̄ est erronea. vt patet.

¶ Dicūt ergo q̄ rō vel ꝯsciā errās circa indr̄ntia siue p̄cipiēdo siue ꝓhibēdo obligat. ita q̄ volūtas discordās a tali rōne errāte erit mala ꝛ pctm̄. sȝ rō vel ꝯsciā errās p̄cipiēdo ea q̄ sunt p se mala. vel ꝓhibēdo ea q̄ sunt p se bona ꝛ necaria ad salutem nō obligat. Vn̄ in talibꝫ volūtas discordās a rōe vel ꝯsciētia errante nō est mala

¶ Hic ꝯñter D. refert quādā rn̄sionē ad q̄sitū expositū aliq̄ꝝ falsam. et stat in h̄. q̄ volūtas discordās a rōne erronea in indifferētibꝫ est mala. ꝛ sic ꝯsciētia erronea ligat in indifferētibꝫ. sed volūtas discordās a rōne erronea in p se bonis vel in p se malis nō ē mala. ꝛ ita ꝯsciā erronea i talibꝫ nō ligat. sȝ q̄ p̄ciperet p se mala vl̄ ꝓhiberet p se bona. Et de illa opinione vide ad lōgū. d. san. in. ij. dis. xxxix. ar. vlti. et in de ꝟita. supra ar. iiij. qz illi opinantes defecerūt nō itelligētes qđ sit ꝯsciam erroneā ligare. qz putabant q̄ ꝯsciam ligare ꝯsistat in h̄. qz si qs faciat fm eā recte faciat. et inde dixerūt q̄ in malis nō ligat p̄cipiēdo vl̄ i bonis ꝓhibēdo. qz tūc aliqs faciēdo vel dimittēdo nō recte facit. sȝ ꝯsciā ligare. qz nisi aliqs ꝯsciētiā ipleat. pctm̄ incurrit. nō āt qz impleēs bn̄ faciat. alr̄ ꝯsiliū ligare diceretur ꝛc̄.

¶ Sed h̄ irrōnabilr̄ dr̄. in indr̄ntibꝫ eīm volūtas discordās a rōne vel ꝯsciā errāte est mala aliq̄ mō ꝓpt̄ obm̄ a q̄ bonitas vl̄ malicia volūtatꝭ depēdet nō āt ꝓpt̄ obiectū fm sui naturā. sȝ fm q̄ p accn̄s a rōne apphēdit̄. vt malū ad faciēdū vel ad vitādū et qz obiectū volūtatis est id qđ ꝓponit̄ a rōne. vt dictū est. ex q̄ aliq̄d ꝓponit̄ a rōne vt malū. volūtas dū in illud fert̄ accipit rōnem mali q. viij. ar. ij.

¶ Hic ꝯñter iprobat istā opinionē rn̄dēdo aliter ad q̄situ q̄ȝ illi tali ꝯclone. Oīs volūtas (siue scȝ indr̄ntium siue p se bonoꝝ vel p se maloꝝ) discordās a rōne siue recta siue errāte sp est mala. (intellige qn̄ ꝯsciētia ꝓponit et apphēdit rāqȝ p̄ceptū vel ꝓhibitū sub pctō) Probatio aūt D. huiꝰ ꝯclonis erit iprobatio p̄dicte opinionis. qz ꝓbat eā ex eodē fundamēto ex q̄ ipi arguūt. scȝ de indifferentibꝫ ꝓbat ꝛ ipse de p se malis vel bonis. ꝛ arguit̄ sic. Volūtas discordās a rōne erronea in indifferētibꝫ ē mala. nō qz sit ea mala in se. sȝ qz est mali p accn̄s. scȝ appre-

Cōclo rn̄sa.

bonū vt mali ad faciendū vel vitādū. ſ; hoc ↄtingit. ſcʒ ꝙ res in ſe bona apphendaꝛ ſub rōne mali ꝓhibiti. ⁊ res in ſe mala apphēdaꝛ ſub rōne boni p̄cepti. ḡ ſicut rō erronea ligat in indr̄ntib. ſic in ꝑ ſe malis vel bonis. Huiꝰ rōnis ꝑ. declarat p̄mo maiorē. ſcd̄o minorem. ibi Hoc aūt ⁊c̄. tertio infert ↄclonē. ibi. Vn̄ dōm ⁊c̄. Maiorē ḡ declarat ex ſupradictis. q2 volūtas h; bonitatē ſuā a re vt eſt apphēſa ⁊ ꝓpoſita volūtati a rōne. ita ꝙ ſi ꝓponaꝛ ſub rōne mali erit mala volūtas tendēs in eā. ⁊ ſi ꝓponatur ſub rōne boni p̄cepti erit mala. q̄ nō tēdit. res em̄ in ſe nō eſt obiectū. ſ; vt apphēſa eſt. quare ſi voluntas ferꝛ in apphēſum vt malū vult formalr̄ malū. Deinde cū dē

¶ Hoc aūt ↄtingit nō ſolū in indr̄ntib. ſ; etiā in ꝑ ſe bonis vel malis. nō ſolū em̄ id qđ eſt indr̄ns pt accipe rōnē boni vel mali ꝑ accn̄s. ſ; etiā id qđ ē bonū pt accipe rōnē mali. vel illud qđ eſt malū rōnem boni ꝓpter apphēſionē rōnis. puta abſtinere a fornicatōe bonū q̄ddā eſt. tm̄ i h̄ bonū nō ferꝛ volūtas. niſi ſm ꝙ a rōne ꝓponiꝛ. ſi ḡ ꝓponaꝛ vt malū a rōne errāte. ferꝛ in h̄ ſub rōe mali. vn̄ volūtas erit mala q2 vult malū. nō q̄dē id qđ eſt malū ꝑ ſe. ſ; id qđ eſt malū ꝑ accn̄s ꝓpter apphēſionē rōnis. et ſilr̄ credere in xp̄m eſt ꝑ ſe bonū ⁊ necarīū ad ſalutē. ſ; volūtas nō ferꝛ in hoc niſi ſm ꝙ a ratōne ꝓponiꝛ. vn̄ ſi a rōne ꝓponaꝛ vt malū. volūtas ferꝛ in h̄ vt maluʒ nō q2 illud ſit malū ſm ſe. ſ; q2 eſt maluʒ ꝑ accn̄s ex apphēſione rōnis. Et iō ph̄s dī in. v. ethi. ꝙ ꝑ ſe loquēdo incōtinēs eſt q̄ nō ſeq̄tur rōnē rectā. ꝑ accn̄s aūt q̄ nō ſeq̄tur etiā rōnem falſam

¶ Subiūgit minorē quam exponit ⁊ declarat duob exēplis. ⁊ auctoritate ph̄i clare in lr̄a. Et nota ꝙ ſumma huiꝰ ꝓbatōis ſtat in hoc. q2 malū ex ſingularib defectib. ſi ḡ rō erronea dictat rē in ſe bonā eē malā ꝓhibitā ⁊ nō appetēdā ⁊ volūtas appetit. peccat. q2 ferꝛ in malū vt apphēſum. Si vo rō dictat rē in ſe malā eē bonā ⁊ p̄ceptā ⁊ appetēdā ⁊ volūtas nō appetit peccat. q2 nō fertur in bonū vt apphēſum necārio appetēduʒ. et ita ſꝑ eſt mala. vel q2 eſt mali vt ſic. vel q2 nō eſt boni vt ſic. q2 volūtas q̄ ferꝛ in bonū ſm veritatē. tm̄ rōne mali eſt mala. et etiā volūtas q̄ ferꝛ in malū ſm veritatē ſm rōnē boni eſt etiā mala. Qñ rō erronea vel apphēdit bonū ſub rōne mali. vel malū dictat ⁊ apphendit ſub rōne boni. Vn̄ volūtas ſiue ſit mali apphēſi vl̄ exiſtēt; ſꝑ ē mala. tūc ibi

¶ Vn̄ dōm. ꝙ ſimplr̄ oīs voluntas diſcordans a rōne ſiue recta ſiue errāte ſꝑ eſt mala.

¶ Subinfert ſuā ↄclonē rn̄ſiuā. et p; ſatis ꝓbata. Circa quā tm̄ nota. q2 aduūpti ꝙ intelligenda ſit hec ↄclo ꝙ volūtas eſt mala ſꝑ q̄ diſcordat a rōne erronea apprehēdēte bonū tāq̄ p̄ceptū vel ꝓhibitū ſub peccō. q2 ſi ↄſciētia erronea nō apphēderet tanq̄ p̄ceptū vel ꝓhibituʒ ſub peccō tūc aliq̄s diſcordādo a tali ↄſciā non peccaret. nec ꝓprie ↄtra ↄſciam ageret. De hoc. d. ſan. in ſcd̄o ſuꝑ ad ſcptū dē. ↄſcia obligat virtute p̄cepti diuini. ſub cuiꝰ rōne apphēdiꝛ illud qđ rō dictat. ⁊ ideo ſi illud apphendaꝛ vt directe ſub p̄cepto cadēs. peccat mortalr̄ omittendo illud qđ ↄſcia dictat. etiā ſi ſit veniale vel indr̄ns. Si aūt apphēdaꝛ vt nō directe cadēs ſub p̄cepto vl̄ ꝓhibitione tūc nō ſit directe ↄtra ↄſciam. ſ; p̄ter eā. ⁊ iō nō peccat mortalr̄. ſ; venialr̄ vel nullo mō. Sicut qñ ↄſcia dictat alicui ꝙ bonū eſt facere aliqđ opꝰ ↄſilij. ſi nō faciat nō peccat. q2 nō apphēdit illđ vt bonū necarīū ad ſalutē et p̄cepto ſubiacens. Hec ille. Ex qb p; ꝙ expō ↄclonis vera eſt ad mētē. d. ſan. Et ꝑ hūc verū intellectū ſoluūꝛ obiectōes durādi. q2 eſto ꝙ hereticꝰ errās credat ꝙ licitū ſit furari diuitib. q2 tm̄ rō nō apphēdit illud furari vt ſꝑ debitū ⁊ necarīū. iō ceſſando a furto nō facit ↄ̄ ↄſciaʒ nec peccat Nota etiā circa ↄclonē. ꝙ a rōne recta ⁊ erronea diſcordās peccat. ⁊ ita vtraq̄ ligat. ſed dr̄nter. q2 recta ſimplr̄ ⁊ ꝑ ſe. erronea aūt ſm q̄d ⁊ ꝑ accn̄s. Simpliciter aūt dr̄ ligare recta ↄſcia. q2 ligat abſolute ⁊ in oēʒ euentū. ⁊ q2 ſine peccō nō pt deponi. S; erronea ↄſcia nō ligat niſi ſm q̄d ⁊ ſub ↄditōne. ille em̄ cui dictat ↄſcia ꝙ teneaꝛ ad fornicādū nō eſt obligatꝰ vt fornicatiōem ſine peccō dimittere nō poſſit. niſi ſub hac ↄditōe. ſi talis cōſcia duret. q̄ ſine peccō remoueri pt. Unde nec obligat in oēm euētū. ⁊ ꝑ ↄn̄s ligat ſm q̄d. Quare dicebaꝛ in p̄ncipio circa titulū. ꝙ ligare ↄſcie erronee nō ē ꝑfecta obligatio Nota etiā de iſta materia. an aliq̄s ↄformās ſe cōſcie dubie in his q̄ ſunt peccā mortalia peccet. vid. d. ſan. q̄dlibet. viij. ar. xiij. ita ꝙ tenēs verā opinionē dubitet āt de eiꝰ ꝑitate. dicaꝛ ꝙ ſic. Uide de iſta materia ad lōgum in dn̄o Antonino. p̄. ꝑ. ti. iij. ca. x. §. x. de ſcrupulo. an aliq̄s peccet agēdo in quo h; ſcrupulū. vide.

Aliter ligat ↄſcia recta q̄ erronea

Argumētū in contrariū

eſt ꝑ ↄduſione mīſtua. Et ꝓcedit ꝙ id qđ eſt ↄtra ↄſciam apphēdētē aliq̄d tāq̄ p̄ceptū vel ꝓhibitū ſub peccō. vt dcm̄ ē circa ↄclonē

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. ꝙ iudiciū rōnis errātis. licʒ nō deriuaꝛ a deo. tn̄ rō errās iudiciū ſuū ꝓponit vt verū. ⁊ ꝑ ↄn̄s vt a deo deriuatū a q̄ eſt oīs veritas

¶ Maior vera eſt Eſt regula ꝑ ſe ⁊ abſolute. q2 deriuaꝛ a lege eterna. pt tm̄ eē regula ſm q̄d ⁊ ꝑ accn̄s. etiaʒ q̄ nō deriuaꝛ. ſ; habeꝛ vt deriuata a lege eterna Ad minorē. q̄uis nō deriueꝛ ſm veritatē a deo. tn̄ habetur vt a deo deriuatū. q2 habeꝛ tanq̄ vex ⁊ a deo deriuatū. ſicut iudeꝰ putat eē de volūtate dei ⁊ inſtitutōe diuina. ꝙ ſibi rō errās dictat. ſcʒ nō credere in chriſtū. q2 ſcriptū eſt nō erit in te deꝰ recēs ⁊c̄. ⁊ ꝑ ↄn̄s ſi ↄtra fecerit faciet ↄtra id qđ eſtimat eē de volūtate dei. ⁊ ꝑ ↄn̄s peccat. vn̄ ſi credit peccat. ſi nō credit itez peccat. S; ꝙ nō ſit ꝑplexꝰ videbiꝛ ar. ſequē. ad. iijᵐ. quare negaꝛ ↄn̄s. ꝙ nō ſit mala. q2 ē mali ꝑ accn̄s ⁊ ↄ̄ rōne obligātē ꝑ accn̄s. ⁊ ſm q̄d

¶ Ad ſcd̄m dōm. ꝙ v̄bū Aug. h; locū qñ cognoſciꝛ ꝙ inferior ptās p̄cipit aliq̄d ↄtra p̄ceptū ſuperioris ptātis. S; ſi aliq̄s crederet ꝙ p̄ceptuʒ ꝓcōſulis eēt p̄ceptū īpatoris ↄtēnendo p̄ceptū ꝓcōſulis cōtemneret p̄ceptū īpatoris. Et ſilr̄ ſi aliq̄s hō cognoſceret ꝙ rō humana dictaret aliq̄d ↄtra p̄ceptuʒ dei. nō teneꝛ rōnē ſeq̄. ſ; tūc rō nō totalr̄ eēt errās. ſ; qñ rō errās ꝓponit aliq̄d vt p̄ceptū dei. tūc idē eſt ↄtēnere dictamē rōnis ⁊ dei p̄ceptū

¶ Maior vera. qñ cognoſciꝛ ꝙ p̄ceptū inferioris eſt ↄtra p̄ceptū ſuperioris. tūc ptās inferioris nō ligat. ſecꝰ ſi habeaꝛ tā q̄ ꝓcedēs ex ſuperiori ptāte. q2 tūc q̄ ↄtēneret poteſtatē inferiorē. ↄtēneret etiā ſuperiorem Minor ↄcediꝛ ſ; neſciꝛ hoc eē ↄtra deuʒ. ſi aūt ſciret ꝙ eēt ↄtra deum tūc hō nō teneret eā ſeq̄. Sed hoc nō eſt ↄtra intentū ar

tuli. qꝛ nō eſſet errans totalr. eſſet q̄dem errans in hoc ꝙ dictaret aliq̄d eſſe faciendū qḋ eſſꝫ ↄtra deū. ſed nō erraret in hoc ꝙ cognoſceret eē ↄtra deū. ſꝫ qꝛ iudicaret faciē dū. Un̄ nota ꝟbū. D. ꝙ idē eſt ↄtēnere iudiciū rōnis qḋ habetꝰ tanq̄ꝫ rectū ⁊ a deo. qḋ ↄtēnere deū. Uide de ꝟita. ma. xvij. ar. v. qꝛ ↄſcia ideo plus ligat q̄ꝫ p̄ceptū pꝫlati. Et aduerte. ꝙ cōp̄o ꝙ cognoſcit ↄſcia p̄cedēs eē erronea amittit virtutē obligādi. cognoſcatꝰ aūt erronea. qꝛ cognoſcitꝰ ꝙ eſt ↄtra legē dei. Un̄ dep̄onēdo eā nō faꝫcit ↄtra ↄſciam obligātē. qꝛ cognito eius defectu amittit vim obligādi. ⁊ licꝫ ab eo diſcordare

q̄rē ↄſcia liꝫgat plꝰ q̄ꝫ pꝫceptū plati

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ rō qn̄ app̄hēdit aliq̄d vt malū. ſp app̄hēdit illud ſub aliq̄ rōne mali. puta qꝛ cōtrariatꝰ diuino p̄cepto. vel qꝛ eſt ſcandalū. vel ꝓpter aliqḋ hmōi. ⁊ tunc ad talem ſpēm malicie reducitur talis mala volūtas.

¶ Minor negatꝰ. Et ad ꝓbatōnem dr̄. ꝙ ſi rō dictat eē fornicādū. opꝫ ꝙ dictet ſub rōne alicuiꝰ boni. puta qꝛ p̄ceptū vel qꝛ iuſtū ⁊c̄. et tūc volūtas diſcordās incurrit in viciū ↄtrariū illi ꝟtuti ſub cuiꝰ ſpecie ⁊ apparētia ↄſcia illud dictat. puta dr̄ ꝙ ſit fornicādū qꝛ delectabile ⁊ ↄſonū rōni tāq̄ꝫ materia tēperātie. cuiꝰ eſt etiā q̄rere delectaꝫtiones. Sicut econtra ſi rō app̄hendit aliqḋ bonū tanq̄ꝫ malū. opꝫ ſub rōne alicuiꝰ mali eꝫ ꝓpoſito alicui ꝟtuti. et tūc ſi volūtas diſcordat volēdo illud qḋ habetꝰ tāq̄ꝫ malū. puta iniuſtū vel ↄtra p̄ceptū dei incurrit ſpēm malicie iniuſticie. aut inobediētie ⁊c̄ Et hoc ſcōm hꝫ hic D. in ſolutione. p̄mū hꝫ in de ꝟita. vbi ſtatim. ar. iiij. ad. xiiij. videꝫ de totū articulum.

¶ Utrū volūtas ↄtra legē dei ſequens rationē errantem ſit mala.

Ad ſextū ſic p̄cediꝰ. Uidetꝰ ꝙ volūtas cōcordās rōni errāti ſit bona. ſicut eñ volūtas diſcordās a rōne tēdit in id qḋ rō iudicat malū. ita volūtas ↄcordās rōni tēdit i id qḋ rō iudicat bonū. ſꝫ volūtas diſcordans a rōne etiā errāte eſt mala. ḡ volūtas ↄcordās ratōni etiā errāti eſt bona. ¶ P̄. volūtas ↄcordās p̄cepto dei ⁊ legi eterne ſp ē bona. ſꝫ lex eterna ⁊ p̄ceptū dei ꝓponitꝰ nobis ꝑ app̄henſionē ratōnis etiā errātis. ḡ volūtas ↄcordās etiā rōni errāti eſt bona. ¶ P̄. volūtas diſcordās a rōne errāte eſt mala. ſi ḡ volūtas ↄcordās rōni errāti ſit etiā mala. videtꝰ ꝙ oīs volūtas hn̄tis rōnē errantē ſit mala. ⁊ ſic talis hō erit ꝑplexꝰ ⁊ ex neceſſitate peccabit. qḋ eſt incōueniēs. ḡ volūtas ↄcordās rōni errāti eſt bona. ¶ Sꝫ ↄtra. volūtas occidētiū ap̄los erat mala. ſꝫ tn̄ ↄcordabat rōni errāti ipoꝝ ſm̄ illud Joā. xvi. Uenit hora vt oīs q̄ interficit vos arbitretꝰ obſequiū ſe p̄ſtare deo. ergo volūtas ↄcordās rōni errāti pt eſſe mala

¶ Hic mouet ſcōm dubiū qḋ oritꝰ ex dictꝫ ar. p̄cedentis. Ex q̄ eñ dictū eſt volūtatē diſcordātē a rōne eē malā. dubiū eſt an ↄcordando tali rōni ſit bona. ſicut iudei ↄſcia dictabat xp̄m occidēdū. An ↄcordādo cū tali cōſcia volēdo ip̄m occidere habuerit bonā volūtatē.

¶ R̄ndeo dōꝫ ꝙ ſicut p̄miſſa q̄ſtio eadē eſt cū q̄ſtione q̄ q̄ritꝰ vtrū ↄſcia erronea liget. ita iſta q̄ſtio eadeꝫ eſt cū illa qua q̄ritꝰ vtrū ↄſcia erronea excuſet.

¶ D. p̄mo exponit titulū q̄ſiti. Scḋo r̄ndet iuxta pꝫmiſſam expōnē. ibi. hec aūt ⁊c̄. Uult ḡ quo ad p̄muꝫ ꝙ iſta q̄ſtio tm̄ valet ac ſi q̄ratꝰ ſub aliis ꝟbis. an ↄſcia erronea excuſet. ſicut p̄or q̄ſtio. ar. p̄ce. q̄rebat. an ligaret ſub pctō ad nō diſcordādū. ita ꝙ ſi voluntas diſcordaret a ↄſcia erronea. ꝓponēte aliqḋ obiectū vt p̄ceptū peccaret. Sic ſi ↄcordet excuſetur a pctō.

¶ Hec aūt q̄ſtio dep̄ēdet ab eo qḋ ſupra de ignorātia dictū eſt. dictū eſt eñ ſupra. ꝙ ignorātia qn̄q̄ꝫ cauſat inuolūtariū. qn̄qꝫ aūt nō. q.vi.ar.viij.

Nic ↄñter D. ſm̄ p̄dictū intellectuꝫ q̄ſiti r̄ndet. ⁊ p̄ꝰ p̄mittit fundamētū. ex q̄ dep̄ēdet hec determinatio. Secūdo applicat ⁊ deducit ↄclōnē r̄ſiſ. ibi. Et qꝛ bonuꝫ ⁊c̄. Fundamētū ḡ determinatōis huiꝰ q̄ſiti dep̄ēdet ex his q̄ ſupra. q. vi. ar. viij. dicta ſunt de ignorātia. vbi dictum eſt. ꝙ aliq̄ ignorātia cauſet inuolūtariū. ⁊ talis oīno excuſat. et qꝛ error includit ignorātiā ⁊ eſt q̄dā ignorātia p̄ue diſpōnis. ideo cognito q̄n̄ ignorātia excuſet. ſcitur q̄n̄ error excuſet volūtatē ⁊ opus Et de iſta materia etiam infra. q. lxxvi. ar. iij. ⁊. iiij.

¶ Et qꝛ bonū ⁊ maluꝫ morale ↄſiſtit in actu inq̄ꝫtū eſt volūtariꝰ. vt ex p̄miſſis pꝫ. manifeſtū ē ꝙ illa ignorātia q̄ cauſat inuolūtariū tollit rōnē boni ⁊ mali moralis. nō aūt illa q̄ inuolūtariū nō cauſat Dictū q.vi.ar.viij. eſt etiā ſupra. ꝙ ignorātia q̄ ē aliq̄ mō volita ſiue directe ſiue indirecte nō cauſat inuolūtarium. ⁊ ſic dico ignorātiā directe volūtariā in quā actꝰ volūtatꝫ fertur Indirecte aūt ꝓpter negligētiā. ex eo ꝙ aliq̄s nō vult illḋ ſcire qḋ ſcire tenetꝰ. vt ſupra dictū ē Si igitꝰ q.vi.ar.viij. rō vel ↄſcia erret errore volūtario vel directe vel ꝓpter negligētiā. qꝛ eſt error circa id qḋ q̄s ſcire tenetꝰ, tūc talis error rōnis vel ↄſcie nō excuſat. qn̄ voluntas ↄcordās rōni vel ↄſcie ſic errāti ſit mala. Si aūt ſit error q̄ cauſat inuolūtariū ꝓueniēs ex ignorātia alicuiꝰ circūſtātie abſq̄ꝫ oī negligētia. tūc talis error rōnis vel ↄſcie excuſat vt volūtas ↄcordans rōni errāti nō ſit mala.

¶ Applicat p̄dictū fundamētū. ⁊ infert talē ↄclōnem r̄ſiſ. Si rō vel ↄſcia erret errore ⁊c̄. vt in l̄ra p̄cedēti vſq̄ꝫ in finē Et intelligitꝰ p̄ma ps ↄclōnis. vt habetꝰ ex Capo. ꝙ ſicut in p̄cedēti ar. dictū eſt. ꝙ tūc aliq̄s peccat diſcorꝫdādo a ↄſcia. q̄ ꝓponit aliq̄d neceſſariū ſm̄ p̄ceptū. ita iſta ps intelligitꝰ ſi q̄s ↄcordet cū ↄſcia erronea qn̄ vult facere id qḋ dictat ↄſcia vt ſic. ⁊ ſi illud dictatū fuerit illicitū et pctm̄. Si q̄s aūt nō faciat ſm̄ ꝙ ⁊ qꝛ ↄſcia dictat. et ſi volitū ip̄m nō ſit illicitū. ſic nō opꝫ ꝙ actꝰ volūtatis ſit malꝰ. ſꝫ ſolū qn̄ actꝰ volūtatis ↄformis rōni erronee malus eſt Uide exēplū in caſu quē ponit Durādꝰ in q̄rto argumēto in Capo. diſ. xxxix. ↄ̄ tertiā ↄclōnē. qꝛ aliq̄s cuiꝰ ↄſcia erronea dictat nō iurādū nō iurās qn̄ nō cogitꝰ p̄cepto ſuperioris nō peccat Intelligitꝰ ḡ qn̄ volūtas ↄcordat cū rōne errāte in aliq̄ qḋ vere ē pctm̄. ⁊ qn̄ illud vult ſm̄ ↄſciam. Un̄ ſi ↄſcia dictat nō eē iurādū vllo mō. ⁊ aliq̄s nō iurat. tūc talis ꝓprie nō facit ſm̄ ↄſciam. Sꝫ ille qui vult nūq̄ꝫ iurare. qꝛ ↄſcia dictet nūq̄ꝫ iurādū. Probat ḡ D. p̄mo ↄclōnē q̄ ad ābas ꝑtes rōne. Scḋo explanat exēplo. ibi. Puta ⁊c̄. Quo ad p̄mū arguitꝰ ſic. illa ignoꝫrantia vel ille error q̄ cauſat inuolūtariū tollit rōnē boni

ex mali moralis. nõ ãt illa vel ille error. q̃ inuolũtariũ nõ
causat. sꝫ ignorãtia vel error q̃ est aliq̃ mõ volita siue dire
cte siue indirecte nõ causat inuolũtariũ. sed solũ ignorãtia
oĩno inuolũtaria. igiᵗ seqᵗ ↄclõ ſm duas eiᵘ ptes. Maio
rẽ pbat. qꝛ bonũ ⁊ malũ morale ↄsistunt in actu īpꝑtum
volũtariᵘ ẽ. vt patuit sup. q. vi. (⁊ intellige q actu aliter ⁊
ↄsummate ẽ bonitas ex volũtate. lꝫ ⁊ inchoatiue possit si
bi ↄpetere ex obiecto in ↄꝑatõe ad rõnẽ. vt patebit q. se/
quẽti) Minor patuit sup. q. vi. ar. viij. et patebit infra. q.
lxxvi. vbi vide quõ se habeat ignorãtia ↄcomitãs ad pec
catũ. qꝛ nec auget nec diminuit. nec p ↄñs excusat. ⁊ inuie
ibi D. q ignorantia possit esse voluntaria de ħ infra. vbi
sã. ar. ij. et in de malo. Cõsequẽter ibi.

¶ Puta si rõ errãs dicat q hõ teneᵗ ad vxorẽ al/
teriᵘ accedere. volũtas ↄcordãs huic rõni errãti est
mala. eo q error iste ꝓuenit ex ignorantia legis dei
quã scire teneᵗ. Si ãt rõ erret in ħ q credat aliquã
mulierẽ submissam esse suã vxorẽ. ⁊ ea petẽte debitũ
velit eã ↄgnoscere excusaᵗ volũtas eiᵘ vt nõ sit ma/
la. qꝛ error iste ex ignorãtia circũstãtie ꝓuenit q̃ ex/
cusat ⁊ inuolũtariũ causat.

¶ Explicat p̃dictã ↄclõnẽ exẽplariter dare. Et adũ
uerte circa pᵐᵘᵐ exẽplũ p pria pte ↄclõnis q in casu isto vo
lũtas ↄcordãs cũ rõe erronea ↄsentit in id qd̃ ẽ vere pec/
catũ mortale. ⁊ ĝ talis volũtas ẽ mala. si aũt ↄsentiret in
aliqd̃ qd̃ nõ esset ſm se peccatũ nõ opꝫret voluntatẽ esse
malã. ⁊ hmõi etiã poniᵗ exẽplũ in argumẽto in ↄtrũ.

☞ Argumẽtũ in ↄtrũ ↄfirmat pmã ptem ↄclõnis.

¶ Ad pmũ ĝ dd̃m. q sicut Diony. dt. iiij. caplo
de di. no. Bonũ causaᵗ ex integra cã. malũ ãt ex sin/
gularibꝫ defectibꝫ. ⁊ iõ ad ħ qd̃ dicaᵗ malũ id in qd̃
ferᵗ volũtas. sufficit siue q ſm suã naturã sit malũ.
siue q apprehẽdaᵗ vt malũ. sꝫ ad ħ q sit bonũ. reqri
tur q vtroqꝫ mõ sit bonũ.

¶ Maior vᵃ est ad hũc sensum tñ. q volũtas ↄcor/
dans rõni tẽdit in bonũ qñ etiã fugit malũ si rõ erronea
iudicauerit fugiendũ. ⁊ dato q ita sit q tendat in id qd̃
iudicaᵗ bonũ nõ ꝓpterea volũtas est bona nisi res sit in
veritate ⁊ ſm rectã rõnẽ bona. Minor est vera. qꝛ talis
tendit in id qd̃ apprehendit vt malũ vel fugit qd̃ iudicaᵗ
bonũ qd̃ sp malũ est. Vñ negaᵗ ↄñа. qꝛ illa ẽ sp mala rõ
ne iã dicta. qꝛ sp ẽ mali ſm eẽ apprehẽsum. ⁊ p ↄñs mala.
sꝫ illa scꝫ volũtas ↄcordãs nõ est boni in vitate. ⁊ ĝ nõ ẽ
bona. D. virtualr negat ↄñam. ⁊ notat vñ pñt glosari p̃/
misse. qꝛ nõ seqᵗ illa sp ẽ mala. qꝛ s. discordat. ĝ illa bona
qꝛ ↄcordat. qꝛ p̃ter ↄcordiã cũ apprehẽsione. oꝫ etiã po/
nere bonitatẽ rei ſm se. qꝛ bonũ ex integra cã. qꝛ ãt malũ
ex singularibꝫ defectibꝫ. ideo discordans sp ẽ mala. quia
est mali ſm esse apprehensum saltem.

¶ Ad scd̃m dd̃m. q lex eterna errare nõ pt. sꝫ rõ hu/
mana pt errare. ⁊ iõ volũtas ↄcordans rõni hũane
nõ semp est recta nec sp ẽ ↄcordãs legi eterne.

¶ Maior vᵃ. ⁊ rõ in solõne. qꝛ lex eterna errare nõ pt
et ẽ sp boni in veritate. Secᵘˢ de rõne hũana. Minor vᵃ
lex eterna ꝓponiᵗ nobis p rõnẽ errantẽ. sꝫ male ⁊ erronee.
qd̃ nõ sufficit ad bonitatẽ actᵘ. Vñ negaᵗ ↄñа.

¶ Ad tertiũ dd̃m q sicut in syllogisticis. vno incõ
uenienti dato nece est alia seq̃. ita in moralibꝫ vno in/
cõuenienti posito ex necitate alia sequũᵗ. sicut suppo/
sito q aliq̄s q̄rat inanẽ gloriã. siue ꝓpter inanẽ glo/
riã faciat qd̃ facere teneᵗ. siue dimittat peccabit. nec
tñ est ꝑplexus. qꝛ pt intẽtionẽ malã dimittere. ⁊ silr
supposito errore rõnis vl ↄsciẽ q̃ ꝓcedit ex ignoran/
tia nõ excusante. nece est qd̃ seqᵗ malũ in voluntate.
nec tñ est hõ ꝑplexus. qꝛ pt ab errore recedere cũ ig
norãtia sit vincibilis ⁊ volũtaria.

¶ Ad illã pmo videᵗ. q oĩs volũtas hñtis rõnẽ errã
tẽ sit mala. Verꝫ ẽ si est error vel ignorãtia nõ excusans. se
cus si excusaret vt patuit in cor. Vltra ⁊ sic talis hõ erit
ꝑplexus. Negaᵗ q sit ꝑplexᵘ absolute qꝛ nõ necãrio pec/
cabit sꝫ solũ ex suppõne. qꝛ pt dimittere ⁊ dꝫ ↄsciam erro
neã. cũ sit vincibilᵗ ⁊ sic nõ peccabit. Sicut iudeᵘˢ hꝫ ↄsciam
q credere in christũ sit peccatũ mortale. si deponit illã cõ
sciam ⁊ credit non peccat. Et hoc vult Doc. in pncipio
solõnis. q talᵗ peccat solũ ex suppõne nõ absolute necãrio
Silᵗ solõnẽ hꝫ D. in de veri. ma. xvij. q. iiij. ad octauũ.
et in 2º sup. ar. p̃ce. ¶ Nota circa solõnẽ tertij q cũ D. dt.
Et silr ⁊c. Nece ẽ q seqᵗ malũ in volũtate nõ qd̃cũqꝫ ma
lũ. sꝫ illd̃ malũ qd̃ est circa id i q̃ hꝫ ↄsciã erroneã ⁊ talẽ
qꝛ ẽ circa id qd̃ ſm se ẽ malũ. tũc eñ faciẽdo peccat. qꝛ fa/
cit rẽ in se malã. nõ faciẽdo ãt iterꝫ peccat. qꝛ non facit qd̃
iudicaᵗ bonũ p̃ceptũ necãriũ. Silr si sit ↄsciã erronea ꝓ/
hibẽs tãq̃ peccatũ id qd̃ ſm se est vᵉ bonũ p̃ceptum tũc
ↄformãdo se ⁊ nõ faciẽdo peccat. qꝛ nõ facit bonũ p̃cep/
tũ. faciẽdo iterꝫ peccat. qꝛ facit ↄ ↄsciam q̃ ꝓhibebat illd̃
tãq̃ malũ ⁊c. Sꝫ nõ intelligiᵗ D. q necãrio peccet aliqs
peccatis sed solũ in materia vbi errat periculose.

¶ Vtrꝫ bonitas voluntatis in his q̃ sunt ad finẽ
dependeat ex intẽtione finis.

Ad septimum sic ꝓcediᵗ. Videᵗ q bonitas
volũtatis nõ depẽdeat ex intentiõe finis.
Dictũ est eñ supra. q bonitas voluntatis
depẽdet ex solo obiecto. sꝫ in his q̃ sunt ad Ar. ij.
finẽ aliud est obiectũ volũtatis ⁊ aliud finis intẽtᵘˢ.
ergo in talibꝫ bonitas volũtatis nõ depẽdet ab in/
tentiõne finis. ¶ P. velle seruare mandatũ dei ptinet
ad volũtatẽ bonã. sed hoc pt referri ad malũ finem
scilicet ad finem inanis glorie vel cupiditatis dum
aliquis vult obedire deo ꝓpter tpalia ↄsequẽda. ĝ
bonitas volũtatis nõ dependet ab intentiõe finis.
¶ P. bonum ⁊ malũ sicut diuersificant volũtatem.
ita diuersificãt finẽ. sꝫ malicia volũtatis nõ depẽdet
a malicia finis intẽti. q̃ eñ vult furari vt det elemo/
sinã. hꝫ volũtatẽ malã lꝫ intẽdat finẽ bonũ. ĝ etiã bo/
nitas volũtatis nõ depẽdet a bonitate finis intenti.
¶ Sꝫ ↄ ẽ qd̃ aug. dt. ix. ↄfes. q intẽtio remuneraᵗ a
deo. sꝫ ex eo aliq̃d remuneraᵗ a deo qꝛ est bonũ. ĝ bo/
nitas volũtatis ex intentiõe finis dependet.

¶ Postq̃ oñsũ est ex q̃ attendaᵗ bonitas actᵘ interio
ris ↄsiderãdo actũ in se absolute. hic oñdit idẽ ↄparãdo
vnũ actũ ad alterũ. scꝫ actũ circa media ad intẽtõem finis.
Et pmo facit ħ secundo ex predictis colligit totã ratio/
nẽ bonitatis in actu interiori voluntatis. articulo nono.
Circa pmũ. pmo ostendit dependentiã hmõi actuum

interioꝝ in bonitate ꝛ malicia. scḋo ondit modū depēdē/
tie. ar. viij. Circa pmū qḋ est pmus articuli. ¶ Nota p
intellectu qsiti. q lȝ fm. d. san. in. ij. dis. xxxviij. ar. v. Uno
mō idē sit act⁹ volūtatꝭ q fert in finē ꝛ in id qḋ est ad finē
(lȝ intētio nominet illū actū sm ordinē act⁹ ad finē. ꝛ vo
lūtas noiet eundē actū sm ordinē ad obiectū ꝓximū qḋ
in finē ordiat) tn̄ in pn̄ti qsito nō accipiunt voluntas et
intētio finis (sp saltē) put dicūt vnū actū sed qn̄qꝫ vt di/
cūt distinctos. psertim qn̄ dr vn⁹ aliū pcedere in scḋa cō/
clusione seqnti. lȝ eni volūtas nō possit ferri in qḋcūqꝫ vo
litū nisi eodē actu ferat ꝟtualr in vltimū finē sm cōeȝ rō/
nē. pt tn̄ ferri in aliqḋ obiectū volituȝ absqꝫ h q ferat in
aliquē finē pticularē quē sibi ꝓstituit agēs actū volūta/
tiū. pt etiā volūtas ferri in aliqḋ sm se ꝛ absolute vt ali/
qle bonū ꝛ finis (put qḋlibet bonū dr finis) ꝛ tn̄ nō intē/
dit actu finē q est obiectū intētōis agentꝭ. ꝛ pt etiā aliqs
intēdere finē (qḋ est velle finē ꝯseq̄ ꝑ media) ꝛ tn̄ ipa me
dia nō determiare. ꝟn̄ iste act⁹ q ē ad media non actu in
aliquē finē pticularē rdata reducat ad electōem. vl pt ma
gis dici voluntas. qꝛ oē bonū vt sic est finis. vt hȝ. d. san.
vbi iā in. ij. in expōne lr̄e. Nec ē incōueniēs q volūtas sit
ex volūtate ꝛ finis ex fine. vt patuit ar. ij. ad pm̄. Un̄ licet
(vt etiā Capo. hȝ in p. dis. p. q. p. ad 2m. Grego. circa qr
tā ꝯclōnē) aliqs nō possit velle id qḋ ē ad finē icꝑtū hmōi
qn eodē actu velit finē. tn̄ pt velle id qḋ ē ad finē vt ē res
qdā hn̄s aliquā bonitatē ꝛ tūc nō velit vl intēdat fineȝ.
et ḡ qsitū nō supponit impossibile cū supponit q sint duo
act⁹. vn⁹ q ē volūtas. ali⁹ q ē itentio finis. nec ꝑ ꝯn̄s etiā
visio danda psupponit aliqḋ falsuȝ cū dicat istos act⁹ pos
se se precedere. Patet ex his q nihil dr ꝯ supdicta. q. viij.
vbi dictū est volūtatē vt ē actū ꝓpriē eē finis. id eni q ē
ordiabile ad finē ex pte agētis. anteqꝫ actualr ordinet in
finē intētū. pt hr̄e rōnē finis (nō qdē vltimi q ē obiectū in
tentōis) sȝ finis. put oē bonū dr finis. ꝛ scḋo si qs velit di
cere q talis act⁹ respectu medij pāse reducat ad electōeȝ
pt dicere q ad electōem sufficit q sit ordinabil in finē q ē
intent⁹ ꝟtualr. sicut frequēter ꝯtingit. q aliqḋ ꝓpter finē ē
volitū actu. ꝛ tn̄ nihil actu cogitat de fine. q tn̄ ꝟtualr qri
tur in isto volito. sicut ꝯficiēs medicinā vult ꝯfectōem ei
ꝑ q fit. ꝛ tn̄ nō cogitat actu de sanitate. quam tn̄ ꝯstat
ꝟtualr intendere in ꝯfectōe medicine. Quāuis magꝭ vi/
deat h eē de mēte. D. iuxta ꝯclōnē ꝛ mēbꝝ pm̄. q volū/
tas tēdat in aliqd anteqꝫ qcūqꝫ mō intēdat finē. sȝ intentio
subseqt. ꝛ sic videt oportere dicere. q pria volūtas fuerit
respectu medij materialr (.i. respectu ei⁹ qḋ postmodū in
finē ordinat) vn̄ p⁹ fuit volitū vt qḋdā sm se bonū. scḋo
aūt ē volitū vt mediū formalr cū accedit intētio finis.

¶ Rn̄deo dm̄ q intētio duplr se pt hr̄e ad volū
Mḋl⁹ ꝯc̄o tatē. vno mō pcedēs. alio mō vt ꝯcomitās. Prece/
dit qdē causaliter intentio volūtatē qn̄ aliqd volu/
mus ꝓpt intētōem alicui⁹ finis. ꝛ tūc ordo ad finē
ꝯsiderat vt rō qdā bonitatꝭ ipi⁹ voliti. puta cū ali/
qs vult ieiunare ꝓpt deū. hȝ eī ieiuniū rōnē boni ex
hoc ipo q fit ꝓpter deū. vn̄ cū bonitas volūtatis de/
Ar. p. ar. ij. pendeat a bonitate voliti. vt supra dictū est. necesse
est q dependeat ex intētione finis.

¶ D. distinguit de duplici habitudie intētionis finis
ad volūtatē. ꝛ sm h duplr rn̄det. pmo iuxta pmā. scḋo q
ad secūdā. ibi Cōsequitur āt ꝛc. Dicat ḡ q intētio duplr
pt se hr̄e ad volūtatē. pmo vt pcedēs. qꝛ videlȝ aliqs in/
tēdit finē ꝯseq̄ ꝑ media indeterminata. ꝛ postea determi/
nate eligit media ꝓpter talē finē. ita q finis est rō volēdi.
Scḋo hȝ se intētio ad volūtatē ꝯn̄r. qꝛ p⁹ vult aliqd fa/
cere ꝛ tn̄ nō ꝓpt istū finē quē postea intēdit. qꝛ potuit vel/
le aliqḋ sub rōne ꝓprie bonitatꝭ quā hȝ ex obiecto. ꝛ pos/
tea referre in finē pstituendū ab agēte. ita q p⁹ velit ꝓpter
finē act⁹ tn̄. ꝛ scḋo ꝓpter finē agētis. Et lȝ libri cōiter ha/
beāt (alio⁹ vt ꝯcomitās) meli⁹ tn̄ videt debere eē (vt ꝯn̄s)
nā D. postea hȝ. Cōseqt āt. ꝛ intētū. D. magꝭ h reqrit.
Quo igit ad pm̄ mēbꝝ D. subiūgit talē ꝯclōnē misiuā.
Bonitas volūtatis depēdet ex bonitate intentōis isto⁹
(.s. antecedēter ꝛ causalr se hn̄tis) Probat. bonitas vo/
lūtatis depēdet ex bonitate obiecti ꝛ voliti (psertim a bo
nitate rōnis formal voliti) sȝ intētio finis isto⁹ hȝ se vt for
malis rō obiecti (qsi rō bonitatis ipi⁹ voliti) ḡ ꝛc. Ma/
ior patuit ar. p. Scḋo minor declarat exemplarit de ieiu
nio ꝛc. Sic etiā medicina ē volita ꝓpt sanitatē ꝛ hȝ appe/
tibilitatē ex sanitate. Et patuit fundamētū illi⁹ minoris
ex habitꝭ sup. q. xviij. ar. vi. qꝛ finis intent⁹ est vt formale
act⁹ ordinati in ipm̄. ꝛ informat ꝛ diffundit suā bonitatē
in actū ordiatū ad ipm̄. Et lȝ posset isto mō eē vn⁹ actus
q ē intētio finis ꝛ volūtas tn̄ dr intētio eē rō volēdi rōne
obiecti. ita q eo ipo q vno actu illud ē volitū ꝓpt talē fi/
nē. volūtas dr esse bona ex intētione. Deinde ibi.

¶ Cōseqt āt itentio volūtatē qn̄ accedit volūtati
pexnti. puta si aliqs velit aliqd facere. ꝛ postea refe/
rat illud in deū. tūc pme volūtatis bonitas nō de/
pendet ex intētōe seqnti. nisi qtenus reiterat act⁹ vo
lūtatis cū sequenti intentōe.

¶ Prosequtur secūdū mēbꝝ ꝛ secūdā habitudinē ꝛ in/
tentionis finis ad volūtatē. ꝛ eā declarat vt patuit subiū/
gens talē ꝯclōnē misiuā secūdā. Bonitas volūtatꝭ nō de
pēdet ex intētōe eā sequēte nisi qten⁹ reiterat act⁹ volūtatꝭ
cū seqnti intētōe. Probat eodē medio q pma ꝯclō. Bo/
nitas volūtatis dependet ex intētione inqꝫtū ē rō formal
ipi⁹ voliti (.i. ē id ꝓpt qḋ ipa res ē volita) sȝ intētio seqns
nō est ratio volēdi. vel voliti. ḡ. Maior patuit. Minor
pȝ de se. qꝛ volitio pcedit talē intētōeȝ. ḡ nō causat a tali
intētōne. (h nota q nō ē idē act⁹. volūtas ꝛ intētio qꝛ se
pcedūt) Scḋa āt ps (q est nisi inqꝫtū reiterat) pȝ. qꝛ tūc
est rō volitōis ꝛ volēdi. ꝛ ḡ dat bonitatē nō qdē volūtas
ti (.i. actui volūtatis q pcessit) sȝ q postea ex illa intētione
causat. Et etiā si posterior act⁹ sit vn⁹ q est volūtas ꝛ in/
tentio nihilomin⁹ tūc bonitas volūtatꝭ ē ex intētōe finis.
nō q act⁹ sit ꝓpter actū. sȝ qꝛ obiectū ꝓpt obiectū. ꝛ eo ipo
q obiectū illḋ ē volitū ꝓpter bonū finē. iō volūtas dr hr̄e
bonitatē ex intētōe. sȝ vt dictū ē in p⁹ pte ꝯclōnis tūc nō
pōt dicere vnū actū qn̄ videlȝ volūtas ꝛ itētio se sequūt.

¶ Argumētū in ꝯtrariū ē ꝓ pma ꝯclōe tn̄ nō ꝯ scḋam.

¶ Ad pm̄ ḡ dōȝ. q qn̄ intētio ē cā volēdi ordo ad
finē accipit vt qdā rō bonitatꝭ in obiecto. vt dcm̄ ē. In cor.

¶ Ad maiorē. bonitas volūtatꝭ de ꝑ se depēdet ex so
lo obiecto. q ad aliquē actū iteriorē volūtatꝭ. .i. volūtateȝ
vt ē finis q hȝ idē ꝑ obiecto ꝛ fine. sec⁹ ē de actu q est circa
media q depēdet ex alio actu ꝛ obiecto. Minor ꝯ. aliḋ
est obiectū imediatū ꝛ materiale ꝛ aliḋ finis intēt⁹. sȝ ne/
gat. q sit aliud obiectū mediatū ꝛ formale. qꝛ .s. obiectuȝ
exterioris act⁹ nō ē volitū nisi ꝓpt finē intētū mō vbi vnū
ꝓpter alteꝝ. ibi ē tm̄ vnū. sicut ex formali ꝛ materiali effi/
cit vnū. ꝛ h etiā tāgit solōne seqnti. Scḋo minor pt ꝯcedi.
sȝ tn̄ obiectū intentiōis est rō volēdi obiectuȝ volūtatis.
Quare negat ꝯsequentia.

¶ Ad scdm dom. q voluntas nō pt dici bona si intētio mala sit cā voledi. q eni vult dare elemosynā pter inanē gloriā ɔseqndā. vult id qd de se ē bonū sub rōne mali. ⁊ iō put ē volitū ab ipo est malū. vn volūtas eius est mala. sed si intētio sit ɔsequēs tunc volūtas potuit esse bona. ⁊ p intētōem sequentē nō deprauat ille actus volūtatis q precessit. sed actus volūtatis q iteratur.

¶ Maior ꝑ̄a. geñer ad volūtatē bonā si velit seruare mādata dei ppt bonā intētōem hāc volūtatē pcedentē. si aūt referat in malū finē. Negat. qz velle seruare mādata dei pter talē finē malū. ē mala volūtas. Minor ɔcedit. Sz negat ɔña. qz tal volūtas nō ē bona q fit ppt intētio nē malā pcedentē. si āt intētio seqt tūc volūtas prior nō inficit. sz q reiterat. i. alius act q stat cū illa alia intētōe mala vel est idē actus. ¶ Nota q cū. D. dt in solōne q vult dare elemosynā pter inanē gliam vult bonū sub rōne mali. nō itelligit q malū formalr vt sic sit rō motiua ad volēdū. h eni nūq ɔtingit. sz itelligit q tale mediū (scz dare elemosynā) est volitū pter malū fm veritatē. ita q ex rōe malū ē rō volēdi illud fm se bonū. ⁊ nō qz vana gloria sub rōne mali sit volita. sz elemosyna ē volita sub rōe id est pter id qd ē vere malū. vt eni hz D. in. ij. sup. bonū fm se dato habeat bonū finē pprīū q dr finis actus volūtatis. nō tn hz necario bonū finē. q dr finis volētis. sic g finis volētis malus ē rō volendi bonū actū fm se. ⁊ hoc D. intēdit. nō āt q inanis glia sit intēta vt mala sz vt bonū apparēs. Et pz ex his q volūtas pt eē bona intētōne existēte mala. ɔtingit ⁊ ecōtra q intētio pt eē bona ⁊ tn volūtas sit mala qn intētio ē finis boni determinate sed mediorꝫ indeterminate. ⁊ h qz hatet ibidē ex D. san. et ex argumēto in ɔtrū articulo sequēti.

Ar. vi. ad ꝑ ¶ Ad tertiū dom q sic iā dictū ē. malū ɔtingit ex sribꝫ defectibꝫ. bonū āt ex tota ⁊ itegra cā. vn siue volūtas sit eius qd ē fm se malū etiā sub rōe boni. siue sit boni sub rōne mali. sp volūtas erit mala. sed ad h q sit volūtas bona reqrit q sit boni sub rōne boni. id est q velit bonū ⁊ pter bonū.

¶ Maior ꝑ̄a. sz tn volūtas depēdet nō solū a volito sz etiā a rōne volēdi. ⁊ qdcūqꝫ fuerit malū voluntas erit mala. finis āt (i. intētio finis) vt sic nō depēdet nisi ex fine ipo q ē obiectū. Minor ꝑ̄a. nō tm. ita q ex nullo alio possit hre maliciā. cū etiā ex malicia finis depēdet malicia volūtatis. sicut etiam ex malo obiecto. Unde negatur ɔsequentia. sz deberet inferri. g nō tm ex bono fine. qz reqrit etiā q volitū ordinatū in finē sit bonū. ⁊ tn illo existēte bono ⁊ fine malo voluntas erit mala. Et. D. videt negare ɔñam. qz ita arguit. malicia nō reqrit malū finē. g bonitas volūtatis nō reqrit bonū finē. Negat ɔña. qz plus reqrit ad bonū q ad malū. vt hz solo.

¶ Utrū qtitas bonitatis vel malicie in volūtate sequat qtitatē boni vel mali in intentione.

L ¶ Ad octauū sic pcedit. Uidet q qtitas bonitatis in volūtate depēdeat ex qtitate bonitatꝫ in itentōe. qz sup illō matth. xij. Bonus hō de thesauro bono cordis sui pfert bona. dt glo. Tm boni qs facit qtū itendit. sz itentio nō solū dat bonitatē actui exteriori sz etiā volūtati. vt dictū ē. g tm aliqs hz bonā volūtatē qtū intēdit. ¶ P. augmētata cā augmētat effect. sz itētōis bonitas ē causa bone volūtatis. g qtū qs itendit de bono tm volūtas ē bona. ¶ P. in mal qtū aliqs intendit tm peccat. si eni aliqs pyciēs lapidē intēderet facere homicidiū. reus homicidij eēt. g pari rōne in bonis tm ē bona volūtas qtū aliqs bonū intendit. ¶ Sz ɔ pt eē itētio bona ⁊ volūtas mala. g pari rōne pt eē intētio magis bona ⁊ volūtas minus bona. Ar. vi.

¶ Hic inqrit mod depēdētie bonitatis in dictis actibus. qz dictū ē q bonitas volūtatis depēdet ex itentiōe finis sicut ex rōe volēdi formali. Querit g an act volūtatis ordinat in finē sic in rōne volēdi. sit tante bonitatis sicut est intētio finis. Et p itellectu huius articuli. vide sup dicta. q. xviij. ar. vi. ⁊ ifra dicēda. q. seqn. ar. iij. qz act volūtatis interior vel exterior hz qndam bonitatē ex pprio obiecto. ⁊ act intētōis etiā hz vnā ppriā formalr ibi ɔuenientē. ⁊ tn eadē bonitas ɔuenit actui ex intētōe pcedēte denoiatiue fm modū dicēdi Capoli in. ij. dis. x ij. et iuxta modū dicēdi D. san. in h co. Bonitas intentōis ɔuenit actui volūtatꝫ p redūdantiā. sic sanū ɔuenit medicine p habitudinē ad sanitatē aial. ¶ Et nota etiā q in illo qsito capit act volūtatis tā p actu elicito q imperato exteriori. ita vt sit sensus qsiti. an qtitas bonitatꝫ in actu q ē velle aut eligere aliqd ppt talē intētōez finis. aut act exterior et volit ppt intentōem talis finis ɔcludat qtitatē bonitatis ipius intentōis.

¶ Rndeo dom q circa actū ⁊ intētōem finis. duplex qtitas pt ɔsiderari. Una ex pte obiecti. qz vult maius bonū vl agit. Alia ex intensiōe act. qz itense vult vel agit qd est maius ex pte agentis.

¶ D. pmo p qndā distinctiōez inuit duplicē itellectū quesiti. scdo fm illā distinctiōez dupl'r r̄ndet. pᵒ iuxta pmū itellectū qsiti. ibi. Si igit ⁊c. scdo q ad 2ᵐ. ibi. Si ꝑo ⁊c. Dicit g q circa actū volūtatis. s. eliciti. vel ipati exteriorē ex vna pte. ⁊ intētōem ex alia pte. dupl'r pt qtitas ɔsiderari. vna ex pte obiecti. alia ex pte itētiōis act q ē ex pte subiecti. Silēz distinctiōez hz. D. san. 2ᵃ 2ᵉ. q. xxvi. ar. vij. et eandē hz in. ij. dis. xl. ar. iij. ad pᵐ. vbi dt q qtū intendis tm facis itelligit dupl'r. vno noialr. alio aduerbialr ⁊c. sic in pposito qtitas itentōis pᵒ capit noialr. ⁊ tūc ē qrere an act volūtatꝫ sit tāte rei ⁊ tā digne sic est intētio. Sz scdo intelligit. an actus volūtatis sit tāto mō sic est intētio finis. ita q aliqs tā itense ferat fm actū volūtatis in mediū sicut fert fm actū intentōis in fine.

¶ Si igit loqmur de qtitate vtriusqꝫ qtū ad obiectū. manifestū est q qtitas actus nō seqt qtitatē intētōis. qd qdem ex pte actus exterioris ɔtingere pt dupl'r. Uno mō qz obiectū qd ordinat ad finem intētū nō est pportionatū fini illi. sicut si quis daret decē libras nō posset ɔseq suā intentōem si intēderet emere rē valentē centū libras. Alio mō pter ipedimēta q supuenire pnt circa exteriorē actū q nō est in potestate nr̄a remouere. puta aliqs intendit ire vsqꝫ romā. ⁊ occurrūt ei ipedimēta q nō pt h facere. sed ex pte iterioris actus volūtatis nō est nisi vno mō. qz interiores actus volūtatis sunt in potestate nr̄a. nō aūt exteriores actus. sed voluntas pt velle aliqd

obiectū nō ꝓportionatū fini intento. ⁊ sic volūtas que fert in id obiectū obsolute ↄsideratū nō est tm̄ bona q̄ntum est intentio.

¶ Hic. D. r̄ndet iuxta pmū intellectū quesiti. s3 quia actus volūtatis interior vel exterior circa ordinatū in finē dupl'r ↄsiderari pt. Uno mō ſm ꝓpriū obiectū ⁊ bonitatē sibi ex ipo cōpetentē cū passione. q̄ tn̄ se hȝ materialr ad bonitatē q̄ est ex fine. ⁊ 2ᵒ mō pt ↄsiderari ſm q ꝑticipat bonitatē formalē q̄ est ex fine (q2 vt dictū est ista bonitas q̄ ē formalr intētōis. est etiā actᵘ volūtatis ꝑ denominatoēm ⁊ redūdantiā) io. D. ponit duas ↄclones misi uas iuxta pmū itellectū q̄siti. scdam ibi. S3 q2 ⁊c. pria ē.

Cōclo pma: Si loquamur de q̄ntitate vtriusq3 q̄ntū ad obiectū manifestū est. q q̄ntitas actᵘ (.s. volūtatꝭ dicti vel iperati) circa mediū ad finē nō seq̄t q̄ntitatē itentōnis (⁊ itelligit de q̄ntitate obiecti ꝓprij cū passione redūdantie ex alio. ⁊ hoc vult. D. cum dt statum ⁊ sic volūtas q̄ fertur in illud obiectū absolute ⁊c.) Probat ↄclo. actᵘ exterior dupl'r nō seq̄tur q̄ntitatē intētōnis ex pte vtriusq3 obiecti ⁊ actᵘ exterior nō seq̄t q̄ntitatē intentionis vno mō tm̄. igit ↄclo va. Cōsequētia nota. q2 nō dat actᵘ voluntatis nisi actᵘ exterior iperatᵘ ⁊ interior circa mediū. Añs pbat q̄ ad vtrāq3 pte clare in l'ra. ⁊ dt. D. circa secūdā pte. ⁊ sic volūtas q̄ fert in id obiectū absolute ↄsideratū nō ē tm̄ bona (.i. nō tm̄ boni) q̄ntū est intētio rōe boni intēti. Ex q̄b3 ꝯbis pȝ q ↄclo pdicta dȝ itelligi de actu volūtatꝭ respectu obiecti sui ↄsiderati tm̄ ſm ꝓpriā bonitatē ⁊ non ſm eā quā ꝑticipat ex fine intēto. Cōsequenter cū dicit.

¶ S3 q2 etiā ipa intētio q̄dāmodo ꝑtinet ad actū volūtatis inq̄ntū. s. est rō eiᵘ. ꝓpter h̄ redūdat q̄ntitas bone intētōis in volūtatē. inq̄ntum s3 volūtas vult aliqd̄ bonū magnū vt finē. l3 illud ꝑ qd̄ vult cōseq̄ tm̄ bonū nō sit dignū illo bono.

¶ Subiūgit secūdā ↄclonē q̄ ad illū pᵐ intellectū q̄ explanat q̄re dixerit. q voluntas vt fert in obiectū absolute

Cōclo scda: nō hȝ tantā bonitatē sicut itentio. ⁊ ē ista ↄclo. q̄ntitas bone intētōis redūdat in volūtatē (⁊ vult ista ↄclo q actᵘ volūtatis hȝ tantā bonitatē sic̄ intētio finis. non q̄dē ꝑ se et ex ꝓprio obiecto s3 ꝑ ꝑticipatōem et redūdātiā) Probat ex fundamēto arti. pce. Intētio est rō actᵘ volūtatis et sic ꝑtinet ad ipum actū volūtatꝭ. g̃ seq̄t ↄclo. Añs notū. Tenet ↄña ex ar. pce. q2 rō volēdi deriuat suā bonitatē in id qd̄ est ꝓpt talē rōnē. ⁊ explicat. D. illā ↄclonē. ita q eo ipo q aliq̄d est ordinatū in magnū finē ↄseq̄t bonitatē finis esto in se sit ꝑuū. sicut dans calicē aque frigide ꝓpter deū ista datio ē digna vita eterna quā dignitatē nō hȝ ex se s3 q2 ꝓpter deū. ¶ Nota āt q nō videt. D. itelligendᵘ q actᵘ volūtatis vt est ꝓpter finē ꝑticipat q̄ntitatē finis solū ſm q̄ndā meliorationē (ita videl3 q idē actᵘ volūtatis circa idē obiectū ꝓpter vnū digniorē finē efficiat melior seipo vt sit ꝓpter finē minᵘ dignū) Sed videt esse mens. d. san. q actᵘ in finē relatᵘ vt sic habeat eandē bonitatē q̄ ē finis. alio tn̄ mō vt dcm̄ ē. ⁊ h̄ habet ex. q. seqn. ar. iii. ad 3ᵐ. vbi ex itētōe defendit. D. q eadē ē bonitas actᵘ intētōis ⁊ volūtatis. vñ calix aq̄ frigide exhibitᵘ ꝓpt charitatē hȝ eandē bonitatē q̄ hȝ charitas dei ⁊ nō solū melioratōem. Uñ. d. san in ista ↄcloe dt. q̄ntitas intētōis redūdat in volūtatē. ⁊ nō dt aliq̄d q̄ntitatis. ¶ Nota etiā q q̄uis actᵘ volūtatis iste mō habeat bonitatē itentōis ex pte obiecti. nō tn̄ admittit ista ꝓpō in bonis sicut admittit in malis (videl3 q̄ntū intēdis tm̄ facis) tn̄ q2 ad magnū facere nō sufficit bonitas q̄ ē ex redūdātia boni intēti. s3 etiā bonitas q̄ ē ex mō faciēdi. Si qs eñ remissa volūtate ⁊ charitate det calicē aq̄ frigide. ⁊ itendit ꝑ h̄ cōseq̄ magnū pmiū nō ↄseq̄t. q2 req̄rit vt ex magna charitate ⁊ intēse velit ⁊ det. ⁊ nō sufficit dare ꝓpt deū ad magnū pmiū. s3 etiā ex charitate modica datū sic dignū premio eterno s3 nō magno. Tū scdo. q2 in mal' sufficit vnū ad malitiā magnā. ad bonū āt magnū nō sufficit vnum bonū. ⁊ g̃ in mal' q̄ntū intēdis tm̄ facꝭ. s3 in bonis pter intentū bonū. oȝ etiā eē bonū qd̄ fit ꝓpt finē. ⁊ nō magnum facis nisi ⁊ finis sit magnᵘ. ⁊ qd̄ est ad finē ſm se sit magnū tā ex pte subiecti q̄ obiecti. Consequenter ibi.

Exponit q̄ntum intēdis tm̄ facis.

¶ Si aūt ↄsideret q̄ntitas itentōis ⁊ actᵘ ſm itensionē vtriusq3. sic itensio itentōis redūdat in actum interiorē ⁊ exteriorē volūtatꝭ. q2 ipa itentio q̄dāmodo se hȝ formalr ad vtrūq3. vt ex sup dictꝭ pȝ. l3 materialr intētione existēte intēsa possit esse actᵘ iterior vel exterior nō ita itensus materialr loquēdo. puta cū aliq̄s nō ita itense vult medicinā sumere sic vult sanitatē. tn̄ hoc ipm qd̄ est intēse intēdere sanitatē redūdat formalr in h̄ qd̄ est intense velle medicari.

q.xviij.ar.v.

¶ R̄ndet iuxta ſm itellectū q̄siti ex pte q̄ntitatis intētionis. ⁊ q2 intētio itensa pt se hr̄e ad actū volūtatꝭ dupl'r. s3 vt rō volēdi ex pte finis. pt etiā ecōtra intētio actᵘ volūtatis ↄpari ad intētōem vt obiectū. io D. iuxta h̄ mēbrū ponit duas ↄcloes. scdā ibi. S3 tn̄ ⁊c. Pria ē. si cōsideret q̄ntitas intētōis ⁊ actᵘ (.s. volūtatis) ſm intēsionē vtriusq3. sic itensio intētōis redūdat in actū iteriorē ⁊ exteriorē volūtatis formalr. l3 materialr intentōne existente intēsa possit eē actᵘ iterior vel exterior nō ita itensus. Probat p̄torum q̄ ad pmā pte. Ipa intētio se hȝ formalr ad vtrūq3 actū volūtatis. g̃ pma ps ꝯa q redūdat in hmōi actᵘ. Añs patuit ar. pce. Probat etiā vtraq3 ps ↄclois exēplariter. ⁊ pᵒ scda .s. q materialr loq̄ndo (h̄ ē respectu ꝓprij obiecti) aliq̄s nō ita itense vult medicinā sumere. sic̄ intēse vult sanitatē. ⁊ ita intētio finis ē intensa ⁊ magna q̄ ad finē. s3 nō velle medicinā nec sumptio medicine ē intēsa respectu medicine. Cū h̄ tn̄ stat pma ps. q2 hoc ipȝ qd̄ est intēse intēdere sanitatē redūdat in h̄ qd̄ est intēse velle medicari. nō q2 velle medicari sit materialr intēsū s3 formalr intensi desiderij sanitatis. Opter eñ h̄ notare ex d. san. in de ꝯuti. mate. q. q. v. ad xᵐ. q pt eē pmptitudo aliciuᵘ rōne finis. ⁊ tn̄ nō ē pmptitudo rōne sumptiᵘ. sic in ꝓposito aliq̄s intendēdo intense sanitatē corpo vult intēse medicinā. nō ꝓpter medicinā q̄ forsan horret. s3 ꝓpter sanitatē intense intentam. ⁊ h̄ videt velle D. cum dt. tn̄ hoc ipm qd̄ ē itense intēdere sanitatē redūdat formalr .i. sicut rō intētionis actᵘ volūtatꝭ q̄ ē respectu medicine. vel pōt itelligi ista ↄclo sic̄ dictū ē. q q̄ntitas bonitatis itētōis ex obiecto ꝑticipat formalr ex actu volūtatis. l3 in se sit ꝑuᵘ q2 videl3 hȝ eandē bonitatē quā hȝ intētio ex obiecto. ita eandē bonitatē quā hȝ intētio ex sui intēsione ꝑticipat actus volūtatꝭ iterior vl' exterior. vt est ex illa itensa intētōe finis. l3 materialr (.i. ſm eē ꝓprium in subiecto) nō sit intensus. tn̄ corpo q ē ex intēsa intentōe hȝ q̄ntitatē eiᵘ ꝑ denoiatōes ⁊ redūdantiā. nō ꝓpte intrinseca s3 denoiatiuā. et h̄ sensus intelligibilior videt. Deinde cū dicit.

Pria pᵒ iuxta 2ᵐ mēbꝝ distinctiōis.

¶ S3 tn̄ h̄ est ↄsiderādū q intēsio actus interioris vel exterioris pt referri ad intētionē vt obiectū.

puta cū aliqs itendit intense velle vel aliqd intense operari. ⁊ tn̄ nō ꝑpter h̄ intense vult vel operat̄. qꝛ q̄titatē intenti boni nō seqt̄ bonitas act⁹ interioris
Jn cor. vel exterioris. vt dictum est.

¶ Ponit ea q̄ sunt p scđa ꝯclone mis. iuxta 2ᵐ mēbꝝ. et dcīi ex ea infert qđdā corollariū. ibi. Et inde ⁊c. Uolūtas cū cū sit pona imaterial̄ se sup act⁹ suos reflectere pt. ⁊ ita ipa intēsio act⁹ volūtat̄ iterioꝝ vel exterioꝝ p̄t eē obiectū itētōis q̄ etiā ē act⁹ volūtatis. ⁊ itendit istā ꝯclōnē. nō oꝫ eē correspondētiā q̄titat̄ in bonitate scđm intensionē act⁹ volūtat̄ ⁊ intentōis (ita videlꝫ q̄ aliqs intēdit intense velle. vl' intēdit intēse opari. ⁊ tn̄ nō ꝑpt h̄ intēse vult vl' opat̄) Probat̄ tali assumpto. qꝛ q̄titatē itēti boni. nō seqt̄ bonitas act⁹ iterioꝝ vl' exterioꝝ. g̃ qꝛ qs intēdit actū q̄m tāq̄ bonū intentū. nō ꝑpterea seqt̄ magn⁹ ⁊ itensus act⁹ Aīo patuit circa p̄mam ꝯclonē. Uande ibi.

¶ Et inde ē q̄ nō q̄tū aliqs itendit mereri meret̄.
q. cxiiij. ar. iiij. ad. 2ᵐ. qꝛ q̄titas meriti ꝯsistit i itēsiōe act⁹. vt īfra dicet̄

¶ Infert ex p̄cedēti ꝯclone tale corollariū nō q̄tū aliqs intēdit mereri meret̄. Probat̄. qꝛ q̄titas meriti ꝯsi-
Corollariū. stit in intēsione act⁹. sꝫ iā dictū ē q̄ magnitudinē boni itenti. nō seqt̄ magnitudo act⁹. igit̄ ⁊c. Maior patebit infra vbi habet̄ q̄ aliqs plus meret̄ scđm q̄ act⁹ p̄cedit ex maiori charitate ⁊ ē feruētior. Minor iā patuit. vn̄ seqt̄ ꝯclo. imo
Premiū essentiale cui com mēsurat̄ q̄nq̄ aliqs intēdit mereri. ⁊ nihil meret̄. imo demeret̄ faciēdo malū ex gn̄e qđ putat bonū. sic pꝫ Joh. xvi. Uenit hora ⁊c. ¶ Nota circa h̄ q̄ p̄miū essentiale ꝯmēsurat̄ q̄titati act⁹ volūtat̄ p̄cedēt̄ ex charitate. ⁊ si ille act⁹ sit pfect⁹ etiā sine ope exteriori. tūc debet̄ sibi eq̄ e p̄miū essentiale. vt patebit infra sꝫ actui exteriori ⁊ q̄titati a⁹ ac bonitati scđm se debet̄ p̄miū accidētale. Un̄ si qs intēdat multū mereri. ⁊ tn̄ act⁹ volūtatis elicit⁹ nō ē magn⁹ ⁊ intēsus nō merebit̄ de p̄mio essentiali multū. ⁊ si act⁹ exterior etiā nō ē intēsus ⁊ pfect⁹ nō erit magnū p̄miū accidētale. ita q̄ ista ꝯclo verificat̄ tā de merito p̄miū essential̄ q̄ accital̄ sic q̄ nō tn̄ qs mereat̄ q̄tū intendit De istꝫ. vide. d. san. in. ij. dis. xl. ar. iij. ⁊ in de malo mate. ij. q. ij. ad octauū. vide etiā infra. q. cxiiij. ar. iiij. ad scđm.

¶ Argumētū in ꝯtriū ꝯfirmat p̄mā ꝯclonē ⁊ p̄mā ptē tertie ꝯclonis. ⁊ q̄ intētio possit eē bona ⁊ volūtas mala patuit. ar. p̄cedē. ⁊ pꝫ in. d. san. in. ij. sentē. dis. xxx. ar. v.

¶ Ad p̄mū g̃ dōm. q̄ glo. illa loqt̄ q̄tū ad reputatōem dei q̄ p̄cipue ꝯsiderat intētionē finis. Unde alia glo. dicit ibidē q̄ thesaur⁹ cordis intentio est ex q̄ deus iudicat opa. bonitas eīn intentionis. vt dictū est redūdat q̄dāmodo in bonitatē volūtatis q̄
Jnco. facit etiā exteriorē actū apud deū meritoriū.

¶ Ad maiorē. tn̄ boni qs facit q̄tum intēdit. ad hūc sensum q̄ ex intētōe ē p̄ncipal̄ bonitas q̄ p̄cipue a deo cōsiderat̄. sꝫ nō itelligit̄ q̄tū ad totalitatē (ita q̄ q̄uis bonitas intētōis ē p̄ncipal̄ bonitas. nō tn̄ est total̄ bonitas. qꝛ p̄ter eā reqrit̄ q̄ act⁹ volūtat̄ sit bon⁹ ex obiecto ⁊ mō) Scđo hꝫ veritatē ad hūc sensuꝫ q̄ q̄tū intēdis tn̄ facis etiā in ope exteriori nō scđm se sꝫ scđm bonitatē q̄ ex fine in ipso redūdat. qꝛ volūtas ex h̄ q̄ in talē finē ordinat̄. ita est tā bona sic itētio nō scđm se sꝫ scđm redūdātiā cū q̄bꝫ stat q̄ actus volūtat̄ scđm suū obiectū ⁊ intēsionē nō sit adeq̄t⁹ fini intētō vl' intēsioni intētōis. ⁊ qꝛ p̄miū rn̄det intēsioni act⁹ volūtat̄. Tertio dr̄ post. d. san. in 2° sup̄ ad p̄m q̄ ista auctoritas est ꝟa in bonis. si tn̄ sit aduerbiū. sic q̄ tā pfecte aliqs facit sic itendit. sꝫ nō ē ꝟa noialr̄ capiēdo tn̄. Ad minorē. dat bonitatē eādē q̄ ē ex fine. Uerꝫ. sꝫ p̄ter illā actus exterior ⁊ volūtas rōne ꝓprij obiecti ⁊ modi in bonis dn̄t h̄re bonitatē cui mēsurat̄ p̄miū ⁊ nō intētōi. Quare negat̄ ꝯn̄a. ¶ Un̄ nota. q̄ sꝫ intētio p̄ncipalr̄ respiciat̄ a deo. nō tn̄ ei⁹ bonitati ꝯmēsurat̄ p̄miū. sꝫ ꝯmēsurat̄ actui vel bone volūtati. ⁊ g̃ tn̄ qs facit q̄tū intēdit ad hūc sensum. qꝛ factū hꝫ bonitatē intētōis. nō tn̄ hꝫ tn̄ p̄miū q̄tū intēdit̄. qꝛ p̄miū vt dictū est nō intētioni sꝫ actui volūtatis ꝯmēsurat̄. Quātitas ei p̄mij debet̄ q̄titati meriti qđ meritū nō ē sola intētio sꝫ etiā act⁹ volūtat̄ Un̄ si itētio ē bona act⁹ ex gn̄e bon⁹ erit meritori⁹ assistente charitate. sꝫ nō ē tāti p̄mij meritori⁹ q̄tū intēdit̄ nisi ⁊ act⁹ sit ꝯmensuratus p̄mio.

¶ Ad scđm dōm q̄ sola bonitas intentōis nō est tota cā bone volūtatis. vn̄ rō nō sequit̄.

¶ Ad maiorē. augmētata cā sufficiēte ⁊ p̄cisa augmētat̄ effect⁹ depēdēs ex illa cā. Ad minorē. sꝫ intētōis bonitas ē cā bone volūtatis sꝫ nō p̄cisa ⁊ sola sꝫ etiā obiectuꝫ et mod⁹ ē cā bonitatis act⁹ volūtatis. Uera ē tn̄ minor. q̄ intētio est cā bone volūtatis formalr̄ (.i. illi⁹ bonitatis quā hꝫ ex eo q̄ ordiat̄ ⁊ puenit ex tali intētōe) Un̄ negat̄ ꝯn̄a. qꝛ sꝫ habeat aliquā bonitatē ex intētōe. tn̄ si debeat eē pfecte bon⁹. oꝫ q̄ etiā scđm se habeat bonitatē aliquam. q̄ si fuerit magna erit dign⁹ magni p̄mij. alias nō. qꝛ si qs debeat ꝯseq̄ magnū. oꝫ q̄ exhibeat equalēs ⁊ nō sufficit sola intentio.

¶ Ad tertiū dōꝫ q̄ sola malicia intētōis sufficit ad maliciā volūtat̄. ⁊ iō etiā q̄tū mala ē itētio tn̄ etiā mala ē volūtas. sꝫ nō ē eadē rō de bonitate. vt dcm̄ ē Ar. vij. ad 2ᵐ. et. 3ᵐ.

¶ Maior vera. qꝛ ibi sola intentio sufficit ad maliciā. In bonis aūt actus reqrit etiā bonitatē ex pte obiecti et intensionis. ad hoc q̄ sit bonus. Negat̄ igit̄ ꝯn̄a si intelligit̄ q̄ act⁹ sit simplr̄ bonus. sed tn̄ bonus bonitate pticipata. ad pfectū aūt ⁊ magnū bonū reqrit̄ bona intētio sed nō sufficit. sed etiā vt id qđ est ad finē intentū sit bonū pfectū scđm se. secus in malis. vbi ad magnā maliciaꝫ sufficit vnū malū. vn̄ dicet̄. q. seqn. vt etiā hꝫ. D. in scđo sup̄. ar. ij. q̄ bonitas act⁹ nō solū est ex volūtate intendente sꝫ etiā eligente ¶ Nota q̄ h̄ articulus ꝯparat intentionem ad actum volūtatis interiorem ⁊ exteriorem. sed an actus exterior supaddat sup interiorē voluntatis aliquā bonitatem videbit̄. ar. iij. q. sequen.

¶ Utꝝ volūtatis bonitas dependeat ex ꝯformitate ad volūtatē diuinā.

Ad nonū sic p̄cedit̄. videt̄ q̄ bonitas volūtatis hūane nō depēdeat ex ꝯformitate volūtatis diuine. Impossibile est eīn volūtatē hoīs ꝯformari volūtati diuine. vt pꝫ p id qđ dr̄ Esaie. lv. Sicut exaltant̄ celi a terra. ita exaltate sunt vie mee a vijs vestris. ⁊ cogitationes mee a cogitatōibꝰ vestris. si g̃ ad bonitatē volūtat̄ reqreret̄ ꝯformitas ad diuinā volūtatē. sequeret̄ q̄ īpossibile eēt hoīs volūtatē esse bonā. qđ est incōueniēs. ¶ 2. sicut volūtas nr̄a deriuat̄ a volūtate diuina. ita scia nr̄a deriuat̄ a scia diuina. sꝫ nō reqritur ad sciam nostrā q̄ sit ꝯformis scie diuine. multa eīn de⁹ scit q̄ nos ignoram⁹. g̃ nō reqrit̄ q̄ volūtas nr̄a

ſit ꝯformis volũtati diuine. ¶ Pꝫ. volũtas eſt actionis pͥncipiũ. ſꝫ actio nr̃a nõ pt̃ ꝯformari actioni diuine ꝗ nec volũtas. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qḋ dꝛ matth. xxvi. Nõ ſicut ego volo ſed ſicut tu vis. qḋ dicit. qꝛ rectũ vult eſſe hoiem ꝛ ad deũ dirigit. vt Aug. dt in ench. Rectitudo ãt volũtatꝫ ẽ bonitas eiꝰ ꝗ bonitas volũtatꝫ depẽdet ex ꝯformitate ad volũtatẽ diuinã

¶ Hic vltio ex p̃dictis colligiꝭ tota rõ bonitatꝫ volũtatis hũane q̃ ꝯſiſtit in ꝯformitate ad voluntatẽ diuinã. Iſta eñ ꝯformitas reqrit oẽs bonitates reqſitas ad bonũ actũ. vt tãgit Scotꝰ diſ. vltima pͥmi ſniaꝝ. Et pͥo oſtẽdit hãc ꝯformitatẽ reqri ad rectitudinẽ vel bonitatẽ volũtatꝫ. ſcḋo inqriꝭ modꝰ q̃ reqriꝭ in dicta ꝯformitate. ar. ſeqnti ¶ Circa pͥm nota. ꝙ h̃ nõ q̃riꝭ de ꝯformitate potẽe volũtatis q̃ ex ꝯductõne ſua hꝫ ſilitudinẽ ad deũ. ſicut ad exẽplar (vtpote exñs ps imaginis q̃ ẽ in hoie ſm aiam) ſꝫ h̃ q̃riꝭ de ꝯformitate actꝰ q̃ etiã dꝛ voluntas. nec queriꝭ de ꝯformitate actꝰ q̃tũ ad eſſe nature. ſꝫ de ꝯformitate eiꝰ vt eſt effectꝰ diuine volũtatis. qñ. ſ. h̃ vult qḋ volũtas diuina diſpoſuit. ꝛ vult qḋ deꝰ vult eũ velle. ꝛ etiã de conformitate volũtatis nr̃e vt volũtas eſt ad volũtatẽ diuinã vt ſit q̃ eſt ſm obiectũ. ¶ Nota ſcḋo ꝓpter aliuꝫ terminũ q̃ſiti. ꝙ h̃ q̃riꝭ de bonitate de q̃ h̃ tractaꝭ. ſ. moralĩ. ꝛ nõ de bonitate meritoria tñ vel theologica. ita ꝙ ſit ſenſus. an ad bonitatẽ etiã moralẽ ad quã hõ ꝓ virtute nature ꝑtingere pt̃ requiraꝭ ꝯformitas volũtatis hũane ad diuinã. ꝛ h̃ pot haberi ex. d. ſan. in pͥo. diſ. xlviij. ar. iij. ad 3m. vbi dt ꝙ ꝯformitas volũtatꝫ hũane ad diuinã ẽ cõe ad oĩa p̃cepta legꝫ naturalꝭ ꝛ ſcripte qbꝫ in bonũ ordiamur. ꝛ attẽdaꝭ illa ꝯformitas ſm ꝙ volumꝰ ꝙ deꝰ nos vult velle volũtate antecedẽte. ꝛ habeꝭ ibidẽ ꝙ ꝑ naturalia poſſumus nos ꝯformare q̃ volumꝰ id ꝙ ꝯgruit nos velle ꝛ ſm rectũ finẽ. vñ nõ itelligiꝭ an ad bonitatẽ actꝰ volũtatꝫ quã hꝫ ex eiꝰ relatõe in vltimũ finẽ vt ſola fides dirigit in ipꝫ reqraꝭ ꝯformitas. ſꝫ an bonitatẽ etiã moralẽ quã rõ iforꝯmata lege naturali dirigere pt̃ reqraꝭ dicta ꝯformitas. ꝛ in huiꝰ ſignũ. D. in fine ſeqntis articuli nõ ꝓſeqꝭ de ꝯformitate q̃ eſt ex charitate ꝛ relatõe in vltimũ finẽ ſupnaturali mõ quaſi inuenis. ꝙ cũ h̃ loq̃mur de bonitate in gñali. nõ ſic p̃ñs ꝓpoſiti h̃ in p̃ñti explicare. ad bonitatẽ eñ ſm q̃d moralẽ ſufficit bonitas finis ſummi vt ẽ pͥncipiũ ois boni ꝛ in ſui gñcip acõe. h̃ tñ veꝝ ẽ ꝙ aliqñ etiã viuẽtes in lege naturali tenebãtꝭ ſe ꝯuertere ad deũ vt auctorẽ ſalutis ſupnaturalꝭ. ſꝫ itelligo p̃dicta ꝙ nõ ſp requirabaꝭ ad bonitatẽ aliquã actus vt referaꝭ in finẽ ſupnaturalẽ. vt patebit articulo ſequenti.

Ar. vij. ¶ Rñdeo dicẽ ꝙ ſicut dictũ eſt bonitas volũtatis dependet ex intentõe finis. finis ãt vltimꝰ volũtatꝫ
q. p. ar. viij. hũane eſt ſummũ bonũ qḋ eſt deus. vt ſup̃ dictũ eſt Reqriꝭ ergo ad bonitatẽ hũane volũtatis qḋ ordinetur ad ſummũ bonũ.

¶ D. pͥmo p̃mittit quãdã ꝯcluſionẽ fundamentalẽ. ſcḋo ꝓpoſito applicat ꝛ infert ꝯcluſionem reſpon. ibi. Hoc ãt ꝛc.
Cõclo fun. Fundamẽtalꝭ eſt. ad bonitatẽ hũane volũtatis reqriꝭ ꝙ ordiceꝭ ad ſummũ bonũ. Probaꝭ. bonitas volũtatis depẽdet ex itentõe finis. ſꝫ ſummũ bonũ (qḋ eſt deꝰ) eſt vltimꝰ finis. ꝗ ꝛc. Maior pꝫ ex ar. vij. Minor patuit ſup̃ q. p. Et habeꝭ ex iſta ꝯcluſione fundamẽtũ h̃. ex q̃ ad bonitatẽ voluntatis hũane reqriꝭ ordinatio ad ſummũ bonũ. iõ volũtas q̃ pͥo ꝛ ꝑ ſe ꝛ neceſſario ꝛ naturalr̃ ꝑfecte ordinaꝭ in ſummũ bonũ erit pͥma bona volũtas. ꝛ ꝑ ꝯñs regula aliaꝝ. Deinde ibi.

¶ Hoc aũt bonũ pͥmo q̃dẽ ꝛ ꝑ ſe ꝯparaꝭ ad volũtatẽ diuinã vt obiectũ ꝓpͥũ eiꝰ. illud ãt qḋ ẽ pͥmũ in q̃libet gñe eſt mẽſura. ꝛ rõ oĩm q̃ ſunt illius gñis. vnũqḋqꝫ ãt rectũ ꝛ bonũ eſt inq̃tũ attingit ad pͥpͥã menſurã. ꝗ ad h̃ ꝙ volũtas hois ſit bona. reqritur ꝙ ꝯformeꝭ volũtati diuine.

¶ Applicat ꝯcluſionẽ fundamẽtalẽ ꝛ ſubſumit ꝑ reſpõſiua ꝯcluſione iſta Ad h̃ ꝙ volũtas hois ſit bona reqriꝭ ꝙ cõformeꝭ volũtati diuine. Probaꝭ. vnũqḋqꝫ ẽ rectũ ꝛ bonũ inq̃tũ attingit ad ꝓpͥã mẽſurã. ſꝫ volũtas diuiã ẽ mẽſura volũtatis hũane. igiꝭ ꝯclo ꝟa. Maior nota. Minor ſubintellecta ꝓbaꝭ. illud qḋ ẽ pͥmũ in q̃libet gñe ẽ mẽſura et rõ oĩm q̃ ſunt illiꝰ gñis. ſꝫ volũtas diuina eſt pͥma inter oẽs volũtates. igiꝭ ꝛc. Maior nota. Minor ꝓbaꝭ. bonũ ſummũ pͥo ꝛ ꝑ ſe ꝯpaꝭ ad volũtatẽ diuinã. vt ꝓpͥũ obiectũ eiꝰ. ꝗ ẽ pͥa inter oẽs volũtates. Tenet ꝯña extra lraꝫ. qꝛ ſm ordinẽ bonoꝝ ẽ ordo volũtatũ. ꝗ diuiã volũtas q̃ eſt ſummi boni ꝑ ſe ꝛ pͥo (qꝛ videlꝫ ipm ꝑfecte vult ꝛ naturalr̃ ꝛ ſolũ ipm ꝓpter ſe ꝛ neceſſario ꝛ oĩa alia ꝓpter ipm) ipa erit pͥma ꝛ pͥo bona. ꝛ regla oĩm aliaꝝ volũtatũ. q̃ ſo ſunt bone. qꝛ redũt in obiectũ volũtatis diuine. Habeꝭ ꝗ ex h̃ articulo. ꝙ cũ ad bonitatẽ actꝰ reqraꝭ ordinari ad ſummũ bonũ. ꝛ h̃ ꝯueniat pͥo volũtati diuie. iõ eſt volũtas pͥo bona. q̃re ſicut deꝰ vt ẽ pͥmũ ẽẽ ꝛ ens ẽ mẽſura oĩm entiũ. ꝛ itellectꝰ eiꝰ eſt mẽſura ois ꝯgnitõis. ſic bona volũtas ẽ mẽſura ois volũtatꝫ. ꝛ ſic. D. oñſo ꝙ ẽ pͥo bona infert qḋ ẽ pͥma regla volũtatũ q̃q̃ ꝛ ipa diuia volũtas ꝑ ſapientiã diuinã ſic ꝑ ſimplr̃ pͥmã reglaꝫ dirigaꝭ. vt hꝫ doctor de veritate mate. xxiij. q. vi. vbi et. q. vij. habet idem fundamẽtũ qḋ h̃. qꝛ videlꝫ volũtas diuia eſt pͥo volũtas et pͥo bona. igiꝭ nulla ẽ bona niſi ſit ſibi ꝯformis ꝑ muratõnẽ aliquã. vñ ſicut tenemur hr̃e bonã volũtatẽ. ita tenemur hr̃e ꝯformẽ. vide etiã de iſta materia. d. ſan. i pͥo ꝛc.

¶ Argumentũ in ꝯtrariũ cõfirmat ꝯcluſionẽ reſpõſiuã. Et de iſta ꝓpõne rectitudo volũtatis eſt bonitas eiꝰ infra. q. xxi.

¶ Ad pͥm ꝗ dicẽdũ ꝙ volũtas hois nõ pt̃ ꝯformari volũtati diuie ꝑ eq̇parãtiã. ſꝫ ꝑ imitatõeꝫ ꝛ ſilr̃ ꝯformaꝭ ſcia hois ſcie diuie inq̃tũ ꝯgnoſcit veꝝ. ꝛ actio hois actioni diuie inq̃tũ eſt agẽti ꝯueniẽs. ꝛ hoc ꝑ imitatõem. nõ aũt ꝑ eq̇parãtiam. vñ pꝫ ſolutio ad ſcḋm ꝛ ad tertiũ argumẽtum.

¶ Maior. ꝟa eſt ipoſſibile ꝯformari ꝑ eq̇litatẽ ꝑfectionis et ꝑ eq̇parantiã in eẽ vel in opari. ꝛ q̃ ad modũ volẽdi oĩno. tñ pt̃ ꝯformari ſm ꝓportionabilitatẽ q̃ tãgeꭍ in ar. ſeqnti ꝛ vt effectꝰ ꝛ vt volũtas. puta ſic deꝰ vult oĩa ſm bonitatẽ ſuã ꝛ ſub rõne bonitatis ſue. ita ꝛ volũtas hũana dꝫ oĩa velle ꝓpter dei bonitatẽ ꝛ honorẽ ꝛ ita ꝯformaꝭ mari ſm aliquã ꝓportionabilitatẽ in volito formali ſꝫ nõ materiali. Silr̃ ad minorẽ ſcḋi qꝛ ꝯformaꝭ ſcia nr̃a ſcie diuine q̃tũ ad ꝯformitatẽ ꝓportionabilitatis. qꝛ deus ꝯgnoſcit veꝝ. ita ꝛ itellectꝰ nr̃ ſꝫ nõ eq̇liter. qꝛ itellectꝰ diuinus ꝯgnoſcit veꝝ infinitũ infinite ſecꝰ de itellectu nr̃o Et p̃terea. D. i ſcḋo dt. ꝙ nõ ẽ par rõ. qꝛ defectꝰ itellectꝰ nõ ẽ in p̃ñte nr̃a ſicut volũtatis. Et ſcḋo negat ibidẽ minorem vlr̃. qꝛ teneꝭ ſcire ea q̃ ſꝫ neceſſaria ad ſalutẽ. ꝛ p̃terea i aliqͥo etiã ab his q̃ ſunt fidei aliq̇s peccaret. qꝛ volũtarie ipugnaret veꝝ ꝛ adhereret falſo. Silr̃ ad minorẽ tertij de actione. qꝛ ſicut deꝰ agit q̃ ſibi ꝯueniũt. ita ꝛ nos debemꝰ ꝛc.

Cõclo rñſ.

¶ Utrum necesse sit voluntatē humanā conformari di-
uine semper in volito vt sit bona

Ad decimū sic procedit̄. Uidet̄ q̄ voluntas
hōis n̄ debeat sp̄ conformari diuie volūtati
In volito em̄ nō possum⁹ velle qd̄ igno
ram⁹. bonū em̄ apphēsum est obiectū vo
lūtatis. s; q̄d de⁹ velit ignoram⁹ in plurimis. ḡ non
ōt hūana volūtas diuine volūtati conformari i voli-
to. ¶ P̄. de⁹ vult dānare aliquē quē p̄scit in mortali
pctō moriturū. si ḡ hō teneret̄ conformare volūtatem
suā diuine volūtati i volito. seq̄ret̄ q̄ hō teneret̄ vel-
le suā dānatōem. qd̄ est incōueniēs ¶ P̄. null⁹ tenet̄
velle aliq̄d qd̄ est cōtra pietatē. s; si hō vellet illd̄ qd̄
de⁹ vult h̄ eēt qñq; cōtra pietatē. puta cū de⁹ vult mo
ri patrē alicui⁹. si fili⁹ h̄ idē vellet cōtra pietatem ess;. ḡ
nō tenet̄ conformare volūtatē suam diuine in volito.
¶ S; cōtra est. q; sup illd̄ ps. Rectos decet collaudatio
dt glo. Rcm̄ cor h; q̄ vult qd̄ de⁹ vult. s; q̄libet tenet̄
hr̄e rcm̄ cor. ḡ q̄libet tenet̄ velle qd̄ de⁹ vult. ¶ P̄. for
ma volūtat̄ ē ex obiecto sicut ⁊ cuiuslibet act⁹. si ḡ
tenet̄ hō conformare volūtatē suā volūtati diuie. req̄
rit̄ q̄ teneatur conformari in volito. ¶ P̄. repugnātia
volūtatū cōsistit i h̄ q̄ hoīes diūsa volūt. s; q̄cūq; h;
volūtatē repugnātē diuie volūtati h; malā volūta
tē. ḡ quicūq; nō conformat volūtatē suā volūtati di-
uine in volito h; malā volūtatem.

¶ Hic inq̄rit̄ mod⁹ conformitatis q̄ req̄rit̄ ⁊ sufficit ad
bonitatē ⁊ rectitudinē volūtat̄ hūane. in q̄o vid; opte
at volūtatē conformari volūtati diuine. an opteat eā idē
velle qd̄ de⁹ vult. vel an possit aliq̄d aliud velle. ⁊ tn̄ esse
bonā moraliter ⁊ theologice

Ar. v. ¶ Rñ. dōm. q̄ sicut ex p̄dictis p; volūtas fert̄ in
suū obiectū s̄m qd̄ a rōne p̄ponit̄. cōtingit āt aliq̄d
a rōne cōsiderari diuersimode. ita q̄ sub vna rōe est
bonū. ⁊ s̄m aliā rōnem nō. ⁊ ideo volūtas alicui⁹
si velit illud eē s̄m q̄ h; rōnē boni ē bona. ⁊ volūtas
alteri⁹ si velit illud idē nō eē bonū s̄m q̄ h; rōnē ma
li erit volūtas etiā bona. sicut iudex h; bonā volūta
tē dū vult occisionem latronis. q; iusta est. volūtas
aūt alteri⁹. puta vxoris vl̄ filij. q̄ vult nō occidi ip;
inq̄ztū est s̄m naturā mala occisio est etiā bona.

¶ D. rñdet dupl̄r s̄c̄ dm̄ duplicē modū cōformitatis vo
lūtatis hūane cū diuia. iuxta scd̄m rñdet. ibi. est ⁊ ali⁹ ⁊c̄.
Quo ad p̄mā rñsionē. D. tria facit. p̄° aliq̄s cōclones fū
damētales deducit. Scd̄o ex eis cōclonē rñsiuā infert. ibi
2° p̄. funda. Uolūtas igit̄ ⁊c̄. Tertio cōclonē rñsi. exponit. ibi. S; tn̄
⁊c̄. Premittit āt tres cōclones fundamētales. Scd̄a; de
ducit. ibi. Cū āt ⁊c̄. Tertiā ibi. Nō ē aūt ⁊c̄. P̄ma est.
volūtas alicui⁹ si velit aliq̄d eē s̄m q̄ h; rōnē boni est bo
na. ⁊ alteri⁹ volūtas si velit idē nō eē vt h; rōnē mali erit
etiā bona. p̄bat̄. volūtas fert̄ in suū obiectū s̄m q̄ a rōe
p̄ponit̄. s; cōtingit aliq̄d a rōe cōsiderari diuersimode. ita
q̄ sub vna ē bonū. ⁊ s̄m aliā rōem nō bonū. ḡ ⁊c̄. Et ad
uerte q̄ idē ē velle nō eē. ⁊ nolle. vñ idē ē volūtas volens
nō eē. ⁊ nolēs. Et declarat̄ cō° exēplariter. q; volūtas iu-
dicis volēs occisionē latronis ē bona. q; vult p̄p̄t bonū
cōmūnē. s; iusticiā cōseruādā. vxor aūt vult nō occidi sub
ea rōne qua occisio est mala. q; ē sibi ⁊ plib; nociua. vñ
volūtas volēs est bona. sil̄r ⁊ nolēs. Et nota. q̄ volū
tas vxoris nolēs ē bona attēta illa rōne pticulari nolēdi
et tn̄ ipa nō recusat mortē vt ē iusta ⁊ volita a iudice. sed
solū q; sibi mala. si tn̄ est iusta tūc nō opponit se iusticie.
nec cōtra iusticiā publicā remurmurat. s; volūtate deliberat-
ta. ordo iusticie sibi placet Ex ista cōclone habet̄ mag-
nū fundamētū hui⁹ materie. q; p̄t aliq̄d qd̄ de⁹ vult s̄m
se displicere ⁊ eē nolitū. sp̄ tn̄ rō q̄ volitū est a deo d; nob̄
placere. ⁊ sic possum⁹ discordare i volito. ⁊ tn̄ habere bo
nā volūtatē dūmō rō nolēdi bona sit. q; videl; ⁊ a deo ē
vt vxor velit vir nō occidi. vt occisio est malū nature et
dānosa Consequēter cū dt

¶ Cū aūt volūtas sequat̄ apphēsionem rationis
vel intellect⁹ s̄m q̄ rō boni apphēsi fuerit cōior s̄m
h̄ et volūtas fert̄ in bonū cōius. sicut p; in exēplo p̄
posito. nā iudex h; curā boni cōis qd̄ ē iusticia. ⁊ iō
vult occisionē latronis q̄ h; rōnē boni s̄m relatiōem
ad statū cōem. vxor aūt latronis cōsiderare h; bonū
p̄uatū familie. ⁊ s̄m h̄ vult maritū latronē nō occi-
di. bonū aūt toti⁹ vniuersi est id qd̄ est apphēsum a
deo q̄ est vniuersi factor ⁊ gubernator. vñ q̄cq̄d vult
vult sub rōne boni cōis. qd̄ est sua bonitas q̄ ē bonū
toti⁹ vniuersi. Apphēsio āt creature s̄m suā naturā
est alicui⁹ boni pticular̄ p̄portionati sue nature. cō
tingit aūt aliq̄d eē bonū s̄m rōnē pticularē. qd̄ nō ē
bonū s̄m rōnē vl̄em aut ecōuerso. vt dictū est. Et iō In loi.
cōtingit q̄ aliq̄ volūtas est bona volēs aliq̄d s̄m rō-
nē pticularē cōsideratū. qd̄ tn̄ de⁹ nō vult s̄m rōnem
vl̄em. aut ecōuerso Et inde est etiā q̄ p̄nt diuerse vo
lūtates diuersoȝ hoīm circa opposita eē bone. put
sub diuers̄ rōib; pticlarib; volūt h̄ esse vel nō eē.

¶ Subsumit p̄ scd̄a cōclone fundamētali ista. Cōtin
git q̄ aliq̄ volūtas est bona volēs aliq̄d s̄m rōnē pticu-
larē cōsideratū. qd̄ tn̄ de⁹ nō vult s̄m rōem vl̄em. aut ecō 2. ij. funda.
tra. sicut fili⁹ vult viuere patrē. q; pater est bn̄factor. de⁹
aūt vult vt nō viuat. s; moriat̄ p̄pter ordinē nature seruā
dū. ⁊ p̄pter debitū pctī originalis. ⁊ vtraq; volūtas ē bona
Probat̄ hec cō° supposita p̄ce. cōclone. q̄ volūtas fert̄ s̄m
rōnē apphēsa;. Tūc sic. s̄m q̄ rō boni apphēsi fuerit cō
munior. s̄m h̄ volūtas fert̄ in bonū cōius .i. sub rōne ma
gis cōi. s; bonū toti⁹ vniuersi est id qd̄ ē apphēsu; a deo
Apphēsio aūt creature s̄m suā naturā ē alicui⁹ boni pti-
cularis p̄portiōati sue nature. ḡ q̄cq̄d vult de⁹ sub rōe bo
ni cōis vult qd̄ est sua bonitas. q̄ est bonū toti⁹ vniuersi
(Subsumit̄) Cōtingit aūt aliq̄d eē bonū s̄m rōem pti
cularē qd̄ nō ē bonū s̄m rōnē vl̄em. aut ecōtrario. ḡ illa
cōclo vera. Maior p; rōne. q; volūtas seq̄t̄ apphēsionē rō
nis vel intellect⁹. ḡ seq̄t̄ maior. q̄ si rō boni apphensi est
cōior ⁊c̄. Et declaratur exēplariter innotando in exem-
plo p̄misso de iudice ⁊ vxore in occisione latronis. Mi
noris p̄ma ps p;. q; de⁹ est factor ⁊ gubernator vniuersi
ḡ ipe intēdit bonū vniuersi. s; suā eēntiā q̄ est bonū ex-
trinsecū p̄ncipalr̄ ⁊ assimilatōe; ⁊ rep̄ntatōem ei⁹ in or-
dine vniuersi. vt p;. xij. metaph. tex. cō. lij. in. d. san. lec. x.
et. p̄. p. q. ciij. ar. ij. et. iiij. vbi habet̄ q̄ diuina eēntia rep̄-
sentāda ⁊ ab oib; p̄ncipāda ē finis vniuersi extrinsec⁹. et
ordo rer; est bonū intrinsecū. ⁊ tn̄ p̄pterea nō sūt duo fines
Quare p̄ma ps minoris vera est. q̄ bonū vniuersi est app̄
hensum a deo. qd̄ est diuia eēntia. nā ipa est p̄ncipalis fi

nis.ꝑ hoc tñ nõ excludit̃ bonũ intrinsecuꝫ.scꝫ ordo vni⸗uersi q̃ ordinat̃ in deũ sicut in finẽ. Scd̃a ꝑs minoris re⸗linq̃tur nota. Et dꝫ notãter.ſm suã naturã ⁊c̃.qꝛ ꝑ eleua⸗tionẽ i supiorẽ naturã pt̃ apphẽdere bonũ excedẽs Sub⸗sumpta pꝫ ex dicto exẽplo.q̃re seq̃t̃ ↄcl̃o. Et ↄfirmat̃ ista ↄ⁹ ꝑ sil̃e de diuersis volũtatib⁹ diuersoꝝ hoim.q̃ pñt ẽẽ bone circa opposita.quaꝝ vna vult aliq̃d ẽẽ.alia vult nõ ẽẽ.ꝓpter diuersas rõnes ꝑticulares.ẽ̃ multo magis pñt volũtates.q̃ꝝ vna vult sub rõne ꝑticulari.alia nõ vult rõne vl̃i ẽẽ bone.⁊ ecõtra.volẽs sub rõne vl̃i.⁊ nõ volẽs sub rõne ꝑticulari. Añs pꝫ de his q̃ꝝ vn⁹ vult aliq̃d ꝓ⸗pter vnã rõnẽ.ali⁹ nõ vult ꝓpter aliã etiã ꝑticularẽ.vt pꝫ de se   Consequenter ibi

¶ Nõ ẽ at̃ recta volũtas alicui⁹ hois volẽtis ali⸗q̃d bonũ ꝑticulare.nisi referat illõ in bonũ cõe sic in finẽ.cũ etiã natural' appetit⁹ cuiuslibet ꝑtis ordinet̃ in bonũ cõe totius.ex fine aũt sumit̃ q̃si formalis rõ volẽdi illud qđ ad finẽ ordinat̃. vñ ad h̃ q̃ aliq̃s re⸗cta volũtate velit aliqđ ꝑticulare bonuꝫ.opꝫ q̃ illđ particulare bonũ sit volitũ materialr̃. bonũ aũt cõ⸗mune sit volitũ formalr̃.

ↄ⁹.iij.ꝑam. ¶ Deducit terciã ↄcl̃onẽ ꝑambularẽ talẽ Ad h̃ q̃ ali⸗q̃s recta volũtate velit aliqđ ꝑticulare bonuꝫ.oꝫ q̃ illud ꝑticulare bonũ sit volitũ materialr̃.bonũ aũt cõe sit voli⸗tũ formalr̃. Probat̃.nõ est recta vel bona volũtas hois volẽtis bonũ ꝑticulare.nisi referat illud in bonũ cõe.sed ex fine sumit̃ q̃si formalis rõ volẽdi illud qđ est ad finem ẽ̃ ↄ⁹ ṽa. Maiorẽ ꝓbat.qꝛ etiã naturalis appetit⁹ cuius⸗libet ꝑtis ordinat̃ in bonũ cõe.imo plus amat q̃libet cre⸗atura bonũ cõe q̃ ꝓpriũ.ẽ̃ ⁊ appetit⁹ rõnalis dꝫ appete⸗re bonũ ꝑticulare ꝓpter cõe bonũ. Minor de se pꝫ ex p̃⸗dictis.q̃re ↄ⁹ ṽa. Est aũt bonũ cõe vl̃r ꝑticipatuꝫ ab oib⁹ diuina bonitas.q̃ qꝛ est finis toti⁹ ordinis vniuersi ideo dũ aliq̃d est volitũ sub q̃cũq̃ ratõne boni ordinati etiã est volitũ ꝓpter bonũ diuinũ.qꝛ oia bona in ipm or⸗dinãtur sicut in finem   Deinde cũ dc.

¶ Volũtas igit̃ hũana tenet̃ ↄformari diuĩe vo⸗lũtati in volito formalr̃.tenet̃ eñ velle bonum diui⸗

In cor. nũ ⁊ cõe.sꝫ nõ materialr̃ rõne iam dicta.

Cõclo rñsi. ¶ Infert ex p̃dictis ↄcl̃onib⁹ ꝑambularib⁹ ↄcl̃onẽ re⸗spõsi.pmã talẽ. Volũtas hũana tenet̃ ↄformari diuine volũtati in volito formalr̃.sꝫ nõ materialr̃.i.nõ in volito materiali. Intellige ↄcl̃onẽ de volũtate humana viato⸗ris.sec⁹ de ↄp̄hẽsoris volũtate.vt pꝫ de ṽitate.ma.xxiij. q.viij.in cor. Probat̃ pma ꝑs ↄcl̃onis ex imediata ↄcl̃o⸗ne p̃ce.qꝛ ad rectã volũtatẽ opꝫ q̃ ꝑticulare sit volitum ꝓpter bonũ cõe.sꝫ hoc est ↄformari in volito formalr̃ ⁊c̃. Scd̃a ꝑs pꝫ ex duab⁹ ↄcl̃onib⁹ p̃mis ⁊ pꝫ etiã ꝑ argumẽ⸗ta p̃ⁱ in oppositũ.qꝛ nõ vult sub rõne ⁊ inclinatõe ꝑticula⸗ri sub q̃ dꝫ velle nõ fieri.⁊ tñ de⁹ vult sub rõe cõi.   No⸗ta tñ circa istã ↄcl̃onẽ.vt habet̃ ex.d.san.in.p̃.dis. vlti.ar. vlti.q̃ scd̃a ꝑs ↄcl̃onis verificat̃ p̄sertim de volũtate hu⸗mana.vt natura est vel velleitas.qꝛ talis cũ ferat̃ in volitũ ſm se.pt̃ nõ velle qđ de⁹ vult.sꝫ tñ volũtas vt rõ.q̃ vide⸗licꝫ seq̃t̃ apphẽsionẽ collatiuã illi⁹ material' voliti.vel ad finẽ sub q̃ de⁹ vult.vel ſm alias circũstãtias.qꝛ videlꝫ ap̄⸗hẽdit̃ vt volitũ a deo.qđ p̄sertim ꝑ signũ opatõis mani⸗festat̃.tũc volũtas deliberata tenet̃ illud velle q̃uis volũ⸗tas vt natura.⁊ appetit⁹ natural' ⁊ sensitiu⁹ refugiãt. et sic vt statim dicet̃ etiã fugiẽdo se aliq̃ mõ ↄformãt.sicut

est in illo q̃ dolet de morte alicui⁹ vtilis in ecclia sub p̃lo mortuo. Vñ volũtas discordãs in volito materiali cõ⸗cordat in volito formali.qꝛ ⁊ nõ volẽdi qđ de⁹ vult ẽ rõ bona.qꝛ scꝫ si nõ volo eũ mori.qꝛ vtilis ecclie ⁊ tñ sufficit q̃ volũtas vt rõ nõ recalcitret diuine ordinatõi. nõ quẽ⸗opꝫ gaudiũ expimi de hoc qđ ſm talẽ volũtatẽ fit. Vi⸗de de ista distinctiõe voluntatis. ⁊ de iam dictis.iij.ꝑ.q. xviij.ar.ij.et.v.et. vi.   Deinde ibi

¶ Sed tñ q̃tũ ad vtrũq̃ mõ aliq̃ volũtas hu⸗mana ↄformat̃ volũtati diuine.qꝛ ſm qđ ↄformat̃ volũtati diuine in cõi rõne voliti.ↄformat̃ ei in fine vltimo.ſm aũt q̃ nõ ↄformat̃ ei in volito materialr̃ ↄformat̃ ei ſm rõnẽ cause efficiẽtis.qꝛ hãc ꝓpriã in⸗clinatõem ↄsequẽtẽ naturã vel apphẽsionẽ ꝑticula⸗rẽ hui⁹ rei hꝫ res a deo sicut a cã effectiua. vñ ↄsue⸗uit dici q̃ ↄformat̃ q̃tũ ad hoc volũtas hois volũ⸗tati diuine.qꝛ vult hoc qđ de⁹ vult eũ velle.

¶ Exponit ↄcl̃onẽ insinuaꝫ.⁊ magis explicat tali ↄcl̃o⸗ne declaratoria.q̃tũ ad vtrũq̃.scꝫ ↄformãdo se in voli⸗to formali ⁊ nõ ↄformãdo in materiali.volũtas hũana aliq̃ mõ ↄformat̃ diuine. Probat̃.qꝛ pmo mõ ↄformat̃ ei in fine vltimo. Scd̃o aũt mõ ↄformat̃ ei ſm rõnẽ cau⸗se efficiẽtis.ẽ̃ ↄcl̃o vera. Prima ꝑs assumpti pꝫ.qꝛ sicut de⁹ vult sub rõne finis vltimi.q̃ est sua bonitas.sicut ꝓ⸗pter finẽ adeq̃tũ.ita ille vult ꝓpter eũdẽ finẽ.saltẽ vt rẽ⸗motũ ⁊c̃. Scd̃a ꝑs assumpti ꝓbat̃.qꝛ hãc ꝓpriã inclina⸗tionẽ ⁊c̃.vt in l̃ra. Nã q̃ fili⁹ apprehẽdat mortẽ p̃ris vt malã ⁊ nõ volẽdã absolute.hoc hꝫ ex inclinatõe quã hꝫ ex deo. Vñ vult qđ de⁹ euꝫ vult velle.⁊ ita volũtas sua est ↄformis.nõ q̃dẽ vt volũtas volũtati.sꝫ vt effect⁹ cau⸗se.ad modũ dicẽdi. D.i de ṽita. Vñ.d.san.2ᵃ2ᵉ.q.ciiij ar.iiij.ad.iiijᵐ.q̃ et si nõ sp̃ teneat̃ hõ velle qđ deus vult sp̃ tñ tenet̃ velle qđ de⁹ vult eũ velle. Et h̃ hoi p̃cipue in⸗notescit ꝑ p̃ceptũ diuinũ.hec ille Et pꝫ ex his q̃ hõ dꝫ vel⸗le qđ de⁹ eũ vult velle.volũtate antecedẽte.cui⁹ effect⁹ est ordinatio nature in bonũ ⁊c̃.

¶ Est ⁊ ali⁹ mod⁹ ↄformitat̃ ſm rõnẽ cause for⸗mal̃. vt.s.hõ velit aliq̃d ex charitate sicut de⁹ vult.⁊ ista etiã ↄformitas reducit̃ ad ↄformitatẽ formalẽ que attendit̃ ex ordine ad vltimũ finẽ.qđ est ꝓpriũ obiectũ charitatis.

¶ Habito qꝛ volũtas hũana viatoris dꝫ ↄformari in gñe cause finalis ⁊ efficiẽtis ,nõ at̃ material' (loquẽdo p̄sertim de volũtate vt natura est) hic in calce corporis rñdet scd̃o ad q̃situ ſm aliũ ↄformitatis modũ. Et po⸗nit q̃s sit ille mod⁹.qꝛ ẽ ſm q̃ aliq̃s vult ex charitate (.i. ꝓpter deũ dilectũ sup oia.vt ẽ p̃ncipiũ btitudinis supna⸗turalis) sicut ⁊ de⁹ vult oia ꝓpter se ipm ex diuina chari⸗tate dilectũ. Ponit etiaꝫ q̃ ista ↄformitas reducit̃ ad cõ⸗formitatẽ formalẽ (q̃ scꝫ ẽ ſm volitũ formale) q̃ ↄformi⸗tas formalis ẽ ex ordine ad vltimũ finẽ.charitas etiã hꝫ vltimũ finẽ ꝑ obiecto. Et ẽ̃ qꝛ ↄformitas ſm charitatẽ est ſm btitudinẽ ad vltimũ finẽ.sicut ⁊ ↄformitas forma⸗lis q̃ est ↄformitas in rõne volẽdi (q̃ ẽ vt formale obiec⸗tũ) ĩõ ↄformitas charitat̃ reducit̃ ad ↄformitatẽ q̃ i vo⸗lito formali   Aduerte tñ q̃. D.hic nõ exponit quo hõ teneat̃ ad istã ↄformitatẽ q̃ ẽ ſm charitatẽ ⁊ ſm cãm for⸗malẽ.sꝫ h̃ habet̃ infra.q.c.ar.x. qꝛ reqrit̃ eñ q̃ñ hõ tenet̃ deũ diligere sup oia.vt patebit ibidẽ.⁊ in de ṽita. vbi sup̄ ad q̃cũ. Sꝫ ↄformitas in gñe cause final' ⁊ ſm volũtatẽ

formale. et sic sm gen⁹ cause efficiētis sp reqrit ad bonita tem etiam moralē. vide tn̄ .D. san. in de. ꝑita. supra. q. vij. ad. viij. et i. ij. dis. xxviij. vbi hz aliū modū dicēdi de mō charitatis et ꝯformitate formali q̄ӡ īfra. vide Capo. in. ij. dis. xxvij. in solōnibꝫ ꝯ q̄rtā ꝯclōnē. Nota etiā ꝙ alia ē ꝯformitas sm volitū formale et sm eaӡ formalē. q̄ ē cha ritas. qꝛ ad pmā ꝯformitatē sufficit velle aliqͩ sub aliq rōne boni in q̄ ē diuina bonitas ꝟtualr volita. sꝫ ad con formitatē formalē q̄ ē mod⁹ charitatis superueniēs ex cha ritate formāte actū volūtatis. reqrit ꝙ act⁹ sit volit⁹ sub rōe boni diuini supnaturalr supnaturalr dilecti. sꝫ pmo⁹ sufficit ad bonitatē act⁹ ꝙ ordinet in bonū vl̄e mō natu rali. inq̄tū diuinū bonū est finis naturalis oim. q̄re. D. dt. ꝙ ē alia ꝯformitas q̄ est ex charitate pter eā q̄ ē ex for mali volito. quā sp opꝫ obseruare. sꝫ pmaӡ tn̄ q̄n oblis gat pceptū charitatis. Patꝫ ex his ꝙ. D. in arti. pce. cum diceret. ad bonitatē volūtatis hūane reqri ordinatōeӡ in summū bonū. nō intelligebat put fides dirigit i summū bonū et charitas gratuita in ipm mouet. sꝫ vt est finis na turalis oim bonoꝝ et toti⁹ vniuersi. Argumēta in ꝯtrariū ꝯtinent q̄dā ꝯtra dicta in corpe. iō vltimo sol uentur cū D.

alia cōformi tas final' q̄ӡ formalis ex charitate

Ad pmū q̄ ddꝫ. ꝙ volitū diuinū sm rōnē cōeӡ q̄le sit scire possum⁹. scim⁹ eīm ꝙ de⁹ q̄cq̄d vult. vult sub rōne boni. et iō q̄cūq̄ vult aliq̄d sub q̄cūq̄ rōne boni. hꝫ volūtatē ꝯformē voluntati diuine q̄ꝫtū ad rōem voliti. sꝫ in pticulari nescim⁹ q̄d de⁹ velit. et q̄ꝫ tū ad h̄ nō tenemur ꝯformare volūtatē nr̄am diuie volūtati In statu tn̄ glie oēs videbūt in singulis q̄ volent ordineӡ eoꝝ ad id qͩ de⁹ circa hoc vult. et iō nō solū formalr sꝫ materialr in oibꝫ suaӡ volūtatem deo ꝯformabunt

Ad maiorē. nō possum⁹ velle qͩ ignoram⁹. verū qͩ ignoram⁹ oino et simplr ac totalr. sꝫ tn̄ sciam⁹ vel cog noscam⁹ sm aliq̄d sic possum⁹ velle. Sic hꝫ. D. san. in p mo sen. dis. vi. in expōne lr̄e Minor ꝑa. in via nō scim⁹ q̄d de⁹ velit mat̄ialr. tn̄ rōne volēdi scim⁹. qꝛ vult oia p pter bonū cōe. Vn̄ negat ꝯn̄a. qꝛ hic pisto statu scimus formale voliti. In patria aūt scim⁹ et materiale. et tūc ꝯformabim⁹ volūtatē nr̄am q̄ꝫtū ad vtrūq̄ꝫ. hic aūt tās tū q̄ ad volitū formale sp. Et scdo etiaӡ q̄ ad materiale volūtate vero. Potest ꝯtingere oē volitū a deo. et sub ors dine ad finem voluntatis diuine. vn̄. D. in de ꝑita. sup ar. viij. in cor. Justi viatores q̄ꝝ volūtas adheret diuīe bonitati. et tn̄ eā nō ita pfecte ꝯteplant vt oēm ordinē vo litoꝝ ad ipam manifeste pcipiāt. q̄uis in eis sit aliq afs fectio ad ꝯtrū laudabilis tn̄. ꝓpter aliū ordinē in eis cōsis deratū. q̄ꝫtū ad affectōem. quā tn̄ non obstinate sequit sꝫ diuine volūtati supponūt. dū eis placꝫ ꝙ ordo diuine volūtatis in oibꝫ impleat. sicut ille q̄ prēm suū vult viuere ꝓpter affectū pietatis. quē tn̄ de⁹ vult mori. si iust⁹ sit hāc suā volūtatē ꝯtriā diuīe supponit vt nō ipatienter ferēs si dei volūtas in ꝯtrariū ꝓpe volūtatis impleat. hec ille. Ex qbꝫ patēt q̄ dicta sunt. et ꝯcordāt cū dictis in cor. et p. sen.

Ad scdm ddm. ꝙ de⁹ nō vult dānatōeӡ alicui⁹ sub rōne dānatōis. nec mortē alicui⁹ inq̄ꝫtū ē mors qꝛ ipe vult oēs hoies saluos fieri. sed vult ista rōne iusticie. vn̄ sufficit circa talia ꝙ hō velit iusticiā dei et ordinē nature seruari. Vn̄ pꝫ solō ad tertiū.

Ad maiorē. vult nō sub rōne dānatōis q̄si dāna ho et pena moueat ex pte dei. sꝫ ex⁹ iusticia q̄ vult pseuē rātes in pctis dānare. Negat aūt ꝯn̄a. qꝛ nō tenet ꝯforma re in volito materiali. sꝫ formali et rōne motiua. vn̄ tenet velle diuinā iusticiā et c. Quid autē si alicui reuelaret sua dānatio. vtrꝫ teneret se ꝯformare vide de ꝑita. ma. xxiij. q. viij. ad. q⁹. vbi sic dt. Dato ꝙ de⁹ de pena absoluta reuelaret alicui dānatōem suā sm ꝓphetiā pscie et nō cōs minatōnis. adhuc nō teneret ille cui talis reuelatio fieret velle suā dānatōēӡ absolute. sꝫ s⁹ᵐ ordinē sue iusticie. q̄ de us vult pseuerātes in pctis dānare. non eīn vult de⁹ ex pte sua dānare aliquē. sꝫ sm illud qͩ ex nobis est. Vn̄ velle suā dānatōem absolute nō eēt ꝯformare volūtatē suā di uine. sꝫ volūtati peti. hec ille. De q̄ materia vide ꝑtectē Capo. in q̄rto dist. xvij. q. p. ad p⁹ᵐ Durādi ꝯtra pmā ꝯclōnē. qꝛ facta tali reuelatōe de q̄ dictum ē. ille cui fieret nō teneret velle culpā suā nec finalē ipenitētiā. nec absolu te penā inferni. nec dānatōem suā de q̄ se vt ē dānatio. tn̄ teneret velle ordinē diuine iusticie. et velle q̄cq̄d de⁹ iuste vult circa punitōem suā fieri et c.

Ad tertiū maiorē. ꝯcedit ipa. tn̄ affectū pietatis dꝫ iust⁹ supponere diuine volūtati. q̄ si implet ꝯtra affectū su um nō o, ipatiēter ferre. pt q̄ (vt dt maior) ex pietate na turali velle volūtate vt natura (.i. vt fert in aliq̄d absolu te) nolēdo qͩ de⁹ vult. Ad maiorē. si vellet materiale volitū et absolute eēt ꝯtra pietatē. vt pbat exēplū. q̄ nō te net cōformare in volito materiali absolute tn̄ in formali volito. qꝛ de⁹ vult prēm mori vt seruet ordo nature. et ils lū debeo velle. sed nō mortē pris sm se et c. Ista tria argu mēta pbāt scdam ptē ꝯclōnis tm̄. scꝫ ꝙ nō reqrit confor mitas in genere cause materialis.

Ad pmū ꝓ qͩ in ꝯtrariuӡ obijciebat ddm ꝙ magis vult qͩ de⁹ vult q̄ ꝯformat volūtatē suā vo lūtati diuine q̄ꝫtū ad rōnē voliti q̄ꝫ q̄ ꝯformat q̄ꝫtū ad ipam rē volitā. qꝛ volūtas pncipali⁹ fert in fineӡ q̄ꝫ in id qͩ est ad finem.

Ad maiorē illi⁹ (qͩ arguit ꝙ i volito materiali tenea tur) recte coꝛ hꝫ q̄ vult formalr qͩ de⁹ vult in gn̄e cause efficientis. sꝫ nō ē ꝑa de volito materiali. imo magis ꝯfor mat q̄ est ꝯformis in rōe volēdi q̄ꝫ in volito. qꝛ volūtas pncipalis fert in finē q̄ꝫ in volitū ꝓpter finem

Ad scdm ddꝫ. ꝙ spēs et forma act⁹ magis atten dit sm rōem obiecti. q̄ꝫ sm id qͩ ē materiale i obiō

Ad maiorē. forma volūtatis ē ex obiecto. verū for mali magis q̄ꝫ materiali. vt patuit supra. qꝛ qui mechat vt furet magis est fur q̄ꝫ mechus. vn̄ negat ꝯn̄a

Ad tertiū ddm ꝙ nō ē repugnātia volūtatum q̄n aliq̄ diuersa volūt nō sm eādē rōnē. sꝫ si sub vna rōne eēt aliq̄d ab vno volituӡ qͩ ali⁹ nollet hoc in duceret repugnātiā volūtatū. qͩ tn̄ nō ē i ꝓposito

Ad maiorē vider. D. h. et tertia pte. q. xviij. ar. vi. in cor. si intelligat ꝙ sit repugnātia q̄n aliq̄ volūtates volūt diuersa (scꝫ aliq̄d fieri. et aliq̄d nō fieri) ꝓpter diuersas rō nes. negat qꝛ ꝯtrarietas et repugnātia nō est nisi respectu eiusdē et sm idē. Si aūt intelligat. ꝙ repugnātia volūtas tū est sm ꝙ hoies diuersa volūt s⁹ᵐ eādē rōne. tūc ꝯcedit sicut si aliqs vellet h̄ ꝓpter iusticiā. ali⁹ aūt nō vellet etiaӡ ꝓpter iusticiā. ibi eēt ꝯrietas. Sꝫ si aliqs velit illū mori ꝓpter iusticiā. ali⁹ velit nō mori ꝓpter pietatē filialē. nō ē ꝯrietas. nisi intātū extēderet se volūtas filij ad bonū pri uatū. ꝙ cōem iusticiā vellet ipedire. tūc eīn eēt circa idē formalr. Vn̄ si vn⁹ aliq̄d velit et ali⁹ sub eadē rōne nollet

tūc est repugnantia. sʒ hoc nō ꝯtingit in ꝓposito. qꝛ filius vult viuere patrē ꝓpter pietatē naturalē. deꝰ aūt vult mori ꝓpter iusticiā ꝛ ordinē nature seruādū. ꝛ iō nō est repugnātia. qꝛ sūt diuersa volita circa idē. sʒ fm diuersas rōnes. vide. D. tertia. q. qd ampliꝰ reqraꝛ ad repugnātiaʒ volūtatū. qꝛ q sit circa eādē volūtatē. Nota circa istā solonē. qd. D. hʒ in de ſra. sup. ar. viij. ad scdʒ. q amicicia ꝯsistit in ꝯcordia volūtatū magis ꝗ ad finēʒ. ꝗ ꝗ ad volita. plꝰ em cēt amicꝰ febricitāns medicꝰ ꝗ ei vinū negaret qd ꝯcupisceret ꝓpter eōe desideriū sanitatꝭ. ꝗ si vellet eiꝰ desiderio satisfacere de vini potatōe in piculū sanitatis. hec ille. Et nota ista ꝟba. qꝛ euacuāt ꝗddā dictū cuiusdā ꝗ dr. Si qs sciret ꝙ platꝰ vellet aliqd fieri. etiaʒ si sibi nō ꝯstaret qd vellet euʒ velle vel facere. ipe deberet vel teneret velle aut facere. nō qdē ꝟtute obediētie. sʒ amicicie. Sʒ habes hic ꝙ nō oʒ amiciciā ꝯcordare in volito materiali. imo qñqʒ amicicie ē discordare in volūtate. sicut hʒ d. san. 2ª2e. q. xxiij. ar. i. ad. iij. ꝙ nō est ꝯ amiciciā aliqñ amicū ꝯtristare. Et preterea ad tertiū hʒ D. ibidē Volūtas plat. nō est regula nr̄e volūtatis. sicut diuina volūtas. sʒ preceptū eiꝰ. et iō nō seqꝛ. ꝙ si subditꝰ nō teneꝛ velle qcqd scit planū suū velle. ꝙ etiā non teneaꝛ velle qd deus vult vel qcqd vult cum velle

¶ Qō. xx. de bonitate ꝛ malicia actuū exterioꝝ

T. Deinde ꝯsiderādū est de bonitate ꝛ malicia ꝗtū ad exteriores actꝰ ꝛ circa hoc qrūꝛ sex. Primo vtꝝ bonitas ꝛ malicia ꝑ ꝑus sit in actu volūtatis vel in actu exteriori. Scdo vtꝝ tota bonitas vel malicia actꝰ exterioris depēdeat ex bonitate volūtatis. Tertio vtꝝ sit eadē bonitas ꝛ malicia interioris ꝛ exterioris actꝰ. Quarto vtꝝ actꝰ exterior addat de bonitate vel malicia supra actū interiorē. Quinto vtꝝ euētꝰ sequēs aliqd addat de bonitate vel malicia ad actū exteriorē. Sexto vtꝝ idē actꝰ exterior possit eē bonꝰ vel malus.

¶ Postqꝫ determinatū est de bonitate ꝛ malicia actuum hūanoꝝ. ꝛ deinde etiā de bonitate actuū interioꝝ. hic agiꝛ de bonitate actuū exterioꝝ. Et pꝫ rō ordinis de se ex dictis. qꝛ interiores sūt ꝑmo ꝛ principalr morales ꝛc. Et circa hoc ꝑmo ondiꝛ quō attēdaꝛ bonitas ꝛ malicia in actu exteriori. Scdo determiaꝛ ꝗddā dubiū incidēs. ar. vi. Circa ꝑmū ꝯsideraꝛ bonitas ꝛ malicia duplr i actu exteriori. scʒ ꝑ ꝯparatōem ad actū interiorē. ꝛ ꝑ ꝯparatōem ad effectū sequētē. Primo ꝗ ondiꝛ quō in actu exteriori sit bonitas ꝛ malicia ꝑ ꝯparatōem ad actū interiorē. Secūdo ꝑ ꝯparatōem ad effectū in ar. v. Quo ad ꝑmū aūt ꝯparanꝛ actꝰ interior ꝛ exterior triplr. Unoꝰ fm ordinē ꝑoris ꝛ posterioris. Scdo fm causalitatē. Tertio fm vnitatē ꝛ diuersitatē in bonitate ꝛ malicia.

¶ Utꝝ bonitas vel malicia ꝑus sit in actu volūtatis. vel in actu exteriori

D. Ad ꝑmū sic ꝓcediꝛ. Videꝛ ꝙ bonū ꝛ malū ꝑ ꝑus ꝯsistat in actu exteriori ꝗ in actu volūtatis. Volūtas em hʒ bonitatē ex obiecto. vt supra dictū ē. sʒ actꝰ exterior ē obiectū interioris actꝰ volūtatis. dicimur em velle furtū vl velle dare elemosynā. ꝗ malū ꝛ bonū ꝑ ꝑus est in actu exteriori ꝗ in actu volūtatis. q.xix.ar.i. ¶ Pt bonū ꝑ ꝑus ꝯuenit fini. qꝛ ea ꝗ sunt ad finē hñt rōem boni ex ordine ad finē. actꝰ aūt volūtatꝭ nō pt eē finis. vt supra dcm̄ ē. actꝰ aūt alteriꝰ potētie pt eē finis q.i.ar.i.ad secūdū ꝗ ꝑ ꝑus ꝯsistit bonū in actu potētie alteriꝰ ꝗ in actu volūtatꝭ. ¶ Pt actꝰ volūtatis formalr se hʒ ad actū exteriorē. vt supra dcm̄ ē. sʒ id qd est formale ē posterꝰ. nā forma aduenit materie. ꝗ ꝑ ꝑus ē bonū ꝛ malū in actu exteriori ꝗ in actu volūtatis. q.viij.ar.vi. ¶ Sʒ ꝯ est qd Augꝰ. dr in libro retractationū. ꝙ voluntas est ex qua peccaꝛ ꝛ recte viuiꝛ. ꝗ bonū ꝛ malū morale ꝑ ꝑus ꝯsistit in volūtate.

¶ Hic ꝑmo D. ꝯꝑat actū exteriorē ꝛ interiorem fm prioritatē bonitatis.

¶ Rñdeo dōm. ꝙ aliq actꝰ exteriores pñt dici boni vel mali duplr. Uno mō fm genꝰ suū ꝛ fm circūstātias in ipis ꝯsideratas. sicut dare elemosynaʒ seruatꝭ debitꝭ circūstātijs dr eē bonū. Alio mō dr aliqd eē bonū vel malū ex ordine ad finē. sicut dare elemosynā ꝓpter inanē gliam dr esse malū

¶ D. ꝑmo distinguit de duplici bonitate actuū. scdo rñdet duplr. Primo iuxta scdm mebꝝ ibi. Cum aūt ꝛc. Scdo ꝗ ad ꝑmū ibi. Bonitas āt ꝛc. Dicit ꝗ ꝑº ꝙ actꝰ exteriores pnt dici boni vel mali duplr (.i. pnt hre duplicē bonitatē) vnā fm genꝰ (.i. obiectū bñ circūstātionatū) Aliā ex fine intēto. ꝗ ē obiectū intētōis agētis. Et declarat ista mēbra distinctōis exēplariter in lra. Et pꝫ ista distinctio ex. q. xviij. ar. ij. ꝛ alijs dictis Deinde cū dr

¶ Cū aūt finis sit ꝓpriū obiectuʒ volūtatis. manifestū est ꝙ ista rō boni vel mali quā hʒ actꝰ exterior ex ordine ad finē ꝑ ꝑus inueniꝛ in actu volūtatꝭ et ex eo deriuaꝛ ad actū exteriorem.

¶ Rñdet iuxta scdam bonitatē tali ꝯclōne. Rō boni vel mali (.i. bonū vel malū) ex fine quā hʒ actꝰ exterior ex ordine ad finē. ꝑus inueniꝛ in actu volūtatꝭ. Probaꝛ ex duplici medio D. ꝑmo sic illi actui ꝑ ꝑus ꝯuenit bonitas ꝗ est ex fine. ꝗ hʒ imediatiorē hītudinē ad finēʒ sʒ actꝰ interior ē hmōi. ꝗ ꝛc. Maior nota extra lrām. qꝛ id qd imediatiꝰ se hʒ ad cām hʒ se ꝓpinquius ad effectū. Finis aūt ē cā illiꝰ bonitatis de ꝗ loqmur. ꝗ ꝛc. Minor ꝓbaꝛ in lra. qꝛ finis ē ꝓpriū obiectū volūtatis (supple ꝛ nō actꝰ exterioris) sʒ mediāte actu interiori actꝰ exterior tendit i finē sicut i obiectū remotū Ex scdo medio ꝓbaꝛ sic ꝯº illō ꝑ ꝑus ꝯuenit actui interiori volūtatꝭ ꝗ exteriori. qd ꝑ interiorē ad exteriorē deriuaꝛ. sʒ illa bonitas deriuaꝛ ꝑ interiorē ad exteriorē. ꝗ ꝑ ꝑus ꝯuenit interiori ꝛc. Maior ꝓbaꝛ. qꝛ ꝑus ꝯuenit aliqd cause ꝗ effectui. sicut calor ꝑus ꝯuenit igni ꝗ recipienti calorē ex igne. qꝛ nihil dat qd nō ꝑus hʒ. Minor pꝫ. qꝛ talis bonitas ꝯuenit actui interiori ꝑ se. exteriori aūt ꝑ aliud. ꝛ ꝗ minor ꝟa. Actꝰ āt interior ē intētio vel electio Nota ꝙ qdā sūt actꝰ exteriores fm se idētices. ꝛ de talibꝰ nō ē qsbo. qn oibꝰ modis bonitas vl malicia moralꝛ ꝑ ꝑus inueniꝛ in actu volūtatꝭ. Sʒ scdo sūt aliq actꝰ exteriores ꝗ fm se ex ꝓpria specie sūt boni vel mali moralr. sicut elyna de suo. orare deū. Itē furtū. adulteriū ꝛc. De istis itelligiꝛ D. in ista distictiōe

Bonitas āt vl malicia quā hʒ actꝰ exterior fm se ꝓpter debitā materiā ꝛ debitas circūstātias nō deriuaꝛ a volūtate. sʒ magis a rōne. vñ si ꝯsideraꝛ bonitas exterioris actꝰ fm ꝙ ē in ordinatōe ꝛ apphēsione rōis. prior ē ꝗ bonitas actꝰ volūtatꝭ. sʒ si ꝯsideraꝛ

ꝑm ꝙ est in executiõe opis sequitur bonitatẽ volũtatis que est principiũ eius.

¶ Subiũgit aliã ↄclonẽ missiuã q̃ ad primũ membꝝ p̃dic tũ. ⁊ videt iterꝫ ꝑ distinctiõem quã inuit illa ↄclo. istã vi delꝫ. bonitas vel malicia quã act⁹ exterior hꝫ ex obiecto bñ circũstãtionato pt dupl'r ↄsiderari. Uno° ꝑm ꝙ ẽ in ordinatiõe ⁊ apph̃ẽsione rõnis. ⁊ vt sic obiectũ volũtatis Alio° ꝑm ꝙ est in executiõe ⁊ existentialr. et valet etiã ad ꝓpositũ alia distictio quã D. ponit de malo. ma. .q.q.iij. ꝙ pncipalr dr dupl'r. scꝫ pmordialr. ⁊ ↄpletiue. Boni tas em̃ ↄueniẽs actui ꝑm eẽ apph̃ẽsum nõ ẽ bonitas cõ pleta. sꝫ inchoata. nec dr ꝓprie act⁹ vt apph̃ẽdit eẽ bon⁹ qꝛ nõ existit. sꝫ dr magis ꝓprie apph̃ẽdi bon⁹. sꝫ eadẽ bo nitas sub q̃ apph̃ẽdit postmodũ ꝑ volũtatis executiõem realr sibi ↄuenit. Idẽ em̃ est effect⁹ cause exẽplaris ⁊ effi ciẽtis. sꝫ alio mõ. et ꝗ eadẽ est bonitas q̃ ↄuenit actui vel sub q̃ apph̃ẽdit a rõne. ⁊ quã hꝫ a volũtate dũ exercetur

Conclo. ij. Cõclo ꝗ scđa missi. est. bonitas exterioris act⁹ ꝑm ꝙ ẽ in apph̃ẽsione rõnis (scꝫ inchoatiue ⁊ pmordialr) prior ẽ q̃ bonitas volũtatis. Sꝫ scđo mõ. scꝫ put bonitas act⁹ est in executiõe ⁊ ↄpletiue. sic bonitas act⁹ sequit bonitatẽ volũtatis. Probat prima ps sic. bonitas actus exterioris ꝑm eẽ apph̃ẽsum deriuat ab actu exteriori in actũ interi orẽ. ꝗ prima ps ↄclonis vera. ↄña nota. Añs pꝫ extra lr̃ãs qꝛ bonitas ↄuenit prius obiecto (saltẽ inchoatiue) q̃ actui circa obiectũ (nã act⁹ bon⁹ est qꝛ boni obiecti) sꝫ act⁹ exterior ꝑ rõem ꝓpositus ⁊ apph̃ẽsus hꝫ se vt obiectũ inte rioris. ꝗ añs verꝫ. Uñ velle dare elemosynã de suo ẽ bo nũ velle. qꝛ datio tal' ẽ bona ⁊ ↄformis recte rõni. ⁊ prius est apph̃ẽsus bon⁹ añq̃ volit⁹ ⁊c. Scđa ps ↄclonis ꝓ bat ex q̃dã vbo D. in fine lr̃e sic. in via executiõis volũ tas est pncipiũ bonitatis act⁹ exterioris. ꝗ prius bona. te net ↄña. qꝛ ↄueniẽs pncipio ⁊ effectui vt sic. prius cõuenit pncipio. Añs pbat. qꝛ act⁹ interior imperat exteriorem ⁊ et q̃n q̃ tpe precedit. et in illo priori hꝫ bonitatẽ act⁹ exterio ris apph̃ẽsi. ⁊ ex post act⁹ exterior exercet. ⁊ est bon⁹ ꝑm eẽ reale Aduerte. qꝛ bonitas moralis nõ est actu nisi volũtarij act⁹ ⁊ existẽtis. ideo añq̃ act⁹ exterior sit volit⁹. et ꝑ volũtatis imperiũ realr ꝓducat⁹ licꝫ possit esse bon⁹ ex gñe inchoatiue (vel magis apph̃ẽdi bon⁹) nõ tñ est ↄple te bon⁹ ⁊ realr. nisi sic. sꝫ añq̃ exterior sit realr est apph̃ẽn sus ꝑ rõnẽ. ⁊ sic in ipm tendit volũtas. Et hꝫ actus vere bonũ. qꝛ existit circa bonũ obiectũ. q̃re in eẽ apph̃ẽso ac tus exterior dat bonitatẽ actui interiori. sꝫ ecõtra interi or dat exteriori bonitatẽ realẽ. qꝛ null⁹ act⁹ est realr bon⁹ mor aliter nisi exultat. et sic imperatus a volũtate. qꝛ passio non ↄuenit nisi suo subiecto. bonitas aũt moralis actu alis est passio ꝓpria act⁹ volũtarij existẽtis. quare. D. dr ꝙ volũtas ẽ pncipiũ act⁹ exterioris ꝓducẽs saltẽ imperatiue in eẽ existẽtie reali ⁊ morali. ⁊ sic act⁹ exterior vt apph̃ẽsus ↄformis rõni deriuat bonitatẽ in volũtatẽ. sꝫ ecõtra vo lũtas iã bona deriuat in actũ exteriorẽ exercitũ. De ma teria hui⁹ arti. vide aliq̃d in. d. sanan. ij. dis. xl. ar. iij.

¶ Argumẽtũ in ↄ̃riũ ↄfirmat scđam pte scđe ↄclo nis missiue. qꝛ volũtas ẽ q̃ recte viuit ⁊ agit imperatiue. ⁊ ita est cã bonitatis act⁹ exterioris in eẽ exercito

¶ Ad primũ ꝗ dđꝫ ꝙ act⁹ exterior ẽ obiectũ volũ tatis inq̃ztũ ꝓponit volũtati a rõe vt q̃dda bonum apph̃ẽsum ⁊ ordinatũ ꝑ rõem. ⁊ sic ẽ prius q̃ bonum act⁹ volũtatis. inq̃ztũ vero ↄsistit in executiõe opis est effect⁹ volũtatis ⁊ sequitur volũtatem

¶ Maior vera. Ad minorẽ. act⁹ exterior est obiectũ in terioris act⁹ ꝑm ꝙ est apph̃ẽsus ꝑ rõem. est tñ effect⁹ vo lũtatis in executiõe Ultra. ꝗ malũ ⁊ bonũ ⁊c. Uerꝫ i ac tu exteriori apph̃ẽso vt hꝫ rõeꝫ obiecti. sic ↄuenit sibi bo nitas ⁊ malicia inchoatiue ⁊ pmordialr. ↄuenit tñ prius actui volũtatis ↄpletiue ⁊ formalr tanq̃ꝫ cause exterioris act⁹ in eẽ. ⁊ ita sicut finis est prior in intẽtiõe. posterior i exe cutione. sic actus vt obiectũ est prior in intẽtiõe. posterior in executione

¶ Ad scđm dđm. ꝙ finis est prior in intentiõe sꝫ est posterior in executione

Ad maiorẽ. bonũ ↄuenit ꝑ prius fini. verꝫ ꝑm eẽ apph̃ẽsum. ⁊ inchoatiue ⁊ originalr. sꝫ formalr ⁊ ↄpletiue co uenit primo actui volũtario ⁊ hũano ꝑm eẽ existẽtie. ita ꝙ il le act⁹ est primo bon⁹ formalr q̃ ẽ primo hũan⁹ ⁊ volũtari⁹ q̃lis ẽ interior. a q̃ exterior hꝫ eẽ morale ⁊ hũanũ ⁊ ꝓduci tur in eẽ Minorẽ ↄcedo. vt patuit supra. q. p̃. ar. p̃. sꝫ addo ꝙ act⁹ alteri⁹ potẽtie nõ ẽ bon⁹ formalr i eẽ moris ac tu ⁊ realr. nisi sit ipi⁹ volũtatis imperatiue. vt ibidẽ patuit. vñ visio dei nõ est hũana actio nisi sit voluntaria. nec ẽ actu bona nisi volũtarie exercita Ultra. ꝗ ꝑ prius ↄsistit bo nũ in actu potẽtie alteri⁹ ⁊c. Uerꝫ vt tal' act⁹ hꝫ se in ratõne obiecti ꝑm eẽ apph̃ẽsum. tũc hꝫ prius bonitatẽ inchoatiue et vt D. hic dr ꝑm eẽ intẽtiõis. et hoc vult D. in solõne. qꝛ talis q̃ est finis est prior ꝑm intentionẽ ⁊ eẽ apph̃ẽsum et sic ↄuenit sibi prius bonitas originalr. sꝫ talis act⁹ ẽ po sterior in executiõe. ⁊ sic posteri⁹ ↄuenit sibi bonitas Et videt ex ista solõne ⁊ argumẽto. ꝙ ꝑ actũ exteriorẽ intelli gat ois act⁹ q̃ est alteri⁹ potẽtie exequẽtis q̃ volũtatis. ita ꝙ sub actu exteriori ↄph̃ẽdat ois act⁹ alteri⁹ potẽtie q̃ vo lũtatis. Sicut in alio ꝓposito dr act⁹ exterior intellectus ipe act⁹ volũtatis. sic in ꝓposito act⁹ intellect⁹ est exterior volũtati. licꝫ nõ sit exterior sensibilis. vñ ⁊ actui intellect⁹ apph̃ẽso prius ↄuenit bonitas originalr q̃ voluntati vt volũtas videndi deũ ẽ bona. qꝛ videre deũ est bonũ.

¶ Ad tertiũ dđm. ꝙ forma ꝑm ꝙ est recepta i ma teria est posterior via gñatiõnis q̃ materia. sꝫ sic prior natura sꝫ ꝑm ꝙ est in cã agente est oibꝫ modis prior. volũtas aũt ↄpat ad actũ exteriorẽ sicut cã efficiẽs vñ bonitas act⁹ volũtatis est forma exterioris act⁹. sicut in causa agente existens

¶ Ad maiorẽ. act⁹ volũtatis formalr ⁊c. (.i. efficit for mã. qꝛ agit sibi silẽ) ipe aũt hꝫ talẽ bonitatẽ. ꝗ efficit ac tum hñtẽ silem vel eadẽ bonitatẽ. vñ act⁹ exterior hꝫ suã bonitatẽ formalr ab obiecto. effectiue a volũtate. Mi nor vera. ꝑm ꝙ recipitur in materia. tñ est prius simplr et ordine nature. Et scđo dr negando ꝙ formalẽ vel forma vt est in cã agente sit posterior potissime in eẽ. imo ẽ oibꝫ modis prior. vt em̃ aĩa est in deo. sic prior ẽ q̃ materia. via etiã gñatiõis. qꝛ vt patꝫ. ix. metaphy. tex. ↄmẽ. xij. et. xv. Ordo ꝑfectiõis est simplr prior. ⁊ ꝗ aĩa cũ sit in deo sicut in agẽte primo. prior est q̃ materia. cũ etiã materia nõ sit ni si ꝑ illã ponãꝫ dei. ita in ꝓposito bonitas act⁹ exterioris est in volũtatis bonitate sicut in cã effectiua. ⁊ ꝗ prior ẽ in via etiã gñatiõis ⁊ duratiõis in volũtate q̃ in actu exte riori. ⁊ postea eadẽ bonitas causat in actu exteriori. q̃ est scꝫ rõne obiecti. Uñ voluntas hꝫ se formalr effectiue. si cut charitas est forma effectiua ⁊ motiua (.i. mouet effec tiue ad formã) Ita volũtas effectiue ꝓducit actũ exterio rem in quẽ effectiue diffundit bonitatẽ quã ab eodẽ actu

accepit tanq̄ ab obiecto et formalr. et sic est prius bonitas in voluntate vt in agente q̄ in actu exteriori vt in effectu volūtatis fm esse reale exteriū.

¶ Utrū tota bonitas vel malicia act⁹ exterioris dependeat ex bonitate volūtatis.

P

Ad scdm sic pcedit Uidet q̄ tota bonitas et malicia act⁹ exterioris depēdeat ex volūtate. dr em̄ Matth. vij Nō pt arbor bona malos fruct⁹ facere. nec arbor mala facere fruct⁹ bonos. p arborē aūt intelligit volūtas. et p fructū op⁹. fm glo. g nō pt eē q̄ volūtas interior sit bona. et act⁹ exterior sit malus. aut ecōuerso. ꝑ Aug⁹. dr in libro retractationū. q̄ nō nisi volūtate peccat. si g nō sit pctm̄ in volūtate. nō erit pctm̄ i exteriori actu. et ideo tota bonitas vel malicia exterioris act⁹ ex volūtate depēdet. ¶ ꝑ. bonū et malū de q̄ nūc loqmur sunt drīe moralis act⁹. drīe aūt p se diuidūt gen⁹ fm phm in. vij. metaph. cū igit act⁹ sit moralis ex eo q̄ ē volūtari⁹ videt q̄ bonū et malū accipit in actu solū ex pte volūtatis ¶ Sz ↄtra est qd aug⁹. dr in libro ↄtra mēdaciū. q̄ qdā sunt q̄ nullo q̄si bono fine aut bona volūtate pnt bn̄ fieri

¶ Hic Q. ↄpat actū interiorē et exteriorē in bonitate et malicia fm causalitatē. an sz tota bonitas act⁹ exterioris dependeat a volūtate

B. 9. ¶ Rn̄deo dcm̄. q̄ sicut iā dictū est. in exteriori actu pt ↄsiderari duplex bonitas vel malicia Una fm debitā materiā et circūstātias. Alia fm ordinē ad finē Et illa qdē q̄ est fm ordinē ad finē tota depēdet ex volūtate. illa aūt q̄ est ex debita materia vel circūstātijs depēdet ex rōne. et ex hac depēdet bonitas volūtatis fm q̄ in ipsam fertur.

¶ Et qz duplex est depēdentia. Una fm eē. Alia fm illatōem. vel est depēdētia ↄsequētis et ↄñe. ideo Q. duo facit. Primo rn̄det de depēdētia in eē reali. Scdo de depēdētia in illatōe. ibi. Est aūt ↄsiderādū et c. Quo ad primū Q. resumit distinctōem articuli pcedētis de duplici bonitate act⁹ exterioris. vna intrinseca. alia q̄ denoīatiue et p redūdātiā sibi ↄuenit (sz p deriuatōez finis in ipm mediāte actu interiori) Et adiūgit ↄclōnē iuxta vtrūq̄ mēbꝝ. nisi. pmā istā. Totā bonitatē quā hz act⁹ exterior

Coclo. ꝑ. ex ordine ad finē hz ex volūtate. sz bonitatem quā hz ex obiecto bn̄ circūstātionato nō hz ex volūtate. sz magis ecōtra volūtas hz ex actu exteriori pposito p rōem sic q̄ volūtas fert in actū sic bonū p rōem ppositū. Istā ↄclusionē Q. relinqt notā ex ar. ꝑ. Et tn̄ p maiori declaratione arguit sic. plerūq̄ p p⁹ pte ab illo hz act⁹ exterior totā bonitatē q̄ ē ex fine p qd ordinat ad finē. sz ordinat p actū interiorē. g et c. Maior nota. qz nō est nat⁹ hr̄e illam bonitatē nisi p rdatōem ad finē. Minor pz ar. ꝑ. qz p illū actū ordinat ad finē. q̄ p se respicit finē. sz act⁹ interior pmo et p se respicit finē. ergo et c.

q. pce. ar. vi. et. vij. Est aūt ↄsiderādū q̄ sicut supra dictū est ad h q̄ aliqd sit malū sufficit vn⁹ singularis defect⁹. ad hoc aūt q̄ simplr bonū nō sufficit vnuz singulare bonuz sz reqrit integritas bonitatis. si igit volūtas sit bona

et ex obiecto pprio et ex fine. ↄñs ē actū exteriorem eē bonū. sz nō sufficit ad hoc q̄ act⁹ exterior sit bon⁹. bonitas volūtatis q̄ est ex intentōe. sz si volūtas sit mala siue ex intentōe finis siue ex actu volito. ↄsequens est actū exteriorē esse malū

¶ Hic Q. rn̄det de depēdētia illatiua ad hūc sensum An videlz ex bonitate volūtatis liceat inferre bonitatez actus exterioris. ita q̄ bn̄ sequat. voluntas est bona vel mala. g act⁹ est bon⁹ vel mal⁹. Uel possit eē q̄ volūtas sit bona. et tn̄ act⁹ exterior mal⁹. Ponit aūt Q. p hui⁹ determinatōe talē ↄclōnē trimēbrē. Si volūtas sit bona et

Coclo. ꝑ. ex obiecto pprio et ex et c. in lra vsq̄ in finē. Probat ↄclo ad oēs ptes simul et ex radice. ad hoc q̄ aliqd sit malū sufficit vn⁹ singularis defect⁹. sz ad hoc q̄ sit bonū reqrit integritas. g sequitur ↄclo. Tenet ↄña q̄ ad pmā ptē. qz act⁹ exterior est obiectū volūtatis. qre si est bona ex obiecto et cū hoc ex fine. tūc act⁹ exterior est fm se bon⁹ et etiā relat⁹ in bonū finē. et sic pfecte bon⁹. g ad scdā ptē. qz cū bonitate intentōis agētis. stat malicia act⁹ fm se. et sic nō sequitur. est volitus sub bono fine. g est be n⁹. qz nō est integrū bonū. quo ad tertiā ptē. qz malū ex singularibꝫ defectibꝫ De materia illi⁹ scde ↄclonis. vide d. San. dare et ↄformiter loquētē in. ij. dis. xl. ar. ij. vbi qrit an ex volūtate actio simplr sit iudicāda simplr bona vel mala. Et rn̄dendo dr. volūtas pt duplr ↄsiderari. vel fm q̄ ē et c. vide ibidē. Ex q̄bꝫ aduertes q̄ qz voluntas bona reqrit actū exteriorē de se bonū et similiter finē bonuz. g bn̄ sequitur volūtas est isto mō bona. igit et actus

Argumētū in contrariū

Est p scda pte ↄclonis et scde. qz si tota bonitas eēt ex fine. tūc posito fine bono act⁹ eēt bon⁹. sz hoc nō ē. vt pz ex auctoritate hui⁹ argumēti. qz qdā sunt q̄ nullo fine et c. ppter quecūq̄ fine fuīt sp sunt mala. igit pter finē oportz actū hr̄e etiaz bonam materiam et c.

¶ Ad pmū g dōz. q̄ volūtas bona put signat p arborem bonā est accipiēda fm q̄ hz bonitatez ex actu volito et ex fine intento.

¶ Ad maiorē. arbor bona (.s. volūtas bona ex fine et obiecto) nō pt malos fructus facere. vbi supra. d. San. in scdo. arbori ↄparat volūtas fm q̄ est eligēs. fm quaz act⁹ exterior dr bon⁹ vel mal⁹. sz nō fm volūtatē intendētē tm̄ Ultra. p arborē aūt signat volūtas. verū. bona duplici mō et eligēs. g nō pt et c. vel q̄ si voluntas est omni mō bona. sz n̄ si est bona vno mō tm̄. nō seqt bonitas actus exterioris. imo ille pt eē mal⁹ volūtate existēte fm qd bona. sz ex fine tm̄.

¶ Ad scdm dōz. q̄ nō solū aliqs volūtate peccat qñ vult malū finē. sz etiā qñ vult malū actū

¶ Ad maiorē. sola voluntate peccat tanq̄ principio ↄpletiuo peccati. tamē nō sola volūtate peccat tanq̄ subiecto peccati. Scdo dr. sola voluntate peccatur. i. actu volūtario vel elicitiue vel imperatiue. Si g et c. Uerū est. nec ex pte finis. nec ex pte act⁹ voliti et obiecti. nō erit peccatū in actu exteriori. verū. tn̄ si non sit pctm̄ ex pte finis tm̄ poterit esse peccatum in actu exteriori. vltra et ideo et c. Uerū bonitas depēdet ex bonitate duplici volūtatis. sz malicia ex malicia vnica. vt dr scda ↄclusio

¶ Ad tertiū dōz ꝙ volūtariū dr nō solū act⁹ volūtat. ſ3 etiā act⁹ exteriores ꝓut a volūtate ꝓcedūt et rōne. ⁊ iō circa vtroſq3 act⁹ pt eē dr̄ia boni ⁊ mali.

¶ Maioꝛ ꝓ3. ſ3 dico. ꝙ etiā act⁹ exterioꝛ eſt moꝛal. vt ſtat ſub interioꝛi. Cū igit̄ ⁊c̄. Vꝫ act⁹ ē moꝛalis inq̄tū eſt volūtari⁹ (elicit⁹ ſcʒ a volūtate vel īperat⁹) Vn̄ negat̄ ꝯn̄a. q2 hoc argumētū ꝓſupponit ꝙ act⁹ exterioꝛ nō ſit voluntarius aliq̄ mō nec volūtari⁹ qḋ eſt falſum.

¶ Vtrū eadē bonitas ⁊ malicia ſit interioris ⁊ exterioris actus.

Q AD tertiū ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ non eadē ſit bonitas vl̄ malicia act⁹ iterioris volūtatꝭ et exterioꝝ act⁹. Act⁹ eñ̄ iterioris ꝑncipiū eſt vis aīe iterioꝛ appꝛehēſiua vl̄ appetitiua. act⁹ āt exterioꝝ ꝑncipiū ē potēa exequēs motū. vbi aūt ſunt diuerſa ꝑncipia actōis ibi ſunt diuerſi act⁹. act⁹ āt eſt ſubiectū bonitatis vel malicie. nō pt āt eē idē acciñs ī diuerſis ſubiectꝭ. ḡ nō pt eē eadē bonitas iterioꝝ ⁊ exterioris act⁹. ¶ ꝓ. vtus ē q̄ bonū facit hn̄tē ⁊ op⁹ ei⁹ bonū reddit. vt dr̄ vt in. ij. ethi. ſ3 alia ē ꝟtus itellectual' in potēa iꝑāte. ⁊ alia ꝟtus moꝛal' in potēa iꝑata. vt p3 in ꝑncipio ethi. ḡ alia eſt bonitas act⁹ iterioris q̄ ē potēe iꝑātis. ⁊ alia eſt bonitas act⁹ exterioris q̄ eſt potēe iꝑate. ¶ ꝓ. cā et effect⁹ idē eē nō pn̄t. nihil eñ̄ ē cā ſuipi⁹. ſ3 bonitas act⁹ iterioꝝ ē cā bonitatꝭ act⁹ exterioꝝ. aut ecōuerſo.

Ar. ꝓ. et ꝗ. vt dictū eſt. ḡ nō pt eē eadē bonitas vtriuſq3. ¶ S3

q. xviij. ar. vi ꝯtra eſt qḋ ſup̄ oñſū ē. ꝙ act⁹ volūtatis ſe h3 vt foꝛmale ad actū exterioꝛē. ex foꝛmali aūt ⁊ materiali fit vnū. ḡ eſt vna bonitas act⁹ iterioris ⁊ exterioris.

¶ Hic ꝯparat actū interioꝛē ⁊ exterioꝛē in bonitate et malicia q̄ ad identitatē vel diuerſitatē. ⁊ ꝑmo facit ħ. ſcḋo determinat qḋdam dubium ex dictis. ar. ſeq̄nti.

q. xvij. ar. iij ¶ Rn̄deo dōm. ꝙ ſicut ſup̄ dictū ē act⁹ iterioꝛ vo

et. q. xviij. ar. volūtatis ⁊ act⁹ exterioꝛ ꝓut ꝯſiderāt̄ in gn̄e moꝝ ſunt

vi. vn⁹ act⁹. ꝯtingit āt q̄nq3 actū q̄ eſt vn⁹ ſubiecto hr̄e plures rōnes bonitatꝭ vel malicie. ⁊ q̄nq3 vnā tm̄. Sic ḡ dōm ꝙ q̄nq3 eſt eadē bonitas vel malicia interioris act⁹ ⁊ exterioris. q̄nq3 alia ⁊ alia.

¶ ꝓ. ꝑmo rn̄det in gn̄ali. ſcḋo determinate ⁊ explicite ibi. Sic eñ̄ ⁊c̄. ꝑmū facit tali ꝯcl'one gn̄ali. q̄nq3 eſt eadē bonitas vl̄ malicia act⁹ iterioris ⁊ exterioris. q̄nq3 alia ⁊

Ꝯcl'o gn̄al alia (⁊ intelligit̄ ꝯcl'o hec ꝙ eadē bonitas. i. vna ſolū ⁊ alia et alia. i. plures. Probat̄ ḡ ꝯcl'o ſaltē ꝙ ħ ſit poſſibile. Actus interioꝛ ⁊ exterioꝛ in gn̄e moris ſunt vn⁹ act⁹. ſ3 ꝯtingit q̄nq3 actū q̄ ē vn⁹ ſubiecto hr̄e plures rōnes bonitatꝭ vel malicie. ſ. ex obiecto ⁊ fine) ⁊ q̄nq3 vnā tm̄. ſ. ex fine. ḡ ꝯcl'o ꝓ3. Minoꝛ patuit ſup̄. q. xvij. ar. iiij. et vide de ea d. ſan. in. ij. diſ. xlij. q. ꝓ. q2 ab eodē res h3 entitatē ⁊ vnitatē ſ3 moꝛalia hn̄t eē moꝛale a volūtate. igit̄ ⁊ vnitatē in actu āt iterioꝛi ⁊ exterioꝛi ē vna volūtas. igit̄ ⁊ vn⁹ act⁹ moꝛal'. Exterioꝛ eñ̄ ſm̄ ſe nō ē moꝛal' ſ3 ſolū vt infoꝛmat̄ actu iterioꝛi. Quare argumētū Gregorij dḋ ē ꝓ⁹ in Ca

Greg. ſolu. polo. diſ. xlij. ſcḋ. nihil valet cū aſſumit ꝙ oꝑatio exterioꝛ nō ſit illud peccatū qḋ eſt iterioꝛ. ſ3 eñ̄ ſit ali⁹ act⁹ in eē natu re. nō tn̄ eſt aliḋ peccatū nec ali⁹ act⁹ in eē moꝛis. ſ3 ſic ex coloꝛe ⁊ lumie efficit̄ vnū viſibile. ita ex exterioꝛi ⁊ interioꝛi ꝯiūctis vnū peccatū. vt h3 d. ſan. de malo marc. ij q. ij. ad pꝰ. Minoꝛ p3 ex. q. xviij. ar. vij. vbi dictū fuit. ꝙ act⁹ oꝛdinat⁹ ad finē q̄nq3 nō h3 aliā bonitatē q̄̄ finis. q̄nq3 āt ſm̄ ſe h3 bonitatē vel maliciā. ⁊ tunc in vno actu in eē moris (ſcʒ interioꝛi ⁊ exterioꝛi) ſunt plures rōes bonitatis ⁊ plures ꝑtiales bonitates. vna ex actu exterioꝛi. alia ex fine. ſ3 ꝑmo mō eſt vna tm̄. Nec obſtat ꝙ Scot⁹ Scotus nō

arguit vt habet̄ apḋ Capolū ſup̄ argumēto octauo ꝯ ſeobſtat. cūdā ꝯcl'onē. q2 ſ3 iterioꝛ ⁊ exterioꝛ act⁹ ſint alteri⁹ rōis in eſſe nature. q2 tn̄ vn⁹ q̄nq3 ex natura ad finē alteri⁹ oꝛdinatur. nec ſm̄ ſe h3 aliā bonitatē q̄̄ finis. iō eſt vna bonitas Et ſcḋo etiā ſi nō oꝛdinet̄ ex natura ad finē alteri⁹ nihilominꝰ pt bonitatē q̄ ex fine in actu iterioꝛi ꝑticipare exterioꝛ. vt patebit ad 3ᵐ ⁊ in ꝯcl'one ſequēti. Cōſeq̄nt̄ cū dē

¶ Sicut eñ̄ dictum eſt predicte due bonitates q. xviij ar. vi

vel malicie. ſ. interioris ⁊ exterioris actus adinuicē oꝛdinantur. ꝯtingit aūt in his que ad aliud oꝛdinātur ꝙ aliquid eſt bonū ex hoc ſolum ꝙ ad aliud oꝛdinat̄. ſicut potio amara ex ħ ſolo eſt bona ꝙ eſt ſanatiua. vn̄ nō eſt alia bonitas ſanitatis ⁊ potionis. ſed vna ⁊ eadē. Quādoq3 vero illud qḋ ad aliḋ oꝛdinat̄ h3 in ſe aliquā rōnē boni etiā ꝑter oꝛdinē ad aliud bonū. ſicut medicina ſapoꝛoſa h3 rōnem boni delectabilis ꝑter ħ ꝙ eſt ſanatiua.

¶ Explicat ⁊ exponit ꝯcl'onē gn̄alē ⁊ infert iſtā ꝯcl'onē ꝑticularē ⁊ magꝭ determiatē mīſuā. Sic ḡ dōz eē. ꝙ q̄n act⁹ exterioꝛ ē bon⁹ ⁊c̄. vt in ſeq̄nti lr̄a ꝑ totū. Probat̄ hec Cō ſcḋo ſcḋa

ꝯcl'o q̄ ad oēs ꝑtes in pn̄ti lr̄a ſic. Due ꝑdicte bonitates vel malicie (. ſ. interioris ⁊ exterioris act⁹) adinuicē oꝛdinant̄. ſ3 ꝯtingit in his q̄ ad aliud oꝛdināt̄ ꝙ aliqd ē bonū ⁊c̄. vt in lr̄a ſeq̄t. ḡ ꝯcl'o ꝓ3. Maioꝛ nota. Minoꝛ p3 ex dictis ⁊ declarat̄ in lr̄a. ¶ Nota āt circa ſcḋā ꝑtē minoris. ꝙ ꝓ. admittit actū exterioꝛē aliq̄n ſm̄ ſe hr̄e bonitatē vbi deficit Adā. vt p3 ad vijᵐ in Capo. ꝯ ſcḋam Deficit ad ſ

ꝯcl'onē. Tertia āt ꝑs p3 ex maioꝛi. q2 iſte due malicie adinuicē oꝛdināt̄ ⁊ ita ꝯſtituit̄ vnū totū oꝛdinatū. ⁊ ſic vna redūdat in aliā. Cōſequenter ibi.

¶ Sic ergo dōm ꝙ quando actus exterioꝛ eſt bonus vl̄ malus ſolū ex oꝛdine ad finē. tunc eſt omnino eadem bonitas ⁊ malicia actus voluntatis que per ſe reſpicit finem. ⁊ actus exterioris q̄ reſpicit finem mediāte actu volūtatis. cū aūt actus exterioꝛ habet bonitatē vel maliciā ſm̄ ſe. ſ. ſm̄ materiā vel circūſtantiā. tunc bonitas exterioris actus eſt vna. ⁊ bonitas volūtatis que ē ex fine eſt alia. ita tn̄ ꝙ bonitas finis ex volūtate redūdat in actū exterioꝛē. et bonitas materie ⁊ circūſtantiaꝝ redūdat in actū volūtatis. ſicut iam dictum eſt. Ar. ꝓ.

¶ Subinfert memoratā ꝯcl'onem. ⁊ h3 tres ꝑtes iam ꝓbatas. Pꝛia eſt directe determiatiua ꝑme ꝑtis ꝓcedētis ꝯcl'onis. ⁊ vult ꝙ tūc eſt vna bonitas oīno ⁊ vnitate indiuiſibilitatis q̄n exterioꝛ eſt ſolū bon⁹ ꝓpter finē. Secūda ꝑs determinat ſcḋam ꝑtem ꝑme ꝯcl'onis ⁊ vult ꝙ tūc eſt alia bonitas q̄n exterioꝛ ſm̄ ſe h3 bonitatē. Tertia ꝑs inuitat ſcḋā ꝑtē hui⁹ ꝯcl'ois. videl3 ꝙ ſ3 q̄nq3 ſit alia

bonitas exterioris ꝯm se ꝛ alia interioris rōne finis. Tn̄ pn̄t dici hr̄e candē bonitatē. ꝛ vnū peccatū. qꝛ ista q̄ est ex fine redūdat in actū ordinatū in finē. ꝛ ea q̄ ē ex actu exteriori redūdat in interiorē. vt patebit ad tertium.

Argumētū in cōtrariū

Confirmat pmā prē cōclusionis gn̄alis ꝛ etiā specialis. ¶ Nota āt ꝓ intellectu huiꝰ argumēti ꝛ pme ptis ꝯclōnū ꝙ nō videt̄ esse idē hr̄e eandē bonitatē oino vl̄ maliciā. ꝛ ee eūdē actū bonū moralē vel idē peccatū. Ad pmū eīm exigit̄ ꝙ sit tm̄ vna rō bonitatis sꝫ ex fine. Ad scd̄m aūt nō reqrit̄ ꝙ sit tm̄ vna rō bonitatis. imo pt̄ esse duplex. sꝫ sufficit ꝙ sit subordinatio illaꝝ bonitatū. qꝛ vna nō est sine alia moralis ꝛ redūdantia vniꝰ in aliā. q̄re nō est mēs d. san. cū dt̄ actū interiorē ꝛ exteriorē esse eūdem actū bonū moralr̄ vel idē peccatū quasi sp̄ sit solū vna rō bonitatis vel vna tm̄ bonitas vnitate simplicitatis. sꝫ quia esto sint plures ꝑtiales (vna ex actu exteriori ꝯm se. alia ex interiori rōne finis) tm̄ qꝛ ex illis duobꝫ actibꝫ habentibꝫ duas ꝑtiales bonitates efficit̄ vnus actus ꝯnitotū in esse moris Et bonitas que est vnius formalr̄ est alterius redūdanter denoiatōe extrinseca. ideo dt̄ ꝙ habeāt vnā bonitatē vel sint vnum peccatū. ꝛ ꝯm hꝫ pcedit argumētum in ꝯtrium. qꝛ videlꝫ ex materiali ꝛ formali efficit̄ vnū ꝯm totū. tm̄ multiplex ꝯm pres. Et qn̄ ꝙ materiale nō hꝫ bonitatē nisi ex formali. tūc planū est. quia est vna bonitas simplr̄ ꝛ vna rō bonitatis. sed etiā qn̄ sunt diuerse rōnes bonitatis nihilominus est vna bonitas ita ꝙ bonitas vniꝰ est bonitas alterius. sic ꝙ eadē bonitate vterqꝫ actus est bonꝰ. quia interior est bonus bonitate exterioris. ꝛ ecōtra. sꝫ nō ē vna bonitas vnitate simplicitatis. imo plures. cū quo stat ꝙ ambo actus sint boni eadē bonitate. ꝛ hꝫ ꝯcludit hoc argumentū in ꝯtrium. vide de ista materia Capo. sup̄ ad septimū. ꝛ D. san. in. ij. dis. xlij. q. j. ar. j. et Scotū qolibet q. xviij. in tertio ꝑncipali vbi hꝫ argumēta a Cap. soluta.

Nō ē idē habere eandem maliciā. ꝛ ee idem petm̄.	

¶ Ad pmū ꝙ dd̄m. ꝙ rō illa ꝓbat ꝙ actꝰ interior et exterior sūt diuersi ꝯm genꝰ nature. sꝫ tm̄ ex eis sic diuersis ꝯstituit̄ vnū in ḡne moris. vt supra dictū est. q. xvij. ar. iiij.

¶ Ad illā. Ubi aūt sunt diuersa ꝑncipia actionis in esse nature. nō tm̄ inesse moris. imo pn̄t duo actꝰ realr̄ distincti ꝯstituere vnū peccatū vel vnū actū boni. Ultra. actus aūt est subiectū bonitatis vel malicie. Uera est bonitatis intrinsece ꝛ q̄ denoiat̄ bona vel mala denoiatione intrinseca. sed bonitas vl̄ malicia extrinsece denominās actū nō est in actu. vt pꝫ ad tertiū. Unde eīm dt̄ bonū nō a bonitate inherēte sꝫ a bonitate eiꝰ ad qd̄ ordinat̄ vt sic. Ultra. nō pt̄ āt accñs ee in diuersis subiectis. Uerꝝ inherenter. tm̄ pt̄ diuersa subiecta denoiare. vnū denoiatōe intrinseca alterꝝ denoiatōe extrinseca. vltra. ergo nō pōt ꝛc. Dicit̄ ad ꝯn̄s duplr̄ ex iā dictis. Uerꝝ pmo eodēm mō. tm̄ ea bonitas q̄ est vniꝰ formalr̄ ꝛ intrinsece est alteriꝰ extrinsece. qꝛ. s. ex habitudine ad aliā dt̄ bonus ꝛc. Scd̄o. ꝙ ꝛc. Nō cedit̄ qn̄qꝫ ꝙ nō ē oino eadē bonitas qn̄ sꝫ actus exterior hꝫ ꝯm se bonitatē vel maliciā. tm̄ illa bonitas q̄ est vniꝰ redūdat in aliū ad sensuꝫ iā dicendū ad 3m. vn̄ hꝫ argumētū nihil ꝓbare ꝙ vl̄t nō sit possibile ꝙ sit simplr̄ vna bonitas q̄re est ꝯ pmā prē ꝯclonis resiue.

¶ Ad scd̄m dd̄m. ꝙ sicut dt̄ in. vi. ethi. Uirtutes morales ordinant̄ ad ipos actꝰ ꝟtutū q̄ sunt q̄si fines. prudētia āt q̄ est in rōne ad ea q̄ sunt ad finē. et ꝓpter hꝫ reqrūt̄ diuerse ꝟtutes. sꝫ rō recta de ipo fine ꝟtutū nō hꝫ aliā bonitatē q̄ȝ bonitatē ꝟtutis ꝯm ꝙ bonitas rōnis ꝑticipat̄ in qlibet ꝟtute.

¶ Maior ꝟa. est q̄dē alia ꝟtus in rōne iperante puta prudētia q̄ȝ sit in poña iperata. puta irascibili vel ꝯcupiscibili ꝓpter aliētatē materie ꝛ obiecti formalis. sꝫ nō ꝓpter alietatē bonitatis. qꝛ illā eādē bonitatē quā hꝫ prudentia ex rōne naturali ꝛ synderesi q̄ ꝑstituit finem ꝟtutibꝫ moralibꝫ. ipa prudētia applicat ꝛ diffundit in media ordinata in illū finē ꝟtutū. vn̄ dicet̄ infra ꝙ est idē medium prudētie ꝛ aliaꝝ moraliū lꝫ aliter. Exēpli grā. rō naturalis et sinderesis dt̄ ꝙ sit mediū tenēdū in delectatōnibꝫ ꝛ in materia extantie ꝛ in illū tendit sic ꝯstitutū ꝛ dictatū a synderesi. virtꝰ moralis ipm acceptādo. sꝫ postea prudētia q̄rit oportuna media q̄bꝫ ille finis obtineat̄ ꝛ iperat aliqꝫ ꝟtutibꝫ moralibꝫ vt isto vel illo mō agāt ad hūc finē seruandū. ꝛ sic illa opa ad talē finē ꝑticipāt eandē bonitatē quā hꝫ ꝟtus intellectualis. s. prudētia a fine ꝑ rōnē rectā (sꝫ synderesim) ꝯstituto. Et illā solonē intēdit D. dicēs Uirtutes morales ordināt̄ ad ipos actꝰ ꝟtutū ad rectā et bonā ꝛc. Sꝫ negat̄ ꝯn̄a. qꝛ recta rō de ipo fine ꝟtutum (q̄ recta rō est dictamē synderesis) nō hꝫ aliā bonitatē q̄ȝ bonitatē ꝟtutis. qꝛ bonitas rōnis originalis q̄ est circa finē ꝯformē recte rōni ꝑncipat̄ a qlibet ꝟtute tā intellectuali q̄ȝ morali etiā. ꝯm ꝙ sunt medioꝝ ad illū finem. et vide 2a 2e. q. xlvij. vbi de istis ad lōgū q̄uo videlꝫ rō recta ꝯstituit finē. ꝛ q̄uo prudētia iuuat ꝟtutes morales ꝛc.

¶ Ad tertiū dd̄m ꝙ qn̄ aliqd̄ ex vno deriuat̄ in alterū sicut ex cā agēte vniuoca. tūc aliud ē qd̄ ē in vtroqꝫ sicut cū calidū calefacit aliꝰ nūero ē calor calefacientis ꝛ calor calefacti. lꝫ idē specie. Sꝫ qn̄ aliqd̄ deriuat̄ ab vno i alterꝝ ꝯm analogiā vl̄ ꝓportionē. tūc ē tm̄ vnū nūero. sic a sano qd̄ ē in corpe aīalis deriuat̄ sanū ad medicinā ꝛ vrina. nec alia sanitas est medicine ꝛ vrine q̄ȝ sanitas aīalis quā medicia facit ꝛ vrina sīgnat. ꝛ hoc mō a bonitate volūtatis deriuat̄ bonitas actꝰ exterioris ꝛ ecōuerso. s. ꝯm ordinē vniꝰ ad alterꝝ.

¶ Maior ꝟa. tm̄ cause ꝛ effectu pt̄ vnū ꝛ idē ꝯuenire analogice. vni videlꝫ formalr̄ alteri causalr̄. ꝛ vni denoiatione intrinseca alteri denoiatōe extrinseca. sicut pꝫ ꝑ exemplū doctoris in solone de sanitate q̄ ꝯuenit medicie causaliter ꝛ denominatōne extrinseca ꝛ animali formaliter ꝛ subiectiue. ꝛ sic est in ꝓposito nā actꝰ exterior dt̄ bonꝰ bonitate q̄ est ex fine denoiatōe extrinseca ex hꝫ ꝙ ordinatur ad talē bonitatē finis. ecōtra actꝰ interior dt̄ bonꝰ bonitate q̄ est in obiecto ꝛ actu exteriori. qꝛ tēdit in ipm tāq̄ȝ obiectū. nō eīm est incōueniēs vt aliqd̄ in respectiuis denoiet̄ ab extrinseco. Bonitas āt est q̄d respectiuū q̄ ē ex fine in actu exteriori ꝛc. ¶ Et nota bn̄ hāc solonē. Per ipam eīm soluūt̄ argumēta Scotica. Et pꝫ. ꝙ mēs D. ē ꝙ exterioris ꝛ interioris est vna bonitas ꝓpter redūdantiā vniꝰ in aliā ꝛ non ꝓpt̄ vnā rōnē bonitatis vniꝰ simplr̄. et ita integritas vniꝰ est etiā integritas alteriꝰ qd̄ Scotꝰ nō attendit vbi sup̄ in qolibetis. Scotꝰ sol.

¶ Utꝝ actus exterior addat de bonitate vel malicia supra actū interiorem.

Ad quartū sic pcedit̄. Videt̄ ꝙ exterior actus nō addat in bonitate vel malicia sup̄ actū interiorē. Dicit eīm Chriso. sup̄ math. Uolūtas est q̄ aut remuneraf̄ ꝓ bono. aut

H

cōdemnaf̄ p malo. opa aūt testimonia sunt volūta tis. nō ḡ q̄rit deus opa ppter se vt sciat quā iudicet. sȝ ppter alios. vt oēs itelligāt. qz iust⁹ est de⁹. sȝ malū vel bonū magis ē certū.idū fm iudiciū dei q̄ fm iudiciū hoim. ḡ act⁹ exterior nihil addit ad bonitatē vel maliciā sup actū interiorē. ¶ Ꝑ. vna 1 eadē est

Ar. ṡ. bonitas interioris 1 exterioris act⁹. vt dictū est. sed augmētū fit p additōem vni⁹ ad alter. ḡ actus exterior nō addit in bonitate vel malicia sup actū interiorē. ¶ Ꝑ. tota bonitas creature nihil addit supra bonitatē diuinā. qz tota deriuat̄ a bonitate diuina. sȝ bonitas act⁹ exterioris q̄nq3 tota deriuat̄ ex boni

Ar. p̄cedēti. tate actus interioris. q̄nq3 āt ecōuerso. vt dictū est. nō ḡ vnū eor addit in bonitate vel malicia sup alterū. ¶ Sȝ ɔtra oīe agēs intēdit ɔseq̄ bonū 1 vitare malū. si ḡ p actum exteriorē nihil addit̄ de bonitate vel malicia. frustra q̄ h3 bonā volūtatē vel malā facit op⁹ bonū aut desistit a malo ope. qđ ē icōueniēs

¶ Hic D. determinat dubiū ex dictis articuli p̄cedētis. an videl3 exterior 1c. (.i. sup bonitatē vel maliciā volūtati addat) ita q̄ si tā bon⁹ act⁹ q̄ qs vult actū pr̄ bonū finē 1 ex amore. 1 tū nō facit ac si velit 1 faciat simul.

¶ Rūdeo dōm. q̄ si loquamur de bonitate exterioris actus quā h3 ex bonitate finis tūc actus exterior nihil addit ad bonitatē. nisi ɔtingat ipam volūtatē fm se fieri meliorē in bonis vel peiorē in malis. qđ q̄dem videt̄ posse ɔtingere tripl'r. Uno mō scđm numer. puta cū aliq̄s vult aliq̄d facere bono fine vel malo. 1 tunc q̄dem nō facit. postmodū aūt vult 1 facit. duplicat̄ actus voluntatis. 1 sic fit duplex bonū vel duplex malū. Alio mō q̄tū ad extensionē. puta cū aliquis vult facere aliquid bono fine vel malo. 1 ppter aliqđ impedimētū desistit. ali⁹ āt ɔtinuat motū volūtatis quousq3 opere pficiat manifestū est q̄ hmōi voluntas est diuturnior in bono vel malo. 1 fm hoc est peior vel melior. Tertio fm intensionē. sunt eñ quidā actus exteriores q̄ inq̄tū sunt delectabiles vel penosi nati sunt intēdere vo lūtatē vel remittere. ɔstat āt q̄ q̄to volūtas itēsius tēdit in bonū vel malū. tāto est melior vel peior.

D. iuxta distinctiōem habitā. ar. p̄. et. q̄. hui⁹ q̄stionis quā h' formal'r resumit. r̄ndet duabo ɔclōnibo. scđa3 dedu

Cōclo pma cit ibi. Si āt 1c. Pria est. si loq̄mur de bonitate exterioris act⁹ 1c. vt in p̄ncipio lr̄e. Primā p̄te hui⁹ ɔclōnis D. hic nō pbat. sȝ relinq̄t eā notā ex ar. q̄. vbi dictū est q̄ hmōi bonitas sc3 q̄ est p ordinē ad finē tota est ex voluntate. ḡ exterior nihil addit. Et pbat̄ etiā p scđm argumentū ad oppositū. qz eadē est bonitas act⁹ exterioris (p̄ncipaliue 1 interioris ex fine. sȝ vbi est vnū tm̄ ibi nulla est additio. igitur 1c. Et posset sic argui extra lr̄am. super bonitatem vel maliciā interior act⁹ ex eo totalr̄), 1 nullo mō ab exteriori depēdentē exterior nihil addit (.i. fm se) sȝ hmōi bonitas q̄ est ex fine totalr̄ est a volūtate. igr̄ 1c. ¶ Et nota circa hāc p̄tē q̄ D. h'ðt actū exteriorē nō addere bonitati interioris quā h3 ex fine. in. q̄. āt di. xl. ar. iij. dicit q̄ nō addit sup bonitatē quā interior fm se h3 (sc3 fm q̄ volūtas est diuersa ab actu exteriori) sȝ addit bonitatē act⁹ exterioris vt termin⁹ 1 finis volūtatis. 1 cū vult ...

tas ē bona suoꝝ actuū 1 liberal'r 1 ex amore vult) sȝ redcit in idē. qz volūtas nō vult liberal'r nisi ex volitō ē fine. 1 ḡ bonitas volūtatis ex fine includit bonitatē volūtatis p qua libere 1 ex amore aliq̄d vult. ¶ Nota aūt q̄ hūc bonitati actus volūtatis r̄ndet pmiū essentiale. qre seq̄t̄ q̄ act⁹ exterior nihil addat ad pmiū essentiale actu interiori eq̄lr̄ existēte. Dico āt eq̄li existēte fm intēsionē vel extēsionē (.i. durationē) 1 fm vnitatē vel pluralitatē. 1 h̄ notat scđa ps ɔclōnis q̄ est modificatio p̄ine ptis quā D. ɔñr expo nit 1 declarat tripl'r. qz videl3 cū act⁹ exterior nō addat bonitati actus interioris q̄ est ei⁹ ex fine 1 fm se rōne sui. tñ pt addere in q̄tū actū interiorē facit fm se meliorē. h̄ eñ ɔtingat tripl'r. vt clare in lr̄a. ¶ Et nota q̄ oibo istis tribus modis actus exterior facit ad meritū essentiale. p̄rio q̄dem mō. qz facit idē mereri pluribo modis. aliqs āt modis p̄sertim tertio facit a mai⁹ pmiū essentiale in bonis. vel maiore penā essentialē. q̄ eñ facit intēsiori volūtate informata charitate mai⁹ pmiū meret̄. D. aūt in scđo di. dicit tm̄ pmiū meret̄ q̄ facit vnū actū q̄ntum si faceret multos volūtate eq̄liter pfecta manente intelligat̄ qz equale mereatur. sȝ nō tot modis. vide de hac materia etiā doc. san. de malo materia q̄. q̄. q̄. ad octauū. 1 in Capo. sup ad tertiū cōtra scđā ɔclōnem. qz ptz ex his q̄ si qs haberet volūtatē eque pfectā intensiue 1 extensiue sine martyrio. sicut cū martyrio mereret̄ equale pmiū essentiale .s. gaudiū de deo qđ respondet charitati dei. secus de pmio accidētali. vt patebit. Deinde cū dicit

¶ Si āt loq̄mur de bonitate act⁹ exterioris quā h3 fm materiā 1 debitas circūstātias. sic ɔpat̄ ad volūtatē vt termin⁹ 1 finis. 1 h̄ mō addit ad bonitatem vel maliciā volūtatis. qz ois iclinatio vel mot⁹ pficit in h̄ q̄ ɔsequit̄ finē vel attingit terminū

¶ R̄ndet iuxta aliud mēbr distinctiōis ɔsiderādo videlicet bonitatē actus exterioris quā h3 ex se ex p̄prio obiecto in ɔpatiōe ad rōne. 1 qz volūtas ad actū exteriorem se tripl'r h3. vno mō qz est pfecte inclinata in ipm 1 facit ipsum. Scđo nō est pfecte inclinata 1 nō facit cū tñ adsit facultas. Tertio est pfecte inclinata 1 libenter faceret sȝ impossibilitas obstat. 1 de oibo istis formal'r D. r̄ndet scđa cōclusione 1 eius declaratōe. 1 p̄mo ponit 1 pbat ipam cōclusionē. scđo ɔfirmat q̄dam corollario. ibi. Un nō ē 1c.

Cōclo scđa Cōclo est. si loq̄mur de bonitate act⁹ exterioris quā habet fm materiā 1 debitas circūstātias hoc mō addit ad bonitatē vel maliciā voluntatis. Probat̄. ois inclinatio vel motus pficit̄ in h̄ q̄ ɔseq̄t finē vel attingit terminū. sȝ actus exterior ɔsideratus fm bonitatē quā h3 ex materia h3 se vt termin⁹ 1 finis. ḡ 1c. Maior 1 minor note

¶ Et nota q̄ act⁹ exterior exercit⁹ addit ad bonitatē vel maliciā accidentalē meritoriā pmū accitalis. vñ martir inq̄ntū exerc⁹ patit̄ victoriā de aduersarijs fidei h3 1 ex h̄ meret̄ Aureolā. Silr ex h̄ q̄ aliqs in exteriorē actū fre

Ad q̄d exterior act⁹ valeat. q̄nter exit maḡ abuitat̄ ad bonū. Silr p actū exteriorem maḡ punit̄. q̄ p volūtatē tm̄. 1 ita adiūgit in satisfactionē. 1 sic in oibo aliqs addit q̄ ɔsequit̄ bonitatē act⁹ fm q̄ exercet̄ 1c. Silr q̄ nō solū vult dare. sȝ etiā dedit. ppterea cū gaudebit nō solū. qz voluit dare. sȝ qz dedit. 1 de oibo bonisque ex illa datiōe puenerūt. ptz ḡ q̄ stāte eq̄litate act⁹ interioris 1 cū h̄ exercet̄ act⁹ exterior tūc addit in bonitate meritoria pmij accitalis. nec tñ oz q̄ actus interior sit actu sic cū actu exteriori. sȝ sufficit q̄ virtualr̄ 1 in p̄ncipio actualiter. Deinde ibi.

¶ Vñ nō est ꝑfecta volūtas nisi sit talis q̄ opoꝛtunitate data operet̃. Si ṽo possibilitas deēt volūtate existēte ꝑfecta vt operaret̃ si posset. defect⁹ ꝑfectionis q̄ est ex actu exteriori ē simplr̃ inuolūtariū. Inuolūtariū āt sicut nō meret̃ penam vel p̄miū in operādo bonū aut malū. ita nō tollit aliq̄d de p̄mio vel de pena si hō inuolūtarie simplr̃ deficiat ad faciendū bonū vel malū.

¶ Subiūgit qōdā corollariū ꝑ qđ ꝯfirmat ⁊ declarat ꝑdictā ꝯclōne. s. nō est ꝑfecta volūtas nisi sit talis q̄ opportunitate data opet̃. ex q̄ habet̃ p̄io. ꝙ act⁹ exterioꝛ req̄rit̃ ad bonitatē volūtatis ꝯpletā. ⁊ ꝑ ꝯñs seq̄t̃ scđo. ꝙ eius absentia habita opoꝛtunitate arguit volūtatē min⁹ meritoriā etiā p̄mij essentialis. ⁊ ita act⁹ exterioꝛ dicit⁹ est falsē signū bonitatis act⁹ interioris. vñ D. in scđo sup ad sextū. volūtas tēdit in actū exterioꝛē sicut in obiectū. Vñ si adsit facultas op̄andi nō posset eē voluntas ꝑfecta nisi operaret̃. ⁊ iō nō est sup̄fluum facere. q2 sine actōe nec ip̄a volūtas bona esset. p̄terea act⁹ exterioꝛ in ꝑ̄ceptō cadit. et ideo ad p̄miū accītale ꝯfert. hec ille. Ex qb⁹ p3 ꝯfirmatio ꝯclōnis. ⁊ p3 ꝙ act⁹ exterioꝛ addit ꝑ modū signi et argumēti (⁊ id sine q̄ nō) ad bonitatē etiā eēntialē. Declarat āt D. illud corollariū ⁊ modificat tali assumpto Volūtate existēte ꝑfecta si act⁹ exterioꝛ desit. nihil minuit̃ de p̄mio vel pena. g̃ ⁊c̃. Assumptū ꝓbat̃. q2 defect⁹ talis ꝑfectionis act⁹ exterioris est simplr̃ inuolūtariū. s3 inuolūtariū nō meret̃ penā vel p̄miū in op̄ando bonū vl̃ malū. g̃ etiā nō tollit aliq̄d de p̄mio vel pena eēntiali. nā actu interiori existente ꝯpleto de tali nihil tollit̃ ꝑ absentiā act⁹ exterioris. secus de accidētali p̄mio vel pena. vñ sicut act⁹ exterioꝛ posit⁹ nihil addit sup bonitate essentialis p̄mij meritoria actu volūtatꝭ ꝯpleto existente (vt dicebat p̄ma ꝑs p̄me ꝯclōnis) sic stante ei⁹ ꝑfectiōe ꝯpleta. tūc absentia exterioris nihil diminuit ⁊c̃. Alia multa potes videre in solutionibus Capōli supra.

¶ Argumentū in ꝯtrariū est cōfirmatiuū secūde cōclusioni responsiue.

¶ Ad p̄mū ergo dōm. ꝙ Chrysostim⁹ loq̄t̃ qñ volūtas hoīs est ꝯsummata ⁊ nō cessatur ab actu nisi propter impotētiā faciendi

¶ Ad maioꝛē Volūtas ⁊c̃. Vez bona ⁊ ꝑfecta que nō dimittit actū exterioꝛē nisi ꝓpter ip̄ossibilitatē. s3 volūtas q̄ nō facit op⁹ qđ posset ⁊ deberet. Negat̃ ꝙ ista remuneret̃ a deo. sicut cū opere etiā q̄ ad p̄miū essentiale. Vñ subdit Chrysostim⁹. Op̄a āt sūt testimonia volūtatꝭ. et g̃ nisi assint op̄a qñ p̄nt adesse nō est ꝑfecta volūtas. Vltra nō q̄rit op̄a ꝓpter se Vez q̄rit tm̄ op̄a vt fiāt volūtarie ꝓpter deū dū pt volūtas facere. Vltra. i. s3 ꝓpter alios nō tm̄. sed etiā ꝓpter hoiem facere ⁊c̃. Vñ D. in. ij. rñdet ad silem auctoritatē Bernardi que d̾r Bona voluntas sufficit ad meritū. sed bona actio req̄rit̃ ad exēplū. dictuz (inq̄t Bernardi) intelligit̃ qñ facultas op̄andi deest volūtate ꝑfecta existente. ⁊ loq̄t̃ tm̄ q̄ntū ad essentiale p̄miuz et nō q̄ntū ad accidentale. hec ille. sic in ꝓposito.

¶ Ad scđm dōm. ꝙ rō illa ꝓcedit de bonitate actus exterioris quā h3 a bonitate finis. s3 bonitas actus exterioris quā h3 ex materia ⁊ circūstantijs est alia a bonitate volūtatis q̄ est ex fine. nō āt alia a bonitate volūtatis quā h3 ex ip̄o actu volito. s3 ꝯparatur ad ip̄am vt rō ⁊ cā eius. sicut supra dictū est. Et ꝑ hoc etiā p3 solō ad tertiū. Ar. 5.

¶ Maioꝛ ṽa. vna est q̄ sumit̃ ex p̄te finis s3 p̄ter illā h3 act⁹ exterioꝛ bonitatē ex p̄te obiecti quā volūtas nō ꝯsequit̃ actu nisi faciat etiā actū exterioꝛē. Minoꝛ ṽa de augmēto ꝓ p̄te dicto. vide 2ª2ᵉ. q. xxiiij. ar. v. Fit eñ etiā fm̄ intensionē ⁊ fm̄ extēsionē ꝑ̄sertim augmētū bonitatꝭ volūtatis. Cōcludit g̃. ꝙ nō addat ex p̄te finis cū q̄ stat ꝙ addit ex p̄te materie. ⁊ bonitatē meritoriā p̄mij accidētalis. ¶ Nota ex hac solōne. ꝙ actus volūtatis h3 duplicē ꝑ̄tialē bonitatē. vnā ex fine q̄ est rō volendi. Aliā ex actu exteriori volito fm̄ qđ est app̄hēsus ⁊ h3 se in rōne obiecti volūtatis. sed tñ actus vt exercit⁹ addit bonitatē accītat̃ p̄mij meritorij. vt dictū ē. q2 bonitas q̄ ē respectu act⁹ exterioris vt est app̄hēsus nō est ꝯpleta nisi exerceat̃

Ad tertiū. minoꝛ ṽa de bonitate q̄ est ex fine. tota deriuat̃ a volūtate. sed nō tota simplr̃. imo ecōtra depēdet etiā aliq̄ bonitas volūtatꝭ ab actu exteriori sine q̄ volito et facto volūtas nō est bona. ⁊ illā addit act⁹ exterioꝛ.

¶ Vtꝝ euentus seq̄ns aliq̄d addat de bonitate vel malicia ad actū exterioꝛē.

S

AD q̄ntū sic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ euētus seq̄ns addat ad bonitatē vel maliciā act⁹. Effectus eñ virtute ꝑ̄existit in cā. s3 euētus cōsequūt̃ actus sicut effectus causas. g̃ ṽtute ꝑ̄existūt in actib⁹. s3 vnūq̄dq3 fm̄ suā ṽtutē iudicat̃ bonū vel malū. nā ṽtus est q̄ bonū facit habentē. vt d̾r in. ij. ethi. g̃ euētus addūt ad bonitatē vel maliciā actus. ¶ P̄. bona q̄ faciūt auditores sunt effect⁹ q̄dā ꝯseq̄ntes ex p̄dicatōe doctoris. sed huiōi bona redūdāt ad meritū p̄dicatoꝝ. vt p3 ꝑ id qđ d̾r phi. q̄rto fratres mei charissimi ⁊ desideratissimi gaudiū meū ⁊ corona mea. g̃ euētus seq̄ns addit ad bonitatē vel maliciā act⁹. ¶ P̄. pena nō addit̃ nisi crescēte culpa. vñ d̾r Deut. xxv. Pro mēsura peccati erit ⁊ plagaꝝ modus sed ex euētu seq̄nte addit̃ ad penā. dicit̃ eñ exo. xxi. ꝙ si bos fuerit cornupeta ab heri et nudiustertiꝰ ⁊ ꝯtestati sunt dñm ei⁹. nec reclusit eū. occideritq3 viꝝ aut mulierē. ⁊ bos lapidib⁹ obruet̃ ⁊ dñm illius occidāt. non aūt occideret̃ si bos nō occidisset hoiem etiā nō reclusus. g̃ euētus seq̄ns addit ad bonitatē vel maliciā actus. ¶ P̄. si aliquis ingerat causam mortis ꝑcutiēdo vel s̄niam dando et moꝛs nō sequat̃. nō ꝯtrahit̃ irregularitas. ꝯtraheretur aūt si moꝛs sequeret̃. ergo euētus seq̄ns addit ad bonitatē vel maliciā act⁹. ¶ Sed ꝯtra. euentus seq̄ns nō facit actū malū q̄ erat bonus. nec bonū q̄ erat malus. puta si aliq̄s det elemosynā pauperi q̄ ille abutat̃ ad peccatū. nihil deperit ei q̄ elemosynā facit. ⁊ siliter si aliq̄s patiēter ferat iniuriā sibi factā. nō ꝓpter hoc excusat̃ ille q̄ fecit. g̃ euētus seq̄ns nō addit ad bonitatē vel maliciā actus.

¶ Nec determinat̃ de bonitate vel malicia actus exterioris ꝑ ꝯparatōem ad effectum eius. an videlicet effect⁹ seq̄ns augeat bonitatē vel maliciā actus exterioris et ex cōsequēti etiā interioris q̄ habet talem actum ꝓ obiecto.

¶ Rñdeo dōm. q eūctus sequēs aut est p̄cogita/tus aut nō. Si ē p̄cogitat⁹. manifestū ē q addit ad bonitatē vel maliciā. cū eñ aliqs cogitās q ex ope suo multa mala p̄nt seq. nec pp̄ter h̄ dimittit. ex h̄ apparet volūtas e⁹ esse magis inordinata.

Cōclo pma ¶ D. p quandā distinctiōem ꝛ sub distinctiōem notat triplicē itellectū q̄siti ꝛ sic rñdet ꝯformiter trib⁹ ꝯclonib⁹. scd̄a ibi. Si āt ꝛc. tertia ibi. Si x̄o ꝛc. Dicit ḡ. q eūctus et effect⁹ seqns p̄t se dupl'r hr̄e ad actōem. q: aut p̄cogitatus. aut nō. Si nō vl' p se seq̄t ex tali actu vl' p accñs Pri ma ḡ ꝯclo iuxta pmū itellectū. qñ euentus est p̄cogitat⁹. tūc addit ad bonitatē vel maliciā. Probat. illud addit ad maliciā actus qd̄ facit volūtatē mag̃ eē inordinatā. sed eūctus sequēs ad actū p̄cogitat⁹ arguit volūtatē magis esse inordinatā. ḡ ꝛc. Maior patuit ex ar. p̄ce. Minor pbat inf̄ra. ꝛ est fundamentū. q: act⁹ cū eūctu q̄ p̄cogitat ē obiectū mag̃ discōueniēs in malis vel ꝯueniēs in bonis. mō act⁹ q̄ ē peioris obiecti ē peior ꝛ q̄ melior̃ melior. ꝛ ḡ act⁹ mal⁹ cū malo effectu ē peior. ꝛ cū bono melior. Uñ d. san. videt arguere a posteriori (.s. q ille act⁹ est peior) q: pcedit a volūtate mag̃ inordīata. s; ista volūtas ē iō inordīata. q: act⁹ cū effectu malo sequēti est obiectū inordinatius in esse apprehēso p ꝯpatōem ad rōnem rectam ꝛc. Cōsequenter cū dicit.

¶ Si aūt eūctus seq̄ns nō sit p̄cogitat⁹. tūc distinguēdū ē. q: si p se seq̄t ex tali actu ꝛ vt in pluribꝫ fm h̄ eūctus sequēs addit ad bonitatē vel maliciaꝫ act⁹. manifestū est eñ meliorem actum esse ex suo genere ex quo p̄nt plura bona seq. ꝛ peiorē ex quo nata sunt plura mala sequi.

¶ Rñdet iuxta secūdū itellectū q̄siti tali ꝯclone scd̄a. Si effect⁹ seq̄ns nō p̄cogitat⁹. tñ p se seq̄ns. ꝛ vt in pluribus ex tali actu. tūc addit ad bonitatē vel maliciā. Probat. ille eūct⁹ addit ad bonitatē q̄ ꝯstituit meli⁹ obiectuꝫ vel q̄ facit actū meliorē ex gñe. s; eūct⁹ vel effect⁹ p se p̄ns est hmōi. igit. Maior nota ex sup̄ dictis. Minor pbat. q: manifestū ē meliorē actū eē ex gñe. ex q̄ p̄nt plura bona seq. Et posset pbari ex q̄dā verbo qd̄ hꝫ. d. san. in de malo marc. p. q. iij. ad xv^m. de ista materia. q: ille effect⁹ vel eūctus addit ad bonitatē vl' maliciā q̄ ē de intētiōe agētis (.s. v̄tualr ꝛ in sua cā) s; iste ē hmōi ꝛc. Uñ pꝫ q q̄ se inebriat. q: vult mala q̄ ex ebrietate sequūt. iō ebrietas ꝯtinet grauitatē peccatoꝝ corā deo. q̄ ex ebrietate vt in plurimū sequūt. Et l; corā hoibꝫ nō puniat p ill' q̄ pbabilr solēt seq si nō seqnt. tñ p eis apud iudiciū diuinū nō videt penā eternalē effugere. de his infra. q. lxxvi. ar. iiij. ad q̄rtū. Probatur etiaꝫ ista ꝯclo p tria argumēta aī ꝯtrariū et ibi hn̄tur exempla. Deinde ibi.

¶ Si vero p accñs ꝛ vt in paucioribꝫ. tūc eūctus sequēs nō addit ad bonitatē vel ad maliciā actus. non eñ dat iudiciū de re aliqua fm illud qd̄ est per accñs. sed solū fm illud qd̄ est p se.

¶ Subiūgit tertiā ꝯclonē q̄ ad p̄^m itellectū q̄siti talē.
Cōclo. ij. Eūct⁹ seq̄ns p accñs ꝛ in paucioribꝫ nō addit ad bonitatē vel maliciā. Probat. q: ꝯdictū de re aliq nō dat fm id qd̄ est p accñs. s; fm illud qd̄ ē p se. s; tal' effect⁹ seq̄t p accñs. ꝛ vt i paucioribꝫ ꝛ p̄ter intētōeꝫ. igit ex tali effectu nō ē dicēd⁹ act⁹ nec bon⁹ nec mal⁹. de dict̃ circa illā tertiā ꝯclonē. vide infra. q. lxxiij. ar. viij. ad p̄^m. ꝛ de toto h̄ articulo vbi plura dicūt q̄ hūc articulū declarant. ꝛ ideo nō oportet nūc morari.

¶ Argumentū in ꝯtrariū pbat tertiā ꝯclonē missiuam.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q virtus cause estimat fm effectus p se. nō aūt fm effectus p accñs.

¶ Maior v̄a de effectu p se ꝛ vt in pluribꝫ. Ad minorē. s; nō q̄libet eūct⁹ seq̄t actū p se. s; aliq̄s p accñs. Ultra ad subsumptā. v̄a ē. q: v̄t⁹ facit ꝯplementū poñe opandi ꝛ hñs talē poñaꝫ ꝯpletā ē bonū. s; nō iudicat tal' poña nisi fm effect⁹ de p se ꝯtētos ꝛc. Negat ḡ ꝯña. q: nō q̄libet effect⁹ ꝯtinet de p se in actu exteriori. s; aliq̄ p accñs ꝛ tales nō addūt de varia acceptiōe v̄tutis. habes in de v̄tutibꝫ in cōi. q. p̄. ar. pmo.

¶ Ad scd̄m dōm. q bona q̄ auditores faciūt ꝯsequūt ex p̄dicatōe doctoꝝ sūt effect⁹ p se. vñ redūdat ad p̄miū p̄dicatoris ꝛ p̄cipue qñ sunt p̄intenta.

¶ Maior v̄a. sunt effect⁹ s; p se. etiā si actu nō cogitet tñ nati sunt seq. ꝛ p ꝯñs hn̄tur tāq̄ intēta. q: qñ aliqd seq̄t p se ad actū habet tāq̄ intētū (saltē i sua cā) sicut ad delectatōeꝫ iordinatā seq̄t offensa ꝛ auersio a deo de q̄ aliqñ aliqs nō cogitat. habet tñ tāq̄ volūtaria. Minor v̄a. s; negat ꝯña vl'r. q q̄libet sed vt de secūda ꝯclo.

¶ Ad tertiū dōm. q eūctus ille pro q̄ illi pena infligenda mādat ꝛ p se seq̄tur ex tali cā. ꝛ iteꝝ ponit vt p̄cogitatus. ꝛ ideo iputat ad penam.

Ad minorē ex eūctu p se seq̄nte addit ad penā. ꝛ p ꝯsequens ad maliciā. ꝛ de tali pcedit minor. ꝛ ꝯsequens.

¶ Ad quartū dōm q rō illa pcederet si irregularitas sequeret culpā. non aūt sequitur culpā. sed factū pp̄ter aliquē defectū sacramenti.

¶ Añs ꝯcedo. s; nego ꝯñam gr̄a forme ꝛ vl'r. q: etiaꝫ si accederet irregularitas. nō p̄terea adderet malicia. q: nō seq̄t maliciā act⁹ s; factū. Uñ si iudex meritorie faciat occidi aliquē ē irregularis ꝛ tñ nō peccat. ꝛ ḡ p h̄ nō pbat q addat i malicia p effectū. q: addit irregularitas. De h̄ hꝫ d. san. etiā in. iiij. dis. xxv. q. ij. q. ij. ad 2^m. q: irregularitas ē ineptitudo ad sacramētū eucharistie ministrādū ad qd̄ oia sacramēta ordināt qd̄ est sacramentū pacis et vnionis. ꝛ q: ministri dn̄t ꝯformari Christo q̄ occisus est nō q̄ occidit. iō ꝯtrahit ex ocasione etiā iusta irregularitas. de h̄ etiā in scd̄a scd̄e. q. xl. ar. ij. et. q. lx. ar. iiij. et. vij. ad 3^m. vide ꝛ i Cap. i. ij. dis. xlij. ad 3^m. ꝯ secūdā ꝯclonē.

¶ Utrꝫ idē act⁹ exterior possit esse bon⁹ ꝛ malus.

AD sextum sic pceditur. Uidet q vnus actus possit esse bonus ꝛ malus. Mo/tus eñ est vnus q̄ est ꝯtinuus. vt dr̄ in q̄nto phy. s; vnus mot⁹ ꝯtinuus p̄t esse bonus ꝛ malus puta si aliqs ꝯtinue ad ecclesiā vadens. pmo q̄dē intēdat inanē gloriā postea intēdat deo seruire. ḡ vnus act⁹ p̄t esse bon⁹ ꝛ malus. ¶ P. fm p̄hm in. iij. phy. actio ꝛ passio sunt vnus actus. sed p̄t eē passio bona sicut christi. ꝛ actio mala sicut iudeoꝝ. ḡ vnus actus p̄t esse bonus ꝛ malus. ¶ P. cū seruus sit q̄si instrumentū dn̄i actio serui est actio dn̄i sicut actio instrumēti ē actio artificis. s; p̄t ꝯtingere q actio serui pcedat ex bona volūtate dn̄i. ꝛ sic sit bona. ꝛ ex volūtate mala serui. ꝛ sic sit mala. ḡ idē T

actus pt̄ esse bonꝰ ⁊ malus. ¶ Sꝫ ꝯtra. cōtraria nō pn̄t esse in eodem. sꝫ bonū ⁊ malū sunt ꝯtraria. ergo vnus actus nō pt̄ esse bonus ⁊ malus.

¶ Hic D. circa dicta mouet qȯdā dubiū. an vnꝰ actꝰ possit eē bonꝰ ⁊ malus. ⁊ iuxta intētū huiꝰ q̄stionis itelli/ git istud dubiū de actu exteriori. Uersat̄ em̄ intētū huiꝰ questiōis circa bonitatē actꝰ exterioris. ⁊ D. etiā r̄ndēdo innuit se loq̄ de actu exteriori. sicut et in .ij. dis. xl. ar. iiij. in cor. vbi mouet idē dubiū ⁊ determinando loq̄t de actib[us] imperatis a volūtate et exteriorib[us].

¶ R̄ndeo dicēdū q̄ nihil ꝓhibet aliq̄d eē vnū s̄m q̄ est in vno genere. ⁊ esse multiplex s̄m q̄ refertur ad aliō genꝰ. sic superficies ꝯtinua ē vna s̄m q̄ ꝯsiderat̄ in gn̄e q̄ntitatis tn̄ ē multiplex s̄m q̄ refert̄ ad genꝰ colorꝫ si ptim sit alba ⁊ ptiꝫ nigra. ⁊ s̄m h̄ nihil ꝓhibet aliquē actū eē vnū s̄m q̄ refert̄ ad genꝰ nature. q̄ tn̄ nō ē vnꝰ s̄m q̄ refert̄ ad genꝰ moris sicut ecōuerso vt dictū ē. Ambulatio em̄ ꝯtinua ē vnꝰ actꝰ s̄m genus

Ar. iiij. nature. pt̄ tn̄ ꝯtingere q̄ sint plures s̄m genꝰ morꝫ. si mutet̄ ābulātis volūtas q̄ ē p̄ncipiū actuū moraliū.

¶ D. p̄mo deducit vnā ꝯclōnē p̄ambularē fundamē

Cōclo p̄am talē. scd̄o ex ea infert r̄n̄siuā. ibi. Si ḡ ⁊c. Cōclo p̄ambu/ laris est ista. Nihil ꝓhibet aliquē actū eē vnū s̄m q̄ refer tur ad genꝰ nature. q̄ tn̄ nō est vnꝰ s̄m q̄ refert ad genꝰ moris. Probat̄ p legem subalternar. nihil ꝓhibet aliq̄d esse vnū s̄m q̄ est in vno gn̄e ⁊ esse multiplex s̄m q̄ refert̄ ad aliō genꝰ. ḡ seq̄t ꝯclō. Tenet ꝯn̄a ab vl̄i ad p̄ticularē vel in diffinita. Añs declarat̄ i naturali exēplo de superficie q̄ est vna in gn̄e q̄ntitatis ⁊ multiplex in gn̄e q̄litatis. ḡ etiā pt̄ eē vna actio in gn̄e nature ⁊ multiplex in gn̄e morꝫ. Et declarat̄ ꝯclō exēplariter de ambulatōe. ⁊ patuit huiꝰ exempli declaratio supra. q. p̄. ar. iij. ad tertiū. Tūc ibi.

¶ Si ḡ accipiat̄ vnus actus ꝓut est in gn̄e mo/ ris ipossibile est q̄ sit bonꝰ ⁊ malus bonitate ⁊ mali cia morali. si tn̄ sit vnus vnitate nature. ⁊ nō vnita/ te moris pt̄ esse bonus ⁊ malus.

¶ Infert ex p̄dicto fundamēto ꝯclōnē r̄n̄siuā talē. Si accipiat̄ ⁊c. vt in l̄ra p totū (⁊ vult ꝯclō q̄ ipossibile est q̄

Cōclo r̄n̄si. vnus actꝰ vnitate morali sit bonꝰ ⁊ malus moralr̄. sꝫ vnꝰ actꝰ vnitate nature pt̄ eē bonꝰ ⁊ malus moralr̄) P̄ria ps ꝓbat̄. argumēto in ꝯriū. ⁊ etiā extra l̄ram sic. ipossibile est q̄ distinctio specifica stet cū vnitate nūerali sibi coerr̄n dente in eodē gn̄e. sꝫ bonū ⁊ malū morale distinguunt̄ specie moris. vt patuit sup̄. ḡ nō pt̄ stare cū vnitate nūerali in eē moris. Maior nota. q̄ distinctio maior p̄req̄rit minorē. Scd̄a ps ꝯclōnis pꝫ ex ꝯclōne fundamētali ⁊ sua declaratōe de ābulatōe. Et ꝓbat̄ p argumēta añ ꝯriū. ¶ Nota āt circa istā scd̄aꝫ p̄te q̄ nō est difficultas q̄n vnꝰ ⁊ idē actus exterior possit eē bonꝰ ⁊ malus s̄m q̄ subest diuer/ sis intētionib[us] eiusdē agētis vel ꝓut a diuersis agētib[us] p/ cedit. Silr̄ q̄q3 si actꝰ exterior capiat̄ extense p oī actu al/ teriꝰ potētie a volūtate ꝓut actꝰ itellectꝰ pt̄ dici exterior. nec

An idē actꝰ volūtatis pos/ sit esse bonꝰ et malus.

sic est difficultas q̄n vnꝰ ⁊ idē s̄m vnitatē naturalē possit esse bonꝰ ⁊ malꝰ etiā in eodē agente inq̄ntū subsitat diuer/ sis intētōib[us] vel vt est volūtꝰ diuersis volūtatib[us] diuersorū. Et de istis actib[us] videt̄ D. loq̄ in ista ꝯclōne in scd̄a p̄te. sed ē difficultas de actu volūtatis an ille idē nūero s̄m eē nature possit esse bonꝰ ⁊ malꝰ. sic videt̄ dicere Capolꝰ in ij. dis. xl. in r̄n̄sione ad argumēta ꝯ tertiā ꝯclōnē. vt patet

intuēti. Uerū tn̄ attēdēs. q̄. d. san. d̄r in. ij. dis. eadē. ar. p̄. et sup̄. q. xix. ar. p̄. et. ij. Videt̄ q̄ oporteat dicere. q̄r nō possit idē actꝰ s̄m subam ⁊ absolutū esse bonꝰ ⁊ malꝰ. hꝫ cū in scd̄o. q̄ bonū ⁊ malū esto sint dr̄ie accidētales actuū exteriorꝫ in esse nature, nō tn̄ actuū volūtatis. vt pꝫ ibidē. supra āt dixit. q̄ nulla circūstātia pt̄ actū volūtatis bonū facere malū. sꝫ tn̄ obiectū. vn̄ velle bonū sp̄ est bonū nisi p accn̄s tale velle ipediret aliud debitū. Quare videt̄ q̄ volūtas bona ⁊ volūtas mala differūt specie etiā nature nec sint idē actꝰ volūtatis. Secꝰ de actu exteriori potētiarꝫ exequētiū vel itellectꝰ. vbi stāte vnitate actꝰ in esse nature pt̄ variari s̄m bonū ⁊ malū ꝑpter variatōem volūtatis. volūtatis āt actꝰ nō pt̄ esse bonꝰ ⁊ malꝰ nisi rōne obiecti. ⁊ si est aliō bonū erit aliꝰ actꝰ. Ad casum āt ibidē positū ex durādo cū al. q̄s vult celebrare voluntate bona ⁊ superue nit iterdictū illo ignorāte q̄ ꝯtinuat actū volēdi celebra re d̄r. q̄ si est ignorātia q̄ excusat volūtas manet bona. si āt nō ē ignorātia excusans. tūc d̄r q̄ ē alia volūtas iterp̄/ tatiua sicut ⁊ aliud dictamē ꝯtuale s̄m q̄ vult celebrare t̄pe iterdicto. ⁊ tūc talis volūtas hꝫ malū obiectū ⁊ ē ma la. ⁊ alia a volūtate q̄ voluit celebrare extra t̄ps iterdictū Nec videt̄ q̄ ꝯtinuatio illiꝰ velle q̄ est aliq̄ circūstātia pos sit actū volūtatis facere malū. q̄r s̄m D. sup̄ dato q̄ volū tas sit boni nulla circūstātia pt̄ ipam facere malā. nisi q̄r ipedit volūtatē aliā tūc p̄ceptā. qȯ nō ē in ꝓposito. posset em̄ q̄s etiā t̄pe iterdicti velle celebrare absq̄ peccato sꝫ nō p t̄pe iterdicti. Qꝫ ḡ velle sit malū. ē q̄r ē velle celebrare t̄pe iterdicti qȯ nō ē p̄mū velle sꝫ aliō. q̄re nō videt̄ q̄ idem actꝰ voluntatis etiā s̄m naturā possit esse bonꝰ ⁊ malus.

Argumētū in cōtrariū

Est p p̄ma p̄te ꝯclōnis r̄n̄si. Et q̄uis alia ꝓbēt secundā p̄tē eiusdē ꝯclōnis tn̄ p maiori explicatōe D. r̄n̄det ad ea.

¶ Ad p̄mū ḡ dicēdū. q̄ ille motus ꝯtinuus q̄ ꝓce/ dit ex diuersa intētione. lꝫ sit vnus vnitate nature. nō est tn̄ vnus vnitate moris.

¶ Ad maiorē est vnꝰ motꝰ ꝯtinuꝰ vnitate nature sꝫ si mutet̄ sup eo volūtas pt̄ eē multiplex in eē moris. ḡ vnꝰ actus. Uerū. vnitate nature. l. nūerali pt̄ esse bonꝰ ⁊ malꝰ sed nō vnitate nūerali in esse moris.

¶ Ad scd̄m dicēdū. q̄ actio ⁊ passio pertinēt ad ge/ nus moris inq̄ntum habēt rōnem volūtarij. ⁊ ideo s̄m q̄ diuersa voluntate dicunt̄ voluntaria s̄m hoc sunt duo moraliter ⁊ potest ex vna parte inesse bo/ num ⁊ ex alia malum.

¶ Ad maiorē sunt vnꝰ motꝰ vnitate nature ⁊ q̄ ad absolutū. sꝫ pn̄t eē plura in esse moris s̄m q̄ a diuersis volū/ tatib[us] ꝓcedūt ⁊ in ordine ad diuersos fines. Minor vera in ordine ad diuersas volūtates. vt volūtas est ratio.

¶ Ad tertiū dicēdū. q̄ actus serui inq̄ntum ꝓcedit ex voluntate serui nō est actus dn̄i. sed solū inq̄ntū ꝓcedit ex mandato dn̄i. vn̄ sic nō facit ipm malum mala volūtas serui.

¶ Ad maiorē instrumētū sed aīatū cuiꝰ est seip̄m mo/ uere sub p̄ncipali agente. nō aūt est sic de instrumētis ar/ tificij inaīatis vt pꝫ infra. q. lxviij. ar. iij. ad 3ᵐ. Minorē ꝯce do. sꝫ tūc ē alia actio moralr̄. vt ꝓcedit a voluntate bona domini q̄ vt procedit a seruo esto sit eadem naturaliter. ergo idē. Uerū idēptitate numerali nature. sꝫ nō moris.

¶ Circa hãc solutõem nota aliũ casum. in q̃ eadem actio pt videri bona ꝛ mala. Si qs videlicꝫ in pctõ mortali ꝯstitutus faciat suffragia ꝑ ꝯstitute in purgatorio. talis sibi nõ meret̃. tñ ꝯstituti in purgatorio meret̃ absolutõem a pena. ¶ Ad h̄ dicũt aliq̃ ꝙ opus operãs nihil valet. sꝫ op⁹ operatũ. Sꝫ qꝛ efficacia suffragioꝝ mẽsurat̃ ſm⁹ charitatẽ ei⁹ ꝑ q̃ fiunt. qꝛ tãtũ valẽt vnicuiqꝫ q̃tũ meruit. vt sibi valerẽt ſm bt̃. Augustinũ. Ideo dr̃ Doc. in scdo sup̄ ad q̃ntũ. ꝙ etiã ip̄a oꝑatio sine charitate facta valet ei ꝑ q̃ fit ꝟtute charitatꝭ ei⁹ ꝛ nõ oꝑantis. nec tñ seq̄t̃ ꝙ illa oꝑatio sit simplr̃ bona. sꝫ ẽ bona huic ꝑ q̃ fit. Ex q̃ pꝫ ꝙ nõ ẽ eadem oꝑatio in ee moris. vt ẽ simplr̃ mala vt scꝫ ẽ facientꝭ et ſm qd bona. vt ẽ bona ei q̃ eã iussit fieri ꝛ ẽ in charitate. Sicut in ꝓposito hui⁹ argumẽti. seru⁹ nõ bñ facit op⁹ qd ẽ dño iubẽti bonũ ꝛ meritoriũ. sic suffragiũ vt ẽ ꝯstitẽtis in charitate. vel vt ẽ eccl̃ie. valet ꝑ defuncto. vide de h̄ ex intentõe loquentẽ Doc. sanc. in q̃rto. dis. xlv. q. ij. ar. j. q̃stiũ. iij. ꝛ veri̇̃ ad ꝓpositũ exẽplo argumẽti de seruo in pctõ ꝯstitᵉ. faciẽte op⁹ misc̃dĩe ex p̄cepto dñi charitatẽ hñtis

¶ Questio. xxj. de ꝯsequẽtib⁹ hũanos actus ratione bonitatis vel malicie

[V] Deinde ꝯsiderandũ ẽ de his q̃ ꝯsequunt̃ actus hũanos rõne bonitatꝭ vl̃ malicie. Et circa h̄ q̃runt̃ q̃tuor. Primo. vtrũ act⁹ hũanus inq̃ntũ ẽ bon⁹ vl̃ malus habeat rõem rectitudinis vel pcti. Scdo. vtrũ habeat rõem laudabil̃ vl̃ culpabil̃. Tertio. vtrũ habeat rõem meriti vel demeriti. Quarto. vtrũ habeat rõnem meriti vel demeriti apud deum

¶ Postq̃ actũ ẽ de bonitate ꝛ malicia actuũ hũanorũ. h̄ ꝯñter agit̃ de his q̃ ꝯsequũtur bonitatẽ vl̃ maliciã in eis. Potest ãt act⁹ hũan⁹ triplr̃ ꝯsiderari. Uno° inq̃ntũ ordinat̃ ad finẽ. Alio° inq̃ntũ ẽ volũtari⁹. Tertio° inq̃ntũ ẽ aliq̃ mõ ad alterũ ordinat⁹ ſm ꝙ hꝫ rõnem iusti. Rõne p̄mi ꝯseq̄t̃ ad bonitatẽ vl̃ maliciã act⁹ hũani. rectitudo ꝛ pctm̃. Rõne scdi. laus ꝛ vituperiũ. Rõne tertij. meritũ ꝛ demeritũ. Scdm̃ h̄ p̄ñs q̃stio diuidit̃ in tres partes. q̃ ꝓcedũt ſm tres p̄mos articulos

¶ Utrũ actus hũanus inq̃ntũ ẽ bonus vel malus habeat rõnem rectitudinis vel peccati.

Ad p̄mũ sic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ act⁹ hũanus inq̃ntũ ẽ bon⁹ vl̃ mal⁹ nõ habeat rõem rectitudinis vl̃ pcti. Peccata eñ sunt monstra in natura. vt dr̃. ij. phy. mõstra ãt nõ sunt act⁹. sꝫ sunt q̃dã res generate p̄ter ordinẽ nature. ea ãt q̃ sunt ſm artẽ ꝛ rõem imitant̃ ea q̃ sunt ſm naturã. vt ibidẽ dr̃. g̃ act⁹ ex h̄ ꝙ ẽ inordinat⁹ ꝛ malus nõ hꝫ rõem pcti. ¶ P̄. pctm̃ vt dr̃ in. ij. phy. accidit in natura ꝛ arte. cũ nõ ꝑuenit̃ ad finẽ intentũ a natura vl̃ arte. sꝫ bonitas vl̃ malicia act⁹ hũani maxime ꝯsistit in intentõe finis ꝛ ei⁹ ꝓsecutõe. g̃ videt̃ ꝙ malicia act⁹ nõ inducat rõem pcti. ¶ P̄. si malicia act⁹ induceret rõem pcti. seq̄ret̃ ꝙ vbicũqꝫ eẽt malũ ibi eẽt pctm̃. h̄ ãt ẽ falsũ. nã pena lꝫ habeat rõem mali. nõ tñ hꝫ rõem pcti. nõ g̃ ex h̄ ꝙ aliq̄s act⁹ ẽ mal⁹ hꝫ rõem pcti. ¶ Sꝫ ꝯtra. bonitas act⁹ hũani. vt sup̄ ostensum ẽ. p̄ncipalr̃ dependet a lege eterna. ꝛ ꝑ ꝯñs

q.xix.ar.iiij.

malicia ei⁹ in h̄ ꝯsistit ꝙ discordat a lege eterna. sꝫ h̄ facit rõem pcti. Dicit eñ Aug⁹. xxij. ꝯtra faustũ. ꝙ pctm̃ ẽ dictũ vl̃ factũ vel ꝯcupitũ ꝯ legẽ eternã. g̃ act⁹ hũanus ex h̄ ꝙ ẽ mal⁹ hꝫ rõem peccati

¶ Hic p̄mo inq̄rit. an actus. qꝛ bonus sit rectus. et quia malus. sit peccatum.

¶ Rñdeo dicẽdm̃. ꝙ malũ in plus ẽ q̃ꝫ pctm̃. sicut et bonũ in plus ẽ q̃ꝫ rectũ. q̃libet eñ p̄uatio boni in q̃cũqꝫ ꝯstituit rõem mali. sꝫ pctm̃ ꝓprie ꝯsistit in actu q̃ agit̃ ꝓpter finem aliquẽ cum nõ habeat debitũ ordinem ad finem illum.

¶ Doc. p° declarat termios q̃siti. scdo deducit ꝯclusione respõ. ibi. In his ꝟo ꝛc̃. Primũ expedit duab⁹ ꝯclusionib⁹ declaratoriis. scdam ponit ibi. Debit⁹ ãt ꝛc̃. Primo declarat in cõi qd rectũ ꝛ pctm̃ tali ꝯclone. Malum in plus ẽ q̃ꝫ pctm̃. sicut ꝛ bonũ in plus ẽ q̃ꝫ rectũ Probat̃ ꝯclo p̄sertim q̃ ad p̄mã p̄tẽ. q̃libet p̄uatio (qꝛ ꝓprie ẽ debiti) boni in q̃cũqꝫ (scꝫ siue in agẽte siue actõe) ꝯstituit rõem mali. sꝫ pctm̃ ꝓprie ꝯsistit ꝛc̃. vt in fine l̄re. g̃ hec ꝯclo ꝟa. Maior nota. qꝛ malũ dicat p̄uatõem boni in gñali Minor pꝫ ex rõe pcti. ex 2° phy. Uñ istã p̄tẽ clare exponit D. sanc. in de Malo. mate. q. ar. ij. in cor. vbi dr̃. malũ. pctm̃ et culpa se hñt ad inuicẽ. vt ꝯmuni⁹ ꝛ min⁹ cõe. nã malũ cõmuni⁹ ẽ. in q̃cũqꝫ eñ siue i subiecto siue i actu sit p̄uatio forme aut ordinis. aut mẽsure debite. mali rõem hꝫ. Sꝫ pctm̃ dr̃ act⁹ debito ordie. aut forma siue mẽsura carens. Uñ pt dici ꝙ tibia curua sit mala tibia. nõ pt tñ dici ꝙ sit pctm̃. nisi forte eo mõ loquẽdi. q̃ pctm̃ dr̃ effectus pcti. sꝫ ip̄a claudicatio pctm̃ dr̃. q̃libet eñ act⁹ inordinat⁹ pt dici pctm̃ vl̃ nature vl̃ artis vel moris. Sꝫ rõem culpe nõ hꝫ pctm̃. nisi ex eo qd ẽ voluntariũ. nulli eñ iputat̃ ad culpã aliq̄s inordinat⁹ act⁹. nisi ex eo ꝙ ẽ in ei⁹ p̄tãte Et sic pꝫ ꝙ pctm̃ ẽ in plus q̃ꝫ culpa. lꝫ ſm cõem vsũ loquẽdi apud theologos ꝑ eodẽ sumant̃ pctm̃ ꝛ culpa. hec ille. Ex q̃b⁹ pꝫ declaratio p̄me ptis ꝯclonis. de q̃ etiã bñ loq̄t̃ Scot⁹ in scdo. dis. xxxvij. vbi hꝫ ꝙ pctm̃ ẽ corruptio rectitudinis in actu scdo. intelligẽdo de corruptõe formaliter. Uide si placet de eadẽ materia Doc. sanc. in de Malo. mate. p̄. q. v. et p̄. ꝑ. q. xlviij. ꝛc̃. ¶ Scdam ptem D. relinq̄t notã. ꝛ patebit ex sequentib⁹. qꝛ rectũ ꝓprie dr̃ de ordinato ad finẽ. Bonũ ãt dr̃ ꝛ p̄ncipalr̃ etiã de fine.

D

Scot⁹ ꝯcordat

Consequenter ibi

¶ Debitus ãt ordo ad finẽ ſm aliquã regulã mẽsurat̃. q̃ q̄dẽ regula in his q̃ ſm naturã agũt est ip̄sa ꝟtus nature q̃ inclinat in talẽ finẽ. qñ g̃ act⁹ ꝓcedit a ꝟtute naturali ſm naturalẽ inclinatõem in finem. tũc seruat̃ rectitudo in actu. qꝛ mediũ nõ exit ab extremis. s. act⁹ ab ordĩe actiui p̄ncipij ad finẽ. qñ ãt a rectitudine tali act⁹ aliq̄s recedit. tũc icidit rõ pcti.

¶ Exponit magꝭ specialr̃ qd rectitudinis ꝛ pcti. tali ꝯclone scda. Qñ act⁹ ꝓcedit a ꝟtute naturali ſm naturalẽ inclinatõem in finẽ. tũc seruat̃ rectitudo i actu. qñ ãt a tali rectitudie act⁹ aliq̄s recedit. tũc incidit rõ pcti (scꝫ in naturalib⁹) ꝓbat̃. pctm̃ ꝓprie ꝯsistit ꝛc̃. vt dicebat minor ꝑ p̄ma ꝯclone. sꝫ debit⁹ ordo ſm aliquã regulã mensurat̃ (subsumit̃) regula aũt in his q̃ ſm naturã agũt. est ip̄a ꝟtus q̃ inclinat in finẽ. g̃ ꝯclo ista ꝟa. Et ꝯfirmat̃ p̄s ꝑs ꝯclonis ex rõe recti. qꝛ tũc act⁹ nõ exit extrema. s. act⁹ nõ exit ab ordie actiui p̄ncipij ad finẽ Pꝫ ex his ꝙ rectũ

et pctm̄ directe opponunt. Pꝫ etiā q pctm̄ i gnāli. vt ē in naturalibꝫ ꝛ artificialibꝫ. nō solū ē p deuiatōem a fine. ſꝫ etiā a regl̄a ꝛ magꝭ a regl̄a. vt pulchre declarat Doc. de Malo. q. ij. ar. j. in cor. patꝫ ḡ qd termioꝝ in q̄ſito

¶ In his ſro q̄ agunt p volūtatē. regula prima ē rō hūana. regula āt ſupma ē lex eterna. qñ ḡ actus hoīs pcedit in finē ſm ordinē rōis ꝛ legꝭ eterne tūc actꝰ ē rectꝰ. qñ āt ab hac rectitudine obliqt tunc dr̄
q. xix. pctm̄. Manifestū ē āt ex pmiſſis q oīs actꝰ volūtarius ē malꝰ p h̄ q recedit ab ordie rōis ꝛ legꝭ eterne. et oīs actꝰ bonus ꝯcordat rōni ꝛ legi eterne. vñ ſeq̄tur q actꝰ hūanus ex h̄ q ē bonus vel malꝰ habeat rōnem rectitudinis vel peccati.

¶ Hic Doc. rñdet q̄ſito expoſito tali ꝯclōne rñſiua.
ꝯclō rñſiua. Actꝰ hūanus ex h̄ q ē bonꝰ vl malꝰ hꝫ rōem rectitudinis (ſcꝫ bonꝰ) vel pcti. ſ. malꝰ. Probat. qñ actꝰ hoīs pcedit in finē ſm ordinē ꝛc. vt in lr̄a. ſꝫ oīs actꝰ volūtariꝰ ꝛc. ḡ ꝯclō ṽa. Maior pbat. qꝛ in his q̄ agunt p volūtatem regula prima est rō hūana. ſupma āt lex eterna. ḡ maior vera. Tenet ꝯña ex ſcḋa ꝯclone declaratoria. qꝛ actꝰ ē rectus. qꝛ ē ſm regulā i finē. p oppoſitū de pctō. minor patuit ſup̄ q. xix. ad longū. Nota circa hāc ꝯclonē. qꝛ dicebat in pncipio q̄ſtiōis q h̄ agēdū eēt de his q̄ ꝯſequūt bonitatē vl maliciā actuū. Cōcluſio āt nō dr̄. q rectitudo ꝛ pctm̄ ꝯſeqt bonū ꝛ malū. ſꝫ ex h̄ q ē bonꝰ hꝫ rōem rectitudis. ꝛ qꝛ malꝰ hꝫ rōem pcti. Ex q̄ ꝯclone videt habeti idētitas magꝭ pcti ꝛ mali. ſilr recti ꝛ boni q̄ ſeq̄la. imo ꝯtrū apparet ex v̄bis Doc. in minore. ꝛ ex ſup̄ dictꝭ. q magꝭ ecōtra bonitas ſeqt rectitudinē. ꝛ malū moris ſeq̄tur ipaꝫ obliq̄tatē. nā eo ipo q actꝰ ꝯformis ē regl̄e. ſeqt q ſit bonꝰ. ꝛ qꝛ deuiat a regl̄a ꝛ fine. iō malꝰ. ¶ Dicit ad h̄ q nō ē incōueniēs. q aliq̄ duo iportēt vnā rē. ꝛ tñ illa res ſub vno ꝯceptu. ſeqt ad ſeipam ſub alio. vt pꝫ de intellectu diuio ꝛ volūtate. q̄ dicūt vnā rē. ꝛ tñ phus. xij. metaph. pbat deū volentē. qꝛ itelligit. Silr ē de ente vno bono ꝛc. Et ē etiā duplex ſeq̄la. vna in eſſendo ꝯtualr. alia in illatōe. ¶ Tūc ad ꝓpoſitū dico. q bonitas ꝛ rectitudo ex vna pte. ꝛ malū ꝛ pctm̄ ex alia pte nō videntur
bonitas an
pos rectituͨ. diſtingui realr. ſꝫ dicūt eādē ꝯformitatē. vl eādē puatōeꝫ. Et ꝓpt h̄ dixit D. in ꝯclone. q qꝛ actꝰ bonꝰ vl malꝰ hꝫ rōem rectitudis vl pcti. ad inuendā ſcꝫ illā idētitatē Sꝫ ſi loq̄mur de ſeq̄la. q̄ effectꝰ ſuo mō ſeqt cām. tūc ipa bonitas ſeqt rectitudinē ꝯformitatē ad regulā ꝛ finē. vt p̄t hri ex ſup̄ dictꝭ in q. xviij. ꝛ. xix. Sꝫ ſi loq̄mur de ſeq̄la illatiua. q̄ ſubiectū ſeqt ad paſſionē. tūc rectitudo ſeqt ad bonitatē. ꝛ pctm̄ ad malū actōis hūane Est āt illa ſeq̄la ꝯceptibil nō real. qꝛ vt dictū ē. res ſub vno ꝯceptu ē fundamētū p̄ſuppoſitū ſibi ipi ſub alio ꝯceptu. vt pꝫ de ente et vno. nā ꝯceptꝰ vniꝰ p̄ſupponit ꝯceptū entis ſtāte vnitate rei. ſꝫ de h̄ i metaphyſica. pꝫ ḡ q oīa pñt ſtare.

☞ Argumētū in ꝯtrū ꝯfirmat ſcḋaꝫ ptē ꝯclonis rñſi.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q mōſtra dicunt eē pctā inq̄tū pducta ſunt in pctō in actu nature exiſtēte

¶ Ad maiorē. monſtra dicūt pctā. eo mō loquēdi q̄ effectꝰ pcti dr̄ pctm̄ nō ꝓprie. ſꝫ qꝛ ſunt pducta p actum q̄ natura pticularꝭ deficit ab iclinatōe nature. ſicut i ꝓphetꝭ dr̄ ſepiꝰ Portabit iniq̄tatē ſuā (.i. ē penā q̄ effectꝰ pcti ꝛ iniq̄tatꝭ Sꝫ pctā ꝓprie ſunt ipi actꝰ q̄ deficiūt a regl̄a ꝛ fine. vt pꝫ ex de Malo i cor. Ultra. mōſtra āt ꝛc. ſunt tñ effectꝰ actuū. q̄ ꝓprie dicūt pctā Negat ꝯña. qꝛ in naturalibꝫ ꝓprie pctm̄ ē actus. ita ꝛ in hūanis actus est pctm̄. Ad iſtū etiā modū loquēdi dr̄ trāſeūte actu pcti. qs pctō rcos. ſ. ab effectu pcti. ſ. macula ꝛ offenſa. vt q. lxxxvj. ar. j. patebit. Et habet apō Capolū i q̄rto diſ. xiij. q. j. ad argumēta Aureoli ꝯ tertiā ꝯclonē. ꝛ iſto mō dr̄ alicui peccatū remitti. qꝛ effectꝰ ſortit nomē ſue cauſe.

¶ Ad ſcḋm dōm. q duplex ē finis. ſ. vltimꝰ ꝛ ꝓpinquus. In pctō āt nature deficit q̄dē actꝰ a fine vltio q̄ ē pfectio generati. nō āt deficit a q̄cunq̄ꝫ fine ꝓximo. opat em̄ natura aliq̄d formādo. ſilr i pctō volūtatꝭ. ſp ē defectꝰ ab vltio fine intēto. qꝛ nullus actꝰ volūtatꝭ malꝰ ē ordinabil ad btitudinē q̄ ē vltimꝰ finis. ſꝫ nō deficiat ab aliq̄ fine ꝓximo quē voluntas intēdit ꝛ ꝯſeqt. vñ etiā cū ipa intētio huiꝰ finis ordinet ad finē vltimū in ipa intētione hmōi finis p̄t inueniri ratio rectitudinis ꝛ peccati

¶ Ad maiorē pᵒ dico. q verū. ſꝫ h̄ ꝯtingit. qꝛ declinat a regl̄a vl mēſura debite operatōis. Scḋo cū nō puenit ad finē vltimū ꝛ de p ſe itentū. tūc ē pctm̄. eſto perueniat ad finē aliquē ꝓpinquū. ſicut in gnātōe mōſtri intēdit ad pfectū gnābile in ſpē generātꝭ. tñ gnāt ſolū aliq̄d ſine tali pfectōe Ad minorē dico. q bonitas ꝯſiſtit i intētōe recta ꝛ finis vltimi. vl ordinabil i finē vltimū. ſ. btitudinē ſaltē ſm rōem cōem. ꝛ malicia ꝯſiſtit in intētōe obliq̄ et finis tm̄ ꝓximi. ꝛ nō ordinabil in vltimū. ḡ ꝛc. Negat ꝯña. qꝛ lꝫ in pctō nature nō deuiet ab oī fine. tñ ab vltio intēto a natura. ſic etiā de actu malo volūtatꝭ. qꝛ ille q̄dē ꝯſeqt finē ſcḋ ꝓximū. puta delectabile ſm ſenſuꝫ vl hmōi nō tñ vltimū. Et ſcḋo. qꝛ lꝫ ſit intētio finis alicuiꝰ. tamē nihilominꝰ p̄t eē pctm̄. qñ intētio etiā ipa. nō ē recta. qꝛ intentio ꝓximi finis dꝫ eē ordinabil in vltimū finē. vñ ſi nō ordinet deficiat a rectitudie. ꝛ ē pctm̄. Uult h̄ argumētū q pctm̄ nō iducat maliciā actꝰ. qꝛ pctm̄ deficiat a fine. ſꝫ actꝰ malꝰ nō deficiat a fine. ḡ ꝛc. Doct. rñdet ad maiorē et minorem iſtam.

¶ Ad tertiū dōm. q vnūq̄dq̄ꝫ ordinat ad finē p actū ſuū. ꝛ iō rō pcti q̄ ꝯſiſtit in deuiatōe ab ordine ad finem ꝓprie ꝯſiſtit in actu. ſed pena reſpicit pſonā peccantē. vt in pmo dictum eſt.

¶ Ad añs dico. q malicia q̄ ē i deuiatōe a fine iducit pctm̄. ꝛ nō q̄cūq̄ꝫ malicia ꝛ puatio cuiuſlibet boni. ſed puaᵒ boni. ſ. ordis ad regulā ꝛ finē. q̄ ordinaͨ ꝯuenit immediate actui nō agēti. qꝛ vnūq̄dq̄ꝫ ordinat ad finē ꝛ obſeruatōeꝫ regl̄e p actū. vltra. Seq̄ret vbicūq̄ꝫ ꝛc. negat ſeq̄la ꝛ rō patuit iā. qꝛ nō q̄libet malicia ꝯſtituit pctm̄. ſꝫ ſolū malicia q̄ ē deuiatio a fine i actu ſcḋo. malicia āt vl i ſubiecto. vl puatio forme ꝛ actꝰ pmi. nō hꝫ rōeꝫ pcti. ſꝫ ſolū malicia q̄ ē puatio ordinis in finē debitū. ꝛ puatio regl̄e et mēſure. vñ rō nō ſeq̄tur. p. x. q. xlviij

¶ Utrū actus hūanus inq̄tū ē bonꝰ vel malus habeat rōem laudabil vel culpabilis

AD ſcḋm ſic pcedit. Uidet q actꝰ hūanꝰ ex h̄ q ē bonꝰ vl malꝰ nō hꝫ rōnem laudabil vel culpabil. pctm̄ em̄ ꝯtingit in his q̄ agunt a natura. vt dr̄ in. ij. phyſi. ſꝫ tñ ea q̄ ſunt naturalia nō ſunt laudabilia nec culpabilia. vt dr̄ in. iij. ethicoꝝ. ḡ actꝰ hūanꝰ ex h̄ q eſt malꝰ vl pctm̄. nō hꝫ rōem culpe. ꝛ p ꝯñs nec ex h̄ q X

ē bon⁹ hʒ rōnem laudabil. ¶ P̄. sicut ɔtingit pctm̄
in actibꝫ moralibꝫ. ita ꝛ in actibꝫ artis. qꝛ vt ḋr in .ij.
physicoꝝ. Peccat grāmatic⁹ nō recte scribēs. ꝛ me/
dicus nō recte dans potionē. sed nō culpatᷣ artifex
ex h̄ ꝙ aliq̄d malū facit. qꝛ ad industriā artificis ꝑti
net ꝙ possit ꝛ bonū opus facere ꝛ malū cū voluerit.
ꝰ videtᷣ ꝙ etiā act⁹ moral' ex h̄ ꝙ ē malus nō habeat
rōem culpabil'. ¶ P̄. Dionysius ḋr .iiij. caplo de di.
no. ꝙ malū ē infirmū ꝛ ipotēs. ſʒ infirmitas vl' ipo
tentia vel tollit vel diminuit rōem culpe. nō ꝰ act⁹
hūanus ē culpabil' ex h̄ ꝙ ē mal⁹. ¶ Sʒ ɔ̄ ē qḋ phs
ḋr. ꝙ laudabilia sunt ꝟtutū opa. vituꝑabilia āt vel
culpabilia opa ɔ̄ria. ſʒ act⁹ boni sunt act⁹ ꝟtutis. qꝛ
ꝟtus ē q̄ bonū facit habentē. ꝛ opus ei⁹ bonū red/
dit vt ḋr in .ij. ethicoꝝ. vñ act⁹ oppositi sunt actus
mali. ꝰ actus human⁹ ex h̄ ꝙ est bonus vl' mal⁹ hʒ
rōnem laudabilis vel culpabilis.

¶ Hic ɔ̄iter inq̄rit de alio ɔ̄ite actū bonū vel malū
inq̄tū ē volūtari⁹. ſ. de imputabilitate

¶ Rñdeo dōm. ꝙ sicut malū ē in plus q̄ȝ pctm̄.
ita pctm̄ ē in plus q̄ȝ culpa. ex h̄ eñ ḋr act⁹ culpa/
bilis vl' laudabil' ꝙ iputatᷣ agēti. nihil eñ ē aliḋ lau
dari vl' culpari q̄ȝ iputari alicui maliciā vl' bonita/
tem sui act⁹. tūc eñ act⁹ iputatᷣ agēti qñ ē in potesta
te ipius. ita ꝙ habeat dominiū sui actus.

¶ Doc. p° deducit q̄ndā ɔclonē pambularē. 2° sub/
sumit ꝛ isert risiuā. ibi. h̄ āt ꝛc. Cōclusio pambularis ins
ita a doctore ē. Act⁹ culpabil' vl' laudabil' ḋr. qñ ē i ptāte
agētis, pbatᷣ. tūc act⁹ iputatᷣ agēti qñ ē in ptāte a⁹. ſʒ ex h̄
ḋr act⁹ culpabil' vl' laudabil' ꝙ iputatᷣ agenti. ꝰ ɔclo illa
vera. Pro minore Doc. notat drām inf pctm̄ ꝛ culpā. qꝛ
pctm̄ ē in plus ꝛ iuenitᷣ i naturalibꝫ ꝛ arte. ſʒ culpa solū in
actu iputabili agēti. ꝛ pbatᷣ illa minor ex vi ficatōis lau/
dabil' ꝛ vituꝑabil' in lra. ¶ Nota āt ꝙ D. loqᷣ de pctō
philosophice ꝛ q̄ ad ficatōēʒ nois. nō q̄ ad vsū theologo
rū. cū pctm̄ ꝛ culpā distinguit. maior āt nota. Dari ibi

q.s.art.ij. in corpe. ¶ Hoc āt ē in oībꝫ actibꝫ volūtarijs. qꝛ ꝑ volun
tate hō dominiū sui act⁹ hʒ. vt ex supdictis pꝫ. Vñ
relinqᷣ ꝙ bonū vl' malū in solis actibꝫ voluntarijs
ɔstituit rōem laudis vl' culpe. in q̄bꝫ ē idem malum
peccatum ꝛ culpa.

¶ Subsumit ꝛ isert ɔclonē rñſi. talē. Bonū vl' malū
in sol' actibꝫ volūtarijs ɔstituit rōnem laudis vl' culpe in
q̄bꝫ ē idē malū pctm̄ ꝛ culpa. Et vult ista 1° ꝙ laus ꝛ vi
tuperiū ɔsequūtᷣ bonū ꝛ malū nō absolute ꝛ vliter. sed
bonū ꝛ malū volūtariū. sic ꝙ aliūde ē bon⁹. aliūde iputa
bil'. Et vult ꝙ ſʒ i naturalibꝫ act⁹ possit eē bon⁹ ꝛ rectus
pctm̄ ꝛ obliquū. tñ ista nō ɔseqᷣ imputabilitas. nec laus
nec vituperiū. ſʒ solū i volūtarijs. ꝛ ꝰ laus ꝛ vituperium
ɔsequūtᷣ actū bonū vl' malū hūanū. nō qꝛ bon⁹ vt sic.
ſʒ qꝛ in ptāte agētis. Probatᷣ ɔclo. bonū ꝛ malū i actibꝫ
nr̄is attēditᷣ ex h̄ ꝙ sunt in ptāte nr̄a. ꝛ sic dicūtᷣ etiā lau/
dabiles ꝛ vituꝑabiles. ſʒ ꝑ voluntatē hō hʒ dominiū ꝛ
ptātē in oībꝫ actibꝫ suis volūtarijs. ꝰ in solis actibꝫ volū
tarijs iuenitᷣ bonū ꝛ malū ɔstituēs rōem laudis vl' cul/
pe. ꝛ ꝑ ɔ̄ns ɔclo ꝟa. Et stat rō in h̄. qꝛ in actibꝫ volūta/
rijs. idē ē malū. pctm̄ ꝛ culpa. ꝰ. vñ act⁹ ille hʒ maliciā m
de etiā culpā ꝛ vituperiū. Maior patuit ex ɔclone pam
bulari. Minor pꝫ ex sup̄ dictis. ¶ Nota āt ꝙ ex his ha
betᷣ ꝙ act⁹ ſm aliḋ formalr ē bon⁹ ꝛ rect⁹ ſm aliḋ ipuꝛa/
bilis. Est eñ rect⁹ ꝛ bon⁹. qꝛ ɔformis regle i ordie ad fi
nem. vt pꝫ i ar. p°. Sʒ iputabil'. qꝛ in dominio agētis. Pro
q̄ nota Sco. ɔformitᷣ loquentē in q°libetis. q. xvij. in scḋo
pncipali. qꝛ laudabile ꝛ vituꝑabile (imo gnalr̄ pmiabi/
le ꝛ punibile) ɔtinentᷣ sub h̄ cōi qḋ ē iputabile. Et illius
cōis ē vna rō. hec ſʒ actū eē in libera ptāte agētis. qḋ est
ſm volūtatē pncipalr. Imputabile āt iportat duos re/
spect⁹. vnū ad ptātē vl' dominiū agētis. ꝛ aliū ad aliq̄d
correspōdēs actui vl' agēti ſm iusticiā. ꝛ h̄ ꝓpt ipm actū.
Et scḋm seqᷣ ad pmū ꝛc. vide ibidē. Et quō differēter
est iputabil' act⁹ volūtatis dicit⁹ ꝛ imꝑat⁹. Vñ habetᷣ ꝙ
imputabilitas in cōi ɔuenit actui. qꝛ volūtari⁹ ꝛ i ptāte
agētis. ſʒ tal' iputabilitas. ſ. q̄ ē laus vl' vituperiū ɔuenit
actui existēti i ptāte ꝛ cū h̄ bono vl' malo. ¶ Patꝫ ex his
ꝙ nō satis cōiter accipiūt iputabilitatē. q̄ dicūt ꝙ iputare
sit ascribere vl' iponere crimē. Patꝫ nāqȝ. qꝛ iputatio ē cōis
ad bonū ꝛ ad malū. ſʒ vituꝑare ē iponere crimē. ¶ No/
ta circa annexū post ɔclonē. ꝙ malū pctm̄ ꝛ culpa i eodē
idē sunt ſm rē. ſʒ drūt rōe. qꝛ malū ḋr. vt est ꝑuatio boni
debiti. culpa ꝟo ut ē defect⁹ volūtari⁹ actōis exis i ptāte
agētis. pctm̄ aūt vt ē defect⁹ a regla ꝛ debito fine

Argumētū in cōtrariū

Confirmat ɔclonē rñſi. qꝛ ꝟtutū opa q̄ sunt bona sunt laudabilia. qꝛ ad actum
ꝟtutis reqritᷣ ꝙ sit in ptāte agētis. ꝛ ꝙ sit bon⁹. iō laudabil'.
Vñ ſm Sco. sup. nō ab eodē formalr ē act⁹ bon⁹ boni/
tate morali, ꝛ iputabil'. ſʒ pmū hʒ ex ɔuenientia ad regu/
lā iuxta quā ḋʒ elici. scḋm ex eo ꝙ ē in libera ptāte agētis
Laudabile āt ꝛ vituꝑabile ābo iportāt ista. qꝛ ſʒ forma
liter dicāt hoc qḋ ē iputabile cū determiatōne istius ad
qḋ ē iputabile. Tñ materialr ɔnotāt illḋ ꝓpt qḋ ipm est
ad h̄ iputabile. ſ. bonitatē vl' maliciā ꝓpt q̄ ad penā vl' p
miū iputādū ē. hec ille. Pꝫ ꝰ ꝙ opa ꝟtutū sūt laudabilia
tū qꝛ i ptāte agētis. tū qꝛ bona. laudabile eī vtrūqȝ igitᷣ.

¶ Ad pmū ꝰ dōm. ꝙ act⁹ naturales nō sunt in
ptāte natural' agētis. cū natura sit determiata ad vnū
ꝛ iō ſʒ in actibꝫ naturalibꝫ sit pctm̄. nō tñ ē ibi culpa

¶ Maior ꝟa. ſʒ ibi ē ita pctm̄. ꝙ nō ē culpa. qꝛ nō est
in ptāte agētis Minor ꝟa. qꝛ sunt q̄dē pctm̄ philosophis
ce loquēdo, ꝑ oī actu carēte ordie ad finē. Cōsequēs ɔce
ditᷣ. ꝰ. qꝛ pctm̄ vel qꝛ mal⁹ vt sic. nō ē culpabil'. ſʒ qꝛ tale
pctm̄ qḋ cū h̄ ē culpa ꝛ i ptāte agētis ē iputabil' tali ipu/
tatōe q̄ ē culpabilitas. Et ꝑ ɔ̄ns. qꝛ bon⁹ ꝛc. ꝟqȝ. sed qꝛ
taliter bon⁹. ſ. volūtarie ꝛ ex ptāte ꝛ libertate agētis.

¶ Ad scḋm dōm. ꝙ rō alitᷣ se hʒ in artificialibꝫ ꝛ
et aliter in moralibꝫ. In artificialibꝫ eñ rō ordinatᷣ
ad finē ꝑticularē. qḋ ē aliq̄d ꝑ rōem excogitatū. In
moralibꝫ āt ordinatᷣ ad finē cōem tot⁹ hūane vite.
finis āt ꝑticularis ordinatᷣ ad finē cōem. Cū eī pctm̄
sit ꝑ deuiatōem ab ordine ad finē. vt dictū ē. in actu ar.s.
artis ɔtingit dupl'r eē pctm̄. Uno mō ꝑ deuiatōem
a fine ꝑticulari intēto ab artifice. ꝛ h̄ pctm̄ erit pro/
priū arti. puta si artifex intendēs facere bonū opus
faciat malū. vl' intendēs malū faciat bonū. Alio mō
ꝑ deuiatōem a fine cōi hūane vite. ꝛ h̄ mō dicetᷣ pec/
care. etiā si intēdat facere malū opus. ꝛ faciat ꝑ qḋ
ali⁹ decipiatᷣ. ſʒ h̄ pctm̄ nō ē ꝓpriū artificis inq̄ȝtum

artifex. ſ3 inq̄ʒtū hō ē. vñ ex ꝑmo pctō culpaꝭ artifex inq̄ʒtū artifex. ſ3 ex ſcd̄o culpaꝭ hō inq̄ʒtū hō ē. Sʒ in moralibꝰ vbi attendiꝭ ordo rōis ad finē cōem hu mane vite. ſꝑ pctm̄ ⁊ malū attēdiꝭ ꝑ deuiatōnem ab ordie rōnis ad finē cōem hūane vite. ⁊ iō culpaꝭ ex tali pctō hō. ⁊ inq̄ʒtū ē hō. ⁊ inq̄ʒtū moralꝭ ē. vñ phs dr in. vj. ethi. ꝙ in arte volēs peccās eſt eligibilior. circa prudentiā āt minus. ſicut ⁊ in virtutibꝰ mora libus quaꝝ prudentia eſt directiua.

¶ Maior. nō ē oino ſilis. qꝛ pctm̄ i actibꝰ moralibꝰ ē ꝑ deuiatōeꝫ a cōi fine totꝰ vite hūane. ſ3 i artibꝰ ē ꝑ defe ctū a regl̄a artis. ⁊ ꝑ ꝯ̄ñs a fine artꝭ. Minorē diſtiguo. Dico em̄ ꝙ ſi nō recte faciat deficiēdo a regl̄a artꝭ. ⁊ no lens tūc culpaꝭ vt artifex. qꝛ videlꝫ libēter feciſſet bonuꝫ artificioſuꝫ opꝰ. ⁊ nō potuit ex defectu artꝭ. tūc em̄ culpaꝭ qꝛ nō ſit artifex. Si āt faciat malū volēs vt alteꝝ decapi at ⁊ vēdat rē vilē ꝑcioſe. tūc peccat vt hō. deuiādo a fine cōi hūane vite. ſ. a ꝟtuoſo viuere. qꝛ ꝯmittit iniuſticiā. vñ minor ē falſa ꝙ nulloꝰ culpeꝭ. Ultra. qꝛ ad idustriā arti ficis ꝑtinet ꝙ poſſit bonū. Ueꝝ vt ſic ⁊c̄. Sʒ facere opꝰ malū ⁊ vile. ⁊ exhibere ꝑ ꝑcioſo. nō ꝑtinet ad idustriā. ſ3 ad maliciā artificis vt hō. qꝛ ꝑ h̄ deficit a ꝟtute iuſticie mediāte q̄ ordinaꝭ i finē cōem totꝰ vite. Ultra. ḡ videꝭ ⁊c̄. negaꝭ. imo actus moralꝭ ſꝑ ē malꝰ. q̄ abducit hoiem a cōi fine ⁊ facit hoiem malū vt hō ē. ⁊ culpabilē vt hō. Doc. reſpō. ad maiorē ⁊ minorē

¶ Ad tertiū dōʒ. ꝙ illa īfirmitas q̄ ē in malis vo luntarijs ſubiacet poteſtati hois. ⁊ ideo nec tollit nec diminuit rōnem culpe.

¶ Ad maiorē. malū potiſſime entis ē īfirmū ad hūc ſenſuꝫ. qꝛ nō p̄t eē ꝑ ſe ⁊ puꝝ. ſ3 neccario ē in bono. ⁊ nō p̄t agere effectū naturalē niſi ꝑ bonū adiunctū. ⁊ ad hūc ſen ſuꝫ itelligꝭ. vt patuit ſup̄. q. xviij. ar. ꝑ. ad tertiū. Sʒ nō vult. ꝙ oē malū morale ſit ex īfirmitate. vt īfra patebit. qꝛ aliqd̄ malū ē ex malicia. Ad minorē. īfirmitas nō vo lūtaria. ⁊ q̄ nō ē i ꝑtāte hois tollit vꝭ diminuit. Sic nō ē de malo morali. qꝛ talꝭ malicia ⁊ īfirmitas affectionalꝭ eſt in ꝑtāte hois ⁊ adeo ꝙ ſi nō ē in ꝑtāte nō ē culpa. de iſta materia qd̄ ſit pctm̄ ex infirmitate. ⁊ veꝝ infirmitas excu ſet infra habeꝭ. q. lxxvij. ar. iij. et. vij.

¶ Utꝝ actꝰ hūanus inq̄ʒtū bonꝰ vꝭ malus habe at rōnem meriti vel demeriti.

A Ad tertiū ſic ꝓcediꝭ. Uideꝭ ꝙ actꝰ huma nus nō habeat ratōem meriti ⁊ demeriti ꝓpt ſuā bonitatē vꝭ maliciā. meritū em̄ ⁊ demeritū dr ꝑ ordinē ad retributōeꝫ q̄ lo cū ſolū hʒ in his q̄ ad alteꝝ ſunt. ſ3 nō oēs actꝰ hu mani boni vꝭ mali ſunt ad alteꝝ. ſ3 q̄dā ſunt ad ſeip ſum. ḡ nō ois actꝰ hūanus bonꝰ vꝭ malꝰ hʒ rōnem meriti vꝭ demeriti. ¶ ꝑ. nullꝰ mereꝭ penā vel ꝑmiū ex h̄ ꝙ diſponit vt vult de eo cuꝰ ē dñs. ſicut ſi hō deſtruat rē ſuā nō puniꝭ ſicut ſi deſtrueret rē alterꝰ. ſ3 hō ē dñs ſuoꝝ actuū. ḡ ex h̄ ꝙ bn̄ vꝭ male diſponit de ſuo actu nō mereꝭ penā vꝭ ꝑmiū. ¶ ꝑ. ex h̄ ꝙ ali q̄s ſibiipſi acq̄rit bonū nō mereꝭ vt ei bn̄ fiat ab alio et eadē rō ē de malꝭ. ſ3 ipē actꝰ bonꝰ ē qd̄dā bonū ⁊ ꝑ fectio agētis. actꝰ āt inordinatꝰ ē qd̄dā malū ipius nō ḡ ex h̄ ꝙ hō facit malū actū vꝭ bonū mereꝭ vꝭ de

mereꝭ. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē qd̄ dr Eſaie. iij. Dicite iuſto q̄m bn̄. q̄m fructū adinuentionū ſuaꝝ comedet. ve impio in ma lum. retributio em̄ manuū eius fiet ei.

¶ Hic inq̄rit de alio ꝯ̄ſite bonitatē ⁊ maliciā actus hūani ſm̄ ꝙ hʒ rōem ꝓfectꝰ vꝭ nocumēti. Et ꝑ° exponit ꝓpoſitū. ſcd̄o oñdit reſpectu cuꝰ attēdaꝭ meritū ⁊ deme ritū actus hūani. an etiā reſpectu dei.

¶ Rñdeo dōm. ꝙ meritū ⁊ demeritū dicunꝭ i or dine ad retributōnem q̄ fit ſm̄ iuſticiā. Retributio āt ſm̄ iuſticiā fit alicui ex eo ꝙ agit in ꝓfectū vꝭ no cumentū alterꝰ. Eſt āt ꝯ̄ſiderandū ꝙ vnuſquiſq3 in aliq̄ ſocietate viuēs ē aliq̄ mō ps ⁊ mēbrū totius ſocietatꝭ. q̄cūq3 ḡ agit aliq̄d in bonū vꝭ malū alicuiꝰ in ſocietate exiſtētis. h̄ redūdat in totā ſocietatē. ſicut q̄ ledit manū ꝑ ꝯ̄ſequēs ledit hoiem.

¶ Doct. ꝑ° ꝓbat ꝯclōnē reſponſiuā. ſcd̄o etiā explicat vna alia ꝯclōne. ibi. Cū ḡ ⁊c̄. Tertio ꝑ modū epylogi īfert ex articulꝭ mībꝰ iā dictꝭ ꝯclōnē reſpō. q̄ ad p̄ſens q̄ſitum. ⁊ duo q̄ſita ꝓcedētiū articuloꝝ. ibi. Sic igꝭ ⁊c̄. Quo ad ꝑ mū ꝓbat hāc ꝯclōnē reſpō. quā tāgit i fine circa epylogū ꝯclō miſſiua.
Actꝰ hūanus ꝓpꝭ ſuā bonitatē vꝭ maliciā hʒ rōem meri ti vꝭ demeriti. ꝓbaꝭ ſic. ille actꝰ hʒ rōem meriti vꝭ demeri ti. cui fit retributio ſm̄ iuſticiā. ſed actui bono vꝭ malo fit retributio ſm̄ iuſticiā. igꝭ ꝯclō ꝟa. Maior inuiꝭ in fine articuli. ⁊ ꝓbaꝭ in ꝑncipio ſic. qꝛ meritū ⁊ demeritū dicūꝭ in ordie ad retributōem ſm̄ iuſticiā. ḡ ſeqꝭ maior. Et nō loqꝭ h̄ de merito theologico vite eterne. ſ3 extēſe ꝓut me ritū dr oē id qd̄ facit aliquā mercedē debitā agēti ⁊ merē ti ſm̄ aliquā iuſtā legē. ſiue obſeruetꝭ iuſticia ꝯ̄mutatiua ſiue diſtributiua. ſiue ſeruetꝭ eq̄litas ꝓportiōis. ſiue eq̄litas ſimplr̄. Minor ſubintellecta ꝓbaꝭ. retributio ſm̄ iuſti ciā fit alicui. eo ꝙ agit in ꝓfectū vꝭ nocumētū alterꝰ. ſ3 q̄ cūq3 agit aliq̄d in bonū vꝭ malū alicuiꝰ in ſocietate exiſtē tis. h̄ redūdat in totā ſocietatē. tāq3 ꝓfectꝰ vꝭ nocumentū. ḡ minor ꝟa. ꝙ actui bono vꝭ malo fit retributio ſm̄ iuſti ciā. ſaltē ab ipa cōitatē. vt patebit. Illa minor ꝓpria parꝫ rōe ⁊ exēplo. qꝛ vnuſquiſq3 ē ps ⁊ mēbrū ſocietatꝭ. ḡ mi nor ꝟa. ¶ Nota circa maioris ꝓbatōeꝫ īfra habēda. q. cxiij. ar. ꝑ. vbi magꝭ de hac re videbiꝭ. Et vide ſi placet Scotū in qd̄libetꝭ. q. xvij. vbi videꝭ nō diſcordare loq̄ ad Doc. ſanc. cū dr. Meritoriū addit ſup̄ bonitatē duplicē relatōem ⁊c̄. Uide. ⁊ loqꝭ de merito theologico. Et p̄t idē dici de merito in cōi ꝑter quā ꝙ vltia habitudo q̄ ē ꝑ grām nō ē neccaria. ſ3 tm̄ req̄riꝭ ꝙ q̄libet merens exhibe at aliqd̄ bonū. Deinde cū dr

¶ Cū ḡ aliq̄s agat in bonū vꝭ malū alterꝰ ſingu laris ꝑſone. cadit ibi duplr̄ ratio meriti vꝭ demeriti. Uno mō ſm̄ ꝙ debeꝭ ei retributio a ſingulari ꝑſona quā iuuat vꝭ offendit. Aliꝰ ſm̄ ꝙ debeꝭ ei retributio a toto collegio. Qñ ꝟo aliq̄s ordinat actū ſuū dire cte in bonū vꝭ malū totiꝰ collegij. debeꝭ ei retributio ꝑmo q̄dē ⁊ ꝑncipalr̄ a toto collegio. ſcd̄ario ꝟo ab oibꝰ collegij ꝑtibꝰ. Cū ꝟo aliq̄s agit qd̄ in bonū ꝓ priū vꝭ malū ꝟgit etiā debeꝭ ei retributio inq̄ʒtū etiā h̄ ꝟgit in cōe ſm̄ ꝙ ipē ē ps collegij. ſ3 nō debeaꝭ ei re tributio inq̄ʒtū ē bonū vꝭ malū ſingularꝭ ꝑſone q̄ ē eadē agēti. niſi forte a ſeipo ſm̄ quādā ſilitudinē. ꝓut eſt iuſticia hois ad ſeipm

¶ Explicat ꝑdictā ꝯclōnē ⁊ ꝓbatōem eius. ꝑncipue q̄

ad minorē. q̄r dictū ē q̄ actui bono vl' malo fiat iusta re/
tributio rōne merito. io videndū ē a q̄ fiat retributio ⁊ re
spectu cui' act' possit dici ⁊ cē meritū ⁊c̄. Et declarat h̄
tali p̄clone. q̄n aliq̄s agit in bonū vl' malū singularis p̄so
ne. tūc ille act' h̄z rōem meriti vl' demeriti dupl'r. ⁊ debet
ei dupl'r retributio. Qn̄ p̄o ordinat actū suū directe i bo/
nū toti' collegij ⁊c̄. Cū aliq̄s ⁊c̄. vt in l̄ra. Ista p̄clo h̄z
tres p̄tes. ⁊ patēt clare in l̄ra. Ex his patz q̄ q̄cūq̄ bo
nū aliq̄s agit. debet sibi sp̄ retributio iusta. saltē a cōitate
¶ Nota āt circa scd̄az p̄tē sic. Qn̄ em̄ cōitas ē p se ordi
nata. tūc dominiū spectat p se ad cōitatē. ⁊ residet apd̄ p̄
latū sic̄ apd̄ ministratorē. p accn̄s āt apd̄ p̄sonas cōitat̄.
Vn̄ nō p̄nt subditi petere diuisionē sicut ē i monasterijs.
Qn̄ āt cōitas nō ē p se ordinata. sicut in societatibꝫ mer
catoꝝ. ē p oppositū. q̄r tūc p̄sone h̄nt ius p se. cōitas p ac
cidens. Ita h̄ in sua retributio ptinet q̄nq̄ p se ad cōitat/
tem. q̄nq̄ ad p̄sonas de cōitate. Vandeibi

¶ Sic igit̄ patz q̄ act' bonus vel mal' h̄z rōnem
laudabil' vl' culpabil' s̄m q̄ ē i ptāte volūtat̄. rōem
p̄o rectitudinis ⁊ pcti s̄m ordinē ad finē. rōnem p̄o
meriti ⁊ demeriti s̄m retributōem iusticie ad alterū.

¶ Infert ex his trib' articul' p modū epylogi p̄clonē
corollariā rn̄sl. ad illa tria q̄sita p̄missa. ⁊ patz ex dict̄

☞ Argumētū in p̄riū p̄firmat p̄clone respo. q̄r retri/
butio manuū (.i. opationū) ē respectu meriti vl' demeriti

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q̄ q̄nq̄ act' hois boni vl' ma
li. ⁊ si nō ordinent̄ ad bonū vl' malū alteri' singula
ris p̄sone. tn̄ ordinant̄ ad bonū vel ad malū alteri'
qd̄ est ipa cōmunitas.

¶ Ad maioris scd̄az p̄tē. q̄ sunt ad alteꝝ siue ad aliā
p̄sonā siue ad cōitatē. q̄ ē q̄d aliud ab agēte Ad minorē
nō oēs ⁊c̄. veꝝ. tn̄ ipe hō ē aliq̄d cōitat̄ ⁊ ea q̄ agit ad se
ip̄m redūdāt in cōitatē. vn̄ negat̄ p̄ña Sicut q̄s se suspē
dēs etiā punit̄ a cōitate ⁊ p̄fundit totā cōitatē. q̄r cōitas
p̄stituit̄ ex p̄sonis. ⁊ si p̄sone sunt apud se inordinate. ē in
destructōem toti' rei publice ⁊c̄. De istis vide 2a 2e. q. lix
ar. iij. ad 2m. Antiquitus se suspēdētes p̄uabant̄ honore se
pulture. vt h̄z ph's. v. eth. Sz p̄sona dupl'r p̄siderat̄. vno
mō s̄m se. ⁊ sic si sibi aliqd̄ nocumentū inferat p̄t h're rōez
alicui' alteri' pcti. puta intēperātie vl' iprudētie. nō tn̄ in/
iusticie. q̄r iusticia sp̄ ē ad alteꝝ. Alio' p̄siderat̄ inq̄ntū est
aliq̄d ciuitat̄. vl' aliq̄d dei. ⁊ sic q̄ se occidit facit iniuriā ci
uitati. ⁊ deo. sic punit̄ Vn̄ 2a 2e. q. lxiiij. ar. v. ad p̄m. Se
occidēs facit p̄ charitatē quā ad seip̄m d3 h're. Sz p p̄pa
rationē ad deū ⁊ cōitatē h̄z rōem pcti p oppōem ad iusticiā

¶ Ad scd̄m dōm. q̄ hō q̄ h̄z dominiū sui actus.
ipe etiā inq̄ntū ē alteri'. s. cōitatis cui' ē ps. meret̄ ali
quid vl' demeret̄ inq̄ntū act' suos bn̄ vl' male dispo
nit. sicut etiā si alia sua de q̄bo cōmunitati seruire de/
bet. bene vel male dispensat

¶ Ad maiorē. null' meret̄ penā vl' p̄miū. veꝝ. vt sin/
gularis p̄sona s̄m se p̄siderata. tn̄ vt ē aliq̄d cōitat̄. sic etiā
bn̄ agendo. ⁊ p'ut vult bn̄ vl' male meret̄ p̄miū vl' penā a
cōitate. vltra. sicut si ⁊c̄. Negat̄. imo si destruat res suā in
dispendiū cōitat̄ etiā punit̄. Ad minorē vera. est dn̄s
suoꝝ actuū. tn̄ ipe ē aliq̄d cōitat̄. ⁊ facta sua redūdāt in
cōitatē. Vn̄ negat̄ p̄ña. q̄r ⁊ ipe etiā agēs qd̄ ē. est cōitat̄

¶ Ad tertiū dōm. q̄ h̄ ipm bonū vl' malū qd̄ ali
In corpore. q̄s sibi facit p suū actū redūdat in cōitatē. vt dictū ē
¶ Maior p̄a. etiā si illud bonū acq̄sitū nō redūdaret
etiā i aliū Minor p̄a. tn̄ eo ip̄o q̄ ē p̄fectio illi'. ē etiā p̄/
fectio cōitat̄. q̄r ipe ē aliq̄d cōitat̄. sicut eo ip̄o q̄ q̄s sa/
nat manū. vl' aliud mēbrū eo ip̄o bn̄ meret̄ de toto homi.
Sic etiā p̄nceps diligit ⁊ veneratur circa studiosos p̄ scīe/
tiis. q̄r si ipi h̄nt bn̄. redūdat h̄ i rē publicā ⁊c̄.

¶ Utꝝ act' bon' vl' malus habeat rōnem meriti
vel demeriti apud deum.

B

AD q̄rtū sic p̄cedit̄. Videt̄ q̄ act' hois bo
nus vl' mal' nō habeat rōem meriti vl' de
meriti p p̄parōem ad deū. q̄r vt dictū ē me ar. iij.
riti ⁊ demeritū iportat ordinē ad recōpen
satōem p̄fect' vl' dāni ad alterū illati. sz bon' actus
hois vl' mal' non cedit in aliquē p̄fectū vl' damnū
ip̄i' dei. d̄r em̄ Job. xxxv. Si peccaueris q̄d ei noce/
bis. Porro si iuste egeris q̄d donabis ei. ḡ act' hois
bon' vl' mal' nō h̄z rōem meriti vl' demeriti apd̄ de
um. ¶ P̄. instrumētū nihil meret̄ vl' demeret̄ apd̄ eū
q̄ vtit̄ instrumēto. q̄r tota actio instrumēti ē vtētis
ip̄o. sz hō in agēdo ē instrumētū diuie v'tutis p̄ncipa
liter ipm mouētis. vt d̄r Esa. x. Nūq̄d gl'iabit̄ secu
ris p̄tra eū q̄ secat in ea. aut exaltabit̄ serra p̄ eum a
q̄ trahit̄. vbi manifeste hoiem agentē p̄parat instru
mento. ḡ hō bn̄ agēdo vl' male nō meret̄ vl' demeret̄
apud deū. ¶ P̄. act' hūan' h̄z rōem meriti vl' deme
riti inq̄ntū ordinat̄ ad alterū. sz nō ois act' hūanus
ordinat̄ ad deū. ḡ nō oēs act' boni vl' mali h̄nt rōez
meriti vl' demeriti apd̄ deū. ¶ Sz p̄ ē qd̄ d̄r eccl. vlt.
Cūcta q̄ fiūt adducet de' in iudiciū siue bonū sit si/
ue malū. sz iudiciū iportat retributōez respectu cui'
meritū vl' demeritū d̄r. ḡ ois act' hois bon' vl' ma
lus h̄z rōem meriti vl' demeriti apud deū

¶ Quia dictū ē q̄ act' bon' habeat rōem meriti. etiā
quē facit ad seip̄m (q̄r redūdat in bonū cōitatis) Iā q̄rit̄
vltio. q̄s ex parte cōitat̄ retribuat. an etiā habeat rōem
meriti ad deum.

¶ R̄ndeo dōm q̄ sicut dictū ē. act' alicui' hois ar. iij.
h̄z rōem meriti vl' demeriti s̄m q̄ ordinat̄ ad alterū.
vl' rōe ei'. vl' rōe cōitat̄. vtroq̄ āt mō act' nr̄i boni
vel mali h̄nt rōem meriti vl' demeriti apud deū

¶ Doc. r̄ndet tali p̄clone. Act' hūani h̄nt rōem me/
riti vl' demeriti p p̄parōem ad deū. Probat̄. Act' alicu/
ius ⁊c̄. vt in p̄ncipio l̄re. sed vtroq̄ mō act' nr̄i boni vel
mali h̄nt rōem meriti vl' demeriti. s. respectu dei. tū q̄ sin
gularis p̄sone ⁊ rōe suppositi'. ⁊ vt ē q̄si p̄sona publica ⁊ rec/
tor toti' vniuersi ⁊ p̄sertim hoim. ḡ ⁊c̄. Hui' rōis Doc.
p' ponit maiorē cū minore. scd̄o p̄bat p̄mā p̄tē minoris
ibi. Rōe q̄dē ⁊c̄. tertio scd̄az. ibi. Ex p̄te p̄o ⁊c̄. q̄rto sub
infert p̄clonē. ibi. Vn̄ manifestū ⁊c̄. Maior ḡ patz ex ar.
preceden. Cōsequenter cū dicit

¶ Rōne q̄dē ip̄i' inq̄ntū ē vltim' hois finis. est q. xix. ar. x.
āt debitū vt ad finē vltimū oēs act' referant̄. vt sup̄
habitū ē. vn̄ q̄ facit actū malū nō referibilē in deum
nō seruat honorē dei q̄ vltimo fini debet̄.

¶ Probat p̄mā p̄tē minoris sic de' ē vltim' finis. sz
debitū ē vt ad finē vltimū oēs act' referant̄ (scz actu vel
v'tute p̄pinḡ vl' remote) ḡ q̄ facit actū nō referibilē (q̄lis
ē solū pctm̄) i deū. nō s'uat honorē. sz faciēs referibilē s'ui

mar p ꝯſñs vnius a deo demereř penā. ali⁹ mereř pmiuꝫ.
¶ Et nota ꝟba Doc. qꝛ dr. ꝙ facit actuꝫ nō referibilē. qꝛ nō reqrif ad actū bonū. ꝙ ſp actu referaf. ſꝫ ſufficit qñqꝫ ꝙ ſit referibil. vl ꝟtualr rdat⁹. De h infra. q.c.ar.x. Et hꝫ D.ſanc. i ſcḋo diſ.xl.ar.v. ad.vj.et.vij. ⁊ diſ. xlj.q.p. ar.ij. Et Capo. i ſcḋo. diſ.xlj. qꝛ etiā gnal pt facere actū nō punibilē. eſto nec actu nec ꝟtute referat. dūmō ex natura ſit referibil. ⁊ nō referaf i malū finē Et ſufficit ad h ꝙ nō ſp ſit petiñ vt referaf i deū vt ē pmū bonū naturalr diligibile. put a phis ponif bonū totius vniuerſi. ¶ Nota etiā circa ꝟbū (Eſt āt debitū ⁊c̃) qꝛ poſſet cē qſtio. an faciens debitū mereaf a deo. de h iſra q.cxiij.ar.j. ad p⁹ ꝯñter ibi ꝙ ſic. Alias act⁹ iuſticie nō eēt meritori⁹ ⁊c̃.

¶ Ex pte ſo cōitatꝫ vniuerſi. qꝛ i qlibet cōitate ille q regit cōitatē pcipue hꝫ curā boni cōis. vñ ad eū ptinet retribuere p his q bñ vl male fiūt i cōitate. Eſt
q.cxiij.ar.vj. āt de⁹ gubernator ⁊ rector toti⁹ vniuerſi. ſicut in pmo habitū ē ⁊ ſpecialr rōnaliū creaturaꝝ

¶ Deducit ſcḋaꝫ ptē minoris clare i lra Tūc ibi

¶ Unde manifeſtū ē ꝙ act⁹ hūani hñt rōneꝫ meriti vel demeriti p ꝯpatōeꝫ ad ipm. alioqn ſequeref ꝙ de⁹ nō haberet curā de actibꝫ humanis.

¶ Subiſert ꝯcłonē reſpō. iā pbatā. ſꝫ adhuc eā pbat rōe ducēte ad incōueniēs in fine lre. Et fundaf iſta pbatio ad incōueniēs in pbatōe ſcḋe ptis minoris

☞ Argumentū in ꝯtrū ē p ꝯcłone miſſua

¶ Ad pmū ḡ dḋm. ꝙ p actū hois deo ſm ſe nihil pt accreſcere vel decrere. ſꝫ tñ hō quātū in ſe ē aliquid ſubtrahit deo. vel ei exhibet. cū ſeruat vel non ſeruat ordinē quem deus inſtituit

¶ Maior ꝟa. potiſſime qtū ad affectū agētꝫ. Ad minorē. ſm ſe nihil pfect⁹ recipit de⁹. tñ hō qtū ē i ſe exhibet vl ſubtrahit aliqd deo. qꝛ idē ē iudiciū ac ſi noceret deo. cū ſubtrahit qtū i ſe ē. de h etiā iſra. q. xlvij.ar.j.ad p⁹.

¶ Ad ſcḋm dḋm. ꝙ hō ſic moueť a deo vt inſtru-
q.x.ar.iiij. mētū. ꝙ tñ nō excludit quin moueat ſeipm p liberū arbitriū. vt ex ſupra dictis pꝫ. ⁊ iō p ſuū actū mereť vel demereť apud deum

¶ Maior ꝟa. de iſtrumēto iaiato. cui⁹ nō ē libere agere ſub pncipali agēte. ſꝫ de iſtrumēto aiato falſa ē. vt etiā de hūanitate chriſti. ⁊ patuit ſup. q.xx.ar.vj.ad ꝫ⁹ qꝛ actione dñi bonā. pt ſeruus iſicere inqtū ſua ē. Minor ꝟa. ē iſtrumētū ſꝫ aiatū. p tāto ꝯpaf iſtrumēto. qꝛ i actōe ſua depēdet ex deo. tñ libere vt patuit. ſup. q.x.ar.iiij.

¶ Ad tertiū dḋm. ꝙ hō nō ordinaf ad cōitatē politicā ſm ſe totū ⁊ ſm oia ſua. ⁊ iō nō opꝫ ꝙ qlibet actus ei⁹ ſit meritori⁹. vel demeritori⁹ p ordinē ad cōitatē politicā. ſꝫ totū ꝙ hō ē. ⁊ ꝙ pt ⁊ hꝫ. ordinādū eſt ad deū. ⁊ iō ois act⁹ hois bon⁹ vl mal⁹ hꝫ rōem meriti vel demeriti apd deū quantū ē ex ipa rōne actus

¶ Minor negaf. ⁊ eā Doc. in ſolone oñdit falſam p differētē ordinatōeꝫ hois ad deū. ⁊ cōitatē politicā ¶ Et nota ꝟbū Doc. i fine ſolutōis. ꝙ ois act⁹ ē meritori⁹ vl demeritori⁹. qtū ē ex pte act⁹. qꝛ ſi bon⁹ act⁹ nō mereaf. h ē p defectū charitatꝫ ⁊ relatōis ex pte agētꝫ i vltimū finem. Et act⁹ malus qñqꝫ nō demereť pꝑter ignorantiā excuſantem ⁊ huiuſmodi ⁊c̃.

¶ Queſtio.xxij. de paſſionibꝫ aie in generali. qꝛtum ad ſubiectum eaꝝ.

A

Post hoc ꝯſiderandū eſt de paſſionibꝫ aie Et pmo in generali. Scḋo in ſpeciali In gnali āt qttuor occurrūt circa eas ꝯſideranda. Primo qdē de ſubiecto eaꝝ. Scḋo de dr̃ia eaꝝ. Tertio de ꝯpatōe eaꝝ ad inuicē. Quarto de malicia ⁊ bonitate ipaꝝ. Circa pmū qrunť tria. Prio. vtꝝ aliq paſſio ſit in aia. Scḋo. vtꝝ magis in pte appetitiua qꝫ in apphēſiua. Tertio. vtꝝ magis ſit in appetitu ſenſitiuo qꝫ intellectiuo q dr voluntas

¶ Poſtq̃ ſm ordinem pmiſſum in queſtionis ſexte pncipio determinatū eſt de actibꝫ. q ſunt ꝓpꝛij hoi. ⁊ q de pping ad btitudinē diſponūt. Hic agif de actibꝫ q ſunt hoibꝫ ⁊ alijs aialibꝫ cōes. q dicunť paſſiones Et circa h ē duplex tractat⁹. Un⁹ ē de eis in gñali. ſcḋs ē de eis in ſpeciali. ⁊ manifeſtaf in qſtione.xxvj. Circa pmū qttuor ſunt ꝯſiderāda. vt in lra ⁊c̃. ¶ Sꝫ circa iā dicta occurrit dubiū qḋ reſolutū aperiet multoꝝ ſequētiū intelligētiā. Dictū ē eñ. ꝙ h ꝯñter Doc. ſanc. determinatur⁹ ſit de actibꝫ q ſunt hoibꝫ ⁊ alijs aialibꝫ cōes. Huic āt videť ſtatꝫ aduerſari. qꝛ tractat⁹ hic intitulaf de paſſionibꝫ. Nō āt paſſiōis ⁊ actōis videnť eē ꝯtrie. ¶ Sꝫ p hui⁹ ſolutōne oportet notare. ꝙ hmōi paſſiones de qbꝫ intēdiť ſunt paſſiones nō qdē pure corpales. ſꝫ aiales ꝯtinētes duplicem motū ptiałē. Un⁹ ē formale paſſiōis. ⁊ ē actio imanens. puta affectio appetit⁹ ſenſitiui. Sꝫ ali⁹ ē mot⁹ trāſmutatiuus corpis. ⁊ mot⁹ de gñe paſſionis ꝓpꝛie dict⁹. vt patebit in p⁹ articulo. Quāuis ḡ paſſio aialis dicat pncipalr tāqꝫ formale ſuū actōem. qꝛ tñ p hmōi affectionem aia trahiť tractu affectionali ad res ipas. ex quo tractu ꝯſeqť in corpe paſſio. ⁊ trāſmutatio etiā a naturali diſpoſitōne. Ideo hmōi affectōes dicunť paſſiōes. qꝛ pueniūt a re extra apphenſa. ⁊ ad ipam inclināt ⁊ corp⁹ alterant. Nā vt patebit ꝓpꝛie dicunť paſſiōes ille affectōes q immutāt corp⁹ in ꝯtriā diſpōem naturał habitudis. Scḋo etiā hmōi affectōes vocāť paſſiōes ea rōe. qꝛ ſicut paſſio ꝓpꝛie dicta in naturalibꝫ puenit ab extrinſeco ⁊ inuito patiente. Sic plerūqꝫ iſte paſſiōes ab extrinſeco ꝯtra voluntatē hois eueniūt. Sicut aplꝰ dr. ꝙ nolo malū h ago. i. ꝯcupiſco. i. patior inordinatū motū ſenſualitatꝫ pueniētem rōnem ⁊ voluntatē. Dico āt plerūqꝫ. tū p⁹. qꝛ paſſiones pñt etiā eē imperate. Tum ſcḋo. qꝛ in qbuſdā nō fuerunt. niſi ab intrinſeco. vt pꝫ de p⁹ hoie in ſtatu innocentie. de q vide in de veri. mate. xxvj. q. viij. in corpe. Et iō dico plerūqꝫ eē in nobꝫ ꝓꝑterm impſectis ⁊c̃. ¶ Nota ſcḋo p maiori intellectu. ꝙ affectio appetitus ſenſitiui in hmōi paſſionibꝫ dr formale. ea rōne. qꝛ ſp ſe tenēs ex pte agētis ſupioris eſt formale reſpectu ei⁹ qḋ eſt in effectu ab agente inferiori. Et ſcḋo etiā tenēs ſe ex pte mouētis. formale eſt. reſpectu ei⁹ qḋ ſe tenet ex pte mobilis vl moti. qꝛ igiť iſta affectio eſt in appetitu. q mediante aia mouet corpus. ⁊ ē rō imutatōis corpalis. vt patebit (qꝛ ad actū appetit⁹ ſenſitiui naturalr ꝯſeqtur aliq imutatio in corpe) iō tenens ſe ex pte aie ⁊ pont dr formale. aliḋ materiale. qꝛ ⁊ aia ē forma. Corpus mate. ⁊c̃. ¶ Nota tertio. ꝙ nō incōgrue Theologus tractat de hmōi paſſionibꝫ (ałs affectionibꝫ ſenſualibꝫ) Nā vt pꝫ in de veritate. Ubi iā. q. vj. ar. vij. Et patebit iſra. q.xxiiij. Ipe pñt eē bone ⁊ male moralr ⁊ theologice in hoie. vtpote ſacrificꝫ

ms ad meritū z demeritū augēdo z diminuēdo sm̄

B ¶ Utrū aliqua passio sit in anima.

AD p̄mū sic p̄cedit᷑. Uidet᷑ q̄ nulla passio sit in aīa. pati em̄ ē p̄priū materie. s₃ aīa nō ē p̄posita ex materia z forma. vt in p̄mo habitū ē. ḡ nulla passio ē in aīa.
q.lxxv.ar.v. ¶ P̄. passio ē mot⁹. vt dr̄ in.iij. phicoꝝ. s₃ aīa nō mouet᷑. vt pbat᷑ i p̄° de aīa. ḡ passio nō ē i aīa. ¶ P̄. passio ē via in corruptōe₃. nā oīs passio magis facta abiicit a sub̄a. vt dr̄ in li. topicoꝝ. s₃ aīa ē icorruptibil᷑. ḡ nulla passio ē in aīa. ¶ S₃ p̄tra ē qd̄ Apl's dr̄ ad Ro. v. Cū essem⁹ in carne passiones pctōꝝ q̄ p legē erāt opabant᷑ in mēbris nostris. pctā āt sunt p̄prie in aīa. ḡ z passiones q̄ dicunt᷑ pctōꝝ. sunt in aīa.

¶ Hic p̄° Doc. inq̄rit de subiecto passionū. z p̄mo in hoc art. in h̄ articulo. scd̄o de subiecto magis p̄pinq̄ i articul' sequētib₃. Queri ḡ h̄ de subiecto cōi oib₃ passionib₃ remoto tn̄. Nā potēa ē subiectū p̄pinquū. Aīa aūt remotū saltem gnale tn̄ p̄ncipale loquēdo de passione aiali. de qua intenditur p̄ncipaliter.

¶ R̄ndeo dicēdū. q̄ pati dr̄ tripl'r. vno mō cōiter sm̄ q̄ oē recipe ē pati etiā si nihil abijciat᷑ a re. sic si dicat᷑ aerē pati qn̄ illuminat᷑. h̄ āt magis ē perfici q̄ pati. alio mō dr̄ p̄prie pati qn̄ aliq̄d recipit᷑ cū alterius abiectōe. sed h̄ p̄tingit dupl'r. qn̄q₃ em̄ abijcit᷑ id qd̄ nō ē p̄ueniēs rei. sic cū corp⁹ aialis sanat᷑ dr̄ pati q̄ recipit sanitatē egritudine abiecta. Alio mō qn̄ ecōuerso p̄tingit. sic egrotare dr̄ pati. q̄ recipit infirmitas sanitate abiecta.

¶ In hoc articuli corpe Doc. duo p̄ncipal'r facit. Primo declarat titulū q̄sti. scd̄o sm̄ ei⁹ intellectū expositum r̄ndet. ibi. Et his trib₃ zc̄. ¶ Circa p̄mū p̄mo exponit terminū passiōis. declarādo q̄ trib₃ modis possit intelligi i p̄senti tractatu. Scd̄o istos modos p̄pat penes nomen z rōem passionis. ibi. Et hic ē p̄priissim⁹ zc̄. Quo igit᷑ ad p̄mum. pati dr̄ tripl'r. vno mō cōmuniter zc̄.
¶ Et nota q̄ pati cōiter acceptū extēdit se ad recipe pfectiuū z corruptiuū. siue aliq̄d abijciat᷑ siue non. Cū em̄ aer illuminat᷑ nihil reale abijcit᷑. Et cū aīa nesciēs fit sciens. nō abijcit᷑ res aliq̄ (Nesciencia em̄ q̄ p̄intelligebatur nō erat aliq̄d. s. reale. s₃ tn̄ ens rōnis) Et notat Doc. q̄ licet h̄ sit cōiter z extēse accipe. q̄ h̄ ē magis p̄fici q̄ pati. Pati āt p̄priū (vt patebit) ē cū imp̄fectōe. nō solū arguitiue. s₃ formal'r. Licet em̄ oīs receptio arguat potētialitatē et imp̄fectōe₃. nō tn̄ oīs ē imp̄fectōe. s₃ solū pati p̄priū. vbi p̄ueniēs abijcit᷑ z incōueniēs acq̄rit᷑. Scd̄o āt dr̄ pati magis p̄prie. qn̄ aliq̄d recipit᷑ cū abiectōe. Et illud mēbrū subdiuidit᷑ in duo. q̄ qn̄q₃ abijcit᷑ discōueniēs. vt patz in exemplo lr̄e. Qn̄q₃ v̄o ecōtra abijcit᷑ p̄ueniēs. z acq̄ritur discōueniēs. ¶ Et nota q̄ ille terti⁹ mod⁹ passiōis. vt h̄ bn̄ ex. vij. physi. p̄prie dr̄ alteratio. Scd̄s āt nō. si em̄ infirm⁹ sanet᷑. nō p̄prie dr̄ alterari. s₃ si san⁹ infirmet᷑. vt habet᷑ ibidē in Doc. lectōe v. tex. cō. xvij. Cōseq̄nt cū dr̄.

¶ Et hic ē p̄priissim⁹ mod⁹ passionis. nā pati dr̄ ex eo qd̄ aliq̄d trahit᷑ ad agētē. qd̄ aūt recedit ab eo qd̄ ē sibi p̄ueniēs maxime videt᷑ ad aliud trahi.

¶ Compat p̄dictos modos acceptōnis z scātōnis nōis. Et ponit talē p̄clonē p̄parati. Tertius mod⁹ est p̄priissim⁹ modus passionis. Hanc p̄clonē Doct. pbat p̄mo rōne. scd̄o auctoritate. ibi. Et sil'r zc̄. Rōne sic. pati dr̄ ex eo q̄ aliq̄d trahit᷑ ad agentē (.i. qd̄ assimilat᷑ agenti in forma q̄ est p̄ncipiū agēdi) s₃ qd̄ recedit ab eo qd̄ est sibi p̄ueniens. maxie videt᷑ ad aliud trahi. igit᷑ zc̄. Maior patz q̄ passio ē illatio z effect⁹ actōis agens. S₃ agens assimilat z trahit ad se passum zc̄. Minor patz de se. q̄ ex h̄ q̄ aliq̄d p̄dit naturalē dispōnem z acq̄rit dispōem alterius maxie trahit᷑ ad ip̄m. Sic oē agens intēdit sibi assimilare patiens vl' in forma vl' in fine suo. vt declarat Doc. in de Malo. ma. p̄. q. p̄. a. i fine corpis. Deīn cū dr̄.

¶ Et sil'r in p̄mo de generatōe dr̄. q̄ qn̄ ex ignobiliori generat᷑ nobili⁹ ē gn̄atio simpl'r. z corruptio sm̄ q̄d. ecōuerso āt qn̄ ex nobiliori ignobili⁹ generat᷑

¶ Cōfirmat p̄cedentē p̄clonē auctoritate ph̄i ex p̄° de gn̄atōe. q̄ qn̄ acq̄rit᷑ magis p̄ueniēs nature (.i. magis pfectū ens in ordine vniuersi. qd̄ ē magis de intentōe nature) est gn̄atio simpl'r. Et corruptio ignobilioris ē sm̄ q̄d corruptio. q̄ acq̄rit᷑ magis p̄ueniēs z intentum a natura. S₃ ē corruptio simpl'r. qn̄ magis pfectū corrūpit᷑. Corruptio āt ē q̄dā passio. saltē q̄ ad alteratōnem p̄uiā. Uñ vult ph̄s ibidē. q̄ qn̄ sunt gn̄atōes subordinate. sicut in gn̄atōne hoīs. tūc qn̄ abijcit᷑ forma imp̄fecta z acq̄rit᷑ pfectior z magis intenta a natura. tūc corruptio dr̄ sm̄ q̄d. Et ad p̄positū habet᷑. q̄ q̄ corruptio nō ē sine passiōe. idcirco etiā qn̄ abijcit᷑ p̄ueniēs dr̄ magis passio. sec⁹ qn̄ ecōuerso zc̄.

¶ Et his trib₃ modis p̄tigit eē i aīa passionē. nā sm̄ receptōem tm̄. dr̄ q̄ sentire z intelligere ē q̄dā pati.

¶ Hic p̄nter Doc. r̄ndet ad q̄stiū expositū tali p̄clone. His trib₃ modis p̄tigit in aīa eē passionē. ¶ Et nota sz sicut in subiecto remoto. Hāc p̄clonē Doc. p̄° probat de p̄° mō passiōis. scd̄o limitat p̄clonē de duob₃ modis passionis p̄prie dicte. ibi. Passio āt cū abiectōne zc̄. Tertio adiūgit vnū notabile p̄parati eorūdē duoꝝ modoꝝ passiōis. ibi. S₃ in hac zc̄. Probat᷑. ḡ p̄clo de p̄mo mō passiōis. q̄ isto mō. s. sm̄ receptōe₃ tm̄ sentire z intelligere ē q̄dā pati. s₃ illa p̄ueniūt aīe vt p̄stat. igit᷑. ¶ Nota āt circa h̄ p̄mo q̄ aliter p̄uenit intelligere aīe. alit᷑ sentire q̄ intelligere p̄uenit sibi sicut p̄° principio z p̄° subiecto. vt nūc supponit᷑. q̄ aīa simpl'r p̄° intelligit. etiā hō p̄° intelligat vt suppositum. Sentire v̄o p̄uenit aīe sicut p̄° p̄ncipio. saltē incōpleto. s₃ nō sicut p̄° subiecto. s₃ ē tot⁹ cōpositi. sicut p̄mi subiecti. de h̄ p̄. p. q. lxxvij. ar. v. viso zc̄. Conclo. Insup.
¶ Nota scd̄o. q̄ ista pbatio i maiori p̄tinet aliquā difficultatē. quō videlicet intelligere dicat᷑ q̄dā pati. S₃ q̄ h̄ p̄. p. ex intentōe deo duce videbit᷑. iō p nūc sufficiat breuiter scire. q̄ eē pati causal'r nihil aliud ē. q̄ causari ex passione. Ideo circa h̄ an intellectio nr̄a causet᷑ ab itelligibili ē multiplex mod⁹ dicēdi. Scot⁹ em̄ in p̄°. dis. xviij. vult q̄ itelligibile p̄currit ad itellectōe₃ causal'r nō solū terminatiue vt Henric⁹ tenet. s₃ causal'r nō imutādo itellectū. s₃ sil' cū itellectu causando effectiue itellectōe₃. z sm̄ ip̄m intelligere nostrū ē pati nō essential'r. s₃ p accn̄s. q̄ videtur etiā intellect⁹ noster habeat recipe spēm. h̄ nō ē vt p eā fit actiuus. imo itellectus nud⁹ ē actiuus. s₃ vt rep̄sentet᷑ obiectum. z ita illa receptio nō ē per se cā intellectōis. q̄ intellect⁹ per passionē nō h₃ eē actiuū. s₃ intellectus p̄requirit vt obiectū sit p̄ns zc̄. S₃ Doct. post Aristotelē z cōmētatorē tenet. q̄ intelligere nostrū causat᷑ per se ex passiōe.

sed q̃ itellect⁹ noster passus pfectiue (.i. factus in actu ab intelligibili) intellectiõez dicit. ita q̃ obiectũ nõ solũ ẽ ob iectũ. sz etiã coprĩcipiũ intellectõis fm q̃ per spẽm recep tũ ẽ in intellectu possibili. q̃ itellect⁹ noster ẽ in potẽtia essen tiali. vt habet. iij. de aia. tex. vij. ⁊ ĝ de se nõ hz q̃ sit prĩci piũ actõis. Et ĝ nud⁹ nõ ẽ actiuus. sz oportz q̃ prius im mutet per spẽm obiecti. Et ĝ passio prerequirit per se vt intel lect⁹ agere possit. de h̃ satz nũc ⁊c̃. Cõsequẽter ibi

¶ Passio aũt cũ abiectiõe nõ ẽ nisi fm trãsmutatio nem corpalẽ. vñ passio ꝓprie dicta nõ pt̃ cõpetere aie nisi p acciñs. incõtũ scz cõpositũ patit.

¶ Limitat cõclõnẽ misuã q̃ ad duos modos passio nis ꝓprie dicte. Et ẽ alia cõclo limitaria ponens tal. passio ꝓprie dicta (scz q̃ ad duos modos) nõ pt̃ cõpetere aie. nisi p acciñs. i. incõtũ cõpositũ patit. pbat ista cõclo. Passio istis duobꝰ modis dicta. nõ ẽ nisi fm trãsmutatiõez corpa lem. Sz corpal trãsmutatio nõ ẽ aie. nisi incõtũ cõpositũ trãsmutat. igit nec ista passio ẽ aie nisi p acciñs. i. incõtũ ⁊c̃. Maior relinquit nota. ¶ Sz aiaduerte. q̃ illõ dr alicui cõuenire qõ cõuenit sibi p se ⁊ sm ꝓpria rõe. Ideo cũ abijcere aliqd p se ⁊ ex ꝓpria rõne cõueniat trãsmutatõni corpali. iõ sibi a Doc. h̃ ascribit. Et q̃uis alicui passiõi pmo⁹ q̃ ẽ pfectiua cõueniat aliqd abijcere. sicut qñ in acq̃ sitõe sciẽ abijcit ignorãtia dispõis prauẽ. h̃ tñ p acciñs est. Nec cõuenit tali passioni pfectiue ex ꝓpria rõe. iõ p se loq̃ quẽs ⁊ ex arte. dr q̃ abijcere cõueniat trãsmutatõi corpali. Et h̃ intelligẽdũ ẽ p se. vt etiã patebit ifra. q. lxxiij. ar. v. Id qõ alicui cõuenit p se. ⁊ ex ꝓpria rõne pt̃ cõuenire alteri pticipatiue. incõtũ cõuenit aliq̃liter cũ eo qõ ẽ p se tale. Sic ex cõtingẽtia ⁊ receptiuitas ⁊ hmõi pñt cõuenire forme vt cõuenit cũ materia i potẽtialitate. Et scđo pt̃ dici q̃ dum aia post errorẽ ⁊ prauã dispõem hz sciam. nõ necessario ẽ mutatio subiectiua ex pte aie. sz ex pte obiecti. pt̃ enĩ eadẽ ꝓpõ mẽtal vt res. successiue eẽ falsa ⁊ vera ꝑ muratõez rei vt pz in pdicamẽtis. q̃re in aia vt itellectiua ẽ nõ ẽ cõtrietas nec p cõñs abiectio cũ receptõe ⁊c̃. ¶ Nota etiã vt haberi pt̃ ex Doc. sanc. iij. p. q. xlvj. ar. vij. ⁊ in de verita. vbi sup q. ij. Aia dupl̃r patit in corpe. Uno⁹ fm eẽntiã. vt ẽ for ma corpis ⁊ passiõe naturali. Tũc tal passio icipit a corpore ⁊ termiat ad aiam vt ẽ forma corpis p eẽntiã. Sed alia ẽ passio tot⁹ cõiũcti. de q̃ cõnter loqmur. s. aialis. Et tal incipit a potẽtia aie sensitiua ⁊ termiat in corpe ⁊ corpa li trãsmutatõe. ⁊ hec passio vt dictũ fuit circa cõnuatõez q̃ ad formale ⁊ materiale ẽ tot⁹ cõiũcti. Tñ prĩcipiũ for mal salte incõpletũ ẽ aia. Sz trãsmutatio corporal q̃ est materiale. illa euidẽter ẽ tot⁹ cõiũcti. ⁊ cõstituit motũ aie in rõne passiõis. Et ĝ siue loqmur de trãsmutatõe cor porali. q̃ ẽ i passiõe naturali siue aiali. sp cõuenit p⁹ suppo sito sicut subiecto. ⁊ eo mediante ptibꝰ suis. sz passio aial cõueniat q̃ ad formale p⁹ ipi aie vt prĩcipio. vñ bñ dr D. q̃ passio q̃ ẽ cũ abiectõe ⁊ corporal. cõuenit aie incõtũ cõ positũ patit. quõcũq̃ accipiat passio ⁊c̃. Tũc ibi.

¶ Sz in h̃ ẽ diuersitas. nã qñ hmõi trãsmutatio fit in deteri⁹. magis ꝓprie hz rõem passiõis q̃ qñ fit in meli⁹. vñ tristicia magis ꝓprie ẽ passio q̃ leticia.

¶ Adiũgit vltio qõdã notabile cõpatiũ duoꝝ modo rũ passiõis ꝓprie. Et notat q̃ ẽ diuersitas passiõis q̃ trãs mutat hõ i deteri⁹. ⁊ qñ trãsmutat i meli⁹. q2 p⁹ magis hz rõez passiõis. ⁊ rõ pt̃ ex p⁹ cõclone. ⁊ ex auctoritate phi in de generatiõe. ¶ Ex h̃ notabili Doc. vltio dicit corolla riũ. Tristicia magis ꝓprie ẽ passio q̃ leticia. Et pz. q2 tristi cia hz scđm trãsmutatõez in dispõnem discõuenientem. ⁊ abiectiõez cõuenientis. Cõtrario mõ ẽ de leticia. igit. cõña pz ex dictis. Añs patebit ifra. q. xxxvij. ar. iiij. ¶ Nota etiaz q̃ p̃ns tractat⁹ erit de passiõe cõueniẽti aie p totũ cõposi tũ. saltẽ q̃ ad materiale. Et dr passio aial. q̃ q̃ ad formale icipit ab aia sicut a prĩcipio. saltẽ i cõpleto. ⁊ termiat i cor pus fm trãsmutatõez. Et q2 ab illa trãsmutatõne hz vt dicat passio. Iõ dr Doct. q̃ passio p⁹ cõuenit cõposito. q2 forsan ⁊ formale p⁹ cõuenit toti cõposito sicut prĩcipio cõple to. sz aie vt incõpleto p⁹ ⁊c̃. Uñ Doct. in de veri. vbi su pra. q. ij. ad quĩtũ. Ira ⁊ sil̃r q̃libet alia passio aie pt̃ dupl̃r cõsiderari. Uno⁹ fm ꝓpriã rõem ire. ⁊ sic prius ẽ i aia q̃ in corpe. Alio⁹ incõtũ ẽ passio. ⁊ sic p prius ẽ i corpe. Ibi enĩ p⁹ accipit rõem passiõis. Et iõ nõ dr q̃ aia irascat per ac cidẽs. sz q̃ p acciñs patiat. hec ille. Ubi pz quõ passio ẽ in corp. ⁊ quõ i aia prius ⁊c̃. ¶ Nota de q̃busdã dictis hu ius articuli. s. de acceptõibꝰ passiõis Doc. v. metaphysi. tex. cõ. xvij. lectõe. xx. vbi dr. passio dr cõiter ⁊ ꝓprie. Cõiter q̃dẽ dr pati q̃cq̃d recipit aliquã pfectõez ab alio. sic itelli gere dr qõ dã pati. Proprie aũt pati dr qõ recipit aliqd cũ sui trãsmutatõe. ab eo qõ ẽ sibi naturale. Uñ ⁊ tal pas sio dr eẽ abq̃ actõe a suba. h̃ aũt nõ pt̃ fieri nisi p aliqd cõtrariũ. Uñ qñ aliqd patit fm id qõ ẽ cõtrariũ sue nature vl cõditõi ꝓprie pati dicitur. fm q̃ etiam egritudines passiones dicũtur. Qñ vero aliqs recipit id qõ est ei cõueniens fm naturã suã magis dr perfici q̃ pati. hec ille. Ex q̃bꝰ patẽt ea que dicta sunt ⁊c̃.

Passio aial

Argumẽtũ in cõtrariũ

Confirmat cõclonẽ misiuã q̃ ad duos modos passiõis ꝓprie dicte. ¶ Nota q̃ illã auctoritatẽ apli exponit Doc. ibidẽ in postilla. q2 pas siones ⁊ affectiões pctoꝝ q̃ p legẽ notificate vl augmẽtate fuerũt occasionalr (ad sensũ ifra habẽdũ. q. xcviij. ar. p⁹) opabant in mẽbris nris. i. mouebãt mẽbra nr̃a. ⁊ h̃ vt fructificarẽt morti. i. vt facerẽt fructum mortis. Et q2 hmõi passiões sunt pctõ. pserrim q̃ ad formale. iõ q̃ ad h̃ sunt aie spũus saltẽ sicut prĩcipij. ⁊ h̃ ꝓbat ista rõ. Sz tñ q̃ ad trãsmutatõez sunt corpis vl magis cõpositi. Uñ si bñ aduertat habet ex corpe q̃ passio q̃ ad materiale ẽ to tius cõiuncti. Sz ex h̃ argumẽto habet q̃ est anime q̃ ad formale prĩcipalr originalr ⁊c̃.

¶ Ad pmũ igit dõm. q̃ pati fm q̃ ẽ cũ abiectiõe et trãsmutatõe ꝓpriũ ẽ materie. vñ nõ inuenit nisi in cõpositis ex materia ⁊ forma. sz pati put iportat re ceptõem solã. nõ ẽ necessariũ q̃ sit materie. sz pt̃ eẽ cui uscũq̃ exñtis in potẽtia. Aia aũt ⁊ si nõ sit cõposita ex materia ⁊ forma. hz tñ aliqd potẽtialitatis fm quam cõuenit sibi recipere ⁊ pati. fm q̃ intelligere pati est. vt dr in tertio de aia.

¶ Ad maiorẽ. pati pserrim tertio⁹ captũ ẽ materie rõne ad sanũ sensum. nõ scz sicut subiecti cõpleti. sz sicut p se ra tionis patiendi isto⁹. sicut ⁊ alibi dici solet. q̃ materia est rõ recipiẽdi q̃ntitatẽ. licz subiectũ sit totũ cõpositũ. Dico scđo q̃ pati cõiter acceptũ ẽ etiã cõueniẽtis analogice cũ materia ꝓprie dicta ⁊ subiecta pnatõni. s. hñtis potentiã etiã in ex intelligibili. esto. sit act⁹ in gñe entis. Ad mi norẽ cõcedit. ⁊ habet in p. pte. q. lxxv. ar. v. Et tñ etiam ibidẽ habet. q̃ aia rõnal cõuenit analogice cũ materia p⁹ in potẽtialitate. rõne cui⁹ pt̃ sibi cõuenire subijci ⁊ trãsmu

tari intelligibilr. Ultra. Ergo nulla rc. Uez nulla passio ppie dicta e in aia sola. sz in cõposito ex materia z forma. Cu q̃ stat q passio cõiter ɔuenit aie soli tãq̃ sez pncipali subiecto remoto. sz mediãte poña. qz cu p cõtra sit act⁹ simplr p eã nõ e expectatiua alicui⁹ distantis. sed p potentiã q̃ simplr e in ordine potentiaꝝ sm qd in ordine actuũ. vt qñq̃ alibi videbit.

¶ Ad scõm dõm. q pati z moueri z si nõ ɔueniat aie p se. ɔuenit tñ ei p accñs. vt i pmo de aia dr

¶ Ad maiorẽ. va de passione tertio⁹ dicta ꝑsertim. z etiã scõo mõ. qñ e passio. in q̃ abijcit discõuenies corpale tñc etiã e mot⁹. pt tñ abijci discõueniẽs etiã p mutatões simplicẽ. vt patebit infra. q. l. ar. p. ad tertiũ. Ad minorẽ. vera aia nõ mouet p se. tñ p accñs. g rc. vez passio naturalr z aialr ꝓptũ ad id a q̃ hz rõem passiõis nõ e i aia pmo z p se. sz in toto ɔposito rõe corpis. tñ ex ɔsequenti in ꝑtni e forma patientis. ¶ Nota ꝓpt vbũ argumenti. s. q aia nõ mouet z ꝓbat in de aia. Nota inquã qd allegatũ e in fine corpis ex de veritate. q q̃uis moueat p accñs nõ tñ irascit p accñs rc. ¶ Nota q aia mouet motu pprie dicto. etiã rõnal aia p accñs sm cõtiã z potẽtias organicas. qd pz plane de motu locali. Scõo de motu alteratõis ɔrie. qz z ipa vt e forma corpis affligit. nõ q aia rõnal calefiat in corpe Sz corpe sup calefacto z discrasiato z ipa sentit z patit sm potẽtias in qbꝫ cõicat corpi rc. Uide Doc. sanc. in de veri. sup. ar. v. in solutõibꝫ. vide z ar. iij ad longũ. quõ motus corporeus aie ɔueniat

¶ Ad 3^m dõz. q rõ illa ꝓcedit de passiõe q̃ e cu trãsmutatõe ad deteri⁹, z hmõi passio aie ɔuenire nõ pt nisi p accñs. p se ãt ɔuenit ɔposi⁹ q̃d e corruptibile

¶ Ad maiorẽ. vera de passiõe. Tertio⁹ vt pz ex. v. metaphy. Et scõo e i corruptõez q̃d e toti⁹. nõ ãt forme q̃ e p se subsistẽs. Et a ɔposito nõ depẽdẽs. vtpote. qz ce p ꝓus sibi ɔuenit nõ solũ sicut rõe existẽdi. sz sic ei qd subsistit. de hoc infra. Ad minorẽ ꝓcedit de aia rõnali. qz tal e incorruptibil. hõ tñ cui⁹ e ps ɔstitutiua pncipal est corruptibil. p h q aia cu ce sibi ꝓprio qd cõicauerat corpi a corpe sepat. g rc. Uez nulla passio tertio mõ vl scõo⁹

¶ Nota ãt ꝓpter dicta circa maiorẽ. q pt fieri q aliquid ɔueniat toti p se. tñ ptibꝫ nõ ɔueniat sub eadẽ rõne z denoiatõe sicut toti. Sicut pz de gñatõe q̃ denoiat totũ generari. nõ tñ ptes ei⁹ Silr p informatõez aie dr totũ aial nõ ãt materia. z sic de alijs multis. ita in ꝓposito. corruptio ɔuenit toti hoi sub rõne corruptõis. sz aie z corpi sub rõne sepatõis. qz totũ amittit ce. z corrũpit. ptes aut nõ amittũt ce. ꝑsertim aia rõnal. sz amittit vniõne ad totuz ex corp⁹. Jdeo illa mutatio q̃ denoiat hoiem corrũpi. denoiat ptes separi. Uñ Doc. san. sup in de veri. ad p^m dr Aia nõ timet interitũ vt ipa sm se intereat. sz timet interitũ ɔiũcti p sepatõem sui a corpe. hec ille rc.

¶ Utrũ passio magis sit in pte aie apphensiua q̃ in parte appetitiua.

C

AD scõm sic ꝓcedit. Uidet q passio magis sit in pte aie apphẽsiua q̃ in pte appetitiua. qd eñ e pmu in q̃libet gñe videt esse maximũ illoꝝ q̃ sunt in gñe illo. z cã aliorũ. vt dr in. ij. metaphy. sz passio ꝓus inuenit in pte apphensiua q̃ in pte appetitiua. nõ eñ patit ps appetitiua nisi passione ꝓcedente in pte apphensiua. g passio e magis in pte apphensiua q̃ in pte appetitiua

¶ P. qd e magis actiuũ videt ce min⁹ passiuũ. actio eñ passioni opponit. sz ps appetitiua e magis actiua q̃ ps apphensiua. g videt q in pte apphensiua magis sit passio. ¶ P. sicut appetit⁹ sensitiuus e virtus in organo corpali. ita z vis apphensiua sensitiua sz passio aie fit ꝓprie loquẽdo sm trãsmutatõem corporalẽ. g nõ magis e passio in pte appetitiua sensitiua q̃ in apphensiua sensitiua. ¶ Sz ɔ e qd Aug⁹. dr in. ix. de ci. dei. q motus animi q̃s greci patin. nri ãt sicut Cicero ꝑturbatõnes. q̃dã affectões vl affectus. q̃dã vo sicut in greco habet. expssius passiões vocãt. ex q̃ pz q passiones aie sunt idẽ qd affectões sz affectões manifeste ptinẽt ad pte appetitiuã z nõ apphensiuã. ergo z passiones magis sunt in appetitiua q̃ in apphensiua.

¶ Hic ɔriter inqrit Doc. san. de subiecto imediato z ꝓpinq̃. s. de poña. Et p⁹ õndit passionẽ ce i pte appetitiua. Postea õndit in q̃ appetitu sit. articulo sequẽti.

¶ Rñdeo dõm q sicut iã dictũ e. in noie passionis iportat q patiẽs trahat ad id qd est agẽtis. ar. j.

¶ Cõclusio rñsiua e tal. Rõ passiõis magis inuenit in pte appetitiua q̃ in pte apphẽsiua (. i. act⁹ z mot⁹ appetitus magis dr passio q̃ e patio alicui⁹ apphẽsiue cuiuscũq̃) ꝓbat sic. in noie passiois iportat q patiẽs trahat ad id qd e agẽtis. sz aia magis trahit ad rẽ p vim rc. vri lra. g ɔclo va. Hui⁹ rõis Doc. p⁹ ponit maiorẽ. scõo ꝓbat minorẽ. ibi. Magis ãt rc. Tertio infert ipam ɔclonem. ibi. Uñ pz rc. Maior g pz ex articulo ꝓcedẽti. qz loquitur de passiõe q̃ e trãsmutatio. z abijcit aliq̃d a patiẽte. ex ꝑsertim ɔueniẽs. Et g ille act⁹ e passio q̃ hz trahere ad rẽ. z ex ꝓprio mõ hz imutare corp⁹ rc. Cõsequent cu de 2clo rñsiua

¶ Magis aũt trahit aia ad rẽ p vim appetitiuã q̃ p vim apphẽsiuã. nã p vim appetitiuã aia hz ordinẽ ad ipas res put in seipis sunt. vñ phs dr in. vj metaphy. q bonũ z malũ q̃ sunt obiecta appetitiue potẽe sunt in ipis rebꝫ. vis ãt apphẽsiua nõ trahit ad rẽ sm q in seipa e. sz cognoscit eã sm intentõnem rei quã in se hz vl recipit sm ꝓpriũ modũ. vñ z ibidem dr. q vez z falsum q̃ ad cognitõem ptinent nõ sunt in rebꝫ. sed in mente.

¶ Subiũgit minorẽ ꝓcedentẽ q̃. ꝓbat in lrã clare. vbi nota pmo q Scot⁹ in q̃tu dis. rix. q. iij. obijcit ɔ istam drãm h positã a Doct. sanc. z in multis alijs locis. s. q actus itellect⁹ e sm q res e intra. volũtatis aũt sm tendere ad extra. Nã vt ipse dr. vtrũq̃ ad extra z intra terminat. Nã cognitio intuitiua terminat ad rẽ in se rc. ¶ Sz D. loq̃t post phm z de cognitõe itellectiua quã expimur in nobis. ¶ Et ꝓterea etiã in intuitiua esto res ad quã cognitio terminat sit extra. tñ sm modũ cognitõnis ꝓus vnit intelligẽti. amat ãt res vt amãs vnit amato. etiã si sit intra ipm. ita q q̃ ad modũ sp intellectio e sm q res vnit ex e intra. Appetitio ãt fit sm q e extra. Et nõ loq̃t Aristoteles. vt Scot⁹ sibi iponit de appetitu futuri. imo de appetitu cuiuscũq̃ pñtis. cũ ex ꝓprio mõ hz tẽdere in rẽ vt in se e. Jlle eñ q̃ vult balneari. vult balneũ nõ q̃dẽ qd est in mẽte sz in re. qz sm esse in se res est bona z appetita Loq̃t etiã phus in. vj. metaphysice. q appetit⁹ e cotũ q̃ Sco. obijcit

sunt in rebꝰ. nõ solũ sicut effectuũ sꝫ sicut obiectoꝝ. qꝛ bal neũ ẽ obiectũ ⁊ terminꝰ executõnis ꝓueniẽs ex deside rio. vide. vj. metaphysice Tex. cõmen. viij. lectõne. iiij. in Doc. scdõ. Ai declarare quõ veꝝ sit in mente vl̃ intelle ctu ptinet ad p̃. ꝑ. q. xvj. Tũc ibi

¶ Unde pꝫ qꝛ rõ passionis magis inuenit̃ in ꝑ te appetitiua qꝫ in pte appꝛehẽsiua.

¶ Subinfert ipam ↄclõnẽ iã satꝭ ꝓbatã ⁊ pꝫ. Sꝫ nota ꝓ fundamẽto sequẽtiũ ⁊ ꝓ itellectu huius ↄclonis. qꝛ amari aliquã rẽ vl̃ appeti. nõ est ipam trahi vl̃ venire ad appetitũ. sꝫ ẽ trahere appetentẽ. ita qꝛ amatũ vl̃ appeti tũ sit trahens. Et sicut in intellectu ex h̃ qꝛ res itelligit̃ ꝓce dit q̃dã itelligibil̃ ↄceptio. ita ex h̃ qꝛ res amat̃ ꝓcedit in tra amantẽ q̃dã ipressio ⁊ ipulsio amãtis in amatũ sicut in obiectũ. ita qꝛ in amore vel appetitu spũali ꝓcedit im pressio spũalis de q̃ p̃. ꝑ. Doc. sanc. Et in amore sensiti uo appetitꝰ ↄcupisabil̃. vel in q̃cũqꝫ passione appetitꝰ sen sitiui ꝓcedit q̃dã imutatio corpis. a q̃ tal̃ motꝰ appetiti uus sortit̃ nomẽ passiõis. qꝛ ꝗ̃ illa trãsformatio ⁊ trans mutatio seq̃t̃ naturalr̃ ad appetitũ p̃sertim sensitiuũ. vt pa tebit articulo sequẽti. nõ ãt ad actũ cognitiue potẽ. Inde ẽ qꝛ Doc. ex mõ ipius actꝰ appetitiui infert ⁊ ꝓbat magꝭ habere locũ nomẽ passiõis in actu appetitꝰ q̃ꝫ appꝛehensi ue. qꝛ pati ẽ trãsmutari. ⁊ trahi fm̃ ↄditõem agẽtis. hoc ãt fit fm̃ actũ appetitꝰ. Uñ opoꝛꝫ sꝑ notare in ista re. qꝛ amatũ eẽ in amãte. ẽ appetentem trãsformari ⁊ impelli ad amatũ ⁊ nõ ecõtra. Sꝫ in cognitõe cognitũ venit in cog noscente. iõ appetẽs trahit̃ ad appetibile vl̃ appetitũ. ⁊ si trahit̃. iõ appetibile se hꝫ vt agẽs. appetitꝰ vt patiẽs. Et q̃ñqꝫ passione corruptiua ⁊ alteratiua a dispõne ↄnatura li. vt pꝫ in tristicia. iõ pꝫ ↄclo ⁊ rõ ꝓ ea. ¶ Nota ꝓ maio ri intellectu huiꝰ materie ⁊ ↄfirmatõe iã dictoꝝ Doc. in de verita. mate. xxvj. q. iij. vbi dt̃. passio ꝓ aialis (de q̃ h̃ loq̃mur) cũ ꝑ eã ex opatõe aie trãsmutet̃ corpꝰ. in illa potẽa eẽ dꝫ q̃ corpali organo adiũgit̃. ⁊ cuiꝰ ẽ corpa trãs mutare. Et iõ hmõi passio nõ ẽ in pte intellectiua q̃ nõ ẽ alicuiꝰ organi corpalis actus. Nec iterũ ẽ in appꝛehẽsiua sensitiua. qꝛ ex appꝛehensione sensus nõ seq̃t̃ motꝰ in corpe nisi mediãte appetitiua. q̃ ẽ imediatũ mouẽs. vñ fm̃ mo dũ opatõis eiꝰ. statim dispõit̃ organũ corpale. s. coꝛ. vñ est p̃ncipiũ motꝰ tali dispõne q̃ ↄpetit ad exequẽdũ h̃ in qd̃ appetitꝰ sensibil̃ inclinat̃. vñ in ira feruet ⁊ in timore q̃ dãmo frigescit ⁊ ↄstringit̃. ⁊ sic in appetitiua sensitiua. sola aialis passio ꝓprie inuenit̃. hec ille. Et q̃bꝫ patet q̃ dicta sunt ⁊c̃. Et nota ꝟba Doc. sanc. qꝛ videt̃ ponere qꝛ coꝛ sit organũ appetitus sensitiui.

Argumẽtũ in cõtrariũ

Cõfirmat ↄclonẽ nisi tã. Circa hoc argumentũ nota qꝛ fundat̃ in h̃ qꝛ passio nes alio noĩe dicunt̃ affectõnes. sꝫ affectio de plano ẽ appe titus cuiꝰ ẽ afficiagit̃. Et dt̃ illa affectio passio. rõe iã di cta. qꝛ eã seq̃t̃ passio ⁊ imutatio corpalis. Sicut etiã fm̃ Doc. sanc. in de verita. vbi statim ad vltimũ. passio dt̃ eẽ in aia nõ q̃si ipa trãsmutet̃. sꝫ qꝛ ꝑ eã trãsmutat̃ corpus. qꝛ scꝫ rõne formal̃ ↄseq̃tur in corpe materiale

¶ Ad p̃mũ ꝗ̃ dõm. qꝛ itẽsio ecõuerso se hꝫ i his q̃ ptinẽt ad ꝑfectõem. ⁊ i his q̃ ptinẽt ad defectũ. nã in his q̃ ad ꝑfectõem ptinẽt attẽdit̃ intẽsio ꝑ accessum ad vnũ p̃mũ p̃ncipiũ. cui quãto est aliq̃d ꝓpinqua tãto ẽ magꝭ intẽsum. sicut intẽsio lucidi attẽdit̃ ꝑ ac cessum ad aliq̃d summe lucidũ. cui quãto aliq̃d ma gis appropinquat. tãto ẽ magꝭ lucidũ. sꝫ in his q̃ ad defectũ ptinẽt attẽdit̃ intensio nõ ꝑ accessum ad aliqd̃ summũ. sꝫ ꝑ recessum a ꝑfecto. qꝛ in h̃ rõ ꝑua tionis ⁊ defectꝰ ↄsistit. ⁊ iõ quãto minꝰ recedit a p̃ mo. tãto ẽ minꝰ intẽsum. ⁊ ꝓpt̃ h̃ in p̃ncipio sꝑ inue nit̃ paruus defectꝰ. q̃ postea ꝓcedẽdo magꝭ multi plicat̃. passio ãt ad defectũ ptinet. qꝛ ẽ alicuiꝰ fm̃ qꝛ ẽ in potẽa. vñ in his q̃ appropinquãt p̃mo ꝑfecto. scꝫ deo. inuenit̃ parũ de rõne potẽe ⁊ passionis. i aliis ãt ↄsequẽter plus. ⁊ sic etiã in p̃ori vi aie. s. appꝛehen siua. inuenit̃ minus de rõne passionis

¶ Ad maiorẽ. vera ẽ in his q̃ sunt ꝑfectõis. qꝛ si ↄueſ niens p̃ꝰ ⁊ posterioribꝫ sit ꝑfectõis. tũc magis ↄuenit p̃ꝰ Et deinde minꝰ ꝑfecte sequẽtibꝫ. Si ãt qd̃ ↄuenit p̃mo et posterioribꝫ sit impꝑfectõis. tũc maior nõ ẽ vera. Et ra tionẽ vtriusqꝫ ponit Doc. in solutõe. p̃mi q̃dẽ. qꝛ maio ritas ꝑfectõis attẽdit̃ ꝑ accessuꝫ ad aliqd̃ magis tale Id ãt qd̃ ẽ p̃us in aliq̃ ordine ꝑfectõis ẽ ꝓpinquius p̃mo ⁊c̃. Rõ scdĩ. qꝛ maioritas impꝑfectõis nõ attẽdit̃ ꝑ accessuꝫ ad summũ illiꝰ ordis. sꝫ ꝑ recessuꝫ a summo oppositi or dinis. Sꝫ ↄstat. qꝛ id qd̃ ẽ posteriꝰ plus recedit q̃ꝫ p̃us. igit̃. Sic pꝫ qꝛ angelꝰ ẽ maiꝰ ens q̃ꝫ hõ. qꝛ ꝓpinquior p̃mo enti. sꝫ culpa peior q̃ꝫ pena. qꝛ magꝭ recedit a summo bo no q̃ꝫ pena Sic bonũ dt̃ maiꝰ ꝓpt̃ maiorẽ accessuꝫ ad bo nũ ꝑ eẽntiã. sꝫ maiꝰ malũ ꝓpt̃ maiorẽ recessum a summo bono ⁊c̃ ꝗs. vide p̃. ꝑ. q. xlix. ar. iij. ad. iij. et in de Malo. mate. p̃. q. p̃. ad. xiij. Et ita vltꝰ q̃ñ aliq̃ duo sunt quoꝝ vnũ ẽ p̃us ⁊ nobiliꝰ aliõ posteriꝰ. Si aliq̃d dicat̃ qd̃ ẽ ꝑ fectõis magꝭ ↄuenit p̃ꝰ. Si ãt impꝑfectõis magꝭ ↄuenit posteriori. Et auctoritas scdĩ metaphy. tex. iiij. intelligit̃ de his q̃ sunt ꝑfectõis. vt pꝫ de eẽ ⁊ veritate. qꝛ hmõi ꝑo ribꝫ ꝑ p̃us ⁊ plus ↄueniũt. qꝛ eo ipõ qꝛ p̃ora sunt. sunt ꝓ pinquiora p̃mo. a q̃ p̃ꝰ ⁊ plus ꝑticipãt. Ad minorẽ dico qꝛ passio ↄuenit ꝑ p̃us ⁊ p̃us inuenit̃ in appꝛehẽsiua. sꝫ est impꝑfectõis a toto gñe. qꝛ sꝑ fert ⁊ arguit potẽtialitatem Et ↄcedo ꝓbatõeꝫ qꝛ p̃us patit̃ ꝑfectiue appꝛehensiua q̃ꝫ appetitiua afficiat̃. imo vt ifra patebit de amore. cognitio (q̃ causat̃ ꝑ se ex passiõe) ẽ cã actꝰ appetitꝰ. sꝫ negat̃ ↄña. immo eo ipõ qꝛ cognitiua ẽ p̃or ⁊ ꝓpinquior p̃ꝰ enti. iõ minꝰ patit̃. Et appetitiua. qꝛ posterior. iõ plus patit̃. Uolumꝰ enĩ qꝛ appꝛehẽsiua p̃or ẽ dignitate appetitiua. ⁊ iõ deo ꝓpin quior. ⁊ ꝑ ↄñs minꝰ hꝫ id qd̃ ẽ impꝑfectõnis q̃le ẽ passio. vt paruit. ¶ Nota ãt p̃ꝰ circa maiorẽ. qꝛ in his q̃ sunt impꝑ fectõis ẽ duplex maioritas. Una fm̃ ꝓpriã rõem. alia in rõne entis. Et ille maioritates ↄ̃rio mõ accipiunt̃. Sꝫ de hoc infra. q. lxxiij. ar. ij. in corpe Sic passio ꝓprie hꝫ magꝭ rõem passiõis. ⁊ minꝰ rõem entꝭ. passio ãt iꝓprie ecõtra ¶ Nota scdõ circa minorẽ. qꝛ passio ↄuenit multũ ana logice ⁊ equiuoce appꝛehensiue ⁊ appetitiue. qꝛ appꝛehẽsiue. vt sic ↄuenit passio ꝑfectiua ⁊ spũal̃ (aliq̃ mõ saltẽ) Et illa añcedẽter. qꝛ videlicꝫ appꝛehensio depẽdet ꝑ se ex receptiõe speciei. ex q̃ ⁊ sensu fit vnũ p̃ncipiũ cognitõis. Sꝫ passio q̃ ↄuenit appetitiue ẽ corpalis ⁊ pleruqꝫ trãsmutatiua cor poris a naturali habitudie. Et scdõ ↄuenit talis passio appetitiue ↄñter. Et iõ lõge ꝑfectior passio ↄuenit appꝛe hẽsiue. s. ↄsequẽter. Maior ãt passio ẽ impꝑfectiꝰ ens ⁊c̃.

¶ Ad scdm̃ dõm. qꝛ vis appetitiua dt̃ eẽ magꝭ ac tiua. qꝛ ẽ magꝭ p̃ncipiũ exterioris actus. ⁊ h̃ hꝫ ex h̃

ipo ex q̄ hꝫ q̄ sit mag' passiua. sꝫ ex h̄ q̄ hꝫ ordinem ad rē put ē in seipā. p actōem em̄ exterioꝛē venimus ad ꝯsequendas res.

¶ Ad maioꝛē. si intelligit' de reb' pure naturalib' ꝯcedit'. q2 ignis coꝛpo q̄ ē maꝛie actiuitat' minꝰ p̄t pati. q2 passio puenit ex dominio agētis sup patiēs. loquēdo de passione ꝓprie. Si aūt intelligit' de potentijs aie. negat' ista maioꝛ. imo ex eo a q̄ hꝫ q̄ sit actiua (.i. motiua aliaꝝ) hꝫ q̄ sit passiua (.i. q̄ ad actū eiꝰ sequat' imutatio coꝛpis. q̄n ē potētia sensitiua. Et dico ad pbatōem. q̄ actio in naturalib' opponit' passioni. sed in vi aīe actiua nō opponit' sibi. immo ad actōem potētie appetitiue sensitiue. seq̄t' naturalr̄ passio rōne sup̄ dicta. q2 ē in organo coꝛpoꝛeo z eiꝰ naturaliter imutatiua. Licꝫ em̄ actio z passio fm̄ cōes rōes opponant'. tn̄ si applicent' ad specialia entia. s. potētiā appetitiuā ibi se ꝯsequunt' Ad minoꝛē. distinguit'. si intelligit' absolute q̄ sit mag' actiua appetitiua q̄ꝫ apphēsiua. ita q̄ nō moueat' ab apphēsiua z apphēsibili. negat'. imo appetitꝰ ē mouēs motū etiā effectiue ad specificatōem ab appetibili apphēso. z ab apphensiua. vt patuit sup̄. q. ix. ar. p̄. Sꝫ ꝯcedit' minoꝛ ad hūc sensum q̄ ē mag' actiua q2 motiua aliaꝝ viriū ad exercitiū. vt patuit sup̄. Et h̄ hꝫ. q2 inclinat' ad res vt in se sunt. z p ꝯn̄s mouet alias ad rei ꝯsecutiōem. Ex h̄ ipo hꝫ q̄ trahat' ad rē. z sic imutet'. q̄re negat' ꝯn̄a zc. ¶ Nota aūt q̄ huiꝰ argumēti solo tāgit qd̄ sup̄ tactum ē. An cognitio z res vt apphensa sit cā actꝰ appetitꝰ. Et dr̄ q̄ sic. z ḡ appetitiua mouet' pmo ab appetibili. deinde cū ipo ꝯcurrit ad actū appetitiuū. Quare notāter dr̄ Doc. in pncipio solutōis. q̄ vis appetitiua dr̄ mag' actiua. q2 mag' ē pncipiū exterioꝝ actꝰ. z sꝫ motiua aliaꝝ viriū executiuaꝝ. Nō tn̄ ē dicēda potētia ꝓprie actiua. sꝫ passiua. Nō em̄ dr̄ actiua potētia simplr̄. q2 agit vl' mouet alias Sꝫ q2 causat obiectū suū. vt pulchre

Voluntas ē potētia passiua.

hꝫ Doc. sanc. in de veritate. mate. xxvj. ar. iij. ad q̄rtum. Voluntas aūt z appetitiua a suo obiecto mouet'. vn̄. xij. metaphy. tex. ꝯmē. xxxvj. lecti. vj. appetibile dr̄ mouens immobile. Et ḡ dōm ē. q2 ē potētia vere passiua ab obiecto finalr̄ z effectiue. Nulla em̄ potētia aīe est tā passiua q̄n facta in actu sit aliq̄lr̄ actiua. vn̄ z sensus agit. Sꝫ actiua ē q̄ de p se a passione nō depēdet in agendo. z que efficit suū obiectū. q̄lis nō est appetitiua zc.

i. p. q. lxxviij ar. iij.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ sicut in pmo dictū ē. dupl'r organū aīe p̄t trāsmutari Unoꝰ trāsmutatōe spūali fm̄ q̄ recipit intentōem rei. z h̄ p se inuenit' in actu apphēsiue ꝟtutꝫ sensitiue. sicut oculꝰ imutat' a visibili. nō ita q̄ coloꝛet'. sꝫ ita q̄ recipiat intētionē coloꝛis Est aūt z alia natural' trāsmutatio organi. put organū trāsmutat' q̄ītū ad suā naturalē dispōnem. puta q̄ calefit aut infrigidat'. vl' alio mō sili trāsmutat'. et hmōi trāsmutatio p accn̄s se hꝫ ad actū apphēsiue ꝟtutꝫ sensitiue. puta cū oculꝰ fatigat' ex forti intuitu. vl' dissoluit' ex vehementia visibil'. sꝫ ad actū appetitꝰ sensitiui p se oꝛdinat' hmōi trāsmutatio. vn̄ in diffinitione motuū appetitiue ptis materialr̄ ponit' aliq̄ natural' trāsmutatio organi. sicut dr̄ q̄ ira ē accensio sanguis circa coꝛ. vn̄ pꝫ q̄ rō passiōis mag' inuenit' in actu sensitiue appetitiue q̄ꝫ i actu sensitiue ꝟtutꝫ apphensiue lꝫ vtraq̄ꝫ sit actus organi coꝛpalis

¶ Ad maioꝛē. vera. in h̄ q̄ ē ex pte organo. sꝫ nō sile. q̄ ad modū opandi in organo. Et h̄ Doc. declarat pꝰ dicta in p̄. p. q. lxxviij. ar. iij. q2 ad actū apphensiue reqrit' z sufficit ātecedēter imutatio spūal' p spem intētionale. q̄ ē sine ꝯditōib' physicis. vt habet' scđo de aia. Ad actū aūt appetitiue p se reqrit' ꝯsequēter trāsmutatio natural' organi. vt allegatū fuit in fine pmi articuli. Cōstat aūt q̄ trāsmutatio natural' mag' hꝫ de rōne passiōis q̄ꝫ imutatio spūal' q̄ p̄reqrit'. Ad minoꝛē ꝯcedit'. Sꝫ negat' q̄ trāsmutatio coꝛpal' p se reqrat' ad apphensiue actū. Si em̄ q̄nq̄ꝫ organū trāsmutet'. h̄ ē p accn̄s ꝓpt' excessuꝫ obiecti. nō ꝓpter actū fiendū. fit aūt sp̄ z p se trāsmutatio coꝛpalis fm̄ actū appetitiue. Quare negat' ꝯn̄a. ¶ Nota aūt circa Doc. in hac solutōe. cū dr̄. oculꝰ imutat' a visibili nō coloꝛat'. Ubi p̄t satis haberi. q̄ intentional' forma specifice distinguit' ab eo cuiꝰ ē forma. Als em̄ cū informet oculū si sit eiusdē nature cū coloꝛe tūc denoiaret. sicut z forma cuiꝰ ē intētio. nec sufficit dicere q̄ sit aliꝰ modꝰ. In forma em̄ naturali eiusdē spēi z in re coꝛpoꝛea posita. nō p̄t aufferri modꝰ ꝯnatural' q̄n denoiet subiectū. Nec obstat his dictū Doc. sanc. in q̄rto. dis. xlix. q. ij. ar. pᵒ. vbi dr̄ coloꝛē recipi in oculo fm̄ rōem sue spēi. nō tn̄ fm̄ eundē moduꝫ essendi. q2 intelligit q̄ nō differāt specie ex pte nature. distinguunt' tn̄ specie ex pte modi essendi specifice distincti vn̄ spēs dr̄ rō coloꝛis. q2 ē aliq̄ silitudo nature coloꝛis. habens tn̄ modū eēndi specifice distinctū sine materia sensibili. ¶ Nota tn̄ q̄ nō dicunt' intētionales forme. q2 trāseunt statim cū auferunt' obiecta. Sic em̄ spēs itelligibilis lapidis nō diceret' forma intentional' eiꝰ. qd̄ ē falsum. q2 manet sp̄ in intellectu. sꝫ iō dicunt' intētionales. q2 nō sūt nate denoiare subiectū. sicut forme q̄ꝝ sunt intentiones. Esto em̄ denominēt aliq̄ mō. nō tn̄ sicut forma. z h̄ tāgit' in ista solutōe. q2 spēs imutat visum z denoiat eū in actu sentiendi. nō tn̄ coloꝛatū zc. ¶ Nota scđo. q̄ ad actū appetitꝰ sensitiui p se oꝛdinat' trāsmutatio fm̄ q̄litatē naturalē. nō q̄ trāsmutatio hmōi actū appetitꝰ causet. sed q2 ipm̄ de p se ꝯseq̄t'. De hoc Doc. sanc. opusculo. xxxv. de motu coꝛdis dr̄. Nō em̄ affectōes aie causant' ab alterationib' coꝛdis. sed potius causant eas. Un̄ in passionib' aie puta in ira formali ē qd̄ ē ex pte affectōnis. s. q̄ sit appetitus vindicte. Materiale aūt qd̄ ptinet ad motū coꝛdis. puta q̄ sit accēsio sanguinis circa coꝛ

Forma intentional' q̄d sit

¶ Utꝝ passio magis sit in appetitu sensitiuo q̄ꝫ intellectiuo. q̄ dr̄ voluntas.

AD tertiū sic ꝓcedit'. Videt' q̄ passio nō magis sit in appetitu sensitiuo q̄ꝫ in appetitu itellectiuo. dr̄ em̄ Dionysiꝰ. ij. ca. de di. no. q̄ Jerotheus ex q̄dā ē doctꝰ diuinioꝛe inspiratōe nō solū discēs. sꝫ etiā patiēs diuina. sꝫ passio diuinoꝝ nō p̄t ptinere ad appetitū sensitiui. cuiꝰ obiectū ē bonū sensibile. ḡ passio ē in appetitu intellectiuo sicut z in sensitiuo. ¶ P̄. quanto actiuū ē potentiꝰ. tāto passio ē foꝛtioꝛ. sꝫ obiectū appetitꝰ intellectiui qd̄ ē bonū vl'e est potentiꝰ actiuū q̄ꝫ obiectū appetitꝰ sensitiui qd̄ ē pticulare bonū. ḡ rō passionis mag' inuenit' in appetitu itellectiuo q̄ꝫ in appetitu sensitiuo. ¶ P̄. gaudiū z amoꝛ passiōes q̄dā eē dicunt'. sꝫ hec inueniunt' in appetitu intellectiuo. z nō solū in sensitiuo. alioq̄n nō attribuerent' in scripturꝭ deo z angel'. ḡ passiōes nō mag' sunt in

appetitu sensitiuo q̄z in intellectiuo ¶ Sz ɔ̄ ē qđ đr Damas. in scđo li. describēs aīales passiões. Passio est mot⁹ appetitiue ꝟtutis sensibil' in imaginatōne boni vel mali. ꝛ aliter. Passio est motus irrōnalis aīe ꝑ susceptōem boni vel mali.

¶ Hic tertio Doc. inq̄rit determinādo articulū p̄cedentē in q̄ dictū ē. q2 passio ɔuenit mag̃ appetitiue q̄z apphensiue. q2 āt vt supponit' ex p̄. p. q. lxxx. ar. ij. duplex est appetit⁹. Quidā rōnal'. q̄ ꝛ volūtas đr. Ali⁹ āt sensitiu⁹ q̄ ꝑ ɔcupiscibilē ꝛ irascibilē diuiditur. Et p̄mus ē poña inorganica. ꝛ đr eē in rōne. i. in pte inorganica Scđs āt ē poña organica. ꝛ videt' eē subiectiue i corde. vt tactū fuit ar. ij. Jdeo ē dubiū cui appetitui magis ɔueniat passio. scz causal'r ꝛ ɔcomitanter ꝛc̄.

ar. j. et. ij. ad tertiū. ¶ Rn̄deo dđm sicut iā dictū ē. passio ꝓprie inuenit' vbi ē trāsmutatio corꝑalis. q̄ q̄dē inuenit' in actib⁹ appetit⁹ sensitiui ꝛ nō solū spiritual'. sicut ē in apphensione sensitiua. sed etiā naturalis.

ɔclo rn̄siua. ¶ Cōclusionē rn̄siuā ponit talē in h̄ corꝑe. Rō passionis mag̃ ꝓprie inuenit' in actu appetit⁹ sensitiui q̄z intellectiui. i. eē cū trāsmutatōe alteratiua ꝛ corꝑali mag̃ cōsequtur actū appetit⁹ sensitiui q̄z itellectiui. imo itellectiuū immediate nō ɔseq̄t'. ꝓbat' igit' ɔclo. Passio ꝓprie inuenit' vbi ē trāsmutatio corꝑalis. Sz illa inuenit' in actib⁹ appetit⁹ sensitiui. In actu āt appetit⁹ itellectiui nō req̄rit' aliq̄ trāsmutatio. igit' seq̄t' ɔclo. Hui⁹ rōis Doc. p̄° ponit maiorē cū p̄ma pte minoris. scđo scđaz ptē minoris. ibi. Jn actu ꝛc̄. Tertio ip̄am ɔclonē. ibi. Un̄ pz ꝛc̄. maior ḡ pz. Et intelligit' q̄ ibi reperit' passio. i. illius poñe act⁹ đr passio. quē trāsmutatio corꝑalis alteratiua de ꝑ se ɔseq̄t'. vt pz ex p̄dict̃. nō q̄ ip̄e act⁹ poñe sit eēntial'r id cui p̄ncipal'r ɔuenit nomē passionis. lz sit origo illius cui ɔuenit nomē passionis ꝓprie Et ꝓpterea ꝛ act⁹ ip̄e vocat' noīe sui effect⁹. minorē ꝑ p̄ma pte Doct. relinq̄t notā ex solutōe ad 3ᵐ p̄cedētis articuli Deinde cū đr

¶ Jn actu āt appetit⁹ intellectiui nō req̄rit' aliq̄ trāsmutatio corꝑalis. q2 h̄mōi appetit⁹ nō est virtus alicuius organi.

¶ Ponit scđam ptē minoris quā ꝓbat sic. q2 h̄mōi appetitus (. s. intellectiu⁹) nō ē virtus alicui⁹ organi. igit' minor ꝟa. añs supponit'. Tenet ɔña. q2 tota rō q̄re act⁹ appetit⁹ sensitiui sit passio ē. q2 ē in organo. Cōstat āt q̄ si affirmatio ē cā p̄isa affirmatōis. ꝛ negatio ē cā negationis ¶ Circa istā ptē scđam minoris ē difficultas. q2 Doc. alibi videt' dicere. q̄ volūtas possit mouere sine appetitu sensitiuo. imo hoc dare sup̄ dixit. q. x. arti. iij. ad tertiū. vt pz intuēti. Et ꝑ ɔñs seq̄t' mot⁹ corꝑis ꝛ mēbrorū sine appetitu sensitiuo. ꝛ ita imediate ē cā mot⁹ corꝑis Hic āt ꝛ in de veri. mate. xxvj. q. iij. ad. xjᵐ. Dicit q̄ nec sensus neq̄ aliq̄ alia vis apphensiua mouet imediate. sz solū mediāte appetitiua. Et iđ ad opatōem ꝟtutis sensitiue apphēsiue nō imutat' corpus q̄ntū ad dispōnes naturales. nisi superueniat mot⁹ appetitiue quē statim seq̄t' trāsmutatio corꝑis disponētis se ad obediendū ꝛc̄. hec ille. Et p̄terea ad idē videt' eē Doc. sanc. p̄. p. q. lxxx. ar. ij ad tertiū ꝛc̄. ¶ Sz dico q̄ ista re bene penetrata nulla ē discrepātia. Un̄ oportz notare. q̄ aliud ē dicere ad appetitū intellectiū imediate p̄t seq̄ mot⁹. ꝛ ad ip̄m imediate seq̄t' trāsmutatio corꝑis. Primū eīn itellig' de motu locali ꝛ executiuo mēbrorū. Scđm intellig' de trāsmutatōe

Volūtas in hoie mouet localr. sz nō altat corp⁹ si ne appetitu sensitiuo.

alteratiua ꝛ formali. Un̄ dico q̄ p̄t fieri vt appetit⁹ superior. s. itellectiuus imediate moueat executiuā motiuā q̄ ē in musculis ꝛ neruis absq̄ h̄ q̄ appetit⁹ sensitiu⁹ ɔcurrat. ꝛ maxie. q2 nō ɔcurrit ad intentū volūtat̃ fm eandē rōem. Et sic q̄nq̄ cū volūtas mouet ad id ad qđ sensualitas se nō extēdit. nō optet ɔcurrere sensualitatē maxie fm eandē rōem. Sz h̄ ē ver̃ q̄ ad motū volūtat̃ solum nō trāsmutat' corp⁹ formal'r. Et hoc notat Doc. in verbis allegat̃. cū đr q̄ ad opatōem ꝟtut̃ sensitiue apphēsiue nō imutat' q̄ntū ad dispōnes naturales ip̄m corp⁹ ꝛc̄ De eo āt qđ Doc. hz p̄. p. vide infra. q. lvj. ar. ij. ad 2ᵐ. Sup̄ āt q. x. D. loq̄t' de motu locali ꝛ mēbrorū executiuo. q̄ tal' p̄t fieri ꝑ solā volūtatē. lz de cōi lege nō fiat sine appetitu sensitiuo. sine āt ꝑticulari apphēsiōe nullo° fieri p̄t. Un̄ in p̄. p. loq̄t' de eo qđ vt in plurib⁹ ɔtingit. sup̄ āt de possibili. Et q̄dē q̄ appetit⁹ rōnal' possit appetere sine ꝛ ɔ̄ appetitū sensitiū nō ē dubiū. sz an possit sine ip̄o corp⁹ mouere. ꝛ h̄ ꝟtit' in q̄stione ꝛc̄. ¶ Nota q̄ꝫ circa istā materiā q̄ ad apphensionē intellectiuā p̄t seq̄ passio in appetitu sensitiuo dupl'r (q̄uis imediate nō moueat) vt hz D. sanc. in de Veri. sup̄ ad. xij. Uno° inq̄tū in imaginatōe formatur ex iperio intellect⁹ aliqđ phātasma ꝑticulare Ex q̄ seq̄t' passio in appetitu sensitiuo. sicut itellect⁹ credēt̃ penas inferni. format phātasma ignis ꝛ vermis ꝛ sic terret'. Alio° ex apphēsione itellect⁹ mouet' appetit⁹ superior Ex q̄ ꝑ quādā redūdātiā vl' iperiū. appetit⁹ iferior cōmouet' De h̄ etiā ifra. q. xxiiij. ꝛ ita pz q̄ appetit⁹ superior itellectiu⁹ nō req̄rit trāsmutatōez. s. alteratiuā ꝛ formalē nec aū cedēter nec ɔñter imediate. sic̄ đr h̄ 2ᵃ ps minoris. tūc ibi

¶ Unde pz q̄ rō passionis magis ꝓprie inuenit' in actu appetit⁹ sensitiui q2 intellectiui. vt etiaz pz ꝑ diffinitōes Damas. inductas

¶ Subinfert ip̄az ɔclonē. ¶ Et nota circa hāc ɔclonem. q̄ ē ɔparatio ipropria. q2 ꝓprie aliqd đr alicui mag̃ cōuenire qñ vtriq̄ ɔuenit. Passio āt nō ɔuenit appetitui intellectiuo. Uel p̄t itelligi q̄ sit ɔparatio ꝓpria. q2 ɔuenit ꝛ intellectiuo appetitui. sz nō imediate. tñ mediate. scz ꝑ sensitiuū appetitum ꝛc̄.

Argumētū in cōtrariū

Cōtinet diffinitōes per q̄s Doc. in fine corꝑis ɔfirmat ɔclonē rn̄siuā. Et nota q̄ passio ē irrōnal' ptis ꝑ eēntiā. tñ rōnal' ꝑ ꝑticipatōez ꝛc̄

¶ Ad p̄mū ḡ dđm. q̄ passio diuinorū ibi đr affectio ad diuina. ꝛ ɔiunctio ad ip̄a ꝑ amorē qđ tñ fit sine transmutatōne corporali.

¶ Ad maiorē đr Doct. dare. q2 illa passio Jerothei magistri Dionysij. nihil aliud fuit q̄z affectio volūtatis rōnalis ad diuina sine trāsmutatōne corꝑali ɔ̄ūte. q̄ fm Doc. sanc. in de veritate sup̄. q. iij. ad. xxiij. mag̃ hz rationē passionis q̄z simplex apphensio. q2 viddicz đr tractū appetit⁹ ad rē. ꝛ p̄t redundare in appetitū sensitiū. ꝛ ex tali affectōe diuinorū ꝑuenit manifestatio eorūdē. fm illud Joānis. xiiij. Si q̄s diligit me ꝛc̄. et manifestabo ei me ip̄m Ad minorē. ɔcedit' ip̄a. saltem necessario ꝛ imediate. q̄uis qñq̄ ꝓpter magnā intēsionē affectōis volūtatis cōmoueat' appetit⁹ sensitiuus. ꝛ eo mediāte corp⁹. neg̃ āt ɔña. ¶ Nota fundamētū auctoritat̃ quā hz maior ex Doc. sanc. 2ᵃ2ᵉ. q. xlv. ar. ij. in corꝑe. q̄ sapiētia diuina. q̄ đr fuisse doct⁹ Jherotheus. hz cām in volūtate. lz ip̄a sit formal'r in intellectu. Un̄ ex magna affectōe. arguit' magna sapiētia. q̄re Jherotheus doct⁹ ē. s. sapiētia

infuſa ꝛ dono ſpũſſancti patiẽs diuina .i. ex multa affe ctione q̃ trahebat̃ ꝑ affectũ ad diuina. vñ hmõi paſſio. eſt ꝯplacẽtia ꝛ ꝯnaturalitas ad diuina. nam ſapia infuſa ꝛ donũ ĩportat iudiciũ diuinoꝝ ꝓcedẽs ex cõnaturalitate et ꝯplacẽtia ad ea de qb⁹ iudicat̃. et ẽ talis ꝯnaturalitas ex charitate. Et h̃ no. doc. in de ꝟita. vbi ſtatim

¶ Ad ſcðm dðm. ꝙ magnitudo paſſionis nõ ſo lum dependet ex virtute agẽtis. ſed etiã ex paſſibili tate patiẽtis. q2 q̃ ſunt bene paſſibilia multũ patiũt̃ etiã a paruis actiuis. Licꝫ g̃ obiectũ appetit⁹ intel lectiui ſit magis actiuũ q̃ꝫ obiectũ appetit⁹ ſenſitiui tñ appetitus ſenſitiu⁹ eſt magis paſſiuus

¶ Maior vera ceteris parib⁹. ſtante ſcꝫ eadẽ diſpõne patiẽtis vtrobiqꝫ. tũc ſeqt̃ maior paſſio. ſi aũt cetera nõ ſunt paria. nõ oportꝫ. vt D. hꝫ clare Ad minorẽ ꝯ̃ dr̃ ſed dico ꝙ appetit⁹ intellectiu⁹ cui⁹ obiectũ eſt bonũ vle nõ eſt paſſiu⁹ paſſione de q̃ loquitur. i. nõ hꝫ trãſmutatio nẽ corꝑis adiunctã imediate. ſicut ſenſitiu⁹. q̃re negatur ꝯña Nota circa minorẽ. ꝙ Scot⁹ in tertio. diſt. xxxiij. ad ꝓmã rõem. nõ ſatis aduertit qð. d. ſan. cõtra hꝫ. ſcꝫ ꝙ appetit⁹ intellectiu⁹ eſt boni ſimplr̃. vel boni vlis. Nõ eñ capit̃ vle bonũ tñ ꝓ aliquo abſtracto vt ſubſtat intẽ noni vltrans. nec vt diſtinguit̃ ꝯtra bonũ apparens. Sꝫ dat̃ alius intellect⁹ ſupra dictus. q2 eſt boni cuiuſcũqꝫ. et nõ illius vel illi⁹. ſicut alij appetitus. Et q2 ſe extẽdit ad ſingulare rõne ꝯditiõis vlis ꝛ ad ipm vle. et cũ hoc ad ĩmateriale bonũ. De hoc infra. q. xxix. ar. v. vbi q̃rit̃ an odiũ ſit alicuius in vli.

¶ Ad tertium dðm. ꝙ amor ꝛ gaudiũ ꝛ alia hu iuſmodi cũ attribuũtur deo vel angelis vel hoĩbus ẜm appetitũ intellectiuũ ſcant ſimplicem actũ vo luntatis cũ ſilitudine effectus abſqꝫ paſſione. Vñ dr̃ Aug⁹. ix. de ci. dei. Sãcti angeli ꝛ ſine ira puni unt. ꝛ ſine miſerie ꝯpaſſione ſubueniũt. ꝛ tñ iſtarũ noĩa paſſionũ ꝯſuetudine locutõnis hũane etiã in

Act⁹ opeꝝ. eos vſurpant̃ ꝓpter quãdã opatõis ſilitudinẽ. nõ propter affectionũ infirmitatem.

¶ Ad maiorẽ dico ꝙ nõ eſt pura. ſingulariter de gau dio. q2 hoc magis ſcat ſimplicẽ motũ volũtatis. amor tñ (vt patebit infra. q. xxvi. ar. iij.) pt accipi vt ſcat ſim plicẽ actũ volũtat̃. ꝛ vt ſcat paſſionẽ. Ad minorẽ dico ꝙ gaudiũ inuenit̃ in appetitu intellectiuo. quicqd ſit de hoc an inueniat̃ etiã in ꝯcupiſcibili hũana. vt ſequitur de li beratõem. de hoc infra ꝛc̃. Dico eñ ad ꝓpoſitum de gau dio ꝛ amore. ꝙ vt ponũtur in volũtate. q̃ eſt appetit⁹ in tellectiu⁹ nõ ſcant paſſiones. ſed affectiões ſimplices de bono abſolute vel ꝑſente ſine oĩ trãſmutatõne corꝑali.

Ad ꝓbatiõem minoris dico. ꝙ ponũtur in angelis et in appetitu intellectiuo hominuꝫ. ſꝫ nõ vt paſſiones. ſꝫ vt ſimplices act⁹ ꝛ affectiões imateriales ꝛ ſine oĩ trãſmu tatiõe corporali. cũ angeli corporib⁹ careant. quare in eis tales actus nõ dicũtur paſſiones Quare aduerte ꝙ actus vel affectio vt ſic nõ dr̃ paſſio. ſed ipa tranſmuta tio corꝑalis ſequens eſt id vñ affectio paſſio dr̃. quare cũ in angelo talis tranſmutatio locũ nõ habeat. nec in hoĩe affectiões volũtatis imediate ꝯſequat̃. ideo hmõi affecti ones nõ merentur nomen paſſionis. Et fundamentum eſt ex articulo ꝓmo. q2 a trãſmutatiõe q̃ eſt cũ abiectiõne ꝯuenien̄ dr̃ paſſio ꝓprie. vt pꝫ. y. metaph. ca. de paſſione

in. d. ſã. lect. xviij. tex. cõ. xxvi. q̃re negat̃ ꝯña Nota dr̃ ꝙ circa iſtã ſolõnẽ eſt dubiũ. an noĩa paſſionum. puta ira. ꝛ ſilia. cũ dicũtur de deo. ĩportent aliqd in eo exiſtẽs. vl̃ ſo lum aliqd ab eo exiſtẽs ſcꝫ punitõem. ita ꝙ dicat̃ ſolum metaphorice vt poſſꝫ videri dicere. d. ſã. ꝑ. ꝑ. q. iij. ar. ij. ad ſcðm. ita ꝙ cũ dr̃ irat⁹ ſcꝫ ꝙ ad modũ irati ſe habeat puniẽdo Sꝫ ad hoc dr̃ poſt Capo. in q̃rto diſ. xvij. q. ꝑ. ad ꝓmũ ꝯtra ſcðam ꝯclonem. vbi dr̃. ꝙ offenſa paſſi ue dicta qua de⁹ dr̃ offenſus formalr̃. nõ pure metapho rice dr̃ de deo. nec eſt ſol⁹ effect⁹ dei in peccatore poſitu⁹ aut ꝓuatiu⁹. ſed vltra hoc ponit̃ in deo aliquẽ actũ volũtat̃ qui eſt ꝓncipiũ talis pene iſflicte peccãti poſitiue vel ꝓuati ue. licꝫ nõ vniuoce dicat̃ de deo ꝛ de creatura. Et ante iſta dr̃. Licꝫ ira nõ dicat̃ de deo ꝑ moduꝫ paſſionis. aut ꝑturbãte vel noue affectiõis. ꝛ ſilr̃ nec offenſa vel odiũ vel indignatio. tñ cũ dicũt̃ de deo. ponũt in deo aliqueꝫ actũ iuſte ꝛ tranqlle volũtatis. ꝛ nõ pure metaphorice di cũtur ſine aliq̃ rei veritate ꝛ ꝓprietate. vñ. S. Tho. ꝓmo ꝯtra gẽti. ca. xcij. dr̃. Dicit̃ de⁹ aliq̃ñ irat⁹ inq̃ñtũ ex ordi ne ſue ſapiẽtie aliquẽ vult punire. ẜm illud pſal. Cũ exar ſerit in breui ira ei⁹ ꝛc̃. hec ille. Et ſi bñ aduertat̃ oĩa iſta habẽt̃ i hac ſolõne. q2 dr̃ D. ꝙ amor. gaudiũ ꝛc̃. cũ attri buũtur deo ꝛ angelis aut hoĩb⁹ ẜm appetitũ intellectiuũ ſcant ſimplicẽ motũ volũtatis cũ ſilitudine effect⁹. ꝛ in fi ne dr̃. ꝙ nõ vſurpant̃ noĩa paſſionũ ex ꝯſuetudine locuti onis ꝓpter affectionũ infirmitatẽ. q̃ ſcꝫ eſt ꝯmotio ꝛ ꝑtur batio corꝑalis. vbi iſta dicta Capoli clare habẽt̃. Ex qui bus pꝫ quid ſit dðm ad dubiũ. q2 q̃ ad aliqd metapho rice dr̃. vt hꝫ D. in ꝑ. ꝑ. vbi allegat̃. Sꝫ nõ dicũtur pure metaphorice. imo etiã ſcãt aliqd in deo. puta iuſtã ꝛ trã quillã volũtatẽ. Metaphorice aũt. q2 nõ eſt ira ſicut in

nobis Cõcordat cũ hoc Scotus in q̃rto diſ. xiiij. vbi dr̃ Scot⁹ ꝯcor.

licꝫ de⁹ dicat̃ figuratiue irat⁹ vel offenſus. tñ accipiẽdo iſtã rõeꝫ iraſci ꝓ velle vindicare. excluſa paſſione ꝯcomi tante iſtius velle. de⁹ eſt formalr̃ iratus vel offenſus. q2 formalr̃ eſt volens vindicare peccm̃ ꝯmiſſum ꝯtra legem dei. hec ille. ꝛ bñ Nõ eſt aũt formalr̃ irat⁹ niſi ꝑ aliqd in eo exñs. ideo. Ira g̃ ꝛ hmõi ſcant aliqd in deo. ſꝫ non ſi cut eſt in nobis cũ ſcãt paſſiones. q2 tũc ſcãt affectiõem hñtẽ in eodẽ ſuppoſito annexã turbatiõem ꝛ trãſmutati onẽ corꝑalẽ qð nõ eſt in deo. Vide de hoc ma. d. ſan. ꝑ. ꝯtra gẽti. ca. xc. xci. xcij

Ira ſcat aliqd in deo cũ de ipo dr̃

¶ Queſtio. xxiij. de dĩña paſſionũ

DEinde ꝯſiderandũ eſt de paſſionũ dĩña adinuicẽ. Et circa hoc querũtur q̃ttuor Primo vtꝝ paſſiones q̃ ſunt in ꝯcupiſ cibili ſint diuerſe ab his q̃ ſunt in iraſci bili. Scðo vtꝝ ꝯtrarietas paſſionũ iraſcibilis ſint ẜm ꝯtrarietatẽ boni et mali. Tertio vtꝝ ſit aliqua paſſio nõ hñs ꝯtrariũ Quarto vtꝝ ſint aliq̃ paſſio nes differentes ſpecie in eadem potentia non cõtra rie ad inuicem.

¶ Poſtq̃ꝫ d. ſanc. determinauit de ſubiecto ex q̃ aliq̃ liter innotuit q̃dditas paſſionũ ſaltẽ ẜm ꝓdicatũ genera le ꝛ ꝯceptũ genericũ Hic ꝑñter determinat de differẽtia paſſionũ. ex qua innoteſcet ſpẽs paſſionũ Patꝫ aũt ordo q2 cõiora ſũt priora i via ꝯſideratõis. Et diuidit̃ ille trac tatus in duas ptes ꝓncipales. Primo agit̃ de dĩña earꝫ in gñe. Scðo in ſpecie ar. iiij. Circa ꝓmuꝫ ꝓmo inquirit̃ de diuerſitate paſſionum in genere. Scðo de ꝯtrarietate

que fundatur in hmõi diuersitate ar.ij. In tertio aũt articulo determinatur quoddã dubiũ qđ oritur ex ar.p.ctẽ.

¶ Utrum eedẽ passiones sint in irascibili ⁊ in concupiscibili.

Ad primũ sic ꝓceditur. Uidetur ꝙ passiones eedẽ sint in irascibili ⁊ i ɔcupiscibili. Dicit enĩ phs in.ij.ethi. ꝙ passiones aie sũt, q̃s sequitur gaudiũ ⁊ tristicia sꝫ gaudiuz et tristicia sunt i ɔcupiscibili.ĝ oẽs passiones sunt in ɔcupiscibili.nõ ĝ sunt alie in irascibili.⁊ alie in ɔcupiscibili. ¶ P. Matth.xiij.sup illud. Sile est regnũ celoꝝ fermẽto ⁊c.dicit glo. Hiero. In rõne possideamus prudẽtiã.in irascibili odiũ vitioꝝ. in ɔcupiscibili desideriũ virtutũ.sed odiũ est in ɔcupiscibili sicut ⁊ amor cui ɔtrariatur.vt dr in.ij.topi.ĝ eadẽ passio est in ɔcupiscibili ⁊ irascibili. ¶ P. passiones et actus drñt specie fm obiecta. sꝫ passionũ irascibilis et ɔcupiscibilis eadẽ obiecta sunt.scꝫ bonũ ⁊ maluz ĝ eedẽ passiones sunt irascibilis ⁊ ɔcupiscibilis.

¶ Sꝫ ɔtra. diuersaꝝ poñaꝝ act⁹ sunt specie diuersi. sicut videre ⁊ audire. sꝫ irascibilis ⁊ ɔcupiscibil' sũt
p.p.q.lxxxi. ar.ij. due poñe diuidẽtes appetitũ sensitiuũ. vt in primo dictũ est.ĝ cũ passiones sint mot⁹ appetit⁹ sensiti-
q.xxij.ar.ij. ui.vt supra dictum est.passiones q̃ sunt in irascibili erũt alie fm spẽm a passionib⁹ q̃ sũt i ɔcupiscibili

¶ Hic D. primo inq̃rit de diuersitate passionuz in cõmuni ɔparãdo passiones diuersaꝝ poñaꝝ ad inuicẽ

Rñ.dicẽ.ꝙ passiões q̃ sũt i irascibili ⁊ ɔcupiscibili drñt spẽ. Cũ enĩ diuerse poñe habeãt diuersa obie-
p.p.q.lxxvij ar.iij. cta.vt in primo dictũ est.necesse ẽ ꝙ passiones diuersaꝝ poñaꝝ ad diuersa obiecta referantur.vnde multo magis passiones diuersaꝝ poñaꝝ specie drñt.

¶ Doctor in hoc articulo tria principalr facit. Primo pbat ɔclonem rñsiuã. Scdo subiũgit quãdã aliã ɔclusionem declaratiuã rñsiue.ibi. Si enĩ ⁊c. Tertio ex abundanti ⁊ p cõplemento doctrine declarat quoddaz in ista
Cõclo rñsi. materia scitu dignũ.ibi Ad cognoscendũ ⁊c. Quo ad primũ est talis ɔclo rñsiua.quã tñ explicite nõ ponit.sꝫ supplerur formalr. Nõ sunt eedẽ passiones in irascibili ⁊ cõcupiscibili. Hanc ɔclonem D.primo pbat. Scdo corroborat quoddam contentum in ista probatiõe.ibi. Maior enĩ ⁊c. Arguitur ergo sic p ɔclusione. Passiones q̃ sunt in irascibili ⁊ ɔcupiscibili drñt specie.igitur ɔclo vera. Consequẽtia nota.qꝛ distinctio specifica rerũ est realis ⁊ fert secũ nõ identitatẽ. Ans D. pbat.necesse est ꝙ passiões diuersaꝝ poñaꝝ ad diuersa obiecta referãtur. ĝ multo magis passiones diuersaꝝ poñaꝝ specie drũt(supple ex obiectis diuersaꝝ poñaꝝ) Ans pbatur.qꝛ diuerse poñe hñt diuersa obiecta.q̃re sequitur ans.ꝙ et ipe passiones potentiarum. Deinde ibi cũ dicit.

¶ Maior enĩ drña obiecti reqritur ad diuersificandũ spẽm poñaꝝ.q̃ ad diuersificanduz speciem passionum vel actuum.

¶ Corroborat ⁊ declarat quare dixit. Uñ multo magis.(scꝫ passiones distinguãtur ex obiectis diuersaꝝ potẽtiaꝝ.q̃ scꝫ ipe poñe.) Et arguitur sic p isto. Maior drña obiecti reqritur ad diuersificãdũ spẽm poñaꝝ q̃ ad diuersificandũ spẽm passionũ vel actuũ.ĝ recte est illatũ et ve.ꝝ. Multo magis ⁊c. Consequẽtia pꝫ de se. Ans vel assumptũ relinquitur notũ.qꝛ obiecta q̃ distinguũt ⁊ causant multos act⁹ pñt ptinere ad eandẽ potentiã.vt de se pꝫ. Igitur añcedens verum.

¶ Sicut enĩ in naturalib⁹ diuersitas gñis ɔsequitur diuersitatẽ poñe materie.diuersitas aũt spẽi diuersitatẽ forme in eadẽ materia.ita in actib⁹ aie act⁹ ad diuersas poñas ptinentes.sunt nõ solũ specie.sꝫ etiam genere diuersi.act⁹ aũt vel passiones respiciẽtes diuersa obiecta spẽalia ɔphẽsa sub vno cõi obiecto vni⁹ poñe drñt sicut spẽs illius generis

¶ Hic p ɔfirmatõne dictoꝝ infert aliã ɔclonem declaratoriã ⁊ explicatiuã pme talẽ. In actib⁹ anime actus ad diuersas poñas ptinentes.sunt nõ solũ specie sꝫ etiam genere diuersi. actus aũt vel passiones respicientes diuersa obiecta spẽalia ɔphensa sub vno cõi obiecto vnius poñe.differũt sicut spẽs illius generis. Probatur conclusio tali assumpto.in naturalib⁹ diuersitas generis cõsequitur diuersitatẽ poñe materie.diuersitas aũt spẽi diuersitatẽ forme in eadẽ materia.igitur ita est de actib⁹ aie.vt dr ɔclo. Tenet ɔña ex infra habẽdis.q.liij.ar.p.ad primũ.qꝛ obiecta poñaꝝ se hñt ad distinguẽdũ generice in actib⁹.sicꝫ poña materie in naturalib⁹. Ans habetur.v.et.x. metaphy.lectõe vltima.d.san.tex.cõme.xxvi. Nota circa añcedẽs ⁊ ɔñtiam.qꝛ diuersa rõ materie distinguit generice ad minus genere physico.sicut materia cũ priuatione ⁊ sine priuatõe.potest ⁊ intelligi ꝙ distinguãt genere logico.sed de hoc infra.q.liij.vbi iam. Diuersitas aũt forme in materia eiusdẽ rõnis facit diuersitatẽ specificaz. sicut forma asini ⁊ leonis distinguũt specifice. sic diuersa obiecta q̃ sunt materia circa quã poñaꝝ distinguũt generice.diuersa aũt obiecta spẽalia ɔtenta sub obiectis poñarum distinguũt actus specie.sic bonũ ⁊ veruz distinguũt intellectũ ⁊ volũtatẽ Sꝫ hoc veꝝ ⁊ illud.distinguũt actũ intellectus ⁊ in ꝓposito passiones ɔcupiscibilis ⁊ irascibilis differũt genere.sed passiones vnius potentie drñt a se inuicẽ specie Nota aũt ꝙ sicut diuersitas rõnis potẽtie materie.distinguit genere physico ⁊ non logico.ita ⁊ passiones diuersaꝝ poñaꝝ distinguũtur genere obiectali.nõ aũt logico.⁊ sic intelligit.d.san.cũ dr passiones irascibilis ⁊ ɔcupiscibilis distingui genere.

¶ Ad cognoscendũ ĝ que passiones sunt in irascibili.⁊ que in ɔcupiscibili opꝫ assumere obiectus vtriusꝗ potentie. Dictũ est aũt in primo.ꝙ obiectuz p.p.q.lxxxi ar.ij. potentie ɔcupiscibilis est bonũ vel malum sensibile simplr acceptũ.ꝙ est delectabile vel dolorosum.sꝫ qꝛ necesse est ꝙ interdũ aĩal difficultatẽ vel pugnã patiatur adipiscendo aliqđ hmõi bonũ.vel fugiendo aliqđ hmõi malũ.inq̃tum hoc est quodãmodo de uatum supra facilem potestatẽ aĩalis.ideo ipm bonũ vel malũ fm ꝙ hꝫ rõnem ardui vel difficilis est obiectũ irascibilis. Quecũꝗ ĝ passiones respiciũt absolute bonũ vel malũ ptinent ad ɔcupiscibilẽ.vt gaudiũ.tristicia.amor.odiũ.⁊ silia. Quecũꝗ vero passiones respiciũt bonũ vel malũ sub rõne ardui. put aliqđ est adipiscibile vel fugibile cũ aliqua dif

ficultate. ꝑtinent ad irascibilē. vt audacia. ⁊ timor. spes. ⁊ huiusmodi

¶ Hic vltimo ꝓ ꝯplemento doctrine ponit vnū documentū qð seq̄tur ex dictis. quo cognoscat̄ q̄ passiones sunt in irascibili ⁊ q̄ in ꝯcupiscibili. Et ponit documētū sub tali ꝯclusione ibi. Quecūq; ergo passiones ⁊c̄. vsq; in fine

Concl. ij. corporis. vide lr̄am. Et ꝓbat̄ assumēdo maiorē q̄ seq̄t̄ ex dictis. Ad cognoscēdū q̄ passiones sunt in irascibili. ⁊ q̄ in ꝯcupiscibili. opꝫ assumere obiectū vtriusq; potētie. sꝫ dictū est in p° ⁊c̄. vsq; ad ꝯclusionē. q̄ sequitur ꝯclusio. Maior pꝫ ex dictis. q: passiones ꝑtinētes ad aliquā potentiam hn̄t idē obiectū. quare seq̄tur maior ⁊c̄. Minor nota ex pma pte. q. lxxxi. ar. ij. Nota circa minorē. ꝙ obiectū ꝯcupiscibilis est bonū sensibile ꝓsequēdū ꝑ se. ⁊ malū fugiendū ꝑ actus. ⁊ hoc sub rōne absoluta sine difficultate. sed obiectū irascibilis. est id qð īpedit bonū absolute desideratū vel fugā mali absolute. irascibilis eni est insistere īpedientibꝰ ⁊ corrūpentibꝰ. sed ꝯcupiscibilis est tēdere in conueniētia ⁊ fugere disconuenientia. Argumētū in ꝯtrariū ē rō habita in corpe. vbi magis explicata fuit

q. xxiij. ar. ij. ¶ Ad primū ergo dōm. ꝙ sicut in pmo dictū est ad hoc vis irascibilis data est aīalibꝰ vt tollant̄ impedimēta q̄bꝰ ꝯcupiscibilis in suū obiectū tendere ꝓhiberet̄. vel ꝓpter difficultatē boni adipiscēdi. vel ꝓpter difficultatē mali superandi. ⁊ ideo passiones irascibilis oēs terminātur ad passiones ꝯcupiscibilis. ⁊ s̄m hoc etiā passiones q̄ sunt in irascibili ꝯsequit̄ gaudiū ⁊ tristicia q̄ sunt in ꝯcupiscibili

¶ Maior ꝯcedit̄ vt pꝛ̄us eam hꝫ. sed argumentum vtit̄ in falso sensu. q̄si diceret. ꝙ oēs passiones sunt in illa potētia in q̄ est gaudiū ⁊ tristicia. qð nō est. Unde dico. ꝙ nō est incōueniēs vt passiōes (q̄ sunt in potētia irascibili q̄ ordinat̄ ad ꝯcupiscibilē defensandā) terminēt̄ ad passiōes q̄ sunt i ꝯcupiscibili. q: in irascibili nō sunt passiones simpliciter finales. sꝫ q̄ sunt motus ad rē distātē. vt patebit. Quare ꝯcessa minore negat̄ ꝯn̄a. q: sicut irascibilis quodāmodo ordinat̄ ad ꝯcupiscibilē. ita passiones ꝯcupiscibilis sunt terminꝰ passionū irascibilis ⁊c̄. Dico notāter. quodāmō ordinat̄. q: ꝯcupiscibilis nō est finis irascibil.

Irascibil' dignior ꝯcupiscibili sed aīal ipm. Nā irascibilis ꝯcupiscibili dignior ⁊ superior est. vtpote ordinata ad vlteriorē actū ⁊ rōni ꝓpinquior. vt hꝫ. d. san. in de veritate. ma. xxv. q. ij. in fine corporis. Vide ibidē multa bona ad ꝓpositum

¶ Ad scōm dōm. ꝙ odiū viciorū attribuit Hiero. irascibili. nō ꝓpter rōem odij q̄ ꝓprie ꝯpetit ꝯcupiscibili. sꝫ ꝓpter ipugnatōnē q̄ ꝑtinet ad irascibilē

¶ Ad scðam ptem maioris dr̄. ꝙ nō intelligit̄ quasi odiū sit formalr̄ in irascibili. sꝫ q: ex passionibꝰ ꝯcupiscibilis causat̄ aliq̄s actꝰ ⁊ passio in irascibili. puta impugnatio rei q̄ odio habet̄. ideo btūs Hieronymꝰ attribuit irascibili odiū q̄ ad effectū odij. q̄ efficit̄ a ꝓpugnatrice. sꝫ irascibili. q̄ est ꝓpugnatrix ꝯcupiscibilis. Minor ꝯcedit̄. sed negat̄ ꝯn̄a. q: nō est locutio formalis. sꝫ causalis

De obiecto irascibilis Nota aūt circa ista sp. ꝙ irascibilis nō solū est ipugnare īpediēs ⁊ ipugnās extrinsecū distinctū ab obiecto irascibilis. sed irascibilis est etiā tendere ⁊ habere actū eleuatū in bonū vel malū arduū. qð ex sua difficultate ē supra vel supra ꝯcupiscibilē. Et ꝑ hoc pꝫ saluari qð. d. san. dicit in de veri. ma. xxv. q. iij. ad. qntū. ꝙ spes theologica virtus sit i irascibili. i. volūtate inq̄tū supeminēter hꝫ qð est irascibilis. Cuiꝰ oppositū hꝫ Scotꝰ in tertio. dis. xxvi. in fine. putās ꝙ irascibilis solū sit tendere ꝯtra ipugnās ꝯcupiscibilē ꝑ aliquā ꝯtrarietatē. Sꝫ dicimꝰ ꝙ irascibilis etiā est ad arduū bonū ⁊ malū arduū. cuiꝰ arduitate nō vincit̄. sꝫ superat tendendo in ipm. Arduitas eni boni repellit ꝯcupiscibilē. sꝫ irascibilis hꝫ quādā altitudinē supra arduitatē. sꝫ ergo bonū diuinū supnaturale habibile ex diuino auxilio nō ꝓcurat ⁊ ipugnet ꝑ aliquē actōem positiuā ipam ꝯcupiscibilē. tn̄ ꝓportōnem eiꝰ excedit ꝓpter suā arduitatē. Et iō tendere in ipm est potētie eleuātis se in excedēs ⁊ q̄si ipugnās ꝑuatiue ꝯcupiscibilē. i. q: nō ꝓportionatū sꝫ excedēs. Et ista tāgit etiā. d. sa. in so. scd̄i argu. ⁊c̄. Scot' oppo.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ bonū inq̄tū est delectabile mouet ꝯcupiscibilē. sꝫ si bonū habeat quandā difficultatē ad adipiscendū. ex hoc ipo hꝫ aliq̄d repugnās ꝯcupiscibili. ⁊ iō necēariū fuit eē aliā potētiam q̄ in id tenderet. Et rō est eadē de malis. ⁊ hec potētia est irascibilis. vn̄ ex ꝯn̄ti passiones ꝯcupiscibilis ⁊ irascibilis specie differūt

¶ Maior placet ad sensū quē intēdimꝰ in corpe. scꝫ loquēdo de obiectis formalibꝰ Minor negat̄ ꝙ sint eadē obiecta formalia ⁊ falsitatē eiꝰ ondit. d. san. in solōne.

Nota v̄bū. d. san. in hac solōne cū dr̄. sed si bonū habeat quādā difficultatē ad adipiscēdū. ex hoc ipo hꝫ aliq̄d repugnās ꝯcupiscibili. q: ex hoc habet̄ qð iā statim dictū fuit. ꝙ videlꝫ irascibilis hꝫ tendere ꝯtra repugnās ꝯcupiscibili. qð repugnās nō opꝫ intelligere q̄d distinctū ab obiecto accepto cū difficultate. quare spes pt eē i irascibili respectu boni diuini supnaturalis. qð vtiq; cū difficultate est adipiscibile. ⁊ q̄ spes nō est in ꝯcupiscibili vt desiderat ꝯmodū ꝯcupisceti. ⁊ pt irascibilis (i. volūtas vt supeminēter est irascibilis. i. extendens se ad difficile) habere deū ꝓ imediato obiecto. Unde nō admittimꝰ cū Scoto in tertio. dis. xxxiij. ꝙ obiectū irascibilis sit offendens tn̄. sꝫ bonū vel malū arduū. Esto bonū sit in se cōuenientissimū. ⁊ nullo mō offendat. dūmō req̄rat eleuatiōnē appetitꝰ. ⁊ habeat arduitatē annexā rōne cuiꝰ est repugnās ꝯcupiscibili ⁊c̄. vide de ista materia. d. san. in de verita. ma. xxv. ar. ij.

¶ Utrū ꝯtrarietas passionum irascibilis sit s̄m ꝯtrarietatē boni ⁊ mali.

Ad scōm sic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ cōtrarietas passionū irascibilis nō sit nisi s̄m ꝯtrarietatē boni ⁊ mali. Passiones eni irascibilis ordināt̄ ad passiones ꝯcupiscibil'. vt dictū est. sꝫ passiones ꝯcupiscibilis nō ꝯtrariant̄ nisi s̄m ꝯtrarietatē boni ⁊ mali. sicut amor ⁊ odiū. gaudium ⁊ tristicia. ergo nec passiones irascibilis. ¶ Preterea. passiones dnt̄ s̄m obiecta. sicut ⁊ motꝰ s̄m terminos. sꝫ ꝯtrarietas nō est in motibꝰ nisi s̄m ꝯtrarietatē terminorū. vt pꝫ in. v. phys. ergo neq; in passionibꝰ est cōtrarietas passionū nisi s̄m ꝯtrarietatē obiectorū. obiectū aūt appetitus est bonū vel malū. ergo in nulla potentia appetitiua potest esse contrarietas passionum nisi s̄m contrarietatem boni ⁊ mali. ar. p. ad pm. ¶ Preterea. oīs passio aīe attendit̄ s̄m accessū ⁊ recessum vt Auicēna dr̄ in. vi. de naturalibꝰ. sꝫ accessus causatur ex rōne boni. recessus aūt ex ratōne mali. q: sicut bonū est qð oīa appetūt. vt dr̄ in p. ethi. ita malū est

qd oia fugiūt. ḡ ꝯtrarietas in passionibꝫ aīe nō pōt esse nisi ſm bonū ⁊ malū. ¶ Sʒ ꝯ. timor ⁊ audacia sunt ꝯtraria. vt patʒ in. iij. ethi. ſʒ timor ⁊ audacia nō dn̄r ſm bonū ⁊ malū. q꞉ vtrūq꞉ est respectu aliquoꝝ maloꝝ. ḡ nō omīs ꝯtrarietas passionū irascibilis est ſm ꝯtrarietatē boni ⁊ mali

¶ Hic inqrit. D. scḋo de ꝯtrarietate passionū q̄ fundat̄ in diuersitate. de q̄ in ar. p̄. Et q̄uis titul⁹ q̄sti sonet tm̄ de ꝯtrarietate passionū irascibilis D. tn̄ i corpe determinat etiā q̄uo ꝯtrariant̄ passiones ꝯcupiscibilis.

¶ Rn̄deo dōm. q̄ passio q̄dā motus est vt dr̄ in iij. physicoꝝ. Vn̄ opʒ ꝯtrarietateʒ passionū accipe ſm ꝯtrarietatē motuū vel mutationū. Est aūt duplex ꝯrietas i mutatiōibꝫ ⁊ motibꝫ. vt dr̄ in. v. phy. vna q̄dē ſm accessum ⁊ recessum ab eodeʒ termīo. q̄ q̄dē ꝯrietas ē ꝓprie mutationū. i. gn̄atōis q̄ ē mutatio ad eē. ⁊ corruptōis q̄ ē mutatio ab eē. Alia aūt ſm ꝯrietatē termioꝝ q̄ ꝓprie ē ꝯrietas motuū sicut dealbatio q̄ est mot⁹ a nigro in albū opponit̄ denigrationi q̄ est mot⁹ ab albo in nigrū. Sic igit̄ in passionibꝫ aīe duplex ꝯtrarietas iuenit̄. Vna q̄dē ſm ꝯtrarietatē obiectoꝝ. ſcʒ boni ⁊ mali. Alia ſo ſm accessum ⁊ recessum ab eodē termino.

¶ D. tria facit in hoc corpe. Primo deducit ꝯclusionē gn̄alē fundamētalē. Scḋo subiūgit vnā aliā ꝯclōneʒ bimēbrē magis spēalē. ibi In passionibꝫ q̄dē ⁊c. Tertio ex scḋo mēbro scḋe ꝯclōnis. infert ꝯclōnem formalr̄ tm̄ suā. ibi. Inuenit̄ ḡ ⁊c. Circa p̄mū ponit talē ꝯclōnē fundamētalē generalē. In passionibꝫ aīe duplex ꝯtrarietas inuenit̄. Vna q̄dē ſm ꝯrietatē obiectoꝝ scilʒ ⁊c. Probat̄ ꝯclō sic. Opʒ ꝯtrarietatē passionū accipe ſm ꝯtrarietatē motuū vel mutationū. Sʒ est duplex ꝯrietas in mutationibꝫ vel motibꝫ. ḡ ⁊ in passionibꝫ aīe. Maior pʒ. quia passio mot⁹ q̄dā est. ḡ maior ſa Nota circa h̄. q̄ quia passio appetit⁹ sensitiui de q̄ est sermo. ꝑ se passionē ꝓprie dictā includit. vt pʒ ex dictis. q. p̄ce. q̄ passio ꝓprie dicta ē mot⁹. puta calefactio vel frigefieri. Ideo D. ꝓ ꝓbatōne maioris assumit ⁊ dn̄. q̄ passio est mot⁹ ꝓprie dict⁹. de q̄ tertio physicoꝝ. Et h̄ nō soluʒ verificat̄ de passione naturali. ſʒ etiā aīali. q꞉ est ꝑ se causalr̄ mot⁹ ꝓprie dict⁹.

Minorē D. declarat ex. v. phy. in. d. san. lect. viij. tex. cō. xvi. vsq꞉ ad tex cō. lij. Nota q̄ si volueris videre q̄uo gn̄atio ⁊ corruptio distinguāt̄. cū tn̄ ph̄s dicat q̄ gn̄atio vni⁹ est corruptio alteri⁹. et etiā cū corruptio habeat terminū ip̄m nō esse. vide d. san. in de ꝯrieta. ma. xxviij. q. iij q꞉ dictum ph̄i intelligit̄ ꝑ ꝯcomitātiam. q꞉ videlicʒ vnū motū due mutatōes sequūt̄. vna ꝑ se. altera ꝑ accn̄s. naʒ alteratōem materie ⁊ corpis hūani ꝑ se seq̄t̄ cadauer ad cui⁹ eē sequitur in vno ordine. in alio aūt p̄cedit nō eē hois. Nō eē aūt hois distinguit̄ realr̄ ab eē eiusdē (i. est negatio realis eē) et ita distinguūt̄ iste due mutatōes. scʒ gn̄atio ⁊ corruptio. ⁊ vna accedit ad eē hois. scʒ gn̄atio Alia aūt scʒ corruptio hois est ad nō eē hois. cōcomitādo et sequēdo gn̄atōnem cadaueris. nō q̄ aliq̄ mutatio fit ad corruptōem nisi mediāte alteri⁹ gn̄atōne. Que dicūtur de ꝯtrarietate motuū clara sunt ⁊c.

¶ In passionibꝫ q̄dē ꝯcupiscibil̄ inuenit̄ p̄ma cōtrarietas tm̄ q̄. scʒ est ſm obiecta. In passionibꝫ aūt irascibil̄ inuenit̄ vtraq꞉. Cui⁹ rō est. q꞉ obiectū ꝯcupiscibil̄. vt sup̄ dictū est. ē bonū vel malū sensibile absolute. Bonū aūt inq̄ztū bonū nō p̄t eē termin⁹ vt a q̄ ſʒ solū vt ad quē. q꞉ nihil refugit bonū inq̄ztū bonū ſʒ oia appetūt ip̄m. Silr̄ nihil appetit malū inq̄ztū hmōi. ſʒ oia fugiūt ip̄m. ⁊ ꝓpter h̄ malū nō hʒ rōeʒ termini ad quē. ſʒ solū termini a q̄. Sic igit̄ ois passio ꝯcupiscibil̄ respectu boni ē vt i ip̄m. sicut amor desideriū ⁊ gaudiū. ois ſo passio respectu mali ē vt ab ipō. sicut odiū. fuga. seu abominatio ⁊ tristicia. Vn̄ in passionibꝫ ꝯcupiscibilis. nō p̄t eē ꝯtrarietas ſm accessum ⁊ recessum ab eodem obiecto

¶ Hic ꝯtrariter. D. accedit magis ad ꝓpositū. ⁊ ponit scḋā ꝯclōnē p̄ambularē bimēbrē talē. In passionibꝫ cōcupiscibil̄ inuenit̄ p̄ma ꝯtrarietas tm̄. q̄ scʒ est ſm obiecta In passionibꝫ aūt irascibil̄ inuenit̄ vtraq꞉. Hui⁹ ꝯclōnis D. ꝓbat p̄mo p̄mā p̄te. scḋo scḋam. ibi. Sʒ obiectū irascibil̄ ⁊c. Arguit̄ ḡ sic ꝓ p̄ma p̄te. ois passio ꝯcupiscibilis. respectu boni est vt in ip̄m sicut ⁊c. Ois ſo passio respectu mali est vt ab ipō. sicut ⁊c. ḡ in passionibꝫ cōcupiscibil̄ nō p̄t eē ꝯrietas ſm accessum ⁊ recessuʒ ab eodē obiecto. ḡ p̄ma pars ꝯclōnis vera. ꝯñtia de se nota. q꞉ si ad vnū obiectū (scʒ bonū) tm̄ acceḋit ⁊ a malo tm̄ recedit̄. tur. bn̄ seq̄t̄ q̄ nō est recessus ⁊ accessus respectu eiusdeʒ. q꞉ bonū ⁊ malū nō sunt idē obiectum ⁊c. Añs D. ꝓbat ibi. Cui⁹ rō ē. ponēdo maiorē ⁊ minorē claro in ſa ⁊c. Nota q̄ rōnis D. intentuʒ ꝓ ista ꝯclōnis p̄te possʒ sub breuibꝫ sic poni. vbi est ꝯrietas tal̄ (scʒ ſm accessum et recessuʒ) ibi. Idē ē termin⁹ ad quē ⁊ a quo. ſʒ ipossibile ē eūdē terminū eē a q̄ ⁊ ad quē i motibꝫ ꝯcupiscibil̄. ḡ i ipis nō inuenit̄ talis ꝯtrarietas Nota q̄ totū fundamētū est. q꞉ ꝯcupiscibil̄ est respectu boni vel mali absolute vt sic. bonū aūt hʒ attrahere tm̄. malū repellere tm̄. ideo nō p̄t accedi accessu affectionali ad malū. nec recedi recessu affectionali a bono vt sic. sec⁹ de motibꝫ irascibilis. vt patebit Nota verbū qd D. hʒ scʒ. bonū aūt arduū hʒ q̄ in ip̄m tendat̄ inq̄ztū est bonū qd ꝑtinet ad passionē spei Opʒ tn̄ h̄ nō intelligere q̄si spes tēdat in bonū sub absoluta rōne. q꞉ sic ꝑtinet bonū ad ꝯcupiscibilē. sed oʒ notare in obiecto spei duo. vnū est q꞉ bonū. aliud est arduitas. bonū ḡ est rōne cui⁹ tendit̄ ꝑ spem. ſʒ arduitas est ꝑ se ꝯditio ei⁹ vt est obiectū spei. ita q̄ bonū est rō tendēdi ſʒ arduitas modi tendēdi. s. eleuati sup̄ modū ꝯcupiscibilis Deinde cū dr̄.

¶ Sed obiectū irascibil̄ est sensibile bonū vel malū. nō q̄dē absolute. ſʒ sub rōne difficultatis vel arduitatis. vt supra dictū ē. Bonū aūt arduū siue difficile hʒ rōnē vt i ip̄m tēdat̄ inq̄ztū ē bonū. qd ꝑtinet ad passionē spei. ⁊ vt ab ipō recedat̄ inq̄ztū est arduū ⁊ difficile. qd ꝑtinet ad passionē desperatōis Silr̄ malū arduū hʒ rōnē vt vitet̄ inq̄ztū est malū. ⁊ h̄ ꝑtinet ad passionē timoris. hʒ etiā rōnē vt in ip̄m tendat̄ sicut in q̄ddā arduū. ꝑ qd scʒ aliq̄d euadit subiectionē mali. ⁊ sic tendit in ip̄m audacia

¶ Probat scḋam p̄te p̄cedētis ꝯclōnis sic. obiectum irascibil̄ est sensibile bonū ⁊c. vt in ſa. ſʒ bonū arduū siue difficile ⁊c. vt in ſa. ḡ sequitur scḋa ps vera

Inuenit̄ ḡ in passionibꝫ irascibil̄ ꝯtrarietas ſm ꝯrietatē boni vel mali. sicut inter speʒ ⁊ timorē. et iterū ſm accessuʒ ⁊ recessum ab eodē termino. sicut inter

ar. 4.

Concl° fun.

2° pambul.

Ar. 4.

audacia z timore. Et p h pz rñsio ad obiecta

¶ Hic vltimo D. infert formalr pclonē rñsiuā ex scda gte pcedētis pclonis. in q pcualr z in suba princ. Vñ tāngitur satis clare pbata cum ipa scda gte Nota aūt hic mysteriū huiꝰ rei. ex d. san. in de vita. ma. xxvi. q. iij. q qz passiones irascibil' oriūt z termināt ex z in passionibꝰ pcupiscibil. io etiam hñt distingui z pstrariari sicut passiões pcupiscibil. scz fm boū z malū. ita q illa q ē circa bonū est pstraria illi q est circa malū. sicut spes z timor sed qz hz aliqd pprium supra pcupiscibilē z pprium obiectum scz arduū. qd pt excedere vel nō excedere fm apprehēsionē. ideo passiones irascibil' distinguunt ppria distinctiōne vt irascibil' sunt fm excedēs facultatē appetētis. vel nō excedēs. z hoc fm estimatōes eiꝰ. Ista em duo distinguūt arduū. sicut p se eiꝰ dr̄ie. z p pñs diuersificant eiꝰ passiones. z faciūt eas pstrariari mō mutationū. z sic distinguūt spes z desparatio. timor z audacia. Sz fm modum quē hñt ex pcupiscibili distinguūt fm modū motuū. q ē fm pstrarietatē obiectoz. Et qm veritatis sufficiēs dterminatio est argumētoz solo. ideo ex dictis corpis soluūt z declarant argumēta p z pstra.

¶ Argumētū in pstrariū est p scda gte pclonis rñsiue formalr. Et pbat q nō tm̄ nec oēs opponūt fm pstrarietatē boni z mali. nō aūt pbat qn aliq sic opponāt. vt dr̄ pꝰ gs. rñsiue formalr. sicut spes z timor.

¶ Ad pmū pcedit maior. sz vt patuit. passiones irascibil respiciūt obiectū irascibil. qd diuersificat p se fm excedere facultatē vl nō excedere fm estimatōez. et q hz vt ad ipm accedat z ab eo recedat fm q est arduū possibile vl impossibile Passiones aūt pcupiscibilis respiciūt bonū vel malū absolute. qd vt sic nō hz vt accedat z recedatur quare pcessa minore negat pña. qz est fm nō cām vt ctiz vt patuit in corpore.

¶ Ad scdm. maior pcedit. minor negat expresse loquendo de motu. vt cōis est ad mutatōem. distinguūt em generatio z corruptio fm accessuz z recessuz ab eodē. vt patuit in corpe. negat z pmū pñs. Vltra dico q obiectum appetitꝰ ē bonū vel malū. sz nō absolute. sz aliqñ bonum vel malū arduū qd hz vt appetitꝰ accedat z recedat fm passiones irascibil. quare z negat. z vlterior pña zc. Notandū aūt q appetitꝰ eiusdē hois nō accedit z recedit ab eodē fm nūez. lz. z eodē mō apphēsum. tn̄ respectu diuersoz accedit z recedit sperādo z desperādo. ita q bonum aliqd arduū estimatū possibile sperat de alio vl eodē apphēso successiue vt ipossibili despat. z h suff cit ad hoc q spes z desparatio dicāt eē fm accessum z recessum ab eodē. qz hoc intelligit vel in diuersis hoib. vel in eodē successiue. vel de eodē in specie nature. nō aūt de eod. in formalr in rōne obiecti. Vñ videt intelligēdꝰ D. q spes et desparatio dicūt accessum z recessuz ab eadē re. sz nō eodē obiecto formalr. qz obiectū sup rē addit estimatōez z apphēsionē sub rōne possibilis vel ipossibilis zc.

¶ Ad tertiū. maior pba ad hūc sensum. qz attēditur ois passio in accessu vl recessu. tamē qñqz due passiones pñt eē in accessu z recessu ab eodē. saltez materialr. qñqz aliq aūt pñt dicere accessuz z recessum a diuersis Primū est in passionibꝰ qbusdā irascibil. Scdm in passionibus pcupiscibil zc. Ad minorē. ad pmā pte eiꝰ dico. q accessus causat ex rōne boni absolute. sz ex rōne boni accepti. vt arduū. z estimati. vt excedēs facultatē pt causari recessus in irascibili zc. Ad scdam pte minoris dico. q recessus est a malo absolute accepto fm passionē pcupiscibilis. Dico aūt q ad malū arduū absens vt apphēsum sub rōne vitabil pt eē passio accedēs. nō vt habeat. sz vt vincat z expugnet. sicut est audacia. z si est malum pñs vt vindicet. sicut ē ira. Et de istis magis infra cum qret de obiecto ire z audacie. vide. q. xlv. ar. p. qz audacia tēdit in malū arduū. vt euadat eiꝰ subiectōem. De ira vide. q. xlvi. ar. q. qz hz obiectū pposituz ex bono z malo zc. Ad pbatōem minoris dico. q verū est q bonū est qd appetit vt sic. ratōne arduitatis tn̄ z estimate impossibilitatis. q hz rōem mali pt ab eo recedi. Silr malū oia fugiunt. qz nō appetit ex ppria rōne. tn̄ pt appetitꝰ irascibil accedere ad ipm expugnādū z abqciedū. qre negat pña Notandū aūt q illa pbatio minoris tāgit vnū aliud sepꝰ declarandū. qz bonū pt eē a q recedit p accñs. z malum pt eē ad qd accedit p accñs. z sic ē in passionibꝰ irascibil. Bonuz em dr eē qd appetit p se z gra sui. z p actū acceptātes. tn̄ et malū pt eē volitū p accñs. De h infra zc. q. xlv. ar. q. Et etiā pt eē nolitū. vt patuit supra. q. viij.

¶ Utrū ois passio aie habeat aliqd pstrariū vel sit aliqua passio nō hñs pstrariū.

G

Ad tertiuz sic pcedit. Uidet q ois passio aie habeat aliqd pstrariū. oēs is em passio aie vel est in irascibili. vel in pcupiscibili. sicut supra dictuz est. sz vtreqz passiones hñt pstrietatē duo mō. g ois passio aie hz pstrariū ¶ P. q. xxij. ar. ij. ois passio aie hz bonū vel malū p obiecto. q sūt obiecta vliter appetitiue ptis. sz passioni cuiꝰ obiectū est bonū opponit passio cuiꝰ obiectū ē malū. g ois passio hz pstrariū. ¶ P. ois passio aie est fm accessuz vel fm recessuz. vt dictū est. sz cuilibet accessui pstriat recessus. z ecōuerso g ois passio aie hz pstrariū Ar. ij. ¶ Sed pstra. ira est qdā passio aie. sz nulla passio pstria opponit ire. vt pz in. iiij. ethi. g nō ois passio hz pstrariū.

¶ Hic D. circa pdicta determinat dubiū. Dubiū est em qz in passionibꝰ tā pcupiscibil qz irascibilis inuenit pstrarietas. an g ois passio habeat pstrariū. z est articulꝰ ille modificatiuꝰ pcedēs. Nota aūt q oportz vnū explicite supponere qd D. tāgit in arti. scz q ad pstrietatē passionū reqrit q sint in eadē potēa. Passiones em diuersaruȝ potēaȝ pñt eē disparate. z dr̄nt necario specie. sz nō pstriantur. qz pstria hñt fieri circa idē. Notare etiā oportz. q ira hz duplex obiectū partialr. scz bonū z malū. bonū. s. vindictā sub rōne boni. z malū hoc vel illud. de q qrit vindictā pter illatū nocumētū vel iniuriā. Hoc notato videndū est de articulo.

¶ Rñdeo dicēdū. q singulare est in passione ire. qd nō pt habere pstrariuz neqz fm accessum neqz etiam fm recessum neqz fm pstrietatē boni vel mali

¶ Cōclonē formalr rñsiuā D. expsse non ponit in h corpe. sz supplet talis. Nō ois passio aie hz aliqd pstrarium. Probat. passio ire nō pt habere pstrariū neqz fm accessum Cōclo rñsi. neqz etiā fm recessum. neqz fm cōtrarietatē boni vel mali. g pclo pba. Circa rōem D. ponit pmo añs Secūdo pbat. Pmo q ad pmā pte eius. ibi. Causat em Scdo scdam pte. ibi. Silr nec scdm zc. Tertio ipm resumit cū maiori explicatōe. ibi. Vñ motꝰ ire zc. Huius g rōnis tenet pña. qz hñ seqt p equipollētiā pradictoriaz aliq nō. g nō ois zc. Et scdo qz nō est alius modꝰ pstrarietatis passionū nisi vel fm accessuz z recessum. vel fm pstrarietatē obiectoz. vt pz ex ar. q. Cōsequēter cū dt

¶ Causatur enim ira ex malo difficili iam iniacente. ad cuius presentiam necesse est quod aut appetitus succumbat. et sic non exit terminos tristicie que est passio concupiscibilis. aut habet motum ad inuadendum malum lesiuum. quod pertinet ad iram. motum autem ad fugiendum habere non potest. quia iam malum ponitur presens vel preteritum. et sic motui ire non contrariatur aliqua passio secundum contrarietatem accessus vel recessus.

¶ Probat primam partem antecedentis predicti. supponendo quod ira causatur ex malo difficili iam iniacente et sic. ad presentiam mali presentis difficilis. aut appetitus succumbit. aut habet motum ad inuadendum malum lesiuum. sed nullo istorum modorum habet contrarium vel secundum accessum et recessum. ergo prima pars vera antecedentis. Maior patet. quia motum ad fugiendum habere non potest. quia malum iam ponitur presens vel preteritum. Minor probatur. scilicet quod si succumbat non contrariatur ire quia sic non exit terminos tristicie (id est manet in tristicia tanquam in termino et quiete violenta) que est passio concupiscibilis. sed passio concupiscibilis non contrariatur passioni irascibilis. vt patuit. Secunda pars minoris. scilicet quod motus inuasiuus non contrariatur ire. quia iste motus pertinet ad iram. sed motus pertinens ad iram non contrariatur ire. vt patet de se etc. Deinde cum dicit

¶ Similiter nec secundum contrarietatem boni et mali. quia malo iam iniacenti opponitur bonum iam adeptum. quod iam non potest habere rationem ardui vel difficilis. nec post adeptionem boni remanet alius motus nisi quietatio appetitus in bono adepto que pertinet ad gaudium quod est passio concupiscibilis.

¶ Deducit secundam partem antecedentis predicti. scilicet quod passio que est de contrario obiecto non sibi contrariatur. sic. Malo iniacenti (quod scilicet est obiectum ire) opponitur bonum iam adeptum (minor supponitur per primam partem) Sed respectu boni adepti non est aliqua passio in irascibili (que possit contrariari ire) sed post adeptionem boni remanet solum gaudium quod non contrariatur ire. ergo secunda pars vera. Maior nota. Minor per primam partem probatur. quia bonum adeptum non habet rationem ardui. et per consequens non causat passionem in irascibili. cuius passiones omnes sunt de arduo. Secunda pars minoris relinquitur nota. quia post adeptionem boni est quietatio. sed talis quietatio est gaudium etc. Tertia pars quod gaudium non contrarietur ire. patet quia gaudium (exercetur per delectationem) est concupiscibilis. sed passio concupiscibilis non contrariatur passioni irascibilis Tunc ibi

¶ Unde motus ire non potest habere aliquem motum anime contrarium. sed solummodo opponitur ei cessatio a motu. sicut philosophus dicit in sua rhetorica quod mitescere opponitur ei quod est irasci. quod non est oppositum contrarie. sed negatiue vel priuatiue. Et per hoc patet responsio ad obiecta

Subsumit antecedens sepedictum cum limitatione. scilicet quod ira non habet contrarium. sed opponitur sibi cessatio a motu. Prima pars patuit. Secunda pars autem probatur auctoritate philosophi etc. Nota quod mitescere videtur importare remissionem motus ire. quia remissio dicit priuationem. sed impuram. scilicet motum. vt tendit in cessationem. que cessatio est negatio ire. Et ita opponitur ire vehementi remissio eius et totalis cessatio. vnum quidem priuatiue. aliud negatiue. ita quod vnum sit tepescere. aliud omnimoda extinctio ire etc. Nota quod D. in de veritate ma. xxvi. ar. iiij. in cor. vbi intentum huius articuli sub breuibus perstringit. sic dicit. Ira vero nullo modo potest habere passionem contrariam. neque secundum contrarietatem boni et mali. quia respectu boni presentis nulla est passio in irascibili. Similiter neque secundum contrarietatem excedentis facultatem et non excedentis. quia malum facultatem excedens nullam passionem in irascibili facit (sed scilicet tristiciam in concupiscibili) Unde inter ceteras passiones ira habet hoc proprium. quia ei nihil est contrarium. hec ille.

¶ Argumentum in contrarium est verum. et concludit conclusionem

¶ Ad primum. maior vera. minor procedit de eis (nisi quando abs ab ira. vt iam patuit in cor. Vel secundo ad minorem vtreque (id est passiones concupiscibilis et irascibilis habent contrarietatem etc. sed non omnes. ita quod minor verificetur indefinite. sed non vniuersaliter Unde negatur consequentia. quia vna particularis fert instantiam contra vniuersalem etc. Passiones enim concupiscibilis contrariantur secundum bonum et malum. irascibilis vero duplici modo dempta ira.

¶ Ad secundum. maior vera. Ad minorem. sed passioni cuius obiectum est bonum opponitur passio cuius obiectum est malum. Uerum quidem opponuntur disparate. sed non contrariantur nisi ille passiones de diuersis obiectis (bono scilicet et malo) sint eiusdem potentie quod non est in proposito. quia passio cuius obiectum est malum iniacens (videlicet ira) non contrariatur passioni cuius obiectum est bonum presens vel iniacens (scilicet gaudio) cum non sint eiusdem generis. neque etiam potest habere contrarium secundum accessum et recessum vt patuit in corpore. et per consequens nullo modo

¶ Ad tertium. maior indiget sano sensu. qui habitus est articulo tertio ad tertium. Minor negatur. quod contrarietur accessui recessus vniuersaliter. potest quidem opponi disparate. sicut opponuntur res diuersorum generum. sed non contrariatur nisi sit eiusdem generis proximi. Nam contraria sunt sub eodem genere. quod in proposito dici non potest. quia ira inuadendo accedit. et talis accessus non contrariatur recessui. qui fit per deiectionem animi per tristiciam. cum non sint in eadem potentia. Unde licet ira distinguatur a qualibet alia passione per obiectum suum. et opponatur omnibus oppositione que est secundum non habere idem obiectum. non tamen directe et sub eodem genere. sicut Saphirus distinguitur ab aliis lapidibus habentibus oppositas formas directe. ab aliis autem scilicet animalibus distinguitur per habere et non habere eandem formam. sed non vt directe oppositum sub eodem genere.

¶ Utrum sint aliqua passiones differentes specie in eadem potentia non contrarie ad inuicem

Ad quartum sic proceditur Uidetur quod non possint in aliqua potentia esse passiones specie differentes. et non contrarie adinuicem. passiones enim anime differunt secundum obiecta. obiecta autem passionum anime sunt bonum et malum. secundum quorum differentiam passiones habent contrarietatem. ergo nulle passiones eiusdem potentie non habentes contrarietatem adinuicem differunt specie ¶ Preterea differentia speciei est differentia secundum formam. sed omnis differentia secundum formam est secundum aliquam contrarietatem. vt dicitur in x. metaphy. ergo passiones eiusdem potentie que non sunt contrarie non differunt specie. ¶ Preterea cum omnis passio anime consistat in accessu vel recessu ad bonum vel ad malum. necesse videtur quod omnis differentia passionum anime sit vel secundum differentiam boni vel mali vel secundum differentiam accessus vel recessus. vel secundum maiorem vel minorem accessum vel recessum. sed prime due differentie inducunt contrarietatem in passionibus anime. vt dictum est. tertia autem differentia non diuersificat speciem. quia sic essent infinite species passionum anime. ergo non potest esse quod passiones eiusdem potentie anime differant specie et non sint contrarie Sed contra. amor et gaudium differunt specie et sunt in concupiscibili. nec tamen contrariantur ad inuicem quin potius vnum est causa alterius. ergo sunt aliqua passiones eiusdem potentie que differunt specie. nec sunt contrarie Ar. 4.

¶ Postquam D. determinauit de distinctione generica passionum. et de distinctione que est secundum contrarietatem. Iam inquirit de distinctione specifica tantum absque generica et absque contrarietate. an videlicet possint dari aliqua differentes in eadem potentia specie et non esse contrarie.

¶ Rñdeo dicẽdũ. q passiões differũt scdm actiua que sunt obiecta passionũ aĩe. Dr̃ia aũt actiuoꝝ pt attendi dupľr. Uno modo sm speciẽ vel naturam ipoꝝ actiuoꝝ. sicut ignis differt ab aq̃. Alio modo sm diuersam virtutem actiuam.

¶ D. in h corpe pmo pmittit vnũ notabile fundamẽtale distinctiuũ. scdo ex ipo rñdet ad q̃sitũ plene. Ibi diuersitas aũt ⁊c̃. Quo ad pmũ vt clarꝰ pcedaľ poniľ talis pclo fundamẽtalis distinctiua. duplex dr̃ia inuenitur in passionibꝰ aĩe .s. sm naturã obiectoꝝ ⁊ sm diuersam virtutẽ motiuã eiusdẽ obiecti. Probaľ pclo. passiões differũt sm actiua q̃ sunt obiecta passionũ aĩe. sed dr̃ia actiuoꝝ potest attendi dupľr sc3 sm speciẽ ⁊ naturã. alio mõ sm diuersam virtutẽ motiuã (sc3 eiusdem actiui) igiľ pclo vera. Maior est nota ex supra dictis. q2 obiectũ apphẽsum h3 se actiue ad motũ appetitiuũ ⁊ est rõ causandi ipm. et in genere cause efficiẽtis ⁊c̃. Minor q̃ ad pmã ptẽ declaraľ exẽplariter de igne ⁊ aq̃. Scd̃a ãt ps patebit ex seq̃ntibꝰ. ¶ Nota ãt q sm pmã dr̃iam motiuoꝝ in passionibꝰ aĩe (sc3 sm naturã) sumiľ dr̃ia passionũ q̃ ẽ sm pͥtrarietatẽ .s. ex distinctiõe boni ⁊ mali. ⁊ q2 h mebꝝ nõ ẽ p rñsione ad q̃sitũ. s3 pstat ex ar. ij. ideo D. ipm nõ psequiľ. sic eñ distinguũtur amor ⁊ odiũ.

¶ Diuersitas aũt actiui vel motiui q̃tum ad virtutem mouendi potest accipi in passionibꝰ aĩe sm silitudinẽ agentiũ naturaliũ.

¶ Hic pñr D. rñdet ad q̃sitũ q̃ ad scd̃m mebꝝ pdicte distinctiõis. ⁊ pmo deducit pclonẽ rñsiuam quã tñ expresse nõ ponit. scdo eã magis explicat. ibi. In motibus aũt ⁊c̃. Tertio infert q̃dã corollaria. ibi. Sic igiľ ⁊c̃. Cõclusio q̃ rñsiua quã doc. intẽdit iuxta scdm mebꝝ pdicte distinctiõis et ex cuiꝰ pbatiõe est ista. In pcupiscibili repeniũľ triplices passiones specie differẽtes nõ pͥtrie circa bonũ. ⁊ triplices pportionabiľr circa malũ. Probaľ ista cõclusio. diuersitas actiui vel motiui q̃tũ ad virtutẽ motiuã pt accipi in passionibꝰ aĩe ad silitudinẽ agẽtiũ naturaliũ (suppleľ minor formaľr) s3 idẽ mouẽs naturale, in natura. diuersũ3 in virtute motiua pueniens ⁊ trahens ad se patiẽs causat triplices effectꝰ specie differẽtes nõ pͥtrarios. Silr mouens repulsiuũ causat triplices effectꝰ specie differẽtes nõ pͥtrios in patiẽte. igiľ sic erit in motiuo vł obiecto aĩe pueniẽti vel disc̃ueniẽti. Huiꝰ rõis D. ponit pꝰ maiorẽ. scdo pbat minorẽ ibi. Omĩe eñ ⁊c̃. Maior q̃ relinquiľ nota. q2 passiones sunt etiã quidã motꝰ naturales. ⁊ ergo silr loquẽdo est de diuersitate actiui diuersificãtis. ibi. Et ibi ⁊c̃. ¶ Nota circa hanc maiorẽ q mouẽs causans diuersos effectꝰ in mobili vel patiente diciľ esse diuersum virtute nõ q sint plures virtutes actu. s3 plures eminenter ⁊ causaľr. q2 virtus in se vna nata est causare plura distincta subordiata. sicut ⁊ in speculatiuis vna res nata ẽ causare plures pceptꝰ specifice distinctos in se vna in esse rei. sed multiplex in esse motiuo. sic in pposito ⁊c̃.

Consequenter cũ dicit.

¶ Omĩe eñ mouẽs trahit q̃dãmodo ad se patiens. vel a se repellit. trahendo q̃dẽ ad se tria facit in ipo. Nã pmo q̃dẽ dat ei inclinatiõe3 vel aptitudinẽ vt in ipm tendat. sicut cũ corpꝰ leue qd̃ ẽ sursum dat leuitatẽ corpori gñato p quã h3 inclinatiõem vel aptitudinẽ ad h q sit sursu3. Scdo si corpꝰ gñatũ ẽ extra locũ pprĩũ dat ei moueri ad locũ. Tertio dat ei quiescere in locũ cũ puenerit. q2 ex eadẽ cã aliq̃d q̃escit in loco p quã mouebaľ ad locũ. ⁊ siliter itelligẽdum est de causa repulsionis.

¶ Probat minorẽ pcedentẽ. notãdo q est duplex mouẽs sc3 trahẽs ad se patiẽs. sic ignis assimilat ⁊ trahit ad se sm formã. pucẽs aũt lapidẽ repellit. Esto eñ oẽ agẽs trahat ad se aliq̃ mõ patiẽs. nõ tñ sp in assimilatiõe formę. s3 qñq3 solũ q̃ ad finẽ. sicut pciẽs lapidẽ repellit quo ad situ trahit tñ in finẽ attentũ. Deinde D. clare deducit minorẽ sm triplices effectus aĩe. ¶ Et nota h verbũ. siliter intelligendũ est de causa repulsionis. q2 videt3 agens violentũ etiã causat triplices effectus subordinatos nõ pͥtrarios tñ specie distinctos. sicut pĩciẽs lapidẽ sursum qd̃ est cã repulsionis dat lapidi ipressionẽ violẽtã motũ violẽtũ ⁊ quietẽ violẽtã ⁊c̃. Deinde cũ dt.

¶ In motibꝰ ãt appetitiue ptis bonũ h3 q̃si virtutẽ attractiuã. malũ ãt virtutẽ repulsiuã. Bonũ ẽ pmo mõ in potẽtia appetitiua causat q̃dã inclinatiõnẽ seu aptitudinẽ seu pͥnaturalitatẽ ad bonũ. qd̃ ptinet ad passionẽ amoris. cui p pͥtrariũ rñdet odiũ ex parte mali. Scdo si bonu3 sit nõdum habitum dat ei motũ ad assequẽdu3 bonũ amatũ. ⁊ h ptinet ad passionẽ desiderij vel pcupiscẽtie. ⁊ ex opposito ex pte mali ẽ fuga vł abominatio. Tertio cũ adeptũ fuerit bonũ dat appetitui q̃etatiõe3 quãdã in ipo bono adepto. ⁊ h ptinet ad delectatiõe3 vel gaudiũ. cui opponiľ ex pte mali dolor vel tristicia.

¶ Explicat pclonẽ rñsiuã. ⁊ pmo deducit q̃ndã pclonẽ declaratiuã. scdo q̃dã notabile. ibi. In passionibus sic ⁊c̃. Intẽdit ẽ pmo talẽ pclonẽ declaratiuã ⁊ explicatiuã prioris. Bonũ causat in pcupiscibili. pmo amore3 deinde desideriũ. tertio delectatiõem vel gaudiũ. ⁊ malu3 odiũ fugã ⁊ tristiciã. s3 pmi tres diuiľ s3 nõ pͥtrariaľ. Probaľ pclo assumẽdo maiorẽ ex dictis. sicut mouẽs attractiuũ causat pmo inclinatiõe3. scdo motũ. tertio piũctiõe3 naturalẽ. silr mouẽs repulsiuũ. s3 in motibꝰ appetitiue ptis bonũ h3 q̃si virtutẽ attractiuã. malum aũt repulsiuã. ergo bonũ pmo causat in potẽtia ⁊c̃. vsq3 ibi. In passionibꝰ ãt irascibilis ⁊c̃. Maior p3 ex dictis. Minor relinquiľ nota. et pclo clare explicaľ in lr̃a ⁊c̃. Consequenter ibi.

¶ In passionibꝰ ãt irascibilis psupponiľ q̃dẽ aptitudo vel inclinatio ad psequẽdũ bonũ vel fugiendũ malũ ex pcupiscibili q̃ absolute respicit bonũ vł malũ. ⁊ respectu boni nõdũ adepti est spes ⁊ desperatio. respectu ãt mali nõdũ imminẽtis ẽ timor ⁊ audacia. respectu aũt boni adepti nõ est aliq̃ passio in irascibili. q2 iã nõ h3 rõnẽ ardui. vt sup̃ dictũ est. sed ex malo iã imminẽti seq̃tur passio ire.

¶ Adiũgit q̃uoddã notabile. q sc3 dicta circa istã cõclusionẽ nõ possunt ita verificari in passionibꝰ irascibilis. quia obiectũ irascibilis nõ causat inclinatiõem. sicut obiectũ pcupiscibilis. sed inclinatio psupponiľ ex pcupiscibili quare nõ ẽ idẽ dicendum ibi sicut illic. Et notat scdo q̃ sunt obiecta passionũ irascibilis ⁊ motiua distinguentia nõ quidẽ solũ specifice sed etiã pͥtraria dempta ira. ⁊ pts

Cõclo rñsi.

Cõclo.

Ar. iij.

dare in lra. ¶ Nota tñ q ex istis possumus elicere q in irascibili sunt etiā alique passiões distincte specie ₇ nō cōtrarie (scʒ vna respectu boni p modū accessus scʒ spes) alia respectu mali scʒ timor ₇ audacia. ₇ ira q etiā est respectu mali q nō ɔtrariāť. si spes timor ₇ audacia adinuicē ɔparenť. ita q spes nō ɔpetur ad desperatōem. nec timor ad audaciā sed spes ad duas p modū vni⁹. ₇ siľr ad irā. nā timor ₇ audacia p̄supponūt spē ₇ ira siliter vñ distinguūť specie sed nō ɔtrariāť ₇c. Deinde ibi.

¶ Sic igiť pʒ q in ɔcupiscibili sunt tres ɔiugationes passionū. s. amor ₇ odiū. desideriū ₇ fuga. gaudiū ₇ tristicia. Siľr in irascibili sľ tres. s. spes ₇ desperatio. timor ₇ audacia. ₇ ira cui nlla passio opponiť.

¶ Infert duo corollaria. scdm ibi. Sunt g ₇c. Quo
Corollariū. igiť ad p̄mū subiungit p modū corollarij ex dictis tres coniugatōes passionū in cōcupiscabili ₇ tres vel semitres in irascibili. vt pʒ clare in lra ¶ Nota q tres ɔiugationes in cōcupiscabili accipiūť fm ɔrietatē boni ₇ mali. qr scʒ vna posita cū alia in eodē iugo respiat ɔtriū obiectū. sicut amor bonū. odiū malū ₇c. in irascibili ãt accipiūtur fm ɔrietatē accessus ₇ recessus vt pʒ in textu p̄dicta.

Tūc ibi.

¶ Sūt g oēs passiōes specie drñtes vndecim. sex qdē in ɔcupiscabili. ₇ qnqʒ in irascibili. sub qbus oēs aie passiōes ɔtineť. Et p h pʒ rñsio ad obiecta.

¶ Est scdm corollariū. in q recolligit oēs passiones tā ɔcupiscabiles q̄ irascibiles in vnū nūerū. qr sunt vnde-
Corollariū. cim. ₇ pʒ ex dictis. De materia isti⁹ articuli vide aliq in de veritate mate. xxvi. q. iiij. in cor. et qr veritatis determinatio sufficiēs est argumētoꝝ solo. ideo D. dicit q p dicta pateat solo ad obiecta.

Argumētū in cōtrariū

Est p ɔclone missiua q in ipo ponitur.

¶ Ad p̄mi maiorē. dico p̄mo q passiones aie aliques differūt fm obiecta ɔtraria. vel fm accessum ₇ recessum respectu eiusdem contrarie. Dico scdo q possunt aliques differre specie absqʒ ɔtrarietate ex fecūda ⱴtute motiua eiusdē obiecti qd natū est causare plures passiones distinctas fm diuersos gradus appetitiui mot⁹. iuxta moduʒ dicendi d. san. in de veritate. sicut dicim⁹ apd p̄hiam. q eadē res moueat ad distinctos ɔcept⁹ ₇ apud theologū q eadem deitas ad plures rōnes attributales. quia scʒ tā fecunda est vt equpolleat pluribus motiuis realiter distinctis. ita in ɔposito idem bonū hʒ vt ɔformet sibi appetitū ₇ trahat in ei⁹ ɔsecutiōem p motū desiderij ₇c. Ad minorē dico q verū est q obiecta sint bonū ₇ malū sʒ nō oēs distinguūť fm bonū ₇ malū specie sʒ solū ɔrie. Et dico q aliques circa bonuʒ tñ pñt distingui specie. ₇ circa malū tñ pñt distingui specie. sʒ distinctio fm bonū ₇ malū est specifica ₇ cū h ɔtraria. Quare negať ɔña. Supponit tñ h argumētū qsi ois distinctio sit fm bonū ₇ malū qd est falsuʒ. q̄uis ois passio sit circa bonū vel malū ₇c.

¶ Ad scdʒ nota ɔpter h argumētū. q ɔrietas accipiť dupľr. vno modo cōiter p oppositione duaꝝ drñaꝝ sub
Contrarietas mltiplex. eodem genere. ₇ sic oīs distinctio positiua specifica pōt dici ɔtraria. sed alio mō capiť ɔprie p oppōne duaꝝ formaꝝ maxime distantiū sub eodem genere inter quas est cōtinua transmutatio. ₇ sic capiť ɔtrarietas ɔprie in formis naturalibus. sed in moralibus ₇ passionibus ɔtrarietas ɔprie attendiť fm ɔtrarietatē obiecti vel fm accessum ₇ recessuʒ ab eodē. ₇ plus reqrit talis ɔtrarietas q̄ drña specifica. Et de istis. x. metaphi. textu cō. xxiiij. qr forme q̄bus diuidiť genus sunt ɔtrarie sed iperfecte ¶ Diciť ergo ad argumēti ɔcediť maior ₇ tñ in respectiuis forma specifica sumiť ab extrinseco ₇ i ɔposito ab obiecto. Ad minorē. verū. capiendo ɔtrarietatē ipfecte put drñe q̄cuqʒ essentiales dicuť eē ɔtrarie, sed nō capiēdo ɔtrarietatē in ɔposito ɔprie q est fm oppōnē obiecti vel fm accessum ₇ recessum. g ₇c. Vnde que nō sunt ɔtrarie imperfecte nō differūt specie sed cū hoc stat q aliques drñt specie ₇ non sunt cōtrarie passiones vt patuit ₇c.

¶ Ad tertiū negať p̄mo. qr oīs drña sit fm bonū ₇ malū sʒ ɔrietas passionū. Scdo negať q solū fm accessuʒ ₇ recessum. ₇ tertiū ɔcediť scʒ q aliq fm maiorē ₇ minorē accessuʒ cū grano salis. videlʒ cū diuersa rōne motiua eiusdē rei Vltra dr. ɔcediť q p̄me due induāt ɔtrarietatē. sʒ negať q tertia nō diuersificēt specie. ₇ negať q erunt infinite species passionū. quia bonū nō hʒ nisi tres rōnes motiuas appetitus. Quare negať ɔsequētia. ¶ Nota hic q vt pōt haberi ex infra dicendis. q. xxx. ar. ij. q stāte vnitate rei est multiplicabilitas rōnis motiue ⱴtualis sʒ nō actualis in eadē re. sicut ₇ eadē res vna fm rē diuersa fm rationē virtualiter causat distinctōnem intellectus ₇ voluntatis. ex quo pōt dici in ɔposito q amor desideriū et gaudium q̄uis sint eiusdē rei fm esse materiale ₇ spēm naturē. sunt tñ diuersoꝝ obiectoꝝ in esse motiuo ₇ terminatiuo. vt pʒ in doc. infra vbi sā. Quare dictū est q fm accessum maiorē ₇ minorē cum diuersitate rōnis motiue est diuersitas specifica absqʒ ɔtrarietate. nam ₇ he rōnes motiue. sunt subordinate ₇ vna seqť ex alia ita q bonū vt apprehēsum ɔnaturale causatiuū est amoris. apprehēsuʒ vt absens causat desideriū ₇ vt sic diuersimode apprehēsum distinguiť specie ₇ hʒ vt causet passiōes specie distinctas ₇c. ¶ Nota ãt circa hoc qd D. dr. ₇ p h pʒ rñsio ad obiecta. p̄supponūt tñ q drña specifica passionū solū sit fm drñam boni ₇ mali. cui⁹ falsitas ostensa est. qr pōt eē fm diuersam ⱴtutē eiusdē boni. i. fm eandem rem que est causatiua fm diuersas rōnes motiuas mediāte eī apprehensō diuersas passiones specie ₇c.

¶ Questio. xxiiij. de bonitate ₇ malicia passionū anime.

DEinde considerandū est de bono ₇ malo circa passiones anime. Et circa h q̄runť q̄tuor. Primo. vtꝝ bonū ₇ malū morale possint in passiōibus aie inueniri. Scdo vtrum oīs passio aie sit mala moraliter. Tertio. vtꝝ oīs passio addat vel diminuat ad bonitateʒ vel maliciā act⁹. Quarto. vtꝝ aliqua passio sit bona vel mala ex sua specie.

¶ Quia quidditas prior est ɔpa passione. iō p̄mittit q̄stiones ex qbus innotescat qdditas passionis merito isteʒ pcedūt q ē de bono ₇ malo moralibus. nā hñt se vt passiones ad actū hūmanū qualis ₇ passio esse potest. vt patebit. Diuidiť aūt hec questio in duas ptes. Primo ostenditur. quia circa passiones inueniť bonitas vel malicia. Scdo q̄uo reꝑiť in eis. articulo. iij. Circa p̄mū p̄mo fit qd dictū est. Scdo excludiť opinio Stoycoꝝ ar. ij. ₇c.

¶ Vtrum bonū ₇ malū morale possint in passionibus anime inueniri.

AD pmū sic pcedit. Videt q nulla passio aīe sit bona vel mala moraliter. Bonum enī z malū morale est pprīū hoīs. mores enī pprie dicunt humani. vt Ambro. dīc sup Lucā. sz passiones nō sunt pprie hoīm. sed sunt etiā alijs aīalibꝫ cōmunes. g nulla passio aīe est bona vel mala moralr. ¶ P. bonū vel malū hoīs ē fm rōnē esse vel pter rōnē esse. vt Dionysius dīc. iiij. ca. de di. no. sz passiones aīe nō sunt in rōne. sz in appetitu sensitiuo. vt supra dictū est. g nō ptinet ad bonū vel malū hoīs qđ est bonuz morale. ¶ P. phus dicit in. ij. ethico. q passionibꝫ neqꝫ laudamur neqꝫ vituperamur. sz fm bona z mala moralia laudamur vel vituperamur. g passiones nō sunt bone vel male moraliter. ¶ Sed ꝯtra est qđ Aug. dicit in. xiiij. de ciui. dei. de passionibꝫ aīe loquēs. Mala sunt ista si malus est amor. bona si bonus.

q.xxij. ¶ Hic D. pmo inquirit an bonitas moralis ꝯueniat passioni.

¶ Rñdeo dōm. q passiones aīe dupl'r possunt considerari. vno mō fm se. alio mō fm q subiacent imperio rōnis z volūtatis.

¶ D. in hoc articulo satis facit q̄sito distincte. vñ prio pmittit qđdā notabile distinctiū. scđo subiūgit duas cōclusiones rñsiuas correspondētes. primā ibi. Si igit fm se zc. scđam ibi. Si aūt ꝯsiderent zc. Notat g D. prio q passiōes pñt dupl'r ꝯsiderari. vno mō fm se (Ubi nota q passiones ꝯsiderari fm se. pt intelligi dupl'r. vno mō positiue. i. fm ea q̄ ꝯueniūt passioni vt sic q̄ sunt esse motum appetitus sensitiui. z hoc D. tangit in sequentibꝫ cū dicit. put scꝫ sunt motus irrōnalis appetitus. Potest z intelligi fm se negatiue. i. solitarie absqꝫ ꝯiūctione ad rōnem. z vterqꝫ sensus erit ad ppositū) Alio mō ꝯsiderant fm q subiacēt zc. put scꝫ pñt dici volūtarie directe vl' idirecte.

q.xix.ar.ij. ¶ Si igit fm se ꝯsiderent. put scꝫ sunt mot9 q̄daz irrōnalis appetit9. sic nō est in eis bonū vel malum morale qđ dependet a rōne. vt supra dictū est.

Cōclo pma ¶ Hic ꝯsequenter D. rñdet ad quesitū. z est talis cōclusio rñsiua prima. Si passiones fm se ꝯsiderentur sic in eis nō est bonū vel malū morale (intellige positiue quasi habeāt vt sic q sint bone vel male moralr) Probat ꝯclo. bonū z malū morale dependet a rōne. sed passiones sic cōsiderate sunt absqꝫ ordine z dependentia ad rōnē. igit cōclusio vera. Maior patet supra. q. xx. ar. iij. Minor pꝫ ex iā dictis. qꝛ iā dicit p se ꝯsiderari. scꝫ vt sunt mot9 sensualitatis tm̄ absqꝫ ꝯiūctōe ad rōnē. Cōsequenter cū dē

¶ Si aūt ꝯsiderent fm q subiacent iperio rōnis et volūtatis. sic est in eis bonū vel malū morale. ppinquior enī est appetit9 sensitiu9 ipi rōni z volūtati q̄ mēbra exteriora. quoꝝ tñ motus z actus sunt boni vel mali moralr fm q sunt volūtarij. vñ multo magis z ipe passiones fm q sunt voluntarie pñt dici bone vel male moraliter.

Cōclo scda ¶ Ponit secūdam ꝯclonem rñsiuam. si passiones ꝯsiderent fm q subiacent iperio rōnis z volūtatis. sic est in eis bonū vel malū morale. Hanc ꝯclonē pmo pbat. secundo declarat qđdam quod supposuerat in pbatione. Dicunt aūt zc. Et arguit sic p ꝯclusione p locū a minori affirmatiue. ppinquior est appetitus sensitiu9 ipi rōi z volūtati q̄ mēbra exteriora. sed hoꝝ motus z actus sunt boni vel mali moralr. igit seqt ꝯclo. q multo magis passiones fm q sunt volūtarie zc. Maior patꝫ. qꝛ rō mediāte appetitu sensitiuo q̄nqꝫ mouet mēbra. z preterea ideo est ppinquior. qꝛ rōnalis p ꝑticipatōem z pncipiū act9 humani. mēbra aūt solū organa. Minor declarat infra. q. lxxiiij. ar. ij. et. q. lxxxi. ar. p. zc. Tunc ibi.

¶ Dicunt aūt volūtarie vel ex eo q a volūtate iperant. vel ex eo q a volūtate nō pibent.

¶ Verificat z declarat suppositum in ꝯclone scđa. s. q sunt volūtarie. Et posset sic argui. Omē illud est volūtariū qđ iperat a volūtate vl' pōt pibēri. sꝫ passiōes sunt hmoi. igitur zc. ¶ Nota q D. hic innuit infra magis extendendū. q. lxxiiij. ar. iij. et. iiij. quia est duplex volūtariū. vnū directū z pfectū. qđ scꝫ imperat a voluntate. z hoc iteꝝ duplex vnū positiue aliud interptatiue sicut dē de peccato morose delectatōis infra. Aliud aūt est volūtariū indirectum qđ scꝫ potuit impediri z nō est ipeditum. pmū reqrit ad mortale. secūdū sufficit ad veniale. z ergo passio cū possit iperari vt supponit potest esse pfecte volūtaria. z cū possit impediri saltē q̄ ad singulas z nō impedit ne ꝯsurgat. est volūtaria ipfecte. z de his mag' infra.

Argumētū in cōtrariū

Est p ꝯclone secunda responsiua ad quesitū. ¶ Nota circa h argumentū. q quia amor est radix oim passionū. z ergo si ipe est bon9 cetera bone. sequitur q z desideriū sit bonū z odium contrarij bonum. z sic de alijs.

¶ Ad pmū g dōm. q iste passiones fm se ꝯsiderate sunt cōes hoibꝫ z aīalibꝫ alijs. sꝫ fm q a rōne imperant sunt pprie hoibus.

¶ Maior vera. z si etiā in angelis sint actus boni vl' mali. tamē ex vsu p mores significant actus hūani zc. Ad minorē. veꝝ passiones fm fm se ꝯsiderate (.i. vt passiones sunt) non sunt pprie hoim. tñ passiones hoīs sunt pprie hoīs z vt subiecti z vt agentis voluntarij. g zc. Negat ꝯña q nulla sꝫ pbat q rōne generis passio nō hꝫ positiue vt sit bona. hꝫ tñ pmissiue p nō repugnātiā. nō enī seqt passio vt sic nō habet q sit bona. igit bonitas sibi repugnat. sed potest sibi aliunde ꝯuenire q̄ ex ppria ratione generica.

¶ Ad scđm dōm. q etiā inferiores vires appetitiue dicunt rōnales scđm q participant aliqualiter rōnem. vt dicit in pmo ethicoꝝ.

¶ Maior vera. z intelligit bonū hoīs simpl'r z moraliter est fm rōnē esse id est opari ꝯformiter ad rectā rōnem. nā esse rōnale quo ad actū pmū nō est bonū hoīs simpl'r sed operari zc. Ad minorē dico. q passiones nō sunt in rōne subiectiue tñ appetitus sensitiuus opat vel ipeditur ab operatōne p rōnem. in qua operatiōe est bonitas vel malicia moralis. Quare negat ꝯña. quia nō solū cōuenit bonitas his q̄ sunt in rōne. nisi intelligat de ptāte rōnis. sicut dicit phs q̄dam eē in nobis (.i. in nrā ptāte) sic enī z passiones sunt in rōne. id ē ei9 ptāte vt patuit.

¶ Ad tertiū dōm. q phs dīc q nō laudamur aut vituperamur fm passiones absolute ꝯsideratas. sꝫ nō remouet quin possint fieri laudabiles vel vitu

pensabiles ſm q̄ a rõne ordinant. Unde ſubdit. Nõ enim laudat aut vituperat q̄ timet aut iraſcit. ſʒ q̄ aliqualiter. i. ſm rõnem vel pter rõnem.

¶ Ad maiorẽ. nõ laudamur paſſionibꝰ rõne gñis. qꝛ paſſio vt ſic hʒ indifferẽtiã negatiuã rõne gñis. etiã paſſio hoĩs. tñ paſſione iperata vel non ipedita cũ debuit et potuit impediri q̄ eſt ſm vl̃ ↄtra rõnẽ. put ſumꝰ paſſionari aliq̄liter. negat maior. ſʒ phs loqͥt ad p̄mũ ſenſuʒ iã diſtũ. Minor ↄcedit. qꝛ moralia ſunt in poteſtate noſtra. ⁊ volũtaria qbꝰ debet imputatio ⁊c̃. Negat aũt ↄña. ſi itelligit q̄ nulla. ſi aũt itelligit ſicut dʒ intelligi poſt veꝝ itellectũ p̄miſſaꝝ. ſcʒ q̄ nõ ſunt bone ⁊c̃ vt paſſiones ſunt ⁊ ratione gñis negatiue itelligẽdo. Cõcedit ⁊ eſt p̄ ſcd̃a ↄclõe quã pbant iſta argumẽta ⁊c̃.

¶ Utꝝ omnis paſſio aĩe ſit mala moralr̃.

R Ad ſecũduʒ ſic ꝓcedit. Uidetur q̄ omnes paſſiões anime ſint male moraliter. Dicit enĩ Aug. nono de ciui. dei. q̄ paſſiões anime quidã vocãt morbos. vel ptur batões anime. ſed oĩs morbus vel turbatio anime eſt aliquod maluʒ moralr̃. ergo omnis paſſio anime moralr̃ mala eſt. ¶ Preterea Damaſ. dicit. q̄ opatio quidẽ que ẽ ſm naturã motus ẽ. paſſio vero que p̄ter naturã. ſed quod eſt p̄ter naturã in motibꝰ aĩe hʒ rõnem peccati ⁊ mali moralis. vñ ipſe alibi dicit q̄ diabolus verſus eſt ex eo qd̃ eſt ſm naturã in id qd̃ eſt p̄ter naturã. ergo hmõi paſſiones ſunt male moraliter. ¶ P̃. omne qd̃ inducit ad peccatũ habet rõneʒ mali. ſed hmõi paſſiones inducũt ad peccatuʒ. vñ Ro. vij. dicunt paſſiones peccatoꝝ. ergo videt q̄ ſint male moraliter. ¶ Sed ↄtra eſt qd̃ Aug. dt̃ in xiiij. de tri. q̄ rectus amor omnes iſtas affectões rectas habet. metuũt enĩ peccare. cupiũt pſeuerare. dolent in peccatis. gaudẽt in operibꝰ bonis.

¶ Habito in gñali. qꝛ pñt eſſe bone vl̃ male moralr̃. Querit h̃ an vna ps diſiuncti det vl̃r. ita q̄ oẽs ſint bone. vel omnes male. ⁊ notatur articulus iſte ꝓpter opinionem Stoycam.

¶ Rñdeo dd̃m q̄ circa hanc queſtionem diuerſa fuit ſnĩa Stoycoꝝ ⁊ peripateticoꝝ. Nã ſtoyci dixerunt oẽs paſſiones eſſe malas. peripatetici ꝟo dixerũt paſſiones moderatas eſſe bonas.

¶ D. in hoc corpe tria facit. Primo recitat diuerſitatẽ opinionũ circa q̄ſitũ. ſcd̃o illas opiniones ↄcordat. ex q̄ haberi p̄t rñſio ad queſitũ. ibi. Que quidẽ diña ⁊c̃. Tertio rep̄hendit tulliũ. ibi. Ex quo pʒ. Quo igit ad p̄muʒ. illa eſt diuerſitas. qꝛ Stoyci dicebãt. oẽs malas. peripatetici vero aliquas bonas ſcʒ moderatas.

¶ Que quidem differentia lʒ magna videat ſm vocẽ. tñ ſm rem vel nulla eſt vel parua ſi quis vtroruʒ intentiones ↄſideret. Stoyci enĩ nõ diſcernebant inter ſenſum ⁊ intellectũ. ⁊ p̄ ↄſequẽs. nec iter intellectiuũ appetitũ ⁊ ſenſitiuũ. vnde nec diſcernebant paſſiones anime a motibꝰ voluntatis ſm hoc q̄ paſſiones aĩe ſunt in appetitu ſenſitiuo. ſimplices aũt motus volũtatis ſunt in itellectiuo. ſed omnem rõnabilẽ motum appetitiue ptis vocabãt volũtatẽ. paſſiones aũt dicebãt motũ ꝓgredientẽ extra limites rõnis. Et ideo coꝝ ſententiã ſequẽs Tullius in. iij. li. de tuſculanis queſtionibꝰ omnes paſſiones vocat aĩe morbos. ex q̄ argumẽtat q̄ q̄ morboſi ſunt ſani non ſunt. ⁊ qui ſani nõ ſunt inſipiẽtes ſunt. vñ et inſipientes inſanos dicimus.

¶ Hic ↄñr ↄcordat p̄dictas opiniones dicẽs hãc diuerſitatem magis eſſe vocalẽ q̄ realẽ. Et p̄mo refert fundamẽtũ Stoycoꝝ. ſcd̃o peripateticoꝝ. ibi. Peripatetici vero ⁊c̃. Refert ergo p̄mo quõ Stoyci accipiebãt paſſionẽ ⁊c̃. darẽ in lr̃a. Et vult q̄ rõ differentie verbalis eſt. qꝛ Stoyci nõ diſtinguebãt inter appetitũ intellectiuũ ⁊ ſenſitiuũ. ⁊ magis ſtricte accipiebant nomẽ paſſionis q̄ alij vocantes paſſionẽ motũ appetitiuũ. nõ quẽcũq̄ ſed motũ aĩe ꝓgredientẽ extra limites rõnis. ⁊ eis gratis ↄcedit omnem talem motũ eſſe malũ. Et ↄſequẽter Stoyci motũ moderatũ nõ dicebãt paſſionẽ ſed volũtatẽ. ⁊ q̄ ille ſit modus accipiẽdi paſſionẽ apd̃ Stoycos pʒ ex Tullio q̄ ſeqͥt ſnĩam Stoycoꝝ ⁊ vocat omnes paſſiones morbos anime ⁊c̃. vt in lr̃a. Cõſequẽter cũ dt̃.

¶ Peripatetici ꝟo omnes motꝰ appetitꝰ ſenſitiui paſſiões vocãt. vñ eas bonas eſtimãt. cũ ſunt a rõe moderate. malas ãt cũ ſint p̄ter moderatõem rõnis.

¶ Refert modũ peripateticũ de acceptõne paſſionis. qꝛ ipi diſtinguũt inter appetitũ intellectiuũ ⁊ ſenſitiuũ. et vocãt paſſiones omnes motꝰ appetitꝰ ſenſitiui (paſſiones ſcʒ ſiue ordinatas ſiue inordinatas) Ex q̄ pʒ q̄ eſt diña verbalis. quia id qd̃ nos vocamꝰ paſſionẽ ⁊ bonã. ipi nõ dicũt paſſionẽ ſed motũ volũtatis. malas aũt tm̃ dicunt paſſiones. nos ꝟo vtraſq̄. vñ ex hoc habet ↄclo reſponſiua. nõ omnes paſſiones ſunt male moraliter. ſʒ alique bone alique male. Probat ↄcluſio. quicũq̄ motus aĩe ẽ rõne moderatus eſt bonꝰ. ⁊ quicũq̄ eſt p̄ter moderatõem rõnis eſt malus. ſed alique paſſiones ſunt moderate rõne. alique p̄ter moderatõem. igit ⁊c̃. Maior nota. Minor pʒ ex modo peripatetico q̄ accipit paſſionẽ p̄ motu moderato ⁊ imoderato. vt patuit. igitur ↄclo vera iuxta modũ loquendi peripateticũ. qui ſm rem nõ diſcordes a Stoycis ⁊c̃. Deinde ibi. Cõclo iii.

¶ Ex quo pʒ q̄ Tulliꝰ in eodẽ libro pipateticoꝝ ſnĩam q̄ approbabãt mediocritatẽ paſſionũ. icõuenienter iprobat. dicẽs q̄ oẽ malũ etiã mediocre vitandũ ẽ. nã ſic corpꝰ etiã mediocriter egꝝ ſanũ nõ ẽ. ſic iſta mediocritas morboꝝ vl̃ paſſionũ aĩe ſana nõ ẽ. Nõ enĩ paſſiões dicũt morbi vl̃ pturbatões aĩe. niſi cũ caret moderatõe rõnis. Uñ pʒ rñſio ad p̄mũ.

¶ D. ex dictis rep̄hẽdit Tulliũ ⁊ ſtat in h̃ qꝛ reprobauit iniuſte ſnĩam peripateticã que erat q̄ alique paſſiões ſunt mediocres ⁊ per h̃ bone. ipe aũt voluit q̄ hoc incõuenienter diceret. quia paſſiones etiã mediocres ſunt morbi mediocres. ſed etiã mediocre malũ eſt vitandũ ⁊ non bonũ. ſed deficit Tullius. qꝛ paſſiões mediocres nõ ſunt morbi. ſed ſolũ ille paſſiones que carẽt ordine rõnis que tñ nõ ſunt mediocres. quia dicũt mediocres a moderatione rõnis. ⁊ nõ qꝛ morbi mediocres. vt ipe putabat. et per hoc ſoluit p̄mũ argumẽtum.

Argumētū in cōtrariū Est p̄ ɔclōe missiua. circa quod posset aliqs dicere q̄ Augus. loqtur de affectiōibꝫ vt noiant simplices actus volūtatis ꝛ nō passiones. q̄ꝛ dolor de peccatis ꝛ hmōi nō videnť esse appetit⁹ sensitiui ſꝫ rōnalis. sed vide d. san. in. iiij. dis. xvij. q. ij. ar. ij. et v°. quia ꝛ iste affectiones possunt esse sensualitatis p̄ imperium rōnis ꝛ etiā p̄ redūdātiā vt etiā habeť ar. sequenti ꝛc.

¶ Ad p̄mū. ad maiorem dico. q̄ si omēs passiones vocant morbos male vocāt. nō eñ sunt omēs ꝑturbatiōnes sed solū ꝑuenientes ꝛ vehemētes. vt patebit etiam infra. q. lix. ar. ij. Dicim⁹ āt q̄ nō ois ē ꝑturbatio vł morbus. nec p̄ ɔsequens mala moralr. vnde concessa minore negatur consequentia.

¶ Ad scđꝫ dō. q̄ in omī passione aīe addiť aliq̄d vel diminuiť a naturali motu cordis inq̄ntū cor intensius vel remissius moueť. ſm systolē aut dyastolem ꝛ ſm h̄ hꝫ passiōis rōnē. tñ nō oportet q̄ passio sp̄ declinet ab ordine naturalis rōnis.

¶ Ad maiorē dico q̄ Damascen⁹ vocat motū q̄ ē ſm naturā corꝑalē opatiōem. ꝛ passionē ɔ̄ naturā corꝑis et cōtra motū cordis inq̄ntum eū accelerat vel restringit. q̄ꝛ ois passio in bonū delectat cor. q̄ ꝓo circa malū ipm restringūt. vt eñ infra habeť materiale passionis mōdet formali. ꝛ iō vbi est extēsio appetit⁹ ꝛ eius magnitudo ibi est et extēsio cordis. vbi ꝓo est retractio appetit⁹ ibi est ꝛ constrinctio cordis. Ad minorē dico. q̄ si intelligať ſm maiorē q̄ id qđ est p̄ter naturā corꝑis vel cordis q̄ hꝫ rōnem mali moralis. negať ꝛ est falsa. imo tristicia aliq̄ laudabilr̄ assumiť ꝓ peccatis etiā sensibiliter. ꝛ tñ ois tristicia est ɔ̄tra naturā corꝑis. vt patebit infra. Silr̄ multe molestie corporales bone ꝛ laudabiles sunt. Si aūt intelligiť q̄ id qđ est p̄ter naturā hominis vt hō est id ē cōtra rectā rōnem. hoc est malū moraliter concediť. vt patebit infra. q. lxxi. ar. ij. Et dico q̄ etiā diabolus habet motū qui est in id qđ est ɔ̄tra naturā. scꝫ ɔ̄tra rectam rōneꝫ. nō aūt in id quod est ɔ̄tra naturā corporis cum corpus nō habeat. Dico aūt q̄ nō oēs passiones sunt ɔ̄tra ratiōnē. imo aliq̄ ſm eā. Quare negať ɔ̄ña. ¶ Nota q̄ mouere ſm systolē est mouere ſm ɔ̄tractiōem cordis. vñ cōtractio importat dispōnem cordis q̄ est debilitas ꝛ dispōnem cordis passiuā ſm q̄ efficit in seipm vł etiā in cōparatiōe ad aliq̄d agendū. Primū est in tristicia. scđm in timore ꝛ desperatiōe. mouere aūt ſm diastolē. est mouere ſm extensionē ꝛ dilatationē cordis ꝛ dicit ꝑfectiōeꝫ cordis ad aliquid agendū vel obtinendū ꝛ h̄ fit in gaudio spe ꝛ audacia. et de istis habes in doc. san. in tertio se. dis. xxxiiij. q. p̄. ar. p̄. in corꝑe.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ passiones aīe inq̄ntū sunt p̄ter ordinē rōnis inclināt ad peccatū. inq̄ntū āt sunt ordinate a rōne ꝑtinent ad virtutem.

¶ Ad minorē negať vł̄r. nō eñ omīs passio inducit ad peccatū ſꝫ inordinata. Et p̄terea quedā sequūť volūtatē ꝛ sunt imperate a rōne recta. ꝛ tales nullo mō inducunt ad peccatū. vnde passiones tripl̄r se hñt ad volūtatē. vt hꝫ d. san in de veritate materia. xxvi. ar. vi. in corꝑe. vñ qñ passio a volūtate bona excitať tunc nō inducit in peccatū. imo q̄nq̄ʒ volūtas facit verecūdiam in appetitu inferiori de pctō q̄ retrahit a peccato. vide ad lōgum.

¶ Utrū ois passio addat vel diminuat ad bonitatē vel maliciā actus.

AD tertiū sic p̄cediť. Videť q̄ passio q̄cūq̄ʒ semꝑ diminuit de bonitate actus moralis. Omē eñ qđ impedit iudiciuꝫ rōnis ex q̄ dependet bonitas actus moralis diminuit p̄ ɔ̄ñs bonitatē act⁹ moralis. sed ois passio ipedit iudiciū rōnis. Dicit eñ Salustius in cathelinario Omēs hoīes q̄ de reb⁹ dubijs ɔsultāt ab odio. ira ꝛ amicicia atq̄ʒ misericordia vacuos esse decet. ḡ omīs passio diminuit bonitatē moralis act⁹. ¶ P̄. act⁹ hominis q̄ntū est deo silior tātū est melior. vñ dł Ap̄ls Ephē. v. Estote imitatores dei sicut filij charissimi. ſꝫ deus ꝛ sancti angeli puniūt sine ira. sine miserie cōpassione subueniūt. vt Aug. dł in. ix. de ciui. dei. ḡ est meli⁹ hmōi opa agere sine passione aīe q̄ꝫ cū passiōe. ¶ P̄. sicut malū morale attēdiť p̄ ordinē ad rōnem. ita ꝛ bonū morale. ſꝫ malū morale diminuiť p̄ passionē. min⁹ eñ peccat q̄ peccat ex passione q̄ꝫ q̄ peccat ex industria. ḡ minus bonum opať qui opatur sine passione q̄ꝫ q̄ opať cū passione. ¶ Sꝫ ɔ̄ est qđ aug. dł. ix. de ciui. dei. q̄ passio misericordie rōni deseruit qñ ita p̄beť misericordia vt iusticia ɔseruet. siue cū indigenti tribuiť. siue cū ignosciť penitenti. sed nihil qđ deseruit rōni diminuit bonū morale. ḡ passio aīe nō diminuit bonū moris.

¶ Hic d. san. inquirit q̄uo passio se hꝫ ad bonū morale. Et p̄mo in gn̄ali. an passio q̄libet diminuat bonitateꝫ. Scđo q̄uo aliq̄ specialr̄ habeāt bonitatē. intelligiť āt q̄situ articuli p̄ntis. an act⁹ exterior fact⁹ cū passione minoris bonitatis sit actu q̄ fit sine omni passione ex solo iudicio rōnis. Proprium eñ motiuū voluntatis est ratio q̄ ꝛ sine passiōe potest mouere volūtatē. ꝛ illa ɔ̄ñr mēbra exteriora. saltem ad motū localē.

¶ Rñdeo dōm q̄ stoyci sicut ponebāt oēm passionē aīe esse malā. ita ponebāt ɔ̄ñr oēm passionē aīe diminuere act⁹ bonitatē. omē eñ bonū ex ꝑmixtione mali vel totalr̄ tolliť. vel fit min⁹ bonū.

¶ D. in h̄ corꝑe p̄ncipalr̄ duo facit. Prio refert rñsionē Stoycoꝝ ad h̄ q̄situ. Scđo eā examinat circa qđ ponit ɔclonē missiuā ꝑꝑiā. ibi. Et h̄ q̄dem ꝛc. Quo ad p̄m⁹ ē rñsio Stoycoꝝ q̄ ois passio diminuit bonitatē. ꝛ rō est. q̄ꝛ omē bonū ex ꝑmixtione mali totalr̄ tolliť. aut saltē diminuiť. ſꝫ passio est mala. igiť ꝛc.

¶ Et hoc q̄dē veꝝ est si dicamus passionē aīe solū inordinatos motus sensitiui appetitus ꝓut sunt ꝑturbatiōes siue egritudines.

¶ Hic ɔ̄ñr D. examinat p̄dictā rñsionē. ꝛ p̄mo eā verificat ad vnū intellectū. scđo q̄ ad aliū itellectū eandē reꝓbat. rñdendo aliter ad q̄situ. ibi. Sed si passiones ꝛc. Dicit ḡ p̄mo q̄ si dicam⁹ vt ipi itelligūt passionē solū inordinatū motū appetit⁹ sensitiui. tūc eñ veꝝ est. q̄ꝛ q̄cq̄d fit cū tali passione q̄ est añs ꝛ obnubilat rōnem talis minuit bonitatē act⁹. vt patebit ꝛc. Cōsequēter cū dł.

¶ Sed si passiones simplr̄ noīemus omēs mo-

tus appetitus sensitiui. sic ad pfectōem hūani boni ptinet q etiā ipe passiones sint moderate p rōnē. cū eñ bonū hominis ɔsistit in rōne sicut in radice. tanto istud bonum erit pfectius qto ad plura q̃ hoi ɔueniūt deriuari pt. vñ nullus dubitat: q̃n ad pfectiōez moralis boni ptineat q actus exterior mēbror per rōnis regulā dirigātur. vñ cū appetit⁹ sensitiu⁹ possit obedire rōni. vt sup̄ dictū est. ad pfectōem mora-
q.xvij.ar.vij lis siue humani boni ptinet q etiam ipe passiones anime sint regulate p rōnem.

¶ Falsificat opinionem Stoycoꝝ q̃ ad aliū intellectū saltem verbalr. Rñdendo aliter ad qsitū tali ɔclōe responsiua. Cuius pbatio est iprobatio Stoycoꝝ. Si pas-
Cōclo. siones simplr noient⁹ oēs motus ꝛc. vsq3 ibi. Cū eñ ꝛc. Et ex illa ɔclone habet̃ rñsio formalr q nō q̃ìcq3 passio diminuit q2 si ptinet ad pfectōem hūani boni. sequit̃ bñ q nō minuit. q2 bonū nō p se minuit. q2 bonū nō p se minuit bonū ꝛc. Et q2 illa rñsio est gñalis. iō eā doctor magis explicat postea in soKone pmi vbi ponit aliā ɔclonem declaratoriā illi⁹ de q̃ videl3 passione debet intelligi. Circa hāc g̃ ɔclonē duo facit. pmo eā ponit cū aliqli pbatōne. Scdo eandē pbatōem resumit clarius. ibi. Sic igit̃ ꝛc. Probat̃ g̃ ɔclo pmo sic. Supponēdo q bonū hois. sc3 morale ɔsistat in rōne sicut in radice. Tūc sic. Tāto bonū hois erit pfecti⁹ qto ad plura q̃ hoi ɔueniūt deriuari pt. sed appetit⁹ sensitiu⁹ pt obedire hoi ꝛ ptinet ad hoiez. igit̃ ad pfectōez ꝛc. Maior ondit̃. quia null⁹ dubitat ꝛc. g̃ maior vera. Minor patuit sup̄. q.xvij.ar.vij. et patuit ar. ij. q2 appetit⁹ sensitiu⁹ ppinquior est rōni q̃3 mēbra. et g̃ si ex motib3 mēbroꝝ addit̃ bono hois magis ex ordinato motu appetit⁹ sensitiui. Deinde cū dicit.

¶ Sicut igit̃ meli⁹ est q hō ꝛ velit bonū ꝛ faciat exteriori actu. ita etiā ad pfectōem boni moralis ptinet q hō ad bonū moueat̃. nō solū sm volūtatē. sed etiā sm appetitū sensitiuū. sm illud qd̓ in ps dr. Cor meū ꝛ caro mea exultauerūt in deū viuū. vt cor accipiamus pro appetitu intellectiuo. carnem autem pro appetitu sensitiuo.

¶ Subsumit pbatōem p̄cedētē p̄sertim q̃ ad maiorē et ex ea iterū in suba refert ɔclonē cū tali rōne. Meli⁹ ē q hō ꝛ velit bonū ꝛ faciat actu exteriori. g̃ etiā. ad pfectionē boni moralis ꝛc. Añs patuit. Tenet ɔña a siIl. imo a minori affirmatiue. vt patuit ꝛc. Et ɔfirmat̃ ɔñs auctoritate psal. de q̃ auctoritate vide intellectū infra. q.xxx.ar. ij. ad pmū. Ex his habet̃ g̃ q nō q̃liber passio diminuat s3 q ptineant ad bonū hūanū aliq. s3 nōdum ɔstat q̄uo passionis moderatio ptineat ad bonū morale hois. Et q̄uo addat. an itensiue vel extēsiue. ꝛ q̃ passio. q2 ɔclo copotis dr indefinite q moderate passiones. q̄re in soKone pmi habet̃ maior hui⁹ rei explicatio. ¶ Vñ nota h̄ breuiter pmo. q2 act⁹ exterioris est duplex bonitas. vna quā h3 ex obiecto q̃ vocat̃ bonitas specifica. alia ē bonitas que vocat̃ generica. q̃ est ex volūtate. Et pt fieri q act⁹ melior pmo mō nō sit melior scdo mō. Passio igit̃ q̃ ondit maiorē volūtatē. ondit ꝛ maiorē bonitatē genericā q̃ est ex volūtate. Si aūt sit passio q̃ minuit volūtatē. minuit ꝛ bonitatē istā. Nam qto fit ex maiori volūtate tāto melior in bonis ꝛ tāto peior in malis. ¶ Nota scdo. q bonū pt esse meli⁹ duplr. vno mō intēsiue. q2 videl3 act⁹ exterior pcedit. vt iā dictū est ex maiori volūtate. esto nō sint plura bona. Alio mō extēsiue. ꝛ hoc fit q̃n bon⁹ actus additur bono actui ex deliberatōe ꝛ pcepto agentis volūtarij. ꝛ pt fieri vt actus exterior sit cum alio bono actu interiori. et sic plura bona. ꝛ tñ si volūtas nō augeat̃ vel sit intēsa nō est melior act⁹. ¶ Nota tertio q ad h̄ q act⁹ vel mot⁹ dicat̃ augere vel addere bonū hūanū extēsiue oz q sit in ptāte volūtatis libere elicit⁹ vel iperat⁹. Si āt seqt̃ volūtatē intēsam ondit q̄dē magnitudinē boni vel mali intēsiuā. s3 nō extēsiue addit. q2 naturalr volūtatē intēsam cōseqt̃. Et iō talis mot⁹ q̃ fit solū p redūdātiā nō dr addere ad bonū hūanū s3 dr indicare a posteriori. Secus vt dictū ē de actu vel motu q̃cūq3 iperato q̃lis eē pt passio appetit⁹ sensitiui. Et stat fundamētū in h̄. q act⁹ bon⁹ p se ꝛ addens ad bonitatē dr eē in ptāte volūtatis ꝛ libere pduci. His notatis ista est ɔclo declaratoria. Passiōes añcedentes iudiciū rōnis diminuūt act⁹ bonitatē (sc3 intensiuā) Cōsequētes idicāt bonitatē maiorē. dicte āt vel imperate addūt ad bonitatē actiōis exterioris extensiue. Probat̃ pma ps. añcedenter se hñtes obnubilant iudiciū rōnis. igit̃ pma ps vera. Añs relinqt̃ notū. Cōsequentia pbat̃. q2 ex iudicio rōnis dependet bonitas moralis actus. g̃ ꝛc. ¶ Et nota q vt tactū est ꝛ infra magis dicet̃. volūtariū nō est nisi cognitū. ꝛ ppriū motiuū volūtatis est rō. ideo qto iudiciū magis pueniŧ ex exteriori impulsiuo quale est passio tāto iudiciū est rōni min⁹ ppriū. et actus volūtatis sequēs habet̃ min⁹ volūtari⁹. ꝛ p ɔñs act⁹ exterior q̃ fit a volūtate minori etiā h3 minorē bonitatē genericā q̃ ex volūtario. Et ɔfirmat doctor istā ptez ibi. laudabilius est p3 clare in soKone pmi. Scda ps cōclusionis pbat̃. Passio existens ɔsequēt̃ in appetitu p modum redūdantie est signū intēsionis volūtatis. igit̃ scda ps vera. Tenet ɔsequētia ex dictis notabilib3. q2 actus exterior pcedēs ex multū intēsa volūtate est eo melior ꝛc. Añs declarat̃ a doc. q2 cū superior ps. ꝛ vide longiorē explicatōnem in de veritate materia. xxvi. q. vij. in cor. ꝛc. Tertia ps pbat̃. illud addit ad bonitatē volūtatis extēsiue qd̓ eligit̃ vel iperat̃ a volūtate vt eo mediante opus exterius facili⁹ exequat̃ ꝛ prompti⁹. sed p passiones tales promptius operat̃ ꝛc. igit̃. Maior nota. q2 h̄ est bonū qd̓dam. sc3 adiutoriū ad opandū. ꝛ p ɔñs si alteri bono accedit addit̃ bonū bono. Minor p3 q2 appetit⁹ sensitiuus ppinquior est corpori ꝛ ip3 imutat ꝛ ad eius motū statim disponit̃ corpus ad obediendum aie. ꝛ hec patēt ex dictis questionis p̄cedentis ar. ij. ꝛc.

¶ Argumentū in ɔtrariū ɔfirmat ɔclonem rñsiuā.

¶ Ad pmum ergo dicēm. q passiones aie duplr se possunt habere ad iudicium rationis. Uno modo antecedenter. ꝛ sic cū obnubilent iudiciū rōnis. ex q̃ dependet bonitas moralis actus diminuūt actus bonitatē. laudabilius. n. est q ex iudicio rōis aliqs facit opus charitatis q̃3 ex sola passione misericordie. Alio modo se hñt ɔsequēter. ꝛ hoc duplr Uno modo per modu3 redūdantie. quia sc3 cū superior pars anime intense mouet̃ in aliquid. sequit̃ motu3 eius etiā pars inferior. ꝛ sic passio existens ɔsequenter in appetitu sensitiuo est signum intēsionis volūtatis ꝛ sic indicat bonitate3 moralē maiorem. Alio mō p modū electiōis. q̃n sc3 homo ex iudicio ratio-

nis digit afficí aliqua passione vt promptius opa retur cooperãte appetitu sensitiuo. ꝛ sic passio aĩe ad dit ad bonitatẽ actionis.

¶ Maior ꝯsentiri pña. ꝙ impediẽs iudiciũ rõnis qḋ reqrit ad electõem opis. si aũt impedit iudiciũ qḋ reqrit ad executõez nõ oportet. qꝛ illud recõpensat ꝑ ꝓmptitudinẽ executõis Ad minorẽ dr ꝑ distinctõez iam deductã. est vera tñ de passione se hñte añcedẽter. ꝑpter passionẽ aũt ꝯñter hñtẽ. Nota d. san. in de ꝟita. ma. xxvi. q. vij ad tertiũ. ꝙ in opere ꝟtutis duo sunt necãria. Electio. ꝛ executio. ad electõem aũt reqrit discretio. ad executiõem ꝟo eiꝰ qḋ iam determinatũ est reqrit promptitudo. non aũt reqrit vt multũ circa opus mediteĩ. qꝛ hoc potiꝰ officeret q̃ pficeret ꝛc. Sicut pꝫ in cithar edo. q̇ multũ impediret si ad tactũ singulaꝝ chordaꝝ cogitatõem apponeret. ꝛ siliter scriptor si in formatiõe singulaꝝ lrãꝝ cogitaret. vñ passio electõem ꝑueniẽs impedit actũ ꝟtutis inq̃tum ipedit iudiciũ rõnis. qḋ necessarium est in eligẽdo. Postq̃ ꝟo puro iudicio rationis iam electio est pfecta et passio sequẽs plus ꝓdest q̃ noceat. qꝛ et si in aliq̃ turbet rõnis iudiciũ. facit tñ ad ꝓmptitudinẽ executiõis. hec ille. Si ḡ minor intelligit de passione sequẽte ꝛ de iudicio reqsito ad electõem negat minor. talis eñ passio nõ ipedit ꝛc. Auctoritas aũt Salustij intelligit de passione ꝑcedenti. ꝛ de ea q̄ impedit iudiciũ electõis. qꝛ ꝯsiliatio ꝑcedit electõem. Et opꝫ eos vacuos eẽ illis passionibꝰ in iudicãdo. sꝫ nõ in exequendo.

¶ Ad scdm dõm. ꝙ in deo ꝛ in angelis nõ est appetitus sensitiuꝰ neqꝫ etiã mẽbra corporea. ꝛ iõ bonũ in eis nõ attendit sm ordinatõem passionũ aut corporeoꝝ actuũ sicut in nobis

¶ Ad maiorem dr pmo post D. hic. q̃tũ est similior sm ꝓportionabilitatẽ. ita scꝫ q̃ñ hꝫ id qḋ sibi cõuenit sm naturã suã. ꝛ est sm ꝯditiõez agẽtis. sicut deus hꝫ qḋ eũ decet. Sed non est ꝟa de silitudine absoluta. ita scilꝫ ꝙ si habeat id qḋ ꝯuenit deo. ipsa essꝫ pfectior pfectiõne ꝓprie spẽi. licꝫ eẽt pfectior q̃ñq̃ inq̃tum indiuiduũ entis. sicut cor hoĩs si ꝯueniret in imobilitate cũ deo. nõ essꝫ pfectiꝰ cor. sꝫ si ꝯuenit in ꝓportionabilitate. ita ꝙ habeat debita nature sue sicut deꝰ. sed si haberet omĩpotentiã eẽt q̇dẽ pfectius ens. sꝫ nõ pfectius cor. qꝛ talis pfectio repugnat spẽi ꝛ nature cordis Scdo dr post D. san. in q̄rto. dis. xlix. q. p̄. ar. p̄. q̄stiũ. p̄. ad q̄rtũ. ꝙ ꝟa est maior de silitudine ꝛ ꝯformitate simplr. q̄ est in habere q̄ nature ꝯditio requirit. sꝫ nõ est vera de ꝯformitate sm q̇d. q̄ est in cõuenientia in aliquo vno cũ deo qḋ p̄t nature repugnare ꝛc. redeunt tñ iste solõnes in idẽ ꝛc. Ultra. minor vera qꝛ hoc non reqrit ꝯditio nature coꝝ. Sed negat ꝯña. qꝛ nature humane ꝯditio reqrit passiones. ideo si assint moderate. erit maior pfectio vel intẽsiue vel extẽsiue ꝛc.

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ passio tendẽs in maluꝫ ꝑcedens iudiciũ rationis diminuit pctm̃. sed ꝯsequens aliquo predictorum modorũ auget ipm̃ vel signat augmentum eius.

¶ Ad minorẽ. vera de passione ꝑcedente volũtatem et iudiciũ rõis. sicut etiã q̄ ꝑcedit minuit bonitatẽ. vt dr pma ꝯclo. qꝛ discretio rõnis nõ ita seruat cũ qs ex passione ꝯcitat ad aliq̇d volenduꝫ. sꝫ modꝰ ꝛ discretio rõnis magis est vbi passio nõ ꝯcurrit. Uide de h D. in de ꝟitate. supra in eaꝫ q̄stione. Et nota allegata in solõne pmi

Preterea passio ꝑcedẽs minuit volũtariũ. ideo diminuit maliciã ꝛ bonitatẽ moralẽ. sed sequẽs est signũ magnitudinis voluntarij. vñ peccare ex passione minuit pctm̃. Sꝫ peccare cũ passione ꝯñter se hñte auget.

¶ Utrũ aliqua passio sit bona vel mala moralr ex sua specie.

M

Ad q̄rtũ sic ꝑcedit. Videt ꝙ nulla passio aĩe sm spẽm suã sit bona vel mala moralr. Bonũ eñ ꝛ malũ morale attẽdit sm rõnem. sꝫ passiones sunt in appetitu sensitiuo. ꝛ ita id qḋ est sm rõem accidit eis. cũ ḡ nihil est qḋ ꝑ acciñs ꝑtineat ad spẽm rei. videt ꝙ nulla passio sm suã spẽm sit bona vel mala ¶ P̄. actꝰ ꝛ passiones hñt spẽm ex obiecto si ḡ aliq̄ passio sm suã spẽꝫ eẽt bona vel mala. oporteret ꝙ passiones quarũ obiectum est bonũ. bone eẽnt sm suã spẽꝫ. vt amor. desideriũ. ꝛ gaudiũ. ꝛ passiones q̄ꝝ obiectũ est malũ eẽnt male sm suã spẽm. vt odiũ. timor. ꝛ tristicia. sꝫ hoc pꝫ eẽ falsuꝫ. nõ ḡ aliq̄ passio est bona vel mala ex sua specie. ¶ P̄. nulla spẽs passionũ est q̄ nõ inueniat in alijs aĩalibꝰ. sꝫ bonũ morale nõ inuenit nisi in hoĩe. ḡ nulla passio aĩe bona est. vel mala ex sua specie.

¶ Sꝫ ꝯtra est qḋ Augꝰ. dr. ix. de ci. dei. ꝙ misericordia ꝑtinet ad virtutẽ. Phs etiã in. ij. ethi. ꝙ verecũdia est passio laudabilis. ḡ alique passiões sunt bone vel male sm suam spẽm.

¶ Hic vltimo q̄rit q̃ũo bonitas cõueniat passionibꝰ vtrum ex specie

¶ Rñ. dõm. ꝙ sicut de actibꝰ dictũ est. ita de passionibꝰ dõm videt. ꝙ scꝫ spẽs actꝰ vel passionis dupl̄r ꝯsiderari p̄t Uno mõ sm ꝙ est i gñe nature q. xviij. ar. vi et. vij. et. q. xx.

¶ D. mĩdet distinctẽ ad q̄situm. vñ ponit duas ꝯclõnes rñsiuas sm duo mẽbra vniꝰ distinctõis. Scdaꝫ ibi Alio mõ ꝛc. Quo ad pmũ. pmo pmittit distinctõez cũ declaratõe pmi mẽbri. Scdo subiũgit pmã ꝯclõnẽ rñdẽtẽ. ibi. Et sic bonũ ꝛc. Dicit ḡ pmo ꝙ spẽs passionis sicut ꝛ actꝰ pñt duplr̃ ꝯsiderari. Uno mõ sm ꝙ est in genere nature (put scꝫ est motꝰ appetitus sensitiui in se ꝯsiderati sine ꝯiũctõe rõnis. q̄ est in hoĩe. Cõsequẽter cũ dr

¶ Et sic bonũ vel malũ morale nõ ꝑtinet ad spẽm actus vel passionis

¶ Subiũgit pmã ꝯclõnẽ rñsiuã talẽ. bonũ ꝛ maluꝫ morale nõ ꝑtinẽt ad spẽꝫ passionis pmo mõ. vel isto mõ Ista ꝯclo ꝓbat ꝑ pmũ ꝛ tertiũ argumẽta in oppositum dare. qꝛ nihil qḋ est acciñs alicuiꝰ ꝯuenit alicui sm suaꝫ spẽm. sꝫ bonitas moralis accidit passioni isto mõ acceptę. ḡ ꝛc. Preterea scdo. bonũ morale nõ inuenit nisi i homine. sed spẽs passionũ (scꝫ sm esse nature) ꝯuenit etiam alijs aĩalibꝰ. ḡ ꝛc. Cõclo. p̄.

¶ Alio mõ sm ꝙ ꝑtinẽt ad genus moris. put scꝫ participãt aliq̇d de volũtario ꝛ iudicio rõnis

¶ Hic ꝯñter ꝑcedit ad scdam ꝯclõnez cui pmittit pmo scdm mẽbꝝ ꝑdicte distinctõis. ꝙ scꝫ passio alio mõ ꝯsiderat sm ꝙ aliquo mõ ꝑtinet ad genꝰ moris (sm scꝫ ꝙ est in hoĩe participãs aliq̇d de volũtario ꝛ iudicio rõis) put scꝫ pñt iꝑari vel cohiberi a rõne. Deĩn cũ dr

¶ Et hoc mō bonū ₇ malum morale p̄nt ptinere ad spēm passionis. fm q accipit vt obiectū passionis. aliqd de se ɔueniēs rōni vł dissonū a rōne. sicut pz de verecūdia q̄ est timor turpis. ₇ de inuidia q̄ est tristicia de bono alterius. sic eñ ptinent ad speciez exterioris actus

Conclu. ij. ¶ Annectit scdam ɔclonē missiuā talē. hoc mō bonū et malū morale p̄nt ptinere ad spēz passionis. scz ad passionē hois volūtaria aliq̄ mō. pbat. Qñ obiectū act⁹ vł passionis (vt est hūana) includit ɔueniētiā vel discōueniētiā ad rōem. tūc act⁹ vel passio ex specie est bona vł mala moralr (Minor in lra) Sz aliq̄ passiones hñt p obiecto aliqd ɔueniens rōni. aliq̄ discōueniens. ḡ aliq̄ ex specie sunt bone. alique male. Maior pz ex dictis. in. q. xviij. ₇c. Minor deducit exēplariter de inuidia ₇ de verecūdia Et nota. q sicut dictū fuit in. q. xviij. ar. vi. et vij. bonitas ₇ malicia moralis nō ɔuenit actui exteriori. nisi put est a volūtate. ₇ sic sunt in specie moris. nā pncipiū moralitatis ɔpletiuū est volūtas. ₇ pmordiale rō. sic passioni rōne pncipij pprij (qḋ est appetitus sensitiu⁹) nō ɔuenit eē actū morale. nec p ɔñs bonū vel malū morale qz passio nō ɔuenit nisi subiecto pprio. sz qz passio in homine (vbi appetit⁹ sensitiu⁹ subest rationi ₇ volūtati) pt habere rōem act⁹ hūani. ḡ vt sic etiā pt ɔuenire bonuz ₇ malū. ₇ hoc fm spēm (.i. ex obiecto a q̄ hz spēz) Inuidia eñ fm spēm nature inuenit in bestijs. sz qz ibi nō est act⁹ moralis. ideo nec passio (scz bonū vel malū) ɔuenit sibi. sed in hoie est act⁹ human⁹ hñs obiectū ad qḋ incōueniēter se hz. scz recedēdo a bono alteri⁹. ideo ex specie est mala ₇c. Et nota ꝟbū D. in fine arti. vbi dt. Sic eñ ptinēt ad spēm exterioris act⁹. qz possz qs male intelligere q̄si passiones ptinerēt ad spēm exterioris act⁹. sed sic intelligit q sic bonū ₇ malū moralia ptinent (.i. ɔueniūt exteriori actui fm spēm scz morales) put act⁹ exterior est volūtari⁹ ₇ moralis. sz nō fm eē nature ₇c. Et possz illḋ ꝟbū eē minor p ambab⁹ ɔclonib⁹. ita q sic argueret assumendo maiorē in pncipio. ₇ minorē in fine. sicut de actibus ₇c. i. sicut bonū vel malū ɔuenit actib⁹ exteriorib⁹ ita ₇ passionib⁹. sed actui exteriori fm gen⁹ nature vt sic nō ɔuenit bonū vel malū ex specie. sed fm q ptinent ad gen⁹ moris. i. vt imperant a volūtate. ḡ ₇c. Nota aūt q bonū vel malū non ɔuenit actui exteriori nisi vt ipat actu. sed actui sensualitatis (.i. passioni) pt ɔpetere bonū vel malū imp̄fectū tñ. etiā si nō impet. ₇ sufficit q nō pibeat. Et rō diuersitatis infra habet. q. lxxiij. arti. ij. ad tertiū. qz mēbra ₇ organuz nō opat nisi motū. sensualitas aūt pt habere actū inordinatū ɔueniendo rōnem. qz est aliqualiter libera. Et p hec pz missio ad pmū ₇ tertium qz sunt p pma ɔclone. Argumentum in contrarium est pro secūda ɔclusione

¶ Ad pmū ergo dōm. q rō illa pcedit de passionib⁹ fm q ptinēt ad spēm nature. put appetit⁹ sensitiuus in se ɔsiderat. fm hō q appetit⁹ sensitiu⁹ obedit rōn. iam bonū ₇ malū rōnis nō est ex passionibus eius p accñs sed p se.

¶ Maior ɔceditur. qz bonū fm ɔuenientiā ad rōem malū fm disconueniētiā. Ad minorē ɔceditur pma ps. q sunt in appetitu sensitiuo. Ad scdam partē dr. q eē fm rōnem accidit passionib⁹ etiā hois ɔsideratis fm eē nature. non aūt accidit eis vt sunt passiones humane formaliter. vt scz p accessum ratōnis intelligātur ɔstitui in esse moris Ultra ad subsumptā Cū ḡ ₇c. ɔcedit. Sz dico q nō est incōueniens vt aliqd accidat rei in eē nature. qḋ tñ nō accidit fm esse moris. Uidet ₇c. Uerū nulla fm spēm nature est bona vel mala put est mot⁹ appetitus sensitiui tñ ₇c.

¶ Ad scdm dōm. q passiones que in bonum tendūt si sit vez bonū sunt bone. ₇ silr que a vero malo recedūt. ecōuerso hō passiones q̄ sunt p recessuz a bono ₇ p accessum ad malū sunt male

¶ Dicitur ad illā Oporteret ₇c. q passiones quaruz obiectū est bonū. verū ₇ in veritate. ₇ qñ passio ɔueniēti mō se hz ad bonū verū. scz p accessum. tunc sunt bone fm spēm. Si aūt sit solū bonuz fm quid. ₇ fm sensuz. vel nō habeat se debito mō ad bonū tale. nō oportz q sit bona passio Ultra. Sed hoc est falsum. negat si sit bonū pmo mō. sed est falsum secūdo mō ₇c. Negat aūt ɔña. qz si obiectū est bonū fm ratōnem. tūc passio est bona. si aūt nō. tūc est mala. Et notāter dixi si obiectū sit bonuz et tñ passio nō ɔuenienti mō se habeat ad obiectuz vere bonū. ppter inuidiā ₇ acediaz. qz inuidia recedit ₇ detestatur bonū pximi qḋ deberet approbare. ₇ in ipō delectari. ideo ē mala. De hoc in 2ª 2ᵉ. q. xxxvi. ar. iij. ₇ alibi. qz et inuidie ₇ charitatis obiectum est bonū pximi sed fm ɔtrariū motum ₇c

¶ Ad tertiū dōm. q in brutis aīalib⁹ appetitus sensitiuus nō obedit rōni. ₇ tñ inqztū ducit quadaz estimatiua naturali q̄ subijcit rōni superiori. scz diuine est in eis q̄dā silitudo moralis boni q̄ntum ad anime passiones.

¶ Maior vera fm esse nature. nō tñ hz in eis eē moris aliquo mō. Minor ɔcedit pprie loquēdo. qz in brutis appetitus sensitiuus nō obedit rōni sicut in hoie. Est tñ in bestijs silitudo moral boni. sicut ouis dr mansueta et sic de alijs. Probat ḡ q nulla passio aie ex specie nature est bona moralr. Un nota. q cū passio habeat etiaz spēm in aīalib⁹ irrōnabilib⁹ ab obiecto. et aial delectet de ɔuenienti delectabili. sicut hō. ideo videnf eiusdē spēi in esse nature. sed spēs moris ɔuenit passioni ex obiecto cōparato ad rōnem. qḋ sit in hoie. ideo pt passio hois esse circa obiectū repugnās rōni. vel mō repugnāte ratōni. Unde est mala moraliter ₇c.

¶ Questio. xxv. de ordine passionū ad inuicē. A

Deinde ɔsiderādū est de ordine passionū adinuicē. Et circa hoc queritur q̄ttuor Primo de ordie passionū irascibilis ad passiones ɔcupiscibilis. Scdo de ordine passionū ɔcupiscibilis ad inuicē. Tertio de ordine passionū irascibilis adinuicē Quarto de quattuor pncipalib⁹ passionib⁹.

¶ Postq̄ D. determinauit de subiecto. de differētia. de bonitate ₇ malicia. Nūc q̄rto determinat de ordine passionū adinuicē. Et pz rō ordinis. qz ordo fundat in ipā natura passionis. q̄ natura ɔstituit p gen⁹ ₇ drñam Et pterea bonitas aliqualiter ɔsequtur spēm ₇ absolute Ordo aūt essentialis ɔsequtur etiā spēm. sed ɔparatiue. absoluta aūt priora sunt fm rōnem. ideo prius de bonitate q̄ de ordine. fm quē dr relatiue ad terminū. nō solū ad pu

cipiũ. sicut bonitas ⁊c. Et diuidit̃ ista q̃stio in duas ptes pncipales. Primo q̃rit de ordine prioris ⁊ posterioris s̃m esse ⁊ duratõem. Scd̃o querit de priori ⁊ posteriori s̃m dignitatẽ ⁊ pncipalitatẽ in articulo quarto. Prima ps in tres. Primo de ordine passionũ irascibilis ⁊ ɔcupiscibilis in articulo pmo. Scd̃o de ordine passionũ ɔcupiscibilis adinuicẽ articulo scd̃o. Tertio de ordine passionũ irascibilis adinuicẽ articulo. iij.

¶ Utrũ passiones irascibilis sint priores passionibus ɔcupiscibilis

Ad pmum sic pcedit̃. Videt̃ q̃ passiones irascibilis sint priores passionibꝰ ɔcupiscibilis. Ordo eñ passionũ est s̃m ordinem obiectoꝝ. sed obiectũ irascibilis est bonũ arduũ. qd̃ videt̃ eẽ supmũ inter alia bona. ĝ passiones irascibilis videt̃ pcesse passionibꝰ ɔcupiscibilis ¶ P̃. mouens est prius moto. sed irascibilis cóparat̃ ad ɔcupiscibilẽ sicut mouens ad motuz. ad hoc eñ datur aĩalibꝰ vt tollãtur impedimẽta qbꝰ ɔcupiscibilis phibetur frui suo obiecto. vt supra dictuz est. q. xxiij. ar. p. Remouens aũt phibẽs hz rõnem mouentis. vt dr̃ in. viij. physicoꝝ. ĝ passiones irascibilis sunt priores passionibꝰ ɔcupiscibilis. ¶ P̃. gaudiũ ⁊ tristitia sũt passiones ɔcupiscibilis. sed gaudiũ ⁊ tristicia ɔsequũtur ad passiones irascibilis. Dicit eñ phus in iiij. ethicorum. q̃ punitio q̃etat ĩpetũ ire. delectatõez loco tristicie faciẽs. ĝ passiones cócupiscibilis sunt posteriores passionibꝰ irascibilis. ¶ Sed ɔtra. passiones ɔcupiscibilis respiciũt bonũ absolutũ. passiones irascibilis respiciũt bonũ ɔtractũ. scz arduum cũ igit̃ bonũ simplr̃ sit prius q̃ bonũ ɔtractuz. videt̃ q̃ passiones ɔcupiscibilis ad plura se habeãt q̃ passiones irascibilis.

¶ Inquirit hic pmo Doc. de ordine passionũ concupiscibilis ⁊ irascibilis.

¶ Rñdeo dd̃z. q̃ passiones ɔcupiscibilis ad plura se hñt q̃ passiones irascibilis. Naz in passionibꝰ ɔcupiscibilis inuenit̃ aliqd ptinens ad motũ. sicut desideriũ. ⁊ aliqd ptinẽs ad q̃etẽ. sicut gaudiũ ⁊ tristicia. sed in passionibꝰ irascibilis nõ inuenit̃ aliqd ptinens ad q̃etẽ. sed solũ ptinens ad motũ. Cuius rõ est. q2 id in quo iam q̃escit̃ nõ hz rõnem difficilis seu ardui. qd̃ est obiectũ irascibilis

¶ Doctor rñdet distincte. Vñ ⁊ tria facit. Primo pmittit rõnez distincte rñsionis p quoddã notabile distinctiuũ. Scd̃o rñdet s̃m pꝰ mebꝝ eius. ibi. Quis aũt ⁊c. Scd̃o rñdet iuxta scd̃m mebꝝ eius. ibi. Sed si ɔparent ⁊c. Quo ad pmũ. illud est notabile. q̃ passiones cócupiscibilis ad plura se extendũt. ⁊c. Et ex hoc habet̃ q̃ duplices sunt passiones ɔcupiscibilis. scz ptinẽtes ad q̃etẽ. ⁊ ptinẽtes ad motũ. Et aliter opz rñdere de vtrisq̃ quare pmo rñdet de ptinentibꝰ ad q̃etem. ⁊ pmo de ptinente ad quietẽ quasi naturalẽ. ⁊ scd̃o de ptinente ad q̃etem violentã. Nota aũt. q̃ doctor exẽplificãdo de ptinente ad motũ in ɔcupiscibili ponit desideriũ. ⁊ nõ amorem. q2 vt patebit articulo sequẽti ⁊ depost sepius. amor abstrahit a pñtia ⁊ absentia obiecti. (scz boni amati) et ĝ nõ dr̃ extensionẽ appetitus in distans. que in pposito vocat̃ motus. licz dicat imutatõem ab obiecto ɔuenienti vt sic. Et p hoc intelligit̃ quõ q̃dam ptinent ad motũ. q2 v. dicũt tendentia in distans. Alie aũt q̃ dicũt imutatiõnẽ ab obiecto vt pñs est dicũt q̃etẽ. amor aũt vt patz abstrahit ab vtraqz ⁊c.

¶ Quies aũt cũ sit finis motus est prior in intẽtione sed posterior in executiõe. Si ĝ ɔparent̃ passiones irascibilis ad passiones ɔcupiscibilis q̃ ƚcant q̃etez in bono. manifeste passiones irascibilis pcedũt ordine executõis hmõi passiones ɔcupiscibilis sicut spes pcedit gaudiũ. vñ causat ipm s̃m illd̃ Aplĩ Ro. xij. Spe gaudentes

¶ Hic ɔñter D. rñdet s̃m pmũ mebꝝ p̃dictũ. Et circa hoc pmo ponit duas ɔclones partialr̃ rñsiuas. Secũdã ibi. Sed passio ⁊c. Scd̃o infert ex dictis corollarie cõclusionẽ totalẽ rñsiuã iuxta pmũ mebꝝ p̃dictũ ibi Et sic manifestũ est ⁊c. Cõclusio ĝ pma partialr̃ rñsiua est. Si ɔparent̃ passiones irascibilis ⁊c. vt in littera. vsq3 ibi Sicut spes ⁊c. Ostendit̃ ɔclo pmo rõne sic. Motꝰ prior est q̃ete via executõis (licz econtra sit via intentõis). sed oẽs passiones irascibilis dicũt motũ. ⁊ gaudiũ q̃etẽ in bono. ĝ ɔclo vera. Maior nota. q2 motꝰ terminat̃ ad q̃etẽ sicut ad finẽ. ⁊ quies est terminꝰ motꝰ. Minor nota Et explicat̃ ɔclusio exẽplariter. sicut spes ⁊c. Quõ autem spes causet delectatõem videbit̃ infra ⁊c. Nota aũt. q̃ q2 nõ est par rõ de q̃ete naturali ⁊ violenta. ideo aliter rñdẽdũ ẽ de delectatõe q̃ tristicia. q2 q̃es in bono est pfecta q̃es ⁊ ibi sistit̃. sed in quiete q̃si violenta aĩali. de q̃ loquimur nõ est status. ideo ⁊c. Cõsequẽter cũ dr̃.

¶ Sed passio ɔcupiscibilis ĩportãs q̃etez in malo. scz tristicia. media est inter duas passiones irascibilis. seq̃tur eñ timorẽ. cuz eñ occurrit malũ qd̃ timebat̃ causat̃ tristicia. pcedit aũt motũ ire. q2 cuz ex tristicia precedente aliqs insurgit in vindictaz. hoc pertinet ad motũ ire

¶ Subiũgit scd̃am ɔclonẽ partialẽ rñsiuã quã pmo pbat. Scd̃o elicit q̃ddã corollariũ. ibi. Et q2 rependere ⁊c. Cõclo est ista. passio ɔcupiscibilis ĩportãs q̃etem. scz violentã in malo. scz tristicia. media est ⁊c. vt in littera. Probat̃ clare. q2 est media inter timorẽ quẽ sequit̃. ⁊ irã quã pcedit Deinde ibi Conclo. ij.

¶ Et q2 rependere vicem malis apphẽdit̃ vt bonũ. cũ iratus hoc ɔsecutus fuerit gaudet

¶ Infert q̃ddã corollariũ ex iã dictis explicãs pcedẽtem ɔclonẽ remouẽdo prauuz intellectuz eius. q2 posset quis putare q̃ ira ex quo seq̃tur post tristiciã esset finalis semp. et ideo D. hoc remouet innuendo q̃ ira nõ est vltima sed terminat̃ in gaudiũ. Qd̃ pbat̃. q2 rependere ⁊c. clare in littera Consequẽter ibi Corollariũ

¶ Et sic manifestũ est q̃ oĩs passio irascibilis terminatur ad passionẽ ɔcupiscibilis ptinentẽ ad q̃etem. scz vel ad gaudiũ vel ad tristiciã

¶ Et oĩbꝰ supradictis infert p modũ corollarij cõclusionẽ plene rñsiuam iuxta pmũ mebꝝ sepe dictũ. ma

Ʋiſeſtū ꝙ oīs paſſio ꝛc. vt in lr̃a. Et pȝ ex dictis. qꝛ in bonis terminātur in gaudiū. ꝛ ibi eſt ſtatus. ſȝ in malis in triſticiā. Q̄ſ ſi ibi nō eſt ſtatus ſed ꝑ irā inſurgit ꝯtra malum. et ſeqtur vindicta. ꝛ ſic iterū terminat̃ i gaudiū ꝛc.

❡ Sed ſi ꝯparētur paſſiones iraſcibilis ad paſ-
Cōclo. p. ſiones ꝯcupiſcibilis q̄ importāt motū. ſic manifeſte paſſiones ꝯcupiſcibilis ſunt priores. eo ꝙ paſſiones iraſcibilis addūt ſupra paſſiones cōcupiſcibilis. ſicut ꝛ obiectū iraſcibilis addit ſupra obiectū ꝯcupiſcibilis arduitatē ſiue difficultatē. ſpes eñ ſupra deſiderīū addit quēdā conatū ꝛ quādā eleuatiōem animi ad ꝯſequēdū bonū arduū. ꝛ ſi'r timor addit ſupra fugā ſeu abominatiōez quādā depreſſionē animi ꝓpter difficultatē mali

❡ Hic ꝯñter D. rñdet ad queſitū quo ad ſecūdum membꝝ notabilis diſtinctiui in ꝑncipio corporis poſiti ſcȝ de paſſionibꝫ ꝯcupiſcibilis ꝑtinentibꝫ ad motū. ꝯparando in prioritate paſſionibꝫ iraſcibilis. Et circa hoc ꝑmo deducit ꝯcl'onem rñſiuā. Secūdo ſubiūgit duo corollaria. Primū ibi. Sic ḡ ꝛc. Secūdū ibi. Et ſic pȝ. ꝛc. Concl'o eſt hec. ſi ꝯparētur paſſiones ꝛc. vt in littera. vſq3 ibi. Eo ꝙ ꝛc. Probat̃. paſſiones iraſcibilis addūt ſupra paſſiones ꝯcupiſcibilis ꝑtinētes ad motū. igit̃ ꝯcupiſcibilis paſſiones ſunt priores. Tenet ꝯñia. qꝛ ſimplicia ſunt priora in via executiōis. Añs ꝓbat̃ ꝛ declaratur in littera. Probat̃ qꝛ ſicut eſt de obiecto. ita de paſſione. ſed obiectū iraſcibilis addit ſupra obiectū ꝯcupiſcibilis arduitatē. igit̃ añcedēs verū. Et declarat̃ exēplariter. ſpes eñ ſupra deſideriū addit ꝛc. Includit eñ ſpes deſiderium virtualr̃ ꝛ aliqd addit. deſideriū eñ nominat motū faciliorē ꝛ minorē. ſpes aūt addit conatū ꝛc. Deinde ibi

❡ Sic ḡ paſſiones iraſcibilis medie ſunt inter paſſiones ꝯcupiſcibilis q̄ importāt motū in bonū vel in malū. ꝛ inter paſſiones ꝯcupiſcibilis que important quietē in bono vel in malo

❡ Infert ꝑmū corollariū q̄ſi rñſionē cōem de vtriſq3 paſſionibꝫ. ꝙ paſſiones iraſcibilis medie ſunt ꝛc. vt in littera. Patȝ ex dictis. qꝛ p̄cedūt ꝑtinētes ad q̄etē. ꝛ ſequūt̃ ꝑtinētes ad motū. ḡ corollariū verū. Tūc ibi

❡ Et ſic patȝ ꝙ paſſiones iraſcibilis ꝛ ꝑncipium hñt a paſſionibꝫ ꝯcupiſcibilis. ꝛ in paſſionibꝫ cōcupiſcibilis terminātur.

❡ Eſt ſcdm corollariū. et pȝ ex dictis. qꝛ hñt ꝑncipiū ab importātibꝫ motū ꝛ termināt̃ in importātes q̄etē. igit̃ corollariū verū ꝛc.

Argumētū in contrariū

Confirmat ſecūdā ꝯcl'onē. Circa hoc argumētū nota. ꝙ qꝛ paſſiones ꝯcupiſcibilis reſpiciūt bonū abſolute. ideo ꝑtinētes ad motū p̄cedūt paſſiones iraſcibilis. Vñ iſta rō eſt ꝓ vltima ꝯcl'one. ſed cū hoc ſtat. ꝙ qꝛ ꝯcupiſcibilis ad plura ſe extendit. ſcȝ ad motū ꝛ q̄etē. ꝙ aliq̄ ſint poſteriores.

❡ Ad ꝑmū ḡ dōm ꝙ rō illa ꝓcederet ſi de rōe obiecti ꝯcupiſcibilis eēt aliqd oppoſitū arduo. ſicut de rōne obiecti iraſcibilis eſt ꝙ ſit arduū. ſȝ qꝛ obiectū ꝯcupiſcibilis eſt bonū abſolute. ꝑus naturalr̃ eſt q̄ obiectū iraſcibilis ſicut ꝯmune ꝓprio

❡ Maior ꝯcedit̃. Ad minorē ꝯcedo ꝙ bonū arduum eſt obiectū iraſcibilis. ſed negat̃ ꝙ ſit ſupremū inter oīa bona (.i. ꝑmū appetibile ꝛ occurrēs appetenti ꝛc.) ſȝ ſolū inter bona ſibi oppoſita. Q̄ð ſic intelligit̃. qꝛ bonum arduū eſt dignꝰ q̄ bonū modicū ꝛ facile habibile. ꝛ vile vt ſic. ꝛ ita ꝑus ſaltē dignitate. ſed tñ bonū i ꝯmuni et aliqd ſub rōne boni ꝑus mouet appetitū q̄ ſub rōne ardui. qꝛ ꝑus aliqd deſiderat̃ anteq̄ ſperet̃. Vñ nullꝰ ſperaret niſi deſideraret. Et hoc eſt qð D. vult in ſolutōne. qꝛ rō ꝓcederet (inqt) ſi de rōne obiecti ꝯcupiſcibilis eēt aliqd oppoſitū (ꝯdiuidēs ſcȝ ex altera parte bonū i cōmuni) arduo. ſed ſic nō eſt. ſed obiectū ꝯcupiſcibilis eſt bonū abſolute abſtrahēs a vili ꝛ arduo. Mō aliqd prius occurrit etiā appetitui ſub rōne boni in cōi. q̄ ſub rōe tal' boni. ꝛ ꝑus naturalr̃ ē motꝰ ſimplex añq̄ ſit motꝰ cū conatu qꝛ. nullus conat̃ niſi in appetibile abſolute ꝛc.

❡ Ad ſcdm dōm. ꝙ remouens ꝓhibēs nō ē mouens ꝑ ſe. ſed ꝑ accidēs. nūc aūt loqmur de ordine paſſionū ꝑ ſe. Et p̄terea iraſcibilis remouet ꝓhibēs quietē ꝯcupiſcibilis in ſuo obiecto. vñ ex hoc nō ſeq̄tur niſi ꝙ paſſiones iraſcibilis p̄cedunt paſſiones concupiſcibilis ad quietē ꝑtinentes. De quibꝫ etiam tertia rō procedit

❡ Maior eſt vera de mouente ꝑ ſe. Ad minorē ſi intelligat̃ vlr̃. negat̃. ſed eſt vera tñ de ꝯcupiſcibili in ordine ad paſſiones importātes q̄etē in obiecto ꝑ̄ſētium bono. et verū eſt ꝙ paſſiones iraſcibilis tales p̄cedūt. Si aūt intelligat̃ de paſſionibꝫ ꝯcupiſcibilis ꝑtinētibꝫ ad motū. falſa eſt minor. nec ꝓbat̃ ad ſcdm ſenſum. ſed ad ꝑmum. Vñ dꝛ vltra ꝙ remouens ꝓhibēs eſt mouens ꝑ accñs. nos aūt loqmur de ordine ꝑ ſe. Et ꝯceſſo ꝙ remouēs ꝓhibēs eſt ꝑus. dꝛ ad ꝯñs. ḡ paſſiones iraſcibilis ſunt priores paſſionibꝫ ꝯcupiſcibilis ꝑtinētibꝫ ad q̄etem maxime in bono. qꝛ frui ſuo obiecto eſt quieſcere in eo ꝛ eſt gaudere vel delectari.

❡ Ad tertiū. Maior ꝯcedit̃. Ad minorē ꝯcedit̃ etiā. Sed dico ꝙ gaudiū ꝛ triſticia ſunt paſſiones ꝑtinentes ad q̄etē. Et ꝯcedit̃ ꝓbatio minoris. qꝛ cū qs ꝯſeqtur vindictā gaudet. ḡ ꝛc. Verū. paſſiones ꝯcupiſcibilis ꝑtinētes ad q̄etē ſunt poſteriores. et hoc dixit ꝑma ꝯcl'o. Sȝ nō ꝓbat ꝙ paſſiones ꝯcupiſcibilis ꝑtinētes ad motū ſint poſteriores. ſicut dixit alia ꝯcluſio.

❡ Utrū amor ſit ꝑma paſſionū ꝯcupiſcibilis

D

Ad ſecūdū ſic p̄cedit̃. Videt̃ ꝙ amor non ſit ꝑma paſſionū ꝯcupiſcibilis. vis eñ ꝯcupiſcibilis a ꝯcupiſcentia denoiat̃. q̄ ē eadē paſſio cū deſiderio. ſȝ denoiatio fit a potiori. vt dꝛ in. ij. de aia. ḡ ꝯcupiſcentia eſt potior amore. ❡ P. amor vnionē quādā importat. eſt eñ vis vnitiua ꝛ ꝯcretiua. vt Dionyſius dr̃. iiij. ca. de diui. no. ſed ꝯcupiſcentia vel deſideriū eſt motꝰ ad vnionē rei ꝯcupite vel deſiderate ḡ ꝯcupiſcentia eſt prior amore. ❡ P. cauſa eſt prior effectu. ſed delectatio ē q̄nq3 cā amoris. q̄dā eñ ꝓpter delectatiōem amant. vt dꝛ in. viij. ethi. ergo delectatio eſt prior amore. nō ḡ ꝑma inter paſſiones ꝯcupiſcibilis eſt amor ❡ Sȝ ꝯ eſt qð Aug. dr̃ in. xiiij. de ciui. dei. ꝙ oēs paſſiones ex amore cauſant̃. amor eñ inhiās habere qð amat̃

cupiditas est. id aūt habens eo .q₃ fruens leticia est. amor ḡ est prima passionū ↄcupiscibilis.

¶ Hic Doctor querit de ordine passionū concupiscibilibus inter se

¶ Rn̄deo dd̄m. ꝙ obiecta cōcupiscibilis sunt bonū ꝛ malū. naturalr autē est pꝰus bonum malo. eo ꝙ malum est ꝑuatio boni

¶ Et qꝛ harū passionū alique respiciūt malū. aliq̄ bonū tanq̄ obiectū. et inter respicientes bonū est multiplex ordo. ideo d. san. in hoc corpe articuli sic ꝓcedit. Pmo r̄ndet de passionib₃ quaꝝ obiectū est bonū in ↄparatōe ad eas q̄ hn̄t malū ꝓ obiecto. Scd̄o r̄ndet de passionibus hn̄tib₃ bonū ꝓ obiecto respectu earūdē. ibi. Bonum aūt hꝫ rōnem ꝛc. Quo igr̄ ad pmū ponit vnā ↄclōnem pro qua supponit ꝙ obiecta ↄcupiscibil' sunt bonū ꝛ malum. et sic sc₃ pn̄t dupl'r ordinari. vel ꝑm bonū ꝛ malum vel ꝑm bonū tm̄. hoc pmisso sic est ↄclo (ex qua habetur ordo amoris ꝑ ↄparatōem ad odiū. ꝛ alias respicientes malū) Omnes passiones quaꝝ obiectū est bonū. naturaliter sunt pores passionib₃. quaꝝ obiectū est malum. Hāc ↄclōnem ꝓbat duplici medio. Scd̄m mediū ponit cum ipa ↄclone. ibi. Vn̄ ꝛ oēs ꝛc. Probat ḡ pmo ex ratōne boni ꝛ mali ꝑm cōes rōnes sic. Naturalr bonū est prius malo. igr̄ ↄclo vera. Ans pꝫ. qꝛ malū est ꝑuatio boni. ꝑuatio aūt est posterior habitu rōne ꝛ dignitate ꝛ tpe. Tenet ↄn̄a ex dictis articuli pmi. qꝛ passiones ordinātur ꝑm ordinē obiectoꝝ. vn̄ dictū est. ꝙ respicientes obiectū simplici' sunt pores ꝛc. Consequēter cū dt.

¶ Vn̄ ꝛ oēs passiones quaꝝ obiectū est bonū naturalr sunt pores passionib₃ quaꝝ obiectū est malū vnaqueq₃ sc₃ sua passione opposita. quia enī bonum querit ideo refutat oppositū malū.

¶ Inducit aliud mediū ad idē ꝓbandū cui pmittit ipam ↄclōnem suprapositā. cui annectit illā clausulam. (vnaqueq₃ sc₃ sua passione opposita) qd̄ dr̄ notāter. qꝛ si ↄparent due nō directe opposite. nō opꝫ. pōt enī odium aliq̄d esse pꝰus aliqua delectatōe. s₃ ↄparādo amorē ad odiū opꝫ ꝙ sp amor ꝓcedat odiū. ꝛ sic de alijs ↄiugat'. Probat ergo ↄclo alio medio. sc₃ ꝑ ↄparatōem ad appetitum cuius sunt passiones sic. qꝛ bonū q̄ritur ideo refutatur oppositū malū. ḡ ↄclo vera. Tenet ↄn̄a. qꝛ rō ꝛ causa est por quare bene arguit. motus in bonū est cā recessus a malo. igr̄ por. Ans pꝫ de se. ꝛ patebit infra. q. xxix. ar. ij. qꝛ ideo odio illū qꝛ est ↄtrarius amato. Ex ista cōclusione habet' ꝙ amor por est odio. ꝛ ꝑ ↄn̄s oib₃ respicientib₃ malū. Nā odiū est pma passio ↄcupiscibilis respectu mali. ꝛ ꝑ ↄn̄s cū iam ꝓbatū sit ꝙ amor sit por odio ꝓbatū est ꝛ ꝙ por est alijs respicientib₃ malū

¶ Bonū aūt hꝫ rōnem finis. q̄ q̄dē est por in intentōe. sed est posterior in executōe. Pōt ergo ordo passionū ↄcupiscibilis attendi vel ꝑm intentionē vel ꝑm ↄsecutionem.

¶ Hic ↄsequenter D. r̄ndet alia ↄclōne. cui pmo premittit quādam distinctōem. Scd̄o subiūgit ↄclusionem ibi. Secūdū q̄dē ↄsequutōem ꝛc. Distinctio est talis ꝙ ordo passionū ↄcupiscibilis (sc₃ que habēt bonū ꝓ obiecto) pōt attendi vel ꝑm intentiōem vel ꝑm ↄsequutōē (.i. vel ꝑm viam intentōis vel executōnis.) Et rō huius distinctōis est. qꝛ bonū (qd̄ sc₃ respiciūt ille passiones) habet rōnem finis. sed finis est por in intentione. sed est posterior in executōe. Et ꝑ ↄn̄s vna passio pt esse. pr. ex. qꝛ in tendendo in bonū pꝰus fit in aīa'i. vel qꝛ vnū est obiectū intentū ab aīali. ꝛ alia est ꝓpter ipam Deīn cū dt

¶ Scd̄m q̄dem ↄsecutōem illud est pꝰus qd̄ primo fit in eo qd̄ tendit ad finē. manifestum est aūt ꝙ omē qd̄ tendit ad finē aliquē pmo q̄dem hꝫ aptitudinē seu ꝓportionē ad finē. nihil enī tendit in finē non ꝓportionatū. scd̄o mouet' ad finē. tertio q̄escit in fine post eius ↄsecutōnem. ipa aūt aptitudo siue ꝓportio appetit' ad bonū est amor. qui nihil aliud est q̄ ↄplacentia boni. motus aūt ad bonū est desiderium vel ↄcupiscētia. quies aūt in bono est gaudiū vel delectatio. ꝛ ideo ꝑm hūc ordinē amor ꝓcedit desiderū. ꝛ desiderū ꝓcedit delectatōem.

¶ Subiūgit secūdam ↄclōnem quo ad p̄dictā distinctōem tale. ꝑm ordinē executōis amor precedit desiderū. ꝛ desiderū ꝓcedit delectatōem. sed ꝑm ordinē intentionis est ecōuerso. Huius ↄclōnis ꝓbat pmo pmā partē eius. Secūdo secūdam. ibi. Sed ꝑm ordinem ꝛc. Probat' ergo ↄclo quo ad pmā partē sic. Illud est pꝰus ꝑm ↄsequutōnem qd̄ pmo fit in eo qd̄ tendit ad finem. sed in tendēte in bonū ꝛ finē ↄsequēdū pmo fit ipe amor deinde desiderū. et tertio delectatio. igr̄ ↄclusio vera q̄ ad pmā partē Maiorē D. ponit ꝛ eam relinq̄t notam. Minorē vero nō ponit. sed eam ꝓbat sic. omē qd̄ tendit ad finē aliquē pmo hꝫ aptitudinē ad finē seu ꝓportōnem (nihil enī tendit in finē nō ꝓportionatum) Scd̄o mouet' ad finē. Tertio q̄escit in fine post eius ↄsecutōem (Subsumit') Sed ipa aptitudo vel ꝓportio appetit' est amor qui nihil aliud est q̄ ↄplacentia boni ꝛc. vt in littera. igr̄ Minor pncipalis vera. ꝛc. Tūc ibi Conclo. ij.

¶ Sed ꝑm ordinē intentōis est econuerso. nā₃ delectatio intenta causat desideriū ꝛ amorē. delectatio enī est fruitio boni. q̄ quodāmō est finis sicut ꝛ ipm bonū. vt supra dictū est. q. xi. ar. iij. ad tertiū.

¶ Ponit ꝛ ꝓbat scd̄am partē ↄclōnis sic Delectatio. intenta causat desiderium ꝛ amorē. igr̄ ↄclo vera. Cōsequentia nota. qꝛ id qd̄ intentū causat alia. est eis prius quare si ex delectatōe intenta aliquis incipit amare ꝛ desiderare. sequitur ꝙ ↄsequentia est bona. Anteceds ꝓbatur a doctore. Delectatio est fruitio boni. sed fruitio est quodāmō finis sicut ꝛ ipm bonū. igr̄ delectatio est finis. cuius sc₃ est causare alia ꝑm esse intentū Maior ista notanda est. qꝛ supra D. loquebat' sub disiunctōne. q. xi. ar. p. in corpe. dicens ꝙ fruitio ꝑtinet ad amorē vel delectationem (ꝑtinentia sc₃ identitatis) hic aūt acceptat vnā partem disiūcti que ꝛ Thomiste tenenda est. Minor patet. ꝛ fuit supra declarata. q. xi. ar. iij. ad tertiū. Et nota d. san. in tertio. dist. xxvij. q. p. ar. p. ad secūdū. qꝛ delectatio intenta ꝛ amata vt finis. est causa alicuius amoris. sicut obiectū ꝛ finis est causa actus circa id qd̄ est ad finem. tn̄ amor simpliciter est por. qꝛ videl₃ nec delectationem intenderet nisi eam amaret ꝛc. Nota circa dicta iuxta hanc ↄclōnem Primo ꝙ Aureolus in pmo dist. p. q. ij. ar. p. petiuit manifeste pncipiū volens ꝓbare idē esse delectatōnem vel amorē ꝛ delectatōem. primo in hoc qꝛ

assumit qd idem est dicere. amo vel diligo aliqd vel complaceo r delector in aliquo. Patz eni q d.san. hoc expsse negat. scz q nō idē est cōplacentia r delectatio. qz cōplacentia est amor prior via executōnis ipa delectatōne. Secūdo petit pncipiū in hoc q assumit amorē naturalem esse idē qd delectatōez. qd r hic negatū est. imo grauitas ipa hz se vt amor naturalis respectu loci deorsuz. r talis manifeste nō est quies. Qz aūt nō sit idē cōplacentia rei et delectatio pz. qz damnati cōplacent sibi. r amāt se maxime tanq̄ in se cōstituentes finē. r ptinentes ad ciuitatem

C babilonis et tñ in se nō delectaꝰ Silr beata virgo tpe passionis summe diligebat xp̄m. r cōstat q nō summe delectabaꝰ in ipo actu. silr sancti martyres summe dilexerūt tpe passionis eoꝝ. r tñ parū vel in nullo delectabanꝰ. silr iuxta phm. fortis summe diligit actū fortitudinis in periculo mortis. r tñ parū delectaꝰ. quare Aureolꝰ male impugnat que hic cōtinētur. Nec est verū q amor rei absentis siue cōcupiscētie siue amicicie sit desiderium. sed ad amorē respectu absentis seqtur desideriū. r respectu p̄sentis delectatio. q̄uis aliqn̄ separenꝰ. vt patz in damnatis Sic etiā est p̄dicatio p cām. qn̄ dr btūs Augꝰ. q amor inhians est cupiditas. qz scz est cā desiderij rc. Nota scdo. q ex hoc corpore haberi pōt q̄ sit pncipalior passionū videlz amor vel delectatio. nam in via executōis r in genere cause efficiētis (ad sensum infra dicendū) amor ē pncipalissima r pma. sed delectatio est pncipalissima finaliter in genere cause finalis. qz ꝓpter ipam r amaꝰ aliquid r desideratur Et hoc tangit D. infra. q. xxxiiij. ar. iij. ad pmū. Uide de his Capolū. in pmo. dis. p.q.p. in pncipio solonū. Uide r Alphonsum in pmo dis. p.q. p. ar. ij. cōclone p. vbi castigat Aureolū Uerūtñ i h q D. ponit delectatōem r fruitiōez eē idē. ipe alphōsus dissentit. vt patuit supra rc. De materia huius articuli vide d.san. in tertio. dis. xxvij. q.p. ar. iij.

☞ Argumētū in cōtrariū corroborat pmā ptē scde cōclonis. Nota circa hoc argumētū. qz bn̄ seqtur. oēs passiones ex amore causanꝰ. (scz effectiue sicut a rōne essendi) ḡ amor est prior in via executōis Et pz ex illo argumēto defectꝰ aureoli vbi supra. q allegat hāc auctoritatē btī Augustini. qsi sit p̄dicatio identica. cū tñ sit causalis cā videlz dr. amor cupiditas est rc. Patz qz D. p illā auctoritatē cōfirmat q oēs passiones ex amore causenꝰ.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q hoc mō noiaꝰ aliqd sm q nobis innotescit. voces enī sunt signa intellectuū sm phm. nos aūt vt plurimū p effectū cognoscimꝰ cām. effectꝰ aūt amoris qn̄ qdē habeꝰ ipm amatum est delectatio. qn̄ vo nō habeꝰ est desideriū vel concupiscētia. vt āt Aug. dr in. x. de tri. Amor magꝭ sentiꝰ cū eū ꝓdit indigētia. Un̄ inter oēs passiones cōcupiscibilis magis est sensibilis cōcupiscētia. r ꝓpter h ab ea denoiatur potentia.

¶ Ad minorē negaꝰ simpliciter. sz a notiori. qz res noiamus sicut cognoscimꝰ. mō passio q̄ est cōcupiscētia vl' desideriū est notior. q̄ est magis sensibilis. r p ꝯn̄s pus nota. amor enī magis sentiꝰ cū eū ꝓdit indigētia. i. in absentia amati. qn̄ hz locū cōcupiscētia r desideriū q̄ in p̄ntia qn̄ ē delectatio rc. Un̄ licz amor sit prior r cā desiderij. qz tñ desideriū est magis sensibile r notū. iō potētia magꝭ denoiaꝰ a cōcupiscētia q̄ ab amore rc. q̄uis etiā ecōtra qn̄ q̄ cā sensibilis sit notior effectu. sicut luminaria celi dicūtur signa effectuū. De ho p.p.q. lxx. ar. ij. ad scdm. Et in quarto dis. p.q.p. ar. p.q.p. ad quintum.

Ad scdm dōm. q duplex est vnio amati ad amātē. Una qdē realis sm cōiūctōem ad rem ipam. r talis vnio ptinet ad gaudiū vel delectatōem q̄ seqtur desideriū Alia aūt ē vnio affectiua sm scz q aliqd hz aptitudinē vl' ꝓportōem. put scz ex h q aliqd hz aptitudinē ad alterū r inclinatōez iā pticipat aliqd eiꝰ et sic amor vnionē importat. q̄ qdez vnio precedit motū desiderij.

¶ Ad maiorē. amor iportat vnionē quādā affectiuā sm coaptatōem affectꝰ ad amatū Ad minorē. sz cōcupiscentia est motꝰ ad vnionē Uerū. realē quā cōseqꝰ gaudiū vel delectatio. sz cōcupiscētie p̄supponiꝰ pma vnio. q̄ ē formalr amor. nullꝰ enī cōcupiscit nisi res sibi cōplaceat r sit grata affectui suo. De hac ma. magis infra. q. xxviij. ar. p. p̄sertim ad tertiū r in corpe.

¶ Ad tertiū dōm. q delectatio causat amorez sm q est prior in intentione.

¶ Ad maiorē. Cā finalis est prior in intentōe. r cā effectiua prior in eē vt sic vlr rc. Ad minorē. delectatio rc. Uerū sm eē intentū r appheñsum. ē qñq cā amoris. ḡ vt sic est prior. r est p tertia cōclone. Sed delectatōnem aliqs nō cōseqtur nisi pus amet. qz nisi amaret eā (saltē amore cōcupiscētie) nō q̄reret eā rc. Nota q phs. viij. ethi. amātes ꝓpter delectabile dr habere eos amicitiā p accns qz nō amat aliū ꝓpter se rc. sz in habitudine ad se amāꝰ qz est sibi delectabilꝭ. Un̄ delectatio est cā finalis amoris cōcupiscētie q̄ amaꝰ delectās. Sicut ponit phs exēplum ibidē. q q̄ amat eutrapelū ꝓpter delectatōem quā ab eo recipit circa ludos nō amat eū sm q est eutrapelꝰ. sz solum sm q facit sibi delectatōem. Et habeꝰ p hoc scda ps scde cōclonis q delectatio cōcupita r intēta est cā amoris. saltē cōcupiscētie delectātis. q̄uis r huiꝰ delectatōis intentiōez et desideriū p̄cedit amor suppius intendētis delectatōez. Uide d.san. in de vita. ma. xxvi. q. v. ad qntū. vbi habz q̄ō amor p̄cedat gaudiū r ecōtra rc.

¶ Utrū spes sit pma inter passiones irascibilis

B Ad tertiū sic p̄cediꝰ Uideꝰ q spes nō sit pma inter passiones irascibilꝭ. vis enī irascibilis ab ira denoiaꝰ. cuz ḡ denoiatio fiat a potiori. videtur q ira sit potior r prior q̄ spes. ¶ P. arduū ē obiectū irascibilꝭ. sz magis videꝰ eē arduū q aliqs coneꝰ supare malū cōtrariū qd imminet vt futuꝝ qd ptinet ad audaciā. vl' qd iniacet iā vt p̄ns qd ptinet ad irā. q̄ qd coneꝰ acq̄rere simplr aliqd bonū. r silr magis videꝰ eē arduū q coneꝰ vincere malū p̄ns q̄ maluz futuꝝ. ḡ ira videꝰ eē potior passio q̄ audacia. r audacia q̄ spes. r sic spes nō videꝰ eē prior. ¶ P. pus occurrit in motu ad finē recessus a termino q̄ accessus ad terminū. sz timor r desperatio iportāt recessum ab aliq. audacia aūt r spes importāt accessuz ad aliqd. ḡ timor r desperatio p̄cedūt spem r audaciā. ¶ Sz cōtra. qnto aliqd ē ꝓpinquius pmo tāto ē pus. sz spes ē ꝓpinqor amori q̄ est prima passionū. ḡ spes est prior inter oēs passiōes irascibilꝭ

¶ Hic tertio D. inqrit de ordine passionū irascibiliū sm viā executōis. z singulariter q̄rit de spe. z tñ cōiter z vliter de oibꝫ determinat. ¶ Nota p fundamēto huiꝰ articuli. q bonū z malū diuersimode se hñt ad ꝓsequutōes et fugā. nā bonū est priꝰ simplr malo. z simplr rō ꝓsecutionis appetitiue. ſi eñ malū aliqñ est volituꝫ z est id ad qđ accedit appetiꝰ etiā p viā ipugnatōis h non est nisi rōne boni. sicut audacia tendit in malū euitandū ꝓpter appetitū ꝓprie salutis. sed malū est pma z p se ratio fuge. vñ si bonū fugiat h est necessario ꝓpter fugā mali p̄suppositā. ita q bonū p se est rō accessus. malum ſðo per se ratio recessus. Quare oportet q passio vl motus appetitiuus tēdens in malū necessario p̄supponat passionē vel motum tendentē in bonū. Siliter passio recedens a bono necessario p̄supponat recedentem a malo. z ex isto fundamento pendet intellectus huiꝰ articuli.

Ar. p. ¶ Rñdeo dōm. q sicut iā dictū est. oēs passiones irascibilis importāt motū in aliquid. motus āt ad aliq̄d i irascibili potest causari ex duobꝫ. vno mō ex sola aptitudine seu ꝓportione ad finē. qui ptinet ad amorē vel odium. alio mō ex p̄sentia ipius boni vel mali. q̄ ptinet ad tristiciā vel gaudiū. z q̄dē ex p̄sentia boni non causat aliq̄ passio in irascibili vt dictū est. ſꝫ ex p̄ntia mali causat passio ire.

q. xxiij. ar. iij.

¶ In hoc corpe D. duo pncipalr facit. pmo vt plene ostendat ordinē oim passionū irascibilis notat distinctionem quādā fundamētalē. scðo ipam applicat z ad quesitum rñdet. ibi. Quia igit zc̄. Ista ḡ est distinctio fundamentalis. q passiones irascibilis oēs iportāt motuꝫ in aliq̄d. z nulla ptinet ad quietem. vt patuit ar. p. Et sunt duplices. quedā causant ex sola aptitudine seu ꝓportione ad finem (id est quedam imediate fundant z p̄supponūt passiones ꝯcupiscibilis q̄ sunt ad bonū vel malū absolute (scꝫ super amorem vel odiū) Quedam causant ex presentia boni vel mali (id est ex obiecto p̄senti mediāte tristicia vel gaudio) sed qꝛ disiunctiua verificari potest rōne vnius ptis. ideo D. vult q ex p̄sentia boni nulla passio in irascibili causet. vt patuit q. xxiij. ar. iij. qꝛ bonū presens nō hꝫ rōnem ardui nec impugnādi. z ideo solū ex p̄senti malo mediante tristicia potest causari passio que est ira. ¶ Et nota q tñ vult istud notabile q aliqua passio irascibilis causat ex passione cōcupiscibilis que est de malo presenti. z est ira. Alie aūt passiones irascibilis causantur z p̄supponūt passiones ꝯcupiscibilis q̄ dicūt ꝓportionē ad obiectū bonū vel malū. z ideo dicit D. q̄ dicunt motū. qꝛ vt patuit ar. p. et. ij. Amor z odiū nō dicūt motum sed ꝓportionē z aptitudinē abstrahentē a presenti et et absenti. ira aūt presupponit tristiciā que dicit quietē vl olentiam in malo presenti.

¶ Quia igit in via generatōis seu ꝯsecutionis ꝓportio vel aptitudo ad finē p̄cedit cōsecutionē finis. inde est q ira inter oēs passiones irascibilis ē vltima ordine generatōis.

¶ Hic ꝯñr Doctor rñdet ad quesitū sm p̄dictā distinctiōem. prio p̄mittendo aliquas ꝯclones gnales p̄ambulares. scðo infert ex his ꝯclonem formalr rñsiuā. ibi. Sic ḡ pꝫ zc̄. Tertio epilogat ea q̄ dicta sunt in hoc articulo z in duobꝫ sequētibꝫ. ibi. Et si ordinē zc̄. Quo ad pmū. pmo deducit vnā ꝯclonem iuxta scðm mēbꝝ p̄dicte distinctiōis. scðo aliquas ꝯclones sm pmū membꝝ ibi. Inter alias zc̄. Rñdet ḡ pmo de passione irascibilis q̄ causant ex p̄ntia mali (qꝛ ex p̄ntia boni nulla causat ꝗre h dimittendū est) tali ꝯclone. Ira inter oēs passiones irascibilis est vltia ordie gñatōis. Probat ꝯclo. ira causat ex p̄sentia z ꝯsecutōe finis (.i. p̄ntia obiecti mali) alie aūt oēs sup ꝓportione ad finē boni vel mali. igit ꝯclo vera. Añs pꝫ ex notabile. Consequētia ꝓbatur in līa. qꝛ in via generatōis seu ꝯsecutōis ꝓportio vel aptitudo ad finē p̄cedit ꝯsecutōem finis. z p ꝯsequēs etiā passio que causat ex ꝓportiōe ad finē p̄cedit eā que causat ex ꝯsecutione z presentia finis. Habet aūt ex ista ꝯclusiōe q spes precedit iram. quia ira est oim vltima. ¶ Nota aūt q malum p̄sens potest dici finis p vt obiectū passionis finalis. etiam repugnās appetitui dicat finis. Queadmodū dictū est articulo p. q tristicia sit quies. z p ꝯñs obiectū eiꝰ est finis (id est terminꝰ appetitus sed violentꝰ quasi. z nō dr finis qꝛ sit grā cuiꝰ aliq̄d fit. ſꝫ a finiendo. qꝛ finit z est obiectū passionis finalis zc̄.

Consequenter cum dicit.

¶ Inter alias aūt passiones irascibilis q̄ iportāt motū ꝯsequētē amorē vel odiū boni vel mali. oportet q passiones quarū obiectū est bonū scꝫ spes z desperatio sint naturalr priores passionibꝫ quarꝫ obiectū est malū scꝫ audacia z timore.

¶ Prosequit pmū mēbrū distinctiōnis habite. videlꝫ de passionibꝫ irascibilis fundatis z causatis a passionibꝫ cōcupiscibilis q̄ dicūt ꝓportiōem ad bonū vel malū. s. ab amore vel odio. Et pmo ponit vnā ꝯclonē ꝯpando duas ꝯiugatōes adinuicē. scðo aliā ꝯparādo duas vniuscuiusqꝫ coniugationis. ibi. Ira tñ zc̄. Tertio resumit z pbat istam primā ꝯclonem de duabus cōiugationibꝫ adinuicem. ibi. Os aūt spes zc̄. Et est ista conclo. Passiōes irascibilis quarꝫ obiectū est bonuꝫ (scꝫ spes z desperatio) sunt naturaliter priores passionibꝫ. quarꝫ obiectum est malū (scꝫ audacia z timore) Doctor interserit pbanōem et fundamētum huius ꝯclonis. Unde arguit sic. Bonū est prius malo. igit ꝯclo vera. Cōsequētia tenet ex dictis ar. p. qꝛ sm ordinē obiectoꝝ est ordo passionū. Obiectū aūt spei z desperatōis ē bonū. timoris āt z audacie malū. Añs patuit ar. ij. Consequēter ibi. Cōclo. i.

¶ Ita tñ q spes est prior desperatione. quia spes est motus in bonū scdm rōnem boni qđ de sua rōne est attractiuū. z ideo est motus in bonū p se. desperatio āt est recessus a bono q̄ nō ꝯpetit bono scdꝫ q est bonū ſꝫ scdm aliq̄d aliud. vñ est q̄si p accñs.

¶ Cōparat duas passiōes irascibil' adinuicē scꝫ duas vniuscuiusqꝫ ꝯiugatōis. z prio spem z desperatōēꝫ. scðo timorē z audaciā. ibi. Et eadē rōne zc̄. Quo ad pmū est ista ꝯclo. spes est prior desperatōe. Probat ꝯclo. motus spei est p se ad bonū. motꝰ āt desperatōis ē p aliud z per accñs. igit ꝯclo ṽa. Cōsequētia nota. qꝛ p se priꝰ ē eo qđ ē p aliud. Añs declarat in lra. qꝛ spes est motꝰ in bonū p modū accessus. ſꝫ desperatio ē a bono p modū recessus. ſꝫ bonū p se attrahit. sed recessus a bono est solū p aliud. igit añs veꝝ. ¶ Et nota q ista magis declarat infra. q. xlv. ar. ij. z patet ex notabili pmisso in pncipio articuli. qꝛ accessus ad bonū est p se. ſꝫ recedere a bono ē p aliud. et ita in ꝓposito qs recedit a bono p desperatōēꝫ rōne ali Cōclo. ij.

uictus adiūcti. ꝛ rōne alteri᷑ passiōis ꝓsupposite. nā recessus a bono sp̄ causaꝫ a recessu a malo. ꝛ sic aliq̄s desperat timēs difficultatē ꝛ arduitatē. ꝛ ꝑ ꝯn̄s cū spes nō ꝓsupponat aliquā passionē irascibilis vt accedat. desperatio aūt ꝓsupponit aliq̄d vt recedat. sequit̄ ꝙ spes sit prior tanq̄ pauciora p̄requirens ꝛc̄. Deinde cū dicit.

¶ Et eadem ratione timor cū sit recessus a malo est prior q̄ꝫ audacia.

Cōclo. iij. ¶ Ponit ordinē passionū alteri᷑ ꝯiugatiōis irascibilis tali ꝯclōne. Timor est prior q̄ꝫ audacia. Probatur ex eadē radice q̄ p̄cedēs. per se pri᷑ est eo qd̄ est ꝑ accn̄s. sꝫ mot᷑ timoris ꝑ se est. audacie ꝑ accn̄s. igit̄. Minor declaraꝫ a Ph. q: timor dr̄ recessum a malo. sꝫ audacie accessum ad malū. sꝫ recessus a malo est ꝑ se. accessus aūt ē ꝑ accidēs. igit̄ vera minor. et de h̄ etiā infra vbi statim. q: malū hꝫ ex ꝓpria rōne repellere appetitū ꝛ causare recessum. si aūt accedaꝫ. h̄ est ꝓpter aliud puta ꝓpter spem victorie adiūctā. q: q̄s sperat superare malū ideo audet ꝛc̄. Deinde ibi

¶ Qꝫ aūt spes ꝛ desperatio sint naturaliter priores q̄ꝫ timor ꝛ audacia. ex hoc manifestū est. ꝙ sicut appetitus boni est ratio quare vitet̄ malū. ita etiam spes ꝛ desperatio sunt rō timoris ꝛ audacie. Nam audacia ꝯsequit̄ spem victorie. ꝛ timor consequitur desperationem vincendi.

¶ Reuertit̄ ad ꝓbādū secūdā ꝯclonē. s. ꝙ spes ꝛ desperatio sunt priores q̄ꝫ timor ꝛ audacia. Et scd̄o adiūgit ordinē ire quē etiā sup̄ tetigerat. ibi. Ira aūt ꝛc̄. Quo ad p̄mū arguit̄ sic. Causa ꝛ rō alicui᷑ prior est eo cui᷑ est rō. sꝫ spes ꝛ desperatio sunt cā ꝛ rō timoris ꝛ audacie. igitur ꝛc̄. Maior nota. Minor declaraꝫ. q: appetit᷑ boni est rō q̄re vitet̄ malū. sꝫ spes ꝛ desperatio sunt boni. timor ꝛ audacia mali. igit̄. Et ḡ audacia sequitur spem ꝛ timor desperatiōem vincendi. ¶ Nota h̄ vnū singulare. q: ꝙ spes sit prior audacia ꝛ causa ei᷑ nō est questio. q: accessus ad bonū est ꝑ se cā accessus ad malū. ꝛ ḡ audacia ꝓsupponit spem. Sꝫ de h̄ ꝙ desperatio sit rō ꝛ cā timoris est difficultas. nā lꝫ desperatio sit boni. est tn̄ ipsius ꝑ modū recessus q̄ ē ꝑ accn̄s. ꝛ ꝑ ꝯn̄s oportet. ꝙ fundet̄ sup recessu ꝑ se q̄ est a malo. q̄re nō videt̄ ꝙ desperatio sit rō ꝛ cā timoris. sꝫ ecōtra. ꝛ ipe timor ꝓsupponit q̄dē passionē. q̄ est per modū accessus ad bonū aliqd̄. sed nō desperatiōem sed amorē. Quare ista ꝓbatio d. san. hic scꝫ ꝙ appetit᷑ boni ē ratio q̄re vitetur malum nō probat intentū scꝫ ꝙ desperatio sit causa timoris. imo ecōtra rōne dicta. q: recessus a bono fundaꝫ sup recessu a malo. sed verū est ꝙ recessus a malo qui est timor fundaꝫ sup accessu ad bonū. s. amore. Quare d. san. infra cū rem magis ex intētione tractauit. istud h̄ dictū scꝫ de prioritate desperatiōis sup timore reuocauit. vt pꝫ intuenti argumentū secūdum ꝛ solonem vbi in sub̄a arguit rōnem hic positā ꝛ cā soluit. q: lꝫ bonū sit pri᷑ malo. tn̄ recessus a bono est posterior recessu a malo. Cū igit̄ desperatio sit boni ꝑ modū recessus. oportꝫ ꝙ sit posterior recessu a malo ꝑ se qui est timoris. vn̄ ꝛ relinquendū est ꝙ h̄ dr̄. ꝛ amplectendū qd̄ infra ex intentione habetur. Deinde ibi.

¶ Ira aūt ꝯsequit̄ audaciā. nullus em̄ irascit̄ vindictā appetens nisi audeat vindicare. scd̄m ꝙ Auicenna dicit in. vi. de naturalibus.

¶ Ponit ordinē ire. quia sequit̄ audaciam q̄ est post tres alias. ꝛ sic ira habet vltimū locū. Et h̄ Ph. ꝓbat. quia nullus irascit̄ vindictā appetēs nisi audeat vindicare.

¶ Nota aūt ꝙ Ph. non est sup̄fluus in hoc ꝙ iterū reperit locū ꝛ ordinē ire. quia cū fecit mentiōnem de audacia meminit ꝛ ire q̄ eā imediate sequit̄. vn̄ in principio corporis posuit ordinē ire vl̄iter ad oēs alias passiones irascibilis. h̄ aūt ondit q̄ō imediate ex eis sequaꝫ. vn̄ nō est sup̄fluitas aliqua imo optimus ordo ꝛc̄.

¶ Sic ergo patet ꝙ spes est p̄ma inter omnes passiones irascibilis.

¶ Hic Ph. ex omnib̄ dictis ꝑ modum corollarij infert ꝯclonem missuā formalr̄ ad quesitū. Spes est p̄ma inter omnes passiones irascibilis. Probaꝫ ex dictis. q: est prior ira. iuxta p̄mā ꝯclonē. ꝛ est prior timore ꝛ audacia iuxta secūdā ꝯclonē. ꝛ est prior desperatiōe iuxta tertiā ꝯclonē. igit̄ ꝯclo ḡa. Tenet ꝯn̄a. q: nō sunt alie passiones irascibilis. Ans̄ deductū est ꝑ tres ꝯclones ꝛc̄. Cōclo. iiij.

¶ Et si ordinē oīm passionū scd̄m viā generationis scire volumus. p̄mo occurrunt amor ꝛ odiū. secūdo desiderium ꝛ fuga tertio spes ꝛ desperatio. q̄rto timor ꝛ audacia. q̄nto ira. sexto ꝛ vltimo gaudiū et tristicia que ꝯsequūtur ad oēs passiones. vt dr̄ in ij. ethi. ita tn̄ ꝙ amor est prior odio. ꝛ desideriū fuga. et spes desperatiōe. ꝛ timor audacia. ꝛ gaudiū q̄ꝫ tristicia. vt ex p̄dictis colligi potest. In cor. et ar. ij.

¶ Hic in calce corporis ex dictis in h̄ articulo ꝛ in duobus p̄cedentib̄ ponit ordinē gn̄atiōis oīm passionū tā concupiscibilis q̄ꝫ irascibilis. tā diuersaꝝ ꝯiugationū q̄ꝫ passionū vni᷑ ꝯiugatiōis. ꝛ pꝫ l̄ra clare ex dictis ꝛc̄.

Argumētū in cōtrariū

Confirmat ꝯclonē missiuā. Circa hoc argumentū nota ꝙ spes ideo est ꝓpinquior amori. q: ip̄m solū ꝓsupponit. ꝛ q: dicit accessum ad bonū directe sicut amor. lꝫ tn̄ ex pte obiecti addat arduitatē ꝛ possibilitatē. tn̄ ex pte subiecti nullā passionē aliā p̄requirit. iō est p̄ma in irascibili. ꝛ ꝓpinquior p̄me passioni simpliciter scꝫ amori.

¶ Ad p̄mū ḡ dd̄ꝫ. ꝙ q: ira causaꝫ ex aliis passionibus sicut effect᷑ a causis p̄cedentib̄. ideo ab ea tanq̄ a manifestiori denominaꝫ potentia.

¶ Ad illā. cū ḡ denoīatio ꝛc̄. Negaꝫ vl̄iter. vt patuit ar. ij. ad p̄mū. sed a notiori. ꝛ q: effectus plerūqꝫ sunt notiores causis. ideo ab ira que est effectus spei ꝛ audacie denominatur potentia irascibilis. ira tn̄ est magis sensibilis passio. ideo notior ꝛc̄.

¶ Ad scd̄m dd̄m. ꝙ arduū nō est ratio accedēdi vel appetendi. sed potius bonū. ꝛ ideo spes q̄ directius respicit bonū est prior. q̄uis audacia aliq̄n sit in magis arduū vel etiā ira.

¶ Maior vera. sed arduū nō est rō appetēdi sed bonū. nec ꝑ ꝯn̄s sequit̄. est magis arduū. ḡ magis vel pri᷑ appetendū. vn̄ cū iste ꝯsequēte innitaꝫ argumentū. ideo negaꝫ ꝯn̄a. imo ecōtra bn̄ sequit̄ ꝙ spes sit prior. q: respicit id qd̄ magis ꝛ pri᷑ appetitū respiciat scꝫ bonū. ꝛ h̄ vult Ph. in solutione. Arduū tn̄ vt sic nō est ratio accessus sed bonum. Cū ergo ira accedat similiter audacia h̄ erit ꝑ accidens. et cum spes ꝑ se accedat erit p̄ma ꝛc̄.

¶ Ad tertiū dd̄ꝫ. ꝙ appetit᷑ p̄mo ꝛ ꝑ se mouet in

bonū sic in ꝓpriū obiectū. ꝛ ex h̄ causat̄ ꝙ recedat a malo. ꝓportionat̄ eīm mot⁹ appetitiue ptis. nō q̇dē motui naturali sꝫ intentōi nature. q̄ p pri⁹ intendit finem q̄ꝫ remotionem ꝯtrarij. que non queritur nisi propter adeptiōem finis.

¶ Ad maiorē. ꝟa de motu naturali. sed nō de motu appetitiuo ꝛ aīali. qꝛ ibi accessus est rō recessus. vt patuit i cor. vn̄ mot⁹ appetitiu⁹ nō dꝫ ꝯpari motui naturali sꝫ intentōi nature q̄ pri⁹ est ad terminū ad quē ꝛ pri⁹ intendit accessum q̄ꝫ recessum ꝛ remotōem ꝯrij. Minor ꝟa. Sed negat̄ ꝯn̄a. qꝛ nō ē silr̄ in maiori quā similitudinē maior p̄supponit ꝛc̄. Declarat̄ illa solo infra. q. xxx. ar. ii. ad 3ᵐ.

¶ Utrū iste q̄ttuor scꝫ gaudiū ꝛ tristicia spes ꝛ timor sint ꝑncipales passiones.

Q

AD q̄rtū sic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ nō sint iste q̄ttuor ꝑncipales passiones. gaudiū. ꝛ tristicia. spes ꝛ timor. aug. ci i. xiiij. de ci. dei. nō ponit spem. sꝫ cupiditatē loco ei⁹. ¶ P̄. in passionib⁹ aīe est duplex ordo. s. intētionis. ꝛ ꝯsecutionis seu gn̄atōis. aut ḡ ꝑncipales passiones accipiunt̄ f̄m ordinē intētōis. ꝛ sic tm̄ gaudiuꝫ ꝛ tristicia q̄ sunt finales erunt ꝑncipales passiōes. aut f̄m ordinē ꝯsecutōis seu gn̄atōis. ꝛ sic erit amor ꝑncipalis passio. nullo ḡ mo dn̄t dici q̄ttuor passiōes ¶ P̄. sicut audacia causat̄ ex spe. ita timor ex desperatiōe. aut ḡ spes ꝛ desperatio dn̄t poni ꝑncipales passiōes tanq̄ꝫ cause aut spes ꝛ audacia tanq̄ꝫ sibiipsis affines. ¶ Sꝫ ꝯ est illd̄ qd̄ Boeci⁹ in li. de ꝯsolatōe enūerās q̄ttuor ꝑncipales passiones d̄t. Gaudia pelle. pelle timorē spemq̄ꝫ fugato. nec dolor adsit.

¶ Hec est scd̄a ps ꝑncipalis hui⁹ questiōis. in q̄ D. inq̄rit de ꝑmitate ꝑncipalitatis sicut in p̄cedentib⁹ determinat de prioritate duratōis.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ he q̄ttuor passiones cōiter ꝑncipales esse dicūt̄. qꝛ due scꝫ gaudiū ꝛ tristicia ꝑncipales dicūt̄. qꝛ sunt ꝯpletiue ꝛ finales simplr̄ respectu oīm passionū. vn̄ ad oēs passiones consequūt̄. vt dicitur in. ij. ethicoꝝ.

Cōclo.

¶ D. duo facit. ꝑmo deducit ꝯclōnē rn̄siuā f̄m ꝓpriā mentē. scd̄o f̄m alios. ibi. Et iō solet. Ista est ḡ ꝯclo cuꝫ explicatōe he q̄ttuor passiones (posite in titulo q̄ōis) cōīt ꝑncipales esse dicūt̄. due simplr̄ scꝫ gaudiū ꝛ tristicia. due ꝟo scꝫ timor ꝛ spes in gn̄e mot⁹ appetitiui .i. aīe passionē q̄ sunt respectu nō p̄sentis. ¶ Nota tm̄ ꝙ sub passionib⁹ q̄ dicūt motū appetitiuū in aliq̄d ꝯprehēdūt̄ etiā amor ꝛ odiū. qꝛ ꝛ si abstrahūt a p̄nti ꝛ absenti vt patebit. tm̄ i eis incipit mot⁹ appetitiu⁹ in absentis. ꝛ ḡ ꝯprehēdūt̄ sub eis sicut ꝑncipiū. sic ꝙ spes ꝑncipalior ē amore non q̇dē q̄ ad originē sꝫ ad sensuꝫ dicendū (scꝫ terminatōem) Probat ḡ D. ꝯclōnē. ꝑmo q̄ ad ꝑmā ptē. scd̄o q̄ ad secūdā. ibi. Timor āt spes ꝛc̄. Quo ad ꝑmā sic arguit̄ sic. Principalitas passionū attendit̄ in h̄ qd̄ est finalr̄ terminare motū appetit⁹. sꝫ dicte scꝫ gaudiū ꝛ tristicia termināt ꝛ sunt finales respectu oīm. spes āt ꝛ timor sunt ꝯpletiue inter ipoꝛtātes motū appetitiuū ad aliq̄d. igit̄ ꝯclo ꝟa q̄ ad ꝑmā ptem Maior pꝫ extra lr̄am. qꝛ mot⁹ ꝑficit̄ in termino. igit̄ terminātes sūt ꝯpletiue. passiōes āt sūt mot⁹. igit̄ ꝛc̄. Minor patuit ar. p̄. Et ꝓbat̄ h̄ auctoritate ꝑhi. ij. ethicoꝝ ꝛc̄. Consequēter cū dicit.

¶ Timor āt ꝛ spes sunt ꝑncipales. nō q̇dē q̄ꝛ sint cōpletiue simplr̄. sꝫ qꝛ sūt ꝯpletiue in gn̄e mot⁹ appetitiui ad aliq̄d. Nā respectu boni icipit mot⁹ i amore. ꝛ ꝓcedit i desideriū. ꝛ terminat̄ i spe. respectu ꝟo mali incipit in odio. ꝛ ꝓcedit ad fugā. ꝛ terminat̄ in timore.

¶ Ponit ꝛ ꝓbat scd̄aꝫ ptē ꝯclōnis. Maior sic ē Principalitas passionū ꝛc̄. Sꝫ spes ꝛ timor sunt ꝯpletiue inter ipoꝛtātes motū appetitiuū ad aliq̄d. igit̄ ꝛc̄. Illa minor declarat̄ clare in lr̄a. ꝛ d̄t icipit mot⁹ in amore. qꝛ amor ꝓprie nō ē mot⁹ in aliq̄d (scꝫ distans) sꝫ ꝓportio in aliq̄d. vt ꝯueniēs ē. sꝫ ab illa ꝯnaturalitate ꝛ ꝓportiōe icipit motus scꝫ desideriū ꝛ terminat̄ in spem. ¶ Nota etiā ꝙ ꝯclo d̄t ꝙ cōiter dicūt̄ ꝛc̄. Ex q̄ pꝫ ꝙ D. saluat cōe dictū. ꝛ q̄ ad h̄ qd̄ est terminare. ꝛ sic spes p̄fert̄ amori. tm̄ alia ꝯsideratōe. vt patuit ar. ij. amor est principalissima passionū scꝫ quo ad originē in via executōis

¶ Et iō solet haꝝ q̄ttuor passionū nūer⁹ accipi f̄m d̄rnam p̄ntis ꝛ futuri. mot⁹. n. respicit futuꝝ sꝫ q̇es est in aliq̄ p̄nti. De bono igit̄ p̄nti ē gaudiū. de malo p̄nti ē tristicia. de bono futuro ē spes. de malo futuro est timor. oēs āt alie passiōes q̄ sunt de bono vl̄ de malo p̄nti vel futuro ad has ꝯpletiue reducūtur.

¶ Hic ꝯn̄r ex dictis infert corollarie ꝯueniētiā distinctōis ꝛ numeri haꝝ passionū f̄m alios. ꝛ ꝑo f̄m rōnē differētie p̄ntis ꝛ futuri. scd̄o f̄m rōnē gn̄alitatis. ibi. Unde etiā a q̄busdā ꝛc̄. Primū pꝫ sic. qꝛ dictū est ꝙ due sunt ꝑncipales. qꝛ simplr̄ terminār. alie qꝛ sūt ꝯpletiue ꝛ ꝓpinquius accedūt ad terminū. Cōsistūt tm̄ in motu appetit⁹ ad distās ꝛ ꝓnēdū. iō alij distinxerūt f̄m d̄rnam p̄ntis ꝛ futuri boni vl̄ mali. qꝛ due simplr̄ finales. sunt respectu boni vel mali p̄ntis. s. gaudiū ꝛ tristicia. Alie due sunt respectu boni vel mali futuri. s. spes ꝛ timor. qꝛ due h̄nt se vt quies q̄ est p̄ntis. alie vt mot⁹ qui est futuri. Et notat D. ꝙ he sic distincte sunt ꝑncipales. qꝛ oēs alie ad has ꝯpletiue reducūtur. i. reducūt̄ ad has sicut ad ꝯpletiores ꝛ finaliores vel simplr̄ vel in gn̄e mot⁹ ꝛc̄. Deinde cū d̄t

¶ Un̄ etiā a q̄busdā dicūt̄ ꝑncipales he p̄dicte q̄ttuor passiōes. qꝛ sunt gn̄ales. qd̄ q̇dē veꝝ est si spes et timor designāt motū appetit⁹ cōiter tendentē in aliq̄d appetendū vel fugiendū.

¶ Ponit aliā rōnē ꝑncipalitatis assignatā ab alijs scꝫ rōnē gn̄alitatis. Et hāc rōnē notat sane itelligēdā ꝛ posuit sanū sensuꝫ. qꝛ si spes ꝛ timor caperēt̄ ꝓprie. dictū eoꝝ nō haberet firmitatē. qꝛ nō ēent gn̄ales sꝫ ex opposito aliis ꝯdiuise. vt patuit supra. q. xxiij. Quare si debet eē veꝝ dictū h̄. oportet spem accipere ꝓ ōmi motu ꝓsecutiuo boni. et timore ꝓ omni fuga mali. ¶ Et nota ꝙ D. solū limitat dictū illoꝝ de spe ꝛ timore q̄ ad gn̄alitatē ꝛ nō de gaudio ꝛ tristicia. qꝛ veꝝ est ꝙ gaudiū ꝛ tristicia sunt gn̄ales ꝑ terminatōem ꝛ in gn̄e cause finalis. sꝫ ille due non sunt sic gn̄ales ꝑ cōem terminatōem. sꝫ ꝑ p̄dicatōem si gn̄aliter accipiat̄. vt pꝫ in Doc. in lr̄a. Q̄ aūt gaudiū ꝛ tristicia se habeāt ꝑ modū cause aliaꝝ passionū ꝯcupiscibilis. et ꝑ ꝯn̄s irascibilis ptꝭ. qꝛ bonū ꝯcupiscibile. ideo efficit̄ amatū ꝛ desideratū. qꝛ apprehēdit̄ vt delectabile. malū ꝟo odiosum ꝛ fugiendū inq̄ꝫtū apprehēdit̄ vt tristabile. vn̄ gaudiū ꝛ tristicia sunt priores f̄m ordinē appetēdi q̄uis in ordine exeq̄ndi vel ꝯsequende sint posteriores. q̄.

cuius adiūcti. ⁊ rõne alteri⁹ passiõis ꝓsupposite. nã reces≈sus a bono sꝑ causat a recessu a malo. ⁊ sic aliqs desperat timēs difficultatē ⁊ arduitatē. ⁊ ꝑ ꝯñs cū spes nõ ꝓsuppo≈nat aliquā passiõnē irascibilis vt accedat. desperatio aūt ꝓsupponit aliqd vt recedat. sequit ꝙ spes sit prior tanꝗ̃ paucìora ꝓrequirens ⁊c̃. Deinde cū dicit.

¶ Et eadem ratione timor cū sit recessus a malo est prior ꝙ̃ audacia.

¶ Ponit ordinē passionū alteri⁹ ꝯiugatõis irascibilis tali ꝯclõne. Timor est prior ꝙ̃ audacia. Probat ex eadē radice q̃ ꝓcedēs. per se pri⁹ est eo qḋ est ꝑ accñs. ꝫ mot⁹ ti≈
Cõclo. iij. moris ꝑ se est. audacie ꝑ accñs. igit. Minor declarat a D. qꝛ timor dr̃ recessum a malo. ꝫ audacia accessum ad malū. ꝫ recessus a malo est ꝑ se. accessus aūt ē ꝑ accidēs. igit vera minor. et de h̄ etiā infra vbi statim. qꝛ malū hꝫ ex ꝓpria rõne repellere appetitū ⁊ causare recessum. si aūt ac≈cedat. h̄ est ꝓpter aliud puta ꝓpter spem victorie adiūctā. qꝛ qs sperat superare malū ideo audet ⁊c̃. Deinde ibi

¶ Qꝫ aūt spes ⁊ desperatio sint naturaliter prio≈res ꝙ̃ timor ⁊ audacia. ex hoc manifestū est. ꝙ sicut appetitus boni est ratio quare vitet malū. ita etiam spes ⁊ desperatio sunt rõ timoris ⁊ audacie. Nam audacia ꝯsequit spem victorie. ⁊ timor consequitur desperationem vincendi.

¶ Reuertit ad ꝓbādū secūdā ꝯclõnē. s. ꝙ spes ⁊ des≈peratio sunt priores ꝙ̃ timor ⁊ audacia. Et scḋo adiūn≈git ordinē ire quē etiā sup̄ tetigerat. ibi. Ira aūt ⁊c̃. Quo ad p̄mū arguit sic. Causa ⁊ rõ alicui⁹ prior est eo cui⁹ est rõ. ꝫ spes ⁊ desperatio sunt cā ⁊ rõ timoris ⁊ audacie. igi≈tur ⁊c̃. Maior nota. Minor declarat. qꝛ appetit⁹ boni est rõ q̄re vitet malū. ꝫ spes ⁊ desperatio sunt boni. timor ⁊ audacia mali. igit. Et ꝗ audacia sequitur spem ⁊ timor des≈peratõem vincendi. ¶ Nota h̄ vnū singulare. qꝛ ꝙ spes sit prior audacia ⁊ causa ei⁹ nõ est questio. qꝛ accessus ad bonū est ꝑ se cū accessus ad malū. ⁊ ꝗ audacia ꝓsuppo≈nit spem. Sꝫ de h̄ ꝙ desperatio sit rõ ⁊ cā timoris est diffi≈cultas. nā ꝫ desperatio sit boni. est tñ ipius ꝑ modū re≈cessus q̄ ē ꝑ accñs. ⁊ ꝑ ꝯñs oportet. ꝙ fundet sup̄ recessu ꝑ se q̄ est a malo. q̄re nõ videt ꝙ desperatio sit rõ ⁊ cā timo≈ris. ꝫ ecõtra. ⁊ ipe timor ꝓsupponit q̄dē passionē. q̄ est per modū accessus ad bonū aliqḋ. sed nõ desperatiõem sed amorē. Quare ista ꝓbatio d. san. hic scꝫ ꝙ appetit⁹ boni ē ratio q̄re vitetur malum nõ probat intentū scꝫ ꝙ despera≈tio sit causa timoris. imo econtra rõne dicta. qꝛ recessus a bono fundat sup̄ recessu a malo. sed verū est ꝙ recessus a malo qui est timor fundat sup̄ accessu ad bonū. s. amo≈re. Quare d. san. infra cū ItẽȜ magis ex intẽtione tracta≈uit. istud h̄ dictū scꝫ de prioritate desperatõis sup̄ timore reuocauit. vt pꝫ intuenti argumentū secūdum ⁊ solonem vbi in sūba arguit rõnem hic positā ⁊ eā soluit. qꝛ ꝫ bo≈nū sit pri⁹ malo. tñ recessus a bono est posterior recessu a malo. Cū igit desperatio sit boni ꝑ modū recessus. oportꝫ ꝙ sit posterior recessu a malo ꝑ se qui est timoris. vñ ⁊ re≈linquendū est ꝙ h̄ tr̃. ⁊ amplectendū qḋ infra ex inten≈tione habetur. Deinde ibi.

¶ Ira aūt ꝯsequit audaciā. nullus eñi irascit vin≈dictā appetens nisi audeat vindicare. sc̄ḋm ꝙ Aui≈cenna dicit in. vi. de naturalibus.

¶ Ponit ordinē ire. quia sequit audaciam q̄ est post tres alias. ⁊ sic ira habet vltimū locū Et h̄ D. ꝓbat. quia nullus irascat vindictā appetēs nisi audeat vindicare.

¶ Nota aūt ꝙ D. non est sup̄fluus in hoc ꝙ iterū repetit locū ⁊ ordinē ire. quia cū fecit mentiõnem de audacia me≈minit ⁊ ire q̄ eā imediate sequit. vñ in principio corporis posuit ordinē ire vꝉiter ad oēs alias passiones irascibi≈les. h̄ aūt oñdit quõ imediate ex eis sequat. vñ nõ est sup̄≈fluitas aliqua imo optimus ordo ⁊c̃.

¶ Sic ergo patet ꝙ spes est p̄ma inter omes pas≈siones irascibilis.

¶ Hic D. ex oībꝫ dictis ꝑ modum corollarij infert
ꝯclõnem ꝑñsiuaꝫ formalr̃ ad quesitū. Spes est p̄ma inter Cõclo. iiij.
omes passiones irascibiles. Probat ex dictis. qꝛ est prior ira. iuxta p̄mā ꝯclõnē. ⁊ est prior timore ⁊ audacia iuxta secūdā ꝯclõnē. ⁊ est prior desperatõe iuxta tertiā ꝯclõnem. igit ꝯclõ vera. Tenet ꝯña. qꝛ nõ sunt alie passiones irasci≈biles. Ans deductū est ꝑ tres ꝯclõnes ⁊c̃.

¶ Et si ordinē oīm passionū sc̄ḋm viā generatio≈nis scire velimus. p̄mo occurrunt amor ⁊ odiū. se≈cūdo desiderium ⁊ fuga tertio spes ⁊ desperatio. q̄r≈to timor ⁊ audacia. q̄nto ira. sexto ⁊ vltimo gaudiū et tristicia que ꝯsequūtur ad oēs passiones. vt dr̃ in ij. ca. ita tñ ꝙ amor est prior odio. ⁊ desideriū fuga. et spes desperatõe. ⁊ timor audacia. ⁊ gaudiū ꝙ̃ tri≈
sticia. vt ex ꝓdictis colligi potest. In cor. c. ar. ij.

¶ Hic in calce corporis ex dictis in h̄ articulo ⁊ in duo≈bus ꝓcedentibꝫ ponit ordinē gñatõis oīm passionū tā cõ≈cupiscibilis ꝙ̃ irascibilis. tā diuersaꝝ ꝯiugationū ꝙ̃ pas≈sionū vni⁹ ꝯiugatõis. ⁊ pꝫ ista clare ex dictis ⁊c̃.

Argumētū in cõtrariū

Confirmat ꝯclõnē ꝑñsiuā. Circa hoc argumentū nota ꝙ spes ideo est ꝓpinquior amori. qꝛ ipm solū ꝓsupponit. ⁊ qꝛ dicit accessum ad bo≈nū directe sicut amor. ꝫ tñ ex parte obiecti addat arduita≈tē ⁊ possibilitatē. tñ ex parte subiecti nullā passionē aliā pre≈q̄rit. iõ est p̄ma in irascibili. ⁊ ꝓpinquior p̄me passioni sim≈pliciter scꝫ amori.

¶ Ad p̄mū ꝗ dõꝫ. ꝙ qꝛ ira causat ex aliis passioni≈bus sicut effect⁹ a causis ꝓcedentibꝫ. ideo ab ea tāꝗ̃ a manifestiori denominat potentia.

¶ Ad illā. cū ꝗ denoīatio ⁊c̃. Negat vꝉiter. vt patuit ar. q̄. ad p̄mū. sed a notiori. ⁊ qꝛ effectus plerūꝗ sunt no≈tiores causis. ideo ab ira que est effectus spei ⁊ audacie denominatur potentia irascibilis. ira eñi est magis sensi≈bilis passio. ideo notior ⁊c̃.

¶ Ad sc̄ḋm dõm. ꝙ arduū nõ est ratio accedēdi vel appetendi. sed potius bonū. ⁊ ideo spes q̄ dire≈ctius respicit bonū est prior. ꝗuis audacia aliq̄n sit in magis arduū vel etiā ira.

¶ Maior vera. sed arduū nõ est rõ appetēdi sed bo≈nū. nec ꝑ ꝯñs seq̇t. est magis arduū. ꝗ magis vel pri⁹ appe≈tendū. vñ cū iste ꝯsequētie innitat argumentū. ideo negat ꝯña. imo ecõtra bñ seq̇t ꝙ spes sit prior. qꝛ respicit id qḋ magis ⁊ pri⁹ appetitū respicit scꝫ bonū. ⁊ h̄ vult D. in so≈lutione. Arduū eñi vt sic nõ est ratio accessus sed bonū. Cū ergo ira accedat similiter audacia h̄ erit ꝑ accidens. et cum spes ꝑ se accedat erit p̄ma ⁊c̃.

¶ Ad tertiū dõꝫ. ꝙ appetit⁹ p̄mo ⁊ ꝑ se mouet in

bonū sic in pprīū obiectū. ⁊ ex h̄ causat q̄ recedat a malo. pportionat em̄ mot⁹ appetitiue ptis. nō qd̄e motui naturali sȝ intentōi nature. q̄ p pri⁹ intendit finem q̄ȝ remotionem ꝯtrarij. que non queritur nisi propter adeptiōem finis.

¶ Ad maiorē. v̄a de motu naturali. sed nō de motu appetitiuo ⁊ aiali. q̄ȝ ibi accessus est nō recessus. vt patuit i cor. vn̄ mot⁹ appetitiu⁹ nō dȝ ꝯpari motui naturali sȝ intentōi nature q̄ pri⁹ est ad terminū ad quē ⁊ pri⁹ intendit accessum q̄ȝ recessum ⁊ remotōem ꝯtrarij. Minor v̄a. Sed negat ꝯn̄a. q̄ȝ nō ē sile in maiori quā similitudinē maior p̄supponit ⁊c̄. Declarat illa solo infra. q. xxix. ar. ij. ad ꝫ.

¶ Utꝝ iste q̄ttuor scȝ gaudiū ⁊ tristicia spes ⁊ timor sint p̄ncipales passiones.

Ad q̄rtū sic p̄cedit. Uidet q̄ nō sint iste q̄ttuor p̄ncipales passiones. gaudiū. ⁊ tristicia. spes ⁊ timor. aug. ci i. xiiij. de ci. dei. nō ponit spem. sȝ cupiditatē loco ei⁹. ¶ P̄. in passionib⁹ aīe est duplex ordo. s. intētionis. ⁊ ꝯsecutionis seu gn̄atōis. aut g̃ p̄ncipales passiones accipiunt f̄m ordinē intētōis. ⁊ sic tm̄ gaudiuȝ ⁊ tristicia q̄ sunt finales erunt p̄ncipales passiōes. aut f̄m ordinē ꝯsecutōis seu gn̄atōis. ⁊ sic erit amor p̄ncipalis passio. nullo g̃ mō dn̄t dici q̄ttuor passiōes ¶ P̄. sicut audacia causat ex spe. ita timor ex desperatiōe. aut g̃ spes ⁊ desperatio dn̄t poni p̄ncipales passiōes tāq̄ȝ cause aut spes ⁊ audacia tāq̄ȝ sibiīpis affines. ¶ Sȝ ꝯ̄ est illō qd̄ Boeci⁹ in li. de ꝯsolatōe enūerās q̄ttuor p̄ncipales passiones dt̄. Gaudia pelle. pelle timorē spemq̄ȝ fugato. nec dolor adsit.

¶ Hec est scd̄a ps p̄ncipalis hui⁹ questiōis. in q̄ D. inq̄rit de p̄mitate p̄ncipalitatis sicut in p̄cedentib⁹ determinat de prioritate duratōis.

¶ Rn̄deo dōm. q̄ he q̄ttuor passiones cōiter p̄ncipales esse dicūt. q̄ȝ due scȝ gaudiū ⁊ tristicia p̄ncipales dicūt. q̄ȝ sunt ꝯpletiue ⁊ finales simplr̄ respectu oīm passionū. vn̄ ad oēs passiones consequūt. vt dicitur in. ij. ethicoꝝ.

¶ D. duo facit. p̄mo deducit ꝯclōnē missiuā f̄m ppriā mentē. scd̄o f̄m alios. ibi. Et iō solet. Ista est g̃ ꝯclō cuȝ explicatōe he q̄ttuor passiones (posite in titulo q̄stiōis) cōit p̄ncipales esse dicūt. due simplr̄ scȝ gaudiū ⁊ tristicia. due v̄o scȝ timor ⁊ spes in gn̄e mot⁹ appetitiui .i. aie passionē q̄ sunt respectu nō p̄sentis. ¶ Nota tn̄ q̄ sub passionib⁹ q̄ dicūt motū appetitiuū in aliq̄d ꝯp̄hēdūt etiā amor ⁊ odiū. q̄ȝ ⁊ si abstrahūt a p̄nti ⁊ absenti vt patebit. tn̄ i eis incipit mot⁹ appetitiu⁹ in absens. ⁊ g̃ ꝯp̄hēdūt sub eis sicut p̄ncipiū. sic q̄ spes p̄ncipalior ē amore non qd̄e q̄ ad originē sȝ ad sensuȝ dicendū (scȝ terminatōem) Probat g̃ D. ꝯclōnē. p̄mo q̄ ad p̄mā p̄tē. scd̄o q̄ ad scd̄ā. ibi. Timor āt spes ⁊c̄. Quo ad p̄mā arguit sic. Principalitas passionū attendit in h̄ qd̄ est finalr̄ terminare motū appetit⁹. sȝ dicte scȝ gaudiū ⁊ tristicia terminēt ⁊ sunt finales respectu oīm. spes āt ⁊ timor sunt ꝯpletiue inter iportātes motū appetitiuū ad aliq̄d. igit ꝯclō v̄a q̄ ad p̄mā p̄tem. Maior pȝ extra l̄ram. q̄ȝ mot⁹ p̄ficit in termino. igit terminātes sūt ꝯpletiue. passiōes āt sūt mot⁹. igit ⁊c̄. Minor patuit ar. p̄. Et p̄bat h̄ auctoritate p̄hi. ij. ethicoꝝ ⁊c̄. Consequēter cū dicit.

¶ Timor āt ⁊ spes sunt p̄ncipales. nō qd̄e q̄si cōpletiue simplr̄. sȝ q̄ȝ sūt ꝯpletiue in gn̄e mot⁹ appetitiui ad aliq̄d. Nā respectu boni icipit mot⁹ i amore. ⁊ p̄cedit i desideriū. ⁊ terminat i spe. respectu v̄o mali incipit in odio. ⁊ p̄cedit ad fugā. ⁊ terminat in timore.

¶ Ponit ⁊ p̄bat scd̄aȝ p̄tē ꝯclōnis. Maior sic ō p̄ncipalitas passionū ⁊c̄. Sȝ spes ⁊ timor sunt ꝯpletiue inter iportātes motū appetitiuū ad aliq̄d. igit ⁊c̄. Illa minor declarat clare in l̄ra. ⁊ dt̄ icipit mot⁹ in amore. q̄ȝ amor p̄prie nō ē mot⁹ in aliq̄d (scȝ distans) sȝ p̄portio in aliq̄d. vt ꝯueniēs ē. sȝ ab illa ꝯnaturalitate ⁊ p̄portōe icipit motus scȝ desideriū ⁊ terminat in spem. ¶ Nota etiā q̄ ꝯclō dt̄ q̄ cōiter dicūt ⁊c̄. Ex q̄ pȝ q̄ D. saluat cōe dictū. ⁊ q̄ ad h̄ qd̄ est terminare. ⁊ sic spes p̄fert amori. tn̄ alia ꝯsideratōe. vt patuit ar. ij. amor est principalissima passionū scȝ quo ad originē in via execūtōis

¶ Et iō solet hāꝝ q̄ttuor passionū nūer⁹ accipi f̄m d̄nam p̄ntis ⁊ futuri. mot⁹. n. respicit futuꝝ sȝ q̄es est in aliq̄ p̄nti. De bono igit p̄nti ē gaudiū. de malo p̄nti ē tristicia. de bono futuro ē spes. de malo futuro est timor. oēs āt alie passiōes q̄ sunt de bono vl̄ de malo p̄nti vel futuro ad has ꝯpletiue reducūtur.

¶ Hic ꝯn̄r ex dictis infert corollarie ꝯuenientiā distinctōis ⁊ numeri hāꝝ passionū f̄m alios. ⁊ p̄o f̄m rōnē differētie p̄ntis ⁊ futuri. scd̄o f̄m rōnē gn̄alitatis. ibi. Unde etiā a q̄busdā ⁊c̄. Primū pȝ sic. q̄ȝ dictū est q̄ due sunt p̄ncipales. q̄ȝ simplr̄ termināt. alie q̄ȝ sūt ꝯpletiue ⁊ p̄pinq̄us accedūt ad terminū. Cōsistūt tn̄ in motu appetit⁹ ad distās ⁊ h̄n̄dū. iō alij distinxerūt f̄m d̄nam p̄ntis ⁊ futuri boni vl̄ mali. q̄ȝ due simplr̄ finales. sunt respectu boni vel mali p̄ntis. s. gaudiū ⁊ tristicia. Alie due sunt respectu boni vel mali futuri. s. spes ⁊ timor. q̄ȝ due h̄n̄t se vt quies q̄ est p̄ntis. alie vt mot⁹ qui est futuri. Et notat D. q̄ he sic distincte sunt p̄ncipales. q̄ȝ oēs alie ad has ꝯpletiue reducūtur. i. reducūt ad has sicut ad ꝯpletiores ⁊ finaliores vel simplr̄ vel in gn̄e mot⁹ ⁊c̄. Deinde cū dt̄

¶ Un̄ etiā a q̄busdā dicūt p̄ncipales he p̄dicte q̄ttuor passiōes. q̄ȝ sunt gn̄ales. qd̄ qd̄e veꝝ est si spes et timor designāt motū appetit⁹ cōiter tendentē in aliq̄d appetendū vel fugiendū.

¶ Ponit aliā rōnē p̄ncipalitatis assignatā ab alijs scȝ rōnē gn̄alitatis. Et hāc rōnē notat sane itelligēdā ⁊ ponit sanū sensuȝ. q̄ȝ si spes ⁊ timor caperēt p̄prie. dictū eoꝝ nō haberet firmitatē. q̄ȝ nō eēnt gn̄ales sȝ ex opposito alijs ꝯdiuise. vt patuit supra. q. xxiij. Quare si debet eē veꝝ dictū h̄. oportet spem accipere p̄ oīni motu p̄secutiuo boni. et timorē p̄ omni fuga mali. ¶ Et nota q̄ D. solū limitat dictū illoꝝ de spe ⁊ timore q̄ ad gn̄alitatē ⁊ nō de gaudio ⁊ tristicia. q̄ȝ veꝝ est q̄ gaudiū ⁊ tristicia sunt gn̄ales p̄ terminatōem ⁊ in gn̄e cause finalis. sȝ ille due non sunt sic gn̄ales p̄ cōem terminatōem. sȝ p̄ p̄dicatōem si gn̄aliter accipiāt. vt pȝ in Doc. in l̄ra. Qȝ aūt gaudiū ⁊ tristicia se habeāt p̄ modū cause aliaꝝ passionū ꝯcupiscibilis. et p̄ ꝯn̄s irascibilis pȝ. q̄ȝ bonū ꝯcupiscibile. ideo efficit amatū ⁊ desideratū. q̄ȝ app̄hēdit vt delectabile. maluȝ v̄o odiosum ⁊ fugiendū inq̄ȝtū app̄hēdit vt tristabile. vn̄ gaudiū ⁊ tristicia sunt priores p̄us ordinē appetēdi q̄ȝuis in ordine exeq̄ndi vel ꝯsequende sunt posteriores. q̄

te pꝫ ꝙ he passiões sunt ꝑme ꞇ cause aliaꝝ ī intētiōe. vt sᷓ dictū est ex Doc.in de veri.mate.xxvi.ar.ij. Sunt etiam cōpletiue ꞇ finales. vt h̄ dr̄ in lr̄a. et eo ipo ꝙ sunt finales in executiōe sunt ꝑme in intentōne. Sic ergo pn̄cipalissime passiones sunt gaudiū ꞇ tristicia. Timor aūt ꞇ spes sunt pn̄cipales in suo gn̄e. q2 nō p̄supponunt aliqs passiones in potētia in qua sunt scꝫ irascibili. alie vo passiones ꝯcupiscibilis. vt amor ꞇ desiderium ꞇ odiū ꞇ fuga nō sunt ꝑme nec simplr̄ nec in suo gn̄e cū p̄supponāt alias (scꝫ in ordie appetendi) in eadē potētia existentes. ꞇ sic nō pn̄t dici pn̄cipales. neqꝫ simplr̄ neqꝫ in suo gn̄e. Passiones āt irascibilis scꝫ audacia ꞇ desperatio nō pn̄t esse pn̄cipales. quia vna ꝑ accn̄s recedit a bono. alia ꝑ accn̄s accedit ad malū. qđ aūt est ꝑ accn̄s nō p̄t esse ꝑmū. vt patebit infra.q.xlv.ar.ij.ad 3m. ¶ Nota circa h̄ caute ne decipiaris cū mādo ꝯtrietates in doctore scrō h̄ ꞇ in de veritate vbi statim in pn̄cipio corporis. q2 h̄ arguit pn̄cipalitatē ex finalitate. illic ex origine ꞇ prioritate. nā cū prioritate de q̄ illic loquit̄ scꝫ intētōnis stat finalitas ꞇ ꝯpletio executiua. vn̄ nō est ꝯtrarietas aliq̄. Veritamē D. in de veri. hꝫ aliuꝫ modū loquēdi qꝫ h̄. tn̄ in sub͂a coincidūt h̄ ꞇ ibi dicta. vide hic ad secundum. Cōfirmat̄ ꝯclusio per argumentum in contrarium.

¶ Ad ꝑmum ḡ dōm ꝙ Aug. ponit desideriū vel cupiditatē loco spei inq̄ꝫtum ad idem ꝑtinere videt̄ id est ad bonum futurum.

¶ Augustinus ibi accipit cupiditatē ꝓ spe rōne ꝯuenientie in obiecto aliq̄lr. q2 scꝫ vtriusqꝫ obiectuꝫ est bonū futurū. sꝫ vni⁹ absolute. alteri⁹ cū arduitate.

¶ Ad scđm dōm. ꝙ passiones iste dicūt̄ pn̄cipales sm̄ ordinē intentōis ꞇ ꝯplemēti. ꞇ q̄uis timor et spes nō sint vltie passiōes simplr̄. tn̄ sunt vltie in gn̄e passionū tēdentiū in aliđ q̄si in futurū. nec p̄t eē instātia nisi de ira. q̄ tn̄ nō p̄t poni pn̄cipal' passio. q2 ē q̄dā

q. xlv. ar. ij. ad 3m in fine effect⁹ auda᷑. q̄ nō p̄t eē passio pn̄cipal' vt ifra dicet̄.

¶ Ad illā. Aug ḡ ꞇc. Dicat̄ ꝙ accipiūt̄ sm̄ ordinē intētōis. Vltra. ꞇ sic tn̄ gaudiuꝫ ꞇ tristicia q̄ sunt finales erūt pn̄cipales. vel simplr̄ (id est oino ꞇ totalr̄ ꞇ respectu oim) tamen sm̄ quid .i. inter eas q̄ ꝑtinēt ad futuꝝ. ille ꝓpinqui⁹ se hn̄t ad obiectū. vt pꝫ in cor. Et sm̄ D. in de veri sunt pn̄cipales in suo gn̄e. sꝫ ꞇ ipe terminent̄ ad gaudiū vel tristiciā. Secūdū nō dat̄ scꝫ ꝙ sint pn̄cipales. q2 priores in executiōe. nec o2 ad hec rn̄dere. sꝫ p̄t esse instantia de ira. q2 illa videt̄ eē finalis inter passiones irascibil' cū ꝑtineat ad malū iniacēs vel p̄n̄s) Sꝫ h̄ nihil obstat. q2 ira ꝯseq̄t̄ audaciā q̄ nō p̄t esse passio pn̄cipalis cū dicat accessum ad malū q̄ est ꝑ accidēs. Vn̄ sicut id qđ est ꝑ accn̄s nō p̄t eē pn̄cipale. ita nec ꝯn̄s id qđ est ꝑ accn̄s. et de h̄ infra.q.xlv.ar.ij.ad 3m. ¶ Nota etiā de his D. San. in de veri. vbi statim ad scđm et 3m. q2 sicut audacia orit̄ ex malo ꝑ accn̄s cū sit respectu mali ꝑ viā aggrediendi ꞇ posterior spe (nā spes victorie vel salte euasionis audaciā causat) Ita etiā ira orit̄ ex malo ꝑ accn̄s inq̄ꝫtū scꝫ irat⁹ vindictā mali sibi illati estimat bonū ꞇ in eā tendit. vn̄ spes vindicte ꝯsequēde est cā ire ꞇc. vn̄ ira nō p̄t esse pn̄cipalis passio. supponit eīn nō solū tristiciā q̄ est in cōcupiscibili. sꝫ etiā spem q̄ est in irascibile. ꞇ cū h̄ orit̄ ꝑ accidens (.i. rōne alterius adiūcte) si q̄s eīn non speret de leso posse ꝯsequi vindictā nō irascit̄. sed tristat̄ solū vel timet. Sicut si rustic⁹ ledat̄ a rege ꞇc.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ desperatio īportat recessuꝫ a bono. qđ est q̄si ꝑ accn̄s. ꞇ audacia īportat accessuꝫ ad malū. qđ etiā est ꝑ accn̄s. ideo he passiones nō pn̄t esse pn̄cipales. q2 qđ est ꝑ accn̄s nō p̄t dici pn̄cipale et sic etiā nec ira potest dici passio pn̄cipalis que cōsequitur audaciam.

¶ Negat̄ ꝯn̄a. nec illa causalitas desperatiōis sup timore arguit ei⁹ pn̄cipalitatē. nec ei⁹ affinitas ad spem. q2 desperatio sicut ꞇ audacia īportāt mot⁹ quib⁹ appetit⁹ ꝑ accn̄s ꞇ rōne alteri⁹ recedit vel accedit a bono vel ad malū. Per accn̄s āt nō p̄t poni ꝑmū cū sp̄ reducat̄ ad ꝑ se vt pꝫ. Oportet eīn ꝙ passio q̄ sit pn̄cipalis oriat̄ ꝑ se a bono vel malo q̄les nō sunt desperatio ꞇ audacia. desperat eīn q̄s de bono nō rōne sui. sed (vt patuit sup.q.xxv. ar.ij.) rōne arduitatis quā timet. ꞇ silr̄ audax aggredit̄ malū inq̄ꝫtū estimat victoriā vl' repulsionē mali esse qđdā bonū. gr̄e audacia est mali rōne boni qđ mouet ad accedendū q̄uis malū sit termin⁹ talis appetitiui accessus. sꝫ de h̄ infra. ¶ Nota tn̄ ꝙ secunda ꝑs assumpti. si examinaret̄ esset falsa vt patuit ar. ꝑce. q2 desperatio nō hꝫ causalitatem sup timorē. imo econtra. vt patuit. sꝫ esto ita esset. nihilominus ꝯsequētia nō sequeret̄.

¶ Questio.xxvi. de passiōib⁹ aīe i speciali. ꞇ ꝑmo de passionib⁹ ꝯcupiscibilis videlꝫ amore ꞇ odio.

Consequēter ꝯsiderādū est de passionib⁹ aīe in speciali. Et ꝑ° de passiōib⁹ ꝯcupiscibil' scđo de passiōib⁹ irascibil'. Pria ꝯsideratio erit tripartita Nā ꝑ° ꝯsiderabim⁹ de amore ꞇ odio. scđo de ꝯcupiscētia ꞇ fuga. tertio de delectatōe ꞇ tristicia. ¶ Circa amorē ꝯsiderāda sunt tria. Prio de ipo amore. scđo de cā amoris. Tertio de effectib⁹ ei⁹. ¶ Circa ꝑmū q̄rūt̄ q̄tuor. Prio vtꝝ amor sit i ꝯcupiscibili. scđo vtꝝ amor sit passio. tertio vtꝝ amor sit idē qđ dilectio. q̄rto vtꝝ amor ꝯuenient̄ diuidat̄ in amorē amicitie. ꞇ in amorē ꝯcupiscētie.

¶ Ordo pꝫ ad ꝑcedentes questiones. q2 ꝯsideratio vlis prior est. Pꝫ etiā ex dictis ordo ad sequētes. q2 passiones ꝯcupiscibilis priores sunt. aliq̄ in executiōe. alique in intētiōe. sunt eīn pn̄cipiū ꞇ finis. Prio ḡ agit̄ de passionib⁹ concupiscibilis. Scđo de passionib⁹ irascibilis.q.xl. Circa ꝑmū tria agunt̄. ꝑmo de ꝑma ꝯiugatōe passionū ꝯcupiscibilis. s. amore ꞇ odio. Scđo de secūda. s. de ꝯcupiscētia ꞇ fuga. Tertio de tertia. s. de delectatōe ꞇ tristicia Scđa ꝑs in tricesima.q. .iij. in tricesimaꝑma.q. Circa ꝑmū ꝑmo agit̄ de amore. scđo de odio in.q.xxix. Circa ꝑmū tria tractant̄. ꝑmū de amore in se. secūdū de cā amoris. ꞇ tertiū de effectib⁹ ei⁹. secūdū in.q.xxvij. tertiū in.q.xxviij. Circa ꝑmū. ꝑmo q̄rit̄. q̄d sit amor. scđo diuiditur amor in ar.iiij. p̄sentis q̄stionis Prio facit qđ dictū est. secūdo determinat̄ qđdā dubiū in ar.iij. Circa ꝑmū ꝑmo oñdit ꝙ amor sit in ꝯcupiscibili. scđo ex h̄ concludit ꝙ sit passio ar.ij. Et his pꝫ q̄d sit amor ꞇc.

¶ Utrum amor sit in cōcupiscibili.

Ad ꝑmū sic ꝑcedit̄. Videt̄ ꝙ amor nō sit in cōcupiscibili. Dicit̄ enim Sap. viij. Hanc scꝫ sapientiā amaui ꞇ exquisiui a iuuētute mea. sed ꝯcupiscibilis cū sit ꝑs

appetitus sensitiui nō pt tendere in sapientiā q̄ non cōprehēdit sensu. g̃ amor nō est in ɔcupiscibili. ¶ P̄. amor videtur esse idem cuilibet passioni. Dicit eñ Augus. in. xiiij. de ci. dei. Amor inhians habere qd̄ amat cupiditas est. id aūt habēs eoq; fruēs leticia. et fugiēs qd̄ ei aduersat timor ē. idq; si acciderit sentiens tristicia est. s3 nō oĩus passio est in ɔcupiscibili. sed timor etiā hic enūeratus est in irascibili. ergo nō est simpl'r dōm q amor sit in ɔcupiscibili. ¶ P̄. Dionysius in. iiij. ca. de di. no. ponit quēdā amorē naturalē. sed amor naturalis magis videt ptinere ad vires naturales que sunt aīe vegetabilis. g̃ amor nō simpliciter est in concupiscibili. ¶ Sed ɔtra est qd̄ philosophus dicit in. ij. topicorum. q amor est in concupiscibili.

¶ Hic pmo doctor determinat de subiecto amoris ⁊ de potentia q̄ est subiectū imediatum.

¶ Rñdeo dōm. q amor est aliq̄d ad appetitū ptinēs cū vtriusq; obiectū sit bonū. vñ sm dr̃iam appetitus est dr̃ia amoris. est eñ quidā appetit⁹ non cōsequēs apprehensionē ipius appetentis. sed alterius ⁊ hmōi dicit appetitus naturalis. res eñ naturales appetūt qd̄ eis ɔuenit sm suā naturā. nō per apprehēsionē ppriā. sed p apprehensionē instituētis naturā. vt in pmo libro dictū est. Alius āt est appetitus ɔñs apprehēsionē ipius appetentis. s3 ex necessitate nō ex iudicio libero. ⁊ talis est appetit⁹ sensitiuus in brutis. q̄ tñ in hoīb⁹ aliq̄d libertatis pticipat inq̄ʒtū obedit rōni. Ali⁹ āt est appetit⁹ ɔñs apphēsionē appetentis sm liberū iudicium. ⁊ talis est appetitus rationalis siue intellectiuus qui dicitur voluntas.

q. cij. ar. p.

¶ Quia eñ ad nullā multiplex rñdendū ē sine distinctōe. iō D. p⁹ de amore distinguit. ⁊ distinctōnis mēbra explicat. Scdo pncipalr applicat ad rñdendum quesito. ibi. In vnoquoq; aūt ⁊c. Quo igit ad pmū D. innuit vnā ɔclōnem pambularem distinctiuā videlicet istam. Triplex est amor. vn⁹ appetit⁹ naturalis. ali⁹ ɔñs apprehēsionē. ⁊ ille duplex. vn⁹ ex necessitate sequēs. alius liber ⁊c. Probat ɔclo sic Scdm dr̃iam appetit⁹ est dr̃ia amoris. sed est triplex appetit⁹. s. naturalis sensitiuus. ⁊ intellectiuus vel rōnalis. g̃ ɔclo vera. Maior p3. q2 amor est aliq̄d ad appetitū ptinens. q2 ⁊ appetit⁹ ⁊ amor respiciūt bonū. ¶ Et nota h regulā q sp actus vel habens modū actus respiciens obiectū alicuius poñe ptinet ad ipam poñam. sic cognoscere vel intelligibile pertinet ad intellectū. sic cognoscere visibile ad visum ⁊c. Minorē deducit D. ibi. Est eñ qdā appetit⁹ ⁊c. ¶ Ubi nota pmo q ex his dictis p minore ⁊ statim dicēdis p alia cōclusione. ⁊ silr ex solone tertij possum⁹ habere multiplicem dr̃iam inter istos amores. sc3 naturalem ⁊ aialem q̄ aialr p sensitiuū ⁊ rōnalē diuidit. Pria igit dr̃ia in solōe tertij. q2 amor naturalr ɔuenit oĩb⁹ reb⁹. amor vero aialis vel rōnalis est specialium rer. s. ɔgnoscentiū vel sensibilium tm̃ vel cū hoc intelligibiliū ⁊ q̄ʒuis naturalis appetit⁹ eis ɔueniat. nō tñ vt ɔgnoscentes sunt. s3 tñ naturalis multis ɔuenit quib⁹ nō ɔuenit aialis s3 nō ecōuerso. Secunda dr̃ia habet circa iā dicta minorē. q2 naturalis sequit formā rei naturalē que est pncipiū essendi vt sic. s3 aialis sequitur formā vel aiam inq̄ʒtū apprehēsiua est. Et ex hac dr̃ia sequitur tertia. q appetitus naturalis vel amor potest egredi in actu3 absq; actuali apprehēsione p solā naturā. Aialis vo nō exit in actū nisi preuia actuali apprehēsiōe. Dr̃ia q̄rta habet ex statim dicendis in corpe. q2 appetit⁹ naturalis. vel amor sc3 pure naturalis in reb⁹ nō ɔgnoscentib⁹ nō est actus elicitus. q2 ibi dr q grauitas ipa sit amor naturalis quā ɔstat nō esse actū elicitū sed forma3 p modū actus pmi nō secūdi. Amor vo vel appetit⁹ aialr vel rōnalis est actus elicit⁹. q2 est qd̄dā opus poñe aīe. vt patuit in pma dr̃ia q vtrq; est act⁹ elicit⁹ ⁊ secundus. Quinta dr̃ia siliter habet circa illū minorē. q2 appetit⁹ naturalis ⁊ amor est ad vnū ⁊ necarius. aialr vo ɔpsertim in hoie est liber. ⁊ h si loq̄mur de sensitiuo in hoie. tunc est liber pticipatiue Rōnalis vo liber p essentiā. ⁊ in aliq̄s aialib⁹ q̄ʒuis necario seq̄tur apprehēsionē tñ nō est ad vnum nūero sicut pure naturalis. sicut h graue solū petit illū locū sc3 deorsum ⁊c. Sexta dr̃ia habetur etiam ex dictis p minore. quia naturalis amor est ab extrinseco sc3 ab autore nature. Aialis vo est ab ipo aiali vel rōnali. q2 oportet q appetens aialiter cognoscat. ⁊ vt D. dr appetit⁹ talis pcedit a cognitiua ɔiuncta in eodē supposito ⁊c. Ultima dr̃ia habet p3 h ex doctore ad tertiū. et pma pte. q. lxxx. ar. p. ad tertiū. q2 appetit⁹ naturalis est poñe respectu rei ɔuenientis sibi. aialis vo est rei ɔuenientis toti cōposito. sic visus appetit naturalr visibile ad actu3 suū. sed appetitus aialis appetit visibile ad bonū aialis. Uñ oportet notare q in reb⁹ cognoscentib⁹ inuenit duplex amor. sc3 naturalis ⁊ aialis. q2 ⁊ nature sunt ⁊ ɔgnoscunt. Quare duplex appetitus inuenit. naturali appetitu vt dictum est q̄libet poña ⁊ ps appetit bonū suū. s3 appetitu aiali appetit bonū toti. vide d. san. pma pte vbi iā. S3 ⁊ h aduerte circa ista q appetitus volūtaris rōnalr q̄ naturalr appetit beatitudinē ⁊ bonū in cōi est actus elicitus. q2 seqt cognitionē ⁊ est ppius volūtati vt sic. s3 appetit⁹ naturalis tm̃ nō sequēs ɔgnitōem. ille nō est act⁹ elicitus. ⁊ h intelligēdū ē qd̄ dictū est in vna dr̃iar. q sc3 amor naturalis nō ē actus elicit⁹ sc3 nō sequens ɔgnitōem. Secus de appetitu naturali volūtatis sequēte ɔgnitōem. ⁊ de hoc supra dictū est cū querebat. an volūtas velit aliq̄d naturaliter ⁊c. Nos eñ ɔtra Scotū in. iij. dis. xix. ponim⁹ in volūtate aliquē actū naturalē sc3 q̄ ad specificatōem ⁊ dicim⁹ actū elicitū. ipe vo appetitū naturalē vocat solū inclinatōnem potētie ad suū obiectu3. ¶ Nota preterea q D. dicit q appetitus ɔsequēs apprehensionē appetentis ex necessitate est sensitiuus in brutis. sed in hoīb⁹ pticipat aliq̄d libertatis. Ex h habet vt infra magis dicet q in appetitu sensitiuo pt esse peccatū. ⁊ q sibi in hoie nō inconuenienter attribuit electio. vt stat sub motōe ⁊ iperio rōnis ⁊ voluntatis. nam vt sic h3 se ad opposita ⁊ aliquā libertatē. vide infra. q. lxxiiij. ar. iij. ad scdm. vide de ista materia d. san. in ter. dis. xxvij. q. p. ar. ij.

Cōclo pam

Dr̃ia inter appetitū naturalē ⁊ aiale multiplex.

¶ In vnoquoq; aūt hor appetituū amor dr illd̄ qd̄ est pncipiū mot⁹ tendentis in finē amatū. in appetitu aūt naturali pncipiū hmōi motus est ɔnaturalitas appetētis ad id in qd̄ tendit. q̄ dici pt amor naturalis sicut ipa ɔnaturalitas corpis grauis ad locū mediū est p grauitatē. ⁊ pōt dici amor natura

lis. ꝛ silr coaptatio appetit⁹ sensitiui vel volūtat̄ ad aliq̄d bonū .i. ipa ꝯplacētia boni. dr amor sensitiuus vel intellectiu⁹ seu rōnalis. Amor igit̄ sensitiuus est in appetitu sensitiuo sicut amor intellectiuus in intellectiuo appetitu.

Cōclo̅ rnsi. ¶ Hic ꝯn̄r D. applicat p̄dicta ad ꝯclonem rn̄siuā cui p̄mittit expōnem q̄d sit vnusq̄sq3 hoꝝ amoꝝ predictoꝝ scz quid naturalis. q̄d sensitiuus. q̄d intellectiu⁹. et ex illa declaratōe habet̄ pbatio ꝯclo̅is rn̄siue q̄ est talis. Amor sensitiu⁹ ē in appetitu sensitiuo ꝛ ꝯcupiscibili. Hāc ꝯclōez ponit ꝛ pbat p̄mo q̄ ad p̄mā p̄tē. scd̄o q̄ ad scd̄am. ibi. Et ptinet ad ꝛc̄. Et arguit̄ sic p p̄ma p̄tē. In vnoquoq3 hoꝝ triū appetituū. amor dr̄ illud q̄d est p̄ncipiū motus tendentis in finē amatū. sed in appetitu naturali p̄ncipiū huiusmodi motus est ꝯnaturalitas appetentis ad id in q̄d tendit ꝛ coaptatio appetit⁹ sensitiui vel volūtatis est p̄ncipiū tendēdi appetitui sensitiuo vel volūtati in finem amatū. igit̄ sequit̄ q̄ ꝯnaturalitas in naturalibꝫ dicta est amor naturalis. ꝛ coaptatio appetitus sensitiui vel volūtatis ē amor sensitiu⁹ vl' volūtatis (subsumit̄ extra lr̄a3) Sz daꝝ est q̄ coaptatio appetitus sensitiui est in appetitu sensitiuo. igit̄ seq̄t̄ ꝯclo. q̄ amor sensitiuus ꝛc̄. Sicut amor intellectiuus in appetitu itellectiuo. Maior relinq̄tur nota ex rōne amoris. Minor p p̄ma p̄te declarat̄ de grauitate q̄ est ꝯnaturalitas grauis ꝛ p̄ncipiū q̄ tēditur ad locū mediū q̄ est ꝯnaturalis graui. q2 graue naturaliter q̄escat in medio scz mūdi circa centrū. Deinde ibi.

¶ Et ptinet ad ꝯcupiscibilē. q2 dicit̄ per respectū ad bonū absolute. nō p respectū ad arduum q̄d est obiectū irascibilis.

¶ Subiūgit ꝛ pbat scd̄am p̄tē ꝯclonis sic. Ois illa passio est ꝯcupiscabilis cui⁹ obiectū est bonū absolute. s3 amor sensitiuus est hm̄ōi. igit̄ ꝛc̄. Premisse patēt ex dictis.

Argumētū in cōtrariū

Confirmat scd̄ā p̄tē3 ꝯclonis. ¶ Circa h̄ argumētū nota. q̄ ph̄s loq̄t̄ de amore sensitiuo. talis eñ est in ꝯcupiscabili sensitiua. si āt extēdere amor ad amorē volūtat̄. tūc talis ē in volūtate vt ꝯuenit cū ꝯcupiscabili in actu ꝛ ē supeminēt̄ ꝯcupiscibil̄.

¶ Ad p̄mū ḡ dd̄m. q̄ auct̄as illa loquit̄ de amore intellectiuo vel rōnali.

¶ Ad maiorē dico. q̄ auctoritas intelligit̄ de amore intellectiui appetit⁹. sicut eñ sapiētia exquirit̄ p intellectū nō p sensum. sic ꝛ amat̄ p appetitū itellectiuū. nā appetitiua ꝛ apprehēsiua correspondēt. Minor ꝯcedit̄. q2 nō p̄t appetit⁹ sensitiu⁹ tendere in spirituale sicut in obiectū. q̄uis ex tendētia volūtatis in spirituale appetit⁹ sensitiuus imutari posset vt postea dicet̄ ꝛc̄. ḡ ꝛc̄. Vl' amor itellectiuus nō est in cōcupiscabili s3 sensitiu⁹ ꝛc̄.

¶ Ad scd̄m dd̄3. q̄ amor dr̄ eē timor. gaudiū cupiditas. ꝛ tristicia. nō q̄dē eētialr̄ s3 causalr̄.

Que causalitas amoris sup passiōes alias. ¶ Negat̄ assumptū. ꝛ ad pbatōem dr̄ q̄ oia itelligūt̄ causalr̄. q2 scz oēs alie passiōes p̄supponūt amorē. q̄lis āt causalitas sit amoris sup passiones alias. Videt̄ dd̄m sicut dr̄ de subiecto ꝛ ꝓpria passione. sicut videl3 effectus prior ꝛ alteri p̄suppositi⁹ est cā alteri⁹. Quēadmodū etiā vna poña aie est cā alteri⁹. ꝛ reducit̄ ad gen⁹ cause efficiētis. ꝛ suo mō materialis dispositiue. nā agēs nō posset p ducere scd̄m nisi p̄mo p̄i⁹ pducto. ꝛ ḡ est causalitas effectiua ip̄ropria. eo mō q̄ effect⁹ p̄marius p̄t dici cā effect⁹ secūdarij ꝛc̄. de h̄ h3 Capolus aliq̄d in. ij. dis. iij. q. ij. ad octauū. ꝯtra tertiā ꝯclonē ꝛc̄. Pōt etiā dici. q̄ amor sit cā aliaꝝ passionū. sicut ꝯgnitio p̄ncipioꝝ est cā ꝯgnitōis ꝯclonis. q2 sicut intellectus ex ꝯgnitōe p̄ncipij inducit se in cognitōem ꝯclonis. ꝛ volūtas stans sub volitōe finis inducit se in volitōem medij. ita ex h̄ q̄d appetit⁹ afficitur amore inducit se in alias passiones. ita q̄ amor sit q̄si rō agendi ꝛ pducēdi alias passiones. Quare p̄t dici cā efficiēs aliaꝝ passionū. nō sic cā totalis vel p̄ncipalis. s3 sic q̄dā necario ꝛ naturalr̄ p̄suppositū in agēte ꝛc̄.

¶ Ad tertiū dd̄m. q̄ amor naturalis non solū est in viribꝫ aie vegetatiue. s3 in oibꝫ potētijs aie. ꝛ etiā in oibꝫ ptibꝫ corpis ꝛ vlr̄ in oibꝫ rebꝫ. q2 vt Dionysius dr̄ in. iiij. c. de di. no. Omibꝫ est pulchrū ꝛ bonū amabile cū vnaqueq3 res habeat ꝯnaturalitatē ad id q̄d est sibi ꝯueniēs s̄m suā naturā.

¶ Placet maior. s3 minor tāgēda est p q̄to videt̄ velle q̄ amor naturalis ptineat tm̄ ad vires aie naturalis. s. vegetatiuas. imo ptinet ad oē ens. q2 oē ens h3 ꝯnaturalitatē ꝛ ꝓportionē ad sibi ꝯueniēs. q̄ ꝯnaturalitas est amor naturalis. Vltra. ḡ amor nō simplr̄ (.i. oīs et vlr̄) est in cōcupiscabili. ꝯcedit̄. nec oppositū dictū est. s3 amor sensitiu⁹. Pro maiori huius solōis intellectu vide etiā infra. q. xxx. ar. p̄. ad tertiū. et p̄ia p̄te q. lxxviij. ar. p̄. ad 3m. vbi videbis dr̄iam appetit⁹ naturalis potentie q̄ appetit obiectū suū tm̄ q̄ ad actū ꝛ appetit⁹ aialis q̄ appetit res apprehēsa nō solū ad apprehēsionē ꝛ actū potentie circa ip̄am. s3 ꝛ ad alias ꝯmoditates appetētis ꝛc̄. vt dictum est in corpe.

¶ Vtꝝ amor sit passio.

Ad scd̄m sic pcedit̄. Videt̄ q̄ amor non sit passio. Nulla eñ virtus passio est. s3 oīs amor est virtus q̄dā vt dr̄ Dionysius. iiij. c. de di. no. ḡ amor nō est passio. ¶ P̄. amor est vnio q̄dā vel nexus s̄m Aug. in li. de tri. s3 vnio vel nexus nō est passio s3 magis relatio. ḡ amor nō est passio. ¶ P̄. Damas. dr̄ in li. ij. q̄ passio est mot⁹ q̄dā. amor āt nō iportat motū appetit⁹ q̄ ē desideriū. s3 p̄ncipiū hm̄ōi mot⁹. ḡ amor nō est passio. ¶ Sed ꝯtra est q̄d ph̄s dr̄ in. viij. ethi. q̄ amor est passio

S

¶ Hic D. querit de alio quod facile ex p̄mo articulo determinat̄. an videlicet amor sit passio.

¶ Rn̄deo dd̄m. q̄ passio est effect⁹ agentis in paciente. agēs aūt naturale duplicē effectu3 inducit in paciēs. Nā p̄mo q̄dē dat formā. scd̄o dat motū ꝯsequentē formā sicut generās dat corpi grauitatem ꝛ motū ꝯsequētē ipam. ꝛ ip̄a grauitas q̄ est p̄ncipiu3 motus ad locū ꝯnaturalē ppter grauitatē p̄t q̄dāmodo dici amor naturalis. sic etiā ip̄m appetibile dat appetitui p̄° q̄dē q̄ndā coaptatōem ad ip̄m. q̄ ē q̄dā ꝯplacētia appetibilis ex qua sequit̄ motus ad appetibile. nā appetitiu⁹ motus circulo agit̄. vt dr̄ in. iij. de aia. appetibile eñ mouet appetitū faciens se quodāmodo in eius intētōne. ꝛ appetitus tendit in appetibile realiter consequendum. vt sit ibi finis motus vbi fuit p̄ncipium.

Cõclo misi. ¶ Cõclonē missiuā ponit in fine talē. Amor est passio ꝓprie q̇dē ꝑm ꝙ est in ꝯcupiscibili. ꝯïter aūt ⁊ extēso noīe ꝑm ꝙ est in volūtate. Probat̄. passio est effect⁹ agētis in patiēte. sed amor est hmōi. sꝫ tā sensitiu⁹ ꝙ̄ voluntatis est effectus agentis. sꝫ appetibilis. in patiente scilꝫ appetitu (et supple ex dictis) et appetitus sensitiuus habꝫ annexā transmutatōem corporalem. nō aūt volūtas. ſꝫ est ibi sola imutatio volūtatis. ğ ꝯclo vera ꝓ duab⁹ ꝑtibus. Hui⁹ rōnis D. ꝑmo ponit maiorē cū declaratōne minoris. Scđo ipām minorē replicat dupl'r Primo ipāꝫ solā. ibi. Primo ğ ⁊c̄. Scđo cū ipa ꝯclone. ibi. Sic ğ ⁊c̄. Maior ğ pꝫ de se. ⁊ tacta fuit supra. q. xxij. Quia etiam passio ꝯmuniter accepta est effectus agentis. Minorē D. declarat ꝯsequēter ꝑ ꝓportōnem ad agens naturale. Agens naturale duplicē effectū inducit in patiens. Primo dat formā. secūdo dat motū ꝯsequentē formā. Ergo etiā ipm appetibile dat appetitui ꝑmo q̇dē coaptationem ⁊c̄. vt in l'ra. (Subsumit̄) Sed talis ꝑma inmutatio ⁊ coaptatio est amor. igr̄ amor ꝯsistit in inmutatōe appetitus ab appetibili. sed imutatio ab appetibili est effect⁹ agentis in patiente. quare minor ꝑma ⁊ ꝑncipalis est vera. Prima ꝯña tenet a ꝓportōne agentis naturalis ⁊ appetibilis. D. ꝑmo declarat añcedēs ꝑmū exēplariter. ibi. Sicut generās. ⁊c̄. Deinde posito ꝯsequēte etiā ipm explicat. exponendo q̇d sit illa coaptatio. q2 quedaꝫ ꝯplacentia appetibilis ex qua sequitur motus ad appetibile. Et hoc declarat ex tertio de aīa. Et nota ꝙ appetibile mouet appetitum sꝫ vt apprehensum. faciens se quodāmodo in eius intentōe. i. intus tentione. q2 appetibile mediāte apphensione causat ꝯnaturalitatē ⁊ trāsformatiōnē in appetitu. rōne cuius amatū đr esse in amāte. ⁊ ꝑ illā trāsformatōem ꝑducit̄ amās in amatū obiectiue. ⁊ sic vt desideret ipm realiter amplecti ⁊ habere. Et nota h̄ supra dicta. ꝙ amari nō est trahi ad amātē. sed trahere amātē. ⁊ sic appetibi e fit intra amātē. vt ꝑ̄ trahat ad se realiter habēdū. Et hoc D. innuit dicendo. faciēs quodāmō in eius intentōe. q2 sꝫ amor ⁊ ꝯplacētia nō ē ꝓprie intentio. ꝑ̄ est quodāmō intentio. q2 facit amatum intus teneri. ⁊ ꝑ illā intentōem amās trahit̄ in amatum. Et ğ hoc qđ đr quodāmō innuit ꝙ nomen intentōnis aliquo mō ꝯueniat amori q̄ntū ad q̇d noīs. licꝫ res signata ꝑ nomen nō ita ꝯueniat qđ ꝑ̄ intus teneri est trahere amātē nō trahi ad amātē. Subsumpta pꝫ ex dictis. ar. ꝑ. alia patēt ex dictis. Deinde cū đr.

¶ Prima ğ imutatio appetitus ab appetibili vocat̄ amor. q̇ nihil aliud est ꝙ̄ ꝯplacētia appetibilis. et ex hac ꝯplacētia seq̄tur motus in appetibile. q̇ est desideriū. ⁊ vltimo q̇es q̇ est gaudiū

¶ Subiūgit ipām minorē ꝑmo tā satis ꝓbatā. tamē possꝫ adhuc breuiter ꝑ ipsa sic argui. manendo in ꝟbis D. hic positis. Amor ꝯsistit in quadā imutatōe appetitus ab appetibili ⁊ ꝑma imutatōe. ğ est effect⁹ agētis in patiēte. Tenet ꝯña. q2 appetibile est agēs. appetit⁹ patiēs vt patuit supra. Añcedēs declarat̄ a sili ⁊ ꝓportōe agentis naturalis. ⁊c̄. arguendo sicut ꝑus agens naturale ⁊c̄. Ergo ⁊ appetibile ⁊c̄. Deinde ibi

¶ Sic ğ cū amor ꝯsistat in quadā imutatiōe appetit⁹ ab appetibili. manifestū est ꝙ amor est passio ꝓprie q̇dē ꝑm ꝙ est i ꝯcupiscibili. cōiter aūt ⁊ extēso noīe ꝑm ꝙ est in volūtate

¶ Replicat ipām minorē Subiūgens ꝯclonē ipsam et pꝫ ex dictis. Sed nota. ꝙ đr notāter ꝯclo. amor est passio ꝓprie. i. scđo mō vel tertio dicto in. q. xxij. ar. ꝑ. sꝫ mot⁹ ꝓprie dict⁹ ⁊ alteratiu⁹ corpis. sꝫ ꝑm ꝙ est in voluntate est passio ꝑmo mō dicta in ꝑdicto loco. Nota etiā ꝙ ꝯclo đr de amore sensitiuo ⁊ volūtatis ꝙ sit passio. nō aūt de amore naturali. q2 vt patet in hoc articu. ⁊ etiā superius patuit. amor naturalis est actus ꝑm⁹ sicut grauitas. imo q̄ñqꝫ ipa poña ꝑm se est appetit⁹ naturalis recipe tiu sue naturalis ꝑfectōis. Passio aūt est act⁹ scđs. ⁊ motus vel imutatio actualis. Ex quo seq̄tur qđ dictū ē articulo ꝑcedenti. ꝙ amor sensitiu⁹ ⁊ intellectiu⁹ est act⁹ dictus ꝑsertim quo ad formale. amor autē naturalis non est act⁹ dict⁹. Nota etiā circa secūdā ꝑtē ꝯclonis. ꝙ nō solū appetitus. sed etiā volūtas mouet̄ ab appetibili cōceptō. qđ vt patebit est aliq̄liter cā efficiens actus voluntatis etiā amoris. Vñ ⁊ supra. q. xxij. ar. ij. ad scđm. dictū fuit ꝙ volūtas est poña passiua ⁊ mouet̄ ab appetibili. Quare seq̄tur ꝙ ⁊ amor volūtatis sit q̇dā passio si volūtas ꝯparet̄ ad appetibile ꝑ qđ ꝑducit actū specificaliter ⁊ ipa actiue ad actū ꝯcurrat. ꝑsertim quo ad substātiā act⁹ ⁊c̄. Et ꝑterea ipa volūtas etiā amādo trahitur mō spūali ad rem amatā. ⁊ res ipa vt apphēsa hāc coaptationē in suo ordine in volūtate causauit

Argumētū in contrariū

Est pro ꝯclusione missiua. ⁊ ē expositū ꝑ articulū. q2 amor sensitiu⁹ est passio ꝓprie dicta Volūtatꝭ aūt amor large ꝑut itelligere ⁊ velle sunt passiones. q2 ad minus ꝑsupponūt receptōnem in intellectu. ⁊ ita etiā ipm velle est passio causaliter. q2 dependet a passione. vt etiā infra dicet̄. q. li. ar. ij. in cor. Rō agendi volūtati est in intellectu. vbi nō est sine receptōne ⁊c̄. Vñ possꝫ dici ꝙ amor intellectualis est passio. q2 dependet a passione. Et scđo q2 appetibile reducit appetitū de poña in actū q̄uis appetitū nō informet sed rōem ⁊c̄.

¶ Ad primū ğ dđm. ꝙ q2 virtus signat ꝑncipium motus vel actōis. ideo amor inq̄ꝫtū est ꝑncipiū appetitiui mot⁹ a Dionysio vocat̄ virtus

¶ Ad maiorē. nulla virt⁹ moralis vel intellectualis vel etiā theologica est passio. Verū. ⁊ virtus habit⁹ nō est passio aīe. Tñ si virtus capit̄ generalr̄ ꝓ omī ꝑncipio alicu⁹ mot⁹. tūc passio ꝑt esse virt⁹. (. i. vis inq̄ntū ꝯstituit poñam in ꝯplemēto ad opatōem. Vñ hoc mō capiendo virtutē ponit̄ virt⁹ in equo ⁊ in lapide. ⁊ i vnaq̄qꝫ re que hꝫ ꝑncipiū ⁊ efficaciā operādi aliq̇d. De his aliq̇d tangebat̄ supra. q. xx. ar. v. ad ꝑmū. ⁊ habet̄ in de ꝟtutibus ma. ꝑ. q. ꝑ. in cor. Et nota ibidē. ꝙ q̄ñqꝫ virt⁹ potentie est ipa met poña. sicut est de intellectu agente ⁊ potentijs vegetatiuis. q̄ñqꝫ virtus est ipa poña ꝑm ꝙ actu patit̄ a suo actiuo. vel ipa etiā passio. sicut patꝫ in sensitiuis. Q̄ñqꝫ virtus est aliqđ sup inductū in potentiā permanēs ꝑ modū habit⁹ quo q̇s agit cū vult. ⁊ talis virtus est habit⁹ ⁊c̄. Vñ breuiter stando in latitudine acceptionis virtutis maior est falsa. Minor. amor est virtus ꝑut virtus capitur ꝯmuniter ꝓ omī ꝯplemento ad agendum. ⁊ tale potest esse passio aīalis. sicut etiā passio spiritualis potētie cognoscitiue ab obiecto potest dici virtus. vt pꝫ bene ꝯsideranti. d. san. in loco iam dicto de virtutib⁹. Vide infra. q. lxi. ar. ꝑ. ad ꝑmū Vide et d. san. in tertio. dis. xxvij. q. ꝑ. ar. ꝑ. ad ꝑmū

¶ Ad scđm dđm. ꝙ vnio ꝑtinet ad amorē inq̄ꝫtū

p ꝯplacētiā appetitus amās se hꝫ ad id qđ amat si-cut ad seipm vel ad aliqđ sui. ꝛ sic pꝫ ꝙ amor nō est ipa relatio vnionis. sꝫ vnio est ꝯñs amorē. vñ ꝛ Dionysius đt. ꝙ amor est virtꝰ vnitiua. Et phs đt in ij. politice. ꝙ vnio est opus amoris

¶ Ad maiorē patuit. q. xxv. ar. ij. ad scđm. ꝛ patebit q. xxviij. ar. p. ad secūdū. Amor est essentialr vnio affectiua. id est quo quis in affectu aliū habet tāꝗ se. vt in amore amicicie. vel tāꝗ aliquid sui in amore ꝯcupiscentie. Est aūt vnio realis causaliter ꝛc. Siliter est vnio relatiua fundamentaliter ꝛ vnio relatio amorē ꝯsequitur. Nā amor est fundamentū relatōis que est amicicia. que fundaẝ sup amore mutuo. siliter esse vnituꝫ in amore est relatio que sup amore fundaẝ. Minor. vnio est relatio. negaẝ vniuersalr. sed quādoqꝫ accipiẝ ꝛ significat illud quo mediāte aliqs aliū hꝫ tāꝗ seipm. Vñ vnio sicut ꝛ habitudo ꝛ ordo nō sp accipiūẝ p relationibꝫ. sꝫ qñqꝫ p absolutis. sed vnio formalr ꝛ p esse vnito alteri đr relatiue ad terminū cui qđ vnitur. Vñ hoc mō est relatio equiparātie. vt hꝫ d. san. in tertio scripto. dist. v. q. p. ar. p. qsti. p. in cor. Amor ergo est vnio. i. vniens ꝛ vniuiū fꝫ affectū. vt dictū est. ꝛ causat vnioneꝫ realem ꝛ fundat relationem ꝛc.

¶ Ad tertiū đdm. ꝙ amor ꝛ si nō noīet motū appetitꝰ tēdentē in appetibile. noīat tñ motū appetitꝰ quo imutaẝ ab appetibili vt ei appetibile ꝯplaceat.

¶ Maior vera. nō ꝙ sit motꝰ semp quo tendiẝ in obiectū. sed est quādoqꝫ motus ꝛ imutatio quā facit obiectum in appetitu quo ꝯstituit se intra appetitū p quādam impssionē deductā ab obiecto. Minor vera. nō importat motū quo tendatur in appetibile. importat tñ motum vel imutatōem ꝛ ꝯnaturalitatē derelictā in appetitu Vñ presupponiẝ motui tendenti in obiectuꝫ tāꝗ effectꝰ obiecti. vt patuit in corpore.

¶ Utꝝ amor sit qdā dilectio.

L. AD tertiū sic pceditur. Videẝ ꝙ amor sit idem qđ dilectio Dionys. in. x. c. de diui. no. dicit ꝙ hoc modo se habent amor et dilectio sicut quattuor ꝛ bis duo rectilinii ꝛ rectas habens lineas. sed ista significāt idem. ꝗ amor et dilectio significāt idē ¶ P. appetitiui motus fm obiecta differūt. sed idem est obiectū dilectionis ꝛ amoris. ergo sunt idē. ¶ P. si dilectio ꝛ amor in aliquo differūt. maxime in hoc differre videnẝ ꝙ dilectio sit in bono accipiēda. amor aūt in malo. vt qdam dixerūt. fm ꝙ Augꝰ. narrat in. xiiij. de ci. dei sed hoc mō nō differūt. qꝛ vt ibidē Augꝰ. đt. in sacris scripturis vtrūqꝫ accipiẝ in bono ꝛ in malo. ergo amor ꝛ dilectio nō differūt. sicut ipe Augꝰ. ibidem ꝯcludit. ꝙ nō est aliud amorem dicere. ꝛ aliud dilectōem dicere ¶ Sꝫ ꝯtra est qđ Diony. dicit. iiij. c. de diui. no. ꝙ quibusdā sanctoꝝ visum est diuiniꝰ esse nomen amoris ꝗ nomē dilectōis.

¶ Hic D. determinat dubiū circa dicta. ex cuiꝰ determinatōe etiā innotescat quidditas amoris ꝛ nētas. Et est dubiū quō amor se habeat ad dilectōem

¶ Rñdeo đdm. ꝙ quattuor noīa inueniūtur ad idē quodāmodo ptinentia. sꝫ amor. dilectio. charitas et amicicia

¶ D. in hoc corpe plus tñ dat ꝗ quesitū sit. Et pncipaliter duo facit. Primo cōparat quattuor noīa adinuicem. sꝫ amorē. dilectōnem. charitatem. ꝛ amiciciā. Secūdo cōparat tria fm ꝙ dicūt actus. Ex quo habeẝ conclusio responsiua. ibi Differenter tñ ꝛc. Quo igitur ad primū D. ponit ꝯclusionē cōparatiuā quattuor nominum Cōclo. p.

Quattuor noīa inueniūtur ad idē quodāmodo ptinentia. sꝫ amor. dilectio. charitas. ꝛ amicicia. ꝛ tñ etiā differunt. Huius ꝯclusionis D. ponit pmo primā partem. Secūdo pbat secūdā. ibi. Differūt tñ ꝛc. Prima autem pars pbatur extra litterā. qꝛ D. eā relinquit notā. c ōnia ista importāt quodāmodo amorē. igiẝ sunt ad idem ptinentia. Consequētia nota. Antecedens statim declarabiẝ. Et đt quodāmodo. qꝛ nō semp idem significāt in numero nec in specie. sed pportione. qꝛ actus ꝛ habitus ꝛ relatio fundata sup istis non sunt idē numero vel specie. sed tm pportōne. qꝛ habēt se sicut cā ꝛ effectus. ꝛ vtrobiqꝫ est amor sꝫ actualis vel habitualis. vel relatio fundata super ista Consequēter cū đt

¶ Differūt tñ in hoc ꝙ amicicia fm phm in octauo ethicoꝝ. est quasi habitus. amor aūt ꝛ dilectio significanẝ p modū actus vel passionis. charitas āt vtroqꝫ mō accipi potest

¶ Subiūgit secūdā ptem ꝯclusionis predicte. sꝫ ꝙ dr̃it. Et pꝫ. qꝛ amicicia iportat qsi habitū ꝛc. vt in littera. igiẝ secūda pars vera Nota circa anteceden. qꝛ D. đt amiciciā importat quasi habitū. qꝛ est spālis difficultas de amicicia quid sit. Et d. san. inuenitur varie de ea locutus. vt pꝫ apud Capreolū in tertio. distin. xxvij. conclusione pma. in pncipio solutionuꝫ. Potest em̄ videri ꝙ amicicia nō sit pprie habitus. sed dicat actū fundatū super habitus aliarū virtutū cuꝫ relatōne ad redamantem an amicicia sit habitus

Amicicia em̄ fm vnū modū loquēdi d. san. fundaẝ sup alias virtutes. Ex hoc em̄ ꝙ aliqs est virtuosus eo ipso diligit quēlibet honestū. ꝛ ita nō est pprie. sꝫ qsi habitus. id est quoddā ꝯsequens habitū virtuosum. ꝛ semp habitualiter inest rōne fundamenti sui. Si aūt volumus sequi alium modū dicendi quē multi tenēt etiā de alia scola. ꝙ sit habitus distinctus ꝯtra alias virtutes. tūc est quasi habitus. qꝛ non est habitus virtuosus. sicut alij. tum qꝛ fundatur sup alias virtutes. tum qꝛ requirit aliqđ in alio supposito. Vide dōctinas in Capreolo vbi iam ꝛc. Sed videẝ ꝙ D. hic innuat pmū modū intelligendi

Nota tñ ꝙ amicicia fm aliquos accipiẝ vno mō pro habitu p tempus ꝛ ꝯsuetudinē acquisito quo quis vult bonū amico amici gratia. Alio modo accipiẝ p aggregato ex absoluto ꝛ relatōne equiparantie. sꝫ relatōnem ad amicū redamātem. Tertio mō accipitur. put đt relationem duplicē. vel aggregatū ex relatōne duplici ꝛ qualitate absoluta. quarū vna relatio fundatur super actum intellectus. alia sup actū volūtatis. put aliquis bene vult amico. ꝛ scit ipm bene velle. ꝛ ecōtra. Et ille modꝰ distinguēdi fundaẝ sup hoc ꝙ amicicia sit habitꝰ distinctꝰ ꝛc.

¶ Differēter tñ significaẝ actus p ista tria. Nam amor cōmuniꝰ inter ea est. . oīs em̄ dilectio vel charitas est amor. sed nō ecōuerso Addit em̄ dilectio su

pra amorē electōnem p̄cedētē. vt ip̄m nomen sonat
vñ dilectio nō est in ꝯcupiscibili sed in volūtate tm̄
vt est in sola rōnali natura. charitas aūt addit supra
amorē pfectōem quādā amoris inq̄ztū id qđ amat
magni pcij extimat vt ip̄m nomen designat

¶ Hic ꝯsequēter cōparat tria predictorū adinuicem
scʒ amorē. dilectōem. ꝛ charitatē. fm q̄ charitas impor-
tat actum. Ex quibꝰ habet ꝯclusio formaliter ad questi-
onem responsiua talis. que virtualiter ponit in lr̄a. Amor
differt a dilectōne ꝛ charitate. fm q̄ importat actū sicut
magis ꝯmune a minus ꝯmuni. Et p hāc ꝯclusionē ha-
betur q̄ nō est idem ꝯuertibiliter amor cū dilectōe. Pro
batur ꝯclusio. Omnis dilectio vel charitas est amor. sed
nō ecōuerso. agit cōclusio vera. Tenet ꝯsequētia de se. q̄z
superius p̄dicat de inferiori distributiue. sed nō ecōtra ꝛc̄.
Añcedens declarat in littera quo ad scdā ptem. scʒ q̄
nō ecōuerso ꝛc̄. q̄z dilectio addit ꝛc̄. vt in littera. Chari-
tas etiā addit supra amorē ꝛc̄. sed id qđ addit ad alterū
aliquod determinatiuū ꝯtrahens nō predicatur vniuer-
saliter de eo qđ ꝯtrahit. g̃ añcedēs pbatū est quo ad se-
cūdā ptem. p̄ma em̄ relinquitur nota. Nota circa hoc. q̄
dupl̄r aliquid alteri addit. Uno mō ita q̄ additū nō sit
minus ꝯmune q̄̄ id cui addit. sicut trāscendētia addūt
super ens aliquod ꝯuertibile cū ente. Secūdo addit ali-
quod minus ꝯmune q̄̄ sit id cui additur. sicut spēs ad-
dit generi. Ex p̄mo mō additōis nō accipitur incōuerti-
bilitas. sed ex secūdo. Et sic est in ꝓposito. q̄z dilectio
addit electōem p̄cedentē in eodē supposito. charitas au-
tē addit quādā pfectōnem amoris. Uñ videt q̄ chari-
tas possit dici etiā motus ꝯcupiscibilis ꝛ sensitiuꝰ quā-
do amatū intense diligitur ꝛ cū apprehensione. Nota
aūt q̄ dicta doctoris hic. qñ dr̄. vñ dilectio nō est in ꝯcu-
piscibili. sed in volūtate tm̄. q̄z videtur ꝯtrauenire dict-
arti. p̄. qñ dictū fuit q̄ habitus in appetitu sensitiuo ex-
istens possʒ dici electiuꝰ. et similiter q̄ actus appetitus sensi-
tiui possit dici electio. sed nō est ꝯtradictio. q̄z doctor hic
loquit formaliter ꝛ p se. ꝛ sic electio ꝛ dilectio sūt volun-
tatis tm̄. sed tñ ꝯcupiscibilis in hoīe vt est mota a rōne
ꝛ volūtate videt posse esse electio Et hoc videt doctor
innuisse cū subiūgit. ꝛ in sola rōnali natura. q̄z appetitus
ꝯcupiscibilis nō eligit nec diligit nisi in rōnali natura.
et hoc nō fm se. sed vt motus est a rōne ꝛ volūtate. vt pa-
tebit etiā infra. Supra aūt. q. xiij. ar. ij. solū pbatū est q̄
electio nō ꝯueniat appetitui sensitiuo in brutis. Nota
ex his. q̄ amor pt̄ p̄mo accipi in cōmuni ꝛ generalr̄. ꝛ sic
se hʒ ad dilectōem ꝛ charitatē vt genus. Et sic intelligit
ꝯclusio q̄ distinguātur sicut magis ꝯmune ꝛ minus cō-
mune. scʒ fm rōnem. sunt tamē idem fm rem incōuerti-
biliter. Alio mō accipitur ꝯtracte pro amore sensitiuo tā-
tum. ꝛ sic distinguitur fm reʒ a dilectōne volūtatis. sicut
actus vel motus alterius potentie. similiter distinguitur
a charitate prout est volūtatis. sed non prout pōt esse sen-
sualitatis. sed se habet vt magis ꝯmune ad charitatem
pro vt est sensibilis appetitus. Si aūt tertio accipiatur p
amore volūtatis. tūc idem est ꝯuertibiliter cū dilectōne
distinguitur autē a charitate realiter si charitas dicatur
motus sensualitatis. videtur em̄ q̄ hō per sensualitatem
habeat rem charam. Naʒ ꝛ circa honores ꝛ diuitias po-
nūtur virtutes in appetitu ꝯcupiscibili. vt patebit infra.
q. lx. ar. v. que vtiq3 chara habentur. quis ex vsu cōmu-
niter nomine charitatis vtamur pro habitu vel actu vo-

litatis ꝛc̄. Uide d. san. in. iij. dis. xxvij. q. ij. ar. p̄. in corpe
¶ Argumē. ū in ꝯtrariu soluet q̄rto loco

¶ Ad p̄mū ergo dđm. q̄ Dionysius loquitur de
amore ꝛ dilectōne fm q̄ sunt in appetitu intellecti-
uo. sic em̄ amor idē est qđ dilectio.

¶ Maior est potissime vera de amore intellectiui ap
petitus. Talis em̄ identificat cū dilectōe ꝯuertibilr̄ fm
supposita. licʒ rō nois nō sit eadē. vt patebit ad q̄rtū. sed
amor in cōi distinguit rōne a dilectōe. sicut supiꝰ ab infe-
riori. Uñ doc. in se sone intelligēdꝰ est q̄ amor intellecti-
uus est idē cū dilectōe fm rem t̄catā ꝛ ꝯuertibilr̄. Et rō
est. q̄z actꝰ volūtatis nō est sine rōne q̄ est eiꝰ ꝓpria dire-
ctiua. et ideo amor volūtatis sp est cū rōne. ꝛ p ꝯñs cum
deliberatōne. ꝛ sic dilectio. nō em̄ videt q̄ dilectio et ele-
ctio capiātur stricte vt sit tm̄ mediorʒ. sʒ vt electio est ac-
ceptio volūtatis cū rōne. tūc em̄ ois amor intellectiuꝰ est
dilectio. Si em̄ dilectio eēt cū electōne q̄ est mediorʒ. tunc
amor esset in plus. q̄z ꝛ finis amat. sʒ nō eligatur ꝓprie. q̄
re electio capit large cū ꝓsupponit dilectōni vt idē sit qđ
apphēsio ꝛ iudiciū liberꝝ rōnis ꝛc̄. Uñ dilectio est amor
q̄ est in ptāte amātis. ꝛ ꝓcedens ex libero iudicio. electio
em̄ accipit q̄nq3 cōiter p oīni libera acceptōne cuiuscūq3.
et sic etiā finis eligit ꝛc̄.

¶ Ad scđm dđm. q̄ obiectū amoris ē ꝯmunius
q̄̄ obiectū dilectōnis. q̄z ad plura se extendit amor
q̄̄ dilectio. sicut dictū est In co.

¶ Maior vera ad sensum supra habitū. q. xxiij. ar.
iiij. in cor. ꝛc̄. Minor negat q̄ sit idē obiectū adequatū
amoris in cōi ꝛ dilectōnis. q̄z amor vt sic extendit se ad
bonū necessario vel libere volitū. dilectio aūt tm̄ ad bo-
nū qđ appetit p electōem ꝛ libere. Amor aūt etiā respicit
bonū qđ appetit sine electōe ꝛ libertate. vt pʒ de amore in
bestijs ꝛ in hoībꝰ de ꝯplacētia sensualitatis preueniēte iu-
dicium rōnis ꝛc̄.

¶ Ad tertiū dđm. q̄ nō differūt amor ꝛ dilectio
fm differentiā boni ꝛ mali. sed sicut dictū est. in pte
tū intellectiua idē est amor ꝛ dilectio. ꝛ sic loq̄t ibi In co.
Augꝰ. de amore. Uñ parū post subdit. q̄ recta vo-
lūtas est bonꝰ amor. ꝛ puersa volūtas ē malꝰ amor
Quia tñ amor q̄ est passio ꝯcupiscibilis plurimos
inclinat ad malū. inde habuerūt occasionē qui pre-
dictā dr̄iam assignauerūt

¶ Maior negat. qđ maxime ideo. sʒ alia rōne dictā
ꝓpter scʒ nunc ꝛc̄ cōtrarē ꝛc̄. Sed illi q̄ dixerūt amorē esse
malū locuti fuerūt non de amore in cōi. sʒ de sensitiuo. q̄
videt malꝰ. q̄z cōiter inclinat ad malū. scʒ ad bonū sensi-
bile qđ est ꝯtra rōem. ꝛ p ꝯñs simpl̄r malū. Ad vltimū
dicti Aug. nō ē aliud dicere amorē ꝛc̄. Oportʒ sane intelli-
gere. nō q̄dē de amore sensitiuo. sʒ intellectiui appetitꝰ ꝛc̄

¶ Ad quartū dđʒ. q̄ ideo aliqui posuerūt etiam
in ipa volūtate nomen amoris esse diuinius nomie
dilectōis. q̄z amor iportat quādā passionē p̄cipue
fm q̄ ē in appetitu sensitiuo. dilectio aūt p̄supponit
iudiciū rōnis. magis aūt in deuʒ hō potest tendere
p amorē passiue quodāmodo ab ipo deo attractus
q̄̄ ad hoc cū ꝓpria rō possit ducere. qđ pertinet ad
rōnem dilectionis. vt dictū est. ꝛ ꝓpter hoc diuini-
us est amor q̄̄ dilectio.

¶ Ad quartū qđ est in cōtrariuʒ ↄcedit̄ q̇dem ꝙ nomen amoris sit diuin⁹ Et ratōnem ponit D. in solone. quia ẜm qđ ẜcat idem ↄuertibilr̄. scʒ ẜm ꝙ amor stat pro actu volūtatis. qꝛ nomē amoris videt̄ ẜcare quādā tractionē. sed dilectōnis nomen quādā libertateꝫ. sed aliq̇d magis tendit in deū ꝑ volūtatē tractus a deo q̄ꝫ sibi rel̄ictus. cū hoc tn̄ stat ꝙ amor si accipiat̄ ↄuniter sit cōmunius dilectōne. Si aūt capiat̄ ꝓ amore volūtatis ꝓcedente ex iudicio ratōnis. tūc res ẜcata est eadeꝫ. sed rō nominis nō est eadē. ⁊ hoc dictū fuit. Et nota verba Doc. qꝛ etiā in ipa volūtate nomē amoris est diuin⁹. id ē ẜm ꝙ amor accipit̄ ꝓ amore volūtatis q̇ ẜm rem est dilectio. tn̄ nomē amoris est diuin⁹. Potest em̄ vna res nominari diuersis noibꝰ. quoꝝ vnū est diuin⁹ altero ⁊c̄.

¶ Utrum amor diuidatur in amoreꝫ amicicie ⁊ concupiscentie

B AD quartum sic procedit̄. Videt̄ ꝙ amor inconuenienter diuidat̄ in amorem amicicie ⁊ cōcupiscentie. Amor em̄ est passio. amicicia vero est habitus. vt dicit phus octauo ethicoꝝ. sed habitus nō potest esse pars diuisiua passionis. ergo amor nō ↄuenienter diuiditur per amorē ↄcupiscentie. ⁊ amorē amicicie. ¶ P. Nihil diuiditur per id qđ ei cōnumerat̄. nō em̄ hō cōnumerat̄ animali. sed cōcupiscentia ↄnumeratur amori sicut alia passio ab amore. ergo amor nō pōt diuidi per ↄcupiscentiā. ¶ P. ẜm phm in tertio ethicoꝝ. triplex est amicicia. Utilis. delectabilis. ⁊ honesta. sed amicicia vtilis ⁊ delectabilis hʒ ↄcupiscentiam. ergo ↄcupiscentia nō potest diuidi ↄtra amiciciam. ¶ Sed ↄtra. quedā dicimur amare. qꝛ ea concupiscimus. sicut dicit̄ aliq̇s amare vinuꝫ propter dulce qđ in eo ↄcupiscit. vt dr̄ in tertio topicoꝝ. sed ad vinū ⁊ ad huiusmodi nō habemus amiciciaꝫ. vt dr̄ in octauo ethicoꝝ. ergo alius est amor ↄcupiscentie. ⁊ alius amor amicicie.

¶ Hic vltimo de diuisione amoris inq̇rit.

¶ Respondeo dōm. ꝙ sicut phus dr̄ in scđo rhetorice. Amare est velle alicui bonū. Sic ergo mot⁹ amoris in duo tendit. scʒ in bonū qđ q̇s vult alicui vel sibi vel alij. ⁊ in illud cui vult bonū. ad illud ergo bonū qđ q̇s vult alteri habet̄ amor ↄcupiscentie ad illđ aūt cui aliq̇s vult bonū habet̄ amor amicicie

¶ Doc. in hoc cor. duo facit. Primo rn̄det ad q̄situm ostēdēs hui⁹ diuisionis ↄuenientiā. Scđo ostēdēs ei⁹ q̄litatē. ibi. Hec aūt diuisio ⁊c̄. Quo ad pmū habet̄ tal' ↄclo
Cōclo rñ̄i. rn̄siua ex l'ra. Amor ↄueniēter diuidit̄ in amorē amicicie et ↄcupiscētie Probat̄ ↄclo. mot⁹ amoris in duo tendit. scʒ in bonū qđ quis vult alicui. vel sibi vel alij. ⁊ in illud cui vult bonū. g̃ ↄclo vera. Tenet ↄn̄ia. qꝛ ad illud bonum qđ q̇s vult alteri habet̄ amor ↄcupisc. ⁊ motus ille vt respicit illud dicit̄ amor ↄcupiscētie. Ad illud aūt cui quis vult bonū habet̄ amor amicicie. ⁊ mot⁹ ille vt est ei⁹ dicit̄ amor amicicie. Ān̄s patʒ. qꝛ amare est velle alicui bonum et g̃ amor tendit in duo. vt dr̄ ān̄s. Uide de hoc d. sanc. in p. ↄtra gētiles. ca. xcj. qꝛ ꝑ hoc differt amor a multis alijs passionibꝰ. immo amor solus inter ea q̄ sunt boni tn̄ fert̄ in duo obiecta partialia. Gaudiū aūt ⁊ delectatio ⁊ desideriū hn̄t vnū obiectū simplex. Dico aūt inter eas q̄ sunt boni tn̄. ꝓpter irā ⁊ audaciā ⁊ odiū. q̄ vt patebit infra. q. xlvi. ar. ij. etiā hn̄t obiectū ↄplexū. Uñ ⁊ d. san. vbi sam. in ↄtra gētiles. ita accipiend⁹ est cū dr̄ solū amorē tendere in duo ⁊c̄. Nota ꝙ ista diuisio nō est ꝑ diuersas res. sed ꝑ diuersas rōnes vel habitudines eiusdē actus ad diuersa obiecta in q̄ fertur. respectu em̄ illius cui volo bonū dr̄ amor amicicie. respectu ꝟo alteri⁹ qđ sibi volo dr̄ amor ↄcupiscētie. nō ↄcupiscētia. qꝛ amor ↄcupiscētie dr̄ vt est respectu illius qđ est bonū alteri vt sic. Sʒ cōcupiscentia siue desideriuꝫ appetit bonū aliqđ vt absens est. Et ↄueniūt q̇dē in hoc. qꝛ sunt ei⁹ qđ est bonū alteri Sʒ differūt. qꝛ amor ↄcupiscētie est boni hmōi absolute sed ↄcupiscentia vt absens est. quare ꝓpter ↄuenientiā aliqualē cū ↄcupiscētia dr̄ amor ↄcupiscētie. Dicit̄ autē amor amicicie. qꝛ in amicicia ꝑfecta ibi amic⁹ vult bonū amico ꝓpter seipm. et amor actus ille vt vult bonū alicui vocat̄ amor amicicie. nō amicicia. qꝛ iuxta phm. octauo ethi. Amatio q̇dē ẜcat actū vel passionē. sed amicicia significat habitū. vt habet̄ ibidē. vide Capolū in pmo. di. p. q. p. ad Aureolū ↄ pmā ↄclōnē Nota etiā ꝙ D. dr̄ mot⁹ amoris tendit in duo. ex quo possʒ videri ꝙ in bestijs etiā essʒ amor amicicie ⁊ ↄcupiscētie. sʒ qꝛ amor amicicie deriuat̄ ab amicicia. q̄ nō est inter bestias. ideo q̄ꝫtū ad rōnem nois ista diuisio ↄuenit amori humano v'l rōnali. licʒ q̄ꝫtum ad rem etiā appetitus bestie appetat bonum sibipsi ⁊ alij ⁊c̄.

¶ Hec aūt diuisio est ẜm pus ⁊ posterius. Nā id qđ amat̄ amore amicicie simpl'r ⁊ ꝑ se amat̄. qđ autē amat̄ amore ↄcupiscētie nō simpl'r ⁊ ẜm se amat̄. sʒ amat̄ alteri. Sicut em̄ ens ꝑ se simpl'r est qđ habet ꝑ se eē. ens aūt ẜm q̇d est qđ est in alio. ita ⁊ bonum qđ ↄuertit̄ cū ente simpl'r q̇dē est qđ ipam hʒ bonitatē. qđ aūt est bonū alterius est bonū ẜm q̇d. ⁊ ꝑ cōsequēs amor quo amat̄ aliq̇d vt ei sit bonū ē amor simpl'r. amor aūt quo amat̄ aliquid vt sit bonū alterius. est amor ẜm quid

¶ Hic scđo ostendit p̄dicte diuisionis ↄditionem tali ↄclōne. Hec diuisio amoris est ẜm pus ⁊ posterius. id est amor pncipali⁹ respicit vnū q̄ꝫ aliud. ⁊ vnū dr̄ magis ꝓprie amari q̄ꝫ aliud. Probatur ad qđ amat̄ amore amicicie simpl'r ⁊ ꝑ se amat̄. qđ autē amore ↄcupiscentie amat̄. nō simpl'r ⁊ ẜm se amat̄. sed amat̄ alteri. igit̄ ↄclusio vera. Tenet ↄn̄ia de se. qꝛ qđ dr̄ de aliquo simpl'r et alio ẜm q̇d tali dr̄ ꝑ pus ⁊ posterius. Ān̄cedens declarat̄ a simili. ⁊ arguit̄ sic. Ens habens esse ꝑ se est ens simpliciter. hn̄s aūt esse in alio est ens ẜm q̇d. g̃ etiā bonum qđ hʒ bonitatē est bonū simpl'r. qđ aūt est bonū alteri. est bonū ẜm q̇d. sed id qđ amat̄ amore amicicie vt sic amat̄ vt habeat bonuꝫ. qđ ꝟo amat̄ amore ↄcupiscentie amat̄ alteri. igit̄ amor amicicie est simpl'r amor. ↄcupiscētie ẜm quid. Et tenet pma ↄn̄ia ⁊ similitudo. qꝛ ens ⁊ bonū cōuertūtur. igit̄ sicut est de ente simpl'r. ita ⁊ de bono simpliciter. ꝗ ↄn̄s de amore simpl'r. q̇ est velle bonū. Nota qꝛ possʒ esse hic dubiū Nā cū vt tactū est. amor amicicie et ↄcupiscentie sint vnus actus. quomodo possit esse diuisio ẜm prius et posterius. quia idem non potest esse pus ⁊ posteri⁹ seipso. saltem simpl'r. Hic aūt dictū est ꝙ amor amicicie simpl'r est amor ⁊c̄. Sed ad hoc dr̄. ꝙ hec diuisio eo mō est ꝑ pus ⁊ posterius quo sunt prius

q̄lis diuisio amoris

et posterius ⁊ diuersa in amore amicicie ⁊ ꝯcupiscētie. nō videlicet in actu ipo. sed in actu comparatiue ab obiectis duo partia'lia. qr eodem actu dr vnū obiectū. scz cui apꝑ petit bonū simplr amari. aliud qđ sibi appetit ꝓm qđ. qr vt patuit ex pbatōe amor est boni appetit⁹. huius aūt ē bonū in se habere q̄ alteri esse bonū. vñ hic est magis pꝛ oritas ⁊ posterioritas in obiectis q̄ in actu ꝓm se. Et si mile hui⁹ patuit supra. q. viij. ar. iij. Nā qñ finis ⁊ qđ est ad finē sunt volita eodē actu. ⁊ tñ finis magis est vo litus q̄ mediū. Ita in ꝓposito. vnū est magis amatū. lꝫ et amor vn⁹ sit act⁹. sicut ⁊ de deo dicim⁹. qr velit vnū ꝓpter aliud. ⁊ tñ vno actu ⁊c. Nota etiā ꝙ simplr hic possit accipi ꝓ sine addito in actu exercito. ita scz. qr si ex primam⁹ actum amādi respectu amati amore amicicie dicim⁹ absolute ⁊ sine addito. hūc amo ⁊ cupio sibi bo nū. hoc aūt non dicimus de amato ꝑ eūdē amorē. vt est amor ꝯcupiscentie. qr non dicimus volo bonū vino. sed cupio mihi vinū ⁊c.

Argumētū in contrariū

Est pro conclusi one pma respōsiua. Circa hoc argumētū nota. ꝙ bene ꝓbat ꝙ alius est amor ꝯcupiscentie ex pte obiecti. ⁊ ha bitus ad obiectū. qr videlicet amam⁹ aliq̄ qr ꝯcupiscamus qr sunt bona nobis. Alia ꝟo amam⁹. qr tanq̄ amicos. qr volum⁹ eis bona ꝓpter ipos. Sed nō ꝓbat ꝙ hec diui sio sit ꝑ diuersos actus ⁊ mot⁹. sꝫ ꝑ eūdē ad diuersa ꝯpa ratū. Et q̄uis multi satis assidue viuāt ⁊ morent apd vinū. nō tñ dicendi sunt amici vini. qr nō sufficit qđ liber ꝯuiuere ⁊ ꝯmorari ad amiciciā. sꝫ ꝯmunicare in sermo ne. ⁊ mente. ⁊ humana ꝯuersatōe. qđ deest vino ⁊ bestijs qr ista ꝯcupiscim⁹. sed nō amam⁹ amore amicicie. vt eti am hꝫ. b. tho. 2a 2e. q. xxv. ar. iij. Patꝫ ex his qđ dictū est ꝙ amor amicicie nō cōuenit bestijs actiue. qr nō amant aliquē vt amicū. qr appetitus sensitiu⁹ nō trāscendit pro priū bonū ⁊ ad bonū alteri⁹ se non extendit. qr amicicia inter solas creaturas ratōnales inuenit. licꝫ in bestijs sit amor naturalis. nec etiā amātur amore amicicie. vt patꝫ apud D. vbi iam. ⁊c.

¶ Ad pmū ḡ dđm. ꝙ amor nō diuidit ꝑ amici ciā ⁊ ꝯcupiscētiā. sꝫ ꝑ amorē amicicie ⁊ ꝯcupiscētie. nā ille ꝓprie dr amic⁹ cui aliqđ bonū volum⁹. illud dicimur ꝯcupiscere qđ volumus nobis. Et ꝑ hoc patꝫ solutio ad secūdum

¶ Negat ꝯñtia. male infert. sed deberet inferri. ḡ incō uenienter diuidit ꝑ amiciciā ⁊ ꝯcupiscentiā. Nec hoc di cimus. sed dictū est qđ diuidit ꝑ amorē amicicie ⁊ cōcu piscentie ad sensum expositū. Et vocat amor amicicie ⁊ ꝯcupiscētie ꝓpter ꝯuenientiā ad amiciciā ⁊ ꝯcupiscentiā qr amicus ꝓprie est cui volum⁹ bonū. et id ꝯcupiscamus qđ volum⁹ alicui. tñ vt absens est.

¶ Ad scđm silr hic dr admittendo incōuenientiam ꝯñtis. Sꝫ nos non dicim⁹. ꝙ videlicet amor diuidat ꝑ cō cupiscētiā siue desideriū. sꝫ volum⁹ ꝙ amor respectu vni us partialis ⁊ minus pncipalis obiecti hꝫ aliquā assimi latōem ad ꝯcupiscētiā. vt patuit

¶ Ad tertiū dđm. ꝙ in amicicia vtilis ⁊ delecta bilis vult quidē aliqs aliqđ bonū amico. ⁊ q̄ntum ad hoc saluat ibi rō amicicie. Sed qr illud bonū refert vlterius ad suam delectatōnem ⁊ vtilitatē. inde est ꝙ amicicia vtilis ⁊ delectabil' inq̄ntū trahit ad amo rem ꝯcupiscētie deficit a rōne vere amicicie.

¶ Vult hoc argumentum. ꝙ amor amicicie nō distin guat ab amore ꝯcupiscentie. qr in amicicia vtilis ⁊ dele ctabilis includit ꝯcupiscentia. Dicat ad minorē. amicicia simplr ⁊ ꝑfecta nō hꝫ ꝯcupiscentiā. scz finalr. ita ꝙ bonū volitū amico nō refert in cōmodū ꝓpriū. Vñ nō sequit ꝙ amicicia ⁊ ꝯcupiscētia nō differāt. Dicat scđo. ꝙ bñ ꝓ bat ꝙ amores illi nō distinguātur realiter. tñ ꝓm obiec ta quoꝝ vnū refert in aliud. Vñ amicicia vtilis vult bo nū amico. ⁊ illđ retorquet in bonū ꝓpriū. quare respectu sui hꝫ amorē amicicie. sed respectu amici ⁊ boni voliti hꝫ amorē ꝯcupiscentie. Ideo dt D. in fine. ꝙ amicicia vti lis inq̄ntū trahit ad amorē ꝯcupiscentie. scz respectu ami ci ⁊ boni voliti deficit a rōne amicicie vere de cui⁹ rōne est. velle amico bona ipius grā ⁊ etiā bñ volētia in ꝯtra passio. i. mutua. Vide. viij. ethicoꝝ.

¶ Questio. xxvij. de causa amoris.

Deinde ꝯsiderandū est de cā amoris. Et circa hoc q̄runt quattuor. Primo vtrū bo nū sit sola cā amoris. Scđo vtrū cogni tio sit cā amoris. Tertio vtrū silitudo. Quarto vtrū aliqua alia aīe passionū

¶ Postq̄ D. determinauit in pori q̄stione de q̄dditate amoris. hic q̄rit de cā amoris. Et qr ꝯstat de cā effec tiua ꝓprie. scz appetitu. ideo q̄rit singulariter de cā effecti ua specificatiua scz obiecti ⁊ ꝯditionib⁹ ei⁹. Obiectū enī specificat effectiue vel formalr. qr nō vt qđ. sꝫ sicut rō spe cificandi ⁊ aliqliter effectiue. Et in hac q̄stione duo pnci paliter fiunt. Primo q̄rit de cā totali amoris. scz obiecti ua. ⁊ specificatiua. Scđo mouet q̄ddā dubiū. Primum facit in trib⁹ pmis articulis. Scđm in q̄rto Nota aūt ꝓpter tacta ibi. ꝙ intellect⁹ ⁊ obiectū intelligibile aliter cō currūt ad ꝟbū in intellectu. aliter appetit⁹ ⁊ obiectū app̄ hensū ad amorē vel actū appetitiuū. Intellect⁹ enī ⁊ res intelligibilis. scz mediāte specie intelligibili ꝯcurrunt ad formatiōem ꝟbi. vt vnū ꝯpletū agens ⁊ qđlibet vt res. Nō enī req̄rit ꝙ intellect⁹ vel spēs intelligibilis intelligat cū ꝯcept⁹ format. sꝫ ex vtroq̄ ꝯstituit vna res ꝑfecta in rōne pncipij intelligēdi. Nā vt supra dictū est. q. xxij. ar. p. Intellect⁹ de se nō est actu⁹. sꝫ fit actu⁹ ꝑ spēm. secus de appetitu ⁊ obiecto app̄hēso. qr ꝯcurrūt in diuerso or dine. ⁊ vt diuerse rōnes ꝓducendi amorē. Etiā qr est ac tus appetit⁹ sequēns cognitōem. qr appetit⁹ vt res ꝯcur rit. sed obiectū nō vt res ꝑ se. sed vt apprehēsum. appe titū enī nō oportꝫ eē p̄cognitū. sꝫ obiectū. Vñ ⁊ appetit⁹ est cā pncipalis. obiectū ꝟo scđaria cā effectiua. ⁊ magis ꝓ prie rō causandi effectiue. D. igit in hac q̄stione non q̄rit de cā pncipali effectiua. qr vt dictū est de illa ꝯstat. sꝫ q̄ rit de effectiua scđaria vel rōne efficiēdi. scz de obiecto

¶ Vtrū bonū sit sola causa amoris

Ad pmū sic ꝓcedit. Videt ꝙ non solū bo nū sit cā amoris. Bonū enī nō est amo ris cā nisi qr amat. sed ꝯtingit etiā malū amari. ꝓm illud ps. Qui diligit iniq̄tatē odit aīam suā. alioquin oīs amor esset bonus. ergo nō solū bonū est cā amoris. ¶ P. phus dt in. ij. rhe toricoꝝ. ꝙ eos q̄ mala sua dicūt amamus. ḡ videt ꝙ malū sit cā amoris. ¶ P. Diony. dt. iiij. ca. de di. no.

q nō solū bonū sȝ etiā pulchꝛ est oībꝫ amabile. ¶ Sȝ
ꝯtra ē qd Augꝰ.dt.viij.de trini. Nō amaꝛ certe nisi
bonū solū .g bonū est cā amoris.

¶ Hic pmo inqrit de cā de qua dictum est effectiua
minꝰ pncipali. Deinde qrit de ꝯditōe illiꝰ cause. an vi-
delicȝ causat amorē fm eē extra vel fm eē apphēsum.

q.xxvi.ar.p. ¶ Rńdeo dōm. q sicut supra dictuȝ est. amor ad
appetitiuā poñam ptinet. q est vis passiua. vñ obie
ctū eius ꝯparaꝛ ad ipam sicut cā motus vel actꝰ ipi
us. optȝ igiꝛ vt illud sit ppꝛie causa amoris. qd est
amoris obiectum

¶ Cōclo rñsiua in fine talis. Bonū est ppꝛia cā amo
ris. Probaꝛ. oȝ q illud sit ppꝛia cā amoris qd est amo
ris obiectū. sed bonū est ppꝛiū obiectum amoris. g ꝯclo
vera. Huiꝰ rōnis D. ponit ꝛ pbat pmo maioꝛē. Scdo
minorē. ibi. Amoris aūt ꝛc. Tertio ꝯclonē ipaȝ. ibi Vñ
relinqtur ꝛc. Maior g pȝ ex pncipio corpis. Sed no-
ta vba D. qꝛ ex his habeꝛ qd supra dictū est. q.xxij.ar.ij
ad scdm. qꝛ volūtas ꝛ qlibet vis appetitiua est vis passi
ua. qꝛ reduciꝛ ab obiecto de poña in actuȝ. q reductio fit
p h q obiectū est pñs appetitui nō p inhesionē. sȝ p ꝯiūc
tionē mediāte apphēsiua. vt patebit infra. q. li. ar. ij. fm
em diuersas rerū ꝯditōes diuersimode se hȝ rō agendi.
Rō em agēdi intellectus ipm informat. nō aūt rō agen-
di appetitꝰ. Dt scdo aūt q obiectū sit cā motꝰ vel actus
eiꝰ videbiꝛ statim arti. seque. ꝛ patuit supra. q. ix. ar. p. et
dꝛ notāter cā motus vel actꝰ eius. vt intelligaꝛ q obiec
tū appetitꝰ sensitiui cuiꝰ est motꝰ. siliꝛ actꝰ volūtatis cau
saꝛ ab obiecto Deinde cū dt.

q.xxvi.ar.p. et.ij. ¶ Amoris aūt ppꝛiū obiectū ē bonū. qꝛ vt dcm
est amor iportat quādā ꝯnaturalitatē vel ꝯplacen
tiā amātis ad amatū. vnicuiqȝ aūt ē bonū id qd est
sibi ꝯnaturale ꝛ pportionatum

¶ Subiūgit minorē quā sic pbat Amor iportat quā
dā ꝯnaturalitatē ꝛ complacentiā amātis ad amatū. sed
qd est ꝯnaturale est bonū. g minor vera. Et possȝ sic ar-
gui p minore. obiectū amoris est ꝯnaturale ꝛ pportiona
tum. g obiectū amoris est bonū. Añs pȝ. qꝛ amor est cō
naturalitas. sȝ ꝯnaturalitatis obiectū ē ꝯnaturale. g ꝛc.
Tenet ꝯña. qꝛ ꝯnaturale ꝛ pportionatū ē bonū vnicuiqȝ
ꝛc. Et intellige sp q ꝯnaturale fm rem ꝛ apphēsionē si-
mul vel fm apphēsionē tm est obiectū amoris de q loq
mur. qꝛ ex intētione intelligiꝛ ꝯclo de amore passione vel
actu volūtatis. ꝛ ad obiectū illiꝰ sufficit esse apphensum
vt bonū ꝛc. Deinde ibi

¶ Vñ relinquiꝛ q bonū sit ppꝛia cā amoris

¶ Subiūgit ꝯclonē rñsiuā satis pbatā. sȝ circa ipam
intellige pmo. vt patebit ad pmū. Bonū exñs vel appa
rēs. intellige scdo. q bonū est ppꝛia cā .s. obiectiua. nō āt
ppꝛia cā. i. effectiua pncipalis elicitiua actꝰ amoris. Vel
pt intelligi ppꝛia cā. qꝛ pma cā ꝯpata ad appetitū. opꝫ
em notare vt supra etiā dictū fuit. q. ix. ar. p. q bonuȝ et
obiectū appetibile pt ꝯpari ad appetituȝ. ꝛ sic est pma cā
mouēs appetituȝ effectiue. qdāmō reducens de poña in
actū tanqȝ rō appetēdi. licȝ nō existat in appetitu. sȝ app-
hēsiua. Alio mō ꝯpantur ista duo simul. scȝ appetibile. ꝛ
appetitꝰ ad actū. tūc appetitꝰ ē poꝛ ꝛ pncipalioꝛ cā. D. g

videꝛ loqui in ista ꝯclone post pbatiōeȝ maioris. q sit p
pria cā. qꝛ reducat appetitū de poña in actū. ꝛ sic ꝯparat
bonū ad appetitū. nō ad actū ꝛc. Et sic bonū tertio est p
pria cā (.i. solū bonū est cā scȝ obiectiua) ita q nullo mō
malū vt sic. ꝛ hic intellectꝰ videꝛ intentꝰ. Et ꝯfirmaꝛ con
clusio argumēto in ꝯtrariū. et videꝛ q idē dicat qd ꝯclu-
sio rñsiua. qꝛ nō amaꝛ nisi solū bonū. igiꝛ bonū est ppꝛia
cā. ita q nihil causat amorē obiectiue nisi bonū ꝛc

¶ Ad pmū g dōm. q malū nūqȝ amaꝛ nisi sub rō
ne boni. scȝ inqꝫtū est fm qd bonū. ꝛ apphēditur vt
simplr bonū. ꝛ sic aliqs amor est malꝰ inqꝫtū tendit
in id qd nō est simplr verū bonū. ꝛ p hūc modū hō
diligit iniqtatē. inqꝫtū p iiqtatē adipisciꝛ aliqd bonū
puta delectatōem vel pecuniā. vel aliqd hmōi.

¶ Maior si bñ examineꝛ non videtur vera. si intelli-
giꝛ q bonū solū sit cā amoris. qꝛ amaꝛ. i. qꝛ se hȝ tm ter-
minatiue ad amoreȝ. imo etiā qꝛ se hȝ principiatiue. sicut
rō amādi. Nā appetitus nō potest amare nisi mediante
amabili apprehenso. qꝛ vt dictū est in corpore. appetitꝰ est
potentia passiua que p obiectū reducatur in actū. Sed
verū est q bonū est cā amoris. qꝛ ꝯcurrit effectiue ꝛ fina
liter ꝛ terminatiue ad amoreȝ. rōne em esse hȝ res ꝛ q sit
bona. ꝛ q appetatur qd est habere rōem finis. sed nō ap
petitur nisi apprehensa. ꝛ sic ꝯcurrit effectiue. sed fm q ē
in se hȝ rōnem finis. Ille em causalitates. scȝ finis ꝛ effi
cientis. sicut rōnis efficiendi. nō possunt separari. et rō ef
ficiēdi fundatur super rōne finis. ideo em est cā amoris.
qꝛ est bonū ꝛ finis ꝛc. Ad minorem. Oportet notare
(vt magꝭ tāgetur infra q. lxxij. ar. v. et. q. lxxi. arti. p.) q
malū accipiꝛ duplr. Vno mō p denoiato. scilȝ p actu q
dr malus. Alio mō p fcato. p scȝ ipa difformitate ꝛ ma
licia. Tūc dico q malū pmo mō. scȝ actus malus deno
minatiue amaꝛ sub rōne boni. qꝛ videlicȝ est bonus fm
quid. qꝛ delectabilis vel vtilis. vt tm apphenditur a pec
cante vt bonus simplr. qꝛ pter ipm relinquit deū. ꝛ sta-
tuit in eo finē peccādo mortalr. hois em bonuȝ simplici-
ter est fm rōnem esse. sed delectabile sensui est bonuȝ fm
quid. ꝛ etiā vtile ad tēporalia ꝛc. Et tūc negaꝛ ꝯsequen
tia. qꝛ malū denoiatiue est cā amoris vt est bonū fm qd
et tm apphensum vt bonū simplr. ille em q fornicatur se-
ductus p passionem iudicat hūc actū esse nūc bonū sim
pliciter. Si aūt loqmur de malo formalr. tūc dico q nō
est amatū. est tm volitū p accñs qñqȝ. sicut pȝ de peccāte
ex malicia. ꝛ tm nō ē volitū nisi rōe boni. vt patebit ifra.
q. lxxviij. ar. p. qꝛ bonū ꝯcupitū nō pt haberi sine illa ma
licia. iō aliqs vult p ꝯñs incurrere malū ne bono ꝯcupi-
to frustreꝛ. Et ad pbatōeȝ. ꝯceditur q aliqs diligit ini-
quitatē p denoiato. i. actū iniquū. vt est delectabilis vel
vtilis. sed nō diligit iniquitatē formalr. sed cā qñqȝ vult
Est em magna drña inter amatū ꝛ volitū. qꝛ ama-
tum vt sic. hȝ rōnem finis. nō aūt volitū. de hoc infra. q.
lxxij. ar. p. et. q. lxxiij. ar. viij. quare negaꝛ ꝯña ꝛc. D. loq-
tur in solone de malo ꝛ iniqtate p denoiato. i. de actu ma
lo. talis em valet ad delectatōem ꝛ pecuniam. sicut patȝ
de luxuria ꝛ furto ꝛc.

¶ Ad scdm dōm. q illi q mala sua dicūt non pp
ter mala amātur. sed ppter hoc q dicūt mala. h em
qd est dicere mala sua hȝ rōnem boni inqꝫtum exclu
dit fictōem seu simulatōem

¶ Ad auctoritatē. amam⁹ eas q̄ mala sua dicūt nō rōne mali dicti. sed q̄ fatent̄ ip̄fectū suū ex humilitate. ⁊ vt ita dicēdo vident̄ fugere fictōem ⁊ simulatōem que sunt bona. vñ formale obiectū ip̄i⁹ amoris est bonū. esto materiale videat̄ ⁊ sit malū ⁊c̄.

¶ Ad tertiū dōm q̄ pulchrū est idē bono sola rōne differēs cū eñ bonū sit qd̄ oīa appetunt. de rōne boni ē q̄ in eo q̄etetur appetit⁹. s̄ʒ ad rōnē pulchri ꝑtinet q̄ in ei⁹ aspectu seu ꝯgnitōe q̄etet̄ appetit⁹. vñ et illi sensus p̄cipue respiciūt pulchrū q̄ maxime ꝯgnoscitiui sūt .s. visus ⁊ audit⁹ rōni deseruiētes. dicim⁹ eñ pulchra visibilia. ⁊ pulchros sonos. in sensibilibus āt alioꝝ sensuū nō vtimur noīe pulchritudīs. nō eñ dicim⁹ pulchros sapores aut odores. Et sic p̄ʒ q̄ pulchꝝ addit sup̄ bonū quēdā ordinē ad vim ꝯgnoscitiuā. ita q̄ bonū dicat̄ id qd̄ simplr̄ ꝯplacet appetitui. pulchrum āt dicat̄ id cuius ip̄a apphensio placet.

¶ Ad añs. si itelligit̄ q̄ nō solū bonū sit appetibile. s̄ʒ pulchrū q̄si pulchrū sit aliud a bono. negat̄. potissime de aliētate rei ⁊ suppositi. si āt itelligit̄ q̄ etiā pulchꝝ sit amabile vt differt rōne a bono in cōi ꝯcedit̄. ⁊ tñ etiā pulchꝝ est qddā bonū s̄ʒ ꝯgnitōis. vñ d̄r aliq̄d bonū. q̄r q̄etat appetitū. s̄ʒ pulchꝝ q̄r ei⁹ aspect⁹ vl̄ ꝯgnitio q̄etat appetitū. q̄re pulchꝝ est in min⁹ q̄ʒ bonū ⁊ supaddit sup bonū relatōem. ad ꝯgnitōem quietātē ⁊ placētē ꝯgnoscenti. et vide d. san. in de ꝟitate mate. xxij. ar. p̄. ad xij^{m}. et xiij^{m}. vbi posset trahi clara solō. Negādo ꝯñam. q̄r ex hipō q̄ oīa appetūt bonū appetūt pulchꝝ. q̄r pulchꝝ est qd̄ est in seipō modificatū ⁊ specificatū. ⁊ hoc est etiā de rōne boni (saltem creati qd̄ ꝯsistit in mō specie ⁊ ordine) ⁊ tūc possʒ dici ad Dionysiū. q̄ nō solū bonū ⁊c̄. id est ea rōne q̄ q̄etat in se ⁊ rōne sui appetitū. s̄ʒ etiā q̄r ei⁹ ꝯgnitio q̄etat. et tñ etiā isto scdō mō est aliqd̄ bonū s̄ʒ potentie ꝯgnoscitiue. ⁊ nō solū ip̄ius appetentis quocūq̄ mō sed tali mō. s. s̄m ꝯgnitōem. vide de h̄ etiā p̄ma pte. q. v. ar. iiij. ad p̄^{m}. vbi dicit sicut ⁊ h̄ q̄ solū differūt rōne. nec his repugnat dictū in de veritate. q̄r ⁊ ibidē innuit q̄ differāt rōne licet ad aliū sensum. quia videlicet d̄r pulchrū in q̄ʒtum in se est modificatū. sed bonū vt est alterius ꝑfectiuū s̄m esse reale. h̄ aūt dicit pulchrū differre. quia dicit habitudinē ad ꝯgnitionem. bonū aūt ad appetitum tm̄. sed pulchꝝ ad appetitū mediante ꝯgnitōe ⁊c̄.

Pulchꝝ dif a bono

¶ Utꝝ ꝯgnitio sit causa amoris.

AD scdm̄ sic ꝑcedit̄. Uidet̄ q̄ ꝯgnitio nō sit causa amoris. q̄ eñ aliq̄d querat̄ h̄ ꝯtingit ex amore. sed aliqua q̄runt̄ q̄ nesciūtur. sicut scie. cū eñ i his idē sit eas h̄re qd̄ eas noscere. vt Aug. d̄r in li. lxxxiij. q. Si ꝯgnoscerent̄ haberent̄ ⁊ nō q̄rerētur. ḡ ꝯgnitio nō est cā amoris. ¶ P̄. eiusdē rōnis videt̄ eē q̄ aliq̄d incognitū amet̄. et q̄ aliq̄d amet̄ pl⁹ q̄ʒ ꝯgnoscat̄. s̄ʒ aliq̄ amant̄ plus q̄ʒ ꝯgnoscantur. sicut deus q̄ in hac vita p̄t p seip̄m amari. nō aūt p seip̄m ꝯgnosci. ḡ ꝯgnitio nō est causa amoris. ¶ P̄. si cognitio esset cā amoris nō posset inueniri amor vbi nō est ꝯgnitio. s̄ʒ in oīb⁹ reb⁹ inuenit̄ amor. vt dicit Dionysius in. iiij. c. de di. no. non aūt in oīb⁹ iuenit̄ ꝯgnitio. ergo ꝯgnitio nō est cā amoris. ¶ Sed ꝯtra est qd̄ Aug. ꝓbat in. x. de tri. q̄ nullus potest amare aliq̄d incognitū.

¶ Hic querit D. de alia causa amoris s̄ʒ ꝯgnitiōe.

¶ Rñdeo dōm q̄ sicut dictū est bonū est cā amoris p modū obiecti. bonū aūt nō est obiectū appetitus. nisi put est apprehensum. ⁊ ideo amor reqrit aliquā apprehēsionē boni qd̄ amat̄.

Ar. p̄.

¶ Conclo rñsiua ex h̄ corpe est ista. Cognitio est causa amoris ea rōne qua et bonū. Probat̄ ista ꝯclo p̄mo rōne. scdō auctoritate phi. ibi. Et ꝓpter hoc ⁊c̄. Rōne sic. Bonū est cā amoris p modū obiecti. sed bonū nō ē obiectū appetit⁹ nisi put est apprehēsum. ḡ amor reqrit aliquā apprehēsionē boni qd̄ amat̄ ⁊ p ꝯñs seq̄tur ꝯclusio rñsiua ⁊c̄. Maior p̄ʒ ex ar. p̄. ¶ Et nota circa ip̄am. quia h̄ loq̄mur de amore seq̄ēte ꝯgnitōem. sicut et articulo p̄mo. quare nō oportet ista dicta applicare ad amorē naturalē pure. q̄r talis nō causat̄ ex ꝯgnitōe ꝯiūcta. Minor relinq̄t̄ nota. ⁊ p̄ʒ ex dcīa appetit⁹ vt est potēa aīe ab appetitu naturali. q̄r ille seq̄t̄ ꝯgnitōem. ille seq̄t̄ esse ⁊ formā naturalē ⁊c̄. Deinde cū dicit

Cōclo rñsi.

¶ Et propter hoc phus dicit. viij. ethicoꝝ. q̄ visio corporalis est p̄ncipiū amoris sensitiui. ⁊ silr̄ contemplatio spiritualis pulchritudinis vel bonitatis est p̄ncipiū amoris spiritualis.

¶ Cōfirmat ꝯclonem rñsiuā auctoritate phi. ⁊ p̄mo hoc fit. scdō resumit ꝯclonem cū maiori explicatione. ibi. Sic igit̄ ꝯgnitio ⁊c̄. Cōfirmat̄ ḡ ꝯclo tā de amore sensitiuo q̄ʒ itellectiuo. q̄r vterq̄ seq̄t̄ ꝯgnitōeʒ vel corporalē vel spiritualē. ¶ Nota aūt q̄ visio corporalis exterior nō est imediata cā amoris sensitiui. s̄ʒ mediāte interiori apprehēsione q̄ est imediate motiua appetit⁹ sensitiui. sic etiā alibi d̄r mors p fenestras ⁊ oculos itrare in q̄ʒtū ad visionē exteriorē seq̄tur imaginatio. ⁊ p ꝯñs appetit⁹. q̄r p visum amabilis ip̄rimit̄ species ei⁹ q̄ allicit ad amādum. Deinde ibi.

¶ Sic igit̄ ꝯgnitio est cā amoris ea rōne qua et bonū. qd̄ nō p̄t amari nisi ꝯgnitum.

¶ Resumit ꝯclonē rñsiuā cū maiori explicatōe. ¶ Et nota q̄ nō ē mēs ꝯclonis q̄ bonū ⁊ ꝯgnitio sint cā amoris in eodē ordie. s̄ʒ q̄r ambo necīo ꝯcurrūt ad causandū amorē. Et ḡ q̄ D. d̄r ea rōne intelligēdū est q̄ ad necessitatē causandi amorē. sed nō de mō causandi. vt patebit statim. ⁊ q̄r s̄ʒ hoc ip̄o q̄ bonū ponit̄ cā ponit̄ ⁊ cognitio. huc sensum D. innuit cū subiūgit qd̄ s̄ʒ bonū nō p̄t amari in se ꝯgnitū ⁊ sic h̄ qd̄ adiūgit̄ ꝯcloni est expō illi⁹ qd̄ d̄r ea rōne q̄ ⁊ bonū. ¶ Nota p maiori itellectu dictoꝝ. p̄mo q̄ sicut sup̄ dictū eē rei extra ⁊ bonitas ē rō causandi finalr̄. Apprehēsio āt ⁊ eē in intētōe est ꝯditio cause finalis ⁊ rōnis causandi finalr̄. q̄r videlʒ esse ⁊ bonitas est rō appetēdi. tñ nō mouet nisi vt intentū. ⁊ illud eē intētū nō mouet. nec est rō mouendi. s̄ʒ ꝯditio sub q̄ bonum mouet. ita in ꝓposito videt̄ dōʒ. q̄ bonū est cā amoris sicut rō causandi amorē. sed eē ꝯgnitū vel ꝯgnitio est ꝯditio sub q̄ bonū causat. q̄r nō amat̄ bonū nisi sub illa ꝯditione s̄ʒ sub esse apprehēso. q̄re dictū est q̄ q̄uis eē bonū et ꝯgnitio necīo ꝯcurrāt ad amorē nō tñ in eodē ordie. q̄r obiectū bonuʒ vt rō causandi amorē. apprehēsio āt sub

ne ɔgnitio vt ɔditio rõnis causandi. ¶ Nota scđo q̃ ex his facile videri pt. ⁊ ex dictis articuli pcedẽtis in q̃ gñe cause ɔgnitio sit causa amoris. q2 vt ɔditio rõnis causan
Amor ẽ cã. ẽ ɔgnitio in q̃ gñe. di effectiue. Obiectũ eñ ipm ẽ rõ causandi volũtati effe ctiue. sʒ nõ nisi vt ɔgnitũ. qre seqꝛ qđ dictũ est. ⁊ h̃ fundaꝛ in d. san. h̃ articulo p̃. et in p̃ma pte vbi sp đt amorẽ pce dere a ꝟbo ad modũ gñis cause efficiẽtis. h̃ est hʒ se acti ue ⁊ q̃si effectiue ad amorẽ. sʒ nihil aliud ẽ res itellecta vt sic nisi verbũ. vt patebit infra. q. xci. ar. p̃. ad 2m. et p̃a pte q. xxvij. vñ ɔgnitio ẽ ɔditio cause. vel magis rõnis cau sandi. q2 de rõne ꝟbi est eẽ ɔgnitũ. ⁊ q2 nõ causat vt res. sʒ vt imago rei. iõ res verbo expressa đr cã vel ratio cau sandi effectiue amorem.

☞ Argumẽtũ in ɔ̃rium ɔfirmat ɔclonem.

¶ Ad p̃mũ ḡ đđʒ. q̃ ille q̃ q̃rit sciam nõ oĩno ig norat eã. sʒ fm aliq̃d eã pcognoscit vꝉ in vniuersali. vel in aliq̃ ei9 effectu. vel p h̃ qđ audit eã laudari. vt Aug. đt in. x. de tri. sic ãt eã ɔgnoscere nõ est eã ha bere. sʒ ɔgnoscere eã pfecte.

¶ Ad maiorẽ. oʒ sane itelligere qđ aliq̃d q̃raꝛ ɔtingit ex amore nõ sp q̃dẽ ipi9 q̃liti. sʒ q̃nq3 alteri9. sicut q̃riꝛ fur ad panbulũ. ⁊ tñ ipe p h̃ nõ diligaꝛ. sʒ res publica ⁊c. Ad minorẽ negaꝛ q̃ oĩno nesciaꝛ. imo ɔgnoscunꝛ eẽ bone vꝉ vtiles saltẽ ex relatõe ⁊ ɔmẽdatõe alioꝝ. Ad pbatõem idẽ ẽ eas h̃re qđ noscere. Verꝝ pfecte ⁊ in se. sʒ ɔgnoscere sub aliq̃ p̃dicato cõi. puta sb rõe boni vꝉ vtilꝫ nõ eas h̃re sic aliq̃s ɔgnoscat sñiam iuridicã in ei9 effectu. q2 ẽ de pas ne lucrãdo. ⁊ videt tales ditari. iõ affectat. ⁊ vide sile in d. san. in p̃mo scripto. dis. vi. in expõne lrẽ.

¶ Ad scđm đđʒ. q̃ aliq̃d req̃riꝛ ad pfectõeʒ ɔgni tionis qđ nõ req̃riꝛ ad pfectõeʒ amoris. Cognitio eñ ad rõnẽ ptinet cui9 est distinguere iter ea q̃ fm rẽ sunt ɔiũcta. ⁊ ɔponere q̃dãmodo ea q̃ sunt diuersa vnũ alteri ɔpando. ⁊ iõ ad pfectõeʒ ɔgnitõis req̃ri tur q̃ hõ ɔgnoscat sigillatim q̃cq̃d est in re. sic ptes et ꝟtutes ⁊ ppꝛietates. sʒ amor est in vi appetitiua q̃ respicit rẽ fm q̃ in se ẽ. Vñ ad pfectõeʒ amorꝫ suf ficit q̃ res put in se apph̃ẽdiꝛ ameꝛ. ob h̃ ḡ ɔtingit q̃ aliq̃d pl9 amaꝛ q̃3 ɔgnoscaꝛ. q2 pt pfecte amari. etiã si nõ pfecte ɔgnoscaꝛ sic maxĩe pʒ in sciẽtijs q̃s aliq̃ amãt ppter aliquã summariã ɔgnitõem quã de eis h̃nt. puta q̃ sciunt rhetoricã ẽe sciam p quã homo potest persuadere. ⁊ hoc in rhetorica amãt. Et similꝛ est đđm de amore dei.

¶ Negaꝛ maior nõ ẽ par rõ. amor eñ nullo9 pt eẽ sine ɔgnitõe ɔiũcta loq̃ndo de amore sensitio vꝉ itellectio. pt tñ eẽ maior amor cũ minore ɔgnitõe. ⁊ rõnẽ hui9 scđi po nit d. san. in solone. q2 ad pfectõeʒ ɔgnitõis req̃riꝛ vt res fm singula penetreꝛ. sʒ ad pfectõeʒ amorꝫ sufficit appꝛehẽ sio rei aliq̃ vna. scʒ fm rõnẽ obiecti amorꝫ iq̃trũ ẽ bonũ. ⁊ si appꝛeh̃ẽdaꝛ vt maxĩe ⁊ summũ bonũ tñ. erit ipfecta ɔg nitio. ⁊ tñ subseq̃ꝛ pfect9 amor iq̃trũ ẽ ex ɔgnitõe. Vñ ma ior nõ ẽ ꝟa. ⁊ vide pleniorẽ solonẽ ad illã maiorẽ i de ꝟtu
Non sequitur multũ ɔgno scaꝛ ḡ multũ diligaꝛ. tib3 materia de chari. q. iiij. ad q̃rtũ. vbi formalr negat il lã maiorẽ h̃ assumptã. sʒ idens ɔgnitũ diligaꝛ. tñ nõ seq̃ꝛ q̃ magꝫ ɔgnitũ magꝫ diligaꝛ. nõ eñ ea rõe aliq̃d diligiꝛ. q2 ɔgnoscaꝛ sʒ q2 bonũ. vñ qđ ẽ magꝫ bonũ ẽ magꝫ diligi bile. sʒ nõ fit magꝫ ɔgnitũ. sic hõ min9 diligit aliquẽ seruũ vꝉ etiã equũ que in ɔtinuo vsu hʒ. q̃3 aliquẽ bonũ hoiem quẽ tñ fama ɔgnoscit. hec ille ⁊ vide silia 2a 2e. q. xxvi. ar. p̃. ad p̃m. Et nota ibidẽ p maiori h̃ itermẽdo. q2 ɔgnitio nõ ẽ rõ motiua ad amorẽ ⁊ id ppꝛ qđ diligiꝛ aliq̃d sʒ solũ sic via ⁊ sine q̃ nõ. vñ sicut ignis nõ magꝫ ɔburit. q2 magꝫ appꝛopinq̃ꝛ. sʒ q2 maior in rõne ɔburẽdi scʒ calore. ⁊ tñ appꝛoximatio ẽ sine q̃ nõ. ita i ppoito nõ pl9 diligiꝛ. q2 pl9 ɔgnoscaꝛ. sʒ q2 magꝫ hʒ de rõne diligibilitatꝫ. s. maiorẽ bonitatẽ. ⁊ cũ his ɔcordat qđ dcm̃ ẽ circa corp9 ar. q2 ɔg nitio nõ ẽ rõ amãdi. sʒ ɔditio rõis amãdi. s. boni appꝛehẽsi

¶ Ad tertiũ đđʒ q̃ etiã amor naturalꝫ q̃ ẽ i oĩb3 re bus causaꝛ ex aliq̃ ɔgnitõe. nõ q̃dẽ in ipis reb3 natu ralib3 exñte. sʒ in eo q̃ naturã instituit. vt sup dcm̃ ẽ q. xxvi. ar. p̃.

¶ Ad maiorẽ. nõ iueniꝛ amor vbi nõ ẽ ɔgnitio vꝉ cõ iuncta vꝉ i alio exñs. amor eñ q̃ ẽ passio vꝉ amor q̃ noiaꝛ motũ volũtatꝫ nõ ẽ sine ɔgnitione ɔiũcta. Amor ãt pure naturalꝫ q̃ ẽ in oĩb3 reb3 causaꝛ a ɔgnitõe exñte in aucto re nature. de h̃ patuit. q. xxvi. ar. p̃. et p̃. pte. q. vj. ar. p̃.

¶ Vtꝝ silitudo sit causa amoris.

AD tertiũ sic pcediꝛ. Videꝛ q̃ silitudo non sit cã amoris. idẽ eñ nõ est cã ɔ̃rioꝝ. sʒ sili tudo ẽ cã odij. đr eñ pꝛuer. xiij. q̃ iter sup bos sp sunt iurgia. Et ph̃s đt in. viij. ethi. q̃ figuli corrixaꝛ adinuicẽ. ḡ silitudo nõ ẽ cã amorꝫ. ¶ P̃. aug. đt in. iiij. ɔfe. q̃ aliq̃s amat in alio qđ ẽe nõ vellet. sic hõ amat histrionẽ q̃ nõ vellet eẽ histrio. h̃ ãt nõ ɔtingeret si silitudo eẽt ppꝛia cã amoris. sic eñ hõ amaret in altero qđ ipe haberet vꝉ vellet h̃re. ḡ silitudo nõ ẽ cã amoris. ¶ P̃. q̃libet hõ amat id q̃ indiget. etiã si illud nõ habeat. sicut infirm9 amat sa nitatẽ. ⁊ paup diuitias. sʒ iq̃trũ idiget ⁊ caret eis hʒ dissilitudinẽ ad ipa. ḡ nõ solũ silitudo sʒ dissilitudo est cã amoris. ¶ P̃. ph̃s đt in. ij. rhetoricoꝝ q̃ bene ficos in pspitate ⁊ salute amam9. ⁊ silr eos q̃ circa mortuos seruãt amicitiã oẽs diligũt. nõ aũt oẽs sũt tales. ḡ silitudo nõ est cã amoris. ¶ Sʒ ɔtra est qđ đr Eccl. xiij. Om̃e aĩal diligit sile sibi.

¶ Iterꝝ q̃rit de alia cã amoris scʒ silitudine. ¶ No ta ãt q̃ q2 vt dictũ est ar. iij. pce. questiõis. Amor hʒ duo obiecta partialia. scʒ cui q̃s vult bonũ. ⁊ iterꝝ bonũ qđ alꝫ cui vult. iõ pt questio itelligi de silitudie vtriusq3 obiecti ad amãtẽ ipm. Itã an si q̃s sit alicui silis ex h̃ amet eum et velit sibi bonũ. ⁊ si q̃ res sit silis alicui. an ex h̃ habeat q̃ ab eo ɔcupiscaꝛ. Quare d. san. in hoc arti. de vtriusq3 obiecti silitudine r̃ndet.

Rñdeo đđʒ q̃ silitudo ppꝛie loq̃ndo ẽ cã amorꝫ.

¶ D. san sic pcedit p̃mo p̃mittit ɔclonẽ r̃nsiuã gñalẽ. scđo eandẽ alijs ɔclonib3 specialib3 explicat. ibi. Sʒ ɔsi derãdũ ⁊c. Quo ad p̃mũ D. hãc ɔclonẽ gñalẽ. ad amo rẽ amicitie ⁊ ɔcupiscentie ⁊ silitudinẽ in forma ⁊ ad silitu dinẽ pferribilis ad pfectõeʒ ponit. silitudo ppꝛie loq̃ẽdo est cã amoris. Ista ɔclo pbaꝛ p argumẽtũ in oppositũ auctoritate sapiẽtis. ⁊ q2 silitudo multiplex ẽ. ⁊ silr amor. iõ ɔclo ista eget explicatõe. Sʒ circa istã ɔclonẽ oʒ notaꝛ re. q̃ videꝛ eẽ alia causalitas silitudinis sup amorẽ. a cau salitate ɔgnitõnis. nã vt dictũ est ɔgnitio est solũ ɔditio rõnis causandi q̃ nõ hʒ se vt qđ. sed solũ vt q̃ ⁊ sine q̃ nõ. nõ eñ amaꝛ q2 ɔgnitũ. sʒ nõ amaꝛ nisi ɔgnitũ. sʒ silitu do videꝛ eẽ p se ⁊ p̃ncipiũ ɔstitutiũ rõnis causandi amo

rc. Obiectū em̄ amoris apprehēsuz. nō esset rō causandi amorē nisi esset aliq̄ modoꝝ dicēdoꝝ sile. Si em̄ nō apprehēdat vt ad diligēdū aliq̄ mō ꝑtinēs. ⁊ ei sile. vel vt ei⁹ ꝑfectiuū vel ꝯnaturale. nō ē q̄re amet. q̄re relinq̄t ꝙ silitudo sit cā suo mō effectiua. sic ꝯstitutiū rōnis cāndi amorē. res em̄ apprehēsa eo ipo. q̄ apprehēdit vt silis apprehēditur sub rōne causandi amorē. ita ꝙ silitudo nō solū sit cā sic nec q̄ nō ⁊ ꝯditio necāria rōnis causandi. sȝ est ꝑncipiū cōstitutiū rōis causandi amorē. ⁊ est rō ꝑ quā ⁊ ꝓpt quā ⁊c̄.

¶ Sȝ ꝯsiderādū est ꝙ silitudo inter aliq̄ pt attendi dupl'r. Uno mō ex h̄ ꝙ vtrūqȝ hȝ idē in actu. sic duo hn̄tes albedinē dicūt siles. Alio° ex h̄ ꝙ vnuȝ hȝ in poña ⁊ in q̄dā inclinatōe illud qđ aliō hȝ in actu. sicut si dicam⁹ ꝙ corp⁹ graue extrā extra suū locū hȝ silitudinē cū corpe graui in suo loco exn̄te vł etiā secūdū ꝙ poña hȝ silitudinē ad actū ipm̄. q̄ā in ipa poña quodāmodo est actus.

¶ Hic ꝑnter D. distinct⁹ ⁊ speciali⁹ mi̇det explicando ꝑorē ꝯclonē. Circa qđ ꝑmo ꝑmittit qđdā notabile dystinctiū silitudinis. scđo subiungit duas ꝯclones speciales mīsuas. ꝑmā ibi. Prim⁹ ꝙ ⁊c̄. scđaz ibi. Sȝ scđ'⁹ ⁊c̄. tertio ponit limitatōeȝ ⁊ sanū intellectū illaꝝ ꝯclonū ibi. Dictū est āt. Notabile ē distinctiū silitudinis ē. q̄ silitudo inter aliq̄ pt eē dupl'r Uno mō q̄ vtrūqȝ hȝ idē i actu ⁊c̄. (et intellige de identitate scđm spēm vel gen⁹ vel ꝓportionē. vt patebit ad 2ᵐ. ita ꝙ music⁹ ⁊ scriptor dicāt siles q̄ sicut ille hȝ artē ita ⁊ ille ⁊c̄. Alio° ⁊c̄. nō videlȝ q̄ ābo habeāt vnū in actu. sȝ q̄ vnū hȝ aliqđ in actu. qđ aliō hȝ in poña naturali. vel scđo ꝑm ꝙ vnū est natū ꝑficere aliō sicut act⁹ poñam. in q̄ poña ꝑfectum naturali ē aptitudo et inchoatio act⁹. Et dt d. san. notāter in q̄ poña ē q̄dam mō act⁹. q̄ ex ꝑm poñam. est eē ꝑm qđ in aliq̄. ⁊ ḡ qđ dās modoꝝ ⁊c̄. ⁊ pt eē exēplū in l'ra. Exēplū scđi est. viij. ethicoꝝ. Sicut terra desiccata appetit pluuiā tāq̄ silem scđo mō (sȝ tāq̄ ꝑfectm̄) ⁊ sitiens hȝ silitudinē isto mō cū recenti haustu. cū tñ ipe sit siccus ⁊ haust⁹ humid⁹ ⁊ frigid⁹. Ad ꝑmū āt modū silitudinis reqrit ꝙ habeāt eandeȝ q̄litatē saltē in gn̄e. ⁊ ꝓportionē. h̄ scđo nō. Cōseqnt cū dt.

¶ Prim⁹ ḡ silitudinis modus causat amorē amicitie seu beniuolētie. ex h̄ em̄ qđ aliq̄ duo sunt siles q̄si habentes vnā formā. sunt q̄dāmodo vnū in forma illa. sicut duo hoies sunt vnū in specie hūanitatis. ⁊ duo albi in albedine. ⁊ iō affectus vni⁹ tendit in alteꝝ sicut in vnū sibi. ⁊ vult ei bonū sicut ⁊ sibi.

¶ Ponit ꝑmā ꝯclonē speciale explicatiuā gn̄alis. ꝑimus mod⁹ silitudis causat amorē amicitie seu beniuolētie. i. tal' silitudo ē cā ꝙ aliqs velit sic sibi sili bonum. gr̄a sui. Beniuolētia em̄ dt velle bonū ꝓpter eū cui vult. ⁊ capit beniuolētia gn̄aliter. vt ē gen⁹ amicitie ⁊ amoris vt habet. viij. ethi. q̄nq̄ āt capit beniuolentia vt ꝯtra amorē. ⁊ amicitiā distinguit. vt patȝ. ix. ethi. Probat ꝯclo. ex h̄ ꝙ aliq̄ duo sunt siles isto mō. affect⁹ vni⁹ tendit in alteꝝ sicut in vnū sibi ⁊ vult ei bonū sicut ⁊ sibi. sȝ h̄ est amoris amicitie seu beniuolētie. igit ꝯclo ṽa. Maior pȝ. q̄ siles isto mō sunt q̄si hn̄tes vnā formā ⁊ sunt q̄dāmodo vnū in illa forma sic ⁊c̄. igit sequitur maior ꝙ si diligat illā formā in se diligit ⁊ in alio inq̄ntū est vnū in forma ⁊c̄. Et dt d. san. q̄dāmō vnū. q̄ nō pñt hr̄e vnā formā in nūero q̄ est vnitas simpl'r. q̄ alias vnū eēt duo. ⁊ ḡ corpo q̄ ponūtur duo sȝ simpl'r. nō ponūt vnū nisi ꝑm q̄d. puta in specie vel in aliq̄ q̄litate vel vnū formalr̄. q̄ vnitas formalis ꝯuenit etiā aliqbȝ duobȝ ꝑter op⁹ intellect⁹. q̄ de negatōe ꝯdiuisiōis formal. ⁊ nō reqrit ad vnitatē formalē vna forma in nūero. sȝ sunt due forme q̄ȝ q̄libet hȝ negatōem diuisiōis formalis ab alia. ⁊ hui⁹ maioris euidēs videm⁹ exēplū ꝙ si alteri⁹ amicitiā despiciat statim ali⁹ ꝯsilis arcifex putat ⁊ se ꝯtemptū eē ⁊ offendit. ⁊ si cōe amicitiā aliqđ honorat oēs gaudēt. q̄re signū est ꝙ ꝯuenientes in forma vt sic sibiinuicē fauēt ⁊ bn̄ volūt ⁊ h̄ ꝑ se ⁊c̄. Deīn ibi

¶ Sȝ scđs mod⁹ silitudinis causat amorē ꝯcupiscētie vł amicitiā vtilis seu delectabil'. q̄ vnicuiqȝ exn̄ti in poña inq̄ntū hmōi iest appetit⁹ sui act⁹. ⁊ in ei⁹ ꝯsecutōe delectat si sit sentiēs ⁊ ꝯgnoscens.

¶ Subiūgit scđam ꝯclonē specialē iuxta scđm moduȝ silitudinis talē. Secūdus mod⁹ silitudinis causat amorē ꝯcupiscētie vel amicitiā vtilis seu delectabil' (et ē amicitia vtilis vel delectabilis q̄ amās amat ꝓpter suū cōmodū vel suā delectatōem ⁊ nō ꝓpter bonū amati. vt pȝ viij. ethi.) Probat ꝯclo. maior in l'ra est. q̄ vnicuiqȝ ⁊c̄. Minor supplet. sȝ hoc est amare amore ꝯcupiscentie vel amore vtilis. igit ꝯclo ṽa. Minor pȝ. Pro maiore nota qđ D. dt ⁊ in ei⁹ ꝯsecutōe delectat si sit sentiēs ⁊ cognoscens. q̄ vult ꝙ amor ꝯcupiscētie sit amor delectabilis. q̄ si qs amat amore ꝯcupiscētie aliqđ sui ꝑfectm̄ ⁊ ipȝ ꝯsequit tūc delectat si sit sentiens ⁊ ꝯgnoscēs. q̄ in naturalibus esto aliqđ suo mō ꝯcupiscat amore ꝯcupiscētie sui ꝑfectiuū. tñ in ei⁹ ꝯsecutōe nō delectat. q̄ vt patebit infra. q. xxxi. in fine corpis delectatio nō inuenit in rebȝ insensibilibus. ¶ Deinde ibi.

¶ Dictū est āt sup̄ ꝙ in amore ꝯcupiscentie amās ꝓprie amat ipm̄ cui vult illud bonuȝ qđ ꝯcupiscit. mag' āt vnusq̄sqȝ seipm̄ amat q̄ aliū. q̄ sibi. vn⁹ est in suba. alteri scđo in silitudie alicui⁹ forme. ⁊ iō si ex eo q̄ ē sibi silis in ꝑticipatōe forme ipediat ipemet a ꝯsecutōe boni qđ amat efficit ei odiosus. nō inq̄ntū est silis. sȝ inq̄ntū est ꝓpriȝ boni ipeditiuus. q. xxvi. ar. iiij.

¶ Exponit ꝑmā ꝯclonē specialē ad sanū intellectū. et ꝑmo facit h̄. scđo ex ista declaratōe exponit auctoritates adducēdas in p° argumēto in oppositū. ibi. Et ꝓpt h̄ ⁊c̄. Quo ad p^m ponit talē ꝯclōeȝ declaratoriā. si ex eo q̄ ē sibi silis in ꝑticipatōe forme ipediat ipemet a ꝯsecutōe boni qđ amat efficit ei odiosus (sȝ silis) nō inq̄ntū ē silis sȝ inq̄ntū ē ꝓpriȝ boni ipeditiuus. Et vult ꝙ silitudo pt esse cā odij ꝑ accñs. ⁊ ꝑ ꝯñs p° ꝯclo intelligēda ē ꝙ silitudo ē cā amoris ꝑ se ꝑ accñs sec⁹). D. ꝓbat ꝯclonē. In amore cōcupiscētie amās ꝓprie amat seipȝ cui vult illud bonū qđ cōcupiscit. sȝ vnusq̄sqȝ mag' seipm̄ amat q̄ aliū. igit sequit ꝯclo. ꝙ si ali⁹ ipediat eum in bono amato ꝙ efficit odiosus ⁊c̄. Maior patuit. q. xxvi. ar. iiij. q̄ vult ista maior ꝙ volēdo lucrū meū amo ꝓprie meipȝ. iō si ali⁹ mihi silis impediat me a lucro meo tūc ē ꝯ amorē mei. ⁊ ꝑ ꝯñs sic de minor. q̄ meipm̄ plus diligo. iō pl⁹ volo lucrū meū q̄ alteri⁹ imo alteꝝ vt ipedit lucrū meū ꝑsēq̄r odio. ⁊ ita silis efficit odiosus. q̄ oē ꝯtrāū bono amato vt sic ē odiosum. tale āt ē ꝯtrari⁹ mihi. q̄ volēdo bonū mihi diligo me ⁊c̄. Ad idē ē d. san. in. iij. dis. xxvij. q. p. ar. ij. ad 3ᵐ. Minorē D. ꝓbat. q̄ sibi ē vn⁹ in suba. alteri scđo in silitudie alicui⁹ forme. amor āt vt patebit postea sup̄ vnitate ⁊ vnione fundat. ¶ Nota āt ꝙ hois ad seipm̄ est vnitas numeral' q̄ est magis vnitas. ⁊ realis. ad alios āt ē vnitas vł forma

tis vel specifica vł accidētał. q̄re minores sunt vnitate nu merali. iō hois ad seipm est maxia vnitas q̄ nullā patit diuisionē ꝛ multitudinē realē, sicut alie oēs. q̄re ꝛ maxi mus amor ꝛc. Sequitur ibi.

¶ Et ꝓpter h̄ figuli contēdūt adinuicē. q2 se inui cem īpediūt in ꝓprio lucro. ꝛ inter supbos sunt iur gia. q2 se inuicē īpediūt in ꝓpria excellētia quā ꝯcu piscūt. Et p h̄ pꝫ rn̄sio ad p̄mū.

¶ D. san. ex iā posita ꝯclōne exponit auctoritates ad/ ducēdas. in p°argumēto in oppositū ꝛ ipm soluit. vt pate bit rn̄dēdo ad pm̄. Cōfirmat ꝯclō gnał ꝛ p° speciał ꝛc. ar gumento in ꝯtrarium. Ad primum ad maiorem idem fm idē ꝛ in eodē receptiuo. ꝛ eodē mō se habēs nō est cā ꝯtrioꝝ. Ueꝝ p se pt tn̄ eē cā ꝯtrioꝝ idē etiā agēs naturale fm diuersitatē recipientiū. ꝛ scd̄o vni9 p se alteri9 p accńs. Ista patēt de calore q̄ resoluit cerā ꝛ indurat lutū. ꝛ silr̄ frig9 p accńs ꝛ p antiparistasim calefacit. Sūt etiā multe experiētie vbi ꝯtriū ē cā ꝯtrij p accńs ꝛc. Ad minorē silitu do ē cā odij p accńs rōne impeditōnis in amato amore ꝯcupiscētie. est tn̄ cā amoris p se. Uñ negał ꝯn̄a loquēdo de p se. Figuli eñ eo q figuli diligūt se fm p̄mā ꝯclōnē. q2 si figul9 odiret figulū. vt sic odiret seipm vt figul9 ē. sꝫ odit aliū. q2 īpedit a lucro ꝛ sic de supbo ꝛc.

¶ Ad scd̄m dd̄m. q in h̄ etiam q aliqs in altero amat qd̄ in se nō amat. īuenił rō silitudis fm ꝓpor/ tionabilitatē. nā sic se hꝫ ali9 ad h̄ qd̄ ī alio amał. ita ipe se hꝫ ad h̄ qd̄ in se amat. puta si bon9 cantor bonū amet scriptorē. attendił ibi silitudo ꝓportōis fm q vterq3 hꝫ qd̄ ꝯuenit ei fm suā artē.

¶ Maior ꝟa ꝛ h̄ iō. q2 id qd̄ nō vellet se eē amat ꝓpł silitudinē ꝓportionabilitatis. nā aliqs vellet sibi ita ꝯue/ nire statū suū decentia. sicut histrio hꝫ q̄ ꝯuenient statui suo. ꝛ q̄uis nō velit se eē hystrionē. tn̄ velit eē perit9 ī reb9 suis sicut iste in suis ꝓportionabilr̄. Uñ dicūt cōiter. iste est bon9 artifex in arte sua. iō diligo eū. Ultra h̄ āt ꝛc. dꝫ q h̄ nō ꝯtingeret si silitudo tm̄ vniuoca in eadem forma eēt cā amoris. sꝫ q2 etiā silitudo ꝓportionabilitatis est cā amoris. ideo ꝯtingit aliquē amare in alio qd̄ nō vellet eē in seipo. g̃ ꝛc. Ueꝝ silitudo in eadē forma fm vniuocati onē ꝛc. Et videł q posset etiā dici extra lrāꝫ. q iter hoiēꝫ et hystrionē ē silitudo scd̄o mō dicta. q2 hō q̄nq3 eget re/ creatōe ꝛ tūc ē amor ꝯcupiscētie. Hoc. āt loqł de amore amicitie ꝛ ille ē ꝓpł silitudinē analogicā ꝛc. ¶ Uñ nota ex. viij. ethicoꝝ. q Eutrapelū aliqs amat dupłr vł diligit. Uno° nō fm q ē eutrapel9 sꝫ ꝓpł delectatōem quā ab eo recipit circa ludū. ꝛ sic diligit eum amore ꝯcupiscentie ꝛ amore delectabił. Alio° mō amat eū fm q ē eutrapel9 (.i. virtuose se hn̄s circa ludos) et sic eutrapel9 amat eutrape lū amore amicitie. ꝛ sic ī ꝓposito pt hystrio vno mō diligi ꝓpł delectatōeꝫ. Alio° q2 artificiał ꝛ artifex. ꝛ sic diligitur amore amicitie ab eo q ē ꝓportionabilr̄ tał ꝛ h̄ mō loqł d.

Ad tertiū dd̄ꝫ. q ille q̄ amat h̄ q̄ īdiget hꝫ silitudi nē ad id qd̄ amat. sic qd̄ ē poten̄a ad actū. vt dictū ē.

In cor. ¶ Maior ꝟa ē. q2 ibi ē silitudo scd̄o mō dicta in no/ tabili ꝛ est amor ꝯcupiscētie sicut pꝫ in exēplis argumēti.

Ad minorē dr̄. q q̄dē carēs vt sic nō est silis silitudie p̄mo mō dicta. q̄si hn̄s eandē formam. ē tn̄ silitudo scd̄o mō dicta. q2 ē in poten̄a ad ipꝫ tāq3 ad suū actū pfectiuū. g̃ nō ꝛc. Negał. sꝫ veꝝ est q nō solū silitudo p° mō dicta est cā amoris ꝛc. pfecti ꝯcupiscētie. D. san. rn̄det ad miorē

¶ Ad q̄rtū dd̄ꝫ. q fm eādē silitudinē poten̄e ad ac tū ille q̄ nō ē liberał amat eū q̄ ē liberał īq̄tū expectat ab eo aliqd qd̄ desiderat. ꝛ eadē rō est de pseuerāte in amicitia ad eū q̄ nō pseuerat. vtrobiq3 eñ videł eē amicitia ꝓpter vtilitatē. Uel dd̄ꝫ q lꝫ nō oēs hoies habeāt hmōi ꝟtutes fm habitū ꝯpletū. hn̄t tn̄ eas fm q̄dā seminalia rōnis. fm q̄ q̄ nō hꝫ ꝟtutē diligit ꝟtuosum tāq3 sue naturali rōni ꝯformē.

¶ Ad materē diligim9 q̄ bn̄ faciūt in ꝓsperitate eoꝝ amore ꝯcupiscētie ꝓpł silitudinē poten̄e ad actū. silr̄ q̄ circa mortuos seruāt amicitiā. q2 putam9 q ꝛ nobis parata fa/ ciun sint. Quare negał ꝯn̄a. q2 ibi ē silitudo. Scd̄o dr̄ q diligim9 eos ꝛ est ibi silitudo etiā fm eandē formā sed in ꝯpletā. q2 ois ꝟtuosus est silis etiā vitioso fm seminaria rōnis (scꝫ synderisim) in q̄ oēs ꝟtutes sunt inchoate. ꝛ g̃ esto qs nō habeat ꝯpletā ꝟtutē tn̄ diligit ꝟtuosuꝫ ꝛ est ei silis. de illa ichoatōe ꝟtutū disputabił infra. q. lxiij. ar. p.

¶ Utꝝ aliq̄ alia passio possit esse causa amoris.

Ad q̄rtū sic ꝓcedił Uideł q aliq̄ alia passio possit eē cā amoꝝ. dr̄ eñ phs in. viij. ethi. q aliq̄ amāł ꝓpter delectatōeꝫ. sꝫ delectatio ē passio q̄dā. g̃ aliq̄ alia passio est cā amoꝝ. ¶ P. desideriū q̄dā passio ē sꝫ aliqs amam9 ꝓpter de/ siderū qd̄ ab eis expectam9. sic apparet in oī amici tia q̄ est ꝓpter vtilitatē. g̃ aliq̄ alia passio ē cā amoꝝ. ¶ P. aug. dr̄ in. x. de tri. Cui9 rei adipiscēde spē q̄sq3 nō gerit. aut tepide amat. aut oīno nō amat. q̄uis q3 pulchra sit videat. g̃ spes ē etiā cā amoris. ¶ Sꝫ ꝯtra h̄ est qd̄ oēs alie affectiones aīe ex amore cau/ sanł. vt Aug. dicit xiiij. de ci. dei.

B

¶ D. san. circa p̄dicta determinat qd̄dā dubiū icidēs an videlꝫ ꝓter causas positas deł alia cā amoris. q̄ scꝫ cā sit etiā passio. Et videł q q̄stio itelligał de amore ꝛ passi one cōiter ꝓut etiā mot9 volūtatis ꝛ amor volūtatis dr̄ passio. vt patuit. q. xxvi. ar. ij. ꝛc.

¶ Rn̄deo dd̄ꝫ. q nulla alia passio aīe ē q̄ nō p̄sup ponat aliquē amorē. cui9 rō ē. q2 ois alia passio aīe iportat motū ad aliqd vł q̄etē in aliq̄. ois āt mot9 ī aliqd vł q̄es in aliq̄ ex aliq̄ ꝯnaturalitate vł coapta tiōe ꝓcedit. q̄ ptinet ad rōnē amoꝝ. vn̄ ipossibile est q aliq̄ alia passio aīe sit cā vliter ois amoris.

¶ Conclō rn̄siua in corpe est ista. Impossibile est q aliq̄ alia passio aīe sit cā vliter omis amoris. contingit tn̄ aliquā aliā passioneꝫ esse causam alicui9. Hui9 ꝯclōnis D. ꝓbat ꝛ ponit p̄mo p̄mā ptē. scd̄o scd̄aꝫ. ibi. Cōtingit tn̄ aliquā ꝛc. Probał ergo pria ps sic. Nulla alia passio aīe est q̄ nō p̄supponat aliquē amorē. g̃ ꝯclōnis p̄ma ps ꝟa. Tenet ꝯn̄a. q2 nō est cā illi9 amoris quē p̄supponit. et p ꝯn̄s nō est cā vlr̄ ois amoris. Añs ꝓbatur in lrā. ibi. Cui9 rō est. clare ꝛc. Et sicut dictū est de q̄stione. Ita dr̄ eo de rn̄sione. q2 etiā de motib9 volūtatis itelligēda ē. nā et in actib9 volūtatis ipe amor ab oib9 p̄supponił vt patꝫ p̄ma pte. q. xx. ar. p. ex intentōe ꝛc. Sequitur ibi. Cōcło rn̄si.

¶ Cōtingit tn̄ aliquā aliā passionē eē causaꝫ amo ris alicui9. sicut etiā vnū bonū est cā alterius.

¶ Subiūgit scd̄aꝫ ptē ꝯclōnis rn̄siue q̄ ꝓbał sic. vnū bonū est cā alteri9 boni. g̃ł etiā passio q̄ est circa obiectū bonū ē cā amoris circa vnū bonū. Tenet ꝯn̄a. q2 sicut se

ꝗʒ bonū ad bonū. ita etiā passio ad passionē. Unde de se ipso. qꝛ aliqs bonꝰ artifex causat delectatōem. ergo ꝛ delectatio amata causabit amorē boni artificis vel eutrapeli. et illa scḋa ꝑs magis explicat̃ ꝑ argumēta ꝛ solones. quia bonū desideratū ab illo etiā delectabile causat amorē eiꝰ a q̄ habet̃ illud bonū. ¶ Nota āt ꝙ bonū causat bonū effectiue ꝛ priꝰ posteriꝰ. sicut eutrapelus causat delectatiōnē. sʒ in passionibꝰ passio q̄ ē respectu causati ꝛ effectꝰ bonum est cā effectiua (sicut rō causandi) passionis q̄ est circa causas. sicut delectatio desiderata ab eutrapelo ē cā amoris ipiꝰ eutrapeli. sic in exēplis solonū. diues dat pecuniā. et desideriū pecunie ē cā amoris diuitis ꝛc̄. vide infra. q. xl. ar. vij. de spe q̄ causat amorē illiꝰ a q̄ aliqd bonū speramus. vbi etiā passio circa effectū (scʒ bonū ab eo speratū) inducit passionē circa causas ꝛc̄. ¶ Nota etiā ꝙ hec dicta intelligūt̃ de causalitate effectiua. ita ꝙ sicut amor causat desideriū ꝛ delectatōem effectiue ad sensuʒ sup̄ dictū. q. xxvi. ar. ꝓ. ad 2ᵘ. ita q̄ꝗ desideriū de aliq̄ re puta pecunia est rō efficiendi amorē eiꝰ q̄ ipm dat. Silr de delectatōe ꝛ spe ꝛc̄. sʒ respectu eiusdē obiecti tūc amor ē cā effectiua (large) desiderij ꝛ delectatōis. delectaᵒ āt cā final̃

Argumētū in cōtrariū

Est ꝓ pma ꝑte ɔclonis. qꝛ oēs alie causant̃ ex aliq̄ amore. nō tn̄ ex illo vł illo. ꝛ ꝑ ɔñs aliqs ꝑticularis amor pt̄ ex aliq̄ passione causari. et illa iterꝫ ex amore alio ꝛ ē statꝰ in amore. ita ꝙ nō dat̃ passio qn causat̃ ex amore. sed datur amor qui nō causat̃ ex alia passione scʒ effectiue ꝛc̄.

¶ Ad pmū ergo dōm. ꝙ cū aliqs amat aliqd ꝓpter delectatōem. amor qdē ille causat̃ ex delectatōe. sʒ delectatio illa iterꝫ causat̃ ex alio amore ꝑcedente. nullus enī delectat̃ nisi in re aliq̄ mō amata.

¶ Ad maiorē placet mihi ꝙ aliq̄ amat̃ ꝓpter delectatione (scʒ amore velle ꝛ ɔcupiscentie finaliť) vn̄ ille amor illiꝰ qdē ɔfert ad delectatōem vel cā facit ex delectatōne depēdet. sʒ illa delectatio etiā causat̃ ex amore ꝑcedenti illiꝰ scʒ rei in q̄ delectat̃. nō enī delectat̃ aliqs nisi in re amata aliq̄ mō scʒ vel amore amicitie vel ɔcupiscētie. q̄re hoc argumentū ꝓbat secūdā ꝑtē ɔclonis ꝙ aliqs ꝑticularis amor depēdet ex alia passione sʒ nō vliter. imo ecōtra ꝛc̄.

¶ Ad scḋm dōʒ ꝙ desideriū rei alicuiꝰ sꝑ p̄suppōit amorē illiꝰ rei. sʒ desideriū alicuiꝰ rei pt̄ esse cā vt res alia amet̃. sicut q̄ desiderat pecuniā amat ꝓpter hoc eū a q̄ pecuniā recipit

¶ Ad minorē. verꝫ ꝙ aliqs amamꝰ ꝓpt̃ desideriū eiꝰ qd ab eis expectamꝰ. sʒ tn̄ illud desideriū p̄suppōit amorē rei ab eis expectate. sicut ē amo illū. qꝛ expecto ab eo pecuniā desideratā. sʒ illud desideriū p̄suppōit amorē pecunie. ꝛ h̄ est qd dt̄ D. qꝛ desideriū alicuiꝰ rei (scʒ pecunie) p̄supponit amorē illiꝰ rei videlʒ pecunie. sʒ desideriū alicuiꝰ rei videlʒ pecunie. pt̄ eē cā vt res alia amet̃ ille scʒ a q̄ sperat̃ pecunia ꝛc̄. vn̄ ē etiā ꝓ scḋa ꝑte. silr infra. q. xl. ar. vij.

¶ Ad tertiū dōʒ ꝙ spes causat vel auget amorē. ꝛ h̄ rōe delectatōis. qꝛ delectatōeʒ causat etiā rōe desiderij. qꝛ spes desideriū fortificat. nō ei ita itense desideramꝰ q̄ nō speramꝰ. sʒ tn̄ ꝛ ipa spes ē alicuiꝰ boni amati.

¶ Ad añs verꝫ. ꝛ rōnē ponit D. i solone. qꝛ ex spe causat̃ amor. tū rōne delectatōis quā spes causat tū rōne desiderij. qꝛ res sperata ē delectabilior ꝛ auget̃ desideriū ex spe q̄ duo causant amorē. vt patuit ad pᵐ et 2ᵐ. tū spes etiā p̄suppōit aliquē amorē. scʒ rei sperate. q̄re esto spes augeat amorē. tn̄ p̄suppōit etiā aliqē amorē. alioqn non sperarent̃ res nisi eēt amata ꝛc̄. vn̄ desideriū ꝛ delectatio q̄ sunt circa pecuniā mediāte spe faciūt vt aliqs magis amet dantē pecuniā. sʒ tn̄ illud desideriū ꝛ illa delectatio p̄suppōnūt amorē pecunie que nō amata nec delectat nec desideratur ꝛc̄.

¶ Questio. xxviij. de effectibꝰ amoris.

Deinde ɔsiderādū ē de effectibꝰ amoris. Et circa h̄ q̄runt̃ sex. Prio vtrꝫ vnio sit effectus amoris. scḋo vtrꝫ mutua inhesio. tertio vtrꝫ extasis sit effectꝰ amoris. q̄rto vtrꝫ zelus. q̄nto vtrꝫ amor sit passio lesiua amantis. sexto. vtrꝫ amor sit cā oīm q̄ amans agit

¶ Patet rō ordis. qꝛ h̄itudo ad cām prior ē h̄itudie ad effectū. iō priꝰ determiātū ē de cā q̄ꝫ de effectu. Et diuidit̃ ista q̄stio in sex ꝑtes fm sex effectꝰ amoris.

¶ Utrꝫ vnio sit effectus amoris.

Ad pmū sic ꝑcedit̃ Uidet̃ ꝙ vnio nō sit effectꝰ amoris. Absentia enī vnioni repugnat sʒ amor ɔpatit̃ secū absentiā. dt̄ enī Apl's ad Gal. iiij. Bonū emulamini in bono sp loquēs de seipo. vt glo. dt̄. ꝛ nō tm̄ cū p̄ns sim apud vos. ergo vnio nō ē effectꝰ amoris. ¶ P̄. ois vnio aut ē ꝑ eētiā sic forma vnit̃ materie ꝛ accñs subiecto ꝛ ꝑs toti vel alteri pti ad ɔstitutōeʒ totiꝰ. aut ē ꝑ silitudinē vł gn̄is vel spēi vel accidētis. sʒ amor nō causat vnionē eētie. alioqn nūq̄ꝫ haberet̃ amor ad ea q̄ sūt ꝑ eētiā diuisa. vnionē āt q̄ est ꝑ silitudinē amor nō causat. sʒ magis ab ea causat̃. vt dictū ē. ergo nō ē effectꝰ amoris. q. xxvij. ar. iiij.
¶ P̄. sensus in actu fit sensibile in actu. ꝛ itellectꝰ in actu fit itellectū in actu. nō āt amās in actu fit amatū in actu. ergo vnio magis est effectꝰ ɔgnitōis q̄ꝫ amoris. ¶ Sʒ ɔtra est qd dt̄ Dionysius. iiij. ca. de di. no. ꝙ amor q̄libet est virtus vnitiua.

¶ Hic ergo prio D. inq̄rit de pᵒ effectu q̄ ē vnio. nā vnio et inhesio magis de ꝑ se amorē sequunt̃. extasis enī ꝛ zelus ipm sequūt̃ in ordine ad desideriū. vt patebit.

¶ Rn̄deo dōʒ. ꝙ duplex ē vnio amātis ad amatū. Una qdē fm rem. puta cū amatū p̄sentialr̃ adest amāti. Alia vo fm affectū. q̄ qdē vnio ɔsiderāda est ex apphēsiōe ꝑcedēte. nā motꝰ appetitiuꝰ seq̄t̃ apphēsiōeʒ. cū āt sit duplex amor. s. ɔcupiscētie. ꝛ amicitie. vterq̄ꝫ ꝑcedit ex q̄dā apphēsiōe vnitatis amati ad amātē. cū enī aliqs amat aliqd q̄si ɔcupiscēs illud. apphēdit illud q̄si ꝑtinēs ad suū bn̄ eē. Silr̃ cū aliqs amat aliquē amore amicitie vult ei bonuʒ sic et sibi vult bonū vn̄ apphēdit eū vt alterꝫ se. inq̄ꝫ tū. s. vult ei bonū sicut ꝛ sibi ipi. ꝛ inde est ꝙ amicus dr̄ esse alter ipe. ꝛ Aug. dicit in. iiij. ɔfes. Bene q̄daʒ dixit de amico suo dimidiū aīe sue.

¶ D san. h̄ duo facit. pmo p̄mittit qdā notabile dīstinctiuū. infra cum tn̄det ad q̄situm. ibi. Primā ergo vnionē ꝛc̄. Quo ad pmū ista est distinctio ꝙ duplex est vnio amātis ad amatū. vna fm rē. qꝛ videlʒ est in reali ɔpñtia ꝛ p̄sentia cū amato vel hʒ amatū. Alia est vnio fm affē

fectū. ꝛ qlis sit ista vnio D. declarat ex apprehēsiōe nec(al)rio p̄cedente amorē. qꝛ sicut amatū amore amicitie aliter apprehendit̄ q̄ꝫ amatū amore ↄcupiscētie. ita etiā affect⁹ aliter se hꝫ ad vtrūqꝫ. in apprehēsiōe enī p̄supposita amori ↄcupiscentie apprehēdit̄ tāq̄ꝫ ptinēs ad bñ eē. ꝛ p ↄñs p affectū vnit̄ sibi ꝛ hꝫ se ad ipm tāq̄ꝫ ad aliq̄d sui. sꝫ amatū amore amicitie apprehēdit̄ vt alteꝝ ipm .i. tanq̄ꝫ vnū cū amante. ꝛ p ↄñs p affectū ita est vnit⁹ q se hꝫ ad eum volendo sibi bonū sicut sibijpi. sicut pꝫ p auctoritatē bti Aug. ꝛc. ❡ Et nota q p hec pꝫ qđ sup̄ dicebat̄. q.xxij. q amari est trahere appetitū ad se. ꝛ g̃ amatū amore concupiscentie trahit appetitū vt se habeat ad ipm. vt iā dictū est. siliter de amato amore amicitie.

❡ Primā ergo vnionē amor facit effectiue. qꝛ mouet ad desiderandum ꝛ querendū p̄sentiā amati q̄si cōuenientis ꝛ ad se ptinentis.

❡ Hic ↄñr d. san. s̄m p̄dictā distinctiōem rñdet ad q̄sitū duab⁹ ↄclonib⁹. secūdā ibi. Secūdā āt vnionem ꝛc. Quas ↄclones ↄfirmat̄ scđo auctoritate Aug. ibi. Vñ
Cōclo p̄ma Aug. ꝛc. Cōclo g̃ p̄ma iuxta p̄mū mēbrū p̄dicte distinctionis est. Primā vnionē (scꝫ realē) amor facit effectiue (et p h̄ habet̄ missio formalis ad q̄sitū. q vnio realis ē effectus amoris in gñe cause efficientis) Probatur ↄclo. amor mouet ad desiderādum ꝛ querēdū p̄ntiā amati q̄si ↄuenientis ꝛ ad se ptinētis. igit̄ ↄclo v̄a. Añs pꝫ ex sup̄ dictis. q.xxvi. ar. p̄. et. ij. qꝛ amor est q̄dā ↄnaturalitas ꝛ assimilat̄ grauitati. sꝫ grauitas mouet effectiue. ꝛ p h̄ pꝫ etiā ↄñā. qꝛ ↄnaturalitas mouet ad ↄueniēs effectiue.
❡ Et nota q sicut sup̄ vbi iā dictū fuit. q amor est p̄ncipiū oīm passionū suo mō effectiuū ꝛ p ↄñs desiderij. sed desideriū illud vlteri⁹ facit tendere in realē tēdentiam ad habendū amatū realiter p̄sens. ꝛ ita amor mediāte desiderio ē cā. vt realr̄ q̄rat̄ ꝛ habeat̄ ꝛc. Deinde cū dr̄.

❡ Secūdam aūt vnionē facit formalr̄. quia ipe amor est talis vnio vel nexus.

❡ Ponit secūdā ↄclonē iuxta secūdū mēbꝝ p̄dictū tale Scđam vnionē (scꝫ s̄m affectū) facit amor formaliter (ꝛ habet̄ p hāc ↄclonē q vnio affectiua ē effect⁹ formalis
Cōclo scđa amoris) Probat̄ ↄclo. vnio eēntialr̄ facit vnionē formaliter. sꝫ amor ē vnio vel nexus affect⁹ eēntialr̄. igit̄ ꝛc. Huius rōnis D. ponit minorē q̄ relinq̄t̄ nota. Maior pꝫ a siḿli. sicut albedo eēntialr̄ facit albū denoīatiue ꝛ formalr̄.
❡ Nota q si haberet̄ nomē denoīatiū vnionis abstractie accepte. tūc clarū eēt videre q̄ñ vnio faceret vnionē formaliter. sicut albedo albū. sꝫ qꝛ deficiūt noīa. iō dr̄ d. san. q amor est vnio (scꝫ eēntialr̄ ꝛ abstractiue) ꝛ facit vnio-
Effect⁹ formalis. ꝛ cā distinguūt̄. nē in ↄcreto. nec habet̄ ex h̄ passu q effect⁹ formal̄ realis q̄ est eē forme sit idē cū forma ipa. Nam lꝫ albedo ꝛ album idē s̄cent s̄m rē. ꝛ nō opteat ↄcretū ꝛ abstractū distingui. q̄ ad s̄cāū formale. tñ albedo ꝛ esse albū vel eē albedinis distinguūt̄ realr̄. Et scđo nō oꝫ q denoīans ꝛ denoīatū distinguāt̄ realr̄ sicut nō distinguūt̄ deitas ꝛ de⁹. michael ꝛ michaeleitas. tñ cā formal̄ real̄ ꝛ suū eē distinguūt̄. nō qꝛ denoīans ꝛ denoīatū sꝫ qꝛ eē ꝛ eēntia. Forma enī distinguit̄ a suo effectu q̄ est eē. nō qꝛ dat formalr̄ eē sꝫ qꝛ finita eēntia. Et ad ꝓpositū vnio affect⁹ nō distinguit̄ ab vnione vt stat i ↄcreto. sꝫ ab vnito eē. qđ amor dat affectui ꝛc. Ex his pꝫ q p̄ncipiū formale ꝛ formalr̄ denoīans. nō oꝫ realr̄ distingui a denomiatiuo. nec p̄ncipiū formale metaphisicū ab eo cui⁹ est p̄ncipium. sed tñ cā formalis distinguit̄ a suo effectu formali phico q̄ est esse. Deinde ibi.

❡ Vñ Aug. dicit in. viij. de tri. q amor est q̄si iunctura quedā duo aliq̄ copulās vel copulare appetens. amantē scꝫ ꝛ qđ amat̄. q enī dr̄ copulās refert̄ ad vnionē affect⁹ sine q̄ nō est amor. q v̄o dr̄ copulare intendēs ptinet ad vnionē realē.

❡ Vtrāqꝫ ↄclonē cōfirmat auctoritate bti Aug. p h̄ enī q dr̄ amor est iūctura. duo aliq̄ copulās. pbat p̄mā ↄclonē. qꝛ amor nō est sine ↄiūctione affect⁹ quā facit formalr̄. ꝛ p h̄ q dr̄ copulare appetēs. Probat̄ scđa ↄclo. qꝛ amor est cā copulatōis ꝛ vnionis realis effectiua. Cā āt effectiua pt̄ q̄nqꝫ a suo effectu separari. Et h̄ qđ dictū est in ↄclonib⁹ ↄfirmat̄ auctoritate i argumēto in ↄtriū. vide d. san. in. iij. dis. xxvij. q. p̄. ar. p̄. p totū de hac definitione amoris hic allegata.

❡ Ad p̄mū g̃ dicēꝫ. q obiectio illa p̄cedit de vniōe reali quā quidē req̄rit delectatio sicut causam. desideriū vero est in reali absentia amati. amor vero ꝛ in absentia ꝛ in presentia.

❡ Ad maiorē. absentia affectionalis repugnat p̄sentie ꝛ vnioni affectionali. ꝛ absentia realis vnioni reali. sed absentia realis nō repugnat vnioni affect⁹ q̄ est p amorē. amor enī est de p̄nte ꝛ absente realr̄. Ad minorē amor ↄpatit̄ absentiā realē. ꝛ tñ est cā q ipa q̄rat̄ ꝛ habeat̄ cum possibilitas affuerit. Aplꝰ loq̄t̄ de p̄sentia corporali ꝛ reali. Vñ eius v̄ba hec sunt. bonū emulamini in bono. ꝛ nō tñ cū p̄sens sum apud vos ꝛc. vbi hꝫ d. san. in postilla. qꝛ aliq̄ emulāt̄. i. amāt (excludendo ↄuos) Doctorē bonū in sua p̄sentia solū. iō addit sp ꝛ nō tñ cū p̄sens sum apud vos ꝛc. ❡ Nota v̄bū d. san. in fine solonis. amor v̄o in p̄ntia ꝛ absentia. nā p h̄ pꝫ qđ sup̄ sepius dictū est. qꝛ videlꝫ amor abstrahit a p̄nti ꝛ absenti ꝛ nō dr̄ motus ad distans vt sic. et h̄ est qđ d. san. hꝫ p̄. p. q. xx. ar. p̄. cum dr̄. amor āt respicit bonū in cōi siue sit habitū siue nō habitū. ꝛ accipit in cōi nō p vniuersali sꝫ p absolute. qꝛ ē bonū vt sic absqꝫ ↄtractiōe ad p̄sentiā vel absentiā ꝛc.

❡ Ad scđꝫ. q vnio tripl̄r se hꝫ ad amorē. Quedā enī vnio ē cā amoris. ꝛ hec q̄dē est vnio subalis q̄ꝫtū ad amorē q̄ q̄s amat seipm. q̄ꝫtū v̄o ad amorē q̄ q̄s amat alia ē vnio siḿlitudinis. vt dictū ē. Quedā v̄o q. p̄ce. ar. iij.
vnio ē eēntialr̄ ipe amor ꝛ hec ē vnio s̄m coaptationē affect⁹. q̄ q̄dē assimilat̄ vnioni subali iq̄ꝫtū amās se hꝫ ad amatū. in amore q̄dē amicitie vt ad seipm. in amore āt ↄcupiscētie vt ad aliq̄d sui. Quedā v̄o vnio est effect⁹ amoris. ꝛ hec ē vnio real̄ quā amās q̄rit de re amata. ꝛ hec q̄dē vnio est s̄m ↄuenientiam amoris. vt enī phꝰ dr̄. ij. politice Aristophanes dixit. q amātes desiderarēt ex ambob⁹ fieri vnū. sꝫ qꝛ ex h̄ accideret aut ambos. aut alteꝝ corrūpi q̄runt vnionē q̄ ↄuenit ꝛ decet. vt scꝫ siḿl ↄuersent̄ ꝛ siḿl colloquātur. ꝛ in alijs ↄiūgantur hmōi.

❡ Ad maiorē dr̄. q oīs vnio est talis vel assimilat̄ aliq̄liter istis vnionib⁹. ꝛ est sup h̄ vnio realis ꝛ vnio ↄuersationis ꝛ collocutiōis ꝛ hmōi q̄ sꝫ amicoꝝ. Ad minorē dr̄ p̄mo. ad p̄mā ptē. q amor nō causat vnitatē eēntie s̄m rē. tñ causat̄ ab vnitate subali q̄ ad amorē q̄ q̄s amat seipm. q̄ āt ad amorē q̄ diligit alios causat̄ ex ↄueniētia specifica ꝛ siḿlitudine. vl̄ in natura vel s̄m siḿlitudinē acci-

dentalē. vel ſm ſilitudinē actus ꝛ potēc. ꝛ hoc q̄ ad amorem ↄcupiſcētie ꝛc̄. Dico ſcdo ad eādē ptem. ꝙ amor eſt vnio ſm affectū. q̄ eſt coaptatio ad amatū. qua habetur tanq̄ ani ās. ꝛ talis vnio licz nō ſit eēntialis ꝛ ſubſtātialis. tñ ſibi aſſimilaꝛ tā in amore ↄcupiſcētie. q̄ȝ amicicie. Dico tertio. ꝙ cauſat tertiā vnionē q̄ ē realꝭ ſm ↄuenientiā amoris (id eſt ſm ꝙ poſſibile eſt amari) vt ſcȝ vniantꝛ nō in ſubſtātia. qꝛ hoc eſt īpoſſibile. ſȝ in iocūdo ↄuictu. Ad pbatōem minoris. Alioqn nunq̄ȝ ꝛc̄.. dico ꝙ amor amicicie nō habetꝛ niſi ad eos q̄ ſunt vnū in eēntia vnitate ſpecifica vel ꝓportōis. ꝛ amor ↄcupiſcētie nō habetꝛ niſi ad ea q̄ quaſi aliqd eēntie ꝛc̄. Ultra. vnionē aūt q̄ eſt ꝑ ſilitudinē amor nō cauſat ꝛc̄. Dico ꝙ vnionē ſubalē in numero nō cauſat. nec vnionē ſilitudinis ſpecifice vl' analogice. tñ vnionē affectōalē facit formalr ad ſenſum dictū. i. eſt id quo formalr appetitus vnitꝛ ꝛ cauſat etiā vnionē realē poſſibilē amori. vt dicitur in fine ſolōnis. Et nota ꝙ vnio ſubalis dr ad ſeipm. ꝛ capitꝛ vnio nō ꝓ relatione. ſȝ negatōe. i. ꝓ indiuiſione eiuſdē a ſeipo

Ad ſcdm ❡ Ad tertiū dōm. ꝙ cognitio pficitꝛ ꝑ hoc ꝙ cognitū vnitꝛ cognoſcēti ſm ſuā ſilitudinem. ſȝ amor facit ꝙ ipa res q̄ amatꝛ amāti aliq̄ mō vniatꝛ. vt dictū ē vñ amor eſt magis vnitiu9 q̄ȝ cognitio.

❡ Ad pmā ptē añtis ↄcedit. ꝛ ipam exponit. d. ſan. p. ꝑ. q. lv. ar. p. ad ſcdm. qꝛ intellect9 in actu fit intellectū in actu. qꝛ aſſimilatꝛ ſibi rōne ſpēi intelligibilis. q̄ eſt ſilitudo rei intellecte. Et ſcdo fit intellectū in actu. qꝛ intellect9 trāſit in ipm intelligibile. ꝛ intelligibile ſibi ībibitꝛ ꝛ ex duobꝫ fit vnū operās. iuxta eā ſupra dicta. q. xxij. (contra Scotū) intellect9 ſm ſe eſt potēa paſſiua. ꝛ hȝ rōem actiui ſolū ex obiecto ſibi ībibito. ita ꝙ potētia cū obiecto eſt agēs. Ubi etiā nō ꝓprie ſunt duo agētia ptialia. ſȝ de hoc alibi loqr9. p. ꝑ. q. lxxix. ar. v. Ad ſcdam ptē. amās āt ꝛc̄ ↄceditꝛ ꝙ amās rōne amoris nō fit amatū. Et rō eſt. qꝛ amor nō eſt ſilitudo rei amate. ſicut ſpēs vel vbū rei intellecte Nec ↄcedit amor in rōne ſilitudinis rei amate cognite. licȝ amor ſit ſilis appetitui. nō tamē apphibili ꝛ rei amate. Et ꝑ hoc pbat. d. ſan. p. ꝑ. q. xxvij. ar. iiij. ꝙ pceſſio amoris in diuinis nō eſt gñatio in deo. Tñ dico circa illā ptē ꝙ amās hȝ in ſe amatū ſm affectuȝ ꝛ ipulſum ad amatū. eo mō q̄ locus deorſum eſt in graui. ſȝ vt dictū eſt. amās nō fit amatū. ſȝ pellitꝛ in amatū. et ergo ex amato ꝛ appetitu nō fit vnū agēs ſicut ex intellectu ꝛ intelligibili. ſȝ vt dictū eſt ſupra. q. xxvij. amatū ꝛ appetit9 ↄcurrūt diuerſ rōibꝫ ad amorē cauſandū. vnū vt res ꝛ agēs. aliud vt cognitū ꝛ rō cauſandi. Dico vltra. ꝙ ita ſe oibꝫ habētibꝫ. amor tñ eſt cā realis vnionis. vt patuit. ꝛ etiā cū hoc vnionis affectionalis. illi9 q̄dē effectiue. iſti9 aūt formalr. q̄re negatꝛ ↄña. qꝛ vnio realis maior eſt aliq̄ mō q̄ȝ vnio ſm ſilitudinē. licȝ intellect9 ꝛ intelligibile fiāt magis vnū in rōne agētis. tñ res in ſe eſt vnita. ſicut amor facit vniri. Et hoc intēdit. d. ſan. in ſolōne. qꝛ cognitū vnitꝛ cognoſcēti ſm ſilitudinē (Et loqtur de lege cōi ex naturalr ꝛ in nobis) ſed amor facit ꝙ ipa res q̄ amatꝛ amāti aliq̄ mō vniatꝛ. ſcȝ realr ſm ꝙ poſſibile ē amori. vt patuit ad ſcdm. q̄re amor eſt magis vnitiu9. qꝛ ſm rem

D ❡ Utrȝ mutua inheſio ſcȝ vt amās ſit in amato ꝛ ecōuerſo ſit effect9 amoris

AD ſcdm ſic ↄceditꝛ Uidetꝛ ꝙ amor nō cauſet mutuā inheſionem. ſcȝ vt amās ſit in amato ꝛ econuerſo. qđ eñ eſt in altero ↄtinetꝛ in eo ſed nō pt idē eē ↄtinēs ꝛ ↄtentū ꝑ ꝑ amorē nō pt cauſari mutua inheſio vt amatū ſit in amāte ꝛ econuerſo. ❡ Pt. nihil pt penetrare in interiora alicui9 integri niſi ꝑ aliquā diuiſionē. ſed diuidere q̄ ſunt ſm rem ↄiūcta nō ptinet ad appetitū in quo eſt amor. ſed ad rōem. ꝑ mutua inheſio nō eſt effect9 amoris. ❡ P. ſi ꝑ amorē amās ē in amato ꝛ ecōuerſo. ſeqtur ꝙ hoc mō amatū vniatꝛ amāti ſicut amās amato. ſȝ ipa vnio eſt amor. vt dictū eſt. ꝑ ſeqtur ꝙ ſp amans Ad. iij. ametꝛ ab amato. qđ pȝ eē falſum. nō ꝑ mutua inheſio eſt effectus amoris. ❡ Sed ↄtra eſt qđ dr. p. Jo. iiij. Qui manet in charitate in deo manet ꝛ de9 in eo charitas aūt eſt amor dei. ꝑ eadē rōe q̄libet amor facit amatū eē in amāte. ꝛ ecōuerſo

Hic q̄rit ↄſiter de alio effectu ſcȝ de mutua inheſione

❡ Rñdeo dōm. ꝙ iſte effectus mutue inheſionis pt intelligi ꝛ q̄ȝtū ad vim apphēſiuā. ꝛ q̄ȝtū ad vim appetitiuā. Nā q̄ȝtū ad vim apphenſiuā amatū dr eē in amāte inq̄ȝtū amatū īmoratur in apphēſione amātis. ſm illud Phil. p. Eo ꝙ habeā vos ī corde

❡ D. ſan. ſic ↄcedit pmo innuit ↄclonem reſpōſiuam et declarat. ꝛ explicat pmā eius ptē. Scdo ſecūdā ptem ibi. Sed q̄ȝtū ad vim ꝛc̄. Concl'o igꝛ rñſiua quā in pncipio. d. ſan. innuit. eſt iſta. Amor cauſat mutuā inheſionē (vt ſcȝ amās ſit in amato. ꝛ econuerſo) et q̄ȝtum ad vim apprehenſiuā. ꝛ q̄ȝtum ad vim appetitiuam. Et nota ꝙ amor q̄dē cauſat vtrāq̄ȝ inheſionē. ſed aliter. Sicut etiā pȝ in alto ꝓpoſito articulo ſequēti. qꝛ inheſionē ſm apprehenſiuā facit indirecte ꝛ diſpoſitiue. qꝛ eo ipſo ꝙ aliquis afficitur ſm appetitū. diſponitꝛ vt īmoretꝛ ſm apphēſionē. ſed inheſionē ſcdm appetitū facit imediate ꝛ directe ꝛ ſm ſe. Cōclo rñs Explicat ꝛ pbat pmā partē p̄dicte cōcluſionis que virtualiter ↄtinet duas ptes. ſcȝ ꝙ amor facit inheſionem mutuā amātis ꝛ amati. ita ꝙ amatū ſit in amante ꝛ ecōuerſo amans in amato. Primo ꝑ pbat pmuȝ. Secūdo ſecūdū. ibi. Amās ſcdo ꝛc̄. Primū ꝑ pbat ſic. qꝛ amatū īmoratur in apprehenſione amātis. igꝛ ꝛc̄. Añcedēs pȝ ex auctoritate apli ꝛc̄. Et nota ꝙ oē apprehēſum eſt in apprehendēte. vt pȝ rōne ſcȝ ſpēi. (ſi ſit apprehenſū ꝑ ſe) ſed amatū dr eē in amāte ſpēaliter rōne apprehēſiue qꝛ videlȝ amatū quaſi ↄtinue ꝛ frequēter apprehenditur Et ꝑ dr D. inq̄ȝtū amatū īmoratꝛ. i. eſt intra amantē. ſicut crebro apphēſum ꝛc̄. Cōſequēter eū dr

Amās ſcdo dr eē in amato ſm apphēſionē. inq̄ȝtū amās nō eſt ↄtētus ſupficiali apphēſione amati. ſȝ nititur ſingula q̄ ad amatū ptinēt intrinſecus diſquirere. ꝛ ſic ad interiora ei9 ingreditꝛ. ſicut de ſpūſancto qui eſt amor dei dicitur pme ad Corinth. ij. ꝙ ſcrutatꝛ etiā pfunda dei

❡ Declarat aliā ptē. ꝙ ſcȝ amās etiā ſit in amato ſm apprehenſiuā. qꝛ amans non eſt ↄtentus ꝛc̄. vt in littera igꝛ illa pars vera. Añcedēs oſtēditꝛ de ſpūſancto ꝛc̄.

Nota ꝙ amatū optȝ eē cognitū. ꝛ ſm illud eē cognitū etiā amās eſt ſingulariter in amato. qꝛ apprehēſiua diſquirit oia que ad amatū ptinent. Qui aūt rem cognitam nō amat. non ita diſquirit nec curat penetrari intima rei cognite. imo ſi eſt odioſa ſtatim eā abq̄cit ꝛ vellet

nūq̄ eius memorari. Quare amās p apprehēsiuā spēa/liter versat̄ circa amatū ⁊c̄. Cōsequēter ibi.

¶ Sed q̄tū ad vim appetitiuā amatū dr̄ esse in amāte put est p quādā ꝯplacentiā in eiꝰ affectu. vt vel delectet̄ in eo. aut in bonis eius apud p̄ntiā. vel in absentia p desideriū tendat in ipm amatū p amorem ꝯcupiscētie. vel in bona que vult amato eius p amorē amicicie nō q̄dē aliqua extrinseca cā. sicut cū aliq̄s desiderat aliq̄d ꝓpter alterū. vel cū aliq̄s vult bonū alteri ꝓpter aliq̄d aliud. sed ꝓpter ꝯplacētiā amati interius radicatā. vn̄ ⁊ amor dr̄ intimus. et dicūtur viscera charitatis

¶ Prosequitur scd̄am pt̄ē ꝑncipalem ꝯclōnis q̄ etiam virtualr̄ ꝯplectit̄ duo. Nā eē inhesionē mutuā ſm appetitū est amatū esse in amāte. ⁊ ecōtra amātem in amato. Primo ḡ ostēdit pmū. Scd̄o scd̄m. ibi Ecōuerso āt ⁊c̄. Primo ḡ ostendit quō amor faciat amatū esse in amāte qr amati est in affectu amātis p quādā ꝯplacentiā ⁊c̄. clare in littera. igitur pma pars vera. Nota circa hoc. q̄ tendere in amatum vt amās delectet̄ in amato. aut in bonis eius. vel tendere in amatū absens ꝑtinet ad amorem ꝯcupiscentie amati. ⁊ ad amorē amicicie amātis. qr volendo amicū esse p̄ntē vt in ipo delecter est mihi velle bonū ⁊ velle amicū tāq̄ mei ꝑfectiuū. ⁊ sic p ꝯsequēs me amare amore amicicie. ⁊ amicū amore ꝯcupiscentie. sed mediāte ꝯplacētia ⁊ impressione illa tendere in bona amici gr̄a sui. est amicū amare amore amicicie. Quare dr̄. D. vel in bona scz amici tendere. p desideriū. vt insint amico ꝑtinet ad amorē amicicie amati ⁊c̄. Nota etiā

aureolꝰ hūc passum non aduertit

hic defectū Aureoli (vt p3 apud Capolū in pº dist. x.) Qui hūc passum. d. san. nō aduertit putās q̄ oē qd̄ est in alio aut est p essentiā. aut silitudinē. Datur eni tertius modꝰ. scz p affectionem ⁊ ꝯplacentiā. vel ꝯnaturalitatem scz p amorē. Quare ꝯplacētia pt̄ etiā esse habitualis. p ut ex frequētato actu amoris relinquitur impressio amati in amāte habitualr̄. ⁊ rōne talis inclinatōnis amatū est in amāte. que ipressio est cā imediata desiderij ⁊ delectationis de amato q̄ desiderat̄ vt sit p̄ns ⁊ delectetur amicū. vel quo desiderat̄ sibi bonū gr̄a sui. et hoc vult D. in hoc textu ⁊c̄. Uide etiā de materia huiꝰ textꝰ d. san. ꝯtra ꝯ gentiles. ca. xix. vbi dr̄. q̄ amatū nō solū est in intellectu amātis. s3 etiā in volūtate ipiꝰ. aliter tn̄ ⁊ aliter. In intellectu eni est ſm silitudinē sue spēi. in volūtate aūt amātis est sicut terminꝰ motꝰ in ꝑncipio motiuo ꝓportionato p ꝯuenientiā ⁊ ꝓportōnē quā h3 ad ipm. sicut in igne quodāmō est locus sursum rōne leuitatis ſm quā h3 ad ipm ꝓportionē ⁊ ꝯuenientiā ad talē locū. ignis ſ͞do geniṫꝰ est in igne generāte p silitudinē sue forme. Hec ille Et sicut locꝰ sursum est ꝯcatiuꝰ leuis. ita amatū delectabile amāti. ⁊ si leue ē extra locū rēdit in ipm. ita amās ad amatū. ⁊ silr amās rōnalis rēdit in bona amati ꝓpter amatū ipm Et h̄ est qd̄. D. hic dr̄ ⁊c̄. vt eni supra dictū fuit. q. xxvj. ar. ij. amatū ē in amāte p modū trahētis. qr videl3 trahit affectū amātis ad se ⁊ ad sua bona sibi volēda. Deīn cū dr̄

¶ Ecōuerso aūt amās est in amato. aliter q̄de3 p amorē ꝯcupie. alit̄ p amorē amicicie. amor naq3 cōcupiscētie nō requiescit i q̄cūq3 extrinseca aut supficiali adeptōe vel fruitōe amati. s3 q̄rit amatū ꝑfecte habere quasi ad intima illius ꝑueniens

¶ Probat scd̄am ꝑtē ꝯclōnis q̄ ad hoc q̄ amor facit amātē eē in amato. S3 circa h̄ est drn̄a in amore cōcupiscētie ⁊ amicicie. Ostēdit ḡ ꝓpositū q̄ ad amorē ꝯcupiscentie. Scd̄o de amore amicicie. ibi. In amore ſ͞o ⁊c̄. Uult ḡ pmo qr in amore ꝯcupiscentie (scz amati) amās nitit̄ ipm totū habere ⁊ ad intima eiꝰ ꝑuenire. Igit̄ amor ꝯcupiscētie facit amātē eē ſm affectū in amato. i. facit vt affectet totalr̄ vniri amato ⁊c̄. Deinde ibi

¶ In amore ſ͞o amicicie amās est in amato inq̄tum reputat bona vel mala amici sicut sua. ⁊ voluntatē amici sicut suā. vt q̄si ipe in suo amico videatur bona vl̄ mala pati ⁊ affici. ⁊ ꝓpter hoc ꝓpriū ē amicoꝝ eadē velle ⁊ in eodē tristari ⁊ gaudere. ſm phm in. ix. ethi. et in. ij. rheto. vt sic inq̄tu3 q̄ sunt amici estimat sua. amās videat̄ eē in amato. q̄si ide3 factꝰ amato. inq̄tū aūt ecōuerso vult ⁊ agit ꝓpter amicū sicut ꝓpter seipm. quasi reputās amicu3 idē sibi. sic amatū est in amāte

¶ Ondit idē de amore amicicie duabꝫ rōnibꝫ. scd̄am ponit ibi. Pōt aūt ⁊ tertio ⁊c̄. Ondit ḡ pº quō ille amor amicicie vt sic faciat amātē eē i amato. qr facit vt amicū putet ⁊ habeat tāq̄ se p affectum. tāq̄ ipe afficiat̄ bonis vel patiat̄ mala in amato. ḡ ⁊c̄. Añs p3 p phm. D. san. circa hūc modū. scz quō ſm amorē amicicie amās est in amato. notat q̄ vtrūq3 pt̄ dici eē in alio diuersis rōnibꝫ. ibi. Ut sic inq̄tū. clare in lr̄a. qr inq̄tu3 amicꝰ ea q̄ sunt amici estimat sua ⁊ amicū alterū se. ipe amās est in amato. s3 inq̄tū ecōuerso vult ⁊ agit ꝓpter amicū tāq̄ ꝓpter seipm. ⁊ putat amicū vt se. amatū ē in amāte. ⁊ h̄ vtrūq3 est in amore amicicie. qr amās estimat q̄ sunt amici sua. et h3 se ad amicū sicut ad seip3. ⁊ h3 eū tāq3 se. Deīn ibi.

¶ Pōt aūt ⁊ tertio mō mutua inhesio itelligi in amore amicicie ſm viā redamatōis inq̄tū mutuo se amāt amici. ⁊ sibi inuicē bona volūt ⁊ opantur

¶ Uerificat alia rōne eādē ꝑtem. qr amici mutuo se amāt ⁊ bona volūt ⁊ operāt̄ Nota āt. q̄ illā inhesionē non facit q̄libet amor. sic eni silitudo sup albedinē ꝯnotat terminū correlatiuū. ⁊ ꝯsilr in albedine. ita mutuitas requirit ⁊ ꝯnotat silr̄ amorē in alio. quare fieri pt̄ vt q̄s amet. sed non reamet̄ amore amicicie. vnde ibi erit q̄dā amor amicicie in vno. s3 nō mutua īhesio. ꝓpter defectū ꝯsilis amoris in alio. Nota aūt sp circa ista dicta. ne imagineris amorē amicicie ⁊ ꝯcupiscentie eē duos actꝰ s3 vnū cui tn̄ ꝯuenit facere diuersam inhesionē. vt est amicicie. ⁊ vt est ꝯcupiscētie. qr vt amicicie respicit bona amici ꝓpter amicū. s3 vt ꝯcupiscētie respicit amicū ꝓpter amātē. Habet̄ ḡ summarie ex hoc corpe articuli. q̄ amor causat mutuā inhesionē triplicē. duas q̄dē sp. scz ſm apprehensiuā ⁊ appetitiuā. nō aūt tertiā. q̄ est inhesio q̄si obiectiua. ⁊ redamatōis. qr scz ille afficit̄ amore amicicie illi. ⁊ econtra. Patēt aūt oīa ex dictis. Et qd̄ dictū ē p corpꝰ articuli ꝯfirmat̄ argumēto in ꝯtrariū

¶ Ad pmū ḡ dd̄m. q̄ amatum ꝯtinet̄ in amāte inq̄tum est ipressum in affectu eius p quādā cōplacētiam. ecōuerso vero amās ꝯtinetur in amato inq̄tum amans sequitur aliquo mō illud qd̄ est intimum amati. nihil eni ꝓhibet diuerso mō eē aliq̄d ꝯtinēs ⁊ ꝯtentū. sicut genꝰ ꝯtinet̄ in specie. ⁊ ecōuerso

¶ Maior vera. ptinet aliquo mō. ⁊ tñ pt etiā ꝯtine ri alio mō. sicut genus est in specie. ⁊ ptinet actu. ⁊ alterā ꝯtinet spēm virtute in ambitu sue potestatis. Ad minorē vera. nō pt idē esse ꝯtinens ⁊ ꝯtentū eodē mō. ⁊ vi ce uerso. vt iam dictū est. ⁊ sic est in ꝓposito. vt pꝫ in solone. ex in articulo precedenti ⁊c̄.

¶ Ad scdm dōm. q rōnis apphensio pcedit affectū amoris. ⁊ iō sicut rō disqrit. ita affectus amoris subintrat in amatū. vt ex dictis pꝫ. Ja co.

Maior vera. nisi p diuisionē quā ipm faciat. vel quā aliud faciat. Ad minorē. vera est q appetitus nō ē diuidere. tñ est intrare post diuisionē factā p rōnem. qr enī rō cogitat ⁊ disquirit de intimis amati. fm hoc affectus p amorē ingredit ⁊ nō stat in supficiali adeptōne. sed nititur ad intima penetrare amati amore ꝯcupiscentie. ⁊ in amore amicitie ingreditur se delectādo in omnibus que amati sunt. vt pꝫ in corpore.

¶ Ad tertiū dōm. q illa rō pcedit de tertio modo mutue inhesionis. q nō inuenit in qlibet amore

¶ Ad assumptum dico. q per amorem amās est in amato. semp duob pmis modis. sed nō sp fm tertiū modū tactū. ibi. Pōt aūt ⁊ tertio mō. Ultra. sequent q hoc mō ⁊c̄. Dico duob pmis modis vnit amatū amāti. ⁊ ecōtra. sed nō eodē mō. vt patuit in corpore. ⁊ ad pmū. Ultra. amor est vnio. verū semp qdē vniens duob modis pmis. sꝫ nō hꝫ sp vnionē ꝯsimilē rñdentē sibi tertio mō. Ultra. Nō ergo verū. semp mutua inhesio fm redamationem

¶ Utrū extasis sit effectus amoris.

E

AD tertiū sic pcedit. Uidet q extasis non sit effectus amoris. Extasis enī quādam alienatōem importare videt. sꝫ amor nō sp facit alienatōem. sunt enī amātes interdū sui cōpotes. g amor nō facit extasim. ¶ P. amās desiderat amatū sibi vniri. magis g amatum trahit ad se q̄ etiā pgat in amatū extra se exiens ¶ P. amor vnit amatū amāti. sicut dictū est. si g amās extra se tendit vt in amatū pgat. sequitur q sp plus diligat amatū q̄ seipm. qd pꝫ esse falsuꝫ. nō g extasis est effectus amoris ¶ Sed ꝯtra est qd Dionysius dt. iiij ca. de di. no. q diuin⁹ amor extasim facit. ⁊ q ipe deus propter amorē est extasim passus. cū ergo qlibet amor sit qdam silitudo participata diuini amoris, vt ibidē dr. videt q qlibet amor causet extasim. ar. p. c. q.

¶ Hic. d. san. inqrit de tertio effectu. q est extasis

¶ Rñdeo dōm. q extasim pati aliqd dr cū extra se ponit. qd qdē ꝯtingit ⁊ fm vim apphensiuam. ⁊ fm vim appetitiuā. fm vim apphensiuā aliqs dr extra se poni. qn ponit extra cognitōnem sibi ppriam vel qr ad supiorem sublimat. sicut hō dū eleuat ad ꝯphendenda aliqua que sunt supra sensum ⁊ rōnem dr extasim pati inqꝫtū ponit extra ꝯnaturalē apphensionē rōnis ⁊ sensus. vel qr ad inferiora deprimitur. puta cū aliquis in furiā vel amentiā cadit dicitur extasim passus. fm appetitiuā vero ptem dr aliquis extasim pati qn appetit⁹ alicuius in alterū fert exiens quodāmō extra seipm.

¶ Doctor san. rñdet questiō fm distinctiōem bimembrē. quā pmo declarat. Scdo subiūgit pmā ꝯclusionem affirmatiuā iuxta pmū mēbꝝ. ibi. Primā qdē extasim ⁊c̄. Secūdo secūdā. iuxta secūdū mēbꝝ. ibi. Sꝫ scdaꝫ ⁊c̄. Quo ad pmū intendit talis ꝯclō distinctiua pcābularis fundamentalis. Duplex est extasis. Una fm vim apphensiuā. ⁊ illa duplex. Alia fm vim appetitiuā. Probat conclusio. assumendo maiorē ex qd nois extasis. ⁊ arguit sic. Extasim aliqd pati dr. cū extra se ponit. Sed h contingit fm vim apphensiuā dupli. ⁊ fm vim appetitiuam igit ꝯclusio vera. Maior pꝫ ex qd nois. Minor q ad pmā partē declarat in littera. qr fm vim apphensiuam dr aliqs extra se poni. qn ponit extra cognitōem sibi ppriaꝫ sed hoc fit dupli. igit pma pars minoris vera. Illa minor pma declarat. qr fit qñqꝫ p hoc q aliqs ad supiora sublimat (⁊ talis extasis dr etiā hoc raptus) Uel qr ad inferiora deprimit. ⁊ talis est extasis tm. ⁊ nō pprie raptus. Secūda pars minoris pꝫ. qr fm appetitiuā partem aliqs dr pati extasim qn appetit⁹ fert extra ipm appetēte ⁊c̄. 2° pambul.

Nota p maiori intellectu istoꝝ. dicta. d. sanc. super eplm scdē ad Corinth. xij. circa pmū textum. q aliqs hō dr rapi multiplr. Primo ab hoib. sicut Enoch Sapie. iiij. Raptus est ne malicia ⁊c̄. Aliqn rapitur aia a corpore. Lu. xij. Stulte hac nocte aiam tuaꝫ ⁊c̄. Aliqn aliquis dr rapi a seipo qn ppter aliqd hō efficit extra seipm et h ē idē qd extasis. sꝫ extra seipm efficit hō. ⁊ p appetitiuā virtutē. ⁊ p ꝯgnitiuā. p appetitiuā enī virtutē hō ē solū in seipo qn curat q sunt sua tm. Efficit vo extra seipm qn nō curat que sunt sua. sꝫ que ptinent ad bona alioꝝ. et h facit charitas. j. Corinth. xiij. Charitas nō qrit q sua sunt. Et de hac extasi dt Diony. iiij. ca. de diui. noibus Est aūt extasim faciēs diuinus amor nō sinens amores suipius eē. sed amatoꝝ (scꝫ rerū amataꝝ) fm cognitiuā vo aliqs efficit extra se qn aliqs extra naturalē modū hominis eleuat ad aliqd videndū. ⁊ de isto raptu loqtur h Aplus. Sed sciendū. q modus naturalis humane cognitionis est vt cognoscat simul p vim mentalē. q est intellectus. ⁊ corporalē que est sensus. Et inde est q hō nō hꝫ in cognoscendo liberū iudiciū intellectus. nisi qn sensus fuerint in suo vigore. bene dispositi. absqꝫ aliquo ligationis impedimento. als cū impediūtur. etiā iudiciū intellectus ipedit. sicut in dormientib pꝫ. Tūc g hō efficit extra se fm cognitiuaꝫ vim. qn remouet ab hac naturali dispositōne cognitōis. que est vt intellectus ab vsu sensuum ⁊ sensibiliū rerū abstract⁹ ad aliqua videnda moueatur. Qd qdē ꝯtingit dupli. Uno mō p defectū virtutis. vtcūqꝫ talis defectus ꝯtingat. sicut accidit in freneticis ⁊ aliqs mente captis. et hec qdē abstractio a sensib nō est eleuatio hois. sed potius depssio. qr virtus eoꝝ debilitat. Alio vo mō p virtutē diuinaꝫ. ⁊ tūc pprie dr eleuatio. qr cū agens assimilet sibi patiens. abstractio q fit virtute diuina. et est supra hoiem est altius aliqd q̄ sit hominis natura. Et ideo raptus sic acceptus definitur sic Raptus est ab eo qd est fm naturā. in id qd ē supra naturā. in vi superioris nature eleuatio ⁊c̄. Hec ille. Eādeꝫ sententiā ponit D. in de veritate ma. xiij. q. j. in corpore Ubi dicit hominis ppria operatio est intelligere mediāte imaginatōe ⁊ sensu. Operatio enī eius qua solū intellectualib inheret omib inferiorib pretermissis. non est eius inqꝫtum est hō sed inqꝫtum in eo aliquid diuinū existit. Rapt⁹ multiplex

Operatio vero qua solũ sensibilibꝫ inheret p̄ter intellectum ⁊ rõnem. nõ est eius inq̄ntum hõ. sed ẜm naturã quã hꝫ cũ brutis cõmunẽ ⁊c̃. Hec ille. Ex quibꝫ pꝫ. ꝙ frenetici ⁊ alij mente capti qui sequũtur solũ sensum. tales patiuntur extasim. sed nõ rapiũtur. q2 nõ eleuãtur ex superiori natura. Patꝫ etiã ꝙ intellectus patitur duplicẽ extasim. et quid sit extasis ẜm appetitũ. q2 afficit ad ea q̄ sunt aliorꝫ ⁊c̃. Deinde ibi.

Ar. ii. ¶ Primã q̄dẽ extasim facit amor dispositiue. in q̄ntũ scꝫ facit meditari de amato. vt dictũ est. Intẽsa aũt meditatio vniꝰ abstrahit ab alijs

Cõclo pmi. ¶ Subiũgit p̄mã cõclonem responsiuã quo ad p̄mũ membrũ distinctiõnis. que est. amor facit talem extasim dispositiue. Probatur cõclusio. Amor facit meditari de amato. igit̃ cõclusio vera. Anteceдens pꝫ ex ar. ij. Conseq̄ntia. q2 intensa meditatio vnius abstrahit ab alijs. Nota aũt hic. ꝙ amor facit dispositiue. q2 excessus ẜm appetitũ facit excessũ in apprehensiua dispositiue. nõ formaliter. ẜm enĩ ꝙ quis affectus est sic cogitat. ⁊ ẜm modum affectiõis est modus cogitatõnis. vñ multi ex amore in insaniã versi sunt. Nota etiã ꝙ loquendo de extasi ẜm cognitiuã large. put est imoratio frequens apprehensiue sup alio. dr̃ extasis. sic amor quilibet verus ⁊ perfectus facit talem extasim ẜm apprehensiuã. Si aũt extasis dicatur apprehensio p̄ter modũ cõnaturalẽ (cũ scꝫ alienatione naturalis modi cognoscẽdi) tũc nõ quilibet amor facit talem extasim. sed solũ vehemens ⁊ intensus. q̄ videlicet vehementer afficit et alienat amantẽ a seip̄o. ⁊ facit sui obliuionẽ. Vñ doctor san. in pbatõe anteceдẽtis loquitur de intensa meditatõne. que pcedit ex intẽso amore. cognitiua enĩ plerũq3 etiã in hominibꝫ seq̄tur affectuꝫ quare etiaꝫ doctor sanc. dixit in p̄ori textu de appr̄hẽsione extra cõnaturalẽ modũ rõnis ⁊ sensus. Deinde cũ dr̃

¶ Sed secundam extasim facit amor directe simpliciter quidẽ amor amicicie. amor aũt cõcupiscẽtie nõ simpliciter. sed ẜm quid. Nã in amore cõcupiscẽtie quodãmodo fertur amans extra seip̄m. inq̄ntuꝫ scꝫ nõ cõtentꝰ gaudere de bono q̄d hꝫ. querit frui aliquo extra se. sed q2 illud extrinsecũ bonuꝫ querit sibi habere. nõ exit simpliciter extra se. sed talis affectio in fine infra ip̄am cõcludit̃. sꝫ in amore amicicie affectus alicuius simpliciter exit extra se. q2 vult amico bonũ ⁊ operat̃ bonũ. quasi gerens curã ⁊ puidentiam ipsius pp̄ter ip̄m amicũ.

¶ Deducit secũdã cõclusionẽ quinti membri. q̄ talis est. Amor facit extasim ẜm vim appetitiuã directe. simpliciter q̄dẽ amor amicicie. amor aũt cõcupiscẽtie nõ simpliciter sed ẜm quid. Probat̃ iuxta ambas partes simul

Cõclo. ii. assumendo maiorẽ ex dictis in p̄mo textu. ẜm appetitiuam partẽ aliquid dr̃ extasim pati. q2 appetitus alicuiꝰ fertur in alterum exiens quodãmodo extra seip̄m. sed in amore cõcupiscentie quodãmodo fertur amans extra seipsum. sed in fine infra seip̄m cõcludit̃. sed in amore amicicie affectꝰ alicuiꝰ simplr̃ exit extra se. igit̃ vtrũq3 amor facit extasim ⁊c̃. vt dr̃ cõclo. Maior patuit. Minor declarat̃ in littera dare. Et nota ꝙ amor facit talẽ extasim directe (.i. p seipꝫ) q2 est cõnaturalitas quã seq̄tur desideriũ ⁊ nisus ad habẽdũ bonũ cõcupitũ. ⁊ simr̃ facit vt affectus ip̄e velit bonũ amico pp̄ter seip̄m. et q̄ facit per seipsum appetitũ exire in bonũ alterius. ⁊ p̄sertim amor amicicie. ⁊ p cõñs directe. i. p se facit. Extasim aũt apprehensiue nõ facit directe. q2 nõ est in cognitiua virtute. sꝫ facit disponẽdo vt cognitiua extra apprehendentẽ ponat̃ sed appetitiuã ẜm se extendit ad bonũ alterius. q2 ẽ impulsus affectiõalis in bonũ amati ⁊c̃. Nota circa hũc articulũ differẽtiã inter extasim ⁊ raptũ ex 2ª2ᵉ. q. clxxv. q2 raptus aliq̄d addit supra extasim. Nã extasis importat simplr̃ excessum a seip̄o ẜm quẽ aliquis extra suaꝫ ordinationẽ ponit̃. sed raptus sup hoc addit violẽtiã quandam. vel quasi violentiã. q2 raptus non est naturalis. respectu nature particularis licꝫ sit naturalis respectu nature vniuersalis. Et si quis abstrahatur a sensibilibus virtute rerum naturalium. nõ est raptus ẜm doc. san. in de veritate. Potest igit̃ extasis. etiã ad vim appetitiuã p̄tinere. puta cũ alicuius appetitus tendit in ea que extra sunt. raptus aũt solũ ad cognitiuã. Differentia extasis et raptus

Argumẽtũ in cõtrariũ

Pro. secunda cõclusione rũsiua est. Circa hoc argumentũ nota. ꝙ Dionysius dr̃. ꝙ diuinꝰ amor facit extasim inq̄ntũ scꝫ facit appetitũ hõis tendere ad res amatas. Vñ postea subdit ꝙ etiã ip̄e deus qui est omniũ cã. p abũdãtiã amatorie bonitatis extra seip̄m fit p puidentiã ad om̃ia existentia ⁊c̃. Sed raptus p̄prie ptinet subiectiue ad virtutẽ cognoscitiuã ad quẽ requirit̃ violentia. que p̄prie nõ inuenit̃ in actu appetitus. cuiꝰ est inclinari in rem. ⁊ qui nõ p̄t pati violentiã ⁊c̃. Vide etiã de ista materia in de p̄ura. ma. xij. ar. p. vbi determinat̃ quid raptus.

¶ Ad p̄mũ ḡ dicendũ ꝙ illa rõ pcedit de p̄ma extasi

¶ Ad maiorẽ. vera est. p̄sertim de extasi ẜm vim apprehensiuã. ⁊ de extasi p̄fecta. tũc enĩ importat alienatõem (p virtutẽ extrinsecã) a mõ cognoscẽdi cõnaturali. vl̃ ad superiora. ⁊ tũc p̄prie est raptus. q̄ ẜm magistros describitur. ꝙ est ab eo q̄d est ẜm naturã in id q̄d est supra naturã vi superioris nature eleuatio. vel ad inferiora. ita ꝙ vtatur sensibꝫ p̄ter intellectũ. ⁊ tũc est q̄dã extasis cõiter dicta. sed nõ raptus. q2 nõ est eleuatio. sꝫ depressio. Ad minorẽ. verũ nõ sp facit alienatõem a mõ cognoscẽdi cõnaturali. tñ facit sp exitũ ad alterũ. ⁊ extra se ẜm appetitum. Vltra ḡ ⁊c̃. Verũ nõ sp facit p̄mã extasim q̄ est ẜm cognitiuã virtutẽ. Quare pꝫ. ꝙ extasis cõmunior est q̄̃ raptꝰ p̄cipue p̄prie dictus. et loq̄tur etiã de raptu appetitus. q2 cõuenit raptus appetitui impp̄rie ¶ Circa hãc solonẽ nota. q2 seq̄tur modũ dicẽdi d. san. in de verita. vbi dr̃ cũ quis trahitur ad inferiora nõ dr̃ raptus esse. Sed in 2ª2ᵉ supra ar. ij. ad scđm. vult ꝙ qñ qs trahit̃ om̃ino ad ea que sunt appetitus inferioris. magis dicat̃ rapi ⁊ pati extasim. q2 magis abstrahit̃ ab eo q̄d est sibi p̄priũ (scꝫ a rõnali appetitu) sed nõ est cõtrouersia. q2 in de veritate cõsiderauit hoc q̄d dr̃ raptꝰ eẽ eleuatio. in 2ª2ᵉ vero attẽdit q2 ẽ tractꝰ ab eo q̄d ẽ ẜm naturã. scꝫ ex p̄te termini a q̄

¶ Ad scđm dicendũ ꝙ illa rõ pcedit de amore cõcupiscẽtie. q̄ nõ facit simplr̃ extasim. vt dictũ est. In con...

¶ Ad añs. verũ in amore cõcupiscẽtie. ⁊ tñ in illo est etiã aliq̄s exitus affectionalis ad rem desideratã. sꝫ nõ stat foris. sꝫ regredit̃ referẽdo ad seip̄m. Sed maior nõ est vera de amore amicicie. q2 esto ibi sit vnio. est tñ etiaꝫ extasis. q2 egredit̃ ad bona amati. Nõ vltra referens ad seip̄m. imo illa vnio affectionalis trahit amantẽ in amatũ ⁊ bona sua. Ad cõsequẽs. magis ḡ. verũ in amore cõcupiscẽtie

cupiscentie vbi est finalis regressus ad amātē. sed nō in amore amicitie ꝛc.

Ad tertiū dōm. ꝙ ille q̄ amat intātū extra se exit inq̄ztū vult bona amici ꝛ opaẜ. nō tñ vult bona amici magis q̄ȝ sua. vñ nō seq̄ẜ ꝙ alteꝝ pl⁹ q̄ȝ se diligat

¶ Maior vel assumptū verū ad sensum dictū in articulo scđo. q2 vnit amor amatū amāti rōne ꝯplacētie. ꝛ impressionis. ꝛ amās quoq3 extra se poniẜ volendo bona amico tanq̄ȝ sibi ꝛc. Ultra. Si ḡ ꝛc. Dico ꝙ sic pgendo in amatū nō quasi se dimittat affectionalr (volēdo videlicet magis bona amico q̄ȝ sibi) s3 ad aliū sensum dictuȝ in corpore. Unde negaẜ qđ inferẜ. sequitur ꝙ se plus diligat amicū. q2 pcedit ex malo intellectu illius egressus ꝛ extra se positiōis. Et nota circa hoc. q2 nec hic nec in patria hō debet aliū magis diligere q̄ȝ seipm quo ad intensionē actus. s3 tñ in patria plus diliget meliorē quo ad bonū voliti. de hoc in. 2ª 2ᵉ. q. xxvi ar. xiij. in cor.

¶ Utrum zelus sit effectus amoris

F Ad quartū sic pceditur. Videẜ ꝙ zelus nō sit effect⁹ amoris. zelus em̄ est ꝯtentiōis pncipiū. vñ dr. p. ad Corinth. iij. Cum sit inter vos zel⁹ ꝛ ꝯtentio ꝛc. s3 cōtentio repugnat amori. ḡ zelus nō est effect⁹ ei⁹ ¶ P. obiectū amoris est bonū qđ est cōicatiuū sui. s3 zelus repugnat cōicatōni. ad zelū em̄ ptinere videẜ ꝙ q̄s nō patitur ꝯsortiū in amato. sicut viri dicitur zelare vxores q̄s nolūt habere ꝯmunes cū ceteris. ḡ zelus nō est effectus amoris ¶ P. zelus nō est sine odio. sicut nec sine amore. dr em̄ in ps. zelaui sup iniquos. nō ḡ debet dici magis effectus amoris q̄ȝ odij. ¶ Sed ꝯtra est qđ Dionysi⁹ dr q̄rto. ca. de di. no. ꝙ deus appellaẜ zelotes ppter multū amorē quē h3 ad exn̄tia

¶ Hic d. sanc. inquirit de quarto effectu amoris. scȝ zelo. Et huic articulo opȝ pmittere que h3. d. san. in postilla. p. Corinth. xiij. q2 zelus accipiẜ vno° pro ipo amore intenso. ꝛ p dilectōe feruenti. Et sic ꝯstat ꝙ q̄stio nō intelligaẜ. q2 idē nō est effectus suipius. Sic aūt zelus idē est ꝙ amor saltē intensus. Scđo aūt mō accipiẜ zelus p inuidia. vt. D. ibidē h3. ꝛ vt hic habeẜ accipiẜ etiā tertio pro ipugnatōe ꝯsortis in amato. ꝛ p repulsa coꝝ q̄ sunt ꝯtra amatū. Et vt D. vbi iam h3. nō est equocatio zeli. cū accipiẜ p amore feruenti. ꝛ inuidia. vel alijs iaȝ dictis q2 vnū sequtur ex alio. ꝛ plerūq3 noīe cause noiatur etiaȝ effect⁹ ꝛ ecōtra. et isto tertio mō accipiẜ hic zelus qñ q̄riẜ an sit effectus amoris ꝛ scđo mō

¶ Rñdeo dōm. ꝙ zelus quocūq3 mō sumaẜ ex intensione amoris puenit. manifestū est em̄ ꝙ q̄ȝto aliqua virt⁹ intēsius tendit in aliq̄d. fortꝰ repellit oē ꝯtrariū vel repugnās. Cum igiẜ amor sit q̄dā mot⁹ in amatū. vt Aug. dr in lib. lxxxiij. q. Intēsus amor q̄rit excludere oē id qđ sibi repugnat.

¶ In corpore duas ꝯclōnes ponit. D. primo vnam
ꝯ. gnālis. generalr rnsiuā. Scđo aliā explicatiuā pone. ibi Aliter tñ hoc ꝛc. Prima est. zelus quocūq3 mō sumaẜ ex intensione amoris pueniat. et nota q̄cūq3 mō sumaẜ. q2 aliqñ accipiẜ p zelotipia. qñq3 p inuidia. qñq3 p zelo bono dei vl amici. et hi modi tāgentur in scđa ꝯclōne. Quāq3 etiā accipiẜ zelus vt habeẜ. 2ª 2ᵉ. p tristicia qua q̄s affiẜ. q2 dolet sibi bonū qđ alius h3. Accipiẜ etiā p nemesi. q̄ est tristicia de psperitate maloꝝ. Et sm phm est passio media inter inuidiā ꝛ epicacocharcā. vel puersum gaudiū sm nouā trāslatōem. ꝛ laudabilis. U. de. 2ª 2ᵉ. q. xxxvi. ar. ij. in corpe. et. q. li. ar. iij. ad scđm ꝛ q̄rtū. Quocūq3 ḡ mō sumaẜ oriẜ ex amore intenso Et tñ hic specialr ostendeẜ de zelotipia ꝛ zelo inuidie. ꝛ zelo amici. Probaẜ igiẜ ꝯclo ista Quāto aliqua virt⁹ intēsius tendit in aliq̄d. tāto fortꝰ repellit oē ꝯtrariū vel repugnās. s3 amor est q̄dā mot⁹ in amatū. igiẜ intēsus amor querit excludere oē id qđ sibi repugnat (Subsumiẜ extra litterā) S3 hoc ptinet ad zelū. ꝛ est zelus. igiẜ zelus ē effect⁹ amoris intēsi. Maior nota. Minor est beati Augustini. Subsumpta pȝ ex rōne zeli. q2 est conari. ꝛ si possibile est excludere omne id qđ repugnat sibi respectu amati ꝛc. Et nota ꝙ ex his haberi pt. ꝙ zelus est effectus amoris mediante odio. q2 aliq̄d impediens amātē vel in singularitate. vel in excellentia amati eo ipo efficiẜ odiosum ꝛ p zelū impugnatur Et hoc etiā notaẜ ad tertiū. ꝛ ḡ odiū nō est zelus. sed est cā zeli. licȝ nō pma. q2 oritur ꝛ ipm odiū ex intenso amore. ꝛ deinde impugnatio. ꝛ nisus vel affectus excludendi aliud vel impugnādi ꝛc. q2 aūt iuxta supra dicta ē amor ꝯcupiscētie ꝛ amicitie. ideo ꝯclusio indiget explicatōne

¶ Aliter tñ hoc ꝯtingit in amore ꝯcupiscentie. ꝛ aliter in amore amicitie. Nā in amore ꝯcupiscentie qui intense aliq̄d ꝯcupiscit. moueẜ ꝯtra oē illō qđ repugnat ꝯsecutōni vel fruitiōi q̄ete eius qđ amatur. ꝛ hoc mō viri dicūtur zelare vxores. ne p ꝯsortium alioꝝ impediaẜ singularitas quā in vxore q̄rūt. similiter etiā qui q̄rūt excellentiā mouētur ꝯtra eos q̄ excellere videnẜ quasi ipedientes excellētiā eoꝝ. ꝛ iste est zelus inuidie de q̄ dr in ps. Noli emulari i malignātibꝰ. neq3 zelaueris facientes iniq̄tatē

Subiūgit ꝯclonem aliam explicatiuam potius talem
Aliter hoc ꝯtingit in amore ꝯcupiscentie. ꝛ aliter in amore amicitie (.i. amor ꝯcupiscētie intensus est cā alteri⁹ zeli. ꝛ respectu alterius q̄ȝ amor amicitie intēsus) Probaẜ ꝯclo Et pmo. d. san. ostēdit quis zelus sit in amore ꝯcupiscentie. Deinde ostēdit q̄s zelus sit in amore amicitie. q2 tñ isti amores ꝯparanẜ quo ad zeluȝ. ideo opȝ simul arguere de vtroq3. q2 ꝯparatio reqrit vtrūq3 ꝯparabiliuȝ ꝛc. In amore ꝯcupiscentie qui intense aliquid ꝯcupiscit. moueẜ ꝯtra oē illud qđ repugnat ꝯsecutiōi vel fruitiōi quiete. eius qđ amaẜ (scȝ amore ꝯcupiscētie) s3 amor amicitie intensus facit hoiem moueri ꝯtra oē illud qđ repugnat bono amati. ḡ ꝯclo vera ꝙ alius ꝛ alius zel⁹ ē amoris ꝯcupiscentie. alius ꝛ alius amoris amicitie. Tenet ꝯñia de se. q2 moueri ꝯtra repugnans q̄ete fruitionē boni ꝯcupiti. et moueri ꝯtra repugnans bono amici. est alius mot⁹. etiā respectu alteri⁹ obiecti. D. san. ponit pmo pmā ptē añcedentis. Scđo scđam. ibi. Amor aūt ꝛc. Pamā ḡ ptē añtis ostēdit explicādo q̄s sit zel⁹ amoris ꝯcupiscentie. q2 zelus quo dr q̄s zelare vxorem. similiter zelus inuidie ꝛc. Deinde ibi. Cōclo. ij.

¶ Amor aūt amicitie q̄rit bonū amici. vñ qñ est intensus facit hoiem moueri ꝯtra oē illud qđ repugnat bono amici. ꝛ sm hoc aliq̄s dr zelare p amico. qñ si qua dicūtur vel fiūt ꝯtra bonū amici hō re

pellere studet. Et p hūc etiā modū aliqs dr zelare p
deo qn ea q̄ sunt ɔtra honorē vel volūtatē dei repel/
lere ſm posse conat. ſm illud .iij. Re.xix. zelat⁹ sum
p dn̄o exercituū. et Jo.ij. sup illud. zelus dom⁹ tue
comedit me. dr glo. q bono zelo comedit qui q̄libet
praua que viderit corrigere satagit. si nequit tolerat
et gemit.

¶ Ponit tertiā ptē aſūis p̄dicti. ꝛ explicat quis sit. ꝛ
q̄uo noiat zelus amoris amicicie. qꝛ zel⁹ p amico. ꝛ zel⁹
p deo. vt pꝫ clare ī lr̄a. Nota q hāc auctoritatē ps (scꝫ
neqꝫ zelaueris facientes iniq̄tatē) d. ſan. 2ᵃ2ᵉ. q. xxxvi. ar.
ij. in corpe intelligit de zelo q̄ apud phm dr nemesis. Et
vtroqꝫ mō pt intelligi. scꝫ etiā de zelo inuidie ꝛc. Nota
q d. ſan. sp dr zelus est effect⁹ amoris intēsi siue ɔcupis
centie siue amicicie. ꝛ hoc idē dr pma ɔclusio. quare ex te
pido amore nō seq̄tur zelus. Qui eīm nō multū ɔcupis/
cit rē aliquā nō mouet ɔ̄ impediēs singularitatē vel ex/
cellētiā in re ɔcupita. Silr q nō intēse diligit amicū nō im
pugnat ea q̄ ipm ipediūt a bonis suis. ꝛ ḡ sp loq̄tur D.
de amore intenso ꝛc. Nota quoqꝫ ex his q amor ē cā
zeli suo mō effectiua sicut rō agendi. eo eīm ipo q qs rem
valde amat. hꝫ rōem ꝛ motiuū vt impediēs amati im
pugnet. et ē q̄si dispositio zelātis. q̄ tn̄ reducit ad gen⁹ cau
se efficiētis large ꝛc. Nota quoqꝫ q zel⁹ nō videt dice
re vnū actum tm̄. imo plures. qꝛ ipugnatio exercita ꝛ re
pulsa. reqrit etiā interiorē motū ꝛ exteriorē. sic zelotipus
varijs modis ipugnat corde. ore. ꝛ ope ɔforē. vn̄ etiam
inuidia ptinet ad zelū. Cā etiā zeli pma q̄dem est amor.
deinde odiū. postea sequūtur alij mot⁹ ꝛ act⁹ interiores
et exteriores q̄ ɔstituūt zelū.

☞ Argu⁹ in ɔtrariū p ɔclone rn̄siua pma est

¶ Ad pmū ḡ dōm. q aplus ibi loq̄tur de zelo in
uidie. q̄ q̄dē est cā ɔtentōis. nō ɔtra rem amatā. sed
p re amata ɔtra impedimēta ipius.

¶ Ad maiorē. vera de zelo amoris ɔcupiscētie. q est
zelus inuidie. ꝛ habet aliq̄d de ipa. 2ᵃ2ᵉ. q. xxxviij. ar. iv
ad pᵐ. Ad minorē. ɔtētio (q̄ est ɔtrarietas ꝑbor) ꝯ
rem amatā. illa repugnat amori. sꝫ ɔtētio ɔ̄ impedimēta
amati vel amore ɔcupiscētie. vel amicicie non ɔ̄riat. imo
seq̄t. ꝛ q̄to maior est amor. tāto maior est zel⁹ p amato.
et ɔtra ipedimēta ei⁹ ꝛc. ḡ zel⁹ ꝛc. Necꝫ ɔtra rē amatā tn̄
ɔtra impedimēta amati. vel ɔtraria amato ꝛc.

¶ Ad scd̄m dōm. q bonū amat inq̄ztū est cōica
bile amāti. vn̄ oē illud qd̄ pfectōem hui⁹ cōicati/
onis ipedit efficit odiosum. ꝛ sic ex amore boni zel⁹
causat. ex defectu aūt bonitatis ɔtingit q q̄dā parua
bona nō pn̄t itegre simul possideri a multis. ꝛ ex amo
re taliū causat zel⁹ inuidie. nō aūt ppriē ex his q̄ in
tegre pn̄t a multis possideri. Null⁹ eīm inuidet alteri
de cognitōe vitatis. q̄ a multis integre cognosci pt.
sed forte de excellētia circa cognitōem huius

¶ Maior vera. est cōicatiuū sui ipi amato. ex cui⁹ in
tēso amore seq̄t repulsio ipedimētoꝝ cōicatōis pfecte il/
lius boni. Ad minorē. sꝫ zel⁹ repugnat cōicatōi. verꝫ. ze
lus repugnat cōicatōni ad alios. ꝛ hoc in puis bonis q̄
nō pn̄t a pluribꝫ haberi. sꝫ nō repugnat cōicatōni boni q̄
ad amatū. imo vt tal' cōicatio pfecte habeat ɔsurgit zel⁹
inuidie vel ipugnatōis cuiuscūqꝫ. Vltra. ad zelū eīm ꝛc.

ptinere videt nō habere ɔsortiū aliorꝝ impedientiū. sed
nō ad ipm amatū habet zel⁹ ꝛc. ḡ zel⁹ nō est effect⁹ amo
ris. verū respectu amati ꝛ desiderati. tn̄ respectu aliorꝝ q̄
vident ipedire ꝛc. D. ſan. rn̄det ad minorem. Et nota
ꝑbū D. cuꝫ dr. ꝛ sic ex amore boni zelus causat. sꝫ nō ex
amore absolute ꝛ respectu boni amati. sꝫ mediāte odio il
lius qd̄ ipedit cōicatōem boni ɔcupiti ad amātē. Et h̄
dictū est circa articulū q amor est cā pma zeli. sꝫ nō pcis
sa. Pro intellectu etiā aliquorꝝ dictorꝝ in ista solone vi
de d. ſan. in postilla p. ad Corinth. xiij. lectōne pma. q̄si
post pncipiu ꝛc. Quia eīm spūalia pn̄t pfecte haberi a mul
tis. ideo in charitate diuina nō hꝫ locū inuidia. sꝫ tpalia
(scꝫ parua) nō pn̄t pfecte haberi. ideo ex amore taliū seq̄
tur zelus inuidie. ꝛ zel⁹ ad singularitatē ipedientia

¶ Ad tertiū dōm. q hoc ipm q aliqs odio hꝫ ea
q̄ repugnāt amato ex amore pcedit. vn̄ zelus ppe
ponit effectus amoris magis q̄ odij

¶ Ad maiorē vera. qꝛ inuidia q̄ est tristicia p̄supponit
odiū tāq̄ prius. ꝛ itez aliq̄d odiū p̄supponit aliquā tristi
ciā. de hoc in. 2ᵃ2ᵉ. q. xxxiiij. ar. vi. ad p. Tn̄ dico q tale
odiū p̄cedēs zelū est etiā effect⁹ amoris. qꝛ iō odio q̄ ipe
diūt ab amato ppter amorē amati. Vn̄ negat ɔn̄a. q nō
magis. qꝛ amor ē pma ꝛ pncipalior cā q̄ odiuꝫ. D. ſan.
negat ɔn̄am. Et pꝫ ex hac solone. qꝛ amor sol⁹ nō est cā
zeli. sꝫ adiūcto odio aliqu⁹. q̄ stāte seq̄t zel⁹ aliq̄ modoꝝ

¶ Vtꝝ amor sit passio lesiua amātis

Ad quintuꝫ sic pcedit. Videt q amor sit
passio lesiua. languor eīm signat lesionem
quādā lāguētis. sꝫ amor causat lāguorē.
dr eīm Canti. ij. Fulcite me floribꝫ. stipa/
te me malis. qꝛ amore lāgueo. ḡ amor est passio lesi/
ua. ¶ P̄. liq̄factio est q̄dā resolutio. sꝫ amor est liq̄fa
ctiu⁹. dr eīm Cāti. v. Aia mea liq̄facta est vt dilect⁹
me⁹ locut⁹ est. ḡ amor est resolutiu⁹. est ḡ corrupti/
uus ꝛ lesiu⁹. ¶ P̄. feruor designat quendā excessum
in caliditate. q̄ q̄dē excessus corruptiu⁹ ē. sꝫ feruor
causat ex amore. Diony. eīm. v. ca. cel. hierar. inter ce
teras ppzietates ad amorem seraphin ptinētes po
nit calidū ꝛ acutū ꝛ supferuēs. et Cantic. viij. dr de
amore. q lāpades ei⁹ sunt lāpades ignis atqꝫ flam
marꝝ. ḡ amor est passio lesiua ꝛ corruptiua. ¶ Sed
ɔtra est qd̄ dr Diony. iiij. c. de di. no. q singula sepa
amāt ɔtētiue. i. ɔseruatiue. ḡ amor nō est passio le/
siua. sed magis ɔseruatiua ꝛ pfectiua

¶ Hic ɔn̄ter. do. ſan. determinat de q̄nto effectu. q̄ so
nat in impfectōem. scꝫ lesionē. et ideo vltimo de ipo q̄rit
inter effectus spēales. et q̄rit notāter de passione. sꝫ rn̄dēs
do in vna ɔclone etiā rn̄det de amore intellectiuo

¶ Rn̄. dōm. q sicut supra dictuꝫ est. amor signat q. xxvi. ar. j. et. ij. et. q. xx/
coaptatōem quādā appetitiue virtutis ad aliqd̄ bo/ vij. ar. j.
nū. nihil aūt qd̄ coaptat ad aliq̄d qd̄ est sibi ɔueni/
ens ex hoc ipo leditur. sꝫ magis si sit possibile pficit
et meliorat. qd̄ vo coaptat ad aliq̄d qd̄ nō ē sibi cō
ueniēs ex h̄ ledit ꝛ deteriorat. Amor ḡ boni ɔueniē/
tis ē pfectiu⁹ ꝛ melioratiu⁹ amātis. amor āt boni qd̄
nō ē ɔueniēs amāti ē lesiu⁹ ꝛ deterioratiu⁹ amātis

¶ D. san. rñdet distincte duab⁹ ɔclonib⁹ mistuis. scđm dū psequē. ibi. Quātū vero ad secūdū ₇c. p⁹ rñdet de amore ſm formale ipi⁹ qđ tenet ex pte appetit⁹. ₇ ē tal' Amor boni ɔuenientis ē melioratiu⁹ amantis. amor āt boni qđ

Cōclo pma nō est ɔueniēs amāti ē lesiu⁹ ₇c. Hāc ɔclonē D. p⁹ pbat rōne. scđo signo. ibi. Vñ maxie ₇c. tertio āncetet qlr ɔclo itelligat. ibi. Et hoc qdē ₇c. Probat ğ ɔclo rōne sic dare. Amor signat coaptatōem ₇c. vt in lra. nihil āt qđ coaptat ₇c. vt in lra. ğ ɔclo vera. ¶ Nota āt q d. san. dt circa miorē ſ3 mag' si sit possibile pficat ₇ melioratr. qr ali qñ amās ex coaptatōe ad amatū nō pficit pprie. qr ē met ipm amare ₇ ipa pfectio vt in deo. Silr loquēdo de melioratōe morali ₇ pfectōe tal' nō est possibilis bestijs. sed in rōnabilib⁹ creaturis h ē possibile. iō pficit p ipam coaptatōem. ita q sicut ɔgnitio veri est qdā pfectio ₇ melioratio accñtalis ɔgnoscētis. ita coaptatio appetitiua ad bonū appetibile est pfectio ₇ melioratio in esse appetitiuo vt sic. Si āt loqmur de melioratōe appetitiua ₇ affectiua absolute ₇ nō in esse morali. sic ₇ appetit⁹ bestie pficit. qr etiā ipius appetit⁹ naturalr ordiat ad appetibile, ₇ p ɔñs per actū respectu ɔuenientis pficit. ita q ipa affectio boni cōuenientis est ipa pfectio. natural' āt appetit⁹ est pfectio in esse nature magis q̄ in esse appetitiuo. ₇ est actus p̄mus nō scđ⁹ sicut amor aialis ₇c. Consequēter cū dt.

¶ Vñ maxie hō pficit ₇ melioratr p amorē dei ledi tur āt ₇ deterioratr p amorē peccati. ſm illđ Osee. ix. Facti sunt abomiabiles sicut ea q̄ dilexerūt.

Manifestat ɔclonē p̄dictā a signo q̄ ad ambas ptes clare ₇c. ¶ Et nota ex h. qr ista ɔclo itelligit de amore vt respicit appetitū. ₇ qr etiā amor intellectiu⁹ respicit appetitū in ordine ad ɔueniēs vel discōueniēs. iō ista ɔclo extēdit vsq3 ad appetitū itellectiuū. est em rō cōis vtriq3 appetitui. quia amor vtriusq3 est coaptatio ipius ad obiectū. q̄re etiā d. san. ɔclonē manifestat p amorē dei ₇ peccati mortalis q amores ptinēt euidēter ad volūtatē p dilectōem em sensualitatis tm: hō nō efficit abhominabil' ſ3 o3 q etiā amor volūtatis accedat. Et h idem p3 ex seqūtib⁹. qr D. statim dt. Quātū vero ad id qđ est materiale in passione amoris. q̄si diceret. p̄dicta ɔclo itelligit de formali amoris vt sic vtr siue sit passio siue nō ₇c.

Consequenter ibi.

¶ Et h qdē sic dictū est de amore q̄tū ad id qđ est formale in ipo. qđ est sc3 ex pte appetitus.

¶ Ponit itellectū dicte ɔclonis. qr d3 itelligi q amor aliqs est lesiu⁹ ali⁹ melioratiu⁹ q̄ ad formale. ita q ipe actus p ɔpatōem ad obiectū pficiat vel iꝑficiat in esse appetitiuo vel etiā morali. Tunc ibi.

¶ Quātū vero ad id qđ est materiale in passione amoris qđ est imutatio aliq̄ corpal'. accidit q amor sit lesiuus pꝑter excessu3 imutatōis. sicut accidit in sensu ₇ in actu v̄tutis aie q̄ exercet p aliquā imutatōnē organi corporalis.

¶ Rñdet alia ɔclone de amore passione tm ₇ h q̄ ad materiale. ₇ itendit talē ɔclonē. amor passio q̄ ad materiale p̄t eē lesiu⁹ (₇ dt D. accidit ₇c.) p h dat itelligi q amor

Cōclo scda passio q̄ ad materiale nō h3 eē lesiuū positiue ſ3 ɔuenit sibi negatiue p nō repugnātiā. Probat. accidit (.i. p̄t ɔtingere in aliq̄ amore) q imutatio excedat naturalē v̄tudinē ₇ dispōnē corpis. igit ɔclo vera. Tenet ɔña. qr talis excessus imutatōis ledit corp⁹. Añs declarat a silr in sensu et in actu potē organice vbi accidit lesio. qr p aliquā imutatōem corpalē. sic p3 q visus ledit ab imutatōe visibil' excedētis. silr in actib⁹ v̄tutis vegetatiue p̄t eē excessus ₇c. ¶ Nota āt fundamētū hui⁹ ɔclonis infra. q. xxxvij. ar. iiij. in cor. qr amor rōne materialis nō h3 nocere corpi ex specie ₇ mō imutatōis. imo mag' pficere (qr mot⁹ amoris nō repugnat vitali motioni. ſ3 q̄titas ₇ excessus eius p̄t repugnare vitali motioni) ₇ ğ dt D. accidit. qr ex se et ex specie nō h3 ſ3 ex mō ₇ q̄titate imutatōis ſm q superexcessit naturalē v̄tudinē. sic etiā delectatio q̄ ex ꝓpria specie ē pfectiua corpis p̄t nocere ex superexcessētia. vt patebit infra ₇c. P3 ex his q ɔclo p⁹ itelligit de melioratōe vl' lesione appetit⁹. vt sic depēdentis ab appetibili in sua pfectōe. scđa āt itelligit de lesione corpis nō appetit⁹. q̄re esse p̄t vt passio pfectiua p⁹ mō in hoie noceat scđo mō et ecōtra. sic p3 de tristicia etiā sensitiua de peccatis q̄ p̄t eē q̄ appetit⁹ sensitiu⁹ ɔueniēter se h3 ad peccata. ₇ p ɔñs pficiat appetitū ſ3 sp nocet corpi. vt patebit infra. qr ex specie nocet corpi. sic amor aliqs q̄ ad materiale moderat⁹. vel delectatio p̄t pficere corp⁹ ₇ nocere appetitui vt sic pre sertim rationali.

¶ Argumētū in ɔ̄triū ɔfirmat p̄mā ɔclonem. qr ipe amās est obiectū ₇ bonū ɔueniēs. qr qlibet seipm naturaliter diligit. ₇ qlibet talis amor ē bon⁹. In hoie tn amor q̄ diligat se ſm exteriorē hoiez pl⁹ q̄ ſm iteriorē est malus moralr. nō qr diligit se ſ3 qr puertit ordinē dilectōis ₇c.

¶ Ad p̄mū maiorē. languor corpal' signat lesionē corpalē. ſ3 languor affectiu⁹ ſcat tristiciā ₇ afflictōez de absentia amati. maxie qñ est oino absens vt p3 apđ d. san. i iij. di. xxvij. q. p⁹ ar. iij. ad 2ᵐ. Ad minorē dico q amor qñq3 causat languorē appetitiuū .i. afflictōez ₇ tristiciā affect⁹ qñ amatū ē absens. ğ ₇c. vel q̄ñq3 ledit rōne formal' qñ amatū ē absens. q̄ absentia discōuenit amāti. ₇ itelligitur illud canticoꝝ de amore etiā itellectiuo. qr facit languorē metaphoricū ₇ affectiuū. ſ3 in amore q̄ est passio ꝯcomitatur formali ex pte corpis imutatio etiā afflictiua corpis (sc3 mediāte tristicia) Scđo ɔcludit hec rō. q amor ē afflictiuus nō sp formalr ₇ ſmᵐ se ſ3 causalr in absentia amati. qr tūc ad amorē seqt tristicia q̄ ē afflictiua. ₇ ad tristiciā passionē seqt etiā imutatio corpis afflictiua. nā tristicia vl' voluntatis vl' passio maxie est egritudo ₇ languor. vt patet apud Tullium.

¶ Ad scđm maiorē liq̄factio corpalis ē aliq̄ resolutio et material' per agēs naturale facta ſ3 liq̄factio affectiua nō ē resolutio ſ3 mollificatio affect⁹ q̄ se exhibet abilem ad intromissionē ₇ receptōez amati. Et dico q talis mollificatio affect⁹ respectu boni ɔuenientis ₇ pfectiui nō est lesiua. Et scđo dico. q trāsmutatio aliq̄lis nō excedēs i corpore ꝯcomitās appetitui etiā nō est lesiua. imo pfectiua ex ꝓpria specie. vt patuit Rephendūt em duri corde q̄ nō sūt dispositi ad diligēdū deū. Ad minorē. amor etiā est liq̄factiu⁹ affect⁹ ₇ cordis ₇ amor passio cū h imutat corp⁹ ꝓportionabilr ad illā affectōez liq̄factiuā appetit⁹. Negat āt ɔña. qr liq̄factio amoris nō ē resolutiua ſ3 mollificatiua p eꝯpositū ad ɔgelatōem ₇ induratōem ₇c.

¶ Ad tertiū maiorē feruor materialis ₇ corpalis designat excessu3 caloris ſ3 nō feruor affectiu⁹ q̄ signat itensum desideriū de ɔsecutōe amati. Ad minorē dico. q feruor affectiu⁹ qñq3 cāt ex amore (.i. magnū ₇ ingēs desideriū ex amore cāt) ſ3 dico q tale si sit respectu ɔuenientis nō ledit appetitū. Scđo dico q ex amore passiōe qñq3 cāt feruor

etiā corpalis ꝛ talis ledit rōne excessus non rōne speciei. Et ad ꝓbatōem minoris dico. ꝙ ille auctoritates intelligūtur de feruore amorꝭ intellectiui ꝛ spiritualis q̇ est in seraphicis angelis. Silr intelligit auctoritas canticoꝝ. Negat āt ꝯn͞a. tū qꝛ amor ille de q̄ arguit nō ē passio. Tum scd͞o. dato ꝙ sit passio tñ. tñ rōne formalr nō nocet feruor si sit ꝯueniens obiecti. sꝫ ꝯcedit ꝙ amor passio pōt ledere mediāte materiali desiderij cū superexcedit. quō tñ sit aliꝰ feruor amorꝭ passiōis ꝛ irē. vide infra.q.xliij.ar.ij. et h̄ ē ꝙ d.san. dt i textu soluēdo oia argumēta sb̄ vno ꝯtextu.

Ad ea sbo q̄ in ꝯriū obijciūt dd͞m ꝙ amori attribui pn̄t qttuor effectꝰ ꝓximi. scꝫ liq̄factio. fruitio. languor. ꝛ feruor. inter que p̄mū est liq̄factio q̄ opponit ꝯgelatōi. Ea enī q̄ sunt ꝯgelata. in seipis cōstricta sunt vt nō possint defacili subintratōem alterius pati. ad amorē āt ptinet ꝙ appetitꝰ coaptet ad receptōez boni amati ꝓut amatū est in amāte. sicut iā supra dictū est. Vñ cordis congelatio vel duricia est dispositio repugnās amori. sed liq̄factio iportat quādā mollificatōem cordis q̄ exhibet se cor habile vt amatū in ipm subintret. Si ḡ amatū fuerit pn̄s et habitū causat delectatio siue fruitio. si āt fuerit absens ꝯsequūt due passiones. s. tristicia de absentia q̄ signat p languorē (vñ ꝛ Tulliꝰ in.iij. de tusculanis questionibꝫ maxīe tristiciā egritudinē noiat) ꝛ intēsum desideriū de ꝯsecutōe amati. qđ signat p feruorē. ꝛ isti q̇dem sunt effectus amoris formalr accepti fm̄ habitudinē appetitiue virtutis ad obiectū. sed in passiōe amoris ꝯsequūt aliq̇ effectꝰ his ꝓportionati fm̄ immutatōem organi.

De materia huiꝰ solonis. ꝛ p̄sertī q̇d intelligat apō Dionysiū in tertio argu. p acutū. vide d.san.in.iij. sniaꝝ. dis.xxvij.q.j.ar.j. ad qrtū. qꝛ amor dr acutꝰ iq̄ꝫtū diuidēdo ad intima amati facit deuenire vt patuit ar.ij. vide ꝛc̄.

Vtrū amor sit causa oīm q̄ amās agit.

Ar.vj. q.xxvi.ar.ij.

Ad sextū sic ꝓcedit. Videt ꝙ amans nō agat oia ex amore. Amor enī q̄dā passio est. vt sup̄ dictū est. sꝫ nō oia que agit hō agit ex passione. sed q̄dā agit ex electōne et q̄dā ex ignorātia. vt dr in.v. ethicoꝝ. ḡ nō oia q̄ hō agit. agit ex amore. Pꝛ. appetitꝰ est p̄ncipiū motus ꝛ actionis in oībꝫ aialibꝫ. vt pꝫ in.iij. de aia. Si igit oia q̄ qs agit. agit ex amore. alie passiōes appetitiue ptis erūt supflue. Pꝛ. nihil causat siꝫ a ꝯrijs causis. sꝫ q̄dā fiunt ex odio nō ḡ oia sunt ex amore.

Sꝫ ꝯ est qđ Dionysius dt.iiij.ca. de di.no. ꝙ ꝓpt amorē boni oia agūt q̄cūqꝫ agunt.

Hic vltīo d.san. q̄rit de effectu gn̄alr oīs amoris. aliū enī effectꝰ p̄cedentes ꝯueniūt amori passioni ꝛ amori intellectiuo sꝫ nō ita amori naturali sic iste de q̄ h̄ q̄rit.

q.j.ar.ij. Rn͞deo dd͞z. ꝙ oīe agens agit ꝓpter finē aliquē. vt supra dictū est. finis āt est bonū desideratū ꝛ amatū vnicuiqꝫ. Vñ manifestū est ꝙ oīe agens qđcūqꝫ sit agit quācūqꝫ actionem ex aliquo amore.

Cōclo rñsi. Cōclo rñsiua est talis. Oīe agēs qđcūqꝫ sit agit quācūqꝫ actionē ex aliq̇ amore (dt āt ex aliq̇ amore. s. vage ꝛ indeterminate. sicut in alio ꝓposito dr. ꝙ materie necīo sibi determinat aliquā formā. nō q̇dē hāc vel illā determinate. sꝫ hāc vel illā vage ꝛ indeterminate. sic in ꝓposito actio agentis neccīo p̄reqrit (sic aliq̇ mō causaꝫ) amorē aliquē indeterminate. qꝛ nō fit actio sine amore aliq̇. tñ pt fieri sine illo vel illo determinate. Probat ꝯclo clare in lr̄a. q̄si sic argueret. Vnūqd̄qꝫ agēs agit ꝓpter bonum amatum. igit agit ex amore (scꝫ boni) ꝛ p ꝯn͞s seq̇t ꝯclo. Añs pꝫ. qꝛ oē agēs agit ꝓpter finē amatū. siue amore naturali q̇ seq̇t eē naturale ꝛ formā. siue amatū amore q̇ seq̇tur ꝯgnitōem ꝯiunctā. vt patuit sup̄.q.j. Cōsequētia tenet. qꝛ bonū nō est amatū sine amore ꝛc̄. Nota. qꝛ posset esse questio in quo gn̄e cause Amor (scꝫ vage mō dictꝰ) sit cā actionis. Ad hoc dr ꝯformiter ad sup̄dicta.q.xxvi. qꝛ amor ex q̄ qs agit rōne obiecti amati est cā finalis ꝓpter quā actōis. Et esse amatū est effectꝰ ꝛ ꝯditio ꝯn͞s bonū ꝛ finē in ordie ad appetitū. sꝫ amor ipē rōne sui q̇ est actꝰ circa illud obiectū est cā actionis in gn̄e cause efficientis. large tñ qꝛ nō est qđ agit actōem sꝫ rō agendi. ꝛ cā effectiua ad modū dicēdi Capoli. eo mō q̄ effectꝰ alterius necessario p̄suppositꝰ dr cā eiꝰ effectiua. qꝛ videlꝫ est aliq̄lis rō efficiendi. Nihil enī agit in se ꝓpter finē ꝛ amatū finem. igit amor neccīo p̄cedit oēm actionem. ita tñ ꝙ amor generaliter accipiat. vt patebit ad p̄mum.

Confirmat ꝯclo aucto. Dionysij in argumēto in ꝯriū.

Ad p̄mū ḡ dd͞m. ꝙ obiectio illa ꝓcedit de amore q̇ est passio in appetitu sensitiuo existēs. nos aūt loquimur nūc de amore cōiter accepto ꝓut ꝯp̄hēdit sub se amorē intellectualē rationalē. aialē naturalē sic enī Dionysiꝰ loq̇t de amore in.iiij. ca. de di.no.

Ad maiorē. vlr assumpta falsa est. qꝛ nō ois amor est passio sꝫ solū sensitiuꝰ. vt patuit ar.ij.q.xxvi. nō āt naturalis vel intellectiuꝰ. Ad minorē ꝯa. ꝛ tñ ea q̄ agit ex electione. agit etiā ex amore aliq̇. nō enī etiā eligit p puꝝ iudiciū rōnis nisi amatū amore q̇ est volūtatis. ꝛ h̄ amore ꝯcupiscētie. q̄ est amor amicitie respectu alterꝰ cui eligit. ḡ hō nō agit oia ex amore. vꝫ sensitiuo ꝛ q̇ est passio. tñ ex aliq̇ amore. ꝛ nūc rñsuꝫ est. nō tñ de amore sensitiuo. sꝫ de amore in cōmuni.

Ad scd͞m dicendū. ꝙ ex amore sicut iam dictū est causat ꝛ desideriū ꝛ tristicia. ꝛ delectatio. ꝛ p cōsequens oēs alie passiones. vñ oīs actio que ꝓcedit ex quacūqꝫ passione ꝓcedit etiā ex amore sicut ex p̄ᵃ cā. vñ nō supfluūt alie passiones q̄ sꝫ cāe ꝓpe. Ar.v.

Maior ꝯa. de p̄ncipio vt solet dici iperatiuo sꝫ nō executiuo. vel magis appetitꝰ p̄sertim in brutis ē p̄ncipiū motiuū ꝛ ipetuosuꝫ ad executōem. nō enī hꝫ iperiū locum in brutis. vt patuit supra.q.xvij.ar.ij. ad 2ᵘᵐ. et 3ᵘᵐ. et.q.xv.ar.ij. ad 2ᵘᵐ. Vltra. si igit oia q̄ qs agit agit ex amore Dico ꝙ agit ex amore sp̄. sicut ex p̄ncipio p̄mo ꝛ radicali et originali. tñ agit etiā ex alijs passiōibꝫ qn̄qꝫ. sicut ex p̄ncipio ꝓximo. sicut cū qs agit ex ira. actio illa hꝫ irā p p̄ncipio ꝓpinq̇. Si āt q̄rat q̄re ille sit iratꝰ. iuenit ꝙ scꝫ. qꝛ ille ipediuit eū ab amato. Vltra. ḡ alie supfluūt. Negat ꝯn͞a. qꝛ p̄ter causam p̄mā. oꝫ qn̄qꝫ etiā hr̄e causaꝫ secūdā. sꝫ cā p̄ma etiā ꝓducat aliq̄s effectꝰ p̄ter causas secūdas. sic aliqua actio imediate dependet ex amore p̄cipue amicitie ꝛ ad minus desideriū ꝯseq̇t amorē imediate.

Ad tertiū dd͞m. ꝙ odiū etiam ex amore causat. sicut infra dicetur. q.xxix. ar.j.

¶ Maior vt iacet est vera. qr sil'nō causaf et ɔ̄trijs. ſi enī tollatur illud sil'.nō est vt̄r ꝟa. vñ ðr nihil causaf a ɔ̄trijs causis vt sic. ⁊ tn̄ nō causaf a ɔ̄trijs ꝑ se. tn̄ ab vno ꝑ se ab alio ꝑ accñs. ꝓmū patuit sup. q.xv.ar.ij.ad 2ᵐ. qr induratio causaf a calore ⁊ frigore. verū tn̄ ꝙ nō est induratio eiusdē recipientis. ſʒ in eodē pt̄ causari eadē forma a ɔ̄trijs ab vno ꝑ se ab alio ꝑ accñs. vt pʒ in naturalibꝫ. Ad minorē male subsumif. ſʒ si subsumaf formaliter. sed odiū ɔ̄traf amori. ⁊ vt ɔtranaf sibi oriſ ex eo aliq̄ actio. tunc negaf ista minor. qr actio q̄ causaf ex odio causatur ab eo nō inq̄ntū ɔ̄traf amori (scʒ circa idē obiectū existēs) ſʒ vt sequitur ex amore. Pro intellectu hui⁹ vide infra.q.sequēti.ar.ij.ad 2ᵐ.qr amor vni⁹ rei est cā ꝙ ei⁹ ɔ̄triū odiaf et sic odiū radicaf in aliq̄ amore vt est ꝓncipium actōis. et ergo amor.nō quidē illi⁹ vel istius rei. sed aliqs est ꝓmum ꝓncipiū actionis.

¶ Questio.xxix.de odio.

Deinde ɔsiderādū est de odio. Et circa hoc q̄rūf sex. Primo vtrū cā ⁊ obiectum odij sit malū. scd̄o vtrū odiū causef ex amore. tertio vtrū odiū sit forti⁹ q̄ʒ amor. q̄rto vtrū aliqs possit hr̄e odio seipm̄. q̄nto. vtrū aliqs possit hr̄e odio veritatē. sexto vtrum aliq̄d possit haberi odio in vniuersali.

¶ Quia odiū ꝑtinet ad ꝓmā ɔiugatōeʒ passionū cū amore. ⁊ est ꝓ⁹ iter respiciētes malū. sicut amor iter respicientes bonū. iō post amorē statim tractat de odio. Et diuidif ista questio. qr ꝓmo de obiecto ⁊ cā odij cōibus. in ar.ꝓ.et.ij. In tertio dicit qd̄dā sequēs ad scd̄m articulū. In q̄rto, q̄nto et sexto q̄rit de obiectis specialibꝫ.

¶ Utrū causa et obiectū odij sit malū.

Ad ꝓmū sic ꝓcedif. Uidef ꝙ obiectū ⁊ cā odij nō sit malū. oē em̄ qd̄ est inq̄ntū hmōi bonū est. si igif obiectū odij sit malū seq̄f ꝙ nulla res odio habeaf. ſʒ solū defect⁹ alicui⁹ rei. qd̄ pʒ ee falsuʒ. ¶ P. odire malū ē laudabile. Un̄ in laudē q̄rūdā ðr.ij. macha.iij. ꝙ leges optīe custodiebanf ꝑpter Onie pontificꝫ pietatē. ⁊ aios odio hn̄tes mala. si igif nihil odiaf nisi malū. seq̄tur ꝙ oē odiū sit laudabile. qd̄ pʒ esse falsuʒ. ¶ P. idē nō est simul bonū ⁊ malū. ſʒ idem diuersis est odibile ⁊ amabile. ergo odiū non solū est mali. sed etiā boni. ¶ Sʒ ɔtra odiū ɔtrariaf amori. ſʒ obiectū amoris est bonū. vt sup̄ dictū est. g̃ obiectū odij est malū

q.xxvi.ar.ꝓ. ¶ In hoc arti.d.san.ꝓ⁹ iq̄rit de obiecto cōi ⁊ ꝓprio odij. est eīn malū vt appꝓhensū. cā odij qd̄ est passio vel mot⁹ volūtatis obiectiua ⁊ q̄si effectiua. amor āt ē cā tenēs se ex pte subiecti ⁊ faciēs aliq̄d haberi tanq̄ʒ malū.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ cū appetit⁹ naturalis deriuef ab a'iq̄ appꝓhēsione. ſʒ nō ɔiūcta eadē rō videf ee de inclinatōe appetit⁹ naturalis ⁊ appetit⁹ aialis q̄ seq̄f

q.xxvi.ar.ꝓ. appꝓhēsionē ɔiūctā. sicut sup̄ dictū ē. in appetitu āt naturali hoc manifeste apparet. ꝙ sicut vnūqd̄q̄ hʒ naturalē ɔsonātiā vel aptitudinē ad id qd̄ sibi ɔuenit q̄ est amor naturalis. ita ad id qd̄ est repugnās et corruptiuū hʒ dissonātiā naturalē q̄ ē odiū naturale. Sic igif ⁊ i appetitu aiali seu itellectiuo amor est ɔsonātia q̄dā appetit⁹ in id qd̄ appꝓhēdif. vt cōueniēs. odiū ꝟo est dissonantia q̄dā appetit⁹ ad id qd̄ appꝓhēdif vt repugnās ⁊ nociuū.

¶ D.san.ꝓmo deducit q̄ndā ɔclōnē fundamentalē. Tertio subsumit ⁊ infert ɔclōnē missiuā ibi. Sicut āt ⁊c. fundamētum igif hui⁹ missionis est ꝙ in appetitu aiali seu intellectiuo. amor est ɔsonātia q̄dā appetit⁹ ⁊c. vt in fine lre. Probaf. eadē rō videf esse de inclinatōe appetit⁹ naturalis ⁊ appetit⁹ aialis. ſʒ in appetitu naturali. naturalis appetit⁹ est ɔsonātia. odiū ꝟo repugnantia. igif ɔclō vera. Maior pʒ qr vterq̄ appetit⁹ seq̄f apprehēsionē. ſʒ ille nō ɔiūctā ille ɔiūctā. ⁊ g̃ videf ꝙ de modo illoꝝ appetituū sit aliq̄ ꝓportio pserti; cū ɔgnitio vna deriuaf ab alia. et cū ars imitef naturā. Minor relinq̄tur nota. ¶ Circa quā nota ex ꝓ dictis. qr amor naturalis in rebꝫ pure naturalibꝫ nō est act⁹ dicit⁹. sed act⁹ ꝓm⁹. sicut grauitas est amor grauis ⁊ calor amor calidi vt sic. ſʒ in ɔgnoscentibꝫ est act⁹ dicit⁹ scd̄⁹. ⁊ tn̄ in hoc ɔueniūt ꝙ vterq̄ ē ɔsonantia .i. forma ꝓportionata alteri vel act⁹ ɔplacentie in aliq̄ ꝓportionato. Oppositū est de odio vñ pʒ ꝙ ɔsonātia naturalis nō est nisi forma alteri ꝓportionata iclinās ad ipʒ sicut grauitas ad locū deorsuʒ. ⁊ leuitas ad sursuʒ.

Tunc ibi.

Sic āt oē ɔueniēs inq̄ntū hmōi hʒ rōnē boni. ita oē repugnās iq̄ntū hmōi hʒ rōnē mali. ⁊ iō sic bonū est obiectū amoris. ita malū est obiectū odij.

¶ Subsumit sub ꝓdicta ɔclōne ⁊ infert ɔclōnē missiuā talē. Sicut bonū est obiectū amoris. ita maluʒ odij. Cōdō ml. Probaf assumēdo ɔclōnē fundamētalē ꝓ maiori. minor Sicut āt oē ⁊c. vt in lra. g̃ seq̄tur ɔclō. ¶ Nota circa minorē ꝙ ɔueniēs vt sic est bonū. qr ꝑfectiū alteri⁹ cui ɔuenit. disconueniēs ꝟo est malū nō simplr. et q̄ ad vniuersuʒ vel ꝓncipiū vniuersi. ſʒ ðr malū. qr nociuū alteri ⁊ ei⁹ destructiuū. sicut ꝑ oppositū phs hʒ.iiij.ethicoꝝ. ꝙ ꝓdigus van⁹ q̄dē ē. ſʒ nō mal⁹. Un̄ pʒ ꝙ malū qd̄ ē obiectū odij. nō ðr qr iꝑfectū vel qr ꝓuatū debita ꝑfectōe. ſʒ qr alteri repugnat ⁊ alteri⁹ ē corrūptiuū vel apprehēsum. vt nociuū vel ipeditiuū alicui⁹. nō qr cā sit in se mala. vide ꝓma pte q.xlix.ar.ij.in cor.

¶ Argumētū in ɔ̄triū fundaf in hoc. qr directe ɔ̄tia ꝑ motū appetit⁹ sunt ɔ̄tia obiecta. q̄re āt dicat directe. vide infra.q.lxxiij.ar.iiij. et sic ɔfirmat ɔclōnē missiuam.

¶ Ad ꝓmū g̃ dōm. ꝙ ens inq̄ntū ens nō hʒ rōnē repugnātis. ſʒ magis ɔuenietis. qr oia ɔueniūt in ente. ſʒ ens inq̄ntum est hoc ens determinatū hʒ rōnem repugnātis ad aliqd̄ ens determinatū. ⁊ ſm hoc vnū ens est odibile alteri ⁊ est malum. ⁊ si non in se tn̄ ꝑ comparatōem ad alterum.

¶ Ad maiorē ꝟa est. qd̄ oē qd̄ est iq̄ntū hmōi est bonū in se ⁊ simplr inq̄ntū ens scʒ actu. ſʒ tn̄ vt hoc ens pt̄ esse repugnās alteri. sic sup⁹ vt vocatū⁹ est ɔ̄tr⁹ oui. Ultra. si igif malū ⁊c. Dico ꝙ obiectū odij ē malū huic ⁊ nō se in se malū. Ultra seq̄f ꝙ nulla res ⁊c. verū vt res in se. Tn̄ vt tal' res ɔ̄tia ⁊ nociua isti. Ultra. ſʒ solū defect⁹ ⁊c. ⁊ ð oʒ imo res ipa ē obiectū odij q̄ñq̄ mō dicto. etiā etiam defectus odiatur.

¶ Ad scd̄m dōm. ꝙ sicut aliq̄d apprehēditur vt bonū qd̄ nō est vere bonū. ita aliq̄d apprehēditur vt malū qd̄ nō est vere malū. vnde contingit q̄ñq̄

nec odium mali. nec amorem boni esse bonum.

¶ Ad maiorē. odire malū in veritate h̄ est laudabile. sȝ nō odire qd̄ videt̄ huic malū. ē tñ in veritate bonū. ⁊ hoc mo modo itelligit̄ auctoritas. Ultra si igit̄ dico. q̄ nihil odit̄ nisi malū. verū. vel apparēs. sȝ non sp̄ existens malū qd̄ est ɔ̄ rōnē ⁊ simplr̄ malū hoi vtilic. Ultra. seqt̄ q̄ oīne odiū sit laudabile. Negat̄ ɔ̄ña. q̄ odiū apparentis mali (vt ē q̄n̄qȝ virtuosum) nō est laudabile ⁊ silr̄ est de amore ⁊ alijs passionib̄ q̄ sunt vel circa bonum vel circa malū. vt patuit sup̄. xxiij. ar. iij. ad 2m.

Ad tertiū dōȝ. q̄ ɔtingit idē eē amabile ⁊ odibile et diuersis fm̄ appetitū q̄dē naturalē. ex h̄ q̄ vnū et idē est ɔueniēs vni fm̄ suā naturā ⁊ repugnās alteri. sic calor ɔuenit igni ⁊ repugnat aque. fm̄ appetitū ƀo aialē ex h̄ q̄ vnū ⁊ idē apphēnditur ab vno sub rōne boni. ⁊ ab alio sub rōne mali.

¶ Ad maiorē. idē nō est silr̄ bonū ⁊ malū fm̄ se ⁊ simpliciter. pt̄ tñ idē eē bonū ⁊ malū diuersis reb̄ in naturalib̄. ⁊ pt̄ apprehēdi idē vt ɔueniēs ⁊ disconueniēs a diuersis in ɔgnoscentib̄. Ad minorē. idē est odibile ⁊ amabile nō in se ⁊ istis diuersis diuersimode dispositis. vl̄ apphēdētib̄ vnā rē diuerso mō. Ultra. ḡ odiū nō ē solū mali. verȝ in se. tñ ē ad h̄ūc ⁊ vt apphēdit̄ malū.

¶ Utrȝ odiū causetur ex amore.

K AD scd̄m sic pcedit̄. Uidet̄ q̄ amor non sit causa odij. Ea eīm q̄ ex opposito diuidunt̄ naturalr̄ sunt sil̄. vt d̄r in pdicamētis. sed amor ⁊ odiū cū sint ɔ̄ria ex opposito diuidunt̄. ḡ naturalr̄ sunt sil̄. nō ḡ amor est cā odij. ¶ P̄. vnū ɔ̄rioȝ nō ē cā alteri9. sȝ amor ⁊ odiū sunt ɔ̄ria. ḡ ⁊c. ¶ P̄. posteri9 nō est cā prioris. sȝ odiū est prius amore vt videt̄. nam odiū iportat recessum a malo. amor ƀo accessum ad bonū. ḡ amor nō est cā odij. ¶ Sȝ ɔ̄ ē qd̄ d̄r aug. xiiij. de ci. dei. q̄ oēs affectōnes causant̄ ex amore. ḡ ⁊ odiū cū sit q̄dā affectio aīe.

¶ Hic inqrit de alia cā odij. ⁊ p̄mo determiat̄ ppositū. scd̄o ex h̄ corollarie ɔcludit̄. ordo amoris ad odium in gradu potioritatis ar. iij.

Ar. pcedēti. ¶ Rñdeo dōȝ. q̄ sic dictū est. amor ɔsistit in q̄dā ɔuenientia amantis ad amatū. odiū ƀo ɔsistit in q̄dā repugnātia vl̄ dissonātia. oȝ āt in q̄libet pri9 ɔsiderare q̄d ei cōueniat q̄ȝ q̄d ei repugnet. Per h̄ eīm aliq̄d ē repugnās alteri. q̄ ē corruptiuū vl̄ ipeditiuū ei9 qd̄ ē ɔueniēs. vñ nece est q̄ amor sit prior odio ⁊ q̄ nihil odio habeat̄. nisi p hoc q̄ ɔ̄riat̄ ɔuenienti qd̄ amat̄. ⁊ fm̄ h̄ oīe odiū ex amore causat̄

¶ Conclō rñsiua in fine corporis est ista. Oīe odiū ex amore orit̄. Probat̄. amor ē prior odio ⁊ nihil odio habet̄ nisi q̄ ɔ̄riat̄ ɔuenienti qd̄ amat̄. ḡ ɔclo ƀa. Tenet ɔ̄ña q̄ pri9 alio ⁊ necario sibi p̄suppositū sine q̄ alterȝ nō pt̄ eē est cā ei9. Añs pbat̄ dare in l̄ra sic. oȝ in q̄libet pri9 ⁊c. sed amor ɔsistit in q̄dā ⁊c. vt in l̄ra. igit̄ añs ⁊c. Maior declarat̄ in l̄ra. ¶ Nota q̄ ex ista pbatōe habet̄ q̄ amor ē cā odij q̄si dupl̄r. vno9 in gñe cause efficiētis large. eo mō q̄ necario alteri p̄suppositū d̄r cā ei9. q̄ scȝ nihil odio habet̄. nisi quia amor alteri9 pcedit cui ip̄m repugnat. scd̄o amor ē cā odij q̄si obiectiue ⁊ h̄ remote. q̄ videȝ est diss

positiuo. rōne cuius aliq̄d habet̄ repugnās. nā eo ip̄o q̄ ē ɔ̄tra amatū. ideo apprehēdit̄ vt malū.

☞ Argumentū in ɔ̄riū ɔfirmat ɔclōnē rñsiuā.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q̄ in his q̄ ex opposito diuidūtur quedā īueniūt̄ q̄ sunt naturalr̄ sil̄ ⁊ fm̄ rē et fm̄ rōnem. sicut due species aialis. vel due sp̄ēs coloris. quedā ƀo sunt sil̄ fm̄ rōnem. sed vnū realr̄ est pri9 altero ⁊ cā ei9 sicut pȝ in sp̄ēb̄ nūeroȝ. figuraȝ. et motuū. quedā ƀo nō sunt sil̄. nec fm̄ rē. nec fm̄ rōnē. sicut sub̄a ⁊ accñs. nā sub̄a realiter est cā accidentis. ⁊ ens fm̄ rōnem prius attribuit̄ substātie q̄ȝ accidenti. q̄ accidenti nō attribuit̄ nisi inq̄ȝtū est in substantia. amor aūt ⁊ odiū naturaliter quidē sunt simul fm̄ rōnem. sed nō realiter. vnde nihil prohibet amorem esse causam odij.

¶ Ad maiorē. nō est vl̄r ƀa. vñ d̄r q̄ q̄ ex opposito diuidūt̄ q̄n̄qȝ sunt sil̄ naturalr̄ negatiue. ita q̄ nō est rō q̄re vnū sit pri9 alio cū a se inuicē nō dependeāt fm̄ rem ⁊ rōnem diuisi q̄ eq̄liter ɔueniūt eis. nec vni p alterȝ. ⁊ talia sit̄ alique sp̄ēs vniuoci. sicut due species aial̄ vel coloris. etsi eīm albedo dicat̄ eē mēsura ⁊ prior oib̄ colorib̄. h̄ ē fm̄ eē ɔ̄gnitū. nō fm̄ rē nec fm̄ pfectiorē pticipatōēȝ rōis ɔ̄ñs sȝ speciei pfectōem. q̄n̄qȝ sunt diuidētia simul fm̄ rōnē. nō āt fm̄ rē ⁊ existētiā. vt pȝ de sp̄ib̄ nūeroȝ ⁊ de sp̄eb̄ corporis q̄ sunt vniuoce (vniuocatōe logica) ɔueniūt in corpore. ⁊ tñ corp9 celeste ē cā corpis corruptibilis. vñ d̄r. vij. phys. iuxta gen9 (iuxta gen9 logicū videȝ) latēt multe equiuocatōes. sȝ philosophice. q̄n̄qȝ āt diuidētia nec sunt sil̄ fm̄ rē. q̄ vnū est cā alteri9. nec fm̄ rōnē. q̄ diuisum ɔuenit vni p aliud ⁊ alteri absolute. Ultra ad minorē. vera. etiā diuidūt̄ sub vniuoco. ḡ sunt sil̄ fm̄ rōnē diuisi. sȝ non inter se. imo vnū est cā alteri9. sicut sol ɔdiuidit corp9. et tñ est cā alioȝ corporȝ. ¶ Circa hāc solōnem nota. q̄ posset alicui videri repugnantia duplex in illa solutione. vna q̄dē ɔ̄tra phm̄. scd̄a ɔ̄ ɔmentatorē. ɔ̄ phm̄. q̄ D. d̄r q̄ due species coloris sil̄ īueniūt̄. ph̄s āt in postpdicamētis d̄r. q̄ nō oȝ q̄ si vnū ɔ̄rioȝ sit qd̄ reliquū sit. ⁊ h̄ declarat exēplariter. q̄ cū oēs albi sint albedo q̄dē erit. nigredo ƀo nō erit. Cōmentator etiā d̄r. xij. metaphy. ɔmēto. ij. q̄ prioritas ⁊ posterioritas specierum non ipedit vnitatē gñis. Solo āt d̄r sp̄ēs esse sil̄. Sȝ ad h̄ d̄r. ad p̄m. vt tactū est. q̄ d. san. loq̄t̄ de simultate existētie negatiua. q̄ nō est rō q̄re vnū sit pri9 alio in nō dependētib̄ a seinuicē vt sic. ph̄s āt loq̄t̄ de simultate positiua. Scd̄o d̄r. q̄ d. san. loq̄t̄ post phm̄ in. ij. celi. vbi d̄r qd̄ si vnū ɔ̄rioȝ ē. reliquū q̄ȝ esse ē necē. ⁊ qd̄ ignis ē terra est. vbi ph̄us itelligit̄ de necitate physica q̄ est pp̄ter appetitū naturalē materie ad vtrūq̄ȝ ɔ̄rioȝ. ph̄s āt in postpdicamētis loq̄t̄ de necitate logica. q̄ nō ipedit ɔ̄dictōēȝ vnā eē alia nō existēte. vñ nō est ɔ̄dictio d. san. ad phm̄. sicut nec phi ad seip̄m. Ad secūdū de ɔmētatore d̄r q̄ manifeste itelligit de prioritate et posterioritate pfectōis. q̄ sp vna est pfectior alia. nam sp̄ēs reȝ se hñt sicut nūeri. D. san. āt cū d̄r duas species esse simul intelligit de simultate existentie.

¶ Ad scd̄m dōm. q̄ amor ⁊ odiū sunt ɔ̄traria q̄ñ accipiunt̄ circa idē. sed q̄ñ sunt de ɔ̄trarijs. non sunt ɔ̄traria sed seinuicē ɔsequētia. eiusdē eīm rōnis est q̄ amet̄ aliq̄d ⁊ odiat̄ eius ɔ̄trariū. ⁊ sic amor vni9 rei est causa q̄ eius ɔ̄trariū odiatur.

An sp̄ēs sint simul.

¶ Ad maiorē. q̄ si ve℞. tñ q̄ actio vnū causat alterā. Ad miorē. amor ꝛ odiū eiusdē obiecti sunt ꝯria ꝛ sic idē. ꝗ amor vni⁹ ꝛ odiū alteri⁹ qḋ ꝯrariaṫ amato nō ꝯrari ī ant. immo tale odiū talē amorē q̄ se ꝯseqtur. ꝗ amor non causat odiū sibi ꝯrarium. sed causat qḋ ipm̄ sequiṫ ex ꝯ ea aliud obiectum D. san. rñdet ad minorē.

¶ Ad tertiū dōm q̄ in executōne pri⁹ est recedere ab vno termino q̄ꝫ accedere ad alterū terminū. sꝫ in intentōe est ecōuerso. ꝓpter h̄ eñi recediṫ ab vno termino. vt accedaṫ ad alteꝝ. mot⁹ aūt appetitiu⁹ magꝭ ptinet ad intentōem q̄ꝫ ad executōem. ꝛ iō amor est prior odio. cū vtrūqꝫ sit mot⁹ appetitiuus.

¶ Maior vera. posteri⁹ vt sic. sꝫ tñ id qḋ est posteri⁹ in vno gñe. potest eē pri⁹ in alio gñe. vt pꝫ de materia et forma efficiēte ꝛ fine. Ad minorē negaṫ. Ad ꝓbatōem dico. q̄ iportat recessuꝫ affectionalē ꝛ aialē q̄ posterior est accessu ꝛ eū ꝓ psuppoīt. vide infra. q. xlij. ar. ij. in cor. q̄ꝛ malū fugiṫ eo q̄ ē ꝓuatio boni appetiti ꝛ amati. ve℞ ē q̄ i motu naturali ꝛ in executiōe prior est recessus a termino a quo. q̄ꝫ accessus ad terminū ad quē. sed hunc nō assimulatur motus appetitiu⁹ qui est passio sed intētioni nature que prius ferṫ sup termino ad quē. ratione cui⁹ fit recessus a termio a quo. ideo eñi corrumpiṫ aqua vt generet ignis ꝛ natura prius intendit gñationem illius q̄ꝫ illius corruptōem. Et D. san rñdet ad ꝓbatōnem minoris de qua etiā sup. q. xxv. ar. iij. ad 3ᵐ.

¶ Utꝝ odiū sit fortius amore.

Ad tertiū sic ꝓcediṫ. Videṫ q̄ odium sit fortius amore. Dīt eñi aug. in li. lxxxiij. q. Nemo est q̄ nō magis dolorē fugiat q̄ꝫ appetat voluptatē. sꝫ fugere dolorē ptinet ad odiū. appetit⁹ aūt voluptatis ptinet ad amorē. ꝗ odiū est forti⁹ amore. ¶ Pr. debili⁹ vinciṫ a fortiori. sꝫ amor vinciṫ ab odio qñ. s. amor ꝯuertiṫ i odiū. ꝗ odiū est forti⁹ amore. ¶ Pr. affectio aie p effectū manifestaṫ. sꝫ forti⁹ insistit hō ad repellendū odiosum q̄ꝫ ad ꝓsequēdū amatū. sicut etiā bestie abstinēt a delectabilibꝫ ꝓpter verbera. vt Aug. introducit in libro. lxxxiij. q. ꝗ odiū ē forti⁹ amore. ¶ Sꝫ ꝯtra bonū est forti⁹ q̄ꝫ malū. q̄ꝛ malū nō agit nisi ꝟtute boni. vt Diony. dīt ca. iiij. de di. no. sꝫ odiū ꝛ amor dr̄nt ꝯm drn̄aꝫ boni ꝛ mali. ꝗ amor ē fortior odio.

¶ Hic ex dictis ꝯsertim ar. ij. Doc. dicit quid sit fortius an amor vel odiū.

¶ Rñdeo dōm. q̄ ipossibile est effectū sua causa esse fortiorē. oīe aūt odiū ꝓcedit ex aliꝗ amore. sicut ex causa. vt supra dictū est. vñ ipossibile est q̄ odiuꝫ sit fortius amore simplr.

¶ Doctor sic ꝓcedit. ꝓmo rñdet ad q̄siū. scđo illā responsionē modificat ꝛ limitat. ibi. Sꝫ tñ ꝛc. Quo ad pᵐ rñdet duabꝫ ꝯclonibꝫ. vna negatiua quesiti. alia affirmatiua. ibi. Sꝫ oportet ꝛc. Pria ꝗ ꝯclo rñsiua negatiue ē. Impossibile ē q̄ odiū sit forti⁹ amore simplr (intelligiṫ simplr id est absolute ꝛ ꝯm ꝓpriā rōnem ꝛ totaliter. vel simplr. i. ꝑ se. q̄ꝛ odiū vt sic non pt excedere oēm amorē sed amor aliqꝭ pt excedere oīe odiū. sicut dicim⁹ q̄ act⁹ intellect⁹ simplr est prior actu volūtatis. q̄ꝛ ante oēm actū volūtatis est aliqꝭ act⁹ intellectus sꝫ nō ecōtra q̄ꝫuis ille act⁹ volūtatis hūc actū intellect⁹ precedere possit) Probaṫ ꝗ ꝯclo ista clare ꝛ ordinate in lra. Et ꝓbat D. q̄ odiū non pt eē forti⁹ amore q̄ est causa odij. cū quo stat q̄ odium aliqḋ sit fortius aliquo amore ex quo nō ꝓcedit. vt dicetur statim. Consequenter cū dicit.

¶ Sed oportet vlterius q̄ amor simplr loquēdo sit odio fortior. fortius eñi moueṫ aliqḋ in finē q̄ꝫ in ea que q̄ sunt ad finē. recessus aūt a malo ordinaṫ ad ꝯsecutōeꝫ boni sicut ad finē. vñ simplr loquēdo fortius est mot⁹ aie in bonū q̄ꝫ in malū.

¶ Rñdet affirmatiue q̄sito tali ꝯclone. Amor excellit odiū simplr (nec est sup fluitas. q̄ꝛ stat q̄ aliqḋ nō excedit aliud. nec tñ illḋ aliud hꝫ ex ꝓpria rōne excessuꝫ sup aliḋ) et intelligiṫ ꝯclo ista nō q̄ q̄libet amor sit fortior quolibet odio sꝫ q̄libet odio sibi correspondente qḋ ex eo oriṫ. ꝛ q̄ꝛ deueniendū est ad amorē q̄ ē fortior oī odio. vñ est simpliciter fortior. i. absolute ꝛ in veritate. Probaṫ ꝗ ꝯclo forti⁹ moueṫ aliqḋ in finē q̄ꝫ in id qḋ est ad finē. sꝫ recessus a malo q̄ est odiū ordiaṫ ad ꝯsecutōeꝫ boni cui⁹ est amor sicut ad finē. ꝗ simplr ꝛ finalr fortior est mot⁹ in bonū q̄ est amor q̄ꝫ in malū q̄ est odiū. ꝛ pt etiā intelligi simplr. i. q̄ se. q̄ꝛ ꝑ se amor. q̄ vincit oē odiū. ¶ Et nota q̄ hec rō ꝯtinet aliud mediū a ꝓcedenti. q̄ꝛ ꝓcedit nō ꝯm rōnē cause ꝛ effect⁹. sꝫ ꝯm ꝓpriā rōnē q̄ est ex obiectꝭ. q̄ꝛ viddꝫ amor ē accessus ad bonū. odiū ꝟo recessus a malo. sꝫ recessus a malo est ꝓpter accessum appetitiū ad bonū. vt patuit ar. ij. ad 3ᵐ. prioritas aūt finis est simplr ꝓma. ⁊ simultatis

¶ Sꝫ tñ aliqñ videṫ odiū fortius amore ꝓpter duo. Prio q̄dē q̄ꝛ odiū est magis sensibile q̄ꝫ amor. cū eñi sensus ꝑceptio sit in q̄dā imutatōe. ex q̄ aliqḋ iā imutatū est. nō ita sentiṫ sicut qñ est in ipo imutari. vñ calor febris ethice q̄ꝫuis sit maior. non tñ ita sentiṫ sicut calor tertiane. q̄ꝛ calor ethice iā versus est q̄si in habitū ꝛ naturā. ꝛ ꝓpter h̄ etiā amor magꝭ sentiṫ in absentia amati. sicut Aug dicit in. x. de trini. q̄ amor nō ita sentiṫ cū nō ꝓdit cū indigētia. ꝛ ꝓpter hoc etiā repugnātia ei⁹ qḋ odiṫ sensibili⁹ ꝑcipiṫ q̄ꝫ ꝯuenientia ei⁹ qḋ amatur.

¶ Hic pñr D. limitat ꝓcedētem rñsionē tali ꝯclone. Aliqñ odiū videṫ forti⁹ amore. quā ꝯclonē explanat duabus rōnibꝫ. scꝫ aꝫ ponit ibi. Scđo q̄a ꝛc. Quo ad pmaꝫ arguiṫ sic. Odiū est magis sensibile. ꝗ ꝯclo ꝟa. ꝯña nota. q̄ꝛ magis sensibilia videnṫ fortiora. Añs ꝓbaṫ in lra. Odiū ꝯsistit in imutari i naturali ꝛ amor in imutato et ꝯnaturali. ꝗ añs ve℞. añs ꝓmū ondiṫ exēplariter de febre ethica. ꝛ de amore in absentia amati q̄ ē inaturalitas et facit nouā imutatōeꝫ ꝛ desideriū amati. vñ D. infert añs pmū in sūba. ¶ Nota circa hec eūdē exēplū q̄ sensibili⁹ ꝑpt dispōnē subiecti repugnātē nō est forti⁹. esto forti⁹ videaṫ cū qꝭ frigidos pedes aque calide etiā mediocriter iponit. tūc eñi videṫ valde vehemēs calor ꝛ si mordicū ꝯsisterit ꝛ multo calidior aq̄ sup ifundaṫ nō videbit ita calida. Pria ꝗ est sensibilior nō tñ fortior imo scđa. q̄ꝛ pria iuenit subiectū i ꝯria ꝛ magꝭ repugnāte dispōne. scđa aūt i dispōe magꝭ ꝯnaturali ꝛ aducit ei qḋ pertinus tactū ē ꝯm calorē pᵐ ꝟo de nouo imutat. Deīn cū dr.

¶ Scđo q̄ꝛ nō ꝯparaṫ odiū ad amorē sibi correspondentē. ꝯm eñi diuersitatē bonoꝝ est diuersitas amoꝝ in magnitudie ꝛ paruitate. q̄bꝫ ꝓportionanṫ

opposita odia. vnde odiū qd̓ correspondet maiori amori magis mouet q̄ minor amor.

¶ Subiūgit scd̓am rōnem p̄ ɔclōne limitatiua ꝛ p̄ᵐ h̄ facit. scd̓o ex ea ōndit p̄ᵐ argumētū in oppositū adducendū esse solutū. ibi. Et p h̄ ꝛc̄. Rō q̄ illa scd̓a habet clare in l̄ra. ꝛ habet ex ista rōne q̄ odiū aliqd̓ est fortiꝰ aliquo amore sed nō sibi correspondente tāq̄ effectꝰ istiꝰ amoris. cū q̄ stat q̄ amor absolute ꝛ simpl̄r est fortior ꝛc̄. ¶ Nota q̄ p̄io mō scʒ p̄me rōnis videt odiū fortiꝰ. si ɔpararetur ad amorē sibi correspondentē ex q̄ causat. sʒ scd̓o mō est q̄ dē odiū fortiꝰ. sʒ nō ɔparat amori sibi corr̄ndenti ex quo causat. vn̄ dt D. videt fortiꝰ ꝑpter duo. p̄mo q̄dē fm apparentiā. scd̓o in veritate aliq̄ amore sʒ nō q̄libet.

¶ Et p h̄ pʒ r̄nsio ad p̄mū. nā amor voluptatis est minor q̄ amor ɔseruatōis suippiꝰ cui r̄ndet fuga doloris. ꝛ iō magis fugit dolor q̄ amet voluptas.

¶ Ex p̄dicta rōne soluit p̄mum argumentū in oppositū adducēdū ꝛ applicabit hec solo circa argumētū ip̄m Confirmat ut scd̓a ɔclo r̄nsiua argumēto in ɔtriū.

¶ Ad p̄mi maiorē vex. nemo est q̄ nō magis dolorē fugiat q̄ appetat voluptatē tn̄ h̄ ꝑuenit ex maiori amore ɔseruatōis suippiꝰ cui ɔseruatōi dolor ɔtriat. Ad minorē d̓a est. q̄ odiū aliqd̓. scʒ correspondēs maiori amori tāq̄ ex eo sequēs est fortiꝰ amore nō simpl̄r vt patebit. sed illo q̄ est rei minꝰ amate. Minꝰ eīn amat voluptas q̄ vita. ꝛ q̄ odiū qd̓ est p vita ɔseruāda ɔtra ea scʒ q̄ impediūt vitā vt est tristicia ꝛ dolor est maiꝰ. q̄ amor alicuiꝰ qd̓ nō est ita necāriū ad vitā. s. voluptatis. Et ē h̄ argumentū p ɔclone limitatiua. ꝛ p scd̓o motiuo.

¶ Ad scd̓ʒ dōʒ. q̄ odiū nūq̄ vinceret amorē nisi ꝑpter maiorē amorē cui odiuʒ correspondet. sic hō magis diligit se q̄ amicū. ꝛ ꝑpter h̄ q̄ diligit se hʒ odio etiā amicū si sibi ɔtrariet.

¶ Maior d̓a vt sic, ad minorē, amor vincit ab odio. vex aliq̄s amor minꝰ amati vincit ex odio qd̓ ꝑuenit ex amore magis amati. sicut si amicus incipiat nocere amāti. amās odiet eū. q̄ nocet sibi quē magis diligit. Ultra. q̄ odiū est fortiꝰ amore. vex. aliq̄ sʒ nō simpl̄r ꝛ a toto gn̄e est, etiā ɔclone limitatiua ꝛc̄.

¶ Ad tertiū dōʒ. q̄ ideo intensius aliq̄d opat ad repellendū odiosa. q̄ odiū est magis sensibile.

¶ Ad maiorem. affectio manifestat p effectū. vel q̄ ad sui magnitudinē vel sensibilitatē. Uidemꝰ eīn q̄ res in se modica. q̄ tn̄ est multū sensibilis. iō hʒ magnū effectū ipa in se debilis. sicut vna modica lesio in pte multū sensibili hʒ magnū effectū ꝛ q̄s eā multū fugit ꝛ mallet pati fortē ictū in loco q̄ ɔsueuit pcuti. nota de h̄ exēplū d. san. in. iiij. dis. xlix. q. iii. ar. ij. q. p. ad 3ᵐ. Un̄ fabri q̄ sonitum malleoꝝ ɔsueuerūt audire nō ita mouētur a talibꝰ sonis sicut alij. ꝛ ideo in p̄ncipio opatōnis hō magis delectat q̄ postmodū in ꝑcessu ipiꝰ ɔtinuate. res āt in sua nouitate magis sentiūt. q̄ postmodū eaꝝ dispō fit q̄si q̄litas q̄dā inherēs sentientibꝰ. et vide etiā in cor. rōne scd̓a. Ad minorē d̓a est saltē q̄nq̄. ꝛ tn̄ h̄ est etiā ex amore maiore. q̄ fortiꝰ insistit ad repellendū odiosum qd̓ nocet magis amato q̄ ad ɔsequēdū minus amatū. sicut pʒ in exēplo argumēti. q̄ bestie magis fugiūt verbera q̄ sunt ɔtra vitā magis amatā. ꝛ scd̓o h̄ est ꝑpter maiorē sensibilitatem odij. ꝛ q̄ magis opat aliq̄d vt ip̄m repellat q̄ vt habeat amatū. q̄ amor q̄ est de habitōe amati nō ita sentit. est tn̄ aliq̄s amor fortior odio etiā repugnāte is. vt patuit ꝛc̄.

¶ Utrū aliq̄s possit habere odio seip̄m.

AD quartū sic ꝑcedit. Uidet q̄ aliq̄s possit seip̄m odio habere. Dicitur eīn in psal. Qui diligit iniq̄tatē odit aīam suā. sʒ multi diligunt iniq̄tatē. q̄ multi odiūt seipos. ¶ P. illū odimꝰ cui volumꝰ ꝛ operamur malū. sʒ q̄nq̄ aliq̄s vult ꝛ operat sibiipi malum. puta q̄ interimunt seipos. q̄ aliqui seipos hn̄t odio. ¶ P. Boetiꝰ dt in. ij. de ɔso. q̄ auaritia facit hoīes odiosos. ex q̄ pt accipi q̄ oīs hō odit auaꝝ. sed aliq̄ sunt auari. q̄ illi odiunt seipos. ¶ Sed ɔtra est qd̓ apl's dicit ad eph. v. q̄ nemo vnq̄ carnē suā odio habuit.

¶ Hic D. determinat circa p̄dicta q̄dā dubia inq̄rendo de obiectis specialibꝰ odij. ꝛ p̄mo an hō ipe possit esse obiectū sui odij ita q̄ sibiip̄i velit malū vel nociuū.

¶ Rn̄deo dōm. q̄ ipossibile est qd̓ aliq̄s p se loquēdo odiat seip̄m. naturaliter eīn vnūqdq̄ appetit bonū. nec pt aliq̄s aliq̄d sibi appetere nisi sub rōne boni. nā malū est p̄ter voluntatē. vt Dionysius dt. iiij. ca. de di. no. amare āt aliquē est velle ei bonū vt sup̄ dictū est. vn̄ nece ē qd̓ aliq̄s amet seipʒ ꝛ ipossibile est q̄ aliq̄s odiat seip̄m p se loquēdo. q. xxvi. ar. iiij

D. r̄ndendo ad q̄situ. p̄mo ponit ɔclonē r̄nsiuā negatiuā. scd̓o vnā aliā ɔclonē aliq̄liter ad q̄situ affirmatiuā. ibi. Per accn̄s ꝛc̄. Cōclo p̄ma ꝛ negatiua r̄nsi. est. ipossibile est q̄ aliq̄s odiat seip̄m p se loquēdo (.i. formal'r et expsse volēdo sibi malū vt sic) Probat sic. nece est q̄ aliq̄s seipʒ amet. q̄ ipossibile ꝛc̄. vt dt ɔclo. Añs pbat. amare aliquē ē velle ei bonū, sʒ naturalr vnūqdq̄ appetit bonū ꝛc̄. q̄ añs vex ꝛ sic ɔclo. ɔn̄a de se nota. ɔtr eū dt.

¶ Per accidens tn̄ ɔtingit q̄ aliquis seip̄m odio habeat. ꝛ hoc dupliciter. Uno mō ex pte boni qd̓ sibi aliq̄s vult. accidit eīn q̄nq̄ illud qd̓ appetit vt fm q̄d bonū esse simpl̄r malū. ꝛ fm hoc aliq̄s p accidens vult sibi malū. qd̓ est odire.

¶ Subiūgit scd̓aʒ ɔclonē r̄nsi. aliq̄lr affirmatiuā tale. Per accn̄s ɔtingit q̄ aliq̄s seip̄m odio habeat. hāc ɔclonē declarat D. dupl'r. scd̓o mō ibi. Alio mō ꝛc̄. Primo pbat sic Aliq̄s pt sibi velle vt bonū qd̓ est simpl̄r malū sʒ h̄ est odire seip̄m p accn̄s materialr sibi volēdo malū tn̄ sub rōne boni. ꝛ sic ɔclo p̄mo mō vera. Maior declarat clare in l̄ra. Consequēter ibi.

¶ Alio mō ex pte suippiꝰ cui vult bonū. vnūqdq̄ eīn maxie est id qd̓ est p̄ncipalius in ipo. vn̄ ciuitas dr facere id qd̓ rex facit q̄si rex sit tota ciuitas. Manifestū est q̄ q̄ hō maxime est mens hoīs. ɔtingit āt q̄ aliq̄ estimāt se maxime illud qd̓ sunt fm naturam corporalē ꝛ sensitiuā. vn̄ amāt se fm id qd̓ estimant se esse. sed odiūt id qd̓ vere sunt dū volūt ɔtraria rōni. ꝛ vtroq̄ mō ille q̄ diligit iniq̄tatē odit nō solum aīam suā. sʒ etiā seip̄m. Et p h̄ pʒ r̄nsio ad p̄mū.

¶ Probat scd̓o illā secūdā ɔclonē sic. Aliq̄s pōt velle bonū ei qd̓ nō ē ipe sʒ qd̓ se falso existimat eē. sʒ h̄ itex est odire seip̄m p accn̄s .i. ex errore habendo p p̄ncipali qd̓

ij. ar. p̄ᵃ. pre. xx. q.

nō ē ꝑncipale ꝛ vult tn̄ illi bonū quoddā. qđ hꝫ ꝓ bono fm̄ placitū. scꝫ bona sensibilia ꝓ bonis spūalibꝫ. Maior declaratur vsqꝫ in finē. vbi D. ostendit ꝑmū argumentum in oppositū adducendū esse solutū ex dictis. vt patebit circa idm̄. De ista scđa ꝯclōne vide. 2ª 2ᵉ. q. xxv. ar. vij. Et ꝯfirmat ꝑma ꝯclō argumento in ꝯtrariū.

¶ Ad ꝑmū. ad maiorē đr. q̄ q̄ diligunt iniq̄tatē rē odiūt aīas. imo seipos. Uez ꝑ accn̄s ꝑmo q̄dez. qꝛ volūt simplr̄ malū. ēto sub rōne boni simplr̄. qđ tn̄ est bonū fm̄ q̄d. vt supra patuit. q. xxvij. ar. ꝑ. ad ꝑmū. Scđo mō aūt. qꝛ diligūt se pleriqꝫ fm̄ id qđ nō sunt. scꝫ fm̄ exteriorē hoiem. videlꝫ corpꝰ ꝛ sensum. ꝛ nō fm̄ aīam. q̄ est ꝑncipale. ꝛ ita odiūt se materialr̄. ꝛ ꝑ accn̄s. nō formalr̄ et ꝑ se. ꝛ sic ꝓbat scđam ꝯclōnē nisi. sꝫ nihil ꝯtra ꝑmam

¶ Ad scđm đm. q̄ nullus sibi vult ꝛ facit malū nisi inq̄ntū apphēdit illud sub rōne boni. naꝫ ꝛ illi q̄ interimūt seipos. hoc ipm̄ qđ est mori apphendunt sub rōne boni inq̄ntū est terminatiuū alicuius miserie vel doloris.

¶ Maior vera. si volimus mala formalr̄ ꝛ operemur. sīc odimus ꝑ se ꝛ formalr̄. ita q̄ velit malū sub rōe mali. Tūc negat minor. Et đr ad ꝓbatōnem. qꝛ q̄ se interimūt apprehendūt interemptiōeꝫ sui sub rōne boni vtilis qꝛ videlꝫ ad terminādā miseriā ꝓpriam. carere aūt malo bonū quoddā est. Et de hoc in simili. ꝑ. ꝑ. q. v. ar. ij. ad tertiū. Uide si placet Bernardū claromontēsē. vbi q̄rit an dānati velint nō eē

¶ Ad tertiū đm. q̄ auarꝰ odit aliqđ accidens suū. nō tn̄ ꝓpter hoc odit seipm̄ sicut eger odit suaꝫ egritudinē ex hoc ipso q̄ se amat. Uel đm. q̄ auaricia odiosos facit alijs. nō aūt sibi ipsi. q̄nimo causat ex inordinato sui amore. fm̄ quē de bonis tēporalibꝫ plus sibi aliq̄s vult q̄ð debeat

¶ Ad auctoritatē dupl'r đr. Primo q̄ auarꝰ odit nō se sed vitiū suū. qđ est diligere seipm̄. vt pꝫ in sūi. 2ª 2ᵉ. q. xxxiij. ar. iij in cor. vbi đr D. hoc ipm̄ qđ in fratre odimus culpā ꝛ defectū boni. ptinet ad fratris amorē. eiusdē eñ rōnis est q̄ volimus bonū alicuius. ꝛ q̄ odimus malū ipsius. Hec ibi. Sicut etiam q̄ odit infirmitatem suā amat se. qꝛ vellet se carere malo. qđ est sibi velle bonū et ꝑ ꝯn̄s se amare. Dicit scđo (ꝛ videt solo validior) q̄ auaricia facit hoiem odiosum alijs. sꝫ nō sibi. imo hō essendo auarꝰ diligit seipm̄. inordinate tn̄. qꝛ auaricia nominat cupiditatē inordinatā tpaliū. ꝛ cupiēdo sibi tpalia diligit seipm̄ ꝛc. Pōt ꝛ dici extra lrām. q̄ hō existēdo auarꝰ diligit se. qꝛ existere aliquē auaꝝ est inordinate ꝯcupiscere diuitias. sed ꝑ actū reflexū detestari mediāte synderesis dictamine auariciā suā. est seipm̄ vere diligere. sꝫ amādo auariciā ꝑ actū reflexū est se odire. sꝫ odiendo auariciā diligit se. Et ita vtraqꝫ solo saluari pt.

¶ Utꝝ aliq̄s possit odio habere veritatē.

AD qntū sic pceditr. Uidet q̄ aliquis non possit habere odio veritatē. Bonū eñ et ens ꝛ veꝝ ꝯuertūtur. sꝫ aliq̄s nō pt habere odio bonitatē. ḡ nec veritatem. ¶ Ꝑ. oēs hoies naturalr̄ scire desiderāt. vt đr in ꝑncipio metaphy. sed scia nō est nisi veroꝝ. ḡ veritas naturaliter desideratr̄ ꝛ amatr̄. sed qđ naturalr̄ inest sp̄ inest. nullꝰ ḡ pt habere odio veritatē. ¶ Ꝑ. phūs đr in ij. rhetoricoꝝ q̄ hoies amāt nō fictos. sꝫ nō nisi ꝓpter veritatē. ḡ hō naturalr̄ amat veritatē. nō ḡ eam odio hꝫ. ¶ Sed ꝯtra est qđ Aplūs đr ad Gal. iiij. Factus sum vobis inimicus verū dicens vobis

Hic. D. determiat aliđ dubiū de spēali obiecto odij

¶ Rn̄deo đm. q̄ bonū. ꝛ veꝝ. ꝛ ens sunt idē fm̄ rem. sed drn̄t rōne. bonū eñ hꝫ rōnem appetibilis. nō aūt ens vel veꝝ. qꝛ bonū est qđ oia appetūt

¶ D. rn̄det tali ꝯclōne. bonū fm̄ rōnem boni non pt odio haberi. nec in vlī. nec in ꝑticulari. ens autē ꝛ veꝝ in vlī q̄dē odio haberi nō pn̄t. sꝫ i ꝑticulari nihil ꝓhibet q̄ddā ens ꝛ q̄ddā veꝝ odio haberi. Circa hāc ꝯclōnē D. sic pcedit. Primo ponit rōem ꝯpossibilitans ꝑtū ꝯclōnis. Scđo infert ꝑmā ꝑtem ꝯclōnis ex dictis ibi. ꝛ iō ꝛc. Tertio subiūgit ꝛ ꝓbat scđaꝫ ꝑtē. ibi Ens āt ꝛc. Quarto tertiā ꝑtē. ibi. Sꝫ in ꝑticulari ꝛc. Quo ad ꝑmuꝫ D. ponit rōem ꝯpossibilitans ꝑtū illiꝰ ꝯclōnis. ꝑsertim q̄ ad ꝑmā ꝛ scđam. qꝛ videlꝫ bonū ꝛ ens atqꝫ veꝝ iō distinguūtr. qꝛ bonū iportat obiectū appetitꝰ ꝛ ꝑ se rōnem fundamētalē appetibilitatis. nō aūt ens ꝛ veꝝ. q̄re stant iste ꝑtes simul. q̄ bonū nō pt odio haberi. sꝫ ens aliq̄ mō. similiter verū. Cōsequēter cū đr. Cōclō. ꝑ.

¶ Et ideo bonū fm̄ rōnem boni nō pt odio haberi nec in vlī nec in particulari.

¶ Infert ex ꝑdicta drn̄a ꝑmā ꝑteꝫ ꝯclōnis. ꝛ pt sic ꝓbari sic. q̄cq̄d hꝫ rōem appetibil' vt sic nō pt odio haberi. sꝫ bonuꝫ ꝛ in vlī ꝛ in ꝑticulari hꝫ rōnem appetibil'. ḡ illa ꝑs va. Maior nota extra lrām. qꝛ qđ odit est repugnās. sꝫ appetibile nō ē repugnās. imo ꝯueniens. ḡ maior va. Minor de se nota. Nota tn̄ circa minorē. an appetibile sit rō ꝓprie q̄dditatiua boni. vel solum descriptiua. qꝛ appetibile accipiū formalr̄ đr rōem boni descriptiuā extrinsecā ꝯuenientē bono in scđo mō ꝑ se. qꝛ eñ res bona ē ideo appetibil' ꝛ nō ecōtra. Si aūt appetibile accipit fundamētalr̄ ꝓ rōne appetibilitatis. scꝫ ꝓ ꝑfecto eē vel eē actu. tūc đr rōem q̄dditatiuā boni ꝛ intrinsecā. quā rōem appetibilitatis ꝓpinquā. nō ita explicat ens. qđ đr rē absolute. sꝫ bonū đr eā vt ē ꝑfecta ꝛ actu. iō đr imediatā cām appetibilitatis ꝛ distinguit rōne ab ente. Cōsequēter ibi

¶ Ens aūt ꝛ veꝝ in vlī q̄dē odio haberi non pn̄t. qꝛ dissonātia est cā odij. ꝛ ꝯueniētia cā amoris. ens aūt ꝛ verū sunt cōia oībꝫ.

Subiūgit scđam ꝑtē ꝯclōnis quā ꝓbat sic. q̄cq̄d habet odio ē dissonās. sꝫ ens ꝛ veꝝ in cōi nō sꝫ dissonātia a q̄uiqꝫ. ḡ. Maior ꝓbat in lrā. qꝛ dissonātia est cā odij sicut ꝯueniētia amoris. Minor etiā ꝓbat in lrā. qꝛ ens et veꝝ sꝫ cōia oībꝫ. ꝛ ita si q̄d odiret ens vt sic odiret etiā seipm̄. qđ ē ipossibile. ens eñ icludit in ꝯceptu suo ꝯfuso virtuali oia. etiā includit actu in oībꝫ. Deinde cū đr

¶ Sed in ꝑticulari nihil ꝓhibet quoddaꝫ ens ꝛ quoddā veꝝ odio haberi. inq̄ntū hꝫ rōnem ꝯtrarij ꝛ repugnātis. ꝯtrarietas eñ ꝛ repugnātia nō aduersatur rōni entis ꝛ veri. sicut aduersat rōni boni.

¶ Deducit tertiā ꝑtē ꝯclōnis sic. q̄cq̄d hꝫ rōem ꝯtrij ꝛ repugnātis pt vt sic odio haberi. sꝫ ens ꝛ veꝝ in ꝑticulari pt habere rōem ꝯtrarij ꝛ repugnātis. ḡ vt sic pn̄t odio haberi. Huiꝰ rōnis ꝑmo iplicat maiorē. Scđo declarat minorē. ibi ꝯtingit āt ꝛc. Maior nota ex ar. ꝑ. Deinde ibi

¶ Cōtingit aūt verū aliqd̓ pticulare tripl'r repugnare vel ɔ̄riari bono amato. Uno mō ſm q̓ veritas ē cauſal'r ⁊ original'r in ipis rebus. ⁊ ſic hō qn̄qȝ odit aliquā veritatē dū vellet nō eē verū qd̓ eſt verū. Alio mō ſm q̓ veritas eſt in cognitōne ipius hoīs q̄ ipedit ipm a pſecutōe amati. ſicut ſi aliq̄ vellēt nō cognoſcere veritatē fidei vt libere peccaret. ex quoꝝ pſona dr̄ Job. xxi. Sciam viaꝝ tuaꝝ nolumus. Tertio mō habet' odio veritas pticularis tāq̄ȝ repugnās ꝓut eſt in intellectu alteri⁹. puta cū aliq̄s vult iacere in pctō. odit q̓ aliq̄s veritatē circa pctm̄ ſuū cognoſcat. ⁊ ſm hoc dr̄ Aug. in. x. ɔfeſ. q̓ hoīes amāt veritatē lucētē. odiūt eā redarguētē. Et p hoc patȝ reſponſio ad primum

¶ Declarat minorē p̄cedētē pmo. q2 nō eſt ɔtra rōem veri ⁊ entis ɔtrarietas (ſcȝ ad aliud) ſicut ɔtra rōeȝ boni. q2 tripl'r pt̄ verū alicui ɔtrariari. vt in l'ra dare. Et nota q̓ pmo qs odit veritatē in cā ſua. ſcȝ rem q̄ ſic facta eſt. ⁊ quā verū ē ſic eē. ſic odit amicū eſſe mortuū. ⁊ ita odit in ſua cā. Scd̓o odit eā ꝓut ipedit a delectabili pſecutōe ɔcupiti. ſicut aliq̄s odit verū eē q̓ infirmus eſt ⁊c̄. Tertio odit eā vt p eā redarguit' ⁊c̄. ¶ Seq̄tur argumentū in ɔtrariū ꝓ tertia pte ɔclōnis mīſiue

¶ Maior vera. ɔuertit' ɔuertibilitate ſuppoſiti ⁊ rei ſȝ nō ɔceptibili ⁊ formali. rōne cui⁹ aliqd nō ē ɔtra ipſuȝ ſm ſuā rōem. qd̓ eſt ɔtra ratōem pticularis entis ⁊ veri. Minor ɔcedit'. q2 in ꝓpria rōne dr̄ ɔueniens appetitui. q̄re odio haberi nō pt̄. Ultra. g̃ nec ⁊c̄. Verū in cōi. ſȝ hāc q̄ ɔtrariat' aliquo triū modoꝝ. tn̄ veritas etiā in cōi nō ſe hȝ eodē mō ad appetitū ſicut bonitas. q̄ꝓpt' ⁊ ipa nō poſſit haberi odio ⁊c̄.

¶ Ad ſcd̓m dd̓m. q̓ cognoſcere veritateȝ ſm ſe eſt amabile. ꝓpter qd̓ dr̄ Aug⁹. q̓ amāt eā lucētē. ſed p accn̄s cognitio veritatis pt̄ eſſe odibilis inq̄ȝtū impedit ab aliquo deſiderio.

¶ Maior ꝟa. q̓ appetūt ſcire in cōi ⁊ de p ſe. ſȝ tn̄ qn̄q̓ aliq̄s nō appetit ſcire hāc ꝟitatē i ſua cā. vel vt ipedit aut repugnat affectui alicui⁹. Minor ꝟa. g̃ null⁹ pōt odio habere ꝟitatē vt ſic. tn̄ talē vt ē aliq̄ inō ɔtraria

¶ Ad tertiū dd̓ȝ. q̓ ex h̄ pcedit q̓ nō ficti amāt' q̓ hō amat ſm ſe cognoſcere veritatem quam homines nō ficti manifeſtant

¶ Maior ꝟa. ⁊ de ea dictū fuit. q. xxvii. ar. p. ad. iii⁹ et hoc ideo eſt. q2 ꝟitas ſm ſe ⁊ in cōi amat'. g̃ hō naturalr̄ amat veritatē in cōi ⁊ de p ſe. ſȝ rōne alicui⁹ adiūcti pt̄ illā odire. vt dr̄ tertia ps ɔclōnis

¶ Utrū aliqd̓ poſſit haberi odio in vl'i

AD ſextuȝ ſic ꝓcedit'. Uidet' q̓ odiuȝ non poſſit eē alicui⁹ in vl'i. Odiū eīm eſt paſſio appetitus ſenſitiui q̄ mouet' ex ſenſibili appꝛhēſione. ſȝ ſenſus nō pt̄ appꝛhendere vl'e. g̃ odiū nō pt̄ eſſe alicui⁹ in vl'i. ¶ P̄. odium cauſat' ex aliq̄ diſſonātia q̄ cōuati repugnat. ſȝ cōitas eſt de rōne vl'is. g̃ odiū nō pt̄ eē alicuius in vl'i. ¶ P̄. obiectū odii eſt malū. malū aūt ē in reb9. ⁊ nō in mente. vt dr̄ in. vi. metaphy. cū g̃ vl'e ſit ſolum in mēte q̄ abſtrahit vl'e a pticulari. videt' q̓ odiū non poſſit eſſe alicui⁹ vl'is. ¶ Sed ɔtra eſt qd̓ phs dr̄ in ii. rhetorice. q̓ ira ſp fit inter ſingularia. odiū autē etiā ad gn̄a. furē eīm odit ⁊ calūniatorē vnuſq̄ſq̄ȝ

¶ Hic determiat aliud dubiū de ɔditōe obiecti ipi⁹ odii. ſcȝ an in vl'i aliqd poſſit odiri

¶ Rn̄deo dd̓m. q̓ de vl'i dupl'r cōtingit loq̄. vno mō ſm q̓ ſubeſt intētioni vl'itatis. alio aūt mō dr̄ de natura cui talis intētio attribuit'. Alia eſt eīm ɔſideratio hoīs vl'is. ⁊ alia hoīs in eo qd̓ eſt hō

¶ P. pmo p quādā diſtinctōem notat duplicē intellectū q̄ſiti. Scd̓o iuxta hūc diſtinctē rn̄det. ibi. Sic igit' ⁊c̄. Quo igit' ad pmū notat. q̓ dupl'r pt̄ intelligi odiū eē reſpectu alicui⁹ in vl'i. ſm q̓ de vl'i dupl'r ꝓſſum⁹ loqui. q2 natura aliq̄ in cōi ſumit' dupl'r. Uno mō noīal'r. ſicut dicim⁹ q̓ color cōis defimit' ⁊ intelligit'. ſic eīm accipit' abſtracte vt ſubeſt intētōi vl'itatis. nā ſtatim ad reȝ abſtractā. etiā ſi nō intelligat' vl'itas. tn̄ ɔſeq̄tur ſicut ad imediatū fundamētū. Alio mō accipit' ꝓ natura cui talis intētio attribuit' vel attribui pt̄ vt loq̄mur de natura cōi adverbial'r. ſicut dicim⁹. q̓ color in cōi eſt obiectū viſus. nō q̓ color cōis abſtractus. ſȝ obiectum ei⁹ eſt color cōiter. q2 color in quocūq̄ȝ inueniat' eſt rō videndi ⁊c̄. Nota etiā ꝓ maiori intellectu. q̓ actio aliq̄ duo reſpicit in obiecto ſuo. ſcȝ terminū. ⁊ rōem terminādi. ſicut viſio terminat' ad hoc albū tāq̄ȝ terminū. ſed rō terminādi eſt color. q̄ꝓuis g̃ actōnis ſenſitiue termin⁹ ſit res ſingularis. ſp tn̄ rō terminādi eſt cōis vl'r. q̄ eſt obiectuȝ potē formale: q2 videlȝ rō videndi eſt color in quocūq̄ȝ ⁊ q̄ncūq̄ȝ. ⁊ vbicūq̄ȝ inueniat'. ⁊ g̃ termin⁹ eſt ſingularis. ſȝ rō terminādi et videndi eſt aliqd vl'r. ſed vl'e nō eſt termin⁹ nec rō terminādi actōem ſenſitiue ptis. ſȝ termin⁹ eſt ſp ſingulare: rō aūt terminādi eſt vel ſingularis. vel cōis cōiter. Un̄ et phus pmo poſterioꝝ dr̄. Si eīm ⁊ eſt ſenſus. talis q̄dē hmōi ⁊ nō hmōi alicui⁹. ſȝ tn̄ ſentire neceē eſt hoc aliquid et vbi ⁊ nūc. Et vult q̓ licȝ ſenſus. i. potn̄a ſit obiecti. non in vno tn̄. ſed in pluribȝ. i. obiecti vl'r. ſentire tn̄ nō inuenit' in rerum natura in actu exercito. q̄n ſit determinatū ſingularis ſicut termini. cū q̄ ſtat q̓ rō terminādi eſt aliq̄ quod vniuerſaliter

¶ Si igit' vniuerſale accipiat' pmo mō. ſic nulla potn̄a ſenſitiue ptis neq̄ appꝛhenſiua neq̄ȝ appetitiua pt̄ in vl'e. q2 vl'e fit p abſtractōem a materia indiuiduali. in qua radicat' oīs virtus ſenſitiua.

¶ Hic ɔ̄iter. P. rn̄det iuxta illuȝ duplicē loquēdi intellectū de vl'i. Et q2 odiuȝ eſt ⁊ in pte ſenſitiua. ⁊ in pte intellectiua. ſicut ⁊ amor oppoſita paſſio ei⁹. vt patuit ſupra. q. xxvi. ar. p. ideo de vtroq̄ȝ odio rn̄det ſm pdictum duplicē intellectū. Et pmo de odio vt eſt in ſenſitiua pte. Scd̓o vt eſt in intellectiua. ibi. Sed odiū ⁊c̄. Circa pmū pmo ponit vnā ɔclōnem mīſiuā ſm pmū membꝝ diſtinctionis pmiſſe. Scd̓o vnā aliaȝ q̄ ad ſcd̓m membꝝ. ibi. Pōt tn̄ ⁊c̄. Concl'o g̃ pma q̄ ad pmū intellectū q̄ſiti eſt. Si vl'e accipiat' pmo mō. ſic nulla potn̄a ſenſitiue ptis neq̄ appꝛhenſiua. nec appetitiua. pt̄ in vl'e. et p ɔn̄s tale vl'e nō pt̄ odio haberi. ſcȝ ſenſitiuo odio. Probat'. vl'e fit per abſtractōem a materia indiuiduali. ſed nulla potn̄a ſenſitiua pt̄ in tale abſtractum. g̃ ⁊c̄. Maior relinq̄tur nota. Minor ꝓbat'. q2 vis ſenſitiua radicat' (ſcȝ quo ad eſſe ⁊ modū operādi q̄ ē circa materiā ſenſibilē indiuidualē) in

materia indiuiduali. Vñ vle isto mõ nec pt ee terminus nec rõ terminãdi. qꝛ sensitiua potẽa hʒ ꝓ termio ipm singulare ꝛ rõeʒ terminãdi. vt ẽ in singlari. vage tñ. ꝯñr ibi.

¶ Potest tñ aliqua potẽa sensitiua ꝛ apphensiua et appetitiua ferri in aliqd vlr. sicut dicim⁹ ꝙ obiectũ visus ẽ color fm gen⁹. nõ qꝛ visus cognoscat colorẽ vlem. sed qꝛ ꝙ color sit cognoscibilis a visu. non conuenit colori inqᵹtum est hic color. sed inqᵹtum est color simpliciter

¶ Procedit ad scdam ɔclonẽ rñsiuam. iuxta scdm intellectũ qsiti. Circa quã pmo pmittit quãdã aliã ɔclonẽ gñalẽ ꝛ fundamẽtalẽ. Scdo ex ea infert ɔclonẽ rñsiuã pdictã ibi. Sic igit ꝛc. Tertio ex dictis elicit quoddam corollariuʒ. ibi. Sʒ ira ꝛc. Cõclo ḡ gñalis ẽ. potẽa sensitiua ꝛ apphẽsiua ꝛ appetitiua pt ferri in aliqd vlr. Declarat exẽplariter de visu in lra. Nota. ꝙ ex declaratione habet. ꝙ rõ terminãdi vel mouendi est aliqd vlr scʒ color. vbicũqʒ reperiat tñ terminus ipse semꝑ est singularis. Consequẽter ibi

ↄ gñalis.

¶ Sic ḡ odiũ etiã sensitiue ptis pt respicere aliquid in vli. qꝛ ex natura cõmuni aliquid aduersat aiali. ꝛ nõ solũ ex eo ꝙ est particularis. sicut lupus oui. vñ ouis odit lupũ generaliter

¶ Infert ex pdicta ɔclone gñali rñsiuã ɔclonẽ istam Odiũ etiã sensitiue ptis pt respicere aliqd vle. i. vlr tãqʒ rõem terminãdi. Probat sumẽdo maiorẽ ex pcedenti cõclusione gñali. illa potẽa dꝛ respicere aliqd vlr. qꝛ fert in aliqd nõ qꝛ h. sʒ rõne alicu⁹ cõiter inuẽti in multis. sʒ odiũ sensitiue ptis est hmõi. ḡ ꝛc. Maior patuit. Minor pbat. qꝛ ex natura cõmuni cõiter inuẽte in multis aliqd aduersat aiali ꝛc. ꝛ sic tale cõiter inuẽtũ ẽ rõ odij. Et pʒ hoc assumptũ exẽplariter de oue ꝛ lupo ꝛc. Deĩ ibi

Cõclo rñsi.

¶ Sed ira sp causat ex aliq̄ pticlari. qꝛ ex aliquo actu ledẽtis. actus aũt pticulariũ sunt. ꝛ ꝑpter hoc phus dt. ꝙ ira sp est ad aliqd pticulare. odiũ ḡo pt esse ad aliqd in genere

¶ Ex dictis elicit qddã corollariũ. scʒ ꝙ est drña inter irã ꝛ odiũ. qꝛ ira sp est pticularis ꝛ singularis. ꝛ sicut termini. ꝛ sicut rõnis terminãdi. sʒ odiũ pt ee vlis vlr sicut rõnis terminãdi. sʒ tñ hoc etiã nõ sp oʒ. qꝛ pt aliqs odire hũc ꝑpter aliquã rõem pticularẽ. puta ꝑpter hãc nequitiam. sed cũ hoc pt ee vlis vel cõis cõiter. ꝛ hoc vult scda ɔclo. Patʒ ex istis. ꝙ opʒ sp in actõe sensitiue ptis aliqd esse singulare. vel terminũ tñ. vel rõem terminãdi slr ꝛc. Ex isto corollario habet etiã qdã exceptio ꝛ limitatio cõclusionis gñalis supi⁹ posite. in q̄ dictũ est. ꝙ potẽa sensitiua pt ferri in vle. i. in aliqd vlr. tãqʒ rõeʒ mouẽdi vl terminãdi. limitat eñ hoc. qꝛ hoc nõ est vlr intelligendũ de quolibet motu ptis sensitiue. qꝛ hoc fallit in ira vbi terminus est singularis. slr ꝛ ratio terminãdi vel mouendi ad irã. vt patuit

Corollariũ

¶ Sed odiũ fm ꝙ est in pte intellectiua cũ ɔseqtur apphensionẽ vlem intellectus pt vtroqʒ modo esse respectu vniuersalis

¶ Hic in calce corpis vt D. totalr euacuet qsitum rñdet etiã de odio vt ẽ in pte intellectiua. tali ɔclone Odium fm ꝙ est in pte intellectiua pt vtroqʒ mõ ee respectu vlis. Probat. odiũ illud sequit apphẽsioneʒ intellect⁹. ꝛ pt esse respectu illius qd pt apphẽdi ꝑ intellectũ. sʒ intellectus apphẽsio est ta vlis pmo mõ qʒ scdo mõ. ḡ ꝛ odiũ. Vñ ꝑ odiũ intellectuale pt qs odire naturã aliquã. vt ẽ abstracta ab oibꝫ singularibꝫ. ꝛ etiã put est in singularibꝫ sicut naturã diabolicã acceptã in gñe subalterno. ꝛ in spẽ ac spẽalissima. ꝛ i diuiduo ꝛc. Confirmat ista vltima ɔclo. ꝛ etiã scda argumẽto in ɔtrariũ

Cõclo. iij.

¶ Ad pmũ ḡ dõm. ꝙ sensus nõ apphẽdit vle ꝓut est vle. apphendit tñ aliqd cui ꝑ abstractiõem accidit vniuersalitas.

¶ Maior ꝟa est indiffinite. ꝛ odiũ vt passio ꝯpie dicta Ad minorẽ. sensus nõ pt apphẽdere vle pmo mõ id est naturã vt substat intẽtioi vlitatis. tñ pt apphẽdere naturã cui accidit vlitas. ꝛ illã odire in qcunqʒ inueniat vel vt alij dicũt. nõ apphẽdit vle obiectiuum in actu. tamen in potentia

¶ Ad scdm dõm. ꝙ id qd cõe est oibꝫ nõ pt ee rõ odij. sʒ nihil ꝓhibet aliqd esse cõe multis qd tamen dissonat ab alijs. ꝛ sic est in eis odiosum

¶ Ad maiorẽ. odiũ causat ex aliq̄ dissonãtia ꝛc. verũ cõitati entis ꝛ veri in cõi. ꝛ cõitati eius qd est cõe oibꝫ sed dissonãtia nõ repugnat cõitati q̄ aliqd est cõe multis nõ oibꝫ. sicut natura lupina est cõis oibꝫ lupis. nõ tñ oui. Vñ ouis hʒ dissonãtiã ad illã naturã sic cõem. ꝛ pt eaʒ odire. sʒ nõ naturã entis ꝛ boni in cõi Ad minorẽ. cõitas aliq̄. salrẽ pluribꝫ indiuiduis sub vna specie. sʒ non sp cõitas trãscẽdẽs est de rõne vlis cuiuslibet. Negat ḡ ɔña. qꝛ cũ cõitate alicu⁹ respectu aliqꝛ stat dissonantia alterius speciei ad ipsam

¶ Ad tertiũ dõʒ. ꝙ illa obiectio pcedit de vli fm ꝙ substat intentioni vlitatis. sic eñ nõ cadit sub apprehẽsione vel appetitu sensitiuo

Maior ꝟa. psertim de malo nature. h eñ dt puatio bñ pfectõis debite ꝛ act⁹ pmi ab ipa re. sʒ malũ moris h est in actõibꝫ ꝛc. Ultra. cũ vle ꝛc. Vlr vle formalr ꝛ pmo mõ. vel obiectiue in actu. hoc est solũ in mẽte. qꝛ vlitas ɔseqt rẽ vt hʒ ee vel intellectũ ꝑ intellectũ possibilem aut abstractũ ꝑ intellectũ agẽtẽ. sʒ vle materialr vel obiectiuũ in potẽa. illud etiã est extra in rebꝫ Ultra. videt ꝛc Vlr. odiũ sensitiuũ nõ est vlis formalr. sʒ est alicu⁹ vlr. vt est vlis in potẽa. sec⁹ de odio intellectiuo. qd pt ee vtrumqʒ. vt patuit in tertia ɔclone. Nota aũt ꝙ vle obiectiue in potẽa est natura vna formalr in multis absqʒ aptitudine ꝛ vnitate indiuiduali

Questio. xxx. de ɔcupiscentia.

D

Einde ɔsiderãdũ est de ɔcupiscẽtia. Et circa hoc qrunt qttuor. Primo vtrũ cõcupiscentia sit in appetitu sensitiuo tñ. Scdo vtrũ ɔcupiscẽtia sit passio spẽalis Tertio vtrũ sint aliq̄ ɔcupiscẽtie naturales. ꝛ alique nõ naturales. Quarto vtrũ ɔcupia sit infinita

¶ Hic agit de scda ɔiugatõe passionũ. scʒ de desiderio ꝛ fuga. ꝛ qꝛ desideriũ vt est passio ꝓpie dꝛ ɔcupiscentia. iõ agit de eo sub noie ɔcupiscẽtie. Et fiũt tria pncipalr. Primo oñdit qd sit ɔcupia. scdo diuidit. tertio ponit qdã ꝓprietas ei⁹ Primũ in duo Primo inqrit in q̄ sit subiectiue Scdo oñdit drña ei⁹ ab alijs passionibꝫ. ar. ij. Ex qbꝫ innotescũt gen⁹ ei⁹ ꝛ drña. ꝛ ꝑ ɔñs qdditas

¶ Utrũ ɔcupiscentia sit in appetitu sensitiuo tñ

AD p̄mū sic p̄cedit. Videt̄ q̄ ↄcupiscētia nō solū sit in appetitu sensitiuo. Est eīm q̄dā ↄcupiscētia sapiētie. vt dr̄ sapie. vi. cōcupiscētia sapie p̄ducit ad regnū p̄ptuū. Sed appetitus sensitiu⁹ nō p̄t ferri in sapiām. ḡ cōcupiscētia nō est in solo appetitu sensitiuo. ¶ P̄. desideriū mādatoꝝ dei nō est in appetitu sensitiuo. imo apl's dr̄ Ro. vij. Nō habitat in me (hoc est in carne mea) bonū. s3 desideriū mādatoꝝ dei sub ↄcupiscētia cadit. s̄m illud ps. Cōcupiuit aīa mea desiderare iustificatiōes tuas. ḡ ↄcupiscētia nō est solū in appetitu sensitiuo. ¶ P̄. cuilibet potētie ē ↄcupiscibile p̄priū bonū. ḡ cōcupiscētia est in q̄libet potētia aīe. ⁊ nō solū in appetitu sensitiuo. ¶ S3 ↄtra est qd̄ Damas. dr̄ q̄ irrōnale obediēs ⁊ p̄suasibile rōni diuidit̄ in ↄcupiscētiā ⁊ irā. hec aūt est irrōnalis aīe pars passiua ⁊ appetitiua. ḡ ↄcupiscētia est in appetitu sensitiuo.

Hic ḡ p̄mo q̄rit de subiecto ↄcupiscētie

¶ Rndeo dd̄m. q̄ sicut ph̄s dr̄ ī p̄mo rhetoricoꝝ. Cōcupiscentia est appetitus delectabilis

¶ D. rn̄det tali ↄclōne. Cōcupiscētia p̄prie loquēdo est in appetitu sensitiuo ⁊ in vi ↄcupiscibili. dr̄ aūt p̄prie loquēdo p̄pter solōnē p̄mi. ⁊ etiā p̄prie. p̄pter ethimologiam nois. Hui⁹ ↄclōnis D. p̄bat p̄mo p̄mā p̄tē. Scd̄o infert ip̄am ↄclōnē. ⁊ p̄bat breuiter scd̄am ibi. Vn̄ ↄcupiscētia ⁊c̄. Prima ḡ ps p̄bat̄ sic. ↄcupiscētia ē appetitus delectatōnis. q̄ sil' p̄tinet ad aīam ⁊ ad corp⁹. ḡ ↄclōnis ꝟa. Vn̄s D. p̄bat. p̄° q̄ ad p̄mā ei⁹ p̄tē. scd̄o q̄ ad scd̄am cū declaratiōe ↄn̄e ibi. Est aūt ⁊c̄. Primā ḡ p̄tē p̄bat breuiter auctoritate ph̄i. ⁊ p3. Cōsequēter cū dr̄.

Cōclo rn̄si.

¶ Est aūt duplex delectatio. vt infra dicet̄. Vna q̄ est in bono intelligibili. qd̄ est bonū rōnis. Alia q̄ est in bono s̄m sensum. p̄ma q̄dē delectatio videt̄ esse aīe tm̄. scd̄a aūt ē aīe ⁊ corpis. q2 sensus ē vt⁹ in organo corpeo. Vn̄ ⁊ bonū s̄m sensu3 ē bonū tot⁹ ↄiūcti. tal' aūt delectatōis appetit⁹ videt̄ eē ↄcupia. q̄ sil' p̄tineat ad aīa3 ⁊ ad corp⁹ vt ip3 nomē ↄcupie sonat

q. xxxi. ar. iij. et iiij.

¶ Declarat scd̄am p̄tē aīnis p̄dicti p q̄ ponit distinctionē de duplici delectatōe. sc3 intelligibili. ⁊ q̄ est s̄m sensum. Et p̄ma est aīe tm̄. alia aūtē aīe ⁊ corpis. q2 sensus nō est aīe soli⁹. s3 ⁊ corpis. q2 ⁊c̄. Et ↄfirmat̄. q̄ delectatio s̄m sensum sit tot⁹ ↄiūcti. q2 ⁊ bonū s̄m sensum ē totius ↄiūcti. ḡ ⁊ delectatio s̄m sensum ē in vi totius ↄiūcti. Et p̄bat̄ illa ps aīis ex q̄d nois ↄcupia. q2 ē q̄si sil' petētia. sc3 aīe ⁊ corpis ⁊c̄. ↄn̄a etiā ex h̄ p3. q2 bn̄ seq̄t̄. ↄcupiscētia est tot⁹ ↄiūcti. ḡ in appetitu sensitiuo supposito q̄ sit mot⁹ nō pure natural'. q2 nulla potētia sequēs app̄hēsionē est tot⁹ ↄiūcti nisi sensitiua. Deīn cū dr̄.

¶ Vn̄ ↄcupiscētia p̄prie loquēdo est in appetitu sensitiuo ⁊ in vi ↄcupiscibili q̄ ab ea denoiat̄

¶ Infert ip̄am ↄclōnē rn̄si. q̄ p3 q̄ ad p̄mā p̄tē ex dictis. s3 scd̄a ps seq̄t̄ etiā. q2 si ē in appetitu sensitiuo ⁊ respectu boni delectabil'. ḡ in ↄcupiscibili. q2 bonū delectabile p̄tinet ad ↄcupiscibile tanq̄ bonū absolute. Et tn̄ D. p̄bat illā scd̄a3 p̄tē. q2 denoiat sc3 intrinsece ↄcupiscibile ḡ est in ea. Dico aūt intrinsece. q2 in respectiuis ⁊ etiā q̄nq3 in absolutis fit denoiatio ab extrinseco. nec tale denoīnās est in denoiato. vt p. p. q. vi. ar. iiij. in corpe

Argumētū in contrariū. Est p̄ro ↄclōne responsiua. Et capit̄ ↄcupia p ↄcupiscibili. q2 a ↄcupia passione denoiat̄ intrinsece. ⁊ p ↄn̄s ↄcupia passio denoiās ↄcupiscibilē est in cōcupiscibili. q̄ est ps appetit⁹ sensitiui

¶ Ad p̄mū ḡ dd̄m. q̄ appetit⁹ sapie vl' alioꝝ sp̄ūaliū bonoꝝ interdū ↄcupia noiat̄. vl' p̄pter silitudinē q̄dā. vel p̄pter intēsionē appetit⁹ supioris partis ex q̄ fit redūdātia in inferiorē appetitū. vt simul etiā ip̄e inferior appetit⁹ suo mō tēdat in sp̄ūale bonū ↄseq̄ns appetitū superiorē. ⁊ etiā ip̄m corp⁹ sp̄ūalibus deseruiat. sicut in ps. dr̄ Cor meum ⁊ caro mea exultauerūt in deū viuū

¶ Ad maiorē. est extensiua. ⁊ ponit̄ ↄcupia p desiderio. ⁊ appetit⁹ sp̄ūalis boni dr̄ ↄcupia p̄pter silitudinē. q2 q2 sicut in ↄcupia p̄prie dicta fert̄ totū ↄpositū ex aīa ⁊ corpore. sic hic fert̄ tota potētia s̄m oēm posse. Et designat̄ q̄dā p̄fectio desiderij ⁊c̄. Ad minorē. lic3 appetit⁹ sensitiu⁹ nō ferat̄ in sapiētiā s̄m se. tn̄ ex motu appetit⁹ intellectiui vehemēti ⁊ forti. ip̄e imutat̄. ⁊ sic fert̄ totū ↄiūctum et ḡ mot⁹ volūtatis cū motu imp̄sso in sensualitatē vocat̄ ↄcupia. Vn̄ dr̄ D. suo mō tendat in bonū sp̄ūale. nō videl3 appetēdo ip̄m vt sp̄ūale est. s3 q2 ad motū sp̄ūalem seq̄t̄ imutatio etiā corpalis in appetitu sensitiuo. Istā esse mētē verā p3. iꝫ. p. q. xxi. ar. ij. ad p̄m. vbi dr̄ D. san. Caro exultat in deū viuū. nō p actū carnis ascēdētē in deū. sed p redūdātiā a corde in carnē. inq̄tu3 appetitus sensitiu⁹ seq̄t̄ motū appetit⁹ rōnalis. Hec ille. Et de his supra. q. xxiij. ar. iij. Est ḡ ibi ↄcupia. q2 cū appetitu volūtatis q̄ est soli⁹ aīe. est etiā aliq̄d ex p̄te corpis mediāte appetitu sensitiuo. quare ibi p̄t saluari q̄d nominis ↄcupiscētie. q2 ↄcupiscat aīa ⁊ corpus.

¶ Ad scd̄m dd̄m. q̄ desideriū magis p̄tinere p̄t p̄prie loquēdo nō solū ad iferiorē appetitū. s3 etiā ad supiorē. nō eīm iportat aliquā ↄsociatōe3 ī cupiēdo sicut ↄcupia. s3 simplicē motū in rē desideratā

¶ Maior ꝟa. ⁊ rō in solōne. q2 mot⁹ simplex in rem desideratā p̄t dici desideriū. vn̄ est cōius q̄3 ↄcupia. q̄ p̄prie est tot⁹ ↄiūcti sicut p̄ncipij. ⁊ boni qd̄ p̄ficit totū ↄiūctū. Ad minorē dr̄. q̄ desideriū mādatoꝝ dr̄ ↄcupiscentia ip̄roprie ⁊ metaphorice. vt patuit ad p̄mū. s3 mādatoꝝ p̄prie ē desideriū. ḡ ↄcupia p̄prie negat̄. s3 solū extense duplici rōne dicta in solōne p̄mi.

Ad tertiū dd̄m. q̄ vnicuiq3 potētie aīe appetere cōpetit p̄priū bonū appetitu naturali q̄ nō seq̄t̄ app̄rehēsionē. s3 appetere bonū appetitu aīali q̄ seq̄t̄ app̄rehēsionē p̄tinet solū ad vim appetitiuā. appetere aūt aliq̄d sub rōne boni delectabilis s̄m sensu3. qd̄ p̄prie est ↄcupiscere. p̄tinet ad vim ↄcupiscibilē

¶ Maior ꝟa de ↄcupia. q̄ appetit⁹ naturalis ē. ⁊ non seq̄t̄ app̄hēsionē. sal' ē ↄiūctā. esto extrinsecam in auctore nature. s3 nō q̄libet potētia ↄcupiscit appetitu animali ⁊ actu elicito. sed solū vna potētia q̄ est ↄcupiscibilis. q̄ est non solū coꝝ q̄ sunt ↄueniētia potētijs ad act⁹ suos. sed quoꝝcūq3 ↄuenientiū aīali. ⁊ talis ↄcupiscētia sc3 aīalis ⁊ est passio. ⁊ act⁹ scd̄⁹. et de tali loquimur. Vn̄ p̄ma est in omnibus potentijs ⁊ rebus. scd̄a aūt solius appetitus sensitiui ↄcupiscibilis. Et de istis tetigi aliq̄d supra. q. xxvi

ar.j.ad tertiuz Et valet p intellectu quod habetur.j.ij.
q.lxxviij.ar.j.ad tertium

¶ Utrū ↄcupiā sit passio spēal' poñe ↄcupiscibil'.

H
AD scdm sic pcedit. Uidet' q ↄcupiā non
sit passio spēalis poñe ↄcupiscibilis. pas
siones eñ distinguūt' fm obiecta. s3 obie
ctū ↄcupiscibilis ē delectabile fm sensum
qđ etiā est obiectū ↄcupie. fm phm in.ij. rhetorico
rū. ḡ ↄcupiā nō est passio spēalis in ↄcupiscibili.
¶ P̄. Aug⁹. dr in lib. lxxxiij.q. q cupiditas ē amor
rerū trāseuntiū. z sic ab amore nō distinguit'. oēs aūt
passiones spēales ab inuicē distinguūt'. ḡ ↄcupiscē
tia nō est passio spēalis in ↄcupiscibili. ¶ P̄. cuilibet
passioni ↄcupiscibilis opponit' aliq̄ passio spēalis
q.xxiij. in ↄcupiscibili. vt supra dictū est. s3 ↄcupiscētie non
opponit' aliq̄ passio spēalis in ↄcupiscibili. dr enim
Damas. q expectatū bonū ↄcupiscētiaz ↄstituit. pñs
vo letitiā. silr expectatū malū timorē. pñs vo tristici
am. ex quo videt' q sicut tristicia ↄtrariat' leticie. ita
timor ↄtrariat' ↄcupiscētie. timor aūt nō est in ↄcu
piscibili. s3 in irascibili. nō ḡ cōcupiscētia est spēalis
passio in ↄcupiscibili. ¶ Sed ↄtra est q ↄcupiscētia
causat' ab amore z tendit in delectatōem. q̄ sunt pas
siones ↄcupiscibilis. z sic distinguit' ab alijs passio
nibꝫ ↄcupiscibilis tāq3 passio spēalis

¶ Notādū q ↄcupiā ꝓprie accepta est appetitus sen
sitiui. z ꝓ pñs passio inq̄rit hic an sit spēal' passio distin
cta ab alijs passionibꝫ ↄcupiscibilis Et nota cttra lit
terā. q in ↄcupiscibili sūt duplices passiones. Quedā cir
ca malū. q̄dā circa bonū. D. ḡ nō ꝓbat dñām spēi ab
ꝯsimilibꝫ circa malū exꝑsse. q2 illa manifesta ē. q2 hñt ob
iecta diuersa materialr (.i. fm materiā z naturā) s3 exꝑs
sius ꝓbat dñāz ↄcupie ab alijs etiā ꝯsimilibꝫ circa bonū.
q2 ibi nō est ita euidens distinctio. cum non habeant di
uersas materias zc̄.

¶ Rñdeo dōm. q sicut dictū est. bonū delectabile
q.xxiij.ar.j. fm sensum est cōiter obiectū ↄcupiscibilis. Uñ fm
eius dñās diuerse passiones ↄcupiscibilis distin
guūtur Diuersitas aūt obiecti pt attendi vel fm na
turā ipi⁹ obiecti. vel fm diuersitatē in ꝟtute agēdi.
diuersitas q̄dē obiecti actiui q̄ est fm rei naturā fa
cit materialē dñām passionū. s3 diuersitas q̄ est fm
virtutē actiuā facit formalez dñtiam passionū. fm
quā passiones specie differūt.

Cōclo rñsiua est. ↄcupiscētia ē passio differēs specie
Cōclo rñsi. ab amore z delectatōe. s3 ↄcupiscere hoc delectabile vl' il
lud facit ↄcupiscētias diuersas nūero Hui⁹ ↄclonis D.
p̄mo ꝓbat p̄mā pte. Scđo infert ipam ↄclonē q̄ ad am
bas ptes. ibi. Sic ḡ. zc̄. Et aduerte q in ista ↄclone z ar
ticulo D. accipit delectabile cōiter. non tm̄ p re habita p̄
sentialr vt est obiectū delectatōis. s3 p omi ↄuenienti fm
sensum z absolute bono ↄcupiscibil' zc̄ Probat' ↄclonis
p̄ma ps sic. fm dñās boni delectabil' fm sensum vl' fm
naturā ipi⁹ obiecti. vel fm diuersitatē in virtute agendi
diuerse passiones ↄcupiscibilis distinguunt'. z p̄ma dñā
facit naturalē dñāz. scđa formalē. s3 ↄcupiā h3 diuersuz
obiectū in rōne motiua z ꝟtute agendi ab amore z dele

ctatiōe. ḡ illa ps ꝟa. Hui⁹ rōnis D. p⁹ ponit maiorem
Scđo minorē subintellectā ꝓbat ibi. Est aūt zc̄. Ma
ior ḡ p3 q̄ ad p̄mā pte in p̄ncipio arti. q2 bonū delectabi
le (.i. ↄueniens fm sensum) est cōiter obiectū ↄcupiscibilis
(intellige q̄ ad passiones ꝓsecutiuas). ḡ zc̄. Circa scđaz
ptē maioris. q̄ etiā supra habita est. q.xxiij. arti. iij. nota
caute id qđ D. dr. scz diuersitas q̄ est fm rei naturaz fa
cit materialē dñām passionū. non q̄si passiones distīcte
fm obiecta naturalr distincta. distinguūt' solū materialr
(.i. nūeralr) hoc eñ nullo mō stare pt. vt p3 de ꝯsimilibus
circa bonū z malū. q̄ nō distinguūt' nūero. imo specie. S3
vult D. q talis diuersitas facit distinctiōez q̄ est nō solū
ex dñā formali obiecti. quā vocat formalē. s3 etiā q̄ ē ex
materia z natura obiecti. z nō tm̄ formalis (.i. penes for
male tm̄ obiectoꝝ) imo penes formalē q̄ secū h3 materi
alē distinctiōez z ↄtrariā. si vnaq̄q3 ↄparet' sue ↄtrie passi
oni. Et ḡ vocat materialē distinctiōnem. i. sumptā penes
et fm diuersas materias. sicut solem⁹ dicere q aliq̄ habi
tus distincti etiam specie. sunt circa diuersas materias. i.
obiecta fm naturā z rē distincta. z cū h̄ in rōne formali
motiua vel terminatiua zc̄. Cōsequēter cū dr

¶ Est aūt alia rō ꝟtutis motiue ipius finis vl' bo
ni fm q est realr pñs z fm q est absens. naz fm q ē
pñs facit in seipo q̄escere. fm aūt q est absens facit
ad seipm moueri. vñ ipm delectabile fm sensum inq̄
tum appetituz sibi adaptat q̄dāmō z ↄformat cau
sat amorē. inq̄ztū vo absens attrahit ad seipm cau
sat ↄcupiscētiā. inq̄ztū vo pñs q̄etat in seipo. causat
delectationem.

¶ Probat minorē p̄ncipalē subintellectā sic. Alia est
rō ꝟtutis motiue ipi⁹ finis vel boni. fm q est pñs. z fm
q est absens. z inq̄ztū appetitū sibi coaptat. s3 ↄcupiā re
spicit bonū fm q absens. ḡ h3 obiectū s'm aliā rōez moti
uā. ista patet in lrā clare Cōsequēter ibi.

¶ Sic ḡ ↄcupiscentia est passio differens specie z
ab amore z a delectatōe. sed ↄcupiscere h̄ delectabile
vel illud facit ↄcupiscētias diuersas numero.

¶ Subiūgit ↄclonez q̄ ad ambas ptes. S3 scđa ps
ꝓbat' cttra lrām. q2 sicut se h3 obiectū formalr distinctū
ad ↄcupiscēnā formalr distinguēdā. ita obiectū numero
distinctū ad distinguēdū nūeralr zc̄. Et nota q intel
ligit' de delectabilibꝫ distinctis nūero tm̄. z ↄuenientibꝫ in
vna rōne delectabil' fm sensum (sicut infra. q.xxx. ar. iiij.
ad tertiū.) Tūc eñ distinguūt ↄcupiscētias tm̄ nūero. si
cut hoc vinū z illud vinū. illa pecunia z ista pecunia. Si
aūt distinguāt' in rōne delectabilis z ↄuenientis. tūc etiaz
causant distinctiōem specificā in ↄcupiscētijs Unde ifra
q.c.ar.iiij. ad tertiū habet'. Dñt eñ specie ↄcupie fm di
uersitatē actuū vel ↄcupiscibiliū. vt phs dr in.x. ethicoꝝ
Cōstat etiā q gula est q̄dā ↄcupiā inordinata delectabi
lis fm gustū ꝓferam. Auaricia aūt est ↄcupiā ↄuenien
tiū ad vitā zc̄. Et daz ē q specifice distinguūt'. vñ qñ est
diuersitas nūero tm̄. tūc causat' distinctio materiat. sec⁹ si
nō tm̄ nūero zc̄ Et ↄfirmat' ↄclo rñsiua q̄ ad primaz
partē argumento in ↄtrariū

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q bonū delectabile non est ab
solute obiectū ↄcupiscētie. sed sub rōne absentie. si
cut z sensibile sub rōne preteriti est obiectū memorie.
hmōi eñ pticulares ↄditiōes diuersificāt spēz passio
nū vl' etiā potētiaꝝ sensitiue ptis q̄ respicit pticularia

¶ Maior p̄ba. q̄ distinguunt̄ fm obiecta formalia ꝛ totalia ꝛ sumpta fm ꝯditões fm q̄s mouēt appetitiuam poñam ad tales passiones Ad minorē dico. q̄ obiectū ꝯcupiscibilis poñe est delectabile absolute ꝛ icōtracte. ſ ꝯcupie fm pticularē ꝛ spēalē ꝯditōnem q̄ est absentia fm quā distinguit̄ obiectū passionis q̄ est ꝯcupia ab obiectis poñe ꝯcupiscibilis ꝛ aliaꝝ passionū. Licꝫ em̄ act⁹ ꝛ habit⁹ intellectiue ptis nō diuersificent̄ fm pñs ꝛ pteritū vel futuꝝ ex pte obiecti. eo q̄ intellect⁹ abstrahit ab hic ꝛ nūc. sec⁹ in pte sensitiua. vt pꝫ. p̄.p̄.q.lxxx.ar.vi.ad scdm. g̃ ꝯcupia nō est spēalis passio. Negat̄ ꝯña. q̄ mīnor supponit falsuꝫ. scꝫ q̄ habeat idē obiectū cū poña. ꝛ g̃ sicut poña ꝯtinet in se multas passiones ita ꝯcupia ꝛc.

¶ Ad scdm dōm. q̄ illa p̄dicatio est p̄ cām. nō p̄ essentiā. nō em̄ cupiditas est p̄ se amor. ſ amoris effectus. Uel aliter dōm. q̄ Aug⁹ accipit cupiditateꝫ large p̄ q̄libet motu appetitus. q̄ pt eē respectu boni futuri. vn̄ ꝯphendit sub se ꝛ amorē ꝛ spem.

¶ D. rn̄det dupl'r ad maiorē. pmo q̄ est p̄dicatio p̄ cām. q̄ cupiditas vl' ꝯcupia causat̄ ex amore. nō aūt est formalis vel identica. vn̄ nō ē cōis passio Scdo dr̄ q̄ nō accipit cupiditatē ꝓprie. ſ p̄ oīm motu. q̄ pt esse respectu absentis boni p̄ accessum siue absoluti siue ardui. vn̄ cōphēdit amorē q̄ pt eē absentis (etsi ꝛ pñtis eē possit) Et spem q̄ ē boni futuri ardui. desꝑatio aūt nō est boni p̄ modū accessus. sed recedit. vt patuit supra

¶ Ad tertiū dōm. q̄ passio q̄ directe opponit̄ cōcupiscētie inoiata est. q̄ ita se hꝫ ad maluꝫ sicut ꝯcupiscētia ad bonū. ſ q̄ est mali absent̄ sicut ꝛ timor. q̄nq̄ꝫ loco eius ponit̄ timor. sicut ꝛ q̄nq̄ꝫ cupiditas loco spei. qd̄ em̄ est paruū bonū vel malū q̄si nō reputat̄. ꝛ iō p̄ oīm motu appetit⁹ i bonū vel in malū ponit̄ spes ꝛ timor. q̄ respiciūt bonū vl' malū arduū

¶ Maior vera. ſ tn̄ passio opposita nō sp̄ est noiata ſ q̄nq̄ꝫ circūloq̄mur eā p̄ passionē. q̄ est circa sile obiectū (.i. malū irascibil'.) Nā q̄ est circa malū absolute ꝛ puū etiā iō nō tm̄ reputat̄. ꝛ p̄ ꝯñs nō hꝫ nomē iposituꝫ ꝛc. sicut passio irascibilis. q̄ est circa arduū malū vel bonum

Ad minorē negat̄ ipa. ſ veꝝ est q̄ talis ē inoiata. ꝛ eā circūloq̄mur p̄ timorē. sicut q̄nq̄ꝫ ecōtra spem vocam⁹ cupiditatē. vt patuit supra.q.xxv.ar.iij.in p̄ argu.. Et isto mō dr̄ Damas. q̄ expectatuꝫ malū ꝯstituit timorē. p̄ timorē circūloquēdo passionē oppositā ꝯcupie inoiatā ꝛc. quā etiā circūloq̄mur p̄ fugā ꝛ abominatōeꝫ. nā fuga videt̄ nimis gn̄ale nomē ꝛ nō ꝓpriū passiōi opposite ꝯcupie nā ꝛ pedib⁹ fugim⁹ (Uide infra.q.xli. ar.ij.ad.ijm) sil'r abominatio. odiū em̄ etiā q̄daꝫ abominatio videt̄. Un̄ cū d.san.supra.q.xxiij.ar.iij.in fine. fugā opposuit desiderio qd̄ ponit̄ loco ꝯcupie (q̄muis sit gn̄al' vt pꝫ.ar.p̄.) facit hoc p̄ circūlocutōnem. nō p̄ vocabuli ꝓprietatē ꝛc

¶ Utꝝ sint aliq̄ ꝯcupiscentie naturales ꝛ aliq̄ non naturales

S

ar.p̄.ad.3m. AD tertiū sic p̄cedit̄ Uidet̄ q̄ ꝯcupiaꝝ nō sint q̄dā naturales. ꝛ q̄dā non naturales Cōcupia em̄ ptinet ad appetitū aīalē. vt dictū est. ſ appetit⁹ natural' diuidit̄ ꝯtra aīalē. g̃ nulla ꝯcupia est naturalis. ¶ P̄. diuersitas material' nō facit diuersitatē fm spēm. ſ solū fm numeꝝ. q̄ q̄dē sub arte nō cadit. ſ si q̄ sint ꝯcupie naturales ꝛ nō naturales nō dr̄nt nisi fm diuersa obiecta ꝯcupiscibilia qd̄ facit materialē dr̄iaꝫ ꝛ fm nūeꝝ tm̄. nō g̃ diuidēde sūt ꝯcupie p̄ naturales ꝛ nō naturales ¶ P̄. rō ꝯtra naturā diuidit̄. vt pꝫ in.ij.phys. si igit̄ in hoīe ē aliq̄ ꝯcupia nō naturalis. opꝫ q̄ sit rōnalis. ſ hoc eē nō pt. q̄ ꝯcupia cū sit passio q̄daꝫ ptinet ad appetitū sensitiuū. nō aūt ad volūtatē q̄ ē appetit⁹ rōnalis. nō g̃ sūt ꝯcupie aliq̄ nō naturales ¶ Sed ꝯ est qd̄ phs in.iij. ethi. et in p̄. rheto. ponit q̄sdā ꝯcupias naturales. ꝛ q̄sdā nō naturales

¶ Hic D. tractat de diuisione ꝯcupiscentie.

¶ Rn̄deo dōm. q̄ sicut dictū est. ꝯcupia est appetit⁹ boni delectabilis. Dupl'r aūt aliq̄d ē delectabile Uno mō. q̄ ē ꝯueniēs nature aīalis. sicut cib⁹ ꝛ potus. ꝛ alia hmōi. et hmōi ꝯcupia delectabil' dr̄ naturalis. Alio mō dr̄ aliq̄d eē delectabile. q̄ ē ꝯueniēs aīali fm apphēsionē. sicut cū aliq̄s apphēdit aliq̄d vt bonū ꝛ ꝯueniēs. p̄ ꝯñs delectatur in ipo. ꝛ hmōi delectabilis concupiscentia dr̄ nō naturalis. ꝛ solet magis dici cupiditas ar.p̄.

¶ D. pmo deducit ꝯclonē rn̄si. Scdo ex dictis infert q̄ddā corollariū. ibi. Prime g̃ ꝛc. Cōclo rn̄si. est. q̄dā cōcupiscētia est natural'. q̄dā nō natural'. que dr̄ cupiditas Probat̄. ꝯcupia est appetit⁹ delectabil'. ſ ē duplex delectabile. ꝛ pmi ꝯcupia dr̄ natural'. scdi aūt nō naturalis. g̃ ꝯclo p̄ba Maior patuit. ar. p̄. Et accipit̄ vt dictū fuit delectabile p̄ ꝯueniēti ꝛc. Minor declarat̄ in l'ra. q̄ vnū ē delectabile qd̄ ꝯuenit nature. sicut cib⁹ ꝛ potus. aliud q̄ ꝯuenit fm apphēsionē ꝛc. Nota circa ista. q̄ ꝯcupia dr̄ natural'. nō ad hūc sensum. q̄ sit sine ꝯiūcta cognitōe. sicut amor pure naturalis. Nec dr̄ natural'. q̄ non sit act⁹ elicit⁹. vt etiā dictū fuit supra. q.xxvi.ar.p̄. de amore pure naturali i carētib⁹ cognitōe. ſ dr̄ natural' pmo denoiatione extrinseca ꝛ trāsumptiua. i. rei deseruiētis nature. ꝛ necarie p̄ natura sustētāda. et q̄ in ipaꝫ appetit⁹ est determinat⁹. vt pꝫ in exēplo l'rē de cibo ꝛ potu. Et etiā dr̄ naturalis. q̄ est cū simplici apprehēsione rei. q̄ est bona. ſ nō cū apphēsione boni formal'r. sicut supra in pncipio dictū fuit de apphēsione duplici finis. Cōcupia aūt dr̄ nō naturalis. nō q̄ sit ꝯtraria nature. ſ ad dr̄iam ꝯcupie naturalis. q̄ videlꝫ ē rei nō imediate ꝛ de ꝓpinq̄ deseruiētis p̄ sustētatōe nature. Et q̄ est cū apphēsione nō simplici ſ collatiua ꝛ rōnis. Et hoc. D. innuit cū dr̄. sicut cū aliq̄s apphēdit aliq̄d vt ꝯueniēs ꝛ bonū (scꝫ formal'r) Un̄ p̄me sequūtur apphēsionē sensitiuā tm̄. alie p̄o rōnis collatiue. q̄ apphēdutur res vt ꝯueniēs ad aliā ꝯmoditatē q̄ ad necessitatē nature imediate ꝛc. Deīn ibi

¶ Prime g̃ ꝯcupie naturales cōes sunt hoīb⁹ ꝛ aliis aīalib⁹. q̄ vtrisq̄ꝫ ē aliq̄d ꝯueniēs ꝛ delectabile fm naturā. ꝛ in his oēs hoīes cōueniūt. vn̄ ꝛ phus in.iij. ethi. vocat eas cōes ꝛ necarias. ſ scde ꝯcupie sunt ꝓprie hoīm. q̄ꝝ ꝓpriuꝫ est excogitare aliq̄d vt bonū ꝛ ꝯueniēs pter id qd̄ natura req̄rit. vn̄ ꝛ in pmo rhetoricoꝝ phs dr̄ pmas ꝯcupias eē irratōnales. scdas p̄o cū rōne. Et q̄ diuersi diuersimode rōcinat̄. ideo etiā scde dicūt̄ in.iij. ethi. ꝓprie ꝛ apposite. scꝫ supra naturales

¶ Ex dictis dicit corollariū deñale ptīū dicte ɔclonis vnsi. tale. Dñe ɔcupiscētie (scʒ naturales) cōes sunt hoī/ Corollariū. bus ꝛ alijs aialib ꝛ oēs hoies in eas ɔueniunt. sʒ scđo sunt ꝓprie hoim. Probat̄ pma ps rōne. qꝛ vtrisqꝫ est ali/ qđ ɔueniens ꝛ delectabile fm naturā. igit̄ pma pars ṽa. ¶ Et nota circa añs. q aialia ꝛ oēs hoies ɔueniūt in hu iusmodi ɔcupiscibilib nō eisdē spālr̄ specie sʒ fm gen'. non eadē eñ ɔueniūt in specie ad cibū ꝛ potū hoim ꝛ brutoꝝ nec brutoꝝ inter se. sʒ tñ oia aialia ꝛ oēs hoies appetūt ci/ bū ꝛ potū. Scđa ps pʒ sicut pma pte auctoritate. phi. iij. ethi. Tertia ps pʒ in lr̄a clare. qꝛ hoim est ꝓpriū excogita re aliqđ pter id qđ natura reqrit. sicut pciosa habitacula et vestes ornatas ꝛ hmōi. Et pbant̄ alie ptes ex pho cla re in lr̄a ☞ Argumētū in ɔtrū est p ɔclone missiua.

¶ Ad pmū ḡ dōʒ q illud idē qđ appetit̄ appeti/ tu naturali pt appeti appetitu aiali cū fuerit app/ hensum. ꝛ fm h̄ cibi ꝛ potus ꝛ hmōi q̄ appetunt̄ na turaliter. pt esse ɔcupiscētia naturalis.

¶ Maior ṽa. tñ p aialē appetitū ɔcupiscūt̄. etiā ea q̄ sunt naturalia aiali tāq̄ de p se imediate facientia ad na/ ture ɔseruatōeʒ. vt cib ꝛ pot'. Minor ṽa ē diuidūt̄ ideo qꝛ appetit' naturalis ē sine apprehēsione ɔiūcta. aialis qꝛ cū apprehēsione. q tñ dr̄ naturalis nō intrinsece ꝛ intrāsitiue q̄si sit inclinatio ɔueniēs a natura. sʒ extrinsece qꝛ rei neca rie p natura ꝛ rei ad quā appetit' determinat̄ ꝛ ita natura lis obiectiue vñ idē act' ē aialis ꝛ naturalis. aialis qꝛ act' elicit' ꝓuia apprehēsione ɔiūcta. naturalis qꝛ rei ad queꝫ appetit' determinat̄ ꝛ non pt in oppositū a' ꝛc. Negat̄ ḡ ɔña. qꝛ nō dr̄ naturalis q̄si seq̄ns naturā. sʒ qꝛ rei natu/ ralis ꝛ necarie p vita ɔseruāda. ꝛ tal' ɔcupiscētia pt bñ eē appetit' sensitiui. ¶ Et nota ṽbū D. vbi dr̄ (ꝛ fm h̄ cibi et pot' ꝛ hmōi) scʒ facientū ad alimētatōeʒ aialis q̄ appe/ tunt̄ naturalr̄ (scʒ p ṽtutes vegetatiuas q̄ sunt pure na/ turales ꝛ appetūt alimentū naturali appetitu q ɔsistit in dispōne q̄litatū deseruientiū nutritiōi) pt eē ɔcupiscētia na turalis (.i. q h̄ vocat̄ naturalis) ꝛ est tñ etiā aialis id est ap petitus sensitiui.

¶ Ad scđʒ dōʒ q diũsitas ɔcupiscētiaꝝ naturaliū a nō naturalib nō ē material' tñ. sʒ etiā qđdammō formal' iq̄tū pcedit ex diũsitate obiecti actiui. obie ctū at̄ appetit' ē bonū apphēsuʒ. vñ ad diũsitatē ac tiui ptinet diũsitas apphēsiōis. put scʒ apphendit̄ aliqđ vt ɔueniēs absoluta apphēsione. ex q causant̄ ɔcupie naturales. quas phs i rhetorica vocat irrōna les. ꝛ put apphēdit̄ aliqđ cū ɔdeliberatōe ex q cānt̄ cō cupie nō naturales. q ꝓpt̄ h̄ in rheto. dicūt̄ cū rōne.

¶ Ad maiorē. diuersitas material' tñ. ꝛ nullo' formal' nō causat distinctōeʒ spālr̄ specie. sicut videre albū cygnū ꝛ al bū pānū nō distinguūt̄ nisi nūero ꝛ materialr̄. si at̄ cū dis stinctōe nature ꝛ materiali obiecti ɔcurrat formal'. Tunc negat̄ maior. sicut ɔcupiscere dulce in vino. ꝛ dulce i aliq̄ cō fectōe sic specifice distincte. qꝛ ē dulcedo alteri' rōis q est obiectū formale ꝛc. Ad minorem dico. q ille ɔcupiscētie drīt fm obiecta ɔcupiscibilia drīa nō solū vt res sʒ etiā vt obiecta. qꝛ obiectū ɔcupiscētie natural' ē bonū sensibile tñ vt ɔducit nature ꝛ apprehēsuʒ sine relatōe ꝛ ɔgnitiōe sue vtilitatis. sʒ obiectū ɔcupiscētie nō natural' ē bonū ap/ phēsuʒ vt vtile ꝛ ɔueniēs ad aliqđ aliđ q̄ ad necitatē na ture. ꝛ qꝛ bonū apphēsuʒ ē obiectū. io aliť apphēsuʒ ē aliđ

obiectū ꝛ actiuū vel motiū. nec obstat ṽbū D. sān. i de ṽi. mate. xxv. q. p. ad scđm. vbi dr̄ q diuersitas apphēsionū p accñs se haberet ad appetitiuas vires nisi diuersitati ap prehēsionū ɔiūgeret̄ diuersitas apprehēsoꝝ. nā in ꝓposito est vtraqꝫ diuersitas. qꝛ deseruiēs imediate vite ꝛ nō de/ seruiēs sunt alie res. ꝛ in ꝓposito aliter apprehēdūtur. ꝛ p ɔñs est alietas etiā in eē obiectali. qꝛ bonū apprehensum est obiectū appetit' aialis. Scđo dr̄ ad minorē. negando eā q ad istā ptē q diuersa obiecta ɔcupiscibilia diuersi/ mode apprehēsa scʒ p sensum tñ ꝛ p rōnē saltē pticularē vt sic faciant tñ drīam naturalē ꝛ ei' falsitatē ondit D. sān. p. p. q. lxxx. ar. ij. in cor. et ad pmum. vide ṽba sua ex intensione.

¶ Ad tertiū dōʒ q in hoie nō solū ē rō vlīs q̄ pti net ad ptē itellectiuā. sʒ etiā rō pticularis q̄ ptinet ad ptē sensitiuā. vt i p' li. dictū ē. ꝛ fm h̄ etiā ɔcupia q̄ ē q. lxxvij. ar. cū rōne pt ad appetitū sensitiuū ptinere. ꝛ pterea ap/ iiij. petit' sensitiuus. pt etiā a rōne vlī moueri mediante imaginatione pticulari.

¶ Ad maiorē. rō diuidit̄ ɔ naturā ad sensum sup̄ di/ ctū. q. x. ar. p. ad pm. Et scđo rō diuidit̄ ɔ naturā nō so/ lū rō vlīs sʒ etiā pticularis. q in hoie ē collatiua intētio/ nū pticulariū sicut rō vniuersaliū. vt pʒ p. p. q. lxxviij. ar. iiij. Ultra. si igit̄ ꝛc. veꝝ est rōnal' pmo qꝛ seqt̄ apprehēsio nē rōnis pticularis q pt etiā ɔferre ꝛ ordiare pticulare ad pticulare. Scđo. qꝛ seqt̄ apprehēsionē rōnis vlīs (.i. intelle ctus q etiā mouet appetitū sensitiuū) mediāte tñ apprehē sione pticulari. Ultra. sʒ h̄ eē nō pt. Negat̄. imo bñ pōt. Ad pbatōem. qꝛ ɔcupiscētia cū sit passio ptinet ad appe titū sensitiuū. veꝝ subiectiue tñ ille dirigit̄ in hoie a rōne pticulari ꝛ vlī. ꝛ pt appetitū mouere i aliqđ appetēdū qđ nō ɔfert ad naturā. sʒ ad aliđ apprehēsuʒ qđ est ɔcupiscē tie nō natural'. Ultra. nō ad volūtatē ꝛc. Veꝝ. sʒ tñ mo/ tus sensitiui appetit' vocat̄ ɔcupiscētia cū rōne scʒ appre/ hēsiōe rōnis pticularis vel vlīs. Unī negat̄ ɔña. qꝛ nō vo cat̄ ɔcupiscētia rōnal' vel nō natural'. qꝛ sit appetit' rōnal'. sʒ qꝛ seqt̄ apprehēsionē q aliqđ apprehēdit̄ collatiue in or/ dine ad aliđ qđ ē ɔmoditas pt necitatē vite ꝛc. qđ ē rōis.

¶ Utrū ɔcupiscētia sit infinita.

Ad q̄rtū sic pcedit̄. Videt̄ q ɔcupia nō sit infinita. Obiectū eñ ɔcupiscentie est bo nū. qđ hʒ rōnē finis. q at̄ ponit ifinitū ex/ cludit finē. vt dr̄ in. ij. metaphi. ḡ ɔcupia nō pt eē ifinita ¶ P. ɔcupia ē boni ɔuenietis cū pce/ dat ex amore. sʒ infinitū cū sit iproportionatū nō pt eē ɔueniēs. ḡ ɔcupia nō pt eē ifinita. ¶ P. ifinita nō ē trāsire. ꝛ sic i eis nō ē puenire ad vltimū. sʒ ɔcupis/ centi fit delectatio p h̄ q attingit ad vltimū finē. ḡ si ɔcupia eēt ifinita. sequeret̄ q nūq̄ fieret delectatio. ¶ Sʒ ɔtra est qđ phs dr̄ in pmo politice q infinita ɔcupiscētia existe hoies infinita desiderāt.

C

¶ Hic D. inq̄rit de quadā ꝓprietate ɔcupiscentie scʒ infinitate ex pte obiecti.

¶ Rñdeo dōm. q sicut dictū est duplex est ɔcu/ Ar. iij. piscentia. vna naturalis. ꝛ alia nō naturalis. Natu ralis q̄dē ɔcupiscētia nō pt eē infinita in actu. est eñ eius qđ natura reqrit. natura ṽo sp intēdit in aliqđ

finitū ꝛ certū. vnde nūq̄ hō ꝯcupiscit infinitū cibū vel infinitū potū. ſʒ ſicut in natura ꝯtingit eſſe infinitū in poṫa ꝑ ſucceſſionē. ita hmōi ꝯcupiſcētiā contingit infinitā eſſe ꝑ ſucceſſionē. vt ſcʒ poſt adeptuʒ cibū iteꝝ alia vice deſideret cibum vel qḋcūq̄ aliḋ qḋ natura reqͥrit. qꝛ hmōi corporalia bona cū aduenīūt nō ꝑpetuo manēt ſʒ deficiūt. Vn̄ dixit dn̄s ſamaritane ioh. iiij. Qui biberit ex hac aq̄ ſitiet iteꝝ.

¶ D. mōdet diſtincte duabꝫ ꝯclonibꝫ. ſecūdam ponit ibi. Sed ꝯcupiſcētia ꝛc̄. Quas ꝓbat dupl̄r. ſcḋo mō eas ꝓbat ibi. Poteſt ꝛ alia ꝛc̄. Premittit āt quo ad pͥmū ex
Cōclo pͥma ar. ꝑce. ꝙ duplex eſt ꝯcupiſcētia ꝛc̄. Cōcluſio rn̄ſiua pͥma Cōcupiſcētia naturalis nō eſt infinita actu. ſʒ ſm̄ ſucceſſionē (.i. in poṫa) et intellige iſtā infinitatē nō entitatiue q̄ſi nō ſit in ſe infinitū ens actu ſʒ poṫa. De h̄ eīm nulla eſt queſtio qn̄ ſic nō ſit infinita ſʒ itelligit̄ obiectiue (.i. nō eſt infiniti actu ſʒ in poṫa) .i. vna eſt illiꝰ cibi alia alteriꝰ ꝛc̄. ſʒ nulla ſingularis eſt actu niſi alicuiꝰ determinati ꝯcupiti. ſed plures ſibi ſuccedētes ſunt infinitoꝝ (ſcʒ nūero ꝛ ſyncathegreumatice) qꝛ ſunt ꝯcupiſcētie naturales nō tot qn̄ pluriū. Probat̄ ḡ ꝯclo pͥmo ſic. Cōcupiſcētia naturalis eſt eiꝰ qḋ natura reqͥrit. ſʒ natura ſp̄ intendit ꝛ reqͥrit actu aliqḋ finitū ꝛ certū. ſʒ ſm̄ ſucceſſionē ꝛ in poṫa reqͥrit natura infinitū (ſcʒ vnū cibū poſt aliū ꝛ ſic de alijs neceſſarijs nature) ḡ ſequit̄ ꝯclo q̄ ad ambas ptes. Minorē D. explicat exemplis ꝛ ꝯfirmat. qꝛ nūq̄ hō actu ꝛ ꝑ ſimul cōcupiſcit infinitū cibū vel potū ſʒ poſt vnū alia vice aliū et ſic in infinitū ꝑ ſucceſſionē. Et ꝯfirmat̄ ſecūda ps auctoritate ioānis q̄rto ꝛc̄. Deinde cū dt.

¶ Sed ꝯcupiſcentia nō naturalis oīno eſt infini
Ar. ij. ta. ſeqͥtur eīm rōnem. vt dictum eſt. rōni āt ꝯpetit in infinitū ꝓcedere. vn̄ q̄ ꝯcupiſcit diuitias poteſt eas ꝯcupiſcere nō ad aliquē certū terminū. ſed ſimpl̄r ſe diuitē eſſe quātūcūq̄ poteſt.

¶ Subiūgit ſecūdā ꝯclonem rn̄ſiuā talē. Cōcupiſcētia nō naturalis oīno eſt infinita .i. cōcupiſcit rē actu infinitā. i. tantā q̄ntam poſſibile eſt eſſe ꝛ ita eſt actu infinita.
Cōclo ſcḋa id eſt infiniti ꝛ quacūq̄ habita pt̄ eſſe maioris ꝛ ſic oīno. id eſt infiniti cathegorematice actu ꝛ poṫa. Probat̄ prio in lr̄a ſic. Cōcupiſcētia talis ſeqͥtur rōnis apprehēſionē. ſed rōni ꝯpetit in infinitū ꝓcedere. ergo ꝛ talis concupiſcentia eſt infinita. Minor oſtendit̄. quia qui ꝯcupiſcit diuitias pt̄ eas ꝛc̄. vt in lr̄a. Deinde ibi.

¶ Poteſt ꝛ alia ratio aſſignari ſm̄ phm̄ in primo politicoꝝ quare quedaʒ concupiſcentia ſit finita et quedam infinita. ſemper eīm concupiſcētia finis eſt infinita. finis eīm ꝑ ſe ꝯcupiſcit̄ vt ſanitas. vn̄ maior ſanitas magis ꝯcupiſcit̄. ꝛ ſic in infinitū. ſic̄ ꝛ ſi albū ꝑ ſe diſgregat magis albū magis diſgregat

¶ Probat ſcḋo p̄dictā rn̄ſionem. ꝛ pͥmo ſecūdā concluſionē p̄dictā. ſcḋo pͥmā. ibi. Cōcupiſcentia ꝛc̄. Pro ſecūda arguit̄ ſic. Semꝑ ꝯcupiſcētia finis eſt infinita (id eſt. eſt finis. in tm̄ q̄ntū pōt haberi) ſʒ in ꝯcupiſcētia nō naturali aliqḋ qn̄q̄ appetit̄ vt finis. ſicut ab his q̄ ponūt finē in diuitijs. ḡ ſcḋa ꝯcupiſcētia ē infinita. Maiorē D. ꝓbat in lr̄a. qꝛ finis ꝑ ſe ꝯcupiſcit. ꝛ ḡ maior magis ꝛ ſic in infinitū ꝛc̄. Minor ſubintelligit̄. ¶ Et nota. ꝙ illa regl̄a quam D. h̄ tangit ſicut ſimpl̄r ad ſimpl̄r. ita magis ad magis ꝛc̄. Intelligit̄ in his q̄ ſunt ſm̄ ꝙ ip̄m ꝛ ꝑ ſe. ſʒ nō ſeqͥtur in his que nō ſunt ſm̄ ꝙ ip̄m. vt calor ꝑficit hoīem ḡ maior magis ꝛ maximus maxie. qꝛ calor vt ſic nō ꝑficit ſʒ vt ꝯmenſurat̄ ꝯplexione hoīs ꝛc̄. Tūc ibi.

¶ Cōcupiſcētia ſcḋo eiꝰ qḋ ē ad finē nō ē infinita ſʒ ſm̄ illā menſurā appetit̄ q̄ ꝯuenit fini. vn̄ q̄ finē ponūt in diuitijs hn̄t ꝯcupiſcētiā diuitiaꝝ i īfinitū. q̄ āt diuitias appetūt ꝓpt̄ neceſſitatē vite. ꝯcupiſcūt diuitias finitas ſufficiētes ad neceſſitatē vite. vt phs dt ibidē Et eadē ē rō de ꝯcupiſcētia q̄rūcūq̄ aliaꝝ reꝝ.

Declarat ſcḋo pͥmā ꝯclonem rn̄ſiuā ſic. Cōcupiſcētia eiꝰ qḋ eſt ad finē. vt ſic. nō eſt infinita ſʒ ſm̄ ꝙ fini ꝯgruit. ſed in ꝯcupiſcentia naturali aliqḋ appetit̄ vt ad finē (ſcʒ neceſſitatē vite) igit̄ pͥma ꝯcupiſcentia ē finita. Maiorē D. declarat in lr̄a. ¶ Et nota qḋ dt. ꝯcupiſcētia eiꝰ qḋ eſt ad finē nō eſt infinita ſʒ ſm̄ illā menſurā appetit̄ q̄ ꝯuenit fini. qꝛ nō eſt incōueniēs vt id qḋ ab vno habet̄ vt mediū ab alio habeat̄ vt finis ſʒ vt mediū nō appetit̄ infinite ſed ſm̄ ꝯgruētiā finis ꝛc̄. de iſtis habet̄ ſcḋa ſcḋe. q. xxvij. ar. vi. in cor. ¶ Et nota exēplū D. ibidē de ſanitate ꝛ medicina. qꝛ ſanitas nō appetit̄ ſm̄ aliquē certū modū ſed medicina. qꝛ ſanitas finis eſt. medicina mediū ꝛc̄.

¶ Confirmat̄ ſcḋa ꝯclo argumēto in ꝯtrariū.

¶ Ad pͥmū ḡ dōʒ. ꝙ oē qḋ ꝯcupiſcit̄ accipit̄ vt qḋdā finitū. vel qꝛ eſt finitū ſm̄ rē. ꝓut ꝯcupiſcit ſemel in actu. vel qꝛ eſt finitū ſm̄ ꝙ cadit ſub apprehēſione. nō eīm pt̄ ſub rōne infiniti apphēdi. qꝛ infinitū eſt cuiꝰ q̄ntitatē accipiētibꝫ ſp̄ eſt aliqḋ extra ſumere. vt dicit̄ in. iij. phyſicoꝝ.

Maior ꝯ̄a obiectū ꝯcupiſcētie ē bonū apprehēſuʒ actu Ad minorē q̄ ponit infinitū (ſcʒ actu) ſm̄ nūeꝝ. ꝛ ꝓceſſuʒ in infinitū in finibꝫ. ita ꝙ nō ſit deuenire ad pͥmū ſʒ q̄libet dato dator prior. ꝛ ſic veꝝ eſt ꝙ q̄ ſic ponit infinitū auſert finē ꝛ bonū. vt hꝫ phs. ij. metaphi. textu ꝯmē. viij. ſʒ nō q̄ ponit aliquā rē vnā eē infinitā nō numerali infinitate ſic phs reprobat. ſʒ ꝑfectiōe. ꝛ infinitū. i. q̄ntū poſſibile ē ꝛc̄. Nos āt nō ponimꝰ ꝯcupiſcētiā infinitā (.i. infinitoꝝ actu et ꝑ modū infinitoꝝ q̄ eſt ſucceſſiuꝰ) ſed dicimꝰ ꝙ qḋlibet actu ꝯcupitū eſt finitū actu. ſʒ pt̄ vnū ꝯcupiſci poſt aliud et ſic in infinitū. ꝛ h̄ q̄ ad ꝯcupiſcentiā naturalē que ē infinita in poṫa (.i. nō tot qn̄ plures ꝛ nō tot qn̄ pluriū) ꝛ tn̄ q̄libet eſt finite ſʒ oēs ſucceſſiue ſunt infinite ſyncathegreumatice. ſʒ de ꝯcupiſcētia nō naturali dī ꝙ ꝛ ſi ſit infiniti; nō tn̄ vt accipit̄ mō q̄ ꝯpetit infinito q̄ ē accipe vnū poſt aliud ſʒ accipit̄ vt apprehēdit̄ q̄ſi finitū ꝛ totū ſil̄. ſʒ eīm infinitū ſm̄ eſſe ꝛ ſm̄ rē habeat ſucceſſionē. ita ꝙ poſita q̄cūq̄ pte ꝯſurgit noua potentialitas ad aliā. tn̄ in eſſe ꝯgnito nō neceſſario hꝫ ſucceſſionē ſaltē abſolute. Unde deꝰ ſimul apprehēdit omēs ptes ꝓportionales alicuiꝰ ꝯtinui que ſunt infinite. ſʒ nō apprehendit mō infiniti q̄ eſt accipere ptē poſt ptem ſʒ omes ſil̄. ſic ad ꝓpoſitū q̄ appetit infinitā pecuniā. i. q̄nta poſſibilis eſt haberi nō appetit ptes poſt ptem ſed vt apprehendūtur omes ſimul. Et h̄ innuit D. in ſolone dicens. Oē qḋ ꝯcupiſcit̄ accipit̄ vt qḋdā finitū. ꝛ hoc tā in ꝯcupiſcētia naturali q̄ nō naturali. naturali q̄dē. qꝛ ibi qḋ ꝯcupiſcit̄ eſt infinitū ſm̄ rem (ſcʒ qḋlibet actu ꝯcupitū) ſʒ ibi eſt infinitas in poṫa ꝓpter plura ſucceſſiue ꝯcupita. qḋ ſcḋo ꝯcupiſcit̄ ꝯcupiſcētia nō naturali eſto ſit infinitū .i. q̄ntū pt̄ eē. tn̄ nō ꝯcupiſcit̄ nec apprehēdit̄ mō infiniti ſʒ finito (.i. totū ſil̄ ꝛ nō ptem poſt ptē) eſt

...nis omni⁹ res ipa infinita. Un̄ stat q̄ ɔcupiscētia nō naturalis est infinita 7c̄. De ista tn̄ materia ex intētione p̄. p. q. lxxxvi. ar. ij. qꝛ infinitū p̄t ɔgnosci p modū finiti absolute loquēdo nec repugnat sibi rep̄sentari p vnā speciē, sicut pȝ de specie diuini intellectus 7 angeli. nō tn̄ potest infinitū rep̄sentari intellectui nostro p hoc statu p speciē ɔnaturalē a re causatā loquendo de totaliter infinito. vn̄ cū D. dicit q̄ est finitū ꝭm q̄ cadit sub apprehēsione loquitur de apprehēsione q̄ ɔgnoscitur infinitū ɔfuse nō distincte. Et pterea loq̄tur de infinito ꝭm q̄d .s. q̄tū p̄t haberi.

¶ Ad scōm dōm. q̄ ratio quodammodo est virtutis infinite inq̄tū potest infinitū aliquid ɔsiderare. vt apparet in additōe nūeroꝝ 7 lineaꝝ. vn̄ infinitū aliquo mō sumptū est pportionatū rōni. nam vniuersale quod rō apprehēdit est qdādmodo infinitū inq̄tū in pōtia ɔtinet infinita singularia.

¶ Ad maiorē. ɔcupiscentia est boni ɔuenientis. naturalis, quidē ɔuenientis nature. nō naturalis rōni 7 eius collationi. Ad minorē infinitū est 7c̄. Uerū. tn̄ rōni q̄ p̄t infinitū apprehēdere 7 aliq̄d appetere infinitum ad infinitos vsus 7 vtilitates 7 p̄sertī si sit inordinata. sicut rō auari iudicat totū mūdū vix sufficere 7 oēs pecunias. ḡ ɔcupiscentia 7c̄. Uerū naturalis q̄ appetit res vt necāria nature de ɔpinq̄ 7 p seipsum nō ē infinita tn̄ nō naturalis.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ ad h̄ q̄ aliq̄s delectet̄ nō req̄rit̄ q̄ oīa ɔseq̄tur q̄ ɔcupiscit. sȝ q̄ in q̄libet ɔcupito qd̄ ɔsequit̄ delectet̄.

¶ Ad maiorē. vera est ab intellectu ɔmensurato ipsi infinito qui dependet a re 7 ɔgnoscit ꝭm modū rei. Ad minorē dico q̄ ɔcupiscentia fit delectatio per h̄ qd̄ ɔsequtur cōcupitū. esto q̄ nō ɔseq̄tur omnia sil̄. sȝ qꝛ ɔsequit̄ vnū et postea aliud 7 in q̄libet delectat̄. nec oportet ad delectatōēȝ q̄ om̄ia actu ɔsequat̄ p̄sertim ad delectatōem q̄ nō est tota simul. vt patebit. q. seq̄nti. Quare minor est falsa. 7 negat̄ si intelligat̄ q̄ tm̄ fiat delectatio cū attingit̄ ad vltimū imo quilibet cibo delectat. 7 nō oportet q̄ om̄es actu deuorent̄. p̄nt tn̄ cibi 7 ɔcupiscentie esse infinite ꝭm successionem. Un̄ negat̄ sequela. q̄ nūq̄ fieret delectatio si ɔcupiscentia naturalis est infinita ꝭm potentiā 7 nō naturalis actu. qꝛ etiā q̄ nō hȝ tm̄ cumulū pecuniaꝝ q̄tū desiderat delectat̄ etiā in pticularibꝫ 7 gnalibꝫ summis 7c̄.

¶ Questio. xxxi. de delectatōe ꝭm se.

Deinde ɔsiderandū est de delectatōe 7 tristicia. Circa delectatōem vero ɔsiderāda sunt q̄ttuor. Primo de ipa delectatōe ꝭm se. Scōo de causis delectatiōis. Tertio de effectibꝫ eius. Quarto de bonitate 7 malicia ipius. Circa p̄mū q̄runt̄ octo. Primo vtꝝ delectatio sit passio. scōo vtꝝ sit in tpe. tertio vtꝝ differat a gaudio. q̄rto vtꝝ sit in appetitu itellectiuo. q̄nto de ɔpatōne delectationū superioris appetit⁹ ad delectatōeȝ inferioꝝ. sexto de ɔpatōe delectationū sensitiuaꝝ adinuicē. septio vtꝝ sit aliq̄ delectatio nō natural̄. octauo. vtꝝ delectatio possit esse ɔtraria delectationi.

¶ Quia passio opposita ɔcupiscētie est innoiata. vt pȝ q. xxv. ar. ij. ad 3m. ideo Doc. nō facit specialē questionem de ea. sȝ transit ad tertiā ɔiugatiōem passionū ɔcupiscibilis. 7 primo de delectatōe agit. deinde de tristicia. Et de delectatōe q̄ttuor facit. vt pȝ in līa. p̄mo de delectatōne ꝭm se q̄rit p̄mo de q̄dditate ei⁹. scōo de q̄dā ɔditione. ar. ij. tertio de ɔpatōe ei⁹ ad gaudiū ar. iij. 7 q̄rto an sit in appetitu itellectiuo. deinde in reliq̄s dubia mouet. 7 de ista materia delectatōis etiā habet̄ in. iiij. dis. xlix. q. iij. p totū.

¶ Utꝝ delectatio sit passio.

Ad p̄mum sic pcedit̄. Uidetur q̄ delectatio nō sit passio. Damas. eī scōo libro distinguit opatiōem a passione. dicēs q̄ opatio est motus qui est ꝭm naturā. passio vero est motus ɔtra naturā. sed delectatio est opatio. vt phs dicit in. vij. et. x. ethi. ḡ delectatio nō est passio. ¶ P̄. pati est moueri vt dicit̄ in. iij. physicoꝝ. sed delectatio nō ɔsistit in moueri. sed in motū esse. causat̄ eī delectatio ex bono iā adepto. ergo delectatio nō est passio. ¶ P̄. delectatio ɔsistit in quadā pfectōne delectati. pficit eī opatōnem. vt dicit̄ in. x. ethicoꝝ. sed pfici nō est pati vel alterari. vt dicit̄ in. vij. phy. et in. ij. de anima. ergo delectatio nō est passio ¶ Sȝ cōtra est qd̄ Augustinus dicit in. x. et. xiiij. de ciuitate vbi ponit delectationeȝ siue gaudiū vel leticiam inter alias passiones anime.

¶ Hic p̄mo q̄rit de q̄dditate delectatōis presertim vt distinguit̄ ɔtra gaudiū qd̄ est in volūtate.

¶ Rn̄deo dōm. q̄ motus appetitus sensitiui ppie passio noīatur. sicut supra dictū est. affectio aūt quecūq̄ ex apprehensione sensitiua pcedens est motus appetitus sensitiui. hoc aūt necesse est cōpetere delectationi. nā sicut phs dicit in p̄mo rhetoricoꝝ. delectatio est q̄dā motus aīe 7 ɔstitutio simul tota et sensibilis in naturā existentem. q. xxij. ar. iij.

¶ Doctor rn̄det tali ɔclone. Delectatio est passio aīe. Probat̄. motus appetitus sensitiui ɔprie passio noīatur. sed delectatio (scȝ stricte vt h̄ accipit̄) est mot⁹ appetit⁹ sensitiui. ḡ 7c̄. maior patuit sup. q. xxij. qꝛ lȝ solū motus appetitus sensitiui habens annexā trāsmutatōnem corpalē in deterius sit passio ɔprissime. tn̄ om̄is motus sensitiuus habens annexā transmutatiōem etiā pfectiuā dicit̄ ɔprie passio. vt patuit ibidē. 7 talis motus est delectatio. Minor subintellecta, pbatur sic. Om̄is affectio ex apprehēsione sensitiua pcedens est motus appetitus sensitiui. sȝ h̄ necesse est ɔpetere delectatiōi. ḡ 7c̄. Maior pȝ ex supradictis. q. xxij. ex rōne passionis que est affectio sequens apprehēsionē ɔiunctā sensitiuā. Circa minorē D. p̄mo pbat eā ex definitione phi. scōo occasione hui⁹ subiūgit notabile declaratiū 7 expositiuū illi⁹ definitiōis. ibi. Ad cuius 7c̄. Tertio resumit breuiter minorē 7 infert ɔclonē responsiuā. ibi. Sic ergo 7c̄. Minor ḡ pxima (q̄ intelligat̄ q̄ hoc est necesse ɔpetere delectationi nō in gnē vt extendit̄ ad itellectualē. sed intelligat̄ de delectatione vt ꝭm vsum loquētiū restringat̄ ad sensualem) Probat̄ sic. Delectatio est q̄daȝ motus aīe 7 ɔstitutio simul tota 7 sensibilis in naturā existentē. ḡ delectatio est affectio ex apprehēsione sensitiua pcedens. Ans est phi. Tenet ɔsequentia ex sequenti explanatione. Consequenter cū dicit. Cōclo rn̄si.

¶ Ad cuius intellectū ɔsiderandū est q sicut ɔtingit in reb⁊ naturalib⁊ aliq̄ ɔseq̄ suas pfectões naturales. ita ħ ɔtingit in aīalib⁊. ⁊ q̄uis moueri ad pfectionē nō sit totū sil'. tñ ɔseq̄ naturalē pfectōez ē totū sil'. Hec āt est drīa iter aīalia ⁊ alias res naturales. q alie res naturales qñ ɔstituūt in id qđ ɔuenit eis fm naturā ħ nō sentiūt. sed aīalia ħ sentiūt. ⁊ ex isto sensu causat̄ q̄dā motus aīe in appetitu sensitiuo. ⁊ iste mot⁹ est delectatio. Per ħ ḡ qđ dr̄ q delectatio est mot⁹ aīe. ponit̄ in gñe. Per ħ āt q dr̄ ɔstitutio in existentē naturā id ē in id qđ existit in natura rei. ponit̄ cā delectatōis sc̄ pñtia ɔnatural' boni Per hoc āt q dicit simul tota. oñdit q ɔstitutio nō dz accipi put est in ɔstitui. sz put ē in ɔstitutū eē q̄si in termino motus. nō eñ delectatio est gñatio put plato posuit. sz mag̃ ɔsistit in factū eē. vt dr̄ in. vij. ethi. Per ħ aūt qđ dr̄ sensibilis. excludūt̄ pfectiões rex insensibiliū. in quib⁊ nō est delectatio.

¶ Annectit qđdā notabile expones p̄dictā definitionē phi q̄ ad oēs ei⁹ pticulas clare infra. ¶ Et nota q D. declarat illā definitōem delectatōis p ɔueniētiā ⁊ drñas insensibiliū ⁊ sensibiliū. Cōueniūt eñ q vtraq̄ ɔsequūt̄ suas pfectōes ɔnaturales. ⁊ vtrisq̄ est cōe moueri successiue ad pfectōem. sz ɔseq̄ est totū sil'. Sz drūt. q2 illa non sentiūt nec ɔgnoscūt suā pfectōnem. ista aūt sc̄ sensibilia cognoscūt. ⁊ hec tangit illa definitio. q2 est mot⁹ aīe ⁊ motus ad ɔueniēs. ⁊ nō mot⁹ qui est insecutiu⁹ absentis. sed imutatio causata subito ab obiecto presenti ⁊ est motus cognitōem ⁊ sensatōem sequēs. Delectatio ḡ. q2 est terminatio appetit⁹ causata a re p̄sente vt sic. ideo de p se ex ppria rōne nō hz esse successiuū sz totū sil'. Q, aūt delectatio q̄nq̄ sit in tpe hoc est de p accñs. q2 sc̄ nō ɔuenit sibi ex rōne ppria. sz inq̄tum pfectio ista vel opatio, quā delectatio sequtur est ɔiūcta motui. vt patebit ar. seqn. ¶ Nota quoq̄. q2 ex hac definitōe ⁊ eius expōne fm Doc. habetur q delectatio nō hz locū in insensibilib⁊. sz tm̄ in aīalib⁊ vt etiā sup̄ dictū fuit. q. xxvij. ar. iij. in cor. ideo res naturalis stabilit̄ ⁊ vigorat̄ in termino mot⁹ naturalis (vt pz D. in. iiij. vbi sup̄ ar. p̄.) sz nō delectat̄. q2 delectatio dē terminatōem ⁊ q̄etatōem appetit⁹ p̄supponēs ɔgnitōem cōiūctā pfectōis ɔiuncte. Deinde cū dr̄.

Sic ḡ pz q cū delectatio sit mot⁹ i appetitu aīali ɔñs apphēsionē sensus. delectatio est passio aīe.

¶ Resumit sub breuitate rōnē deductā ⁊ minorē expositā ⁊ infert ɔclōnē rñsi. ⁊ pz. ¶ Circa quā tñ nota. q D. san. in. iiij. dis. xlix. q. iij. ar. p̄. in solōne ad p̄m. dicit q delectatōi accidit passionē inēē. sz p se inest delectatōi sensitiue. q2 fm eū in cor. ibidē. delectatio etiā ponit̄ in pte intellectiua. ⁊ ḡ delectationi in gñe vt est cōis ad delectatōes intellectualē ⁊ sensitiuā nō p se positiue ɔuenit eē passiōez sz solū p nō repugnātiā ⁊ pmissiue. sz D. ħ loq̄t̄ de delectatione mag̃ restricte sc̄ vt ɔ gaudiū distinguit̄ vt est in pte sensitiua. ⁊ ḡ dr̄ ɔclō sine distinctōe q delectatio ē passio. in q̄rto āt vbi iā tradet sud distinctōe. vñ fm eūdem ibidē delectatio a toto gñe ē terminatio appetit⁹. sz nō habet q in gñe accepta sit passio.

¶ Et ɔfirmat̄ ɔclō ista argumēto in ɔtrariū seq̄nti

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q opatio ɔnaturalis nō impedita est pfectio secūda. vt habet̄ in. ij. de aīa. ⁊ iō q̄n ɔstituit̄ res ipropria opatōe ɔnaturali ⁊ nō ipedita. seq̄t̄ delectatio. q̄ ɔsistit in pfectū eē. vt dictū est. In cor.
sic ḡ cū dr̄ q delectatio est opatio. nō est p̄dicatio p essentiā sed per causam.

¶ Maior ḡ ba est. q opatio q̄ ē fm naturā corpis vocat̄ a Damasceno opatio vl' mot⁹. q̄ āt ɔ naturā corpis vocat̄ ab eo passio. vt sup̄. q. xxiij. ar. ij. in. ij. argumento. vñ affectōes aīe. q2 aliq̄lr imutāt motū naturalē cordis. iō vocāt̄ passiōes ⁊c̄. Ad minorē dr̄ D. q ē causal' p̄dicatio (delectatio ē opatio) q2 ex opatōe ɔnaturali seq̄t̄ delectatio. Vñ negat̄ ɔña. pt eñ ⁊ opatio dici passio ¶ Nota q delectatio nō ē opatio tendēs ad obiectū absens. videt̄ tñ posse dici opatio sic ois mot⁹ ⁊ affectio pt dici opatio. vt pz ad 2ᵐ. nō q̄dē ɔsistēs intēdere ad obiectū sz ɔsistēs ipfectū esse ⁊ imutari ab obiecto pñti. vñ fm D. san. in. iiij. sz opatio vt sic nō sit passio. tñ pt hr̄e passionē annexā añcedētē vel ɔñtem. ⁊ sic q̄uis delectatio inq̄tū ē delectatio sit circa opatōez. tñ inq̄tū ē delectatio sensitiua est in passiōe q̄dā existēs. Ex his patet pt ad minorē argumēti q delectatio vt sic ē opatio causalr. i. ɔseq̄t̄ opatōez vl' hñs modū opatōis. tñ nō ē incōueniēs vt seqns opatōnē sensitiuā sit imutatio affect⁹ hñs anexā imutatōem corpalē ⁊ sic sit passio. q2 nō est incōueniēs motū p accñs terminari ad motū. ⁊ sic opatio q̄ ē mot⁹ terminat̄ ad delectatōez sensitiuā q̄ ē etiā mot⁹ ⁊ passio. ¶ Nota et circa ħ Alphonsuz in. p̄. dis. p̄. q. p̄. ar. ij. ɔclō. iij. q̄ distinguit duplicē delectatōez. vnā q̄ ē opatio q̄ sc̄ hz p obiecto ipsam rē. aliā q̄ hz p obiecto opatōez. ⁊ talē ponit dicere nō opatōez ⁊ actū secūdū. sz passionē ⁊ ɔditōez opatōis habentē se magis p modū act⁹ p̄mi. sz de ħ infra. q. xxxij. ar. p̄. q2 nō habem⁹ p icōueniēti vt vna opatio vel mot⁹. aut simplex act⁹ ad aliū actū vl' opatōez necāriо seq̄t̄. ita q et si libere opet̄. tñ stāte opatōe necāriо delectet̄. ⁊ p ɔñs nō obstāte. q delectatio vel gaudiū ē act⁹ elicit⁹. ⁊ act⁹ scd̄s. nihilomin⁹ hñt se p modū passiōis respectu opationum quam consequuntur.

¶ Ad scd̄m dōm. q in aīali duplex mot⁹ ɔsiderari pt. vnus fm intētōem finis. q̄ ptinet ad appetitū. ali⁹ fm executōnem q̄ ptinet ad exteriorē opatōem. Licet ḡ in eo q̄ iā ɔsecut⁹ est bonū in q̄ delectat̄ cesset mot⁹ executōis q̄ tendit ad finē. nō tñ cessat motus appetitiue ptis q̄ sicut pri⁹ desiderabat nō habitū. ita postea delectat̄ in habito. sz eñ delectatio sit q̄es q̄dā appetit⁹ ɔsiderata pñtia boni delectātis qđ appetitui satisfacit. tñ adhuc remanet imutatio appetitus ab appetibili. rōne cui⁹ delectatio mot⁹ q̄dā est.

¶ Ad maiorē dico. q pati physicū ē moueri ad aliq̄d distās vel fm rē vel fm modū. sz pati affectionale ⁊ aīale est moueri q̄nq̄ ad distās q̄nq̄ ē imutari etiā a pñti sic supra patuit de amore. q. xxvi. ar. ij. ad 3ᵐ. Ad minorē. delectatio nō ɔsistit i moueri fm insecutōez ⁊ distensionē ad distās tñ cōsistit in imutari ab obiecto etiā habito p̄sentialr. ⁊ ad passionez sufficit dare talem motum qui est etiā q̄es. vt q̄es opponit̄ insecutōi. tñ cū ħ ē mot⁹. q̄ ē imutatio appetit⁹ ab appetibili pñte. ad quā imutatōez affectus. seq̄t̄ mot⁹ in corpe. vñ delectatio sensitiua ē passio. sz nō sic alie q̄ tēdūt in aliq̄d. sz delectatio ɔsistit in appetitu fm q eius motus in suo appetibili adepto terminat̄ ⁊c̄.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ q̄uis nomē passionis magis ꝓprie ꝯueniat passiōib⁹ corruptiuis ⁊ in malū ten/dētib⁹. sicut sunt egritudines corporales ⁊ tristicia. et timor in aīa. tñ etiā in bonū ordinātur aliq̄ passiones. vt sup̄ dictū est. ⁊ ꝺm h̄ delectatio dr̄ passio

q. xxiij. et. xx ij. ar. p. i cor. ¶ Maior ꝟo a. ſꝫ tñ ⁊ hr̄e vel recipere ꝑfectiōes est etiaꝫ passio saltē p̄mo mō sup̄ dicto. q. xxiij. ar. p. Et si tal' ꝑfec/tio habeat sectū ānexā trāsmutatiōeꝫ corꝑalē. ē passio etiā ꝓprie dicta ⁊ scd̄o mō dicto sit sine corruptiōe ⁊ alteratōne corruptiua. Ad minorē. ꝑfici nō est pati tertio mō ⁊ ꝓprissime. tñ pati scd̄o mō vel p̄°. et sic delectatio vel ē motus ⁊ mutatio sequēs i affectu ꝯuenientiā opatiōis (vt vi/det magis velle D.) vl' est q̄dā ꝑfectio ⁊ accñs inherens opatiōi. hñs se ꝑ modū act⁹ p̄mi. ⁊ scd̄o ꝑfici vt sic. nō ē pati tñ ꝑfici in appetitu sensitiuo ē passio nō q̄dē ꝯsecutiua. ſꝫ tñ imutatiua hñs annexā imutatiōeꝫ corꝑis.

¶ Utrū delectatio sit in tpe.

x AD sc̄dm sic ꝓcedit. Uidet q̄ delectatio sit in tpe. Delectatio enī ē mot⁹ q̄dā. vt in p̄° rhetoricoꝝ phs dr̄. ſꝫ mot⁹ oīs ē in tpe. g̃ delectatio ē in tpe. ¶ P̄. diuturnū vl' morosum dr̄ aliq̄d ꝺm tp̄s. ſꝫ aliq̄ delectatiōes dicūt morose. g̃ delectatio ē in tpe. ¶ P̄. passiones aīe sunt vni⁹ gn̄is ſꝫ aliq̄ passiones aīe sunt in tpe. g̃ ⁊ delectatio. ¶ Sꝫ cōtra est qd̄ phs dicit in decimo ethicoꝝ q̄ ꝺm nullū tp̄s accipiet q̄s delectatiōem.

¶ Hic D. ꝓpter dicta ar. p̄ce. iq̄rit de q̄dā dubio incidente de mēsura duratiōis ip̄i⁹ delectatiōis. Dictū est enī in definitiōe. q̄ est tota sil'. Est g̃ q̄stio. an mēsuret mēsura tꝑali successiua ꝯtinua. vl' mēsura eleuata sup mēsurā ꝯtinuoꝝ successiuoꝝ. q̄ mēsurāt opatiōes simplices sibi imediate succedētes. ⁊ ꝺm se instānanee. q̄ mensura collecta ex multis indiuisibilib⁹ sibi succedētib⁹ dr̄ tp̄s discretuꝫ. qd̄libet aūt indiuisibile dr̄ nūc tp̄is. ⁊ est nūc stans potēs coexistere multo tpi ꝯtinuo.

¶ Rn̄deo dd̄ꝫ. q̄ aliq̄d ꝯtingit esse in tpe dupl'r. vno° ꝺm se. alio° ꝑ aliud ⁊ q̄si ꝑ accñs. q2 enī tp̄s ē numerus successiuoꝝ. illa ꝺm se dicūt eē in tpe. de q̄ꝝ rōne ē successio. vl' aliq̄d ad successionē ꝑtinēs. sic motus. q̄es. locutio. ⁊ alia hmōi. ꝺm aliud ꝟo ⁊ non ꝑ se dicūt eē in tpe illa de q̄ꝝ rōne nō ē aliq̄ successio. ſꝫ tñ alicui successiuo subiacēt. sic eē hoieꝫ de sui rōe nō hꝫ successionē. nō enī ē mot⁹ ſꝫ termin⁹ mot⁹ vl' mutationis scꝫ gn̄atiōis ipius. ſꝫ q2 hūanū esse subiacet causis transmutabilib⁹. ꝺm hoc hoiem esse est in tpe.

¶ D. p̄° exponit titulū q̄siti q̄ dupl'r possit itelligi. scd̄o ꝯformiter distincte rn̄det. ibi. Sic igit' ⁊c̄. Quo ad p̄mū D. notat q̄ aliq̄d ꝯtingit eē in tpe ⁊ mēsurari tpe dupl'r. ita q̄ duratio rei innotescat ꝑ mēsurā mutabiliū ꝯtinuoꝝ dupl'r. vt in lr̄a. et sic p̄t itelligi q̄situ q̄ dupl'r delectatio eē possit in tpe. ¶ Nota h̄ p̄° q̄ D. cū loq̄t de tpe itelligit de tpe ꝓp̄e dicto. qd̄ ē mēsura mutabiliū successiuoꝝ ꝯtinuorū. ⁊ nō loq̄t de tpe discreto qd̄ ē mēsura successiuoꝝ dis/cretoꝝ simpliciū. tali enī tpe vel saltē nūc ei⁹ delectatio ꝺm se etiā mēsurari p̄t. ¶ Nota scd̄o q̄ eē hoīs mēsurat' euo. vt ē eē aīe rōnal'. ſꝫ ꝑmanētia materie sub isto esse incōꝑtuꝫ hoīs magis mēsurat' tpe vel vt ē trāsmutabile subal'r. vide D. i sn̄. p̄. g. q. x. ar. iiij. ad 3m. vbi est eiusdē sn̄ie. Scotus in ij. dist. ij. q. iiij. i oppositū arguit ⁊ tenet eē substāle rei corruptibilis mēsurari euo. ſꝫ deficit credēs vnitatē mēsure attēdi penes vnū modū manēdi scꝫ penes eē ꝑmanēs vl' successiuū qd̄ nō ē veꝝ. ſꝫ mēsure diuersitas sumit' ꝺm mutabile ⁊ imutabile. q2 āt eē hoīs vt sic mutabile est. iō mēsurat' mēsura mutabiliū. s. tpe ⁊ de h̄ magis j. ꝑ. vbi iā

¶ Sic igit' dd̄ꝫ ē. q̄ delectatio ꝺm se q̄dē nō ē in tpe. est enī delectatio in bono iā adepto. qd̄ ē q̄si termin⁹ mot⁹. ſꝫ si illd̄ bonū adeptū trāsmutatiōe subiaceat. erit delectatio ꝑ accñs in tpe. si āt sit oīno intrāsmu/tabile. delectatio nō erit in tpe. nec ꝑ se nec ꝑ accñs.

¶ Premissa distinctiōe de eē in tpe duplici h̄ D. iuxta ipam ad q̄situ rn̄det tali ꝯclone. delectatio ꝺm se (.i. rōne sumpti⁹ vt delectatio) nō ē in tpe ſꝫ aliq̄ delectatio ē in tpe ꝑ accñs si bonū adeptū ē in tpe (⁊ in tpe adipiscat') si aūt sit oīno itrāsmutabile (sic ē bonū diuinū) sic nullo° ē i tpe. Cōcl'o

Probat' ꝯclo ex dictis in notabili distinctiuo. illa ꝺm se sunt in tpe de q̄ꝝ rōe ē successio vl' aliq̄d ad successionem (sic ē plano ꝯtinua) ꝑtinens. ꝺm aliud ꝟo de q̄ꝝ rōe nō est aliq̄ successio tñ alicui successiuo subiacēt. ſꝫ de rōne delectatiōis ꝺm se ⁊ ex ꝓpria rōne nō ē successio. tñ aliq̄ delectatio q̄ ē boni qd̄ ꝑ successionē adipiscitur. alicui successiuo subiacet a q̄ depēdet. aliq̄ ꝟo a nullo. g̃ delectatio ꝺm se ⁊c̄. Maior fuit declarata exēplarit'. Minorē subintellectā ꝓbat sic. de illi⁹ rōne nō ē successio qd̄ ꝯsistit in adeptiōe q̄ ē termin⁹ mot⁹. ſꝫ delectatio ē hmōi. igit'. Maior ꝓpria etiā subintellecta relinq̄t' nota. q2 termin⁹ mot⁹ habet' indiuisibiliter ⁊ in istāti. Minor nota. alie ꝑtes minoris p̄ncipalis patēt exēplariter de delectatiōe q̄ est in cibo ⁊ potu ⁊c̄.

¶ Nota h̄ q̄ delectatio vt sic mēsurat' instāti (ꝯsertim spūal') q̄ ex tpe nō variat'. vñ hꝫ phs. x. ethi. q̄ ꝯtingit delectari in nō tpe ⁊ in nūc. ⁊ nō accipit ꝑ nūc ibi tp̄s ꝑuū ſꝫ aliq̄d indiuisibile. ſꝫ q̄le nūc sit. an transiēs ⁊ fluēs vel stās. Dico q̄ stās vl' nūc tp̄is discreti si sit delectatio spi/ritual'. nā illa subita introductio forme mēsurat' nūc fluēte q̄ de ꝑ se ꝯseq̄t' motū. Opatio āt vl' imutatio subita q̄ nō ꝯseq̄t' tp̄s vl' de ꝑ se motū. ꝺm se mēsurat' nūc. ſꝫ stante. q2 iste opatiōes p̄nt eedē manētes ꝯtinuari ⁊ coexistere pluribus ꝑtib⁹ tp̄is sic ⁊ nūc stās. ſꝫ q2 aliq̄ delectatiōes sl' circa bona sensibilia q̄ nō sil' acq̄rūt' ſꝫ successiue. vt p꞉ de cibo ⁊ potu. iō tales mēsurāt' tpe cū ip̄aꝝ eē a tpe depēdeat et materiales sint ꝑ successionē ꝯtinuā. ⁊ sic ꝑ accñs (.i. rōne cause ⁊ obiecti) depēdet ex tpe. q2 tp̄s facit ad eaꝝ esse q̄ sunt in tpe. ſꝫ delectatio spiritualis ⁊ in se est sine tpe. ⁊ ſꝫ act⁹ tales acq̄rāt' ītꝑtibil'r. nō tñ eis repugnat itendi. sic et lumē in aere totū acq̄rit' in instāti. p̄t tñ itendi. ¶ Nota circa h̄ q̄ phs. x. ethi. ꝯparat delectatiōeꝫ visioni q̄ ē tota sil'. cui⁹ nō ē ꝑs post ꝑtē. ſꝫ tota sil'. Sup isto ꝟbo dr̄ Burle⁹ q̄ intelligat' de visiōe respectu eiusdē obiecti eodē mō dis/positi ⁊ sil'r medio eodē mō disposito. sec⁹ de visiōne. cui⁹ res mouet' ꝑtibil'r. ita q̄ ꝑs an ꝑtē videat' ⁊c̄. Dicit etiā Burle⁹ q̄ nō oīs delectatio ē tota sil'. ſꝫ solū illa delecta/tio q̄ est in opatiōne existēte tota sil'. vñ q2 delectatio ꝯseq̄t' opatiōeꝫ ⁊ ē i ip̄a subiectiue. iō oꝫ q̄ delectatio q̄ ē i opatione successiua habeat vnā ꝑtē an aliā. sicut opatio quā cōsequit' hꝫ ꝑtē vnā ante aliā ⁊c̄.

¶ Argumētū in ꝯtrariū ꝯfirmat p̄mā ꝑtē ꝯclonis q2 delectatio ꝺm se nō est in tpe sed in instanti.

¶ Ad p̄mū g̃ dd̄ꝫ. q̄ sicut dr̄ in. iij. de aīa. mot⁹ dupliciter dr̄. Uno mō q2 est act⁹ iꝑfecti. s. existentis in

poña inq̄ztū hmōi. ⁊ talis mot⁹ est successiu⁹ in tpe Ali⁹ āt mot⁹ est act⁹ pfecti .i. existentis in actu sicut intelligere. sentire. ⁊ velle ⁊ hmōi. ⁊ etiā delectari. ⁊ hmōi motus nō est successiu⁹ nec p se in tēpore.

¶ Ad maiorē. delectatio est mot⁹ q̄dā q̄ est act⁹ pfecti (.i. q̄dā imutatio causata a bono pñti. ex cui⁹ pñtia habet actu pfectio appetit⁹. sz nō ē mot⁹ q̄ est act⁹ ipfecti .i. act⁹ alli⁹ qd̄ est irēdentia ad hñdū pfectōez ⁊ in moueri ad distans pfectibile ⁊c. Delectatio eñi ɔsurgit ex iam habito ɔueniēti. ⁊ nō est mot⁹ ad hñdū ɔueniēs delectās. Ad minorē negat vlr q̄ ois. sz solū mot⁹ scđo mō q̄ est actus ipfecti. vt pz. iij. physi. Mot⁹ āt q̄ est act⁹ pfecti pt haberi in instāti ⁊ indiuisibilr acqri. q2 nō est mot⁹ successiu⁹. sz q̄ñq3 seqtur motū a q̄ tñ in esse nō depēdet. vñ nec tē. vñ nec esse ei⁹ tpe mēsurat. alia cū tpe mēsurāt ad q̄z esse vel pmanētiā tp̄s aliqd facit. sic q̄ sunt mutabilia p se vel p accñs. Possunt aūt delectari in aliq̄ re spūali p horā imo p annū posita pñtia delectabilis saltē in esse ɔgnito. nec tp̄s aliqd opat. ⁊ pfertim h̄ pñt spirit⁹. Silr est de visione q̄ possz stare eadē manēs p die manēte visibili. ⁊ ḡ mēsuratur hmōi opatōes sicut dictū est nūc stāte.

¶ Ad scđm dðm. q̄ delectatio dr̄ morosa vel diuturna fm q̄ p accñs est in tpe.

¶ Ad maiorē pño extra lr̄a3. diuturnū vl' morosuz ⁊c. Dico q̄ verz ē. vl' q2 est in tpe sicut in mēsura ɔpria. vel q2 coexistit tēpori. nō tñ solū pmo mō. vñ angeli ⁊ aie separate diu durāt. nō tñ sunt in tpe sz coexistūt. Et scđo q2 duratio nō est sp successiua ⁊ fluēs sz dat duratio stans ⁊ manēs. vt pz de eternitate. vt Capo. hz in p̄. dis. ij. et patebit p̄. p. q. x. ɔ̄ Aureolū. et etiā vnū nūc stās pt coexistere multo tpi. Et ḡ ad maiorē dr̄. q̄ diuturnū dr̄ nō sp a tpe sed etiā a duratōe q̄ pt eē sine tpe ɔpño ⁊ successiuo. ⁊ sic pōt aliqs diu delectari ɔtinuādo ⁊ manutenēdo delectatōez aliquā (scz spiritualē) sine tpe. Ad minorē dicūt aliqui morose fm iā dicta a mora nō tpis mēsurātis sz coexistētis ⁊ a duratōe. Et scđo dr̄ post d. san. ad istā minorem. q̄ dicūt morose ille q̄ p accñs sunt in tpe. nō tñ oēs sunt hmōi vt dictū est in cor. vide tñ ɔpter illā minorē D. infra. q. lxxiij. ar. vi. ad 3m. q2 pcedit fm nō causam ⁊ malū intellectū. morose delectatōis. q2 nō dr̄ morosa ex mora tpis vel q2 q̄libet tpe mēsuret vt argumētū supponit. sz ex eo q̄ rō deliberās circa eā imorat. nec tñ eā repellit tenēs ⁊ volens libent. q̄ statum vt attigerūt animū respui debuerūt.

¶ Ad tertiū dðm. q̄ alie passiones nō hñt p obiecto bonū adeptū. sicut delectatio. vñ plus hñt de rōne motus ipfecti q̄z delectatio. ⁊ p ɔñs magis delectationi ɔuenit nō esse in tpe.

¶ Maior pa. sunt vnius gnis logici ⁊ in gñe motus tñ distinguūt specie ⁊ diuerso mō se hñt ad obiecta sua. Quedā eñi dicūt motū in bonū nō adeptū. ⁊ ita motuz ipfecti ⁊ motū ɔcurrentē ⁊ tendētez in rē distantē. Delectatio āt dr̄ motū ɔsequētē obiectū habitū. mō pt aliqd sed rē habitaz subito. vñ delectatio vt sic min⁹ hz esse in tpe. esto eñi aliq̄ sit in tpe. h̄ est q2 talis delectatio ⁊ p accñs. q2 talis obiecti qd̄ nō sil' habet sz successiue ⁊c. vñ d. san. in. iij. sup ad 3m dr̄. etiā alie passiones ɔ̄trz ad id qd̄ est ex pte aie nō sunt in tpe nisi p accidēs inq̄ztū scz eis ɔiungunt mot⁹ ex pte corpis. tñ delectatio magis hz rōnez q̄ nō sit in tpe q̄z alie passiōes. q2 alie ɔsistūt in appetitu fm q̄ tendit in aliqd. sicut ira in vindictā. ⁊ odiū in nocumētū alteri⁹. sz delectatio ɔsistit in appetitu fm q̄ ei⁹ motus in suo appetibili adepto terminat. Ois āt termin⁹ motus nō est in tpe sz in instāti. hec ille. vbi pz ad h̄ argumentū.

¶ Utrz delectatio differat a gaudio vel sit omnino idem cum eo.

Ad tertiū sic pcedit. Videt q̄ gaudiū sit oino idez qd̄ delectatio. Passiones eñi aie differūt fm obiecta. sz idē ē obiectū gaudij et delectationis scz bonū adeptū. ḡ gaudiuz est oino idē qd̄ delectatio. ¶ P. vnus mot⁹ nō terminat ad duos terminos. sz idē est mot⁹ q̄ terminatur ad gaudiū ⁊ delectatōez scz ɔcupiscētia. ḡ delectatio et gaudiū sunt oino idē. ¶ P. si gaudiū ē aliud a delectatōe. videt q̄ pari rōne ⁊ leticia ⁊ exultatio ⁊ iocūditas significēt aliqd aliud a delectatōe. ⁊ sic erūt oēs diuerse passiones. qd̄ videt esse falsuz. nō ḡ gaudiū differt a delectatōe. ¶ Sz ɔ̄ est q̄ in brutis aialibus nō dicim⁹ gaudiū. sz in eis dicim⁹ delectatōez. nō ḡ est idē gaudiū ⁊ delectatio. y

¶ Hic D. ɔpat delectatōem ad gaudiū. ⁊ ex hac cōparatōe. scđo elicit qdā corollariū ar. seqntí.

¶ Rñdeo dðz. q̄ gaudiū vt Auicēna dr̄ in libro suo de aīa. est quedā species delectatōis Est eñi ɔsiderandū q̄ sicut sunt q̄dā ɔcupiscētie naturales q̄dam āt nō naturales. sz ɔsequūt rōnem. vt supra dictū ē. ita etiā delectationū q̄dā sunt naturales ⁊ q̄dā non naturales. q̄ sunt cū rōne. xxx. q. ar. ij. Vel sicut Damas. ⁊ greg. nicenus dicunt q̄dā sunt corpales q̄dā aiales qd̄ in idē redit. Delectamur eñi ⁊ in his q̄ naturalr ɔcupiscim⁹ ea adipiscētes. ⁊ in his q̄ ɔcupiscim⁹ fm rōnē. sz nomē gaudij. nō hz locū nisi in delectatōe. q̄ cōsequit rōnē. vñ gaudiū nō attribuim⁹ brutis aialibus. sz solū nomē delectatōis.

¶ D. rñdēdo deducit tñ qdā assumptū ⁊ ɔclōnē qndā fundamētalē bifurcatā ex q̄ imediate seqt ɔclo missiua formalis subintellecta talis Gaudiū ⁊ delectatio nō sunt oino idē. scz rōe ⁊ ɔuertibilr Probat tali assumpto Gaudiū est quedā spēs delectatōis. ⁊ delectatio est in plus q̄z gaudiū (scz etiā in habentib rōnē q̄ ad obiecta) igit ɔclo vera. Cōclo. Cōsequētia nota. q2 gen⁹ ⁊ spēs nō sūt oino idē ⁊c. Circa assumptū D. pmo ponit ⁊ pbat pmā ei⁹ ptē. scđo scđā ibi. Oīne āt ⁊c. Pria ps pbat auctoritate Auicēne. ⁊ rōne sic. Delectationū q̄dā sunt naturales q̄dā nō naturales q̄ sunt cū rōne (vel q̄dā sūt corpales q̄dā aiales) sz nomē gaudij nō hz locū nisi in delectatōne q̄ ɔseqt rōnē. ḡ ⁊c. Pria ps hui⁹ añtis pbat a sili. q2 delectatio in cōi corrñdet ɔcupiscētie. sz ɔcupiscētia diuidit in naturalē ⁊ nō naturalē. ⁊ diuersificat fm diuersitatē apprehēsionis. vt patuit. q. pcc. igit ⁊ delectatio sic diuidit Et pbat ɔñā. scz q̄ si ɔcupiscentia diuidit. vt dictū est. q̄ ḡ delectatio. q2 delectamur ⁊ in his ⁊c. vt in lr̄a. Scđa ps añtis pz a signo. q2 gaudiū nō attribuim⁹ brutis aialib (.s. ɔpter defectū rōnis) sz solū nomē delectatōis. signū ḡ est q̄ nomē gaudij solū hz locū in rōnalib ¶ Nota circa ista q̄ sicut ɔcupiscētia natural' ē de re ɔueniēti nature aialis vt absens ē. sic delectatio sibi corrñdēs q̄ h̄ vocat corpal' et naturalis est de hmōi re vt pñs est. ⁊ apprehendit sensu

tactus. Et ex hac parti etiā sensu interiori. qȝ vt sup͂ p͂posito loq̄mur delectatio req̄rit tm̄ app̄hēsionē iteriorē ꝛc̄. ꝛ motū appetit⁹ sensitiui ꝯcupiscibil' vel irascibilis. Et hoc est qd̄ d. san. hȝ in q̄rto vbi supra. q. iiij. ꝙ delectatio ꝯdistincta gaudio seq̄t app̄hēsionē sensus exterioris. ꝛ est de re p̄nte ꝯueniēti sensui tact⁹. Sȝ sicut ꝯcupia nō naturalis ḋr motus vel appetit⁹ intellectiui vel sensitiui mediāte app̄hēsione rōnis etiā particularis. vt pȝ. q. p̄ce. ar. iij. ad. iiijm. ita ꝙ gaudiū p̄t dicere actū volūtatis. vel etiā appetit⁹ sensitiui vt mouet a rōne respectu rei nō delectabil' ſm exteriorē sensum. sȝ ſm app̄hēsionē interiorē etiā sensitiuā i hoīe. Et ad h̄ est etiā. d. san. in q̄rto vbi supra. vbi intelligēd⁹ est cū ḋr gaudiū seq̄ app̄hēsionē interiorē etiā sensitiuam de sensitiua ꝯiūcta rōni. videt' aūt sic oportere dicere. qȝ D. vtit' similitudine de ꝯcupia nō naturali. quā ꝯstat posse eē actū sensitiuū (vt tm̄ est ex rōne) ꝗ ꝛ gaudiū p̄t eē act⁹ sensitiui appetit⁹. vt est respectu rei nō natural' ꝛ seq̄t app̄hēsionē rōnis ꝛc̄. Nota scd̄o ꝙ d. san. hic accipit delectationē aīalē. p illa q̄ seq̄t app̄hēsiuā deliberatiuā. corporalē aūt p ista q̄ ꝯseq̄t simplicē app̄hēsionē. ꝛ ita strict⁹ h̄ accipit aīalē q̄ȝ in de v'ita. ma. xvi. ar. ij. vbi oēm passionē sequētē aīe app̄hēsionē vocat aīalē. eā aūt q̄ incipit in corpore ꝛ terminat' ad aīaȝ vocat corpalē. aīalis aūt ecōtra p̄mo est aīe. ꝛ p eā ꝯuenit corpi. qȝ ad aīe imutatōem immutat' corp⁹. vide ibidē. Est etiā h̄ ꝛ in de v'itate equiuocatio de corpali. vt pȝ intuēti. qȝ hic post Damas. vocat corpalē etiā q̄ incipit ab aīa. mediāte tn̄ app̄hēsione non collatiua. alibi q̄ nō seq̄t app̄hensionē aīe. sȝ lesionē extrinseci disponētis ꝛc̄. De ista materia ifra cū de dolore aget'. Videt' tm̄ d. san. in de v'ita. loq̄. ꝙ passio corpalis incipiat in corpe ꝛ sensatōe sensus exterioris. ꝛ ꝯsumet' in app̄hēsione interiori. Sȝ hic ꝛ in tertia pte aliter sentit. vt etiā hȝ etiā Capo. in q̄rto. dis. xliij. q. iiij. ad q̄rtū ꝯtra p̄mā ꝯclonē. Dolor cū sit passio appetitus sensitiui p̄supponit estimatōem mali. talē aūt estimatiōeȝ nō hȝ sensus exterior nisi ꝯcurrēte sensu interiori. nisi poneremus aliquā delectatōem naturalē ꝛ dolorē naturalē in sensibil' b⁹ (in sensibus). nō p̄supponētē estimatōem boni vel mali in eodē supposito. sȝ intelligētia q̄ mouet naturā. sicut dicūt aliq̄ p̄hi ꝛ medici ponētes sensum quēdā q̄ ḋr sensus nature. ꝛc̄. Vn̄ notā etiā. ꝙ ista pbatio iā habita pcedit ꝛ pbat in cōi. ꝛ q̄ ad fcatōem nois. ꝙ delectatio est cōior ſm p̄dicatiōem q̄ȝ gaudiū. silr̄ est cōior q̄ ad subiecta. qȝ eē in rōnalibus q̄ȝ in irrōnalibus. gaudiuȝ aūt tm̄ in rōnalibus. Sȝ scd̄a pars aīntis p̄ncipalis vult ꝙ delectatio etiaȝ in hoīb⁹ est cōior sȝ q̄ ad obiecta q̄ȝ gaudiū. sȝ rōnale. qd̄ seq̄tur rectā rōnem. Vn̄ ꝯīter cū ḋr

¶ Omē āt qd̄ ꝯcupiscim⁹ ſm naturā. possumus etiā cū delectatōe rōis ꝯcupiscere. sȝ nō ecōuerso. vn̄ de oīb⁹ de q̄b⁹ ē delectatio p̄t eē gaudiū in h̄ntib⁹ rōeȝ. ꝯtus nō sp̄ de oīb⁹ sit gaudiuȝ. q̄nq̄ȝ etiā aliq̄s sentit aliquā delectatōem ſm corp⁹. de q̄ tn̄ nō gaudet ſm rōem. ꝛ ſm h̄ pȝ ꝙ delectatio ē in plus q̄ȝ gaudium

¶ Secundu scd̄am p'tē p̄ncipal' aussumpti quā infert in fine cor. Et pbat' sic. nō sp̄ de oīb⁹ ē gaudiū de q̄b⁹ ē delectatio. ꝯtus possit eē i h̄ntib⁹ rōem. ꝗ ꝛc̄. Pria ps hui⁹ aīntis pȝ in lr̄a. q̄nq̄ȝ etiā aliq̄s sentit ꝛc̄. Scd̄a ps silr̄. qȝ oē qd̄ ꝯcupiscim⁹ ſm naturā possum⁹ etiā cū delectatōe rōnis ꝯcupiscere. sȝ nō ecōuerso. ꝗ etiā in omi in q̄ delectamur ſm sensuȝ. possum⁹ ꝛ gaudere ſm rōem. saltē ītꝫ ordinataȝ ꝛ puenam. notādo sp̄ ꝙ p̄ma ps intelligatur de facto ꝛ de gaudio rōnis recte. qȝ tale nō est sp̄ de eo in q̄ delectat' sensus exterior. Sȝ scd̄a ps intelligit' de possibili ꝛ de gaudio rōnis etiā obliq̄. q̄ ꝯgaudet sensualitati ꝛc̄. Nota ꝙ ex his oīb⁹ p̄t haberi ꝙ delectatio accipit' vno mō in cōi vt corrn̄det ꝯcupie in gn̄e. ꝛ sic est cōior p p̄dicatōem ꝛ gen⁹ gaudij. Alio mō q̄ ad subiecta vt corrn̄det ꝯcupie naturali. ꝛ sic iterū est delectatio in plurib⁹. Tertio mō accipit' q̄ ad obiecta. ꝛ hoc in hoīe. vt correspondet desiderio ꝛ ꝯcupie nō naturali. ꝛ sic de possibili est cōis q̄ȝ gaudiū. qȝ de q̄buscūq̄ȝ est delectatio. p̄t eē gaudiū ꝛ nō ecōtra. Sȝ de facto in hoīe ordinato. delectatio est in plus. qȝ delectat' hō ſm sensuȝ in aliq̄. de q̄ nō gaudet. ꝛ isto mō loq̄t' D. ꝛc̄. Cōfirmat' aūt ꝯclo misso argumēto in ꝯtrariū. qd̄ etiam ꝯtinet pbatōnem secūde partis assumpti principalis

¶ Ad p̄mū ꝗ dōm ꝙ cū obiectū appetitus aīalis sit bonū app̄hēsum. diuersitas app̄hēsionis ptinet q̄dāmodo ad diuersitatem obiecti. ꝛ sic delectatōes aīales q̄ dicūtur etiā gaudia distinguūt' a delectationib⁹ corporalib⁹. q̄ dicūtur solū delectatiōes. sicut ꝛ de ꝯcupiscentijs supra dictū est. q. xxx. ar. iij. ad scd̄m.

¶ Maior vera. ad sensum supra sep⁹ dictuȝ. q. xxiij. ar. iiij. et. q. xxx. ar. ij. qȝ dn̄t ſm obiecta formalia ꝛ distincta in rōne motiua. nō sp̄ ſm obiecta. ſm naturā distincta. Dico aūt ꝙ vna res diuersimode app̄hēsa p̄t ptinere ad diuersas poten̄s ꝛ causare diuersos act⁹. Ad minorē. negat' de identitate formali. qȝ obiectū q̄dē delectatōis ꝛ gaudij est bonū adeptū. sȝ app̄hēsuȝ. mō aliter res app̄hēdit' vt est obiectū delectatōis corpalis. qȝ vt cōueniēs sensui. aliter vt est obiectū gaudij. qȝ vt ꝯueniens rōni. Vn̄ nō h̄nt idē obiectū. dato eādē rē p obiecto. Et qȝ penes alietatē app̄hēsionis variat' obiectū formalr̄. ideo minor nō est v'a. Scd̄o ḋr negādo minorē. qȝ nō h̄nt obiectū adeq̄tū. vt patȝ in corpe. Nota ꝙ D. ḋr (q̄dāmō sȝ diuersitas apprehēsionis inducat distinctōem formalē) qȝ videlȝ talis diuersitas non est obiecti vt res est ſm se. sȝ vt obiectū est ꝛ vt appenbile. Silr̄ vide supra. q. xxx. ar. iij. ad q̄m. vbi etiā dixit q̄dāmodo formalis.

¶ Ad scd̄m dōm. ꝙ silis dr̄ia inuenit' etiā in concupiscētijs. ita ꝙ delectatio rn̄deat concupiscentie. ꝛ gaudiū rn̄deat desiderio. qd̄ magis videtur ptinere ad ꝯcupiscētiā aīalē. ꝛ sic ſm dr̄iaȝ motus ē etiam differentia quietis.

¶ Maior v'a ad sanū sensum. qȝ videlȝ vn⁹ mot⁹ nō terminat' ad duos termios eiusdeȝ ordinis. quoȝ q̄libet sit. q. ꝛ totalis. tn̄ p̄t terminari ad duos subordinatos. vel ad vnū q̄ est totalis ad aliuȝ q̄ est quo ꝛ ptialis. Primū pȝ de actu intelligēdi. q̄ terminat' ad v'bū ꝛ ad reȝ. vt hȝ D. in de v'ita. ma. iiij. q. ij. ad. iiijm. Scd̄m pȝ de gn̄atione subali ꝛ etiā de alteratōe. q̄ hȝ formā ꝛ totū ꝯpositum p terminis. Ad minorē ḋr negādo eā. qȝ si ꝯcupia capit' pprie ꝛ ſm ethimologiā nois. vt supra dictū est. q. xxx. ar. p̄. tūc sibi corrn̄det p termino delectatio natural'. sed ali⁹ est act⁹ q̄ seq̄t app̄hēsionē rōnis. ꝛ est ꝯcupia nō naturalis q̄ vocat' desideriū. ꝛ iste terminat' ad gaudiuȝ. qd̄ sicut ꝛ desideriū ptinet ad appetitū rōnalē aliqualr̄. ꝛ ꝗ falsum est ꝙ sit idē mot⁹ q̄ terminat' ad gaudiū ꝛ delectatōem. sȝ duo. scȝ ꝯcupia pprie dicta. q̄ est naturalis. ꝛ desideriū. qd̄ est ꝯcupia nō naturalis. Circa dicta hic nota. ꝙ delectatio q̄nq̄ȝ accipit' vt q̄ddā gen⁹ diuersuȝ ab

delectatõem corꝑalē ⁊ gaudiū. ⁊ tūc diſtinguiꝰ a gaudio rõne. ſicut ſupiꝰ ab inferiori. Alio mō accipiꝰ vt ſpēs cō diſtincta gaudio. ſcꝫ ꝑ delectatõe corꝑali tm̄ vel naturali. ⁊ ſic diſtinguiꝰ realr̄ a gaudio ⁊ ḡ deſideriuꝫ terminatꝰ ad gaudiū. ⁊ ꝯcupia ad delectatõem ꝯdiſtinctā gaudio. Vide ſilr̄ ſupra. q. xxvi. ar. iij. de amore ⁊ dilectõne. ⁊ ſilr̄ infra. q. xxxv. ar. ij. ad iiijm. Articulꝰ aūt iſte intelligiꝰ de delectatõe ꝑmo mō accepta. nō ſcdo mō. qꝛ tūc ceñs ſunt pluracr diuerſa. ⁊ nō ſolū nō oĩno idē. vt dr̄ D.

¶ Ad tertiū dõm. ꝙ alia noĩa ad delectatõnem ꝑtinentia ſunt īpoſita ab effectibꝫ delectatõnis. nā leticia īponiꝰ a dilatatõe cordis. ac ſi diceretꝰ laticia. exultatio ꝟo dr̄ ab exteriorib ſignis delectatõis interioris. q̄ apparēt exteriꝰ. inq̄tū ſcꝫ interiꝰ gaudiū ꝓſilit ad exteriora. Jocūditas ꝟo dr̄ a q̄buſdā ſpūalibus leticie ſignis vel effectibꝫ. ⁊ tm̄ oīa iſta noīa videnꝰ ꝑtinere ad gaudium. nō em̄ vtimur eis niſi in naturis rõnalibus

¶ Ad aſſumptū dico. ꝙ gaudiū eſt aliud a delectatione. vt dictū eſt. vel ſm rõem ſi accipiꝰ in gnē. vel ſm rē ſi accipiꝰ in ſpecie. Et diſtinguiꝰ iſto mō a delectatõe. nō ſicut paſſio a paſſione. ſꝫ ſicut actꝰ voluntatis a motu appetitꝰ ſenſitiui. vel ſicut motꝰ ſequēs ſimplicē ſenſitiuam apphēſionē. ab ea q̄ eſt cū deliberatõe. Ultra. pari rõe ⁊c. Dico ꝙ leticia. exultatio. ⁊ iocūditas ſcāt aliqd aliud a delectatõe. nō qdē aliā paſſionē. ſꝫ aliquē effectū delectatõis. vt D. declarat. Vñ negaꝰ qđ ſeqꝰ. videlꝫ. Vñ erūt oēs diuerſe paſſiones. nō em̄ ſeqꝰ. eſt qd diuerſuꝫ. ḡ diuerſa paſſio. Ultra. qđ videꝰ falſum. negaꝰ falſitas ſcꝫ ꝙ falſum ſit. qꝛ ſunt aliud. ſꝫ ꝯceditꝰ ꝙ nō ſunt alie paſſiones. Nec etiā gaudiū eſt alia paſſio. ſed eſt aliud ſicut motꝰ voluntatis eſt aliud a paſſione. vel ſicut motus ſequēs rõem eſt aliꝰ a ſequēte apphenſionē ſenſitiuā tm̄. ⁊ cū hoc eſt alietas obiecti. D. tm̄ notat ꝙ ꝓprie loquendo hmõi noīa magis īportāt effectū gaudij q̄ꝫ delectatõnis ſcꝫ corꝑalis ⁊ ſenſitiue tm̄ ⁊c. Pro intellectu eoꝝ q̄ ꝯtinet hec ſolo hꝫ D. in q̄rto. Leticia ⁊ exultatio ⁊ iocūditas exꝑmūt q̄ſdā gaudij effectꝰ. leticia qdē effectū interiorē. ſm ꝙ ipē affectꝰ dilataꝰ q̄ſi roboratꝰ ⁊ ꝑfectꝰ ex appetibilis ꝯiūctõe. Vñ ⁊ paſſio gaudij cū dilatatõe cordis ꝑficiꝰ. dr̄ em̄ leticia q̄ſi laticia. Sed exultatio exꝑmit vlteriꝰ effectū gaudij exteriꝰ ꝓrūpēte in ſignū interioris gaudij. vñ dr̄ exultatio ex hoc ꝙ interiꝰ gaudiū ad exteriora ꝓdit qđ ex magnitudine gaudij interioris ꝯtingit. Vñ dr̄ Caſſiodorꝰ. ꝙ exultatio in magnis gaudijs dr̄. Jocūditas ꝟo vlteriꝰ īportat effectū gaudij exteriꝰ ꝓrūpente. q̄ nō ſolū demõſtrat interiꝰ gaudiū. ſꝫ etiā excitat aliq̄s ad gaudendū. Hec ille. Vñ videꝰ ꝙ lr̄a mediꝰ ſtet q̄ hꝫ (ſpūalibꝫ effectibꝫ ⁊c.) ſcꝫ animi vt faciat alios gaudere. ⁊ nō corꝑalē. ſicut exultatio vl̄ leticia. vide de iſtis in de veritate. ma. xxvi. q. iiij. ad q̄ntum.

¶ Utrū delectatio ſit in appetitu intellectiuo

Z

AD q̄rtū ſic ꝓcediꝰ. Videꝰ ꝙ delectatio nō ſit in appetitu intellectiuo. Dicit em̄ phs in ꝑmo rhetoricoꝝ. ꝙ delectatio ē motus q̄dā ſenſibilis. q̄ nō eſt in ꝑte intellectiua ḡ delectatio nō eſt in ꝑte intellectiua. ¶ P. delectatio eſt paſſio q̄dā. ſꝫ oīs paſſio eſt in appetitu ſenſitiuo ḡ delectatio nō eſt niſi in appetitu ſenſitiuo. ¶ P. delectatio eſt cōis nobis ⁊ brutis. ḡ non eſt niſi in ꝑte q̄ nobis ⁊ brutis cōis eſt. ¶ Sꝫ ꝯtra eſt qđ in pſal. dr̄ Delectare in dño. ſꝫ ad deū nō pt̄ extēdi appetitꝰ ſenſitiuꝰ. ſꝫ ſolū intellectiuꝰ. ergo delectatio poteſt eē in appetitu intellectiuo

¶ Hic D. determinat dubiū qđ oriꝰ ⁊ determiaꝰ ex ar. pce. Dictū eſt em̄. ꝙ gaudiū ⁊ delectatio diſtinguūtur ideo eſt dubiū an habeāt idē vel diuerſum ſubiectuꝫ. vel an gaudiū ſit tm̄ in volūtate. ⁊ delectatio in appetitu ſenſitiuo. Et ꝑterea qꝛ ſtatim ꝯpabūꝰ adinuicēꝫ. ideo oportet preſcire eoꝝ ſubiectum

¶ Rñdeo dõm. ꝙ ſicut dictū ē. delectatio q̄dam ſeqtur apphēſionē rõnis. ad apphēſionē aūt rõnis nō ſolū ꝯmoueꝰ appetitꝰ ſenſitiuꝰ ꝑ applicatõem ad aliqd ꝑticulare. ſed etiā appetitꝰ intellectiuꝰ q̄ dr̄ volūtas. ⁊ ſm h̄ in appetitu intellectiuo ſiue ī volūtate ē delectatio. q̄ dr̄ gaudiū. nō āt delectatio corꝑalꝰ Ar. iij.

¶ D. ꝑmittit tali ꝯcl̄one. in appetitu intellectiuo eſt delectatio. q̄ eſt gaudiū. nō aūt corꝑalis. Hāc ꝯcl̄onē ꝑmo ꝓbat. Scđo ꝓ maiori declaratõe oñdit drn̄aꝫ inter duas delectatõēs tactas ī ꝯcl̄one. ibi. Hoc tm̄ ⁊c. Quo ad ꝑm ań ꝯcl̄onē ponit formalr̄ maiorē ⁊ minorē ex qbꝫ ſtatim ipam infert clare in lr̄a. Sed nota circa minorem ꝟba D. cū dr̄. Ad apphēſionē rõnis nō ſolū ꝯmoueꝰ appetitꝰ ſenſitiuꝰ. ſꝫ etiā intellectiuꝰ. qꝛ ex eis habeꝰ ꝙ rõ etiam mouet appetitū ſenſitiuū. ⁊ iſta paſſio in appetitu ſenſitiuo pt̄ iuxta ꝑdicta etiā dici gaudiū. ſꝫ nō eſt in volūtate. ſꝫ motꝰ volūtatis imediate ad ratiõem ſequēs eſt in volūtate ⁊ gaudiū. ſic ꝙ pt̄ poni duplex gaudiū. Unum pure intellectuale. ⁊ hoc eſt volūtatꝫ ſicut ſubiecti. Aliud eſt rõnale ſequens motionē rõnis. ſꝫ in appetitu ſenſitiuo de re q̄ eſt bonū imaginatõis. ⁊ tale correſpondet ꝯcupie nō naturali. Vñ nō videꝰ ſeq ex his dictis ꝙ gaudiū ſit ſolū in volūtate. ſꝫ ꝙ in volūtate eſt tm̄ delectatio q̄ ē gaudiū. ſꝫ nō ꝙ gaudiū ſit tm̄ in volūtate. Et ꝑ h̄ ſaluaꝰ cōcordia inter d. ſan. hic ⁊ in q̄rto. vbi ponit gaudiū ſequēs apphēſionē ſenſus interioris. vt pꝫ intuenti. Et etiā inter d. ſan. ſupra. q. xxx. ar. iij. et ar. pce. vbi loqꝰ de delectatõe q̄ eſt gaudiū. ſicut de ꝯcupiſcētia nō naturali. q̄ poniꝰ in parte etiā ſenſitiua ⁊ intellectiua. Deīn cū dr̄ Locus nū...

¶ Hoc tñ intereſt īter delectatiõem vtriuſqꝫ appetitꝰ. ꝙ delectatio appetitꝰ ſenſibilꝰ eſt cū aliq̄ trāſmutatõe corꝑali. delectatio āt appetitꝰ intellectiui nihil aliud eſt q̄ꝫ ſimplr̄ motꝰ volūtatis. ⁊ ſm hoc Augꝰ dr̄ in. xiiij. de ci. dei. ꝙ cupiditas ⁊ leticia nihil ē aliud q̄ꝫ volūtas in eoꝝ ꝯſecutõe que volumus

¶ Pro maiori explicatõe ꝯcl̄onis D. notat drn̄aꝫ inter delectatõem q̄ eſt in appetitu intellectiuo. ⁊ inter eaꝫ q̄ eſt in appetitu ſenſitiuo. clare in lr̄a. et pꝫ ex ſupra dictꝭ. q. xxij. ar. iij. Nota aūt ꝙ ponēdo etiā gaudiū ſequēs apphēſionē ſenſitiuā interiorē ex īpto rõnis. tūc oportꝫ D. intelligere ꝙ ad gaudiū volūtatis nō ſeqꝰ imutatio corꝑalis. ſꝫ tm̄ cū h̄ ſtat ꝙ ad gaudiū appetitꝰ ſenſitiui qđ ē delectatio aīalis ſeqꝰ imutatio corꝑalis. ſicut ⁊ delectatione naturalē. q̄ ſeqꝰ ꝑñtiā realē obiecti. licꝫ nō tāta ſit imutatio ſequēs apphēſionē interiorē ſicut ſequēs exteriorē.

Et ꝯfirmaꝰ ꝯcl̄o argumēto in ꝯtrariū. Circa h̄ autē argumētū nota q̄ ſupra tetigi. q. xxx. ar. ꝑ. ad ꝑm. ꝙ appetitꝰ ſenſitiuꝰ nō extēdit ſe ad deū vel aliqđ ſpūale tāq̄ in ꝓ ſe obiectū. tm̄ ex hoc ꝙ volūtas ex iudicio rõnis intendit ſe in deū vel in ſpūale bonū ſertꝰ(?) imutaꝰ in hoīe ſenſitiuꝰ

appetit⁹. ꝛ q̄tū fieri p̄t ibi cooperat ꝛ ꝯsentit ꝛc.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. ꝙ in illa diffinitōne ph̄i sensibile ponit cōiter p̄ q̄cūq̄ apphēsione dr̄ em̄ ph̄s in x. ethi. ꝙ fm̄ oēm sensum est delectatio sil'r aūt ꝛ intellectū ꝛ speculatōem Ul' potest dici ꝙ ip̄e diffinit delectatōem appetitus sensitiui

¶ Ad maiorē. ph̄s accipit sensibile large p̄ omi apphensibili ꝯueniēti Uñ alibi h̄z ꝙ etiā fm̄ intellectū ꝛ speculatōem est delectatio. q̄rc mens sua nō est ꝙ delectatio sit tm̄ circa sensibile ꝓprie dictū. cū talis nō sit speculatio. Negaf igif ꝯña. Scd̄o r̄ndet D. ꝙ poss; dici ꝙ diffinit tm̄ delectatōem sensibilē. Et sic ꝓbat ꝙ in appetitu intellectiuo non est delectatio corpalis ꝛc. q̄d ꝯcedimus. sed bene gaudium.

¶ Ad scd̄m dōm. ꝙ delectatio h̄z rōem passiōis ꝓprie loquēdo. inq̄tū ē cū aliq̄ trāsmutatiōe corpali. ꝛ sic nō est in appetitu intellectiuo. s; fm̄ simplicē motū. sic em̄ etiā est in deo ꝛ in angel'. vñ dr̄ ph̄s in vij. ethi. ꝙ de⁹ vna simplici opatōe gaudet. Et Dionysi⁹ dr̄ in ii. c. de. hierar. ꝙ angeli nō sunt susceptibiles nostre passibilis delectatōnis. sed ꝯgaudent deo fm̄ incorruptōis leticiam.

¶ Maior v'r ē falsa. s; tm̄ delectatio q̄ h̄z imediate trāsmutatōem corpalē annexā. sicut supra patuit. q. xxi. ar. v. ad. ij^m. vide ibi allegata ex de vita. Minor ꝓba. ḡ ꝛc. Ul' ꝯ delectatio passio est in appetitu sensitiuo. s; non ois pura spūalis q̄ est gaudiū ꝛc.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ in nobis non solū est delectatio in q̄ cōicam⁹ cū brutis. s; etiā in q̄ cōicam⁹ cum angel'. Uñ ibidē Diony. dr̄. ꝙ sancti hoies multotiens fiūt in pticipatōe delectationū angelicaꝝ. ꝛ ita in nobis est delectatio nō solū in appetitu sensitiuo in q̄ cōicamus cū brutis. sed etiā in appetitu intellectiuo in quo cōicamus cū angelis

¶ Maior etiā v'r est falsa de illa q̄ imediate seq̄f rōnē. ꝛ q̄ est rei spūalis in q̄ cōicam⁹ cū angelis. Ultra neg'af ꝯña. q2 ē duplex delectatio ꝛ vna tm̄ ē in sensualitate

¶ Utꝝ delectatōes corpales ꝛ sensibiles sint delectationib⁹ spūalib⁹ intelligibilib⁹ maiores

A

AD q̄ntū sic ꝓcedif. Uidet ꝙ delectatōes corpales ꝛ sensibiles sint maiores delectatōib⁹ spūalib⁹ intelligibilib⁹. oēs eī aliquā delectatōe; sequūf fm̄ ph̄; x. ethi. s; plres sequūf delectatiōes sensibiles q̄ delectatōnes spūales intelligibiles. ḡ delectatōnes corpales s'; maiores. ꝓ magnitudo cause ex effectu cognoscif. s; delectatōes corpales h̄nt fortiores effect⁹. trāsmutant em̄ corp⁹ ꝛ q̄bus'dā isaniās faciūt. vt dr̄ in. vij. ethi. ḡ delectatōes corpales sunt fortiores. ¶ ꝓ. delectationes corpales opt; tēperare ꝛ refrenare ꝓpter earū vehementiā. s; delectatōes spūales nō opt; refrenare ḡ delectatōes corpales sunt maiores ¶ S; ꝯtra est q̄d dr̄ in psal'. q̄ dulcia faucib⁹ meis eloq̄a tua super mel ori meo. Et ph̄s dr̄ in. x. ethi. ꝙ maxima delectatio est q̄ est fm̄ opatione sapientie.

¶ Hic D. ꝯpat diuersas delectatiōes adinuicē quo ad aliq̄s ꝓprietates. P'mo ꝯpando penes maiorītatē Scd̄o penes naturalitatē ꝛ innaturalitatē. ar. vij. Tertio penes ꝯ'siderātē. ar. viij. Quo ad p̄mū p̄mo incipit ꝯpositū ꝯpando delectatōes spūales ad corpales. Scd̄o delectatōes corpales ad inuicē. ar. vi.

¶ Rñ. dōm. ꝙ sicuti iā dictū ē. delectatio ꝓuenit ex ꝯiūctōe ꝯuenientis cū sentit ꝛ cognoscit In optib⁹ aūt aie pcipue sensitiue ꝛ intellectiue ē h̄ ꝯsiderādū ꝙ cū nō trāseāt in materiā exteriorē. sunt act⁹ vel pfectōes operātis. sc; intelligere. sentire. velle. ꝛ h̄moi nā actōes q̄ trāseūt i exteriorē materiā. mag' s'; actiones ꝛ pfectōes materie trāsmutate. mot⁹ em̄ ē act⁹ mobilis a mouēte. Sic igif p̄dicte actōes aie sensitiue ꝛ intellectiue. ꝛ ip̄e sunt q̄ddam bonū operātis. ꝛ sunt etiā cognite p̄ sensum vel intellectū. vñ etiā ex ip̄is ꝯsurgit delectatio ꝛ nō solū ex coꝝ obiectis. Ar. p.

¶ D. deducit p̄mo quādā ꝯclōnē p̄ambularē distinctiua. ꝙ dupl'r iste delectatōnes tacte in q̄stō p̄nt adinuicē ꝯpari. Scd̄o ꝯformiter distincte r̄ndet. ibi. Si igif ꝛc. Cōclo p̄ambularis ē. etiā ex ip̄is sc; actōnib⁹ sensitiuis et intellectiuis ꝯsurgat delectatio. ꝛ nō solū ex coꝝ obiectis (q2 vid; ip̄e actōes accipiūf vt obiecta ꝛ cause actuū reflexoꝝ) ꝓbaf. delectatio ꝓuenit ex ꝯiūctōe ꝛc. vt in p̄ncipio lr̄e. s; iste actōes sunt bonū cōueniēs ꝛ ꝯiūctum opanti cognitū p̄ sensum aut intellectū. ḡ ꝯclo ꝟa. Maior p; ex ar. p. Minor ꝓbaf in lr̄a. q2 ois actio imanens est pfectio operātis sibi ꝯiūcta ꝛ cognoscibilis ab eo. iste actōes sunt imanētes. igif minor ꝟa. Maior ꝓ'ma p; ex dr̄ña actōis imanētis a trāseūte ꝛc. Nota ꝙ ista cōclusio innuit istā distinctiōe;. ꝙ delectatio spūalis ꝛ corpalis dupl'r p̄nt ꝯpari. Uno⁹ fm̄ ip̄as actōes q̄s ꝯsequūf acceptas in rōne cause ꝛ obiecti. Alio mō fm̄ obiecta de q̄b⁹ sunt. Et illud scd̄m mēbꝝ p̄t subdiuidi. q2 vel delectatōes iste fm̄ obiecta p̄nt ꝯpari fm̄ se. vel q̄ ad nos. et de oīb⁹ istis ꝯparōib⁹ D. r̄ndet in sequētib⁹. Intelligo aūt p̄mū mēbꝝ sic. q2 hō p̄t sup actōem spūalē vel sensualē p̄ actum reflexū redire ꝛ delectari in cognitōne intellectiua vel sensitiua. in intellectiua delectaf p̄ volūtatē. in sensitiua p̄ volūtatē ꝛ sensualitatē sicut cū q̄s reminiscif de aliq̄ voluptuosa actōe delectaf etiā p̄ sensum.

¶ Si igif ꝯparēf delectatōes intelligibiles delectationib⁹ sensibilib⁹ fm̄ ꝙ delectamur in ip̄is actionib⁹. puta in cognitōe sensus. ꝛ in cognitōe intellectus nō ē dubiū ꝙ multo sunt maiores delectatōes intelligibiles q̄ sensibiles. multo em̄ mag' delectaf hō de h̄ ꝙ cognoscit aliq̄d intelligēdo q̄ de h̄ ꝙ cognoscat aliq̄d sentiēdo. q2 itellectual' cognitio ꝛ pfectior ē. ꝛ etiā magis cognoscif. q2 intellect⁹ magis reflectif supra actū suū q̄ sensus. Est etiā cognitio intellectiua magis dilecta. null⁹ em̄ est q̄ nō vellet magis carere visu corpali q̄ visu intellectuali eo mō q̄ bestie vel stulti carēt. sicut Aug. dr̄ in li. de ci. dei.

Hic ꝯfiter D. fm̄ p̄missa duo mēbra delectationum r̄ndet. ꝛ p̄mo fm̄ p̄mū. scd̄o ultra scd̄m. ibi. s; si ꝛc. Quo ad p̄^m r̄ndet tali ꝯclōne. delectatōes intelligibiles s'; maiores q̄ sensibiles fm̄ ꝙ delectamur de ip̄is actōib⁹ puta intellect⁹ ꝛ sensus (.i. magis delectamur de actiōe ad quā seq̄f spūal' delectatio q̄ de actōe ad quā seq̄f sensibilis) Cōclo p̄ma

Probat̄. multo magis delectat̄ hõ de h̄ q cognoscit aliqd intelligẽdo q̄ꝫ sentiẽdo. ḡ maior est delectatio de actiõe spūali q̄ꝫ sensitiua. Añs pbat̄. qꝛ intellectual' cognitio est pfectior ꝛ magis dilecta ꝛ magis cognoscit̄. ḡ añs verū. Tenet ꝯña ex dictꝭ in pncipio cor. qꝛ delectatio ē de cōiūctōa pfectōe cognita ꝛ dilecta. ḡ si magis ꝯiūgitur ꝛ est melior. ḡ magis delectat ꝛc. Cōsequẽter cū dr.

¶ Sed si ꝯparēt̄ delectatiões intelligibiles spūales delectatõibꝫ sensibilibꝫ corpalibꝫ. sic fm se ꝛ simpliciter loquẽdo delectatões spūales sunt maiores et h̄ apparet fm tria q̄ reqrūt̄ ad delectatōem. scꝫ bonū ꝯiūctū. ꝛ id cui ꝯiūgit̄. ꝛ ipa ꝯiūctio. Nā ipm bonū spūale ē mai⁹ q̄ꝫ corpale bonū. ꝛ magꝭ dilectū cui⁹ signū est q hoies etiā a maximis corpalibꝫ voluptatibꝫ abstinēt. vt nō pdāt honorē q̄ est bonū intelligibile. silr etiā ipa ps itellectiua est multo nobilior ꝛ magꝭ cognoscitiua q̄ꝫ ps sensitiua. Cōiūctio etiā virtutꝫ ē ꝛ magꝭ itima ꝛ magis pfecta ꝛ magis firma. Intimior qdē est. qꝛ sensus sistit circa exteriora accñtia rei. intellect⁹ ῥo penetrat vsqꝫ ad rei eēntiam obiectū eīn intellect⁹ est qd̄ q̄d est. Perfectior aūt est qꝛ ꝯiūctōi sensibil' ad sensum adiūgit̄ mot⁹ q̄ est actus ipfectus. vñ ꝛ delectatões sensibiles nō sūt tote simul. sꝫ in eis aliq̄d ptrāsit ꝛ aliq̄d expectat̄ ꝯsumādū. vt pꝫ in delectatõe cibo4 ꝛ venereo4. sꝫ intelligibilia sunt absqꝫ motu. vñ delectatões tales sunt tote simul. Est etiā firmior. qꝛ delectabilia corpalia sūt corruptibilia ꝛ cito deficiunt. bona ῥo spūalia sunt incorruptibilia.

¶ Rñdet iuxta scōm mēbꝝ distinctiõis notate in cõclusione pambulari. scꝫ habitudinē ad obiecta illa4 delectationū. Et qꝛ vt dictū ē h̄ pt dupl'r fieri fm se scꝫ ꝛ q̄ ad nos. iō D. pmo ponit ꝯclonē rñsi. q̄ ad pmū. scdo q̄ ad q̄ꝫ. ibi. Sꝫ q̄ ad ꝛc. Quo ad pmū ponit talē ꝯclonē rñsi. Si ꝯparēt̄ pdicte delectatões fm obiecta de qbus sunt pter actōnes. sic spūales fm se (.i. in ꝯitate et natura sua) sunt maiores sensibilibꝫ ꝛc. Probat̄. vbicūqꝫ ē mai⁹ bonū. maior ꝯiūctio. ꝛ id cui ꝯiūgit̄ nobili⁹ ibi ē maior delectatio. sꝫ i delectatõe spūali (rõe obiecti) ista tria sūt maiora ꝛ meliora. ḡ ꝛc. Maior pꝫ. ista tria reqrunt̄ ad delectatōem. ḡ q̄to maiora. tāto maior ē delectatio Minorē D. declarat in lr̄a clare. Nota aūt ῥbū D. (q delectatio sensibil' nō est tota sil') volūt aliq̄ q defīnitio delectationis habita in p° arti. sit tm̄ delectatōis spūal' posset dici q est delectatōnis in cōi. qꝛ q corpalis nō tota simul est p accñs. vt patebit. q. xxxiij. ar. ij. in cor.

¶ Sed q̄ ad nos delectatões corpales sunt magis vehemētes ppter tria. Prima qꝛ sensibilia sunt magis nota q̄ ad nos q̄ꝫ intelligibilia. Scdo etiaꝫ qꝛ delectatões sensibiles cuꝫ sint passiones sensitiui appetit⁹ sunt cū aliq̄ trāsmutatõe corpali. qd̄ nō cōtingit in delectatõibꝫ spūalibꝫ nisi p quādā redūdātiā a supiori appetitu in inferiorē. Tertio qꝛ delectationes corpales appetūt̄ vt medicine q̄dā ꝯ corpales defect⁹ vel molestias. ex q̄bꝫ tristicie q̄dā ꝯsequūtur. vñ delectatões corpales tristicijs hmōi supueniētes magis sentiūtur. ꝛ p ꝯñs magis acceptāt̄ q̄ꝫ delectatões spūales que nō habent tristicias ꝯrias vt infra dicetur. q. xx. ar. iij.

Subiūgit̄ aliā ꝯclonē rñsiuā ꝛ tertiaꝫ in ordine de cōparatõe pdicta4 delectationū fm habitudinē ad obiecta q̄ ad nos scꝫ. Quo ad nos delectatões corpales sunt maiores ꝛ magꝭ vehemētes (.i. pceptibiliores) sicut eīm aliq̄ sunt magis nota q̄ ad naturā ꝛ non q̄ ad nos. ita ꝛ delectatões aliq̄ sunt potiores q̄ ad nos. ꝛ nō naturaꝫ et fm se. Probat̄ ex triplici medio sic. Illa delectatio ē maior q̄ ad nos. q̄ est de magis noto. ꝛ q̄ hꝫ annexā corpalē trāsmutatiõem. ꝛ q̄ aduenit post ꝯtrariū suū. sꝫ corpalis et sensibilis ē hmōi. ḡ ꝛc. Illa minor deducit̄ clare in lr̄a. Cōcl. iij.

Aduerte aūt p tertio. q sicut actio in naturalibꝫ fortificat̄ ex pñtia ꝯtrarij. ita passio q̄ aduenit post ꝯtrarium pcedentē magis sentit̄. ꝛ est magis pceptibilis. vt patuit sup. q. xxix. ar. iij. et i q̄rto dis. xlix. q. iij. arti. ij. in cor. et ḡ qꝛ delectatio corpalis aduenit post tristiciā pcedētē sibi ꝯriam. ideo est magis sensibilis ꝛ pceptibil'. spūalis non hꝫ ꝯriū de p se. vt patebit infra. q. xxxv. ar. iiij. Videm⁹ eīm ad sensum q valde frigid⁹ magis sentit calorē in vnguibꝫ ꝛc. De materia hui⁹ arti. vide. Do. san. in q̄rto dis. xlix. q. iij. ar. v. q̄sti. p. p totū. vbi loco ci⁹ q̄ista ꝯclo prima hꝫ vehemētes ipe ibidē hꝫ pceptibiliores ꝛ i idē. Argu. in ꝯriū ē p p° ꝛ scda ꝯclonibꝫ (redit ꝛc.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q iō plures sequūt̄ delectationes corpales. qꝛ bona sensibilia sunt magis ꝛ pluribus nota. ꝛ etiā qꝛ homines indigēt delectatõibꝫ vt medicinis ꝯtra mltiplices dolores ꝛ tristicias. ꝛ cū plures hominū nō possint attingere ad delectatões spūales que sunt pprie virtuosorum. ꝯsequēs est q declinent ad corporales.

¶ Maior ῥa. ꝛ ꝯfirmat̄ p D. san. in de malo. q. xi. ar. ij. in cor. vbi allegat p̄hm. qꝛ null⁹ absqꝫ delectatōe esse pt. vñ illi q̄ nō pñt gaudere delectatõibꝫ spūalibꝫ vt plurimū trāsferūt se ad delectatões corpales ꝛc. Ad minorē. ῥa ē. sꝫ nō ppter maioritatē aut nobilitatē illa4 delectationū sup spūales. sꝫ ppter rõnes dictas i tertia ꝯclone q̄s etiā D. tāgit in solõne. qꝛ magꝭ videlꝫ sensibiles ꝛ pceptibiles. vt patuit sup. q. ij. ar. vi. ad ij. Negat̄ aūt ꝯña.

¶ Ad scdm dōm. q trāsmutatio corpis magꝭ cōtingit ex delectationibꝫ corporalibꝫ inq̄tū sunt passiones appetitus sensitiui.

¶ Ad maiorē. magnitudo cause vel q̄ ad maioritatē vel q̄ ad maiorē sensibilitatē cognoscit̄ ex effectu. sꝫ nō sp nobilitas cognoscit̄ ex effectu maiori. vt pꝫ supra. q. xxix. ar. iij. vñ aq̄ modice calida in pncipio hꝫ maiorē effectuꝫ q̄ꝫ multū calida post abiectõem ꝯtrarij ppter maiorē sensibilitatē ꝛc. Minor ῥa. ppter hoc. qꝛ hñt annexā trāsmutatõem corpalē nobis magis notā. ḡ sunt fortiores q̄ ad nos. scꝫ videt̄ fortiores rõne maioris sensibilitatꝭ.

¶ Ad tertiū dōꝫ. q delectatões corpales sunt fm ptē sensitiuā q̄ regulat̄ rõne. ꝛ ideo indigēt tēperari et refrenari p rõem. sꝫ delectatões spūales sūt fm metē q̄ ē ipa regla. vñ sūt fm se ipas sobrie ꝛ moderate.

¶ Maior vera. ꝛ rō est. qꝛ sunt mot⁹ sensualitatis. q̄ indiget refrenatõe ppter ꝯtrarietatē ad rõem plerūqꝫ. Minor etiā vera. qꝛ delectatões spūales magis affines sunt rõni. ꝛ p ꝯñs meliores Sic ῥo vehemētiores quo ad nos. vñ negat̄ ꝯña. imo oppositū hꝫ inferri. qꝛ eo ipso

ꝙ ille corꝑales indigēt maiori refrenatōe. sunt min⁹ ɔfor mes ꝛ affines rōni. ꝛ ꝑ ɔñs minus bone. D. negat ɔñs quēadā verificando ꝑmissas.

¶ Utꝝ delectatōes tact⁹ sint maiores illis q̄ sunt sm̄ alios sensus

B

AD sextū sic ꝓcedit. Videt ꝙ delectatiōes q̄ sunt sm̄ tactū nō sint maiores delectati onibꝫ q̄ sunt sm̄ alios sensus. illa eñ dele ctatio videt ēē maxima q̄ exclusa gaudiū om̄e cessat. sꝫ tal' est delectatio q̄ est sm̄ visum. dr̄ eñ Tobie. v. Quale gaudiū erit mihi q̄ in tenebris se deo. ꝛ lumē celi nō video. ḡ delectatio q̄ est ꝑ visum est maxima inter sensibiles delectatōes. ¶ P. vnicui qꝫ fit delectabile illud qḋ amat. vt ph̄us dr̄ in ꝑmo rhetoricoꝝ. sꝫ inter alios sensus maxime diligit vi sus. ḡ delectatio q̄ est sm̄ visum est maxima ¶ P. pn cipiū amicicie delectabil' maxime est visio. sꝫ cā talis amicicie est delectatio. ḡ sm̄ visum videt ēē maxime delectatio. ¶ Sꝫ ɔtra est qḋ ph̄s dr̄ in. iij. ethico. ꝙ maxime delectatōes sunt sm̄ tactum

¶ Hic D. ɔꝑat delectatōes corꝑales ad se inuicem penes ꝑncipalitatē ꝛ maioritatē

Ar⁹ ¶ Rn̄deo dōm. ꝙ sicut iā dictū est. vnūqḋqꝫ in q̄tū amat efficit delectabile. sensus at̄ vt dr̄ in ꝑmo metaph. diligit ꝓpter duo. s. ꝓpter cognitōnem ꝛ ꝓpter vtilitatē. vñ ꝛ vtroqꝫ modo ɔtingit esse dele ctionem sm̄ sensum

¶ D. rn̄dendo sic ꝓcedit. Primo rn̄det ꝛ ostēdit quō delectatio sm̄ vnū sensum pt̄ excellere aliā sc̄m aliū sensuꝫ ɔparādo eas sm̄ q̄d. Scd̄o ostēdit quō simplr̄ vna est maior alia. ibi ¶ Cū igit ꝛc̄. Quo ad ꝑmuꝫ ꝑmo ꝑmittit duas ɔclōnes ꝑambulares oñdētes quō diuersimode sm̄ q̄d delectatōes sm̄ sensum possint ɔꝑari. ꝛ sc̄m ꝙ vna possit ēē maior alia. scd̄am ibi. Sꝫ q̄ ꝛc̄. Scd̄o subiūgit

2⁹ ꝑambul ɔclōnes rn̄siuas corn̄dētes. ibi. Si igit. Prima ḡ ɔclo ꝑambularis ꝛ distinctiua est. cōtingit duplr̄ delectari in oꝑatōe sensus. scꝫ ꝓpter vtilitatē. ꝛ ꝓpter cognitōem Pro bat. vnūqḋqꝫ inq̄tū amat ꝛc̄. sensus aūt vt dr̄. clare i l'ra ḡ ꝛc̄. ꝛ q̄ duplr̄ amat. ḡ ꝛ duplr̄ delectat̄. Ex ista ɔclōne habet distinctio. ꝙ scꝫ delectatōes tact⁹ ꝛ alioꝝ sensuum pñt duplr̄ ɔꝑari sm̄ q̄d. scꝫ sm̄ ꝙ ordinant ad cognitiō nē. ꝛ sm̄ ꝙ ordināt ad sustētatōem vite. ita tñ ꝙ vna ɔli delectatio inuenit tm̄ in hoie. scꝫ inq̄tū est delectatio in oꝑa tione sensus. vt deseruit ad cognitōem. ꝛ hoc ɔñter. D. determinat cū dicit

¶ Sꝫ q̄ apꝓhendere ipam cognitiōem tanq̄ bo nū q̄ddā ꝓꝑiū est hois. ideo ꝑme delectatōes sen suū q̄ scꝫ sunt sm̄ cognitōem sunt ꝓꝑie hominū. de lectatōes aūt sensuū inq̄tum diligūtur ꝓpter vtili tatē sunt cōmunes oibꝫ aialibꝫ

¶ Subiūgit scd̄am ɔclōnē ꝑambularē talē. ꝑme dele ctatōes sensuū. q̄ scꝫ sunt sm̄ cognitōeꝫ sunt ꝓꝑie hoim Alie aūt inq̄tū diligūt ꝓpter vtilitatē sunt cōes oibꝫ aia libꝫ. Probat. illi⁹ est tm̄ delectari in cognitōe sensuū cui⁹ est apꝓhēdere cognitiōeꝫ tāq̄ suū ꝓꝑiū bonū. ꝛ in q̄ cog nitio hꝫ rōem finis. sꝫ h̄ est solū in hoie. in bestijs aūt cog nitio nō hꝫ rōem finis. sꝫ ordinat ad vtilitatē vite. ꝛ non q̄rit cognitio ꝓpter se. ꝛ ḡ diligere sensus ꝓpter cognitōeꝫ est hois tm̄. Et q̄uis bestie etiā nō ɔgnoscāt sensus suos ordiari ad vtilitatē vite. nec ꝑ ɔñs ipe ita ꝑ actū rn̄sꝫ diligāt. tñ hoc ita ordinatū est ab auctore nature. ꝛ apꝓ hēdūt delectatōem in actibꝫ sensuū ordinaris ad vtilita tē vite. ꝛ sic appetūt istas oꝑatōes delectabiles sm̄ natu absqꝫ relatiua cognitōe. sꝫ solū hō appetit actōeꝫ sensu vt deseruit ad cognitōeꝫ ꝛ apꝓhendit eam delectabilem ꝓpter cognitionem.

¶ Si igit loq̄mur de delectatiōe sensus q̄ est rōne cognitōis. manifestū est ꝙ sm̄ visum est maior dele ctatio q̄ sm̄ aliquē aliū sensum.

¶ Premisso ꝙ delectatōnes hmōi pñt sm̄ q̄d duplr̄ adinuicē ɔꝑari. Hic ɔñter ɔformiter subiūgit duas cō clusiones rn̄siuas. Scd̄am ibi. Si aūt ꝛc̄. Prima ē. si lo quamur de delectatōe sensus q̄ est rōne cognitōis. sic sm̄ visum est maior delectatio. q̄ sm̄ aliū sensum. Probat ex solōne scd̄i. illo mō magis diligit sensus q̄ magis de seruit cognitōni etiam intellectiue. sꝫ visus est hmōi. ḡ ꝛc̄. Minor pꝫ ex ꝑmo metaph. q̄ plures reꝝ drñas nobꝫ de monstrat. q̄ imaterialior ꝛ vtilior. Deīn cū dr̄

¶ Si aūt loq̄mur de delectatōne sensus q̄ est rōne vtilitatis. sic maxime delectatio ē sm̄ tactū. vtilitas eñ sensibiliū attēdit sm̄ ordinē ad ɔseruatōeꝫ natu re aialis. ad hāc aūt vtilitatē ꝓpinq̄us se hñt sensi bilia tact⁹. Est eñ tact⁹ cognoscitiu⁹ eoꝝ ex q̄bꝫ cō sistit aial. calidi ꝛ frigidi. ꝛ humidi ꝛ sicci. ꝛ hmōi. vñ sm̄ hoc delectatiōes q̄ sꝫ sm̄ tactū sunt maiores quasi fini propinquiores.

¶ Subiūgit scd̄am ɔclōnē rn̄si. talē. si loq̄mur de de lectatōe sensus q̄ est rōne vtilitatꝭ. sic maxime delectatio est sm̄ tactū. Hāc ɔclōnē ꝑmo ꝓbat. scd̄o q̄dā corolla rio ɔfirmat. ibi. et ꝓpt h̄ ꝛc̄ Probat sic. vtilitas sensibiliū attēdit sm̄ ordinē ad ɔseruatōnem nature aialis. sed ad hāc vtilitatē ꝓpinq̄us se hñt sensibilia tact⁹. ḡ ꝛc̄. q̄si fini ꝓpinq̄ores scꝫ ɔseruatōi vite Deīn ibi

¶ Et ꝓpter h̄ etiā aialia alia q̄ nō hñt delectatōem sm̄ sensum nisi rōne vtilitatis. nō delectāt sm̄ alios sensus nisi in ordine ad sensibilia tact⁹. neqꝫ eñ odo ribꝫ lepoꝝ canes gaudēt. sꝫ cibatōne. neqꝫ leo voce bouis. sꝫ comestione. vt dr̄ in. iij. ethicoꝝ.

¶ Cōfirmat ꝑcedētē ɔclōneꝫ corollario q̄dā. ex q̄ arg uit sic. illa delectatio est maior sm̄ illū sensuꝫ ꝓpter quā aialia sm̄ alios sensus delectant. sꝫ aialia nō delectāt sm̄ alios sensus nisi in ordine ad sensibilia tact⁹. ḡ ꝛc̄. Mi nor ꝛ corollariū ꝓbant in l'ra clare.

¶ Cū igit delectatio tact⁹ sit maxīa rōne vtilitatis delectatio aūt visus rōne cognitōis si q̄s vtrāqꝫ cō parare velit. inueniet simplr̄ delectatōnem tact⁹ esse maiorē delectatōne visus. sm̄ ꝙ ɔsistit infra limites sensibilis delectatōis. q̄ manifestū est ꝙ id qḋ ē na turale in vnoq̄qꝫ est potissimū. hmōi aūt delecta tiones tact⁹ sunt ad q̄s ordināt ɔcupiscentie na turales. sicut cibi ꝛ veneree ꝛ hmōi.

¶ Hic ɔñr D. rn̄det ꝛ oñdit quō vna delectatio sm̄ aliquē sensum ē maior alia sm̄ aliū simplr̄ Est eñ dubiū adhuc q̄ illaꝝ sit maior simplr̄. an illa q̄ est rōne cognitio nis maior. scꝫ sm̄ visuꝫ. vel q̄ est rōne maioris vtilitatis scꝫ sm̄ tactuꝫ. Et q̄ ex supra dictis sepe patuit duplices esse delectatōes. scꝫ sensibiles ꝛ intellectuales. ideo. D.

psit sermonib9 attēdere si audiāt fistulatorē (id est delectatio in fistulatorē repellit ⁊ ipedit delectatōem in studio per viā repugnātie ⁊ icōpossibilitatis ad ipm) In virtuosis āt delectatōib9 ⁊ spūalib9 nō iuenit ipedimētū p viā ꝯrietatis sicut in sensibilib9. sʒ qn̄qꝫ p viā distractōis. Ille ḡ sunt ꝯrie q̄ se ipediūt ꝓpter ꝯriā rōne delectādi q̄ e in obiectis. ⁊ nō ꝓpter distractōem attentōis agentis. sic eñi aliqs etiā v̄tuose delectationi itendēs ipedit ab alia v̄tuosa. q2 nō pt sil plurib9 intēdere. Sʒ in qbusdā est ipedimētū ꝓpter icōpossibilitatē ⁊ aliā rōne delectatōis ex pte obiector. ⁊ he delectatōes ꝯriant. alia est eñi rō delectandi in fistulis. alia in studio. ⁊ vna aliā ipedit ꝓpter alietatē delectabilitatis q̄re sunt ꝯrie. in v̄tuosis āt est eadē rō delectādi. ⁊ ꝙ sint icōpossibiles ē q2 aliqs non pt sil itendere multis. sicut aliqs nō pt sil delectari in ope exteriori v̄tuoso ⁊ studio lrāꝝ tm̄ eadē ē rō delectādi .s. v̄tuositas (sʒ et in esse nature sit aliq̄ icōpossibilitas) tm̄ rō delectandi ē vna nō ꝯria sicut in corpalib9 sm̄ sensuꝫ vł sicut in corpali et spūali. sūmarie ḡ vbi ē ipedimētū ꝓpter ꝯriā rōne delectādi. ibi ē ꝯrietas in delectatōib9. ⁊ h̄ tāgit D. i solone tertij.

¶ Ad pmū ḡ dōʒ. ꝙ v̄bū illud phi est itelligēdū sm̄ ꝙ bonū ⁊ malū accipit in v̄tutib9 ⁊ vitijs nā inueniūt duo ꝯria vitia. nō āt iuenit virt9 ꝯria v̄tuti. In alijs āt nihil ꝓhibet duo bona eē adinuicē ꝯria. sicut calidū ⁊ frigidū q̄ꝝ vnū ē bonū igni. alteꝝ aq̄. Et p hūc modū delectatio pt eē delectatōi ꝯria. sed h̄ in bono virtutis esse nō pt. q2 bonū virtutis nō accipit nisi p ꝯuenientiā ad aliq̄d vnū scʒ rōnem.

¶ Maior v̄a sm̄ obiecta diuersa ꝯria vel penes recessum ⁊ accessum ab eodē. vt patuit s̄. q. xxi. ar. ij. Ad minorē. obiectū delectatōis sensibilis ē bonū sensibile ⁊ obiectū delectatōis spiritualis est bonū rōnis. Ultra. cū bonū ⁊c̄. Dico ꝙ bonū morale nō ꝯriat bono morali. si aūt itelligit de bono sensibili ⁊ corpali vel naturali. Negat. et loq̄tur p̄hus in p̄dicamētis de bono in morib9. q2 illud nō ꝯriat bono moris. q2 ē mē bonū morale vt sic est ꝯforme rōni. sʒ nō ois delectatio sensibilis ē ꝯformis alteri. vñ delectatio in frigido ꝯriat delectatōi in calido sm̄ eē nature ⁊ sensibile. q2 talis delectatio sensibil vt sic. cuius bonitas attendit penes obiectū qd̄ pt eē alteri ꝯriū in eē sensibili. in v̄tutib9 āt q̄ diuīt bona moralia bonitas ab eodem sumit. rōne āt vni9 nō est ꝯrietas sʒ mag' ꝯuenientia. in moralib9 etiā vnū vitiū qd̄ est malū morale ē ꝯriū alteri vitio. vt pʒ de itemperātia ⁊ insensibilitate. aliq̄ tñ exponūt auctoritatē phi. ꝙ loq̄t de bono formalr tam in moralib9 q̄ꝫ in naturalib9 ⁊ sic bono nō ꝯriat bonū sʒ malū. esto bono materialr p̄sertim in naturalib9 possit bonū esse ꝯriū vt calidū frigido. sʒ in moralib9 nō est ꝯrietas. nec materialr. q2 nulla v̄tus alteri ꝯrariat.

¶ Ad scdm̄ dōm ꝙ delectatio se h3 in affectib9 sicut q̄es naturalis in corporib9. est eñi in aliq̄ ꝯuenienti ⁊ q̄si ꝯnaturali. tristicia āt se h3 sicut q̄es violenta. tristabile eñi repugnat appetitui aīali sicut loc9 quietis violēte appetitui naturali. quieti āt naturali opponit ⁊ quies violēta eiusdē corporis. ⁊ q̄es naturalis alteri9. vt dr̄ in. vi. phy. vñ delectationi opponit ⁊ delectatio ⁊ tristicia.

¶ Ad maiorem. q2 vni vnū est ꝯriū sub vno gn̄e imediate ⁊ ꝓprie. ⁊ loq̄ndo de ꝯrietate ꝓut est tña absoluta positiua dicit ꝯria ⁊ nō extēdendo ad alias species oppositionis. q2 genus imediate diuidit tm̄ p duas dr̄ias q2 opposito diuidētes ⁊ ꝯstituentes tm̄ duas species. sub eodē tñ gn̄e cōi pñt ꝯtineri plures ꝯrarietates. vt pʒ de colore sub q̄ ꝯtinētur ⁊ albedo ⁊ nigredo ⁊ rubedo ⁊c̄. Secūdo ad maiorē dr̄ ꝙ vni vnū est ꝯriū p̄fecti distans ab eo maxie in eodē gn̄e tāq̄ꝫ extremū. tñ vni pñt plura ꝯriari. vnū tāq̄ꝫ extremū. alia tāq̄ꝫ media. Et tertio q̄eti naturali pōt ꝯriari q̄es naturalis ⁊ violēta. Ad minorē. vel ꝙ delectatōi opponit tristicia sicut q̄eti naturali corporis naturalis opponit q̄es violenta eiusdē corporis sʒ in alio loco nō sub eodē gn̄e. q2 tristicia respicit tristabile nō delectabile. sʒ delectatōi ꝯriat delectatio sicut q̄eti naturali vni9 corporis opponit q̄es naturalis alteri9 corporis ⁊ sub eodeꝫ gn̄e obiectali. Exemplū pmi. sicut q̄eti grauis deorsuꝫ opponit q̄es eiusdē sursuꝫ. Exēplū scdi. sic q̄eti grauis deorsum opponit leuis sursuꝫ. Negat ḡ ꝯña. q2 vtrūqꝫ pōt delectatōni opponi. sʒ aliter vt dictū est. q2 nō opponūtur sibi ambo tāq̄ꝫ ꝯtraria cū tristicia nō sit eiusdē gn̄is cum delectatione. ⁊ h̄ habet in solone Doctoris.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ ea in q̄b9 delectamur cū sint obiecta delectatōis. nō solū faciūt dr̄iam materialem. sʒ etiā formalē si sit diuersa rō delectabilitatis. diuersa eñi rō obiecti diuersificat speciē act9 vel passionis. vt ex supradictis patet. q. xxiij.

¶ Maior v̄a. minor negat. quia diuersa delectabilia dr̄it etiā rōne delectabil. ⁊ p ꝯñs delectatōes distinguūt formalr ⁊ specifice ⁊ p ꝯñs ꝯrie. q2 ois distinctio specifica est ꝯria ad sanū sensuꝫ. vt supra tactū fuit. q. xxiij. ar. iiij. ad 2m. nā illa auctoritas. ꝯtrarietas est dr̄ia sm̄ formā vel dr̄ie specifice sunt ꝯrie. q2 itelligit de ꝯrietate q̄ ē oppositio formaꝝ eiusdē gn̄is ꝓximi. sub eo maxie distātiū q̄ dr̄ ꝯrietas metaphisica. ⁊ itelligit de differētijs non de formis a quib9 sumūtur dr̄ie nec de speciēb9 ꝯstitutis p dr̄ias. species eñi ⁊ eaꝝ forme ꝓprie loq̄ndo nō sunt ꝯrie sʒ disparate. icludūt tñ oppōnem ꝯriā in q̄ntū ꝯstituūt differētijs ꝯrijs. Ad p̄fectā āt ꝯrietatē req̄rit qd̄ dictū est ⁊ cū h̄ ꝙ vtrūqꝫ circa idē natū sit suscipi a q̄ se expellāt q̄ dr̄ ꝯrietas physica. ¶ Nota ꝙ alia rōne delectat calidū alia rōne dulce sm̄ sensum. In v̄tutib9 āt oia vna rōne delectāt ꝙ ꝯformia rōni. sʒ i appetitu aliter ꝓcipit rōis bonitas ꝓpter diuersitatē recipientis. ⁊ valet hec solo ad id qd̄ habet supra. q. xxx. ar. ij. circa finē ⁊c̄.

¶ Questio. xxxij. de causis delectationis.

Deinde ꝯsiderādū est de causis delectationis. Et circa h̄ q̄rit octo. Primo vtꝝ operatio sit cā ꝓpria delectatōis. Scdo vtꝝ mot9 sit cā delectatōis. Tertio vtꝝ spes et memoria. Quarto vtꝝ tristicia. Quinto vtꝝ actiones alioꝝ sint nobis delectatōnis cā. Sexto vtrū benefacere alteri sit cā delectatōis. Septimo vtrū similitudo sit causa delectatōis. Octauo vtꝝ admiratio sit causa delectatōis.

¶ Obseruat D. viā discipline ⁊ ꝓcedit a passione delectatōis ad causas. Et diuidit pncipalr in ptes duas. pria q̄rit de causis delectatōis q̄ sūt intra delectatū in q̄tuor ar. scda determināt de causis extrinsecꝭ ar. v. vsqꝫ i finē.

¶ Utꝝ operatio sit causa delectationis.

Bonū nō ꝯriat bono

E

AD pmū sic pcedit. Uidet q opatio nō sit ppria r pma causa delectatōis. vt eñ phs. dicit in pmo rhetoricoꝝ. Delectari ɔsistit in hoc q sensus aliqd patiat. reqrit eñ ad delectatōem ɔgnitio sicut dictū est. sed p prius sunt ɔgnoscibilia obiecta opationū qȝ ipe opatōes. ergo opatio nō est ppria cā delectationis. ¶ P. delectatio potissime ɔsistit in fine adepto. hoc eñ est qd̄ preci pue ɔcupiscit. sȝ nō sp opatio est finis sed qnqȝ ipm opatū. nō ergo opatio est ppria r p se cā delectationis. ¶ P. ociū r reqes dicūt p cessatōem opationis. hec aūt sunt delectabilia. vt dr in pmo rhetoricoꝝ. nō ergo opatio est propria causa delectatōnis. ¶ Sed ɔtra est qd̄ phs dicit in. vij. et. x. ethi. q delectatio est opatio ɔnaturalis r nō ipedita.

q. xxxi. ar. p.

¶ Hic pmo qrit de pma r potissima cā q tñ non est rō que delectat sȝ est rō delectandi sp. qȝ scȝ dato q delectabile sit aliud ab opatōne. sicut qnqȝ opata sunt fines nō opatōes. tñ nulla res delectat nisi mediāte aliq opatione. vel eo mediāte qd̄ habet modū opatōis. ita q sp ad minus est ratio delectandi.

q. xxxi. ar. p. ¶ Rndeo dōm. q sicut supra dictū est ad delectatione duo reqrunt. s. ɔsecutio boni ɔuenientis. r ɔgnitio hmōi adeptionis.

¶ P. videt tali ɔclone. opatio est ppria r pma cā delectatōis. Probat. ad delectatōem reqrunt ɔsecutio boni ɔuenientis r ɔgnitio hui' adeptōis. sȝ vtrūqȝ hoꝝ in qdā opatōe ɔsistit. g rc. Hui' rōnis pmo ponit maiorē. scdo minorē. ibi. U. rūqȝ rc. tertio ɔclonem. ibi. Un opꝫ rc. Maior āt pȝ ex supra dictis sepe. Cōsequēter ibi.

Cōclo. iiii.

¶ Utrūqȝ aūt hoꝝ in qdā opatōe ɔsistit. Nā actualis cognitio opatio est qdam. silr bonū ɔueniēs adipiscimur aliq opatōne. ipa etiā opatio propria est qddam bonū ɔueniēs.

¶ Subiūgit minorē quā pbat clare in lra. ¶ Et nota p ista minore. q sicut sup dictū fuit. q. xvi. ar. p. vsus est applicare ad opatōem capiēdo opatōem large p oī statu g modū opatōis. put habitio r possessio dr opatio. ita r h capit opatio large. qȝ aliqs delectat de pūtia et habitōe aut possessiōe ɔueniētis q nō dicūt opatōnes pprie sȝ magis relatōnes designatas tñ p modū opationū. et h pȝ ex ɔclone pmi. Notat tñ D. ad scdȝ q habere res est delectabile' inqtū hēc includit ptātem vtendi qui vsus est opatio etiā pprie. sȝ tñ hēc in se nō dr verā opationem formaliter. Deinde ibi.

¶ Un oȝ q oīs delectatio aliquā opatōeȝ ɔseqt.

¶ Infert ipam ɔclonē r pȝ. ¶ Nota āt circa h vbi dr q opatio sit cā delectatōis (qd̄ dubiū videbat in ar. p. pcedētis q.) q ɔm aliqs opatio duplr accipit. s. cōiter et pprie. Opatio cōiter dicta se extēdit ad oēm actū secūdū pcedētē a forma vel habitu siue imediate siue mediate r sic accipit in. vij. ethi. cū dr in textu. q delectatio ē opatio. alio accipit pprie scȝ p actu scdo pcedēte ab actu pmo scȝ a forma vel habitu r sic accipit opatio in. x. ethicoꝝ. vbi dr q delectatio nō est opatio. sȝ supueniēs opationi. delectatio eñ nō pcedit imediate a forma vel habitu sȝ mediāte ppria opatōe habit' vel forme. vbi pȝ quō delectatio est opatio r quō nō. ¶ Nota etiā q dr opa

Delectatio est opatio.

tio habitus q est ɔm naturā nō ipedita. qȝ habit' q congruit nature habenti ipedimētū opatōis. est cū difficultate in opando q delectatōnem ipedit. vñ hȝ D. san. in. iij. nō qlibet opatio est delectatōis cā. sȝ opatio ɔnaturalis habit' nō ipedita. r ideo qñ cogimur ad aliqs opatōes ɔtras habitib' q nobis insunt vel in qb' ipedimēta patimur (rōe cuiꝰ accidit nob fatigatio r labor in hmōi opationib') nō delectamur sȝ ɔtristamur. hec ille ad scdm. et vide ad longū in cor. ¶ Nota preterea q opatio ɔnaturalis habit' nō ipedita est causa delectatōis formalis. qȝ obiectū est cā formalis specificatiua. materialis aūt est ex pte subiecti r est spirit' aialis. q est primū instrumētum aie in opationib' q p corpus exercent. vide ibidē corpus articuli. qȝ declarat h posita sub breuib' rc. ¶ Nota tñ q infra. q. xxxiij. ar. iiij. ad 2m. D. hȝ q operatio est causa efficiēs. r in qrto hȝ q est causa formal. sȝ illa bñ stant simul. qȝ est formalis nō intrinseca sed specificatiua obiectiua tāqȝ obiectū r finis r cū h effectiua ipropriē. vt supra dictū est. r hoc qñ opatio est obiectū delectatōis. sed est effectiua. qȝ nō est delectatio nisi psupposita opatōne. et qȝ ad eam seqtur p naturalem resultantiā sicut passio ad subiectum.

Argumētū in cōtrariū

Confirmat ɔclonē; mīsītuā. ¶ Nota tñ q illa pdicatio est causalis. delectatio est opatio ɔnaturalis r nō ipedita. vt patuit iā.

¶ Ad pmū g dōm. q ipsa obiecta operationū nō sunt delectabilia nisi inqtū ɔiungūtur nobis. vel per cognitionem solā. sicut cū delectamur in ɔsideratione vel inspectione aliquoꝝ. vel quocūqȝ alio modo simul cū ɔgnitione. sicut cū aliquis delectat in h q cognoscit se habere qdcūqȝ bonū puta diuitias vel honorē vel aliqd hmōi. que qdē nō essent delectabilia nisi inqtū apprehēdunt vt habita. vt eñ phs dr in. ij. politice. Magnā delectatōem hȝ putare aliqd sibi ppriū. q pcedit ex naturali amore alicui' ad seipm. hēre āt hmōi nihil est aliud qȝ vti eis. vel posse vti. r hoc est p aliquam operationē. vnde manifestū est q omīs delectatio in operationē reducitur. sicut in causam.

¶ Ad maiorē. reqrit ɔgnitio r ipa est opatio rc. Ad minorē. ipa obiecta sunt qdē prius ɔgnoscibilia sȝ nō delectāt actu nisi ɔgnita vel aliq mō habita r simul ɔgnita. r g opatio sp est formalis rō delectandi r id sine q nō et ɔditio delectantis. sicut in simili supra habitū est. q. xiij. ar. iiij. q electio est sp hūanoꝝ actuū rc. Ultra. g opatio nō est ppria causa. id est pcisa r causa que. est tñ ppria cā id est pncipalis r rōne cuius aliqd est delectabile r cā per quā rc. ¶ Et nota q aliq ɔiūgunt nobis p ɔgnitōeȝ eius opatione. id est habētē modū opationis vt est habitio q est vsus vel ius vtēdi. vñ D. dicit (vel posse vti) qd̄ est habere ius. ius aūt est relatio in ordine ad opatōem. r g delectatio reducitur in opatōem sicut in causam ppinquam et immediatam.

¶ Ad scdȝ dōȝ. q etiā i illis in qb' opatōes nō sūt fines s opata. ipa opata sūt delectabilia inqtū sūt habita vl facta. qd̄ refert ad aliquē vsuȝ vl opatōem.

¶ Maior ɔa. r ipa adeptio nō est sine opatōe. Ad minorē. vez q bonū adeptū est opatū. sȝ illud nō dele

ĉat nisi in eo die ad opatõem. inq̃tũ sez est habitũ vel factũ. hẽc aũt vel facere vel p opatum velle aliqd ꝯsequi est ipm referre ad aliquã opatõem. Finis etiã non adipisciť etiã si sit opatũ sine opatõe. ¶ Nota ãt intellectũ auctoritatꝫ quã minor intendit. sez ꝙ q̃nq̃ opatões sunt fines q̃nq̃ opata. supra. q. p̃. ar. p̃. ad 2m.

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ opationes sunt delectabiles inq̃tũ sunt ꝓportionate ꝛ ꝯnaturales operãti. cũ aũt virtus humana sit finita ſm aliquã mensuram operatio est sibi ꝓportionata. vñ si excedat illã mensurã. iã nõ erit sibi ꝓportionata nec delectabilis. sed magis laboriosa ꝛ accidiãs. ꝛ ſm h̃ ociũ. ꝛ ludus. ꝛ alia q̃ ad requiem ptinẽt delectabilia sunt inq̃tum auferũt tristiciã que est ex labore.

¶ Ad maiorẽ. ociũ ꝛ requies ꝛc. verũ. tñ nõ sunt delectabilia inq̃tũ auferunt opatões. sz vt auferũt tristiciã puenientẽ ex labore ꝛ superexcrescẽtia opatõis. Ultra. ḡ opatio ꝛc. Uerũ que hꝫ iproportiõem ꝛ excessum ad mẽsurã ꝛ ꝯditiõem opantis. Vñ dictũ est ꝙ opatio ꝯnaturalis habit9 ꝛc. ꝛ ḡ q̃diu est ꝯmensurata agenti tã diu est delectabilis. Ex pbat ꝙ nõ q̃libet opatio est cã delectatõis. tñ nihil est delectabile nisi in ordine ad aliquã opatõem. sez ꝓportionatã ꝛ ꝯnaturalẽ ꝛc. Vñ dr D. in q̃rto q̃uis opatio ſm se sit delectabilis. tñ inq̃tũ adiungiť ei mot9 q̃ fatigatõem inducit est aliq̃ mõ penosa ꝛ ꝯtristans. vñ ꝛ p accñs quies est delectabilis inq̃tuꝫ tollit ꝯtristatõnis causam. hec ille. Et ex his dr h̃ ad minorẽ. ꝙ sunt delectabilia p accñs. nõ q2 ꝯponũť opationi sz vt tollũt ꝯtristatõis causaꝫ. sez fatigatõem ꝛ motũ adiũctũ opationi. ꝛ ita quies est p accñs delectabilis opatio p accñs ꝯtristans. p se aũt delectans.

¶ Utrũ motus sit causa delectationis.

q.xxxi.ar.p. F AD scdm sic pcediť Videť ꝙ motus nõ sit cã delectatõis. q2 sicut supra dictũ est. bonũ p̃sentialiter adeptũ est cã delectatiõis. vñ phs in. vij. ethi. dicit ꝙ delectatio non cõparať gñationi sed opationi rei iã existentis. id ãt qd moueť ad aliud nõduꝫ hꝫ illud. sz quodãmodo est in via gñatõis respectu illi9 ſm ꝙ oĩi motui adiungiť generatio ꝛ corruptio. vt dr in. viij. phi. ergo motus nõ est cã delectatõis. ¶ P̃. motus pcipue laborẽ ꝛ lassitudinẽ inducit in operibꝫ. sz opatões ex hoc ꝙ sunt laboriose ꝛ lassantes nõ sunt delectabiles sed magis afflictiue. ḡ mot9 nõ est cã delectationis. ¶ P̃. mot9 iportat inouatõnem quandã q̃ opponiť ꝯsuetudini. sz ea q̃ sunt ꝯsueta sunt nobis delectabilia. vt phus dr in p̃mo rhetoricoꝝ. ḡ mot9 nõ est cã delectatõis. ¶ Sz ꝯtra est qd Aug. dr in. viij. ꝯfes. Quid est h̃ dñe deus meus cũ tu in eternũ tibiipsi sis gaudiũ. ꝛ q̃dã de te circa te sp gaudeãt. ꝙ hec rerũ ps alterno defectu ꝛ pfectu offensiõibꝫ ꝛ ꝯciliatiõibꝫ gaudet. Ex quo accipiť ꝙ hoies gaudent ꝛ delectanť in q̃busdã alternatõibꝫ. ꝛ sic motus videť esse causa delectationis.

¶ Hic inq̃rit de causa delectatõis p̃sertim sensibilis ꝛ corporalis.

¶ Rñdeo dõm. ꝙ ad delectatõem tria reqruntur. sez duo quoꝝ est ꝯiũctio delectabilis. ꝛ tertiũ qd est cognitio huius ꝯiũctionis.

¶ D. p̃mo deducit ꝯclonem directe rñsiuam quã tñ ꝯplicite innuit. scdo ex ista deductõe elicit q̃dã corellaria. ibi. Si ḡ ꝛc. Cõclo rñsiua intẽta est ista. motus seu trãsmutatio est cã delectatõis in nobis (p̃sertim sensibilis ꝛ corpalis) Probať. ad delectatõem tria reqruntť. s. duo q̃rum ꝯiũctio est delectabiť. ꝛ tertiũ qd est ꝯgnitio hui9 delectatõis. sed ſm ista tria transmutatio ꝛ mot9. sit cã hui9 delectatõnis ꝛ delectabiť in nob ꝛ natura trãsmutabili. ḡ ꝯclo vera. hui9 rõnis D. ponit p̃mo maiorẽ. Scdo minorẽ pbat q̃ ad singulas eius tres ptes q̃ ad p̃mam. ibi. ꝛ ſm hec. quo ad scdam Ex pte ꝛc. tertiã ibi. Ex parte sco ꝛc. Maior ḡ relinq̃ť nota ex dictis in pcedentibꝫ ꝛc. Cõclo tñl.

Consequẽter cũ dr.

¶ Et ſm hec tria motus efficitur delectabilis. vt phs dr in. vij. ethi. ꝛ in p̃mo rhetoricoꝝ. Nã ex pte nostra q̃ delectamur. trãsmutatio efficiť nobis delectabilis. ꝓpter h̃ ꝙ natura nostra trãsmutabilis est. ꝛ ꝓpter hoc qd est nobis ꝯueniẽs nũc. nõ erit ꝯueniẽs postea. sicut calefieri ad ignẽ est ꝯueniẽs hoi in hyeme. non aũt in estate.

¶ Subiũgit minorẽ sumptã ex pho. ꝛ eã pbat rõne q̃ ad p̃mã pte sez ꝙ delectatõis cã sit mot9 ex pte nñi q̃ delectamur. sic. Id qd est ꝯueniẽs nobis nũc nõ erit ꝯueniẽs postea ꝛ ecõtra ꝛ supple p ꝯñs remotio eius est causa delectationis vł ãpositio postea ꝯuenientis. sed talis remotio est mot9. igiť. Maior pbať in lr̃a. q2 natura nostra trãsmutabilis est ꝛ exẽplo clare in lr̃a. Patet etiã illa ps p̃ma ad scdm in fine. Cõsequẽter ibi.

¶ Ex pte vero boni delectãtis qd nobis ꝯiungiť fit etiã trãsmutatio delectabilis. q2 actio ꝯtinua alicui9 agentis auget effectũ. sicut q̃to aliq̃s diutius appropinq̃t igni magis calefit ꝛ desiccať. naturalis aũt habitudo in q̃dã mẽsura ꝯsistit. ꝛ iõ q̃ñ ꝯtinuata p̃ntia delectabilis superexcedit mensurã naturalem habitudinis efficiť remotio eius delectabilis.

¶ Probat scdam ptẽ minoris pncipalis sez ꝙ ex pte delectantis. sic arguẽdo. Quãdo ꝯtinuata p̃ntia delectabilis superexcedit mẽsurã naturalis habitudinis efficitur remotio ei9 delectabilis. sed talis remotio est motus. igiť ꝛc. Maior deduciť formaliť in lr̃a. Deĩn cũ dr.

¶ Ex parte vo ipius ꝯgnitionis. q2 hõ desiderat cognoscere aliqd totuꝫ ꝛ pfectum. cum ergo aliqua nõ poterũt apphẽdi tota simť. delectat in his trãsmutatio. vt vnũ transeat ꝛ alterũ succedat. ꝛ sic totũ sentiať. vñ Aug. dr in. viij. ꝯfes. Nõ vis vtiq̃ stare syllabã. sz trãsuolare vt alie veniãt ꝛ totũ audias. Ita sp oia ex q̃bꝫ vnũ aliqd ꝯstat ꝛ nõ sunt oia simť. plus delectãt oia q̃ singula si possint sentiri oia.

¶ Manifestat tertiã ptem minoris sepe dicte sez ex pte ꝯgnitõis. Ex supponiť ꝙ hõ desiderat ꝛ delectať cognoscere totũ ꝛ ptẽ. tũc sic. Cũ aliq̃ nõ poterũt apprehẽdi tota simť. delectat in his trãsmutatio vt vnũ trãseat ꝛ aliud succedat. sz trãsmutatio est motus. ḡ ꝛc. ꝛ sic ipã ꝯgnitio pficiť p trãsmutatõnem. Maior apparet ex Augus. ꝛ vult ꝙ ꝯgnitio nõ habeť tota simť sed successiue. puta alicui9 cõ

tinue ꝛ successiue platōnis. ꝛ qꝛ ꝓ sic nō pōt totū aduenꝛ delectabile est vt ꝓcedaꝛ ad alias ꝓceꝛꝑnedligēdas. ꝛ sic motus est cā delectatōis. infra.q.xxxij.ar.ij.in cor.

Deinde ibi.

¶ Si ḡ sit aliq̄ res cuiꝰ natura sit intrāsmutabilis. ꝛ nō possit in ea fieri excessus naturalꝭ habitꝰ per ꝯtinuatōeꝫ delectabilꝭ. ꝛ q̄ possit totū suū delectabile sibi intueri nō erit ei trāsmutatio delectabilis.

¶ Elicit ex p̄cedēti deductōe duo corollaria. scʒ. ibi. Et q̄to ꝛc. Primū est. In natura itrāsmutabili. motꝰ nō ē cā delectatōis. Probaꝛ. cessante cā cessat effectꝰ. sed vt dictū ē motꝰ ē cā delectatōis ꝓpꝛ trāsmutabilitatē delectati. ꝛ qꝛ delectās pt supexcrescere naturalē habitudinē delectati. ꝛ qꝛ ꝯgnitio habeꝛ ꝑfecta ꝑ trāsmutatiōem delectabilis. sʒ ista nō hn̄t locū in re cuiꝰ natura est itrāsmutabilis. ḡ nec ibi motꝰ est cā delectatōnis. vt dicebat corollariū. Tunc ibi.

Corollariū.

¶ Et q̄to aliq̄ue delectatōes plus ad h̄ accedūt tanto plus ꝯtinuari possunt.

¶ Infert ex p̄cedēti aliō corollariū tale. Quanto aliq̄ delectatōes plꝰ accedūt ad itrāsmutabilitatē tāto plꝰ ꝛc. Probaꝛ id qđ magꝭ accedit ad causam magꝭ hʒ de effectu. sʒ cā ꝯtinuatōis delectatōis ē intrāsmutabilitas. qꝛ nō ē ibi excrescētia. nec fit delectabile qđ. priꝰ non erat. vel ecōtra. ḡ ꝛc. ꝛ vide illđ corollariū ꝙ delectatōes spirituales sunt potiores ꝛ p̄n̄c magꝭ ꝯtinuari. qꝛ magꝭ accedunt ad itrāsmutabilitatē. qꝛ magꝭ remote a materia ꝛc.

Corollariū.

¶ Cōfirmaꝛ aūt ꝯclo rn̄si. argumēto in ꝯtrium.

¶ Ad p̄mū ḡ dōʒ ꝙ id qđ moueꝛ etsi nondū habeat ꝑfecte id ad qđ moueꝛ. icipit tn̄ iā aliq̄d h̄re eius ad qđ moueꝛ. ꝛ fm̄ h̄ ip̄e motus hʒ aliq̄d delectationis. deficit tn̄ a delectatōis ꝑfectōe nā ꝑfectiores delectatōes sūt in reb⁹ imobilib⁹. motꝰ etiā efficiꝛ delectabilꝭ. inq̄tū ꝑ ip̄m fit aliq̄d ꝯueniēs qđ priꝰ ꝯueniēs nō erat. vel desinit esse. vt supra dictū est.

In cor.

¶ Ad maiorē. bonū adeptū p̄ncipaliter ꝛc. dico ꝙ si habeꝛ totū p s. ꝭ est ꝑfecta delectatio. si aūt adipiscaꝛ ipꝑfecte ꝑ ꝑte est cā delectatōis ipꝑfecte ꝛ successiue. ꝛ tn̄ sꝑ delectatio etiā ipꝑfecta est de p̄nti ꝛ habito. Ad ꝓbatōnem dʒ ꝙ veꝝ est. delectatio nō est gn̄atio ꝓ tāto. qꝛ opatio est posterior gn̄atione. gn̄atio aūt est via in naturā. sʒ opatio est vsus forme vel habitꝰ. delectatio aūt est opatio ꝛ ita post naturā. gn̄atio aūt añ naturā. ꝛ ista est rō phi ibidē ꝯ platonē. vn̄ dʒ ꝙ est opatio iā existentis in natura (.i. opatio sequēs rē opatā) ꝛ est etiā existēns. i. habēns rē ꝯueniētē et si ꝑfecte. e ꝑfecta delectatio. Ad minorē. id qđ moueꝛ ad aliđ nō dū ꝛc. veꝝ ꝑfecte ꝛ totū. p̄t tn̄ h̄re ꝑtē eiꝰ. ꝛ sic delectari ipꝑfecte ꝛ successiue. Et scđo dʒ ꝙ argumentū ꝓbat ꝙ motꝰ nō ē cā delectatōis solū ꝛ ꝑ se ꝓpter ꝯiūctōem ꝑtiam ꝑficiendā ꝑ motū sʒ etiā ꝓpter alias causas dictas qꝛ videlʒ ꝑ motū fit ꝯueniēs qđ priꝰ non erat vel desinit esse. ideo oportet auferri vel apponi ꝛc.

¶ Ad scđm dōʒ ꝙ motꝰ laborē ꝛ lassitudinē inducit fm̄ ꝙ transcendit habitudinē naturalē. sic aūt motus nō est delectabilis. sʒ fm̄ ꝙ remoueꝛ ꝯtraria habitudinis naturalis.

Ad maiorē dʒ. ꝙ motꝰ inducit lassitudinē inq̄tū facit delectabile supexcrescere mensurā ꝛ naturalē h̄itudineꝫ delectati. vt pʒ ar. p̄. ad 3m. sʒ est cā delectatōis inq̄tū removet id qđ excedit mesurā ꝛ h̄itudinē delectati. vel inq̄tū ꝑ motū remoueꝛ id qđ priꝰ erat ꝯueniēs. ꝛ mō nō ē ecōtra. Minor vera. ḡ motꝰ aliq̄s q̄ lassat sed nō ille qui tollit lassanō ꝛc. Probat ḡ ꝙ non q̄libet motus. tn̄ aliq̄s q̄ facit ad tria p̄dicta.

¶ Ad tertiū dōm ꝙ id qđ est ꝯsuetū efficiꝛ delectabile inq̄tū efficiꝛ naturale. nā ꝯsuetudo est q̄si altera natura. motus aūt est delectabilis. nō q̄dē q̄ recedit a ꝯsuetudine. sʒ magis fm̄ qđ ꝑ ip̄m ip̄editur corruptio naturalis habitudinis q̄ posset ꝓuenire ex assiduitate alicuiꝰ opatōis. ꝛ sic ex eadē cā ꝯnaturalitatis efficiꝛ ꝯsuetudo delectabilis ꝛ motus.

¶ Ad maiorē dico. ꝙ nō ois inouatio opponiꝛ ꝯsuetudini. qꝛ inouatio q̄ remoueꝛ id qđ nō ē ꝯueniēs. vel excedit modū delectantis nō opponiꝛ (sʒ aliq̄s motꝰ puta q̄ est ad ꝯtrariū ꝯsuetudini opponaꝛ) Ad minorē sunt cōsueta delectabilia inq̄tū sunt ꝯnaturalia. qꝛ ex assiduitate gn̄aꝛ ꝯsuetudo q̄ est altera natura. ꝛ qꝛ aliq̄s motꝰ est q̄ remouet corruptiuū talis dispōnis ꝯnaturalis vel q̄si ꝯnaturalis. ideo talis est cā delectatōis eadē radice q̄ et ꝯsuetudo. Ultra. ḡ motꝰ ꝛc. veꝝ q̄ recediꝛ a ꝯsuetudine nō est cā delectatōis. sʒ ille q̄ abijciꝛ id qđ erat ꝯtra ꝯsuetudinem vel naturalitatem delectati. vel quod nunc non est conueniens.

¶ Utrū spes ꝛ memoria sint cause delectatōis.

Ad tertiū sic ꝓcediꝛ. Videꝛ ꝙ memoria et spes nō sint cause delectatōnis. Delectatio enī est de bono p̄nti. vt Damasc. dʒ. sʒ memoria ꝛ spes sunt de absenti. est enī memoria p̄teritoꝝ. spes vō futuroꝝ. ḡ memoria et spes nō sunt cā delectatōis. ¶ P. idē nō est cā ꝯtrarioꝝ. sed spes est cā afflictionis. Diciꝛ enī ꝓuer. xiij. Spes q̄ differꝛ affligit aīam. ḡ spes nō est cā delectatōis. ¶ P. sicut spes ꝯuenit cū delectatōe in eo ꝙ est de bono. ita etiā ꝛ ꝯcupiscētia ꝛ amor. nō ḡ magis debet assignari spes cā delectatōis q̄ꝫ ꝯcupiscētia vel amor. ¶ Sʒ ꝯtra est qđ dʒ Ro. xij. Spe gaudentes. ꝛ in p̄s. Memor fui dei ꝛ delectatus sum. G

¶ Hic q̄rit de alia cā. Memoria enī ꝛ spes ꝯueniūt in h̄ ꝙ aliquo mō faciūt p̄sentiā boni ꝯuenientis. ideo cōprehenduntꝛ sub vna causa.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ delectatio causaꝛ ex p̄ntia boni ꝯuenientis fm̄ ꝙ sentiꝛ vel qualitercūq̄ ꝑcipitur Est aūt aliq̄s p̄sens nobis dupl'r. Uno mō fm̄ ꝯgnitōeꝫ ꝓut scʒ ꝯgnitū est in ꝯgnoscēte fm̄ suā similitudinē. Alio mō fm̄ rē ꝓut scʒ vnū alteri realr ꝯiūgiꝛ vel actu vꝭ potēa. fm̄ quēcūq̄ ꝯiūctōis modū.

¶ Doctor. p̄mo mīdet q̄sito. scđo ꝯpat delectatōes sequētes memoriā spem ꝛ sensum q̄ sit eaꝝ potior. ibi. Et qꝛ ꝛc. Quo ad p̄m D. itendit talē ꝯclōnē r̄nsiuā iplicite. memoria ꝛ spes sunt cā delectatōnis. Probaꝛ. delectatio causaꝛ ex ex p̄ntia boni ꝛc. vt in p̄ncipio lr̄e. sʒ memoria et spes faciūt p̄ntiā ꝯuenīētis. ergꝰ ꝛc. Maior pʒ ex sup dictis. Minor ꝓbaꝛ in lr̄a. qꝛ dupl'r aliq̄d fit nobis p̄ns. Unoꝰ fm̄ ꝯgnitōeꝫ ꝛc. Alio mō fm̄ rē actu vel potēa. sʒ memoria facit p̄ntiā fm̄ ꝯgnitōem. spes aūt fm̄ potēam.

igit̃ minor p̃z. ¶ Nota q̃ in spe ẽ p̃ñtia ⁊ ꝯiũctio s̃m potentiã nõ passiuã materie s̃z actiuã hr̃e vel p̃rense sperãtis. q̃z videl; h̃z potẽtiam q̃ possit ꝯseq̃ rẽ speratã. q̃z null⁹ sperat nisi possibile ⁊c̃.

¶ Et q̃z maior est ꝯiũctio s̃m rẽ q̃z s̃m silitudinez q̃ ẽ ꝯiũctio ꝯgnitõis. Itẽ maior est ꝯiũctio rei in actu q̃z in potẽtia. iõ maxia ẽ delectatio q̃ fit p̃ sensum. q̃ req̃rit p̃ñtiã rei sensibil'. s̃m ãt gradũ tenet delectatio spei. in q̃ nõ solũ ẽ delectabil' ꝯiũctio s̃m app̃hẽsionẽ. s̃z etiã s̃m facultatẽ vel possibilitatẽ adipiscẽdi bonũ qd̃ delectat. tertiũ ãt g̃duz tenet delectatio memorie q̃ h̃z solã ꝯiũctõem apprehensionis.

Cõclu. ¶ Hic p̃ñr p̃ maiori explicatõe materie ꝯgat ex dict̃ delectatõees. q̃ sunt seq̃ntes p̃ñtiã apprehẽsionis sensus ⁊ spei ⁊ memorie tali ꝯclõne. Maxia est delectatio q̃ fit p̃ sensuz. scd̃m ãt gradũ tenet delectatio spei. tertiũ ãt delectatio memorie. Probat̃. delectatio seq̃t̃ ꝯiũctõez ⁊ p̃sentiã delectabilis s̃z est maior ꝯiũctio s̃m sensuz q̃z s̃m spem. et s̃m spem maior q̃z s̃m memoriã. igit̃ ⁊c̃. Maior nota. Minor p̃z. q̃z s̃m sensuz est p̃ñtia realis sensibil' actu s̃m spem est real' in potẽtia. s̃m memoriã tm̃ s̃m app̃hensionẽ. igit̃ ⁊c̃. ¶ Nota q̃ q̃uis delectatio q̃ est de sensibili p̃ñte habeat causam in corp̃e. nõ tñ p̃ h̃ tollit̃ q̃n sit passio. sic ⁊ D. infra h̃z de dolore. vñ cã delectatõis sensibilis ẽ ꝯiũctio realis. s̃z vlteri⁹ etiã sensus interior apprehẽdit ⁊ imutat̃ etiã ꝯcupiscibil'. vñ nõ p̃ficit̃ delectatio in app̃hẽsione s̃z vlteri⁹ terminat̃ in affectu. ⁊ iõ D. videt̃ emẽdasse q̃ posuit in de v̓i. mate. xxvi. q. iiij. ad q̃rtũ. infra q. xxxv. ar. p̃. ad p̃m. in sili de dolore quẽ ibidẽ d̃r nõ ꝓprie ẽẽ passionẽ. vñ corp⁹ nõ dolet. nec delectat̃ nisi aia p̃ri⁹ doleat vel delectet̃. ⁊ p̃ ꝯñs appetit⁹ etiã imutat̃ ⁊ imutat corp⁹ s̃m ꝓportionẽ appetit⁹ ⁊c̃. ¶ Confirmat̃ ꝯclo nisiua q̃ ad p̃mã p̃tem q̃ memoria est cã delectatõis.

¶ Ad p̃mũ g̃ dd̃m. q̃ spes ⁊ memoria sunt q̃dem eoꝝ q̃ sunt simpl'r absentia. q̃ tñ s̃m q̃d sunt p̃ñtia. s̃z vel s̃m apprehẽsionẽ solã. vel s̃m apprehẽsionez et facultatẽ ad minus estimatam.

¶ Ad maiorẽ. delectio ẽ de bono p̃ñti ad min⁹ aliquo mõ s̃z nõ o; q̃ sp̃ sit p̃ñs s̃m se ⁊ s̃m rẽ. s̃z sufficit p̃ñtia in ẽẽ apprehẽso. scd̃o delectatio maxia ẽ de p̃ñti s̃m rẽ. s̃z delectatio aliq̃l' ẽ de aliq̃l'r p̃ñti. Ad minorẽ. sunt de absenti s̃m se tñ de p̃ñti s̃m apprehẽsionẽ. vel etiã cũ h̃ s̃m potẽtiã ⁊ facultatẽ ad min⁹ estimatã.

¶ Ad scd̃m dd̃m. q̃ nihil ꝓhibet idẽ s̃m diuersa esse causam ꝯtrarioꝝ. sic igit̃ spes inq̃ztũ h̃z p̃ñtem estimatõem boni futuri delectatõem causat. inq̃ztũ aũt caret p̃sẽtia eius causat afflictõem.

¶ Ad maiorẽ. idẽ s̃m idẽ ⁊ eodẽ mõ se h̃ñs. ⁊ h̃ in naturalib; nõ ẽ cã ꝯtrarioꝝ. tñ idẽ s̃m diuersa ⁊ diuerso mõ p̃t ẽẽ cã ꝯtrarioꝝ. vni⁹ videl; p̃ se. alteri⁹ p̃ accñs. Ad minorẽ spes ẽ cã afflictõis vt caret p̃ñtia reali boni sperati. s̃z vt h̃z estimatõez p̃ñtem ⁊ apprehensionẽ facultatis h̃ñdi rẽ. sic ẽ cã delectatõis. vt futuꝝ ẽ p̃ñs tũ in apprehẽsiõe tum p̃ facultatẽ sperãtis. ⁊ sic est cã ꝯtrarioꝝ s̃m diuersa ⁊c̃.

¶ Ad tertiũ dd̃m. q̃ amor ⁊ ꝯcupiscentia delectationẽ causant. oẽ eñ amatũ fit delectabile amãti. eo q̃ amor est q̃dã vnio vel ꝯnaturalitas amantis ad amatũ. sil'r etiã oẽ ꝯcupitũ est delectabile ꝯcupiscenti cũ ꝯcupiscẽtia sit p̃cipue appetit⁹ delectatõis. s̃z tñ spes inq̃ztũ ĩportat q̃ndã certitudinẽ realis p̃sentie boni delectãtis quã nõ ĩportat nec amor nec ꝯcupiscentia. spes magis ponit̃ cã delectatõis q̃z illa et sil'r magis q̃z memoria q̃ est de eo qd̃ iã trãsijt.

¶ Ad maiorẽ. vera. tñ spes ꝓpinquius se h̃z ad bonũ q̃z amor ⁊ ꝯcupiscẽtia. nã multa amam⁹ q̃ nõ speram⁹. sup̃ addit g̃ spes q̃ndã certitudinẽ ⁊ facultatẽ respectu p̃ñtie future possibilis q̃ amor ⁊ ꝯcupiscẽtia nõ importãt. ⁊ q̃z spes auget ⁊ fortificat ꝯcupiscẽtiã. Vltra nõ s̃. negat̃ q̃ nõ mag'. Cõcedit̃ q̃dẽ q̃ ⁊ amor ⁊ ꝯcupiscẽtia est cã delectatõis (ad sensuz sup̃ dictũ. q. xxvi. ar. p̃. ad 2m. vt h̃z p̃ncipiũ solonis D.) s̃z mag' spes ⁊ etiã mag' q̃z memoria q̃ ẽ de eo qd̃ trãsijt in se. ⁊ est solũ p̃ñs s̃m app̃hensionẽ memoratiuã. s̃z qd̃ sperat̃ est p̃sens s̃m apprehẽsionẽ et s̃m rẽ in potẽtia tñ ⁊c̃.

¶ Vtrũ tristicia sit causa delectationis. H

AD q̃rtũ sic p̃cedit̃. Videt̃ q̃ tristicia nõ sit cã delectatõis. Cõtrariũ eñ nõ est cã ꝯtrarij. s̃z tristicia ꝯriat̃ delectationi. g̃ nõ est cã delectatõis. ¶ P̃. ꝯrioꝝ ꝯrij sunt effect⁹. s̃z delectabilia memorata sunt cã delectatõnis. g̃ tristia memorata sunt cã doloris ⁊ nõ delectatõis. ¶ P̃. sicut se h̃z tristicia ad delectatõnem. ita odiũ ad amorẽ. sed odiũ nõ est cã amoꝝ. s̃z mag' econuerso. vt sup̃ dictũ est. g̃ tristicia nõ ẽ cã delectatõis. q.xxix.ar.v ¶ S; ꝯ ẽ qd̃ in ps. d̃r. Fuerũt mihi lachryme mee panes die ac nocte. Per panẽ ãt refectio delectatõis. intelligit̃. g̃ lachryme q̃ ex tristicia oriũt̃ p̃ñt ẽẽ delectatõis causa.

¶ Hic inq̃rit de alia cã intrinseca ⁊ p̃ accñs q̃ est pro tanto intrinseca. q̃z intra eũ q̃ delectat̃.

¶ R̃ñdeo dd̃m. q̃ tristicia potest dupl'r ꝯsiderari Vno⁰ s̃m q̃ est in actu. Alio⁰ s̃m q̃ est in memoria.

D. p̃rio p̃mittit qd̃dã notabile distinctiuũ inuens duplicẽ sensuz q̃siti. scd̃o s̃m h̃ distincte r̃ñdet. ibi. Et vtroq; ⁊c̃. Dicit g̃ p̃rio q̃ tristiciã possum⁹ cõsiderare dupl'r. Vno⁰ s̃m q̃ est actu (.i. s̃m q̃ aliq̃s actual'r tristat̃ de absentia vel amissione amici vel rei dilecte) Alio⁰ s̃m q̃ est in memoria .i. s̃m q̃ q̃s memorat̃ tristicie sue p̃terite in q̃ aliquãdo fuit. Consequẽter cũ dicit.

¶ Et vtroq; mõ tristicia p̃t ẽẽ delectatõis cã. Tristicia q̃dẽ in actu existẽs est cã delectatõis inq̃ztũ facit memoriã rei dilecte de cui⁹ absentia aliq̃s tristat̃. et tñ de sola eius app̃hensione delectat̃.

¶ Iuxta p̃missuz duplicẽ sensuz q̃siti r̃ñdet tali ꝯclõne. vtroq; mõ s; vt ẽ in actu ⁊ vt ẽ in memoria. tristicia p̃t ẽẽ delectatõis cã. Hãc ꝯclõnẽ ꝓbat p̃o q̃ ad p̃mã p̃tẽ. scd̃o q̃ ad scd̃az. ibi. Memoria ãt ⁊c̃. P̃ria ps ꝓbat̃ sic. Cõclo tris. Illo qd̃ facit memoriã ⁊ apprehẽsionẽ rei dilecte ẽ cã delectatõis. s̃z tristicia ẽ h̃mõi ⁊c̃. Maior p̃z ex ar. iij. Minor p̃z q̃z null⁹ tristat̃ de re nisi apprehẽdat eã ⁊ rõne apprehensionis letat̃. s̃z ꝯtristet̃ de absentia. habet̃ ex ista ꝓbatione. q̃ nõ q̃cũq; tristicia p̃ñs ẽ cã delectatõis. q̃z nõ illa q̃ est de malo p̃ñti. s̃z q̃ ẽ de bono absente ⁊ amato cuius apprehẽsio ẽ delectabil'. ⁊ q̃z tristicia nõ p̃t ẽẽ sine ei⁹ apprehẽsione. iõ rõne isti⁹ apprehẽsionis tristicia est cã p̃ accñs (.i. p̃ aliud) delectatõis. Deinde cũ dicit.

¶ Memoria aūt tristicie fit cā delectatōis ꝓpter subsequentē euasionē. nam carere malo accipitur in ratōne boni. vnde fm ꝙ hō apprehendit se euasisse ab aliqͥbꝫ tristibꝫ ꝛ dolorosis accrescit ei gaudiū ma teria. fm ꝙ Augꝰ. dr. xxij. de ciu. dei. ꝙ sepe leti tristiū meminimus. ꝛ sani dolorum sine dolore. ꝛ inde am/ pliꝰ leti ꝛ grati sumꝰ Et in. viij. ꝯfes. dr. ꝙ qͣnto maiꝰ fuit piculū i plio. tāto maiꝰ erit gaudiū in triūpho

¶ Probat scdam pte ꝯclonis respō. sic. Memoria tristicie pterite. inducit etiā memoriā euasionis a malis. sꝫ ex h ꝙ hō apphēdit se euasisse ab aliqͥbꝫ tristibꝫ. accre scit ei gaudiū materia. igit tristicia memorata rōe memo rate liberatōis a ꝯtristantibꝫ. ē p accñs cā delectatōnis ꝛ gaudij. Maior nota. Minor pꝫ rōe. qꝛ carere malo. bo nū ē. ꝛ ex duplici auctoritate btī Augustini in lra dare.
¶ Et nota ex hac ꝓbatōe. ꝙ nō quecūqꝫ tristicia memo/ rata ē cā delectatōnis. etiā p accñs. sꝫ q̄ hꝫ annexam libe/ ratōnem a tristibꝫ. vt pꝫ etiā ad scdm.

¶ Argumentū in ꝯtrariū ē p pma pte ꝯclonis. qꝛ tristi cia pñs rōe apphēsiōis dilecti. ē cā delectatōis vl gaudij

¶ Ad pmū ḡ dōm ꝙ ꝯtrariū qñqꝫ p accñs ē cā ꝯtrij. sicut frigidū qñqꝫ calefacit. vt dr in. viij. phy. ꝛ silr tristicia p accñs ē delectatōis cā inqͣtū fit p eā app hensio alicuius delectabilis.

¶ Ad maiorē. ꝯtrariū nō ē cā ꝯtrij p se. tñ p accñs. vt pa tuit sup̄ sepiꝰ. Minor vera. ḡ tristicia nō ē ꝛc. p se ꝛ rōne suipsiꝰ. tñ p accñs (scꝫ rōe alicuiꝰ adiūcti) scꝫ vl rōne ap phensionis rei delectabil. est cā delectatōnis vdut facit memoriā euasionis mali. q̄ est qͦdā bonū.

¶ Ad scdm dōm ꝙ tristia memorata inqͣtū sunt tristia ꝛ delectabilibꝫ ꝯtria nō causant delectatōem. sꝫ inqͣtū ab eis hō liberat. ꝛ silr memoria delectabi liū. ex eo ꝙ sunt amissa pt causare tristiciā

¶ Ad maiorē. ꝯtrarioꝝ effectꝰ p se. sunt ꝯtrij. tñ pñt hre eundē effectū q̄ ē vniꝰ p se alteriꝰ p accñs Ad mi/ norē. delectabilia memorata vt sic sunt cā delectatōis. tñ memorata vt amissa. pñt eē cā tristicie. Sic p oppositū tristia memorata. vt euitata. sunt cā delectatōis p accñs Ultra. ergo tristia memorata ꝛc. Uerꝫ vt sic. tñ vt aliq̄s ea euaserit sunt delectabilia

¶ Ad tertiū dōm ꝙ odiū etiā p accñs pt eē cau/ sa amoris. put scꝫ aliq̄ diligūt se inqͣtum ꝯueniunt in odio vnius ꝛ eiusdem.

¶ Ad minorē. odiū nō ē cā amoris. verꝫ p se. tñ bñ p accñs. Sicut ex hoc ꝙ duo ꝯueniūt in odio tertij. p ac/ cidens se amāt. sicut herodes ꝛ pylatꝰ. Ecōtra sꝫ amor ē cā odij. nō q̄dē sibi ꝯtrij. sꝫ ex se depēdent p se. odij vide licꝫ. qͦd habet ad ꝯtrariū amati. vt patuit sup̄. q. xxix. ar. ij. ad scdm. Ergo tristicia nō ē cā delectatōnis. Uerꝫ p se ꝛ rōe sui. sꝫ rōe adiūcti. Sicut ē de Antiparistasi.

¶ Utrꝫ actōes alioꝝ sint nob delectatōis causa.

In qͣntū sic ꝓcedit. Uidet ꝙ actōes alio rū nō sint nobis delectatōis cā. Cā enī delectatōis ē ꝓpriū bonū ꝯiunctū. sed alioꝝ opatōnes nō sunt nob ꝯiuncte. ḡ nō sunt nob cā delectatōis. ¶ Pͤ. opatio ē ꝓpriū bo num opantis. si igit opatōnes alioꝝ sint nobis cā delectatōis. pari rōne. oīa alia bona alioꝝ erūt nob delectatōis cā. qͦd pꝫ eē falsuꝫ. ¶ Pͤ. opatio ē delecta bilis inqͣtū ꝓcedit ex habitu nob innato. vñ dr. ij. ethico. ꝙ signū generati habitꝰ optet accipe fientem in ope delectatōem. sꝫ opatōes alioꝝ nō ꝓcedūt ex habitibꝫ q̄ in nob sunt. sꝫ interdū ex habitibꝫ q̄ sunt in operātibꝫ. nō ḡ opatōes alioꝝ sunt nob delectabi les. sꝫ ipis opantibꝫ. ¶ Sed ꝯtra ē qͦd dr in scda ca nonica ioānis. Gauisus sum valde. qꝛ inueni de fi/ lijs tuis ambulantes in veritate.

¶ Hic ꝯñter Doc. inqͥrit de cā delectatōis extrinse/ ca (qͦd ē scdm pncipale huiꝰ q̄ōnis) p ordine q̄tuor ar ticulos. fm ꝙ q̄tuor pñt aliq̄liter dici cause extrinsece de lectatōnis. vt patebit ꝓsequendo

¶ Rñdeo dōm. ꝙ sicut iā dictū ē. ad delectatio nem duo reqͥrunt. s. ꝯsecutio ꝓprij boni. ꝛ cognitio ꝓprij boni ꝯsecuti. Triplr ergo opatio alterius pt esse delectatōnis causa. ar. pᵒ

¶ Doc. rñdet tali ꝯclone Triplr opatio alteriꝰ pt eē cā delectatōis. Probat. p opatōem alteriꝰ ꝯseqͥmur ali qͦd bonū. ꝛ p opatōes alioꝝ efficit nob aliq̄ cognitio vel estimatio ꝓprij boni. Et opatōes alioꝝ. si sint bone esti mant vt bonū ꝓpriū. ꝓpter vim amoris. igit ꝯclo vera. Huiꝰ rōnis ꝓbat pmo ꝯsequētiā. scdo pmā pte añtis. ibi. Uno mō ꝛc. tertio scdā. ibi. Alio mō ꝛc. qͣrto tertiā. ibi. Tertio mō ꝛc. Tenet ḡ ꝯña. qꝛ ad delectatōem duo reqͥrunt. s. ꝯsecutio ꝓprij boni vel tanqͣ ꝓprij boni. ꝛ cogni/ tio boni ꝓprij ꝯsecuti. Ergo si p opatōes ꝯseqͥmur bo/ nū. vl ipe habent vt bonū nostꝝ. ꝛ si faciāt cognitōem ꝓ prij boni. erūt cā delectatōis triplr. Cōsequēter cū dr

¶ Uno mō inqͣtū p opatōem alicuiꝰ ꝯseqͥmur aliqͦd bonū. ꝛ fm hoc opatōes illoꝝ q̄ nobis aliqͦd bonū faciūt sunt nobis delectabiles. qꝛ bene pati ab alio est delectabile.

Subiūgit pmā pte añtecedētis cū explicatōne. qꝛ fm opatōem alioꝝ bñ patimur qͦd ē delectabile. hꝫ tñ phus qͣrto ethicoꝝ. ꝙ virtutis ē magis bñfacere qͣ bñ pati. ꝛ bene opari magis qͣ turpia nō opari. qꝛ talia sunt honesta q̄ re spicit virtus p se. sꝫ bñ pati ē delectabile. qꝛ vtile. ꝯñter ibi

¶ Alio mō fm ꝙ p opatōes alioꝝ efficit nob ali/ q̄ cognitio vel aliq̄ estimatio ꝓprij boni. ꝛ ꝓpter h hoīes delectant in h ꝙ laudāt vl honorant ab alijs qꝛ scꝫ p h accipiūt estimatōem i seipis aliqͦd bonū eē

¶ Inducit scdam pte añtis. quā pᵒ declarat. scdo ex ea infert tria corollaria. pmū ibi. Et qꝛ ꝛc. scdm ibi. Et qꝛ adulator ꝛc. tertiū ibi. Et qꝛ amor ꝛc. Explicat ḡ istā scdam pte añtis a signo. qꝛ videmꝰ ꝙ hoīes delectant ꝙ laudant ab alijs. Deinde cū dicit

¶ Et qꝛ ista estimatio fortius generat ex testimo nio bonoꝝ ꝛ sapientū. ideo in hoꝝ laudibꝫ ꝛ hono ribꝫ hoīes magis delectantur.

¶ Elicit pmū corollariū ex p̄dicta scda pte añtecedētis scꝫ in laudibꝫ bonoꝝ ꝛ sapientū. hoīes magis delectant. patꝫ. qꝛ ibi generat maior estimatio boni ꝓprij q̄ facit ad delectatōem. vt patuit Deinde ibi.

¶ Et qꝛ adulator ē apparens laudatōr. ꝓpter h etiā adulatōes q̄busdā sunt delectabiles

¶ Infert scdm corollariū tale. Adulatōnes sunt q̄/ busdā (scꝫ vanis) delectabiles. ꝓbat laudatōnes sunt

q̄buſdā delectabiles. Adulatōes sunt apparēter laudatiōes. ḡ ꝛc. maior patuit. minor ꝑbat̃ in lr̃a. q꞉ adulator ē apparēs ladator ꝛc. Sup̄ vide. q. xviij. ar. ix. ad. ij. vbi dictū ē qs ſit adulator ꝛc. Dande ibi

¶ Et q꞉ amor ē alicuiꝰ boni ꝛ admiratio ē alicuiꝰ magni. iccirco amari ab alijs ꝛ ī admiratōe hr̃i ē delectabile inq̄ʒtū ꝑ h̄ fit hoi eſtimatio ꝓprie bonitatis vel magnitudinis in q̄bꝫ aliq̄s delectat̃.

¶ Deducit ex p̄cedētibꝫ tertiū corollariū tale. Amari et in āmiratōne haberi ē delectabile, ꝑbat̃. aliq̄s delectat̃ in eſtimatōe ꝓprie bonitatꝫ ꝛ magnitudis. Sʒ ꝑ h̄ ꝙ aliqs habet̃ in amore ꝛ admiratōe ḡnat̃ in eo eſtimatio alicuiꝰ boni ꝛ magni i ſe. ḡ ꝛc. maior patuit. minor nota etiā ad ſenſum. Tunc ibi

¶ Tertio mō inq̄ʒtū ip̄e opatōes alioꝝ ſi ſint bone eſtimant̃ vt bonū ꝓpriū ꝓpt̃ vim amoris q̄ facit eſtimare amicū q̄ſi eundē ſibi. ꝛ ꝓpt̃ odiū qđ facit eſtimare bonū alteriꝰ eē ſibi ꝯ̄riū efficit̃ mala opatio inimici delectabil̃. vn̄ dr̄. j. ad Corin. xiij. ꝙ charitas nō gaudet ſup iniq̄tate. ꝯgaudet aūt veritati.

¶ Ponit tertiā ptē aſſtis ꝑncipal̃. q̄ ꝑbat̃ ſic. Amor facit eſtimare amicū q̄ſi eundē ſibi. ḡ facit opatōeʒ amici tāq̄ʒ ꝓpriū bonū. ꝛ ꝑ ꝯn̄s delectabilē. Et ꝑbat̃ ꝑ oppoſitū de odio clare in lr̃a.

☞ Et iuxta hāc tertiā ptem aſſtis ꝯfirmat̃ ꝯcluſio reſpon. argumento in ꝯtrariū

¶ Ad pⁱmū ḡ dōm ꝙ opatio alterius pt̃ eē mihi ꝯiūcta. vl̃ ꝑ effectū. ſic in pⁱmo mō. vl̃ ꝑ apph̄ēſionē ſicut in ſcđo mō. vl̃ ꝑ affectōem ſicut in tertio mō.

¶ Ad maiorē. bonū ꝯiunctū aliq̄ mō. vl̃ ſm ſe vl̃ in effectu. vl̃ ſm apphenſionē ꝛ affectū. Tūc negat̃ minor. ꝙ opatōes alioꝝ nō ſint nobis ꝯiūcte aliq̄ hoꝝ modoꝝ Si tn̄ qs daret tunicā. datio ſua ſat̃ ꝯiūgeret̃ accipienti.

¶ Ad ij ſcđm dōm ꝙ rō illa ꝓcedit q̄ʒtū ad tertiū modū. nō aūt q̄ʒtū ad duos pⁱmos.

¶ Maior p̄ſertim vera. de opatōe imanēte nō trāſeūte. vt patuit. q. xxxj. ar. v. in corpe. ꝛ ſup̄ etiā. Et eſto ita ſit. tūc dico. ꝙ vt ſic inq̄ʒtū ē bonū opantis nō ē delectabil̃ pⁱmo ꝛ ſcđo modis. q꞉ vt ſic nō efficit aliq̄d in me Poteſt tn̄ eſſe cā delectatōnis tertio mō ſic. q꞉ oia bona amici ſunt delectabilia. Ultra. Si ꝛc. Dico ꝙ ſunt q̄dē ꝛ alia bona cā delectatōis. ſʒ nō pari rōe. q꞉ nihil efficiūt in nob̄ ſicut opatio. ꝛ ḡ ſunt delectabilia tertio mō. non pⁱmo mō ꝛ ſcđo. niſi rōne operatōnis ꝛc.

¶ Ad tertiū dōm ꝙ opatōnes alioꝝ. ꝛ ſi nō ꝓcedant ex habitibꝫ q̄ in me ſunt. cauſant tn̄ in me aliq̄d delectabile. vel faciunt mihi eſtimatōem ſiue apprehenſionē ꝓprij habitus. vel procedunt ex habitu illius q̄ eſt vnū mecū ꝑ amorē.

¶ Ad maiorē dr̄ extra lr̃am. ꝙ opatio eſt delectabil̃ operanti. vt ꝓcedit ex habitu nobis innato. id eſt intra nos exiſtēte. Tamē pt̃ eſſe alteri delectabilis triplici mō tacto in ſolutōne ꝛ in cor. Ad minorē. Uerū tn̄ ꝓcedūt ꝯformiter ad habitꝰ q̄ in nobis ſunt. Sicut aliq̄ hn̄t grām receptiuā q̄ſi habitualē. ꝛ datio alioꝝ ē huic habitui ꝯformis. ꝛ cū h̄ cauſat delectabile vel facit eſtimare habitum. vel ꝓcedūt ex habitu q̄ habet̃ tāq̄ʒ meus. ꝓpter vnitatē affectionalē agentis. ꝛ eius circa quē agit ꝛc.

¶ Utꝝ benefacere alteri ſit cā delectatōis.

Ad tertiū ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ benefacere alteri nō ſit delectatōis cā. Delectatio eñ cauſat̃ ex ꝯſequutōe ꝓprij boni. ſicut ſup̄ ar. v.
dictū ē. ſʒ bn̄facere nō ptinet ad ꝯſequutionē ꝓprij boni. ſʒ mag̃ ad emiſſionē. ḡ mag̃ videt̃ eē cā triſticie q̄ʒ delectatōis. ¶ P̄. phs dr̄ in. iiij. ethi. ꝙ illiberalitas ꝯnaturalior ē hoibꝫ q̄ʒ ꝓdigalitas. ſʒ ad ꝓdigalitatē ptinet bn̄facere alijs. ad illiberalitatē aūt ptinet deſiſtere a bn̄faciendo. cum ḡ opatio ꝯnatural̃ ſit delectabil̃ vnicuiq꞉. vt dr̄ i. vij. et x. ethicoꝝ. videt̃ ꝙ bn̄facere alijs nō ſit cā delectatōis ¶ P̄. ꝯtrarij effectꝰ ex ꝯ̄rijs cauſis ꝓcedūt. ſʒ q̄dā q̄ ptinent ad malefacere ſunt naturalr̃ hoi delectabilia. ſicut vincere. redarguere. vl̃ increpare alios. ꝛ etiam punire q̄ʒtū ad iratos. vt dr̄ phs in pⁱmo rhetoricorum. ḡ bn̄facere mag̃ ē cā triſticie q̄ʒ delectatōnis. ¶ Sʒ ꝯ ē qđ phs dr̄ in. ij. politicoꝝ. ꝙ largiri ꝛ auxiliari amicis aut extraneis eſt delectabiliſſimū.

¶ Hic q̄rit de alia cā. etiam aliq̄liter extrinſeca. ſ. de benefacere alteri.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ h̄ ip̄m qđ ē bn̄facere alteri p̄t triplr̃ eē delectatōis cā Uno mō ꝑ ꝯpatōem ad effectū. qđ ē bonū in altero ꝯſtitutū. ꝛ ſm h̄ inq̄ʒtū bonū alteriꝰ reputamꝰ q̄ſi noſtꝝ bonū ꝓpter vnionē amoris delectamur in bono qđ ꝑ nos fit alijs precipue amicis. ſicut in bono ꝓprio

¶ Doc. rn̄det tali ꝯclōne. Benefacere alteri triplr̃ (.ſ. triplici rōne ꝛ cā) eſt cā delectatōnis. ꝑ ꝯpatōnem .ſ. ad effectū. ad finē. ad pⁱncipium. Prima rō ꝓcedit de amicicia honeſti. Scđa de amicicia vtilis quā ponit ibi. Alio mō ꝛc. Tertia de ex vtriſq꞉ ꝑmixta amicicia quā ponit ibi. Tertio mō ꝛc. Quo ad pⁱmā ptē ꝛ rōem arguit̃ ſic. In ꝓprio bono delectamur. ſʒ bonū in altero amico ꝑ benefacere ꝯſtitutū. habet̃ vt ꝓpriū bonū. igit̃ ex pte boni alteri exhibiti. ſicut effectꝰ bn̄facere ē cā delectatōis. Maior nota. Minor pʒ ex ſtute amoris. q̄ facit bonū amici reputare tāq̄ʒ bonū noſtꝝ. Et patuit illa minor arti. v. in fine. Conſequēter cū dr̄

¶ Alio mō ꝑ ꝯpatōem ad finē. ſicut cū aliq̄s ꝑ h̄ ꝙ alteri benefacit ſperat ꝯſeq̄ aliqđ bonū ſibi ipi. vl̃ a deo vl̃ ab hoie. ſpes aūt delectatōis eſt cā.

¶ Probat ſcđam ptē ꝯclōnis ſic. Spes ē delectatōis cā. ſʒ ꝑ h̄ ꝙ aliq̄s bn̄facit. ſperat aliqđ bonū ꝯſeq̄. igitur ꝓpter finē q̄ſitū. bn̄facere ē delectabile ꝛc. Cōſequēt ibi

¶ Tertio mō ꝑ ꝯpatōem ad pⁱncipiū. ꝛ ſic h̄ qđ ē bn̄facere alteri pt̃ eē delectabile ꝑ ꝯpatōem ad triplex pⁱncipiū. Quoꝝ vnū ē facultas bn̄faciendi. et ſm h̄ bn̄facere alteri fit delectabile inq̄ʒtū ꝑ h̄ fit hoi q̄dā imaginatio abundātis boni in ipo exiſtentis ex q̄ poſſit alijs cōicare. ꝛ iđ hoies delectant̃ in filijs et opibꝫ ꝓprijs ſicut q̄bꝫ cōicant ꝓpriū bonū.

¶ Manifeſtat tertiā ptē ꝯclōnis. ꝛ h̄ triplr̃ ſm ꝙ triplex pⁱncipiū pt̃ eē ꝙ bn̄facere cauſat delectatōeʒ. ſ. facultas bn̄faciendi. habitꝰ inclināſ. ibi. Aliud pⁱncipiū ꝛc. Et motiuū pⁱncipiū. ibi. Tertiū ꝛc. Quo ad pⁱꝰ arguit̃

&c. Illud est cã delectatõis qd facit in hoie imaginatiõem et estimatiõem ppriĩ boni. & facultatis bñfaciendi. sz bñfacere facit estimatõem facultatis & abundantie. ergo. minor in lra. Maior pbatur a signe.

¶ Illud principiũ e habit⁹ inclinãs. fm quem benefacere fit alicui cõnaturale. vnde liberales delectabiliter dant alijs.

¶ Deducit tertiã pte cõclonis ex scdo pncipio bñfaciẽdi sic. Illud qd pcedit ex habitu cõnaturali e delectabile. sz bñfacere e hmõi qñqz. sic pz de liberali &c. Deinde ibi.

¶ Tertiũ pncipiũ e motiuũ. puta cũ aliqs mouetur ab aliq̃ quẽ diligit ad bñfaciẽdũ alicui. oia eñ q̃ facim⁹ vł patimur ppter amicũ delectabilia sunt. qr amor pcipua causa delectatõnis est.

¶ Declarat eandẽ pte ex tertio pncipio sic. Id qd pcedit ex amore e delectabile. sed aliqd bñfacere pcedit ex amore mouente (puta cum aliqs &c) vt in lra. igitur &c. Maior claret ex lra.

¶ Et cõfirmat cõclusio totalis auctoritate phi adducta in argumento in cõtrarium.

¶ Ad pmũ g dõm. q emissio inq̃tũ e indicatiua ppriĩ boni e delectabil. sz inq̃tũ euacuat ppriũ bonũ pt eẽ cõtristabil. sicut qñ e imoderata.

¶ Ad maiorẽ. delectatio causat ex cõsecutõe ppriĩ boni. & etiã ex appñsiõe & estimatõe sui boni pfectum abundans. Ad minorẽ. Tñ etiã emissio e delectabil vt est indicatiua ppriĩ boni. licet nõ vt euacuat ppriũ bonum. & vt immoderata.

¶ Ad scdm dõm. q pdigalitas hz imoderatã emissione q̃ repugnat nature. & ideo pdigalitas dicitur esse cõtra naturam.

¶ Ad maiorẽ vera. qr pdigalitas hz imoderatam emissionem. q̃ e innaturalis. nõ tñ moderata. qr imoderata emissio priuat hoiem ppriĩo bono necessario. qd e cõ naturã (ab(s)tere sci necessaria) vñ. iiij. ethicoꝝ. Corruptio diuitiaꝝ p q̃s hõ viuit. e q̃dã ipius eẽ pditio. Ad minorẽ ptinet ad pdigalitatẽ bñfacere alijs. cũ sui detrimẽto. g bñfacere alijs imoderate. & vt bñfacere priuat hoiẽ bonis necessarijs. Tñ & illo e delectabile. vt facit estimatiõem abũdantie ppriĩ boni. De ista materia in scda scde. q. cxvij. et q. cxix. ar. iij.

¶ Ad tertiũ dõm. q vincere redarguere & punire nõ e delectabile inq̃tũ sunt in malũ alteri⁹. sz inq̃tũ ptinet ad ppriũ bonũ qd plus hõ amat q̃ odit malũ alteri⁹. vincere eñ e delectabile naturalr inq̃tũ p hoc fit estimatio ppriẽ excellẽtie. & ppter hoc oẽs ludi in q̃b⁹ e cõcertatio. & in q̃b⁹ pt eẽ victoria sunt maxime delectabiles. & vliter oẽs cõcertatões fm q hñt spem victorie. Redarguere aũt & icrepare pt eẽ dupliciter delectatõis cã. Uno mõ inq̃tũ facit hoi imaginatiõne ppriẽ sapiẽtie & excellẽtie. increpare eñ & corripere e sapienti & maioꝝ. Alio mõ fm q aliqs increpando & rephendẽdo alterũ bñfacit. qd e delectabile. vt dictũ e. Punire aũt e delectabile punire inq̃tũ videt remouere apparentẽ minoratõem q̃ videt eẽ ex pcedẽti lesione. qñ eñ aliqs e ab alio lesus. videt p hoc ab alio minorat⁹ eẽ. & io appetit ab hac minoratõe liberari p retributõem lesionis. & sic pz q bñfacere alteri p se pt eẽ delectabile. sz malefacere alteri nõ est delectabile nisi inq̃tũ videt ptinere ad ppriũ bonũ.

¶ Nota q text⁹ phi q̃ h allegat in maiore sic hz. Illiberalitas aũt insanabilis e. Uidet eñ senect⁹ & oĩs ipotẽtia illiberales facere. Et magis cõnaturale hoib⁹ pdigalitate. Multi eñ amatores pecuniaꝝ magis q̃ datores. hec textus. ¶ Et notu q natura hoĩs inclinat ad amore diuitiaꝝ inq̃tũ p eas vita hoĩs in eẽ cõseruat. Et p cõñs illiberalitas e naturalior (.i. magis scdm inclinatõem nature et habet maiorem occasionẽ ex natura hominis ratõne generis. licet sit peior. vt pbus ibidem pbat trib⁹ rationib⁹.

Maior vliter nõ e vera. imo qñqz cõtrij effect⁹ pñt pcedere ex vna cã. sz diuersimode. videlicz vn⁹ p se. alius p accñs. vt pz ar. iiij. ad scdm. Uñ cõtrarie cause hñt effectus p se cõtrios. tñ cõrie cause pñt hẽre eundẽ effectũ. q̃ erit vnius p se alteri⁹ p accñs. Sic in pposito delectatio e effectus malefacere p accñs. & bñfacere p se &c. Ad minorẽ dico. q ea q̃ ptinẽt ad malefacere sunt delectabilia naturalr p accñs. imo falsũ e. q vt sunt in malũ alteri⁹ sunt delectabilia. nec p cõñs naturalr. Sz vincere. redarguere. increpare. & punire. q̃ videt iportare malũ alterius. sunt solũ delectabilia. inq̃tũ ptinẽt ad bonũ ppriũ. vel inq̃tũ finalr ordinant in bonũ alteri⁹. sicut Doc. declarat. Et ita pz q p se bñfacere e delectabile. sz malefacere solum per accñs. inq̃tũ ex hoc sequitur bonũ.

¶ Utrũ silitudo sit cã delectatõnis.

Ad septimũ sic pcedit. Uidet q silitudo nõ sit cã delectatõis. Principari eñ & pesse quãdã dissilitudinẽ iportat. sz pncipari & pesse naturalr e delectabile. vt dr in pmo rhetoricoꝝ. g dissilitudo magis e cã delectatõis q̃ silitudo. ¶ P. nihil magis e dissile delectatõni q̃ tristicia. sz illi q̃ patiunt tristiciã maxime sequunt delectatões. vt dr. i. vij. ethicoꝝ. g dissilitudo e magis cã delectatõis q̃ silitudo. ¶ P. illi q̃ sunt repleti aliq̃b⁹ delectatõib⁹ nõ delectant in eis. sz magis fastidiunt eas. sicut pz in repletõe ciboꝝ. nõ g silitudo est delectatõis cã. ¶ Sz cõtra e q silitudo e cã amoris. vt dictũ e sup. amor aũt est cã delectatõnis. g silitudo est causa delectatõnis.

¶ Hic qrit de cõditiõe cause extrinsece motiue & obiectalis delectatõnis. s. de silitudine que est causa delectatõnis sicut amoris.

¶ Respondeo dõm. q silitudo e q̃dam vnitas. vnde id qd est sile inquantũ est vnũ est delectabile sicut & amabile. vt sup dictũ est.

¶ Doc. rñdet tali cõclone. Sile inq̃tũ est vnũ e delectabile. Ista cõclo vnũ supponit & aliud dr limitatũ tñ. et Doc. pmo manifestat suppositũ. & ex eo infert cõclonem. Scdo reddit rõem limitatõis cõclonis (sci qre dicens) sile inq̃tũ e vnũ. ibi. Et sciẽdũ. Supponit g cõclo q sile sit vnũ. qd ondit Doc. qr silitudo e q̃dã vnitas (nõ q̃dẽ formalr. sz fundamẽtalr) qr sci silitudo aliquã vnitatem cõsequit. & sp vnitatẽ psupponit. Silitudo eñ pprie dicta. cõsequitur vnã q̃litatẽ. Silitudo aũt extense accepta sequitur vnã formã. vt hz modũ q̃litatis. ita q talis silitudo sit

tem, nō semꝑ distinguit̄ a relatōne idētitatis, sicut duo hoīes dicunt̄ siles in hūanitate. Scḋm hoc supposituꝫ ꝓbat̄ id qḋ dr̄ ꝯclō sic. Sile inq̄ꝫtum ē vnū ē amabile. ḡ ꝛ delectabile. Tenet ꝯña. q̄ꝛ vnitas ꝛ ꝯuenientia. sicut est rō amoris. ita ꝛ delectatōnis. Et q̄ꝛ idē ē cā amoris ꝛ delectatōnis. Añs patuit sup̄. q. xxvij. ar. iij. ¶ Et nota q̄ sicut ibidē dictū ē silitudo q̄ ē rō amoris capit̄ extēsiue .s. tā ꝑ ꝯuenientia in eadē forma. q̄ꝫ ꝑ ꝓportōne. q̄ ē inter actū ꝛ potentiā. ꝛ inter ꝑfectōem ꝛ ꝑfectibile. ita in ꝓposito de silitudine dicendū est. Sicut q̄s dr̄. hec bona tunica ē mihi ꝯueniēs ꝛc. Deinde cū dr̄

¶ Et siq̄dem id qḋ est sile ꝓpriū bonū nō corrūpat. sꝫ augeat ē simplr̄ delectabile. puta hō hoī ꝛ iuuenis iuueni. si vero sit corruptiuū ꝓprij boni. sic ꝑ accñs efficit̄ fastidiosuꝫ vel ꝯtristās. nō q̄dē inq̄ꝫtū ē sile ꝛ vnū. sꝫ inq̄ꝫtū corrūpit id qḋ ē mag̃ vnū

¶ Explicat limitatōem ꝯclōnis. q̄re dixerit q̄ sile inq̄ꝫtū vnū. est cā delectatōis. ꝛ intendit talē ꝯclōnē. Sile ꝑ accñs pt̄ esse fastidiosum ꝛ ꝯtristans. Probat̄. sile pt̄ corrumpere id qḋ ē mag̃ vnū (scꝫ cū aliq̄ q̄ dr̄ delectari) igit̄ ꝯtristat vt sic. nō inq̄ꝫtū sile ꝛ vnū. Patꝫ ꝑmo ꝯña. scḋo ꝓbat añs. ibi. Qꝫ aūt ꝛc. Tenet ꝯña extra lrām. q̄ꝛ vnūq̄dq̄ꝫ plus diligit se q̄ꝫ aliud. Si ḡ aliud sile corrūpat ipsam rē. efficit̄ sibi fastidiosuꝫ. Deinde ibi

¶ Qꝫ aūt aliq̄d sile corrūpat ꝓpriū bonū ꝯtingit duplr̄. Uno mō. q̄ꝛ corrupit mensurā ꝓprij boni ꝑ quendā excessum. bonū eīm ꝑcipue corꝑale. vt sanitas in q̄dā ꝯmensuratōe ꝯsistit. ꝛ ꝓpter h̄ superabundātes cibi vl̄ q̄libet delectatōes corꝑales fastidiunt̄. Alio mō ꝑ directā ꝯtrarietatē ad ꝓpriū bonū. sicut figuli abominant̄ alios figulos. nō inq̄ꝫtū sunt figuli. sꝫ inq̄ꝫtū ꝑ eos amittūt excellētiā ꝓpriā. siue ꝓpriū lucrū q̄ appetūt sicut ꝓpriū bonū

¶ Declarat añs ꝑdictū. vsq̄ꝫ in finē dare rōe duplicis corruptōis ꝛc. Et rōe illi⁹ duplicis corruptōis ꝛ ꝑiudicij ad ꝓpriū bonū. efficit̄ ꝯtristās. Et ꝑmus modus patuit ar. ꝑ°. ad tertiū. Scḋus patuit sup. q. xxvij. ar. iij. Patꝫ ḡ ex his. q̄ silitudo ꝑ se ē cā delectatōnis. sed ꝑ accidens est causa tristicie.

¶ Cōfirmat̄ etiā ꝯclō respō. argumēto in ꝯtrariū

¶ Ad ꝑmū ḡ dḋm. q̄ cū sit q̄dā cōicatio ꝑncipātis ad subiectū. est ibi q̄dā silitudo. tñ sm quandā excellentiā eo q̄ ꝑncipari ꝛ ꝑesse ꝑtinent ad excellentiā ꝓprij boni. sapientū eīm ꝛ melioꝝ est ꝑncipari et ꝑesse. vñ ꝑ hoc fit hoī ꝓprie bonitatis imaginatio vel q̄ꝛ ꝑ hoc q̄ homo ꝑncipat̄ ꝛ ꝑest̄ aliis benefacit. quod est delectabile.

¶ Ad maiorē. ꝑncipari ꝛ ꝑesse quādā dissimitudinē importāt. Si intelligat̄ q̄ purā dissilitudinē negat̄. Si aūt intelligat̄ q̄ importet silitudinē imꝑfectā. Vex ē. ꝛ importat dissilitudinē vt opponit̄ equitati. sꝫ nō dissilitudinē. vt opponit̄ oīnꝫ ꝯuenientie. Illi eīm q̄ ꝑncipat̄. ꝛ hi q̄bꝫ ꝑncipat̄ est aliq̄ cōicatio vite. Et ꝑ ꝯñs silitudo in illa ꝯmunicatōne. Ad minorē. vera nō rōe dissilitudinis. sꝫ vl̄ q̄ꝛ efficit̄ imaginatio ꝓprij boni. vel q̄ꝛ bñfaat aliis. Primū est in vanis. Scḋm ē i bonis. Negat̄ ꝯña. q̄ꝛ illa delectatio nō ꝯsurgit ex dissilitudine vt sic. sꝫ aliunde. Vñ ꝓbat q̄ nō solū silitudo est cā delectatōis. sꝫ etiā bñfacere ꝛ ꝓpriū bonū. Cū quo stat q̄ silitudo vbi reꝑit̄. ē causa delectatōnis ꝑ se loquendo.

¶ Ad scḋm dḋm. q̄ id in quo delectat̄ tristat⁹ etsi nō sit sile tristicie. est tamē sile hoī ꝯtristato. quia tristicie ꝯtrariant̄ ꝓprio bono eius q̄ tristat̄. ꝛ ideo appetit̄ delectatio ab his q̄ in tristicia sunt vt ꝯferēs ad ꝓpriū bonū. inquantū ē medicatiua ꝯtrarij. Et ista est cā quare delectatōes corꝑales quibꝫ sunt cōtrarie q̄dā tristicie magis appetunt̄ q̄ꝫ delectatōes intellectuales q̄ nō hñt ꝯtrarietatē tristicie. vt infra dicet̄. Exinde etiā ē q̄ oīa aīalia naturalr̄ appetunt delectatōem. q̄ꝛ sꝑ aīal laborat ꝑ sensum ꝛ motum. ꝛ ꝓpter hoc etiā iuuenes maxime delectatōes appetunt ꝓpter multas trāsmutatōes in eis existentes. dū sunt in statu augmēti. ꝛ etiā melancholia vehemēter appetūt delectatōes ad expellēdū tristiciā. q̄ꝛ corpus eoꝝ q̄si prauo humore corrodit̄. vt dr̄ in septimo ethicoꝝ. q. xxxv. ar. v.

¶ Maior vera. Ad minorē male subsumit̄. q̄ꝛ si subsumat̄. sꝫ tristicia ē cā delectatōnis. Negat̄ ꝯñs ꝑ sꝫ. Dicat̄ aūt ad minorē vt iacet vera est. ꝛ ille delectatōnes sunt similime ꝯtristato. ea silitudie q̄ ē inter actū ꝛ potentiā. sꝫ nō siles sunt tristicie. Et silr̄ ea in q̄bꝫ aliq̄s delectat̄. sunt silia ꝯtristato. q̄ꝛ ꝯferunt ꝓprio bono. cui tristicia ē ꝯtra. Et ex h̄ pꝫ. q̄re delectatōes corꝑales mag̃ appetunt̄. q̄ꝛ videlicꝫ sunt mag̃ medicatiue ꝓpt̄ tristicias ꝯtrarias ꝑcedētes. vt patuit etiā. q. xxxj. ar. v. Uide D. sanc. in. iiij. dis. xlix. q. iij. ar. v. q̄stiū. ꝑ. in fine cor. Gaudiū vl̄ delectatio maior sequit̄ vbi maior molestia ꝑcessit. Aug⁹. viij. ꝯfessionū. Et inde ē. q̄ aīalia naturalr̄ appetūt delectatōem. q̄ꝛ ꝑ ꝯtinuū laborē incurrūt fatigatōem. q̄ ē cā tristicie. ꝛ hāc nitunt̄ repellere ꝑ delectatōem. silr̄ iuuenes ꝛ melācolici. Quare aūt melācolici sunt plurimū tristes. hꝫ D. in q̄rto. dis. xlix. q. iij. ar. v. in cor. q̄ꝛ videlicꝫ grossicies humoꝝ ꝛ spirituū repugnat delectatōni. q̄ reꝗrit spūs subtiles ꝛ aereos. Reꝗrit̄ eīm ad delectatōem spūs clar⁹. nō nubilosus. in melancolicis aūt sunt spūs terrestres ꝛ obscuri ꝛc. Quia ḡ natura nitit̄ se exonerare a sibi ꝯtrario. scꝫ tristicia. ideo q̄rit intensē ꝑ qḋ repellat̄ (scꝫ delectatōes) que nō est ꝯtraria aīe. ymo ipsius maxime ꝑfectiua. et sic patꝫ ad minorem. Melācolici q̄re tristes.

¶ Ad tertiū dḋm. q̄ bona corꝑalia in q̄dā mensura ꝯsistūt. ꝛ ideo sup̄excessus similiū corrūpit ꝓpriū bonū. ꝛ ꝓpter hoc efficit̄ fastidiosum ꝛ ꝯtristans inquantū ꝯtrariat̄ bono ꝓprio hoīs

¶ Maior vera. ꝛ hoc nō est ꝓpter silitudinem. sed q̄ delectatōes excedunt mensurā hoīs. ꝛ hñt annexam cōtrarietatē ad ꝓpriū corporale bonū hoīs. q̄ est sanitas et temperātia. Negat̄ ꝯña. Sꝫ debet inferri. superexcessus similiū destruens sanitatē. est fastidiosus. Et ꝓbat ista rō scḋm ꝯclōnem. q̄ꝛ sile pt̄ corrūpere per accidens. q̄ꝛ bonum corporale qḋ est sanitas ꝯsistit in quadā ꝯmensuratōne humoꝝ. sꝫ per assumptōem multorum delectabilium ꝛ similiū causat̄ discrasia ꝛ superfluitas humoꝝ. Ergo silitudo ē per accñs, nō ꝑ se cā tristicie ꝛ fastidij

¶ Utrum admiratio sit causa delectatõnis.

M

AD octauũ sic pcedit᷑. Uidet᷑ q admiratio nõ sit cã delectatõis. Admirari enĩ est ignorãtis nature. vt Damas.dt. sz ignorantia nõ ẽ delectabil᷑. sz magis scia. g admiratio nõ est cã delectatõis. ¶ P. admiratio ẽ pncipiũ sapientie q̄si via ad inq̄rendũ veritatẽ. vt dr in pncipio metaphy. sz delectabili⁹ ẽ ɔtẽplari iã cognita q̄z inq̄rere ignota. vt phs dt in.x.ethi. cũ hoc habeat difficultatẽ ⁊ ipedimentũ. illud aũt nõ habet. delectatio aũt causat᷑ ex opatõne non ipedita. vt dr in.vij.ethi. g admiratio non ẽ cã delectationis. sz magis delectationẽ ipedit. ¶ P. vnusquisq3 in ɔsuetis delectat᷑. vñ opationes habituũ p ɔsuetudinẽ acq̄sitoz sunt delectabiles. sz ɔsueta nõ sunt admirabilia. vt dt Aug.sup Joan. g admiratio ɔ̄rat᷑ cause delectatõis. ¶ Sz ɔtra ẽ qd phus dt in pmo rhetoric. q admiratio est delectationis causa.

¶ Hic iteꝝ inq̄rit de alia cã extrinseca. s. admiratõe q̄ p rãto pt dici cã extrinseca delectatõis. q2 orit᷑ ab extrinseco. ¶ Nota aũt q admiratio nõ dt vnũ actũ tantũ. sed fm Doc.sanc.2ᵃ2ᵉ.q.c.lxxx.ar.3ᵒ.ad tertiũ. dicit actum affect⁹ (q ẽ timor) ɔsequentẽ ɔtẽplatõnem veritatꝭ sublimis. Sil᷑ hz in de verita. mate.xxvj.q. iiij.ad. vij. Et fm D.hic.dt ex pte intellect⁹ ignorantiã cum inq̄sitõe ⁊ collatõe. Ex pte affect⁹ hz desideriũ annexũ. ⁊ spem q̄nq3 cognoscẽdi admirabile ⁊ isolitũ vel nouũ.

¶ Rñdeo dõm. q adipisci desiderata ẽ delectabile. vt sup dictũ ẽ. ⁊ iõ quãto alicu⁹ rei amate magis accrescit desideriũ. tãto magis p adeptionẽ accrescit delectatio. ⁊ etiã in ipo augmẽto desiderij fit augmẽtũ delectatõis fm q fit etiã spes rei amate. sic sup dictũ ẽ q ipm desideriũ ex spe ẽ delectabile

ar.2.ad3ᵐ.

ar.4.

¶ Doc. pmo deducit ɔclõnẽ respõ. scdo ex ea isert q̄dã corollaria. ibi. Et pꝑter ⁊c. Cõclusio rñsiua ẽ ista. Admiratio ẽ cã delectatõis ⁊c. pbat᷑ Quãto alicu⁹ rei amate magꝭ accrescit desideriũ. tãto magꝭ p adeptõnem accrescit delectatio in re vl᷑ in spe. sz admiratio ẽ desideriũ qddã sciendi ⁊c. g ɔclo vera. Hui⁹ rõnis D. ponit ⁊ pbat pmo maiorẽ. scdo minorẽ cũ ɔclõne. ibi. Est aũt ⁊c. Maior g pbat᷑ in pncipio. q2 adipisci desiderata est delectabile ⁊c. Consequẽter cũ dt

¶ Est aũt admiratio desideriũ qddã sciendi. qd in hoie ɔtingit ex hoc q videt effectũ ⁊ ignorat causam. vel ex hoc q cã talis effectus excedit cognitõez aut facultatẽ ipius. ⁊ ideo admiratio est cã delectationis inq̄ztum hz adiunctam spem ɔsequendi cognitionẽ eius. qd scire desiderat

¶ Subiũgit minorẽ cũ declaratõe q̄d sit admiratio et vnde pueniat. Et in fine D. infert ipam ɔclõnẽ cũ medio pbatõis ⁊ patent. ¶ Nota aũt pꝑter hãc minorẽ q nõ ɔtrariat᷑ dictꝭ D. sanc. alibi. vbi dt admiratõnem ex pte affect⁹ dicere timorẽ. Minor ãt dt cã ipostare desideriũ. Doc. enĩ hoc soluit infra. q. xlj. ar. iiij. ad q̄rtũ. Quia nõ q̄libet admiratio ẽ spẽs timoris. sz admiratio de magno malo. hec ille. Cũ q̄ stat q admiratio de aliq̄ nouo ⁊ insolito. ⁊ nõ horribili. nec excessiuo sit ex pte affect⁹ desideriũ. qd hz q̄nq3 spem adiunctã de cognitõne admirabilis sciendi. Consequẽter ibi.

¶ Et pꝑter hoc oĩa admirabilia sunt delectabilia. sicut q̄ sunt rara. ⁊ oẽs repñtatõnes reꝝ etiã3 q̄ in se nõ sunt delectabiles. Gaudet enĩ aĩa in collatione vni⁹ ad alterũ. q2 ɔferre vnũ alteri ẽ pprius et ɔnatural᷑ act⁹ rõis. vt phs dt in sua poetria

¶ Ex pdicta deductõne ɔclõnis infert duo corollaria. scdm ibi. Et pꝑter hoc etiã ⁊c. Primũ ẽ. oĩa admirabilia sunt delectabilia sicut ⁊ rara ⁊ oẽs repñtatõẽs rerũ. etiã q̄ in se nõ sunt delectabiles. Que pme ptes patẽt ex pcedẽti pbatõe. q2 ẽ magnũ desideriũ ad scienda miranda ⁊ rara. Sz tertiã pte D. specialr õñdit. q2 aĩa gaudet in collatõe vni⁹ ad alterũ. iõ repñtatõẽs sunt delectabiles. Ais pꝫ. q2 ɔferre vnũ ad alteꝝ ẽ ppri⁹ actus rõnis. ⁊ sic delectabil᷑. ita tñ q delectatio extendit᷑ hic ad gaudiũ ⁊ delectatõẽz aĩalẽ. Deinde ibi

¶ Et pp᷑ hoc etiã liberari a magnis piculis magis ẽ delectabile. q2 ẽ admirabile. vt dr in pᵒ rheto.

¶ Infert scdm corollariũ tale. liberari a magnis piculis est delectabile. pbat᷑. oẽ admirabile ẽ delectabile. sz liberari a magnis periculis est admirabile ⁊c. Habet enĩ tale liberari desideriũ sciendi annexũ apud alios quõ potuerit eẽ possibile ⁊ hmõi. Et etiã q2 videt᷑ hõ p hoc esse fortis ⁊ prudẽs q̄ euasit magna pericula.

☞ Cõfirmat᷑ aũt ɔclo argumento in ɔtrarium

¶ Ad pmũ ergo dõm. q admiratio nõ est delectabilis inq̄ztũ hz ignorantiã. sed inq̄ztũ hz desideriũ adipiscendi cãm. ⁊ inq̄ztum admirans aliq̄d nouum addiscit. s. talẽ esse quẽ nõ estimabat

¶ Maiorẽ ɔcedo. tñ hz etiã annexum desideriũ et spem sciendi. qd ignorat᷑. ⁊ etiã admirans sperat addiscere aliq̄d noui. Dictũ est aũt supra q spes adipiscendi bonũ ⁊ pñtim nouũ. est cã delectatõnis. Ad minorem. veꝝ p se. nõ ẽ delectabil᷑. tñ rõne desiderij ⁊ spei ɔsequende scie de ignorato ẽ delectabil᷑. Negat᷑ ɔña ⁊c.

¶ Ad scdm dõm. q delectatio duo hz s. q̄etem in bono. ⁊ hmõi q̄etis pceptõem. Quantũ igit᷑ ad pmũ cũ sit pfectius ɔtemplari veritatẽ cognitã q̄z inq̄rere ignotã. ɔtemplatõnes rerum scitaꝝ p se loquẽdo sunt magis delectabiles q̄z inq̄sitõnes rerum ignotarũ. Tamẽ p accidens q̄ztum ad scdm ɔtingit q inq̄sitõnes sunt quãdoq3 delectabiliores fm q ex maiori desiderio pcedunt. desideriũ aũt maius excitatur ex pceptõne ignorãtie. Unde maxime homo delectat᷑ in his q̄ de nouo inuenit aut addiscit.

¶ Ad minorem. vera p se ⁊ inq̄ztum est q̄es pfecta in bono adepto. tamẽ p accidens inq̄rere ignota pt esse delectabilius. q̄ztum ad scdm qd est in delectatõne. scz perceptõnem ɔuenientis adepti. q2 talis inq̄sitio pt pcedere ex maiori desiderio. rõne cuius magis pcipitur. Ibi ẽ etiam maior conatus ad pcipiendũ ⁊ habendũ id qd inq̄ritur. q̄z alibi in iam habito. Et p ɔsequens magis delectat. Illud aũt desideriũ est maius. q2 pcipitur ignorantia ad quã repellendã tãq̄ ɔtrarium magis mit᷑. Dicit

est cũ supra. q illud magis desideratᷓ cuius ɔtrariũ p̄cedit. qđ est ɔtrariũ desideranti. Quia ḡ admirãs aduertit se ignorare. et ignorantia est sibi ɔtraria. ideo magis intense fertur in cognitõnem. Et inde est q maxime delectatur in his que de nouo addiscit ꝛ inuenit. qꝛ ibi aduertitur p̄cedens ignorantia ꝛc̃.

¶ Ad tertiũ dđm. q ea que sunt ɔsueta sunt delectabilia ad opandum inq̃ztum sunt quasi ɔnaturalia. sed tamẽ ea que sunt rara possunt esse delectabilia vel rõne cognitõis. qꝛ desideratᷓ eoꝝ scientia inq̃ztum sunt mira. vel ratõne opatõnis. qꝛ ex desiderio magis inclinatur mens ad hoc q intense in nouitate operetᷓ. vt dꝛ in .x. ethicoꝝ. pfectioꝛ enĩ opatio causat pfectiorem delectatõnem.

¶ Maioꝛ vera. delectatᷓ in ɔsuetis. qꝛ facta sunt ɔnaturalia. tñ etiã incõsueta possunt delectabilia esse alia ratione. vel rõne cognitõnis q̃ multum desideratᷓ tãq̃ mira ꝛ noua rõne dicta ad scđm. Uel rõne opatõnis. q̃ in nouis ꝛ in icõsuetis etiã ẽ maioꝛ ꝛ desiderabilioꝛ ꝑpᷓ nouitatẽ. Operatio aũt ꝛ cognitio magis desiderata. ẽ magis delectabilis. qꝛ esse desiderabile est rõ delectatõnis. Et talis operatio noua. etiã est pfectioꝛ rõe maioris desiderij. ꝛ ꝑ ɔñs magᷓ delectat Minoꝛ ƀa. negatᷓ ɔña. qꝛ maioꝛ nõ ẽ vliter vera. nõ solũ enĩ i ɔsuetᷓ delectamur

¶ Questio. xxxiij. de effectibꝫ delectatõnis.

Deinde ɔsiderandũ est de effectibꝫ delectatõnis. Et circa hoc queruntᷓ quattuoꝛ Primo. vtꝝ delectatõis sit dilatare. Secundo. vtꝝ delectatio causet sui sitim vel desideriũ. Tertio. vtꝝ delectatio ĩpediat vsum rõnis

A Quarto. vtꝝ delectatio pficiat operatõnem.

¶ Patꝫ ordo. qꝛ effectus posterioꝛ est causa. Et sunt q̃ttuoꝛ effectus ꝛ fm hoc quattuoꝛ articuli.

¶ Utꝝ dilatare sit effectus delectatõnis.

AD p̄mum sic p̄ceditᷓ. Uidetᷓ q dilatatio nõ sit effectus delectatõis. Dilatatio enĩ videtᷓ ad amorẽ magis ptinere fm qđ dꝛ aplus. ij. ad Corin. vj. Coꝛ nostꝝ dilatatum est. Unde ꝛ de p̄cepto charitatis in psal. dꝛ Latum mandatũ tuũ nimis. ſꝫ delectatio ẽ alia passio ab amore. ḡ dilatatio nõ est effectꝰ delectatõis ¶ P̄. ex hoc q aliq̃d dilatatᷓ efficitᷓ capacius ad recipiendũ. sed receptio ptinet ad desideriũ qđ est rei nõdũ habite. ergo dilatatio magis videtᷓ ptinere ad desideriũ q̃ꝫ ad delectatõem. ¶ P̄. ɔstrictio dilatatõi opponitur. ſꝫ ɔstrictio videtᷓ ad delectatõnem ptinere Nã illud ɔstringimꝰ qđ firmiter volumus retinere. ꝛ talis ẽ affectio appetitꝰ circa rem delectantẽ. ḡ dilatatio ad delectatõnem nõ ptinet. ¶ Sꝫ ɔtra est qđ ad expressionẽ gaudij dꝛ. Esa. lx. Uidebis ꝛ afflues. ꝛ mirabitur ꝛ dilatabitᷓ coꝛ tuum. Ipsa etiam delectatio ex dilatatõe nomen accepit vt leticia nominetur. sicut supra dictum est.

q.xxxi.ar.3.ad3

¶ Hic p̄mo inq̃rit de effectu ꝓpinquo ꝛ imediate sequente ad delectatõnem.

¶ Respondeo dđm. q latitudo est q̃dã dimensio magnitudinis corporalis. vnde in affectionibꝫ aie nõ nisi fm metaphorã dicitur

¶ Doc. p̄mo p̄mittit qđdã notabile expositiuũ q̃siti. secundo rñdet ɔformiter. ibi. Dilatatio aũt ꝛc̃. Exponit ḡ quõ accipiatᷓ dilatatio in q̃stio. qꝛ hic nõ q̃ritᷓ de dilatatione q̃ntitatiua. ſꝫ metaphorica. q̃ pt ɔpetere affectibꝫ aie sic q sicut dilatatio in quãtitate dꝛ motus ad latitudinẽ dimẽsiuã. sic in affectibꝫ aie dꝛ quandã magnificatõnem animi. Cõsequenter cũ dꝛ

¶ Dilatatio aũt dꝛ quasi motus ad latitudinem et ɔpetit delectatõni fm duo que ad delectatõem requiruntur. Quoꝝ vnũ est ex pte apph̄ensiue ṽtutis. q̃ apph̄endit ɔiunctõem alicuiꝰ boni ɔuenientis. ex hac aũt apph̄ensione apph̄endit se hõ pfectõem quãdã adeptũ q̃ est spũalis magnitudo. ꝛ fm h̄ animus hois dꝛ ꝑ delectatõeꝫ magnificari seu dilatari

¶ Rñdet fmᵒ p̄dictã acceptõeꝫ dilatatõis tali ɔclone quã intẽdit Dilatatio metaphorica est effectus delectationis duplr. ꝛ fm apph̄ensionẽ ꝛ fm appetitũ. Probatᷓ. dilatatio metaphorica in affectibꝫ anime. importat motũ ad latitudinẽ ꝛ spũalem magnitudinẽ. sed talis magnitudo spũalis est effectus delectatõnis ꝛ fm apph̄ensionem ꝛ appetitũ. ergo ꝛc̃. Maioꝛ patuit ex notabili. Minoꝛ pbatᷓ p̄mo quo ad p̄mam partẽ. scđo quo ad scđaꝫ. ibi. Aliud aũt ꝛc̃. Quo ad p̄maꝫ partẽ minoris. s. q fm apph̄ensionẽ arguitᷓ sic. Ille q̃ delectatᷓ apph̄ẽdit se quãdam pfectõem adeptum. sed adeptio pfectõnis est q̃dã spũalis magnitudo. ḡ delectatio hꝫ secum dilatatõnem. Et est fundamentũ. qꝛ in his q̃ nõ mole magna sunt idẽ est maius q meliꝰ. Sꝫ ibi ẽ q̃dã melioratio. ḡ ꝛ magnitudo vᷓl dilatatio. Et fm h̄ dꝛ animꝰ hois ꝑ delectatõeꝫ magnificari. inq̃ztũ apph̄ẽdit se pfectũ ꝛc̃. Deĩn cũ dꝛ

¶ Aliud aũt est ex parte appetitiue virtutis que assentit rei delectabili. ꝛ in ea quiescit quodãmo se p̄bens ei ad eam interius capiendã. ꝛ sic dilatatur affectus hois ꝑ delectatõem quasi se tradens ad ɔtinendũ interius rem delectantem.

¶ Probat scđam partem minoris p̄ncipalis. s. quo ad appetitum sic. Ille appetitus dilatatᷓ q̃ se tradit. ꝛ quasi aperit ad ɔtinendũ interius rem delectantẽ. sed hoc fit in delectatõne. ḡ ibi est dilatatio. ¶ Nota aũt q sicut supra dictum fuit. q. xxviij. ar. v. in fine. q amoris effectum ad formale est facere lesionem vel melioratõem. liq̃facere et causare languorẽ. Et nihilominꝰ his affectibꝫ respondet aliqua imutatio ex parte organi ꝛ corpis. Ita ꝛ hic videtᷓ Doc. loqui de formali delectatõnis. qꝛ loquitur de appetitu ꝛ cognitõne. ꝛ de delectatõe vt se extẽdit ad gaudium spũale. Et tñ etiã ex parte organi in delectatõe passione. videtᷓ seq̃ aliqua imutatio. Un̄ supra dictũ est. q. xxxi. ar. iij. ad tertiũ. q leticia facit aliquẽ effectũ interiorem. qui est dilatatio cordis. ꝓpter multitudinẽ bonoꝝ spirituũ. qui sunt materiale delectatõnis ꝛc̃.

Argumẽtũ in cõtrariũ Est ꝑ conclusione responsiua. Et q̃uis delectatio sensitiua nominetur ex leticia exteriori, tamẽ ꝛ dilatatio metaphorica spiritualis est effectus gaudij ꝛc̃.

¶ Ad p̄mum ergo dđm. q nihil ꝓhibet in his q̃ dicuntᷓ metaphorice idem diuersis attribui fm di

uersas similitudines. et secundum hoc dilatatio pertinet ad amorem ratione cuiusdam extensionis. inquantum affectus amantis ad alios extenditur vt curet non solum que sua sunt sed que aliorum. ad delectationem vero pertinet dilatatio inquantum aliquid in seipso ampliatur vt quasi capacius reddatur.

¶ Maior vera. dilatatio metaphorica. sed alterius rationis quam sit dilatatio delectationis attribuitur amori. que idem videtur cum extasi. de qua supra. q. xxviij. ar. iij. que est exitus appetitus ad alterum amicum vel ad bona amata amore concupiscentie. sed dilatatio delectationis est secundum quod delectatus in se ampliatur. et se aperit ad intromittendum delectans. Minor vera. sed negatur consequentia. quia non est inconueniens vt idem metaphorice acceptum attribuitur diuersis. imo contrarijs secundum diuersas similitudines et proprietates vt patet in scriptura de Leone quod attribuitur Christo et diabolo. Sed christo propter fortitudinem. diabolo propter seuitiam etc.

¶ Ad secundum dicendum quod desiderium habet quidem aliquam ampliationem ex imaginatione rei desiderate sed multo magis ex presentia rei iam delectantis. quia magis prebet se animus rei iam delectanti quam rei non habite desiderate. cum delectatio sit finis desiderij.

¶ Maior vera. sed tamen receptio propinquus sequitur delectationem quam desiderium. quia ibi in re. alibi secundum spem et imaginationem. Ad minorem. non solum. sed etiam ad delectationem que presupponit receptionem realem. quam sequitur maior dilatatio quam receptionem imaginariam. que est cum desiderio. Negatur ergo consequentia. et ratio in solutione. quia ex imaginatione rei desiderate et recipiende. non sequitur tanta ampliatio. et dilatatio. sicut ex re iam presentialiter exhibita et delectante. quia delectatio est finis desiderij. finis autem potissime mouet etc.

¶ Ad tertium dicendum quod ille qui delectatur constringit quidem rem delectantem dum ei fortiter inheret. sed cor suum ampliat vt perfecte delectabili fruatur.

¶ Ad maiorem. Constrictio cordis vel affectus. et ampliatio eiusdem opponuntur. Sed constrictio rei delectantis et fortis impressio. et tentio. et dilatatio cordis non opponuntur. imo eo tempore quo res multum delectat et dilatat. ideo est maior conatus ad eam tenendam et ad sibi inherendum. Minor vera. de constrictione secunda rei delectantis intra delectantem. sed non constrictio et retractio et compressio cordis etc. Negatur igitur consequentia etc.

D

¶ Utrum delectatio causet desiderium vel sitim suipsius.

Ad secundum sic proceditur. Uidetur quod delectatio non causet desiderium suipsius Omnis enim motus cessat cum peruenerit ad quietem sed delectatio est quasi quedam quies motus desiderij. vt supra dictum est. cessat ergo motus desiderij cum ad delectationem peruenerit non ergo delectatio causat desiderium. ¶ Preterea. oppositum non est causa sui oppositi. sed delectatio quodammodo desiderio opponitur ex parte obiecti. nam desiderium est boni non habiti. delectatio vero boni iam habiti. ergo delectatio non causat desiderium suipsius. ¶ Preterea. fastidium desiderio repugnat. sed delectatio plerumque causat fastidium. non ergo facit sui desiderium. ¶ Sed contra est quod dominus dicit Joan. iiij. Qui biberit ex hac aqua sitiet iterum. Per aquam autem significatur secundum Augustinum delectatio corporalis.

q.23.art.iiij. et q.30.ar.ij.

¶ Hic querit de secundo effectu. qui est desiderium suipsius.

¶ Respondeo dicendum quod delectatio dupliciter potest considerari. Uno modo secundum quod est in actu Alio modo secundum quod est in memoria. Item sitis vel desiderium potest dupliciter accipi. Uno modo proprie secundum quod importat appetitum rei non habite. Alio modo communiter secundum quod importat exclusionem fastidij.

¶ Doc. primo ostendit per aliquas distinctiones intellectum questionis. et tam ex parte subiecti eius. quam ex parte predicati. Secundo conformiter subiungit varias conclusiones responsiuas. ibi. Secundum igitur etc. Distinguit ergo primo ex parte subiecti. quod delectatio potest considerari dupliciter etc. et sic dupliciter intelligi questionem. scilicet an delectatio in actu vel in potentia possit causare desiderium. Secundo distinguit ex parte predicati. quod sitis vel desiderium accipi potest dupliciter etc. Et etiam dupliciter intelligi quesitum. an scilicet desiderium proprie acceptum. vel communiter causet delectatio. Et patent ille distinctiones ex superhabitis.

¶ Secundum igitur quod est in actu delectatio. non causat sitim vel desiderium suipsius per se loquendo. sed solum per accidens. Si tamen sitis vel desiderium dicatur rei non habite appetitus. nam delectatio est affectio appetitus circa rem presentem.

¶ Premisso vario intellectu questionis. hic consequenter varie respondet. Et primo quantum ad primum intellectum ex parte subiecti et etiam ex parte predicati Secundo tertio quantum ad primum intellectum subiecti. sed intelligendo predicatum secundo modo. ibi. Si vero etc. tertio quantum ad secundum intellectum subiecti. intelligendo predicatum vtroque modo. ibi. Si vero etc. Quo ad primum respondet tali conclusione. Delectatio in actu (id est actu habita) non causat desiderium suipsius. secundum quod desiderium capitur proprie primo modo. et hoc per se (id est vniuersaliter ratione generis) per accidens tamen potest (id est ratione talis delectationis) Huius conclusionis Doc. probat primo primam partem. secundo secundam. ibi. Sed contingit rem etc. Quo ad primam arguitur sic. Desiderium isto modo est appetitus rei absentis et non habite. sed delectatio est habita (vt supponitur) et affectio de re presente appetitus. igitur non facit suipsius desiderium per se. hoc est vt delectatio est et ratione generis. Consequentia cum dicto

¶ Sed contingit rem presentem non perfecte haberi. et hoc esse vel ex parte rei habite vel ex parte habentis. ex parte quidem rei habite. eo quod res habita non est tota simul. vnde successiue recipitur. et dum aliquis delectatur in eo quod habet. desiderat potiri eo quod restat. sicut qui audit primam partem versus. et in hoc delectatur. desiderat alteram partem versus audire. vt Augustinus dicit iiij. confessionum.

¶ Probat secundam partem conclusionis prime sic. Delectatio est circa rem presentem affectio appetitus. sed contingit rem presentem aliqualiter non perfecte haberi. et ex parte rei habite et ex parte habentis. et respectu eius quod nondum habetur potest esse delectatio futura. et per consequens talis delectationis presentialis potest esse desiderium proprie. Maior nota. Sed minorem declarat Doc. primo quo ad primam partem. secundo quo ad secundam. ibi. Ex parte autem etc. Circa primam partem minoris primo declarat eam. secundo ex ea elicit quoddam corrollarium. ibi. Et hoc modo etc. primam ergo partem minoris declarat clare in littera Consequenter ibi

¶ Et hoc modo omnes fere delectationes corporales faciunt suipsarum sitim quousque consumantur. eo quod tales delectationes consequuntur aliquem motum. sicut patet in delectationibus ciborum.

¶ Elicit ex pdicta pma pte minoris tale corollarium Ex pte rei nõ dũ habite pfecte. oẽs fere delectatões corporales faciũt suppsitũ sitim z desideriũ (.i. p accñs) ptz ex dict. qz dũ aliqs delectat in eo qd hz nõdũ tñ plene. desiderat potiri eo qd restat. s; in hmõi delectatõibus fere oibus. nõ dũ plene habet in q delectat. igit zc. maior patuit minor pbat in lra. qz tales delectatões psequunt aliquẽ motũ in q sp aliqd restat. Cõsequenter ibi

¶ Ex parte aũt ipius habentis. sicut cũ aliqs aliqua rẽ in se pfectã existentẽ nõ statim pfecte hz. sed paulatim acqrit. sicut in mũdo isto pcipientes aliqd imperfecte de diuina cognitõne delectamur. z ipa delectatio excitat sitim vl desideriũ pfecte cognitõis fm q potest intelligi. qd habetur eccl. xxiiij. Qui bibunt me adhuc sitient.

¶ Declarat scdam ptẽ minoris pdicte dare in lra. z patz. ¶ Nota aũt q supra dictũ est. q delectatio hz se sicut z opatio vl adeptio quã psequit. Quia g qñqz ẽ adeptio successiua. igit z delectatio. Potest igit eẽ sitis z desideriũ etiã ppie dictũ. respectu delectatõis totalis nõ rõne eius. qd iam habet. s; rõne eius qd restat habendũ zc. vt declarauit D. Deinde cũ dt

¶ Si vero p sitim vl desideriũ intelligat sola intentio affectus tollens fastidiũ. sic delectatões spirituales maxime faciũt sitim vel desideriũ suppsitũ. delectatões eñi corpales. qz augmẽtate vel etiã ptinuate faciũt superexcrescentiã natural habitudinis efficiuntur fastidiose. vt ptz in delectatõe ciboz. z ppter hoc qñ aliqs iam puenit ad pfectũ in delectatõibus corpalibus fastidit eas. z qñqz appetit aliqs alias. s; delectatões spũales nõ superexcrescũt naturalẽ habitudinẽ. s; pficiũt naturã. vñ cũ puenit ad psummationẽ in ipis tunc sunt magis delectabiles

¶ Rñdet iuxta scdm intellectũ pdicati qsiti. s. desideriũ accipiendo p exclusione fastidij. z intelligẽdo itez delectatõem in actu. z ponit talẽ pclõnẽ respon. scdam. Si desideriũ capiat cõiter p affect intẽtione. excludẽte fastidiũ. sic delectatões spũales (s; actu habite) faciunt desideriũ suppsitũ. z hoc p se. tñ p accñs nõ faciũt tale desideriũ (s; motũ attentũ) Hui pclonis pbat pmo pmam partẽ. scdo scdam. ibi. Nisi forte zc. Tertio ex pclone exponit quadã auctoritatẽ scripture. ibi Et p hũc zc. Quo ad pmã ptẽ arguit sic. p oppositũ ad delectatões corpales. Ideo delectatões corpales efficiunt fastidiose. qz augmentate vl etiã ptinuate faciũt superexcrescentiã natural habitudinis. s; delectatões spũales nõ superexcrescunt p se. s; pficiũt naturã. g p se causant desideriũ (.i. attẽtionẽ) et exclusionẽ fastidij. pmisse patẽt ex lra. Deinde ibi.

¶ Nisi forte p accñs. inqñtũ opationi ptemplatiue adiũgunt aliq opationes virtutũ corporaliũ. q p assiduitatẽ opandi lassantur

¶ Manifestat scdam ptẽ pclonis pcedẽtis. z pt sic argui. Ideo delectatões corpales zc. vt pus. s; delectationes spũales superexcrescũt qñqz p accñs in nobis. s; inqñtũ ptẽplatõni adiũgunt operatões ptutũ corpaliũ zc. g zc. et patet. Deinde ibi

¶ Et p hũc modũ etiã pt itelligi qd dt eccl. xxiiij Qui bibit me adhuc sitiet. Quia etiã de angelis q pfecte deũ cognoscũt z delectant in ipo. dr. j. petri. j. q desiderant in eum pspicere.

¶ Exponit quadã auctoritatẽ scripture fm pmã ptẽ pclonis scde. clare in lra Et vide etiã p. p. q. lviij. ar. j. ad scdm. vbi D. exponit de angel auctoritatẽ pe petri pe zc. Tunc ibi

¶ Si vero psideret delectatio put est in memoria z nõ in actu. sic p se nata ẽ causare suppsitũ sitim et desideriũ. qñ s; hõ redit ad illã dispõem in qua erat sibi delectabile qd pteriyt. si vero imutat sit ab illa dispõne memoria delectatõis nõ causat in eo delectatõem. s; fastidiũ sicut pleno exñti memoria cibi.

¶ Satisfacit qsito iuxta scdm intellectũ subiecti qsiti s; acapiẽdo delectatõez fm q ẽ in memoria z itelligẽdo desideriũ vtroqz mõ. z ponit talẽ pclõnẽ respõ. tertiam. Delectatio put ẽ in memoria z nõ in actu. sic p se nata ẽ causare suppius sitim z desideriũ (qñqz s; nõ sp) pbat. Stante eadẽ cũ stat z idẽ effect. s; aliq dispõ in homine. erat cũ q res fuit delectabil z ei delectatio desiderata. g qñ redit hõ ad illã dispõnem in qua erat sibi delectabile qd pteriyt. tũc itez desiderat ipm z ei delectatõez Sicut cũ hõ acqrit famẽ desiderat delectatõez quã pus habuit in sumptõe cibi. Si vero imutat zc. vt in lra. saturato eñi nõ est memoria cibi delectabilis.

¶ Et pfirmat ista tertia pclo argumẽto in pñis

¶ Ad pmũ g dõm. q qñ delectatio ẽ pfecta tunc hz omnimodã qetẽ z cessat motus desiderij tendentis in nõ habitũ. s; qñ impfecte habet. tunc nõ omnino cessat motus desiderij tẽdentis in nõ habitũ.

¶ Ad maiorẽ. ois mot cessat cũ venerit ad qetẽ pfectã z totalẽ. s; nõ cũ puenerit ad aliquã ptẽ spacij. vel ad ptẽ delectabil. Minor vera. s; tñ aliq ẽ successiua q non habet sil tota. s; ps post ptẽ. Ultra. Cessat g zc. Uerum qñ puenit ad delectatõem q sil tota habet. tũc cessat desideriũ ppie dictũ. s; nõ cõiter. Negat g vltima pña

¶ Ad scdm dõm. q id qd impfecte habet. fm qd habet z fm qd nõ habet. z ideo simul de eo pt esse z desideriũ z delectatio.

¶ Maior ẽ vera. psertim de per se loquendo z vt sic. Ad minorẽ. delectatio ipfecta z simul habita opponunt desiderio ppie dicto ex pte obiecti. sed delectatio q habet successiue. pt fm ptẽ eẽ futura z absens delectato z sic cõuenit cũ desiderio. qd etiã ẽ futuri z absentis. g zc. Uel q delectatio q sil habet. tñ delectatio q ẽ successiua de p accidens pt causare suppsitũ desideriũ. z tñ fm aliud habet. fm aliã partẽ desiderat.

¶ Ad tertiũ dõm. q delectatões alio mõ causant fastidiũ z alio mõ desideriũ. vt dictũ est In cor.

¶ Maior pcedit. minor falsa ẽ de delectatõne spũali Scdo de corpali dr. q ẽ fastidiosa p accñs. inqñtũ superexcrescit naturalẽ habitudinẽ. vt dicebat circa scdam pclonem. z tñ etiã aliq corpales causant desideriũ sui. qz vide licet nõ habent nisi p successionẽ. vbi habita pte appetit et alia. Et g dt D. in solu. q alio mõ delectatões. s. corporales habẽat fastidiũ z alio mõ desideriũ. qz fastidiũ. dum superexcrescunt desideriũ aũt anteqz habeant totaliter anteqz excedeant zc.

¶ Utrum delectatio impediat usum rónis.

P

AD tertiú sic pcedit. Videt q delectatio nó impediat usum rónis. qes eni maxie pfert ad debitú rónis usum. vt dr in. vij. physi. q in sedédo z qescendo fit aia sciés z prudens. Et Sap. viij. Intrās in domú meá pqescam cú illa. s. sapiētia. sz delectatio é qdá qes. g nó ipedit. sz magis iuuat rónis usum. ¶ P. ea q nó sunt in eodem. etiā si sint ptraria nó se ipediút. sz delectatio est in pte appetitiua. usus át rónis in pte apphēsiua. g delectatio nó ipedit rónis usum. ¶ P. qd ipedit ab alio videt qdámó trásmutari ab ipo. sz usus apprehensiue virtutis magis mouet delectatóem qz a delectatóe moueat. é eni cá delectatóis. g delectatio nó impedit usum róis. ¶ Sz pā é qd phs dr in. vj. ethicoz. q delectatio corrupit estimatóem prudétie

¶ Hic inquit de 3° effectu delectatónis z qsit pmarino.

¶ Rńdeo dicēdum. q sicut dr in. x. ethi. Delectationes pprie adaugét opatónes. extranee vo ipediút. Est g qdá delectatio q habet de ipo actu rónis. sicut cú aliqs delectat in ptéplando vl ratiocinádo. et talis delectatio nó ipedit usum rónis sz adiuuat.

¶ Doc. dupli rńdet. fm q qsitú pt itelligi de duplici delectatóe. s. vna ppria usui róis. s. q qs i speculatóe delectat. Alia q é corpal. iuxta quá rńdet. ibi. Sz delectationes zc. Quo ad pmá rńsioné ponit talé pclone. Delectatio (q habet de actu róis q é spúal) nó ipedit usuz róis. sz iuuat. hác pclone pbat p° auctoritate. 2° róe. ibi Qina illo zc. et auctoritate sic. Delectatóes pprie adaugét opatóes extranee vo ipediút. sz delectatio de actu róis é sibi ppria g nó minuit. sz auget. maior é auctoritas phi. pńr cú dr

¶ Quia illud attētius opamur in q delectamur. attentio aút adiuuat opatónem

¶ Róne pbat sic. Attétio adiuuat opatóem. sz id in q delectamur attēti° opamur. g ppria opatio iuuat. sicut cú qs delectat in ptéplando vl ratiocinádo zc.

¶ Sz delectatóes corpales ipediunt usuz róis triplici róne. Primo qdé róne distractóis. qr sicut iā dictú é. ad ea in qbo delectamur multú attendimus. cú át intétio fortiter inhéserit alicui rei debilitat circa alias res. vel totalr ab eis reuocatur z fm hoc si delectatio corpalis fuerit magna. vl totaliter impediet usum rationis ad se intentóem animi attrahendo. vel multú impediet.

Jo cor.

¶ Hic pñter rńdet q ad aliá delectatóez. s. corpalem distrahéte usuz róis. vl pñá usui róis. tali pclone. Delectatóes corpales ipediút usuz róis triplici róe. pbat. tales delectatóes ipediút usuz róis róe distractóis. róe pñrietat. z róe ligatóis. iqt pclo ista. pña nota. Ahs pbat p° q ad pmá pté. 2° q ad scdaz. ibi Scdo róe zc. 3° tertiá ibi. Tertio mó zc. Quo ad pmá pté arguit sic. Cú attétio fortit ihéserit alicui rei. debilitat circa res alias. vl totalit ab eis reuocat. sz ad ea in qbo delectamur multú attendim°. g si delectatio corpalis zc. vt in lra. Et isto mó maxé ipedit usus róis speculatiue. Deinde cú dr

1200 RR

¶ Scdo róne ptrarietatis. qdá eni delectatóes maxime supexcedétes sunt ptra ordiné rónis. z per húc modú phs dr in. vj. ethi. q delectatóes corporales corrupiunt extimatóem prudétie. nó át extimatóem speculatiuá. cui delectatio nó ptrariat. puta q triágulus hz tres angulos eqles duobo rectis. fm aút pmú modú vtrácz impedit

¶ Probat scdam pté ańtis p dicti. s. q róe pñrietat. ipediat delectatio corpalis. z arguit sic. Isto mó ipedit usus róis p id qd é ptra ordiné róis (scz recte) sz qdá delectationes. scz sensibiles (maxie supexcedétes z imoderate) sunt ptra ordiné róis. g zc. Et pfirmat auctoritate phi. minor. Et declarat de q róe intelligat. qr practica nó speculatiua. z nó qcúqz practica. sz pticulari. Prudétia eni q é recta ró agibiliú z practica in pticulari. Illa dr abstinendú a prauis delectatóibo p hic z nunc. passionati aút faciunt ptrarium Deinde ibi

¶ Tertio mó fm quandá ligatónem. inqitú scz ad delectatóem corpalé seqtur qdá trásmutatio corporalis. maior etiá qz in alijs passionibo quáto vehementi° afficit appetit° ad ré pñté qz ad ré absenté. hmói át corpales pturbatóes ipediút usuz róis. sicut pz in vinoléus. q hńt usum rónis ligatú vl ipeditú

¶ Manifestat tertiá pté eiusdé. sic. Ad delectatóem corpalé seqt trásmutatio corpis maior etiá zc. sed hmói corpales pturbatóes ipediút usum róis. g zc. Maior et minor in lra dare. Vń iste mod° differt a pmo. qr pt aliqs absqz ligatóe usus róis. imo plena róne occupari circa sensibilia z corpalia. z sic retrahi z distrahi a speculatóe rez spúaliú. sz i tertio mó é cú ligatóe usus róis zc.

¶ Et iuxta fm modú pfirmat etiá pclonem scdam argumentú in ptrarium.

¶ Ad pmú g dicendum. q delectatio corpalis hz qdé qete appetit° in delectabili. q qes interdú ptrariat róni. sz ex pte corpis sp hz trásmutatóem. z quantú ad vtrúqz impedit rónis usum.

¶ Ad maioré. qes a passionibo z motibo corporeis z a prauis delectatónibo pfert ad usum róis. sz nó qes appetit° sensibil in ptrio rónis. Nec qes sensitiua ad quá seqt pturbatio z trásmutatio corpalis. de h. vij. physic. in D. sanctorú. vs. circa tex. có. xx. Ad minoré dico q delectatio sensibil é qes qńqz in eo qd é p rónem. z sic ipedit scdo mó. Qńqz é qes hńs trásmutatóez multá adiúctá. Vń p° mó ipedit p viá pñrietat. sicut q habituat ex lóga inscrutatóe passionú. hńt dictamina pñia prudétie z virtutum. Scdo át mó ipedit p viá ligatóis. g zc. verum delectatio spúalis ppria nó ipedit. Et de illa loqtur Sapiens Intrans in domú meá zc.

¶ Ad scdm dicendum. q vis appetitiua z apphēsiua sunt qdé diuerse ptes. sz vnius aie. z ió cú intétio aie vehementer applicet ad actum vnius impeditur ab actu contrario alterius.

¶ Ad maioré. si itelligit q ea nó se ipediát q nó sunt in eodé subiecto pximo qd é potētia. negat. Si át itelligit q nó se ipediát q nó sunt in eodé subiecto pncipali totali z supposito. vl q nó radicant i vna essentia. pcedit maior et negat minor. vt patebit infra. q. xxxvij. ar. 1°. et p. p. q. lxxvj. ar. iij. in cor. Minor. vera ei apphēsiua z appetitiua sunt vni° suppositi agétis. z radicant i vna aia. q si vni fortit intéderit ab alio abstrahit. pserti qr appetitiua seqns delectatóes hz z rónis apphēsióe vl disparat. vl ptrarie

¶ Ad tertiū dicēdū q̄ vsus rōnis reqrit debitū vsū imaginatōis ⁊ aliarū viriū sensitiuarū q̄ vtunt organo corpali. ⁊ iō ex trāsmutatōne corpali vsus rōnis impeditur impedito actu virtutis imaginatiue et aliarum sensitiuarum.

¶ Ad maiorē nō oportz. s; sufficit q̄ depēdeat ab ipso. vel saltē p̄supponat ipm q̄ ad vsum. Et sic ē in p̄posito. q: vsus rōnis p̄supponit ⁊ reqrit vsū imaginatōis ⁊ aliarū viriū. q̄ indisponunt q̄nq; ex delectatōe ⁊ actu appetitus sensitiui. Minor vera. Tū delectatio etiā trāsmutat corp⁹. ex cui⁹ dispōne virtus apphēsiua depēdet q̄ ad sensitiuā. vel saltē necessario p̄reqrit. Nō em̄ admittit q̄ intellectiua p̄s depēdeat a sensitiua. vt patuit sup̄. q. iiij. ar. iij. ad p̄mū. ¶ Uel dr̄ ad maiorem sub alia forma. Qd impedit ab alio videt q̄dāmō trāsmutari. vel illō trāsmutat ex q̄ aliud aliq̄ mō depēdet. vel q̄ cogit. Et sic ē in p̄posito. q: corp⁹ trāsmutat. cui⁹ dispō reqrit ad vsum rationis. Uidem⁹ em̄ q̄ impedito malleo. impedit artifex ⁊c.

¶ Utrū delectatio p̄ficiat opatōnem

Q

ar. iiij. AD quartū sic p̄cedit. Uidet q̄ delectatio nō p̄ficiat opatōem. Ois em̄ hūana operatio ab vsu rōnis depēdet. s; delectatio impedit vsum rōis. vt dictū ē. ḡ delectatio nō p̄ficit. s; debilitat opatōnem humanā. ¶ P̄. nihil ē p̄fectiuū suip̄si⁹ vel sue cause. s; delectatio est opatio. vt dr̄ in. vij. et. x. ethi. qd̄ oportet vt intelligat vel essentialr̄ vel causalr̄. ḡ delectatio nō p̄ficit opatōnē. ¶ P̄. si delectatio p̄ficit opatōnem. aut p̄ficit ipam sicut finis. aut sicut forma. aut sicut agens. s; nō sicut finis. q: opatōes nō q̄runt p̄pt delectatōes.

q. iiij. ar. ij. s; magis ecōuerso. vt sup̄ dictū ē. nec iterū p modum efficientis. q: magis opatio ē cā efficiēs delectatōnis. nec iterū sicut forma. nō em̄ p̄ficit delectatio opatiōnē vt habit⁹ q̄dā. fm̄ ph̄m in. x. ethi. delectatio ḡ nō p̄ficit opatōem. ¶ Sz ɔtra ē qd̄ dr̄ ibidē. q̄ delectatio operatōnem p̄ficit.

¶ Hic q̄nt de alio effectu. q̄ est p̄ficere opatōnem

¶ Rn̄deo dicēdū. q̄ delectatio duplr̄ opatōem p̄ficit. Uno mō p modū finis. nō q̄dē fm̄ q̄ finis dr̄ id p̄pter qd̄ aliq̄d ē. s; fm̄ q̄ oē bonū ɔpletiue superueniēs p̄t dici finis. ⁊ fm̄ h̄ dt̄ ph̄s in. x. ethi q̄ delectatio p̄ficit opatōem. sicut q̄dā superueniēs finis inq̄ntū scz sup h̄ bonū qd̄ ē opatio superuenit aliud bonū qd̄ est delectatio. que importat quietatōnem appetitus in bono p̄supposito.

¶ Hoc. rn̄det tali ɔclōne. Delectatio (scz p̄pria) opatiōnē p̄ficit duplr̄. s. p modū finis ⁊ ex p̄te cause agentis hui⁹ ɔclōnis. Ponit ⁊ exponit p̄° p̄mā p̄tē. scd̄o scd̄am. ibi. Scd̄o mō ⁊c. Quo ad p̄mū arguit sic. Oē bonum alteri superueniēs ⁊ ipm ɔplens. dr̄ ipm p̄ficere p modū finis (licet nō sic vt finis ē id p̄pter qd̄ aliud ē) s; delectatio ē qd̄dā bonū superueniēs ⁊ ɔplens opatōnem. faciens appetitū q̄escere i opatōe. ḡ p̄ficit opatōes p modū finis ¶ Et nota q̄ delectatio ē p̄fectio formal' accītalis. non ɔstituēs opatōes in eē ⁊ specie. ⁊ ḡ nō oportz q̄ sit simplr̄ nobilior. nec finis. imo ecōtra ordinat i opatōes sic i finē.

p̄ficit em̄ sic decor iuuētutē. vt habet. x. ethi. Decor dicitur

¶ Scd̄o mō ex p̄te cause agētis. nō q̄dē directe. q: ph̄s dt̄ in. x. ethi. q̄ p̄ficit opatōem delectatio. nō sicut medicus sanū. s; sicut sanitas. indirecte āt inq̄ntū scz agēs. q: delectat in sua actōe. vehementius attēdit ad ipam. ⁊ diligenti⁹ eā opatur ⁊ fm̄ h̄ dt̄ in. x. ethicoꝝ. q̄ delectatōes adaugent p̄prias operatiōnes ⁊ impediunt extraneas.

¶ Probat ⁊ exponit scd̄am p̄tē ɔclōnis. q: ex parte cause agētis delectatio p̄ficit operatōem. indirecte nō directe. vt p̄z p ph̄m. q: nō sicut medic⁹ sanū scz eē. videlz in gn̄e cause efficientis. s; sicut sanitas p̄ficit sanū eē. s. formaliter ⁊ h̄ directe. Qd̄ āt indirecte p̄bat sic Id qd̄ facit agentē vehementi⁹ attēdere ad suā opatōem. hoc p̄ficit operatōem effectiue ex p̄te agētis indirecte (. s. mediante attētione ⁊ vehemētia excitata ex p̄te agētis) s; delectatio ē h̄mōi. igit ⁊c. Minor p̄z de se. Et ɔfirmat ista p̄s auctoritate ph̄i. q: p̄prie delectatōes adaugēt (scz effectiue indirecte) p̄prias operatōnes ⁊c. ¶ Nota q̄ aliq̄ libri h̄nt hic. Nō sicut medic⁹ sanū. s; sicut sanitas medicum. Sz nō videt eē de mēte ph̄i. nec habetur in textu. q: vult ph̄s q̄ delectatio p̄ficit opatōem. nō sicut cā effectiua operatōis. s; sicut forma p̄ficit illō cui⁹ ē forma. Dicit em̄ q̄ delectatio p̄ficit operatōem sensus. nō sicut sensibile p̄ficit sensum. q: sensibile p̄ficit sensum effectiue. s; delectatio p̄ficit sensū formalr̄. Oia em̄ hec. s. tā sensibile q̄z delectatio. sunt bona ⁊ bonitatē operatōni tribuētia. s; aliter et aliter. q: sensibile ē p̄fectio sensus vel operatōis sensus effectiue. Et delectatio ē p̄fectio operatōis sensus formalr̄. Sicut medic⁹ ⁊ etiā sanitas sunt cā ei⁹ qd̄ sanari. hoc ē hui⁹ qd̄ ē sanū eē. Sz diuersimode. q: medic⁹ ē cā effectiua hui⁹ qd̄ ē sanū eē. ⁊ sanitas ē cā formal' hui⁹ qd̄ ē sanū eē. Et ita habet ex ista auctoritate. q̄ delectatio nō p̄ficit sicut causa effectiua directa.

¶ Et ɔfirmat ɔclusio argumento in ɔtrarium

¶ Ad p̄mū ḡ dicēdū. q̄ nō ois delectatio impedit actū rōnis. s; delectatio corpalis q̄ nō ɔseq̄t actū rōis s; actū ɔcupiscibil' q̄ p delectatōes auget. delectatio āt q̄ ɔseq̄t actū rōis fortificat rōnis vsum

¶ Maior vera. Minor negat. p̄mo de delectatōne p̄pria. q̄ ē de vsu rōnis. Negat scd̄o de delectatōe corpali impata ex rōne. vel q̄ sequit iudiciū rōnis. vt patuit sup̄. q. xxiiij. ar. iij. ad p̄mū. Sz vera ē de delectatōe p̄ueniente iudiciū rōis. ⁊ q̄ ē vehemēs ⁊ superexcedens. vt p̄z ar. iij. ḡ delectatio ⁊c. Si intelligit. vt ɔclō vult de delectatōne p̄pria. negat ɔn̄a. s; extranea ⁊ aliena. illa impedit. nec de ista loq̄mur in ar. 100 3

¶ Ad scd̄m dicēdū. q̄ sicut dr̄ i. ij. physicoꝝ. Cōtingit q̄ duo sibiinuicē sunt cā. ita q̄ vnū sit cā efficiens et aliud cā final' alteri⁹. ⁊ p hūc modū opatio causat delectatōem sicut cā efficiens. delectatio aūt p̄ficit opatōem p modū finis. vt dictū est. In corp.

¶ Ad maiorē. nihil est p̄fectiuū suip̄sius vel sue cause. Prima p̄s ɔcedit. Ad scd̄am dr̄ q̄ nihil p̄ficit suā cām in eodē gn̄e cause. ⁊ vt cā ē. s; p̄t p̄ficere suā cām i alio genere cause. ⁊ vt ē effect⁹. Cause em̄ sunt sibiinuicē cause. ⁊ id qd̄ ē cā i vno gn̄e. ē effect⁹ i alio gn̄e. sicut p̄z de materia et forma de efficiēte ⁊ fine. Materia em̄ ē cā forme i gn̄e cause material. ⁊ ipa vt q̄tū ⁊ actu ē effect⁹ forme in gn̄e

cause formal. Silr finis ē cā in gñe cause final. ⁊ qñcq̄ ef fectus in gñe cause efficientis. Ad minorē dr̄. q̄ capien do opatōem ꝓprie. put noiat actū scd̄m imediate ꝓcedē tem ab actu pmo. tūc ē ꝑdicatio causal. Et opatio est cā delectatōis in gñe cause efficientis. ⁊ cū hoc delectatio ē cā opatōis formal' vl' final'. large de finali loquēdo. put oē ꝑfectiuū hꝫ rōem finis. Negat' igr̄ ꝯña.

¶ Ad tertiū patꝫ responsio ex dictis.

¶ Ad maiorē dico q̄ ꝑficit vt finis. large accipiēdo finē. vt habet' in pncipio corpis. Dico scd̄o q̄ vt forma. Dico tertio q̄ ex pte agentis ꝑficit indirecte. vt patuit in cor. Ad minorē dico q̄ nō vt finis ad quē res ordinat' sꝫ vt finis q̄ ē ꝑfectio accn̄tal'. nec oppositū ꝓbat'. Ultra dico. q̄ nō ꝑ modū efficientis directe. sꝫ solū indirecte. nec ꝓbat' oppositū. Ultra. nec vt forma. Uez ēēntial' ⁊ ima nens. ⁊ h̄ vult phs qñ dixit. q̄ nō ꝑficit vt habit⁹ qdam (id ē nō sicut forma intrans ēēntiā rei) sꝫ vt finis qdā su ꝑueniēs (.i. sicut qdā ꝑfectio accidētal' supueniens opa tioni in eē ꝯstitute. Et ponit phs exēplū dicēs. q̄ delecta tio ꝑficit opatōez. sic pulchritudo supueniēs iuuenib⁹ ⁊c.

¶ Questio. xxxiiij. de bonitate ⁊ ma litia delectationum.

Deinde ꝯsiderandū ē de bonitate ⁊ mali cia delectationū. Et circa h̄ qrunt' q̄tu or. Prio. vtz oīs delectatio sit mala Se cūdo dato q̄ nō. vtz oīs delectatio sit bo na. Tertio. vtz aliq̄ delectatio sit optima. Quarto. vtz delectatio sit mensura vl' regula fm̄ quā iudicet' bonū ⁊ malum in moralibus.

¶ Postq̄ determinauit de delectatōne fm̄ se causis ⁊ effectib⁹ q̄ ꝯueniūt delectatōi fm̄ eē nature. ⁊ sine habi tudine ad pncipiū moralitatis. Nūc q̄rit de ꝓprietate mo rali. q̄ ꝯuenit delectatōi in hoīe ꝑ ꝯformitatē ad rōnem cō iunctā in eodē supposito. Prior aūt ē speculatio de his q̄ naturā ⁊ rē absolute sequunt'. Et diuidit' ista q̄stio i du as ptes. Prio oñdit quō sit bona vl' mala fm̄ se. Scd̄o quō se habeat ad bonitatē ⁊ maliciā moraliū actuum. Circa pmū ostendit' quō aliq̄ sit bona aliq̄ mala Scd̄o an aliq̄ sit optima. pmū in duo. Prio oñdit q̄ nō oīs est mala ꝯtra Stoycos. Scd̄o q̄ nō omīs est bona cōtra Epicureos. ar. scd̄o.

¶ Utz oīs delectatio sit mala.

Ad pmū sic ꝓcedit'. Uidet' q̄ oīs delecta tio sit mala. Illud em̄ qd̄ corrūpit prudē tiā ⁊ impedit rōnis vsum videt' eē fm̄ se malū. qꝛ bonū hoīs ē fm̄ rōem eē. vt Dio nysi⁹ dr̄. iiij. caplo de diui. no. sed delectatio corrūpit prudentiā ⁊ ipedit rōnis vsum. ⁊ tāto mag' q̄nto delectatōes sunt maiores. Un̄ in delectatōib⁹ vene reis q̄ sunt maxie. ipossibile ē aliqd intelligere. vt dr̄ in. vij. ethicoꝝ. Et Hiero. etiā dr̄ sup Matth. q̄ illo tpe q̄ ꝯiugales act⁹ gerunt' pñtia scti spūs nō da bit'. etiā si ꝑpheta videat' eē q̄ officio gñatōis obseq̄ tur. ḡ delectatio ē fm̄ se malū. ḡ oīs delectatio mala

¶ P̄. illud qd̄ fugit ṽtuosus ⁊ ꝓseq̄t' aliq̄s defici ens a ṽtute. videt' eē fm̄ se malū ⁊ fugiendū. qꝛ vt dr̄ in. x. ethi. ṽtuosus ē q̄si mēsura ⁊ regula hūanoꝝ actuū. Et aplūs dr̄. j. ad Corin. ij. Spūalis iudicat oīa. sꝫ pueri ⁊ bestie in qb⁹ nō ē ṽtus ꝓsequunt' de lectatōes. fugit āt eas tꝑerat⁹. ḡ delectatōes fm̄ se sunt male ⁊ fugiēde ¶ P̄. ṽtus ⁊ ars sunt circa diffi cile ⁊ bonū. vt dr̄ in. ij. ethi. sꝫ nulla ars ordinata est ad delectatōem. ḡ delectatio nō ē aliqd bonū ¶ Sꝫ ꝯtra ē qd̄ in psal. dr̄. Delectare in dn̄o. cū igitur ad nihil mali auctoritas diuina inducat. videt' q̄ non oīs delectatio sit mala.

¶ Hic pmo q̄rit ꝯtra Stoycos. an oēs delectatio nes sint male.

¶ Rn̄deo dcēm q̄ sicut dr̄ in. x. ethicoꝝ. aliq̄ po suerūt oēs delectatōes eē malas. cui⁹ rō videt' fuisse qꝛ intētionē suā referebāt ad solas delectatōes sensi biles ⁊ corpales q̄ sunt magis manifeste. nā ⁊ in ce teris intelligibilia a sensibilib⁹ antiq̄ phi nō distin guebant. nec intellectū a sensu. vt dr̄ in libro de aīa. delectatōes āt corpales arbitrabant' dicendū oēs eē malas. vt sic hoīes q̄ ad delectatōnes īmoderatas sunt proni. a delectationib⁹ se trahētes ad medium virtutis perueniant.

¶ Hoc. pmo recitat opinionē quādā circa q̄situ. Se cundo eā reprobat cū fundamēto eiusdē opinionis. ibi. Sꝫ hec ⁊c. Tertio ponit veritatē ⁊ ꝯclonē rñsiuā. ibi Di cendū ē ⁊c. Uolebāt ḡ (q̄ ad pmū) aliq̄. q̄ oēs delectati ones sint dicēde male. ⁊ h̄ volebant intelligi de corpalib⁹ et sensibilib⁹. Et coꝝ motiuū fuit. qꝛ cū dicerent' male. ho mines ab eis retraherent'. nec distinguebāt sensum ⁊ in tellectū. vt patuit supra de h̄. q. lxxiiij. ⁊ infra habet'. q. lix. arti. scd̄o. Deinde cū dr̄

¶ Sꝫ hec existimatio nō fuit ꝯueniēs. cū em̄ nul lus possit viuere sine aliq̄ sensibili ⁊ corpali delecta tione. si illi q̄ docēt oēs delectatōes eē malas dephē dant' aliq̄s delectatōes suscipe mag' hoīes ad dele ctationes erūt ꝓcliues exēplo operū. ṽbor doctrīa ꝑtermissa. In opationib⁹ em̄ ⁊ passionib⁹ humanis in qbus experientia plurimū valet magis mouent exempla q̄ verba.

¶ Reprobat motiuū illoꝝ opināntū. qꝛ ꝑ h̄ q̄ dicerē tur delectatōes male ab ipis. ⁊ ipi nihilomin⁹ eas fruerē tur hoīes nō retraherent' āmo coꝝ exemplo efficerent' ma gis ꝓcliues ⁊c. Deinde ibi

¶ Dicendū ē ḡ aliq̄s delectatōes eē bonas. ⁊ ali q̄s eē malas. Est em̄ delectatio q̄es appetitiue ṽtu tis in aliq̄ bono amato. ⁊ ꝯsequēs aliquā opatōem Un̄ hui⁹ rō duplex accipi pt. Una q̄dē ex pte boni in q̄ aliq̄s q̄escens delectat'. bonū em̄ ⁊ malū in mo ralib⁹ dr̄ fm̄ q̄ ꝯuenit rōni vl' discordat ab ea. vt su pra dictū ē. q. xix. ar. iij. Sicut in reb⁹ naturalib⁹ aliqd dr̄ natu rale ex eo q̄ nature ꝯuenit. inaturale ṽo ex eo q̄ ē a natura discordās. Sicut igr̄ in naturalib⁹ ē q̄dā q̄es natural'. q̄ scꝫ ē ex eo q̄ ꝯuenit nature. vt cū gue q̄escit deorsum. ⁊ q̄dā inatural' q̄ ē in eo qd̄ repugnat nature. sicut cū graue q̄escit sursum. Ita ⁊ in mora lib⁹ ē delectatio bona. fm̄ q̄ appetit⁹ supior aut īfe rior requiescit in eo qd̄ ꝯuenit rōni. ⁊ q̄dā mala ex eo q̄ q̄escit in eo qd̄ a rōne discordat ⁊ a lege dei.

¶ Respōdet ꝙ̃ ſm veritatē ad q̄ſitū tali ↄcłone. Aliq̄ delectatōnes ſunt bone aliq̄ male. etiā corꝑales. Probat iſta ↄcło duabꝰ rōnibꝰ. ſcꝫ q̄s ponit ibi. Alia rō ⁊c. Quo ad pmā ſupponit ꝙ delectatio ē q̄es appetitiue ꝟtutis in bono amato. ⁊ ↄſequēs aliquā oꝑatōem. Tūc arguit pᵒ ex pte boni. Bonū ⁊ malū in moralibꝰ dr̄ ſm ꝙ ⁊c. vt in lr̄a. ſꝫ in naturalibꝰ ē q̄dā q̄es natural. q̄ ē ex eo ꝙ ↄuenit nature ⁊c. ꝙ̃ ⁊ in moralibꝰ. delectatio ē bona ſm ꝙ appetitus ſupior ⁊c. dare in lr̄a. Maior patuit ſup. q. xx. ar. iiij. Minor nota ex ſupdictꝭ. q. vj. ar. v. Et tenet ↄn̄a a ſili. ꝙ̃ ex hac ꝓbatōe ꝙ delectatio in aliq̄ bono. qd̄ ē ↄ̄ rectā rōem. ē mala. q̄re nō hꝫ delectatio vt ſic ꝙ ſit bona. Et qꝛ de facto dat delectatio q̄ ē in ↄ̄rio rōis recte. ideo ē mala. Et intelligit iſta ↄcło. nō tm̄ de ſpūali. ſꝫ ⁊ ſenſibili. qꝛ dr̄ B. ſm ꝙ appetitꝰ ſupior aut īferior ⁊c. Tūc ibi

¶ Alia rō accipi p̄t ex pte oꝑationū. qꝛ q̄dā ſunt male ⁊ q̄dā bone. oꝑationibꝰ āt magꝭ ſunt affines delectatōes q̄ ſunt eis ↄiuncte q̄ꝫ ↄcupiſcentie q̄ tpe eas p̄cedūt. vn̄ cū ↄcupiſcētie bonaꝝ oꝑationū ſunt bone. malaꝝ ꝟo male multomagꝭ delectatōes bonarū oꝑationū ſunt bone. maloꝝ vero male

¶ Subiūgit ſcđam rōem ꝓ ↄcłone reſpō. ex pte oꝑationū. q̄s delectatio ↄſeq̄t. Et arguit ſic. Cōcupiſcētie bonaꝝ oꝑationū ſunt bone. malaꝝ ꝟo male. ꝙ̃ multo magꝭ delectatōes bonaꝝ oꝑationū ſunt bone. malarum male. Añs habet notū. ⁊ ab eis ↄceſſum. Cōſequētia ꝓbat. qꝛ oꝑationibꝰ magꝭ ſunt affines delectatōes. q̄ꝫ ↄcupiſcētie ꝙ̃ ſi iſte trahūt bonitatē ⁊ maliciā. multomagꝭ iſto. Illud añs pꝫ. qꝛ delectatōne ſunt ↄiūcte. Cōcupiſcētie ꝟo p̄cedunt tempore operatōnes ipas.

☞ Et ↄfirmat ↄcło reſpō. argumēto in ↄ̄trariū.

q. xxxiij. ar. 3 ¶ Ad pmū ꝙ̃ dōm. ꝙ ſicut ſup̄ dictū ē. delectationes q̄ ſunt de actu rōnis nō īpediūt rōem. neqꝫ corrūpunt prudentiā. ſꝫ delectatōes extranee. cuiuſmodi ſunt delectatōes corꝑales. q̄ q̄dē rōis vſum ipediunt. ſicut ſup̄ dictū ē. ⁊ ꝑ ↄ̄rietatē appetitꝰ q̄ q̄eſcit

q. xxxiij. ar. 3 in eo qd̄ repugnat ratōni. ⁊ ex h̄ hꝫ delectatio ꝙ ſit moralr̄ mala. vl' ſm quandā ligatōem rōnis. ſicut in ↄcubitu ↄiugali delectatio ꝗuis ſit in eo qd̄ cōuenit rōni. tm̄ ipedit rōis vſum ꝑpter corꝑale trāſmutatōem adiunctā. ſꝫ ex h̄ nō ↄſeq̄t maliciā moralem. ſicut nec ſomnꝰ q̄ ligat vſus rōnis moralr̄ eſt malus ſi ſit ſm ratōem receptꝰ. nā ⁊ ipa rō h̄ hꝫ vt q̄nqꝫ rōnis vſus intercipiat. dicimꝰ tm̄ ꝙ hmōi ligamentū rōnis ex delectatōne in actu ↄiugali. ⁊ſi nō habeat maliciā moralē. qꝛ nō ē pctm̄ mortale nec veniale. ꝓuenit tm̄ ex q̄dā morali malicia. ſ. ex peccato pmi parentis. nā hoc in ſtatu innocētie nō erat.

p. p. q. xcviij ar. ij vt pꝫ ex his que in pma dicta ſunt.

¶ Ad maiorē ↄcedit pma ps. ꝙ id qd̄ corrūpit prudentiā ſm ſe ē malū moralr̄. ſꝫ ſcđa ps negat. Si intelligit de ipediente ꝑ viā ligatōis. imo etiā diſtractōnis. pt eīn ipedire id qd̄ de ſe bonū ē. Ad ꝓbatōem dico ꝙ bonū hois ē ſm rōem eē. nō ꝙ nūq̄ oporteat intercipi vſum rōnis. Et ꝙ ipediens vſum rōis ꝑ viā ligatōis ⁊ ipedimenti ſit malū moralr̄. Als ſomnꝰ ſp eēt malꝰ. qd̄ ē falſum. ſꝫ bonū hois ē ſm rōem. ita ꝙ quicqd ↄ̄trariat rōni ē malū. Ad minorē. Eſt pᵒ falſa de ſubſtantiis ſpūalibꝰ. Scđo dico. ꝙ nō ōis etiā ſenſibil' corrūpit. ſꝫ viā ↄ̄rietatꝭ. Tertio dico ꝙ aliq̄ p̄ſertim vehementes et ſuꝑexcreſcētes (vt patuit q. p̄ce. ar. iij) ipediūt. non tm̄ ꝓpterea ſunt male moralr̄. vt iā dictū ē. Ad ꝓbatōeꝫ dr̄ ꝙ ſolū ꝓbat ꝙ delectatōes ſenſibiles. p̄ſertim veneree impediūt vſum rōnis. ſꝫ ꝑ hoc nō ſunt male moralr̄. Et qꝛ in tactu q̄ tāgebat ſpūſſctūs corda ꝓphetaꝝ. decebat eos eē abſtractos ab hmōi delectatōnibꝰ. ſō nō dabat. Et nō qꝛ talis delectatio eēt in ſe pctm̄. ſꝫ ꝙ ſit ꝑturbās ⁊ ꝙ ſeq̄t ligatio rōnis p̄cedit ex radice peccaminoſa (ſcꝫ ex peccato originali) qd̄ abſtulit iuſticiā originalē. q̄ cohibebat ſenſualitatē. ne effrenate ferret in delectatōnem. nec turbaret vſum rōis. de hoc in p. p. q. xcviij. ar. ij. ⁊c.

¶ Ad ſcđm dōm. ꝙ tēperatꝰ nō fugit oēs delectationes. ſꝫ imoderatas ⁊ rōni nō ↄuenientes. ꝙ āt pueri ⁊ beſtie delectatōes ↄſequunt. non oñdit eas vl'iter eē malas. qꝛ in eis ē natural' appetitus a deo q̄ mouet in id qd̄ eſt ei ↄueniens

¶ Ad minorē dico. ꝙ ꝟtuoſus nō fugit oēs. ſꝫ eas q̄ ſunt ↄ̄tra rōem. ⁊ tales ſunt male. Scđo dr̄. ꝙ pueri q̄ſdem ⁊ beſtie ſequunt delectatōes. Sꝫ negat ↄn̄a. ꝙ̃ ſunt male. qꝛ in eis ē appetitꝰ natural' bonꝰ. ⁊ ꝑ ↄn̄s tendūt in bonū ſaltē naturale. ſꝫ in eis nō ſit bonitas moral'. nō tm̄ malicia. ſed ibi eſt bonitas naturalis media inter bonum ⁊ malum morale.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ non ōis boni ē ars. ſꝫ exterioꝝ facibiliū vt infra dicet. circa oꝑatōes āt ⁊ paſſiones q̄ ſunt in nobꝭ. magꝭ ē prudētia ⁊ ꝟtus q̄ꝫ ars. et tm̄ aliq̄ ars ē factiua delectationis. ſ. pulmētaria et pigmētaria. vt dr̄ in. v. ethicoꝝ q. lvij. ar. iij.

¶ Maior vera diſiūcte. ita ꝙ ars ē circa bonū. ſalteꝫ materialr̄. ⁊ ꝟtus etiā. ſꝫ nō circa idē bonū ſunt ſil' ars. ⁊ ꝟtus ē magꝭ circa bonū q̄ꝫ difficile. imo. ſi difficile nō eēt bonū nō eēt ꝟtutis. vt pꝫ 2ᵃ2ᵉ. q. xxvij. ar. viij. ad tertiū. Minor ꝟa. nulla ars ē ad delectatōeꝫ regulandā. Eſto ſit ad aliquā faciendā. tm̄ ꝟtus ē circa delectatōes. qꝛ eſt circa agibilia. ars circa facibilia. vt patebit infra. q. lvij. ar. iij. Temꝑantia eīn ē circa delectatōes. vn̄ negat ↄn̄a.

¶ Utꝝ ōis delectatio ſit bona.

AD ſcđm ſic p̄cedit. Videt ꝙ ōis delectatio ſit bona. Sicut eīn in pmo dictū eſt. p. p. q. v. ar. vj bonū in tria diuidit. ſ. honeſtū. vtile. ⁊ delectabile. ſꝫ honeſtū oē ē bonū. ⁊ ſil'r oē vtile. ꝙ̃ ⁊ ōis delectatio ē bona. ¶ P. illud ſm ſe eſt bonū qd̄ non q̄rit ꝑpter aliud. vt dr̄ in pmo ethic. ſꝫ delectatio nō q̄rit ꝑpter aliud. ridiculū eīn videt ab aliq̄ q̄rere. q̄re vult delectari. ꝙ̃ delectatio ē ꝑ ſe bona. ſꝫ qd̄ ꝑ ſe p̄dicat de aliq̄. vl'iter p̄dicat de eo. ꝙ̃ ōis delectatio ē bona. ¶ P. id qd̄ ab oībꝰ deſiderat videtur eē ꝑ ſe bonū. nā bonū ē qd̄ ōia appetūt. vt dr̄ in pmo ethicoꝝ. ſꝫ oēs appetūt aliquā delectatōnem. etiā pueri ⁊ beſtie. igit delectatio ē ſm ſe bonū. ōis ꝙ̃ delectatio ē bona. ¶ Sꝫ ↄ̄tra ē qd̄ dr̄ ꝓuerbioꝝ. ij. Qui letant cū male fecerint ⁊ exultāt in rebꝰ peſſimis

¶ Hic Doc. q̄rit ꝑ oppoſitū. ad articulū p̄cedē. ꝓpter Epycureos. q̄ dicebāt delectatōem ſm ſe. i. vl'iter ⁊ rōe ſui in quocūq̄ vel de quocū ſit eſſe bonā

¶ Rñdeo dicendum q sicut aliq stoicorum posuerũt oẽs delectatões eẽ malas. ita epycurei posuerũt delectationẽ ſm se eẽ bonã. ⁊ p ɔñs delectatões oẽs eẽ bonas

¶ D. pmo recitat opinionẽ erroneã circa q̃situ. Secũdo eã reprobat ponẽs verã sententiã ⁊ rñsionẽ ibi. Qui ex h ⁊c. Quo ad pmũ dr. q opinio epycureorum opposita opinioni stoycorum fuit q delectatio ſm se eẽt bona. i. ex ppria rõne ⁊ rõne gñis. et qr qd ɔuenit alicui ſm se ⁊ hmõi inq̃tũ tali ɔuenit oĩ tali. ideo ſm eos ois delectatio ẽ bona Consequenter cũ dr.

¶ Qui ex hoc decepti eẽ videntur. q nõ distinguebãt inter id qd ẽ bonũ simplr. ⁊ iter id qd ẽ bonũ q̃ ad hũc. simplr q̃d ẽ bonũ est qd ſm se bonũ ẽ. Cõtingit aũt qd nõ est ſm se bonũ esse huic bonum duplr Uno mõ qr est ei ɔueniẽs ſm dispõnez in qua nũc est. q̃ tñ nõ est naturalis. sicut leproso bonũ est q̃nq3 comedere aliq̃ venenosa. q̃ nõ sunt simplr ɔuenientia ɔplexioni humane. Alio mõ qr id qd nõ est ɔueniens estimatur vt ɔueniens.

¶ Reprobat p̃dictã opinionez tãq3 erroneã. ⁊ iprobatio eius est pbatio ɔclõnis rñsi. q̃ ex ea subintelligit talis. nõ ois delectatio est simplr ⁊ ſm se bona. Pro fundatione huius ɔclõnis ⁊ reprobatõe p̃dicti erroris D. pº notat rõnem istius opinionis. ⁊ eius defectũ. Scdo eã applicat ad ppositũ. ibi. Et qr ⁊c. Quo ad pmũ notat defectuz istius opinionis. qr nõ distinguebat inter bonũ simplr ⁊ inter bonũ q̃ ad hũc. Et iõ qr oĩs delectatio videtur eẽ bona huic ſm sensum. vel apparet bona. ideo male intulerunt q ois eẽt dicẽda bona simplr Nota aũt circa h. d. san. p. p. q. xlix. ar. iij. iudiciũ de bonitate alicuius rei. nõ est accipiẽdũ ſm ordinem ad aliqd pticulare. s3 ſm seipam. ⁊ ſm ordinẽ ad totũ vniuersum hec ille. sic in pposito delectatio in hoie iudicãda ẽ bona simplr in ordine ad p̃pũ hois qd est rõ Consequẽter ibi.

Et qr delectatio est q̃es appetitus in bono. si sit bonũ simplr illud in q̃ q̃escit appetitus erit simplr delectatio ⁊ simplr bona. si aũt nõ sit bona simplr. s3 q̃ ad hũc. tũc nec delectatio ẽ simplr. s3 huic. nec simplr ẽ bona. sed bona ſm q̃d. vel apparẽs bona

¶ Applicat rõem defectus istius opinionis ad ppositũ et pbat ɔclõnẽ rñsi sic. Si sit bonũ simplr in q̃ q̃escit appetitus erit simplr ⁊c. vt in lr̃a p totũ. s3 bonuz in q̃ q̃escit appetitus nõ sp est simplr bonũ. s3 q̃nq3 solũ q̃ ad hũc vel p̃ñtẽ dispõnem. vel qr estimatur ɔueniẽs. g nõ ois ẽ simplr bona. i. in vtate. i. rõne generis. Maior pz ex dictis Minor supplet. ⁊ relinquit nota. qr q̃nq3 q̃s delectatur i bono solũ ſm sensum. ⁊ nõ ſm rõnem. qd est q̃escere in bono ſm quid ⁊c. Et ɔfirmatur ɔclõ rñsi. argumẽto in ɔ̃triũ

¶ Ad pmũ. g dicendum. q honestũ ⁊ vtile dicuntur ſm rõnem. ⁊ ideo nihil est honestũ vel vtile qd nõ sit bonũ. delectabile aũt dr ſm appetitũ q̃ q̃nq3 in illud tẽdit qd nõ est ɔueniẽs rõni. ⁊ ideo nõ oẽ delectabile ẽ bonũ bonitate morali q̃ attẽditur ſm rõnem

¶ Maiorẽ ɔcedo ⁊ minorẽ. sed negatur ɔñtia. ⁊ rõ in solõne. qr honestũ ⁊ vtile ex ppria rõne dicũtur ⁊ sunt ſm rõem. ⁊ p ɔñs bona ſm se ⁊ ex ppria rõne. s3 nõ sic est de delectabili. qd p̃t eẽ delectabile ſm appetitũ sensitiuũ cõtra rõem. ⁊ p ɔñs malũ hois cuius bonũ simplr est ſm rõem esse. Quare negatur ɔñtia.

¶ Ad scdm dicendum. q ideo delectatio nõ q̃ritur ppter aliud. qr est q̃es in fine. finẽ aũt ɔtingit esse bonum et malũ. q̃uis nũq3 sit finis nisi ſm q est bonũ q̃ ad hũc. ita etiã est de delectatione.

¶ Ad maiorẽ pmo. illud ſm se est bonũ. vel habetur (licz q̃nq3 falso) tanq3 ſm se bonũ. qd nõ q̃ritur ppter aliud quocunq3 mõ Si aũt nõ q̃ritur ppter aliud. qr ɔsequitur ipm finẽ necẽario de p se q̃situ. nõ est ſm se bonũ. s3 ex fine quẽ sequitur. q̃ si est bonus simplr. tũc ⁊ illud ɔñs. Si aũt sit bonũ ſm q̃d quo ad hũc vel apparẽter. tũc est bonũ ſm q̃d quo delectatio non q̃ritur ppter aliud

Põt scdo dici ad maiorẽ negãdo eã si ɔsequatur finem. q̃nq3 bonũ q̃nq3 malũ. ideo cũ nõ q̃ritur. s. vbaliter ppter ɔnexionẽ ad finẽ q̃ p̃t esse bonus simplr. vel quo ad hunc

Ad minorẽ dico. si intelligit q nõ sit etiã ppter aliud Negatur. delectatio est enĩ pfectio ordinata ad opatõnem vt p ipam opatio pfectũ esse habeat. ⁊ ita est ppter aliud Dicitur scdo q minor vera est. q nõ q̃ritur vbalr ⁊ vocalr q̃re q̃s velit delectari. q̃ritur tñ intetiõalr ⁊ affectiõalr p appetitũ recte ordinatuz. delectatio ppter opatõnem. Rõ pmi est ſm d. san. in q̃rto. dis. xlix. q. iij. ar. iiij. q̃sti. iij. ad. iij. qr de illis ordinatis ad finẽ ɔsueuimus q̃rere ppter quẽ finẽ hãt q̃ fini nõ sunt ɔiũcta. De his vero q̃ fini ɔiũguntur talis q̃stio nõ fit. qr statim apparet ea eẽ appetibilia. Et qr delectatio est ɔiũcta opatõi pfecte. ideo nõ ɔsueuimus q̃rere ppter q̃d aliq̃s velit delectari. ⁊ ppterea delectatio dr q̃etatione appetitus in aliq̃. Un̄ q̃rere q̃re aliq̃s velit delectari. est idẽ q q̃rere q̃re velit appetitũ suũ q̃etari. qd idez est ac si q̃reretur quare aliq̃s velit finẽ volũtatis ɔseq. licz aũt opatio aliq̃ sit finis. tñ opatio de suo noie nõ iportat rõnem finis vel q̃etatõem in fine. Et inde est q magis q̃rimus ppter q̃d vis opari. q̃3 ppter q̃d vis delectari. Hec ille. Ex q̃bus pz. q minor est falsa. si intelligit q nõ q̃ritur. i. appetitur ppter aliud. qr appetitur ppter opatõem. vt D. ibidẽ ad scdm declarat. s3 nõ q̃ritur (ipsonalr accipiẽdo q̃ritur) vocalr ⁊ p q̃stionẽ ppositõalẽ. q̃re vis delectari. Est g delectatio ppter finẽ. q̃ si est simplr bonus. delectatio est bona. sin aũt. est mala. Dicatur g ad argumẽtũ formalr. Ad maiorẽ. illud ſm se. i. ex ppria rõne est bonuz simplr et moralr. qd nõ q̃ritur ppter aliud. nec q̃situ affectiuo. i. nõ appetitur ppter aliud. nec q̃stione vbali. ita q nõ q̃ritur quare vis hoc facere. Si aũt vult maior q istud scdm sufficiat ad eẽ vltimũ finẽ. ⁊ ſm se bonũ negatur. imo de ſm se bono. s3 opatõe pfecta p̃t q̃ri. qr in pprio noie nõ dr finẽ ⁊c. vñ esto nõ sit ppter aliud. tñ q̃ritur. vñ nõ q̃ri non est argumentũ sufficiens. ⁊ rõ ɔuertabilis cũ de se bono. qr de de se bono q̃ritur Ad minorẽ. negatur. si intelligit de q̃situ appetitiuo. imo appetitur ppter opatõem tãq3 finẽ. s3 verũ est q nõ q̃ritur ipsonalr. i. nemo querit vocalr quare q̃s velit delectari ppter euidentẽ ɔnexionẽ ad finẽ quẽ sequitur. ⁊ qr ẽ q̃etatio in fine ⁊c. vt D. hz in q̃rto. g ⁊c. Negatur ɔña. qr est bona ppter rẽ ⁊ opatõem quã sequitur q̃ q̃nq3 est soluz apparenter vel ſm quid bona. Nota q solutio est sane intelligenda in qua. D. dr. Ideo delectatio non queritur ppter aliud. scilz vocaliter. id est nõ q̃ritur q̃re quis velit delectari ⁊ quietari in appetitu. ⁊ finem volũtatis ɔsequi tñ refertur in opatõem (vt patuit supra. q. iiij. ar. ij. ad secũdũ) tanq3 in finẽ. qr aũt finis est bonus ⁊ malus. ideo et delectatio. Et aduerte q delectatio nõ queritur ppter aliud ad sensum dictũ. tñ desideratur ⁊ appetitur ppter aliud.

¶ Ad tertiũ dõm. q hoc mõ oĩa appetũt delectationẽ sicut & bonũ. cuz delectatio sit quies appetitus in bono. sed sicut ɔtingit nõ omẽ bonũ qd appetitur esse per se & vere bonum. ita non omnis delectatio est per se & vere bona.

¶ Ad maiorẽ. negaẽ. q sit p se bonũ. sed sufficit q cõsequaẽ bonũ ab oĩbꝫ appetibile. qd pt esse bonũ simplr vel ſm qd. Ad pbatõem. opꝫ sane intelligere. est eñ sensus. q oĩa appetũt bonũ vel ſm rem. vel ſm apparẽtiã. & nõ intelligiẽ q oĩa appetũt vnũ bonũ nisi deũ. sꝫ intelligitur distributiue reddendo singula singulis. i. qdlibet appetens appetit sibi bonũ. ita q bonũ hꝫ suppositõem cõfusam vel simplicẽ cũ inclinatõe ad supposita. Vñ d. san. in de veri. ma. xxij. q. p. ad q̃rtũ. Cũ dr. oĩa bonũ appetũt nõ opꝫ bonũ determinari ad hoc vel illud. sꝫ in cõmunitate accipi. qꝛ vnũqdq appetit sibi bonũ ɔueniens naturalr. De hoc videbiẽ. p. p. q. vi. ar. ij. ad scdm. Ad minorẽ. vera est. qꝛ oẽs appetũt bonũ qd seqtur ad delectatio. sꝫ tale bonũ nõ est simplr bonũ sp. sꝫ sufficit ad hoc q appetaẽ vt sit bonũ sensibile ſm qd &c. Negaẽ ɔña. Et idẽ argumẽtũ hꝫ D. in q̃rto vbi statim. & e in ordine q̃rtum. Delectatões aũt ɔpetit alicui sunt bone sibi in ɔtute &c. & ita in hoie ſm rõem delectari est sibi bonũ in ɔtute et simplr &c. Et pbat hoc tertiũ argumẽtũ q delectatio hꝫ aliquã bonitatẽ naturalẽ & sensibilẽ de se. sed nõ moralẽ bonitatẽ q̃ est bonitas rõnis Et nota D. in q̃rto. q dr delectatio vt delectatio noiat q̃ddã bonũ (scꝫ bonitate naturali) sed vt hec delectatio pt habere rõnem mali (scꝫ moralis) ex pte ei⁹ ex quo specificaẽ. sicut & oĩs actio q̃ntũ ad hoc q hꝫ de natura actõis est bona &c. Et nota solõnẽ scdi argumẽti q̃stiũcule pnte. q nõ solũ appetiẽ bonũ (scꝫ in ɔtute) sꝫ etiã apparẽs. a nõ hñte rectũ iudiciũ

¶ Vtrũ aliq̃ delectatio sit optima

AD tertiũ sic pcediẽ. Videẽ q nulla delectatio sit optimũ. nulla eñ gñatio est optimũ. nã gñatio nõ pt esse vltimus finis sed delectatio ɔseq̃tur generatiõem nam
q.31.ar.5. et eo q aliqd ɔstituiẽ i suã naturã delectaẽ. vt supra dictũ est. g̃ nulla delectatio pt eẽ optimũ. ¶ P. illud qd est optimũ nullo addito pt fieri meli⁹. sꝫ delectatio aliq̃ addito fit melior. ẽ eñ melior delectatio cuz virtute q̃ sine virtute. g̃ delectatio nõ est optimum ¶ P. id qd est optimũ est vliter bonũ sicut p se bonũ exñs. nã qd p se est pus & potius eo qd est p accñs. sed delectatio nõ est vliter bonũ. vt dictũ est. g̃ delec-
Ar.3. tatio nõ est optimũ. ¶ Sed ɔtra beatitudo est optimũ. cũ sit finis humane vite. sꝫ beatitudo nõ est sine delectatõe. dr eñ in psal. Adimplebis me leticia cũ vultu tuo. delectatões in dextera tua vsqꝫ in finẽ.

¶ Quia ɔñsum est q aliqua delectatio est bona. aliq̃ mala. nũc q̃rit an aliqua sit optima.

¶ Rñdeo dr̃z. q Plato nõ posuit oẽs delectatiões eẽ malas. sicut stoici. neqꝫ omẽs eẽ bonas. sicut epycurei. sꝫ quasdã eẽ bonas & q̃sdã eẽ malas. ita tamen q nullũ sit summũ bonũ vel optimũ

¶ D. pmo recitat opinionẽ platonis circa q̃situ. scdo adducit duo fundamẽta ei⁹ & ea reprobat. ibi. sꝫ q̃ntũ &c. Tertio ex illis reprobatõibꝫ infert ɔclõnẽ resiuã veram ibi. Et p hũc modũ &c. Quo ad pmũ pmittit q Plato in duobꝫ bñ sensit iuxta determinatõem articulorũ pcedẽtiũ. qꝛ nõ ponit oẽs malas neqꝫ oẽs bonas. Deinde ponit in quo defecit. videlꝫ in hoc q nõ posuit aliquã optimũ vel summũ bonũ ad sensum dicendũ. Nota circa hoc. q D. in q̃rto vbi supra q̃stiũ. iij. cõnumerat Platonicos cũ stoycis. & dr. Alia fuit opinio stoycorũ & platonicorũ. q ponebãt oẽm delectatõem esse malã. Hic autem in pncipio cor. dr q Plato nõ posuit oẽs delectatiões eẽ malas. sicut stoyci &c. vbi videẽ esse ɔtradictio. sed puto q rem hic meli⁹ digesserit. possibile etiã est q aliter senserint platonici. aliter Plato a cuius sententia posteriores recedere potuerunt.

¶ Sed q̃ntũ ex ei⁹ rõnibꝫ daẽ intelligi in duobꝫ deficit. In vno q̃dẽ qꝛ cũ videret delectatões sensibiles & corpales in quodã motu & generatõe ɔsistere sicut pꝫ in repletõe ciborũ & hmõi. estimauit oẽs delectatões ɔseq̃ generatõem & motũ. vñ cuz generatio et mot⁹ sint act⁹ ipfecti. seq̃retur q delectatio nõ haberet rõnem vltime pfectionis

Hic ɔñr D. adducit duo fundamẽta & duas rões pdicte sue opinõis. scdm ibi. Alio ꝯo &c. Quo ad pmã pmo ipam refert. Scdo eã iprobat. ibi. Sꝫ hoc &c. Prima g̃ radix & pmũ fundamẽtũ defectus platonici q̃ ad dicendũ nullã delectatõez eẽ optimũ. fuit induct⁹. est. qꝛ estimauit oẽs delectatões ɔsequi gñatõez & motũ. & sic g ɔñs nullã eẽ optimũ. qꝛ mot⁹ ẽ act⁹ ipfecti. ɔñter cũ dr

¶ Sed hoc manifeste apparet falsum in delectationibꝫ intellectualibꝫ. aliq̃s eñ nõ solũ delectaẽ in generatõe scie. puta cũ addiscit aut miraẽ. sicut supͣ q.32.ar.viij.
dictũ ẽ. sꝫ etiã in ɔtẽplãdo ſm sciam iã acq̃sitã.

Eradicat pdictũ p^m fundamẽtũ Plonis. qꝛ delectatiões intellectuales q̃ sunt potissime nõ ɔsequũtur solũ gñatõem. sed etiã pfectõnem ɔpletã. vt doctor ostendit de scientia Consequenter ibi.

¶ Alio ꝯo mõ. qꝛ dicebat optimum illud qd est simplr summũ bonũ. qd scꝫ est ipm bonũ q̃si abstractũ & nõ pticipatũ sicut ipe de⁹ est summũ bonũ

¶ Ponit scdam radicẽ defectus Platonis. Et deinde sic iprobat eã. ibi. Nos aũt &c. Scda g̃ rõ Platonis fuit. qꝛ ipe accepit ſcatõem nois. cũ dicim⁹ delectatione summũ bonum pro summo bono separato. scꝫ deo. Deinde cum dicit

¶ Nos aũt loq̃mur de optimo in rebꝫ humanis Optimũ aũt in vnaquaqꝫ re est vltim⁹ finis. finis aũt vt supra dictum est duplr dr. scꝫ ipa res. & vsus q.p.ar.viij.
rei. sicut finis auari est vel pecunia vel possessio pecunie. & ſm hoc vltim⁹ finis hois dici pt. vel ipe deus qui est summũ bonũ simplr. vel fruitio ipius q̃ importat delectatõem quãdã in vltimo fine.

¶ Improbat etiã pdictã radicem & acceptõem nois qꝛ cũ vertim⁹ in q̃stione an delectatio sit summũ bonũ intelligimus (sicut debet intelligi) de summo bono creato. formalr inherente & perficiẽte. g̃ male accipiebat Plato. Qꝫ aũt debeat sic intelligi (scꝫ de summo bono creato) D. pbat tali rõne. Optimũ in vnaquaqꝫ re est vltimus

finis (scz inherēs z nō abstractus). sed ipa delectatio q̄dam siue fruitio est vltimꝰ finis (scz formalis) ḡ ipa delectatio q̄dā est optimū z summū formalr̄ inherens. z ḡ sic debet intelligi. Pro minore D. notat distinctōnem de fine. qz est finis qui. z finis quo. siue obiectalis z formalis. siue res z eius adeptio. de qua distinctōe sepiꝰ supra. q. p̄. ar. iij. dictū fuit

¶ Et p hūc modū alia delectatio hoīs pt̄ dici optimū inter bona humana.

¶ Hic in calce corpis D. ex oībꝫ dictis infert ɔclōnem rn̄siuā talē. Aliqua delectatio homis (scz ɔn̄s optimā opatōem) pt̄ dici optimū inter bona humana (.i. inter formalr̄ inherētia. accipiēdo scz optimū bonū p bono formali.) Jlla ɔclō pꝫ ex dictis. p̄sertim ex scd̄a improbatione Platonis. qz p rōnem ibi factā ɔtra Platonem fuit illata hec ɔclō. z sic relinq̄tur nota Nota aūt q̄ D. hic nō facit difficultatē de hoc. an delectatio sit p̄ncipalius opatōe. sed disputāt ɔtra Platonez sufficit ostēdere aliquā delectatōem eē optimū. nō secernēdo opatōez. nā opatio z delectatio ipam ɔn̄s habēt tanq̄ vnū bonū. sicut em̄ ex pfectōe z pfectibili ɔstituit vnū. ita ex delectatione z opatōe fit vna opatio pfecta. q̄re nō est putandū q̄ D. hic ɔtradicat supra habitis. q. iiij. ar. ij. vbi p̄tulit visionē delectatōni. ibidē em̄ distincte loq̄bat. hic aūt loq̄t de delectatōe inclusa opatōe. q̄ ambo hꝫ p optimo bono hoīs. Si aūt loq̄remur ꝓprie z distincte. segregādo p intellectū ab inuicē. tūc delectatio magis est aliq̄d optimi. scz felicitatis z beatitudinis cōnitalr̄ dicte. D. aūt hic loq̄t philosophice ad moduz Aristo. q nō determinauit in x. ethi. q̄ inter ista eēt ꝓpter alterū. de quo supra habitum est. Cōfirmat rō in ɔtrariū ɔclonē rn̄siuā. Et pbat q̄ delectatio est aliq̄d optimi tanq̄ ɔn̄s beatitudinē formalē. Vide d. san. in. iiij. dis. xlix. q. iij. articulo. iiij. q̄stiūcula. ij. per totum.

¶ Ad p̄muz ergo dōm. q̄ nō om̄is delectatio consequitur generatōem. sed alique delectatōes ɔsequunt
Incor. operatōes pfectas. vt dictuz est. z ideo nihil ꝓhibet aliquā delectatōez eē optimū. z si nō oīs sit talis

¶ Maior vera. qz generatio est q̄ddaz fieri z motus ad pfectōem distīs ab ipa. Minor est vlr̄ falsa z patuit supra q̄ Plato in h̄ rep̄hendit. qz dixit delectatōem esse gn̄atōem. Ad pbatōem dico. q̄ aliq̄d delectat qz ɔstituitur in suā naturā. si intelligit q̄ delectatio ɔsistat in ɔstitutōe nature in se. negat. qz delectatio est opatio sequens naturā ɔstitutā. vt patuit supra. sꝫ intelligit vt patuit. q. xxxi. ar. p̄. Est ɔstitutio in naturā existēte .i. q̄dā motus vel opatio causata ex existentia .i. p̄ntia existēns in naturā .i. ɔuenientis z ɔnaturalr̄. nō q̄ sit ipa ɔstitutio naturalis zc. et D. supponit ista ex loco dicto supra. Et vult illa ꝓpō ph̄i. q̄ opatiōes ꝓcedētes ab habitibꝫ z natura iā in eē ɔstitutis sunt delectabiles z sine tristicia. sꝫ opationes q̄ sunt ɔstitutiue siue ꝓductiue habitus vel nature sunt cum tristicia.

¶ Ad scd̄m dōm. q̄ rō illa ꝓcedit de optimo simpliciter. p cuius participatōem om̄ia sunt bona. vñ ex nullius additōe fit melius. sed in alijs bonis vniuersaliter verū est q̄ q̄dlibet bonū ex additōe alterius fit melius. Quis possꝫ dici q̄ delectatio nō est aliq̄d extraneū ab operatōe virtutis. sed ɔcomitās ipsam vt in p̄mo ethicoꝝ dicitur

¶ Maior vera de optimo simplr̄. q̄d est summū bonū extrinsecuz. q̄d supra dicebat beatitudo obiectalis. hoc em̄ p q̄dcūq̄ additū nō fit melius. licꝫ ipm cū alio bono sint plura bona. vide de malo. ma. v. q. j. ad q̄rtū. z Lxerciū. sꝫ id q̄d est bonū optimū inter oīa formalr̄ inherētia pt̄ fieri meliꝰ Ad minorē p̄mo. ɔcessa ipa seq̄tur q̄ nō est optimū simplr̄ extra genꝰ. Scd̄o dr̄ ad minorē. negādo eā. qz delectatōi optime nō addit v̄tus. imo nō ē optima nisi qz ɔseq̄tur z icludit in optima opatōe. q̄ ē opatio v̄tutis. Et ḡ dt̄ D. Quis posset dici q̄ delectatio nō est aliq̄d extraneū ab opatōe v̄tutis. sꝫ ɔcomitās ipam Et p h̄ pꝫ q̄d dictū est circa corpꝰ arti. q̄ D. hic nō accipit p duobꝫ opatōem z delectatōez. sꝫ magis p vna opatione optima. nō em̄ est operatio optīa nisi cū delectatōe Et ergo in ipa includitur

¶ Ad tertiū dōz. q̄ delectatio nō hꝫ q̄ sit optimū ex h̄ q̄ est delectatio. sꝫ ex hoc q̄ ē pfecta q̄es i optīo vñ nō optꝫ q̄ oīs delectatio sit optima aut etiā bona. sicut aliqua scīa est optima nō tn̄ oīs.

¶ Ad maiorē. id q̄d est optimū est vlr̄ bonū. Dico p̄mo. q̄ si ē optimū simplr̄ extra genus ē vlr̄ bonū. vñ ponimꝰ deū vlr̄ bonū. Scd̄o dico q̄ si est optimū certatum rōne gn̄is sui (qz scz est delectatio) tūc est vlr̄ bonū id est in q̄cūq̄ delectatōe inueniat. Si aūt est optimū bonū rōne spēi. qz videlꝫ est delectatio talis. ɔn̄s talē opationē. tūc nō optꝫ q̄ vlr̄ .i. om̄is delectatio sit bona. sicut qz rısibile ɔuenit hoī vt est tale aīal. nō ɔuenit ꝓpterea omni aīali zc. Ad pbatōem ɔcedo. q̄ p se existēs est p̄us. eo q̄ est p accn̄s vel p alterū. Sꝫ dico q̄ delectatōni nō ɔuenit eē p se. z rōne gn̄is eē optimū. sꝫ p aliud scz opatōem quā seq̄t Minorē ɔcedo. ḡ nō est optimuz. verū. rōne gn̄is vt delectatio. sꝫ aliq̄ talr̄ delectatio. z ista est optima p accidēs. i. p alterū. nō tn̄ p accn̄s. i. ɔtingēter z variabilr̄. pt̄ em̄ p aliud ɔuenire q̄d etiā ɔuenit necēario. vt pꝫ de beatificabilitate hoīs vel angeli zc. Et istā solonem intendit D. qz dt̄ q̄ delectatio nō hꝫ q̄ sit optimuz. qz delectatio scz rōne gn̄is. sed qz q̄es in optimo. i. vt talis. z p ɔn̄s sicut hꝫ q̄ sit talis p obiectū suū. ita hꝫ q̄ sit optima p obiectū in genere cause finalis. z obiectū specificatiuū zc. id est formalis.

¶ Utrū delectatio sit mēsura vel regula s̄m quā iudicet bonū vel malū in moralibꝫ

AD quartū sic ꝓceditur Videt q̄ delectatio nō sit mēsura vel regula boni z mali moralis. oīa em̄ mensurant p̄mo sui generis. vt dr̄ in. x. metaphy. sed delectatio nō est p̄mū in genere moraliū. sꝫ ꝓcedūt ipaz amor et desideriū. nō ḡ est regula bonitatis z malicie i moralibꝫ. ¶ P̄. mensurā z regulā optꝫ esse vniformē. z ideo motus q̄ est maxime vniformis est mēsura z regula oīm motuū. vt dr̄ in. x. metaphy. sꝫ delectatio ē varia z multiformis. cū q̄dā eaꝝ sint bone. z q̄dam male. ḡ delectatio nō est mēsura z regula moralium ¶ P̄. certiꝰ iudiciū sumit de effectu p cām q̄z ecōuerso. sꝫ bonitas vel malicia opatōis est cā bonitatis vel malicie delectatōis. qz bone delectatōes sunt q̄ cōsequūtur bonas opatiōes. male aūt q̄ malas. vt dr̄ in x. ethicoꝝ. ḡ delectatōes nō sunt regula z mēsura bo

bitatis ꝛ malicie in moralibꝫ. ¶ Sꝫ ↄtra est qꝺ Augustinꝰ dꝛ. sup illud. ps. Scrutans corda ꝛ renes deus. finis cure ꝛ cogitatōis est delectatio ad quā qs nitit̄ puenire Et phs dꝛ in. vij. ethi. ꝙ delectatio est finis architectoꝝ. i. pncipalis. ad quē respicientes vnūqꝺqꝫ. h̄ q̄dē malū. h̄ āt bonū ēē simplr̄ dicimus

¶ Hic D. inq̄rit qūo delectatio se habeat ad bonitatē ꝛ maliciā hūanoꝝ ꝛ moralium actuū. An sit regula Nota aūt ꝙ de rōne mēsure ꝛ regule ē ducere in cognitionē alteriꝰ ꝛ ip̄m notificare. vt patuit supra. q̄rere ḡ an delectatio sit mēsura ꝛc̄. i. an ex bona delectatōe interīa cognoscat̄ ꝙ hō sit ꝟtuosus ꝛ bonꝰ. ꝛ ꝑ oppositū de mala

q.xx.ar.ij. ¶ Rn̄deo dōm. ꝙ bonitas vl' malicia moralis pn cipalr̄ in volūtate ↄsistit. vt supra dictū est. vtꝝ aūt volūtas sit bona vel mala p̄cipue ex fine cognoscit̄. id aūt habet̄ ꝓ fine in q̄ volūtas q̄escit. q̄es aūt volūtatis ꝛ cuiuslibet appetitꝰ in bono est delectatio. et iō ſm delectatōem volūtatis hūane p̄cipue iudicat̄ hō bonꝰ vel malꝰ. Est eīi bonꝰ ꝛ ꝟtuosus q̄ gaudet i opibꝫ ꝟtutū. malꝰ aūt q̄ in opibꝫ malis.

¶ D. rn̄det tali ↄclōne interīa. Delectatio volūtat̄ est mēsura boni ꝛ mali moralis. nō aūt delectatio appetitus sensitiui. D. ꝓbat p° p̄mā ptē huꝰ ↄclōnis. Scꝺo ponit ꝛ ꝓbat scꝺam ibi. Delectatōes aūt ꝛc̄ Et cuius ꝓbatio p̄me sit satis clara in lr̄a. qꝛ ex fine innotescat bonitas agētis in moralibꝫ. ꝛ silr̄ bonitas actiōis. sꝫ delectatio tenet se ex pte finis ꝛc̄. Arguit̄ tn̄ formalꝰ sic supplendo maiorē ex p̄mo argumēto. h̄ hꝫ rōem mēsure in vno q̄q̄ gn̄e. ex q̄ hꝫ certitudo ꝛ iudiciū de oibꝫ illius gn̄is. sꝫ ſm delectatōem volūtatis hūane. p̄cipue iudicat̄ hō bonus vel malꝰ vt sic. ḡ seq̄t ↄclo. Maior nota ex. x. metaphy. Minor ꝓbat̄ a pncipio formalr̄ de p̄mo ad vltimum. Et ↄfirmat̄ quasi a signo. Deinde ibi

¶ Delectatōes aūt appetitꝰ sensitiui nō sunt regula bonitatis vel malicie moralis. nā cibꝫ cōiter delectabilis est ſm appetitū sensitiuū bonis ꝛ malis. sꝫ volūtas bonoꝝ delectat̄ in eis ſm ↄueniētiam rōnis quā nō curat volūtas maloꝝ.

¶ Subiūgit scꝺam ptē ↄclonis. quā ꝓbat sic. id qꝺ est cōe bonis ꝛ malis. nō ē regula ꝛ mēsura boni vel mali moral. ita scꝫ ꝙ ex ip̄o cognoscat̄ determinate ꝙ sit bonū. vel determinate ꝙ sit malū. sꝫ delectatio appetitꝰ sensitiui est cōis ꝛc̄. ḡ delectatio appetitꝰ sensitiui nō ē mēsura ꝛ regula ꝛc̄. Probat̄ minoꝛ. qꝛ bonus delectat̄ in cibo vno. ꝛ malꝰ silr̄. ꝛ ex h̄ ille nō hꝫ ꝙ sit bonus. nec ille ꝙ sit malꝰ. ḡ ex delectatōe sensibili vt sic nō iudicat̄. sꝫ ex h̄ ꝙ illa delectatio ē volūtatis ſm iudiciū rōis Et h̄ D. tāgit in fine. qꝛ delectari sensualr̄ ſm ↄueniētiā rōnis ꝛ voluntarie est virtuosum ꝛc̄. habet̄ ḡ ꝙ ex delectatōe vt ē appetitꝰ sensitiui tn̄ nō hꝫ iudiciū de bonitate vel malicia ꝛc̄ Tn̄ indirecte pt̄ sumi iudiciū ex appetitu sensitiuo. scꝫ vt mouet̄ a volūtate vel directe. vel ꝑ modū redūdātie ꝛc̄

☞ Cōfirmat̄ aūt p̄ma ps ↄclonis argu. in ↄtriū.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. ꝙ amoꝛ ꝛ desideriū sunt p̄oꝛa delectatōe in via gn̄atōis. sꝫ delectatio est p̄oꝛ ſm rōnem finis q̄ in opabilibꝫ hꝫ rōem pncipij a q̄ maxime sumit̄ iudiciū sicut a regula vel mensura.

¶ Maioꝛ vera Ad minorē. delectatio nō est p̄mū in genere moraliū Licꝫ. in via gn̄atōis ꝛ executiōis. est tn̄ p̄mū via intētōis. ꝛ gn̄e cause finalis. vt pꝫ supra. q. xxv. ar. ij. Ex fine āt sumit̄ potissimū iudiciū in moralibꝫ magis q̄ȝ ex materia vel circūstātijs. Quia ḡ delectatio hꝫ manifestā ↄnexionē cū fine tāq̄ȝ dicēs q̄etatiōem i fine. vt patuit. ar. ij. ad scꝺm. ideo ē mensura moral' bonitat̄ ꝛc̄. qꝛ etiā ex delectatōe cū inclusione opatiōis cui delectatio ↄiūgit̄ aduertit̄ volūtas. ex q̄ ↄpletiue depēdet bonitas vel malicia moralis

¶ Ad scꝺm dōm ꝙ ois delectatio in hoc est vniformis ꝙ est q̄es in aliquo bono. ꝛ ſm h̄ pt̄ ēē regula vel mēsura. nā ille bonꝰ est cuiꝰ volūtas q̄escit in bono. malꝰ aūt cuiꝰ volūtas q̄escit in malo

¶ Ad maiorē. dꝫ ēē certa vt materia patit̄. Ad minorē dico. ꝙ q̄dē multiformis est. sicut ꝓbat argumētū q̄ ad hoc ꝙ aliq̄ est bona aliq̄ mala. est tn̄ vniformis vt regula est. qꝛ hoc certū est ꝙ ille est bonus q̄ delectat̄ in bonis. malꝰ q̄ in malis. Vn̄ minoꝛ negat̄. qꝛ licꝫ oēs delectatōes collectiue nō sint vniformes. vt rō ꝓbat. tn̄ q̄libet est vniformis. qꝛ ē in bono vel malo Et vniformiter sic ē ꝙ cuiꝰ volūtas quiescit bonas bona est ꝛc̄.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ cū delectatio ꝑficiat opatione ꝑ modū finis. vt supra dictū ē. nō pt̄ ēē opatio ꝑfecte bona nisi etiā adsit delectatio in bono. nā bonitas rei dependet ex fine. ꝛ sic q̄dāmō bonitas delectationis est cā bonitatis in operatione. q.xxxiij.ar.4 in cor.

¶ Maioꝛ vera vt sic. tn̄ effectꝰ q̄nq̄ ē notioꝛ. ꝛ pt̄ eā cā p̄suppositā ꝛ inclusā etiā esse mēsura ꝛ regula. ꝛ maior sit ita vt cā est Ad minorē. vera in gn̄e cause efficiētis ꝛ formal' specificatiue. tn̄ etiā ecōtra delectatiōis bonitas est cā bonitatis opatōnis formalr̄ ꝛ finalr̄ largo mō. vt patuit. q. xxxiij. ar. iiij. Et ḡ opatio nō est ꝑfecta (scꝫ accidētalr̄ ꝛ aliq̄ mō finalr̄. ꝓut ois ꝑfectio hꝫ rōem finis large) sine delectatōe. Et scꝺo vt in ar. q. ad scꝺm hꝫ bitū est opatio de noie suo nō iportat rōnem finis sicut delectatio. Esto sit pncipal' finis. iō magis mēsure rō in moralibus ↄuenit delectatōi q̄ȝ opatōni. licꝫ delectatio sit bona ꝓpter opatōem. qꝛ ad ēē mēsurā non req̄rit̄ causalitas in ēē rei. sꝫ in ēē cognito. Quia ḡ bonitas volūtatis cognoscit̄ ex fine. ꝛ delectatio ex noie iportat rōem finis. ideo sibi ↄuenit rō regule ꝛc̄.

¶ Questio. xxxv. de tristicia seu doloꝛe ſm se

Deinde ↄsiderādū ē de doloꝛe ꝛ tristicia. Et circa hoc p̄mū ↄsiderādū est de tristicia seu doloꝛe ſm se. Scꝺo de causis eiꝰ. Tertio de effectibꝫ ipius. Quarto de remedijs. Quinto de bonitate vel malicia eiꝰ. Circa p̄mū q̄runt̄ octo. Pꝛio vtꝝ doloꝛ sit passio aīe. Secūdo. vtꝝ tristicia sit idē ꝙ doloꝛ. Tertio vtꝝ tristicia seu doloꝛ sit ↄtraria delectatōi. Quarto vtꝝ ois tristicia oīni delectatōi ↄtariet̄. Quinto vtꝝ delectationi ↄtēplatōis sit aliq̄ tristicia ↄtraria. Sexto vtꝝ magis fugiēda sit tristicia q̄ȝ delectatio appetenda. Septio vtꝝ doloꝛ exterioꝛ sit maioꝛ q̄ȝ doloꝛ interioꝛ. Octauo de specieb⁊ tristicie.

¶ Quia tristicia ꝑtinet ad vnā ↄiugatōem cū delectatōe. ꝛ directe sibi ↄtrariat̄. iō imediate post delectatiōnē. agit̄ de tristicia. Et q̄nq̄ facit D. ꝛ pꝫ ordo. qꝛ p̄cesserunt

dit fm imediatiorē habitudinē ad tristiciā. In prīa au questione duo facit. Primo qrit qd sit. scdo diuidit i cer tas spēs in ar. viij. Circa pmū duo facit. Primo qd dis tū est. Scdo comparat dolorē interiorem ad exterio rē.ar. vij. Circa pmū pmo facit qd dictū est. Scdo agit de dolore p cōparatōem ad delectatōem. in tertio ar. Cir ca pmū pmo ostendit qd sit dolor. Scdo quō se habeat ad tristiciā in cōueniētia z drīa in ar.ij.

¶ Utrū dolor sit passio anime.

AD pmū sic pcedit Uidet q dolor non sit passio aie. nulla eni passio aie est i corpe. sz dolor pt eē in corpe. dt eni Aug. in li. de vera reli. q dolor q dr corpis ē corruptio repētina salutis ei9 rei quā male vtēdo aia corrup tioni obnoxiauit. g dolor nō est passio aie. ¶ P. ois passio aie ptinet ad vim appetitiuā. sz dolor nō ptinet ad vim appetitiuā. sz magis apphensiuā. dt eni Aug. in li. de natu. bo. q dolorē in corpe facit sensus resistēs corpi potētiori. g dolor nō ē passio aie. ¶ P. ois passio aie ptinet ad appetitū aialē. sz dolor nō ptinet ad appetitū aialē. sz magis ad appetitū natu ralē. dt eni Aug9. viij. sup Gen. ad lrā. Nisi aliqd bonū remāsisset in natura. nulli9 boni amissi eēt do lor in pena. g dolor non est passio aie. ¶ Sz ō est qd Aug. xiiij. de ci. di. ponit dolorē īter passiōes aie idu cēs illd Uirg. Hic metuūt cupiūt gaudētq dolētq.

¶ Hic pmo qrit D. de pdicato qddicatiuo

¶ Rn. dd̄m. q sicut ad delectatōem duo reqrūt sz cōiūctio boni. z pceptio hmōi cōiūctōis. ita etiam ad dolorē duo reqrunt. sz cōiunctio alicui9 mali qd ea rōne ē malū. q puat aliqd bonū. z pceptio hmōi cōiūctōis. Quicqd aūt cōiūgit si nō habeat respectū ei9 cui cōiūgit rōem boni vel mali. nō pt causare de lectatōem vel dolorē. Ex q pz q aliqd sub rōne boni vel mali est obiectū delectatiōis z doloris. bonū aūt et malū inqztū hmōi sunt obiecta appetit9. Un pz q delectatio z dolor ad appetitū ptinent

¶ D. pmittit p° duas ɔclōnes pambulares. scdam ibi. Ois aūt zc. Scdo eas applicat z infert ɔclonē tristi. ibi. Ois aūt zc. Prima g ɔclō pambularis est. Delecta tio z dolor ad appetitū ptinēt. Probat. aliqd sub ratōne boni vel mali est obiectū delectatōis z doloris. sz bonū et malū inqztū hmōi sunt obiecta appetit9. g zc. Maior pbat a pncipio clare p sile de delectatōne. q reqrit cōiūc tio mali z pceptio. z si nō cōiungat sub rōne mali nō cau sat dolorē. g maior vera Et nota sbū cū dt. q ea rōne est malū zc. q nō opz q causans dolorē sit malū in se. sz sufficit q sit malū huic causando defectū in eo. Minor relinqt nota Et vult ista rō. q obiectū z act9 circa obiec tū sūt eiusdē poīe. sz obiecta doloris z delectatōis ptinēt ad appetitū. g zc. An aūt dolor possit ptinere tm ad ap petitū naturalē. qui est in tactu z nō ad sensitiuū appetitū tangetur ad pmū zc.

¶ Ois āt mot9 appetitiu9 seu inclinatio ɔñs app hēsionē ptinet ad appetitū intellectiuū vl sensitiuū. nā inclinatio appetit9 naturalis nō ɔseqt apphēsio

nē ipi9 appetētis. sz alteri9. vt in pmo dictū est Cum igit delectatio z dolor psupponant in eodē subiecto sensuz vel apphēsionē aliquā. manifestū est q dolor sicut z delectatio ē in appetitu itellectiuo vl sensitiuo p.p.q.xxiij.ar p.et.sup.q. xxvi.ar.p.

¶ Subiūgit scdam ɔclonē pambularē z magis spēa lē. sz. dolor sicut z delectatio ē in appetitu intellectiuo vel sensitiuo. Probat. ois mot9 siue inclinatio sequēs app hēsionē ɔiūctā ptinet ad appetitiuū itellectū vel sensitiuū sz delectatio z dolor sunt hmōi. g zc. Maior pz p diuisionē appetit9 naturalis z sensitiui z intellectiui. vt pz p.p.q. viij.ar.x. et supra. q.xxvi.ar.p. Deinde cū dt

¶ Ois aūt mot9 appetit9 sensitiui dr passio. vt su pra dictū est. z pcipue illi q in defectū sonāt. Un do lor fm q ē in appetitu sensitiuo, pprijssime dr passio aie. sicut molestie corpales pprie passiones corpis dicūt Un z Aug9. xiiij. de ci. dei. dolorē spēalr egritu dinem nominat. q.xxij.a.p.

¶ Applicat pdicta z īfert ta'ē ɔclonē tristi. Dolor fm q est in appetitu sensitiuo pprijssime dr. z ē passio aie. Et dt notāter fm q ē in appetitu sensitiuo. qz vt patebit ar. sequēti. Dolor fm q idē est qd tristicia est etiā in volūta te. z sic nō est passio. Probat. ois mot9 appetit9 sensitiui. pcipue q in defectū sonat (bñs sz annexā trāsmutatōem corruptiuā) dr z est passio pprijssime. sz aliqs dolor sicut et delectatio aliq est mot9 appetit9 sensitiui. g zc. Minor pz p pcedētes ɔclones pambulares. Maior patuit su pra.q.xxij. z.q.xxxi.ar. p.ad tertiū. Et ɔfirmat auctorita te Aug. z explicat. z dt D. fm q est in appetitu sensiti uo. qz articul9 sequēs explicabit q sit in eo z que nō. z ita sufficit nūc pbasse q dolor sensitiu9 est passio Cōclo tristi.

¶ Cōfirmat ɔclō tristi. argumēto in ɔtrariū

¶ Ad pmū g dd̄m. q dolor dr eē corpis. qz cā do loris ē in corpe. puta cū patimur aliqd nociuū cor pori. sz mot9 doloris sp est in aia. nā corpus nō pōt dolere nisi dolente aia. vt Aug9. dt

¶ Ad maiorē. vera. nō est in corpe tm. sz in toto ɔiun cto. et cū hoc dico. q passio corpalis incipit a corpe z ter minat ad aiam. aialis aūt ecōtra. z hoc vez rōne forma lis. de hoc in de pica. ma. xxvi. ar.q. et ar.x. Ad mi norē pt dici pmo extra lrām. q dolor corpalis est in cor pore. sz nō aialis z passio. Scdo dr. q dolor est in corpe (loquēdo de dolore passione) causalr. qz videlz de lesiōe corpis z nocumēto insurgit motus in aia. q ēcialr est passio. z huic formali etiaz correndet ex pte corpis aliqua trāsmutatio corpalis. et huius argumentū est. q dolor sit pncipalr in aia. qz corp9 nō dolet nisi dolēte aia. Et scdo qūis delectatio corpalis etiā habeat cāz in corpe. nihil9 omin9 tm est passio. sic z de dolore dicendū est. Pro maiori declaratōe hui9 solutōnis nota. q d. fan. vbi iam in de pica. z silr in.iij. sen. dis. xv. q.ij. ar.iij. q.ij. videt dice re q dolor sensibil corpalis nō sit passio aialis. nec ptine at ad appetitū. sz ɔpleat in vi apphēsiua Un dt vbi iam in tertio. dolor incipit in lesione. z terminat in pceptōe sen sus. ibi eni ɔplet rō doloris. sz rō tristicie incipit in app hēsione z terminat in affectōe. Un dolor est in sensu (sz tact9) sicut in subiecto. sz tristicia est in appetitu. Et g pz q tristicia est passio aialis. sed dolor est magis passio cor poralis. Qñq tm tristicia large loquēdo dolor dicitur.

Hec ille. similia hz in de verita. Ex qbus pz. qz sensit ibidē q dolor corpalis tm ↄsisteret in apphensione sensus (scz tactus) vt aū ista hz in tertio. ₇ sic nō esset passio sicut d loqmur de passione. q hz formale in appetitu sensitiuo et materiale in corpe. Sz D. ista hic in solone limitauit ₇ aliqd addidit. qz videlz dolor corpal' ē qdē in sensu. ₇ ibi pficit cpletū ad cām doloris. q est in appetitu. nō tn̄ solum est in sensu. nā nō pt esse q tact⁹ ledat ₇ lesionē apphendat. qn ₇ p interiorē sensum apphēdat ₇ appetit⁹ in corpore subiectat⁹ nō renitat ₇ etiā doleat. vn̄ ex nociuo corporis (fm tactū) resultat aliqs mot⁹ in aīa. q motus formalr est passio doloris. ₇ hāc eē vltimā mentē D. san. patz ex. iij. p. q. xv. ar. vi. in cor. vbi dt. sicut dolor sensibil' ē in appetitu sensitiuo. ita ₇ tristicia. Sz est drn̄a fm motiuū siue fm obiecta. nā motiuū doloris est lesio sensus tact⁹ pcepta. sicut cū aliqs vulnerat'. obiectū aūt motiuū tristicie est nociuū seu malū extern⁹ apphensum siue p rōm siue p imaginatōem. vt ip. q. p. habitū est (scz ar. seque. huius qstionis) Sicut cū aliqs tristat' de amissione grē vel pecunie. Hec ille. Ex qbus pz q dolor sensibilis est in appetitu sensitiuo. ₇ p ↄsns passio aialis. Patz quoqz qz lesio pcepta sensu tact⁹ est motiuū siue obiectū talis passionis aialis. Et pz q nō est solū imutatio in sensu tact⁹ sz ₇ in appetitu sensitiuo. et pz etiā q cōis dolor sensibil' incipiat in corpe. tn̄ ₇ terminat' ad appetitum. qre standū est in his vltimo dictis. Et dōm q id qd est in tactu nō est dolor quā dicim⁹ passionē. imo est materia doloris passionis. sz imutatio appetit⁹ sensitiui ↄsns hmōi tact⁹ lesionē. Vide supra allegatū Capō. q. xxxi. ar. iij.

¶ Ad scōm dōm. q dolor dr eē sensus. nō qz sit actus sensitiue virtutis. sz qz reqritur ad dolorez corporalē sicut ad delectatōem.

¶ Maior vera cēntialr ₇ subiectiue. tn̄ psupponit apprehēsiuaz. vt patuit supra scpt⁹. Minor negat'. Ad pbatōem dr. q est pdicatio causalis ₇ p ↄcomitātiā. qz videlz ad sensatōem ₇ pceptōem corpis potiorēis ₇ nociui. seqtur imutatio ₇ deiectio appetit⁹ p dolorē. sicut sup q. xxxi. dictū fuit. q delectatio est opatio ₇ pceptio cōueniētis causalr ₇ psuppositiue

¶ Ad tertiuz dōm. q dolor de amissione boni demonstrat bonitatē nature. nō qz dolor sit act⁹ naturalis appetitus. sz qz natura aliqd appetit vt bonuz qd cū remoueri sentit' sequitur doloris passio in appetitu sensitiuo

¶ Maior vera. tn̄ appetitus aialis pt esse respectu ei⁹ qd etiā natura reqrit. puta tn̄ apphensione. vt patuit supra. q. xxx. ar. iij. ad pmū. Minor negat'. imo ptinet ad sensitiuū ₇ aialē. Ad pbatiōem dr. q dolor consurgit ex amissione boni. ₇ ex bonitate nature. sz mediāte apphensione sensitiua ₇ motu appetit⁹ sensitiui. q etiaz pt dolere ex subtractōe eius. qd est naturale. sicut ₇ ↄcupiscentia ₇ delectatio sensitiua pt esse de eo qd est naturale ex parte corporis. vt pz de cibo ₇ potu et venereis ₇c. Et hoc intendit D. cū dr. sed qz natura aliquid appetit vt bonum. qd cū remoueri sentitur seqtur doloris passio in appetitu sensitiuo. Et ergo vult q ex amotōne boni naturalis percepta p sensum. sequitur motus in appetitu sensitiuo qui est dolor. sicut cum aufertur bona dispositio ₇ valitudo membrorum ₇c.

¶ Utrum tristicia sit idē qd dolor

Ad secūdū sic pceditur Videt' q tristicia nō sit dolor. dt em̄ Aug⁹. xiiij. de ciui. dei q dolor in corporibus dr. tristicia aūt dr magis in aīa. g tristicia nō est dolor. ¶ P. dolor non est nisi de pñti malo. sed tristicia pt eē de pterito ₇ de futuro. sicut penitētia ē tristicia de pterito. ₇ anxietas de futuro. g tristicia oīno a dolore differt. ¶ P. dolor nō videt' ↄsequi nisi sensum tactus. sed tristicia potest ↄsequi ex omnibus sensibus. ergo tristicia nō est dolor. sed se hz in pluribus. ¶ Sed ↄtra est quod aplus dt ad Roma. ix. Tristicia est mihi magna ₇ continuus dolor cordi meo. pro eodem vtens tristicia ₇ dolore

Hic scdo D. inqrit qūo se habeat dolor ad tristiciam An idē sit vel differat

¶ Respondeo dōm. q delectatio ₇ dolor ex duplici apphensione causari possunt. vel ex apphensione exterioris sensus. vel ex apphensione interiori siue intellectus siue imaginatōnis

¶ D. respondet tali ↄclusione. Tristicia est qdā species doloris sicut gaudiū delectatōis. ita scz q dolor est in plus q tristicia. sicut delectatio est in plus q gaudiuz Probat'. dolor captus in genere dr tam de dolore causato ex apphensione exterioris sensus. q ex apprehensione intellectus siue imaginatōis. sed tristicia noiat solū illum dolorē. qui ex interiori apprehensione causatur. ₇ dolor q ex exteriori apprehensione causat' dr dolor. nō aūt tristicia. igit' tristicia est qdam spēs doloris. Hui⁹ rōnis D. ponit ₇ pbat pmo maiorē. scdo minorē. ibi. Sola igit' ₇c. Tertio ↄclusionē. ibi. Sic igit' ₇c. Circa maiorem pmo ponit eam. scdo limitat. ibi. Interior ₇c. Maior g patz ex se de delectatōe. scz capta in genere. vt dictū fuit. q. xxxi. ar. iij. Cōsequenter cū dr Lcdo viii.

¶ Interior aūt apphensio ad plura se extendit q exterior. eo q qcūqz cadūt sub exteriori apphēsione cadūt sub interiori. sz nō ecōuerso

¶ Limitat maiorē dictā. ₇ notat q apphensio interior ad plura se extendit (scz ex parte obiectoꝝ) et g dolor sequēs tales apphensionē est ad plura obiecta (licz nō sit ↄmunior fm pdicatōēz ₇ subiecta. vt notat D. circa fine solutōis tertij) Aduerte tn̄ q hoc nō semp ↄtingit. qz pt qs dolere fm sensum exteriorē. ₇ tn̄ nō tristari fm voluntatē deliberatā. sicut pz de martyribus. Vn̄ dictū illud ē verū de possibili p oia. sicut supra dictuz fuit de gaudio et delectatōe. qz etiā de possibili gaudiū est in plus q ad obiecta delectatōe q ē ↄdiuisa gaudio. sz nō de facto. immo ecōtra Cōsquenter ibi.

¶ Sola igit' delectatio que ex interiori apphensione causatur gaudium nominatur. vt supra dictuz est. et similiter ille solus dolor qui ex apprehēsione interiori causatur. noiatur tristicia. Et sicut illa delectatio que ex exteriori apprehensione causat' delectatio qdem noiatur. non autē gaudium. ita ille dolor qui ex exteriori apprehēsione causat' noiatur qdem dolor. nō aūt tristicia q. xxxi. ar. iij.

¶ Subiūgit minorē. quā ꝓbat p̄mo q̄ ad p̄mā eius ꝑtem. que p3 a simili supra q. xxxi. ar. iij. de gaudio ꝛ per ꝯsequens etiā p3 de tristicia. ¶ Ubi nota. ꝙ ex his ꝟbis D. haberi pōt qḋ supra dicebat̄ scʒ ꝙ gaudiū potest esse etiā in appetitu sensitiuo. vt sequit̄ apprehensionē interiorem imaginatōis. vel rōnis ꝑticularis. q3 D. dr̄ ꝙ gaudiū solū causat̄ ex apprehēsione interiori. de qua scʒ dixit in ꝑncipio articuli (scʒ intellectus siue imaginatōnis) q̄re caute intelligendū videt̄ qḋ supra. q. xxxi. ar. iiij. habitum est. ꝙ gaudiū est in volūtate. sed non qḋcūqʒ. sed solū qḋ īmediate sequit̄ apprehensionē intellectiuā. sed qḋ sequitur apprehēsionē interiorē. ꝟtm collatiuā in hoīe. pōt etiā ꝛ esse in appetitu sensitiuo. ꝛ sm̄ hoc nō est dr̄ia inter D. san sup̄ q. xxxi. ar. iiij. allegato et quarto ꝛ hic. ꝙ gaudiū etiā sm̄ D. in hoc articulo est sensus interioris nō exterioris ꝛc. Scḋo manifestat scḋam ꝑtem minoris ꝑncipalis. et patuit supra de delectatione exteriori. ꝛ etiam patet a simili de dolore. Deinde ibi.

¶ Sic igit̄ tristicia est quedā species doloris sicut gaudiū delectationis.

¶ Infert ex oīb3 dictis ꝯclonib3 rn̄siuis ꝛ p3. ¶ Et nota. ꝙ dolor accipit̄ dupl̄r. vno modo in cōi. ꝛ sic diuidit̄ ꝑ tristiciā ꝛ dolorem. exteriorē apprehensionē ꝯsequentem. ꝛ sic intelligit̄ ꝯclusio. Alio modo capit̄ ꝑ illo mēbro. et sic tristicia est in plus q̄ntum ad obiecta. licet nō q̄ntum ad supposita. ꝛ sic non intelligitur conclusio. ꝛ hoc tangitur ad tertium ꝛc.

☞ Confirmat̄ ꝯclo argumēto in ꝯtrarium

¶ Ad p̄mum ergo dḋm. ꝙ Augus. loquitur ibi q̄ntum ad vsum vocabuli. quia dolor magis vsitat̄ in corporalib3 doloribus qui sunt magis noti q̄ in doloribus spiritualibus.

¶ Ad Augustinū dr̄. ꝙ hoc nomē dolor accipit̄ dupliciter. Uno modo sm̄ vsum ꝛ appropriatōem cōiter loquentiū. sic dicit̄ de dolore corporali ꝛ ꝯdiuidit̄ tristicie. Alio mō q̄ ad suā ꝑeatōem. ꝛ sic est dolor ꝛ gen⁹ tristicie. Et sic intelligitur ꝯclo nr̄a. vt patebit etiā ad tertiū.

¶ Ad secundū dḋm. ꝙ sensus exterior nō percipit nisi presens. vis autem cognitiua interior potest ꝑcipere p̄sens. p̄teritū. ꝛ futurū. ꝛ ideo tristicia potest esse de p̄senti. p̄terito ꝛ futuro. dolor aūt corporalis qui sequit̄ apprehēsionē sensus exterioris. non potest esse nisi de presenti.

¶ Ad maiorē si intelligitur de dolore in sui cōmuni acceptione. falsa est. sed verū dolor corporalis nō est nisi de presenti malo. sed dolor in cōmuni potest esse de p̄terito futuro ꝛ p̄senti. ergo tristicia differt a dolore. Uerū corporali ꝛ accepto ꝑ diuidente nō ꝑ diuiso.

¶ Ad tertiū dḋm. ꝙ sensibilia tact⁹ sunt dolorosa nō solū inq̄ntū sunt iproportionata virtuti apprehēsiue sed etiā inq̄ntū ꝯtrariātur nature. alioꝝ ꝟo sensuū sensibilia possunt q̄dē esse iproportionata ꝟtuti apprehēsiue nō tm̄ ꝯtrariant̄ nature nisi in ordie ad sensibilia tactus. vn̄ solus hō q̄ est aīal ꝑfectū in ꝯgnitōe delectat̄ in sensibilib3 alioꝝ sensuū sm̄ seipa. alia vero aīalia nō delectāt̄ in eis nisi sm̄ ꝙ referunt̄ ad sensibilia tactus. vt dr̄ in. iij. ethi. ꝛ ideo de sensibilib3 alioꝝ sensuū nō dr̄ esse dolor sm̄ ꝙ ꝯriat̄ delectationi naturali. sʒ magis tristicia q̄ ꝯtrariat̄ gaudio aīali.

¶ Doctor soluēdo hoc argumētū duo facit. Primo exponit maiorē ꝛ etiā minorē. Scḋo ex his infert corollarie limitatiōem ꝛ sanū intellectū ꝯclonis rn̄si. posite in cor. ibi. Sic igit̄ ꝛc. Ad maiorē ḡ dr̄. dolor exterior qui est de his que ꝯtrariant̄ nature sequit̄ sensum ꝛ sensibilia tactus. vel apprehēsionē alioꝝ sensibiliū in ordine ad sensum tactus. sed sensibilia alioꝝ sensuū pōt ꝯsequi dolor in cōi ꝛ interior qui est tristicia absqʒ relatione ad sensibilia tactus. ꝛ hoc in hoīe. Minor ꝟa. quia sequit̄ apprehēsionē interiorē ꝛ etiā collatiuā. ꝛ est in plus q̄ dolor exterior q̄ causat̄ tm̄ ex apprehēsione p̄sentis mali in ordie ad sensum tactus. ḡ tristicia non est dolor. Uerū exterior et corporalis ꝛ vt dolor capit̄ sm̄ vsum ꝑ dolore corporali. est tn̄ dolor in genere. vt patuit supra q. xxxv. ar. vi. ¶ Nota verbū Doc. et ideo de sensibilib3 alioꝝ sensuū scʒ a tactu. que queriītur ꝓpter ꝯgnitōem. nō dicit̄ dolor. scʒ exterior ꝛ corporalis qui opponitur delectatōi naturali que fit ꝑ delectabile tactus.

¶ Sic igitur si dolor accipiat̄ ꝑ corpali dolore qḋ vsitatius ē dolor ex opposito diuidit̄ ꝯtra tristiciam sm̄ distinctiōem apprehensionis interioris ꝛ exterioris. sʒ q̄ntum ad obiecta tristicia ad plura se extēdat q̄ dolor corpalis. Si vero dolor accipiat̄ cōiter. sic dolor est genus tristicie. vt dictū est. In cor.

¶ Consequenter D. scḋo ex dicta solone infert ꝑ modum corollarij limitatōem. ꝛ exponit ꝯclonem responsiuā. q3 ex his p3. ꝙ nō intelligit̄ de dolore quocūqʒ mō accepto q̄n ꝯclusum est tristiciā esse specie doloris. quia tm̄ q̄n accipit̄ cōiter vel ex apprehēsione interioris sensus vel exterioris. sicut ꝛ delectatio q̄n ponit̄ esse genus ad gaudiū. ꝛ nō intelligit̄ de dolore corporali. quia sic est species distincta ꝯtra tristiciā sicut ꝛ delectatio corporalis. tamē notatur etiam delectatio sic accepta prout causat̄ ab exteriori apprehēsione ad plura se extendat obiecta q̄ dolor corporalis.

¶ Utrū tristicia seu dolor ꝯtariet̄ delectationi. C

AD tertiū sic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ dolor delectationi nō ꝯtariet̄. vnū eīn ꝯtrarioꝝ nō est cā alteri⁹. sʒ tristicia pt̄ esse cā delectatōis. Dicit̄ .n. Matth. v. Beati q̄ lugēt. qm̄ ipi ꝯsolabunt̄. ḡ nō sunt ꝯtraria. ¶ P̄. vnū ꝯtrarioꝝ nō denoīat aliud. sʒ in q̄busdā ipe dolor vel tristicia est delectabilis. sicut Aug. dr̄ in. iij. ꝯfes. ꝙ dolor in spectaculis delectat. Et q̄rto ꝯfes. dr̄ fletus amara res est. ꝛ tm̄ q̄nqʒ delectat. ḡ dolor nō ꝯtrariat̄ delectationi. ¶ P̄. vnū ꝯtrarioꝝ nō est materia alteri⁹. q3 ꝯtraria simul esse nō p̄nt. sed dolor pōt esse materia delectationis. dr̄ eīn Aug. in li. de penitentia. Semꝑ penitens doleat. ꝛ de dolore gaudeat. Et ph̄us dr̄ in ix. ethi. ꝙ econuerso malus dolet de eo ꝙ delectatus est. ḡ delectatio ꝛ dolor nō sunt ꝯtraria. ¶ Sʒ ꝯtra est qḋ Aug. dr̄. xiiij. de ci. dei. ꝙ leticia est volūtas in eoꝝ ꝯsensione que volumus. tristicia aūt est volūtas in dissensione ab his q̄ volumus. sed ꝯsentire ꝛ dissentire sunt ꝯtraria. ḡ leticia ꝛ tristicia sunt ꝯtraria.

¶ Hic D. determinat de dolore ꝑ ꝯparationẽ ad delectatõem. Et p̃mo ꝯparant̃ quo ad ꝯtrarietatẽ ⁊ ꝯpoſitionem. ſcd̃o quo ad motum ⁊ mouere appetitũ. ar. vi. Circa p̃mũ p̃mo ꝯparat delectatõem ⁊ triſticiã adinuicem in gñe. ſcd̃o in ſpecie ſcʒ triſticiã delectationi ſpirituali in ar. v. Quarũ ad p̃mum p̃mo facit qđ dictũ eſt. ſcd̃o mouet dubiũ circa determinata ar. iiij.

¶ Rñdeo dđʒ ꝙ ſicut phs dr̃. x. metaphi. Cõtrarietas eſt dr̃ña ſm formã. forma aũt ſeu ſpecies paſſionis ⁊ motus ſumit̃ ex obiecto vel termino. vñ cũ obiecta delectatõis ⁊ triſticie ſeu doloris ſint ꝯtraria. ſ. bonũ p̃ſens ⁊ malũ preſens. ſeq̇t̃ ꝙ dolor ⁊ delectatio ſint contraria.

Cõcło triſt. ¶ D. rñdet tali cõcluſione. dolor ⁊ delectatio ſunt cõtraria. Probat̃. obiecta eoꝝ ſunt ꝯtraria. igit̃ ꝯcło vera. Añs pʒ. qꝛ bonũ p̃ſens ⁊ malũ p̃ſens ſunt ꝯtraria n̄ õ ſolũ ꝯmuni ꝯtrarietate qua oĩa ſpecie diſtincta ꝯtrariantur. ſed etiã ꝯtrarietate quaſi phyſica que eſt ſm repugnãtiã ad eſſe in eodẽ ſimul. ⁊ qꝛ mutuo ſe expellũt. Tenet ꝯña. qꝛ ꝯtrarietas eſt dr̃ña ſm formã (ſcʒ alteri etiaʒ repugnãtem ⁊ incõpoſſibilẽ) Forma aũt ⁊c̃. igit̃ ꝯña bona. Et de iſta auctoritate phi dictũ eſt ſupra. q. xxxi. ar. viij. ad 3m. Et poſſet aliter argui ⁊ formali᷒ ꝓ ꝯcłone. Cõtrarietas eſt dr̃ña ſm formã. ſed delectatio ⁊ dolor dr̃ñt ſm formã (ſcʒ repugnãtem. g̃ ⁊c̃. Minor ꝓbatur in lr̃a.

☞ Et ꝯfirmat̃ ꝯcło rñſiua argumento in ꝯtrariũ.

¶ Ad p̃mũ ergo dđm. ꝙ nihil ꝓhibet vnum contrarioꝝ eſſe cauſam alterius ꝑ accñs. ſic aũt triſticia põt eſſe cauſa delectatõis. Uno q̇dem mõ inq̃ʒtũ triſticia de abſentia alicui᷒ rei. vel de p̃ñtia ꝯtrarij vehementius querit id in q̃ delectet̃. ſicut ſitiens vehemẽtius querit delectationẽ potus. vt remediũ ꝯtra triſticiã quã patit̃. Alio mõ inq̃ʒtũ ex magno deſiderio delectationis alicuius nõ recuſat aliq̇s triſticias ꝑferre. vt ad illam delectationẽ ꝑueniat. ⁊ vtroq̄ʒ mõ luctus preſens ad ꝯſolationem future vite perducit. quia ex hoc ipo ꝙ hõ luget pro peccatis vel pro dilatione glorie meret̃ ꝯſolatõem eternã. Similiter meretur etiã eã aliquis ex hoc ꝙ ad ipam ꝯſequendam non refugit labores ⁊ anguſtias propter ipſam ſuſtinere.

¶ Ad maiorẽ. dictũ fuit ſupra q. xxxij. ar. iiij. ad p̃m. qꝛ vera eſt ꝑ ſe. tñ ꝑ accñs vnũ eſt cã alteri᷒. Minor vera ꝑ accñs. ⁊ hoc dupl̃r vt declarat̃ in ſołone. Negat̃ aũt ꝯña dictũ eſt eñ ſupra q. xxxij. ar. iiij. ad p̃mũ. ꝙ ſubiacẽs vni ꝯtrarioꝝ inaturali eo vehemẽti᷒ querit aliud ꝯtrariũ naturale. ⁊ ſic ꝑ accñs eſt cã delectatõis. videlʒ rõne ꝯtrarietatis ad ipm̃ q̃ eſt in triſticia. vel ſcd̃o rõne amoris ⁊ deſiderij q̃ ħʒ ad abſens qđ ingerit triſticiã. ſcd̃o mõ ꝑ accñs facit triſticia ad delectatõem. ſcʒ meritorie. rõne patiẽtie et volũtarie ꝑpeſſionis anguſtiaꝝ.

¶ Ad ſcđm dđm. ꝙ dolor ipe põt eſſe delectabilis ꝑ accñs. inq̃ʒtum ſcʒ ħʒ adiunctaʒ admiratõem. vt in ſpectaculis. vel inq̃ʒtũ facit recordatõnem rei amate. ⁊ facit ꝑcipere amorem eius. de cui᷒ abſentia doletur. vnde cũ amor ſit delectabilis. ⁊ dolor. ⁊ oĩa que ex amore conſequũtur. inq̃ʒtum in eis ſentitur amor ſunt delectabilia. ⁊ ꝓpter hoc etiã dolores in ſpectaculis pñt eſſe delectabiles inq̃ʒtũ in eis ſentit̃ aliquis amor conceptus ad illos qui in ſpectaculis cõmemorãtur.

Maior vera p̃ſertim in recto. tñ vnũ ꝯtrarioꝝ ħʒ q̃nq̄ʒ aliqđ adiũctũ qđ eſt cã alteri᷒. ⁊ ꝑ ꝯñs denoians extrinſece. Minor negat̃ ſi formal̃r ſubſumit̃. ſcʒ dolor denoiatur a delectatõe. ſʒ verũ ẽ ꝙ dolor ħʒ annexã admiratõeʒ vel excitatõem amoris que ſunt cã delectatõnis. In ſpectaculis eñ delectãtur ⁊ videntes inq̃ʒtuʒ in ſpectaculis repñtant̃ mira ⁊ noua q̃ ſunt delectabilia. ſcd̃o inq̃ʒtuʒ in ſpectaculis repñtãtur aliqui dilecti. etiã mortui ⁊ videntes inducũtur in memoriã ⁊ ſentiunt amorẽ. ⁊ ſic triſtant̃ rõne abſentie amicoꝝ repñtatoꝝ. ⁊ delectantur ex memoria amoris eoꝝ. ⁊ etiã ex p̃ñti amore ꝯceato. ſic fleti᷒ etiã vt habet recordatõeʒ amati qui defecit iocũdus eſt. de fletu tñ infra. q. xxxviij. ar. ij.

¶ Ad tertiũ dđm. ꝙ volũtas ⁊ ratio ſupra ſuos actus deflectunt̃. inq̃ʒtum ipi actus volũtatis ⁊ rationis accipiunt̃ ſub rõne boni vel mali. ⁊ hoc mõ triſticia poteſt eſſe materia delectatõis vł ecõuerſo. nõ per ſe ſed ꝑ accidens. inq̃ʒtũ ſcʒ vtrũq̄ʒ accipitur in rõne boni vel mali.

¶ Maior vera. ꝑ ſe ſm ꝓpriã rõnem. tñ ꝑ accidens ⁊ etiã ſm rõnem cõmunem. pt̃ eſſe ⁊ p̃ſertim in actibꝫ anime rationalis que ſuper ſuos actus reflectitur. ⁊ poteſt actũ ſuũ ꝯſiderare ſub rõne cõi. ſcʒ boni vel mali. vt infra q. xxxix. ar. ij. Ad minorẽ. dolor pt̃ eſſe materia delectationis ſub rõne ꝓpria ⁊ adeq̃te. Negat̃. ſed ſub rõne boni. vł expiatiua peccatoꝝ. ⁊ ſic ꝓcedit auctoritas. Et h̃ D. declarat in ſołone. qꝛ rõ apprehẽdens triſticiã bonã. iudicat eſſe gaudendũ de ea ⁊ ſic volũtas gaudet.

¶ Utrũ oĩs triſticia oĩu delectatõi ꝯtriet̃.

AD quartũ ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ oĩs triſticia delectatõi ꝯtriet̃. Sicut eñ albedo ⁊ nigredo ſunt ꝯrie ſpecies coloris. ita delectatio ⁊ triſticia ſunt ꝯrie ſpecies aie paſſionũ ſʒ albedo ⁊ nigredo vł̃r ſibi opponũtur. g̃ etiam delectatio ⁊ triſticia. ¶ P. medicine ꝑ ꝯtraria fiunt. ſed quelibet delectatio eſt medicina cõtra quãlibet triſticiã. vt pʒ ꝑ phm in. vij. ethi. ergo quelibet delectatio cuilibet triſticie ꝯtrariatur. ¶ P. ꝯtraria ſunt que ſeinuicẽ ip̃ediũt. ſʒ quelibet triſticia ip̃edit quãlibet delectatõeʒ. vt pʒ ꝑ illud qđ dr̃ in. x. ethi. ergo quelibet triſticia cuilibet delectationi ꝯriat̃. ¶ Sed ꝯtra. ꝯtrarioꝝ nõ eſt eadẽ cã. ſed ab eodẽ habitu ꝓcedit ꝙ aliq̇s gaudeat de vno ⁊ triſtet̃ de oppoſito. ex charitate eñ cõtingit gaudere cũ gaudentibꝫ. et flere cũ flentibꝫ. vt dr̃. Ro. xij. g̃ non oĩs triſticia oĩu delectationi ꝯtrariatur.

¶ Hic D. mouet dubiũ circa articulũ p̃cedentẽ. qꝛ dictũ eſt ꝙ ꝯtrariant̃ ſm genus. Querit̃ eñ etiã ſm ſpeciem. ita ꝙ quelibet delectatio cuilibet triſticie ꝯtriet̃.

¶ Rñdeo dđm. ꝙ ſicut dicitur in. x. metaphiſice. Contrarietas eſt differentia ſm formam. forma aũt eſt et generalis ⁊ ſpecialis. vnde contingit eſſe aliq̃ cõtraria ſm formam generis. ſicut virtus ⁊ vitiũ.

et fm formam speciei. sicut iusticia z iniusticia.

D. primo pmittit aliq pambula z pclones fundamentales. Scdo eas applicat ad ppositu. z pbat aliqs pclones nsiuas. ibi. Tristicia at zc. Quo ad pmu deducit tres pclones pambulares vltimas duas. ibi. Est at zc. Pria g est. pingit aliq esse ptraria fm forma gnis z fm forma speciei. Probat. qz ptrarietas est dria fm forma. forma at est gnalis z specialis. igit zc. z p; exemplariter. sicut iusticia z iniusticia ptrariant fm gen9. qz vnu in gne virtutis aliud in gne vitij z cu hoc ex obiectis pprijs ptrariant (qd est pziari fm specie) qz iusticia facit eqlitate iniusticia ineqlitate. Consequenter cu d.

Est aut psiderandum q queda specificant fm formas absolutas. sicut substantie z qualitates. quedam vero specificant per pparationem ad aliquid extra. sicut passiones z motus recipiut specie ex terminis siue ex obiectis.

¶ Procedit ad reliquas duas pclones pambulares Et primo pmittit eis qddam notabile distinctiu. scdo conformiter ad illa duo mebra distinctois infert ipas duas pclones. pma ibi. In his g zc. scdam ibi. Sed in illis zc. Distinguit g q duplices sint forme. qdam specificantur fm formas absolutas. qda; p pparatoem ad aliqd extra. et de hoc supra q. p. ar. iij. ¶ Circa illud notabile distinctiuu nota q dicit qualitate specificari fm formas absolutas. z postea exemplificando ponit iusticia z itempcta tiam. sed videt res illa habere difficultate. quia cu habitus z dispones z scientia sint qualitates. z pstat ea ee relatiua z specificari fm obiecta. vnde no videt dictum d. santi. nec exemplu posse stare. Sed si quis aduerterit q pbus ponit in pdicamentis. facile intelliget dictu d. san. sanum. Possumus eni loqui de aliqua qualitate tmplr. puta gramatica. vno mo fm ronem gnis gnalissimi. z sic verificat dictu d. san. quia pstat ronem qualitatis ee absoluta. ita q nec est relatiua fm dici. Dicit eni vt sic modu substantie quo quales dicimur. alio mo psiderat gramatica rone gnis subalterni. scz habitus vel scientie. ut est relatiuum fm dici. Scia eni est scibilis scientia. tertio modo psiderat fm ppria ronem specifica. z sic iterz est absolutu z no relatiuu. Gramatica eni no dicit alicuius gramatica. z ergo no obstante vnitate reali ratificate fm diuersas rones est absoluta z relatiua. qz est relatiua fm dici. quia sic itelligit. Ad ppositu g. qualitas vt sic est de gne absoluto dupl'r scz a termino correlatiuo. z p pseqns specificat no a termino relatiuo (lz vt sic etia specificetur p aliud scz substantia no tn p obiectu z correlatiu vt sic) iusticia etia z intēperantia fm ronem pprie speciei no significant relatiue ad terminum. sed dicuntur absolute. quia iusticia est qua aliqs est iustus. qauis vt habitus est significet z specificet p obiectu. sicut z habitus a toto genere Quare D. notanter dicit. quoz species psiderant fm absolutas formas quasi inuenit q qauis fm aliam psideratione possint specificari ex obiecto. sed no fm ronem illaz que significat p ista nomina iusticia intēperatia. Cosiderant ergo vt qlitates in ordine ad subiectu z pncipiu. vt iusticia est qualitas qua qs est iustus. z habet se fm terma ronem in sua materia. sic gramatica fm ronem speciei est qualitas sed fm ronem gnis. scz pximqui vt scietia est ad aliqd. vide pulchru textum phi in fine pdicamentoz ante postpdicamenta zc. Cosequenter ibi.

¶ In his ergo quoz species psiderantur fm formas absolutas. ptingit quide species que ptinent sub ptrarijs generibus no esse ptrarias fm ronem speciei. no tn ptingit q habeat aliqua affinitate. vel conuenientia adinuice. Intēperantia eni z iusticia q sunt in ptrarijs generibus. virtute scz z vitio no ptrariant adinuice fm ronem pprie speciei. nec hnt aliqua affinitate vel pueniētia adinuicem.

¶ Adiungit scda; pclone pambulare iuxta p9 mebru distinctois dicte tale. In his quoz species psiderant zc. vt i lra vsqz ibi. Intēperētia zc. vbi declarat ea exeplariter. qz intēperātia z iusticia sunt in ptrarijs generibus. no tn cotrariātur fm specie. nec habent puenietia. ¶ Et nota q intemperātia z iusticia psiderant hic tanq queda qlitates absolute z queda ipressiones in appetitu vel intellectiuo vel sensitiuo. Et ergo dicit D. q capiat specie sine habitudine ad obiectu. sed psiderant in ordine ad subiectu et pncipiu zc. Et qz ptus vt sic dependet magis a pncipio qd est ratio q ab obiecto. Consequenter ibi.

¶ Sed in illis quoz species sumuntur fm habitudinem ad aliquid extrinsecu. contingit q species cotrarioz generu no solum no sunt cotrarie adinuicem. sed etia habent quanda pueniētia z affinitatem. eo q eode modo se habere ad ptraria cotrarietate inducit. sicut accedere ad albu z accedere ad nigrum habet ronem cotrarietatis. sed ptrario modo se habere ad ptraria hz ronem silitudinis. sicut recedere ab albo z accedere ad nigru. z hoc maxime apparet in ptradictoe que est pncipiu oppositois. na in affirmatione z negatoe eiusde psistit oppositio. sicut albu z no albu. in affirmatoe at vni9 oppositoz et negatione alteri9 attendit pueniētia z silitudo. vt si dicam nigru z no albu.

¶ Subiungit tertia pclonem pambulare correspondentem scdo mebro distinctois pmisse scz. in illis quoz species sumuntur zc. vsqz ibi. Eo q zc. vbi pbat ea tali assumpto. Eodem mo se habere ad ptraria ptrarietate inducit. sed ptrario modo se habere ad ptraria hz ronem similitudinis. g sequitur pclo. Illud ans D. declarat exeplis et cofirmat p sile de affirmatione z negatione que relata ad idem contradicunt. sed relata ad opposita couenientiam habent. vt albu z no nigru zc.

¶ Tristicia aut z delectatio cum sint passiones specificantur ex obiectis. z quidem fm genus suuz contrarietatem habent. na vnum ptinet ad psecutionem. aliud vero ad fuga que se habent in appetitu. sicut affirmatio z negatio in rone. vt dicitur in vi. ethicoz.

¶ Premissis quibusda fundametis. hic psequēter subiungit aliquas pclones nsiuas videlz tres. scdam ibi. Et io tristicia zc. tertia ibi. Si vo illa zc. Applicat g pdictas pclones pam. ad ppositu notas tristicia ee de scdo mebro pmisse distinctois. z p pns tridendu e de tristicia sicut de forma specificata p habitudine ad extrinsecuz. de qua in tertia pclone pambulari. Et statim ponit ista conclusione nsiua pma. Tristicia z delectatio ptrarietatem 2a pma nsl.

habent ſm genus(⁊ ſic ſcꝫ quelibet triſticia cuilibet delectationi ꝯtrariatur) Probaẜ. illi motus appetitus ꝯtrarietatē habent ſm genus (ſcꝫ motuū appetituoꝝ) quoꝝ vnus ptinet ad fugam alter ad ꝓſecutionē. ſꝫ triſticia ptinet ad fugā delectatio ad ꝓſecutōem. igiẜ ⁊c. Maior pꝫ. quia fuga ⁊ ꝓſecutio habēt ſe in appetitu ſicut affirmatio ⁊ negatio in ratione que ꝯtrariantur ſm genus ⁊c.

Deinde cum dicit.

¶ Et ideo triſticia ⁊ delectatio q̄ ſunt de eodē hn̄t opponēm adinuicē ſm ſpeciē. triſticia vero ⁊ delectatio de diuerſis. ſiq̄dē illa diuerſa nō ſunt oppoſita. ſꝫ diſparata nō hn̄t opponēm adinuicē ſcđm rōnem ſpeciei. ſꝫ ſunt etiā diſparate ſicut triſtari de morte amici. ⁊ delectari in ꝯtemplatōe

Cõclo ſcd̃a ¶ Subinfert ſecūdā ꝯclonem riſiuā talē. Triſticia et delectatio ⁊c. vt iacet in lr̃a. Et habet duas ptes. quaꝝ ꝓmam D. relinqt notā ex dictis circa tertiā ꝯclonem preambularē. qꝛ ſicut eodem mō ſe habere ad ꝯtraria inducit oppoſitionē ſm ſpeciē. ita ⁊ ꝯtrario mō ſe hr̃e ad idem. ſꝫ triſticia ⁊ delectatio ꝯtrario mō ſe hn̄t ad idē(qđ ſupponiẜ ſm ꝙ ſunt de eodē) ḡ vt ſic ꝯtrariantẜ. Scđa āt pars huiꝰ ꝯclonis declaraẜ exēplariter. ſicut triſtari de morte amici ⁊ delectari in ꝯtēplatōe ſunt diſpate. Dein ibi.

¶ Si vero illa diuerſa ſint ꝯtraria. tūc delectatio et triſticia nō ſolū nō hn̄t ꝯtrarietatem ſcđm rōnem ſpeciei. ſed etiā habent ꝯueniētiam ⁊ affinitatē. ſicut gaudere de bono ⁊ triſtari de malo.

Cõclo.iij. ¶ Est tertia ꝯclo riſiua ꝑticulr̃. vt in lr̃a. ⁊ declaraẜ exemplariter in fine. ⁊ rō habeẜ ex dictis circa tertiā ꝑambularē. Cōtrario mō ſe habere ad ꝯtraria ꝯueniētiā facit. ſed triſticia ⁊ delectatio talis ſe hn̄t ꝯtrario mō ad cōtraria. ḡ ꝯueniunt ſm ſpeciē ⁊ vnuꝫ ſeqẜ ex alio. qꝛ eo ipō ꝙ gaudeo de bono triſtoꝛ de malo. Ex his trahitur formalis riſio ad queſitū. ꝙ oīs triſticia ꝯtrariatur oīm delectationi ſm genus. ſed non oīs triſticia ꝯtrariatur cuilibet delectationi in ꝑticulari. ⁊ ſm ſpeciem. Pria ps patet ex pria ꝯclone. Scđa pars ex ſcđa. ⁊ tertia riſiuis. qꝛ tertio ⁊ quarto modis nō ꝯtrariantẜ. ſed vel ſunt diſparate vel hn̄t ꝯuenientiā. vt patuit. ¶ Et nota fundamētum. ꝙ qꝛ paſſiones hn̄t ſpēm ex obiectis ⁊ ſimilr̃ cōtrarietatē vel ſcꝫ penes ꝯtraria obiecta. vel penes acceſſum ⁊ receſſum ab eodem. ideo penes idem obiectū ad quod ſe hn̄t diuerſimode ꝯ̄trianẜ. nō aūt penes ꝯtraria.

☞ Et ꝯfirmaẜ tertia ꝯclo riſiua argumēto in ꝯ̄triū qđ ꝓbat ꝙ nō oīs cuilibet opponiẜ ſm ſpeciem.

¶ Ad ꝓmū ḡ dđm. ꝙ albedo ⁊ nigredo nō habēt ſpeciē ex habitudine ad aliq̄d exterius. ſicut delectatio ⁊ triſticia. vnde non eſt eadem ratio.

¶ Maior eſt quidē vera. ſed in hoc eſt diuerſitas. ꝙ albedo ⁊ nigredo hn̄t ſpeciē ex aliquo intrinſeco qđ nō variaẜ. ideo ſp ꝯtrariantẜ. ſꝫ delectatio ⁊ triſticia hn̄t ex aliq̄ extrinſeco qđ nō ſemꝑ eodē mō ſe hꝫ ſed qn̄ꝗ vnū eſt alteri ꝯtrariū ⁊ eo ipō tūc nō ꝯtrariantẜ. qn̄ꝗ aūt ſunt circa idem. ideo nō eſt par ratio Et negaẜ ꝯn̄a. qꝛ penes extrinſeca ꝯtraria hn̄t ꝯueniētiā. eo ꝙ ꝯtrario mō ſe hr̃e ad cōtraria ꝯuenientiā inducit. qn̄ꝗ aūt ſunt circa idem. mō ꝯtrario mō ſe habere ad idē facit ꝯ̄trietatē. ⁊ ḡ qꝛ pn̄t eſſe diuerſa extrinſeca. ideo qn̄ꝗ ꝯ̄trianẜ. qn̄ꝗ nō.

¶ Ad ſecundū dicendū. ꝙ genus ſumitur ex materia. vt pꝫ in. viij. metaphi. in accidentibꝫ aūt loco materie eſt ſubiectū. dictū ē āt. ꝙ delectatio ⁊ triſticia ꝯtrarianẜ ſm genus. ⁊ ideo in qualibet triſticia ē ꝯtraria diſpoſitio ſubiecti diſpoſitioni que eſt in q̄libet delectatione. nā in q̄libet delectatōe appetitus ſe hꝫ vt acceptās id qđ hꝫ. in q̄libet aūt triſticia ſe hꝫ vt fugiens. ⁊ ideo ex pte ſubiecti quelibet delectatio eſt medicina ꝯtra qualibet triſticiā. ⁊ quelibet triſticia eſt ipeditiua cuiuſlibet delectationis. precipue tn̄ qn̄ delectatio triſticie ꝯtrariaẜ etiā ſm ſpeciē. Vn̄ patet ſolutio ad tertiū. In cor.

¶ Ad maiorē. medicine ꝑ ꝯtraria fiūt. vel ſm genus vel ſm ſpeciē. nō aūt ſp ꝑ ꝯtraria ſm ſpeciem. Minor vera. ⁊ rō eſt. quia ex pte ſubiecti qđ medicaẜ ⁊ qđ dat genus opponūẜ. nā aliam diſpōnem ſubiecti reqrit delectatio que eſt ꝓſecutiua iocūdi Aliā triſticia q̄ ē retractiua a ꝯtrario. ⁊ ideo vna eſt medicina ꝯtra aliā. qꝛ reqrit ⁊ facit aliā diſpōnem q̄ꝫ ꝯtraria ſibi. nō tn̄ ſemꝑ opponunẜ ex pte obiectoꝝ ſm ſpeciē. ⁊ per hanc ſolōne vult Doctor ſatiſfeciſſe tertio argumēto ſequenti. q̄uis ⁊ aliam etiam ſubiūgat que poſtponeẜ

¶ Vel aliter dđm. ꝙ etſi nō oīs triſticia ꝯtrarieẜ oīm delectationi ſm ſpeciē. tn̄ q̄tū ad effectum cōtrariaẜ. nam ex vno ꝯfortaẜ natura aīalis. ex alio vero quodāmodo moleſtaẜ.

¶ Ad maiorem. vt ſic ſunt ꝯtraria inq̄tū ſe ipediūt Minor vera rōne ꝯtrarietatis generice ſm quam reqrit aliā diſpōnem incōpoſſibilē alteri. Vel ſcđo ipedit aliaꝫ rōne effectus. qꝛ vna fortificat naturā altera debilitat. ergo quelibet ꝯtrariaẜ ⁊c. Vel ex ſm genus ⁊ ſm effectum nō tn̄ ſm obiectū ⁊ ſpeciem.

¶. Vtꝝ delectatōni ꝯtemplatōnis ſit aliqua triſticia contraria.

AD quintū ſic ꝓcediẜ. Videẜ ꝙ delectationi cōtemplatiōis ſit aliqua triſticia cōtraria. Dicit eīm Apl's. ij. ad Corin. vij. Que ſm deū eſt triſticia. penitentiā in ſalutē ſtabilem opatur. ſꝫ reſpicere ad deū ptinet ad ſuperiorē rōnem cuius eſt ꝯtēplatōe vacare. ſm aug. in. xij. de tri. ḡ delectationi cōtemplatōnis opponiẜ triſticia. E

¶ P. ꝯtrarioꝝ ꝯtrarij ſunt effectus. ſi ḡ vnū ꝯtrariorum ꝯtemplatū eſt cauſa delectationis aliud erit cā triſticie. ⁊ ſic delectationi ꝯtemplationis erit triſticia ꝯtraria. ¶ P. ſicut obiectū delectatiōis eſt bonū. ita obiectū triſticie eſt malū. ſed ꝯtemplatio pōt habere mali rōnem. Dicit eīm phs in. xi. metaphyſice. ꝙ quedam incōuenieēs eſt meditari. ergo ꝯtemplationis delectationi poteſt eſſe ꝯtraria triſticia. ¶ P. operatio quelibet ſm ꝙ nō eſt ipedita eſt cā delectationis. vt đꝛ in. vij. et. x. ethi. ſed operatio ꝯtemplationis pōt multipliciter ipediri. vel vt totaliter nō ſit vel vt cū difficultate ſit. ergo in ꝯtemplatōe pōt eſſe triſticia delectationi ꝯtraria. ¶ P. carnis afflictio eſt cā triſticie. ſed ſicut diciẜ Eccl. vltimo. Fre

quens meditatio carnis est afflictio. ergo ꝯtemplatio habet tristiciā delectationi ꝯtrariā. ¶ Sed contra est qđ dicit Sapientie. viij. Nō habet amaritudinē ꝯuersatio illius. s. sapientie. nec tediū ꝯuictus eius. sed leticiā ⁊ gaudiū. ꝯuersatio aūt ⁊ ꝯuict⁹ sapientie est ꝑ ꝯtemplatōem. ergo nulla tristicia est q̄ sit ꝯtraria delectationi ꝯtemplationis.

¶ Hic oñdit qūo delectatio se hꝫ ad tristiciā q̄ ad ꝯtrietatē in speciali scꝫ de delectatōe spirituali ⁊ itellectuali.

¶ Rñdeo dōm. ꝙ delectatio ꝯtēplatōis pt intelligi dupl'r. Uno mō ita ꝙ ꝯtemplatio sit delectationis causa ⁊ nō obiectū. ⁊ tūc delectatio nō est de ipa ꝯtemplatōe. sed de re ꝯtemplata. ꝯtingit aūt ꝯtemplari aliquid nociuū ⁊ ꝯtristans. sicut ⁊ aliquid cōueniens ⁊ delectans.

¶ D. oñ dit q̄situ hr̄e duplicē intellectū. ⁊ ſm h̄ dupl'r rñdet. iuxta scđm itellectū ibi. Alio mō ⁊c̄. Distinguit ergo ex pte p̄dicati q̄siti. scꝫ ꝙ delectatio ꝯtēplatōis pt dupliciter itelligi. ⁊ p̄mo declarat p̄mū itellectū. scđo subiūgit ꝯclōnē rñsiuā. p̄mā ꝯformē. ibi. Uñ si sic ⁊c̄. Prio ḡ mō intelligit ꝙ ꝯtēplatio sit cā ⁊c̄. id ē delectatio q̄ habet ꝑ ⁊ mediate ꝯtēplatōe ⁊c̄. Consequēter cū d̄r.

¶ Uñ si sic delectatio ꝯtēplatōis accipiat. nihil ꝓhibet delectatōi ꝯtēplatiōis esse tristiciā ꝯ̄riam.

Cōclo p̄ma ¶ Subiūgit ꝯclōnē rñsi. iuxta p̄mū itellectū istā. Nihil ꝓhibet delectatōi ꝯtēplatōis isto⁹ ēe tristiciā ꝯ̄riā. ita scꝫ ꝙ sicut ad aliquā ꝯtēplatōnem seq̄t delectatio. ita ad aliquā sequit tristicia. ⁊ delectationi q̄ sequit ad vnā cōtemplationē ꝯtrariat tristicia que sequit ad aliā ꝯtēplationē. Probat ꝯclo ex p̄dicta declaratōe. delectatio isto mō nō est de ꝯtemplatōe sicut obiecto sed de re ꝯtēplata. sed ꝯtingit ꝯtēplari ita bene nociuū ⁊ ꝯtristās sicut ꝯueniens ⁊ delectans. ḡ sicut ꝯtemplatio est cā delectatōnis ita pt esse causa tristicie. ⁊ h̄ est habere tristiciā ꝯtrariam id est annexā ⁊ ꝯsequentē tāq̄ cā effectū.

¶ Alio mō pt dici delectatio ꝯtēplatōis. qꝛ ꝯtemplatio est eius obiectū ⁊ cā. puta cū aliq̄s delectat de hoc ipo qđ ꝯtemplat

¶ Hic ꝯñr rñdet iuxta scđm itellectū q̄siti. ⁊ p̄mo declarat ipm. scđo subiūgit aliquas ꝯclones rñsi. ibi. Et sic vt ⁊c̄. Dicit ḡ ꝙ alio mō d̄r delectatio ꝯtēplatōis. qꝛ ꝯtēplatio est obiectū delectatōis puta ⁊c̄. vt in l̄ra. ita ꝙ prio mō dicebat delectatio ꝯtēplatōis. qꝛ sequebat ꝯtemplationē. l3 nō esset de ꝯtemplatione. h̄ ꝑo d̄r delectatio ꝯtēplatōis. qꝛ est de ꝯtēplatōe. Deinde cū d̄r.

¶ Et sic vt dicit Greg. nicen⁹ ei delectatiōi que est ſm ꝯtemplatōnem nō opponit aliq̄ tristicia. ⁊ hoc idē ph̄s d̄r in p̄mo topicoꝝ. et in. x. ethi. sed hoc est intelligendū per se loquēdo.

¶ Ponit aliquas ꝯclones rñsi. iuxta hunc intellectū. Et p̄mo duas ꝯclones ꝑtiales rñsi. scđam ibi. Sꝫ nec ⁊c̄. scđo limitat eas ibi. Per accñs ⁊c̄. tertio ex dictis infert ꝯclonem rñsiuā totalē. ibi. Et sic manifestū ⁊c̄. Pria ergo ꝯclo ꝑtialis iuxta hūc secūdū itellectū est. Delectatōi q̄ est ſm ꝯtemplatōem nō opponit aliq̄ tristicia ⁊ h̄ ꝑ se loquēdo. Probat hāc ꝯclonem prio auctoritate. ⁊ scđo ratione ibi. Cuius rō est ⁊c̄. auctoritate Gregorij nicen. et etiā ph̄i ⁊ patent. Deinde ibi.

¶ Cuius ratio est. qꝛ tristicia ꝑ se ꝯtrariat delectationi que est de ꝯtrario obiecto. sic delectationi que est de calore ꝯtrariat tristicia que est de frigore. Obiectū aūt ꝯtēplatiōis nihil est ꝯtrariū. ꝯtrarioꝝ eñ rōnes ſm ꝙ sunt apprehense nō sunt ꝯtrarie. sꝫ vnū ꝯtrariū est rō ꝯgnoscendi aliud. vñ delectationi que est in ꝯtemplando per se loquēdo nō potest esse aliqua tristicia ꝯtraria.

¶ Rōne ꝓbat sic. Tristicia ꝑ se ꝯ̄riat delectatōni q̄ est de ꝯ̄rio obiecto (scꝫ rōne ḡnis) ⁊ ꝯ̄riat rōne speciei q̄ ē de eodē. sꝫ nō est tristicia de ꝯ̄rio (qꝛ nō hꝫ ꝯ̄riū nec de eodem obiecto qđ est ꝯtemplatio) sed obiecto ꝯtemplatōnis nihil est ꝯtrariū. igit. Maiorē D. ꝓbat explanter ¶ Ubi nota. ꝙ ista maior ⁊ ei⁹ ꝓbatio nō ꝯ̄riant dictis arti. pce. qꝛ itelligit ꝙ delectatio ꝯtēplatōis nō hꝫ ꝯ̄riam tristiciā ſm gen⁹ obiecti q̄ scꝫ tristicia sit etiā de ꝯtēplatōe. qꝛ non est aliq̄ tristicia de ꝯtemplatōe cuiuscūq̄. ḡ nec aliq̄ ꝯ̄ria delectationi ꝯtemplatōis. l3 aliq̄ tristicia de alio possit sibi ꝯ̄rari ſm genus qđ attendit ex pte subiecti. Uñ vult D. ꝙ delectatio ⁊ tristicia de ꝯtrarijs obiectis directe cōtrariātur ſm genus obiectale. nō ꝯtrariatur aūt tristicia ꝯtemplationi ex pte obiecti eiusdē rōnis. qꝛ nulla est tristicia de ꝯ̄rio ꝯtemplatōis. scꝫ alia ꝯtēplatione. vt hꝫ D. san. de v̄tutib; de charitate marc. q. q. vi. ad octauū. vbi dicit delectatio que est in ꝯsiderādo nō hꝫ ꝯtrariū in eodem ḡne. vt scꝫ aliq̄ alia ꝯsideratio sit ei ꝯtraria. hec ille. Unde nō hꝫ directe ꝯtrariū ſm obiectū. l3 habeat ꝯtrariā ſm gen⁹ ex pte subiecti. sicut q̄libet tristicia cuilibet delectationi opponit. sꝫ h̄ loquit D. de ꝯtrarietate q̄ est ſm obiectū. vide in fine arti. Patꝫ ḡ ꝙ tristicia ꝑ se ꝯtrariat rōne ḡnis tristicie q̄ est de ꝯtrario obiecto. Minorē D. ꝓbat. qꝛ vnū ꝯtrariū est rō cognoscēdi aliud. ⁊ hoc intelligē sane nō ꝙ species vni⁹ ꝯtrarij rep̄sentet aliud. sꝫ qꝛ ex specie vni⁹ ꝯ̄rij ꝯgnoscit ipm de ꝑ se ⁊ noticia simplici. sꝫ ꝑ viā inq̄sitōis ⁊ noticia discursiua ꝯgnoscit ⁊ reliquum. sic ꝙ ex specie vni⁹ ꝯtrarij pt haberi ꝯceptus de alio. pōt eñ ex specie habit⁹ dep̄hendi priuatio mō dicto. ¶ Et nota ꝙ ex hac ꝓbatōe habet. ꝙ ipi ꝯtēplationi q̄ est obiectū delectationis. nihil est ꝯtrariū. qꝛ si ꝯ̄riū est rō ꝯgnoscēdi ꝯ̄riū seq̄t ꝙ vnū nō ꝯ̄riet ꝯgnitōi ⁊ ꝯtēplatōi alteri⁹ et sic cōtemplatōi vt obiecto nulla ꝯtēplatio ꝯ̄riat. nec ꝑ ꝯñs de aliq̄ ꝯtēplatōe est tristicia rōne suippi⁹. ⁊ qꝛ q̄libet cōtēplatio ē bona. ideo nulla alteri opponit. ita ꝙ de vna esset delectatio. de alia ꝑo tristicia. sic igit cōtēplatōi non ꝯ̄riat tristicia q̄ sit de contēplatōe ꝯ̄rij. nec ſm genus nec ſm speciē. qꝛ nulla est tristicia de contēplatōe. ⁊ ita intelligit licet delectationi cōtemplatōnis opponat ſm genus quelibet tristicia. sed non opponitur sibi tristicia de contēplatione. Deinde ibi.

¶ Sed nec etiā hꝫ tristiciā annexā. sicut corporales delectatōes que sunt vt medicine quedam ꝯtra aliq̄s molestias. sicut aliquis delectat in potu ex hoc ꝙ anxiat siti. qñ āt iā tota sitis est repulsa. etiā cessat delectatio potus. delectatio eñ ꝯtēplatōis nō causat ex hoc ꝙ excludit aliqua molestia. sꝫ ex hoc ꝙ est ſm seipam delectabilis. non est eñ ḡnatio. vt dictū est. sed operatio quedā ꝑfecta. q. xxxiij. ar. iij.

¶ Adiūgit ſcd̄am ꝯcl'onē miſſiuā q̄ ad itellectū q̄ſiti ta lem. Delectatio ꝯtēplatōis nō h̄z ānexā triſticiā ſicut cor
Cōclo ſcda poꝛales (ſcʒ rōne ſui) Probat᷑. Corꝑales delectatōes io h̄n̄t annexā triſticiā ineꝙtū q̄runt᷑ vt medicine ꝯtra ali quas moleſtias. quib᷒ remotis nō amplius ſunt grate. ſʒ ſupexcreſcūt naturalē habitudinē. ſed delectatio ꝯtēpla tionis nō cauſat᷑ nec q̄rit᷑ vt excludat᷑ aliqua moleſtia ſed ꝓpter ſe ipām. igit᷑ nō h̄z annexā triſticiā (iſto mō ꝙ ipa in ſe poſſit excedere ꝓpter rōnē intellect᷒ ⁊ imediati ſubiecti) Maioꝛē P. declarat exēplariter. ſicut aliq̄s delectat᷑ in potu ⁊c̄. Minoꝛ pꝫ. qꝛ ꝯtēplatio eſt oꝑatio ꝑfecta. ⁊ per ꝯn̄s ꝓpter ſe quesita ⁊c̄. Cōſequenter ibi.

¶ Per accn̄s aūt admiſcet᷑ triſticia delectatōi ap p̄hēſionis. et h̄ dupl'r. Uno modo ex ꝑte organi. Alio mō ex ipedimēto appꝛehenſionis. Ex ꝑte q̄dē organi admiſcet᷑ triſticia vel doloꝛ appꝛ'hēſioni. dire cte q̄dē in virib᷒ appꝛhēſiuis ſenſitiue ꝑ ꝗs q̄ h̄nt or ganū coꝛpoꝛale. vel ex ſenſibili q̄d ē ꝯtrariū debite cōplexioni organi ſicut guſtus rei amare. ⁊ olfact᷒ rei fetide. vel ex ꝯtinuitate ſenſibilis ꝯuenientis. q̄d ꝑ aſſiduitatē facit ſupexcreſcentiā naturalis habit᷒.
c.xxiij.ar.ij vt ſupꝛa dictū eſt. ⁊ ſic reddit᷑ appꝛhēſio ſenſibilis q̄ pꝛius erat delectabilis tedioſa.

¶ Limitat p̄dictā miſſionē. ⁊ circa h̄ ponit duas ꝯclo nes limitatiuas. ſcd̄am ibi. Sʒ neutro ⁊c̄. Pꝛia eſt. dele ctationi appꝛehenſionis p̄t admiſceri aliq̄ triſticia dupl'r. ſcʒ ex ꝑte organi. ⁊ ex ipedimēto. ¶ Nota āt ꝙ hec ꝯclo cū p̄cedēte imediate nō diſcordat. qꝛ p̄cedēs q̄ d̄r ꝙ non h̄z triſticiā annexā itelligit᷑ de ꝑ ſe rōne ſui. ita ꝙ ipa ſm ſe nō h̄z annexā ſupexcreſcētiā naturalis habitudinis. im mo q̄to maioꝛ ⁊ magis habet᷑. tāto magis placet. illa aūt ꝯclo vult ꝙ admiſcet᷑ ſibi. ſcʒ ꝑ accn̄s rōne organi ⁊ rōne impedimēti. vn̄ nō eſt ꝯdictio. ⁊ p̄terea p̄cedēs ꝯclo loq̄t᷑ de delectatōe ꝯtēplatōis. iſta āt loqtur de delectatōe app̄ henſionis. q̄ appꝛehēſio etiā ſtat ꝓ ꝯgnitōne ſenſitiua. vn̄ P. oñdit iſtā ꝯclonē p̄ſertim de ꝯgnitōe ſenſitiua. ⁊ ſcīn dā q̄dē ꝑtē ei᷒. ſ. ꝙ ex ꝑte ipedimēti adiūgat᷑ triſticia dele ctatōi appꝛehēſionis. P. in coꝛpe nō ꝓbat ⁊ habet᷑ ꝓba tio ei᷒ ex tertio argumēto in oppoſitū. qꝛ aliq̄s ipedit᷑ ab appꝛehēſione (q̄d p̄t euenire apud intellectū) vel ꝓpter in diſpōnē viriū inferioꝝ. vel etiā ꝑ actū ipi᷒ itellect᷒ (i q̄tū ꝯtēplatio vni᷒ ipedit ꝯtemplatōem alteri᷒ ⁊c̄) Pꝛia aūt ꝑs ſcʒ ꝙ ex ꝑte organi. ꝓbat᷑ vel magis declarat᷑ de vtra q̄ ꝯgnitōe ⁊ appꝛehēſiōe (ſcʒ ſenſitiua ⁊ ſcd̄o itellectiua) ibi. Sʒ hec duo ⁊c̄. quo ad ſenſitiuā. qꝛ ſenſitiue ꝯgnitōi admiſcet᷑ triſticia ex ꝑte organi directe dupl'r vel ex ſenſi bili ꝯtrio ꝯplexioni organi vel ex ꝯtinuitate ſenſibil' ꝯue nientis. igit᷑ pꝛima ꝑs ꝯclonis vera de appꝛehēſione ſenſi tiua. Añs claret in l'ra. Conſequenter ibi.

¶ Sed hec duo directe in ꝯtēplatōe mētis locū nō h̄nt. qꝛ mēs nō h̄z organū coꝛpoꝛale. vn̄ dictū eſt in auctoꝛitate inducta ꝙ nō h̄z ꝯtēplatio mētis. nec amaritudinē nec tediū. ſʒ qꝛ mēs hūana vtit᷑ in ꝯtē plando virib᷒ appꝛhēſiuis ſenſitiuis. in quaꝝ actib᷒ accidit laſſitudo. ideo indirecte admiſcet᷑ aliqua af flictio vel doloꝛ ꝯtemplationi.

¶ Oſtendit de appꝛehēſione intellectiua p̄dictā ꝯclo nem ꝙ ſibi admiſceat᷑ triſticia. etiā ex ꝑte organi non di recte. qꝛ talis ꝯtēplatio nō fit ꝑ organū directe ⁊ ſm ſe. ſʒ tn̄ indirecte. qꝛ mens hūana vtit᷑ ⁊c̄. vt in l'ra. Et ita pꝫ ꝙ tā appꝛehēſioni ſenſitiue q̄ꝫ itellectiue admiſcet᷑ triſticia ſʒ diuerſimode. qꝛ ſenſitiue directe ꝓpter organū. itell'ctiue idirecte ꝓpter laſſatōeʒ viriū q̄ ſunt in organis. Tūc ibi.

¶ Sed neutro mō triſticia ꝯtēplationi adiūcta ꝑ accn̄s ꝯtriat᷑ delectationi eius. Nam triſticia q̄ eſt de impedimēto ꝯtemplationis nō ꝯtrariat᷑ delectatōi cōtemplatōis ſed magis h̄z affinitatē ⁊ ꝯuenientiā cū ipa. vt ex ſup̄dictis pꝫ. Triſticia v̄o vel afflictio Ar. pcedēs
q̄ eſt de laſſitudīe coꝛpoꝛali nō ad idē gen᷒ refertur. vnde eſt penitus diſparata.

¶ Subiūgit ſcd̄am ꝯclonē limitatiuā p̄cedentis iſtā Neutro mō triſticia ꝯtēplationi adiūcta ꝑ accn̄s (ſcʒ ex ꝑte organi indirecte vel ex ꝑte ipedimēti) ꝯtrariat᷑ dele ctationi eius. Pꝛobat᷑ pꝛimo de ipedimēto ſic. Delectatio et triſticia de ꝯtrijs vel de his q̄ꝝ vnū alteꝝ ipedit nō cō trariant᷑. imo h̄nt ꝯuenientiā. ſed talis triſticia adiūcta eſt de ipedimento delectatōis ꝯtēplatōis. igit᷑ ſibi nō oppo nit᷑ (ſcʒ ſm ſpeciē) ſed magis ad eā ſequit᷑. Maioꝛ pꝫ ex ar. ult. Minoꝛ eſt nota. Scd̄o ꝓbat᷑ ꝙ nō ex ꝑte organi et laſſitudinis appꝛehēſiuaꝝ viriū. ſic. qꝛ ꝯtria ſunt eiuſdē gn̄is. ſʒ triſticia de laſſitudine coꝛꝑali ⁊ delectatio ꝯtēpla tionis nō ſunt eiuſdē gn̄is. ſʒ oīno diſparata. igit᷑ ⁊c̄. ¶ Et nota ex his q̄ dicta ſunt ꝓ pꝛima ꝯclone. qꝛ habet᷑ ꝙ cum delectatōi ꝯtēplatōis nō ꝯtriat᷑ triſticia ꝯtēplatōis. ꝙ nul la ſibi ꝯtriat᷑. qꝛ coꝛꝑalis nō ſibi ꝯtriat᷑ ꝓptē. qꝛ nō eſt eiuſ dē gn̄is. nec ꝯtrant᷑ iſta dictis. ar. p̄ce. ad 2m. qꝛ ibi diceba tur ꝙ q̄libet cuilibet ꝯtriat᷑ ſm genus q̄d ſumit᷑ ex ꝑte ſub iecti (qꝛ reqrit ⁊ facit aliā diſpōnem in ſubiecto) ſed non ꝯtriat᷑ q̄libet alteri ſm genus obiecti. ſed quandoq̄ꝫ ſe ha bent diſparate.

¶ Et ſic manifeſtū eſt ꝙ delectationi q̄ eſt de ipa ꝯtēplatōe nulla triſticia ꝯtrariat᷑. nec adiūgit᷑ ei ali qua triſticia niſi ꝑ accn̄s.

¶ Hic in calce coꝛꝑis īfert ꝑ modū coꝛollarij ex ol'b dictis ꝯclonem foꝛmal'r miſſiuā totalē. vt iacet in l'ra. Et pꝫ ex dictis. pꝛima q̄dem ꝑs ex pꝛima ꝯclone ſcd̄i itellectus q̄ſiti. ⁊ intelligit᷑ ꝙ nulla ſibi directe ꝯtriat᷑ in eodem gn̄e obiectali. ſʒ ſm genus q̄d eſt ex ꝑte materie in qua. ſʒ nō ex ꝑte materie circa quā. vt patuit in pꝛima ꝯclone. Scd̄a ꝑs pꝫ ex duab᷒ ꝯclonib᷒ limitatiuis ⁊c̄. vide de materia huius articuli d. ſancti. iiij. diſ. xlix. q iij. ar. iij. q. ij.

¶ Et ꝯfirmat᷑ pꝛima ꝯclo miſſi. iuxta ſcd̄m itellectū ⁊ ſcd̄a limitatiua. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ꝯclo vltima total' argumēto in ꝯtrariū.

¶ Ad pꝛimū ḡ dd̄m. ꝙ illa triſticia q̄ eſt ſm deū nō eſt de ipa ꝯtemplatōe mētis. ſʒ eſt de aliq̄ q̄d mens cōtemplat᷑ ſcʒ de peccato q̄d mens ꝯſiderat. vt con trariū dilectioni diuine.

¶ Ad maioꝛē. auctoꝛitas eſt v̄a. ſed triſticia ſm deū nō eſt. qꝛ doleat vel triſtet᷑ q̄s de ꝯtēplatōe mētis. ſed qꝛ triſtatur de aliq̄ ꝯtēplato q̄d eſt ꝯtra deū. ⁊ talis triſticia eſt ſm deū. Minoꝛ q̄dē v̄a ꝙ reſpicere deū ſpeculādo et ꝯſulendo ⁊ regulādo affectū ſm legē dei. eſt etiā rōnis ſu perioꝛis q̄ itendit diuinis ꝯſpiciendis ⁊ ꝯſulendis. ⁊ ſic ꝯtēplando peccatū eſſe expiabile ꝑ triſticiā. eſt etiā rōnis ſuperioꝛis. ḡ delectatōi ⁊c̄. Uel ex rōne rei ꝯtemplate ꝯclu ditur q̄n̄q̄ꝫ triſticia. ⁊ eſt ꝑ pꝛima ꝯcluſione.

¶ Ad scōm dōm. q ea q̄ sunt ꝯtraria in rerū natura fm q sunt in mente nō hn̄t ꝯtrarietatē. nō eīn rōnes ꝯtrarioꝝ sunt ꝯtrarie. sꝫ magis vnū ꝯtrariuꝫ est ratio cognoscendi aliud. ꝓpter quod est vna sciētia ꝯtrariorum.

¶ Ad maiorē ꝯtrarioꝝ vt ꝯtraria sunt. sunt ꝯtrarij effect⁹ p se. ꝛ pserum naturales. sꝫ ꝯtrarioꝝ vt sunt apud mētē nō sunt ꝯtrarij effect⁹. imo vt sic nō sunt ꝯtraria. et ꝓpterea ꝯtrarie passiones circa ꝯtraria nō ꝯtrariant. imo se ꝯsequūtur. hn̄t tn̄ ꝯtrarios effect⁹ saltē fm gen⁹. s. gaudiū ꝛ tristiciā. Ultra. si g̃ vnū ꝯtrarioꝝ ꝯtemplatū est cū delectatōne. si intelligit vt ꝯtemplatuꝫ est. Negat qd̄ sequitur. aliud erit cū tristicie. qꝛ ꝯtrariū vt ꝯtemplatū nō ꝯtrariat alteri. nec alicui⁹ ꝯtemplatio est ꝯtristans. si aūt intelligit. Si g̃ ꝛc̄. fm q est extra. ita q delectatio habeat p obiecto nō rōem ꝯtrarij nec eius ꝯtemplatiōem. sꝫ rem ipam. Cōcedo. ergo aliud erit cū tristicie. Ultra. Et sic ꝛc̄. veꝝ rōne rei ꝯtēplate opponit ꝛ sequit tristicia ꝯpꝛhensionē. sꝫ nō rōne suppi⁹. Et ꝓbat hec rō ad vnuꝫ sensum pmā ꝯclōnē. Uerꝫ est tn̄ q delectatio ꝛ tristicia de ꝯtrarijs non contrariantur fm spēm. vt patuit. arti. iiij. Esto fm genus ꝛc̄.

¶ Ad tertiū dōm. q ꝯtēplatio fm se nunq̄ hꝫ rōnem mali. cū ꝯtēplatio nihil aliud sit q̄ cōsideratio veri. qd̄ est bonū intellectus. sꝫ p accn̄s tn̄ inq̄tum sꝫ ꝯtēplatio vilioris ipedit ꝯtēplatōeꝫ melioris. vl̄ ex pte rei ꝯtēplate. ad quā iordinate appetit⁹ afficit

¶ Minor negat. q possit habere rōnē mali p se ꝛ fm se. Ad ꝓbatōem d̄r. q incōueniēs est q̄dā meditari. Uerū p accn̄s inq̄tū scꝫ meditatio ꝛ ꝯtēplatio vilioris ipedit al' ꝯtēplatōe melioris. v qꝛ res ꝯtēplata iordiate afficit. Negat āt ꝯn̄a. qꝛ itelligit ꝯclo scd̄a p se ꝛ vt ꝯtēpla⁹ ē q vt sic nō hꝫ tristiciā. g̃ nō tristat aliq̄s de ꝯtēplatōe. ita q ipa sit sola obiectū tristicie. sꝫ aliqd ei ꝯiūctū. scꝫ ipeditio ab vtiliori. vel attractio ad illicitū. Quare recte dictum est. q p accn̄s ꝛ rōne alicuius ꝯiūcti est materia tristicie. Ad ꝓpositū vide d. san. q̄dli. q̄rto. ar. xvi. de scientijs magicis. vbi d̄r q scia ex genere ē bona ꝛ speculatio. sed ex circūstantia pt̄ fieri mala. ꝛ etiam vsus aliquaꝝ est prohibitus ꝓpter periculū qd̄ inde seqtur.

¶ Ad quartū dōm. q tristicia q̄ est de impedimento ꝯtemplatōnis nō ꝯtrariat delectationi ꝯtēplationis. sed est ei affinis. vt dictū est

In cor. ¶ Ad maiorē. opatio quelibet fm q nō est impedita est cū delectatōe. Uerū sed ipa impedita nō est cū tristicie. sed eius impedimētū. Et dico vltra. q tristicia de impedimento opatōis nō ꝯtrariat operatōi. imo est ei affinis. ꝛ delectatōni q̄ est de opatōe. Minorem ꝯcedo. ꝛ patuit in corpe. Sed negat ꝯn̄a. qꝛ tristicia talis nō opponitur delectatōni ꝯtemplatōnis

¶ Ad q̄ntū dōm. q afflictio carnis p accn̄s ꝛ indirecte se hꝫ ad ꝯtēplatōem mentis. vt dictū est.

In cor. Conceditur maior. Ad minorē meditatio est carnis afflictio nō p se directe. sed indirecte rōne vsus viriū sensitiuaꝝ. ergo hꝫ tristiciā admixtā. Uerū p accidēs. vt dixit quarta ꝯclusio in ordine. vel tertia iuxta scōm intellectuꝫ quesiti. Uide d. san. in de verita. ma. xij. q. iiij. in sꝫ. cor.

Ubi ptꝫ q̄ hꝫ q̄lo opatio intellect⁹ ipedit alias potētias etiam vegetatiuas.

¶ Utruꝫ magis sit fugienda tristicia q̄ delectatio appetenda

AD sextū sic ꝓcedit. Uidet q magis sit fugienda tristicia q̄ delectatio appetenda. Dicit eīn Aug⁹. in lib. lxxxiij. q. Nemo est qui nō magis dolorē fugiat q̄ appetat voluptatē. Illud aūt in qd̄ cōiter oīa ꝯsentiūt videt eē naturale. g̃ naturale est ꝛ ꝯueniens q plus tristicia fugiat q̄ delectatio appetat. ¶ P. actio ꝯtrarij facit ad velocitatē ꝛ intensionē motus. aqua eīn calida cici⁹ ꝛ forti⁹ ꝯgelat. vt d̄r phs in lib. metheoroꝝ. sꝫ fuga tristicie est ex ꝯtrarietate ꝯtristātis. appetitus aūt delectatōis nō est ex aliq̄ ꝯtrarietate. sed magis ꝓcedit ex ꝯueniētia delectātis. g̃ maior est fuga tristicie q̄ appetit⁹ delectatōis. ¶ P. q̄to aliquis fm rōem fortiori passioni repugnat. tāto ē laudabilior ꝛ virtuosior. qꝛ virtus est circa difficile ꝛ bonū. vt d̄r in. ij. ethi. sed fortis q̄ resistit motui quo fugit dolor est virtuosior q̄ tēperat⁹ q̄ resistit motui quo appetit delectatio. Dicit eīn phs in pmo rhetoricoꝝ q fortes ꝛ iusti maxime honorant. g̃ vehemētior est mot⁹ quo fugit tristicia q̄ mot⁹ quo appetit delectatio. ¶ Sed ꝯtra. bonū est forti⁹ q̄ malū. vt ptꝫ per Diony. iiij. ca. de di. no. sꝫ delectatio est appetibil' ꝓpter bonū. qd̄ est ei⁹ obiectū. fuga aūt tristicie est ꝓpter malum. ergo fortior est appetitus delectatōis q̄ fuga tristicie

I

¶ Hic ꝯparat adinuicē delectatōes ꝛ tristiciā q̄tum ad motū appetitus. q̄ videlꝫ magis moueat. Et q̄rit an delectatio ꝛ delectabile moueat magis ad sui ꝓsecutōeꝫ q̄ tristicia ꝛ ꝯtristans ad sui fugā. i. an appetitus forti⁹ moueat ad bonū q̄ fugiat malū. ꝛ an aliq̄s velit pati tristiciā. vt potiat delectatōe.

¶ Rn̄deo dōm. q p se loquendo appetitus delectationis est fortior q̄ fuga tristicie. Cuius rō est. qꝛ causa delectatōis est ꝯueniens bonū. cā aūt doloris siue tristicie est aliqd̄ malū repugnās. Cōtingit aūt aliqd̄ bonū esse ꝯueniēs absq3 omni dissonātia. nō āt pt̄ esse aliqd̄ maluꝫ totalr̄ absq3 omni ꝯuenientia repugnans. Un̄ delectatio pt̄ esse integra ꝛ pfecta. tristicia aūt est sp fm ptē. vnde naturalr̄ maior est appetitus delectatōis q̄ fuga tristicie.

¶ R. rn̄det duab⁹ ꝯclōnib⁹. Una quasi negatiua ad quesitū implicite. Alia affirmatiua. ibi. Un̄ ꝛ inclinatio ꝛc̄. Prima est p se loquendo. i. vlr̄ ꝛ in veritate ꝛ rōne cause appetitus delectatōnis est fortior q̄ fuga tristicie. Nā āt ꝯclonem ꝓbat pmo rōne. Et scd̄o signo ibi. Cuius etiā signū ꝛc̄. Rōne duplici. Scd̄am ibi. Alia ꝛo ꝛc̄. Quo ad pmā rōnem arguit sic. Delectatio pt̄ esse integra (scꝫ ex pte obiecti. qd̄ fm se totū delectat) tristicia aūt nō est fm parte (scꝫ qꝛ obiectū nō pt̄ esse purū malum qd̄ non est dabile) ergo naturalr̄ maior est ꝛc̄. Cōsequentia videt nota. qꝛ fm obiecta est ꝯditio mot⁹ ꝛc̄. Anecedēs

probatur in littera clare. Vñ delectatio saltē beatifica est in regra. qꝛ de summo ⁊ totalr̃ bono. tristicia aũt etiā dāñatoꝝ non est simplr̃ mali. imo simplr̃ boni. ⁊ mali huic qꝛ pena coꝝ est iusta. ⁊ etiā ens simplr̃ bonũ. Vñ d. san. de malo. ma. ꝓ. q. ꝓ. ad ꝓmum. pena est simpliciter bona Consequenter cũ dt.

¶ Alia ſo rō est. qꝛ bonũ qđ est obiectũ delectati/onis ꝑ seipm̃ appetit. malũ aũt qđ est obiectũ tristicie est fugiendũ inq̃ʒtũ ē ꝓuatio boni. qđ aũt est ꝑ se potius est illo qđ est ꝑ accidens

¶ Adducit aliā rõnem ꝓ ꝓdicta ꝯclone. ⁊ arguitur sic. Per se potius est eo qđ est ꝑ accñs. sed bonũ est obiectũ delectatōis ꝑ se. malũ aũt est fugiendũ ꝑ accñs. ergo ⁊c̃ Minorē D. ꝓbat. qꝛ vt est ꝓuatio boni. Et nota. ꝙ supra dictũ fuit. ꝙ etiā fuga ⁊ recessus a malo est ꝑ accñs qꝛ nō fugeret illud malũ nisi rõne boni. quare dictũ fuit ꝙ bonũ est ꝑ se obiectũ appetitus. rõne cuiꝰ etiā malũ fugit. Et hoc haberi pt̃ hic ex doc. Vide supra. q. ꝓ. ar. iiij. ad tertiũ Cōsequenter ibi

¶ Cuiꝰ etiā signũ apparet in motibꝰ naturalibꝰ nā oīs motus naturalis intensior est in fine. cũ appropinquat ad terminũ sue nature ꝯuenientē. q̃ʒ in ꝓncipio. cũ recedit a termino sue nature nō ꝯueniē/ti. quasi natura magis tendat in id qđ est sibi ꝯue/niens. q̃ʒ fugiat id qđ est sibi repugnās. vñ ⁊ incli/natio appetitiue virtutꝭ ꝑ se loquēdo vehementius tendit in delectatōem q̃ʒ fugiat tristiciā

¶ Probat eandē ꝯclonē signo sumpto ex naturalibꝰ sic. Natura magis tendit in id ⁊c̃. ergo ⁊ inclinatio appetitiue virtutis ⁊c̃. vt in lr̃a. Tenet ꝯñtia a sili. Añcedens ꝓbat in littera. nā oīs motus naturalis intensior est in fine ⁊c̃. ⁊ declarat hoc signũ in solone scđi. ⁊c̃.

¶ Sed ꝑ accñs ꝯtingit ꝙ tristiciã aliq̃s magis fugit q̃ʒ delectatōem appetat. Et hoc triplr̃. Primo q̃dē ex pte apphensionis. qꝛ vt Augꝰ. dt. x. de trini. Amor magis sentit cũ eũ ꝓdit indigētia. ex indigētia aũt amati ꝓcedit tristicia. q̃ est ex amissione ali/cuius boni amati. vel ex incursu alicuiꝰ mali ꝯtrarij delectatio aũt nō h̃ʒ indigētiā boni amati. ſʒ q̃escit in eo iam adepto. Cũ igit amor sit cā delectatōis ⁊ tri/sticie. tanto magis fugit tristicia quāto magis sen/titur amor. ex eo qđ ꝯtrariat amori

Cōclo. ij.

¶ Hic ꝯñter D. rñdet scđo ad quesitũ affirmatiue tali ꝯclone. Cōtingit ꝑ accñs aliquē male magis fugere tristiciā q̃ʒ delectatōem appetat ex pte apprehensionis. ex parte cause ꝯtristātis. ⁊ ex parte effectus. Probat Doc. hāc ꝯclonē quo ad oēs tres partes singillatim. vt patebit. Quo ad ꝓmā p̃te. scʒ ex pte apphensionis. qꝛ vide/licet est maior et sensibilior ꝑceptio ꝯtristātis q̃ʒ delectā/tis. ⁊ ideo magis mouet qđ est sensibiliꝰ. esto sit in ꝯtra/te minꝰ. Et oꝑtʒ resumere ex alijs dictis. ꝙ q̃ñqʒ minꝰ in se. est magis ꝑceptibile ꝓpter ꝯtrarietatē. Arguit sic. tri/sticia est magis ꝑceptibilis q̃ʒ delectatio. ergo magis mouet quo ad hūc. nō tñ vlr̃ sed ꝯparando ad aliquā delec/tationē q̃ est minꝰ amati. ⁊ rõne apphēsionis. ꝯñtia nota. Añs ꝓbat. id magis sentit. in q̃ magis sentitur amor q̃ñ amor est cā vtriusqʒ. sed in tristicia magis sentitur amor q̃ʒ in delectatōe. ⁊ est causa vtriusqʒ. igit. Probat minor amor magis sentit cũ eũ ꝓdit indigentia (scʒ amati) sed tristicia vel est absentia amati. vel de p̃ñtia ꝯtrarij amati. qđ ꝯtrariũ p̃ns etiā facit magis sentire amorem. ergo ⁊c̃. Scđa ps minoris de delectatōe pʒ. qꝛ delectatio est boni iā p̃sentis ⁊ absqʒ ꝯtrario eiꝰ Et nota ex supra dictis. ꝙ tristicia q̃ñqʒ est de ꝯtrario amati. ⁊ qꝛ vnumqđqʒ vehementius mouet in p̃ñtia ꝯtrarij. ideo magis tēdit ad ꝯueniens amatũ. ꝑ qđ ꝯtrariũ abijcit. Et ꝑ ꝯñs amor magis sentitur Deinde cũ dt

¶ Secũdo ex pte cause ꝯtristātis vel dolorē infe/rentis q̃ repugnat bono magis amato q̃ʒ sit bonum illud in quo delectamur. magis eñi amamꝰ ꝯsisten/tiā corporis naturalē. q̃ʒ delectatōem cibi. ⁊ ideo ti/more doloris q̃ ꝓuenit ex flagellis vel alijs hmōi. q̃ ꝯtrariātur bone ꝯsistētie corpis. dimittimus delec/tationē ciboꝝ vel alioꝝ hmōi

¶ Ostēdit scđam ptē ꝯclonis ꝓdicte. qꝛ scʒ tristicia nō ꝯpat ad delectatōē. q̃ est in magis amato. ſʒ in minꝰ amato. ⁊ arguit sic. Illud magis fugit qđ est ꝯtra magis amatũ q̃ʒ petat id qđ ē ꝓ minꝰ amato. vel qđ est in minꝰ amato. ſʒ malũ ꝯtristās q̃ñqʒ est ꝯtra magis amatuʒ et delectās est minꝰ amatũ. igit tūc tristicia magis fugitur q̃ʒ appetat delectatio in tali ⁊c̃. Maior ⁊ minor declarāt exemplariter. qꝛ vita magis amat. ideo vulnera q̃ ingerunt tristiciā. ⁊ tristicia q̃ est in verberibꝰ magis fugit q̃ʒ appetat delectatio q̃ est in cibo ⁊ potu. cũ cibꝰ ⁊ potus non tā amentur sicut sanitas ⁊ vita ⁊c̃. Et ꝓbat etiā hec rō ꝑ scđm argumētũ in oppositũ Deinde ibi

¶ Tertio ex pte effectus. scʒ inq̃ʒtũ tristicia īpedit nō vnā tm̃ delectatōem. sed oēs

¶ Manifestat tertiā ptē dicte ꝯclonis arguendo sic. Illud magis fugit appetitꝰ qđ h̃ʒ maiorē effectũ. ſʒ aliq̃ tristicia īpedit oēm delectatiōem. sicut pʒ de tristicia dāñatoꝝ. ergo saltē talis magis fugit q̃ʒ q̃rat aliq̃ delectatio q̃ nō excludit oēm tristiciā. Vide de ista materia. d. san. in q̃rto. vbi h̃ʒ ꝙ delectatio ē maior. sed tristicia magis sentit. eo ꝙ res ꝯtrarie magis sentiũtur Et nō pt̃ dari certa regula ꝓpter varietatē delectatōis ⁊ tristicie

☞ Argumētũ in ꝯtrariũ est ꝓ ꝓma ꝯclone rñsiua

¶ Ad ꝓmũ ergo dđm. ꝙ illud qđ Augꝰ. dt. ꝙ dolor magis fugit q̃ʒ voluptas appetat. ē verũ ꝑ accñs ⁊ nō ꝑ se. ⁊ hoc pʒ ex eo qđ subdit. Q̃ñqʒ q̃dē etiā vi/demus īmanissimas bestias a maximis voluptati/bus abstinere doloꝝ metu. qui cōtrariatur vite que maxime amatur

¶ Ad maiorē. de q̃ etiā supra habitũ ē. q. xxix. ar. iij. Nemo est q̃ nō magis dolorē fugiat. veꝝ q̃ consurgit ex malo ꝯtrario magis amato q̃ʒ appetat voluptatem in re videlʒ minꝰ amata. Tñ dico. ꝙ ⁊ illa fuga ꝓuenit ⁊ oritur ex aliq̃ alia delectatōne ⁊ amore q̃ sunt de ipa re magis amata. Vñ ꝑ accñs magis fugit tristicia. i. aliq̃ deter/minata delectatōne. sed nō ꝑ se. hoc est vlr̃. ⁊ si ꝯparet ad delectatōem sibi correspōdentē circa plus amatũ. Ad minorē. in qđ oīa ꝯsentiũt. veꝝ est. sed dico ꝙ maior non loquitur vlr̃ ⁊ ꝑ se. ſʒ solũ ꝑ accidēs ⁊ ꝑticulariter. qꝛ nō vult Augꝰ. ꝙ vlr̃ ab oībꝰ plus fugiat tristicia oīm delectatione. sed loquitur Nemo est q̃ nō plus fugiat dolorē

circa magis amatū q̄ fugiat talē voluptatē. qđ pꝫ ex eo qđ subdit ꝛc. Et est hoc argumētū ꝑ scđa ꝯclusione ꝛ secunda eius parte.

¶ Ad scđm dōm. ꝙ aliter est in motu q̄ est ab interiori. ꝛ aliter in motu q̄ est ab exteriori. motus em̄ q̄ est ab interiori magis tendit in id qđ est cōueniēs q̄ recedat a ꝯtrario. sicut supra dictū ē de motu naturali. ſꝫ motus q̄ est ab extrinseco intēdit ex ipa cōtrarietate. q2 vnūqđq3 suo mō nititur ad resistēdū ꝯtrario sicut ad ꝯseruatōem sui ipsius. vñ mot⁹ violentus intēdit in ꝑncipio ꝛ remittit in fine. mot⁹ aūt appetitiue partis est ab intrinseco. cū3 sit ab aīa ad res. ꝛ ideo ꝑ se loquēdo magis appetit delectatio q̄ fugiat tristicia. ſꝫ motus sensitiue ꝑtis est ab exteriori quasi a reb9 ad aīam. vñ magis sentit qđ ē magis ꝯtrariū. ꝛ sic etiā ꝑ accñs inq3tū sensus reqritur ad delectatōem ꝛ tristiciā magis fugitur tristicia q̄ delectatio appetatur

¶ Ad maiorē. actio ꝯtrarij (scꝫ ex h̄ ꝙ ꝯtrariū plus egit in subiectū) facit ad velocitatē ꝛ intentiōem motus ꝛc. q̄ñ talis mot⁹ causat a ꝑncipio extrinseco Si autē causat a ꝑncipio intrinseco tūc quāto mag⁹ est ꝑ recessum a ꝯtrario ꝛ accessum ad ꝯueniens. tūc est eo fortior. Primū pꝫ de motu violēto. q̄ in ꝑsentia ꝯtrarij est fortior. et ꝑ recessum a ꝯtrario paulatim remittit. Scđm patꝫ de motu naturali q̄ in ꝑncipio cum adhuc aliqualiter est circa ꝯtrariū est remissior. ꝛ q̄to mag⁹ recedit ab ipo eo magis intendit. Ad minorē. vera ꝛ. sed dico ꝙ est mot⁹ appetitus q̄ est ab intrinseco. Vñ quāto magis est circa cōueniēs. tāto de se est fortior. Uerꝫ est tñ ꝙ fuga tristicie ꝑsupponit apprehēsionē sensitiuā. q̄ mouet ab extrinseco. et quāto illud est magis ꝯtrariū tanto magis sentit Ergo maior est fuga de ꝑ se. ꝛ inq3tū est appetitus. Negat. ſꝫ ꝑ accñs rōne maioris apphensionis. vt dixit ꝑma ꝑs scđe ꝯclonis. q2 illud magis fugit qđ magis percipit. dato ꝙ de se minus sit natū mouere appetitū. Delectatio autē est circa ꝯueniens ꝛc.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ fortis nō laudat ex eo ꝙ fm̄ rōem nō vincit a dolore vl' tristicia quacūq3. ſꝫ ex ea q̄ ꝯsistit in periculis mortis. q̄ q̄dē tristicia mag⁹ fugit q̄ appetat delectatio ciboꝝ vel venereoꝝ. circa quā est tēperātia. sicut vita magis amat q̄ cib9 vel coitus. sed tēperat⁹ magis laudat ex hoc ꝙ nō ꝑsequit delectatōes tact⁹. q̄ ex hoc ꝙ nō fugit tristicias ꝯtrarias. vt pꝫ in. iij. ethicoꝝ.

¶ Ad minorē. dico ꝙ fortis magis laudat q̄ tēperat⁹. q2 nō vincit a fuga doloris mortis. Et ꝯcedo ꝯsequēter ꝙ talis est fortior q̄ delectatio in aliq̄ min⁹ amato ꝛ min⁹ necessario ad vitā. sed nō est maior oīm delectatōe ꝛ amore. q2 q̄s magis ex forti⁹ delectat in vita sua q̄ fugit dolorē. ꝛ delectatio est cā istı⁹ fuge ꝛc. Et pꝫ aliud exēplū de tēperato. q̄ magis laudat. q2 vincit delectatiōnē. q̄ q2 vincit tristicias ꝯtrarias. tā q̄ nō velle delectari ꝛ vincere appetitū delectatōis. sit vincere q̄d fortius q̄ nō inordinate tristari in mal. vel vincere fugā (.i. tristiciā) q̄ ē ꝯtria delectatōi. Ad tēperatū eīn ꝑtinet nō tristari. etiā in his q̄ sunt nō delectabilia ſꝫ ꝯtria appetitui. ad tēperatū siq̄dē ꝑtinet nō inordinate delectari. ꝛ nō inordinate tristari. ꝛ magis laudat. q2 nō inordinate delectat. q̄ q2 nō inordinate tristat. ꝛ h̄ est vincere fugā .i. tristiciā

¶ Utrum dolor exterior sit maior q̄ dolor cordis interior.

Ad septimū sic ꝑcedit. Uidet ꝙ dolor exterior sit maior q̄ dolor cordis interior. dolor em̄ exterior causat ex cā repugnāte bene ꝯsistentie corporis in quo est vita. dolor aūt interior causat ex aliqua imaginatōe mali. cū ḡ vita magis amet q̄ imaginatū bonū. videt fm̄ ꝑdicta ꝙ dolor exterior sit maior q̄ dolor interior. ¶ Ꝑ. res magis mouet q̄ rei silitudo. ſꝫ dolor exterior ꝑuenit ex reali ꝯiūctōe alicuius ꝯtrarij. dolor aūt interior ex silitudine ꝯtrarij apphensa. ḡ maior est dolor exterior q̄ dolor interior. ¶ Ꝑ. cā ex effectu cognoscit. sed dolor exterior hꝫ fortiores effectus. facilius em̄ hō morit ꝑpter dolores exteriores q̄ ꝑpter dolorē interiorē. ḡ exterior dolor est maior ꝛ magis fugit q̄ dolor interior. ¶ Sed ꝯtra est qđ dr̄ Eccle. xxv. Omnis plaga tristicia cordis est ꝛ oīs malicia neq̄cia mulieris. ergo sicut neq̄cia mulieris alias neq̄cias superat. vt ibi intēditur. ita tristicia cordis omnē plagā exteriorē excedit. Ar. ij.

¶ Hic ꝯparat diuersa genera doloris adinuicē. s. interiorem ꝛ exteriorem

¶ Rñdeo dōm. ꝙ dolor exterior ꝛ interior in vno ꝯueniūt ꝛ duob9 differūt. Cōueniūt. q̄dē in hoc ꝙ vterq3 est motus appetitiue virtutꝫ. vt supra dictū est. Sed differūt fm̄ illa duo que ad tristiciā ꝛ delectatiōnē reqrunt. scꝫ fm̄ cām q̄ est bonū vel malū ꝯiunctū. ꝛ fm̄ apphensionē. Causa em̄ doloris exterioris est malū ꝯiūctū qđ repugnat corpori. cā aūt interioris doloris est malū ꝯiūctū qđ repugnat appetitui. dolor etiā exterior seqtur apphēsionē sensus. ꝛ specialiter tactus. dolor aūt interior seqtur apphensiōnē interiorē vel imaginatōis scꝫ vel etiā rōnis. Ar. ij.

¶ Ꝺ. ꝑmo ꝑmittit ꝯuenientiā ꝛ duplicē diffiam doloris interioris ꝛ exterioris. ex qua tanq̄ ex radice sumitur duplex maioritas vni⁹ ad aliū. Scđo ꝯformiter fm̄ hoc distincte rñdet. ibi. Si ḡ ꝯpat ꝛc. Dicit ḡ ꝑmo. ꝙ dolor interior ꝛ exterior in vno ꝯueniūt. ꝛ in duob9 diffīt. ꝛ declarat clare in littera Et fm̄ ista duo hꝫ attēdi maioritas eoꝝ. q2 q̄ fm̄ ista duo excedit erit simplr̄ maior. vt patebit

¶ Si ḡ ꝯpat cā interioris doloris ad cāꝫ exterioris. vna ꝑ se ꝑtinet ad appetitū cui⁹ est vterq3 dolor alia vo ꝑ aliud. Nā dolor interior est ex hoc ꝙ aliqđ repugnat ipi appetitui. exterior aūt dolor ex eo ꝙ repugnat appetitui q2 repugnat corpori. sp aūt qđ est ꝑ se ꝑus ē eo qđ ē ꝑ aliud. vñ ex ꝑte ista dolor interior preeminet dolori exteriori

¶ Hic ꝯñter rñdet iuxta ꝑdictas duas diffias Et ꝑmo ꝑ duas ꝯclones ꝑtiales cōformes ꝑdictis duab9 differentijs. Scđo ꝑ vnā ꝯclonē totalē ꝛ formalr̄ rñsiuā ibi. Vñ simplr̄ ꝛc. Tertio q̄si corollarie subiūgit rñsionē cuiusdā tacite q̄stionis. ibi. Q̄uis tñ ꝛc. Circa ꝑma par

nalis Ex pte cause dolor interior pemine dolori exterio
ri. Probat. sp qd est p se pus est eo qd est p aliud. sed cã
interioris doloris (.i. obiectũ z malũ ↄtristãs) p se perti
net ad appetitũ. z cã exterioris doloris mediãte alio. igit
est maior rõne cause Maior nota. minor pz in lra. qz do
lor interior ẽ ex hoc q aliqd repugnat ipi zc. ↄñter cũ dr

¶ Silr etiã ex pte apphẽsionis. naz apphẽsio rõ
nis z imaginatõis ẽ altior q̃ apphẽsio sensus tact⁹

Cõclo. ij. ¶ Ponit scdam ↄclõne partialẽ istaz. ex pte apphẽsio
nis interior dolor silr exteriori preeminet Probat. ille
dolor est maior rõne apphensionis. q seqt altiorẽ apphẽ
sionẽ. p quã habet fortior pceptio mali ↄiũcti. sz interior
est hmõi. g̃ zc. Maior nota. qz pceptio reqrit ad dolorẽ
Minor pz. qz seqtur apphẽsionẽ rõnis z imaginatõnis
que est altior zc. Cõsequẽter ibi.

¶ Unde simplr z p se loquẽdo dolor interior po
tior est q̃ dolor exterior. cuius signũ est q etiã dolo
res exteriores aliqs volũtarie suscipit vt euitet inte
riorẽ. z inqtũ nõ repugnat dolor exterior interiori
appetitui fit quodãmodo delectabilis z iocundus
interiori gaudio.

¶ Infert ex dictis ↄclõnẽ rñsi. totalẽ quã pbat etiam
Cõclo rñsi. a signo. z est ista. simplr z p se loquẽdo. interior ẽ potior
q̃ exterior. Probat rõne ex dictis. qz est maior fm cãm z
apphẽsionẽ. g̃ simplr. Tenet ↄñtia ex notabili pmisso de
duobꝫ istoz doloꝝ. qz fm ista duo hñt ↄparari quo ad
maioritatẽ. Et pbat etiã a signo. qz videz si dolor exte
rior nõ sit cũ dolore interiori. tũc nõ est zc. z qñqz aliquis
fert exteriorẽ. vt liberet ab interiori zc. Deũ cũ dr.

¶ Quãdoqz tñ dolor exterior est cuz interiori do
lore. z tũc dolor augetr. nõ solũ eñ interior est maior
q̃ exterior. sz etiã vniuersalior Quicqd eñ est repu
gnãs corpori pt esse repugnãs interiori appetitui.
et qcqd apphẽditr sensu pt apphẽdi imaginatiõe
et rõne. sz nõ ↄuertit. Et ideo signãter in auctorita
te adducta dr. Ois plaga tristicia cordis est. qz eti
am dolores exterioꝝ plagaꝝ sub interiori cordis tri
sticia apprehendũtur

¶ Rñdet corollarie ex dictis cuidã tacite qstioni Pos
set eñ esse dubiuz circa dicta. licz dolor exterior accipiat
magnitudinẽ nõ nisi ex interiori sibi ↄiũcto. z si nõ sit ei
ↄiũct⁹ nõ curatr. vt dictũ est circa pdictã pbatõem a sig
no. an tñ etiã interior accipiat magnitudinẽ ab exteriori
sibi ↄiũcto. q̃uis nõ simplr. z dr q sic. sz qñ simul sunt.
tũc dolor augetr etiã interior Pro quo nota. q si ↄclo
ista intelligit q sit maior dolor extẽsiue. i. plures dolores
tũc clara est. Sz videt magis intelligẽda q cũ dolor ex
terior corpis etiã aduersetr appetitui vel volũtati. tũc in
terior augetr. qz malũ ↄiũctũ est tũc materia doloris du
plici rõne. z qz repugnat appetitui. z qz repugnat corpori
et p ↄñs dolor interior est maior. Un qz misio in isto sen
su supponit q dolor exterior possit ee materia doloris in
terioris. ideo D. hoc suppositũ verificat tali assumpto.
qz interior nõ solũ est maior. sz etiã vlior. igit pt se ad ex
teriorẽ dolorez extendere. z de eo dolere z obiecto suo. vt
est nociuũ corpori. Añs etiã hoc ostẽdit ibi in lrã. Quic
quid eñ zc. rõne z auctoritate dare. Et vult p illã aucto
ritatẽ in argumẽto in ↄtrũ adducẽdã. q oĩs plaga est
cordis. qz exterior dolor z plaga pt etiã esse obiectum z
materia interioris doloris zc.

¶ Et ↄfirmat p illã auctoritatẽ z argumẽtũ in cõ
trariũ ↄclones rñsiue. Nota ois plaga cordis zc. intellig
git sic. i. plaga cordis est ois plaga. i. pfecta z maxima. si
cut dr. Deũ time z mandata eius obserua. hoc est omis
homo. id est perfectus

¶ Ad pmũ g̃ dõm. q dolor interior pt etiã esse de
his q ↄtrariant vite. z sic ↄparatio doloris interio
ris ad exteriorẽ nõ est accipiẽda fm diuersa mala q
sunt cã doloris. sed fm diuersaz ↄparatiõem huius
cause doloris ad appetitum

¶ Ad minorem dico. q dolor interior causat ex ima
ginatõe mali. sz nõ tñ separati. sz etiã ↄiũcti z mali corpis
qz z hoc pt ee disconueniẽs z repugnãs appetitui Ultra
Cũ g̃. zc. Dico q vita magis amat q̃ imaginariũ bo
nũ separatuz a vita. tñ z ipa vita z ↄtraria vite pñt imagi
nari. Un negat ↄña. qz hoc argumẽtũ supponit ac si do
lor interior nõ possit esse de malo qd est ↄtra vitã. qd est
falsum. vt patuit in cor. Distinctio g̃ illoꝝ doloꝝ accipiẽ
da est nõ qsi sp sint de diuersis malis. sz qz sunt de eodẽ
qñqz. tñ diuersimode inqtũ vnũ repugnat appetitui. qz
malũ corpis. z idẽ est obiectũ doloris interioris. vt ẽ ma
lũ appetit⁹ fm se. Et huius signũ est. qz pt ee dolor exte
rior de aliquo malo corpis. z tñ appetit⁹ hz ↄplacẽtiã. et
nõ dolet dolore interiori volũtatis vt apphendit illũ do
lorẽ esse vtilẽ. Et intelligitur ista pseruim de dolore inte
riori volũtatis. q pt de exteriori dolore gaudere. licz non
appetit⁹ sensitiu⁹. Nota vbũ D. in fine sclonis. sz fm
diuersam ↄpatõem hui⁹ cause doloris (scz mali ↄtristan
tis. qd est qñqz malũ corpis) ad appetitũ. qz vt est cã do
loris exterioris repugnat appetitui. qz repugnat corpo
ri. et mediãte apphensione exteriori. sed vt est cã doloris
interioris accipit vt repugnat appetitui fm se z mediãte
apphẽsione interiori. scz vel imaginatõis vel rõnis. vñ
videt q appetit⁹ sensitiu⁹ possit dolere mediãte apphen
sione exteriori de malo corpis. z tñ in hoie nõ dolere in
q̃tũ mouet a rõne mediãte imaginatiõe. put apphẽdit
q talis dolor sit vtilis. sicut in penitẽtibus. z sicut fuit in
martyribꝫ z in christo. Uide. iij. p. q. xlvi. ar. vi. qz dolere
et nõ dolere de eodẽ fm ↄtrarias rõnes nõ est ipossibile
sic appetitus sensitiu⁹ vt act⁹ organi z sequẽs apphẽsio
nẽ exteriorẽ. mediãte tñ etiã interiori imaginatõne. dole
re vt seqtur rõnem mediãte alia imaginatõe obiecti fm
aliã rõem videt posse nõ dolere Et nota. q dolor cor
poralis ẽ qdẽ ↄtra oẽs poñas aie rõne subiecti. sz nõ sp
rõne ppꝛij act⁹ z obiecti. Põt g̃ appetitus interior mot⁹ a
rõne z volũtate nõ tristari de aliq fm vnã rõem. z tñ tri
stari de eodẽ inqtũ est afflictiuũ corpis. nã fm d. san. 3̃
p. q. xlvi. nõ ẽ incõueniẽs ↄ̃ria eidẽ inesse. sz nõ fm idẽ

¶ Ad scdm dõm. q tristicia interior nõ pcedit ex
silitudine rei apphẽsa sicut ex cã. nõ eñ hõ tristat de
silitudine rei apphẽsa. sz de re cui⁹ est silitudo.
q̃ qdẽ res tãto pfecti⁹ apphẽdit p aliquã silitudinẽ
q̃to silitudo est magis imaterial z abstracta. z ideo
dolor interior p se loquẽdo est maior tãq̃ de maiori
malo existẽs. ppter hoc q interiori apphẽsione ma
gis cognoscitur malum.

¶ Scda ps minoris negat. qz illa silitudo nõ causat
p se. sz res vt est repñtata p silitudinẽ. z silitudo p zc. Et

quia per similitudinem aliquo modo spiritualem res magis apprehenditur in malo vel in bono. ideo fortius mediante tali apprehensione contristat. et per consequens dolor interior sequens apprehensionem mediante tali similitudine est maior

¶ Ad tertium dicendum quod immutationes corporales magis causantur ex dolore exteriori. tum quia causa doloris exterioris est corrumpens coniunctum corporaliter quod exigit apprehensio tactus. tum etiam quia sensus exterior est magis corporalis quam sensus interior. sicut et appetitus sensitivus quam intellectivus. et propter hoc. ut supra dictum est. ex motu appetitus sensitivi magis corpus immutatur. et similiter ex dolore exteriori magis quam ex dolore interiori

q.xxij.ar.4.

¶ Maior vero. presertim ab effectu per se. et hoc a posteriori. et per effectum cognoscitur non solum maioritas. sed quia etiam maior sensibilitas et maior affinitas ad corpus. ut patuit supra q. xxxi. ar. v. Ad minorem dicendum quod si intelligitur quod dolor exterior habeat fortiores effectus immediatos per se. et quantum ad formale (Vide infra q. xxxvij. ar. primo ad quartum. scilicet quod sunt propter et pitermere appetitum) negatur. sed habet fortiores effectus mediatos. et quasi per accidens ratione eius quod est materiale in passione. sed negatur consequentia. quod ergo sit maior in se et simpliciter. sed quod causatur ex corrumpente corporali. et quia causatur ex sensu exteriori. sed non quod sit maior. quia tunc etiam esset maior quam motus voluntatis. quod etiam non immutat corpus etc. ut patuit supra q. xxxvij. ar. iiij

¶ Utrum Damascenus convenienter quattuor species tristicie assignet. que sunt accidia. achos. vel anxietas secundum Gregorium nicenum. misericordia. et invidia

H

Ad octavum sic proceditur. Videtur quod Damascenus inconvenienter quattuor tristicie species assignet. que sunt accidia. achos vel anxietas secundum Greg. nice. misericordia. et invidia. Tristicia enim delectationi opponitur. sed delectationis non assignantur alique species. ergo nec tristicie species debent assignari.

¶ Preterea penitentia est quedam species tristicie. similiter etiam nemesis et zelus. ut dicit philosophus in ij. rheto. que quidem sub his speciebus non comprehenduntur. ergo insufficiens est eius predicta divisio. ¶ Preterea omnis divisio debet esse per opposita. sed predicta non habent oppositionem adinvicem. nam secundum Greg. accidia est tristicia vocem amputans. anxietas vero est tristicia aggravans. invidia vero est tristicia in alienis bonis. misericordia autem est tristicia in alienis malis. contingit autem aliquem tristari et de alienis malis. et de alienis bonis et simul cum hoc interius aggravari. et exterius vocem amittere. ergo predicta divisio non est conveniens. ¶ Sed contra est auctoritas utriusque. scilicet Gregorii nice. et Damasc.

¶ Post determinationem de dolore secundum se. querit consequenter de eius divisione

¶ Respondeo dicendum quod ad rationem speciei pertinet quod se habeat ex additione ad genus. Generi potest aliquid addi dupliciter. Uno modo quod per se ad ipsum pertinet et virtute continetur in ipso sicut rationale additur animali. et talis additio facit veras species alicuius generis. ut per philosophum patet in vij. et viij. metaphy. Alio modo quod additur generi quasi aliquid extraneum a ratione ipsius sicut si album animali addatur. vel aliquid huiusmodi. et talis additio non facit veras species generis. secundum quod communiter loquimur de genere et speciebus.

¶ Primo distinguit varium modum accipiendi species alicuius generis. Secundo videtur secundum unum modum tristiciam habere illas quattuor species. ibi. Et hoc modo etc. Quo ad primum ponit tres modos. Primo premittendo duos non valentes ad propositum. secundo subiungendo tertium qui erit ad propositum. ibi. Interdum tamen etc. Vult ergo primo quod species dicitur multipliciter. Et est ratio huius multiplicitatis. quia ad rationem speciei pertinet ut se habeat ex additione ad genus. et ergo secundum varietatem additionis est varietas in acceptione speciei. Accipitur ergo uno modo proprie. quia fit ex additione aliquam differentiam que cum contracto facit idem secundum rem et essentiam. et quod sunt de essentia in ratione generis. et eius rationem per se diversificat etc. Secundo modo dicitur species. non vera species. sed quia sicut species addit differentiam contractivam. ita et illud addit aliquid contractivum. etsi accidentale et extraneum a ratione generis. ut si album diceretur species animalis. et sic communiter non loquimur de specie. Consequenter ibi

¶ Interdum tamen dicitur aliquid esse species alicuius generis propter hoc quod habet aliquid extraneum ad quod applicatur generis ratio sicut carbo et flamma dicuntur esse species ignis propter applicationem nature ignis ad materiam alienam. et simili modo loquendi dicuntur astrologia et perspectiva species mathematice. inquantum principia mathematica applicantur ad materiam naturalem

¶ Ponit tertium modum. qui est ad propositum. ubi species dicitur non quia aliquid addatur generi. sed quia generis ratio et natura applicatur ad aliquid extraneum. Et ponit duo exempla. primum de carbone et flamma. ubi ignis habet modum generis et applicatur ad diversas naturas specie distinctas. Aliud exemplum est de astrologia etc. ut in littera. Geometria enim est de linea et magnitudine. sed perspectiva est de linea visuali. sic triangulus ligneus etiam esset species hoc modo trianguli. Et astrologia est de quantitate astrorum etc. Pro quorum exemplorum explicatione et per consequens huius tertii membri quod erit ad propositum. Nota primo ex doc. san. in quarto dis. xliiij. q. iij. ar. ij. q. ij. dicente. Ignis propter hoc quod est maxime virtutis in agendo inter reliqua elementa alia corpora per materiam habet. ut dicitur in quarto metheurorum. Unde et ignis dupliciter invenitur. scilicet in propria materia prout est in sphera sua vel in materia aliena sive terrestri. ut patet in carbone. sive aerea. sicut patet in flamma. Quocumque autem modo ignis inveniatur semper idem est in specie quantum ad naturam ignis pertinet. potest autem esse diversitas in specie quantum ad corpora que sunt materia ignis. Unde flamma et carbo differunt specie. et similiter lignum igneum et ferrum ignitum nec differt quantum ad hoc. sive ignita sint per violentiam (ut in ferro apparet) sive ex principio intrinseco naturali. ut accidit in sulfure. hec ille. Ex quo patet quomodo distinguuntur specie carbo et flamma. non quod natura ignis specie diversificetur. sed quia illa in quibus inducitur ignis idem in specie diversificantur in specie. Nota secundo quod non est omnino simile de carbone et flamma. et astrologia. et perspectiva. quia natura ignis manet eadem in specie specialissima in carbone et flamma. Geometria autem non manet sic una in specie in astrologia et perspectiva. sed est saltem unitas generis et speciei subalterne. Diversificantur autem ex materiis extraneis geometrie. sed habent cum hoc distinctas proprias rationes formales. nam alia formalia principia sunt astrologie participata ex geometria. alia perspective. unde et sibi subalternantur primo posteriorum. Et pro confirmatione illius est quod habet d. san. in commen. secundi phy. ubi dicit quod perspectiva applicat que geometria considerat de linea mathematica ad lineam physicam. Astrologia autem applicat ad celum et partes eius que considerat geometria et arithmetica. Et ergo patet quod sunt alia principia. et per consequens distinguuntur specie etc. Gradeus dicit ibidem quod astrologus considerat motus astrorum inquantum in eis est ratio

q̄ti. ⁊ maior ⁊ minor velocitas. q̄ facit maiorē vel minorē distātiā a terra. Astrolog' ɔsiderat etiā diuersitatem motuū penes velocitatē ⁊c. ⁊ distinguit penes minuta ⁊ horas q̄ illi discrete q̄titates ⁊c. Cōsequēter ibi

¶ Et hoc mō loquēdi assignant hic spēs tristicie p applicatiōez rōnis tristicie ad aliq̄d extraneū. qd̄ q̄dē extraneū accipi pt. vel ex pte cause obiecti. vl' ex pte effect⁹. ppriū eīn obiectū tristicie est ppriū malū. Vñ extraneū obiectū tristicie accipi pt. vel sm alterū tm̄. q2 scȝ est malū. sȝ nō ppriū. ⁊ sic ē misericordia. q̄ est tristicia de alieno malo. inq̄tuȝ tn̄ estimat vt ppriū. vel q̄tū ad vtrūq3. q2 neq3 est de proprio. neq3 de malo. sȝ de bono alieno. inq̄tū tn̄ bonū alienū estimat vt ppriū malū. ⁊ sic est inuidia.

Conclu ¶ Rñdet iuxta mēbr̄ p̄dictū tertiū ꝓposito aptū. ratiōe ꝯclone quā intendit. Conuenienter assignant q̄tuor spēs tristicie (loquendo de specie tertio mō) Probat. tot sunt spēs tristicie q̄t modis rō tristicie applicat ad aliqd̄ extraneū. sȝ h̄ fit q̄druplr. g ⁊c. Maior pȝ ex notabili. Minor pbatur inductiue sic Extraneum ad quod applicatur tristicia potest accipi vel ex parte cause vel obiecti. vel ex parte effectus. Sed iuxta p̄mum sumuntur due spēs. scȝ misericordia ⁊ inuidia. ex pte vo extranei effectus etiā sumūt due. scȝ anxietas ⁊ accidia. g minor vera. Maior illa pȝ. Minor aūt pbat in lr̄a inductiue dare p̄mo q̄ ad p̄mā ptē. Scd̄o q̄ ad scd̄am. cū dr̄

¶ Propri⁹ aūt effect⁹ tristicie ɔsistit in quadam fuga appetit⁹. vñ extraneū circa effectū tristicie pōt accipi q̄tū ad alterū tm̄. q2 scȝ tollit fuga. ⁊ sic ē anxietas q̄ si aggrauat animū. vt nō appareat aliqd̄ refugiū. vñ alio noīe dr̄ angustia. Si vo intātū pcedat talis aggrauatio vt etiā exteriora mēbra imobilitet ab ope. qd̄ ptinet ad accidiā. sic erit extraneum q̄tuȝ ad vtrūq3. q2 nec est fuga. nec est in appetitu. Ideo aūt spēalr̄ accidia dr̄ vocē amputare. q2 vox inter oēs exteriores mot⁹ magis exp̄mit interiorem ɔceptū ⁊ affectū. nō solū in hoībȝ. sȝ etiā in alijs aīalibȝ. vt dr̄ in p̄mo politicoꝝ.

¶ Nota hic p̄mo. ꝙ illa nō est diuisio tristicie vlr̄. sȝ tm̄ tristicie. q̄ ɔtrahit ad extraneū. q̄re penitētia q̄ est de malo nō ponit hic. Nota scd̄o. ꝙ he spēs scȝ inuidia ⁊ misericordia vident distingui etiā specie tristicie ꝓprie dicta. nō q̄dē ꝓpter extraneū additū vt sic. sȝ q2 hn̄t alia obiecta specifice distincta. ɔueniūt tn̄ in vna specie subalterna. scȝ tristicia. et q̄uis anxietas addat etiā extraneuȝ et silr̄ accidia. illud tn̄ nō se hȝ in rōne obiecti. iō nō vident distingui specie. nec videt accipi accidia prout est tristicia circa diuina ⁊ spūalia. sȝ p tristicia aggrauāte. mō dicto ⁊c. Vide aū tertium.

☞ Cōfirmat aūt ɔcl'o mīsi. argumēto in ɔtrariū.

¶ Ad p̄mū g dd̄m. ꝙ delectatio causat ex bono qd̄ vno mō dr̄. ⁊ ideo delectatōis nō assignant tot spēs sicut tristicie. q̄ causant ex malo. qd̄ multifariā ɔtingit. vt dr̄ Diony. iiij. c. de di. no.

¶ Maior vera. sȝ tn̄ hn̄t obiecta diuersaꝝ rōnū scȝ bonū qd̄ est vni⁹ rōnis ⁊ maluȝ qd̄ est diuersum ⁊ varium Minor vera. ⁊ intelligit de spēbȝ extraneis. si aūt intelligit de specie ꝓprie dicta falsa est. ⁊ negat. sȝ vult minor ꝙ nō hȝ spēs sicut tristicia. Et rō diuersitatis est. q2 ibi est obiectū extraneū. alibi nō. Sed negat ɔña. q2 delectatio causat ex bono qd̄ est vniforme. tristicia ex malo qd̄ est variū. Nota ꝙ q̄uis bonū sit variuȝ in natura sua et distinctū multiplr̄. tn̄ nō hȝ se diuerso mō ad delectatōēs ꝓpriū obiectū. sȝ cē bonū delectat. vno modo inq̄tū accipitur vt ꝓpriū bonū ɔiunctum. vt patuit supra. q. xxxj. sed q2 malū vario mō se hȝ ad ꝓpriū obiectū tristicie. iō ponūtur plures spēs tristicie. scȝ extranee

¶ Ad scd̄m dd̄m. ꝙ penitētia est de malo proprio qd̄ est p se obiectū tristicie. vñ nō ptinet ad has species. ȝelus vero ⁊ nemesis sub inuidia continentur 2a 2e q. xxxvi
vt infra patebit. ar. ij. in cor.

¶ Maior vera est. spēs tristicie gn̄alr̄ accepte. sed nō tristicie hic diuise. que solum capitur pro his q̄ habent obiectū vel effectū extraneū. Penitētia aūt hȝ malū ꝓpriū nec effectū alienū. q2 penitēs sperat emēdare malū ⁊ agere satisfactiōem. ⁊ licȝ penitēs voluntarie assumat tristiciaȝ et alie tristicie nō sint voluntarie. h̄ nō arguit extraneitatē obiecti vel effect⁹. iō D. dr̄ nō ɔtineri sub his spēbȝ. Ad scd̄am ptē maioris de ȝelo ⁊ de nemesi. ⁊ ȝelo. ꝙ ɔtinent sub inuidia. de q̄ vide. 2a 2e. q. xxxvi. ar. ij. in cor. et ar. iij. ad. iij. g insufficiēs negat. vt hic loq̄mur de tristicia. q2 videȝ restricte ⁊c. Zel⁹ notat tristiciā de carētia boni qd̄ ali⁹ hȝ Nemesis est tristicia de bono indigne agētū ⁊c.

¶ Ad tertiū dd̄m. ꝙ diuisio ista nō sumit sm oppositiōes specieꝝ. sed sm diuersitatē extraneoꝝ ad q̄ trahit rō tristicie. vt dictū est.

¶ Ad maiorem. oīs diuisio est aliq̄ mō p opposita. sȝ nō sp p diuersas spēs ꝓprie dictas. sȝ sufficit ꝙ sit ibi diuersitas effectuū. vel quocꝫ accitiū. sm ꝙ est diuisio. Ad maiorē dico negādo eā. ꝙ nullo modo habeāt opponeȝ vel magis distinctiōem saltē extraneoꝝ. Volo q̄dē ꝙ anxietas ⁊ accidia nō distinguūt ab inuidia ⁊ misericordia specie tristicie. distinguūt tn̄ sm effect⁹ q̄s superaddūt. Sȝ de inuidia ⁊ misericordia dico extra lr̄am. ꝙ distinguūt specie ꝓprie dicta. nō rōne extraneoꝝ vt s.c. ⁊ rōne p̄ns diuisionis. sȝ aliūde. q2 videlȝ hn̄t opposita obiecta. Misericordia eīn ⁊ inuidia directe opponūt ex pte obiecti. vt D. san. 2a 2e. q. xxxvi. ar. iij. ad. iij. Qñ g dr̄ D. in solone et tactū est in corpe ar. ꝙ hec diuisio nō sumit sm diuersas spēs tristicie. intelligendū est vlr̄ ⁊ q̄ ad oia mēbra Cum quo stat ꝙ aliq̄ mēbra distinguūtur specie. nō rōne extraneitatis. pfertim effect⁹. sȝ rōne oppōnis obiectoꝝ. sicut est in inuidia ⁊ misericordia. Et nota hoc diligenter. ɔstat eīn ꝙ inuidia ⁊ misericordia opponūtur generice. q2 vnū ɔtinet sub vitio. alteꝝ sub virtute. vel saltē passione laudabili sm p̄hm. quare oꝑȝ ꝙ specie distinguātur. Sed q2 nō oīa quattuor distinguūtur specie. et etiam non ratione extraneoruȝ quorūcunqꝫ. ideo dicit Doctor. ꝙ species tristicie sm illa (scȝ oīa ⁊ quodlibet) nō diuersificentur. vt dictum est

¶ Questio. xxxvi. de causis tristicie.

DEinde ɔsiderādū ē de causis tristicie. Et circa h̄ q̄runt q̄tuor Primo vtꝝ cā doloris sit bonū amissuȝ vel magis malū coniūctū. Scd̄o vtꝝ ɔcupiscētia sit cā doloris. Tertio vtꝝ appetit⁹ vnitatis sit cā doloris Quarto vtꝝ potestas cui resisti nō pt sit cā doloris.

I

¶ Iuxta ordinẽ supra statutũ in questi. prece. Doc. postq̃ determinauit de dolore fm se ꝛ de eius mẽbris et diuisione. nunc determinat de eius causis ꝛ sunt qttuor et fm hoc q̃ttuor articuli.

¶ Utrũ bonũ amissum sit causa doloris vel magis malũ coniũctum.

AD pmũ sic pcedit̃ Uidet̃ q̃ bonũ amissum sit magis cã doloris q̃ꝫ malũ ꝯiunctuꝫ. dicit em̃ aug. in li. octo. q̃ dulcissi dolorẽ esse de amissione bonoꝝ tpaliuꝫ. eadẽ ergo rõne q̃libet dolor ex amissione alicuiꝰ boni ꝯtingit. ¶ P̃. supra dictũ est. q̃ dolor q̃ delectationi ꝯtrariat̃ est de eodem de quo est delectatio. sed delectatio est de bono. sicut supra dictũ ẽ. ḡ dolor est pncipaliter de amissione. ¶ P̃. fm Aug. xiiij. de ci. dei. Amor est causa tristicie. sicut ꝛ aliaꝝ affectionũ aĩe. sꝫ obiectũ amoris est bonũ. ḡ dolor vel tristicia magis respicit bonũ amissum q̃ꝫ malũ ꝯiunctũ. ¶ Sꝫ ꝯtra est qd̓ Damas. dicit in. ij. li. q̃ expectatũ maluꝫ timorẽ ꝯstituit. p̃sens vero tristiciã.

q. xxv. ar. ij.

¶ Nuicp̃mo inq̃rit de potissima causa ꝛ immediata (scꝫ malo ꝯiuncto) ꝛ obiectiua. Articulus aũt secundus querit de causa. vnde motus effectiua.

¶ Rñdeo dõm. q̃ si hoc modo se haberent puationes in apprehensione aĩe sicut se hñt in ipis reb̃. ista questio nullius momẽti esse videret̃. malum em̃ vt in pmo libro habitũ est. est priuatio boni. priuatio aũt in reꝝ natura nihil est aliud q̃ carentia oppositi habitus. fm hoc ergo idem esset tristari de bono amisso ꝛ de malo habito. sꝫ tristicia est motus appetitus apprehẽsionẽ sequẽtis. in apprehẽsione aũt ipa priuatio habet rõnem cuiusdã entis. vñ dr̃ ens rõnis. ꝛ sic malũ cũ sit priuatio se hꝫ p modũ ꝯtrarij. Et iõ q̃ꝫtũ ad motũ appetitiuũ differt. vtrũ respiciat pncipaliꝰ malũ ꝯiũctũ. vel bonũ amissum.

q. xlviij. ar. p.

¶ Doctor pmo oñdit rõnabilitatẽ huiꝰ questionis et dubij. scd̓o rñdet ad eã ibi. Et q̃ motꝰ ꝛc̃. Quo ad pmũ posset alicui videri irrõnabilis questio ista. quia ideꝫ est amissio boni ꝛ malũ ꝯiunctũ. ꝛ p ꝯñs nõ videt̃ vnũ magis esse causa doloris q̃ꝫ aliud ꝛc̃. Sed ad h̃ dicit D. q̃ q̃uis idem sint in re ꝯiunctio mali. id est malum ipm ꝛ amissio boni vel malum amissum. eo q̃ malũ est puatio et amissio neutralis sicut et neutralis corruptio boni. vt pꝫ de malo q. p. ar. p. ad octauũ. tñ q̃ appetitus nõ est rei nisi vt apprehensa est. põt aũt malũ ꝛ puatio boni apprehendi q̃si ꝯtrariũ ꝛ ens saltem rõnis distinctũ a bono opposito. ideo põt esse questio rõnalis. an causet̃ magis ex bono amisso. vel ex malo ꝯiuncto inhacente. qd̓ tñ fm rem nõ dicit nisi amissionẽ boni q̃ pt apprehẽdi vt vnum oppositũ circa ipm ꝯtristatũ.

¶ Et quia motus appetitus aĩalis hoc mõ se habet in operib̃ aĩe sicut motus naturalis in reb̃ naturalib̃. ex ꝯsideratione naturaliũ motuuꝫ veritas accipi põt. Si em̃ accipiamus in motib̃ naturalibus accessum ꝛ recessum. accessus p se respicit id qd̓ est ꝯueniẽs nature. recessus aũt p se respicit id qd̓ est ꝯtrariũ. sicut graue p se recedit a loco superiori. accedit aũt naturalr̃ ad locũ inferiorẽ. Sꝫ si accipiamus causam vtriusq̃ꝫ motus. scꝫ grauitatẽ. ipa grauitas p prius inclinat ad locũ deorsum q̃ꝫ retrahat a loco sursum a q̃ recedit vt deorsum tendat. Sic igit̃ cum tristicia in motib̃ appetitiuis se habeat p modũ fuge vel recessus. delectatio aũt p modũ psecutõnis vel accessus. sicut delectatio p priꝰ respicit bonũ adeptũ q̃si ppriũ obiectũ. ita tristicia respicit malũ ꝯiũctũ. sꝫ causa delectatõis ꝛ tristicie. scꝫ amor p prius respicit bonum q̃ꝫ malum.

¶ Hic nunc respondet quesito rõnabilr̃ modo tali ꝯclusione. eo modo q̃ obiectũ est causa passionis magis pprie est causa tristicie vel doloris malũ ꝯiunctũ (.i. amissio boni vt est mala ꝛ hꝫ rõnem termini a quo) q̃ꝫ bonuꝫ amissum (ita videlicꝫ q̃ obiectũ tristicie est id a q̃ fugit ꝛ qd̓ detestat̃ appetitus. ꝛ hoc est malũ coniunctũ qd̓ quasi causat̃ ex bono vt amissuꝫ est) Probat̃ hec ꝯclo. sicut est de motib̃ naturalib̃ ita est de motibus appetitiuis (qualis est tristicia ꝛ delectatio. capiendo motũ large) sed in motib̃ naturalib̃ motꝰ importãs accessum p se respicit qd̓ est ꝯueniẽs. recessus aũt respicit p se id qd̓ est ꝯtrariũ. sed causa vtriusq̃ꝫ scꝫ tam accessus q̃ꝫ recessus ipa prius inclinat ad ꝯueniens q̃ꝫ retrahat a ꝯtrario. ergo sic est q̃ tristicia que est recessus prius respicit malũ coniũctuꝫ qd̓ est ꝯtrarium. delectatio aũt que importat accessum pmo respicit bonũ adeptũ ꝯueniẽs. amor aũt qui est cã vtriusq̃ꝫ prius respicit bonũ q̃ꝫ malum. ex quo sequitur ꝯclusio responsiua q̃ sic eo modo ꝛc̃. Huius rõnis D. pmo posuit maiorẽ ꝛ minorẽ. scd̓o ꝯclusionem. ibi. Sic igit̃. Maior claret ex l̃ra. Et subiũgit minorẽ pncipalẽ quã declarat exemplariter dare in l̃ra. Deinde ibi.

Cõclo.

¶ Sic ergo eo mõ quo obiectũ est causa passionis. magis pprie est cã tristicie vel doloris malum ꝯiunctũ q̃ꝫ bonũ amissum.

¶ Infert ꝯclõnẽ ipam iã pbatã satis. que dicit notanter eo mõ quo obiectũ est causa passionis. q̃ etiã amor et causa effectiua scꝫ appetitus. sunt causa tristicie. vt pꝫ. ar. sequenti. sed nõ p modũ obiecti. ꝛ ḡ vult ꝯclusio. q̃ causa obiectiua ꝛ formalis specificatiua est malũ ꝯiunctũ. et q̃ malũ ꝯiunctũ apprehensum est cã effectiua large sicut ratio efficiendi nõ ppria effectiua que causa scꝫ rõ efficiendi incidit cũ causa specificatiua.

¶ Et ꝯfirmat̃ ꝯclusio ista argumẽto in ꝯtrariũ p̃sertim ex scd̓a pte auctoritatis eius.

¶ Ad pmũ ḡ dõm. q̃ ipa amissio boni apprehendit̃ sub ratione mali. sicut ꝛ amissio mali apphendit̃ sub rõne boni. ꝛ ideo Aug. dicit dolorẽ ꝯuenire ex amissione tpalium bonoꝝ.

¶ Circa maiorẽ habent aliqui libri. Dicit Augus. ꝛc̃. Dulcissimũ alij dulcẽ dolorẽ ꝛc̃. sed debet esse. Dicit em̃ Augusti. in libro octo q. dulcissi ꝛc̃. dolorẽ esse de amissione ꝛc̃. dolet em̃ qs. quia incidit hoc malũ. scꝫ amissionẽ bonoꝝ. ergo ꝛc̃. Uel põt quilibet dolere de amissione boni. nõ rõne boni amissi. vt sic. sed q̃ ipm amisisse ẽ malũ. est ḡ formale obiectũ motiuũ ad tristiciã malũ nõ bonũ ꝛc̃. quia tristicia est recessus. nõ aũt recedit̃ a bono.

¶ Ad scḋm dḋm. q̄ delectatio ꝛ dolor ei ꝯtrari⁹ respiciūt idē sed sub ꝯtraria rōne. nā si delectatio est de p̄ntia alicui⁹. tristicia est de absentia eiusdem. In vno aūt ꝯtrarioꝝ includit̄ priuatio alteri⁹. vt p3 in x. metaph. ꝛ inde ē q̄ tristicia q̄ est de ꝯtrario. est q̄dāmodo de eodē sub ꝯtraria rōne.

¶ Maior vera est de eodē. tñ sub ꝯtraria rōne. ꝛ ratz hoc dico. q̄ in rōne vna opposita includit̄ rō alteri⁹ ꝯtrꝰ opposita. sic in p̄ntia mali includit̄ absentia boni. Minor vera. delectatio est de bono sed vt p̄sens est. et ḡ tristicia de aliq̄ erit sub opposita rōne in q̄ tñ aliqualiter etiaz includit̄ bonū sicut priuatū ꝛ ablatū. vnde est de bono aliqualiter saltem in obliquo (id est de ꝑuatōe boni sub opposita rōne scꝫ p̄sentia mali in qua p̄sentia mali includit̄ absentia boni) ꝛ ergo q2 p̄sentia mali est malū ꝯiūctum. ideo ꝑmo ꝛ p se est de malo ꝯiūcto ꝛ nō de bono amisso. licet eñ bonū p̄sens ꝛ bonū amissuz dicāt magis expresse idem sub diuersis rōnib⁹. tñ etiā malū p̄sens ꝛ bonū p̄sens dicūt diuersas rōnes eiusdē illatiue ꝛ argutiue. quia ad p̄sentiā mali sequit̄ absentia ꝛ amissio boni. ꝛ in p̄sentia mali includit̄ etiam bonū aliq̄ modo. ꝛ hoc videtur velle Doctor in fine solonis. vñ dicit. ꝛ inde est q̄ tristicia que est de ꝯtrario (scꝫ malo p̄senti) est q̄dāmodo de eodem. scꝫ delectatione. id est de bono. q2 in malo p̄senti includit̄ q̄dāmodo bonum sicut in ꝑuatiōe habitus. sub ꝯtraria rōne scꝫ sub rōne mali p̄sentis ad quam rōnem sequit̄ ꝯtraria ratio sub qua bonū est obiectū delectationis. scꝫ absentia boni sequit̄ ad p̄sentiā mali que absentia boni est ꝯtraria rōni obiecti delectatōis quia bonū p̄sens. Et ergo negatur ꝯsequētia. ḡ est de amissione boni. quia stant simul q̄ sit de malo coniuncto. ꝛ tñ sit de eodem cū delectatōe (eodem quodāmodo sed tñ sub ꝯtraria rōne. quia sub rōne boni absentis ꝯsecutiue. ꝛ primo sub rōne mali p̄ntis ꝛc̄.) Et indiget hec solo bona attentione vt deducat̄ ad mētē ꝓpositi.

¶ Ad tertiū dḋm. q̄ qñ ex vna cā ꝑueniūt multi motus. nō oportet q̄ omnes ꝑncipalius respiciāt illḋ qḋ ꝑncipalius respicit causa sed ꝑmus tñ. vnusq̄sq̄ aūt alioꝝ ꝑncipalius respicit illud qḋ est ei ꝯueniens fm ꝓpriam rōnem.

¶ Ad maiorē. vera est. tñ tristicia est effectus remot⁹ nō imediate ꝯsequens amorē sed mediante ꝯcupiscentia odio ꝛc̄. Concedo minorē. sed negat̄ ꝯsequentia. ꝛ ratio in solone. quia qñ ex vna causa ꝑueniūt multi motus nō oportet q̄ omes respiciāt fm ꝓprias rōnes id qḋ ꝑncipali⁹ respicit causa sed ꝑmus tñ vnde ꝑmus effectus amoris qui est ꝯcupiscētia ꝛ delectatio respiciūt bonū. Secūdarij aūt effectus qui nō ꝑueniūt nisi rōne desiderij ꝛ delectationis ꝛ sunt naturaliter eis posteriores sicut odiū et tristicia nō respiciunt fm ꝓprias specificas rationes bonum sed malū. Licet eñ ꝛ passiones que sunt circa malum p̄supponant appetitū boni. tñ nō respiciunt sicut ꝓprium specificū obiectum. ¶ Et nota q̄ ex amore primo ꝯsurgunt passiones circa bonuz. Ille autez que sunt circa malum nō proueniūt nisi p̄suppositis his que sunt circa bonū. quia vt sepe dictū fuit nec malū fugit̄ nisi q2 bonum desideratur.

¶ Utrꝫ ꝯcupiscentia sit cā doloris seu tristicie.

K

Ad secūdū sic ꝓcedit̄. Videt̄ q̄ ꝯcupiscentia nō sit cā doloris seu tristicie. Tristicia enī p se respicit malū. vt dictū est. cōcupiscentia aūt est motus quidā appetitus in bonū. motus aūt q̄ est in vnū ꝯtrariū non est causa motus q̄ respicit aliud ꝯtrariū. ḡ ꝯcupiscētia nō est causa doloris. ¶ P̄. dolor fm Damas. est de p̄nti. cōcupiscētia aūt est de futuro. ḡ ꝯcupiscentia nō est cā doloris. ¶ P̄. id qḋ p se est delectabile nō est causa doloris. sed ꝯcupiscentia est fm seipam delectabilis. vt ph̄s dicit in ꝑmo rhetoricoꝝ. ergo ꝯcupiscentia nō est causa doloris seu tristicie. ¶ Sed cōtra est qḋ Aug. dicit in ench. Subintrātib⁹ ignorantia agēdaꝝ reꝝ ꝛ ꝯcupiscentia noxiaꝝ. comites subinferunt̄ error ꝛ dolor. sed ignorātia est causa erroris. ḡ ꝯcupiscētia est causa doloris. Ar. p̄.

¶ Hic Doctor querit de alia causa. scꝫ ꝯcupiscentia.

¶ Rñdeo dḋm. q̄ tristicia est mot⁹ quidā appetitus aīalis. motus aūt appetitiuus habet sicut dictum est similitudinē appetit⁹ naturalis. cui⁹ duplex causa assignari pt̄. vna p modū finis. alia sicut vnde est ꝑncipiū mot⁹. sicut descensionis corporis grauis causa. sicut finis est loc⁹ deorsum. ꝑncipiū āt motus est inclinatio naturalis q̄ est ex grauitate. Ar. p̄.

¶ D. ꝑmo p̄mittit duas ꝯclones p̄ambulares ostendētes dupli cē aliqd causaz tristicie. secḋaz ponit ibi. Causa āt ꝛc̄. Secḋo videt q̄sito fm quē modū dicat̄ ꝯcupia tristicie cā. ibi. Sꝫ q2 ꝛc̄. Pria ꝯclo p̄ambularis ē. Tristicie ē duplex cā. vna p modū finis. alia sicut vñ ē ꝑncipiū mot⁹. Probat̄ (supponēdo q̄ tristicia est mot⁹ appetit⁹) sic mot⁹ appetitiu⁹ h3 similitudinē appetit⁹ naturalis. sꝫ ē duplex cā appetit⁹ natural' ꝛc̄. igit̄ ꝛ est duplex causa tristicie. Maior p3 ex ar. p̄. et supra sepi⁹. Minor declarat̄ exemplariter de motu descensionis ꝛc̄. Cōsequētia cū ꝛc̄.

¶ Causa aūt motus appetitiui p modū finis est eius obiectū. ꝛ sic supra dictuz est. q̄ cā doloris seu tristicie est malū coniunctū. causa aūt sicut vnde est principiū talis motus est interior inclinatio appetitus. qui quidem p prius inclinatur ad bonum. et ex ꝯsequenti ad repudiandū malum cōtrariū. et ideo huiusmodi motus appetitiui primū ꝑncipiuz est amor. qui est prima inclinatio appetitus ad bonum consequendum. Secundū autem ꝑncipium est odiū. quod est inclinatio ꝑma appetitus ad malum fugiendum. Ar. p̄.

¶ Subsumit ꝛ infert secūdā ꝯclonē p̄ambularē explicatiuā ꝑme istā. Huiusmodi motus appetitiui (scꝫ tristicie) ꝑmū ꝑncipiū (scꝫ in gñe vñ motus) est amor. secūdū aūt ꝑncipiū est odiū. Probat̄. causa motus appetitiui p modū finis est ei⁹ obiectū. sed causa vñ est ꝑncipiuz talis motus est interior inclinatio appetit⁹ q̄ ꝑmo inclinat̄ ad bonū. ꝛ ex ꝯsequēti ad repudiādū malū. sꝫ amor est ꝑma inclinatio ad bonū ꝯsequendū. odiū aūt est repudiatio mali ꝯtrarij. igit̄ ꝯclusio vera. Maior nota. p ꝑma parte ex ar. p̄. Secḋa ps patuit supra sepi⁹. ¶ Nota aūt circa maiorē. q̄ cā D. dicit obiectū causare p modū finis. tñc

distinguit causalitatē finalē contra causalitatē effectiuā ꝓ/prie. sȝ nō contra causalitatē rōnis causandi effectiue. q2 ob iectū apprehēsuȝ etiā concurrit ad motū appetitiū vt ratio efficiendi nō inherēs potentie appetitiue. Concomitātur enī se causalitas finis ⁊ rōnis efficiēdi. amor āt est pncipiū vñ motus etiā large. q2 rō efficiēdi necario psupponit in eadem potētia. ⁊ de h supra. q. ix. et alibi scȝ. q. xxvi.

¶ Et nota. ꝙ tristicia nō ꝓcedit ab amore nisi mediāte odio. q2 nullus tristat nisi qñ psens est malū. qd ideo habet malū. q2 contra amatū ⁊ nō contristat nisi sit odiosuȝ. ⁊ ẜ pmū pncipiū. vñ mot9 est qdē amor sȝ ꝓximū ē odiū.

q. xxxii. arti. vi. ¶ Sed q2 concupiscētia vel cupiditas est pm9 effectus amoris quo maxime delectamur. vt supra dictū est. ideo frequēter Aug. cupiditatē vel concupiscē/

q. xxx. ar. ii. ad scdm. tiam ꝓ amore ponit. vt supra dictū est. ⁊ h mō concupiscētiā dicit esse vlem causam doloris.

¶ Hic cōñter fm pmissa respondet quesito determinans fm quē modū concupiscentia dicat tristicie causa. et

Cōclo pma hoc duabȝ cōclonibus responsiuis. scdam ponit ibi. Sed ipa ⁊c. Prima est. hoc mō concupiscētia (scȝ vt est idē amori) est vlis cā doloris. scȝ cā vñ mot9. Probat ex scda cōclusione pambulari. Amor est primū pncipiū doloris et vniuersale. ergo ⁊ concupiscētia. Tenet cōsequētia de se. Et circa illā cōsequētiā notat D. quare Aug. ponit concupiscētiā ꝓ amore. quia videȝ est eius pmus effect9. ideo ꝑ cā quis intelligit ei9 causam. ⁊ de h sup q. xxx. ar. ii. ad scdȝ aliqd dictū fuit. Deinde cū dicit.

¶ Sed ipa concupiscētia fm ꝓpriā rōnem cōsiderata est interdū cā doloris. oĩe enī qd ipedit motū ne ꝑueniat ad terminū est contrariū motui. illud aūt qd est contrariū motui appetit9 est contristans. ⁊ sic ꝑ cōñs concupiscētia fit cā tristicie. inqȝtū de retardatōe boni cōcupiti vel totali ablatione tristamur.

Cōclo scda ¶ Subiūgit secūdā cōclonem tristiā de concupiscentia accepta ꝓprie nō ꝓ amore. sed ꝓ appetitu cōuenientis absentis. ⁊ est ista cōclo. Cōcupiscētia fm ꝓpriā rōnem cōsiderata est interdū cā doloris. vlis āt cā doloris esse non pt. hui9 cōclonis ponit ⁊ ꝓbat prio pmā ptē. scdo secūdā ibi. Vlis āt ⁊c. Primā sic. de retardatōe boni concupiti vł totali ablatōe contristamur. ẜ ⁊c. Añs ꝓbat. motus cōueniens agenti retardat9 vel totalr ipedit9 est causa tristicie. sed concupiscentia est hmōi motus. igit. Maior ꝓbat in lra ⁊ etiā minor. Deinde ibi.

¶ Uniuersalis aūt cā doloris esse nō pt. q2 magis dolemus de subtractōe bonoȝ psentiū in qbȝ iā delectamur qȝ futuroȝ que concupiscimus.

¶ Probat scdam ptē cōclonis sic. Magis dolem9 de subtractōe bonoȝ psentiū in qbȝ iā delectamur qȝ futurorū q concupiscim9. ẜ concupiscētia nō est causa talis doloris. Añs notū. Tenet cōña. q2 concupiscētia nō est pñtiū. ⁊ tñ tristicia est psentiū ⁊ de subtractōe pñti. Quare sequit ꝙ concupiscentia ꝓprie dicta nō est pncipiū mouens ad oēm tristiciā. quia mouetur quis ad tristiciā vbi concupiscentia (saltem ꝓprie dicta) nō hȝ locū. licet ibi sit concupiscētia impropie dicta q est ꝑ exclusionē fastidii. vt patuit supra q. xxxiii. articulo. ii.

¶ Confirmat argumētum in contrariū ambas cōclones tristiias. ¶ Circa qd nota ꝙ vult ꝙ sicut ignorantia est qdam pambulū ad errorē sic concupiscentia ad dolorem ⁊ sic aliq mō eius cā. Innuit aūt ꝑ h ꝙ ignorātia ⁊ error distinguūt. de q vide d. scān. de malo mate. iii. q. vii. in pncipio cor. q2 ignorātia vel dr ꝑuatōem sciē. si capiat ꝓ ignorātia negatōis. vel dicit prauā dispōnem habitualem contrariā sciē. sed error est approbare falsa ꝓ veris. vñ addit actū quēdā secūdū sup ignorātiā. pōt enī esse ignorantia absqȝ h ꝙ aliqs de ignotis sentētiā ferat. ⁊ tūc ignorans est ⁊ nō errās. sȝ qñ falsam sententiā fert de his q nesciat. tūc ꝓprie dr errare. hec ille. vbi trahere potes intellectū argumēti in contrariū. q2 ferre falsam sniam psupponit ignorātiā. sicut dolor concupiscentiā ⁊c.

¶ Ad pmū ẜ dōm. ꝙ inclinatio appetit9 ad bonū cōsequēdū est cā inclinatōis appetit9 ad malū fugiendū sicut dictū est. ⁊ ex h contingit ꝙ motus appetitiui q respiciūt bonū ponūtur causa motuū appetitus q respiciūt malum. In eo

¶ Minor falsa est in motibȝ appetitiuis. q2 vn9 est respectu de ꝑ se obiecti ipius appetitus. Ali9 āt est respectu obiecti ꝑ accñs. scȝ mali. vñ inclinatio recessiua a malo originat ex accessu ad bonū.

¶ Ad scdm dōm. ꝙ illud qd concupiscit ⁊ si realiter sit futurū. est tñ quodāmodo presens inqȝtū speratur. Uel pt dici ꝙ licet bonū concupitū sit futuȝ. tñ ipedimētū pñtialr apponit qd dolorē causat.

¶ Ad minorē dr dupl̄r. Prio concupiscētia est de futuro fm rē. pñs tñ fm spem. ⁊ facultatē concupiscētis. et ẜ concupiscētia pt esse cā tristicie q est etiā pñtis saltē aliq mō. vel q2 absentia est materia tristicie ⁊ illa est psens. Scdo dr ad minorē ⁊ magis ad articulū. ꝙ concupiscētia qdē est de futuro sȝ ipedimētū concupiti pt esse psens. ⁊ sic est causa tristicie rōne videlȝ ipedimēti cōiūcti ⁊c.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ concupiscētia est delectabilis qȝ diu manet spes adipiscēdi qd concupiscit. sed subtracta spe ꝑ impedimētum appositū cōcupiscentia dolorem causat.

¶ Si intelligit maior. ꝙ id qd est fm se delectabile. nō est causa tristicie nullo modo. Negat. sȝ verȝ est ꝙ nō est causa tristicie ꝑ se. vt est causa delectatōis. Patuit de ex q. xxxii. ꝙ idē pōt esse causa delectationis ⁊ tristicie diuersimode. Minor vera est. ⁊ patuit supra. q. xxxii. arti. iii. ad 3m. sȝ intelligit cū concupiscētie est cōiuncta spes cōsequēdi concupitū. Sȝ negat ꝙ concupiscētia ipedita sit cā delectatōis. imo tristicie. ⁊ sic intelligit cōclonis scda ps.

¶ Utrȝ appetitus vnitatis sit causa doloris.

AD tertiū sic ꝓcedit. Uidet ꝙ appetit9 vnitatis nō sit causa doloris. Dicit enī phs in x. ethi. ꝙ hec opinio que posuit repletōem esse causam delectationis. ⁊ incisionē causam tristicie. videt esse facta ex delectatōnibȝ ⁊ tristicijs. que sunt circa cibū. sed nō oĩs delectatio vel tristicia est hmōi. ergo appetit9 vnitatis nō est causa vlis doloris. cū repletio ad vnitatē ptineat. incisio vero multitudine inducat. ¶ P. qūdlibet sepatio vnitati opponit. si ergo dolor causaret ex appetitu vnitatis. nulla sepatio esset delectabilis. qd patȝ esse L

falsum in sepatōe oīm supfluoꝝ. ¶ Ꝓ eadē rōne ap/petimus ꝯiunctiōem boni ꝛ remotionē mali. sed si/cut ꝯiunctio pertinet ad vnitatē cū sit vnio quedā. ita sepatio est ꝯtrarium vnitati. ḡ appetit⁹ vnitatis nō magis debet poni causa doloris q̄ȝ appetit⁹ sepa/tionis. ¶ Sed ꝯtra est qd̄ Aug. dt in. iij. de li. arbi. q̄ ex dolore quē bestie sentiūt satis apparet in regen/dis amādisq̧ suis corpibꝫ q̄ȝ sint aīe appetētes vni/tates. q̄d em̄ est aliud dolor nisi q̄dam sensus diui/sionis vel corruptionis impatiens.

¶ Hic q̄rit de alia cā in gn̄e cause vñ motus scȝ de ap/petitu vnitatis. i. ꝯiunctōis ꝛ vniōis pfectiue cū appetēte.

¶ Rñdeo dōm. q̄ eo mō quo ꝯcupiscētia vel cu/piditas boni est cā doloris etiā appetitus vnitatis vel amor cā doloris ponēdus est. bonū em̄ vniuſ/cuiusq̧ rei in q̄dā vnitate ꝯsistit. put scȝ vnaqueq̧ res hȝ in se vnita illa ex q̄bꝫ ꝯsistit eius pfectio. vñ et platonici posuerūt vnū esse primū sicut ꝛ bonū. vñ naturalr̄ vnūq̄dq̧ appetit vnitatē sicut ꝛ boni/tatē. ꝛ ppter h̄ sicut amor vel appetit⁹ boni est cau/sa doloris. ita etiā amor vel appetit⁹ vnitatis.

Cōclo. ¶ D. rñdet tali ꝯclone. Appetitus vel amor vnitatis (scȝ in q̄ ꝯsistit pfectio nature) est cā doloris. Probatur. amor vel appetit⁹ boni est causa doloris. ḡ etiā appetitus vel amor vnitatis. Añs patuit. ar. ij. Tenet ꝯn̄a. q̄r na/turalr̄ vnūq̄dq̧ appetit vnitatē sicut ꝛ bonitatem. ḡ ꝯn̄a bona. hoc añs pȝ. q̄r bonū vniuscuiusq̧ rei in vnitate cō/sistit put ꝛc̄. ¶ Nota q̄ sicut ꝯcupiscētia accepta p amo/re est causa tristicie tanq̄ȝ necessario p̄suppositā. ita amor vnionis est necessario p̄suppositus om̄i dolori. q̄r nihil fit ꝯtristatiuū nisi q̄r ꝯtra bonū amatū ꝛ ꝯtra vnionē ama/tā. sed sicut ꝯcupiscentia pro motu in absens ꝯueniēs. est causa doloris inq̄ȝtū talis motus impedit̄. sic appetitus vnitatis ꝛ vnionis ꝯuenientis distantis est causa dolo/ris inq̄ȝtum q̄s impedit̄ in tali appetitu ne ꝯsequatur ap/petitā vnionē ꝯuenientis. amor etiā vnionis est de vniōe absolute sicut amor est de bono absolute. sȝ appetit⁹ vnio/nis est de vnione futura. p̄mo est cā sicut p̄suppositū ne/cessario. quia nullus tristat̄ nisi ppter amorē vnionis ali/cuius p̄suppositū. sed scd̄o mō est causa doloris. quia fa/cit vt aliq̄d habeat rōnem ꝯtristantis. ex eo q̄ ipedit de/sideratā vnionē. vnde sicut nullus tristat̄ nisi ppter amo/rem. ita nullus tristat̄ nisi ppter hoc q̄ appetit vnionē ali/cuius. vel amat vnionis ꝯseruatōem ex qua res pficit̄ et fit bona. vñ fundamentū doc. sancti est. quia bonū ꝯsistit in quadā vnitate (p̄suppositiue) q̄r bonum nō est nisi res habeat vnita illa ex q̄bꝫ pficitur. ꝛ eadē rōne ergo appetit vnitatē sicut bonitatē. ꝛ ergo amor vel appetitus vnius/q̧ eadem rōne causat tristiciā. Et aduerte q̄ D. amorē vnionis ꝯpat amori vel ꝯcupiscētie vt est idē amori. sed appetitū vnitatis ꝯpat ꝯcupiscentie s̄m ppriā rōnē ꝛc̄.

¶ Confirmat argumentū in ꝯtrariū cōclusionē re/sponsiuā. ꝛ pcedit de amore vnitatis. q̄r ille facit vt aliq̄s doleat de diuisione prius vnitoꝝ. sicut ꝛ amor nō fert di/uisionē amati sine dolore ꝛc̄.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. nō om̄is vnitio pficit rōnem boni. sȝ solū illa a q̄ dependet esse pfectū rei. ꝛ ppter hoc etiā nō cuiuslibet appetit⁹ vnitatis est cā dolo/ris vel tristicie. vt q̄dā opinabant̄ q̄ȝ opinionē ibi phs excludit p h̄ q̄ q̄dā repletiōes nō sunt delectabi/les. sicut repleti cibis nō delectant̄ in ciboꝝ sumpti/one. talis em̄ repletio siue vnio magis repugnaret ad pfectōeȝ eē q̄r ip̄m ꝯstitueret. vñ dolor nō causat̄ ex appetitu cuiuslibet vnitatis. sȝ ei⁹ in qua ꝯsistit pfectio nature.

¶ Ad maiorē dico. q̄ illa opinio q̄dem dixit sed est re/probata. tū q̄r nō om̄is vnio est causa delectatiōis. tum scd̄o. quia nō om̄is repletio est causa delectatōis. sed so/lū ꝯuenientiū sine superexcrescentia. ꝛ ergo ista opinio non est vera. Minor p̄a est. q̄ nō om̄is delectatio est circa ci/bū. nec om̄is tristicia circa incisionē ꝛ priuatōem cibi. ḡ appetitus ꝛc̄. Uꝫ talis vnitatis nō est causa tristicie. sed tn̄ appetitus alicui⁹ vnitatis. puta q̄ q̄s petit vniri ꝯueni/ens. talis em̄ appetitus p̄supponit̄. ꝛ est inclinatio p̄suppo/sita om̄i tristicie. ꝛ appetitus vnitatis impedit⁹ est causa tristicie rōne ipedimenti. ¶ Et oportet notare. q̄ appetitus vnitatis ponit̄ cā tristicie. sicut amor scȝ in gn̄e cause vñ motus ꝛ nō rōne obiecti ¶ Nota p intellectu auctori/tatis inducte ex decimo ethi. q̄ phs ibidē vult ꝯ platonē q̄ delectatio nō est gnātio. ꝛ cū plato pbat hoc. quia de/lectatio est repletio. q̄r cū apponit̄ aliq̄d alicui qd̄ ꝯuenit nature sue sequit̄ delectatio. Tristicia aūt fit ex incisione et sepatōe que sunt motus. Dicit phus. q̄ nō om̄is dele/ctatio est nec ꝯsequit̄ sp repletionē sed solū aliq̄ delectati/ones corporales que sunt circa cibū. Illi em̄ q̄ pri⁹ fuerūt tristati ppter indigentiā cibi postea delectant̄ in ip̄a reple/tione. sȝ illud nō accidit circa om̄es delectatōes. nā q̄daȝ delectatōes inueniūtur (scȝ speculatiue) in quibꝫ nō est re/pletio defectus ꝛc̄. Uult ḡ argumentū q̄ appetitus vni/onis nō est vl̄is causa tristicie. Uꝫ vt hi loquebant̄ de falsa opinione. ita q̄ appetitus corpalis vnionis ꝛ eoꝝ q̄ replent ꝛ vniūtur corpori nō sunt vl̄is cā tristicie. sȝ tn̄ vni/onis in cōi appetitus est cā suo mō motiua ipi⁹ tristicie.

¶ Ad scd̄m dōm. q̄ sepatio pōt esse delectabilis. vel inq̄ȝtū remouet̄ illud qd̄ est ꝯtrariū pfectioni rei vel inq̄ȝtū sepatio hȝ aliquā vnionē adiunctā. puta sensibilis ad sensum.

¶ Ad assumptū dr̄. q̄ quelibet sepatio vnitati oppon/itur. Uꝫ alicui. sed tn̄ nō sp opponit̄ vnitati naturaliter desiderate in qua ꝯsistit pfectio rei. immo aliqua sepatio scȝ nociuoꝝ ꝛ supfluoꝝ est p vnitate in qua ꝯsistit pfectio. Ultra. si ergo ꝛc̄. Uꝫ. si ex appetitu cuiuslibet vnitatis. sed h̄ nō dicim⁹. q̄r tūc nulla sepatio esset delectabilis. sȝ q̄r aliq̄ sepatio est p vnitate pfectiua. ideo est delectabil̄. vl̄ inq̄ȝtū aliq̄ sepatio hȝ annexā vnionē ꝯuenientis sicut se/paratio vini a cantro. habet vnionē vini ad linguā ꝯiun/ctā. Unio igit̄ naturalis ꝛ appetitus bone valitudinis q̄ req̄rit debitā vnionē aīe ꝛ corporis mediante sanitate est cā quare quis tristet̄ de vnione innaturaliū supfluoꝝ. ꝛ se/paratio p ꝯsequens taliū supfluoꝝ est delectabilis rōne amoris ꝛ appetitus vnionis naturalis.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ sepatio nociuoꝝ ꝛ corrūpen/tiū appetit̄ inq̄ȝtum tollit debitā vnitatē. vñ appe/titus hmōi sepatōis nō est p̄ma causa doloris. sȝ ma/gis appetitus vnitatis.

¶ Maior vera. tñ pri⁹ petimus ꝯiūctōem boni q̄ȝ re/motōem mali. vt patuit ar. p̄. et. ij. Minor vera. cū appe

tinus vnionis est rō appetit⁹ remotōis ꝛ separatōis ꝯriꝝ. iō eñ pcco ꝯtrariū separari. qꝛ est ꝯ̄ vnionē appetitā. vt lꝫ solutio. Quare negaṫ ꝯña. ꝙ nō magis appetit⁹ vnionis ꝛ ꝯueniētiū ad esse vniri sit cā doloris ꝗ̄ appetit⁹ separatōis ꝯtrarioꝝ. qꝛ sp magꝭ est volitū formaliṫ ꝗ̄ materialis ꝛc̄.

¶ Utꝝ potestas cui resisti nō pt sit cā doloris.

M Ad q̄rtū sic ꝓcediṫ. Uideṫ ꝙ ptās maior nō debet poni cā doloris. qḋ eñ est in potestate agentis nondū est pñs sed futuꝝ. dolor āt est de malo pñti. ḡ ptās maior nō est cā doloris. ¶ P̄. nocumētū illatū est cā doloris. ſꝫ nocumētū pt inferri etiā a ptāte minore. ḡ ptās maior nō debet poni cā doloris. ¶ P̄. cause appetitiuoꝝ motuū sunt iteriores inclinatōes aīe. potestas aūt maior est aliq̄d exteri⁹. ḡ nō debet poni cā doloris. ¶ Sꝫ ꝯtra est qḋ Aug. dr̄ in li. de natura boni. In aīo dolorē facit volūtas resistens ptāti maiori. In corpe dolorē facit sensus resistēs corpi potētiori.

¶ Hic inq̄rit de alia cā tenēte se ex pte obiecti. q̄ est potestas maior. sicut supra dictū fuit. q. ix. ar. ꝓ. ꝙ rō ꝓponēs obiectū ē eadē rōne cā act⁹ volūtatis sicut ꝛ obiectū.

Ar. ꝓ. ¶ Rñdeo dōm. ꝙ sicut sup̄ dictū est malū ꝯiūctū est cā doloris vel tristicie p modū obiecti. Id ḡ qḋ est cā ꝯiūctōis mali debet poni cā doloris vel tristicie. manifestū est āt ꝙ̄ esse ꝯ̄ inclinatōem appetit⁹. vt malū p̄sentialr̄ inhereat. qḋ āt est ꝯtra inclinatōem alicui⁹ nūq̄ꝫ aduenit ei nisi p actionē alicui⁹ fortioris. ꝛ ideo ptās maior poniṫ eē cā doloris ab aug.

¶ D. p̄mo deducit ꝯclōnē rn̄siuā. scḋo modificat eandē. ibi. Sꝫ sciendū ꝛc̄. Cōclō est. potestas maior est causa doloris qñ maior ptās (vt habeaṫ modificatio ei⁹) nō aufert inclinatōem volūtatis vel appetit⁹. id est qñ ptās maior inducit ꝯ̄riū appetitui ꝛ nō mutat volūtatē ſꝫ manet ei⁹ ꝯ̄rietas ad id in qḋ inducit. Probaṫ. id qḋ poniṫ et est causa ꝯiunctōis mali debet poni ꝛ est cā tristicie. sed potestas maior. ꝛ tñ ptās maior vt sic. est cā ꝯiūctōnis mali ꝯtrarij. igiṫ potestas maior est causa tristicie p modū ꝯiungētis obiectū. Maior pꝫ in p̄ncipio. qꝛ malū cōiunctū est causa doloris vl̄ tristicie p modū obiecti. ergo seq̄tur maior. Minor pꝫ. qꝛ illud qḋ est ꝯtra inclinatiōne alicui⁹ nō aduenit nec ꝯiungiṫ nisi p actionē fortioris supantis id ꝯtra cuius inclinatōem aliq̄d inducit. sed ꝙ ꝯiungit malū adducit aliq̄d ꝯtra inclinationem appetitus. igiṫ est ptās maior ꝛc̄. Deīn cū dicit.

¶ Sꝫ sciendū est. ꝙ si potestas fortior intātū inualescat ꝙ mutet ꝯtrariā inclinatōeꝫ in īclinatōnem ꝓpriā. iā nō erit aliq̄ repugnātia vel violētia. sicut qñ agens forti⁹ corrūpendo corpus graue aufert ei inclinatōem q̄ tendit deorsum. ꝛ tūc ferri sursum nō est ei violentum sed naturale. Sic igiṫ si aliq̄ ptās maior itantū inualescit ꝙ auferat īclinatōeꝫ volūtatꝭ vl̄ appetit⁹ sensitiui. ex ea nō seq̄ṫ dolor vl̄ tristicia. ſꝫ tūc solū seq̄ṫ qñ remanet īclinatio appetit⁹ i ꝯ̄riū.

¶ Modificat ꝯclōnem rn̄siuā. vt patuit circa ipam. et ponit p̄mo rōnem ei⁹. scḋo ꝯfirmat eā auctoritate. ibi. Et inde est ꝛc̄. Dīcit ḡ q̄re dictū sit qñ ptās maior nō aufert inclinatōem volūtatis vel appetit⁹ ꝛc̄. rō qꝛ s. auferret inducēdo inclinatōem ꝯtrariā priori. tūc nō causaret tristiciā. qꝛ tristicia est de eo qḋ est ꝯtra inclinatōeꝫ appetit⁹. sed potestas maior mutādo inclinatōem priorem et inducēdo aliā nō facit iā ꝯtra inclinatōem (scꝫ nūc inductā) sed ſm eā. igiṫ tūc nō causat. ꝛ hoc declarat exemplariter. Deinde ibi.

¶ Et inde est qḋ Aug. dr̄ ꝙ volūtas resistēs potestati fortiori causat dolorē. si eñ nō resisteret ſꝫ cederet ꝯsentiēdo. nō seq̄reṫ dolor ſꝫ delectatio.

¶ Confirmat p̄dictā modificatōnem ex verbis Aug. clare in lr̄a. ¶ Et nota circa hoc. ꝙ aliq̄d p̄scrim de⁹ dando inclinatōem nouā. vt volūtas ꝛ appetit⁹ velit qḋ pri⁹ noluit. nō cogit nec violētat volūtatē. qꝛ nō facit cā in aliq̄d tendere ꝯtra inclinatōem suā que nūc est. ſꝫ facit priori īclinatōi (scꝫ actuali) succedere aliā ꝛ id ad qḋ inducit volūtatē est ſm p̄sentē inclinatōem. Quare si maior potestas abrogat inclinatōem q̄ erat ad ꝯtrariuꝫ ei⁹ ad qḋ nūc inducit inducta inclinatone q̄ est ad illud tūc nō erit cā tristicie. imo ꝯnaturalitatis ꝛ delectatōis. vide de hoc in de veri. mate. xxij. q. viij. p totū vbi q̄rit. vtꝝ deus possit imutare volūtatem hoīs.

¶ Argumētū in ꝯtrariū est p ꝯclōne rn̄siua.

¶ Ad primū ḡ dōm. ꝙ maior ptās dolorē causat. nō ſm ꝙ est agēs in potēa. ſꝫ ſm ꝙ est agēs actu dū scꝫ facit ꝯiunctōem mali corruptiui.

¶ Ad maiorē qḋ est in ptāte (.i. in potēa agētis distāte ab actu) hoc nō est p̄sens. si āt est in ptāte. id ē potēa ſm ꝙ est ꝯiūcta actui ꝛ effectui ꝛ actu agit. Negaṫ maior. cōstat eñ. ꝙ ois effect⁹ ꝛ res create sunt in ptāte dei inq̄ꝫtū in ipo mouemur ꝛ sum⁹. ꝛ tñ sunt in se pñtes ꝛ nō future. de illa distinctōe tacta in maiore hꝫ Capō. in ij. dis. ꝓ. q. ij. ad p̄ᵐ. ꝯ̄ p̄mā ꝯclōnē. Minor ꝯcediṫ. ſꝫ negaṫ ꝯña.

¶ Ad scḋm dōm. ꝙ nihil ꝓhibet aliquā ptātem q̄ nō est maior simplr̄ esse maiorē q̄ꝫtum ad aliq̄d et ſm hoc aliq̄d nocumētū inferre pōt. Si aūt nullo mō maior esset. nullo mō posset nocere. vñ nō possꝫ causam doloris inferre.

¶ Minor negaṫ. ꝙ possit nocumētum inferri a minori ptāte vt sic inq̄ꝫtū infert. Et si eñ possit esse minor simpliciter q̄ ad entitatē ꝛ nobilitatē. tñ vt infert aliq̄d ꝯtra inclinatōnem est forti⁹ saltē ſm q̄d. Vñ posset minor distingui. qꝛ vera est a minore simplr̄. tñ a maiore saltē ſm q̄d. sicut ignis est q̄dē simplr̄ minor hoīe. tñ est maior vt inducit calorē q̄n̄qꝫ supexcedentē ꝛ ꝯtristantem.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ exteriora agētia pñt esse causa motuū appetitiuoꝝ. inq̄ꝫtū causant pñtiā obiecti. ꝛ ꝙ̄ mō ptās maior poniṫ causa doloris.

¶ Ad maiorē. interiores inclinatōes sunt cause appetitiuoꝝ motuū in gñe cause efficientis. ꝛ sunt p̄ncipia vel motus. tñ obiectū etiā est causa in gñe cause finalis ꝛ formalis specificatiui ꝛ rō efficiēdi vt apprehēsum est. ꝛ etiā id qḋ ꝯstituit obiectū pñs ꝛ ꝓponit vl̄ iducit. etiā ē cā rōne obiecti aliq̄ mō. Minor vera. ḡ nō poniṫ cā. Uelꝫ efficetiua ꝓprie ꝛ eliciēs vel p̄suppositū necario ex pte agentis. sed est cā per modū obiecti (.i. vt causans presentiaꝫ obiecti) vide supra. q. ix. in quo gñe cause obiectū specificet. ꝛ ſꝫ talis causa effectiue ꝓponat obiectū. tñ cum obiecto hꝫ se specificatiue in ordine ad motū appetit⁹ q̄ efficit

a pricipio intrinseco. sicut a cā effectiua. esto reqrat obiectū sicut rōnem efficiendi qñq3 p extrinsecū ꝑsens ꝯstitui.

¶ Questio. xxxvij. de effectibꝫ doloris.

N

DEinde ꝯsiderādū est de effectibꝫ doloris vel tristicie. Et circa hoc q̄runt q̄ttuor. Primo vtrū dolor auferat facultatē addiscēdi. Scdo vtrū aggrauatio animi sit effectus tristicie vel doloris. Tertio vtrū tristicia vel dolor debilitet oēm opatōnem. Quarto vtrū tristicia noceat corpori magis q̄ alie passiones aie.

¶ Patet ordo. q2 cū h3 priorē habitudinē q̄ effectus. Et sunt q̄ttuor effectus ⁊ oēs sonāt in defectū. nā ⁊ oīs tristicia mala est saltē naturalr. vt patebit.

¶ Utrū dolor auferat facultatē addiscendi.

AD pmū sic pcedit. Videt q dolor non auferat facultatē addiscendi. Dicit em̄ Esa. xxvi. Cū feceris iudicia tua in terra. iusticiā discēt oēs habitatores orbis. et infra. In tribulatōe murmuris doctrina tua eis. s3 ex iudicijs dei ⁊ tribulatōe sequit dolor seu tristicia in cordibꝫ hoīm. ergo dolor seu tristicia nō tollit. s3 magis auget facultatē addiscēdi. ¶ P. Esa. xxviij. dicit Quē docebit sciam ⁊ quē itelligere faciet auditum. Ablactatos a lacte auulsos ab vberibꝫ. i. a delectationibꝫ. s3 dolor ⁊ tristicia maxime tollūt delectatōes. īpedit em̄ tristicia oēm delectatōe3. vt dr in. vij. ethi. Et Eccl. xi. dr. Qd malicia hore vni9 obliuionē facit luxurie maxie. ergo dolor nō tollit s3 magis pbet facultatē addiscēdi. ¶ P. tristicia interior pemīnet dolori exteriori. vt sup dictū ē. s3 sil cū tristicia pt hō addiscere. ergo multo magis sil cū dolore corpali. ¶ Sed cōtra est qd Aug. dt in p° soliloqoꝝ. Quāq3 acerrimo dolore dentiū his dieb9 torq̄rer. nō q̄dē sinebar aīo voluere. nisi ea q̄ iā forte addiscerā. a discēdo āt penit9 ipediebar ad qd mihi tota itentōe aīo op9 erat.

q. xxxv. ar. vij.

¶ Hic inquirit de pmo effectu q̄ solum est in hoie. scz absolutione facultatis addiscēdi.

¶ Rūdeo dicēdm. q q2 oēs potētie aie in vna essentia aie radicāt. nece est q qñ intentio aie vehemēter trahit ad opatōem vnius potētie retrahat ab operatione alteri9. vni9 em̄ aie nō pt esse nisi vna intētio. ⁊ ppter hō si aliqd ad se trahat totā intētōnem aie vel magnā ptem ipsius. nō ꝯpatitur secum aliqd aliud qd magnā attentionē reqrat.

¶ D. pmo deducit ꝯclonē rñsi. scdo modificat eādē ibi. In hoc tn̄ ⁊c. Cōclo rñsiua est. Si sit dolor sensibilis exterior ꝑsertim (vt p3 ad 3m) intensus (q̄ videl3 fortiter et multū trahit ad se intentionē animi) ipedit hō ne tunc aliqd addiscere possit. ⁊ tn̄ pt intendi. q nec etiā instāte dolore pt hō aliqd ꝯsiderare etiā qd pri9 sciuit. Probat. si aliqd ad se trahat totā intētionē aie vel magnā ptē ipi9 nō ꝯpatit secū aliqd aliud qd magnā attentionē reqrat. sed dolor sensibilis maxie trahit ad se intētionē aie. ⁊ addiscendū aliqd de nouo reqrit studiū ⁊ conat9 cū magna intentōe. ergo sequitur ꝯclo. hui9 rōnis D. ponit ⁊ pbat pmo maiorē. scdo minorē cū ꝯclone. ibi. Manifestum est ⁊c.

Maior ergo pbat a pncipio clare. ⁊ habet illa pbatio ex. p. p. q. lxxvi. ar. iij. in cor. Consequenter cū dicit.

¶ Manifestū est āt q dolor sensibilis maxie trahit ad se intētōem aie. q2 naturalr vnūqdq3 tota intētione tendit ad repellēdū ꝯtrariū. sicut etiā in rebus naturalibꝫ apparet. Silr etiā manifestū est q ad addiscendū aliqd de nouo reqrit studiū ⁊ conat9 cū magna itentōe. vt p3 p illud qd dr puer. ij. Si q̄sieris sapiētiā q̄si pecuniā. ⁊ sicut thesauros effoderis eā. tūc intelliges disciplinā. Et ideo si sit dolor itensus. ipedit hō ne tūc aliqd addiscere possit. ⁊ tm̄ pt intendi q nec etiā instante dolore pōt hō aliqd ꝯsiderare etiā qd prius sciuit.

¶ Subiūgit minorē pncipalē. cui9 pma ps p3. q2 naturalr vnūqdq3 ⁊c. Scda ps p3 auctoritate Sapiētis ⁊c. Vñ sequit ꝯclo. ⁊ ideo ⁊c. Consequenter ibi.

¶ In hoc tn̄ attendit diuersitas sm diuersitatē amoris quā hō h3 ad addiscendū vel ꝯsiderandū. q2 q̄nto maior fuerit. magis retinet intentōem animi ne omnino feratur ad dolorem.

¶ Modificat pcedētē ꝯclonē ex pte ipsius amoris et desiderij addiscendi. q2 si sit eq̄lis dolor in duobꝫ. quoꝝ vnus est multo plus affectus ad addiscendū q̄ ali9. tūc vehemēter affectus p eq̄lē dolorē min9 ipedit. ⁊ ideo vult D. q nō est eq̄liter de omi dolore in diuersis. q2 qñq3 aliq̄s ppter magnū affectū ⁊ amorē ad addiscēdū. pt retrahere intētionē a dolore ⁊ applicare ad ꝯsiderādu3 vel addiscendū qd nō fit in nō sic affectu. etiā ex pte doloris est plurima diuersitas. sicut in calculi passionibꝫ valde difficile est vel addiscere vel ꝯsiderare ⁊c.

¶ Cōfirmat ꝯclo rñsi. ꝑsertim q̄ ad pmam pticulā argumento in ꝯtrarium.

¶ Ad pmū ergo dicēdm. q tristicia moderata q̄ excludit euagatiōem animi. pt ꝯferre ad disciplinā suscipiendā ⁊ pcipue eoꝝ p que hō sperat se posse a tristicia liberari. ⁊ hoc mō in tribulatōne murmuris homines doctrinā dei magis recipiūt.

¶ Ad maiorē q̄ ad scdam auctoritatē. sic exponit eam Nicolaus de lyra. In tribulatōe murmuris doctrina tua eis. id ē in tribulatōe q̄ de cōi cursu ē occasio murmuris. in tribulatis doctrina tua eis. scz valet in dando eis patiētiā ⁊c. Minor vera. sed plerūq3 moderata q̄ excludit euagatōem mētis ⁊ est cā ꝯferēs ad disciplinā ꝯsequēdā ꝑsertim eoꝝ p q̄ hō a tribulatōe liberat. ergo dolor seu tristicia ⁊c. Nec3 moderat9 s3 ꝯclo dixit intēsus ⁊ trahēs ad se vel totā intētionē vel magnā ptē. ipedit disciplinā ⁊ studiū alioꝝ q̄ eoꝝ p q̄ euadit tribulatio ⁊ tristicia.

¶ Ad scdm dicēdm. q tā delectatio q̄ dolor inq̄ntū ad se trahūt aie intētōe3. ipediūt ꝯsideratōe3 rōnis. vñ in. vij. ethi. dr. q ipossibile est in ipa delectatōe venereoꝝ aliqd itelligere. s3 tn̄ dolor magis trahit ad se intentōe3 aie q̄ delectatio. sicut etiā videm9 in rebꝫ naturalibꝫ. q actio corpis naturalr magis intēdit in ꝯtrariū. sic aq̄ calefacta magis patit a frigido vt fortius cōgelet. Si ergo dolor seu tristicia fuerit moderata. p accñs pt ꝯferre ad addiscēdū inq̄ntū aufert supabūdātiā delectationū. s3 p se ipedit. et si intendat totalr aufert.

¶ Maior intelligit̃ a delectatõibꝫ imoderatis ꝛ mag nis. minꝰ tñ q̃ꝫ tristicia imoderata. sed nõ ꝙ oĩs delecta tio ipediat. sꝫ corꝑalis ꝛ extranea. ꝛ hec imoderata. Utrã q̃ꝫ tñ imoderatã ipedit. licꝫ magis tristicia. ꝛ hoc declarat Doc. Minor vera. ğ dolor nõ tollit ꝛc̃. Si intelligit̃ ꝑ se. negat̃. imo q̃libet ꝑ se tollit saltẽ aliq̃liter. Sꝫ verũ ꝑ ac cidens tristicia moderata. q̃ tollit imoderatã delectatõeꝫ facit facultatẽ ꝑ actiõis. i. rõne ablatõis imoderate dele ctationis. sꝫ hoc nõ est vl̃ter ꝛ sꝑ. sꝫ q̃nq̃ꝫ ꝛc̃. Doc. respõ det ad maiorem ꝛ ꝯsequentiã

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ dolor exterior accidit ex lesi one corꝑali. ꝛ ita magis hꝫ trãsmutatõem corꝑalem adiunctã q̃ꝫ dolor interior. q̃ tñ ẽ maior s̃m illud qd̃
q.xxxv.arti. vij.ad.iij. est formale in dolore qd̃ ẽ ex ꝑte aĩe. ꝛ iõ dolor cor poral̃ magis ipedit ꝯtemplatõem q̃ reqrit oĩmodã q̃etẽ q̃ꝫ dolor interior. ꝛ tñ etiã dolor interior si mul tum intendat̃ ita trahit intentionẽ vt nõ possit hõ de nouo aliq̃d addiscere. vnde ꝛ Grego. ꝑpter tristi ciam intermisit Ezechielis expositõnem

¶ Maior vera. q̃ñtũ ad formale ꝛ simpl̃r ẽ dolor in terior maior. tñ exterior hꝫ adiunctã maiorẽ imutatõem corꝑalẽ rõne supdicta. q.xxxv.ar.vij.ad.iij. ꝛ q᷑ obiectũ suũ ẽ corꝑale corrũpens. Minor etiã p̃t negari. si intelli git̃ de magna tristicia absorbente. ꝛ attrahẽte intẽtionem animi. ita bñ sicut exterior dolor. Negat̃ aũt ꝯña ceteris paribꝫ. q᷑ dolor exterior. q᷑ ẽ cũ multa trãsmutatõe. ideo magis tollit q̃etẽ reqsitã ad ꝯtẽplatõem q̃ꝫ interior. q̃ nõ ita ꝑturbat ꝛ alterat. p̃sertim si nõ valde magnꝰ ꝛc̃.

¶ Utrũ aggrauatio animi sit effectus tristicie vel doloris.

D

AD scdm̃ sic ꝑcedit̃. Videt̃ ꝙ aggrauatio nõ sit effectꝰ tristicie. Dicit enĩ aplus. ij. ad Corin. vij. Ecce hoc ipm̃ ꝯtristari vos s̃m deũ quãtã in vob̃ opat̃ solicitudinẽ defensi onẽ indignatõem ꝛc̃. sꝫ solicitudo ꝛ indignatio ad quandã erectõem animi ꝑtinẽt. q̃ ad aggrauatõem opponit̃. nõ ğ aggrauatio ẽ effectꝰ tristicie. ¶ P̃. tristicia delectatõni opponit̃. sꝫ effectꝰ delectatõis est dilatatio. cui nõ opponit̃ aggrauatio sꝫ ꝯstrictio. ğ effectꝰ tristicie nõ dꝫ poni aggrauatio. ¶ P̃. ad tristi ciam ꝑtinet absorbere. vt ꝑꝫ ꝑ illud qd̃ apl̃s d̃r. ij. ad Corin. ij. Ne forte abũdantiori tristicia absorbe atur q̃ ẽ eiusmodi. sꝫ qd̃ aggũat̃ nõ absorbet̃. q̃nimo sub aliq̃ ponderoso deꝓmit̃. qd̃ aũt absorbet̃ infra absorbens includit̃. ğ aggrauatio nõ debet poni ef fectus tristicie. ¶ Sꝫ ꝯtra est ꝙ Grego. nicenus et Damas. ponunt tristiciã aggrauantẽ

¶ Hic inq̃rit de scdo effectu q̃ tenet se ex ꝑte affectus

¶ Rñdeo dõm. ꝙ affectꝰ passionũ aĩe q̃nq̃ꝫ me taphorice nominant̃ s̃m silitudinẽ sensibiliũ corpo
q.xxviij.art. v.i solõ. ꝛ q. xxxiij.art.p. rum. eo ꝙ motꝰ appetitꝰ aĩalis sunt siles inclinatio nibꝫ appetitꝰ natural̃. ꝛ ꝑ hũc modũ feruor attribui tur amori. dilatatio delectatõi. ꝛ aggrauatio tristicie

¶ Doc. p̃mo exponit titulũ q̃siti. quõ intelligat̃ aggra uatio. inuẽs ꝯclonẽ respõ. scdo eã ꝓbat. ibi. Dicit̃ eñ ꝛc̃. tertio eã explicat magis. ibi. Et siq̃dẽ ꝛc̃. Notat ğ Doc. quõ capiat̃ aggrauatio in ꝓposito. q᷑ metaphorice. s̃m sili tudinẽ corporũ. sicut ꝛ feruor metaphorice ꝑ intenso desi derio attribuit̃ amori. vt patuit. q.xxviij.ar.v. in solutõe Et sicut dilatatio metaphorica attribuit̃ delectatõni. vt patuit. q.xxxiij.ar.ij. Et ex his habet̃ ꝯclo respõ. ista. ag grauatio metaphorice capta. ẽ effectꝰ tristitie Deiñ cũ d̃r

¶ Dicit̃ enĩ hõ aggrauari ex eo ꝙ aliq̃ põdere ipe
dit̃ a ꝓprio motu. manifestũ ẽ aũt ex p̃dictis ꝙ tristi cia ꝯtingit ex aliq̃ malo p̃senti. qd̃ q̃dẽ ex hoc ipo ꝙ repugnat motui volũtatis aggrauat aĩm inq̃ñtũ im pedit ipm̃ ne fruat̃ eo qd̃ vult q.xxxvi.ar.i

¶ Probat p̃dictã ꝯclonẽ sic. hõ d̃r aggrauari (scꝫ ꝓprie et in corꝑalibꝫ) q̃ñ aliq̃ pondere ipedit̃ a ꝓprio motu. sed tristicia ipedit hoiem tanq̃ꝫ qddã pondus a ꝓprio motu. igit̃ aggrauari ꝛc̃. Maior nota. minor ꝓbat̃ in l̃ra. quia tristicia ꝯtingit ex aliq̃ malo p̃senti repugnãte. sꝫ tale re pugnans ipedit aĩm ne fruat̃ eo qd̃ vult. ğ tristicia impe dit a motu (q̃ videlicꝫ vellet frui delectabili ꝯtrario ei) in q̃ ꝯtristat̃ Deinde ibi

¶ Et siq̃dẽ nõ sit tanta vis mali ꝯtristãtis vt au ferat spem euadendi. lꝫ animꝰ aggrauet̃ q̃ñtũ ad hoc ꝙ in p̃nti nõ potit̃ eo qd̃ vult. remanet tñ motꝰ ad repellendũ nociuũ ꝯtristãs. Si vero superexcescat vis mali intantũ vt spem euasionis excludat. tũc simpl̃r impedit̃ etiã interior motus animi angustiati vt ne q̃ꝫ hac neq̃ꝫ illac diuertere valeat. ꝛ q̃nq̃ꝫ etiã ipedit̃ exterior motus corporis. ita ꝙ remaneat homo stu pidus in seipo.

¶ Explicat p̃dictã ꝯclonẽ respõ. magis ꝛ posset ẽẽ scda ꝯclo explicatiua scꝫ Tristicia q̃nq̃ꝫ aggũat. ita tñ ꝙ ma net motꝰ ad repellendũ malũ ꝯtristãs. q̃nq̃ꝫ aũt aggũat Ita ꝙ simpl̃r etiã interior motꝰ animi ꝛc̃. vt in l̃ra decla rat̃. q᷑ q̃nq̃ꝫ nõ ẽ tãta vis mali ꝯtristantis vt auferat spem euadẽdi. q̃nq̃ꝫ aũt superexcrescit vis mali in tantũ vt spem euasionis excludat. igit̃ ꝯclo vera. Añs relinq̃t̃ notũ. Te net ꝯña. q᷑ q̃ñ ẽ spes euadendi. tũc manet motus. sꝫ ab lata spe cessat motus fuge.

Et ꝯfirmat̃ ꝯclo argumento in ꝯtrarium

¶ Ad p̃mũ ğ dõm. ꝙ illa erectio animi ꝓuenit ex tristicia que est s̃m deum ꝑpter spem adiunctam de remissione peccati.

¶ Maior vera. rõne spei adiũcte ipi tristicie. q̃ quis sperat sibi peccatã sua remittẽda. sꝫ nõ rõne tristicie s̃m se. q᷑ illa nõ opat̃ solicitudinẽ ꝛc̃. sꝫ magis deijcit aĩm ab oĩ mo tu q̃ñtũ de se ẽ. Minor vera. sed negat̃ ꝯsequentia per se loquendo ꝛc̃.

¶ Ad scdm̃ dõm. ꝙ q̃ñtũ ad motũ appetitiuũ ꝑti net. ad idẽ refert̃ ꝯstrictio ꝛ aggrauatio. ex hoc enĩ ꝙ aggrauat̃ animꝰ. vt ad exteriora libere ꝓgredi nõ possit. ad seipm̃ retrahit̃ q̃si in seipo ꝯstrictus.

¶ Ad scdam ꝑtẽ minoris. negat̃ ꝙ delectatõi nõ oppo nat̃ aggrauatio. sꝫ ꝯstrictio. q᷑ idẽ ẽ aggrauatio ꝛ ꝯstri ctio. vt D. declarat. ¶ Nota tñ iuxta sup habita. q.xxxiij. a.i.ad.iij. ꝙ tristicia causat ꝯstrictõem. i. cordis ꝛ ꝯp̃ssi onẽ ꝛ retractõem affectus. nõ ꝯstrictõnem q̃ est fortis in hesio super re ꝯtristante

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ tristicia absorbere hoiem d̃r q̃ñ sic totaliter vis ꝯtristantis mali afficit aĩam. vt

oēm spem euasionis excludat. ⁊ sic etiā eodē mō aggrauat ⁊ absorbet. q̄dā em̄ se ɔsequunt in his q̄ metaphorice dicunt. q̄ sibi repugnare vident si fm̄ ꝓprietatem accipiantur.

¶ Minor negat. imo qḋ absorbet metaphorice etiā aggrauat. Absorbere em̄ est aīm ita ad se trahere ⁊ ad se mergere. vt oēm spem euasionis amittat. In naturalibꝫ q̄de dr̄n̄t. ſꝫ mlta se ɔpatiūt ⁊ ɔsequūt metaphorice q̄ ꝑ se nō ɔpatiūt. vt patuit sup q.33. ar.p. de leone ⁊ agno

¶ Utrū tristicia vl̄ dolor debilitet oēm opatōem.

P

Ad tertiū sic ꝓcedit. Videt q̄ tristicia nō impediat oēm opatōēꝫ. Solicitudo em̄ ex tristicia causat. vt pꝫ p autoritatē apl̄i inductā. ſꝫ solicitudo adiuuat ad bn̄ operandū. vn̄ apl̄s dr̄. ij. ad Timoth. ij. Solicite cura teipm̄ exhibere opariū incōfusibilē. ḡ tristicia nō ipedit opatōem. ſꝫ magꝭ adiuuat ad bn̄ opandū ¶ P. tristicia causat i multꝭ ɔcupiscētiā. vt dr̄ in. vij. ethico. ſꝫ ɔcupiscētia facit ad intēsionē opatōis. ḡ ⁊ tristicia. ¶ P. sicut q̄dā opatōes ꝓprie sunt gaudētiū. ita etiā q̄dā opatōes his q̄ ɔtristant. sicut lugere. ſꝫ vnūqdqꝫ auget ex sibi ɔueniēti. ḡ aliq̄ opatiōes nō impediunt. ſꝫ meliorant ꝑpt tristiciā. ¶ Sꝫ ɔ̄ ē qḋ phs dr̄ in. x. ethi. q̄ delectatio pficit opatōem. ⁊ ecōuerso tristicia impedit.

¶ Hic Doc. inqrit de effectu tertio tristicie q̄ est debilitare oēm operatōnem.

ar.ū. ¶ Rn̄deo dr̄. q̄ sicut iā dictū ē. tristicia q̄nqꝫ nō ita aggrauat vl̄ absorbet aīm vt oēm motū interiorē ⁊ exteriorē excludat. ſꝫ aliq̄ mot⁹ q̄nqꝫ ex ip̄a tristicia causant. Sic ḡ opatio ad tristiciā dupl'r pt̄ ɔpari

¶ D. distincte rn̄det ꝑpt argumēta in oppositū adducēda. Et p° ponit ip̄am distinctōēꝫ bimēbrē ⁊ ei⁹ rōem Scdo subiūgit duas ɔclōnes mīsiuas ɔformit ad q̄libet mēbrū diuisiōis. pmā ibi. Uno mō ⁊c. Scdam ibi. Alio mō. Quo ad pmū dr̄ reddēdo rōem distinctōis inferēde. q̄ tristicia nō sp̄ oino absorbet aīm. ſꝫ q̄nqꝫ manet spes euadēdi ɔtristā s. vt patuit ar. pce. Et tūc p tristiciā mouet ad repellēdū ɔtristās. Et habet p h̄ q̄ tristicia pt̄ eē cā opatōis. sicut effect⁹ sibi ɔuenientꝭ. Et nō solū ē de opatōe sic de obiecto. Ex qbꝫ ɔiter D. infert fundamentū distinctōis tale Opatio pt̄ dupl'r ɔpari ad tristiciā videlicꝫ vel sicut ad id de q̄ ē tristicia. vel sicut pncipium et causa. Cōsequēter cū dicit

¶ Uno mō sicut ad id de q̄ ē tristicia. ⁊ sic tristicia q̄libet opatōem ipedit. nūq̄ em̄ illud qḋ cū tristicia facim⁹ ita bn̄ facim⁹ sicut illud qḋ facim⁹ cū delectatōe vl̄ sine tristicia. cui⁹ rō ē. q̄ volūtas ē cā opatōis hūane. vn̄ qn̄ opatio ē de q̄ aliqs ɔtristatur. necesse est q̄ actio debilitetur

¶ Rn̄det iuxta pmū mēbrū distinctōnis qḋ pmittit dicēs. q̄ vno mō opatio ɔpat ad tristiciā sicut ad id de q̄ ē (.i. tāq̄ obiectū motīn tristicie. q̄ videlicꝫ aliqs tristat de opatōe quā facit vl̄ deberet facere. Et subiūgit talem ɔclōnē pmā. Tristicia si ɔpat ad opatōes sicut ad obiectū. sic ipedit oēm opatōēꝫ. Probat. nūq̄ qḋ cū tristicia facim⁹. ita bn̄ facim⁹ sicut illḋ qḋ cū delectatōe facim⁹ ⁊c. ḡ ɔclo ꝟa. Añs pbat. Qn̄ opatio ē de q̄ aliqs fm̄ volūtatē ⁊ appetitū ɔtristat. necē ē q̄ opatio debilitet. ḡ nūq̄ ita bn̄ facim⁹ cū tristicia sicut cū delectatōne. pbat illud añs. q̄ volūtas ē cā opatōis hūane. ḡ si opatio ē ɔ̄ volūtatē ⁊ eā ɔtristat. necē ē q̄ debilitet. Cōsequēter ibi.

¶ Alio mō ɔparat opatio ad tristiciam sicut ad pncipiū ⁊ ad cām. ⁊ sic necē ē q̄ opatio tal' ex tristicia augeat. sicut q̄nto aliqs magꝭ tristat de re aliq̄. tāto magꝭ conat ad expellēdū tristiciā. dūmō remaneat spes expellēdi. alioq̄n null⁹ mot⁹ vl̄ opatio ex tristicia causaret. Et p h̄ pꝫ rn̄sio ad obiecta

¶ Subiūgit scdam ɔclōnē respō. iuxta scdm mēbrū dicte distinctōis qḋ pmittit di. q̄ alio mō opatio ɔpat ad tristiciā sicut ad cām ex q̄ ꝓcedit ɔ̄ posito mō ad p^m modū. q̄ videlicꝫ ip̄a opatio ē effect⁹ tristicie (Prio em̄ mō erat cā) nā ɔstituto i tristicia nō absorbēte. ɔuenit aliq̄d opari p qḋ ɔtristās repellat Et subiūgit ɔclōnē scdā rn̄siuā talē. Tristicia si ɔpat ad opatōem sicut pncipiū ⁊ cā. sic opatio tal' ex tristicia auget. dūmō sit spes expellēdi. Probat. illḋ qḋ facit conatū maiorē expellēdi ɔ̄riū cō tristās. auget opatōēꝫ talē (scꝫ q̄ repellit ɔ̄riū) ſꝫ q̄nto aliqs magꝭ tristat de re aliq̄. tāto magꝭ conat ad expellēdū tristiciā. vel sic. ſꝫ tristicia facit magnū conatū ad expellēdū. igit ē cā tal' repulsionis. ⁊ eo magꝭ q̄nto fuerit maior D. modificatōēꝫ declarat. q̄ nisi eēt spes maneret hō in se stupid⁹ ⁊ tot⁹ absorpt⁹. ſꝫ talis nihil opat. igit ⁊c. Et ex illa rn̄siōe corpis vult D. satisfactū eē argumētꝭ in oppositū adducēdis. vt patebit.

¶ Et ɔfirmat ɔclo respō. pma argumēto i ɔ̄riū ..

¶ Ad p^m. Maior ꝟa vt dictū fuit ar. ij. ad p^m. rōe spei euasiōis mali. Ad minorē. solicitudo adiuuat ad bn̄ operandū id de q̄ aliqs solicitat. ḡ tristicia nō ipedit opationē talē. verꝫ q̄ ad ip̄am tristiciā ɔpat vt effect⁹ remanente spe euasionis. Un̄ pbat scdam ɔclonem

¶ Ad 2^m. Maior ꝟa. causat ɔcupiscētiā cā p q̄ q̄ qs euadit tristiciā. ſꝫ nō ɔcupiscētiā eoꝝ in qbꝫ qs ɔtristat. Minor ꝟa ad intēsionē opatōis ɔcupire. ḡ ⁊ tristicia facit ad opatōem ex ea q̄nqꝫ ꝓcedente. q̄ malū ɔtristās repellit. pbat etiā scdam ɔclonem.

¶ Ad 3^m. Maior ꝟa. ⁊ he opatōnes ꝓprie ɔtristantiū ɔparant ad tristiciā sicut ad cām. nō q̄ ip̄a tristicia efficiat directe tales opatōes. ſꝫ indirecte tm̄. q̄ ip̄e tristꝭ magis conat ad ea q̄ repellūt tristiciā. Sicut sup dicebat q̄ delectatio pficit opatōem indirecte. rōe maioris conat⁹ q̄ seq̄t delectatōem nō sicut obiectū. ḡ aliq̄ ⁊c. Uerꝫ ꝓcedētes ⁊ ɔformes tristicie. ſꝫ nō he q̄ sibi aduersant ⁊ sunt cā tristicie. ⁊ ꝓbat etiā scdam ɔclonem

¶ Utrū tristicia noceat corpi magꝭ q̄ꝫ alie passiōes

P

Ad q̄rtū sic ꝓcedit. Videt q̄ tristicia non inferat maiꝰ corpi nocumentū. tristicia em̄ hꝫ eē sp̄uale in aīa. ſꝫ ea q̄ hn̄t tm̄ esse sp̄uale nō causant trāsmutatōēꝫ corpalē sic pꝫ de intentionibꝫ colorū q̄ sunt in aere. a qbꝫ nullū corp⁹ colorat. ḡ tristicia nō facit aliqḋ corpale nocumētū. ¶ P. si facit aliqḋ corpale nocumētū. h̄ nō ē nisi inq̄ntū hꝫ corpalē trāsmutatōēꝫ adiūctā. ſꝫ corporal' trāsmutatio inuenit in oībꝫ aīe passionibꝫ. vt sup dictū ē. ḡ nō magꝭ tristicia q̄ꝫ alie aīe passiones corpi nocet. ¶ P. phs dr̄ i. vij. ethi. q̄ ire ⁊ ɔcupiscē- q.xxij. art.ij. ad 3^m.
tie q̄bꝫdā īsanias faciūt. qḋ videt eē maximū nocu-

mētū. cū rō sit excellētissimū eoꝝ q̄ sunt i hoīe. Despe ratio etiā videt eē magis nociua q̄ʒ tristicia cū cā tristicie sit. ḡ tristicia nō magis nocet corpi q̄ʒ alie aīe passiones. ¶ Sʒ ɔ̄ ē qd̄ dr̄ puerb. xvij. Anim⁹ gaudēs etatē floridā facit. spūs tristis exiccat ossa. Et puer. xxv. Sicut tinea vestimēto. ꝛ vermis ligno. ita tristicia viri nocet cordi. Et eccl. 38. A tristicia festīat mors.

¶ Hic vltimo q̄rit de alio effectu ex pte corpis.

¶ Rn̄deo dd̄ʒ. q̄ tristicia inter oēs aīe passiones magis corpi nocet. cui⁹ rō ē. q2 tristicia repugnat humane vite q̄ꝫtū ad spēm mot⁹ sui. ꝛ nō solū q̄ꝫtū ad mēsurā seu q̄ꝫtitatē. sicut alie aīe passiones. Cōsistit eīm hūana vita in q̄dā motiōe q̄ a corde i cetera mēbra diffundit. q̄ q̄dē motio ɔuenit nature humane sm̄ aliquā determiatā mēsurā. Si ḡ ista motio pcedat vltra mēsurā debitā repugnabit hūane vite sm̄ quātitatis mēsurā. nō āt sm̄ silitudinē spēi Si āt īpediat processus hmōi motionis repugnabit vite sm̄ suam speciem.

¶ D. ridet tali ɔclone. Tristicia inter oēs aīe passiones magis corpi nocet. Probat. tristicia repugnat hūane vite q̄ꝫtū ad spēm sui mot⁹. ꝛ nō solū q̄ꝫtū ad mēsuram seu quātitatē. sʒ alie repugnāt tm̄ q̄ ad modū ꝛ mēsurā. igit tristicia magis nocet. Cōsequētia nota extra lrām. q2 qd̄ nocet duplr̄ plus nocet. q̄ʒ qd̄ nocet vno mō tm̄. Circa añs D. pmo ponit ꝛ exponit termios ei⁹. Scdo pbat illud expositū. ibi. Est aūt ꝛc̄. Exponit ḡ termios añs pdicti declarādo. q̄ motio ē ɔtra hūanā vitā ex mēsura et mō motiōis. ꝛ q̄ ex spetie motiōis. q2 illa q̄ nō īpedit influxū cordis in mēbra. sʒ tm̄ accelerat ꝛ nimis auget motionē cordis ad mēbra. ē ɔtra hūanā vitā q̄ ad modū et mēsurā tm̄. q2 hūana vita ɔseruat p influxū cordis i mēbra. Sʒ illa motio q̄ restringit vitalē motionē ꝛ influxū cordis ad mēbra. ex spetie ē ɔtra hūanā vitā. ꝛ p ɔñs et mō. q2 mod⁹ etiā ē ɔtra vitā. Deinde cū dc

¶ Est aūt attendendū in oīb⁹ aīe passionib⁹ q̄ trāsmutatio corpis q̄ ē in eis material. ē ɔformis ꝛ pportionata motui appetit⁹ q̄ ē formal. sicut i oīb⁹ materia pportionat forme. Ille ḡ aīe passiōes q̄ īportāt motū appetit⁹ ad psequendū aliq̄d. nō repugnāt vitali motioni sm̄ spēm. sʒ pñt repugnare sm̄ q̄ꝫtitatē. vt amor. gaudiū. desideriū. ꝛ hmōi. ꝛ iō iste p̄ⁱⁱ spēʒ suā iuuāt naturā corpis. sʒ ppt excessuʒ pñt nocere. passiones āt q̄ īportāt motū appetitus cū fuga vl' retractōe q̄dā repugnāt vitali motiōi nō solū sm̄ quātitatē. sʒ etiā sm̄ spēm mot⁹. ꝛ iō simplr̄ nocēt. sicut timor ꝛ desperatio. ꝛ pre oīb⁹ tristicia q̄ aggrauat aīm ex malo pñti. cui⁹ ē fortior īpssio q̄ʒ futuri

¶ Probat añs expositū ex fundamento iā dicto. Et arguit. Ille aīe passiōes q̄ īportāt motū appetit⁹ ad psequendū aliq̄d nō repugnāt vitali motioni sm̄ spēm. sed pñt repugnare ppt excessum. Ille āt q̄ īportāt motū appetit⁹ cū fuga q̄dā repugnāt vitali motioni. nō solū sm̄ q̄ꝫtitatē. sʒ etiā sm̄ spēm mot⁹. sʒ tristicia īportat fugā ꝛ retractum. ꝛ maiorē q̄ʒ timor ꝛ desperatio. ideo maxie nocet etiā inter eas q̄ sunt ad malū. Minor nota. ꝛ scda pars pʒ. q2 tristicia ē circa malū pñs cui⁹ ē maior īpssio q̄ retractiōe ad fugā. Maior pbat a pncipio lr̄e. q2 materiale ex pte corpis rñdet formali qd̄ ē ex pte appetit⁹. Quare sequit maior. q̄ psecutiue passiōes nō retrahūt motū. sʒ magis reqrūt effluxū a corde in mēbra. ꝛ sic nō sunt ex specie mot⁹ ɔtra vitalē motionē. Sed materiale passionū. q̄ꝝ formale ɔsistit in retractiōne appetit⁹. ē p restrictiōem influxus cordis ad mēbra. Et ita rndet añcedens pbari. ꝛ p ɔsequens ɔclusio.

☞ Que ɔfirmat argumento in ɔtrarium.

¶ Ad pmū ḡ dd̄ʒ. q̄ q2 aīa naturalr̄ mouet corpus. spūalis mot⁹ aīe naturalr̄ ē cā trāsmutatōnis corpalis. Nec ē silr̄ de spūalib⁹ intētionib⁹. q̄ nō habent naturalr̄ ordinē mouendi alia corpa q̄ nō sunt nata moueri ab anima.

Maior. Spūale ꝛc̄. sʒ mediante appetitu q̄ʒ etiaʒ sensitiuo cui⁹ ē imediate mouere corpus. vt patuit supra q. xxij. ar. ij. ad. iij. Nā si definiat modus appetit⁹ sensitiui. in cui⁹ definitiōe materiali ponit trāsmutatio corporis.

Minor negat vlr̄. ꝛ pcertim de spūali. qd̄ ē ei⁹ cui⁹ ē imediate mouere ꝛ trāsmutare corp⁹. ꝛ qd̄ ē in organo corporeo Nec ē silr̄ de intentionib⁹ ptis apphēsiue etiaʒ sensitiue. q2 ille nō sunt naturalr̄ motiue corpis ɔiuncti. sʒ hñt imutari a corporib⁹ exteriorib⁹ q̄ꝝ nō sunt motiue

Aliq̄d de ista materia. s. de formis intētionalib⁹. q̄re dicant intētionales ꝛ an sint eiusdē spēi cū formis realib⁹ vbi vident aliq̄ defecisse in scdo de aīa vide Capolum in 2°. dis. iij. q2 dicunt intētiones. q2 nec sunt eiusdem spēi nec pñt denoiare subiectū sicut forme quaꝝ sunt intētiones. Ocul⁹ eīm hñs spēm intētionalē albi nō dr̄ albꝰ ꝛc̄. Differūt aūt sensibile ꝛ ei⁹ intētio spetie. nō ex pte nature. sʒ ex pte modi eēndi spetifice distincti eoꝝ. Et sm̄ p⁹ stat q̄ dr̄ sensus i fine silr̄s sensibili Et iuxta scd̄m pbicat q̄ sensus ē susceptiu⁹ spetieꝝ sine materia. Un̄ aduerte circa minorē. q̄ ea q̄ hñt tm̄ eē intētionale in aīa. nō causant trāsmutatōem sʒ falsuʒ ē q̄ ea q̄ hñt eē spūale in aīa Videt eīm q̄ tristicia nō hʒ eē intētionale in aīa. nec ē alicui⁹ intētio. sʒ hʒ eē spūale. Sʒ veꝝ ē. q̄ ɔtristās hʒ eē intentionale in anima mediante virtute apphensiua. non aūt mediante tristicia ꝛc̄.

¶ Ad scd̄m dd̄ʒ. q̄ alie passiōes hñt trāsmutatiōne corpalē ɔformē sm̄ suā spēm motioni vitali. sʒ tristicia ɔtrariā. vt dictū est.

In tol.

¶ Maior vera. ꝛ illa corpalis trāsmutatio correspōdet formali. qd̄ ɔsistit in q̄dā retractōe appetit⁹. ita ꝛ materiale pficit in q̄dā restrictōe vitalis motiōis ad mēbra

Ad minorē. veꝝ. inuenit corpalis trāsmutatio. sʒ nō sicut in tristicia cū suis q̄ sunt circa malū. q2 amor. delectatio. imutant q̄dē. sʒ cū influxu cordis ad mēbra Non sic tristicia. vt patuit. negat ḡ ɔña. q2 minor nō ē silr̄s

¶ Ad tertiū dd̄ʒ. q̄ ex lesiōe rōis ipedit vsus rōis q̄ʒ corrūpat vita cū videam⁹ multas egritudines vsum rōis tollere q̄ nōdū adimūt vitā. ꝛ tm̄ timor ꝛ ira maxie nocumentū corpale afferūt ex pmixtione tristicie ppt absentiā ei⁹ qd̄ cupit. Ipa etiā tristicia quādoq̄ʒ rōem aufert. sicut pʒ in his q̄ pp̄ter dolores in melācholiā vel insaniā incidunt

Primū assumptū veꝝ ē. sʒ auferre vitā mai⁹ ē q̄ʒ tollere vsum rōis. Et preterea scdo hoc etiā facit tristicia. vt pʒ in fine solutōis. Ad pbatōem. dico q̄ rō ē q̄dē excell

lentissima. tñ ablata vita etiã aufert rõ. q2 eadez aĩa per essentiã ẽ forma corpis z rõnalis zc. Ad scdm de despa tione dr. q timor ira z desparatio nõ nocet maxie nisi me diante tristicia. Et ĝ tristicia maxie nocet sicut imediata cã. desperatio aũt sicut mediata zc.

¶ Questio. xxxviij. de remedijs doloris seu tristicie

R Einde ɔsiderãdũ ẽ de remedijs doloris seu tristicie. Et circa hoc q̃runt̃ q̃nq3. Prĩo vtr̃ dolor vl' tristicia mitiget̃ p quãlibet delectatõez. Scdo. vtr̃ mitiget̃ p fletũ. Tertio. vtr̃ p ɔpassionẽ amicoꝝ. Quarto. vtr̃ p cõ teplatõez veritatis. Quinto. vtr̃ p somnũ z balnea.

¶ Quia remedia remon⁹ se hñt q̃ effect⁹. iõ pars ozsdo. Et q̃nt pmo de remedio in generali. ar. p. Scdo de remedijs specialibꝫ in articulis tribꝫ

¶ Utr̃ dolor vel tristicia mitiget̃ p quãlibet de lectatõnem.

Ad pmũ sic pcedit̃. Uidet̃ q nõ q̃libet de lectatio mitiget quãlibet dolorẽ seu tristi ciã. nõ eñi delectatio tristiciã mitigat. nisi inq̃tũ ei ɔ̃riat̃. medicine eñi sunt p ɔ̃ria. vt dr in .ij. ethi. sz nõ q̃libet delectatio ɔ̃riat̃ cuilibet tristicie. vt sup̃ dictũ ẽ. ĝ nõ q̃libet delectatio mitigat quãlibet tristiciã. ¶ P. illõ qd causat tristiciã nõ miti gat tristiciã. sz aliq̃ delectatões causant tristiciã. q2 vt dr. ix. ethi. Mal⁹ tristat̃ q̃m delectat⁹ ẽ. nõ ĝ ois de lectatio mitigat tristiciã. ¶ P. Aug. dt in. iiij. ɔfes. q ipe fugit de patriã in q̃ ɔuersari solit⁹ erat cũ ami co suo iã mortuo. min⁹ eñi q̃rebant oculi ei⁹ vbi eũ videre nõ solebant. Ex q̃ accipi pt q illa in q̃bꝫ nobꝫ amici mortui vl' absentes cõicauerũt efficiunt̃ nobꝫ de coꝝ morte vl' absentia dolentibꝫ onerosa. sz maxie cõicauerũt nobꝫ in delectationibꝫ. ĝ ipe delectatões efficiunt̃ nobꝫ dolentibꝫ onerose. nõ ĝ q̃libet delecta tio mitigat quãlibet tristiciã. ¶ Sz ɔ̃ ẽ qd phs dr in. vij. ethicoꝝ. q expellit delectatio tristiciã. z q̃ cõ traria. z que ɔtingẽs si sit fortis.

¶ Hic pmo inq̃rit de remedio cõmuni oĩs tristicie sz delectatõne.

q.xxxi.

¶ Rñdeo dicẽ. q sicut ex p̃dictis pz. delectatio ẽ q̃dã q̃es appetit⁹ in bono ɔueniẽti. tristicia ãt ẽ ex eo q repugnat appetitui. vñ sic se hz delectatio ad tristiciã in motibꝫ appetitiuis. sicut se hz in corpibꝫ q̃es ad fatigatõez q̃ accidit ex aliq̃ trãsmutatõe inna turali. nã z ipa tristicia fatigatõem quãdã seu egri tudinẽ appetitiue virtutis importat

¶ D. rñdet tali ɔclone. Quelibet delectatio (sz dũ ẽ vt in solone scdi) remediũ affert ad mitigandũ quãlibet tristiciã ex q̃cũq3 pcedat. pbat̃. sic se hz delectatio ad tri sticiã in motibꝫ appetitiuis. sicut se hz in corporibꝫ quies ad fatigatõez. sz q̃libet q̃es corpis remediũ affert ɔ̃ quãs cũq3 fatigatões ex q̃cũq3 cã innaturali pueniẽtẽ. igit̃ zc. Hui⁹ rõis ponit z pbat p⁹ maiorẽ. 2⁹ minorẽ cũ ɔclone ibi. Sicut igit̃ zc. Maior ĝ pbat a pncipio Nã ibi

¶ Sicut igit̃ q̃libet q̃es corpis remedium affert ɔtra quãlibet fatigatõez ex q̃cũq3 cã inaturali puenientẽ. ita q̃libet delectatio remediũ affert ad miti gandũ quãlibet tristiciã ex q̃cũq3 pcedat

¶ Subiũgit minorẽ q̃ relinquit̃ nota ex experiẽtia q̃ti diana ad sensum. Posset ãt scdo pbari pclo fm aliam formã ex corpe. sic. Quelibet q̃es corpis remediũ affert ɔtra quãlibet fatigatõez. ĝ pclo fa. Ais relinq̃t notum ɔ̃ña pbat̃ p maiorẽ pcedentis lre. Sic se hz delectatio zc.

¶ Confirmat̃ ɔclusio argumento in contrarium. Circa hoc argumentũ nota. q auctoritas illa allegata habet̃ in. vij. ethi. Et nõ in. viij. Ubi arguit phs q me lancolici maxie indigẽt delectatõe. Et dt. q delectatio si sit vehemẽs expellit tristiciã q̃ est sibi ɔtraria (sz fm spẽ ciem z circa idẽ obiectũ de q̃ ẽ tristicia) z expellit tristiciã sibi ɔtingentẽ. hoc ẽ nõ ɔ̃riã (sz fm spẽm) sz ẽ dispata et solũ ɔ̃ria rõne gñis. Sicut delectatio vehemẽs vni⁹ sen sus. nõ solũ expellit tristiciã illi⁹ sensus. sz etiã tristiciã al terius sensus. vt delectatio vehemẽs tactus expellit tri sticiã olfactus z visus. z sic de alijs sensibꝫ. q2 delectatio vnius sensus ɔtrariat̃ oĩbꝫ tristicijs fm genus. sz nõ fm spẽm. iõ si sit fortis oẽs expellit. ¶ Nota q p melãcolos phs intelligit siccos z calidos. q̃s nos colericos vocam⁹.

¶ Ad pmũ ĝ dicẽ. q lz nõ ois delectatio ɔtra riet̃ oĩ tristicie fm spẽm. ɔtrariat̃ tñ fm genus. vt sup̃ dictũ ẽ. z iõ ex pte dispõnis subiecti q̃libet tristi cia p quãlibet delectatõem mitigari pt. q.xxxv. ar. iiij. ad 2m

¶ Ad maiorẽ dr fm supdicta. q.xxxv. ar. iiij. mitigat inq̃tũ sibi ɔ̃riat̃ fm gen⁹. z rõne dispõnis subiecti z rõe ɔtrarij effect⁹. z sic medicine sunt p ɔtraria fm genus. q2 vnũ ipottat deiectõem animi. alteꝝ erectõnem. Minor vera ẽ de ɔ̃rietate fm spẽm. sz de ɔtrarietate fm gen⁹ fal sa est. vt ibidẽ patuit. negat̃ ɔ̃ña

¶ Ad scdm dicẽ. q delectatões maloꝝ nõ cau sant tristiciã in p̃nti. sz in futuro. inq̃tũ sz mali pe nitent de malis de q̃bꝫ letitiã habuerũt. z huic tristi cie subueni p ɔtrarias delectatões.

¶ Maior vera vt sic. z p codẽ tpe. q2 q̃n actu causat tristiciã. p tũc nõ mitigat. Ad minorẽ negat̃. q delecta tiones causent tristicias q̃ sunt. imo etiã inordinate de lectatões q̃ sunt. pellunt oẽs tristicias. sz verũ ẽ q delec tatio inordinata postq̃ trãsierit z cogitata vel memora ta sub rõne mali. nõ sub rõne grata. pt ẽẽ causa tristicie. cui iterũ remediũ p̃stat queuis delectatio. dictũ ẽ eñi sup̃ q.xxxv. ar. iii. ad tertiũ. q in motibꝫ voluntat' z rõis vnũ ɔtrariũ pt esse materia alterius nõ sub rõne ɔtra. sz cõi. Et sic pt qs de delectatõe appheñsa sub rõne mali tristari. Negat̃ ĝ ɔ̃ña de delectatõne dicta est

¶ Ad tertiũ dicẽ. q q̃n sunt due cause ad ɔtrarios mot⁹ inclinãtes. vtraq3 alterã ipedit. z tñ illa fi naliter vincit q̃ fortior ẽ z diuturnior. In eo aũt q̃ tristat̃ de his in q̃bꝫ sĩl cũ amico mortuo vel abiente delectari ɔsueuit. due cause in ɔtrariũ inducẽtes in ueniunt̃. Nã mors vl' absentia amici recogitata in clinat ad dolorẽ. bonũ aũt p̃ns inclinat ad delectati onẽ. vñ vtrũq3 p alteꝝ minuit̃. sz tñ q2 forti⁹ mouet sensus p̃ntis q̃ memoria pteriti. z amor sui ip̃i⁹ q̃ amor alteri⁹ diuturni⁹ manet. inde ẽ q finaliter delecta tio tristiciã expellit. Uñ p⁹ pauca subdit ibidẽ Aug. q p̃stinis generibꝫ delectationũ cedebat dolor ei⁹.

¶ Auctoritatē Augustini ꝯcedo. ad illā. Ex quo pꝫ ꝙ ea in qbꝫ cōmunicauerit amici fiunt nobis onerosa ꝑ accidens ꝛ ad tps rōne absentie amicoꝝ. tñ id in q̄ cōmunicauerūt pt ꝑ se esse delectabile. Ad mīa. Sꝫ maxime cōmunicauerūt nobis in delectatōibꝫ. ꝯcedo. ꝗ delectatōes efficiunt odiose. Veꝝ de ꝑ accn̄s rōne absentie amici cōmemorati ꝛ ad tps. Ad mīa. nō ꝗ ꝛc̄. Negat ꝯn̄a de ꝑ se loquēdo ꝛ finalr. Et quare finalr iterū efficiant grate ꝛ delectabiles. patꝫ in solutōe. qꝛ sensus p̄sentis vincat memoriā p̄teriti. Et qꝛ delectatōes q̄runt ꝓpter amorē sui ip̄ius. tristicia aūt est ꝓpter amorē alterius in casu argumēti. Jdeo tādē abiecta tristicia hō ꝓseqt̄ delectatōes ꝛc̄.

¶ Utrū tristicia mitiget ꝑ fletum.

S

AD scdm̄ sic ꝓcedit. Uidet ꝙ fletus non mitiget tristiciā. Nullus em̄ effectus diminuit suam cām. sed fletus vel gemitꝰ est effectus tristicie. ꝗ nō minuit tristiciā. ¶ P̄. sicut fletus vel gemitꝰ ē effectus tristicie. ita risus ē effectus leticie. sed risus nō minuit leticiam. ꝗ fletus nō mitigat tristiciā. ¶ P̄. in fletu rep̄sentat nobis malum ꝯtristans. sed imaginatio rei ꝯtristātis auget tristiciā. sicut imaginatio rei delectātis auget leticiā. ꝗ videt ꝙ fletus nō mitiget tristiciam.

¶ Sed ꝯtra ē qd̄ Augustinꝰ dt in. iiij. confes. ꝙ qn̄ dolebat de morte amici in solis gemitibꝫ ꝛ lachrymis erat ei aliquātula requies.

¶ Hic ꝯn̄r q̄rit de remedijs specialibus.

¶ Respondeo dicm̄ ꝙ lachryme ꝛ gemitus naturalr mitigant tristiciā. ꝛ hoc duplici ratōne. Primo qdem. qꝛ om̄e nociuū interius clausum magis affligit. qꝛ magis multiplicat intentio anime circa ip̄m. sed quādo ad exteriora diffundit tunc intētio anime ad exteriora quodāmodo disgregat. ꝛ sic interior dolor minuit. ꝛ ꝓpter hoc quādo homies q̄ sunt in tristicijs exteriꝰ suā tristiciā manifestāt. vel fletu aut gemitu vl' etiā v̄bo mitigat tristicia.

¶ Doc. ridet tali ꝯclōne. lachryme ꝛ gemitus ꝛc̄. vt in p̄ncipio litt. ꝛ ꝓbat eā duplici rōne. Prima est. om̄e nociuū interius clausum magis affligit ꝛ dum ad exteriora diffundit dolor diminuit. sed ꝑ fletū dolor ad exteriora diffundit. ꝗ ꝛc̄. P̄missa relinquunt note. Ad sic ꝓbat ꝯn̄s. ibi. Quia om̄e ꝛc̄. ꝯn̄s ibi. Et ꝓpt h̄ ꝛc̄. Dein ibi

¶ Secūdo. quia semꝑ opatio ꝯueniens homini s̄m dispositōem in qua est. sibi ē delectabilis. fletus aūt ꝛ gemitꝰ sunt quedā operatōes ꝯuenietes tristato vel dolenti. ꝛ ideo efficiunt ei delectabiles. Cū igit ois delectatio aliq̄liter mitiget tristiciā vel dolorem. vt dictum est. seq̄tur ꝙ ꝑ planctum ꝛ gemitum tristicia mitigetur

ar. f.

¶ Probat scd̄o ꝯclōnem sic. Semꝑ opatio ꝯueniēs hoi s̄m dispōnem in qua est. sibi est delectabilis. sed fletꝰ est hmōi. igit sunt delectabiles (subsumit Doc.) Sꝫ ois delectatio ꝛ om̄e causatiuū delectatōis. vt sic mitigat tristiciam. ꝗ seq̄tur ꝙ ꝑ planctum ꝛc̄.

¶ Confirmat etiā ꝯclusio argumento in ꝯtrariū

¶ Ad p̄mū ꝗ dicm̄. ꝙ ip̄a habitudo cause ad effectū ꝯtrariat habitudini ꝯtristantis ad ꝯtristatum. nam ois effectus ē ꝯueniens sue cause. ꝛ ꝑ ꝯsequēs ē ei delectabilis. ꝯtristans aūt ꝯtrariat ꝯtristato. ꝛ ideo effectus tristicie hꝫ ꝯtrariā habitudinē ad cōtristatū q̄ꝫ ꝯtristans ad ip̄m. ꝛ ꝓpter hoc mitigat tristicia ꝑ effectū tristicie rōne ꝯ̄rietatis p̄dicte.

¶ Ad maiorē. Nullus effectꝰ vt sic diminuit suā cām sꝫ tñ talis effectꝰ illiꝰ cause. s. tristicie. pt minuere suā cām eo ꝙ ip̄e effectꝰ ē delectabilr ꝛ hꝫ aliā habitudinē ad causātem in tristicia. q̄ꝫ habeat ꝯtristās. qꝛ ꝯtristās vt sic ē cōtrariū. sed talis effectꝰ (scꝫ fletus) ꝯuenit ꝯtristato. Et de scd̄o ad maiorē. negādo eā. qn̄ effectus alicuiꝰ cause cōtrariat ꝑ se obiecto formali ip̄ius cause. Sic aūt ē hic vt Doc. declarat. Ūn̄ eo ip̄o ꝙ ē effectꝰ tristicie minuit tristiciā. Jdeo singulare ē de tristicia. qd̄ nō reperit in alijs. Nō aūt minuit sub rōne effectꝰ. sꝫ inq̄ꝫtū ꝯ̄riū obiecto ꝛ cause tristicie. ¶ Quare posset tertio dici. ꝙ effectus nō minuit cām vt sic vlterius. sꝫ aliq̄s effectus vt ē ꝯtrariꝰ cause sue cause pt minuere. Et sic est in ꝓposito. nā cā tristicie ē malū disconueniēs. sꝫ fletus hꝫ rōnem ꝯuenientꝭ ꝯtristato vt sic. ꝗ rōne istius disconuenientie ad ꝑ se cām tristicie. nō ꝯtristat. sed ꝯtinetur sub obiecto delectatōnis. et per ꝯsequens delectat ꝛc̄.

¶ Ad scdm̄ dicm̄. ꝙ habitudo effectus ad cām ē silis habitudini delectantis ad delectatū. qꝛ vtrobiq ꝫ ꝯuenientia inuenit. om̄e aūt sile auget suū sile. et ideo ꝑ risum ꝛ alios effectus leticie augetur leticia. nisi forte ꝑ accidens ꝓpter excessum.

¶ Maior vera qdem. sꝫ tñ risus vt effectꝰ delectationis ꝯtinet sub obiecto delectatōnis. qꝛ effectus vt sic est delectabilis. sꝫ effectꝰ tristicie nō ꝯtinet vt sic sub obiecto et cā tristicie. sed sub ꝯtrario. s. delectabili. Minor est vera. imo auget. qꝛ ꝯuenit leto ridere. ꝛ risus hꝫ rōem cōuenientis quo ad letum. Sed negat ꝯn̄a. qꝛ flere ꝯuenit ꝯtristato. ꝛ sic ip̄m delectat. ꝛ ꝑ ꝯn̄s minuit tristiciā. Et hoc vult Doc. in solutōne. qꝛ habitudo effectus ad causam (. i. effectꝰ eo ip̄o ꝙ effectꝰ ē silis habitudini delectātis ad delectatū. i. sicut delectans est. qꝛ ꝯuenit ita ꝛ effectus vt sic ꝯuenit cause sue. Et sic est causa delectatōnis. quare risus auget leticiā. nisi forte ꝓpter excessum mensure ad habitudinē naturalem delectati. Secus de effectu tristicie ꝛc̄.

¶ Ad tertiū dicm̄. ꝙ imaginatio rei ꝯtristantis q̄ꝫtum ē de se nata est augere tristiciā. sed ex hoc ip̄so ꝙ homo imaginatur ꝙ facit illud qd̄ ꝯuenit sibi s̄m talem statū. ꝯsurgit inde quedā delectatio. ꝛ eadem rōne si alicui subrepat risus in statu in quo videtur sibi esse lugendū. ex hoc ip̄o dolet tanq̄ faciat id qd̄ nō conuenit. vt Tullius dt in tertio de tusculanis questionibus.

¶ Maior vera. tamē flendo facimus qd̄ nos decet. et ꝯuenit nobis ꝯtristatis. Minor vera. imaginatio rei ꝯtristantis ꝑ se vt ꝯtristans est auget tristiciā. sed imaginatio facti ꝛ ep̄is ꝯuenientis causat delectatōnem. Sic imaginatio delectabilis causat de ꝑ se delectatōnem. sed imaginatio signi leticie in statu in quo nō deceret ostendere causat tristiciā. Unde negat ꝯn̄a. vñ pt quis tristat

ri de absentia et amissione amici. et tn̄ gaudere de hoc qđ facit q̄ ɔgruit amico q̄ debet ɔtristari de amici amissio-ne. Quare sunt de diuersis tristicia et delectatio. Tristi-cia est de amissione amici. Delectatio vero de ope. s. fle-tu quem decet fieri p amico.

¶ Utrum tristicia mitiget p ɔpassionē amicoꝝ.

AD tertium sic ꝓcedit. Uidetur q̄ dolor amici cōpatientis nō mitiget tristiciam. Contrarioꝝ em̄ ɔtrarij sunt effectus. sed sicut Augusti. dt. viij. ɔfes. Quādo cum multis gaudet in singulis vberius est gaudiū. q̄a feruere faciunt se et inflāmātur ex alterutro. ergo pa-ri ratōne quādo multi simul tristātur. videtur q̄ sit maior tristicia. ¶ P. hoc reqrit amicicia vt amoris vicem q̄s rependat. vt Aug⁹. dt. iiij. ɔfes. sꝫ amic⁹ cōdolens dolet de dolore amici dolentis. ergo ipse dolor amici ɔdolētis est causa amico pus dolenti de ꝓprio malo alterius doloris. et sic duplicato dolo-re videt tristicia crescere. ¶ P. om̄e malum amici ē ɔtristans sicut et malum ꝓprium. nam amicus ē al-ter ipe. sed dolor est quoddā malū. ergo dolor ami-ci ɔdolentis auget tristiciā amico cui ɔdolet. ¶ Sꝫ ɔtra est q̄ phus dt in. ix. ethicoꝝ. q̄ in tristicijs ami-cus condolens consolatur.

¶ Hic inqrit de alio remedio spēali. s. de ɔpassiōe amici.

¶ Respondeo dōm. q̄ naturalr̄ amicus condo-lens in tristicijs ē ɔsolatiuus. cui⁹ duplicem rōem tangit phus in. ix. ethicoꝝ. Quarū pma est. q̄r cuꝫ ad tristiciā ptineat aggrauare. hꝫ rōnem cuiusdam oneris a quo aliq̄s aggrauatus alleuiari conat. cuꝫ ergo aliq̄s videt de sua tristicia alios ɔtristatos fit ei quasi q̄dam imaginatio q̄ illud onus alij cum ipo ferant. quasi conantes ad ipm ab onere alleuiandū et ideo leuius fert tristicie onus. sicut etiā in portā-dis oneribus corporalib⁹ contingit.

¶ Doc. r̄ndet tali ɔclone. q̄ sic. Naturalr̄ amic⁹ cō-dolens ꝛc. vt in pncipio lre. Probat duplr̄. pmo sic. Tri-sticia hꝫ rōem cuiusdā oneris. a q̄ aliq̄s aggrauat⁹ alle-uiari conat (et hn̄s imaginatōem alleuiatōis. leuius fert onus) sed p ɔpassionē amici fit ɔtristato imaginatio al-leuiatōnis. igit ꝛc. Maior patꝫ. q̄r ad tristiciā ptinet ag-grauare. ḡ hꝫ rōnem oneris (scꝫ inuolūtarij) ḡ seq̄t ma-ior. minor pbat a sili in oneribꝫ corpalib⁹ q̄ qs ex ɔcursu et ope alioꝝ leui⁹ fert. Cōsequētér ibi

¶ Scđa rō et melior ē. q̄r p h̄ q̄ amici ɔtristant ei pcipit se ab eis amari. qđ ē delectabile. vt sup̄ dictū

q. xxxij. ar. v est. vn̄ cū oīs delectatio mitiget tristiciā. sicut sup̄ di-

ar. p° ctū ē. seq̄tur q̄ amic⁹ ɔdolēs tristiciā mitiget

¶ Probat scđo eandē ɔclonem sic. Om̄is delectatio mitigat tristiciā. sꝫ cōpassio amici ē delectabilis. ergo ꝛc. Maior patuit ar. p°. Minor pbat. q̄r amari ē delecta-bile. sꝫ in ɔpassione amici aliq̄s papit se ab alijs amari. igit talis cōpassio est delectabilis (scꝫ rōne ꝑcepti amo-ris) illa ꝓpria maior patuit sup̄. q. xxxij. ar. v.

¶ Et ɔfirmat ɔclo auctoritate phi quaꝫ adducit argumentū in ɔtrarium.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q̄ in vtroq̄ꝫ amicicia mani-festat. s. et q̄ ɔgaudet gaudenti. et q̄ ɔdolet dolenti. et ideo vtrūq̄ꝫ rōne cause redditur delectabile

¶ Maior vera de effectib⁹ ɔtrarioꝝ p se. et de effecti-bus vt ɔ̄tria sunt. Sꝫ ɔ̄tria s̄m ꝓprias rōnes vt tn̄ ɔueni-unt in vna cōi rōne. et illa cōis rō est eis rō. vl̄ agēdi vl̄ rō obiectiua. nō optet q̄ habeant ɔtrarios. imo eundē effe-ctū q̄r effectus vnitas vl̄ diuersitas. magis attēdit̄ penes rōem agendi. q̄ penes supposita et naturā. Un̄ si ignis et aqua ɔueniant in calore habebūt eundē effectū. Et do-lor et delectatio sub rōne mali ambo ɔtristāt. et sub rōne boni ambo delectant. Minor vera est. sꝫ multi simul gaudētes. magis gaudēt ꝓpter vnā rōem gaudij (scꝫ ꝓpt amiciciā et amorē) Ultra Et pari rōne. q̄n multi simul tristant videt q̄ sit maior tristicia. Negat ɔ̄ña. q̄r rō con-tristandi sit est amor. q̄ ē et hic cā delectatōis. et p ɔ̄ñs vt voluit scđa rō. dolor minuit.

¶ Ad scđm dōm. q̄ ipe dolor amici s̄m se ɔtrista-ret. sed ɔsideratio cause eius q̄ ē amor magis delectat. Et p hoc patꝫ responsio ad tertium

¶ Maior ɔcedit vsq̄ꝫ ibi. Ergo ipe dolor amici con-dolentis est cā amico pus dolēti de ꝓprio malo alterius doloris. Nec vt ɔsiderat̄ tāq̄ꝫ malū amici ɔtristātis. sed vt in illo dolore apparet amor sic ē cā delectatōis Ultra Et sic duplicato negat ɔ̄ña. q̄r iā ɔsiderat rōe cause et nō vt malū ɔdolentis vn̄ ē cā delectatōis. Et p hoc Doc. vult etiā satisfactū ee argumento sequenti. seq̄t ad 3m

¶ Maior vera vt apphendit tāq̄ꝫ malū ꝓximi. sed negat si apphēdit tāq̄ꝫ ꝓcedens ex amore Minor ꝯa. ergo. negat ɔ̄ña de dolore amici vt ꝓdit amorē.

¶ Utrum tristicia mitiget p ɔtēplatōem veritatis.

AD quartū sic ꝓceditur. Uidet q̄ ɔtem-platio veritatis nō mitiget dolorē. Dicit em̄ Ecclesiastes. ij. Qui addit sciam ad-dit et dolorē. sed scia ad ɔtemplatōem ve-ritatis ptinet. nō ergo ɔtemplatio veritatꝭ mitigat dolorem. ¶ P. ɔtemplatio veritatis ad intellectuꝫ speculatīm ptinet. sed intellect⁹ speculatiuus nō mo-uet. vt dicit in. iij. de aīa. cum igit gaudium et dolor sint quidā motus animi. videt q̄ ɔtemplatio veri-tatis nihil faciat ad mitigatōem doloris. ¶ P. re-mediū egritudinis apponendū est vbi ē egritudo. sed ɔtemplatio veritatis est in intellectu. nō ḡ miti-gat dolorē corporalē qui ē in sensu. ¶ Sed ɔtra est qđ Augusti. dt in pmo soliloquioꝝ. Uidebat si se ille mentib⁹ nostris veritatꝭ fulgor aperiret. aut nō me sensurū fuisse illum dolorem. aut certe p nihilo toleraturum.

¶ Hic inquirit de alio remedio spūali. scꝫ de contem-platione veritatis.

¶ Respondeo dōm. sicut supra dictū est in con- q. xxxj. ar. v.
templatōe veritatis maxima delectatio ɔsistit. oīs
aūt delectatio dolorē mitigat. vt supra dictum ē. et ar. s.
ideo ɔtemplatio veritatꝭ mitigat tristiciā vel dolo-rem. et tanto magis quāto pfectius aliquis est ama-tor sapientie.

¶ Doc. r̄ndet tali ɔclone. Cōtemplatio veritatꝭ miti-

rigat tristiciã vł dolorē. ⁊ tãto magꝭ quãto pfecti⁹ aliqͦ est amator sapiētie. Hãc ɔclōnē ꝓbat pͦ roe. scḋo signo Rōne sic. oīs delectatio mitigat dolorē. ſ; in ɔtēplatōne veritatꝭ maxia delectatio ɔsistit. igiꝭ ⁊c̄. Maior patuit ar. j. minor patuit sup̄. q. xxxj. ar. v. Cōsequētēr cū dē

¶ Et ideo hoīes ex ɔtēplatōne diuina ⁊ future beatitudinis in tribulationib⁹ gaudent ſm illḋ Jaco. pmo. Omē gaudiū existimate fratres mei cū in tentatōes varias incideritis. Et qḋ est ampli⁹ etiã inter corporis cruciatus hmōi gaudiū inueniꝭ. sicut Tiburtius martyr cū nudatis plantis sup ardentes prunas incederet dixit. Uidetur mihi ꝙ super roseos flores incedam in noīe Jesu christi.

¶ Declarat ɔclōnē ⁊ pͥsertim vltimã ꝑticulã a signo et effectu. Et illud signū verificat auctoritate ⁊ exemplo clare in lrã. Et pꝫ sic argui. Sicut se hꝫ simplr ad simplr sic magꝭ ad magꝭ. ⁊ maximū ad maximū. ſ; ɔtemplatio veritatꝭ delectat vt amata. ḡ magꝭ amata magꝭ delectat. et ꝑ ɔñs q̄to maior ē amor sapiētie. est maior mitigatio tristicie mediãte maiore delectatōe. Illa ãt topica hꝫ veritatē in his q̄ sunt ꝑ se. ⁊ ſm ꝙ ipm̄. vt pꝫ in de Uirtutib⁹. marc. iiij. ar. iij. ad. xvj. et in. iij. ɔ̄ gētiles. ca. c xxxix. q꞉ in his q̄ sunt ꝑ accñs nō ē necessariū. ꝙ si simplr seq̄ꝭ ad simplr. ⁊ magꝭ seq̄tur ad magꝭ. ſ; solū in his q̄ sunt ꝑ se. Nō eñ seq̄ꝭ. si albū ē musicū. ꝙ magis albū sit magis musicū. seq̄ꝭ ãt si albū ē disgregatiū visus. ꝙ magꝭ albū sit magꝭ disgregatiū. hec ille. Uide infra. q. lxxiij. a. ij. Sꝫ aūt ē ꝑ se. q꞉ ɔtemplatio amata ꝑ se delectat. igiꝭ magis amata magꝭ ⁊c̄. Et sic patꝫ ɔclo q̄ ad ambas ꝑticulas.

☞ Que etiã ɔfirmaꝭ argumēto in ɔtrarium

¶ Ad pmum ergo dḋm. ꝙ q̄ addit sciam addit dolorē. vel ꝑpter difficultatē ⁊ defectū inueniende veritatꝭ. vł ꝑpꝭ h̄ ꝙ ꝑ scientiã homo cognoscit multa que voluntati ɔtrariantꝭ. ⁊ sic ex parte rez cognitaru scientia dolorē causat. ex parte aūt cōtemplationis veritatis delectatōnem.

¶ Ad maiorē. Qui addit sciam addit laborē. ꝑpter rōes tactas in solutōe. ſ; nō q꞉ ɔtēplatio q̄ ē effectus sciē ſm se sit laboriosa ⁊ onerosa. sed q꞉ difficile ē eã acq̄rere. et q꞉ sciunꝭ multa q̄ sunt ɔtraria voluntati ⁊c̄.

¶ Ad scḋm dḋm. ꝙ intellectus speculatiuus nō mouet animū ex parte rei speculate. mouet tñ aīm ex parte ipius ɔtemplatōnis que ē quoddã bonū hoīs ⁊ naturalr delectabilis.

¶ Maior vera de intellectu speculatiuo vt sic. ſ; dicto ꝙ act⁹ q̄ ē speculatiu⁹ rōne obiecti pꝫ eē apphensus ꝑ aliū actū intellect⁹ practici. q̄ mediante apphendiꝭ ipsa speculatio habenda de re. tãq̄ qḋdã bonū appetibile Et talis actus erit practicus. q꞉ de actu intellect⁹ interueniēꝭ de electōe ⁊ actu volūtatꝭ. q꞉ iudicaꝭ ꝑ hūc an illa speculatio sit eligenda ⁊ exercenda. Minor vera. intellect⁹ speculatiu⁹ nō mouet. ſ; cognitio ⁊ apphensio speculatōnis pꝫ mouere voluntatē. q̄ videlicꝫ speculatio apphenditur tãq̄ bonū. Et hoc videꝭ D. velle vbi dī. Intellect⁹ speculatiuus nō mouet aīm ex ꝑte rei speculate (videlicꝫ vt apphendit rē speculatiue ⁊ nihil dī de appetibilitate) sed mouet tñ aīm ex ꝑte speculatōis. Intellige vt illa speculatio fuit apphensa vt qḋdã bonū. mediante alia apprehensione. ita ꝙ ipsa vt mouet est obiectū alterius actus. q̄ nō ꝑprie dī ɔtemplatio. q̄ noiat actum de re speculabili. sed dī iudicium de agendo ⁊c̄.

¶ Ad tertiū dḋm. ꝙ in virib⁹ aīe fit redundantia a superiori ad inferius. ⁊ ſm hoc delectatio contemplatōnis que est in superiori parte redūdat ad mitigandū etiam dolorē qui est in sensu.

¶ Maior nō est vniuersalr vera etiã in naturalib⁹. q꞉ remediū qñq̄ apponiꝭ nō in loco egritudis. sed poniꝭ emplastrū in alia ꝑte. vt retrahaꝭ materia peccans de loco ⁊ imediato subiecto egritudinis. vt pꝫ ad sensuꝫ. Sꝫ apponiꝭ vel formalr vel virtualr. hoc est mediate vł imediate. Minor ɔcediꝭ. Tamē ex intellectu tãq̄ superiori fit redūdantia ad sensum ⁊ corpus (mediante scꝫ voluntate) q꞉ oēs potētie ⁊ intellectiue ⁊ sensitiue radicantur in vna essentia. ⁊ superioꝝ est in inferiores redūdare. Uñ negaꝭ ɔsequētia. Exhilarans nãq̄ volūtate ꝯaio ꝑ speculatōem leuius fertur dolor etiã exterior. q̄ suã magnitudinē hꝫ ex dolore cordis. quo nō existēte. vel nō tam magno. exterior minuiꝭ. vt patuit sup̄. q. xxxv. ar. vij. ⁊c̄. Dolor exterior affligit pͥsertim cū sibi attendiꝭ. Si ḡ anim⁹ in alio delectetur. retrahitur intentio ab illo dolore. quare minus affligit.

¶ Utꝝ tristicia mitigeꝭ ꝑ somnū ⁊ balnea. X

Ad quintū sic ꝑceditur. Uideꝭ ꝙ somnus et balneū nō mitigent tristiciã. Tristicia eñ in anima consistit. sed somnus ⁊ balneum ad corpus ꝑtinent. nō ergo aliq̄d faciunt ad mitigatōem tristicie. ¶ P. idem effectus nō videꝭ causari ex ɔtrarijs causis. sed hmōi cū sint corporalia repugnant ɔtemplatōni veritatis. que est causa mitigatōnis tristicie. vt dictū est. nō ergo per hmōi tristicia mitigatur. ¶ P. tristicia ⁊ dolor ſm ꝙ ꝑtinent ad corpus. in quadã transmutatōne cordis ɔsistunt. sed hmōi remedia magis videnꝭ ꝑtinere ad exteriores sensus ⁊ membra q̄; ad interiorē cordis dispōnem. nō ergo ꝑ hmōi tristicia mitigaꝭ. arti. pce. ¶ Sed ɔtra est qḋ August. dī. ix. confes. Audierã balnei nomē inde dictum ꝙ anxietatē pellat ex aio. Et infra. Dormiui ⁊ euigilaui. ⁊ nō parua ex parte mitigatū inueni dolorem meum. Et inducit qḋ in hymno Ambrosij dicitur ꝙ quies art⁹ solutos reddit laboris vsui. mentesq̄ fessas alleuat. luctusq̄ soluit anxios.

¶ Hic reqū q̄rit de alio remedio speciali corꝑali.

¶ Respondeo dḋm. ꝙ sicut dictum est. tristicia q. pce. ar. iij. ſm suam speciē repugnat vitali motioni corporis. et ideo illa q̄ reformãt naturã corꝑalē in debitū statuꝫ vitalis motiōis. repugnãt tristicie ⁊ ipam mitigãt.

¶ Hoc. respondet tali ɔclōne in fine. Per hmōi remedia (scꝫ somnū ⁊ balnea) dolor mitigaꝭ. Probatur dupliciter rōne. Scḋa ibi. Per hoc ⁊c̄. Quo ad pmam arguitur sic. Oia illa q̄ reformant naturã corporalē in debitū statum vitalis motionis repugnãt tristicie ⁊ ipam mitigant. sed somnus (saltem aliq̄s) ⁊ balneū sunt hmōi. igiꝭ ⁊c̄. Maior ꝑbaꝭ. q꞉ tristicia repugnat vitali motioni. vt

ri de absentia & amissione amici. & tñ gaudere de hoc qd facit q̄ cōgruūt amico q̄ debet ↄtristari de amici amissione. Quare sunt de diuersis tristicia & delectatio. Tristicia est de amissione amici. Delectatio vero de ope. s. fletus quem decet fieri p amico.

¶ Utr̄ tristicia mitiget p ↄpassionē amicoꝝ.

T AD tertium sic ꝓcedit. Videtur q dolor amici cōpatientis nō mitiget tristiciam. Contrarioꝝ eñi ↄtrarij sunt effectus. sed sicut Augustī. dī. viij. ↄfes. Quādo cum multis gaudet in singulis vberius est gaudiū. q̄a feruere faciunt se & inflāmātur ex alterutro. ergo pari ratōne quādo multi simul tristātur. videtur q sit maior tristicia. ¶ P̄. hoc reqrit amicicia vt amoris vicem q̄s rependat. vt Aug⁹. dī. iiij. ↄfes. sȝ amic⁹ cōdolens dolet de dolore amici dolentis. ergo ipse dolor amici ↄdolētis est causa amico p̄us dolenti de ꝓprio malo alterius doloris. & sic duplicato dolore videt tristicia crescere. ¶ P̄. oīe malum amici ē ↄtristans sicut & malum ꝓpꝛium. nam amicus ē alter ipe. sed dolor est quoddā malū. ergo dolor amici ↄdolentis auget tristiciā amico cui ↄdolet. ¶ Sȝ ↄtra est q ph̄us dī in. ix. ethicoꝝ. q in tristicijs amicus condolens consolatur.

¶ Hic inq̄rit de alio remedio spūali. s. de ↄpassiōe amici.

¶ Respondeo dīcēm. q naturalr̄ amicus condolens in tristicijs ē ↄsolatiuus. cui⁹ duplicem rōem tangit ph̄us in. ix. ethicoꝝ. Quarū p̄ma est. q2 cū ad tristiciā ptineat aggrauare. hȝ rōnem cuiusdam oneris a quo aliq̄s aggrauatus alleuiari conat. cū ergo aliq̄s videt de sua tristicia alios ↄtristatos fit ei quasi q̄dam imaginatio q illud onus alij cum ipo ferant. quasi conantes ad ipm ab onere alleuiandū et ideo leuius fert tristicie onus. sicut etiā in portādis oneribus corporalibȝ contingit.

¶ Doc. rñdet tali ↄclōne. q sic. Naturalr̄ amic⁹ cōdolens &c. vt in p̄ncipio lr̄e. Probat dupl'r. p̄mo sic. Tristicia hȝ rōem cuiusdā oneris. a q̄ aliq̄s aggrauat⁹ alleuiari conat (& hn̄s imaginatōem alleuiatōis. leuius fert onus) sed p ↄpassionē amici fit ↄtristato imaginatio alleuiatōnis. igit &c. Maior patȝ. q2 ad tristiciā ptinet aggrauare. ḡ hȝ rōnem oneris (scȝ inuolūtarij) ḡ seqt maior. minor ꝓbat a silī in oneribȝ corpalibȝ q̄ q̄s ex ↄcursu et ope alioꝝ leui⁹ fert. Cōsequēter ibi

¶ Scd̄a rō & melior ē. q2 p hoc q amici ↄtristant ei ꝑcipit se ab eis amari. qd ē delectabile. vt sup̄ dictū est. vn̄ cū oīs delectatio mitiget tristiciā. sicut sup̄ dictū ē. seq̄tur q amic⁹ ↄdolēs tristiciā mitiget

q. xxxij. ar. v
ar. p̄°

¶ Probat scd̄o eandē ↄclōnem sic. Omnis delectatio mitigat tristiciā. sȝ cōpassio amici ē delectabilis. ergo &c. Maior patuit ar. p̄°. Minor ꝓbat. q2 amari ē delectabile. sȝ in ↄpassione amici aliq̄s ꝑcipit se ab alijs amari. igit talis cōpassio est delectabilis (scȝ rōne ꝑcepti amoris) Illa p̄ria maior patuit sup̄. q. xxxij. ar. v.

¶ Et ↄfirmat ↄclō auctoritate ph̄i quā adducit argumentū in ↄtrarium.

¶ Ad p̄mū ḡ dīcēm. q in vtroq; amicicia manifestat. s. & q ↄgaudet gaudenti. & q ↄdolet dolenti. et ideo vtrūq; rōne cause redditur delectabile

¶ Maior vera de effectibȝ ↄtrarioꝝ p se. & de effectibus vt ↄ̄tria sunt. Sȝ ↄ̄tria fm ꝓprias rōnes vt tñ ↄueniunt in vna cōi rōne. & illa cōis rō est eis rō. vl' agēdi vl' rō obiectiua. nō opꝫ q habeant ↄtrarios. imo eundē effectū. q2 effectus vnitas vl' diuersitas. magis attēdit penes rōem agendi. q̄ꝫ penes supposita & naturā. Vn̄ si ignis & aqua ↄueniant in calore habebūt eundē effectū. Et dolor & delectatio sub rōne mali ambo ↄtristāt. & sub rōne boni ambo delectant. Minor vera est. sȝ multi simul gaudētes. magis gaudēt ꝓpter vnā rōem gaudij (scȝ ꝓpter amiciciā & amorē) Ultra. Et pari rōne. qn̄ multi simul tristant videt q sit maior tristicia. Negat ↄn̄a. q2 rō contristandi sibi est amor. q̄ ē & hic cā delectatōis. & p ↄn̄s ꝑ volut scd̄a rō. dolor minuit.

¶ Ad scd̄m dīcēm. q ipe dolor amici fm se ↄtristaret. sed ↄsideratio cause eius q̄ ē amor magis delectat. Et p hoc patȝ responsio ad tertium

¶ Maior ↄcedit vsq; ibi. Ergo ipe dolor amici condolentis est cā amico p̄us dolēti de ꝓprio malo alterius doloris. Vel' vt ↄsiderat tāq̄ malū amici ↄtristātis. sed vt in illo dolore apparet amor sic ē cā delectatōis Ultra. Et sic duplicato negat ↄn̄a. q2 iā ↄsiderat rōe cause & nō vt malū ↄdolentis vn̄ ē cā delectatōis. Et p hoc Doc. vult etiā satisfactū ee argumento sequenti. seq't ad 3ᵐ

¶ Maior vera vt apphēdit tāq̄ malū ꝓximi. sed negat si apphēdit tāq̄ ꝓcedens ex amore Minor fa. ergo. negat ↄn̄a de dolore amici vt ꝓdit amorē.

¶ Utr̄ tristicia mitiget p ↄtēplatōem veritatis.

V AD quartū sic ꝓceditur. Videt q ↄtemplatio veritatis nō mitiget dolorē. Dicit eñ Ecclesiastes. i. Qui addit sciam addit & dolorē. sed scia ad ↄtemplatōem veritatis ptinet. nō ergo ↄtemplatio veritatis mitigat dolorem. ¶ P̄. ↄtemplatio veritatis ad intellectū speculatiū ptinet. sed intellect⁹ speculatiuus nō mouet vt dicit in. iij. de aīa. cum igit gaudium & dolor sint quidā motus animi. videt q ↄtemplatio veritatis nihil faciat ad mitigatōem doloris. ¶ P̄. remediū egritudinis apponendū est vbi ē egritudo. sed ↄtemplatio veritatis est in intellectu. nō ḡ mitigat dolorē corporalē qui ē in sensu. ¶ Sed ↄtra est qd Augustī. dī in p̄mo soliloquioꝝ. Videbat si se ille mentibȝ nostris veritatis fulgor aperiret. aut nō me sensurū fuisse illum dolorem. aut certe p nihilo toleraturum.

¶ Hic inquirit de alio remedio spūali. scȝ de contemplatione veritatis.

¶ Respondeo dīcēm. sicut supra dictū est. in contemplatōe veritatis maxima delectatio ↄsistit. oīs aūt delectatio dolorē mitigat. vt supra dictum ē. et ideo ↄtemplatio veritatis mitigat tristiciā vel dolorem. & tanto magis quāto pfectius aliquis est amator sapientie. q. xxxj. ar. v. ar. s.

¶ Doc. rñdet tali ↄclōne. Cōtemplatio veritatis mit

tigat tristiciā vel dolorē. et tāto magis quāto pfecti⁹ aliqs est amator sapiētie. Hāc pclonē pbat p⁹ roe. scdo signo Rōne sic. ois delectatio mitigat dolorē. sz in pteplatōne veritatis maxia delectatio psistit. igit rc. Maior patuit ar. j. minor patuit sup. q. xxxj. ar. v. Cōsequēter cū dr

¶ Et ideo hoies ex pteplatōne diuina et future beatitudinis in tribulationibus gaudent sm illō Jaco. pmo. Oīe gaudiū existimate fratres mei cū in temptatōes varias incideritis. Et qd est ampli⁹ etiā inter corpis cruciatus hmōi gaudiū inuenit. sicut Tiburtius martyr cū nudatis plantis sup ardentes prunas incederet dixit. Uidetur mihi q super roseos flores incedam in noie Jesu christi.

¶ Declarat pclonē et pserrim vltimā pticulā a signo et effectu. Et illud signū verificat auctoritate et exemplo clare in lra. Et pt sic argui. Sicut se hz simplr ad simplr sic magis ad magis. et maximū ad maximū. sz pteplatio veritatis delectat vt amata. g magis amata magis delectat. et p pns qūto maior ē amor sapiētie. est maior mitigatio tristicie mediāte maiore delectatōe. Illa aūt topica hz veritatē in his q sunt p se. et sm q ipm. vt pz in de Uirtutib. marc. iij. ar. iij. ad. xvj. et in. iij. p gētiles. ca. c xxxix. qz in his q sunt p accns nō ē necessariū. q si simplr seqt ad simplr. et magis seqtur ad magis. sz solū in his q sunt p se. Nō em seqt. si albū ē musicū. q magis albū sit magis musicū. seqt aūt si albū ē disgregatiū visus. q magis albū sit magis disgregatiū. hec ille. Uide infra. q. lxxiij. a. ij. H aūt ē p se. qz pteplatio amata p se delectat. igit magis amata magis rc. Et sic patz pclo q ad ambas pticulas.

☞ Que etiā pfirmat argumēto in prarium

¶ Ad pmum ergo dōm. q q addit sciam addit dolorē. vel pp ter difficultatē et defectū inueniende veritatis. vel ppt h q p scientiā homo cognoscit multa que voluntati prariant. et sic ex parte rez cognitaru scientia dolorē causat. ex parte aūt cōtemplationis veritatis delectatōnem.

¶ Ad maiorē. Qui addit sciam addit laborē. ppter rōes tactas in solutōe. sz nō qz pteplatio q ē effectus scie sm se sit laboriosa et onerosa. sed qz difficile ē eā acqrere. et qz sciunt multa q sunt prraria voluntati rc.

¶ Ad scdm dōm. q intellectus speculatiuus nō mouet animū ex parte rei speculate. mouet tn aim ex parte ipius ptemplatōnis que ē quoddā bonū hois et naturalr delectabilis.

¶ Maior vera de intellectu speculatiuo vt sic. sz dico q act⁹ q ē speculatiu⁹ rōne obiecti pt eē apphensus p aliū actū intellect⁹ practici. q mediante apphendit ipsa speculatio habenda de re. tāq qddā bonū appetibile Et talis actus erit practicus. qz de actu intellect⁹ interuenientis electōe et actu volūtatis. qz iudicat p hūc an illa speculatio sit digenda et exercenda Minor vera. intellect⁹ speculatiu⁹ nō mouet. sz cognitio et apphensio speculatōnis pt mouere voluntatē. q videlz speculatio apphenditur tāq bonū. Et hoc videt D. velle vbi dr. Intellect⁹ speculatiuus nō mouet aim ex pte rei speculate (videlz vt apphendit rē speculatiue et nihil dr de appetibilitate) sed mouet tn aim ex pte speculatōis. Intellige vt illa speculatio sub apphensa vt qddā bonū. mediante alia apprehensione. Ita q ipsa vt mouet est obiectū alterius actus. q nō pprie dr ptemplatio. q noiat actum de re speculabili. sed dr iudicium de agendo rc.

¶ Ad tertiū dōm. q in viribus aie fit redundantia a superiori ad inferius. et sm hoc delectatio contemplatōnis que est in superiori parte redūdat ad mitigandū etiam dolorē qui est in sensu.

¶ Maior nō est vniuersalr vera etiā in naturalibus. qz remediū qnq apponit nō in loco egritudis. sed ponit emplastrū in alia pte. vt retrahat materia peccans de loco et imediato subiecto egritudinis. vt pz ad sensuz. Sz apponit vel formalr vel virtualr. hoc est mediate vl imediate Minor pcedit. Tamē ex intellectu tāq supiori fit redūdantia ad sensum et corpus (mediante scz voluntate) qz oēs potētie et intellectiue et sensitiue radicantur in vna essentia. et supior est in inferiores redūdare. Uñ negat psequētia. Exhilarans nāq volūtate ptaio p speculatōem leuius fertur dolor etiā exterior. q suā magnitudinē hz ex dolore cordis. quo nō existēte. vel nō tam magno. exterior minuit. vt patuit sup. q. xxxv. ar. vij. rc. Dolor exterior affligit pserrim cū sibi attendit. Si g anim⁹ in alio delectetur. retrahitur intentio ab illo dolore. quare minus affligit.

¶ Utrum tristicia mitiget p somnū et balnea.

X

Ad quintū sic pceditur. Uidet q somnus et balneū nō mitigent tristiciā. Tristicia eñ in anima consistit. sed somnus et balneum ad corpus ptinent. nō ergo aliqd faciunt ad mitigatōem tristicie. ¶ P. idem effectus nō videt causari ex prarijs causis. sed hmōi cū sint corporalia repugnant ptemplatōni veritatis. que est causa mitigatōnis tristicie. vt dictū est. nō ergo per hmōi tristicia mitigatur. ¶ P. tristicia et dolor sm q ptinent ad corpus. in quadā transmutatōne cordis psistunt. sed hmōi remedia magis vident ptinere ad exteriores sensus et membra qz ad interiorez cordis dispōnem. nō ergo p hmōi tristicia mitigat. arti. pce.

¶ Sed ptra est qd August. dr. ix. confes. Audierā balnei nomē inde dictum q anxietatē pellat ex aio: Et infra. Dormiui et euigilaui. et nō parua ex parte mitigatū inueni dolorem meum. Et inducit qd in hymno Ambrosij dicitur q quies art⁹ solutos reddit laboris vsui. mentesq fessas alleuat. luctusq soluit anxios.

¶ Hic itez qrit de alio remedio speciali corpali.

¶ Respondeo dōm. q sicut dictum est. tristicia sm suam speciē repugnat vitali motioni corporis. et ideo illa q reformāt naturā corpalē in debitū statuz vitalis motiōis. repugnāt tristicie et ipam mitigāt. q. pce. ar. iij.

¶ Hoc. respondet tali pclone in fine. Per hmōi remedia (scz somnū et balnea) dolor mitigat. Probatur duplici rōne. Scda ibi. Per hoc rc. Quo ad pmam arguitur sic. Oia illa q reformant naturā corporalē in debitū statum vitalis motionis repugnāt tristicie et ipam mitigant. sed somnus (saltem aliqs) et balneū sunt hmōi. igit rc. Maior pbat. qz tristicia repugnat vitali motioni. vt

patz q. pce. ar. iij. sed ɔtrarium mitigat p ɔtrariū. g sedatur maior. q illa q̄ sunt p vitali motione repugnēt tristicie. In minore dixi ɔtra lrām saltem aliqs. qz apud medicos est bonū signū cū qs post somnū alleuiat. et sentit se releuatū. Aliqs aūt somnus qui grauat nō fuit bon⁹ ꝛc.

Deinde cum dicit.

¶ Per hoc etiā q huiusmodi remedijs reducit natura ad debitum statum. causatur ex his delectatio. hoc eñi est qd̄ delectatōnem facit. vt supra dic-
q.xxxi. ar.i. tum est. Unde cum oĩs delectatio tristiciam mitiget. p hmōi remedia corpalia tristicia mitigat.

¶ Subiungit scd̄am rōnem talem. Omis delectatio mitigat tristiciā. sed in somno et balneo est delectatio. igitur ꝛc. Maior nota. minor pbat. p hmōi remedia reducitur natura ad debitū statum. sed talis reductio est causa delectatōnis. igit minor vera. minor prima patuit supra. q. xxxi. ar. p°. qz delectatio causat. qn̄ aliqd ɔstituitur in ppriam naturam. vt patz ex definitōne delectationis. Et patz ex hoc q somnus et balneū vt sic nō pelsunt. sed qz reformatiua et ɔfortatiua nature et conuenientia et delectantia.

¶ Ad pmum ergo dōm. q ipa debita corporis dispositio inq̄ztum sentitur. delectatōnem causat. et p ɔsequens tristiciam mitigat.

¶ Maior vera. sed tamē anim⁹ recreatur et gaudet de bona dispositōne corporis sensata et pcepta. Minor vera. sed faciunt bonam habitudinē et dispositōem corporis q̄ p animū pcipi potest. et animū delectare. Negatur igitur ɔsequentia.

¶ Ad scd̄m dōm. q delectationū vna aliam im-
q.xxxi. ar.8. pedit. vt supra dictū ē. et tamē oĩs delectatio tristiciam mitigat. vnde nō est incōueniens q ex causis seinuicem impedientib⁹ tristicia mitigetur.

¶ Maior vera p se. ex qualibet et vt ɔtrarie sunt. Minor vera. repugnant ɔtemplatōni p viam distractionis et impedimenti ſm se. sed tamē nō vt est delectabil. qz et hec delectabilia sunt. Et oĩe delectabile esto alteri opponatur. nihilomin⁹ ɔtrariatur tristicie. Et g negat ɔsequētia. q̄ fundat in hoc. Opponit alicui delectabili. g nō mitigat tristiciā. qz potest vnū delectabile alteri opponi. et tñ tristiciā mitigare cui opponit ex gn̄e ois delectatio

¶ Ad tertium dōm. q omnis bona dispositio corporis redūdat quodāmodo ad cor sicut ad pncipium et finem corporaliū motionū. vt dicit in lib. de causa motus animalium.

¶ Ad minorē. hmōi remedia magis videt ꝛc. Verum imediate. tamē mediante bona dispōne causata in exterioribus. ex ɔsequenti redūdat ad cor. qd̄ est finis et pncipiū oim corporaliū motionū Experit nāq aliqs se statim in corde alleuiari pulso dolore de membris.

¶ Questio. xxxix. de bonitate et malicia doloris vel tristicie.

DEinde ɔsiderandū est de bonitate et malicia doloris vel tristicie. Et circa hoc q̄runtur quattuor. Primo. vtrum omnis tristicia sit malum. Secundo. vtrum possit esse bonum honestum. Tertio. vtrum possit esse bonum vtile. Quarto. vtrum dolor corporis sit summū malum.

¶ Patz ordo. qz bonitas et malicia ɔsequūtur p habitudinē ad extrinsecum (scz rōnem) et nō ſm spēm et genus. sed tñ vt subsunt volūtati in homie. Et diuiditur ista questio. qz pmo ostendit an possit esse bona vel mala. Scd̄o an possit esse summū malum. ar. iiij. Circa pmū pmo ostēdit in gn̄e. scd̄o in spēe boni. ar. ij. ꝛc.

¶ Utꝝ omnis tristicia sit mala

AD pmum sic pcedit. Videtur q omnis tristicia sit mala. Dicit eñi Grego. nicen⁹ Omis tristicia malum ē suapte natura. sed qd̄ naturalr ē malum semp et vbiq ē malum. ergo oĩs tristicia est mala. ¶ P. illud qd̄ omes fugiunt etiā virtuosi. est malum. sed tristiciam omes fugiūt etiā virtuosi. qz vt d̄r in. vij. ethicor. Et si prudens nō intēdat delectari. tamē intendit nō tristari. ergo tristicia est malū. ¶ P. sicut malum corporale est obiectū et causa doloris corpalis. ita malum spūale ē obiectū et causa tristicie spūalis. sed oĩs dolor corpalis est maluz corpis. g omnis tristicia spūalis est malum aie. ¶ Sed ɔtra. tristicia de malo ɔtrariat delectatōni de malo. sz delectatio de malo est mala. Unde in detestatōem quorundā d̄r pūerb. ij. q letātur cum malefecerint. ergo tristicia de malo est bona.

¶ Hic pmo inq̄rit de bono et malo in genere.

¶ Respondeo dōm. q aliqd esse bonū vel malū potest dici duplr. Uno modo simplr et ſm se. et sic oĩs tristicia est quoddā malum. hoc eñi ipm qd̄ ē appetitum hois anxiari de malo pn̄ti rōnem mali hz. impedit eñi p hoc quies appetit⁹ in bono

¶ Hoc. distincte videt ſm q declarat q̄situm duplr esse intelligendū. s. an tristicia sit mala ſm se vel ex suppositōne. Et pmo videt iuxta pmū intellectū. Scd̄o q̄ ad scd̄m. ibi. Alio mō ꝛc. Quo ad pmū D. pmittit hāc distinctōem q aliqd ꝛc. Uno mō simplr (.i. absolute et sine addito et sine suppōne) Unde D. d̄r simplr et p se. vt videlicz ē q̄dā mot⁹ ɔsurgēs ex malo iniacēti. vt ɔsideratur q̄tum ad naturā suā in ɔparōne ad obiectū qd̄ ē malum ɔmistans. Et iuxta hoc mēbrū intelligēdo q̄situm videt D. tali ɔclōne. Ois tristicia isto mō ɔsiderata. est qddā malū. Probat. tristicia ſm se d̄r anxietatē appetit⁹ de malo pn̄ti. sed appetitū hois anxiari circa pn̄s malū hz rōnem mali. igit ꝛc. Maior nota. minor pbat. qz id per qd̄ tollit bonū ɔueniēs est malum. sz p talem anxietatē tollit qes in bono. q̄ est ɔueniens hoi. igit. minor vera. Illa vltima maior est nota. qz malum est puatio boni. sicut si qs piectōem mercīū in mari ɔsideret ſm se extra casum pic̄li submersionis. tunc est qd malū. qz puat res bonas. Sic qz tristicia puat pfectōnem hois. ideo ſm se mala est. saltem malicia enis et penalitatis et naturali malicia et etiam aliq̄liter morali. qz recta ratio detestat puationē boni absolute. et g ſm se ē mala. Cōsequēter ait de

¶ Alio mō dr aliqd bonū vel malū ex suppōne alteri⁹. sicut verecūdia dr esse bonū ex suppōne alicuius turpis cōmissi. vt dr in. iiij. ethicoꝝ.

¶ Respondet iuxta scdm intellectū q̄siti. circa qd primo declarat ipm. scdo subiūgat duas ꝯclones. vnā determinatiuā alterius. pmam ibi. Sic igit ꝛc. scdam ibi. Sz quia ꝛc. Dicit ḡ. q alio mō dr aliqd bonū vel malum ex suppositiōne. Sicut piectio mercīū in mari. ꝛ verecūdia ē bonū ex suppōne. qz absolute loquendo malum est verecundari. Melius em eēt vt aliquis nūq̄ verecūdaret ꝛ nihil turpe cōmitteret. Sed supposito q egerit turpe merito ꝛ laudabilr verecūdatur Sic tristicia ē absolute mala. sed dato q tale obiectū insit qd ē ꝯtra hoiem. merito et laudabilr tristat. Deinde cū dicit.

¶ Sic igit supposito aliq̄ ꝯtristabili vel doloroso ad bonitatē ptinet q aliqs de malo p̄senti tristet vel doleat. q eī nō tristaret vel nō doleret. nō posset esse nisi q2 vel nō sentiret. vel qz nō reputaret sibi repugnans. et vtrūqz illoꝝ ē malū manifeste. et ideo ad bonitatē ptinet vt supposita p̄sentia mali sequat tristicia vel dolor. Et hoc ē qd Aug⁹. dr. viij. sup Gen. ad lrām. Adhuc ē bonū qd dolet amissum bonū. nā nisi aliqd bonū remāsisset in natura. nullius boni amissi dolor esset in pena

¶ Subiungit ꝯclonem responsiuā iuxta hunc intellectum pmā ꝛ talem. Supposito tristabili vel doloroso. ad bonitatē ptinet (saltem arguitiue ꝛ attestatiue ꝛ saltē naturalē) q aliquis doleat ꝛc. Et ita tristicia est bona ex suppositione. Probat. si aliqs nō doleret supposito malo doloroso. hoc nō esset nisi qz vel nō sentiret. vel qz nō reputaret sibi repugnans (qd scz in veritate est repugnās) sed vtrūqz est manifeste malum. igit ipa tristicia est bona. Ac si argueret. Id cuius oppositū est malum. ipm est bonum. sed oppositū tristicie (posita causa ꝯtristabili) ē malum vel arguit saltem malū. ideo ipa est bona. Quare aūt dixerim saltem arguitiue. patebit arti. sequenti. qz dolor exterior indicat ꝛ ostēdit ꝛ pcedit ex bonitate naturali. Dolor aūt interior ꝛ tristicia potest pcedere ex iudicio ratōnis ꝛ ordinato motu volūtatis. ꝛ sic est bonū etiam morale. ¶ Nota q exemplū de piectiōne mercīū est aliquo mō simile. sed magis ad ꝓpositū valet exemplum de verecūdia. qz etiam bona rōne pncipij. nā verecūdus hz rectū iudiciū. ꝛ nō ē obstinate volūtatis Deinde cū dr

¶ Sed qz sermones morales sunt in singularibus qz sunt opatōnes. illud qd ē ex suppōne bonū debet bonum iudicari. sicut qd est ex suppositiōne voluntariū iudicatur voluntariū. vt dicit in. iij. Ethicoꝝ. ꝛ supra habitum est. q.vj.art.vj.

¶ Annectit mediā aliā ꝯclonem determinatiuā prioris. Quia in scda ꝯclone dictū est. q aliqua tristicia pt esse bona ex suppōne. ideo restat dubiū. an talis tristicia ex suppositiōe bona sit dicenda magis bona q̄ mala. Ideo Doc. sanc. determinat tali ꝯclusione quā intēdit. Tristicia talis debet iudicari ꝛ dici bona. pbatur. qz talis tristicia est bona fm q agitur in pticulari (ꝛ in actu exercito) igit debet dici bona. Antecedens patuit. tenet ꝯña rōne ꝛ similitudine. Rōne. qz sermones morales sunt in singularibus quoꝝ sunt operatōnes. ꝛ ḡ iudiciū morale sumit de aliquo fm esse singulare. Similitudine. sicut se hz voluntariū ita bonū ꝛ malum. sed aliqd dr simplr (ad sensum dictum. q. vj. ar. vj) voluntariū. qd est voluntariū ex suppositiōne fm q hic ꝛ nunc agitur. igit qd est bonū vl malum ex suppositiōne fm q est in singulari etiā ē bonū ꝛc. ¶ Et habet responsio ad q̄situm q non oīs est mala. qz pt aliqua esse bona ex suppositiōne. Que aūt sit talis tangitur in argumento in ꝯtrarium. qz que ꝯtrariat delectatōni male. illa est bona ꝛc.

¶ Argumentū in ꝯtrarium est p scda ꝛ tertia ꝯclusionibus. ꝛ est explicatio eorundē

¶ Ad pmū ḡ dicēm. q Grego. intendit loquitur de tristicia ex pte mali tristantis. nō ex pte sentientis ꝛ repudiantis malū. Et ex hac etiā pte oēs fugiūt tristiciā inquātū fugiūt malū. sz sensum ꝛ refutatōnem mali nō fugiunt. Et sic dicendū etiā ē de dolore corporali. nā sensus ꝛ recusatio mali corpalis attestat nature bone. Vn̄ pz risio ad scdm ꝛ tertiū.

¶ Ad auctoritatē Grego. q tristicia malū est sui ipsius natura. Verū vt absolute ꝯsiderat fm se. vt est anxietas q̄dam de malo p̄sente ꝛ ꝯtristante. sic dr quādā infectōnem. Sed vt ꝯsiderat rōne boni pncipij a quo ꝓcedit. tunc pt esse bona ex suppōne. Est aūt pncipiū doloris etiā exterioris sensus ꝛ repudiatio ꝯtrarij disconuenientis q̄ bona sunt. ꝛ si aliqs ista nō faceret esset imꝑfect⁹. vl in natura vel in volūtate ꝛc. Et fm hoc Doc. sanc. etiaz vult satisfactū esse argumentis sequentibus

¶ Ad scdi maiorē pz ex iā dictis oēs fugiūt tristiciam ne videlicz incurrant eam. ḡ absolute nō est bona. sz imiacente malo. nō fugiunt repudiatōem ꝛ sensum mali imiacentis ex qbus ꝯstituit tristicia. Nō eī esset virtuosus q inordinatā tristiciā nō vellet p posse repellere. ꝛ qui ipsam nō posset percipere.

¶ Ad tertiū minorē dr. q dolor exterior fm se est malum corporis. sed hoc arguit bonitatē in corpore. q posito doloroso doleat de ipo pcipiendo ꝛ repudiando malum dolorosum. ḡ nō est bona fm se. tamē ex suppositiōe rōne cause ꝛ pncipij. ¶ Nota q tristicia nō ē qlibet fuga essentialr. sed est essentialr motus q ꝯtrariat malo p̄senti. Secundo ex hoc q ꝯsurgit q̄dam fuga quo repellit malū. et ḡ fuga mali pt dici causa tristicie

¶ Utrū tristicia possit esse bonū honestū.

Ad scdm sic pcedit. Videt q tristicia non habeat rōem boni honesti. Qd em ad inferos deducit ꝯtrariat honesto. sz sicut dr Aug. xviij. sup Gen. ad lrām. Jacob hoc timuisse videt ne nimia tristicia sic pturbaret. vt non ad requiē btōꝝ iret sz ad inferos peccatōꝝ. ḡ tristicia nō hz rōem boni honesti. ¶ P. bonū honestū hz rōem laudabil ꝛ meritorij. sz tristicia diminuit rōem laudis ꝛ meriti. Dicit em Aplūs. ij. ad Corin. ix. Unusquisqz prout destinauit in corde suo nō ex tristicia aut ex necessitate. ḡ tristicia nō ē bonū honestū. ¶ P. sicut Aug. de xiiij. de ci. dei. Tristicia ē de his q nobis nolentibus accidūt. sz nō velle ea q̄ p̄sentialr fiunt ē habere volūtatē repugnantē ordinatōni diuine. cuius puidentie subiacent oīa q̄ gerunt. ḡ cū ꝯformitas hu- B

mane volũtatꝭ ad diuinã ptineat ad rectitudinẽ vo-
q.xix.ar.x. luntatꝭ. vt supͣ dictũ ẽ. videt ꝙ tristicia ↄtrariet rec-
titudini volũtatꝭ. & sic nõ hꝫ rõem honesti. ¶ Sꝫ ↄ
oĩe qđ meret pmiũ vite eterne. hꝫ rõem honesti. ſꝫ
tristicia ẽ hmõi. vt pꝫ p id qđ đr Matth. v. Beati
q̇ lugẽt. qm̃ ipi ↄsolabunt. ꝶ tristicia ẽ bonũ honestũ.

¶ Habito in gñe. ꝙ tristicia ẽ bona in cõi. tã bonitate naturali q̃ȝ morali implicite. Hic D. inq̇rit de dña boni in cõi & de bono morali qđ ẽ honestũ. in ar. sequẽti de alia specie boni q̇rit. s. vtili. ſꝫ de bono delectabili nõ q̇rit. qꝛ ↄstat ꝙ opponit delectatõni. iõ clarũ ẽ ꝙ nõ ẽ bonũ delectabile. Nota doc. sanc. 2ª2ᵉ. q. c. xlv. ar. j. Honestũ ẽ cui debet honor. q̇ debet excellẽtie q̃ attẽdit fm̃ ꝟtutẽ. q̇re honestũ idẽ ẽ qđ ꝟtuosum. Vñ q̇rere. vtrũ tristicia possit eẽ bonũ honestũ. est q̇rere. an possit eẽ aliq̇d ꝟtuosum. et bonũ morale ↄforme recte rõni.

¶ Rñdeo dđz. ꝙ fm̃ illã rõem q̃ tristicia ẽ bonũ
ar. p°. pt eẽ bonũ honestũ. Dictũ ẽ eñ ꝙ tristicia ẽ bonũ fm̃ cognitõez & recusatõez mali. q̃ q̇dẽ duo i dolore corporali attestãt bonitati nature. ex q̃ puenit ꝙ sensus sentit. & natura refugit lesiuũ qđ causat dolorẽ. In interiori ꝟo tristicia cognitio mali q̃nq̧ q̇dẽ ẽ p rectũ iudiciũ rõis. & recusatio mali ẽ p volũtatẽ bene dispositã detestãtẽ malũ. Oĩe ãt bonũ honestũ ex his duobꝰ pcedit. s. ex rectitudĩe rõis & volũtatꝭ. vñ manifestũ ẽ ꝙ tristicia pt hr̃e rõem boni honesti.

¶ D. rñdet tali ↄclõne. Tristicia interior eo mõ q̃ est bona pt eẽ bonũ honestũ. Dicit ãt (eo &c.) qꝛ ſcꝫ nõ ẽ bonũ honestũ vt ẽ amicitia. ſꝫ ex suppõne rõe cognitõis & recusatõis mali. Probat ↄclo. Tristicia ẽ bonũ fm̃ cognitionẽ & recusatõem mali. ſꝫ ista duo in dolore &c. vt i lra. ſꝫ oẽ honestũ ex his duobꝰ pcedit. ꝶ ↄclo ꝟa. Maior nota ex ar. p°. Minor p pma pte pꝫ ex ar. p°. scđa relinq̇t nota. & patꝫ de tristicia q̃ ẽ fm̃ deũ. Subsumpta patꝫ ex rõne honesti. vñ intendit ista rõ. Oĩe pcedens ex recta rõe & volũtate ordinata ẽ bonũ honestũ. ſꝫ tristicia interior inq̃ntũ ẽ bona pt eẽ hmõi. igit. Maior pꝫ ex rõne honesti. Minor declarat a pncipio corpis. ¶ Nota ꝙ dolor exterior vt sic inq̃ntũ ab extrinseco infert nõ pt esse bonũ ꝟtutꝭ vl' honestũ. eo ꝙ est a malo lesiuo extrinseco. Vez tñ ẽ. ꝙ patiẽtia circa talẽ dolorẽ pt eẽ bonũ honestũ et est. Vñ hꝫ D. sanc. iij. p. q. xlviij. ar. j. ad pm̃. ꝙ passio inq̃ntũ hmõi nõ ẽ meritoria. qꝛ hꝫ pncipiũ ab exteriori. ſꝫ inq̃ntũ ẽ acceptata p volũtatẽ. sic hꝫ ab interiori pncipiũ et hoc mõ est meritoria. hec ille.

☞ Cõfirmat ↄclo argumẽto in ↄtrariũ

¶ Ad pmũ ꝶ dđm. ꝙ oẽs passiões aie reglari debent fm̃ regulã rõis. q̃ ẽ radix boni honesti. quam trãscẽdit imoderata tristicia. de q̃ loq̇t Aug⁹. & ideo recedit a rõne honesti.

¶ Ad minorẽ. Auctoritas loq̇t de tristicia imoderata. q̃ ẽ extra limites rõis recte. & ↄcedit ꝙ tal' nõ ẽ bonũ honestũ. pt tñ aliq̃ alia. s. q̃ ẽ ↄformis recte rõni eẽ bonũ honestũ. Tristicia ãt de malis penalibꝫ a deo imissis pt eẽ inordinata & ↄ̃ria diuĩe ordinatõni. & sic mala moralr.

¶ Ad scđm dđz. ꝙ sicut tristicia de malo pcedit ex volũtate & rõe recta q̃ detestat malũ. ita tristicia de bono pcedit ex rõe & volũtate pũersa q̃ detestat bonũ. & iõ talis tristicia ĩpedit laudẽ vel meritũ boni honesti. sicut cũ q̇s facit cũ tristicia elemosynã

¶ Ad minorẽ. Tristicia de bono minuit rõnem laudabil'. sicut si q̇s cũ tristicia det elemosynã. qꝛ bonitas & malicia attẽdunt penes volũtarium qđ minuit tristicia. Sꝫ in malis negat minor. qꝛ tristari de malo nõ minuit meritũ vel laudem.

¶ Ad tertiũ dđz. ꝙ aliq̃ p̃sentialr euentũt q̃ nõ fiunt deo volẽte. ſꝫ deo pmittẽte. sicut pctã. vñ voluntas repugnãs pctõ extĩti vl' in se vel in alio. nõ discordat a volũtate dei. mala ꝟo penalia p̃sentialr' cõtingũt etiã deo volẽte. nõ tñ exigit ad rectitudinez volũtatis ꝙ ea fm̃ se hõ velit. ſꝫ solũ ꝙ non ↄtrariet ordini diuine iusticie. vt supra dictũ est. q.xix.ar.x.

¶ Ad minorẽ. nõ velle ea q̃ p̃sentialr fiũt q̃ sunt mala culpe. negat vĩr ista minor. Nec h̃ ẽ hr̃e volũtatẽ ↄ̃riã volũtati diuĩe. qꝛ de⁹ nõ vult mala culpe fieri. ſꝫ vult pmittere. vt pꝫ. p. p. q. xix. ar. ix. Si ãt intelligit ista minor nõ velle ea &c. de malis pene. distinguit. vl' appetitu naturali nõ velle ẽ repugnare diuĩe volũtati. negat. qꝛ tal' nõ tenet se ↄformare. nisi in gñe cause efficientꝭ. nõ in volito materiali. Si ãt intelligit de volũtate & appetitu rõnali. distinguit. vel vt natura. sic itez negat. vl' vt rõ in volito materiali. vt stat sub rõe formali. & vt volitũ ẽ a deo. tũc ↄcedo. ꝙ sic nõ velle ẽ repugnare. Dico eñ ꝙ ↄformitas req̇rit nõ in materiali volito fm̃ se. ſꝫ vt ẽ volitũ a deo. vt paruit supͣ. q. xix. ar. x. Vñ negat ↄña. tũ p°. qñ q̇s tristat de malo culpe. tũ scđo. qñ q̇s tristat p appetitũ sensibilẽ & corporalẽ de malo pene. tum tertio. qñ etiã p volũtatẽ tristat de malo pene fm̃ se &c.

¶ Vtrũ tristicia possit eẽ bonũ vtile C

Ad tertiũ sic pcedit. Videt ꝙ tristicia nõ possit eẽ bonũ vtile. Dicit eñ Ecclesiastici xxx. Multos occidit tristicia. & nõ ẽ vtilitas in illa. ¶ P. electio ẽ de eo qđ ẽ vtile ad finẽ aliquẽ. ſꝫ tristicia nõ ẽ eligibil'. q̇nimo idẽ sine tristicia q̃ȝ cũ tristicia ẽ magꝭ eligẽdũ. vt đr in. iij. topicoꝝ. ꝶ tristicia nõ ẽ bonũ vtile. ¶ P. oĩs res est ppt suã opatõem. vt đr in. ij. de celo. ſꝫ tristicia ĩpedit opatõem. vt đr in. x. ethi. ꝶ tristicia nõ hꝫ rõnem boni vtil'. ¶ Sꝫ ↄ. sapiẽs nõ q̇rit nisi vtilia. ſꝫ sicut đr Eccl'e. vij. Cor sapientũ vbi tristicia. & cor stultorũ vbi leticia. ꝶ tristicia ẽ vtilis.

¶ Hic Doc. q̇rit de alia dña boni. s. vtilis

¶ Rñdeo dđm. ꝙ ex malo p̃nti insurgit duplex appetitiu⁹ motus. Vnus q̇dẽ ẽ q̃ appetit⁹ ↄtrariat malo p̃nti. & ex ista pte tristicia nõ hꝫ vtilitatẽ. qꝛ id qđ ẽ p̃sens nõ pt nõ esse p̃sens.

¶ D. distincte rñdet duabꝫ ↄclusionibꝫ fm̃ ꝙ distinguit de motu tristicie duplici. Et p° rñdet iuxta pmã. 2° iuxta scđm. ibi. Scđs mot⁹ &c. Distinguit ꝶ ꝙ ex malo p̃senti ↄsurgit duplex appetitiu⁹ mot⁹. q̃ ambo ptinẽt ad tristiciã. & puto ꝙ pmus sit essentialior tristicie. qꝛ pt eẽ tristicia sine scđo. Sicut vbi nõ ẽ spes euasiõis. vt patuit supra. q. xxxvij. ar. ij. et. iij. nõ ãt sine pmo. Vn⁹ ꝶ mot⁹ ẽ. q̃ ↄ̃riat appetitus ipi malo & renuit. & hꝫ displicentiã. Conclusio rñpõ. p° ↄformis. Ex ista pte (ſcꝫ q̃ ad hunc motũ) nõ hꝫ vtilitatẽ. s. q̃ appetitus ↄ̃riat. quaa eẽ tal' corp-

habeat bonitatē.imo etiā boni honesti.nō tn̄ iuuat aliqd q̄ multū ꝯtristet ci qd iā factū ē. Presupponit qd ē ad aliū motū.ꝫ in se nihil pficit ⁊c. Probat ꝯclo sic. Motus ad impossibile ē inutil.ꝫ tal' mot⁹ quo appetit⁹ ꝯtrist malo ⁊ vult nō inesse qd adest.est ipossibil.ḡ ⁊c. Probat minor. qꝛ qd p̄sens ē nō p̄t nō eē p̄sens. tale aūt malū supponit tam esse p̄sens. Cōsequēter cū dicit

¶ Scd̄s mot⁹ ꝯsurgit in appetitu ad fugiēduꝫ et repellendū malū ꝯtristās.⁊ q̄tū ad h̄ tristicia hꝫ vtilitatē si sit de aliq̄ qd ē fugiendū Est em̄ aliq̄d fugiendū dupl'r. Uno mō ꝑpt seipm ex ꝯrietate quā hꝫ ad bonū.sicut pcm̄.⁊ iō tristicia de pctō vtil' est ad h̄ q̄ hō fugiat pcm̄.sicut Apl's dr.ij.ad Corin.vij. Gaudeo.nō qꝛ ꝯtristati estis.ꝫ qꝛ ꝯtristati estis ad pniam. Alio mō ē aliq̄d fugiendū.nō qꝛ sit fm̄ se malū.ꝫ qꝛ ē occasio mali.dū vl' hō nimis inheret ei ꝑ amorē.vl' etiā ex h̄ q̄ pcipitat in aliqd malū. sicut pꝫ in bonis tpalib⁹.⁊ fm̄ h̄ tristicia de bonis tpalib⁹ p̄t eē vtil' sicut dr Eccl'.vij. Meli⁹ ē ire ad domū luct⁹ q̄ꝫ ad domū ꝯuiuij. in illa em̄ finis cunctorum ammonet hominū.

¶ Ponit scd̄m mēbrū dicte distīctōis.qꝛ scd̄s mot⁹ ē.q̄ appetitus fugit ⁊ nitit repellere.nō videlicꝫ q̄ nō insit cū incit.ꝫ p futuro. Et subiūgit ꝯclonē misiuā scd̄aꝫ.iuxta hoc mēbrū.talē. Quantū ad h̄ (.i.q̄ ad illū actū) tristicia hꝫ vtilitatē.si sit de aliq̄ qd ē fugiendū. Et postea iterū resumit eā. Tristicia in oī fugiendo ē vtilis. Ista ꝯclo dr vnū limitatiuā. D. p° exponit illā limitatōeꝫ. Scd̄o ꝓbat ꝯclonē.ibi. Ideo āt ⁊c. Dicit ḡ notāter. si sit de aliq̄ qd ē fugiendū.qꝛ tristicia de nō fugiendo.imo ꝓsequēdo eēt nociua ⁊ ipeditiua bone ⁊ debite ꝓsecutōis. Et p intellectu q̄d sit ⁊ q̄t modis aliq̄d ē fugiendū Doct.ponit vnū notabile distinctm̄.qꝛ dupl'r. Uel qꝛ ē malū fm̄ se. vt ē pcm̄.⁊ tūc tristicia vtil' ē.vt pꝫ ꝑ apl'm. Alio°.nō qꝛ fm̄ se sit malū.ꝫ qꝛ ē occasio mali ⁊ pcti.vt i I'ra. ꝯñter ibi

¶ Ideo āt tristicia in oī fugiēdo ē vtil'. qꝛ geminat fugiendi cā.nā ipm malū fm̄ se fugiēdū ē ipaꝫ āt tristiciā fm̄ se oēs fugiūt.sicut etiā bonū oēs appetūt ⁊ delectatōem de bono. Sicut ḡ delectatio de bono facit vt bonū auidi⁹ q̄rat.ita tristicia de malo facit vt malū vehementius fugiatur.

¶ Probat scd̄aꝫ ꝯclonē expositā ⁊ arguit sic. Illd qd facit q̄ malū fugiendū forti⁹ fugiat.illd ē vtile.ꝫ tristicia facit intēsi⁹ ⁊ forti⁹ vitare malū.igit ē vtil'. Maior nota. qꝛ fugere malū ē qddā bonū. ḡ qd valet ⁊ ꝯfert ad talē fugā ē bonū vtile (qd nihil aliud ē q̄ꝫ valens ad aliud) Minor ꝓbat rōe ⁊ silitudine.posita duplia ⁊ gemina cā fuge fuga ē maior.ꝫ posita tristicia de malo imicēn (malo dicto fm̄ se vl' occasionali) ponit duplex ⁊ gemina cā fuge. ḡ erit fortior. Maior nota. minor ꝓbat.qꝛ ponit malū qd ē fugiendū.⁊ ponit tristicia ex eo sequēs q̄ etiā est ꝑ se fugienda ab oib⁹.ḡ minor v'a. Et ꝓbat minor silitudine de delectatōe.qꝛ bonū cū delectatōe forti⁹ q̄rit q̄ꝫ bonuꝫ tm̄ sine delectatōe.ḡ malū puta pcm̄.s.cū h̄ ꝯtristet ⁊ displiceat forti⁹ fugit.imo si nō ꝯtristaret nō fugeret. ⁊ inde ē q̄ pctōr q̄diu nō tristat de pctis nō fugit. ¶ Et aduerte q̄ ille scd̄s act⁹ mistiae q̄ ē fuga ⁊ conat⁹ ad effugiēdū malū ē vtil' ad fugā (.i.appetit⁹ ⁊ desideriū large dictū carendi illo malo si ē ꝯtristās) auget ex h̄ q̄ malū cōtristat. Et iō apphēdens malū suū.qꝛ auertit a deo.⁊ cū h̄ ꝯtristat.apphēdit mai⁹ malū.⁊ plura mala ꝑ modū vni⁹ obiecti.⁊ ꝑ ꝯñs mag' nitit hoc effugere

☞ Cōfirmat etiā hec 2ª ꝯclo respō.argumēto.i ꝯtriū

¶ Ad p^m ḡ dōꝫ.q̄ auctoritas illa itelligit de imoderata tristicia q̄ aīm absorbet.hmōi āt tristicia imobilitat aīm.⁊ ipedit fugā mali.vt sup̄ dictū est q.xxxvij.ar.ij.

¶ Ad auctoritatē ista. Multos occidit tristicia.s.inordinata ⁊ absorbēs.⁊ oīno aggrauās.ipediendo actū interiorē (scꝫ fugā.⁊ exteriorē de q̄ sup̄ q.xxxvij.ar.ij.) sed tristicia moderata hn̄s spem euasiōis.⁊ ꝯpatiēs fugam mali i appetitu.tal' p̄t eē vtil'.qꝛ eo ipō q̄ fugio illd ⁊ habeo tāq̄ malū.sequitur maior fuga.ex h̄ q̄ etiā igerit mihi tristiciā.q̄ est fugibilis.

¶ Ad scd̄m dōꝫ.q̄ sicut qdlibet eligibile fit min⁹ eligibile ꝑpt tristiciā.ita qdlibet fugiēdū reddit magꝭ fugiēdū ꝑpt tristiciā.⁊ q̄tū ad h̄ tristicia ē vtil'.

¶ Maior v'a.illa em̄ ē rō vtil'.s.valere ad aliquē finē Ad minorē. Tristicia nō ē eligibil' ad ꝓsequēdū.tn̄ vtil' ē ad fugiendū.⁊ si sit de malo erit i veritate vtil' ⁊ v'a laudabili ⁊ honesta vtilitate. Bn̄ volo q̄ tristicia de bono nō ē vtil' ad ꝓsecutōeꝫ.vt dr ⁊ vult phs.qꝛ qd eligit sine tristicia.magꝭ ⁊ feruēti⁹ eligit q̄ꝫ cū tristicia. Electio āt dr ꝓsecutōeꝫ.nos āt dixim⁹.q̄ ē vtil' ad fugā maiorē.

¶ Ad 3^m dōꝫ. q̄ tristicia de opatōe aliq̄ ipedit opationē.ꝫ tristicia de cessatōe opatōis facit auidi⁹ opari

¶ Ad minorē dictū fuit q.xxxvij.ar.ij. Impedit opationē de q̄ ē.sicut obiecto ⁊ cā obiectiua.tn̄ nō ipedit eā q̄ ē ei⁹ effect⁹. Nō illa fuga ē effect⁹ saltē indirect⁹ ipsi⁹ tristicie.s.fugere malū. Et scd̄o dr ad minorē intra D. q̄ aliq̄ tristicia hn̄s scꝫ se in rōe effect⁹ opatōis ipedit. ꝫ tristicia de cessatōe opatōis facit auidi⁹ opari Et qꝛ tristor q̄ nō possum effugere.ideo fortius fugio

¶ Utrū dolor siue tristicia sit summū malū.

AD q̄rtū sic pcedit. Uidet q̄ tristicia sit summū malū. Optimo em̄ opponit pessimū. vt dr in.viij.ethi.ꝫ q̄dā delectatio ē optimū.q̄ scꝫ ptinet ad felicitatē.ḡ aliq̄ tristicia ē summū malū. ¶ P. btitudo ē summū bonū hoīs.qꝛ ē vltim⁹ hoīs finis.ꝫ btitudo ꝯsistit in h̄ q̄ hō habeat q̄cq̄d velit.⁊ nihil mali velit. vt sup̄ q.iij.arti.iiij. et.v. dictū ē.ḡ summū bonū hoīs ē ipletio volūtatꝭ ipi⁹ ꝫ tristicia ꝯsistit in h̄ q̄ accidit aliq̄d ꝯ volūtatē. vt pꝫ ꝑ Aug.xiiij.de ciui.dei.ḡ tristicia ē summū malū hoīs. ¶ P. Aug.sic argumētat in p° soliloqoꝝ. Ex duab⁹ ptib⁹ cōpositi sum⁹ ex aīa.s.⁊ corpe q̄꜡ ps deterior ē corp⁹.summū āt bonū ē melioris ptis optimū.summū āt malū pessimū deterioris.ē āt optimū i aīo sapiētia. i corpe pessimū dolor.summū igit bonū hoīs ē sape.summū malū dolere. ¶ Sꝫ ꝯ.culpa ē magꝭ malū qꝫ pena.vt i p° habitū ē. ꝫ tristicia q.xlviij.ar.vj. seu dolor ptinet ad penā pcti.sicut frui reb⁹ mutabilib⁹ ē malū culpe. Dicit em̄ August.in li.de v'a reli. Quis ē dolor q̄ dr animi.nisi carere mutabilib⁹ reb⁹.q̄b⁹ fruebat aut frui se posse sperauerat.⁊ h̄ est totū qd dr malū.i.peccatū ⁊ pena peccati.ḡ tristicia seu dolor nō est summū malū hoīs.

¶ Hic Doc. p̱ scđa pte pncipalis huius questionis inq̇rit an tristicia sit summū malum

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ ipossibile ē aliquā tristiciā seu dolorē eē summū hoīs malū. Oīs eñ tristicia seu dolor aut ē de h̄ qđ ē vere malū. aut ē de aliq̄ apparenti malo qđ ē vere bonū. Dolor āt seu tristicia q̄ ē de vere malo nō pt̄ eē summū malū. ē eñ aliq̄d eo peius. s3 vel nō iudicare eē malū illud qđ vere ē malū. vł etiā nō refutare illđ. tristicia āt vł dolor q̄ ē de apparenti malo qđ ē vere bonū nō pt̄ eē summū malū. q2 peius eēt oīno alienari a vero bono. vñ ipossibile ē ꝙ aliq̄ tristicia vel dolor sit summū hoīs malū

¶ Doc. ridet tali ꝯclōne in pncipio ⁊ in fine; cor2pis. Impossibile ē tristiciā aliquā seu dolorē eē summū hoīs malū. Probaꝛ. oīs tristicia seu dolor ⁊c̄. vt in īfra. s3 nullꝰ pt̄ eē summū malū. igiꝛ ⁊c̄. Maior p3 ex sup̄dictis. pma ps minoris pbaꝛ in īfra. q2 dolor seu tristicia ⁊c̄. scđa ps ibi. Tristicia āt vł dolor q ē ⁊c̄. Et habeꝛ ex cor2pe ista rō sub breuibꝰ. illđ ē ipossibile eē summū malū q̄ sp̄ daꝛ peiꝰ s3 oi tristicia daꝛ peius. igiꝛ ꝯclō vera. Maior nota. minor pbaꝛ p̱ totū corpꝰ articuli. q2 oīs tristicia. aut est de vere malo aut apparenti. s3 q̄libet daꝛ peius. Ista minor ostenꝫ ditur in littera ⁊c̄.

Argumētū in cōtrariū

Est p̱ ꝯclōne respō. Et ex eo habeꝛ alia rō p̱ ꝯclōne. et q̄ arguiꝛ sic Impossibile ē ꝙ malū pene sit summū malū. s3 tristicia ē malū pene. igiꝛ ꝯclō vera. Maior pbaꝛ. q2 malū culpe ē peius q̄3 malū pene. vt p3 p̱. p̱. q. xlviij. ar. vj. et in de Malo mate. p̱. q. v. q2 videlicet pena opponiꝛ bono creato. vł aliq̄ mō (aliqualiter) bono increato. vt pticipaꝛ a nob. sicut pu̇atio visionis ⁊ beatitudinis. s3 culpa opponiꝛ bono diuino in se ꝯsiderato. ⁊ eiꝰ amori q̄ amaꝛ amore amicicie ⁊c̄. (Non tñ formaliť. s3 obiectiue opponiꝛ malū summo bono. scꝫ malum culpe. Vide infra. q. lxxiij. ar. iiij.) Et etiā. q2 pena ꝯsistit in subtractōe actꝰ pmi. ⁊ eiꝰ q̄ volūtas viꝛ. s3 culpa dr̄ malū actū ⁊ vsū volūtatꝭ ⁊ deordinatōꝫ i actu 2° q̄ peior ē. Alias rōes ponit D. in de malo si placet vide.

¶ Ad pmū ḡ dōm. ꝙ duo bona sunt cōia ⁊ delectatōni ⁊ tristicie. s. iudiciū verꝫ de bono ⁊ malo. ⁊ ordo debitꝰ volūtatis approbātis bonū ⁊ recusantis malū. Et sic p3 ꝙ in dolore vł tristicia est aliqđ bonū. p̱ cuiꝰ pu̇atōem pt̄ fieri deteriꝰ. s3 nō in oi delectatōe ē aliqđ malū p̱ cuiꝰ remotōnem possit fieri meliꝰ. vñ delectatio aliq̄ pt̄ eē summū hoīs bonum. eo modo quo supra dictū est. tristicia aūt nō potest

q. xxxiiij. ar. iiij. esse summū hoīs malum.

¶ Ad maiorē q̄ h3 multiplicē expōem ad eā verificādā. Dico p° illū modū dicēdi Alphonsi ⁊ Geraldi. qui videnꝛ tāgere expōnem quā inuit h̄ pncipiū solutōis. ꝙ

Ad meliꝰ cuius oppositū peius. illa maior ē vera de ꝯtrījs q̄ se vł̄ter nō includūt. ⁊ in his q̄2 vnū nō depēdet ab alio. Exemplū pmi. dilectio ꝯtris tni meritoria melior ē fide ⁊ spe. Et tñ oppositū eiꝰ. s. odium pximi. nō peiꝰ ē q̄3 infidelitas. q2 fides ⁊ spes idudūꝛ in dilectōe meritoria. Exēplū scđi. Bene viuere ē melius q̄3 viuere. ⁊ tñ male (.i. misere viuere) nō ē peiꝰ q̄3 nō viuere. q2 nō viuere abijcit totā vitā. male āt viuere includit vitā. ⁊ abijcit aliquē modū. ¶ Scđo dico post Capolū in p°. dil. p°. q. p°. ad. xv. et. xvj. ꝯtra scđā ꝯclonē ꝙ illa regula tenet in moralibꝰ eligendis. ⁊ fugiendis moraliť. q2 maxīe ꝯtrariū opponiꝛ maximū viciū. loquēdo de oppositōne directa. ⁊ ex pte obiecti. ⁊ qn̄ viciū nō h3 fugibilitatem nisi ex obiecto. Et sp̱ intelligendū (quādo) se nō includūt. Alias danꝛ multe instātie. vide Capolum. Et infra vide. q. lxxiij. ar. iiij. circa argumētum in ꝯtrarium

¶ Ad ꝓpositū dico ⁊ ad minorē ꝙ tristicia nō ē de simpliciter ꝯtrio ⁊ opposito delectatōni. imo obiectū tristicie includit aliq̄d de pmixtōe obiecti delectatōis (scꝫ boni) Nā tristicia h3 duo bona cōia cū delectatōe. s. iudiciū verū de malo. ⁊ debitū ordinē volūtatꝭ recusantꝭ malū. Et sic p3 ꝙ in oi tristicia ē aliqđ bonū p̱ cuiꝰ pu̇atōem sp̱ pt̄ fieri peior. ⁊ p̱ ꝯñs nulla ē summū malū. Delectatio aūt pt̄ eē sine oi malo. igiꝛ pt̄ dari optima ad sensū. dictū. q. xxxiiij. ar. iiij. (scꝫ inter bona hūana) Vñ negaꝛ ꝯña. q2 illa regula nō bñ applicaꝛ ad ꝓpositū. de q̄ vide in de malo. q. q. ar. x. ⁊ infra. q. lxxiij. ar. iiij. ¶ Pro declaratōne huiꝰ solutōis nota D. in de Malo. q. v. ar. p°. ad q̄rtuꝫ. q2 miserū eē ꝯsistit in recessu a deo. a cuiꝰ pticipatōe recedit q̄s p̱ cuiuslibet boni pu̇atōem. Vñ q̄libet bonū pu̇atū facit magꝭ miserū. s3 nō q̄libet bonū additū facit magꝭ beatū. q2 p̱ bonū additū hō nō magꝭ deo adheret q̄3 si ei imediate ꝯiungatur. s3 p̱ bonū subtractum magꝭ ab eo elongatur.

¶ Ad scđm dō3. ꝙ h̄ ipm qđ ē volūtatē repugnare malo. ē qđdā bonū. ⁊ ppť h̄ tristicia vł dolor nō pt̄ eē summū malū. q2 h3 aliquā pmixtionē boni

¶ Minor vera ad sensum sup̄ dictū. q. iij. ar. iiij. ad q̄rtū. q2 hō ē btūs ex h̄ ꝙ h3 q̄ vult. s3 tñ nō h3 q̄ vult per actū volūtatꝭ. s3 alteriꝰ potētie. Et dico cū h̄ ꝙ verꝫ summū bonū ē ipletio volūtatꝭ ipsius. s3 addo ꝙ etiā ꝯtrariū qđ q̄s nō vult. etiā ē bonū saltē ex suppōne. Ultra. sed tristicia ꝯsistit in h̄ ꝙ accipiꝛ aliq̄d ꝯtra volūtatē. Cōcedo. s3 dico ꝙ meliꝰ ē tristari de eo qđ ē ꝯtra voluntatē q̄3 nō tristari. vñ peior ē q̄ nō tristaꝛ de malo. q̄3 q̄ tristaꝛ ⁊ repugnat malo. Quare negaꝛ ꝯña. q2 tristicia h3 sp̱ aliq̄d de pmixtione boni. s. vel rectū iudiciū ⁊ refutatōem mali. Et illud qđ nō haberet taliū aliqđ eēt peius. Et ē fundamentū. q2 tristicia semp̱ includit aliqđ bonū. quare non potest esse summū malum.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ peius ē qđ nocet meliori q̄3 qđ nocet peiori malū āt dr̄. q2 nocet. vt dr̄ Aug. in Ench. vñ maius malū ē qđ ē malū aīe q̄3 qđ ē malū corpis. vñ nō ē efficax rō quā Aug. inducit. non ꝙ sensu suo. sed ex sensu alterius.

¶ Negaꝛ id qđ dr̄. Sūmū aūt malū pessimū deterius oīs. imo pessimū ē. s. nec cuiꝰ melioris. Quare malū aīe (scꝫ culpa) ē peius qđdā q̄3 dolor vł tristicia q̄ nocet corpori. Rō āt illa nō ē Augustini ex ꝓpria snīa. s3 ex sensu alterius ⁊c̄. ¶ Nota vbū D. Malū dr̄ qđ nocet. verꝫ q̄dem s3 nō tm̄. q2 nocet. i. inducit penā vł aliqđ penale. sed magꝭ. q2 inordinatū. de hoc fuit aliq̄d tactū sup̄. q. xviij. ar. ix. ad scđm. Et magꝭ ifra. q. lx. q. ar. viij. ad 2m.

¶ Questio. xl. de passionibꝰ irascibilis. s. spe ⁊ desperatione.

Consequēter ꝯsiderandū ē de passionibꝰ irascibil. Et p° de spe ⁊ desperatōe. Scđo de timore ⁊ audacia. Tertio de ira. Circa pmū q̄runꝛ octo. Prio. vtꝝ spes sit idē qđ desideriū vł cupiditas. Scđo. vtꝝ spes sit in vi E

ap̄ph̄ensiua. vel in vi appetitiua. Tertio. vtrū spes sit in brutis aīalibꝰ. Quarto vtrū speī ꝯtrariet desꝑatio. Quinto. vtrū cā speī sit expientia. Sexto. vtrū in iuuenibꝰ ⁊ ebriosis spes abūdet. Septimo de ordine speī ad amorem. Octauo. vtrum spes conferat ad operationem.

¶ Postq̄ determinatū est de passionibꝰ ꝯcupiscibilis Hic ꝯsequēter agit̄ de passionibꝰ irascibilis. Et rō ordinis pꝫ ex.q.xxv.ar.j.q2 passiones ꝯcupiscibilis sunt po res aliq̄ via gnatōis. Alie (q̄ dicūt derē) via pfectōis et sunt ex qbꝰ passiones irascibilis oriūtur. ideo patꝫ ordo. Determinādo aūt de passionibꝰ irascibilis p̄mo agit de spe ⁊ desperatōe. Scdo de timore ⁊ audacia. Tertio de ira. Et rō ordinis est.q2 vt patuit ibidē ar.iij. spes est p̄ma inter passiones irascibilis. ideo pꝫ ordo ad p̄cedentia ⁊ sequētia. Circa p̄mū g̃ determinat de spe. Scdo de desperatōe.ar.iiij. Circa p̄mū p̄mo ostēdit qd sit spes. secūdo determinat q̄ddā dubiū.ar.iij. Circa p̄mū duo. p̄mo ostendit spem nō esse in appetitu ꝯcupiscibili. Scdo ostēdit eā nō eē in vi cognoscitiua. ex qbꝰ habet̄ q̄ddītas speī q2 sit passio irascibilis. vt patebit

¶ Utrū spes sit idē qd desideriū vel cupiditas.

AD p̄mū sic p̄cedit̄. Uidet̄ q2 spes sit idem qd desideriū siue cupiditas. spes eñi ponit̄ vna q̄ttuor p̄ncipaliū passionū. sed aug. enumerās q̄ttuor p̄ncipales passiones. ponit cupiditatē loco speī. vt pꝫ in. xiiij. de ci. dei g̃ spes est idē qd cupiditas siue desideriū ¶ P̄. passiones differūt s̄m obiecta. sꝫ idē est obiectū speī ⁊ cupiditatis siue desiderij. scꝫ bonū futurū. g̃ spes ē idem qd cupiditas siue desideriū. ¶ Si dicat̄. q2 spes addit supra desideriū possibilitatē adipiscēdi bonū futurū. Cōtra. id qd p accñs se hꝫ ad obiectū nō variat spēm passionis. sꝫ possibile se hꝫ p accñs ad bonū futurū. qd est obiectū cupiditatis vel desiderij ⁊ speī g̃ spes nō est passio specie differēs a desiderio vel cupiditate. ¶ Sed ꝯtra. diuersarū potēnarū sunt diuerse passiones specie differētes. sꝫ spes est in irascibili. desideriū aūt ⁊ cupiditas i ꝯcupiscibili. g̃ spes differt a desiderio ⁊ cupiditate

¶ Hic p̄mo inq̄rit an spes sit desideriū. ⁊ p ꝯsequēs an sit passio ꝯcupiscibilis.

¶ Rn̄deo dōm. q2 spēs passionis ex obiecto ꝯsiderat̄. circa obiectū aūt speī quattuor ꝯditōes attendūtur Primo q̄dem q2 sit bonū. nō eñi p̄prie loquēdo est spes nisi de bono. ⁊ p hoc differt spes a timore qui est de malo. Secūdo vt sit futurū. nō eñi spes ē de p̄nti iā habito. ⁊ p hoc differt spes a gaudio qd est de bono p̄nti. Tertio reqrit̄ q2 sit aliq̄d arduū cū difficultate adipiscibile. nō eñi aliq̄s dr̄ aliq̄d sperare minimū qd statim ē in sua potestate vt habeat. ⁊ p hoc differt spes a desiderio vel cupiditate. q̄ est de bono futuro absolute. vñ ptinet ad concupiscibilē. spes aūt ad irascibilem. Quarto q2 illud arduū sit possibile adipisci. nō eñi aliquis sperat id quod omnino adipisci non potest. et s̄m hoc differt spes a desperatione.

¶ D. p̄mo deducit quā dā ꝯclonē gn̄alē. ex supabundanti missiuā. Scdo ex ea infert ꝯclonē specialr̄ respō. q̄ntū to p̄senti rū q̄dā corollario. ibi. Sic g̃ ⁊c. Cōclusio g̃ p̄ respō. ex mult̄ ptibꝰ collecta ē. Spes differt a timore ⁊ a gaudio. differt etiā a desiderio vl̄ cupiditate. q̄ ptinet ad ꝯcupiscibilē. spes āt ad irascibilē. differt etiā a desꝑatōe. Probat̄. species passiōis (.i. distinctio passiōis) ex obiecto (scꝫ distincto) ꝯsiderat̄. sꝫ obiectū speī differt ab obiectis oim dictarū passionū. Et ptinet ad irascibilem. sicut obiectū desiderij ad ꝯcupiscibilē. igit̄ seq̄t̄ ꝯclo p oibꝰ ptibus suis. Maior ē nota. Minor iuxta ptes suas dedit̄ dare in lr̄a. Cōsequēter ibi — Cōclo. p̄.

¶ Sic g̃ pꝫ q2 spes differt a desiderio. sicut differūt passiones irascibil̄ a passionibꝰ ꝯcupiscibil̄. ⁊ pp̄ter hoc spes p̄supponit desideriū sicut ⁊ oēs passiōes irascibilis p̄supponunt passiones ꝯcupiscibilis. vt supra dictum est. — q.xxv.ar. p̄.

¶ Infert ex dict̄ ꝯclonē respō. directe ad p̄positū vt in p̄ncipio lr̄e. q̄ pꝫ ex tertia pte ꝯclonis p̄dicte. Et cum ipsa infert qdā aliud corollariū. scꝫ. spes p̄supponit desideriū. Probat̄. oēs passiones irascibil̄ p̄supponūt passiones ꝯcupiscibil̄ (bone viddicꝫ eas q̄ sunt circa bonū. male vero eas q̄ sunt circa malū) sꝫ spes ē in irascibili. et circa bonū. g̃ p̄supponit i ꝯcupiscibili aliquā circa bonū. q̄ ē desideriū cū amore. Maior nota ex sup̄ dict̄. Minor iam patuit in articulo. De materia istius articuli. vi de Doc. sanc. in. iij. dis. xxvi. q. p̄. ar. ij.

¶ Et ꝯfirmat̄ ꝯclo directe missiua argumento in cōtrarium qd ꝯtinet rōnem tactā in corpe

¶ Ad p̄mū g̃ dōm. q2 Augꝰ. ponit cupiditatē loco speī. p̄pter hoc q2 vtrūq3 respicit bonū futurū. Et q2 bonū qd nō ē arduū q̄si nihil reputat̄. vt sic cupiditas maxime videat̄ tendere in bonū arduum. in qd etiam tendit spes.

¶ Ad minorē dr̄. q2 lz. Augꝰ. ponit cupiditatē nō p desiderio. sꝫ p spe. tn̄ q2 vtrūq3 respiciat bonū futurū. tum q2 cupiditas maxie videt̄ eē ardui. cuiꝰ etiā ē spes. Ideo cupiditas mag̃ ponitur p spe q̄ desiderio Aliq̄d etiā qd ꝯfert intellectui istiꝰ solonis. habitū ē sup̄. q. 30. ar. ij. ad ij.

¶ Ad scdm dōꝫ. q2 obiectū speī nō ē bonū futurū absolute. sꝫ cum arduitate ⁊ difficultate adipiscēdi. vt dictum est.

¶ Minor negat̄. ⁊ dr̄ q2 bonū futurū vt sic nō ē obiectū speī. sꝫ cū app̄hensa ⁊ p̄supposita arduitate. Et bene volo. q2 eadē res possit obijci. sꝫ nō idē obiectū. q2 nisi ap p̄hēsa arduitate nō sperat̄ ad sensuꝫ dicēdū in. iij. art. — In cor.

¶ Ad tertiū dōꝫ. q2 obiectū speī nō solum addit possibilitatē sup obiectū desiderij. sꝫ etiā arduitatē. q̄ ad aliā potentiā facit spem ptinere. s. ad irascibilē. q̄ respicit arduū. vt in p̄mo dictū ē. Possibile aūt ⁊ ipossibile nō oino p accñs se hñt ad obiectū appetitiue ꝟtutis. Nā appetitꝰ ē p̄ncipiū motiōis. nihil aūt mouet̄ ad aliq̄d. nisi sub rōne possibil̄. nullꝰ eñi mouet̄ ad id qd estimat ipossibile adipisci. ⁊ pp̄t h̄ spes differt a desꝑatōe s̄m drām possibil̄ ⁊ ipossibil̄. — q.lxxxi. ar. ij

lenissima. tñ ablata vita totaliter aufert rõ. q eadẽ aĩa per
ennia ẽ forma corpis ⁊ rõnalis ⁊c. Ad scdm de despa
tione dr. q amor ira ⁊ desperatio nõ nocẽt maxie nisi me
diante tristicia. Et ĝ tristicia maxie nocet sicut imediata
cã. desperatio aũt sicut mediata ⁊c.

¶ Questio. xxxviij. de remedijs doloris seu tristicie

H D Einde ɔsiderãdũ ẽ de remedijs doloris seu tristicie. Et circa hõ q̃runt q̃nqȝ Primo vtꝝ dolor vl' tristicia mitiget̃ p quãlibet delectatõez. Scdo. vtꝝ mitiget̃ p fletũ Tertio. vtꝝ p ɔpassionẽ amicoꝝ Quarto. vtꝝ p cõtẽplatõez veritatis. Quinto. vtꝝ p somnũ ⁊ balnea.

¶ Quia remedia remoti⁹ se hñt q̃ effect⁹. iõ patz or
do. Et q̃rit pmo de remedio in generali. ar. p. Scdo de
remedijs specialibz in articulis tribz

¶ Utꝝ dolor vel tristicia mitiget̃ p quãlibet de
lectatõnem.

Ad pmũ sic pcedit̃. Videt̃ q nõ q̃libet de
lectatio mitiget quãlibet dolorẽ seu tristi
ciã. nõ eñ delectatio tristiciã mitigat. nisi
inq̃ꝫtũ ei ɔ̃rrat̃. medicine eñ sunt p ɔ̃ria.
q.xxxv.arti. iiij. vt dr in. ij. ethi. ſꝫ nõ q̃libet delectatio ɔ̃riat̃ cuilibet
tristicie. vt sup dictũ ẽ. ĝ nõ q̃libet delectatio mitigat
quãlibet tristiciã ¶ P. illud qd causat tristiciã nõ miti
gat tristiciã. ſꝫ aliq̃ delectatões causant tristiciã. q2 vt
dr ix. ethi. Mal⁹ tristat̃ q̃ñ delectat⁹ ẽ. nõ ĝ ois de
lectatio mitigat tristiciã. ¶ P. Aug. dt in. iiij. ɔfes.
q ipe fugit de patria in q̃ ɔuersari solit⁹ erat cũ ami
co suo iã mortuo. min⁹ eñ q̃rebant oculi ei⁹ vbi eũ
videre nõ solebant. Ex q̃ accipi pt q illa in q̃bz nob
amici mortui vl' absentes cõicauerut efficiunt̃ nob
de coꝝ morte vl' absentia dolentibz onerosa. ſꝫ maxie
cõicauerũt nob in delectationibz. ĝ ipe delectatões
efficiunt̃ nob dolentibz onerose. nõ ĝ q̃libet delecta
tio mitigat quãlibet tristiciã. ¶ Sꝫ ɔ̃ ẽ qd phs dt
in. vij. ethicoꝝ. q expellit delectatio tristiciã. ⁊ q̃ cõ
traria. ⁊ que ɔtingẽs si sit fortis.

¶ Hic pmo inq̃rit de remedio cõmuni cõis tristicie
ſꝫ delectatõne.

q. xxxi. ¶ Rñdeo dicẽm. q sicut ex p̃dictis patz. delectatio
ẽ q̃dã q̃es appetit⁹ in bono ɔueniẽti. tristicia aũt ẽ
ex eo q repugnat appetitui. vñ sic se hꝫ delectatio ad
tristiciã in motibz appetitiuis. sicut se hꝫ in corpibz
q̃es ad fatigatõez q̃ accidit ex aliq̃ trãsmutatõe inna
turali. nã ⁊ ipa tristicia fatigatõem quãdã seu egri
tudinẽ appetitiue virtutis importat

¶ M. rñdet tali ɔclone. Quelibet delectatio (ſꝫ dũ ẽ
vt in sclone scdi) remediũ affert ad mitigandũ quãlibet
tristiciã ex q̃cũqȝ pcedat. pbat̃. sic se hꝫ delectatio ad tri
sticiã in motibz appetitiuis. sicut se hꝫ in corporibz quies
ad fatigatõez. ſꝫ q̃libet q̃es corpis remediũ affert ɔ̃ quãs
cũqȝ fatigatões ex q̃cũqȝ cã innaturali pueniẽtẽ. igit̃ ⁊c.
Hui⁹ rõis ponit ⁊ pbat p° maiorẽ. 2° minorẽ cũ ɔclone
ibi. Sicut igit̃ ⁊c. Maior ĝ pbat a pncipio Dan ibi

¶ Sicut igit̃ q̃libet q̃es corpis remedium affert
ɔtra quãlibet fatigatões ex q̃cũqȝ cã innaturali pue
niẽtẽ. ita q̃libet delectatio remediũ affert ad miti
gandũ quãlibet tristiciã ex q̃cũqȝ pcedat

¶ Subiũgit minorẽ q̃ relinquit̃ nota ex experiẽtia q̃
tidiana ad sensum. Posset aũt scdo pbari ɔclo fm aliam
formã ex corpe. sic. Quelibet q̃es corpis remediuȝ affert
ɔtra quãlibet fatigatõez. ĝ ɔclo ⁊a. Añs relinq̃t̃ notum
ɔ̃ña pbat̃ p maiorẽ pcedentis lre. Sic se hꝫ delectatio ⁊c.

¶ Confirmat̃ ɔclusio argumento in contrarium.
Circa hoc argumentũ nota. q auctoritas illa allegata
habet̃ in. vij. ethi. Et nõ in. viij. Ubi arguit phs q me
lancolici maxie indigẽt delectatõe. Et dt. q delectatio si
sit vehemẽs expellit tristiciã q̃ est sibi ɔtraria (ſꝫ fm spe
ciem ⁊ circa idẽ obiectũ de q̃ ẽ tristicia) ⁊ expellit tristiciã
sibi ɔtingentẽ. hoc ẽ nõ ɔ̃riã (ſꝫ fm spẽm) ſꝫ ẽ disparata ex
solũ ɔ̃ria rõne gñis. Sicut delectatio vehemẽs vni⁹ sen
sus. nõ solũ expellit tristiciã illi⁹ sensus. ſꝫ etiã tristiciã al
terius sensus. vt delectatio vehemẽs tactus. expellit tri
sticiã olfactus ⁊ visus. ⁊ sic de alijs sensibz. q2 delectatio
vnius sensus ɔtrariat̃ oibz tristicijs fm genus. ſꝫ nõ fm
spẽm. iõ si sit fortis oẽs expellit. ¶ Nota q p melãcolos
phs intelligit siccos ⁊ calidos. q̃s nos colericos vocam⁹.

¶ Ad pmũ ĝ dicẽm. q lꝫ nõ ois delectatio ɔtra
riet̃ omni tristicie fm spẽm. ɔtrariat̃ tñ fm genus. vt
sup dictũ ẽ. ⁊ iõ ex pte dispõnis subiecti q̃libet tristi q.xxxv. ar. iiij. ad 2m
cia p quãlibet delectatõem mitigari pt.

¶ Ad maiorẽ dr fm supdicta. q. xxxv. ar. iiij. mitigat
inq̃ꝫtũ sibi ɔ̃riat̃ fm gen⁹. ⁊ rõne dispõnis subiecti ⁊ rõe
ɔtrarij effect⁹. ⁊ sic medicine sunt p ɔtraria fm genus. q
vnũ ipoꝛtat deiectõem animi. alteꝝ erectõnem. Minor
vera ẽ de ɔ̃rietate fm spẽm. ſꝫ de ɔtrarietate fm gen⁹ fal
sa est. vt ibidẽ patuit. negat̃ ɔ̃ña

¶ Ad scdm dicẽm. q delectatões maloꝝ nõ cau
sant tristiciã in p̃nti. ſꝫ in futuro. inq̃ꝫtũ lꝫ mali pe
nitent de malis de q̃bz leticiã habuerũt. ⁊ huic tristi
cie subueniť p ɔtrarias delectatões.

¶ Maior vera vt sic. ⁊ p eodẽ tpe. q2 q̃ñ actu causat
tristiciã, p tũc nõ mitigat. Ad minorẽ negat̃. q delecta
tiones causent tristicias q̃ñ sunt. imo etiã inordinate de
lectatões q̃ñ sunt. pellunt oẽs tristicias. ſꝫ veꝝ ẽ q delec
tatio inordinata postq̃ꝫ trãsierit ⁊ cogitata vel memora
ta sub rõne mali, nõ sub rõne ɔ̃ria. pt ẽẽ causa tristicie.
cui iterũ remediũ p̃stat quecũqȝ delectatio. dictũ ẽ eñ sup
q. xxxv. ar. iii. ad tertiũ. q in motibz volũtarijs ⁊ rõis vnũ
ɔtrariũ pt ẽẽ materia alterius nõ sub rõne ɔ̃ria. ſꝫ cõi.
Et sic pt q̃s de delectatõe apphẽsa sub rõne mali tristari. Negat̃ ĝ ɔ̃ña de delectatõne dñ est

¶ Ad tertiũ dicẽm. q q̃ñ sunt due cause ad ɔtrari
os mot⁹ inclinãtes. vtraqȝ alterã ipedit. ⁊ tñ illa fi
naliter vincit q̃ fortior ẽ ⁊ diuturnior. In eo aũt q
tristat̃ de his in q̃bz sit cũ amico mortuo vel absente
delectari ɔsueuit. due cause in ɔtrariũ inducẽtes in
ueniunt̃. Nã mors vl' absentia amici recogitata in
clinat ad dolorẽ. bonũ aũt p̃ns inclinat ad delectati
onẽ. vñ vtrũqȝ p alteꝝ minuit. ſꝫ tñ q2 forti⁹ mouet
sensus p̃ntis q̃ꝫ memoria pteriti. ⁊ amor sui ipi⁹ q̃ꝫ
amor alteri⁹ diuturni⁹ manet. inde ẽ q finaliter delecta
tio tristiciã expellit Unñ p⁹ pauca subdit ibidẽ Aug.
q pristinis generibz delectationũ cedebat dolor ei⁹

¶ Auctoritatē Augustini ꝯcedo ad illā. Ex quo ꝑ ea in q̄bꝰ cōmunicauerit amici fiunt nobis onerosa ꝑ accidens ⁊ ad tps rōne absentie amicoꝝ. tñ id in q̄ cōmunicauerūt ꝑt ꝑ se esse delectabile. Ultima. Sꝫ maxime cōmunicauerūt nobis in delectatōibꝰ. ꝯcedo. ergo delectatōes efficiunt̄ odiose. Ueꝝ de ꝑ accñs rōne absentie amici cōmemorati ⁊ ad tps. Ultra. nō ergo ⁊c̄. Negat̄ ꝯña de ꝑ se loquēdo ⁊ finalr. Et quare finalr iterū efficiant̄ grate et delectabiles. patꝫ in solutōe. qꝛ sensus p̄sentis vincit memoriā p̄teriti. Et qꝛ delectatōes q̄runt̄ ꝓpter amorē sui ipsius. tristicia aūt est ꝓpter amorē alterius in casu argumēti. Ideo tā dē abiecta tristicia hō ꝓseq̄t delectatōes ⁊c̄.

¶ Utrū tristicia mitiget̄ ꝑ fletum.

S AD scḋm sic ꝓcedit̄. Uidet̄ q̄ fletus non mitiget tristiciā. Nullus enī effectus diminuit suam cām. sed fletus vel gemitꝰ est effectus tristicie. ergo nō minuit tristiciā. ¶ P. sicut fletus vel gemitꝰ ē effectus tristicie. ita risus ē effectus leticie. sed risus nō minuit leticiam. ergo fletus nō mitigat tristiciā. ¶ P. in fletu repñsentat̄ nobis malum ꝯtristans. sed imaginatio rei ꝯtristātis auget tristiciā. sicut imaginatio rei delectātis auget leticiā. ergo videt̄ q̄ fletus nō mitiget tristiciam. ¶ Sed ꝯtra ē qḋ Augustinꝰ dr̄ in. iiij. confes. q̄ qñ dolebat de morte amici in solis gemitibꝰ ⁊ lachrymis erat ei aliquātula requies.

¶ Hic ꝯñter q̄rit̄ de remedijs specialibus.

¶ Respondeo dicēdū q̄ lachryme ⁊ gemitus naturalr mitigant tristiciā. ⁊ hoc duplici ratōne. Primo q̄dem. qꝛ oē nociuū interius clausum magis affligit. qꝛ magis multiplicat̄ intentio anime circa ipm. sed quādo ad exteriora diffundit̄ tunc intētio anime ad exteriora quodāmodo disgregat̄. ⁊ sic interior dolor minuit̄. ⁊ ꝓpter hoc quādo homies q̄ sunt in tristicijs exteriꝰ suā tristiciā manifestāt. vel fletu aut gemitu vl' etiā v̄bo mitigat̄ tristicia.

¶ Doc. ridet tali ꝯclone. lachryme ⁊ gemitus ⁊c̄. vt in p̄ncipio lr̄e. ⁊ ꝓbat eā duplici rōne. Prima est. oē nociuū internus clausum magis affligit ⁊ dum ad exteriora diffundit̄ dolor diminuit̄. sed ꝑ fletū dolor ad exteriora diffundit̄. ergo ⁊c̄. Premisse relinquunt̄ note. Uel sic ꝓbat̄ aīs. ibi. Quia oē ⁊c̄. ꝯñs ibi. Et ꝓpt h ⁊c̄. Dein ibi

¶ Secūdo. quia semꝑ opatio ꝯueniens homini scḋm dispositōem in qua est. sibi ē delectabilis. fletus aūt ⁊ gemitꝰ sunt quedā operatōes ꝯuenientes tristato vel dolenti. ⁊ ideo efficiunt̄ ei delectabiles. Cū igit̄ oīs delectatio aliq̄liter mitiget tristiciā vel dolorem. vt dictum est. seq̄tur q̄ ꝑ planctum ⁊ gemitum tristicia mitigetur

ar. f. ¶ Probat scḋo ꝯclonem sic. Semꝑ opatio ꝯueniēs hoī scḋm dispōnem in qua est. sibi est delectabilis. sed fletꝰ est hmōi. igit̄ sunt delectabiles (subsumit Doc.) Sꝫ oīs delectatio ⁊ oē causatiuū delectatōis. vt sic mitigat tristiciam. ergo seq̄tur q̄ ꝑ planctum ⁊c̄.

☞ Confirmat̄ etiā ꝯclusio argumento in ꝯtrariū

¶ Ad p̄mū ergo dicēdū. q̄ ipa habitudo cause ad effectū ꝯtrariat̄ habitudini ꝯtristantis ad ꝯtristatum. nam oīs effectus ē ꝯueniens sue cause. ⁊ ꝑ ꝯsequēs ē ei delectabilis. ꝯtristans aūt ꝯtrariat̄ ꝯtristato. ⁊ ideo effectus tristicie hꝫ ꝯtrariā habitudinē ad ꝯtristatū q̄ꝫ ꝯtristans ad ipm. ⁊ ꝓpter hoc mitigat̄ tristicia ꝑ effectū tristicie rōne ꝯrietatis p̄dicte.

¶ Ad maiorē. Nullus effectꝰ vt sic diminuit suā cām. sꝫ tñ talis effectꝰ illiꝰ cause. s. tristicie. p̄t minuere suā cām eo q̄ ipe effectꝰ ē delectabil' ⁊ hꝫ aliā habitudinē ad existentem in tristicia. q̄ꝫ habeat ꝯtristās. qꝛ ꝯtristās vt sic ē ꝯtrariū. sed talis effectꝰ (scꝫ fletus) ꝯuenit ꝯtristato. Et dr̄ scḋo ad maiorē. negādo eā. qñ effectus aliciꝰ cause ꝯtrariat̄ ꝑ se obiecto formali ipius cause. Sic aūt ē hic vt Doc. declarat. Uñ eo ipo q̄ ē effectꝰ tristicie minuit tristiciā. Ideo singulare ē de tristicia. qḋ nō repit̄ in alijs. Nō aūt minuit sub rōne effectꝰ. sꝫ inq̄ntū ꝯtrū obiecto ⁊ cause tristicie. ¶ Quare posset tertio dici. q̄ effectus nō minuit cām vt sic vl'ter. sꝫ aliq̄s effectus vt ē ꝯtrariꝰ cause sue cause p̄t minuere. Et sic est in ꝓposito. nā cā tristicie ē malū discōueniēs. sꝫ fletus hꝫ rōnem ꝯuenient̄ ꝯtristato vt sic. ergo rōne istius discōuenientie ad ꝑ se cām tristicie. nō ꝯtristat. sed ꝯtinetur sub obiecto delectatōnis. et per ꝯsequens delectat ⁊c̄.

¶ Ad scḋm dicēdū. q̄ habitudo effectus ad cām ē silis habitudini delectantis ad delectatū. qꝛ vtrobiq̄ ꝯuenientia inuenit̄. oē aūt sile auget suū sile. et ideo ꝑ risum ⁊ alios effectus leticie augetur leticia. nisi forte ꝑ accidens ꝓpter excessum.

¶ Maior vera q̄dem. sꝫ tñ risus vt effectꝰ delectationis ꝯtinet̄ sub obiecto delectatōnis. qꝛ effectus vt sic est delectabilis. sꝫ effectꝰ tristicie nō ꝯtinet̄ vt sic sub obiecto et cā tristicie. sed sub ꝯtrario. s. delectabili. Minor est vera. imo auget. qꝛ ꝯuenit leto ridere. ⁊ risus hꝫ rōem ꝯuenientis quo ad letum. Sed negat̄ ꝯña. qꝛ fletꝰ ꝯuenit ꝯtristato. ⁊ sic ipm delectat. ⁊ ꝑ ꝯñs minuit tristiciā. Et hoc vult Doc. in solutōne. qꝛ habitudo effectus ad causam (. i. effectꝰ eo ipo q̄ effectꝰ ē silis habitudini delectātis ad delectatū. i. sicut delectans est. qꝛ ꝯuenit ita ⁊ effectus vt sic ꝯuenit cause sue. Et sic est causa delectatōnis. quare risus auget leticiā. nisi forte ꝓpter excessum mensure ad habitudinē naturalem delectati. Secus de effectu tristicie ⁊c̄.

¶ Ad tertiū dicēdū. q̄ imaginatio rei ꝯtristantis q̄ꝫtum ē de se nata est augere tristiciā. sed ex hoc ipso q̄ homo imaginatur q̄ facit illud qḋ ꝯuenit sibi scḋm talem statū. ꝯsurgit inde quedā delectatio. ⁊ eadem rōne si alicui subrepat risus in statu in quo videtur sibi esse lugendū. ex hoc ipo dolet tanq̄ faciat id qḋ nō conuenit. vt Tullius dr̄ in tertio de tusculanis questionibus.

¶ Maior vera. tamē flendo facimus qḋ nos decet et ꝯuenit nobis ꝯtristatis. Minor vera. imaginatio rei ꝯtristantis ꝑ se vt ꝯtristans est auget tristiciā. sed imaginatio facti ⁊ opis ꝯuenientis causat delectatōnem. Sic imaginatio delectabilis causat de ꝑ se delectatōnem. sed imaginatio signi leticie in statu in quo nō deberet ostendere causat tristiciā. Unde negat̄ ꝯña. vñ p̄t quis tristari

ri de absentia ⁊ amissione amici. ⁊ tñ gaudere de hoc qđ facit q̄ ɔgruũt amico q̄ debet ɔtristari de amici amissio‑ne. Quare sunt de diuersis tristicia ⁊ delectatio. Tristi‑cia est de amissione amici. Delectatio vero de opere. s. fle‑tu quem decet fieri ꝑ amico.

¶ Utr̃ tristicia mitigeť ꝑ ɔpassionẽ amicoꝝ.

L A D tertium sic ꝓcediť. Uidetur ꝙ dolor amici cõpatientis nõ mitiget tristiciam. Contrarioꝝ eñi ɔtrarij sunt effectus. sed sicut Augusti. dr. viij. ɔfes. Quãdo cum multis gaudeť in singulis vberius est gaudiũ. q̄ fervere faciunt se ⁊ inflãmãtur ex alterutro. ergo pa‑ri ratõne quãdo multi simul tristãtur. videtur ꝙ sit maior tristicia. ¶ P̄. hoc req̄rit amicicia vt amoris vicem q̄s rependat. vt Aug⁹. dr. iiij. ɔfes. sȝ amic⁹ cõdolens dolet de dolore amici dolentis. ergo ipse dolor amici ɔdolẽtis est causa amico ꝑus dolenti de ꝓprio malo alterius doloris. ⁊ sic duplicato dolo‑re videť tristicia crescere. ¶ P̄. om̃e malum amici ē ɔtristans sicut ⁊ malum ꝓprium. nam amicus ē al‑ter ipẽ. sed dolor est quoddã malũ. ergo dolor ami‑ci ɔdolentis auget tristiciã amico cui ɔdoleť. ¶ Sȝ ɔtra est ꝙ ph̄us dr in. ix. ethicoꝝ. ꝙ in tristicijs ami‑cus condolens consolatur.

¶ Hic inq̄rit de alio remedio spẽali. s. de ɔpassiõe amici.

¶ Respondeo dõm. ꝙ naturalr̃ amicus condo‑lens in tristicijs ē ɔsolatiuus. cui⁹ duplicem rõem tangit ph̄us in. ix. ethicoꝝ. Quarũ ꝑma est. qr cũ ad tristiciã ꝑtineat aggrauare. hȝ rõnem cuiusdam oneris a quo aliq̄s aggrauatus alleuiari conať. cũ ergo aliq̄s videt de sua tristicia alios ɔtristatos fit ei quasi q̄dam imaginatio ꝙ illud onus alij cum ipo ferant. quasi conantes ad ipm ab onere alleuiandũ et ideo leuius fert tristicie onus. sicut etiã in portã‑dis oneribus corporalib⁹ contingit.

¶ Doc. r̃ndet tali ɔclõne. ꝙ sic. Naturalr̃ amic⁹ cõ‑dolens ⁊c̃. vt in ꝑncipio lr̃e. Probať duplr̃. ꝑmo sic. Tri‑sticia hȝ rõem cuiusdã oneris. a q̄ aliq̄s aggrauat⁹ alle‑uiari conať (⁊ hñs imaginatõem alleuiatõis. leuius fert onus) sed ꝑ ɔpassionẽ amici fit ɔtristato imaginatio al‑leuiatõnis. igiť ⁊c̃. Maior patȝ. qr ad tristiciã ꝑtinet ag‑grauare. ḡ hȝ rõnem oneris (scȝ inuolũtarij) ḡ seq̄ť ma‑ior. minor ꝓbať a sili in oneribȝ corpalibȝ q̄ q̄s ex ɔcursu et ope alioꝝ leui⁹ fert. Cõsequẽter ibi

¶ Scḋa rõ ⁊ melior ē. qr ꝑ h̄ ꝙ amici ɔtristanť ei ꝑcipit se ab eis amari. qđ ē delectabile. vt sup̄ dictũ q. xxxij. ar. v est. vñ cũ ois delectatio mitiget tristiciã. sicut sup̄ di‑ ar. ꝑ° ctũ ē. seq̄tur ꝙ amic⁹ ɔdolẽs tristiciã mitiget

¶ Probat scḋo eandẽ ɔclõnem sic. Omis delectatio mitigat tristiciã. sȝ cõpassio amici ē delectabilis. ergo ⁊c̃. Maior patuit ar. ꝑ°. Minor ꝓbať. qr amari ē delecta‑bile. sȝ in ɔpassione amici aliq̄s ꝑcipit se ab alijs amari. igiť talis cõpassio est delectabilis (scȝ rõne ꝑcepti amo‑ris) Illa ꝓxia maior patuit sup̄. q. xxxij. ar. v.

☞ Et ɔfirmať ɔclõ auctoritate ph̄i quã adducit argumentũ in ɔtrarium.

¶ Ad ꝑmũ ḡ dõm. ꝙ in vtroq̄ȝ amicicia mani‑festať. s. ⁊ ꝙ ɔgaudet gaudenti. ⁊ ꝙ ɔdolet dolenti et ideo vtrũq̄ȝ rõne cause redditur delectabile

¶ Maior vera de effectib⁹ ɔtrarioꝝ ꝑ se. ⁊ de effecti‑bus vt ɔ̃tria sunt. Sȝ ɔ̃tria s̃m ꝓprias rõnes vt tñ ɔueni‑unt in vna cõi rõne. ⁊ illa cõis rõ est eis rõ. vl' agẽdi vl' rõ obiectiua. nõ opꝫ ꝙ habeant ɔtrarios. imo eundẽ effe‑ctũ qr effectus vnitas vl' diuersitas. mag̃ attẽdiť penes rõem agendi. q̄ȝ penes supposita ⁊ naturã. Uñ si ignis ⁊ aqua ɔueniant in calore habebũt eundẽ effectũ. Et do‑lor ⁊ delectatio sub rõne mali ambo ɔtristãt. ⁊ sub rõne boni ambo delectant. Minor vera est. sȝ multi simul gaudẽtes. mag̃ gaudẽt ꝓpter vnã rõem gaudij (scȝ ꝓpter amicitiã ⁊ amorẽ) Ultra Et pari rõne. qñ multi simul tristanť videť ꝙ sit maior tristicia. Negať ɔ̃ña. qr rõ con‑tristandi sic est amor. q̄ ē ⁊ hic cã delectatõis. ⁊ ꝑ ɔ̃ns vt voluit scḋa rõ. dolor minuiť.

¶ Ad scḋm dõm. ꝙ ipẽ dolor amici s̃m se ɔtrista‑ret. sed ɔsideratio cause eius q̄ ē amor mag̃ delectat. Et ꝑ hoc patȝ responsio ad tertium

¶ Maior ꝓcediť vsq̄ȝ ibi. Ergo ipẽ dolor amici con‑dolentis est cã amico ꝑus dolẽti de ꝓprio malo alterius doloris. Uerȝ vt ɔsiderat tãq̄ȝ malũ amici ɔtristãtis. sed vt in illo dolore apparet amor sic ē cã delectatõis Ultra Et sic duplicato negať ɔ̃ña. qr iã ɔsiderať rõe cause ⁊ nõ vt malũ ɔdolentis vñ ē cã delectatõis. Et ꝑ hoc Doc. vult etiã satisfactũ ēē argumento sequenti. scȝ ad 3ᵐ

¶ Maior vera vt app̄hendiť tãq̄ȝ malũ ꝓximi. sed negať si app̄hẽdiť tãq̄ȝ ꝓcedens ex amore Minor fa. ergo. negať ɔ̃ña. de dolore amici vt ꝓdit amorẽ.

¶ Utr̃ tristicia mitigeť ꝑ ɔtẽplatõem veritatis.

A D quartũ sic ꝓceditur. Uideť ꝙ ɔtem‑platio veritatis nõ mitiget dolorẽ. Diciť D eñi Ecclesiastes. ij. Qui addit sciam ad‑dit ⁊ dolorẽ. sed scia ad ɔtemplatõem ve‑ritatis ꝑtinet. nõ ergo ɔtemplatio veritat̃ mitigat dolorem. ¶ P̄. ɔtemplatio veritatis ad intellectuȝ speculatiũ ꝑtinet. sed intellect⁹ speculatiuus nõ mo‑uet. vt diciť in. iij. de aĩa. cum igiť gaudium ⁊ dolor sint quidã motus animi. videť ꝙ ɔtemplatio veri‑tatis nihil faciat ad mitigatõem doloris. ¶ P̄. re‑mediũ egritudinis apponendũ est vbi ē egritudo. sed ɔtemplatio veritatis est in intellectu. nõ ḡ miti‑gat dolorẽ corporalẽ qui ē in sensu. ¶ Sed ɔtra est qđ Augusti. dr in ꝑmo soliloquioꝝ. Uidebať si se ille mentibȝ nostris veritat̃ fulgor aperiret. aut nõ me sensurũ fuisse illum dolorem. aut certe ꝓ nihilo toleraturum.

¶ Hic inquirit de alio remedio spũali. scȝ de contem‑platione veritatis.

¶ Respondeo dõm. sicut supra dictũ est. in con‑ q. xxxj. ar. v templatõe veritatis maxima delectatio ɔsistit. ois aũt delectatio dolorẽ mitigat. vt supra dictum ē. et ar. s. ideo ɔtemplatio veritat̃ mitigat tristiciã vel dolo‑rem. ⁊ tanto magis quãto ꝑfectius aliquis est ama‑tor sapientie.

¶ Doc. r̃ndet tali ɔclõne. Cõtemplatio veritat̃ miti‑

tigat tristiciã vel dolorē. et tãto magis quãto pfectius aliqs est amator sapientie. Hãc pclonē pbat pº rōe. scdo signo Rōne sic. ois delectatio mitigat dolorē. sz in pteplatōne veritatis maxia delectatio psistit. igit rc̄. Maior patuit ar.j. minor patuit sup.q.xxxj.ar.v. Cōsequēter cū dr

¶ Et ideo hoies ex pteplatōne diuina et future beatitudinis in tribulationibus gaudent fm illō Jaco. pmo. Oīne gaudiū existimate fratres mei cū in temptatōes varias incideritis. Et qd̄ est amplius etiã inter corpis cruciatus hmōi gaudiū inuenit. sicut Tiburtius martyr cū nudatis plantis sup ardentes prunas incederet dixit. Videtur mihi q super roseos flores incedam in noie Jesu christi.

¶ Declarat pclonē et pserrim vltimã pticulã a signo et effectu. Et illud signū verificat auctoritate et exemplo clare in lra. Et pt sic argui. Sicut se hz simplr ad simplr sic magis ad magis. et maximū ad maximū. sz pteplatio veritatis delectat vt amata. g magis amata magis delectat. et p pns qñto maior ē amor sapiētie. est maior mitigatio tristicie mediãte maiore delectatōe. Illa aūt topica hz veritatē in his q sunt p se. et fm q ipm. vt ptz in de Virtutibus. marc. iiij.ar.iij.ad.xvj.et in.iij.p gētiles.ca.c.xxix. qz in his q sunt p accns nō ē necessariū. q si simplr seqt ad simplr. et magis seqtur ad magis. sz solū in his q sunt p se. Nō eni seqt. si albū ē musicū. q magis albū sit magis musicū. seqt aūt si albū ē disgregatiū visus. q magis albū sit magis disgregatiū. hec ille. Vide infra.q. lxxiij.a.ij. h aūt ē p se. qz pteplatio amata p se delectat. igit magis amata magis rc̄. Et sic patz pclō q ad ambas pticulas.

☞ Que etiã pfirmat argumēto in ptrarium

¶ Ad pmum ergo dōm. q q addit sciam addit dolorē. vel pp̄ter difficultatē et defectū inueniende veritatis. vel ppt h q p scientiã homo cognoscit multa que voluntati ptrariant. et sic ex parte rez cognitaru scientia dolorē causat. ex parte aūt cōtemplationis veritatis delectatōnem.

¶ Ad maiorē. Qui addit sciam addit laborē. pcet rōes tactas in solutōe. sz nō q pteplatio q ē effectus scie fm se sit laboriosa et onerosa. sed qz difficile ē eã acqrere. et qz sciunt multa q sunt ptraria voluntati rc̄.

¶ Ad scdm dōm. q intellectus speculatiuus nō mouet animū ex parte rei speculate. mouet tn̄ aim ex parte ipius ptemplatōnis que ē quoddã bonū hois et naturalr delectabilis.

¶ Maior vera de intellectu speculatiuo vt sic. sz dico q actus q ē speculatiuus rōne obiecti pt eē apphensus p aliū actū intellectus practici. q mediante apphendit ipsa speculatio habenda de re. tãq qddã bonū appetibile Et talis actus erit practicus. qz de actu intellectus interueniente electōe et actu volūtatis. qz iudicat p hūc an illa speculatio sit eligenda et exercenda Minor vera. intellectus speculatiuus nō mouet. sz cognitio et apphensio speculatōnis pt mouere voluntatē. q videlicz speculatio apphenditur tãq bonū. Et hoc videt D. velle vbi dr. Intellectus speculatiuus nō mouet aim ex pte rei speculate (videlicz vt apphendit rē speculatiue et nihil dr de appetibilitate) sed mouet tn̄ aim ex pte speculatōis. Intellige vt illa speculatio fuit apphensa vt qddã bonū. mediante alia apprehensione. ita q ipa vt mouet est obiectū alterius actus. q nō pprie dr pteplatio. q noiat actum de re speculabili. sed dr iudicium de agendo rc̄.

¶ Ad tertiū dōm. q in virtute aie fit redundantia a superiori ad inferius. et fm hoc delectatio contemplatōnis que est in superiori parte redūdat ad mitigandū etiam dolorē qui est in sensu.

¶ Maior nō est vniuersalr vera etiã in naturalibus. qz remediū qnqz apponit nō in loco egritudis. sed ponit emplastrū in alia pte. vt retrahat materia peccans de loco et imediato subiecto egritudinis. vt ptz ad sensuz. Sz apponit vel formalr vel virtualr. hoc est mediate vel imediate Minor pcedit. Tamē ex intellectu tãq superiori fit redūdantia ad sensum et corpus (mediante scz voluntate) qz omes potētie et intellectiue et sensitiue radicantur in vna essentia. et superioz est in inferiores redūdare. Vel negat psequētia. Exhilarans nãqz volūtate aio p speculatōem leuius fertur dolor etiã exterior. q suã magnitudinē hz ex dolore cordis. quo nō existēte. vel nō tam magno. exterior minuit. vt patuit sup.q.xxxv.ar.vij.rc̄. Dolor exterior affligit pserrim cū sibi attendit. Si g anim9 in alio delectetur. retrahitur intentio ab illo dolore. quare minus affligit.

¶ Utrz tristicia mitiget p somnū et balnea.

Ad quintū sic pceditur. Videt q somnus et balneū nō mitigent tristiciã. Tristicia eni in anima consistit. sed somnus et balneum ad corpus ptinent. nō ergo aliqd faciunt ad mitigatōem tristicie. ¶ P. idem effectus nō videt causari ex ptrariis causis. sed hmōi cū sint corporalia repugnant ptemplatōni veritatis. que est causa mitigatōnis tristicie. vt dictū est. nō ergo per hmōi tristicia mitigatur. ¶ P. tristicia et dolor fm q ptinent ad corpus. in quadã transmutatōne cordis psistunt. sed hmōi remedia magis vident ptinere ad exteriores sensus et membra qz ad interiorē cordis dispōnem. nō ergo p hmōi tristicia mitigat. ¶ Sed ptra est qd August. dr.ix.confes. Audierã balnei nomē inde dictum q anxietatē pellat ex aio. Et infra. Dormiui et euigilaui. et nō parua ex parte mitigatū inueni dolorem meum. Et inducit qd in hymno Ambrosij dicitur q quies artus solutos reddit laboris vsui. mentesqz fessas alleuat. luctusqz soluit anxios. X

¶ Hic vtrz qrit de alio remedio speciali corpali.

¶ Respondeo dōm. q sicut dictum est. tristicia fm suam speciē repugnat vitali motioni corpis. et ideo illa q reformãt naturã corpalē in debitū statuz vitalis motiōis. repugnãt tristicie et ipam mitigãt. q.pce. ar.ij.

¶ Hoc. respondet tali pclone in fine. Per hmōi remedia (scz somnū et balnea) dolor mitigat. Probatur duplici rōne. Scda ibi. Per hoc rc̄. Quo ad pmam arguitur sic. Oia illa q reformant naturã corporalē in debitū statum vitalis motionis repugnãt tristicie et ipam mitigant. sed somnus (saltem aliqs) et balneū sunt hmōi. igit rc̄. Maior pbat. qz tristicia repugnat vitali motioni. vt

patz q. pce. ar. iij. sed 9trarium mitigat p 9trariu. ergo sequi
tur maior. q illa q sunt p vitali motione repugnet tristi
cie. In minore dixi extra lram saltem aliqs. qr apud medi
cos est bonu signu cu qs post somnu alleuiat. et sentit se
relaxatu. Aliqs aut somnus qui grauat no fuit bon9 rc.

Deinde cum dicit.

¶ Per hoc etia q huiusmodi remedijs reducit
natura ad debitum statum. causatur ex his delecta
tio. hoc em est qd delectatonem facit. vt supra dic
q.xxxi. ar.i. tum est. Unde cum omis delectatio tristiciam mi
tiget. p hmoi remedia corpalis tristicia mitigat.

¶ Subiungit scdam ronem talem. Omis delecta
tio mitigat tristicia. sed in somno et balneo est delectatio.
igitur rc. Maior nota. minor pbat. p hmoi remedia re
ducitur natura ad debitu statum. sed talis reductio est
causa delectatonis. igit minor vera. minor prima patu
it supra. q.xxxi. ar. p°. qr delectatio causat. qn aliqd 9sti
tuitur in 9priam naturam. vt patz ex desinitone delecta
tionis. Et patz ex hoc q somnus et balneu vt sic no pel
lunt. sed qr reformatiua et 9fortatiua nature et conuenien
tia et delectantia.

¶ Ad pmum ergo dom. q ipa debita corporis
dispositio inqztum sentitur. delectatonem causat. et
p 9sequens tristiciam mitigat.

¶ Maior vera. sed tamen anim9 recreatur et gaudet
de bona dispositone corporis sensata et pcepta. Mi
nor vera. sed faciunt bonam habitudine et dispositoem
corporis q p animu pcipi potest. et animu delectare. Ne
gatur igitur 9sequentia.

¶ Ad scdm dom. q delectationu vna aliam im
q.xxxi. ar.8. pedit. vt supra dictu e. et tamen omis delectatio tristi
ciam mitigat. vnde no est inconueniens q ex causis
leiuticem impedientibo tristicia mitigetur.

¶ Maior vera p se. ex qualiter et vt 9trarie sunt.
Minor vera. repugnant 9templatoni p viam distracti
onis et impedimenti fm se. sed tamen no vt est delectabil.
qr et hec delectabilia sunt. Et omne delectabile esto alteri
opponatur. nihilomin9 9trariatur tristicie. Et ergo negat
9sequetia. q fundat in hoc. Opponit alicui delectabili. ergo
no mitigat tristicia. qr potest vnu delectabile alteri oppo
ni. et tn tristicia mitigare cui opponit ex gnie ois delectatio

¶ Ad tertium dom. q omnis bona dispositio
corporis redudat quodamodo ad cor sicut ad pn
cipium et finem corporaliu motionu. vt dicit in lib.
de causa motus animalium.

¶ Ad minore. hmoi remedia magis videt rc. Ue
rum imediate. tamen mediante bona dispone causata in
exterioribo. ex 9sequenti redudat ad cor. qd est finis et pn
cipiu oim corporaliu motionu Experit naqz aliqs se sta
tim in corde alleuiari pulso dolore de membris.

¶ Questio. xxxix. de bonitate et malicia do
loris vel tristicie.

A D Einde 9siderandu est de bonitate et ma
licia doloris vel tristicie. Et circa hoc q
runtur quattuor. Primo. vtrum omnis
tristicia sit malum. Secundo. vtrum
possit esse bonum honestum. Tertio. vtrum possit
esse bonum vtile. Quarto. vtrum dolor corporis
sit summu malum.

¶ Patz ordo. qr bonitas et malicia 9sequuntur p ha
bitudine ad extrinsecum (scz ronem) et no fm ipm et ge
nus. sed tm vt subsunt volutati in homie. Et diuiditur
ista questio. qr pmo ostendit an possit esse bona vel ma
la. Scdo an possit esse summu malum. ar. iiij. Circa p
mu pmo ostedit in gne. scdo in specie boni. ar. ij. rc.

¶ Utrum omnis tristicia sit mala

A D pmum sic pcedit. Videtur q omnis
tristicia sit mala. Dicit em Grego. nicen9
Omis tristicia malum e suapte natu
ra. sed qd naturalr e malum semp et vbi
qz e malum. ergo omis tristicia est mala. ¶ P. illud
qd omes fugiunt etia virtuosi. est malum. sed tristi
ciam omes fugiut etia virtuosi. qr vt dr in. vij. ethi
cor. Et si prudens no intedat delectari. tamen inten
dit no tristari. ergo tristicia est malu. ¶ P. sicut ma
lum corporale est obiectu et causa doloris corpalis.
ita malum spuale e obiectu et causa tristicie spualis.
sed omis dolor corpalis est malu3 corpis. ergo omnis
tristicia spualis est malum aie. ¶ Sed 9tra. tristicia
de malo 9trariat delectatoni de malo. sz delectatio de
malo est mala. Unde in detestatoem quorunda dr
puerb. ij. q letatur cum malefecerint. ergo tristicia
de malo est bona.

¶ Hic pmo inqrit de bono et malo in genere.

¶ Respondeo dom. q aliqd esse bonu vel malu
potest dici duplr. Uno modo simplr et fm se. et sic
omis tristicia est quodda malum. hoc em ipm qd e
appetitum hois anxiari de malo pnti ronem mali
hz. impedit em p hoc quies appetit9 in bono

¶ Hoc. distincte rndet fm q declarat qsitum duplr
esse intelligendu. s. an tristicia sit mala fm se vel ex suppo
sitone. Et pmo rndet iuxta pmu intellectu. Scdo q ad
scdm. ibi. Alio mo rc. Quo ad pmu D. pmittit hac di
stinctoem q aliqd rc. Uno mo simplr (.i. absolute et sine
additio et sine suppone) Un D. dr simplr et p se. vt vide
licz e qda mot9 9surges ex malo iniacenti. vt 9sideratur qua
tum ad natura sua in 9paratone ad obiectu qd e malum
9tristans. Et iuxta hoc mebru intelligedo qsitum rndet
D. tali 9clone. Ois tristicia isto mo 9siderata. est qdda
malu. Probat. tristicia fm se dr anxietate appetit9 de ma
lo psenti. sed appetitu hois anxiari circa psens malu hz
ronem mali. igit rc. Maior nota. minor pbat. qr id per
qd tollit bonu 9ueniens est malum. sz p talem anxietatez
tollit qes in bono. q est 9ueniens hoi. igit. minor vera.
Ista vltima maior est nota. qr malum est puatio boni. si
cut si qs piectoem merciu in mari 9sideret fm se extra ca
sum pculi submersionis. tunc est qd malu3. qr puat res
bonas. Sic qr tristicia puat pfectonem hois. ideo fm se
mala est. saltem malicia eius et penalitatis et naturali ma
licia et etiam aliqliter morali. qr recta ratio detestat puati
onem boni absolute. et ergo fm se e mala Colequeter cu de

¶ Alio mō dr aliqd bonū vel malū ex suppōne alteri⁹. sicut verecūdia dr esse bonū ex suppōne alicuius turpis cōmissi. vt dr in. iiij. ethicoꝝ.

¶ Respondet iuxta scđm intellectū qsiti. circa qđ primo declarat ipm. scđo subiūgit duas ꝯclones. vnā determinatiuā alterius. pmam ibi. Sic igr ꝛc. scđam ibi. Sz quia ꝛc. Dicit ḡ. ꝙ alio mō dr aliqd bonū vel malum ex suppositōne. Sicut piectio mercīū in mari. ꝛ verecūdia ē bonū ex suppōne. qꝛ absolute loquendo malum est verecundari. Melius eīm eēt vt aliquis nūqȝ verecūdaret ꝛ nihil turpe cōmitteret. Sed supposito ꝙ egerit turpe. merito ꝛ laudabilr verecūdatur Sic tristicia ē absolute mala. sed dato ꝙ tale obiectū insit qđ ē ꝯtra hoiem. merito ꝛ laudabilr tristar. Deinde cū dicit.

¶ Sic igr supposito aliq̄ ꝯtristabili vel doloroso ad bonitatē ptinet ꝙ aliqs de malo p̄senti tristet vel doleat. ꝙ eīm nō tristaret vel nō doleret. nō posset esse nisi q̄a vel nō sentiret. vel qꝛ nō reputaret sibi repugnans. et vtrūqȝ illoꝝ ē malū manifeste. et ideo ad bonitatē ptinet vt supposita p̄sentia mali sequat tristicia vel dolor. Et hoc ē qđ Aug⁹. dr. viij. sup Geñ. ad lrām. Adhuc ē bonū qđ dolet amissum bonū. nā nisi aliqđ bonū remāsisset in natura. nullius boni amissi dolor esset in pena

¶ Subiungit ꝯclonem responsiuā iuxta hunc intellectum pmā ꝛ talem. Supposito tristabili vel doloroso. ad bonitatē ptinet (saltem arguitiue ꝛ attestatiue ꝛ saltē naturalē) ꝙ aliquis doleat ꝛc. Et ita tristicia est bona ex suppositōne. Probar. si aliqs nō doleret supposito malo doloroso. hoc nō esset nisi qꝛ vel nō sentiret. vel qꝛ nō reputaret sibi repugnans (qđ tñ in veritate est repugnās) sed vtrūqȝ est manifeste malum. igr ipa tristicia est bona. Ac si argueret. Id cuius oppositū est malum. ipm est bonum. sed oppositū tristicie (posita causa ꝯtristabili) ē malum vel arguit saltem malū. ideo ipa est bona. Quare aūt dixerim saltem arguitiue. patebit arti. sequenti. qꝛ dolor exterior indicat ꝛ ostēdit ꝛ pcedit ex bonitate naturali. Dolor aūt interior ꝛ tristicia potest pcedere ex iudicio ratōnis ꝛ ordinato motu volūtatis. ꝛ sic est bonū etiam morale. ¶ Nota ꝙ exemplū de piectōne mercīū est aliquo mō simile. sed magis ad ꝓpositū valet exemplum de verecūdia. qꝛ etiam bona rōne pncipij. nā verecūdus hꝫ rectū iudiciū. ꝛ nō ē ꝯstituare volūtatis. Deīn cū dr.

¶ Sed q̄a sermones morales sunt in singularibꝰ que sunt opatōnes. illud qđ ē ex suppōne bonū debet bonum iudicari. sicut qđ est ex suppositōne voluntariū iudicatur voluntariū. vt dicit in. iij. Ethicoꝝ. ꝛ supra habitum est.

q.vj.art.vj.

¶ Annectit vnam aliā ꝯclonem determinatiuā prioris. ꝛc̄ vna in scđa ꝯclone dictū est. ꝙ aliqua tristicia pt eē bona ex suppōne. ideo restat dubiū. an talis tristicia ex suppositōe bona sit dicenda magis bona q̄ȝ mala. Ideo Doc. sanc. determinat tali ꝯclusione quā intēdit. Tristicia talis debet iudicari ꝛ dici bona. pbatur. qꝛ talis tristicia est bona ꝺm ꝙ agitur in pticulari (ꝛ in actu exercito) igr debet dici bona. Antecedens patuit. tenet ꝯña rōne ꝛ similitudine. Rōne. qꝛ sermones morales sunt in singularibus quoꝝ sunt operatōnes. ꝛ ī iudiciū morale sumit de

aliquo ꝺm esse singulare. Similitudine. sicut se hꝫ voluntariū ita bonū ꝛ malum. sed aliqd dr simplr (ad sensum dictum. q. vj. ar. vj) voluntariū. qđ est voluntariū ex suppositōne ꝺm ꝙ hic ꝛ nunc agitur. igr qđ est bonū vl malum ex suppositōne ꝺm ꝙ est in singulari etiā ē bonū ꝛc.
¶ Et habet responsio ad q̄situm ꝙ non omnis est mala. qꝛ pt aliqua esse bona ex suppositōne. Que aūt sit talis tangitur in argumento in ꝯtrarium. qꝛ que ꝯtrariatur delectatōni male. illa est bona ꝛc.

¶ Argumentū in ꝯtrarium est p scđa ꝛ tertia ꝯclusionibꝰ. ꝛ est explicatio eorundē

¶ Ad pmū ḡ dđm. ꝙ Grego. intentus loq̄tur de tristicia ex pte mali tristantis. nō ex pte sentientis ꝛ repudiantis malū. Et ex hac etiā pte oēs fugiūt tristiciā inq̄tū fugiūt malū. sꝫ sensum ꝛ refutatōnem mali nō fugiunt. Et sic dicendū etiā ē de dolore corporali. nā sensus ꝛ recusatio mali corpalis attestar nature bone. Vñ pꝫ rñsio ad scđm ꝛ tertiū.

¶ Ad auctoritatē Grego. ꝙ tristicia malū est sui ipsius natura. Verū vt absolute ꝯsiderar ꝺm se. vt est anxietas q̄dam de malo p̄sente ꝛ ꝯtristante. sic dr quādā impfectōnem. Sed vt ꝯsiderar rōne boni pncipij a quo pcedit. tunc pt esse bona ex suppōne. Est aūt pncipiū doloris etiā exterioris sensus ꝛ repudiatio ꝯtrarij discōuenientis q̄ bona sunt. ꝛ si aliqs ista nō faceret esset impfect⁹. vl in natura vel in volūtate ꝛc. Et ꝺm hoc Doc. sanc. etiā vult satisfactū esse argumentis sequentibꝰ

¶ Ad scđi maiorē pꝫ ex iā dictis oes fugiūt tristiciam ne videlicꝫ incurrant eam. ḡ absolute nō est bona. sꝫ imminente malo. nō fugiunt repudiatiōem ꝛ sensum mali imminentis ex qbꝰ ꝯstituit tristicia. Nō eīm esset virtuosus q̄ inordinatā tristiciā nō vellet p posse repellere. ꝛ qui ipsam nō posset percipere.

¶ Ad tertiū minorē dr. ꝙ dolor exterior ꝺm se est malum corpis. sed hoc arguit bonitatē in corpore. ꝙ posito doloroso doleat de ipo pcipiendo ꝛ repudiando malum dolorosum. ḡ nō est bona ꝺm se. tamē ex suppositōe rōne cause ꝛ pncipij. ¶ Nota ꝙ tristicia nō ē qlibet fuga essentialr. sed est essentialr motus q̄ ꝯtrariar malo p̄senti. Secundo ex hoc ꝙ ꝯsurgit q̄dam fuga quo repellit malū. et ḡ fuga mali pt dici causa tristicie

¶ Utrū tristicia possit esse bonū honestū. B

Ad scđm sic pcedir. Videt ꝙ tristicia non habeat rōem boni honesti. Qđ eīm ad inferos deducit ꝯtrariar honesto. sꝫ sicut dr Aug. xvij. sup Geñ ad lrām. Iacob hoc timuisse videt ne nimia tristicia sic pturbaret. vt non ad requiem beatoꝝ iret sꝫ ad inferos peccatoꝝ. ḡ tristicia nō hꝫ rōem boni honesti. ¶ P. bonū honestū hꝫ rōem laudabil' ꝛ meritorij. sꝫ tristicia diminuit rōem laudis ꝛ meriti. Dicit eīm Aplˢ. ij. ad Corin. ix. Unusquisqȝ prout destinauit in corde suo nō ex tristicia aut ex necessitate. ḡ tristicia nō ē bonū honestū. ¶ P. sicut Aug. de ciuij. dei. xiiij. Tristicia ē de hiis q̄ nobis nolentibꝰ accidūt. sꝫ nō velle ea q̄ p̄sentialr fiunt ē habere volūtatē repugnantē ordinatōni diuine. cuius puidētie subiacēt oia q̄ aguntr. ḡ cū ꝯformitas hu-

q.xix.ar.x. mane volūtatꝭ ad diuinā ptineat ad rectitudinē voluntatꝭ. vt sup̄ dictū ē. videt̄ ꝙ tristicia ↄtrariet̄ rectitudini volūtatꝭ. ꝛ sic nō hꝫ rōem honesti. ¶ Sꝫ ↄ̄ oīe qḋ meret̄ p̄miū vite eterne. hꝫ rōem honesti. ſꝫ tristicia ē hmōi. vt pꝫ p id qḋ dr̄ Matth. v. Beati q̄ lugēt. qm̄ ipi ↄsolabūt̄. ḡ tristicia ē bonū honestū.

¶ Habito in gn̄e. ꝙ tristicia ē bona in cōi. tm̄ bonitate naturali ꝙ̄ morali ipliciter. Hic D. inq̄rit de dr̄ña boni in cōi ꝛ de bono morali qḋ ē honestū. in ar. sequēti de alia specie boni q̄rit. s. vtili. ſꝫ de bono delectabili nō q̄rit. qa ↄstat ꝙ opponit̄ delectatōni. iō clarū ē ꝙ nō ē bonū delectabile. Nota doc. sanc. 2ª 2ᵉ. q. c. xlv. ar. j. Honestū ē cui debet̄ honor. q̄ debet̄ excellētie q̄ attēdit̄ sm̄ ꝟtutē. q̄re honestū idē ē qḋ ꝟtuosum. Vn̄ q̄rere vtꝝ tristicia possit eē bonū honestū. est q̄rere. an possit eē aliqḋ ꝟtuosum. et bonū morale ↄforme recte rōni.

ar.p°. ¶ Rn̄deo dd̄ꝫ. ꝙ sm̄ illā rōem q̄ tristicia ē bonū p̄t eē bonū honestū. Dictū ē eīm ꝙ tristicia ē bonū sm̄ cognitōeꝫ ꝛ recusatōeꝫ mali. q̄ q̄dē duo i dolore corꝑali attestāt̄ bonitati nature. ex q̄ puenit ꝙ sensus sentit. ꝛ natura refugit lesiuū qḋ causat dolorē. In interiori ꝟo tristicia cognitio mali q̄nq3 q̄dē ē p rectū iudiciū rōis. ꝛ recusatio mali ē p volūtatē bene dispositā detestātē malū. Oīe āt bonū honestū ex his duobꝫ pcedit. s. ex rectitudie rōis ꝛ volūtatꝭ. vn̄ manifestū ē ꝙ tristicia p̄t hr̄e rōem boni honesti.

¶ D. rn̄det tali ↄclōne. Tristicia interior eo mō q̄ est bona p̄t eē bonū honestū. Dicit āt (eo ꝛc̄) qꝛ scꝫ nō ē bonū honestū vt ē anxietas. ſꝫ ex suppōne rōe cognitōis ꝛ recusatōis mali. Probat̄ ↄclo. Tristicia ē bonū sm̄ cognitionē ꝛ recusatōem mali. ſꝫ ista duo in dolore ꝛc̄. vt i lra. ſꝫ oē honestū ex his duobꝫ pcedit. ḡ ↄclo ꝟa. Maior nota ex ar. p°. Minor p p̄ma pte pꝫ ex ar. p°. scd̄a relinquit̄ nota. ꝛ pat3 de tristicia q̄ ē sm̄ deū. Subsumpta pars ex rōne honesti. vn̄ intendit̄ ista rō. Oīe pcedens ex recta rōe ꝛ volūtate ordinata ē bonū honestū. ſꝫ tristicia interior inq̄ntū ē bona p̄t eē hmōi. igit̄. Maior pꝫ ex rōne honesti. Minor declarat̄ a pncipio corpis. ¶ Nota ꝙ dolor exterior vt sic inq̄ntū ab extrinseco infert̄ nō p̄t esse bonū ꝟtuꝭ vl̄ honestū. eo ꝙ est a malo lesiuo extrinseco. Vez tm̄ ē. ꝙ patiētia circa talē dolorē p̄t eē bonū honestū et est. Vn̄ hꝫ D. sanc. iij. p. q. xlviij. ar. j. ad p'ᵐ. ꝙ passio inq̄ntū hmōi nō ē meritoria. qꝛ hꝫ pncipiū ab exteriori. ſꝫ inq̄ntū ē acceptata p volūtatē. sic hꝫ ab interiori pncipiū et hoc nō est meritoria. hec ille.

¶ Cōfirmat̄ ↄclo argumēto in ↄtrariū

¶ Ad p̄mū ḡ dd̄m. ꝙ oēs passiōes aīe regulari debent sm̄ regulā rōis. q̄ ē radix boni honesti. quam trāscēdit imoderata tristicia. de q̄ loq̄t̄ Aug°. ꝛ ideo recedit a rōne honesti.

¶ Ad minorē. Auctoritas loq̄t̄ de tristicia imoderata. q̄ ē extra limites rōis recte. ꝛ ↄcedit̄ ꝙ tal̄ nō ē bonū honestū. p̄t tm̄ aliq̄ alia. s. q̄ ē ↄformis recte rōni eē bonū honesti. Tristicia āt de malis penalibꝫ a deo inflictis p̄t eē inordinata ꝛ ↄ̄ria diuie ordinatōni. ꝛ sic mala moralr̄.

¶ Ad scd̄m dd̄ꝫ. ꝙ sicut tristicia de malo pcedit ex volūtate ꝛ rōe recta q̄ detestat̄ malū. ita tristicia de bono pcedit ex rōe ꝛ volūtate puersa q̄ detestat̄ bonū. ꝛ iō talis tristicia ipedit laudē vel meritū boni honesti. sicut cū q̄s facit cū tristicia elemosynā.

¶ Ad minorē. Tristicia de bono minuit rōnem laudabilꝭ. sicut si q̄s cū tristicia det elemosynā. qꝛ bonitas ꝛ malicia attēdunt̄ penes volūtarium qḋ minuit tristicia. Sꝫ in malis negat̄ minor. qꝛ tristari de malo nō minuit meritū vel laudem.

¶ Ad tertiū dd̄ꝫ. ꝙ aliq̄ p̄sentialr̄ eueniūt q̄ nō fiunt deo volēte. ſꝫ deo pmittēte. sicut pctā. vn̄ voluntas repugnās pctō existēti vl̄ in se vel in alio. nō discordat a volūtate dei. mala ꝟo penalia p̄sentialr̄ cōtingūt etiā deo volēte. nō tm̄ exigit̄ ad rectitudineꝫ volūtatis ꝙ ea sm̄ se hō velit. ſꝫ solū ꝙ non ↄtrariet̄ ordini diuine iusticie. vt supra dictū est. q.xix.ar.x.

¶ Ad minorē. nō velle ea q̄ p̄sentialr̄ fiūt q̄ sunt mala culpe. negat̄ vl̄r ista minor. Nec h̄ ē hr̄e volūtatē ↄ̄riā volūtati diuie. qꝛ de° nō vult mala culpe fieri. ſꝫ vult pmittere. vt pꝫ. p̄. p. q. xix. ar. ix. Si āt intelligit̄ ista minor nō velle ea ꝛc̄. de malis pene. distinguit̄. vl̄ appetitu naturali nō velle. ē repugnare diuie volūtati. negat̄. qꝛ tal̄ nō tenet̄ se ↄformare. nisi in gn̄e cause efficientꝭ. nō in volito materiali. Si āt intelligit̄ de volūtate ꝛ appetitu rōnali. distinguit̄. vel vt natura. sic iteꝝ negat̄. vl̄ vt rō in volito materiali. vt stat sub rōe formali. ꝛ vt volitū ē a deo. tūc ↄcedo. ꝙ sic nō velle ē repugnare. Dico eīm ꝙ ↄformitas reddit̄ nō in materiali volito sm̄ se. ſꝫ vt ē volitū a deo. vt patuit sup̄. q. xix. ar. x. Vn̄ negat̄ ↄ̄ña. tm̄ p°. qn̄ q̄s tristat̄ de malo culpe. tū scd̄o. qn̄ q̄s tristat̄ p appetitū sensibilē ꝛ corporalē de malo pene. tum tertio. qn̄ etiā p voluntateꝫ tristat̄ de malo pene sm̄ se ꝛc̄.

¶ Vtꝝ tristicia possit eē bonū vtile

C
AD tertiū sic pcedit̄. Videt̄ ꝙ tristicia nō possit eē bonū vtile. Dicit̄ eīm Ecclesiastici xxx. Multos occidit tristicia. ꝛ nō ē vtilitas in illa. ¶ P̄. electio ē de eo qḋ ē vtile ad finē aliquē. ſꝫ tristicia nō ē eligibil̄. q̄nimo idē sine tristicia ꝙ̄ cū tristicia ē magꝭ eligēdū. vt dr̄ in. iij. topicoꝝ. ḡ tristicia nō ē bonū vtile. ¶ P̄. oīs res est ꝑpt suā opatōem. vt dr̄ in. ij. de celo. ſꝫ tristicia ipedit opatōem. vt dr̄ in. x. ethi. ḡ tristicia nō hꝫ rōnem boni vtil̄. ¶ Sꝫ ↄ̄. sapiēs nō q̄rit nisi vtilia. ſꝫ sicut dr̄ Eccl's. vij. Cor sapientū vbi tristicia. ꝛ cor stultorū vbi leticia. ḡ tristicia ē vtilis.

¶ Hic Doc. q̄rit de alia drn̄a boni. s. vtilis

¶ Rn̄deo dd̄m. ꝙ ex malo p̄nti insurgit duplex appetitiu° motus. Unus q̄dē ē q̄ appetit° ↄtrariat̄ malo p̄nti. ꝛ ex ista pte tristicia nō hꝫ vtilitatē. qꝛ id qḋ ē p̄sens nō p̄t nō esse p̄sens.

¶ D. distincte rn̄det duabꝫ ↄclusionibꝫ sm̄ ꝙ distinguit de motu tristicie duplici. Et p° rn̄det iuxta p̄mū. 2° iuxta scd̄m. ibi. Scd̄s mot° ꝛc̄. Distinguit ḡ ꝙ ex malo p̄senti ↄsurgit duplex appetitiu° mot°. q̄ ambo ptinēt ad tristiciā. ꝛ puto ꝙ p̄mus sit eēntialior tristicie. qꝛ p̄t eē tristicia sine scd̄o. Sicut vbi nō ē spes euasiōis. vt patuit supra. q. xxxvij. ar. ij. et. iij. nō āt sine p̄mo. Vn° ḡ mot° ē. q̄ ↄtrat̄ appetitus ipi malo ꝛ renuit̄. ꝛ hꝫ displicētiā. Conclusio rn̄po. p° ↄformis. Ex ista pte (scꝫ q̄ ad hunc motū) nō hꝫ vtilitatē. (ḡ appetitus ↄ̄riat̄. quia cū nō ...

habeat bonitatē. imo etiā boni honesti. nō eñ iuuat aliqd ꝙ multū ꝯriet ei qd iā factū ē. Presupponit qdē ad aliū motū. sȝ in se nihil pficit ꝛc. Probat ꝯclo sic. Motus ad impossibile ē inutil. sȝ tal' mot⁹ quo appetit⁹ ꝯriat malo ꝛ vult nō inesse qd adest. est ipossibil. ḡ ꝛc. Probat minor. qꝛ qd p̄sens ē nō pt nō eē p̄sens. tale aūt malū supponit tamen esse p̄sens. Cōsequēter cū dicat

¶ Scd's mot⁹ ꝯsurgit in appetitu ad fugiēduȝ et repellendū malū ꝯtristās. ꝛ q̄tū ad h̄ tristicia hȝ vtilitatē si sit de aliq̄ qd ē fugiendū Est eñ aliqd fugiendū dupl'r. Uno mō ꝓpt seipm ex ꝯrietate quā hȝ ad bonū. sicut pctm̄. ꝛ iō tristicia de pctō vtil' est ad h̄ ꝙ hō fugiat pctm̄. sicut Apl's dr. ij. ad Corin. vij. Gaudeo. nō qꝛ ꝯtristati estis. sȝ qꝛ ꝯtristati estis ad pniam. Alio mō ē aliqd fugiendū. nō qꝛ sit fm se malū. sȝ qꝛ ē occasio mali. dū vl' hō nimis inheret ei p amorē. vl' etiā ex h̄ ꝙ pcipitat in aliqd malū. sic pȝ in bonis tpalib⁹. ꝛ fm h̄ tristicia de bonis tpalib⁹ pt eē vtil'. sicut dr Eccl'. vij. Meli⁹ ē ire ad domū luct⁹ q̄ȝ ad domū ꝯuiuij. in illa eñ finis cunctorum ammonet hominū.

¶ Ponit scd̄m mēbrū dicte distinctōis. qꝛ scd's mot⁹ ē. q̄ appetitus fugit ꝛ nitit repellere. nō videlicȝ ꝙ nō insit eū iā. sȝ p futuro. Et subiūgit ꝯclonē nisiuā scdaȝ. iuxta hoc mēbrū. talē. Quantū ad h̄ (.i. q̄ ad illū actū) tristicia hȝ vtilitatē. si sit de aliq̄ qd ē fugiendū. Et postea itez resumit eā. Tristicia in oi fugiendo ē vtilis. Ista ꝯclo dr vnū limitatiuū D. p° exponit illā limitatōeȝ. Scdo ꝓbat ꝯclonē. ibi. Ideo āt ꝛc. Dicit ḡ notāter. si sit de aliq̄ qd ē fugiendū. qꝛ tristicia de nō fugiendo. imo ꝓsequēdo eēt nociua ꝛ ipeditiua bone ꝛ debite ꝓsecutōis. Et p intellectu qd sit ꝛ q̄t modis aliqd ē fugiendū Doct. ponit vnū notabile distinctiuū. qꝛ dupl'r. Uel qꝛ ē malū fm se. vt ē pctm̄. ꝛ tūc tristicia vtil' ē. vt pȝ p aplm. Alio°. nō qꝛ fm se sit malū. sȝ qꝛ ē occasio mali ꝛ pcti. vt i l'ra. ꝯñter ibi

¶ Ideo āt tristicia in oi fugiēdo ē vtil'. qꝛ geminat fugiendi cā. nā ipm malū fm se fugiēdū ē. ipaȝ āt tristiciā fm se oēs fugiūt. sicut etiā bonū oēs appetūt ꝛ delectatōem de bono. Sicut ḡ delectatio de bono facit vt bonū auidi⁹ q̄rat. ita tristicia de malo facit vt malū vehementius fugiatur.

¶ Probat scdaȝ ꝯclonē expositā ꝛ arguit sic. Illd qd facit ꝙ malū fugiendū forti⁹ fugiat. illd ē vtile. sȝ tristicia facit intēsi⁹ ꝛ forti⁹ vitare malū. igit ē vtil'. Maior nota. qꝛ fugere malū ē qddā bonū. ḡ qd valet ꝛ ꝯfert ad talē fugā ē bonū vtile (qd nihil aliud ē q̄ȝ valens ad aliud) Minor ꝓbat rōe ꝛ silitudine. posita duplici ꝛ gemina cā fuge fuga ē maior. sȝ posita tristicia de malo iniacēti (malo dicto fm se vl' occasionali) ponit duplex ꝛ gemina cā fuge. ḡ erit fortior. Maior nota. minor ꝓbat. qꝛ ponit malū qd ē fugiendū. ꝛ ponit tristicia ex eo sequēs q̄ etiā est p se fugienda ab oib⁹. ḡ minor ṽa. Et ꝓbat minor silitudine de delectatōe. qꝛ bonū cū delectatōe forti⁹ q̄rit q̄ȝ bonuȝ tm̄ sine delectatōe. ḡ malū puta pctm̄. s. cū h̄ ꝯtristet ꝛ displiceat forti⁹ fugit. imo si nō ꝯtristaret nō fugeret. ꝛ inde ē ꝙ pctōr q̄ȝdiu nō tristat de pctis nō fugit. ¶ Et aduerte ꝙ ille scd's act⁹ tristitiae q̄ ē fuga ꝛ conat⁹ ad effugiēdū malū ē vtil' ad fugā (.i. appetit⁹ ꝛ desideriū large dictū carendi illo malo si ē ꝯtristās) augēt ex h̄ ꝙ malū cōtristat. Et iō apphendens malū suū. qꝛ auertit a deo. ꝛ cū h̄ ꝯtristat. apphendit mai⁹ malū. ꝛ plura mala p modū vni⁹ obiecti. ꝛ p ꝯñs mag' nitit hoc effugere

¶ Cōfirmat etiā hec ꝛ² ꝯclo respō. argumēto i ꝯtrariū

¶ Ad p^m ḡ dōȝ. ꝙ auctoritas illa itelligit de imoderata tristicia q̄ aīm absorbet. hmōi āt tristicia imobilitat aīm. ꝛ ipedit fugā mali. vt sup̄ dictū est q. xxxvij. ar. ij.

¶ Ad auctoritatē istā. Multos occidit tristicia. s. inordinata ꝛ absorbēs. ꝛ oino aggrauās. ipediendo actū interiorē (scȝ fugā. ꝛ exteriorē de q̄ sup̄ q. xxxvij. ar. ij.) sed tristicia moderata hñs spem euasiōis. ꝛ ꝯpatiēs fugam mali i appetitu. tal' pt eē vtil'. qꝛ eo ipo ꝙ fugio illd ꝛ habeo tāq̄ȝ malū. sequitur maior fuga. ex h̄ ꝙ etiā igerit mihi tristiciā. q̄ est fugibilis.

¶ Ad scd̄m dōȝ. ꝙ sicut qdlibet eligibile fit min⁹ eligibile ꝓpt tristiciā. ita qdlibet fugiēdū reddit mag' fugiēdū ꝓpt tristiciā. ꝛ q̄tū ad h̄ tristicia ē vtil'.

¶ Maior ṽa. illa eñ ē rō vtil'. s. valere ad aliquē finē Ad minorē. Tristicia nō ē eligibil' ad ꝓsequēdū. tm̄ vtil' ē ad fugiendū. ꝛ si sit de malo erit i veritate vtil' ꝛ ṽa laudabili ꝛ honesta vtilitate. Bñ volo ꝙ tristicia de bono nō ē vtil' ad ꝓsecutōeȝ. vt dr ꝛ vult phs. qꝛ qd eligit sine tristicia mag' ꝛ feruēti⁹ eligit q̄ȝ cū tristicia. Electio āt dr ꝓsecutōeȝ. nos āt dixim⁹. ꝙ ē vtil' ad fugā maiorē.

¶ Ad 3^m dōȝ. ꝙ tristicia de opatōe aliq̄ ipedit opationē. sȝ tristicia de cessatōe opatōis facit auidi⁹ opari

¶ Ad minorē dictū fuit q. xxxvij. ar. iij. Impedit opationē de q̄ ē. sicut obiecto ꝛ cā obiectiua. tm̄ nō ipedit eā q̄ ē ei⁹ effect⁹. Nō illa fuga ē effect⁹ saltē indirect⁹ ipsi⁹ tristicie. s. fugere malū. Et scdo dr ad minorē iuxta D. ꝙ aliq̄ tristicia hñs scȝ se in rōe effect⁹ opatōis ipedit. sȝ tristicia de cessatōe opatōis facit auidi⁹ opari Et qꝛ tristor ꝙ nō possum effugere. ideo fortius fugio

¶ Utrȝ dolor siue tristicia sit summū malū.

D

Ad q̄rtū sic pcedit. Uidet ꝙ tristicia sit summū malū. Optimo eñ opponit pessimū. vt dr in. viij. ethi. sȝ q̄dā delectatio ē optimū. q̄ scȝ ptinet ad felicitatē. ḡ aliq̄ tristicia ē summū malū. ¶ P. btitudo ē summū bonū hois. qꝛ ē vltim⁹ hois finis. sȝ btitudo ꝯsistit in h̄ ꝙ hō habeat q̄cq̄d velit. ꝛ nihil mali velit. vt sup̄ dictū ē. ḡ summū bonū hois ē ipletio volūtatꝭ ipi⁹ q. iij. arti. iiij et. v. sȝ tristicia ꝯsistit in h̄ ꝙ accidit aliqd ꝯ volūtatē. vt pȝ p Aug. xiiij. de ciui. dei. ḡ tristicia ē summū malū hois. ¶ P. Aug. sic argumētat in p° soliloqor. Ex duab⁹ ptib⁹ cōpositi sum⁹ ex aīa. s. ꝛ corpe q̄z pars deterior ē corp⁹. summū āt bonū ē melioris ptis optimū. summū āt malū pessimū deterioris. ē āt optimū i aīo sapiētia. i corpe pessimū dolor. summū igit bonū hois ē sape. summū malū dolere. ¶ Sȝ ꝯ. culpa ē mag' malū q̄ȝ pena. vt i p° habitū ē. sȝ tristicia seu dolor ptinet ad penā pcti. sicut frui reb⁹ mutabilib⁹ ē malū culpe. q. xlviij. ar. vj. Dicit eñ August. in li. de ṽa reli. Quis ē dolor q̄ dr animi. nisi carere mutabilib⁹ reb⁹. q̄b⁹ fruebat aut frui se posse sperauerat. ꝛ h̄ est totū qd dr malū. i. peccatū ꝛ pena peccati. ḡ tristicia seu dolor nō est summū malū hois.

¶ Hic Doc. p scda pte pncipalis huius questionis inqrit an tristicia sit summu malum

¶ Rndeo dom. q ipossibile e aliqua tristicia seu dolore ee summu hois malu Ois em tristicia seu do lor aut e de h qd e vere malu. aut e de aliq apparenti malo qd e vere bonu. dolor at seu tristicia q e de ve re malo no pt ee summu malu. e em aliqd eo peius. scz vel no iudicare ee malu illud qd vere e malu. vl' etia no refutare illd. tristicia at vl' dolor q e de appa renti malo qd e vere bonu no pt ee summu malu. qz peius ect oino alienari a vero bono. vn ipossibile e q aliq tristicia vel dolor sit summu hois malu

¶ Doc. videt tali 9clone in pncipio et in fine corpis. Impossibile e tristicia aliqua seu dolore ee summu hois malu. Probat. ois tristicia seu dolor etc. vt in lra. sz null9 pt ee summu malu. igit etc. Maior pz ex supdictis. pma ps minoris pbat in lra. qz dolor seu tristicia etc. scda ps ibi. Tristicia at vl' dolor q e etc. Et habet ex corpe ista ro sub breuib9. illd e ipossibile ee summu malu q sp dat pei9 sz oi tristicia dat peius. igit 9clo vera. Maior nota. minor pbat p totu corp9 articuli. qz ois tristicia. aut est de vere malo aut apparenti. sz qlibet dat peius. Ista minor osten ditur in littera etc.

Argumetu in cotrariu

Est p 9clone respo. Et ex eo habet alia ro p 9clone. et q arguit sic Impossibile e q malu pene sit summu malu. sz tristicia e malu pene. igit 9clo vera. Maior pbat. qz malu culpe e peius q malu pe ne. vt pz p. p. q. xlviii. ar. vi. et in de Malo mate. p. q. v. qz videlicz pena opponit bono creato. vl' aliq mo (aliqua salte) bono increato. vt pricipat a nob. sicut puatio visio nis et beitudinis. sz culpa opponit bono diuino in se 9si derato. et ci9 amori q amat amore amicicie etc. (Non tn formalr. sz obiectiue opponit malu summo bono. scz ma lum culpe. Vide infra. q. lxxiii. ar. iiii.) Et etia. qz pena 9sistit in subtractoe act9 pmi. et ci9 q volutas vtit. sz cul pa dr malu actu et vsuz volutatis et deordinatoez i actu 2o q peior e. Alias roes ponit D. in de malo si placet vide.

¶ Ad pmu g dom. q duo bona sunt coia et de lectatoni et tristicie. s. iudiciu vez de bono et malo. et ordo debit9 volutatis approbatis bonu et recusan tis malu. Et sic ptz q in dolore vl' tristicia est aliqd bonu. p cui9 puatoem pt fieri deteri9. sz no in oi de lectatoe e aliqd malu p cui9 remotonem possit fieri meli9. vn delectatio aliq pt ee summu hois bonum. eo modo quo supra dictu est. tristicia aut no potest

q. xxxiiii. ar. iii. esse summu hois malum.

¶ Ad maiore q hz multiplice expoem ad ea verifica da. Dico p9 illu modu dicedi Alphonsi et Geraldi. qui videt tagere expoem qua inuit h pncipiu solutois. q

Id meli9 cu ius oppositu peius. illa maior e vera de 9triis q se vtiter no includut. et in his qz vnu no depedet ab alio. Exemplu pmi. dilectio pris mi meritoria meli or e fide et spe. Et tn oppositu ci9. s. odiu primi. no pei9 e q ifidelitas. qz fides et spes icludut in dilectoe meritoria. Exeplu scdi. Bene viuere e melius q viuere. et tn male (. i. misere viuere) no e pei9 q no viue re. qz no viuere abiicit tota vita. male at viuere includit vita. et abiicit aliquè modu. ¶ Scdo dico post Capolu in p9. dis. p9. q. p9. ad. xv. et. xvi. 9tra scda 9clone. q illa regula tenet in moralib9 eligendis. et fugiendis moralr. qz maxie 9triu opponit maximu viniu. loquedo de oppo sitone directa. et ex pte obiecti. et qn viniu no hz fugibilita tem nisi ex obiecto. Et sp intelligendu (quado) se no ins cludut. Alis dant multe instatie. vide Capolum. Et ins fra vide. q. lxxiii. ar. iiii. circa argumetum in 9trarium

¶ Ad ppositu dico et ad minore q tristicia no e de simpliciter 9trio et opposito delectatoni. imo obiectu tristicie includit aliqd de pmixtoe obiecti delectatois (scz boni) Na tristicia hz duo bona coia cu delectatoe. s. iudiciu ve ru de malo. et debitu ordine volutatis recusantis malu. Et sic ptz q in oi tristicia e aliqd bonu p cui9 puatoem sp pt fieri peior. et p 9ns nulla e summu malu. Delectatio aut pt ee sine oi malo. igit pt dari optima ad sensuz. dictu. q. xxxiiii. ar. iii. (scz inter bona huana) Vn negat 9na. qa illa regula no bn applicat ad ppositu. de q vide in de ma lo. q. ii. ar. x. et infra. q. lxxiii. ar. iiii. ¶ Pro declaratone hui9 solutois nota D. in de Malo. q. v. ar. p. ad qrtuz. qz miseru ee 9sistit in recessu a deo. a cui9 pticipatoe rece dit qs p cuiuslibet boni puatoem. Vn qlibet bonu p uatu facit magis miseru. sz no qlibet bonu additu faciat magis beatu. qz p bonu additu ho no magis deo adhereq q si ei imediate 9iungantur. sz p bonu subtractum magis ab eo elongatur.

¶ Ad scdm dicz. q h ipm qd e volutate repugna re malo. e qdda bonu. et ppt h tristicia vl' dolor no pt ee summu malu. qz hz aliqua pmixtone boni

¶ Minor vera ad sensum sup dictu. q. iii. ar. iiii. ad qrtu. qz ho e btus ex h q hz q vult. sz tn no hz q vult per actu volutatis. sz alteri9 pone. Et dico cu h q vez sum mu bonu e ipletio volutatis ipius. sz addo q etia 9triari ei qd qs no vult. etia e bonu salte ex suppone. Vltra. sed tristicia 9sistit in h q accipit aliqd 9tra volutate. Conce do. sz dico q meli9 e tristari de eo qd e 9tra volutate q no tristari. vn peior e q no tristat de malo. q q tristat et re pugnat malo. Quare negat 9na. qz tristicia hz sp aliqd de pmixtone boni. s. vel rectu iudiciu et refutatoem mali. Et illud qd no haberet taliu aliqd eet peius. Et e funda mentu. qz tristicia semp includit aliqd bonu. quare non potest esse summu malum.

¶ Ad tertiu dom. q peius e qd nocet meliori q qd nocet peiori malu at dr. qz nocet. vt dr Aug. in Ench. vn maius malu e qd e malu aie q qd e malu corpis. vn no e efficax ro qua Aug. inducit. non ex sensu suo. sed ex sensu alterius.

¶ Negat id qd dr. Summu aut malu pessimu deterio ris. imo pessimu e. s. nociuu melioris. Quare malu aie (scz culpa) e peius qdda q dolor vl' tristicia q nocet cor pori. Ro at illa no e Augustini ex ppria snia. sz ex sensu al terius etc. ¶ Nota vbu D. Malu dr qd nocet. vez q dem sz no tm. qz nocet. i. inducit pena vl' aliqd penale. sed magis. qz inordinatu. de hoc fuit aliqd tactu sup. q. xviii. ar. ix. ad scdm. Et magis ifra. q. lxxii. ar. viii. ad 2m.

¶ Questio. xl. de passionib9 irascibilis. s. spe et desperatione.

Consequeter 9siderandu e de passionib9 irascibil. Et p9 de spe et desperatoe. Scdo de timore et audacia. Tertio de ira. Circa pmu qrunt octo. Prio. vtz spes sit ide qd desideriu vl' cupiditas. Scdo. vtz spes sit in vi

E

ap̄p̄ehensiua. vel in vi appetitiua. Tertio. vtrū spes sit in brutis aīalibꝫ. Quarto vtrū spei ꝯtrariet desꝑatio. Quinto. vtrū cā spei sit experiētia. Sexto. vtrū in iuuenibꝫ ⁊ ebriosis spes abūdet. Septimo de ordine spei ad amorē. Octauo. vtrum spes conferat ad operationem.

¶ Postq̄ determiatū est de passionibꝫ ꝯcupiscibilis Hic ꝯsequēter agit̄ de passionibꝫ irascibilis. Et rō ordinis pꝫ ex.q.xxv.ar.j.qꝛ passiones ꝯcupiscibilis sunt priores aliq̄ via gn̄atōis. Alie (q̄ dicūt̄ deīt) via ꝑfectōis.et sunt ex q̄bꝫ passiones irascibilis oriūtur.ideo patꝫ ordo. Determinādo aūt de passionibꝫ irascibilis p̄mo agit de spe ⁊ desperatōe. Scd̄o de timore ⁊ audacia. Tertio de ira. Et rō ordinis est.qꝛ vt patuit ibidē ar.iij. spes est p̄ma inter passiones irascibilis.ideo pꝫ ordo ad p̄cedentia ⁊ sequētia. Circa p̄mū ḡ determinat de spe. Scd̄o de desperatōe.ar.iiij. Circa p̄mū p̄mo ostēdit qd sit spes.secūdo determinat q̄ddā dubiū.ar.iij. Circa p̄mū duo.p̄mo ostendit spem nō esse in appetitu ꝯcupiscibili. Scd̄o ostēdit eā nō eē in vi cognoscitiua.ex q̄bꝫ habet̄ q̄ditas spei q̄ sit passio irascibilis.vt patebit

¶ Utrū spes sit idē qđ desideriū vel cupiditas.

Ad p̄mū sic p̄cedit̄. Videt̄ q̄ spes sit idem qđ desideriū siue cupiditas. spes eñ ponit̄ vna q̄ttuor p̄ncipaliū passionū.sed aug. enumerās q̄ttuor p̄ncipales passiones.ponit cupiditatē loco spei.vt pꝫ in.xiiij.de ci.di. ḡ spes est idē qđ cupiditas siue desideriū ¶ P̄. passiones differūt s̄m obiecta.sꝫ idē est obiectū spei ⁊ cupiditatis siue desiderij.scꝫ bonū futurū.ḡ spes ē idem qđ cupiditas siue desideriū. ¶ Si dicat̄. q̄ spes addit supra desideriū possibilitatē adipiscēdi bonū futurū. Cōtra.id qđ ꝑ accīs se hꝫ ad obiectū nō variat spēm passionis.sꝫ possibile se hꝫ ꝑ accīs ad bonū futurū.qđ est obiectū cupiditatis vel desiderij ⁊ spei ḡ spes nō est passio specie differēs a desiderio vel cupiditate. ¶ Sed ꝯtra.diuersarū potēnarū sunt diuerse passiones specie differētes.sꝫ spes est in irascibili.desideriū aūt ⁊ cupiditas i ꝯcupiscibili.ḡ spes differt a desiderio ⁊ cupiditate

¶ Hic p̄mo inq̄rit an spes sit desideriū. ⁊ ꝑ ꝯsequēs an sit passio ꝯcupiscibilis.

¶ Rn̄deo dīcm̄. q̄ spēs passionis ex obiecto ꝯsiderat̄.circa obiectū aūt spei quattuor ꝯditōes attendūtur Primo q̄dem q̄ sit bonū. nō eñ ꝓprie loquēdo est spes nisi de bono. ⁊ ꝑ hoc differt spes a timore qui est de malo. Secūdo vt sit futurū. nō eñ spes ē de p̄nti iā habito. ⁊ ꝑ hoc differt spes a gaudio qđ est de bono p̄nti. Tertio req̄rit̄ q̄ sit aliq̄d arduū cū difficultate adipiscibile. nō eñ aliq̄s dr̄ aliq̄d sperare minimū qđ statim ē in sua potestate vt habeat. ⁊ ꝑ hoc differt spes a desiderio vel cupiditate.q̄ est de bono futuro absolute. vn̄ ꝑtinet ad concupiscibilē. spes aūt ad irascibilem. Quarto q̄ illud arduū sit possibile adipisci. nō eñ aliquis sperat id quod omnino adipisci non potest. et s̄m hoc differt spes a desperatione.

¶ P.p̄mo deducit quā dā ꝯclonē ḡnalē.ex supabundanti misiuā. Scd̄o ex ea infert ꝯclonē specialr̄ respō. q̄n to p̄senti cū q̄dā corollario.ibi. Sic ḡ ⁊c. Cōclusio ḡ p̄ respō. ex multis ꝑtibꝫ collecta ē. Spes differt a timore ⁊ a gaudio. differt etiā a desiderio vl̄ cupiditate.q̄ ꝑtinet ad ꝯcupiscibilē.spes aūt ad irascibilē. differt etiā a desꝑatōe. Probat̄.species passiōis (.i.distinctio passiōis) ex obiecto (scꝫ distincto) ꝯsiderat̄. sꝫ obiectū spei differt ab obiectis oim dictaꝝ passionū. Et ꝑtinet ad irascibilem.sicut obiectū desiderij ad ꝯcupiscibilē.igit̄ seq̄t̄ ꝯclo.p oibꝫ ꝑtibus suis. Maior ē nota. Minor iuxta ꝑtes suas deducit̄ clare in l̄ra. Cōsequēter ibi *Cōclo. p.*

¶ Sic ḡ pꝫ q̄ spes differt a desiderio. sicut differūt passiones irascibil̄ a passionibꝫ ꝯcupiscibil̄. ⁊ ꝓpter hoc spes p̄supponit desideriū sicut ⁊ oēs passiōes irascibilis p̄supponunt passiones ꝯcupiscibilis. vt supra dictum est. *q.xxv.ar.p.*

¶ Infert ex dictis ꝯclonē respō. directe ad ꝓpositū vt in p̄ncipio l̄re. q̄ pꝫ ex tertia pte ꝯclonis p̄dicte. Et cum ipsa infert qđdā aliud corollariū. scꝫ. spes p̄supponit desideriū. Probat̄. oēs passiones irascibil̄ p̄supponūt passiones ꝯcupiscibil̄ (bone videlicꝫ eas q̄ sunt circa bonū. male vero eas q̄ sunt circa malū) sꝫ spes ē in irascibili. et circa bonū. ḡ p̄supponit i ꝯcupiscibili aliquā circa bonū. q̄ ē desideriū cū amore. Maior nota ex sup̄ dictis. Minor iam patuit in articulo. De materia istius articuli. vide Doc. sanc. in.iij. dis. xxvi. q. p. ar. ij.

☞ Et ꝯfirmat̄ ꝯclo directe misiua argumento in contrarium qđ ꝯtinet rōnem tactā in corpe

¶ Ad p̄mū ḡ dīcm̄. q̄ Aug⁹. ponit cupiditatē loco spei. ꝓpter hoc q̄ vtrūq̄ respicit bonū futurū. Et qꝛ bonū qđ nō ē arduū q̄si nihil reputat̄. vt sic cupiditas maxime videat̄ tendere in bonū arduum. in qđ etiam tendit spes.

¶ Ad minorē dr̄. q̄ lr̄. Aug⁹. ponit cupiditatē nō ꝓ desiderio. sꝫ p spe. tū qꝛ vtrūq̄ respicit bonū futurū. tum qꝛ cupiditas maxie videt̄ ei ardui. cui⁹ etiā ē spes. Ideo cupiditas magis ponitur p spe q̄ꝫ desiderio Aliq̄d etiā qđ ꝯfert intellectui istius solonis. habitū ē sup̄. q. 30. ar. ij. ad ij.

¶ Ad scd̄m dīcꝫ. q̄ obiectū spei nō ē bonū futurū absolute. sꝫ cum arduitate ⁊ difficultate adipiscēdi. vt dictum est.

¶ Minor negat̄. ⁊ dr̄ q̄ bonū futurū vt sic nō ē obiectū spei. sꝫ cū appr̄hensa ⁊ p̄supposita arduitate. Et bene volo. q̄ eadē res possit obijci. sꝫ nō idē obiectū. qꝛ nisi appr̄hēsa arduitate nō sperat̄ ad sensū dicēdū in.iij.art. *In cor.*

¶ Ad tertiū dīcꝫ. q̄ obiectū spei nō solum addit possibilitatē sup̄ obiectū desiderij. sꝫ etiā arduitatē. q̄ ad aliā potentiā facit spem ꝑtinere. s. ad irascibilē. q̄ respicit arduū. vt in p̄mo dictū ē. Possibile aūt ⁊ īpossibile nō oīno ꝑ accīs se hn̄t ad obiectū appetitiue v̄tutis. Nā appetit⁹ ē p̄ncipiū motiōis. nihil aūt mouet̄ ad aliq̄d. nisi sub rōne possibil̄. null⁹ eñ mouet̄ ad id qđ estimat īpossibile adipisci. ⁊ ꝓpt̄ h̄ spes differt a desꝑatōe s̄m drām possibil̄ ⁊ īpossibil̄. *q.lxxxi.ar.ij*

¶ Non dicim⁹ illā solonē. q₂ spes nō addit solū possibilitatē ad obiectū desiderij. sed etiā arduitatē. ⁊ distinguit a desperatōe p possibilitatē. Et q̄uis soloni nō stemus. argumetū tn̄ 𝔠tra eā nō valet. Un̄ dr̄. Maior v̄a tn̄ id qd̄ h₃ se p actīs ad vnū. pt se habere p se ad aliud sicut rōnale accidit (accn̄talitate 𝔠ceptibili) aiali. ⁊ tn̄ p se 𝔠uenit homini. Minor 𝔠cedit. q h₃ se p actīs ad bonū futurū. s₃ negat q habeat se p actōis ad obiectū spei. ⁊ ad spem. ⁊ ad motū appetitiue v̄tutis. ⁊ hoc D. declarat

¶ Aduerte tn̄ q possibile qd̄ ē 𝔠ditio obiecti spei. nō dr̄ possibile logicū. s₃ possibile f̄m aliquā potēciā actiuā

¶ Utr̄ spes sit in vi appheñsiua. vl' in appetitiua

AD scd̄m sic p̄cedit. Uidet q spes ptineat ad vim cognitiuā. spes eñ videt ee expectatio q̄dā. dr̄ eñ Apl's Ro. viij. Si aūt qd̄ nō videmus speramus p patientiā expectam⁹. s₃ expectatio videt ad vim cognitiuā ptinere. cuius est expectare. g̃ spes ad cognitiuā ptinet. ¶ P̄. idem est vt videt spes q fiducia. vn̄ ⁊ sperātes 𝔠fidētes vocam⁹. q̄si p eodē vtentes. eo q est 𝔠fidere ⁊ sperare. sed fiducia sicut ⁊ fides videt ad vim cognitiuā ptinere. g̃ ⁊ spes ¶ P̄. certitudo est ppetas cognitiue virtutis. s₃ certitudo attribuit spei. g̃ spes ad vim cognitiuā ptinet ¶ S₃ 𝔠tra. spes est de bono. sicut dictū est. bonū aūt inq̄tū h̄mōi nō est obiectū cognitiue. s₃ appetitiue virtut̄. g̃ spes nō ptinet ad cognitiuā. s₃ ad appetitiuā virtutē

ar.p̄. ¶ Hic D. inqrit de subiecto. sicut p̄mus arti. v̄tualr inqrebat de obiecto. Ex obiecto aūt ⁊ subiecto inotescit quidditas passionis.

¶ Rn̄deo dd̄m. q cū spes ipoitet extēsionē quādā appetit⁹ in q̄ddā bonū manifeste ptinet ad appetitiuā virtutē. motus eñ ad res ptinet pprie ad appetitū. actio v̄o virtutis cognitiue pficit nō f̄m motum cognoscentis ad res. sed potius f̄m q res cognite sunt in cognoscente

Conclo ¶ D. rn̄det tali 𝔠clōne. spes ptinet ad vim appetitiuā et nō ad cognitiuā. Probat. spes ipoitat extēsionē quādā in q̄ddā bonū. g̃ 𝔠clo vera. Hui⁹ rōnis D. ponit ⁊ pbat p̄mo añs. Scd̄o illud mag̃ explicat. ibi. S₃ q₂ ⁊c̄. Añs habet ex ar. p̄. Tenet 𝔠ña ex dr̄ña mot⁹ appetitiui. et actōis ipi⁹ apphēsiue. q₂ appetitiu⁹ mot⁹ pficit in inclinatōe ad res. actio aūt apphēsiue f̄m q res veniūt ad cognoscentē. vt p₃. p̄. p. q. xvi. ar. p̄. ⁊ originalr ex. vj. metaphysice textu. c. viij. Deinde cū dr̄.

¶ Sed q₂ vis cognitiua mouet appetitiuā repsentādo ei suū obiectum f̄m diuersas rōnes obiecti apphēsi subsequūtur diuersi mot⁹ in vi appetitiua Alius eñ mot⁹ seq̄tur in appetitu ex apphensione boni. ⁊ alius ex apphensione mali. ⁊ silr ali⁹ mot⁹ ex apphensione p̄ntis ⁊ futuri absoluti ⁊ ardui possibilis ⁊ ipossibilis. ⁊ f̄m hoc spes est mot⁹ appetitiue virtutis 𝔠ñs apphēsionē boni futuri ardui possibilis adipisci. s₃ extēsio appetit⁹ in h̄mōi obiectum

¶ Explicat añs dictū. q₂ eñ dictū est q sit extensio in bonū. ideo declarat q̄lis extēsio sit. ⁊ in q̄le bonū. appetitus eñ h₃ diuersos motus. f̄m diuersitatē apphēsionis obiecti. Un̄ in fine ponit qualis mot⁹ sit. ⁊ infert antecedēs ⁊c̄. De ista materia d. sanc. in tertio. vbi sup. ar. p̄. ad p̄m. dr̄. Appetitiue ptis duplex est mot⁹. s₃ 𝔭secutio ⁊ fuga. obiectū aūt spei qd̄ est bonū difficile ⁊ arduū. rōne sue bonitatis natū est mouere ad 𝔭secutōem. s₃ rōne sue difficultatis natū est mouere ad fugā. hic tn̄ motus retardat p spem. et ideo spes importat motū p̄mū in quo saluat rō passionis. tn̄ in dcte p̄uatiue f̄m motū qui est fuga. Hec ille. Ex qb₃ p₃. q spes dr̄ extēsionē appetitus cū p̄uatōe mot⁹ q̄ est fuga. ⁊ ita dr̄ vnū motū extēsiuū ad obiectū. ⁊ tn̄ restrictōem alteri⁹ mot⁹. s₃ fuge. et p 𝔠ñs est mot⁹ appetitiuus.

Argumētū in contrariū

Cōtinet rōnem p 𝔠clōne nisi. q̄ sumit ex pte obiecti. s₃ boni. rō aūt corporis p̄cedebat f̄m modū actōis. q̄ est f̄m inclinatōem ad rē q mod⁹ agēdi 𝔠uenit appetitiui. ⁊ nō cognitiue.

¶ Ad p̄mū g̃ dd̄m. q q₂ spes respicit ad bonum possibile. insurgit duplr homini mot⁹ spei. sicut dupliciter est ei aliq̄d possibile. s₃ f̄m ppriā v̄tutē. et f̄m virtutē alteri⁹. Qd̄ g̃ aliq̄s sperat p ppriā v̄tutē adipisci nō dr̄ expectare sed sperare tm̄. s₃ pprie dr̄ expectare qd̄ sperat ex auxilio virtutis aliene. vt dicat expectare q̄si ex alio spectare. inq̄tū s₃ vis apphensiua p̄cedēs nō solū respicit ad bonū qd̄ intēdit adipisci. s₃ etiā ad illud cui⁹ virtute adipisci sperat f̄m illud Eccl'. li. Respiciēs erā ad adiutoriū hominū. Mot⁹ g̃ spei q̄nq₃ dr̄ expectatio pp̄ter inspectionē virtutis cognitiue p̄cedentē.

¶ Ad maiorē₃. v̄a est de aliq̄ spe. q̄ q̄s sperat se posse 𝔠sequi p v̄tutē ⁊ auxiliū alteri⁹. s₃ illa spes q̄ q̄s sperat 𝔠sequi p virtutē ppriā. nō dr̄ expectatio. ⁊ tn̄ p̄ma dr̄ expectatio. nō q₂ eēntialr sit spectatio vel inspectio auxilij alterius. sed p̄suppositiue. q₂ est mot⁹ innitēs auxilio alterius ex inspectōe. nō tm̄ boni sperati. sicut q̄libet spes facit. sed etiā ex 𝔠sideratōe auxilij alteri⁹. Quia g̃ ibi est duplex inspectio. ideo vocat expectatio (.i. spes p̄ueniēs ex inspectione alteri⁹) Et de istis vide. 2ª 2ᵉ. q. xvij. q₂ expectatio nō capit hic p extēsione longanimi in aliqd̄ distās in tpe s₃ p motu innitente auxilio alteri⁹ a quo sperat boni 𝔠sequi. De ista solone in D. in tertio supra. ar. p̄. ad tertiū Ubi vult q ispectio ⁊ frequēs directio i aliū ē signū spei ⁊ sic nomē signi attribuit spei Uide et ar. iij. ad p̄mū. vbi ponit. q expectatio se habeat ad spem. sicut cōmune ad ppriū. inq̄tū spes addit certitudinē circa expectatōnem Hec ille. Hic aūt videt haberi q expectatio 𝔠tractior est spe. S₃ est alia rō istī⁹. ⁊ alibi dicti. ⁊ non est 𝔠trouersia. q₂ spes est 𝔠munior expectatōe quo ad obiectū₃. q₂ oē qd̄ expectam⁹ speram⁹. s₃ nō ecōtra. In tertio aūt ponit expectatōem cōiorē rōne subiecti ⁊ modi. q₂ spes addit certitudinē de sperato. quā nō icludit expectatio. q̄ dicit extensionē in id qd̄ nō est in promptu habendū₃. ⁊ sic nō est certitudo.

Ad scd̄m dd̄₃. q illd̄ qd̄ hō desiderat ⁊ estimat se posse adipisci credit se adepturū. ⁊ ex tali fide i cognitiua p̄cedente motus sequēs in appetitu fiducia noiat. denoiatur eñ mot⁹ appetitiu⁹ a cognitōe p̄cedente. sicut effectus ex cā magis nota. mag̃ eñ cog

noscit vis apprehēsiua siuꝫ actū q̄ꝫ actū appetitiue

¶ Negat vna ps minoris. scilꝫ ꝙ fiducia ptineat ad cognitiuā essentialiter. imo ad appetitiuā. ⁊ est idē spei. ⁊ denoiat̄ tñ a fide. qꝛ ipam psupponit. ⁊ sic denoiat̄ ab ipsa sicut effect⁹ a cā. nō em̄ ɔfidit qs in aliquē nisi credat se posse auxiliari.

¶ Ad tertiū dōꝫ. ꝙ certitudo attribuit̄ motui. nō solū appetitus sensitiui. sꝫ etiā appetitus naturalis sicut dr̄ ꝙ lapis certitudinaliter tendit deorsum. ⁊ hoc ꝑpter infallibilitatem quā habet ex certitudine cognitionis. que precedit motū appetitus sensitiui vel etiam naturalis.

¶ Ad maiorē ꝫ. certitudo est cognitiue virtutis. pmo et p se ⁊ essentialiter. sꝫ pt̄ eē ponaꝝ etiā appetitiuaꝝ ⁊ ɔsequēter ⁊ naturaliū participatiue. inq̄tū eaꝝ act⁹ ⁊ mot⁹ infallibilit̄ tendūt in fines suos directe a cognitiua, vt dꝫ D. Tho. etiā 2ª 2ᵉ. q. xviij. ar. iiij. sic eē calidū formalit̄ ⁊ p essentiā ɔuenit soli igni. sꝫ eē calidū p participationē ɔpetit et aliis Ad minorē. certitudo attribuit̄ spei participatiue mediāte fide ⁊ cognitiōe. qꝛ hoc dr̄ fides. ꝙ q̄cūqꝫ innititur diuine omnipotentie ⁊ non ponit obicem saluatur ⁊c. Negatur ergo ɔsequentia

G ¶ Utrū spes sit in brutis aialibꝫ.

Ad tertiuꝫ sic ꝑcedit̄. Uidet̄ ꝙ in brutis aialibꝫ nō sit spes. spes em̄ est de futuro bono. vt damas. dīt. sꝫ cognoscere futura nō ptinet ad aialia bruta q̄ hn̄t solū cognitionē sensitiuā. q̄ nō est futuroꝝ. g̃ spes nō ē in brutis aialibꝫ. ꝓ. obiectū spei est bonū possibile adipisci. sꝫ possibile ⁊ impossibile sunt q̄dā dn̄e veri ⁊ falsi. que solū sunt in mēte. vt phs dīt in. vi. metaphy. g̃ spes nō est in brutis aialibꝫ in quibꝫ non est mens. ¶ ꝓ. Aug⁹. dīt sup Gen̄. ad litterā. ꝙ aialia mouent̄ visis. sed spes nō est de eo qd̄ videt̄. nā qd̄ videt qs q̄d sperat. vt dr̄ Ro. viij. g̃ spes nō est in brutis aialibꝫ. ¶ Sed ɔtra. spes est passio irascibilis. sꝫ i brutis aialibꝫ est irascibilis. g̃ ⁊ spes.

¶ Hic D. inq̄rit de quodā dubio incidēte circa subiectū spei. an scꝫ etiā sit in brutis. cū in eis sit appetit⁹ sensitiu⁹. Est aūt rō dubij ex dictis in ar. ꝓ. vbi dictuꝫ est ꝙ spes est de futuro. in qd̄ nō videnẗ posse ferri bestie. vt tāgit pmū argumētū in oppositū adducendū.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ interiores passiones aialiū ex exteriorībꝫ motibꝫ deprehendi pn̄t. ex q̄bꝫ apparet ꝙ in aialibꝫ brutis est spes. Si em̄ canis videat leporē. aut ancipiter auē nimis distantē. nō mouetur ad ipam. quasi nō sperās se eā posse adipisci. si autē sit in ꝓpinq̄ mouet̄ q̄si sub spe adipiscendi

Cōclo. ꝓ. ¶ D. rn̄det tali ɔclone. in brutis aialibꝫ est spes Hāc ɔclonē pbat pmo a signo ꝯ Scdo rōne. ibi Ut em̄ sup ⁊c. A signo ⁊ a posteriori sic. Interiores passiones aialiū ex exteriorībꝫ motibꝫ dep̄hendi pn̄t. sed ex talibꝫ pt̄ dep̄hendi ꝙ in eis sit spes. g̃ ⁊c. Probat̄ minor exēplariter p experientiā sensibilē de exteriori motu canis in l̄ra. ɔn̄r ibi

q. xxvi. ar. ꝓ. et. q. xij. ar. ij. et. q. ꝓ. ar. ij.

¶ Ut em̄ supra dictū est. appetit⁹ sensitiu⁹ brutorū aialiū. ⁊ etiā appetitus naturalis rerū insensibiliū. sequūtur apphensionē alicui⁹ intellectus. sicut ⁊ appetitus nature intellectiue q̄ dr̄ volūtas. sed in hoc est dr̄ntia. ꝙ volūtas mouet̄ ex apphensione intellectus ɔiūcti. sꝫ mot⁹ appetit⁹ naturalis seq̄t̄ apphensionē intellect⁹ separati q̄ naturā instituit. Et silr̄ appetit⁹ sensitiu⁹ brutoꝝ aialiū. q̄ etiā q̄dā instinctu naturali agūt. Un̄ in opibꝫ brutoꝝ aialiū ⁊ aliaꝝ reꝝ naturaliū apparet silis pcessus sicut ⁊ i artis opibꝫ et p hūc modū in aialibꝫ brutis ē spes ⁊ desperatio

¶ Ondit ɔclonē rōne fundamētali a priori p quē modū ɔuenat spes bestiis. esto nō apphēdāt futura. Et pt̄ sic argu. appetit⁹ sensitiu⁹ brutoꝝ seq̄t̄ apphēsionē alicui⁹ intellect⁹. sicut ⁊ intellectiu⁹ appetit⁹ (licꝫ dr̄iter) g̃ ex motione ⁊ instinctu talis intellectus pt̄ bestia moueri q̄si sub spe adipiscēdi. ⁊ p hūc modū pt̄ in eis eē spes ⁊ desperatio. Añs pꝫ ex dictis supra. q. xxvi. ar. ꝓ. Et declarat̄ pmo q̄uo dr̄iter appetit⁹ sensitiu⁹ seq̄tur apphēsionē intellect⁹. ⁊ naturalis ex vna pte. ⁊ intellectiu⁹ ex altera pte. qꝛ ille separatum. ille ɔiūctū. Et ɔfirmatur añs etiā hic a signo. qꝛ apparet silis pcessus in opibꝫ aialiū sicut in opibꝫ artis. q̄ manifeste sunt ab intellectu. g̃ ⁊ opa aialiū. sunt ab intellectu. ex cui⁹ instinctu pn̄t tendere in distās futurū. vt tanget̄ etiā ad pmū ¶ Confirmat rō in ɔtrariū ɔclonē rōnē remissiuā gnaliter. qꝛ scꝫ in eis est subiectū ex pte appetit⁹ sensitiui. scꝫ irascibilis. Et cuꝫ in corpe ostēsum est. ꝙ instinctu intellect⁹ separati sit id qd̄ in hoibꝫ est ex pte apphēsionis. ideo seq̄t̄ ꝙ spes in eis eē possit.

¶ Ad pmū g̃ dōm. ꝙ q̄uis bruta aialia non cognoscāt futurū. tñ ex instinctu naturali mouet̄ aial ad aliq̄d in futurū acsi futurū puideret. hmōi em̄ istinct⁹ est eis indit⁹ ab itellectu diuino puidēte futura

¶ Maior vera. tñ nō opꝫ ꝙ id qd̄ hꝫ spem apphendat futuꝝ sub rōne futuri. sꝫ sufficit apphēdere rem q̄ est futura. ⁊ dirigi ab aliq̄ cognoscēte futurū formalit̄ Minor vera formalit̄. cognoscūt rū futuꝝ materialit̄. sicut canis apphēdit leporē q̄ est venturus ⁊ mouet̄ ex instinctu nature quē hꝫ ex intellectu ɔferēte instinctū q̄ futurū formalit̄ cognoscit. quare negat̄ ɔn̄tia. Nota ꝙ de materia hui⁹ solonis D. clare loq̄tur i tertio vbi supra. ar. ꝓ. ad q̄rtū. vbi sic hꝫ. Sicut aialia cognoscūt rōem ɔueniētis ⁊ nociui. nō p inq̄sitiōem rōnis. vt hō. sꝫ p instinctum nature. q̄ de estimatio. ita etiā cognoscūt aliq̄d qd̄ futuꝝ est sine hoc ꝙ cognoscāt rōem futuri nō ɔferēdo presens ad futuꝝ. sꝫ ex instinctu naturali. sm̄ ꝙ agūt ad aliquid agēdū. vel ex ipulsu nature interioris vel exterioris. sicut q̄ agūt ad puidēdū de futuris q̄ depēdēt ex motu celi q̄si ex eo impulsa. Uñ ex eoꝝ opibꝫ hoies pn̄t aliq̄d scire de hmōi futuris. sicut naute p̄sciūt tēpestatē futurā ex motu delphinoꝝ ad supficiē aque descēdētiū Et formice venientē pluuia reponunt granū in cauernis. Hec ille. Ex quibꝫ intelligitur solutio.

¶ Ad scd̄m dōm. ꝙ obiectū spei nō est possibile put est q̄dā dn̄a veri. sic em̄ ɔseq̄tur habitudinē pdicati ad subiectū. sꝫ obiectū spei est possibile qd̄ dr̄ sm̄ aliquā potētiā. sic em̄ distinguit̄ possibile in. v. metaphy. sꝫ in duo possibilia pdicta.

¶ Maior vera de possibilitate physica. put dr̄ possi-

bile qd est. vt actus est potentia actiua in agente potens illum pducere. sz nō intelligit de possibili logico. qd dr possibile propter nō repugnātiā terminoꝝ. scz p̄dicati ad subiectuz

Minor vera de possibili z impossibili scdo mō. sz de possibili z impossibili logico. Negat ꝗ pña. qz esto nō cognoscāt. nec sit in eis apphēsiuz possibile logicū. tn̄ apphendūt id cui⁹ hn̄t potentiā actiuā psequēdi. z hn̄t se ac si apphēderēt illud ee vel nō ee in potentia eoꝝ actiua. Et vide d. san. p̄. p. q. xxv. ar. iij. et. q. ix. ar. p. De istis modis possibilis ad longū. et. q. xlvi. ar. p. ad p̄mū

¶ Ad tertiū dōm. q licz id qd est futurū non cadat sub visu. tn̄ ex hoc q̄ videt aial in p̄nti mouetur eius appetitus in aliquod futurū. vel prosequendū vel vitandum

¶ Ad maiorē. mouet vis in aliqd futurū nō visum ex instinctu nature. sicut pz de formica z aranea Minor vera. q spes non est de visis. tn̄ ex visis pt aial moueri in nō visum qd separat. sicut aranea videt muscaz p̄sentē. z facit telū vt capiat muscā etiā in futuro.

¶ Utrū spei otrarietur desperatio

Ad quartū sic pcedit. Uidet q desperatio nō sit otraria spei. Uni enī vnū ē otrariū vt dr in. x metaphy. sz spei otrariat timor nō ꝗ otrariat ei desperatio ¶ P̄. otraria vident ee circa idē. sz spes z desperatio nō sunt circa idē nā spes respicit bonuz. desperatio aūt est ppter aliqd malū ipeditiuū adeptōnis boni. ꝗ spes nō otrariat desperatōni. ¶ P̄. motui otrariat mot⁹. qes vero opponit motui vt puatio. sz desperatio magis videt importare imobilitatē q̄z motū. ꝗ nō otrariat spei. q̄ importat motū extensionis in bonū speratuz. ¶ Sed otra est q desperatio noiat p otrariū spei

¶ Quia opposita iuxta se posita mag° elucescūt. ideo hic qrit de desperatōe an sit otraria spei

q. xxiij. ar. ij. ¶ Rñdeo dōm. q sicut supra dictū ē in mutationibꝰ inuenit duplex otrarietas. Una fm accessum ad otrarios terminos. z talis otrarietas sola inuenit in passiōibꝰ ocupiscibil. sicut amor z odiū otriāt Alio mō p accessum z recessuz respectu eiusdē termini. z talis otrarietas inuenit i passionibꝰ irascibilis

q. xxiij. ar. ij. sicut supra dictū est.

¶ D. p̄mo distinguit de otrarietate. Scdo rñdet fm vnū modū. ibi. Obiectū; aūt zc̄. Notat ꝗ D. ex dictis supra. q. xxiij. ar. q. q duplex inuenit otrarietas in mutationibꝰ (extēdendo mutatōnem etiā ad motū) Una zc̄. vt in littera Et aduerte. qz D. nō dr q otrarietas per accessum z recessuz sola inueniat in passionibꝰ irascibilis qz etiā alia otrarietas scz fm otrarios terminos ibi inuenit. vt patuit vbi sā supra. sz talis otrietas psolū inuenit in passionibꝰ irascibil. z nō in passionibꝰ ocupiscibil. licz nō sola inueniat. qz aūt otrarietas fm accessuz z recessuz est ad p̄positū. ideo nō fuit op⁹ de alia loqui Deinde ibi

¶ Obiectū aūt spei qd est bonū arduū hz q̄dē rōnē attractiui. put osiderat cū possibilitate adipiscēdi. z sic tendit in ipm spes q̄ importat quedā accessuz sz fm q osiderat cū ipossibilitate obtinēdi hz rōnez repulsiui. qz vt dr in tertio ethi. cuz ventū fuerit ad aliqd ipossibile tūc hoies discedūt. z sic respicit hoc obiectū desperatio. vn̄ importat motū cuiuidā recessus. et ppter hoc otrariat spei. sicut recessus accessui

¶ Rñdet fm vnū modū p̄missuz otrarietatis tali cōditione. Desperatio otrariat spei scdo mō. Probat. desperatio ipoꝛtat motū cuiuidaz recessus. spes aūt accessus. igit p̄cto sa. pña nota de se. Añs deducit in lr̄a ꝗ ad scdam prē sic. spes tēdit in bonū arduū vt hz rōnem attractiui. (inq̄tū videlz possibile) ꝗ dr accessuz. Quo ad p̄mā prē pz añs. qz desperatio respicit obiectū. qd est bonū arduuz fm q osiderat cū ipossibilitate obtinēdi. z p pñs vt hz rōem repulsiui. igit importat motū cuiuidā recessus. Et ita pz añs z p osequens odusio

¶ Que etiā ofirmat argu. in otriū p otriā noiatōem

¶ Ad p̄mū ꝗ dōm. q timor otrariat spei fm otrarietatē obiectoꝝ. scz boni z mali. hec eīn otrarietas inuenit in passionibꝰ irascibilis fm q deriuāt a passionibꝰ ocupiscibilis. sz desperatio otrariat ei solū fm otrarietatē accessus z recessus

¶ De ista maiore fuit dictuz supra. q. xxxi. ar. viij. ad scdm. qz vera est sub vno gn̄e imediato. ita q hz tn̄ vnū qd imediate p distaz otrahit gen⁹. sz pt idē habere plura opposita sub diuersis gn̄ibꝰ p̄indē sicut albedini opponūt oēs medij colores. sz aliud gen⁹ imediatū albedinis aliud medioꝝ colorū. Sic est in p̄posito. qz sub vno gn̄e imediato opponit sibi. scz spei vnū. qz penes otrarietatez obiectoꝝ otrariat sibi timor. sz fm accessum z recessum opponit sibi desperatio. et vni otrariat vnū otrarietate pfecta. q̄ est maxima distātia sub vno gn̄e z otrarietate vnius rōnis in moralibꝰ. sic non est hic. quia cōtrarietas fm obiecta. z fm accessum z recessum sunt alteri⁹ rōnis

¶ Ad scdm dōm. q desperatio nō respicit malū sub rōne mali. sz p accñs qn̄qz respicit malū inq̄tū facit impossibilitatē adipiscendi. pt autem esse desperatio ex solo superexcessu boni.

¶ Maior vera de otrarijs p̄sertim directe oppositis in passionibꝰ irascibilis. in passionibꝰ vero ocupiscibil contrarie sunt circa otraria. vt patuit. Minor negat saltē de p se. vlr loquēdo. Ad pbatiōez minoris dr q falsuz est vlr. sz q desperatio sit de ipeditiuo malo. imo pt esse de solo bono rōne superexcessus. Uerū est tn̄ q qn̄qz p accidēs est de malo. qz videlz facit ipossibilitatē adipiscēdi nō q obiectū ei⁹ sit malū. sz qz recedit a bono ppter aliqd ipediēs qd eo ipo qd impedit habet vt malū illi saltē vn̄ respicit bonū a quo recedit. sz qn̄qz rō recedēdi pt ee malū inq̄tū ipedit. sz hoc nō est vlr verū. Nota vbū D. in hac solone (q ex solo superexcessu boni) pt eē desperatio. z p pñs obiectū irascibil nō est solū aliqd offendens vt Scot⁹ hz. sz etiaz arduū absqz offensa. De hoc supra q. xxiij. ar. p. ad tertium.

Ad tertiū dōm. q desperatio nō iportat solā puationē spei. sz iportat quedā recessuz a re desiderata p pt estimatā ipossibilitatē adipiscēdi. vn̄ desperatio p supponit desideriū sicut z spes. de eo enī qd sub desiderio nostro nō cadit. neqz spem. neqz desperatiōez habem⁹. z ppter hoc etiā vtrūqz eoꝝ est de bono qd sub desiderio cadit

¶ Minor negat. imo dicit motum recessiuum ab eo in quod prius accessum fuit (saltem per desiderium) propter estimatam impossibilitatem. et desperatio sicut et spes inchoatio presupponunt ex concupiscibili desiderium. et ergo ipsorum desperatio non immobilitatem. sed recessum ab eo ad quod per concupiscibile fuit accessum.

¶ Utrum causa spei sit experientia

I Ar. i.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod experientia non sit causa spei. Experientia enim ad vim cognitiuam pertinet. unde philosophus dicit in .ij. ethi. quod virtus intellectualis indiget experimento et tempore. spes autem non est in vi cognitiua. sed in appetitiua. ut dictum est. ergo experientia non est causa spei. ¶ Preterea. philosophus dicit in .ij. rhetorico. quod senes sunt difficilis spei propter experientiam. ex quo videtur quod experientia sit causa defectus spei. sed non est idem causa oppositorum. ergo experientia non est causa spei. ¶ Preterea. philosophus dicit in .ij. de celo. quod de omnibus enunciare aliquid et nihil pretermittere quandoque est signum stultitie sed quod homo tentet omnia ad magnitudinem spei pertinere videtur. stultitia autem prouenit ex inexperientia. ergo inexperientia videtur esse magis causa spei quam experientia. ¶ Sed contra est quod philosophus dicit in .iij. ethi. quod aliqui sunt bone spei propter multoties et multos vicisse. quod ad experientiam pertinet. ergo experientia est causa spei.

¶ Hic consequenter D. agit de causis spei. quia enim non tam longus est tractatus de spe sicut de delectatione et tristicia. et etiam amore. ideo in una questione determinat de spe et eius contrario ex causa. Et primo querit de causis eius. Secundo de effectibus ar. vij. Et primo de causa que est experientia

ar. 3.

¶ Respondeo dicendum. quod sicut supra dictum est. spei obiectum est bonum futurum arduum possibile adipisci. potest ergo aliquid esse causa spei. vel quia facit homini aliquid esse possibile vel quia facit eum existimare aliquid esse possibile.

¶ D. distinguit duplicem modum causandi spem. dans intelligere duplicem intellectum quesiti Secundo conformiter distincte respondet. ibi. Primo modo et cetera. Primum facit tali conclusione disiunctiua et fundamentali. Aliquid potest esse causa spei dupliciter. vel quia facit homini et cetera. ut in littera. Probatur. quia spei obiectum est bonum futurum arduum possibile adipisci. ergo conclusio vera. consequentia nota

¶ Primo modo est causa spei, omne illud quod auget potestatem hominis sicut diuitie et fortitudo. et inter cetera etiam experientia. nam per experientiam homo acquirit facultatem aliquid de facili faciendi. et ex hoc sequitur spes. unde Vegetius dicit in libro de re militari. Nemo facere metuit quod se bene didicisse confidit

¶ Hic consequenter secundum predicta distincte respondet Et primo particulariter secundum duos modos predictos. quantum ad secundum. ibi. Alio et cetera. Secundo ex dictis infert conclusionem plene responsiuam et totalem. ibi. Sic ergo et cetera. Respondet ergo iuxta primum intellectum quesiti. videlicet an experientia sit causa spei. ex eo quod facit homini aliquid esse possibile. tali conclusione Experientia est causa spei primo modo. Probatur. omne illud quod auget potentiam hominis est isto modo causa spei. sed experientia est huiusmodi. ergo et cetera. Maior patet ex conclusione distinctiua et exemplariter de diuitiis et fortitudine Minor probatur. quia per experientiam homo acquirit facultatem aliquid de facili faciendi. consequenter cum de

¶ Alio modo est causa spei omne illud quod facit alicui existimationem quod aliquid sit sibi possibile. et hoc modo et doctria et persuasio quelibet potest esse causa spei. et sic etiam experientia est causa spei inquantum scilicet per experientiam fit homini existimatio quod aliquid sit sibi possibile quod impossibile ante experientiam reputabat.

¶ Respondet iuxta secundum intellectum quesiti. scilicet an experientia causet spem ex hoc quod facit hominem estimare aliquid esse possibile. et hoc duabus conclusionibus nisi. Secundam ibi. Sed per hunc et cetera. Prima est. hoc modo (scilicet causandi spem) et doctrina et persuasio et etiam experientia potest esse causa spei. Probatur. omne illud hoc modo est causa spei quod facit alicui estimationem quod aliquid sit sibi possibile. sed experientia est huiusmodi. ergo et cetera. Maior patet ex conclusione distinctiua. Minor claret in littera. quia per experientiam homini fit existimatio quod aliquid sit sibi possibile et cetera. consequenter ibi

¶ Sed per hunc modum experientia potest esse causa defectus spei. quia sicut per experientiam fit homini existimatio quod aliquid sibi sit possibile quod reputabat impossibile. ita e conuerso per experientiam fit homini existimatio quod aliquid non sit sibi possibile quod possibile existimabat.

¶ Subiungit secundam conclusionem iuxta secundum intellectum quesiti et talem. per hunc modum (scilicet ratione cognitionis et estimationis) experientia potest esse causa defectus spei. Probatur clare in littera. quia sicut per experientiam et cetera. Nec est impossibile aliquid unum secundum diuersa causare contrarios et diuersos effectus. sic experientia ratione cognitionis vel existimationis impossibilitatis causat defectum spei (id est facit ut aliquis non speret ubi inexpertus sperat) ratione vero cognitionis et estimationis possibilitatis causet spem. Tunc ibi.

¶ Sic ergo experientia est causa spei duobus modis. causa autem defectus spei uno modo. et propter hoc magis dicere possumus eam esse causam spei

¶ Infert ex iam determinatis conclusionem responsiuam totalem. ponens quid sit magis respondendum quesito. scilicet magis dicere possumus experientiam esse causam spei quam defectus eius. Probatur. illud quod est causa spei duobus modis defectus autem eius uno tantum modo. magis ponitur causa et cetera. experientia est huiusmodi. ergo et cetera. Maior nota. Minor patuit ex precedentibus.

Et confirmat primam et secundam conclusiones argumento in contrarium

¶ Ad primum ergo dicendum. quod experientia in operabilibus non solum causat scientiam. sed etiam causat quendam habitum propter consuetudinem qui facit operationem faciliorem. sed et ipsa virtus intellectualis facit ad potestatem facile operandi. demonstrat enim aliquid esse possibile. et sic causat spem

¶ Maior vera experientia est in intellectu. sed tamen aliquid frequenter experiendo causatur habitus etiam in appetitu. sicut morales virtutes acquisite causantur ex reiteratione actionis. Et secundo dato quod sit tantum in vi cognitiua. negat consequentiam. tum quia et virtus intellectualis facit facultatem aliquid operandi. et sic facit aliquid possibile. tum quia demonstrat aliquid esse possibile et facit estimationem possibilitatis. unde potest esse causa spei modis dictis in corpore.

¶ Ad secundum dicendum. quod in senibus est defectus spei propter experientiam. inquantum experientia facit existimationem impossibilis. Unde ibidem subditur. quod eis multa euenerunt in deterius

¶ Maiorem concedo. quod experientia est etiam causa defectus spei. quia facit estimationem et cognitionem impossibilitatis et difficultatis. Ultra. idem non est causa et cetera. secundum idem. et sic in proposito experientia ut facit cognoscere possibilitatem est causa spei. ut sic autem non est causa defectus eiusdem. sed ut facit cognoscere impossibilitatem Et hoc non est inconueniens. ut dicebat conclusio ultima

¶ Ad tertiū dōm q stulticia ꝛ inexpientia pñt eē cā spei q̄si p acciñs. remouēdo scȝ sciam ꝑpter quaȝ vere existimaẽ aliq̄d eē nō possibile. vñ ea rōne inexperiētia ē cā spei q̄ expiētia ē cā defectus spei.

¶ Maior vera. q stultitie est oīa tentare ꝛ sperare p acciñs remouēdo verā sciam p quā cognoscat aliq̄d ipossibile. ꝯcedit ꝛ ꝯñs dempto (magis) qꝛ inexperientia est cā spei ea rōne q̄ experiētia est cā defect9 spei. qꝛ p inexpiētiā putaẽ possibile. ꝛ p expientiā existimaẽ impossibile. sȝ nō magis. qꝛ expiētia est cā p se spei. qꝛ vere cognoscaẽ aliq̄d possibile. sȝ inexpientia est cā spei p acciñs. qꝛ aufert cognitiōem q̄ iudicaret aliq̄d in veritate ipossibile p inexperiētiā aūt iudicaẽ possibile. sȝ falso. q̄re dr̄ M. Eadē rōne qꝛ expientia est cā defect9 spei. qꝛ videlȝ cognoscat aliq̄d impossibile. Vñ eadē rōne opposito mō se hñte expiētia est cā defect9 spei. qꝛ cognoscaẽ ipossibile in veritate ꝛ stulticia est cā spei. qꝛ habeẽ possibile ꝛ non cognoscaẽ impossibile. sicut est in veritate.

K ¶ Utrȝ in iuuenib9 ꝛ ebriosis spes abūdet

AD sextū sic ꝓceditur. Uideẽ q iuuētus ꝛ ebrietas nō sint cā spei. spes eñi importat quādā certitudinē ꝛ firmitatē Vñ ad hebre. vi. Spes ꝯpaẽ anchore. sȝ iuuenes ꝛ ebrij deficiūt a firmitate. hñt eñi animū de facili mutabilē. g iuuēt9 ꝛ ebrietas nō est cā spei. ¶ P. ea que augēt potestatē maxime sunt cā spei. vt supra dictū

Ar.pee. est. sȝ iuuētus ꝛ ebrietas quādā infirmitatē hñt adiūctā. g nō sunt cā spei. ¶ P. expientia est cā spei. vt dictū est. sȝ iuuenib9 expientia deficit. g iuuētus nō est

Ar.pee. cā spei. ¶ Sed ꝯtra est qd̄ ph̄s dr̄ in. iij. ethic. q inebriati sunt bñ sperātes. ꝛ in. ij. rhetoricorū. dr̄. q iuuenes sunt bone spei

¶ Hic ingrit simul de duab9 causis spei. scȝ iuuentute ꝛ ebrietate.

¶ Rñdeo dōm. q iuuētus est cā spei propter tria vt ph̄us dr̄ in. ij. rhetoꝝ. ꝛ hec tria pñt accipi sm̄ tres ꝯditiōes boni. qd̄ est obiectū spei. qd̄ est futuꝝ ꝛ arduū ꝛ possibile vt dictū ē. Juuenes eñi multū hñt

Ar.s. de futuro ꝛ parū de preterito ꝛ ideo qꝛ memoria est preteriti. spes aūt futuri paꝝ hñt de memoria sȝ multū viuūt in spe. Juuenes etiā ꝑpter caliditatē nature hñt multos spūs. ꝛ ita in eis coꝛ amplificaẽ. ex amplitudine aūt cordis est q aliq̄s ad ardua tendat. ꝛ iō iuuenes sunt animosi ꝛ bone spei. Siliter etiā illi q̄ nō sunt passi repulsam. nec expti ipedimenta in suis conatib9 de facili reputāt aliq̄d sibi possibile. vñ et iuuenes ꝑpter inexpientiā ipedimētoꝝ ꝛ defectuū de facili reputāt aliq̄d sibi possibile. ꝛ iō sūt bone spei.

¶ D. sm̄ q q̄situ est de duplici cā spei. rñdet singillatim de q̄liber. Et p̄mo de iuuentute. Scd̄o de ebrietate. ibi. Duo etiā. Tertio ex supabūdāti infert vnā ꝯclonē. nisi. vltem. ibi Et ꝑpter ꝛc. Circa p̄mū rñdet tali ꝯclone. Juuentus est causa spei ꝑpter tria. Probaẽ ꝯclo auctoritate ph̄i. ꝛ rōne sic. Juuentus est cā spei sm̄ tres ꝯditiones boni. qd̄ est obiectū spei. qd̄ est futuꝝ ꝛ arduū ꝛ possibile. igiẽ ꝯclo vera. Añs deducitur iuxta tres ptes suas declarare in littera. Vel posset sic argui ꝓ ꝯclone. illud est cā spei ꝑpter tria qd̄ hȝ multū de futuro. ꝛ facit tendere ad ardua ꝛ aliq̄d apphēdi sub rōne possibilis. sȝ iuuēt9 est hmōi. g ꝛc. Maior ꝓbaẽ ex ꝯditōib9 obiecti ipsius spei. Minor explicaẽ p totū. Deīn cū dr̄

¶ Duo etiam istoꝝ sunt in ebrijs. scȝ caliditas. ꝛ multiplicatio spirituū ꝑpter vinū. ꝛ iteꝝ icōsideratio periculoꝝ vel defectuū.

¶ Rñdet q̄ ad ebrietatē tali ꝯclone iplicite Ebrietas est cā spei ꝑpter duas cās. ꝓbaẽ. qꝛ in ebrietate sūt duo. (q̄ scȝ sunt in iuuentute) scȝ caliditas ꝛc. vt in lr̄a. g ꝯclo vera. Añs notū. ꝯña tenet ex dictis Deīn ibi

¶ Et ꝑpter eādē rōnē etiā oēs stulti ꝛ indeliberatōe nō vtētes. oīa tentāt ꝛ sunt bone spei

¶ Infert ex dictis ꝯclonē gñalē de omi defectu vsus rōnis talē. ꝑpter eādē rōem (scȝ incōsideratōis piculoꝝ ꝛ defectuū rōis) etiā oēs stulti ꝛ deliberatōe nō vtētes sūt bone spei. Patȝ ex dictis. qꝛ iō ebrietas ꝛ iuuētus sūt cā spei. ideo ꝛ stulticia ꝛc.

☞ Cōfirmāẽ āt ābe p̄me ꝯclones argumē. in ꝯtriū

¶ Ad p̄mū g dōm. q i iuuenib9 ꝛ in ebrijs lȝ nō sit firmitas sm̄ rei veritatē. est tñ in eis sm̄ coꝝ estimatōnem. reputāt eñi se firmiter assecuturos illud quod sperant.

¶ Minor vera. i veritate deficiūt. sȝ tñ putāt se firmos et stabiles. q̄re est ibi spes. sȝ nō durabilis. postq̄ eñi vinū digestū fuerit aliter sentiūt. sperāt eñi dum sunt in tali dispone. qꝛ sine defectu assecuturi sint qd̄ sperāt

¶ Et silr̄ dōm ad scd̄m. q iuuenes ꝛ ebrij hñt quidē infirmitatē sm̄ rei veritatē. sȝ sm̄ coꝝ existimationē hñt ptātē. qꝛ suos defectus nō cognoscūt.

¶ Ad minorē silr̄ dr̄. q sunt in veritate infirmi. putāt aūt se fortes. Et qꝛ spes est mot9 appetitiu9 sequēs estimatōem etiā falsam. ideo talē estimatōem de re etiā non existente sequitur spes

¶ Ad tertiū dōm. q nō solū expientia. sȝ etiā inexperientia est quodāmō cā spei. vt dictū est Ar.pee.

¶ Maior vera. sȝ nō adeq̄ta ꝛ ꝯuertibilis. sȝ tūc. qꝛ facit estimatōem possibilitatis in veritate. quā estimatōem pt facere etiā inexpiētia. licȝ falsam plerūq3 ꝛ etiā qꝛ expientia facit potentiam ꝛ facultatē ꝯsequēdi quā inexpt9 etiā psumere pt. Minor vera. tamē nō deficit estimatio possibilitatis ꝛ psumptio virtutis. q̄re negaẽ ꝯña

¶ Utrȝ spes sit causa amoris. L

AD septimū sic ꝓcediẽ. Uideẽ q spes nō sit cā amoris. qꝛ sm̄ Aug. x iiij. de ci. dei. p̄ma affectionū aīe est amor. sȝ spes est quedā affectio aīe. amor g ꝓcedit spē. nō g spes causat amorē. ¶ P. desideriū ꝓcedit spem. sȝ desideriū causaẽ ex amore. vt dictū est. g etiā spes seq̄ẽ amorē. nō g causat ipm̄. ¶ P. spes causat delectatōeȝ vt supra dictū ē. sȝ delectatio nō ē nisi de bono amato. g amor ꝓcedit spem. ¶ Sȝ ꝯtra est qd̄ dr̄ matth. i. sup illud. Abraā genuit isaac. isaac aūt genuit iacob. dr̄ glo. id ē fides spem. spes charitatē. charitas aūt est amor. ergo amor causaẽ a spe q.xxv. ar.ij.

¶ Hic ꝯsequenter D. inquirit de effectibus spei. ⁊ pⁱmo de amore.

¶ Rñdeo dõm. ꝙ spes duo respicere pt Respicit enĩ sicut obiectũ bonũ speratũ. sed quia bonũ speratũ est arduũ possibile. aliquãdo aũt fit aliquod arduum possibile nobis. non per nos sed per alios. ideo spes etiam respicit illud ꝑ quod fit nobis aliquid possibile.

¶ D. rñdet distincte iuxta vnã distinctõem bimẽbrẽ quã pmo pmittit. scdo subiũgit duas ꝯclões. pmã ibi. Inq̃tũ igit̃ ⁊c. secũdã ibi. Inq̃tũ vo ⁊c. Dicit ergo pⁱo ꝙ spes pt hr̃e duplex obiectũ. vnũ ꝓpriũ (scʒ bonũ speratũ) aliud qd aliq̃ spes (q̃ ẽ expectatio) respicit ꝑ qd fit nobis aliqd possibile. ⁊ rõ huiꝰ mẽbri scdi qꝛ bonũ speratũ arduũ fit nobis q̃nq̃ possibile ꝑ alios. Cõsequẽter cũ dt

¶ Inq̃tum igit̃ spes respicit bonũ speratũ. spes ex amore causat̃. non enĩ est spes nisi de bono desiderato ⁊ amato.

¶ Subiũgit pmã ꝯclonẽ rñsi. ſm pⁱᵐ modũ p̃dictum Spes nõ causat amorẽ boni sperati. imo causat̃ ex eius amore. Probat̃. illud nõ causat spes qd in sperãte necãrio p̃supponit̃ añ spem. sʒ amor boni sperati necãrio p̃supponit̃ spei. igit̃ ⁊c. Maior nota. Minor pʒ. qꝛ nihil sperãmꝰ nisi desideratũ ⁊ amatũ ⁊c. Cõsequẽter ibi.

¶ Inq̃tũ vero spes respicit illũ ꝑ quẽ fit aliquid nobis possibile. sic amor causat̃ ex spe. ⁊ nõ ecõuerso. Ex hoc enĩ ꝙ ꝑ aliquẽ speramus nobis posse ꝓuenire bona. mouemur in ipm sicut in bonũ nostꝝ. et sic incipimus ipm amare.

¶ Ponit secũdã ꝯclonẽ rñsi. q̃ ad secũdũ mẽbꝝ dictũ talẽ. amor illiꝰ ꝑ quẽ ꝯseq̃mur bonum causat̃ ex spe ⁊ nõ ecõtra (scʒ nõ causat̃ spes ex amore q̃ cũ amamꝰ actiue) Hãc ꝯclonẽ pbat pmo q̃ ad pmã ptẽ. scdo q̃ ad scdam. ibi. Ex h ãt ⁊c. pmã sic. oẽ illud ẽ cã amoris alteriꝰ. qd facit aliũ haberi tãq̃ bonũ nr̃m. sʒ spes facit vt ille ꝑ quẽ speramꝰ ꝯseq̃ bonũ habeat̃ tãq̃ bonũ nr̃m (saltẽ causalr̃) igit̃ talis spes ẽ cã amoris eiꝰ. Maior nota ꝑ tra lr̃am. qꝛ amor est de illo qd vel q̃ habet̃ tanq̃ bonũ nr̃m. ergo ⁊c. Minor pʒ de se. qꝛ causat in nobis bonũ. Tũc ibi

¶ Ex hoc aũt ꝙ amamus aliquẽ. nõ speramus de eo nisi ꝑ accidens. inq̃tũ scʒ credimus nos reamari ab ipo. vñ amari ab aliquo facit nos sperare de eo. sed amor eius causat̃ ex spe quã de eo habemus. Et ꝑ hoc pʒ rñsio ad obiecta.

¶ Probat scdã ptẽ ꝯclonis scde scʒ. ⁊ nõ ecõtra amor (scʒ actiuꝰ) est cã spei in eũ. Probat̃. illud est cã spei erga aliũ vel in aliũ qd facit vt estimemꝰ eũ nobis bñfacturũ ⁊ collaturũ bonũ. sʒ amor h nõ facit (scʒ ꝙ ex eo amo eum qd ipe mihi bñfaciat) nisi ꝑ accñs inq̃tũ ⁊ ipe me amat. ergo amor (q̃ videlʒ amo) nõ causat spem. sed amor q̃ sum amatꝰ passiue. vñ amari ẽ cã spei nõ amare. ⁊ ꝑ hoc D. vult satisfactũ esse argumentis in oppositũ adducendis. De materia istius articuli hʒ D. infra q. lxij. articu. iiij. et scda scde q. xvij. ar. vij. et. viij.

¶ Propter argumẽtũ in ꝯtrariũ nota ex scda scde. ꝙ charitas est amor ꝑfectꝰ amicicie q̃ diligit̃ deus ꝓpter se. Spes aũt fundat̃ in amore iꝑfecto. scʒ ꝯcupiscentie beatitudinis ⁊ boni sperati. q̃ amor peior est amore ꝑfecto. ideo spes p̃cedit charitatẽ. scʒ dei. sʒ nõ p̃cedit oẽm amorẽ. scʒ suppius. ⁊ amorẽ boni sperati. q̃ amor ad seipm est amicitie. sʒ ad bonũ sibi optatũ ꝯcupiscentie. ⁊ ita hec rõ est ꝓ pma pte scde ꝯclonis responsi.

¶ Ad pmũ maior fa. qꝛ scʒ nihil sperat̃ nisi amatum et desideratũ ⁊ nihil odit̃ nisi qꝛ ꝯtra amatũ. nã etiã inclinatões (scʒ recessiue a malo) deriuãtur ab inclinatõne in bonũ. vt patuit sup̃ q. xxxvi. arti. pmo. et. ij. Minor fa. Amor ergo ⁊c. Vcꝝ. rei sperate p̃cedit speꝫ. sʒ spes illiꝰ rei p̃cedit amorẽ (p̃serti ꝑfectũ ⁊ amicitie) illiꝰ a q̃ spero bonũ amatũ ꝯseq. ⁊ sic amor ꝯcupiscentie rei amate ⁊ desiderate p̃cedit spem eiusdẽ rei ⁊ spes illius rei (saltẽ iꝑfecta) p̃cedit amorẽ amicitie illiꝰ ꝑ quẽ spero ꝯseq. spes ergo causat̃ ex amore ꝯcupiscẽtie. ⁊ inducit in amorẽ amicitie. q̃ iduꝯcto spes auget̃ ⁊ crescat ⁊c. ⁊ est ꝓ pma ꝯclone rñsi.

¶ Ad scdm. maior vera. et patuit ar. iiij. ad 3ᵐ. sʒ desideriũ rei sperate p̃cedit spem. Minor vera ex amore rei desiderate. sʒ nõ ex amore eiꝰ actiuo ꝑ quẽ puto me posse ꝯseq. ergo spes seq̃t̃ amorẽ. vcꝝ vt dt pma ꝯclo.

¶ Ad tertiũ maior vera. ⁊ patuit supra q. xxxij. ar. iij. qꝛ pñs ꝯstituit bonũ delectabile. vt patuit. Minor fa. ergo amor rei sperate ⁊ delectantis ſm speꝫ est prius amata anteq̃ sperata delectet. Vcꝝ. ⁊ h vult pma ꝯclo ꝓ qua arguũt iste tres rõnes.

¶ Utrum spes ꝯferat ad opatõnem vel magis impediat.

M

Ad octauũ sic p̃cedit̃. Videt̃ ꝙ spes non adiuuet opatõem sed magis impediat. Ad spem enĩ securitas ptinet. sed securitas parit negligẽtiã que ipedit opatõeꝫ ergo spes ipedit opatõem. ¶ P. tristicia ipedit opationem. vt supra dictũ est. sed spes q̃nq̃ causat tristiciã. Dicit̃ enĩ prouer. xiij. Spes q̃ differt̃ affligit aiam. ergo spes ipedit opatõem. q. xxxvij. ar. iij. ¶ P. desperatio ꝯtariat̃ spei. vt dictũ est. sed desperatio maxime in reb꜄ bellicis adiuuat opatõem. dr enĩ. ij. reg. ij. ꝙ periculosa res est desperatio ergo spes facit ꝯtrariũ effectũ ipediẽdo. scʒ opatõem. Ar. iij. ¶ Sed ꝯtra est qd dicit̃. p. ad cor. ix. ꝙ qui arat debet arare in spe fructꝰ ꝑcipiẽdi. ⁊ eadem ratio est in oĩb꜄ alijs.

¶ Inq̃rit de alio effectu q̃ est adiuuare opatõem

¶ Rñdeo dõm. ꝙ spes ꝑ se hʒ ꝙ adiuuet opationẽ intendendo ipam. ⁊ hoc ex duob꜄. Primo q̃deꝫ ex rõne sui obiecti qd est bonũ arduũ possibile. existimatio enĩ ardui excitat attentõeꝫ. existimatio vo possibilis nõ retardat conatũ. vñ sequit̃ ꝙ hõ intẽte operetur ꝓpter spem.

¶ Doctor rñdet breuiter tali ꝯclone. Spes ꝑ se habet ꝙ adiuuet opatõnem intendendo ipam. Quã pbat dupli̇r. pmo sic. q̃cq̃d excitat attentõem iuuat opatõem faciendo eã intente fieri. sed spes est hmõi. igit̃ ⁊c. Cõcls. Minor pbat̃ in lr̃a. qꝛ hʒ existimatõem ardui que excitat intẽtionẽ. ex quo enĩ res habet̃ tanq̃ cũ difficultate habenda. opter diligenter attẽdere. Sed diceret aliqs obiectũ eiꝰ etiã habet̃ tanq̃ possibile. ⁊ ꝑ ꝯñs est minor feruor. Sed

nit D. existimatio possibilis nõ retardat conatū. imo augꝫ. ⁊ ergo ibi est maior attentio in spe ⁊ maior conat⁹ ⁊c.
Deinde ibi.

¶ Scḋo vero ex rõne sui effectus. spes em̄ vt sup̄
q.xxxv.ar.3. dictū est causat delectationē q̄ adiuuat opatōēꝫ. vt
q.33.ar.4. sup̄ dictū est. vñ spes opatōēm adiuuat.

¶ Probat alia rõne eandē ꝯclōnē sic. Omis delectatio adiuuat opatōēm. sed delectatio est effectus spei. igit̄ sperans fortius opat̄. qꝛ delectat̄ in opatōe qua sperat se ꝯsequi bonū speratū.

¶ Et fm illam rõnem ꝯfirmatur ꝯclusio argumento in contrarium.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q̄ spes respicit bonū ꝯsequendū. securitas aūt respicit maluꝫ vitandū. vñ securitas magis videt̄ opponi timori q̄ ad spem ptinere. et tñ securitas nō causat negligentiā nisi inq̄tū diminuit existimatiōēm ardui. in quo etiā diminuit̄ ratio spei. Illa em̄ in quib⁹ hō nullū ipedimentū timet. quasi iā nō reputātur ardua.

¶ Maior negat̄. immo opponit̄ magis timori q̄ ad spem ptineat. qꝛ respicit malū vitandū sicut ⁊ timor. Timor em̄ est de malo. timēs nō posse facile vitare. Secur⁹ aūt hꝫ certitudinē de euitatiōe. Minor vera. pant negligentiā inq̄tum diminuit estimatiōēm ardui. Putat em̄ q̄ nō sit difficile vitare que ingerūt malū. ⁊ sic etiā diminuit̄ ratio spei que reqrit estimatiōēm ardui. Sed negat̄ ꝯsequentia. immo debet inferri. ergo spes auget opatōēꝫ quia securitas diminuit vt opponit̄ spei ex pte estimationis ardui. ergo ipa spes auget. qꝛ reqrit talē estimatōēm. Tum scḋo. qꝛ securitas non ptinet ad spem ⁊c. Quare etiā pꝫ q̄ nō sunt idē securitas ⁊ spes. imo aliqualr̄ opponūtur ⁊c. de securitate infra. q. xlv. ar. p. ad 3m quō opponitur timori puatiue.

¶ Ad scḋm dōm. q̄ spes p se causat delectatiōēm.
q.xxxii.ar.iii ad 2m. sed p accn̄s est vt causet tristiciā. vt sup̄ dictū est.

¶ Maior vera quōꝫ ⁊ de p accidēs sed p se causat delectatiōēm. et de hoc supra q. xxxii. ar. ii. ad scḋm. qꝛ de p se facit p̄sentiā delectabilis fm esse apprehensum ⁊ fm facultatē. ⁊ sic est causa delectatiōis. rõne vero realis absentie causat tristiciā. Quare negat̄ ꝯña. qꝛ magis iudicandū est de eo qḋ est p se q̄ de eo qḋ est p accn̄s. ⁊ q̄uis rei alie absentia rõne cuius ꝯtristat etiā reqrat̄ ad spem. tñ videt̄ q̄ esse p̄sens ⁊ esse in facultate sperantis pti⁹ se habeat ad rõnē spei. iō dꝛ magis cā delectatiōis q̄ tristicie.

Ad tertiū dōm. q̄ desperatio in bello fit periculosa propter aliquā spem adiūctā. Illi em̄ q̄ desperant de fuga debilitātur in fugiendo. sꝫ sperāt mortem suā vindicare. ⁊ ideo et hac spe acrius pugnāt. vnde periculosi hostib⁹ fiunt.

¶ Ad minorē negat̄. q̄ desperatio fm se iuuet nisi rõne spei adiūcte. imo si nulla spes esset nulla opatio ꝯsequit̄. vnde desperātes de fuga nō fugiūt. sed nō desperant tales de vindicta mortis sue. qre fortiter pugnāt se vindicando. si aūt ⁊ de vindicta desperarēt nihil facerent. nec essent periculosi hostib⁹. qre desperatio in reb⁹ bellicis nō iuuat si aliq̄ spes cū desperatōe. ita tñ q̄ spes nō haberet materiā nisi p̄cedēte desperatione. si enim sperarent posse effugere. tūc nō haberet locū vindicta mortis quā sperāt.

¶ Questio. xli. de timore.

Consequēter ꝯsiderandū est pmo de timore. ⁊ secūdo de audacia. Circa timorē ꝯsideranda sunt quattuor. Primo de ipso timore. Secūdo de obiecto eius. Tertio de causa ipi⁹. Quarto de effectu. Circa pmū querūtur q̄ttuor. Pri̇o. vtrū timor sit passio aie. Scḋo vtrū sit specialis passio. Tertio vtrū sit aliqs timor naturalis. Quarto de speciebus timoris.

¶ Postq̄ Doctor determinauit de pma ꝯiugatōne passionū irascibilis. hic agit de scḋa. videlꝫ timore ⁊ audacia. et pꝫ ratio ordinis. quia spes pcedit audaciā ⁊ timor accidit ex desperatione vincendi. prior est aūt timor q̄ audacia. qꝛ est recessus a malo qui mag̃ p se est q̄ audacia q̄ dicit accessum ad malū. ⁊ rō oim iam dictoꝝ patuit supra. q. xxv. ar. iii. in cor. Circa timorē aūt quattuor ꝯsiderant̄ vt in lr̄a. Circa timorē fm se duo fiūt. pmo inquirtur ꝯditio timoris. scḋo diuidit̄ ar. iiii. Circa pmū pmo inqrit qd sit. scḋo assignat̄ quedā ꝓprietas eius ar. iii. Circa pmuꝫ pmo ostendit̄ q̄ timor sit passio. scḋo q̄ specialis passio ar. ii.

¶ Utrū timor sit passio anime.

AD pmū sic pcedit̄. Videt̄ q̄ timor non sit passio anime. Dicit em̄ Damas. in li. iii. q̄ timor est virtus fm sistolē. i. ꝯtractiōnem essentie desideratiua. sed nulla virtus ē passio. vt pbat̄ in. ii. ethicoꝝ. ergo timor nō est passio.

¶ Pr̄terea. Ois passio est effect⁹ ex p̄sentia agētis pueniēs. sꝫ timor nō est de aliq̄ p̄senti sed de futuro. vt Damasce. dꝛ in. ii. li. ḡ timor nō ē passio

¶ Pr̄terea. Ois passio aie est mot⁹ appetit⁹ sensitiui q̄ seq̄t̄ apphensionē sensus. sensus aūt nō est apphēsiu⁹ futuri sꝫ p̄sentis. cū ḡ timor sit de malo futuro. videt̄ q̄ non sit passio aie.

¶ Sꝫ ꝯtra Aug. in. xiiii. de ci. dei. enūerat timorem inter alias anime passiones.

¶ Hic pmo inqrit de q̄ditate timoris.

¶ Rn̄deo dōꝫ. q̄ inter ceteros aie mot⁹ post tristiciā timor mag̃ rõnē obtinet passiōis. vt em̄ sup̄ dictū ē. ad rõnē passiōis pmo qdē ptinet q̄ sit motus q.xxii.ar.p. passiue ꝟtutis. ad quā scꝫ ꝯparet̄ suū obiectū p modū actiui mouētis eo q̄ passio est effect⁹ agētis. ⁊ p hūc modū etiā sentire ⁊ itelligere dicūt̄ pati. Scḋo magis ꝓprie dꝛ passio mot⁹ appetitiue ꝟtutis hn̄tis organū corpale. q̄ fit cū aliq̄ trāsmutatōne corpali. Et adhuc ꝓprijssime illi mot⁹ passiones dicuntur q̄ importāt aliqḋ nocumentū.

¶ Doctor rn̄det tali ꝯclōne verissime ꝯpetit timori rō passionis. tñ post tristiciā. Hui⁹ ꝯclōnis D. deducit Coclo. pmo pmā ptē. scḋo infert totalē ꝯclōnē ⁊ pbat scḋam ptē ibi. Vñ verissime ⁊c. Quo ad pmā ptē arguit̄ sic. Ois motus passiue virtutis ⁊ appetitiue habentis organū. rõne cuius fit cū trāsmutatōe corporali corruptiua ⁊ nociua verissime dicit̄ passio. sed timor est virtutis passiue appetitiue ⁊ fit cū transmutatōe corporali ⁊ importat aliqḋ nocumentū. igit̄ ⁊c. huius rõnis D. declarat pmo maiorem. scḋo minorē. ibi. Manifestū est ⁊c. Maior ḡ pꝫ clare in lr̄a ex q. xxii. ar. p. et tangit implicite acceptiōēm passionis ibidem positam. Deinde cum dicit.

¶ Manifestū est āt q timor cū sit de malo ad appetitiuā potētiā ptinet. q̄ p se respicit bonū τ malū. ptinet āt ad appetitū sensitiuū. fit eīm cū q̄dā transmutatiōe scʒ cū ɔtractione. vt Damas. dīt. τ iportat etiā habitudinē ad malū. s̄m q malū hʒ q̄dāmodo victoriā sup aliq̄d bonum.

¶ Declarat minorē clare in lr̄a quo ad singulas partes. Deinde ibi.

¶ Vñ verissime sibi ɔpetit rō passionis. tn̄ post tristiciā que est de p̄nti malo nā timor est de malo futuro. qd̄ nō ita mouet sicut p̄sens.

¶ Infert ɔclonem rn̄siuā cū scd̄a pte. quā pbat (scʒ q post tristiciā) Maior ē passio isto mō dicta (scʒ sonās in malū τ inferēs nocumētū) que est de p̄senti malo q̄ʒ q̄ est de futuro. sed tristicia est de p̄senti. timor de futuro. igitur τc̄. Maior pʒ. q2 futuɋ nō ita mouet sicut p̄sens. et patuit etiā supra q. xxxvij. ar. iiij. in cor. Patet ex pbatōe dicta q timor sensitiui appetit⁹ est ꝓprie passio. q2 habet oēs tres ɔditiones requisitas ad passionē ꝓprie dictā. Timor aūt volūtatis est passio s̄m p̄mā ɔditōem. τ importat nocumētū. sed nō corporale imediate. de definitione timoris habet̄ in d. san. in. iij. dis. xxxiij. q. ij. ar. p̄. q. p̄.

¶ Confirmat̄ ɔclo auctoritate Augustini in argumento in ɔtrarium.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q virtus noīat q̄ddā p̄ncipiū actionis. τ ideo inq̄ʒtū interiores mot⁹ appetitiue virtutis sunt p̄ncipia exteriorɋ actuū dicūt̄ ꝟtutes. phs āt negat passionē eē ꝟtutē q̄ est habitus.

¶ Ad maiorē dictū ē supra. q. xxvi. ar. ij. ad p̄mū. q2 timor est ꝟtus, put oīe p̄ncipiū opatōis dr̄ ꝟtus. sʒ non est virtus habitualis. Ad minorē. nulla ꝟtus habitualis est passio. tn̄ stando in lata acceptōe ꝟtutis. Negatur minor. τ p̄ña. de mouere s̄m systolē dictū est aliq̄d supra q. xxiij. ar. ij. ad 2ᵐ. vide d. san. in. 3°. supra vbi statim

¶ Ad scd̄m dōm. q sicut passio corporis naturalis prouenit ex corporali p̄sentia agentis. ita passio aīe puenit ex aīali p̄sentia agētis absq3 p̄sentia corporali vel reali inq̄ʒtū scʒ malū qd̄ est futuɋ realiter. est p̄sens s̄m apph̄ensionē aīe.

¶ Ad maiorē. pueniens ex p̄sentia aliqua passio naturalis τ corporalis pueniť ex reali τ corpali p̄sentia. sed passio aīalis pueniť ex aīali p̄sentia q̄ est i in esse apprehēsum. Minor negat̄. q nō sit de p̄senti aliq̄ mō (scʒ de presentia aīali) est quidē de futuro in se τ s̄m rem. tn̄ illud futuɋ in se actu apprehensum imutat appetitū. τ p̄ñr corp⁹ imutatōe corruptiua. ad mouere eīm appetitū sufficit presentia in esse apprehenso.

¶ Ad tertiū dōm. q sensus nō apph̄endit futuɋ. sed ex eo q apprehendit p̄sens aīal naturali instinctu mouetur ad sperandū futuɋ bonū. vel timēdū futurū malum.

¶ Maior vera est. tn̄ ex apprehensione p̄sentis pōt ex instinctu nature moueri in futuɋ. ac si apprehenderet vel bonū sperando vel malū timēdo. de spe patuit q. xl. ar. iij. videns eīm canis aliū canē flagellari fugit. timēs ne ex spe flagellet̄. τ vidēs sibi nūc porrigi panē vel carnē sperat τ postea se accepturɋ. vñ ex his q̄ in p̄senti apprehēdit mouet̄ in futuɋ. quare in aīalibꝫ brutis est aliq̄d equalēs apprehensione futuri scʒ instinctus nature, puenies ex impressione p̄mi intellectus. in hoīe vero non est quelibꝫ q̄n appetitus sensitiu⁹ moueat̄ in futuɋ a rōne.

¶ Utrɋ timor sit specialis passio.

AD scd̄m sic pcedit̄. Videt̄ q timor non sit specialis passio. Dicit eīm Aug. in li. lxxxiij. q. q quē nō examinat met⁹. ne3 cupiditas eū vastat. nec egritudo .i. tristicia eū macerat. nec ventilat gestiēs τ vana leticia. ex quo videt̄ q remoto timore oēs alie passiones remouent̄. nō ergo passio est specialis sed generalis. ¶ P̄. phus dicit in. vi. ethicorɋ. q ita se habet in appetitu psecutio τ fuga sic i itellectu affirmatio τ negatio. sʒ negatio nō ē aliq̄d speciale i itellectu sic nec affirmatio. sed aliquid comune ad multa. ergo nec fuga in appetitu. sed nihil est aliud timor q̄ʒ fuga q̄dam mali. ergo timor nō est passio specialis. ¶ P̄. si timor esset passio specialis. pcipue in irascibili eēt. est āt timor etiā in ɔcupiscibili. Dicit eīm phs in. ij. rhetoricorɋ. q timor est tristicia quedā. Et Damas. dicit q timor est virtus desideratiua. tristicia aūt et desideriū sunt in ɔcupiscibili. vt supra dictū est. nō est ergo passio specialis cū ptineat ad diuersas potētias. ¶ Sʒ ɔtra est q ɔdiuidit̄ alijs passionibꝫ anime. vt pʒ p Damas. in. ij. libro. q. xxxv. ar. p̄ et. q. 30. ar. p̄

¶ Hic scd̄o inq̄rit de dr̄ña τ distinctōe timoris.

¶ Rn̄deo dōm. q passiones aīe recipiūt speciem ex obiectis. vñ specialis passio est que hʒ speciale obiectū. timor aūt hʒ speciale obiectū sicut τ spes. Sicut eīm obiectū spei est bonū futuɋ arduū possibile adipisci. ita obiectū timoris est malū futuɋ difficile cui resisti nō pt̄. vñ timor est specialis passio aīe.

¶ Doctor rn̄det tali ɔclone. Timor est specialis passio. Probat̄. specialis passio est que hʒ speciale obiectū. sʒ timor hʒ speciale obiectū. ḡ τc̄. Maior pbat̄. q2 passiōes aīe recipiūt speciē. τ g ɔ̄ñs distinctōem ex obiectis. Minor pbat̄. q2 malū futuɋ arduū cui nō pt̄ resisti (scʒ de facili) vt pʒ in solōne tertij.

¶ Et ɔfirmat̄ ɔclo argumēto in ɔtrium.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q oēs passiones aīe deriuant̄ ex vno p̄ncipio. scʒ ex amore. in q̄ hn̄t adinuicē cōnexionē. τ rōne hui⁹ ɔnexiōis remoto timore remouent̄ alie passiōes aīe. nō ideo q2 sit passio gn̄alis

¶ Ad illā (Ex q̄ videt̄) dr̄. remoto timore nō rōe sui q̄si ipe includat oēs passiones sed rōne cōis radicis oīm remouent̄ oēs alie passiones (scʒ rōne amoris in q̄ omes ɔnectunt̄) ita q ablato timore. vt orit̄ ex amore remouent̄ oēs alie. quia nō existente metu vel timore vt oritur ex amore. amor nō existit. τ g ɔ̄ñs nulla passio. sed non loquitur de timore s̄m se q eo sublato auferat̄ ois passio.

¶ Ad secundū dicendū q nō omis fuga appetitus est timor. sed fuga ab aliquo speciali obiecto. vt dictum est. τ ideo licet fuga sit q̄ddam generale. tamen timor est passio specialis. In com

¶ Conceditur totū vsq₃ ibi. Sed nihil est aliud timor
q̄ fuga quedā mali Negat̄ q̄ sit fuga in cōi ꝛ quelibet fu
ga. sed est talis specialis fuga respectu specialis obiecti.
vt dictū est in cor. Et h̄ accipe potes. q₂ verū est q̄d supra
dicebat̄. q. xxx. ar. ij. ad 3ᵐ. q₂ fuga nō facit ꝓpriū opposi
tū ꝛ passionē oppositā ꝯcupiscētie. s₃ est nomē nimis gña
le. q₂ extendit se ad oēm motū appetit⁹ recessiuū a malo.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ timor nullo mō est in ꝯcu
piscibili. nō eñi respicit malū absolute s₃ cū quadā
difficultate vel arduitate. vt ei resisti vix possit. S₃
q₂ passiones irascibilis deriuātur a passionib₃ ꝯcu
q. xxv. ar. ij. piscibilis ꝛ ad eas terminātur. vt sup̄ dictū est. ideo
timori attribuūtur ea que sunt ꝯcupiscibilis. d₂ eñi
timor esse tristicia inq̄ntū obiectū timoris ē ꝯtristās
si p̄sens fuerit. vñ ꝛ ph̄s dicit ibidē q̄ timor ꝓcedit
ex phantasia futuri mali corruptiui vel ꝯtristatiui.
Similiter ꝛ desideriū attribuit̄ a Damas. timori. q₂
sicut spes causat̄ vel orit̄ a desiderio boni. ita timor
est ex fuga mali. fuga aūt mali orit̄ ex desiderio bo
q. xxv. ar. ij. ni. vt ex supra dictis patet.

¶ Negat̄ q̄ timor sit in ꝯcupiscibili. Ad ꝓbatōem di
citur. q̄ est tristicia quedā finalr̄ ꝛ terminatiue (id est cū
aduenit q̄d timebat̄ malū sequit̄ tristicia in ꝯcupiscibili.
q₂ passiones irascibilis terminātur in irascibili) et Da
mascen⁹ intelligit̄ ṗncipiatiue ꝛ originalr̄. q₂ videl₃ timor
ꝓcedit ex fuga ꝛ odio mali. ꝛ illa fuga vlterius ꝓuenit ex aliq̄
desiderio ꝛ amore boni. vt patuit supra. q. xxv. ar. ij. Do
ctor san. tñ in tertio supra ad p̄mū dicit. q̄ Damascenus
capit desiderium large ꝓ appetitu qui cōmunis est ꝛ iras
cibili ꝛ ꝯcupiscibili.

¶ Vtrū timor aliq̄s sit naturalis.

AD tertiū sic ꝓcedit̄. Videt̄ q̄ timor aliq̄s
sit naturalis. Dicit eñi Damas. in tertio li.
q̄ est quidā timor naturalis nolēte aīa di
uidi a corpe. ¶ P̄. timor ex amore orit̄. vt
Ar. ij. ad p̄ᵐ dictū est. sed est aliq̄s amor naturalis. vt Dionysius
dicit. q̄rto ca. de di. no. ḡ etiā est aliq̄s timor natura
q. lx. ar. iij. lis. ¶ P̄. timor opponit̄ spei. vt supra dictū est. s₃ est
ad p̄mā aliq̄ spes nature. vt pz ꝑ id q̄d d₂ ro. q̄rto. de abra
hā. q̄ ꝯtra spem nature in spem grā credidit. ergo
etiā est aliq̄s timor nature. ¶ Sed ꝯtra ea que sunt
naturalia cōiter īueniūtur in reb₃ aīatis ꝛ īaīatis.
sed timor nō īuenit̄ in rebus īanimatis. ergo timor
nō est naturalis.

¶ Hic D. iq̄rit de vna ꝓprietate timoris. s. naturalitate

¶ Rñdeo dōm. q̄ aliquis motus d₂ naturalis.
quia ad ip̄m inclinat natura. sed hoc ꝯtingit duplr̄
Vno mō q̄ totū ꝑficit̄ a natura absq₃ aliq̄ opatiōe
app̄hensiue virtutis. sicut moueri sursum est mot⁹
naturalis ignis. ꝛ augeri est mot⁹ naturalis aīaliū
et plantarū. Alio modo d₂ mot⁹ naturalis ad quē
natura inclinat. s₃ nō ꝑficit̄ nisi ꝑ app̄hēsionē. q₂ si
q. xvij. ar. ix. cut sup̄ dictū est. mot⁹ ꝯgnitiue ꝛ appetitiue ṽtutis
v. 12ᵐ. et cla reducūt̄ in naturā sicut in ṗncipiū p̄mū. Et ꝑ hunc
r.⁹ sup̄. q. x. modū etiā ip̄i act⁹ app̄hensiue ṽtutis. vt intelligere.
ar. p̄.
sentire. ꝛ memorari. ꝛ etiā mot⁹ appetit⁹ aīalis q̄nq₃
dicuntur naturales.

¶ D. distincte mōdet fm̄ q̄ p̄mo distinguit de dupli
ci naturalitate mot⁹. sc̄do subiūgit ꝯclōnes duas resꝑ̄
sas. p̄mam ibi. Et ꝑ hūc modū ꝛc. sc̄dam ibi. Sed tm̄
p̄mā ꝛc. D. ḡ p̄mittit ꝑ modū notabil̄ q̄d exponit varia
tiōem vni⁹ termini quesiti. s₃ naturalis mot⁹ (extense
etiā ꝓ actu sc̄do) d₂ āt naturalis. q₂ ad eū iclinat natura.
s₃ h̄ ꝯtingit duplr̄. vno mō. q₂ sequit̄ naturā ꝛ formā sub
stātialē sine oi apprehēsione. Alio° q₂ natura q̄dē inclinat
ad h̄ s₃ nō ꝑficit̄ nisi mediāte apprehēsiōe. sicut dictū fuit
sup̄. q. x. ar. p̄. in cor. q̄ volūtas naturalr̄ vult suū obiectū
de ꝑ se. ꝛ oia q̄ naturalr̄ ꝯueniūt volēte. sic intelligere viue
re ꝛ esse ꝛc. ꝛ talis ḡ appetit⁹ naturalis (. i. fundat⁹ in natu
ra) p̄t eē mediāte apprehēsiōe. ¶ Nota diligēt̄ hāc distin
ctōem. q₂ ad multa valet. vult eñi q̄ aliq̄s mot⁹ d₂ natu
ralis. vel q₂ ex iclinatōe naturali tm̄. determiata ad vnū
absq₃ ꝯgnitōe ꝯiūcta. ꝛ talis mot⁹ ꝓcedit ex amore natu
rali q̄ nō est act⁹ elicit⁹. sed iclinatio nature indita. sc̄do āt
mō mot⁹ vel act⁹ d₂ natural̄. nō q₂ solū ex inclinatōe na
turali. s₃ ꝯcurrēte apprehēsiōe obiecti. ¶ Et nota q̄ talis
mot⁹ p̄t dici aīalis vel intellectualis ꝛ natural̄ diuersis rōi
nib₃. vt eñi est ab iclinatōe nature ꝛ determinat⁹ ad vnū
ꝓsequēdū vel fugiēdū d₂ natural̄. vt āt est mediāte app̄
hēsione sensitiua vel intellectiua d₂ aīalis vel intellectualis
motus. Et pz ex h̄ q̄ mot⁹ ꝛ actus q̄ d₂ naturalis in co
noscentib₃ est actus elicit⁹. vñ in ꝓposito timor naturalis
est ad quē natura inclinat necario ꝛ naturalr̄. q₂ videlicet
apprehenso tali obiecto natura necario ip̄m timet. ꝛ ita ē
naturalis ṗncipiatiue ꝛ specificatiue. q₂ natura inclinat
ad eū. ꝛ ē de obiecto q̄d necario timet̄ ꝛ nō p̄t nō timeri.
sicut mortē q̄s naturalr̄ timet ꝛc. ¶ Nota etiā ṽbū D.
cū d₂. Et ꝑ hūc etiā ip̄i act⁹ apprehēsiue ṽtutis ꝛc. q̄nq₃
dicūtur naturales. Pz ex h̄ q̄ cū d₂. Hō natura scire de
siderat. q̄ illud desideriū est act⁹ elicit⁹. q₂ est respectu na
turalr̄ desiderabilis. pz etiā q̄ intelligere ṗncipioꝝ est ac
tus elicitus. Pz etiā q̄ appetit⁹ aīalis naturalis est elicit⁹
et d₂ naturalis ṗncipiatiue ꝛ specificatiue ꝛc. Dicit āt no
tanter. q̄nq₃. q₂ videl₃ nō q̄dlibet intelligere est naturale.
s₃ tm̄ intelligere q̄d est determinatū ad vnū q̄d videl₃ est
de obiecto in cuius intellectōem natura inclinat ꝛ cuius
opposito nō p̄t assentire. aliȷ āt mot⁹ intellect⁹ vel appetit⁹
respectu coꝝ ad q̄ natura nō inclinat. vel ad q̄ nō est de
terminatio necario nō dicūt̄ naturales. Cōsequenter cū d₂

¶ Et ꝑ hūc modū p̄t dici timor natural̄. ꝛ distin
guit̄ a timore nō naturali fm̄ diuersitatē obiecti. Est
eñi vt ph̄us d₂ in. ij. rhetoricoꝝ. timor de malo cor
ruptiuo q̄ natura refugit ꝓpter naturale desideriū
essendi. ꝛ talis timor d₂ esse naturalis.

¶ Rñdet iuxta sc̄dū modū naturalitatis mot⁹ p̄dictū.
tali ꝯclōne. Timor aliq̄s p̄t dici natural̄ sc̄do mō. aliq̄s
nō natural̄ ꝛ distinguūt̄ ab inuicē. Hāc ꝯclōnē ꝓbat p° q̄
ad p̄mā ptē. sc̄do q̄ ad sc̄dā. ibi. Et itē. Quo ad p̄mā
sic. ille timor d₂ natural̄ q̄ ē de malo corruptiuo q̄d ē ꝯ na
turā. s₃ aliq̄s ē de hmōi malo. ḡ aliq̄s ē natural̄. Maior
est ph̄i. ij. rheto. Minor de se pz. q₂ aliq̄s timet mortē et
alia corruptiua nature ꝓpter naturale desideriū essendi.
q₂ igit̄ tal̄ timor ꝓuenit ex iclinatōe nature. iō ē naturalis
Vel possū argui. ille timor ē natural̄ q̄ ꝓcedit ex iclinatōe
nature. s₃ aliq̄s ē hmōi (ille s₃ q̄ ē de malo corruptiuo q̄
natura refugit) igit̄ ꝛc. Consequenter ibi.

¶ Et iterum de malo contristatiuo. qd nõ repugnat nature. sed desiderio appetitus. et talis timor nõ est naturalis. sicut etiã supra amor. concupiscẽtia. et delectatio distincta sunt p naturale et nõ naturale.

q.xxvi. q.3o ar.iij.q.xxxi. ar.vij.

¶ Probat secundã ptẽ cõclonis dicte q aliquis timor sit nõ naturalis sic. Ille timor dicit nõ naturalis qui est de malo nõ contrario nature. nec p consequens natura inclinat de ppinquo ad eius fugã (sed appetitui etiã qñqz inordinato) sed aliqs est de hmõi malo. igit et c. Sed q distingui int adinuicẽ timor naturalis et nõ naturalis. Probatur sic. que habent diuersa obiecta distinguũtur. sed illi timores habent diuersa obiecta. igit et c. Minor patuit ex iã dictis. Scdo pbat a simi de concupiscentia et amore. vt patuit supra q.xxvi.ar.ij. de concupiscentia q.xxx. ar.iij. et de delectatione q.xxxi.ar.vij. Deinde cũ dicit.

¶ Sed fm pmã acceptõem naturalis sciendũ est q quedã de passionibꝰ aie qñqz dicũtur naturales. vt amor. desideriũ. et spes. alie vero naturales dici nõ pñt. et hoc ideo. qz amor et odiũ. desideriũ et fuga important inclinatiõem quandã ad psequendũ bonũ et fugiendũ malũ. que qdem inclinatio ptinet etiaz ad appetitũ naturalẽ. et ideo amor e qdẽ naturalis. et desideriũ vel spes pt qdãmodo dici etiã in rebꝰ naturalibꝰ cognitõe carentibꝰ.

Conclo Subiungit secũdam cõclusionem tñsiuã quo ad pmũ modũ naturalis motus. Et pmo facit qd dictũ est. Secũdo elicit qddam corollariũ cuius deductio est argumentoꝝ adducendoꝝ solutio. ibi. Et ideo et c. Conclusio ergo est. Secũdũ pmũ modũ naturalis (put tota inclinatio pficit a natura) alique passiones (id est noia passionũ) dicũtur naturales (id est significãt et possunt attribui rebꝰ pure naturalibꝰ vt amor desideriũ et spes) alie vero. (id est alia noia aliaꝝ passionũ nõ attribuũtur rebꝰ pure naturalibꝰ. Huiꝰ cõclonis D. pbat pmo pmã ptẽ. secũdo secũdã. ibi. Sed alie et c. Primã sic. amor. odiũ. desideriũ et fuga. ipoztãt inclinatiõem quãdã ad psequẽduz bonũ et fugiendũ malũ. sed ad ista sufficit iclinatio appetitus naturalis. igit et c. Deinde ibi.

¶ Sed alie passiones anime important quosdã motus. ad quos nullo mõ sufficit inclinatio naturalis. vel qz de rõne haz passionũ est sensus seu cognitio. sicut dictũ est q apphẽsio reqrit ad rõnẽ delectatõis et doloris. vñ q caret cognitõne nõ pñt dici delectari vel dolere. aut qz hmõi motꝰ sunt cõtra rõnẽ inclinatõis naturalis. puta q desperatio refugit bonũ ppter aliquam difficultatẽ. et timor refugit impugnatõem mali contrarij. ad quod est inclinatio naturalis.

q.xxxi.ar.4. q.xxxv.ar.p.

Declarat secũdaz ptẽ dicte cõclonis. scdo sic. Alie passiones anime a dictis sup ipoztãt et c. sed ad illas nõ sufficit inclinatio appetitus naturalis (quia vel de rõne illaz est cognitio. vel qz sunt cõtra rõnez inclinatiõis naturalis. vt est desperatio et timor) igit alie passiones a dictis non attribuũtur rebꝰ pure naturalibꝰ pmo mõ. Patet aũt ex ista secunda conclusione. q timor non est naturalis pmo modo. Tunc ibi.

¶ Et ideo huiusmodi passiones nullo modo attribuũtur rebus inanimatis. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

¶ Elicit ex dicta cõclone et eius ratione tale corollariũ qd frangit argumentũ in cõtrariũ q hmõi passiones (scz requirentes cognitõem vel existentes cõtra rõnem inclinationis naturalis) nõ attribuunt rebꝰ inaiatis. ps de se. qz in inaiatis nõ est cognitio nec inclinatio cõtra naturã. Et ex his deductõibꝰ soluunt argumenta sequẽtia.

Ad argumentũ in cõtrariũ

Ad maiorẽ q̃ sunt naturalia pꝰmõ ad q̃ sufficit iclinatio nature. et nõ reqrũt cognitõem. nec sunt cõ inclinatõem nature. talia inueniũtur in rebꝰ inaiatis et animatis. Minor vera. igit nõ est naturalis pmo modo.

¶ Ad pmũ. ad auctoritatẽ Damasceni dicit. q intelligit de naturali scdo mõ. vt patuit. qz est de malo in cuiꝰ fugã natura inclinat. scz morte. et sic dupli naturalis ex pte pncipij et obiecti. sed nõ est naturalis qsi sequat formã sine omi apphẽsione vñ q̃ nullo mõ hñt appetitum sensitiuũ. nec cognitõem nõ timent mortẽ et c.

¶ Ad scdm. maior vera. tñ plus reqrit ad timorez q̃ amorẽ. vniuersaliter accipiendo amorẽ videlz cognitio. et ad minus fuga quedã impugnatõis cõtrarij est de rõne timoris. qd cõtrariat naturali inclinationi q̃ vnũqdqz impugnat suũ cõtrariũ. Minor vera sed negatur psequẽtia ppter iã dictã diuersitatẽ tactã in scda cõclone.

¶ Ad tertiũ. negat psequẽtia breuit. qz spes nõ reqrit cognitõem et est fm inclinatõem nature. qz calor aggredit aliqd arduũ difficile impugnãdo et sperando vincere. scz aliqd difficulter ignibile. sed plus reqrit ad timorẽ. opponũtur qdez ex pte obiecti. vt patuit ar.ij. in cor. tñ timor bz repugnãtiã ad inclinatõem pure naturalẽ nõ spes.

¶ Utrum cõuenienter Damascenus assignet sex species timoris. scz segnitiem. erubescentiã. verecũdiã. admiratõem. stuporem. agoniã.

D

Ad quartũ sic pcedit. Videt q incõuenienter Damas. assignet sex species timoris. scz segnitiem. erubescentiã. verecũdiã. admiratõem. stuporẽ. agoniã. Ut eñi phꝰ us dicit in .ij. rhetorice. timor est de malo cõtristatiuo. g species timoris debent respondere speciebꝰ tristicie. sunt ãt quattuor species tristicie. vt supra dictũ est. ergo solũ debent esse quattuor species timoris eis corñdentes. q.xxxv. ar.8 ¶ P. illud qd in actu nostro consistit. nostre potestati subijcit. sed timor est de malo quod excedit potestatẽ nostrã. vt dictũ est. nõ ergo segnicies et erubescentia et verecũdia que respiciunt operationem nostrã debent poni species timoris. Ar.ij. ¶ P. timor est de futuro. vt dictũ est. sed verecundia est de turpi actu iã cõmisso. vt Gregorius nicenus dicit. g verecũdia nõ est species timoris. Ar.p. ¶ P. timor nõ est nisi de malo. sed admiratio et stupor sunt de magno et insolito. siue bono siue malo. g admiratio et stupor nõ sunt species timoris. ¶ P. phi ex admiratõe sunt moti ad inquirendũ veritatẽ. vt dicit in pncipio metaphi. timor aũt nõ mouet ad inquirenduz. sed magis ad fugiendũ. ergo admiratio nõ est spe/

cies timoris. ¶ Sed in contrariū sufficiat auctoritas Damas. et Greg. nice.

¶ Hic vltimo Q. querit de diuisione timoris.

Ar. ij. ¶ Rn̄deo dōm. q̄ sicut dictū est. timor est de futuro malo qd̄ excedit potestatē timētis. vt scz ei resisti nō possit. sicut āt bonū hōis ita ꝛ malū pt̄ ꝯsiderari. vel in opatione ipi⁹ vel in exterioribꝫ rebꝫ

Cōclo. Q. deducit talē ꝯclonem missiuā in corpe. Cōuenienter assignātur he species sex timoris. Probat. Timor est de futuro malo qd̄ excedit potestatē timētis. vt ei de facili resisti nō possit (ꝛ supple quot modis tale malū diuersificat tot sunt species timoris) sed illud malū sex modis diuersificat. ergo ꝯclo vera. Huius rōnis maior nota ex ar. ij. Minor pbat sic. malū pōt ꝯsiderari vel in opatōe hōis vel in exterioribꝫ rebus. sed malū in opatione est triplex. similr malū in exterioribꝫ est triplex. igit minor vera. Maior hui⁹ minoris scd̄e declarat pmo pmā ptē cū dr.

¶ In opatōe āt ipius hōis potest duplex malū timeri. Primo quidē labor grauans naturā. ꝛ sic causatur segnicies. cū scz aliqs refugit operari ppter timorē excedentis laboris. Scd̄o turpitudo ledens opinionē. ꝛ sic si turpitudo timeat i actu ꝯmittēdo. est erubescētia. si āt sit de turpi iā facto ē verecūdia.

¶ Deinde scd̄o scd̄am ptem minoris dare cū dr.

¶ Malū aūt qd̄ in exterioribꝫ rebꝫ cōsistit triplr pōt excedere hōis facultatē ad resistendū. Primo quidē rōne sue magnitudinis. cū aliqs scz ꝯsiderat aliqd̄ magnū malū cui⁹ exitū ꝯsiderare nō sufficit. et sic est admiratio. Scd̄o rōne dissuetudinis. quia scz aliqd̄ malū incōsuetū nostre ꝯsiderationi offert. et sic est magnū nostra reputatione. ꝛ hoc modo est stupor qui causat ex insolita imaginatōne. Tertio modo rōne improuisionis. quia scz puideri nō potest sicut futura infortunia timentur. ꝛ talis timor dicitur agonia.

¶ De ista materia vide Doc. san. in de veritate materia. xxvi. q. iiij. ad. septimū.

☞ Et ꝯfirmat ꝯclusio missiua argumento in ꝯtrium.

q. xxxv. ar. viij. ¶ Ad pmū ergo dōm. q̄ ille species tristicie que supra posite sunt. nō accipiūtur fm diuersitatē obiecti. sed fm effect⁹ ꝛ fm quasdam speciales rōnes. ꝛ ideo nō optet q̄ ille species tristicie rn̄deāt istis speciebꝫ timoris que accipiūtur fm diuisionē ppriam obiecti ipius timoris.

¶ Maior vera. ad illā. ergo ꝛc. Negat illa po assumpti. loquēdo de speciebꝫ pprie dictis ipius timoris ꝛ speciebus extraneis tristicie. de quibꝫ supra q. xxxv. ar. viij. Et rō diuersitatis est in solone. quia species timoris assignant pprie penes distinctōem obiectoꝝ que distinguūtur in ratione mali futuri sed species (scz extranee) tristicie distinguunt nō fm obiecta vltr sꝫ fm effect⁹ ꝛ fm speciales rōnes. q̄re non oportet q̄ correspondeant.

¶ Ad scd̄m dōm. q̄ opatio fm q̄ iā fit subditur potestati operātis. sꝫ aliqd̄ circa opatōem ꝯsiderari pōt facultatē operātis excedēs. ppter qd̄ aliqs refugit actōem. ꝛ fm hoc segnicies. erubescētia. ꝛ verecundia ponūtur species timoris.

¶ Maior vt iacet negat. Dico q̄dē. q̄ opatio fm q̄ fit subijcit ptāti nostre. sꝫ id qd̄ ꝯiungit operatōni. nō sic subest ptāti nr̄e. ppter q̄ aliqs timet opatōem. sicut turpitudo vl magn⁹ labor. Ex hoc enī qs timet hoc facere. qꝛ turpe ē vl laboriosum. Negat ꝯn̄a. qꝛ non respiciunt opatōnem fm se. sed rōne alicuius ꝯiuncti qd̄ est malū arduū difficulter fugibile.

¶ Ad 3ᵐ dōm. q̄ de actu p̄terito pt̄ timeri ꝯuitiū vl obprobriū futuꝝ. ꝛ fm h̄ verecūdia ē spēs timoris

¶ Ad minorē. dico q̄ ē de turpi actu ꝯmisso de q̄ timet ꝯfusio ꝛ obprobriū. vl ꝯuitiū futuꝝ. Quare nō ē de p̄terito vt sic. sꝫ vt hꝫ annexū aliqd̄ futuꝝ malū. cui⁹ ipe actus p̄terit⁹ ē cā demeritoria. Negat g̃ ꝯn̄a ꝛc.

¶ Ad q̄rtū dōꝫ. q̄ nō q̄libet admiratio ꝛ stupor sunt spēs timoris. sꝫ admiratio q̄ ē de magno malo et stupor q̄ est de malo insolito. Uel pt̄ dici. q̄ sicut segnicies refugit laborē exterioris opatōis. ita admiratio ꝛ stupor refugiūt difficultatē ꝯsideratōnis rei magne ꝛ insolite. siue sit bona siue mala. vt h̄ mō se habeat admiratio ꝛ stupor ad actū intellectus. sicut segnicies ad exteriorē actū.

¶ Ad minorē duplr. Primo negādo q̄ admiratio sit de magno bono. vt hic loqmur. imo ē solū de magno malo. cui⁹ exitū aliqs nō pt̄ aduertere. ꝛ sic timet ne vertat in magnū detrimentū sui. ꝛ tali mō ē timor de malo rōne alicui⁹ futuri. s. exitus ꝛ finis ignorati. q̄ pt̄ eē mal⁹ et nociuus. Scd̄o dr q̄ admiratio ꝛ stupor pn̄t eē de bono ꝛ malo materialr ꝛ remote. sꝫ sunt de malo sicut obiecto ppinquo. s. de difficultate ꝯsideratōis rei magne ꝛ insolite. siue sit bona siue mala. q̄ difficultas ē malū qddā. sicut segnicies refugit opatōem exteriorē ppter laborem. Ita admiratio refugit actū intellect⁹ circa rē magnā ppt difficultatē tal act⁹. ꝛ stupor refugit ꝯsideratōem circa rē insolitā ppt difficultatē apphendēdi ꝛ cognoscendi q̄ res illa tendat. Unī dictū ē sup. q̄ magna tristicia facit hoīeꝫ stupidū. sic q̄ nō scit q̄ diuertere debeat ppt difficultatem cognoscēdi remediū euasionis mali. Et iste ē alius modus distinguendi admiratōem ꝛ stuporē q̄ in cor.

¶ Ad q̄ntū dōm. q̄ admirās refugit in pn̄ti dare iudiciū de eo qd̄ mirat timens defectū. sꝫ in futuꝝ inq̄rit. stupens aūt timet ꝛ in pn̄ti iudicare ꝛ in futuro inq̄rere. vn̄ admiratio est pncipiū philosophādi. sꝫ stupor ē philosophice ꝯsideratōis ipedimētū.

¶ Ad maiorē. Ex admiratōe sunt moti ad inq̄rēdū. sꝫ stante admiratōe nō iudicauerūt ferendo sniam ppter timorē deficiendi. Dictū ē enī ad q̄rtū. q̄ admiratio fugit actū intellect⁹. s. iudiciū de magnis. ppter difficultatē bn̄ iudicādi in tali actu difficili. Ad minorē dico. q̄ timor vltr nō mouet ad inq̄rendū in futuro. Negat. Uerū mouet ad fugiendū iudiciū in magnis in p̄senti. tamē postea inq̄rit de veritate. Et quid illa res magna velit ꝛ quorsuꝫ tēdat. Sicut cū accidit aliq̄ plaga magna inconsueta. ꝯsueuim⁹ admirari ꝛ nō iudicam⁹ qd̄ sit. sꝫ inq̄rimus ꝛ ꝯferim⁹ adinuicē. Sꝫ veꝝ ē. q̄ aliqs timor q̄ ē stupor excludit. ꝛ in pn̄ti iudiciū ꝛ in futuro inq̄sitōnem ꝛc.

¶ Questio.xlij.de obiecto timoris

H D Einde ɔsiderandū ē de obiecto timoris et circa hoc q̄runť sex. Primo. vtrū bonū sit obiectū timoris vľ malū. Scđo. vtrū malū nature sit obiectū timoris. Tertio vtrū timor sit de malo culpe. Quarto. vtrū ipē timor timeri possit. Quinto. vtrū repētina magꝫ timeanť. Sexto. vtrū ea ɔ̄ q̄ nō ē remediū magꝫ timeanť

¶ Postq̄ȝ determinauit de timore fm se tāgendo solū obiectū in cōi. iā q̄rit de obiecto timoris. Et p° dē suba obiecti. an sit bonū vľ malū Scđo inq̄rit q̄ faciūt ad augmentū huiꝰ obiecti in.v.ar. Circa pmū p° fit qđ dictū ē Scđo determinať dubiū in.iiij.ar. Circa pmū p° oñdiť ꝙ malū sit obiectū timoris.2° inq̄riť q̄le malū in.ij.ar.

¶ Vtrū bonū sit obiectū timoris vel malū.

AD pmū sic pcediť. Videť ꝙ bonū sit obiectū timoris Dicit em̄ Aug. in li.lxxxiij q.ꝙ nihil timemꝰ nisi ne id qđ amamꝰ aut adeptū amittamꝰ. aut nō adipiscamur speratū. ſꝫ id qđ amamꝰ ē bonū. g̃ timor respicit bonū sicut ꝓpriū obiectū. ¶ P. phs dī in.ij.rhetoricoꝝ. ꝙ ptās ꝛ sup aliū ipm eē.ē terribile. ſꝫ hmōi ē qđdā bonū. g̃ bonū ē obiectū timoris ¶ P. in deo nihil malū eē pt. ſꝫ mādať nob vt deū timeamꝰ. fm illud psal. Timete deū oēs scti eiꝰ. g̃ ꝛ timor ē de bono. ¶ Sꝫ ɔtra est qđ Damas. dī in.ij.li. ꝙ timor est de malo futuro.

¶ Hic pmo q̄rit de q̄ddītate ꝛ rōne obiecti timoris. an videlꝫ formale obiectū terminatiū sit malū. qđ.s.timeť

¶ Rñdeo dīcēdū. ꝙ timor ē q̄dā motꝰ appetitiue ṽtutis. ad ṽtutē āt appetitiuā ptinet pſecutio ꝛ fuga. vt dī in.vj.ethicoꝝ. Est aūt pſecutio boni. fuga aūt mali. vñ q̄cūqꝫ motꝰ appetitiue ṽtutis iportat pſecutōem hꝫ aliqđ bonū ꝓ obiecto. q̄cūqꝫ āt iportat fugā. hꝫ malū ꝓ obiecto. vñ cū timor fugā quādā iportet. p° ꝛ ꝑ se respicit malū sic̄ ꝓpriū obiectū

¶ Hoc videt duabꝫ ɔclonibꝫ distinere. scđam ponit ibi. Potest āt respicere ꝛc̄. Prima ē. timor pmo ꝛ ꝑ se respicit malū sicut ꝓpriū obiectū. Et vult ɔclo ꝙ malū est obiectū formale qđ timeť ꝛ fugiť. Scđa āt ɔclo sequens vult. ꝙ bonū pt eē rō fuge. ꝛ cā eiꝰ qđ ꝑ se timeť. Probať ɔclo. Quicūqꝫ motꝰ appetitiue ṽtutꝫ iportat pſecutōeꝫ hꝫ bonū ꝓ obiecto. Quicūqꝫ ṽo iportat fugā hꝫ malū ꝓ obiecto. ſꝫ timor iportat quādā fugā appetitꝰ. igiť pmo et ꝑ se ē mali. Maior ꝓbať a pncipio q̄ ad ambas ptes Minor nota. igiť ꝛc̄. Cōsequēter ibi

¶ Potest āt respicere etiā bonū fm ꝙ hꝫ habitudinē ad malū. qđ q̄dē pt eē dupľr. Vno q̄dē mō inq̄tū ꝑ malū ꝓuať bonū. ex h̄ āt ipō ē aliq̄d malū qđ est ꝓuatiū boni. vñ cū fugiať malū q̄ malū ē. seq̄ť vt fugiať. q̄ ꝓuat bonū qđ q̄s amādo pseq̄ť. ꝛ fm h̄ dī aug. ꝙ nulla ē cā timēdi nisi ne amittať bonū amatū

¶ Ponit scđam ɔclonē rñsiuā ꝓpter argumēta in oppositū adducēda. ꝛ p° ꝓbat ipam. scđo ex ea soluit argumēta ibi. Et ꝑ hūc modū ꝛc̄. Cōclusio g̃ ē. timor pt respicere etiā bonū. ſꝫ fm ꝙ hꝫ habitudinē ad malū. ꝓbať sic. bonū est rō vt malū timeať. ꝛ bonū ē cā ipsius mali. igiť timor pt respicere bonū. fm ꝙ hꝫ duplicē habitudinē ad malū. ɔña nota. Añs ꝓbať p° q̄ ad pmā ptē. 2° q̄ ad scđam. ibi. Alio mō ꝛc̄. Quo ad pmū. q̄ timetur malū. q̄ malū. ſꝫ ex hoc ipō ē aliq̄d malū. q̄ ꝓuatiū boni Et g̃ timor respicit aliq̄ mō bonū (scꝫ tāq̄ȝ rōem ꝓpť quā timet malū) Et ex hoc D. verificat auctoritatē btī Augustin. allegatā in argumēto p°. Et vult ꝑ h̄ argumentū pmū adducēdū eē solutū. q̄ bonū timeť sicut rō timoris. ¶ Et nota hic haberi qđ sup̄ dictū ē. q̄ videlꝫ bonū ē solū ꝑ se obiectū appetitꝰ. q̄ nec malū fugiť. nisi rōe amoris boni. hꝫ g̃ bonū habitudinē ad malū. sicut rō fugiendi malū. ꝛ sicut ꝓuatiū ꝑ malū Cōsequēter ibi

¶ Alio mō ɔparať bonū ad malū. vt cā ipius. inq̄tū scꝫ aliqđ bonū sua ṽtute pt inducere aliqđ nocumētū in bono amato. ꝛ iđ sicut spes. vt sup̄ dictū est. ad duo respicit. s. ad bonū in qđ tēdit. ꝛ ad id ꝑ qđ sperat se bonū ɔcupitū adipisci. ita etiam timor ad duo respicit. s. ad malū qđ refugit. ꝛ ad illud bonum qđ sua virtute potest infligere malum q.xl.ar.vij

¶ Probat scđaꝫ ptē añtis ꝓ scđa ɔclone sic. aliqđ bonū sua ṽtute pt inducere nocumētū in bono amato. Et iđ ꝛc̄. vt in lr̄a. g̃ bonū ē cā ipius mali. Vel posset sic argui. sicut ē de spe. ita ꝛ de timore. ſꝫ spes aliq̄ (q̄ etiā ē expectatio) respicit bonū. ꝛ illū q̄ iuuat ad ɔsecutōem boni igiť sic erit de timore qđ respicit malū. ꝛ eū q̄ pt iferre illđ malū siue nocumētū. ꝛ de his hī 2a 2e. q.xix.ar.j. deīn ibi

¶ Et ꝑ hūc modū deus timeť ab hoīe. inq̄tū pt infligere penā vľ spūalē vľ corporalē. Per hūc etiā modū timeť ptās alicuiꝰ hoīs. maxīe q̄n ē lesiua vľ q̄n ē iniusta. q̄ sic in promptu hꝫ nocumentū inferre. ita etiā timeť sup aliū eē. i. īniti alij. vt scꝫ in eius ptāte sit ɔstitutū nobis nocumētū inferre. sicut ille qui est ɔscius criminis. timetur ne crimen reuelet. Et ꝑ hoc patꝫ rñsio ad obiecta

¶ Soluit argumēta vīria duo in oppositū sequentia ex dicto scđo mō habitudinis boni ad malū. Et exponit p° auctoritatē tertij argumēti. Deinde etiā auctoritatem scđi argumēti. ꝛ patebunt postea.

¶ Argumentū in ɔtrariū ē ꝓ pma ɔclone rñsiua.

¶ Ad pmum. Maior vera. nihil timemus nisi ratione amati boni. ſꝫ illud bonū in se nō timemꝰ. ſꝫ in habitudine ad malū. q̄ timemus ipm amittere. vľ timemus nō adepturos speratū. q̄ amissio hꝫ rōnem mali. q̄ tñ id hꝫ rōem terribil. q̄ ē ꝓuatio boni. Vñ ꝓbat scđam ptē ɔclonis q̄ ad pmū modū habitudis boni ad malū ꝛc̄.

¶ Ad scđi maiorē. ptās ꝛ sup aliū eē (.i. alteri inīti) sunt terribilia. verū vt hñt ṽtutē lesiuā. ꝛ hñt inferre de facili nocumentū. g̃ bonū ē obiectū. verū in habitudine ad malū fm scđaꝫ habitudinē. inq̄tū cā mali. Quid āt sit alteri inniti D. declarat in solutōe in corpe.

¶ Ad tertiū. Maior ṽa. Iste m̄ pt eē cā mali pene. ꝛ mali fm qđ boni simplr. Minor ṽa. g̃ bonū i habitudine ad malū pt eē obiectum timoris. ſꝫ qđ ꝑ se ꝛ directe ꝛ formalr timeť est malū. vt patuit.

¶ Vtrū malū nature sit obiectū timoris

AD scđm sic pcediť. Videť ꝙ timor nō sit de malo nature. Dicit em̄ phs in.ij.rhetoricoꝝ. ꝙ timor ɔsiliatiuos facit. nō aūt S

consiliamur de his q̄ a natura eueniunt. vt dr̄ in. iij. ethi. ergo timor nō ē de malo nature ¶ Pr̄. Defect⁹ naturales sp̄ hoī iminent. vt mors ⁊ alia hmōi. si igit̄ de hmōi malis eēt timor. oporteret q̄ hō sp̄ eēt i timore ¶ Pr̄. natura nō mouet ad ꝯria. sz malū nature puenit ex natura. ergo q̄ timēdo aliq̄s refugiat hmōi malū nō ē a natura. timor ergo natural' nō ē de malo nature. ad quē tn̄ h̄ malū ptinere videt̄. ¶ Sz ꝯtra ē qđ phs dr̄ in. iij. ethi. q̄ inter oīa terribilissimū ē mors que est malum nature.

¶ Hic ꝯñter q̄rit de q̄ malo sit timor obiectiue. Et p° ondit de q̄ malo sit. Scđo de q̄ malo nō sit ar. seq̄nti. Querit āt de malo nature mag' q̄ de dāno i aliis reb⁹. q2 cū mala nature vident̄ ab intrinseco oriri. nō videntur ita apte terribilia. de malis oīm rez planū est ⁊c̄.

¶ Rn̄deo dđm. q̄ sicut phs dr̄ in. ij. rhetorice. timor puenit ex phātasia futuri mali corruptiui vel ꝯtristatiui. sicut āt ꝯtristatiū malū ē qđ ꝯriat volūtati. ita corruptiuū malū. qđ ꝯriat nature. ⁊ hoc est malū nature. vn̄ de malo nature pt eē timor.

¶ D. rn̄dēdo sic pcedit. p° deducit ꝯclonē rn̄siuā sine explicatōe. Scđo deducit vnā ꝯclonē explicatiuā eius dē. ibi. Sz ꝯsiderādū ⁊c̄. Tertio infert ex dict' ꝯclonem rn̄siuā explicatā ⁊ expositā. ibi. Sic igitur ⁊c̄. Cōclusio ergo rn̄siua ē. de malo nature pt eē timor. pbat̄. timor puenit ex phātasia futuri mali corruptiui. vl' ꝯtristatiui. sz malū nature ē corruptiuū. sicut malū imaginatōis ꝯtristatiū. igitur de ipo ē timor. Maior ē phi. ⁊ minor de se nota

¶ Sz ꝯsiderandū ē q̄ malū nature q̄nq3 est a cā naturali. ⁊ tūc dr̄ malū nature. nō solū q2 puat̄ nature bonū. sz etiā q2 ē effect⁹ nature. sicut mors natural'. ⁊ alij hmōi defect⁹. aliqn̄ vo malū nature puenit ex causa nō naturali. sicut mors que violēter infertur a persecutore.

¶ Hic ꝯñter explicat p̄dictā ꝯclonē. ⁊ p° pmittit q̄ndā notabile distinctiū. Scđo subiūgit ꝯclonē explicatiuā pme. ibi. Et vtroq3 mō ⁊c̄. Notat ergo p° vt sciat̄. quō malū nature. ⁊ qđ malū nature timeat̄. ⁊ vult q̄ malū nature ē duplex. Vnū ē a pncipiis nature. ⁊ q2 puat bonū nature. sicut mors ⁊ alij defect⁹ naturales senū ⁊c̄. Alio° dr̄ malū nature. nō q2 ē effect⁹ nature. sz solū q2 puat bonū nature ⁊ vite. causat̄ tn̄ a pncipio extrinseco violēter sicut mors violenta. Deinde cū dr̄

¶ Et vtroq3 mō malū nature q̄dāmō timet̄ ⁊ q̄dāmō nō timet̄. Cū enī timor pueniat ex phātasia futuri mali. vt dr̄ phs. illud qđ remouet futuri mali phātasiā. excludit etiā timorē. q̄ aūt nō appareat aliqđ malū vt futuz pt ex duobus ꝯtigere. Uno q̄dē mō ex h̄ q̄ ē remotū ⁊ distans. h̄ enī ppt̄ distantiam imaginamur vt nō futuz. ⁊ iō vl' nō timem⁹ vl' parū timem⁹. Ut enī phs dr̄ in scđo rhetoricoz. Que valde lōge sunt nō timent̄. sciūt enī oēs q̄ morient̄. sz q2 nō ppe est nihil curant. Alio mō estimat̄ aliqđ malū qđ ē futuz vt nō futuz. ppt̄ necessitatē q̄ facit ipm estimare vt p̄sens. vn̄ phs dr̄ in. iij. rhetoricoz. q̄ illi q̄ iā decapitant̄ nō timēt videntes sibi necessitatem mortis iminere. Sz ad h̄ q̄ aliq̄s timeat oportet adesse aliquā spem salutis.

¶ Ponit scđaz ꝯclonē declaratoriā p° iuxta dictā distinctōez. Utroq3 mō accipiēdi malū nature. malū nature q̄dāmō timet̄. q̄dāmō nō timet̄. Probat̄. illud qđ remouet futuri mali phātasiā. excludit timorē. sz nimia distātia vl' necitas aliqđ patiēdi remouet phātasiā futuri. ergo malū nature si accipiat̄ vt valde distās. ⁊ p ꝯñs q̄si nō futuz nō timebit̄. Et etiā si imaginet̄ sub necitate ipsum sustinēdi etiā nō timebit̄. igit̄ ꝯclo vra. Maior pbat̄. q2 timor puenit ex phātasia futuri mali. ergo seq̄t̄ maior. minor deducit̄ in lr̄a clare.

¶ Sic igit̄ malū nature nō timet̄. q2 nō apph̄endit̄ vt futuz. Si vo malū nature qđ est corruptiuū apph̄endatur vt ppinquū. ⁊ tamē cum aliqua spe euasionis. tunc timebitur.

¶ Hic in calce corpis D. infert ꝯclonē rn̄siuā. cū explicatōe ⁊ expōne p̄dicta clare. ¶ Et nota. q̄ lz malū nature vno mō pueniat a cā q̄ ē intra hoiem (scz a ꝯpōe ex ꝯrijs. ⁊ ex dominio vni⁹ ꝯrij) q2 tn̄ tal' cā nō ē ipe appetit⁹ vl' volūtas. iō tale malū timeri pt. q2 ē malū futuz a cā extra appetitū. Et p h̄ nō ē repugnātia ad articulos seq̄ntes. vbi D. dr̄. q̄ malū culpe nō timet̄. q2 ē cā intrinseca. Intellige nō solū intrinseca hoi. sz etiam appetitui. q̄ malū culpe āplectit̄. nō sic de morte q̄ appetitui repugnat

¶ Et ꝯfirmat̄ ꝯclo rn̄siua pma argumēto in ꝯriū.

¶ Ad pmū ergo dđm q̄ malū nature q̄nq3 nō puenit a natura. vt dictū ē. fm̄ tn̄ q̄ a natura puenit. etsi nō ex toto vitari possit. pt tn̄ differri. ⁊ sub hac spe pt esse ꝯsilium de vitatōne ipius.

¶ Ad maiorē. timor facit ꝯsiliatiuos. p̄sertim de his q̄ iminēt ab extrinseco. ⁊ vbi nō ē necessitas patiendi. Ad minorē dupl'r. nō ꝯsiliamur de his q̄ sunt a natura. vez q̄ ea oporteat q̄nq3 ferre. sz tn̄ ꝯsiliamur quō possim⁹ ea differre. Tn̄ ꝯsiliant̄ ⁊ ꝯsulūt media quō mors possit diu differri. ¶ Scđo dico ad minorē. q̄ nō oīa mala nature sunt a natura. sz etiā ab extrinseco. vt patuit. ⁊ saltem de illis possum⁹ ꝯsiliari. etiā quō ea vitem⁹ Sicut pt q̄s ꝯsiliari p quā viā vdit incedere. ne a p̄donib⁹ vel vulneret̄ vel interficiatur.

¶ Ad scđm dđm. q̄ malū nature. etsi sp̄ iminent nō tn̄ sp̄ iminet de ppinq̄. ⁊ iō nō sp̄ timet̄.

¶ Maior vra sp̄ iminent. sz nō p sp̄. nec sp̄ de ppinq̄. Vn̄ negat̄ ꝯñā. q2 vt dictū ē hmōi mala nō timent̄ nisi cū phātasia ppinqui aduentus

¶ Ad tertiū dđz. q̄ mors ⁊ alij defect⁹ nature puenīūt a natura vl'i. q̄bus tn̄ repugnat natura pticularis q̄ntū pt. ⁊ sic ex inclinatōe pticularis nature ē dolor ⁊ tristicia de hmōi malis cū sunt p̄sentia. ⁊ timor si iminēant in futurum.

¶ Maior vra de vna natura (scz pticulari p̄sertim). tal' nō mouet in ꝯria. sz tn̄ natura vl'is mouet in ꝯriū nature pticularis. vt influētia celi corrūpit terrenascētia i hyeme. q̄ tn̄ corruptio ē ꝯ naturas pticulares ⁊c̄. Ad minorē. malū nature puenit ex cā vl'i. sicut etiā mors puenit a deo instituēte. esto pueniat pmordial'r ⁊ demeritorie q̄ peccatū hoīs. Ultra. ergo ⁊c̄. Si intelligit̄ q̄ nō sit a natura pticulari. negat̄. ⁊ p ꝯñs qđ vlterius infert̄ etiā negat̄ [illegible]

¶ Utrum timor sit de malo culpe

T AD tertiū sic ꝓcedit. Videt̄ φ timor possit eē de malo culpe. Dicit eñ Aug⁹. sup canonicā ioānis. φ timore casto timet hō separatōem a deo. s₃ nihil separat nos a deo nisi culpa. ſm illud Esa. lix. Peccata vestra diuiserūt inter vos ⁊ deū vestꝝ. ergo timor pt̄ eē de malo culpe. ¶ P. Tulli⁹ dicit in. iiij. de tusculanis q̄stionibꝰ φ de illis timem⁹ cū futura sunt. de q̄ꝝ p̄ntia tristamur. s₃ de malo culpe pt̄ aliquis dolere vl' tristari. ergo etiā aliq̄s malū culpe pt̄ timere. ¶ P. spes timori opponit̄. s₃ spes pt̄ eē de bono virtutis. vt ptꝫ p phm in. ix. ethicoꝝ. ⁊ Ap̄ls dicit ad Gal. v. Cōfido de vobis in dn̄o. qd̄ nihil aliud sapietis. ergo etiā timor pt̄ eē de malo culpe. ¶ P. verecūdia ē q̄dā sp̄es timoris. vt sup̄ dictū ē. s₃ verecūdia ē de turpi facto. qd̄ ē malū culpe. ergo ⁊ timor. ¶ S₃ ꝯ ē qd̄ phs dicit in. ij. rhetoricoꝝ. φ nō oīa mala timentur. puta si aliquis erit iniustus aut tardus.

q. xli. ar. iv.

¶ Hic Doct. inq̄rit de alio malo. qd̄ se h₃ obiectiue ad timorem.

q. xl. ar. i.

¶ Rn̄deo dicēdū. φ sicut sup̄ dictū ē. sicut obiectū spei ē bonū futurū arduū qd̄ q̄s pt̄ adipisci. ita timor ē de malo futuro arduo qd̄ nō pt̄ de facili vitari. Ex q̄ pt̄ accipi φ id qd̄ oīno subiacet ptāti et voluntati nostre nō h₃ rōem terribil'. s₃ illud solū ē terribile qd̄ h₃ cām extrinsecā. malū aūt culpe ꝓpriam cām h₃ voluntatē humanā. ⁊ ideo ꝓprie non habet ratōnem terribilis.

¶ D. p° deducit ꝯclōnē intētā. 2° exponit vnū terminū in ea positū. ibi. S₃ qꝛ ⁊c. Cōclusio respō. ē. Culpa ꝓprie nō h₃ rōem terribil' (videlic₃ in se tm̄ in suo motiuo ⁊ cā vl' in suo effectu) pbat̄. Oē illud qd̄ oīno subiacet ptāti ⁊ volūtati. nō h₃ rōem terribil'. s₃ malū culpe ē hmōi. igit̄. Maior pbat̄ a pncipio. minor ptꝫ. qꝛ malum culpe h₃ ꝓ cā voluntatē humanā. ⁊ ꝑ ꝯsequens ē sub potestate nostra. Cōsequēter cū dicit

¶ S₃ quia volūtas ab aliq̄ exteriori pt̄ inclinari ad peccandū. si illud inclinans habeat magnā vim ad inclinandū. ſm h̄ poterit eē timor de malo culpe inq̄ntū ē ab exteriori cā. puta cū aliq̄s timet cōmorari in societate maloꝝ ne ab eis ad peccandū inducat̄. s₃ ꝓprie loquēdo in tali dispōne mag' timet hō seductōem q̄ culpā ſm ꝓpriā rōnem. id est inq̄ntū ē voluntaria. sic eñ nō h₃ vt timeat̄.

¶ Exponit q̄re dixit in ꝯclone ꝓprie. qꝛ pt̄ q̄dē culpa timeri in suo motiuo ⁊ cā vl' occasiōe. ⁊ culpa ꝯnutrēda. s₃ h̄ nō ē ꝓprie timere culpā sub ꝓpria rōe. q̄ ē eē voluntaria cū ꝯmittit̄. Vn̄ culpa absens ⁊ in cā timetur. s₃ culpa vt actu ꝯmittit̄ nō timet̄. qꝛ dicit defectum voluntariū actionis. voluntariū aūt nō timetur.

¶ Cōfirmat̄ aūt ꝯclo argumēto in ꝯtrariū. qꝛ iniustū vel est culpa. ⁊ cōmittit̄ vt sic nō timet̄ ⁊c.

¶ Ad p^m ergo dicēdū. φ separatio a deo ē q̄dā pena ꝯsequens pctm̄. ⁊ oīs pena aliq̄ mō ē ab exteriori cā.

¶ Maior pꝫ. Et de ea h₃ D. 2° 2°. q. xix. ar. xi. ⁊ in aliis. s₃ dico. φ talis separatio ē effect⁹ ꝯsequēs culpā. non culpa. ergo ⁊c. Negat̄ φ possit eē de culpa ſm ꝓpriā rōnem. qꝛ de rōe culpe vt sic ē eē voluntariū. s₃ de rōe pene ē eē ꝯ voluntatē. ⁊ ꝑ ꝯns pt̄ timeri. ¶ Et nota φ de rōne pene ē eē ꝯ volūtatē. q̄ntū ad sustinere ⁊ ferre ip̄am ⁊ insligi ē inuoluntariū. Tamē demereri penā. ⁊ se obligare ad penā ē volūtariū ꝑ accñs ⁊ in sua cā. vt sup̄ habitū fuit. q. xx. ar. v. ad 2^m. ⁊ infra sepi⁹ habebit̄. ¶ Que aūt sunt de rōe pene. vide D. sanc. in de Malo. q. i. ar. iiij. qꝛ opꝫ φ sit ꝓpt culpā. Secūo φ ꝯtrariet̄ volūtati. Tertio φ sit a pncipio extrinseco. Et φ sit malū volūtariū ipi actōni. vide infra. q. lxxxvij. ar. vj. vbi ponunt̄ q̄ hic deseruiūt

¶ Ad scdm̄ dicēdū. φ tristicia ⁊ timor in vno ꝯueniunt. qꝛ vtrūq₃ ē de malo. differūt aūt in duobꝰ In vno q̄dē. qꝛ tristicia ē de malo p̄senti. timor de malo futuro. In alio scd̄o. qꝛ tristicia cū sit in cōcupiscibili respicit malū absolute. vn̄ pt̄ eē de q̄cūq₃ malo. siue paruo. siue magno. timor scd̄o cū sit in irascibili. respicit malū cū q̄dā arduitate seu difficultate. q̄ tollit̄ inq̄ntū aliq̄d subiacet volūtati. ⁊ iō nō oīa timemus q̄ sunt futura. de q̄bꝰ tristamur cū sunt p̄sentia. sed aliqua que s₃ sunt ardua.

¶ Maior pꝫ. s₃ nō ꝯuenit̄. φ de illis timeam⁹ de q̄bus tristamur. qꝛ tristicia cū sit in ꝯcupiscibili. pt̄ eē de q̄cūq₃ malo. etiā nō arduo. s₃ tam inacceti. Timor aūt ē in irascibili ⁊ solū de arduo qd̄ nō ē in volūtate ⁊ ptāte nra.

Minor pꝫ. s₃ negat̄ ꝯn̄a. qꝛ nō oīa timem⁹ q̄ sunt futura. de q̄bꝰ tristamur cū sunt p̄sentia. Et huius D. ponit ratōem in solone. ⁊ est missio ad maiorē. qꝛ tristicia pt̄ eē de q̄cūq₃ malo p̄senti. s₃ timor nō ē de q̄cūq₃ malo futuro. s₃ tm̄ magno. ⁊ qd̄ nō ē in ptāte nostra facile subterfugere quale nō est culpa ⁊c.

¶ Ad tertiū dicēdū. φ spes ē de bono qd̄ q̄s pt̄ adipisci. Potest aūt aliq̄s adipisci bonū vl' ꝑ se vl' ꝑ aliū. et iō spes pt̄ eē de actu virtutis q̄ ē in ptāte nostra cōstitut⁹. s₃ timor ē de malo qd̄ nō subiacet nr̄e ptāti. ⁊ iō sp̄ malū qd̄ timet̄ ē a cā extrinseca. bonū aūt qd̄ sperat̄ pt̄ eē ⁊ a cā intrinseca. ⁊ a cā extrinseca

¶ Ad maiorē. spes opponit̄ timori ſm ꝯtrarietatē boni et mali. tm̄ nō oīno sicut se h₃ spes ad bonū. sicut timor ad malū. qꝛ spes respicit bonū. siue pueniat ex virtute ꝓpria siue aliena⁹. Timor aūt solū respicit malū qd̄ ē a pncipio extrinseco. qd̄ nō ē facile vitandū. Minor ꝯcedit̄. s₃ negat̄ ꝯn̄a. ⁊ rō diuersitatis iā tacta ē. ⁊ eā D. ponit in solone.

¶ Ad q̄rtū dicēdū. φ sicut sup̄ dictū est. verecūdia nō ē timor de actu ipo peccati. s₃ turpitudīe vl' ignominia q̄ ꝯseq̄t ip̄m. q̄ ē a cā extrinseca. q. xli. ar. iv. ad 2^m et 3^m

¶ Ad minorē. Negat̄ φ sit de facto turpi materialiter. id ē de actu būeno q̄ ē voluntari⁹. imo ē de turpitudine et ꝯfusiōe sequēte vl' ꝯcomitante demeritorie ⁊ causalr. q̄ ꝯfusio ē ꝑ extrinsecū inferēs. q̄re pt̄ timeri. s₃ culpa vt voluntaria ⁊ egrediens ab agente libere. nō timetur in seq̄ntibus re negatur ꝯsequentia.

¶ Utrum ipse timor timeri possit.

V AD q̄rtū sic ꝓcedit. Videt̄ φ timor timeri nō possit. Oē eñ qd̄ timet̄. timēdo custodit̄ ne amittat̄. sicut ille q̄ timet amittere sanitatē. timēdo custodit eā. si igit̄ timor timeat̄. timēdo se custodiet hō ne timeat. qd̄ videt̄ eē

inconueniēs. ¶ P. timor ē q̄dā fuga. s̄z nihil fugit se ipm. ḡ timor nō timet timorē. ¶ P. timor ē de futuro. s̄z ille q̄ timet iā h̄z timorē. nō ḡ p̄t timere timorē ¶ S̄z ↄtra ē q̄ hō p̄t amare amorē. ⁊ dolere de dolore. ḡ etiā pari rōne p̄t timere timorem

¶ Hic determiat q̄dā dubiū circa p̄dicta. q̄z cū timor ē etiā q̄dā malū absolute. vt ē anxietas de malo futuro. sicut tristicia de p̄senti. vt patuit supra. q. xxxix. ar. j. Ideo est ratio dubij.

ar. pce. ¶ Rn̄deo dōm. q̄ sicut dictū ē. illud solū h̄z rationē terribil' q̄d ex cā extrinseca p̄uenit. nō aūt q̄d p̄uenit ex volūtate nostra. timor āt partim p̄uenit ex cā extrinseca. ⁊ partim subiacet volūtati. p̄uenit q̄dē ex cā extrinseca inq̄ztū est passio q̄dā ↄsequens phātasiā iminentis mali. ⁊ s̄m h̄ p̄t aliq̄s timere timorē. ne s̄z immineat ei necessitas timendi p̄pter ingruentiā alicuius excellentis mali

¶ D. p̄° determiat q̄sitū. 2° ondit q̄ nō obstāte p̄dicta determiatōe argumēta in oppositū adducenda sint soluēda. ibi. S̄z q̄z ⁊c̄. Primū facit tali ↄ̄clone rn̄siua. timor p̄t aliq̄ mō timeri. aliq̄ mō nō. Probat̄. illō solū h̄z rōem terribil'. q̄d ex cā extrinseca p̄uenit. nō āt q̄d p̄uenit ex volūtate nr̄a. s̄z timor p̄tim p̄uenit ex cā extrinseca. et ex volūtate nr̄a. s̄z timor p̄tim subiacet volūtati. igit̄ ⁊c̄. Maior p̄z ex ar. 3°. Circa minorē D. p̄bat p̄° p̄mā p̄tē eī°. inferēs p̄mā p̄tē ↄclusionis. scd̄o scd̄am inferēs scd̄am p̄tē ↄclonis. ibi Subiacet ⁊c̄. Prima ḡ p̄s minoris p̄bat̄. q̄z p̄uenit ex phātasia mali iminētis. Et sic timet aliq̄s timorē futuri in sua cā. ne videlic̄z immineat sibi necessitas timēdi i occursu alicui° mali p̄uenient̄ ex extrinseca cā Cōsequēter ibi

¶ Subiacet āt volūtati inq̄ztū appetit° inferior obedit rōni. vn̄ hō p̄t timorē repellere. ⁊ s̄m hoc timor nō p̄t timeri. vt dr̄ Aug°. in libro. lxxxiij. q.

¶ Probat scd̄am p̄tē minoris p̄ncipal' sic. q̄z voluntas p̄t timorē repellere. igit̄ subiacet volūtati. An̄s p̄z. q̄z appetit° inferior obedit rōni. ¶ Nota q̄ bn̄ valet ad p̄positū q̄ sup̄. q. xvij. ar. vij. dicta sunt de motu appetitus sensitiui. an obediat rōni. Inq̄ztū em̄ timor p̄t ↄsurgere ex app̄hēsione q̄n̄q̄ nō ipedibili. nūc p̄uenit ex extrinseco et sic p̄t timeri. S̄z timor aliq̄s q̄ nō ita subito ↄsurgat. s̄z p̄t ipediri. ⁊ seq̄t̄ app̄hensionē q̄ ē in p̄tāte. vel q̄z p̄t repelli cū insurrexerit. sic tal' timor nō timet̄. Est ḡ aliq̄ mō timor terribil'. aliq̄ mō nō. Et si idē q̄n̄q̄ ē tal'. dr̄ terribil' q̄z p̄uenit ex cā extrinseca. ⁊ nō terribil'. q̄z l̄z ip̄e p̄ nūc nō potuerit ipediri. tn̄ si fuisset p̄cogitat° potuisset ipedit° fuisse. vel potuisset statim repelli

¶ S̄z q̄a rationib' q̄s inducit. aliq̄s posset vti ad ostendendū q̄ timor nullo modo timeatur. ideo ad eas respondendū est.

¶ Hic vltio D. ondit q̄ nō obstāte p̄dicta distinctarn̄sione. argumēta adducta sint soluēda. q̄z posset alicui videri q̄ p̄barēt. q̄ nullo mō timet̄ timor. ideo soluenda. q̄z iā dictū est. q̄ aliquo mō timeat̄.

¶ Ratio in ↄtrariū ↄfirmat ↄclonē a s̄. Et p̄cedit ḡ ad hoc q̄ timor timet̄. s̄z nō ē oino sil̄e de amore ⁊ dolore. q̄z amor p̄t h̄re rōem amabil' p̄ se. s̄z timor nō p̄t h̄re rōem terribil' s̄m se. vt ē actus appetit° sensitiui. s̄z ratōne cause extrinsece. ad quā q̄n̄q̄ seq̄t̄ subito p̄ter imperiū rationis. q̄z ⁊ si rō possit ipedire singulos mot° sensualitat̄

nō tn̄ oēs. Et p̄sertim nō eos q̄ insurgūt ex subito occursu obiecti. vt patuit supra. q. xvij. ⁊ patebit infra. q. lxxiiij arti. tertio ad scd̄m.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q̄ nō oīs timor ē vn° timor. s̄z s̄m diuersa q̄ timent̄ sunt diuersi timores. nihil ḡ p̄hibet q̄n in vno timore aliq̄s p̄seruet se ab aliq̄ timore. ⁊ sic custodiat se nō timentē illo timore

¶ Cōcedo illā. Si igit̄ timor timeat̄ timēdo se custodit hō ne timeat. Verū ē. s̄z ali° ē timor q̄ timeo icurrere ē timorē. ⁊ ali° ē timor a q̄ hō timēdo se custodit. Vltra q̄d videt̄ incōueniens. Negat̄. s̄z eēt incōueniēs si poneretur vn° timor. q̄ hō se p̄seruaret ab eodē. s̄z h̄ nō dicim° Aliq̄s nāq̄ nūc timēdo ne terreat̄ i morte a diabolo. timēdo agit ne incurrat terrorē quē nūc timet. sicut patz de ioāne Euāgelista. q̄ orabat Princeps tenebrarū non occurrat mihi. vbi p̄ p̄sentē timorē fecit ne incurreret futurū Et ḡ nō ē incōueniens vt p̄ vnū timorē p̄seruet se ab alio. Timendo em̄ dicim° oēs. Esto nob̄ dn̄e turris fortitudis. A facie inimici ⁊c̄. vbi p̄cimus mediante timore p̄seruari a timore inimici.

¶ Ad scd̄m dōm. q̄ cū sit ali° timor q̄ timet̄ malū iminens. ⁊ ali° timor q̄ timet̄ ip̄e timor mali iminentis. nō seq̄tur q̄ idem fugiat seipm. vel q̄ sit idem fuga suipsius.

¶ Ad maiorē ↄcedo. q̄ q̄libet timor ē fuga. s̄z alteri° nō suipsius. Minorē ↄcedo. nihil fugit seipm in nūero Vltra. Ergo timor ⁊c̄. Negat̄ ista ↄn̄a. s̄z timor nō fugit seipm. p̄t tn̄ timere aliū timorē i futuro a se realr̄ distinctū

¶ Ad tertiū dōm. q̄ p̄pter diuersitatē timorū iā dictā. timore p̄senti p̄t hō timere futurū timorē

¶ Ad minorē. q̄ timet iā h̄z timorē. s̄z nō quē timet. s̄z q̄ timet timorē futurū. Ergo ⁊c̄. Negat̄ ↄn̄a. q̄z nō ē incōueniens q̄ habeat̄ aliq̄s timor in p̄senti q̄ timeat̄ futurus Sicut dictū ē. q̄z aliq̄s nūc timet ne terreat̄ a diabolo Et p̄t inueniri in humanis. sicut multi timent ne terreantur de nocte in tenebris

¶ Vtrū repētina ⁊ insolita mag̃ timeant̄

X Ad quītū sic p̄cedit̄. Videt̄ q̄ insolita ⁊ repentina nō sunt mag̃ terribilia. Sicut em̄ spes ē de bono. ita timor ē de malo. s̄z experientia facit ad augmētū spei in bonis. ḡ etiā facit ad augmētū timoris in malis. ¶ P. phs dr̄ in. ij. rheto. q̄ mag̃ timent̄ nō q̄ acute sunt ire. s̄z mites ⁊ astuti. ↄstat āt q̄ illi qui acute ire sunt. magis h̄nt subitos mot°. ḡ ea q̄ sunt subita sunt minus terribilia. ¶ P. que sunt subita min° ↄsiderari p̄nt. s̄z tāto aliq̄ mag̃ timent̄. quāto mag̃ ↄsiderāt̄. vn̄ phs dr̄ in. iij. ethi. q̄ aliq̄ vident̄ fortes p̄p' ignorātiā q̄ si cognouerint q̄ aliō sint q̄̄ suspicant̄ fugiūt. ḡ repētina min° timent̄. ¶ S̄z ↄ ē q̄d Augus. dr̄ in. ij. ↄfes. Timor insolita ⁊ repētina exhorrescit rebꝰ q̄ amant̄ aduersantia dū p̄cauet securitati.

¶ Hic inq̄rit de his q̄ faciūt ex p̄te obiecti ad magnitudinem timoris.

¶ Rn̄deo dōz. q̄ sicut sup̄ dictū ē obiectū timoris ē malū iminēs q̄d nō de facili repelli p̄t. h̄ āt ex duobꝰ ↄtingit. s. ex magnitudie mali. ⁊ ex debilitate timent̄ ar. iij.

¶ D. deducit talē ɔclonē missiuā quā intēdit sp̄licite. Insolita ꝛ repētina sunt magꝭ terribilia Probaꝭ p̄ corp⁹ articuli.illud facit ad magnitudinē timoris ꝛ ē magꝭ terribile.qđ facit ad magnitudinē mali.ꝛ facit ad debilitatem timētis.ſ; ad vtrūq; hoꝝ opaꝭ ꝙ aliq̄d sit insolitū ꝛ repētinū.igiꝭ ꝛc̄. Hui⁹ rōis p̄bat p̄° maiorē.2° p̄mam p̄tē minoris.ibi. Ad vtrūq; ꝛc̄.3° scd̄az p̄tē minoris.ibi. Scd̄o aliq̄d ꝛc̄. Maior ǵ p̄baꝭ a p̄ncipio.q: obiectū timoris ē malū iminēs.qđ nō de facili repelli pt.ſ; h̄ ɔtingit ex duobꝰ.ſ.magnitudie mali ꝛ debilitate timētꝭ.ǵ ꝛc̄. q: qđ facit obiectū mai⁹.facit ꝛ actū maiorē D.ait ibi

¶ Ad vtrūq; āt hoꝝ opaꝭ ꝙ aliq̄d sit insolitū ꝛ repetinū Prio q̄dē facit ad h̄ ꝙ malū iminēs magꝭ appareat.oia em̄ corpalia ꝛ bona ꝛ mala q̄nto magis ɔsiderantꝭ minora apparēt.ꝛ iō sicut p̄pter diuturnitatē dolor p̄ntis mali mitigaꝭ.vt p; p̄ Tulliū in tertio de tusculanis questionibꝰ.ita etiā ex p̄meditatōne minuiꝭ timor futuri mali.

¶ Probat p̄mā p̄tē minoris .ſ. ꝙ facit ad magnitudine mali (saltē estimatā) sic. Ex meditatōe timor futuri mali minuiꝭ.igiꝭ ex incōsideratōe (quā aufert eē isolitū) augeꝭ (ꝛ hoc regulariꝭ ꝛ p̄ se loquēdo) Tenet ɔn̄a ex Topica. Sicut ɔpositū in ɔposito ꝛc̄. Añs p̄baꝭ p̄ sile. p̄sentis mali dolor p̄pꝭ diuturnitatē mitigaꝭ.igiꝭ seq̄tur añs. Tenet ɔn̄a a sili.illđ añs p̄baꝭ rōe ꝛ auctoritate D.ait ibi

¶ Scd̄o aliq̄d eē insolitū ꝛ repētinū facit. ad debilitatē timētis.inq̄ntū subtrahit remedia q̄ hō p̄t p̄parare ad repellendū futuꝝ malū.q̄ eē nō p̄nt q̄n ex improuiso malum occurrit.

¶ Declarat scd̄az p̄tē dicte minorꝭ clare l̄ra vsq; i finē

☞ Argumētū in ɔtrariū.ɔfirmat ɔclonē Et intelligiꝭ auctoritas Augustini sic. Timor dū p̄cauet securitati (.ſ. dū timens studet liberari de timore cui oppōniꝭ securitas) p̄uatiue.vt p; infra.q.xlv.ar.j.ad.iij.) exhorrescat insolita ꝛ repētina aduersantia rebꝰ q̄ amanꭍ ꝛc̄.

¶ Ad p̄mū ǵ dd̄m.ꝙ obiectū spei ē bonū qđ q̄s p̄t adipisci.ꝛ iō ea q̄ augmentāt p̄tātem hoīs.nata sunt augere spem.ꝛ eadē rōne diminuere timorē.q: timor ē de malo.cui nō de facili p̄t resisti. Quia igiꝭ experientia facit hoiem magꝭ potentē ad opandū iō sicut auget spem.ita diminuit timorem.

¶ Maior p̄ꝫ.ſ; spes ē de bono adipiscēdo possibili. et q̄nto aliq̄s videꝭ potētior.tāto erit maior spes. ſ; q̄nto aliq̄s potētior tāto minor timor.q: p̄ maiorē potēꝫ p̄t resisti malo Minor p̄ꝫ.q: facit maiorē facultatē ꝛ estimatiōnē q̄nq; possibilitatꝭ.ſ; negaꝭ ɔn̄a.imo eo ip̄o ꝙ auget spē; minuit timorē.q: auget rōe maioris potē ɔsequēdi. et ista maior potēa ē.vn̄ malo facilius resistiꭍ. ꝛ p̄ consequens minus timetur

¶ Ad scd̄m dd̄m.ꝙ illi q̄ h̄n̄t irā acutā nō occultant eā.ꝛ iō nocumēta ab eis illata.nō ita sunt repētina q̄n p̄uideantꝭ.ſ; hoies mites ꝛ astuti occultant irā.ꝛ iō nocumentū qđ ab eis iminet nō p̄t p̄uideri. sed ex improuiso aduenit.ꝛ p̄pter hoc ph̄us dic ꝙ tales magis timentur.

¶ Maior p̄ꝫ.ꝛ h̄ iō.q: nocumentū astutoꝝ aduenit ex iprouiso.ſ; nocumētū coꝝ.q̄ sunt acute ire.p̄t p̄uideri q: manifestāt irā suā Minor vera.h̄n̄t subitos motꝰ ſ; illos etiā manifestāt.ǵ̄re nocumētū ab eis p̄uideri p̄t qđ ē obiectū timoris.nō em̄ timeꭍ ira.ſ; nocumentū. Ergo ꝛc̄. Negaꝭ ɔn̄a.q: eo ip̄o ꝙ ira ē acuta.iō nota. Et ꝙ ɔn̄s q̄n q̄s scit ꝙ talis irat⁹ sit.scit se ab eo custodire.sed q̄n aliq̄s nō facit se notari de ira vel offensa.tūc aliq̄s nō p̄t se custodire.ꝛ p̄ ɔn̄s magꝭ timet.magꝭ repētinū.ſ.nocumentū.ſ; nō magꝭ repētinā irā ꝛc̄. Et p̄bat hec rō intentū articuli.q: ex h̄ ip̄o ꝙ q̄s ē maior nocumentū ē magis repentinū ꝛ incōsideratū ꝛc̄.

¶ Ad tertiū dd̄m.ꝙ p̄ se loquēdo bona vꝭ mala corpalia in p̄ncipio maiora apparēt cuius rō ē.q: vnūqđq; magꝭ apparet ɔtrio iuxta se posito. vn̄ cū aliq̄s statim a paupertate ad diuitias trāsit.p̄pꝭ paupertatē p̄existentē diuitias magꝭ estimat.ꝛ econuerso diuites statim ad paupertatē deuenientes.eā magis horrent.ꝛ p̄pter h̄ malū repentinū magꝭ timeꭍ.q̄a magꝭ videꭍ eē malū.ſ; p̄t p̄pter aliqđ accn̄s ɔtingere.ꙩ magnitudo alicui⁹ mali lateat.puta cū hostes se insidiose occulteant.ꝛ tunc verū est ꝙ malū ex diligenti consideratōne fit terribilius.

¶ Maior p̄ꝫ.m̄ bona ꝛ mala corpalia etiam subito aduenientia.apparēt maiora de cōi lege. Esto nō plene ɔsiderentꭍ.imo ex lōga ɔsideratōe apparent minora. Et rō in solone D. Minor ē vltīer falsa.imo oppositū est cōīter ꝛ regulariꭍ ver;.ſ; vera ē ista minor q̄nq;. q̄n malū ē latēs.ꝛ ex maiori ɔsideratōe seq̄ꭍ maior terror ꝛ timor. Sicut p; in exēplo. Sicut p̄uolantes ꝛ aiosi an̄ picula. q̄ sunt inexp̄ti. Postq; senserint in p̄meditatā difficultatem.magꝭ fugiūt q; hi q̄ p̄us ɔsiderauerūt.q: iā inueniunt mala q̄ nō putabāt. Ideo magꝭ timēt. Sicut patebit infra .q.xlv.ar.iiij. Et ɔtingit ꝙ aliq̄ egrediūtur ad campū aiose putātes.ꝙ hostes lōge distēt.ſ; cū viderint occultos hostes in ɔpinquo adesse.tūc incipiūt ɔsiderare picula ꝛ magis timent ꝛc̄.

¶ Utꝝ ea ɔtra q̄ nō ē remediū magꝭ timeantꭍ

Ho sextū sic p̄cediꭍ. Uideꭍ ꝙ ea q̄ nō h̄n̄t remediū nō sint magꝭ timēda. Ad timorē em̄ req̄riꭍ ꙩ remaneat aliq̄ spes salutis vt sup̄ dictū ē.ſ; in malis q̄ nō h̄n̄t remediū nulla remanet spes salutis. ǵ talia mala nullo mō timentꭍ. ar.ij.

¶ P̄. malo mortis nullū remediū adhiberi p̄t.nō em̄ s̄m naturā p̄t eē redit⁹ a morte ad vitam.nō t̄n mors maxime timeꭍ.vt dꝫ ph̄s in.ij. rhetoricoꝝ.nō ǵ ea magꝭ timentur q̄ remediū nō h̄n̄t.

¶ P̄. ph̄s dꝫ in p̄mo ethi.ꝙ nō magꝭ bonū qđ est diuturni⁹ eo qđ ē vni⁹ diei.neq; qđ ē p̄petuū eo ꝙ nō ē p̄petuū.ǵ eadē rōne neq; mai⁹ malū.ſ; ea q̄ nō h̄n̄t remediū non videntꭍ differre ab alijs nisi p̄pter diuturnitatē vel p̄petuitatē.ǵ p̄pꭍ h̄ nō sunt peiora vꝭ magꝭ timēda. ¶ S; ɔtra ē qđ ph̄s dꝫ in.ij. rhetoricoꝝ.ꝙ oia timēda sunt terribiliora q̄cūq; si peccauerint corrigi nō contingit. aut quorum auxilia nō sunt.aut nō facilia.

¶ Hic inq̄rit de alio.qđ facit ad magnitudinē timoris.ex p̄te obiecti.ſ.nō h̄re remediū vꭍ irremediabilitas

¶ R̄ndeo dd̄m.ꝙ obiectū timoris est malū. vn̄ illud quod facit ad augmentū mali.facit ad auge

q.xxiij.ar.iij mentū timoris. malū āt augeť nō fm spēm ipi⁹ mali. sȝ etiā fm circūstātias. vt ex supdictis apparet. inter ceteras aūt circūstātias diuturnitas vl' etiā ppetuitas magis videnť facere ad augmentū mali. Ea eñi q̄ sunt in tpe. fm duratōem tpis q̄dāmō mēsurantur. vñ si pati aliq̄d in tpe tāto. ē malū. pati idē in duplo tpe apphendiť vt duplatū. ⁊ fm hāc rōem pati idem in infinito tempore qđ est ppetuo pati. hȝ quodāmodo infinitū augmentū.

¶ D. rñdet tali ɔclone nō hñtia remedia maxie redduntur timenda. Probať. illud qđ facit ad augmētum mali facit ad augmentum timoris. sed nō habere remediū facit maxime ad augmētum mali. ergo ⁊c̄. Maior ptȝ. qꝛ obiectū timoris ē malum. ergo magis malum maioris timoris. p regulam sicut se hȝ simplr ad simplr ⁊c̄. Minor pbať. malū nō solū augeť ex specie. sȝ etiā fm circūstantias inter q̄s p̄apue diuturnitas ⁊ ppetuitas augēt malū. sȝ q̄ nō hñt remediū. vel nō de facili. accipiunť tāq̄ ppetua ⁊ diuturna. igiť ⁊c̄. Hui⁹ rōis p minore pncipali subintellecta. D. ponit p̄mo maiorē. scđo minorē cū ɔclone. ibi. Mala āt ⁊c̄. Maior g̊ q̄ ad p̄mā ptē patuit sup̄. q. xviij. ar. iij. q̄ ad scđaȝ declarať i lr̄a. Deīn ibi

¶ Mala āt q̄ postq̄ aduenerint nō pñt hr̄e remediū. vl' nō de facili. accipiunť vt ppetua vl' diuturna. ⁊ iō maxime redduntť timenda.

¶ Subiūgit minorē p minore pncipali circa quā infert ɔclonē respō. ⁊ ptȝ. Habeť g̊ ex his. q̄ nō hr̄e remediū ē circūstātia duratōis. aggrauans malū. ⁊ p consequens augens timorem.

☞ Et ɔfirmať ɔclusio argumento in ɔtrarium

¶ Ad p̄mum g̊ dđm. q̄ remediū mali ē duplex. Unū p qđ ipediť futuꝝ malū ne adueniat. ⁊ tali remedio sublato auferť spes. ⁊ p ɔñs timor. vñ de tali remedio nūc nō loq̄mur. Aliud remediū mali est q̄ malū iā pñs remoueť. ⁊ de tali remedio nūc loq̄mur

¶ Ad maiorē. Uera. reqriť spes salutis. ita q̄ sperēť remediū q̄ ipediť malū futuꝝ. Ad minorē. in malis q̄ non hñt remediū q̄ malū iā p̄sens remoueť. Ueꝝ. ibi nō est spes. sȝ tñ añq̄ insit tale malū. ē spes de remedio fugiēdi. Negať āt ɔña. qꝛ loq̄mur q̄ mala nō habentia remedia. dū aduenerint. talia sunt magis timēda. ⁊ qñ timenť añq̄ videlicȝ accedāt. tūc sperat remediū q̄ impediant. ⁊ sic remanet spes cū timore.

¶ Ad scđȝ dđȝ. q̄ lȝ mors sit irremediabile malū tñ qꝛ nō iminet de ppe. nō timeť. vt sup̄ dictū est

ar.ij. ¶ Maior v̄a. sȝ qꝛ p̄sumiť lōge distās malū mortis. iō tūc nō timeť. Ad ɔñs. g̊ ⁊c̄. Ueꝝ nō timēť q̄ nō hñt remediū. nisi accipianť vt de ppinq̄ futura. Et de h̄ patuit ar. ij. Si āt accipianť vt de ppe existētia. tūc maxie timēť ⁊c̄.

¶ Ad tertiū dđȝ. q̄ phs ibi loq̄ť de p se bono. qđ ē bonū fm spēm suā. sic āt nō fit aliq̄d magis bonū ppť diuturnitatē vl' ppetuitatē. sȝ ppť naturā ipi⁹ boni.

¶ Auctoritas phi v̄a ē. q̄ nō ē mai⁹ bonū fm spēm. qꝛ diuturni⁹. tñ mai⁹ bonū fm q̄d. ⁊ fm accñtalē circūstātiā. qꝛ diuturni⁹. Minor v̄a. sȝ negať ɔña. qꝛ longa flagellatio ⁊ breuis. valde dñt in penalitate. Vñ nimiꝝ si vna ppť diuturnitatē magis timeať. ⁊ incarceratio triū dierū ⁊ ppetua multū dñt in malicia accñtali. Vñ hȝ Doc. infra. q. lxxj. ar. iij. ad p̄ᵐ. q̄ diuturnitas nō facit maius simplr. sȝ fm q̄d. Coruus eñi diuti⁹ viuit q̄ hō. ⁊ habitus magis durat q̄ act⁹. nō tñ sunt pfectiora simplr.

¶ Questio. xliij. de causa timoris

Deinde ɔsiderādū ē de cā timoris. ⁊ circa h̄ q̄runť duo. Primo. vtꝝ cā timoris sit amor. Scđo. vtꝝ cā timoris sit defect⁹.

¶ Postq̄ determiatū ē de timore fm se ⁊ obiecto ei⁹. Hic ɔñter determiať de causis ei⁹. ⁊ p̄ᵒ ponit amor. scđo defect⁹. ar. ij. Patȝ āt ordo. qꝛ q̄ fm se ɔueniunt. sunt magis ppinq̄ q̄ causa ⁊ effectus

¶ Utꝝ causa timoris sit amor.

Ad p̄mum sic pceditur. Videť q̄ amor nō sit cā timoris. Illud eñi qđ introducit aliq̄d est cā eius. sȝ timor introducit amorē charitatis. vt Aug⁹. đt sup canonicā Joānis. g̊ timor ē causa amoris ⁊ nō econuerso.

¶ P. phs đt in. ij. rhetoricoꝝ. q̄ illi maxime timenť a q̄bus expectam⁹ iminere nobis aliq̄ mala. sȝ ppť h̄ q̄ ab aliq̄ expectam⁹ malū. magis puocamur ad odium ei⁹ q̄ ad amorē. g̊ timor magis causať ab odio q̄ ab amore. ¶ P. sup̄ dictū ē. q̄ ea q̄ sunt a nobisipsis q.xxij.ar.iij. nō hñt rōnem terribiliū. sȝ ea q̄ sunt ex amore maxime pueniūt ex intimo cordis. g̊ timor ex amore nō causať. ¶ Sȝ ɔtra est qđ Aug⁹. đt in lib. lxxxiij. q. Nulli dubiū est nō aliā ēē metuendi cām nisi ne id qđ amam⁹. aut adeptū amittam⁹. aut nō adipiscamur speratū. oīs g̊ timor causať ex hoc q̄ aliq̄d amamus. amor igiť est causa timoris

¶ Hic querenter de causa. que est amor.

¶ Rñdeo dđm. q̄ obiecta passionū aie se hñt ad eas tanq̄ forme ad res naturales vel artificiales. qꝛ passiones aie spēm recipiūt ab obiectis. sicut res p̄dicte a suis formis. Sicut igiť quicq̄d ē cā forme. ē cā rei ɔstitute p ipsam. ita etiā quicq̄d ⁊ q̄cūq̄ mō ē cā obiecti. est causa passionis.

¶ Doc. rñdet tali ɔclone. Amor hoc mō (.i. p modū dispōnis materialꝭ) est cā timoris. Probať. Quicq̄d ⁊ q̄cūq̄ mō ē cā obiecti. ē cā passionis. sȝ amor ē cā obiecti timoris. aliq̄ mō (nō videlicȝ in gñe cause efficientis et inferentis malū terribile. sȝ p modū dispōnis materialꝭ) igiť ɔclo v̄a. Hui⁹ rōnis Doc ponit ⁊ pbat p̄mo maiorem. Scđo minorē interserendo ɔclonem. ibi. Cōtingit aūt ⁊c̄. Maior pbať a sili clare in lr̄a. Cōsequēť cū de

¶ Contingit aūt aliq̄d esse cām obiecti. vel p modū cause efficientis. vel p modū dispōnis materialꝭ. sicut obiectū delectatōis ē bonū apparēs ɔueniēs ɔiunctū. cui⁹ cā efficiens est illud qđ facit ɔiunctionem. vel qđ facit ɔuenientiā vel bonitatē vel apparentiā hmōi boni. cā āt p modū dispōnis materialꝭ ē habit⁹ vel q̄cunq̄ dispositio fm quā fit alicui ɔueniens aut apparēs illud bonū qđ ē ei ɔiunctū.

¶ Manifestat minorē pncipalē p̄mittens p̄mo quādam distinctiōem. scđo applicans eam p minore. ibi Sic igiť ⁊c̄. Dicit g̊ q̄ aliq̄d pt esse causa obiecti duplr. vel p modum efficientis. vl' p modum dispositiōnis materialis ⁊c̄. clare in littera.

¶ Sic igit in pposito obiectū timoris ē estimatū malū futurū ppinquū. cui resisti de facili nō pt. ꝛ ideo illud qd pt inferre tale malū est causa effectiua obiecti timoris. ꝛ p ꝯsequens ipius timoris. Illud aūt p qd aliq̄s ita disponit vt aliq̄d sit ei tale. est causa timoris ꝛ obiecti eius p modū dispōnis materialis. ꝛ hoc mō amor est cā timoris. ex hoc eīm ꝙ aliq̄s amat aliqd bonū. seq̄tur ꝙ puatiā talis boni sit ei malū. ꝛ p ꝯsequēs ꝙ timeat ipm tanq̄ malū

¶ Applicat distinctōem p̄dictā ad ppositū timoris. Et arguit sic p ea. illud qd pt inferre tale malū estimatū futurū ppinquū ē cā effectiua obiecti timoris. p qd aūt ita disponit vt aliq̄d sit ei tale malū. est cā timoris ꝛ obiecti eius p modū dispōnis materialis. sꝫ amor est hmōi. g̃ ꝛc. Maior patꝫ ex distinctōne. minor pbat post ꝯclusionem.

¶ Nota aūt. ꝙ amor hꝫ se p modū dispōnis materialis obiecti. nō ꝙ obiectū in se disponat. sꝫ qꝛ disponit hoiem vt obiectū tale appareat. qꝛ si nō amaret. nō eēt dispositus vt malū timeret. Sicut videm⁹ ꝙ q̄s nō timet malū inimici vl alterius quē nō amat.

¶ Cōfirmat etiā ꝯclo respō. auctoritate Augustini in argumēto in ꝯtrarium q̄ iam declarata est. in quo videlicet genere ꝛc.

q. hec. ar. j. ¶ Ad pmū ergo dōm ꝙ sicut supra dictū est. timor pͥ͛ncipaliter ꝛ pmo respicit ad malū qd refugit. qd opponitur alicui bono amato. ꝛ sic p se timor nascitur ex amore. secūdario vero respicit ad id p qd puenit tale malum. ꝛ sic p accidens. quādoq̄ timor inducit amorē inq̄ntum scꝫ homo q̄ timet puniri a deo seruat mandata eius. ꝛ sic incipit sperare. ꝛ spes introq. xl. ar. vij. ducit amorem. vt supra dictū est

¶ Ad maiorē. id qd introducat aliq̄d vlr ꝛ p se est cā eius. Nō aūt id qd introducit aliq̄d pticulariter. ꝛ ß p accñs. Ad minorē. dico ꝙ timor introducat amorē aliquē. illius videlicꝫ quē q̄s timet puniturū. sed hoc per accñs rōne videlicꝫ spei. qua sperat se ꝯsecuturū bonum ab eo. Sꝫ timor vlr ꝛ p se psupponit amorē illius rei. cui⁹ ꝯtrariū timet. qꝛ est ꝯtra illud amatū. Et g̃ negatur illa ꝯsequentia. qꝛ magis est qd est p se ꝛ vlr. q̄ qd est p accidēs ꝛ pticulariter. Modo amor est vlr ꝛ p se causa timoris. Timor aūt est p accñs causa alicuius amoris. s. eius a quo pꝰus timebat malū. ꝛ ex timore illi⁹ mali facit bonū. ꝛ sic finalr incipit de eo sperare. ꝛ tunc illa spes est imediata causa amoris illius a quo spero bonum. ꝛ hoc patuit supra. q. xl. art. vij.

¶ Ad secundum dōm. ꝙ ille a quo expectantur mala. pmo quidem odio habetur. sed postq̄ ab ipso iam incipiunt sperari bona. tunc incipit amari. bonū aūt cui cōtrariatur malū quod timetur a principio amabatur.

¶ Ad maiorē. maxime timent a q̄bꝫ expectam⁹ mala. Verū. tñ timor illoꝝ maloꝝ ab eis expectatoꝝ. psupponit amorē boni cui illa mala ꝯtrariant. Ad minorem. Verū. puocamur ad odiū in pncipio. sꝫ cauēdo mala ab eo expectata. paulatim obseruam⁹ volūtatē suā. ꝛ sic incipim⁹ sperare ꝙ bñfaciet. ꝛ pariter incipim⁹ eum amare. Ergo timor ꝛc. Negat. ꝙ originalr pueniat ex odio. immo ꝛ odiū illō ꝛ timor maloꝝ expectatoꝝ ē ab aliq̄ amore rōne cui⁹ illa mala habēt terribilia. sꝫ illō odiū de pnci-

inducat timorē Et pbat ß argumētū. fm illā glosaꝫ. ꝙ timor causet aliquē amorē. mō dicto ad p͛ᵐ. Et tñ timor etiā psupponit amorē ei⁹ qd a pncipio amabat. cui malū terribile ꝯtrariabat. Et si argumētū bñ pōderet deberet inferre. g̃ timor magis causat odiū q̄ amorē Et ß ē veꝝ in pncipio. tūc eīm causat odiū. tñ in fine amorē. vt dicebat ad p͛ᵐ. ꝛ tñ etiā psupponit aliū amorē Et ad ß vadit solo

¶ Ad tertium dicendū. ꝙ ratio illa pcedit de eo qd est cā mali terribil' per modum efficientis. amor aūt est cā eius p modū material' dispōis. vt dictū ē In cor.

¶ Ad maiorem. Ea q̄ sunt a nobis ipis in gñe cause efficientis. nō hñt rōnem terribil' vt sic. vt dictū fuit. q. xlij. ar. iij. sꝫ tñ q̄z ē dispō in nobis. q̄ facit ea talia videri ꝛ haberi pñt eē terribilia. ꝛ q̄ sunt a nob in gñe cause material' Ad minorē q̄ sunt ex amore sicut a cā effectiua. illa pcedūt ex intimo cordis. Veꝝ. sꝫ ea circa q̄ mouemur rōe amoris hñtis se dispositiue. Negat. imo pñt aliq̄ motus psupponere amorē ex pte agentis circa ea q̄ sunt maxime aduersa. ꝛ sic ē in pposito. qꝛ timor pcedit ex amore. q̄ timor ē circa ea q̄ nō sunt a nob. nec pcedūt a nobis. imo ab extrinseco. q̄ tñ nō essent terribilia nec timerent nisi ratione amoris. qꝛ videlicꝫ sunt ꝯtra bonū amatum ¶ Et posset dici ꝯcedēdo maiorē. negādo aūt minorē debite sub sumendā. s. sed ea q̄ꝝ timoris amor ē cā. pcedunt a nob. Cōstat eīm hoc eē falsum. Amor q̄dē pcedit a nobis. g̃ ipe nō est terribil'. sꝫ ille amor ē cā dispositiua. vt alia appareant terribilia. ꝛ sic ē cā aliq̄ mō rōne obiecti. nō ipm pducendo. sed faciendo ipm apparere terribile ꝛc.

¶ Utrū defectus sit causa timoris.

B

Ad scdm sic pcedit. Videt ꝙ defect⁹ nō sit cā timoris. Illi eīm q̄ potētiā hñt maxime timent. sꝫ defect⁹ ꝯtrariat potē. g̃ defect⁹ nō ē cā timoris. ¶ P. illi q̄ iā decapitant maxime sunt in defectu. sꝫ tales nō timēt. vt dr in. ij. rhetoricoꝝ. g̃ defect⁹ nō ē cā timoris. ¶ P. decertare ex fortitudie nō puenit ex defectu. sꝫ decertātes timent eos q̄ p eisdē decertāt. vt dr in. ij. rhetoricoꝝ. g̃ defectus nō ē cā timoris. ¶ Sꝫ ꝯtra. ꝯrioꝝ ꝯtrarie sunt cause. sꝫ diuitie ꝛ robur ꝛ multitudo amicoꝝ ꝛ ptās excludūt timorē. vt dr in. ij. rhetoricoꝝ. g̃ ex defectu hoꝝ timor causatur.

¶ Hic inq̄rit de alia causa timoris.

¶ Rñdeo dōꝫ. ꝙ sicut sup̄ dictū ē duplex cā timoris accipi pt. vnū q̄dē p modū material' dispōnis ar. j. ex parte eius qui timet. alia p modum cause efficientis ex parte eius qui timetur.

¶ P. pᵒ resumit distinctōem in pcedēti articulo habitā. Scdo fm ei⁹ duo mēbra ponit duas ꝯclones mistas. pmā ibi. Quantū igit ꝛc. scdaꝫ ibi. Quantū vo ꝛc. Dicit g̃ pᵒ. ꝙ duplex ē cā timoris. Una p modū materialis dispōnis tenēs se ex pte timēns. qꝛ facit eū dispositū vt facile timeat. Alia p modū cause efficientis tenēns se ex pte obiecti. q̄ videlicꝫ pt iferre nocumentum terribile.

Consequenter cum dicit

¶ Quantū igit ad pmū. defect⁹ p se loquēdo ē cā timoris. ex aliq̄ eīm defectu virtutis ꝯtingit ꝙ nō possit aliq̄s de facili repellere imminens malū.

¶ Rñdet iuxta pmū mēbrū tali ꝯclone. Defect⁹ p

se loquêdo ē cā timoris sicut cā material' dispositiua. Et
h loquēdo de defectu in certa mēsura. Ista əclo vnū dr.
et dictū limitat. Prio D. pbat dictū. 2° limitatōem po/
nit ⁊ declarat. ibi. Sz tñ ⁊c. Primū pbat sic. Ex aliq̄ de/
fectu virtutꝭ əingit q̄ nō possit ⁊c. vt in lr̄a. igit' əclo va.
Añs notū. tenet əña. q̄z nō posse repellere malū de facili
facit aliqd apparere. ⁊ p̄ñs sub rōe terribil' ⁊c. əñter ibi.

¶ Sz tñ ad causandū timorē reqrit' defectus cū
aliq mēsura. minor em̄ ē defect⁹ q̄ causat timorē futu
ri mali. q̄z defect⁹ əsequēs malū p̄sens. de q̄ ē tristi/
cia. ⁊ adhuc eēt maior defect⁹ si total'r sensus mali
auferret'. vel amor boni. cui⁹ ətrariū timet'.

¶ Subiūgit limitatōem əclonis quā exponit. q̄z si
eēt tant⁹ defect⁹ q̄ argueret malū p̄sens. eēt q̄dē maior q̄
defect⁹ timētꝭ. cui malū ē absens. tal' nō causaret timorē.
Et p̄terea si eēt maxim⁹ defect⁹ vt malū nō sentiret' ⁊ bo
nū ex cui⁹ amore puenit. timor. nō amaret' etiā nō causa/
ret. Opꝫ igit' vt sit aliq̄s cert⁹ defect⁹ q̄ əpatit' possibili
tatē euasiōis mali. ⁊ nō hꝫ necītatē patiendi malū. Et h
patebit ad 2ᵐ. ⁊ q̄ habeat modū possibilē timori. deiñ ibi

¶ Quantū v̄o ad scdm. virt⁹ ⁊ robur p se loquē
do ē cā timoris. ex h em̄ q̄ aliqd qd̄ app̄hēdit' vt no
ciuū ē v̄tuosū. əingit q̄ ei⁹ effect⁹ repelli nō p̄t

¶ Determiat' q̄sitū q̄ ad scdm mēbrū dicte distinctiō/
onis. tali əclone scd̄a respō. Virt⁹ ⁊ robur (supple ⁊ non
defect⁹) p se loquēdo ē cā timoris ex parte obiecti in gñe
cause efficientꝭ (scꝫ directe tanq̄ iferēs malū nociuū) Hāc
əclonē p̄° pbat. 2° reddit rōem q̄re dixit p se. ibi. Cōtin
git ⁊c. Probat' sic. isto mō illd̄ ē cā timoris ex p̄te obiecti.
(scꝫ mali inferēdi) cui⁹ effect⁹ malus mag̃ de difficili re
pelli p̄t. sꝫ h əingit ex eo qd̄ aliqd̄ ē v̄tuosuꝫ ⁊ robustū.
igit' Robur ⁊c ē cā isto mō p se. Deinde ibi

¶ Cōtingit tñ p accñs q̄ aliq̄s defect⁹ ex ista p̄te
causat timorē. inq̄ztū ex aliq̄ defectu əingit q̄ aliq̄s
velit nocumentū inferre. puta p̄pter iniusticiā. vel
q̄z ante lesus fuit. vel q̄z timet ledi.

¶ Exponit q̄re dixit in əclone p se tali əclone declar/
ratoria. Cōtingit p accñs) .i. indirecte mediāte agēte cō
trario) q̄ aliq̄s defect⁹ ex p̄te agētis obiecti ē cā timoris
(Sicut sup̄ dicebat' q̄ delectatio p̄ficit indirecte opatōeꝫ
in gñe cause efficientꝭ) Probat' əclo. illud ē cā isto mō (scꝫ
p accñs ⁊ indirecte) q̄ videlicꝫ nō infert. sꝫ ē id rōe cuius
aliud infert (qd̄ facit q̄ aliq̄s nocumētū velit inferre) sꝫ de
fect⁹ ē hmōi. igit' ⁊c. Minor pbat' exēplarit'. puta p̄pt' inī
iusticiā vl' lesionē p̄cedentē q̄ ip̄ortāt defect⁹. vl' q̄z timet
ledi aliq̄s əcitat' ad h q̄ velit se vindicare ⁊ aliū ledere
⁊c. Vñ defectus fm se nō infert. sꝫ ē id sine q̄ nō. ⁊ q̄si oc
casio ex q̄ q̄s incitat' ad causandū malū terribile ⁊c.

¶ Argumentū in əñū est p p̄ᵃ əclone. q̄z robur est
cā nō timēdi. vt dispō material'. g oppositū defect⁹ ē cā p
modū dispōnis materialis faciens vt aliq̄s estimet non
facile posse vitare malum.

¶ Ad p̄mū g dōm. q̄ rō illa pcedit de cā timoris
ex parte cause efficientis

¶ Maior va. q̄ hñt potētiā timent'. sꝫ nō timēt. Cō/
clusio at vult q̄ defectus ē cā timoris q̄ q̄s timet actue.
Et scdo. maior va. Sicut potētes inferre nocumentuꝫ et
malū ⁊ hñtes se in gñe cause efficientꝭ ad obiectū timoris
Ad minorē. vera. g defect⁹ nō ē cā timoris in gñe cause
efficientꝭ. tñ in gñe cause material'. q̄ aliq̄s timet. nō rōne

cuius p se timet'. nisi talis defect⁹ əiūgat' potē. vt patꝫ in
tertia əclone declaratoria.

¶ Ad scdm dōꝫ. q̄ illi q̄ iā decapitant' sunt i passi
one p̄ntꝭ mali. ⁊ iō iste defect⁹ excedit mēsurā timorꝭ

¶ Ad maiorē. Vera. sꝫ tal' defect⁹ excedit modū timo
ris. q̄z affert necītatē patiēdi malū ⁊ facit ip̄m q̄si eēt p̄ñs
q̄re timor nō hꝫ locū. sꝫ desp̄atio ⁊ tristicia. Opꝫ em̄ ad
timorē adeē spem salutꝭ. vt patuit q.xlij. ar. ij. in cor.
Minor va. ⁊ patuit rō in loco iā allegato. g defectus ⁊c.
Vera. q̄uis. sed vt dr əclo loquendo de defectu in mē/
sura. s. cōpossibili obiecto timoris

¶ Ad tertiū dōꝫ. q̄ decertātes timēt nō p̄pt' potē
tiā q̄ decertare p̄nt. sꝫ p̄pt' defectū potē. ex quo ətin/
git q̄ se supaturos nō əfidunt.

¶ Ad maiorē. Vera. tñ decertātes q̄nq̄ aduertūt de/
fectu potē sue. ex q̄ icipiūt timere se supandos. Minor
va q̄nq̄. sꝫ vt dictū ē nō p̄pt' potētiā. sꝫ defectū potē

¶ Questio. xliiij. de effectibꝰ timoris

Einde əsiderandū ē de effectibꝰ timoris.
et circa h q̄runt' q̄tuor. Prio. vtꝝ timor
faciat ətractōem. Scdo. vtꝝ faciat əsili
atiuos Tertio. vtꝝ faciat tremorē Quar
to. vtꝝ impediat operatōnem

¶ Patꝫ ordo. q̄z effect⁹ posterior ē cā. Et sunt q̄tuor
ei effectus. ⁊ fm hoc hꝫ p̄sens q̄stio q̄tuor articulos.

¶ Vtꝝ timor faciat ətractōnem.

D p̄mū sic pcedit'. Videt' q̄ timor nō fa/
ciat ətractōem. Cōtractōne em̄ facta ca
lor ⁊ sp̄us ad iteriora reuocant'. sꝫ ex mul
titudine caloris ⁊ spirituū in interioribꝰ
magnificat' cor ad audacter aliqd aggrediendū. vt
patꝫ in iratis. cui⁹ ətrariū in timore accidit. nō g timor
facit ətractōeꝫ. ¶ P̄. multiplicatꝭ spiritibꝰ ⁊ calore
in interioribꝰ p ətractōeꝫ. seq̄t' q̄ hō in vocē p̄rūpat
vt patꝫ in dolētibꝰ. sꝫ timētes nō emittūt voce. sꝫ ma
gis reddunt' taciturni. g timor nō facit ətractōnem

¶ P̄. verecūdia ē q̄dā sp̄ēs timoris. vt sup̄ dictū est q.xli. ar.iii.
sꝫ verecūdati erubescūt. vt dr Tulli⁹. iiij. de tuscula/
nis q̄stionibꝰ. ⁊ p̄hs dr in. iiij. ethi. rubor aūt facie
nō attestat' ətractōni. sꝫ ətrio. nō g ətractio ē effect⁹
timoris. ¶ Sꝫ ə ē qd̄ Damas. dr. iij. li. q̄ timor est
v̄tus fm sistolē. i. fm ətractōnem.

¶ Indīcit de p̄mo effectu q̄ est ətractio caloris ⁊ spiri/
tuū ad interiora.

¶ Rñdeo dōꝫ. q̄ sicut sup̄ dictū ē. in passionibꝰ q.xxvii. ar.v
aīe ē sicut formale ip̄e mot⁹ appetitiue potē sicut āt q. xxxi. arti.
materiale trāsmutatio corpalis. q̄z vnū alteri p̄portiō iij.
tionat'. vñ fm silitudinē ⁊ rōem appetitiui mot⁹ seq̄
tur corporalis transmutatio.

¶ Rñdet tali əclone. Cōtractio ex p̄te material' et
corpis ē effect⁹ timoris. q̄ ad formale timoris (p̄sertim
natural') qd̄ pono p̄pt' verecūdiā. vt patꝫ ad tertiū. Ita q̄
formale ē ətractio appetit⁹ ⁊ facit ətractōem spirituū et
caloris ad interiora. s. ad p̄tē nutritiuā. Probat'. fm silit/
tudinē ⁊ rōem appetitiui mot⁹. q̄ ē formale. seq̄t' trāsmu/
tatio corpalis. sꝫ timor q̄tū ad formale ⁊ motū appetit⁹
importat quādā ətractōem. g ⁊ ex p̄te corpis əseq̄t' q̄dā

ꝯtractio.ꝗ̄ ꝗ̃ effect⁹ timoris ꝗ̄tū ad formale. hui⁹ rōis D.p⁹ ponit ꝛ ꝓbat maiorē Scḋo minorē.ibi. Quātū āt ꝛc. Tertio ꝯclonē īfert.ibi. Et ꝟm silitudinē ꝛc. Maior ḡ ꝓbat a pncipio ꝛ patuit.q.xxvij.ar.iij. Cōseqnt cū dr

¶ Quantū āt ad aīalē motū appetit⁹.timor ꝯtractionē quādā īportat. Cui⁹ rō ē. q: timor ꝓuenit ex phātasia alicui⁹ mali īminentis.qḋ difficile repelli pt.vt sup̄ dictū ē.ꝙ aūt aliq̇d difficile possit repelli,ꝓuenit ex debilitate ꝟtutꝭ.vt sup̄ dictū ē.ꝟtus āt quāto ē debilior tāto ad pauciora se pt extendere.ꝛ iō ex īpa imaginatōe q̄ causat timorē seq̇t q̄dā ꝯtractio in appetitu. sicut etiā videm⁹ in morientibꝫ. ꝙ natura retrahit ad interiora ꝓpt debilitatē ꝟtutꝭ. ꝛ videm⁹ etiā in ciuitatibꝫ ꝙ qn̄ ciues timēt retrahūt se ab exterioribꝫ ꝛ recurrūt q̄nto pn̄t ad interiora

q.xlj.ar.ij. — q.xliij.ar.ij.

¶ Subiūgit minorē quā ꝓbat clare in lr̄a. Et nota circa minorē hāc.vt iacet in lr̄a.ꝙ D.nō dr.ꝙ timor q̄ntū ad formale ꝛ motū appetit⁹ faciat ꝯtractōem.s; īportat ꝯtractōem.q: ē essentialr mot⁹.q̄ appetit⁹ deiicit ꝛ trahit ad seip̄m fugiendo. Si āt diceret facere ꝯtractōem. hoc eēt formalr.sicut sup̄ dictū ē de amore.q.xxvij.ar.p̄mo. Ubi dicebat ꝙ amor eēt vnio ꝛ faceret vnionē formalr. sic timor est ꝯtractio.id est motus qui ꝯsistit in recessu ꝛ facit ꝯtractōem.s.in appetitu ꝛc. Cōsequēter ibi

¶ Et ꝟm silitudinē hui⁹ ꝯtractōnis q̄ ptinet ad appetitū aīalem.seq̇t etiā in timore ex pte corporis ꝯtractio caloris ꝛ spirituū ad interiora

¶ Subinfert ꝯclonē rn̄siuā iā ꝓbatā. Que etiā confirmat argumento in ꝯtrariū.q: robur ē cā nō timēdi vt dispōnis materialꝭ.ꝑ oppositū defect⁹ ē cā ꝑ modū dispositionis materialis.faciens vt aliq̇s estimet nō facile posse vitare malum ꝛc.

¶ Ad p̄mū ḡ dōꝫ.ꝙ sicut phs dr in libro de ꝓblematibꝫ.s; in timētibꝫ retrahant spūs ab exterioribꝫ ad interiora.nō tn̄ ē idē mot⁹ spirituū in iratis ꝛ timentibꝫ. Nā iratis ꝓpt calorē ꝛ subtilitatē spirituū q̄ ꝓueniūt ex appetitu vindicte interi⁹ fit spirituū mot⁹ ab inferioribꝫ ad supiora.ꝛ iō ꝯgregant spūs ꝛ calor circa cor. Ex q̄ seq̇t.ꝙ irati reddunt prompti ꝛ audaces ad inuadendū. S; in timētibꝫ ꝓpter frigiditatē ingrossantē spūs mouent a supioribꝫ ad inferiora.q̄ q̇dē frigiditas ꝯtingit ex imaginatōe defect⁹ ꝟtutis.ꝛ ideo nō multiplicant calor ꝛ spūs circa cor.s; magis a corde refugiūt. ꝛ ꝓpter h̄ timētes nō prompte inuadūt.s; magis refugiūt

¶ Ad maiorē ꝯtractōe facta. calor ꝛ spūs ad interiora reuocant. Uer̄.vel ad interiora supiora.s.ad cor. vel ad interiora inferiora que sunt vbi viget potē nutritiue. vbi ē emissio supfluitatū ꝛ circa stomachū. Ad minorē. Ex multitudie caloris ꝛ spirituū in interioribꝫ.qn̄ trahunt ad supiora.tūc magnificat cor.s; qn̄ trahunt ad inferiora.tūc deserit cor.ꝛ hō efficit paruꝰ animi. In iratꝭ trahunt ad supiora. Uñ negat ꝯn̄a. q: timor ingrossat spūs.ꝛ trahit ad iferiora ꝓpt frigiditatē.q̄ accidit ex imaginatōe defect⁹ ꝟtutꝭ. Et sic facit ꝯtractōem.nō obstāte reuocatōe spirituū ad interiora. q: nō q̄libet talꝭ reuocatio ē cū audacia.s; aliq̄ ad supiora. Probat aūt hec rō ꝙ nō facit ꝯtractōnem ad supiora.

¶ Ad scḋm dōꝫ.ꝙ naturale ē cuilibet dolēti.siue hoī.siue aīali.ꝙ vtat q̄cūq; auxilio ad repellēdū nociuū p̄sens qḋ infert dolorē. vñ videm⁹ ꝙ aīalia dolētia ꝑcutiūt vel faucibꝫ.vl' cornibꝫ.maximū aūt auxiliū ad oīa in aīalibꝫ ē calor ꝛ spūs. ꝛ iō in dolore natura ꝯseruat calorē ꝛ spiritū interius.vt h̄ vtat ad repellendū nociuū. ꝛ iō vt phs dr in li. de ꝓblematibꝫ.ꝙ multiplicatꝭ spiritibꝫ introrsum ꝛ calore. necē ē ꝙ emittant ꝑ vocē. ꝛ ꝓpter h̄ dolentes vix se pn̄t ꝯtinere qn̄ clamēt s; in timētibꝫ fit mot⁹ interioris caloris ꝛ spirituū a corde ad inferiora. vt dictū ē.ꝛ iō timor ꝯriat formatōi vocis q̄ fit ꝑ emissionē spirituū ad supiora ꝑ os. ꝛ ꝓpter h̄ timor tacētes facit.ꝛ inde ē etiā ꝙ timor tremētes facit.vt dr phs in lib. de ꝓblematibus. ad p^m

¶ Ad maiorē.multiplicatꝭ spiritibꝫ in interioribꝫ per ꝯtractōez Uer̄.tractis ad supiora ꝛ ad cor.seq̇t ꝙ hō in vocē prūpat. Si aūt ꝯtrahat ad inferiora.negat.q: formatio vocis fit ꝑ emissionē spirituū ꝑ supiora ad os. Ad minorē. Uer̄.q: ē ꝯtractio ꝟsus inferi⁹. ḡ timor nō facit ꝯtractōem.verū.quācūq; s; ad inferiora.

¶ Ad tertiū dōꝫ. ꝙ sicut ꝑicula mortꝭ nō ꝯriant appetitui aīali.s; etiā ꝯriant nature. ꝛ ꝓpter hoc in hmōi timore nō solū fit ꝯtractio ex pte appetit⁹. s; etiā ex pte nature corꝑalis. Sic eñ disponit aīal ex imaginatōe mortꝭ.ꝯtrahēs calorē ad iteriora. sicut qn̄ naturalr mors īminet.ꝛ inde ē ꝙ timētes mortē pallescūt.vt dr in.iiij.ethi.s; malū qḋ timet verecundia nō opponit nature.s; solū appetitui aīalis.ꝛ iō fit q̄dā ꝯtractio ꝟm appetitū aīalē.nō āt ꝟm naturā corꝑalē.s; magꝭ aīa q̄si in se ꝯtracta vacat ad motionem spirituū ꝛ caloris. vñ fit eoꝝ diffusio ad exteriora.ꝛ ꝓpter hoc verecūdati erubescūt.

¶ Maior ꝟa.s; ē de malo appetit⁹. ꝛ ꝯtristatiuo.nō de malo nature.vñ ē timor aīalis nō naturalꝭ. Minor ꝟa.nō quī ibi sit ꝯtractio appetit⁹. s; q: aīa ꝯtracta vacat ꝛ intēdit motioni ꝛ agitatōni spirituū ꝛ caloris. Ultra.rubor āt facici nō attestat ꝯtractōni. Uer̄ corꝑali et spirituū ad cor.eñ attestat ꝯtractōni appetit⁹ ꝛ aīali. Ultra Nō ḡ ꝯtractio.ver̄ corꝑalis ē effect⁹.s; ꝑ timoris.ver̄ aīalis.eñ s; ꝑ naturalis timoris.q: qn̄ imaginat malū nature (sicut mortē) spūs introrsū trahunt. Verecūdia āt ē timor aīalꝭ.ꝛ de malo ꝯtristatiuo nō corruptiuo ꝛc.

¶ Utrū timor faciat ꝯsiliatiuos.

D

Ad scḋm sic ꝓcedit. Uidet ꝙ timor nō faciat ꝯsiliatiuos. Nō eñ ē eiusdē ꝯsiliatiuos facere ꝛ ꝯsiliū īpedire.s; timor ꝯsiliū īpedit.oīs eñ passio ꝑturbat q̇etē.q̄ req̇rit ad bonū vsum rōis.ḡ timor nō facit ꝯsiliatiuos.¶ P̄.ꝯsiliū ē act⁹ rōis de futuris cogitātis.et deliberātis.s; aliq̇s timor ē excutiēs cogitata ꝛ mentem a suo loco remouet.vt Tulli⁹ dr in.iiij. de tusculanis q̄stionibꝫ.ḡ timor nō facit ꝯsiliatiuos.s; magꝭ impedit ꝯsiliū.¶ P̄.sicut ꝯsiliū adhibet ad vitandū mala.ita etiā adhibet ad ꝯsequendū bona.s; sicut timor ē de malis vitādis.ita spes ē de bonis cō

sequendis. ergo timor nō facit magis ↄsiliatiuos q̄ꝫ spes

¶ Sed ↄtra est qđ phūs dt in scđo rhetoricoꝝ. q̄ timor ↄsiliatiuos facit.

¶ Hic inqrit de alio effectu. q̄ ē facere ↄsiliatiuos.

¶ Rn̄deo dicēdū. q̄ aliqs pt dici ↄsiliatiu9 dupl'r Uno mō a volūtate seu solicitudie ↄsiliandi. ⁊ sic timor ↄsiliatiuos facit. q2 vt phs .i.iij. ethi. dt. Cōsiliamur de magnis in qbꝫ q̄si nobisipsis discredim9 Ea at q̄ timorē incutiūt nō sunt simpl'r mala. ſꝫ hn̄t quādā magnitudinē. tū ex eo q̄ apphendunt. vt q̄ difficiliter repelli pn̄t. tū etiā q2 apphendunt. vt de ppe existētia. sicut iā dictū ē. vn̄ hoies maxime in timoribus querunt consiliari.

q.xlij. ar.ij.

¶ D. distinguit intellectū q̄siti. ſm q̄ dupl'r aliqs pt dici ↄsiliatiu9. ⁊ ſm hoc rn̄det sub duabꝫ ↄclonibꝫ. Scđa ibi. Alio mō ⁊c. Declarat ergo pmū modū ↄsiliatiui. q2 vno mō dt ↄsiliatiu9 ppt volūtatē ⁊ solicitudinē. vl' appetitū ↄsiliādi. Cōclusio pa. Timor facit ↄsiliatiuos isto mō (.i. timēs libēter haberet ↄsiliū quō euaderet malū terribile) Probat. Cōsiliamur de magnis. ſꝫ ea q̄ timorē incutiūt nō sunt simpl'r mala. ſꝫ hn̄t quādā magnitudinē. igit ↄclo vera. Maior ē phi. minor claret ex l'ra dupl'r. Et intelligit. q̄ ea q̄ timorē incutiūt nō sunt mala simpl'r sine addito (.i. nō mala. q̄cūꝫ mō ſꝫ cū addito. s. magna mala. Et nō intelligit hic nō simpl'r mala (.i. nō omino mala) ſꝫ vt dictū est. Deinde cū dt

¶ Alio mō dt aliqs ↄsiliatiuus a facultate bn̄ cōsiliandi. ⁊ sic nec timor nec aliq passio ↄsiliatiuos facit. q2 hoi affecto ſm aliquā passionē videt aliqd vl' maius vl' min9 q̄ꝫ sit ſm rei veritatē. sicut amāti videtur ea q̄ amat meliora. ⁊ timēti ea q̄ timet terribiliora. ⁊ sic ex defectu rectitudis iudicij qlibet passio q̄ntum ē de se impedit facultatē bene ↄsiliandi. Et p hoc patꝫ responsio ad pmum.

¶ Subiūgit scđm mēbrū pdicte distinctōis. q̄ scđo mō dt ↄsiliatiu9 a facultate bn̄ ↄsiliandi. Et sic ē q̄rere An timor iuuet ⁊ det potētiam ⁊ facultatē bn̄ ↄsiliandi. Scđa ↄclo respō. Nec timor nec aliq passio (scꝫ ↄturbans ⁊ puertēs iudiciū rōis) ↄsiliatiuos facit. Probat. Quecūꝫ faciūt aliqd videri maius vl' min9 q̄ꝫ sit in veritate. nō faciūt hoiem bn̄ ↄsiliatiū. ſꝫ timor ⁊ qlibet alia passio (scꝫ ↄturbās) faciūt aliqd videri maius vl' min9 q̄ꝫ sit i veritate. igit ↄclo vera. Maior pꝫ extra l'ram. q2 bn̄ ↄsiliatiuus dt isto mō. q̄ pt deuenire ad finē ↄsilij q̄ est rectū iudiciū. qđ ↄsistit in adeq̄tōne ad rē ⁊c. Minor declarat in l'ra. ¶ Et posset scđo argui magis ad l'rām. qlibet passio causat defectū rectitudis iudicij. igit qlibet ipedit ↄsiliū. ↄn̄a nota. an̄s patꝫ. q2 hoi affecto ⁊c. vt in l'ra. Ualent etiā p isto articulo q̄ habent sup. q. xxxiij. ar. 3°

¶ Cōfirmat etiā ↄclo argumento in ↄtrarium.

¶ Ad pmi maiorē. nō ē eiusdē ↄsiliū ipedire ⁊ ↄsiliatiuos facere. Uerꝫ ſm idē ⁊ ↄsiliatiū accipiēdo eodē mō ſꝫ idē pt facere ↄsiliatiuos .i. solicitos de bono ↄsilio. ⁊ tn̄ ipedire tāq̄ꝫ ipedimētū ligans rectū iudicatorium. Ad minorē. de timore imoderato vera ⁊ ↄturbāte q̄ ipedit ↄsilium ne bn̄ fiat. ⁊ aliqs bn̄ ↄsiliet. tn̄ facit vt aliqs acciperet libēter ↄsiliū. etiā ab alio. Et q̄ ad facultatē tn̄ nō impedit solicitudinē. ergo timor nō facit ↄsiliatiuos. verum secundo modo.

¶ Ad scđm dicēdū. q̄ quāto aliq passio ē fortior. tāto magis hō ſm ipsā affect9 ipedit. ⁊ iđ qn̄ timor fuerit fortis vult qdē hō ↄsiliari. ſꝫ adeo ↄturbat in suis cogitationibꝫ q̄ ↄsilium adinuenire nō pt. Si āt sit paruus timor q̄ solicitudinē ↄsiliandi inducat nec multū rōem ↄturbet. pt etiā ↄferre ad facultatē bene ↄsiliandi rōne solicitudinis ↄn̄tis

¶ Ad minorē. Aliqs timor ē excurrēs cogitata. vel ↄturbans. ⁊ imoderat9 puertēs rōem. tn̄ nō moderat9. q̄ rōe solicitudis ↄfert ex pte vna. ⁊ ex alia nō ipedit. Ergo. vel ↄturbās nō facit ad facultatē. tn̄ facit pmo mō ↄsiliatiuos. q2 etiā ↄturbat timore vult ↄsiliari. Esto nō bn̄ possit. vt declarat Doct.

¶ Ad tertiū dicēdū. q̄ etiā spes facit ↄsiliatiuos. q2 vt in .ij. rhetoricoꝝ phs dt. Null9 ↄsiliat de his de qbus desperat. sicut nec de impossibilibꝫ. vt dt in .iij. ethi. timor tn̄ facit magis ↄsiliatiuos q̄ꝫ spes. q2 spes ē de bono put possum9 ipm ↄseq. timor āt de malo put vix repelli pt. ⁊ ita magis respicit rōem difficilis timor q̄ꝫ spes. in difficilibꝫ āt maxime in qbꝫ nobis nō ↄfidimus ↄsiliamur sicut dictū est. In eod.

¶ Ad ↄn̄s qđ dt (magis ⁊c.) dt qdē q̄ spes facit ↄsiliatiuos. q2 ↄsiliū ē solū de possibilibꝫ ⁊ sperat. ſꝫ magis timor. q2 ↄsiliū ē de difficilibꝫ. mō qđ timet habet tāq̄ꝫ difficili9. q̄ꝫ qđ sperat. iđ negat ↄn̄a.

¶ Utrꝫ timor faciat tremorem

AD tertiū sic pcedit. Uidet q̄ tremor nō sit effect9 timoris. tremor em̄ ex frigore accidit. viden9 em̄ infrigidatos tremere. timor āt nō videt causare frigus. ſꝫ magis calorē desiccantē. cui9 signū ē q̄ timētes sitiūt. ⁊ pcipue in maximis timoribꝫ. sicut pꝫ in illis q̄ ad mortem ducunt. ergo timor nō causat tremorē. ¶ P. emissio supfluitatū ex calore accidit. vn̄ vt plurimū medicine laxatiue sunt calide. ſꝫ hmōi emissiones supfluitatū ex timore frequēter ↄtingūt. ergo timor videt causare calorē. ⁊ sic nō causat tremorē. ¶ P. in timore calor ab exterioribꝫ ad interiora reuocat. si igitur ppt hmōi reuocatōēs caloris in exterioribꝫ hō tremit. videt sil'r q̄ in oībꝫ exterioribꝫ mēbris deberet causari tremor ex timore. hꝫ āt nō videt. nō ergo tremor corpis ē effect9 timoris. ¶ Sꝫ ↄ̄ ē qđ Tulli9 dt in iiij. de tusculanis q̄stionibꝫ. q̄ timorē seq̄tur tremor. et pallor. ⁊ dentiū strepitus.

E

Hic q̄rit de 3° effectu q̄ ē tremor corpis i certis mēbris

¶ Rn̄deo dicēdū. q̄ sicut sup dictū ē. in timore fit q̄dā ↄtractio ab exterioribꝫ ad interiora. ⁊ iđ exteriora frigida remanēt. ⁊ ppt hꝫ in eis accidit tremor. qui causat ex debilitate v̄tutis ↄtinētis mēbra. Ad hmōi aūt debilitatē maxime facit defect9 caloris. q̄ est instrumentū q̄ aia mouet. vt dt in .ij. de aia. ar. p°.

¶ Doct. deducit talē ↄclonē respō. quā tāgit iplicite in sua. Tremor (scꝫ corpis) ē effect9 timoris. Probat. In timore fit q̄dā ↄtractio ab exterioribꝫ ad interiora. ⁊ p ↄn̄s exteriora mēbra frigida remanēt. igit ex timore seq̄

tremor eiꝰ effectꝰ. Añs pz ex ar. pº. Tenet ꝯña. qꝛ tremor causat ex debilitate ꝛc. vt in lr̃a. ergo bñ seqꝛ. timor facit frigiditatē ꝛ debilitatē virtutis ꝯtētiue mēbroꝝ. trahendo ad interiora. igr̃ ē cā tremoris. vt dr̃ ꝯclo.

¶ Et ꝯfirmat ꝯclo argumento in ꝯtrarium

¶ Ad pmū ergo dōm. q calore ab exteriorib ad interiora reuocata. multiplicat calor internus. ꝛ marie ꝑ̄ius iferiora. i. circa nutritiuā. ꝛ iō ꝯsumpto hūido. ꝯseqꝛ sitis. ꝛ etiā interdū solō vētris ꝛ vrine emissio et qnqꝫ etiā seminis vl̃ hmōi emissio supfluitatū accidit. pter ꝯstrictōem vētris. ꝛ testiculoꝝ. vt phs dr̃ in li. de pblematib. Vñ pz solō ad scōm.

¶ Maior ꝟa. ex frigore illoꝝ mēbroꝝ q̄ tremūt. Ad minorē. Timor nō causat frigꝰ in exteriorib mēbris. ꝛ tremor ꝑ̄ sermm naturalē (qd̄ dico ꝓpter verecūdiā vt patuit arpº. ad 3m) negat. Sz vez q causat calorē in interiorib in pte nutritiua. sz nihilominꝰ calor relinqt exteriora. q̄re seqꝛ tremor. Et qꝛ sitis ē ptis vegetatiue. Ideo ꝯsumpto hūido in illa pte p calorē attractū. seqtur sitis ꝛ qnqꝫ emissio supfluoꝝ. ꝓpt ꝯtractōem ꝛ ꝯstrictōem circa illā ptem ꝛc. Et p h̄ dr̃ D. etiā patere ad scōm

¶ Ad scōm. Cōcedo totū vsqꝫ ibi. ergo timor videt causare calorē. Dico. vez in interiorib iferiorib sz retrahit ab exteriorib Vltra. ꝛ sic nō causat tremorē exterioꝝ. negat

¶ Ad tertiū dōz. q qꝛ in timore calor deserit cor. a superiorib ad inferiora tendēs. iō timētib maxime tremit cor ꝛ mēbra q̄ hn̄t aliquā ꝯnexionē ad pectꝰ vbi cor ē vñ timētes marie tremūt in voce ꝓpt vicinitatē vocal̃ arterie ad cor. Tremit etiā labiū inferius ꝛ tota iferior mādibula ꝓpt ꝯtinuatōnem ad cor. vñ ꝛ strepitꝰ dentiū seqꝛ. ꝛ eadē rōne brachia et manꝰ tremūt. Vel etiā qꝛ hmōi mēbra sunt magis mobilia ꝓpt qd̄ ꝛ genua tremūt timētib s̄m illud Esa. xxxv. Confortate manus dissolutas ꝛ genua trementia roborate.

¶ Negat illa. Videt q simr oia deberēt tremere. Et rō in solone. qꝛ tremor causat ꝓpt defectū virtutis ꝯtentiue q̄ ē pncipalr ex corde. ꝛ iō illa mēbra q̄ vicinorē habitudinē ad cor hn̄t. ꝛ scdo q̄ sunt magis mobilia illa magis tremūt. deserēte se illa virtute ꝯtētiua mēbroꝝ.

F

¶ Vtrum timor impediat opatōnem

Ad q̄rtū sic pcedit. Videt q timor ipediat opatōem. Opatio eñ marie ipedit ex pturbatōe rōis q̄ dirigit in ope. sz timor pturbat rōnem. vt dictū ē. ergo timor ipedit opatōez ¶ P. illi q̄ faciūt aliqd cū honore. facilius in opatōe deficiūt. sicut si aliqs incedat sup trabē in alto positā. ꝓpt timorē de facili cadit. nō āt caderet si incederet sup eandē trabē in imo positā ꝓpt defectū timoris. ergo timor ipedit opatōem. ¶ P. pigricia siue segnicies ē q̄dā spēs timoris. sz pigricia ipedit opatōem. ergo ꝛ timor. ¶ Sz ꝯ ē qd̄ apls dr̃ ad phil. ij. Cū metu ꝛ tremore vestrā salutē opamini. qd̄ nō diceret si timor bonā opatōem ipediret. timor ergo nō impedit bonā operatōnem.

ar. ij.

¶ Inquirit de quarto effectu ꝛc.

¶ Rñdeo dōm. q opatio hois exteriꝰ causat q̄-

dem ab aīa sicut a pmo mouēte. sz a mēbris corporeis sicut ab instrumētis. Cōtingit āt opatōem ipediri. ꝛ ꝓpter defectum instrumenti. ꝛ ꝓpter defectū principalis mouentis.

¶ Doc. pº ponit qddā notabile fundamētale formalr distinctū. Scdo s̄m h̄ distincte rñdet. ibi. Ex pte igit ꝛc. Notat ergo pº ꝛ supponit q opatio hois causat ꝛc. vt iacet in lr̃a p totū. ꝛ hz suppositū duas ptes ꝓpt duplicē defectū opatōis. s. pncipal̃ agētis ꝛ istrumēti Cōseqnt cū dr̃

¶ Ex pte igit instrumētoꝝ corpaliū timor q̄ntū ē de se sp natꝰ ē ipedire exteriorē opatōem ꝓpt defectū caloris q̄ ex timore accidit in exteriorib mēbris.

¶ Rñdet s̄m p̄dictū suppositū distincte. pº q̄ ad defectū istrumēti. 2º q̄ ad defectū pncipal̃ mouētis. s. aie. ibi Sz ex pte aie ꝛc. Primū facit tali ꝯclone rñsi. Ex pte instrumētoꝝ corpaliū. timor q̄ntū ē de se sp ipedit opatōez. Probat. ex timore accidit defectus caloris in exteriorib mēbris. ergo ꝯclo ꝟa. Añs pz ex ar. iij. Tenet ꝯña. qꝛ ꝓpter defectū caloris fiūt debilia ꝛ tremūt. ꝛ p ꝯñs inabilia ad exteriorē opatōez. Et dr̃ ꝯclo q̄ntū ē de se. qꝛ si eēt valde modicꝰ nō ipediret ꝓpt impfcōez. sz tñ de se sp impedit

Consequenter ibi

¶ Sz ex pte aie si sit timor moderatꝰ nō multū rōez pturbās ꝯfert ad bñ opandū. inq̄ntū causat q̄ndā solicitudinē. ꝛ facit hoiem attētiꝰ ꝯsiliari ꝛ opari

¶ Prosequit scdāz ptē suppositi. ꝛ rñdet iuxta scōm defectū opatōis duab ꝯclonib. scdāz ibi. Si ꝟo ꝛc. Pria ē. ex pte aie (. i. ex ea pte q̄ aia causat mediāte imaginatione ꝛ rōe) timor moderatꝰ ꝯfert ad bñ opandū (. i. facit magis attentā ꝛ nō ipedit ꝯsiliū ꝛ iudiciū) Et intelligitur ꝯclo. qñ timor nō ē de opatōe. sz de his q̄ qs p opatōem nitit effugere. Probat ꝯclo. qꝛ timor causat q̄ndā solicitudinē ꝛ facit hoiez attētius ꝯsiliari ꝛ opari. igit ꝯclo ꝟa. Añs patz ex p̄dictis. ꝯña de se nota. qꝛ attētio ꝛ diligentia multū ꝯferūt ad opandū. Et ita habet. q timor moderatꝰ facit aīam q̄ntū ē de se bñ opari. sz mēbra exteriora p timorē nō sint ita abilia ad exequendū qd̄ aia opat diligēter. sicut pz sensibilr. Si qs cū timore etiā aliqualiter cantet. qꝛ tūc q̄dē diligēter attēdit. ꝛ minꝰ errat. sz vox aliq̄ iter ppedit.

Deinde cū dr̃

¶ Si ꝟo timor tm̄ increscat q rōem pturbet. ipedit opatōem etiā ex pte aie. sz de tali timore apls nō loqtur. Et p hoc pz rñsio ad pmū.

¶ Ponit scdam ꝯclonē iuxta scōm mēbrū suppositi. illā Timor pturbans ipedit opatōez etiā ex pte aie (. i. facit vt minꝰ attēte ꝛ minꝰ ꝯsulte opet aia. Pz ꝯclo de se. qꝛ iō dr̃ pturbans q iudiciū rectū ipedit. ꝛ p ꝯñs (vt patuit ar. ij.) facit minꝰ videri malus ꝛc. Valet p ista cōclusione q̄ sup habita sunt. q. xliij. ar. iij. Et p hāc ꝯclonem D. docet intelligendā auctoritatē allegandā in argumento in ꝯtrariū. Et vult etiā p cā de solutū pmū argumentū in oppositū adducendū: qd̄ pbat hanc ꝯclonem

¶ Auctoritas āt apli i argumēto i ꝯtriū ē p 2a ꝯclone

¶ Ad pm. Maior ꝟa. ꝛ h̄ ē ex pte aie. Ad minorē. Nō q̄cūqꝫ timor. sz imoderatꝰ ꝛ puertēs iudiciū rōis ꝛ obnubilans. sz nō ē ꝟa de timore moderato ꝛ imparo. qꝛ tal̃ ꝯfert ad vsum rōis ꝓpt attētionē ꝛ solicitudinē. ergo timor impedit. vez. pturbans ꝛ imoderatus Vnde hec rō est p scdā ꝯclusione.

¶ Ad scōm dōz. q illi q̄ cadūt de trabe in alto po-

sita. patiunt̃ ꝑturbatões imaginatõis ꝓpter timo/rem casus imaginati.

¶ Ad maiorẽ. Qui faciũt cũ timere ꝑturbãte deficis/unt in oꝑatõe. Et ꝓbatõem ꝯcedo. q꞉ tales timẽt timo/re ꝑturbãte. q꞉ imaginatio ꝑturbat̃. ꝛ ꝑ ꝯñs etiã corpus Ergo timor ꝛc̃. Uel ꝑturbans.

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ oĩs timens refugit id qð ti/met. ꝛ iõ cũ pigricia sit timor de ipa oꝑatõe inq̃tũ ẽ laboriosa ĩpedit oꝑatõem. q꞉ retrahit voluntatẽ ab ipa. ſ꞉ timor q̃ ẽ de alijs reb꞉ intantũ adiuuat oꝑati/onem inquantũ inclinat voluntatẽ ad operandum ea ꝑ que hõ effugit id qð timet.

¶ Maior vera. segnicies ẽ q̃dã timor. ſ꞉ de oꝑatõne ſ꞉ rõe laboris ꝛ difficultatꝭ. Minor vera. q꞉ retrahit vo luntatẽ ab ipa oꝑatõe. Ultra. Ergo timor impedit ꝛc̃. Uer꞉ de q̃ ẽ. tñ timor de alia re q̃ꝫ e oꝑatõe nõ ĩpedit (im mo ꝓmouet) oꝑatõem. q̃ resistit malo futuro iminẽti. q꞉ timor ẽ cã dispositiua ꝛ inclinatiua ad oꝑatões. ꝑ q̃s effu git qð timet̃. Et ꝫ dixi circa scðam ꝯclonẽ qñ timor mo deratꝰ nõ ẽ de oꝑatõe ꝛc̃. Si ãt ẽ imoderatus impedit licet nõ solicitudinẽ tñ facultatẽ.

¶ Questio. xlv. de audacia.

G DEinde ꝯsiderãdũ est de audacia. ꝛ circa hoc q̃runt̃ q̃ttuor Prio. vtꝝ audacia sit ꝯtraria timori. Scðo. quõ audacia se habeat ad spem. Tertio de causa audacie Quarto de effectu ipsius.

¶ Postq̃ꝫ determiatũ ẽ de timore. h̃ determiat̃ de au dacia. Et patuit rõ ordinis sup̃. q. xlj. q꞉ audacia ꝑtinet ad eandẽ ꝯiugatõem cũ timore. ꝛ posterior ẽ timore tãq̃ꝫ ꝑ actũs eo qð ẽ ꝑ se. Et tria fiũt ꝓncipalr̃ in ista q̃stione Prio inq̃rit q̃d sit audacia. Scðo inq̃rit cãm eiꝰ ar. iij. Tertio effectũ eiꝰ. iiij. ar. Circa ꝓͥᵐ ꝓᵒ oñdit ꝓpositũ. ma nifestãdo quõ audacia habeat se ad timorẽ. Scðo q̃mõ ad spem in. ij. ar. Ex q̃ ꝯpatõe inotescit q̃ddita s audacie

¶ Utꝝ audacia sit ꝯtraria timori.

AD ꝓmũ sic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ audacia nõ ꝯriet̃ timori. Dicit em̃ Augꝰ. in li. lxxxiij. q. ꝙ audacia vitiũ ẽ. vitiũ ãt ỽtuti ꝯriat̃. cũ ꝫ timor nõ sit ỽtus ſ꞉ passio. videt̃ ꝙ timori nõ ꝯriet̃ audacia. ¶ P̃. vni vnũ ẽ ꝯriũ. sed ti mori ꝯriat̃ spes. nõ ꝫ ꝯriat̃ ei audacia. ¶ P̃. vnaq̃/q̃ꝫ passio excludit passionẽ oppositã. ſ꞉ id qð exclu/dit̃ ꝑ timorẽ ẽ securitas. Dicit em̃ Aug. ij. ꝯfes. ꝙ ti/mor securitati ꝓcauet. ꝫ securitas ꝯriat̃ timori. nõ ꝫ audacia. ¶ Sꝫ ꝯtra ẽ qð ph̃s dt̃ in. ij. rhetoricoꝝ. ꝙ audacia est timori ꝯtraria.

¶ Hic ꝓmo ꝯpat audaciã timori penes ꝯrietatẽ Ex q̃ ꝯpatõe inotescit genꝰ ꝛ spẽs audacie ꝛ ꝯñs q̃ddita s.

¶ Rñdeo dõm. ꝙ de rõne ꝯrioꝝ ẽ ꝙ maxime a se distent. vt dr̃ in. x. metaphy. Illud ãt qð maxie di/stat a timore ẽ audacia. timor em̃ refugit nocumẽtũ futurũ ꝓpter eiꝰ victoriã sup ipm timentẽ. ſ꞉ auda/cia aggredit̃ piculũ iminẽs ꝓpter victoriã sui ꝓpt̃ ipm periculũ. vñ manifeste timori ꝯriat̃ audacia

¶ Hoc rñdet tali ꝯclõne. Audacia ꝯriat̃ timori. ꝓ/bat̃. de rõne ꝯrioꝝ ẽ ꝙ maxie distẽt. ſ꞉ audacia maxime distat a timore. igit̃ ꝛc̃. Maior habet̃ ex. x. metaphy. Mi/nor ꝓbat̃. q꞉ accessus ad aliqð malũ. maxie distat a re/cessu ab eodẽ. ſ꞉ audacia dt̃ accessum ad piculũ ꝛ maluꝫ ꝓpter victoriã sup ipm (Audacia em̃ tẽdit ĩ malũ arduũ vt euadat eiꝰ subiectiõem) Timor ãt recedit igit̃ ꝛc̃. Et valẽt ꝓ isto arti. q̃ dicta sunt q. xl. ar. iiij. in cor. ꝛ ad ꝓͥᵐ.

¶ Confirmat̃ etiã ꝯclõ argumẽto in ꝯtrarium.

¶ Ad ꝓmũ ꝫ dõm. ꝙ ira ꝛ audacia ꝛ oĩm passio nũ noĩa dupl'r accipi pñt. Uno mõ ſm ꝙ ĩportant absolute motꝰ appetitus sensitiui in aliqð obiectũ bonũ vl' malũ. ꝛ sic sunt noĩa passionũ. Alio mõ ſm ꝙ sil' cũ hm̃õi motu ĩportãt recessuꝫ ab ordine rõis et sic sunt noĩa vitioꝝ. ꝛ h̃ mõ loq̇t̃ Augᵒ. de auda/cia. ſ꞉ nos loq̇mur nũc de audacia ſm ꝓmũ modũ.

¶ Ad maiorẽ dico. ꝙ audacia ſm spem suã vt ẽ pas/sio vt sic nõ ẽ vitiũ. sicut sup̃. q. xxiiij. ar. iij. dictũ ẽ. ꝙ pas siones ſm eẽ nature nõ sunt male. Sed verꝫ ẽ ꝙ audacia in hoĩe. q꞉ ĩportat motũ q̃ ẽ in ꝓ̃ãte hoĩs ꝛ ꝯ ordinẽ rõis sic ẽ vitiũ. ꝛ opponit̃ ỽtuti .s. fortitudis penes excessum.

Ad minorẽ. Uitiũ formalr̃ ꝯriat̃ ỽtuti. si capit̃ ꝓprie vitiũ. Si ãt capit̃ large ꝓ actu nũc ẽ pctm̃. Et opponit̃ ac tui virt. vt patebit ĩfra. q. lxxj. arti. ꝓᵒ. Ultra. Cũ ꝫ ꝛc̃. Cõcedit̃ de timore de q̃ nũc loquimur. Uidet̃ ꝙ timori nõ ꝯriat̃ audacia. verꝫ vt audacia ẽ vitiũ. sic nõ ꝯriat̃ ti/mori. tñ vt ẽ motus appetitꝰ accedẽs. opponit̃ timori re/cedẽti. ¶ Et vult breuiter scðo ꝙ audacia ꝯsiderat̃ dupl'r. Unoᵒ ꝓ tali motu appetitꝰ sensitiui. tũc ꝯriat̃ timo ri. vt etiã passio ẽ. ꝛ ꝯrio mõ se hꝫ ad obiectũ. Alioᵒ acci pit̃ vt audacia nomiat in homie motũ q̃ ẽ ꝯ ordinẽ rõis et formalr̃ vt vitiũ. ꝛ sic opponit̃ ỽtuti vl' magꝭ vt accipit̃ sicut pctm̃. opponit̃ actui vl' passioni. vt ẽ ſm ordinẽ rõis Sicut in illi pctm̃ veniale ꝛ mortale. in eẽ pcti formalr̃ di stinguunt̃ generice ꝛ specifice. tñ vt actꝰ hũani circa obie/ctũ pñt eẽ eiusdẽ spei. vt ĩfra patebit. Sic audacia vt vi/tiũ opponit̃ ỽtuti. ſ꞉ vt passio opponit̃ alteri passioni

¶ Ad scðm dõm. ꝙ vni ſm idẽ nõ sunt plura cõ traria. ſ꞉ ſm diuersa nihil ꝓhibet vni plura ꝯriari. ꝛ sic dictũ ẽ sup̃. ꝙ passiones irascibil' hñt duplicẽ cõ q. xxiij. ar. 3. trarietatẽ. vnã ſm opponẽm boni ꝛ mali. ꝛ sic timor q. xl. ar. iij. ꝯriat̃ spei. ꝛ aliã ſm opponẽm accessus ꝛ recessus et sic timori ꝯriat̃ audacia. spei vero desperatio.

¶ Ad maiorẽ sepe dictũ ẽ. Et dr̃ nũc etiã ꝙ vni vnũ ẽ ꝯriũ. Unoᵒ accipiendo ꝯrietatẽ ꝛ in vno mõ ꝯrietatꝭ. ſ꞉ ſm diuersos modos ꝯrietatꝭ nihil ꝓhibet ĩ passionib꞉ irascibilib꞉ vni passioni plures eẽ ꝯria s vnã ſm ꝯrietatem obiecti. ꝛ sic ꝯriat̃ spes timori. Aliã ſm accessuꝫ ꝛ recessuꝫ ab eodẽ. ꝛ sic ꝯriat̃ timori audacia. ¶ Et scðo. vni vnũ ẽ ꝯriũ. ꝓ̃sertim in his q̃ specificant̃ ꝑ intrinseca sui gñis ꝛ in absolutꝭ. ſ꞉ in his q̃ specificant̃ ꝑ extrinseca (vt passiones motus ꝛc̃) vni pñt diuersa eẽ ꝯtraria in diuersis modis ꝯtrarietatis. sic ẽ hic. ¶ Nota ꝙ qñ D. dt̃ in solone. ꝙ ti/mori ſm diuersa sunt diuersa ꝯria. nõ intelligit̃ ſm diuer/sas pcẽs ipius timoris. ſ꞉ qðlibet ꝯriat̃ toti. ſ꞉ ſm diuer/sa ꝛ diuersis modis. q꞉ vnũ penes obiectũ. aliud penes modũ ꝯtrariũ se habendi ad idem obiectũ.

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ securitas nõ significat aliq̃d ꝯ/riũ timori. ſ꞉ solã timoris exclusionẽ. ille em̃ dr̃ eẽ se/curus q̃ nõ timet. vñ securitas opponit̃ timori sicut ꝓuatio. audacia aũt sicut ꝯtrariũ. ꝛ sicut ꝯtrarium includit in se ꝓuatõem. ita audacia securitatem

¶ Ad maiorē. Unaq̄ꝫ passio excludit suā oppositā vel ꝯtrariā. ⁊ cū h̄ p̄uatōem. Minorē. Securitas excludit sicut p̄uatio. vt declarat̄ in lrā. q2 securitas dr̄ cessatiōnē timoris. nō timēdo mala iminētia. ⁊ sperat se cuasurū malū de facili, sicut sup̄ tāgebat̄. q. xl. ar. viij. ad pⁿ. Ultra. Ergo securitas ꝯriat̄ ⁊c̄. Negat̄. s3 opponit̄ sibi p̄uatiue. ⁊ audacia opponit̄ ꝯtrarie.

¶ Utrū audacia ꝯsequat̄ spem.

AD scōm sic p̄cedit̄. Videt̄ q̄ audacia nō ꝯsequat̄ spem. Audacia eīm ē respectu malorū ⁊ terribiliū. vt dr̄ in. iij. ethi. spes aūt respicit bonū. vt sup̄ dictū ē. ḡ h̄nt diuersa obiecta ⁊ nō sunt vni⁹ ordinis. nō ḡ audacia ꝯsequit̄ spem. ¶ P̄. sicut audacia ꝯriat̄ timori. ita desperatio spei. s3 timor nō seq̄tur desperatōnem. q̄nimo desperatio excludit timorē. vt ph̄s dr̄ in. ij. rhetoricoꝝ. ḡ audacia nō ꝯseq̄t̄ spem. ¶ P̄. audacia intēdit qddā bonū. s. victoriā. s3 tēdere in bonū arduū ptinet ad spem. ḡ audacia ē idē spei. nō ḡ ꝯseq̄t ad spem

q. xl. ar. j.

¶ S3 ꝯtra ē q̄ ph̄s dr̄ in. iij. ethi. q̄ illi q̄ sunt bone spei sunt audaces. videt̄ ḡ audacia ꝯseq̄ spem.

¶ Hic ꝯpat audaciā ad spem. penes seq̄lā. ex q̄ ꝯparatione etiā innotescit ꝯditio audacie ⁊ obiectū

q. xxv. a2.

¶ R̄ndeo dōm. q̄ sicut iā pluries dictū ē. oēs h̄moi passiones aīe ad appetitiuā potētiā ptinent. oīs āt mot⁹ appetitiue potē reducit̄ ad p̄secutōēꝫ vl' fugā. Prosecutio āt vel fuga ē alicui⁹ ⁊ p se ⁊ p accn̄s. p se q̄dē ē p̄secutio boni. fuga v̄o mali. p accidens āt pt̄ p̄secutio eē mali ppt̄ aliqd bonū adiunctū ⁊ fuga boni ppt̄ aliqd malū adiūctū. qd āt ē p accn̄s seq̄t̄ ad id qd ē p se. ⁊ iō p̄sequutio mali seq̄t̄ p̄sequutōem boni. sicut ⁊ fuga boni seq̄t̄ fugā mali.

¶ Doc. r̄ndet ex supabundāti plus q̄3 q̄situm sit tali ꝯclōne. Audacia seq̄t̄ spem. ⁊ desp̄atio seq̄t̄ ⁊ p̄supponit timorē. Hāc ꝯclōnē pbat p⁹ q̄ ad āb as ptes sil'. Scōo eas infert. ⁊ segregatim eas scōario pbat p̄mā partē ibi. Un̄ seq̄t̄ ⁊c̄. scōaꝫ ibi. Ad timorē ⁊c̄. Arguit̄ ḡ sic p amb abꝫ ꝯclōnis ptib3. Prosecutio mali seq̄t̄ p̄secutōem boni. ⁊ fuga boni seq̄t̄ fugā mali. s3 audacia dr̄ p̄secutōnem mali terribil'. spes āt p̄secutōem boni. desperatio aūt importat fugam boni. timor fugam mali. igit̄ audacia seq̄tur spem. ⁊ desperatio timorē. Hui⁹ ratōnis Doc. p̄mo ponit ⁊ pbat maiorē. scōo minorē. ibi. Hec āt ⁊c̄. Maior ḡ pbat̄ a p̄ncipio. resumēdo sup̄dicta p̄sertim. q. xxv. ar. iij. sic arguēdo. Oē q̄ p accn̄s seq̄t̄ ad id qd ē p se. sed p̄secutio boni ē p se. mali p accn̄s. Et fuga mali ē p se. boni p accn̄s. igit̄. maior v̄a. ⁊ p̄mittit q̄ nō sunt nisi fuga ⁊ p̄secutio in appetitu. Cōsequēter cū dicit

¶ Hec āt q̄ttuor ptinēt ad q̄ttuor passiones. nā p̄sequutio boni ptinet ad spem. fuga mali ad timorē. p̄sequutio etiā mali terribil' ptinet ad audaciā. fuga v̄o boni ptinet ad desperatōem.

¶ Subiūgit minorē. q̄ vult q̄ p̄dicta q̄ttuor. s. p̄secutio boni ⁊ fuga mali. ⁊ fuga boni. ⁊ p̄secutio mali. ptinent ad q̄ttuor passiōes irascibil'. Un̄ seq̄t̄ ꝯclō. ꝯr ibi

¶ Unde sequit̄ q̄ audacia ꝯseq̄tur ad spem. Ex hoc eīm q̄ aliq̄s sperat superare terribile iminens ex hoc audacter inseq̄tur ipm.

¶ Subinfert p̄mā ptē ꝯclōnis. quā scōo pbat magis p̄ticulariter. ⁊ pt3 hec rō ad sensu3 vt in lrā Tūc ibi

¶ Ad timorē v̄o seq̄t̄ desperatio. iō eīm aliq̄s desperat. q2 timet difficultatē q̄ ē circa bonū sperandū

¶ Manifestat ⁊ ponit scōa3 ptē ꝯclōnis singillatim. Et arguit̄ sic. Iō aliq̄s desperat. q2 timet difficultatē. q̄ ē circa bonū sperādū (ita videlic3 q̄ spes directe respicit bonū. s. victoriā. Rōne cui⁹ audacia p̄seq̄t̄ piculū illi bono ꝯiunctū. ⁊ ita audacia directe p̄seq̄t̄ malū rōne boni adiūcti. ⁊ sic p accn̄s) siliter desperatio respicit bonū qd refugit. Timor v̄o respicit malū. rōe cui⁹ desp̄atio refugit bonū. Et sic pt3 quō spes importat cām. q̄re audacia accedit malū. Et silr̄ timor importat rōnem ⁊ motiū. q̄re desp̄atio recedit a bono Nā recessus a bono nō ē nisi ppt̄ malū ⁊c̄. ¶ S3 circa hāc scōam ptē ꝯclōnis ⁊ iā dicta. Videt̄ eē ꝯtrouersia ad sup̄dicta. q. xxv. ar. iij. post med. diū corpis. Dicit̄ eīm ib. q̄ desp̄atio seq̄t̄ timorē sicut per accn̄s ad p se. Sup̄ āt dr̄. q̄ timor seq̄t̄ desp̄atōem. Dicit eīm D. sic. Spes ⁊ desp̄atio sunt rō timoris ⁊ audacie. Nā audacia ꝯseq̄t̄ spem victorie. ⁊ timor seq̄t̄ desp̄atione vincēdi. hec i forma ibidē. ¶ S3 quicq̄d sit. videt̄ magis fundatū ⁊ veꝝ qd h̄ dr̄. vbi D. videt̄ magis loq̄ ex intētione. Nec videt̄ veꝝ q̄ timor seq̄t̄ desp̄atōem. q2 vt patuit. q. xlv. ar. ij. Et in auctoritate ph̄i adducta argumēto. Scōo vbi dr̄. q̄ desp̄atio excludit timorē. Ad hoc eīm q̄ aliq̄s timeat opt3 eē spem salutis Un̄ sepe dictū fuit q̄ vbi ē necētas p̄sumpta (p desp̄atōēꝫ videlꝫ) ibi nō h3 locū timor. s3 tristicia. q2 accipit̄ malū vt iniacens Videt̄ ḡ timor seq̄ nō desperatōēꝫ. vt sup̄ dixit D. nō loquēs ex intētione de ista re. s3 timorē ⁊ spem. Sufficit āt ad verificandū intentū suū sup̄. q̄ timor ⁊ audacia depēdeant a spe ⁊ desp̄atōe ꝯiunctim nō diuisim. Timor eīm nō ꝯsurgit ex desp̄atōe vincēdi. s3 ex spe effugiendi malū. Et ex amore boni cui malū terribile ꝯriat̄. Et p̄terea desp̄atio f̄m D. hic ⁊ veritatē. nō respicit directe malū s3 bonū. q̄ nō respicit defectū victorie. s3 recedit ab ip̄a victoria ppt̄ timorē deficiendi. Magis igit̄ desp̄atio p̄supponit timorē q̄3 ecōtra. q2 recessus a bono p̄supponit recessu3 a malo a toto gn̄e. Et h̄ D. vult hic. ⁊ videt̄ melius dictū.

¶ Argumentū in ꝯriū p p̄ma pte ꝯclusionis

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q̄ rō seq̄ret̄. si bonū ⁊ malum eēnt obiecta nō habētia ordinē adinuicē. s3 q2 malū h3 aliquē ordinē ad bonū. ē eīm posteri⁹ bono sicut p̄uatio habitu. iō audacia q̄ inseq̄t̄ malū ē post spē3. q̄ inseqtur bonum.

¶ Maior v̄a. Audacia maloꝝ. s3 p modū accessus q̄ ē p accn̄s. radicat⁹ in aliq̄ accessu p se. q̄ ē spes. Ultra ad illā. Ergo h̄nt diuersa obiecta. ꝯcedo. Ultra. Et nō sunt vni⁹ ordinis. Dico q̄ veꝝ nō sunt vnius ordinis. tn̄ h̄nt se p ordinē act⁹. q̄ꝝ vn⁹ ē mali accedēdo. ⁊ ali⁹ q̄ est boni accedēdo. q2 scōs ē rō ⁊ cā alteri⁹. Et scōo dico. q̄ etiā malū h3 ordinē ad bonū. l3 nō sint vni⁹ ordis. Nō eīm ē incōueniēs q̄ diuersi ordinis res a seinuicē depēdeant. Sicut totū gen⁹ accidētiū ē alteri⁹ ordinis q̄3 substā. tn̄ depēdet a sub3. Negat̄ ḡ ꝯn̄a. q2 audacia dr̄ motū ad malū. q̄ necāario p̄supponit motū ad bonū i appetitu.

¶ Ad scōm dō3. q̄ etsi bonū simplr̄ sit p̄us q̄3 malū. tn̄ fuga p p̄us debet̄ malo q̄3 bono. sicut insequutio p p̄us debet̄ bono q̄3 malo. ⁊ iō sicut spes ē p̄or q̄3 audacia. ita timor ē p̄or q̄3 desp̄atio. ⁊ sicut ex ti-

more nō sp̄ seq̄r desp̄atio. s; q̄n fuerit itēsus. ita q̄ spe nō sp̄ seq̄r audacia. s; q̄n fuerit vehemens

¶ Maior ḡra. tn̄ audacia ip̄ortat accessū ad malum spes ad bonū. Timor v̄o ip̄ortat recessū a malo. desp̄atio a bono. Et l; bonū sit p̄us malo. tn̄ recessus a malo. p̄or ē recessu a bono. Et sic timor ē p̄or desp̄atōne. ⁊ spes p̄or audacia Ad minorē. Uerū timor nō seq̄r ⁊c. q̄z ti mor dr̄ recessū a malo. desp̄atio a bono. Nō recessus a malo ē rō recedēdi a bono p̄p̄t malū ɔiūctū. Et ḡ ecōtra. desp̄atio q̄ dr̄ recessū a bono. ē posterior timore. ⁊ se q̄tur timorē. p̄sertim ſi timor sit intensus. Ultra. Ergo audacia ⁊c. s. vehementē. Negat̄. q̄z dato desp̄atio seq̄r timorē. ⁊ nō ecōtra rōne dicta. nō tn̄ o;z q̄ spes seq̄r audaciā. vt p̄tendit argumentū. q̄z spes dr̄ p̄ se accessū ad bonū. iō necessario p̄supponit̄ accessum ad malū. q̄ ē in audacia. desp̄atio aūt dr̄ recessū a bono. q̄ nc̄ario p̄supponit recessū a malo q̄ ē timor. Unū hoc argumētū stat in illa ɔñā. Timor p̄cedit desp̄atōē;. ḡ ⁊ p̄positū timoris. s. audacia p̄cedit spem. ⁊ nō ecōtra. Negat D. ɔñam. Et rō est. q̄z timor ip̄ortat recessū a malo. a q̄ p̄us recedit q̄ a bono. iō o;z q̄ timor sit p̄or desp̄atōe. s; spes ip̄ortat accessū ad bonū. iō p̄or ē audacia q̄ importat accessū ad malū. Et p̄mū vult D. in p̄ncipio solōnis. q̄z ⁊ si desp̄atio sit circa bonū qd̄ p̄us ē malo. circa qd̄ ē timor. tn̄ q̄a desp̄atio dr̄ recessū ⁊ fugā boni. q̄ ē posterior fuga mali. iō timor q̄ ip̄ortat fugā mali. p̄or ē desp̄atōe. q̄ dr̄ fugam boni. h̄ intēdit solō. Quare negat̄ ɔñā. q̄z dato ɔ̄t̄rent̄ audacia ⁊ timor sicut spes ⁊ desp̄atio. Nō tn̄ o;z q̄ si illud ɔ̄tiū de illo ordie ē posteri⁹. s. audacia spe. sic aliud ɔ̄trio alio. s. timor audacia Et rō patuit. q̄z audacia dr̄ accessū ad malū. q̄ p̄supponit accessū ad bonū. s; desp̄atio dr̄ recessum a bono q̄ posterior ē recessu a malo. Quare nō ē sile ⁊c. ¶ Et nota q̄ D. ⁊ minor argumēti dare dicūt. q̄ timor p̄or ē ⁊ rō desp̄atōis. p̄ ɔfirmatōe dictoꝝ in corpe

¶ Ad tertiū dīm. q̄ audacia l; sit circa malū cui ɔiūnctū ē bonū victorie fm̄ estimatōē; audacis. tn̄ respicit malū. bonū v̄o adiūnctū respicit spes. ⁊ silr̄ desperatio respicit bonū directe qd̄ refugit. malū v̄o adiunctū respicit. timor. vñ p̄p̄rie loquēdo audacia nō ē p̄s spei. s; ei⁹ effect⁹. sicut nec desperatio ē p̄s timoris. s; eius effect⁹. ⁊ p̄pter hoc etiā audacia p̄ncipalis passio esse nō potest.

¶ Maior negat̄. q̄ audacia intēdit victoriā tāq̄ p̄priū obiectū. imo tēdit in p̄iculū directe. q̄ superato q̄s cōseq̄tur victoriā. Quare ē p̄iculi sicut obiecti. s; victorie sicut finis ⁊ rōis accedēdi p̄iculū. Unū dictū ē q̄ accessus ad bonū. s. ad victoriā p̄ spem. ē rō accedēdi malū. s. periculū p̄ audaciā. Quare etiā audacia nō p̄t eē p̄ncipalis passio. q̄z dr̄ accessum ad malū. q̄ ē p̄ accn̄s p̄p̄t accessum ad bonū Minorē ɔcedo. s; tēdere in malū arduū coniunctū bono arduo nō p̄tinet ad spem fm̄ se. s; seq̄tur ad spem sicut ei⁹ effect⁹. Ultra ḡ Audacia ⁊c. Negat̄ ɔñā illa. q̄z p̄supponit q̄ habeāt idē obiectū. qd̄ iā ostensum ē eē falsum. ⁊ p̄ ɔseq̄ns negat̄ vlterior ɔñā.

¶ Utrū defect⁹ aliq̄s sit causa audacie.

Ad tertiū sic p̄cedit̄. Uidet̄ q̄ defect⁹ aliq̄s sit cā audacie. Dicit eñ p̄hs in libro de p̄blematib⁹. q̄ amatores vini sunt fortes ⁊ audaces. s; ex vino seq̄r defect⁹ ebrietatis. ḡ audacia causat̄ ex aliq̄ defectu. ¶ P̄. p̄hs dr̄ in scd̄o rhetoricoꝝ. q̄ inexp̄ti p̄iculoꝝ sunt audaces s; inexperientia defect⁹ q̄dā ē. ḡ audacia ex defectu causat̄. ¶ P̄. iniusta passi audaciores eē solent. sicut etiā bestie cū p̄cutiunt. vt dr̄ in. iij. ethi. s; iniustū pati ad defectū p̄tinet. ḡ audacia ex aliq̄ defectu causat̄. ¶ S; ɔ̄ ē qd̄ p̄hs dr̄ in. ij. rhetoricoꝝ. q̄ cā audacie ē cū in p̄hātasia fuerit spes salutariū vt p̄pe existentiū. timēdoꝝ aūt aut nō entiū. aut lōge entiū. s; id qd̄ p̄tinet ad defectū. vl' p̄tinet ad salutariū remotōem. vel ad terribiliū p̄pinq̄tatem. ḡ nihil qd̄ ad defectū p̄tinet est causa audacie.

Hic D. inq̄rit de cā audacie. an defect⁹ sit cā audacie

¶ Rñdeo dīm q̄ sicut sup̄ dictū ē. audacia ɔseq̄tur spem ⁊ ɔ̄triat̄ timori. vñ q̄cūq; nata sunt causare spem. vel excludere timorē. sunt cā audacie. ar. 3.

¶ D. rñdet vna ɔ̄clōne. quā deducit p̄ corp⁹ articuli s; cā formalr̄ ponit in solōne ad tertiū. Et ē ista. Excellentia p̄ se causat audaciā. null⁹ aūt defect⁹ nisi p̄ accn̄s in q̄tū h; adiunctā aliquā excellētiā. Probat̄ p̄⁰ p̄s hui⁹ ɔ̄clōnis in corpe. s; scd̄a habebit̄ ex solōnib⁹ argumētoꝝ. Pro p̄ma arguit̄ sic. Quecūq; nata sunt causare spem vl' excludere timorē. sunt cā audacie. s; q̄ p̄tinet ad excellentiā ⁊ p̄fectōem p̄uocant spem ⁊ excludunt timorē. ḡ talia sunt cā audacie. ⁊ p̄ ɔñs seq̄r etiā scd̄a p̄s. s. q̄ nō ea q̄ sunt defect⁹ nisi p̄ accn̄s. vt patebit. Hui⁹ rōis D. ponit ⁊ p̄bat p̄⁰ maiorē. scd̄o minorē. ibi. Quia v̄o ⁊c. Maior ḡ p; a p̄ncipio. q̄z audacia ɔseq̄r spem. ⁊ ɔ̄triat̄ timori. igit̄ q̄ augēt vl' causant spem causant audaciā. ⁊ q̄ diminuūt timorē causant audaciā Cōsequēter cū dicit

¶ Quia v̄o timor ⁊ spes ⁊ etiā audacia cū sint passiones q̄dā ɔsistūt in motu appetit⁹. ⁊ in q̄dā trāsmutatōe corpali. dupl'r p̄t accipi cā audacie. siue q̄ntū ad p̄uocatōē; spei. siue q̄ntū ad exclusionē timoris. vno mō q̄dē ex p̄te appetitiui motus. alio vero mō ex p̄te trāsmutatōis corpalis

¶ Subiūgit q̄ sunt p̄ minore. Et p̄⁰ p̄mittit qd̄dā notabile distinctiū Scd̄o mēbra declarat ⁊ applicat p̄posito p̄ minore. ibi. Ex p̄te q̄dē ⁊c. Ponit ḡ p̄⁰ rōnem distinctōis dare in l'ra. ⁊ ɔcludit. q̄ dupl'r p̄t accipi cā audacie siue q̄ntū ad p̄uocatōē; spei. siue q̄ntū ad exclusionem timoris. Uno⁰ ex p̄te ⁊c vt in l'ra dare Cōseq̄nt̄ ibi

¶ Ex p̄te q̄dē appetitiui mot⁹ q̄ seq̄r app̄hēsionē p̄uocat̄ spes causans audaciā p̄ ea q̄ faciūt nos estimare q̄ possibile sit adipisci victoriā. vel fm̄ p̄p̄riā potētiā. sicut fortitudo corpis. experiētia in p̄iculis. multitudo pecuniaꝝ. ⁊ alia h̄mōi. siue p̄ potētiā aliorū. sicut multitudo amicoꝝ. vl' q̄ꝝcūq; auxiliantiū. ⁊ p̄cipue si hō ɔfidat de auxilio diuino. vñ illi q̄ se bñ h̄nt ad diuia audaciores sunt. vt etiā p̄hs dr̄ in. ij. rhetoricoꝝ. timor aūt excludit̄ fm̄ istū modū p̄ remotōem terribiliū appropinquātiū. puta q̄z hō nō h; inimicos. q̄z nulli nocuit. q̄z non videt aliq̄d periculū iminere. illis eñ vident̄ maxime pericula imminere qui aliis nocuerunt

¶ Applicat p̄dictā distinctōē; ad p̄positū. ⁊ intendit talē rōem p̄ minore p̄ncipali. Ex p̄te appetitiui mot⁹ q̄ sequit̄ app̄hēsionē. p̄uocat̄ spes causans audaciā p̄ ea q̄ s;

tuitur nos estimare. q possibile sit adipisci victoriã. Uel fm gñali potẽtiã. vl p potentiã alioꝝ. timor vo excludit isto mõ p remotõem terribiliũ appropinquãtiũ. Ex pte vo trãsmutatõis corpalis causat audacia p puocatõem spei ⁊ exclusionẽ timoris. qd facit caliditas circa cor ⁊. sed oia ista sunt excellẽtie ⁊ pfectõis. igit q ptinẽt ad excellẽtiã puocãt spem ⁊ excludũt timorẽ. Minor illa pꝫ de se. qꝛ ponã experientia. diuitie. Sĩliter calefactio cordis ptinet ad excellẽtiã ⁊ pfectõnem. Maiorẽ ãt D. declarat pmo q ad pmã pte clare i lra. 2° q ad scdam. cũ dr.

¶ Ex pte vo trãsmutatõnis corpalis causat audacia p puocatõem spei. ⁊ exclusionẽ timoris. vl ex his q faciũt caliditatẽ circa cor. vñ phs dr in libro de ptib aialiũ. q illi q hñt paruum cor fm qñtitatẽ sunt magis audaces. ⁊ aialia habẽtia magnũ cor fm quãtitatẽ sunt timida. qꝛ calor naturalis nõ tantũ pt calefacere magnũ cor sicut paruũ. sicut ignis nõ tm̃ pt calefacere magnã domũ sicut paruã. ⁊ in libro de pblematib dr. q habẽtes magnũ pulmonẽ sanguineũ sunt audaciores ppt caliditatẽ cordis exinde pseqũentẽ. ⁊ ibidẽ dr q vini amatores sunt magis audaces ppt caliditatẽ vini. vñ ⁊ sup dictũ ẽ. q ebrietas facit ad bonitatẽ spei. caliditas eñ cordis repellit timorem. ⁊ causat spem ppter cordis extensionem ⁊ amplificatõnem.

q.xl.ar.vj.

¶ Patet ista clare. Uult g ista rõ. q causantia spem ⁊ excludẽtia timorẽ ad quã spem ⁊ exclusionẽ timoris seqt audacia. sunt pfectõis. igit p pñs audacia causat ex his q sunt pfectõis (scꝫ p se) Dico ãt p se. qꝛ p accñs defect causat audaciã vt pbãt argumẽta an oppositũ

☞ Argumẽtũ ãt in ptũ. ẽ directe p scda pte pclusiõis risiue. q etiã de se seqt ad pmã. ⁊ pma pbata pbat ⁊ scda. qꝛ bñ seqt. pfectio ẽ cã. g nõ defectus.

¶ Ad pmũ g dõm. q ebrietas causat audaciã nõ inqñtũ ẽ defect. sꝫ inqñtũ facit cordis dilatatõem. ⁊ inqñtũ etiã facit estimatõeꝫ cuiusdã magnitudinis

¶ Maior pa. ppt multiplicatõem spirituũ. ⁊ caloris dilatantiũ cor. Minor pa. m̃ illa pfectio corpalis ipsius cordis pcomitat ebrietatẽ. ⁊ scdo estimatio magne virtutis. vt patet q. xl. ar. vj. Ultra g ⁊c. Audacia causat ex defectu p se (h ẽ rõne ipsius solius sine piũcta pfectõe aliq. saltẽ corpali ⁊ estimata excellẽtia) negat. sꝫ p accñs vt volũt scda ps pclonis quã pbat ista rõ.

¶ Ad scdm dõm. q illi q sunt inexpti piculoꝝ sunt audaciores. nõ ppt defectũ sꝫ p accñs. inqñtũ scꝫ ppt inexperientiã neqꝫ debilitatẽ suã cognoscũt neqꝫ psentia periculoꝝ. ⁊ ita p subtractõem cause timoris sequitur audacia.

¶ Maior pa. nõ rõne inexperientie p ⁊ fm se. sed vt illa inexpientia hꝫ adiunctã estimatõeꝫ magne virtutis ⁊ potẽtie. facile supandi picula. q pua vl nõ futura estimãt. Minor pa. g audacia ex defectu causat. Uerũ p accñs rõne illius estimatõnis.

¶ Ad tertiũ dõm. q sicut phs dr in. ij. rhetoricoꝛũ. iniustũ passi reddunt audaciores. qꝛ estimãt q deus iniustũ passis auxiliũ ferat. Et sic pꝫ q nullus defect causat audaciã nisi p accñs. inqñtũ. scꝫ adiunctã aliquã excellentiã. vel veram vel estimatã. vl ex parte alterius. vel ex parte sui

¶ Maior pa. nõ ppt iniuriã vt dr defectũ. sꝫ ppt spem in adiutoriũ diuinũ. ⁊ in diuinã iusticiã. q nõ patiat pgredi iniusticiã ⁊c. Alia ãt pcussa reddunt magis audacia vt videt ppt excitatã irã ⁊ ppt calorẽ incensum

¶ Utrũ audaces sint promptiores in pncipio q̃ in ipis periculis.

A D qrtũ sic pcedit. Uidet q audaces nõ sint pmptiores in pncipio q̃ i ipis periculis. Tremor eñ ex timore causat q cõtrariat audacie. vt ex dictis pꝫ. sꝫ audaces qñqꝫ in pncipio tremũt. vt phs dr in libro de pblematib. g nõ sunt pmptiores in pncipio q̃ in ipis picul existẽtes. ¶ P. p augmentũ obiecti augetur passio. sicut si bonũ ẽ amabile. ⁊ magis bonũ ẽ magis amabile. sꝫ arduũ ẽ obiectũ audacie. augmentato g arduo augmẽtat audacia. sꝫ magis fit arduũ ⁊ difficile piculũ qñ ẽ pñs. g dꝫ tũc magis crescere audacia ¶ P. ex vulnerib inflictis puocat ira. sꝫ ira causat audaciã Dicit eñ phs in. ij. rheto. q ira ẽ ausiuũ. g qñ iã sunt in ipis picul ⁊ pcutiunt videt q magis audaces reddant ¶ Sꝫ ẽ ẽ qd dr in. iij. ethi. q audaces pruolẽtes sunt ⁊ volẽtes añ picula. in ipis ãt discedũt

Iꝭ

q.xliij.ar.ij. et q.xlv.ar.j.

¶ Hic q̃rit de effectu audacie. q ẽ facere pmptiores in pncipio q̃ tpe piculoꝝ.

¶ Rñdeo dõꝫ. q audacia cũ sit qdã mot appetitus sensitiui. seqt apphẽsionẽ sensitiue virtutis. virtus ãt sensitiua nõ ẽ collatiua. nec inqsitiua singuloꝝ q circũstãt rẽ. sꝫ subitũ hꝫ iudiciũ. Cõtigit ãt qñqꝫ q sꝫ subitã apphẽsionẽ nõ pñt cognosci oia q difficultatẽ i aliq negocio afferũt. vñ surgit audacie mot ad aggrediẽdũ piculũ. vñ qñ iã expiũt ipm piculũ sentiũt maiorẽ difficultatẽ q̃ estimauerũt. ⁊ iõ deficiũt

¶ D. pº rñdet directe ad qsitũ. scdo rñdet etiam de forti. quõ se habeat opposito mõ ad audacẽ. ibi. Sed rõ ⁊c. Tertio pbat ãbas rñsiones sil. ibi. Uerũ etiã ⁊c. Respõdet g ad qsitũ tali pclone. Audaces sunt pmptiores in pncipio ⁊ tpe piculoꝝ deficiũt. Arguit sic p ista cõclusione. Illi in pncipio sunt pmpti. ⁊ deficiũt in fine q pº estimãt modicã difficultatẽ. sꝫ in picul experiunt maiorẽ q̃ estimauerũt. sꝫ audaces in pncipio aggressus periculi estimãt modicã difficultatẽ. in ipis vo picul experiuntur maiorẽ. igit pclo vera. Maior pꝫ extra lrãm. qꝛ pmptitudo aggrediendi causat ex estimatõe facultatis superandi. Minorẽ D. pbat a pncipio. Deinde cũ dr

¶ Sꝫ rõ ẽ discursiua oĩm q afferũt difficultatẽ negocio. ⁊ iõ fortes q ex iudicio rõis aggrediũt picula. in pncipio videnẽ remissi. qꝛ nõ passi. sꝫ cũ deliberatõe debita aggrediunt. qñ ãt sunt in ipis picul nõ experiunt aliqd iprouisum. sꝫ qñqꝫ minora illis q pcogitauerũt. ⁊ iõ magis psistunt

¶ Rñdet de forti p oppositũ ad pdicta. ppt pfectõeꝫ doctrine (qꝛ ⁊ phs oppositũ ponit de forti) tali pclone. Fortes in pncipio videnẽ ẽ remissi. sꝫ in picul magis psistũt. q pbat supplẽdo maiorẽ oppositã maiori pcedẽtis rõis. illi in pncipio videnẽ remissi ⁊ in picul magis psistũt

q̃ d̃ñ dicit̃, oĩa picula in pn̄cipio. ⁊ in ip̄is picul̃ nõ inue niunt maiorẽ. imo q̃n̄q̃ minorẽ difficultatẽ q̃ cẽtimauer unt. s; fortes sunt hmõi. Maior pz. qr remissio pmptitudinis aggrediendi puenit ex ponderata difficultate. Et pmanẽtia in piculis ex inuẽta minore difficultate q̃ ẽtimata erat. Minor pbaṫ i lr̃a dare Deinde ibi

¶ Uel etiã qr ppṫ bonũ ṽtutis picula aggrediũtur cuiꝰ boni volũtas in eis pseuerat quãtacunq; sint picula. audaces aũt ppṫ solã estimatõez faciẽtẽ spem ⁊ excludentẽ timorẽ. sicut dictũ est

ar.ij. ¶ Subiũgit rõem aliã p vtraq; pclone istã. manẽte cã manet ⁊ effectꝰ. ⁊ deficiẽte deficit. s; in fortib; manet in picul̃ cã aggressus. in audacib; aũt i picul̃ deficit. ḡ fortes manẽt. audaces nõ psistũt ⁊c̃. Minor pbaṫ in lr̃a. qr fortes aggrediunṫ ppṫ bonũ ṽtutis cuiꝰ volũtas manet etiã in picul̃. Audaces aũt aggrediunṫ ppṫ spem pstingentẽ ex estimatõe facilitat̃ piculoꝝ. q̃ estimatio nõ manet dũ experiunṫ p̄riũ. igiṫ ⁊c̃. ¶ Et nota q̃ libri i pn̄cipio corpis cõir lr̃ in ẽdolũ (audacia sequiṫ app̄hẽsione appetitie) d; ẽ sensitiue ṽtutis. nõ ei ṽtꝰ appetitiua ẽ app̄hẽsiua vt de se pstat

¶ Cõfirmaṫ aũt pᵒ pclo argumẽto in p̄trariũ.

¶ Ad pmũ ḡ dõz. q̃ etiã in audacib; accidit tremor ppṫ reuocatõez caloris ab exteriorib; ad interiora. sicut etiã in timẽtib;. s; in audacib; reuocaṫ calor ad cor. in timentib; aũt ad inferiora.

¶ Ad maiorẽ. Tremor ex timore causaṫ ppṫ retractiõe caloris ad interiora inferiora. ⁊ nõ solũ ex timore. qa in h̃ nõ p̄riaṫ audacie. qr facit tremorẽ. s; qr facit ppṫ aliũ modũ. Minor ṽa. ppṫ h̃ q̃ calor reuocaṫ ad cor qd̃ dilataṫ ex calore ⁊ reddiṫ audacꝰ. ḡ ⁊c̃. Negaṫ p̄ña. vult argumẽtũ. q̃ i pn̄aᵒ timcãt. qr ...mũt. h̃ nõ seqṫ. vt dictũ ẽ

¶ Ad scdm dõz q̃ obiectũ amoris ẽ simplr̃ bonũ. vñ augmentatũ simplr̃ augmẽtat amorẽ. s; obiectũ audacie ẽ cõpositũ ex bono ⁊ malo. ⁊ motꝰ audacie in malũ psupponit motũ spei in bonũ. ⁊ iõ si tm̃ addaṫ de arduitate ad piculũ q̃ excedat spem. nõ seqṫ motꝰ audacie. s; diminueṫ. si tm̃ sit motꝰ audacie. q̃to maiꝰ ẽ piculũ. tãto maior audacia reputaṫ

¶ Ad maiorẽ. ṽa. si augmẽtũ obiecti etiã p̄pariaṫ passionẽ. qñ passio nõ simplr̃ respicit obiectũ. s; qñ pdi tionaṫ i ordie ad aliũ Sic amor respicit bonũ absolute sine habitudie ad aliũ. ⁊ pcedit pbatio de amore Et maior ṽa qñ passio respicit obiectũ absolute sub tali rõe. si at nõ absolute. s; in ordie ad obiectũ alterꝰ passiõis. tũc nõ oportz. nisi ⁊ obiectũ alterꝰ augmẽteṫ. Ad minorẽ. arduũ nõ ẽ obiectũ rõe arduitat̃ absolute. s; i ordie ad bonũ victorie. quã respicit spes. Vñ si accidat vl̃ estimeṫ tãta arduitas q̃ nõ p̄paraṫ spei. nõ p̄paraṫ tale augmẽtũ passiõe audacie. qr obiectũ audacie ẽ p̄positũ ⁊c̃. Nõ q̃ directe audacia respiciat vtrũq;. vt patuit ar. ij. ad 3ᵐ. s; qr vnũ directe respicit. s. malũ ⁊ arduũ. aliũ psupponit. s. victoriã speratã ṽa ẽ m̃ maiorẽ. q̃ augmẽtato obiecto augeṫ passio si maneat. maior ẽ ei audacia q̃ aggrediṫ maximũ malũ

¶ Ad tertiũ dõm. q̃ ex lesione nõ causaṫ ira nisi q. sequẽ. ar. j supposita aliq̃ spe. vt infra diceṫ. ⁊ iõ si fuerit tantũ piculũ q̃ excedat spem victorie. nõ sequeṫ ira. s; verũ est. q̃ si ira sequaṫ. audacia augebiṫ

¶ Ad maiorẽ. Nõ sp causaṫ ira ex vulnerib; nisi supposita aliq̃ spe vindicãdi. vt pz q. pce. ar. j. Minor ṽa. vel ira. ḡ qñ iã sunt in picul̃ ⁊ pcutiunṫ ⁊c̃. Uł q̃ si spes maneat. si aũt excludiṫ spes. sicut cõir solet fieri audacib; q̃ picula pꝰ nõ pẽsauerunt. tũc nõ seqṫ ira vl̃ audacie p̄sistentia. s; fuga ⁊ deiectio

¶ Questio. xlvj. de ira fm se.

Deinde p̄siderãdũ ẽ de ira. ⁊ pᵒ de ira fm se. 2ᵒ de cã factiua ire ⁊ remedio eiꝰ. 3ᵒ de effectu eiꝰ. Circa h̃ q̃runṫ octo. Pᵒ. vtrũ ira sit passio specialꝭ. Scdo. vtrũ obiectũ ire sit bonũ an malũ. Tertio. vtrũ ira sit in p̄cupiscibili. Quarto. vtrũ ira sit cũ rõne. Quinto vtrũ ira sit naturalior q̃ p̄cupiscẽtia. Sexto. vtrũ ira sit grauior q̃ odiũ Septimo. vtrũ ira solũ sit ad illos ad q̃s est iusticia. Octauo de specieb; ire.

¶ Postq̃ determinatũ ẽ de timore ⁊ audacia q̃ p̄stituũt scdaz p̄iugatõez passionũ irascibil̃. h̃ finalr̃ determinaṫ de ira. qr vt sup̄ patuit. Ira ẽ vltia passio irascibil̃. ⁊ non h; aliquã p̄riũ. cũ q̃ ponaṫ i aliq̃ vna p̄iugatõne. iõ vltio de ip̄a determinat. Determinat aũt p̄ma de ip̄a. pᵒ fm se. 2ᵒ de causis q. seq̄nti. 3ᵒ de effectib; q. xl. Circa pᵐ duo facit pᵒ inq̄rit naturã ipsius ire. 2ᵒ diuidit eã in suas spẽs i ar. vltio. Circa pᵐ duo facit. pᵒ inq̄rit q̃d sit ira. 2ᵒ assignat q̃sdã p̄prietates eiꝰ. ar. iij. Circa pᵐ tria facit. pᵒ ostẽdit q̃ ira ẽ passio specialꝭ distincta ab alijs. 2ᵒ inq̄rit obiectũ eiꝰ. ar. ij. 3ᵒ subiectũ eiꝰ. ar. iij.

I

¶ Utrũ ira sit passio specialis.

Ad pmũ sic pcediṫ. Uidetur q̃ ira nõ sit passio specialꝭ. Ab ira eñ denoiaṫ potẽtia irascibilꝭ. s; huiꝰ potẽtie nõ ẽ vna tm̃ passio s; mlt̃e. ḡ ira nõ ẽ vna passio specialꝭ ¶ Pr̃ea cuilibet passioni speciali ẽ aliq̃d p̄riũ. vt pz inducẽti p singula. s; ire nõ ẽ aliq̃ passio p̄ria. vt sup̄ dictũ ẽ. q. xxiij. ar. iij. ḡ ira nõ ẽ passio specialꝭ. ¶ Pr̃. vna specialꝭ passio nõ includit aliã. s; ira icludit multas passiões. ẽ eñ cũ tristicia ⁊ cũ spe. ⁊ cũ delectatõe. vt pz p phm in. ij. rheto ḡ ira nõ ẽ passio specialꝭ. ¶ Sz p̄ ẽ qd̃ Damas. ponit irã specialẽ passionẽ. Et silr̃ Tulliꝰ in. iiij. de tusculanis questionib;.

¶ Hic pᵒ inq̄rit. an sit distincta passio. qd̃ ẽ q̄rere de quidditate specifica.

¶ Rñdeo dõz. q̃ aliq̃d d̃r gñale dupl̃r. Unoꝰ p pdicatõem sicut aial ẽ gñale ad oĩa aialia. Alioꝰ p cãm sicut sol ẽ gñalꝭ oim̃ q̃ generanṫ in his iferiorib; fm Diony. in. iiij. c. de di. no. Sicut eñ genꝰ p̄tinet mltas drãs ptãte fm silitudinẽ materie. ita cã agẽs p̄tinet mltos effectꝰ fm ṽtutẽ actiuã. p̄tingit aũt aliquẽ effectũ ex p̄cursu diuersaꝝ cãꝝ pduci. Et qr oĩs cã aliq̃ mõ in effectu manet. pt etiã dici tertio mõ q̃ effectꝰ ex p̄gregatõe mltaꝝ cãꝝ pductꝰ h; q̃ndã generalitatẽ inq̃ztũ p̄tinet mltas cãs q̃dãmõ in actu.

¶ Quia vnũ oppositoꝝ innotescit p reliquũ. iõ S. t. inuestigat quõ ira dicaṫ gñalꝭ passio. ⁊ quõ nõ. ⁊ sic patebit an sit specialꝭ passio. Pᵒ ḡ distiguit de mltiplici gñalitate. qr mplici. Scdo subiũgit tres pclones mtuas. pᵐ ibi. Pᵒ ḡ ⁊c̃. scdaz ibi. Silr̃ aũt ⁊c̃. tertiã ibi. Sz iter ria ⁊c̃. Notat ḡ S. t. q̃ aliq̃d pt dici gñale dupl̃r. ⁊ ex scdo mõ patet ⁊ tertiũ. qr ẽ gñale fm pdicatõez. scdo fm cãm

fa'itatē.3° ſm ꝟtualē ꝯtinētiā. Cōſequēter cū dē

¶ Primo ḡ mō ira nō ē paſſio generaľ.ſʒ ꝯdiui-
q.xxiij. ar.j. et q̄rto ſʒ alios paſſionibꝰ. vt ſup̄ dictū eſt.

¶ Rñdet iuxta p̄ᵐ mēbrū tali ꝯcłone p̄ᵒ. Ira nō ē generaľ paſſio ꝑ p̄dicatōeʒ. ꝓbaľ. oīs paſſio alijs ꝯdiuiſa nō ē gñaľ ꝑ p̄dicatōem. ſʒ ira ē hmōi. ḡ ꝛc. Maior nota. minor patuit ſup̄ q.xxiij.ar.p̄.ꝛ q̄rto Cōſeq̄nt ibi

¶ Siľiter āt nec ſcd̄o mō.nō ē em̄ cā aliaꝝ paſſio-
.xxv. ar. nū. vt ſup̄ dictū ē. ſʒ ꝑ hūc modū p̄t dici generalis paſſio amoꝛ. vt pʒ ꝑ Aug. in.iiij. de ci.dei. Amoꝛ em̄
q.xxv. ar.ij. eſt p̄ma radix oīm paſſionū vt ſup̄ dictū eſt.

¶ Subiūgit ſcd̄aʒ ꝯcłonē iſtā. Ira nō ē gñaľ ꝑ cauſalitatē. ꝓbaľ. illa ē gñaľ iſto mō q̄ ē cā aliaꝝ paſſionū. ſʒ ira nō ē cā aliaꝝ paſſionū. ſʒ amoꝛ. igiť ꝛc. Minoꝛ patuit ſup̄. q. xxv. ar. ij. Tunc ibi

¶ Sʒ tertio mō p̄t ira dici paſſio gñaľ. inq̄ʒtū ex ꝯcurſu multaꝝ paſſionū cauſaľ. nō em̄ inſurgit motus ire niſi ꝓpť aliquā triſticiā illatā. ꝛ niſi adſit deſideriū ꝛ ſpes vlciſcēdi. q2 vt phs dī in.ij. rheto. iratus hʒ ſpem puniendi. appetit em̄ vindictaʒ vt ſibi poſſibilē. vn̄ ſi fuerit multū excellēs ꝑſona q̄ nocumentū intulit. nō ſeq̄tur ira. ſʒ ſolū triſticia. vt Auicenna dī in libro de aīa.

¶ Deducit tertiā ꝯcłonē iſtā. Ira ē gñaľ paſſio ꝑ virtualē ꝯtinētiā ꝛ p̄ſuppoſitōeʒ vľ effectualitatē (vt alij dicunt) ꝓbaľ. oē illō ē gñale iſto mō tertio qō ex pluribꝰ paſſionibꝰ ꝯcurrētibꝰ ad ip̄m cauſaľ. ſed ira cauſaľ ex ꝯcurſu multaꝝ paſſionū. igiť ꝛc. Minoꝛ deducit i lr̄a clare

☞ Argumētū āt in ꝯ̄riū ē ꝑ p̄ma ꝯcłone reſpon.

Ad p̄ᵐ ḡ dōʒ. q̄ vis iraſcibiľ denoiaľ ab ira. nō q2 oīs motꝰ huiꝰ potē ſit ira. ſʒ q2 ad irā t̄minaľ oēs motꝰ huiꝰ potē. ꝛ inť alios eiꝰ motꝰ iſte ē manifeſtioꝛ

¶ Maioꝛ v̄a. ꝓpť maiorē notitiā huiꝰ paſſiōis. ꝛ q2 finaľ ē i iraſcibili. ſʒ ꝛ ip̄a t̄mineľ ad paſſionē ꝯcupiſcibiľ. vt patuit ſup̄ q.xxv.ar.iij. Nō āt ꝛc. q2 oēs paſſiōes ſint ira i ip̄a iraſcibili. Sicut nec oēs ſunt ꝯcupiſcētꝭ in ꝯcupiſcibili Minoꝛ v̄a. tn̄ ip̄a potā denoiaľ ab vna ſpeciali rōne dicta. Sʒ negaľ ꝯn̄a.

¶ Ad ſcd̄m dōm. q̄ ex h̄ ip̄o q̄ ira cauſaľ ex ꝯ̄rijs paſſionibꝰ. ſ. a ſpe q̄ ē boni. ꝛ a triſticia q̄ ē mali. icludit in ſeip̄a ꝯ̄rietatē. ꝛ iō non hʒ ꝯ̄rium extra ſe. ſicut etiā in medijs coloribꝰ nō inueniť ꝯ̄rietas niſi q̄ eſt ſimpliciū coloꝝ ex q̄bꝰ cauſanť

¶ Ad maiorē. ſi itelligiť q̄ cuilibet paſſiōi ſpeciali eſt aliq̄d ꝯ̄riū extra ip̄am. negaľ de ira. Si āt itelligiť vľ extra ip̄am. vľ ip̄a intra ſe ꝯtinet ꝯ̄rias paſſiōes. ꝯceditur. Minoꝛ v̄a extra ſe vt patuit. q. xxiij. ar. iij. tn̄ intra ſe ꝯtinet ꝯ̄rias ꝟtualr̄ ꝛ cauſalr̄. negaľ ꝯn̄a.

¶ Ad 3ᵐ dōʒ. q̄ ira icludit mľtas paſſiōes nō q̄-dē ſic genꝰ ſpēs. ſʒ magꝭ ſm̄ ꝯtinētiā cauſe ꝛ effectꝰ.

¶ Si itelligiť maioꝛ de iclūſiōe ſicͭ effectꝰ cām icludit. negaľ. Minoꝛ v̄a. includit nō ſicut genꝰ ſpēs. ſʒ ſic effectus cauſas. Ultra. igiť nō ē ſpecial. vez tertio mō

¶ Utꝝ obiectū ire ſit bonū an malū.

M AD ſcd̄m ſic ꝓcediť. Videť q̄ obiectū ire ſit malū. Dicit em̄ Greg. Nice. q̄ ira ē q̄ſi armigera ꝯcupiſcētie. inq̄ʒtū ſcʒ ip̄ugnat id qō ꝯcupiſcētiā ip̄edit. ſʒ oē ip̄edimētū hʒ rōem mali. ḡ ira reſpicit malum tāq̄ʒ obiectū. ¶ P̄. ira ꝛ odiū ꝯueniūt i effectu. vtriuſq̄ʒ em̄ ē iferre nocumētū alteri ſʒ odiū reſpicit malū tāq̄ʒ obiectū vt ſup̄ dictū ē. ḡ etiā ꝛ ira. q.xxix. ar.j. ¶ P̄. ira cauſaľ ex triſticia. vn̄ phs dī in. vij ethi. q̄ ira opaľ cū triſticia. ſʒ triſticie obiectū ē malū. ḡ ꝛ ire. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē qō Aug. dī in. iiij. ꝯfeſ. q̄ ira appetit vindictā. ſʒ appetitꝰ vindicte ē appetitꝰ boni. cū vindicta ad iuſticiā ꝑtineat. ḡ obiectuʒ ire ē bonū. ¶ P̄. ira ſp̄ ē cū ſpe vn̄ ꝛ delectatōeʒ cauſaľ. vt dī phs in. ij. rheto. ſʒ ſpei ꝛ delectatōnis obiectū eſt bonū ḡ ꝛ ire.

¶ Hic inq̄riť de obiecto ire exp̄ſſe. ſʒ em̄ habito q̄ ſit ſpecialꝭ paſſio habeaľ q̄ ſit ſpecialꝭ obiecti. nō tn̄ habeť an ſit bonū vľ malū. ꝛ iō nulla ē ſup̄fluitas in iſtis duobꝰ articuľ. Et p̄terea. q2 ira videť icludere mľtas paſſiōes. iō p̄mꝰ articulꝰ determiauit q̄ eēt ſpecial. Iſte āt q̄d ſit ſpeciale eius obiectū.

¶ Rñdeo dōʒ. q̄ motꝰ appetitiue ꝟtutꝭ ſeq̄ť actū ꝟtutꝭ app̄hēſiue. vis āt app̄hēſiua dupľr aliq̄d app̄hēdit. Unoᵒ ꝑ modū incōplexi. ſicut cū itelligimus q̄d ē hō. Alioᵒ ꝑ modū ꝯplexi. ſicut cū itelligimus albū ineē hoī. Un̄ vtroq̄ʒ mō vis appetitiā p̄t tēdere in bonū ꝛ malū. ꝑ modū q̄dē ſimplicis ꝛ incōplexi. cū appetitꝰ ſimpľr ſeq̄ť vľ inheret bono vel refugit malū. ꝛ tales motꝰ ſunt deſideriū ꝛ ſpes. delectatio ꝛ triſticia. ꝛ alia hmōi.

¶ D. p̄ᵒ p̄mittit quādā ꝯcłonē p̄ambularē q̄ſi diſtinctiuā. Scd̄o applicat eā ꝛ iferť ꝯcłonē reſſiuā. ibi. Et ſiľr ꝛc. Tertio ſubiūgat qōdam notabile declarās dicta ibi. Eſt tn̄ ꝛc. Circa p̄mū p̄ᵒ deducit ip̄am ꝯcłonē p̄ambulatē. Scd̄o explicat p̄tes eiꝰ. ibi. Per modū ꝛc. Concluſio p̄ambularꝭ ē. Utroq̄ʒ mō (ſcʒ ꝑ modū ꝯplexi ꝛ ꝑ modū incōplexi) vis appetitiā p̄t tēdere i bonū ꝛ malū. ꝓbaľ clare a p̄ncipio i lr̄a. ¶ Et nota q̄ ſʒ in beſtijs nō ſit app̄henſio formaľ alicuꝰ ꝯplexi. q2 nō ē in eis collatio. tn̄ ſicut ſup̄ dictū fuit. q. xl. ar. iij. q̄ in eis ē ſpes q̄ tēdit in futurū ꝟtute itellectꝰ inſtruētis naturā. ꝛ mouētꝭ in futurū. Sic ē i eis motꝰ in ꝯplexū abſq̄ʒ collatōe ꝛ app̄hēſiōe collatiā vniꝰ ad alteꝝ. vt patebit ar. iiij. ad. ij. Deīn cū dē

¶ Per modū āt ꝯplexi. ſicut cū appetitꝰ ferť in h̄ q̄ aliq̄d bonū vľ malū inſit vľ fiat circa alteꝝ. vľ tendēdo in h̄. vľ refugiendo ab h̄. ſicut manifeſte pʒ in amore ꝛ odio. amamꝰ em̄ aliquē inq̄ʒtū volumꝰ ei ineē aliq̄d bonū. odimꝰ āt aliquē inq̄ʒtū volumꝰ ineſſe aliquod malum.

¶ Explicat p̄tes ꝯcłonis. q̄n videlicʒ appetitiua vis tēdit in incōplexū. ꝛ q̄ ſint iſte paſſiōes. Explicat etiā ſecundā p̄tē. q̄n feraľ in obiectū ꝯplexū. ꝛ q̄ ſint hmōi paſſiones. q2 amoꝛ ꝛ odiū. Deinde ibi

¶ Et ſimiľr ē i ira q̄cūq̄ʒ em̄ iraſciť. q̄rit vīdicari de aliq̄. ꝛ ſic motꝰ ire tēdit in duo. ſ. in ip̄am vindictaʒ quā appetit ꝛ ſperat ſicut qōdā bonū. vn̄ ꝛ de ip̄a delectaľ. tēdit etiā in illū de q̄ q̄rit vindictā ſicut in cōtrariū ꝛ nociuū qō ꝑtineť ad rōem mali

¶ Applicat ſcd̄m mēbrū p̄dictū ad ꝓpoſitum. ꝛ rn̄det ad q̄ſitū tali ꝯcłone. Obiectū ire ē aliq̄d ꝑ modū ꝯplexi ex bono ꝛ malo. ꝓbaľ. q̄cūq̄ʒ iraſciť q̄rit vīdicari de aliq̄.

ꝓcedit in duo ⁊c. vt i lra. ⁊ ꝑ ꝯña ꝯclo ꝑa. Dūcibi

¶ Eſt tñ duplex dr̃ña attendenda circa h̄.ire ad odiū ⁊ ad amorem. Quaꝝ pma ē. ꝙ ira ꝑ ſe reſpicit duo obiecta. amor ꝟo ⁊ odiū qñqꝫ reſpiciūt vnum obiectū tm̄. ſicut cū aliqs d̄r amare vinum vl' aliqd h̄mōi. aut etiā odire. Scd̄a ē. qꝛ vtrūqꝫ obiectoꝝ ū. qd̄ reſpicit amor ē bonū. vult em̄ amās bonū alicui tāqꝫ ſibi ꝯueniēti. vtrūqꝫ ꝟo hoꝝ q̄ reſpicit odium h̄ꝫ rōem mali. vult em̄ odiēs malū alicui tāqꝫ cuidā incōueniēti. ſꝫ ira reſpicit vnū obiectū ſm̄ rōem boni ſcꝫ vīdictā quā appetit. ⁊ aliud ſm̄ rōeꝫ mali. ſcꝫ hoieꝫ nociuū de q̄ vult vindicari. ⁊ iō ē paſſio q̄dāmō ꝯpoſita ex ꝯ̄rijs paſſionibꝫ Et ꝑ h̄ pꝫ rn̄ſio ad obiecta

¶ Ponit notabile dr̃ña'e circa dicta. qꝛ ꝯparauit irā amori ⁊ odio. dicēs. ꝙ nō ē ſil'r oīno in obiecto ire. odij. ⁊ amoris. Eſt em̄ duplex dr̃ña. Ira em̄ ſꝑ ē ꝯplexi. ⁊ duoꝝ ꝯtrariū obiectoꝝ. Amor āt (ſcꝫ ꝯcupiſcētie) ⁊ ſil'r odiū illi amori corn̄dēs. pt ēē boni tm̄ vl' mali tm̄. ſicut amam⁹ vinū. ¶ Et nota ꝙ q̄uis eo actu q̄ ꝯcupiſcim⁹ vinū includat ⁊ ip̄e cui ꝯcupiſcimus. tn̄ vt amor ꝯcupiſcētie fert' in vnū tm̄. Sil'r de odio. vt cū deteſtor rē aliquā. Et 2° qꝛ amor etiā q̄ ē ꝯplexi (q̄ ſcꝫ ſil'r ē amicicie ⁊ ꝯcupiſcentie in ordie ad diuerſa obiecta ꝯtrālia) ē duoꝝ bonoꝝ. odiū ſibi corn̄dēs ē duoꝝ maloꝝ. Ira āt ē boni ⁊ mali. Alia āt dr̃ña eſt clare in lr̃a. Quia aūt vtreqꝫ rōnes veꝝ ꝓbant. pme tres. ꝙ ira ſit circa malū. due alie ꝙ ſit circa bonuꝫ. Et vtrūqꝫ veꝝ ē. ſꝫ nō cū ꝑciſiōe. Ideo D. eas nō ſoluit Nec aūt videant' ꝓbare. ꝙ ſit mali tm̄. iō rn̄dendū ē argumentis aū ꝯ̄riū. ad maiorē explicatōem.

¶ Ad pm̄. maior ꝟa. impugnat' ſe vindicando de eo qd̄ ꝯcupiſcētiā impedit. q̄ vindicta h̄ꝫ rōem boni apud iratū. Minor ꝟa. ꝙ reſpicit malū. ſꝫ nō tm̄. qꝛ dr̃ña ē inter irā ⁊ ꝯcupiſcētiā. nā ꝯcupiſcentia eſt incōplexi. Ira āt mixta ex parte obiecti.

¶ Ad ſcd̄i maiorē. vera. ſꝫ nō ꝯueniūt in obiecto determinate. ꝯueniūt q̄dē. qꝛ ira ſꝑ ē ꝯplexi. ⁊ odiū etiā pt eſſe ꝯplexi. ſꝫ tn̄ ꝯplexi ex duobꝫ malis. ira ꝯſtituit' ex bono ⁊ malo. Minor ꝟa. ꝙ etiā ira. ſꝫ nō tm̄. imo ⁊ particulariter reſpicit bonum.

¶ Ad tertiū. maior ꝟa ⁊ minor. ꝙ ⁊ ira ē mali. veꝝ. ſꝫ nō tm̄. qꝛ ira cauſat' q̄dē a triſticia. ꝙ in obiecto aliq̄lr̄ cōuenit. ſꝫ nō totalr̄. nec ſeq̄t' ꝑ̄a forme. cauſat' ab illa paſſione. ꝙ ꝯuenit cū ea in obiecto. vt em̄ ſepe patuit oēs cauſant' (ſaltē remote) ab amore. nō tn̄ ꝯueniūt in obiecto.

¶ Utrū ira ſit in ꝯcupiſcibili.

A D tertiū ſic ꝓcedit'. Videt' ꝙ ira ſit in ꝯcupiſcibili. Dicit em̄ Tulli⁹ in iiij. de tuſculanis q̄ſtionibꝫ. ꝙ ira ē libido q̄dā. ſꝫ libido ē in ꝯcupiſcibili. ꝙ ⁊ ira. ¶ P. Aug. d̄r in regula. ꝙ ira creſcit in odiū. Et Tulli⁹ d̄r i eodem libro. ꝙ odiū ē ira inueterata. ſꝫ odiū ē in ꝯcupiſcibili ſicut amor. ꝙ ira eſt in ꝯcupiſcibili. ¶ P. Damaſ. ⁊ Greg. nice. dicūt ꝙ ira cōponit' ex triſticia et deſiderio. ſꝫ vtrūqꝫ hoꝝ ē in ꝯcupiſcibili. ꝙ ira ē in ꝯcupiſcibili. ¶ Sꝫ ꝯ. vis ꝯcupiſcibil' ē alia ab iraſcibili. ſi igit' ira eēt in ꝯcupiſcibili. nō denominaret' ab ea vis iraſcibilis.

¶ Hic Doc. inq̄rit de ſubiecto ire

¶ Rn̄deo dc̄ꝫ. ꝙ ſicut ſup̄ dictū ē. paſſiōes iraſcibilis in h̄ dr̃ūt a paſſionibꝫ ꝯcupiſcibil'. ꝙ obiecta paſſionū ꝯcupiſcibil' ſunt bonū ⁊ malū abſolute. obiecta aūt paſſionū iraſcibil' ſunt bonū ⁊ malū cū q̄dam eleuatōne ⁊ arduitate. q.xxiij.ar.p.

¶ D. rn̄det tali ꝯcl'one. ira nō ē in ꝯcupiſcibili. ſꝫ iraſcibili. ꝓbat'. oīs illa paſſio ē in iraſcibili. cui⁹ obiectū ē bonū vl' malū. cū q̄dā eleuatōe ⁊ arduitate. ſꝫ obiectū ire eſt mixtū ex bono ⁊ malo cū eleuatōe ⁊ arduitate. igitur ⁊c. Cōclo.
D. p° ꝓbat maiorē. ſcd̄o minorē cū ꝯcl'one inferēdo. ibi. Dictū ē āt ⁊c. Maior ꝙ ꝓbat' in pncipio. qꝛ ꝑ hoc dr̃ūt paſſiōes ꝯcupiſcibil' ⁊ iraſcibil'. Cōſequēter ibi

¶ Dictū ē āt. ꝙ ira reſpicit duo obiecta. ſ. vindictā quā appetit. ⁊ cū de q̄ vindictā q̄rit. ⁊ circa vtrūqꝫ quādā arduitatē ira req̄rit. nō em̄ inſurgit mot⁹ ire niſi ab aliq̄ magnitudine circa vtrūqꝫ. q̄cūqꝫ em̄ nihil ſunt aut modica valde. nullo mō digna eſtimamus. vt d̄r phs in. ij. rheto. Vn̄ manifeſtū eſt ꝙ ira nō eſt in ꝯcupiſcibili. ſꝫ in iraſcibili Ar.ij.

¶ Subiūgit minorē quā ꝓbat clare. qꝛ ira h̄ꝫ ꝑ obiecto vīdictā circa aliquē q̄ intulit aliqd̄ notabile nocumētū ⁊c.

☞ Et ꝯfirmat' ꝯcl'o argumēto in ꝯ̄riū qd̄ ꝓcedit ex denoiatōe intrinſeca ⁊ abſoluta. vbi denominās ē formaliter in denoiato. de h̄ p° ꝑ. q. vj. ar. iiij.

¶ Ad pmū ꝙ dc̄ꝫ. ꝙ Tulli⁹ libidinē noiat appetitū cuiuſcūqꝫ boni futuri nō habita diſcretōe ardui vel nō ardui. ⁊ ſm̄ hoc ponit irā ſub libidine. inq̄ntū eſt appetit⁹ vindicte. ſic āt libido cōis ē ad iraſcibilem ⁊ ꝯcupiſcibilem.

¶ Ad maiorē dico. ꝙ libido accipit' valde gn̄alr̄ ꝑ oī effrenato motu in bonū futuꝝ. ſiue arduū ſiue abſolute bonū. Minor diſtinguit'. ſi itelligat' vl'r falſa ē. ſꝫ aliq̄ libido (.i. ꝯcupiſcētia carnal') excedēs moderamē recte rationis. Accipit' etiā libido qñqꝫ ꝑ materiali pcti originalꝫ ꝑ ꝯcupiſcētia habituali. vt patebit īfra q. 82. ar. iij. ad iij.

¶ Ad ſcd̄m dc̄m. ꝙ ira d̄r creſcere in odiū. nō ꝙ eadē nūero paſſio q̄ pus fuit ira poſtmodū fiat odium ꝑ quādā inueteratōeꝫ. ſꝫ ꝑ quandā cauſalitatē. ira em̄ ꝑ diuturnitatē cauſat odiū

¶ Ad auctoritatē maioris. dico ꝙ itelligunt' nō formalr̄. q̄ſi ira mutet' ⁊ trāſeat in odiū. ſꝫ cauſalr̄. qꝛ ex ira diu durāte ⁊ retēta cauſat' odium. Quō āt differāt ira ⁊ odiū. patebit in ar. vj. Et de h̄ habet' in de Malo. q. xij. ar. iiij. qꝛ ex h̄ ꝙ aliqs aliquē ſepe offendit ⁊ ei iniuriat⁹ ē et ſepe ꝯtrauit ad irā. ſeq̄t' ꝙ ip̄e ſm̄ ſe incipiat ſibi diſplicere ⁊ cū abſolute odio ꝓſequit'.

¶ Ad tertiū dc̄ꝫ. ꝙ ira d̄r ꝯponi ex triſticia ⁊ deſiderio. nō ſicut ex ptibꝫ. ſꝫ ſic ex cauſis. dictū ē āt ſup̄ q.xxv.ar.p.
ꝙ paſſiōes ꝯcupiſcibil' ſunt cauſe paſſionū iraſcibil'.

¶ Ad maiorē itelligit' nō ꝯpōne ex his ꝓprie dicta ⁊ ꝙ actu ⁊ diſtincte maneāt triſticia ⁊ deſideriū vl' ſpes i ira ſed tm̄ virtute ⁊ ꝑ ſuppoſitiue. ſicut dictū eſt arti. p. et patuit in ſimili ſupra. q. xiij. de electōe q̄ꝫ eſt compoſita ex actu voluntatis ⁊ rationis.

¶ Utrū ira ſit cum rōne.

A D quartū ſic ꝓcedit'. Videt' ꝙ ira non ſit cū rōne. ira em̄ cū ſit paſſio q̄dā eſt in appetitu ſenſitiuo. ſꝫ appetit⁹ ſenſitiu⁹ nō ſe D

quitur rationis apphensionem. sʒ sensitiue partis. ergo ira nõ est cũ rõne. ¶ Pr. aialia bruta carēt rõne. et tñ in eis inuenit ira. ergo ira nõ est cũ rõne. ¶ Pr. ebrietas ligat rõnē. adiuuat aũt ad irã. ergo ira nõ ē cũ rõe. ¶ Sʒ 9 ē qð phs dr in. vij. ethi. q ira pleqt rõnē aliqualr

¶ Hic D. inqrit de qbusdã pprietatibȝ ire. quaꝝ prima est esse cum rõne.

Ar. 4. ¶ Rñdeo dõm. q sicut supra dictũ est. ira est appetitus vindicte. hõ aũt collatõem iportat pene infligende ad nocumẽtũ sibi illatũ. vñ in. vij. ethico. dr phs q syllogisans pferẽdo. qm̃ opoz totalr oppugnare irascit pfestim. pferre aũt et syllogiʒare est rõnis. et ideo ira est quodãmodo cũ rone.

Cõclo. ¶ D rñdet tali pclone. ira ē qdãmodo cũ rõne) scʒ denũciãte) et in hoie ē cũ rõe itrinseca. sʒ in bestijs ē cũ pcursure rõnis. Probaf. ira ē appetit9 vindicte sʒ appetit9 vindicte collatõem iportat (.i. pređrit et exigit collatõeʒ pcedentē qua pferf pena inferẽda ad nocumẽtũ pcedẽs) subsumit sed pferre et syllogiʒare ē rõnis. ergo seqt pclo. Maior nota. Minor pbaf ex pho. subsumpta etiã nota.

¶ Confirmaf etiã pclo argumẽto in pñá. qre aũt dicat phs (aliqualiter) patet ad tertiũ.

¶ Ad pmũ ergo dõm. q motus appetitiue vtutis põt esse cũ rõne duplr. Uno mõ cũ rõne pcipiente. et sic volũtas est cũ rõne. vñ et dr appetitus rõnalis Alio mõ cũ rõne denũciãte. et sic ira est cũ rõne. Dicit em̃ phs in li. de pblematibȝ q ira est cũ rõne. nõ sicut pcipiente rõne. sʒ vt manifestãte iniuriã. appetitus em̃ sensitiuus imediate rõni nõ obedit. sed mediante voluntate.

¶ Maior pba. tñ ira etiã põt eẽ in appetitu itellectiuo. sʒ ibi nõ ē passio Et dico q etiã appetit9 sensitiu9 i hoie obedit rõi mediãte volũtate. Minor pba. nõ seqt apprehẽsionē rõnis pcipientē vel denũciantē vlr. tñ in ira est speciale. qz illa passio seqt sp apprehẽsionē rõnis denũciãtē. sed nõ sp pcipientē sicut nec alie passiones. ergo ira nõ est cũ rõne. Uerũ pcipiente. et hõ vlr loqndo. est tñ sp cũ rõne denũciãte. et q ira possit etiã esse cũ rõne pcipiẽte. vide clare in de malo mate. xij. q. p. in cor. qz ira p zelũ et ira moderata sequit pceptũ rõnis quã esto aliqlr pturbet nõ tñ excecat. et etiã iuuat ad executiõem eius qð p rõneʒ diudicatũ ē. vt s patuit de passiõibȝ in cõi. Uñ itelligẽd9 ē D. i lra et phs (q ira est cũ rõe nõ pcipiẽte) scʒ sp et vlr sʒ sp vt manifestãte. et hõ in hoie. de bestijs pʒ ad 2m. et vide 2a 2e. q. clviij. ar. 2. vbi idē hʒ quis videat hõ sp dicere q sit cũ rõne denũciãte et nõ audiat rõnē. sʒ hõ est veꝝ. qz aliqlr turbat. tñ fm dictamē rõnis infert nocumẽtũ etc.

¶ Ad scdm dõm. q bruta aialia hñt instinctũ naturalē ex diuina rõne eis iditũ. p quē hñt mot9 iteriores et exteriores siles motibȝ rõis. sic sup dictũ est. q. 40. ar. 3.

¶ Maior pba. dico tñ q mouet ex instinctu nature puenientē ab intellectu pme itelligētie. ac si apphenderēt p rõnem. vt patuit supra q. xl. ar. iij. Minor pba. Sʒ negat pña. qz est cũ rõne in hoie. et in bestijs cũ equalẽte rõni. qz sicut in hoie rõ nũciat vindictã inferẽdam pro. ira et instinctus nature mouet ad vindictã pcra prariũ etc.

¶ Ad tertiũ dõʒ. q sicut dr in. vij. ethi. ira audit aliqlr rõnē sic nũciãtē qð iniuriatũ ē ei. sʒ nõ pfecte audit. qz nõ obseruat regl'aʒ rõis i repẽdẽdo vindictã. ad irã ergo reqrit aliqs act9 rõis. et addit ipedimẽtũ rõnis. vñ phs dt i li. de pblematibȝ q illi q sũt multũ ebrij tãqʒ nihil hñtes de iudicio rõnis nõ irascũt. sʒ qñ sunt paꝝ ebrij irascũtur tãqʒ hñtes iudicium rationis sed impeditũ.

¶ Ad maiorē. ebrietas qñqʒ totalr ligat. Tũc negat minor. q iuuet ad irã. sʒ qñqʒ nõ oino ligat sʒ relinqt aliqð iudiciũ rõnis tũc adiuuat irã. qz ira nõ reqrit oino pfectã rõnē. cũ etiã pfectã rõnē nõ audiat. sed excedat modũ in rependendo vicē

¶ Utꝝ ira sit naturalior qʒ pcupiscentia.

A D qntũ sic pcedit Uidef q ira nõ sit naturalior qʒ pcupia. pprĩũ em̃ hois dr q sit aial mãsuetũ natura. sʒ mansuetudo opponit ire. vt dr phs i. ij. rheto. ergo ira nõ ē naturalior qʒ pcupia. sʒ oino videf eē 9 hois naturã. ¶ Pr. rõ 9 naturã diuidit. ea em̃ q fm rõnē agũt nõ dicim9 fm naturã agere. sʒ ira est cũ rõne. pcupiscẽtia aũt sine rõne. vt dr in. vij. ethi. ergo pcupia est naturalior qʒ ira. ¶ Pr. ira est appetit9 vindicte. pcupiscẽtia aũt maxie ē appetit9 delectabiliũ fm tactũ .s. ciborũ et venereoꝝ. hec aũt sũt magis naturalia hoi qʒ vindicta. ergo pcupia ē naturalior qʒ ira. ¶ Sʒ 9 ē q phs dr in. vij. ethi. q ira est naturalior qʒ pcupiscẽtia.

¶ Hic inqrit de alia pprietate ire. an sit naturalior (id est an hõ magis sit idinat9 et habeat pncipia ire qʒ pcupie) et an magis inclinet in vindictã vl in delectabilia.

¶ Rñdeo dõm. q naturale dr illð qð causat a natura. vt pʒ in. ij. phy. vñ vtꝝ aliq passio sit magis vl min9 natural. psiderari nõ pt nisi ex cã sua. Cã aũt passiõis vt sup dictũ ē. duplr accipi põt. Uno mõ ex pte obiecti. alio mõ ex pte subiecti. q. 36. ar. 2.

¶ D. pmo pmittit quãdã pclonē pambularē distinctiuã bimẽbrē. scdo fm hoc distinctē rñdet duplr. p°. ibi. Si ergo etc. scdo ibi. Si aũt etc. Cõclo pambularis est. Dupliciter passio pt dici naturalis vel naturalior alia. Probatur. naturale dicitur illud etc. sed causa passionis dupliciter etc. vt in littera clare. ergo etc. Et ponit Doctor circa maiorē fundamẽtũ determiatõis huius questiõis. qz opoz attendere ad causam passiõis. et si illa est naturalior tũc passio erit naturalior ¶ Nota q qz naturale dr qð a pncipio intrinseco. et qz determinatũ ad vnũ. iõ passio dr naturalior. vel qz ad eã est maior inclinatio intranea subiecto passionis. vel qz magis est ad vnũ determinata et magis ad ipm inclinata. et p(m)modũ naturalitatis vocat D. ex pte subiecti. scdũ dã ex pte obiecti. q solet etiã dici naturalitas obiectiua vel fm specificatõem.

¶ Si ergo psiderēt cã ire et pcupie ex pte obiecti sic pcupia et maxie ciboꝝ et venereoꝝ naturalior est qʒ ira. inqʒtũ illa sũt magis naturalia qʒ vindicta.

¶ Hic pñter D. rñdet iuxta p(m) mẽbrũ pdicte distinctionis tali pclone. Cõcupiscẽtia ex pte obiecti ē naturalior qʒ ira. maxie ciboꝝ et venereoꝝ. pbaf. qz obiecta pcupiscẽtie pserum natural sunt magis naturalia (.i. ad q apt- Cõclo pma

petit⁹ magis ẽ determiat⁹. ⁊ min⁹ pt ea respuere. igit̃ ↄclo ꝓba. ↄña nota. Aũs de se p3. q2 appetit⁹ magis iĉliat̃ in ea q̃ sunt de neĉitate nature specifice ⁊ individual. nõ ãt ira determiat̃ ad aliq̃d extrinsecũ qd nõ ẽ ꝓ sustẽtatõe natu-re. q̃le ẽ vindicta q̃ ẽ obiectũ ire. q̃libet eñ poti⁹ vellet p̃-termittere vindictã. q̃3 carere cibo ⁊ potu ⁊c̃. ↄñter cũ de

¶ Si ãt ↄsideret̃ cã ire ex pte subiecti sic q̃dãmõ ira ẽ naturalior. ⁊ q̃dãmõ ↄcupiscentia. Potest eñ natura alicui⁹ hoĩs ↄsiderari. vl' fm naturã generis. vl' fm naturã spẽi. vl' fm ↄplexionẽ ꝓpriã idiuidui Si igit̃ ↄsideret̃ natura gñis. q̃ ẽ natura hui⁹ hoĩs inq̃ztũ ẽ aĩal. sic naturali⁹ ẽ ↄcupiscentia q̃3 ira. q2 ex ipa natura cõi h3 hõ q̃ndã inclinatõe3 ad appetẽdũ ea q̃ sunt ↄseruatiũa vite. vl' fm spẽ3 vl' fm idiuiduũ

¶ Rñdet iuxta scdã3 cãm passionũ tali ↄclone Ex pte subiecti q̃dãmõ ira ẽ naturalior. ⁊ q̃dãmõ ↄcupiscen-tia. Et q2 illa ↄclo ẽ gñal' ⁊ indeterminata. iõ ipam expli-cat p tres alias ↄclones fm quãdã distinctõe3 trimebrẽ quã subiũgit. scdam ↄclonẽ explicatiuã ponit ibi. Si ãt ↄsiderem⁹ ⁊c̃. tertiã ibi. Si ṽo ⁊c̃. Dicit g̃ q natura hoĩs pt ↄsiderari tripl'r clare in l̃ra Et iuxta p̃mã ↄsideratõe3 nature hoĩs ponit talẽ ↄclonẽ explicatiuã. p̃mã. q̃ ad na-turã gñis hoĩs inq̃ztũ ẽ aĩal. sic naturali⁹ ẽ ↄcupiscẽtia q̃3 ira. ꝓbat̃ clare in l̃ra. q2 ex ipa natura ⁊c̃. Nã aĩal vt sic natural'r appetit cibũ. ⁊ q̃ sunt ꝓ ↄseruatõne spẽi plus q̃3 vindictã de ↄ̃rio. imo nec q̃rit vindictã nisi ꝓpt̃ ↄcupiscẽ-tiam naturaliũ ⁊c̃. Cõsequẽter ibi

¶ Si ãt ↄsiderem⁹ naturã hoĩs ex pte spẽi. s. inq̃z-tũ ẽ rõnal' sic ira ẽ magis natural' hoĩ q̃3 ↄcupiscẽtia inq̃ztũ ira ẽ cũ rõe magis q̃3 ↄcupiscẽtia. vñ phs dt i iiij. ethi. q humani⁹ ẽ magis punire qd ptinet ad irã q̃3 mansuetũ eẽ. vnũqdq3 eñ naturalr insurgit con-tra ↄtraria ⁊ nociua.

¶ Ponit aliã ↄclonẽ explicatiuã 2ᵉ rñsiue q̃ ad scdã3 ↄsideratõe3 nature. illã. Ex pte nature specifice hoĩs (vt rõnal') ira ẽ magis natural' hoĩ q̃3 ↄcupiscentia. Probat̃ rõe. q2 ira ẽ cũ rõe magis q̃3 ↄcupiscẽtia. igit̃ magis natura-lis hoĩ vt rõnal' ẽ. q2 vt sic rõ ptinet ad naturã hoĩs Cõ-cupiscẽtia ãt pt eẽ sine rõe ⁊ tollit rõem. Et ꝓbat̃ aucto-ritate phi. ¶ Pro q̃ nota. q punire ẽ hũani⁹. q2 cũ rõe a q̃ dr hũanitas. Et scdo. q2 magis ↄuenit hũanitati vt na-tura ẽ. q2 vnũqdq3 naturalr resistit suo ↄ̃rio. vt patuit eñ sup q. xxiij. ar. p̃. Inclinatio nature ẽ ad resistẽdũ ↄ̃rio. q̃3 uis ⁊ mãsuetũ eẽ sit naturale hoĩ. vt rõnal' ẽ. vt patebit ad p̃⁹. punire ei ⁊ ira vt sic nõ opponũt̃ mãsuetudini. tũc ibi

¶ Si ṽo ↄsideret̃ natura hui⁹ indiuidui fm ꝓ-priã ↄplexionẽ sic ira naturalior ẽ q̃3 ↄcupiscentia. q2 sc3 habitudinẽ naturalẽ ad irascendũ. q̃ est ex cõ-plexione magis ⁊ facili seq̃t̃ ira q̃3 ↄcupiscẽtia vl' aliq̃ alia passio. Est eñ hõ dispositu⁹ ad irascendũ fm q h3 colericã ↄplexionẽ. colera ãt iter alios humores citi⁹ mouet̃. assimilat̃ eñ igni. ⁊ iõ magis ẽ in promp-tu vt ille q̃ ẽ disposit⁹ fm naturalẽ ↄplexionẽ ad irã q irascat̃ q̃3 de eo q̃ ẽ disposit⁹ ad ↄcupiscendum q ↄcupiscat. Et ꝓpt̃ h̃ phs dt in. v. ethi. q ira magis traducit̃ a parẽtib9 i filios q̃3 ↄcupiscẽtia.

¶ Subiũgit tertiã ↄclonẽ explicatiuã 2ᵉ respõ. iuxta tertiã ↄsideratõe3 nature. talẽ Ex pte nature hui⁹ indi-uidui fm ꝓpriã ↄplexionẽ Ira naturalior ẽ q̃3 ↄcupiscẽtia

Hãc ↄclonẽ exponit. ⁊ deinde ꝓbat rõe ⁊ auctoritate clã-re in l̃ra. De mate. hui⁹ articuli. vide 2ª 2ᵉ. q. c. lvj. ar. iiij.

¶ Argumẽtũ in ↄ̃riũ ẽ ꝓ scda ↄclone explicatiua.

¶ Ad p̃ᵐ g̃ dd3. q in hoĩe ↄsiderari pt ⁊ natural' cõplexio ex pte corpis. q̃ ẽ tẽperata. ⁊ ipa rõ. Ex pte igit̃ ↄplexiõis corpal' naturalr hõ fm suã spẽm ẽ nõ hñs superexcellẽtiã. neq3 ire. neq3 alicui⁹ alteri⁹ passio-nis. ꝓpt̃ tẽperamẽtũ sue ↄplexionis. Alia ṽo aĩalia fm q recedũt ab hac q̃litate ↄplexiõis ad dispõem alicui⁹ ↄpõnis extreme. fm h̃ etiã naturalr dispo-nunt̃ ad excessu3 alicui⁹ passiõis. vt leo ad audaciã canis ad irã. lep⁹ ad timorẽ. ⁊ sic de aliis. Ex pte ṽo rõis ẽ naturale hoĩ ⁊ irasci. ⁊ mãsuetũ eẽ. fm q rõ q̃-dãmõ causat irã. inq̃ztũ nũciat cãm ire. ⁊ q̃dãmõ se-dat irã. inq̃ztũ iratus nõ totalr audit ĩperiũ rõnis. vt sup̃ dictũ est. ar. iiij. ad. 3

¶ Maior ṽa. ꝓpriũ ẽ hoĩ mãsuetũ eẽ ↄpatiue i ordie ad alia aĩalia. rõe tẽpate ↄplexiõis hũane. S3 dico q hõ q̃ ẽ apt⁹ ad irã facili⁹ irascat̃. q̃3 apt⁹ ad ↄcupiscẽtiã ↄcu-piscat. Et dico 2º. q mãsuetũ ẽ a natura hoĩs specifica. vt rõnal' ẽ ⁊ etiã ira. Minor ṽa. p̃ script̃ ire imoderate et superexcedẽtis penes obiectũ ⁊ penes modũ. tñ nõ ẽ ꝓpo-nit̃ sibi. in h̃ q ẽ eẽ fm rõem. q2 rõ vtrũq3 causat. Negat̃ ãt ↄña. imo ẽ fm naturã hoĩs specificã ⁊ rõis. ⁊ magis cõ-plexionẽ seq̃t̃ q̃3 ↄcupiscẽtia. s3 nõ tãta ira ⁊ tã facil' sicut in bestiis ceteris. ¶ Nota q nõ oĩs ira ẽ ꝓponit̃ mãsuetudi-ni fm rẽ. s3 q2 oppositũ mãsuetudis nõ h3 nomẽ ipositũ. vtimur noĩe ire ꝓ opposito. esto nõ oĩs ira sit viciosa. s. ira p zelũ. Ista patet de Malo matẽ. xij. q. p̃. ad. ix. vtimur noĩe passionis ꝓ noĩe capital' vitij.

¶ Ad scdm ddm. q ipa rõ ptinet ad naturam hoĩs. vñ ex hoc ipo q ira ẽ cũ rõne. seq̃tur q fm ali-quẽ modũ sit hoĩ naturalis.

¶ Ad maiorẽ. Rõ diuidit̃ ↄ̃ naturã determiatã ad vnũ. ⁊ genericã hoĩs ⁊ idiuidualẽ. ⁊ tñ rõ ẽ de natura ho-minis specifica. vt hõ ẽ. Et verũ q̃ fm rõem agũt. nõ dis-cam⁹ fm naturã absolute ⁊ p̃cise. s3 fm natura rõnale3 ⁊ hoĩs vt sic. Minor ↄcedit̃. s3 negat̃ ↄña. imo eo ipo q rõ ad naturã hoĩs ptinet. iõ id qd ẽ cũ rõe ẽ sibi magis na-turale fz vnũ modũ. vide 3ᵃ q. x. ar. j. de ma. hui⁹ solonis.

¶ Ad tertiũ ddm. q rõ illa ꝓcedit de ira ⁊ de ↄcu-piscentia ex pte obiecti

¶ Premisse ↄcedunt̃ ⁊ sil'r ↄclo. g̃ ↄcupiscẽtia ẽ magis natural' p̃º mõ fm obiectũ magis ↄforme p̃ncipio intrin-seco ⁊ nature. sicut voluit p̃ma ↄclo quã ista rõ ꝓbat

¶ Utrũ ira sit grauior q̃3 odiũ

AD sextũ sic ꝓcedit̃ Videt̃ q ira sit grauior q̃3 odiũ. Dicit̃ eñ Prouerb. xxv. q ira nõ h3 misericordiã. nec erũpens furor. odiũ aũt q̃nq3 h3 misericordiã. g̃ ira ẽ grauior q̃3 odiũ

¶ P̃. maius ẽ pati malũ ⁊ de malo dolere q̃3 simpl'r pati. s3 illi q̃ h3 aliquẽ odio sufficit q ille quem odit patiat̃ malũ. irato ãt nõ sufficit. s3 q̃rit q cognoscat illũ. ⁊ de illo doleat. vt dt phs in. ij. rheto. g̃ ira ẽ graui-or q̃3 odiũ. ¶ P̃. quãto ad ↄstitutõe3 alicui⁹ plura ↄcurrũt. tãto videt̃ eẽ stabili⁹. sicut habit⁹ ꝑmanen-tior ẽ q̃ ex pluribus actib9 causat̃. s3 ira causat̃ ex ↄcur-su pluriũ passionũ. vt sup̃ dictũ ẽ. nõ ãt odiũ. g̃ ira ar. 5.

stabilior ꝛ grauior ꝙ̄ odiū. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē qd̄ Aug. in re gula. odiū ꝯpat trabi. irā vo festuce.

¶ Hic q̄rit de alia ꝑ ꝯtate ꝯpando eā odio i grauitate

¶ Rn̄deo dicē. ꝙ spēs passiōis ꝛ rō ipius ex ob iecto p̄cās. ē āt obiectū ire ꝛ odij idē subiecto. nā sicut odiēs appetit malū ei quē odit. ita irat⁹ ei ꝯ̄ quē irascit. sꝫ nō eadē rōe. sꝫ odiēs appetit malū inimici inq̄ntū ē malū irat⁹ āt appetit malū ei⁹ ꝯ̄ quē irascit nō inq̄ntū ē malū sꝫ inq̄ntū hꝫ q̄ndā rōeꝫ boni. s. put estimat illō eē iustū inq̄ntū ē vindicatiuū. vn̄ etiā sup dictū ē. ꝙ odiū ē ꝑ applicatōnem mali ad malū. ira āt ꝑ applicatōem boni ad malū

ar.ij. ¶ Mouidet tali ꝯclone. Odiū ē multo deteri⁹ ꝛ grauius ꝙ̄ ira. pbat. supponēdo ꝙ spēs passionis. ꝛ rō ipi⁹ ē ex ob iecto. Et (supp̄ie) ꝑ ꝯn̄s grauitas cēnsat ꝛ ꝑ se. vt patebit infra. q. lxxiij. ar. iij. Et est grauitas ex obiecto formalr (. s. eo inō q̄ tendit ī ipm) q: videlꝫ esto sit bonū. tn̄ si tendit sub rōe mali. dabit maliciā. Arguit ḡ sic. Obiectū ire et odij. lꝫ sit idē subiecto. nō tn̄ rōne idē. sꝫ odij est malū sub rōe mali. ire āt sub rōe cuiusdā boni) scꝫ iusti vindicatiui) sꝫ appetere malū (scꝫ pene) sub ratōe iusti. min⁹ hꝫ de rōe mali. ꝙ̄ velle malū simplr. ḡ ꝯclo ꝟa. Hui⁹ rōis p̄o ponit ꝛ pbat maiorē. 2° minorē. ibi. Manifestū ē ꝛc. 3° subinfert ꝯclonē. ibi. Vn̄ manifestū ꝛc. Maior ḡ declarat ꝛ pbat ex dictis in ar. ij. clare. Deinde cū dr̄

¶ Manifestū ē āt ꝙ appetere malū sub rōe iusti min⁹ hꝫ de rōe mali ꝙ̄ velle malum alicui⁹ simplr. Velle eīm malū alicui⁹ sub rōe iusti p̄t eē etiam ſm̄ virtutē iusticie. si p̄cepto rōis obtēperet. sꝫ ira i hoc solū deficit ꝙ nō obedit rōis p̄cepto in vlciscēdo

¶ Subiūgit minorē. ꝛ eā pbat. q: appetere malū sub rōe iusti p̄t eē virtuꝫ. sꝫ appetere malū sub rōne mali nō p̄t eē virtuꝫ. igit minor ꝟa. Notat tn̄ D. circa istā pbatōem. ꝙ velle malū p̄t eē ſm̄ virtutē sꝫ tn̄ ira hꝫ defectū nō q̄dē ꝑ iusticie. sꝫ ꝙ̄ nō obedit rōnis p̄cepto in vlciscēdo. Nā ſm̄ D. 2ᵃ 2ᵉ. q. c. lviij. ar. ij. Ira q̄ nō ē mala rōe vindicte appetite. sꝫ ſm̄ ordinē rōis. ꝛ iusta. p̄t eē mala ꝙ̄tū ad modū irascēdi Et ita intelligend⁹ ē D. h. ꝙ ira q̄nꝙ (scꝫ deficit) ꝙ nō obtēpat rōis p̄cepto i vlciscēdo. q̄uis ꝛ isto mō possit nō deficere. Sꝫ vult D. ꝙ esto nō sit defect⁹ i appetitu vindicte. p̄t tn̄ eē defect⁹ in isurgēdo ꝓpt excessuꝫ modi Et etiā ꝓpt ꝯmotōeꝫ corꝑalē q̄ īpedit iudiciū rōis Et de illo defectu sꝫ veꝝ ē. ꝙ inuenit in ira ꝛc. Deinde ibi

Vn̄ manifestū ē ꝙ odiū ē multo deteri⁹ ꝛ graui⁹ ꝙ̄ ira

¶ Subifert ꝯclonē rn̄siuā pbatā. q̄ intelligēda ē ſm̄ spēm pcti. sicut pbatio ꝓcessit. Nā ſm̄ circūstātias nihil ꝓhibet irā eē grauiorē. vt hꝫ D. in de Malo. vbi vide ipm de ista materia. q. xij. ar. iiij. ꝑ totū. ꝑcertum ad tertiū vbi ponit q̄tuor dr̄ias ire ꝛ odij ꝛc.

¶ Argumētū in ꝯ̄riū ꝯfirmat ꝯclonē rn̄siuā

¶ Ad p̄mū ḡ dicē. ꝙ in ira ꝛ odio duo p̄nt ꝯsiderari. s. ipm qd̄ desiderat. ꝛ intēsio desiderij. Quantū igit ad id qd̄ desiderat. ira hꝫ magꝭ misericordiā ꝙ̄ odium. q: eīm odiū appetit malum alterius ſm̄ se. nulla mēsura mali satiat. ea eīm q̄ ſm̄ se appetunt sine mēsura appetūt. vt phs dr̄ in p̄° politice sic auarus diuitias. Vn̄ dr̄ Eccl. xij. Inimic⁹ si inuenerit tp̄s nō satiabit sanguie. sꝫ ira nō appetit maluꝫ nisi sub rōe iusti vindicatiui. vn̄ q̄n malū illatū excedit mēsurā iusticie ſm̄ estimatōeꝫ irascētis. tūc miseret. vn̄ phs dr̄ in. ij. rheto. ꝙ irat⁹ si fiāt multa miserebit. odiēs āt ꝑ nullo. Quātū vo ad intēsionē desiderij ira magꝭ excludit misericordiā ꝙ̄ odiū q: mot⁹ ire ē impetuosior ꝓpt colere inflāmatōem. Vn̄ statiꝫ sub dit. Impetū ꝯcitati spūs ferre q̄s poterit.

¶ Ad maiorē. negat ꝑ se loquēdo ꝛ i eadē ad id qd̄ irat⁹ appetit. s. vindictā sub rōe iusti. imo sic hꝫ misericordiā. nō āt odiēs. Sꝫ veꝝ ē ꝙ ex pte ipetuositatꝭ q maior ē in ira ꝙ̄ in odio min⁹ hꝫ de misericordia. ꝛ illa ipetuositas nō ita durat sicut manet odiū. etiā nō adeo intēsum et ipetuosuꝫ. igit ira ē grauior ꝑ se respectu obiecti. negat. sꝫ veꝝ ē. ꝙ ē ſm̄ qd grauior ꝓpt maiorē vehemētiā. Odiū āt simplr. q: vult malū ꝙ̄tū p̄t. sꝫ irat⁹ appetit q̄nꝙ minus mali. ꝛ tn̄ illō desiderat feruētius

¶ Ad scd̄m dicē. ꝙ sicut dictū ē. irat⁹ appetit malū alicui⁹ inq̄ntū hꝫ rōem iusti vindicatiui. vindicta āt fit ꝑ illatōeꝫ pene. Est āt de rōe pene ꝙ sit ꝯ̄ria volūtati ꝛ ꝙ sit afflictiua. ꝛ ꝙ ꝑ aliq̄ culpa īferat. ꝛ iō irat⁹ hoc appetit. vt ille cui nocumētū īfert ꝑcipiat ꝛ doleat. ꝛ ꝙ cognoscat ꝓpt iniuriā illatā sibi hoc ꝓuenire. Sꝫ odiēs de hoc nihil curat. q: appetit malū alterius inq̄ntū hmōi. Nō ē āt veꝝ ꝙ id de q̄ q̄s tristat sit peius. iniusticia eīm ꝛ īprudentia cū sint mala. q: tn̄ sunt voluntaria. nō ꝯtristant eos q̄bꝫ insunt. vt dr̄ phs in scd̄o rhetoricoꝝ. In co.

¶ Maior negat. imo min⁹ malū ē ꝑcertiꝫ morale. de q̄ q̄s dolet. imo nō p̄t q̄s dolere de malo morali. de cui⁹ rōe ē eē volūtariū. vt tāgit D. in fine. Et ꝑ ꝯn̄s. nō ē magis malū appetit⁹ vidicte. quā volo aliū scire. ꝙ̄ appetit⁹ mali absolute qd̄ q̄s nō petit sciri. q: p̄mū fit sub rōe iusti nō scd̄m Ad minorē. vera ē. Et D. declarat eā in p̄ncipio solonis. sꝫ negat ꝯn̄a. q: maior falsa.

¶ Ad tertiū dicē ꝙ id qd̄ ex pluribꝫ causis causat. tūc ē stabili⁹ q̄n cause accipiunt vni⁹ rōis. sꝫ vna cā p̄t p̄ualere multis alijs. odiū āt ꝓuenit ex ꝑmanētiori cā ꝙ̄ ira. nā ira ꝓuenit ex aliq̄ cōmotōne animi ꝓpt lesionē illatā. sꝫ odiū ꝓcedit ex aliq̄ dispōne hominis ſm̄ quā reputat sibi ꝯ̄riū ꝛ nociuū id qd̄ odit et iō sicut passio citi⁹ trāsit ꝙ̄ dispō vel habit⁹. ita ira citius trāsit ꝙ̄ odiū. q̄uis etiā odiū sit passio ex tali dispōne ꝓueniēs. ꝛ ꝓpter hoc phs dr̄ in. ij. rhetoricoꝝ. ꝙ odiū ē magis insanabile ꝙ̄ ira

¶ Maior ꝟa. q̄n plures cause sunt vni⁹ rōis cū vna est tūc ceteris paribꝫ ꝑmanenti⁹ ē ꝙ̄ qd̄ causat ex vna. Sic aūt nō ē in ꝓposito. q: ira causat ex lesiuo ꝯ̄ristāte. ꝛ ex spe vindicte mediāte ꝯcitatōe ꝛ ꝯmotōe animi. q̄ ē etiā trāsiens habita vindicta de lesiōe. Sꝫ odiū causat ex dispōne q̄si habituali ꝑmanēti. q̄ facit reputari inimicū tāꝙ̄ sꝫ malū. Et iō lꝫ ꝛ odiū sit passio. tn̄ ꝓpria cā ē ꝑmanētior. ꝛ ꝑ ꝯsequens ꝛ odiū ipm.

¶ Vtrū ira sit ad illos ad q̄s ē iusticia.

Ad septimū sic ꝓcedit. Videt ꝙ ira non solū sit ad illos ad q̄s ē iusticia. nō eīm ē iusticia hois ad res irrōnales. sed tn̄ hō q̄nꝙ irascit rebꝫ irratōnabilibꝫ. puta cū

scriptor ex ira pijcit pennā. vł eques pcutit equū. ḡ ira nō solū ē ad illos ad q̄s ē iusticia. ¶ P̄. nō ē iusticia hoīs ad seipm. nec ad ea q̄ sui ipsi9 sunt. vt dr in v. ethi. sz hō qnq; sibi ipsi irascit. sicut penitēs ppter pctm̄. vn̄ dr in ps. Irascimini ꝛ nolite peccare. ḡ ira nō solū ē ad q̄s ē iusticia. ¶ P̄. iusticia ꝛ iniusticia pt eē alicui9 ad totū aliqd gen9. vł ad totā aliquam cōmunitatē. puta cum ciuitas aliquē lesit. sz ira nō ē ad aliqd gen9. sz solum ad aliqd singularū. vt dr phs in ij. rhetoꝛ. ḡ ira nō pprie ē ad q̄s ē iusticia ꝛ iniusticia. ¶ Sz 9trū accipi pt a pho in ij. rhetoricoꝝ.

¶ Hic inq̄rit de alia cōparatiōe ire. q̄ ē esse ad eos. ad quos est iusticia.

ar.vj. ¶ Rn̄deo dicēdū. q sicut sup̄ dictū ē. ira appetit malum inq̄ntū hz rōem iusti vindicatiui. ꝛ iō ad eosdē ē ira ad q̄s ē iusticia ꝛ iniusticia. Nā inferre vindictā ad iusticiā ptinet. ledere āt aliquē ptinet ad iniusticiā. vn̄ tā ex pte cause q̄ ē lesio illata ab altero. q̄z etiaz ex pte vindicte quā appetit irat9 manifestū ē q ad eosdem ptinet ira. ad q̄s iusticia ꝛ iniusticia

¶ D. videt tali 9clone. Ad eosdē ē ira. ad q̄s ē iusticia ꝛ iniusticia. (Et intelligit de ira pprie dicta hūana vt pz ad pmū) pbat. ira appetit malū inq̄ntū hz rōem iusti vindicatiui. igit 9clō ꝟa. Añs patuit ar. vj. tenet 9ña. q̄z inferre vindictā sub rōne iusti ptinet ad iusticiā (.i. si possum sibi iferre iuste vindictā ĥ altero ad eā iusticiā) ledere āt aliquē ptinet ad iniusticiā (.i. q̄z infero vindictā ei q̄ me lesit. iō ex pte ei9 ē ꝛ pcessit iniusticia) Et sic ex pte lesi ē iusticia vindicādi ppt lesionē iniustā. Quare seq̄t q tā ex pte cause ꝛc. ꝛ p 9ñs seq̄t 9clō ꝛc. Quia null9 irascit nisi ledēti. igit ibi ē iniusticia ex pte ledētis. Et irascendo appetit vindictā vt iustā de eo. ḡ hz ad eū iusticiā. qui se iniuste lesit.

Argumētū i 9triū 9firmat 9clonē nrā. auctoritate phī.

ar.iiij.ad.ij. ¶ Ad pmū ḡ dicēdū. q sicut sup̄ dictū ē. ira q̄uis sit cū rōe. pt tn̄ etiā eē in brutis aīalibꝫ q̄ rōe carēt. inq̄ntū naturali instinctu p imaginatōez mouent ad aliqd silē opibꝫ rōnis. Sic igit cū in hoīe sit ꝛ rō ꝛ imaginatio. dupl̄r in hoīe pt mot9 ire insurgere. Uno mō ex sola imaginatōne nūciante lesionē. ꝛ sic insurgit aliq̄s mot9 ire etiā ad res irrōnales ꝛ inaīatas fm silitudinē illi9 mot9 q̄ ē in aīalibꝫ 9 qdlibet nociuū Alio9 ex rōe nūciante lesionē ꝛ sicut phs dr in ij. rheto. nullo mō pt eē ira ad res insensibiles. neq; ad mortuos. tū q̄z nō dolēt. qd maxie q̄runt irati in eis qbꝫ irascunt. tum etiā. q̄z nō ē ad eos vindicta cū eoꝝ nō sit iniuriā facere.

¶ Minor distinguit. q̄z duplex ē ira. Una q̄ ē pfecta ꝛ pprie ira. q̄ puenit ex nūciatōe rōis nūciantis iniuriam sub rōe iniusti. Et tal nō ē nisi ad eos ad quos ē iusticia. Sz alia ē ira pcedēs ex sola imaginatōe nūciante lesionē etiā sine iniuria. ꝛ est silis motui in bestijs. q̄ mouent p instinctū nature in 9triū. ꝛ qdlibet nociuū etiaz sine iniuria. tal pt eē ad irrōnabilia. ad q̄ nō ē iusticia

¶ Ad scdm dicēdū. q sicut phs dr in. v. ethicoꝝ. q̄dā metaphorica iusticia ꝛ iniusticia ē hoīs ad seipsum inq̄ntū sz rō regit irascibilē ꝛ 9cupiscibilē. ꝛ fm hoc etiā hō dr de seipo vindictā facere. ꝛ p 9ñs sibi ipi irasci. pprie āt ꝛ p se nō 9tigit aliquē sibi ipi irasci

¶ Maior ꝟa. nō ē ad seipm hoīem iusticia pprie dicta. Est tn̄ iusticia ipropie dicta ꝛ metaphorica p9 diuersas potētias. sicut iustū ē q sensualitas obediat rōni. Sz pprie dicta ē ad aliū supposito distinctū. vt pz 2a2e. q. lviij. ar. ij. q̄z iusticia iportat eq̄litatē fm actōem ad alterū. agere āt ē suppositoꝝ. Uñ rectificatio pciū aie fm q sunt intra hoīez fit p alias ꝟtutes morales q̄ iusticiā. ꝛ tn̄ tales ꝟtutes vt sic rectificātes hñt rōnem iusticie iproprie dicte ꝛ cōiter ꝛ metaphorice. vt ibidē pz.

¶ Ad tertiū dicēdū. q sicut phus in. ij. rhetoricoꝝ assignat vnā drām inter odiū ꝛ irā. q odiū pt eē ad aliqd gen9. sicut habem9 odio oē latronū gen9. sed ira nō ē nisi ad aliqd singulare. cui9 rō ē. q̄z odiū causat ex h̄ q q̄litas alicui9 rei apphēdit. vt dissonans nr̄e disponi. ꝛ h̄ pt eē vł in vli. vł in pticulari. sz ira causat ex h̄ q aliq̄s nos lesit p suū actū. act9 āt oēs sunt singulariū. ꝛ iō ira sp ē circa aliqd singulare. cū aūt tota ciuitas nos leserit. tota ciuitas cōputatur sicut vnū singulare.

¶ Maior 9cedo. sz dico q illa tota ciuitas vł totū gen9 cū nos leserit ꝛ iniuriā fecerit. accipit p modū vni9 singularis. Minorē 9cedo. ꝛ pz p drām ad odiū. q̄z odiū esto sit obiectū singularis. tn̄ rō odiendi pt eē alicui9 vlis. vt sup̄. q. xxix. ar. vj. sz obiectū ꝛ rō ire sunt singularia. vt D. hic tāgit. ꝛ patuit sup̄ ibidē. Negat āt 9ña. q̄z ad ciuitatē ē iusticia. ꝛ ira vt singulare qddā ē ꝛc.

¶ Utr̄ Damascen9 9uenienter assignet tres spēs ire. s. fel. maniā. ꝛ furorem.

S

AD octauū sic pcedit. Uidet q Damasce. incōuenienter assignet tres spēs ire. s. fel. maniā. ꝛ furorē. Nulli9 eñ gnis spēs diuersificant fm aliqd accñs. sz ista tria diuersificant fm aliqd accñs. pncipiū eñ mot9 ire fel vocat. ira āt pmanens dr mania. furor āt ē ira obseruans tps in vindictam. ḡ nō sunt differētie spēs ire. ¶ P̄. Tulli9 in. iiij. de tusculanis q̄stionibꝫ dr. q excandescētia grece dr scismos. ꝛ ē ira mō nascēs ꝛ mō desistēs. scismos āt fm Damasce. ē idē qd furor. nō ḡ furor tps q̄rit ad vindictā. sz tpe deficit. ¶ P̄. Greg. xxj. moraliū ponit tres gradus ire. s. irā sine voce. ꝛ irā cū voce. ꝛ irā cū ꝟbo expresso. fm illa tria q̄ dn̄s ponit Matth. v. Qui irascit fratri suo. vbi tangit ira sine voce. ꝛ postea subdit. Qui dixerit fratri suo racha. vbi tāgit ira cū voce. sz necdū pleno ꝟbo formata. Et postea dr. Qui āt dixerit fratri suo fatue. vbi explet vox pfectōne sermonis. ḡ insufficienter diuisit Damas. irā. nihil ponēs ex pte vocis. ¶ Sz 9tra ē auctoritas Damas. ꝛ Greg. Nice.

¶ Inq̄rit h̄ vltio de diuisiōe ire in suas species.

¶ Rn̄deo dicēdū. q tres spēs ire q̄s Damas. ponit ꝛ etiā Grego. Nice. sumunt fm ea q̄ dant ire aliqd augmentū. qd q̄dē 9tingit tripl̄r Uno mō ex facilitate ipsius mot9. ꝛ talē irā vocat fel. q̄z cito accendit. Alio mō ex pte tristicie causantis irā. q̄ diu in memo

ris manet. ℞ hec ptinet ad maniã que a manẽdo dr. Tertio ex pte ei⁹ qd irat⁹ appetit. s. vindicte. ℞ hec ptinet ad furorẽ q nũq̃ qescit donec puniat

¶ D. inuit talẽ pclonẽ rñsiuã. Cõuenienter assignãt tres spẽs ire. tacte in qsito. Hãc pclonẽ pbat p° rõe. scdo auctoritate. ibi. Vñ phs ℞c. Rõne sic. iste tres spẽs sumũtur fm ℞c. vt in pncipio lre. s3 fm vnũ augmẽtũ ẽ fel. fm aliõ ẽ mania. fm terciũ ẽ furor. igr ℞c. Maior pz ex intẽtione Damas. ℞ Gre. Que dt notãter. q he spẽs sumunt fm augmẽtantia irã. Per h ẽm inuit qlitas illa℞ specie℞. Nã iste spẽs nõ distinguunt ex pte obiecti. s3 modalr Et si aliq mõ distinguant specie. h ẽ rõne pncipio℞ ℞ causa℞. nõ rõne obiecto℞. vt ẽm infra patebit in materia de habitib⁹. aliq pñt distingui specie ex pte pncipio℞. ℞ nõ ex pte obiecto℞. vt pz de visu hois ℞ asini. In solonib⁹ tñ D. magis inuit q sit modal. penes illa p q ira recipit pfectõem Que tñ nõ oino p accñs se hñt ad irã. s3 p se ipam augmentãt ℞c. Minorẽ D. manifestat p sufficientiã. qr fel sumit fm dispõnem irascẽtis fm q aliqs ẽ disposit⁹. vt facile irascat ℞ accẽdat. Mania aũt sumit ex tristicia diu manẽte in memoria q ẽ cã ire. Furor ãt ẽ ira pseuerans et nõ cessans. donec qs psecut⁹ sit desideratã vindictã. Et pz. q oia ista augmẽta ire. vl ire augmẽtate. pñt ẽẽ circa idẽ obiectũ i specie. idõ nõ distinguunt necessario specie ex parte obiecti. Cõsequẽter ibi

¶ Vñ phs in. iiij. ethico℞. qsdã irascentiũ vocat acutos. qr cito irascunt. qsdã amaros. qr diu retinẽt irã. qsdã difficiles. qr nũq̃ qescũt nisi puniant

¶ Cõfirmat pclonẽ respo. auctoritate phi a sua diuisione. q videt i idẽ redire cũ diuisiõe Damasceni. ℞ pz lra

Argumẽtũ ãt in ptriũ dat etiã auctoritatẽ pcloni.

¶ Ad pmũ g dcẽm. q oia illa p q ira recipit aliquã pfectoem. nõ oino p accñs se hñt ad irã. ℞ ideo nihil phibet fm ea spẽs ire assignari

¶ Ad maiorẽ duplr. p°. nulli⁹ gñis spẽs oino pprie diuersificant p accñs. Scdo. nulli⁹ gñis spẽs etiã cõiter (id ẽ speciales modi qsi p se) diuersificant p id qd ẽ oino p accñs ℞ ptingens. Vel℞. tũc negat minor. q fel. mania ℞c. dicant accñs oino p accñs. s3 qsi p se ℞ modos psequẽtes irã in diuersis subiectis. vel in eodẽ fm diuersas rõnes augmẽtãtes ℞ modificãtes irã. g ℞c. negat q nõ sint diuerse spẽs (. i. diuersi modi speciales ire) Sicut etiã qda3 dicũt de speciebus qlitatis q sint speciales modi

¶ Ad scdm dcẽm. q excandescẽtia quã Tullius ponit. magis videt ptinere ad pmã spẽm ire q pficit fm velocitatẽ ire. q3 ad furorẽ. Nihil aũt phibet q

alis scysmos chymos grece q latine furor dr vtruq3 iportet. ℞ velocitatẽ ad irascẽdũ. ℞ firmitatẽ ppositi ad puniẽdũ

¶ Hoc argumẽtũ arguit p dicta. de furore q dr iportare irã nõ qescentẽ donec puniat Ad maiorẽ. q excandescẽtia ẽ idem qd fel. nõ q furor Et dr vltra. q scysmos facit duas spẽs (scz fel ℞ furorẽ) Et nõ tñ scysmos ẽ ira desistẽs. imo etiã ira nõ qescens. donec habeat vindictã. Vñ negat pña. qr scysmos ẽ equocũ ℞ iptat fel ℞ furorẽ.

¶ Ad tertiũ dcẽ3. q grad⁹ illi ire distinguunt fm effectũ ire. nõ ãt fm diuersa3 pfectõe3 ipius mot⁹ ire

¶ Dico q Gregori⁹ fm aliõ diuidit q3 hic diuidat ira. ℞ g vtrius3 diuisio ẽ bona. s3 nõ fm vna rõe3. qr diuisio Damas. ẽ fz pfectõe3 ire. Gregorij fz diuersos effect⁹

¶ Questio. xlvij. de cã ℞ remedijs ire.

T

Einde psiderãdũ ẽ de cã effectiua ire ℞ de remedijs ei⁹. ℞ circa h qrunt quattuor Primo. vtr℞ sp motiuũ ire sit aliqd factũ. cõtra eũ q irascit. Scdo. vtr℞ sola paruipensio vl despectio sit motiuũ ire. Tertio de cã ire ex parte irascentis. Quarto de causa ire ex parte eius contra quẽ aliquis irascitur.

¶ Postq̃ determinauit de ira q ad qdditatẽ ℞ pprietates. hic agit de causis ei⁹. p q etiã innotescit remedium ire. Et qrit de quattuor causis fm quattuor articulos

¶ Vtr℞ motiuũ ire sp sit aliqd factũ p eũ q irascit

Ad pmũ sic pcedit. Videt q nõ sp aliqs irascat ppt aliqd ptra se factum. Hõ enĩ peccãdo nihil ptra deũ facere pt. Dicitur enĩ Job. xxxv. Si multiplicate fuerint iniquitates tue. qd facies ptra illũ. dr tñ de⁹ irasci contra hoies ppt pctã. fm illud ps. Irat⁹ ẽ furore dñs in populũ tuũ. g nõ sp aliqs irascit ppt aliqd ptra se factũ. ¶ P. ira ẽ appetit⁹ vindicte. s3 aliqs appetit vindictã facere etiã de his q ptra alios fuit. g nõ sp motiuũ ire ẽ aliqd p nos factũ. ¶ P. sicut phus dr in. ij. rhetorico℞. hoies irascunt pcipue p eos qui despiciũt ea circa q ipi maxie studẽt. sicut q studẽt in phia irascunt p eos q phiam despiciũt. ℞ sile est in alijs. s3 despicere phiam nõ ẽ nocere ipi studẽti. nõ g sp irascimur ppt id qd p nos fit. ¶ P. ille q tacet ptumeliãti magis ipm ad irã puocat. vt dr Chrysostom⁹. s3 in h ptra ipm nihil agit q tacet. g nõ sp ira alicui⁹ puocat ppt aliqd qd ptra ipm fit. ¶ S3 ptra ẽ qd phs dr in. ij. rhetorico℞. q ira fit sp ex his q ad seipm. inimicitia aũt ℞ sine his q ad ipm. si enĩ putemus talem esse odimus.

¶ Inqrit p° de motiuo ire. Est ãt motiuũ aliõ q3 obiectũ. Ira enĩ h3 p obiecto vindictã ptrio iferẽdã. s3 motiuũ ẽ qd inducit appetitũ vindicte Et iuxta sup dicta. q. xlvj. ar. j. h3 se p modũ dispõnis materialis. qr videl3 apphẽsio et estimatio ℞ tristicia de iniurioso facto p aliquẽ disponit eũ ad ipam. qr ex ptra se facto. h3 aliũ tanq̃ ptriũ de q sit expetenda vindicta.

¶ Rñdeo dcẽm. q sicut sup dictũ ẽ ira ẽ appetit⁹ q. xlvj. ar. vj nocẽdi alteri sub rõne iusti vindicatiui. vindicta ãt locũ nõ h3 nisi vbi pcessit iniuria. nec iniuria oĩs ad vindictã puocat. s3 illa sola q ad eũ ptinet q appetit vindictã. sicut enĩ vnũqdq3 naturalr appetit ppriũ bonũ. ita etiã naturalr refugit ppriũ malũ

¶ D. rñdet tali pclone. Motiuũ ire alicui⁹ sp ẽ aliqd p ipm (scz q irascit) factũ. Probat. motiuũ ad irã ẽ iniuria nõ qcũq3. s3 ppria vl qsi ppria. ad aliquem ptinẽs. ab alio facta. nec h3 rõem iniurie respectu ei⁹ nisi sit p ipm. s3 iniuria ab aliquo facta. nõ ptinet ad aliquẽ nisi aliqd fecerit qd aliq mõ sit p ipm. igr pclo ℞a. Hui⁹ rõnis D. p° pbat maiorẽ. Scdo subsumit minorẽ cũ pclone. ibi. Iniuria aũt ℞c. Maior g subintellecta pbatur a pncipio lre clare. Deinde ibi

¶ Iniuria ãt ab aliq facta nõ ptinet ad aliquẽ nisi aliqd fecerit qd aliq mõ sit p ipm. vñ seqt q mo

tiuū ire alicui⁹ sp sit aliqd ɔtra ipm factū.

¶ Subiūgit minorē q ptʒ. Vn̄ ɔcludit q motiuū ire alicui⁹ ꝛc. ¶ Argumētū i ɔtrū. ɔfirmat ɔclōnē eādē qd declaratū ē q. pcedē. ar. vij. ad 2ᵐ. qꝛ ire motiuū ꝛ obiec tū ē singlare. odij āt ꝛ inimiatie obiectū ē singlare. sʒ motiuū pt eē nō solū factū ɔ se sʒ etiā aliqd hn̄s se p modū act⁹ p mi. sic qs odit talē ɔdicōeʒ aliqꝝ ꝛc. de h̄ s q. xxxix. ar. vj

¶ Ad pmū ḡ dōʒ. q ira nō dr i deo fm passionē animi. sʒ fm iudiciū iusticie. put vult vindictā facere de pctō. pctōr em̄ peccādo deo nihil nocere effectiue pt. tn̄ ex pte sua duplr ɔ deū agit. Pmo q̄dē ingtū eū i suis mādatis ɔtēnit Scdo ingtū nocumētū aliquod ifert alicui vl sibi vl alteri. qd ad deū ptinet. put ille cui nocumētū ifert sub dei puidētia ꝛ tutela ɔtinet

¶ Maior fa. Nō pt facere ɔ deū effectiue in se. tn̄ facit ɔ deū affectiue. ꝛ qtū ē in se duplr vt in ifra. Et qd facit ɔ id qd ē dei habet tn̄q ɔ deū fecerit. Sicut ꝛ p oppositū in bonis. iuxta illd. qd vni ex minimis fecistis ꝛc.

Ad minorē D. exponit eā. qꝛ nō itelligit de furore pprie dicto. sicut ē in nob. sʒ ppt silitudinē effect⁹. igit ꝛc. Negat ɔn̄a. tū qꝛ peccās qtū in se ē facit ɔ deū. Et scdo facit ɔ id qd ē qsi ppriū deo. q āt efficacit nocere nō possit. est ppt pfectiōeʒ diuinā. de h̄ ifra qreli⁹ q. lxxiij. ar. viij. ad. ḡ

¶ Ad scdm dōʒ. q irascimur ɔ illos q alijs nocēt et vindictā appetimus ingtū illi qb̄ nocet aliq mō ad nos ptinent. vel p aliquā affinitatē. vel p amiciam. vel saltē p cōmunionē nature.

¶ Ad minorē. appetit qs vindictā de his q ɔ alios sunt. vt habet tn̄q nos vl ppt charitatē. vl saltē ppt cōmunionē i natura. Silr patuit sup̄ de delectatōe. q. xxxij. ar. ij. ꝛ habet 2ª 2ᵉ. q. xxx. ar. ij. de misericordia ꝛc.

¶ Ad tertiū dōm q id in q maxie studem⁹. reputamus eē bonū nostrū. ꝛ iō cū illud despiciat reputamus nos qq despici. ꝛ arbitramur nos lesos

¶ Maior fa. ꝛ rō ē. qꝛ illa i qb̄ studem⁹ habent tn̄q bona nra. Minor negat. imo despicere phiam ē derogare studēti. ꝛ p ɔn̄s sibi nocere. ꝛ aliqd ɔ ipm facere.

¶ Ad qrtū dōm. q tūc aliqs tacens ad irā puocat iniuriantē. qn̄ videt ex ɔtemptu tacere. qsi puipēdat alteri⁹ irā. ipa āt puipēsio qdā actus est

¶ Maior fa. qꝛ videt ex ɔtemptu tacere Minor negat. qꝛ puipēsio ē act⁹ ɔtra aliquē fact⁹. saltē imanēs quē alius suspicat ꝛc.

V

¶ Utꝝ sola puipēsio vl despectio sit motiuū ire

AD scdm sic pcedit Videt q nō sola puipēsio vl despectio sit motiuū ire. Dicit em̄ Damas. q iniuriā passi vl estimātes pati irascimur. sʒ hō pt iniuriā pati etiā absqʒ despectu vl paruipēsione. ḡ nō sola paruipēsio ē ire motiuū. ¶ P. eiusdē est appetere honorē ꝛ ɔtristari de paruipēsione. sʒ bruta aīalia nō appetūt honorē. ḡ nō ɔtristant de puipēsione. ꝛ tn̄ in eis puocatur ira ppt h̄ q vulnerant. vt dr phs in. iij. ethicoꝝ. ḡ non sola puipēsio videt eē motiuū ire. ¶ P. phs in. ij. rhetoricoꝝ ponit multas alias causas ire. puta obliuionē ꝛ exultatōem in ifortunijs. denūciatōnem maloꝝ. ipedimētū ɔsequēde ppꝛie volūtatis. nō ḡ sola puipēsio ē puocatiuū ire. ¶ Sʒ ɔ ē q phs dt in scdo rhetoricoꝝ q ira ē appetit⁹ cū tristicia punitionis. ppt apparētē puipēsionē nō ɔuenienter factam

¶ Hic inqrit de rōe formali motiui ad irā. Dictū est em̄ q ɔ se factū iniuriosuʒ sit motiuū ad irā. Restat ḡ dubiū q sit rō sub q ɔ se factū moueat. An videlʒ. qꝛ ɔ se factū ē vilipēsiuū ꝛ despectiuū. ita q psens articul⁹ sit determinatiu⁹ poris. sic. q despectiuū sit rō qre aliqd habeat tn̄q ɔ se. vl saltē sit augmētatiuū motiui ad irā.

¶ Rn̄deo dōʒ. q oēs cause ire reducūt ad puipēsionē. sunt em̄ tres spēs puipēsionis. vt dr in ij. rhe. scʒ despect⁹. epireasm⁹. i. ipedimētū volūtatis iplēde. et ɔtumeliatio. ꝛ ad hec tria oia motiua ire reducūt

¶ D. rndet tali ɔclōne. Oēs cause motiu e reducunt ad puipēsionē. Et p h̄ habet rn̄sio formal ad qsitū q sic qꝛ sola puipēsio ē motiuū. psertiʒ ad magnā irā q ē cū rōe nūciāte lesionē ꝛ iniuriā. Hāc ɔclōnē pbat p° auctoritate ꝛc. scdo duplici rōe. pmā ibi. Cui⁹ rō ꝛc. scdaʒ ibi. Scda rō ē ꝛc. Auctoritate sic. qꝛ sunt tres spēs puipēsiōis. sʒ ad illas oia motiua ire reducunt. igit ɔclo fa Maior ē phi Minor pʒ ex sc lōne textꝰ. nā phs ibidē ponit multa motiua ire. vt pʒ intuēti textū phi. ꝛ mouent sub rōne despectiui ꝛc. Cōsequēter cū dt

¶ Cuius rō pt accipi duplex. Pma ē. qꝛ ira appetit nocumētū alteri⁹ ingtū hō hʒ rōem iusti vindicatiui. ꝛ iō itantū qrit vidictā ingtū videt eē iusta. iusta āt vindicta nō fit nisi de eo qd ē iniuste factū. ꝛ iō puocatiuū ad irā sp ē aliqd sub rōne iniusti. vn̄ dr phus in. ij rhetoricoꝝ. q si hoies putauerint eos q leserūt eē iuste passos. nō irascunt. nō em̄ fit ira ad iustū. Cōtingit āt triplr nocumētū alicui inferri. s. ex ignorātia. ex passiōe. ꝛ ex electōne. Tūc em̄ aliqs maxie iniustū facit. qn̄ ex electōe vl industria. vl ex certa malicia nocumētū infert. vt dr in. v. ethic. ꝛ iō maxie irascimur ɔ illos qs putam⁹ ex idustria nob nocuisse. Si em̄ putem⁹ aliqs. vl p ignorātiā vl ex passiōe nob intulisse iniuriā. vl nō irascimur ɔ eos vl multo min⁹. agere em̄ aliqd ex ignorātia. vel ex passiōe diminuit rōem iniurie. ꝛ ē qdāmō puocatiuū misericordie ꝛ venie. illi āt q ex industria nocumētū inferūt. ex ɔtemptu peccare vident. ꝛ iō ɔ eos maxime irascimur. vn̄ phus dt in. ij. rhetoricoꝝ. q his q ppt irā aliqd fecerūt. aut nō irascimur. aut minus irascimur. nō em̄ ppt puipēsionē vident egisse

¶ Probat ɔclōnē respō. p° rōe ingtū directe intēdit rndere ad qsitū sic. Prouocatiuū ad irā. sp ē aliqd sub rōe iniusti. sʒ tūc maxie aliqs iniustū facit. qn̄ ex electōe vl industria nocumētū infert vl ex malicia (Subsumit) Illi āt q ex idustria nocumētū inferūt ex ɔtemptu vl vilipēsione peccare videt. iō seqt ɔclo. q maxie ɔ tales irascimur rōe vilipēsionis. Ille pmisse pbant ꝛ declarant clare in lfa rōnib ꝛ auctoritatib. Deinde cū dt

¶ Scda rō ē. qꝛ puipēsio excellētie hois opponit q em̄ hoies nullo mō putāt digna eē puipēdūt. vt dr in. ij. rhetoricoꝝ. Ex oib āt bonis nris aliquā excellētiā qrim⁹. ꝛ iō qdcūqʒ nocumētū nob iferat in qtū excellētie derogat. videt ad puipēsionē ptinere

¶ Subiūgit aliā rōem p eadem pclone. illā. Q̄d eē q̄ noc. nocumētū habet vt paruipēsio. ḡ pclo vera. Añs pbat. oē nocumētū derogat excellētie. derogās aūt excellētie habet vt puipēsio. vñ indigna ꝛ nō excellētia puipēdunt ꝛ despiciūt. ꝛ p pñs cū nocumētū moueat ad irā. omne motiuū erit vilipensio ꝛc̄.

☞ Argumētū in ꝯrīū est p pclone rñsiua

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q̄ ex quacūq̧ alia cā aliq̄s iniuriā patiat̄ q̄ ex ꝯtēptu. illa cā minuit rōnē iniurie sz sol⁹ ꝯtēptus vel puipensio rōnē ire auget. ꝛ ideo est p se causa irascendi.

Maior p̄ba. sz dico q̄ iniuria nō hz rōēz iniurie nisi fiat vel habeat̄ facta ex puipēsione. imo nisi sit puipensio. q̄ sz noceat ꝛ derogat excellētie inīte. Ad minorē dico. q̄ verū est. tñ q̄ciq̧ cā fiat iniuria p̄terq̄ ex ꝯtēptu minuitur ira. sz soluz ꝯtēptus auget. ḡ ꝛc̄. Vel q̄ alia pñt esse cā aliq̄lis. sz solū puipēsio est cā p se augmētatiua. Et possz dici iuxta supra dicta ad minorē. q̄ nō patit̄ p̄prie iniuriam sine ꝯtēptu. sz bñ nocumētū vel lesionē.

¶ Ad scōm dōz. q̄ licz aīal brutū nō appetat honorē sub rōne honoris. appetit tñ naturalr̄ quādaz excellētiā. ꝛ irascit̄ ꝯ ea q̄ illi excellētie derogāt.

¶ Maior negat̄. sz eiusdē est appetere excellētiā ꝛ contristari de puipēsione. q̄ directe ꝛ p se vl̄r detestatiuū puipēsionis nō est appetit⁹ honoris. sz excellētie. Minor vera. tñ appetūt excellētiā. vñ negat̄ ꝯñtia.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ oēs ille cause ad quādā paruipēsionē reducūt̄. obliuio eñ puipēsionis est euidens signū. ea eñ q̄ magna estimamus magis memorie infigim⁹. Silr̄ ex q̄dā puipēsione ē q̄ aliq̄s nō vereat̄ ꝯtristare aliquē denūciādo sibi aliq̄ tristia. q̄ etiā in infortunijs alicui⁹ hilaritatis signa ostēdit. videt̄ par curare de bono vel malo ei⁹. Silr̄ etiā q̄ impedit aliquē a sui ppositi assecutōe. nō pp̄ter aliquā vtilitate sibi īde puenīētē. nō videt̄ multū curare de amicicia ei⁹. ꝛ ideo oīa talia inq̄ntū sunt signa ꝯtemptus. sunt puocatiua ire

¶ Añs veꝝ. tñ oīa ista mouēt ad irā sub rōne puipēsionis. vt D. declarat Quare negat̄ ꝯñā. q̄ formale motiuū est mai⁹ q̄ materiale. ꝛ nos loq̄mur de formali ꝛc̄

¶ Vtꝝ excellētia alicui⁹ sit cā q̄ facili⁹ irascat̄.

X Ad tertiū sic pcedit̄. Videt̄ q̄ excellētia alicui⁹ nō sit cā q̄ facili⁹ irascat̄. dicit eñ phs in. ij. rheto. q̄ maxime aliq̄ irascant̄ cū tristant̄. vt infirmi ꝛ egētes. ꝛ q̄ nō hñt id q̄d ꝯcupiscūt sed oīs ista ad defectuz ptinere vident̄. ḡ magis facit pnū ad irā defect⁹ q̄ excellentia. ¶ P. phus ibidē dt̄ q̄ tūc aliq̄ maxime irascunt̄ qñ in eis despicit̄ id de quo pt̄ esse suspitio. q̄d vel nō insit eis vel q̄ insit eis debiliter. sz cū putāt se multū excellere in illis in q̄bꝫ despiciūtur. nō curāt. sz p̄dicta suspitio ex defectu puenit. ḡ defect⁹ est magis cā q̄ aliquis irascat̄ q̄ excellentia ¶ P. ea q̄ ad excellētiā ptinēt maxime faciūt hoīes iocūdos ꝛ bone spei eē. sz phus dt̄ in. ij. rhetorico. q̄ in ludo. in risu. in festo in prosperitate. in ꝯsummatōe opeꝝ. in delectatōe non turpi ꝛ in se optima hoīes nō irascūtur. ḡ excellētia nō est cā ire. ¶ Sz ꝯtra est q̄d phs in eodē libro dt̄ q̄ hoīes pp̄ter excellentiā indignātur.

¶ Hic inq̄rit de cā ire. q̄ est cōditio eius qui irascitur sz excellentia.

¶ Rñdeo dōm. q̄ cā ire in eo q̄ irascit̄ dupl̄r accipi pt̄. Uno mō s̄m habitudinem ad motiuū ire. ꝛ sic excellētia est cā vt aliq̄s de facili irascat̄. ē eñ motiuū ire iniusta paruipēsio. vt dictū est. ꝯstat aūt q̄ quanto aliq̄s est excellētior iniusti⁹ paruipēdit̄ in h̄ in quo excellit. ꝛ ideo illi qui sunt in aliq̄ excellentia maxime irascunt̄ si paruipēdant̄. puta si diues puipendit̄ in pecunia. ꝛ rhetor in loquēdo. ꝛ sic de alijs Ar. H.

¶ D. rñdet duabꝫ pclonibꝫ s̄m duo mēbra cuiusdam distinctōnis. Scdam deducit. ibi. Alio mō ꝛc̄. Distinguit ḡ q̄ cā ire in eo q̄ irascat̄ pt̄ dupl̄r accipi Uno modo s̄m habitudinē ad motiuū ire (. i. pt̄ attendi rōne cui⁹ facili⁹ iniuria videat̄ sibi iniusta vl̄ nocumētū iniustū) Cōclusio p̄ma rñsi. excellētia (sz ꝛ nō defect⁹) est cā vt aliq̄s facili⁹ irascat̄ (sz rōne p̄pinque habitudinis ad motiuū ire. Dico p se pp̄ter solonē tertij) Probat̄. oē illud est cā ire isto mō. q̄d facit puipēsionē apparere magis iniustaz sed excellētia est hmōi. ḡ ꝛc̄. Maior pbat̄. q̄ puipensio iniusta est motiuū ire. ḡ seq̄tur maior. q̄ illud q̄d est causa ire ex pte motiui q̄d facit apparere paruipensionem. ꝛc̄ Minor declarat̄ in lr̄a Cōstat eñ ꝛc̄. Cōsequēter ibi.

¶ Alio mō pt̄ ꝯsiderari cā ire in eo q̄ irascitur ex parte dispōnis q̄ in eo relinq̄tur ex tali motiuo. manifestū est aūt q̄ nihil mouet ad irā nisi nocumētuz q̄d ꝯtristat. ea aūt q̄ ad defectū ptinēt maxime sunt ꝯtristātia. q̄ hoīes defectibꝫ subiacentes facilius leduntur. Et ista est cā quare hoīes q̄ sunt infirmi vel in alijs defectibꝫ facili⁹ irascūtur. q̄ facili⁹ ꝯtristāt̄. Et p hoc pz solō ad p̄mū

¶ Deducit scdam pclonē rñsi. cui p̄mittit scdz membꝝ dicte distinctōis. q̄ alio mō accipit̄ cā ire ex pte dispositionis relicte ex tali motiuo. sz lesio ꝛ ꝯtristatio Ex puipensione eñ iniusta aliq̄s ꝯtristat̄. ꝛ p talē ꝯtristatōnem disponit̄ ad irā. Cōclō correspōdēs est. Defect⁹ isto mō est cā vt aliq̄s facili⁹ irascat̄ (ex p ꝯñs nō excellētia) Probatur. oē illud est isto mō cā ire q̄d facit hoīem facili⁹ ledi ex ꝯtristari ac disponi ad tristiciā. sz defectus est hmōi. ḡ defect⁹ est cā dispositiua irascētis. vt facili⁹ a puipensiōe ex nocumēto iniusto irascat̄. ꝛ hoc pp̄ter delectōēz ꝛ pturbationē animi. Minor pz ex signo. q̄ hoīes infirmi vel alijs defectibꝫ subiacētes facilius irascūtur.

☞ Argumētū in ꝯtrariū ꝯfirmat p̄mā pclonē

¶ Ad p̄mū. maior est vera. ratōne dispōnis relicte ex motiuo. sz tristicie. Et ꝯcludit scdam pclonē. q̄ defectus oēs subiacent tristicie imediate disponētis ad irā

¶ Ad scōm dōm. q̄ ille q̄ despicitur in eo in quo manifeste multū excellit. nō reputat se aliquā iacturā pati. ꝛ ideo nō ꝯtristat̄. ꝛ ex hac pte minus irascitur. sed ex alia parte inq̄ntum indignus despicit̄. habet maiorē rōnem irascēdi. nisi forte reputet se nō inuideri vel sublamari pp̄ter defectū. sz pp̄ter igno-

rantiā. vel propter aliud huiusmodi.

¶ Ad p̄mā p̄te maioris dico. ꝙ vera est ꝙ tales irascūtur qñ nō est eudē excellētia ex p̄te dispōnis. q꞉ ꝯtristat᷑ facile q̄ nouit se nō excellere multū. Ad sc̄dam p̄tem maioris r̄ndet D. ꝙ vex̄ q̄ putat multū excellere nō curat. ⁊ nō irascit᷑ rōne vidꝫ dispōnis. q꞉ nō reputat dicta alioꝝ ⁊ nō ꝯtristat᷑. ſꝫ tñ q꞉ talis iniuria videt᷑ sibi maior ex illa p̄te rōne habitudinis ad motiuū ire. tūc irascitur magis si credat se despici ⁊ ꝯtemni. si aūt putat ꝙ aliqs nō loquat᷑ despiciēdo ⁊ ꝯtēnendo ex malicia. ſꝫ loquēdo ex ignorātia. tūc nō putat tantā iniuriā nec multū irascit᷑ sicut magnꝰ artifex si ꝑuipēdat᷑ a rustico simpliciano nō curat. si aūt ab alio artifice quē putat loq̄ ex maliuolētia et ꝯtēptu. tūc irascit᷑ magis. q꞉ reputat maiorē iniuriā

Ad minorē ꝯcedo ip̄aꝫ. q̄ defectꝰ est cā. verū ex p̄te dispositōis. q꞉ vidꝫ putās se defectuosum facile cōturbat᷑ et ꝑ ꝯñs facilꝰ irascit᷑. Ultra. q̄ꝫ excellētia. verum ex vna p̄te. tñ ex alia p̄te vidꝫ motiue. excellētia est magis cā ꝙ aliqs irascit᷑ dū credit se despici ex ꝯtēptu ⁊ malicia.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ oīa illa ip̄ediūt irā inq̄ꝫtū impediūt tristiciā. ſꝫ ex alia p̄te nata sunt ꝓuocare iram s̄m ꝙ faciūt hoīem incōuenientiꝰ despici

¶ Ad minorē dico. ꝙ in illis recitatis nō irascūtur. q꞉ sunt in ꝯtraria dispōne ad dispōnem req̄sitā ad irā. q̄ causat᷑ ex malo iniacenti ⁊ ꝯtristāte. ſꝫ tñ ex p̄te motiui ad irā h̄nt vt facilꝰ irascant᷑ Un̄ rustici qñ sedēt apud vinū et reddūt᷑ aiosi. ac loquūt᷑ ꝑ talēta. nō patiūt᷑ se despici ⁊ ꝯtēptū iudicāt grauiorē iniuriā.

Utꝝ defectus alicuius nō sit cā vt contra ip̄m facilius irascamur

AD quartū sic ꝓcedit᷑. Uidet᷑ ꝙ defectꝰ alicuiꝰ nō sit cā. vt ꝯtra ip̄m facilius irascamur. Dicit enī p̄hus in. ij. rheto. ꝙ his q̄ ꝯfitent᷑ ⁊ penitent ⁊ humiliant᷑ nō irascimur. sed magis ad eos mitescimus. vñ ⁊ canes non mordēt eos q̄ residēt. ſꝫ hoc ꝑtinet ad paruitatem ⁊ defectū. q̄ paruitas alicuꝰ est cā vt minꝰ irascamur

¶ P̄. nullus est maior defectus q̄ꝫ mortis. ſꝫ ad mortuos desinit ira. q̄ defectꝰ alicuꝰ nō est cā ꝓuocatiua ire ꝯtra ip̄m. ¶ P̄. nullus estimat aliqueꝫ paruū. ex hoc ꝙ est sibi amicus. ſꝫ ad amicos si nōs offenderint. vel si nō iuuerint magis offendimur. vñ d̄r in p̄s. Si inimicꝰ meꝰ maledixissꝫ mihi. sustinuissem vtiq꞉. q̄ defectus alicuꝰ nō est cā vt ꝯtra ip̄m facilꝰ irascamur. ¶ Sꝫ ꝯtra est qđ p̄hs d̄r in. ij. rhet. ꝙ diues irascit᷑ ꝯtra pauperem si eum despiciat. ⁊ principans ꝯtra subditum.

¶ Hic q̄rit de ꝯditōe cause ire ex p̄te eꝰ cui qs irascit᷑ ⁊ qñ habet᷑ tāq̄ꝫ partiale obiectū ire.

Ar.j.et.ij. ¶ R̄ndeo dōm. ꝙ sicut iam supra dictū est. idigna despectio ē maxime ꝓuocatiua ire. defectꝰ igit᷑ vel paruitas eius ꝯtra quē irascimur. facit ad augmentū ire inq̄ꝫtū auget indignā despectōeꝫ. sicut enī q̄ꝫto aliqs est maior tanto indignius despicit᷑. ita quanto aliqs est minor tanto indignius despicit. ⁊ ideo nobiles irascūtur si despiciant᷑ a rusticis. vel sapientes ab insipientibus. vel domini a seruis

¶ D. resumit quoddā fundamētuꝫ ex dictis. ex quo dupl̄r r̄ndet s̄m ꝙ tale fundamentū dupl̄r ad ꝓpositum p̄t applicari. Sc̄dam r̄nsionē ponit ibi. Si v̄o ⁊c̄. Fundamentū q̄ est. indigna despectio est maxime ꝓuocatiua ire. Patꝫ ex ar. ij. et. iij. Illud q̄ fundamentū p̄t vno mō applicari ad defectū illius ꝯtra quē irascimur affirmatiue. sic ꝙ talis defectus auget illā indignam despectōem Tūc D. r̄ndet tali ꝯclōne p̄ma. talis defectꝰ vl̄ puitas eius ꝯtra quē irascimur facit ad augmētū ire ⁊ facilitatē eius. ⁊ intelligit᷑ de defectu citra extremū ⁊ excedētē mensurā retributōis humane. Probat᷑ ꝯclo. indigna despectio est maxime ꝓuocatiua ire. igit᷑ ꝯclo vera. Añs patꝫ ex ar. ij. et. iij. Tenet ꝯñtia. q꞉ talis defectus auget indignā despectōem. q̄ bñ seq̄tur ꝯclo. Illud ꝓximū assumptuꝫ probat᷑ in l̄ra a silī. sicut enī ⁊c̄. Deinde ibi

¶ Si vero paruitas vel defectus diminuat despectionē indignā. talis paruitas non auget sed diminuit irā. et hoc mō illi q̄ penitent de iniurijs factis et ꝯfitent᷑ se male fecisse. ⁊ humiliant᷑ ⁊ veniā petunt mitigant iram. s̄m illud Prouer. xv. R̄nsio mollis frangit iram. inq̄ꝫtū ſꝫ tales vident᷑ non despicere. ſꝫ magis magnipendere eos quibꝫ se humiliant. Et per hoc pꝫ responsio ad p̄mū

¶ Subiūgit sc̄dam ꝯclonem r̄nsiuā applicādo p̄dictū fundamētū ꝑuatiue. sic ꝙ talis defectus diminuat illa. despectōne Et est ista ꝯclo. talis defectus non auget irā ſꝫ minuit Probat᷑ opposito mō ad p̄cedentē. indigna est maxime ꝓuocatiua. igit᷑ ꝑ oppositū minuēs indignaꝫ despectōem minuit irā. igit᷑ ꝯclo vera. Et seq̄tur ꝯclo ꝑ regulā. si ꝓpositū in ꝓposito ⁊c̄. q̄ si augens despectōnem auget irā. minuēs minuit Et iuxta hāc ꝯclonem D. verificat allegatū in p̄mo argumento ante ꝯtrariū. q꞉ probat hanc ꝯclonem. vt pꝫ in littera.

¶ Argumentū in ꝯtrariū est ꝓ p̄ma ꝯclone. q꞉ despectio actiua paupis habet᷑ magis iniuriosa. ⁊ silr̄ subditi

¶ Ad p̄mi maiorē dico. ꝙ se humiliare ⁊ penitere ꝑtinet ad defectū diminuentē despectōeꝫ. igit᷑ paruitas ⁊c̄ Uex. diminuens despectōem (imo ostendens alicuius excellentiā) est cā vt minꝰ irascat᷑. ⁊ ꝓbat secūdā ꝯclonē

¶ Ad sc̄dm dōm. ꝙ duplex est cā q̄re ad mortuos cessat ira Una. q꞉ nō p̄nt dolere ⁊ sentire. qđ maxime querūt irati in his q̄bꝫ irascūtur. Alio mō quia iam vident᷑ ad vltimū malorū ꝑuenisse. vñ etiaꝫ ad quoscūq꞉ grauiter lesos cessat ira. inq̄ꝫtū eoꝝ malūꝫ excedit mēsurā iuste retributōis.

¶ Maior vera. sed dico ꝙ mors est talis defectus q̄ facit ne mortui possint sentire vindictā humanā. ⁊ est defectus excedens modū retributōis humane ⁊ vltimus Minor vera. q꞉ ira est ad eos qui p̄nt sentire iustā vindictā. ⁊ quos iudicamꝰ nō sufficiēter punitos ⁊ afflictos Ultra. igit᷑ defectꝰ ⁊c̄. Uex. extremꝰ nō ꝯpatiēs sensum et excedēs oēm punitōnem hominis nō est cā ire. tamen defectus ista ꝯpatiens

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ etiā despectio q̄ est ab amicis videt᷑ esse magis indigna. ⁊ ideo ex silī cā magis irascimur ꝯtra eos si despiciant vel nocendo. vel nō iuuando. sicut ⁊ ꝯtra minores

¶ Maior vera. sꝫ estimat aliquem paruū ex hoc ꝙ in digne despicit. Minor vera. qꝛ offensa amicoꝝ ē magꝭ indigne despectiua. ꝛ includit paruitatē augēte indignā despectōem. Unde negatur ꝯsequentia.

¶ Questio. xlviij. de effectibꝫ ire.

A D Einde ꝯsiderandū est de effectibꝫ ire. Et circa hoc q̄runt̄ q̄tuor. Primo vtꝝ ira causet delectatiōem. Scdo vtꝝ maxime causet feruorē in corpore. Tertio vtrū maxime impediat ratōnis vsū. Quarto vtrū causet taciturnitatem.

¶ Patꝫ ordo de se. qꝛ effectus posterior est intrinsecꝭ rei ꝛ causis eius. ꝛ q̄rit de quattuor effectibꝫ

¶ Utꝝ ira causet delectationem.

AD primū sic procedit̄. Uidet̄ ꝙ ira non causet delectatōem. Tristicia em̄ delectatione excludit. sed ira est sp̄ cū tristicia. qꝛ vt dr̄ in. vij. ethi. omnis q̄ facit aliq̄d ꝓpter irā. facit tristatus. ḡ ira nō causat delectatōem ¶ P̄. phūs dr̄ in. iiij. ethi. ꝙ punitio q̄etat impetū ire. delectatōem ꝓ tristicia faciēs. ex quo pt̄ accipi ꝙ delectatio irato ꝓuenit ex punitōne. punitio aūt excludit irā. ḡ adueniente delectatōe ira tollit̄. nō est ḡ effectus delectatio ire ꝯiūctus. ¶ P̄. nullus effect⁹ impedit cām suam. cū sit sue cause ꝯformis. sꝫ delectatiōnes ip̄ediūt irā. vt dr̄ in. ij. rhetoꝝ. ḡ delectatio nō est effectus ire. ¶ Sed ꝯtra est qd̄ phūs in eodē libro inducit ꝓuerbiū. ꝙ ira multo dulcior melle distillante in pectoribꝫ viroꝝ crescit

¶ Inq̄rit de p̄mo effectu ire. q̄ est delectatio.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ sicut phūs dr̄ in. vij. ethicoꝝ delectatōes maxime sensibiles ꝛ corꝑales sunt medicine q̄dā ꝯtra tristiciā. ꝛ ideo q̄to ꝑ delectatōem cōtra maiorē tristiciā vel anxietatē remediū p̄stat̄. tanto delectatio magis percipit̄. sicut pꝫ ꝙ qn̄ aliq̄s sitit delectabilior fit ei potus. Manifestū est aūt ex p̄dictis. ꝙ motus ire insurgit ex aliq̄ illata iniuria ꝯtristante. cui q̄dē tristicie remediū adhibet̄ ꝑ vindictā et ideo ad p̄ntiā vindicte delectatio seq̄tur. ꝛ tanto maior q̄to maior fuit tristicia

Ar. i. ¶ D. p̄mo deducit ꝯclōnē risiuā. Scdo eā explicat q̄dā alia ꝯclone. ibi. Si igit̄ ꝛc̄. Conclo risi. est. delectatio est effectus ire. sic ꝙ ad p̄sentiā vindicte delectatio sequit̄. ꝛ tanto maior q̄to maior fuit tristicia. Probat̄. q̄to ꝑ delectatōē ꝯtra maiorē ꝛc̄. sꝫ mot⁹ ire insurgit ex ꝛc̄ vt in lr̄a. ḡ ꝛc̄. Minor nota ex dictis Maior manifestat̄ a p̄ncipio Et vult ista ꝓbatio. ꝙ qꝛ ira est appetitus vindicte q̄ est remediū ꝯtra tristiciā ex qua ira causat̄. ideo ira est cū delectatōis p̄sente illo remedio. scꝫ vindicta. et q̄to q̄s tristior fuit. tāto magꝭ appetit vindictā. ꝛ de illa vindicta vel illata vel inferēda magꝭ delectat̄. ꝯtr cū dr̄

Si igit̄ vindicta fuerit p̄ns realiter. fit ꝑfecta delectatio. q̄ totalr̄ excludit tristiciā. ꝛ ꝑ hoc q̄etat motum ire. Sꝫ anteq̄ vindicta sit p̄ns realr̄. fit irascēti p̄sens dupl'r. Uno mō ꝑ spem. qꝛ nullus irascitur nisi sperās vindictā. vt supra dictū est. Alio mō sm̄ ꝯtinuā cogitatōem. vnicuiq̄ em̄ ꝯcupiscēti est delectabile imorari in cogitatōe eoꝝ q̄ ꝯcupiscit. ꝓpter qd̄ etiā imaginatōes somnioꝝ sunt delectabiles. et ideo cū iratus multū in aīo suo cogitet de vindicta ex hoc delectat̄. tn̄ delectatio nō sp̄ ē ꝑfecta q̄ tollat tristiciā. ꝛ ꝑ ꝯsequens iram q.xlvi.ar.ii.

¶ Explicat p̄dictā ꝯclōnē. qꝛ cū dictū est. ꝙ ira rōne vindicte p̄sentis nata est causare delectatōnem. vindicta aūt vario mō p̄ns est. ideo D. ponit scdā ꝯclōnē determinatiuā p̄oris talē. Si vindicta fuerit p̄ns (scꝫ exercita) fit ꝑfecta delectatio q̄etans irā. si aūt fuerit p̄ns in spe vel cognitōe causat aliqualē delectatōem. sꝫ non q̄ tollat irā. Probat̄. qꝛ p̄ma totalr̄ excludit tristiciā. alia vero non igit̄ ꝯclo vera. Tenet ꝯn̄a. qꝛ ira est ex tristicia. ḡ ip̄a exclusa tollit̄ ira. Añs pꝫ. qꝛ ad p̄sentiā vindicte seq̄tur delectatio iuxta p̄mā ꝯclōnē. ḡ ad realr̄ p̄sentē ꝛ ꝑfectā seq̄tur ꝑfecta delectatio. ꝛ ad p̄ntē aliqualr̄ scꝫ in spe vel cogitatōe seq̄tur aliqualis delectatio. Ualent ꝑ ista ꝯclone q̄ supra dicta sunt. q. xxxiij. ar. iij. q̄uo alia delectatio causat̄ ex p̄sentia sm̄ rem. alia sm̄ spem. alia sm̄ memoriā

Argumētū in contrariū

Est ꝓ p̄ma ꝯclone ꝛ minua. ꝛ etiā ꝑ scdā Et loq̄t̄ phūs ibidē de ira q̄ causat delectatōem ꝓpter spem vindicte ꝛ cogitatiōem. Unde anteq̄ ꝟba a D. hic allegata dr̄. Et ad oēm irā seq̄ aliquā delectatōem a spe puniendi. aūt⁹ aūt appetit sibi possibilia. Et deinde seq̄tur ꝙ D. hic allegat. Si autē vindicta sperata vel cogitata causat delectatōnem. multo magis exercita.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. ꝙ nō de eodē iratus tristat̄ ꝛ gaudet. sed tristat̄ de illata iniuria. delectat̄ autē de vindicta cogitata ꝛ sperata. vn̄ tristicia se hꝫ ad irā sicut p̄ncipiū. sꝫ delectatio sicut effect⁹ vel terminus

¶ Maior vera. ꝙ tristicia delectatōēs excludit de eodem. sꝫ de diuersis p̄nt se ꝯseq̄. qꝛ eadē rōne q̄s tristat̄ de vno ꝛ gaudet de ei⁹ ꝯtrario. vt patuit supra. q. xxxv. ar. iiij. Ad minorē. vera ira est cū tristicia. de iniuria ꝑcedēte irā. ꝛ tn̄ hꝫ annexā ꝛ subsequētē delectatōem de vindicta intenta ab irato. Phūs aūt intelligit̄ añcedēter. quia videlꝫ q̄ facit iratus. facit qꝛ fuit ꝯtristatus. nō ꝙ oia sequētia ex ira fiant cū tristicia. imo p̄nt fieri cū delectatione. Quare dr̄ D. ꝙ tristicia se hꝫ ad irā vt p̄ncipiū. delectatio. vt effectus ꝛ terminus.

¶ Ad secūdum dōm. ꝙ obiectio illa ꝓcedit de delectatione que causatur ex reali presentia vindicte. que totaliter tollit iram

¶ Maior vera. qn̄ punitio habet̄ ab irato tāq̄ sufficiens recōpensa ꝓ iniuria. tūc q̄etat impetū ire. ꝛ de eo de quo erat tristicia rōne iniurie illate. et sic facit aliquē delectari rōne vindicte de q̄ tristabat̄ rōne iniurie. Ultra ꝓcedit̄ totū vsq̄ ibi. Ergo adueniente delectatōe ꝛc̄. Utꝝ q̄ ꝓuenit ex reali presentia (ꝛ exercita) vindicte sufficientis. Si vlterior ꝯn̄a non est effectus ire delectatio. ꝓcedit̄ de delectatōe ꝓueniente ex reali p̄ntia. talis nō est effect⁹ coniunct⁹. sꝫ alie delectatōes ꝓuenientes ex vindicta sperata. vel imaginata sunt effectus ꝯiūct⁹. sic in naturalibꝫ vltima dispositio ꝓ forma introducenda. est etiā a forma ꝓcedente tāq̄ effect⁹. ꝛ tn̄ nō stat cū forma. sꝫ habita dispo

rōe tali q̄ est necītas ad aliā formā. forma ꝓor abijcit

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ delectatōes p̄cedentes impediūt ne seq̄t tristicia. ꝛ ꝑ ɔñs īpediūt irā ſ; delectatio de vindicta ɔseq̄tur ipam

¶ Maior vera regulariter. nō tñ vliter. vt patuit supra. q. xxxviij. ar. ij. de fletu. q̄ est effectus tristicie. ꝛ tñ ipedit eam. nō q̄dē vt effect⁹. ſ; vt talis. ɔtent⁹ sub ɔtrario obiecto sue cause. sic dispō ꝑ alia forma non corrūpit formā ꝛ ɔpositū in quo est vt effect⁹ ɔpositi saltē in genere cause materialis. ſ; rōne efficiētis qđ facit talē dispōnem trāscēdendere ꝓporcōem illi⁹ ɔpositi in quo nūc est. Minor vera. delectatiōes p̄cedētes. q: tollūt ꝑ ɔtrarietatē dispōnes reqsitas ad irā (scȝ tristicias) ipediūt irā. sed negatur de delectatōe sequēte vel ɔcomitante irā. imo ɔsequitur irā. ꝛ de illis loqtur articulus

¶ Utrū ira maxime causet feruorē in corpe

Q.xxviij.a.4 — Ad scdm sic pcedit. Videt ꝙ feruor non sit maxime effectus ire. feruor eñ sicut supra dictū est ptinet ad amorē. ſ; amor sicut supra dictū est. pncipiu est ꝛ cā omniū passionū. cū ḡ cā sit potior effectu. videt ꝙ ira non faciat maxime feruorē. ¶ P. illa q̄ de se excitāt feruorē ꝑ tēporis assiduitatē magis augent. sicut amor diuturnitate ɔualescit. ſ; ira ꝑ tractum tpis debilitat. Dicit eñ phs in. ij. rheto. ꝙ tēpus q̄etat irā. ḡ ira nō proprie causat feruorē. ¶ P. feruor addit⁹ feruori augmentat feruorē. ſ; maior ira supueniēs facit irā mitescere. vt phus dt in. ij. rheto. ḡ ira nō causat feruorē. ¶ Sed ɔtra est qđ Damas. dt. ꝙ ira est feruor ei⁹ qui circa cor est sanguis ex euaporatōe fellis fiēs

¶ Hic iqrit de alio effectu. q̄ est facere feruorem sanguinis ꝛ spirituū circa cor. ꝛ in aliis membris

q.xliij.ar.p. ¶ Rñdeo dōz. ꝙ sicut dictū est. corpalis trāsmutatio q̄ est in passionib⁹ aie ꝓportionat motui appetitus. manifestū est aūt ꝙ q̄libet appetitus etiā naturalis forti⁹ tendit in id. qđ ē sibi ɔtrariū si fuerit pñs. vñ videmus ꝙ aqua calefacta magis cōgelat quasi frigido vehemētius in calidū agēte. mot⁹ aūt appetitiu⁹ ire causat ex aliqua iniuria illata. sicut ex quodā ɔtrario iniacēte. ꝛ ideo appetit⁹ potissime tēdit ad repellendū iniuriam ꝑ appetitū vindicte. ꝛ ex hoc seq̄t magna vehemētia ꝛ ipetuositas i motu ire

¶ D. rñdet tali ɔclone. Motus ire est causatiu⁹ cuiusdā feruoris sanguinis ꝛ spūs circa cor. Probat. corporalis trāsmutatio in passionib⁹ ꝓportionat motui appetitus. ſ; appetit⁹ potissime (.i. fortiter ꝛ intēse) tēdit ad repellendū iniuriā ꝑ appetitū vindicte. igit ex hoc (scȝ formali) seq̄tur magna vehementia ꝛ ipetuositas in ira (scȝ quo ad materiale ꝛ imutatōem corporis) Subsumit. sed motus ire est ꝑ modū insecutōis cui ꝓportionat calor. ḡ seq̄tur ɔclo. Hui⁹ rōnis D. ponit p̄mo p̄mū discursū. Scdo subsumptā cū ɔclone. ibi. Et q: mot⁹ ꝛc. Tertio manifestat eā ɔclonē a signo. ibi. Et ex inde ꝛc. Maior patuit. q. xliiij. ar. p. Minor deducitur clare in littera. Deinde cum dicit.

¶ Et q: mot⁹ ire nō est ꝑ modū retractiōis cui ꝓportionat frig⁹. ſ; magis ꝑ modū insecutōis cui ꝓportionat calor. ɔnter fit mot⁹ ire causatiu⁹ cuiusdā feruoris sanguinis ꝛ spūs circa cor. quod est instrumentum passionis anime.

¶ Subiūgit subsumptā minorē. et pȝ ex dictis vbi id ex. q. xxxvij. ar. iiij. Vñ infert ɔclonem mutuam. ɔnter fit motus ꝛc. Deinde ibi.

¶ Et exinde est. ꝙ ꝓpter magnam ꝑturbatōnem cordis q̄ est in ira. maxime apparēt in iratis indicia q̄dā in exterioribus mēbris. vñ Grego. dt in. v. moraliū. Ire sue stimulis accensum cor palpitat. corp⁹ tremit. lingua ꝑpedit. facies ignescit. exasperant oculi. et nequaq̄ȝ recognoscūtur noti. ore q̄dē clamorē format. ſ; sensus quid loquatur ignorat

¶ Manifestat ɔclonē a signo ab effectu q̄ ad hoc ꝙ ira causat magnā ɔmotōem cordis. q: in iratis apparēt indicia in mēbris. q̄ ostēdūt ꝑturbatōem cordis. Et idē ɔfirmat auctoritate bti Gregorij. vt in lrā.

¶ Argumētū in ɔtrariū est ꝓ ɔclone tñ.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. ꝙ amor ipe non ita sentit nisi cū eū ꝓdit indigentia. vt Aug. dt in. x. de tri. Et iō qñ hō patit detrimentū amate excellētie ꝓpter iniuriā illatā magis sentit amor. ꝛ ideo feruētiu⁹ cor mutat ad remouendū impedimētū rei amate. vt sic feruor ipe amoris ꝑ irā crescat ꝛ magis sentiat. ꝛ tamē feruor q̄ ɔseq̄tur calorē alia rōne ptinet ad amorē ꝛ ad irā. Nā feruor amoris ē cū q̄dā dulcedine ꝛ lenitate. ē eñ in bonū amatū. ꝛ ideo assilat calori aeris ꝛ sanguinis. ꝓpter hoc sanguinei sunt magis amatiui. ꝛ dr ꝙ cogit amare iecur. in quo fit q̄dā generatio sanguinis. feruor aūt ire est cū amaritudine ad ɔsumēdū. q: tendit ad punitōem ɔtrarij. vñ assilat calori ignis ꝛ colere. ꝛ ꝓpter hoc Damas. dt ꝙ pcedit ex vaporatōe fellis ꝛ fellea noiatur

¶ Ad maiorē. feruor aliqs ptinet ad amorem. qui est cū dulcedine ꝛ lenitate. feruor aūt q̄ est cū amaritudine. et ɔsumptiuus ptinet ad iram. Et scdo feruor ptinet ad amorē ꝛ feruor amoris crescit ꝑ irā. ꝛ feruor ire est sensibilior ꝛ maior q̄ȝ feruor amoris soli⁹. Minor vera est ad illam Cū ḡ cā sit potior effectu ꝛc. verū. si pcise accipiātur si aūt effectus cū cā accipiat. maior est. Vñ negat ɔñtia. q: ira causat feruorē nō secludendo amorē. ſ; cū amore. Et scdo q: causat aliū feruorē ꝛc.

¶ Ad scdm dōm. ꝙ oē illud cui⁹ cā ꝑ tempus diminuit. necesse est ꝙ tēpore debilitet. Manifestū est aūt ꝙ memoria tpe diminuit. q̄ eñ antiqua sunt a memoria defacili excidunt. ira autem causatur ex memoria iniurie illate. ꝛ ideo cā ire per tēpus diminuit paulatim quousq̄ȝ totalr tollat. Maior etiam videt iniuria qñ primo sentit ꝛ paulatim diminuit eius estimatio. fm ꝙ magis recedit a p̄senti sensu iniurie. Et siliter etiā est de amore. si amoris cā remaneat in sola memoria. vñ phus dt in. viij. ethi. ꝙ si diuturna fiat amici absentia videt amicicie obliuionem facere. sed in p̄sentia amici sp per tēp⁹ multiplicatur cā amicicie. ꝛ ideo amicicia crescit. Et siliter crescit

si continue multiplicaret cā ipi⁹ Et in hoc ipm q ira cito cōsumit attestatur vehemēti furori ipius. sicut em̄ ignis magnus cito extinguit cōsumpta materia. ita etiā ira ꝓpter suā vehemētiā cito deficit.

¶ Maior est vl'r falsa. q2 falsa est qñ cā feruoris p tēpus debilitat. sed vera qñ cū tēpore etiam causa crescat in ira. aūt p tēpus cā decrescit. sc3 memoria iniurie. si aūt iniuria ꝛ cā ire cresceret cū tpe. tunc ꝛ ira cresceret. Minor aūt cōualescit diuturnitate manente causa sc3 dulci cōuictu. alś nō. Minor vera est. q2 tēpus debilitat cām cōmuniter (sc3. memoriā iniurie) Sed negat' cōña. q2 causat feruorē qñ causa ire est recens ꝛ plena Scdo ridet D. negando cōñtiā. dato q pmisse essent vere. q2 eo ipo q ira statim cōsumit'. ideo est maior feruor in ira ꝛc̄.

¶ Ad tertiū dd'm. q oīs virtus diuisa in plures ptes diminuit'. ꝛ ideo qñ aliqs irat⁹ alicui. irascitur postmodū alteri. ex hoc ipo diminuit' ira ad pmuz. et pcipue si ad secūdū fuerit maior ira. nā iniuria q̄ excitant irā ad pmū. videbit' cōparatōe scde iniurie que estimat' maior esse parua vel nulla

¶ Maior vera ceteris paribꝰ. si p scd'm feruorē causa pmi nō minuat' qñ sunt respectu diuersoꝝ. Minor vera q2 scda ira superueniens facit iniuriā pore estimare minorem. q̄ estimatio iniurie est motiuū ꝓpinquū ad irā. Uñ negat' cōña. Et hec solo ꝓcedit si scda ira fuerit maior. si aūt nō fuerit maior s3 equalis vel minor. tūc dr negādo maiorē. q feruor augmentat feruorē intēsiue. sed extēsiue qū sunt in eodē subiecto aiali. q2 virtus dispersa minor est q̄ vnita. Et g° dū feruent affectus ꝛ aial circa plures iniurias. fit minor feruor circa singulas

¶ Utꝛ ira impediat rōnis vsum.

C

Ad tertiū sic ꝓcedit'. Uidet' q ira nō impediat rōnez. illud em̄ qd' est cū rōne nō videt' esse rōnis īpedimentū. s3 ira est cū rōne. vt dr in. vij. ethic. g° ira nō impedit rōnem ¶ P. quāto magis īpedit' rō tanto diminuitur manifestatio. sed phs dr in. vij ethico. q iracūdus nō est insidiator. s3 manifest⁹. ergo ira nō videt' īpedire vsum rōnis. sicut cōcupiscētia q̄ est insidiosa. vt ibidē dr. ¶ P. iudiciū rōnis euidentius fit ex adiūctione cōtrarij. q2 cōtraria iuxta se posita magis elucescūt. sed ex hoc etiā crescit ira. Dicit em̄ phs in. ij. rhetoricoꝝ. q magis hoies irascitur si cōtraria pexistit sicut honorati si dehonorent'. ꝛ sic de alijs. g° ex eodez ira crescit ꝛ iudiciū rōnis adiuuat'. nō g° ira impedit iudiciū rōnis. ¶ Sed cōtra est. q Grego. dt in qnto moralium. q ira intelligentie lucē subtrahit cum mentē pmouendo cōfundit

¶ Hic inqrit de alio effectu. q̄ est īpedire rōnem

¶ Rñdeo dd'm. q mens vel rō q̄uis non vtatur organo corporali in suo ꝓprio actu. tñ q2 īdiget ad sui actū quibusdā viribꝰ sensitiuis quoꝝ actus īpediūtur corpore perturbato. necesse est q perturbationes corporales etiā iudiciū rōnis īpediant. sicut pz in ebrietate ꝛ somno. Dictū est aūt q ira maxime facit perturbatōem corporalē circa cor. sm vt etiā vsqz ad exteriora mēbra deriuetur. Uñ ira inter ceteras passiones manifesti⁹ īpedit iudiciū rōnis sm illud ps. Conturbatus est in ira oculus meus.

Ar.4.

¶ D. rñdet tali cōclōne. inter ceteras aie passiones ira manifestius impedit iudiciū rōnis. Probat'. pturbationes corporales iudiciū rōnis impediūt. sed ira maxime facit pturbatōem corporalē circa cor. ita vt etiā ad exteriora membra deriuet'. igit' ꝛc̄. Maior pbatur a pncipio Minor etiā pz in littera. ꝛ in fine ponit' cōclusio. que probatur etiam auctoritate psal. Et verificat' de cā ira. q impedit ad minus p viā ligatōis. ꝛ obnubilatōis ꝓpter materiale ire. ira aūt p viciū coꝝ cōtrariat' recte rōni ꝛc̄

¶ Argumentū in cōtrariū est p cōclone missiua.

¶ Ad pmū ergo dd'm. q a rōne est pncipiū ire q̄tum ad motū appetitiuū. qui est formalis in ira. sed pfectū iudiciū rōnis passio ire pocccupat. quasi non pfecte rōnem audiens ꝓpter cōmotōem caloris velociter impellentis. q̄ est materialis in ira. ꝛ q̄tuz ad hoc īpedit iudiciū rōnis q.xliij.ar.4

¶ Ad maiorē. qd' ē cū rōne pfecte. ꝛ omnino nō est rōnis impedimentū. Ad minorē ira est cuz rōne sp qdem nūciante lesionē vel iniuriā q̄tū ad formale ire (sc3 q̄tū ad motū appetitiuū) s3 q̄tū ad materiale ira nō sp est cū pfecta rōne. sed pturbat ꝛ est impedimētū rōnis. saltē p viā ligatōis faciēs obnubilatōem in exequēdo. Uñ cito īnuet executiōem. tñ rōne materialis sp aliq̄liter pturbat.

¶ Ad scd'm dd'm. q iracūdus dr esse manifestus nō q2 manifestū sit sibi qd facere debeat. sed q2 manifeste opatur non querēs aliquā occultatōez. qd' partim cōtingit ꝓpter impedimentū rōnis. q̄ nō pt discernere quid sit occultādū ꝛ qd manifestādū. nec etiā3 excogitare occultādi vias. ptim vero est ex ampliatione cordis. q̄ ptinet ad magnanimitatez quā facit ira. Uñ ꝛ de magnanimo phs dt in. iiij. ethicoꝝ. q est manifestus oditor ꝛ amator. ꝛ manifeste dt et opatur. Cōcupiscentia aūt dr esse latens ꝛ insidiosa q2 vt plurimū delectabilia q̄ cōcupiscūtur hñt turpitudinē quādā ꝛ molliciē in qbꝰ hō vult latere. in his aūt que sunt virilitatis ꝛ excellentie cuiusmodi sūt vindicte. querit hō manifestus esse

¶ Maior vera. i. facultas bñ manifestandi. ita q q̄to minuit' rō. tanto minus scit qd debeat celare vel dicere. sed nō impedit' manifestatio opposita occultatiōi. immo q̄to qs minus h3 de rōne. tāto minus occultat cor suū. Minor vera. iracūdus est manifestus scdo mō. (id est nō occultat intētū suū sicut cōcupiscēs) Et rō habetur in solone. sed negatur cōña. q2 ꝛ cōcupiscentia ꝛ ira impediunt ratiōem. nec penes talez manifestationē scdo mō dictā arguit' valor rōnis. imo defect⁹ ꝛc̄.

¶ Ad tertiū dd3. q sicut dictū est. motus ire a ratione incipit. ꝛ ideo sm idem appositio cōtrarij ad cōtrarium adiuuat iudicium rōnis. ꝛ auget irā. cuz em̄ aliquis habet honorez vel diuitias. ꝛ postea incurrit alicuius detrimentū. illud detrimentū apparet maius. tum propter vicinitatem cōtrarij. tū3 q2 q.xlvi.ar.iij

erat inopinatū. ꝛ ideo causat maiorē tristiciā. sicut etiā magna bona ex inopinato venientia. causant maiorē delectatōem. ꝛ ſm augmentū tristicie pcedentis ꝯsequenter augetur ꝛ ira

¶ Ad illā. ſʒ ex h̄ etiā crescit ira ꝛc̄. Dicē. est rōe iudicij pcedētis ꝛ iudicātis illō. cui9 ꝯriū pcellit eternal9 malū. ꝛ p ꝯñs igredit maior tristicia. ꝛ p ꝯñs maior ira. vltra. ḡ ex eodē ira crescit. pſertim q̄stum ad formale dirccte ꝛ imediate. ꝛ q̄stum ad hoc q̄ ira sequtur iudiciū rōnis q̄stum ad formale. ſʒ tn̄ illud formale qđ augetur ex iudicio rōnis mediāte tristicia. sequtur materiale qđ pturbat rationem. Vñ negatur ꝯñtia. q2 ira augeť ex iudicio rationis qđ dictat magnū malū. sed postea sequtur transmutatio corporalis. que turbat rōnem in exequendo. Et hoc est qđ dictū est ad pmū. q̄ ira est cū rōne nūciante. ꝛ illā seqtur. ꝛ etiam augmētum illius causat augmētū alteri9. ſʒ quo ad materiale ira turbat rōnem.

¶ Utrū ira causet taciturnitatē

D A D quartū sic proceditur Videť q̄ ira nō causet taciturnitatē. taciturnitas enī locutioni opponitur. ſʒ p cremētū ire vsq ad locutōem puenitur. vt pʒ per gradus ire quos dominus assignat Math. v. dicens. Qui irascitur fratri suo. ꝛ qui dixerit fratri suo racha. ꝛ q̄ dixerit fratri suo fatue. ergo ira nō causat taciturnitatē. ¶ P. ex hoc q̄ custodia rōnis deficit ꝯtingit q̄ hō prorumpat ad verba inordinata. Vñ dr̄ prouerbiorum. xxv. Sicut vrbs patens ꝛ absq murorū ambitu. ita vir qui non potest cohibere in loquēdo spiritū suū. sed ira maxime impedit iudiciū rōnis. vt dictū est. ergo facit maxime pfluere in verba inordinata. nō ergo causat taciturnitatē. ¶ P. Math. xij. dr̄. Ex abūdantia cordis os loquitur. sed p iraʒ cor maxime pturbať, vt dictū est. ergo maxime causat locutōem. nō ergo causat taciturnitatē. ¶ Sed ꝯtra est qđ Grego. dr̄ in. v. moraliū. q̄ ira p silentiū clausa intra mentē vehementius estuat

Ar.4.

¶ Hic querit vltimo de alio effectu. scʒ taciturnitate

¶ Rñ. dōm. q̄ ira sicut iā dictū ē. ꝛ cū rōe ē ꝛ impedit rōnē. ꝛ ex vtraq parte potest taciturnitatē causare. Ex parte quidē rōnis quādo iudiciū ratōis in tantū viget q̄ ꝛ si nō cohibeat affectū ab inordinato appetitu vindicte. cohibet tn̄ linguam ab inordinata locutōne. Vñ Greg. in. v. moraliū dr̄. Aliqñ ira pturbato aīo q̄si ex iudicio silentiū indicit

Ar.4.

¶ Doctor resumit distinctōnem ex ar. precedente ad primū. q̄ ira est cum ratōe. scʒ q̄stum ad formale. qđ psupponit rōnem nūciantem. impedit etiā ratōem quo ad materiale ire. qđ obnubilat rōnem. ſm hanc ergo distinctionē D. respondet tali ꝯclusione. Ex vtraq parte ira potest causare taciturnitatem (scʒ p iudicium ratōis ad qđ sequitur formale ire. ꝛ per materiale ire. scʒ ꝯmotiōem corporalem.) Hanc conclusionem probat primo quo ad primam partem. Secūdo quo ad secūdam. ibi. Ex parte vero ꝛc̄. Prima probatur sic. q2 iudicium ratōnis potest in tantū vigere. q̄ ꝛ si affectum non cohibeat. tamen linguam cohibet. igitur ratione iudicij rōnis qđ requirit ad iram potest causari taciturnitas. Antecedens patet ex auctoritate beati Gregorij. Et notanter dicit cōclusio et probatio (potest) quia non in omnibus nec semp viget tantū iudicium ratōnis. vt linguam cohibere possit. sed hoc fit presertim in hominibus frigidis. qui solēt occultare et industria. ne de ira notētur. et quādo immutatio corporalis consequens affectum vindicte. non est nimis vehemens. vt pʒ ad primū Deinde ibi

¶ Ex parte vero impedimēti ratōnis. q2 sicut dictum est. perturbatio ire vsq ad exteriora membra pducitur. ꝛ maxime ad illa membra in quibus expressius relucet vestigium cordis. sicut in oculis. ꝛ in facie. ꝛ in lingua. Unde sicut dictum est. lingua se prepedit. facies ignescit. exasperantur oculi. Potest ergo esse tanta perturbatio ire. q̄ omnino impediatur lingua ab vsu loquendi. et tūc seqť taciturnitas Ar.5. Ar.6.

¶ Probat secūdam partem ꝯclusionis sic. Potest esse tanta perturbatio ire q̄ om̄ino lingua ab vsu loquendi impediatur. ergo tunc causat taciturnitatem ratione materialis ire. Antecedens probatur in littera. q2 sicut dictū est. ꝛc̄. Dicit autem (potest) esse tanta perturbatio. Vñ soluʒ ira indisponens instrumenta loquendi. causat isto modo taciturnitatē. primo modo aūt ira que est cum rōne vigente causat taciturnitatē. Nota tamen q̄ ira primo modo non proprie causat taciturnitatē. sed magis rō precedens iram. vel iratus ipse causat ne notetur de ira. Secūdo autē modo ira magis causat indisponēdo membra ꝛ instrumenta locutionis

¶ Argumentū in ꝯtrariū est p ꝯclone rilatus

¶ Ad primum ergo dicendum. q̄ augmentum ire quandoq est vsq ad impediendum rationem a cohibitione lingue. quandoq autem vltra procedit vsq ad impediendum motum lingue ꝛ aliorū membrorum exteriorum. Et per hoc etiam patet solutio ad secūdum.

¶ Minor vera. quādo ira non est om̄ino vehemens et nimia ratōe ꝯmotionis ꝛ pturbatōis corporalis. ꝛ tamen tollit iudiciū rōnis de cohibitōe lingue. tūc p cremētum ire puenitur ad locutōem. sed si est nimia ꝛ tollit iudiciū rōnis de tacendo. tūc causat taciturnitatē. Et secūdo p incrementū ire ꝛc̄. q2 videlicet rō impeditur ne cohibeat linguā. sed nō om̄ino perturbat corpus. tūc sequitur locutio. Si autē pturbet corpus. tūc causat taciturnitatē. Et hoc vult solo q̄ ira potest per augmētū impedire rōnem. ꝛ non om̄ino perturbare corpus. tūc habet locū minor. Si aūt p augmentuʒ perturbet corpus. tūc negať q̄ faciat locutionem. ergo ꝛc̄. Verū. ira aliqua. scʒ non perturbans corpus impediens tamen iudiciū rōnis super cohibitōne lingue. nec conclusio dixit q̄ semp causet. sed potest ad sensum dictum

¶ Ad scđm. maior vera. nisi esset etiā vltra tale impedimentū ligans linguaʒ ne facile moueri possit. Minor vera. maxime impedit iudiciū rōnis. ꝛ cuʒ hoc quādoq impedit motū lingue. igiť ꝛc̄. Verū qñ non om̄ino impedit motū lingue ꝛ deficit custodia rōnis sup linguam tūc seqť inordinata locutio. sicut vult auctoritas sapientis

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ ꝑturbatio cordis qñqꝫ pōt supabundare vsqꝫ ad hoc ꝙ ꝑ inordinatū motuz cordis ipediat motus exterioꝝ membroꝝ. ⁊ tūc causat taciturnitas ⁊ imobilitas exterioꝝ mēbroꝝ. ⁊ qñqꝫ etiā mors. Si aūt nō fuerit tāta ꝑturbatio. tūc ex supabundantia perturbationis cordis sequitur oris locutio.

¶ Ad maiorē. ex abūdantia cordis os loquit. qñ tal abūdātia nō est nimia ⁊ nō imobilitat mēbra exteriora. si aūt imobilitet nō sequit locutio. Ad minorē. sed qñqꝫ adeo vt imobilitet membra. vñ negat ꝯña.

¶ Questio. xlix. de habitibus ꝗtum ad substantiam eorum.

A

Ost actus ⁊ passiones ꝯsiderandū est de ꝑncipijs hūanoꝝ actuū. Et ꝑmo de ꝑncipijs intrinsecis. Scđo de ꝑncipijs extrinsecis. ꝑncipiū aūt intrinsecū est poña ⁊ habitus. sed qꝛ de potentijs in ꝑma ꝑte dictū est. nunc restat de habitib ꝯsiderandū. Et ꝑmo qdē in gñali. Secūdo vero de virtutibus ⁊ vitijs ⁊ hmōi alijs habitibus. qui sunt humanoꝝ actuū ꝑncipia. Circa ipos aūt habit⁹ in generali quattuor ꝯsiderāda sunt. Primo quidē de ipa substantia habituū. Secūdo de subiecto eoꝝ. Tertio de causa gñatiōis augmenti ⁊ corruptiōis ipoꝝ. Quarto de distinctiōe ipsoꝝ. Circa ꝑmū queritur quattuor. Primo vtꝝ habitus sit qualitas. Scđo vtꝝ sit determinata spēs qualitatis. Tertio vtꝝ habit⁹ iportet ordinē ad actū. Quarto de necessitate habitus.

q.lxxvij.

¶ Iuxta ordinē supra ꝑmissum q. vi. post ꝯsideratiōnē de actib hūanis ⁊ passionib. nūc agit de ꝑncipijs humanoꝝ actuum. ⁊ certo ꝫm viā gñationis habitus ꝑcedat actū (ꝑsertim ꝑfectū) ni ꝫm viā ꝯsideratōis act⁹ ꝑor est in hac doctrina. qꝛ agit h̄ de actu hūano vel homie vt operatiu⁹ est ꝓpter finē supnaturalē. vt patuit in ꝑncipio. et ꝑterea etiā act⁹ saltē ipfect⁹ ꝑor est habitu etiā via generatōis. Diuidit aūt iste tractat⁹ in duas ꝑtes ꝑncipales. In ꝑma agit de principijs intrinsecis. scꝫ habitib et virtutib. In secunda ꝑte de ꝑncipijs extrinsecis. vt sunt lex ⁊ grā. Et incipit illa scđa ps in q. xc. et lꝫ poña etiā sit ꝑncipiū intrinsecū act⁹ hūani. qꝛ tñ de ea satis dictū ē in ꝑ. ꝑte. iō in h̄ tractatu nihil agit de poña, sꝫ icipiendū ē ab habitu ⁊c. et qꝛ virt⁹ ⁊ vitiū etiā sunt qdā habit⁹ saltē ꝑ ꝑmissione. vt exponet infra q. lxxi. ar. ꝑ. iō ꝑma ps de habitib diuidit in duas. qꝛ ꝑmo agit de habitib in cōi. scđo agit de virtutib ⁊ vitijs. q. lv. Circa ꝑmum scꝫ ꝯsiderationē habituū in gñali ꝗttuor occurrūt. et patet in lrā. ꝑꝫ et ordo inter illa ꝗttuor. nā substantia de ꝓpinquo magis se habet ꝗ̄ subiectū vel causa.

¶ Vtꝝ habitus sit q̄litas.

Ad ꝑmum sic ꝓcedit. Videt ꝙ habitus nō sit qualitas. Dicit eñ Aug. in libro lxxxiij. questionū. ꝙ hoc nomē habitus dictū est ab h̄ verbo hr̄e. sꝫ hr̄e nō solum ꝑtinet ad qualitatē sed ad alia genera. dicimur eñ habere ꝗ̄titatē ⁊ pecuniā ⁊ alia hmōi. ḡ habitus nō est qualitas. ¶ Pꝛ. habitus ponit vnū ꝑdicamentū. vt patet in libro predicamentoꝝ. sed vnū ꝑdicamentum nō continetur sub alio. ergo habitus nō est qualitas. ¶ Pꝛ. omnis habitus est dispositio. vt dr̄ in predicamentis. sed dispositio est ordo habentis ꝑtes. vt dr̄ in. v. metaph. hoc aūt ꝑtinet ad ꝑdicamentum situs. ergo habitus nō est qualitas. ¶ Sed ꝯtra est ꝙ phs dicit in ꝑdicamentis ꝙ habitus est qualitas de difficili mobilis.

¶ Ista questio potest esse questio quid nominis ⁊ qd rei. potest eñ intelligi an nomē habitus significet solam qualitatem. ⁊ sic est questio qd nois. potest etiam itelligi an res que dicitur habitus sit qualitas. et sic est questio quid rei.

¶ Respondeo dōm. ꝙ hoc nomē habitus ab habendo est sumptum. a quo quidem nomē habitus dupliciter deriuatur. Vno quidē modo ꝫm ꝙ homo vel quecūqꝫ alia res dicitur aliquid habere. alio modo ꝫm ꝙ aliqua res aliquo modo habet se in seipa vel ad aliqd aliud.

¶ Vt habeat totus articulus sub aliquo certo intellectu ponit ex corꝑe articuli talis ꝯclusio inmembris. quā R. sparsim hꝫ in corꝑe. vt patebit ꝑsequēdo. est igit ista cōclusio. Habitus vno mō (scꝫ cōiter acceptus) est postpredicamentum. secūdo modo (scꝫ minus cōiter captus) est predicamentū ꝑ se speciale. tertio modo (scꝫ ad huc minus cōiter acceptus ⁊ put hic loqmur de habitu) est qualitas. Huius ꝯclusionis R. ꝑmo ponit ⁊ ꝓbat ꝑmam eius ꝑtem. secundo secūdam. ibi. Sed inter ea ⁊c. tertio tertiā. ibi. Si aūt ⁊c. Prima ergo pars ꝯclonis ꝓbatur ex lrā sic. Omne illud est postꝑdicamentū qđ ꝯsequit res diuersoꝝ generū. sed habitus ꝑmo modo est hmōi. igit patet ꝑma ps ꝯclonis. Circa istā rōnem ꝑmo declarat minorē. secūdo maiorē. ibi. Circa ꝑmū ꝯsiderandū. Dicitur ergo ptꝫ in ꝑncipio corꝑis. quia habitus ab habendo sumitur. sed quecūqꝫ res potest dici aliam habere (sicut substantia qualitatē. materia formā. ꝗ̄titas q̄litatē) ergo habere est postꝑdicamentū. Deinde cū dr̄. Côclo tiiti

¶ Circa ꝑmū ꝯsiderādū ē ꝙ hr̄e ꝫm ꝙ dr̄ respectu cuiuscūqꝫ qđ habet. cōe ē ad diuersa ḡna. vñ ⁊ phs iter postꝑdicamēta hr̄e ponit. q̄ scꝫ diuisa reꝝ gña cōsequūt. sic scꝫ opposita ⁊ pri⁹ ⁊ posteri⁹ ⁊ alia hmōi.

¶ Declarat maiorē ꝑncipalē. qꝛ postꝑdicamēta dicūt que ꝯsequūtur diuersa genera reꝝ. sicut oppositio pri⁹ et simul ꝯsequunt oia. quia inter omia genera est oppositio saltē ꝯtradictoria. cū sit inter omia distinctio. ⁊ vnum est prius. aliud posterius. ⁊ omia sunt simul tpe. ꝓpte dictū ꝙ aūt. vij. metaph. suba dicit prior tpe. hꝫ aliū sensum. id est prior duratōe. ⁊ verificat nō rōne sube ꝑdicamentalis. sed extra ꝑdicamentū existentis. vt hꝫ declarari. vij. metaph. in d. san. lectōe ꝑ. tex. cō. iiij. et pterea diñe diuidentes genus sil sunt ad sensum sup dictū. q. xxx. ar. vl. ad ꝑ⁹. qꝛ verificat de differētijs ⁊ spēb absolutis non a seinuicē depēdētib. et de simultate negatiua vl de poña materie loqndo de spēb naturalib. sunt ꝗ̄ꝗ oppositē ⁊c. et gña sunt priora spēb ⁊c. motus etiam reperitur in ꝗttuor generib si extendatur ad mutationem.

¶ Sed inter ea q̄ habent. talis videt esse distinctio. q̄ quedā sunt in q̄bꝫ nihil est mediū inter hn̄s et id qđ habet. sicut inter subiectū ꝛ q̄litatē vl' q̄ntitatē nihil est mediū. q̄dā vero sunt in q̄bꝫ est aliqđ mediū inter vtrūq̄ȝ. sȝ sola relatio sicut dr̄ aliq̄s hr̄e sociū vel amicū. q̄dā vero sunt inter q̄ est aliq̄d mediū nō q̄dē actio vel passio sȝ aliq̄d p modū actionis et passionis. put vnū est ornans vel regēs. ꝛ aliud ornatū aut rectū. vn̄ ph̄s dr̄ in. v. metaph. q̄ habit⁹ dicit tanq̄ȝ actio quedā hn̄tis ꝛ habiti. sicut est in illis q̄ circa nos habemus.

¶ Hic ɔ̄sĩter D. procedit ad scđam prē ɔ̄clonis pbandā. Circa quā pmo p̄mittit aliq̄ q̄ valet p his q̄ ponit in ei⁹ pbatōe. scđo ipaȝ pbatōeȝ subiūgit. ibi. Et ideo in his ꝛc̄. Premittit ergo q̄ inter ea q̄ hn̄tur q̄nq̄ȝ nihil mediat nec sm rē. nec sm modū sc̄andi. vt inter subiectū et accn̄s. aliq̄n aūt habere scat mediū scȝ relatōem que ē inter hn̄s ꝛ habitū. sicut habere sociū vel amicū. sed relatio medians ptinet ad gen⁹ relatōis ꝛ nō facit p se distinctū genus. Secus de medio habitu q̄ est inter vestitū ꝛ vestimētū q̄ nō est tale mediū reducibile ad aliqđ aliud gen⁹ et p ɔ̄sequens facit p se speciale gen⁹. q̄ȝ res est ꝛ in nullo alio genere possibilis. Om̄e enī reale creatū oportet q̄ ponat in gn̄e vel sit distinctū gen⁹. Vn̄ aduerte interum textus. q̄ȝ vult q̄ hr̄e in cōi est postp̄dicamētū. sȝ hr̄e aliquid determinate subdistinguit. quia q̄nq̄ȝ nihil mediat inter habens ꝛ habitū. ꝛ sic etiā nō est determinatū gen⁹ illud hr̄e. q̄ȝ p̄t ɔ̄uenire substantie respectu q̄ntitatis ꝛ q̄litatis ꝛc̄. vn̄ p̄t tale hr̄e reduci ad plura p̄dicamēta. sȝ nō ad certa. sicut habere ɔ̄munissime acceptū. quandoq̄ȝ āt inter habens ꝛ habitū mediat relatio sola. ꝛ tūc ptinet ad p̄dicamentū relatōis. ꝛ p ɔ̄n̄s tale habere nō est speciale genus cū ad aliud ptineat. q̄nq̄ȝ āt mediat int' habens ꝛ id qđ habet nō relatio (formalr̄ saltē ꝛ de genere ad aliq̄d) nec vt actio vel passio sȝ aliq̄d p modū actionis ꝛ passiōis ꝛ tale mediū nō p̄t ptinere ad aliqđ aliorū generū. q̄ȝ re tale mediū qđ dr̄ etiā habit⁹ erit speciale gen⁹ ab aliis distinctū. ꝛ sic ergo capit habit⁹ min⁹ cōit q̄ȝ pmo⁹. scȝ p medio inter hn̄tē idumētū ꝛ idumētū vt hȝ ph̄s. v. meta. in d. san. lectōne. xviij. circa tex. cō. xxv. ¶ Circa ista vbi dr̄ q̄ inter hn̄s ꝛ habitū nihil est mediū sicut inter subiectū ꝛ q̄litatē ꝛc̄. Nota q̄ forsan posset obijci. q̄ȝ inter q̄litatē ꝛ substantiā mediaret etiā aliq̄ relatio q̄ est vnio vni⁹ ad aliud. ꝛ p ɔ̄sequēs ista mēbra textus nō essent distincta. q̄ȝ ꝛ hic ꝛ alibi est relatio media. puta cū q̄s dr̄ habere q̄ntitatē. ꝛ cū dr̄ q̄s hr̄e sociū. ¶ Sȝ nota q̄ vnio capit dupl'r. vno mō p relatione cōparantie qua referūt vnita ad se inuicē sm ɔ̄uenientiā vt dr̄ vnitū vnita vnitum ꝛc̄. alio mō capit p fundamēto illius relatōis ꝛ dr̄ vnio fundamētalis que nihil aliud est q̄ȝ formā actualiter inesse et informare subiectū q̄ vnio fundamētalis p̄t dici forma cū suo effectu formali in eo cui⁹ est forma. ꝛ dicit illa vnio formā vel accn̄s subiecti nō absolute sȝ vt cū suo effectu formali est in subiecto. ꝛ ideo licȝ aliq̄n maneat forma extra materiā aut accn̄s extra subiectū. nō tn̄ ibi manet vnio. q̄ȝ vnio scat vnū esse in alio ꝛ dare esse alteri qđ dare esse formalr̄ scat habere causalitatē formalē ꝛ nō relatōem. quare dicit ad ppositū q̄ inter substātiā ꝛ accn̄s nō mediat relatio. ꝛ q̄ vnio fundamētalis etiā nō est relatio nec aliq̄d distinctū a forma ꝛ eius effectu q̄ absolutū aliq̄d importat p̄sertim si forma est absoluta. vnio āt q̄ ē relatio (q̄ solet dici vnio formalis) ɔ̄sequit dictā vnionē fundamētalē. ꝛ nō est q̄d mediū sed ɔ̄sequēs ad inesse et informare. q̄ȝ hoc eī q̄ illud habet eē in illo ꝛ ɔ̄municat sibi effectū formalē seq̄tur relatio cōparantie mutua inter vtrūq̄ȝ vnitū. nulla igit relatio mediat inter subiectum ꝛ formā quācūq̄ȝ (subiectū dico imediatū) imo nihil oio ē mediū. q̄ȝ forma p essentiā ꝛ effectū intimū imediate vnit materie vel subiecto. Quare ꝛ D. dicit notāter. q̄ inter subiectū ꝛ q̄litatē se inuicē habentia nihil est mediū (scȝ oino) q̄ȝ formā haberi a subiecto est ipam formā esse in subiecto q̄ p essentiā suā ꝛ ppriū esse ic̄t. vt patuit ꝛc̄.

¶ Nota q̄ habitus dr̄ scare aliq̄d p modū passionis et actionis. quia videlȝ nō est passio vel actio sed magis relatio vel ɔ̄paratio importata p modū passionis. sicut hȝ Capolus simile. in. ij. dis. q. q. p̄. ad 3m. scđo loco iductus ɔ̄tra scđā ɔ̄clonē de locari ꝛ ɔ̄tineri. vide ꝛ eūdē ibidē dis. vi. ir. solonib⁹ argumētorū ɔ̄tra scđā prē scđe ɔ̄clusionis. quid aūt rei importat talis habit⁹ postea tangetur. Consequenter cū dicit.

¶ Et ideo in his ɔ̄stituit vnū speciale genus rerū qđ dicit p̄dicamentū habit⁹. de quo dr̄ ph̄us in. v. metaph. q̄ inter hn̄tem indumētū ꝛ indumentū qđ habet est habitus medius.

¶ Infert, scđā prē ɔ̄clonis q̄ pbat sic. Om̄e illud est speciale p̄dicamentū qđ importat speciale genus rerū. sȝ habitus. scđo mō accept⁹ est hmōi. igit ꝛc̄. Maior nota ex q̄nto metaph. tex. cō. xiiij. in d. san. lec. vij. q̄ȝ p̄dicamēta decē. sunt decē rerū gn̄a. Minor pbat. Illud importat speciale genus rerū qđ dicit mediū qđdam inter hn̄tem ꝛ id qđ habet p modū actionis ꝛ passionis. nō tn̄ actionē vel passionē. sȝ habitus est hmōi. igit minor vera. Ista maior prima satis pȝ ex p̄dictis imediate. q̄ȝ nullū aliorū generū scat talr̄. Minor ista est ph̄i. v. metaph.

¶ Si āt sumat hr̄e put res aliq̄ dr̄ q̄dāmodo se hr̄e in seipa. vl' ad aliq̄d aliđ. cū iste mod⁹ se hn̄di sit sm aliquā q̄litatē. h̄ mō habit⁹ q̄dā q̄litatis est. de q̄ ph̄s in. v. metaph: dr̄ q̄ habit⁹ dr̄ dispō sm quā bn̄ vl' male disponit dispositū. ꝛ aut sm se. aut ad aliđ. vt sanitas habit⁹ q̄dā ē. ꝛ sic loq̄mur nunc de habitu. vn̄ dōm q̄ habitus est q̄litas.

¶ Hic vltimo D. ponit ꝛ pbat tertiā prem ɔ̄clonis et arguit sic. Om̄e illud est q̄litas q̄ (scȝ formalr̄) res sic se hȝ in seipa vel ad aliq̄d aliud. sed habit⁹ tertio mō (vt h̄ loq̄tur) est hmōi. igit ꝛc̄. Maior relinquit nota. ꝛ patebit ar. seq̄nti. q̄ȝ q̄litas a toto gn̄e est aliq̄ modificatio substantie qua se aliq̄ inō hȝ. sicut dicitur Quō te habes. Es tu sanus. ꝛ hmōi. Minor pȝ auctoritate ph̄i. v. metaph. tex. cō. xxv. ¶ Et nota q̄ dr̄ sm habitū res bn̄ se hr̄e sm seipam vel ad aliud. q̄ȝ quidā dicūtur habitus essendi. aliq̄ dicūtur habit⁹ opandi. p̄mi ordinant ad pficiendū rem in se. vt sanitas pulchritudo ꝛ hmōi. scđi pficiunt finalr̄ ꝛ p̄ncipalr̄ ad opus vt sunt habitus intellectuales et morales. ꝛ de hoc amplius articulo. iij. ꝛc̄.

¶ Possent circa hūc articulū moueri difficultates de q̄ditate q̄tuor vltimorū generū. sed q̄ȝ in metaphysica res ista agitari debet extense. ideo ad p̄sens p viā ɔ̄pendij oportet notare q̄ ex d. san. nihil certi de ista materia habet. vn̄ dicunt q̄dam de via d. san. q̄ hmōi gn̄a scant absoluta rest

pectu videlicet q ubi facit locū sub respectu ad locantē. et hūc modū recitat Capolus in.ij. dis.q.q.ij. sz videt sibi q magis faciat respect' q differūt a gñe relatōis duplr. qr hmōi respect' solū iueniūt in corpalib. scdo qr fundāt sup alios respect'. relatio āt de gñe relatōis tā in corpalibus q̄ in spiritualib z fundat sup re absoluta. vide si placet ad longū Capolū in.ij.dis.vi.ad septimū ꝯ scdas pres scdē ꝯclonis. alijs videt q faciat denoiatōes extrinsecas. ita q ubi (vl forte esse in loco) nihil aliud sit q̄ forte denoiari a loco sicut a mēsura extrinseca. z iste est mod' dicendi Herueī qdlibet pmo q.ix. et videt ꝯsonare dictis d. san.iij.physi.lectōe.iiij.tex.cō.xxij. qd āt ubi dicat qd dā absolutū distinctū a loco nō videt pbabile in via d.san. Videt āt opinio Heruei multū intelligibilis. et D.san. satis ꝯsona. sed de his satis p nūc.

☞ Argumentū in ꝯtrariū est p tertia pte ꝯclonis.

¶ Ad pmū g dōz q obiectio illa pcedit de hīte cōiter sumpto. sic eñ est cōe ad multa gña. vt dictū est. — In co.

¶ Ad h dr ad maiorē. hoc nomē habit' zc. (Verū cōmunissime sumptū z vt est post pdicamētū) dictū ē a verbo hre. Minor pz.a. g habit' zc. Verū ꝯmunissime nō est qlitas tm. ni put fcat habitatē z dispōnē rei. q se hz in seipa vel in ordine ad aliud est qlitas. vt ab habitu quis dicitur dispositus zc.

¶ Ad scdm dōm. q rō illa pcedit de habitu fm q intelligit aliqd mediū iter hns z id qd habet. sic eñ est qddam pdicamentū. vt dictū est. — In cor.

¶ Dōm ad maiorē. habit' ponit pdicamentū distinctū. put fcat aliqd mediū iter habitū. nō qdcūq tn sz vestem habitā z hntē nō quēcūq sz hoiem hntē vestē. h eñ pdicamētū in solo hoie repit. vt hz d.san.iij.physi. vbi stati. z fcat mediū nō actionē qdē vl passionē sz p modū illoz. Minor ꝯcedit. g habitus zc. Verū qcūq z qcūq mō accept' nō est qlitas sz tertio modo.

¶ Ad tertiū dōm. q dispō qdē sp iportat ordinē alicui' hntis ptes. sz h ꝯtingit triplr. vt statī ibidē phs subdit. scz aut fm locū. aut fm potēam. aut fm spēm. in q vt Simplici' dr in ꝯmēto pdicamētoz. ꝯphēdit oēs dispōnes. corpales qdē in eo fm q dr fm locū. z p h ptinet ad pdicamētū situs. q est ordo ptiū i loco. q āt dr fm potēaz icludit illas dispōnes q sunt in pparatōe z idoneitate nōdū pfecte. sic scia et vtus ichoata. q aūt dr fm spēm includit pfectas dispōnes q dicūt habit'. sicut scia z vtus ꝯplete

¶ Dōm q maior pz a ad sensuz dōz in ar.ij.ad 3m. de dispōe capta in gñe. Ultra. sz dispō ē ordo zc. Dico q dz sane itelligi. qr si itelligat de dispōne qlitatiua. tūc nō ē ordo formalr. sz iportat ptes potestatiuas z potēales in ordine ad aliqd. videlz natura vl opatiōez. Dico ulteri' q est ordo ad sensuz iā dictū hntis ptes vel integrales vel potēales vel potestatiuas (q sunt intētionales fm Graciadei) q etiā ꝯueniūt qlitati vl actu fm pfectōez (sicut cōpleta scia ꝯtinet actu multas ptiales notitias) vel hz illas fm idoneitatē z inchoatōez. vt scia aut virt' inchoata zc. Tūc vltra. h āt (scz hre ordinē ptiū) ptinet ad pdicamētū situs. Negat vlr. sz hre ordinē ptiū integraliū q̄titatiuaz in loco ē pdicamētū situs. hre aūt ptes scz potēales z potestatiuas pt ꝯpetere etiā qlitati. z h duplr fm duplicē statū. s. ichoatōis z h itelligit p (fm potēam) qr qd ichoatū ē. est qsi in potēa. z fm statū pfectōis p (fm specie) qr res fm speciē pfectōem sortit. Cōtinet eñ pfecta virt' etiā actu multas ptes. i. multos modos hndi scientiā. ita q scia vt dispō fcat vt ꝯtinēs ptes saltē eminēter. Unde dispositio etiā iuenit in qlitatis gñe. z dr qlitatē nō fm se sed vt hz ptes potēales vl fm pfectōez vl fm ichoatōez. Quare negat ꝯña. qr etiā qlitas hz ordinē ptiū zc. Et fuerit h q d.san.v.metaph. lectio.xviij.tex.co.xxiiij.et.xxv. aliter exponit illā auctoritatē videlz dispō est ordo hntis ptes. qr sunt tres modi habendi ptes. pm' est fm ordinē partiū in loco. z sic dispō ponit vnū pdicamētū. scds mod' ē put ordo ptiū attendit fm potēam siue virtutē. z sic dispositio ponit in pma specie qualitatis. dicit eñ aliqd h mō dispositū. vtputa fm sanitatē vel egritudinē ex eo q ptes ei' hnt ordinē in virtute actiua vel passiua. Terti' modus est put ordo ptiū attendit fm speciē z figurā totius z sic dispō siue situs ponit dria in gñe q̄titatis zc. vbi pz q D. aliter exponit. vnde hic magis sequtur Simplicium alibi nullū allegat zc. ¶ Nota q phs vult ibidē q qr dispō iportat positionē. z positio requirit ptes. ideo z dispō. et sup h fundat argumentū illud.

¶ Utrū habit' sit determinata species qlitatis.

AD scdm sic pcedit. Videt q habit' nō sit determinata species qlitatis. qr vt dictum est. habit' fm q est qlitas dr dispō fm quā bene aut male disponit dispositū. sz h cōtingit fm quālibet qlitatē. nam z fm figurā ꝯtingit aliqd bñ vel male esse dispositū. z similiter fm calorez et frigus. z fm oīa hmōi. g habit' nō est determinata species qlitatis. ¶ P. phs in pdicamētis caliditatē z frigiditatē dr esse dispōnes vel habit'. sicut egritudinē z sanitatē. sz calor z frigus sunt in tertia specie qlitatis. g habit' vel dispō non distinguūtur ab alijs speciebus qlitatis ¶ P. difficile mobile nō ē differentia ptinēs ad gen' qlitatis. sz magis ptinet ad motū vl passionē. nullū aūt gen' determinat ad speciē per differentiā alteri' generis. sed opz differentias p se aduenire generi. vt phs dr in.v.metaph. g cū habitus dicat esse qualitas difficile mobilis. videt q nō sit determinata species qlitatis. ¶ Sed cōtra est qd phs dicit in pdicamētis. q vna species qlitatis est habitus z dispositio. — B — Ar.p.

¶ Querit de dria spēi habit'. p quā ponit in determinata specie qlitatis. Et querit an sit spēs qlitatis ab alijs speciebus eiusdē distincta zc.

¶ Rñdeo dōm. q phus in pdicamētis ponit inter qttuor species qlitatis pmā dispōnem z habitū. quaz quidē speciez differentias sic assignat. Simplicius in ꝯmento pdicamentoz dicens. q qlitatū quedā sunt naturales q fm naturā insunt z semper. quedā aūt aduenticie que ab extrinseco efficiūtur. z pñt amitti. z hec qdē que sunt aduenticie sunt habitus z dispōnes fm facile z difficile amissibile differentes. naturaliū āt qualitatū quedā sunt fm id qd aliqd est in potētia. z sic est secunda species qlitatis.

quedā vero ẜm q̄ aliq̄d est in actu. ⁊ hoc vel in pro/fundū. vel ẜm sup̄ficiē. si in p̄fundū q̄dem sic est tertia species q̄litatis. ẜm vero sup̄ficiē est quarta spe/cies qualitatis. sicut figura ⁊ forma. que est figura aīati. Sed ista distinctio specierū qualitatis incōue/niēs videt̄. sunt enī multe figure ⁊ qualitates passi/biles nō naturales sed aduenticie. ⁊ multe disposi/tiones nō aduenticie. sed naturales. sicut sanitas et pulchritudo et hmōi. ⁊ p̄terea h̄ nō ꝯuenit ordini specierū. sp enī qd̄ naturalius est prius est.

¶ In corpore hui᷒ articuli Doctor ponit ꝯclōnē vnisi/cā bimēbrē virtualr̄ in p̄ncipio (cuius secūdā p̄tē expres/se resumit in fine) talē. Habitus est determinata vel di/stincta species qualitatis ⁊ p̄ma species. Circa istā ꝯclo/nem D. sic p̄cedit. p̄mo ponit ⁊ p̄bat p̄mā ei᷒ p̄tem. scḋo scḋam in fine. ibi. Et q̄ natura ⁊c̄. Pz ergo p̄ma p̄s cō/clusionis auctoritate ph̄i in p̄dicamentis. vt pz in lr̄a. Secūdo p̄bat eandem p̄tem ꝯclōnis p̄ sufficientiā p̄mo assignatā a Simplicio. et quia deficit in aliquib᷒. ideo se/cūdo assignat ꝯuenientē sufficiētiā. ibi. Et ideo aliter ⁊c̄. Sufficientia ergo assignata a Simplicio est. q̄ qualita/tū quedā sunt naturales que ẜm naturā ⁊c̄. vt clare patz in lr̄a. Consequēter Doc. ostendit in quib᷒ illa sufficiētia Simplicij deficiat. p̄mo q̄ ponit oēs tres post p̄maꝫ naturales qd̄ nō valet. q̄ multe passibiles qualitates in/ducunt̄ ab extrinseco ⁊ sunt innaturales. similr̄ multe fi/gure. Deficit etiā. q̄ non oēs dispōnes ⁊ habitus sunt aduenticij. immo aliqui ꝯnaturales. patz infra. q. li. arti. p̄mo de sinderesi ⁊ intellectu p̄ncipiorū. silr̄ de sanitate et pulchritudine. Preterea. si habit᷒ ⁊ dispositōes essent ab extrinseco ⁊ inaturales. tūc iniuste ponerētur p̄ma spe/cies qualitatis. inaturale enī posteri᷒ est naturali. ⁊ ideo Doctor ꝯsequenter cū dicit.

¶ Et ideo aliter accipienda est distinctio dispō/nū ⁊ habituū ab alijs q̄litatib᷒. p̄prie enī q̄litas im/portat quēdā modū sub̄e. modus aūt est vt dr̄ Aug. sup Gen. ad lr̄aꝫ quē mēsura p̄figit. vn̄ iportat quā/dā determinatōem ẜm aliquā mēsurā. ⁊ ideo sicut id ẜm qd̄ determinat̄ poēa materie ẜm esse subale dr̄ q̄/litas q̄ est drīa sub̄e. ita id ẜm qd̄ determinat̄ poēa subiecti ẜm eē accīntale dr̄ q̄litas accīntal. q̄ est etiā q̄/dā drīa. vt pz p̄ ph̄m in. v. metaph̄.

¶ Adducit aliā verā sufficientiā specierū q̄litatis ex q̄ formalr̄ arguit̄ p̄ p̄ma p̄te ꝯclōnis. Omis mod᷒ ⁊ deter/minatio subiecti ẜm esse accīntale in ordine ad naturā rei ẜm q̄ se bene vel male hꝫ. vbi iuenit̄ facile vel difficile mo/bile est species determinata qualitatis. ⁊ ab oīb᷒ alijs specieb᷒ distincta. sed habit᷒ est hmōi. igit̄ est determina/ta ⁊ distincta species. Illi᷒ rōnis D. p̄mo p̄bat maiorē. scḋo minorē. ibi. Modus aūt siue determinatio ⁊c̄. Pro/bat̄ ergo maior sic. q̄ qualitas iportat modū substantie accidentalē sicut id qd̄ determinat poēam materie dr̄ q̄/litas essentialis. igit̄ qd̄ iportat singularē modū acciden/talē substantie est singularis qualitas. Et scḋo. q̄ in nul/la aliarū specierū attendit̄ bonū vel malū. si ergo in ista at/tendit̄. igit̄ est distincta. ¶ Nota p̄mo ẜm Albertū sup p̄dicamenta circa p̄dicamētū q̄litatis. q̄ oīa acciden/tia vt determināt subiecti poēam qualitates vocantur.

Q̄litas dupl̄r capit̄.

sed nomē appropriatū est vni eorū quia facit q̄le sine addi/tione. alia aūt cū additiōne vt q̄ntitas facit quale q̄ntum vel quotū. ⁊ etiā q̄ solū hoc genus ꝯsistit in determina/tione subiecti vl̄ potētie subiecti. alia aūt h̄nt qualdā alias rōnes p̄ter illā. ideo cū q̄litas sit determinatio. ideo h̄ genus nomē illd̄ retinuit. ⁊ ita habet̄ q̄ q̄uis oē accīns sit determinatio ⁊ qualitas transcendēter capta. nō tamē est qualitas vt hic capit̄. q̄ capit̄ qualitas vt est determi/natū gen᷒. Aduerte hic breuiter scḋo. q̄ recte opꝫ in/telligere q̄ qualitas est mod᷒ substantie. Est enī duplex mo/dus. vnus gn̄alis q̄ nō determinat rē ẜm aliquid sui. sed ẜm quē aliq̄d generaliter determinat̄. sicut substantia cre/ata determinat̄ gn̄aliter p̄ qd̄libet accīns. licet alio mō ẜm aliud ⁊ aliud. puta ẜm esse q̄ntum vel q̄le. ⁊ ad hunc sen/sum habet ph̄us. vij. metaph̄. q̄ accidens est entis dispo/sitio. Alio modo accipitur modus specialiter p̄ mō pro/prio ⁊ intrinseco ip̄ius rei. sicut velociter ⁊ tarde sunt mo/di motus. ⁊ sic esse p̄ se est modus substātie. ⁊ inter hos modos multa est differētia. nā p̄mus aliq̄n separari pōt. et est res distincta ⁊ natura absoluta positiua. ⁊ pōt esse p̄/fectio simplr̄ saltē rōe speciei esto nō rōne generis. sic sci/tia. sapientia. Secūdus aūt modus nō est sepabilis a re cuius est modus. nec est res ⁊ natura specialis distincta a re cuius est modus. nō enī velociter potest intelligi aut esse sine motu. ⁊ sic de alijs modis isto modo acceptis. nec modus essendi albedinis vt q̄tuor potest esse sine al/bedine. q̄n ergo D. dicit q̄ q̄litas vel habit᷒ est modus. capit modū p̄mo mō q̄ tn̄ facit quale tn̄ nō scḋo modo. Et p̄ hoc pz ad quoddā dubiū. an habitus sit tn̄ mo/dus ⁊ natura. pz ex iā dictis ⁊c̄. Cōseq̄nter cū dr̄.

¶ Modus aūt siue determinatio subiecti ẜm esse accidentale pōt accipi vel in ordine ad ip̄am naturā subiecti. vel ẜm actionē ⁊ passionē que ꝯsequūt̄ prin/cipia nature que sunt materia ⁊ forma. vel ẜm q̄nti/tatē. Si aūt accipiat̄ modus vel determinatio sub/iecti ẜm q̄ntitatem. sic est q̄rta species q̄litatis. Et q̄ q̄ntitas ẜm sui rōnē est sine motu ⁊ sine rōne boni et mali. ideo ad q̄rtā speciē q̄litatꝭ nō p̄tinet qd̄ aliq̄d sit bene vel male. cito vel tarde trāsiens. Modus aūt siue determinatio subiecti ẜm actionē ⁊ passionē attendit̄ in secūda vel tertia specie q̄litatis. ⁊ ideo in vtraq̄ ꝯsiderat̄ q̄ aliq̄d facile vel difficile fiat. vel q̄ sit cito trāsiens aut diuturnū. nō aūt ꝯsiderat̄ in his aliq̄d p̄tinens ad rōnē boni vel mali. q̄ motus et passiones nō h̄nt rōnem finis. bonū aūt ⁊ malū dr̄ p̄ respectū ad finē. sꝫ mod᷒ ⁊ determinatio subiecti in ordine ad naturā rei. p̄tinet ad p̄mā spēm q̄lita/tis. que est habitus ⁊ dispō. Dicit enī ph̄us in. vij. physicorū. loquēs de habitib᷒ aīe ⁊ corporis q̄ sunt dispōnes quedā p̄fecti ad optimū. dico aūt p̄fecti qd̄ est dispositū ẜm naturā. Et q̄ ip̄a forma ⁊ natu/ra rei est finis. ⁊ cuius causa fit aliquid. vt dr̄ in. ij. physi. ideo in p̄ma specie ꝯsiderat̄ ⁊ bonū ⁊ maluꝫ. et etiā facile ⁊ difficile mobile ẜm q̄ aliq̄ natura est finis gn̄atōis ⁊ motus. vn̄ in. v. metaph̄i. ph̄s diffi/nit habitū qd̄ est dispō ẜm quā aliq̄s disponit̄ bene vel male. et in. ij. ethi. dicit. q̄ habit᷒ sunt ẜm quos ad passiones nos habem᷒ bn̄ vel male. Quādo enī

est modus ꝯueniens nature rei. tūc hꝫ rōnem boni. qñ aūt non ꝯuenit tūc habet rōnem mali.

¶ Probat minorē ꝑ sufficientiā specieꝝ q̄litatis. quia alia ipoztāt determinatōes vel fm q̄ntitatē sicut q̄rta. vel fm actionē ꝛ passionē. ꝛ h̄ dupl'r. vel fm ꝑncipia actōnis et passionis. ꝛ sic est scda. vel fm actōes ipas. vt sunt q̄litates sensibiles. sic est tertia. Sola aūt ꝑma determinat subiectū disponēdo vt bene sit in se fm ꝯuenientiā nature. et ꝙ solū in ꝑª specie attēdat bonū ꝛ malū. D. probat ibi. ꝛ quia ꝯntas ꝛc̄. Et pꝫ l'ra de se. nam fm alias spēs non accipit bn̄ vel male nisi vt ꝑtinent aliq̄ mō ad ꝑmam. vt patebit ad ꝑmum.

¶ Et qꝛ natura est id qd̄ ꝑmū ꝯsideratur in re. ideo habit⁹ ponit ꝑma spēs q̄litatis.

¶ Corroborat scdam ꝑte ꝯclonis missiue. ꝛ arguit sic. Illud qd̄ disponit ꝛ ordinat ad ꝑmū qd̄ est in re. ponit recte ꝑma spēs q̄litatis (Minor in l'ra) sꝫ habit⁹ (in ꝑte ꝑmissiue) modificat ꝛ ordinat ad naturā rei q̄ est prior q̄ntitate ꝛ potentijs. igit ꝛc̄. Maior pꝫ. qꝛ q̄litas ex natura sua est dispō subi. igit si disponat ad ꝑm̄ ē ꝑma q̄litatis spēs. igit ꝛc̄. ¶ Nota circa scdaꝫ ꝑte ꝯclonis. ꝙ habit⁹ esto in subiecto p̄supponat poꝛñaꝫ. tn̄ ponit pª spēs. sꝫ de hoc ar. iij. ad 2m. et magis infra q. lx. ar. ij. ad 3m.

☞ Argumētū in ꝯ̄triū ꝯfirmat ꝑmā ꝑte ꝯclonis missi.

¶ Ad ꝑmū ergo dd̄m. ꝙ dispositio ordinē quēdā impoꝛtat. vt dictū est. vn̄ nō dr̄ aliq̄s disponi ꝑ q̄litatē nisi in ordine ad aliq̄d. ꝛ si addat bn̄ vel male. qd̄ ꝑtinet ad rōnē habitus. oportet ꝙ attendat ordo ad naturā q̄ est finis. vn̄ fm figurā vel fm calorē. vel frigus nō dr̄ aliq̄s disponi bn̄ vel male. nisi fm ordinē ad naturā rei. fm ꝙ est ꝯueniens vel nō ꝯueniens. vn̄ ꝛ ipse figure ꝛ passibiles q̄litates fm ꝙ ꝯsiderātur vt ꝯuenientes vel nō ꝯuenientes nature rei. ꝑtinent ad habit⁹ vel dispōnes. nā figura ꝓut ꝯuenit nature rei ꝛ coloꝛ ꝑtinēt ad pulchritudinē. caloꝛ aūt ꝛ frigus fm ꝙ ꝯueniūt nature rei. ꝑtinent ad sanitatē. ꝛ h̄ mō caliditas ꝛ frigiditas ponunt a pho in ꝑma specie qualitatis.

Ar. ꝑ. ad 3m

¶ Dicendū ad maiorē. prio dico ꝙ v'a est ꝛ illud ad qd̄ disponit bn̄ vel male. oꝫ ꝙ sit natura. disponit q̄dem ois species q̄litatis. sꝫ nō bene vel male. nisi vt ꝑtinet ad habitū tāq̄ ei⁹ cā ꝛ suo mō pars vel ꝑtialis cā. Ad minorē. si itelligit ꝙ fm figurā fm se. vel fm calorē fm se bene vel male disponit res. negat. Si aūt intelligit ꝙ fm figurā vel calorē bn̄ disponit vel male vt ꝑtinet ad habitū vel dispōnem. ꝯcedit. Negat ḡ ꝯn̄a. qꝛ fm nullā aliā speciē qualitatis bene disponit res nisi in ordine ad habitū et dispōnem. sicut caloꝛ vt ꝯstituit sanitatē. sic fm eū bn̄ disponit subiectū. ꝛ fm figurā vt ꝯuenit rei ꝛ ꝯstituit pulchritudinē. Vn̄ solem⁹ dicere. ista res est bn̄ disposita fm figurā. qꝛ est pulchra. Tāgit aūt ista solutio vnū dubiuꝫ qd̄ etiā tangit argumentū scd̄m sequens.

¶ Unde patet solutio ad secundum. licet a quibusdā aliter soluat. vt Simplicius dicit in cōmento p̄dicamentoꝛum.

¶ Dicendū ad pbm in p̄dicamentis. dicit calidū ꝛ frigidū esse dispōnes vel habit⁹. id est id qd̄ causat ex eis ē dispō vel habitus. Ad minorē. caloꝛ ꝛ frigus fm se sunt in tertia specie q̄litatis. Vn̄ negat ꝯn̄a. qꝛ vt ꝑtinentes ad habit⁹ sunt in ꝑma. fm se in tertia.

¶ Circa istā solonē est dubiū. An idē possit esse in duabus specieb̄ q̄litatis. qꝛ phs in p̄dicamentis. vt argumentū refert. ponit expresse calorē ꝛ frigus in ꝑma specie q̄litatis ꝛ etiā in tertia. Ad h̄ multipl'r r̄ndet. q̄dam dicunt. ꝙ vt sunt in motu. collocātur in tertia. sꝫ vt hn̄t ꝑfectū esse ponūt in ꝑma. sed ille modus dicendi nō placet Simplicio. qꝛ fm h̄ Aristoteles debuisset posuisse calefactionē in tertia specie ꝛ in ꝑma calorē. sꝫ vtrobiq̄ ponit calorē. Porphyri⁹ vero posuit quattuoꝛ gradus caloris et fm h̄ in diuersis specieb̄ ꝛc̄. De h̄ q. l. arti. ꝑ. ad tertiū. sed hoc Simplicio nō placet. qꝛ tūc ille species nō distinguerent realr ꝛ specifice. ꝛ ergo dicit vt D. habet in l'ra. et vult tn̄ D. ꝙ sanitas de cui⁹ rōne est ꝙ ꝯsistat in adeq̄tione caloris ꝛ frigoris est in ꝑma specie. ꝛ silr pulchritudo de cui⁹ rōne est ꝙ ꝯsistat in ꝓportione figure est in ꝑma specie. Vtꝝ aūt sanitas vel pulchritudo sit habitus postea videbit. Ex his āt pꝫ. ꝙ pōt saluari realis distinctio illaꝝ specieꝝ. Vn̄ ꝙ D. dicit ꝙ caloꝛ ꝛ frig⁹ ꝑtinent ad habitus intelligit nō identice quasi sint habit⁹. sed causaliter. qꝛ causant habit⁹. nec vult ꝙ ꝑtineāt ad ꝑmā speciē que est habit⁹ ꝛ dispositio. sed ꝑtinēt tāq̄ cause ad id qd̄ est in ꝑma specie que est habitus ꝛ dispositio. Vn̄ nō videt D. intelligēdus ꝙ caloꝛ sit in specie ꝑma. sꝫ ꝑtinet ad id qd̄ est in ꝑma specie ꝛ est habitus.

An idē sit in duab̄ specieb̄ q̄litatis.

¶ Ad tertiū dd̄m. ꝙ ista dr̄ia difficile mobile nō diuersificat habituꝫ ab alijs specieb̄ qualitatis. sꝫ a dispōne. dispositio aūt dupl'r accipit. Uno mō fm ꝙ est genus habit⁹. nā in. v. metaphy. dispositio ponitur in deffinitione habit⁹. Alio mō fm ꝙ est aliq̄d cōtra habitū diuisum. ꝛ pōt intelligi dispositio ꝓprie dicta ꝯdiuidi cōtra habitū dupl'r. Uno mō sicut ꝑfectū ꝛ iꝑfectuꝫ in eadē specie. vt scꝫ dispositio dicat retinēs nomē cōe qñ imꝑfecte inest ita ꝙ de facili amittit. habitus aūt qñ ꝑfecte inest vt nō de facili amittat. ꝛ sic dispō fit habit⁹. sicut puer fit vir. alio mō pn̄t distingui sicut diuerse species vni⁹ generis subalterni. vt dicātur dispōnes ille q̄litates ꝑme speciei quib̄ ꝯuenit fm ꝓpriā rōneꝫ vt de facili amittant. qꝛ hn̄t causas trāsmutabiles. vt egritudo et sanitas. habit⁹ vero dicūt ille q̄litates. que fm suā rōnem hn̄t ꝙ nō de facili trāsmutent. qꝛ hn̄t causas imobiles. sicut scientie ꝛ virtutes. ꝛ fm hoc dispositio nō fit habitus. ꝛ hoc videt magis ꝯsonū intētioni Aristo. vnde ad huius distinctōis ꝓbationē inducit ꝯmunē loquēdi ꝯsuetudinē fm quā q̄litates que fm rōnem suaꝫ sunt facile mobiles. si ex aliquo accidenti difficile mobiles reddātur. habitus dicūtur. ꝛ ecōuerso est de q̄litatibus. que fm suā rōnem sunt difficile mobiles. nam si aliquis imꝑfecte habet sciam. vt de facili possit ipam amittere. magis dicit disponi ad sciam q̄ꝫ scientiā habere. Et quo pꝫ ꝙ nomē habitus diuturnitatē quādam importat. nō autem nomen dispositionis.

¶ Et qr hoc argumentū vnū psupponit z aliud cōclu- dere intendit. ideo D. soluendo. pmo destruit suppositū. scdo soluit argumētū. ibi. Nec ipedit zc. Supponit ḡ ar- gumentū q̄si habitus p difficile mobile distinguat. z sic determinata species q̄litatis. hoc aūt suppositū falsum est. qr nō distinguit ab aliis speciebꝫ q̄litatis p difficile mobi- le. quia z potētia est de difficili mobilis. sꝫ distinguit p diffi- cile mobile a dispōne z hoc capta in specie nō in gn̄e. nā si in gn̄e capiat. tūc habit⁹ ē dispositio. Quō aūt distinguā- tur habitus z dispō p facile z difficile mobile. Doctor tā- git duos modos dicēdi. q̄rꝫ pmus est Boetij et Alberti q̄ dicūt q̄ differūt sicut pfectū z ipfectū in eadē specie. vt dicūt puer z ipe vir. ideo phs cōiungit cōiunctōe copulati- ue tes puer z ipe vir. ideo phs ... sequitus tōis dicens habit⁹ z dispō. z illū modū dicendi. secutus est d. san. in de malo. q. vij. ar. ij. ad q̄rtū. Sꝫ scdꝰ mo- dus est q̄ hic d. san. placet. q̄ sunt distincte species. nec re- fert q̄ Aristo. dixit vnā speciē. qr hoc dixit ad insinuādū gen⁹ pximū habit⁹ z dispōnis nō eē q̄litatē. sꝫ qdā sub- alternū vocatū ab antiquis applicatio q̄ est vna species subalterna in q̄ vniūtur habit⁹ z dispō. Et vult Doc. q̄ habit⁹ est de difficili mobilis ex rōne sue speciei tāq̄ vera dicās causas de difficili variatōes cōpanētes. Dispō aūt hꝫ causas facile transmutabiles. vt sanitas zc. Scia em̄ hꝫ p cā intellectū agentē z possibilē z pmissas pperue veri- tatis. p accn̄s aūt est aliqd facile vel difficile mobile. ex eo q̄ est in subiecto sic disposito. vt scia q̄ p se difficile mobi- lis est. p accn̄s (fm q̄ est in subiecto h̄ male disposito in- choatiue) facile mobilis est. z p oppositū infirmitas q̄ p se facile mobilis est. ex h̄ q̄ est firmiter radicata est difficile mobilis. ille igit q̄litates q̄ difficile mobiles sunt ex rōne speciei. z fm causas p se habit⁹ sunt. ille vō q̄ p se causas hn̄t mobiles facile. dispōnes sunt. qr igit multa cōueniūt rei p accn̄s q̄ ex natura ppria nō vēdicat. iō nihil phibet inueniri habitū aliquē facile mobilē in illo. z ecōuerso dis- pōnē aliquā difficile in eo mobilē ex aliq̄ accn̄tali cā. z tūc cōtingit habitū nō q̄dē eē dispōnē. sed p modū dispōnis inesse. z silr dispōnē nō eē habitū sꝫ p modū habit⁹. Scia tamē q̄ nō firmit tenet habit⁹ ē. sꝫ p modū dispōnis inest. qr facile ab illo pdi pt. infirmitas vō tā firmiter radica- ta dispō ē. sꝫ p modū habit⁹ inest. vn̄ phs dt sciam etiā medie criter sumptā eē habitū qd eēt falsum. si dispō z ha- bit⁹ nō differrēt specifice. qr scia ipfecta eēt dispō. Et phs exēplificādo de habitu ponit solū q̄ ex natura hn̄t causas stabiles. z de dispōne ponit q̄ ex natura facile variantur.

¶ Et nota ad lrām. q̄ q̄litates q̄ fm rōnē sunt facile mo- biles. ex aliq̄ accidēti difficile mobiles reddāt habit⁹ di- cāt. Intellige ex dictis q̄ ad modū z nō q̄ ad rē. vult aūt ex h̄ Aristo. q̄ de rōne habit⁹ ē p se diuturnitas. z diffici- le eē mobile zc. ¶ Nota etiā q̄ difficile mobile z facile mobile. vt sūt dr̄ne specifice distinguētes habitū z dispō- nē inter se. z vt sunt modi eēndi eoꝝ. accipiūt equoce. vno⁹ naturas eoꝝ cōstituūt z definitōnem igrediunt z separari nō pn̄t. etiā p intellectū. scdo sunt accn̄tia sepabilia. z pn̄t successiue cōuenire eidē. vt patuit q̄ infirmitas pt eē facile mobil z difficile mobil. z accn̄s. sic magis z min⁹ circa cali- dū z frigidū etiā succedūt. sic vna scia q̄ ad modū essen- di quē hꝫ ex dispōne subiecti. aliqn̄ est facile. aliqn̄ diffici- le mobilis. sed vt dr̄na cōstitutiua est respicit p se causam ex est inseparabilis.

Difficile mobile ē dr̄na et mod⁹ eēndi.

Quō hit⁹ et dispō distinguātur.

¶ Nec ipedit q̄n fm h̄ facile z difficile mobile sint specifice dr̄ne. pp̄ter hoc q̄ ista ptinēt ad passionē z motū. z nō ad gen⁹ q̄litatis. nā iste dr̄ne q̄uis p ac- cidēs videant se hr̄e ad q̄litatē. designāt tn̄ x p prias et p se dr̄nas q̄litatū. sicut etiā in gn̄e subē frequēter accipiūt dr̄ne accn̄tales loco subaliū. inq̄ntū p eas designant pncipia essentialia.

¶ Consequēter destructo supposito rn̄ ad argumentū. Ad maiorē. vert est difficile mobile nō ptinet ad genus qualitatis. tn̄ circūloquit nobis vnā dr̄nam vni⁹ speciei qualitatis ab alia. z hoc sepe etiā in aliis cōtingit. vt patꝫ in fine folonis. Ultra. nullū aūt gen⁹ determinat zc. Ue- rū formalr z intrinsece. tn̄ bene circūlocutiue p rē vni⁹ ge- neris circūloquimur dr̄nam ignotā. z ita est in pposito. p difficile mobile circūloquimur dr̄nam ipius habit⁹ qui habet p se rōne sui speciei diuturnitatē z causas stabiles. dispositio vero nō.

¶ Utrū habit⁹ iportet ordinē ad actū.

Ad tertiū sic pcedit. Uidet q̄ habitus non iportet ordinē ad actū. Unūqdq̄ em̄ agit fm q̄ est actu. sꝫ phs dt in. iij. de aīa. q̄ cū aliq̄s sit sciēs fm habitū. est etiā tūc in po- tentia aliter tn̄ q̄ ān addiscere. ḡ habit⁹ nō iportat ha- bitudinē pncipij ad actū. ¶ P. illud qd ponit in de- finitōe alicui⁹ p se cōuenit illi. sꝫ eē pncipiū actionis ponit in definitōe potē. vt ptꝫ in. v. metaph. ḡ esse pncipiū actus p se cōuenit potē. qd aūt est p se. est pn- cipiū in vnoq̄q gn̄e. si ḡ etiā habit⁹ sit pncipiū act⁹ seq̄tur q̄ sit posterior q̄ potēa. z sic nō erit pma spēs q̄litatis habit⁹ vel dispō. ¶ P. sanitas quoq̄ est habi- tus. z silr macies z pulchritudo. sed ista nō dicūt p ordinē ad actū. nō ḡ est de rōne habit⁹ q̄ sit pnci- piū actus. ¶ Sꝫ cōtra est q̄ aug. dt in li. de bono cōiu- gali. q̄ habit⁹ est q̄ aliqd agit cū op⁹ est. z cōmētator dt in. iij. de aīa. q̄ habit⁹ est q̄ q̄s agit cū voluerit.

¶ Querit de vno per qd habit⁹ etiam differt ab aliis speciebus saltem duabus. sꝫ per ordinē ad actū. z non in- tendit Doctor querere an hoc nomē habit⁹ significet or- dinē ad actū. qr cōstat q̄ nō. cū habit⁹ sit species pdica- menti absoluti. Sed querit. vtrū res significata p nomen ex natura sua efficiat z disponat subiectū suū ad opandū. Et q̄ sit illa mēs D. ptꝫ in pncipio corpis. vbi dt habere ordinem ad actum zc.

¶ Rn̄deo dicēdū. q̄ hr̄e ordinē ad actū pt cōpetere habitui. z fm rōnē habit⁹ z fm rōnē subiecti in q̄ est habitus. fm q̄dem rōnē habit⁹ cōuenit omi habitui aliq̄ mō hr̄e ordinē ad actū. est em̄ de rōne habitus vt iportet habitudinē quādā in ordine ad naturā rei. fm q̄ cōuenit vel nō cōuenit. Sꝫ natura rei q̄ est finis gnatōis. vlteri⁹ etiā ordinat ad aliū finē. q̄ vel est opatio vel aliqd opatū ad qd q̄s puenit p opa- tionē. vn̄ habit⁹ nō solū iportat ordinē ad ipam na- turā rei. sed etiā cōñr ad opatōem inq̄ntū est finis na- ture. vel pducens ad finē. vn̄ et in q̄nto metaph. dt in definitōe habit⁹. q̄ est dispō fm quā bene vel ma- le disponit dispositū. aut fm se. id ē fm suā naturā. aut ad aliud. id est in ordine ad finem.

Ar. pcedēt.

C

¶ Doctor rñdet ad q̄sitū ſm vnā diſtinctōem quam implicare innuit in p̄ncipio corp̄is. videlz ꝙ habit⁹ pt ꝯſi-

Cōclo rñſi. derari ꝛ rōne habit⁹ in cōi. ꝛ rōne talis habit⁹ in tali ſubiecto. ſm hoc g̃ eſt ꝯclo rñſi. Habere ordinez ad actū pt ꝯpetere habitui ſm rōnem habit⁹ (.i. vliter vt habit⁹ ē) et ſm rōem ſubiecti in q̄ eſt habit⁹ (.i. rōne ſpēi q̄buſdā habitib⁹) Hui⁹ ꝯclonis D. p̄mo ꝓbat p̄mā ptē. ſecūdo magis explicat ꝛ ꝓbat ſcdam ptē. ibi. Sz ſunt q̄dā. ꝛc̄. Arguit̄ g̃ ſic ꝓ p̄ma pte ꝯclonis. De rōne habit⁹ eſt vt importet habitudinē quādā. i. diſpōnē habitualē (nō capit habitudo ꝓ relatōe. ſz ꝓ abilitate) in ordine ad naturā rei. ſm ꝙ ꝯuenit vel nō ꝯuenit. ſed natura rei q̄ eſt finis gñatōis vlteri⁹ etiā ordinat̄ ad aliū finē q̄ vl̄ eſt opatio vel aliqđ opatū ad qđ q̄s ꝑuenit ꝑ opatōem. g̃ habitus nō ſolū ꝛc̄. vt in lr̄a. Uult iſta rō. ꝙ habit⁹ vt ſic reſpicit naturā vt ordinatā in opatiōez. g̃ reſpicit etiā opationē inq̄tum opatio eſt finis nature. ſicut finis aliq̄ mō hois eſt viſio dei. q̄re v̄tutes ꝛ habit⁹ hois vltim⁹ ordinant̄ in talē opatōem. De⁹ aūt eſt finis qui. ad quē etiā ꝑuenitur ꝑ opatōem ꝛc̄. Et ꝯfirmat̄ iſta ps ꝯclonis ex pħo. v. metaphy. ꝛc̄.

¶ Sed ſunt q̄dā habit⁹ q̄ etiaz ex pte ſubiecti in quo ſunt. p̄mo ꝛ p̄ncipalr̄ iportant ordinē ad actū:

ar. j. q: vt dictū eſt. habit⁹ p̄mo ꝛ ꝑ ſe iportat habitudinē ad naturā rei. ſi igit̄ natura rei in q̄ eſt habit⁹ ꝯſiſtat in ip̄o ordine ad actū. ſeq̄t̄ ꝙ habit⁹ p̄ncipaliter importet ordinē ad actū. manifeſtū ē aūt ꝙ natura ꝛ rō poñe eſt vt ſit p̄ncipiū act⁹. vñ oīs habitus q̄ eſt alicuius potentie vt ſubiecti p̄ncipalr̄ iportat ordinē ad actum.

¶ Hic ſcdo D. p̄cedit ad ſcdaz ptē ꝯclonis rñſiue. ꝛ eam explicat ſm vnā aliā diſtinctōez ex pte ſubiecti quā hic innuit. ſcz q: aliqui habit⁹ ſunt imediate in poña ꝛ ſic habit⁹ operādi. Alij aūt nō ſunt imediate in poña. ſz in eētia vel in corp̄e (nō curādo nūc vtrum in corp̄e ſit p̄prie habit⁹) vt gr̄a ꝛ ſanitas corp̄alis ꝛc̄. Scdm hāc g̃ diſtinctōez explicat ptē ſup̄ioris ꝯclonis. vna alia ꝯclōne in fine corp̄is. Oīs habit⁹ q̄ eſt alicui⁹ poñe. vt ſubiecti (ſcz imediati) p̄ncipalr̄ iportat ordinē ad actū (ꝛ ſupplet̄) qui p̄o eſt in re ipſa vel in natura p̄ncipalr̄ iportat

Cōclo. ij. ordine ad naturā. Et opz bñ intelligere illam ꝯclonez. q: nō ꝯpat̄ ordo vel relatio ad abſolutū. quaſi talis habitus q̄ eſt in poña p̄ncipali⁹ ꝑcat ordinē q̄ȝ rē abſolutam ſz ꝯpat̄ ordo ordini. ita ſcz ꝙ ordo q̄ eſt (licz ſcdariū ꝑcatum vel ꝯnotatū) habit⁹. i. exiſtētis in poña. eſt p̄mo ad actū. i. talis habit⁹ ordinat̄ ex natura ſua p̄ncipalr̄. ꝛ p̄ᵃ ad hoc tāq̄ȝ ad finē vt ꝑficiat poñam vt opet̄. ſz habitus q̄ nō eſt in poña iportat ordinē. i. ordinat̄ vt ꝑficiat rez in qua eſt vt tali mō ſit. Vñ d̄r habit⁹ eēndi. Eſt igit̄ ꝯpatio ordinis ad ordinē duoꝝ habituuz. ita ꝙ ille ordinat̄ p̄ncipalr̄ ad ꝑficere ad operādū. ali⁹ ad eēnduz. Silr̄ eſt in p̄. ꝑ. q. xxxiiij. ar. iij. ad q̄rtū. vbi D. d̄t ꝙ idea p̄ncipaliter ꝑcat ordinē ad creaturā. v̄bū aūt ad dictē. vbi etiā ꝯpat relatōem relatōi. ꝛ nō abſoluto. vt ibidē d̄r. Et illđ dictū ꝯfirmat̄ ex D. h̄ q̄ d̄t ſub eodē mō loquēdi ꝙ ſi natura rei ꝯſiſtat in ordine ꝛc̄. ꝯſtat aūt ꝙ natura rei vel accepta ꝓ eētia vl̄ poña. nō ꝑcat relatōem. ſz abſolutū. ſed intelligit̄ D. ſi ꝯſiſtat in ip̄o ordine. i. ſi imediate ꝛ p̄ncipalr̄ ordinet̄ ad actū ſcdz ꝛc̄. Probat̄ g̃ ꝯclo ſm D. ſupponēdo ex ar. ij. ꝙ habit⁹ p̄mo ꝛ ꝑ ſe iportat habitudinē ad naturā rei. Et intellige ꝙ D. ꝑ naturā accipit ſubiectum vt ſe extēdit etiā ad poñam ꝛ ad rez totalē ꝯpoſitam vel materiā diſponēdā ad formā: vt diſpōnes ad aīam et ſanitas eſt diſpō corp⁹. arguit ſic. Si natura rei in qua eſt habit⁹ p̄ncipalr̄ iportet ordinē ad actū (ad ſenſuz dictū) ſeq̄tur ꝙ habit⁹ p̄ncipalr̄ iportet ordinē ad actū. ſed manifeſtū eſt ꝙ natura ꝛ rō poñe eſt vt ſit p̄ncipiū act⁹. g̃ ꝛc̄. Maior pz extra lr̄am. q: habitus ꝑficit ſubiectū ſm ꝯditōem ſuā. ſi igit̄ ordinet̄ ad actū. g̃ ꝛ habit⁹ ꝑficit in ordine ad actū ꝛc̄. Et pt idez ꝓbari de alio habitu q̄ ſcz diſponit ad naturā. q: ordinat̄ ad idē ſicut ſuū ſubiectū. ſed illud ordinat̄ p̄ncipalr̄ ꝛ p̄mo ad eē. g̃ ꝛ habitus ꝛc̄. Patz ex his ꝙ natura rei extēdit̄ etiā ad poñaz. ꝛ nō ſolū accipitur p̄ eſſentia totali ꝛc̄.

¶ Argumētū in ꝯtrariū ꝯfirmat p̄mā ptē p̄me cōcluſionis. q: habitui rōe generis ꝯpetit habere ordinē ad actū p̄ncipalr̄ vl̄ min⁹ p̄ncipalr̄. vt etiā exponet̄. q. ſe. ar. j.

¶ Ad p̄mū g̃ d̄dm. ꝙ habit⁹ ē act⁹ q̄dā inq̄ȝtum eſt qlitas. ꝛ ſm h̄ pt eē p̄ncipiū opatōis. ſz ē in poña ꝑ reſpectū ad opatōez. vñ habit⁹ d̄r act⁹ p̄m⁹. ꝛ opatio act⁹ ſcds. vt pz in. ij. de aīa

¶ D̄dm ad maiorē. ꝙ vera eſt ſm ꝙ eſt actu ſaltē p̄mo. eſt tñ in poña ad actū ſcdm. Ad minorē dico. ꝙ habēs habitū ſcie eſt in actu p̄mo. eſt tñ in poña ad actū ſcdū. q̄ eſt ꝯſiderare. Añ addiſcere autē erat in poña ad actū p̄mū ꝛ ſcdm. Negat̄ ꝯſequētia. q: habit⁹ eſt act⁹ aliqualis. ꝛ ꝑ ꝯñs ꝯſtituit potentiam in ꝯplemēto opandi Poteſt g̃ eſſe p̄ncipiū quo opatōis

¶ Ad ſcdm d̄dm. ꝙ nō ē de rōne habit⁹. ꝙ reſpiciat poñam. ſz ꝙ reſpiciat naturaz. ꝛ q: natura p̄cedit actōem quā reſpicit poña. ideo p̄oȝ ſp̄es q̄litatis ponit̄ habitus q̄ȝ potentia

¶ D̄dm ad minorē. ꝙ eē p̄ncipiū actōis ponit̄ in diffinitōe poñe. veꝝ eſt. ſz addo ꝙ habit⁹ ſaltē aliqs iportat diſpōnē ad naturā q̄ p̄oȝ eſt opatōe. Cōcedit̄ qđ ſeq̄tur vſq̄ ibi. Si g̃ etiā habit⁹ ſit p̄ncipiuz act⁹. dico ꝙ aliqs ſz a toto gñe nō ordinat̄ ad actum p̄ncipalr̄ ꝛ p̄mo ſicut poña. ſz aliqs habit⁹ ad naturā q̄ eſt p̄mū in re. Ultra. ſeq̄t̄ ꝙ ſit poſterior Negat̄ ꝯña. q: id ad qđ ꝑficit habit⁹ eſt p̄us q̄ȝ id ad qđ ꝑficit poña. ꝛ ſm hec ordināt̄. ſz res q̄ eſt habit⁹ ſit poſterior poña naturali. ſz vt dictū eſt ordināt̄ p̄ᵘˢ ea ad q̄ diſponūt De h̄ etiā iſra. q. l. ar. ij. ad ȝᵐ q̄re hit⁹ p̄cedit poñam

¶ Ad tertiū d̄dm. ꝙ ſanitas d̄r habit⁹ vel habitualis diſpō in ordine ad naturā. ſicut dictū eſt. in corp̄e. In cor. q̄rtū tñ natura eſt p̄ncipiū act⁹. ex ꝯñti iportat ordinē ad actū. vñ pħs d̄t in ij. x. de hiſtorijs aīalium ꝙ hō d̄r eē ſanus. vel mēbꝝ aliqđ q̄ñ pt facere opationem ſani. Et eſt ſilr̄ in alijs.

¶ Quo ad ſolōnē iſti⁹ argumēti ſuppono ꝙ nō vdiſm⁹ iā difficultatē. vtꝝ in corp̄e ſit p̄prie habit⁹. de h̄. q. l. ar. p̄. Uolo ꝙ ſanitas nō eſt habit⁹ p̄prie. q: nō hz cāas ſtabiles. eſt tñ diſpō ſaltē de p̄ma ſpecie. ꝛ tales q̄litates de p̄ma ſpecie pñt eē in corp̄e. Ad argumētū g̃. ad maiorē. eſt hit⁹ q̄ ad modū. q: q̄nq̄ȝ habet̄ ꝑ modū habit⁹. ſcz firmiter ꝛ radicate. vt patuit etiā de infirmitate. ar. ij.

Ad minorē. iſta nō dicit̄ in ordine ad actuz Ueꝝ p̄mo. videlz rōne ſubiecti qđ diſponunt vt ꝯueniēter ſit. tñ vt habit⁹ vel q̄ſi habit⁹ ſunt. ex ꝯñti ordināt̄ ad opationē. inq̄ȝtū natura ꝯueniēter ſe hñs ē p̄ncipiū opatōis. Et ꝓbat h̄ argumētū ꝙ aliq̄ habit⁹ ſcz eēndi rōne ſubiecti nō p̄mo iportāt ordinē vel ordinent̄ ad actū: tñ vt ha-

bit⁹ sunt mediāte natura ordināt ad op⁹ Nota q̄ sanitas facit ad opatōes z modū opandi. nō sicut ṗncipiū motiuū z actiuū. nec sicut determinās v̄tute motiuā vel opatiuā. z ḡ nō ē hit⁹ opatiu⁹. s; facit ad opus z modū opandi. bn̄ disponēdo subiectuz receptiuū poñe opatiue q̄to aūt subiectū alicui⁹ forme est meli⁹ dispositū. tātū il la forma pt ṗfecti⁹ in act⁹ suos Vn̄ sanitas vel hmōi habit⁹ cēndi est dispō ṗncipij subiectiui v̄tutis agēdi. Quare pz. q̄ tales habit⁹ ipoztāt ordinē ad opatōnem min⁹ ṗncipalr z remote. habit⁹ aūt opatiui ṗpinq̄. q: ṗficiunt ipam poñam opatiuā z ṗncipalr zc̄. Nota scd̄o ṗpter terciū argumētū. q̄d maciei. Vide d. san. vij. physicoz lectōe. iij. circa fine. q: noiat dispōnē qua q̄s expedit⁹ est ad motū z opatione zc̄.

¶ Vtrū necessariū sit esse habitus

D Ar. ij.

AD quartū sic ṗcedit̄. Videt̄ q̄ nō sit necessariū ēē habit⁹. habit⁹ eñ sit q̄bꝫ aliq̄d disponit̄ bn̄ vel male ad aliq̄d. sicut dictū est. s; ṗ suā formā aliq̄d bn̄ vł male disponit̄. nā fm formā aliq̄d ē bonū sicut z ens. ḡ nulla necitas est habituū. ¶ P. habit⁹ ipoztat ordinez ad actū. s; poña ipoztat ṗncipiū act⁹ sufficiēter. nā et poñe naturales absq; habitibꝫ sit ṗncipia actuuz ḡ nō fuit necariū hit⁹ ēē. ¶ P. sicut poña se hꝫ ad bonū z ad malū. ita z hit⁹. z sicut poña non sp agit. ita nec hit⁹. existētibꝫ igit̄ potētijs supfluū fuit habitū ēē ¶ S; ɔtra est. q̄ habit⁹ sunt ṗfectōes q̄dā. vt d̄r in vij. physicoz. s; ṗfectio ē maxime necaria rei cū habeat rōnē finis. ḡ necessariū fuit habitus esse.

¶ Hic q̄rit de necitate habit⁹ ponēdi. pz de se titul⁹

Ar. iij. et. iiij. ¶ Rn̄. dd̄m. q̄ sicut supra dictū est. hit⁹ ipoztat dispōnē quādā i ordie ad naturā rei. z opatōez vel finē ei⁹. fm quā bn̄ vel male aliq̄d ad h̄ disponit̄

¶ In fine hui⁹ corpis ponit̄ ɔclo rōis. tal̄. necē est ēē habit⁹. pbat̄ formalr. Inātū est necē ēē hit⁹ inq̄tū necē est

Cōclo rōis. aliq̄d disponi ɔueniēter vel discōueniēter i se z ad aliud. s; multa sunt q̄ sic necē est disponi. ḡ necē est habitus ēē. Hui⁹ rōnis maiorē z minorē D. formalr nō ponit. sed eas pbat. z ṗmo maiorē. scd̄o minorē. ibi Ad hoc aūt zc̄ Probat̄ ḡ maior in ṗncipio corpis. q: habit⁹ importat dispōnem zc̄. vt in lr̄a. ḡ maior vera.

¶ Ad hoc aūt q̄ aliq̄d indigeat disponi ad alterz tria req̄runt̄. Primo q̄dē vt id q̄d disponit̄ sit alterz ab eo ad q̄d disponit̄. z sic se habeat ad ipm vt poña ad actū. vn̄ si aliq̄d sit cui⁹ natura nō sit cōposita ex poña z actu. z cui⁹ subā sit sua opatio. z ipm sit ṗpt seipm. ibi hit⁹ vel dispō locū nō hꝫ. sicut pz in deo

¶ Hic ɔñter D. pbat minorē ṗ totū residuū corpis et arguit̄ sic Illud indiget disponi ṗ habitū q̄d est aliud ab eo ad q̄d disponit̄. z est in poña ad ipm. z ad q̄d plura diuersis modis ɔcurrere pñt z ɔmēsurari. s; multa sūt entia ad quoz naturas z opatōes necesse est multa concurrere q̄ diuersis modis ɔmensurari pñt. ḡ minor ṗncipalis vera. et patebit. q. sequēti ṗ multos articulos Istā maiorē ṗmā ṗmo deducit. Scd̄o ponit eius minorē cū ɔclone. ibi. Quia igit̄ zc̄. Quātū ad ṗmū D. deducit singillatim tres ɔditōes maioris q̄s ɔfirmat signis Et exēplariter ṗ modū corollarioz. q̄ patebunt clare ex sequētibꝫ Prima ḡ ɔditio maioris fuit. q̄ illud indiget disponi ṗ habituz q̄d est aliud ab eo ad q̄d disponit̄. q̄d pz ex illo corollario. q: si aliq̄d sit cui⁹ natura zc̄. vt clare pz in lr̄a. Nota ex ista ɔfirmatōe. q̄ cū scia vel sapiētia et hmōi attribuūt̄ deo nō ṗcant habitus. sed magis act⁹ quare metaphysica dei nō est habitus. nec vniuoce metaphysica cū nostra. z sic de alijs q̄ videtur dicere habit⁹ Vide d. sanc. ṗ. ɔtra gen. c. xciij. circa ṗn. vbi ṗbat v̄tutes nō ēē in deo sub rōne habit⁹. vide. ṗ. ṗ. q. xiiij. ar. ṗ. In deo nō ē habitus

Deinde ibi

¶ Scd̄o req̄rit̄ q̄ id q̄d est in poña ad alterum possit pluribꝫ modis determinari z ad diuersa. vn̄ si aliq̄d sit in poña ad alterz. ita tñ q̄ non sit in poña nisi ad ipm. ibi dispō z habit⁹ locū nō hꝫ. q: tale subiectū ex sua natura hꝫ debitā habitudinē ad talē actum. vn̄ si corp⁹ celeste sit ɔpositū ex materia z forma. cū illa nō sit in poña ad aliā formā. vt in ṗmo dictū est. nō hꝫ locū ibi dispō vel habit⁹ ad formaz aut etiā ad opatōez. q: natura celestis corpis nō ē in potentia nisi ad vnū motum determinatū. q. lxvi. ar. ij.

¶ Declarat maiorē q̄ntū ad scd̄am ɔditōem. q̄ illud indigeat disponi habitu. ad q̄d plura ɔcurrere pñt. Patet ex tali signo. q: si aliq̄d sit in poña ad alteruz. z tñ ad ipm. illud nō indiget habitu zc̄. vt clare pz in littera. Nota aūt circa hoc signū. q̄ d. san. tangit ibi opinionem Auerrois cū d̄r. Vn̄ si corpus celeste sit ɔpositū ex materia z forma. q: Auerrois tenuit partē oppositā. volens q̄ celū z materia celi est simplex substātia nō ɔposita ex materia z forma Sed hanc opinionē reprobat D. ṗ. ṗ. q. lxvi. ar. ṗ. q: si est ens actu. z nō ɔpositū. oportz q̄ sit actus tñ. et si sic. tūc nō esset q̄d sensibile. s; intellectū actu. q̄d est manifeste falsum Cōsequēter cū d̄r.

¶ Tertio req̄rit̄ q̄ plura ɔcurrāt ad disponendū subiectū ad vnū eoz ad q̄ ē in poña. q̄ diuersis modis ɔmēsurari pñt. vt sic disponat̄ bn̄ vel male ad formā z ad opatōem. vn̄ q̄litates simplices elementoz q̄ fm vnū modū determinatū naturis elementorū ɔueniūt. nō dicim⁹ dispōnes vel habit⁹. s; simplices q̄litates dicim⁹ aūt dispōnes vel habit⁹ sanitatē. pulchritudinē. z alia hmōi. q̄ ipoztāt quādā ɔmēsuratōem pluriū. q̄ diuersis modis ɔmēsurari pñt. ṗpter q̄d ph̄s d̄r in. v. metaphy. q̄ habitus est dispō. z dispō est ordo hn̄tis ptes vel fm locuz. vel fm poñam. vel fm spēm. vt supra dictū est Ar. ṗ.

¶ Confirmat tertiā ɔditōnem maioris. q̄ fuit. q̄ req̄rat habitu disponibile q̄ plura ɔcurrere possint. z q̄ diuersis modis ɔmēsurari possint zc̄. Et pz exemplo. Vn̄ simplices qualitates elemētoz zc̄. vt clare pz in littera

Nota aūt circa hoc corollariū q̄ sanitas zc̄. importat ɔmensuratōem. id est qualitatē ɔsistentē et causatam ex ɔmensuratōne qualitatū. De hoc d. sanc. in de veri. ma. xxvij. q. ṗ. ad quartū. vbi d̄r. Sanitas ē q̄dā qualitas corporalis ex humoribꝫ adequans causata. ponit̄ eñ in ṗma specie qualitatis. Et sic rō procedit ex falso. (q̄ vt̄ ddicz assumit) Sanitas aūt in sano nihil aliud ipoztare videt̄ q̄ ipos humores adequatos zc̄.

¶ Quia igiť multa sunt entiu3 ad quoꝝ naturas et opatōes necē ē plura ꝯcurrere. q̄ diuersis modis ꝯmensurari pūt. ideo necesse est habitus esse Coclo iiij.

¶ Hic vltimo ponit minorē ꝓ minore pncipalis rōnis quā relinqt noci. ꝛ patebit magis q̄stione sequēti. vn̄ ꝯcludit in fine ꝙ necesse est habit⁹ esse ¶ De materia hu ius articuli ad q̄d videlȝ necessari⁹ sit habit⁹. an scȝ faciat ad substātiā actus. vel ad modum tm̄. vide Capo. in iij. dis. xxiij. Unde ꝛ eū de in p⁹. dis. xvij. q. p. qꝛ ad vtrūqȝ et etiā ad ꝓmpte ꝛ facilr agendū. Isto cōiter act⁹ attribuit poñe fm subam. ꝛ habitui fm modū. hoc tn̄ nō est. qꝛ habit⁹ nullo mō ad subam faciat. sed qꝛ poña nuda pt ꝓducere subam alicu⁹ act⁹. dū tn̄ est habituata simul cū habitu ꝓduat. Sicut eñ aliqs effect⁹ q̄ tot⁹ est a deo. fm vnū p̄dicatū reduciť in deū tanq̄ in cām ppriā. ꝛ fm aliud in aliā cām. vt pȝ de sorte. q̄ vt est ens attribuiť deo. vt hō homini. ita act⁹ fm substātiā est ꝓpri⁹ poñe fm modū ꝓprius habitui tn̄ vtrūqȝ est ab habitu sicut a cā partiali ꝛc̄. De isto dubio an habit⁹ reqrať ꝓpter subam aut modū. vide Heruēu3 in q̄olibeto p̄mo q. xiij. qꝛ suba act⁹ reduciť in ipam poñam. ꝛ modus in habitū licȝ vtrūqȝ fm rē sit rō vtriusqȝ. sicut act⁹ intelligēdi equū. vt est act⁹ intelligendi reduciť in intellectu3 q̄ se extendit ad oēm actū intelligēdi. sed in spēm vel phantasma equi vt est tal' act⁹. licȝ ꝯstituunť ex intellectu ꝛ spēcie sit cā totalis vtriusqȝ. sicut virt⁹ celi ꝛ virtus seminis sunt cā equi. sȝ equ⁹ reduciť in celū. vt ē generabile. in virtute seminis vt est equ⁹. vide heruēū q̄ bn̄ loqtur. vide et Scotum in p̄mo dis. xvij. vbi plures modos dicēdi refert de actiuitate habit⁹ ꝛ virtutis. cuius sententiam ꝓpter ꝓlixitatem non ponat

Argumentū in ꝯtrariū ꝯfirmat ꝯclonē istā.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. ꝙ ꝑ formā ꝑficiť natura rei. sȝ optȝ ꝙ in ordine ad ipam formā disponať subiectū aliqua dispōne. ipa tn̄ forma ordinať vlteri⁹ ad opatoem. q̄ est vel finis. vel via ad finē. ꝛ si q̄dē habeat forma determinate vnā tm̄ opatōem determinatā nulla alia dispositio reqriť ad in opatōem p̄ter ipsam formā. si aūt sit ea forma q̄ possit diuersimode operari. sicut est aīa. optȝ ꝙ disponať ad suas opationes ꝑ aliquos habitus

¶ Dōm ad maiorē. ꝙ habitus sunt quib⁹ aliq̄d disponiť ad aliq̄d large loquendo de habitu. vt se extendit ad p̄mā spēm q̄litatis. vt etiam dispō dicať habitus qm̄ subiectū vario mō disponi pt. Et iterū ꝑ habitū disponitur aliq̄d ad opatōes sequētes formā. qn̄ vario modo opari pt. Ad minorē. ꝑ formā disponiť. i. ꝯstituiť in esse subali ꝛ specifico. sed vt dictū est illa forma p̄supponit ꝛ p̄reqrit dispōnes. ꝛ etiā introducta reqris ad opationes sequētes. Un̄ negať ꝯn̄tia ꝛc̄.

¶ Ad scd̄m dōm. ꝙ poña qn̄qȝ se hȝ ad multa et ideo oportet ꝙ aliquo alio determineť. si vo sit aliq̄ poña q̄ nō se hȝ ad multa. nō indiget habitu determināte. vt dictū ē. ꝛ ꝓpť h̄ vires naturales nō agūt opatōes suas mediātib⁹ aliq̄b⁹ hītib⁹. qꝛ fm seipas sūt determinate ad vnū Infra.

¶ Dōm ad minorē. negať. imo qn̄qȝ nullo mō posset in actū sine habitu. vt pȝ de spēcie intelligibili. qn̄qȝ non prompte ꝛ delectabilr ꝛ determinate sine habitu. Uel negať ꝙ sufficienter. verum est ꝙ poñe naturales nō indigent habitib⁹. qꝛ de se sunt determinate. sȝ rōnales q̄ vario mō se hn̄t indigēt determinatōe. Quo aūt determineť ꝑ habit⁹ habes ad lōgū in Capo. vbi supra ad p̄mū durādi Ubi nota. ꝙ licȝ act⁹ posit⁹ in esse sit determinat⁹ q̄ ad spēm ꝛ indiuiduu3 in eē nature. tn̄ poña añ ꝓductōem illi⁹ act⁹ nō est qn̄qȝ determinata ad ꝓducendū act⁹ talis spēi. nec ꝑ ꝯns tale indiuiduū signatu3. sicut intellect⁹ possibilis anteq̄ sit in actu ꝑ spēm intelligibilē est indeterminat⁹ ad ꝓducendū cognitōem asini vel bōis. Determinať aūt ad hāc vel illā ꝑ spēm intelligibilē q̄ pt dici habit⁹. Et verū est. ꝙ poña non ꝓducit de se actū vlem sine aliq̄ determinatōe ad gen⁹. spēm. ꝛ indiuiduū. sed de se nō ꝓduceret actū talis spēi vel generis. vt sunt poñe intellectiue. volūtas ꝛ sensitiue. Et p̄terea determinat habit⁹ poñam in esse morali. qꝛ poña sine habitu nō plus inclinat ad bonū moralr q̄ malū. nec inclinatur ad agēdū delectabilr aut prompte. sed remanet in q̄dā ꝯfusa poñalitate ad h̄ obiectū ꝛ illud. ꝛ silr ad actū bonū ꝛ malū. ꝛ siliter ad talē modū opandi ꝛ oppositu3. Sed ꝑ habitū inclinať ad hoc obiectū ꝛ retrahiť ab opposito. Et idē dōm est de actu ꝛ mō operādi. sicut patȝ de habitu tēperātie q̄ inclinat ꝯcupiscibilē ad certa obiecta ꝛ certos act⁹ ꝛ modos opandi ꝛc̄. Habes et hoc q̄uo D. sit intelligēd⁹ in ista solōne. vbi dr̄ ꝙ habit⁹ determinet poña3 Nota Heruēū q̄dlibeto. p. q. xiij. ꝙ ista ē differētia inter poña3 ꝛ habitū in poteris hn̄tib⁹ habitū. ꝙ poña dr̄ illud q̄d nō p̄supponit aliud p̄ncipiū vt abilitabile ꝑ ipm. ꝛ se extendit ad oēm modū ꝛ actū illi⁹ gn̄is. sicut intellect⁹ q̄ se extendit ad oēm actū ꝛ modū intelligendi dr̄ poña intellectiua. sed id q̄d abilitat eū ad hunc actū vel illū. dr̄ habit⁹. q̄ tn̄ habit⁹ dr̄ poña accipiēdo potentiā ꝓ oī p̄ncipio actiuo vel passiuo. Accipiť eñ potētia tripl̄r. Uno mō large ꝓ oī p̄ncipio actiuo vel passiuo. ꝛ sic etiā act⁹ pt dici poña ꝓut est p̄ncipiū aliquoꝝ effectuū. Et sic loqť phs. ix. metaph. tex. cō. iij. lectōe. ij. in d. san. Alio mō accipiť magis stricte ꝓ p̄ncipio actiuo vel passiuo manēte. ꝛ sic act⁹ traīsiētes no pn̄t dici poña Tercio mō magis stricte ꝓ p̄ncipio actiuo vel passiuo nō p̄supponēte aliq̄d p̄ncipiū sui generis modificabile ꝑ ipm ad agendū vel patiēdū. Et sic poña distinguiť ꝯtra habitū. sunt aūt vni⁹ gn̄is. qn̄ scȝ sicut vnū est actiuū. ꝛ reliquū. et si vnū est passiuū ꝛ reliquū. ꝛ in tali ꝯcursu vnū se hȝ vt poña. ꝛ aliud vt actus

Quō hit⁹ determinat poñā. Poña posse et hitus.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ nō idē hītus se hȝ ad bonū ꝛ malū. sicut infra patebit. eadē aūt poña se hȝ ad bonū ꝛ malū. ꝛ ideo necessarij sunt habit⁹ vt potentie determinentur ad bonū. q. liiij. ar. iij.

¶ Dōm ꝙ maior nō est vera. qꝛ eadē poña numero se hȝ ad bonū ꝛ malū. sȝ nō idē habit⁹ nūero. imo nec specie se hȝ ad bonū ꝛ malū. nā vt infra patebit. q. liiij. ar. iij habit⁹ fm bonū ꝛ malū diuersificāť specie. sȝ solū hītus in gn̄e se hȝ ad bonū ꝛ malū. vn̄ negať ꝯn̄a. qꝛ poña vna indiget determinari ꝑ hītū. qꝛ poña indifferēs est ad bonū ꝛ malū. habit⁹ ꝛ virt⁹ nō. Et valent p̄dicta ad scd̄m pro intellectu huius solutōnis.

¶ Questio. l. de subiecto habituū

Deinde ꝯsiderādū est de subiecto habituū Et circa hoc q̄riť sex. Primo vtr̄ in corpore sit aliq̄s habitus. Scd̄o vtr̄ aīa sit

bit⁹ sunt mediãte natura ordinãt ad op⁹ Nota q̃ sanitas facit ad opatõez ꝛ modũ opandi. nõ sicut ṗncipiũ motiuũ ꝛ actiuũ. nec sicut determinãs v̈tutẽ motiuã vel opatiuã. ꝛ ꝫ nõ ẽ hit⁹ opatiu⁹. ſꝫ facit ad opus ꝛ modũ opandi. bñ disponẽdo subiectuꝫ receptiuũ potẽc opatiue ꝗto aũt subiectũ alicui⁹ forme est meli⁹ dispositũ. tãtũ illa forma ṗt pfecti⁹ in act⁹ suos Vñ sanitas vel hmõi habit⁹ ẽndi est dispõ ṗncipiĩ subiectiui v̈tutis agẽdi. Quare pꝫ. q̃ tales habit⁹ iportãt ordinẽ ad opatõnem mi⁹ ṗncipalr̃ ꝛ remote. habit⁹ aũt opatiui ꝓpinq̃. q꞉ pficiunt ipam potẽtiam opatiuã ꝛ ṗncipalr̃ ꝛc. Nota scđo ꝓpter terciũ argumẽtũ. q̃d maciei. Vide d. san. vij. physicoruꝫ lectõe. iij. circa finẽ. q꞉ noiat dispõnẽ qua q̃s expedit⁹ est ad motũ ꝛ opatione ꝛc.

¶ Utrꝫ necessariũ sit esse habitus

Q Ar. iij.

AD quartũ sic ṗcedit̃. Videt̃ q̃ nõ sit necessariũ eẽ habit⁹. habit⁹ eñ sꝫ q̃bꝫ aliq̃d disponit̃ bñ vel male ad aliq̃d. sicut dictũ est. ſꝫ ṗ suã formã aliq̃d bñ vl̃ male disponit̃. nã ſm formã aliq̃d ẽ bonũ sicut ꝛ ens. ꝫ nulla necẽitas est habituũ. ¶ P. habit⁹ iportat ordinẽ ad actũ. ſꝫ potẽa iportat ṗncipiũ act⁹ sufficiẽter. nã et potẽe naturales absqꝫ habitibꝫ sꝫ ṗncipia actuũ ꝫ nõ fuit necẽriũ hit⁹ eẽ. ¶ P. sicut potẽa se hꝫ ad bonũ ꝛ ad malũ. ita ꝛ hit⁹. ꝛ sicut potẽa non sp̃ agit. ita nec hit⁹. exñtibꝫ igit̃ potẽtijs sup̃fluũ fuit habitũ eẽ ¶ Sꝫ ɔtra est. q̃ habit⁹ sunt pfectões q̃dã. vt dr̃ in vij. physicoꝝ. ſꝫ pfectio ẽ maxime necẽria rei cũ habeat rõnẽ finis. ꝫ necessariũ fuit habitus esse.

¶ Hic q̃rit de necẽitate habit⁹ ponẽdi. pꝫ de se titul⁹

Ar. iiij. c. iij. ¶ Rñ. dõm. q̃ sicut supra dictũ est. hit⁹ iportat dispõnẽ quãdã i ordie ad naturã rei. ꝛ opatõez vel finẽ ei⁹. ſm quã bñ vel male aliq̃d ad h̃ disponit̃

¶ In fine hui⁹ corpis ponit̃ ɔclo ṗnsi. tal̃. necẽ est eẽ habit⁹. ṗbat̃ formalr̃. Inq̃tũ est necẽ eẽ hit⁹ inq̃tũ necẽ est
Cõclo ṗnsi. aliq̃d disponi ɔuenienter vel discõuenienter i se ꝛ ad aliud. ſꝫ multa sunt q̃ sic necẽ est disponi. ꝫ necẽ est habitus eẽ. Hui⁹ rõnis maiorẽ ꝛ minorẽ D. formalr̃ nõ ponit. sed eas ṗbat. ꝛ ṗmo maiorẽ. scđo minorẽ. ibi Ad hoc aũt ꝛc Probat̃ ꝫ maior in ṗncipio corpis. q꞉ habit⁹ importat dispõnem ꝛc. vt in l̃ra. ꝫ maior vera.

¶ Ad hoc aũt q̃ aliq̃d indigeat disponi ad alterꝫ tria req̃runt̃. Primo q̃dẽ vt id q̃d disponit̃ sit alterꝫ ab eo ad q̃d disponit̃. ꝛ sic se habeat ad ipm vt potẽa ad actũ. vñ si aliq̃d sit cui⁹ natura nõ sit cõposita ex potẽa ꝛ actu. ꝛ cui⁹ subã sit sua opatio. ꝛ ipm sit ṗpter seipm. ibi hit⁹ vel dispõ locũ nõ hꝫ. sicut pꝫ in deo

¶ Hic ɔñter D. ṗbat minorẽ ṗ totũ residuũ corpis et arguit̃ sic Illud indiget disponi ṗ habitũ q̃d est aliud ab eo ad q̃d disponit̃. ꝛ est in potẽa ad ipm. ꝛ ad q̃d plura diuersis modis ɔcurrere pñt ꝛ ɔmẽsurari. ſꝫ multa sꝫ entia ad quoꝝ naturas ꝛ opatões necesse est multa concurrere q̃ diuersis modis ɔmensurari pñt. ꝫ minor ṗncipalis vera. et patebit. q. sequẽti ṗ multos articulos Illã maiorẽ ṗximã ṗmo deducit. Scđo ponit eius minorẽ cũ ɔclone. ibi. Quia igit̃ ꝛc. Quãtũ ad ṗmũ D. deducit singillatim tres ɔditões maioris q̃s ɔfirmat signis Et exẽplariter ṗ modũ corollarioꝝ. q̃ patebunt clare ex sequẽtibꝫ Prima ꝫ ɔdictio maioris fuit. q̃ illud indiget disponi ṗ habituꝫ q̃d est aliud ab eo ad q̃d disponit̃. q̃d pꝫ ex illo corollario. q꞉ si aliq̃d sit cui⁹ natura ꝛc. vt clare pꝫ in l̃ra. Nota ex ista ɔfirmatõe. q̃ cũ scia vel sapiẽtia et hmõi attribuunt̃ deo nõ ṗcant habitus. sed magis act⁹ quare metaphysica dei nõ est habitus. nec vniuoce metaphysica cũ nostra. ꝛ sic de alijs q̃ videtur dicere habit⁹ In deo nõ ẽ habitus
Vide d. sanc. ṗ. ɔtra gen. c. xciij. circa ṗn. vbi ṗbat v̈tutes nõ eẽ in deo sub rõne habit⁹. vide. ṗ. ṗ. q. xiiij. ar. ṗ.
Deinde ibi

¶ Scđo req̃rit̃ q̃ id q̃d est in potẽa ad alterum possit pluribꝫ modis determinari ꝛ ad diuersa. vñ si aliq̃d sit in potẽa ad alterꝫ. ita tñ q̃ non sit in potẽa nisi ad ipm. ibi dispõ ꝛ habit⁹ locũ nõ hꝫ. q꞉ tale subiectũ ex sua natura hꝫ debitã habitudinẽ ad talẽ actum. vñ si corp⁹ celeste sit ɔpositũ ex materia ꝛ forma. cũ illa nõ sit in potẽa ad aliã formã. vt in ṗmo q. lxvi. ar. ij.
dictũ est. nõ hꝫ locũ ibi dispõ vel habit⁹ ad formaꝫ aut etiã ad opatõez. q꞉ natura celestꝭ corpis nõ ẽ in potentia nisi ad vnũ motum determinatũ.

¶ Declarat maiorẽ q̃tũ ad scđam ɔditõem. q̃ illud indigeat disponi habitu. ad q̃d plura ɔcurrere pñt. Patet ex tali signo. q꞉ si aliq̃d sit in potẽa ad alteruꝫ. ꝛ tñ ad ipm. illud nõ indiget habitu ꝛc. vt clare pꝫ in littera. Nota aũt circa hoc signũ. q̃ d. san. tangit ibi opinionem Auerrois cũ dr̃. Vñ si corpus celeste sit ɔpositũ ex materia ꝛ forma. q꞉ Auerrois tenuit partẽ oppositã. volens q̃ celũ ꝛ materia celi est simplex substãtia nõ ɔposita ex materia ꝛ forma Sed hanc opinionẽ reprobat D. ṗ. ṗ. q. lxvi. ar. ṗ. q꞉ si est ens actu. ꝛ nõ ɔpositũ. opꝫ q̃ sit actus tñ. et si sic. tũc nõ esset q̃d sensibile. ſꝫ intellectũ actu. q̃d est manifeste falsum Cõsequẽter cũ dr̃.

¶ Tertio req̃rit̃ q̃ plura ɔcurrãt ad disponendũ subiectũ ad vnũ eoꝝ ad q̃ ẽ in potẽa. q̃ diuersis modis ɔmẽsurari pñt. vt sic disponat̃ bñ vel male ad formã ꝛ ad opatõem. vñ q̃litates simplices elementoꝝ q̃ ſm vnũ modũ determinatũ naturis elemẽtorũ ɔueniũt. nõ dicim⁹ dispõnes vel habit⁹. ſꝫ simplices q̃litates dicim⁹ aũt dispõnes vel habit⁹ sanitatẽ. pulchritudinẽ. ꝛ alia hmõi. q̃ iportãt quãdã ɔmẽsuratõem pluriũ. q̃ diuersis modis ɔmẽsurari pñt. ṗpter q̃d ph̃s dr̃ in. v. metaphy. q̃ habitus est dispõ. ꝛ dispõ est ordo hñtis ptes vel ſm locuꝫ. vel ſm potẽtiam. vel ſm spẽm. vt supra dictũ est Ar. ṗ.

¶ Confirmat terciã ɔditõnem maioris. q̃ fuit. q̃ req̃rat habitu disponibile q̃ plura ɔcurrere possint. ꝛ q̃ diuersis modis ɔmẽsurari possint ꝛc. Et pꝫ exemplo. Vñ simplices qualitates elemẽtoꝝ ꝛc. vt clare pꝫ in littera
Nota aũt circa hoc corollariũ q̃ sanitas ꝛc. importat ɔmensuratõem. id est qualitatẽ ɔsistentẽ et causatam ex ɔmensuratõne qualitatũ. De hoc d. sanc. in de veri. ma. xxvij. q. ṗ. ad quartũ. vbi dr̃. Sanitas ẽ q̃dã qualitas corporalis ex humoribꝫ adequans causata. ponit̃ eñ in ṗma specie qualitatis. Et sic rõ procedit ex falso. (q̃ vitꝫ deliꝫ assumit) Sanitas aũt in sano nihil aliud iportare videt̃ q̃ ipos humores adequatos ꝛc.

¶ Quia igit̄ multa sunt entiuz ad quoꝝ naturas et opatōes nece ē plura ɔcurrere. q̄ diuersis modis ɔincinrari pnt. ideo necesse est habitus esse Cōclo iiii.

¶ Hic vltimo ponit minorē ꝓ minore pncipalis rōnis quā relinqt notā. ꝛ patebit magis q̄stione sequēti. vñ ɔcludit in fine ꝙ necesse est habit⁹ esse ¶ De materia huius articuli ad qd videlꝫ necessari⁹ sit habit⁹. an scꝫ faciat ad substātiā actus. vel ad modum tm̄. vide Capo. in iij. dis. xxiij. Vide ꝛ eūdē in p°. dis. xvij. q. p. qꝛ ad vtrūqꝫ et etiā ad ꝓmpte ꝛ facilr̄ agendū. Isto cōtēt act⁹ attribuit̄ potētie fm̄ subām. ꝛ habitui fm̄ modū. hoc tm̄ nō est. qꝛ habit⁹ nullo mō ad subam faciat. sed ꝙ potētia nuda pt̄ ꝓducere subam alicu⁹ act⁹. dū tñ est habituata simul cuꝫ habitu ꝓducat. Sicut eñ aliqs effect⁹ q̄ tot⁹ est a deo. fm̄ vnū p̄dicatū reducit̄ in deū tanq̄ in cām ꝓpriā. ꝛ fm̄ aliud in aliā cām. vt pꝫ de scīe. q̄ vt est ens attribuit̄ deo. vt hō homini. ita act⁹ fm̄ substātiā est ꝓpri⁹ potētie fm̄ modū ꝓprius habitui. tñ vtrūqꝫ est ab habitu sicut a cā partiali ꝛc̄. De isto dubio an habit⁹ reqrat̄ ꝓpter subam aut modū. vide Herueuꝫ in qōlibeto p̄mo q. xiij. qꝛ suba act⁹ reducit̄ in ipām potētiam. ꝛ modus in habitū. licꝫ vtrūqꝫ fm̄ rē sit rō vtriusqꝫ. sicut act⁹ intelligēdi equū. vt est act⁹ intelligendi reducit̄ in intellectuꝫ q̄ se extendit ad oēm actū intelligēdi. sed in spēm vel phantasma equi vt est tal' act⁹. licꝫ ɔstituunt̄ ex intellectu ꝛ specie sit cā totalis vtriusqꝫ. sicut virt⁹ celi ꝛ virtus seminis sunt cā equi. sꝫ equ⁹ reducit̄ in celū vt ē generabile. in virtutē seminis vt est equ⁹. vide herueū q̄ bñ loqtur. vide et Scotum in p̄mo dis. xvij. vbi plures modos dicēdi refert de actiuitate habit⁹ ꝛ virtutis. ɔ̄tius sententiam ꝓpter ꝓlixitatem non ponat

¶ Argumentū in ɔtrariū ɔfirmat ɔclonē iiii.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. ꝙ p formā pficit̄ natura rei. sꝫ opꝫ ꝙ in ordine ad ipām formā disponat̄ subiectū aliqua dispōne. ipa tñ forma ordinat̄ vlteri⁹ ad operatōem. q̄ est vel finis. vel via ad finē. ꝛ si qdē habeat forma determinate vnā tm̄ opatōem determinatā nulla alia dispositio reqrit̄ ad in opatōem p̄ter ipsam formā. si aūt sit ta forma q̄ possit diuersimode operari. sicut est aīa. opꝫ ꝙ disponat̄ ad suas opationes p aliquos habitus

¶ Dōm ad maiorē. ꝙ habitus sunt quibꝫ aliqd disponit̄ ad aliqd large loquendo de habitu. vt se extendit ad p̄mā spēm q̄litatis. vt etiam dispō dicat̄ habitus qm̄ subiectū vario mō disponi pt̄. Et iterū p habitū disponitur aliqd ad opatōes sequētes formā. qm̄ vario modo opari pt̄. Ad minorē. p formā disponit̄. i. ɔstituit̄ in esse subali ꝛ specifico. sed vt dictū est illa forma p̄supponit ꝛ p̄requirit dispōnes. ꝛ etiā introducta reqrit ad opationes sequētes. Vñ negat̄ ɔña ꝛc̄.

¶ Ad scdm dōm. ꝙ potētia qñqꝫ se hꝫ ad multa et ideo opꝫ ꝙ aliquo alio determinet̄. si vo sit aliq̄ potētia q̄ nō se hꝫ ad multa. nō indiget habitu determināte. vt dictū ē. ꝛ ꝓpt̄ h̄ vires naturales nō agūt opatōes suas mediātibꝫ aliqbꝫ hitibꝫ. qꝛ fm̄ se ipas sꝫ determinate ad vnū Infra.

¶ Dōm ad minorē. negat̄. imo qñqꝫ nullo mō posset in actū sine habitu. vt pꝫ de specie intelligibili. qñqꝫ non ꝓmpte ꝛ delectabilr̄ ꝛ determinate sine habitu. Vñ negat̄ ꝙ sufficiēter. verum est ꝙ potētie naturales nō indigent habitibꝫ. qꝛ de se sunt determinate. sꝫ rōnales q̄ vario mō se hñt indigēt determinatōe. Quo aūt determinet̄ p habit⁹ habes ad lōgū in Capo. vbi supra ad p̄mū durādi Vbi nota. ꝙ licꝫ act⁹ posit⁹ in esse sit determinat⁹ q̄ ad spēm ꝛ indiuiduuꝫ in oē natura. tñ potētia añ ꝓductōem illi⁹ act⁹ nō est qñqꝫ determinata ad ꝓducendū act⁹ talis spēi. nec p ɔñs tale indiuiduū signatuꝫ. sicut intellect⁹ possibilis anteq̄ sit in actu p spēm intelligibilē est indeterminat⁹ ad ꝓducendū cognitōem alicui vel hōis. Determinat̄ aūt ad hāc vel illā p spēm intelligibilē q̄ pt̄ dici habit⁹. Et verū est. ꝙ potētia non ꝓducit de se actū vlēm sine aliq̄ determinatōe ad gen⁹. spēm. ꝛ indiuiduū. sed de se nō ꝓduceret actū talis spēi vel generis. vt sunt potētie intellectiue. volūtas ꝛ sensitiue. Et p̄terea determinat habit⁹ potētiam in esse morali. qꝛ potētia sine habitu nō plus inclinat ad bonū moralr̄ q̄ malū. nec inclinatur ad agēdū delectabilr̄ aut prompte. sed remanet in q̄dā ɔfusa potētialitate ad h̄ obiectū ꝛ illud. ꝛ silr̄ ad actū bonū ꝛ malū. ꝛ similiter ad talē modū opandi ꝛ oppositū. Sed p habitū inclinat̄ ad hoc obiectū ꝛ retrahit̄ ab opposito. Et idē dōm est de actu ꝛ mō operādi. sicut patꝫ de habitu tēperātie q̄ inclinat ɔcupiscibilē ad certa obiecta ꝛ certos act⁹ ꝛ modos opandi ꝛc̄. Habes ex hoc q̄ño h̄ sit intelligēd⁹ in ista solōne. vbi dr̄ ꝙ habit⁹ determinet potētiaꝫ q̄ño hit⁹ det̄miat poñas. Nota Herueū q̄dlibeto. p. q. xiij. ꝙ ista ē differētia inter potētiaꝫ ꝛ habitū in potētijs hñtibꝫ habitū. ꝙ potētia dr̄ illud qd̄ nō p̄supponit aliud p̄ncipiū vt abilitabile p ipm. ꝛ se extendit ad oēm modū ꝛ actū illi⁹ gn̄is. Pōña potē & hitus sicut intellect⁹ q̄ se extendit ad oēm actū ꝛ modū intelligendi dr̄ potētia intellectiua. sed id qd̄ abilitat eū ad hunc actū vel illū. dr̄ habit⁹. q̄ tñ habit⁹ dr̄ potētia accipiēdo potentiā ꝓ omni p̄ncipio actiuo vel passiuo. Accipit̄ eñ potētia tripl'r. Uno mō large ꝓ omi p̄ncipio actiuo vel passiuo. ꝛ sic etiā act⁹ pt̄ dici potētia ꝓut est p̄ncipiū aliquoꝝ effectuū. Et sic loqt̄ phs .ix. metaph̄. tex. cō. iij. lectōe. ij. iiij. d. Ian. Alio mō accipit̄ magis strīcte ꝓ p̄ncipio actiuo vel passiuo manēte. ꝛ sic act⁹ trāseūtes nō pnt̄ dici potētia. Tercio mō magis strīcte ꝓ p̄ncipio actiuo vel passiuo nō p̄supponēte aliqd̄ p̄ncipiū sui generis modificabile p ipm ad agendū vel patiēdū. Et sic potētia distingui̇t̄ ɔtra habitū. sunt aūt vni⁹ gn̄is. qm̄ scꝫ sicut vnū est actiuū. ꝛ reliquū. et si vnū est passiuū ꝛ reliquū. ꝛ in tali ɔcursu vnū se hꝫ vt potētia. ꝛ aliud vt actus

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ nō idē hitus se hꝫ ad bonū ꝛ malū. sicut infra patebit. eadē aūt potētia se hꝫ ad bonū ꝛ malū. ꝛ ideo necessarij sunt habit⁹ vt potentie determinentur ad bonū. q. liiij. ar. iij.

¶ Dōm ꝙ maior nō est v̄a. qꝛ eadē potētia numero se hꝫ ad bonū ꝛ malū. sꝫ nō idē habit⁹ nūero. imo nec specie se hꝫ ad bonū ꝛ malū. nā vt infra patebit. q. liiij. ar. iij. habit⁹ fm̄ bonū ꝛ malū diuersificat̄ specie. sꝫ solū hitus in gn̄e se hꝫ ad bonū ꝛ malū. vñ negat̄ ɔña. qꝛ potētia vult indiget determinari p hitū. qꝛ potētia indifferēs est ad bonū ꝛ malū. habit⁹ ꝛ virt⁹ nō. Et valent p̄dicta ad scdm ꝓ intellectu huius solutōnis.

¶ Questio .l. de subiecto habituū

DEinde ɔsiderādū est de subiecto habituū Et circa hoc q̄rit̄ sex. Primo vtꝝ in corpore sit aliqs habitus. Scdo vtꝝ aīa sit

subiectū habitus sm suā ēētiā vel sm suā potētiam. Tertio. vtrū in potētijs sensitiue ptis possit eē aliqs habit⁹. Quarto. vtrū in ipo intellectu sit aliquis habit⁹. Quinto. vtrū in volūtate sit aliqs habitus. Sexto. vtrū in substātijs separatis

¶ Patz ordo. q2 qddītas imediatius ꝯuenit q̄s subiecti. Et tria sunt subiecta habituū. scz corp⁹. aia. ꝛ angel⁹ (de⁹ eni vt patuit arti. iiij. pcedētis q̄stionis. subiectū habit⁹ eē nō pt) sm hoc sunt tres ptes illius q̄stionis Et sm ptes ꝯtinet q̄ttuor articulos. ꝛ sic in toto sex

¶ Utrū in corpe sit aliqs habitus.

E AD pmū sic pcedit. videt̄ q̄ in corpe nō sit aliqs habit⁹. vt eni cōmentator dr in iij. de aia. habit⁹ est quo qs agit cū voluerit. sz actōes corpales nō subiacēt voluntati. cū sint naturales. g in corpe nō pt eē aliqs habit⁹. ¶ P. oēs dispōnes corpales sunt facile mobiles. sz habit⁹ est q̄litas difficile mobilis. g nulla dispositio corpalis pt eē habit⁹ ¶ P. oēs dispōnes corporales subiacēt alteratōi. sed alteratio nō est nisi in tertia specie q̄litatis. q̄ diuidit̄ ꝯtra habitū. g nullus habit⁹ est in corpe. ¶ Sz ꝯtra est. qd phs in pdicamentis sanitatē corporis vel infirmitatē insanabilē habitum nominari dicit.

¶ Hic q̄rit de infimo subiecto. scz corpore.

ar. ij. q. ar. iiij q. pce. ¶ Rn̄deo ddm. q̄ sicut supra dictū est. habit⁹ est q̄da dispō alicuius subiecti exn̄tis in potēa. vel ad formā. vel ad opatōem. sm g q̄ habit⁹ iportat dispositōem ad opatōem. null⁹ habit⁹ est pncipalr in corpe sicut in subiecto. oīs eni opatio corpis aut ē a naturali q̄litate corpis. aut ē ab aia mouēte corpus

¶ In hoc corpe duo facit. Pmo rn̄det ad q̄siti. scdo inducit opionē ꝯtrariā. ꝛ eā infringit. ibi. Alexāder ꝛc. Quo ad pmū D. rn̄det sm vnū fundamētū qd resumit ex ar. ij. ꝛ iij. pcedētis q̄stionis. qd innuit distinctōnem. scz q̄ est duplex habit⁹ vel q̄si habit⁹. Un⁹ dispōnēs ad opatōem. alt⁹ ad formā ꝛ eē sub forma ꝛc. sm hāc distinctionē rn̄det duplici ꝯclone. Scdam ponit ibi. Si vo loquamur ꝛc. Cōclo pma est. null⁹ habit⁹ iportās dispositōem ad opatōes est pncipalr in corpe sicut in subiecto tn̄ pt eē scdario. Et intelligit̄ ꝯclo q̄ habit⁹ opatiu⁹ ē pncipalr in aia. i. q̄ ad pncipale suū ꝯpetit aie rōne potēe. q̄ est aie. aut sol⁹. aut ton⁹ ꝯiūcti rōne aie. Materiale aūt habit⁹ etiā q̄ est q̄ ad pncipale in aia. pt eē in corpe. Probat̄ ꝯclo sic intellecta. oīs opatio corpis aut est a naturali q̄litate corpis. aut est ab aia mouēte corp⁹ sz respectu null⁹ opz ponere habitū in corpe. g ꝯclo va. Maiorē ponit D. pmo. Poñ minorē. ibi. q̄tum igit̄ ad illas ꝛc. Est aūt maior nota. q2 nō est alia opatio corpis q̄s naturalis ꝛ aialis Deinde cū dr.

ar. qr. pce. q. ¶ Quātū igit̄ ad illas opatōnes q̄ sunt a natura nō disponit̄ corp⁹ p aliquē habitū. q2 vtutes naturales sunt determinate ad vnū. Dictū est aūt q̄ habitualis dispō reqrit̄ vbi subiectū est in potēa ad multa. opatōes vo q̄ sunt ab aia p corp⁹ pncipalr qdē sunt ipi⁹ aie. scdario vo ipi⁹ corpis. habit⁹ aūt proportionant̄ opationib⁹. vn̄ ex silib⁹ actib⁹ siles habit⁹ causant̄. vt dr. ij. ethi. ꝛ ideo dispōnes ad tales opatōes pncipalr sunt in aia. in corpe vo pn̄t eē scdario. inq̄ztū scz corpus disponitur ꝛ abilitat̄ ad prompte deseruiēdū opationib⁹ aie.

¶ Probat minorē pcedētis rōnis q̄ ad ambas ptes Prima ps. scz q̄ nō respectu opatōis q̄ fit a q̄litate naturali. sic pbat̄. habitual dispō reqrit̄ vbi subiectum est in potēa ad multa. sz vtutes naturales non sunt in potēa ad multa. imo determinate ad vnū. g. Maior nota ex q̄stione pcedēn Minor pz de se. q2 nutritio ꝛ hmōi fiūt semp vno mō. Probat aūt ꝛ declarat scdam ptē minoris scz q̄ respectu opatōis q̄ fit ab aia ꝛc. Probat̄ sic. habit⁹ ꝓportionant̄ actib⁹. sz opatōes q̄ sunt ab aia p corp⁹ pncipalr sunt ipi⁹ aie. scdario corpis. g ꝛ habit⁹ est pncipaliter q̄ ad pncipale aie. scdario q̄ ad materiale ꝛ scdariū corpis. Maior pz ex pho. ij. ethi. Minor nota. q2 opari est pncipalr a re. rōne cui⁹ est in actu. hoc aūt est forma. Et p h pbata ē scda ps ꝯclonis. scz q̄ scdario ꝛc. Et eā exponit D. inq̄tū scz corp⁹ disponit̄ ꝛ abilitat̄ ad prompte deseruiēdū opatōib⁹ aie. vt pz de aliq̄ abilitate ꝯsuetudinali vel abilitate imaginādi ꝛ hmōi dispōnib⁹. vt patebit ar. iiij. Un̄ tal̄ abilitas est in corpe. sz est min⁹ pncipale in habitu. Pōt illa ps intelligi. q̄ habit⁹ opatiui sit aie sicut subiecti. q2 videlz q̄tū ad formale ꝛ pncipale sit ipius potēe. q̄ est aie sicut pncipal̄ pncipij q̄cūq5 sit potēa tn̄ q̄ ad materiale habit⁹ pt eē in corpe. nā dispō corpales suffragat̄ opatōi q̄ est p potēam. vt pz ar. iiij. ad 3m. Et talis dispō est materiale habit⁹. Sūt g habit⁹ etiā intellectuū pncipalr (. i. q̄ ad formale ꝛ pncipale) in aia. et materiale habit⁹ est in corpe. Silr habit⁹ vtutū moralis est q̄ ad pncipale ꝛ formale in aia. hoc est in toto ꝯposito rōne potēe q̄ est pncipalr aie. Materiale aūt. i. indispositio in ea q̄ sunt vtutis pt eē in corpe. vt patebit. Et clemens doc. san. q̄ etiā habit⁹ ꝛ vtutes q̄ sunt ton⁹ ꝯiūcti sicut subiecti ꝯpleti. sunt ipi⁹ aie sicut subiecti incōpleti. q̄tū ad formale habit⁹. ꝛ pncipali⁹ ꝯueniūt ꝛ subiectat̄ in toto ꝯposito rōe aie. q2 ab ea ē potēa cui⁹ est opari. ꝛ p ꝯñs cui⁹ est habit⁹. habit⁹ aūt intellectual̄ aia ē subiectū pmū absolute. q2 ipa pmo intelligit vt subiectū intellectionis ꝛ pncipiū. licz sortes pmo intelligat vt suppositum. Cōpat g D. aiaz ad corp⁹. ꝛ vult q̄ habit⁹ opatiui etiā opationis q̄ fit cū corpore pncipalr sunt aie. i. q̄tum ad principale habituum.

¶ Si vo loq̄mur de dispōne subiecti ad formam sic habitualis dispō pt eē in corpe. q̄ ꝯpat̄ ad aiam sicut subiectū ad formā. ꝛ hoc mō sanitas ꝛ pulchritudo. ꝛ hmōi habituales dispōnes dicūtur. non tn̄ pfecte hn̄t rōnē habituū. q2 cause eoz ex sua natura de facili transmutabiles sunt

¶ Hic ꝯñter rn̄det scda ꝯclone tali. habitualis dispositio qua disponit̄ subiectū ꝛ corp⁹ ad formā. pt eē in corpe. Probat̄ rōne q̄ trahit̄ ex lra. in illo pt eē habitual̄ dispō ad formā qd est subiectū. ꝛ in potēa ad formaz ad quā multiplr disponi pt. sz corp⁹ respectu aie est hmōi. g ꝛc. Et pbat̄ exēplariter de sanitate ꝛ pulchritudie ꝛc. Et q̄re dr ꝯclo. habitual̄ dispō D. ꝯñter reddit rōnē. quia hmōi dispōnes corpales nō hn̄t rōnē habituū. tn̄ pn̄t q̄ ad modū dici hituales rōne dicēda i solōne ad scdm. sz q̄cedēdo nomē hit⁹ ad oēq̄s i in p⁹ spēie dicūt̄ habit⁹

¶ Alexāder ḡo posuit nullo mō habitū vl̄ dispositoem p̄me spēi eē in corpe. vt Simplici⁹ refert in cōmēto p̄dicamētoꝝ. sꝫ dicebat p̄mā spēm qualitatis ptinere tm̄ ad aiam. ⁊ qḋ Aristo. inducit in p̄dicamētis de sanitate ⁊ egritudine. nō inducit q̄si ptineāt ad p̄mā spēm q̄litatis. sꝫ p modū exēpli. vt sit sensus. q̄ sicut egritudo ⁊ sanitas pñt esse facile vel difficile mobiles. ita etiā q̄litas p̄me spēi q̄ dicitur habit⁹ ⁊ dispō. Sꝫ hoc pꝫ eē ɔtra intentōem Aristotel. tum q̄ eodē mō loquēdi vtit̄ exēplificando de sanitate ⁊ egritudine. ⁊ de ḋtute ⁊ sciā. tū q̄ in. vij. phy. ponit expsse inter hit⁹ pulchritudinē ⁊ sanitatē

In hac scḋa pte corpis D. adducit vnā opinionem ɔtrariā dict̄ in scḋa ɔclone. q̄ est Alexādri. qui in p̄ma specie q̄litatis nullā dispōnē corpis posuit. sꝫ D. eū rep̄hendit. Et vult breuiter. q̄ null⁹ habit⁹ ɔprie loquēdo ē in corpe. sꝫ oēs sunt aut totalr̄ aut p̄ncipalr̄ in aia. qḋ dico ɔpter tēperātiā ⁊ hmōi virtutes. q̄ sunt in vi appetitiua sensitiua. Intelligēdo aūt p habitū p̄mā spēm q̄litat̄ aliq̄ habit⁹ (.i. habituales s̄m modū dispōnis) sunt in corpe. vt sanitas. pulchritudo ⁊c. Et aduerte sicut supra tetigi. q̄ egritudo vel infirmitas insanabilis vocat̄ habit⁹. ⁊ ponit̄ inter habit⁹ a mō eēndi. q̄ firmiter inest et nō a re ⁊ natura habit⁹. q̄ scꝫ ex natura ⁊ specie req̄rat causas pmanētes ⁊ stabiles. ḡre mens D. nō est velle asserere sanitates. ⁊ hmōi eē hit⁹. sꝫ ptinere ad p̄mā spēm a qua Alexāder illas q̄litates remouere volebat

An in corpe sit dispō p̄e spēi.

☞ Argumētū in ɔtrariū ɔfirmat scḋam ɔclonē mā.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q̄ obiectio illa procedit de habitu s̄m q̄ est dispō ad opatiōem. ⁊ de actib⁹ corpis q̄ sunt a natura. nō aūt de hiis q̄ sunt ab aia. quorum p̄ncipiū est volūtas.

¶ Dōm ad maiorē. q̄ vera est de habitu q̄ est in aia et ē dispō ad opatōes q̄ subiacet volūtati. nō aūt intelligit̄ de habitu large. i. dispōne corpali q̄si habituali.
Ad minorē. vera est de actōnib⁹ pure corpalib⁹. q̄ fiunt p q̄litates naturales ⁊ nō p potētias q̄ obediat volūtati vl̄ rōni. ḡ in corpe nō ē habit⁹. Utꝫ ad opatōes q̄ est in potestate hois. vdꝫ qm̄ nolit hō alterat̄ ⁊ auget̄ ⁊ hmōi. q̄ actōes fiūt p q̄litates naturales causantes sanitatē. nec est in ptāte ei⁹ facere opa sani. vt fiūt p q̄litates naturales. Uñ rō ista est ɔ p̄ma ɔclone ⁊c. Sꝫ nō pbat qn habit⁹ opatiui q̄ntū ad essentiā suā. sint in aia q̄ ad potiam

¶ Ad scḋm dōm. q̄ dispōnes corpales nō sūt simpliciter difficile mobiles ɔpter mutabilitatē corporaliū cāꝝ. pñt tm̄ eē difficile mobiles p ɔpatōēs ad tale subiectū. q̄ scꝫ tali subiecto durāte āmoueri nō pñt. vel q̄ sunt difficile mobiles p ɔpatōem ad alias dispōnes. sꝫ q̄litates aīe sunt simplr̄ difficile mobiles ɔpter imobilitatē subiecti. ⁊ ideo nō dr̄ q̄ sanitas difficile mobilis simplr̄ sit habitus. sed q̄ est vt habitus. sicut in greco habet̄. qualitates aūt anime dicūtur simplr̄ habitus.

¶ Dōm ad maiorē. q̄ ille ē simplr̄ ⁊ p se loquēdo. cōparādo eas ad causas suas q̄ sunt trāsmutabiles. tn̄ aliq̄ sunt difficile mobiles per accñs s̄m ɔdicōem subiecti.
Et scḋo sunt difficile mobiles aliq̄ cōparatiue ad alias sicut infirmitas inueterata ⁊ radicata. Ad minorem dico. q̄ habit⁹ simplr̄ s̄m naturā est simplr̄ difficile mobilis. sicut sunt accñs aie. q̄ hñt causas stabiles vt intellectū agentē vel synderesim. ḡ nulla dispositio corpalis est habitus. verū simplr̄ ⁊ s̄m naturā. tn̄ est vt habit⁹. scꝫ q̄ntū ad modū eēndi diuturnū ⁊ pmanentē Est igit̄ habitus (quo ad naturā) solū in aia. aut totalr̄ aut p̄ncipaliter. sed dispositio p̄t etiā esse in corpore. vel quasi habitus. scꝫ quo ad modū. q̄ est esse diuturnū

¶ Ad tertiū dōm. q̄ dispōnes corpales q̄ sūt in p̄ma specie qualitatis. vt q̄dā posuerūt. differunt a q̄litatib⁹ tertie spēi. i hoc. q̄ q̄litates tertie spēi sūt vt in fieri ⁊ vt in motu. vñ dicūtur passiones vel passibiles qualitates. qñ aūt iam puenerint ad pfectum q̄si ad spēm. tūc iam sunt in p̄ma specie q̄litatis Sꝫ hoc iprobat Simplici⁹ in cōmēto p̄dicamētorū. q̄ s̄m hoc calefactio eēt in tertia specie q̄litatis. calor aūt in p̄ma. Aristoteles āt ponit calorē in tertia. vñ Porphyri⁹ dr̄ sicut Simplici⁹ ibidē refert q̄ passio vel passibilis q̄litas. ⁊ dispō ⁊ habit⁹ differunt in corpib⁹ s̄m intensionē ⁊ remissionē. qñ eīm aliq̄d recipit caliditatē s̄m calefieri tm̄. nō aūt vt calefacere possit. tūc est passio si sit cito trāsiēs. vl̄ passibilis q̄litas si sit manēs. qñ aūt iam ad hoc pducit̄ q̄ p̄t etiā alteꝝ calefacere. tūc est dispō. si aūt vlteri⁹ intātū ɔfirmet̄ q̄ sit difficile mobilis. tūc erit habit⁹. vt sic dispō sit q̄dā intēsio seu pfectio passiōis vl̄ passibilis qualitatis. habit⁹ aūt dispōnis. Sꝫ hoc iprobat simplici⁹. q̄ talis intēsio ⁊ remissio nō ipoītāt diuersitatē ex pte ipius forme. sꝫ ex diuersa pticipatione ipius subiecti. ⁊ ita nō diuersificarent̄ p hoc species q̄litatis Et ideo aliter dōm est. q̄ sicut supra dictū est. ɔmensuratio ipaꝝ q̄litatū passibiliū s̄m ɔuenientiā ad naturā hñt rōem dispōnis. ⁊ ideo facta alteratōne circa ipas q̄litates passibiles. q̄ sunt calidū. frigidū. humidū ⁊ siccū. fit ex ɔñti alteratio s̄m egritudinē ⁊ sanitatē. p̄mo aūt ⁊ p se nō est alteratio s̄m hmōi habitus ⁊ dispositōnes

q. xlix. ar. ḡ. ad p⁹

¶ Dōm. circa minorē est difficultas. aliqui negarent eā s̄m rē loquendo Et dicerent. q̄ imo s̄m rem p̄me speciei est alteratio. put est in fieri. non tn̄ vt est in facto esse Aliq̄ dicerent q̄ s̄m esse remissum est alteratio in re p̄me spēi. ita q̄ ille spēs p̄ma ⁊ tertia nō realr̄ distinguūtur. Est igit̄ alteratio in re p̄me spēi. sed nō vt in p̄ma specie. sed vt in tertia Sed Simplici⁹. quē D. sequitur in hoc rep̄hendit illos. vt pꝫ in littera. Uñ s̄m illos q̄ volūt p̄mā ⁊ tertiā spēs realiter distingui. Ad minorē dr̄ q̄ alteratio nō est nisi in tertia specie qualitatis. verū ɔ p̄me et p̄mo. tn̄ ad p̄mā est alteratio ex ɔsequenti. sicut alteratis humorib⁹ p qualitates p̄mas fit mutatio s̄m sanitatem et egritudinē ex ɔsequenti. Et oportꝫ etiā dicere ad maiorē. negando q̄ oēs dispositiones corporales quasi habituales subiaceāt alterationi per se immediate. sed solum mediate. Sed qualitates tertie spēi p se imediate subiacent alteratōi. ḡre stāte distinctōe reali p̄me ⁊ tertie spēi pñt eē in corpe habituales dispōnes

An in p̄ma spē q̄litat̄ sit alteratio.

¶ Utrū aīa sit subiectū habitus fm suā essentiam vel fm suam potentiam.

F

Ad scdm sic pcedit. Videt q habit⁹ sint in aīa magis fm eēntiam q̄ fm poñam. Dispōnes em̄ z habit⁹ dicūtur in ordine ad naturā. vt dictū est. sz natura magis
q.xlix.ar.iij. attendit fm eēntiā aīe q̄ fm poñas. qz aīa fm suā eēntiā est natura talis corpis z forma ei⁹. g habit⁹ sunt in aīa fm ei⁹ eēntiā z nō fm poñam. ¶ P̄. acci-
q.lxxvij.ar.i dētis nō est accn̄s. habit⁹ aūt est quoddā accn̄s. sz poñe aīe sunt de gn̄e accītiū. vt in pmo dictū est. g habit⁹ nō est in aīa rōne sue poñe. ¶ P̄. subiectū est pus eo qd̄ est in subiecto. sz habit⁹ cū ptineat ad pmā spēm q̄litatis est pos q̄ poña q̄ ptinet ad scdam spēm. g habit⁹ nō est in poña aīe sicut in subiecto

¶ Sed ꝯ est qd̄ ph̄s in pmo ethi. ponit diuersos habitus in diuersis partib⁹ aīe.

¶ Querit de alio subiecto habit⁹ scz aīa. Et qz aīa est quoddā totū potestatiuū. ideo q̄rit pmo de aīa in gnāli. postea spēalr de potētijs aīe. Intendit aūt pncipaliter de anima rationali.

q.xlix. ar .ij. et.iij. ¶ Rn̄. dōm. q sicut supra dictū est. hīt⁹ iportat dispōnē quādā in ordine ad naturā vl ad opatōez

¶ Rn̄det ad q̄situ fm vnā distinctōez quā resumit. pmo in pncipio Scdo ponit fm ei⁹ mēbra duas ꝯclones Primā ibi. Si g accipiat zc. Scdā ibi. Si vo accipiat Resumit g D. vnā distinctōem iplicitā ex q̄stione. xlix. q est duplex habit⁹. qz qdā ordinat ad naturā. z esse. Ali⁹ ad opatōem. Et sumit sp illa distinctio fm pncipalitatē nō fm pcisionē. vt pt patere ex ar. iij. ad 3ᵐ. pcedēs q̄sti. et. q. lv. ar. ij. ad pmū. et infra. q. lxx. ar. p. ad scdm. qz z habit⁹ eēndi est ad op⁹ scdario z min⁹ pncipalr. Habitus operādi est dispō rei eēndi min⁹ pncipalr. esse em̄ dispositōem rei ꝯuenit habitui rōne gn̄is. sz ad op⁹ vel naturā pncipalr distinguit spēs hīt⁹. sic q habit⁹ eēndi nō pt. ex poñas agēdi. sz subiectū. g pfecto actio erit pfectis ei. sz hīt⁹ opatiu⁹ pficit directe z imediate poñaz opatiuā

¶ Si g accipiat habit⁹ fm q hz ordinē ad naturā. sic nō pt eē in aīa. si tn̄ de natura hūana loq̄mur. qz ipa aīa est forma cōpletiua hūane nature. vn̄ fm hoc magis pt eē aliq̄s habit⁹ vel dispō in corpe per ordinē ad aīam. q̄ in aīa p ordinē ad corp⁹. sz si loq̄mur de aliq̄ supiori natura cui⁹ hō pt eē pticeps. fm illud. ij. Pe. p. Ut sim⁹ cōsortes nature diuine. sic nihil phibet in aīa fm suā eēntiā eē aliquē habitū. s. grām. vt infra dicetur

q.cx.ar.iiij. ¶ Iuxta pmū mēbz. D. h ponit pmā ꝯclonē rn̄siuā talē. habit⁹ q hz ordinē ad naturā nō pt eē in aīa hūana loquēdo de natura humana. sz si loq̄mur de natura aliq̄ supiori. sic nihil phibet in aīa fm essentiā suā esse aliquez habitū. Probat vtraq3 ps. in illo nō est habit⁹ dispōnēs ad naturā qd̄ met est natura. vel principiū formale completiuum nature. Potest autem esse habitus disponens ad naturā in eo qd̄ nō est natura. et pt eē ei⁹ pticeps. sed aīa (scz rōnalis) est forma ꝯpletiua nature hūane. nō āt diuine cui⁹ pt eē pticeps. igit in ea nō est habit⁹ in ordine ad naturā humanā. sz diuinā. Maior relinq̄tur nota qz qd̄ disponit p habitū dz distingui z esse in poña ad id ad qd̄ disponit. vt patuit ex ar. iiij. q. xlix. Minor q ad pmā ptē nota est. Quo ad scdam probat auctoritate. ij. Petri. p°. zc. Et ille habit⁹ q est in eēntia aīe est gratia. vt patebit infra. q. cx. ar. iiij. qz fm grām pticipat aīa esse diuinū Nota aūt q est in poña ad esse diuinū. nō qdē naturali. sz obedientiali. Vn̄ z solū p agens supnaturale pncipalr in tale actū deduci potest. gratia em̄ a solo deo principaliter est.

¶ Si vo accipiat habit⁹ in ordine ad opatiōem sic maxime hīt⁹ inueniūt in aīa. inq̄tū aīa nō determinat ad vnā opatōez. sz se hz ad multas qd̄ reqrit ad habitū. vt supra dictū est. Et qz aīa est pncipiū q.xlix.ar.iiij operationū p suas potentias. ideo fm hoc habitus sūt in aīa fm suas potentias

¶ Ponit scdam ꝯclonem rn̄siuā correspōdētē scdo membro. Si accipiat habit⁹ in ordine ad opatōem. sic maxime habit⁹ inuenit in aīa fm suas poñas. Et p hāc ꝯclusionē pz formalr rn̄sio ad q̄situ. q magis inuenit hīt⁹ fm suā poñam q̄ fm eēntiā (z hoc intuit maxime) qz fm eēntiā null⁹ est aut est vn⁹ tm̄. Probat igit ꝯclo q ad pmā ptē. Habit⁹ isto mō inuenit maxime in eo qd̄ nō determinat ad verā opatōem. sz se hz ad multas. sed aīa non determinat ad vnā opatōem zc. igit maxime in ea reqrit habit⁹ opatiu⁹. Est em̄ min⁹ determinata q̄ alie res infra aīam. z etiā angeli ppter multitudinē poñaz z opationū. qz multis opationib⁹ hz ꝯseq̄ pfectaz beatitudinē. vt patuit supra. q. v. ar. vij. et. p. p. q. lxxvij. ar. iij. sz q fm poñas inueniat talis habit⁹. Probat. fm illud inuenitur habit⁹ in aīa fm qd̄ est imediatū pncipiū opatōis. sz aīa est imediatū pncipiū opatiōis fm poñas. g zc. Maior nota. qz habit⁹ pficit ad operādū z pncipiū operādi. minor nota ex. p. p. q. lxxvij. ar. p. qz aīa nō agit p eēntiā suā sz sol⁹ de⁹. Nota āt q intelligit hoc dictū scz creaturā vel aīaz nō agere p eēntiā. nō mō scotico. q̄si creatura nō agat actōem infinitaz. z sic sua actio independēs. sz ideo qz sol⁹ de⁹ est poña actiua. Scot⁹ āt in p. dis. q. q. iij. ad tertiū pncipale. et dis. viij. ad. ij. Iuxta pmam q̄stionē intellectu exponit. ideo deū dici ens p eēntiā. qz esse eius pfectissimū z infinitū. z creaturā p participatōez ens. qz eē ei⁹ est ꝯparatiue. i. min⁹ respectu ipi⁹ eē qd̄ natū est eē infinitū. sic in ꝯposito diceret de agere p eēntiā. Sed nos dicim⁹ ideo deū ens p eēntiā. qz esse ei⁹ est sua q̄dditas. nō in creaturis. sic de agens p eēntiā. qz ipa eēntia est eius poña. secus in aīa z quacūq3 creatura. Dicit etiā Scot⁹ in. ij. dis. xv. q. ij. Agere p eēntiā est duplr. Uno mō idē ē q in agēdo nō depēdere ab alio z nō habere eēntiā p participatōem. Alio mō idē ē qd̄ nō p accn̄s sue p additū. licz depēdeat. Hec ille. De his. p. p. q. vi. ar. ij. videbit.

☞ Argumētū in ꝯtrū est p scda ꝯclone

¶ Ad pmū g dōm. q eēntia aīe ptinet ad naturā humanā. nō sicut subiectū disponēdū ad aliqd aliud. sz sicut forma z natura ad quā aliq̄s disponit

¶ Dōm ad maiorez. vera ē. aliq̄ dispōnes. z aliq̄ habit⁹ dicit ad naturā. sz etiā aliq̄ ad opatiōem. z he q dicūtur ad naturā. dicunt disponere ad naturā. nō qz sīt in natura. sz qz disponūt z sunt in subiecto z receptiuo nature. sic dispōnes p aīa vel hn̄da vel ꝯseruāda sunt in corpore. qz qd̄ disponit ad aliqd est in poña. Minor vo Negat aūt ꝯtra. imo dz inferri q etiā habit⁹ q iportāt ordinē ad naturā (pfectam naturalem) nō sunt eēntia aīe.

s in corpe. de habitib9 aūt importātib9 ordinē ad opatōes. argumētū nihil loqt. z hi plures sūt. z itē in potētijs zc.

¶ Ad scđm dōm. q accńs p se nō pt esse subiectū accidentis. sed quia etiā in ipis accidentib9 est ordo quidā. subiectū sm q est sub vno accidente intelligit esse subiectū alteri9. z sic dicit vnū accńs esse subiectū alterius. vt supficies coloris. z hoc mō potest poña esse subiectū habitus.

¶ Dicendū. ad maiorē rńsum fuit supra q. vij. arti. p. ad tertiū. qz vera est. q accidentis nō est accńs sicut ptentis sustentamētū. z tanq̄ subiecti qđ. Est tn̄ accidentis accńs. sicut immediati receptiui z subiecti quo. qz in accidentib9 est ordo z vnū recipit in suba mediante alio. Ad minorē. minor duplex. vera est. z q poñe aie sint accidentia. pz p. p. q. lxxvij. ar. p. Negat aūt pña vt sonat pñs. q habitus nō sit in anima ratione potentie. quia vt dictū est. accidens potest esse ratio recipiendi aliud. Sed minor probat q nō est subiectū pncipale quod zc. Idē habet D. infra. q. lvi. ar. p. ad tertiū.

¶ Ad tertiū dōm. q habitus pmittit poñe sm q importat dispōnem ad naturā. poña aūt semp importat ordinē ad opationē que est posterior. cū natura sit operatōis pncipiū. sed habit9 cuius poña est subiectū. nō importat ordinē ad naturā. sz ad opatōem vnde est posterior poña. Ul pōt dici q habitus p ponit potentie sicut ɔpletū icopleto. z actus pone actus enī naturalr est prior q̄uis potentia sit prior ordine generatōnis z tempois. vt dicitur in septimo et nono metaph.

¶ Dōm ad maiorē pmo. q subiectū est prius eo qđ est in subiecto. Uez vt sic. tn̄ alia rōne potest id qđ est in subiecto esse prius. vtputa. qz est dispositio ad id qđ est pmū z prius in re. aliud aūt qz est dispositio ad id qđ est posterius. z sic est in ppposito. Cōsiderant enī z ponunt a pho vt dispōnes. z sic habitus pcedit qz habitus potest disponere. z aliquis disponit ad naturā; que prior est q̄ opatio ad quā imediate ex natura sua ordinat potentia. ideo habitus saltē rōne gñis pponit poñe. Uez est tn̄. q aliqs habitus scz opatiuus est posterior poña. sz tn̄ in genere loquēdo habit9 est prior ratione dicta zc. Scđo dz ad maiorē q subiectū pri9 est zc. Uez ordine generationis. tn̄ id qđ est in subiecto pōt esse pfectio et ɔplementū subiecti. z p ɔsequēs prius ordine pfectōis sm quē attendit prioritas simplr. ix. metaph. et ideo habitus pponit poñe. rñ rōne ei9 ad qđ disponit tn̄ rōne pfectōis zc. de his supra q. xlix. ar. ij. ad scđm.

¶ Utrum in potentijs sensitiue partis possit esse aliquis habitus.

G AD tertiū sic pcedit. Uidet q in potentijs sensitiue ptis nō possit esse aliquis habit9. Sicut enī poña nutritiua ps ē irronalis ita z sensitiua. sed in potentijs nutritiue ptis nō ponit aliqs habit9. g nec in potētijs sensitiue ptis aliqs habit9 debet poni. ¶ P. sensitiue ptes sunt cōes nobis z brutis. sz in brutis non sunt aliq̄ habitus. qz nō est in eis volūtas q̄ in diffinitione habit9 ponit. vt sup dictū est. g in potentijs sensitiuis nō sunt aliq̄ habitus. q. xlix. ar. iiij. ¶ P. habit9 aie sunt scientie z virtutes. z sicut scientia refert ad vim apphensiuā. ita virtus ad vim appetitiuā. sz in potentijs sensitiuis nō sunt aliq̄ scie. cū scia sit vniuersaliū in argu. i cp. que vires sensitiue apphendere nō pñt. g etiā nec habitus virtutū in ptib9 sensitiuis esse pñt. ¶ Sz ɔ est qđ phus dt in. iij. ethi. q alique virtutes. scz tpantia z fortitudo sunt irrōnabiliū ptiū.

¶ Hic qz articulus pcedēs dt. q in aia sint habitus marie sm poñas. Querit D. sān sm quales. Est aūt triplex gen9 poña aie sm q̄s pt aia esse subiectū habituū. Ideo de istis q̄rit. z in pñti arti. de potētijs sensitiuis.

¶ Rńdeo dōm. q vires sensitiue dupliciter pñt ɔsiderari. vno mō sm q opant ex instinctu nature. alio mō sm q opant ex iperio rōnis. sm igit q operant ex instinctu nature sic ordinant ad vnū sicut z natura. z ideo sicut in potentijs naturalib9 nō sunt aliqui habitus. ita etiā nec in potētijs sensitiuis sm q ex instinctu nature opant.

¶ Doctor mdet sm vnā distinctiōem quā ponit in pncipio. q vires sensitiue pñt. vno mō ɔsiderari sm q operant ex instinctu nature. Alio mō sm q opant ex iperio rōnis. Ponit g duas ɔclōnes illis duob9 mēbris correspondētes. scđā ibi. Secundū vo q opant zc. Conclo igit pma. In potētijs sensitiuis (scz etiā in hoie) sm q ex instinctu nature opant nō sunt aliq̄ habitus. Probat. in potentijs naturalib9 nō sunt aliq̄ habit9. g nec in sensitiuis sm q ex instinctu nature opant. Añs patuit supra q. xlix. ar. iiij. zc. Tenet ɔsequētia. qz poñe sensitiue sm q ex instinctu nature opant ordinant ad vnū sicut natura. Illa aūt est causa quare in potētijs naturalib9 nō sunt habitus. Concupiscibilis enī et irascibilis sibi relicte. tamē tendūt ad ɔueniēs sensui. z ad ipugnandū ipedimētū cōuenientis. Secus pūt moderāt a rōne. Cōclo pma

¶ Scđm vo q opant ex iperio rōnis. sic ad diuersa ordinari pñt. z sic pñt in eis esse aliq̄ habitus q̄b9 bñ aut male ad aliq̄d disponūtur.

¶ Hic ponit scđā ɔclōnē talē. In potentijs sensitiuis sm q opant ex iperio rōnis pñt esse habit9. Probat. In omi illo pōt esse habit9. qđ est ordinabile ad diuersa. et qđ pōt bene z male disponi. sed sensualitas isto modo est p rōnem ordinabilis ad diuersa z diuersis modis. et pōt disponi ad bene vel male se hñdū ad ea q̄ p rōnē ordinātur. igit. Maior pz ex questione pcedenti. Minor pz exēplariter de ɔcupiscibili q̄ mouet ad ɔcupiscēdū varia. que etiā ɔcupiscibili sm se repugnāt. z varijs modis vt concupiscat quādo oportet z prout oportet zc. Et illud mediū tangit D. in lra. Cōclo scđa

¶ Argumētū in ɔtriū est ɔfirmatiuū scđe ɔclōnis

¶ Ad pmū g dōz. q vires nutritiue ptis nō sunt nate obedire iperio rōnis. z iō nō sunt in eis aliq̄ habitus. sz vires sensitiue nate sūt obedire iperio rōis. z iō in eis eē pñt aliq̄ habit9. nā sm q obediūt rōni q̄dāmō rōnales dicūt vt in pmo ethi. dicit.

¶ Dōm. Negatᷣ maior. nō est sic. nā sensitiue potētie in hoīe sunt rōnales quodāmodo .i. p pticipatōem, qꝛ obediūt rōni pserum appetitiue. vt patuit supra q. xvij. arti. vij. Pars aūt nutritiua nullo mō audit rōnē. ⁊ ꝗ pma. s. sensualitas. cū sit in potētia ad multa est capax habitus et dispōnis q̄ est habentis ptes. nō āt nutritiua.

¶ Ad scōm dōm. ꝙ vires sensitiue in brutis aīalibꝰ nō opanᷣ ex imperio rōnis. sed si sibi relinquātᷣ bruta aīalia. opanᷣ ex instinctu nature. ⁊ sic in brutis aīalibꝰ nō sunt aliqui habitꝰ ordinati ad opationes. sunt tñ in eis alique dispōnes in ordine ad naturā. vt sanitas ⁊ pulchritudo. Sed qꝛ bruta aīalia a rōne hoīs p quādā ꝯsuetudinē disponuntᷣ ad aliq̇d opandū sic vel aliter. h̄ mō in brutis aīalibꝰ habitus quodāmodo poni pñt. vñ Aug. dꝫ in li. lxxxiij. q. ꝙ videmꝰ imanissimas bestias a maximis voluptatibꝰ abstinere dolorꝫ metu. qḋ cū in earꝫ cōsuetudinē vertitᷣ. domite ⁊ mansuete vocantᷣ. Deficit tñ rō habitus q̄tū ad vsum volūtatis. quia nō habēt dominiū vtendi vel nō vtendi. qḋ videtᷣ ad rōnem habitus ptinere. ⁊ ideo ꝓprie loquendo in eis habitus esse nō possunt.

¶ Dōm ꝙ maior nō est oīno ꝟa. qꝛ nō oīmō sunt cōmunes brutis ⁊ nobis. in nobis eñ hꝫ rōnem cōiunctā in eodē supposito cui obediūt. ⁊ a qua mouentᷣ diuersimode. ⁊ ergo dato ꝙ minor esset vera. Negatᷣ ꝯña. Ad minorē tñ nō sunt in brutis habitus opatiui ꝰm pfectā rōnem habitus. Sūt tñ quasi habituales dispōnes ad naturā. ⁊ habitus opatiui ꝰm ipfectā rōnem. quia ex institutione hoīm bestie inducūtur in aliquas ꝯsuetudinales abilitates. que quasi hñt rōnē habituū opatiuorꝫ. qꝛ tñ nō vtuntᷣ qñ ipe volūt. ideo nō sunt pfecte habitus. Canis eñ solū coītas ꝰm illam dispōnem cū ab hoīe iubetᷣ. ꝰm se aūt nō vtitᷣ illo quasi habitu. vt pꝫ p experiētiam. Scotus aūt vt patebit infra q. lvi. articu. iiij. nimis parū tribuēs habitui ⁊ multominus ꝟtuti ponit in bestijs habitus ⁊ virtutes. Similiter membris corporeis virtutes hūanas tribuit. sꝫ de h̄ infra vbi iā ⁊c.

An i bestijs sint habitus

Scotus.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ appetitus sensitiuus natus est moueri ab appetitu rōnali. vt dꝫ in. iij. de aīa. sꝫ vires rōnales apprehensiue nate sunt accipere a viribus sensitiuis. ⁊ ideo magis ꝯuenit ꝙ habitꝰ sunt in viribꝰ sensitiuis appetitiuis q̄ i viribꝰ sensitiuis apphensiuis. cū in viribꝰ sensitiuis appetitiuis nō sint habitus nisi ꝰm ꝙ opantur ex imperio rōnis. q̄uis etiā in ipis interioribꝰ viribꝰ sensitiuis apphēsiuis possint poni aliqui habitus. ꝰm quos homo sit bñ memoratiuꝰ. vel cogitatiuꝰ vel imaginatiuꝰ. vñ etiā phs dicit in caplo de memoria. ꝙ ꝯsuetudo multū opatur ad bene memorādū. qꝛ etiā iste vires mouentᷣ ad opandū ex imperio rōnis. vires āt apphēsiue exteriores. vt visus ⁊ auditꝰ ⁊ hmōi. nō sunt susceptiue aliquorꝫ habituū. sꝫ ꝰm dispōnē sue nature ordinātᷣ ad suos actus determinatos. sicut ⁊ mēbra corporis in quibꝰ nō sunt habitꝰ. sed magis in viribus imperantibus motum eorum.

¶ Dōm ad maiorē. ꝙ habitꝰ aīe nō solum sunt scīe ⁊ virtutes. sed etiā dispō quedā in apprehēsiuis interioribꝰ que etiā obediūt rōni a qua diuersimode moueri possunt vt patuit supra q. xvij. ar. vij. ad 3ᵐ. Ad minorē. nō sunt alique scīe. sunt tñ habitus cogitatiuus ⁊ memoratiuꝰ et habitus ꝯsuetudinales. ⁊ dato ꝙ ita esset ꝙ nullus habitus esset in apprehensiuis etiā interioribꝰ (qḋ tñ non est omnino verꝫ. qꝛ vt pꝫ ar. iiij. ad 3ᵐ. etiā habitus intellectuales scḋario sunt i viribꝰ sensitiuis interioribꝰ) Negatᷣ ꝯña. et ratio in pncipio solonis. qꝛ appetitiua ps nata est moueri ⁊ recipe a rōne ⁊ volūtate. nō sic sensitiua apprehensiua. imo ecōtra ratio recipit a sensitiua apprehensiua. qꝛ tñ esto rō recipiat. sensitiue tñ potētie etiā nate sunt moueri ad actus ꝰm motiōem volūtatis ⁊ rōnis. ideo de facto sunt habitus in sensitiuis interioribꝰ. nō aūt exterioribꝰ. qꝛ ordinātur ad actus determinatos ꝰm dispōnem nature. nec pñt diuersimode moueri sicut interiores. Unde nō est par rō. ista D. tāgit in solone. de cuiꝰ materia vide D. san. in de veri. mate. v. q. x. in cor. post mediū.

¶ Utrꝫ in ipo intellectu sit aliquis habitus.

Ar. p. h

Ad quartū sic pceditur. Videtᷣ ꝙ in intellectu nō sint aliqui habitus. habitꝰ eñ operationibꝰ ꝯformantᷣ. vt dictū est. sed operationes hoīs sunt cōes aīe ⁊ corpori. vt dicitᷣ in pmo de aīa. ergo ⁊ habitus. sed intellectus nō est actus corporis. vt dicitᷣ in. iij. de aīa. ergo intellectꝰ nō est subiectū alicuiꝰ habitus. ¶ P. oīe qḋ est in alio est in eo p modū eius in quo est. sed id qḋ est forma sine materia est actus tm̄. qḋ aūt est cōpositū ex forma ⁊ materia habet potētiam ⁊ actū simul. ergo in eo qḋ est forma tm̄ nō pōt esse aliquid qḋ sit simul in potentia ⁊ actu. sed solū in eo qḋ est ꝯpositū ex materia ⁊ forma. sed intellectus est forma sine materia. ergo habitꝰ qui hꝫ potētiam simul cū actu. quasi mediū inter vtrūqꝫ existens. nō pōt esse in intellectu. sꝫ solū in ꝯiuncto qḋ est cōpositū ex aīa ⁊ corpe. ¶ P. habitus est dispositio ꝰm quā aliq̇d bene vel male disponitᷣ ad aliquid. vt dꝫ in. v. metaph. sed qḋ aliquis bene vel male sit dispositus ad actū intellectꝰ ꝓuenit ex aliqua corporis dispōne. vñ etiā in. ij. de aīa dicitᷣ. ꝙ molles carne bene aptos mēte videmus. ergo habitus ꝯgnoscitiui non sunt in intellectu q̇ est sepatus. sed in aliq̄ potētia que est actus alicuiꝰ ptis corporis. ¶ Sed ꝯtra est qḋ phs in. vi. ethi. ponit scientiā ⁊ sapientiā ⁊ intellectū. qui est habitus pncipiorꝫ in ipa intellectiua pte aīe.

¶ Hic querit de alia potētia. s. intellectiua.

¶ Rñdeo dōm. ꝙ circa habitus cognoscitiuos diuersimode sunt aliqui opinati. Quidā eñ ponētes intellectū possibilē esse vnū in oībꝰ hoībus. coacti sunt ponere ꝙ habitꝰ ꝯgnoscitiui nō sunt in ipso intellectu. sed in viribꝰ interioribꝰ sensitiuis. manifestū est eñ ꝙ hoīes in habitibꝰ diuersificantᷣ. vnde nō pñt habitꝰ cognoscitiui directe poni in eo ꝙ vnū

numero existens est omnibus hominibus cōe. vñ si intellectus possibilis sit vnus numero oium hoim. habitꝰ sciaꝝ finꝫ quos hoies diuersificant nō poterūt esse in intellectu possibili sicut in subiecto. sꝫ erūt in viribus interioribus sensitiuis. q̄ sunt diuerse in diuersis.

In corpe duo. Prio adducit opinionē tenentē prē negatiuā quesiti. Scđo eā reprobat ex q̄ reprobatōe infert cōclusionē suā r̄nsiuā. ibi. Sed ista positio ꝛc. Opinio ergo est de illo quesito falsa q̄ fundat in errore Auerrois q̄ ponebat vnū intellectū oim hoim. ꝛ hūc separatū. vt pꝫ p. p. q. lxvij. ar. ij. Et ꝯsequēter. qꝛ habitꝰ sunt diuersi in diuersis hoibꝰ. intellectꝰ aūt nō. sꝫ vnus. iō habitꝰ sunt in alio subiecto q̄3 in intellectu. puta in viribus sensitiuis interioribus. Deinde cum dicit.

¶ Sed ista positio pmo q̄dē est ꝯtra intētionem Aristotelis. Manifestū est enī q̄ vires sensitiue nō sunt rōnales p essentiā. sed solū p pticipatōnem. vt dicit in pmo ethi. phs aūt ponit intellectuales virtutes. que sunt sapientia. et scia. ꝛ intellectꝰ. in eo qđ est rōnale p essentiā. vñ nō sunt in viribus sensitiuis. sed in ipo intellectu.

Cocl. ¶ Hic ꝯsequenter D. reprobat illā opinionē. ꝛ ꝯcludit ꝯclusionē ꝯtrariā ex illa reprobatiōe in fine corporis. et dantꝰ in solone pini. tale. Intellectꝰ possibilꝭ ē subiectū habitꝰ (dr notāter possibilꝭ. qꝛ intellectu agēte nullus est habitꝰ. vt patebit ar. v. ad 2m) Hāc ꝯclōnē pbat reprobando pcedentē opinionē dupli̾. Primo auctoritatibꝫ. scđo rōibꝫ. ibi. Scđo etiā hec ꝛc. Ponit ḡ duas auctoritates ꝯtrarias illi opinioni. scđam ibi. Expresse ꝛc. Arguit ḡ sic ex pma auctoritate phi. Vires sensitiue nō sunt rōnales p essentiā sꝫ solū p pticipatōem. sed virtutes intellectuales sunt in rōnali p essentiā. igit nō sunt habitꝰ intellectuales in viribus sensitiuis sed in intellectu. ¶ Nota aūt q̄ dr vires sensitiue sunt rōnales p pticipatiōem. sꝫ nō solū ipe sed ꝛ ipa volūtas q̄ est poña inorganica. sed de h inf ra. ¶ Et nota q̄ intellectus possibilis est poña in gñe intelligibiliū. nō aūt in gñe entiū. de q̄ in Capolo in p. dis. iij. q. ij. in solonibꝫ argumētoꝝ. ꝯtra pmā ꝯclōnē. Quare aūt dicat intellectus poña passiua. an videlꝫ qꝛ intellectus noster patit ab intelligibili p actiōe. vt Scotꝰ hꝫ. siue qꝛ patit p se. vt o. san. hꝫ alibi videbit p. p q. lxxix. ar. ij. et patuit aliq̄ iter supra q. xxij. ar. ij. Deīn ibi.

¶ Expresse etiā dicit in. iij. de aia. q̄ intellectꝰ possibilis cū sic fiat singula. i. cū reducat in actū singuloꝝ p species intelligibiles. tūc fit finꝫ actū eo mō q̄ sciens dicit esse in actu. qđ quidē accidit cū aliquis possit operari p seipm. scꝫ ꝯsiderando. Est quidem igit tūc potētia quodāmodo. nō tñ simpliciter. vt ante addiscere aut inuenire. Ipse ergo intellectꝰ possibilis est in quo est habitꝰ sciētie. quo potest cosiderare etiā cū nō ꝯsiderat.

¶ Arguit ex alia auctoritate phi. Ipse intellectus possibilis est in quo est scia ꝛc. sed scia est habitus. igit.
¶ Et nota q̄ D. pbat in intellectu possibili esse habitum scientiā. qꝛ ibi sunt species intelligibiles. vbi dat intelligere q̄ species intelligibiles sunt habitus ꝛ sciētia. q̄ q̄dam sint habitus nemo negat. sꝫ an scia dicat q̄litatē sim

plicē. vel species vt ordiāte sunt. habent opiniōes. sꝫ de h magis infra q. liij. ar. ij. Consequēter cū dicit.

¶ Secūdo etiā hec positio est ꝯtra rei veritatem. sicut enī eius est poña cuiꝰ est opatio. ita etiā eiꝰ est habitus cuius est opatio. intelligere aūt ꝛ ꝯsiderare est ppriꝰ actus itellectus. ḡ ꝛ habitꝰ quo ꝯsiderat est ppue in ipo intellectu.

¶ Probat ꝯclōnē reprobando opinionē ꝯtrariā rōnibus. Et pmo tali. eiusdē subiecti est opatio ꝛ habitꝰ. sed intellectus possibilis est opatio (scꝫ intelligere) ergo ꝛ habitus quo intelligimꝰ. Maior pꝫ a simi. Sicut eiusdē est potētia cuiꝰ est opatio. qꝛ sꝫ pncipiū agendi imediatū et actio sunt eiusdē subiecti. Minor nota. igit ꝛc. Probat scđo alia rōne quā D. tangit ad pmū. Illi ꝯpetit ēē subiectū habitꝰ qđ est in poña ad multa. sed h maxie ꝯpetit intellectui possibili. igit. Maior patuit supra q. xlix. ar. iij. Minor nota ex. iij. de aia. qꝛ est q̄ est oia fieri.

¶ Confirmat etiam conclusio alia auctoritate phi in argumento in contrariū.

¶ Ad pmū ergo dđm. q̄ quidā dixerūt. vt Simplicius refert in ꝯmento pdicamētoꝝ. q̄ quia omis operatio hois est quodāmodo ꝯiuncti. vt phs dr in pmo de aia. ideo nullus habitus est aie tm̄. sed cōiuncti. ꝛ p hoc seqtur q̄ nullus habitꝰ sit in intellectu cū intellectus sit separatus. vt ratio pposita pcedebat. sed ista rō nō cogit. habitus enī nō est dispositio obiecti ad potētiā. sed magis dispositio potētie ad obiectū. vnde habitus optet q̄ sit in ipa. que est pncipiū actus. nō aūt in eo qđ ꝯparat ad potentiā sicut obiectū. Ipm aūt intelligere nō dr cōe esse aie ꝛ corpi nisi rōne phātasmatis. vt dicit in pmo de anima. pꝫ aūt q̄ phantasma ꝯparat ad intellectū possibile vt obiectuꝫ. vt dicit in. iij. de aia. vñ relinqtur q̄ habitus itellectiuus sit pncipalr ex pte ipius itellectus. nō aūt ex pte phantasmatis qđ est cōe aie et corpori. Et ideo dđm est. q̄ itellectꝰ possibilis ē subiectū habitꝰ. illi enī ꝯpetit esse subiectū habitꝰ qđ est in poña ad multa. ꝛ h maxime ꝯpetit itellectui possibili. vnde intellectus possibilis est subiectum habituum intellectualium.

¶ Dicendū ad maiorē. Cōformāt habitus actibꝫ sicut dispositio ad id qđ disponit. ꝛ scđo q̄ ad subiectū vt tactū est in fine cor. Ad minorē in q̄ stat argumētū. Primo. c paratōes alique. sed nō ēmes ꝛc. Scđo si intelligat vniuersalr. dr q̄ opatio intellectiua in hoie est cōis aie et corpi. nō rōne pncipij elicitiui ꝛ effectiui. sꝫ rōne obiecti ꝛ pncipij remoti. qꝛ videlꝫ ois intellectio nostra p h statu originaliter psupponit phantasma qđ est ꝯiuncti. nō q̄ totū ꝯiunctū vel poña que est totius ꝯiūcti pducat intellectōem. sed ppter causam iā dictā. Vnde negat ꝯsequētia. quia solus intellectus intelligit vt pncipiū quo imediatum. vñ ꝛ habitu pficit. Doc. in solone ēndit pmo originē ꝛ fundamētū huiꝰ rōnis. Deinde soluit vt dictū est. qꝛ habitus nō disponit obiectū ad poñam, sed econtra. ideo esto obiectū originalr ꝛ remote. i. id a q̄ causat ipēs intelligibilis (scꝫ phantasma) sit ꝯiuncti. non tamē habitus est in ꝯiuncto sed in potentia quā disponit.

¶ Ad scdm dōm. q sicut potēa ad esse sensibile cōuenit materie corpali. ita potēa ad esse itelligibile cōuenit itellectui possibili. vn̄ nihil ꝓhibet in intellectu possibili esse habitū. qui est medius iter puram potētiā ꝛ actū pfectū.

¶ Dicendū q maior fuit supra exposita q.v.arti.iiij. ad pmū. Est in eo. fm modū essendi. tn̄ mabz id in quo est ad rōnē suā. sicut declarat D. in de veri. mate. xxiiij. q. viij. ad sextū. Minor negaꝛ. qꝛ id qđ est sine materia ꝓprie dicta potest esse in potēa ꝛ sic nō actus tm̄. imo potētiale. Negaꝛ etiā illa. ergo in eo qđ est forma tm̄. nō pōt esse simul actus ꝛ potēa. Negaꝛ inq̄z. qꝛ forma tm̄ non est semper actus purus nisi sit forma p se subsistens extra genus. Vn̄ negaꝛ alia ꝯsequētia. scz nō potest esse in intellectu ꝛc̄. Vult Doc. in solutōe. q aīa est in potēa. nō tn̄ habet materiā. qꝛ materia est in potēa ad esse sensibile ꝛ naturale. sed anima ꝛ intellectus possibilis ad esse intelligibile. ꝛ dr̄ia inter istas potēas tangit Doc. san. p. p. q. lxxv. articulo. v. ad pmum.

¶ Ad tertiū dōm. q quia vires apphensiue interiores pparāt itellectui possibili ꝓpriū obiectū. ideo ex bona dispōne harz viriū ad quā cooperaꝛ bona dispositio corpis. reddiꝛ homo habilis ad itelligendū. ꝛ sic habitus intellectiuus secūdario potest esse in istis viribus. principaliter autem in intellectu possibili.

¶ Dicendū ad minorē: Verz q aliqs sit bene dispositus ad actū intellectus. Verz dispōne pparatoria ꝛ preuia. ꝓueniēte ex aliqua dispositione corpis. sz si intelligiꝛ de dispositiōe pncipali imediata disponente intellectū. Negaꝛ. imo ꝯtīgit q quis sit abilis in corpe ꝛ nō habeat habitū sciētie intellectus eius nō est bene dispositus. Negaꝛ ꝯn̄a. imo pncipaliter sunt in intellectu. sed scđario (id est aliqđ ordinatū ad habitū intellectus) est in potentia sensitiua. Intellectus eñ nō est separatus quo ad esse a corpe sed quo ad organū. vide d. san. p. p. q. lxxix. ar. v. in cor. vbi meminit materie istius. hic plenius arti. ꝛ inter cetera ponit que hāc solonem declarāt. vn̄ dr̄. habitus sunt similes actibz. ex quibz acqrūtur. actꝰ aūt intellectus ex qbus in p̄senti vita sciētia acqriꝛ sunt p ꝯuersionē intellectus ab phantasmata. que sunt in p̄dictis viribz sensitiuis. vnde p tales actus ꝛ ipi intellectui acqriꝛ facultas qdam ad ꝯsiderādū p species susceptas ꝛ in p̄dictis viribus acquiriꝛ quedā abilitas vt facilius p ꝯuersionē ad spās intellectus possit intelligibilia speculari. sed sicut actus intellectus pncipalr quidē ꝛ formalr est in ipo intellectu. materialr ꝛ dispositiue in inferioribz viribz. Idem etiā dōm est de habitu ꝛc̄. ¶ Et nota q D. in solone hic videꝛ tāgere dispōnem p̄reqsitā habitui intellectus. quia loquiꝛ de dispōne viriū interioꝝ que ꝓueniūt ex bona dispositione corpis que vtiqz nō causaꝛ ex actu itellectꝰ. vel ꝯuersione frequēti ad phantasmata. sed p. p. vbi sā. et ar. iij. p̄cedenti ad tertiū videꝛ loqui de dispōne ꝯcomitante actū intellectus. Ex hoc eñ q intellectus frequēter vtiꝛ inferioribz viribz acqriꝛ etiā quedā facilitas ꝛ abilitas in sensibz. sed vtraqz dispositio potest ptinere ad habitū sciētie materialr. vna antecedenter alia ꝯcomitanter et consequenter.

¶ Utrū in volūtate sit aliquis habitus.

Ad qrtū sic pcediꝛ. Videꝛ q in volūtate nō sit aliqs habitꝰ. Habitus eñ q in intellectu est sunt spēs itellectuales qbus intelligit actu. sz volūtas nō operaꝛ per aliquas spēs. g volūtas nō est subiectū alicuiꝰ habitus. ¶ P. in intellectu agente nō poniꝛ aliqs habitꝰ sicut in itellectu possibili. q est potēa actiua. sz volūtas est maxie potēa actiua. qꝛ mouet oēs potēas ad suos actus. vt supra dictū est. g in ipa non est aliqs habitꝰ. q.lx.ar.p. ¶ P. in potētijs naturalibz nō est aliqs habitꝰ. qꝛ ex sua natura sunt ad aliqd determinate. sed volūtas ex sua natura ordinaꝛ ad hoc vt tendat in bonū ordinatū rōne. g in volūtate nō est aliqs hitus. ¶ Sz ꝯ est qđ iusticia est habitꝰ qdā. sed iusticia est in volūtate. est eñ iusticia habitꝰ qdā fm quē aliqui volūt ꝛ operanꝛ iusta. vt dr̄ in. v. ethi. g volūtas est subiectū alicuius habitus.

¶ Hic querit de alia pte potestatiua aīe. scz volūtate.

¶ Rn̄deo dōm. q oīs potētia que diuersimode potest ordinari ad agendū. indiget habitu quo bene disponaꝛ ad suū actū. volūtas aūt cū sit potētia rōnalis. diuersimode pt ad agēdū ordinari. ꝛ ideo optet in volūtate aliquē habitū ponere quo bn̄ disponaꝛ ad suū actū.

¶ Absoluit quesitū vnica ꝯclone. quā ꝓbat dupl rōne. secūdam ponit ibi. Ex ipa etiam rōne. Conclo est. Cōclo. Optet in volūtate aliquē habitū ponere quo bene disponaꝛ ad actū suū. Probaꝛ pmo rōne sumpta ex pte potēe. et arguiꝛ sic. Omis potēa ꝛc̄. sed volūtas potest diuersimode ordinari ad agēdū. igiꝛ ꝛc̄. Maior patuit q. xlix. ar. iij. Minor ꝓbaꝛ. qꝛ volūtas ē potēa rōnalis q se hz ad opposita. ix. metaph. Illa minor explicaꝛ ad scdm. et magis infra. q. lvi. ar. vi. Et pz hoc ꝛ ibidē q Scotū in. iij. dis. xxxiij. nō optebat ita ꝯtendere ad ꝓbādū in volūtate ꝯtutē ꝛ habitū. cū d. san. graꝫ ꝯcedat. veritamē nō oino ad sensum Scoticū. vt patebit infra vbi sā. Scotus eñ pncipalr ponit virtutes circa passiones in volūtate qđ nos negamus. Scotus. Dande ibi.

¶ Ex ipa etiā rōne habitꝰ apparet q hz quādam pncipalē ordinatōem ad volūtatē. put habitꝰ est q qs vtiꝛ cū voluerit. vt supra dictū est. q.xlix.ar.iij.

¶ Tāgit secūdā rōnē p ꝯclone sumptā ex pte habitꝰ. Et arguiꝛ sic. Illud qđ ex ꝓpria rōne principalr iportat ordinē ad volūtatē ē volūtatis. sz habitꝰ ē hmōi. igiꝛ ꝛc̄. ¶ Et nota q hec rō ꝓbat q habitꝰ est sp volūtatis. non qdē sicut subiecti. sed tn̄ sp sicut pncipij motiui. sicut in simili supra. q. xvi. ar. p. habitū est de vsu (sz pma rō ꝓbat q sit eius sicut subiecti formalr) nullus eñ est habitꝰ nisi si generaꝛ p volūtariū operatiū ꝛ sit pncipiū volūtarij actus eliciti vel imperati. loquēdo ꝓprie de habitu. qꝛ habitus est q qs vtiꝛ cū voluerit. ꝛ ita sp hz habitudinē ad volūtatē saltē sicut pncipiū sicut ꝛ actus volūtarius.

☞ Et ꝯfirmaꝛ ꝯclo argumēto in ꝯtrariū.

¶ Ad pmū g dōm. q sicut in intellectu est aliqua species q est silitudo obiecti. ita optet in volūtate ꝛ in qualibet vi appetitiua esse aliqd quo inclinaꝛ in

suũ obiectũ cũ nihil aliud sit appetitus appetitiue virtutis q̃ʒ inclinatio quedã. vt supra dictũ est. Ad
q. xxvj. ar. ij. ea ꝗ ad que sufficiẽter inclinaꝛ ꝑ naturã ipsius poñe
et. q. vi. ar. 4 nõ indiget aliqua qualitate inclinante. sed qꜫ necã/ riũ est ad finẽ hũane vite ꝙ vis appetitiua inclinet ad aliqδ determinatũ. ad qδ nõ inclinaꝛ ex natura potentie. que se hʒ ad multa ⁊ diuersa. ideo necesse est ꝙ in voluntate ⁊ in alijs viribꝰ appetitiuis sint q̃dã qualitates iclinãtes. que dicũtur habitꝰ.

An tñ spẽs ¶ Dicendũ ꝙ de maiore est difficultas. vtrũ sint tñ
sint i itellcu. species itellectuales in intellectu q̃ dicũꝛ habitꝰ. videtur q̃busdã ꝙ pter illas sit quedã abilitas in intellectu que ẽ qualitas simplex. q̃cq̃d sit de hoc nõ variat ꝓpositũ. Cõstat eñ ꝙ in intellectu possibili nõ solũ sꝛ spẽs itelligibiles. imo etiã habitꝰ pncipioꝝ ꝯnatus. vt patʒ infra q. li. ar. ꝓ. Siliter poniꝛ in intellectu habitꝰ ꝯfortatiuus. vt pʒ de lumine glorie ꝙ habitus ⁊ ṽtus itellectualis dici põt nõ ãt spẽs. qꜫ nõ est rõ ꝯgnoscendi. Minor ꝯcediꝛ. Sʒ negaꝛ ꝯña. qꜫ nõ seq̃ꝛ. Nõ sunt in volũtate tales habitꝰ. ꝗ nõ sunt habitꝰ in volũtate. Sicut eñ in intellectu sunt habitꝰ repñtatiui q̃ sꝛ silitudines reꝝ. qꜫ itellectꝰ ẽ vis ꝯgnoscitiua. ita in volũtate sunt habitus inclinatiui. qui videlʒ inclinãt ad id ad qδ poña nõ sufficit. Et hos. D. tangit h ipliate. videlʒ illos habitꝰ q̃ determinaꝛ ad finẽ hũane vite. scʒ veꝝ ⁊ supnaturalẽ. vt est charitas. Et ad qδ nõ inclinaꝛ sufficienter eʒ natura poñe. vt est iustitia ⁊ sibi ꝯnexe. Et de h infra q. lvi. ar. vi. et in de ṽtutibꝰ q. ꝓ. ar. v. hʒ d. san. ibidẽ. naturaꝛ inclinatio volũtatꝭ nõ solũ ẽ in vltimũ finẽ. sʒ in illδ bonũ qδ sibi a rõe mõstraꝛ.

¶ Ad scδm dδm. ꝙ intellectus agẽs est agẽs tñ et nullo mõ patiẽs. sed volũtas ⁊ quelibet vis appetitiua est mouens ⁊ motũ. vt dꝛ in. iij. de aĩa. ⁊ ideo nõ est similis ratio de vtroqʒ. nã esse susceptiuũ habitus ꝯuenit ei qδ est q̃dãmodo in poña.

¶ Dicendũ ꝙ maior ṽa. qꜫ intellectꝰ agẽs est in poña actiua tñ. ⁊ nullo mõ passiua. ideo nõ est subiectũ habitus. sicut eñ sol sꝑ illuminat q̃tũ est de se. ita ⁊ itellectus agens. nec mouetꝛ ad actũ ꝑ aliquã aliã poñaʒ. Tũc minor negaꝛ. imo est aliquo mõ passiua. vt patuit supra q. ix. qꜫ mouetꝛ a rõne ⁊ obiecto. Esto ad exercitiũ moueat alias poñas. ipa tñ priꝰ mouetꝛ a rõne ⁊ obiecto. q̃re nõ est par ratio. sicut eñ infra patebit virtutes alique vꝛ infundũꝛ a deo volũtati. vel causanꝛ in ea ex assuetudĩe operũ ex ipressione rõnis. ¶ Nota ꝓpter dictũ de intellectu agente d. san. ꝓ. ꝑ. q. liiij. ar. ꝓ. ad ꝓm. qꜫ intellectus agẽs est sua actio. vt pʒ. iij de aĩa. qδ intelligiꝛ nõ ꝑ essentiã sed ꝑ ꝯcomitãtiã. qꜫ cũ sit in actu eius suba. statim q̃tũ est in se concomitatur ipa actio. quod non est de intellectu possibili. q̃ nõ hʒ actiões nisi postq̃ʒ fuerit factus in actu. ita ꝙ eius actio necessario ⁊ ꝑ se passionẽ ꝓsupponit. Sec9 est de itellectu agente.

¶ Ad tertiũ dδm. ꝙ volũtas ex ipa natura poñe inclinaꝛ in bonũ rõnis. sʒ qꜫ h bonũ multiplr diuersificaꝛ. necessariũ est vt ad aliqδ determinatũ bonũ rõnis volũtas ꝑ aliquẽ habitũ inclinetꝛ. ad h ꝙ seq̃ꝛ promptior operatio.

Dicendũ ad minorẽ. ꝙ vera. ex natura ordinaꝛ vt tendat in bonũ rõnis. ꝓprũ q̃dem sine habitu. Vlcꝫ. sed in bonũ alteriꝰ vꝛ supnaturale nõ tendit prompte ⁊ actiue ordinatr. ⁊ vt in plurimũ sine habitu. si eñ voluntas nõ sit informata habitu iustitie. non faciale sequetur dictamen rõnis de ope iusto. nec sine habitu volũtatis erit dictamen pfectũ rõis ⁊ ipatiuũ. vt patebit loco suo. qꜫ qualis vnusq̃sqʒ est talis finis videtur ei ⁊c̃.

¶ Vtrũ in substãtijs sepatis sint aliqui habitus.

Ad sextũ sic ꝓcediꝛ. Videtꝛ ꝙ in angelis nõ sint habitus. Dicit eñ maximus cõmentator Dionysij in. vij. ca. de ce. hierarchia. Nõ ꝯuenit arbitrari ṽtutes intellectuales. id ẽ spirituales more accidentiũ quẽadmodũ ⁊ in nobis sunt. in diuinis itellectibꝰ. scʒ angelis esse. vt aliud in alio sit sicut in subiecto. accñs eñ oẽ illinc repulsum est. sed oñis habitꝰ est accñs. ergo in angelis nõ sunt habitꝰ. ¶ ꝓ. sicut Dionysius dic. iiij. ca. de ce. hierarchia. sancte celestiũ eẽntiaꝝ dispositiones sup oĩa alia dei bonitatẽ pticipãt. sed semꝑ qδ est ꝑ se est prius ⁊ potius eo qδ est ꝑ aliq̃d. ergo angeloꝝ essentie ꝑ seipas pficiũtur ad ꝯformitatem dei. nõ ergo ꝑ aliquos habitꝰ ⁊ hec videtur esse ratio Maximi qui ibidẽ subdit. Si. n. hoc esset. nõ vtiqʒ maneret in semetipa haꝝ essentia. nec deificari ꝑ se q̃ʒtum foret possibile. valuisset. ¶ ꝓ. habitus est dispositio quedã. vt dꝛ in. v. metaph. sed dispositio vt ibidẽ dꝛ. est ordo habentis ptes. cũ ergo angeli sint simplices. videtꝛ ꝙ in eis nõ sint dispõnes ⁊ habitus. ¶ Sed ꝯtra est ꝙ Dionysius dꝛ septimo ca. ce. hierarchie. ꝙ angeli pme hierarchie noiãꝛ calefacientes. ⁊ throni. ⁊ effusio sapientie manifestatio deiformi ipoꝝ habitu.

¶ Hic querit de tertio subiecto scʒ angelo.

¶ Rñdeo dδm. ꝙ q̃dam posuerũt in angelis nõ esse habitus. sed quecũqʒ dicũtur de eis essentialiter dicũtur. vñ Maximus post p̃dicta ṽba q̃ induximus dicit. Habitudines eaꝝ atqʒ virtutes que in eis sunt essentiales sunt ꝓpter imaterialitatẽ. ⁊ hoc etiã Simplicius dicit in ꝯmẽto p̃dicamẽtoꝝ. sapientia aũt que est in aĩa habitꝰ est. que aũt in intellectu suba. oĩa eñ que sunt diuina. ⁊ ꝑ se sufficientia sunt ⁊ in seipis existentia.

¶ In corpe duo. Primo poniꝛ opinionẽ de q̃sito negatiuã. scδo eã examinat ptim verificãdo. ⁊ ptim falsam ostendendo. ibi. Que q̃dẽ positio ⁊c̃. Quãtũ ad pmum quidã tenuerũt ptẽ negatiuã. vt Maximꝰ ⁊ Simpliciꝰ ꝙ in substãtijs sepatis nõ esset habitus ⁊c̃. vt in lr̃a.

¶ Que quidẽ positio ptiʒ habet veritatẽ. ⁊ ptim cõtinet falsitatẽ. Manifestũ est eñ ex p̃missis ꝙ sub- q. xlix. ar. iij
iectũ habitus nõ est nisi ens in poña. Considerãtes igiꝛ p̃dicti ꝯmentatores ꝙ angeli sunt imateriales. et ꝙ nõ est in illis poña materie. fm hoc ab eis habitũ excluserũt ⁊ oẽ accidens.

¶ Hic pñr D. examinat p̃dictã opinionẽ q̃d veritatis ⁊ falsitatis ꝯtineat. ⁊ ꝑ h vult satisfacere q̃sito. Ponit ergo ꝯclõnem verificante illã opinionẽ. scδo ꝯclõne falsi-
ficantẽ. ibi. Sʒ qꜫ lʒ in angelis ⁊c̃. Cõclõ ergo pma quã Cõclõ pma

ponit in fine corpis habit⁹ q̄ sunt dispõnes ad esse naturale nõ sunt in angelis. Probat. cũ eos tales habit⁹ sunt in eo qd est in potentia nõ quacũq; sed materie. sȝ angeli sunt imateriales. igit̃ nõ sunt in eis tales habit⁹. Maior patet. qȝ q̄cq̄d hȝ tales habit⁹ disponit̃ ad eē ꝛ naturã. et ꝯ͡sñs hȝ materiã q̄ est tal' potẽa ꝛc̄. Minor nota.

¶ Sed qȝ lȝ in angelis nõ sit potẽa materie. est tñ in eis aliqua potẽa. esse enĩ actũ puꝝ est ꝓpriũ dei. et ideo inq̄ntũ inuenit̃ in eis de potẽa. intm̃ in eis põt habitus inueniri.

¶ Hec est scd̃a ꝯ͡clo ondẽs ptim falsitatẽ p̄dicte opinionis. Et p̄mo ip̄a ꝯ͡clo ponit̃. scd̃o corollariũ extrahit̃. ibi. Sȝ qȝ ꝛc̄. Tertio declarat̃ ꝛ limitat̃ ꝯ͡clo. ibi. Circa hm̃oi tñ ꝛc̄. Circa p̄mũ est talis ꝯ͡clo. In angelis potest

Cõclo scd̃a inueniri habit⁹. scȝ ordinat⁹ ad opatõeȝ. Probat̃. In q̄cũq; est potẽtia (scȝ etiã in esse itelligibili) ad multa. ibi põt esse habit⁹. sed in angelis est aliq̄ potẽa. igit̃ ꝛc̄. Maior patuit supra. Minor pȝ. qȝ solus de⁹ est act⁹ pur⁹. et in esse reali ꝛ in esse intelligibili. vt patebit p̄. p. q. xiiij. ar. ij. Et pȝ illa minor p̄. p. q. l. ar. ij. Dañ cũ dr̃.

¶ Sed qȝ potẽa materie ꝛ potẽa itellectualis substantie non est vnius rationis. ideo per consequens nec habitus vnius rõnis est vtrobiq;. Vñ simplicius dr̃ in ꝯ͡mẽto p̄dicamentoꝝ. ꝙ habit⁹ itellectualis substãtie nõ sunt sil'es his qui sunt hic habitib⁹. sed magis sunt similes simplicib⁹ ꝛ imaterialib⁹ speciebus quas ꝯ͡tinet in seip̄o.

¶ Infert qddã corollariũ scȝ. Habit⁹ q̄ sunt in angelis nõ sunt vni⁹ rõnis cũ habitib⁹ nostris (scȝ corpalib⁹ et disponẽtib⁹ ad esse naturale) Probat̃. habit⁹ ꝯ͡sequũt̃ et correspõdent potẽe. sed est alia potẽa materie q̄s disponũt habitus corpales alia potẽa subẽ intellectualis quã pficiũt habit⁹ angelici. igit̃ corollariũ veꝝ. Et ꝯ͡firmat̃ corollariũ p Simplicium in lr̃a ꝛc̄. Cõseq̄nter ibi.

¶ Circa hm̃oi tñ habitum aliter se habet intellectus angelicus. ꝛ aliter intellectus hũanus. Intellectus enĩ hũanus cũ sit infimus in ordine intellectuũ. est in potẽa respectu omniũ intelligibiliũ. sicut materia p̄ma respectu oĩm formaꝝ sensibiliũ. ꝛ ideo ad omĩa itelligenda indiget aliquo habitu.

¶ Declarat̃ ꝛ limitat̃ scd̃a ꝯ͡clo. ꝛ intẽdit aliã ꝯ͡clonẽ

Cõclo. iij. declaratoriã. talẽ. Circa habitũ intellectualẽ aliter se habet intellect⁹ hũanus aliter angelic⁹. Probat̃. intellect⁹ humanus ad omĩa intelligẽda (scȝ etiã seip̄m) indiget aliq̄ habitu itellectuali. sed intellectus angelic⁹ nõ indiget habitu ad oĩa intelligẽda. imo ad seip̄m intelligendũ nullo indiget. ꝛ etiã q̄nto superior tãto paucioribus indiget. sed ad oĩa alia intelligẽda indiget habitib⁹ ꝛ p̄sertim ad itelligẽdũ pfecte deũ ꝛ ad tendẽdũ in ip̄m p volũtatẽ. igitur ꝯ͡clo vera ꝙ aliter se hȝ ꝛc̄. Illius añcedentis primo declarat p̄mã ptem. scd̃o secũdã. ibi. Sȝ itellectus angelicus ꝛc̄. tertio tertiã. ibi. Sed qȝ nullus ptingit ꝛc̄. Prĩa ergo ps añcedentis pbat̃. qȝ itellect⁹ hũanus est in potẽa respectu oĩm itelligibiliũ. g̃ indiget aliq̄ supaddito habitu ꝛc̄. Añs pbat̃. qȝ est infim⁹. ¶ Nota ꝙ nõ itelligit̃ ꝙ intellect⁹ noster intelligat seip̄m p habitũ. id ẽ spẽm ppriã. sed vt phs habet itelligit se sicut ꝛ alia. i. mediãtib⁹ spẽb⁹ alioꝝ p quas p̄mo itelligit res directe rep̄sentatas post hoc p viã discursiue mediãte actu cognito ꝯ͡uenit in

ꝯ͡gnitõem suĩp̄ius. Intellectus enĩ noster hȝ ꝯ͡gnitõnem simplicẽ coꝝ q̄ꝝ habet ꝓprias spẽs. sȝ ꝯ͡gnitõem discursiuã hȝ ꝛ de aliis mediãtib⁹ hoꝝ spẽb⁹ ꝯ͡gnoscibilib⁹ ꝛc̄. ꝛ hȝ cõceptũ sui argutiue nõ rep̄sentatiue. de h̃ d. sã. in de veri. mate. x. q. viij. in corpe. Deinde ibi.

¶ Sed intellectus angelicus non se habet sicut pura potẽa in genere itelligibiliũ. sȝ sicut actus q̄dã. nõ aũt sicut actus pur⁹. hoc enĩ soli⁹ dei est. sed permixtione alicuius potẽtie. ꝛ tãto min⁹ habet de potentialitate q̄nto est superior. ꝛ ideo vt in p̄mo dictũ est inq̄ntum est in potẽtia indiget pfici habitualiter q. lv. ar. ij. per aliquas species intellectuales ad opatõem propriã. sed inq̄ntum est actu p essentiã suã potest aliq̄ intelligere ad minus seip̄m. ꝛ alia fm modũ sue substantie. vt dicit̃ in libro de causis. ꝛ tanto pfectius quãto est perfectior.

¶ Probat̃ scd̃a ps añcedentis. qȝ angelic⁹ intellectus nõ est pura potẽa sȝ actus. sed nõ pur⁹. igit̃ ea ad q̄ est in actu fm essentiã põt p eẽntiã itelligere. sȝ hm̃oi sunt angelus ip̄e ꝛ alia vt itelligũt̃ fm modũ subẽ sue. igit̃ seip̄m ꝛ alia aliq̄liter itelligit p eẽntiã. ¶ Nota ꝓpter verbũ allegatũ ex auctore libri de causis. videlȝ angel⁹ intelligit alia fm modũ subẽ sue. ¶ Nota inq̄ D. p̄. p. q. lv. ar. p̄. in cor. et ad tertiũ vbi dr̃. Ea q̄ sunt infra angelũ. ꝛ ea q̄ sũt supra ip̄m sunt q̄dãmodũ in subã eius. nõ q̄dem pfecte neq; fm ꝓpriã rõnẽ. cũ angeli essentia finita existẽs fm ꝓpriã rõnẽ ab aliis distinguat̃. sȝ fm rõnẽ cõem ꝛc̄. vbi pȝ ꝙ angelus intelligit alia in eẽntia fm modũ q̄ ꝯ͡tinent̃ in essentia scȝ fm p̄dicata cõmunia. sed nõ ꝓpria ꝛ distincta. Cõtinent̃ enĩ supiora. i. pfectiones diuine in eẽntia angeli sicut cã in effectu deficiẽte. Et ꝯ͡tinet essentia angeli inferiora sicut aliq̄le exẽplar ꝛ rep̄sentãs rep̄sentatũ in eẽ intelligibili. qȝ fm d. p̄ pte q. lv. ar. ij. ad p̄ᵐ. oĩa ꝯ͡dita pri⁹ ꝯ͡dita sunt in natura angelica. sed qȝ rep̄sentare oẽs res creatas naturalr̃ ab angelo itelligibiles pfecte nõ ẽ essentie angelice fm se. ideo opꝫ supaddere species intelligibiles infusas. Illud enĩ q̄ alia intelligit̃ debet ea continere formalr̃ vel saltẽ supeminẽter vel ꝟtualr̃. natura aũt angeli nõ ꝯ͡tinet oẽs ꝯ͡ditiões pticulares ꝛ ꝓprias dĩas. ideo p essentiã aliqualiter intelligit omĩa sed nõ ꝯ͡gnitiõe q̄ddicatiua distincta. Hic vltimo cũ dicit.

¶ Sed qȝ nullus ptingit ad pfectiõnem dei. sed in infinitũ distat. ꝓpter h̃ ad attingẽdũ ad ip̄m deũ p intellectũ ꝛ volũtatẽ. indiget aliq̄b⁹ habitib⁹ tãq; in potẽa existens respectu illi⁹ puri act⁹. vñ Dionysius dr̃ habit⁹ coꝝ esse deiformes quib⁹ scȝ deo ꝯ͡formant̃. habit⁹ aũt q̄ sunt dispõnes ad esse naturale nõ sunt in angelis cũ sint inmateriales.

¶ Declarat tertiã ptẽ añcedẽtis scȝ ꝙ angelus nõ oĩa pfecte itelligit p essentiã sed indiget habitib⁹. qȝ est etiã in potẽa ꝛ in infinitũ distat ab actu p̄mo. igit̃ ad ip̄a pfecte ꝯ͡gnoscẽda indiget habitib⁹. vt enĩ alia etiã creata pfecte et distincte intelligat eget speciebus intelligibilib⁹. vt aũt deũ clare videat indiget lumine glorie. nõ aũt specie itelligibili. nã essentia diuina supplet vicẽ speciei. vt pȝ p̄. p. q. xij. sȝ ad tendẽdũ p volũtatẽ in deũ eget charitate vel viatica dũ est viator vel ꝯ͡sumata dũ est ꝯ͡prehensor.

☞ Argumẽtũ in contrariũ auctoritas que est Dionysii est pro secunda conclusione.

¶ Ad pmū ergo dōm. q verbū Maximi intelligendū ē de habitib9 ꝛ accn̄tib9 materialib9.

¶ Dicendū. Si intelligat ille cōmētator Dionysij q nullū penit9 sit accn̄s in angel'. declinat dictū suū. Si aūt intelligat q nō sint in eis accn̄tia ꝯsequentia materiā. ꝛ silr habitus. dictū suū admittit.

¶ Ad scōm dōz q q̄tū ad h̄ qd ꝯuenit angelis p suā eēntiā nō indiget habitu. s3 q2 nō ita sunt p seipsos entes q̄n pticipent sapientiā ꝛ bonitatē diuinā. iō inq̄tū indigent pticipare aliq̄d ab exteriori intātū necesse ē in eis ponere habitus

¶ Dicendū ad maiorē. participant sup oīa alia dei bonitatē. Uez. sup oīa infra se. tn̄ nō pacificant deo. nec sunt nec eē pñt act9 purus. Minor fa. S3 nego q angeli vl' sint entes p se. imo ab alio. nec p eēntiā sint intelligentes oīa. s3 aliq. ꝛ aliq mō. Ultra. Nō g p aliq̄s habitus. Uez intelligūt se ꝛ alia vt sunt in essentia implecte. S3 tn̄ p habit9 intelligūt alia pfecte ꝛ deū vt nō intelligit p eēntias coz. ¶ Nota tn̄ q cū angel9 dr aliq̄liter intelligere p eēntiā. nō itelligit q̄si eēntia sit pncipiū imediatū effectiuū intellectōis. h̄ eīm in solo deo ē. S3 q2 eēntia angeli respectu aliq̄z ꝛ aliq mō cognoscibiliū supplet vicem spēi intelligibil'. Seipm eīm p seipm itelligit. ꝛ alia fm p̄dicata generalia etiā p eēntiam intelligit. vt patebit p. p. ꝛc. Un̄ Scotus in. q. dis. xvj. et in. iiij. dis. xij. habuit maluz intellectū hui9 dicti. vt pz intuēti. volēs p h̄ pbare q creatura agat p eēntiā sicut pncipiū act9 imediatū ꝛc.

¶ Ad tertiū dōm. q in angel' nō sunt ptes eēntie s3 sunt ptes fm potētiā. inq̄tū intellect9 coz p plures spēs pficit ꝛ volūtas coz se h3 ad plura

¶ Dicendū. ad minorē fuit sup dictū. q. xlix. ar. j. ad 3m. Est ordo hñtis ptes. nō solū fm locū. s3 etiā fm potentiā aut spēm. Qd fm P. in. v. metaphy. intelligit fm potētiā ꝛ virtutē agēdi. Et ita ē in angel'. q2 potētia itellectiua angelica pt hr̄e plures rōes opandi ꝛ intelligendi diuersas. Et silr volūtas naturalr ꝯsiderata añ ꝯfirmatōem ē in potētia ad plura opposita. Et nūc ad plura bona. Quare est ibi ordo partiū potestatiuaz.

L ¶ Qestio. lj. de cā habituū s3 de generatōe coz

Deinde ꝯsiderandū ē de cā habituū. Et pmo q̄tū ad generatōem ipoz. Scdo q̄tū ad augmētū. Tertio q̄tū ad diminutionē ꝛ corruptōnem. Circa pmū q̄runt quattuor. Primo. vtz aliq̄s habit9 sit a natura. Scdo vtz aliq̄s habitus causet ex actib9. Tertio. vtz per vnū actū possit generari habitus. Quarto. vtz aliq̄ habitus sint in hoīb9 infusi a deo

¶ Quia pmo q̄ habitudo ē ad q̄ddītatē. vtpote in pmo mō p se. ꝛ ad subiectū. s. i 2o mō. q̄ ad cāz effectiuā. iō pz ordo. ꝛ sic habit9 naturales acq̄siti ꝛ ifusi. de his q̄rit

¶ Utz aliq̄s habit9 sit a natura

Ad pmū sic pcedit. Uidet q null9 habitus sit a natura. Eoz eīm q̄ sunt a natura vsus nō subiacet volūtati. s3 habit9 est q̄ q̄s vtit cū voluerit. vt dr cōmētator in. iij. de aīa. g habit9 nō ē a natura. ¶ P. natura nō facit p duo qd p vnū facere pt. s3 potētie aīe sunt a natura. Si igit habit9 potētiaz a natura eēnt. habit9 ꝛ potētia essent vnū. ¶ P. natura nō deficit in necessarijs. sed habit9 sunt necessarij ad bn̄ opandū. vt sup dictū ē. q. xlix. ar. iij. Si igit habitus aliq eēnt a natura. videt q natura nō deficeret q̄n oēs habit9 necessarios causaret. pz aūt h̄ eē falsuz. g habit9 nō ē a natura. ¶ S3 ꝯ ē q in vj. ethi. int alios habit9 ponit itellect9 pncipioz q ē a natura. vn̄ ꝛ pncipia pma dicūt naturalr cognita

¶ Hic q̄rit pmo de habitib9 naturalib9

¶ Rūdeo dōz. q aliq̄d pt eē naturale alicui dupliciter. Uno mō fm naturā spēi. sicut naturale est hoi eē risibile. ꝛ igni ferri sursuz. Alio° fm naturā indiuidui. sicut naturale ē sorti vl' platoni eē egrotatiuū vl' sanatiuū fm ppriam ꝯplexionē. Rursus fm vtrāq3 naturā pt dici aliq̄d naturale duplr. Uno° q2 totū ē a natura. Alio°. q2 fm aliq̄d ē a natura. et fm aliq̄d ē ab exteriori pncipio. sicut cū aliq̄s sanat p seipm. tota sanitas ē a natura. cū aūt aliq̄s sanatur auxilio medicine sanitas partim est a natura. ptim ab exteriori pncipio.

¶ Doctor distinguēdo rn̄det ad q̄sitū. Nā p° ponit notabilia mouētia ad illam rn̄sionē. Scdo fm illa ponit varias ꝯclones. ibi. Si igit loq̄mur ꝛc. Notabile g ꝯtinens distinctōem ꝛ subdistinctōez ē illd. q aliq̄d pt eē naturale duplr. Uno° fm spēm. vt q̄ sequunt formā. q̄ ē pncipale pncipiū spēi. Alio° fm naturā indiuidui. vt q̄ sequunt materiā ꝛ dispōem materie. Subdistinctio est. q2 vtrūq3 pt dici naturale duplr. Uel q2 totū ē a natura. vl' partim a natura. ptim ab extrinseco. Nō videl3 q res habeat partē ꝛ ptē. s3 ppt ꝯcursuz duplicis cause. ꝛ ppter duplicē modū. Un̄ D. de virtutib9. q. p. ar. viij. ad. viij. Uirtus nō dr ptim a natura eē. eo q aliq̄ ps ei9 sit a natura et aliq̄ nō. S3 q2 fm aliquē modū eēndi impfectū ē a natura. i. fm potētiā ꝛ aptitudinē. Presupponit etiā iplicite distinctio. de duplici habitu videlz iportāte ordinē ad formā vel naturā. ꝛ ad opatōem.

¶ Si igit loq̄mur de habitu fm q ē dispō subiecti in ordine ad formā vl' naturā. q̄libet p̄dictoruz modoz ꝯtingit habitū eē naturalē. Est eīm aliq̄ dispositio natural' q̄ debet hūane spēi. extra quā null9 hō inuenit. ꝛ hec ē natural' fm naturā spēi. s3 q2 tal' dispō quādā latitudinē h3. ꝯtingit diuersos grad9 hmōi dispōnis ꝯuenire diuersis hoīb9 fm naturaz indiuidui. ꝛ hmōi dispō pt eē vl' totalr a natura. vl' ptim a natura. ꝛ ptim ab exteriori pncipio. sicut dictū ē de his q̄ sanant partem.

¶ Hic ꝯñter D. ponit duas ꝯclones rn̄siuas fm illas distinctōes. Scdam ponit ibi. S3 habit9 q̄ ꝛc. Cōclusio pma ē. Si loq̄mur de habitu fm q ē dispō subiecti in ordie ad naturā. Quolibet p̄dictoz modoz ꝯtingit habitū eē naturalē. D. pbat eā. Est dare aliquā dispositionē q̄ debet hūane spēi extra quā nullus hō inuenitur (dispositio. videlz accepta diuersie cū multis g̃dib9) Et hec vocat natural' fm spēm (q2 forma req̄rit eā. vn̄ aīa hūana nō posset stare cum dispōne asinina) Et ꝯtingit hāc dispōnem inueniri fm certū ꝛ determinatū gradū in indiuiduo. ꝛ hec ē natural' indiuiduo. S3 dispō spēi est totalr a natura. indiuidui aūt pt eē ptim ab intra. ptim ab extra. Sicut aliq̄ naturalr sunt sani. alij pcurāt iuuā

do naturā ꝑ artē. vt pꝫ ex. vijº. metaphy. igit̄ ꝯclo ṽa

¶ Sed habit⁹ q̄ est dispō ad opatiōem cui⁹ sub
q.l.ar.ij. iectū est poñā aīe. vt dictū est. pt q̄dē esse naturalis
et ſm naturā ſpēi. ⁊ ſm naturā indiuidui. ſm q̄dē
naturā ſpēi ſm q ſe tenet ex pte ipius aīe. q̄ cū sit for
ma corpis est pncipiū ſpecificū. ſm aūt naturā idi/
uidui ex pte corpis qd̄ est materiale pncipiū. ſed tn̄
neutro mō ꝯtingit in hoīb᷒ esse habitus naturales
ita q sint totalr̄ a natura In angel' sīq̄dē ꝯtingit. eo
q hn̄t ſpēs intelligibiles naturalr̄ inditas. qd̄ non
q.lv.ar.ij. ꝯpetit humane nature. vt in pmo dictū est. Sūt ḡ
in hoīb᷒ aliq̄ habit⁹ naturales tanq̄ ptim a natura
exntes. ⁊ ptim ab exteriori pncipio

¶ Est scđa ꝯclo rn̄siua talis. habitus q̄ est dispō ad
opatōem cuius subiectū est poñā aīe. pt eē natural'. ⁊ ſm
naturā ſpēi. ⁊ ſm naturā indiuidui. ſꝫ tn̄ neutro mō ꝯtin/
git in hoīb᷒ habit⁹ eē naturales. ita q totalr̄ sunt a natu/
ra. ſꝫ sunt ptim a natura. ptim ab exteriori pncipio. No
ta q s natura distinguit̄ ꝯ pncipiū extrinsecū ⁊ violentū.
nō ꝯtra volūtatē loquēdo de habitu ṽtutis moral' ma/
xime. et nō distinguit̄ a natura ꝯ id cui⁹ vsus est a volū
tate. Uide ad pmū. Circa hāc ꝯclonē pmo ponit eam.
Scđo explicat aliq̄ tacta in pbatōe. ibi. Aliter q̄dē i ap/
pħensiuis ⁊c̄. Probat̄ ḡ ꝯclo sic. ſm naturā ſpecificā ille
habit⁹ vocat̄ natural' q̄ ſeq̄tur formā. ille ṽo ſm naturā
indiuidui q̄ ſeq̄tur dispōnem corpis. ſꝫ aliq̄ habitus ſe/
quūt̄ formā. aliq̄ dispōnem corpis. ⁊ null⁹ totalr̄ est a na
tura. ḡ ꝯclo ṽa. Minor pꝫ q̄ ad pmā pte. Sꝫ q̄ ad secū
dā pte declarat̄ pmo ꝑ dr̄ñtiam q̄ ad angelos. q2 angeli
hn̄t habit⁹ tales ꝯplete ⁊ naturalr̄ inditos. q2 sunt act⁹
in gn̄e intelligibiliū. ſed hō nō est actus. imo i pura poñā
in gn̄e intelligibiliū. ḡ ⁊c̄. Deinde cū dr̄

¶ Aliter q̄dē in appħensiuis potētijs. ⁊ aliter in
appetitiuis potētijs. In appħensiuis eñ potentijs
pt eē habit⁹ natural' ſm inchoatōem ⁊ ſm naturā
ſpēi. ⁊ ſm naturā indiuidui. ſm q̄dē naturā ſpēi ex
pte ipius aīe. sicut intellect⁹ pncipiorꝫ dr̄ habit⁹ na
tural'. ex ip̄a eñ natura aīe intellectualis ꝯuenit ho
mini q statim cognito q̄d est totū. ⁊ q̄d est ps. cog/
noscat q omne totū est maius sua pte. ⁊ sil'r est in cete
ris. Sꝫ q̄d sit totū. ⁊ q̄d sit ps cognoscere nō pt nisi
ꝑ ſpēs intelligibiles a phātasmatib᷒ acceptas. ⁊ p/
pter hoc phs in fine posteriorꝫ ostendit q cognitio
pncipiorꝫ ꝓuenit nobis ex sensu.

¶ Explicat aliqua tacta in pbatōe. ⁊ p̄sertim in scđa
pte minoris. Et ponit duas ꝯclones declaratorias. ſe/
cūdā ibi. In appetitiuis ⁊c̄. Cōclo ḡ pma explicatiua se
cūde ptis minoris supradicte est ista. In appħēsiuis po
tētijs pt eē habit⁹ (ſꝫ ad opatōem de q̄ est sermo) natu/
ralis ſm inchoatōem. ⁊ ſm naturā ſpēi. ⁊ ſm naturā in/
diuidui. Hāc ꝯclonē pbat pmo q̄ ad pmā pte Scđo q̄
ad scđam. ibi. ſm ṽo naturā ⁊c̄. Arguit̄ ḡ sic ꝓ pma pte
ꝯclonis. intellect⁹ pncipiorꝫ ꝯseq̄t̄ ſpēm. ſꝫ talis inest nob
a natura ſm inchoatōem ⁊ radicalr̄. ḡ pma ps ꝯclonis
vera. Minor declarat̄ in lr̄a. q2 inest nobis natural' incli
natio ex natura aīe intellectualis. q statim ⁊c̄. vt in litte/
ra. Sꝫ q̄d sit totū ⁊ q̄d sit ps cognoscere nō pt nisi ꝑ ſpe
cies intelligibiles a phātasmatib᷒ acceptas. ḡ nō totalr̄

est a natura. q2 nō ꝯpletiue ſꝫ radicalr̄ et i poñā ꝓpinq̄ua
qūo hit⁹ pri/ Nota circa minorē illi⁹ rōnis. q circa eā est dr̄ña inter
cipiorꝫ ē natu/ sequētes d. san. Quidā eñ volūt q habit⁹ pncipiorꝫ est
rus inchoat⁹ nō ſm subam ⁊ ꝯpletiue. ſꝫ solū in suo pncipio
sufficiēte radicalr̄. ſcꝫ in naturali lumine intellect⁹ agētis
nō aūt q2 hit⁹ ſm se ⁊ formalr̄ adsit ſm eē ꝯpletū. ſꝫ ad/
est naturalr̄ medio mō inter purā poñam ⁊ purū actuꝫ.
sic q nō est pure natural' neq̄ pure acq̄sit⁹. ſꝫ ptim ab in
tra ⁊ ptim ab extra. sicut ⁊ ṽtutes appetitiue ptis. ita tn̄
q hec ē dr̄ña iter habitū pncipiorꝫ ⁊ alias ṽtutes poñarꝫ
appetitiuarꝫ. q2 cetere ṽtutes nō oriūtur ex pncipijs na/
turalib᷒ appetitiuis imediate ⁊ prime. ſꝫ mediātib᷒ ṽtu/
tib᷒ superiorib᷒. ſꝫ habit⁹ pncipiorꝫ hꝫ ꝓ cā imediata ip̄m
pncipiū natural' luminis intellect⁹. ita q cognitio pncipi
orū ꝓuenit imediate ab intellectu agente in intellectū pos
sibilē. ⁊ cognitio sensitiua ꝯcurrit solū vt determinās ob
iectū. et ḡ habit⁹ pncipiorꝫ aliter est inchoat⁹. q2 nō fit ab
alio habitu sicut alie ṽtutes q̄ p̄supponūt habitū pncipi
orū in pte intellectiua. ⁊ inclinatōem potētialē volūtatis
ad bonū rōnis. ſꝫ habit⁹ pncipiorꝫ nō p̄supponit habitū
alteri⁹ poñe. Et ita poñā prima inchoat⁹ est habit⁹ pn
cipiorꝫ. nō sic habit⁹ virtutū Et hi fundāt se in secundo
posteriorū circa finē. Et hn̄t fauorē hic ex Doctore vbi
dr̄. Ex ip̄a eñ natura aīe ⁊c̄. ita q ex natura aīe fluit suf/
ficiēs pncipiū talis habit⁹ nō reqrens aliud pncipiū ha
bituale. Et ḡ ſm istū modū dicēdi habit⁹ pncipiorꝫ nō
est tn̄ inchoatiue a natura intellect⁹. ſꝫ etiā radicalr̄ ⁊ in
poñā ꝓpinq̄ intellect⁹ agētis. Et hāc dr̄ñam diceret D.
hic ptendere inter habitū pncipiorꝫ intellect⁹. ⁊ ṽtutes q̄
sunt in appetitu Vn̄ dr̄ phs de habitib᷒ pncipiorꝫ Nec
ab alijs fiūt sicut cetere ṽtutes. neq̄ ita a natura sunt q
determinati omino sint. ſed ſcꝫ sunt in poñā prima tam
passiua q̄ actiua inati. ⁊ reducūtur ad eē ꝯpletū ꝑ exerci/
tiū sensuū. q̄ offerūt materiā determinatiuā. Sꝫ alij vi
dent̄ q sit inchoat⁹ ſm subam ꝯplete. ſcꝫ habit⁹ pncipiorꝫ
ſed nō ſm actū. q2 nō p̄cepit in actū scđm. nisi ꝑ habitis
ſpēb᷒ intelligibilib᷒. q̄ ꝓueniūt ex sensib᷒ Sed dicerent
alij q ṽtutes q̄ dicūt̄ a D. nō eē inchoate ſm subam in
pte appetitiua. sicut habitus pncipiorꝫ in pte intellectiua
q2 nō causāt̄ imediate a potētijs appetitiuis. ſꝫ mediāti/
bus seminarijs ṽtutū ⁊ pncipijs iuris cōis. q̄ sunt in in/
tellectu. ⁊ ex pte appetitiue intellectiue est soluꝫ inclinatio
potētial'. in q̄ habit⁹ nō est imediate inchoat⁹ ⁊c̄.

¶ Scđm ṽo naturā indiuidui est aliq̄s habit⁹
cognoscitiu⁹ ſm inchoatōem naturalē. inq̄ztū vn⁹
hō ex dispōne organorꝫ est magis apt⁹ ad bn̄ intel/
ligendū q̄ alius inq̄tuꝫ ad opatōem intellect⁹ in
digemus virtutib᷒ sensitiuis

¶ Probat scđam pte ꝯclonis supradicte sic Vn⁹ hō ex
dispōne organorꝫ est magis apt⁹ ad bn̄ intelligēdū. ſꝫ ta
lis aptitudo est inchoatio habit⁹ ex pte dispōnis indiui/
dui. ḡ ⁊c̄. Maior pꝫ. q2 ad opatōem intellect⁹ indigem⁹
ṽtutib᷒ sensitiuis. ḡ ſm bonā dispōnem earꝫ est inchoatio
habituū intellectualiū. Et pꝫ materia istius rōnis. q. p̄
cedenti. ar. iiij. Tūc ibi.

¶ In appetitiuis aūt potētijs nō est aliq̄s habi/
tus natural' ſm inchoatōem ex pte ipi⁹ aīe q̄tū ad
ip̄am subam habit⁹. ſꝫ solū q̄tū ad pncipia q̄dā ip̄i
us. sicut pncipia iuris cōis dicūt̄ eē seminalia ṽtu/
tū. ⁊ hoc ideo. q2 inclinatio ad obiecta ꝓpria q̄ vi
det̄ eē inclinatio habit⁹ nō ptinet ad habitū. ſꝫ ma/

gis ptinet ad ipam rōem potētiaꝝ. sꝫ ex pte corpis ſm naturā indiuidui sunt aliq̄ habit⁹ appetitiui ſm inchoatōes naturales. sunt eñi q̄dā dispositi ex ppria corpis ↄplexione ad castitatē vel mānsuetudinē vel ad aliquid hmōi

¶ Adducit aliā ↄclonē declaratoriā scōe ptis minoris supdicte. talē In appetitiuis potētijs nō ē aliqs habitus naturalꝭ ſm inchoatōnem ex pte ipius aie q̄ntum ad ipam subam habit⁹. sꝫ solū q̄ntū ad pncipia q̄dā ipius. Sꝫ ex pte corpis ſm naturā indiuidui sunt aliq̄ habitus appetitiui ſm inchoatōes naturales. Prima pars pbaꝭ. Id qd ptinet ad naturā poñe nō ↄuenit sibi p aliquē habitū. nec ad h ponēdus ē habit⁹ (nec scꝫ tale dicendū est inchoatio habit⁹) Sꝫ inclinatio ad obiecta ppria (ↄnaturalia ⁊ ppria appetēti nō excedētia suppositū appetēs) ptinet ad ipam rōem potētiaꝝ appetitiuaꝝ. igiꝭ ⁊c. Maior nota. Minor pꝫ. qꝛ poñe appetitiue ex natura dicūt inclinatōem in obiecta ↄueniētia. Et dr notāter in obiecta ppria. qꝛ respectu obiectoꝝ excedentiū. q̄ videlꝫ nō ptinēt ad appetentē. poña appetitiua nō sufficit. Et ponunꝭ habit⁹ vt infra patebit. ¶ Et vult ista rō. q si aliqs habit⁹ eēt naturalꝭ ſm inchoatōem in appetitiuis. hoc eēt. qꝛ ille poñe hñt inclinatōem naturalē in bonū. Sꝫ ppꝭ illā inclinatōem habit⁹ nō dꝫ dici inchoat⁹. qꝛ illa inchoatio ↄuenit poñe ex natura sua. Et nō ē habit⁹ poñe supadditus nec habitualꝭ ⁊ ḡ nō dꝫ dici inchoatio habitus. ¶ Scda ps ↄclonis patꝫ. In homie sunt q̄dā pncipia iuris cōis (supple ↄseruata in habitu itellect⁹) Sꝫ talia sunt semi-

Seminariā ꝟtutū q̄d ē.

naria ⁊ inchoatōes ꝟtutū. igiꝭ scda ps ꝟa. ¶ Nota q p seminariū ꝟtutū intelligiꝭ sola habitudo naturalꝭ ipi⁹ voluntatꝭ ad bonū rōis. ⁊ ipa pncipia iustitie ⁊ ꝟtutꝭ in habitu ↄnato ipi itellectui practico. q̄ dr synderesis Sꝫ non aliqs habit⁹ existēs in vi appetitiua inferiori Et ita dicunꝭ ꝟtutes inchoate q̄ntū ad pncipia iurꝭ cōis. q̄ꝝ habitū hꝫ hō ↄnaturalē (saltē radicalr in itellectu) nō in aliq̄ vi appetitiua Sic scꝫ q ꝟtutes q̄ sunt in appetitu sensitiuo sunt inchoate in rōe ⁊ in naturali inclinatōe volūtatꝭ ad bonū Virtus āt q̄ pt eē in volūtate ē inchoata i rōe. nō āt imediate in volūtate sicut habit⁹ pncipioꝝ imediate in lumine itellect⁹. Vñ D. in de ꝟtutibꝫ. mate. j. ar. viij. dr. q qꝛ pncipalē i ꝟtute ē electio q̄ ē volūtatꝭ. q̄ electio deriuaꝭ ad ↄcupiscibilē ⁊ irascibilē. iō ꝟtus q̄ ē in pte sensitiua ē inchoata in rōne ⁊ volūtate. Hec ille. Et in. iij. dis. xx. q. j. ar. ij. q̄stiū. iij. dr. Seminaria ꝟtutum q̄ sunt in nob. sunt ordinatio volūtatꝭ ⁊ rōis ad bonū nob ↄnaturale. hec ille. vide etiā infra. q. lxij. ar. iij. in cor. Patꝫ igiꝭ q aliꝭ inchoate sunt ꝟtutes q̄ habit⁹ pncipioꝝ. qꝛ ille ꝟtutes (psertim in pte appetitiua sensitiua) ſm seminaria alteri⁹ potentie. Habit⁹ āt pncipioꝝ in sua radice imediata in pte intellectiua. ¶ Tertia ps ↄclonis pꝫ. Sunt eñi q̄dā dispositi ex ppria corpis ↄplexione ad castitatem ⁊c. Et hec tertia ps patebit magꝭ infra. q. lxiij. ar. j. ad. iij. ¶ No-

Plures habit⁹ pncipl.

ta q phs. ij. posterioꝝ loqꝭ de habitibꝫ in plurali. qꝛ ē duplex habit⁹ pncipioꝝ in specie. s. itellect⁹ ⁊ synderesis Intellect⁹ eñi ē pncipioꝝ speculabiliū. Synderesis agibiliū et moraliū. Et ḡ D. sub itellectu pncipioꝝ quē dr eē habitum naturalē vtrūqꝫ habitū ↄplexendit

¶ Argumētū i ↄtrū ē p pª pte pᵉ ↄclonis explicatie

¶ Ad pmū ḡ dōꝫ. q obiectio illa pcedit de natura ſm q diuidiꝭ ↄtra rōem ⁊ volūtatē. cū tñ ipa rō ⁊ voluntas ad naturā hoīs ptineant.

¶ Dicendū. ad maiorē sicꝫ ꝟtualr missum sup. q. xlj. ar. v. ad 2ᵐ. qꝛ eoꝝ q̄ sunt a natura determiata ad vnū et vt natura distinguiꝭ ↄtra rōnem ⁊ volūtatē. tūc ꝟa. ea hū vsus nō subiacet volūtati. Si āt itelligiꝭ. q ea q̄ sunt a natura hoīs specifica ⁊ ſm aiam rōnalē. ⁊ h solū ſm inchoatōēꝫ ⁊ impfecte. Negaꝭ maior. Cōstat eñi q voluntas ⁊ rō sunt isto mō a natura. Et tñ vsus eoꝝ maxime subest volūtati. Silr liberū arbitriū ⁊c. ¶ Vñ nota. q aliud ē potētiā in se eē naturalē. ⁊ naturalr alicui ↄuenientem. Potētia eñi naturalꝭ in se ē determiata ad vnū Et p ↄñs nō subest volūtati. Sꝫ poña naturalr ↄueniēs creature libere. pt subesse volūtati. Et sic in pposito etiā de habitu naturali ⁊c. Minor ꝟa. psertim de habitu ordinato de p se ad opatōem. ⁊ de habitu aie. vt patuit. ar. j. ad pᵐ. Sꝫ negaꝭ ↄña. q null⁹ habit⁹ sit a natura rōnali saltē radicalr vꝭ ichoatiue Aducite q dictū ē sup vbi lā imediate. qꝛ illa notificatio habit⁹ ē q̄ ps vnꝭ ⁊c. Intelligiꝭ de habitu ordinato ad opatōnem q̄ pncipalr est in anima rationali ⁊c.

Diffe poñe naturalꝭ ⁊ naturalr ↄuenientis.

¶ Ad scdm dōꝫ. q aliq̄d etiā naturalr pt supaddi poñe. qd tñ ad ipam potētiā ptinere nō pt. sicut in angelꝭ nō pt ptinere ad ipam potētiā itellectiuā. q sit p se cognoscitiua oīm. qꝛ opteret q eēt act⁹ oīm qd soli⁹ dei ē. id eñi q̄ aliq̄d cognosciꝭ opꝫ eē actualem silitudinē ei⁹ qd cognosciꝭ. vñ seqreꝭ si poña angeli p seipam cognosceret oia q eēt silitudo ⁊ actus oīm. vñ optꝫ q supaddanꝭ poñe itellectiue ipius aliq̄ spēs itelligibiles q̄ sunt silitudies rerū intellectaꝝ. qꝛ p pticipatōem diuie sapiētie ⁊ nō p eēntiā ppriā pñt itellect⁹ eoꝝ eē actu ea q̄ intelligunt. Et sic patꝫ q nō oē id qd ptinet ad habitum naturalem pt ad potentiam ptinere.

¶ Dicendū. Maior placet Sꝫ si argumētū dꝫ pbare intentū. dꝫ addi. ad minorē. Sꝫ poñe aie sunt a natura ⁊ p eas pt fieri qd fit p habit⁹. Tūc negaꝭ ista minor qꝛ falsa ē. Nā natura nō pt facere p vnū. s. potētiā qd fit p habit⁹. imo nec h ē possibile in angel. vbi ppꝭ pfectōem et simplicitatē angelicā videreꝭ magꝭ posse fieri. Angel⁹ eñi p potētiā nō pt eē silitudo oīm. etiā naturalr cognoscibiliū. als eēt p naturā act⁹ oīm itelligibiliū. Vñ p pticipatōēꝫ diuie sapiētie q̄ fit p spēs itelligibiles. Angelic⁹ intellect⁹ itelligit ad sensuꝫ dictū ar. vj. pcedētꝭ q̄stionis. qꝛ nō sunt p eēntiā entes vꝭ itelligētes. Spēs eñi itelligibiles suo mō ab eēntia fluētes plurimū addūt ad eēntiā in repñtādo. lꝫ eēntia q̄ ad eē simplr nobilior sit. Vltra. Si igiꝭ ⁊c. Dico q sic. qꝛ sunt a natura. Vltra. Habit⁹ ⁊ poña eēnt vnū. Negaꝭ ↄña. qꝛ p potentiā pt cognoscere sicut p imediatū pncipiū effectiuū itellectōis. Sꝫ nō repñtare ⁊ eē silitudo itelligibilium. Quare nō sunt vnū. nec idē officiū hñt ⁊c. Vide silē hui⁹ solōnis i Scdo pñciaꝝ. dis. xvij. ad argumēta iuxta tertiā opinionē ma vbi vult q qꝛ poña ⁊ habit⁹ sunt diuersaꝝ rationū. iō qd ↄuenit vni ex ppria rōe alteri ↄuenire nō pt ⁊c. ¶ Notā aūt q pt supaddi aliq̄d naturalr poñe qd p potētiā fieri nequit duplr. tum qꝛ supadditio ē miraculosa. sꝫ ſm ordinem nature. tū etiā. qꝛ ē supadditio ei⁹ qd ē ſm naturam rei. Sic spēs itelligibiles i angelꝭ vtroqꝫ mō sunt naturales. fluunt eñi a natura angelica tanq̄ ppie passiones connaturales ⁊c.

¶ Ad tertiū dōm. q natura nō eq̄liter se hꝫ ad

ad 2m causandas oēs diuersitates habituū. qꝛ quędam pñt causari a natura. qdā nō. vt sup̄ dictū ē. ꝛ iō nō seqꝛ si aliq̄ sunt habitꝰ naturales ꝙ oēs sunt naturales

¶ Dicendū ꝙ maioꝛ ē vera ad sanū sensum. nō ꝙ oia necessaria tribuat in se. Sꝫ qꝛ tribuit pncipia. qbꝫ necessaria haberi pñt. Et hoc in illis inferioribꝫ q̄ hñt pcedere de imperfecto ad pfectū. Sicut hoi rōem ꝛ manus qbꝫ necessaria pcurare pt. Sup̄ q.v.ar.v.ad pmū. Ad minoꝛē dico. ꝙ aliq̄ sunt in hoie a natura. illi videlicꝫ p q̄s natura mediāte exercitio alios necessarios acqrere pt. Sꝫ negat ɔña. qꝛ natura homis pse non defectiua ē. Et sm gradū sue intellectualitatꝫ nō dꝫ aliquē habitū cognitiū habere. s. spēm intelligibilē. vel etiā habitū assensiuū complete. Sꝫ vtriusqꝫ pncipiū hꝫ. s. intellectū agentē. in q̄ habitus pncipioꝝ radicalr innati sunt. nō sic de alijs habitibꝫ ꝛc. Ultra. ꝙ habitus. Ucꝫ ois q̄ repugnaret gradui intellectualitatꝫ in hoie q̄ creatus ē in vmbra intelligentiaꝝ. Secꝰ in angelis. vbi oēs habitꝰ necessarij sunt ɔcreati. De materia scōe ꝛ tertie scōnis hꝫ D. san. p. p. q.lv.ar.p.et.ij. vbi videbit de impugnationibꝫ Scoti. Multa tñ b supponūt vera q̄ ipe ipugnat. sꝫ de his alibi

¶ Utrū aliq̄s habitꝰ possit ex actu causari

M q.xlix.ar.pº Ad scōm sic pcedit. Uidet ꝙ nullꝰ habitus possit ex actu causari. Habitꝰ enim ē q̄litas q̄dā. vt sup̄ dictū ē. ois āt qualitas causat in aliq̄ subiecto inq̄tū est alicuius receptiuū. cū igit agens ex h̄ ꝙ agit nō recipiat aliq̄d sꝫ magis ex se emittat. videt ꝙ nō possit aliq̄s habitus in agente ex ppꝛijs actibꝫ generari. ¶ P. illō in quo causat aliq̄ qualitas mouet ad qualitatē illā. sicut ptꝫ in re calefacta vl' infrigidata. qō aūt pducit actū causantē q̄litatē. mouet. vt ptꝫ de calefaciente vel infrigidāte. si igit in aliq̄ causaret habitꝰ p actum suipsiꝰ seqret ꝙ idē esset mouens ꝛ motū. agēs et patiens. qō ē impossibile. vt dr in. vij. physicoꝝ. ¶ P. effectus nō pt esse nobilioꝛ sua cā. sꝫ habitꝰ est nobilioꝛ q̄ actus pcedens habitū. qō ptꝫ ex hoc ꝙ nobiliores actus reddit. ꝙ habitus nō pt causari ab actu pcedēte habitū. ¶ Sꝫ ɔtra ē ꝙ phs in. ij. ethi. docet habitꝰ vtutū ꝛ vitioꝝ ex actibꝫ causari

¶ Querit hic de cā extrinseca. Et pmo create. deinde de increata. ar.iiij. Primo ostēdit ꝙ aliqui habitus pñt causari ex actu in pñti arti. scōo quō. ar. tertio.

¶ Respondeo dōm. ꝙ in agente qñqꝫ est solum actiuū pncipiū sui actus. sicut in igne est solū pncipiū actiuū calefaciendi. ꝛ in tali agēte nō pt aliquis habitus causari ex pprio actu. ꝛ inde est ꝙ res naturales nō pñt aliq̄d ɔsuescere vel dissuescere. vt dr in scōo ethicoꝝ.

¶ Doctoꝛ rñdet duabꝫ ɔclusionibꝫ sm duo membra prius distinctiōis. cuius pmū membrū ꝛ pmā ɔclonem ei correspondentē ponit in pncipio. Scōo scōm membrū cū scōa ɔclone. ibi. Inuenit aūt. Distinctio q̄ est. ꝙ duplex est agens. vnū qō est pncipiū actiuū tantū. Aliud in quo inuenit pncipiū actiuū ꝛ passiuū sui actus. Cōclusio pma. In agente in quo ē actiuū pncipiū. nō pt aliqs habitus ex actu suo causari. Probat ex fundamento tacto sup. q.xlix.ar.iij. In quocūqꝫ ē habitus. illud hꝫ aliq̄d potētiale receptiū ipius habitus. qō est ꝛ determinabile p habitū. Sꝫ tale agens nō hꝫ aliq̄d hmōi potētiale. sed est actiuū tantū. igit nō pt ex actu suo in se causare habitū. Premisse patet ex dictis. Et exemplū minoris est de igne. in q̄ est solū pncipiū actiuū calefaciendi. Unde nō pt calefieri. nec etiā infrigidari. licꝫ calor eius remitti possit. Sꝫ in pposito valet exemplū. qꝛ solum calefacit actiue. ꝛ nullo modo calefit passiue. Et ɔfirmat Doc. ɔclonem a signo. ibi. Et inde est ꝛc. vt in lra.

¶ Inuenit aūt aliqō agens in q̄ est pncipium actiuū ꝛ passiuū sui actus. sicut ptꝫ in actibꝫ hūanis. nā actus appetitiue vtutis pcedūt a vi appetitiua. scōm ꝙ mouet a vi apphensiua repñtāte obiectū. Et vlteriꝰ vis intellectiua sm ꝙ ratiocinat de ɔclusionibꝫ hꝫ sicut pncipiū actiuū ppōnem p se notā.

¶ Hic pcedit ad scōam ɔclonem. cui pmittit scōm mēbrū distinctiōis supdicte. Deinde infert ɔclonē ipam. ibi. Unde ex talibꝫ. Scōm q̄ mēbrū distinctiōis est. ꝙ aliq̄ qō agens hꝫ in se pncipiū actiuū ꝛ passiuū sui actꝰ. ita vt dicitꝫ ꝙ hꝫ in se pncipiū efficām actus. Et etiā receptiuū (ita ꝙ p passiuū intelligat eē receptiū actus etiā pfecti) Et exemplificat D. explicādo illud membrū de pncipio actꝰ hūani moralis. qō ē vis appetitiua. ꝛ etiam de pncipio actus cognitiui. Et patet clare in lra. ¶ Et nota vba Doctoris. ibi. Nā actꝰ appetitiui ꝛc. Ex qbꝫ sꝫ haberi pt ꝙ apphensio est rō agendi appetitiue virtuti. ꝛ ɔcausa actꝰ eius. Et ꝙ rō agendi appetitiue vtutis nō ē ptēr appetitum inherere formalr. sꝫ sufficit ꝙ insit formaliter apphēsiue in eodē supposito ɔiuncte ipi appetitiue ꝛc. Rō appetendi nō inheret appetitui. Concedit ꝛ Scotus in scōo. dis. iij. q. penultima ad argumenta p pma opinione. qꝛ obiectū pñs alicui potentie cognitiue p idē est pñs appetitiue correspōdenti illi cognitiue. Et appetitus nō est natꝰ habere obiectum in se como q̄ est pñs potētie cognitiue. hec ille. et bñ. qꝛ res cognita ꝛ appetitus sunt cōpletum effectiū pncipiū actꝰ appetitiui ꝛc. Cōsequēter, cū dicit

¶ Unde ex talibꝫ actibꝫ pñt in agentibꝫ aliq̄ habitus causari nō qdē q̄tū ad pmū actiuū pncipiū. sꝫ q̄tū ad pncipiū actus qō mouet motū. nā oē qō patit ꝛ mouet ab alio disponit p actū agētis. vn̄ ex multiplicatis actibꝫ generat q̄dā q̄litas in potētia passiua ꝛ mota q̄ noiatur habitus

¶ Infert ɔclonē scōam talē. In agentibꝫ in qbꝫ est pncipiū actiuū ꝛ passiuū. possunt ex actibꝫ illoꝝ agentiū habitus causari sm potentiā passiuā vt sic. Hanc ɔclonē pmo pbat ratōne. scōo exemplariter ꝛ experimētalr. ibi. Sicut habitꝰ vtutū. Rōne sic. Ex multiplicatis actibꝫ generat q̄dā q̄litas in potētia passiua ab agente. Sꝫ talis q̄litas vocat. ꝛ pt eē habitus. igit. qñ agens multiplicat actibꝫ agit. generat habitū. q̄tū ad potentiā passiuā. et nō q̄tū ad pncipiū pmū actiuū. Maioꝛ patꝫ. Nā oē qō patitur ꝛ mouet ab alio disponit p actū agentis. igit si multiplicatis actibꝫ agat generat dispōnem pmanentē et habitualē. vel sm naturā. vel sm modum essendi.

¶ Et nota ꝙ Doc. dr notāter. Nō qdem q̄tum ad pmū pncipium actiuū ꝛc. Sicut pmum pncipiū scie immobile est potētia intellectiua cū habitu pncipioꝝ q̄ ē intellect

tus innatus. Et ex multiplicatis actibo nō generat habitus in tali p̄ncipio. vt sic. q2 h3 se vt mouens tm̄. Sz. iſt rō cū syndereſi. 7 cū naturali potētiali inclinatōe volūtatis ad bonū. est p̄mu3 p̄ncipiū virtutis q̄ est in appetitu inferiori. Et nullus ibi generat habitus vt sic. Et h̄ etiā tangit scd̄o p̄mi. q2 intellect⁹ poīa fm̄ se ē receptiū habitus 7 h3 se passiue. Sz accept⁹ cū intellectu agente 7 habitu p̄ncipiorū est p̄ncipiū actiuū. Quare Doc. dr. Nō q̄de q̄tū ad p̄m p̄ncipiū actiuū Per qd̄ intelligit q dictū ē. sc3 poīa cū habitu vł habitus ipe 7c. ¶ Nota etiā circa minorē 7 p̄batōem maioris. q talis q̄litas causata in mouente moto pt̄ eē habit⁹ vł habitualis dispō. q2 p frequētes actus pt̄ generari aliq̄ q̄litas q̄ ex natura sua h3 causas stabiles. Potest etiam causari. qd̄ ex se. nō habeat causas stabiles. tm̄ p modū p̄manentis inest Tamē D. magis loquitur de habitu fm̄ naturā. q2 de his q̄ generantur p actus aīe imanentes. 7 nō de generatis p act⁹ trāseuntes in corp⁹. Et ḡ loquitur de p se habitib9 Deīn ibi.

¶ Sicut habitus v̄tutū moraliū causant i appetitiuis potentijs. fm̄ q mouent a rōne. 7 habit⁹ scientiarū causant in intellectu. fm̄ q mouentur a primis p̄positionibus

¶ Explicat p̄clōnē exemplo. Sicut habit⁹ v̄tutū 7c. vt in lr̄a. ¶ Et nota v̄ba Doc. sanc. cū dr. Sicut habitus v̄tutū moraliū causant in appetitiuis potētijs fm̄ q mouent a rōne. q2 suffragant dictis in ar. p̄cedenti. vbi dictū fuit. q v̄tus appetitiua nō eēt inchoata in appetitu sicut in imediata radice. q2 v̄tus nō p̄dit in actū p̄pletum ex solo appetitu. s3 magis ex rōne mouēte appetitum. p frequentia dictamina practica. secus de habitu p̄ncipiorū qui imediate in actū egredit p lumē intellectus 7c. Uide de hac materia in D. in 3°. dis. xxxiij. q. p̄. ar. p̄. q̄la. ij.

☞ Argumentū in p̄trariū ē p scd̄a p̄clusione

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q agens inq̄tū est agens nō recipit aliq̄d sed inq̄tū recipit motū ab alio. sic recipit aliq̄d a mouente. 7 sic causat habitus.

¶ Dicendū. Conceditur totū. vsq3 ibi. Cū igit agens ex hoc q agit nō recipit aliq̄d. Uerū ē. Tamē agit q̄nq3 agens. nō se solo. s3 cū alio cōprincipio 7 coagēte. Et recipit ipm tantū. Ultra. videt 7c. Negat. Si intelligat q nullo mō. Sz verū q vt agens ē nō generat aliq̄d. sicut in intellectu accepto cū p̄ncipio p̄mo scie (sc3 cū p̄pōne p se nota) nō generat aliq̄d in intellectu. Sz q2 intellect⁹ est motus a p̄positōne p se nota mediante habitu intellect⁹ Ideo vt motus est recipit habitū

¶ Ad scd̄m dōm. q idē fm̄ idē nō pt̄ eē mouens et motū. nihil aūt p̄hibet idē a seipo moueri fm̄ diuersa. vt in. viij. physicorū p̄batur

¶ Dicendū. p̄cedit totū vsq3 ibi. Seq̄ret q idē esset mouens 7 motū. agens 7 patiens. Negat q idē eēt. imo agens 7 patiēs distinguunt realr. q2 agens totale ē poīa intellectiua cū p̄pōne p se nota cognita 7 cui assensum est mediante intellectu habitu 7 cū intellectu agēte. patiens aūt ē intellectus se solo accept⁹. ¶ Ud scd̄o vt D. h3. idē esset agens 7 patiēs. s3 nō vt agens ē patiēs. s3 vt motū ab alio. Uel est agens 7 patiens mouens 7 motū fm̄ diuersa. Et hoc nō ē incōueniens De ista materia aliq̄d sup̄ tactū fuit An videlic3 oporteat realr distingui mouēs et motū. q. ix. ar. iij. Uide 7 infra. q. lxxxv. ar. p̄. ad tertiū

Nā res ista p̄blematica est. Sed videt p̄formius p̄ncipio metaphysico. q2 ē p̄ter agens 7 patiens realr distinguī. licet nō semp suppositalr.

¶ Ad tertiū dōm. q actus p̄cedens habitū inq̄tū p̄cedit a p̄ncipio actiuo. p̄cedit a nobiliori p̄ncipio q̄3 sit habitus generatus. sicut ipa rō est nobili⁹ p̄ncipiū q̄3 sit habitus v̄tutis moralis in vi appetitiua p actuū p̄suetudines generat⁹. 7 intellect⁹ p̄ncipiorū ē nobili⁹ p̄ncipiū q̄3 scia p̄clusionū

¶ Dicendū ad maiorē m̄ dicit Doc. in q̄rto. dis. p̄. q. p̄. ar. iiij. q̄stiūcula p̄. ad 3m. Effect⁹ nō ē nobilior sua cā Uerū. p̄ncipali 7 totali. Potest tm̄ eē nobilior sua cā instrumentali. Et scd̄o. effectus nō ē nobilior cā. vt cā ē Ad minorē. Habit⁹ ē nobilior q̄3 act⁹ p̄cedēs. Uerū fm̄ se. s3 nō ē nobilior p̄ncipio a q̄ act⁹ p̄cedit. qd̄ p̄ncipiū ē cā p̄ncipal. actus aūt q̄si instrumentū. sicut intellect⁹ p̄ncipiorū cū actuali assensu p̄ncipiorū. q̄d nobilius ē q̄3 scia. 7 rō cū syndereſi nobili⁹ aliq̄d est q̄3 virt⁹ in appetitu. Et p iam tacta 7 p dicta D. sanc. in q̄rto. vbi iā ad q̄rtū p3 ad q̄stionē. Utrū actus sit cā vniuoca vł equiuoca. q2 nec sic nec sic. pt̄ tm̄ reduci ad vnū hoȝ. Si cā p̄ncipalis fuerit vniuoca. q2 vniuocū vel equiuocū sunt determinatōnes cause p̄ncipalis. nō istrumētal. ¶ Nota tm̄ circa hec q instrumentū magis p̄prie ē cā minus p̄ncipalis separata a p̄ncipali agente mota ad effectū. Quare poīa vel act⁹ agentis nō p̄prie sunt cā instrumētalis. s3 magis cā 7 p̄ditio vł rō causandi. Unū actus ē rō efficiendi habitū. nō aūt p̄pria causa instrumentalis 7c.

¶ Utrū p vnū actū possit generari habitus.

A D tertiū sic p̄cedit. Uidet q p vnū actum possit habitus generari. Demonstratio enī actus rōnis est. s3 p vnam demonstratōem causat scia q̄ est habit⁹ cōclusionis vnius. ḡ habitus pt̄ causari ex vno actu. A

¶ P̄. sicut p̄tingit actus crescere p multiplicatōem ita p̄tingit actū crescere p intensionē. sed multiplicatis actibo generat habitus. ḡ etiā si multū intendat vnus poterit eē cā generatiua habit⁹. ¶ P̄. sanitas et egritudo sunt habit⁹ q̄dā s3 ex vno actu p̄tingit hoiem vel sanari. vel infirmari. ḡ vnus actus pt̄ habitum causare. ¶ Sed p̄tra est qd̄ p̄hus dt̄ in p̄mo ethicorū. q vna hyrundo ver nō facit. nec vna dies. ita vtiq3 nec beatū nec felicem vna dies. nec paucu3 tēpus. sed beatitudo est opatio fm̄ habitū perfecte virtutis. vt dr̄ in p̄mo ethi. ḡ habit⁹ virtutis. 7 eadem rōne alius habit⁹ nō causat p vnū actum.

¶ Hic querit de mō quo generet habitus ex actu. An videlicet statim ex vno. vel ex multis successiue.

¶ Respondeo dōm. q sicut iam dictū est. habitus p actu generatur inq̄tum potentia passiua mouetur ab aliquo p̄ncipio actiuo. Ad hoc aūt q aliq̄ q̄litas causet in passiuo. opor3 q actiuū totalr vincat passiuū. vnde videm⁹ q quia ignis nō pt̄ totalr vincere suū cōbustibile. nō statim inflāmat ipm. sed paulatim abijcit p̄trarias dispōnes. vt sic totaliter vincens ipm. similitudinē suam ipsi imprimat. Ma- ar. ij.

manifestū est aūt q̄ principium actiuū qđ est ratio nō totaliter potest supuincere appetitiuā potentiā i vno actu. eo q̄ appetitiua potētia se habet diuersimode et ad multa. iudicatur aūt p ratōem in actu vno aliquid appetendū fm determinatas ratōnes ⁊ circūstantias. vnde ex hoc nō totaliter vincitur appetitiua potentia. vt feratur in idem vt in pluribꝫ p modum nature. qđ ptinet ad habitum virtutis. ⁊ ideo habitus virtutis nō potest causari per vnū actum. sed per multos.

¶ Doctor distincte rn̄det fm diuersitatē habituū et subiectoꝝ. q̄ sunt poṫe appetitiue apphēsiue. ⁊ corp⁹ subiectū habituū. Vn̄ p° rn̄det de habitu poṫe appetitiue. Scđo de habitu poṫe apphēsiue. ibi. In apphēsiuis aūt ⁊c. Tertio de habitu. vł q̄si habitu corpis. ibi. Habit⁹ aūt corpales ⁊c. Circa pmū ē tal' pclo rn̄siua. Habit⁹ virtutis nō pt causari p vnū actū. sꝫ p multos. Pro pbatione pclonis suppoit' in pncipio articuli ex articulo scđo. q̄ habit⁹ p actū generat'. incgrū poṫa passiua mouet' ab aliq̄ pncipio actiuo. Tūc arguit' in lr̄a clare Maior ibi. Ad h̄ aūt. Minor ibi. Manifestū ē aūt ⁊c. Et declarant' pmisse clare. ¶ Et nota. q̄ volūtas q̄dē statim de se seq̄t' rōem in ꝓprio bono. sꝫ vt tēdit etiā in bonū alterius pformiter recte rōni. indiget frequēti motōe fm diuersas motiones ꝑceptiuas. ex q̄bꝫ tandē inducit' habit⁹. Et appetitus sensitiu⁹ in q̄ sunt ꝟtutes circa passiōes. nō statim vincit'. vt pꝫ. Nec statim fit vt volūtas nō seq̄t' tractum sensualitatis in materia passiōis. Jō ꝟtus circa passiones in appetitu sensitiuo nō statim generat'. Nec habit⁹ q̄ ē in volūtate respectu passionū ad sensuꝫ infra dōꝫ. q. lvj. ar. vj. Appetit⁹ q̄q̄ sensitiu⁹ multiplr̄ in multiplicia bona sensualia tēdere pt. ⁊ multis modis fm diuersas circūstantias. iō vt ferat' vt in pluribꝫ p modū nature in bonū pformiter recte rōni. opoꝫ frequētare actus ⁊c.

¶ In apphensiuis aūt potentijs cōsiderandum est. q̄ duplex est passiuū. vnū quidem ipe intellect⁹ possibilis. aliud aūt intellectus quē vocat Aristoteles passiuū. qui est ratio particularis. id est vis cogitatiua cum memoratiua ⁊ imaginatiua.

¶ Hic pñter S. rn̄det de habitu poṫe apphēsiue. de q̄ poṫa p° distinguit. scđo fm illā distinctiōeꝫ ponit duas pclones. pmā ibi. Respectu igit' pmi ⁊c. Scđam ibi. Sꝫ q̄ntū ad iferiores ⁊c. Circa pmū ponit notabile distinctiū de potētijs apphēsiuis. q̄ vna est intellect⁹ possibilis. alia est ratio particularis vel intellectus passiuus. de q̄ etiā hꝫ S. p. p. q. lxxix. ar. ij. ad. q. ¶ Nota h̄ ꝟbuꝫ S. sanc. de itellectu passiuo. q̄ p. p. vbi iā dr̄ fm aliq̄s p intellectū passiuū itelligi rōnem pticularē. q̄ ē cogitatiua hoīs. Sꝫ h̄ ex ꝓprijs loquēs dr̄ itellectū passiuū pphēdere cogitatiuā cū memoratiua ⁊ imaginatiua. Et tūc facile ē verificare qđ dr̄ phs. iij. de aīa. s. q̄ itellect⁹ passiu⁹ corrumpit'. q̄ tales vires sunt in organis corporeis. ⁊ p pñs cū corpe corrūpunt'. Deinde cū dicit

¶ Respectu igitur pmi passiui pōt esse aliqđ actiuū qđ vno actu totaliter vincit potentiā sui passiui. sicut vna ꝓpositio per se nota puincit intellectū ad assentiendū firmiter conclusioni. qđ q̄dem non facit ꝓpositio ꝓbabilis. vnde ex multis actibꝫ rationis opoꝫ causari habitum opinatiuū. etiā ex parte intellectus possibilis. Habitū aūt scie possibile ē causari ex vno rōis actu q̄ntū ad itellectū possibilē.

¶ Ponit talē pclonē pmā q̄ ad pmū mēbrū. In intellectu possibili pt aliq̄s habit⁹ p vnum actū causari. aliq̄s ꝟo nō. Et explicat' pclo. q̄ scia pt p vnū actū causari. nō aūt habit⁹ q̄ ē opinio. Probat'. in passiuo qđ p actiuū vincit' vnico actu generat' habit⁹ p vnū actū. sꝫ vna ꝓpō p se nota puincit intellectū ad assentiendū firmit' cōclusioni. qđ nō facit ꝓpō ꝓbabilis (subsumit') Sꝫ ꝓpō p se nota in demōstratōe q̄ ē actus mediante assensu causat sciam. ꝓbabilis ꝟo opinionē. igit' seq̄tur pclo q̄ ad pmā ptē. ibi. Habitū aūt scie. Quo ad scđam ibi. Vn̄ ex multis actibꝫ ⁊c. Premisse relinquunt' note. ⁊ pſertim maior ex dictis circa pmā pclonē. ¶ Nota aūt p maiori explicatōe minoris. q̄ tñ intellect⁹ q̄ volūtas sunt poṫe libere a coactōne (Esto hō possit cogi ad actū intellectus nō aūt ad actū volūtatis) Tamē vt dictū ē fm se psiderate ⁊ abstracte a supposito sunt libere a coactōe. tn̄ q̄ ad libertatē pdictōis volūtas ex natura sua magis libera est intellectu. q̄ volūtas solū necessario vult vltimū finem. nō aūt aliqđ alioꝝ in q̄bꝫ aliq̄s defect⁹ inueniri pt. Intellectus aūt necessitat'. ⁊ necessario assentit nō solum pmis pncipijs. sꝫ etiam oībꝫ pclusionibꝫ demōstratis. Quare ex maiori ratione libertatis appetitiue ꝟtutis (libertatis dico ptrasdictōis. ⁊ q̄ ad specificatōem ⁊ exercitiū act⁹) puenit q̄ appetit⁹ etiā intellectiu⁹ nō vincit' vno actu. sicut ratio p vnū actū demonstratiū. ¶ Potest ⁊ alia rō assignari de appetitu sensitiuo. q̄ ex corruptiōe nature inest aliq̄ pria dispositio ꝟtuti. imo ex natura sibi relicta est repugnātia appetit⁹ inferioris pſertim ad rōnem. Nō aūt ē aliq̄ dispositio pria in itellectu ad veꝝ. nec ꝑuatiue nec positiue. immo natural' habitudo ē intellect⁹ ad veꝝ. iō intellect⁹ statim a vero necessario puincit'. ex q̄ causat' firm⁹ assensus et scia. Nō sic appetitus a bono rōnis. cui⁹ pria dispō adest. Et ꝑterea bonū rōnis. esto habeat necessariā pnectionem cū beatitudine vera ⁊ fm pticularē rōnem. nō tñ fm rōem cōem. Vn̄ multi statuerunt beatitudinē in his que sunt pria ꝟtuti. Quare appetit⁹ nō statim firmit' ⁊ imobiliter acceptat ⁊ imobilr̄ afficit' ad bonū ꝟtutis. Et p cōsequēs nō statim generat' ꝟtus moral'. q̄ psistit in tali affectione habituali ⁊ firma ⁊c. Potest eīm in appetitu sensitiuo inueniri triplex difficultas ad ꝟtutē. Prima ē incgruꝫ ex natura sua inclinat' in bonū fm sensum. rōne cui⁹ hꝫ repugnātiā ad bonū ꝟtutis. Scđo ē ex delectatōe pnata. q̄ plerūq̄ ē ptra ꝟtutē. Et tertia ē ex dispōne ex actibꝫ relicta ⁊ hoc in adultis. Volūtas aūt hꝫ difficultatē ad bonū alienū. nō ad bonū rōnis in materia passionū. sꝫ ne a bono rōis recedat ꝓpter passiones. ponunt' aliq̄ habitus in volūtate. Sꝫ de h̄ infra. Deinde ibi

¶ Sed quantū ad inferiores vires apprehensiuas necessariū est eosdeꝫ actus plures reiterari. vt aliquid firmiter memorie imprimatur

¶ Subiūgit scđam pclonē q̄ ad scđm mēbrū p̄dicte distinctiōnis. In viribꝫ apphēsiuis inferioribꝫ (.i. sensibꝫ interioribꝫ vt in cogitatiua ⁊ memoratiua) vt aliq̄d firmiter imp̄mat' (scꝫ habitualr̄) necessariū ē eosdē act⁹ plures reiterari. ¶ Et nota q̄ in illis etiā ponunt' habitus vt patuit. q. l. ar. iij. ad tertiū. Jlla pclo p̄mo ꝓbat'. scđo pfirmat' auctoritate phi. ibi. Vn̄ phus. Et pt ꝓbari ista pclo. q̄ in poṫa affixa organo corporeo nō imp̄mit' aliquid firmiter. nisi p frequētes actus. sed iste poṫe sunt in.

organo corporeo.igi͛. Maior patz ex dn̄ia posse inorganice ꝛ organice. q꞉ inorganica imobilit͛ recipit ꝛ firmiter. nō sic organica. Unde ꝛ in diuersis diuersimode corporaliter dispositis imaginatiua aliter recipit ꝛ memoratiua aliter retinet ſm̄ dispōnem q̄ est ſm̄ siccitatē vel̄ humiditatē organoꝝ. vt pꝫ scđo de aīa Cōsequēter cū de

¶ Uñ phs in c. de memoria ꝛ reminiscētia. dicit ꝙ meditatio ꝯfirmat memoriā

¶ Cōfirmat eandē ꝯclōnē auctoritate phi͛ in lr̄a. de q̄ auctoritate vide 2ª2ᵉ. q.xlix.art.ꝑ.ad 2ᵘᵐ. vbi habetur quō memoria nō sit pfecte a natura. sed ꝯplementū habet ex quattuor ꝛc̄.

¶ Habitus aūt corporales possibile est causari ex vno actu si actiuum fuerit magne virtutis. sicut quandoqꝫ medicina fortis statim inducit sanitatē. Et p hoc patꝫ responsio ad obiecta

¶ Hic vltio D. rn̄det de habitu corpis. Et ponit talem ꝯclōnē.habitus (large vt patuit.q.l.ar.ꝑ.)corporales pn̄t causari p vnū actū. ꝓbat͛. actiuū forte. ꝛ magne virtutis pt͛ vnico actu vincere corpꝰ.igi͛ vno actu pt͛ causare dispōnem habitualē.ꝯn̄a pꝫ ex dictis in pma ꝯclōne. Añs ꝓbat͛ de medicina forti. q̄ semel sumpta statim inducit sanitatē q̄ pt͛ inesse p modum habitꝰ. ¶ Nota ꝙ agens in corpꝰ pt͛ corrūpe vnico actu dispōnem porꝫ. ꝛ inducere aliā. ꝛ sic verificat͛ ista ꝯclō. Sꝫ habitꝰ memoratiuus ꝛ imaginatiuus nō sic causat͛ p agens corporeū ꝟtuosum.sed p actū imanentē illius potētie q̄ nō est tāte ꝟtutis vt statim dispōnem habitualem imprimere possit. Et ꝗ nō ē par rō de dispōne corpali ꝛ habitualillaꝝ potētiaꝝ apphensiuaꝝ q̄ ad fieri p vnū actū. Et pterea dispositiōnes illaꝝ virtuꝰ ꝓpinquius accedūt ad rōem habitꝰ ꝓprie dicti ꝛ p naturā qꝫ dispōnes corporales exteriores Et vt dictū est nō fiūt p agens actōne naturali physica. sicut dispositiōnes corporales. Actio aūt realis physica fortior est ꝛc̄.

¶ Argumēta soluenda sunt p ꝛ ꝯtra. Et pº dr̄ ad argumentū in ꝯtrariū.ꝙ illa pma ps ꝯn̄tis ꝯceditur. ꝙ virtus moralis nō causat͛ p actū vnū.sed scđa ps negat͛ (Et eadē rōne alius habitꝰ)ꝓsertim in intellectu. q꞉ appetitus cuꝰ ē ꝟtus moral͛ hꝫ se ad opposita ꝛ ad bonū ꝫ malū morale.ꝛ hꝫ difficultatē ad bonū rōnis. vt patuit.ideo vt ad vnū tantū determinet͛.oportꝫ actꝰ multiplicari.sꝫ intellectus naturalr̄ inclinat͛ in veꝝ tantū. ideo si veꝝ fuerit forte statim vincit ꝛc̄.

¶ Ad pmū dōm ad ꝯn̄s.ergo habitus. Ueꝝ intellectualis aliq̄s. p actiuū qđ ꝓpositū statim vincit intellectum.pt͛ causari p vnū actū. q꞉ tale passiuū non ꝯsistit in dispōne ꝯtraria quā oporteat ꝑus abijcere.sicut sensualitas de se ꝑna ē in ꝯtrariū rōnis.ideo vt vincat͛. oportet plures repetere actōnes. ꝛ sunt varie circūstantie. Uolūtas etiā ad varia se hꝫ. ꝛ ꝓsertim q̄ ad bonū alterius Et q꞉ quādoqꝫ subiacet vitio opposito.qđ optet abijcere.sicut pt͛ subesse habitui incōtinentie.sicut ꝯcupiscibilis intemperātie. Et etiā in puero ꝓgente ad adultā etatē.sensualitas nō statim vincit͛ a ratōne. q꞉ sensus hoīs proni sunt ad malū ab adolescentia ꝓpter peccm̄ originale. sensus aūt trahūt voluntatē ne prompte eligat ſm̄ dictamē rōnis.que etiam ſm̄ se hꝫ difficultatē ad bonū alterius.

¶ Ad scđm dōm ad ꝯsequēs. ꝗ si multū intendatur vnus actꝰ poterit eē cā habitus. Ueꝝ in potētia q̄ nō hꝫ ꝯtrariam dispōnem. ꝛ actus est adeo intensus vt vincat passiuū. Et ꝓbat etiam scđam ꝯclōnem

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ ꝯcludit de habitu corporali.et quartam conclusionem.

¶ Utꝝ habitꝰ hoīb͛ infundat͛ a deo.

Ad quartū sic ꝓcedit͛. Uidetur ꝙ nullus habitus hominib͛ infundat͛ a deo Deus eīn equaliter se habet ad oēs.si igitur q̄busdam infundit habitus aliquos.omibus eos infunderet qđ patꝫ esse falsum. ¶ Pꝫ. deꝰ operatur in oīb͛ ſm̄ modū qui cōuenit nature ipoꝝ. quia diuine ꝓuidentie est naturā saluare. vt dr̄ Dionysius.iiij.ca.de di.no.sed habitus in homīe naturalr̄ causant͛ ex actib͛. vt dictum ē.nō ergo causat deus in hominib͛ aliquos habitus absqꝫ actibus. ar.ij.
¶ Pꝫ. si aliq̄s habitus a deo infundit͛. p illum habitum homo potest multos actus ꝓducere. sꝫ ex illis actib͛ causat͛ similis habitus. vt.in scđo ethi. dr̄.sequitur ergo duos habitus eiusdē speciei esse in eodem. vnum acq̄situm. ꝛ alterum infusum. qđ videt͛ esse impossibile.nō eīn due forme eiusdem spēi pn̄t esse in eodem subiecto.nō ergo habitus aliquis infunditur hoī a deo. ¶ Sed ꝯtra est ꝙ dr̄ Eccl. xv. Impleuit eum dn̄s spū sapientie ꝛ intellectus. sꝫ sapientia ꝛ intellectus q̄dam habitus sunt. ergo aliq̄ habitus hoī a deo infunduntur.

¶ Querit hic de causa supnaturali. An aliq̄ habitus possint immediate causari a deo.

¶ Respondeo dōm. ꝙ duplici ratōne aliqui habitus hoī a deo infundunt͛. Prima ratio est. q꞉ aliqui habitus sunt q̄bus homo bene disponitur ad finem excedentē facultatem humane nature. qui est vltima ꝛ pfecta hominis beatitudo. vt supra dictuꝫ q.iij.ar.v.
est. Et quia habitus oportet eē ꝓportionatos ei ad q.v.ar.v.
qđ homo disponitur ſm̄ ipos. ideo necesse est ꝙ etiā habitus ad huiusmodi finem disponentes excedāt facultatem humane nature. vnde tales habitus nūqꝫ possunt homini inesse nisi ex infusione diuina. sicut est de oīb͛ gratuitis virtutibus.

¶ In pncipio corpis Doc.ponit talē ꝯclōnē responsiuā. Aliq̄ habitus infundunt͛ a deo (videlicꝫ nō acq̄sibiles p naturā. ꝛ etiā q̄ pn̄t acq̄ri p naturā) Probat easꝫ duplici medio.scđm ibi. Alia rō. Prima rō ōndit necessitatē infusionis habituū supnaturaliū.q̄ distinguunt͛ specie ab acq̄sitis. Et arguit͛ sic. Oportꝫ habitꝰ eē ꝓportionatos ei ad qđ hō disponit͛ ſm̄ ipos. Sꝫ hō p aliq̄s habitus disponit͛ ad finē excedentē facultatē huāne nature (scꝫ vltimā ꝛ pfectā btitudinē supnaturalē) ideo necesse ꝛc̄. vt in lr̄a (Subsumit͛) Sꝫ habitꝰ excedēs facultatē huāne nature nō pt͛ eē nisi a deo. igi͛ tal͛ habitꝰ nūqꝫ ꝛc̄. vt in lr̄a. Et ista ꝯclō patꝫ de oīb͛ ꝟtutib͛ gratuitis q̄ scꝫ ꝯnectunt͛ cū grā. vt theologice ꝛ morales infuse de q̄b͛ in lr̄a. Minor patuit sup̄.q.iij.ar.v.et q.v.ar.v. et patebit etiā infra.q.lxij.q꞉ hō ordinat͛ ad duplicem btitudinem Unā ꝓportionatā. ꝛ ad illā ꝑuenire pt͛ p ꝟtutē acq̄sibilē p naturā. Alia excedit naturā hoīs. ꝛ ad illā ꝑuenire pt͛ p ꝟtutē diuinitꝰ infusaꝫ. ꝛ illa ē habitꝰ de q̄ loq̄t͛ minor.

Probat aūt maiorē p̄cedētis rōnis q̄ de se patz. q2 nihil disponit ad aliqd improportionatum. Habitus autem est dispositio. ergo ꝛc̄.

¶ Alia ratio est. q2 deus p̄t pducere effectus causarum secundarū absq3 ip̄is causis secundis. vt in p̄mo dictum est. q.cv.ar.vj

¶ Hic p̄nter pbat alio medio ostēdente ꝯgruentiaꝫ infusionis habituū q̄ p̄nt etiā acqri p actꝰ nostros. s. ydē in specie. Circa hanc rōnem p̄mo p̄mittit vnū suppositū. Scd̄o ex hoc arguit ad ꝓpositū. ibi. Sicut igit ꝛc̄. Supponit ḡ ex pᵒ p.q.c.v.ar.vj. q deus p̄t pducere effectus causaꝫ scd̄aꝫ absq3 ip̄is causis scd̄is. ¶ Nota aūt circa hoc suppositū. q sane dz intelligi. s. de cā scd̄a effectiua. et nō de q̄cūq3 effectiua. Sz agēte p motū ꝛ opatōem medīā q̄ ē ꝓprie effectiua. Vn̄ deus nō posset supplere causalitatē effectiuā aie sup suas potētias. q2 nō est p actōnem mediā. s3 naturalē resultatōem. Et p̄terea dz intelligi de cā effectiua q̄ nō hz necessario annexā imperfectōem. q̄ est ex informatōe. Vn̄ deus nō posset supplere causalitatez potētie visiue sup visionē. ita q aliqd videret sine potētia visiua. q2 potētia visiua. est ita principiū visionis effectiuū. vt cū hoc necessario informet videntē. deo aūt repugnat informatio vt hic supponit. Silr̄ nō est intelligendū suppositum. q deus posset supplere causalitatē cause scd̄e intrinsece. s. materialis vel formal. Nec effectū eaꝫ pducere sine illis. q2 illaꝫ causalitas necessario est cū imperfectōe q̄ a deo longe releganda est. Quare intelligit suppositum deus p̄t supplere vicem causaꝫ scd̄aꝫ efficientiū. quaruz causalitas nō arguit imperfectōem. qn̄ s3 causa scd̄a efficiens solū se hz effectiue ꝓprie. tunc em̄ nō patit calūniā. Et lz posset deus pducere visionē sine potētia visiua. non tn̄ posset oculus videre sine ip̄a. Nec posset deus pducere visionē oculi vt sic sine potētia visiua. de his p̄ma pte.q. cv. arti. q̄rto. Cōsequenter cū dicit.

Cuꝰ cāe effectiue deꝰ p̄t supplere causalitatē.

¶ Sicut igit quādoq3 ad ostensionē sue virtutis pducit sanitatē absq3 naturali causa. q̄ tn̄ p naturaꝫ posset causari. ita etiam quādoq3 ad ostendendum suam virtutē infundit hoi illos habitus q̄ naturali virtute p̄nt causari sicut aplis dedit sciam scripturarum ꝛ omniū linguarū. quā hoies p studiū vel consuetudinē acqrere p̄nt. licet nō ita pfecte.

¶ Arguit ex illo supposito sic. Deus qn̄q3 ad ostēsionem sue v̄tutis pducit sanitatē absq3 naturali cā. q̄ tn̄ similis in specie posset causari p naturā. ḡ etiā ad ostēdendū qn̄q3 suā virtutē infundit hoi tales habitus. q. (scz similes specie) naturali v̄tute p̄nt causari. Añs pz ex Euāgelio in multis locis. ꝛ in veteri testamēto. Et patz in illis de oculis quos Christus ceco nato dedit. q̄ fuerūt eiusdem ratōnis. cū oculis quos natura pducit. vt hz Doc. sanc. etiā p̄.p.q.cxiij.ar.iij. ad p̄mū. Cōsequētia tenet a silī. Et ꝯsequēs ꝯfirmat de Aplis in lra. Et de p̄mo homine. p̄.p.q. v bi iam in eadē solone. q2 scia Ade infusa respectu naturaliū fuit eiusdē spēi cū nostra acqsita. Nota ꝓpter ista exempla hic breuiter. q infusio ꝛ acqsitio aliquoꝫ effectuū duplr̄ p̄t se habere ad effectus. Vno mō p accn̄s. alio mō p se. Tunc aūt infusio se hz p accn̄s. qn̄ forma eadē p̄t haberi p infusionē diuinā. ꝛ p acqsitōnem naturalē. Vn̄ tunc penes infusum ꝛ acqsitū nō distinguūtur specie. Et sic pcedūt exempla hic recitata. quia oculi p̄nt haberi vtroq3 mō. Sz tunc hz se infusio vel acqsitio

Infusio nō sp̄ distīguit ab acqsito.

p se qn̄ ꝯcurrunt vt ꝓprie vie ad hmōi effectus. Ita q infusus nō p̄t haberi nisi ex infusione. licet acqsitꝰ possit vtroq3 mō haberi (q2 nō fit a creatura quin possit fieri a deo) Et tunc infusum distinguit ab acqsito. qd̄ scz nō p̄t esse nisi ex infusione. Sic scia aie separate ꝛ aie ꝯiuncte distinguunt specie. Et rō est. q2 ea scia q̄ habet ex infusione tm̄. et nō p̄t acqri. hz necessario aliud obiectū. Vn̄ rō distinctionis ꝓpria. est obiecti diuersitas. sic scia aie Christi infusa altioris obiecti est. ꝛ sub altiori lumine. quare distinguitur a nostra acqsita. nō sic scia Ade. Quare in ista re oportet attēdere pncipalr̄ alietatē obiecti. ꝛ nō p̄cise infusionem. Quō aūt habitus distinguant penes pncipia ꝛ penes que videbitur infra. q. liiij. ar. scd̄o.

¶ Argumētū in ꝯtrariū ꝯfirmat ꝯclōnē rn̄siuā.

¶ Ad p̄mum ergo dicendū. q deus q̄tum ad suam naturā equaliter se hz ad oēs. sed sm ordinem sue sapientie certa ratione quedam tribuit aliquibꝫ que non tribuit alijs.

¶ Dicendū ad maiorē vera. Deus eq̄liter se hz ad oia q̄tum ad naturā. q̄ ab oibꝫ distat in infinitū. ꝛ q̄ ab oibꝫ pticipat. ꝛ nihil excludit a bonitate dei in cōi. Si āt intelligat q deus eq̄liter se habeat ad oēs sm ordinez sue sapientie. ita q oibꝫ eq̄liter ordinet bona in pticulari. et bona in eq̄li gradu. nō est vera maior. Vltra. dico q qbusdā infundit. put reqrit sua ordinata volūtas. Sz negat ꝯña. q ḡ oibꝫ. ¶ Et de ista maiore vide D. sanc. p̄. p.q.xxiij.arti.iiij.ad p̄mū. q2 si ꝯsiderat cōicatio boni in cōi. sic absq3 electōe tribuit oibꝫ. q2 scz nihil ē qd̄ nō pticipet aliqd de bonitate ip̄ius. Sz si ꝯsiderat cōicatio istiꝰ vl illius boni. nō absq3 electōe tribuit. q2 q̄dā bona dat aliqbꝫ q̄ nō dat alijs. Hec ibi. Vbi habes declaratōnem eius qd̄ dr̄ hic. Et vide etiā ad ꝓpositū D. sanc. in de veritate mate. sexta. q. ij. ad. v. ꝛc̄. q2 habitudies dei ad res p̄nt dupl̄r ꝯsiderari. Vno mō q̄tū ad p̄mā dispositōem sm diuinā sapientiā diuersos gradꝰ in rebꝫ ꝯstituentez. Et sic nō eodē mō se hz deus ad oia. Alio mō sm q iaz rebꝫ dispositis pusdet. Et sic silr̄ se hz ad oia inq̄tū oibꝫ eq̄liter dat sm ꝓportōnem ꝛc̄. Habet ḡ diuina sapientia diuersimode q̄tum ad p̄mam dispōnem. ꝛ redeunt ille solutōnes in idem cū ea q̄ hic ponitur.

Deꝰ eq̄lr̄ se hz ad oia

¶ Ad scd̄m dicendū. q hoc qd̄ deus in omnibꝫ operatur sm modum eorū nō excludit quin deus quedam operet que natura operari nō potest. sed ex hoc seq̄tur q nihil operat ꝯtra id qd̄ nature ꝯuenit

¶ Dicendū q maior vera ad hunc sensum. q deus nihil opatur in rebus qd̄ sit ꝯtra naturam eaꝫ. q2 sunt in potentia obedientiali ad oē qd̄ deus agit. Si āt intelligatur q nihil agat. nisi q reqrat modus nature naturalis pure. Negatur. imo agit multa supra istum modū naturalē. tamē nō ꝯtra. sed supra. q2 id qd̄ est a deo p̄ter ordinem naturalē. est sm potentiā obedientialem.

Minor. vera de habitibꝫ naturalibꝫ q causantur ex actu. Tamē supnaturales nō. sed negat ꝯsequētia. Et aliqd p illa solone habet supra. q.x.ar.iiij. ad scd̄m. quia eō quicqd deus opatur in rebus est naturale simplr̄. sed qd̄ vult vt sit naturale eis ꝛc̄. Et patz fundamentū huiꝰ solutōnis ex pᵃ pte.q.c.v.ar.vj. qa deus potest agere p̄ter ordinem (naturalem videlicz) rebus inditum.

¶ Circa solutōem nota. q p̄ternaturale nō ē idē q ꝯtra naturā. Sz ē idē qd ad id qd̄ ꝯuenit alicui ꝯtra naturā Quid p̄ter naturale.

et sup naturā. z extra naturā. z qcūqȝ alio mō. q tñ nō est ɔtra naturā. Et ita deus agit multa q̄ sunt p̄ter naturaȝ ꝓpriā rei. Tñ qcūqȝ agit sunt ſm potētiā obedientialē. qȝ creatura capax ē cuiuslibet qd de⁹ i ea agēre ordinauerit.

¶ Ad tertiū dōm. q actus q̄ ꝓducunt ex habitu infuso. nō causant aliquē habitū. ſȝ ɔfirmāt habituȝ p̄existentē. sicut medicinalia remedia adhibita hoī sano ꝑ naturā nō causant aliquā sanitatē. ſȝ sanitatē ꝑus habitam corroborant.

¶ Dicendū. ad minorem. ſȝ ex illis actib⁹. s. sequētib⁹ habitū īfusuȝ causat̄ siñis habit⁹. Negat̄. Scd̄s āt Erbicoꝝ vult. q ex actib⁹ causat̄ habitus nō p̄existēte habitu. Si āt habit⁹ p̄existat. tūc ex seqntib⁹ actib⁹ augef̄ z robora͛t. Cōsequētie alie nihil faciūt. qȝ nō sequunt̄ ex positiōne nostra. vt patuit zc̄.

¶ Questio. lij. de augmento habituū.

DEinde ɔsiderandū ē de augmento habituū. Et circa h̄ q̄runt̄ tria. Prio. vtrū habitus augeant̄. Scd̄o. vtrū augeant̄ per additōnem. Tertio. vtrum q̄libet actus augeat habitum.

¶ Patȝ ordo. qȝ generatio p̄supponit̄ ꝑfectōni accidētali salt̄ē. q̄lis ē augmētatio. Ideo ꝑus determinat de cōgnatōis z ꝓductōis habituū. anteqȝ de augmēto zc̄. Et duo facit. Prio q̄rit. an augmentatio ɔueniat. Scd̄o quō articulo scd̄o z tertio.

¶ Utrū habitus possit augeri.

AD p̄mū sic ꝓcedit̄. Uidet̄ q habit⁹ augeri nō possit. Augmentū eñ ē circa q̄ntitatē. vt d̄r in. v. physicoꝝ. ſȝ habitus nō sunt in gn̄e q̄ntitatis. ſȝ in gn̄e q̄litatis. ḡ circa eos augmentū eē nō pt̄. ¶ P̄. habit⁹ ē ꝑfectio q̄dā. vt d̄r in. vij. physi. ſȝ ꝑfectio cū importet finē z terminū. nō videt̄ posse recipe magis z min⁹. ḡ habit⁹ augeri nō pt̄. ¶ P̄. in his q̄ recipiūt magis z min⁹ ɔtingit esse alteratōem. alterari eñ d̄r qd de min⁹ calido fit magis calidū. ſȝ in habitib⁹ nō ē alteratio. vt ꝓbatur in vij. physicoꝝ. ḡ habit⁹ augeri nō pn̄t ¶ Sȝ ɔ̄ est q fides est q̄dā habit⁹ z tñ augef̄. vñ discipuli dn̄o dicunt. Dn̄e adauge nob̄ fidē. vt habet̄ Luce. xvij. ergo habitus augentur.

¶ Hic querit an habitus possit augeri.

¶ Rn̄deo dōm. q augmentū sicut z alia ad q̄ntitatē ꝑtinētia a quātitatib⁹ corꝑalib⁹ ad res sp̄ūales et intellectuales trāsferunt̄. ꝓpter ɔnaturalitatē intellect⁹ nr̄i ad res corꝑales. q̄ sub imaginatōe cadūt Dicit̄ aūt in quātitatib⁹ corporeis aliq̄d magnum ſm q ad debitā ꝑfectōem quātitat̄ ꝑducit̄. vñ aliq̄ q̄ntitas reputat̄ magna in hoīe. q̄ nō reputat̄ magna in elephāte. vñ z in formis dicim⁹ aliq̄d magnū ex hoc q ē ꝑfectū. Et qȝ bonū hȝ rōem ꝑfecti. ꝓpter hoc in his q̄ nō mole magna sunt. idē ē eē mai⁹ qd melius. vt Aug. d̄r in. viij. de trini.

¶ In corꝑe hui⁹ articuli D. sic ꝓcedit. Prio exponit titulū q̄stionis. Scd̄o recitat aliq̄s opiniōes circa q̄situ̅ ibi. Scd̄m h̄ igit̄ zc̄. Tertio determiat veritatē. mīdēdo directe ad q̄situ̅. ibi. Ut igit̄ hm̄ōi zc̄. Quo ad p̄mū ponit duo notabilia exponētia q̄situ̅. Scd̄m ibi. Perfectio āt zc̄. Exponit ḡ p̄mo terminū q̄siti qd sit formā augeri qȝ est fieri magnā. Magnū āt in formis transfert̄ a magnitudine corꝑali. q̄ d̄r magna. qȝ ꝑfecta ſm ɔditōem subiecti. Uñ z in formis d̄r aliq̄d magnū. qȝ ꝑfectū. Et qȝ ꝑfectū ē bonū z ecōtra. Iō d̄r Aug. zc̄. Dein cū d̄r

¶ Perfectio aūt forme dupl̄r pt̄ ɔsiderari. Uno mō ſm ipam formā. Alio mō ſm q subiectū ꝑticipat formā. Inquantū igit̄ attēdit̄ ꝑfectio forme ſm ipam formā sic d̄r ipa eē parua vl̄ magna. puta magna vl̄ parua sanitas vel sc̄ia. Inq̄ntū vo attendit̄ ꝑfectio forme ſm ꝑticipatōem subiecti. d̄r magis z minus. puta magis vl̄ minus. albū z sanū. Nō aūt ista distinctio ꝓcedit ſm hoc q forma habeat esse p̄ter materiā aut subiectū. ſȝ qȝ alia ē ɔsideratio eius ſm rōem sp̄ēi sue. z alia ſm q ꝑticipat̄ in subiecto

¶ Notat aliā expōnem q̄sti distinctiuā ei⁹ qd iā dictū est. qȝ duplex ē ꝑfectio in formis. z ſm h̄ erit duplex augmentū. Una ē ſm formā in se z in abstracto. Alia ſm q subiectū ꝑticipat formā. vt in ɔcreto d̄r magis albū. magis sanū. Et nō fundat̄ ista distinctio in reali abstractōe ꝑ separatōem forme accn̄talis a subiecto. ſȝ in alia z alia cōsideratōe zc̄. Circa istā duplicē ɔsideratōnem forme nota. q circa h̄ ē difficultas apud Thomistas. An illa maior ꝑticipatio scd̄a sit solū ſm eē. z nullo mō ſm formā. ita q nō sint grad⁹ in formis. ita q ipa eēntia nō habeat magis z min⁹. ¶ Sȝ de h̄ infra. q. liij. ar. ij. ad 2ᵐ. qȝ ſm D. sanc. p̄. ꝑ. q. xlij. ar. p̄. ad p̄mū. Ipa intēsio forme z remissio ē ipsius eēntie forme. z nō tm̄ eē. Sȝ illa intensio ē rōne modi essendi in subiecto. ita q solū in ɔcreto habeat magis. Sȝ aliq̄n ē ſm additōem ad formā ſm se ipam. ita q pt̄ augeri. etiā in subiecto nō intēdat̄. Et h̄ D. hic vult. Uide Doc. sanc. p̄. ꝑ. vbi iā dare. qȝ ponit p̄mā radicē intēsionis eē formā. Deinde maioritatē ipsius eē ꝓuenire ex maioritate eēntie. q̄uis illa maioritas nō ɔueniat forme nisi sit in subiecto. Et tñ nō sola participatio augef̄. sed etiā forme eēntia. Logice tñ loquēdo nō attribuit̄ magis z min⁹ formis vt ſcant̄ in abstracto. licet physice loquēdo essentia forme etiā intendat̄. Augmentū āt qd ē ꝑ additōem pt̄ attribui habitib⁹ aliq̄b⁹ ſcat̄ in abstracto. Sicut d̄r maior vl̄ minor sc̄ia. ſȝ nō magis ꝓpt̄ modū ſcandi abstracti q̄ ē ꝑ modū subic. cui adeo repugnat intensio. vt etiā forme accn̄tali q̄ physice ſm eēntiā intendit̄. dū tñ in abstracto ſcat̄ intēsio nō attribuit̄.

¶ Scd̄m h̄ igit̄ circa intensionē z remissionē habituū z formaꝝ fuerūt q̄ttuor opiniōes apd̄ phos. vt Simplici⁹ narrat in cōmēto p̄dicamētoꝝ. Plotinus eñ z alij platonici ponebant ipas q̄litates. z habit⁹ suscipe magis z minus ꝓpter h̄ q materiales erāt. z ex h̄ habebant indeterminatōem quādaȝ ꝓpter materie infinitatē. Alij vo in ɔtrariū ponebant q ipe q̄litates z habit⁹ ſm se nō recipiebāt magis z min⁹. ſȝ q̄lia dicunt̄ magis z min⁹ ſm diuersaȝ ꝑticipatōem subiecti. puta q iusticia nō dicat̄ magis et minus. sed iustū. z hanc opinionē tangit Aristoteles in p̄dicamentis.

¶ Hic ɔ̄ter D. recitat aliq̄s (p̄sertim q̄ttuor opiniōnes) circa q̄situ̅ iā expositū z distinctū. Et p̄mo recitat

Essentia forme intendit̄.

duas opiniones ꝯrias ⁊ extraneas. Scđo duas alias. vnā mediā q̄ ad duas p̄mas. ⁊ vnā omīno falsam. ibi. Tertia fuit opinio ⁊c̄. Due ḡ p̄me opiniones fuerūt ꝯrie et extreme ⁊c̄. vt p꞉ clare in l͞ra. Cōsequēter cū dr̄

¶ Tertia fuit opinio Stoicoꝝ media īter has. posuerūt eñ q̄ aliq̄ habit⁹ fm̄ se recipiūt magis et min⁹ sicuti artes. q̄dā āt nō. sicut ꝟtutes. Quarta opinio fuit quoꝝūdā dicentiū q̄ qualitates ⁊ forme imateriales nō recipiunt magis ⁊ minus. materiales aūt recipiunt.

¶ Recitat alias duas opiniōes. vnā q̄ ē media inter p̄mas duas. de q̄ etiā infra. q. lxvj. ar. p̄. q̄ nō oino male dixerūt. ꝟtutes eñ ⁊ habit⁹ appetitiui nō recipiūt magis ⁊ min⁹ fm̄ se (scꝫ nec physice ⁊ p̄ additiōem) Sꝫ habit⁹ itellectuales aliq̄. vt patebit vbi iā. ¶ Alia et q̄rta in ordie nō ē ꝟa. q̄ habit⁹ itellect⁹ ⁊ mlte forme imateriales recipiūt magꝭ ⁊ min⁹. accn̄tales āt nō p̄ se subsistētes.

¶ Ut igiꝭ hm̄oi rei veritas manifestet. ꝯsiderandū est q̄ illud fm̄ q̄ sortiꝭ aliq̄d sp̄ēm. optet esse fixū et stans. ⁊ q̄si indiuisibile. q̄cūq꞉ eñ ad illud attingunt sub specie ꝯtinentꝭ. q̄cūq꞉ aūt recedūt ab illo. vel in plus vel in minus. ꝑtinēt ad aliā sp̄ēm vl̄ ꝑfectiorē vel imꝑfectiorē. vn̄ ph̄s dr̄ in. viij. metaph. q̄ sp̄ēs rerū sunt sicut nūeri. in q̄bꝫ additio vl̄ diminutio variat sp̄ēm. Si igiꝭ aliq̄ forma vel q̄cūq꞉ res fm̄ seipam. vel fm̄ aliq̄d sui sortiaꝭ rōem sp̄ēi. necesse est q̄ fm̄ se ꝯsiderata habeat determinatā rōem q̄ neq꞉ in plus excedere. neq꞉ in min⁹ deficere possit. ⁊ hm̄oi sunt calor ⁊ albedo. ⁊ alie hm̄oi q̄litates q̄ nō dicūꝭ in ordie ad aliō. ⁊ mlto magꝭ suba q̄ ē p̄ se ens

¶ Hic ꝯñter D. determinat veritatē. ⁊ p̄ ꝯñs q̄d sit rn̄dendū ad q̄stū. Circa q̄d sic ꝓcedit. p̄mo ponit aliq̄s ꝯclones p̄ambulares. Ex q̄bꝫ scđo infert ꝯclonē resp̄ōsiuā verā ad q̄stū. ibi. Sic igiꝭ p꞉ ⁊c̄. Quo ad p̄mū p̄mittit duas ꝯclones p̄ambulares ḡnales declaratorias rn̄siue. scđam ibi. Si ꝟo ꝯsiderem⁹ ⁊c̄. Cōclusio ḡ p̄ma p̄ambularis ḡnalis correspōdens p̄mo mēbro secundi notabilꝭ ē. Aliq̄ q̄litas vl̄ forma p̄t fm̄ seipam augeri. ⁊ aliq̄ nō. Illā ꝯclonē. q̄ generaꝭ D. explicat p̄ duas alias ꝯclones. ex q̄bꝫ infert q̄si corollarie illā p̄mā ꝯclusionē ḡnalē. Scđam ꝯclonē explicatiuā ponit. ibi. Illa ꝟo q̄ recipiūt ⁊c̄. Cōclusio p̄ma explicatiua p̄cedēs ē. Si aliq̄ forma vl̄ q̄cūq꞉ res fm̄ seipam. vel fm̄ aliq̄d sui sortiaꝭ sp̄ēm. illa fm̄ se augeri vl̄ minui nō p̄t. Probaꝭ. q̄ illō fm̄ q̄d sortiꝭ aliq̄d sp̄ēm. oꝑꝫ eē fixū ⁊ stans. ⁊ q̄si indiuisibile. ḡ seq̄ꝭ ꝯclo. q̄ si fm̄ seipam. vl̄ fm̄ aliq̄d sui h꞉ sp̄ēm q̄ fm̄ se augeri vl̄ variari nō p̄t. Cōsequētia nota. Añs ꝓbaꝭ rōne ⁊ auctoritate. Quecūq꞉ eñ ad illud ⁊c̄. Auctoritate ibi. Vn̄ ph̄s ⁊c̄. Et ponit D. exemplum de hm̄oi formis. sicut calor ⁊ albedo ⁊c̄. daꝝ ē. Et attēde q̄ nō intendit ꝯclo q̄ aliq̄bꝫ formis. vt ꝟcanꝭ in abstracto attribuaꝭ magꝭ ⁊ min⁹. sꝫ q̄ fm̄ seipas augenꝭ p̄ additionem vl̄ accessum ad specificās. Et dicunꝭ in abstracto maiores vl̄ minores. Sicut maior ⁊ minor scia vl̄ maior mot⁹ Prius āt dictū ē q̄ logice loquēdo nō attribuiꝭ eis magꝭ ⁊ min⁹ q̄d ē fꝫ intēcionē. sꝫ physice loquēdo oīa ꝯtra ꝟe intēdaꝭ. vn̄ nō ē discrepātia. ⁊c̄. Deinde cū dr̄

¶ Illa ꝟo q̄ recipiūt sp̄ēm ex aliq̄ ad q̄d ordinaꝭ. p̄nt fm̄ seipa diuersificari in plus vl̄ minus. ⁊ nihilominus sunt eadē specie ꝓpꝭ vnitatē ei⁹ ad q̄d ordinanꝭ et q̄ recipiūt sp̄ēm. sicut mot⁹ fm̄ se ē intēsior ⁊ remissior. ⁊ tn̄ remanet eadē sp̄ēs ꝓpꝭ vnitatē termini ex q̄ specificaꝭ. ⁊ idē p̄t ꝯsiderari in sanitate. nā corpus ꝑtingit ad rōem sanitatꝭ fm̄ q̄ h꞉ disp̄ōem cōuenientē nature aīalis. cui p̄nt disp̄ōnes diuerse cōuenientes eē. vn̄ p̄t variari disp̄ō in plus vl̄ in minus. ⁊ tn̄ sp̄ remanet sanitatꝭ rō. vn̄ ph̄s dr̄ in. x. ethicoꝝ. q̄ sanitas ip̄a recipit magꝭ ⁊ min⁹. nō eñ eadē ē ꝯmensuratio in oībꝫ. neq꞉ in vno ⁊ eodē sp̄. sed remissa ꝑtinet sanitas vsq꞉ ad aliq̄d. hm̄oi āt diuerse disp̄ōnes vl̄ ꝯmēsuratōnes sanitatꝭ se hn̄t fm̄ excedens ⁊ excessum. vn̄ si nomē sanitatꝭ eēt iposituꝫ soli ꝑfectissime ꝯmēsuratōi. tunc ip̄a sanitas nō diceretꝭ maior vl̄ minor. Sic igiꝭ p꞉ q̄liter aliq̄ q̄litas vl̄ forma possit fm̄ seipam augeri vl̄ minui. ⁊ q̄liter nō.

¶ Subiūgit aliā ꝯclonē explicatiuā p̄me ꝯclonis ḡnalis ambarꝭ. talē. Illa q̄ recipiūt sp̄ēm ex aliq̄ ad q̄d ordinaꝭ p̄nt fm̄ seipa diuersificari in plus vel in min⁹. Probaꝭ ex intētōe D. Ille forme fm̄ se p̄nt diuersificari in plus vel in minus q̄ eedē in specie manētes p̄nt plus vel min⁹ accedere ad terminū sue specificatōis. sꝫ tales forme sunt huiusmodi. igiꝭ. Maior p꞉. q̄ forma fm̄ se respicit terminū sue specificatōis. ḡ si variaꝭ in ordine ad illū terminū fm̄ se variaꝭ. ḡ etiā si ip̄e maneat vnus indiuisibilis ip̄e erit vna. ⁊ sic fm̄ se maior vel minor cū se ꝓpinqui⁹ vel minus ꝓpinque h꞉ ad terminuꝫ. ⁊ tn̄ manet vna. q̄ termin⁹ vn⁹ a q̄ h꞉ vnitatē. Minor declaraꝭ exēplariter de motu ⁊ sanitate. q̄ corp⁹ dr̄ sanū fm̄ q̄ attingit disp̄ōnē nature aīaꝭ ꝯuenientē. sꝫ sub tali disp̄ōne multi gradus sunt fm̄ q̄s amplius ⁊ min⁹ attingit terminū specificū sanitatis aīaꝭ. et tn̄ sp̄ remanet rō sanitatꝭ ꝓpter vnitatē termini ad quē hm̄oi gradus ordinaꝭ ⁊c̄. Vn̄ n̄ dicim⁹ nō solū q̄ sanitas magis vel min⁹ insit. sꝫ etiā q̄ sit maior vel minor. ⁊ daꝝ exēplū est in motu q̄ vn⁹ manēs rōne termini ⁊ spacij intn̄ maior ē fm̄ q̄ q̄s magꝭ accedit ad terminū. Vn̄ si q̄s nō magis velociter ambulet. sꝫ vno mō p̄ totā viā. tn̄ q̄n appropinquat termino est maior mot⁹ q̄ ꝓpe initiū.

¶ Si ꝟo ꝯsiderem⁹ q̄litatē vl̄ formā fm̄ ꝑticipatōem subiecti. sic etiā inueniūꝭ q̄daꝫ q̄litates ⁊ forme recip̄e magis ⁊ min⁹. ⁊ q̄dā nō. hm̄oi āt diuersitatꝭ causaꝫ Simplici⁹ assignat ex h̄ q̄ suba fm̄ seipam nō p̄t recip̄e magꝭ ⁊ min⁹. q̄ est ens p̄ se. ⁊ iō ois forma q̄ substātr ꝑticipaꝭ in subiecto. caret itensiōe ⁊ remissiōe. vn̄ in ḡne sube nihil dr̄ fm̄ magꝭ ⁊ min⁹ Et q̄ q̄ntitas ꝓpinq̄ ē sube. ⁊ figura etiā ꝯseq̄ꝭ q̄ntitatē. inde est q̄ neq꞉ etiā in istis dr̄ aliq̄d fm̄ magꝭ aut minus. Un ph̄s dr̄ in. vij. phy. q̄ cū aliq̄d accipit formā ⁊ figurā. nō dr̄ alterari. sꝫ magꝭ fieri. Alie ꝟo q̄litates q̄ sꝭ magꝭ distātes a suba ⁊ ꝯiūgūꝭ passiōibꝫ et actionibꝫ. recipiunt magis ⁊ minus fm̄ ꝑticipationem subiecti.

¶ Hec est scđa ꝯclusio p̄ambularis corn̄dens scđo mebro scđe notabiꝭ supius posi. ⁊ est talis. Si ꝯsideremus q̄litatē vel formā fm̄ ꝑticipatōnem subiecti sic q̄dā recipiūt magis ⁊ min⁹. q̄dā nō. Ille ꝯclo ꝓbatur dupliciter.

Prio rōne Simplicij. scđo rōne explicatiua. rōne Simplicij. ibi. Pōt āt z magis ꝛc. Assignat ğ Simplici⁹ rōnē diuersitatis. z tñ inexplicatā scʒ ꝑꝑ maiorē ꝓpinquitatē ad subaʒ. q̄ nō pt recipe magis z min⁹. darep ʒ in lr̃a. ¶ Nos ta circa hec. z p itellectu seq̄ntiū statim in ꝑrio textu vbi dr̄ suba nō recipe magis z min⁹ (qꝛ h̄ posset pati calūniaʒ de gr̄e qđ est ꝑfect⁹ in vna specie q̄ȝ in alia) ¶ Nota iḡ ꝙ suscipe magis z min⁹ capit dupl'r Uno° p h̄re ee ꝑfect⁹ et īꝑfect⁹. z h̄ mō oē gen⁹ cuiuscūq̄ ꝑdicamēti etiā sube

Suba an suscipiat magis suscipit magis z min⁹. vt pt patere ex. viij. metaph. qꝛ for me rex. h̄nt se sic nūeri. ita ꝙ natura gn̄is ꝑfectiori mō ser uat in vna specie q̄ȝ in alia. q̄re dr̄ ꝯmētator. xij. metaph: ꝙ gen⁹ dr̄ p pri⁹ z posteri⁹ sm̄ esse. Alio° capit suscipe magis z min⁹ p intēdi z remitti. h̄ est p ꝑfici z augeri sm̄ suū ꝓpriū ee. i. p acq̄rere maiorē z minorē ꝑfectiōeʒ in ꝓprio ee Et h̄ dupl'r. vl' i mult̄ z diuersis. vl' in vno z eodē successiue. req̄rit āt vtrūq̄ ad suscipere magis z min⁹ ꝓprie. ita ꝙ in diuersis reperiat' sm̄ magis z min⁹. z ꝙ in eodē successiue ꝑfici possit. z h̄ mō loq̄ndo de suscipe magis z minus. tūc sm̄ ph̄m in ꝑdicamētis nō iuenit' in suba aut q̄ntita te. Et p h̄ pñt solui q̄ possent apparere ꝯtra in d. san. qꝛ capiēdo suscipere magis z min⁹ large. scʒ p h̄re esse ꝑfectius in vno q̄ȝ in alio. dr̄ q̄nq̄ subaʒ h̄re magis z min⁹. capiendo ꝓprie. scʒ p h̄re ee ꝑfectius in eodē successiue negat magis z min⁹ vel suscipe magis z min⁹ a suba. sicut in h̄ loco z alibi. Quare cū d. san. simpl'r z sine determinatione loq̄t' subam nō suscipe magis z min⁹, itelligēdū ē ꝓprie. scʒ p h̄re ee min⁹ ꝑfectū z magis ꝑfectū in eodē successiue. et sic apđ oēs aīa rōnalis nō suscipit magis z min⁹. sʒ an ꝑmo°. scʒ i diuers̄ habeat ee ꝑfecti⁹ z īꝑfecti⁹ tāgēt postea In ꝑdicamētis āt loq̄t' Aristo. solū de substātijs ꝯplet̄ ꝑma z scđa vbi nō icludit' aīa rōnal'. ¶ Nota āt p maiori explicatōe ꝙ v̄ba ph̄i in ꝑdicamētis talia sunt. Uidet' āt suba nō suscipe magis z min⁹ Dico āt h̄ nō ꝙ substātia nō sit magis z min⁹ a suba. h̄ eīm dictū ē. qꝛ ē. sʒ qm̄ vnaq̄q̄ suba. h̄ ipʒ qđ ē nō dr̄ magis z min⁹. vt hec suba hō nō ē magis aut min⁹ hō. nec a seipo nec alter ab altero. nō eīm alter altero magis hō. sicut est albū altero magis albū ꝛc. vbi vult ph̄s. ꝙ subaʒ nō suscipe magis z min⁹. pt dupl'r itelligi. Uno° ꝙ suba in cōi nō ꝑdicet' cū magis et minus z hunc sensum excludit. quia dixit supra ꝙ species est magis substantia q̄ȝ genus. et ꝙ prima substantia est maxime suba. Un̄ dr̄. h̄ āt dictum ē. qꝛ est. scʒ ꝙ suba sit magis q̄ altera suba gn̄e. Scđo mō itelligit' ꝙ id qđ dr̄ suba. scʒ hō. leo. bos ꝛc. nō dr̄ magis z min⁹. ita ꝙ hō idē sit nūc min⁹ postea magis hō. vel vn⁹ hō magis hō q̄ȝ ali⁹ hō. Et h̄ vult cū dr̄. Sʒ qm̄ vnaq̄q̄ suba h̄ ipm̄ qđ ē ꝛc. qꝛ scʒ eadē in nūero vel specie nō suscipit magis z min⁹. et loq̄t' de substātijs ꝯpletis vt p h̄ nō habeat' argumētū de aīabꝫ rōnalibꝫ. qꝛ hē nō sunt sube ꝯplete. Deīn ibi.

¶ Pōt āt z magis explicari h̄mōi diuersitatis rō.

In h̄ corpe. vt eīm dictū est. id a q̄ aliq̄d h̄ꝫ speʒ oꝫ manere fixū z stās in idiuisibili. duobꝫ igit' modis pt ꝯtingere ꝙ forma nō ꝑticipet' sm̄ magis z min⁹. Uno°. qꝛ ꝑticipans h̄ꝫ spēm sm̄ ipam. z in est ꝙ nulla forma subal' ꝑticipat' sm̄ magis z min⁹. z ꝑpter h̄ ph̄s dr̄ in. viij. metaph. ꝙ sic nūer⁹ nō h̄ꝫ magis neq̄ min⁹. sic neq̄ suba q̄ est sm̄ spēm. i. q̄ntū ad ꝑticipatōeʒ forme specifice. sʒ si q̄dē q̄ cū materia. i. sm̄ materiales dispōnes iuenit' magis z min⁹ in suba. Alio° pt ꝯtingere ex h̄ ꝙ ipa indiuisibilitas est de rōne forme. vn̄ oꝫ ꝙ si aliq̄d ꝑticipet formā illā ꝙ ꝑticipet illā sm̄ rōnem idiuisibilitatis. z inde est ꝙ spēs nūeri nō dicūt' sm̄ magis z min⁹. qꝛ vnaq̄q̄ spēs in eis ꝯstituit' p indiuisibilē vnitatē. z eadē rō est de spēbꝫ q̄ntitatis continue que sm̄ nūeros accipiunt'. vt bicubitū z tricubitū. z de relatōibꝫ. vt duplū z triplū. z de figur̄. vt trigonū z tetragonū. z hāc rōnē ponit Aristo. in ꝑdicamēt̄. vbi assignās rōnē q̄re figure nō recipiūt magis z min⁹ dr̄. Que q̄dē recipiūt trigoni rōnē et circuli. z silit̄er trigona vl' circuli sunt. qꝛ indiuisibilitas est de ipa coꝝ rōne. vn̄ q̄cūq̄ ꝑticipāt rōnē coꝝ opꝫ ꝙ indiuisibiliter participent.

¶ Probat D. ꝯclōneʒ ꝑcedentē rōne explicāte dictū Simplicij. Et argūit' sic. Id a q̄ aliq̄d h̄ꝫ spēm oꝫ manere fixū z stās in idiuisibili. igit' si ꝑticipans formā habeat spēm sm̄ illā formā. vl' si indiuisibilitas ē de rōne forme tal' forma nō h̄ꝫ magis z min⁹ in subiecto. Tenet ꝯn̄a. qꝛ si forma tal' recipet magis z min⁹. tūc spēs subiecti nō esset stabilis z fixa. z si forma ꝑficeret' sm̄ ꝑticipatōeʒ subiecti. tūc ei⁹ rō nō esset in indiuisibili. Añs euidēs. Exēplum vel corollariū ex ꝑma pte ꝯn̄tis. Nulla forma subal' ꝑticipat' sm̄ magis z min⁹. pʒ qꝛ subiectū sm̄ eā h̄ꝫ spēm Et pʒ auctoritate ph̄i. viij. metaph. vt in lr̄a. Corollariū ex scđa pte ꝯn̄tis. ibi. Et inde est ꝙ spēs numeri ꝛc. dare in lr̄a. Et ꝙ illa sit v̄a rō. scʒ ꝙ idiuisibilitas forme facit nō suscipe magis z min⁹. pꝫ p Aristo. in ꝑdicamēt̄. vt in lr̄a.

¶ Circa q̄dā tacta in illa ꝯclōne. z circa auctoritatē ph̄i in. viij. metaphy. tex. ꝯmē. x. ꝙ sicut nūer⁹ ꝛc. Nota ꝙ huic auctoritati z expōni D. sanc. in ꝯmēto ibidē. innititur Capreolus in. ij. dis. xxxij. z vult ꝙ vna aīa rōnal' infra eandē spēm sit ꝑfectior alia. Et h̄ ad longū vbi iā soluēdo defendit. Sʒ q̄dā alij de via Doc. sanc. innitunt' v̄bis h̄ positis. z ex eis trahere volūt. ꝙ nō sit inequalitas in esse subali. Nec ꝙ vna sit nobilior alia q̄ntū ad aliq̄d intrinsecū. Sʒ q̄ntū ad hoc ꝙ vna magis ꝑticipat' a materia q̄ȝ alia. qꝛ videlicʒ materia meli⁹ disposita meli⁹ ꝯseruat formā. Et qꝛ materia meli⁹ disposita pone sensitiue abiliores sunt ad deseruiendū actibꝫ aīe rōnal'. Diceret āt Capreolus z cū sequētes. ꝙ vna aīa rōnal' ē maior alia. etiaʒ q̄ ad ee subale. Nec tñ suscipit magis z min⁹ ꝓprie. qa nulla eadē ꝑficit' in ee ꝓprio. Et ꝙ oppositū nō habet' ex D. h̄. qꝛ sm̄ materiales dispōnes nō inuenit' solū maior abilitas ad agēdū. sʒ etiā maior ꝑfectio in eēndo. Et qn̄ ph̄s loq̄t' in ꝑdicamēt̄. ꝙ sm̄ subam ꝓpriā nō inuenit' magis z min⁹ in suba. ita ꝙ ifra eādē spēm nulla ē maior alia Loquit' de ꝯpleta. vt pʒ ex exemplis suis ꝛc. Sʒ de his alibi magis in ꝑ. ꝑ. ꝛc.

¶ Sic igit' pʒ ꝙ cū habit⁹ z dispōnes dicantur sm̄ ordinē ad aliq̄d. vt dr̄ in. vij. phyſi. dupl'r pt intensio z remissio in habitibꝫ z dispōnibꝫ ꝯsiderari. Uno° sm̄ se. put dr̄ maior vl' minor sanitas. vl' maior vl' minor sciā q̄ ad plura vl' pauciora se extendit Alio° sm̄ ꝑticipatōeʒ subiecti. put scʒ eq̄lis sciā vel sanitas magis recipit' i vno q̄ȝ in alio sm̄ diuersaʒ aptitudinē. vl' ex natura. vl' ex ꝯsuetudine. nō eīm habitus z dispō dat spēm subiecto. neq̄ iterū in sui ratione includit indiuisibilitatē. Quō aūt circa ꝓprie se habeat infra dicetur

¶ Hic vltio D. infert ex ꝑoribꝰ ɔclōibꝰ p̄ambulatibꝰ ɔclōnē missuā. cū determinatōe. talē. Habitꝰ ⁊ dispōnes (p̄sertim intellectuales habitꝰ. ⁊ dispōnes corpales) p̄nt dupl'r augeri, videlȝ ꝑm ſe ⁊ ꝑm ꝑticipatōeȝ subiecti. D. explicat pᵒ ɔclōnē istā (put dr maior vl' minor. sanitas vl' scia. vl' put eq̄lis scia vl' sanitas ⁊c.) Probat ex Doctore. Forma respectiua q̄ dr vl' ordinat ad aliqd (a quo spēm hȝ) nō dās spēm subiecto. Nec in sui rōe indiuisibilitatē includēs. pt augeri illi duplici mō. ſȝ habitꝰ ⁊ dispositōnes aliq̄ sunt hmōi forme. igit' seq' ɔclo. Maior pȝ ex ɔclōnibꝰ p̄ambulatibꝰ. q̄ forme absolute q̄ vel dāt spēm subiecto. vl' ꝑm rōem indiuisibilē insunt. neutro mō augeri p̄nt. vt pȝ ex scda ɔclone p̄ambulari. Forme vero absolute nō dātes spēm. nec ꝑm rōem idiuisibilitat'. sub iectum respiciētes. augeri p̄nt scdo mō. ſȝ nō pᵒ mō patȝ ex scda ɔclone p̄ambulari. Forme ꝟo respectiue (.i. recipientes spēm ab extrinseco) (nō q̄ relatiua ꝑm eē. nec includētia relatōem de gn̄e ad aliqd. ſȝ trāscendentē) vtro q̄ mō sunt augmētabiles. Patȝ ex pᵒ p̄ambulari. ⁊ scda explicatiua. Minor patȝ de se ex p̄dicamēt'. ⁊ ex. vij. physicoꝝ ⁊c. Quare āt dixerim in ɔclone. Habitꝰ intellectuales. ⁊ dispōnēs corpales. Notat D. in fine articuli q̄ habitꝰ appetitiui ⁊ morales siue ꝟtutes. solū vno mō augent'. s. ꝑm ꝑticipatōnem subiecti. nō ꝑm se. Et de h̄ ex intēsione infra q. xvj. ar. s. ¶ Nota circa explicatōem ɔclonis. q̄ sanitas alit' augef ꝑm se q̄ scia. q̄ scia augef ꝑ additōeȝ. ſȝ nō sanitas. ſȝ ꝑ maiorē accessū ad maximū sue spēi. Vn̄ D. ar. ij. dt. In habitibꝰ corpalibꝰ nō nihil videt' fieri augmētū ꝑ additōeȝ. vide ar. seq̄n. i vlt. tertiū.

¶ Argumentū in ɔ̄riū. ꝓbat ɔclone missuā formalit' ad q̄situ. q̄ deducta ⁊ explicata ē ꝑ articulū ⁊c.

¶ Ad pmū ḡ dōȝ. q̄ sicut nomē magnitudis deriuat' a quātitatibꝰ corpalibꝰ ad itelligibiles ꝑfectiones formaꝝ. ita etiā ⁊ nomē augmēti. cuius terminus est magnum.

¶ Dicendū ad maiorē. Augmētū q̄ntū ad pmā ipositionē ē circa q̄ntitatē molis. ⁊ augmētū viuentiū qd ē ꝑ additōeȝ subiecti ad subiectū. Sȝ augmentū q̄ ad nois extēsionē. tractū ē ad ꝑfectōeȝ cuiuscūq̄ forme. etiā spūal' et imaterial. Ad minorē. vera. Habitꝰ nō sunt in gn̄e q̄ntitat'. tn̄ sunt in gn̄e ꝑfectōis. ⁊ hn̄t magnitudinē ꝑfectionis. ḡ circa eo dē augmētū eē nō pt Vel q̄ corpale cui pᵒ nomen ipositū ē. tn̄ augmētū spūale ad qd nomē extensum ē. vt ēm sup dictū ē. q. vij. ar. s. Noia q̄ncq̄ pᵒ ad aliq̄ notiora ꝑ canda iponunt'. Tn̄ postea ꝑpt aliquā ɔuenientiā extēdunt'. ⁊ sic est in ꝓposito.

¶ Ad scdm dōȝ. q̄ habitꝰ q̄dē ꝑfectio ē. nō tn̄ tal' ꝑfectio q̄ sit terminꝰ sui subiecti. puta dās ei eē specificū. neq̄ etiā i sui rōe t'minū icludit. sic spēs nūerorū. vn̄ nihil ꝓhibet q̄n recipiat magis ⁊ minus

¶ Dicendū ad maiorē. Habitꝰ q̄dā ꝑfectio ē. Vel ex accntal' subiecti ꝑm quā subiectū nō hȝ spēm. nec eius rō includit indiuisibilitatē. ⁊ q̄ hȝ spēm ex aliquo extrinseco

Minor. negat' vl'r. q̄ nō ois ꝑfectio ipoītat t'minū vel subiecti eēntialē. nec iterū accūtalē. Vn̄ pt eē maior tal' ꝑfectio ⁊ in se. ⁊ in subiecto q̄ñ terminū hȝ extrinsecū. Et est forma respectiua sicut est habitus

¶ Ad tertiū dōm. q̄ alteratio pmo q̄dē ē in q̄litatibꝰ tertie spēi. in q̄litatibꝰ ꝟo pme spēi pt eē alteratio ꝑ posteriꝰ. facta eīn alteratōe ꝑm calidū ⁊ frigidū seq' aial alterari ꝑm sanū ⁊ egrū. ⁊ simil'r facta alteratōe ꝑm passiōes appetitꝰ sensitiui. vl' virtutes sensitiuas app̄hensiuas. seq̄tur alteratio ꝑm sciam ⁊ virtutes. vt dr in. vij. physi.

¶ Dicendū. Prio post D. hic q̄ loq' de habitibꝰ ac q̄sitis tm̄. Ad maiorē. In his q̄ recipiūt magꝭ ⁊ minꝰ cōtingit eē alteratōeȝ. Vel ex. saltē ex ɔsequēti. ⁊ tā q̄ in termino extrinseco Sȝ nō opꝫ q̄ ibi fit alteratio tā q̄ in immediato formali termio intrinseco alteratōis. Et sic ē i ꝓposito vt D. oñdit in solone. Et patuit sup sit' q. l. ar. p. ad 3ᵐ. Et D. loq' de habitibꝰ ⁊ ꝟtutibꝰ acq̄sit'. vt pȝ clare.

¶ Secūdo dr negādo maiorē vl'r. imo dat' intēsio sine alteratōe. vt in intēsione gr̄e ⁊ ꝟtutū infusaꝝ. Et l' ibi aliqd acq̄rat'. h̄ tn̄ nō ē ꝑ viā trāsmutatōis ⁊ alteratōis ſȝ ꝑ simplicē influxū q̄ntū ad habitꝰ infusos in instāti Alteratio āt q̄ fit de vitio in ꝟtutē. vel de ignorātia ad sciaꝫ. attingit ad p̄te itellectiuā ꝑ accn̄s ꝑ se exn̄te trāsmutatōe in p̄te sensitiua. Vn̄ D. sanc. in de Veritate. ma. c. xxvj. q. ij. ad. xij. Ex h̄ eīn q̄ fit aliq̄ trāsmutatio circa p̄te sensitiuā. subito resultat aliq̄ ꝑfectio in p̄te itellectiua. vt sic id qd fit in p̄te itellectiua sit terminꝰ trāsmutatōis in p̄te sensitiua existis. ⁊ valēt ista ꝑ solone Doc. Sȝ breuit' maior ē falsa. Et ꝓbatio p̄cedit ꝑticulariꝫ. q̄ aliq̄ ⁊ aliciꝰ forme intēsio fit cū alteratōe. s. forme actiue h̄ntis in subiecto ɔ̄riū. vt pȝ de calido ⁊ frigido q̄ intēdunt' ex impmixtione ɔ̄rij. Sȝ illa impmixtio nō ē cā ꝑ se formal' intēsionis. ſȝ ꝑ accn̄s ⁊ ꝑticulariꝫ. ⁊ tūc in gn̄e cause material'. Lumen eīn intēdit' in aere. nec hȝ ɔ̄riū. Sil'r gr̄a nō hȝ i puero ɔ̄riū positiū. ⁊ sic de multis alijs. Sȝ formal'r ɔsistit intēsio in ꝓgressu de impfecto ad ꝑfectū ꝑm modū essendi in subiecto Et p̄nt multe forme sic ꝓgredi. ⁊ ꝑfectius ꝑticipari sine alteratōe q̄ req̄rit trāsmutatōeȝ successiuā Et fit inter q̄litates de tertia specie. ⁊ p̄sertiȝ cū ɔuenitēs abijcit' et disɔuenitēs acq̄rit'. ¶ Et nota. ꝑ solone tertij D. in de ꝟtutibꝰ in cōi. q. xj. ad. xj. Motꝰ augmenti charitat' reducit' ad alteratōeȝ. Nō tn̄ ꝑm q̄ alteratio ē inter ɔ̄ria pure tm̄ ē in sensibilibꝰ. ⁊ in sensibili p̄te aie. Sȝ put alteratio ⁊ passio dr ꝑm receptōnem ⁊ ꝑfectōnem. Sicut sentire ⁊ intelligere ē q̄dam pati ⁊ alterari. Et sic distinguit phs alteratōem ⁊ passionē in. ij. de aia. Hec ille Intēsio qd

¶ Utrū augmentū habituū fiat ꝑ additōem

Ad scdm sic ꝓcedit'. Uidet' q̄ augmentū habituū fiat ꝑ additōeȝ Nomē eīn augmenti vt dictū ē. a q̄ntitatibꝰ corpalibꝰ trāsfert' ad formas. ſȝ in quātitatibꝰ corporalibꝰ nō fit augmētū sine additōe. vn̄ in pmo de gn̄atōe dr q̄ augmētū ē p̄existēti magnitudini additamentū. ḡ ⁊ in habitibꝰ nō fit augmētū nisi ꝑ additōem. ¶ P̄. habitꝰ nō auget' nisi aliq̄ agēte. ſȝ oē agēs aliqd facit in subiecto patiēte. sicut calefaciēs facit calorē in ipo calefacto. ḡ nō pt eē augmētū nisi aliq̄ fiat additio. ¶ P̄. sicut id qd nō ē album. ē in potētia ad albū. ita id qd ē minꝰ albū. ē in potētia ad magꝭ albū. ſȝ illd qd nō ē albū nō fit albū nisi ꝑ aduētū albedis. ḡ id qd ē minꝰ albū. nō fit magꝭ albū nisi ꝑ aliquā aliā albedinē supueniētē. ¶ Sȝ ɔ̄ ē q̄ phs dt in. iiij. physicoꝝ. Ex calido fit magꝭ calidū. nullo facto in materia calido. qd nō esset calidū q̄n erat minus calidū. ḡ pari rōne nec in alijs formis q̄ augent' est aliqua additio. ar. s.

¶ Quia articulo pmo dictū est. q habit⁹ pōt augeri. querit nūc mo dū augmēti. pmo ex pte habituū in isto articulo. Scdo ex pte cause agentis articulo. iij.

¶ Rñdeo dōm. q huius qōnis solutio depen Ar.p. det ex pmissis. dictū est eñ supra q augmentū z diminutio in formis q intendūtur z remittūtur. accidit vno mō nō ex parte ipsius forme ſm se ɔsiderate. ſʒ ex diuersa pticipatōe subiecti. z ideo hmōi augmentū habituū z aliaꝝ formaꝝ nō fit p additiōem forme ad formā. ſʒ fit p hoc q subiectū magꝫ vł minus pfecte participat vnā z eādē formā. z sicut per agēs qđ est actu fit aliqđ actu calidū qsi de nouo incipiens participare formā. non q fiat ipa forma. vt pbať. vij. metaphy. Ita p actōem intēsiuam ipi⁹ agētis efficiť magis calidū tanq̄ pfecti⁹ participās formā nō tanq̄ forme aliqđ addatur.

¶ Doctor rñdet ſm distinctōem bimembrē habitā articulo pmo. ſm quā rñdet duab⁹ ɔclonib⁹. Scđaꝫ ponit ibi. Sed qz qda zc̄. Circa pmū pmittit q solo hui⁹ questionis dependeat ex articulo pmo. Nā dictuꝫ est q augmentū z diminutio formaꝝ. Uno mō attendiť ex diuersa pticipatōe subiecti. Conclo pma rñsiua corrñdēs huic mēbro. Augmentū isto mō habituū z aliaꝝ formarū nō fit p additōeꝫ forme ad formā. sed fit p hoc q subiectū magis vel min⁹ pfecte pticipat vnā z eādeꝫ formā. Hāc ɔclonem pbat pmo ratōne ostensiua. Scđo ratōe ad incōueniens. ibi. Si eñ per addi. zc̄. Probať ġ z explicať ɔclo sic. Sicut se hꝫ agens actu ad formaꝫ de nouo introductā in subiectū participās formā. ita se habet agens intendēs p actōem (intensiuā ipsius forme) sed p agens actu subiectū incipit participare formaꝫ. nō q fiat ipa forma. ergo etiā p actōem intensam agentis subiectū pfectius participat formā. z nō tanq̄ forme aliqđ addatur Nota. ex. vij. metaphy. q forme nō est fieri. ſʒ ɔpositi ex subiecto z forma. ideo generās vł calefaciēs nō facit calorē. sed facit aquā calidā. igiť intendēs calorē non facit aliquē nouū calorē. sed facit subiectū magis participare calorē pħabitū Deinde cū dr

¶ Si eñ p additōem intelligereť hmōi augmentū in formis. hoc nō possꝫ esse nisi vel ex pte ipi⁹ forme. vel ex pte ipi⁹ subiecti. si aūt ex pte ipi⁹ forme iā ar.p. dictū est q talis additio vel substractio spēm variet sicut variať spēs coloris qñ de pallido fit albū. si ṽo hmōi additio intelligať ex pte subiecti. hoc nō possꝫ esse nisi vel qz aliqua ps subiecti recipit formā quā pus nō habebat. vt si dicať frig⁹ crescere in hoīe qui pus frigebat in vna pte qñ iam in pluribo ptibo friget. vel qz aliqđ aliud subiectū addiť participās eādem formā. sicut si calidū adiūgať calido. vel albuꝫ albo. sed ſm vtrūq̄ istoꝝ duoꝝ modoꝝ nō dr aliqđ magis albū vel calidū. sed maius

¶ Probat eādem ɔclonem rōne ducente ad incōueniens. Et arguiť sic. si per additōnem intelligereť hmōi augmentū in formis. hoc esset vel ex parte ipsius forme. vel ex parte subiecti. (ita q forma addereť forme. vel subiectū subiecto.) sed neutꝝ est dōm. igiť. Maior relinquiť nota extra līam ex sufficienti diuisione Minorē deducit Doctor ibi. Si aūt ex pte ipsius forme zc̄. vsq̄ ibi. Sed qz qda zc̄. Est ġ isto mō intensio forme. q sicut agēs in pncipio p actōem suā facit subiectū participare formam nō tñ facit subiectū vel formā. ita p actōem eius ɔtinuatam eādem formā facit pfecti⁹ participari faciendo eaꝫ magis ac magꝫ sup potentialitatē subiecti dominari ſm pfectiorē modū participatōnis Nota. q licꝫ istа rō etiā vera sit de habitu. q ex parte subiecti nō augeť p additionē. tñ magis ,pcedit ista rō de formis absolutis. qz ibi additio ex pte forme mutat spēm. qz hmōi forma hꝫ in se indiuisibile specificās. ergo si in se recipiat additōeꝫ variať in specie. Sed ad intensionē reqriť q maneat eadem forma in specie. Et hoc ɔfirmat exēplū D. cū exemplificat de forma absoluta dicens. sicut variať spēs coloris qñ de pallido fit albū. in habitib⁹ aūt maxime intellectualib⁹ pōt fieri additio ex pte habit⁹ salua vnitate specifica. imo numerali habitus. Uerū est tñ q nec habitus ſm participatōem subiecti augeť p additōem. quis ſm se augeať p additōem. quare zc̄. Nota etiā. q de isto mō intensionis formaꝝ. scꝫ ſm pticipatōem subiecti. varij sunt modi dicendi. etiā in schola d. ſan. Capolus eñ in pmo dis. xvij. q. ij. in solutōnib⁹ ɔtra. iij. iiij. et. vi. ɔclusiones. vult q forma q intenditur nullo mō variať qtuꝫ ad eēntiā. sed solū qtuꝫ ad esse. qđ dat suo subiecto. Et ponit ipe successionē pluriū esse circa eandē formā Aliā opinionē hꝫ Herueus qdlibeto. ij. q. xiij. Aliā inquā quo ad hoc q nō addať esse. z q essentia ipa z ipm esse intendanť. Et hoc dictū est de mente d. ſan. ar. pce. q ad hoc maxime q in intensione forme ipa eēntia etiā augeatur. ita q dū fit magis calidū fit z maior calor. nō qdē p additionē. ſʒ p intensionē zc̄.

¶ Sed qz qdaꝫ accñtia augeť ſm seipa. vt supra dictū est. in qbusdā eoꝝ fieri pōt augmentū p additionē. augeť eñ motus p hoc q ei aliqđ addiť vel ſm ar.s. tēpus in quo est. vel ſm viam p quā est. z tñ manet eadē spēs ,ppter vnitatē termini. augeť etiā nihilomin⁹ motus p intēsionē ſm participatōem subiecti inq̄tum scꝫ idē motus pōt magis vel min⁹ expedite aut prompte fieri

¶ Hic ɔñter ,pcedit ad scđam ɔclonem iuxta scđm mēbꝝ distinctōis qđ pmittit. z est talis ɔclo. In accñtib⁹ qbusdā (scꝫ respectiuis) q augētur ſm seipa. pōt fieri augmentū p additōem. Hāc ɔclonē D. ostendit z declarat p alias ɔclones innitentes trib⁹ exēplis. Scđaꝫ ɔclonē ponit ibi. Siliter etiā z sciā zc̄. Tertiā ibi. In habitib⁹ aūt corpalib⁹ zc̄. Prima ɔclo declaratoria. mot⁹ augeť p additōem. augeť nihilomin⁹ z p intēsionē. Probať pma ps. forma aliq ſm se dr augeri p hoc q magis accedit ad suū indiuisibile specificās. sed accessus in motu maior. fit p additōem. ġ motus augeť ſm se p additionē Maior pꝫ ex articulo pmo. Minor paꝫ. augeť eñ mot⁹ p hoc q ei zc̄. vt in lrā. Scđa ps ɔclonis pꝫ ex prima ɔclone. Deinde ibi

¶ Siliter etiā z sciā pōt augeri ſm seipam p additionē. sicut cū aliqs plures ɔclones geometrice addiscit. augeť in eo habit⁹ eiusdē sciē ſm spēm Augeť nihilomin⁹ sciā in aliq ſm pticipatōem subiecti p intensionē. put scꝫ expedIti⁹ z clari⁹ vn⁹ hō se hꝫ alio in eadē ɔclonib⁹ ɔsiderandis.

Inducit aliā ɔclonem declaratoriā ⁊ limitatiuā scḋe ex alio exēplo. Scia augeť nō solū ꝑ additōem .ſʒ etiā ꝑ mo mō ꝑ ꝑticipatōem subiecti ſm intensionē. patet am- be ptes sicut p̄cedentis ɔclonis. ⁊ declarať clare in lr̄a

Scia quō augeť ꝑ ad- ditionem — Nota ꝙ quomō scia augeať ꝑ additōnem. sunt varij modi dicēdi in schola d. sanc. Aliq̄ q̄ opinanť sciam esse q̄litatē simplicē. volūt ꝙ illa additio non sit intrinsece in ipa scia. ſʒ extrinsece in ipso cognito. ita ꝙ ɔclo additur ɔcloni. sed nō pars scie ad ptē. sed hoc nō videť ɔsonare verbis d. san. qꝛ dꝛ ꝙ scia ſm scip̄aʒ augetur ⁊ recipit ad ditionē. ad dr̄iam formaꝝ absolutaꝝ. albedo eñ fit ma ior extenso subiecto. ſʒ ꝑ accn̄s nō ꝑ se. sciētia aūt ꝑ se fit maior ꝑ additōem partis intrinsece. Vñ dꝛ D. clare ꝙ habitus sciētie augeť ſm seipm ꝑ additōem. Capreo- lus vero in ꝓlogo p̄mi. q.ij. ɔclone. p. vult ꝙ D. loq̄tur de sciētia. vt dꝛ spēs ordinatas. ⁊ ꝙ fiat additio spēi ad spēm. Cui aliq̄ alij quo ad hoc ɔcordant. Sed addunt ꝙ nō intelligatur D. de spēbꝫ abstractis ꝑ intellectū agē tem. sed de spēbꝫ ɔplexis causatis per intellectū possibilē Et ſm istos diceret ꝙ scia nominat habitū totalē colle ctum ex multis noticijs partialibꝫ habentibꝫ vnitatē sciē tie ex formali vna rōne ɔsiderandi. ⁊ ex ordine causalita tis ⁊ dependentie vnius ex alia. Et ſm istos scia augeť ꝑ additionē. nō qꝛ addať sciētia scie. ſʒ noticia partialis noticie partiali. que sub vna sciētia comprehenduntꝫ rō ne iam dicta — Tunc ibi.

¶ In habitibꝫ aūt corporalibꝫ non multū videť fieri augmentū ꝑ additionē. qꝛ nō dꝛ aial sanū sim- pliciter aut pulchrū nisi ſm oēs partes suas sit ta le. ꝙ aūt ad ꝑfectiorem ɔmensuratōem ꝑducať. hoc cōtingit ſm transmutatōem simpliciū qualitatum que nō augentur nisi ſm intensionē ex parte subiec- ti participantis. Quomodo autem se habeat circa

q.lxvi.ar.ij. — virtutes infra dicetur

¶ Subiūgit vltimo tertiā ɔclonem limitātem scḋam ꝛñsiuam ex alio exemplo. ⁊ est. In habitibꝫ corporalibus nō fit augmentū ꝑ additōem. sed ſm intensionē q̄ fit ſm participatōem subiecti augeť ex ɔsequēti. Probať p̄ma pars. Aial nō dꝛ sanū simplr̄ vel pulchꝝ nisi oēs ptes sint sane ⁊c̄. ğ nō augeť ꝑ additōnem. Tenet ɔñtia. qꝛ si nō dꝛ sanū nisi oēs ptes sint sane. nihil p̄t addi. Scḋa pars pꝫ. qꝛ subiectū p̄t ꝑduci ad ꝑfectiorē ɔmensuratio- nem ſm transmutatōnem simpliciū qualitatū. igiť scḋa pars vera. — Nota ꝙ sanitas etiā augeť ꝑ se ꝑpter ma iorem accessum ad terminū. ſʒ talis accessus nō fit ꝑ ad- ditionē. vt dictū est in tertia ɔclone. sed ille maior acces- sus est mediāte intensione qualitatū simpliciū. ⁊ ğ dictū fuit ar. p̄cedē. ꝙ sanitas augeť ſm se aliter q̄ʒ scia. qꝛ sci- entia ꝑ additōem. sanitas ꝑ accessum maiorē q̄ fit ꝑ in- tensionē. ⁊c̄. — Ex oībꝫ istis trahiť ɔclo formalr̄ ad q̄ſitū ꝛñsiua talis. Aliq̄ habitus augenť ꝑ additōem. non oēs. Probať. accn̄ta respectiua ⁊ q̄ augenť ſm scip̄a. ⁊ q̄ p̄nt partialr̄ inesse p̄nt augeri ꝑ additōem. sed oēs habi tus sunt q̄dē respectiua (respectu transcendēti) sed non oēs augētur ſm se. ſʒ aliq̄. nec p̄nt oēs partialr̄ inesse (id est ꝑti ⁊ nō toti. sic tñ ꝙ totuʒ simplr̄ denomineť.) vt pꝫ de sanitate. igiť aliqui augenť ꝑ additōem. aliqui nō. Maior patuit ɔclusione scḋa. Minoris p̄ma ps. ⁊ ſub- iectū scḋa parte ex arti. p. ⁊ scḋa ps pꝫ de habitu virtutis. Tertia ps minoris patuit ex p̄. ꝑ. p̄me ɔclonis.

¶ Argumētū in ɔtrariū ɔfirmat p̄mā ɔclonē ꝛñsiuā.

¶ Ad p̄mū ğ dōm. ꝙ etiā in magnitudine corpo rali ɔtingit duplr̄ augmentū. Uno mō ꝑ additio- nem subiecti ad subiectū. sicut est in augmento viuē tiū. Alio mō ꝑ solā intensionē absq̄ oīni additōe. si cut est in his q̄ rarefiūt. vt dꝛ in. iiij. physicoꝝ.

¶ Dōm ad maiorē. vera ꝑpter hoc ꝙ vtrobiq̄ aug mentū terminať ad magnitudinē vel molis vel virtutis et nō ꝑpter additōem ɔsilem — Ad minorē dico distin- guendo eam. qꝛ quātitas corporalis augeť duplr̄. Uno mō vt quātitas est. ⁊ in augmento viuentiū. ⁊ sic verum est ꝙ augetur ꝑ additōem. qꝛ quātitas vt sic hꝫ ꝙ sit di- stinguibilis ſm sitū. vel ſm numeꝝ. Distinctio aūt ſm si- tum ⁊ augmentatio nō fit sine additōe. Alio mō ɔside- ratur vt forma accidentalis. ⁊ sic est distinguibilis ſm sub iectū. ⁊ sic negatur minor. imo sic hꝫ augmentuʒ sicut alie forme accidētales in subiecto ꝑ modū intēsionis sine ad ditione (id est nullo addito augētur. nō tñ suscipit magis et minus) — Nota circa hanc scḋam partē solutōnis. ꝙ Capreolus in secūdo. dist. xviij. circa finē solutionū fun- dat se in ista dicens. ꝙ quātitas in se ⁊ vt p̄cisa ab omni quātitate discreta. p̄t suscipere magis ⁊ minꝰ. ⁊ tñ est ter minus motus nō ꝑ se. ſʒ ɔsequitur terminū ꝑ se. scʒ rarefa ctionē. Sed illud dictū nō placet. ⁊ videtur ɔtra p̄hm in p̄dicamentis. vñ D. nō hꝫ ꝙ quātitas intēdať. sed ꝙ au geatur ꝑ modū intensionis. id est nulla noua quantitate acquisita. vñ nō vult ꝙ intendať. sed ꝙ augeatur sine ad ditō ꝑ accn̄s. sicut qualitatibꝫ nihil additur q̄ñ intendū- tur. Vñ quātitas aeris rarefacti dꝛ ꝑprie maius extēsuʒ q̄ʒ magis extensa. Et de hac solone scḋa scḋe. q. xxiiij. ar. v. ad primum.

¶ Ad scḋm dōm. ꝙ cū agens habitū facit q̄dem semꝑ aliq̄d in subiecto. nō aūt nouā formaʒ. ſʒ facit ꝙ subiectū ꝑfectius participet formā p̄existentē. aut ꝙ amplius se extendat

¶ Dōm ad maiorē. habitus nō augetur nisi aliquo agente. verū ꝙ nō agit nouā formā. sed ꝙ agit in subiec- tum vt formā p̄mo introductaʒ ꝑfectiꝰ vt participet. ⁊ hꝫ ſm Capreolū. faciendo vt habeat ꝑfectius esse ſm eādē formā. vel vt forma fiat ꝑfectior in modo essendi in sub- iecto. — Minor vera. aliquid facit nō faciendo formaʒ post formā. sed subiectū ꝑficiendo ſm formā p̄existentē.

¶ Ad ꝓbatōem dico. ꝙ calefaciens in principio fa- cit calorē in aliquo gradu. ſʒ ɔtinuādo actōem facit eūdē calorē in alio maiori gradu. qui est ipa forma sub ꝑfecti- ori mō essendi. vel facit ꝙ subiectū aliqd̄ amplius se exten dat ſm formā preexistentē. Et hoc secūduʒ videtur fieri q̄ñ forme augenť ꝑ additōnem ſm scip̄as. ita ꝙ D. tan- gat in ista solone duos modos augmenti formaꝝ

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ id qd̄ nōdum est albū est in potentia ad formā ipam tanq̄ʒ nōdū habens formā et ideo agens causat nouā formā in subiecto. sed id qd̄ est minus calidū aut albū nō est in potēa ad for mam. cū iam actu formā habeat. sed est in potēa ad perfectum participatōis modū. et hoc consequitur per actionem agentis

¶ Dōm ꝙ maior negať in solone. qꝛ qd̄ non est albū est in potentia ad formaʒ ipam ſm se. sed qd̄ est minus albū. nō est in potentia ad aliquā aliā albedinem. sed ad

pcedabite albedinis participatõis modū. Minor vera Sed negaſ ꝯña. oꝫ eret inferri. ḡ fit magis albuni per maiorē participatõis modū eiuſdē forme.

¶ Utrū q̄libet actus augeat habitū

H q.lii.ar.ij. Ad tertiū ſic ꝓceditur. Videtur ꝙ q̄libet actus augeat habitū. multiplicata em̄ cā multiplicatur effectus. ſꝫ actus ſunt cā habituū aliquoꝝ. vt ſupra dictū eſt. ḡ habitus augetur multiplicatis actibꝫ. ¶ P̄. de ſilibꝫ idē eſt iudiciū. ſed oēs actus ab eodē habitu ꝓcedentes ſunt ſimiles. vt dr̄ in. ij. ethi. ḡ ſi aliq̄ actꝰ augeant habitū. q̄libet actus augebit ipm. ¶ P̄. ſile augetur ſuo ſili. ſed q̄libet actꝰ eſt ſilis habitui a quo ꝓcedit. ḡ q̄libet actus auget habitū. ¶ Sed ꝯtra. idē nō eſt ꝯtrarioꝝ cā. ſed ſicut dr̄ in. ij. ethi. aliq̄ actus ab habitu ꝓcedētes diminuūt ipm. vtpote cū negligenter fiūt. ergo nō ois actus habitū auget.

¶ Querit hic vltimo de mō augmēti habituū ex pte cauſe agētis. an videlꝫ augēs habitū. augeat q̄libet actus

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ ſiles actus ſiles habitus cauſant. vt dr̄ in. ij. ethi. Silitudo aūt ꝛ diſſilitudo nō ſolū attenditur ſm qualitatē eādē vel diuerſam. ſꝫ etiā ſm eūdē vel diuerſum participatõis modū. Eſt em̄ diſſile nō ſolū nigꝝ albo. ſꝫ etiā minus albuꝫ magis albo. nā etiā motꝰ fit a minꝰ albo in magꝭ albū. tāq̄ ex oppoſito in oppoſitū. vt dr̄. v. phyſicoꝝ

¶ In hoc corpe D. ꝓbat primo vnā ꝯcluſionē rn̄ſiuam quā expſſe nō ponit. Sed ſcḋo eādē explicat vna alia ꝯcluſione. ibi. Si igitur intenſio ꝛc. Cōcluſio p̄ma rn̄ſi. quā D. intendit eſt iſta. Nō q̄libet actꝰ ꝓcedēs ſcꝫ ab habitu vel diſponit ad habitū. vel auget habitū. Probatur. ſoluꝫ ille actꝰ auget habitū q̄ eſt ſilis habitui. nō tm̄ in q̄litate ſꝫ etiā in mō intenſionis ꝛ ꝑticipatõis in ſubiecto. ſed nō omīs actꝰ ꝓcedens ab habitu eſt ſilis in intenſione habitui. igitur nō ois auget habitū. Maiorē D. p̄mo ꝓbat. ſcꝫ eūdo minorē. ibi. Quia vero vſus ꝛc. Probatur ſic maior ſiles actꝰ cauſant ſiles habitꝰ. ḡ etiā ſiles in augmēto et intenſione habitibꝫ augēt habitꝰ vel diſponūt. Tūc ibi.

q.xlix.ar.iij. et q.l.ar.v. ¶ Quia vero vſus habituū in volūtate hoīs cōſiſtit. vt ex ſupra dictis pꝫ. ſicut ꝯtingit ꝙ aliq̄s habens habitū nō vtitur illo. vel etiā agit actū ꝯtrariuꝫ ita etiā pt ꝯtingere ꝙ vtitur habitu ſm actū nō reſpondentē ꝓportionabilr̄ intenſioni habitus.

¶ Minorē ꝓbat ſic. Pōt ꝯtingere ꝙ hñs habitum vtatur habitu ſm actū nō rn̄dētē ꝓportionabilr̄ intenſionē habitꝰ. ḡ minor vera. Añtecedēs ꝓbatur. qꝛ vſus habituū in volūtate hoīs ꝯſiſtit. ḡ ſicut ꝯtingit. vt in lr̄a ꝛc.

¶ Si igitur intenſio actus ꝓportionabilr̄ equetur intēſioni habitꝰ. vel etiā ſuperexcedat q̄libet actus. vel auget habitū. vel diſponit ad augmentū ipius. vt loquamur de augmento habituū ad ſilitudinē augmenti aialis. nō em̄ q̄dlibet alimentū aſſumptū actu auget aial. ſicut nec q̄libet gutta cauat lapidē. ſed multiplicato alimento tādē fit augmentū. ita etiaꝫ multiplicatis actibꝫ creſcit habitꝰ. Si vero intenſio actus ꝓportionabilr̄ deficiat ab intenſione habitꝰ. talis actꝰ nō diſponit ad augmētū habitꝰ. ſꝫ magꝭ ad diminutõem ipius. Et p h̄ pꝫ rn̄ſio ad obiecta

¶ Hic ꝯñter D. explicat p̄cedentem ꝯcluſionem. ſcꝫ q̄ ſint actus augentes habitū. vel q̄ nō. ꝛ ponit talē ꝯcluſionē declaratoriā. Si actus ꝓcedit a voluntate ꝓportionabilr̄ habitui intenſus. vel etiā ſuperexcreſcat q̄libet actꝰ. vel auget habitū. vel diſponit ad augmentū ipius. Si vero intēſio actus ꝓportionabilr̄ deficiat ab intenſione habitꝰ. talis actus nō diſponit ad augmentum habitus. ſed magis ad diminutionem ipius. (et dr̄ D. oc. ſi actus ſit ꝓportionabilr̄ equaliter intenſus. qꝛ intenſio actus ꝛ habitus nō ſunt eiuſdē rōnis. ſed ꝓportionabilitatis) Probatur cōcluſio iſta. maior ſuppleta. ſiles actus ſm intēſionis ꝛ participationis modū vel maioreꝫ auget habitꝰ. ꝛ deficientes ab intēſione habituū. diſponūt ad diminutõem habituum. ſed actus ꝓcedēs ab habitu ſm vſum volūtatꝭ q̄n ꝙ ꝓportionabilr̄ equatur intenſioni habitus. q̄nq̄ deficit. igitur q̄nq̄ intendit ꝛ auget. videlꝫ ſi ꝓcedit ꝓportionabiliter ꝛc. q̄nq̄ diminuit vel diſponit ad diminutõem. ſ. ſi deficiat. Maior pꝫ a ſili. qꝛ ſicut ſiles actus in qualitate cauſant ſilem habitū in q̄litate. ita ſiles in intēſione auget habitū in intenſione vel diſponit. ꝛ p illa maiore D. notat duplicē ſilitudinē actus ꝛ habitus

¶ Argumentū in ꝯtrariuꝫ p p̄ma eſt ꝯcluſione rn̄ſi.

¶ Ad p̄mū dōm ad maiorem. multiplicata cā ſufficienti. multiplicatur ꝛ effectus ꝛ cā ꝓportionata. Ad minorē dico. ꝙ actus ſunt cā habituū. ſed nō q̄libet. ſꝫ ſoluꝫ tūc vnꝰ tm̄ cauſat habitū. q̄n vincat potentiam paſſiuā. ſi aūt nō vincat ꝛ excedat paſſiuū. oportꝫ actū iterari. diſponit tm̄ ad gñatiõem habitus. ita actus ꝓcedēs ab habitu ꝓportionabilr̄ rn̄dens diſponit ad augmentum. Ultra. ḡ habitꝰ augetur multiplicatis actibꝫ. Cōceditur. ſꝫ nō q̄buſcūq̄. ſꝫ ꝓportionabilr̄ equalibꝫ habitui p̄exiſtenti in intenſione. ꝛ ex talibꝫ multis augetur. ſed nō ex q̄libet augetur. ſꝫ diſponitur ad augmētū. ita ſcꝫ ꝙ multi p̄cedentes diſponūt. ꝛ poſtea vnꝰ ſuperueniens in virtute p̄cedentiuꝫ auget. ꝛ ſingulariter ſi vlterior ſit intenſus tūc auget. Si aūt multi actꝰ ꝓcedūt ab habitu. ſꝫ remiſſi. tales nec augent nec diſponit ad augmentū. imo ad diminutõnem. De hoc exemplo q̄d D. tangit in articulo de cauatõne lapidis. q̄d intellectū bn̄ ꝯfert ad ꝓpoſitū. Vide d. ſanc. in viij. phy. lectõe. v. circa tex. com. xxiij. Ubi hꝫ inter cetera ꝙ eſt in cauatõe lapidis deuenire ad aliq̄d c̄tū remotuꝫ q̄d totū ſimul remouetur. ꝛ nō ps poſt partē. In remotõne ḡ illiꝰ totius nulla guttaꝝ p̄cedentiū aliq̄d remouebat. ſꝫ diſponebat tm̄ ad remotõem. Ultima aūt agit in virtute omniū remouendo id ad cuiꝰ remotõem cetera diſponebāt. Et ſiliter etiā eſt in motu diminutiõis. nō em̄ ē neceſſariū ꝙ ſi aliq̄d decreſcat tātū in tāto tpe. ꝙ ſp aliq̄d illius quātitatis ſubtractū habeatur. ꝛ ſiliter etiā eſt in augmento. hec ille. Sic ad ꝓpoſitū de augmēto habitus. qꝛ actꝰ ꝓportionabilr̄ corrn̄dens habitui p̄exiſtēti. oēs diſponūt ad augmentū. ſed vltimꝰ in virtute p̄cedētiū ipm habitū auget. ſicut gutte p̄cedentes cauationē mollificāt et diſponūt lapidē ad cauatõem. Sic etiā eſt de gñatõe virtutis. ꝙ p̄cedentes actus diſponūt ad eā. ita ꝙ aliq̄s actꝰ cauſat modicā diſpõnem. alius maiorē. tandē aliq̄s ipam virtutē efficit ꝛ inducit ꝛc.

¶ Ad ſcḋm dōm. ꝙ minor eſt vera. ſunt ſiles in ſpecie ſed nō in mō feruoris ꝛ intēſionis. ſicut a grāmatica pce

dit q̄d non sp loqui grãmatice.sed vna locutio est multo intensior ꝛ attensior alia.quare negatꝰ ꝯñtia.vt pz ex doctore in corpore articuli.qꝛ vnꝰ pt eẽ remissius.alius eq̄lis vel supexcedens in mõ intensionis habitꝰ agitꝰ vnꝰ non auget.alius auget

Dõm ad maiorẽ ꝑ.ij.sili auget a sili.nõ tñ i natura vel ꝓportionabilr in specie nature.sed ꝓportionabilr in equalitate intensionis ꝛ pfectõis Minor.negatꝰ q̄ q̄libet sit silis in mõ intẽsionis.vt patuit in corpe.quare negatꝰ ꝯñtia. Dico aũt q̄ actꝰ ꝯueniũt cũ habitibꝰ ꝓportionabilr in specie nature.nã nõ sunt eiusdẽ spẽi spẽalissime vt ꝯstat.sed actus imanẽs.aut est in genere actiõis.aut in genere q̄litatis.ꝛ dispositio q̄ distinguitꝰ specifice ab habitu.tñ ꝓportionabilr ꝑm spẽm actus causatꝰ spẽs hitus

¶ Questio.liij.de diminutõe ꝛ corruptõne hituũ

Deinde ꝯsiderandũ est de diminutõne et corruptõe habituũ. Et circa hoc q̄runtꝰ tria. Primo vtr̃ habitus corrũpi possit Scdo vtrum possit diminui. Tertio de modo corruptõis ꝛ diminutõis

¶ Patz ordo.qꝛ generatio p̃cedit corruptiõem ꝛ augmentum diminutõnem.ꝛ via pfectõnis.ꝛ ꝑm eẽ. Et pmo q̄rit q̃o possit hitꝰ corrũpi aut diminui. Secundo determinat dubiũ ar.iij.

¶ Utr̃ habitus corrũpi possit

Ad pmũ sic ꝓcedit. Videtꝰ q̄ habitꝰ corrũpi nõ possit.hitꝰ eñ inest sicut natura q̄dã. Un opatões ꝑm habituũ sunt delectabiles.sz natura nõ corrũpitꝰ manente eo cuiꝰ est natura.ḡ neq̃ habitꝰ corrũpi pt manẽte subiecto.¶ P̃.ois corruptio forme vel est p corruptionẽ subiecti.vel est a ꝯtrario.sicut egritudo corrũpitꝰ corrupto aĩali.vl' etiã supueniẽte sanitate.sz scia q̄ est q̄dã habitꝰ nõ pt corrũpi p corruptõem subiecti.qꝛ intellectꝰ q̄ est subiectũ eiꝰ est suba q̄dã ꝛ non corrũpitꝰ.vt dr in pmo de aĩa Et siliter etiã nõ pt corrũpi a ꝯtrario.nã spẽs intelligibiles nõ sunt adinuicẽ ꝯtrarie.vt dr in.vij.metaphy.ḡ habitꝰ scie nullo mõ corrũpi pt. ¶ P̃.ois corruptio est p aliquem motũ.sz habitꝰ scie q̄ est in aĩa nõ pt corrũpi p motũ p se ipiꝰ aĩe.qꝛ aĩa p se nõ mouetꝰ.mouetꝰ aũt p accidens p motũ corpis.nulla aũt trãsmutatio corpalis videtꝰ posse corrũpere spẽs intelligibiles existentes i itellectu.cũ intellectꝰ sit p se locꝰ spẽr̃ sine corpore.vñ ponitꝰ q̄ nec p seniũ nec p morte corrũpitꝰ habitꝰ ḡ scie corrũpi nõ pt.et p ꝯñs nec habitꝰ virtutis.q̄ etiã est in aĩa rõnali.ꝛ sicut phus dr in pmo ethi.virtutes sunt pmanẽtiores disciplinis ¶ Sed ꝯtra est qd phus dr in li.de longitudine ꝛ breuitate vite.q̄ scie corruptio est obliuio ꝛ deceptio.peccãdo etiã aliq̄s habituũ virtutis amittit.ꝛ ex ꝯtrarijs actibus virtutes generãtur ꝛ corrumpũtur.vt dr in secũdo ethicorum

¶ Hic querit de corruptõe habituũ

¶ Rñdeo dõm.q̄ ꝑm se dr aliq̄ forma corrũpi p ꝯtrariũ suũ.p accñs aũt p corruptiõem sui subiecti.

Si igitꝰ fuerit aliq̄s habitꝰ cuiꝰ subiectũ est corruptibile.ꝛ cuiꝰ cã hz ꝯtrariũ.vtroq̃ mõ corrũpi poterit.sicut pz de habitibꝰ corpalibꝰ.scz sanitate ꝛ egritudine.illi ṽo habitꝰ quor̃ subiectũ est incorruptibile nõ possunt corrũpi p accidens.

¶ D.distincte mdet taz ex pte subiecti.scz de multiplicibꝰ habitibꝰ.q̄ ex pte p̄dicati.puta de corrumpi. Vñ ponitꝰ q̄nq̃ ꝯclones ptialr mĩsiuas.scdam ibi.Sicut tñ hitus ꝛc.tertiã ibi.Est igitꝰ ꝯsiderãdũ ꝛc.q̄rtaz ibi.Aliq̄s ṽo hitꝰ ꝛc.quintã ibi.Quedã ṽo ꝛc.Quo ad pmaz ptinet distinctõem ex pte p̄dicati q̄stionis.qꝛ corrũpi dr aliq̄ forma p se p ꝯtrariũ suũ.p accñs aũt ad corruptionẽ subiecti.ꝛ hoc est fundamentũ totiꝰ huiꝰ articuli Vñ ꝯclo pma ꝑm illã distinctõem est ista. Habitꝰ corpales vtroq̃ mõ corrũpi pñt. Probatꝰ.subiectũ eor̃ est corruptibile.ꝛ hñt ꝯtrariũ.ḡ vtroq̃ ꝛc Tenet ꝯñtia ex notabili Añs de se notũ.et pz explanter de sanitate ꝛ egritudine Nota tñ supra dicta.q.l.ar.p.qꝛ dicũtur habitꝰ vel quo ad modũ.vel capiẽdo habituũ p pma specie.sanitas scz ꝛ egritudo Deinde ibi.

¶ Sũt tñ habitꝰ q̄dã q̄ ꝛ si pncipalr sint in subiecto icorruptibili.secũdario tñ sunt in subiecto corruptibili.sicut habitꝰ scie q̄ pncipalr est q̄dẽ in intellectu possibili.secũdario autem in viribꝰ apphensiuis sensitiuis.vt supra dictũ est.ꝛ ideo ex pte intellectus possibil' hitꝰ scie nõ pt corrũpi p accñs.sz solũ ex pte inferior̃ viriũ sensitiuar̃ q.l.ar.iij. ad tertiũ.

¶ Est.p scda ꝯclone tali. Habitꝰ scie nõ pt corrumpi p accñs q̄ntũ ad id qd hz in intellectu possibili.sz solũ ex pte inferior̃ viriũ Nota ex.q.l.ar.iiij.ad.iij.ꝛ ibidẽ dictis.q̄ hitus scie hz aliq̄d scdariũ in viribꝰ apphẽsiuis sensitiuis.scz bonã dispõnẽ añcedẽtẽ vel ꝯñtẽ vsuz scie.ꝛ talis est materiale in scia. Et de illo loq̄tur scda ps ꝯclonis. Probatꝰ ꝯclo.illi habitꝰ quor̃ subiectũ est incorruptibile nõ pñt corrũpi p accñs.sz subiectũ scie q̄ntũ ad formale est incorruptibile.q̄ntũ ad id qd est in viribꝰ sensitiuis hz subiectũ corruptibile.ḡ. Maior patz ex notabili. Minor pz.qꝛ q̄ntũ ad pncipale scie subiectũ est intellectꝰ possibilis.q̄ est incorruptibilis. Scda ps pz.qꝛ vires sensitiue corrũpũtur cũ corpe.cũ sint potẽe totiꝰ ꝯiũcti.ꝛ hoc D.tãgit in pncipio textꝰ Cõsequẽter cũ dr.

¶ Est igitꝰ ꝯsideradũ.si pñt hmõi habitꝰ p se corrũpi.si igitꝰ fuerit aliq̄s habitꝰ q̄ habeat aliq̄d ꝯtrariũ.vel ex pte sua.vel ex pte sue cause poterit p se corrumpi.si ṽo nõ hz ꝯtrariũ.nõ poterit p se corrũpi. Manifestũ est aũt q̄ spẽs intelligibilis in itellectu possibili existẽs.nõ hz aliq̄d ꝯtrariũ.neq̃ etiã intellectui agẽti qui est cã eius pt aliq̄d eẽ cõtrariũ.vñ si aliq̄s habitꝰ sit in itellectu possibili imediate ab intellectu agente causatꝰ.talis habitus est incorruptibilis.ꝛ p se ꝛ p accñs.hmõi aũt sunt habitꝰ pmor̃ pncipior̃.tam speculabiliũ q̄ practicor̃.qui nulla obliuione vel deceptõe corrũpi pñt. sicut phs dr in vi.ethi.de prudẽtia.q̄ nõ pditꝰ p obliuionẽ

¶ Inq̄rit de corruptõe habituũ p se ex pte cause Vñ est tertia ꝯclo mĩsiua q̄ ad pmũ mẽbꝛ distinctõnis posite in pncipio. Spẽs intelligibiles ꝛ habitus pmor̃ pnci

ploꝝ nõ pñt corrũpi ꝑ se. Probaꝛ ꝯclo. Omis ille habitus q̄ hꝫ ꝯtrariũ vel ex pte sua. vel ex pte cause sue. potest ꝑ se corrũpi. sed spẽi intelligibili ꝛ habitui pncipiorũ nihil est ꝯtrariũ vel in se vel ex pte cause. igiꝛ seqtur ꝯclo. Maioꝛ ista pꝫ ex notabili. Minoꝛ pꝫ de specie intelligibili ꝛ intellectu pncipioꝝ. Nã q̄ fm se nõ habeãt ꝯtrariũ ꝯstat. nã habitus pncipioꝝ nulla obliuione vel deceptiõe corrũpi pñt. sicut neq̄ prudentia. q̄ aũt nõ ex pte cause. qꝛ cã est intellectus agens cui nihil est ꝯtrariũ. q̄ aũt scie et opinioni nõ sit ꝯtrariũ ex pte cause. ostẽdit D. ibi. Aliquis ꝟo habit⁹ ꝛc. Nota pmo. q̄ in pma opatõne intellectus nulla est ꝯtrarietas. ꝛ ꝑ ꝯñs scia accepta ꝓ speciebꝫ nõ hꝫ ꝯtrariũ. ꝛ nullo mõ corrũpiꝛ. materiali autem scie etiã sic accepte opponiꝛ obliuio. ꝛ illa corrũpi pt. Vñ d. san. p. ꝑ. q. lxxix. ar. v. pbat q̄ scia fm q̄ ẽ in intellectu manet in aia separata. qꝛ in ea est tm̃ pma opatio q̄ non hꝫ ꝯtrariũ. Silr spẽs intelligibilis nõ hꝫ ꝯtrariũ. qꝛ intentioni intelligibili nihil est ꝯtrariũ. Vñ aia separata intelligat etiaꝫ ꝑ spẽs hic acq̄sitas. ꝛ illic remanentes. q̄uis Scotus in q̄rto. dis. xlv. q. ij. velit q̄ intelligat solũ ꝑ species infusas ꝛ innitiꝛ falso fundamento. scꝫ q̄ spẽs ꝯseruare ꝛ infuse sint eiusdẽ spẽi. hoc d. san. ostẽdit falsuꝫ. p. ꝑ. vbi iã. Vide soĺone tertij ibidẽ. Nota scdo. q̄ D. dt hic. q̄ habit⁹ pncipioꝝ sit causat⁹ ab intellectu agente nõ obstãte q̄ supra. q. li. ar. p. dixerat ipm innatuꝫ. Et hoc est magnũ argumẽtũ ꝓ his q̄ dicũt intellectũ habitum pncipioꝝ ꝯnaturalẽ ꝛ innatũ. scꝫ in sua radice ꝓmptũ qua. ex qua statim oriꝛ in actu ꝯpleto. cũ obiectũ offerꝛ et cũ tali esse innato stat causalitas intellect⁹ agẽtis sup habitu ipo fm esse ꝯpletũ Sed dicerẽt alij. q̄ talis habitus est ab eo a quo est aia. sed qꝛ effect⁹ pmus pt aliq̄ mõ dici cã effectus scdarij necessario pmũ p̄supponẽtis. Ideo qꝛ habit⁹ pncipioꝝ necessario p̄supponit ordine nature intellectũ agentẽ. fm cui⁹ ꝓportiõem ꝯfertur. ideo dt q̄ intellect⁹ agẽs sit cã illi⁹ habit⁹. Et scdo dicerẽt. q̄ huiusmodi habit⁹ q̄ ad actũ depẽdet ab intellectu agẽte ꝛc.

Nota tertio. q̄ D. hꝫ. qꝛ spẽi intelligibili nõ est aliq̄d ꝯtrariũ ex parte cause. sꝫ habitui ꝯclusionuꝫ. q̄ est scia est ꝯtrariũ hoc mõ ꝛc. Ubi videꝛ satis clare haberi q̄ spẽs intelligibiles nõ sunt scia. Sed dicerẽt q̄dã. q̄ esto spẽs sint scia. nõ tñ nisi vt ordinate sunt. q̄ ordo hꝫ cõtrariũ. et destruiꝛ ꝑ ipm. ideo ꝛ scia formalr licet materialr sit ipse spẽs. q̄ manẽt. sed nõ ordinate. Aliq dicerent vt tactũ est q̄stione p̄cedẽti. ar. ij. q̄ scia nõ est spẽs causate ab intellectu agẽte rep̄sentatiue simpliciũ q̄ddıtatũ. Et de illis loquiꝛ D. q̄ñ dt spẽs nõ habere ꝯtrariũ. sed scia est spẽs cõplexoꝝ ꝛ gnales notitie ꝯclusionũ. ꝛ he corrũpũꝛ. qꝛ hñt ꝯtrariũ ex pte cause. vt deductũ ẽ Uide etiã Scotũ dis. xvij. pmi. et dis. iij. scdi sententiaꝝ. qui distinguit inter spẽs intelligibilẽ ꝛ habitũ intellectualeꝫ scialem. Et ꝯcedit q̄ de plano spẽi intelligibili ꝯueniat actiuitas sup ꝯsideratione obiecti. sꝫ an habitui sciẽtiali quẽ dt abilitatẽ ad cõsiderãdũ ꝯueniat actiuitas non satis determinat. Sunt aũt q̄ d. san. sequũtur q̄ dicũt talẽ abilitatẽ nihil esse p̄ter ꝑfectã ꝑticipatõem speꝝ. ꝛc. Nota quarto. ꝓ intellectu hui⁹ ꝟbi. habit⁹ pncipioꝝ nõ pñt corrũpi ꝑ obliuionẽ. sicut nec prudẽtia. Hui⁹ fundamẽtũ habeꝛ 2ª 2ᵉ. q. xlvij. ar. xvi. qꝛ obliuio respicit cognitiõem tm̃. ꝛ fit ꝑ ablationẽ silitudinũ rerũ. Dictũ ẽ ãt supra q̄ habit⁹ pncipioꝝ sunt inclinatiui. ideo nõ tollũtur ꝑ obliuionẽ sic. qꝛ prudentie ꝑfectio venit ex affectu ꝛ req̄rit rectitudinẽ appetitus. ideo obliuio q̄ opponiꝛ cognitiõi tm̃. prudentiã non tolliꝛ. Quis ꝛ obliuio impedire possit prudentiã q̄ ꝑcipit ꝑ cognitiõem quã obliuio tollere pt. sed magis tolliꝛ prudentia ꝑ passiones ꝛ prauas affectiões. Est ꝛ alia rõ. qꝛ illi⁹ virtutis intellectualis nõ est obliuio cui⁹ materia ꝑtinet p̄iacet homini ꝛ sue opationi. ꝛ circa cui⁹ materiã ꝑtinue versamur ꝛ talis est prudẽtia. g̃ ꝛc. Deĩn cũ dt

¶ Aliq̄s vero habit⁹ est in intellectu possibili ex rõne causat⁹. scꝫ habit⁹ ꝯclusionũ. q̄ dr scia. cui⁹ cãt se duplr pt aliq̄d ꝯtrariũ esse. Uno mõ ex pte ipsaꝝ ꝓpositionũ ex qbꝫ rõ ꝓcedit. etiã enũciationi q̄ est bonũ est bonũ. ꝯtraria est ea q̄ est. bonũ nõ est bonuꝫ fm phm in. ij. ꝑihermenias Alio mõ q̄tũ ad ipm ꝓcessum rõnis. put syll'us sophistic⁹ opponiꝛ syllogismo dialectico vel demonstratiuo Sic igiꝛ ptꝫ q̄ ꝑ falsam rõnem pt corrũpi habit⁹ vere opinionis. aut etiã scie. vñ phus dt q̄ deceptio est corruptio scientie. sicut supra dictũ est. Uirtutũ ꝟo q̄daꝫ sunt intellectuales. q̄ sunt in ipa rõne. vt dr in. vi. ethi. de q̄bus est eadẽ rõ q̄ est de scia vl' opinione In argu⁹ p⁹ oppositũ.

¶ Ponit q̄rtã ꝯclonẽ partialr misiuaꝫ silr q̄ ad membrũ pmũ diuisionis. scia ꝛ opinio pñt ꝑ se corrũpi. ꝛ siliter virtutes intellectuales. scꝫ prudentia. sapiẽtia ꝛc. Probaꝛ. omĩs ille habit⁹ q̄ hꝫ ꝯtrariũ ꝛc. vt sonabat maioꝛ p̄cedens ꝓ tertia ꝯclone. sed sciẽtie ꝛ opinioni ꝛ alijs habitibꝫ intellectualibꝫ est aliq̄d ꝯtrariũ ex pte cause dupłr. g̃ ꝛc. Minorẽ D. oñdit clare in lr̃a. ꝛc. Tũc ibi

¶ Quedã ꝟo sunt in parte aĩe appetitiua. q̄ sunt virtutes morales. ꝛ eadẽ rõ ẽ de vitijs in oppositis habitus aũt appetitiue ptis causanꝛ ꝑ hoc q̄ rõ nata est appetitiuã ptẽ mouere. vñ ꝑ iudiciuꝫ rõnis in ꝯtrariũ mouentis quocũq̄ mõ. scꝫ siue ex ignorantia siue ex passione. vel etiã ex electiõe. corrũpiꝛ habitus virtutis vel vitij

¶ Subiũgit vltimo q̄ntã ꝯclonez de alijs habitibꝫ. q̄ est. habitus ꝟtutis ꝛ vitij ꝑ se corrũpi pñt. Maioꝛ resumiꝛ ꝓ tertia ꝯclone assumpta. Minoꝛ. sed habitus virtutis ꝛ vitij hñt ꝯtrariuꝫ ex parte sue cause. igiꝛ. Minoꝛ declaraꝛ in lr̃a ibi. Quia habitus appetitiue ptis causantur ꝑ hoc q̄ rõ nata est partẽ appetitiuã mouere. sed rõ q̄ ꝑus mouit in vnã partẽ (scꝫ virtutis) pt postea in ꝯtrarium mouere (scꝫ vitiũ) ꝓpter ignorantiã vel passionem aut ex electiõe ꝛ malicia. g̃ ꝯclo vera Et nota. q̄uis cã virtutis (scꝫ rõ) in se nõ habeat ꝯtrariũ. ipa tñ pt appetitum ꝯtrario ꝛ diuerso mõ mouere. ꝛ rõ vt bene mouens est ꝯtraria sibipi vt est vitiose mouẽs. Et hoc mõ habet virtus ꝑ se ꝯtrariũ ex pte cause Ex his omibꝫ pꝫ formalis missio ad q̄sitũ. q̄ q̄dã habit⁹ sunt oino corruptibiles. aliq̄ sunt omnino incorruptibiles. aliq̄ ꝟo sunt vno mõ corruptibiles. Prima ps pꝫ ꝑ pmã ꝯclonẽ de habitibꝫ corporalibꝫ. Scda ps pꝫ etiã ꝯclone scda ꝛ pma pte tertie Tertia ps pꝫ ex scda pte tertie ꝯclonis. ꝛ q̄rta ꝯclusione. vt pꝫ intuẽti de scia q̄ corrũpiꝛ vno mõ. scꝫ ꝑ ꝯtrariũ cause. siliter de virtute. scia aũt nõ corrũpitur ad corruptionem subiecti ꝛc.

☞ Argumentũ in ꝯtrariũ ꝯfirmatiuũ quarte conclusionis simul ꝛ quinte

¶ Ad pmũ g̃ dõm. q̄ sicut dr in. vij. ethi. habit⁹ silitudinẽ hꝫ nature. differt tñ ab ipa. ꝛ iõ cũ natura

rei nullo mō remoueat ab ipa. hū⁹ difficile remouet

¶ Dōm ad maiorē. illud sicut dr̄ silitudinē non equalitatē. silitudo aūt nō est omnino pfecta. qr̄e sicut natura ē oino irremouibil. ita habit⁹ difficulter remouet. Et ē silitudo in alio. qr sicut id qḋ pcedit a natura est delectabile ita qḋ est ex habitu. Itē sicut natura opat eodē mō vt in plurib⁹. ita habit⁹ singulariter appetitu⁹. Vn̄ possibile est ꝙ id qḋ est ɔtra naturā in se est delectabile ppter habitū. vt patuit supra. q. xxxi. ar. vij. Negatur autē consequentia. vt patuit.

¶ Ad scḋm dōm. ꝙ et si spēb⁹ intelligibilib⁹ non sit aliqd ɔtrariū. enunciatōib⁹ tn̄ ꝛ pcessui rōnis pt̄ aliqd eē ɔtrariū. vt dictū est

In cor.

¶ Dōm ad minorē. ad pmā partē dico. ꝙ scia q̄tum ad essentiā ꝛ q̄tū ad pncipale nō corrūpit q̄tū ad corruptōem subiecti. tn̄ q̄ ad secūdariū ꝛ materiale corrūpit Intellect⁹ aūt nō est subiectū huius scḋi. sꝫ pmi. Negat aūt scḋa ps. ꝙ scia nō corrūpat a ɔtrario. Ad pbatione ɔcedo ꝙ spēs intelligibiles nō sunt ɔtrarie. tn̄ vni ppositiōi est alia ɔtraria. ꝛ itez vni pcessui ꝛ actui rōnis ē alius ɔtrari⁹ in tertia oparōe rōis. scia em̄ nō est spēs intelligibiles demōstratōi puie. sꝫ vel q̄litas inclinās ad assensum ɔclonis. vel spēs ɔplexa repsentās talē ɔpōnē extremoꝝ ɔclonis. Pōt igit fieri vt cū iā tenēā triāgulū habere tres āgles duob⁹ rectis. p syllm̄ falligraphuꝫ inducar ꝙ postea tenēā oppositū. ꝛ tūc pōt noticia perit q̄ repsentabat ɔplexione ꝛ vnionē triāguli ꝛ triū eqliū ꝛc.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ scia non remouet p motum corpalē q̄tū ad ipam radicē habit⁹. sꝫ solū q̄tū ad impedimētū act⁹. inq̄tū intellect⁹ indiget in suo actu virib⁹ sensitiuis. qb⁹ ipedimentū affert p corpalē trāsmutatōem. sꝫ p intelligibilē motū rōnis pt corrumpi habit⁹ scie. etiā q̄tū ad ipam radicē habit⁹. et siliter etiā pt corrūpi habitus virtutis. Tn̄ ꝙ dr̄ virtutes esse pmanētiores disciplinis. intelligēduꝫ est nō ex pte subiecti vl̄ cause. sꝫ ex pte act⁹ nā virtutū vsus ē ɔtinu⁹ p totā vitā. nō aūt vsus disciplinaꝝ

¶ Dōm ꝙ maior vera extendēdo motū etiā ad actū rōnis. Ad minorē. negat de motu rōnis ꝙ p eū nō possit corrūpi sciētia. ꝛ ꝙ nō p se ɔueniat aie. sꝫ veꝝ ꝙ mot⁹ corpalis ꝛ alteratiuus nō ɔuenit p se aie. vt patuit supra q. xxq. ar. p̄. Et verū est. ꝙ scia nō corrūpit p motū ꝛ trāsmutatōem corpalē. q̄tū ad pncipale ꝛ formale scie. tn̄ q̄tum ad secūdarium. Vltra nulla aūt trāsmutatio ꝛc. Veꝝ trāsmutatio corpis nō corrūpit spēs itelligibiles. corrūpit tn̄ abilitatē ɔuertēdi se ad phātasmata. q̄ est in sensib⁹ interiorib⁹. pserum cogitatiua. Et pterea spēs intelligibiles nō sunt scia. vt patuit. igit. Negat ɔn̄ia. igit scia nō corrūpit. nō corrūpit q̄dē q̄tuꝫ ad subiectū. tn̄ a ɔtrario ꝛc. Negat etiā ꝙ virt⁹ nō corrūpat pserum q̄ est in vi sensitiua ꝛ rōnali p pticipatōem. Est em̄ in aia rōnali pncipalr̄. sꝫ nō totalr̄. sed nō ois in vi rōnali p essentiā sed p participatōem. et nō est simplr̄ verū. ꝙ virtus moralis q̄ est in appetitu sensitiuo sit pmanētior quo ad subiectū vel cām. qr subiectū corrūpit. ꝛ itez hꝫ ɔtrarium ex parte cause. quod nō habꝫ oīs habitus intellectualis. Sed ex parte vsus ꝛc.

¶ Utꝝ habitus possit diminui.

Ad secūdū sic pcedit. Videt ꝙ habit⁹ diminui nō possit. habitus em̄ est q̄dā qualitas ꝛ forma simplex. simplex aūt aut totum habet. aut totuꝫ amittit. g̃ habitus et si corrūpi possit. diminui nō pt. ¶ P̄. oīe qḋ conuenit accnti. ɔuenit eidē rōne sui subiecti. habit⁹ autē fm̄ seipm̄ nō intēdit ꝛ remittit. alioqn seq̄ret ꝙ aliq̄ spēs de suis indiuiduis pdicaretur fm̄ magis ꝛ minus. si igit fm̄ participatōem subiecti diminui possit. seq̄retur ꝙ aliqd accidat habitui pprīuꝫ qḋ non sit ɔmune ei ꝛ subiecto. cuicūqꝫ āt forme ɔuenit aliqd ppriū pter suū subiectuꝫ. illa forma est sepabilis vt dr̄ in pmo de aia. seq̄tur g̃ ꝙ habitus sit forma separabilis. qḋ est īpossibile. ¶ P̄. rō ꝛ natura habitus sicut ꝛ cuiuslibet accidētis ɔsistit in ɔcretiōe ad subiectū. vn̄ ꝛ qḋlibet accn̄s diffinit p suū subiectuꝫ si igit habit⁹ fm̄ seipm̄ nō intendit neqꝫ remittit. neqꝫ etiā fm̄ ɔcretiōeꝫ sui ad subiectū diminui poterit et ita nullo mō diminuet. ¶ Sed ɔtra est. ꝙ ɔtraria nata sunt fieri circa idē. augmētū aūt ꝛ diminutio sunt ɔtraria. cū igitur habitus possit augeri. videtur ꝙ etiā possit diminui T

¶ Hic q̄rit de diminutōe. an ɔueniat habitui.

¶ Rn̄deo dōꝫ. ꝙ habit⁹ duplr̄ diminuit. sicut ꝛ augetur. vt ex supra dictis pꝫ q.liij.ar.p̄.

¶ Doctor pmo ponit ɔclonē rn̄siuā. Scḋo vnā aliā ɔclonē declaratoriā. ibi. Et sicut ex ꝛc. Cōclo pma rn̄siua est. habit⁹ duplr̄ diminuit. scꝫ ꝛ ex pte radicatōnis ꝛ pticipatōis in subiecto. ꝛ fm̄ seipm̄. Probat. habit⁹ duplicit augēt. g̃ duplr̄ minuit Ān̄s pꝫ. q. liij. ar. p̄. Tenet ɔn̄ia p argumentū in ɔtrariū. qr tot modis pt vnū contrariū fieri circa subiectū q̄t reliquū. supposito ꝙ ābo cōuenire possint. Augēt aūt duplr̄. scꝫ fm̄ pticipatōeꝫ subiecti. ꝛ fm̄ seipm̄. aliqs saltē habit⁹. ꝛ g̃ dr̄ D. habit⁹ indiffinite. nō ois. vt patuit ꝛc. Deinde cū dr̄.

¶ Et sicut ex eadē causa augetur ex qua generantur. ita ex eadeꝫ cā diminuūtur ex qua corrūpūtur. nam diminutio habitus est q̄dam via ad corruptionē. sicut ecōuerso generatio habit⁹ est quoddā fundamentū augmenti ipius.

¶ Declarat pcedētē ɔclonē tali ɔclone. Habit⁹ ex eadē cā diminuūt ex q̄ corrūpunt. ita scꝫ ꝙ sicut act⁹ ɔtrarij cause ipius habit⁹ corrūpūt habitū. ita etiā diminuūt et qn̄ habit⁹ corrūpit p multos act⁹ tūc illi q pcedūt totalē corruptōem diminuūt. sed qn̄ habit⁹ p vnū actū corrūpit. tūc talis corrūpit ꝛ nō diminuit. Et intelligit D. de hitu q pt diminui. sicut ꝛ fit⁹. ꝛ opinio. ꝛ hmōi. q etiā successiue generāt. sic etiā successiue corrūpūt p diminutionē. Probat. hit⁹ ex eadē cā augēt ex q̄ generāt. g̃ etiā ex eadē cā diminuūt ex q̄ corrūpūt. Ān̄s patuit. q. liij. ar. ij. statim post pmā ɔclonē. sicut qḋ introducit calorē. etiā intēdit eū. ɔn̄ia pbat. qr sicut gn̄atio hit⁹ est q̄ddā fundamētū augmēti ipi⁹. ita diminutio est via ꝛ fundamētum corruptōis. g̃ sicut qḋ generat auget. ita qḋ corrūpit diminuit. intelligēdo qn̄ est diminuibilis. ꝛ ꝙ diminuit g̃ actus pcedētes actū corruptiuū vel corrūpentem

¶ Et confirmatur conclusio responsiua prima argu-
mento in contrarium.

¶ Ad primū ğ dōm. q habitus ſm ſe cōſideratus
eſt forma ſimplex. z ſm hoc nō accidit ei diminutio.
ſed ſm diuerſuʒ modū pticipandi q̄ puenit ex inde
terminatōe potētie ipius pticipantis. que ſcʒ diuer
ſimode pt vnā formā pticipare. vel q̄ pōt ad plura
vel ad pauciora extendi.

¶ Dōm q circa maiorē eſt difficultas. Dico ergo ad
eam vt videt poſt mentē doc. ſan. pmo. Habit⁹ aliquis
eſt ſimplex ſm ſe. ita q non habet ptes quaſcūq3 vt ſunt
ſpecies intelligibilis z virtutes morales. ſed nō ſunt ſim
plices. quia videtʒ vno indiuiſibili modo inſint. imo va-
riis modis a ſubiecto pticipari poſſunt. Scdo dico. q
habitus aliqs pura intellectualis. vt ē ſciētia eſt ſimplex
p negatōem ptium qntitatiuaʒ. z p negatiōem compoſi-
tionis materie z forme. ſed nō eſt ſimplex. ita q nō habe-
at partes pſtitutiuas alicuius totius habentes ordinē
inter ſe cauſalē. Et vltim⁹ dico q ſcia nō eſt ſimplex q̄ ad
modū eſſendi in ſubiecto. ita q vno modo pticipet. iſta
omia poſſunt haberi ex q. lij. Ad minorē. dico q ſim-
plex pmo mō. ſcʒ p negatōem cuiuſcūq3 partis habet to
tum ſm ſe. ſed nō ſemp totaliter quo ad modū eſſendi in
ſubiecto. vnde ſpecies intelligibilis qūuis ſimplex ſit. po-
teſt tn̄ magis z minus intendi. z ergo pōt diminui nō au
ferendo ptem z ptem. ſʒ diminuēdo modū z modū. Se
cūdo dico q ſimplex vt eſt ſcia habet totū ſm eſſentiaʒ et
formalē rationē cōſiderandi (a qua habet vnitatē) z ca-
thegorematice. ſi aūt intelligat totū ſyncathegorematice
et ſm omes ptes ſm quas ſm ſe extendi pōt z que poſ-
ſunt ſibi addi. negat minor. nā fieri poſſet vt aliquis ha-
bens ſciētiā vnā. ex ſyllogiſmo faſigrapho male ſentiret.
immo dimitteret noticias veras z ptiales aliquaʒ con-
cluſionū z alias teneret. Conſtat q talis ſciētia minue-
retur p partes z nō tota amitteret. vnde minueret. z ta-
mē nō totaliter corrūperet. De modo aūt diminutionis
qui eſt p defectū pticipatōis nō eſt difficultas. qn minu-
atur ſucceſſiue z nō corrūpat. ¶ Et nota verba doc.
ſan. quia in pncipio ſolutōis dicit q habitus ſm ſe cōſi-
deratus ſit forma ſimplex z ſic ei non accidit diminutio
(ſcʒ q aliquid de eo q dat ſpeciē minuat) quia ſm ſim-
plex habet ſpēm. ſed illi ſimplicitati quā ſm ſe hʒ aliquā-
do nō repugnat habere ptes que omes pinētur ſub vno
ſimplici ſpecificāte. z pſertim qz habit⁹ nō ſolū pt dici to-
talis ſcientia ſed etiā ptialis noticia. vide infra ad ſecun-
dū in fine qd notaui. z q̄d hoc ſtet cū Doctore patʒ. quia
in fine ſolonis Doctor dicit q ſubiectū ſm formā ſm ſe
ſimplicē pōt ad plura extendi. que extēſio iuxta dicta D.
in q. lij. ar. ij. in corpe. et ad ſecūdū neceſſario attendit pe
nes additōem partis z ptis. ſtat ergo vt videt ſimplici-
tas habitus alicuius totius pter vnitatē ſpecificaʒ for-
malis rationis z propter negatōem compoſitōis qntita-
tiue z materialis cū pluralitate ptiū z partialiū noticiaʒ
que omes faciunt vnā ſimplicē ſcientiā z habitū modo
dicto. z quelibet in ſe eſt ſimplex p negatōnem cuiuſlibet
ptis z quelibet ſufficit ad hoc vt tota ſcientia habeatur.
eſto nō totaliter ſm ſe. Non enī video quō ſubiectuʒ ſm
habitū extendat ex illa extenſione qua habimꝰ ſm ſe au-
getur niſi per additionem.

¶ Ad ſcdm dōʒ. q rō illa pcederet ſi ipa eſſentia
habitus nullo mō diminueret. h aūt nō ponimus.
ſed q quedaʒ diminutio eſſentie habitus nō habet
pncipiū ab habitu. ſed a participante.

¶ Dōm ad maiorē pmo. Omē qd puenit zc. cōue-
nit rōne ſubiecti. vel ſicut p id qd eſt ratio p quā vel ra-
tio ſine qua nō. Et dico q diminutio z augmentū ſm p
ticipatōem puenit habitui z accidenti p ſubiectū ſicut p
rōnem p quā. ſed diminutio vel augmētū ſm ſe ſcʒ p ad-
ditionē puenit habitui p ſubiectū ſicut p rōneʒ ſine qua
nō. ſicut dicit. ij. de aia q albedo eſt viſibilis p ſe z ſm p-
priā rōnem tn̄ ſubiectū eſt ſine quo non videt vel eſt viſi-
bilis zc. ¶ Ad minorē. dico q quidā ſm ſe augetur.
ita q id qd ptinet ad ſpeciē habitus eſt id ſm quod fit
augmentū. ſed vt minor ſonat diſtinguitur q habit⁹ ſm
ſe nō intenditur vel remittitur. ſi intelligat q ipa eſſentia
habitus in ſe non intendat. Negatur. imo doc. ſan. ſcda
ſcde. q. xxiij. arti. iiij. ad tertiū. ponit expreſſe q charitas
eſſentialiter augeat. hoc eſt intendat in ſubiecto. Unde
dicit Doc. augetur ergo eſſentialiter non quidē ita q eſſe
incipiat vel deſinat in ſubiecto ſicut obiectio pcedebat.
ſed ita q magis ac magis in ſubiecto eſſe incipiat. vide
in de virtutib9 in cōmuni q. pi. ad tertiū. Si aūt intelligi
tur minor. q habitus ſm ſe zc. ita q eſſentia z ratio ha-
bitus nō ſit ratio intentōis z ratio p quā. Cōcedo. quia
pticipatio ſubiecti eſt ratio intenſionis z remiſſionis etiā
eſſentie. Si aūt loqueretur de augmento alicuius habi-
tus qd fit p additionem. Dico q p eſſentiam augetur z
eſſentia eſt ratio p quā. ſed ſubiectū ſine qua non. Ultra
Alioquin zc. Negat q ſi pmo modo p eſſentiā augetur
q ſpecies inequaliter diceret. quia eſſentia ſm ſe nō va-
riatur ſed ſm eſſe in ſubiecto. nec ſm gradus ſpecificos
et eſſentiales ſed tm̄ modales. ſed bene ſeqtur q vnū ſub
iectū habeat maiorē forme eſſentiā. qz aliud. ſed illa di-
uerſitas nō eſt ex aliquo pncipio ſpecifico ſed ex pticipa-
tione ſubiecti. Predicat aūt ſpecies ſm rōnem q̄ dicitati-
uā ſm quā nō hʒ inequalitatē ſed ex ſubiecto. q̄re nec ſm
magis z min⁹. Si aūt loquimur de augmēto quod p ſe
puenit forme. Dico ex ſupradictis. q manet vna ſpecies
pter vnitatē termini. nec pdicat inequaliter ſm eſſe ſpe-
cificū. quia in omi ſcientia qntūcunq3 parua ſaluatur ſpe
cies. nec nomē talis habitus eſt impoſitū pfectiſſime ſciē
tie tantū. ſed omi noticie ſub tali ratione. ideo qūuis vn⁹
ſit maior alio (numero diſtincto) eſt tn̄ vna ſpecies. ſicut
Doc. dixit de ſanitate q. lij. ar. pmo in corpe. vnde in ea-
dem ſpecie eſt maior z minor habitus. ſed nō dicit magis
illa ſpēs de vno inferiori eētialr qz de alio. qz ab ea-
dē hn̄t eandē ſpeciē. idē aūt non eſt ineqle zc. Ultra. Si
igit zc. Negat ſequela. qz pticipatio ſubiecti nō eſt q̄d p-
priū forme. imo oritur ex ſubiecto. q̄re qd ſeqtur nō valet.
¶ Nota q videt d. ſan. p. p. q. xlv. ar. p. ad pmū. clare di
cere q forma intendat ſm eſſentiā z pmo. vt patet intuēti.
q̄re nō debet videri alienū Thomiſte dicere formam per Thomiſte.
eſſentiā augeri. qūuis aliqui de via doc. ſan. horreāt hoc
dictū. videt tamē q lege bene pſpecta oporteat dicere q
eſſentia in ſubiecto augeatur z non tm̄ eſſe. Unī dicit D.
ſan. ſcda ſcde ſupra. quidā dixerūt charitatē nō augeri ſm
ſuā eſſentiā. ſʒ ſolū ſm radicatōem in ſubiecto. vel ſm fer-
uorē. ſʒ hi ppriā vocē ignorauerūt. cū enī accñs ſit cui⁹ eſſe
eſt ineſſe. vn̄ nihil eſt aliud ipam ſm eſſentiā augeri qz eā
magis ineſſe ſubiecto. qd eſt magis eā radicari in ſubie-
cto. hec ille. q̄ q̄dē verba aliq̄ trahūt z mirabilr exponūt.

sed nō pñt nisi puertendo sententiā ꝛ intentōem d. san. ex ponere vt nō habeaꝫ formā ꝑ essentiā augeri. In pª. pte aūt vbi iā dicit. Alia est q̄ntitas virtutis q̄ attendiꝫ ſm ꝑfectionē alicuius nature vel forme. que q̄dem q̄ntitas designaꝫ ſm q̄ dr̄ aliq̄d magis vel minus calidū inq̄ntū est ꝑfectius vl̄ minus ꝑfectū in caliditate. hmōi aūt q̄ntitas virtualis. attendiꝫ ꝑmo quidē in radice. id est in ip̄a ꝑfectione forme vl̄ nature. ꝛ sic dicit magnitudo spiritualis. sicut dr̄ magnus calor ꝓpter suā intensionē ꝛ ꝑfectōnem. scḋo aūt attendiꝫ q̄ntitas virtualis in effectibꝫ forme ꝛc̄. vbi clare ponit formā ſm se intēdi ꝛ augeri. et deinde etiā ſm esse. Quare ex oīͣbꝫ istis ɔcluditur iuxta mentē D. san. in locis iā dictis ꝛ hic in soł̄one esse formā que intenditur ſm essentiam ꝛ esse augeri. ¶ Nota quoq̄ȝ circa hec. q̄ heruicus ɔcorditer loquitur in ꝑmo sententiaꝝ dis. xvij. q. iiij. Unde dicit. non semꝑ gradus in essentia variat speciē. sȝ tm̄ qn̄ illi gradꝰ accipiūtur ſm absolutā rōnem. sicut differentie specifice importāt gradus. ꝛ dr̄ ideo q̄ negare gradus in essentia alicuiꝰ forme ꝛ ponere gradus in eius magnitudine est ɔtradicere. nā magnitudo vniuscuiusq̄ȝ forme est essentialr̄ ip̄a forma excepta magnitudine q̄ ɔuenit qualitatibꝫ ꝑ accidens ꝑ q̄ntitatē. inq̄ntū sunt q̄ꝫte ꝑ accn̄s. Magnitudo eīm q̄ntitatis est eius essentia. magnitudo virtutis est ip̄a virtus. magnitudo charitatis est ip̄a charitas. vide multa ibidē et q. v. de illa materia. Ponit igiꝫ Heruicus gradus in essentia forme nō solū in esse ꝛ nō in essentia siue distinguāꝫ siue non esse ꝛ essentia. sed sunt gradus modales ꝛ nō specifici. et videꝫ habere multū fauorē in illa auctoritate scḋa scḋe. et rationes sue sunt fortissime in q. iiij. dis. xvij. Et dicit inter cetera. illud verbū sex ꝑncipioꝝ intelligiꝫ q̄ntū ad hoc q̄ forma nō est subiectū motus vel mutatōis. nō aūt qn̄ ꝑ ip̄am fiat motus ꝛ variatio. videꝫ Heruicus ibidem sicut ꝛ q̄dlibet. ij. q. xij. solū in hoc deficere a mente sancti doctoris q̄ ponit intensionem fieri ꝑ additōem gradꝰ. tm̄ nō significabiliū. vt ip̄e declarat.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ quocūq̄ȝ modo significeꝫ accidens. habet ɔpendētiā ad subiectū ſm suā rōnem aliter tm̄ ꝛ aliter. Nā accn̄s significatū in abstracto. importat habitudinē ad subiectū que incipit ab accidente ꝛ terminaꝫ ad subiectū. nā albedo diciꝫ qua aliquid est albū. ꝛ ideo in ɔfinitōe accidētis abstracti nō poniꝫ subiectū quasi ꝑma ps definitiōis que est genus. sed quasi secūda que est drn̄a. dicimꝰ eīm q̄ simitas est curuitas nasi. sed in concretis incipit habitudo a subiecto ꝛ terminaꝫ ad accidens. dr̄ eīm albū qḋ habet albedinē. ꝓpter qḋ in ɔfinitōe hmōi accidentis poniꝫ subiectū tanq̄ȝ genus qḋ est ꝑma pars definitōis. dicimꝰ eīm q̄ simū est nasus curuꝰ. Sic igiꝫ id qḋ ɔuenit accidētibꝫ ex pte subiecti. nō aūt ex ip̄a rōne accidentis nō attribuiꝫ accidenti in abstracto. sed in cōcreto. ꝛ hmōi intensio ꝛ remissio est in quibusdā accidētibꝫ. vn̄ albedo nō dr̄ magis et minꝰ sȝ albū. ꝛ eadē rō est in habitibꝫ ꝛ alijs q̄litatibꝫ. nisi q̄ q̄dā habitꝰ augenꝫ vel diminuūꝫ ꝑ q̄ndā additōem. vt ex supra dictis patet.

q. lij. ar. ij.

¶ Dicendā ad assumptū. Uerū est. tm̄ accidēs in abstracto aliter importat habitudinē ad subiectuȝ. aliter in concreto. vt Doc. declarat in soł̄one. ꝛ ideo id qḋ ɔuenit accidenti ex pte subiecti nō attribuiꝫ accidenti in abstracto. quia subiectū nō poniꝫ tanq̄ȝ ꝑncipale in eius definitione. sȝ in obliquo. sed id qḋ ɔuenit accidenti rōne subiecti attribuiꝫ sibi in ɔcreto. q2 ɔcretuȝ dicit habitudinē q̄ incipit a subiecto. ꝛ subiectū poniꝫ in eius definitione in recto. Ultra. Un̄ et ꝛc̄. Uerū q̄dlibet accidens definitur ꝑ subiectū tm̄ aliter in abstracto aliter in ɔcreto. Ultra. Si igiꝫ ꝛc̄. Negaꝫ ɔn̄a. quia intendi ꝛ remitti ɔuenit accidenti ex pte subiecti. ꝛ ꝑ ɔsequens attribuiꝫ sibi in cōcreto in quo ꝑncipaliter importat subiectū nō in abstracto ꝛ ſm se. put p̄scindiꝫ ab inexistentia subiecti ꝛ a modo essendi in subiecto ſm rōnem ꝛ moduȝ intelligendi. lȝ eīm in ꝑma cōꝑatione accidens nō possit intelligi sine subiecto vt specificans est. tm̄ intelligiꝫ sine inexistentia subiecti. ꝛ ꝑ ɔsequens id qḋ tm̄ conuenit vt inexistit actu non attribuiꝫ in abstracto. ꝛ hec solo vera est de habitu vt intendiꝫ ꝛ remittiꝫ ex participatione subiecti. ꝛ de illis que tm̄ isto modo intendūtur ꝛ augenꝫ. sed de habitu qui augetur ſm se ꝑ additionē. ibi secus est. ꝛ de illis nō est locutus Doc. quia vt patuit q. lij. ar. ij. tales etiā in abstracto augenꝫ ꝛ ſm se ad sensum dictū ad scḋm immediate. ideo tales dicūtur augeri ꝛ maiores in abstracto. sed secus de augmēto rōne ꝑticipatiōis qḋ ɔuenit tm̄ ratione subiecti. Et hoc notat doc. san. in fine soł̄onis. ibi. Nisi q̄ quidā habitus augenꝫ vel diminuūꝫ ꝑ quādā additionē (supple vel substractōem) ꝛ in talibꝫ. supple (secꝰ est) q2 etiā in abstracto augenꝫ. nō dico intēduntꝫ ꝛc̄.

¶ Utrū habitus corrūpatur aut diminuaꝫ ꝑ solam cessationem ab opere.

V

AD tertiū sic procediꝫ. Uidetur q̄ habitus nō corrūpatur aut diminuaꝫ ꝑ solam cessationē ab opere. Habitus eīm ꝑmanētiores sunt q̄ȝ passibiles qualitates. vt ex supra dictis apparet. sed passibiles qualitates nō corrūpunꝫ neq̄ȝ diminuunꝫ ꝑ cessationem ab actu. non eīm albedo diminuiꝫ si visum nō imutet neq̄ȝ calor si nō calefaciat. ergo neq̄ȝ habitus diminuunꝫ vel corrumpunꝫ ꝑ cessatōem ab actu. q. xlix. ar. ij. ¶ Preterea corruptio ꝛ diminutio sunt quedā mutatiōes. sȝ nihil mutaꝫ absq̄ȝ aliqua causa mouēte. cū igiꝫ cessatio ab actu nō iporteꝫ aliquā causam mouentē nō videꝫ q̄ ꝑ cessationē ab actu possit esse diminutio vel corruptio habitus. ¶ P̄. habitus sciētie ꝛ virtutis sunt in aīa intellectiua que est supra tp̄s. ea vero q̄ sunt supͣ tempꝰ nō corrūpūtur neq̄ȝ diminuunꝫ ꝑ tp̄is diuturnitatē. ḡ neq̄ȝ hmōi habitus corrūpunꝫ vel diminuūtur ꝑ tp̄is diuturnitatē si diu aliq̄s absq̄ȝ exercitio ꝑmaneat. ¶ Sed ɔtra est qḋ phs in libro de longitudine ꝛ breuitate vite dr̄ q̄ corruptio sciē nō solū est deceptio sed etiā obliuio. ꝛ etiā in. viij. ethi. diciꝫ q̄ multas amicitias inappellatio dissoluit. et eadē rōne alij habitꝰ virtutū ꝑ cessationem ab actu diminuunꝫ vel tolluntur.

¶ Hic querit vltimo de quo posset esse dubiuȝ an cessatio corrumperet vel diminueret habitum.

¶ Respondeo dicendū. q sicut dicit̃ in. viij. physicoꝝ. aliquid potest esse mouens dupl'r. Uno mo per se. qd̓ scꝫ mouet ſm rōnem ꝓprie forme. sicut ignis calefacit. Alio modo per accidēs. sicut id quod remouet prohibens.

¶ Doctor pmo notat vnā distinctiōem ſm cuius scdm̄ membrū verificat scdo q̄sitū affirmatiue vna ↄclone responsiua. ibi. Et hoc mō ꝛc. Distinctio est q dupl'r aliquid est mouēs ꝛ cā respectu alteri⁹. scꝫ p se. qd̓ videlicet mouet ſm rōnem ꝓprie forme. sicut ignis calefacit p calorem suū. ita q ipe habet pncipiū illius effectus ꝛ influit in effectū ꝛ p se facit. Alio mō p accñs. id est p aliud. qa nō in se facit sꝫ remouet ꝓhibēs ꝛ ipediēs facere. q̄ remoto tūc aliud causat illū effectū. vt pꝫ. viij. physicoꝝ.

¶ Et hoc modo cessatio ab actu causat corruptionem vel diminutionē habituū. inq̄ꝫtum scꝫ remouetur actus qui ꝓhibeat causas corrūpentes vl' diminuētes habitum.

¶ Hic subiūgit ↄclonē responsiuā quo ad secūdum membrū talē. Cessatio ab actu est causa corruptōis ꝛ diminutōis habitus scdo mō accepti. Hanc ↄclonē pmo ꝓbat ↄmuni dicto. scdo specialiter. ibi. Dictuꝫ est eñ ꝛc. Arguit̃ pmo sic. Cessatio remouet actū q ꝓhibet causas corrūpentes vel diminuētes habitū. ergo est causa scdo mō p accidens scꝫ corruptōis ꝛc. vt dr ↄclo. Tenet ↄña ex notabili. quia illa est causa p accñs. Illa ꝓbatio generalis est. sed nesciť an cessatio ab actu corrūpat omnem habitū p accñs. ideo D. magis explicat illā ꝓbatōem. ꝛ particularius probat illā ↄclonem explicādo etiā añs pme rationis. de qbꝫ habitibꝫ intelligat. Cū dicit.

Ar. ij. ¶ Dictū est eñ q habitus p se corrūpunt̃ vel diminuūtur ex ↄtrario agente. vñ quorūcunqꝫ habituū ↄtraria subcrescūt p tpis tractū q̄ oportet subtrahi p actū ab habitu ꝓcedētez. hmōi habit⁹ diminuūt̃. vel etiā tollūtur totalr p diuturnā cessatōeꝫ ab actu. vt pꝫ etiā in sciētia ꝛ virtute.

¶ Arguit̃ scdo p ↄclone. Quorūcūqꝫ habituū ↄtraria subcrescūt p tpis tractū (que ↄtraria actus ꝓcedens ab habitu subtrahebat ꝛ ꝓhibebat) ille habit⁹ p cessationē ab actu diuturnā diminuit̃ ꝛ tandē totalr tollūtur. sꝫ ↄtraria habit⁹ intellectualis alicui⁹ scꝫ scie ꝛ virtutis per tpis tractū icrescūt q̄ p actus subtrahebant̃. igit̃ p cessationē ab actu tales habitus corrūpunt̃. Primo ponit et ꝓbat maiorē. scdo minorē. ibi. Manifestū ē ꝛc. Maior ergo ꝓbat̃. qꝛ habitus p se corrūpunt̃ vel diminuūt̃ ex ↄtrario agente. ergo seqtur maior q illud p qd̓ talia ↄtraria increscūt ꝛ qd̓ tollit ꝓhibens illa ↄtraria q h̓ p accñs et ex ↄsequēti sit causa corruptōis p accñs ꝛ rōne alicui⁹ ablati p ipm q̄ ablato seqtur corrūpens. Man̄ eū dr.

¶ Manifestū est eñ. q habit⁹ virtutis moralis facit hoiem promptū ad eligēdū mediū in opationibꝫ ꝛ passionibꝫ. cū āt aliqs nō vtit̃ habitu virtutis ad moderādas passiōes vl' opatōes ꝓprias. necē ē q ꝓueniāt multe passiōes ꝛ opatiōes pter modum virtutis ex inclinatione appetitus sensitiui ꝛ alioꝝ que exterius mouent. vnde corrūpitur virtus vel diminuit̃ per cessationem ab actu.

¶ Probat minorē supradictā. ꝛ pmo ꝓbat de habitibus moralibꝫ. scdo de intellectualibꝫ. ibi. Silr etiā ꝛc. Quo ad pmū arguit̃ sic ex lr̃a. Habit⁹ virtutis moralis facit hoēm ꝓmptū ad eligēdū mediū in opationibꝫ ꝛ passionibꝫ. sꝫ cū aliqs nō vtit̃ habitu virtutis. ad moderandū ꝛc. vt in lr̃a. igit̃ minor ṽa q̄ ad habit⁹ morales ꝛ virtutes. Deinde ibi.

¶ Similiter etiā ex pte habituū itellectualiū ſm quos est hō ꝓmptus ad recte iudicādū de imaginatis. cū igit̃ hō cessat ab vsu itellectualis habit⁹. insurgunt imaginatōes extranee. ꝛ qñqꝫ ad ↄtrū ducentes. ita q nisi p frequētē vsum itellectualis habitus q̄dāmodo succidant̃ vl' ↄprimāt. reddit̃ hō minus apt⁹ ad recte iudicādū. ꝛ qñqꝫ totalr disponit̃ ad cōtrariū. ꝛ sic p cessatōem ab actu diminuit̃. vel etiam corrūpitur intellectualis habitus.

¶ Corroborat eandeꝫ minorē q̄ ad habitus intellectuales. ꝛ arguit̃ sic ex lr̃a. Scdm habit⁹ tales homo est promptus ad recte iudicandū de imaginatis. sꝫ cū cessat ab vsu ꝛc. vt in lr̃a. igit̃ ꝛc. Ex istis pt trahi corollariū q nō q̄libet habit⁹ corrūpit̃ p cessatōem ab actu. Pꝫ. qꝛ solū illi quoꝝ ↄtraria increscūt p cessatiōem ab actu q ꝓhibebat. sꝫ nō oēs hñt ↄtraria. vt patuit ar. ij. vt spēs intelligibiles ꝛ habit⁹ pncipioꝝ. ꝛ h̓ intelligo de synderesi q̄ꝫtū ad lumē habituale. qꝛ sic nō tollit̃ nec p cessatiōem. nec p actū quēcūqꝫ. pt tñ tolli act⁹ synderesis i pticulari iudicio p passionē q̄ absorbet vl'e iudiciū vt ad pticularem actuꝫ applicari nō possit. vt patebit infra q. lxxvij. ar. ij. Extrañs guit̃ igit̃ ſm qd tñ. et de his in de veri. mate. xvi. q. iij.

☞ Et ↄfirmat̃ ↄclo argumento in ↄtrariū.

¶ Ad pmū ergo dicēdū. q ita etiā calor p cessatōeꝫ a calefaciendo corrūpet̃ si p h̓ increscerēt frigidū qd̓ est calidi corruptiuū.

¶ Dicēdū ad minorē. Nego eā. si p cessationē ab actu ↄtrarium illaꝝ passibiliū q̄litatū increscat. Bene volo q albedo nō corrūpit̃. qꝛ nō immutat visum. sꝫ si p cessatōem ab actu immutatōis increscat q inducat nigredinē tūc corrūpit̃ albedo. sic ↄseruatur in qbusdā. qꝛ morant̃ in locis frigidis. si āt cessant se ↄseruare in loco frigido ꝛ vmbroso. ita q sol possit accedere ꝛ remoueat̃ ꝓhibens causam nigredinis inducet̃ ↄtrariū ꝛ corrūpet̃ albedo. similiter p cessatōem a calefactione ignis increscit frigus in aquam. qꝛ calefactio ignis ꝓhibebat frigus. cū g̃ cessat calefacere ingredit̃ ↄtrariū. ꝛ sic in ꝓposito vt patuit in cor.

¶ Ad scdm dicēdū. q cessatio ab actu est mouens ad corruptōem vel diminutiōem sicut remouēs ꝓhibens. vt dictū est. In cor.

¶ Dicēdū q maior vera. p̄sertim de corruptōne q est mutatio tm̄. Diminutio aūt pōt esse mot⁹ ꝓprie dict⁹ cū est ſm q̄litatē sensibilē. Minor negat̃. cū igit̃ cessatio ab actu nō iportet aliquā causam. imo vt ostensum est causa remouēs actū q ꝓhibebat corrūpens ↄtrariū. ꝛ p ↄñs corruptōem vel diminutōem. vt patuit.

¶ Ad tertiū dicēdū. q pars intellectiua aie ſm se est supra tps. sed ps sensitiua subiacet tēpori. ꝛ ideo p tpis cursum transmutat̃ q̄ꝫtū ad passiones appetitiue ptis. ꝛ etiā q̄tū ad vires appꝫhensiuas. vñ phs dicit in. iiij. physicoꝝ. q tempus est cā obliuionis.

¶ Dōm q maior vera q est supra tps fm ptē intellectiua fm se et in pma opatione. tñ ex ea pte qua se ↄuertit ad phantasmata ↄpositioni et diuisioni intellectus adiūgit tempus. Et scdo intellectus est supra tps fm se. qd ē nūerus motus corpaliū rex. sed ipa pluralitas specierū intellectualiū causat vicissitudinē qndam intelligibiliū opationū. et hanc vicissitudinē vocat Augus. viij. super Genesim tps. Ista habent ex d. san. p. p. q. lxxxiij. arti. v. ad scdm. Dicit igit breuiter ad maiorē. q intellect9 fm pmā opatōem (vnā videlz) est supra tps. tñ multe opationes ↄtinuunt tps discretū qd et in angelis ponit. sz intellectus rōne sensuū quibꝫ vtit nō est supra tps etiā nostrū. et ratione passionū ex quibꝫ scia et virtus dependēt. Ad minorē. ea que sunt supra tps et in se et in sua causa nō corrūpunt p diuturnitatē tempis. si aūt p diuturnitatē temporis increscat ↄtrariū corrūpens p remotōem phibentis. Negat q talia nō corrūpant ex tpe. et sic est in pposito. vt patuit in cor. etc. Doctor rndet ad maiorē. ex tpe increscunt passiones in appetitu sensitiuo et fit imutatio in sensibus et ex ↄsequēti in intellectu. vñ supra dictū fuit q obliuio opponit materiali scie q obliuio ex tpe inducit. et sic scientia corrūpit. et est fundamentū hui9 materie. qr intellectus reqrit sensum bene dispositū q p cessatiōem ab actu indisponit et ita intellect9 ligat et qñqꝫ accipit ↄtrariam estimatōem. ¶ Nota q in intellectu nostro est multiplex vicissitudo. pma est in receptōne actus pmi. scda est fm actū secūdū. Et illa duplex. vna qr plures actus posteriuicē et illa successio nō mēsurat tpe nostro. sed alia est successio eiusdē actus fm q ↄcurrit sensus et talis mensurat tempe ppie dicto. vide de materia huius solonis in de veri. mate. viij. q. xiiij. ad duodecimū.

¶ Questio. liiij. de distinctione habituū.

Deinde ↄsiderandum est de distinctione habituū. Et circa hoc querūtur qttuor. Primo. vtrū multi habit9 possint esse in vna poña. Scdo. vtrū habit9 distinguātur fm obiecta. Tertio. vtrū habitus distinguatur fm bonū et malū. Quarto. vtrū vn9 habitus ex multis habitibus ↄstituat.

¶ Quia ratio entis. prior est rōne vni9 et aliqd. ideo D. pri9 determinat de substantia et entitate atqꝫ subiecto et causa habituū anteqꝫ de eoꝝ distinctōe. Et in presenti questione duo facit pncipalr. pmo ostendit quō et p que distinguūtur. scdo determinat qdam incides in ar. iiij. quia aūt habitus pōt tripl'r ↄsiderari. scz p ↄparatiōem ad subiectū in q est. Et scdo ad obiectū circa qd est. et tertio p ↄparatōnem ad finē ad quē disponit. ideo sunt tres articuli. Prim9 ondit quō distinguāt ex pte subiecti. scdo quō ex pte obiecti. tertio quō ex pte finis.

¶ Utrū multi habitus possint esse in vna poña.

Ad pmū sic pcedit. Videt q nō possint esse multi habitus in vna poña. Eoꝝ enī que fm idē distinguūtur multiplicato vno multiplicat et aliud. sz fm idez potentie et habitus distinguūt. scz fm actus et obiecta. similiter g multiplicātur. nō ergo pñt esse multi habitus in vna poña. ¶ P. poña est virtus quedaz simplex. sed in vno subiecto simplici nō potest esse diuersitas accidentiū. quia subiectū est causa accidentis. ab vno aūt simplici non videt pcedere nisi vnū. ergo in vna poña nō pñt esse multi habitus. ¶ P. sicut corpus formatr p figurā. ita poña formatr p habitū. sed vnū corpus nō potest simul formari diuersis figuris. ergo neqꝫ vna potentia potest simul formari diuersis habitibꝫ. nō ergo plures habitus pñt simul esse in vna potentia. ¶ Sz ↄtra est q intellectus est vna poña. in q tñ sunt diuersaꝝ scientiaꝝ habitus.

¶ Querit h pmo. an semp necessario distinguātur ex pte subiecti imediati qd est poña.

¶ Rndeo dōm. q sicut sup dictū est. habit9 sunt dispōnes qdā alicui9 in poña existētis ad aliqd. siue ad naturā siue ad opatōem vel finē nature. q. xlix. ar. 4.

¶ Doctor pmo resumit vnā distinctōem supra habitūū bimembrē. scdo ponit duas ↄclōnes rñsiuas et correspondentes. pmā ibi. Et de illis qdē etc. secūdaz ibi. Si vero loqmur etc. Resumūtur ergo ex supra dictis q. xlix. articulo. ij. q aliqui sunt habitus qui important ordinem ad naturā. quidā ad opationem.

¶ Et de illis quidē habitibꝫ q sunt dispōnes ad naturā manifestū est q pñt plures esse in vno subiecto. eo q vnius subiecti pñt diuersimode ptes accipi fm quaꝝ dispōnē habitus dicitur.

¶ Hic ponit ↄclōnem pmā rñsiuā supra pmū mēbrū tale. Plures habit9 q sunt dispōnes ad naturā possunt esse in vno subiecto (scz totali pncipali) Hāc ↄclōnem pbat simpli ↄsequētia ponēs prio añs. scdo idē declarās. ibi. Sicut si accipiant etc. Probat sic ↄclo. Unius subiecti possunt accipi diuersimode ptes fm quaꝝ dispōnem sunt diuersi habitus in eodē subiecto. ergo pñt esse plures habitus (vel magis dispōnes) in eodē. Tenet ↄña. qr dispōnes diuerse ptiū diuersaꝝ sunt distincte. et tñ sic partes sunt vnius totius. ita et dispositiones diuerse. Conclo pma

Deinde cum dicit.

¶ Sicut si accipiant hūani corpis ptes humores. put disponunt fm naturā humanā. est habit9 vel dispositio sanitatis. Si vero accipiant ptes similes. vt nerui. et ossa. et carnes. eaꝝ dispositio ordine ad naturā est fortitudo aut macies. Si vero accipiūtur mēbra. vt manus. et pes et hmōi. eaꝝ dispositio nature ↄueniēs est pulchritudo. et sic sunt plures habitus vel dispōnes in eodem.

¶ Declarat añs. sicut si accipiāt ptes in hoīe. qttuor humores. put disponūt ↄuenienter ad naturā est sanitas. si vero accipiant ptes siles et homogenie q oēs sunt actu ptes et animate. saltē aīa vegetatiua vt ossa (licet fm D. vij. physicoꝝ. lectōe. iiij. tex. cō. xiij. ossa et pili nō sunt aīata anima sensitiua. sicut oculus et man9 et caro in actu) sic dispositio fm naturā est fortitudo aut macies. Et hz d. san. v. metaph. q robustū dicit habitū opatiuū. de macie supra dictū est. qr importat agilitatē ad motū et opationē. Si vero accipiūtur ptes organice. sic sumit habit9 q est pulchritudo. patz igit q añs est verū etc. Circa dicta in declaratōe pme ↄclōnis latet difficultas nō parua in hoc verbo quod d. san. dic. Sicut si accipiātur hūani corpis

pres hũores 7c. Est nãq3 sup h opinio diuersa. an videlicet humores sint actu ptes et aiati. Sed in hac re non optet dubitare Thomistã. qn sanguis colera 7c. sunt partes actu hois. vt h D. dr 7 alibi darc. scz i. q. dis. xxx. q. ij. et clarius in. iiij. dis. xliiij. q. p. ar. ij. vbi h3 q pficiant ab aia rõnali fm infimũ gradu (vegetatiuũ videl3) sicut enĩ elementa sunt actu ptes vniuersi. impfecte tñ 7 nihilominus 7 materia mixtoꝝ 7 in poña ad pfectiorẽ formã. sic et humores illi nutrimẽtales sunt ptes impfecte humani corpis 7 sunt in poña 7 via ad aiam rõnalẽ pfecti9 habendã qꝛ sub pfectiori gradu. nã cũ p certas alteratões (de qbus D. in. iiij. supra) in carnẽ 7 humiduz radicale puertunt. participãt aiam sub altiori gradu. radicale enĩ dicit totũ qd habet aiam fm pfectũ gradũ. Nutrimẽtale vero hũiduz h3 aiam vt vegetatiua est. sicut 7 vngues et crines. vt ex d. san. haberi pot. Nec obstat verbũ qd d. san. habet p. p. q. cxix. ar. p. ad tertiũ scz. sed hũidũ nutrimẽtale est qd nondũ puenit ad pfecte suscipiendũ naturã speciei. sed est in via ad h. sicut est sanguis 7 alij hmõi. hec ille. quia nõ dr q sanguis nõ pticipet naturã speciei. sed q nõ pfecte pticipat alioqn sibi ptradiceret in. iiij. vt q sanguis de veritate nature humane 7 aiatus aia intellectiua fm gradũ vegetatiuũ sed nõ h3 aiam pfecte. quia iuxta pncipia d. san. plures sunt gradus 7 latitudo in modo habendi eandem aiam fm diuersas ptes eiusdem corpis. vt etiã potest cõstare ex d. san. supra in. vij. phys. Et hec nota. qꝛ plures in hac re fuerũt ptrouersiones.

¶ Si vero loquamur de habitibus q sunt dispositiones ad opa. q pp hoc ptinet ad potẽtias. sic etiam ptingit vnius potẽtie esse habitus plures. cuius rõ

q. li. ar. ij. est. quia subiectũ habitus est poña passiua. vt supra dictu est. poña enĩ actiua tm nõ est alicuius habit9 subiectũ. vt ex supra dictis patet.

Hec est scda pclo misiua expressius. 7 loquit de poña opatiua. plures habit9 opatiui possunt esse in vna poña

Cõclo. ij. (plures videl3 specie nõ gñe qsi generalissimo loqndo de genere obiectali) qꝛ scz habitus pgnitiu9 7 appetitiu9 non possunt esse in vna poña. sed plures cognitiui possunt esse in vna poña. Pro illa pclone pbanda pmo adducit ps suppositũ. scdo subiũgit rõnem p pclone. ibi. Potẽtia aũt passiua 7c. Supponit g D. ex dictis q habit9 ẽ tm poñe passiue 7 nõ actiue tm. vt patuit q. li. ar. ij. Tũc ibi.

¶ Potentia aũt passiua pparat ad actũ determinatũ vnius speciei. sicut materia ad formã. eo q sicut materia determinat ad vnã formã p vnũ agẽs. ita etiã poña passiua a rõne vnius obiecti actiui determinat ad vnũ actuz fm speciẽ. vnde sicut plura obiecta pñt mouere vnã ponam passiuam. ita vna potẽtia passiua pot esse subiectũ diuersoꝝ actuũ vl pfectionũ fm speciẽ. habitus aũt sunt quedã qualitates aut forme inherentes potentie quibus inclinat potẽtia ad determinatõez actus fm speciẽ. vnde ad vnã potẽtiã pñt plures habitus ptinere sicut 7 plures actus specie differẽtes.

¶ Subiũgit pbatõem pcedentis pclonis ex suppositio. 7 arguit sic post Doctorẽ. Poña passiua a rõne (scz specifica) vnius obiecti actiui determinat ad vnũ actum fm speciẽ (supplet) sed a pluribus obiectis mouet ad plures actus 7 pfectiões fm speciẽ. s3 habitus sunt tales pfectiones determinãtes ponas ad act9 eis inexistentes. et vna poña potest moueri a diuersis obiectis. igit in vna poña pñt esse diuersi habitus causati a distinctis obiectis specie (ptentis tñ sb vna rõe gñica obiectali) sic diuerse sciẽ respiciũt diuersa obiecta ptẽta sub rõe obiecti intellect9. s3 sub rõibus pticularibus psiderãdi 7 pgnoscẽdi. Ans pbat a sili. qꝛ sicut se h3 natura ad vnũ agens. sic poña passiua ad vnũ obiectũ. sed natura p vnũ agẽs recipit determinatũ actũ vnius speciei. a diuersis agẽtibus diuersos act9 diuersaꝝ specieꝝ. igit sic est de obiecto q ab vno causat vnus habitus ab alio alius. Est tñ dria circa istam. q materia nõ capit actu formas plures sil qꝛ sunt actus pfecti 7 essentiales dantes esse simplr materie 7 respiciunt eandẽ poñam. habitus aũt sunt actus accidentales fm qd incõpleti vt tangit ad tertiũ.

¶ Et pfirmat illa scda pclo argumẽto in ptrium

¶ Ad primũ ergo dicẽm. q sicut in rebus naturalibus diuersitas specieꝝ est fm formã. diuersitatis aũt generꝝ est fm materiã. vt dr in. v. metaph. ea enĩ sunt diuersa gñe quoꝝ est materia diuersa. ita etiã diuersitas obiectoꝝ fm gen9 facit distinctõem poñaꝝ. vñ phus dt in. vi. ethi. q ad ea q sunt gñe altera. sunt etiã aie pticule alie. diuersitas vero obiectoꝝ fm speciẽ facit diuersitatẽ actuũ fm speciẽ. 7 p pñs habituũ. Quecũq3 aũt sunt diuersa gñe. sunt etiã specie diuersa s3 nõ puertit. 7 ideo diuersaꝝ poñaꝝ sunt diuersi actus specie. 7 diuersi habit9. nõ aũt optet q diuersi habit9 sint diuersaꝝ poñaꝝ. sed pñt esse plures vni9. 7 sicut sunt gña generꝝ 7 spẽs specieꝝ. ita etiaz ptingit esse diuersas spẽs habituũ 7 poñaꝝ.

¶ Dicẽm ad maiorẽ. Eoꝝ q fm idẽ (eodez mõ acceptũ) est eadẽ rõ multiplicatõnis. Negat aũt sic minor. Et ad pbatõem dr. q poña diuersificat ex distinctõne obiectoꝝ generica. habit9 aũt fm distinctõem specificã. sicut 7 in naturalibus gen9 sumit a materia 7 spẽs a forma. ita potẽtia q est qdã pfusum 7 indeterminatũ dr a gñali rõne. habit9 aũt qꝛ est determinatior dr a speciali. ¶ Secdo nota q poñe distinguũt a gñali rõne immutandi 7 se hñdi ad obiectũ. sicut est alius modus tendendi in rẽ vt in se est 7 recipiẽdi rẽ intra se. qre appetitiu9 7 poña pgnitiua distinguũt gñe poñaꝝ fm distincta obiecta fm diuersas rões immutandi 7 se habendi ad obiecta. habit9 vero distinguũt in eadẽ poña nõ fm rões immutandi. s3 p speciales modos se habendi ad obiecta q hñt eundẽ modũ immutãdi poñam. sicut oẽs sciẽtie sunt de vero in qd tendit fm q est in intellectu sed diuerse sunt de diuersis fm diuersas rões. vñ qñ dicũt sciẽ distingui gñice. vi. metaph. intelligit de gñe scibili 7 fm diuersas rões psiderãdi obiecta ptenta tñ sub vno gñe 7 obiecto poñe. s3 scia 7 habit9 moral distinguũt nõ gñe scibili. s3 gñe etiã obiectali poñarũ. 7 sic i logica sũt gña subalterna 7 gñalissima. ita i hitibus. sic mathematica ẽ gen9 subalternũ 7 ptinet sub se spẽs. sic7 phia naturalis. 7 tñ sunt sub gñe qsi gñalissima. scz sub phia reali. ita est de potẽtiis. sicut appetitus sensitiuus est qddam genus 7 ptinet sub pmuniori gñe. scz sub appetitiuo. 7 illa notat Doc. in solone. ¶ Nota circa id qd habet in pncipio solonis. scz q genus sumit a materia. qꝛ substantie sensibiles distinguũt genere p materiã vt habet aliqd esse pfusum. 7 vnũ addit aliquẽ gradũ ad aliud.

Accidentia aũt distinguũtᷣ genere ꝑ materiã. nõ q̃dẽ ꝓ-mã. ſʒ capiẽdo materiã ꝓ receptiua ſubã cuiꝰ diuerſi mo di ſtʒ ipa accñtia. vel ſᵐalium modũ dicẽdi ſumitᷣ genꝰ a to ta eſſentia. vt hʒ rõnẽ pfectibilis. tãq̃ a re formalr̃ fcata. ſeu denoiata ab ipa. A materia ỽo tãq̃ a radice ſui for-malis fcati. Radix eñ potẽtialitatis in rebꝫ ſenſibilibꝫ eſt materia. ideo id qδ ſumitᷣ a toto vt eſt formalr̃ pfectib-bile dr̃ a materia ſumi. dr̃ña aũt ſumitᷣ a tota eſſentia ſm vlteriorẽ pfectionẽ tanq̃ a re formalr̃ fcata ſeu denoiata ab ipa. A forma aũt vt a radice formalis fcati. quia ra-dix actualitatis ꝛ pfectõis eſt a forma. ideo qδ ꝯuenit to ti. vt actuale eſt dr̃ ſumi a forma. ſcʒ originalr̃. Secus eſt in ſubſtãtijs imaterialibꝫ vbi genꝰ nõ ſolũ formalr̃ ſumitᷣ a tota eſſentia. imo ꝛ radicalr̃. Qʒ aũt cõiter dr̃ q̃ genꝰ nõ ſumitᷣ a materia. ꝛ dr̃ña nõ a forma in rebꝫ corꝑalibꝫ. intelligitᷣ vt iã dictũ. ſcʒ imediate ꝛ tanq̃ ab eo qδ eſt im mediatũ denoiatũ ꝑ intentõem ſcd̃ã. de iſtis hʒ d. ſan. aliq̃d in de ſpũalibꝫ creaturis. q. ꝓ. ad 24ᵐ. et de hoc vi debitur ꝓ. ꝑ. q. lij. ar. v.

¶ Ad ſcdm dõm. q̃ poña ꝛ ſi ſit quidem ſimplex ſm eſſentiã. eſt tñ multiplex ỽtute. ſm q̃ ad multos actꝰ ſpecie differẽtes ſe extẽdit. ꝛ iõ nihil ꝓhibet in vna poña eẽ multos habitꝰ ſpecie differẽtes.

¶ Dõm ad maiorẽ. poña eſt ſimplex in eſſentia ꝑ ne-gatõem ꝯpõnis ex his. ſʒ nõ ꝑ negatõem cuiuſcũq̃ ꝯpo ſitõis. ꝛ ẽ multiplex in operando. Minor negatᷣ. q: in ſim-plici eſſentia pñt eſſe multa accidentia. ſʒ forma oĩno ſim plex in eſſe ꝛ operari ꝛ que eſt ſuũ eſſe illa nõ põt eſſe ſubie-ctũ accidentiũ. Ultra. dico q̃ ſubiectũ eſt q̃dẽ ſꝑ cã ma terialᷣ accidentiũ. ſʒ nõ ſꝑ effectiua niſi ſint naturalia ꝛ tũc eſt q̃ſi effectiua. ſicut in angelᷣ q̃ſi cã effectiua ſpecierũ lar-ge loquendo. Ultra. ab vno ſimplici ꝛc̃. Negatᷣ iſta imo a ſimplici in natura. tñ virtuoſo ꝛ actuali pñt plura pro-cedere. et de h̃ ꝓ. ꝑ. q. xlvij. ar. ꝓ. Et ita ab vna poña pñt ꝓcedere multi actꝰ reſpectu pluriũ obiectorũ. ꝛ ꝑ ꝯñs mul ti habitꝰ loquendo de acq̃ſitis. et p̃t deus multos infun-dere. ab vno quidẽ agente ꝑ naturã nõ ꝓcedit niſi vnũ ſʒ ab agente itellectuali pñt ꝓcedere plura. ideo in potẽtijs que mouentᷣ a rõne ꝛ volũtate ſunt plures habitꝰ. nõ ãt in poñe pure naturali. vt ſuꝑ patuit. et tñ ab vna natura pura nõ ꝓcedũt plura ſcʒ oppoſita. pñt tñ ꝓcedere multa ſubordiata nõ oppoſita. cũ eñ dr̃ natura determiata ad vnũ accipitᷣ vnũ nõ vt diſtinguitᷣ ꝯtra multa. ſed ꝯtra op poſita ad q̃ ſe hʒ poña rõnalis vt ſic ꝛc̃. ¶ Et nota q̃ poña ſcʒ rõnalis aliquo mõ eſt multiplex virtute. id eſt virtus hñs ſe ad multa. i. oppoſita etiã. ꝛ ꝓncipiũ agẽdi diuerſa ꝯcurrẽte obiecto. ꝛ nõ dr̃ ſᵐꝰſe multiplex ỽtute q̃ſi hñs in ſe diſtincta. ſʒ q: vna exiſtens in multa ꝛ oppoſi-ta etiã p̃t q̃ ad operari. ſʒ ſit vnũ q̃d in eſſentia.

¶ Ad tertiũ dõm. q̃ corpꝰ formatᷣ ꝑ figurã ſicut ꝑ ꝓpriã terminatõem. habitus ãt nõ eſt terminatio ꝑ-pone. ſed eſt diſpoſitio ad actũ ſicut ad vltimũ ter-minũ. ꝛ ideo non poſſunt eſſe vnius potentie ſimul plures actus. niſi forte ſm q̃ vnus ꝯprehenditᷣ ſub alio. ſicut nec vnius corꝑis plures figure. niſi ſm q̃ vna eſt in alia. ſicut trigonũ in tetragono. nõ eñ p̃t intellectus ſimul multa actu intelligere. poteſt tñ ſi-mul habitu multa ſcire.

¶ Dñ ſm. Maior negatᷣ. q: figura eſt terminꝰ ꝯpletus et actualis ipius corꝑis q̃ti vt ſic. Habitus ãt nõ eſt ter-minus ꝯpletus ꝛ actus ipius poñe. ſed medius inter po tentiã ꝛ actũ pfectũ. Minor eſt fa. q: figure ſunt termi-ni actuales ꝛ reſpiciũt eandẽ poñam. nõ ipoſſibile ẽ vnã poñam terminari ꝑ diuerſos actus ꝯpletos ſimul. Sed negatᷣ ꝯñs. q: habitus nõ eſt actus ꝯpletus poñe. ſʒ incõ pletus. ꝛ tales ꝑñt ſimul eſſe in ſubiecto etiã reſpicientes vnã poñam. Secus eſt de actu ſcdo niſi hmõi actus ſint ſubordinati. vt ꝯgnitio ꝓncipiorũ ꝛ ꝯclõnũ. vel niſi vnus ꝯtineatᷣ ỽtualr̃ in alio. ſicut trigonũ in tetragono. De ma teria iſtiꝰ ſolẽnis ꝛ argumẽti longũ eẽt diſputare. ſʒ vide fundamẽtũ aꝰ in doc. ſan. in de veri. materia. viij. q. xiiij. ibi pſequitur rẽ iſtã ex intẽtõe. et videbitᷣ ꝓ. ꝑ. q. lxxxv. arti. iiij. et q. xij. ar. x. ¶ Nota. q̃ D. nõ itelligitᷣ q̃n plres ſpẽs poſſint ſimul informare intellectũ ſm ineſſe. ſʒ q̃ nõ poſ-ſunt eẽ actu ineſſe itelligibili ꝑ modũ pluriũ ꝛ nõ ſubordi natorũ. vñ angeli eſſentia ꝛ ſpecies itelligibiles aſini. ſunt quidẽ plura ſm eſſe reale ſʒ nõ ſm eſſe intelligibile. quia ſubordinata ſunt. quare ſpecies itelligibilis poteſt ꝯſide rari in rõne entis ꝛ in gñe itelligibili. ꝓmo actu inſunt q̃n informãt. ꝛ ſic pñt plures ſimul ineſſe. ſed in gñe itelligi-bili actu inſunt q̃n actu repñtãt obiectuʒ ꝛ intellectũ vt intelligẽs eſt informãt. vñ plures ſpecies nõ pñt ſimul ꝑ-ficere modi intelligibili. vt vult D. ꝓ. ꝑ. ſed pñt multi ha bitus ineſſe ſm q̃ res ſunt h̃ eſt actu informare. ſʒ illa in-formatio ſm eſſe nature eſt incõpletũ eſſe illarũ ſpecierũ. et ſic vult D. h̃q̃re nõ eſt oppoſitio hic ꝛ in ꝓma pte cũ ſcʒ hic admittat plures habitus ſimul in vna potentia. ſed ꝓma pte negat plures ſpẽs eẽ ſimul in actu. q: hic loq̃tur de actu in eſſe nature. Alibi in eſſe intelligibili ꝑ modum pluriũ. ¶ Nota q̃ Scotus in ꝓmo diſ. iij. q. vi. ad 3ᵐ. de ficit. Putans d. ſan. ꝓpter oppõnem ſpecierũ ꝯ nere eſſe nõ poſſe actu ꝯpleto ſimul in vno intellectu. h̃ aũt nõ eſt. ſed ꝓpter vnigeneitatẽ ponit h̃ ipoſſibile. q: videʒ eẽ nõ ſunt vnius gñis ꝛ ordinis ꝑ hoc ſtatu. ipoſſibile eſt aũt vnũ indiuiſibile pfici ſimul a pluribꝫ formis ꝛ terminꝰ cõ pletis euſdẽ ordinis. vt p̃ʒ intuenti. D. in ꝓ. ꝑ. vbi ſuꝑ ad 2ᵐ. Sũmarie igitᷣ pñt eẽ plures ſpẽs intelligibiles in vna poña ſm eſſe nature ꝛ informatõnem ꝛ inherẽtiã vt hic dicit D. ſed nõ põt pluribꝫ ꝑ modũ pluriũ ſimul vel intelligẽdo ꝑ plures. ita q̃ nõ pñt ſimul eſſe in actu in eẽ intelligibili. ſʒ in eſſe reali ſimul eſſe poſſint. vñ informare vt Durandꝰ aſſumit eſt eſſe actu ſᵐ eſſe nature. ſʒ nõ eſſe actu in eſſe intelligibili. niſi q̃n intellectꝰ ꝑ eã patitᷣ. vt in-tellectus eſt reſpiciendo obiectũ. vt obiectũ ſpecificat itel-lectũ actu ¶ Nota etiã q̃ Scotus ibidẽ reꝑhendit ex-emplũ ꝛ ſilitudinẽ de figura ꝛ ſpecie itelligibili in actu. q: ſpecies itelligibiles ſunt forme ſimplices. ſed ſilitudo ſtat in h̃ qδ eſt terminare. nã ſpẽs intelligibilis in actu termi-nat intellectũ. ita q̃ plures ꝑ modũ pluriũ nõ pñt ſimul actuare intellectũ. ꝛ ſunt ſpẽs intelligibiles q̃ ad h̃ ſiles fi guris. q̃ ad terminare ſʒ nõ ꝯueniũt q̃ñ ad eẽ exclus ꝛc̃. de h̃ ꝓ. ꝑ. q. xij. ar. x. in cor.

¶ Utrũ habitus diſtinguantᷣ ſm obiecta.

AD ſcdm ſic ꝓceditᷣ. Uidetᷣ q̃ habitꝰ nõ di-ſtinguãtur ſm obiecta. Cõtraria eñ ſunt ſpecie dr̃ña. ſʒ idẽ habitꝰ ſcie eſt ꝯtrariorũ: ſicut medicina ſani ꝛ egri. nõ ergo ſm ob-iecta ſpecie dr̃ña habitꝰ diſtinguũtᷣ. ¶ P. diuerſe ſcie ſunt diuerſi habitus. ſʒ idẽ ſcibile ꝑtinet ad diuer-

fus scias. sicut terrā eē rotūdā demonstrat naturalis
et astrologus. vt dr in. ij. physicorū. ergo habitus nō distin
guūtur fm obiecta ¶ P. eiusdē actus est idē obiectū.
sed idē actus pt ptinere ad diuersos habitus virtu
tū si ad diuersos fines referat. sicut dare pecuniā ali
cui si sit ppter deū ptinet ad charitatē. si vo ppter de
bitū soluēdū ptinet ad iusticiā. ergo etiā idē obiectum
pt ad diuersos habitus ptinere. nō ergo est diuersitas
habituū fm diuersitatē obiectorū. ¶ Sed ɔtra. actus
q. p. ar. iij. et q. xviij. differūt specie fm diuersitatē obiectorū. vt supra dic
tū est. sz habitus sunt dispōnes qdā ad actus. ergo etiaz
habitus distinguūtur fm diuersa obiecta

¶ Querit hic de distinctiōe ex pte obiectorū.

¶ Rñdeo dōm q habitus et est forma qdā. et ē ha
bitus. pt ergo distinctio habituū fm spēm attendi. aut
fm coez modū quo forme specie distinguūt. aut fm
ppriū modū distinctōis habituū.

¶ Doctor pmo declarat titulū qstionis vna distinc
tione. qr pt dupl'r intelligi. Scdo rñdet q ad illū duplicē
intellectū qsiti. ibi. Distinguunt siqdē et. Notat ergo D. in
pncipio q habitus pnt distingui specie. et fm modū q for
me distinguūtur et ppietates naturales. et quo habitus di
stinguūtur vt sic. Et rō est. qr habitus est qdā forma. et est
talis forma. scz habitus. mō aliqd pt ɔpetere alicui fm rō
nem ɔmunē. qd nō ɔuenit sibi fm rōnē ppriā. et econtra
scot' nō apphēdit d. san. Sz illud dictuz calūniat Scotus in pma qstione pmi
sententiaꝝ. qr ipossibile est aliqua eē distincta in rōne supi
oris. et esse indistincta in rōne inferioris. ergo impossibile est
esse aliqua distincta in non forme. et nō eē distincta in rō
ne habituū. Sed Scotus nō apprehēdit mentē dicti
bus. qr nō vult D. q aliqua sint distincta in rōne supe
rioris. et nō in rōne inferioris. sed vult q habitus possunt
distingui fm modū distinctōis formaꝝ. et fm modū p
priū habitibus. Et nō est idē dicere. ista sunt indistincta in
rōne habitus. et ista nō distinguūt fm ppriū modū distinc
tionis habituū. sicut aie due rationales sunt distincte for
me. sz nō distinguūtur fm ppriū modū distinctōis for
maꝝ. sed p materias diuersas. et nō p pncipia formalia
intrinseca. Silr due quātitates celi et corpis corruptibi
lis (scz due linee) sunt distincte forme. sz nō distinguūt
p modū distinctōis formaꝝ. sz p subiecta et. Aliud exē
plū ponit Capreolus in primi ꝓlogo. q. p. in fine. De visu
hois et asini. q distinguūtur specie. nō fm ppriū modū di
stinctōis sensuū. scz rōne obiecti. sz vt ppietates et forme
naturales p principia actiua. Silr est de intellectu an
gelico et aie rōnalis. Vñ sicut arguēs deficit in alio ppo
sito arguendo sunt forme et differūt. ergo differūt formalr.
sic in pposito nō valet. Est forma distincta et habitus di
stinctus. ergo distinguūtur vt forma. vel vt habitus. potest
eñ id qd est habitus distinctus distingui eo mō quo for
ma. et eo mō quo habitus et. Nota habitus et potētie et
actus sunt media inter pure absoluta. et pure respectiua.
qr includūt absolutū p essentiā ordinatū et ɔmensuratū
alteri. et ideo absoluta a termino correlatiuo. sed nō a ter
mino obiectiuo et finali. respectus eñ talis est trāscēdēs
multa genera. et ergo habitus necessario distinguūt p ac
tum et obiectū. sicut per id ex natura ordinat. Vñ actus
distinguūt potentias nō vt sunt effect'. et potētia et habi
tus pncipia. sed vt fines in qs naturalr ordinātur. actus

tñ adequatus est finis potentie. vt pz. ij. physicorū. de
hoc supra. q. p. ar. iij.

¶ Distinguūt siqdē forme adinuicez fm diuersa
pncipia actiua. eo q omne agens facit sile fm spēm

¶ Hic ɔsequenter D. rñdet fm distinctū intellectum
qsiti tali ɔclōne. habitus vt forma (id est qn distinguuntur
mō quo distinguūtur forme et effect' absolute) distingui
tur fm pncipia actiua. habitus vo vt dispositio ad natu
rā distinguit p naturā. habitus vo vt dispositio ad opati
onē distinguit p obiecta formalr. Circa hanc ɔclōnē pri
mo pbat pmā eius ptē. Scdo scdam et tertiā simul. ibi.
Habitus aūt et. Tertio subiūgit ipam ɔclonez. ibi. Sic
igit et. Pro pma ergo pte ɔclōnis arguit sic. Omne agens
agit sibi sile (pcertim q ad pncipiū actiuū et rōnē agēdi)
ergo fm distinctiōem agentiū in rōnibus agēdi et pncipiis
actiuis distinguūtur forme. Tenet ɔntia. qr si quodlibet
agēs agit sibi sile in rōne agēdi. seqtur q si sunt diuersa et
diuersi effectus. et si sile agit sile. ergo diuersuz agit diuersuz.

Circa istā ptē opz notare q forme et effect' nō distin
guūtur nec identificant ex pncipio actiuo vniuersalissimo
qr sicut patuit. q. li. ar. iij. Deus pt pducere effectū simi
le effectui creature sine ipa creatura. et inde est q ocul' vel
visus ceci nati quē de' ɔtulit fuit eiusdē spēi cū visu na
turaliter pducto. Et silr pz de sciētia Ade. quare Pau
lus burgensis in qdā additiōe sup Luce. ij. caplo. nō vi
det bene accepisse d. san. vbi vult defendere q qr fm D.
hic. habitus distinguit fm pncipia actiua. ideo sciencia
christi sit alterius rōnis. videlz infusa. a nra acqsita. Hec paul' burgē
eñ nō est rō distinctiōis sciē christi a nostra. sed qr infusa
fuit sub alio lumie. scz hierarchico. et respectu altioris ob
iecti. Replicator quoqz ibidē d. san. non intellexit. putat
eñ q d. san. distinguat solū ppter infusum et acqsitū qd
nō est. vt patuit supra vbi iam. Distinguūtur ergo forme
fm principia actiua ppinqua et qsi formalia. et penes illa
pncipia pcisa q ita ɔstituūt vnū effectū et non aliū. et p h
excludit pmū pncipiū. q oia in vna virtute ɔtinet qtū
cūqz diuersa. Silr celū qd generat aialia ex putrefacti
one eiusdē spēi cū aialibus ex semine genitis Excludit etiā
p hoc pncipiū actiuū volūtariū ex quo etiā actus nō di
stinguit specie. qr est de se indeterminatū. vt pz. ix. meta
phy. tex. cōmen. x. Sed solū fm pncipia actiua naturalia
distinguūtur act' naturales. sed actus volūtarij ex suis
actiuis pncipiis nō distinguūtur. vt pz infra. q. lxxij. ar.
iij. vbi vide de hac materia. sed qn effect' sunt ɔmensura
ti et adequati pncipiis actiuis. tūc distinguūt penes pn
cipia. sic in demonstratiōe pncipia sunt imediata et forma
lia. ideo sciē penes ipa distinguūtur. vt pz ad scdm. Cō
cordāt Albertiste. q ponūt potētias sensitiuas aialiū distin
ctoꝝ specifice. specie distingui nō vt potētie sunt. sz vt pro
prietates naturales. qr opz q pdicata scdi modi p se re
spondeāt pdicatis pmi modi. que sunt diuersa in aiali
bus specie distinctis. et pdicata scdi modi q sunt potētie aie
et. Et hoc vult pbatio. qr sile generat sile. Qn ergo fm di
uersa agit pncipia. opz q sit alius effectus. sed nō seqt.
si est vnū pncipiū. ergo vnus effect'. nisi sit vnū in sba et vir
tute. ita q sit virtus respectu illi' et nō alteri'. Reqritur
igit q sit pncipiū ppinquuz adequatum. et ex tali distin
guitur effectus. Et nota sꝫ q distinguūtur effect' na
turales penes pncipia actiua adequata et pcisa. qr aliq
siles effect' in specie fit ab vno agēte naturali. et agēte in
tellectuali. Sicut dicim' q silia opa fuēt ab angelis cū
opibus qbusdā q fuēt ab aia. Non tñ q vtrobiqz sint opa

vite.sȝ siles effect⁹ in specie.vt p̃ʒ p̃.p.q.li.sȝ diuerse potẽtie aĩaliũ specie distinctoꝝ hñt diuersa p̃nci⁹ actiua naturalia adeq̃ta ꝛ p̃asa. Et p hoc excludũt multe instãtie Sanitas eĩm vna causat a diuersis sanatiuis in eẽ nature.tñ vt ꝯueniũt in vna q̃litate vel ꝯditõe.q̃re nullũ ẽ cã p̃asa ꝛ adeq̃ta.ꝛc. Vide de cũ d̃r.

¶ Habitus aũt ĩportat ordinẽ ad aliq̃d. oĩa aũt q̃ dicũt̃ fm ordinẽ ad aliq̃d.distinguũt̃ fm distinctoem coꝝ ad q̃ dicũt̃. Est aũt habit⁹ dispõ q̃daȝ ad duo ordinata.scȝ ad naturã ꝛ opatõeȝ ꝯn̄tẽ naturã

¶ Probat scd̃am ꝛ tertiaȝ p̃tes ꝯclõnis simul sic.oĩa q̃ ordinãt̃ vel ĩportãt ordinẽ ad aliq̃d distinguũt̃ fm ea ad q̃ ordinãtur(scȝ sicut ad ꝯmẽsurata ꝛ ꝯpata)sed hit⁹ vt sic est dispõ ordinata ad naturã.ꝛ ad opatõem ꝯn̄teȝ naturã.q̃ distinguit̃ p obiecta.g̃ ꝛ hit⁹.ꝛc. Tũc ibi.

¶ Sic igit̃ fm tria habit⁹ specie distinguũt̃.vno q̃dẽ mõ fm p̃ncipia actiua taliũ dispõnũ. Alio scdo mõ fm naturã. Tertio scdo mõ fm obiecta specie differentia.vt p sequentia explicabitur

¶ Subiũgit ip̃am ꝯclõnẽ.ꝛ p̃ʒ.et iste p̃tes magis explicabũt̃ p sequẽtia. Vñ sanitas ꝛ infirmitas distinguũt̃ p ꝯtrariũ modũ se hñdi ad naturã. Virt⁹ aũt hũana ꝛ heroica ꝛ sciã nostra ꝛ christi infusa.q̃ꝛ disponebant ad opatõem altioris nature vel inferioris distinguũt̃ specie Hic distinctõne penes obiecta dat̃ est de habitib⁹ q̃ sunt eiusdẽ p̃ncipij actiui ꝛ effectiui.sicut de sciẽtijs in vno intellectu.ille eĩm hñt idẽ p̃ncipiũ actiuũ.disponũt etiaȝ ad opatõem vni⁹ nature.scȝ fm ꝯpoꝛtõem intellect⁹ agentis sed q̃ꝛ sunt de distinctis obiectis specificãtib⁹. ideo sũt diuerse. Patȝ g̃ q̄ p̃nt ille rõnes distinguẽdi ab inuicẽ separari.ita q̄ illa q̃ sũt diuersi hit⁹ sũt etiã diuerse forme.ꝛ ꝯtra in eodẽ.tñ p̃nt diuersificari p p̃ncipiũ distinctiuũ habituũ vt sic.ꝛ nõ p p̃ncipiũ distinctiuũ formaꝝ.vt sic.sicut iã p̃ʒ de sciã. Illa etiaȝ tertia p̃s p̃t p̃bari p argumentũ in ꝯtrariũ. Ex isto argumento arguit̃ sic p tertia p̃te ꝯclõnis.Habit⁹ sunt q̃dã dispõnes ad act⁹.sȝ act⁹ distinguũt̃ fm diuersitatẽ obiectoꝝ.g̃ ꝛ habitus. ac si argueret̃. Quicq̃d distinguit distinguẽs.distinguit ꝛ distinctũ.sȝ obiecta distinguũt actus distinguẽtes habit⁹.g̃ ꝛ habit⁹ ip̃os obiecta distinguũt.licȝ ꝛ aliunde etiã distinguãt̃. Habit⁹ eĩm opatiui distinguũt̃ penes obiecta ꝛ penes naturã inq̃ꝝtũ disponũt ad opatõem nature.sȝ hit⁹ eẽndi distinguũt̃ penes naturã.ꝛ nõ penes obiecta.ꝛ nõ debz intelligi h̃ q̄ omnes habit⁹ possint fm ista tria simul distingui.sed intelligit̃ reddẽdo singula singulis ita q̄ habit⁹ eẽndi distinguũt̃ penes naturã. Opatiui penes naturã mediãte opatõe ꝛ penes p̃ncipia. habit⁹ eĩm ordinati ad naturã p̃ncipalr nõ videt̃ penes p̃nci⁹ actiua saltẽ remota distingui.sic sanitas a q̃cũqȝ inducat̃ in hoĩe ẽ sanitas eadẽ in specie.eo q̄ natura ẽ p̃ncipale sanãs q̃ ẽ eadẽ.nõ sic de p̃ncipijs sciẽ. Si habit⁹ discõuenientes.vt egritudines multiplicãt̃ fm causas.vt p̃ʒ infra. q.lxxij. ar.ij.q̃ꝛ possent diuerse p̃tes diuersimode indisponi.sed nõ d̃r sanitas nisi oĩa sint sana.ꝛc. Circa materiã huius articuli.ꝛ circa solõnẽ p̃mi nota.q̄ Scot⁹ in.ij.dist. xxiij.in solone.scdi.ꝯ h̃ dicta inuehit̃ paꝝ tribuẽs auctoritati p̃hi. dicẽn potẽas p obiecta distingui. similiter habitus et act⁹. Dicit eĩm sic(referẽs p̃mo dicta d.san.) cũ d̃r.potentie distinguũt̃ p obiecta.d̃ʒ q̄ duplex est obiectuȝ.formale scȝ ꝛ materiale. Formale est adeq̃tuȝ potẽe.vt color visui. Materiale q̃d nõ est adequatuȝ.vt albedo. Sed nõ video q̃n albedo sit obiectũ visus.ita formale.sicut color.si eĩm null⁹ eẽt intellect⁹ abstrahẽs hoc vniuersale q̃d ẽ color ocul⁹ bouis videret albũ ꝛ nigꝝ. imo color vt q̃d cõe abstractũ nõ videt̃.sed hoc albũ ꝛ hoc nigrũ quoꝝ neutꝝ est obiectũ visui. Hec ille. Vide ꝛ reliq.q̃ꝛ vult q̄ ꝯpõ illa.scȝ distinctio obiectoꝝ facit distinctioem potẽaꝝ solũ vera est in potẽtijs organicis Sed deficit Scot⁹ p̃mo q̃ꝛ nõ distinguit inter rõem mouẽdi ꝛ terminãdi actũ potẽe.ꝛ inter terminũ q̃ plurimuȝ differũt. Cõe eĩm p̃t eẽ rõ mouẽdi potẽaȝ sensitiuã adeq̃ta.sed singulare ẽ terminus.sicut supra dictuȝ fuit de odio.q̃d sp terminat̃ ad singulare.sȝ rõ odij p̃t eẽ aliq̃d cõe cõiter inuẽtũ in multis Et mirũ est q̃uo albedinẽ dicat obiectum formale visus cũ ip̃a ablata nihilominus fiat visio.ꝛ maneat visibile.vide d.san.p̃.p.q.lxxvij.ar.iij.ad scd̃m.q̃ꝛ si potẽa aliq̃ respicit vnũ ꝯtrariũ sicut obiectũ(scȝ adeq̃tũ)opteret q̄ aliud ꝯtrariũ ad aliã potẽaȝ ptineret. q̃ꝛ videlȝ prima non attingeret ip̃m fm naturã positiuã.sȝ solũ fm p̃uatõem alteri⁹ annexã. Põt tñ vn⁹ habit⁹ eẽ vni⁹ cõtrarij p se.h̃ est p̃ncipale ꝛ alteri⁹ scd̃ario.nõ tñ est alicui⁹ determinate.sicut adeq̃ti obiecti Et p hoc p̃ʒ intellect⁹ p̃hi.x.metaph̃. Vbi d̃r q̄ sciã est p se vni⁹ ꝯtrarij.ꝛ tñ etiã alteri⁹.sȝ nõ vult q̄ sit alicui⁹ sicut obiecti adeq̃ti ꝛc. Terminat igit̃ hoc albũ visum.sȝ rõ terminãdi adequata nõ est albedo sȝ color Deficit scd̃o.q̃ꝛ nõ aduertit.q̃ꝛ aliud est dicere color cõis.ꝛ color cõiter vel in cõi.q̃ plurimũ differũt.illa eĩm falsa est.vt ip̃e bñ p̃bat. Visus est coloris cõis vel vl̃is.q̃ꝛ sonat q̄ visus tẽdat vt in terminũ adeq̃tũ in colorẽ vt substat vl̃itati.q̃d est ĩpossibile.q̃ꝛ potẽa organica nõ p̃t tendere in vl̃e.sȝ hoc est ꝯpriũ intellect⁹ Dicere aũt visus est coloris vl̃iter in cõi.verũ est.q̃ꝛ visus nõ est determinat⁹ ad illũ vel illũ colorẽ vidẽndũ determinate.sȝ p̃t quẽcũqȝ oblatũ videre. Vñ rõ terminãdi visum non est aliq̃d ꝯpriũ illi.sȝ aliq̃d cõiter in oĩ colore repertum ꝛ color ip̃e cõiter rept⁹. Quare stat firmiter q̄ potẽa distinguit̃ p obiectũ adeq̃tũ.ꝛ q̄ albedo nõ est formale obiectũ visus.vt Scot⁹ d̃r.q̃ꝛ nõ est rõ terminãdi adeq̃te.sȝ color sibi ꝛ alijs cõis.vide.p̃.posterioꝝ.caplo.xxiij.vbi clare habes in p̃ho q̃d hic dictũ est.q̃ꝛ sentire est hui⁹ determinati singularis.sensus aũt est ad multa singularia indeterminat⁹. Vñ d̃r.q̄ ꝛ si sensus sit hui⁹ ꝛ nõ hui⁹ huius sentire tñ est necesse singulare ꝛc. Nota p̃terea p̃ter dicta Scoti.q̄ potẽe inorganice sunt duplices. Quedã diuersaꝝ rõnũ.vt intellect⁹ ꝛ volũtas.ꝛ ille distinguũtur ex obiectis.vt dicet̃.sȝ de potẽtijs vni⁹ rõnis inorganicis sicut de intellectu diuino angelico ꝛ hũano d̃r q̄ habent p obiecto adeq̃to ens inq̃ꝝtũ hmõi. Dico eĩm q̄ nõ solũ diuin⁹ intellect⁹.sȝ oĩs intellect⁹ est circa ens vl̃e et in ꝯmuni.sicut circa adeq̃tũ obiectũ. Scot⁹ aũt declinat a cognitõe ad modũ cognitõis.licȝ eĩm sol⁹ diuin⁹ intellect⁹ p̃fecte intelligere possit oĩe ens ꝛ p eẽntiã suã. tñ ꝛ intellect⁹ creatus angelic⁹ vel human⁹ ad oĩe ens terminari p̃t p̃fecte vel ip̃fecte p spẽs ꝯpetã vel aliená.p simplicẽ apph̃ensionẽ vel indifinitã.q̃re ens inq̃ꝝtũ ens est obiectũ adeq̃tũ oĩs intellect⁹ adeq̃tione extẽsiua.licȝ nõ intensiua. Vn aũt ex hmõi obiecto distinguũt̃ specifice q̃d est scȝ obiectũ terminatiuũ Dicit̃ q̄ distinguuntur q̃deȝ hmõi intellectus specifice ꝛ vt ꝯprietates naturales.ꝛ vt potẽe intellectiue.sȝ nõ ex obiecto terminatiuo.q̃ꝛ idẽ est oĩm intellectiuũ Nec distinguũt̃ ex obiecto motiuo.q̃ꝛ nõ adeq̃tũ.sicut q̃ddita rei materialis nõ est adequatũ ob

Scot⁹ parũ tribuit auctoritati p̃hi.

tientũ intellect⁹ humani. Nec essentia angeli intellect⁹ ang gelica. Sꝫ distinguũtur illi intellect⁹ ex diuersitate actus et potẽe. qꝛ intelligere cũ sit act⁹ pfecti variaꝛ ſm dn̄am act⁹ ꝛ potẽe. Verũ est ꝙ Scotus in ij. dis. p̈. q. vltia. vi8 def dclinare ad hoc ꝙ intellectus angelicus ꝛ anime sint vnius spẽi. nihil tñ determinat. Et ꝙ tenẽt. ꝙ vt ꝑpriceraſ tes naturales differãt specie. sꝫ nõ vt potẽe intellectiue. ſꝫ magis peripateticũ est ꝛ thomisticum tenere eas vtroqꝫ mõ distinctas. Et de hoc alibi loq̄m⁹ deo ꝓpitio. ꝛc.

Nota quoqꝫ ꝙ potẽe imateriales sicut intellect⁹ ꝛ volun tas distinguũꝛ ex distinctõe obiectoꝝ nõ reali sed forma li et per distinctõnem obiectorum formalem. virtualem nõ actualẽ. qꝛ videlꝫ ens ꝛ bonũ ex natura rei p̄ter omne op⁹ rõnis distinguũꝛ formaliꝛ virtualiꝛ. et ex hoc ꝙ eadꝫ res aliter est vnitatiua sub rõne entis. ꝛ aliter sub ratiõe boni. Jdeo oꝑtuit eẽ distinctas potẽas q̄ in rẽ tenderent sub diuersis rõnibꝫ gnalissimis ad se nõ reducibilibꝫ. et est talis distinctio formalis conditio cause distinguẽtis obiectiue ꝛ finaliꝛ. obiectũ eñ distinguit finaliꝛ. nõ distinꝫ gueret aũt nisi distinctũ. quare distictio obiecti nõ distin guit. sed est rõ distinguẽdi finaliꝛ. nec oꝑꝫ ꝙ distinguens sit magis distinctũ q̄ id qđ distinguit Nã distinctio nõ est pfectõis. ita ꝙ oporteat eam magis esse in cã q̄ effectu Jmo est ipfectõis. vñ ab vno plura ꝓcedere pñt Sed de his satis nunc.

¶ Ad p̄mũ ḡ dõm ꝙ in distinctõe potẽaꝝ vl' etiã habituũ nõ est ↄsiderãdũ ip̄m obiectũ materialꝛ. ſꝫ rõ obiecti differẽs specie vel etiã genere. q̄uis autꝫ ↄtraria specie differãt diuersitate rerũ. tñ eadẽ rõ est cognoscẽdi vtrũqꝫ. qꝛ vnũ ꝑ aliud cognoscit. ꝛ ideo inqꝫtũ ↄueniũt i vna rõne cognoscibilis ꝑtinẽt ad vnũ habitũ cognoscitiuũ.

¶ Maior vera. ↄtraria distinguũꝛ specie nature. sed nõ distinguũtur specie cognoscibilis vt de eis est scia. qꝛ vnũ ↄtrarioꝝ est rõ cognoscẽdi reliquũ. Ad minorꝫ idẽ habit⁹ scie est ↄtrarioꝝ. verũ entiũ. sꝫ nõ ↄtrariorũ obiectoꝝ. sicut medicina est sani ꝛ egri q̄ sunt cõtraria in esse nature. sꝫ nõ in esse cognito. qꝛ ille q̄ hꝫ spẽm sani põt ꝑ viã inq̄sitõis ꝑuenire vt formet in se ↄceptũ egri. ḡ nõ distinguũtur ꝑ obiecta. Vel dic in esse rei. sꝫ in esse obiecti. et hoc est dicere sub aliis terminis. ꝙ non distinguuntur materialiter sed formaliter

¶ Ad scđm dõm. ꝙ terrã eẽ rotũdã ꝑ aliud me diũ ↄmõstrat naturalis. ꝛ ꝑ aliud astrolog⁹ Astro log⁹ eñ hoc ↄmõstrat ꝑ media mathematica. sicut ꝑ figuras eclypsiũ vel ꝑ aliud hmõi. Naturalis bo hoc ↄmonstrat ꝑ mediũ naturale. sicut ꝑ motũ gra uiũ ad mediũ. vel ꝑ aliud hmõi. Tota aũt virt⁹ ↄ monstratõis q̄ est syllꝰs faciẽs scire. vt dꝛ in primo posterioꝝ ↄpendet ex medio. ꝛ ideo diuersa media sunt sicut diuersa p̄ncipia actiua. ſm q̄ habit⁹ sciẽti arũ diuersificantur.

¶ Ad minorẽ vera. idẽ scibile materialꝛ vt res ꝑti net ad diuersas scias. sꝫ nõ sub eadẽ rõne scibilis. vt sic et ſm idẽ p̄ncipiũ actiuũ. scꝫ ꝑ diuersa media q̄ se habẽt vt diuersa p̄ncipia actiua in scietijs. et illa diuersa media q̄ sunt ſm aliũ modũ sciendi arguũt diuersam rõnẽ obi ecti vt obiectũ est. esto nõ faciant diuersam rõnẽ obiecti vt est res. Et distinctio rationis obiecti vt obiectum est

distinguit scias gnẽ. distinctio aũt obiecti vt res est distin guit specie. et sic illa ↄclo. terra est rotũda. qꝛ scit ꝑ media q̄ inducũt diuersitatẽ generis scib. ſ. ꝛ diuersas rõnes ob iecti vt obiectũ est. ꝛ nõ vt res est. ideo distinguũꝛ genere Et illa diuersitas sumiꝛ ex diuersitate medio ꝝ. q̄ s. hñt vt p̄ncipia actiua. De ista materia p̄. p. q. p̄. ar. v. et. vi.

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ sicut phs dꝛ in. ij. physicoꝝ et in. vij. ethi. ita se hꝫ finis in operabilibꝫ sicut p̄nci piũ in ↄmõstratiuis. ꝛ ideo diuersitas finiũ diuersi ficat virtutes. sicut ꝛ diuersitas actiuoꝝ p̄ncipioꝝ. sunt etiã ipi fines obiecta actuũ interioꝝ qui maxi me ptinẽt ad virtutes. vt ex supra dictis pꝫ. q. xix. ar. j. et ij. et. q. xviij. ar. vj. ad 3ᵐ

¶ Ad maiorẽ eiusdẽ ꝛ vni⁹ actus in eẽ nature ẽ vnũ obiectũ ꝓpinquũ (loquẽdo de actu exteriori) et si est vn⁹ etiã in eẽ moris ꝛ vnitate morali. est idẽ obiectũ remotũ qđ est finis. q̄ est imediatũ obiectũ act⁹ interioris. ꝛ per ip̄m actus exterioris. et ꝑ diuersitatẽ finiũ q̄ sunt ꝑ se p̄n cipalia obiecta diuersificanꝛ ꝟtutes. ꝛ nõ ꝑ act⁹ exterioꝝ res ſm se Ad minorẽ. si intelligaꝛ idẽ act⁹ exterior idẽ ꝟtate nature. p̄t ꝑtinere ad diuersas ꝟtutes. Vel. est etiã ali⁹ formaliꝛ vt ptinet ad illã ꝛ ad illã virtutẽ. Si aũt in telligaꝛ de actu interiori. falsa est minor. sed vera. vt dic tum est. Et placet ꝓbatio. qꝛ datio pecunie est act⁹ exteri or. ꝛ tñ vt daꝛ ꝓpter deũ est aliud obiectũ formaliꝛ. q̄ cũ daꝛ ex debito. qꝛ tũc ꝑncipat rõem formalis ꝑ se obiecti scꝫ finis Vltra. ḡ etiã idẽ obiectũ p̄t ad diuersos ha bitus ptinere. Vel. idẽ materialꝛ. sed nõ formaliꝛ ꝛ sub eadẽ rõne finali ꝛ motiua. loquẽdo de habitibꝫ moralibꝫ sicut eñ media demõstratõis sunt p̄ncipia in speculatiꝫ uis. ita finis in moralibꝫ. quare sicut idẽ demõstratũ per diuersa media est aliud formaliꝛ in esse scibili. sic idẽ act⁹ exterior vel obiectũ ordinatũ in diuersos fines. est aliud vel alius act⁹ in esse morali. quare minor negaꝛ formaliꝛ et in esse moris. loquẽdo ꝙ idẽ act⁹ ptineat ad diuersas ꝟtutes. De his intendit hic S. ꝛ remittit ad supra dic ta in q̄stione. xix. ar. p̄. et ij. et. q. xviij. ar. iiij. et. v. Et quõ a diuersis finibꝫ act⁹ exterior trahat diuersas formalitaꝫ tes ꝛ bonitates morales. vt patuit. q. p̄. ar. iij. ad. iijᵘᵐ. et q. xviij. ar. vi. Et de hoc. S. in de malo. q. ij. ar. ij. ad 3ᵐ Et de ꝟtutibꝫ de charitate. ar. iij. ꝛc.

¶ Utrũ habit⁹ distinguaꝛ ſm bonũ ꝛ malũ

Ad tertiũ sic ꝓcediꝛ. Videꝛ ꝙ habit⁹ nõ distinguaꝛ ſm bonũ ꝛ malũ. Bonũ eñ et malũ sunt ↄtraria. sꝫ idẽ habit⁹ est cõ trarioꝝ. vt supra habitũ est ḡ habit⁹ nõ distinguũtur ſm bonũ ꝛ malũ. ar. j. ad. p̄ᵐ ¶ P. bonũ ↄuertitur cũ ente. ꝛ sic cũ sit cõe oibꝫ nõ p̄t sumi vt dn̄a alicu ius spẽi. vt pꝫ ꝑ phm in. iiij. topicoꝝ. silr etiam malũ. cũ sit p̄uatio ꝛ nõ ens. nõ p̄t esse alicui⁹ entis dn̄a. nõ ḡ ſm bonũ ꝛ malũ pñt hit⁹ specie distingui ¶ P. circa idẽ obiectũ ↄtingit eẽ diuersos hit⁹ ma los. sicut circa ↄcupiscẽtias intẽpãtiã ꝛ insensibili tatẽ. ꝛ silr etiã plures hit⁹ bonos. scꝫ virtutẽ hu manã. ꝛ ꝟtutẽ heroicã siue diuinã. vt pꝫ ꝑ phm in vij. ethi. nõ ḡ distinguũꝛ hitus ſm bonũ ꝛ malum. ¶ Sed ↄtra est ꝙ habit⁹ bon⁹ ↄtrariaꝛ habitui ma lo. sicut virt⁹ vitio. sed ↄtraria sunt diuersa ſm spẽm ḡ hit⁹ dñt specie ſm dn̄am boni ꝛ mali.

¶ Querit hic tertio quō habitus distinguunt ex pte finis distinctōe sumpta ex bono z malo. pcertim morali vt pz trahi ex solone scdi. z intelligit etiā de hitibꝫ opatiuis. qui⁹ z de hitibꝫ etiā intelligi possūt q̄ disponūt ad. bonū nature. vt sanitas zc.

Ar.i. ¶ Rūdeo dicēdum. q sicut dictū est. hit⁹ specie distinguūt. nō solū fm obiecta z pncipia actiua. sz etiā in ordine ad naturā. qd q̄dē ɔtingit dupl'r. Uno⁰ fm ɔueniētiā ad naturā vl' etiā fm diſcōueniētiā ab ipa

¶ Doctor pmo rūdet ad q̄sitū vna ɔclone missiua cū eī⁹ pbatōe. Scdo ex aliqbꝫ dictis in pbatōe ɔclonis incidentalr infert vnā aliā ɔclonē extraneā. ibi Alio mō zc. Cōclo missiua est. hit⁹ bon⁹ z mal⁹ distinguūt specie (scz rōne boni z mali) vel fm bonū z malū distinguūt hitus Probat ɔclo sic. habit⁹ distinguūt specie nō solū fm obiecta. sz etiā in ordine ad naturā. ex diuerso mō se habēdi ad naturā. sz hitus bon⁹ z malus aliter (imo ɔtrarie) se hnt ad naturā. g zc. D. in pncipio ponit maiorē. Scdo declarat minorē. ibi. Et hoc mō zc. Maior g patuit ar. ij. pñtis q̄stionis. Et q ex diuerso mō se hndi ad naturā distinguāt habit⁹ declarat ex distinctōe. qz hoc contingit dupl'r. qz aliqs habit⁹ ɔuenit nature. z aliqs disconuenit. etiam aliquis conuenit nature superiori. aliquis inferiori. vt pz clare ex lrā Deinde ibi

¶ Et hoc mō distinguūt specie habit⁹ bon⁹ z malus. nā hit⁹ bon⁹ dr q̄ disponit ad actū ɔuenientem nature agētis. habit⁹ aūt mal⁹ dr q̄ disponit ad actum nō ɔuenientē nature. sicut act⁹ virtutū nature humane conueniunt. eo q sunt fm ratōnem. actus ꝟo vitiorū cū sint ɔtra rōnē a natura humana discordant. z sic manifestū est q fm dr̄iam boni z mali habitus specie distinguūtur.

¶ Declarat minorē. qz actus bon⁹ se hz ɔueniēter ad naturā. scz disponēdo ad actū ɔuenientē nature. mal⁹ opposito mō zc. Minor vera. Añs pz de hitu ꝟtutis q̄ disponit ad opatōem ɔformē rōni recte. ex qua rōne sumit natura humana zc. Distinguūt g habitus bon⁹. qz diuersimode disponūt quo ad eādē naturā

¶ Alio mō fm naturā habit⁹ distinguūt ex eo q habit⁹ vn⁹ disponit ad actū ɔuenientē nature inferiori. ali⁹ aūt habit⁹ disponit ad actū ɔueniētē nature superiori. z sic virt⁹ humana q̄ disponit ad actum ɔuenientē nature humane distinguit a diuina virtute vel heroica. que disponit ad actū ɔueniētē cuidam superiori nature.

¶ Hic incidētalr qz dixit supra circa maiorē q hitus dupl'r distinguūt specie in ordine ad naturā. ideo declarat scdm modū. Et ex hoc infert vnā ɔclonē extraneā p modū corollarij. Uirt⁹ humana distinguit specie a diuina z heroica. Maior sicut pus resumit. sz ꝟt⁹ hūana disponit ad actū ɔueniētē nature inferiori. heroica aūt disponit ad actū ɔuenientem nature superiori (fm scz q hō opatur q̄si mō sup humano inq̄tū hō eleuat ad similitudinē aliquā superioris nature. videlz angelice z diuine. z de illis infra. q. lxi. ar. v.) Sz circa istā ɔclonē est dubiū. qz D. san. iij. p. q. vij. ar. ij. ad. ij. ponit q ꝟt⁹ diuina seu heroica distinguit tm̄ a ꝟtute cōiter dicta fm modū. vñ ꝟba sua sunt hec. argūt enī sic fm phm. vij. ethi. ꝟtus diuidit ɔtra quēdā heroicū siue diuinū hitū. q̄ attribuit hoib⁹ diuinis. hō aūt maxime ɔuenit christo. g zc. Ad scdm dicēdū. q hit⁹ ille heroic⁹ vel diuinus nō differt a ꝟtute cōiter dicta nisi fm pfectiorē modū inq̄tū scz aliqs ē dispolit⁹ ad bonū q̄dam altiori mō q̄ cōiter oibꝫ ɔpetat. vñ p hō nō ondit q christ⁹ nō habuerit ꝟtutes. sed q habuit eas pfectissime vltra cōem modū. sic et Plotin⁹ posuit quēdā sublimē modū ꝟtutū q̄s eē dixit purgati animi. hec ille. Ubi habet satis q diuina vel heroica distinguit tm̄ modalr ex pte hūnis ꝟtutes. z nō specie. vt hō D. dr. Sz videt dicēdū. q D. hic aliter loqt de heroica q̄ in iij. p. et in. vij. ethi. loqt phs. qz hic accipit heroicā p ꝟtute trahente hoiem opari mō supnaturali. ex pte materie et modi. inq̄tū p grām fit pticeps diuine nature. vt sit de⁹ p ptcipatōem. licz tal' opatio nō cōueniat hūane nature nude z in puris naturalibꝫ ɔsiderate. sz vt est instrumētū spūsctī z pticipat diuinitatē. z tūc ꝟtutes heroice sūt theologice ꝟtutes z morales infuse. de qbꝫ infra. q. lxiij. ar. iij. et. iiij. Sz in. iij. p. loqt post phm. q loquitur de heroica naturali. q̄ q̄s se excellētiori mō hz ad diuina. licz mō naturali. z infra spēm nature. qz nō distinguūt ex pte obiecti. nec ex mō incōpossibili ꝟtuti acq̄site ex rōne naturali. sz ex pte modi in subiecto tm̄. qre etiā videtur q ꝟtutes purgatorie z purgati animi nō distinguāt specie a ꝟtutibus acq̄sitis z cōiter dictis. qz Plotin⁹ nihil nouit dicere de infusis. vñ solū distinguūt fm altiorē modū z statū. Sz de hō infra. qz tales ꝟtutes dicūt diuine. inq̄tū sūt in altiori statu z gradu q̄ cōiter hoibꝫ ɔpetat. sz nō in altiori gradu q̄ possz ɔpetere nature humane ꝟtute naturali. Unū sunt eedē cū acq̄sitis z cōiter dictis fm spēm. De ista materia Burle⁹. vij. ethi. hz qd ad ꝓpositū ɔducat. Uñ dr ipe notādū circa ꝟtutē heroicā. q ipsa nō est specie distincta a ꝟtutibꝫ cōiter dictis. scz a fortitudine. māsuetudine. tēperātia. zc̄ius. Nā in specie cuiuslibet ꝟtutis superexcellētia vltra cōem modū hoim est ꝟt⁹ heroica. Qd patz hic p Eustratiū dicētē. q si q̄s fiat fortis sup oēm fortes. ei⁹ fortitudo est fortitudo heroica z diuina. z si aliqs fuerit tēperat⁹ vltra oēm tēperatū. ei⁹ tēperātia est tēperātia heroica. z sic de alijs spēbꝫ ꝟtutis Unū in q̄libet specie virtutis moralis est repire ꝟtutē heroicā. vt liberalitatē heroicā. māsuetudinē heroicā. zc̄ius. hec ille. Ubi patent q̄ dicta sunt. q heroica. vt phs loqt nō distinguit specie ab alijs. Sz D. san. hic loqt de ꝟtute heroica gratuita. verū est tm̄ q D. san. infra. q. lxviij. ar. j. ad pmū. et ar. ij. in corpe videt magis velle q etiā vt phs loqt heroica distinguat a ciuili. et tūc possz dici q nō distinguūt ex obiecto materiali. z sic loqt in. iij. p. Sed tm̄ ex obiecto formali z in ordine ad aliā naturā. vt hic loqt. Uerū est tm̄ q magis eēt p defensione distinctōis donoꝝ a ꝟtutibꝫ ponere heroicam distinctā a ciuili. Scot⁹ aūt in. iij. dis. xxxv. in fine dr ad illud phi de ꝟtute heroica. dico q in oī ꝟtute assignat qttuor grad⁹ q̄ sunt eiusdē hit⁹ in specie. scz pseuerantiā. ɔtinētiā. tēperātiā. z heroicā. Perfectissima g ꝟt⁹ in eadē specie manēs est heroica Et sic metaphorice loquit aliq̄ q pficit mō inhumano. qz scz nō est cōiter hois ad illū gradū (licz eiusdē spēi) attingere. z post pauca. Licz g bestialitas sit ali⁹ hit⁹ a cōi vitio hūano q̄ ē circa idē obiectū. nō seqt heroicā eē alteri⁹ spēi a ꝟtute hūana. qz circa obiectū ordinat. sz excedēt⁹. Nec est manifestū hāc excellētiā nō posse eē p aliū gradū eiusdē spēi. hec ille Ex q̄bus pz qd ipse senserit in hac materia. qz cōformiter D. san. iij. p. vbi supra zc.

¶ Et ɔfirmat ɔclo argumēto in ɔtrariū

ꝟt⁹ heroica quō distinguit a ꝟtute humana.

¶ Ad primū ḡ dōm. q̄ ꝯtrarioꝝ pt eē vnꝰ hitꝰ ſm q̄ ꝯtraria ꝯueniūt in vna rōe. nūq̄ꝫ tñ ꝯtingit q̄ habitꝰ ꝯtrarij ſint vniꝰ ſpēi. ꝯtrarietas eñ hituū ē ſm ꝯtrarias rōes. ꝛ ita ſm bonū ꝛ malū hitꝰ diſtinguūtur. inq̄ꝫtū vnꝰ hitus eſt bonꝰ ꝛ aliꝰ malꝰ. nō aūt ex hoc q̄ vnus eſt boni ꝛ alius eſt mali

¶ Maioꝛ ḟa. ſꝫ minoꝛ male ſubſumiṫ. ꝛ male infert. Ad minorē dico. q̄ veꝝ eſt q̄ idē hitꝰ (ſcꝫ intellectualꝭ nō moralis eſt ꝯtrarioꝝ obiectoꝝ ſub vna rōne cōi. vt patuit ar. ḡ. ad ꝓ. Sic medicina eſt ſani ꝛ egri. ſꝫ vnꝰ hitꝰ nō ē bonꝰ ꝛ malꝰ. q̄uis poſſit eē boni ꝛ mali. ſicut metaphyſica eſt boni ꝛ mali. ꝛ tñ etiaꝫ hitꝰ intellectualꝭ bonꝰ diſtinguiṫ ſpecie a malo. ſicut ſcīa ab erroꝛe. ḡ ꝛc̄. Veꝝ nō diſtinguiṫ penes bonū ꝛ malū tanq̄ꝫ obiecta. q̄ ſunt circa bonū ꝛ malū. tñ diſtinguiṫ. q̄ vnꝰ eſt bonꝰ. aliꝰ eſt malꝰ q̄ ꝯ̄ria diſtinguiṫ ſpecie. bonꝰ aūt hitꝰ ꝛ malꝰ ſc̄ ꝯ̄ria. ſꝫ de bono ꝛ malo ſub cōi rōne pt eē idē hitꝰ ꝛc̄.

¶ Ad ſcd̄m dōm. q̄ bonū cōe oī enti non eſt dr̄ia ꝯſtituēs ſpēm alicuiꝰ hitꝰ. ſꝫ q̄ddā bonū determinatū qd̄ eſt ſm ꝯuenientiā ad determinataꝫ naturā. ſcꝫ humanā. ſiliter etiā malū qd̄ eſt dr̄ia ꝯſtitutiua habitꝰ nō eſt ꝓuatio pura. ſed eſt aliq̄d determinatū repugnans determinate nature.

¶ Ad maiorē. bonū trāſcēdēter in ſui cōiſſima rōne acceptū ꝯuertiṫ cū ente. veꝝ. ſꝫ nō bonū hoīs. qd̄ eſt ſm rōem eē (.i. opari ꝯformiter circa determinatū obiectuꝫ ad rectā rōnem. ꝛ eſt bonū morale) Silr̄ bonū naturale alicuiꝰ nature determinate nō ꝯuertiṫ cū ente. ſicut eē hominē vel aſinū ꝛc̄. ꝛ tale bonū pt eē dr̄ia alicuiꝰ ſpēi. Ad ſcd̄am ptē minoris dico. q̄ vt ſupra patuit. q. xviij. ar. v. ad. ij. Malū in moralibꝫ nō eſt pura ꝓuatio. ſꝫ poſitiuū hn̄s anexā ꝓuatōēꝫ debiti ordinis rōis. vt D. declarat ꝑ. ꝑ. q. xlviij. videlicꝫ bonū ſenſibile cui annectiṫ remotio debiti finis ꝛ boni. ꝛ tale bonū pt eē ſpēale ꝛ dare ſpecieꝫ habitui. Sic in tēperātia eſt hitꝰ diſponēs ad ſequēduꝫ delectatōnes in ſenſibilibꝫ ꝯtra ordinē rōnis. ꝛ ꝑ ꝯ̄ns eſt hitꝰ malꝰ hoī. cuiꝰ bonū ē ſm rōem eē. ſm dionyſiū ꝛc̄.

Nota circa maiorē. q̄ id qd̄ eſt cōe oī enti pt ꝯſtituere ſpēm alicuiꝰ diſtincti hitꝰ. nō q̄dē vt eſt cōe. ſꝫ vt ꝯſideraṫ ſub vna diſtincta ꝛ determiata ratōne ꝯſiderādi. ſic ens cōe vt accipiṫ in abſtractōe formali. ſcꝫ ſm q̄ ꝯſideraṫ ſine materia ſenſibili ſm rē ꝛ rōem. ꝛ vt accipitur ens nō vt eſt q̄ddā cōe ad oēs gradꝰ oim reꝝ. ſꝫ vt ꝯpaṫ vt formale ad materiale a q̄bꝫ abſtrahiṫ. ꝛ nō vt totum ad ptē. Sic certe cōe. ſꝫ nō vt cōe pt ꝯſtituere certū ꝛ diſtinctū hitū. q̄re D. ſan. in ꝓncipio ſolonis intelligēdꝰ eſt q̄ bonū cōe oī enti nō ē dr̄ia ꝯſtituēs ſpēm alicuiꝰ hitꝰ (.i. moralis) tñ pt ꝯſtituere hitū aliquē intellectualē ſi capiṫ ſub rōne ꝯſiderandi diſtincta. hitꝰ eñ (morales ꝑſertim) diſtinguiṫ penes bonū ꝛ malū. q̄ formalr̄ reſpiciūt. hitus aūt intellectuales ſicut ſcīa ꝛ erroꝛ diſtinguiṫ etiā penes bonū ꝛ malū ꝓpter ꝯ̄riā hitudinē ad naturā (eſto q̄ hitꝰ vnꝰ ſit boni ꝛ mali. ſicut obiectoꝝ) in moralibꝫ ãt hitꝰ eſt boni tm̄ Vn̄ hitꝰ morales diſtinguiṫ etiā penes ea ſicut ſm obiecta ꝓpria. loquēdo de malo. vt dictū ē. id ē vt accipiṫ ꝑ bono qd̄ hꝫ remotōēꝫ alicuiꝰ boni aduētā.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ plures hitꝰ boni circa idem ſpecie diſtinguūtur ſm ꝯuenientiā ad diuerſas naturas. vt dictū eſt. plures ſ̄o hitꝰ mali diſtinguūtur circa idē agēdū ſm diuerſas repugnātias ad id qd̄ eſt ſm naturā. ſicut vni virtuti ꝯtrariantur diuerſa vitia circa eandē materiā

¶ Dōm ad arḡ. q̄ circa idē obiectū ſaltēꝫ materialr̄ ꝯtingit eē diuerſos hitus malos. Veꝝ. ꝛ illa diuerſitas ſumiṫ nō ꝑſe penes obiectū. ſꝫ penes diuerſas repugnātias ad naturā hoīs (ſcꝫ abūdātiā ꝛ defectū. ꝛ ſm diuerſa motiua) q̄ eſt rō. ſic excedere rōnis mediū in delectatiōnibꝫ ē intēperātie. ꝛ deficere a delectatōnibꝫ ē inſenſibilitatiſ. ꝛ vtrūq̄ꝫ eſt ꝯ̄ rōem ꝛ malū hoīs. diuerſimode tñ Vide infra. q. lxxij. ar. viij. Silr̄ circa idē bonuꝫ ꝯtingit ſe habere ꝯuenienter in ordine ad aliā ꝛ aliā naturā. et ſm hoc ꝟtutes diſtinguiṫ. vt dictuꝫ eſt de heroica infuſa et ꝟtute hūana. Vltra. nō ḡ diſtinguiṫ hitꝰ ſm bonū ꝛ malū. Veꝝ. ad hūc ſenſuꝫ quē ꝯ̄ns reqrit ex ꝓmiſſis. videlꝫ ſm bonū ꝛ malū obiecti. ita q̄ nō tm̄ diſtinguiṫ habitꝰ q̄n vnꝰ ē circa obiectū bonū. alꝰ circa obiectū malū. imo diſtinguiṫ q̄n ſunt circa idē obiectū bonū vel malū. ſed diſtinguiṫ ſm bonū vel malū nature. ꝛ ſm bonū alteriꝰ et alteriꝰ nature. Et diſtinguiṫ penes malū ꝛ malū eiuſdē nature ſm diuerſam repugnātiā ad eādē. vt pꝫ de intēperātia ꝛ inſenſibilitate. q̄ diſtinguiṫ circa idē obiectuꝫ (ſaltē materialr̄ idē nō formalr̄. vt patebit infra. q. lxxij. ar. viij.) Sꝫ ſm ſupabūdātiā ꝛ defectū in eadē materia ſub diuerſis rōnibꝫ motiuis. ꝛ ḡ obiectuꝫ nō eſt formalr̄ idē. ꝛ illā ſolōnē D. intēdit. Vn̄ ꝯcludit hoc argumētuꝫ q̄ hitꝰ nō ſꝑ diſtinguunṫ (ſcꝫ in intellectualibꝫ) q̄ boni ꝛ mali obiecti. ſꝫ q̄ bonꝰ ꝛ malꝰ. vel q̄ malus ꝛ malꝰ. ſm diuerſam hitudinē ad naturā eādē. vel q̄ bonꝰ ꝛ bonus ſꝫ in ordine ad diuerſas naturas ꝛc̄. Nota circa hāc ſolutionē. q̄ D. videṫ dictū argumēti admittere. ſcꝫ q̄ heroica ꝛ hūana ꝟtutes ſunt diuerſi hitꝰ. etiā vt phs loqṫ de heroica. qd̄ eēt ꝯ̄ ſupra dicta in coꝛ. ſed D. nō loqṫ in ſolōne de h̄ expſſe vel ex intētōe. ideo dic vt in coꝛpe ꝛc̄.

¶ Utꝝ vnꝰ hitꝰ ex multis hitibꝫ ꝯſtituaṫ B

Ad quartū ſic ꝓcediṫ. Videṫ q̄ vnꝰ hitus ex pluribꝫ hitibꝫ ꝯſtituaṫ. illud eñ cuiꝰ generatio nō ſimul ꝑficiṫ. ſꝫ ſucceſſiue videṫ ꝯſtitui ex pluribꝫ ptibꝫ. ſꝫ gñatio hitꝰ nō ē ſil'. ſꝫ ſucceſſiue ex pluribꝫ actibꝫ. vt ſupra hitū eſt. ḡ vnꝰ hitꝰ ꝯſtituiṫ ex pluribꝫ hitibꝫ. q. li. ar. iij. ¶ P. ex ptibꝫ ꝯſtituiṫ totū. ſꝫ vni hitui aſſignanṫ multe ptes. ſicut Tulliꝰ ponit multas ptes foꝛtitudinis ꝛ tēperātie. et aliaꝝ ꝟtutū. ḡ vnꝰ hitꝰ cōſtituiṫ ex pluribꝫ. ¶ P. ex vna ſola ꝯclōne pt ſcīa haberi actu ꝛ habitu. ſed multe ꝯclōnes ptinēt ad vnā ſciam totam. ſicut ad geometriā vel arithmeticā. ḡ vnus hitus ꝯſtituiṫ ex multis. ¶ Sꝫ ꝯtra. hitꝰ cū ſit q̄litas q̄daꝫ eſt forma ſimplex. ſꝫ nullū ſimplex ꝯſtituiṫ ex pluribꝫ. ḡ vnus habitꝰ nō ꝯſtituiṫ ex pluribꝫ habitibꝫ

¶ Hic vltimo q̄riṫ de q̄dā dubio qd̄ pt oriri ex dictis. q̄ eñ hitus ſunt diſtincti. iō q̄riṫ an ſint ita diſtincti q̄ vnꝰ nō ꝯſtituatur ex alio

¶ Rn̄deo dōm. q̄ habitꝰ ad opatiōem ordinatꝰ de q̄ nūc ꝓncipalr̄ itēdimꝰ. eſt ꝑfectio q̄dā potē. oīs aūt ꝑfectio ꝓportionaṫ ſuo ꝑfectibili. vñ ſicut potētia cū ſit vna ad multa ſe extendit ſm q̄ ꝯueniunt in vno aliq̄. i. in gn̄ali q̄dā rōne obiecti. ita etiā habitꝰ ad multa ſe extēdit ſm q̄ hn̄t ordineꝫ ad aliq̄d

vnū.puta ad vnā spēalē rōnē obiecti.vel vnā naturā.vel vnū pncipiū vt ex supradictis pz.

¶ Cōclo missiua circa finē.quā declarat D.z pbat per corpus articuli est ista Habit⁹ de q̄ loqmur(scz ad opationē ordinat⁹)est q̄litas simplex non ɔstituta ex plurib⁹ hitib⁹.etiā si ad multa se extendat Hāc ɔclonē D.pbat duplici rōne.Scda est.ibi.Nō em vn⁹ zc. Scdo ondit quō due ptes ɔclonis sint ɔpossibiles.ibi. Si igitur zc. Tertio ipam ɔclonē infert.ibi.Inde est q habitus zc. Pri⁹ rō.p ɔclone ē.ois pfectio ɔporcōat suo pfectibili.sz habit⁹ de q̄ intendim⁹ est pfectio potē.g̃ zc. Subsumit sed potēa vna existēs ad multa se extēdit fm q cōueniūt in vno aliq̄ zc.g̃ etiā habit⁹ vn⁹ existēs ad multa se extēdit.fm q hnt ordinē ad vnū.zc.vt in lra. Deīn cū dr

¶ Si igit̄ ɔsideremus habitū fm ea ad q̄ se extēdit.sic inuenim⁹ in eo quādaz multiplicitatem.sed qz illa multiplicitas est ordinata ad aliq̄d vnuz.ad qd̄ pncipalr respicit habitus

¶ Ostēdit D.quō iste due ptes ɔclonis stent sil.scz vnitas z multiplicitas.ita q habit⁹ sit simplex q̄litas nō ɔstituta ex multis habitib⁹.z tn̄ ad multa se extendat.qz est vn⁹ hitus rōne subiecti in q̄ est.z rōne obiecti formal' sed multiplex rōne ɔtentoz sub obiecto formali vel ordinatoz ad naturā.sed qz nō est in multis.nec ad ea se extēdit nisi rōne vni⁹ formalis rōnis.ideo ab illa oēs ptes fm q̄s se extendit ɔstituūt solū vnū habitū. Et illa expositio habet ex supra dictis.q.lij.arti.p.et.ij. Nec credo q D.hic aliter incēdat q̄z vbi iam. Est igit̄ hit⁹ in cōi simplex q̄litas ɔmissiue.z nō per repugnātiā.qz dat̄ hit⁹ sine oi multiplicitate additōis ptiū.vt pz de habitu q̄ ē spēs intelligibilis.z de hitu morali.q̄ ɔuis ad plura se extendat.hoc tn̄ nō fit p additōem.vt patuit supra.z infra patebit. Sed hit⁹ sciē q̄ est in rōne est simplex q̄litas .qz nō ɔstituta ex ptib⁹ q̄ntitatiuis.sicut nec potēa cui⁹ ē pfectio nec ɔstituta ex multis hitib⁹.esto ad multa se extēdat.qz etiā nomē sciē pt dici de q̄libet ptiali noticia.nec alia noticia facit aliū hitū.ideo etiaz pt dici simplex hitus ɔpter vnitatē specificātis Cōsequēter ibi

Inde ē q habit⁹ est q̄litas simplex nō ɔstituta ex plurib⁹ hitib⁹.etiā si ad multa se extēdat

¶ Infert ipaz ɔclonē q hit⁹ est q̄litas zc.vt in littera Nota aūt v̄ba.qz D.nō dr.q hit⁹ non ɔstituat ex ptib⁹ multis.q̄ tn̄ ɔtinēt sub vna rōne formali.sed dr q nō ex plurib⁹ hitib⁹. Et ɔuis multi fundent se in hoc arti.de simplicitate sciē.videt̄ tn̄ q nihil fauoris habeant.qz D.

An scia sit simplex q̄l. dr q hit⁹ hz multiplicitatē fm ea ad q̄ se extēdit. q̄ multiplicitas extēsionis nō videt̄ intelligibil'.nisi fm q hit⁹ augeat̄ p additōem.vt patuit.q.lij.ar.ij. Illa aūt additio ē in hitu fm se p additōem noticie ad noticiā. sz qz omes iste extēsiones hnt vnitatē ab vna rōne specificāte in rōne sciē z hit⁹.ideo scia nō addit̄ sciē.sz scia pexistēs augeat̄ vt habet̄ in solone tertij. Presuppono igit̄ q iste articul⁹ nō ɔtradicit supra dictis de hitu sciē.qz z ipa est q̄litas simplex.nō ɔstituta ex multis hitib⁹.tn̄ se ad multa extēdit. q̄ extēsio arguit plures ptes eiusdē sciē. Nec videt̄ intelligibile q augmētū extēsiuū hitus fiat sine acq̄sitōne alicuius absoluti.sic q maneat vna qualitas simplex q̄ tn̄ dicat̄ augeri p additōem nouoz respectuū. vide Capo.in q̄rto.di.xv.ad.q.ɔtra pmā ɔclonem Tūc ibi

¶ Nō em vnus hitus se extēdit ad multa nisi in ordine ad vnū ex quo hz vnitatē.

Subiūgit vnā aliā rōnē scdam p ɔclone.z argui⁹ sic Si vn⁹ habit⁹ eēt ɔstitut⁹ ex plurib⁹ hitib⁹.hoc eēt quia vn⁹ hit⁹ extendit se ad multa.sz ɔpter hoc nō ɔstituit̄ ex plib⁹ hitib⁹.g̃ zc. Minor pbat̄.qz qn̄ se extēdit ad multa hoc fit in ordine ad vnū.vel fm obiectū.vel naturam vel pncipiū.sicut intellectual' hit⁹,scia extēdit se ad multa ɔtēta sub vna rōne formal' obiecti. z hit⁹ moralis ad multas passiones in ordine ad vnā naturā.scz rōnis humane.q̄ etiā est pncipiū v̄tutis.sz ɔpter vnitatē illius qd̄ dat vnitatē z spēm oia ad q̄ se extēdit ɔuenīt z cōstituūt vnū hitū.sicut oia q̄ sunt in motu añ z post ɔstituūt vnū motū ɔpter vnitatē termini.g̃ hit⁹ non ɔstituit̄ ex plurib⁹ habitibus Cōfirmat̄ ɔclo argumēto in ɔtriū.

¶ Ad pmū g̃ dōm.q successio in generatione habitus non ɔtingit ex hoc q pars eius generet̄ post partē.sz ex eo q subiectū nō statim ɔseq̄tur dispōnē firmam z difficile mobilem.z ex eo q pmo imperfecte incipit esse in subiecto.z paulatim pficit̄.sicut etiā est de alijs qualitatib⁹.

¶ Dōm q maior non est vera vniuersalr.qz vt supra patuit.q.lij.est duplex mod⁹ augmēti.quoz vn⁹ fit p solā maiorē pticipatōem subiecti absq̄ additōne q̄cūq̄.et si tale augmētū dicim⁹ generatōem.maior est falsa.pōt em̄ habit⁹ successiue acq̄ri z generari ɔpter hoc q paulatim pficit̄ in mō inexistendi subiecto Minor est v̄a de hitu q̄ ad modū incēndi ad min⁹.sz negat̄ ɔña. Et pterea nota.q D.soluēdo loq̄tur solū de gnatōe successiua habituū qn̄ augent̄ fm pticipatōem subiecti Sz qd̄ dicemus de gnatōe q̄ hitus fit maior fm seipm.z nō tm̄ fm pticipatōem subiecti. Dico tūc ad argumētum pmo.q male infert .D.cū assumit in maiore de plurib⁹ ptib⁹.et in ɔsone infert̄ de plib⁹ hitib⁹.qd̄ nō valet.nā scia ɔstituit̄ iuxta dicta ex plib⁹ ptib⁹.scz scia tota z pfecta.(esto scia imperfecta possit eē sine ptib⁹)nō tn̄ ex plurib⁹ scietijs z habitib⁹.qz oēs ptes sciē sunt vna scia.z q̄libet singulariter ē scia.licz ipfecta. Vñ fm hoc dōm est ad argumētū formaliter ad maiorē.Illud cui⁹ generatio zc. Vez si rōne sui pficiat̄ successiue ɔstituit̄ ex ptib⁹.nō q̄dē q̄ntitatiuis.sz etiā simplicib⁹.ita q q̄libet ps est simplex q̄litas. Cōceditur minor de q̄busdā.g̃ vn⁹ ɔstituit̄ ex plurib⁹ hitib⁹.negat̄.sed ex plib⁹ ptib⁹ mō dicto.z h̄ nō est cōtra ɔclonem

¶ Ad scdm dōm.q ptes q̄ singulis v̄tutib⁹ cardinalib⁹ assignātur nō sunt partes integrales ex q̄bus ɔstituat̄ totū.sed partes subiectiue siue potentiales.vt infra patebit 2ª2ª

¶ Dōm q maior vera.de ptib⁹ integralib⁹ ɔprie dictis.qz ille ɔstituūt totū siue q̄ntitatiue siue essentiales. Heruens em̄ ponit duplices ptes integrales scz essentiales et q̄ntitatiuas. z loquēdo de ptib⁹ q̄ntitatiuis vel essentialib⁹ Minor negat̄.z dico q assignant̄ v̄tuti scz morali.z etiā prudētie multe ptes nō integrales.sz potestatiue z subiectiue.z de hoc infra.q.lvij.ar.vi. et cir⁹ 2ª2ª.q.xlviij.

Nota aūt ne videat̄ discrepātia inter doctorē ibidē z hic.vbi dr q v̄tutis nō sint ptes integrales.illic aūt ostēdit quō alicui v̄tuti pñt ɔuenire triplices ptes.videlz integrales.subiectiue.z potentiales. D.em̄ seipm soluit.qz dr.2ª2ª.vbi iam.Trib⁹ g̃ modis pnt assignari ptes alī

cui virtuti. Uno mō ad similitudinē ptiū integraliū ꝛc. Nō ergo vult. D. ꝙ virt⁹ habeat ptes integrales ꝓprie. scꝫ quātitatiuas integrātes totū. sꝫ p similitudinē. sicut D. illic expōnit. vt scꝫ ille dicāt esse ptes ꝟtutis alicui⁹ integrales q̄ necesse est ꝯcurrere ad pfectū actū illi⁹ virtutis. ꝛ sic ponūt octo ptes prudētie. Patꝫ ḡ ꝙ nō ē discordia. qꝛ h̄ loqꝛ ꝓprie de ptibꝫ integralibꝫ virtutis moralis. alibi similitudinarie. Ponūtur etiā ptes habitui intellectuali alicui. sꝫ etiā nō sunt integrales quātitatiue. sed sunt ptes ꝯstitutiue alicuius totius qđ est vnū p ordinē ꝛ dependentiā ptiū. put vna ꝯclō demōstrata ex natura rei est pncipiū demōstrandi aliā ꝛc. Partes aūt subiectiue virtutis dicuntur spēs alicui⁹ ꝟtutis diuerse. ptes aūt potētiales sunt ꝟtutes adiūcte alicui ꝟtuti. q̄ ordinant ad aliq̄s secūdarios act⁹ vel materias q̄si nō hn̄tes totā potētiam pncipalis ꝟtutis. et de his infra de synesi ꝛ gnomin ꝛ eubulia ꝛc. Patꝫ āt ꝙ D. in illa solōne negat ptes a virtute morali. sꝫ nō a scientia. imo eas ipliare ꝯcedit in corpe ꝛ ad tertiū. alias contradiceret sibi supra q. lij.

¶ Ad tertiū dīm. ꝙ ille qui in aliqua scīa acq̄rit p demōstratōem sciētiā ꝯclōnis vni⁹. hꝫ q̄dē habitum sꝫ ipfecte. cū vero acq̄rit p aliquā demrātōnem scientiā ꝯclōnis alteri⁹. nō aggenerat in eo ali⁹ habit⁹. sꝫ habit⁹ qui pri⁹ inerat fit pfectior. vtpote ad plura se extendēs eo ꝙ ꝯclōnes ꝛ demrātōes vnius scīe ordinate sunt. ꝛ vna deriuat ex alia.

¶ Ad maiorē. vera est. de vna sola ꝯclōne habet vel habeti pōt scīa actu ꝛ habitu sed ipfecta. Deberet subsumi. ꝛ qñ addit scđa ꝯclō addit alia scīa. Ista negat. addit eñ bene alia noticia q̄ hꝫ ratione eiusdē sciētie q̄ tñ fit maior ꝛ ad plura se extendit. Ad minorē. vt ē in lra. Cōcedo ꝙ multe ptinēt ꝯclōnes ad vnā sciam pfectā f̄m se. et accessum totalem ad terminū specificantē. Ad ꝯsequētiā. ergo vnus habitus ꝯstituit ex multis scꝫ habitibus Negatur ꝯsequētia. sꝫ vnus habit⁹ sciētialis ꝯtinet plures noticias ordinatas ꝛ q̄nto plures q̄s acq̄rit. tāto habet vnā scientiā maiorē ꝛ pfectiorē in se. ¶ Nota ꝙ si q̄s illā solōnem D. bene examinet ꝛ exponat post pncipia d. san. tradita supra in q. lij. inueniet ꝙ nō cogit dicere scientiā q̄litatē simplicē. imo oppositū. qꝛ nō loqꝛ D. in ista solutione (vt quidā voluerūt ꝙ scītis multis ꝯclōnibꝫ scientia auget solū f̄m maiorē ptīcipatōem ꝛ radicatōem in subiecto. qꝛ D. nō intendit loqui de illa maioritate sciētie. sed de ista quā habet cū se ad plura extendit. vt patꝫ ex verbis eius. Uideat ergo supra q̄ñ scientia ad plura se extendat ꝛ habebitur. qꝛ f̄m scđam p additōem. addit igitur aliquid p̄habite noticie ꝯclōnis) Esto cū h̄ firmi⁹ sciatur p̄cedens ꝯclusio ꝛ illud additū erit alia noticia. sꝫ nō alius habitus sciētialis ꝛ totalis. sed tñ ptialis constituens cū p̄cedente eandē scientiā ad sensum corpis. oꝫ eñ reducere ad memoriā ꝙ cū quis de nouo inducitur in cognitionē ꝯclōnis prius ignorate. ꝙ scientia sua augetur dupliciter. vt patuit q. lij. arti. ij. vbi hoc D. dicit expressis verbis. Similiter etiā scientia potest augeri f̄m scđam p additōem. sicut cū quis plures ꝯclusiones geometrie addiscit auget in eo habit⁹ eiusdē scīe f̄m speciē. augetur nihilomin⁹ scīa in aliq̄ f̄m ptīcipatōem subiecti p intensionē ꝛc. hec ille i forma. Ex quibꝫ oꝫ dicere ad minorē ꝙ cū multe ꝯclōnes sciunt ꝙ scientia augetur p additōem et nō solū p intensionē. quare nō vident apprehēdere mentē d. san. q̄ dicit ꝙ scīa ad plura se extendat (scꝫ simplex q̄litas) sine additōe. nā ligat eos dictū d. san. ꝙ cū quis addiscit plures ꝯclōnes fit additio ꝛ nō tñ intēsio. simplici aūt nō fit additio. Sūmarie igit patꝫ ꝙ ista dicta D. san. nō ꝯuincūt q̄litatē simplicē esse sciētiā. imo oppositū. Nec valet ꝙ dicant. ꝙ scientia nō est species ordinate f̄m Doc. quia species adderet speciei ꝛ habit⁹ habitui. Dico eñ ꝙ scientia est alique species scꝫ quas pducit rō nō intellectus agēs. Sꝫ nego ꝙ addat habit⁹ habitui. sed addit noticia noticie ꝯstituēs cū priori vnū habitū totalē. sꝫ nō esset incōueniēs dicere. ꝙ addit ptialis habit⁹ cōstituēs cū alio totū habitū. ꝛ tñ quelibet illaꝝ noticiaꝝ p̄t sc̄are noie illius habit⁹. sicut sanitas in quocunq̄ gradu et nō solū pfectissima s̄catur hoc noie sanitas. vt patuit q. lij. arti. p. Quare dr̄ D. ꝙ de vna ꝯclōne habet habitus sꝫ ipfect⁹. ꝛ p sequētē demōstratōem nō aggenerat in eo ali⁹ habit⁹ scꝫ total ꝛ specie distinct⁹. sꝫ prior habit⁹ cū quo scđo acq̄situ trāsit in idemptitatē eiusdē habit⁹ fit pfectior (scꝫ cū scđo addito) vtpote ad plura se extendēs (q̄ extensio fit p additōem) eo ꝙ ꝯclōnes ꝛ demrātiōes vni⁹ scientie ordinate sunt (scꝫ ordine causalitatis) ꝛ vna deriuat ex alia. De isto vltio v̄bo est exēplū. vt oē aial rōnale est risibile. ḡ hō est risibil. Postea arguit sic. oē risibile est disciplinabile. ois hō est risibilis. ḡ disciplinabil. ibi pma ꝯclō demōstrat secundā ꝛ vna deriuat ex alia. ꝛ sic habit⁹ idē ad plura se extendit p additōem alteri⁹ ꝯclōnis. Et videt ꝙ pmū argumētū pcedat de habitu in generali ꝛ siliter solō. ꝛ loqtur de vno mō augmētatōis habitus q̄ ꝯpetit omibꝫ habitibꝫ. scꝫ f̄m radicatōem subiecti. Secundū argumentū pcedit de habitu morali tñ. vt de se patꝫ. Tertiū aūt de habitu sciētiali q̄ est intellectualis. Unde ex pma solōne nō p̄t argui de scientia ꝛc. ¶ Nota ꝙ Alphonsus in plogo pmi q. vij. ar. p. dr̄ ꝙ habit⁹ metaphēsic⁹ est vnus nō quidē vnitate simplicis forme. sꝫ vnitate cuiusdā totalitatis p se ordinis. hec ille. Scot⁹ āt in iij. dis. xxv. circa finē dr̄. Quilibet habit⁹ intellectualis habet vnitatē ex vnitate sui pmi obiecti in quo habit⁹ ꝟtualiter ꝯtinet sicut in sua cā ptiali. sicut Geometria dr̄ vn⁹ habit⁹ ex vnitate linee. In q̄ linea oia alia q̄ deducūt in scientia illa ꝟtualr ꝯtinētur mediatius vel imediati⁹ f̄m ꝙ se hn̄t ad illā. tñ si alia explicata in scientia ꝯsiderent sub ꝓpriis rōnibꝫ in se. nō aūt vt ꝯtinent in aliquo vno pmo subiecto. forte tot sunt habit⁹ quot ꝯclōnes distincte specie sunt demonstrate. hec ille. Ex quibꝫ videt etiā velle ꝙ scīa nō sit qualitas simplex.

¶ Qestio quinq̄gesima q̄nta de habitibꝫ in speciali. scꝫ de scientia virtutū.

C.liiij. ar. 1

Onsequēter ꝯsiderādū est de habitibus in speciali. Et quia habit⁹. vt dictū est. distinguūtur p bonū ꝛ malū. Prio dicendū est de habitibꝫ bonis q̄ sunt virtutes. ꝛ alia eis adiuncta. scꝫ dona. beatitudines ꝛ fructus. Secūdo de habitibꝫ malis. scꝫ de vitiis ꝛ peccatis. Circa ꝟtutes aūt q̄nq̄ ꝯsideranda sunt. Primo de essentia virtutis. Scđo de subiecto ei⁹. Tertio de diuisiōe ꝟtutū. Quarto de cā virtutis. Quinto de quibusdā ꝓprietatibꝫ ꝟtutis. Circa pmū querūtur quattuor. Prio. vtꝝ ꝟtus hūana sit habitus

Scdo vtrum sit habit⁹ opatiu⁹. Tertio. vtrum sit habitus bonus. Quarto de definitione virtutis.

¶ Patet rō ordinis ex pmo physicorum. qr cōmuniora sunt priora pcedenti de imperfecto ad pfectū in cognitiōe. Et quia vt dictū est q. pcedēti ar. iij. Habit⁹ distinguūtur per bonū et malū. ideo pmo agendum est de habitib⁹ bonis qui dicūtur virtutes et de alijs eis annexis. videlz donis. beatitudinib⁹ et fructib⁹. de hinc agendū est de habitib⁹ malis q dicūtur vitia. Et illa scdā ps incipit in q. lxxi. Circa pmū quinqz cōsideranda sunt. et pz ordo inter istas questiones p maiorē ppinquitatē ad virtutē. Circa pmū (scz essentiā virtutis) querūtur quattuor. Et pz iterum ordo horum articulorum fm magis cōe et min⁹. Pmo qritur de gñe ppinquo.

¶ Utrum virtus hūana sit habitus.

Ad pmū sic pcedit. Uidetur q virtus humana nō sit habitus. Uirtus enī est vltimum potētie. vt dr in pmo de celo. sed vltimum vniuscuiusqz reducit ad gen⁹ illud cuius est vltimū. sicut punctū ad gen⁹ linee. g virt⁹ reducitur ad gen⁹ potē et nō ad gen⁹ habit⁹. ¶ Pꝫ. aug. dr in scdo de libero arbitrio. q virt⁹ est bon⁹ vsus liberi arbitrij. sz vsus liberi arbitrij est act⁹. g virt⁹ non est habit⁹ sz est act⁹. ¶ Pꝫ. habitib⁹ nō meremur sz actib⁹. alioqn hō mereretur cōtinue etiā dormiēdo sz virtutib⁹ meremur. g virtutes nō sunt habit⁹ sz actus. ¶ Pꝫ. Aug. dicit in libro de morib⁹ eccl'ie q virt⁹ est ordo amoris et in libro. lxxxiij. q. dr. q ordinatio q virtus vocatur est fruendis frui. et vtendis vti. ordo aūt seu ordinatio noiat vel actū vel relatōem. g virtus nō est habit⁹ sed act⁹ vel relatio. ¶ Pꝫ. sicut inueniūtur virtutes hūane. ita et virtutes naturales. sed virtutes naturales nō sunt habit⁹ sz potē quedā. g etiā neqz virtutes hūane. ¶ Sz cōtra est q phs in libro pdicamētorum sciam et virtutē ponit esse habit⁹.

¶ Hic pmo qrit de eo qd ē de essētia pura genere.

¶ Rñdeo dicēdū. q virt⁹ noiat qndā potē pfectōem

Concl. ¶ Doctor absoluit breuiter qsitū tali cōclone rñsiua in fine q sic. Uirtutes hūane sunt habit⁹ (et dr notāter virtus hūana. qr illa est habit⁹ et nō virt⁹ naturalis. vt patebit) Probatur cōclo. Uirt⁹ est pfectio potē et virt⁹ humana est pfectio potē rōnalis. sz pfectio potē rōnalis est habitus. nō aūt pfectio potē naturalis. g virt⁹ hūana est habit⁹. Doctor pbat pmo maiorē. scdo minorē. ibi. Uniuscuiusqz enī pfectio et cetera. Maior g pꝫ. qr virt⁹ noiat qndā potētie pfectionē et cetera. Deinde ibi.

¶ Uniuscuiusqz aūt pfectio pcipue cōsideratur in ordine ad suū finē. finis aūt potē act⁹ ē. vñ potē dr esse pfecta fm q determinatur ad suū actū.

¶ Probat minorē sic. Potē dr eē pfecta fm q determinatur ad suū actū (scz vnū et determinatū) sz potē rōnales determinantur ad act⁹ p habit⁹. non aūt naturales. g minor vera. Hui⁹ rōis p minore D. pmo ponit maiorē. scdo declarat minorē. ibi. Sūt aūt et cetera. Maior g pbatur i lra. Tūc ibi

¶ Sūt aūt qdā potē q fm seipas sūt determinate ad suos act⁹. sic potē naturales actiue. et iō hmōi potē naturales fm seipas dicūtur virtutes. potē aūt rōnales q sūt pprie hoīs nō sūt determinate ad vnū. sz se hñt indeterminate ad multa. determinantur aūt ad act⁹ p habitus. sic ex sup dictis pꝫ. et iō virtutes hūane habit⁹ sunt. q. xlix. ar. iij.

¶ Declarat minorē pcedētē p minore pncipali p vnā distinctōem. Et arguitur sic. potē rōnales nō sunt determinate ad vnū. sz indeterminate ad multa. nō aūt potē naturales sz determinatio tal' potē hñtis se ad plura et q varijs modis determinari hz ē habit⁹. igitur et cetera. Uñ Doc. in fine infert cōclonē ipam rñsiuā. et pꝫ. Circa materiā hui⁹ articuli declarādā. se magis extendit D. fan. in de vtu. q. p. ar. p. vide ibidē. ¶ Et nota q diuina potē ē de se cōpleta. sitr intellect⁹ agēs. sitr virtutes actiue naturales. iō tales nō sūt habit⁹. sz metipē potē. potē aūt sensitiua de se nō est cōpleta. iō nō est virtus ipa sola sz fm q est actu passa. de rōnabilibus potētijs h patuit in corpe articuli. ¶ Nota ex istis qr dñt absolute loqndo potē et virtus. nā potē vt sic significat pncipiū act⁹ etiā indeterminatū et incōpletū. sz virtus absolute et in cōi acceptōe fcat cōpletū pncipiū agēdi et determinatū qdcūqz sit illud De h etiā sup q. xxvi. arti. ij. ad pmū. et vide de materia hui⁹ articuli Capolū in. iij. dis. xxiij. circa scdam cōclonē ¶ Nota circa argu^m i cōtrariū vbi scia cōdiuidit vtu. de h patebit ifra q. lvi. ar. iij. qr scia et habit⁹ alij intellectuales pter prudētiā nō sūt virtutes simpl'r sz solū fm qd. De h Doc. in de vtu. mate. p. q. vij. ad 3^m. vbi dr. scia diuidit cōtra moralē virtutē. et tn ipa est virtus intellectual. vel etiā diuidit contra ppriissime dictā. sic enī ipa non est virtus. Differentia potentie et virtus

☞ Argumētū in cōtrariū corroborat cōclonē rñsiuā.

¶ Ad pmū g dicēdū q qñqz virtus dr id ad qd est virtus. scz vl obiectū virtutis vel act⁹ ei⁹. sicut fides dr qñqz id qd creditur. qñqz vo ipm credere. qñqz aūt ipe habit⁹ q creditur. vñ qñ dr q virtus ē vltimū potē. sumitur virtus p obiecto virtutis. id enī in qd vltio potē ex pt ē id ad qd dr virtus rei. sic si aliqs pt ferre centū libras et nō plus. virtus ei⁹ cōsideratur fm centū libras. nō aūt fm lx. obiectio aūt pcedebat ac si essential'r virtus esset vltimum potentie.

¶ Maiorē opꝫ bene intelligere. Accipitur enī h nomē virtus equiuoce. et qñqz p virtute materialiter. id est pro obiecto fm qd attenditur. vel circa qd versatur virt⁹. vel accipitur p eo ad qd ordinatur virtus sicut ad finem. scz p actu. Tertio modo accipitur virtus essentialr p cōplemento potentie formali qd qñqz est habitus qñqz nō sz ipamet potētia. Dicitur igitur ad maiorē. q in illa auctoritate phi. accipitur virtus materialiter. id est pro obiecto virtutis. ac si dicat. virtus alicui⁹ pensatur in summo et maiori obiecto in qd qs pt. et est virt⁹ sic accepta vltimū potētie extrinsecū. nec opꝫ q sit in eodē gñe cū potē. si aūt virt⁹ accipitur p actu ad quē ordinatur habit⁹ tūc est vltimū potē. etiā extrinsecū. i. vltim⁹ et pfectissim⁹ effectus q a tali habitu puenire pōt. nec est in eodē genere ppinq. Unde Doc. sanct⁹ in de virtutib⁹ in cōi q. p. ar. ix. ad xv^m. Uirtus dicit vltimū potē. nō quia sit de essentia potē. sed qr inclinat ad id in qd potē vltimo potest. hec ille. Si aūt capitur virtus pprie p cōplemento potē. nunc dico q qñqz est ipa potētia. aliqñ aūt est pfectio habitualis potētie supaddita. vt hic patet de virtute hūana. Ultra. sed vltimū vniuscuiusqz et cetera. Uerum. vltimū intrinsecū et quasi specificū et terminās intrinsece est in eodē gñe reducitur. Sz dico q virtus essentialr nō est terminus intrinsec⁹ essentialis potē. sed superueniēs et accidentalis. igitur nō opꝫ q sit in eo

dem genere ꝓpinquo. esto sit in eodem genere rõi. Quare negat ꝙ reducat ad genus potentie. q2 nõ est terminus essentialis sicut punctus sed accitalis. Et hec solo quo ad primũ declarat exẽplo de fide ⁊c. que qñqꝫ respicit obiectum fidei. quandoqꝫ actũ. sed ꝓprie respicit habitũ. Et nõ oportet illam auctoritatẽ verificare de virtute essentialiter accepta. scꝫ habitualiter ꝙ sit vltimũ potentie. sꝫ est dispositio ad vltimũ nõ simplr vltimũ etiã actũ sed ad meliorẽ actũ ꝙ potest puenire ꝑ talẽ habitũ cũ in eadẽ potẽtia plures sint habitus. quorꝫ vnꝰ ad meliorẽ disponit qꝫ aliꝰ. vide de veritate mate. xiiij. q. iij. ad. vij^m. et ad. 3^m. Et si aliqñ nõ intelligit ꝙ virtus essentialiter sit vltimũ. intelligit vltimũ cõplementũ in rõne principij operandi nõ termini sꝫ magis ꝓprie intelligat de vltimo obiecto. vñ d. tho. secũda secũde. q. cxxiij. arti. iiij. ad scdm. Ultimũ aũt qđ ponit in ratione virtutis nõ importat ordinẽ effectus. sꝫ magis ordinem excessus cuiusdam. sicut centum libre excedunt quadraginta. hec ille.

¶ Ad scdm dõm. ꝙ bonus vsus liberi arbitrij dr esse virtus fm eandẽ rõnẽ. q2 scꝫ est id ad qđ ordinatur virtꝰ sicut ad ꝓpriũ actũ. nihil est eñ aliud actꝰ virtutis qꝫ bonꝰ vsus liberi arbitrij.

¶ Ad maiorẽ est predicatio materialis. vt D. habet de virtutibꝫ. id est bonus vsus liberi arbitrij est materia circa quã versat virtus. quia omis actus virtutis est liberi arbitrij. vel elicitiue vel imperatiue. q2 nullus actus virtuosus est nisi humanꝰ. nullus aũt est humanꝰ nisi liberi sit arbitrij. ⁊ ergo actus sensualitatis vt virtuosus. est etiaꝫ liberi arbitrij. ordinat igit ad actum liberi arbitrij. ⁊ ergo dicit. Uirtus est bonꝰ vsus. id est bonꝰ vsus dicit virtꝰ. ad sensum dictũ. Sicut ⁊ q̃s dicat. hec est potestas mea. loquẽs de facto vel opere suo. sed essentialiter virtꝰ est habitus qui est principium talis boni vsus ⁊c. Deberet aũt inferri nõ ꝙ habitus nõ esset virtus. sed ꝙ etiã actus dr virtus in vna acceptione nominis ⁊c. Est eñ nomẽ virtutis equiuocũ ad significandũ habitũ ⁊ actũ ⁊ obiectũ. vt patebit etiã infra q. lxx. ar. p.

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ aliquo dicimur mereri dupliciter. Uno mõ sicut ipo merito. eo mõ ꝙ dicimur currere cursu. ⁊ h̃ mõ meremur actibꝫ. Alio mõ dicimur mereri aliq̃ sicut principio merẽdi. sicut dicimur currere potentia motiua. ⁊ sic dicimur mereri virtutibus ⁊ habitibus.

¶ Ad maiorẽ distinguo. si intelligit ꝙ habitibꝫ nõ meremur sicut merito (saltẽ ꝓprie dicto) ꝯcedo. Si aũt intelligit habitibꝫ nõ meremur. sicut principijs merẽdi (presertim loquẽdo de habitibꝫ gratuitis) Negat maior. Ad ꝓbationẽ dico. Negãdo sequelã. quia tũc solũ meret quãdo ꝑ habitꝰ opat actu. sicut ⁊ ꝑ habitũ aliq̃s nõ sp operatur. Dicit ãt ꝙ habitibꝫ ꝓprie nõ meremur sicut merito ꝓprie dicto. q2 fm D. san. in de virtutibꝫ q. p. ar. p. ad 2^m. Si meritũ capiat large. sic q̃libet ꝯditio q̃ facit hoiem aliq̃ mõ dignũ meriti dr. vt si dicamꝰ spes Priami meruit imperiũ. q2 digna fuit imperio. ⁊ sic habitualis q̃litas pt dici meritũ. q2 pmiũ sibi debet. scꝫ pueris baptizatis. sunt eñ ꝑ gratiã ⁊ charitatẽ idonei ad pmiũ. Si videt ꝙ nõ saluet rõnẽ habitꝰ tñ ꝓpter habitũ. sꝫ q2 efficiunt principes meriti actualis christi ꝑ efficaciã sacramẽti. est igit meritũ ꝓprie actus sꝫ principiũ est habitus. vt doctor hic dicit.

Ad q̃rtũ dõꝫ. ꝙ virtꝰ dr ordo vl ordinaꝰ amoris. sicut id ad qđ ẽ virtꝰ. ꝑ virtutẽ eñ ordinat amor in nobis.

¶ Ad maiorẽ ⁊ auctoritatẽ augustini. Uirtꝰ est ordo amoris. est pdicatio materialis. q2 amor in se ⁊ suis effectibus regulãdis est materia circa quã virtutis moral. Et hoc declarat D. infra q. lxj. ar. ij. ad 3^m. q2 ad q̃libet virtutẽ cardialẽ requirit ordiata affectio. amor at est radix ⁊ principiũ oim affectionũ. vt patuit sup. Uirtꝰ g̃ hꝫ ordinare amorẽ. sic etiã dictũ ẽ ad 2^m. ꝙ ẽ bonꝰ vsus liberi arbi. ⁊c.

¶ Ad q̃ntũ dõm. ꝙ potẽtie naturales sunt de se determinate ad vnũ. nõ aũt potẽtie rõnales. ⁊ ideo non est simile. vt dictũ est. In cor.

¶ Maior ꝓba q̃dẽ ꝙ ad inuenire vtrasqꝫ. sed ipe virtutes sunt diuersaꝝ rõnuꝫ. q2 naturales cũ sint determinate ex natura ad vnũ de se sunt cõpletũ principiũ illiꝰ operationis. Secꝰ de hũanis virtutibꝫ. q2 ille sunt cõplemẽtũ superadditũ potentijs rõnalibꝫ. nã ille nõ sunt de se determinate. q2 ad opposita se hñt. ix. metaph. et ideo indigẽt determinationibꝫ habitualibꝫ. habentibꝫ se ad vnũ tñ in aliq̃ certa materia scꝫ ꝯformiter ad rõnem. Determinatões ãt potentiaꝝ de se habentiũ multa nõ pñt eẽ potẽtie. q2 potẽtie si superadderent essent ita indeterminate sicut potẽtia precedens. igit oportet ꝙ superaddat determinatio se hñs ad vnũ (id ẽ nõ ad opposita) q̃lis ẽ habitꝰ. vide sup q. xlix. ar. iiij. ad tertiũ. q2 potẽtia nõ ꝓsupponit aliud principiũ abilitabile ꝑ ipam. ⁊ g̃ potẽtia nõ determinat sꝫ determinat tñ. determinãs igit est alterꝰ rõnis ⁊ non actus. igit habitus. quia oportet ꝙ sit qualitas ⁊c.

¶ Utrũ de rõne virtutis hũane sit eẽ habitũ opatiuũ

Ad scdm sic ꝓcedit. Uidet ꝙ nõ sit de rõne virtutis hũane ꝙ sit habitꝰ opatiuꝰ. dr eñ tulliꝰ in. iiij. de tusculanis q̃stionibꝫ. ꝙ sicut est sanitas ⁊ pulchritudo corpis. ita est virtus aie. sꝫ sanitas ⁊ pulchritudo nõ sunt habitꝰ opatiui. g̃ nec etiã virtus. ¶ P. in rebꝫ naturalibꝫ inueniũt virtus. nõ solũ ad agere sꝫ etiã ad esse. vt patꝫ ꝑ phm in pmo de celo. ꝙ quedã hñt virtutẽ vt sint sp. q̃dã vero nõ ad h̃ ꝙ sint sp. sꝫ aliq̃ tpe determiato. sꝫ sicut se hꝫ virtus naturalis in rebꝫ naturalibꝫ. ita se hꝫ virtꝰ hũana in rõnalibꝫ. g̃ etiã virtus hũana nõ solũ est ad agere sed etiã ad esse. ¶ P. phs dicit in. vij. ethicoꝝ ꝙ virtꝰ est dispositio pfecti ad optimũ. optimũ aũt ad qđ hoiem oportet disponi ꝑ virtutẽ est ipe deus. vt ꝓbat Aug. in li. ij. de moribꝫ ecclie. ad quẽ disponit aia ꝑ assimilatõem ad ipm g̃ videt ꝙ virtꝰ dicat qualitas quedam aie in ordine ad deũ tanq̃ assimilatiua ad ipm. nõ aũt in ordine ad operationem. nõ igit est habitꝰ opatiuus. ¶ Sꝫ ꝯtra est qđ phs dr in. ij. ethi. ꝙ virtus vniuscuiusqꝫ rei est. que opus eius bonũ reddit.

¶ Hic ꝯñr q̃rit de dñia. et pmo de dñia gñica nõ conuenibili cũ virtute scꝫ de esse opatiuo. nã ⁊ vitiũ aliqđ est opatiuũ. sꝫ ꝑ illã dñiam distinguit ab habitu essendi. q̃ re nõ est dñia specialissima. sꝫ subalterna.

¶ Rñdeo dõm. ꝙ virtus ex ipa rõne nois importat quãdam pfectiõem potẽtie. vt supra dictũ est. vñ Ar. p. cũ duplex sit potẽtia scꝫ potẽtia ad esse. ⁊ potẽtia ad age

re. vtriusq; pōne pfectio virtus vocat. sed pōna ad esse se tenet ex pte materie q̄ est ens in pōna. potētia aūt ad agere se tenet ex pte forme q̄ est pncipiū agendi. eo q vnūqdq; agit inq̄tū est actu.

¶ Doctor rñdet vnica pclone affirmatiua q sic in fine

Coda quā approbat p corpus. Et arguit sic. de rōne illius virtutis est q sit habit⁹ opatiuus q̄ est potentie que se tenet ex pte forme. sed virtus hūana de qua loquimur nō pōt ptinere ad corpus. sed ptinet tm̄ ad id qd̄ est pprium aie rationalis. igit est habit⁹ opatiuus. Doctor pmo pbat maiorē. scdo minorē. ibi. In pstitutōe rc̄. Tertio subiungit ipam pclonē. ibi. Vn̄ virt⁹ hūana rc̄. Pro maiore doc. notat q est duplex pōna. r p pñs duplex virtus. qr est virtus pōne ad esse q pōna sequitur materiā r est virt⁹ pōne ad agere. Tunc pbat maior. qr pōna ad esse sequit materiā. sed agere se tenet ex pte forme. igit habitus qui est pōne que est ppria forme est habit⁹ actiu⁹. Cōsequentia nota. Añs pbat. qr vnūqdq; agit sm q est actu. sed est actu p formā. igit agere se tenet ex pte forme.

Deinde cum dicit.

¶ In pstitutōne āt hois corp⁹ se tenet sicut materia. aia vo sicut forma. r q̄tū qdē ad corp⁹ hō cōicat cū alijs aialib⁹. r siliter q̄tuz ad vires q̄ sunt aie et corpi cōes. sole aūt ille vires q̄ sunt ppre anime. scz rōnales sunt hois tm̄. r ideo virtus humana de qua loquimur nō potest ptinere ad corpus. sed ptinet tm̄ ad id qd̄ est ppriū aie.

¶ Probat minorē sic. Virt⁹ hūana est hois tm̄. sm q hō ē. g nō ptinet ad corp⁹ sz ad aiam. Añs notū. qr ppterea vocat virtus hūana. pña pbat. qr hō pstituit ex corpe sicut ex materia. r ex aia sicut ex forma. sz q̄tū ad corp⁹ cōicat cū alijs aialib⁹ r silr q̄tuz ad vires cōes aie r corporis. g virtus hūana ptinet tm̄ ad id qd̄ est ppriū aie scz q̄tū ad vires rōnales. r sic p pñs virtus hūana ē ad agere r nō ad esse rc̄. ¶ Sz nota q D. debet sane intelligi circa h̄ q dr q virtus hūana est ppria aie r nō corporis. nā nō intelligit q virtus hūana sit ppria aie sicut subiecti. qr alique sunt in pcupiscibili r irascibili. q̄ sunt totius piuncti. sed est virtus pōne q̄ est solu⁹ aie q̄tū ad modū opandi r agendi. r est aie sicut pncipalis pncipij r originat r sicut pncipij mouentis. qr tm̄ ē in pōna q̄ est rōnalis saltē p participatōem. r sm h̄ ppria aie rōnali. virt⁹ āt que est corporis intelligit ea q̄ necessario dependet a q̄litatib⁹ corporis naturalib⁹. nec est in potestate aie agere sm eam cū voluerit vel q̄ñ voluerit. sed agit de necessitate nature. virt⁹ aūt aie est in eius potestate quo ad vsum rc̄. Et hec videt eē mens d. san. in tertio dis. xxiij. q. p. ar. ij. q. iij. ad tertiū. vbi dicit. Virtutes infuse r acq̄site nō sunt in irascibili et cōcupiscibili nisi sm q participāt aliq̄liter rōnē. r ex hac pte nō hñt dependētiā ab organo corpali. sz ptinent sub mēte sicut r sub rōne inq̄tū ipaz participāt. hec ille. Tūc ibi.

¶ Vn̄ virtus humana nō importat ordinē ad eē sed magis ad agere. r ideo de rōne virtutis hūane est q sit habitus opatiuus.

¶ Infert vltimo ipam rñsiuā pclonem. q de rōne virtutis est q sit habitus opatiu⁹. Et pclo breuius sic pbari potest ex priori rōne. qr virtus hūana tenet se ex pte potentie q̄ est aie rōnalis ppria. ideo est habit⁹ opatiu⁹. Tenet pña. quia p formā aliqd est opatiuū r pōna fuies a forma est opatiua. r p pñs etiā habit⁹ pficiēs tal' potentiā est opatiu⁹. qr pfectibile pficit sm ppriā pditōnem g habitū pnaturalē sibi. Añs pz. qr p hoc virtus humana distinguit a virtute tenēte se ex pte materie sicut dispō in materia celi est ad esse. siliter in corpe hūano sunt alique virtutes naturales dispositiue corporis rc̄.

¶ Argumentū in pñū pfirmat pclonem rñsiuā.

¶ Nota circa h̄ q illa definitio virtutis nō ē hūane tm̄. sz virtutis in cōi. qr cm̄ iuxta pmū articulū. virtus est pplementū pōne r pfectū q̄ est pncipiū act⁹ (.i. virt⁹ opandi) pncipio āt act⁹ cūsistēte pplero seqt ppletū r bonū op⁹. iō virt⁹ est q̄ op⁹ bonuz reddit. r patet ex illa auctoritate q virt⁹ hūana ē habit⁹ opatiu⁹. nā illa descriptio ē de virtute opatiua in cōi (vt pz in de virtutibus q. p. in corpore) non materie r ad esse.

¶ Ad pm̄ g dōz. q mod⁹ actōis seqt dispōnē agētis. vnūqdq; cm̄ q̄le est talia opat. r iō cum virtus sit pncipiū aliq̄lis opatōis. optet q in opante pexistat sm virtutē aliquā pformis dispō. facit āt virtus opatiōnē ordinatā. r iō ipa virtus ē qdā dispō ordinata in aia. sm scz q pprie pōne aie ordinat aliq̄lr admuicē. r ad id qd̄ ē extra. r iō virtus inq̄tū ē pueniens dispō aie. assimilat sanitati r pulchritudini. q̄ sunt debite dispōnes corporis. sz p h̄ nō excludit qn virtus etiā sit opationis pncipiū.

¶ Maior est vera q̄ ad aliqd. in h̄ videtz q sicut sanitas r pulchritudo corporis dicūt debitā dispōnē ptiū corporis. vel scz humor. vt sanitas. vel ptiuz homogenior. vt robur. vel ptiū organicar. sicut pulchritudo. sic virtus dr dispōnē ordinatā in potētijs aie. vt scz pcupiscibilis r irascibilis bn̄ se habeāt ad volūtatē r rōnē. r ita pstituūt virtutes etiā hūane debitā dispōnē. sz p hoc nō excludit qn virtus hūana sit habitus opatiu⁹. in hoc cm̄ non est silr de dispōne corpali r virtute hūana. Et hui⁹ ponit D. rōnem. qr virtus est pncipiū ordinate (h̄ est aliq̄lis opationis) ideo agēs ot q sit aliq̄le .i. ordinatū r in h̄ attēditur silitudo. sz est diuersitas. qr virt⁹ opatiua q̄uis bene disponat. tm̄ pncipalr ordinat ad op⁹. sanitas aūt pncipaliter pficit r pmo ad bn̄ esse. vide supra q. xlix. arti. iij.

¶ Nota circa solōnē pmi. q experimetū est q pōna etiā bn̄ disposita p habitū opatiuū r agēs nō est bn̄ disposita in mō essendi. qr infirmus nō bn̄ opat. iō habit⁹ essendi ordinat etiā indirecte ad opatōnem. q̄uis nō pficiat pōnam opatiuā. vide p solōne hui⁹ pmi ifra q. lvi. ar. iij. vbi dr. Virt⁹ q̄ ē in irascibili r pcupiscibili nihil aliō ē q̄ qdā habitualis pformitas istar pōnar ad rōnē rc̄.

¶ Ad scdz dōz. q virt⁹ q̄ ē ad eē nō ē ppria hois sz solū virt⁹ q̄ ē ad opa rōnis. q̄ sunt ppria hois.

¶ Minor negat. qr virt⁹ in pure naturalib⁹ aliq̄ pseqt aliquā dispōnē materie in ordine ad formā. vt illa q̄ hñt materiā sine puatōe pñt sp eē nō solū rōne forme sz rōne materie. virtus āt hūana est hois vt sic. r p pñs pōne humane (scz aliq̄ mō rōnalis) q̄ est pōna opatiua. r p pñs habitus. quia pfectio r pfectibile pportionātur.

¶ Ad 3m dōz. q cū dei suba sit ei⁹ actio. summa assimilatio hois ad deū ē sm aliquā opatōez. vn̄ sic supra dictū ē. felicitas siue btitudo p quā hō deo max ime pformat q̄ ē finis hūane vite in opatōe psistit. q. iij. ar. ij.

¶ Ad maiorē. virtus est dispositio pfecti ad optimū. intelligit ad optimū scz actū. & est sensus fm d. san. in de veritate maxe. xiiij. ar. iij. ad quintū. Virtus est dispositio cōplens potētiam ad eliciendū actū bonū. nec opꝫ fm doctor. ibidē ad tert. ū. q bonū illud ad qd virtus ordinat sit quasi obiectū alicuius act⁹. sed illud bonū qd est ipse actus pfectus quē virtus elicit. Ista dico p tanto. qꝛ istud argumētū videt exponere hanc auctoritatē ad sensum quē d. san. improbat. vij. physicoꝝ. lectōe. v. quasi illud vltimū ad qd virtus disponit sit vltimū extrinsecū. et non ꝓprius actus cuius oppositū iā ostendit. & esto ita sit (qd verū est ex ꝯsequēn) qd p virtutē disponit ad assimulatōem simplr vltimi & supremi qd est deus. & ita concessa minore. dr vlteri⁹ ad illā. nō aūt in ordine ad opatione. Illa ps ꝯsequētis negat. imo p actū hō maxie assimilat deo. qꝛ in beatitudie hō maxime ꝯformat deo. sed ipa est opatio scz speculatiui intellectus q maxie deo cōformat. & de illis supra q. iij. ar. ij. et. v. ad pmū. Vñ fm modū itelligendi in deo pfectissimū est opatio & pfectior ipo esse vel essentia fm q rōne distinguūt. ideo p actionē hō assimulat deo maxime & in pfectissimo

¶ Utrū virtus hūana sit habitus bonus.

E Ad tertiū sic ꝓcedit. Videt q nō sit de rōne virtutis q sit habitus bonus Peccatū enī in malo sp sumit. sed etiā peccati est aliqua virtus fm illud pmo ad corinth xv. Virt⁹ peccati lex. g virtus nō sp est habit⁹ bonus. ¶ P. virtus potē rīdet sꝫ potēa nō solū se hꝫ ad bonū sed etiā ad malū. fm illud esa. v. Ue qui potentes estis ad bibendū vinū. & viri fortes ad miscendū ebrietatē. g etiā virtus se hꝫ ad bonū & ad malū. ¶ P. fm aplm. ij. ad corin. xij. Uirtus in infirmitate pficit. sed infirmitas est qddā malū. g virt⁹ nō solū se hꝫ ad bonū. sꝫ etiā ad malū. ¶ Sꝫ ꝯ ē qd aug. dt in li. de moribꝰ ecclie. Nemo āt dubitabit q virt⁹ aiam facit optimā. & phs dt in. ij. ethi. q virt⁹ ē que bonū facit habentē. & opus eius bonū reddit.

¶ Hic querit de differentia specifica virtutis. scz de bonitate. p hanc enī distinguit a vicio sicut p pcedentem differentiā ab habitu essendi.

Ar. p. ¶ Rñdeo dicendū. q sicut supra dictū est. virtus importat pfectionē potētie. vñ virtus cuiuslibet rei determinat ad vltimū in qd res potest. vt dicit in pmo de celo. Ultimū aūt in qd vnaqueqꝫ potēa pt. oportet q sit bonū. nā oē malū defectū quendam importat. vñ Diony. dt in. iiij. de di. no. q oē malū est infirmū. & ꝓpter hoc opꝫ q virtus cuiuslibet rei dicat in ordine ad bonū.

Cōclo. ¶ Doctor plus rñdet q̄ q̄situ sit. ponēs in fine talem ꝯclonem rñsiuā. Virtus humana est habit⁹ bon⁹ & boni opatiu⁹. Hanc ꝯclonē pmo breuiter pbat quo ad pmā pte. de q̄ tm̄ q̄situ est. scdo subiūgit ipam ꝯclonē. ibi. Unde virtus &c. Probat g breuiter prima ps ꝯclonis tali ꝯsequētia. Virtus importat pfectōem potē. & virt⁹ cuiuslibet rei dicit in ordine ad bonum. g virtus que est habitus est bonus habitus. ꝯña nota. quia id qd ordinatur in bonū est bonū. quia hꝫ speciē ab eo in qd ordinatur. Probat añs. virtus cuiuslibet rei determinatur (id est attendit iuxta sensum dictū ar. p. ad pmū) ad vltimū in qd res potest. sed id in quod vnaqueqꝫ res potest est bonū. g añs verū. Minor pꝫ. quia malū importat defectū & ad ipm nō attendit posse sed deficere. vnde Dionysius dt. q malū est infirmū. g nō attendit potēa q ad malū sꝫ in potēa & infirmitas. Dein ibi.

¶ Unde virtus hūana que est habitus opatiu⁹ est bonus habitus & boni opatiuus.

¶ Infert ꝯclonem ipam ꝓbatā quo ad pmā ptem. sꝫ quo ad secūdā (scz q virtus humana sit habitus operatiuus boni) relinquit notā dare ex pcedenti articulo. & pbatione pme ptis ꝯclonis p̄sentis. qꝛ si virt⁹ sit opatiu⁹ habitus ex pcedenti arti. & sit bon⁹ habit⁹ ex pma pte cōclusionis. seqtur q sit habitus opatiu⁹ boni.

¶ Et confirmat etiā ꝯclusio quo ad ambas partes argumento in ꝯtrarium.

¶ Nota aūt. quia habitus facit opus boni p se tāq̄ p se effectū & formalr sicut rō efficiendi ipm. g ipe est bonus. qꝛ vnūqdqꝫ opatur p se effectū fm modū suū. qꝛ igit virtus opat bonū. igit & ipa est bona. Dico aūt p se & formaliter. qꝛ qñqꝫ aliqua forma facit aliud q̄ est. sꝫ hoc est p accñs. sicut frigus calefacit p antiparistasim. sed bonū facere est p se effectus virtutis. igit & ipa est bonus.

¶ Ad pmū ergo dōm. q sicut pfectū. ita etiā & bonū dicit metaphorice in malis. Dicit enī & pfectus fur siue latro. & bonus fur siue latro. vt patꝫ p phm in. v. metaphy. fm hoc ergo etiā virtus metaphorice in malis dicit. & sic virtus peccati dicit lex inq̄tū scz p legē occasionaliter est peccatū augmentatū. & q̄si ad maximū suū posse ꝑuenit.

¶ Ad minorem. virtus capit metaphorice p quocūqꝫ complemento & causa occasionali. cōplementū enī ad agendū bonū dicit ꝓprie virtus. sed metaphorice significat etiam ꝯplementū & pncipiū quocūqꝫ modo mali actus. & sic accipit in auctoritate apostoli. sicut Doctor declarat & magis infra declarabit q. xcviij. ar. p. ad secūdū. quia lex vetus (de qua loquit aplus) mādabat multa. et nō ꝯferebat gratiā implendi. & quia ꝯgnito peccato p legē grauius peccabat. & quia nitimur in vetitū. ideo accendebat appetitus peccati. & sumebāt hoies occasionem peccandi. Dicit ergo ad minorē. q peccati est virtus metaphorice. & occasionalr. causa enī ꝯpleta peccati & p se dr virtus peccati. qñqꝫ etiā occasio dr virtus eius. ita q oē id qd aliquo mō ꝯcurrit ad peccatum dr virtus peccati metaphorice. sicut etiā pfectū dicit in malis sꝫ metaphorice. sicut dicit pfectus latro. vel bonus fur. vt pꝫ. v. metaphy. tex. cō. xxi. lectōe. xvi. in d. san. sed cū h̄ stat q virtus hūana que est virtus ꝓprie dicta. est habit⁹ bonus

¶ Ad scdm dōm. q malū ebrietatis & nimie potationis ꝯsistit in defectu ordinis & rōnis. Contingit aūt cū defectu rōnis esse aliquā potēaꝫ inferiorē pfectā ad id qd est sui gñis. etiā cū repugnātia vel defectu rōnis. pfectio āt talis potē cū sit cū defectu rōnis nō posset dici virtus hūana

¶ Maior debet sane intelligi. Virt⁹ correspondet potentie quo ad obiectū fm formalē rōnem. qꝛ est eius potētie ad quā ptinet obiectū. sꝫ nō correspondet sibi adeq̄s

re. ita q sit tā cōmunis obiecti sicut poña. vt patuit q. liiij. ar. p. Et scdo. nō correspondet sibi quo ad vnitatē. ita q si poña est vna ⁊ habitus sit vnus. ⁊ tertio. nō correspondet sibi quo ad determinatōem qd redit in idē cū pmo. Minor vera. poña aliqua se habet ad bonū ⁊ malū. sed no potentia hūana vt sic sequēs rōnem rectā. sed potētia hois. vegetatiua scz vl sensitiua fm se. vt poña potatiua vel generatiua se hz ad bonū ⁊ malū moraliter. ⁊ de illis potentijs loquit auctoritas. g ⁊c. Negat cōña. qz nos loquimur de virtute hūana. que est pfectio poñe rationalis p essentiā vel pticipatōem vt cōformis est rōni recte. ⁊ sic solū se hz ad bonū morale. sz virtus vel poña inferior. scz vegetatiua vel sensitiua sibi relicta pōt se hr̃e ad malū moris sz nō virtus humana q est limitatio poñe rōnalis ad vnū scz bonū ⁊c. Pro dictis circa maiorē vide d. san. in de veritate materia. x. q. iij. ad 3m. vbi dicit. inter potē tiam actū ⁊ habitum potest esse equalitas fm q cōparantur ad vnū obiectū. ⁊ tñ etiā cōiter loquendo inueniť in eis equalitas nō quidē fm pprietatem nature. qz alterius modi hz esse opatio habitus ⁊ poña. sz fm quādā cōparatōem ad actū fm quā cōsideraf hoꝝ triū q̄ntitas. nec opte q accipiaf vnus tm actus numero. aut vnus habitus sed habitus ⁊ actus in genere. hec ille ex quibꝫ pōt haberi expositio maioris. Doctor in scdone videt ad minorem et pbatōez. quia pōt esse poña inferior potens ad actus sui generis. id est circa obiectum sibi pportionatū. sicut quis hz fortē stomachū ad deiectandū cōtra ordinē rōnis ⁊ sic est potens. sed talis poña nō est virtus hūana sz magis bestialis. vñ virtus hūana solū est fm rōnem ⁊c.

¶ Ad tertiū dōm. q tanto ratio pfectior esse ostēdit q̄nto infirmitates corpis ⁊ inferiorū ptiū magis pt vincere seu tolerare. ⁊ ideo virtus hūana q rōni attribuit. in infirmitate pfici dr nō q̄dē rōnis. sz in infirmitate corpis ⁊ inferioꝝ ptiū.

¶ Maior vera de infirmitate corpis q̄ prebet occasio exercitij virtutis. sz nō de infirmitate rōnis. in tali eñ virtus perit ⁊ corrūpit. Ad minorē. infirmitas corpis ⁊ inferioꝝ viriū ⁊ rebellio carnis (de qua infirmitate loquitur apls) est malū pene ⁊ nature. ⁊ effectus peccati originalis ad sensum infra dicendū. q. lxxxi. et tñ potest esse vel materia exercende virtutis scz humilitatis ⁊ patiētie ⁊ tēperantie ex q fomes debilitaf. vel pōt esse occasio maioris virtutis. qz hō sciens se infirmū ⁊ pnū ad maluz magis sollicitaf ad resistendū ⁊ p h q resistit fit exercitatior. ⁊ p cōns fortior. Ultra. g virtus nō solū se hz ad bonum ⁊c. Si intelligit tanq̄ ad obiectū materiale vel vt ad occasionē virtutis maioris cōcedit. Uñ d. san. scd a scde q. lv. ar. p. ad scdm dicit. et si virtus essentialr sit pfectio quedā. nō tñ oportet q omne illud qd est materia virtutis importet pfectōem. hec ille. Si aūt intelligit q nō sp se habeat ad bonū homis qd est fm rōnem esse. Negat. imo hoc ipm qd est patiēter ferre mala corporis ⁊ rebellionē carnis vel huic resistere est bonū hois ⁊ fm rōnem. vñ virtus se sp hz ad bonū scz ad cōformitatē rōnis. esto materia circa quam sit mala Oportet eñ h memorari sup dictoꝝ q. liiij. ar. iij. q bonitas habitus nō solū attendit in ordine ad obiectū. sed etiā qz disponit ad naturā cōueniēter. ideo habitus virtutis q etiā circa malū opatur cōformiter ad rōnem hois est bonus habitus. Potest ergo dici ad argumentū breuiter. virtus in infirmitate pficitur occasionaliter vel tanq̄ circa materiā. qz videlz hz se circa infirmitatē corpis cōformiter ad rectā rōnem. ita q simul cōcurrant miseria corpis ⁊ sensualitatis ⁊ firmitas rōnis fm virtutē. Ad minorē. vera infirmitas est qdam malū (saltem pene) ⁊ in illo malo nō cōsistit virtus sed in bñ se habendo ad malū. puta stimulū carnis. g ⁊c. Negat cōña. qz virtus solū se hz ad bonū scz hois esto obiectū possit in se esse malū. tñ virtus hz se ad ipm bono mō. est ergo boni tm moralr ⁊ formalr. lz naturalr ⁊ materialr sit mali sicut materie. bonū eñ virtutis est bonū rōnis. vt patz articulo sequenti. Circa malū aūt pt qs se hr̃e fm rōnē. igit pt virtus pfici in. i. circa infirmitatē ⁊c.

¶ Utrū definitio virtutis sit cōueniens qua dicit Uirtus est bona q̄litas mentis q recte viuit. q nullus male vtit quā deus in nobis sine nobis opatur.

Ad quartū sic pcedltur. Uidet q nō sit cōueniēs definitio virtutis que solet assignari. scz. Uirtus est bona q̄litas mentis qua recte viuit qua nullus male vtitur. quā deus in nobis sine nobis opatur. virtus eñ est bonitas hois. ipa eñ est que bonū facit habentē. sed bonitas nō videt esse bona. sicut nec albedo est alba. igit incōuenienter dicit q virtus est bona q̄litas. ¶ P. nulla differētia est cōmunior suo genere cū sit generis diuisiua. sed bonuz est cōmunius q̄ qualitas. cōuertit eñ cū ente. ergo bonū nō debet poni in definitiōe virtutis. vt differētia qualitatis. ¶ P. sic aug. dicit in. xij. de tri. Ubi pmo occurrit aliqd qd nō sit nobis pecoribusq cōe. illd ad mētē ptinet. sz q̄dam virtutes sunt etiaz irrationabiliū partiū. vt phs dicit in. iij. ethi. nō ergo oñis virtus est bona qualitas mentis. ¶ P. rectitudo videt ad iusticiam ptinere. vnde idē dicitur recti ⁊ iusti. sed iusticia est species virtutis. incōueniēter ergo ponit rectū in definitione virtutis. cū dicit. Qua recte viuitur. ¶ P. quicūq superbit de aliquo. male vtit eo. sz multi superbiūt de virtute. dicit eñ aug. in regula. q supbia etiā bonis operibꝫ insidiat vt pereant. falsum est g q nemo virtute male vtat. ¶ P. hō p virtutē iustificatur. sed aug. dr sup illud io. Maiora hoꝝ faciet. qui creauit te sine te nō iustificabit te sine te. incōuenienter ergo dr q virtutē deus in nobis sine nobis operat. ¶ Sed contra est auctoritas Augustini. ex cuius verbis predicta definitio colligit. ⁊ precipue in scdo de libero arbi.

¶ Hic vltimo subiungit definitōem virtutis positam a beato Augusti. que potest trahi ex pcedentibus articulis huius questionis. dempta vltima pticula qua remota hec definitio est virtutis in genere.

¶ Rñdeo dd. n. q ista definitio pfecte cōplectitur totā rōnem virtutis. pfecta eñ rō vniuscuiusq rei colligit ex oñibus causis eius. Cōprehendit aūt pdicta definitio oñes causas virtutis.

¶ Conclōnē misiuā formalr nō ponit sz declarē pt intelligi ex rōne q pbat in pncipio q talis est. Ista definitio pfecte cōplectit totā rōnē virtutis. ergo sequit cōclō remissiua Cōclo.

dat: ꝙ ista definitio ṽtutis ē ɔueniēs ꝛ sufficiens. Tenet ɔñа. qꝛ definitio ē rō indicās qd ē eē rei. Añs pbat. qꝛ pfecta rō vniuscuiusqꝫ rei colligit ex oībꝫ causis eiꝰ. Sꝫ pdicta definitio ɔphendit oēs causas ṽtutꝫ. cā scꝫ formalē ꝙ materialē. ꝙ etiā finalē ꝛ etiā efficientē. ꝛ distinguit ꝑ illas ab oībꝫ aliis habitibꝫ. igit ē pfecta ꝛ adeq̄ta. ꝛ tota rō ṽtutꝫ. D. pº. pbat hāc rōem. Scđo pbat specialr minorē q̄ ad oēs causas. ibi. Causa nāqꝫ formal ꝛc. Maior ḡ pdicte rōis ptꝫ. Cōsequēter cū dē

¶ Causa nāqꝫ formal ṽtutis sicut ꝛ cuiuslibet rei. accipit ex eiꝰ gne ꝛ dñia. cū dr bona q̄litas. genus eñ ṽtutꝫ q̄litas ē. dñia āt bonū. eēt tñ ɔuenientior definitio si loco q̄litatꝫ habitꝰ poneret q̄ ē genꝰ ꝓpinquū

¶ Probat minorē pdictā de vnaq̄qꝫ cā. ꝛ patebunt ptes psequēdo. ꝛ pº de cā formali. Et arguit sic. Cā formal cuiuslibet rei (scꝫ logica ꝛ metaphysica) ē genꝰ ꝛ dñia. Sꝫ ista definitio exprimit genꝰ ꝛ dñam. igit. Minor ptꝫ. qꝛ q̄litas ē genꝰ saltē remotū. Et ꝓpinquū habitꝰ. dñia āt ē bonū. vt patuit q. liiij. ar. iij. qꝛ habitꝰ dñt fm bonū et malū specie. Deinde cū dicit

¶ Virtus āt nō hꝫ materiā ex q̄ sicut nec alia accidētia. sꝫ hꝫ materiā circa quā. ꝛ materiā in q̄. s. subiectū. materia āt circa quā ē obiectū ṽtutꝫ. qđ nō potuit in pdicta definitōe poni. eo ꝙ ꝑ obiectū determinat ṽtus ad spēm. hec āt assignat definitio ṽtutꝫ in cōi. vñ ponit subiectū loco cause materialis. cū dr ꝙ est bona qualitas mentis.

¶ Deducit minorē q̄ ad cām materialē. Et arguitur sic. Illa definitio ɔplectit subiectū ṽtutꝫ. igit materiā i q̄. Añs ptꝫ. qꝛ mētis ē q̄litas. ¶ Nota āt qđ mētis in sō lurōe tertij. Quare āt nō ponat materia circa quā ōndit D. qꝛ ista definitio ē ṽtutꝫ in cōi. Obiectū āt (scꝫ determinatū) trahit ṽtutē ad spēm. obiectū ṽo cōe satꝫ intelligit. in eo qđ dr recte viuit. id ē opat. qđ opari obiectū reqrit. qꝛ nō ē opꝰ ṽtuosuꝫ. nisi circa obiectū aliqđ ꝛc. Deīn ibi

¶ Finis āt ṽtutꝫ cū sit habitꝰ opatiuus ē ipa opatio. Sꝫ notandū ꝙ habituū opatiuoꝝ aliq̄ sunt sp ad malū. sicut habitꝰ vitiosi. aliq̄ ṽo qñqꝫ ad bonū et qñqꝫ ad malū. sicut opinio se hꝫ ad verū ꝛ ad falsum. ṽtus āt ē habitꝰ sp se hñs ad bonū. ꝛ iō vt discernat ṽtus ab his q̄ se sp hñt ad malū. dr. Qua recte viuit. vt āt discernat ab his q̄ se hñt qñqꝫ ad bonū. qñqꝫ ad malū. dr qua nullus male vtit

¶ Arguit de cā finali ꝑ minorē sic. In ista definitōe ponit opatio. igit finis ṽtutꝫ. Tenet ɔñа. qꝛ habitꝰ opatiui finis ē opatio. cū dr recte viuit. ꝑ qđ distinguit a vitio. Sꝫ ꝑ istas ptes. esto distinguat ṽtus a vitio: tñ nō distinguit ab habitu. q̄ nō ē ṽtus. nec vitiū. sꝫ qñqꝫ se hꝫ ad bonū. qñqꝫ ad malū. Iō addit. q̄ nullꝰ male vtit (scꝫ ꝓncipaliter. vt pꝫ ad q̄ntū) vt ꝑ hāc ptē distiguat ab opinione ꝛ hmōi. ꝛ hec oīa ɔueniūt ṽtuti i gne. Tūc ibi

¶ Causa āt efficiēs ṽtutꝫ infuse de q̄ definitio dat deus ē. ꝓpter qđ dr. Quā deꝰ in nobꝫ sine nobꝫ opat. q̄ q̄dē ꝑticula si auferat. reliquū definitōnis erit cōe oībꝫ virtutibꝫ. ꝛ acq̄sitis ꝛ infusis

¶ Corroborat vltio eandē minorē de cā efficiente sic In ista definitōe ponit deꝰ. igit cā effectiua. Añs patꝫ. Cōsequētia tenet. qꝛ deꝰ ē cā effectiua (imediata scꝫ) aliquaꝝ ṽtutū. s. infusaꝝ. Et ītē infusaꝝ: ꝙ nullo mō ꝑnt acq̄ri. ꝛ distinguunt ab aliis acq̄sitis specifice. qꝛ nō solū infuse. sꝫ etiā ex infusione ꝛ ad alīꝰ obiectū: ꝛ diuini supnatural ordinis. Et ꝑ ɔñs distinguunt specifice. Etsi eñ deꝰ posset infundere acq̄sibiles. tñ tales nō eēnt nisi ex infusione. et haberēt inferiꝰ obiectū. nec eēnt diuini ordinis. ¶ Nota etiā: ꝙ ꝑ hāc vltimā ptē definitōis definitio ista appropriat ṽtutibꝫ infusis. vt iā dictū ē. distinctis specie ab acq̄sitis. Sed illa pte dempta. definitio ɔuenit generalr oī ṽtuti. etiā acq̄site. cuiꝰ cā ꝓpinq̄ ꝛ imediata ē rō recta cū appetitu. sꝫ deꝰ ē cā pma remota. sed infusaꝝ ꝓpinq̄. Vñ cā adeq̄ta ṽtutis in cōmuni ē deus. vel recta ratio mouens appetitum ꝛc.

¶ Unde auctoritas Augustini est tenenda vt probat argumentū in ɔtrarium.

¶ Ad pmū ḡ dđm. ꝙ id qđ pmo cadit in intellectu ē ens. vñ vnicuiqꝫ apphenso a nobꝫ. attribuimꝰ ꝙ sit ens. ꝛ ꝑ ɔñs ꝙ sit vnū ꝛ bonū q̄ ɔuertunt cū ente. vñ dicimꝰ ꝙ eēntia ē ens ꝛ vna ꝛ bona. ꝛ ꝙ vnitas ē ens ꝛ vna ꝛ bona. ꝛ silr de bonitate. nō āt h̄ hꝫ locū in specialibꝫ formis. sicut ē albedo ꝛ sanitas. nō eñ oē qđ apphendimꝰ. sub rōne albi ꝛ sani apphendimꝰ. Sꝫ tñ ɔsiderandū ꝙ sicut accidētia ꝛ forme nō subsistētes dicunt entia. nō qꝛ ipa habeāt eē. sꝫ qꝛ eis aliq̄d ē. ita etiā dicunt bona vl' vna. nō q̄dē aliq̄ alia bonitate vl' vnitate. sꝫ qꝛ ē eis aliq̄d bonū vel vnū. sic igit ꝛ ṽtus dr bona. qꝛ eā aliq̄d ē bonū.

¶ Argumēta oīa ipugnāt ptes definitōis ꝑ ordinē. Maior. vera ē. Bonitas accidental hoīs. faciēs eū ens fm qd ꝛ bonū simplr. vt ptꝫ p. p. q. v. ar. p. ad scđm ꝛ tertiū. Ad minorē. Negat. Et pbatio nō ē silis. qꝛ in specialibꝫ q̄dē nō pdicat ɔcretū de abstracto: secꝰ in trāscendētibꝫ. vbi ꝓpter eoꝝ cōitatē maximā ꝛ ɔuertibilitatē cū ente ɔcretū pdicat de abstracto: qꝛ sicut nihil ē qđ subterfugiat rōem entis. ita nihil subterfugeret pt rōnem vnius ꝛ boni q̄ cū ente ɔuertunt. qꝛ ḡ ṽtus ē ens: ideo etiā bona. Ad sensuꝫ quē D. ponit. nō qꝛ habeat bonitatē ꝓpriā: sꝫ qꝛ ē q̄ aliq̄d ē bonū. s. hō ꝛc. De illa solutōe pulchre loq̄t D. sanc. in de veritate mate. xxj. q. iiij. ad q̄rtū. Albū eñ nō ē adeo cōe vt necesse sit de oībꝫ dici. ꝛ cadat in ɔceptu cuiuslibet. sicut ens ꝛ ipm sequētia. q̄re nō ē par rō. Et etiā sicut ens multiplr dr. vel qꝛ in se subsistit. vel qꝛ ē ꝓncipiū subsistēdi: vl' aliq̄ dispō subsistētꝫ: sic bonitas ē bona. nō qꝛ in se subsistēs sꝫ. sꝫ h̄ mō q̄ bonū dicimꝰ. illo q̄ aliq̄d ē bonū. Silr ponit D. sanct. in de ṽtutibꝫ. q. p. ar. ij. Ubi tractat materiā huiꝰ articuli. Et sꝫ vt patebit iā ad 2m bonitas nō capiat trāscēdenter. sꝫ ꝑ bonitate morali. attamē q̄a importat ꝑ nomē trāscēdēs. iō ṽtus ē bona ꝓprie.

¶ Ad scđm dđm. ꝙ bonū qđ ponit in definitōne ṽtutis nō ē bonū cōe qđ ɔuertit cū ente. ꝛ ē in plus q̄ q̄litas. sꝫ ē bonū rōis. fm ꝙ Dionysiꝰ dt in. iiij. c. de di. no. ꝙ bonū aīe est fm rōem esse

¶ Ad minorē. Bonū trāscendens qđ sequit ens aceptū qđcūqꝫ. est cōmuniꝰ q̄ q̄litas vl' habitꝰ. sꝫ bonū morale qđ ē bonū rōis. i. ɔformitas ad rectā rōnem nō ē cōius. Ultra. Ergo bonū. Nego trāscendēs. sꝫ bonū determinatum. qđ est ɔueniens ad naturā humanā. qđ est fm rationem esse. id est se habere ꝛ operari

¶ Ad tertiū dđm. ꝙ ṽtus nō pt eē in rōnali pte

aie nisi inquantū pticipat rōnem. vt dr̄ in p° ethi. ꝛ iō rō siue mens ē ꝓpriū subiectū ṽtutis humane

¶ Ad maiorē. Si loquimur de mēte ꝑprie ꝛ pfecte. tūc nullo mō ē cōis nobis ꝛ pecoribꝫ. Si aūt loquimur de mēte ꝗ̄tū ẽ vsqꝫ ad rōnale ꝑ pticipatōes. tunc nō ē nob̄ cōis oino ꝛ pecoribꝫ. qꝛ etiā rōnale ꝑ pticipatōnem in nob̄ audit rōem nō in bestijs. Ad minorē. Negaẗ. ꝙ sint irrationaliū ꝑtiū vt sic. ſꝫ vt audiūt rōem. vñ ē q̄litas mentis vel ꝑtie vl' pticipatiue. ¶ Pro intellectu illi⁹ dicti nota ex S. sanc. in de veritate mate. x. q. p. ꝙ mens ꝑprie dicat potētias imateriales in supiori pte aie vt mens sit qōdā totū potētiale ꝯstitutū ex memoria intelligētia ꝛ volūtate. vel dicat ipam eēntiā aie. vt ꝯphendit in se illas potētias fm q̄s ē ad imaginē dei. Sꝫ tñ extendiẗ vsqꝫ ad potētias q̄ aliq̄ mō sunt rōnales ꝛ ꝑtie nobis. Et non cōes bestijs. saltē q̄ ad modū pticipādi rōem. Elto ꝙ ad spēs q̄ ē ex obiecto sint cōes. tñ nō vt ꝑtecerates naturales. ꝛ q̄ ad habere ꝯiunctā rōem in eodē subiecto totali ꝛc̄.

¶ Ad quartū dōm. ꝙ iusticia ē ꝓpria rectitudo q̄ ꝯstituit circa res exteriores q̄ in vsum hois veniunt. q̄ sunt ꝓpria materia iusticie. vt infra patebit.
q. lx. ar. iij. ſꝫ rectitudo q̄ iportat ordinē ad finē debitū ꝛ ad legem diuinā q̄ est regula volūtatis humane. vt sup̄
q. xix. ar. iiij. dictū est. cōmunis est omī virtuti.

¶ Maior distinguiẗ. Rectitudo (id ē eq̄litas q̄ ē in rebꝫ exterioribꝫ fm cōicatōem ad alterū supposito distinctū) alia ptinet ad iusticiā. tāqꝫ materia circa quā. ꝛ effect⁹ cōstitut⁹ ꝑ iusticiā in materia exteriori in ordine ad alium De hoc 2ª 2ᵉ. q. lvij. et q. lviij. Sꝫ rectitudo q̄ dr̄ ꝯueniēntiā vl' habitudinē ad debitū finē. ꝛ ad verā regulā (puta legē eternā ꝛ rectā rōem) tal' rectitudo ē cōis oī ṽtuti. etiā ipi iusticie. Et de illa rectitudīe intelligiẗ cū dr̄ Qua recte viuiẗ. De q sup̄ habitū ē. q. x x. ar. iiij. et. ix. Et hic oportet memorari ei⁹ qd̄ dictū ē in. q. ij. ar. p. ꝙ act⁹ humanus ex h̄ ꝙ bon⁹ ē hꝫ rōem rectitudinis inqꝫtū pcedit a pncipio suo fm debitā regulā in debitū finē. Et qꝛ tal' rectitudo ꝯuenit oī actui bono. ꝯuenit ꝛ ei⁹ pncipio .s. ṽtuti

¶ Ad q̄ntū dōm. ꝙ ṽtute pt aliqs male vti tāqꝫ obiecto. puta cū male sentit de ṽtute cū odit eā vl' supbit de ea nō aūt tanqꝫ pncipio vsus. ita scꝫ ꝙ mal⁹ sit actus virtutis.

¶ Ad maiorē. Quicūqꝫ supbit de aliq̄. male vtiẗ eo. Uꝫ sicut obiecto. ꝛ occasionalr̄ occasione accepta. Sꝫ nō male vtiẗ directe. ꝛ sicut pncipio ꝛ radice ex q supbia pcedit. ſꝫ solū supbia sua ē circa ipm. Minorē ṽa Mul ti supbiunt de ṽtute. ſꝫ nō ex ṽtute vl' ꝑ ṽtutē. Et Aug⁹. vult ꝙ qs supbit de bonis opibꝫ Negaẗ ꝯña. imo null⁹ male vtiẗ ṽtute tāqꝫ pncipio vsus. De materia hui⁹ sol' hutōnis 2ª 2ᵉ. q. xx. ar. p. ad scdm

¶ Ad sextū dōm. ꝙ ṽtus infusa causaẗ in nobis a deo sine nobis agentibꝫ. nō tñ sine nobis consentientibꝫ. ꝛ sic ē intelligendū qd̄ dr̄. Quā deus in nobis sine nob̄ opaẗ. q̄ deo ꝑ nos aguntẗ. deus in nob̄ causat non sine nobis agentibꝫ. ipe eñ operatur in omī voluntate ꝛ natura.

¶ Maior vera de ṽtute gratuita ꝛ infusa cū radice sua q est grā. sic eñ iustificaẗ hō. Minor ṽa. Nō iustificabit te sine te ꝯsenciente. vel in ꝑpria ꝑsona. ꝛ voluntate ꝑpria. vl' volūtate alterius q̄ habeẗ tāqꝫ ꝑpria (Qd̄ dico ꝑpter paruulos baptisatos. q̄ iustificanẗ ꝑ voluntatē alterius cui cōmissi sunt. cui⁹ volūtas ē interpretatiue paruulorū) De hoc 2ª 2ᵉ. q. x. ar. xii. Et in. iiij. sniaꝝ. ſꝫ tñ iustificat nos sine nob̄ agentibꝫ. Ultra. Negaẗ. qꝛ intelligiẗ. quas de⁹ opaẗ in nob̄ sine nob̄ agentibꝫ. Uirtutes aūt acqsite nō causanẗ sine nob̄ agentibꝫ. nō tñ excluso deo q̄ opatur in omī ope cuiuscūqꝫ creature. ꝛ plus q̄ creatura ipa. De h̄ p. pte. q. c. v. ar. qnto.

¶ Questio. lvj. de subiecto virtutis

Deinde ꝯsiderādū ē de subiecto ṽtutis ꝛ circa h̄ q̄runẗ sex. Primo. vtꝝ ṽtus sit in potēa aie sicut in subiecto. Scdo. vtꝝ vna ṽtus possit esse in pluribꝫ potētijs. Tertio. vtꝝ intellectus possit eē subiectum ṽtutis. Quarto. vtꝝ irascibil' ꝛ ꝯcupiscibil'. Quinto. vtꝝ vires apphēsiue sensitiue. Sexto. vtꝝ volūtas

¶ Quia q̄ditas pcedit subiectū. Ideo pꝫ ordo ad pcedentē q̄stionē. Et habitudo ad subiectū ꝑtinet est habitudine extrinseca ad ꝯdistinctū ꝛc̄. Et p°mo q̄riẗ de subiecto in gñe. Scdo in speciali. arti. tertio. vsqꝫ in finem per quattuor articulos

¶ Utꝝ ṽtus sit in potēa aie sicut in subiecto.

Ad p°mū sic pcediẗ. Uideẗ ꝙ ṽt⁹ nō sit in potēa aie sicut in subiecto. Dicit eñ Augusti. in. ij. de li. arbi. ꝙ ṽtus ē q̄ recte viuitur. viuere aūt nō ē ꝑ potentiā aie. ſꝫ ꝑ ei⁹ essentiā. ergo ṽtus nō ē in potēa aie. ſꝫ in eius eēntia.

¶ P. phs dr̄ in ij. ethicoꝝ. Uirt⁹ ē q̄ bonū facit habentē. ꝛ opus ei⁹ bonū reddit. ſꝫ sicut opus ꝯstituiẗ ꝑ potētiā. ita hñs ṽtutē ꝯstituiẗ ꝑ eēntiā aie. ergo virtus nō magis ptinet ad potētiā aie q̄ ad ei⁹ eēntiā.

¶ P. potēa ē in scda specie q̄litatis. ṽtus aūt ē q̄dā q̄litas. vt sup̄ dictū ē. q̄litatis aūt nō ē q̄litas. ergo virtus nō ē in potēa aie sicut in subiecto. ¶ Sꝫ ꝯtra. ṽtus q. lxx. ar. iij. ē vltimū potēe. vt dr̄ in p°mo de celo. ſꝫ vltimū est in et q. xlix. ar. j eo cui⁹ ē vltimū. ergo ṽtus est in potēa aie

¶ Queriẗ hic p°mo de subiecto ṽtutis imediato q. in genere. Et scdo de quodā dubio. ar. q. Querit ergo hic in cōmuni de potēa anime.

¶ Rñdeo dōm. ꝙ ṽtutē ptinere ad potentiā aie ex tribꝫ pt eē manifestū. Primo q̄dē ex ipa rōe ṽtutis q̄ importat pfectōnem potentie. pfectio aūt est in eo cuius est perfectio.

¶ D. breuiter absoluit q̄situ vnica ꝯclone in fine talẗ. Uirt⁹ hūana ē in potēa aie sicut in subiecto. dr̄ notanter (humana) Hanc ꝯclusionē pbat ꝑ corp⁹ tribꝫ medijs q patebūt pseq̄ndo. Probaẗ ergo ꝯclo p°mo sic. Ois pfectio ē in eo cuius ē pfectio. ſꝫ ṽtus ex ꝑpria rōne est pfectio et ꝯplementū potēe. igiẗ ꝛc̄. Minor patuit. q. lv. ar. p°mo Maior de se nota de pfectōne formali q̄lis est ṽtus. Deus eñ q̄a nulli inesse pt. iō nulli⁹ ē pfectio formaliẗ. ſꝫ effectiue oia pficiat. Cōsequēter cū dr̄

¶ Secūdo ex eo ꝙ est habitus opatiuus. vt sup̄ dictū ē. ois aūt opatio ē ab aia ꝑ aliquā potentiā. q. lxx. ar. ij.

¶ Arguiẗ scdo sic. Uirtus ē habit⁹ opatiuus. ergo ē in,

nīa ſm potentiā. Añs patuit. q.lv. arti.ij. Tenet ꝯña. qꝛ eius opatio fit ab aīa ꝑ aliquā potētiā. igiť habit⁹ q̄ ꝑfi/cit aīam ſm imediatū ꝓncipium opandi eſt in poña ꝛc. Supponit āt hec rō duo. ſ. ꝙ poña realiť ab eſſentia diſtin/guať. ꝛ ꝙ poña ē imediatū ꝓncipiū agēdi nō eēntia. Et illa patebūt in ꝑ.ꝑ.ꝛc. Tunc ibi

¶ Tertio ex h̄ ꝙ diſponit ad optimū. optimuꝫ āt ē finis. q̄ vľ eſt opatio rei. vľ aliqd ꝯſequutū per opatōem a poña egredientē. vñ ꝟtus hūana eſt in poña aīe ſicut in ſubiecto.

¶ Aſſignat adhuc aliā rōem. ſ. cui⁹ fine īfert ipaꝫ ꝯclo neꝫ miſiuā ꝛ arguiť ſic. ꝟtus diſponit ad optimū. ſꝫ illō ē opatio a poña egrediēs. vľ aliqd ꝯſecutū ꝑ opatōeꝫ. igiť ē in poña. ac ſi ſic argueret. Uirt⁹ ē in illo qđ diſponiť ad optimū (ſcꝫ vel actōem vľ aliqđ ꝯſequendū ꝑ actōnem) Sꝫ poña ē qđ diſponiť. igiť ꝛc. Minor ptꝫ. qꝛ ipa efficit actū ꝛ opatōem. Et aliqs ꝯſeqť aliqd ꝑ potētiā ꝯiūctā actui. Hoc eñ ē fundamētū D. ſan. in ꝑ.ꝑ.q.lix. ar.ij. ꝙ volūtas angeli diſtinguať ab ei⁹ eēntia. qꝛ volūtas tēdit in extrinſecū. nō eēntia. Et ita ꝑ potētiā aliqd ꝯſeqť nō ꝑ eēntiā. qꝛ illa ē intranea ꝛ nullū extrinſecū reſpicit. ¶ Et nota ꝙ illa ꝓpō. Quicqd ſe extēdit ad id qđ ē extra rē nō ē eēntia rei. dꝫ ſane intelligi. qꝛ etiā appetit⁹ materie exten dit ſe ad formā. q̄ ē extra materiā. ꝛ tñ nō diſtinguiť ab eēntia materie. Intelligiť ḡ. quicqd extēdit ſe ad id qđ ē extra integritatē ꝯplete ſubē. nō ē eēntia rei. nec ad eſſen/tiā intrinſece ꝑtinēs. Et ſic intelligiť Doc. ſanc. ꝛc. Omīa iſta deducuntur ex queſtione precedenti.

¶ Probať etiā ꝯcluſio quarto ratōne in ꝯtrarium. Nota ꝓpter hoc argumentū ꝙ ſicut patuit ar. ꝑ.q.lv. ad ꝑmū. Illud dictū ꝓprie intelligiť de ꝟtute nō capta eſſen tialiter. ſꝫ materialiť. Ad ſenſuꝫ ibidē dictū D. aūt h̄ ap/plicat ꝛ vtiť dicto iſto de ꝟtute eſſentialiť capta. Et nūc ē vltimū. ſcꝫ ꝯplementū in rōe ꝓncipij. ꝛ vltimū intrinſecū. licet accidētale. ꝛ ḡ eſt in poña ꝛc.

¶ Ad ꝑmū ḡ dōm. ꝙ viuere dupliť ſumiť. Quā/doqꝫ eñ dꝛ viuere ipm eſſe viuētis. ꝛ ſic ꝑtinet ad eēntiā aīe q̄ ē viuēti eſſendi ꝓncipiū. Alio mō viue re dꝛ opatio viuētis. ꝛ ſic ꝟtute recte viuiť inq̄ꝫtū ꝑ eam aliqs recte operať.

¶ Maior ꝓba. q̄ recte viuiť. vita ſcđa. q̄ ē opatio ꝓce/dens a ꝓncipio intrinſeco in ſubiecto ſe mouēte ad opati onē. ſꝫ nō ē q̄ viuiť recte vita ꝑ⁹. q̄ ē eēntia rei q̄ ſe ipaꝫ mo uet. Et viuere ſic acceptū ē eē in natura ſe ipam mouente. De his in ꝑ.ꝑ.q.xviij. ar.ij. Ad minorē. Uiuere ſcđo mō acceptū. ē ꝑ eēntiā aīe. imo ē aīa ipa. vel natura hu/mana. q̄ aliqd viuit ꝛ hꝫ eē. Sꝫ viuere ꝑmo mō. id ē opa ri ex ſe. ē a poña imediate. ꝛ etiā ab habitu ꝛ ꝟtute. ex q̄/bus ꝯſtituiť vnū ꝯpletū ꝓncipiū. ¶ Nota ꝙ ſolet eē diffi cultas. an viuere ꝑtī eē eſſentie vľ exiſtētie. Uidetur poſt Doc. ſanc. vbi iā in ꝑma pte ꝙ eē eēntie. Et Doc. hic in telligend⁹ ē. ꝙ viuere ꝑtī eē viuētis. ſcꝫ illud eē qđ ē eſſen tia ꝑ quā aliqs hꝫ eſſe viuens. ꝛ ſe poſſe mouere ꝛc. ꝛ Itā nō dꝛ D. hic q̄ ē exiſtēdi ꝓncipiū. ſꝫ eſſendi. Videť ꝯcor dare D. in de veritate. mate. xiij. ar. iiij. ad ſcđꝫ. vbi vult ꝙ ꝑtī eſſe. Qđ relinqť ex h̄ ꝙ aīa vniť corpi vt forma. Hec ille. Sꝫ tale ē eē eēntie. ꝓprie ꝛc. ſꝫ de h̄ alibi ꝛc.

¶ Ad ſcđm dōm. ꝙ bonū vel ē finis vľ in ordine ad finē dꝛ. ꝛ iō cū bonū opantis ꝯſiſtat in opatōne. hoc etiā ipm ꝙ ꝟtus operantē bonū facit referť ad operatōem. ꝛ ꝑ ꝯſequens ad potentiā.

¶ Ad maiorē. Uirt⁹ ē q̄ bonū facit habentē ꝛc. Uerū. Bonū facit in rōne opantis. ꝛ facit bonū ſimpliť opan/tem. q̄ bonitas ſimpliť attendiť ſm vltimū rei ꝛ ſm finē. Finis āt ē opatio q̄ ꝑtinet ad potētiā. iō eo ipo ꝙ ꝟtus bonū facit. facit bñ opari. qđ ꝑtinet ad potentiam. Ad minorē dico. ꝙ bñs ꝟtutē ꝯſtituiť ꝑ eēntiā aīe. Cōſtituiť Uerū in eē ſubali. ſm ꝙ ſumiť bonitas entis ꝛ bonū ſm qđ. Sꝫ nō ꝯſtituiť ꝑ formā ſubalem imediate ꝛ ꝑ ſe bonuꝫ ſimpliť. qđ ſumiť in ordine ad finē. q̄ ē opatio ꝛ bonum moris. Quare negať ꝯña. qꝛ hoc ipo ꝙ ꝟtus facit bonū habentē (ſcꝫ ſimpliť) ordinať ad opatōem. ꝛ ꝑ ꝯñs ē po/tentie. Et ſcđo. qꝛ ꝟtus facit bonū habentē. ꝛ non forma ſubalis. qꝛ ꝟtus reſpicit opus. ꝛ ſic ꝑtinet ad ꝓncipiū im mediatū opis ꝛc. ¶ Nota tñ ꝙ hec deffinitio ſi intelligeret de bonitate ſimpliť ꝛ morali. nūc ꝯueniret ꝑfecte tantū morali. et ei que requirit rectitudinem appetitus. ſed ge/neraliť. nūc etiā intellectuali ꝯuenit

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ vnū accñs dꝛ eſſe in alio ſi/cut in ſubiecto. nō qꝛ accñs ꝑ ſe ipm poſſit ſuſtētare aliđ accñs. ſꝫ qꝛ vnū accñs īheret ſubē mediāte alio accñte. vt color corpori mediāte ſupficie. vñ ſupfi/cies dicitur eſſe ſubiectū coloris. ꝛ eo modo potētia aīe dꝛ eſſe ſubiectū virtutis.

¶ Ad maiorē. Cōcedo. Et dico ꝙ poña ē rō ſubſtā di habitibꝫ. ꝛ imediatius ſeqť aīam q̄ habit⁹ tāq̄ rō q̄ ꝛc. Dico etiā ꝙ ꝟtus ē q̄litas. ſꝫ habit⁹ opatiuus. Ad minorē. Qualitatis nō ē q̄litas. ſicut ſubiecti ꝓncipalť qđ. vt patuit ſup. etiā. q.l. ar.ij. ad ſcđm. Eſt tñ q̄litatis ꝛ acci dentis q̄litas. ꝛ accñs ſicut ſubiecti q̄ ꝛc. Et ſcđo dico ꝙ q̄litatis nō ē q̄litas eiuſdē ordinis ꝛ eiuſdē rōis. Sic po/tentie nō ē poña. nec habit⁹ ſubiectať in habitū. Sꝫ q̄li/tatis q̄ ē poña pt eē q̄litas habit⁹. qꝛ tales q̄litates ſunt ſubordinate. ꝛ vna ē rō recipiendi aliā. vide ſup. q.xlix. ar.iiij. ex Herueo. qꝛ poña nō ꝑſupponit aliqđ ꝓncipium opatōis abiliťabile ꝑ ipam ſicut habit⁹. ita ꝙ poña ē ꝑ/mū ꝓncipiū inſtrumētale actiuū. nō determinat tñ alteri⁹ Dixi āt eiuſdē ordinis. qꝛ ſm ꝓncipia D. ſanc. Charac/ter ordinis poniť ſubiectiue in poña intellectiua ꝛ etiā eſt poña. ſꝫ altioris ordinis ꝛ ſpūalis. Et ſm D. ſan. in.iij. ꝑ.q.lxiij. ar.iiij. ad ſcđm. Potētia naturať ē in eēntia aīe. ſꝫ ſpūalť ē in poña naturali. eo ꝙ ꝛ ipa ordinať ad actū ꝛc.

¶ Utꝝ vna ꝟtus poſſit eē in duabꝫ potētijs. F

Ad ſcđm ſic ꝓcediť. Uidetur ꝙ vna ꝟtus poſſit eē in duabꝫ potētijs. Habitus eñ cognoſcunť ꝑ act⁹. ſꝫ vnus act⁹ ꝓgrediť diuerſimode a diuerſis potētijs. ſicut am bulatio ꝓcedit a rōe vt dirigēte. a voluntate ſicut a mouēte. ꝛ a poña motiua ſicut ab exequēte. ḡ etiam habit⁹ vnius ꝟtutis pt in pluribꝫ eē potētijs. ¶ Ph̄s dꝛ in.ij. rhetoricoꝝ. ꝙ ad ꝟtutē tria reqrunť. ſ. ſcire velle. ꝛ imobiliť opari. ſꝫ ſcire ꝑtinet ad itellectū velle ad voluntatē. ḡ ꝟtus pt eē in pluribꝫ potētijs. ¶ Pꝛ. prudētia eſt in rōne. cū ſit recta rō agibiliū. vt dꝛ in.vj. ethicoꝝ. ē etiā in volūtate. qꝛ nō pt eē cū vo luntate ꝑuerſa. vt in eodē libro dꝛ. ḡ vna ꝟtus pt eē in duabꝫ potētijs. ¶ Sꝫ ꝯ. ꝟtus ē in poña aīe ſicut in ſubiecto. ſꝫ idē accñs nō pt eē in pluribꝫ ſubiectis.

ℊ vna v̄tus nō p̄t eē in pluribꝫ potētijs anime

¶ Hoc ē dubiū circa p̄dictum articulū. q2 habito ꝙ v̄tus sit in poñā. Est dubiū. an vna v̄tus sit in vna tm̄. vel in pluribus.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ aliq̄d eē in duobꝫ ꝯtingit dupliciꝭ. Uno mō sic ꝙ ex equo sit in vtroqꝫ. ⁊ sic impossibile ē vnā v̄tutē eē in duabꝫ potētijs

¶ D. distincte determinat q̄sitū. Ūn̄ ponit duas cōclusiones ſm duo mēbra vni⁹ distinctōis. Et p̄mo ponit p̄mā ꝯclonē cū p̄mo membro. scḋo scḋam. ibi. Alio mō ⁊c̄. Circa p̄mū p̄mo p̄mittit p̄mū mēbrū cū p̄ma cōclusione. Scḋo subiūgit scḋam. ibi. Quia diuersitas ⁊c̄. Uult ℊ ꝙ q̄situ p̄t duplr̄ intelligi. Uno mō. ꝙ vna v̄tus sit ex equo (id ē eq̄ p̄ncipalr̄) in duabꝫ potētijs .s. ⁊ ſm idē. ita ꝙ eēntia ipa v̄tutis sit in duabꝫ potētijs. Conclusio. Impossibile est isto mō v̄tutem vnam esse in duabꝫ potentijs. Deinde cū dicat

¶ Quia diuersitas potētiaꝝ attendiꝭ ſm generales ꝯditōes obiectoꝝ. diuersitas aūt habituū ſm speciales. vnde vbicūqꝫ est diuersitas potentiaꝝ est diuersitas habituū. sed nō ꝯuertiꝭ

¶ Ponit rōem p̄cedētis ꝯclonis. Et arguitur ex lr̄a. Ubicūqꝫ ē diuersitas potētiaꝝ. ē diuersitas habituū. s3 nō ꝯuertiꝭ. ℊ ē ipossibile. ꝙ vna sit v̄tus ⁊ due poñe. vel vna sit in duabꝫ potētijs. Cōsequētia nota. Añs ꝓbaꝭ. q2 diuersitas potētiaꝝ ē ſm generales ꝯditōes obiectoꝝ. diuersitas aūt habituū ſm speciales. S3 plurificatꝭ generalibꝫ ꝯditionibꝫ. plurificanꝭ ⁊ speciales. s3 nō ecōtra. ℊ seq̄tur añs. Ista sup̄ tacta fuerūt. q. liiij. ar. ꝓ. ad p̄mum. Cōstat eīm ꝙ volūtas ⁊ intellect⁹ distinguunꝭ ſm cōes rōes boni ⁊ veri. Et ſm has necesse ē ⁊ habit⁹ distingui q̄ sunt circa bonū formalr̄ ⁊ veꝝ scꝫ. Circa veꝝ p̄nt esse multi habit⁹. ⁊ tm̄ vnus intellect⁹. Nec obstat ꝙ metaphysica vn⁹ habit⁹ eēns. est entis ⁊ boni. q2 nō ꝯsiderat bonū sub ꝓpria rōne. s3 rōe entis Et bonū se h3 tm̄ terminatiue ⁊ materialr̄ ad metaphysicā. s3 ens motiue ⁊ formaliter. S3 intellect⁹ ⁊ volūtas respiciūt ens ⁊ bonū vt sunt obiecta motiua ⁊ formalia. Metaphysica igiꝭ verū eꝫ ꝯsiderat. s3 nō inclinaꝭ in bonū sicut volūtas Qui modus tendēdi in rē vt extra ē distinguit volūtatē ab intellectu. ¶ Nota ꝙ minor ꝑ añte ē v̄a in creatꝭ. q2 ibi multiplicato supiori multiplicaꝭ infeṙ⁹. In trinitate āt multiplicaꝭ ꝑsona q̄ ē ꝯmunior deo ⁊ eēntia. ⁊ deus nō multiplicaꝭ. nā tres ꝑsone sunt vn⁹ deus. s3 hoc alibi ⁊c̄.

¶ Alio mō p̄t esse aliq̄d in duobꝫ vel pluribꝫ. nō ex equo sed ordine quodam

¶ Hic ꝯñter ꝓcedit ad scḋam ꝯclonē rn̄siuā cui p̄mo p̄mittit scḋm mēbrū distinctōis. Scḋo subiūgit ipsam ꝯclonem ei correspondentē. ibi. Et sic vna v̄tus ⁊c̄. Scḋm ℊ mēbrū est. ꝙ alio mō p̄t aliq̄d esse in duobꝫ vel pluribꝫ nō ex equo. s3 ordine q̄dā. ita ꝙ ē in vno p̄ncipalr̄ in alio scḋario. vl' in vno essentialr̄. in alio p̄suppositiue. Sicut ⁊ sup̄. q. l. ar. iiij. ad tertiū. de scīa dictū ē ꝙ p̄ncipaliter ē in intellectu. s3 scḋario vel dispositiue. vl' q̄ ad abilitatē causatā ex vsu scīe in viribꝫ sensitiuis interioribꝫ

Consequēter cum dicit

¶ *Et* sic vna v̄tus ꝑtinere p̄t ad plures potētias ita ꝙ in vna sit p̄ncipalr̄. ⁊ se extēdat ad alias ꝑ modū diffusionis. vl' ꝑ modū dispōnis. ſm ꝙ vna potētia moueꝭ ab alia. ⁊ ſm ꝙ vna poñā accipit ab alia

¶ Subiungit ipam scḋam ꝯclonē rn̄siuā talē. Isto mō vna v̄tus p̄t eē in pluribꝫ potētijs. Ista ꝯclo ꝓbaꝭ ꝑ argumēta in oppositū. si recte intelliguntꝭ. Et explicatur a Doct. in corpe. ⁊ p̄t argui ex corpe. Una v̄tus p̄t esse in vna poñā essentialr̄ ⁊ in alia ꝑ modū diffusionis. Et iterū p̄t aliq̄ eē in vna essentialr̄. ⁊ in alia ꝑ modū dispōnis. ℊ vna v̄tus p̄t eē ⁊c̄. Añs ꝓbaꝭ. q2 vna poñā moueꝭ ab alia. ⁊ vna accipit ab alia. ℊ v̄tus q̄ ē in mouente poñā p̄t se diffundere ad v̄tutē q̄ ē in poñā mota vl' ad potentiā motā. Et iterū v̄tus q̄ est in poñā q̄ accipit. p̄req̄rit aliquā dispōnem in ea a q̄ accipit. Sic prudētia q̄ poniꝭ in diffinitōe v̄tutis moralis. tāq̄ q̄ddā ab ea ꝑticipatū Et scīa q̄ ē essentialr̄ in rōne p̄supponit dispōnem bonā sensuū a q̄bꝫ accipit intellectus. ¶ Nota aūt. ꝙ id q̄d v̄tus p̄ter essentiā suā h3 in alia poñā. nō ē aliq̄d intrinsecum v̄tuti. s3 vl' p̄ncipiū p̄suppositū. Sicut scire p̄supponitur v̄tuti morali. q̄d scire eēntū ad p̄ncipia moraliū v̄tutū ē ꝑ synderesim. q̄ ꝑstituit finē moralibꝫ. vl' ē q̄dā effect⁹ i alia poñā. sicut v̄tutes morales q̄ ad electōem ⁊ bonā habitudinē medioꝝ. sunt effect⁹ prudētie. Uel ē q̄dā dispō p̄req̄sita. vl' q̄ñqꝫ causata. vt p3 de scīa ⁊c̄. Uide Capolū iij. sniaꝝ. dist. xxxiij. in solutionibꝫ ad argumēta ꝯtra p̄mā ꝯclonē. q2 tp̄atus ē habituat⁹ in appetitu sensitiuo. ⁊ intellectiuo ⁊ rōe. S3 tp̄erantia essentialr̄ est in appetitu sensitiuo. vt patebit infra. S3 tn̄ oport3 p̄us ordie nature voluntatē eē ꝑfectā ꝑ habitum ꝯtinētie Similiter ⁊ rō aliq̄ mō p̄us ꝑfecta est per habitū prudentie.

☞ Argumētū in ꝯtrā ꝯfirmat scḋaꝫ ꝯclonē rn̄siuā.

¶ Ad p̄mū ℊ dōm. ꝙ idē actus nō p̄t eq̄liter ⁊ eodem ordine ꝑtinere ad diuersas potētias. s3 ſm diuersas rōnes ⁊ diuerso ordine.

¶ Ad maiorē. Habit⁹ cognoscunꝭ ꝑ act⁹. p̄sertī3 elicitos ⁊ imediate ab eis ꝓgredientes Ad minorē. Un⁹ actus egrediꝭ a diuersis potētijs. nō elicitiue. s3 in diuerso ordine. puta ab vna elicitiue. ab alia iperatiue. ab alia directiue. Et ad illū actū sunt diuersi habit⁹ ⁊ v̄tutes. sicut in imperāte dare elemosynā ꝓpter deū. s. in volūtate. ē charitas. in dirigente intentionem volūtatis .s. rōne. ē fides. in exequēte āt vt ē v̄tus motiua vl' man⁹ ē q̄dā alia dispō ⁊c̄. Negaꝭ āt ꝯña. ꝙ eēā habit⁹ vn⁹ sit in pluribꝫ potētijs. q2 act⁹ de q̄ arguiꝭ nō ē in pluribꝫ potētijs. S3 a pluribꝫ in diuerso ordine. Sic etiā vn⁹ habit⁹ p̄t eē pluriū potētiaꝝ. s3 nō in eodē ordie. s3 vni⁹ subiectiue. alterius p̄suppositiue. alterius ꝯñter ⁊ participatiue. ⁊ hoc voluit ꝯclusio ⁊c̄.

¶ Ad scḋm dōꝫ. ꝙ scire p̄exigiꝭ ad v̄tutē moralē sicut v̄tus moralis opaꝭ ſm rōnem rectā. s3 essentialr̄ in appetēdo v̄tus moralis ꝯsistit

¶ Maior illa v̄a. Req̄runꝭ q̄dē tria. sed nō in oībꝫ essentialr̄ ꝯsistit v̄tus. s3 in vno tm̄. s. in velle (capiēdo generalr̄) loquēdo de v̄tute morali. q̄ est in appetitu. de q̄ ⁊ phs loq̄ꝭ. ⁊ illa p̄supponit scire duplex ⁊ finis q̄d ē ꝑ rationē naturalē. ⁊ mediū. q̄d ē prudētie. vt p3 ex 2ª 2ᵉ. q. p̄ (…) S3 h3 imobilr̄ opari tāq̄ effectū ꝯsequentē. ℊ v̄tus ⁊c̄. (scꝫ moralꝭ) p̄t eē in pluribꝫ. s3 nō vno mō ⁊ ſm idē. s3 ſm. cām ē i cognoscitia. ſm effectū i executia. eēntialr̄ i affectiua.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ prudentia realr̄ est in rōne sicut in subiecto. sed p̄supponit rectitudinē volūtatis sicut p̄ncipiū. vt infra dicetur. ar. sequētī. eo q. lvij. ar. iiij

¶ Ad 3 maiorē. Prudētie ē in rōne essentialr. s3 causalr̄ siue 7 p̄suppositiue ē in volūtate (id ē in affectu bono ip̄ius) Nō em̄ ɔtingit vt in plurimū recte iudicare de medijs bonis eligēdis. nisi affect9 sit bn̄ dispositus. q2 q̄ is vnusquisq3 ē taliter iudicat. Ultra. Est etiā in volūtate (extēdendo volūtatē) Uel3 vt dictū ē antecedēter. g̃ vna v̄tus 7c. Nō q̄dē in se. s3 in sua cā. 7 in suo effectu. s3 nō ex equo. Nec p̄ h̄ seq̄r q̄ v̄tus nō sit q̄litas simplex. s3 seq̄r q̄ multa ad ip̄am ɔcurrāt. nō q̄dē multe ptes. s3 multe cause in diuerso ordine. 7 h̄ nō ē incōueniēs. Dixi āt extēdendo volūtatē. q2 prudētia nō solū p̄supponit volūtatē intellectiuā. s3 etiā bonā dispōnem appetit9 sensitiui. per v̄tutes. q̄ sunt circa passiōes. vt patebit. Pro intellectu huius solutōnis maiori. vide infra. q. lviij. ar. v. in solutione ad p̄mum 7 tertiū.

¶ Utr3 intellectus possit ēē subiectū v̄tutis

G AD tertiū sic p̄cedit. Uidet q̄ intellectus nō sit subiectū v̄tutis. Dicit em̄ Aug9. in li. de morib9 ecclīe. q̄ ois v̄tus ē amor. subiectū āt amoris nō ē intellect9. s3 solū vis appetitiua. g̃ nulla v̄tus est in intellectu. ¶ P̄.

q. lv. ar. ij. v̄tus ordinat̃ ad bonū. sicut ex sup̄ dict3 pt3. bonū āt nō ē obiectū intellect9 s3 appetitiue v̄tut3. g̃ subiectū v̄tut3 nō ē intellect9. s3 appetitiua v̄tus. ¶ P̄. v̄tus ē q̄ bonū facit habentē. vt ph̄s dr̄. s3 habit9 p̄ficiens intellectū nō facit bonū habentē. nō em̄ p̄pt̄ sciam vl' artē dr̄ hō bonus. g̃ intellect9 nō ē subiectū v̄tutis. ¶ S3 ɔtra ē. q̄ mens maxīe dr̄ intellectus subiectū āt v̄tut3 ē mens. vt pt3 ex diffinitōe v̄tutis

q. lv. ar. iiij sup̄ inducta. g̃ intellectus ē subiectū v̄tutis

¶ Cōsequēter q̄rit de subiect3 v̄tutū (q̄ sunt poṫe in speciali. Et p̄° de poṫa intellectiua app̄hēsiua. Deinde de poṫa sensitiua. Tertio de appetitiua intellectiua

q. lxx. ar. iij. et q̄to ¶ Rn̄deo dōm. q̄ sicut sup̄ dictū ē. v̄tus ē habitus q̄ aliq̄s bn̄ vtit̃. Dupl'r āt habit9 aliq̄s ordinat̃ ad bonū actū. Uno mō inq̄ztū p̄ h̄mōi habitū acq̄rit̃ hoi facultas ad bonū actū. sicut p̄ habitū grammatice h3 hō facultatē recte loquēdi. nō tn̄ grāmatica facit vt hō sp̄ recte loquat̃. pt em̄ grāmatic9 barbarizare. aut soloecismū facere. 7 eadē rō est in alijs scientijs 7 artib9. Alio mō aliq̄s habit9 nō solū facit facultatē agēdi. s3 etiā facit q̄ aliquis recte facultate vtat̃. sicut iusticia nō solū facit q̄ hō sit p̄mpte volūtat3 ad iusta opandū. s3 etiā facit vt iuste opetur.

¶ Doc. p̄° ponit aliq̄ notabilia fundamētalia distinctiua. Et q̄b9 scd̄o r̄ndet ad q̄situ̅. ibi. Subiectū igit̃ habit9 7c. Quo ad p̄mū ponit duas ɔclones v̄tualr̄ distinctiuas p̄ambulares. Scd̄am ibi. Et q̄a bonū 7c. Pria ɔcl'o p̄ambular3. Duplices sunt v̄tutes Probat̃. v̄tus ē habit9 bn̄ opatiuus. vel q̄ q̄s bn̄ opat̃. S3 habit9 h3 duplicē habitudinē ad opus vl' actū bonū. igit̃ ē duplex v̄t9 Minor declarat̃. q2 q̄dā faciūt solū facultatē bonā. q̄dā v̄o faciūt etiā vsu3 bonū. D. clare p̄seq̄t̃ i l'ra. Deīn cū dē

¶ Et q2 bonū sicut 7 ens nō dr̄ simpl'r aliq̄d s̄m id q̄d ē in poṫa. s3 s̄m id q̄d ē in actu. iō ab h̄mōi habitib9 simpl'r dr̄ hō bonū opari 7 ēē bon9. puta q2 ē iust9 vl' tēp erat9. 7 eadē rō ē de silib9. Et q̄a v̄tus ē q̄ bonū facit habentē 7 opus ei bonū reddit. h̄mōi habit9 simpl'r dicunt̃ v̄tutes. q2 reddūt bonū opus in actu 7 simpl'r faciūt bonū habentem

¶ Ponit aliā ɔclonē distinctiuā fundamētalē. q̄ habitus q̄ faciūt vsum bonū. sunt simpl'r v̄tutes. q̄ v̄o faciunt tm̄ facultatē bonā. nō dicunt̃ simpl'r v̄tutes. s3 s̄m q̄d Huius ɔclonis p̄mo ponit 7 p̄bat p̄mā ptē. scd̄o scd̄am. ibi. Primi v̄o 7c. Tertio infert q̄ddā corollariū. ibi. Et p̄pter h̄ 7c. Prima g̃ ps ɔclonis p̄bat̃. Uirt9 ē q̄ bonu3 facit habentē. 7 opus ei9 bonū reddit. S3 tales habitus faciūt hoiem simpl'r bonū opari 7 ēē bonū. igit̃ 7c. Minor p̄bat̃. aliq̄d dr̄ bonū simpl'r q̄d ē in actu nō in poṫa. s3 tales habit9 faciūt actu bn̄ opari. sicut pa3 de iusto 7 tēpato. nō em̄ ē iustus. nisi q2 opat̃ iusta. dū debet 7 q̄n d3. nec sufficit posse facere iusta ad h̄ q̄ hō sit iust9. Deīn ibi

¶ Primi v̄o habit9 nō simpl'r dicunt̃ v̄tutes. q2 nō reddūt bonū opus. nisi in q̄dā facultate. nec simpliciter faciūt bonū habentē. nō em̄ dr̄ simpl'r aliq̄s hō bon9 ex h̄ q̄ ē sciens vl' artifex. s3 dr̄ bon9 solū s̄m q̄d. puta bon9 grāmatic9 aut bon9 faber.

¶ Subiūgit scd̄am ptē ɔclonis. q̄ p̄bat̃ sic. 7 resumit̃ Maior p̄cedēs p̄ oppositū. s3 tales habit9 nō faciūt simpliciter bonū op9. nec habentē simpl'r bonū. igit̃ sunt v̄tutes. nō simpl'r. s3 s̄m q̄d. Probat̃ minor. q2 nō reddit bonū opus. s3 solū facultatē nec simpl'r faciūt bonū habentē Nō em̄ dr̄ artifex simpl'r bon9 7c. ¶ Nota q̄ habit9 intellectual' sine ordine ad volūtatē. nō causat vsu3 7 exercitiū s3 opo3 recurrere ad aliud mouēs ad exercitiū. puta voluntatē. Quare nō faciūt vsum bonū de se. mouens em̄ ad exercitiū ē appetit9. 7 g̃ v̄tutes ip̄m p̄ficientes sibi p̄portionant̃. 7 faciūt eū bn̄ velle 7 opari. 7 p̄ ɔn̄s h̄nt simpliciter id q̄d ē v̄tut3. Nō āt ille q̄ sunt v̄tut3 cognoscitiue cui9 nō ē mouere ad exercitiū 7c. Tūc ibi

¶ Et p̄pter h̄ plerūq3 scīa 7 ars ɔtra v̄tutē diuidit̃. q̄nq3 āt v̄tutes dicunt̃. vt p3 in. vj. ethicoR.

¶ Ex iā dicta ɔclone ponit̃ corollariū verificans dictū ph̄i. tale. Plerūq3 scīa 7 ars (q̄ faciūt solū facultate3 bonā) ɔtra v̄tutē diuidunt̃. vt pt3 in p̄dicamēt3. vt allegatū fuit. q. lv. ar. p̄. argumēto in ɔtriū. Q̄nq3 āt v̄tutes dicunt̃. vt pt3. vj. ethicoR. Primū verificat̃. q2 diuidunt̃ ɔtra v̄tutē simpl'r. Scd̄m p3. q2 sunt v̄tutes s̄m q̄d.

¶ Subiectū igit̃ habit9 q̄ s̄m q̄d dr̄ v̄tus pt ēē intellect9. nō solū practic9. s3 etiā intellect9 speculatiuus. absq3 oi ordīe ad volūtatē. sic em̄ ph̄s in. vj. ethicoR. sciam sapientiā 7 intellectū. 7 etiā artē ponit esse intellectuales virtutes.

¶ Hic ɔsēter r̄ndet ad q̄situ̅ s̄m fundamēta p̄us posita duab9 ɔclusionib9. ita q̄ scd̄a ē limitatiue p̄me. q̄ ponit̃ ibi. Cōtingit āt 7c. Cōclusio igit̃ p̄ma r̄sitiua ē. Uirtut3 s̄m q̄d. intellect9 ē subiectū. etiā speculatiu9. nō solu3 practic9 sine ordine ad volūtatē. S3 v̄tut3 simpl'r nō est subiectū nisi volūtas vl' poṫa vt est mota a volūtate 7c. D. p̄° ponit 7 p̄bat p̄mā ptē. scd̄o scd̄am. ibi. Subiectū v̄o habit9 7c. Quo ad p̄mā ptē ɔclonis p̄bat̃ auctoritate ph̄i. q2 scīa. sapiētia 7 intellect9. silr̄ ars. sunt v̄tutes s̄m q̄d. S3 tres p̄° v̄tutes sunt speculatiue. 7 ars practica. nec h̄nt aliquē ordinē ad volūtatē. igit̃ p̄° ps p̄3. ɔsēter cū dē

¶ Subiectũ vo habit⁹ q̃ simpl'r dr̃ ṽtus. nõ pt eẽ nisi volũtas. vł aliq̃ poñã fm q̃ ẽ mota a volũta te. cui⁹ rõ ẽ. q: volũtas mouet oẽs potẽtias q̃ aliq̃ liter sunt rõnales ad suos act⁹. vt sup̃ habitũ ẽ. ꝛ iõ q.ix.ar.ii°. q̃ hõ actu bñ agat. ꝯtingit ex h̃ q̃ hõ h̃z bonã volũ tatẽ. vñ ṽtus q̃ bñ facit agere in actu nõ solũ in fa cultate. opzet q̃ vel sit in ipa volũtate. vel in aliqua poña fm q̃ est a voluntate mota.

¶ Ponit scđam pt̃e ꝯclõnis rñsiue pme. Et pbat̃ sic Supplet̃ maior. Uirt⁹ simpl'r ẽ q̃ facit actu agere bonũ. et nõ solũ in facultate. Sz q̃ hõ actu bñ agat. ꝯtingit ex h̃ q̃ h̃z bonã volũtatẽ. g̃ ṽtus simpl'r q̃ bñ facit agere ac tu. opz̃ q̃ vel sit in volũtate. vł in aliq̃ poña. fm q̃ ẽ mo ta a volũtate. Maior nota. Minor pbatur. q: volũtas mouet oẽs potẽtias q̃ aliq̃l' sunt rõnales. s. vł p̃ ẽentiã. vel ꝑticipatõem ad act⁹ suos. vt patuit supra. q.ix. ar.ii°. g̃ Minor vera. ¶ Nota q̃ rõnale p̃ ꝑticipatõem dr̃. nõ q: ꝑticipat cognitõem rõnis. sz q: natũ ẽ moueri ad act⁹ suos a rõne. infra. q.lxviij. ar.iij. in fine. Et ꝯphẽdit̃ et ipa volũtas sub rõnali p̃ ꝑticipatõe. Unde ꝛ scipaz mouet ꝛ ꝯcupiscibilẽ ꝛ irascibilẽ. ꝛ mouet̃ etiã a rõe. ꝯñter cũ dr̃

¶ Cõtingit aũt intellectũ a volũtate moueri sicut et alias potẽtias. ꝯsiderat enĩ aliq̃s aliq̃d actu eo q̃ vult. ꝛ iõ intellect⁹ fm q̃ h̃z ordinẽ ad volũtatẽ. pt eẽ subiectũ ṽtutis simpl'r dicte.

¶ Procedit ad scđam ꝯclõnẽ rñsiuã limitantẽ p̃cedẽ tem ꝛ sequentẽ ex pma. Intellect⁹ fm q̃ h̃z ordinẽ ad vo luntatẽ pt eẽ subiectũ ṽtut̃ simpl'r. Hãc ꝯclõnẽ p° pbat in generali. scđo in speciali. ibi. Et h̃ mõ intellect⁹ ꝛc. Ar guit̃ pmo sic resumẽdo maiorẽ ex sup̃dict̃. Uirt⁹ sim plicit̃ q̃ bonũ facit agere. opz̃ q̃ vel sit in voluntate vł in aliq̃ poña fm q̃ ẽ mota a volũtate. sz intellect⁹ pt moueri a volũtate sicut ꝛ alie poñe. igit̃ ꝛc. Cõsequẽter ibi

¶ Et h̃ mõ itellect⁹ speculatiu⁹ vł rõ ẽ subiectũ fidei. mouet̃ enĩ intellect⁹ ad assentiendũ hiis q̃ sunt fidei ex iperio volũtat̃. null⁹ enĩ credit nisi volẽs.

¶ Probat specialr̃ p̃cedentẽ ꝯclõnẽ explicãdo q̃ sint ille ṽtutes q̃ sic sunt in intellectu. Et arguit̃ sic. Fides ẽ ṽtus simpl'r. ꝛ silr̃ prudẽtia. sz fides ẽ in itellectu specu latiuo (scz pncipali) in ordie ad volũtatẽ. Silr̃ prudẽ tia in intellectu practico in ordie ad volũtatem. igit̃ ꝛclo ꝑa. Minor relinq̃t̃ nota ꝑ nũc. ꝛ pbat̃ de fide 2ª 2ᵉ. q.iiij. ar.ij. Et clari⁹ in de veritate. mate. xiiij. ar.iij. q: fides ẽ ṽtus nõ q̃cũq̃s. sz theologica. q: est pncipiũ boni act⁹ sp̃ cialr̃ formata. scz act⁹ meritorij. sz nõ ẽ intellectual' ꝛc. Et tal' dr̃ ṽtus apud theologũ. Minoris D. ponit ꝛ pbat pmo pmã ei⁹ pt̃e. scđo scđam. ibi. Intellect⁹ vo practic⁹ ꝛc. Pria ps pz. q: null⁹ credit nisi volẽs. g̃ fides ẽ in itel lectu i ordie ad volũtatẽ. ꝛ de h̃ 2ª 2ᵉ. q.ij. ꝛ.iiij. tũc ibi

¶ Intellect⁹ vo practic⁹ ẽ subiectũ prudẽtie. cũ enĩ prudẽtia sit recta rõ agibiliũ. req̃rit̃ ad prudẽtiã q̃ hõ se bñ habeat ad pncipia hmõi rõis agẽdoꝝ. q̃ sunt fines ad q̃s bñ se h̃z hõ p̃ rectitudinẽ volũtat̃. sicut ad pncipia speculabiliũ p̃ naturale lumẽ itelle ctus agent̃. Et iõ sicut subiectũ scie q̃ ẽ rõ recta spe culabiliũ ẽ intellect⁹ speculatiuus in ordine ad in tellectũ agentẽ. ita subiectũ prudẽtie est intellectus practicus in ordine ad voluntatẽ rectam

¶ Est scđa ps p̃cedentis minoris. q̃ pbatur a sili sic. sicut ẽ de itellectu speculatiuo q̃ ad sciam. ita ꝓportionab' il'r de intellectu practico q̃ ad ṽtutẽ simpl'r. s. intellectus speculatiuus ẽ subiectũ scie in ordie ad lumẽ intellect⁹ agẽ tis quo se bñ h̃z ad pncipia speculabiliũ. g̃ itellect⁹ prac ticus ẽ subiectũ ṽtut̃. q̃ ẽ recta rõ agibiliũ. s. prudẽtie in ordie ad pncipia hmõi rõis agẽdoꝝ (Subsumit̃) Sed ad illa pncipia q̃ sunt fines. hõ bñ se h̃z p̃ rectitudinem volũtat̃. igit̃ ꝛc. ¶ Nota q̃ pncipia agẽdoꝝ sunt dupli cia. q̃dã cõmunissima. ꝛ q̃dã ꝑticularia ꝓpria cuilibet vir tuti. ad pma hõ se bñ h̃z p̃ rõem naturalẽ ꝓponentẽ. ꝛ per naturalẽ habitudinẽ volũtat̃ ad bonũ. de q̃ sup̃ dictũ ẽ. Sz ad fines ꝑticulares hõ se bñ h̃z p̃ ṽtutẽ moralẽ q̃ ẽ in appetitu. Un̄ prudẽtia ꝑsupponit volũtatẽ eẽ rectã. q̃ ad cõia ꝛ ꝑticularia pncipia. Dicunt̃ aũt pncipia ꝛ fines cõ munia. vt nullũ malũ ẽ faciendũ. nulli faciẽda ẽ iniuria. ꝑticulares. vt tempate est viuendũ in tali materia ꝛ tali mõ ꝛc. ¶ Nota etiã ṽbũ q̃d D. ponit. q̃ ad pncipia spe culabiliũ hõ bñ se h̃z p̃ naturale lumẽ intellectus agẽtis. Intelligit̃ post sup̃ dicta in q.li. ar.ii°. originalr̃ ꝛ causalr̃ q: ab agẽte intellectu causat̃ intellect⁹ habit⁹. ad sensum dictũ ibidẽ. q̃ imediate bñ se h̃z ad pncipia. ¶ Et nota q̃ in rectitudie volũtat̃ includit̃ etiã synderesis. p̃ quaz rõ bñ se h̃z ad pncipia agẽdoꝝ. Et in rectitudie volũtat̃ tis intelligit̃ rectitudo appetit⁹. vt dictũ ẽ etiã sensitiui. q: prudẽtia p̃req̃rit etiã rectã estimatõem de fine ꝑticulari ṽtut̃ in materia passionũ. q̃ nõ eẽt vt in plurimũ. nisi et sensitiuus appetitus esset rectus ꝛc.

Argumẽtũ in cõtrariũ

Confirmat̃ tiuũ est scđe ꝯclõnis rñsiue. Nota ꝑsto argumẽto. q̃ mens ẽ sub iectũ ṽtut̃. vt opatiua ẽ. Et g̃ sz intellect⁹ de se sit magis immaterial'. ꝛ p̃cipua ps ipius mẽtis. nõ tñ in eo ponit̃ ṽtus fm se. sz in ordie ad volũtatẽ q̃ ẽ pncipiũ opandi. et vsus boni. Et scđo ex h̃. q̃ intellect⁹ ẽ supma poña in mẽ te. seq̃t̃ q̃ sit subiectũ nobilissimi habit⁹. sz nõ ṽtutis p̃ h̃ statu. ꝛ p̃sertim loquẽdo de naturalib⁹ habitib⁹. q: sapiẽ tia q̃ ẽ nobilissim⁹ habit⁹ natural'. vt patebit infra. q.lvij. ar.ij. et q.lxvij. ar.v. In patria q̃s ponit̃ lumẽ glie in in tellectu. q̃d ẽ habit⁹ summ⁹. ꝛ pncipiũ boni act⁹ ꝛc.

¶ Ad pmũ g̃ dd̃z. q̃ ṽbũ Aug⁹. itelligendũ ẽ de ṽtute simpl'r dicta. nõ q̃ ois talis virtus sit simpl'r amor. sz q: depẽdet aliq̃l' ab amore inq̃tũ depẽdet a volũtate cui⁹ pma affectio ẽ amor. vt sup̃ dictũ ẽ. q.xxv.ar.ij.

¶ Ad maiorẽ. Augustin⁹ loq̃t̃ nõ de oi ṽtute in gñe vt se extẽdit ad ṽtutes itellectuales. q̃ sunt ṽtutes fm q̃d Sz loq̃t̃ de ṽtute morali. ꝛ ṽtute simpl'r. q̃ facit vsũ bo nũ. Et tũc ois ṽtus ẽ amor ꝑsuppositiue. q: ois ṽtus tal' depẽdet a volũtate. cui⁹ pma affectio ẽ amor. Est g̃ pdicatio nõ formal' ꝛ identica. sz causal'. Un̄ dr̃ D. nõ q̃ ois tal' (scz ṽtus simpl'r sit amor) sz inuenit̃ q̃ aliq̃ est amor. Et h̃ ẽ ṽez de summa ṽtute. scz charitate. g̃ nulla virtus simpl'r est in intellectu. Uc. sine ordine ad amo rem ꝛ voluntatem.

¶ Ad scđm dd̃z. q̃ bonũ vniuscuiusq̃ ẽ finis ei⁹ et iõ cũ ṽez sit finis itellect⁹. cognoscere ṽez ẽ bon⁹ act⁹ itellect⁹. vñ habit⁹ pficiẽs itellectũ ad ṽez cog noscẽdũ. vł in speculatiuis vł in practicis dr̃ ṽtus.

¶ Ad maiorẽ. Uirt⁹ ordinat̃ ad bonũ. s. finẽ. q̃ ẽ act⁹ ṽez. sz si intelligit̃ q̃ ṽtus a toto gñe ordinet̃ ad obiẽ

tiuũ sub rõe boni. Negat̃ de ṽtute intellectuali. q2 illa or dĩ-nat̃ ad obiectũ sub rõe veri. ꝛ ñi bñ agere circa veꝝ ẽ bonũ. Et veꝝ ẽ bonũ qḋ dã. ꝛ cognoscere veꝝ vł speculatie vł practice ẽ bonũ intellect⁹. Quare in intellectu practico et speculatiuo pt ec̃ ṽtus saltem ſm qd ꝛc̃.

¶ Ad tertium dõm. ꝙ ratio illa ꝓcedit de virtute simpliciter dicta.

¶ Maior vera de ṽtute simplr̃. illa facit habẽntẽ bonũ simplr̃. ṽtus ãt saltẽ ſm qd facit bonũ habẽntẽ ſm qd. Ad minorẽ. vera ẽ ṽtus pficiẽs intellectũ sine habitudine ad voluntatẽ. nõ facit bonũ simplr̃. tñ ſm qd. vt bonũ artificẽ. bonũ grãmaticũ. ğ intellectus nõ est subiectũ virtutis. verum simplr̃.

¶ Utꝝ irascibił ꝛ ɔcupiscibił possint ec̃ sbiectũ ṽtutis

Ij) AD q̃rtũ sic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ irascibił ꝛ cõcupiscibił nõ possint ec̃ subiectũ ṽtutis. Hmõi eñ vires sunt cões nob ꝛ brutis. ſʒ nũc loq̃mur de ṽtute ſm ꝙ ẽ ꝓpria hoĩs sic eñ dr̃ ṽtus hũana. nõ igit̃ hũane ṽtutis pt ec̃ subiectũ irascibił ꝛ ɔcupiscibił. q̃ sunt ptes appetit⁹ sen-

q.xxxi.ar.ij sitiui. vt in p° dictũ ẽ. ¶ P̃. appetit⁹ sensitiu⁹ ẽ vis vtens organo corpali. ſʒ bonũ ṽtutis nõ pt ec̃ i corpe hoĩs Dicit eñ Apłs Ro. vij. Scio ꝙ nõ habitat in carne mea bonũ. ğ appetit⁹ sensitiu⁹ nõ pt ec̃ subiectũ ṽtutis. ¶ P̃. Aug⁹. ꝓbat in libro de moribꝰ ecclie. ꝙ ṽtus nõ ẽ in corpe. ſʒ in aĩa. eo ꝙ p aĩam corp⁹ regit̃. vñ ꝙ aliq̃s corpe bñ vtat̃ totũ refert̃ ad aĩam sicut si mihi auriga obtẽpẽrãs equos q̃bꝰ pest. recte regit. h̃ totũ mihi debet̃. ſʒ sicut aĩa regit corp⁹. ita etiã rõ regit appetitũ sensitiuũ. ğ totũ rõnali pti debet̃ ꝙ irascibił ꝛ ɔcupiscibił recte regant̃. ſʒ ṽtus ẽ q̃ recte

q.lv.ar.iiij viuit̃. vt sup̃ dictũ ẽ. ṽtus igit̃ nõ ẽ in irascibili ꝛ cõcupiscibili. ſʒ solũ in pte rõnali. ¶ P̃. pncipał actus ṽtutis morał ẽ electio. vt dr̃ in. viij. ethi. ſʒ electio nõ

q.xiij.ar.p°. ẽ act⁹ irascibił vł ɔcupiscibił. ſʒ rõis. vt sup̃ dictũ ẽ. ğ ṽtus morał nõ ẽ in irascibili ꝛ ɔcupiscibili. ſʒ i rõe

¶ Sʒ ɔtra ẽ. ꝙ fortitudo ponit̃ ec̃ in irascibili. tẽperantia aũt in ɔcupiscibili. vñ phs dr̃ in. iij. ethicoꝝ ꝙ hę ṽtutes sunt irrõnabiliũ partiũ.

¶ Querit̃ h̃ de alio subiecto. s. sensualitate. Et pmo de vi appetitiua.

¶ Rñdeo dõʒ ꝙ irascibił ꝛ ɔcupiscibił duplr̃ cõsiderari pñt. Uno mõ ſm se in q̃tũ sunt ptes appetitus sensitiui. ꝛ h̃ mõ nõ ɔpetit eis ꝙ sint subiectuꝫ ṽtutis Alio mõ pñt ɔsiderari inq̃tũ ptıcipãt rõem. p h̃ ꝙ nate sunt rõni obedire. ꝛ sic irascibił vł ɔcupiscibił pt ec̃ subiectũ ṽtutis hũane. sic eñ ẽ pncipiũ humani actus. inq̃tum participat rõnem

¶ In corpe ponit duas ɔclones riſiuas. ita ꝙ scḋa ẽ expositiua p°. quã ponit ibi. Et in his potẽtijs ꝛc̃. Prima ɔclo riſiua ẽ bimẽbris ſm vnã distinctiõeꝫ bimẽbrẽ. etiã sup̃ habitã. q. xxiiij. ar. j. ꝛ. q. l. ar. iij. Irascibił ꝛ ɔcupiscibił duplr̃ ɔsiderari pñt. Uno° ſm se. scꝫ rõe generis ꝛ solitarie absq̃ ɔiũctiõe ad rõnem. Alio° inq̃tũ ptıcipant rõem in hoĩe. vbi nate sunt rõni obedire. Cõclusio pma

riſiua. Pmo mõ nõ ɔpetit eis ꝙ sint subiectũ ṽtutis. scḋo mõ pñt ec̃ subiectũ ṽtutis Probat̃ ɔclo q̃ ad ambas ptes sił. In illo pt ec̃ ṽtus. qḋ ẽ pncipiũ hũani actus. sed irascibił ꝛ ɔcupiscibił ſm se. nõ sunt pncipiũ hũani act⁹. ſʒ solũ ſm ꝙ nate sunt rõni obedire. igit̃ seq̃t̃ ɔclo Maior pʒ. q2 sicut ṽtus in cõi ordinat̃ ad opus bonũ. ita hũana ṽtus ad opus hũanũ bonũ. Minor is pma ps patʒ. q2 act⁹ hũanus depẽdet a rõne. ſʒ tales poñe ſm se nõ hñt aliq̃d rõis. imo sunt nob ꝛ brutis cões. igit̃ pʒ p h̃ scḋa ps minoris. q2 oẽ id ẽ pncipiũ hũani act⁹. qḋ mouet̃ ad actũ ex rõe. Sʒ poñe iste tali mõ sunt hmõi. igit̃ pʒ ista minor. q2 nate sunt obedire rõni ꝛc̃. Et posset ɔclo ꝓbari ex sup̃dictis. q. l. ar. iij. Iste poñe ſm se accepte nõ hñt vt sint subiectũ habit⁹. ğ nec ṽtutes. Añs patuit sup̃. Consequẽtia tenet. q2 ṽtutes sunt habit⁹. ¶ Et nota verba D sanc. q2 dr̃ illis potẽtijs ſm se nõ ɔpetit ꝙ sint subiectũ ṽtutis. Sʒ ex h̃ nõ seq̃t̃. ğ eis repugnat. Aliud eñ ẽ dicere (h̃ ſm se nõ hʒ h̃. ꝛ aliud ſm se hʒ. vt nõ habeat h̃) q2 scḋm arguit repugnãtiã. pmũ nõ. Et ğ cũ sit. sensualitas vt sic nõ habeat ec̃ subiectũ ṽtutis. tñ pt sibi ɔpetere ſm ꝙ subest rõni in hoĩe. Sicut sup̃ etiã dictũ fuit de indifferẽtia act⁹ morał. ꝙ ɔpetit actui hũano ſm se negatiue. i. solitarie accepto ſm spẽm p rõem. ita sensualitati ſm se. id ẽ solitarie accepte nõ ɔpetit esse subiectũ ṽtutis. ſʒ vt ẽ cõiuncta rõni in hoĩe ꝛc̃.

¶ Et in his potẽtijs nec̃c ẽ ponere ṽtutes. ꝙ eñ in irascibili ꝛ ɔcupiscibili sint aliq̃ ṽtutes. pʒ. act⁹ eñ q̃ ꝓgredit̃ ab vna poña ſm ꝙ ẽ ab alia mota. nõ pt ec̃ pfect⁹ nisi vtraq̃ poña sit bñ disposita ad actũ. sic act⁹ artificis nõ pt ec̃ ɔgruus nisi etiã artifex sit bñ disposit⁹ ad agẽdũ ꝛ etiã ipm istrumẽtũ. In his igit̃ circa q̃ opat̃ irascibił ꝛ ɔcupiscibił ſm ꝙ sunt a rõe mote. nec̃c ẽ vt aliq̃s habit⁹ pficiẽs ad bñ agẽdũ sit nõ solũ in rõe. ſʒ etiã in irascibili ꝛ ɔcupiscibili

¶ Hic pñter ꝓcedit ad scḋam ɔclonẽ. ſʒ ex p° ɔclone satis riſiuꝫ ec̃ q̃sito. Sʒ ꝓpt maiorẽ declaratiõem materie ponit aliã ɔclonẽ ondentẽ necessitatẽ ponẽdi habit⁹. in istis potẽtijs. s. nec̃itate ɔditionata Pria eñ ondit possibilitatẽ. Ponit ğ p° ɔclonẽ. scḋo infert qḋdã corollarium ibi. Et q2 bona ꝛc̃. Cõclo scḋa ẽ ista. Nec̃c ẽ ponere ṽtutes i istis potẽtijs (scꝫ nec̃itate ɔditionata) Probat̃. oĩs act⁹ q̃ ꝓgredit̃ ab vna poña ſm ꝙ ẽ ab alia mota. nõ pt ec̃ pfect⁹. nisi vtraq̃ poña sit bñ disposita ad actũ. ſʒ irascibił ꝛ ɔcupiscibił sunt poñe mote a rõe ꝛ pncipiũ hũani act⁹. ğ nec̃c ẽ vt aliq̃s habit⁹ pficiẽs ad bñ agẽdũ sit nõ solũ in rõe (q̃ ẽ poña mouẽs) ſʒ etiã in irascibili ꝛ ɔcupiscibili Minor nota ex ɔclone p°. q2 pñt moueri ad humanũ actũ a rõe. Maior declarat̃ exemplariter ibi. Sic ẽ act⁹ artificis ꝛc̃. Et ita oportʒ in rõe ec̃ prudẽtiã. ꝛ i ɔcupiscibili tẽperantiã ad h̃ ꝙ aliq̃s pfecte abstineat a peccatis ɔcupiscentijs ꝛ passionibꝰ delectabiliũ Cõsequẽter ibi

¶ Et q2 bona dispõ poñe mote attendit̃ i m conformitatẽ ad potẽtia mouentẽ. iõ ṽtus q̃ ẽ in irascibili ꝛ ɔcupiscibili nihil aliud ẽ q̃ q̃dã habitualis cõformitas istaꝝ potentiaꝝ ad rõnem.

¶ Infert h̃ qḋdã corollariũ. tale. q̃ ṽtus q̃ ẽ in irascibili ꝛ ɔcupiscibili nihil aliud ẽ q̃ q̃dã habitualis ɔformitas istaꝝ potẽtiaꝝ ad rõem. Probat̃. ṽtus poñe ẽ bona dispõ ei⁹. ſʒ bona dispõ poñe mote attendit̃ ſm ɔformitatẽ ad potẽtiã mouentẽ. Subiungit̃. Sʒ irascibił ꝛ ɔcu

pscibil' sint mote a rõne. igit̃ ꝛc. ¶ Nota ꝙ ꝯformitas q̃ ẽ ꝟtus nõ ẽ relatio. sʒ ẽ ꝯformitas fundamẽtal' ꝛ q̃d ab solutũ qḋ ꝯnotat respectũ. sicut ꝛ sup̃ de vnione dictũ fu it ꝓportionabil'. ¶ De materia huius articuli q̃rit in de ꝟtutib'. q. p̃. ar. iiij. Vult D. ꝙ appetitui sensitio fm se in cõi nõ ꝯuenit positiue ẽẽ subiectũ ꝟtut̃. ita ꝙ ex rõe gene rica nõ debeat sibi ẽẽ subiectũ ꝟtut̃. Conuenit tñ sibi vt sic pmissiue. i. nõ repugnat i aliq̃ appetitu sensitio. s. hoĩs ¶. Et ꝯfirmat̃ ꝯclo p̃ma q̃ ad scḋam partem con clusionis argumento in ꝯtrarium

¶ Ad p̃mũ ḡ dõ̃. ꝙ irascibil' ꝛ ꝯcupiscibil' fm se ꝯsiderate, put sunt ptes appetit' sensitiui. cõẽs sunt nob ꝛ brutis. sʒ fm ꝙ sunt rõnales p pticipatõeʒ vt obedientes rõni. sic sunt ꝓprie hoĩs. ꝛ hoc mõ p̃nt ẽẽ subiectum virtutis humane

¶ Maior nõ ẽ oĩno ꝟa. q꞉ sunt cõẽs nob ꝛ bestijs. so lum fm se ꝯsiderate. Et fm se (id est q̃ ad sp̃em respectu obiecti. id ẽ abstracte accepte p intellectũ sepando eas in p̃ma opatõe a rõne) Sʒ si accipiunt̃ vt existũt in nob cõ iuncte fm rẽ ipĩ rõni. sic q̃ ad illũ modũ essendi nõ sunt cõẽs. Et scḋo vt sup̃ tetigi. sunt cõẽs nob p̃mo mõ iã di cto. ꝛ in rõne potẽtiaꝝ ꝯsiderãdo q̃ ad obiecta. Sʒ ꝯsi derãdo in ordine etiã ad subiectũ. vt ꝓprietates natura les distinguunt̃ specie. sicut ꝛ ea q̃꞉ sunt ꝓprietates. sʒ ve rũ ẽ ꝙ ꝯuenĩũt gñe. Cõcludit ꝯñs. ḡ nõ sunt in eis nisi vt sunt humane ꝛ rõnales aliquo mõ. Et p̄bat p̃mam partem p̃me ꝯclusionis ꝛc.

¶ Ad scḋm dõ̃. ꝙ sicut caro hoĩs ex se q̃dẽ non hʒ bonũ ꝟtutis. fit tñ instrumentũ ꝟtuosi act' inq̃ tũ mouẽte rõne mẽbra nr̃a exhibem' ad seruiendũ iusticie. Ita etiã irascibil' ꝛ ꝯcupiscibil' ex se q̃dẽ non h̃nt bonũ ꝟtut̃. sʒ mag' infectõeʒ fomit̃ inq̃tũ ꝟo ꝯformant̃ rõi. sic i eis aggenerat̃ bonũ ꝟtut̃ moral'.

¶ Maior ꝟa. tñ obedit rõni in hoĩe. Ad minoreʒ. Bonũ ꝟtut̃ nõ ẽ in corpe hoĩs. Veꝝ fm se accepto. tñ corp' p̃t ẽẽ instrumentũ rõis ad pficiendũ actũ ꝟtuosũ. ḡ appetit' sensitiuus. veꝝ fm se. ꝛ vt hʒ infectõem fomi tis. Sʒ vt mouet̃ p rõem in ꝯñũ et' qḋ fm se hʒ. ꝛ put ꝯformat̃ rõni. sic p̃t in eis gñari habitual' ꝯformitas q̃ ẽ in eis ꝟtus vt patuit. Vide materiã hui' solõnis ifra. q. lxxiij. ar. iiij. ad. ij. Act' tñ ꝛ mot' corpis p̃t ẽẽ ꝟtuosus nõ vt ẽ corpis. sʒ rõis ꝛ volũtat̃ ¶ Nota ꝙ Scot' valde extendẽs nomẽ ꝟtut̃ ꝛ habit'. ponit in 3°. dis. xxxiij. ꝙ in pte corpis possit ẽẽ ꝟtus ꝛ habit'. sicut p̃ʒ i manu scrip toris ꝛ pictoris. Man' tñ mea (inq̃t ipse) inexercitata. inabilis ẽ in illa facultate. q̃ ẽ ad cytharisandũ. Exercita ta ãt abil' ẽ. qḋ nõ ẽ nisi abilitate inherẽte manui. q̃ abili tas ꝯcedit̃ ẽẽ q̃dã ꝟtus. q꞉ q̃dã q̃litas abilitãs ad op' ꝟtut̃ moral'. Cõcedit̃ ãt h̃ vlteri' de irrõnabili. vt de cã ad act' q̃sdã ad q̃s ẽ assuefact'. sʒ in mere inalat̃ nõ iue nit̃. Nõ tñ ex ꝯsuetudie ꝓijcit̃ facili' lapis sursum. Hec ille. Sʒ p̃ʒ de se ꝙ valde cõiter accipit ꝟtutẽ cũ ponẽdo in bestijs. Et pterea tales abilitates in bestijs. nec ꝓprie rõem habituũ h̃nt. cũ nõ assit volũtas in ordie ad quã habit' dĩ. vt patuit sup̃. q. l. ar. iij. ad scḋm. Abilitates ãt mẽbroꝝ nec habit' sunt ꝓprie. nec ꝟtutes. cum se mere passiue habeãt ad appetitũ. nec pficiãt opus morale. sed sunt tñ instrumẽta. Veꝝ tñ ꝙ sunt q̃si habituales dispo sitiones. ꝛ ꝯuenĩũt cu habitu i faciẽdo abilitatẽ. Sʒ passi ue se habent. qḋ ẽ ꝯtra rõem ꝟtut̃. vide sup̃. q. l. ar. p̃°.

Scot' ꝯce dit ꝟtutẽ in bestijs

vbi dictũ fuit ꝙ in corpe nõ ẽ habit' fm rõnem pfectã ꝛ sp̃em habit'. Abilitates ḡ mẽbroꝝ q̃ aliq̃ mõ supplent ꝛ augent dispõnem natural' ẽ mẽbroꝝ. nõ sunt ꝓprie habit' vl' ꝟtutes. sʒ dispõnes alicuius se h̃ntis mere passiue ad vl' ꝟtutes. sʒ dispõnes alicuius se h̃ntis mere passiue ad motũ aĩe ꝛ appetit'. sicut ꝛ ꝟtus motiua executiua q̃ ẽ in musculis ꝛ neruis. ¶ Et pterea. illa dispõ manuũ de q̃ Scotus loq̃t' nõ mag' ẽ pncipiũ boni act' moral' q̃ꝫ ma li. Est tñ illa abilitas subseruiens arti q̃ nõ ẽ pncipium boni moral'. sʒ artificial'. Nec req̃rit appetitũ rectũ. vt p̃ʒ infra. q. lvij. Vñ ꝛ artis ẽ ꝟtus fm p̃hm. Et h̃ videm' manifeste. ꝙ illi cithariste de q̃b' ipse loq̃t' cõiter abutũtur abilitatib' illis. Quare in pncipio motiuo imperatiuo illa rũ abilitatũ p̃t ẽẽ ꝟtus. q̃ volũtas ꝛ appetit' istis abilita tib' bñ vtat̃. Et h̃ ẽ qḋ D. h̃ dĩ. ꝙ in motiuis mẽbrꝛ ẽ ponẽda ꝟtus. nõ in mẽbris (sʒ ꝟtus hũana nullo mõ) Si ãt aliq̃ mõ deberet dici ꝟtus. capit̃ ꝟtus large p cũi dispõne ꝛ ꝯplemẽto pncipij agẽdi. put dictũ fuit. q. lv. ar ti. p̃. circa argumentũ in ꝯ posiũ. vt ꝟtus dicat̃ qḋ facit opus q̃dcunq꞉. ꝛ quocũq꞉ mõ bonũ ꝛc.

¶ Ad tertiũ dõ̃. ꝙ alia rõe regit̃ corpus ab aĩa ꝛ irascibil' ꝛ ꝯcupiscibil' a rõne. corp' tñ ad nutũ obe dit aĩe absq꞉ ꝯtradictõe. in his in q̃b' natũ ẽ ab aĩa moueri. vñ p̃hus dĩ in p̃mo politicoꝝ. ꝙ aĩa regit corp' despotico pncipatu. id ẽ sicut dñs seruũ. ꝛ iõ totus mot' corpis refert̃ ad aĩam ꝛ ꝓpter h̃ in corpe nõ ẽ ꝟtus. sʒ solũ in aĩa. sʒ irascibil' ꝛ ꝯcupiscibil' nõ obediũt ad nutũ rõni. sʒ h̃nt ꝓprios mot' suos q̃ bus interdũ rõni repugnãt. vñ in eodẽ libro p̃hus dĩ ꝙ rõ regit irascibilẽ ꝛ ꝯcupiscibilẽ pncipatu poli tico. q̃ lex regunt̃ liberi q̃ h̃nt in al' q̃b' ꝓpriã vo'un tatẽ. ꝛ ꝓpter h̃ etiã opt' in irascibili ꝛ ꝯcupiscibili ẽẽ aliq̃s ꝟtutes q̃b' bñ disponant̃ ad actũ.

¶ Maior. Vera q̃ ẽ Augustini. q꞉ corp' se solum hʒ passiue ad aĩam. ꝛ obedit aĩe ad nutũ. fm ea fm q̃ natuꝫ ẽ obedire. puta fm exteriora mẽbra cõiter dũ sunt in sua dispõne naturali. Nõ ãt fm p̃tẽ vegetatiuã. vt patuit sup̃ p̃ra. q. xvij. Quia dĩ sup̃ dictũ ẽ ꝙ habit' ponit̃ in eo qḋ p̃t varie agere. ꝛ tẽdere in diuersa. igit̃ in corpe q̃ ad mo tũ aĩe nõ ponit̃ habit'. q꞉ ad nutũ fm se obedit. q꞉ re nõ est opus dispõne supaddita. Vltra ad minorẽ. Sʒ sic ẽ ꝛc. Negat̃. q꞉ iã dictũ ẽ ꝙ aĩa regit corp' regimie despotico. et corp' fm se obedit. Appetit' ãt sensitiu' fm se ẽ plerũq꞉ in ꝯñũ rõis. igit̃ vt ꝯformis sit rõni. opus ẽ dispõne sup addita. Nã regit̃ regimie politico. q̃ rect' p̃t rebellare. sic sensualitas p̃t h̃r motũ ꝓpriũ ꝯuenĩẽdo volũtatẽ ꝛ rõem iõ op' ẽ ꝟtute i sensualitate. vñ negat̃ ꝯña. q꞉ nõ ẽ sic

¶ Ad q̃rtũ dõm. ꝙ in electõe duo sunt. s. intẽtio finis q̃ ptinet ad ꝟtutẽ moralẽ. ꝛ pacceptio ei' qḋ ẽ ad finẽ qḋ ptinet ad prudẽtiã. vt dĩ in. vj. ethi. ꝙ ãt habet rectã intentionẽ finis circa passiones aĩe. hoc ꝯtingit ex bona dispõne irascibil' ꝛ ꝯcupiscibil'. ꝛ iõ ꝟtutes morales circa passiones sunt in irascibili et ꝯcupiscibili. sed prudẽtia est in rõne.

¶ Maior distinguit̃. Virtut̃ moral' ẽ electio. q̃ꝛ ad intẽtõem finis boni. Veꝝ. quẽ finẽ bonũ electio p̃e supponit sicut pncipiũ. Est igit̃ electio ꝟtut̃ moral'. id est electio medioꝝ qḋ fit p prudentiã ꝯsurgẽntẽ ꝛ dependẽte ex ꝟtute morali. Aliud ẽ in electõe. s. pacceptio vnius p̃e

alio. ꝛ h̄ e rōis Ad sensuȝ quē D. sanc. ponit 2ª 2ᵉ. q. xlvij ar. p. ad scōm. qꝛ eligere attribuit prudētie ꝯsequēter. ins qꝫtū scꝫ electōem ꝑ ꝯsiliū dirigit. Essentialr āt ē volūtas tis. vt patuit sup̄ q. xiij. ar. p. et scdo Ad minorē. Ue ra q̄ ad pꝛeceptionē medioꝝ ē electio rōnis directiue. vt dictū ē. Sȝ q̄ ad intētionē finis. ē etiā irascibil' ꝛ ꝯcupiscis bil'. qꝛ ex bona dispōne hāꝝ viriū hȝ qs rectā estimatōeꝫ de fine alicui' ꝟtutis q̄ p̄supponit bone electōni medioꝝ. Et de h̄ infra. q. lviij. ar. iiij. et. v. Ubi habet maior decla ratio. Et etiā videt ꝙ appetit' sensitiuus mot' a rōe p̄t eligere ꝺuio iudicio ꝛ ip̄erio prudētie. Et ita p̄t in eis eē ꝟtus. De h̄ infra. q. lxxiiij. ar. iiij. ad scōm. qꝛ nō solū vo lūtas digit. imo ꝛ appetit' sensitiuus. lȝ nō ꝑm se. sȝ vt ē in ꝑtāte volūtaꝫ ꝛ seqꝫ rōeꝫ vt videt dicere Scot' ꝛ bn̄. vt dicet vbi tā. Un̄ p̄t stare ꝙ ꝟtus electiua sit in sensualitā te. tn̄ in habitudie ad rōnes ꝛ volūtatē. Et ad min' dis positio bona appetit' sensitiui necessaria ē ad rectā electi onē. vt lȝ D. hic. Quicqd sit de alio.

¶ Utrū in virib' sensitiuis app̄hensiuis interio ribꝰ possit esse aliqua virtus.

Ad qntū sic p̄cedit. Uidet ꝙ in viribus sensitiuis app̄hēsiuis interi' possit eē ali q̄ ꝟtus. Appetit' eñ sensitiuus p̄t eē sub iectū ꝟtutis inq̄tū obedit rōni. sȝ ꝟtutes sensitiue app̄hēsiue interi' rōni obediūt. ad īperiū eñ rōis opat ꝛ imaginatiua ꝛ cogitatiua ꝛ memora tiua. ḡ in his virib' p̄t eē ꝟtus. ¶ P̄. sicut appetit' rōnal' q̄ ē volūtas in suo actu p̄t īpediri vel etiā ad iuuari ꝑ appetitū sensitiuū. ita etiā intellect' vl' rō p̄t impediri. vl' etiā iuuari ꝑ vires p̄dictas. sicut ḡ ī vi ribꝰ sensitiuis appetitiuis p̄t eē ꝟtus. ita etiā in app̄ hensiuis. ¶ P̄. prudētia ē qdā ꝟtus. cui' partē po nit Tulli' memoriā in sua rhetorica. ḡ etiā in vi me moratiua p̄t eē aliq̄ ꝟtus. ꝛ eadē rōe ī alijs īterioribꝰ app̄hēsiuis viribꝰ ¶ Sȝ ꝯ ē. ꝙ oēs ꝟtutes vl' sunt in tellectuales vl' morales. vt dr̄ in. ij. ethi. Morales āt ꝟtutes oēs sunt in pte appetitiua. itellectuales āt in intellectu vl' rōne. sicut pȝ in. vj. ethicoꝝ. nulla ḡ ꝟtus ē in virib' sensitiuis app̄hēsiuis interi'.

¶ Hic querit de alia potentia. s. sensitiua app̄hensiua an sit subiectum virtutis.

¶ Rn̄deo dōȝ. ꝙ in viribꝰ sensitiuis app̄hēsiuis interi' ponūt aliq̄ habit'. qd̄ pȝ ex h̄ p̄cipue qd̄ ph̄s dr̄ in libro de memoria. ꝙ in memorādo vnū p' aliud opat ꝯsuetudo q̄ ē q̄si qdā natura. nihil āt ē aliō ha bitus ꝯsuetudinal' q̄ habitudo acq̄sita ꝑ ꝯsuetudi nē. q̄ ē in modū nature Un̄ de ꝟtute dr̄ Tulli' in sua rhetorica. ꝙ ē habit' in modū nature rōi ꝯsentane'.

¶ In corpe p̄mo ponit ꝯclonem p̄ambularē. Scdo ꝯclone missiuā. ibi. Sȝ tn̄ si rc̄. Cōclusio p̄ambularis ē. In sensitiuis virib' app̄hensiuis interioribꝰ ponunt aliq̄ ha bitus. q̄ tn̄ in hoie nō sunt ꝑ se habit' (scȝ nō subordinas ti) sȝ annexi habitib' intellectiue partis. Hui' ꝯclonis p' ponit ꝛ pbat p̄mā ptē. scdo scdam. ibi. In hoie tn̄ rc̄. Arguit sic ꝑ p̄ma pte ex auctoritate phi. In memorādo vnū post aliud acq̄rit in memoria ꝑ ꝯsuetudinē habitus qdā ꝯsuetudinalis. q̄ ꝯsuetudo sicut ꝛ ꝟtus ē in moduȝ nature. s. q̄ ad delectabilitatē. licet libere. vt pȝ ifra. q. lviij. ar. iiij. ad p̄mū. Sȝ memoria ē sensus interior. igitur rc̄. Maior est phi. sicut D. deducit. Minor nota de se ex se cūdo de aia. Et patuit ista ps ꝯclonis sup̄. q. l. ar. iiij. ad tertiū. ¶ Et nota ꝙ ꝟtus ē ad vnū. s. in specie morali. sȝ nō necessario. sȝ libere ꝛ cū discretōe. Un̄ ē sil'e de ꝟtute ꝛ natura q̄ ad promptitudinē ꝛ suauitatē. plus q̄ ad deter minatōem. saltē q̄ ad vnū nūero ꝛ necessario. Et ē ꝟtus ad vnū. i. nō ad opposita. s. bonū ꝛ malū. sȝ ad bonū tm̄ et mediū rōis. vn̄ ē ad modū nature rōni ꝯsentanea. qꝛ videlȝ p̄mpte mouet ꝑm dictamē recte rōnis. Sicut na tura mouet p̄mpte in id cui' hȝ inclinatōem Un̄ ꝟtus nō assimilat nature q̄si sit determinata ad vnū ꝛ nō sit ad multa. sȝ qꝛ per modū nature seqt rōem etiā diuersa dic tantē. lȝ nō opposita moralr. vide infra. q. lviij. ar. iiij. ad p̄mū. vide Scotū de ista mate. in. iij. dis. xxxiij. circa finē

Consequēter cum dicit

¶ In hoie tn̄ id qd̄ ex ꝯsuetudine acq̄rit. in me moria ꝛ in alijs virib' sensitiuis app̄hensiuis nō ē habit' ꝑ se. sȝ aliqd annexū habitibꝰ itellectiue par tis. vt supra dictum est. ar. ij. ꝛ supra q. l. arti. iiij. ad tertiū.

¶ Ponit scdam ptē ꝯclonis p̄ambularis. q̄ pbat ex su pradictis. q. l. ar. iiij. ad tertiū. Ille habit' nō ē habit' ꝑ se et p̄ncipal'. q̄ ē p̄paratori' ad aliū supiorē. Sȝ habit' sen suū interioꝝ ē h̄mōi. igit rc̄. Un̄ dictū fuit ꝙ dispō sen suū interioꝝ bona. ē materiale scie ꝛ antecedit vel ꝯsequi tur sciam in intellectu.

¶ Sȝ tn̄ si q̄ sunt habit' in talibꝰ virib' ꝟtutes dici nō p̄nt. ꝟtus eñ ē habit' pfectus. q̄ nō ꝯtingit nisi bonū opari. vn̄ optet ꝙ ꝟtus sit in illa potēa q̄ ē ꝯsummatiua boni opis. cognitio āt veri nō ꝯsuma tur in virib' sensitiuis app̄hensiuis. sed h̄mōi vires sunt q̄si p̄paratorie ad cognitōem intellectiuā.

¶ Hic p̄cedit ad ꝯclonē missiuā quā p' pbat. scdo elicit qddā corollariū. ibi. Et iō in h̄mōi rc̄. Cōclusio missi ua ē. Habit' si q̄ sunt in sensibꝰ interioribꝰ. nō p̄nt dici vir tutes. Et arguit sic ꝑ ista ꝯclone. Uirt' ē in illa potēa q̄ ē ꝯsummatiua boni opis Sȝ cognitio veri q̄ ē op' bonū nō ꝯsumat in app̄hēsiuis sensitiuis. igit id qd̄ ē in eis nō hȝ rōem ꝟtutis. Maior pbat. qꝛ ꝟtus ē habit' pfect'. q̄ nō ꝯtingit nisi bonū opari. Sȝ nō ē pfect' nisi rōe opis pfecti. igit Maior ꝟa. minor pȝ. qꝛ h̄mōi vires sūt p̄para torie ad cognitōeꝫ itellectiuā. igit nō pficiūt rc̄. Deīn ibi

¶ Et ideo in h̄mōi virib' nō sunt ꝟtutes qbꝰ cog noscit veꝝ. sȝ magis in intellectu vel ratōne.

¶ Subinfert corollariū tale. In virib' sensitiuis app̄ hensiuis nō sunt ꝟtutes rc̄. vt in lra. Patȝ. qꝛ intellectus ꝯsumat ꝛ facit pfectam cognitōem rc̄.

¶ Cōfirmat ꝯclo missiua argumēto in ꝯtrarium.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. ꝙ appetitus sensitiuus se hȝ ad volūtatē q̄ ē appetitus rōnis sicut mot' ab eo. et iō opus appetitiue ꝟtutis ꝯsumat in appetitu sensitiuo. ꝛ ꝑpter hoc appetit' sensitiuus ē subiectū ꝟtutis. ꝟtutes aūt sensitiue app̄hensiue magis se ha bent vt mouētes respectu intellect'. eo ꝙ phātasma ta se hn̄t ad aiam intellectiuā. sicut colores ad visuȝ vt dr̄ in. iij. de aia. ꝛ iō opus cognitōis in intellectu terminat. ꝛ ꝑpter h̄ ꟙtutes cognoscitiue sunt in ip̄o intellectu vel rōne. Et ꝑ hoc pȝ solutio ad scdm.

¶ Ad maiorē dr. q illa nō ē pcisa ei. Esto reqratur. Sz etiā iō ē. qz appetit⁹ sensitiuus est ɔsummatiu⁹ boni opis. qz mouet a volūtate ad opus pficiendū i materia passionū. Minor placet. Sz hoc qđ dr nō suffi.cit. qz nō pficiūt bonū opus. sz subseruiūt intellectui. q ab ipis acci pit ⁊ pficit opus pfecte cognitōnis. Vñ negat ɔña. De materia isti⁹ solutōis hz D. sanct. in de veritate. Mate. qnta. q. decīa in fine corpis. Et Capolus in 3°. dis. xxxiij ad qntū. ɔtra pmā ɔclōnē. ⁊ ad tertiū. vide ibidē multa deseruientia p articulo isto ⁊ pcedenti.

¶ Ad scđi assumptū dico pmo. Esto. ita eēt q rō im pediret p vires apphensiuas. tñ hoc interest. qz apphensi ue nō sunt pfectiue boni opis. sicut appetitus sensitiuus. Vñ negat ɔña. Scđo dico extra lrām. q añs vl' assump tum ē falsum. ⁊ eius falsitatē ondit D. san. in de Verita te vbi iam. vbi dr inter cetera pturbata vi sensitiua inte riori de necessitate pturbat intellect⁹. Sicut videm⁹ q le so organo phātasie. de necessitate impedit actio itellect⁹. Sz appetitus sensitiuus nō ē naturalr motiuus volūtas tis. sz ecōuerso. qz appetit⁹ superior mouet inferiorē appe titū. sicut sphera spherā. vt dr. iij. de aia. Et qñcūqz ap petitus inferior pturbet p aliquā passionē ire vl' ɔcupis centie. nō opꝫ q volūtas pturbet. imo hz potentiā repel lendi hmōi pturbatōnem. vt dr Genesis. iij. Subter te erit appetitus tuus. ⁊ tu dominaberis ei⁹. Nec ille. Ex qbꝰ patꝫ. q rō magis ipedit a sensitiuis apphensiuis. qꝫ volūtas ab appetitiuis. tñ ɔñs nō seqtur rōne dicta. qz ṽtus nō arguit ex necessaria conreqsitōne ab alio. sz ex cō summatōe opis. ¶ Nota circa iā dicta q D. san. p. pte. q. lxx. ar. ij. ad tertiū. dr q opinio vniuersal' nō mouet ni si mediante pticulari. Silr appetit⁹ supior mouet me diante inferiori. q vident velle. q superior appetit⁹ etiam necessario coexigat inferiorē. ⁊ p ɔñs ɔtra dicta. ¶ Sed D. in p. p. intelligend⁹ ē nō vlr. ⁊ necessario. sz vt i plu ribꝰ. Ad appetitū eñ etiā supiorē statim pt seq mot⁹ ex teriorꝫ corpis absqꝫ h q appetit⁹ inferior ferat in idē cum appetitu supiori. sm saltē eādē rōem. ⁊ tñ appetit⁹ inferi or pt ferri in qđ fert superior aliq iter sm aliquā aliā ra tionē. qꝫ ferat superior. Et pt ferri in aliqd ordinatum in aliqđ appetibile supioris appetit⁹. Hoc tñ verꝫ ē. q cum appetit⁹ superior ē intēsus. redūdat in appetitū inferiorē. vt patꝫ infra. q. lxxvij. ar. vj. in corpe. Sūmarie g̃ opinio vlis nūqꝫ mouet sine pticulari apphēsione. Supior etiā appetit⁹ vt in plurimū mouet mediāte inferiori. Et hoc D. intēdit in p. p. Potest tñ fieri vt moueat sine iferiori. Et h D. intēdit in de veritate. iō nō ē ɔtrouersia. Et pte rea nullo mō oportꝫ q superior appetat ad qđ inferior af ficiatur. vide supra. q. xxij. ar. iij.

¶ Ad tertiū dōm. q memoria nō ponit ps pru dentie sicut spēs ē ps generis. q̃si ipa memoria sit q dam ṽtus p se. sz qz vnū eoꝝ q reqrunt ad pruden tiam est bonitas memorie. vt sic quodāmodo se ha beat p modum partis integralis.

¶ Maior ṽa. Prudētia ē ṽtus. sz circa pticularia q̃ rū ē sensus. ideo multa q ptinēt ad ptē sensitiuā reqrunt ad pfectū actū prudētie tāqꝫ ptes integ̃les. vt patꝫ 2ª 2ᵉ q. xlviij. et. xlix. Est g̃ memoria ps prudētie. nō subiecti ua. ita q prudētia de ea pdicet essentialr. tāqꝫ de ṽtute. sz ps integral' ad sensuꝫ supdictū. q. lvij. ar. iiij. ad scđm ¶ Ultra. Ergo etiā in memoratiua ē ṽtus. Negat. sz ē act⁹ vl' habit⁹ generat' annexus ṽtuti. vl' deseruiēs ṽtuti. Vñ ne gat qđ infert. ⁊ eadē rōe in aliis interiorbꝰ apphensiuis. ¶ Et nota ṽbū D. in fine solōnis vbi dr. vt sic qdāmō se habeat p modū ptis integral'. dr notanter (qdāmō) ne videat ɔtradicere supdictꝫ. q. lvij. ar. iiij. ad 2ᵐ. vbi nega uit ptes integrales a ṽtute. qz ibi loqbat ppie. hic meta phorice ⁊c. vt patuit ibidē ⁊c.

¶ Utrꝫ volūtas sit subiectū alicui⁹ ṽtutis

AD sextū sic pcedit. Videt q voluntas nō sit subiectū alicui⁹ ṽtutis. Ad id eñ qđ ɔuenit potē ex ipa rōne potē nō req rit aliqs habit⁹. sz de ipa rōe volūtatꝫ cū sit in rōe sm phm in. iij. de aia. ē q tendat in id qđ ē bonū sm rōem. ad qđ ordinat ois ṽtus. qz vnūqđ qꝫ naturalr appetit pprīū bonū. ṽtus eñ ē habit⁹ p modū nature ɔsentaneus rōni. vt Tull⁹ dr i sua rhetorica. g̃ volūtas nō ē subiectū ṽtutꝫ. ¶ P. omis ṽtus aut ē intellectual' aut moral'. vt dr in p° ⁊ scđo ethicoꝝ. sz ṽtus intellectual' ē sicut in subiecto in in tellectu ⁊ rōne. nō at in volūtate ṽtus at moral' ē si cut in subiecto in irascibili ⁊ ɔcupiscibili. q sunt ra tionales p pticipatōem. g̃ nulla ṽtus ē in volūtate sicut in subiecto. ¶ P. oēs act⁹ hūani ad qs ṽtutes ordinant sunt volūtarij. si igit respectu aliqꝝ huma noꝝ actuū sit aliq ṽtus in volūtate. pari rōe respe ctu oim actuū hūanoꝝ erit ṽtus in volūtate. aut g̃ in nulla alia potēa erit aliq ṽtus. aut ad eundē actū ordinabunt due ṽtutes. qđ videt incōueniēs. vo luntas g̃ nō pt eē subiectū ṽtutis. ¶ Sz ɔtra est q maior pfectio reqrit in mouēte q̃ in moto. sz volun tas mouet irascibilē ⁊ ɔcupiscibilē. multo g̃ magis dꝫ eē ṽtus i volūtate q̃ i irascibili ⁊ ɔcupiscibili

¶ Hic vltimo q̃rit de alio subiecto virtutis. s. de po tentia appetitiua intellectiua.

¶ Rñdeo dōm. q cū p habitū pficiat potēa ad agendū. ibi indiget potēa habitu pficiente ad bene agendū. q qdē habit⁹ ē ṽtus vbi ad h nō sufficit p pria ratio potentie. ois aūt potētie ppria ratio attē ditur in ordine ad obiectum

¶ D. breuiter satisfacit q̃sito tali ɔclōne rñsiua (q col ligit ex diuersis ptibꝰ corpis) Volūtas ē subiectū alicu ius ṽtutꝫ. Et indiget aliq ṽtute. nō qdē respectu boni p prij ⁊ pportionati. sz respectu boni excedētis vl' totā spēm vel indiuiduū. Probat ɔclō. ibi (Et respectu illi⁹) Jn diget potēa habitu. vbi ad h nō sufficit ppria rō potē. si āt sufficit nō indiget. Sz rō potē (id ē potēa ex ppria na tura) sufficit ad obiectū pprīū. nō āt ad excedēs pprium obiectū (Subsumit) Sz pprīū obiectū volūtatꝫ hūane ē bonū rōnis volūtati pportionatū. excedēs āt ē bonū di uinū ⁊ bonū alteri⁹. igit ad pprīū bonū nō ē in voluntate habit⁹. sz ad bonū diuinū ⁊ alteri⁹ hois. Hui⁹ rōis D. ponit ⁊ pbat pmo maiorē ⁊ minorē. scđo subsumptū cuꝫ ipa ɔclōne. ibi. Vñ cū sicut ⁊c. Maior patꝫ. qz p ha bitū pficit potēa ad agēdū. g̃ si ipa potēa ex se sufficit. nō opꝫ ponere habitū. si āt nō sufficit opꝫ ponere habitū. Deinde pbat minorē. qz rō potē. i. ipa natura ⁊ essentia potēs (ita q capit p rōe qdditatiua vl' obiectiua) attēdit:

ad obiectũ ⁊ ad ꝓpriũ obiectũ sufficit. nõ ãt ad excedẽs. igit̃ minor pᵃ ꝓba. al's nõ eẽt ꝓpriũ obiectũ Sic eñ audit⁹ de se sufficit ad sonũ. ⁊ visus ad colorẽ. ⁊ ↄcupiscibil' ad bonũ sensibile. ita volũtas ad bonũ ꝓpriũ. Deĩn cũ dr

ar ꝓ. ¶ Unde cũ sicut dictũ ẽ. obiectũ volũtatꝭ sit bonũ rõnis volũtati ꝓportionatũ. q̃ztũ ad h̃ nõ indiget volũtas ṽtute ꝑficiente. s3 si qd̾ bonum ĩmineat hoi volendũ qd̾ excedat ꝓportionẽ volẽtis. siue q̃ztũ ad totã spẽm hũanã. sicut bonũ diuinũ qd̾ trãscẽdit limites hũane nature. siue q̃ztũ ad indiuiduũ. sicut bonũ ꝓximi. ibi volũtas indiget virtute

¶ Subiũgit minorẽ subsumptã. ⁊ ꝑmo ponit duas ptes minoris cũ duab3 ptib3 vltimis ↄclonis misiue Secũdo subiũgit ipam tertiã ptẽ ↄclonis cũ declaratõe. ibi Et iõ hmõi ⁊c̃. Minor ḡ subsumpta intelligit̃ q̃ bonuꝫ volũtati ꝓportionatũ ẽ bonũ ratõis (sc3 volẽti ꝓpriũ) ⁊c̃.

Tunc ibi

¶ Et iõ hmõi ṽtutes q̃ ordinãt affectũ hois in deum vel in proximũ sunt in volũtate sicut in subiecto. vt charitas. iusticia ⁊ hmõi

¶ Dat itelligere ꝑmã ptẽ ↄclonis. Et declarat exemplificãdo. q̃ ṽtutes sint in volũtate. sicut in subiecto. qa charitas respectu boni excedẽtis totã spẽm (sc3 boni diuini) Respectu ãt boni alteri⁹ ĩdiuidui eiusdẽ spẽi. ẽ iusticia cũ sibi annexis. s. religione ⁊c̃. vt pꝫ de magnificẽtia ⁊ liberalitate de qb3 postea videbit̃. q. lvj. ¶ Circa istã conclusionẽ ẽ dubiũ. qꝛ D. h3 q̃ circa ꝓpriũ bonũ nõ ẽ ṽtus in volũtate. Et silr in de ṽtutib3. q. ꝑ. ar. v. circa finẽ dr. q̃ rõe passionũ nõ opꝫ ponere aliquã ṽtutẽ in volũtate. qꝛ bonũ in istis passionib3 ẽ q̃d ſm rõnem. ⁊ ad h̃ naturalr se h3 volũtas ex rõne ipius potẽ. cũ sit ꝓpriũ bonũ volũtatꝭ. S3 hui⁹ oppositũ videt̃. qꝛ ↄtinentia ponit̃ in volũtate respectu passionũ ⁊c̃. ¶ Ad h̃ dr Capolus ꝑmo. q̃ in volũtate causant̃ habit⁹ circa passiones. s3 tñ

An in volũtate sit ṽtus respectu passionũ nõ hñt ꝑfecte nec ꝓprie rõem ṽtutꝭ. qꝛ nõ ↄplete ꝑficiunt appetitum motũ circa passiones. Hec ille. D. ãt dr q̃ non ponit̃ ṽtus ⁊c̃. S3 quicq̃d sit. videt̃ q̃ mens D. sanc. sit. q̃ nec habitũ quẽcũq3 opꝫ ponere ad bonũ ↄstitutuꝫ in passionib3. qꝛ voluntas ipa sufficiat. Et pterea ſm D. sanc. 2ᵃ2ᵉ. q. c. lv. ar. ꝑ. ↄtinentia vt accipit̃ q̃ aliq̃s resistit prauis ↄcupiscẽtijs q̃ in eo vehemẽtes existũt. vt phs loquitur. vij. ethi. h3 aliq̃d de rõne ṽtutꝭ inq̃ztũ rõ firmata ẽ. ↄtra passiones ne ab eis deducat̃. Ubi pꝫ q̃ D. admittit a'lq'ẽ ṽtutẽ in volũtate respectu passionũ. ¶ Et ḡ dr Capol⁹ scdo. q̃ tal' habit⁹ nõ ẽ simplr necessari⁹ ꝓpt ipsam volũtatẽ. s3 forte ꝓpter appetitũ sensitiũ. ne deducat secũ rõem. ſm eñ D. sanc. 2ᵃ2ᵉ sup̄ ar. iij. ad 2ᵐ. Volũtas media ẽ inter rõem ⁊ ↄcupiscibilẽ. ⁊ pt ab vtroq3 moueri. in eo ãt q̃ ẽ ↄtinẽs mouet̃ a rõe. In eo ãt q̃ ẽ incõtinens mouet̃ a ↄcupiscibili. iõ ↄtinẽtia pt attribui rõni sicut ꝑmo mouẽti ⁊ incõtinẽtia ↄcupiscibili. q̃uis vtrũq3 ptineat ad volũtatẽ sicut ꝓpriũ subiectũ. Et q̃ videt̃ q̃ ↄtinẽtia sit necessaria ꝓpter appetitũ sensitiũ. ne trahat secũ rõem. ¶ Posset tertio dici post D. sanc. vbi iã 2ᵃ2ᵉ ad ꝑ. qꝛ D. in de ṽtutib3. ⁊ hic dr. q̃ volũtas naturalr se h3 ad bonũ. qd̾ ẽ in passionib3 p rõem ↄstitutũ Nec ad h̃ opꝫ ponere ṽtutẽ vel habitũ in volũtate. ⁊ h̃ veꝝ ẽ. S3 p h̃ nõ excludit̃ q̃n ad malũ rõnis vitandũ qd̾ ẽ in passionib3 inordinatꝭ. ⁊ ad huic resistendũ opꝫ ponere habitũ in volũtate ne trahat̃ a prauis ↄcupiscẽtijs in malũ.

et ad deserendũ rõnem. Un̄ h3 D. ibidẽ. Cõtinentia h3 materiã ↄcupiscẽtias delectationũ tact⁹. nõ sicut qs moderat̃ qd̾ ptinet ad tẽperantiã. q̃ ẽ in ↄcupiscibili. S3 est circa eas q̃si eis resistẽs. Un̄ opꝫ q̃ sit in alia vi. qꝛ resistentia ẽ alterius ad alterũ. Hec ille. Ubi habet̃ q̃ ↄtinentia nõ ordinat̃ ad bonũ rõnis. s3 ad malo resistendũ Stat ḡ dictũ D. san. q̃ in volũtate q̃ ad bonũ rõnis ꝓportionatũ nõ ponit̃ aliq̃ ṽtus. vel etiã habit⁹ in volũtate. tñ q̃ ad vehemens malũ vitandũ ponit̃ aliq̃s habitus aliq̃liter ṽtuosus. put ṽtus accipit̃ p q̃libet pncipio laudabiliũ operũ ⁊c̃. ¶ De his postq̃ ea notauerã inueni Henricũ qdlibeto. iiij. q. xij. ↄformiter loquentẽ q̃ dr. Satis ꝓbabile ẽ in volũtate eẽ aliq̃s habit⁹. etiã respectu passionũ sensitiuaꝝ ad resistendũ tractui appetit⁹ sensitiui. S3 tales habit⁹ sunt circa passiones appetit⁹ sensitiui. qꝛ sunt ad resistendũ tractui eaꝝ. Nec hñt rõem ꝑfecta ṽtutis. cũ nõ tollat difficultatẽ in opando. Hec ille. Patꝫ igit̃. q̃ ad bonũ ꝓpriũ nõ ponit̃ ṽtus in volũtate. ſm se. s3 solũ ꝓpter appetitũ sensitiũ. rõne cui⁹ hõ patitur difficultatẽ in ꝓprio bono. Et ponit̃ in volũtate. ne trahatur ad malũ ↄtra rõem. Quare habitus volũtatꝭ circa passiones nõ ẽ ad bonũ volũtatis. s3 ad malũ rõis vitandũ. vt veꝝ sit. q̃ volũtas ſm se nõ h3 difficultatẽ ad proprĩũ bonũ. s3 sensualitas q̃ ne rõnem trahat ad bonũ sensuale qd̾ nõ ẽ bonũ hois vt sic ponit̃ habit⁹ in volũtate. ¶ Nota p maiori intellectu huius articuli Henricũ. vbi iam. vbi notat q̃ in bonis ꝓprijs hõ nõ patit̃ difficultatem. nisi ſm q̃ hñt rõem discõuenientis ad ꝓpm met. Et hoc tñ ꝓpter sensualitatẽ. aliq̃ eñ bona hoi ſm intellectũ discõueniunt sensualitati. iõ respectu taliũ ponit̃ ṽtus in appetitu sensitiuo. nõ volũtate. S3 q̃ztũ ad ea q̃ sunt ad alterũ. nõ solũ ẽ difficultas ꝓpter appetitũ sensitiuũ. imo q̃ztũ ad ea q̃ transcendũt appetitũ sensitiũ. sicut in honoribus obediencia ⁊ silib3. Un̄ subtrahere sibi aliq̃d vt impendat alteri. iportat specialẽ difficultatẽ. Ideo in talib3 inuenit̃ difficultas repugnãs bono rõnis. Et qꝛ tal' difficultas puenit pncipalr ex pte volũtis. q̃ magꝭ pna ẽ ad volendũ bonũ ꝓpriũ magꝭ q̃3 alienũ (vbi etiã ẽ bonũ ꝓprium honestũ) tñ cũ aliq̃ i malo rõne subtractõis p̄dicte. iõ ṽtutes tollẽtes difficultatẽ circa bona rõnis p̄dicta ponẽda sunt in volũtate. ita q̃ formet̃ rõ sic. In illo appetitu sunt ponẽde virtutes. ex pte cuius puenit difficultas in bono rõnis circa materiã moralẽ. S3 volũtas ẽ hmõi q̃ztum ad ea q̃ sunt hois ad alteꝝ ꝓpter pniutatē ad bonũ ꝓprium. Cui⁹ signũ ẽ. q̃ null⁹ vellet sibi miseriã lic3 possit ⁊ frequẽter velit miseriã alteri ⁊c̃.

Argumẽtũ in cõtrariũ

Aliq̃'lr verificat ↄclusionẽ. ¶ S3 nota circa hoc argumẽtum. q̃ nõ ẽ vndeq̃q3 purũ. qꝛ ↄcluderet q̃ respectu q̃rũcũq3 ẽ habit⁹ in irascibili ⁊ ↄcupiscibili. q̃ etiã sit virtus in voluntate. Un̄ ad hanc rõnem D. in de virtutib3 vbi supra. ꝑmo loco adducit ↄtra veritatem ⁊ soluit. Argumentoꝝ eñ in contrarium nõ reqritur omnimoda veritas. vnde moderanda est ratio ista. Et dicatur ad maiorem. q̃ requirit̃ maior perfectio in mouente q̃3 in moto. Sed non oportet illam perfectiõnem esse habitualem ⁊ superadditam. Potest eñ eẽ ex ratiõe potẽ. quãdo motus ẽ respectu ꝓportionati ipi mouẽti. S3 veꝝ ẽ q̃n mouens moueret etiã ad excedẽs ꝓpriã ṽtutẽ. tũc eñ opꝫ ꝑfectiõem eẽ supadditã. ⁊ q̃nq3 habitualẽ Ad minorẽ. dico q̃ voluntas mouet irascibilẽ ⁊ ↄcupiscibilẽ ad bonũ rõnis. ꝓpriũ vel

lenti. ad qđ sufficit natura volūtatꝫ cū iudicio rōis. Nec volūtas de se patiť vel hʒ ad h volendū aliquā difficultatē. Cōcupiscibiľ āt ⁊ irascibiľ nō sufficiūt. qꝛ ſm se sunt in ꝯtrariū rōis. Quare eis oportet supaddere habitꝰ. nō volūtati. Vn̄ D. vtiť ista rōne tāq̄ pbabili. ⁊ magis ꝑ ꝯclonē. q̄ ꝑpter ꝑmissas. Nā qđ infert verū ē. ꝙ in volūtate oportet ponere aliquē habitū. ſʒ nō respectu eoꝝ. Nec ꝑpter candē rōem ob quā poniť habitꝰ in ꝯcupiscibili ⁊c. Quare argumentū hoc ꝓcedit ſm ꝓportionabilitatē. qꝛ sicut in irascibili ⁊ ꝯcupiscibili poniť ꝟtus q̄ ad excedētia ita in volūtate. Sʒ vt iacet arguit. ꝙ respectu eiusdē sit ꝟtus in volūtate. ad qđ in ꝯcupiscibili. qđ nō valet. Vn̄ dr̄ D. ad hāc rōem in de ꝟtutibꝫ. Ad impandū sufficit volūtati iudiciū rōis. Nā volūtas appetit naturaľr qđ ē bonū ſm rōem (supple bonū ꝓpriū) sicut ꝯcupiscibiľ ſm sensum. Et de ista materia aliq̄d dictū fuit sup. q. l. ar. v.

¶ Nota ꝙ Scotus in 3° dis. xxxiij. nō attendēs sufficientiā volūtatis hūane ad bonū rōnis ꝓpriū in passionibus ꝯstituendū. neq̄ ꝙ volūtas rōnalis nō ē ꝯsummatiua opeꝝ ꝟtutū existentiū circa passiones. Jā dicta i isto articulo ⁊ q̄rto huiꝰ q̄stionis ꝯtrariū sensit. ponens ꝟtutes morales circa passiones (q̄s Aristoteles dr̄ eē irrōnaliū ptiū) in appetitu rōnali. s. volūtate ꝑncipaľr. ⁊ scđario in appetitu sensitiuo. Cuiꝰ oppositū nos dicimꝰ. videlʒ ꝙ sunt ꝑncipaľr in irascibili ⁊ ꝯcupiscibili. Esto aliq̄s habitus nō habētes rōem ꝑfecte ꝟtutꝫ ponamꝰ in voluntate ne ꝑpter vehementiā passionis a bono rōnis recedat. vt pʒ de ꝯtinētia ⁊ ꝑseuerātia. de q̄bꝫ infra. q. lviij. ar. iij. ad 2m. Quā parū āt faciant rōnes Scoti. vide in Capolo in 3° dis. xxxiij. in solutōnibꝫ argumentoꝝ Scoti ꝯtra ꝑmā ꝯclonem. Supponūt āt argumenta Scoti. ꝙ volūtas sit adeo indeterminata respectu opationū circa passiones sicut intellectꝰ ad intelligendū res. Qđ q̄dem ad hūc sensum admitti posset. ꝙ volūtas nō ē determiata de se. qꝛ cū ea ꝯcurrit noticia obiecti. Si āt intelligit ꝙ nō sit determiata .i. nō sufficiēs. vt velit ea q̄ sunt ꝟtutꝫ ꝯcurrēte noticia falsum assumit. nec ꝓbat. Et hic oppositū cēnsum ē. qꝛ ipa ex se determiata ē in rōne sufficientꝫ ꝑncipij in ordine suo. ꝟtus aūt poniť in appetitu ꝑpter eiꝰ insufficientiā. ⁊ nō ꝑpter determinatōem specificatiuā ſʒ effectiuam. Argumentū q̄cq̄ de statu innocētie nihil facit ꝯtra Doc. sanc. qꝛ ipe ponit ꝑ. ꝑ. q. xcv. ar. iij. ad ꝑm. ꝙ in hoīe in isto statu fuerūt ꝟtutes circa passiōes moderādas. ⁊ ꝙ ꝑ accn̄s ē. ꝙ passiones sint supabundātes. Sʒ tales virtutes ponunť ꝑpter defectū ptis sensitiue appetitiue q̄ de se pateretť difficultatē nō sic volūtas. Preterea. quasdā rōes obijcit q̄ ꝓcedūt ex malo intellectu D. sanc. cū dr̄ ꝙ voluntas sit boni simpľr. Capiť tm̄ simpľr vt distinguiť ꝯtra tale vľ tale bonū. Nō tn̄ vult Doc. sanc. ꝙ in q̄dcūq̄ possit ferri sine habitu supaddito ſm se in bonū ꝓpriū ꝯnaturale. Multa alia Scoti ꝓcedūt ex prauo itellectu D. sanc. vt pʒ intuenti ⁊c. ¶ Et nota Scotū ibidē i solutōe scđa vnius argumeti. vbi dr̄. ꝙ in angeľ nō ē ponēda moraľ ꝟtus circa passiones. qꝛ angelo nō est difficile tēdere in bonū alicuiꝰ hoīs bn̄ circūstantionatū in materia passionis. Incidit tm̄ in laqueū quē tetēdit. qꝛ dicā et ego post D. sanc. ꝙ volūtati rōnali hoīs nō est difficile se bn̄ habere ex pte sui. nec ad efficaciter digendū in materia passionū. ſʒ tota difficultas ē ꝑpter appetitū sensitiuū. Quare seq̄ť. ꝙ cū ꝟtus moraľ ponenda sit in eo. ex cuiꝰ pte ē difficultas. seq̄ť ꝙ ꝟtus moraľ ē ꝑncipaľr i appetitu sensitiuo. vt pʒ ex aū dictꝫ. Quare Scotꝰ veritate

Scotus nō euadit laq̄ueum suū

vitat ꝑter intentū ad fundamētū D. san. ꝯfugit. Jdē eñ ē dicere in volūtate poniť habitꝰ. ne sensualitati inordinate ꝯdelecteť. vt dr̄ Scotus. Et in volūtate poniť habitꝰ ne sequať tractū sensualitatꝫ. vt dr̄ D. sanc. Sʒ h nō est ꝑpter difficultatē volūtatꝫ ad bonū rōis ſm se. Sʒ est vt volūtas nō ꝯsentiat in malū. Quia igiť ꝟtus moraľ poniť in poña q̄ hʒ difficultatē ad bonū rōnis in passionibꝫ (et hec ē sensitiua. nō rōnalis appetitiua) iō seq̄ť qđ Aristoteles ⁊ D. sanc. dicūt ꝙ ꝟtus moraľ circa passiones ⁊ bonū in passionibꝫ ꝯstituendū. ꝯsummatiue est in appetitu sensitiuo. nō intellectiuo. in q̄ poniť habitꝰ tm̄. ne trahať a sensualitate in malū qđ ē ꝯtra rōem. Quare nō sequit vt Scotus intēdit. ꝙ qꝛ volūtas nata ē ꝯdelectari sensualitati. Jō ſm se patiť difficultatē ad bonū. Sʒ ꝙ eget cōfirmatōe ꝯtra vehementē tractū sensualitatꝫ in malū.

¶ Ad ꝑmū ḡ dđm. ꝙ rō illa hʒ locū de virtute q̄ ordinat ad bonū ꝓpriū ipius volentis. sicut temperantia ⁊ fortitudo q̄ sunt circa passiones humanas et alia hmōi. vt ex dictis patʒ — In corpore

¶ Maior ē ꝟa. ⁊ fundamētū ꝓbatōis ꝯclonis. Et eā exponit D. cercie in de ꝟtutibꝫ. q. ꝑ. ar. v. Sicut auditus nō reqrit habitū ad sonū. nec ꝯcupiscibiľ ad bonū delectabile absolute ⁊c. Minor ꝟa. de rōe volūtatꝫ ē. ꝙ tendat in bonū rōnis ꝓpriū qđ ē ꝓportionatū. ſʒ de rōe volūtatis nō ē ꝙ tēdat in bonū excedēs suppositū prompte et sufficiēter habētis volūtatē. Sʒ iuxta articulū ꝑmū. q̄stionis decie. vult naturaľr ea. q̄ ꝯueniūt naturaľr volēti ⁊ oībꝫ potētijs alijs. ⁊ vult naturaľr ꝑfectiōes eis ꝯuenientes naturales. Vltra. ḡ volūtas nō ē subiectū ꝟtutꝫ. Vetū q̄ sit respectu boni ꝓportionati ⁊ ꝯnaturaľ. Tn̄ ē subiectū ꝟtutꝫ respectu boni excedētis. Vn̄ respectu boni naturaľ ⁊ ꝓprij nō ē habitꝰ in volūtate. sicut est fortitudo ⁊ temperātia. ſʒ sunt in ꝯcupiscibili ⁊ irascibili ⁊c. Et ꝓbat hec rō ꝑmā pte ꝯclonis. vľ ꝑmā limitatōem ⁊c.

¶ Ad scđm dđm. ꝙ rōnale ꝑ pticipatōem nō solum ē irascibiľ ⁊ ꝯcupiscibiľ. ſʒ oīno. i. vľiter appetitiuū. vt dr̄ in ꝑmo ethicoꝝ. sub appetitiuo aūt ꝯprehendiť volūtas. ⁊ iō si q̄ ꝟtus ē in volūtate. erit moralis. nisi sit theologica. vt infra patebit. — q. lxij.

¶ Maiorē oportet glosare. Oīs ꝟtus naturaľ ē intellectuaľ aut moraľ. Sʒ daľ adhuc aliud genꝰ ꝟtutū. non ꝯprehensum sub ista diuisione phi. puta ꝟtutꝫ theologice. inter q̄s theologicas due sunt i volūtate. sicut spes ⁊ charitas. de q̄bꝫ phs nihil nouit. Jō maior ē ꝟa apud phm. ſʒ nō apud theologū. Ad minorē scđa ps negaľ. scʒ ꝙ ꝟtus moraľ sit tm̄ in irascibili ⁊ ꝯcupiscibili. imo aliq̄ est in volūtate. s. iustitia. Ad ꝓbatōnem dico. ꝙ sub rōnali ꝑ pticipatōem etiā ꝯprehendiť volūtas. q̄ ⁊ si ptineat ad ptē intellectiuā ⁊ ad rōem ſm ꝙ accipiť ꝓ potētijs inorganicis. vt hʒ D. in de veritate. mate. xv. ar. ꝑ. ad. xꝑm. Nō tn̄ ē ipa rō. i. poña itellectiua. ſʒ ipam pticipat. ⁊ ab ea dirigiť ⁊ moueť. Quare negaľ ꝯn̄a. qꝛ ibi ē iustitia inter morales naturales. ⁊ ē spes ⁊ charitas inter theologicas. q̄ nō ꝯprehenduntť sub ista diuisione ⁊c.

¶ Ad tertiū dđm. ꝙ q̄dā ꝟtutes ordinanť ad bonum passionis moderate qđ ē ꝓpriū huiꝰ vľ illius hoīs. ⁊ in talibꝫ nō ē necessariū ꝙ sit aliq̄ ꝟtus i voluntate. cum ad hoc sufficiat natura potentie. vt dictum est. sed hoc solum necessariū est in illis virtutibus que ordinanť ad aliquod bonū extrinsecū. — In corpore

¶ Ad maiorē. oēs act⁹ humani ad quos ordinan
tur v̄tutes sunt volūtarij. Dico q̄ sunt voluntarij. ita q̄
sunt a volūtate eliciti vel iperati Et dico vlteri⁹ q̄ ad im
peratos q̄ sunt viriū inferioꝝ (scȝ irascibilis ꝛ ꝯcupiscibi
lis) nō opꝫ ponere habitū in voluntate. cū de se sufficiat
cū rōne sibi affini ꝛ ꝯiūcta. vt patuit. sed ad elicitos re
spectu boni excedētis. ponit̄ v̄tus in volūtate. eo q̄ non
sufficiat. ꝛ sic ꝯsummatiua taliū actuū Ultra. Si igit̄
ꝛc̄. Negat̄ ista. q2 nō oēs eq̄liter se hn̄t ad volūtatē. aliq̄
eñ sunt iperati q̄ ꝑficiūtur ꝑ aliā poñam ad q̄s nō opꝫ
ponere v̄tutē in volūtate. Alij aūt sunt imediate volūta
tis ad q̄s s᷑m se nō sufficit Ultra. aut ḡ in nulla alia po
tentia erit virtus. Dico q̄ imo in alia est virtus sicut for
titudo. tēperātia in irascibili ꝛ ꝯcupiscibili Nec seq̄tur q̄
ad eūdē actū ordinent̄ due v̄tutes. q2 ad actū iꝑatū or/
dinat̄ virt⁹ inferioris poñe ꝛ in volūtate null⁹ est habit⁹
ad talē actū. ꝛ ad actū elicitū ordinat̄ sola v̄tus (saltē ꝑ/
fectiue) q̄ est in volūtate. Dico p̄terea. q̄ nō est incōueni
ens q̄ ad vnū actū ordinentur diuerse v̄tutes in diuerso
genere. vt patuit ar. ij. Sed verū est q̄ plures v̄tutes nō
ꝑficiūt elicitiue in eadē poña eūdē actū. sed in ꝓposito nō
ordināntur plures v̄tutes ad vnū actū. sed plures poñe.
quarū superior scȝ volūtas imperat sine v̄tute. sȝ ex natu/
rali ꝑfectiōe potētiali. Inferior aūt elicit ꝛ ꝑficit actū cum
v̄tute supaddita. q2 de se nō sufficit. Et si in v̄tute superio
ri cēt aliq̄s habit⁹ (vt videt̄ Capholo. scȝ ꝯtinētia. q̄ ordi/
ne nature p̄cedit tēperātiā in ꝯcupiscibili) nō tñ hȝ rōnē
virtutis ꝑfecte. q2 nō ꝯsummat vel elicit actū virtuosū
in materia passionū. ꝛ ḡ nō ordinant̄ due v̄tutes ad eū/
dē actū in eodē ordine. Uez est q̄ charitas est in volūta
te. ꝛ ꝑficit ipam imediate ad imperādū ꝛ mouēdū alias
vires. sed in alijs viribꝫ sunt v̄tutes q̄ ordināt̄ ad execu
tionē ꝛ ad alios act⁹. vt pꝫ in v̄tutibꝫ de charitate. q. v.
ita q̄ nūq̄ due virtutes ordināt̄ ad vnū actū imediate.
et in eodē ordine. Uerū est etiā q̄ vn⁹ habit⁹ ꝛ vna v̄t⁹
possit ordinari ad vnū actū ꝯpletū. vt patuit ar. v. de ha
bitu q̄ est in p̄te sensitiua interiori. sȝ nō ordināntur eodē
mō. q2 habit⁹ ꝑtis sensitiue ordinat̄ dispositiue ꝛ remote
ad actū intellect⁹. Uirt⁹ v̄o intellectualis imediate ꝛ ꝑfe
ctiue ꝛc̄. D. san. aliq̄ hoꝝ tāgit in solone. volēs q̄ in vo/
lūtate nō est virt⁹ ad bonū passionis. id ē debitū actū. et
bene se habere s᷑m rōnem in materia passionis. sed in sen
sualitate. quare nō ordināntur due virtutes ad vnū actū
sed ad bonū excedēs est virt⁹ in volūtate. ꝛ nec sic sunt
due virtutes ad vnū actū. q̄re argumētū nihil ꝓbat

L ¶ Questio. lvij. de distinctiōe v̄tutū intellectualiū

Deinde ꝯsiderādū est de distinctiōe v̄tutū
Et p̄mo q̄ntū ad virtutes intellectuales
Scd̄o q̄ntū ad morales. Tertio q̄ntū ad
theologicas. Circa p̄mū q̄runt̄ sex. Pri
mo vtꝝ habit⁹ intellectuales speculatiui sint v̄tutes
Scd̄o vtꝝ sint tres. scȝ sapientia. sciā. ꝛ intellectus.
Tertio vtꝝ habit⁹ intellectualis q̄ est ars sit virtus
Quarto vtꝝ prudentia sit virtus distincta ab arte.
Quinto vtꝝ prudētia sit virt⁹ necāria homini. Se
xto vtrum eubulia. synesis. ꝛ gnomin sint virtutes
adiuncte prudentie

¶ Patuit ordo q̄stione p̄cedēti. ꝛ agit̄ igit̄ de v̄tutibꝫ
distincte. ꝛ p̄mo de intellectualibꝫ. Scd̄o de moralibus.
Tertio de theologicis. Quia cū intellectuales ꝛ mora/
les aliq̄ naturales sunt. ideo notiores q̄ ad nos theolo/
gicis. et intellectualis (saltē aliq̄) scȝ prudētia p̄ncipiū est
moraliū. ideo pꝫ ordo. Et diuidit̄ ista q̄stio i duas p̄tes
Primo inq̄rit̄ distinctio intellectualiū. q̄ ꝑtinet ad intelle
ctū speculatiuū. Scd̄o inq̄rit̄ distinctio ꝑtinētiū ad intel/
lectū practicū in tertio articulo. Circa primū inq̄rit̄ q̄ñ
habit⁹ speculatiui habeāt rōnem virtutū. Scd̄o inq̄ritur
numer⁹ ꝛ distinctio hmōi virtutū ibi. sequēti

¶ Utꝝ hit⁹ intellectuales speculatiui sint v̄tutes

Ad p̄mū sic p̄cedit̄. Uidet̄ q̄ habit⁹ intel/
lectuales speculatiui nō sint v̄tutes. v̄tus
eñ est habit⁹ opatiu⁹. vt supra dictū est q. lv. ar. ij
sȝ habit⁹ speculatiui nō sunt opatiui. di/
stinguit̄ eñ speculatiuū a practico. i. opatiuo. ḡ ha/
bit⁹ intellectuales speculatiui nō sunt v̄tutes. ¶ P̄.
virt⁹ est eoꝝ ꝑ q̄ fit hō felix siue beat⁹. eo q̄ felicitas
est v̄tutis p̄miū. vt dr̄ in p̄mo ethicoꝝ. sȝ habit⁹ in/
tellectuales nō ꝯsiderāt act⁹ hūanos aut alia bona
hūana ꝑ q̄ hō beatitudinē adipiscit̄. sȝ magis res na
turales ꝛ diuinas. ḡ hmōi habit⁹ virtutes dici nō
p̄nt. ¶ P̄. sciā est habit⁹ speculatiu⁹. sȝ sciā ꝛ v̄tus di
stinguūt̄ sicut diuersa genera nō subalternatim po/
sita. vt pꝫ ꝑ p̄hm in. iiij. topicoꝝ. ḡ habit⁹ speculati/
ui nō sunt virtutes. ¶ Sȝ ꝯtra. soli habit⁹ speculati
ui ꝯsiderāt necāria q̄ ipossibile est aliter se habere. sȝ
p̄hus ponit in. vi. ethi. quascūq̄ virtutes intellectu
ales in p̄te aīe q̄ ꝯsiderat necāria. q̄ nō p̄nt aliter se
habere. ḡ habit⁹ intellectuales speculatiui sūt v̄tutes

¶ Hic p̄mo inq̄rit̄ q̄ñ intellectuales hitus speculati/
ui habeāt rōnem v̄tutis. vel sint virtutes

¶ Rn̄deo dd̄m. q̄ cū ois v̄t⁹ dicat̄ in ordine ad
bonū. sicut supra dictū ē. duplici rōne aliq̄s habit⁹
dr̄ v̄t⁹. vt supra dictū est. Uno mō q2 facit faculta/ q. lv. ar. iij.
tē bene operandi. Alio mō q2 cum facultate facit eti q. lvi. ar. iij.
am vsum bonum

¶ In corpe r̄ndet s᷑m vnā distinctiōē bimēbrē. quā
ponit in p̄ncipio. Deinde subiūgat vnā ꝯclōnē bimēbrē
corr̄ndentē. ibi. Et hoc sicut ꝛc̄. Resumit ḡ distinctiōem
supra habitā. q. lvi. ar. iij. q̄ aliq̄s hit⁹ dr̄ v̄tus duplici rō
ne. Et rōnem distinctiōnis annectit ex. q. lv. ar. iij. q2 v̄t⁹
ordinat̄ ad bonū (scȝ actū q̄ est finis) sȝ habit⁹ hȝ dupli
cem habitudinē ad bonū. vel q2 facit facultatē bene ope
rādi. Alio mō q2 cū hoc facit vsum bonū ꝛc̄.

¶ Et hoc sicut supra dictū ē. ꝑtinet solū ad illos q. lvi. ar. iij.
habit⁹ q̄ respiciūt p̄tē appetitiuā. eo q̄ vis appetiti/
ua aīe est q̄ facit vti oībꝫ potētijs ꝛ habitibꝫ Cū igit̄
hit⁹ intellectuales speculatiui nō ꝑficiāt p̄tē appeti/
tiuā. nec aliq̄ mō ipam respiciāt. sȝ solū intellectiuā

¶ Hic ꝯñter p̄cedit ad ꝯclōnē. p̄mo ꝓbās ipam. se/
cūdo elicit aliq̄ corollaria. ibi. Et ideo virtus ꝛc̄. Cōclo
nisiua est. habit⁹ intellectuales speculatiui sunt ꝛ p̄nt di/
ci v̄tutes. q2 faciūt facultatē bone opatiōis. i. s᷑m q̄d. non
aūt simplr̄. q̄si facietes vsum bonū. Hui⁹ ꝯclōnis p̄. p̄
mo ꝓbat scd̄am p̄tē. Scd̄o ponit ꝛ ꝓbat p̄mā p̄tem. ibi
P̄nt q̄dē dici ꝛc̄. Scd̄o scd̄am p̄tē cū ꝯfirmatōe. ꝓbatio
nis eius. ibi Nō tñ dicūt̄ ꝛc̄. Probat̄ ḡ scd̄a ps ꝯclōnis

sic. Illi habit⁹ faciūt vsum bonū ꝛ sunt ꝟtutes simplr. q̄ ptinēt vel respiciūt ptē appetitiuā ꝛ nō intellectiuā; tm̄. sꝫ habit⁹ speculatiui intellectuales nō ꝑficiūt ptē appetitiuā nec aliq̄ mō ipam respiciūt. sꝫ intellectiuam. ḡ seqꝑ ꝯclo q̄ ad scdaꝫ ptē. Maioꝛ pbaꝑ. qꝛ vis appetitiua aic est q̄ facit vti oibꝫ potētijs ꝛ habitibꝫ. ḡ seqꝑ maioꝛ q̄ ad pimam partem. Consequēter cū dr

¶ Possunt qdem dici virtutes inq̄tū faciunt facultatē bone operatōis. q̄ est ꝯsideratio veri. h̄ em̄ est bonum opus intellectus

¶ Subiūgit pimā ptē ꝯclōnis. q̄ pbaꝑ sic breuiter. qꝛ faciūt facultatē ꝯsiderādi veꝝ. sꝫ ꝯsideratio veri est bona opatio. ḡ ꝛc. Cōsequēter cū dr

¶ Nō tn̄ dicūꝑ ꝟtutes scdo mō. q̄si faciētes bene vti potētia seu habitu. Ex hoc em̄ q aliq̄s hꝫ habitū; scie speculatiue nō inclinaꝑ ad vtēdū. sꝫ fit potēs speculari verū in his quoꝝ hꝫ sciam. sꝫ q vtatur sciētia habita hoc est mouente volūtate.

¶ Annectit scdam ptē ꝯclōnis. ꝛ ꝯfirmaꝑ pbatio eiꝰ supra habita q̄ ad maioꝛē sic. Ex h̄ em̄ q aliq̄s hꝫ hitū; scie speculatiue nō inclinaꝑ ad vtendū. sꝫ fit potēs speculari veꝝ. sꝫ q vtaꝑ sciā habita hoc est mouēte volūtate. ḡ maioꝛ vera q̄ ad ambas ptes. Aña pꝫ ex dictis sup̄ ex pbatōe maioꝛis p̄cedētis rōnis Deīn cū dr

¶ Et iō virtꝰ q̄ ꝑficit volūtatē vt charitas vl' iusticia. facit etiā bn̄ vti hmōi speculatiuis habitibꝫ.

¶ Elicit ex iā dictis duo corollaria. Scdm ibi Et fm hoc etiā ꝛc. Corollariū pimū est. ꝟtus q̄ ꝑficit volūtatē; vt charitas vel iusticia facit etiā bn̄ vti habitibꝫ speculatiuis. pbaꝑ. qꝛ q q̄s vtaꝑ talibꝫ hitibꝫ est mouēte volūtate. sꝫ volūtas mouet p tales habitꝰ q̄ sunt in ea. qꝛ charitas nō est ociosa. ꝛ iusticia tribuit ꝛ operaꝑ ad vnūquēq; qđ debet. ḡ ꝛc. Tūc ibi.

¶ Et fm hoc etiā in actibꝫ hoꝝ habituū pt ēē meritū si ex charitate fiāt. sicut Grego. dr in. vij. moralium q ꝯtēplatiua est maioꝛis meriti q̄ʒ actiua.

¶ Est scdm corollariū tale sequēs ex p̄cedēti. Actꝰ habituū speculatiuoꝝ pt ēē meritū. pbaꝑ ex iaꝫ dictis. qꝛ ois actꝰ pcedēs ex charitate est meritū. sꝫ actꝰ tales pñt pcedere ex charitate. ḡ ꝛc. Maioꝛ relinqꝑ nota. Minoꝛ pꝫ ex corollario p̄cedēti. qꝛ pcedūt ex volūtate mouēte. sꝫ talis pt mouere. ꝛ p̄sertim mouet informata charitate. ḡ ꝛc. Et pbaꝑ etiā istud corollariū auctoritate bti Grego. vij. moraliū. q ꝯtēplatiua est maioꝛis meriti q̄ʒ actiua. De isto vltimo qūo vita ꝯtēplatiua sit maioꝛis meriti. vide 2ᵃ2ᵉ. q. clxxxij. ar. ij. qꝛ ptinet directe ad dilectōem dei q p̄termissis oibꝫ q̄ ad hāc vitā ꝑtinēt soli diuine ꝯtēplationi vacare delectaꝑ. Vn̄ arguit magnā charitatē. ex q̄ pcedit magnū meritū (scꝫ pimū cētralis) Req̄rit em̄ vita ꝯtēplatiua ꝟtutes morales. ꝛ sic pꝑter finē charitatis. ex q̄ cētrale ꝯsistit in intellectu. Vn̄ nō q̄libet speculatio ē vite ꝯtēplatiue. Preterea iuxta supra dicta. q. iij. ar. ij. ad q̄rtū. ꝯtēplatio magis accedit ad rōnē btitudinis cū versat circa optimū. ꝛ possit etiā p hoc statu magis ꝯtinuari.

¶ Arguiᵗᵘʳ in ꝯtrariū p pima pte ꝯclōnis est

¶ Ad pimū ḡ dōm. q duplex est opꝰ. scꝫ exteriꝰ ꝛ interiꝰ. Practicū ḡ vel opatiuū qđ diuidiꝑ ꝯtra speculatiuū sumiꝑ ab ope exteriori ad qđ nō hꝫ ordinē habitꝰ speculatiuꝰ. sꝫ tn̄ hꝫ ordinē ad interiꝰ opꝰ intellectꝰ. qđ ē speculari veꝝ. ꝛ fm h̄ est hitꝰ opatiuus.

¶ Ad maioꝛē. virtꝰ est habitꝰ opatiuꝰ. ita q operatiuū capiꝑ extēse vel p ope interioꝛi intellectꝰ. vel ope exteriori Minoꝛ negaꝑ. imo habitꝰ speculatiui sunt opatiui. qꝛ ꝯtēplatiui. q̄ ꝯtēplatio est vniq; opꝰ intellectꝰ. Ad pbatiōeꝫ. distinguiꝑ em̄ speculatiuū a practico. i. opatiuo Illiꝰ pbatōis pimā ptē ꝯcedo. qꝛ speculatiuū distinguiꝑ a practico. sꝫ illud. id est. nego. si intelligiꝑ de opatiuo in coi q̄si speculatiuū nullo mō sit opatiuū. sed distinguitur ab opatiuo ope exteriori. nō ab opatiuo opis intrinseci intellectꝰ. Vn̄ negaꝑ ꝯña q nullo mō sint ꝟtutes. Nota q ista solō multa iplicat. Pꝛimo de distinctōne habitus speculatiui ꝛ practici. Scdo an actꝰ intellectꝰ possit dici praxis. ꝛ ab ipo habitꝰ practicꝰ. qꝛ habeꝑ q nō. Vbi respondeꝑ dictū Grauadei. vt infra patebit arti. iij. ad. iijᵐ. De istis oibꝫ materiā pfundare nimis lōgū eēt. ꝛ est tm̄ incidētale. Solū hoc opꝫ aduertere q p opꝰ exteriꝰ. qđ scꝫ est praxis cētnalr ꝛ a q̄ habitꝰ dr practicꝰ denoiatiue nō est exteriꝰ solū q trāsit in materiā exterioꝛē. ꝛ est factio. Sꝫ p exteriꝰ opꝰ intelligiꝑ ois actio alteriꝰ potētie cadens sub ꝯsilio ꝛ electōe directa a noticia practica imediate. Opꝫ em̄ hic notare qꝛ Capolꝰ in plogo pimi. q. ij. ꝯclōne qrta. fundās se in d. scrō. 2ᵃ2ᵉ. q. xlvij. ar. ij. ad. q. vult q actꝰ intellectꝰ possit dici praxis. scꝫ q̄ ad exercitiū licꝫ nō sp q̄ ad specificatōem. Sꝫ Henrico q̄dlibeto. p. q. iij. ꝛ q̄busdā alijs de via d. sa. videꝑ q actꝰ intellectꝰ nūq; debeat dici praxis. qꝛ nūq; imediate dirigiꝑ nisi mediāte ꝯsilio ꝛ electōne. Capolꝰ aūt vult. q ad praxim sufficiat mediate dirigi. ꝛ q actꝰ intellectꝰ sit praxis rōne specificatiōis ꝛ exercitij. qđ cadit sub electōe mediate Sꝫ videꝑ alijs. qꝛ nulla specificatio cadit sub ptāte volūtatis etiaꝫ in mechanicis. opꝫ em̄ vt talis spēi artificialꝑ sic fieri ꝛ nō aliter. Habeꝑ ḡ ex d. san. 2ᵃ2ᵉ. q actꝰ intellectꝰ pt dirigi p habitū practicū. sꝫ qꝛ solū mediāte ꝯsilio ꝛ electōne. iō nō opꝫ q actꝰ intellectꝰ sit praxis. Et vult D. q actꝰ rōnis nō dirigaꝑ q̄ ad specificatōem. sꝫ ex hoc nō licꝫ inferre ḡ ois praxis dirigaꝑ q̄ ad specificatōem. qꝛ pimū est verū vliter. scdm falsum vliter loquēdo. Habeꝑ ḡ q actꝰ intellectus nō est praxis. sꝫ opꝰ exteriꝰ. i. alteriꝰ potētie cadēs sub electōe ꝛ ꝯsilio. quare logica est speculatiua. Nec obstat q alias dirigat. qꝛ nō dirigit ad exercitiū. nec imediate. ꝛ hꝫ sufficiētē bonitatē vt pꝑter se formalr q̄raꝑ ꝛ gr̄a sui. an actꝰ intellectus possit dici praxis

¶ Ad scdm dōm. q ꝟtus est aliq̄ꝝ duplr. Uno mō sicut obiectoꝝ. ꝛ sic hmōi ꝟtutes speculatiue nō sunt eoꝝ p q̄ hō fit btūs. nisi forte fm q ly p dr cām efficiētē vel obiectū ꝯplere btitudinis. qđ est deꝰ qđ est summū speculabile. Alio mō dr ēē ꝟtus aliquoꝝ sicut actuū. ꝛ hoc mō ꝟtutes intellectuales sunt eoꝝ p q̄ hō fit btūs. tū qꝛ actꝰ haꝝ virtutū pñt ēē meritoꝝ. sicut dictū est. tū etiā qꝛ sunt qdā inchoatio pfecte beatitudinis. q̄ i ꝯtēplatōe veri ꝯsistit. sicut supra dictum est. In fi. cor. q. iij. ar. vij.

¶ Ad maioꝛē dico pimo. q ꝟtꝰ simplr ꝛ ꝑfecta est eoꝝ p q̄ hō fit btūs. p q̄ scꝫ meritoꝛie sicut obiectoꝝ. sicut iusticia est de opatōe iusta sicut obiecto. Silr de tēperātia. p quaꝝ opatōem mereꝑ ꝛ fit q̄s dignꝰ btitudine. Et dico scdo. q ꝟtus intellectualꝑ nō est eoꝝ (scꝫ obiectoꝝ) p q̄s fit dignꝰ btitudine. qꝛ est sicut de obiectis de rebꝫ naturalibꝫ ꝛ diuinis. p q̄s res nō efficiꝑ q̄s dignꝰ btitudine

nec meref beatitudinē. Ad minorē. Uer͂ nō ꝯſiderāe act⁹ humanos ſicut obiecta tāq̄ ꝓducāt actus hūanos ſicut effect⁹ circa obiecta ꝑ q̄s act⁹ q̄s efficit̄ dign⁹ btitudine. Et ſcdo. aliq̄s btus ſpeculatiu⁹ eſt circa obiectum ſpeculabile. qđ eſt btificatiuū ſi pfecte apphēderet̄. Et ſic dictū eſt obiecti btificatiui obiectiue vel effectiue. ſȝ nō meritorie. Uñ negat̄ ꝯña. tū pmo. q2 eſt coꝝ actuū ꝑ q̄s q̄s fit btus meritorie. Tū ſcdo. q2 eſt coꝝ obiectoꝝ. ꝑ q̄ efficit̄ q̄s btus obiectiue ⁊ effectiue. Et nota q̄ iſta ſolo vult ⁊ innuit. q̄ eſt drña inter ṽtutē moralē ⁊ intellectualē. q2 moralis eſt obiecti ꝑ qđ q̄s efficit̄ btus. ſcȝ meritorie ⁊ cauſalr̄ ſuo mō (videȝ q2 eſt act⁹ humani tāq̄ obiecti. ꝑ quē q̄s efficit̄ dign⁹ btitudine) Sȝ ṽtus intellectualis nō hȝ ꝓ obiecto actū hūanū. ſicut argumētū ꝓbat. ſȝ res naturales ⁊ diuinas. ſȝ ꝑ res naturales nō meret̄ q̄s btitudinē. nec ꝑ diuinas. ſed tñ hmōi virt⁹ efficit act⁹ circa talia obiecta q̄ ſunt meritoriȷ̄ btitudinis ⁊ obiecta hoꝝ virtutū (pſertim ſapiētie. ſcȝ res diuina) facit beatos. ſicut obiectū in q̄ ꝯſiſtit btitudo. ⁊ in cu⁹ cognitōe ꝑfecta ſtat btitudo formalr̄ ⁊ formal' vel ichoata vl' ꝯſūmata. et iſta intendit ſolo doctoris.

¶ Ad tertiū dđȝ. q̄ ſcia diuidit̄ ꝯtra virtutē ſcđo mō dictā. q̄ ꝑtinet ad vim appetitiuā.

¶ Maior eſt vera indefinite. q2 aliq̄ ſcia eſt habitus ſpeculatiu⁹. ſȝ nō oīs. Ad minorē. ſcia diuidit̄ ꝯtra virtutē. ver͂. ſimplr̄ dictā. q̄ cū facultate facit etiā vſum bonū. ⁊ ꝯtra ṽtutē in ſpecie diſtinguit̄. ſȝ nō ꝯtra ṽtutem in genere vl' analogia. vt ſe extēdit ad oīe pncipiū boni actus. ſiue faciat ex ſe illū actū in actu exercito. vel ſoluȝ in prima diſpōne. ⁊ de iſta ſolone patuit. q. lvi. ar. iij.

¶ Utꝝ ꝯueniēter diſtinguāt̄ tres ṽtutes intellectuales ſpeculatiue. ſ. ſapia. ſcia. ⁊ intellectus

M AD ſecūdū ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ q̄ incōueniēter diſtinguātur tres ṽtutes intellectuales ſpeculatiue. ſcȝ ſapiētia. ſcia. ⁊ intellectus. Spēs eñ nō dȝ ꝯdiuidi generi. ſȝ ſapiētia eſt q̄dā ſcia. vt đr in. vi. ethi. ḡ ſapietia non dȝ ꝯdiuidi ſcie in numero virtutū intellectualium. ¶ P. in diſtinctōe ponāt habituū ⁊ actuū. q̄ attendunt̄ ſm obiecta attēdit̄ pncipalr̄ diſtinctio q̄ ē ſm

q.liiij.ar.ij. rōnem formalē obiectoꝝ. vt ex ſupra dictis pȝ. non ḡ diuerſi habit⁹ debēt diſtingui ſm materiale obiectum. ſȝ ſm rōem formalē ip̄i⁹ obiecti. ſȝ pncipiū demonſtratōis eſt rō ſciēdi ꝯclōnes. nō ḡ intellect⁹ pncipioꝝ dȝ poni habit⁹ ali⁹ aut alia ṽtus a ſcia ꝯcluſionū. ¶ P. ṽtus intellectualis đr q̄ eſt in ip̄o rōnali ꝑ eſſentiā. ſȝ rō etiā ſpeculatiua ſicut rōcinat̄ ſyllogiſando demonſtratiue. ita etiaȝ rōcinat̄ ſyllogiſando dialectice. ḡ ſicut ſcia q̄ cauſat̄ ex ſyllo͂ demōſtratiuo ponit̄ virtus intellectualis ſpeculatiua. ita etiam et opinio. ¶ Sȝ ꝯ̄ eſt qđ ph's đr in. vi. ethi. vbi ponit has ſolū tres ṽtutes ītellectuales ſpeculatiuas. ſ. ſapientiā. ſcientiā. ⁊ intellectū.

Cōſequēter inq̄rit nūer͂ ⁊ diſtinctiōem ṽtutū intellectualiū. Et pmo ſpeculatiuaꝝ. Scđo practicaꝝ. arti. ſeq̄n. Inq̄rit ḡ pmo an ſint tres ṽtutes ſpeculatiue intellectuales

ar.j. ¶ Rndeo dđm. q̄ ſicut ſupra dictū eſt. virtus intellectualis ſpeculatiua eſt ꝑ quā intellect⁹ ſpeculatiuus pficit̄ ad ꝯſiderādū ver͂. hoc eñ ē bonū op⁹ ei⁹

¶ Cōclonē rn̄ſiuā D. ꝓbat ꝑ corpus. ſed eā ponit in argumēto in ꝯtrariū. ⁊ eſt talis. Tres ſunt ṽtutes intellectuales. ſcȝ ſapiētia. ſcia. ⁊ intellect⁹. Probat̄. ſuppl͂et maior formalr̄. tot ſunt virtutes intellectuales ſpeculatiue. quot modis eſt verū neceſſariū ꝯſiderabile. ſȝ hoc eſt cōſiderabile tribꝰ modis. ḡ. Maiorē ꝓbat in pncipio. Deinde minorē deducit ꝑ reliquū corpis. ibi. Uer͂ aūt ē ⁊c. Maior ḡ ꝓbat̄ ſic. q2 virt⁹ intellectualis ſpeculatiua eſt ꝑ quā intellect⁹ ſpeculatiu⁹ pficit̄ ad ꝯſiderandū ver͂. ḡ maior vera. Illud añs ꝓbat̄. q2 habit⁹ ꝓportionat̄ operi ſed hoc eſt op⁹ boni habitus ſpeculatiui. ſcȝ cognoſcere verū. igit̄ ⁊c. Cōſequēter cū đr.

¶ Uer͂ aūt eſt duplr̄ ꝯſiderabile. Uno mō ſicut ꝑ ſe notū. Alio mō ſicut ꝑ aliud notū. qđ aūt eſt per ſe notū ſe hȝ vt pncipiū. ⁊ ꝑcipit̄ ſtatim ab intellectu. ⁊ ideo habit⁹ pficiēs intellectū ad hmōi veri cōſideratiōem vocat̄ intellect⁹ q̄ eſt habit⁹ pncipioꝝ

¶ Deducit minorē pncipalē ꝑ talē ſufficentiaȝ. Omne verū (ſcȝ ſpeculatiuū neceſſariū) aut eſt notū ꝑ ſe. ⁊ ſic eſt de eo intellect⁹. aut eſt notū ꝑ aliud. ⁊ hȝ rōnem termini. et hoc vel vltimi in aliquo genere rꝫ. (vt in genere naturaliū vel logicaliū) ⁊ ſic eſt ſcia. vel eſt vltimū ſimplr̄ reſpectu tot⁹ cognitōis humane. ⁊ ſic eſt ſapiētia. Hui⁹ aſſumpti D pmo deducit pmā ptē. Scđo tertiā. ibi. Uer͂ aūt qđ eſt ⁊c. Tertio ſcđam ibi. Ad id ṽo qđ ⁊c. Et pȝ pma ps clare in lr̄a Deinde cū đr

¶ Uer͂ aūt qđ eſt ꝑ aliud notū. nō ſtatim ꝑcipit̄ ab intellectu. ſȝ ꝑ inq̄ſitōem rōnis. ⁊ ſe hȝ in rōne termini. qđ q̄dē pt ēē duplr̄. Uno mō vt ſit vltimū in aliquo genere. Alio mō vt ſit vltimuȝ reſpectu tot⁹ cognitōis humane. Et q2 ea q̄ ſunt poſteri⁹ nota q̄ad nos. ſunt priora ⁊ magis nota ſm naturā. vt đr in pmo phyſicoꝝ. ideo id qđ eſt vltimū reſpectu tot⁹ cognitōis humane. eſt id qđ eſt pmū ⁊ maxime cognoſcibile ſm naturā. ⁊ circa hmōi eſt ſapiētia. q̄ ꝯſiderat altiſſimas cauſas. vt đr in pmo metaphyſice.

¶ Deducit tertiā ptē aſſumpti. Et pmo facit qđ dictum eſt. Scđo elicit ex hoc quoddā corollariū. ibi. Uñ ꝯuenienter iudicat ⁊c. Patȝ ḡ ſcđa ps aſſumpti clare in lr̄a. Nota aūt q̄ ſapiētia ꝓcedit ex pmis pncipijs ſimpliciter q̄ ſunt pncipia metaphyſicalia. ⁊ q2 talia pncipia ſunt vltimo a nobis pfecte cognita. ideo đr D. q̄ metaphyſica ⁊ ſapiētia eſt circa vltimuȝ terminū ſimplr̄. Eſto eñ pncipia ꝯplexa metaphyſice cognitōe ꝯfuſa facile apprehēdant̄. nō tñ diſtincte. ſimiliter incomplexa. Uñ đr q̄ metaphyſica ſit diuina poſſeſſio. q2 eſt diſtincta noticia vltium. ⁊ pfecte ſoli deo ꝯpetit Deinde ibi

¶ Uñ ꝯuenienter iudicat ⁊ ordinat de oīb9. q2 iudiciū pfectū ⁊ vniuerſale haberi nō pt niſi ꝑ reſolutionem ad pmas cauſas.

¶ Elicit quoddā corollariū tale. Sapientia ꝯuenienter iudicat de omib9. Probat̄. ſapientia cōſiderat altiſſimas cauſas. igit̄ ⁊c. Antecedens patuit. Conſequētia ꝓbatur. q2 iudiciū ⁊ pfectū ⁊ vniuerſale haberi non poteſt niſi ꝑ relatiōem ad pmas cauſas. igit̄. Sapiētia eñ ꝯſi

cderat altissimas causas cōplexas ꝛ incōplexas. ꝛ omnia alia pncīpia aliaꝝ sciaꝝ determinat̃ ꝑ metaphysicā. cōñr ibi

¶ Ad id vero qđ est vltimū in hoc vel in illo genere cognoscibiliū ꝑficit intellectū. sciētia

¶ Manifestat secūdam ptē assumpti. ꝛ similiter pmo facit hoc. Scđo elicit qddā corollarium. ibi. Et ideo ꝛc. Patꝫ ꝗ scđa ps assumpti clare in lr̃a. scꝫ ꝙ scia ē vltimuꝫ in aliq̄ gñe ꝛc. Nota aūt ꝙ qꝛ scia est ꝑ viā inqsitōnis et demonstratōis. q̄ inqsitio nō terminat̃ donec veniat̃ ad pmas causas. ideo dr̃ scia ꝓcedere ꝑ vltimū alicuius determinati gñis. i. ꝑ pma pncipia in tali gñe. Vñ dr̃ pri° posterioꝝ. ꝙ demonstratio ꝓcedit ex pmis ꝛc. Et idē est ꝓcedere ex pmis ꝛ vltimis. qꝛ pma cā in aliq̄ scia est vltima in cognitōe. q̄ habet̃ ꝑ inqsitiōem. Tūc ibi

¶ Et ideo fm diuersa genera scibiliū sunt diuersi habit⁹ sciaꝝ. cū tñ sapiētia nō sit nisi vna

¶ Infert quoddā corollariū ex ꝑcedēti pte. scꝫ. q̄ sunt diuerse scie. sꝫ sapiētia (scꝫ in vno lumine) ē vna tm̄. Probat̃. qꝛ sapiētia ꝯsiderat altissimā cām simplr̃. q̄ est vna tm̄. scie aūt causas altissimas solū in suo genere. q̄ sit̃ diuerse. ꝗ. sicut physica ꝯsiderat pma pncipia physice. ꝛ geometria geometrie ꝛc. q̄ sunt diuersa. Dico aūt i vno lumine. qꝛ theologia christianoꝝ habet̃ in altiori lumie ꝙ phoꝝ. scꝫ metaphysica. q̄ habet̃ sub lumine intellect⁹ agētis. ꝛ sub lumine naturali. sapiētia aūt theologoꝝ. habet̃ sub lumine infuso fidei ꝛc.

☞ Argu⁹ in ꝯrīū ꝓbat ꝯclonē ex auctoritate phi.

¶ Ad pmū ꝗ dđm. ꝙ sapiētia est q̄dā scia inq̄tū hꝫ id qđ est ꝯmune oībꝫ scientijs. vt scꝫ ex pncipijs ꝯclones demōstret. sꝫ qꝛ hꝫ aliqđ ꝓpriū supra alias scias. inq̄tū scꝫ de oībꝫ iudicat. ꝛ nō solū q̄tū ad cōclusiones. sed etiā q̄tū ad pma pncipia. ideo hꝫ rōnem ꝑfectioris virtutis ꝙ scientia

¶ Nota ꝓ intellectu hui⁹ argumēti ꝛ solōnis. ꝙ fm d. san. 2ª 2ᵉ. q. ix. ar. ij. in corpe. ꝙ scia q̄tū ad pmā iposioné. iposituī est ad certandū certitudinē iudicij ꝑ quācūq; cām hat. ꝛ sic est qddā ꝯmune ad sapiētiā ꝛ sciaꝫ q̄ iudicat ꝑ causas scđas Sꝫ qꝛ iudicatoriū ꝑ causas pmas hꝫ nomē ꝓpriū. iō aliud iudicatoriuꝫ ꝑ causas scđas retinet nomē cōe. si ꝗ capit̃ scia in ꝯmuni. sapiētia est qdaꝫ scia rōne iudicij de ꝯclonibꝫ. sed ꝯdiuisa ex opposito scie iudicāti ꝑ causas secūdas. sed qꝛ fm D. hic ꝛ veritateꝫ sapiētia nō tm̄ iudicat de ꝯclonibꝫ. sꝫ etiā pncipijs. ideo scia nō dr̃ totū qđ dr̃ sapientia. Et qꝛ de rōne generis est dicere totū qđ est in specie. ideo scia nō est ꝓprie genus sapiētie. sed magis se hꝫ sicut pars potētialis ad sapiētiam qꝛ includit̃. ꝛ cū hoc sibi aliqđ addit̃ ꝑ sapientiā. sicut aia sensibilis nō est gen⁹ aie rōnalis. qꝛ sensibilis nō dr̃ totū (etiaꝫ implicite. qđ dr̃ rōnalis) sꝫ q̄si ps potētialis. inq̄tuꝫ aia rōnalis scꝫ includit hoc ꝛ plus addit. Sic igit̃ dicēdū ē ad argumētū. ad maiorē dr̃. ꝙ vera est. spēs nō debet ꝯdiuidi generi. ꝑfectum ꝑ modū oppositi. q̄si diuersuꝫ et disparatū a genere Pōt tm̄ ꝯdiuidi sicut includēs ipm et aliqđ addens (nō qdē qđ sit extra generis rōnem. sed qꝛ dr̃ expresse qđ genus dr̃ implicite) Sed q̄cqđ sit. illa maior videtur ꝯcedenda. qꝛ genus dr̃ totū qđ est in specie. Esto nō eodē mō. ideo videtur dimittenda ista maior. nec D. eam tangit. sed videt̃ respondere ad minorē positam in littera. Deberet aūt minor formalr̃ subsumi. sed scia est genus sapientie. tūc negat̃ illa. Dico tm̄ ꝙ sapientia aliquid dr̃ qđ non includit scientia. nec de scato materiali. Dico tm̄ ꝙ iudicare de pncipijs est omnino extra rōnem scientie. Et volo bene. ꝙ si de rōne sapiētie esset tm̄ procedere ex pncipijs pmis ꝛ altissima cā. ꝙ tūc scientia esseꝫ genus sapiētie. nam tūc sciētia in ꝯmuni diuideretur ꝑ scientiā iudicantē ꝑ cām pmā ꝛ secūdā sicut ꝑ spēs sed nūc hꝫ hoc sapientia. ꝛ cū hoc iudiciū alterius rōnis ideo sciētia nō est genus. sed dr̃ partē inclusam in ratōne sapiētie. ꝛ nō totū. iō ista minor formalr̃ subsumpta est falsa. Dico tm̄ ꝙ spēs nō ꝯdiuidit̃ generi. tm̄ totū potestatiuū ꝯdiuiditur parti. sicut spēs inferior habens se ꝑ ordinem ad aliā nō oppositā. sicut aia rōnalis ꝯtra sensibilē qꝛ esto includat ipam ꝛ sit sensibilis. nō tm̄ tm̄ sensibilis sed etiā rōnalis. Ad minorē aūt vt est in littera dico post D. ꝙ sapientia est sciētia inq̄tum hꝫ qđ est ꝯmune omībꝫ sciētijs. scꝫ iudicare ꝛ demonstrare ꝯclusiones per pncipia. sed qꝛ hoc nō solū est de rōne sapientie. imo aliquid omnino isti extraneū superaddit. ideo nō est sciētia tm̄ nec inclusum qđ in scientia. sed totū potestatiuū respectu eius. Et volo bene ꝙ sciētia ꝛ sapientia in eodē nō distinguūtur realiter. tm̄ in diuersis. et cū hoc sapientia superaddit super scientiā in ꝯmuni aliqđ realiter distinctū. ꝛ illud vltimū facit vt distinguat̃ realiter a scia etiam in ꝯmuni nō qdem totaliter. sicut ab opposito disparato. sed distinguitur ꝑ habere ꝛ nō habere aliqđ reale. qꝛ habet quicqđ habēt alie scientie. sed aliqđ addit. sic aia rōnalis distinguitur ab aia sensibili in ꝯmuni realiter mō dicto. Et illam solutōem D. tangit ad secūduꝫ ibi. Unde si qs ꝛc. et est supplementū solutōnis pme. Et vide de ista solone d. san. sup Boetio de trini. q. ij. ar. ij. ad primū. puto tm̄ ꝙ hec sit ibidē eius mens ꝛ intentio Nota ꝙ si de rōne scientie in ꝯmuni esseꝫ iudicare quocūq; mō. tūc eēt genus sapientie. ꝛ scientia vt esseꝫ membꝝ diuidens eēt ps potentialis. sed qꝛ de rōne scientie est iudicare ꝑ causam tm̄. ꝛ ꝑ secūdā tm̄. ideo nō extendit se ad iudiciū qđ conuenit sapientie de principijs de quibꝫ nō iudicatur ꝑ cāꝫ sed alio mō. ideo videt̃ ꝙ scientia etiā fm ꝯmunē significationē sit pars potentialis sapientie. Vñ ꝛ sapientia ponitur alius habit⁹ ꝙ scientia vt est genus ad omēs scias sapiētia tm̄ aliquid addit vt pꝫ. qđ est omnino extra rōnem scie. scꝫ iudiciū pncipioꝝ. Vñ aliqui dicūt ꝙ sapientia nō distinguit̃ ꝯtra sciam. sicut vna spēs ꝯtra aliā. sed sicut ꝓpriū ꝯtra ꝯmune. vt hꝫ d. san. sup Boetio vbi supra. Et hoc est ꝑfectum verū inq̄tū etiam sapientia ꝑ demonstratōem acqrit̃. sed tm̄ vt hꝫ iudicare de pncipijs. sic videt̃ dici virtus ꝛ habitus scientie ꝯdistinctus Vñ dr̃ ꝙ scia vno mō accipit̃ vt est habitus ꝑ demonstratōem acquisitus. sic sapiētia est scia. Sed alio mō vt virt⁹. sic sapiētia nō est scia sed ꝯtra eam diuiditur Circa verba D. san. in ista solone notāda sunt duo. Primū vbi dr̃ ꝙ sapiētia hꝫ ꝯmune omībꝫ sciētijs vt ex pncipijs ꝯclones demonstret. Nota inq̄ hoc verbū. qꝛ est ꝯtra aliquos q̄ ponūt ꝙ sapientia (vt est metaphysica) nō habeat veras demonstratōes. et ꝑ ꝯñs vult ꝙ sapiētia sit scia solū cōmuniter accipiēdo sciam ꝓ noticia. Sed vba d. san. h̄ sunt in oppositū. q̄re opꝫ dicere Thomistaꝫ ꝙ sint ꝓprie dicte demōstratōes in metaphysica. Et est etiā scia inq̄tum hꝫ q̄cqđ hñt alie scie. ꝛ est noticia ꝓpter qđ Et scia ꝑdicat̃ formalr̃ de sapiētia. nō tm̄ dr̃ totā rōem ei⁹. sꝫ ꝑtem Vñ aliq̄ volētes tenere cū d. san. ꝯtra Scotū tenēt ꝯtra

vtri{us}q. q2 D. admittit hic demõstratões i sapiētia. ꝛ po
nit q sit scia. q2 hꝫ oia q̃ hñt alie scie. Fundamētū etiā ꝛ
motiuū eoꝝ nõ valet. q2 putāt q ad demõstratõeꝫ ꝓpie
dictā ꝛ causatiuā scie. reqrit̃ realis distinctio subiecti ꝛ
passionis q̃d nõ opꝫ. an scia cui⁹ subiectū est cõissimū in
oibꝫ aliis inclusum Fundāt se etiā. q2 demõstratio est ex
causis ꝓpriis. sꝫ causalitas talis nõ videt̃ habere locū apud
metaphysicalia. Sed dr̃ q est ibi causalitas ꝟtualis. q2
ita ex natura sua causaret vnū aliud causalitate reali. si
eēnt realiter distincta. ꝛ est sibi rõ essendi a priore Põt etiā
dici q duplex est demõstratio etiā simplr̃. Una ex natu
ra rei scibilis. quedā ex pte nostri. Tūc dicet̃ q demon
stratio prima ꝓcedit ex causis in eēndo realiter causantibꝫ
Demõstratio aūt nõ simplr̃ rõne nostri ꝓcedit ex cā q̃ ē
rõ q alterū insit. ꝛ nõ tm̃ q cognoscat̃ in esse. Et pt̃ eē ta
lis cā absq reali distictõe. ꝛ ex talibꝫ causis ꝓcedit meta
physica ꝛ sapiētia. vt ad lõgū declarat̃ alibi Nota sm̃
qd̃ dr̃ D. q sapiētia nõ solū iudicat de ɔclonibꝫ. sꝫ etiam
principiis. q2 notificat cõtra rõnes terminoꝝ. ꝛ ɔtra ea ne
gātes disputat. iiij. metaphy. q2 em̃ sapiētia de vniuersa
lissimis est. ꝓ ɔñs oia eius iudicio subiacent. Nota q
natura toti⁹ potestatiui est. q sm̃ ɔpletā rõem est in vno
tm̃. in aliis aūt est q̃dā participatio ipi⁹. Sic sapiētia cõ
plete ɔtinet ꝟtutē intellectualē. scia ꝛ intellect⁹ incõplete.
Uel ipa sapiētia est totū potestatiuū. alii duo habit⁹ par
tes. De variis modis loquēdi de toto potestatiuo doc.
san. vide Capolū in q̃rto. dis. xxiiij. ad. viij. ɔtra secūdā
ɔclonem. q2 aliqñ dr̃. q totū potestatiuū p̃dicet̃ de ptibꝫ
sm̃ eēntiā. q̃nq nõ. ꝛ q̃nq dr̃ q aia sit totū potestatiuū
ad rõnalē. sensibilē. ꝛ vegetatiuā. q̃nq q aia rõnal̃ ꝛc̃

¶ Ad scḋm. q qñ rõ obiecti sub vno actu refert̃
ad potentiam vel habitū. tūc nõ distinguūt̃ habit⁹ vel
potētie ꝑ rõem obiecti ꝛ obiectū materiale. sicut
ad eādē potētiā visiuā ꝑtinet videre colorē. ꝛ lumē
qd̃ est rõ videndi colorē ꝛ simul cū ipo videt̃. princi
pia ꝟo demonstratõnis pñt seorsum ɔsiderari absq
hoc q ɔsiderent̃ ɔclones. pñt etiā ɔsiderari simul cū
ɔclonibꝫ. put principia in ɔclones deducūt̃. Cõside
rare g̃ hoc scḋo mõ principia ꝑtinet ad sciam q̃ ɔside
rat etiā ɔclones. sed ɔsiderare principia sm̃ seipa ꝑti
net ad itellectū. Un̄ si q̃s recte ɔsideret iste tres ꝟtu
tes nõ ex equo distinguūtur adinuicē. sed ordine q̃
dā. sicut accidit in totis potentialibꝫ. quoꝝ vna pte
est pfectior altera. sicut aia rõnalis ē pfectior q̃ sen
sibilis. ꝛ sensibilis q̃ vegetabilis. hoc em̃ mõ scia de
pendet ab intellectu sicut a principaliori. ꝛ vtrūq de
pendet a sapiētia sicut a principalissimo q̃ sub se cõti
net. ꝛ intellectū ꝛ sciam. vt de ɔclonibꝫ sciaꝝ diiudi
cans ꝛ de principiis earūdem.

¶ Cõcedo totū vsq ibi. Sꝫ principiū demõstratõnis
ꝛc̃. Sꝫ dico q principiū se solo est obiectū formale hit⁹ in
tellect⁹ sine ɔclone. ꝛ distinguit̃ ille hitus ꝑ. ex obiecto for
mali ab habitu scie q̃ est ɔclonū deductaꝝ ex principiis. et
si scia est aliquo mõ principioꝝ. est eoꝝ vt eodē actu appre
hendūt̃ tanq formalis rõ ɔclonis. Ultra. sed principiū
demõstratõis est rõ sciēdi ɔclonē. verū. pt̃ tm̃ respectu eiu⁹
haberi act⁹ cognitõis ꝛ assensus sine ɔclone. Un̄ negat̃
ɔña. sed dꝫ inferri q principia vt cognoscūtur tanq rõ con
clusionis ꝑtinent ad sciam. sed vt ɔgnoscūt̃ sm̃ se nõ ex

aliqua demõstratõe. sed ex cognitiõe terminoꝝ ꝑtinet ad
habitū intellect⁹. Et opꝫ hic repetere q̃ dicta sunt supra
q. viij. ar. ij. q qñ obiectū materiale apphendit̃ ꝑ forma
le. tūc est idē act⁹. sꝫ qñ apprehendit̃ formale sm̃ se tūc est
ali⁹ act⁹. Ita in ꝓposito de principio sm̃ se est vn⁹ act⁹ ꝛ ha
bit⁹ ꝓpri⁹. sci. intellectus. sꝫ qñ deducit̃ in ɔclones tūc est
idē act⁹ ꝛ habit⁹ quo scitur hoc esse ꝓpter hoc. Nota
illud ꝟbū. in illa solone. sci. ɔsiderare hoc mõ principia. sci.
vt rõem ɔclonis ꝑtinet ad sciam. q2 aliq̃ loquuntur sub
dubio. an ꝑ habitū intellect⁹ vel scie cognoscantur simul
vnico actu principiū ꝛ ɔclo. habet̃ hic q̃d sit sentiendū.

Nota p̃terea. q id q̃d sequitur in ista solone magis ē cõ
ceptus incidentalis ꝑ solone prima ꝛ q̃ ad aliquid ꝑ solone
ista⁹ scḋi. q2 vult D. sanc. q iste tres ꝟtutes nõ distinguūt̃
sicut oino disperata ꝛ due spēs ex opposito diuidētes vnū
gen⁹. sed magis distinguūt̃ sicut spēs hñtes ordinē. q̃rū
vna aliā includit vel ab alia depēdet. ꝛ distinguunt̃ sicut
ptes vni⁹ toti⁹ potentialis. ita q sicut aia rõnalis est totū
potētiale respectu sensitiue ꝛ vegetatiue. sic sapiētia respe
ctu intellect⁹ ꝛ scie. q2 vtrūq eminēter in aliquo superioris
ordinis includit̃. Sicut lux vna q̃litas existens includit
ꝟtutē calefactiuā. ꝛ desiccatiuā. ꝛ illuminatiuā ꝛc̃. sic sa
pientia vnus habit⁹ includit intellectū ꝛ sciam in se for
maliter absq distinctiõe. ita q sicut potētia calefactiua in
igne distinguit̃ a luce. nõ tm̃ in lumine solis. Sic intellec
tus ꝛ scia in sciētiis distinguūtur. sꝫ in sapiētia ambo ha
bitus in vno eminēter ꝛ formalr̃ cōtinēt̃ in aliquo superioris
ordinis ɔtinētur. scia aūt nõ includit identice intellectū
sed ab eo dependet. Et ita intelligo D. san. in fine solonis
q sapiētia ɔtinet sub se sciam ꝛ intellectū. non formalr̃ in
ꝓpriis naturis. q2 sic essꝫ habit⁹ ɔposit⁹. sed mõ dicto. et
bene volo q̃ etiā sapiētia q̃ ē metaphysica. p̃supponit ha
bitū innatū principioꝝ. q2 ipa est vltima in cognitiõne hu
mana. ꝛ p̃supponit alias scias. tm̃ ipa acq̃sita facit de su
is principiis et principiis oim̃ aliaꝝ sciaꝝ. q̃d intellect⁹ hit⁹
facit de principiis tm̃. ꝛ scia de ɔclonibꝫ tm̃. ideo includit
vtrūq. id est pt̃ facere qd̃ faciūt intellectus ꝛ habitus in
aliis vbi distinguūtur ꝛc̃.

¶ Ad tertiū dicḋm. q sicut supra dictū est. habit⁹
virtutis determinate se hꝫ ad bonum. nullo aūt mõ q. lv. ar. iij. et. iiij.
ad malū. bonū aūt intellect⁹ est verū. malū aūt eius
est falsum. vñ soli illi habit⁹ virtutes intellectuales
dicūtur. q̃bꝫ sp̃ dr̃ verū ꝛ nūq̃ falsum. opinio ꝟo et
suspitio pñt eē veri ꝛ falsi. ꝛ ideo nõ sunt intellectu
ales ꝟtutes. vt dr̃ in. vi. ethicoꝝ

¶ Concedo q ꝟtus intellectualis dr̃ q̃ est in rõnali ꝑ
eēntiā. sed nõ ideo dr̃ ꝟtus q2 in intellectu. sꝫ aliūde ꝟtu⁹.
aliūde intellectualis. Dicit̃ em̃ ꝟtu⁹. q2 facit (saltē in facul
tate) sp̃ bonū actū. ꝛ nullo mõ malū Et q2 ipa bene vtit̃
tur. ꝛ qua null⁹ male vtit̃ (id est ex hoc q determinate
se hꝫ ad bonū. vt patuit. q. lv. ar. iij. et. iiij.) Dicit̃ aūt intel
lectualis. q2 habit⁹ est in intellectu Ultra. minor ꝟba
rõcinat̃ q̃dē vtrobiq. sꝫ syllogisando dialectice pt̃ errare
et generare opinionē se hñtē ad malū intellect⁹. sci. falsū
Est em̃ opinio de ꝓbabilibꝫ. nihil aūt refert q̃dā falsa q̃
busdā veris eē ꝓbabiliora. q̃re negat̃ ɔña ꝛc̃.

Utrū ars sit ꝟtus intellectualis
AD tertiū sic ꝓcedit̃ Uidet̃ q ars nõ sit vir
tus intellectualis. Dicit em̃ Aug. in libro
de libe. arbi. q ꝟtute null⁹ male vtit̃. sꝫ arte N

aliqs male vtit̃. pt eñ aliqs artifex fm sciam artis
sue male opari. g̃ ars nõ est virt⁹. ¶ P. virtutis non
est virt⁹. artis aũt est aliqua vtus. vt dr in. vi. ethi.
g̃ ars nõ est vtus. ¶ P. artes liberales sunt excellẽti
ores q̃ artes mechanice. sꝫ sicut artes mechanice sꝫ
practice. ita artes liberales sunt speculatiue. g̃ si ars
esset vtus intellectualis. deberet vtutibꝫ speculatiuis
annumerari. ¶ Sꝫ ɔtra est qđ phs in. vi. ethi. po-
nit artẽ eẽ virtutẽ. nec tñ ɔnumerat eã virtutibꝫ spe-
culatiuis. quaꝝ subiectũ ponit scĩetificã ptẽ aie.

¶ Hic ɔñter inqrit̃ distinctio vtutũ intellectualiũ. q̃
respiciũt intellectũ practicũ. Et p̃mo an ars sit vt⁹ intelle-
ctual̃ Scđo an prudẽtia oñdẽs distinctõeꝫ ei⁹ ab arte ꝛc̃.

¶ Rñdeo dõm. q ars nihil aliud est q̃ rõ recta
aliquoꝝ opꝝũ faciendoꝝ.

¶ Doctor duo facit in corpe. Primo deducit vnã cõ-
clusionẽ p̃ambularẽ. oñdẽtẽ dr̃ñam ꝛ ɔueniẽtiã artꝭ cũ
aliqs p̃dictis vtutibꝫ intellectualibꝫ. Scđo rñdet ad q̃si-
tũ. ibi. Et ideo eo mõ ꝛc̃. Cõclo p̃ambularis est. ars p̃-
prie loquẽdo (.i. ꝓprie accepta ꝓpter dictũ in solõne scđi)
est habit⁹ opatiu⁹ (.i. practic⁹) et supple in hoc differt ab
habitibꝫ speculatiuis. ꝛ tamen in aliquo conuenit cum
habitibꝫ speculatiuis. Hui⁹ D. manifestat p̃mo p̃maꝫ
ptẽ. Secũdo scđam. ibi. Quoꝝ tñ bonuꝫ ꝛc̃. Probat̃ g̃
p̃ma ps. maior sumit̃ extra litterã. oĩs habit⁹ ordinat⁹
p̃ma ps. maior sumit̃ extra litterã. oĩs habit⁹ ordinat⁹
cus ad opus extrinsecũ intellectui cadens sub ɔsilio ꝛ ele-
ctione est habit⁹ opatiu⁹ (et tali ope a quo habit⁹ practi-
cus) sed ars est hmõi. g̃ ꝛc̃. Illa maior pꝫ ex articulo pri-
mo ad p̃mũ. Minor pbat̃ in p̃ncipio corpis. qꝛ ars est
recta rõ opeꝝ faciẽdoꝝ. sꝫ factiões sunt opatiões trãseun-
tes in exteriorẽ materiã q̃ p eas trãsmutat̃. ꝛ p ɔñs sunt
extranee intellectui ꝛc̃. Nota hic. q aliq circa istã ꝓpo-
sitionẽ Ars ẽ rõ ꝛc̃. dixerũt q ista nõ ẽ p̃dicatio formal̃.
ars est rõ. sed ars est directiua rõnis. i. intellect⁹ practici
Sed isti nesciunt qđ nois rõnis. cũ dr. ars est rõ. accipit̃
eñ rõ nõ p intellectu. nec p ɔceptu ɔsequẽte actũ intelle-
ctus. nec p q̃dditate in esse intelligibili. sꝫ p p̃ncipio quo
actiuo ꝛ directiuo operis exterioris. Capit̃ eñ rõ p p̃n-
cipio agendi sepius. sicut cũ dicim⁹. calor est igni rõ cale-
faciendi. ꝛ sic de aliis. vñ est p̃dicatio superioris de inferio-
ri ꝛ formalis. ɔstat eñ q rõ ꝛ p̃ncipiũ agendi etiã habi-
tuale est in plus. prudentia eñ etiã est recta rõ. scꝫ agibili-
um. q̃uis ꝛ rõ capta p intellectu dirigat mediãte tali rõ-
ne ꝛ p̃ncipio. Q̃ aũt nõ sit rõ (id est ɔceptus) pꝫ. quia
ars manet etiã in dormiente sine actu scđo. nõ sic ɔcep-
tus. vt pꝫ haberi ex p̃. p. q. xliij. et dicet̃ infra. q. xciij. ar. p̃.
Sed q nõ accipiat̃ p q̃dditate in eẽ intelligibili reali ob-
iectiuo tñ. Pꝫ. nec eñ tale esse possibile est. q̃uis Sco-
tus sic senserit de esse ideali. Sed aliter habet̃ ex. xij. me-
taphysice. q deus nihil extra ꝓpriam essentiã intelligit. q̃
adeo pfecta est vt omnẽ modũ essendi in se ɔtineat. Vñ
eẽ intelligibile lapidis in deo nõ dr nisi relatõeꝫ rõnis ꝛc̃
de hoc. p̃. parte Deinde cũ dr.

¶ Quoꝝ tñ bonũ nõ cõsistit in eo q appetit⁹ hu-
man⁹ aliquo mõ se hꝫ. sꝫ in eo q ip̃m op⁹ qđ fit in se
bonũ est. nõ eñ ptinet ad laudẽ artificis inq̃tũ arti-
fex est. q̃ volũtate op⁹ faciat. sꝫ q̃le sit op⁹ qđ faciat

¶ Probat scđam partẽ ɔclusionis sic. aliqđ bonum
operis ꝛ rerũ artificialium nõ ɔsistit in eo q appetitus hu-
manus aliquo mõ se habeat. sed in eo q ip̃m opus qđ
fit bonũ est. sed hoc etiaꝫ ad ipos habitus speculatiuos
pertinet qualiter res se habeat quã ɔsiderãt. nõ aũt qua-
liter appetitus humanus se habeat. igit̃ in hoc cõueniunt
in hoc scꝫ qđ est nõ habere ordinẽ ad appetitũ. nec reqre-
re eius rectitudinẽ scꝫ intrinsecã. vt patebit ar. v. Huius
rõnis D. p̃mo ponit ꝛ pbat maiorẽ. Secũdo minorem
p̃mittens ipam ɔclusionem. ibi. Sic igit̃ ꝛc̃. Maior pꝫ
manifeste in littera. Deinde ibi

¶ Sic igit̃ ars ꝓprie loquẽdo habit⁹ opatiu⁹ est
et tñ in aliq ɔuenit cũ habitibꝫ speculatiuis. qꝛ etiaꝫ
ad ipos habit⁹ speculatiuos ptinet q̃liter se habeat
res quã ɔsiderãt. nõ aũt q̃liter se habeat appetit⁹ hu-
man⁹ ad illas. dũmodo eñ verũ geometra demon-
stret nõ refert q̃liter se habeat fm appetitiuã ptẽ vtꝝ
sit let⁹ vel irat⁹. sic nec in artifice refert. vt dictuꝫ est Iam

¶ Manifestat minorem principalem. Et pꝫ. Sed
tamen p̃us premittit ipsam ɔclusionem p̃ambularẽ. Et
oĩa sunt clara in littera.

¶ Et ideo eo mõ ars hꝫ rõem virtutis sicut ꝛ ha-
bit⁹ speculatiui. inq̃tũ scꝫ nec ars nec habit⁹ specu-
latiu⁹ faciũt bonũ op⁹ q̃tũ ad vsum. qđ est ꝓpriuꝫ
virtutis pficientis appetitũ. sed soluꝫ q̃tum ad fa-
cultatem bene agendi

¶ Hic vltimo respondet ad quesituꝫ tali ɔclusione
Eo mõ ars est virtus sicut habitus speculatiui. Proba-
tur. nec ars nec habitus speculatiui faciũt vsum bonum
sed solũ facultatẽ boni opis. igit̃ eodeꝫ mõ sunt virtutes.
Antecedens iam patuit. qꝛ solũ virtus respiciẽs appetituꝫ
facit bonũ op⁹. vt patuit. q. lvi. ar. iij. Cõsequẽtia pꝫ. qꝛ
nullo alio mõ sunt virtutes nisi ꝓpter facultatẽ. igit̃ eodẽ
mõ. vel sic. vno mõ tñ sunt virtutes. g̃ eodẽ mõ ꝛc̃.

¶ Et ɔfirmat̃ ɔclo argumento in ɔtrariũ.

¶ Ad p̃mũ g̃ dõm. q cũ aliqs hñs artẽ opat̃ ma-
lũ artificiũ. hoc nõ est op⁹ artis. imo est ɔtra artẽ. si-
cut etiã cũ aliqs sciens veꝝ mentit̃ hoc qđ dr. nõ est
fm sciam. sꝫ ɔtra sciam. vñ sicut scĩa se hꝫ ad bonũ sp
vt dictuꝫ est. ita ꝛ ars. et fm hoc dr virt⁹. In hoc tñ ar. ij. ad. p̃m.
deficit a pfecta rõne vtutꝭ. qꝛ nõ facit ip̃m bonũ vsuꝫ
sed ad hoc aliqđ aliud reqrit̃. q̃uis bon⁹ vsus sine
arte esse non possit.

¶ Ad minorem negatur. nullus eñ arte male vtit̃
sicut principio. sicut nec virtute. Ad pbatõem dico. q ha-
bens artẽ pt male opari malicia artis. sꝫ nõ ex arte. sꝫ cõ-
tra artẽ vel pter. sicut D. in sit̃ declarat de scĩa. Et est ali-
ud sit̃ de charitate. quã qs habẽs pt peccare venialiter.
sed illud nõ puenit ex charitate. sꝫ est pter. qꝛ dictũ fuit su-
pra q qs pt habere habitũ. ꝛ eo nõ vti. Sic artifex pt fa-
cere malũ opus distract⁹ ꝛ nõ attẽdẽs ad regulas artis
sic bon⁹ cantor pt deficere cũ fantasiat̃ ꝛ distrahit̃ i choro

¶ Ad scđm dõm. q qꝛ ad hoc vt hõ bñ vtat̃ arte
quã hꝫ reqrit̃ bona volũtas q̃ pficit̃ p virtutẽ mora-
lẽ. ideo phs dr q artis est virt⁹. scꝫ moralis. inq̃tuꝫ
ad bonũ vsum ei⁹ aliq vtus moralis reqrit̃. Mani-
festũ est eñ q artifex p iusticiã q̃ facit volũtatẽ re-
ctam inclinat̃ vt opus fidele faciat.

¶ Ad maiorē. virtutis nō est virtus. eiusdē rōnis ꝛ
in eodē subiecto ꝛ ad vnū actū dicendū. m̄ virtutis facien
tis solū facultatē bonā. potest esse virt⁹ faciēs vsū bonū.
sicut in ꝓposito. ꝛ virtutis q̄ est in executiua p̄te esse virtus in
vi īpatiua. Ad minorē. artis est virtus. nō in eodē ordine.
nec eiusdē rōnis (scꝫ ꝑficiens eā ad opera facienda) sed
existens in voluntate. vt opus qđ aliqs nouit ꝛ potest fa/
cere. faciat fidelr̄ ꝛ bene. nō solū bonitate artis sed ꝛ boni
tate moris. ꝛ inde nō plus accipiat q̄ꝫ sibi debeat. ꝛ ergo
artis est iusticia q̄ inclinat volūtatē vt bene vtaꝛ arte. an
aūt et prudētia habeat locum in arte. habes scđa scđe. q.
xlvij. ar. iiij. ad scđm. q̄ nō nisi in aliquib⁹ artibus vbi est
magna incertitudo. vt in medicinali ꝛ nauigatoria. vt pa
tuit etiā supra q. xiij. ar. iiij.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ etiā in ip̄is speculabilib⁹ est
aliq̄d ꝑ modū cuiusdā operis. puta ꝯstructio syllo/
gismi. aut orōnis ꝯgrue. aut opus nūerādi vel mē/
surādi. ꝛ ideo quicūqꝫ ad hmōi opa rōnis habitus
speculatiui ordināꝛ. dicūꝛ ꝑ quādā silitudinē artes.
sꝫ liberales. ad dr̄iam illaꝝ artiū q̄ ordināꝛ ad opa
ꝑ corpus exercita. q̄ sunt q̄dāmodo seruiles. in q̄tū
corpus seruiliter subdiꝛ aīe. ꝛ hō s̄m aīam est liber.
ille vero sciētie q̄ ad nullū hmōi opus ordināꝛ. sim
pliciter sciētie dicūꝛ. nō aūt artes. nec oportet si libe/
rales artes sunt nobiliores q̄ magis eis conueniat
ratio artis.

¶ Ad maiorē. veꝝ est sunt excellentiores artes libera/
les mechanicis. sed nō magis ꝯueniꝛ eis ratio ꝛ nomē ar
tis. q: h̄ nomē ars impositū est ad ſcandū applicatōem
rōnis ad aliqđ factibile extrinsecū in materia q̄ ꝑ agentē
transmutaꝛ. sicut etiā infra q. lxvij. ar. iij. patebit q̄ sapiē/
tia est quidē excellentior habit⁹ virtute morali. nō tm̄ ma
gis sibi ꝯueniꝛ rō virtutis. Minor illa placet mihi. ꝛ est
notanda ꝯtra Grandadeū. Et q̄ꝫuis ponaꝛ in argumēto
vbi nō sꝫ ꝓpōnes h̄nt veritatē. m̄ eā D. admittit in solo/
ne. imo eā expresse ponit in scđa scđe. vt statim patebit.
Maior. ergo. dico q̄ est intellectualis. sꝫ p̄ncipaliter ipo/
situ est nomē ad ſcandas artes que versanꝛ circa exteri⁹
opus. Artes aūt speculatiue dicunꝛ artes solū ꝓpter a'/
quā silitudinē. q: videlꝫ etiā aliq̄d ꝯstituūt sed intra itel/
lectū. ꝛ ꝑ ꝯñs sunt speculatiue. Dicitur aūt liberales ad
dr̄iam earū que dirigūt opus qđ ꝑ corp⁹ exerceꝛ. qđ cor/
pus vt patuit q. lvi. ar. iiij. ad 2ᵐ. seruiliter obedit ꝛ regiꝛ
regimine despotico quo regunꝛ serui. Vñ de istis loquiꝛ
D. Tho. scđa scđe. q. xlvij. ar. ij. ad 3ᵐ. quod deseruit ꝓposi/
to ostendēs q̄ñ ars cōuer dicta ꝑ rōne factiua cuiusli/
bet ꝯstituti dicaꝛ speculatiua. Omis inde applicatio ratis/
onis recte ad aliquid factibile ꝑtinet ad artē. q: ꝗ rō spe
culatiua q̄dā facit. puta syllogismū ꝓpōnē ꝛ alia hmōi. in
quib⁹ pceditur s̄m certas ꝛ determinatas vias. Inde est q̄
respectu hoꝝ potest saluari rō artis. nō aūt rō prudentie.
et ideo inueniꝛ aliqua speculatiua ars. nō aūt aliq̄ prudē
tia. hec ille. Ubi clare habeꝛ q̄ ars factiua syllogismi que
est logica est speculatiua. quare dixi. q̄ minor esset vera. et
alibi ex intentiōe approbata. etiā in solōne. vbi dr̄. q̄ habi
tus speculatiui ordinanꝛ ad hmōi opatiōnes. Doctor in
solutione ostendit. quare dicantur artes solum similitu/
dinarie. ꝛ in fine tangat maiorem ꝛc.

Logica est speculatiua

¶ Utrum prudentia sit alia virt⁹ distincta ab arte.

D

AD quartū sic ꝑcediꝛ. Videꝛ q̄ prudētia
nō sit alia virtus ab arte. Ars eīm est ra/
tio recta aliquoꝝ opeꝝ. sꝫ diuersa gn̄a ope/
rū nō faciūt vt aliqs amittat rōnē artis.
sunt eīm diuerse artes circa opera valde diuersa. cū
igiꝛ etiā prudētia sit q̄dā rō recta opeꝝ. videꝛ q̄ etiā
ipa debet dici ars. ¶ P̄. prudētia magis ꝯuenit cū
arte q̄ꝫ habit⁹ speculatiui. vtrūqꝫ eīm coꝝ est circa cō
tingēs aliter se habere. vt dr̄ in. vi. ethicoꝝ. sed qui/
dam habitus speculatiui dicunꝛ artes. ergo multo
magis prudentia debet dici ars. ¶ P̄. ad pruden/
tiam ꝑtinet bene ꝯsiliari. vt dicitur in. vi. ethicoꝝ. sed
etiā in quibusdam artib⁹ consiliari ꝯtingit. vt dicitur
in. iij. ethicoꝝ. sicut in arte militari ꝛ gubernatiua. ꝛ
medicinali. ergo prudentia ab arte non distinguiꝛ.
¶ Sed contra est qđ ph̄us distinguit prudētiā ab
arte in. vi. ethicorum.

¶ Hic p̄nr querit de alia virtute intellectuali que est in
rōne practica. scꝫ de prudētia. ꝛ p̄mo de distinctiōe ei⁹ ab
arte. Scđo de ꝯcernētib⁹ prudētiā articulis sequentib⁹.

¶ Respondeo dicendū. q̄ vbi inuenitur diuersa
ratio virtutis. ibi oportet virtutes distingui. Dictuꝫ
est aūt supra q̄ aliquis habitus habet rationē vir/
tutis ex hoc solū q̄ faciat facultatē boni operis ali/
quis aūt ex hoc q̄ faciat nō solum facultatem boni
operis. sed etiam vsum. ars aūt facit solā facultatē
boni operis. quia non respicit appetitū. prudentia
aūt non solum facit boni operis facultatē. sed etiam
vsum respicit eīm appetitum tanqꝫ presupponens
rectitudinem appetitus. cuius differentie ratio est.
quia ars est recta ratio factibiliū. prudētia vero est
recta ratio agibilium.

Ar. p̄. et. q. lvi. ar. iij.

¶ Conclusio rñsiua est ista. Prudētia est virtus distin
cta ab arte. Probaꝛ. vbi inueniꝛ diuersa ratio virtutis (id
est natura ꝛ ꝯditio ꝛ diuersa definitio virtutis) ibi oportet
virtutes distingui. Minor formaliter extra textum. sed di/
uersa est rō virtutis in arte q̄ꝫ in prudētia. Ve. sic. sed alia
rōne prudētia est virtus alia ars. ꝗ ꝯclo vera. Hui⁹ rōnis
Doc. p̄mo ponit maiorē ꝛ minorē. Scđo subiūgit ꝯclo/
nē. ibi. Sic igiꝛ ꝛc. Maior ergo relinquit nota. q: variata
rōne ꝛ definitione variaꝛ ꝛ species. Deducit aūt minorē
p̄ncipalē. Et arguiꝛ ꝑ ea sic. Habit⁹ qui h̄t rōnem virtu/
tis ex h̄ solū q̄ facit facultatē boni opis est alia rōne vir/
tus q̄ꝫ habit⁹ q̄ facit nō solū facultatē boni opis sꝫ etiam
vsum bonū. sꝫ ars facit solū facultatē boni opis. pruden
tia aūt etiā vsum bonū. igiꝛ minor p̄ncipalis vera. Ma
ior nota. Minor ꝓbaꝛ. ille habit⁹ nō facit vsum bonū q̄
nō respicit appetitum. vt ille facit qui respicit ꝛ presupponit
rectitudinē appetitus. sꝫ ars nō respicit. prudētia aūt respi
cit. igiꝛ ꝛc. Maior ista patuit ar. et q. p̄cedenti. Minor ꝓ
baꝛ. p̄mo de prudētia q̄ rectitudinē appetit⁹ presupponit.
ars aūt nō. recta rō agibiliū necessario presupponit appeti/
tū rectū ad fines. recta aūt rō factibiliū nō. sꝫ prudētia est
recta rō agibiliū. ars factibiliū. igiꝛ minor pcedens vera.
Hui⁹ rōnis vltime D. p̄mo ponit minorē. scđo declarat
maiorem. ibi. Differt autem ꝛc. Minor ergo patet clare
ex sexto ethicoꝝ. Vnde ibi.

Cōclo prima.

¶ Differt aūt facere ꝛ agere. qꝛ vt dꝛ in. ix. metaphisice. factio est actꝰ trāsiēs in exteriorē materiā. sicut edificare. secare ꝛ hmōi. agere āt est actꝰ ꝑmanēs in ipo agēte. sicut videre. velle ꝛ hmōi.

¶ Declarat maiorē ꝑcedentē. ꝛ pmo ꝑmittit aliqua ex quib; ad ꝓpositū arguit. Scdo ꝓbat pmā ꝑtē maioris. ibi. Sic igit ꝛc. Tertio ꝓbat scīdā ꝑtem. ibi. Bonū aūt artificialiū ꝛc. Pro declaratione ergo maioris ꝑcedentis ꝑmittit differentiā inter agere ꝛ facere agibilia et factibilia. vt pꝫ. Consequēter ibi.

¶ Sic igit hoc mō se habet prudentia ad hmōi actus hūanos q̄ sunt vsus potētiarū ꝛ habituū. sicut se habet ars ad exteriores factiones. qꝛ vtraqꝫ est ꝑfecta ratio respectu illoꝝ ad que ꝯparant. ꝑfectio āt et rectitudo rōnis in speculatiuis dependet ex pncipijs. ex quib; rō syllogisat. sicut dictū est. q scīētia dependet ab itellectu q̄ est habitꝰ pncipioꝝ ꝛ ꝑsupponit ipm. in hūanis aūt actib; se hn̄t fines sicut pncipia in speculatiuis. vt dꝛ in. vi. ethi. ꝛ ideo ad prudentiā q̄ est recta rō agibiliū reqrit q hō sit bn̄ dispositus circa fines. qd̄ quidē est ꝑ appetitū rectum. et ideo ad prudentiā requirit moralis virtus ꝑ quā fit appetitus rectus. (margin: Ar. ij. ad 2m)

¶ Probat specialiter pmā ꝑtē maioris a simili. Sicut se habet recta ratio in speculatiuis ad pncipia sua. ita recta ratio agibiliū ꝛ practica ad pncipia sua. sed rō recta in speculatiuis dependet ex pncipijs ꝛ ab habitu pncipiorū. ita q quis bn̄ se habeat ad pncipia. igit ꝛ recta rō in agibilib; dependet ꝛ necessario presupponit pncipia sua. ex pncipijs suis (subsumit) sed pncipia rōnis agibiliū ꝛ humanoꝝ actuū sunt fines boni. igit recta ratio agibiliū ꝑsupponit illos fines ꝑ appetitū rectū .i. vt qs bn̄ afficiat ad eos qd̄ fit ꝑ virtutē moralem. Tūc ibi.

¶ Bonū aūt artificialiū nō est bonū appetitꝰ humani. sed bonum ipoꝝ opeꝝ artificialiū. ꝛ ideo ars nō ꝑsupponit appetitū rectum. ꝛ inde est q magis laudat artifex q̄ volēs peccat q̄ꝫ q̄ peccat nolēs. magis aūt ꝯtra prudentiā est q aliquis peccet volens q̄ꝫ nolens. qꝛ rectitudo volūtatis est de rōne prudētie. nō aūt de ratione artis.

¶ Est ꝓ scdā ꝑtē maioris sepe dicte. ꝛ arguit sic. Ars est de factibilib; artificialib;. sꝫ bonū artificialiū nō est bonū appetitus hūani sꝫ bonuꝫ ipoꝝ artificialiū. ꝛ ideo ars nō ꝑsupponit appetitū rectū. Illa minor patuit arti. iij. in corpe ꝛc. Et posset minor. scꝫ q prudētia ꝑsupponit appetitū rectū nō ars aliter ꝓbari ex lr̄a. Prudētia se hꝫ ad actus hūanos tanq̄ꝫ ratio recta. sicut ars est recta ratio factibiliū. sed rectitudo rōnis actuū hūanoꝝ ꝛ agibiliū ꝑsupponit appetitū rectū. nō ratio recta factibiliū. igit ꝛc. Maior declarat ꝑ definitōem ꝛ diffiniam artis ꝛ prudentie. Minor quo ad prudētiā ꝓbatur in lr̄a a simili de ratione speculabiliū. ꝛ potest ꝓbari extra lr̄am. quia bonitas humani actus est ex recto fine ꝛ appetitu recti finis. sed prudētia est de humanis actib; bonis. igit ꝛc. Et consequēter in lr̄a. ibi. Et inde est ꝛc. Doctor ꝯfirmat minorē iā deductā a signo. qꝛ laudat artifex q̄ volēs peccat. est aūt valde ꝯtra prudentiā vt qs peccet volēs. ꝗ signū est q rectitudo volūtatis est de ratione prudentie nō artis. Uel potest esse corollariū ex dictis. sed magis est ꝯfirmatio dicte minoris a signo. ꝛ ꝓ intellectu hoꝝ valēt que dicta sunt questione. lvi. ar. iij.

¶ Sic igit pꝫ. q prudētia ē virtꝰ distincta ab arte.

¶ Hic vltimo D. ex omib; istis infert ꝯclonē ipam. et pꝫ iā satis. ¶ Nota āt q D. vult breuiter. q qꝛ prudentia est de agibilib;. ars āt de factibilib;. ꝛ rectitudo ꝛ bonitas agibiliū depēdet a rectitudine appetitꝰ. nō āt rectitudo ꝛ bonitas factibiliū. igit prudētia ꝑsupponit appetitū rectū. nō ars. agibilia em̄ sunt actus hūani quoꝝ pncipalr̄ sunt fines. prudentia aūt est de bonis actib; ꝛ bonorū actuū. igit ꝑsupponit bona pncipia q̄ sunt fines. ad bonos aūt fines hꝫ se bene ꝑ appetitū rectū. ꝛ adde q prudētia est bonoꝝ actuū vt in plurimū. nō solū ꝯsultiue vl' iudicatiue. sed etiā ꝑceptiue ꝛ executiue. qd̄ vtiqꝫ nō fit. nisi affectus sit bn̄ dispositꝰ q̄ bona dispō est scd̄m affectōnem ad bonū finē. ꝛ ꝗ seqt q prudētia ꝑsupponit fines etiam ꝑticulares ꝟtutū. ¶ Et nota h̄. qꝛ est fundamētū d. san. in materia de ꝯnexione prudētie cū alijs. Scotꝰ em̄ admittit q̄dē ꝯnectionē moraliū cū prudētia. sꝫ nō ecōtra. Habes āt hic rōneꝫ q̄re ꝛ ecōtra prudētia ꝯreq̄rat (imo in aliq̄ ordine ꝑsupponit) alias. vt patuit. igit ꝛc. sed bonitas factibiliū sumit scd̄m debitā dispōnem operuꝫ exterioꝝ in ordine ad regulā artis que est pncipiū eoꝝ. ꝛ nullo mō ꝑ ꝯparationē ad appetitū rectū denotatione intrinseca. licet rectuꝫ materialiter ꝛ extrinsece. vide articulo q̄to ad tertiū circa finem. (margin: Fūdamētū ꝯ Scotū)

¶ Argumētū in ꝯtriū ꝯfirmat ꝯclonē risiuā.

¶ Ad pmū ꝗ dōm. q diuersa gn̄a artificialiū oia sunt extra hoiem. ꝛ ideo nō diuersificat rō ꝟtutis. sꝫ prudentia est recta ratio ipoꝝ actuū hūanoꝝ. vn̄ diuersificat ratio ꝟtutis. vt dictū est. (margin: In cor.)

¶ Ad maiorē. ars est recta rō opeꝝ. nō q̄ꝛūcūqꝫ sꝫ exterioꝝ ꝛ factionū. ꝛ exterioꝝ nō solū itellectu sꝫ ꝛ hoi. prudētia āt imediate est de agibilib; exteriorib; q̄dem itellectui sꝫ nō hoi. Ad minorē. diuersa gn̄a opeꝝ trāseūtiū et factionū nō faciūt vt aliqs amittat rōnem artis. ꝛ diuersa gn̄a q̄si subalterna. sꝫ gn̄a q̄si gn̄alissima faciūt diuersitatē. ita q opus itertꝰ facit vt habitꝰ circa ipm existēs nō dicat ars qd̄ q̄si gn̄e remoto distinguit a factōe. Ad ꝓbationē dico. q oēs artes sunt circa opa eiusdē rōnis sꝫ exteriora ꝛ factiones ꝛ extra hoiem. Ultra. dico q prudētia est recta rō opeꝝ imanentiū q̄ sunt actꝰ hūani ad q̄s bene dirigēdos ꝛ moderādos reqrit bonitas appetitꝰ. nō aūt ad bn̄ dirigēdū opa exteriora. Negat ꝯn̄a. q videlꝫ prudētia etiā debeat dici ars que ꝓprie accepta dicit ꝯstitutiua operis extrinseci.

¶ Ad scd̄m dōm. q prudentia magis ꝯuenit cū arte q̄ꝫ habitꝰ speculatiui q̄tū ad subiectuꝫ ꝛ materiā. vtrūqꝫ em̄ est in opinatiua parte aie. ꝛ circa contingens aliter se habere sed ars magis cōuenit cum habitib; speculatiuis in rōne virtutis q̄ꝫ cū prudentia. vt ex dictis patet. (margin: In cor. et articulo. iij.)

¶ Ad maiorē. vera quo ad aliq̄d nō simplr̄. qꝛ prudētia magis ꝯuenit cū arte q̄ꝫ habitꝰ speculatiui. q̄ ad subiectū ꝛ obiectū. sꝫ ex alia ꝑte habitꝰ speculatiui magis conueniūt cū arte. scꝫ q̄ ad esse virtutē. qꝛ tā illi q̄ꝫ ars sunt solū virtutes scd̄m q̄d nō reqrentes bonitatē appetitꝰ. nec facientes vsum bonū. Scdo dico. q speculatiui habitus

magis ꝯueniūt in hoc. q̄ ē esse alicui⁹ ꝯstitutiuū. vt patuit ar.iij. ad 3ᵐ. Quare pñt similitudinarie artes dici. Un̄ mi⸗nor v̄a ꝑpter rōnē iā tactā. Negat̄ aūt ꝯña. tū p̄mo. q̄ ha⸗bitus speculatiui ꝯueniūt cū arte quo ad esse v̄tutem. vn̄ possunt etiā nomē eius ꝑticipare. nō aūt prudentia. vnde nō debet dici ars etiā similitudinarie. Tū scd̄o. q̄ prudē⸗tia nō est ꝯstitutiua sicut artes speculatiue. quare nō pōt nec debet sibi attribui nomē artis nec est ars de isto vlti⸗mo articulo p̄cedente ad 3ᵐ. ¶ Nota āt circa hāc solo⸗nē ꝛ circa argumētū in oppositū p̄cedētis articuli de opi⸗natiua pte aīe q̄ est q̄ aīa ꝯgnoscit ꝯtingētia. ꝛ nō d̄r ars esse in opinatiua q̄si possit se hr̄e sicut opinio etiā ad fal⸗sum. sed est in pte aīe q̄ ꝯgnoscit ꝯtingētia. tū ꝯgnoscat ea vere ꝛ vt fiūt vt plurimū qđ sufficit ad rōnē v̄tutis q̄ est ꝯtingētiū. sicut ꝛ in pluribꝫ euenire est necē ꝛ p se physicū et morale. sꝫ qd sit illa ps aīe q̄ d̄r opinatiua vel rōcinati⸗ua. ꝛ an distinguat̄ a scientifica. vide d. san. p̄.p.q.lxxix.ar. ix. ad 3ᵐ. vbi d̄r inter cetera. Phus posuit duas pticulas aīe. scientificū ꝛ rōcinatiuū. nō q̄ sunt due potē. sꝫ q̄ distin⸗guūt̄ ſm diuersam aptitudinē ad recipiēdū diuersos ha⸗bit⁹ q̄ꝝ diuersitatē ibi inq̄rere intēdit. Cōtingētia eñ ꝛ ne⸗cessaria ꝛ si differāt ſm ꝑpria gña. ꝯueniūt tñ in rōne cōi entis quā respicit intellect⁹ ad quā diuersimode se hñt ſm ꝑfectū ꝛ iꝑfectū. hec ille. Circa hoc tñ aduerte. q̄ qđ d. de via d. san. voluit q̄ opinatiuū ꝛ scientificū dicāt diuersas potās. q̄ si intelligāt q̄ diuersas potās intellectiuas. nec in p̄.p. nec in. vi. ethi. doc. san. ꝯformiter loquūtur. Uerꝫ q̄ dicit in. vi. ethi. esse aliā pticulā ad ꝯtingētia vt sic. sꝫ nō intellectiuā. sed rōnem pticularē. vt pꝫ intuēti. de hoc tñ vi⸗de p̄.p.q.lxxxvi.ar.iij. q̄ ꝯtingentiū ſm rē. tñ ſm rōnes necessarias pñt esse diuersi habit⁹ intellectuales ꝛ ꝯgnos⸗cunt̄ ab eadē potā a q̄ ꝯgnoscunt̄ necessaria scibilia. sed ꝯtingētia vt sic ꝛ sensibilia ꝯgnoscūt̄ directe p aliā poāꝫ. sꝫ ꝛ intellect⁹ indirecte ea ꝯgnoscat. Cōtingētia eñ in rebꝫ naturalibꝫ sequit̄ materiā q̄ est p̄ncipiū indiuiduatiōis ꝛ singularitatis. ꝛ ꝑ ꝯñs ꝯtingētia naturalia ꝯgnoscūt̄ di⸗recte p sensus. ꝛ g̊ respectu ꝯtingētiū. vt sic. est alia potā. scꝫ q̄ est pticularis alia est necēriorꝫ. vt sic. ꝛ p hoc p̄t saluari qđ habet̄ in de veri. mate. xv. ar. q̄. ad 3ᵐ. vide p̄.p. supra. ¶ Nota circa ista dicta. q̄ Burleus in. vi. ethi. refert mo⸗dū dicēdi d. san. ibidē in ꝯmēto. videlꝫ q̄ respectu necā⸗riorꝫ. vt sic. sit alia potā a q̄ respectu ꝯtingētiū vt sic. q̄ rō pticularis. Burle⁹ aūt q̄uis teneat sniam verā d. san. p̄. p. vbi sup̄ statī. nō tñ valet ei⁹ rō ꝯ d. san. in. vi. ethi. Ar⸗guit ei q̄ intellect⁹ vtrūqꝫ ꝯgnoscat. s. necāria vt sic. ꝛ ꝯtigē⸗tia vt sic. q̄ intellect⁹ ponit drīas inter vtrūqꝫ ꝛc. Sꝫ nō ad⸗uertit Burle⁹ p̄ᵒ. q̄ ꝯtigētia p se secū fert pticularitatē et singularitatē. sicut necessitas in naturalibꝫ vlitatē ꝛ for⸗mā. ꝛ g̊ q̄ ꝯtingētia naturalia sunt singularia. oportet q̄ nō directe p intellectū nostrū ꝯgnoscant̄. Scd̄o nō aduer⸗tit q̄ ꝯtingētia p̄t accipi in cōi p aliq̄ mō entis. sicut ꝛ ne⸗cessitas est modus entis. ꝛ sic vtrūqꝫ est vle. ꝛ vniuersū. g̊ si intellect⁹ vtrūqꝫ directe ꝯgnoscat ꝛ drīam inter ea po⸗nat. Tertio nō aduertit. q̄ etiā accipiendo ꝯtingentiā p re ꝯtingente ꝛ pticulari q̄ ad hoc q̄ intellect⁹ ponat drīam inter duo. sufficit q̄ ꝯgnoscat vnū directe alterꝫ indirecte et arguitiue. ꝛ habeat secū colligatā potām ꝛ subseruien⸗tem que aliud directe ꝯgnoscat. sic intellect⁹ noster directe ꝯgnoscit vniuersale p ꝑpriā spēm. ꝛ q̄ ꝯgnoscit ip̄m non p se ip̄m. ꝯgnoscit arguitiue aliqđ esse singulare in q̄ sub⸗sistat absqꝫ hoc q̄ singulare p se ꝛ ꝑpriā spēm ꝯgnoscat. sic etiā ꝯgnoscim⁹ deū p hoc statu nō in ꝯceptu ꝑprio q̄ cō⸗surgat ex ꝑpria specie sꝫ ex ꝯceptu q̄ est del arguitiue nō re⸗p̄sentatiue. sic in ꝑposito. intellect⁹ directe ꝛ p ꝑpriā spēm cognoscit necessitatē ꝛ ens necāriū. sꝫ arguitiue ꝛ indirecte ꝯtingēs. ꝛ hoc sufficit ad ponēdā drīam. vide simile in de veritate materia. ij. articulo sexto ad tertiū.

Burle⁹ ma⸗le aduersat̄ doc. san.

¶ Ad tertiū dōꝫ. q̄ prudētia est bene ꝯsiliatiua. de his q̄ ptinēt ad totā vitā hoīs. ꝛ ad vltimū finē vite hūane sꝫ in artibꝫ aliq̄bꝫ est ꝯsiliū de his q̄ pti⸗nēt ad fines ꝑprios illarꝫ artiū. vn̄ aliq̄ in q̄ntū sunt bn̄ ꝯsiliatiui in rebꝫ bellicis vel nauticis. dicūt̄ pru⸗dentes duces vel gubernatores. nō aūt prudentes simpliciter. sed illi solū qui bene ꝯsiliant̄ de his que conferunt ad totam vitam.

¶ Ad maiorē. ad prudentiā ptinet bn̄ ꝯsiliari de his q̄ ptinent ad totā vitā hūanā ꝛ nō de aliq̄ pticulari fine. sic scꝫ q̄ eius est bn̄ ꝯsulere ꝛ iudicare de oībꝫ actibꝫ hu⸗manis q̄bꝫ ꝑuenit̄ ad beatitudinē. ꝛ cū hoc p̄ncipalius p⸗tinet ad eā p̄cipere. ꝛ ex nō aduertētia hui⁹ videt̄ Scotus incidisse in hoc q̄ posuit prudentiā esse posse sine moralibꝫ. et tñ est p̄ncipalissim⁹ act⁹ prudentie. vt patꝫ scd̄a scd̄e. q. xlvij. ar. viij. et est phs ad hoc. vi. ethi. vbi d̄r. Prudētia preceptiua est. nō aduertit etiā hoc. q̄ ipossibile est nō entē bonū esse prudentē. vt phs ibidē hꝫ. Prudētia etiā recte cōsiliat̄ ad sensum dicendū ar. vi. ad p̄mū. Ad minorē. v̄a est in q̄busdā artibꝫ vbi scꝫ est incertitudo eorꝫ p que ꝑuenit̄ ad finē sed pticularē ꝑpriū illi⁹ artis. nō āt hmōi artes cōsiliant̄ de medijs ad finē tot⁹ vite. sicut medici⸗nalis ꝯsiliat̄ q̄ñ inueniat media ad sanitatē. ꝛ guberna⸗toria querit vias q̄bꝫ ꝑueniat̄ ad optatū litus sed prudē⸗tia hꝫ versari in oībꝫ actionibꝫ hūanis. imo ꝛ factiones artiū dirigere hꝫ vt bn̄ fiāt moraliter sicut ꝛ iusticia. vt pa⸗tuit ar. iij. ad 2ᵐ. D. mi dat ad maiorē ꝛ minorē formaliter.

Scot⁹ nō vi⸗det̄ attēdisse potissimū ac⸗tū prudētie.

¶ Utrꝫ prudentia sit necessaria ad bene viuendū

Ad q̄ntū sic p̄cedit̄. Uidet̄ q̄ prudētia nō sit v̄tus necāria ad bn̄ viuēdū. Sicut eñ se hꝫ ars ad factibilia q̄ꝫ est rō recta. ita se hꝫ prudentia ad agibilia. ſm q̄ vita hoīs ꝯsiderat̄. est eñ eorꝫ recta rō prudentia. vt d̄r in. vi. ethicorꝫ. sed ars nō est necāria in rebꝫ factibilibꝫ nisi ad hoc q̄ fiāt. nō āt postq̄ sunt facta. g̊ nec prudētia ē necāria hoī ad bn̄ viuēdū postq̄ est v̄tuosus sꝫ for⸗te solū q̄tenꝫ ad hoc q̄ v̄tuosus fiat. ¶ P̄. prudētia ē p quā recte ꝯsiliamur. vt d̄r in. vi. ethi. sꝫ hō p̄t ex bo⸗no ꝯsilio agere nō solū ꝑprio sꝫ etiā alieno. g̊ nō est necāriū ad bn̄ viuēdū q̄ ip̄e hō habeat prudētiā. sꝫ sufficit q̄ prudētū ꝯsilia seq̄t̄. ¶ P̄. v̄tus intellectual̄ est ſm quā ꝯtingit sp̄ dicere verꝫ ꝛ nūq̄ falsūꝫ sꝫ hoc nō videt̄ ꝯtingere ſm prudētiā. nō eñ est hūanū q̄ in ꝯsiliādo de agendis nūq̄ erretur cū hūana agibi⸗lia sint ꝯtingētia aliter se hr̄e. vn̄ d̄r sap. ix. Cogitati⸗ones mortaliū timide sūt. ꝛ incerte ꝑuidētie nr̄e. g̊ vi⸗det̄ q̄ prudentia nō debeat poni intellectualis v̄tus. ¶ Sꝫ ꝯtra est qđ sap. viij. ꝯnumerat̄ alijs v̄tutibus necessarijs ad vitā hūanā. cū d̄r de diuina sapientia. sobrietatē ꝛ prudentiā docet iusticiaꝫ ꝛ virtutē. q̄bus vtilius nihil est in hac vita hominibus.

P

¶ Hic ꝯsequēter querit de quibusdā ꝯcernētibꝰ prudentiā. ⁊ p̄mo de quadā ꝯditōe prudentie ⁊ quodā ad eā ꝑtinēte. scʒ de necessitate eius ad bonā vitam.

¶ Respondeo dd̄m. ꝙ prudentia est virtus maxime necessaria ad vitā humanā. bene em̄ viuere cōsistit in bene operari.

Cōclo resꝑ. ¶ Cōclo rn̄siua est ista. Prudentia est maxime necessaria ad humanā vitā. Circa hanc ꝯclonem Doc. p̄mo assumit aliqd̄ suppositū cū ip̄a ꝯclone. Scd̄o ex illo supposito ꝓbat ꝯclonē. ibi. Ad hoc aūt ⁊c̄. Assumit ergo ꝙ bene viuere ꝯsistit in bene opari. pʒ extra l'am. qꝛ viuere capit̄ ꝓ vita scd̄a q̄ est opatio vitalis rōnalis vel intellectualis. ¶ Nota aūt circa illā ꝓpōnem. ꝙ etiā opus anime rationalis. vt sic dicit̄ opus vitale. ⁊ ergo prudentia nec̄aria est ad bn̄ viuere. scʒ morale ⁊ intellectuale ⁊c̄.

Consequenter cū dicit.

¶ Ad hoc aūt ꝙ aliquis bene operet̄ nō solum requirit̄ quid faciat. sed etiā quō faciat. vt scʒ fm̄ electionē rectā operet̄. nō solū ex impetu aut passione. cū aūt electio sit eoꝝ que sunt ad finē. rectitudo electionis duo req̄rit scʒ debitū finē. ⁊ id qd̄ ꝯuenienter ordinat̄ ad debitū finem.

¶ Probat ꝯclonem sic. Necesse est in rōne esse aliquā virtutē intellectualē vt se bene habeat ad ea q̄ sunt ad finē. sʒ hmōi virtus est prudentia. igit̄ ꝯclo vera. Huiꝰ rōnis D. p̄mo ꝓbat maiorē. Scd̄o ponit minorē cū resumptōe ꝯclonis. ibi. Et hec virtus ⁊c̄. Maior ḡ ꝓbat̄ ex supposito. ⁊ arguit̄ sic. Ad hoc ꝙ aliq̄s bn̄ operet̄ nō solū requirit̄ quid faciat sed etiā quō. scʒ ex electōe (scʒ sciens ⁊ volens) sed ad debitū finē homo ꝯuenient̄er disponit̄ ꝑ virtutē que ꝑficit ꝑtem anime appetitiuā. ad id aūt qd̄ conuenient̄er in finē debitū ordinat̄. oportet ꝙ hō directe disponatur ꝑ habitū rōnis. ḡ maior vera ⁊c̄. Huiꝰ rōnis D. ponit p̄mo p̄mā ꝑtem. scd̄o scd̄am cū ip̄a maiore ꝓbata. ibi. Ad debitū aūt ⁊c̄. Maior ḡ pʒ. Deīn cū d̄r.

¶ Ad debitū aūt finē hō ꝯuenienter disponit̄ ꝑ virtutē que ꝑficit ꝑtē aīe appetitiuā. cuiꝰ obiectum est bonū ⁊ finis. ad id aūt qd̄ ꝯuenient̄er in finē debitū ordinat̄. oportet ꝙ hō directe disponat̄ ꝑ habitū rōnis. qꝛ ꝯsiliari ⁊ eligere q̄ sunt eoꝝ que sunt ad finē sunt actꝰ rōnis. ⁊ ideo necesse est in rōne esse aliquā virtutē intellectualē ꝑ quā ꝑficiat̄ rō. ad h̄ ꝙ ꝯuenienter se habeat ad ea que sunt ad finē.

¶ Probat minorē ꝓ p̄mā. ⁊ quo ad p̄mā ꝑtē. qꝛ bonū ⁊ finis est obiectū volūtatis ⁊ appetitus. igit̄ ad finē disponit̄ ꝑ eū habitū q̄ est in appetitu. ¶ Nota ꝙ disponit̄ ad bonū ꝑ habitū q̄ est in appetitu. scʒ formaliter. sub ratione appetibilis. quāuis ⁊ ꝑ synderesim ⁊ prudentiā disponat̄ hō ad bonū terminatiue. sʒ sub rōne veri moriue. Scd̄a ps minoris ꝓbat̄. qꝛ recte se hʒ ad ea que sunt ad finē ꝑ ꝯsiliū ⁊ eligere ⁊ p̄cipe. sʒ ista sunt rōnis. igit̄ bn̄ se hʒ ad media ꝑ habitū rōnis. vt dicebat minor. sed talis videt̄ prudētia. igit̄ ⁊c̄. Tunc ibi.

¶ Et hec virtus est prudentia. vn̄ prudentia est virtus necessaria ad bene viuendū.

¶ Ponit minorē ip̄am p̄ncipalem que pʒ clare. vnde resumit ꝯclonem ip̄am. vt in l'ra.

¶ Et confirmat conclusionē auctoritate sacre scripture in argumento in contrarium.

¶ Ad p̄mū ergo dd̄m. ꝙ bonū artis ꝯsiderat̄ nō in ip̄o artifice. sed magis in ip̄o artificiato. cū ars sit rō recta factibiliū. factio em̄ in exteriorē materiā trāsiens nō est ꝑfectio facientis sʒ facti sicut motus est actus mobilis. Ars aūt circa factibilia est. sʒ prudētie bonū attendit̄ in ip̄o agente. cuius ꝑfectio est ipsum agere. est em̄ prudētia recta rō agibiliū. vt dictū est. ⁊ ideo ad artē nō req̄rit̄ ꝙ artifex bene operet̄ sed ꝙ bonū opus faciat. req̄reret̄ aūt magis ꝙ ip̄m artificiatū bn̄ oparet̄. sicut ꝙ cultellus bn̄ incideret vel serra bn̄ secaret. si ꝓprie hoꝝ esset agere ⁊ nō magis agi. qꝛ nō hn̄t dominiū sui actꝰ. ⁊ ideo ars non est necessaria ad bn̄ viuendū ip̄i artifici. sʒ solū ad faciendū ip̄m artificiatū bonū ⁊ ad ꝯseruādum ip̄m. prudētia aūt est necessaria hoī ad bn̄ viuendū. non solū ad hoc ꝙ fiat bonus. A. 'q̄.

¶ Maior est quidē v'a. ꝙ prudētia est agibiliū ars factibiliū. Sed dico ꝙ agibilia sunt intra hoīem ⁊ sunt ip̄i actus hūani. factibilia nō. Scd̄o dico ꝙ bonū artis est extra hoīem ⁊ in ip̄o facto artificiato sed bonū prudētie est in hoīe ip̄o. Tertio dico ꝙ ip̄a prudentia ꝑficit vt ip̄e hō bn̄ operetur qd̄ est viuere. ars v̄o vt suo mō artificiatū operetur. ⁊ sic pʒ ꝙ est aliq̄ ꝯuenientia ꝓportiōis sʒ multiplex est etiā difformitas. Minor vera. ⁊ rō est. qꝛ ars nō ordinat̄ ad agere ip̄ius agētis sʒ ad factionē extrinseci operis. ideo postq̄ opꝰ factū est nō est opus arte. sʒ prudētia ordinat̄ ad vitā ip̄am q̄ est actio. Vn̄ negat̄ ꝯn̄a. qꝛ prudentia est directiua ip̄iꝰ vite q̄ manet cū v̄tute ⁊ nō cessat. ideo prudētia nec̄aria est ad vitā ⁊ v̄tutē. Et stat breuiter fundamentū solēnis in hoc. qꝛ prudētia est directiua ip̄iꝰ vite. ideo sꝑ est necessaria. qꝛ sꝑ oportet bene viuere qd̄ nō fit sine prudētia. ars aūt est nec̄aria ad factionē operis extrinseci qd̄ facere nō sꝑ oportet esse nec est necessariū. ideo nec ars q̄ nō ꝯseruat opus sʒ vita ip̄a. scʒ bona. ꝯseruat̄ semꝑ ꝑ prudētiā. Vn̄ posset scd̄o dici extra l'am. ad minorē. negando eā vl'r. imo aliqua ars puta diuina a q̄ opꝰ dependet in fieri ⁊ ꝯseruari est nec̄aria vt opꝰ sit nō solū vt fiat. sic etiā qꝛ prudentia est necessaria ad viuere, in esse ⁊ fieri. ideo est semꝑ necessaria.

¶ Ad scd̄m dd̄m ꝙ dū hō bonū operat̄ nō fm̄ ꝓpriā rōnem. sed motꝰ ex ꝯsilio alteriꝰ. nondū est omnino ꝑfecta opatio ip̄ius q̄tū ad rōnē dirigentē ⁊ q̄tū ad appetitū mouentē. vn̄ si bonū operet̄ nō tn̄ simplr̄ bn̄. qd̄ est bn̄ viuere.

¶ Ad maiorē. vera ⁊ ip̄a existēs in hoīe. includit ⁊ hʒ annexā rectitudinē ⁊ ꝑfectōem appetitꝰ ⁊ p̄t de se dirigere in agendis. Ad minorē negat̄. ꝙ possit ex ꝯsilio alterius agere bene ꝑfecte q̄ ad subam ⁊ moduʒ puta prompte et delectabiliter ⁊ in ꝑticulari. Et fundamētū est. qꝛ cū ꝯsilio alieno stat imoderatio passionū in eo q̄ accipit ꝯsiliū. et ꝑ ꝯn̄s nō exeq̄t̄ ꝯsiliū alteriꝰ ꝓmpte. ⁊ nō d̄r sꝑ in oī actione ꝑticulari recurrere ad ꝯsiliū alteriꝰ. ⁊ h̄ ē qd̄ etiā d. san. hʒ ad h̄ argu͂m in de v̄tu. mate. p̄. ar. vi. ad 2m. vbi dr̄ hō ab alio p̄t accipe ꝯsiliū i vl'i de agēdis. sʒ ꝙ iudiciū recte seruet in ip̄o actu ꝯ oēs passiōes. h̄ solū ex rectitudie prudentie ꝓuenit. ⁊ sine h̄ v̄tus esse nō potest. hec ille.

¶ Ad tertiũ dōm. ꝙ veꝝ intellectus practici aliter accipit̃ ꝙ̃ veꝝ intellect⁹ speculatiui. vt dꝛ in. vi. ethicoꝝ. nã veꝝ intellect⁹ speculatiui accipit̃ ꝑ ꝯformitatē intellectus ad rē. Et qꝛ intellectus nõ pt̄ infallibiliter ꝯformari reb⁹ in ꝯtingentib⁹. sed solũ in necessarijs. ideo nullus habit⁹ speculatiu⁹ ꝯtingentiũ est intellectualis virtus. sꝫ solũ est circa necessaria. veꝝ aũt intellect⁹ practici accipit̃ ꝑ ꝯformitatem ad appetitũ rectũ. que quidē ꝯformitas in necessarijs locũ nõ hꝫ. que volũtate hũana nõ fiũt. sꝫ soluꝫ in ꝯtingentib⁹ que pñt a nobis fieri siue sint agibilia interioꝛa. siue factibilia exterioꝛa. ⁊ ideo circa sola ꝯtingētia ponit̃ virtus intellect⁹ practici. circa factibilia quidē ars. circa agibilia vero prudētia.

¶ Ad maiorē. vera est de virtute intellectuali speculatiua. nõ aũt ꝟtute intellectuali practica. Et rõ est in solone. qꝛ veritas ⁊ veꝝ intellect⁹ speculatiui sumũt̃ ꝑ ꝯformitatē ad rē. ⁊ nõ quãcũqꝫ sꝫ necãriã. qꝛ ꝟtus est sꝑ ꝑncipiũ boni ip̃i⁹ ponē. sꝫ respectu ꝯtingētiũ nõ pt̄ eē sꝑ ꝟitas intellect⁹ ad rē. qꝛ ex ꝯtingētia rei variari pt̄. veritas aũt intellectus practici est. qꝛ ē ꝯformis appetitui sꝫ appetit⁹ nõ est necãrioꝝ sꝫ ꝯtingētiũ. iõ ⁊ tal' habit⁹ intellect⁹ practici ē ꝯtingētiũ. sꝫ in ꝯtingētib⁹ nõ est sꝑ certa veritas. iõ maioꝛ nõ valet de habitu ⁊ ꝟtute intellectuali practica. tal' eñi pt̄ esse falsi qñqꝫ. Ultra ad minorē. ꝯcedit̃ ꝙ prudētia nõ sꝑ est veri ex pte obiecti. nec h̃ reqrit̃ ad ꝟtutē q̄ est circa ꝯtingentia. sꝫ sufficit ꝙ vt in plurimũ dicat veꝝ. vt pt̄ haberi ex scđa scđe. q. xlvij. ar. iij. ad 2ᵐ. qꝛ cognitio coꝝ q̄ vt in plurib⁹ accidũt sufficit ad prudētiã. Unde negat̃ ꝯña. ꝙ nõ sit ꝟtus sꝫ nõ est ꝟtus circa necãria intellectualis ⁊c̃.

¶ Et nota ꝙ qꝛ ꝟtus sꝑ est ad bonũ ⁊ bonũ intellect⁹ speculatiui est ꝟitas q̄ attendit̃ ꝑ ꝯparatõem intellect⁹ ad rē. iõ habit⁹ speculatiu⁹ q̄ est ꝟtus est de re necãria. ⁊ ꝑ ꝯñs sꝑ ꝟa. qꝛ aũt habit⁹ practici bonitas attendit̃ ꝑ ꝯformitatem ad appetitũ rectũ q̄ est de ꝯtingētib⁹. ꝯtingētia aũt nõ sunt sꝑ ꝟa. iõ nõ oꝫ ꝙ habit⁹ practic⁹ sit veꝝ q̄ sꝑ sunt ꝟe sꝫ vt in plurimũ. sꝫ oꝫ ꝙ sꝑ sit ꝯformis appetitui recto. Possꝫ aũt scđo dici ⁊ vt videt̃ magis ad mentē solonis d. san.

Ad maiorē. virtus intellectualis est ſm quã ꝯtingit sꝑ dicere veꝝ ⁊ nũq̄ falsum. Jllã distinguo. ⁊ dico ꝙ virtus intellectualis speculatiua est ſm quã ꝯtingit sꝑ veꝝ dicere. ita ꝙ ip̃e habit⁹ hꝫ sꝑ veritatē ⁊ est de sꝑ veris. sed habit⁹ practic⁹ est qđē sꝑ verus sꝫ nõ est de sꝑ veris. imo qñqꝫ falsis. veris tñ vt in plurimũ. rõ ꝑmi est. qꝛ veritas ꝯuenit habitui speculatiuo ꝑ ꝯparatõem ad rem cui oꝫ sꝑ ꝯformari. alias nõ esset sꝑ verus. ⁊ qꝛ non pt̄ sēꝑ ꝯformari rei ꝯtingenti. ideo nullus habit⁹ qui est circa ꝯtingentia est virtus. qꝛ habit⁹ speculatiu⁹ est ꝟtus. qꝛ sꝑ verus. est aũt verus vt dictũ est ꝑ ꝯparatõnem ad rem. ideo opꝫ vt res variari nõ possit. Quare sequit̃ ꝙ ꝟtus speculatiua nõ possit esse circa ꝯtingētia. Est igit̃ ꝟtus intellectualis speculatiua sꝑ habit⁹ ver⁹. ⁊ ꝑ ꝯñs sꝑ veri. Uñ sequit̃ ꝙ nõ ꝯtingit ſᵐ ip̃m falsuꝫ dicere. q̄re maioꝛ oĩno vera de ꝟtute intellectiua speculatiua. ꝙ aũt sꝑ verus. qꝛ sꝑ bonus alias nõ esset virt⁹. bonitas aũt eius est in ꝯformitate ad rē. ideo sēꝑ ver⁹ ⁊ sēꝑ veri. Ratio aũt scđi dicti ad maiorē est. quia veꝝ ⁊ veritas (⁊ sic ꝑ ꝯñs bonitas ⁊ ꝟtuositas) habit⁹ practici est ꝑ ꝯformitatē ad appetitũ rectũ (⁊ bonã intentõem) ⁊ illa sꝑ ꝯuenit habitui practico. ideo sꝑ est verus habit⁹ ⁊ bonus. sed qꝛ appetitus rectus ⁊ ꝑ ꝯñs habitus intellectualis sibi ꝯformis ⁊ verus nõ potest esse nisi ꝯtingentiũ (nã necãria vt sic nõ cadũt sub electõe) ideo nõ sꝑ est veroꝝ. qꝛ ꝯtingens est qđ aliter põt esse. ⁊ ꝑ ꝯñs maioꝛ nõ est omnino vera de tali habitu practico cui⁹ veritas attendit̃. quia est ꝯformis recto (id est) bono appetitui. esto sit falsi ⁊ erret. Põt eñi (vt argumētũ ꝓbat) ꝟtuosus ⁊ prudēs iudicare aliquid esse vtile ad bonũ finē qđ nõ est vtile. ideo est tũc quideꝫ verus ⁊ vera prudentia. qꝛ ꝯformis ꝑncipio suo sed non est veri. Stat eñi prudentia cũ aliqua falsitate. vt in pauciorib⁹. sed nõ stat vera prudētia cũ prauo affectu. Pꝫ igit̃ ꝙ prudentia vera ⁊ vere virt⁹ potest esse falsi. ⁊ huic suffragat̃ dictũ d. san. in scđa scđe. vt dictũ est. Põt nãqꝫ prudens aliqñ falsum dicere ⁊ errare. vt vult minoꝛ. sed hoc nõ est ꝯtra rõnē vere prudētie. Uñ negat̃ ꝯña. ⁊ hec videt̃ velle d. san. in ista solone q̄ nõ potest de facili ad argumentum formaliter soluendum applicari.

¶ Circa illã solonē est dubiũ. Q꞉ cũ prudentia ꝑsupponat appetitũ rectũ. ⁊ sit vera ꝑ ꝯformitatē ad ip̃m non hꝫ difficultatē. sed de arte sepe dictũ fuit q̄stione ꝑsenti. ꝑsertim ar. iiij. ꝙ nõ ꝑsupponat appetitũ rectũ. Hic aũt dꝛ Doc. ꝙ veꝝ intellectus practici accipit̃ ꝑ ꝯformitatē ad appetitũ rectũ. ⁊ h̃ vel in ꝯtingentib⁹ agibilib⁹ vel factibilib⁹ quoꝝ est ars. vbi videt̃ plane ꝯtradictio. Sꝫ dōm. ꝙ nõ est ꝯtradictio. equocat̃ eñi de appetitu recto. Dicit̃ eñi rectus dupl'r. Uno mõ denoiatõe intrinseca. ⁊ formaliter. qꝛ videlꝫ appetitus in se ordinatus est ꝑ bonã affectionē ad finē. ⁊ hãc rectitudinē ꝑsupponit prudētia nõ aũt ars. et ita intelligit̃ Doc. supra. qꝛ manifeste dixit. ꝙ nõ refert qua volũtate faciat artifex opus. ⁊ qualiter in se sit dispositus. Alio mõ dꝛ appetit⁹ rectus denoiatione extrinseca ⁊ materialr. qꝛ scꝫ est recti ⁊ nõ cuiuscũqꝫ recti. sꝫ operis recti ſm artē. ⁊ sic ars ꝑsupponit appetitũ rectũ. qꝛ ille dꝛ hr̃e verã artē ⁊ ꝑfectã qñ facit opus sicut vult. vel alius vult. Uñ dicimus ꝙ aliqs est verus artifex. qꝛ nouit rē facere sicut alius voluit. ⁊ hec videnť habere fundamentũ in d. san. iij. scripto. dis. xxxiij. q. ij. ar. ꝑ. q. iij. ad sextũ. vbi dꝛ. Appetitus dꝛ rect⁹ dupl'r. vno mõ in se ſm ꝙ ea q̄ in appetitu sunt ordinata sunt. ⁊ hãc rectitudinē facit virt⁹ moralis. ⁊ quia prudentia ꝯformat rõnem practicã appetitui sic directo. ideo cum moralib⁹ virtutib⁹ in materia cõicat ⁊ in eandē oꝑatõem ꝯcurrit. ꝓpter qđ inter morales ꝯputat̃. Alio mõ dꝛ appetitus rectus a rectitudine q̄ est extra ip̃m ⁊ hoc est materialr intẽti scꝫ tendit in aliqđ rectũ extra se faciendũ. cuiusmodi est rectitudo in artificiatis. ⁊ sic conformat rõnem appetitui recto ars mechanica. ⁊ ideo nõ ꝯputat̃ inter morales ꝟtutes. hec ille. vbi pꝫ qđ dictũ est. videlicet ꝙ nõ est ꝯtradictio. ⁊ ꝙ alia est rectitudo volũtatis quam ꝑsupponit prudentia. alia quã ꝑsupponit ars. Solet eñi dici. ego vellē hr̃e rem pulchrã ⁊ sic dispositã. Tũc artifex dꝛ. noui optime facere ad placitũ vestrũ. vñ ars hꝫ se ꝯformare appetitui recto. id est recti. ⁊ sic dispositi operis ⁊c̃.

¶ Utrũ eubulia synesis ⁊ gnomin sint ꝟtutes adiuncte prudentie.

AD sextũ sic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ incõuenienter adiũgant̃ prudẽtie eubulia. synesis et gnomin. Eubulia eñi est habit⁹ quo bene ꝯsiliamur. vt dicit̃ in. vi. ethi. sꝫ bene ꝯsiliari ꝑtinet ad prudentiã. vt in eodē libro dꝛ.

ergo eubulia nõ est virtus adiũcta prudẽtie. ƺ magis est ipsa prudẽtia. ¶ P. ad superiorẽ ptinet de inferioribꝫ iudicare. illa ergo ꝟtus videt suprema cuiꝰ est actus iudiciũ. ƺ synesis est bene iudicatiua. ḡ synesis nõ est virtus adiuncta prudẽtie ƺ magis ipsa est ꝑncipalis. ¶ P. sicut diuersa sunt ea de q̇bꝫ est iudicandũ. ita etiã diuersa sunt ea de quibꝫ est ꝯsiliandũ. sed circa oĩa ꝯsiliabilia ponit virtꝰ vna. scꝫ eubulia. ḡ ad bene iudicandũ de agendis. nõ optet ponere preter synesim aliã ꝟtutẽ. scꝫ gnomin. ¶ P. tulliꝰ ponit in sua rhetorica tres alias ptes prudentie. scꝫ memoriã preteritoꝝ. intelligentiã p̃sentiũ. ꝛ ꝓuidentiã futuroꝝ. Macrobius etiã ponit sup somniũ scipionis quasdã alias ptes prudẽtie. scꝫ cautionẽ. docilitatẽ. ꝛ alia hmõi. nõ videt igit sole hmõi ꝟtutes prudentie adiũgi. ¶ Sed cõtra est auctoritas phi in. vi. ethicoꝝ. qui has tres virtutes ponit prudentie adiunctas.

¶ Hic querit itez de q̇busdã ptinẽtibꝫ ad prãtez prudẽtie. an sibi adiũgat q̇dã ptes potẽtiales. scꝫ eubulia ꝛc.

¶ Rñdeo dõz. q in oĩbꝫ potẽtijs ordinatis illa est ꝑncipalior q̃ ad ꝑncipaliorẽ actũ ordinat.

¶ Conclo rñsiua est affirmatiue ad q̃sitũ. q sic. Et pbat. In oĩbꝫ potentijs (supple ꝛ habitibꝫ) ordinatis. illa vel ille est ꝑncipalior. q̃ vel q̇ ad ꝑncipaliorẽ actũ ordinat. sed in his q̃ p hoiem fiũt ꝑncipalis actus est pcipere. ḡ ꝟtus q̃ ad ipm ordinat (subsumit) ƺ prudentia est pceptiua. eubulia ãt ꝯsiliatiua. et synesis ꝛ gnomin iudicatiue. igit prudẽtia est ꝑncipalis. ꝛ alie sunt sibi adiũcte tãq̃ subseruiẽtes ꝛ minꝰ ꝑncipales. Huiꝰ rõnis D. ꝑmo ponit maiorẽ. scdo subsumptã minorẽ. ibi. Circa agibilia ꝛc. Tertio minorẽ ꝑmã cũ ipa ꝯclone formalr. ibi. Manifestũ est ꝛc. Maior ḡ relinq̇t nota ex. ij. physico. q ars introducẽs formã ꝑncipalior est disponẽte materiã. q hꝫ ꝑncipaliorẽ actũ. et architectonica ad huc ꝑncipalior. q ꝑncipalioris actꝰ. Et de potẽtijs patuit q. lvi. ar. v. q intellectꝰ pficit actũ pfecte ꝯgnitõis. ideo ꝑncipalior sensu subseruiẽte. ¶ Nota circa maiorẽ. q si extẽdat potẽtia ad oẽ ꝑncipiũ actionis pmanẽtis. tũc ꝛ habitus põt dici potẽtia. vt pt hic. v. metaph. vide supra q. xlix. ar. iij. et ita D. nõ ipertinẽter assumit de potentijs ꝛ subsumit de prudentia q̃ est habitꝰ. vide. v. metaph. textu cõmen. xvij. vbi ars medicinalis ꝛ vniuersalr oĩs habitꝰ potentia dicit a pho. Cõsequenter cũ dicit.

¶ Circa agibilia aũt hũana tres actꝰ rõnis inueniunt q̃ꝝ ꝑmꝰ est ꝯsiliari. secũdus iudicare. tertiꝰ est pcipere. ꝑmi ãt duo rñdent actibꝫ itellectꝰ speculatiui. q̃ sunt inq̇rere ꝛ iudicare. nã ꝯsiliũ inq̇sitio quedã est. ƺ tertiꝰ actus est ꝓprie practici itellectꝰ inq̃tũ est opatiuꝰ. nõ eñi rõ hꝫ pcipere ea que per hominem fieri non possunt.

¶ Declarat subsumptã. q in agibilibꝫ q̃ p hoiem fiũt tres sunt actꝰ. q̃ꝝ duo pñt ꝯuenire etiã intellectui speculatiuo. ƺ tertiꝰ est ꝓpriꝰ intellectui practico. inq̃tũ practicꝰ est. q pcipe nõ possumꝰ de necarijs ꝛ speculabilibꝫ. ƺ solũ de his q̃ fiũt p hoies. talia aũt sunt obiecta practici intellectus non speculatiui. Deinde cũ dicit.

¶ Manifestũ est aũt q in his que p hoiem fiunt ꝑncipalis actus est pcipere ad quẽ alij ordinãtur. ꝛ ideo virtuti q̃ est bene pceptiua. scꝫ prudentie tanq̃ ꝑncipaliori. adiũgunt tanq̃ secũdarie eubulia q̃ est bñ ꝯsiliatiua. ꝛ synesis ꝛ gnomin q̃ sunt ptes iudicatiue. de quaꝝ distinctõe dicet. Ad 3m.

¶ Siungit minorẽ ꝑmã. ꝛ pꝫ. Vñ subiũgit ipam cõclusionẽ. prudentie adiũgunt tãq̃ secũdarie. eubulia ꝛc. ¶ Nota h̃ q̃ articlo q̃rto dicta fuerũt. q prudẽtie est pcipere ꝑncipalr. ƺ h̃ nõ est sine bono affectu. Vñ ꝛ phs tertio politice. vult q eadẽ est ꝟtus boni ꝑncipis ꝛ boni viri. de q̃ infra q. xcij. ar. ꝑ. ad 3m. vñ prudẽtia nõ pt esse sine moralibꝫ. Scotꝰ aũt arguit de ꝯsilio ꝛ iudicio prudentie. q ista pñt eẽ sine morali. Pꝫ ãt q isti nõ sufficiũt prudẽtie. nec sunt prudẽtie in se ƺ rõne subseruiẽtiũ sibi. ꝛ ita prudẽtia absq̃ moralibꝫ esse nõ pt ꝛc. Scotus.

¶ Confirmat ꝯclusio auctoritate phi vt in argumento in contrarium.

¶ Ad ꝑmũ ḡ dõm. q prudẽtia ẽ bene ꝯsiliatiua. nõ q̃si bñ ꝯsiliari sit imediate actꝰ eiꝰ. ƺ q hũc actũ pficit mediãte ꝟtute sibi subiecta q̃ est eubulia.

¶ Ad maiorẽ. eubulia bñ cõsiliamur imediate tanq̃ principio elicitiuo. Ad minorẽ. bñ ꝯsiliari ptinet ad prudentiã. mediãte ꝟtute sibi adiũcta. q̃ est eubulia. sicut et charitati multa attribuũt opa q̃ nõ elicit ƺ imperat alijs ꝟtutibꝫ sibi subditis. sic ꝛ prudẽtie est bñ ꝯsiliari ipatiue. eubulie elicitiue. vt pꝫ scda scde q. li. ar. ij. ad ꝑm.

¶ Ad scdm dõm. q iudiciũ in agendis ad aliqd vlteriꝰ ordinat. ꝯtingit eñi aliquẽ bñ iudicare de aliq̃ agẽdo. ꝛ tñ nõ recte exeq̇. ƺ vltimũ ꝯplemẽtũ ẽ qñ rõ iã bñ pcipit de agendis.

¶ Ad ꝑmã ꝓbõne. ad superiorẽ ptinet iudicare. ƺ ad supmã ptinet pcipere exeq̇ qd iudicatũ ẽ. Vñ negat alia ꝓpositio. illa ḡ videt suprema cuiꝰ actꝰ est iudiciũ. ƺ ẽ bñ superior ea ad quã ptinet ꝯsiliũ. ƺ nõ ea cuius est pceptũ. quia preceptũ est pfectissimus ꝛ vltimꝰ actus in moralibꝫ. ꝛ sine eo alij sunt vani.

¶ Ad tertiũ dõm. q iudiciũ de vnaq̃q̃ re fit p ꝓpria ꝑncipia eius. inq̇sitio ãt nondũ est p ꝓpria ꝑncipia. q his habitis nõ esset opus inq̇sitionis. ƺ iã res esset inuenta. ꝛ ideo vna sola virtꝰ ordinat ad bene ꝯsiliandũ. due ãt ꝟtutes ad bene iudicanduz. q distinctio nõ est in cõibꝫ ꝑncipijs ƺ in ꝓprijs vnde et in speculatiuis vna est dialectica inq̇sitiua de oĩbus. scientie ãt demõstratiue q̃ sunt iudicatiue sunt diuerse de diuersis. Distinguũt ãt synesis ꝛ gnomin ƺm diuersas reglas q̇bꝫ iudicat. nã synesis est iudicatiua de agendis ƺm cõem legẽ. gnomin aũt ƺm ipsam rõnem naturalẽ in his in q̇bꝫ deficit lex cõis. sicut plenius infra patebit. 2a 2e. q. li. ar.

¶ Maior est ꝟa. ƺ p alia ꝑncipia ꝯsiliat. p alia iudicat. q inq̇sitio ꝯsilij fit ex cõibꝫ. iudiciũ ãt p ꝓpria. Minor. vera. q de oĩbꝫ ꝯsiliat p ꝓbabilia ꝛ cõia. Sꝫ negat ꝯña. q synesis ꝛ gnomin sunt iudicatiue p reglas adeq̃tas. Et h̃ dupl̃r. vna p regulas legis cões vt sunt adeq̃te et ꝓprie huic facto sicut synesis. Sꝫ alia p reglas nõ cõmunes. ƺ ƺm altiora ꝑncipia q̃ dictat rõ naturalis in aliquo casu. vt q impugnatori patrie vel furioso nõ esse de- iiij.

positū reddēdū. iudicat nō ex cōi lege. sed priuata .cuius est ep k ya. vt pȝ. 2a2e.q.cxx.ar.p. Unde synesis ē iudicatiua de his q̄ cōiter fiūt. Sȝ gnomin de his q̄ nō cōiter fiunt. ⁊ tn̄ q̄libet ꝑ ꝓpria .pt em̄ lex ꝯmunis etiā esse ꝓpria alicui facto. sicut furto suspendiū. Unde stant simul q̄ synesis iudicat ꝑ legē ꝯmunē. ⁊ tn̄ ꝑ p̄ncipia ꝓpria. q̄ ex cōmunibus illi appropriantur. De gnomin aūt nō est questio quin sit ꝑ ꝓpria particularis casus. sicut nō est nūc depositū reddendū. q̄ esset in p̄iudiciū ⁊ periculū alioꝝ. p nūc Sȝ eubulia ꝯsiliat̄ oīa ꝑ ꝯmunia nō appropriata illi iudicando. sicut ꝑ p̄terita facta. vel alibi visa. vel ꝑ audita inq̄rit̄. ⁊ ꝑ ea q̄ possunt ꝯtīn. sȝ qn̄ ꝑueniūtur ad ꝓprias regulas. tūc fertur iudiciū. sicut dum inuenit̄ q̄ res sit vtilis vl̄ mala ꝓbabilr̄ ꝑ ꝓbabiles causas. tūc p̄cipit̄ vel ꝓhibetur. De materia hui⁹ solonis vide. 2a2e.q.li.ar.iiij.

Sed quare prudētia sit tm̄ vna tāgit d. san. 2a2e vbi iam ad secūdū. q̄ p̄ceptū respicit in oībus vnā rōnē boni. Burleus tn̄ in fine sexti ethicoꝝ ponit circa diuersas materias virtutis diuersas prudentias partiales. ⁊ supponit virtutes posse separari sm̄ ꝑfectōem intrinsecā. vide infra.q.lxv.ar.p.ad terciū. Et nota. q̄ demōstratiua ⁊ vt docens. ⁊ vt vtens est iudicatiua seu resolutoria. Dialectica tn̄ vt docens est iudicatiua. sȝ nō vtens. similiter sophistica. Docet em̄ demonstratiue dialectica quō sit disputādū in vnaquaq̄ sciencia. sed cū q̄s vtitur dialectica procedit ex intentionibus ꝯmunibus generatiuis opinionis. ⁊ pt ꝑ illas ꝯmunes intentiōes disputare. vn̄ est inuentiua ⁊ inq̄sitiua. Demōstratiue aūt vsus ꝑtinet ad sciencias reales. que ex causis ꝓcedūt ad ꝯclusiones. vn̄ iudicat etiā vtens. sed vtens nō est logica. sed sciencie particulares reales. sed docens est logica. Vide de his d. san. q̄rto metaphy. lectōe quarta. tex. ꝯmen. sexti. Unde inter cetera dr̄. q̄ logicus artistis ibidē vidēda sunt. Sȝ in pte logice que dr̄ demonstratiua solū doctrina ꝑtinet ad logicū. vsus āo ad phīam. ⁊ ad alias sciās ꝑticulares. q̄ sūt de rebus nature. Et hoc ideo. q̄ vsus demonstratiue ꝯsistit in vtendo p̄ncipiis reꝝ de q̄bus fit demonstratio. q̄ ad sciencias reales ꝑtinet. nō vtendo intentionibus logicis. ⁊ sic apparet q̄ q̄dam partes logice habent in ipa sciencia et doctrinā ⁊ vsum. sicut dialectica temptatiua ⁊ sophistica quedā aūt doctrinā ⁊ nō vsum. sicut demonstratiua. hec ille. Vide ibidē ante hec ad ꝓpositū Et videas artista q̄ ens rōnis est ꝓpriū subiectū logice ⁊c̄.

¶ Ad quartū dicendum q̄ memoria. intelligētia. ⁊ ꝓuidētia. similiter etiā cautio ⁊ docilitas ⁊ alia hmōi nō sunt virtutes diuerse a prudētia. sed quodāmō ꝯparant̄ ad ipam sicut ptes integrales. inq̄tū oīa ista requiruntur ad ꝑfectōem prudētie. Sūt etiā ⁊ q̄dam ptes subiectiue seu spēs prudentie. sicut iconomica. regnatiua. ⁊ hmōi. sed p̄dicta tria sunt quasi partes potentiales prudentie. q̄ ordinātur sicut secūdarium ad p̄ncipale. ⁊ de de his infra dicet̄.

2a2e.q.li. ¶ Dico ad duas ptes assumptī. q̄ tam Macrobi⁹ q̄ Tullius ponūt ⁊ assignant partes integrales prudentie. vt pȝ 2a2e.q.l.ar.li. ⁊ non virtutes adiūctas. Synesis aūt ⁊ gnomin sunt etiā virtutes sȝ potentiales. quasi non habentes ꝯpletā rōnem p̄ncipalis virtutis. sed ordinantur ad actus subseruientes actui quē elicit prudentia. vt patuit. sed de istis magis. 2a2e. Nō oportet em̄ vt quelibet virtus ordinetur ad simplr̄ optimū ⁊ vltimū actū. sȝ in aliquo ordine. sic eubulia ad optimū ꝯsiliū. ⁊ sic de aliis Sȝ prudētia ad simplr̄ optimū actū rōnis practice.

¶ Questio. lviij. de virtutibus moralibus q̄tum ad eaꝝ distinctōem ab intellectualibus.

DEinde ꝯsiderandū est de virtutibus moralibus. Et p̄mo de distinctōe eaꝝ a virtutibus intellectualibus. Scd̄o de distinctōe eaꝝ ad inuicē sm̄ ꝓpriā materiā. Tertio de distinctōe p̄ncipaliū vel cardinaliū ab aliis. Circa p̄mū querūt̄ q̄nq̄. Primo vtrū oīs virtus sit virtus moralis. Scd̄o vtrū virtus moralis distinguat̄ ab intellectuali. Tertio vtrū sufficiēter diuidat̄ virtus ꝑ intellectualē ⁊ moralē. Quarto vtrū moralis virtus possit eē sine intellectuali. Quinto vtrū econuerso intellectualis virtus possit eē sine morali.

¶ Post determinatōeȝ de distinctōe ⁊ numero intellectualiū. Jam determinat de distinctōe moraliū. Et h̄ triplr̄. vt pȝ in lr̄a. Et p̄mo in p̄senti q̄stione ōndit̄ distinctio virtutis moralis ab intellectuali. Scd̄o ostēdit̄ mutua dependentia in articulo quarto. Circa p̄mū p̄mo facit qd̄ dictū est. Secūdo ꝯcluditur diuisio virtutis in genere, articulo tertio. Primo ostendit̄ q̄ nō oīs est moralis. Scd̄o ostendit̄ quō distinguat̄ ab intellectuali.

¶ Utrū oīs virtus sit moralis. K

AD p̄mū sic ꝓcedit̄. Videt̄ q̄ oīs virt⁹ sit moralis. virt⁹ em̄ moralis dr̄ a more. id est ꝯsuetudine. sed omniū virtutū act⁹ cōsuescere possum⁹. ḡ oīs virtus est moralis. ¶ P̄. phus dt̄ in. ij. ethi. q̄ virtus moralis ē habitus electiu⁹ in medietate rōnis ꝯsistens. sȝ oīs virt⁹ videt̄ eē habitus electiu⁹. q̄ act⁹ cuiuslibet virtutis possum⁹ ex electōe facere. oīs aūt virt⁹ aliq̄liter in medio rōnis ꝯsistit. vt infra patebit. ḡ oīs virtus est moralis. q.liiij. ¶ P̄. Tullius dt̄ in sua rhetorica. q̄ virt⁹ est habit⁹ in modū nature rōni ꝯsentane⁹. sed cū oīs virtus humana ordinet̄ ad bonū hoīs. oportȝ q̄ sit ꝯsentanea rōni. cū bonū hoīs sit sm̄ rōem esse. vt Dionysi⁹ dt̄. ḡ oīs virtus est moralis. ¶ Sed cōtra est qd̄ phus dt̄ in p̄. ethicoꝝ. Dicētes de moribus nō dicim⁹ q̄m sapiens vel intelligēs. sed q̄m mitis vel sobrius. sic igit̄ sapientia ⁊ intellect⁹ nō sunt morales. q̄ tn̄ sunt virtutes. sicut supra dictū est. non ḡ q.lv.ar.p. omnis virtus est moralis.

¶ Hic querit̄ p̄mo an oīs virtus sit moralis

¶ Rn̄deo dicendum. q̄ ad huius euidentiā ꝯsiderare oportȝ qd̄ sit mos. sic em̄ scire poterim⁹ qd̄ sit moralis virtus. Mos aūt duo sc̄at. Qn̄q̄ em̄ sc̄at ꝯsuetudinē. sicut dr̄ actuū. xv. nisi circūcidamini sm̄ morē moisi nō poteritis salui fieri. Qn̄q̄ āo sc̄at inclinatōem quādam naturalē vel quasi naturalē ad aliq̄d agendū. vn̄ ⁊ etiā brutoꝝ aīaliū dicūtur aliq̄ mores. Unde dr̄. ij. machabeoꝝ. xi. q̄ leonū more irruentes in hostes ꝓstrauerūt eos. ⁊ sic accipit̄ mos in psal. vbi dr̄. Qui habitare facit vnī⁹ moris i domo

¶ In hoc corpore articuli duo facit pncipaliter. Primo pmittit aliqua notabilia ad ꝓpositu pcurrentia. Secudo declarat ipam ꝯclone rnsiuā ibi. Dicit aut ⁊c. Circa pmū ponit duo notabilia. Scdm ibi. Et hec qdem ⁊c. Quo igit ad pmū explicat qd nois moris. et pmittit rōnem hui⁹ notabilis ⁊ ꝯsideratois. qꝛ p hoc poterim⁹ scire qd sit virt⁹ moralis. fm q phi ⁊ theologi loquūtur de vtute morali. Vn mos duo fcat. scꝫ ꝯsuetudinē ⁊ inclinatōeꝫ naturalē vel qsi naturalē. ⁊ explicat illas diuersas fcatōes p auctoritates scripture clare. Nota aut quia notāter dr naturalē vel qsi naturalē. inclinatio eni bestiarū est naturalis oino. sꝫ inclinatio q in hoie dr moralis virt⁹. est quasi naturalis. qꝛ nō est vtus moralis naturalis obiectiue. sed aliquo mō est naturalis subiectiue Rō pmi est. qꝛ vtus nō est respectu naturalis appetibilis. ad hoc eni sufficit rō pone. Rō secudi est. qꝛ vtus moralis ē cū delectatōe ⁊ suauitate. sicut natura. sed nō est determinata ad vnū numero. sed se habꝫ ad plura vliter (licꝫ nō ad opposita moralr) et cū hoc nō est necessitas exercitij vt in natura. vide supra. q. lvi. ar. v. et fm Scotū in tertio. dis. xxxiij. Virtus ideo mouet p modū nature. qꝛ qsi impceptibilr sine magna mora ⁊c. qꝛ ⁊ prudētia non tarde deliberat ꝯpatiue ad nō prudentē. Vide ipm in fine distinctōis. Sꝫ vide infra. ar. iiij. ad pᵐ. qꝛ nō intelligit hoc dictū de prudētia Cōsequēter cū dr.

¶ Et he qdē due fcatōnes in nullo distinguūtur apud latinos qtū ad vocē. in greco aūt distinguūtur. nā ethos qd apud nos morē fcat. qnqꝫ hꝫ primā longā. ⁊ scribit p y grecā litterā. qnqꝫ aūt hꝫ primā correptā. ⁊ scribit p e

¶ Ponit scdm notabile declarās distinctōem nois ⁊ vocis in greco diuersa fcātis. qꝛ videlꝫ hec vox mos aliter scribit in greco fm diuersas fcatōes. sꝫ in latino nullo mō variatur vox. nec in productione. nec in modo scribendi. vt pꝫ in littera clare

¶ Dicit aut virtus moralis a more. fm q mos fcat quādā inclinatōem naturalē vel quasi naturalē ad aliqd agendū. ⁊ huic fcatōi moris ppinq est alia fcatio q fcat ꝯsuetudinē. naꝫ ꝯsuetudo qdāmō vertit in naturā. ⁊ facit inclinatōem silem naturali

¶ Hic ꝯsequēter pcedit ad rnsionem ꝓpinquius. ⁊ ponit talem ꝯclonem rnsiuā. Nō omis virtus est moralis Probat. virt⁹ moralis dr a more. fm q mos fcat quādā inclinatōeꝫ naturalē vel quasi naturalē ad aliqd agēdum. sed inclinatio ad actū ꝓprie ꝯuenit appetitiue vtuti. g virtus moralis est in vi appetitiua solū (Supple) sꝫ nō est tm virtus in appetitu. sed etiaꝫ in intellectu. g non omis est moralis. Hui⁹ rōnis D. ponit pmo maiorem Scdo minorē cū ꝯclone. ibi. Manifestū ē aūt ⁊c. Maior g relinqtur nota. nec pt pbari. cū noia fcent ad placitum. Sed notat D. circa eā. q fcationi eius qua fcat inclinatōem ꝓpinqua est fcatio qua fcat ꝯsuetudinem ⁊c. vt in littera. Dicit notāter. vel quasi naturalē. qꝛ est naturalis obiectiua. qꝛ videlꝫ ad bonū tm ⁊ quo ad aliquē modū nature ex parte subiecti. qꝛ cū delectatōne ⁊ suauitate. sed nō est determinatio ad vnū in nūero. nec necessitas ex parte exercitij. Vide supra. q. lvi. ar. v. et ar. iiij. ad primum Tūc ibi

¶ Manifestū est aūt q inclinatio ad actū ꝓprie ꝯuenit appetitiue virtuti. cui⁹ est mouere oēs potētias ad agendū. vt ex supra dictis pꝫ. ⁊ ideo nō ois virt⁹ dr moralis. sꝫ solū illa q est in vi appetitiua q.lx.ar.p.

¶ Ponit minorē quā pbat. qꝛ inclinatio ad actū proprie ꝯpetit ei cuius est mouere ad actū. sed hoc est appetitiue. g. Illa minor patuit supra. q. ix. arti. p. Vn ꝯcludit D. nō ois vtus ⁊c. vt in lra Et nota. q virt⁹ moralis est tm potē appetitiue. scꝫ pmo ⁊ p se. si aut ꝯuenit alteri potē. hoc erit in ordine ad appetitū. sicut prudētia ē moralis aliqualr. sed ipsa dependet a volūtate recta. ⁊ est in intellectu practico p habitudinē ad volūtatē. ⁊ depēdet ab appetitu tāqꝫ pncipia sua ab ipo hñs. vt pꝫ ex. vi. ethicoꝝ. ⁊ nō solū qꝛ vsus eius ⁊ acqsitio ab appetitu dependeat. Scdo pt dici. q ois virt⁹ moralis p eētiā est potē appetitiue. Sic aūt prudētia nō est moralis. sꝫ solū obiectiue ⁊ denoiatōe extrinseca. nec inclinat nisi in vtute appetitiue. si tm debeat dici inclinare. sed magis pcipe. et h etiā in virtute appetitiue

¶ Et ꝯfirmat ꝯclo argumēto in ꝯtrariū

¶ Ad primū ergo dōm q obiectio illa pcedit de more fm q fcat ꝯsuetudinem

¶ Negat maior. nō eni dr moralis vtus vt hic ꝓprie loqmur a more fm q fcat ꝯsuetudinē. sed inclinatōnem vt patuit. Minor vera. g omis est moralis. vt hic loquimur. Negat ꝯña. sꝫ est moralis. i. ꝯsuetudinalis. vel ex ꝯsuetudine generata omis vtus. sed nō ois est inclinatiua ad opus. sꝫ tm que est in appetitu Nota tm q nō ex ꝯsuetudine generat omis vtus. sꝫ hūana acqsibilis. secꝰ de moralib⁹ infusis. qꝛ ille ex actib⁹ nō acqrūtur

¶ Ad scdm dōm. q ois actus vtutis pt ex electione agi. sꝫ electōem rectā agit sola virtus q est in appetitiua pte aie. Dictū est eni supra. q eligere est actus appetitiue ptis. vn habitus electiu⁹ q scꝫ est electionis pncipiū. est solū q ille pficit vim appetitiuā q̄uis etiam aliorum habituū act⁹ sub electōne cadere possint. q.xiij.ar.p.

¶ Ad maiorē. virt⁹ ē habit⁹ electiu⁹ ad hūc sensum. qꝛ facit rectā electōem. saltē quo ad id qd necārio ꝯcurrit ad electōem. scꝫ intentōeꝫ finis debiti. vt patuit. q. lvi. ar. iiij. ad qrtū. et patebit etiā ar. iiij. hui⁹ qstionis. Sed nō dr electiu⁹ solū. qꝛ act⁹ ei⁹ sub electōe cadere possit

Nota p intellectu maioris. q virt⁹ moralis est habitus electiu⁹. qꝛ pmo bn facit se habere ad finē bonū. q bone electioni prerequirit. ⁊ illū finem pstituit rō naturalis. ⁊ prudentia fm actū eubulie ⁊ synesis. Scdo est habit⁹ electiu⁹. qꝛ dirigit electōem medioꝝ. Et est tertio habit⁹ electiuus. qꝛ opatur opa exteriora ex electione interiori ⁊ directione prudentie. ⁊ nō opat vel afficit ad media ex passione. sꝫ ex iudicio rōnis. Vide infra. q. lxxiiij. ar. iiij. ad scdm. vbi de hac materia agit. Est electiuus. qꝛ volūtas afficit ei cui⁹ hꝫ virtutē ⁊ impat appetitui sensitiuo vt eligat. pt eni ei⁹ act⁹ vt subest volūtati dici electio. vel saltē p⁹ dispōnem appetit⁹ sensitiui ipa volūtas eligit. si aliud nō placeat. scꝫ q appetit⁹ sensitiu⁹ etiā impat⁹ eligat Vn negat minor. qꝛ q̄uis act⁹ cuiuslibet vtutis possit fieri ex electōe. sꝫ nō ois vtus inclinat ad finē bonuꝫ reqsitū ad electōem. nec eligit media ad finē virtutis mediāte prudentia. nec exeqtur fm directōem prudētie. nec ois colus... vel pcipit de pceptōe vnius pte alio. qre negat ꝯña

Et nota. q D. in solone dr. q electio ē appetitiue partis. in pcedētibꝰ aūt dixit. q sit rōis. qꝛ vtrūqꝫ est verū. sꝫ aliter ꝛ aliter. ꝛ ḡ nō est ꝯdictio. vt patuit sup. q. xiij. ar. p

¶ Ad tertiū dōm. q natura est pncipiū motꝰ. sicut dr in. ij. physicoꝝ. mouere aūt ad agēdū ppꝛiuꝫ est appetitiue ptis. ꝛ ideo assilari nature in ꝯsentiendo rōni est ppꝛiū virtutū q̄ sunt in vi appetitiua

¶ Ad maiorē dico. q illa diffinitio virtutis ꝯuenit virtuti q̄ hꝫ ꝯuenientiā cū natura in hoc q est esse pncipiuꝫ motus. Minorē nego. q oīs ordinet ad bonū vluꝫ ita q moueat ad ipm. sed aliq̄ virtus stat in sola facultate. ꝛ nō inclinat ad actū. vt patuit q̄stionibꝰ pcedētibꝰ. vñ negat illa. opꝫ q sit oīs scꝫ ṽtus rōni ꝯsentanea. Et dico q hoīs bonuꝫ est ṡm rōem esse. id est opari ꝯformiter ad rectā rōneꝫ. ad qđ opus ꝯsentit ꝛ inclinat appetitiua virtus. tñ pcedēte impio prudentie.

S ¶ Utꝝ virtꝰ moral' distinguat ab itellectuali

AD scđm sic pceditr. Videtr q virtꝰ moralis ab intellectuali nō distinguat. dr enī Augꝰ. in libro de ciui. dei. q virtꝰ est ars recte viuendi. sꝫ ars est virtus intellectualis. ḡ virtus moralis ab intellectuali non differt. ¶ P. plerīqꝫ in diffinitōe virtutū moraliū ponūt scientiā. sicut qdā diffiniūt q pseuerātia est scia vel hitꝰ coꝝ qbꝰ ē imanēdū vel nō imanēdū. ꝛ scitas ē scia faciēs fideles ꝛ seruātes q̄ ad deū iusta. scia aūt ē virtus intellectualis ḡ virtꝰ moralis non dꝫ distingui ab intellectuali ¶ P. Augꝰ. dr in pmo soliloquioꝝ. q virtus est recta ꝛ pfecta rō. sꝫ hoc ptinet ad virtutem intellectualē. vt pꝫ in sexto ethicoꝝ. ḡ virtꝰ moralis nō est distincta ab intellectuali. ¶ P. nihil distinguit ab eo qđ in eiꝰ diffinitōe ponit. sꝫ virtus intellectualis ponit in diffinitōe virtutis moralis. Dicit enī phus in secūdo ethi. q virtus moralis est habitus electiuꝰ existens in medietate determinata rōne. put sapiens determinabit. huiōi aūt recta rō determināns mediū virtutis moralis ptinet ad ṽtutē intellectualē. vt dr in sexto ethicoꝝ. ḡ virtus moralis nō distinguit ab intellectuali. ¶ Sed ꝯtra ē qđ dr in pmo ethicoꝝ. vbi determinat virtus ṡm differentiā hanc. dicimꝰ enī haꝝ. has qdē intellectuales has vero morales.

¶ Habito q nō est oīs virtus moralis. ꝯsnter q̄rit hic an distinguat moralis ṽtus ab intellectuali.

Rñdeo dōm q oīm hūanoꝝ opeꝝ pncipiū pmū rō est. ꝛ quecūqꝫ alia pncipia humanoꝝ opeꝝ inueniūtur quodāmō rōni obediūt. diuersimode tñ. nā quedā rōni obediūt oīno ad nutū absqꝫ oīni ꝯtradictōne. sicut corpis mēbra si fuerint in sua natura ꝯsistentia. statim enī ad ipꝛiuꝫ rōnis manꝰ aut pes mouet ad opus. Vñ phus dr in pmo politicoꝝ q aīa regit corpus despotico pncipatu. id est sicut dominꝰ seruū q̄ ius ꝯtradicendi nō hꝫ

¶ In hoc corpore articuli D. tria pncipalr facit. Primo ponit quoddā notabile fundamētale ī ista materia. Scđo recitat opinionē quādam. ꝛ eā reprobat ibi. Posuerūt ergo. ꝛc. Tertio rñdet ad quesitū. ibi. Sic igit dē. Quo igit ad pmuꝫ hoc est notabile fundamētale. qđ est radix in ista materia. qꝛ rō est pncipiū humanoꝝ actuuꝫ et p ꝯñs cū pncipiū in aliq̄ genere sit p se tale. ꝛ alia non nisi p ipm. sequitur q quecūqꝫ alia pncipia humanoꝝ actuum obediūt rōni. ita q sunt pncipia actuū humanorum vt mouētur a rōne. et p ꝯñs opꝫ q ei obediāt. sed ī his q̄ obediūt ꝛ sunt pncipia humanoꝝ actuū est drña. qꝛ sīt duplicia. Quedā obediūt sine ꝯtradictōe. quedā cū contradictōe. vt clare in littera deducit. Et nota q illud notabile est fundamētū. ideo. qꝛ si oīa obedirent ad nutū nō opteret ponere virtuteꝫ. ꝛ p ꝯñs. si appetitꝰ est hmōi nō erit in eo aliqua ṽtus quā nos dicimꝰ moralē. et per ꝯñs moral' nō est distincta ꝯtra intellectualē. qꝛ nō entis nō est distinctio saltē positiua. ꝛ q̄ sit relatio realis

¶ Posuerūt igit qdā q oīa pncipia actiua q̄ sīt in hoīe. hoc mō se hīt ad rōnem.

¶ Nicōñter D. recitat quādā opinionē Socratis circa quā pmo pmittit fundamētū huiꝰ opinionis. Secūdo applicat fundamentū exponendo ipam opinioneꝫ ibi. Qđ qdē ꝛc. Tertio eādē reprobat cū fundamēto suo ibi. Hoc aūt ꝛc. Subinfert ḡ pmo D. fundamētū opinionis Socratice. qꝛ tenuit Socrates q oīa mobilia a rōne q̄ sunt pncipia humanoꝝ actuū. mouerent absqꝫ ꝯdictōe. ꝛ regerent regimine despotico Cōsequēter cū dē

¶ Qđ qdē si verū esset sufficeret q rō esset pfecta ad bene agendū. vñ cū virtꝰ sit habitus q̄ pficimur ad bene agendū. sequeret q in sola rōne esꝫ. ꝛ sic nulla virtus eēt nisi intellectualis Et hec fuit opinio socratis. q̄ dixit oēs ṽtutes esse prudētias. vt dr in sexto ethicoꝝ. Vñ ponebat q hō scia in eo existēte peccare nō poterat. sed quicūqꝫ peccabat. peccabat propter ignorantiam

¶ Applicat ꝛ infert ex hoc fundamento opinioneꝫ socratis. qꝛ si esꝫ verū sequeret opinio sua. ꝛ intentū eiꝰ. qꝛ virtꝰ ponit vt sit pfectio ad agendū. ꝛ in ea poñā q̄ habꝫ difficultatē ad opus ṽtuosum. quare si appetitꝰ ex se naturalr moueret sine ꝯtradictōe ꝛ difficultate. nō opteret ponere in eo virtutē. sꝫ sufficeret pfectio ratōnis. sicut in brachio pter dispōnem naturalē nō opꝫ ponere virtutē addītā. vt exequat impiū rōnis. Vñ seqret q soluꝫ esset intellectualis ṽtus. ꝛ p ꝯñs nulla moralis (. qꝛ dr moralis ab appetitu. vt patuit ar. p.) Et ita opinatꝰ fuit Socrates. q̄ dixit oēs ṽtutes eē prudētias. ita q iusticia eēt rō recta tribuendi debitū. Tēperantia recta rō bñ se habendi in ꝯcupiscētijs ꝛ delectatōnibꝰ tactus. ꝛ sic de alijs. Posuit etiā q scia ixistēte hō nō posset peccare Tūc ibi

¶ Hoc autē pcedit ex suppōne falsi. ps enī appetitiua obedit rōni nō oīno ad nutū. sed cū aliq̄ ꝯtradictōe. vñ phus dr in pmo politicoꝝ. q rō imperat appetitiue pncipatu politico. quo scꝫ aliqs pest liberis qui hīt ius in aliq̄ cōtradicendi. vñ ꝛ Augꝰ. dr sup psal. q interduꝫ pcedit intellectꝰ. ꝛ sequitur tardꝰ aut nullus affectꝰ intantū q qñqꝫ passionibꝰ vel habitibꝰ appetitiue ptis hoc agit. vt vsus rationis in particulari impediatur

¶ Reprobat fundamētū Socratis. ꝛ p̄mo hoc facit. Scđo ex illa reprobatōe verificat aliq̄liter q̄ddā dictuʒ eiusdē ibi. Et ſm hoc ꝛc̄. Circa p̄mū notat D. ꝙ falsuʒ est ꝙ ps appetitiua obediat sine ꝯtradictōe ꝛ ad nutum. in q̄ fundat̄ opinio socratis. Et h̄ dupl̄r. Primo auctoritate ph̄i. Scđo auctoritate bti Aug. Patʒ auctoritas ph̄i. Auctoritas aūt bti Aug. vult ꝙ possit esse rō recta. et tñ null⁹ seq̄t̄ aut tard⁹ affect⁹. ḡ nō est veꝝ ꝙ appetitiua cui⁹ est affect⁹ statim seq̄t̄ rōem ꝑfectā. q̄ꝛ ꝑ passiōes et habit⁹ ꝑuos ꝑtis appetitiue. q̄n̄ꝗ ipedit̄ vsus rōis in ꝑticulari. vt patebit magis infra. q. lxxvij. ar. ij. ꝯ̄ir ibi

¶ Et ſm hoc aliq̄liter veꝝ est ꝙ socrates dixit ꝙ scia p̄sente nō peccat̄. si tñ hoc extendat̄ vsq̄ ad vsuʒ rōnis in particulari agibili

¶ Verificat aliq̄liter ex iā dictis. illud qđ Socrates dixit. scʒ ꝙ hō scia in eo existēte peccare nō potest. q̄ꝛ hoc nō est verū de scia vl̄i. vt patuit. tñ est vera de scia ꝑticulari. ita ꝙ si rō existat ꝑfecta in vniuersali ꝛ ꝑticulari. tūc nō peccat̄. ꝛ si ita intellexit socrates. bñ dixit. Nota etiam hec diligēter. intellectū auctoritatis bti Aug. q̄ꝛ vt pʒ D. eā intelligit. ꝛ sic intelligēda est ꝙ rō in vl̄i pt ee recta. et tñ ꝙ seq̄t̄ null⁹ affect⁹ vel tard⁹. sʒ nō habet̄ ex ea ꝙ rō possit eē ꝑfecta in ꝑticulari. ꝛ ꝑfectōe p̄ceptiua. ꝛ null⁹ sequat̄ affect⁹. Quare seq̄t̄ ꝙ Scot⁹ ex illa auctoritate nihil firmamēti habeat. volēs ꝑ hoc ꝙ prudētia possit esse sine moralib⁹. q̄ꝛ vt iā frequēter replicatū est. prudētia est recta rō in ꝑticulari ꝛ p̄ceptiua. ad quā nō pt nō seq̄ bonus affect⁹ ꝛ bonū op⁹. vt patebit infra. q. lxv. ar. p̄. Potest ḡ p̄cedere intellectus vl̄is. ꝛ nō seq̄t̄ affect⁹. pt p̄cedere intellect⁹ ꝑticularis ꝯsultiu⁹ vel iudicatiu⁹. ꝛ nō sequitur affect⁹. sʒ nō p̄cedit intellect⁹ particularis ꝛ p̄ceptiu⁹. q̄lis est prudētia. cito eīn sensualitas inuita seq̄tur habitualia vitiis. ꝛ tñ opʒ ꝙ seq̄tur rōnis iperiū Et hec nota. q̄ꝛ Scot⁹ ex illa auctoritate nihil fauoris hʒ Scotus

¶ Sic igit̄ ad hoc ꝙ bene agat. req̄rit̄ ꝙ nō solum rō sit bñ disposita ꝑ habitū ꝟtutis itellectual̄. sʒ etiā ꝙ vis appetitiua sit bñ disposita ꝑ habitū virtutis moralis Sicut igit̄ appetitus distinguit̄ a rōne. ita virtus moralis distinguit̄ ab intellectuali

¶ Reprobata falsa opinione socratis. ꝯ̄ñter D. ponit veritatē. ꝛ r̄ndet tali ꝯclōne Virt⁹ moralis distinguit̄ ab intellectuali. Circa hāc ꝯclōnē D. p̄mo ꝓbat eā. Secūdo elicit ex hoc q̄ddā corollariū. ibi. Vñ sicut ꝛc̄. Probat̄ ḡ ꝯclō sic. Ad hoc ꝙ hō bñ agat. req̄rit̄ ꝙ nō solum rō sit bñ disposita ꝑ habitū ꝟtutis intellectualis. sʒ etiaʒ ꝙ vis appetitiua sit bñ disposita ꝑ habitū virtutis moralis. sʒ appetit⁹ distinguit̄ a rōne. ḡ moralis ab intellectuali. Maior pʒ ex reprobatōe fundamēti socratis. ꝛ ex dictis. q. lvi. arti. iiij. Minor supp̄ꝰ ex p̄. ꝑ. q. lxxx. ar. p̄. ac si argueret̄ breuiter. q̄cūꝗ ꝟtus est in appetitu opʒ ꝙ distinguat̄ ab ea q̄ est in rōne. sʒ moral̄ est in appetitu. intellectualis in rōne. ḡ ꝛc̄. Tūc ibi

¶ Vñ sicut appetitiuū est p̄ncipiū humani act⁹ ſm h̄ ꝙ ꝑticipat aliq̄liter rōnem. ita habit⁹ moralis hʒ rōem ꝟtutis humane inq̄ꝫtū rōni ꝯformat̄

¶ Elicit corollariū inuēs p̄eminētiā intellectual̄ sup moralē. ꝛ depēdētiā moralis a rōne. habitus moral̄ hʒ rōnē virtutis hūane. inq̄ꝫtū rōni ꝯformat̄. Probat̄. sicut sʒ appetitiuū ad esse p̄ncipiū humani act⁹. ita habit⁹ ei⁹ ad esse virtutē. sʒ appetitiuū est p̄ncipiū humani act⁹. ſm ꝙ aliq̄liter ꝑticipat rōnem. ḡ habit⁹ ei⁹ q̄ est moralis hʒ rōem virtutis ꝛc̄. Maior pʒ extra l̄rām. q̄ꝛ ex actib⁹ bonis bonis generat̄ ꝟt⁹. ḡ si nō ꝓducat actuʒ humanū nisi in ordine ad rōnē. nō erit capax virtutis nisi in ordine ad rōnem. Minor patuit supra sepius

¶ Cōfirmat̄ ꝯclō argumēto in ꝯtrariū

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. ꝙ Aug⁹. cōiter accipit artē ꝑ qualibet recta rōne. ꝛ sic sub arte includit̄ etiam prudentia. q̄ ita est recta rō agibiliuʒ sicut ars ē recta rō factibiliū. ꝛ ſm hoc ꝙ dr̄ ꝙ virt⁹ est ars recte viuēdi eēntialr̄ ꝯuenit prudētie. ꝑticipatiue āt alijs ꝟtutibus put ſm prudentiā diriguntur

¶ Ad maiorē. dʒ sic intelligi. virt⁹ est ars ꝛc̄. si intelligit̄ vl̄iter de ꝟtute morali. tūc extendit̄ ars dupl̄r. Uno mō ad rōem agibiliū. Scđo ad id qđ etiā ꝑticipat talē rōnē. ꝛ nō solū ad rōem eēntialr̄ put est rō agibiliū Ad minorē. ars ꝓprie dicta. ꝛ etiā ars agibiliū est intellectualis q̄ ad subiectū. sʒ ars solū ꝑticipatiue (scʒ ea q̄ ē in appetitu) nō est intellectualis. Vñ negat̄ ꝯ̄ña. q̄ꝛ ars vt accipit̄ ab Aug⁰. extendit se ad intellectualē. ꝛ ad ꝑticipantem intellectualē. q̄ pt esse moralis.

¶ Ad scđm dōm. ꝙ tales definitōnes a q̄buscūꝗ inueniātur date. ꝓcesserunt ex opinione socratica. ꝛ sunt exponendo eo mō quo de arte p̄dictū est. Et sl̄r dōm est ad tertiū Ad primum.

¶ Ad maiorē dr̄ dupl̄r. Primo ꝙ ille definitiōes processerūt ex opinione socratica. Et scđo dico. ꝙ pñt exponi ꝙ sunt scie q̄dā participatiue. accipiendo scʒ scientiā ꝑ habitu intellectuali. puta prudentia. sicut ab Augustino dicitur ars. ita scientia ꝛc̄.

¶ Ad tertiā maiorē dicit̄ rō. id est rōnales ꝑ ꝑticipatōem. Minor negat̄. ꝙ rōnale ꝑ participatōem ꝑtinet ad virtutē intellectualē. imo etiā ad appetitiuā virtutē que ꝯformatur rōni ꝛc̄.

¶ Ad q̄rtū dōm. ꝙ recta rō q̄ est ſm prudētiā ponit̄ in definitōe ꝟtutis moralis nō tāq̄ ps eēntie ei⁹ sʒ sicut q̄ddā ꝑticipatū in oīb⁹ ꝟtutib⁹ moralib⁹ inq̄ꝫtū prudentia dirigit oēs virtutes morales.

¶ Ad maiorē vera. nihil distinguit̄ qđ ponit̄ in definitōe tāq̄ gen⁹ vel dr̄ña. scʒ distinctiōe reali. Et scđo negat̄ maior de definitōe additamētali. Dico eīn ꝙ poñe ꝛ hmōi respectiua (respectu trāscēdēte) necessario definiuntur ꝑ obiecta ꝛ terminos. q̄ tñ realiter distinguūt̄. sʒ hoc est ꝓpter necessariā depēdētiā Ita dico in ꝓposito. ꝙ oēs necessario depēdēt a prudentia in esse virtutis. ḡ ꝑ eā definiūtur sicut ꝑ id a quo depēdēt. vide Capoluʒ in tertio circa finē. Sed sic negat̄ minor. q̄ꝛ ponit̄ virtus intellectualis. scʒ prudētia tāq̄ q̄ddā ꝑticipatuʒ a moralib⁹. in q̄ꝝ definitōe ponit̄. q̄ꝛ dirigit eas ꝛ moderat̄ quo ad mediū eligenda ad finē ad quē bene afficiūt̄ morales. De hac solutione hʒ etiā D. secū. 2ª 2ᵉ. q. xlvij. ar. v. ad p̄mū. Et nō est incōueniēs ꝙ vna spēs distincta ꝑtinet ab alijs. sicut pʒ de sole ꝛc̄. Nota ꝙ Scot⁹ arguit ꝙ prudētia sit prior. q̄ꝛ definit alias. ꝛ ꝑ ꝯ̄ñs nō ꝯnexa cū alijs moralib⁹.

Sed hoc soluit D. secū. infra. q. lviij. ar. v. ad p̄mū et tertiū Dōs eīn prudētia definiri ꝛ ei pos i vno ordine sʒ

L

prioritate causalitatis in vno ordine. et tñ non est pos dis- ratõe. vt Scotus vult. sed ad definiens sufficit posteas nature. et q̃cq; simultas. vt pz in relatiuis

¶ Utrū sufficienter diuidat virtus humana p intellectualẽ et moralem

Ad tertiū sic pcedit. Uidet q virt⁹ humana nõ sufficiẽter diuidat p virtutẽ moralẽ et intellectualẽ Prudẽtia eñ videt esse aliq̃d mediũ inter virtutẽ moralẽ et intellectualez. ꝯnumerat eñ virtutib⁹ intellectualib⁹ in vi. ethicoꝝ. et etiã ab oib⁹ cõiter ꝯnumerat inter q̃tuor ꝟtutes cardinales q̃ sunt morales. vt infra patebit. nõ ḡ sufficiẽter diuidit virtus p intellectualez et moralẽ sicut p imediata. ¶ P. ꝯtinẽtia et pseuerãtia. et etiã patientia nõ ꝯputãtur iter virtutes intellectuales. nec etiã sunt ꝟtutes morales. q2 nõ tenẽt mediũ in passionib⁹. sz abũdãt in eis passiones. nõ ḡ sufficiẽter diuidit virt⁹ p intellectuales et morales ¶ P. fides. spes. et charitas q̃dã virtutes sunt. nõ tñ sunt virtutes intellectuales. he eñ solũ sunt q̃nq3. sc3 scia. sapiẽtia. intellectus. prudẽtia. et ars. vt dictũ est nec etiã sunt virtutes morales. q2 nõ sunt circa passiones circa q̃s maxime est moralis virtus. ḡ virt⁹ nõ sufficiẽter diuidit p intellectuales et morales.

q.lvi.

q.lvij.ar.ij. a.iij.

¶ Sed ꝯtra est qđ phs dt in. ij. ethi. duplicẽ ꝟtutẽ hãc q̃dẽ intellectualẽ. illã aũt moralẽ.

¶ Hic ex dictis querit de diuisione ꝟtutis humane An sufficiẽter diuidat p moralẽ et intellectualẽ

¶ Rñdeo dđm. q virt⁹ humana est q̃dã habitus pficiẽs hoiem ad bene operãdũ. pncipiũ aũt humanoꝝ actuũ in hoie nõ est nisi duplex. sc3 intellect⁹ siue rõ et appetit⁹. hec eñ sunt duo mouẽtia in homie vt dt in. iij. de aia. vñ ois virtus humana opz q sit pfectiua alicui⁹ istoꝝ pncipioꝝ

¶ Conclo rñsiua est ista. ois ꝟtus hũana ẽ intellectualis aut moralis (Et notãter dt hũana ppter solones tertij) Probat. omis ꝟtus hũana opz q sit perfectiua. aut rõnis. aut appetit⁹. sed si pficit intellectũ speculatiuũ aut practicũ ẽ itellectualis si aũt appetitiuã potẽtiã erit moral. igit et̃c. Hui⁹ rõnis D. pmo ponit et pbat maiorẽ. Scdo minorẽ inferẽs in fine ipam ꝯclonem. ibi. Si q̃dez igit et̃c. Maior ḡ pbat. Uirt⁹ hũana est illi⁹ qđ est pncipiũ humani act⁹. sc3 motiue. et nõ tñ passiue (subintellectis pus dict̃. q sc3 est in potẽtia ad multa. et nõ obedit ad nutũ rõni ppter mẽbra exteriora) sed pncipiũ hũanoꝝ actuũ est solũ duplex in hoie. sc3 rõ et appetit⁹. ḡ et̃c. Minor ista pbat ex tertio de aia. q2 ista duo tñ sunt mouẽtia. sc3 mẽbra exteriora sunt tñ mota et exequẽtia. ḡ et̃c. Nota tñ circa hoc q D. dt duo mouẽtia et̃c. sc3 intellectũ siue rõnem et appetitũ. q2 magis rõ mouet q̃ intellect⁹ vt sic. et pterea ista duo mouẽtia sunt ordinata. q2 sc3 appetit⁹ mouet. sz executiue et ad exercitiũ. mot⁹ a rõne q̃ ad specificationẽ. et hoc effectiue. App[illegible] tñ apphensum mouet appetitũ. et ambo simul ꝯcurrũt ad ꝯpletũ pncipiũ appetitionis. q̃ mouet executiue. vñ phs h3 ibidẽ. et. xij. metaphy. tex. cõ. xxxvi. q appetibile ẽ mouẽs imobile. tũc ibi.

¶ Si q̃dẽ igit sit pfectiua intellectus speculatiui vel practici ad bonũ hoĩs actũ. erit virt⁹ intellectualis. Si aũt sit pfectiua appetitiue ptis. erit ꝟtus moralis. vñ relinq̃tur q omis virt⁹ humana vel est intellectualis vel moralis

¶ Subiũgit minorẽ pncipalẽ. q̃ relinq̃t nota ex supradictis ar. p. q2 dt intellectual ab intellectu. et moralis ab inclinatõe. q̃ est appetit⁹. vñ subinfert ipam ꝯclonẽ.

¶ Argumẽtũ in ꝯtrariuz ꝯfirmat ꝯclonẽ rñsiuam

¶ Ad pmũ ḡ dđm. q prudẽtia fm essentiã suã est intellectualis virtus. sed fm materiã ꝯuenit cũ ꝟtutib⁹ moralib⁹. est eñ recta rõ agibiliũ. vt supra dictũ est. et fm hoc ꝟtutib⁹ moralib⁹ ꝯnumerat q.lvij.ar.iiij

¶ Maior negat cõnectaliter. ita q p essentiã nõ sit moral nec intellectualis. Dico eñ q p essentiã est intellectual. q̃ est habit⁹ intellect⁹. sz rõne materie circa quã ꝯnumerat moralib⁹. q2 est etiã de agibilib⁹. i. actõnib⁹ hũanis de q̃b⁹ sit morales tñ sub alia rõne. sc3 veri. ꝟtutes aũt sunt de ipis sub rõne boni. videt eñ prudẽtia an vere ꝯgruãt media bono fini. et ita prudentia est de vero motiue. et dictamẽ suũ terminat ad bonũ. vñ ẽ boni terminatiue. Dicit eñ finaliter prudẽtia q hoc mediũ sit bonũ. sz mouet ad ꝯsiderãdũ ipm. an sit verũ q valeat ad talẽ finẽ et̃c.

¶ Ad scđm dđm. q ꝯtinẽtia et pseuerãtia nõ sũt pfectões appetitiue virtutis sensitiue. qđ ex hoc pz q incõtinẽte et pseuerãte supabũdãt inordinate passiones. qđ nõ esset si appetit⁹ sensitiu⁹ esset pfectus aliquo habitu ꝯformante ipm rõni. Est aũt ꝯtinentia seu pseuerãtia pfectio rõnalis ptis que se tenet ꝯtra passiones ne deducat. deficit tñ a rõne ꝟtutis. quia virtus intellectiua q̃ facit rõnem se bñ habere circa moralia. psupponit appetitũ rectũ finis. vt recte se habeat circa pncipia. i. fines ex quib⁹ rõcinat qđ cõtinenti et pseuerãti deest. neq3 etiã pt esse pfecta operatio q̃ a duab⁹ potẽtijs pcedit nisi vtraq3 potẽtia pficiat p debitũ habitũ. sic nõ seq̃t pfecta actio alicui⁹ agẽtis p instrumẽtũ si istrumẽtũ nõ sit bñ dispositũ q̃tũcũq3 pncipale agẽs sit pfectũ. vñ si appetit⁹ sensitiuus quẽ mouet rõnalis ps nõ sit pfect⁹ q̃tũcũq3 rõnalis ps sit pfecta. actio ꝯsequẽs nõ erit pfecta. vñ nec pncipiũ actõis erit ꝟtus et ppter h̃ ꝯtinentia a delectationib⁹ et pseuerãtia a tristicijs nõ sũt ꝟtutes. sz aliq̃d min⁹ ꝟtute. vt phs dt in. vij. ethic.

¶ Ad añcedẽs. verũ est. q2 nõ includũt pfectiõem appetit⁹. Et ꝯtinẽtia est q̃ inordinatõe appetitus sensitiui circa passiones. nec ꝯsumatiua ẽ opis boni. pseuerãs eñ dt in ꝓposito. q̃ñ aliq̃s resistit vehementib⁹ tristitijs. q̃ sũt de defectu delectationũ cibi et pot⁹. et alioꝝ necẽarioꝝ vite Talis eñ h3 etiaz imoderatas passiones. ideo est aliq̃d impfectũ in genere ꝟtutis. Siliter patiẽtia capit hic. q̃ ẽ in magnis tristitijs inordinatis. non tñ fugit. vt pz infra q. lx. ar. p. De ꝯtinẽtia aũt sup̃ dictũ ẽ q est voluntas ne seducat p passiones. Uñ ẽ cum prauo appetitu. et p ꝯñs min⁹ q̃ ꝟtus q̃ nõ stat cũ prauo appetitu. Sz negat ꝯsequentia. q2 nõ sunt ꝟtutes pfecte. ideo nõ opz q sint morales vl intellectuales. Sz si capit pseuerantia fm q aliq̃s [illegible] pt ꝯuenire etiã habenti

pfectā ꝟtutē cū pte. ꝫ ē ꝟtus. Siliter paciencia. si capit̄ fm q̄ qs q̄cūq̄ nocenta ab aliis illata laudabilr̄ sustinet. sic ē ꝟtus. ſ3 phs vult q̄ nō sit ꝟtus fm q̄ qs nō fugit ppter tristicias intrinsec⁹ ɔsurgētes. de malis naturalibꝫ. De pseuerātia a quō accapit̄ cmplr̄. Vide infra. q.c.x. ar.x.ꝫ 2ª2ᵉ.q.c.xxxvij.ar.p.ad pmū ꝛc. ¶ Nota aūt D. sanc.q̄ dt q̄ ɔtinētia seu pseuerātia ē rōnalis ptis.q̄ non intelligit̄ q̄ sit rōnis. ſ3 ē rōnalis ptis .i. potētie alicuius inorganice ꝫ inmaterial.s.volūtatꝫ. Et de hoc h3 D. 2ª2ᵉ q.c.xxxviij.ar.ij.ad scdm.q̄ illa pseuerantia de q̄ loqtur phs nō moderat̄ aliq̄s passiones.ſ3 ɔsistit in q̄dā firmitate rōnis ꝫ volūtatꝫ. Sꝫ pseuerātia fm q̄ ponit̄ virtus moderat̄ aliq̄s passiones.s.timorē fatigatōis aut defectus ppter diuturnitatē. Vñ hec ꝟtus est in irasabili.sicut ꝫ fortitudo. Hec ille. Ex q̄ patꝫ q̄ D. hic nō loqt̄ de pseuerātia ꝟtute.ſ3 habitu firmāte rōnem ꝫ volūtatē. vt psistat in bono rōnis.etiā cū abūdātia passionū diuturna. Differūt āt ɔtinentia ꝫ pseuerātia. q̄ ɔtinentia firmat ptē rōnalē.ne seducat̄ a delectationibꝫ. V.i.vij.ethicoꝝ. Cōtinētia ē circa ea circa q̄ ē tēperantia. Perseuerantia vt diu sustineat ꝫ maneat in bono rōnis ꝫ nō frāgat̄ a malo diu sustinēdo.qd̄ opponit̄ delectatōm tactus. vide 2ª2ᵉ.vbi sā.ar.p.ad pmū. Est eīn pseuerāne vt h̄ loqtur sustinere mala opposita delectatōibꝫ tact⁹.q̄ attēdunt̄ circa necessaria vite.qn̄ qs de hmōi malis multū tristat̄. ꝫ bonis oppositis multū afficit̄. vtpote nō hñs pfectā virtutē modificantē hmōi passiones. Quare dt D. h̄ in solutōne.q̄ pseuerātī deest appetitus recti finis. videlicꝫ appetit⁹ sensitiuus in materia passionū. Vñ pbat h̄ scdm.q̄ habit⁹ vt sic extēdit etiā ad aliq̄ mō laudabile.nō sufficienter diuidit̄.ſ3 ꝟtus plus dt q̄ habitus ꝛc.

¶ Ad tertiū dōꝫ q̄ fides.spes ꝫ charitas sunt supra ꝟtutes hūanas. sunt eīn ꝟtutes hoīs put ē factus particeps diuine gratie.

¶ Ad maiorē. Sūt ꝟtutes. fides.spes ꝫ charitas. ſ3 nō hūane.q̄ hic diuidit̄. Cōcedit̄ minor.cū pbatōne. ꝫ ɔñs vt iacet.q̄ h̄ nō sufficiēter diuidit̄ ꝟtus.nec h̄ dictū ē.ſ3 dictū ē de ꝟtute hūana. Hec eīn sufficiēter diuidit̄ p intellectualē ꝫ moralē. Habit⁹ eīn de q̄bꝫ dictū ē in solutōne pcedēti.sunt minus ꝟtute hūana. Fides aūt ꝛc.sunt pl⁹ q̄ hūana ꝟtus.iō nullū coꝝ ɔphendit̄ sub diuisio. Nec p ɔñs opoꝫ q̄ sub aliquo diuidentiū ꝛc.

¶ Utꝝ ꝟtus moral' possit eē sine intellectuali.

V

Ad quartū sic pcedit̄. Videt̄ q̄ virt⁹ moralis possit esse sine intellectuali. Virtus eīn moralis vt dt Tullius. est habit⁹ in modum nature ratōni ɔsentaneus.ſ3 natura ꝫ si ɔsentiat alicui supiori ratōni mouenti. nō tñ oportet q̄ illa ratio nature coniungat̄ in eodem. sicut patꝫ in rebꝫ naturalibꝫ cognitōne carentibꝫ. ḡ potest esse in hoīe virtus moralis in modū nature inclinans ad ɔsentiendū ratōni. q̄uis illius hoīs ratio nō sit pfecta p ꝟtutem intellectualem. ¶ .ꝑ. per ꝟtutem intellectualē hō ɔsequit̄ ratōnis vsum pfectum sed quādoqꝫ ɔtingit q̄ aliqui in q̄bus nō multū viget vsus ratōnis sunt virtuosi et deo accepti. ergo videt̄ q̄ virtus moralis possit eē sine ꝟtute intellectuali. ¶ .ꝑ. ꝟtus moralis facit inclinatōem ad bñ opandū. ſ3 etiā q̄dā hñt naturalem inclinatōem ad bñ opandū. etiā absqꝫ rōnis iudicio. ḡ ꝟtutes morales pñt eē sine intellectuali. ¶ Sꝫ ɔtra ē qd̄ Greg. dt i.ij. moraliū.q̄ cetere ꝟtutes nisi ea q̄ appetūt prudēter agāt ꝟtutes eē nequaq̄ pñt. ſ3 prudētia ē ꝟtus intellectual'. vt sup̄ dictū ē. ḡ ꝟtutes morales nō pñt eē sine intellectualibꝫ. q.lvij.ar.iij

¶ Hic pñter q̄rit de mutua dependentia moraliū et intellectualiū. ꝫ pmo moraliū ab intellectuali. scdo econtra in sequenti articulo.

¶ Respondeo dicēdū q̄ virt⁹ moralis pt q̄dē eē sine q̄busdā intellectualibꝫ ꝟtutibꝫ sicut sine sapientia.scia ꝫ arte.nō aūt pt eē sine intellectu ꝫ prudētia.

¶ Cōclusionē resiuā D. ponit talē in corpe. Virtus moral' pt eē sine q̄busdā intellectualibꝫ ꝟtutibꝫ (que sunt speculatiue ꝫ factiue) sicut sine sapientia.scia ꝫ arte.nō āt sine intellectu ꝫ prudentia. Hanc ɔclōnē ponit in pncipio.ꝫ relinquit pmā ptē ei⁹ notā. Sꝫ scdo pbat eā q̄ ad scdam ptē.ibi. Sine prudētia ꝛc. Prima ḡ ps ɔclonis relinqt̄ nota.q̄ ad experientiā apparet multos eē bonos et ꝟtuosos.q̄ carent habitibꝫ speculatiuis intellectualibꝫ et liberē arte.vt ē rō factibiliū. Cōsequēter cū dt

¶ Sine prudētia q̄dē eē nō pt moralis ꝟtus.q̄a moralis ꝟtus ē habit⁹ electiu⁹.i.faciēs bonā electionē. Ad hoc aūt q̄ electio sit bona duo reqruntur. Primo vt sit debita intētio finis. ꝫ hoc fit p ꝟtutem moralē.q̄ vim appetitiuā inclinat ad bonū ɔueniens rōni.qd̄ ē finis debit⁹. Scdo vt hō recte accipiat ea q̄ sunt ad finē. ꝫ hoc nō pt eē nisi p rationē recte ɔsiliantē.iudicātē. ꝫ pcipiētē.qd̄ ptinet ad prudentiā ꝫ ad ꝟtutes sibi annexas. vt sup̄ dictū ē. vñ ꝟtus moral' sine prudētia eē nō pt. q.lvij.ar.iij

¶ Probat scdam ptē ɔclonis. Et pmo de prudētia Scdo de intellectu.ibi. Et p ɔñs ꝛc. Circa pmū arguit sic. Moral' ꝟtus ē habit⁹ electiuus (ad sensuꝫ sup̄ dictū ar.p. ad scdm.et infra.q.lxxiij.ar.iij.ad scdm) id ē faciens bonā electōem. Minor supp̄it̄. Sꝫ bona electio nō pt eē sine prudētia.igit̄ nec ꝟtus moral'. Maior ē nota ex diffinitōe ꝟtutis.ij.ethicoꝝ. Minor pbat̄ in l̄ra. Ad h̄ q̄ electio sit bona reqrit̄ debita intētio finis. q̄ fit p virtutē moralē. Et recta acceptio eoꝝ q̄ sunt ad finē. Sed illud scdm nō potest esse nisi p prudentiā cū virtutibꝫ sibi adiunctis. igitur ꝛc. Deinde ibi,

¶ Et p ɔsequēs nec sine intellectu.p intellectū eīn cognoscunt̄ pncipia naturalr̄ nota tā in speculatiuis q̄ꝫ in opatiuis. vñ sicut recta rō in speculatiuis inq̄ntū pcedit ex pncipiis naturalr̄ cognitis psupponit intellectū pncipioꝝ.ita etiam prudētia q̄ ē recta ratio agibilium.

¶ Ex pcedenti pte pbata pbat etiā q̄ nō possit esse ꝟtus moral' sine intellectu sic. Virtus moral' nō pt eē sine prudētia.ḡ nec sine intellectu. Añs patuit, pbat̄ ɔña a simili. Ratio recta in speculatiuis psupponit intellectū pncipioꝝ.dū pcedit ex pncipiis naturalr̄ notis ad ɔclones ꝫ nō pt eē sine habitu pncipioꝝ. igitur ꝫ rō recta in agibilibꝫ (q̄ ē prudētia) psupponit intellectū pncipioꝝ opabiliū. vel agibiliū. Probat̄ ɔña.q̄ p intellectū cognoscunt̄ pn-

ipsa naturaliter nota tam in speculatiuis quam in operatiuis. ¶ Sed hic nota. quod D. hic nõ distinguit inter intellectum et synderesim sed sub intellectu vtrunque comprehendit vtens nomine intellectus pro habitu principiorum naturaliter notorum. siue in speculatiuis siue in agibilibus. S. Tho. secunda secunde. q. xlvij. arti. vi. ad primum. loquitur expresse de synderesi. Et ad huc clarius prima parte. q. lxxix. ar. xij. in corpore. quod videlicet synderesis prestituit finem moralibus que finis se habet vt principium in speculatiuis. Dictat enim rõ naturalis quod sit temperate viuendum. et huic dictamini voluntas se naturaliter conformat. et ratio et voluntas mouent etiam appetitum sensitiuum ad hunc finem. Prudentia vero excogitat media ad ipsum. Et ergo si virtus moralis presupponit rõnem rectam de medijs que dependent ex fine. multo magis dependet ex principio finium et mediorum quod principium originale et primum proponens finem appetitui et virtuti morali est habitus principiorum. id est finium qui est synderesis. Quare sicut prudentia est nobilior virtutibus moralibus. inquantum mouet et dirigit eas. sic synderesis est nobilior prudentia et mouet eam. sicut intellectus habitus speculabilium scientiam. ¶ Nota propter iam dicta quod phus. ij. posteriorum circa finem loquitur de habitibus principiorum pluraliter propter diuersitatem principiorum speculabilium et agibilium. Unde verba sua sunt hec. Neque igitur determinati habitus. neque ab alijs habitibus fiunt noticioribus. Quare duo sunt habitus principiorum distincti specifice. sed D. hic sub noie vnius comprehendit et reliquum. ¶ Nota etiam et vide infra q. lxvi. ar. iij. ad tertium. quia esto secundum d. san. alibi et prudentia aliqualiter prestituat finem in execuitione scilicet iudicando et dictando et praecipiendo in particulari quid sit medium rõnis quo ad hunc et quomodo agendum et quid agendum. tamen hoc nõ fit sine affectione bona ad finem virtutis in communi per rõnem naturalem prestitutum. ideo quia prudentia prestituit vt consequendum est. exacter ab illo. ideo requirit virtutem moralem. quia stante recto iudicio vlt dictat falsum in particulari propter passiones.

¶ Argumentum in contrarium est pro secunda parte conclusionis et presertim quo ad prudentiam.

¶ Ad primum ergo dicendum. quod inclinatio nature in rebus carentibus rõne est absque electione. et ideo talis inclinatio nõ requirit ex necessitate rõnem. sed inclinatio virtutis moralis est cum electione. et ideo ad suam perfectionem indiget quod sit rõ perfecta per virtutem intellectualem.

¶ Maior conceditur. tamen hoc saluo quod inclinat cum electione. et nõ determinate ad vnum sicut natura in rebus carentibus cognitione. sed est simile quod virtus facit inclinationem conuenientem nature et promptam et suauem. Et secundo sicut natura facit prompte sequi motionem agentis naturalis. sic virtus facit sequi dictamen recte rõnis quocunque modo rõ dictet. Unde dicitur virtus nõ natura sed ad modum nature rõni consentanea. quod nõ est adeo determinata sicut natura. et sequitur tamen prompte discretionem rõnis. et intelligitur de virtute morali. vnde nõ bene extenditur ad prudentiam. nec est propter difficultatem (vt Scotus videtur facere) quomodo prudentia per modum nature consilietur etc. Minor est vera. quia opera nature sunt opera intelligentie nõ errantis. et possunt esse ab extrinseca rõne mediante principio naturali inditio. sed in operibus virtutis est libertas et electio que ad sui perfectionem (vt scilicet sit bona vt in pluribus) requirit prudentiam adiunctam. nam nõ sequitur actio humana determinatam formam sicut opus naturale sed est liberum. ideo negatur consequentia. Et de his fuit aliquid tactum supra q. xxvi. ar. primo. Quomodo appetitus naturalis sequitur apprehensionem separatam. nõ autem appetitus rõnalis qui scilicet quilibet iudicium liberum quod est in potestate appetentis scilicet et appetitiuus. igitur vt perfecte appetat requiritur perfectio rõnis etc.

¶ Ad secundum dicendum. quod in virtuoso nõ oportet quod vigeat vsus rõnis quantum ad omnia. sed solum quantum ad ea que sunt agenda secundum virtutem. et sic vsus rõnis viget in omnibus virtuosis. vnde etiam qui videntur simplices eo quod carent mundana astutia possunt esse prudentes secundum illud matth. x. Estote prudentes sicut serpentes et simplices sicut columbe.

¶ Ad maiorem. dico quod per virtutem intellectualem vnam que est prudentia. nõ acquiritur vsus rõnis perfectus quo ad omnia sed solum quantum ad ea que sunt virtutis. Ad minorem. dico quod nõ viget vsus rõnis quo ad subtilitatem mundanam et philosophicam tamen viget quo ad agibilia humana. esto videantur simplices quo ad ignorantiam dolositatis. et si quis a deo acceperit et in gratia nõ haberet vsum rõnis talis nõ habet prudentiam humanam acquisitam habet tamen infusam. Et ideo qui habet gratiam cum aliquo vsu rõnis ille habet saltem illam industriam vt sciat se debere querere consilia aliorum. vnde de illo verbo argumenti et deo accepti. vide secunda secunde. q. xlvij. ar. xiiij. an prudentia sit in omnibus habentibus gratiam.

¶ Ad tertium dicendum. quod naturalis inclinatio ad bonum virtutis est quedam inchoatio virtutis. non autem est virtus perfecta. huiusmodi enim inclinatio quanto est perfectior tanto potest esse periculosior. nisi recta rõ adiungatur per quam fiat recta electio eorum que conueniunt ad debitum finem sicut equus currens si sit cecus tanto fortius impingit et leditur quanto fortius currit. et ideo etsi virtus moralis nõ sit rõ recta. vt socrates dicebat. nõ tamen solum est secundum rõnem rectam. inquantum inclinat in id quod est secundum rõnem rectam. vt platonici posuerunt. sed etiam oportet quod sit cum rõne recta. vt Aristo. dicit in. vi. ethicorum.

¶ Ad maiorem. virtus moralis facit inclinationem ad bene operandum. perfecte videlicet quantum ad substantiam et quantum ad modum et alias circunstantias. ita quod in tali bona inclinatione includitur ordo rõnis perfecte. Ad minorem. dico quod talis inclinatio absque recta rõne nõ est virtus perfecta. immo nec virtus. immo potest esse periculosa nisi recta rõ adiungatur. sicut D. declarat de equo ceco. vnde quod tales habent inclinationes ad bene agendum absque iudicio rõnis. Negatur de bene et perfecte simpliciter. habent quidem inclinationes ad bonum agendum ex genere sed nõ ad bene. vt patuit q. lvij. ar. v. Quare patet quod quamuis virtus moralis nõ sit recta rõ essentialiter (scilicet vt Socrates voluit) nec tamen sufficit quod sit secundum rõnem rectam ita quod aliquis faciens ad quod inclinatur quod in veritate est bonum ex directione alterius. sed oportet quod virtus moralis sit cum rõne recta in eodem supposito. quia vt iam patuit si quis inclinetur ad aliquid de genere bonorum secundum substantiam (quod est esse secundum rõnem rectam) nõ facit bene moraliter nisi faciat discrete et obseruet circunstantias bonas ad quod requiritur vt virtuti assit et assistat rõ recta eam moderando et bene dirigendo in eodem supposito. vnde inclinatio quam aliquis habet ad abstinendum et ad opera parsimonie est secundum rõnem rectam sed nisi sit cum rõne recta in exequendo parsimoniam. ita quod nõ abstineat a cibo necessario ad vitam et abstinendo faciat se impotentem ad meliora opera nõ est talis inclinatio virtutis sed vitij. Quare dicit D. oportet virtutem moralem esse cum rõne recta. scilicet in executione. et nõ solum de eo quod est secundum rõnem rectam. Quasi diceret. nõ est propter inclinationem tamen esse ad id quod est de genere bonorum. sed oportet etiam obseruare bonum modum et circunstantias rõnis ex iudicio proprio. presupposita sana affectione finis. Propter ea que dicuntur in solutione tertij in fine.

¶ Nota D. in prologo. in commento. nõ solum hoc habet

virtus moralis q̃ sit ſm rõnē rectā. q: sic posset aliqs esse virtuosus moralr sine h̄ q̃ haberet prudentiā p̄ h̄ q̃ esset instruct⁹ p̄ rõnē alteri⁹. Sȝ opꝫ vlteri⁹ dicere. q̃ virtus moralis est habit⁹ cū rõne recta q̄ q̄dē est prudentia. sic igiꝛ pȝ. q̃ Socrates plus dixit q̄ꝫ oporteret dū estimauit q̃ oēs virtutes morales essent ip̄e rões ⁊ nō cū rõne. qa dicebat eas esse sciās siue prudentias. Alij v̄o min⁹ dixerūt ponētes esse solū ſm rões. Aristoteles v̄o mediū tenuit ponēs v̄tutē moralē esse ſm rõnem ⁊ cū rõne. hec ille. Ex qb⁊ intelligiꝛ illud. et ideo ⁊c̄.

¶ Utrum v̄tus intellectualis possit esse sine virtute morali.

X AD q̄ntū sic p̄cediꝛ. Uideꝛ q̃ virt⁹ intellectualis possit eē sine v̄tute morali. Perfectio em̄ prioris nō dependet a p̄fectiōe posterioris. sed rō est prior appetitu sensitiuo. ⁊ mouēs ip̄m. ergo virt⁹ intellectualis que est p̄fectio rõnis nō dependet a virtute morali. q̄ est p̄fectio appetitiue p̄tis. pōt ergo esse sine ea. ¶ P̄. moralia sunt materia prudētie. sicut factibilia sunt materia artis. sȝ ars p̄t esse sine p̄pria materia sicut faber sine ferro. ḡ ⁊ prudētia pōt esse sine v̄tutib⁊ moralibus. que tn̄ inter oēs intellectuales virtutes maxime moralib⁊ ꝯiuncta videꝛ. ¶ P̄. prudentia est virtus bene ꝯsiliatiua. [vt d̄r in. vi. ethicoꝝ. sȝ multi bn̄ ꝯsiliānꝛ. quib⁊ tn̄ virtutes morales desunt. ḡ prudētia p̄t esse sine virtute morali. ¶ Sȝ ꝯ. velle malū facere opponiꝛ directe virtuti morali. nō āt opponiꝛ alicui qd̄ sine virtute morali eē p̄t. opponiꝛ āt prudentie q̃ volēs peccet. vt d̄r in. vi. ethi. nō ḡ prudētia p̄t esse sine virtute morali.

¶ Hic vltio q̄rit de dependentia itellectual' a morali.

¶ Rn̄deo dōm. q̃ alie itellectuales morales sine v̄tute morali eē p̄nt. sȝ prudentia sine virtute morali esse nō p̄t. cui⁹ rō est. q: prudētia est recta rō agibiliū. non aūt solū in vniuersali. sed etiā in p̄ticulari in quibus sunt actiones.

¶ Conclōnē rn̄siuā ponit in p̄ncipio. talē. Oēs alie v̄tutes itellectuales p̄nt esse sine morali. sȝ prudentia sine morali esse nō p̄t. Probaꝛ ꝯclō. Prudentia est recta ra- Cōclō rn̄sl. tio agibiliū nō solū in vniuersali. sed etiā in p̄ticulari. sed recta rō p̄exigit principia ex quib⁊ ratio p̄cedit. et rõnem circa p̄ticularia opꝫ p̄cedere nō solū ex p̄ncipijs vniuersalibus. sȝ etiā ex p̄ncipijs p̄ticularib⁊ (subsumiꝛ) sed ad p̄ncipia p̄ticularia homo bene se habet p̄ virtutem moralem. ergo sequiꝛ ꝯclō. Huius rõnis. D̄. ponit p̄mo maiorē cū ip̄a ꝯclōne. scd̄o minorē p̄mā. ibi. Recta āt rō ⁊c̄. Tertio subsumptā minorē. ibi. Et hoc fit ⁊c̄. Maiorē ḡ D̄. relinqt notā de se ex rõne prudentie. Et tn̄ q̃ sit recta ratio agibiliū in p̄ticulari. Pꝫ. q: in p̄ticularib⁊ sunt actiōes. in vlī em̄ solū ꝯsideranꝛ sȝ nō fiūt. Quare bn̄ seqꝛ. Prudentia est rō agibiliū in eē exercito. ⁊ nō solū ꝯsideratō. igiꝛ est p̄ticulariū. Consequenter cū dicit.

¶ Recta āt ratio p̄exigit principia ex q̄b⁊ rō p̄cedit. oꝫ āt rõnē circa p̄ticularia p̄cedere. nō solū ex p̄ncipijs vlīb⁊. sȝ etiā ex p̄ncipijs p̄ticularib⁊.

¶ Procedit ad minorē p̄mā. circa quā p̄mo sp̄am ponit q̄ ad ambas p̄tes. Scd̄o p̄bat scd̄ā p̄tē. ibi. Circa p̄ncipia ⁊c̄. Tertio infert qd̄dā corollariū magis explicans ip̄aȝ minorē p̄mā. ibi. Et ideo sicut ⁊c̄. Ponēdo ḡ ip̄aȝ minorē p̄mā. relinqt p̄mā ei⁹ p̄tē notā. scȝ q̃ recta rō p̄exigit p̄ncipia. Et pȝ extra lr̄am. nā oīs rō ⁊ inq̄sitio p̄cedit ab aliq̄ imobili ⁊ p̄ se noto. q: ḡ prudētia mediāte ꝯsilio ⁊ inq̄sitiōe p̄uenit in rectā rõnē ⁊ dictamē de agibilib⁊. oꝫ q̃ ex aliq̄ p̄ncipio p̄ se noto p̄cedat. Deīn cū dē.

¶ Circa p̄ncipia quidē vniuersalia agibiliū homo recte se h̄ȝ p̄ naturalē intellectū p̄ncipioꝝ. p̄ quē homo ꝯgnoscit q̃ nullū malū est agendū. vel etiam p̄ aliquā sciam practicā. sȝ hoc nō sufficit ad recte ratiocinādū circa p̄ticularia. ꝯtingit em̄ q̄nq̃ q̃ h̄mōi vle p̄ncipiū ꝯgnitū p̄ itellectū vel sciam corrūpitur in p̄ticulari p̄ aliquā passionē. sicut ꝯcupiscenti q̄n̄ ꝯcupiscentia vincit. videꝛ hoc esse bonū qd̄ ꝯcupiscit. licet sit ꝯtra vniuersale iudiciū rõnis.

¶ Probat scd̄ā p̄tē minoris p̄me. p̄mittit tn̄ qd̄dā notabile satis dignuȝ. scȝ q̃ circa p̄ncipia vlīa agibilium (que sunt precepta legis nature cōia. vt bonū faciendū. et q̃ ſm rectā ronem agendū est ⁊ nulli facienda est iniuria ⁊ h̄mōi. vt pȝ infra. q. xciiij. ar. ij.) homo bene se habet p̄ naturalē intellectū p̄ncipioꝝ. p̄ quē ⁊c̄. vt in lr̄a dicit.
¶ Nota circa h̄ vt dictū est ar. p̄cedenti. D̄oc. hic sub intellectu ꝯp̄hendit ⁊ synderesim. ita q̃ accipit intellectuȝ extense nō solū p̄ habitu p̄ncipioꝝ speculabiliū. ¶ Nota etiā q̃ scire nō sufficit ad prudentiā. ⁊ ḡ licet scientia moraliū nō requirat v̄tutes morales. vt bn̄ p̄bat Scotus. tn̄ prudentia que plus requirit q̄ꝫ scientiā. q: ⁊ executōeȝ promptaȝ ⁊ dictamē preceptiuū. ⁊ hoc sine difficultate ex p̄te agentis. Istis notatis p̄baꝛ minor quo ad secundā p̄tem sic. ad recte rõcinandū circa p̄ticularia nō sufficit se bene habere p̄ synderesim vel scientiā practicā circa p̄ncipia vniuersalia. igiꝛ minor vera. Cōsequētia nota. Probatur añs. Contingit q̄nq̃ q̃ h̄mōi vniuersale p̄ncipiuȝ (id est p̄positio legis nature cōis) cognitū p̄ intellectū vel scientiā corrūpiꝛ in p̄ticulari p̄ aliquā passioneȝ. igiꝛ añs veꝝ. Assumptū illud patebit infra q. lxxvij. arti. ij. et q. xciiij. ar. iiij. et. v. Et declaraꝛ h̄ exēplariter. sicut ꝯcupiscenti q̄n̄ ꝯcupiscentia ⁊c̄. vt in lr̄a. Deinde ibi.

¶ Et ideo sicut hō disponiꝛ ad recte se habenduȝ circa p̄ncipia vniuersalia p̄ intellectū naturalē vel p̄ habitū scie. ita ad hoc q̃ recte se habeat circa p̄ncipia p̄ticularia agibiliū. que sunt fines. opꝫ q̃ p̄ficiaꝛ p̄ aliquos habitus. ſm quos fiat q̄dāmodo hoi ꝯnaturale recte iudicare de fine.

¶ Infert qd̄dā corollariū explicatiū p̄cedentiū. q: vult dicere sicut ad p̄ncipia vlīa (.i. p̄pōnes cōmunissimas legis Corollariū. nature se bn̄ h̄ȝ p̄ synderesim in q̄ lex naturalis v̄tualr cōtineꝛ) ita ad h̄ q̃ bn̄ se habeat ad p̄ncipia p̄ticularia agibiliū q̄ sunt fines. opꝫ ⁊c̄. id est ad h̄ q̃ habeat rectā estimatōem ⁊ dictamē rectū in p̄ticulari materia v̄tutis. oꝫ hoiem esse p̄fectū p̄ habitū. ita q̃ ad h̄ q̃ iudicet eē recte viuendū vt in plurib⁊ oꝫ affectū esse bn̄ dispositū ⁊ nō in ꝯtrariū habituatū vel male affectatum. q: iudiciū rõnis sp̄ est vt in plurimū ꝯforme dispōni agentis. q̄re vt ratio dictet recte viuēdū in p̄ticulari ⁊ in executōe ⁊ p̄ceptiue

optet holem esse bñ dispositu3 ad finē tg ātie q̄ finis est φ sit tgāte viuendū nō solū in cōi h̄ ɔgnoscendo s3 in ptī cularī dictare h̄ exequēdū. ¶ Nota āt fundamētū istius dcti infra q.lxxvij.ar.ij.et q.xciij ar.iiij.q3 lex nature ꝙ̄ᵒ pcepta cōmunia est eadē apō omēs ꝛ q̄ ad veritatē ꝛ no titiā s3 q̄ ad pticulares ɔclōnes pt variari p̄sertim q̄ ad iudiciū.ita φ aliq corrupti p passiones ꝛ prauas ɔsuetu dines sentiūt ɔ̄tra legē nature in pticulari ꝛ in certa mate ria ꝟtutis. ꝛ h̄ ē male se hr̄e ad fines pticulares. vñ qn̄q3 et forte hodie apō multos latrocinū nō reputaꝭ peccatū vel iniustū ꝛc̄. Quare D. vult ꝛ notabilr̄ φ ad fines pti culares recte ɔgnoscēdos ꝛ cū h̄ in pticulari ꝓsequēdos. vt in plurimū nō fit sine affectu bñ disposito. ꝛ p h̄ habeꝭ efficacissimū argumentū ɔtra Scotū. q3 nimis parū tri buit prudētie putās eā posse stare cū prauo affectu qḋ est impossibile ¶ Nota quoq3 φ ex his notāt̄ ꝟba q̄ supra dicta fuerūt. φ q̄dā sunt p̄ncipia ɔmunissima in moralibus. de q̄bꝫ iudicat sola synderesis ꝛ bñ. alia sunt p̄ncipia ꝓpria alicui ꝟtuti. ꝛ de illis nō bñ iudicat rō applicando ɔmunia p̄ncipia ad pticulares fines exequendos qḋ est prudētie nisi p bonā dispōnem appetit᷒. vñ iudiciū rectū de vl̄ibꝫ p̄ncipijs fit etiā a vitioso. sed nō de pticulari fine loquēdo de cordiali iudicio ꝛ pticulari. s3 voce qn̄q3 bene loquaꝭ. vt patebit infra q.lxxvij.art.ij. Ad iudiciu3 eñ virtuosu3 in pticulari exigiꝭ vt habeaꝭ recta estimatio ad p̄ncipia cōia ꝛ h̄ fit p rōnē naturalē ꝛ p synderesim. oportet etiā φ illud cōe bñ applicetꝭ ꝛ sub ɔmuni subsumaꝭ ꝛ hoc fit p ꝟtutē moralē. Deinde vt bñ ɔcludaꝭ ꝛ exequaꝭ. ꝛ h̄ fit p prudētiā. ꝛ p̄mū iudiciū fundatꝭ sup inclinatōē natu rali quā hō h3 ad ꝟtutē inq̄ntum hō ꝛ rōnalis. secundū sup ꝟtutē moralē qḋ p̄supponiꝭ prudentie (p̄sertim q̄ ad executōem) esto eñ aliqs ɔsiliari possit. an h̄ sit sibi me diū ꝟtutis qḋ ɔsiliū est etiā prudētie. tñ q3 illud ɔsilium ordinaꝭ ad executōe3 q̄ nō est sine affectu bono. ideo pru dentia moralē p̄supponit. Tūc ibi.

Argumentū ɔ̄ Scotum.

¶ Et hoc fit p ꝟtutē moralē. virtuosus eñ recte iudicat de fine ꝟtutis. quia qualis vnusquisq3 est ta lis finis videꝭ ei. vt dr̄ in.iij.ethicoꝝ. ꝛ ideo ad rectā rōnem agibiliū que est prudētia requiriꝭ φ hō ha beat virtutem moralem.

¶ Subiūgit subsumptā minorē cū replicatōne ɔclō nis. Et ꝓbaꝭ illa subsumpta sic ex lr̄a. Uirtuosus (s3 ꝛ solus talis) iudicat de fine ꝟtutis (pticulari s3) bñ ꝛ in ordine ad executōem. igiꝭ minor subsumpta ꝟa. s3 φ ad p̄ncipia pticularia hō se bñ habeat p ꝟtutē moralem. Te net ɔñā. quia nō dicꭍ virtuosus nisi p moralem. Añs ꝓ baꝭ auctoritate phi.iij.ethicoꝝ. ¶ Nota āt φ quia iudi ciū sequitur affectū. ideo si quis afficiꭍ fini ꝟtutis. ideo ꝛ iudicat ip̄m esse ꝓsequendū quod est prudentie ꝛ exequi tur ip̄m. ꝛ nō intelligaꝭ q̄si ꝟtus moralis iudicet de fine. q3 ei᷒ nō est iudicare cū sit in appetitu. iudicare āt est cog nitiue potē s3 indirecte. q3 ex h̄ φ afficiaꝭ seq̄ꝭ iudiciū rōnis approbatiuū talis finis ꝛc̄.

¶ Confirmatur cōclusio quo ad secūdam ptem ei᷒ argumento in contrarium.

¶ Ad p̄mū ḡ dō3. φ rō fm φ est appꝛhēsiua finis. p̄cedit appetitū finis. sed appetitus finis p̄cedit ra tionē rōcinantē ad eligendū ea que sunt ad finē qḋ ptinet ad prudentiā. sicut etiā in speculatiuis intel lectus p̄ncipioꝝ. est p̄ncipium rōnis syllogisantis.

¶ Ad maiorē. ver3 vt sit ꝛ in eodem gñe. tñ id qḋ est pri᷒ vno mō pt esse posteri᷒ alio mō ꝛ in alio genere. Si cut p3 de materia ꝛ forma fine ꝛ efficiente ꝛc̄. Ad minorē. rō (s3 prestituēs finē) ꝛ vt apprehensiua finis est prior ap petitu sensitiuo tendenti in finē. Ultra. ḡ ꝟtus intellectua lis que est pfectio rōnis. Uer3. vt apprehendit finē ꝛ quo ad p̄ncipia ɔmunissima nō depēdet a morali. s3 econtra. tñ intellectualis q̄ est circa media depēdet a morali. q3 rō recta eoꝝ q̄ sunt ad finē sumiꭍ ex fine ꝓximo ꝛ pticulari. sicut in speculatiuis rō ɔclōnis dependet ex habitu p̄nci pioꝝ ꝛc̄. ¶ Nota hāc solōnē. soluit eñ quedā argumen ta Scoti. vt infra. ¶ Nota φ hoc argumētū p̄mū fa cit Scotus in.iij.dis.xxvi. S3 vides h̄ ip̄m a d.san. solu tū. Oportet eñ aduertere post d.san. scd̄a scd̄e q.xlvij. ar. vi.et.vij. φ ad gñatōem ꝟtutis moralis simul cū pruden tia. ɔcurrit p̄mo prestitutio finis ꝟtutis ꝛ apprehēsio pra ctica p synderesim q̄ dictat finē ꝟtutis esse bonū. qḋ dic tamē volūtas acceptat. q̄ simul idē iperāt appetitui sen sitiuo. s3 vt illū finē qs exeq̄ꭍ ꝛ opeꭍ ad illū finē p̄requiriꭍ ɔsiliū iudiciū ꝛ p̄ceptū prudētie q̄ act᷒ oēs supponūt appe titū tā intellectiuū q̄3 sensitiuū esse affectū ad illū finē. ali as hō nō iudicaret nec p̄ciperet. Ex h̄ ḡ φ rō vl̄is frequē ter prestituit finē appetitui q̄ frequēter afficiꭍ ad finē ꝟtu tis. ꝛ ex illis affectōe ꝛ dictamie rōnis naturalis frequē ter qs exit in actus prudentie generanꭍ simul ꝟtus mo ralis ꝛ prudētia. ꝛ tñ pri᷒ rō naturalis ꝛ appetitus intelli guntꭍ dictare finē ꝛ fini affici q̄3 prudentia ip̄a ɔsiliet ꝛ iu dicet ꝛ p̄cipiat de actibꝫ ꝛ mō agendi ꝛ exercēdi se in ma teria ꝟtutis. ꝛ iter3 act᷒ prudentie sunt priores electioni ꝛ opatōe ꝟtutis q̄bꝫ mediantibꝫ ꝟtus ip̄a acquiriꭍ pfecte. Quare dr̄ D. φ rō fm φ est apprehensiua finis. s3 me diante synderesi p̄cedit appetitū ꝛ affectōem finis volūta tis. s3 ꝛ appetit᷒ sensitiui. s3 talis appetit᷒ finis q̄ p̄mo est affectio de gñe bonoꝝ s3 nō ꝟtuosa. s3 qn̄q3 cū multa diffi cultate ex pte appetit᷒ sensitiui p̄cedit rōnem rōcinantē3 ad eligendū ꝛc̄. id ē prudētia q̄ p̄requiriꭍ electōi ꝛ opatiōnꭍ quibꝫ mediātibꝫ ꝟtus gñaꭍ ꝛ tolliꭍ difficultas ab appeti tu sensitiuo q̄ acq̄rit dispōnē habitua'ē ɔformē rōni recte. et nihilominꝰ rō sic freq̄nꭍ ɔsiliādo iudicādo p̄cipiendo. etiā abilitaꭍ ꝛ fit prudēs. vñ rō fm actū habit᷒ naturalis p̄cedit appetitū sensitiuū q̄ appꝛhendit practice appetitu3 et eū mouet cū volūtate ad affectōem finis appꝛhēsi. s3 illa affectio finis presupponiꭍ alterū actū rōnis de medijs in actu exercendis q̄ act᷒ est gñatiu᷒ prudētie. Ex q̄bꝫ p3 in flu̅xio ꝛ ɔcatenatio ꝟtutis moralis cū rōe recta respectu p̄ncipioꝝ. ꝛ deinde rōnis vt est causatiua prudētie cū vir tute morali. ꝛ iter3 moralis vt est opatiua ad finē cū pru dentia. Et p h̄ intelliges q̄ D. h3 vbi tā 2ª2ᵉ qñ dr̄ φ rō naturalis prestituit finē appetitui. q̄ finis est mediū ꝟtu tis. s3 prudentia inuenit mediū. q3 p̄mū est in cē appꝛhēso. secūdū est in cē exercito ꝛ in via executōis. q3 p rectā dis pōnē medioꝝ ꝑueniꭍ realr̄ in via executōnis ad medium p̄stitutū ꝛ itentū. ꝛ valēt ista p intellectu infra dicendoꝝ q. lxv.art.p̄. Nā D. aliqñ dr̄ φ rō naturaꭍ p̄stituat finē qñ q3 φ prudētia. s3 secūdū d3 intelligi vt accipiaꭍ p̄stituere p inuenire ꝛ in via executōis. ¶ Et nota s3 φ rō naturaꭍ q̄ ē rō iformata synderesi nō solū ē p̄ncipioꝝ cōissimoꝝ. sed etiā finiū ꝓprioꝝ q̄ sunt ɔclōnes deducte ex p̄ncipijs cō munissimis. nā ꝛ ad ɔclōnes pticulares rō naturaꭍ incli nat vt φ depositū est reddendū ꝛ φ tgāte est viuendum. quare ꝛ ratio naturalis pōt prestituere finē ꝓpriu3 ꝟtuti. s3 in syllogismo opatiuo p̄ter estimatōe3 rōnis naturalis

Ad Scotū.

Nota de pre stitutione fi nis.

respectu maioris oportet adesse intellectū q est ꝯstitutiuꝰ extremi .i. finis ꝓpōnis ⁊ minoris. s; h fit post ꝯstitutōem finis ɓtutis ꝑ ſydū prudētie. ⁊ de h 2ª 2ᵉ. q. xlix. ar. ij. ad pᵐ.

¶ Ad scdm dōm. q pncipia artificialiū nō dijudicant a nob bn̄ vl̄ male ſm diſpōnē appetitꝰ nr̄i. sicut fines q sunt moraliū pncipia. s; solū p ꝯsiderationē rōnis. ⁊ ideo ars nō reqrit ɓtutē pficiētē appetitū sicut reqrit prudētia.

¶ Maior est qdē ɓa. tn̄ in h est diuersitas. qr pncipia moraliū ꝺiudicant ſm diſpōnē appetitꝰ nr̄i. nō sic in artificialib ubi pncipia ꝺiudicāt solū ſm rōnē. vt patuit supra. Sufficit em̄ ad artificem vt sciat quō res sit faciēda. esto res nō afficit. Minor ɓa. qr sufficit sola pfectio ratiōnis in se. Negat āt ꝯn̄a. qr talis prudētia depēdet a moralib sicut a pncipijs sine qb nō fit pfectio rōnis in moralib. ⁊ ꝺiudicant pncipia ſm diſpōnē appetitꝰ. i. ſm diſpōnē appetitꝰ circa pncipia fit iudiciū rōnis ⁊ intellectꝰ ſm q est de pticularib finib ɓtutū. qr vnusqsq ql's ē in affectu talia videnf ei. affectꝰ em̄ trahit rōnē vt iudicet ſm ipsum. estimatio igit recta q vocat etiā intellectꝰ dependet ex affectu. vide scda scde.

¶ Ad tertiū dō;. q prudētia nō solū est bn̄ ꝯsiliatiua. s; etiā bn̄ iudicatiua ⁊ bn̄ pceptiua. qd eē nō pt nisi remoueat ipedimētū passionū corrūpētiū iudiciū ⁊ pceptū prudētie. ⁊ h p ɓtutē moralē.

¶ Ad maiorē. ɓa. s; nō solū ē bn̄ ꝯsiliatiua s; etiā bn̄ iudicatiua ⁊ pceptiua in pticulari qd nō fit nisi remotis inordinatis passionib p bonū affectū ad finē ɓtutis. Ad minorē. ꝯsiliat bn̄ de pticulari bono vel de fine malo. nō tn̄ de fine totꝰ būane vite. ita q ipm ꝯsiliū ad effectū deducāt. s; esto ita esset. Negat ꝯn̄a. qr prudētie nō est solū ꝯsiliari. s; etiā ad effectū pducere ꝯsiliū in bonis ⁊ h nō faciunt nisi hn̄tes ɓtutes morales. D. san. h; etiā de ista minore 2ª 2ᵉ. q. xlvij. ar. xiij. ad 3ᵐ. ¶ Nota hāc solōnē ex diligēter. nā ⁊ argumētū qd soluit. arguit ⁊ Scotꝰ vbi supra. q bn̄ arguisset si prudētia esset solū ꝯsiliatiua ⁊ iudicatiua in vl̄i. s; est iudicatiua in pticulari de agēdo opē. et cū h pceptiua ⁊ executiua vt h habes. Cōstat āt euidenter qr nō bn̄ iudicat in pticulari nec bn̄ papit ⁊ agit si affectꝰ sit male diſpositus. qr rō seqt in pticulari affectū. vt p; ex supe. vn̄ ipo male diſposito esto seqt iudiciū iudicatiuū vel ꝯiunctiuū. nō tn̄ seqt pceptū ⁊ iudiciū in pticulari cordiale. vt patebit infra q. lxxvij. ar. ij. Quare ꝯsiliū inuenit sine prudentia. similit iudiciū qd exprimit p debere eē. s; nō qd exprimit p oportet esse. ⁊ nō aliter. qd est vltimꝰ actꝰ prudētie. vt supra sepꝰ dictū fuit. Et hec nota. qm̄ multa dicta Scoti laborāt ex nō aduertentia huius.

Ad Scotū

Questio. lix. de ꝯpatōe moraliū ɓtutū ad passiōes

Einde ꝯsiderandū est de distinctiōe moraliū ɓtutū adinuicē. Et qr ɓtutes morales q sunt circa passiones distinguūt ſm diuersitatē passionū. opꝫ pmo ꝯsiderare ꝯparatōe; ɓtutis ad passionē. Scdo distinctionē moraliū ɓtutū ſm passiones. Circa pmū qrunt qnq;. Primo. vtrū ɓtus moralis sit passio. Secundo. vtr; virtus moralis possit esse cu; passione. Tertio. vtr; possit esse cū tristicia. Quarto. vtr; ois virtus moralis sit circa passiones. Quinto. vtr; aliqua virtus moralis possit esse sine passione.

y

¶ Postq̄ determinauit de distinctōe moraliū ab intellectualib. Hic determinat de distinctōe moraliū adinuicē. Et p; ordo. qr sicut priꝰ determinādū erat de intellectualib q̄ moralib. ita ⁊ de distinctōe eap a se ⁊ ab alijs Et qr ɓtutes morales sunt circa passiones ⁊ distinguūt ſm diuersitatē passionū. iō primo determinat quō virtꝰ moralis se habeat ad passiones. scdo determinat de distinctōe moraliū ɓtutū ſm passiōes qstiōe seqnti. Circa pᵐ pᵒ ondit q ɓtus moral nō sit passio. scdo quō se habeat ad passionē articulis sequētib post pmū.

¶ Utrū virtus moralis sit passio.

Ad pmū sic pceditr. Uidet q ɓtus moralis sit passio Mediū em̄ est eiusdē gn̄is cū extremis s; ɓtus moralis est mediu; inter passiones. ergo ɓtus moralis est passio. ¶ P. virtꝰ ⁊ vitiū cū sint ꝯtraria sunt in eodē gn̄e. sed quedā passiones vitia esse dicunt. vt inuidia et ira. ergo etiā qdā passiones sunt ɓtutes. ¶ P. misericordia quedā passio est. est em̄ tristicia de alienis malis. vt supra dictum est. hanc aūt Cicero locutor egregius nō dubitauit appellare virtutē. vt Aug. dicit in. ix. de ci. dei. g passio pōt esse virtus moralis. q. xxxv. ar. 8

¶ Sed ꝯtra est q dr in. ij. ethi. q passiones neq; virtutes sunt neq; malicie.

¶ Hic pmo inquirit de ꝯuenientia virtutis moralis ad passionē. an sit passio.

¶ Rn̄deo dōm. q virtꝰ moralis nō pt esse passio et h p; triplici rōne. Primo qdē qr passio est motꝰ qdā appetitꝰ sensitiui. vt supra dictū est. virtꝰ āt moralis nō est motꝰ aliqs. sed magis pncipiū appetitiui motus habitus quidā existens. q. xxij. ar. ij.

¶ Cōclo nīsiua in pncipio. Virtus moralis nō pt esse passio. Probat hāc ꝯclonē trib rōib q patebūt. Arguit ergo pmo sic. Passio est quidā motꝰ appetitꝰ sensitiui. s; virtus moralis nō est motus s; pncipiū motꝰ ⁊ actꝰ habitus existens. igit ⁊c̄. Maior patuit q. xxij. ar. ij. Minor patuit q. lv. ¶ Nota circa minorē. q ɓtus de q loqmur (s; moralis p essentiā) est pncipiū appetitiui motꝰ extendendo appetitiuū motū etiā ad motū volūtatis. s; ɓtus moralis in appetitu sensitiuo est pncipiū passionis ⁊ elicitiuū. virtus aūt moralis denoīatione obiectiua ⁊ extrinseca est circa passiones directiue. qr ⁊ passio pt iperari per rōnē. vt patuit supra q. xxiiij. D. aūt h loqt de ɓtute morali circa passionē tāq̄ ꝯtra materiā ⁊ talis est pncipiū elicitiuū passionū. nō em̄ ſm modū peripateticū repugnat ɓtuti esse cū passionib; nō ſm Stoicū. vt patuit supra q. xxiiij. ar. ij. et patebit. Consequēter cū dicit. Cōclo rō.

¶ Secūdo qr passiones ex sepis nō hn̄t rōnē boni vel mali. bonū em̄ vel malū hois est ſm rōnem. vnde passiones ſm se ꝯsiderate hn̄t se ⁊ ad bonū. et ad malū. ſm q pn̄t ꝯuenire rōni. vel nō ꝯuenire. nihil aūt tale pt esse virtꝰ. cū virtꝰ solū ad bonū se habeat. vt supra dictum est. q. lv. arti. ij.

¶ Arguit ex alia rōne p ꝯclone. Passiones ſm se non hn̄t rōnem boni vel mali. sed ɓtus ꝑ'se h; se solū ad bo

nã. igit̄ ꝛc. Probat̄ maior. bonū vel malū hoīs est ſm rō nem. ſed paſſiones ſm ſe pñt ꝯuenire vel nō ꝯuenire rōni. igit̄ maior vera. Et de iſtis patuit magis ſupra q.xxiiij. ar.i.quia paſſiones accepte rōne gn̄is. id eſt. vt mot⁹ ſenſualitatis abſtrahūt a bono ꝛ malo ſm ꝙ ꝯſiderāt̄ in eē naturali. ꝛ ſunt indifferētes negatiue extra genus moris. Minor ꝑncipalis patuit q.lv.ar.iij. ¶ Nota ꝙ et ſi paſſio poſſit eſſe bona. h̄ tñ nō hꝫ ex rōne paſſionis poſitiue ſed ſolum ꝑmiſſiue. id eſt. paſſioni vt ſic nō repugnat eſſe bonū. ſed ꝟtus ex ꝓpria rōne ꝛ poſitiue ſe hꝫ ſolū ad bonū. ꝛ ꝑ ꝯñs diſtinguūt̄ ſaltē qd̄ditatiue ꝛ formalr̄. Et vt ex ph̄o in.iiij. phyſicoꝝ haberi pt̄. diſtinctio quidditatiua īfert realē qñ q̄ðlibet eſt ens limitatū ꝛ ex natura⁹ q̄ddi tate ꝓuenit idēptitas vni⁹ cū alio. de h̄ alibi. Tūc ibi.

¶ Tertio qꝛ dato ꝙ aliq̄ paſſio ſe habeat ad bonū ſolū vel ad malū ſolū ſm aliquē modū. tñ mot⁹ paſſionis in q̄ntū paſſio eſt ꝑncipiū hꝫ in ipō appetitu ꝛ terminū in rōne. in cui⁹ ꝯformitatē appetit⁹ tendit. mot⁹ āt ꝟtutis eſt ecōuerſo ꝑncipiū hn̄s in rōne et terminū in appetitu ſm ꝙ a rōne mouet̄. vñ in diffinitione virtutis moralis dr̄ in.ij.ethicoꝝ. ꝙ eſt habit⁹ electiuus in medietate ꝯſiſtens determinata ratione put ſapiens determinabit.

¶ Subiūgit tertiā rōnem (et ꝓbat̄ ꝙ ſaltē diſtinguet̄ rent̄ formalr̄. etiā loq̄ndo de actu ꝟtutis ꝛ paſſionis. vt ſic) Probat̄. dato ꝙ paſſio aliq̄ ſe habeat tm̄ ad bonum ſm aliquē modū (id eſt vt eſt in hoīe hn̄s obiectū ꝯuenientis rōni. vt ſupra q.xxiiij.ar.iij.) tñ vt paſſio eſt hꝫ ꝑncipiū in appetitu ꝛ terminū in rōne. ſed mot⁹ ꝟtutis eſt ecōuerſo. igit̄ nō ſunt idē ſaltē formalr̄ ꝛ ſm rōnē. etiā loq̄ndo de motu ꝛ actu ꝟtutis. Maior ꝓbat̄. qꝛ paſſio intelligit̄ emanare ab appetitu ſenſitiuo ꝛ terminari ad obiectū q̄ð eſt ꝯforme rōni. Minor ꝓbat̄ ex definitione ꝟtutis. qꝛ act⁹ ei⁹ q̄ eſt etiā paſſio ꝓcedit ex dictamine recte rōnis ꝛ terminat̄ tale dictamē rōnis ad ꝯnotū exercendū in ſenſualitate. Et loq̄t̄ Doc. de actu ꝟtutis q̄ eſt paſſio in ſenſualitate. qꝛ talis act⁹ hꝫ ꝑncipiū ſaltē directiuū ꝛ imperatiuū in rōne. vel non īpeditiuū ꝛ terminat̄ ſm ſe ꝛ realr̄ exercet̄ in ſenſualitate. vñ nō eſt itelligēdū ꝙ act⁹ tal' habeat ꝑncipiū in rōne q̄ſi elicitat̄ a rōne. ſed qꝛ iꝑat̄ a rōne ꝛ elicit̄ realr̄ imediate ab appetitu ſenſitiuo. Et eſt fundamentū breuit̄. qꝛ act⁹ hūan⁹ ꝛ pſertim ꝟtuoſus dr̄ tal' vt eſt a rōne ꝛ volūtate. igit̄ hꝫ ꝑncipiū a rōne. Dicit̄ āt paſſio. qꝛ ab appetitu ſenſibili. ꝛ q̄nq₃ tal' terminat̄ ad obiectū ꝯforme rōni. ſꝫ vt eſt ab appetitu ſenſitiuo nō hꝫ ꝙ ſit hūan⁹ ſꝫ vt ſenſitiu⁹ appetit⁹ mouet̄ a rōe. ꝛ ḡ oꝫ ſuꝑ paſſionē vt ſic ad min⁹ addere relatōeꝫ ad rōnē vt ꝑncipiū directū vel indirectū ſi debeat eſſe bona vel mala moralr̄. ita ꝙ ſit iꝑata a rōne vel ſaltē non impedita ꝛ potuerit impediri. ꝛ hoc ſi debeat eſſe mala.

¶ Et ꝯfirmat̄ ꝯclo argumēto in ꝯtrariū.

¶ Ad ꝑmū ḡ dōm. ꝙ ꝟtus ſm ſuā eſſentiā nō eſt mediū inter paſſiones. ſꝫ ſm ſuū effectū. qꝛ ſcꝫ inter paſſiones mediū ꝯſtituit.

¶ Ad maiorē. Mediū ꝑ eſſentiā ꝛ ꝑ ꝑticipatōem eſt eiuſdē gn̄is cū extremis. ſed nō mediū ꝑ cauſā ꝛ ſm effectū. Ad minorē. virt⁹ moralis eſt mediū nō q̄dē eēntialr̄ (ita ꝙ ſit vna paſſio tertia media inter duas) ſꝫ ē mediū ſm effectū. qꝛ ꝯſtituit ꝛ facit obſeruare mediū in paſſionibꝫ. mediū videlꝫ iter abūdantiā ꝛ defectū ꝛ mediū q̄ð eſt viuere in materia paſſionū. vbi oportet ꝛ qñ oportet ꝛc. q̄ð eſt mediū inter vbi nō oportet ꝛ omiſſionē vbi oportet ꝛc. et h̄ ꝑ ſe ꝛ ꝑ oīm ſtatu ꝯpetit ꝟtuti. ꝙ āt vitet moleſtias paſſionū eſt ꝑ accñs. vt pꝫ de ſtatu innocentie. vt pꝫ ꝑma parte q.xcv. articulo tertio.

¶ Ad ſcðm dōm. ꝙ ſi vitiū dicat̄ habit⁹ ſm quē q̄s male oꝑat̄ manifeſtū ē ꝙ nulla paſſio ē vitiū. ſi ꝟo dicat̄ vitiū peccatū q̄ð ē act⁹ vitioſus. ſic nihil ꝓhibet paſſionē eē vitiū. ꝛ ecōtrario ꝯcurrere ad actū ꝟtutis ſm ꝙ paſſio vl' ꝯtriat̄ rōni vl' ſeq̄t̄ actū rōnis.

¶ Maior ꝟa. ſi eq̄liter accipiūt̄ ſunt in eodē gn̄e. ita ꝙ vtrū ꝑ accipit̄ ꝑ habitu. ſꝫ āt vnū accipit̄ ꝑ habitu ꝛ alterū ꝑ actu nō oportet. Ad minorē. q̄dā paſſiones dicūt̄ vitia. put vitiū ſignat motū ꝛ actū vitioſum. ſꝫ nō vt noiat habitū. ḡ q̄dā paſſiones ſunt virtutes. Negat̄ ꝯñs. ſi ꝟtus capit̄ (vt ꝓprie accipit̄) ꝑ habitu. ſꝫ deberet iſtam. ḡ paſſio pt̄ ꝑtinere ad ꝟtutē vt act⁹ ei⁹ ꝛ h̄ pt̄ eē vez. vitiū n. ſignat ꝛ habitū ꝛ actū. ſꝫ ꝟt⁹ ꝓprie ſolū habitū. vide īfra q.lxxi.ar.i.

¶ Ad tertiū dōꝫ. ꝙ miſericordia dr̄ eē ꝟtus. i. ꝟtutis act⁹ ſm ꝙ mot⁹ ille animi rōni ſeruit. qñ ſcꝫ ita ꝑbet̄ miſericordia vt iuſticia ꝯſeruet̄. ſiue cū indigenti tribuit̄. ſiue cū ignoſcit̄ penitēti. vt Aug. dr̄ ibidē. ſi tñ miſericordia dicat̄ aliq̄s habit⁹ q̄ hō ꝑficit̄ ad rōnabiliter miſerēdū nihil ꝓhibet miſericordiā ſic dictā eſſe ꝟtutē. Et eadē eſt rō de ſilibꝫ paſſionibꝫ

¶ Ad maiorē dico. ꝙ nomē miſericordie ſignat paſſionē et pt̄ ſignare habitū virtutis moderātē triſticiā q̄ habet̄ de aliena miſeria ne aliq̄s nimis ꝯpatiat̄ aliene miſerie. vt iuſticia deſerat̄. Ad minorē. dico ꝙ dr̄ ꝟtus. Vno° (.i. act⁹ ꝟtuoſus) in q̄ntū ē paſſio moderata nō impediēs rōnē. pt̄ etiā eē ꝟtus ſ. nō vt paſſio etiā moderata. Sꝫ negat̄ ꝯñs. qꝛ ſm ꝙ paſſio nō eſt ꝟtus ſꝫ pt̄ eē mot⁹ ꝟtuoſus. ſꝫ ſm ꝙ eſt ꝟtus eſt habit⁹ ꝯcupiſcibilis circa paſſiōes exiſtens. ¶ Nota de iſta materia 2ª 2ᵉ. q.xxx. arti.iij. vbi dr̄ ad 1ᵐ. Miſericordia ſm ꝙ eſt ꝟtus eſt ꝟtus moral' circa paſſiōes exiñs. ꝛ reducit̄ ad illā medietatē q̄ dr̄ nemeſis. qꝛ ab eodem more ꝓcedunt. vt in.ij.rhetorice dr̄. Has aūt medietates ph̄s nō ponit ꝟtutes ſꝫ paſſiones. qꝛ etiā ſm ꝙ ſunt paſſiones laudabiles ſunt. nihil tñ ꝓhibet q̄n ab aliq̄ habitu electiuo ꝓueniāt ꝛ ſm h̄ aſſumūt rōnem ꝟtutis. hec ille. ꝛ ꝑ hec itelligis q̄d aſſertiue ſentiendū ſit de miſericordia. qꝛ D. in fine iſti⁹ ſolōnis loq̄t̄ q̄ſi dubitatiue. ſꝫ in ſcða ſcðe vbi iā in corꝑe articuli loq̄t̄ aſſertiue. qꝛ miſericordia pt̄ iportare motū ſenſualitatis ꝛ motū volūtatis. pt̄ etiā iportare habitū q̄ ꝑficit̄ q̄s ad rōnabiliter miſerendū. vide ibidem.

¶ Utꝝ virtus moralis poſſit eſſe cū paſſione.

AD ſecūdū ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ virt⁹ moralis cū paſſione eſſe nō poſſit. Dicit eñ ph̄s in.iiij.topicoꝝ. ꝙ mitis eſt q̄ nō patit̄. patiēs āt q̄ patit̄ ꝛ nō deducit̄. ꝛ eadem rō eſt de oībꝫ ꝟtutibꝫ moralibꝫ. ḡ ois virt⁹ moralis eſt ſine paſſione. ¶ P. virt⁹ eſt quedā recta habitudo aīe. ſicut ſanitas corꝑis. vt dr̄ in.vij. phyſicoꝝ. vnde virtus q̄dā ſanitas aīe eſſe videt̄. vt Tullius dicit in.iiij. de tuſculanis queſtionibꝫ. paſſiōes aūt aīe dicūtur morbi quidā aīe vt in eodem libro Tullius dr̄. ſanitas āt nō ꝯpatit̄ ſecū morbū. ergo A

Q.lix. de cōparatōe ꝟtutis moralis ad passiões

neqȝ virtus ꝯpatiť aīe passionē. ¶ P. virtus moralis requirit pfectū vsum rōis etiā in pticularibꝫ. sed hic etiā ipediť p passiones. dicit em̄ phs in. vi. ethicoꝝ. ꝙ delectatões corrūpūt existimatōem prudentie. ꝛ Salusti⁹ dt in cathelinario. ꝙ nō facile verū pspicit anim⁹ vbi illa officiūt. scȝ animi passiões. virtus ergo moralis nō pt esse cū passione. ¶ Sȝ ꝯtra est ꝙ Aug. dt in. xiiij. de ci. dei. Si puersa est voluntas puersos habebit hos mot⁹. scȝ passionū. si aūt recta est. nō solū inculpabiles. verū etiā laudabiles erūt. sed nullū laudabile excludiť p ꝟtutē moralem. virtus ergo moralis non excludit passiones. sed potest esse cum ipis.

¶ Habito ꝙ virt⁹ moralis nō est passio. Queriť nūc an possit eē cū passiōe. ꝛ pmo in gñali. scdo in speciali de tristicia. Tertio qriť. an ois sit sp circa passiones.

¶ Rñdeo ddm. ꝙ circa h̄ fuit discordia iter stoicos ꝛ peripateticos. sicut Aug. dt in. ix. de ci. dei. stoici em̄ posuerūt ꝙ passiones aīe nō pñt esse in sapiente siue virtuoso. peripatetici ꝟo quoꝝ sectā Aristoteles instituit. vt Aug dt in. viij. de ciui. dei posuerunt ꝙ passiones simul cū virtute morali esse possunt. sȝ ad medium reducte.

¶ Quia D. mouet h̄ dubiū ꝓpter varios modos dicendi. ideo pmo recenset duas opiniones ꝯrias saltē verbaliter. Scdo eas ꝯcordat. ibi. Hec aūt diuersitas ꝛc. Tertio fm hāc ꝯcordatōem ponit ꝯclonē rñsiuā ad qsitū. ibi. Sic igiť ꝛc. Quo ad pmū refert opinionē Stoicoꝝ ꝛ peripateticoꝝ. qꝝ pmi rñdebāt ad qsitū negatiue simpliciter. Alij aūt quoꝝ sectā Aristoteles instituit respondebāt cū limitatione. vt in lra ꝛc.

¶ Hec aūt diuersitas sicut Aug. ibidē dt magis erat fm verba qȝ fm reꝝ sententias. Quia em̄ stoici nō distinguebāt inter appetitū itellectiuū q est voluntas. ꝛ inter appetitū sensitiuū q p irascibilē ꝛ cōcupiscibilē diuidiť. nō distinguebāt in h̄ passiones aīe ab alijs affectiōibꝫ hūanis. ꝙ passiones aīe sint motus appetit⁹ sensitiui. alie vero affectões que nō sunt passiones aīe. sunt mot⁹ appetitus intellectiui q dr voluntas. sicut peripatetici distinxerūt. sed solū qtū ad h̄ ꝙ passiones esse dicebāt qscūqȝ affectiões rōni repugnātes. q si ex deliberatōe oriantur. in sapiente seu in ꝟtuoso esse nō pñt. si aūt subito oriantur. hoc in ꝟtuoso pt accidere eo ꝙ animi visa que appellāt phantasias. nō est in potestate nostra vtꝝ aliqñ incidāt aīo. ꝛ cū veniūt ex terribilibꝫ rebꝫ. necēē vt sapiētis aim moueāt. ita vt paulisp vl' paueścat metu vel tristicia ꝯtrahať. tāqȝ his passiōibꝫ puenientibꝫ rōis officiū. nec tñ approbāt ista eisqȝ ꝯsentiūt. vt Aug. narrat in nono de ciuitate dei. ab Agellio dictū.

¶ Hic ꝯñr illas opiniones ꝯcordat. oñdens ꝙ talis diuersitas est magis ꝟbalis qȝ realis. vt pȝ. etiā patuit supra q. xxiij. arti. ij. qꝛ Stoici p passiones intelligūt tm̄ motus sensualitatis iordinatos rōni repugnātes. peripatetici aūt largius loquūť ꝛ extendūt nomē passionis pro omni motu sensualitatis siue ordinato siue inordinato et imperato vel pueniēte rōnē. ꝛ p ꝯñs hñt aliter rñdere.

¶ Nota ꝙ de materia hui⁹ articuli pulchre loquiť D. in de veritate vbi iā imediate scȝ q. xxvi. ar. viij. ad 2ᵐ. vbi inter cetera dt. Probat etiā Aug. ex cuiusdā Stoici (scȝ agellij) ꝯfessione ꝙ etiā volebāt Stoici hmōi affect⁹. scȝ subditos in aīa sapientis esse. sine h̄ tñ ꝙ approbenť. vel ꝙ eis ꝯsentiať quas qdam passiones nō dicebāt sed visa animi vel phantasias. ꝛ sic pȝ ꝛc. Sic g̃ fm Stoicoꝝ sententiā. Macrobi⁹ ꝛ Plotin⁹ dicūt passiões cū ꝟtute purgati animi nō esse. nō qꝛ nō sint aliq subiti mot⁹ passionū in hmōi ꝟtuosis. sed qꝛ nec rōnem trahūt nec adeo vehementes sunt ꝙ pacē mentis multū pturbēt. Scdȝ etiā ꝙ phs. vij ethi. dt ꝯcupiscētie in temperatis nō sunt fortes sicut in ꝯtinētibꝫ. qauis in neutris rō ad ꝯsensum trahiť. vide ꝛc. ¶ Nota aūt hec ꝟba. qꝛ nō est mens ꝙ cū ꝟtute purgati animi nō sint passiões sȝ nō vehementes. nec imperate iordinate. vt etiā habet dare doc. sanctus de veritate supra ar. vij. ad sextum.

¶ Sic igiť si passiones dicātur inordinate affectiones. nō pñt esse in ꝟtuoso. ita ꝙ post deliberatione eis ꝯsentiať. vt Stoici posuerūt. Si ꝟo passiones dicanť qcūqȝ mot⁹ appetit⁹ sensitiui. sic pñt esse in ꝟtuoso. fm ꝙ sunt a rōne ordinati. vñ Aristoteles dt in. ij ethicoꝝ. ꝙ nō bñ qdā determināt ꝟtutes impassibilitates qualdā ꝛ qetes. qm̄ simplr dicunt. sed deberent dicere ꝙ sunt quietes a passiōibꝫ. q ut vt nō oportet. ꝛ qn non oportet.

Hic vltimo fm ꝯcordiā declaratā superius ponit conclusionē rñsiuā talē. Si passiones dicāť inordinate affectiones nō pñt esse in ꝟtuoso (scȝ ita ꝙ post deliberatōez eis ꝯsentiať) Si vero passiones dicanť quicūqȝ mot⁹ appetitus sensitiui pñt esse in ꝟtuoso fm ꝙ sunt a rōne ordinati. illi⁹ ꝯclonis pmā pte D. relinquit pbatā ex auctoritate Agellij quā Aug. refert. Et scdā ps pbať auctoritate Aristotelis ꝛc. Et pt trahi rō ex vno ꝟbo d. san. p scdā pte talis. Quicqd pt esse a rōne ordinatū pōt stare cū virtute. sed passio aliq (scȝ moderata ꝛ sequēs rōnem) pōt esse a rōne ordinata ꝛ moralr bona. igiť pt esse cū virtute. Maior patȝ. qꝛ virtus nihil aliud est qȝ hab⁹ rōni consentaneus ꝛ ꝯformis. ergo id qđ est etiā rōni ꝯforme potest esse cū virtute. Minor patuit supra. q. xxiij. ar. ij. et sepius. Stant g̃ cū ꝟtute passiões. id ē mot⁹ subiti puenientes qbꝫ nō ꝯsentiať. ꝛ etiā mot⁹ pcedentes ex deliberatiōe sed ordinati. sed nō passiones inordinate ꝛ pturbantes ꝛ pserum iperate ꝛ habentes se ꝯñter. ꝛ hec est pbatio scde ptis. Prima ps pbať. qꝛ virt⁹ est quo nullus male vtiť. sed ꝯsentire passionibꝫ inordinatis post deliberationē est malus vsus ꝛ peccatū. ideo nō pōt esse cū virtute (quasi ex virtute)

¶ Confirmatur conclusio quo ad secundam ptem argumento in contrarium.

¶ Ad pmū g̃ dđȝ. ꝙ phs exēplū illud inducit sicut et multa alia in libris logicalibꝫ. nō fm opinionē ppriā. sȝ fm opinionē alioꝝ. hec aūt fuit opinio stoicoꝝ ꝙ ꝟtutes essent sine passionibꝫ aīe. Quā phus excludit in. ij. ethicoꝝ. dicēs ꝟtutes nō esse impassibilitates. Potest tñ dici ꝙ cū dr ꝙ mitis nō patiť. intelligendū est fm passionem inordinatam.

Cōcl̃o

¶ Ad maiorē. q̄ mitis ē nō patiē passione imoderatā cui ꝯsentiat. Patiens aūt in ꝓposito dr̄. q̄ subest tristicijs vehemētibꝫ. nō solū ꝓuenientibꝫ ab extra. sꝫ etiā ab intra. Etiā tal' patientia (vt sup̄ dicebat. q. lviij. ar. iij. ad 3ᵐ) nō ē ꝟtus. sꝫ minꝰ ꝟtute. Scd̄o dr̄ ꝙ illa ꝓpō nō ē Aristo tel' ex ꝯtra snīa. Sed refert eā. vl' vtitur ea quasi ꝓbabili vsq3 ad aptum locum reprobatōnis.

¶ Ad scd̄m dd̄m. ꝙ rō illa ⁊ oēs sīles q̄s Tulliꝰ ad h̄ inducit in libro de Tusculanis questionibꝫ. ꝓcedūt de passionibꝫ s̄m ꝙ ſcāt inordinatas affectōes

¶ Maior fuit sup̄ glosata. q. lv. ar. ij. ad p̄mū. qz est sanitas q̄dā. q̄ ad h̄ ꝙ ē determinata dispō ꝯtrāū aie aduin uicē. Ad minorē. Negat' vl'r. ꝙ q̄libet passio sit morbus aie. sꝫ solū inordinata ⁊ vehemēs. Sꝫ vez ē ꝙ inordinata affectio ē morbꝫ. Tulliꝰ loq̄tur de passionibꝫ mō Stoycoꝝ restricte solū vt ſcant inordinatas affectōnes. vt ptꝫ etiā sup̄. q. xxiiij. arti. ij. in fine corpis. Qui deficit. dicēs quālibet passionē eē morbū. saltē mediocrē. Passio em̄ mediocris ⁊ moderata nullus morbus est.

¶ Ad tertiū dd̄m. ꝙ passio p̄ueniēs iudiciū rōis si i aio p̄ualeat. vt ei ꝯsentiat'. ipedit ꝯsiliū ⁊ iudiciū rationis. si ꝟo sequat' quasi ex ratione imperata adiuuat ad exequēdū imperiū rationis

¶ Ad minorē dico. ꝙ vsus rōis ipedit' p̄ passionē p̄uenientē si ei ꝯsentiat' Tn̄ passio ꝯsequēs nō ipedit. imo ē ex rōne pfecta. Et esto in executōe rōem aliq̄liter obnubilet. tn̄ recōpensat p̄ promptitudinē executōnis. Et de his ad longū habitū ē sup̄. q. xxiiij. ar. iij. ad p̄ᵐ Et in de veritate Materia. xxvi. q. vij. ad tertiū.

¶ Utꝝ ꝟtus cū tristicia esse possit.

B

Ad tertiū sic ꝓcedit'. Videt' ꝙ ꝟtus cum tristicia eē non possit. Uirtutes em̄ sunt sapiētie effectꝰ. s̄m illud Sap. viij. Sobrietatē ⁊ iusticiā docet. s. diuina sapientia. prudētiā ⁊ ꝟtutē. sꝫ sapiētie ꝯuictꝰ non hꝫ amaritudinē. vt postea subdit'. ḡ nec ꝟtutes cū tristicia esse p̄nt. ¶ P̄. Tristicia ē impedimētū opationis vt ptꝫ p̄ phm in. vij. et. x. ethi. sꝫ impedimētū bone opationis repugnat ꝟtuti. ḡ tristicia repugnat ꝟtuti ¶ P̄. Tristicia est q̄dā ai egritudo. vt Tullius eam vocat in. iij. de Tusculanis questionibꝫ. sꝫ egritudo aie ꝯtrariat' ꝟtuti q̄ ē bona aie habitudo. ḡ tristicia ꝯtrariat' ꝟtuti. nec p̄t simul eē cū ea. Sed contra ē ꝙ xp̄s fuit pfectꝰ ꝟtute. sꝫ in eo fuit tristicia. dt̄ em̄ vt habet' Math. xxvi. Tristis ē aīa mea vsq3 ad mortē. ḡ tristicia p̄t esse cū virtute.

¶ Querit nunc de vna passione speciali (quā Stoyci a virtuoso tollebant) scꝫ tristicia.

¶ Rn̄deo dic. ꝙ sicut dt̄ Aug. xiiij. de ci. dei. stoici voluerūt ꝓ tribꝫ ꝑturbatōibꝫ in aio sapiētis eē tres eupatias. i. tres bonas passiones. ꝓ cupiditate scꝫ voluptatē. ꝓ leticia gaudiū. ꝓ metu cautionē. ꝓ tristicia ꝟo negauerūt posse aliq̄d esse in aio sapientis dupplici rōne. Primo q̄dē. qz tristicia ē de malo qd̄ iā accidit. nullū aūt malū estimāt posse accidere sapiēti. crediderūt em̄ ꝙ sicut solū hoīs bonū ē virtꝰ. bona āt corporalia nulla bona hoīs sunt. ita solū inhonestū est hoīs malū. qd̄ in ꝟtuoso esse nō p̄t.

¶ In h̄ corpe duo p̄ncipal'r facit. Primo deducit opinionē ⁊ sententiamentū Stoycoꝝ circa h̄ q̄situ. ⁊ coꝝ fundamenta ⁊ ea destruit. Scd̄o r̄ndet ad q̄situ s̄m veritatem. ibi. Sic igit' dd̄m ⁊c̄. Quo ad p̄mū p̄mo refert opinionē p̄dictoꝝ cū vno coꝝ fundamēto. Scd̄o scd̄m fundamētū. ⁊ scd̄am rōem coꝝ. ibi. Scd̄o mouebant' ⁊c̄. Facit ḡ p̄mo qd̄ dictū ē. Scd̄o multipl'r illud ip̄robat. ibi. Sed h̄ irrōnabil'r ⁊c̄. Dixerunt ḡ Stoyci. ꝙ nullo mō tristicia posset eē in aio sapientꝭ. nec aliq̄d loco eiꝰ posset eē in aio. sicut loco q̄rūdā aliaꝝ. Et ponūt huiꝰ rōem p̄mā. Que fundat' in duobꝫ. Primo in h̄ ꝙ corpalia nō sunt bona sapientꝭ. ⁊ p̄ ꝯñs detrimentū coꝝ nō ē malū. Scd̄o. qz inhonestū ⁊ malū repugnās ꝟtuti in sapiente ⁊ virtuoso eē nō possit. Cōsequenter cū dicit

¶ Sꝫ h̄ irrōnabiliter dr̄. cū em̄ hō sit ex aīa ⁊ corpore ꝯpositꝰ. id qd̄ ꝯfert ad vitā corpis ꝯseruandā aliq̄d bonū hoīs ē. nō tn̄ maximū. qz eo p̄t hō male vti. vn̄ ⁊ malū huic bono ꝯtrariū in sapiēte eē p̄t. ⁊ tristiciā moderatā inducere

¶ Reprobat hāc rōem p̄mā Stoycoꝝ. ⁊ illa fundamēta q̄ttuor rōnibꝫ q̄ patebūt. Prima rō ē. Id qd̄ ꝯfert ad vitā corpis ꝯseruandā ē aliq̄d bonū hoīs. q̄uis non maximū. Minor suppleat'. sꝫ corporalia bona sunt hmōi. Maior ꝓbat' q̄ ad ābas ptes ⁊c̄. Deinde ibi

¶ P̄. Et si ꝟtuosus sine graui pctō eē possit. nullꝰ tn̄ inuenit' q̄ absq3 leuibꝫ pctīs vitā ducat. scd̄z illd̄ p̄. Joān. p̄. Si dixerimus qz pctīn non habemus. nosipsos seducimus

¶ Est scd̄a rō q̄. ꝯtra h̄ qd̄ dicūt. ꝙ sapiēti ⁊ ꝟtuoso possit nullū malū accidere. de q̄ tristari debeat. Maior. Et si ꝟtuosus sine gui pctō eē possit. nō tn̄ sine venialibꝫ Minor suppleat'. sꝫ de his laudabil'r tristat'. igit' ⁊c̄. ꝯñr ibi

¶ Tertio. qz ꝟtuosus ⁊ si pctīn nō habeat. forte q̄nq3 habuit. ⁊ de h̄ laudabiliter dolet. sꝫ illud. ij. ad Corinth. vij. Que secūdū deū ē tristicia. penitētiā in salutē stabilem operatur

¶ Arguit' 3ᵒ ꝯtra idē. qz esto nullū malū moris saltem. iā accidat. p̄t tn̄ accidisse. Et arguit' sic Maior. qz ꝟtuosus ⁊ si pctīn nō habeat. forte tn̄ q̄nq3 habuit. Minor. sꝫ de hoc laudabil'r dolet ⁊ tristatur. ideo cū virtute stat tristicia. Tunc ibi

¶ Quarto. qz p̄t etiā dolere laudabiliter de pctō alterꝰ. vn̄ eo modo q̄ virtus moralis ꝯpatit' alias passiones rōe moderatas. ꝯpatit' etiā tristiciā.

¶ Improbat idem sic. ꝟtuosus p̄t laudabil'r tristari de malo alterꝰ. igit' cū ꝟtute p̄t eē tristicia. P̄. ex his infert p̄ viā corollarij ꝯclōnē r̄nsiuā. sꝫ clariꝰ ponit' in fine

¶ Secūdo mouebant' ex h̄ ꝙ tristicia ē de p̄senti malo. timor āt de malo futuro. sicut delectatio de bono p̄nti. desideriū ꝟo de bono futuro. p̄t āt h̄ ad ꝟtutem ptinere. ꝙ aliq̄s bono habito fruat'. vel nō habitū habere desideret. vel ꝙ etiā malū futurū caueat. sed ꝙ malo p̄senti animus hoīs substernatur qd̄ fit

per tristiciā omnino videt' ɔtrariū rōni. vnde cū virtute esse non potest

¶ Hic ɔñter pcedit ad scdam rōnem stoycoꝝ. quam pmo refert. Scdo sĺr eā iprobat. ibi Sed hoc irrōnabiliter ⁊c̄. Fuit ḡ scda rō pdictoꝝ. q: incōueniens omnino videt'. vt anim' ɔ̄tuosus p̄senti malo substernat'. qd̄ rcdit tristicia. q̄ est de malo p̄senti. ⁊ ḡ nō est tristicia in ɔ̄tuoso. licz qdā alie passiones eē possint ⁊c̄. Deinde cū dr̄

In cor. ¶ Sed hoc irrōnabiliter dr̄. est em̄ aliqd̄ malum qd̄ pt eē ɔ̄tuoso p̄sens. vt dictū est. qd̄ qdē malū rō detestat'. vñ appetitus sensitiu' in hoc seqtur detestatione rōnis q de hmōi malo tristat' moderate tñ fm rōnis iudiciū. hoc aūt ptinet ad virtutē vt appetitus sensitiu' rōni ɔformet'. vt dictū est. Uñ ad virtutē ptinet q tristet' moderate in quibꝫ tristādū est.

ar. j. sicut etiā phus dr̄ in. ij. ethicoꝝ. et hoc etiaz vtile est ad fugiendū mala. sicut em̄ bona ppter delectatōem pmpti' q̄runt'. ita mala ppter tristiciā forti' fugiūt

¶ Rep̄hendit ⁊ hoc fundamētū eoꝝ. ⁊ arguit' sic. aliqd̄ malū pt esse virtuoso p̄ns. qd̄ rō detestat'. sed ad virtutē ptinet vt appetit' sensitiu' etiā idē malū detestetur. ḡ i ad virtutē ptinet ⁊c̄. Maioꝛ pꝫ ex dictis in ar. isto. Minoꝛ pꝫ. q: detestādo malū sensualitas seqtur rōnem et ei ɔformat' ⁊c̄. Et ɔfirmat' auctoritate phi. ij ethicoꝝ. Et ɔfirmat' q ptineat ad ɔ̄tutē malū detestari. etiā p appetitū sensitiuū. Illud est ɔ̄tutis qd̄ est vtile ad fugiēdū mala. sed tristicia etiā sensitiua vtilis est ad fugiēda mala. ḡ. Minoꝛ pbat' a sĺi. q: sicut bona ppter delectatōem forti' q̄runt'. ita mala forti' fugiūt'. Et de hoc patuit supra. q. xxxix. ar. iij. q: geminat' causa fuge. scꝫ malū ⁊ tristicia de ipō. q̄ etiā naturalr̄ fm se est fugibilis ⁊c̄.

¶ Sic igit' dōm est q tristicia de his q̄ ɔueniunt virtuti nō pt simul esse cū virtute. q: virt' in ppꝛijs delectat'. sꝫ de his que quocūqꝫ mō repugnāt virtuti virtus moderate tristatur

¶ Hic vltimo D. ex omnibꝫ his r̄ndet ad q̄situm fm veritatē. tali ɔclone. Tristicia de his q̄ ɔueniunt virtuti nō pt eē simul cū virtute. sꝫ de his q̄ quocūqꝫ mō repugnāt virtutē virt' moderate tristat'. Et q̄uis reprobatio p̄cedētis opinionis sit ei' pbatio. nihilominꝰ tñ etiā aliqbus ɔ̄bis D. pbat. ⁊ q̄ ad pmā partē arguit' sic Uirtus in ppꝛijs delectat'. ḡ pma ps vera. Añcedēs pꝫ. q: ɔ̄tus est pncipiū intrinsecū. ⁊ assimilat' nature. ḡ in ppꝛijs delectat'. Scda pars patuit in corpe articuli q: in ɔ̄tuoso sensualitas ɔformis est rōni. sed rō detestat' ea q̄ sunt cōtra virtutē. ḡ sensualitas q̄ detestatio ē tristicia i sensualitate

¶ Et ɔfirmat' ɔclusio r̄nsiua argumēto in ɔtrariū

¶ Ad pmuꝫ ḡ dōm. q ex illa auctoritate habet' q de sapientia sapiēs nō tristatur. tristat' tñ de his que sunt īpeditiua sapientie. ⁊ ideo in beatis in quibus nullū impedimentū sapientie esse potest. tristicia locum non habet

¶ Placet maioꝛ. ⁊ p̄sertim vera est de ɔ̄tutibꝫ infusis Ad minorē. sapientie ɔuictus nō hꝫ amaritudinem de his q̄ sunt sapientie. sed tñ hꝫ amaritudinē de his q̄ sapientie ɔtrariātur. que amaritudo ⁊ tristicia effectus est sapientie. De his patuit ex intentione supra. q. xxxv. ar. v.

Unde in beatis. vbi non potest esse sapientie impedimentum. ibi nō est tristicia

¶ Ad scdm dōm. q tristicia impedit operatōnem de qua tristamur. sed adiuuat ad ea pmptius exequenda p que tristicia fugitur

¶ Maioꝛ est distinguēda fm supra habita. q. xxxvij. ar. iij. tristicia est impedimentū opatōis ad quā ɔparat' sicut ad obiectū de quo est tristicia Nō aūt impedit opationē ad quā se hꝫ vt cā ad effectum. imo ipam pmouet Dū em̄ qs tristat' in re aliqua. illa tristicia ē causa vt operet' diligēter ad repellendā rem ɔtristantē Minoꝛ cōcedit'. ergo tristicia. verū de opatōe ɔ̄tuosa repugnat virtuti. sed tristicia de impedientibꝫ virtutē pmouet operationem virtuosam.

Ad tertiū dōm. q tristicia imoderata ē aīe egritudo. tristicia aūt moderata ad bonā habitudineꝫ aīe pertinet fm statū p̄sentis vite

¶ Ad tertiū pꝫ ex articulo p̄cedenti Ad maiorē. tristicia imoderata ⁊ illicita cui ɔsentit' est animi egritudo. sed nō moderata de ɔtrarijs ɔ̄tuti. imo talis ptinet ad virtutē pro p̄senti statu Minoꝛ vera. ergo tristicia. vel rū de his q̄ sunt virtutis. ⁊ imoderata ɔtrariat' virtuti. sꝫ nō tristicia de ɔtrarijs virtuti ⁊ moderata

¶ Utꝝ oīs ɔ̄tus moralis sit circa passiones.

C

AD quartū sic pcedit'. Uidet' q omnis virtus moralis sit circa passiones. Dicit em̄ phus in. ij. ethi. q circa voluptates ⁊ tristicias est moralis virtus. sꝫ delectatio et tristicia sunt passiones. vt supra dictū est. ḡ oīs virtus moralis est circa passiones. ¶ P. rōnale p pticipatōem est subiectū moraliū virtutū. vt dr̄ in pmo ethicoꝝ. sed hmōi ps aīe est in qua sunt passiones. vt supra dictū est. ḡ oīs virt' moralis est circa passiones ¶ P. in omni virtute morali est inuenire aliquā passioneꝫ. aut ḡ oēs sunt circa passiones. aut nulla. sed aliq̄ sunt circa passiones. vt fortitudo ⁊ tēperantia. vt dr̄ in. iij. ethicorū. ḡ oēs ɔ̄tutes morales sunt circa passiones ¶ Sed ɔtra est q iusticia q̄ est ɔ̄tus moralis nō est circa passiones. vt dr̄ in. v. ethico.

q. xxxi. ar. b. et q. xxxv. ar pmo

q. xxij. ar. ij.

¶ Quia dictuꝫ est q virtus moralis stet cum passione. ideo querit hic an omnis virtus moralis sit circa passiones sicut circa materiā ppꝛiam

¶ R̄ndeo dōm. q virt' moralis pficit appetitiuā partē aīe ordinādo ipam in bonū rōnis. est aūt rōnis bonū id qd̄ est fm rōem moderatū seu ordinatū vñ circa omne id qd̄ ɔtingit rōe ordinari ⁊ moderari ɔtingit esse virtutē moralē

¶ Conclo r̄nsiua ponit' in fine talis. Nō oīs ɔ̄t' moralis ē circa passiones (scꝫ sicut circa ppꝛiā materiā. ppt' solutionē pmi) sed q̄dā circa operatōes. pbat' clare in lr̄a. Circa omne id qd̄ ɔtingit rōne ordinari ⁊ moderari cōtingit esse virtutē morales. sed ɔtingit rōne ordinari non solū passiones appetitus sensitiui. sed etiā operatiōes appetitus intellectiui qui est volūtas. que nō est subiectum passionis. ergo sequit' ɔclo. Huius rōnis D. ponit ⁊p

bat pmo maiorē. Scđo minorē.ibi. Rō aūt ꝛc. Maior ergo pbatur. q2 virtus moralis pficit ptem appetitiuā anime. ordinādo ipam in bonū rōnis. ſ3 bonū rōis ē id qđ eſt rōne ordinatū. ğ ſeqꝛ maior Deinde cū dr.

¶ Rō aūt ordinat nō ſolū paſſiones appetitus ſenſitiui. ſ3 etiā ordinat opatōes appetitus intellectiui. q̄ eſt volūtas. q̄ nō eſt ſubiectū paſſionis. vt ſu-
q.xxi.ar.iii. pra dictū eſt. ꝛ ideo nō ois virtus moralis eſt circa paſſiōes. ſ3 q̄dā circa paſſiones. q̄dā circa opatiōes

¶ Ponit minorē pncipalē q̄ patuit ſupra. q.xxii.ar.iii. quo ad vltimā ptē3. ſc3 q in appetitu intellectiuo nō ſunt paſſiones. Alia ps minoris eſt nota. q2 opatiōes q̄ ſunt ad alterū. etiā rōne ordinari ꝛ moderari pnt circa q̄s ē iuſticia. vt infra patebit q̄ſtione ſequēti.

¶ Et ꝯfirmaꝛ ꝯclo. quo ad ſecūdam partem argumenti in ꝯtrarium

¶ Ad pmū ğ dōm. q nō omis virt⁹ moralis eſt circa delectatōes ꝛ triſticias ſicut circa ppriā materiam. ſed ſicut circa aliq̄d ꝯſequens ad ppriū actum. omis em̄ virtuoſus delectaꝛ in actu virtutis. ꝛ triſtaꝛ in ꝯtrario. Vn̄ phus poſt pmiſſa verba ſubdit. q ſi virtutes ſunt circa actus ꝛ paſſiones omi aūt paſſioni ꝛ omi actui ſeqꝛ delectatio ꝛ triſticia. ppter hoc virtus erit circa delectationes ꝛ triſticias. ſcilz circa aliquid conſequens

¶ Ad maiorē videt hic ꝛ in. 2ª 2ᵉ. q.lviii.ar.ix. ad pmū. Circa voluptates ꝛ triſticias ē moralis vt⁹. Verū aliq̄. ſicut circa ppriā materiā. nō oēs. ſ3 oēs ſūt circa ipas ſicut circa aliq̄d ꝯns ppriū actū. q2 delectaꝛ in actu pprio triſtaꝛ in ꝯtrario. extendendo delectatōem ad gaudiū ppter iuſticiā. q̄ q̄dē ſp eſt cū gaudio. ſed nō ſp cū delectatione. niſi ſit pfecta vt redūdet in ſenſualitatem. vt p3 ar.v.
In cor. in.cor. Et ſcđo. eſt ois virtus circa iſta ſicut fines ꝯntes omes vtutes etiā iuſticiā. q2 nō eſt iuſt⁹ q̄ nō gaudet operationibꝫ iuſtis. ꝛ ſic de alijs Minor vera. pſertim de delectatōe. triſticia em̄ accipiꝛ magis p actu appetitus intellectiui. Ultra. Ergo ois eſt circa paſſiones ſicut circa ppriam materiā ꝛ obiectū. vt hic loq̄mur Negaꝛ. ſ3 ad ſenſū phi qui tactus eſt. ꝛc.

¶ Ad ſcđm dōm. q rōnale p participatōem non ſolū eſt appetitus ſenſitiuus qui eſt ſubiectū paſſionū. ſ3 etiā volūtas in q̄ nō ſūt paſſiones. vt dictū eſt

¶ Maior vera de moralibꝫ p eēntiam. ꝛ hoc dico ppter prudentiā q̄ eſt in rōnali p eſſentiā. ꝛ tn̄ cōnumeratur moralibꝫ. ſed hoc eſt ſolū ppter materiā. nō q2 p eſſentiā ſit moralis. vt patuit. q.lviii.ar.iii. ad pmū. Ad minorē Si rigoroſe examinareꝛ. nō eēt vndeq̄q3 vera. q2 vt ſup dictū fuit. q.lvi.ar.vi. ad ſcđm. rōnale p pticipatōem eſt vtriuſq3 appetitiuū. Vn̄ hmōi ps ſc3 rōnale p pticipatiōe3 nō eſt ſm ſe totū ſubiectū paſſionis. q2 nō ſm volūtatem. Vn̄ negaꝛ ꝯña. q2 illa vtus q̄ eſt in volūtate nō eſt circa paſſiones tanq̄ circa materiā. eſto aliq̄ delectatio vel magis gaudiū aliqđ. iuſticie opa ꝯſequatur. vt patz articulo quinto ſequenti in corpore

¶ Ad tertiū dōm. q in q̄buſdā vtutibꝫ ſunt paſſiones ſicut ppria materia. in q̄buſdā aūt nō. vn̄ non
q.lx.ar.ii. eſt eadē rō de omibꝫ. vt infra oſtendetur.

¶ Si aſſumptū intelligiꝛ. q in omi vtute morali eſt inuenire paſſionē ſicut materiā vtutis. negaꝛ. Ultra. aūt ğ ꝛc. Dico q nō ois ē circa paſſiōes. ſ3 aliq. ſ3 negaꝛ ꝯña Et rō diuerſitatis patebit. q.lx.ar.ii. q2 bonū quarūdā virtutū attendiꝛ in opatōe p ꝯparatōem ad alterū. ideo talis virt⁹ eſt de opatōe ſicut de ppria materia In q̄buſdā aūt vtutibꝫ ꝛ opatōibꝫ virtutis. attēdiꝛ bonū p ꝯmēſurationē ad opantē. q̄uo videl3 afficiaꝛ circa eas. ꝛ ſic nō eſt par rō. ſ3 de hoc poſtea. Et de materia iſti⁹ articuli. 2ª 2ᵉ q.lviii. articulo. ix. ꝛc.

¶ Utrū aliq̄ virtus moralis poſſit eē ſine paſſiōe

Ad qntū ſic pcediꝛ. Videꝛ q virtus moralis poſſit eſſe abſq3 paſſione. quāto em̄ virt⁹ moralis eſt pfectior. tāto magis ſuperat paſſiones. ğ in ſuo pfectiſſimo pt eē omino abſq3 paſſionibꝫ. ¶ P. tūc vnūq̄dq3 eſt pfectum qn̄ eſt remotū a ſuo ꝯtrario ꝛ ab his q̄ ad ꝯtrariū inclināt. ſed paſſiones inclināt ad peccatum. qđ virtuti ꝯtrariaꝛ. vn̄ Ro.vii. nominantur paſſiones peccatoꝝ. ğ pfecta virtus eſt omino abſq3 paſſione ¶ P. ſm vtutē deo ꝯformamur. vt p3 p Aug. in libro de moribꝫ eccl'ie. ſed deus omia opatur ſine paſſione. ğ virtus pfectiſſima eſt abſq3 omi paſſione.

¶ Sed ꝯtra eſt q nullus iuſtus eſt q̄ nō gaudet iuſta operatōe. vt dr in pmo ethicoꝝ. ſed gaudium eſt paſſio. ğ iuſticia nō pt eſſe ſine paſſione. ꝛ multo minus alie virtutes

¶ Quia dictū eſt in articulo pcedenti. q vt⁹ moralis eſt aliq̄ mō circa paſſiones. vel ſc3 ſicut materiā vel finem ꝯntē. q̄rit ille articul⁹ an aliq̄ vt⁹ poſſit eē ſine oi paſſione

¶ Rn̄deo dōm. q ſi paſſiones dicamus inordinatas affectōes. ſicut ſtoici poſuerūt. ſic manifeſtū eſt q virtus pfecta eſt ſine paſſionibꝫ. ſi vo paſſiōes dicam⁹ oēs motus appetitus ſenſitiui. ſic planū eſt q virtutes morales q̄ ſunt circa paſſiones ſicut circa ppriā materiā ſine paſſionibꝫ eſſe nō pn̄t. cui⁹ rō eſt. q2 ſm hoc ſequereꝛ q virtus moralis faceret appetitū ſenſitiuū omino ocioſum. nō aūt ad virtutē ptinet q ea q̄ ſunt ſubiecta rōni a ppꝛijs actibꝫ vacent. ſ3 q exequātur ipꝛiū rōnis pprios act⁹ agēdo

¶ D. diſtincte rn̄det ad q̄ſitū. Vn̄ ponit duas ꝯcloſiones miſtuas. Scđam ibi. Virtutes vo ꝛc. Cōclo pma vt⁹ moralis pfecta pt eē ſine oibꝫ paſſionibꝫ inordinatis ſ3 vtutes morales q̄ ſunt circa paſſiones ſicut circa ppriā materiā. nō pn̄t eē ſine paſſionibꝫ. ſi capiaꝛ paſſio p omi motu appetit⁹ ſenſitiui. Primā ptē hui⁹ ꝯcloſionis relinq̄t notā ex ſupra dictis ar.ii. S3 ſcđam ptem pbat duplici medio. Scđm ponit. ibi. Vn̄ ſicut ꝛc. Pmū ğ mediū tendit ad incōueniēs. qđ eſt tale. Nō ptinet ad vtutē. q ea q̄ ſunt ſubiecta rōni a pprijs actibꝫ vacēt. ꝛ ſint ocioſa. ſ3 ſi vtus moralis circa paſſiones exiſtēs nō poſſit eē cū paſſione quacūq3 faceret appetitū ſenſitiuū oino ocioſū et vacātē. ğ ſeqꝛ ſcđa ps ꝯcloīs. Maior p3 ex ſupra dictis extra lrām. q2 vt⁹ eſt hit⁹ opatiu⁹ ꝛ pficit potentiam in q̄ eſt ad opandū nō ad vacādū Minor etiā p3 extra lrām q2 ois opatio appetit⁹ ſenſitiui eſt paſſio. ğ vt⁹ tollēs oēs paſſione tollit oem opatōe3 ab appetitu ſenſitiuo. tūc ibi.

¶ Vñ sicut virtus membra corporis ordinat ad actus exteriores debitos. ita appetitū sensitiuū ad motus ꝓprios ordinatos

¶ Probat alio medio (scȝ similitudine) predictā scdam ptē ꝯclōnis. sic. Sicut se hȝ vt' ad mēbra corpis q̄ ad opari. ita ad appetitū sensitiuū. sȝ vt' ordinat mēbra corporis ad act' exteriores debitos. ḡ etiā ordinat appetitū sensitiuū ad mot' ꝓprios ordinatos. sȝ tales sūt passiones. ḡ vt' moral' in appetitu sensitiuo exn̄s nō solū nō cōpatit. imo ordiat ⁊ eliciat passiōes moderatas ⁊ reglatas

¶ Virtutes vo morales q̄ nō sunt circa passiōes sȝ circa opatōes pñt eē sine passionib'. ⁊ hmōi vtus est iusticia. q2 p eas applicat voluntas ad ꝓprium actum qui nō est passio

¶ Hic pñter ponit scdam ꝯclonē nṛsiuā quā magis etiā scdo explicat ⁊ declarat alia ꝯclone. ibi Sȝ tamē ⁊c. Cōclo ḡ scda est. morales vtutes q̄ nō sunt circa passiones. sȝ circa opatōes pñt eē sine passionib'. sicut iusticia. Probat. vtutes hmōi sunt in volūtate applicāda ad ꝓpriū actū. sȝ ille ꝓpri' (scȝ act') nō est passio. sȝ opatio exterior ⁊ interi' velle. ḡ. Et intelligit ista ꝯclo ⁊ ꝓbatio cū ꝯsertim de volūtate non multū pfecta ⁊ feruida respectu opatōis iuste. q2 ad talē seq̄t q̄dē gaudiū in vtuoso. qḋ ē in volūtate. ⁊ nō est passio. sȝ si volūtas multū gaudeat de actu iusto. tūc pt etiā ꝯcitare ⁊ redūdare in appetitū sensitiuū Tūc ibi

¶ Sȝ tñ ad actū iusticie seq̄t gaudiū ad minus in volūtate. qḋ nō est passio. ⁊ si hoc gaudiū multiplicet p iusticie pfectōem. fiet gaudiū redūdātia vsq̄ ad appetitū sensitiuū. sm q vires inferiores sequūt
q.xvij.ar.vij motū superiorē. vt sup̄ dictū ē. ⁊ sic p redūdātiā hmōi
q.xxiiij.ar.3. q̄to magis fuerit pfectior. tāto magis passionē cāt

¶ Declarat pcedētē ꝯclonē vna alia ꝯclone tali. quāto mot' superior scȝ volūtatis gaudētis de actu iusticie fuerit pfectior. tāto magis passionē causat. Probat. q2 ad actū iusticie seq̄t gaudiū. ad min' in volūtate. sȝ si h̄ gaudiū multiplicet p iusticie pfectōem fiet redūdātia ad appetitū inferiorē sensitiuū. ḡ. Maior pȝ. q2 nō est iust' nisi gaudeat de opatōe iusta. Minor pȝ. q2 vires inferiores sequūt motū superiorē. ḡ minor vera

Argumētū in contrariū

Non est puniū. sed dȝ moderari post dicta in corpore. ꝯclone tertia Maior vera. null' est iust' nisi gaudeat ⁊c. sȝ tale gaudiū non est passio. sȝ si fuerit intēsū ꝯseq̄t ipm passio in sensualitate. Vñ minor negat. q2 gaudiū est mot' volūtatis. ⁊ nō passio. q̄re nō seq̄t ꝯña. imo pt eē iusticia sine passione si non fuerit pfecta. Et videt Dallā rōem expoluisse. vbi dixit in fine corpis. ibi. sȝ tñ ad actū iusticie ⁊c.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q vtus passiones inordinatas superat. moderatas aūt ꝓducit.

¶ Ad añs. si intelligit q vt' moral' exn̄s circa passiones tāq̄ circa materiā. q̄to pfectior. superet oēs passiones. negat. q2 tūc faceret potētiam oino ociosas. sȝ verū est q superat passiones inmoderatas. ne eis ꝯsentiatur. si q̄n̄q̄ subito ꝯsurgāt. sȝ tēpatas vel moderatas ꝓducit ⁊ ipat Vñ negat ꝯña. q2 in pfectissimo req̄rit passiones sed maxime moderatas

¶ Ad secūdū dōm. q passiones inordinate inducūt ad peccādū. nō aūt si sunt moderate.

¶ Ad minorē negat vlr. sȝ vā est de passionib' respectu illicitoꝝ ⁊ imoderatis. tales eīm icinat ad pctm. sȝ nō licite ⁊ ipate i materia vtutis. imo tales iuuāt ad bn̄ operādū. ⁊ sunt meritorie ⁊ laudabiles. vt patuit. ō. q. xxiiij.

¶ Ad tertiū dōm. q bonū i vnoq̄q̄ ꝯsiderat sm ꝯditionē sue nature. in deo aūt ⁊ angelis nō est appetit' sensitiu' sicut est in hoie. ⁊ iō bona opatio dei et angeli est oino sine passione sicut ⁊ sine corpe. bona aūt opatio hois est cū passione sicut ⁊ cum corporis ministerio

¶ Ad tertiū fuit sup̄ rn̄sum. q. xxiiij. ar. iij. ad. 2m. extense. Ad maiorē. sm vtutē ꝯformamur deo ꝯformitate ꝓportiōabilitatis. sȝ nō absoluta. ita q habeam' nos sicut nos decet. sicut de' se hȝ vt ipm decet. Minor vā. q2 natura sua hȝ vt sit sine passione. nr̄a aūt req̄rit passionē Sȝ negat ꝯña. q2 vt' moral' aliq̄ ē in sensualitate. ⁊ circa passiones. ⁊ req̄rit hoc natura nostra

¶ Qō. lx. de distinctōe virtutū moraliū adinuicē

Deinde ꝯsiderādū est de distinctōe vtutū moraliū adinuicē Et circa hoc q̄runt q̄nq̄. Primo vtr̄ sit tm̄ vna vtus moralis Scdo vtr̄ distinguāt vtutes morales q̄ sunt circa opatōes ab his q̄ sunt circa passiones. Tertio vtr̄ circa opatōes sit vna tm̄ moralis vtus Quarto vtrū circa diuersas passiones sint diuerse morales virtutes. Quinto vtrū virtutes morales distinguāt sm diuersa obiecta passionū E

¶ Quia distinctio moraliū sumit sm diuersitatē passionū. iō ꝓus oportet ondere q̄liter se habeāt ad passiones. Et pmo ondit radix distinctōis moraliū vtutū. Scdo inuestigat mod' hmōi distinctōis. ar. q.

¶ Vtr̄ sit tm̄ vna vtus moralis.

Ad pmū sic pcedit Videt q sit vna tm̄ moralis virt'. sicut eīm in actib' moralib' directio ptinet ad rōem q̄ est subiectū intellectualiū vtutum. ita inclinatio ptinet ad vim appetitiuā q̄ est subiectū moraliū vtutū. sȝ vna est intellectualis vt' dirigēs in oib' moralib' actib' scȝ prudētia. ḡ etiā vna tm̄ est moral' virt' inclinās in oib' moralib' actib'. ¶ Pꝛ. habit' nō distinguūt sm materialia obiecta sȝ sm formales rōes obiectorū. formalis aūt rō boni ad qḋ ordinat virt' moral' est vnū. scȝ mod' rōnis. ḡ videt q sit vna tm̄ moral' virtus. ¶ Pꝛ. moralia recipiūt spēm a fine. vt supra dictū est. sȝ finis oīm virtutū moraliū cōis est vn' q.ꝑ.ar.ij scȝ felicitas. ꝓprij aūt ⁊ ꝓpinq̄ sunt infiniti. nō sunt aūt infinite virtutes morales. ḡ videt q sit vna tm̄

¶ Sed ꝯtra est q vn' habit' nō pt eē in diuersis potētijs. vt supra dictū ē. sȝ subiectū vtutū moraliū q.lvi.ar.ij est ps appetitiua aie q̄ p diuersas potētias distiguit. vt in pmo dcm̄ est ḡ nō pt eē vna tm̄ vt' moral'. q.lxxx.ar.ij

¶ Hic pmo indrit radicē distinctōis moraliū. ⁊ q̄re de vnitate specifica. ⁊ ex hoc arti. habet fundamētū sequēm. Et nota vbū ex q̄ pendet intellect' hui' articuli q obiectū morale de p se est in habitudine ad rōem. q̄re sequit q diuersificata habitudine ad rōem erit aliud morale

obiectū ꝛ appetibile. Et ꝑ ꝯñs alia virtꝰ moralꝭ que ſe ad appetibile ſm rōnem.

q.lviij.ar.p. ¶ Rñdeo dōm. ꝙ ſicut ſupra dictuȝ ē. ꝟtutes mo
q.liiij.ar.ij. rales ſunt hītꝰ qdā appetitiue ptis. hitus aūt ſpecie drūt ſm ſpēales drñas obiectoꝝ. vt ſupra dictuȝ eſt

¶ D. duo facit in hoc corpe. Primo ponit quādā cō cluſionē fundamētalē. Scđo deducit vnā aliā ꝯclonem ex q̄ imediate infert rñſiuā. ibi. Spēs aūt obiecti ꝛc. Notat ḡ pmo ꝯclonē fundamētalē ex qua depēdet reſolutio huiꝰ qſtionis talē. Virtutes morales hñt diſtinctōēȝ ſpecificā ex diuerſa ſpecie obiecti appetibilꝭ. ꝓbatꝭ. qꝛ ꝟtutes morales ſunt hitus. ſed hitus ſpecie differūt ſm ſpēales drñtias obiectoꝝ. ḡ. Maior ꝛ minor paruerūt ſupra ſepius. ꝛ ita ꝯñter reſtat inq̄rēdū an poſſint eē diuerſe ſpēcies appetibilꝭ. ꝛ tūc ſtatim habetꝭ rñſio q̄ eſt in fine

¶ Spēs aūt obiecti appetibilis ſicut ꝛ cuiuſlibet rei attēditꝭ ſm formā ſpecificā q̄ eſt ab agente

¶ Hic ꝯñter D. deducit quādā aliā ꝯcloneȝ magis ſpecialē ꝛ determinatā poři. Ex q̄ ſtatim habetꝭ rñſio formalis. ꝛ eſt talis. Appetibilia ꝯſtituūtur in diuerſis ſpeciebꝫ ſm ꝙ diuerſimode ſe hñt ad rōem. (et eſt ꝯclo cum explicatōe rōnis ꝓbatiue) ꝓbatꝭ ſic. ſpēs obiecti appetibilis. ſicut ꝛ cuiuſlibet rei attenditꝭ ſm formā ſpecificā. q̄ eſt ab agēte. (ꝛ ſupple diuerſitas ſpēi a diuerſis formis q̄ ſūt ab agēte) Supplet. ſȝ obiecta appetibilia hñt aliam formā ab agēte ſuo. qđ eſt rō in diuerſis ſcȝ materijs. ḡ cōcluſio vera. ꝙ appetibilia ſunt diuerſa ſpecie Huiꝰ rōnis D. ponit pᵒ maiorē. 2ᵒ ꝓbat miorē. ibi. Eſt āt ꝛc. 3ᵒ ipaȝ ꝯclonē inferēs rñſiuā. ibi. Vñ appetibilia ꝛc. Maiorē ḡ D. relinq̄t notā dare Deinde cū dr

¶ Eſt aūt ꝯſiderādū. ꝙ materia patiētis ſe hȝ ad agēs dupl'r. Qñq3 eñ recipit formā agētis ſm eādē rōem ꝓut eſt in agente. ſicut ē in oībꝫ agētibꝫ vniuocis. ꝛ ſic nece eſt ꝙ ſi agēs eſt vnū ſpeciei. ꝙ materia recipiat formā vniꝰ ſpēi. ſicut ab igne nō generatꝭ vniuoce niſi aliq̄d exiſtēs in ſpecie ignis

¶ Probat minorē tali rōne. qñ paſſuȝ vel materia recipit formā agētis ſm eādē rōnem ꝓut eſt in agēte. tunc forma recepta in diuerſis eſt euſdē ſpēi. qñ aūt nō ſm eādē rōem recipitꝭ. tūc diuerſificatꝭ ſpecie in diuerſis recipientibꝫ. ſed appetitꝰ cuiꝰ eſt virtꝰ moralis eſt paſſuȝ recipiēs impſſionē agētis. ſcȝ rōnis. nō ſm eādē rōem ꝛ vniuoce. ḡ minor vera ꝙ ſpēs appetibilꝭ eſt varia Huiꝰ rōis D. ponit pmo pmā ptē maioris. ſcđo ſcđam. ibi. Aliqñ ꝛc. Tertio minorē. ibi. Manifeſtum eſt ꝛc. Prima ḡ pars maioris deducitꝭ explanatē in lr̄a. ꝛ pȝ. ꝯñter ibi

¶ Aliqñ ꝟo materia recipit formā ab agēte. non ſm eādē rōem ꝓut ē in agēte. ſicut pȝ in generātibꝫ nō vniuocis. vt aīal gñatꝭ a ſole. ꝛ tūc forme recepte in materia ab eodē agēte nō ſunt vniꝰ ſpēi. ſed diuerſificātꝭ ſm diuerſam ꝓportōem materie ad recipiēdū influxū agētis. ſicut videmꝰ ꝙ ab vna actōne ſolis generantꝭ ꝑ putrefactōem aīalia diuerſaꝝ ſpēcieꝝ ſm diuerſam ꝓportionē materie.

¶ Ponit ſcđam ptē maioris p̄cedentis. ſcȝ ꝙ qñ nō ſm eādē rōnem forma recipitꝭ. tūc diuerſificatꝭ ꝛc. Et declarat eā D. explanatē in lr̄a. Nota aūt ꝟbū D. ꝙ in agente equoco diuerſificātur effectus ſpecie ſm diuerſam ꝓportionē materie ad recipiendū influxum agentis. ſicut pȝ ꝙ ex carnibꝫ humanis generātur vermes. ex vino putrefacto generātur parue muſce. ideo in talibꝫ materijs ē vna pticularis virtus actiua q̄ ꝯcurrit p̄ter ꝟtutē equoſcam vlem. Et hec eſt cā quare a ꝟtute vli agente ꝑ neceſſitatem nature pñt ꝓduci effectꝰ diuerſi in ſpecie. ita etiaȝ in ꝓpoſito. cū rōne aliter ꝯcurrit volūtas in opatōibꝫ ꝛ ꝯcupiſcabilis ꝛ iraſcibilis in paſſionibꝫ. ideo eſt aliꝰ ordo rōnis. ꝛ alia virtus Deinde ibi

¶ Manifeſtū ē aūt. ꝙ in moralibꝫ rō eſt ſicut imperās ꝛ mouēs. vis āt appetitiua ſicut īperata ꝛ mota. nō aūt appetitꝰ recipit īpreſſionē rōis. quaſi vniuoce. qꝛ nō fit rōnale ꝑ eſſentiā. ſȝ ꝑ participatōem vt dr̄ in pmo ethicoꝝ.

¶ Subiūgit minorē pmā q̄ ꝓbatꝭ ſic. qꝛ appetitꝰ nūq3 efficitꝭ rōnalis ꝑ eēntiā. ſed ſolū ꝑ participatōem. ideo in diuerſis appetitibꝫ impmitꝭ ordo rōnis diuerſus ꝓpter etiā diuerſas materias. ſicut aliꝰ ordo rōnis ſeruādꝰ eſt in ꝯmutationibꝫ ꝛ opatōibꝫ circa q̄s eſt iuſticia. Aliꝰ in ꝯcupiſcabili circa delectōēs. aliꝰ in iraſcibili circa timores et terrores. ꝛ iſta magis explicabūtꝭ ꝑ ſequētes ar. tūc ibi

¶ Vñ appetibilia ſm motionē rōnis ꝯſtituūtꝭ in diuerſis ſpēbꝫ. ſm ꝙ diuerſimode ſe hñt ad rōem. ꝛ ita ſeqtur ꝙ virtutes morales ſunt diuerſe ſm ſpecieȝ et non vna tantū.

¶ Subinfert ꝯclonem ipam iam ꝓbatā. ꝛ tāgit breuiter eiꝰ ꝓbatōnem iteꝝ. qꝛ vbicūq3 aliq̄ aliter ſe hñt ad rōem. ibi ſunt alia obiecta ſpecifice diſtincta moralia. ſed appetibilia ſūt hmōi. ḡ. Maior pȝ ex ſupra dictis. qꝛ moralia obiecta dicūtꝭ ꝑ habitudinē ad rōem. ſi igitꝭ eſt alia habitudo erit aliud obiectū. Ex iſta ḡ ꝯclone imediate rñdet formalr̄ qſito tali ꝯclone rñſiua. virtutes morales ſunt diuerſe ſm ſpēm. ꝛ nō vna tm̄. Probatꝭ rōne ex p̄cedenti ꝯclone. appetibilia ꝯſtituūtꝭ in diuerſis ſpēbꝫ ſmꝰ ꝙ diuerſimode ſe hñt ad rōnem. ḡ ꝟtutes morales diſtinguūtꝭ ſpecie Tenet ꝯñā ex pma ꝯclone fundamētali. ꝛ eiꝰ ꝓbatōe. qꝛ ꝟtutes morales ſunt hitus appetitiue ptis (ꝛ circa appetibilia tāq3 obiecta) ſȝ habitꝰ diſtinguūtꝭ ſpecie ſm ſpēales drñtias obiectoꝝ. ḡ ꝯñā bona. ſcȝ appetibilia ſunt diuerſa ſpecie. igitꝭ morales.

¶ Et ꝯfirmatꝭ ꝯclo rñſiua argumēto in ꝯtrariū

¶ Ad pmū ḡ dōm. ꝙ obiectū rōnis ē veꝝ. eſt aūt eadē rō veri in oībꝫ moralibꝫ q̄ ſunt ꝯtingētia agibilia. vñ ē vna ſola ꝟtꝰ in eis dirigēs. ſ. prudētia. obiectū aūt appetitiue ꝟtutiſ ē bonū appetibile. cuiꝰ ē diuerſa rō ſm diuerſaȝ hitudinē ad rōem dirigētē.

¶ Maior qdē ꝟa. ſȝ tñ hoc intereſt. qꝛ directio eſt ſub rōne veri. q̄ eſt vna in oībꝫ moralibꝫ (ſcȝ verū ꝯtingens) ſȝ inclinatio ꝟtuoſa eſt appetitꝰ ad bonū rōnis. qđ ē varium in diuerſis appetitibꝫ. vt patuit. Minor ꝟa. rōne dicta. qꝛ reſpicit oīa moralia ſub vna rōne. ſcȝ veri. Sȝ negatꝭ ꝯñā. qꝛ rō boni humani vel moralis (qđ idē eſt) nō eſt vna in oībꝫ moralibꝫ

¶ Ad ſcđm dōm. ꝙ illud formale eſt vnū genere ꝓpter vnitatē agētis. ſȝ diuerſificatꝭ ſpecie ꝓpter diuerſas habitudines recipientiū. vt dictū eſt

¶ Maior pba. habit⁹ nō distinguunt̄ vt habit⁹. id est, eodē mō ꝗ distinguūt̄ habit⁹ nisi penes obiecta formalia. tñ vt forme ꝛ ꝓprietates pñt distingui ꝛ tamē eē circa idē obiectū formale. vt patuit supra. Ad minorē. negat̄ ꝙ rō boni moral. scʒ mod⁹ rōnis sit vna specie in diuersis moralibꝫ ꝟtutibꝫ ꝛ actibꝫ diuersaꝝ potiaꝝ appetibiliū

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ moralia non hñt spēm a fine vltimo. sʒ a finibꝫ ꝓximis. qui qdē ꝛ si īfiniti sunt numero. nō tñ infiniti sunt specie

¶ Ad maiorē. moralia recipiūt spēm a fine. Dico ꝙ spēm ꝓpriā a fine ꝓximo ꝛ ꝓpinꝗ. qui est obiectū. qđ ꝑ se et imediate respicit virt⁹ vel act⁹. sed a fine agētis ꝛ obiecti intentōis agentis vltimo ꝛ cōi pñt habere spēm cōem et subalternā. sicut oēs act⁹ hñt spēm meritoriā a fine vltimo. De hoc in de ꝟtutibꝫ de charitate. ar. iiij. ad. ix^m. de d. san. A fine ꝓprio ꝛ a ꝓprio obiecto ꝗlibet ꝟt⁹ hʒ formā spēalē ꝑ quā est hec ꝟtus. sʒ a charitate hʒ quādā formā cōeʒ fm quā est meritoria vite eterne. hec ille. Uide in de malo. q. ij. ar. vi. ad. 2^m. 3^m. et. 12^m. Ad minorē. finis cōmunis est vn⁹. vcʒ. ꝛ ab illo nō hñt spēm ꝓpriā saltē. sed a ꝓprio. Ad ꝓbatōem dr. ꝙ ꝓpriꝫ fines sunt infiniti numero. nō specie. qꝛ certis modis ꝯtingit obseruari ordinē rōnis. ꝛ nō infinitis. sicut in opatōnibꝫ ad alteꝝ. vno in passionibꝫ ꝯcupiscibilis alio mō. ꝛ passionibꝫ irascibilis tertio mō. vñ sunt tres morales ꝑ centrū ꝛ rōne subiecti. et esto finis agētis virtuose sit vn⁹ ꝛ cōis. nō tñ virtutis finis ꝓprius est vnus. vt patebit infra. q. lxxij.

¶ Utꝝ virtutes morales que sunt circa opatōes distinguātur ab his ꝗ sunt circa passiones

F

Ad scđm sic pcedit̄. Uidet̄ ꝙ ꝟtutes morales nō distinguātur ab inuicē ꝑ hoc ꝙ ꝗdā sunt circa opatōes. ꝗdā circa passiones. Dicit eñ phs in. ij. ethi. ꝙ ꝟtus moralis est circa delectatōes ꝛ tristicias optimoꝝ operatiua. sʒ voluptates ꝛ tristicie sunt passiones ꝗdā. vt
q. xxxi. ar. p. supra dictū est. ꝗ eadē virt⁹ ꝗ est circa passiones est
q. xxxv. ar. p. etiā circa opatōes. vtpote opatiua existēs. ¶ P. passiones sunt pncipia exterioꝝ operationū. si ꝗ alique ꝟtutes rectificāt passiones. opꝫ ꝙ etiā ꝑ ꝯns rectificent opatōnes. eedē ꝗ virtutes morales sunt circa passiones ꝛ opatōes. ¶ P. ad oēm opatōem exteriorē mouet̄ appetit⁹ sensitiu⁹ bñ vel male. sʒ mot⁹ appetit⁹ sensitiui sunt passiones. ꝗ eedē virtutes ꝗ sunt circa opatōes sunt circa passiones. ¶ Sʒ ꝯtra ē ꝙ phus ponit iusticiā circa opatōes. tēperantiā aūt et fortitudinē ꝛ mānsuetudinē circa passiōes ꝗsdā

¶ Ostensa in pmo articulo ebi radice distinctiōis moraliū. scʒ ꝑ obiecta diuersa. ꝛ diuersuʒ ordinē rōnis. Hic inꝗrit̄ mod⁹ ꝗ distinguunt̄ ab inuicē. Et pmo inꝗrit̄ distinctio in genere. Scđo in specie subdistinguēdo mēbra hui⁹ diuisionis in sequēti art. Querit ꝗ p̄sens art. quō distinguāt̄. qꝛ ꝗdā st̄ circa opatōes. alia circa passiones

¶ Rñdeo dōm. ꝙ opatio ꝛ passio dupl̄r pt̄ ꝯparari ad ꝟtutē. Uno mō sicut effectus. ꝛ hoc mō ois moralis virt⁹ hʒ aliꝗs opatōes bonas. quaꝝ est ꝓ
q. lix. ar. iiij. ad pmū ductiua. ꝛ delectatōem aliquā vel tristiciā. que sunt passiones. vt supra dictū est.

¶ Hoc corp⁹ hʒ duas ptes pncipales. In pma respōdet ꝗsito. In scđa ponit notabilia ꝗdā ꝑ solutōibꝫ argumētoꝝ in oppositū. ibi Cōtingit ꝛc. Circa pmā ptē. D. mñdet distinctē. Uñ ponit duas ꝯclones missiuas ꝑ duo mēbra distinctōis cuiusdā. Scđam ponit ibi. Alio mō ꝛc. Notat ꝗ pmo ꝙ opatio ꝛ passio pñt vno mō cōparari ad virtutē vt effect⁹. ꝛ aliqđ ꝯñs oēm ꝟtutē. Cōclusio pma. ꝟtutes nō distinguūt̄ ꝑ hoc ꝙ vna est circa opatōes. alia circa passiones (scʒ hoc mō) pbat̄. supplet̄ maior. ꝑ hoc nō distinguūt̄ virtutes morales. qđ est oibꝫ cōe. sed eē circa opatōes ꝛ passiones. isto mō est oibꝫ cōe ꝗ. Maior nota. minor pbat̄. qꝛ ois ꝟt⁹ moralis hʒ aliquas opatōes bonas. quaꝝ est pductiua. ꝛ delectatōem aliquā vel tristiciā ꝗ sunt passiones. ꝗ. Minor vera. Et istud assumptū patuit. q. lix. ar. iiij. ad pmū. qꝛ ois ꝟtuosus operat̄ aliqua bona. ꝛ in eis delectatur. vel saltē gaudet. vt patuit vbi statim. ar. v. Et ita ois ꝟt⁹ hʒ passionē saltē sicut effectū mediatū. qꝛ scʒ ꝯsequitur opatōnem virtutis. ꝗ est imediat⁹ effect⁹. Et nota ꝙ hoc qđ dr. ois ꝟtus est circa delectatōes. intelligit̄ de delectatōne vt est ꝯmunis ad sensibilē ꝛ spiritualē. fortis eñ nō delectat̄ in actu suo. tñ gaudet. sicut hʒ D. de iusticia ꝯsñt cū de

¶ Alio mō pt̄ ꝯpari opatio ad virtutē moralem sicut materia circa quā ē. ꝛ fm hoc opꝫ alias eē virtutes morales circa opatōnes. ꝛ al's circa passiones

¶ Pocedit ad scđam ꝯclusionem responsiuā. circa quā pmo pmittit scđū dū membꝝ distinctōis. cū ipa conclusione. Scđo ad hoc adiūgit probatōnem. ibi. Cuius rō est ꝛc. Dicit ꝗ ꝙ alio mō possit ꝯpari opatio vel passio ad virtutē sicut materia circa quā. ꝛ obiectū. qđ moderat̄ ꝛ circa qđ versat̄. Conclusio scđa. opꝫ alias esse virtutes morales circa operatōnes ꝛ circa passiones isto mō. scʒ sicut circa ꝓpriā materiā. Et ꝑ hoc pʒ rñsio satis formal' ad ꝗsitū. ꝙ sic loquēdo scđo mō. Dein cū de

¶ Cui⁹ rō est. qꝛ bonū ꝛ malū in ꝗbusdaꝫ opationibꝫ attēdit̄ fm seipas ꝗlitercūꝗ hō afficiat̄ ad eas inꝗtū scʒ bonū in eis ꝛ malū accipit̄ fm rōem ꝯmēsuratōis ad alteꝝ. ꝛ in talibꝫ opꝫ ꝙ sit aliꝗ virt⁹ directiua opationū fm seipas sicut sūt emptio ꝛ vēditio. ꝛ hmōi opatōes i ꝗbꝫ attēdit̄ rō debiti vel idebiti ad alteꝝ ꝛ ꝓpter h̄ iusticia ꝛ ptes ei⁹ ꝓprie sunt circa opatōes. sicut circa ꝓpriam materiā. In ꝗbusdā ꝟo opatōnibꝫ bonū ꝛ malū attēdit̄ solū fm ꝯmensuratōem ad operātē. ꝛ ideo opꝫ in his bonū ꝛ malū ꝯsiderari fm ꝙ hō bñ vel male afficit̄ circa hmōi. et ꝓpter hoc opꝫ ꝙ virtutes in talibꝫ sint pncipal'r circa interiores affectōnes ꝗ dicūt̄ aie passiones. sicut pʒ de tēperātia. fortitudine. ꝛ alijs hmōi.

¶ Probat p̄cedentē ꝯclonē sic. Ubicūꝗ aliter attendit̄ bonū rōnis. ibi opꝫ eē aliā virtutē moralē (Minor in l'ra ꝑ ptibꝫ duabꝫ. Uel sic minor formal'r) sʒ in opationibꝫ ad alteꝝ aliter attendit̄ bonū rōnis ꝗ̄ in passionibꝫ et in opatōibꝫ vt sunt ex passionibꝫ. ꝗ. Maior nota ex articulo. p. Minor pbat̄ in l'ra. qꝛ bonū ꝛ malū morale in quibusdā opationibꝫ (scilꝫ ꝗ sunt ad alteꝝ) attendit̄ fm seipsas. nō fm ꝙ operās afficitur. sicut in iusticia ꝛ ptibꝫ eius. in ꝗbusdā ꝟo solū attendit̄ fm ꝯmensuratōem ad

operantem q̃do videlz ip̃e afficiat. z circa affectões est p̃ncipaliter virtus. sequit͛ igit͛. q̃ opatio s̃m se reqrit aliã ṽtutem q̃ operatio vt depẽdet ex passione vel passio ip̃a. q̃re distinguitur vt dicit ɔclusio. ¶ Nota q̃ q̃uis opus iustum formaliter nõ fiat nisi quis det alteri debitũ delectabiliter z prompte. z p̃ ɔsequẽs oporteat iustũ esse moderatũ in passionibꝫ suis ne sit nimis amatiuꝰ pecuniaꝝ et hmõi. tñ iusticia ip̃a principaliter respicit opus. vt alteri ɔmensurabile s̃m actionem vel passionem. sed liberalitas moderat͛ passionem. quare ex hoc bene sequit͛ ɔnexio virtutũ. quia nõ est iusticia sine liberalitate. sed tñ ad huc habent virtutes diuersas materias quas p̃ncipaliter respiciũt. z de hoc ad scdm. ¶ Nota q̃ p̃ p̃tes iusticie intelligunt͛ virtutes ad iũcte iusticie que nõ attingũt ad debitũ p̃fecte reddendũ. z quo ad hoc sunt minus p̃ncipales. sꝫ quo ad obiectũ z finẽ alique sint p̃ncipaliores. vt patet de religione. vide scd̃a scd̃e. q. lxxx. ¶ Sed nota verba Doc. san. tam circa ɔclonem precedentem q̃ sequentem (vbi dicit. Et p̃pter hoc oportet q̃ tales virtutes in talibus sint p̃ncipaliter circa interiores affectiones que dicunt͛ anime passiones. z in fine. sed in quibusdã virtꝰ est p̃ncipaliter circa operationem. in quibusdam circa passionem) Nota inq̃. quia aliqui non attendentes ea. sicut nec q̃ d. san. ponit scd̃a scd̃e. q. lviij. ar. ix. voluerũt dicere. q̃ temperantia etiã sit p̃ncipaliter circa opatões. sꝫ nõ circa eas q̃ sunt ad alterũ. Sꝫ h̃ clare D. dt oppositũ.

Thomiste.

¶ Cõtingit aũt q̃ in opatõibꝫ q̃ sunt ad alteꝝ. p̃termittat͛ bonũ ṽtutis p̃pter inordiatã animi passionẽ. z tũc inq̃ntũ corrũpit͛ ɔmẽsuratio exterioꝝ opationis ẽ corruptio iusticie. inq̃ntu ãt corrũpit͛ ɔmensuratio interioꝝ passionũ ẽ corruptio alicuꝰ alterꝰ ṽtutꝭ. sic cũ p̃pter irã aliq̃s aliũ p̃cutit in ip̃a p̃cussione idebita corrũpit͛ iusticia. In imoderãtia ṽo ire corrũpit͛ mãsuetudo. z idẽ pꝫ in alijs. Et p̃ h̃ pꝫ responsio ad obiecta. Nã p̃ina rõ p̃cedit de opatione s̃m q̃ est effectꝰ virtutis. alie ṽo due rões p̃cedunt ex hoc q̃ ad idẽ ɔcurrũt opatio z passio. sꝫ in q̃busdã virtus est p̃ncipalr̃ circa opatõem. in quibusdã circa passionem rõne predicta.

¶ In hac scd̃a p̃te ponit q̃ddã notabile p̃ solonibꝫ argumẽtoꝝ. et p̃mo scdi et tertij. Et patebũt soluendo.

¶ Et ɔfirmat͛ scd̃a ɔclo argumẽto in ɔtrariũ.

¶ Ad p̃mi maioꝛẽ. virtus moralis est circa delectationes z tristicias. oĩs quidem sicut circa effectum. sꝫ nõ oĩs sicut circa p̃priaꝫ materiã. sed aliq̃ est circa ip̃as vt materiã nõ oĩs. Probat p̃mã ɔclonẽ. q̃ oĩs est circa ṽtũ. p. sꝫ diuersimo de. circa vnũ vt p̃priã materiã. circa aliud vt effectum. Virtꝰ eñ q̃ est circa opatões. vt materiã est passionũ vt effectuũ. virtꝰ ãt q̃ est passionum vt materie. est opationis vt effectus.

¶ Ad scdꝫ. maioꝛ ṽa sꝫ tñ etiã opationũ q̃ nõ sunt ad alteꝝ. Ultra. si g̃ aliq̃ ṽtutes rectificãt passiões. ergo etiã p̃ ɔns opatões. Dico q̃ tales rectificãt opatões sꝫ nõ p̃ncipalr̃ vt terminãt͛ ad exterioꝛa sꝫ vt oriunt͛ a passionibus. Ultra. eedem ergo zc. Dico q̃ verũ est q̃ concurrũt ad eundẽ effectum. sꝫ tñ aliter z aliter. q: inq̃ntum corrũpit͛ ɔmensuratio exterioris opatõis. sic iusticia p̃hibet z moderat͛ actionẽ exterioꝛẽ. inq̃ntũ ṽo p̃cedit ex inordiatõe passionũ sic moderat͛ actionẽ exterioꝛẽ. alia ṽtus circa passiones existens. vide de hac materia scd̃a scd̃e. q. lviij. ar. ix. ad 2ᵐ. vbi inter cetera dicit. Rectificatio ergo opationuꝫ s̃m q̃ ad exterioꝛa terminant͛ p̃tinet ad iusticiã. sꝫ rectificatio eaꝝ s̃m q̃ a passionibꝫ oriunt͛. p̃tinet ad alias ṽtutes morales q̃ sunt circa passiones. vñ surreptionẽ rei aliene iusticia ipedit inq̃ntũ est ɔtra eq̃litatẽ in exterioribꝫ ɔstituendã. liberalitas ṽo inq̃ntũ p̃cedit ab imoderata ɔcupiscentia diuitiaꝝ. hec ille. vide ibidem.

¶ Ad tertiũ. maioꝛ ṽa. Appetitꝰ sensitiuꝰ mouet͛ ad exterioꝛẽ opatõem boni vel mali. z vt opatio est ab appetitu sensitiuo z a passiõe sic respiciat eã ṽtus circa passiones p̃ncipalr̃. sꝫ ip̃am opatõem q̃ est ad alteꝝ respicit vt sic iusticia p̃ncipalr̃. g̃ eedẽ ṽtutes q̃ sunt circa opatões sunt circa passiones. tñ nõ ex equo. q: vna est opatõis vt est a passiõe. vt liberalitas respicit exterioꝛẽ datiõne. vt q̃s eas det sine tristicia z hilariter. iusticia ãt vt est alteri debita z ɔmẽsurata. Vñ ɔtingit q̃ q̃nq̃ꝫ defectus sit in vno z nõ in alio. S. cut si q̃s surripiat rẽ alterꝰ nõ cupiditate habendi. sed volũtate nocendi. vel ecõtra. Sicut si q̃s alterius rẽ ɔcupiscat quã tñ surripere nõ velit.

¶ Utrũ circa opatões sit vna tm̃ moralis virtus.

Ad tertiũ sic p̃cedit͛. Uidetur q̃ sit vna tm̃ ṽtus moral' circa opatões. Rectitudo eñ oim opationũ exterioꝝ videt͛ ad iusticiã p̃tinere. sꝫ iusticia est vna virtꝰ. g̃ vna sola virtꝰ ẽ circa opatões. ¶ P̃. opatões maxĩe differre eẽ videntur. que ordinant͛ ad bonũ vnius. z que ordinantur ad bonum multitudinis. sed ista diuersitas nõ diuersificat ṽtutes morales. Dicit eñ p̃hs in. v. ethi. q̃ iusticia legalis q̃ ordinat actꝰ hoim ad cõe bonũ. nõ est aliud a ṽtute q̃ ordiat actꝰ hois ad vnũ tm̃. nisi s̃m rõnẽ. g̃ diuersitas opationũ nõ causat diuersitatẽ ṽtutũ moraliũ. ¶ P̃. si sunt diuse virtutes morales circa diuersas opatiões. oporteret q̃ s̃m diuersitatẽ opationũ eẽt diuersitas ṽtutũ moraliũ. sꝫ h̃ pꝫ eẽ falsum. nã ad iusticiã p̃tinet in diuersis g̃nibꝫ ɔmutationũ rectitudinẽ statuere. z etiã in distributionibꝫ. vt pꝫ in. v. ethi. nõ g̃ diuerse virtutes sunt diuersaꝝ opationũ. ¶ Sed ɔtra est q̃ religio est alia virtus a pietate. quaꝝ tñ vtraq̃ est circa operationes quasdam.

G

¶ Sub diuidit vnũ mẽbrũ p̃cedentis distinctõis. vꝫ de virtute q̃ est circa opationes.

¶ Rñdeo dm̃ q̃ oẽs virtutes morales q̃ sunt circa opatões ɔueniũt in q̃dã g̃nali rõne iusticie q̃ attendit͛ s̃m debitũ ad alteꝝ. distinguũt͛ aũt s̃m diuersas speciales rationes.

¶ Cõclonẽ mixtã diuctiuã ponit in p̃ncipio. scdo eaꝫ p̃bat q̃ntũ ad p̃mã p̃tẽ. ibi. Cuiꝰ rõ est zc. q̃ntũ ad scdaꝫ. ibi. Sꝫ debitũ zc. Cõclo g̃ e. Oẽs ṽtutes morales circa opatões ɔueniũt in q̃dã g̃nali rõne iusticie. distinguũt͛ ãt s̃m speciales rões. z vult ɔclo q̃ nõ est vna in specie circa opatões sꝫ q̃si vna g̃ñe vel vnũ totũ potẽtiale h̃ns sub se p̃tes specie distinctas. Cõsequenter cũ dicit.

¶ Cuiꝰ rõ est. q: in opatõibꝫ exterioribꝫ ordo rationis instituit͛. sicut dictum est. nõ s̃m p̃portionẽ ad

affectōem hois. ſʒ ſm ipaʒ ↄueniētiā rei in ſeipa. ſm quā ↄueniētiā accipit rō debiti ex q̄ ↄſtituit rō iuſticie. Ad iuſticiā eñ ptinere videt vt qs debitū reddat. vñ oēs hmōi virtutes que ſunt circa opatōes. habent aliquo modo rōnem iuſticie.

¶ Probat pmā ptem ↄclonis ſic. Omēs ille virtutes ↄueniūt in gñali rōne iuſticie q̄ ſunt circa debitū ad alterū. ſed oēs morales que ſunt circa opatōes attendunt in ipis rōnem debiti. igit pma ps vera. Maior pbat q2 ratio iuſticie in cōi attendit ſm debitū ad alterū. ⁊ ad iuſticiā ptinere videt vt quis debitū reddat. Minor pbat. quia in operibus exterioribꝫ ordo rōnis inſtituit ſm ipam ↄuenientiam rei in ſeipam (id eſt ſm q2 exterior res eſt ↄmenſurata aliquo modo alteri) ſed ſm ↄuenientiaʒ talem accipit rō debiti. id eſt eo ipo q2 res iſti ↄuenit debitum eſt vt ei detur. igit minor vera. q2 omnes virtutes circa operatōes (ſcʒ de p ſe tāq̄ ꝓpriam materiā) attendunt in eis rationem debiti. ¶ Et nota q2 eſſe virtutes circa opatōem vel paſſionē tanq̄ ꝓpriā materiā. eſt circa ipm ponere modum rationis ⁊ ipm modificare ⁊c.

Deinde cum dicit.

¶ Sed debitū nō eſt vniꝰ rōnis in oībꝫ. aliter eñ debet aliqd equali. aliter ſuperiori. aliter minori et aliter ex pacto vel ex promiſſo. vel ex bñficio ſuſcepto ⁊ ſm has diuerſas rōnes debiti ſumūtur diuerſe virtutes. puta religio eſt p quā debitum deo reddit. pietas eſt per quā redditur debitum parentibus vel patrie. gratia eſt p quā reddit debitū benefactoribꝫ. ⁊ ſic de alijs.

¶ Deducit ſcḋam partem ↄclonis ſic. Ille virtutes circa opatōnes exiſtentes diſtinguūtur ſm ſpeciales rōnes q̄ attendūt in ipis diuerſas rōnes debiti. ſed virtutes circa opatōnes attendunt ⁊ ſumunt ſm diuerſas rōnes debiti. igit. Maior pʒ extra lrām. q2 ſicut ex debito hñt vnitatē. ita ex diuerſo debito hñt pluralitatē. q2 qḋ eſt cā vnitatis eſt cā pluralitatis cū diuerſificat. ⁊ vnūqḋq3 diuerſificat ſm ea q̄ ſunt de eiꝰ rōne. Exēplū infra q. xcv. ar. iiij. Minor declarat in lrā. aliter eñ debet aliqd eqli. aliter ſuperiori. aliter minori. aliter ex pacto. aliter ex beneficio. Vñ religio reddit debitū deo. de q̄ ſcḋa ſcḋe q. ci. pietas eſt p quā reddit debitū patrie vel parētibꝫ. de q̄ 2ª 2ᵉ q. ci. Grā āt reddit debitū benefactoribꝫ. de q̄ 2ª 2ᵉ. q. cvi.

¶ Nota q2 D. h tangit virtutes adiūctas iuſticie. tāq̄ ptes potētiales q̄ ↄueniūt cū pncipali virtute (ſcʒ iuſticia) in rōne debiti. ſʒ deficiūt a pfecta rōne ipiꝰ. q2 iuſticia ꝓprie dicta reddit debitū ſm equiualentiā. alie aūt tñ ſm aliquā ꝓportionē. ⁊ ſunt ille adiuncte ſex. ſcʒ. religio. pietas. grā. vindicatio. obſeruantia. veritas. de qbꝫ oībꝫ D. tractat ex intentōe ſcḋa ſcḋe q. lxxx. vide.

☞ Ex ea q̄ dicta ſunt ↄfirmāt argumēto in ↄtrium.

¶ Ad pmum ergo dḋm. q2 iuſticia ꝓprie dicta eſt vna ſpecialis virtus q̄ attendit pfectā rōnē debiti. qḋ ſm equiualētiā pt reſtitui. dicit tñ ampliato nomine iuſticia ſm quācūq3 debiti redditiōeʒ. ⁊ ſic nō eſt vna ſpecialis virtus.

¶ Ad maiorē. rectitudo opationū exterioꝝ pfecta ſm eqlitatē ptinet ad iuſticiā pfectā ⁊ ꝓprie dictā q̄ ē ad aliuʒ ſm pfectā recōpenſatōem. ſed rectitudo q̄cūq3 ſm ꝓportionē ptinet ad iuſticiā cōiter dictā. vt eſt qḋdā totū eās ↄprehendēs ſub ſe oēs reddentes q̄cūq3 mō debitū.

Ad minorē. iuſticia pfecte recōpenſans eſt vna virtus in ſpecie ſʒ nō iuſticia vt eſt qḋdā ↄtinēs oēs virtutes q̄ ſunt ad alterū ſm rōnē debiti. g̃ vna ſola ⁊c. Si itelligit de vnitate ſpecifica. Negat. q2 ſunt diuerſe rōnes debiti diuerſificantes ſpecie virtutes. ſʒ eſt vna ſm gñalē rōnē iuſticie. ⁊ tñ illa rō nō eſt vniuoca ſʒ magis q̄ſi analogica ↄueniēs pfecte vni. ſcʒ iuſticie pfecte ⁊ ꝓprie dicte alijs p aliquā pticipatōem vel ꝓportionalitatē. ita q2 iuſticia in cōi ↄphendit ſub ſe iuſticiā ꝓprie dictā ⁊ alias adiunctas. ſile infra q. xcv. ar. iiij. de lege q̄ eſt cōis ad legē ſpecialr dictā ⁊ alias ſpecies legis. Sile q̄q3 ſcḋa ſcḋe q. lxxxiij. ar. xvij. de orōne q̄ capit in gñe ⁊ diuidit in orōne ſpecialr dictam. ⁊ poſtulatōem ⁊ obſecratōem. ſic iuſticia cōiter dicta ↄphēdit ſub ſe iuſticiā ſpecialē q̄ eſt ad alterū ſm pfectā eqlitatē. puta ad alterū eiuſdē ordinis. ↄphēdit etiā reddentes debitū aliqualē. ⁊ iuſticia ſpecialis ↄphendit ſub ſe legalem ⁊ particularem.

¶ Ad ſcḋm dḋm. q2 iuſticia que intendit bonum cōe. eſt alia virtus a iuſticia que ordinat ad bonuʒ priuatū alicuius. vñ ⁊ ius cōmune diſtinguit a iure priuato. Et Tullius ponit vnā ſpecialē virtuteʒ pietatē. que ordinat ad bonū patrie. ſʒ iuſticia ordinans hoiem ad bonū cōe eſt gñalis per imperiū. q2 oēs actꝰ virtutū ordinat ad finē ſuū. ſcʒ ad bonū cōmune. virtus aūt ſm q2 a tali iuſticia iperat etiā iuſticie nomē accipit. ⁊ ſic virtus a iuſticia legali nō differt niſi rōne. ſicut ſola rōne differt virtus operās ſm ſeipam. ⁊ virtus operās ad iperiū alterius.

¶ Concedo ⁊ dico q2 opatōes q̄ ordinant ad bonum multitudinis vt ſic ſunt materia iuſticie legalis. q̄ āt ordinant ad bonū vniꝰ de multitudine ſunt materia iuſticie pticularis. Minor negat. ita q2 virtus ordināns imediate ⁊ per ſe in bonū cōe nō ſit alia ſpecie ab ea q̄ ordinat in bonū pticularis pſone. volo qdē q2 actꝰ cuiuſlibet virtutis poſſit ordinari in bonū cōe ⁊ poſſit eſſe iperatꝰ. ſʒ vnius ſpecialis virtutis eſt oēs iperare ⁊ mouere ad bonum cōe. Ad pbatōem q̄ innit auctoritati. Dico q2 ē equocatio in noie iuſticie legal. Accipit eñ iuſticia legal dupl'r. Vno° p virtute gñali (ſm virtutē ſcʒ. nō ſm pdicatōeʒ) cuiꝰ obiectū ꝓpriū eſt bonū cōe q̄ ordinat ⁊ iperat actꝰ oim aliaꝝ virtutū in bonū cōe p quā hō ↄcordat legi ordināti actꝰ oim virtutū in bonū cōe. q̄re ⁊ legal dr. ⁊ de illa nō loqt Ariſtoteles in iſta auctoritate. q2 talis iuſticia hʒ ſpeciale obiectū diſtinctū ab obiectis aliaꝝ virtutū. ideo diſtinguit. ſʒ q2 obiectū eiꝰ eſt ſupremū. iō ipa eſt ſuprema ⁊ hʒ oībꝫ alijs iperare. q2 alie ordināt ad ꝓpriū finē. q2 aūt ordinentur ad finē vlteriorē ſiue ſp ſiue aliqñ nō hñt ex ꝓpria rōne ſed ex virtute ſuperiori ordināt ad talē finē. ⁊ ſicut charitas mouet oēs ad finē ſupmū. ſcʒ in bonū diuinū. ⁊ eſt ab oībꝫ alijs diſtinguit. ſic eſt de iuſticia legali. q̄ eſt pncipalr in pncipe. in ſubditis aūt ſecūdarie. Et pʒ q2 minor eſt falſa. q2 diuerſitas boni cōis ⁊ boni pticularꝭ. nō diuerſificet virtutes. q2 aliḋ ⁊ aliḋ obiectū reqrit aliā virtutē. Alio aūt mō accipit iuſticia legalis p qualibet alia pticulari virtute ſm q2 a legali pmo mō ordinat in bonū cōmune. ⁊ hoc mō loquit auctoritas phi. ſic eñ eadem eſt virtus que operat finem ꝓprium. ⁊ ſic dicitur virtus ſm ſpeciem ꝓpriā. ⁊ eadē eſt que poteſt ordinari in bonū cōe.

Iuſticia legal dupl'r

et distinguit a scipa tm̄ rōne. sicut si qs tpate viuat ꝛ vlteri illud viuere tpatū ordinet in pfectū cōitatis. qꝛ lex pcipit act⁹ oim ꝟtutū. vt patebit infra q. xcvi. ar. iij. Et itelligenda est auctoritas ꝙ iustitia legalis scd̄o mō. put est idem cū oīm ꝟtute ordinat act⁹ hoim ad cōe bonū nō ꝑ scipam ſ; mota a legali pmo mō. Potes ex his trahere intellectū solonis d. san. qꝛ videt ad pbatōnem minoris quā negat pmo. ꝛ vult ꝙ est alia ꝟtus ordinās ad bonū cōe. ꝗ̄ q ordinat ad bonū vni⁹ ꝛ pticulare. sicut est aliud ius cōe aliud ius pvatū. infra q. xcvi. ar. p. ad pmū. ꝛ illa q̄ ordinat ad bonū cōe est gnālis nō ꝑ pdicatōem. ſ; ꝑ ipcriū. qꝛ gnāliter oēs mouet in bonū cōe. qđ est suū ppriū obiectū. Deinde tangit quō phs loqͥt de iustitia legali in auctoritate inducta. Sed de ista solone vide scd̄a scd̄e q. lviij. ar. ꝯsertim. vi. vide et qͣrtū et septimū

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ in oībꝰ opationibꝰ ad iusticiā specialem ptinētibꝰ est eadē rō debiti. ꝛ ideo est eadē virtus iustitie. pcipue qͣntū ad ꝯmutatōes. for te eñ distributiua est alterius speciei a ꝯmutatiua.
2ª 2ᵉ. q. lxi. ar. p. sed de hoc infra queret.

¶ Ad assumptū dico post dicta corpis. ꝙ si sint diuerse opatōnes vbi ꝯcurrit diuersa rō debiti. ibi sunt diuerse ꝟtutes ꝛ ptes iustitie. sed vbi nō est diuersa rō debiti nō opꝫ. Vñ dꝫ ꝯñr. ꝙ imo ſm diuersitatē opationū cū diuersa rōne debiti est diuersitas moraliū in specie. Vnde ſ; h̄ pꝫ esse falsum. Negat falsitas. Ad pbatōem dico. ꝙ in diuersis ꝯmutationibꝰ est vna rō debiti ſm ꝙ vn⁹ de ꝓprio debet alteri pvate ꝑsone ad eq̄le recōpensaꝫ ꝛ est debitū ptis cōitatis ad ptē cōitatis. De distributōibꝰ dico ꝙ oēs distributōes q̄ sunt iustitie distributiue sunt eiusdē ꝛ vni⁹ debiti ſ; alteri⁹ rōnis ꝗ̄ in ꝯmutatiua. qꝛ ibi attendit debitū cōitatis ad ꝑsonā pvatā. vñ ꝯmutatiua et distributiua sunt due spēs distincte iustitie pticularis. Ista eñ diuidit in ꝯmutatiuā ꝛ distributiuā. Legal aūt q est cōis ꝑ ipcriū nō ꝯtinet sub ista diuisiōe ꝛ distinguit a distributiua q̄ icipit a bono cōi ꝛ partit in ꝑsonas pvatas. Legalis ꝟo ecōtra trahit ꝛ mouet bonū pticulare in bonū cōe. Negat ãt ꝯña. qꝛ diuerse ꝟtutes sunt circa diuersas opatōes cū adest diuersa rō debiti. vt in qbusdā cōtingit. ſ; nō in oibꝰ. ꝛ h̄ pbat argumētū ꝙ nō ſm oem diuersitatē q̄si materialē ꝛ materialē opationū q̄ sunt ad aliū attendit diuersitas spēꝝ iustitie. ſ; mō dicto. ¶ Nota ãt pba d. san. in solone. qꝛ dꝛ in oibꝰ opatōibꝰ ad iustitiā specialē ptinētibꝰ ē eadē rō debiti pcipue qͣntū ad ꝯmutationes ꝛc. qꝛ si loqͥmur de iustitia in gnāe. tūc nō est eadem rō debiti. vt patuit. Et scd̄o. si loqͥmur de iustitia speciali .i. pticulari q̄ ē ptis ad ptē. vl' etiā toti⁹ ad ptē. tūc nō ē vna rō debiti. qꝛ alia rō debiti ē ptis ad ptē ꝗ̄ toti⁹ ad ptē. ꝯ̄o dꝛ pcipue qͣntū ad ꝯmutatōnes. qꝛ iustitia pticularis. vt dictū ē. diuidit tanꝗ̄ in spēs distinctas in ꝯmutatiuā ꝛ distributiuā. ꝛ hec determinat D. ex itētōe 2ª 2ᵉ. [illegible] .ar. p. ꝗuis h̄ loqͥt suspēsiue differēdo sniaꝫ vsꝗ̄ ad locū aptū. vbi ista materia ex intētōe tractanda veniet. ꝛ ergo remittit se ad locum dictū in scd̄a scd̄e.

¶ Utrū circa diuersas passiōes sint diuerse morales virtutes.

h AD quartū sic pcedit. Uidet ꝙ circa passiones nō sint diuerse virtutes morales. Eoꝝ eñ que ꝯueniūt in pncipio ꝛ fine vnus est habit⁹. sicut pꝫ maxie in scientiis. ſ; oim passionū vnū ē pncipiū. scꝫ amor. ꝛ oēs ad eundē finē terminant. scꝫ ad delectatiōeꝫ vel tristiciā. vt sup̄ habitū est. ꝗ̄ circa oēs passiōes est vna tm̄ moralis virtus. q. xxv. ar. p. ¶ P. si circa diuersas passiōes cēnt diuerse ꝟtutes morales. sequeret tot eē virtutes morales ꝗ̄t passiones. ſ; h̄ pꝫ esse falsum. qꝛ circa oppositas passiōes est vna ꝛ eadē ꝟtus moralis. sicut fortitudo circa timores ꝛ audacias. tpantia circa delectatōes. ꝛ tristicias. nō ꝗ̄ oꝫ ꝙ circa diuersas passiones sint diuerse ꝟtutes morales. ¶ P. amor ꝯcupiscentia ꝛ delectatio sunt passiones specie drñtes. vt sup̄ habitū est. ſ; circa oēs has est vna ꝟtus. scꝫ tēperātia. ꝗ̄ ꝟtutes morales nō sunt diuerse circa diuersas passiōes. q. xxiij. ar. 4. ¶ Sed ꝯtra est ꝙ fortitudo est circa timores ꝛ audacias. tpantia circa ꝯcupiscētias. mansuetudo circa iras. vt dicit in. iij. et. iiij. ethicoꝝ

¶ Cōsequēter D. subdistingit scd̄ū dū mēbꝛū distinctōis articuli scd̄i. scꝫ ꝟtutē q̄ est circa passiones. Et pmo ondit quō distinguāt ꝑ diuersitatē passionū. Scd̄o quō distiguāt ꝑ diuersitatē obiectoꝝ passionū ar. sequēti

¶ Respondeo dōm. nō potest dici ꝙ circa omnes passiones sit vna sola virtus moralis. sunt eñ quedam passiones ad diuersas potentias ptinentes. alie naꝗ̄ ptinent ad irascibilem. alie ad ꝯcupiscibilem. vt supra dictū est. q. xxiij. ar. p.

¶ D. rñdendo ad q̄situ duo facit. pmo deducit ꝯclōnē nisiuā gnālē. scd̄o ꝯclōnē aliā pnālr magis nisiuā. ibi Et ideo diuerse ꝛc. Cōclo pma. nō pt dici ꝙ circa omnes passiones sit vna sola ꝟtus moralis. nec etiā ois diuersitas passionū sufficit ad diuersificādas ꝟtutes morales. Cōclo pma Hui⁹ ꝯclonis D. ponit ꝛ pbat pmo pmā ptem. scd̄o secūdā. ibi. Nec tm̄ ꝛc. Probat sic pma ps. nō pt dici ꝙ circa passiōes diuersaꝝ poñaꝝ sit eadē ꝟtus. ſ; q̄dā passiones ptinent ad diuersas poñas. igit circa tales nō pt esse eadē ꝟtus. ꝛ ꝑ ꝯñs circa oēs nō est eadē virtus. Maior innitit ei. qđ dictū est q. lvi. ar. ij. qꝛ eadē virt⁹ nō pt eē in duabꝰ potētijs. Minor pꝫ. qꝛ alie sunt passiones irascibilis. alie ꝯcupiscibilis q sunt diuerse poñe. ꝛ hoc patuit supra q. xxiij. ar. p. Cōsequēter cū dicit.

¶ Nec tm̄ opꝫ ꝙ oīs diuersitas passionū sufficiat ad ꝟtutes morales diuersificandas. Primo qdē qꝛ quedā passiones sunt q̄ sibi opponūtur ſm ꝯrietatē. sicut gaudiū ꝛ tristicia. timor ꝛ audacia. ꝛ alia hmōi. ꝛ circa hmōi passiōes sic oppositas opꝫ esse vnā ꝛ eandē ꝟtutē. cū eñ ꝟtus moralis in q̄dā medietate ꝯsistat mediū in ꝯrijs passiōibꝰ ſm eandem rōnem instituit. sicut ꝛ in naturalibꝰ idē est mediuꝫ inter ꝯtraria. vt inter album ꝛ nigrū.

¶ Ponit secūdā ptē pcedētis ꝯclonis. quā pbat dupliciter. secūda pbatio. ibi. Scd̄o qꝛ. ꝛc. Primo sic. Circa passiōes oppositas ꝯrie q̄les sunt aliq̄. oꝫ eē vnā ꝛ eādeꝫ ꝟtutē. igit nō q̄libet diuersitas sufficit ꝛc. vt dꝛ scd̄a pars Cōseq̄ntia nota est. Probat añs pmo q̄ ad suppositū. ꝙ aliq̄ sunt ꝯrie exēplanī de gaudio. tristicia ꝛc. Scd̄o pbatur añs in se dupl'r. rōne ꝛ silitudie. rōne sic. Mediū in ꝯrijs passiōibꝰ ſm eādē rōnē instituit. igit circa ꝯrias pas-

siones est vna ɋtus moralis. Ans notū. q2 inter excessuʒ et defectū in eadeʒ materia ꝯstituit mediū eiusdē rōnis. vt inter nimis multū comedere ꝛ nimis paꝝ ꝯstituit coʒ mestio eq̄lis ꝑ vt oʒ ꝛc. Cōseqńtia ꝓbat. q2 ɋtus moral in q̄dā medietate ꝯsistit. scʒ causalr. i. instituit mediū iter duas passiōes. vt sup̄ patuit q. lix. ar. p. ad pm. Scdo cō firmat hec rō a sili. sicut est in naturalib9 ita in moralibus ɋtutib9. sʒ in natura idē est mediū iter ꝯria. igit. Minor pʒ de albo ꝛ nigro iter q̄ mediat color medi9 Dein cū dē

¶ Scdo q2 diūse passiōes īueniūt ſm eūdē modū rōni repugnātes puta ſm ipulsuʒ ad id qd̄ est ꝯ rōnē. vel ſm retractōem ab eo qd̄ est ſm rōnē.

¶ Adducit aliā rōnē ꝑ scda pte p̄cedenti. Maior supplet. ad illas passiōes nō ordinant diuerse ɋtutes q̄ ſm eundē modū repugnāt rōni. sʒ aliq̄ diuerse passiōes inueniunt repugnātes ſm eādē rōnē. scʒ ſm ipulsuʒ ad id qd̄ est ꝯ rōnē. sicut ꝯcupiscibilis passiōes circa bonū delectabile. vl ſm retractōem ab eo qd̄ est ſm rōnē. vt sunt ꝯcupiscibilis circa sensibile malū. ꝛ passiōes aliq̄ irascibil. vt timor mali sensibil retrahit ab eo qd̄ est ſm rōnē. igit ꝛc. Maior ꝓbat extra lrām. q2 ɋtus moralis ꝯsistit in cōformitate rōnis. igit vbi aliqua eodē mō repugnant vel sunt ꝯformia est eadem ɋtus. Minor declarat q. seqńti ar. ij. in cor. et scda scde q. cxli. ar. iij.

¶ Et iō diuerse passiōes ꝯcupiscibil nō ꝑtinēt ad diuersas ɋtutes morales. q2 eoꝝ mot9 ſm quēdā ordinē se inuicē ꝯsequūt. vtpote ad idē ordinati. s. ad ꝯseqńdū bonū vl ad fugiēdū maluʒ. sicut ex amore ꝓcedit ꝯcupiscētia. ꝛ ex ꝯcupiscētia ꝑuenit ad delectatōem. Et eadē rō est de oppositis. q2 ex odio seq̄t fuga vel abominatio. q̄ ꝑducit ad tristiciā.

Scdo scda ¶ Hic ꝯnr ꝓcedit ad scdam ꝯclōnē magis ꝑticularis rīsiuā ꝛ explicatiuā prioris ꝑ modū corollarij. scʒ Diuerse passiōes ꝯcupiscibil nō ꝑtinēt ad diuersas ɋtutes morales. sʒ ad diuersas passiōes irascibil diuerse ɋtutes ordināt. Hui9 ꝯclōnis D. ponit ꝛ ꝓbat p° pmā ptē. scdo scdam. ibi. Sʒ passiones ꝛc. Quo ad pmā arguit sic. Ille passiōes ꝯcupiscibil nō ꝑtinēt ad diuersas ɋtutes quaꝝ mot9 se inuicē ꝯsequūt. ꝛ ad idē ordināt (ꝛ in qb9 est eadē rō repugnātie) sʒ passiōes ꝯcupiscibilis ſm quēdā ordinē se ꝯsequūt. vtpote ad idē ordinati ꝛ eodē mō rōni repugnāt. igit pma ps ɋa. Maior patuit ex scdā rōne. Minor declarat in lrā. q2 ex amore ꝓcedit desideriū ꝛ ex ꝯcupiscētia ꝑuenit ad delectatōem. ꝛ eadē rō est de oppositis. Vn̄ hʒ D. scda scde. vbi statim ad pm. dū tpantia modificat passiōes ꝯcupiscibilis tēdētes in bonū. ꝑ ꝯn̄s modificat oēs alias passiōes inq̄tū ad moderātiā prioꝝ passionū sequit moderātia posterioꝝ. hec ille. ¶ Nota q̄ h posset esse dubiū. q2 D. h ponit circa oēs passiones ꝯcupiscibil vnā ɋtutē. ꝛ in ar. seqńti ponit plures virtutes in ꝯcupiscibili respectu passionū. Sʒ oportet notare q̄ aliud est dicere diuerse passiōes ꝯcupiscibilis ꝑtinent ad eandē ɋtutem. ꝛ aliud est dicere. in ꝯcupiscibili est tm̄ vna ɋtus. Primū em̄ veꝝ ꝛ scdm̄ falsum. vt pʒ ar. seqńti. pmū aūt qd̄ est dictū p̄sentis articuli. itelligit q̄ diuerse passiōes ꝯcupiscibilis ꝯn̄tes se circa ideʒ obiectū et eandē materiā ꝑtinēt ad eandē ɋtutē. sicut ad phylotimiā ꝑtinet amor honoris ꝯcupiscentia ꝛ delectatio eiusdem. ꝛ silr odiū ꝛ fuga ꝛ tristicia de ꝯtrario. sic de tpantia ad quā ꝑtinet amor ꝛ desideriū delectationū tactus. et silr odiū ꝯtrarij. Secundū aūt verificat scʒ q̄ sunt diuerse ɋtutes rōne diuersoꝝ obiectoꝝ. ꝛ rōne diuersarum passionū circa diuersa obiecta hn̄tiū diuersam habitudinē ad rōnem. est igit vna virtus in cōcupiscibili respectu passionū se hn̄tiū circa idē. sʒ pn̄t esse diuerse ɋtutes respectu passionum diuersaꝝ se nō ꝯsequētiū circa diuersa. vt phylotomia circa amorē honoꝝ. ꝛ liberalitas circa amorē pecuniaꝝ. vt patebit ar. seqńti. ꝛ ḡ intelligendū est satis ɋbū D. san. q̄ tpantia est circa passiones ꝯcupiscibilis respectu certi obiecti. scʒ delectatōis tactus. sʒ nō est circa passiones circa quecūqʒ obiecta. ꝛ hoc explicat articulus sequens. Deinde ibi.

¶ Sʒ passiones irascibil nō sunt vni9 ordinis. sʒ ad diūsa ordinant. nā audacia ꝛ timor ordināt ad aliqd̄ magnū ꝑiculū. spes ꝛ desꝑatio ad aliqd̄ bonū arduū. ira āt ad superādū aliqd̄ ꝯriū qd̄ nocumētū intulit. ꝛ iō circa has passiōes diuerse ɋtutes ordinant. vtpute tpantia circa passiōes ꝯcupiscibil. fortitudo circa timores ꝛ audacias. magnanimitas circa spem ꝛ desperatōem. mansuetudo circa iras

¶ Subiūgit scdā ptē p̄cedentis ꝯclōnis scde. quaꝫ ꝓbat sic. Passiōes q̄ nō ad idē ordināt. nec se ꝯsequūt. nec eodē mō rōni repugnāt ꝑtinēt ad diuersas virtutes. sed passiōes irascibilis nō sunt eiusdē ordinis ꝛ ad diuersa ordinant. igit ista ps vera. Maior patuit ex scda rōne Minorē D. oc. ostendit exemplariter. nam audacia ꝛ timor ordinant ꝛc. clare in lrā.

¶ Et qd̄ dictū est ꝯfirmat. scʒ in pria pte ꝯclōnis pme. ꝛ in scda scde ꝯclōnis argumēto in ꝯriū.

¶ Ad pm̄ ḡ dōm. q̄ oēs passiōes ꝯueniūt in vno pncipio ꝛ fine cōi. nō āt in vno ꝓprio pncipio seu fine. vn̄ h nō sufficit ad vnitatē virtutis moralis.

¶ Maior ɋa. qn̄ ꝯueniūt in vno pncipio ꝛ fine ꝓprio et ꝓpinq̄ imediato tūc ꝑtinēt ad vnū habitū. Sic negat minor. q2 amor est pncipiū cōe ꝛ originale q̄si remotum oim passionū. sed hn̄t certe passiōes finē ꝛ pncipiū ꝓpriū distinctū. vt patuit. scʒ ꝓpria ꝛ ꝑ se obiecta sub distinctis rōnib9 formalib9. sicut timor ꝛ audacia periculum. spes ꝛ desperatio bonū arduū ꝛc. Et pterea sunt diuersi etiam amores. ꝛ ꝑ ꝯn̄s diuerse alie passiōes ipm ꝯn̄tes circa diuersa obiecta. Vn̄ negat ꝯn̄a. tū q2 ex amore sequūt passiōes in diuersis potētijs. tū q2 sequūt passiōes nō ad inuicē ordinate. nec se ꝯn̄tes. Tū q2 sequūt passiōes hn̄tes diuersam repugnātiā ꝓpter distinctiōem pncipioꝝ. ꝛ obiectoꝝ ꝓprioꝝ. tū etiā. q2 esto habeāt vnū pncipiū suo modo effectiuū. vt patebit infra q. lxxij. ar. iij. et q. lxxvij. ar. iij. q2 oēs ꝓcedūt ex amore sicut cā effectiua ꝛ aliquo mō finali. vt patebit vbi iā. tn̄ nō hn̄t idē motiuū finale ex pte sui ꝓpriū. et ḡ stat distinctio passionū circa obiecta ꝓpria ꝛ ꝑ ꝯn̄s diuersitas ɋtutis ꝛc.

¶ Ad scdm̄ dōm. q̄ sicut in naturalib9 idē est pncipiū quo recedit ab vno pncipio ꝛ accedit ad aliud. et in rōnalib9 est eadem rō ꝯtrarioꝝ. ita etiaʒ virtus moralis que in modū nature rōni ꝯsentit est eadem contrariaꝝ passionum.

¶ Ad assumptū dico. q̄ circa diuersas passiōes non

trarias nec se consequētes sȝ q̄si disperatas. & etiā in diuersis potētijs sunt diuerse ṽtutes sȝ nō circa q̄scūq; diuersas. q2 circa contrarias nō. q2 eadē rō est aliq̄d amare & odire oppositū & accedere ad vnū & recedere ab opposito. Ultra. sequitur q2 tot erūt ṽtutes q̄t passiōes. Negat sequela ista. q2 nō est par rō de oib9. Circa aliq̄s eñ diuersas sunt diuerse ṽtutes circa aliq̄s nō p̄sertim contrarias. vt D. ondit in solutiōe q2 sic̄e de pncipio motiuo in naturalib9 & in rōnabilib9. & pcedit falsitas p̄ntis. Et pbanōe3 D. confirmat. q2 cū ṽtus assimilet nature & rōni etiā est de diuersis. sȝ nō est par rō de oib9 .s. nō contrarijs. nec se cōseq̄ntib9 p ordinē. vt patuit. ¶ Et nota. q2 nō ē oīno sic̄e de iclinatōne nature et ṽtutis. q2 nature iclinatio iclinat ad vnū contrariū recedēdo ab alio. Inclinatio āt ṽtutis nō est ad aliq̄d contrarioꝝ saltē extremū sȝ tendit in mediū. est tñ sic̄e q2 vtraq; inclinatio est inter contraria. & hoc suff. et p̄posito.

In cor. ¶ Ad tertiū dōm. q2 ille tres passiones ad idē obiectū ordinant̄ ſm quendam ordinē. vt dictū est. et ideo ad eandē virtutē moralem ptinent.

¶ Maior ṽa. & habita supra q. xxiij. arti. iiij. Minor ṽa circa idē obiectū ē vna ṽtus circa amorē cōcupiscētia3 et delectatōem. q2 sunt vni9 ordinis & se cōsequūt. Sȝ negat̄ cōña. q2 nō ē par rō de alijs q̄busdā q̄ nō sunt vni9 ordinis nec tenent se circa idē obiectū cōñr. vt patuit. Et dt D. notāter in solōne. q2 q2 ille tres passiones ordināt ad idē obiectū. iō sunt vni9 ṽtut̄s. si āt iste amores & alie cōseq̄ntes circa diuersa obiecta. tūc st̄ diuerse ṽtutes. ita q2 sunt duo amores cū alijs se cōseq̄ntib9 circa diuersa obiecta. tūc eñ erūt diuerse ṽtutes. vt tactū est in corpe.

¶ Utrū virtutes morales distinguant̄ ſm diuersa obiecta passionum.

I Ad q̄ntū sic pcedit̄. Uidet̄ q2 ṽtutes morales nō distinguātur ſm obiecta passionū. sicut eñ sunt obiecta passionū. ita sunt obiecta opationū. sȝ ṽtutes morales q̄ sunt circa opatōes. nō distinguūt̄ ſm obiecta opationū. ad eandē eñ ṽtutē iusticie ptinet emere vel vendere domū & equū. ḡ etiā nec ṽtutes morales que sunt circa passiones diuersificant̄ p obiecta passionū. ¶ P̄. passiones sunt quidā act9 vel mot9 appetit9 sensitiui. sed maior diuersitas req̄rit̄ ad diuersitatē habituū q̄ȝ ad diuersitatē actuum. diuersa igit̄ obiecta q̄ nō diuersificāt spēm passionis nō diuersificabūt spēm virtutis moralis. ita sȝ q2 de omnibus delectationib9 erit vna virt9 moralis & siliter est de alijs. ¶ P̄. magis & minus nō diuersificāt spēm. sed diuersa delectabilia nō differūt nisi ſm magis et minus. ḡ oñia ptinēt ad vnā speciem virtutis. & eadem rōne oñia terribilia. & similiter de alijs. nō ergo virtus moralis distinguit̄ ſm obiecta passionu3 ¶ P̄. sicut virtus est operatiua boni. ita est impeditiua mali. sed circa cōcupiscētias bonoꝝ sunt diuerse virtutes. sicut temperantia circa cōcupiscentias delectationū tactus & eutrapelia circa delectatōes ludi. ergo etiā circa timores maloꝝ debēt esse diuerse virtutes. ¶ Sȝ contra est q2 castitas est circa delectabilia venereoꝝ. abstinētia vero est circa delectabilia ciborum & eutrapelia circa delectabilia ludorum.

¶ Hic vltio q̄rit de al9o distinguēdi ṽtutes videl3 ſm diuersitatē obiectoꝝ passionū. pt eñ cōtingere q2 passio sit vna (salt̄ gñe) vtputa amor. & tñ sīt plures ṽtutes circa amorē vl̄ delectatōe3. ppt̄ h̄. q2 amor ē circa diuersa bona hoīs .s. ſm aia3 vl̄ corp9. vl̄ circa exteriora bona. iō etiā diuersi erū sunt ar. pcc. q2 circa oēs passiōes eiusdē obiecti est vna ṽtus in cōcupiscibili. secus de passioib9 circa aliō obiectū

¶ Rn̄deo dō3. q2 pfectio ṽtutis ex rōne depēdet. pfectio āt passionis ex ipo appetitu sensitiuo. vnde oportet q2 ṽtutes diuersificent̄ ſm ordinē ad rōnem. passiōes aūt ſm ordinē ad appetitū.

¶ In h̄ corpe articli D. multa facit q̄ oīa in vnū tendūt & q̄sitū euacuāt. Et pncipalr̄ q̄ttuor. p9 ponit fundamētū dicēdoꝝ q2 ṽtutes distinguunt̄ ſm obiecta aliter q̄ȝ passiones. Et ex h̄ fundamēto infert aliq̄s cōclones misiuas. volēs oñdere q̄ diuersitas obiectoꝝ passionū causet diuersas ṽtutes. Scdo pncipalr̄ oñdit q̄uo vnū obiectū passiōis pt diuersificare ṽtutes. ibi. Et q2 ordie &c. Tertio pcularriter declarat q̄uo ſm vnū obiectū passiōis. scȝ amoris cōcupiscentie & delectatōis sumūt̄ diuerse ṽtutes et q̄ & q̄t. ibi. Sic igit̄ si cōsideret̄ &c. Ultio infert vnū corollariū de nūero moraliū circa passiōes. ibi. Sic igit̄ p3 &c. Quo ad p9 oñdendū. ponit p̄mo cōclonē fundamentalē. Scdo subiūgit tres cōclones aliq̄lr̄ misiuas. ibi. Obiecta igit̄ &c. q̄ patebūt p̄seq̄ndo. Cōclo igit̄ fundamētal̄ est Oportet q2 ṽtutes diuersificent̄ &c. vt in l̄ra. Probat̄. q2 pfectio ṽtutis ex rōne dependet. pfectio āt passiōis ex appetitu sensitiuo. igit̄ cōclo ṽa. Tenet cōña. q2 vnūq̄odq; diuersificat̄ ſm ea a q̄b9 dependet & q̄ sunt de ei9 rōne. sicut patuit ar. iij. Añs patuit supra de ṽtute q. lviij. ar. ij. Et de passione q. xxij. &c. Consequēter ibi.

¶ Obiecta igit̄ passionū ſm q2 diuersimode ordinant̄ ad appetitū sensitiuū. causant diuersas passionū species. ſm ṽo q2 cōparant̄ ad rōnem. causant diuersas species virtutum.

¶ Est p̄ma cōclo aliq̄lr̄ misiua in cōi. Probat̄ ex dict̄ assumēdo p̄mā cōclonē p añecedēte. Oportet q2 ṽtutes diuersificent̄ ſm ordinē ad rōnē. passiōes ṽo ſm ordinē ad appetitū sensitiuū. igit̄ obiecta passionū &c. Cōseq̄ntia de se nota. q2 si diuersificāt ṽtutes ſm ordinē ad rōnē. igit̄ obiecta ſm q2 diuersimode se hūt ad rōnē diuersificāt ṽtutes

¶ Nō ēāt idē mot9 rōnis & appetit9 sensitiui. vñ nihil phibet aliquā drñā3 obiectoꝝ causare diuersitatē passionū. q̄ nō causat diūsitatē ṽtutū. sicut q̄ñ vna ṽtus est circa multas passiōes. vt dictū ē. & aliquā etiā drñam obiectoꝝ causare diuersitatē ṽtutū. q̄ nō causat diuersitatē passionū. cū circa vnā passionē. puta delectatōem diuerse ṽtutes ordinent̄. Ar. iiij.

Subsumit sub pcedēti cōclone. & infert scd̄a3 cōclonē talē Nihil phibet aliquā drñam obiectoꝝ causare diuersitatē passionū q̄ nō causat diuersitatē ṽtutū. & aliq̄n etiā drñas obiectoꝝ causare diuersitatē ṽtutū q̄ nō causat diuersitatē passionū. Istā cōclonē D. infert ex dictis. & explicat ambas ptes exēplariter. Probat̄ igit̄ p̄mo in cōi. assumēdo cōclonē scd̄dā p maiori vl̄ etiā p̄mā cōclonē. minor. sȝ nō est idē mot9 rōnis & appetit9 sensitiui. igit̄ cōclo vera. Minor p3 extra l̄ram. q2 ad plures mot9 appetit9 sensitiui rō pt se hr̄e vno mō. vt p3 ex p̄dictis ar. 4. q2 plures passio- Cōclo. ij.

tes se ↄsequũt̃ ꝛ eodẽ mõ ꝑ rõnẽ regulãt̃ ꝛc̃. ꝛ etiã multis plicato motu sensitiui appetit⁹ rõ vnũ motũ hꝫ ex pt. Et ex plicat D. pmã ptẽ. qꝛ vna ꝟtus pt ẽẽ circa multas passiones. vt patuit ar. iiij. sicut tpantia est circa oẽs passiões ↄcupiscibil̃ circa suã materiã. vt patuit. Scd̃a ps explicatur. qꝛ circa vnã passionẽ (scꝫ delectatõnem) sunt diuerse ꝟtutes. sicut patebit. qꝛ tpantia phylotomia ꝛ liberalitas sunt circa delectatõeꝫ moderandã. ¶ Nota tñ ꝙ delectatio circa diuersa obiecta nõ est eadeꝫ specie specialissima. sꝫ tñ subalterna ꝛ vtrobiqꝫ est delectatio ↄcupiscibilis. et ita manet eadẽ saltẽ rõne subiecti vl̃ pncipij effectiui. ꝛ h̄ sufficit ad ꝓpositũ. virt⁹ aũt nõ est eadẽ in ordine ad pncipiũ scꝫ ad rõnẽ. passio ãt eadẽ est vt mot⁹ appetit⁹ sensitiui. ꝛ de h̄ ad 3m. Ex his pꝫ ꝙ aliter distinguũt̃ ꝟtutes. aliter passiões ab obiectis. qꝛ passiões diuerse qñqꝫ sunt circa obiectũ vnũ qd̃ est multiplex in esse motiuo q̃ ad appetitũ sensitiuũ. sicut est de amore. ↄcupiscẽtia. delectatiõe. tñ qꝛ oẽs iste passiões eandẽ hitudinẽ hñt ad rõnẽ. ideo ptinẽt ad eandẽ ꝟtutẽ cui⁹ vnitas attendit̃ penes vnitatem habitudinis ad rõnem. Deinde cũ dicit.

Ar.iiij.et.q. lx.ar.ij.

¶ Et qꝛ diuerse passiones ad diuersas poñas ptinentes sp ptinẽt ad diuersas ꝟtutes. vt dictũ est. idõ diuersitas obiectoꝝ q̃ respicit diuersitatẽ poñaꝝ sp diuersificat spẽs ꝟtutũ. puta ꝙ aliq̇d sit bonũ absolute. ꝛ aliq̇d bonũ cũ aliqua arduitate.

Cõclo.ij.

¶ Accedit ad magis determinate ondendũ q̃ scꝫ diuersitas obiectoꝝ passionũ causat diuersas virtutes. Et ponit talẽ ↄclõne nũiuã tertiã. Diuersitas obiectoꝝ. scꝫ passionũ q̃ respicit diuersitatẽ poñaꝝ ꝛc̃. D. pbat ꝛ explicat illã ↄclõnẽ. Probat̃ sic. diuerse passiões ad diuersas poñas ptinẽtes sp ptinẽt ad diuersas ꝟtutes. igit̃ obiecta passionũ diuersaꝝ poñaꝝ sp ꝛc̃. Añs patuit ar. iiij. ex fundamẽto sup̄ habito. qꝛ vna ꝟtus nõ est duaꝝ poñaꝝ. et qꝛ maior diuersitas reqrit̃ ad diuersificandũ poñas q̃ ꝟtutes. vt patuit. s. g̃ añs veꝝ. Cõsequẽtia ꝓbat̃. qꝛ ad idẽ ptiet passio ꝛ obiectũ ei⁹. si g̃ passiões ptinẽt ad diuersas poñas. seq̇t̃ ꝙ ꝛ obiecta ptineãt ad diuersas ꝟtutes.

¶ Et qꝛ ordine quodã rõ inferiores hoĩs ptes regit. ꝛ etiã se ad exteriora extẽdit. ideo etiã ſm ꝙ vnũ obiectũ passionis apphendit̃ sensu vel imaginatõe. aut etiã rõne. ꝛ ſm etiã ꝙ ptinet ad aĩam corp⁹ vel exteriores res. diuersaꝫ hitudinẽ hꝫ ad rõnẽ. ꝛ ꝑ ↄsequens natũ est diuersificare virtutes.

¶ Habitꝫ qbusdã gñalib⁹ ꝛ cũ h̄ qũo obiecta diuersa passionũ distinguãt ꝛ q̃ diuersa. scꝫ ptinẽtia ad diuersas poñas. qꝛ ibi variat̃ hitudo ad rõnẽ. vt pꝫ ex ar. 4. Hic ↄñr scd̃o loco pncipali. D. applicat pmissa gñalia in ↄclõib⁹ trib⁹ ad obiectũ passiõis vni⁹ volẽs ondere ꝙ ꝟtutes morales circa passiões pñt diuersificari ex vno obiecto ꝛ qũo h̄ fiat. Et circa h̄ duo facit. pmo ondit h̄ de obiecto passiõis indeterminate in gñali. Scd̃o. hãc ↄclõneꝫ explicat de obiecto passiõis vni⁹ determinate. scꝫ bono et amore q̃ sil̃ cũ ↄcupiscẽtia ꝛ delectatõe hꝫ rõnẽ vni⁹ passionis in ordie saltẽ ad rõnẽ. qꝛ ad seinuicẽ ↄsequũtur. ibi. Bonũ igit̃ ꝛc̃. Q̃ igit̃ ad pmũ hui⁹ ptis. Ista est ↄclõ pª. Unũ obiectũ vni⁹ passiõis natũ est diuersificare ꝟtutes Probat̃ ↄclõ. vnũ obiectũ vni⁹ passiõis natũ est hře diuersaꝫ hitudinẽ ad rõnẽ. g̃ ↄclõ ꝟa. Tenet ↄña ex dictis in pncipio articuli. qꝛ ꝟtus attẽdit̃ ꝑ hitudinẽ ad rõnem. igit̃ si est diuersa habitudo erit diuersa ꝟtus. Añs ꝓbat̃. qꝛ rõ ordie q̃dã regit inferiores hoĩs ptes. ꝛ etiã ad exteriora ordie q̃dã se extẽdit (.i. imediate mouet sensus interiores ꝛ postea exteriores ꝛ inter exteriora bona vnũ pfert alteri) igit̃ ſm ꝙ vnũ obiectũ apphendit̃ sensu exteriori (scꝫ tact⁹) vl̃ imaginatõe. vl̃ ſm ꝙ ptinet ad corp⁹. vl̃ etiã ad res hꝫ diuersaꝫ hitudinẽ ad rõnẽ. igit̃ añs veꝝ.

¶ Bonũ igit̃ hoĩs qd̃ est obiectũ amoris. ↄcupiscentie. ꝛ delectatõis. pt accipi vl̃ ad sensuꝫ corpis ꝑtinens. vel ad interiorẽ aĩe apphensionẽ. ꝛ h̄ siue ordinet̃ ad bonũ hoĩs in seipo. vel q̃tũ ad corpus. vl̃ q̃tũ ad aĩam. siue ordinet̃ ad bonũ hoĩs in ordine ad alios. ꝛ oĩs talis diuersitas ꝓpter diuersum ordinem ad rõnem diuersificat virtutem.

¶ Explicat ↄclõnẽ pcedentẽ. ponẽdo aliã magis determinatã. vt ꝓpinquius ad ꝟtutes in pticulari descendat. Bonũ hoĩs qd̃ est obiectũ amoris ↄcupiscẽtie ꝛ delectationis (.i. q̃ sunt q̄si vna passio in hitudie ad rõnẽ) diuersificat ꝟtutẽ. Probat̃. oĩs diuersitas ꝑpt̃ diuersuꝫ ordinẽ ad rõnẽ diuersificat ꝟtutẽ. sꝫ bonũ qd̃ obiectũ amoꝛ ꝛc̃. hꝫ diuersuꝫ ordinẽ ad rõnẽ. igit̃ bonũ (scꝫ in cõi) qd̃ ẽ obiectũ amoris ꝛc̃. diuersificat ꝟtutẽ. ita ꝙ bonũ nõ capit̃ ꝓ vno determiato bono. sꝫ suppõe cõi. vt stat ꝓ bono hoĩs delectabili ꝛ amabili. Maior ẽ nota ex dictꝫ. Minor pꝫ. qꝛ pt accipi bonũ ptinẽs ad sensuꝫ corpis. scꝫ tactũ. vl̃ qd̃ ẽ bonũ ſm apphẽsionẽ iteriorẽ ꝛ pt ẽẽ bonũ hoĩs i seipo. vel q̃tũ ad corp⁹. vel q̃tũ ad aĩam. siue ordinet̃ in bonũ hoĩs in ordie ad aliũ. sꝫ ille sunt diuerse hitudines ad rõnẽ. igit̃ minor ꝟa. Unde alia est ꝟtus ſm ꝙ hõ ↄformit̃ se hꝫ ad rectã rõnẽ in bonis corpis apphẽsis ꝑ sensum tactus. Alia ſm ꝙ bñ se hꝫ in bonis imaginatõis. scꝫ bonoribus. sicut ↄsequenter Doc. deducit.

Cõclo.

¶ Sic igit̃ si ↄsideret̃ aliqd̃ bonũ. siqdẽ sit ꝑ sensum tactus apphensuꝫ. ꝛ ad ↄsistentiã hũane vite ꝑtinẽs in indiuiduo vel in specie. sic sunt delectabilia ciboꝝ ꝛ venereoꝝ. erit ptinẽs ad ꝟtutẽ tpantie.

¶ Hic ↄñr D. post ↄclõnẽ pmã pticulari⁹ declarat qũo vnũ obiectũ vni⁹ passionis. scꝫ amoris. ↄcupiscẽtie. et delectatõis (q̃ hñtur ꝓ vna passiõe in ordie ad rõneꝫ) diuersificat ꝟtutes ſm ordinẽ ad diuersaꝫ apphensioneꝫ et ſm ꝙ est bonũ hoĩ ſm diuersas ptes diuersificãt ꝟtutes inq̃tũ sunt bona aĩe vl̃ corpori vl̃ exteriora bona ipsi hoĩ in se vel bona ad aliũ. ꝛ idõ in ista inductõe nõ ↄphendit̃ fortitudo ꝛ mãsuetudo. qꝛ nõ sunt circa obiecta amoris ꝛ delectatõis de q̄lib⁹ ꝟtutib⁹ h̄ agit̃. sꝫ vt dictũ est ar. iiij. sunt circa mala. vt magnũ periculũ vl̃ circa ↄtrium qd̃ intulit nocumẽtũ. Cõphendit̃ ãt magnanimitas. qꝛ ipsa est circa obiectũ amoꝛ ꝛ delectatõis adiũcta spe. Et qꝛ h̄ bonũ est duplex. s. apphẽsuꝫ exteriori sensu ꝛ iteriori. idõ circa h̄ ita ꝓcedit. Pꝛio ondit qũo bonũ sit obiectũ tẽperantie. Scd̃o qũo ad bonũ aliaꝝ q̄rũdã ꝟtutũ. ibi. Bonũ ãt ꝛc̃. Circa pmũ facit qd̃ dictũ ẽ. Scd̃o soluit qd̃dã dubiũ circa h̄. ibi. Delectatões ãt ꝛc̃. Uult g̃ pº ꝙ h̄ bonuꝫ sensibile ꝑ sensum tact⁹ apphẽsuꝫ ptinẽs ad ↄsistẽtiã humane vite. in indiuiduo vel specie. ꝛ g̃ bonũ sensibile exterius qd̃ est obiectũ delectatõis amoris ꝛc̃. distinguit tempantiam ab aliis. Deinde cum dicit.

¶ Delectatões ãt alioꝝ sensuũ. cũ nõ sint vehementes nõ prestant aliquã difficultatẽ rõni. ꝛ ideo circa eas nõ ponit̃ aliqua ꝟtus que est circa difficile sicut et ars. vt dicitur in scd̃o ethicorum.

¶ Soluit qđdā dubiū incidens circa p̄cedentē ptē. Quare scʒ circa sensibilia exteriora aliorū̄ sensuū .s. exteriorū nō ponit̄ aliq̄ ṽtus. sicut circa delectabilia tactus. q2 nō sunt difficilia. vide de h̄ 2ª2ᵉ. q. c. xlj. ar. v. q2 vsus ciboȝ ⁊ delectatio essentialiť ipm̄ ɔns ptinet ad tactū. Vn̄ teperātia cuius moderet̄ etiā delectatōnem cibi ⁊ pot⁹. tn̄ dr̄ eē circa delectatōēʒ tact⁹. saltē p̄ncipalr̄. Cōseq̄nť ibi

¶ Bonū āt nō sensu.. s3 interiori ṽtute app̄hēsuʒ ad ipm̄ hoiem ptinēs s̄m seipm̄ est sicut pecunia ⁊ honor. q̄ȝ pecunia ordinabiľ ē de se ad bonū corpis honor āt ɔsistit in app̄hensione aīe. ⁊ hec q̄dē bona ɔsiderari p̄nt vľ absolute s̄m q ptinēt ad ɔcupiscibilē vľ cū arduitate q̄dā s̄m q ptinēt ad irascibilē. q̄ q̄dē distinctio nō h3 locū in bonis q̄ delectāt tactū q2 h̄mōi sunt q̄dā infima. ⁊ ɔpetūt hoi s̄m q ɔuenit cū brutis. Circa bonū igiť pecunie absolute sumptū s̄m q est obiectū ɔcupiscētie vľ delectatōis aut amoris ē liberalitas. Circa bonū āt h̄mōi cū arduitate sumptū s̄m q ē obiectū spei ē magnificētia. Circa bonū ṽo qđ ē honor. siq̄dē sit absolute sumptū s̄m q ē obiectū amoris. sic ē q̄dā ṽtus q̄ vocať philotimia. i. amor honoris. si ṽo cū arduitate ɔsidereť s̄m q ē obiectū spei. sic ē magnanimitas. vn̄ liberalitas ⁊ philotimia videnť eē in ɔcupiscibili. magnificentia ṽo ⁊ magnanimitas in irascibili

¶ Ostēdit quō bonū h̄ sit obiectū q̄rundā aliaȝ virtutū. s. bonū app̄hensuʒ ṽtute interiori. Et illđ iteȝ ē duplex. s. ptinens ad hoiem s̄m seipm̄. ⁊ in ordine ad aliū. Ideo p̄º declarat q̄ ṽtutes sint circa p̄mū bonū. Scđo q̄ sint circa scđm. ibi. Bonū ṽo ⁊c̄. Circa p̄mū dr̄ q aliđ ē bonū hois qđ ē bonū app̄hensuʒ ṽtute interiori. ⁊ ptinet ad hoiem s̄m seipm̄. i. nō ad aliū. Et ē duplex. s. pecunia ⁊ honor. ⁊ pecunia ē ordinabiľ in bonū corpis. honor āt ē bonū imaginatōis. Et vult q ista duo bona. scʒ diuitie ⁊ honor possint accipi dupľr. absolute ⁊ cū arduitate. Et interponit p modū parenthesis vni⁹ dubiȷ solutionē. ibi. Que q̄dē. vsq3 ibi. Circa bonū. Vbi p̄seq̄ť distinctōem. q2 circa pecuniā absolute acceptā ē liberalitas. vt āt sumiť cū arduitate ē magnificētia. Circa honorem etiā absolute acceptū. ē philotomia. Sūptū āt cū arduitate ē magnanimitas. ¶ Et nota. q dū D. loq̄ť de sensu absolute. intelligit de sensu exteriori. vt p3 intuēti Et q bonū hois s̄m seip3 vocat vt distiguiť ɔ̄ bonū i ordie ad aliū. siue sit bonū s̄m corp⁹ siue imaginatōēʒ. Tūc ibi

¶ Bonū ṽo hois in ordine ad aliū nō videť arduitatē habere. s3 accipiť vt absolute sumptū put ē obiectū passionū ɔcupiscibiľ. qđ q̄dē bonū p̄t eē alicui delectabile s̄m q p̄bet se alteri. vel in his q̄ serio fiūt. i. in actionibꝰ p rōem ordinatis ad debitū finem. vel in his q̄ fiūt ludo. i. actionibꝰ ordinatis ad delectatione tm̄. q̄ nō eodē mō se h̄nt ad rōem sicut p̄ma In serijs āt se exhibet aliq̄s alteri dupľr. Vno mō vt delectabilē decentibꝰ ṽbis ⁊ factis. ⁊ hoc ptinet ad quandā ṽtutē quā Aristoteles noiat amiciciā. ⁊ p̄t dici affabilitas. Alio mō p̄bet se aliq̄s alteri vt manifestū p dicta ⁊ facta. ⁊ h̄ ptinet ad aliā ṽtutē quā noiat veritatē. Manifestatio em̄ p̄pinquius accedit ad rōem q̄ȝ delectatio. ⁊ seria q̄ȝ iocosa. vn̄ ⁊ circa delectatōes ludoȝ ē ṽtus quā ph̄s eutrapeliā noiat.

¶ Declarat quō bonū hois in ordie ad aliū sit obiectū q̄rūdā aliaȝ ṽtutū. Et notat circa h̄ q tale bonū accipiť solū sub rōe boni absolute ⁊ ptinet ad ɔcupiscibileȝ Et ē duplex. s. seriosuʒ ⁊ iocosum. Illa em̄ distinguunť. q2 h̄nt aliā habitudinē ad rōem Primū ē dupľr. q2 p̄º se exhibet hō alteri delectabilē decentibꝰ ṽbis ⁊ factis. ⁊ h̄ ptinet ad amiciciā seu affabilitatē Alio⁹ exhibet se manifestū ṽbis ⁊ factis. ⁊ h̄ ptinet ad veritatē. Et ē drn̄a inter delectantia decentia. ⁊ inter manifestātia. q2 manifestatio p̄pinq̄or ē recte rōni q̄ȝ delectatio. Et siliť seriosa q̄ȝ iocosa. iō opt3 aliā ⁊ aliā eē ṽtutē. Circa iocosa aūt ē ṽtus. quā ph̄s nomiat Eutrapeliam

¶ Sic igiť pat3 q s̄m Aristotelē sunt vndecim ṽtutes morales circa passiōes. s. fortitudo. tēperantia. liberalitas. magnificētia. magnanimitas. philotimia. mansuetudo. amicicia. veritas. eutrapelia. ⁊ iusticia. ⁊ distiguunť s̄m diuersas materias. vľ s̄m diuersas passiones. vľ s̄m diuersa obiecta. Si igiť addať iusticia q̄ ē circa opatōes. erūt oēs duodecim.

¶ Hic in calce corpis ex oibꝰ iā dictis. ⁊ in articulis p̄cedentibꝰ. 3º ⁊ q̄rto. D. infert corollarie nūeꝝ ṽtutū moraliū existētiū circa passiones. q̄ vľ distinguunť s̄m diuersas materias. sicut existētes in diuersis potētijs vel s̄m diuersas passiones. vt existētes in irascibili. vľ s̄m diuersa obiecta. sicut aliq̄ existētes in ɔcupiscibili circa easdē passiones. q̄ tn̄ distinguunť s̄m diuersa obiecta passionū. vt patuit in h̄ corpe. scđo loco p̄ncipali ⁊ tertio. Et sunt he virtutes nūero vndecim. vt pat3 in lr̄a. Et si addať iusticia q̄ ē circa opatōes erūt oēs morales. tā circa passiōes scʒ. q̄ȝ opatōes duodecim. Quaȝ tn̄ multe multas h̄nt annexas q̄ sub istis ɔp̄hendunť. ¶ S3 h̄ sunt aliq̄ dubia. Primo. q̄re istis moralibꝰ circa passiones ⁊ etiā opatōes nō ɔnumerať prudētia. cū sit circa passiōes ⁊ opatōnes. ¶ Ad h̄ patuit supra. q. lviij. ar. iij. ad p̄ᵐ. q2 nō ē moraľ p eētiā ⁊ rōne subiecti. s3 solū rōe materie. Sūt em̄ morales p eētiā q̄ sunt i appetitu. iō cū h̄ agať de moralibꝰ p eētiā. iō eis nō ɔnumerať. ¶ Scđm dubiū ē. Que est illa iusticia q̄ ē circa passiones. Diciť q iusticia legalis. iusticia āt pticularis ē circa opatōes. Primū p3 2ª2ᵉ. q. lviij. ar. ix. ad tertiū. Vbi dr̄ rōem. q̄re iusticia pticularis nō ē circa passiones. s3 legaľ. Vn̄ dr̄. bonū cōe ē finis singulariū psonaȝ in cōitate existentiū. sicut bonū toti⁹ ē finis cuiuslibet ptiū. Bonū āt vni⁹ singularis psone. nō est finis alteri⁹. Et iō iusticia legaľ q̄ ordinať ad bonū cōe. magis se p̄t extēdere ad interiores passiones. q̄bꝰ hō aliq̄liter disponiť in seipo. q̄ȝ iusticia pticularis q̄ ordinať ad bonū alteri⁹ singularis psone. q̄uis iusticia legaľ p̄ncipaľ se extēdat ad alias ṽtutes. q̄tū ad exteriores opatōes earū. inq̄tū scʒ lex p̄cipit fortis opa facere. ⁊ q̄ tēperati. ⁊ q̄ mansueti. vt dr̄ in. v. ethicoȝ. Hec ille. Ex q̄bꝰ p3. q legaľ ē aliq̄ mō circa passiones. Iusticia āt pticularis. vt ibideȝ ōndit in corpe articuli. ē circa ea q̄ sunt ad alteꝝ. p passiones āt aliq̄s nō ordinať imediate ad alteꝝ. ideo ⁊c̄.

¶ Tertiū dubiū ē. q2 Doc. hic in corpe. et 2ª2ᵉ. q. xxxj. ar. p̄. ad scđm. ponit liberalitatē circa passiōes. ⁊ in ɔcupiscibili. S3 p̄. p. q. xxj. ar. p̄. ad. p̄. Et silr̄ in de ṽtutibꝰ. q. p̄. ar. v. ponit eā in voluntate. ¶ S3 ɔcedať. q2 ē duplex liberalitas. Vna que h3 p imediatā materiā ipas

passiones circa pecunias. talis ẽ in ɔcupiscibili. vt D. Th. loqˀ. Alia hꝫ ꝓ materia exteriorẽ ratõem. ⁊ talˀ ponitˀ in volũtate. Nã vti pecunia ⁊ eã exponere ẽ volũtatis. Et de illa loqˀ D. ꝓ. ꝑ. ⁊c. Uide Petrũ de Bergamo in cõcordãtijs. ꝓ. ꝑ. vbi iã. ⁊ etiã circa articulũ pñtẽ. vide infra. q. lxxij. ar. viij. de duplici auaricia. Uide ⁊ D. sanc. in de Malo. matc. xv. ar. ꝓ. in pncipio cor.

☞ Argumentũ in ɔtrarium. ɔfirmat tertiã ɔclusiõ nem respon. particularẽ.

¶ Ad pmũ ḡ dõꝫ. ꝙ oĩa obiecta eiusdẽ opatõis fm spẽm eandẽ habitudinẽ hñt ad rõem. nõ ãt oĩa obiecta eiusdẽ passionis fm spẽm. qꝛ opatões nõ repugnant rõni sicut passiones.

¶ Maior ẽ ḡdẽ ṽa. Sꝫ tñ oĩa obiecta vni⁹ opatõis ad alteꝝ eq̃liter se hñt ad rõem. qꝛ bonũ in eis sumitˀ fm eq̃litatẽ ad alterũ. Nõ sic de obiectꝭ vni⁹ passiõis in specie. vt patuit in articulo. qꝛ pñt hr̃e diuersam habitudinẽ ad rõem ⁊ bonũ rõnis attenditˀ in eis diuersimode. Et pterea. Opatões ad aliũ nõ repugnãt rõni sicut passiones. iõ aliter se hñt ad rõem ꝙ passiones. Quare nimiꝝ si opatões nõ sint diuersaꝝ ṽtutũ (opatões videlꝫ eiusdem spẽi) Passiones ãt etiã eiusdẽ spẽi pñt eẽ diuersarũ ṽtutũ. ⁊ vario mõ circa diuersa obiecta moderari ꝑ rõẽꝫ cui vario mõ pñt repugnare. Jdeo negatˀ ɔña. qꝛ nõ est par rõ. vt iã patuit. ¶ Et nota ṽbũ D. sanc. qꝛ dr̃ oĩa obiecta eiusdẽ opatõis fm spẽm (scꝫ opatio ɔmutatiua) Nã sicut patuit ar. iij. ad ȝm. distributões distinguuntˀ specie a cõmutationibꝫ. ⁊ hñt aliã habitudinẽ ad rõnem. ac reqrunt aliam virtutem.

¶ Ad scdm dõꝫ. ꝙ alia rõne diuersificantˀ passiones ⁊ alia virtutes. sicut dictũ est. In corpe

¶ Ad minorẽ. vera ẽ. Maior diuersitas reqritˀ ad diuersitatẽ habituũ. ꝙ ad diuersitatẽ actuũ in eadeꝫ potẽa existentiũ. Sꝫ pt̃ eẽ ꝙ aliqð vnũ nõ diuersificet actum in vna potẽa. ⁊ tñ habitũ diuersificet in alia potẽa. qñ ẽ alia rõ diuersificãdi habitũ ꝙ actũ. Sicut ẽ in ꝓposito. qꝛ obiecta nõ diuersificãt passionẽ in appetitu sensitiuo. qꝛ eandem habitudinẽ hñt ad sensuꝫ Sꝫ diuersificãt ṽtutẽ ꝓpter aliũ modũ se habẽdi ad rõem. vt dictũ ẽ in corpe. Honor eñ ⁊ pecunia ⁊ delectabile fm tactũ causant eandem delectatõem in appetitu sensitiuo. sꝫ qꝛ bñ se hr̃e in illo reqrit aliã ordinatõeꝫ rõis. ꝙ bñ se hr̃e in illo. iõ reqritˀ alia ṽtus. q̃ moderetˀ appetitũ pecunie. alia q̃ appetitũ delectabilis fm tactũ. Delectatˀ ḡ appetit⁹ sensitiuus in oibꝫ illis obiectꝭ. sꝫ vt rõnabilˀr delectetˀ ⁊ ordinate. reqritˀ diuersus ordo rõis. qꝛ nõ fm idẽ ⁊ eodẽ mõ ɔtigit ista bñ ordiari.

¶ Ad tertiũ dõꝫ. ꝙ magˀ ⁊ min⁹ nõ diuersificãt spẽm nisi ꝓpter diuersam habitudinẽ ad rõnem

¶ Maior ṽa. Magˀ ⁊ minus in eadẽ forma nõ diuersificãt formã. nisi adiũgatˀ illis diuersa habitudo ad id a q̃ hñt spẽm. Sic in moralibꝫ magˀ delectabile ⁊ minus delectabile. q̃ hñt aliã ⁊ aliã habitudinẽ ad rõem. ex q̃ ẽ spẽs ṽtutꝭ moralˀ diuersificãt ṽtutẽ. ⁊ qñ ẽ aliud motiuũ finale. vide infra. q. lxxij. ar. ix. Minor data ⁊ non ɔcessa. Negatˀ ɔña. qꝛ illa magˀ ⁊ min⁹ hñt diuersam habitudinẽ. ¶ Sꝫ iuxta supdicta in q. xxx. ar. ij. et q. xxxi. ar. viij. ad tertiũ. opꝫ dicere ꝙ delectabilia nõ solũ distinguantˀ fm magˀ ⁊ min⁹ in vna specie. imo distinguãtˀ specifice. in specie delectabilˀ. Et ꝑ ɔñs opꝫ dicere ꝙ delectatio in honore. ⁊ delectatio i delectabili spẽ tactus distinguantˀ specie. ⁊ nõ tñ nũero rõe obiecti. Qð aũt dr̃ D. in solutõe pmi. ꝙ diuersa obiecta s. delectabilia. ptinent ad eandẽ spẽm passiõis. opꝫ intelligere ꝙ talˀ delectatio nõ distiguatˀ specie in rõe forme. s. penes pncipiũ. Sicut eñ patuit sup. q. liij. ar. ij. habit⁹ ⁊ etiã act⁹ pñt distingui specie. ⁊ rõe pncipij ⁊ rõe obiecti. Passio igitˀ q̃ est delectatio circa diuersa delectabilia non distinguitˀ specie rõe pncipij ⁊ appetit⁹ sensitiui. Nã. x. ethicoꝝ. expsse habetˀ ꝙ delectatões sensuũ dr̃ũt specie. fm diuersitatẽ specificã ꝓpriorꝫ obiectoꝝ ⁊ potentiaꝝ q̃ sunt pncipia opationũ. Et h̄ videtˀ velle D. in corpe. vbi dr̃ ꝙ obiecta distinguunt passiões fm ꝙ diuersimode ordinantˀ ad appetitũ scꝫ fm absens. p̃sens ⁊c. Sꝫ ṽtus distinguitˀ rõe pncipij (scꝫ rõnis) q̃ aliũ ordinẽ instituit circa vnũ ꝙ aliũ. ¶ Et pt̃ dici ꝙ delectatio circa diuersa delectabilia ẽ vni⁹ spẽi cõis. ⁊ ꝙ oĩs delectatio ɔuenit cũ alia in cõi rõe. sumpta et h̄. qꝛ ẽ mot⁹ appetit⁹ sensitiui circa ɔueniens. Sicut in simili hꝫ D. sanc. infra q. c. ar. iiij. ad tertiũ. vbi inquit. Oĩs ɔcupiscẽtia ɔuenit in vna cõi rõe. Et iõ Apl's singularitˀ de mãdato ɔcupiscẽdi loqˀ. qꝛ tñ in speciali diuerse sunt rões ɔcupiscẽdi. Jdeo Aug⁹. distinguit diuersa pcepta de nõ ɔcupiscẽdo. Dr̃ũt eñ specie ɔcupiscẽtie fm diuersitatẽ actionũ vl' ɔcupiscibiliũ. vt phus dr̃ in. x. ethicoꝝ. Hec ille. ¶ Et nota vltĩa ṽba. dr̃ũt eñ ⁊c. Nõ ãt videtur rõ. q̃re ɔcupiscẽtie differãt specie fm diuersitatẽ ɔcupiscibiliũ. ⁊ nõ delectatões fm diuersitatẽ delectabiliũ. Quia ãt ista dicere nõ ẽ necẽ ꝓ solutõe argumẽti. Jõ D. dimittit mũc ⁊c. q̃ tñ rẽ examinãdo falsa videtˀ. vt pꝫ

¶ Ad q̃rtũ dõꝫ. ꝙ bonũ forti⁹ ẽ ad mouendũ ꝙ malũ. qꝛ malũ nõ agit nisi ṽtute boni. vt Diony. dr̃ iiij. c. de di. no. vñ malũ nõ facit difficultatẽ rõni q̃ reqrat ṽtutẽ. nisi sit excellẽs qð videtˀ eẽ vnũ in vno gñe passionis. vñ circa iras nõ ponitˀ nisi vna ṽtus scꝫ mãsuetudo. ⁊ siliter circa audacias vna sola. scꝫ fortitudo. sꝫ bonũ igerit difficultatẽ. q̃ reqrit ṽtutẽ. etiã si nõ sit excellẽs in gñe talˀ passiõis. ⁊ iõ circa cõcupiscẽtias ponũtˀ diũse ṽtutes morales. vt dictũ ẽ In corpe

¶ Ad maiorẽ. vera. sꝫ tñ facili⁹ ẽ bñ se hr̃e. ne deferatˀ rõ ꝓpter malũ ꝙ ꝓpter bonũ. qꝛ bonũ facilius abducit a recta rõe trahẽdo appetitũ ad se. cũ bonũ sit forti⁹ ꝙ malum. iõ malũ nõ facit difficultatẽ. trahẽdo videlꝫ appetitũ ab eo qð ẽ rõnis. nisi sit excellẽs. Minor ẽ ṽa. qꝛ oĩa illa ɔcupiscibilia facile trahũt ad se ɔtra ordinẽ rõis Jdeo opꝫ appetitũ ɔfortare ꝑ ṽtutẽ vt nõ facile recedat a rõne. sꝫ appetit⁹ nõ ita statim ꝓpter malũ relinqt rõem nisi sit ingens ⁊ magnũ. Negatˀ ɔña. Et rõ diuersitatis iã patuit. Uñ ṽtutes q̃ sunt circa passiones q̃ sunt circa malũ. nõ sunt nisi circa malũ excellens. qð ẽ vnũ in vno gñe passiõis (.i. ṽtus q̃ ẽ circa vnũ gen⁹ passiõis. s. timorẽ et audaciã ẽ circa malũ vnũ maximũ ⁊ ẽ ṽtus circa respiciens maximũ malũ. s. picula mortꝭ. q̃ sunt maximũ malum. Siliter ṽtus q̃ ẽ circa irã. ponitˀ circa maximũ nocumentũ fugandũ scꝫ ɔtrariũ qð nocumentũ intulit) ⁊ ita ẽ vna ṽtus circa illa mala. qꝛ q̃ pt̃ maximo malo resistere. pt̃ ⁊ minori resistere in eodẽ gñe mali. Et h̄ ẽ signũ ꝙ solũ circa excellẽs malũ ẽ ṽtus. qꝛ ẽ tñ in vno gñe passiõis respiciens malũ. Secus de ṽtutibꝫ existẽtibꝫ circa bonuꝫ. vbi nõ solũ circa maximũ bonũ ẽ ṽtus. sꝫ circa oĩa bona Jõ fm diuersitatẽ bonoꝝ sunt multe virtutes. Sꝫ alibi nõ circa qðcũqꝫ malũ ẽ ṽtus (saltẽ pncipalis) sed circa

maximū. Esto ꝟtutes adiuncte fortitudini. pūe cē circa q̄dā alia mala. q̄3 timores mortꝭ. vt ptȝ 2ª2ᵉ

¶ Questio. lxj. de ꝟtutibꝫ cardinalibꝫ

K Einde ꝯsiderandū ē de ꝟtutibꝫ cardinalibꝫ. Et circa h̄ q̄runt̄ q̄nqȝ. Primo. vtrū ꝟtutes morales debeant dici cardinales vl' p̄ncipales. Scd̄o de nūero earū. Tertio q̄ sint. Quarto. vtrū differāt abinuicē. Quinto. vtrū diuidant̄ ꝯuenienter in ꝟtutes politicas ꝛ purgatorias. ꝛ purgati animi ꝛ exemplares.

¶ Iuxta ordinē sup̄ statutū. q. lviij. Postq̄3 D. determinauit de distinctōe itellectualiū ꝛ moraliū. ꝛ de distinctione moraliū adinuicē. nūc determinat de cardinalibꝫ. Et p° q̄bꝫ ꝯueniat dici ꝛ eē cardinales. scd̄o q̄t sunt

¶ Vtrū virtutes morales debeāt dici cardinales vel principales.

AD p̄mū sic ꝓcedit̄. Videt̄ q̄ ꝟtutes morales nō debeāt dici cardinales seu p̄ncipales. Que eñ ex opposito diuiduntur sunt sil' natura. vt d̄r in p̄dicamētis. ꝛ sic vnū nō ē altero p̄ncipali⁹. sȝ oēs ꝟtutes ex opposito diuidūt gen⁹ ꝟtutꝭ. ḡ nulle earū debēt dici p̄ncipales ¶ .ij. finis p̄ncipalior ē his q̄ sunt ad finē. sȝ virtutes theologice sunt circa finem. ꝟtutes aūt morales sunt circa ea q̄ sunt ad finē. ḡ ꝟtutes morales nō debent dici p̄ncipales seu cardinales. sȝ magꝭ theologice. ¶ .iij. p̄ncipali⁹ ē q̄d ē p eēntiā q̄3 q̄d ē p ꝑticipationē. sȝ ꝟtutes itellectuales ꝑtinēt ad rōnale p eēntiā. ꝟtutes āt morales ꝑtinēt ad rōnale p ꝑticipatione. vt sup̄ dictū ē. ḡ ꝟtutes morales nō sunt p̄ncipales. sȝ magꝭ ꝟtutes intellectuales. ¶ Sȝ ꝯtra ē q̄ Ambrosi⁹ d̄t sup Lucā. exponēs illud. Beati pauperes spū. Scim⁹ ꝟtutes esse q̄ttuor cardinales. scȝ tēperantiā. iusticiā. prudentiā. fortitudinē. he autē sūt ꝟtutes morales. ḡ ꝟtutes morales sūt cardiales.

q. lviij. ar. ij. ar. v.

¶ Inq̄rit ḡ hic p̄mo q̄ in gn̄e debeant dici cardinales. an intellectuales aut morales

¶ R̄ndeo dōm. q̄ cū simpl'r de ꝟtute loq̄mur. intelligimus loqui de virtute humana

¶ D. duo facit. Primo p̄mittit q̄ddā p̄suppositū limitans q̄siti. Scd̄o deducit ꝯclōnē r̄nsiuā. ibi. Virt⁹ aūt hūana ꝛc. Quo ad p̄mū istud ē suppositū restrictiū q̄siti ꝛ r̄nsionis. q̄ loq̄mur ꝛ intelligim⁹ questionē ꝛ r̄nsionem de ꝟtute humana. q̄ est ꝓportionata humane nature. ꝛ p seminaria innata acq̄sibilis. Vn̄ q̄n loq̄mur simpliciter (.i. sine aliqua additōe ꝛ limitatōe) intelligimus de virtute humana. Et hoc ꝓpter argumentum scd̄m. q̄ theologice sunt q̄dem p̄ncipaliores ꝟtutes (q̄bus ratio cardinis eis nō ꝓprie ꝯueniat) nō tamē sunt humane. vt etiā sup̄ dictū fuit. q. lviij. ar. iij. ad tertiū.

q. lvj. ar. iij. ¶ Virtus āt hūana. vt sup̄ dictū ē. s̄m ꝑfectam rōem ꝟtutis d̄r. q̄ req̄rit rectitudinē appetit⁹. hm̄oi eñ ꝟtus nō solū facit facultatē bn̄ agēdi sȝ ip̄m etiā vsum boni op̄is causat. sȝ s̄m imꝑfectā rōem ꝟtutis d̄r ꝟtus q̄ nō req̄rit rectitudinē appetitus. q̄ solū facit facultatē bn̄ agēdi. nō āt causat boni op̄is vsū. Cōstat āt q̄ ꝑfectū ē p̄ncipali⁹ ip̄fecto. ꝛ iō ꝟtutes q̄ ꝯtinēt rectitudinē appetit⁹ dicunt̄ p̄ncipales.

¶ Hic ꝯñter D. s̄m p̄dictā limitatōem r̄ndet tali cōclusione. Conuenienter inter oēs ꝟtutes ip̄e morales dicunt̄ p̄ncipales. seu cardinales (memor esto suppositi. q̄ loq̄mur de ꝟtute hūana) Probat̄ ꝯclo. Virtutes que ꝯtinēt rectitudinē appetitus dicunt̄ p̄ncipales. Sȝ ꝟtutes morales sunt hm̄oi. ꝛ inter intellectuales sola prudētia. igit̄ ꝛc. Huius rōnis D. p̄mo ꝓbat ꝛ ponit maiorē. Scd̄o minorē subiūgēs ꝯclonē. ibi. Huiusmodi aūt ꝛc. Probat̄ ḡ maior sic in lr̄a. Virtus hūana s̄m ꝑfectā rationē d̄r q̄ req̄rit rectitudinē appetitus. sȝ s̄m imꝑfectā rationē ꝟtutis d̄r. q̄ nō req̄rit rectitudinē appetitus. Sed ꝯstat q̄ ꝑfectū ē p̄ncipalius imꝑfecto. igit̄ seq̄t̄ maior. q̄ ꝟtutes ꝯtinētes rectitudinē appetit⁹ sunt p̄ncipales. Ista maior hȝ duas partes. Prima ꝓbat̄. q̄ ꝟtus req̄rēs rectitudinē appetit⁹ causat facultatē bn̄ agēdi ꝛ vsū bonū vt ptȝ ex sup̄dictꝭ. igit̄ ē simpl'r ꝟtus. ꝛ hȝ oia q̄ sunt de ratione ꝟtutꝭ. Scd̄a ps ptȝ. q̄ tal' ꝟtus facit solū facultatē bn̄ agēdi. sȝ nō vsum. Et p ꝯn̄s nō ꝯuenit sibi tota ꝛ ꝑfecta rō ꝟtutꝭ. Minor de se nota. q̄ ꝑfecti⁹ ē p̄ncipalius. ¶ Et nota. q̄ fundamētū hui⁹ maioris habitū ē supra. q. lvj. ar. iij. q̄ ꝑfecta. ꝛ p ꝯn̄s p̄ncipalis ꝟtus req̄rit duo scȝ facultatē bonā ꝛ vsum bonū. Ista āt duo ꝯueniūt solum ꝟtuti q̄ ē in appetitu. ꝛ p h̄ morali. Intellectual' āt solum hȝ vnū. s. facere facultatē bonā. Quare moral' magꝭ hȝ rōem ꝟtutꝭ hūane. ꝛ sic ꝑfectior i rōe ꝟtutꝭ q̄3 itellectual' p̄ nō sp i rōe habit⁹. vt patebit ifra q. lxvj. ar. iij. dañ ibi

¶ Huiusmodi āt sunt ꝟtutes morales. ꝛ int̄ itellectuales sola prudētia. q̄ etiā q̄dāmō moral' ē s̄m materiā. vt ex sup̄ dictꝭ ptȝ. Vn̄ ꝯuenienter inter ꝟtutes morales ponūt̄ ille q̄ dicūt̄ p̄ncipales seu cardiales q. lviij. ar. iij. ad. ij. et. lvj. ar. iij.

¶ Subiūgit minorē p̄ncipalē q̄ relinq̄t̄ nota ex sup̄ dictis. q. lvj. vbi de ea tractatū ē ex intētione. ꝛ de prudētia patuit sup̄. Vn̄ infert ip̄am ꝯclonē r̄nsiuā iā satꝭ ꝓbatā. ¶ Nota h̄ de materia isti⁹ articuli D. sanc. in. iij. sniarū. dis. xxxiij. q. ij. ar. ij. Et in. de ꝟtutibꝫ. q. ij. ar. xij. ad. xxiiij vbi magꝭ materiā istā extēdit. q̄ dicūt̄ p̄ncipales. q̄ sūt circa potissimā materiā moraliū ꝟtutū. vt tēperātia ē circa maximas delectatōes. fortitudo circa maximos timores ꝛc. Virtutes āt adiūcte sunt circa materias minus p̄ncipales. Et dicunt̄ cardinales. q̄ sicut ostiū firmat̄ in cardine. sic adiūcte in istis p̄ncipalibꝫ. Et etiā q̄ sicut p ostiū intrat̄ in domū. ita p illas ꝟtutes q̄z exercitiū ē vite actiue intrat̄ in ꝯtēplatiuā ꝛ btitudinē. Vn̄ theologicis deficit rō cardinis. q̄ sunt circa finem Sil'r ꝟtutes speculatiue. vide ibidē ad longū. Hic āt D. innitit̄ fundamēto isti. q̄ inter hūanas magꝭ hn̄t rōem ꝟtutꝭ. iō ꝑfectiores ꝟtutes. iō p̄ncipales. iō cardinales. Sȝ i 3° D. magꝭ attēdit q̄d nois cardinal'. hic āt q̄d rōis ꝟtutis

¶ Cōfirmat̄ ꝯclo r̄nsiua auctoritate bti Ambrosij in argumento in ꝯtrarium adducta

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q̄ q̄n gen⁹ vniuocū diuidit̄ in suas sp̄es. tūc ptes diuisionis ex equo se hn̄t s̄m rōnem generꝭ. sȝ s̄m naturā rei vna sp̄es sit p̄ncipalior ꝛ ꝑfectior alia. sicut hō alijs aialibꝫ. sȝ q̄n ē diuisio alicui⁹ analogi q̄d d̄r de pluribꝫ s̄m p̄us ꝛ posts

rius. tūc nihil phibet vnū eē pncipalius altero. etiā fm cōem rōem. sicut subā pncipalius dr ens q̄ acci dens. ⁊ tal' ē diuisio vtutū in diuersa gīa vtutū. eo q̄ bonū rōis nō fm eundē ordinē inueniť in oībꝫ.

¶ Ad maiorē fuit ex intentione rñsum sup.q.xxix.ar. ii.ad pm̄. qꝛ vba ē.q̄ ex opposito diuiduntur diuisione vniuo ca. sunt sil' natura. q̄ ad rōem cōem diuisi. loquēdo de sil' multate pfectōis. ⁊ nūq̄ etiā loquēdo de simultate nega tiua existētie. Sꝫ nō opꝫ q̄ in diuisiōe etiā vniuoca spēs inter se sint sil'. simultate pfectōis. imo nūq̄ sunt sil'. id est eque pfecte ↄpando inter se. nec sil' sp̄ q̄ ad existentiā (sꝫ negatiue) qꝛ qñq̄ vna spēs causat ab alia. ⁊ hꝫ q̄ sit poste rior alia. vt pꝫ in speciebꝫ nūeri. Si ā intelligiť maior de diuisione analogi. ē oīno falsa. etiā q̄ ad rōem cōis diui si. qꝛ illa rō ↄuenit vni pfecte ⁊ p se alteri vo impfecte et in habitudine ad pmū. vt patꝫ de sanitate q̄ ↄuenit aiali p se. sꝫ vrine ⁊ medicine nō nisi p habitudinē ad aial' sa nitatē. ⁊ cū hoc impfecte. nō formalr. sꝫ causalr vl' fcatiue De hoc p̄.p.q.xiii. Ad minorē. Negat q̄ vtus diui dať diuisione generꝫ in oēs vtutes. s. intellectuales ⁊ mora les. imo diuisione analogi. qꝛ bonū rōnis. nō eq̄lr inue niť in oībꝫ. qꝛ q̄dā respiciūt bonū formalr. sicut q̄ sunt in appetitu io magꝫ sunt vtutes. Alie ā solū materialr. iō nō sunt vtutes pfecte. ¶ Nota ā hic vbū D. in solutōe Ex q̄ habes in via D. qꝛ ponit rōem cōem sube ⁊ accntꝫ. Vñ ⁊ D. san. etiā ↄceptū cōem ad subam ⁊ accñs. Vñ ⁊ D. san. in quinto metaphy. lectōe septia circa tex.cō.xiiii. admittit su perioritatē entis. Et hoc q̄dē verificat aliq̄ mō de ↄcep tu obiectiuo q̄ pt dici vnꝰ Et cōis nō ꝓpter aliquē obie ctiuū ↄceptū abstrahibilē ⁊ pcisum. sꝫ p̄r ↄceptū ꝓportio nabilr vnū ↄtinentē ↄceptꝰ ꝓprios. Rō ā formal' ē vna nō qꝛ sit vtriusq̄ ꝓpre ⁊ pfecte. sꝫ qꝛ repñtās vnū pfecte repñtat aliud impfecte. hñt tñ simplr diuersas rōes for males pfecte repñtātes. vide de hoc Re. Caietanum Thomā de analogia. cap.iii.et.v.

¶ Ad secūdū di. q̄ vtutes theologice sunt supra hoiem. vt supra dictū ē. vñ nō ꝓprie dicunť virtu tes humane. sꝫ suphumane vel diuine. q.lviii.ar.iii. ad tertiū

¶ Maior vera. tñ ei qd̄ ē circa finē ⁊ vltimū nō ↄpe tit rō cardinis. eo q̄ cardinis est ad interiora introduce re. Ad minorē. vtutes theologice sunt circa finē Ultra est. Ergo nō ↄuenit eis rō vtutis cardinal'. Et sic cōtio nō ↄuenit eis rō vtutis cardinal'. Et seꝫ cūdo. Sunt q̄dē circa finē. sꝫ nō sunt hūane. sꝫ magꝫ diui ne. vt patuit sup.q.lviii.ar.iii. ad tertiū. Ultra. morales sunt circa ea q̄ sunt ad finē. facientes vsum bonū. ⁊ intro ducūt ad aliq̄d interius. Ultra. Ergo nō debēt dici pn cipales. Neq̄. inter oēs vtutes absolute. tñ inter oēs hu manas. Et esto nō sint digniores vtutibꝫ theologicꝫ. tñ rō cardinaliū magis eis ↄuenit rōne dicta. Esse ḡ pnci pales ⁊ cardinales simil' ↄuenit moralibꝫ tm̄

¶ Ad tertiū di. q̄ alie vtutes intellectuales a pru dētia ⁊ si sint pncipaliores q̄ȝ morales q̄tū ad sub iectū. nō tñ sunt pncipaliores quātū ad rōnē vtutꝫ que respicit bonū q̄d est obiectū appetitus

¶ Ad maiorē. Principaliꝰ ē id qd̄ ē p eētiā. Uerū simplr in rōne entis ⁊ in rōe habitus ꝓpter nobiliꝰ obie ctū ⁊ subiectū a q̄bꝫ hꝫ entitatē ⁊ bonitatē simplr in rōne entis. Sꝫ nō oportꝫ q̄ id qd̄ ē rōnale p eētiā. sit melius fm q̄d. s. in rōne vtutꝫ. Et rōem D. tāgit in solutōne. qꝛ

vtus dr in ordine ad bonū. qd̄ p se respicit appetiť. Ille habitꝰ q̄ respicit appetitū erit magꝫ vtus tāq̄ pnci pium boni. etiā fm vsum. iō talis habitꝰ in appetitu esto nō simplr nobilior. ē tñ magꝫ vtus. Sicut in sili. hō est simplr nobilior equo nobilitate entis. sꝫ equus in bonita te laborādi ⁊ trahēdi. melior ē homie. Vñ nihil phibet q̄ id qd̄ ē simplr nobiliꝰ. sit ignobilius fm q̄d. Esse ā ma gis vtutē nō ē ꝓpterea esse nobiliꝰ simplr. sꝫ habere magꝫ ordinē ad appetitū q̄ mouet ad bonū exercendū Mi nor ē vera. ⁊ patuit sup.q.lviii.ar.p.et.ii. Sꝫ negať ↄña. q̄ nō sint pncipales in rōe vtutꝫ. Esto nō sint simplr pnn cipales. s. in rōne entis ⁊ habitꝰ. Aliūde eīn hꝫ aliq̄d vt sit nobilior habitꝰ. aliūde vt sit nobilior vtus. Primum ex obiecto ⁊ subiecto. scd̄m ex ordine ad rōnem et appeti tū sil'. de hoc infra.q.lxvi.ar.iii. ¶ Nota eīn q̄ Scotus in 3°. dis.33. huic solōni aduersať. ponens vtutē moralē simplr maiorē prudētia. vide articulo sequēti ad pmū

¶ Utrū quattuor sint vtutes cardinales.

Ad secundū sic pcediť. Uideť. q̄ nō sint q̄ttuor virtutes cardinales. Prudentia eīn ē directiua aliaꝝ virtutū moraliū. vt ex supra dictis patꝫ. sꝫ id q̄d ē directiuū aliorꝫ pncipaliꝰ ē. ḡ prudētia sola ē virtꝰ pncipalis L q.lviii.ar.iii. ad.iii.et.q. lvii.ar.iiii.in corpe

¶ P̄. Uirtutes pncipales sunt aliq̄ mō morales. sꝫ ad opatōes morales ordinamur p rōnē practicā et appetitū rectū. vt dicit in vi. ethi. ḡ sole due vtutes cardinales sunt. ¶ P̄. Inter alias etiā vtutes vna ē pncipalior altera. sed ad hoc q̄ vtus dicať pncipal' nō reqriť q̄ sit pncipal' respectu oīm. sed respectu q̄ rundā. ḡ videť q̄ sint multo plures pncipales virtu tes. ¶ Sꝫ ↄtra est. q̄ Grego. dicit in.ii. moraliū. In q̄ttuor vtutibꝫ tota bona opis structura ↄsurgit

¶ Hic ↄñter inq̄rit de distinctōe vtutū cardinalium Et pmo quō cardinales distinguanť inter se. Scd̄o inq̄ ritur de q̄dā alia distinctōne. q̄ distinguunť in vtutes ex emplares ⁊c. Quo ad pmū pº inq̄riť numerꝰ vtutū car dinaliū Scd̄o quō abinuicē distiguāť in q̄rto arti. Quo ad pmū facit qd̄ dictū ē. Scd̄o oñdit q̄ tñ morales de beant dici cardinales. articulo tertio

¶ Rñdeo dōm. q̄ numerus aliq̄rū accipi pt aut fm principia formalia. aut fm subiecta. ⁊ vtroq̄ mō inueniūtur quattuor cardinales virtutes

¶ Cōclusio rñsiua intēta in hoc corpe. ē ista. affirma tiue. Quattuor sunt vtutes cardinales. pbať. Numerꝰ aliq̄ꝝ accipi pt. aut fm pncipia formalia. aut fm subie cta. sꝫ vtroq̄ mō inueniunť q̄ttuor vtutes cardinales. igi tur ↄclo vba. Huiꝰ rōnis D. ponit maiorē ⁊ minorē. sc cundo deducit ipam minorē p totū residuū corpis. ibi. Principiū eīn ⁊c. ¶ Nota aūt circa maiorē q̄ vera ē. siue intelligať p pma pte. etiā de substātijs. siue intelligantur quātū ad pmā pte de accntibꝫ. Sube eīn vt sic distinguanť per ꝓprias dñas. q̄ sunt formalia pncipia. ⁊ p ꝓprias odd. sq̄ cates. vt sic. de accntibꝫ tñ nota. q̄ aliq̄n aliud ē subiectū a cāte. et subiectū inhesionis. Aliud pncipale formale distinctiū formalr ⁊ specifice. sicut patꝫ de accntibꝫ cōibꝫ. et tale nō fluit a subiecto. sicut a p se pncipio. sꝫ subiectū se hꝫ solū passiue. vt pꝫ clarū exēplū de specie sensibili in medio et sensu. Et ḡ D. bñ dr. si intelligať de accñtalo q̄ ad ambas

ptes. q distinguunt̃ ⁊ hñt numerũ ſm pncipia formalia aut ſm ſubiecta. qꝛ ſepiꝰ aliud ẽ ſubiectũ aliud pncipiũ formale ⁊ adeq̃tũ effectiuũ a q̄ accñtia hñt formã ⁊ ſpẽm. vt patuit ſup̄. q. liiij. ar. ij. Et tñ verũ ẽ q q̄libet accñs hꝫ ꝓpriũ ſubiectũ in rõe potẽtie. ſꝫ nõ ſubiecti inheſionis. vt pꝫ qꝛ q̃nqꝫ idẽ ẽ ſubiectũ inheſiõis ꝯrioꝝ. ⁊ ꝑ ꝯñs nulli ꝯrioꝝ ꝓpriũ ſubiectũ. ita ğ in ꝓpoſito. Numerꝰ ṽtutũ. q̄ accidẽtia ſunt. pt accipi. vl ſm pncipia formalia. vl ſm ſubiecta. ita q ex pncipijs formalibꝫ habeãt nũeꝝ formalẽ. et ex ſubiectis vt ſic nũeꝝ materialẽ ⁊ numeralẽ. Eſto em̃ potẽtia aĩe (puta ꝯcupiſcibil) ſit ꝓpria potẽtia tẽperãtie. ⁊ per ꝯñs req̄rit ꝓpriũ actũ diſtinctũ in rõne actꝰ. ⁊ ſic formalr ab actu iraſcibil. tñ vt ſubiecta inheſiõis ſunt. diſtinguũt ſolũ numeralr. Cõſequẽter cũ dicit

¶ Principiũ em̃ formale ṽtutis de q̄ nũc loquimur eſt rõnis bonum.

¶ Deducit ⁊ ꝓbat minorẽ p̄dictã. ⁊ pᵒ q̄ ad pmam ptẽ. ſcd̃o q̄ ad ſcd̃am. ibi. Et ſilr ſm ⁊c̃. Probat ğ pmam ptẽ minoris ꝓportionabilr ad maiorem. ſ. q ſm pncipia formalia ṽtuꝫ hũane (de q̄ loq̄mur. ⁊ ṽtuꝫ moral aliq̃lr) accipiant tm̃ q̃ttuor cardinales. q̄ ſupponunt̃ ex articulo pᵒ ẽẽ morales. vl ꝑ eẽntiã ⁊ ſubiectũ. vl penes materiã ⁊ obiectũ. Et arguit ſic. Principiũ formale ṽtuꝫ de q̄ loq̄mur. ẽ rõis bonũ. ſꝫ illud bonũ rõis diuerſificat q̃ttuor modis. igr ſmᵐ pncipiũ formale accipiunt̃ q̃ttuor ⁊c̃. Huiꝰ rõis D. pᵒ pmittit maiorẽ. ſcd̃o deducit minorẽ. ibi. Qd̄ q̄dẽ duplr ⁊c̃. ¶ Nota ãt circa hãc maiorẽ. q ſicut ſup̄ dictũ ẽ. q. lvi. ar. iiij. Virtꝰ q̄ ẽ i appetitu. q̄dãmõ ꝯtinet duo. ſ. q̄ndã diſpõnem habitualẽ. vt materiale. et ꝯformitatẽ ad rõem rectã vt formale. Que id̃ ẽ formale qꝛ ꝯditio a ſupiori agẽn impſſa. Quare ſm eiꝰ diuerſitatem (cũ ſit ꝯpletiuũ ratõis ṽtuꝫ) diuerſificat ṽtus ipa moral. Vñ poſſumꝰ aduertere duplex pncipiũ formale ṽtuꝫ. vnũ intrinſecũ ⁊ ibibitũ ⁊ appetitui impſſuꝫ Et de illo formali D. h videt loq. Sꝫ aliud ẽ pncipiũ formale effectiũ ⁊ extrinſecũ. ⁊ hoc ẽ rõ recta ꝑ ſynderefim. loquendo de pncipio etiã prudẽtie. vl ẽ rõ informata ꝑ prudentiã. ſi loq̄mur de pncipio eaꝝ q̄ ſunt in appetitu q vt electiue ſunt reſpectu medioꝝ. pſupponũt prudentiã. licꝫ vt factiue bone intẽtiõis finis, prudẽtiã antecedãt. vt patuit ſup̄. q. lviij. ar. v. ad pᵐ ⁊ ȝᵐ. ¶ Et nota. q ꝑ bonũ rõis intelligit ordo rõnis ṽtuti imbibitꝰ ⁊ impſſus. tal em̃ eſt formale pncipiũ ꝯſtituẽs ṽtutẽ. vt ſic. Vel ẽ ordo rõnis habitual. in rõe ipa exñs Cõſequẽter ibi

¶ Quod q̄dẽ duplr pt ꝯſiderari. Uno mõ ſm q in ipa ꝯſideratõe rõnis ꝯſiſtit. ⁊ ſic erit vna ṽtꝰ pncipalis q̄ dr̃ prudẽtia. Alio mõ ſm q circa aliq̄d ponit rõnis ordo. ⁊ h vl circa opatões. ⁊ ſic ẽ iuſticia vel circa paſſiones. ⁊ ſic neceſſe ẽ ẽẽ duas ṽtutes. ordinẽ em̃ rõnis neceẽ ẽ ponere circa paſſiones. ꝯſiderata repugnãtia ipaꝝ ad rõnem q̄ quidẽ pt ẽẽ duplr. Uno mõ ſm q paſſio impellit ad aliq̄d ꝯtrariũ rõi et ſic neceẽ q paſſio reprimat. ⁊ ab h denoiat tẽperãtia. Alioᵒ ſm q paſſio retrahit ab eo qd̄ rõ dictat. ſicuti timor piculoꝝ vl laboꝝ. ⁊ ſic neceẽ q hõ firmet in eo qd̄ ẽ rõis ne recedat ⁊ ab h denoiat fortitudo.

¶ Oſtẽdit minorẽ p̄cedentẽ ꝓ pma pte minoris pncipal. Et arguit ſic. bonũ ⁊ ordo rõnis. vno mõ ẽ in ipa rõe. ⁊ ſic ẽ prudẽtia. vel circa aliq̄d ponit ꝑticipãs rõem. Et hoc triplr. qꝛ vel circa opatões ad aliũ. ⁊ ſic ẽ iuſticia. Vel circa paſſiones. ⁊ h duplr (qꝛ paſſiões duplr ſe habent ad rõem ei repugnãdo. ğ opꝫ ẽẽ duas ṽtutes q̄ eas rõni duplr ꝯforment) qꝛ aliq̄ paſſiones īpellũt ad ꝯtrium rõni. ⁊ ẽ neceẽ vt paſſio repmat. ⁊ ſic ẽ tẽperãtia. Alio mõ paſſio retrahit ab eo qd̄ rõ dictat ꝑ timorẽ piculoꝝ. ⁊ ſic hõ firmat in eo qd̄ ẽ rõis ꝑ fortitudinẽ. Patꝫ igit q ſm pncipiũ formale qd̄ q̃ttuor modis ſe hꝫ. ſumit q̃ternarius ṽtutũ hũanaꝝ cardinaliũ. ¶ Nota q fundamentũ huiꝰ rei patuit. q. lx. ar. pᵒ. qꝛ q̄uis pncipiũ effectiũ ṽtutũ moraliũ vnũ ſit. qꝛ tñ diuerſa ẽ ꝓportio materie ⁊ ſuſceptiui eiꝰ impſſiõis. id̃ formale ṽtuꝫ qd̄ ẽ ordo rõis i hmõi ſuſceptiuis deriuatꝰ. ſm eoꝝ ꝓportionẽ recipit ⁊ modificat. Quare cũ aliter ſit ordo rõis in rõe ipa. aliter in appetitu. ⁊ iterũ aliter in appetitu intellectiuo q̃ꝫ ſenſitiuo. ⁊ aliter in ꝯcupiſcibili ⁊ iraſcibili. ideo formale ṽtutis q̃druplr variatur. Deinde ibi

¶ Et ſilr ſꝫ ſubiecta idẽ numerꝰ inuenit. Quadruplex em̃ inuenit ſubiectũ huiꝰ ṽtutis. de q̄ nũc loquimur ſcꝫ rõnale ꝑ eẽntiã qd̄ prudẽtia pficit ⁊ rõnale ꝑ ꝑticipatõem qd̄ diuidit in tria. i. in volũtatẽ q̄ eſt ſubiectũ iuſticie. ⁊ in ꝯcupiſcibilẽ q̄ ẽ ſubiectũ tẽperãtie. ⁊ in iraſcibilẽ q̄ ẽ ſubiectũ fortitudinis.

¶ Declarat ſcd̃am ptẽ minoris pncipal. ſ. q ſm ſubiecta ṽtutũ cardinaliũ ⁊ moraliũ inueniant tm̃ quattuor morales. Et arguit ſic. Tot ſunt ſubiecta ṽtutũ. q̄t ſunt rõnalia. ſꝫ q̃ttuor ſunt rõnalia. vnũ ꝑ eſſentiã. ⁊ tria ꝑ ꝑticipatõem. igr. Maior pꝫ ex diffinitõe ṽtuꝫ. qꝛ ẽ q̄litas mẽtis. id ẽ rõnalis vl ꝑ eẽntiã. vel ꝑticipatõem. vt patuit ſup̄. q. lv. ar. iiij. ad ȝᵐ. Minor de ſe nota. Et D. enumerat ea. ⁊ adaptat cuilibet ſuã ṽtutẽ. ¶ Et nota q iſte articulꝰ loq̄t de nũero ṽtutũ indiſtincte. nec explicat. vtrũ ſit numerus realr diſtinctoꝝ. vl cõmuniũ rõnũ. vl quõ. ſed de h in articulo ȝᵒ ⁊ q̃rto ex intẽtiõe. qꝛ ſm aliq̄s q̃ttuor cardinales dicũt generales modos ad oẽs ṽtutes. ſꝫ ſm alios dicũt q̃ttuor diſtinctas ṽtutes. Habet ãt ex h articulo. q ſunt q̃ttuor ſm diuerſitatẽ pncipij formal ⁊ ſubiectoꝝ ſiue ſint ꝯditões cões. ſiue ſpeciales ṽtutes.

☞ Auctoritas ẽ ꝓ ꝯcluſione miſſiua in argumẽto i ꝯtriũ

¶ Ad pmũ ğ dd̄m. q prudẽtia ẽ ſimplr pncipalior oĩbꝫ. ſꝫ alie ponũt pncipales vnaq̄qꝫ i ſuo gñe.

¶ Concedit ꝯñs q prudẽtia ẽ ſola pncipal ad hunc ſenſum. qꝛ ẽ ſup oẽs. tñ q̄libet alia ẽ pncipal in ſuo gñe. id ẽ circa aliquã materiã. vtpote iuſticia circa debitũ. quia reddit eq̄le. ſibi ãt adiũcte nõ. Silr temperãtia ẽ circa materiã in q̄ difficilimũ ẽ ſe bñ habere. ſ. delectatões tactus. Alie ãt adiuncte ſunt circa delectatões. ſꝫ nõ tã vehementes. vt ſobrietas circa delectatõem potꝰ. Abſtinẽtia vel pſimonia circa delectatões cibi. ⁊ ſic de alijs. Stat ğ q prudẽtia ẽ excellẽtiſſima. q̄ ẽ rõnal ꝑ eẽntiã. ⁊ ẽ circa opatões ⁊ paſſiones. ⁊ alias oẽs dirigit. q̄ ad media ad finem Et q tñ alie ſunt pncipales q̄ ad aliq̄s ſibi adiunctas circa eandẽ materiã. eandẽ ſcꝫ in gñe. ¶ Nota q Scotus in tertio. diſt. xxxiij. innixus duobꝫ pncipijs ruinoſis. oppoſitũ hũ dictoꝝ ponit. videlicꝫ q ṽtus moralis generata ex electionibꝫ rectis ſit ſimplr nobilior ṽtute vel habitu generato ex dictaminibꝫ rectis. ſcꝫ prudentia. Eſt aũt pncipiũ pmum. q volũtas ſit ſimplr nobilior intellectu. qd̄ D. ſanc. reprobat p. p. q. lxxxij. ar. iij. Scotus.

Erīn de veritate mate.xxij.q.xj. Scdm pncipiū oīno ruinosum ē.q oēs morales ꝟtutes etiaz circa passiones sint pncipalr in volūtate.cui⁹ oppositū sup patuit.q.lvj. ar.qrto et sexto. Quare fundamēto cadēte. necesse est vt structura ruat.

In corpe. ¶ Ad scdm dōm.q rōnale p pticipatōez diuidit in tria. vt dictum est.

¶ Maior vera. Sunt aliq mō morales ꝓpter prudē tiā q depēdet ab appetitu ꝛ ꝓpt materiā.ſ ſic eſſentialr in tellectual. Ad minorē. Cōcedo.ſ dico q appetit⁹ rect⁹ q dr rōnale p pticipatōem. diuidit p tria Uñ negat ꝯña qz erit vna in rōne practica.ſ.prudētia. ꝛ tres in appetitu. vna in appetitu intellectiuo. scda in ꝯcupiſcibili. tertia in iraſcibili. vt patuit in fine corpis

¶ Ad tertiū dōm.q oēs alie ꝟtutes qrū vna ē pn cipalior alia reducūt ad pdictas qtuor. ꝛ quātum ad subiectū. ꝛ quātū ad rōnes formales

¶ Maior vera. Sicut inter adiūctas prudētie gno min ē pncipalior q̄ ſyncſis. 2ª2ᵉ.q.li.ar.iiij. ꝛ he due pn cipaliores sunt Eubulia. Et inter adiūctas iuſtitie.reli gio ē pncipalior a qs. Sz addo q oēs iſte adiūcte redu cunt ad pdictas qtuor q sunt pncipales i vna certa ma teria.nō āt adiūcte. Ad minorē dico.q ad h q ꝟtus di cat pncipal nō reqrit q ſit pncipal respectu oim ꝛc. Uez ē oim absolute.tñ dz ee pncipal respectu oim ꝯſiſtēntū cir ca vnā materiā.qles nō ſt iſte adiūcte.ſ ſolū pncipales qtuor.ad qs alie reducunt q̄tū ad subiectū ꝛ q̄tum ad rōes formales ſ.obiectoꝶ.ſicut ſobrietas ē in ꝯcupiſcibi li.ꝛ etiā ē de delectabili ſicut tēperantia ꝛc. ¶ Nota tñ q nō oportet q illa cui alia adiungit.ſit simplr nobilior (ſicut iuſtitia nō ē nobilior religione ſimplr.vt pz 2ª2ᵉ.q.lxxxj ar.vj.ſ ē nobilior in hoc q magis reddit eqle. Et e ꝟtus cui alie adiungunt pncipalior ceteris paribꝰ.ſtando circa idē obiectū. ¶ Nota ex hac ſolōne regulā illā.qz adiun cte ſp reducunt ad eandē rōnem obiectalē. ꝛ ad idez sub iectum. vide 2ª2ᵉ.q.lxxx.

¶ Utrū alie ꝟtutes magis debeāt dici pncipales q̄ iſte qtuor cardinales.

M AD tertiū ſic pcedit. Uidet q alie ꝟtutes magis debeant dici pncipales q̄ iſte. Id em qd ē maximū i vnoquoq gñe videt eſſe pncipali⁹.ſ magnanimitas opatur magnū in oibꝰ ꝟtutibꝰ. vt dr in iiij.ethi.g magnani mitas maxie dz dici pncipal ꝟtus. ¶ P. illud p qd alie ꝟtutes firmāt videt eſſe maxie pncipal ꝟtus. ſ humilitas ē hmōi. Dicit em Greg. q q ceteras ꝟtu tes ſine hūilitate ꝯgregat. qſi paleas in vētū portat g hūilitas videt eſſe maxie pncipalis. ¶ P. illud vi det ee maxie pncipale. qd ē pfectiſſimū. ſed h ptinet ad patientiā. ſm illd Jacobi pmo. Patiētia op⁹ pfe ctū hz. g patiētia dz poni pncipal. ¶ Sz h ē q Tulli⁹ in ſua rhetorica. ad has qtuor oēs alias reducit

¶ Poſtq determinatū ē. qz qtuor sunt cardinales. Nūc inqrit q ſint ille cardinales. an pcte in fine pcedē tis articuli. ſ. prudentia. iuſtitia ꝛc. an quedam alie. ſcz magnanimitas. humilitas ꝛc.

Arti.4. ¶ Rñdeo dōm.q ſicē ſup dictū ē. hmōi qtuor vir tutes cardinales accipiūt ſm qtuor formales rōes ꝟtutis de q loqmur. q qdē in aliqbꝰ actibꝰ. vel paſſi onibꝰ pncipalr inueniūt. ſic bonū ꝯſiſtēs in ꝯſidera tōe rōnis pncipalr inuenit in ipo rōnis iperio. nō ãt in ꝯſilio neqz in iudicio. vt ſup dictū ē. Silr aūt q.lvij.ar.vi. bonū rōnis ꝓut ponit in opatōibꝰ. ſm rōem recti ꝛ debiti pncipalr inuenit in ꝯmutatōibꝰ vel diſtribu tōibꝰ. q ſunt ad alterꝫ cū eqlitate. bonū ãt refrenādi paſſiones pncipalr inuenit in paſſionibꝰ qs maxie difficile ē repmere ſcz in delectatōibꝰ tact⁹. bonū aūt firmitatis ad ſtādū i bono rōis ꝯ impetū paſſionū pcipue inuenit i piculis mortꝫ. ꝯ q difficilimū ē ſta re. Sic igit pdictas qtuor ꝟtutes duplr ꝯſiderare poſſum⁹. Uno mō ſm cōes rōnes formales

¶ Hoc. pmo deducit vnā ꝯclōnē pambularē diſtin ctiuā. ſcdo ſm illā rñdet.ibi. Et ſm hoc ꝛc. Ponit g p⁹ rōem duplicis acceptōis ꝛ ꝯſideratōis qtuor cardina liū ꝟtutū. tali ꝯclōne pambulari. Predictas qtuor ꝟtu tes duplr ꝯſiderare poſſum⁹. Uno° ſm cōes rōnes for males. Alio° ſm q iſte ꝟtutes denominant ab eo qd eſt pcipuū in vnaqq materia. vt ſunt ſpeciales ꝟtutes ꝯtra alias diuiſe. Iſta ꝯclo pbat. hmōi qtuor ꝟtutes cardi nales accipiunt ſm qtuor rōes formales ꝟtutꝫ de q loq mur Et he rōes formales in aliqbꝰ actibꝰ (vl paſſionibꝰ) pncipalr iueniunt. Igit pnt accipi vl p rōnibꝰ illis cōibꝰ. vl pnt accipi vt ille rōes inueniunt in pncipali materia.ſ. actionibꝰ vl paſſionibꝰ. vbi difficilimū ē obſeruare bonū rōis. vt ſunt ſpeciales ꝟtutes. ꝯña eſt nota. qz vnūqdq nomē pt accipi p ſuo ſcato. Si g iſta noīa ipoītãt ꝯditi ones gñales. pnt p eis accipi. Pria ps aīntis patuit ar. q qz qtuor cardinales diſtinguunt ſm ordinē rōis qdru plicē. q ordo ē formale ꝟtutꝫ. Deinde P. oñdit ſcdaz pte aīntis exēplant. ſicut bonū in ꝯſideratōe rōis (qd ē vnuz de formalibꝰ rōis ꝯſtituēs prudētiā) pncipalr inuenit in pcepto. nō in iudicio vl ꝯſilio. vt patuit ſup.q.lvij.ar.vj vide alia in textu clare. ¶ Nota tñ.q formal rō prudē tie q ē bonū rōis in ipis actibꝰ rōis. alter eſt cōis ꝯditio q̄ cōis ꝯditio ꝛ rō formal tēperātie. qz pma ē cōis aliqs. q ſunt adiūcte prudētie eſſentialr. ſ aliqs q ſunt in appeti tu ſolū pticipatiue. Sz alie tres rōes formales ꝟtutū. q ſunt in appetitu ꝯueniunt eſſentialr cuilibet ꝟtuti morali. ſ de h articulo ſequēti. Pꝫ g q iſte qtuor ꝟtutes (h eſt noīa qtuor ꝟtutū) duplr accipiunt. Uel ſcz p rōnibus formalibꝰ. ita q rō formal prudētie extēdit ſe etiā ad ſibi adiūctas ꝟtutes. ſic q oīs ꝟtus pficiēs ꝯſideratōez rōis dicat prudētia. Et oīs ꝟtus q reddit debitū qcūq mō alteri. dicat iuſtitia. Et qcūq moderat qlēſq delectati ones. vocet tēperātia. Sz alio mō accipiunt p ſpecialibꝰ ꝟtutibꝰ. ſic q prudētia nomiat habitū ſpecialē. pficientē ad pfectiſſimū actū rōis in moralibꝰ (ſcz pcepē) Et iuſti tia ſolū p ꝟtute reddente equalens alteri pticulari hoi in ꝯmutationibꝰ ꝛ diſtributionibꝰ ꝛc.

¶ Et ſm h dicūt pncipales qſi gñales ad oēs vir tutes. vtpote q oīs virt⁹ q facit bonū in ꝯſideratōe rōnis dicat prudētia. ꝛ q oīs virt⁹ q facit bonū de biti ꝛ recti i opatōibꝰ dicat iuſtitia. ꝛ oīs ꝟtus q co hibet paſſiones ꝛ repmit dicat tēperātia. ꝛ oīs ꝟtus q facit firmitatē ai ꝯ qſcūq paſſiōes dicat fortitudo

¶ Hic cõsequẽter D. rñdet sm̃ p̃dictã distinctiõez. duabꝫ cõclusionibꝫ. scḋam ponit ibi. Alio vero mõ ꝛc. Innuit g̃ p̃mã cõclõnẽ rñsiuã de istis. vt ꝑcant rões formales ꝟtu⸗tũ. talẽ. Si iste q̃ttuoꝛ ꝟtutes ↄsiderent̃ sm̃ rões formales cões. sic dicunt̃ p̃ncipales. q̃si gñales ad oẽs ꝟtutes. Hãc ↄclõnẽ p̃mo declarat exẽplariter. scḋo oñdit illã ac⸗ceptõem approbatã ab aliis. soluẽs ex h̃ argumẽta obie⸗cta in oppositũ. ibi. Et sic multi loquunt̃ ꝛc. Quo ad p̃⸗mũ D. declarat dictã ↄclõnẽ sic. q2 isto mõ omis ꝟtus q̃ facit bonũ in ↄsideratõe rõnis dr̃ prudẽtia. ꝛ ois ꝟtus q̃ ꝛc. vt in lr̃a. g̃ ↄclo vera. ↄña clara. q2 prudẽtia isto mõ ẽ gen⁹ ad eubuliã synesim. ꝛ gnomin. ꝛ ad prudẽtiã speci⸗aliter dictã. Siliter iusticia genus ad oẽs q̃ faciũt bonuꝫ debiti. Et cũ hoc vt patebit articulo sequenti. tres rões formales ↄstituũt vnũ solum habitũ. licet rõ formal̃ pru⸗dentie ↄstituat habitum genericũ distinctũ ab virtutibꝫ q̃ sunt in appetitu. Cõsequẽter cũ dicit

¶ Et sic multi loquũt̃ de istis ꝟtutibꝫ. tã sacri doc⸗tores q̃ etiã ph̃i. ꝛ sic alie ꝟtutes sub ipsis ↄtinẽtur Vñ cessant oẽs obiectiões

¶ Notat illam p̃mam acceptiõnem illaꝝ ꝟtutum nõ esse nullius momenti. imo approbatã a sanctis doctori⸗bus. ꝛ a ph̃is. ¶ Et notat q̃ isto mõ accipiendo. alie cõ⸗tinentur sub ipsis. vt scꝫ spẽs sub genere. Et patꝫ ex dictꝭ. Vñ ꝛ quoqꝫ q̃ loquẽdo post istam ↄsideratõem ꝟtutũ cessant oẽs obiectiões. q2 sic magnanimitas. humili⸗tas. patientia. de q̃bus obiicitur. esto habeant aliquã p̃e⸗minentiã pre aliis virtutibꝫ specialibꝫ. nõ tamẽ sunt p̃nci⸗paliores istis quattuoꝛ Nam ipe tres de q̃bus arguitur sub istis ↄtinent̃. ꝛ oẽs alie speciales virtutes tãq̃ spe⸗cies sub genere. Constat aũt q̃ ↄtentum sub alio qḋ plu⸗ra includit cum ipo nõ est p̃ncipalius. sed cõmunius et includens. vt est in p̃posito. Et vult D. argumenta solu⸗ta esse p̃ hoc q̃ dicit. Et sic alie virtutes sub ipsis conti⸗nentur ꝛc. Consequẽter ibi

¶ Alio ꝟo mõ p̃nt accipi sm̃ q̃ iste ꝟtutes deno⸗minãt̃ ab eo q̃ ẽ p̃cipuũ ĩ vnaq̃qꝫ materia. ꝛ sic sunt speciales ꝟtutes ↄtra alias diuise. dicũt̃ tñ p̃ncipa⸗les respectu aliaꝝ p̃pter p̃ncipalitatẽ materie. puta q̃ prudẽtia dicat̃ q̃ p̃ceptiua ẽ. iusticia q̃ ẽ circa actio⸗nes debitas iter eq̃les. tẽperãtia q̃ rep̃mit ↄcupiscẽti⸗as delectationũ tactus. fortitudo que firmat contra pericula mortis.

¶ Subiungit scḋam ↄclõnem responsiuã. cui p̃mit⸗tit scḋm modum accipiendi has virtutes. Et est ↄclu⸗sio talis. He virtutes vt sunt speciales virtutes ↄtra ali⸗as diuise sunt p̃ncipales respectu aliarum p̃pter p̃ncipali⸗tatem materie. Hanc ↄclõnem p̃mo declarat. Secũdo ex hoc soluit argumenta in oppositum adducenda. ibi. Et sic etiam ꝛc. Declarat sic ↄclõnem. q2 prudentia di⸗citur que p̃ceptiua est. Iusticia que est ꝛc. Sed p̃cipere est potissimus actus inter actus ratõnis. vt patuit supra q. lvij. arti. sexto. Et circa actiões que sunt ad alterum equalem (scꝫ particularem) seruatur p̃fectissime equali⸗tas. Et in delectationibꝫ tactus. difficillimũ est inter om⸗nes delectatiões tenere modum ratõis. Et in periculis mortis. difficilimũ est nõ recedere ab ordine rõnis. igit̃ ↄclo vera. Oĩa sunt clara. Tunc ibi

¶ Et sic etiã cessant obiectiões. q2 alie ꝟtutes p̃nt habere aliq̃s alias p̃ncipalitates. sꝫ iste dicũt̃ p̃nci⸗pales rõne materie vt dictũ est.

¶ Per iam dicta soluit obiectões adducẽdas. q̃s dicit cessare. quia argumenta p̃bant q̃ alie de quibus ar⸗guitur habent aliquã p̃ncipalitatẽ. sꝫ nõ in materiis mo⸗ralibus. sicut iste special̃r accepte. Et ita stant simul̃. q̃ alie habeant aliquas p̃rogatiuas. sed nõ in materia sm̃ quã intelligimus has esse principales.

In h̃ ce2pe

Argumẽtũ in cõtrariũ

Potest ex⸗poni ↄtra q̃ ↄclusione responsiua. quia si accipiãtur pro formali⸗bus rationibꝫ generalibꝫ. Sic alie ad istas reducũtur. si⸗cut species sub genere. ꝛ p̃ ↄsequẽs iste quattuoꝛ sunt p̃n⸗cipales ratõne dicta. Si aũt accipiantur p̃ virtutibꝫ spe⸗cialibꝫ. tunc alie reducũtur ad istas sicut minus p̃ncipa⸗les in materia. Unde ꝛ dicũtur virtutes adiuncte vl̃ an⸗nexe tanq̃ existẽtes aliqualiter circa eãdem materiã. sed nõ eque p̃ncipalem vt iste. Unde Doc. sanc. in tertio dis. xxxiij. q. ij. ar. p̃. questiũcula quarta. ¶ Ut aũt argumẽ⸗ta manifestius resoluãtur accipiendo has quattuoꝛ vir⸗tutes vt sunt speciales. placuit formaliter ad ipsa sin⸗gillatim respondere.

¶ Ad p̃mum igitur ad qḋ ꝛ Doc. infra. q. lxvi. arti. iiij. ad tertiũ respondet dicit̃ pro nunc formal̃r. id qḋ est maximũ in vnoquoqꝫ genere. Uel p̃ si est maximũ ratõe sui. ita q̃ de se hꝫ distinctam magnitudinẽ. Sic negatur minoꝛ. Dico eñ q̃ magnanimitas magna opatur. sꝫ so⸗lum in aliis virtutibꝫ. ita q̃ p̃ actus aliarũ virtutũ mag⸗nos. tendit in magnũ honorẽ. Unde nõ operatur mag⸗na. nisi p̃ alias ꝟtutes. quia magn⁹ honor debet̃ magno opi virtutis. ꝛ nõ debet̃ ipi magnanimitati. nisi p̃ opera aliarũ virtutũ. quia ex hoc q̃ aliquis querit magnũ ho⸗norem. vt sic nõ est virtuosus. nisi querat p̃ debita me⸗dia que sunt opera virtutũ. quare ↄsequẽs est. q̃ magna⸗nimitas addit quendã decorem accidentalẽ a(li)is virtu⸗tibus ꝛ in ipis radicatur Et hec solutio trahitur ex 2ª2ᵉ q. c. xxix. ar. quarto. ¶ Et scḋo ad maiorem. Qḋ ẽ maxi⸗mum ratõne materie. tũc negatur minoꝛ. q2 magnanimi⸗tas opatur magna p̃ actus aliarum virtutũ. ꝛ nõ habet de p̃ se p̃priam materiã. sed fundatur in aliis. Unde ha⸗bet Doc. san. iij. sniaꝝ. dis. ix. q. p̃. ar. p̃. questiũ. ij. in corpe Tertio modo dicit̃ generalis virtus. inquãtũ operatur circa actus omniũ virtutũ. ita q̃ oẽs cedunt ei p̃ mate⸗ria. sicut magnanimitas que operat̃ magna in oĩbꝫ vir⸗tutibꝫ. vt dr̃. q̃rto ethicoꝝ. Et tamẽ in se est specialis vir⸗tus. q2 ratõnem specialẽ obiecti in oĩbus attendit. scꝫ dignũ magno honore. Hec ille. ¶ Secũdo dr̃ ad argu⸗mentũ. Ad minorẽ. q̃ magnanimitas operatur magnũ id est opus p̃fectũ. qḋ est dignũ magno honore. Sed di⸗co. q̃ potest magna isto modo operari absq̃ difficultate circa materiã. ita q̃ nõ hꝫ tã p̃ncipalẽ ꝛ difficilẽ materiaꝫ sicut fortitudo vl̃ tẽperãtia. q2 nõ ẽ adeo magnũ bñ se ha⸗bere ad spem vel fiduciã magni. sicut ad timorẽ mortis. Nõ eñ ita mouet hoiẽs spes sicut timoꝛ mortꝭ. Vñ negat̃ ↄña. q2 esto magnanimitas erigat aim̃ p̃ spẽ ad magnũ honorẽ. ꝛ faciat opari digna magno honore. sꝫ tñ nõ hꝫ materiã ita p̃ncipalẽ. Sperat eñ aliq̃s honores magnũ nõ sp̃ i p̃icul̃ mortꝭ. vbi bñ se hꝫ fortitudo Et hãc se rõnẽ D. h̃ etiã tãgit i fine. ꝛ i de ꝟtutibꝫ. q. iia. p̃. ar. xij. ad. xxvi

¶ Ad scḋm. Maioꝛ ꝟa Si firment̃ rõe p̃ncipalitatꝭ in materia. tũc ẽ p̃ncipal̃. ita q̃ materie aliaꝝ ꝟtutũ depẽ

dcāt a materia sua. ꝛ q̄ dāmō ordinent ad ipam. Sicut oēs delectatōes q̄dāmō ordinant ꝛ depēdēt a delectationib; tactus Sic negat minor. q: hūilitas hꝫ ꝑ materia idē qđ magnanimitas sub alia rōe. s. sb rōe ꝑuy ex ꝯsideratiōe ꝓprie fragilitat. sꝫ magnanimitas sub rōe magni ex ꝯsideratōe diuini auxilij vel diuini doni vl' ḡtuiti. vel natural. Humilitas eñ reꝓmit motū spei q̄ ē motus in magna tēdent. Est in irascibili ꝛ differt in mō a magnanimitate. Sꝫ dr ad ꝓbatōeꝫ minoris. q hūilitas firmat ꝑ accñs remouēdo destruēs ꝛ corrūpens oēs ꝟtutes. scꝫ supbiā q̄ bonis operib; insidiat. vt pereāt. ꝛ nō ꝓpt ꝑncipalitatē materie. q: materia sua sunt opa oim ꝟtutū de q̄b; parua sentit. sicut magnanimitas magna de actibus aliaꝝ ꝟtutū in q̄b; radicat. Et hec est solō D. sanc. in 3° scripto. vbi sup̄ ꝛ ꝯcordat cū eo qđ D. hꝫ 2ª2ᵉ. q. c. lxj. ar. v. ad q̄rtū et ad scđm. Christ' inq̄t iō nob ꝑcipue humilitatē ꝯmēdauit. q: ꝑ ipam maxie remouet ipedimētū hūane salutꝭ. Un̄ humilitas est ꝑma indirecte remouēs ꝓhibens. sed nō directe ſm q ad eum acceditur

¶ Ad tertiū r̄ndet D. infra q. lxvj. ar. iiij. ad scđm. sꝫ volo ponere solutōnem ex 2ª2ᵉ. q. c. xxxvi. ar. ij. Maior ꝓba. si ē ꝑfectissimū simplr rōe obiecti ꝛ materie ꝛ rōe actus ꝑncipal. sic negat minor. Et dr q hę q̄ ordināt ad bonū sunt ꝑncipaliores q̄ȝ ille q̄ sunt ipeditiue eoꝝ q̄ abducūt a bono q̄lis ē patiētia. Et p̄terea. Inter illas que sunt impeditiue retrahentiū a bono. tanto sunt ꝑfectiores. q̄to id qđ ꝑ eas ipedit magꝭ a bono retrahit. Plus āt retrahūt ꝑicula mortꝭ vl' delectatōes tact'. q̄ȝ q̄uis aduersa circa q̄ ē patiētia. Un̄ pꝫ q minor ē falsa q sit ꝑfectissima rōe materie. Sꝫ ad ꝓbatōeꝫ dr. q ē ꝑfectissima ſm q̄d ꝛ op' ꝑfectū (nō ꝑfectissimū) in aduersis tolerādis. q: cohibet qđ ꝑmū ꝓuenit ex aduersis. scꝫ tristiciaꝫ. Deinde ꝓuenit ira quā moderat mansuetudo. Tertio ꝓuenit odiū. qđ tollit charitas. Quarto ꝓuenit desiderīū iniusti nocumēti. qđ ꝓhibet iusticia. Tollere āt ꝑncipiū vniuscuiusq; ē ꝑfecti'. Nō tñ seq̄t. si in h̄ patiētia ē ꝑfectior q sit ꝑfectior simplr. vel etiā sit circa ꝑncipalē materiā. de q̄ ꝑncipalitate hic locuti sumus

¶ Utrū q̄ttuor ꝑdicte ꝟtutes sint diuerse ꝟtutes et ad inuicem distincte

A

AD q̄rtū sic ꝓcedit Uidet. q q̄ttuor ꝑdicte ꝟtutes nō sint diuerse ꝟtutes ꝛ ad inuicē distincte. dicit eñ Greg. in. xxij. moraliū Prudētia vera nō est q̄ iusta ꝛ tēperās ꝛ fortis non ē. nec ꝑfecta tēperātia q̄ fortis iusta ꝛ prudēs non ē. nec fortitudo integra q̄ prudēs tēperās ꝛ iusta non ē. nec vera iusticia. q̄ prudens et fortis ꝛ tēperās non ē. h̄ aūt nō ꝯtingeret si ꝑdicte q̄ttuor ꝟtutes eēnt adinuicem distincte. diuerse eñ spēs eiusdē ḡnis nō denoiant se inuicē. ḡ ꝑdicte ꝟtutes non sunt ab inuicē distincte. ¶ P. Eoꝝ q̄ ab inuicē sunt distincta. q̄d ē vni' nō attribuit alteri. sꝫ illud q̄d ē tēperātie attribuit fortitudini. Dicit enim Ambros' in ꝑmo li. de offi. Iure ea fortitudo vocatur q̄ñ vnusq̄sq; seipm vincit. nullis illecebris emollit atq; inflectit. De tēperātia etiā dicit q modū vl' ordinē seruat oim̄ q̄ vel agenda vel dicēda arbitramur. ḡ videt q hmōi ꝟtutes nō sunt adinuicē distin

cte. ¶ P. Phs dt in. ij. ethi. q ad ꝟtutē hec reqrunt Primū si sciēs. deinde si eligēs. ꝛ si eligēs ꝓpt hoc. tertiū q̄dē si firme ꝛ imobiliter habeat ꝛ opat. sꝫ horū ꝑmū videt ad prudētiā ꝑtinere. q̄ est recta rō agibiliū. Secūdū. s. digere ad tēperātiā. vt aliq̄s nō ex passione. sꝫ ex electōe agat passionib; refrenatis. Tertiū. vt aliq̄s ꝓpter debitū finē operet rectitudinem quādā ꝯtinet. q̄ videt ad iusticiā ꝑtinere. aliud scꝫ firmitas ꝛ imobilitas ꝑtinet ad fortitudinē. ḡ quelibet haꝝ ꝟtutū ē ḡnalis ad oēs ꝟtutes. ḡ non distinguūtur adinuicē. ¶ Sꝫ ꝯtra ē q̄d Aug. dt in li. de morib; ecclie. q q̄dripartita dr ꝟti' ex ipius amoris vario affectu. ꝛ subiūgit de ꝑdictis q̄ttuor ꝟtutib;. ꝑdicte ergo q̄ttuor virtutes sunt abinuicē distincte

¶ Nabito. q: q̄ttuor ꝑdicte sunt ꝑncipales int' humanas. Nūc inq̄rit quō he q̄ttuor ꝑncipales se habeant adinuicem penes distinctōem.

¶ Rn̄deo di. q sicut supra dictū ē. ꝑdicte q̄ttuor virtutes duplr a diuersis accipiūtur. Quidā eñ accipiūt eas ꝓut scāt q̄sdā ḡnales ꝯditōes hūani animi. q̄ inueniūtur in oib; ꝟtutib;. ita. s. q prudentia nihil sit aliud q̄ȝ q̄dā rectitudo discretōis in q̄buscūq; actib; vel materijs. iusticia ꝟo sit q̄dā rectitudo animi ꝑ quā hō opat q̄d dꝫ in q̄cūq; materia. tēperātia ꝟo sit q̄dā dispositio animi q̄ modū q̄buscūq; passionib; vel opatōib; imponit ne vltra debitū efferant. fortitudo ꝟo sit q̄dā dispositio aīe ꝑ quam firmet in eo q̄d ē ſm rōnē ꝯtra q̄scūq; impet' passionū vel operationū labores. Artič.

¶ D. r̄ndet iuxta distinctōem tactā in articulo 5° p̄cedenti. Un̄ eā resumit. ꝛ p° r̄ndet iuxta pᵐ mēbrū. scđo q̄ ad scđm. ibi. Alio ꝟo ꝛc. Circa ꝑmū p° ꝑmittit declaratōem ꝑmi mēbri ꝑnoiate distinctionis Scđo subiūgit ꝯclōnē vnā r̄nsiuā cor̄ndētē. ibi. Hec āt q̄ttuor ꝛc. Narrat ḡ p°. q istas ꝟtutes diuersi diuersimode accipiūt Et ponit modū. q: q̄dā accipiūt ꝛc. vt in l̄ra clare Et breuitē dicēdo. isti accipiūt ꝑ eē firmo. ꝑ eē modificato. ꝑ eē recto et ꝑ h̄re discretōeꝫ. in q̄cūq; materia. siue sit actōnis siue passionis. Cōsequēter cū dicit

¶ Hec aūt q̄ttuor sic distincta nō ipoztāt diuersitatē habituū ꝟtuosoꝝ quātū ad iusticiā. tēperātiā. ꝛ fortitudinē. cuilibet eñ ꝟtuti morali ex h̄ q ē habitus ꝯuenit q̄dā firmitas vt a ꝯtrario non moueat q̄d dictū est ad fortitudinē ꝑtinere. ex h̄ vero q est ꝟtus hꝫ q ordinet ad bonū in q̄ importat rō recti vel debiti. qđ dicebat ad iusticiā ꝑtinere. in h̄ ꝟo q ē virt' moral' rōnē ꝑticipās. hꝫ q modū rōis in oib; seruet. ꝛ vltra se nō excedat. q̄d dicebatur pertinere ad temperantiam

¶ Iuxta dictā acceptōem r̄ndet tali ꝯclōne. Hec q̄ttuor sic distincta nō ipoztāt diuersitatē habituū ꝟtuosorū q̄tū ad iusticiā. tēperātiā ꝛ fortitudinē. solū āt h̄ qđ ē discretōem habere qđ attribuebat prudētie videt distingui ab aliq̄s trib; (Et vult ꝯclo q tres ꝯditōes ſcare m hoc mō accipiendi. s. iusticia. tēperātia. fortitudo nō requirunt diuersos habit'. sꝫ h̄re discretōem ꝯtinualr. s. ꝛ ꝑ se

requirit habitū ab illo habitu distinctū cui cōueniūt tres p̄dicte cōditiões. ita scʒ q̄ vnus habit⁹ ē firmus. modificatiuus τ rect⁹ (q̄ scʒ ē in appetitu) sʒ idē nō hʒ discernere τ eē discretū essentialr. sʒ solū participatiue ab alio habitu cui cōuenit essentialr h̄re discretiōem. Hui⁹ ɔclōnis p̄mo p̄bat p̄mā p̄tē. scdo scdā. ibi Solū āt h̄ qd̄ ē τc̄. Quo ad p̄mā arguit assumēdo maiorē ex sequētibꝫ sic. Quelibet harū triū v̄tutū ē habit⁹ τ ē v̄tus. τ ē moral' rōnem participans. Sʒ ex h̄ q̄ ē habit⁹ cōuenit sibi firmitas (q̄ ē cōditio fortitudis accepte isto mō) Ex eo āt q̄ ē v̄tus hʒ ordinē ad bonū i q̄ iportat rō recti vl' debiti. qd̄ iportat iusticia accepta p̄ generali ɔditōe. Ex h̄ v̄o q̄ ē moral' τ participans rōem hʒ q̄ modū rōnis in oībꝫ seruet. τ vltra se nō extēdat. qd̄ ē tēperātie f'm generalē ɔditōem. igit̄ p̄ma ps vera. q̄ ille tres ɔditōes ɔcurrūt in vnū habitū v̄tuosū. ita q̄ eē tēperatū. fortē τ iustū. mō dicto ɔueniūt eidem v̄tuti si accipiant̄ p̄ tribꝫ illis ɔditōibꝫ. Cōseqn̄t ibi

¶ Solū aūt hoc qd̄ est discretionē habere. qd̄ attribuebat̄ prudētie. videt̄ distingui ab alijs tribꝫ inquātū hoc ē ipsius rōnis p̄ essentiā. alia vero tria importāt quādā participationē rōnis p̄ modū applicatōis cuiusdā ad passiones vel opatōes. Sic igit̄ f'm p̄dicta prudētia q̄dē eēt virt⁹ distincta ab alijs tribꝫ. sed alie tres nō eēnt virtutes distincte ab inuicē. Manifestū est eīm q̄ vna τ eadē virt⁹ τ est habitus. τ est virtus. τ est moralis

¶ Probat scdam p̄tē ɔclōnis p̄me sic. Id qd̄ ē rōnis p̄ eēntiā τ in se p̄a. distinguit̄ ab his q̄ iportāt qndā participatōem rōis applicate ad materiā extrinsecā moralem sʒ h̄re discretōem qd̄ attribuit̄ prudentie (scʒ etiā accepte p̄ ɔditōe v̄tut̄) ē ipsius rōis in se p̄a τ p̄ essentiā. Alia v̄o tria iportāt quandā participatōem rōis p̄ modū applicationis ad appetitū circa passiones vl' opatōes. Igit̄ prudentia τ habere discretōem etiā f'm istū modū distinguerēt̄ ab alijs tribꝫ ɔditionibꝫ v̄tut̄ q̄ sunt impresse appetitui discretio āt manet in rōe Maior nota. q̄ id qd̄ ē in rōne distinguit̄ ab eo qd̄ ē in appetitu. cū idē nō sit diuersarū potētiarū. Et p̄sertim. q̄ appetit⁹ participat rōem solū analogice. vt patuit sup̄. q. lx. ar. p̄. Minor relinqt̄ nota. igit̄. Vn̄ D. infert ɔclōnē p̄dictā sub claris terminis τ v̄bis Sic igit̄ τc̄. Et circa eā ponit maiorē p̄ p̄a p̄te ɔclōnis. ¶ Nota āt caute v̄ba D. sanc. circa illā p̄tē cū dr̄. inqn̄tū h̄ ē ipsius rōis p̄ eēntiā τc̄. q̄ videlicet si discretio τ prudentia acciperent̄ iproprie τ participatiue p̄ ordie rōis appetitui impresso. put dicim⁹ q̄ appetitus fit rōnale p̄ participatōem. Sic habere discretōnem q̄si passiue nō arqueret aliū habitū ab his q̄ sunt in appetitu. Sʒ accipiēdo habere discretōem actiue τ essentialr. ita q̄ ei⁹ sit discernere q̄s mod⁹. q̄ firmitas obseruāda sit. ē ɔditio ɔueniēs habitui q̄ ē in intellectu formalr. Et p̄ ɔn̄s ɔditio requirens habitū distinctū ab his q̄ sunt in appetitu. oportet eīm supponere q̄ nō ē possibile vt idē habit⁹ sit in diuersis potētijs. neqꝫ ɔditio ɔueniēs habitui existēti in vna potentia essentialr. nō p̄t essentialr ɔpetere habitui alteri⁹ potē

¶ Alij vero τ meli⁹ accipiūt has q̄ttuor virtutes f'm q̄ determinant̄ ad materias spēales. vna queqꝫ q̄dē illarū ad vnā materiā in qua principaliter laudat̄ illa general' ɔditio a qua nomē virtutis accipitur. vt supra dictū est. τ f'm hoc manifestū est q̄ p̄dicte virtutes sunt diuersi habit⁹ f'm diuersitatē obiectorum distincti

Art. iii. circa finē cor.

¶ Hic p̄nter r̄ndet ad q̄sitū iuxta f'm modū accipiēdi p̄fectiōs ipm p̄mo. dicēs. Alij v̄o τ meli⁹ τc̄. Cōclusio ē ad hūc modū. Quattuor p̄dicte v̄tutes isto mō accepte sunt diuerse v̄tutes abinuicē distincte. Probat̄. vbicūqꝫ sunt diuerse materie τ obiecta. ibi sunt diuerse v̄tutes. sed iste q̄ttuor v̄tutes isto mō accepte h̄nt diuersas materias τ diuersa obiecta. igit̄. Maior nota. Minor patuit. q̄ vnaqꝫ illarū determinat̄ ad vnā materiā. in q̄ p̄ncipalr illa general' ɔditio laudat̄. sicut fortitudo hʒ p̄ materia timores mortis. vbi p̄sertim laudat̄ firmitas. tēperantia delectatōnes tactus. vbi seruare modū rōnis p̄cipue laudatur. τ sic de alijs.

Argumētū in cōtrariū

Qd̄ innitit̄ auctoritati beati Augustini. ē p̄ scdā ɔclōne r̄nsiua. q̄ Aug⁹. ad modū Aristotel' accipit hec q̄ttuor vt sunt circa p̄cipuas materias τ distinctas. τ p̄ ɔn̄s vt distincti habit⁹. q̄ sunt varij effec⁹ amoris. q̄ vt patebit. q. lxij. ar. ij. ad 3m. ad oēm v̄tutē ɔcurrit amor saltē sicut radicale τ p̄mū p̄ncipiū

¶ Ad p̄mū ḡ dōm q̄ Greg. loq̄t̄ de p̄dictis q̄ttuor v̄tutibꝫ f'm p̄mā acceptōem Uel p̄t dici q̄ iste q̄ttuor v̄tutes denoiant̄ adinuicē p̄ redundātiā quandā. id eīm q̄ ē prudētie redūdat in alias v̄tutes inquātū a prudētia dirigūt̄. vna queqꝫ v̄o aliarū redūdat i alias ea rōe q̄ q̄ p̄t qd̄ ē difficili⁹ p̄t τ id qd̄ minus ē difficile. vn̄ q̄ p̄t refrenare ɔcupiscētias delectabiliū f'm tactū ne modū excedāt. qd̄ ē difficilimū. ex h̄ ipo reddit̄ habilior vt refrenet audaciā in piculis mortis. ne vltra modū p̄cedat qd̄ ē lōge facili⁹. et f'm h̄ fortitudo dr̄ tēperata. tēperātia etiā dr̄ fortis ex redūdantia fortitudinis in tēperātiā. inquātū scʒ ille q̄ p̄ fortitudinē hʒ aīm firmū ɔtra picula mortis qd̄ ē difficilimū. ē habilior vt retineat animi firmitatē ɔtra impet⁹ delectationū. q̄ vt dr̄ Tulli⁹ i p̄mo de officijs. Nō ē ɔsentaneū vt q̄ metu nō frāgit̄. cupiditate frangat̄. nec q̄ inuictū se a labore p̄stiterit vinci a voluptate aliqn̄ possit Et p̄ h̄ etiā p̄tʒ respōsio ad scdm̄. Sic eīm tēperātia in oībꝫ modū seruat et fortitudo ɔtra illecebras voluptatū aīm seruat inflexū. vel inquātū iste v̄tutes denomināt qualdā generales ɔditōes v̄tutū vel p̄ redūdātiā p̄dictā

¶ Dicit̄ p̄o. q̄ Grego. loq̄t̄ de illis v̄tutibꝫ f'm p̄mam acceptōem. tūc eīm prudētia ē iusta. i. hʒ rectitudinē. τ tenet modū τ ē firma. τ sic de alijs. q̄ vni habitui ɔueniūt iste q̄ttuor ɔditōes. tres vt dictū ē intrinsece. q̄rta participatiue. Dicit̄ scdo f'm aliū modū accipiendi Ad maiorē. q̄ ista ē v̄a p̄pter redūdātiā vni⁹ in aliā. q̄ videlicet prudētia dirigat oēs alias. τ alie participāt eā. Alie āt redūdāt in se inuicē alia rōe. q̄ videlicet ille q̄ p̄t id qd̄ ē difficili⁹. p̄t τ min⁹ difficile. vt D. clare exponit. Ultra hoc āt nō ɔtingeret si p̄dicte q̄ttuor v̄tutes eēnt distincte Negat̄. imo cū distinctōe stat. q̄ vna denoiat aliā p̄pter predictā redūdantiā Ad p̄batōem dr̄. q̄ diuerse spēs eiusdem gn̄is nō denominānt se essentialr. tn̄ qn̄ vna redūdat in aliā. tūc denominānt se p̄ redūdātiā τ participatiue τ extrinsece τ effectiue. sic sol denoiat. i. facit oīa astra lucida τc̄.

¶ Ad scdm maiorē dr. Eoꝝ q̄ distincta abinuicē. qđ ē vnius nō attribuit alteri eodē mō. ꝑt tn̄ vnū specie distinctū alteri ꝑticipare. ⁊ in aliud redūdare. Ad minorē dupl'r. vel qđ ē tēperantie. i. gn̄alis ꝯditio tēperantie attribuit fortitudini. q2 ille ꝯditōes ꝯueniūt eidē habitui. vel q2 tēperantia redūdat in fortitudinē. qn̄ sil' habent in eodem subiecto. Sicut oportz q̄ simil' habeant. q2 ꝯnexe. Negat aūt ꝯsequētia. q̄ nō possunt eē distincte spēs. stante ꝑdicta redundantia.

In fine cor. ¶ Ad tertiū dōm. q̄ ille q̄ttuor generales ṽtutū ꝯditōes q̄s ponit phs nō sunt ꝓprie ꝑdictꝫ ṽtutib3 s3 pn̄t eis appropari fm modū iam dictū

¶ Dicit q̄ q̄libet haꝝ ṽtutū si accipiat ꝓ gn̄ali ꝯditione in q̄cūq3 materia. sic ē general. Si āt accipiat. vt determinat ad certā materiā. scz scia ꝓ potissimo actu circa agibilia ⁊ dirigere ⁊ nō ex passione agere. vbi maxie trahit passio. tūc appropat tēperantie. ⁊ sic de alijs. Tūc dico. q̄ sunt speciales ṽtutes. vt patuit circa finē corpis.

¶ Utrū hmōi q̄ttuor ṽtutes cardinales ꝯuenienter diuidant in ṽtutes politicas. ⁊ purgatorias. et purgati animi. ⁊ exemplares.

Ad q̄ntū sic pcedit. Uidet q̄ incōuenienter hmōi q̄ttuor ṽtutes diuidant in ṽtutes exēplares purgati animi purgatorias ⁊ politicas. vt em̄ Macrobi9 dr in. ij. sup somniū Scipionis. ṽtutes exēplares sunt q̄ in ip̄a diuina mente ꝯsistūt. s3 phs in. x. ethicoꝝ dr. q̄ ridiculū ē deo iusticiā. fortitudinē. tēperatiā. ⁊ prudentiā attribuere. g̃ ṽtutes hmōi nō pn̄t eē exēplares. ¶ P̄. ṽtutes purgati animi dicunt q̄ sunt absq3 passionib3. Dicit em̄ ibidē Macrobi9. q̄ tēperātie purgati animi ē terrenas cupiditates nō repmere. s3 penit9 obliuisci. fortitudis āt passiones ignorare. nō vincere. dictū ē āt sup. q̄ hmōi ṽtutes sine passionib3 eē nō pn̄t. g̃ hmōi ṽtutes purgati animi eē nō pn̄t. ¶ P̄. ṽtutes purgatorias dr eē eoꝝ q̄ q̄dā humanoꝝ fuga solis se inserūt diuinis. s3 h̄ videt vitiosum. Dicit em̄ Tulli9 in p̄mo de officijs. q̄ q̄ despicere se dicūt ea q̄ plerịq3 mirant. s. iperia ⁊ magistratus. his nō mō laudi. verū etiā vitio dandū puto. g̃ nō sunt aliq̄ ṽtutes purgatorie. ¶ P̄. ṽtutes politicas eē dr. q̄b3 boni viri reipublice ꝯsulunt. vrbesq3 tuent. s3 ad bonū cōe sola iusticia legal' ordinat. vt phs dr in. v. ethi. g̃ alie ṽtutes nō debēt dici politice. ¶ S3 ꝯtra ē qđ Macrobi9 ibidē dr Plotin9 inter phie pfessores cū Platone pnceps. Quattuor sunt inq̄t q̄ternarū genera ṽtutum. ex his p̄me politice vocantur. secunde purgatorie. tertie aūt iam purgati animi. quarte exemplares.

¶ Hic vltio Doc. inq̄rit de q̄dā q̄si subdiuisione moraliū q̄ diuidunt in exēplares ⁊c̃. ¶ Nota āt q̄ intelligit. An hmōi q̄ttuor etiā diuisim diuidant in istas q̄ttuor. ita scz q̄ prudentia diuidat in prudentiā exemplarē. purgati animi ⁊c̃. Et an tēperātia diuidat in exēplarē. purgati animi. ⁊ sic de alijs. Et mouet ista q̄stio ꝓpter dictum

Plotini q̄ introduxit hanc diuisionem.

¶ Rn̄deo dōm. q̄ sicut Aug9. dr in libro de moribus eccl'ie. opz q̄ aīa aliq̄d seq̄t ad h̄ q̄ ei possit virtus innasci. ⁊ h̄ de9 ē. que si seq̄mur bn̄ viuim9. Oportet igit q̄ exēplar hūane ṽtutis in deo p̄exīstat. sicut et in eo p̄exīstūt oīm rerū rōnes. Sic igit ṽtus potest ꝯsiderari vel ꝓut est exemplariter in deo. ⁊ sic dicuntur virtutes exemplares.

¶ Doc. in h̄ corpe deducit aliq̄s ꝯclōnes ṗtiales. ex q̄b3 habet ꝯclo formal' missiua. Pmo g̃ ponit vnā ꝯclōnem ṗtialē. ostēdens aliq̄s ṽtutes eē exemplares. Scdo ondit aliq̄s eē politicas. ibi. Et q2 hō ⁊c̃. Tertio ostēdit aliq̄s eē medias inter p̄dictas. ibi. Sed q2 ad ⁊c̃. Quo igit ad p̄mū D. intēdit talē ꝯclōnē ṗtialē. Opz q̄ aliq̄ sint ṽtutes exēplares (scz nostraꝝ ṽtutū etiā existentium circa passiones ⁊ actōes p̄sentis vite actiue. ⁊ sil'r ṽtutū tendentiū in diuinā silitudinē ⁊ ip̄am assequentiū) Circa hāc ꝯclōnē D. p̄o adducit pbatōez Scdo manifestat post Plotinū qđ debet noie exēplariū cardinaliū. ibi. Ita scz ⁊c̃. Probat igit ꝯclo sic. Opz q̄ exemplar hūane virtutis in deo p̄exīstat. igit ꝯclo ṽa. Tenet ꝯn̄a. q2 virtus hoīs ꝯsiderata ꝓut exēplariter ē in deo ē ⁊ dr ṽtus exemplaris. Añs pbat in l'ra dupl'r. Pmo ex auctoritate beati Augustini. scdo a sili. Primo arguit sic. Oportet q̄ aīa aliq̄d seq̄tur (scz sicut exēplar imitabile. ad h̄ q̄ possit ei virtus innasci) S3 hoc ē de9 quē seq̄mur si bn̄ viuim9. igit. Añs veꝝ. Scdo rōe sic. In deo p̄exīstūt oīm reꝝ rōnes. Igit ⁊ rōes ṽtutū hūanaꝝ ⁊ cardinaliū. S3 tales rōes sunt exēplares ṽtutes. Añs pz p̄. p. q. xv. Tenet ꝯn̄a. q2 par rō est de ṽtutib3 ⁊ alijs reb3. s. in natura subsistentib3. Consequēter cum dicit

¶ Ita scz q̄ ip̄a diuina mens in deo dicat prudētia. tēperantia vo ꝯuersio diuine intētionis ad seipsum. sicut in nob tēperantia dr ꝑ h̄ q̄ ꝯcupiscibil' cōformat rōni. fortitudo āt dei est eius imutabilitas. iusticia vero dei ē obseruatio legis eterne in suis operibus. sicut Plotinus dixit.

¶ Doct. post Plotinū aliq̄'iter manifestat qđ debeat noie exēplariū cardinaliū. vt in l'ra dare. ¶ Pro maiori intellectu huius materie. Nota p̄o. q̄ rō exēplaris nihil aliđ ē q̄3 idea. de cui9 rōe ē eē rꝑ̄sentatiū ⁊ causatiū ideati. q2 de rōe idee ē eē cognitū ⁊ factiuū ideati ex intentōne agētis ⁊c̃. Quia igit oēs ṽtutes nr̄e sunt cognite a diuino intellectu ⁊ factibiles. Ideo hn̄t exēplaria i deo. ⁊ talia exemplaria nihil aliud sunt q̄3 diuia eētia vt cognita imitabil' ab hoie fm hmōi ṽtutes. q̄z ⁊ de9 ē cā in suo ordie etiā acq̄sitaꝝ. ¶ Nota scdo. q̄ differēter hn̄t ideā ⁊ exemplarē formā in deo. Ea q̄ sunt pfectōnis simpl'r. ⁊ ea que sunt pfectōis fm qđ. vt h3 D. lanc. p̄o snīaꝝ. dis. xx. q. v. ar. ij. ad q̄rtū. Nā p̄ma hn̄t exemplar in diuina natura. Alia āt hn̄t exemplar in diuino intellectu ⁊ diuina sapientia. Quia videlicz p̄ma assimilant deo fm id qđ formaliter in ip̄o ē. Sicut bonitas creata h3 exemplar in diuina natura. q2 ⁊ ip̄a est bona. ⁊ id qđ imitant oia bona. Sic de sapientia. sic de veritate ⁊ cē. ⁊ oīb3 importātib3 pfectionē simpl'r. Scda āt q̄ scz dicūt pfectōem fm qđ. hn̄t exemplar nō in diuina natura. s3 sapientia vel intellectu. q2 videlz in deo nō ē formal'r tal' pfectio. s3 de9 eā cognoscit et ē cā9 eā. Et dicunt hēre eē ṽtuale in deo. sicut lapis. hō⁊

Est idea in diuia natura ⁊ in diuia sapia

q. lix. ar. v. et ar. ij.

num & hmōi nō sunt formalr i deo Formalr eñi eē in deo est ipm informare. & talē denoiare. de' āt nō ē lapis vl lignum. & tñ lapis ē cognitus a diuino intellectu. & fact' ab eo. Patz ex his q si sint qdā virtutes q dicant tm pfectōes sm qd. q tales solū hīt exemplar in diuina sapientia. qz deus eas cognoscit. & hō diuinā cognitōem unitat. nō aūt diuinā naturā sm hmōi virtutes. Si vo sint virtutes q dicāt pfectōem simplr tales hīt exēplar etiā in diuina natura. qz scz & deo formalr puenīūt & ab ipo deriuātur in creaturas. Nā omē qd ē pfectōis simplr existit formaliter in deo. & ab ipo. tāq ab eo in q ē p eēntiā. deriuat in creaturas in qbz ē p pticipatōem. ¶ Pro cui' explicatōe nota tertio. post D. sanc. in pº ptra Gentiles. caplis. xciij xciiij. xcv. q pmo sunt aliq virtutes. qz pficiūt hāc vitā ac tuā q in vsu bonoz corpaliū psistit. Scdo sunt virtutes q ex passionibz. sicut ex pprijs obiectis spēm sortiunt. Et he duplices. qdā sunt circa inclinatōem appetitus in aliqd corpale bonū. sicut sobrietas. castitas. ptinētia. tēperantia. Et oēs iste nō pñt esse in deo nec pprie. nec metaphorice. s. pter siltudinē effect'. cum qz in deo nō ē appetitus sensitiuus. nec passio. nec inclinatio in corpale bonū

Scot' defi' tāq deo bonū vel pfectū (Et pz ex his defect' Scoti in iij. dis. xxxiij. vbi fingit in deo tēperantiā eiusdē rōnis cū tēperantia nrā) ¶ Alie aūt sunt virtutes circa passiones sm inclinatōem appetit' in aliqd spūale bonū. sicut ē honor. dominiū. victoria. vindicta. Et tales virtutes etiā nō sunt in deo pprie & vniuoce cum nostris. Sz tñ scriptura deo attribuit metaphorice pter siltudinē effect'. Sicut pz p. Regū 2º. Nō ē fortis sicut de' noster. Et Michee vi. Querite māsuetū. qrite bonū. Patz ex his q cū cardinales de qbz locutus ē Plotin' in pposito sint hūane. & vl circa vitā actiuā ptinēs vite. & circa passiones. vel edomādas. vl edomitas q nō sunt in deo pprie nec formalr. sz solū in diuia cognitōe & virtute. Sequit q exēplares sunt in diuia sapientia. nō natura. vt & D. sanc. vbi sup ptra gētiles. caplo. xciij. in fine pcludit. Patz scdo ptra Scotū q cū hmōi virtutes sint in nob pprie & formalr. in deo āt nō. sz solū virtualr. q nō sunt eiusdē rōis tēperātia i deo et in nob. Si tñ tēperātia in deo ponēda sit. & nō magis exemplar tēperāntie i re. sicut & idea lapidis in deo ponit. lapis āt nullo mō. ¶ Nota āt qrto Ad sciendū q virtutes habeāt exēplar i diuia natura. q qdā alie sūt virtutes circa actōes. & tales actōes q nō sūt pprie hois. sz puenīūt cuilibet intelligēti. sicut iudicare. dare. distribuere. Si g hmōi actōes in sua cōitate accipiant. pñt & deo adaptari. seclusis oibz impfectionibz. q nō sunt de rōne & pceptu formali hmōi virtutū. Vñ de' ē formalr iust'. verax. prudēs. liberalis. magnific'. Pñt eñi hmōi virtutes eē voluntatis & intellectus. Vñ sicut sapientia & scia deo pprie & formalr attribuunt. ita & hmōi virtutes. Nā p excellentiā significant qd pportionabilr vnū in deo & creaturis. Virtutes āt q ad actiones ordinant q sunt subiectoz ad supiores. nullo mō deo puenire pñt. sicut obedientia. latria & hmōi. Patz ex hoc q virtutes q pñt ptinere ad intellectū & voluntatem. & ad supiorē. & accepte vt sunt actionū nō pttractaz ad res hūanas. hīt exēplar in diuina natura. ita q p prius deo formalr puenīūt. & sunt a qbz in creaturas deriuantur. ¶ Nota qnto. q ex his facile pt patere qlis sit ista diuisio cū cardinalis (scz tēperātia) diuidit in exēplarē & politicā. qz ē diuisio talis qlis eēt diuisio alicui' in ideā lapidis et lapidē in ppria natura. qz ē in ea qbz nomē ē cōe. & nō pall rō. Est eñi inter ea sic siltudo. nō in eē. sz tm in repsentando. sicut ē inter spēm lapidis & lapidē. Vez qdē ē. q nomen puenīens dec (vt exēplari in natura) & exēplaris de analogice. simplr scz de deo & formalr. & de alijs analogatis in habitudine ad id qd ē in deo. vt bonitas. entitas. veritas. qbz aliq creata denominant in habitudine ad diuinā bonitatē. veritatē &c. Tñ in his qz de' ē exemplar solū sm intellectū & sapientiā. nō opotz q h p prius cōueniat deo formalr. sz causalr tm. iō ibi videt eē solū nomen cōe pportionalitatis. in q ē solū nomē cōe & identitas pportionabil. Sicut eñi de' se hz ad suū exēplar. qd vocat tēperātia exēplaris. ita hō ad tēperantiā suā. Diuisio āt temperātie in politicā & purgatoriā atq purgati animi. videt eē modal. vt patebit. Cōsequēter ibi

¶ Et qz hō sm suā naturā ē aial politicū. virtutes hmōi put in hoie existūt. sm pditōnem sue nature politice vocant. put scz hō sm has virtutes recte se habet in rebz humanis gerendis. sm quē modum hactenus de his virtutibz loquuti sumus

¶ Ostēdit q sunt politice p modū notabil. qz q pficiunt hoiem sm pditōem pprie nature. qz ex ppria natura etiā specifica hō ē aial politicū & sociale. & pficit hō per eas vt bñ se habeat in gerēdis rebz hūanis. s. in opationibus ad alīū & pprijs passionibz. vt viuat scz sm rōem naturalē. Et notat q hacten' in tractatu de virtutibz pcedēti sic locutus sit de virtutibz. Ex his habet pclo insiua pntal. Opotz ponere virtutes politicas in hoie ipo. Probat. qz necesse ē hoiem pfici vt bñ se habeat in rebz hūanis gerēdis. igit necesse ē ponere virtutes politicas. Tenet pña ex dictis. qz politice pficiūt ad hmōi res bñ gerēdas. Anis ē notū. & intelligat de necessitate suppōnis vel finis. nō absoluta. ¶ Nota q p res hūanas nihil intelligit nisi mores vel act' hūani. qs hō bene gerit & facit p morales acqsitas. mediantibz seminarijs virtutū innatis. Vñ sicut exēplares sunt in deo sm sapientiam suā. vt dictū ē. ita politice ponunt in hoie formalr ipm pficientes ad act' & affectōes regulādas. sm rectā rōem naturalē. viuēdo inter hoies socialr. & vt ciuis hui' vite. Deñ cū dr

¶ Sz qa ad hoiem ptinet vt etiam ad diuina se trahat qtū pt. vt etiā phs dr in. x. ethi. & h nobis in sacra scriptura pmēdat multiplr. vt ē illd Matth. v. Estote pfecti sicut & pater vester celestis pfect' est necesse est ponere qldā virtutes medias inter politicas. que sunt virtutes humane & exemplares que sunt virtutes diuine.

¶ Manifestat aliqs virtutes eē medias inter duas pdictas. Et pmo ponit vnā pclonem. q ostendit caz necessitatē. Scdo ostēdit diuersitatē illaz mediaz. ostēdēn aliqs eē purgatorias. ibi. Que qdē virtutes &c. Tertio q sunt purgati animi. ibi Quedā vero &c. Ostēdit g pmo necesse aliqs virtutes eē medias inter politicas & exēplares. tali pclone. Necesse est ponere quasdā virtutes medias inter politicas & exemplares. Probat. ad hoiem ptinet vt ad diuina se trahat qtū pt. igit pclo vra. Tenet cōsequentia. qz politice sunt circa hūana tm. exemplares āt sunt in deo. Si igit dz se trahere ad diuina. opz q fiat p alias q p politicas. Et nō pt fieri p exēplares. qz ille nō sunt in hoie. igit p aliqs medias q sunt infra diuinas exēplares & sup politicas (salte q ad modū & actū) Anis pz p phm. & p scripturā sacrā. Deinde ibi

¶ Que q̄dē ꝟtutes distinguunt̄ ſm diuersitatē mot⁹ ꝛ termini. ita scꝫ ꝙ q̄dā sunt ꝟtutes trāscendētiū ꝛ in diuinā silitudinē tendētiū. ꝛ he vocant̄ virtutes purgatorie. ita scꝫ ꝙ prudētia oīa mūdana diuinoꝝ ꝯtemplatōe despiciat. oēmq̄ aīe cogitatōem in diuina sola dirigat. tēperantia ꝟo relinquat inq̄tū natura patit̄ q̄ corpis vsus req̄rit. fortitudis āt ē vt aīa nō terreat̄ ꝓpter recessuꝫ a corpe ꝛ accessum ad supna. iusticia ꝟo est vt tota aīa ꝯsentiat ad huiusmodi ꝓpositi viam.

¶ Doctor ponit diuersitatē illaꝝ duaꝝ mediaꝝ inter politicas ꝛ exēplares. Et vult ꝙ distinguunt̄ penes diuersitatē mot⁹ ꝛ termini. qꝛ videlicꝫ purgatorie assimilāt̄ motui. qꝛ pficiūt hoiem vt terrena ꝛ hūana trāscēdat. et tendat in diuinā silitudinē q̄tum possibile ē. Et deinde D. oñdit de singulis ꝟtutibꝫ quattuor actus eoꝝ. vt sunt purgatorie. Tunc ibi

¶ Quedā ꝟo sunt ꝟtutes iā assequentiū diuinā silitudinē. q̄ vocant̄ ꝟtutes iā purgati animi. ita scꝫ ꝙ prudētia sola diuina intueat̄. tēperantia terrenas cupiditates nesciat. fortitudo passiōes ignoret. iusticia cū diuina mēte ꝑpetuo federe societ̄. eā scꝫ imitando. quas q̄dem ꝟtutes dicim⁹ esse beatoꝝ vl' aliquoꝝ in hac vita ꝑfectissimoꝝ.

¶ Ostēdit q̄ sint purgati animi. qꝛ ꝑtinēt ad terminū qꝛ ꝟtutes iā assequētiū diuinā silitudinē. Et D. etiā exponit act⁹ haꝝ ſm singulas ⁊c̄. in textu clare. ¶ Nota. qꝛ ex his habet̄ missio ad q̄sitū affirmatiue ꝙ sic. Probat̄ ex dictis. qꝛ necē ē ponere ꝟtutes in diuina mēte q̄s hō imitet̄ vt sit ꝟtuosus. Et necē ē ponere ꝟtutē q̄ pficit hoiem ſm naturā suā. Necesse ē etiā ponere ꝟtutes duas medias. distinctas ſm diuersitatē mot⁹ ꝛ termini. Igit̄ ꝯuenienter ꝟtutes ille q̄ttuor diuidunt̄ ⁊c̄. Tenet ꝯña. qꝛ p̄me sunt exēplares. scd̄e politice. Alie due sunt purgatorie. ꝛ purgati animi. Añs ꝓ p̄ma parte pꝫ ex p̄ma ꝯclone. ꝓ scd̄a ex scd̄a. ꝓ tertia ex tertia. Et ita pꝫ h̄ corp⁹. ¶ Nota ꝙ circa istū articulū ē difficultas. sup̄ tacta. q. liij. ar. iij An politice purgatorie. ꝛ purgati animi distinguant̄ specifice. Nā de exemplaribꝫ nō ē q̄stio. qn ab illis specie distinguant̄. imo plus q̄ gñe. tanq̄ increatū a creato Sꝫ vt dixi de illis tribꝫ ē q̄stio. an inter se distinguant̄. Doct. eñ S. vocat purgatorias ꝛ purgati animi medias. ꝛ has diuersificat sicut motū ꝛ terminū. Alibi āt videt̄ eas identificare. ¶ Ad h̄ videt̄ dōꝫ iuxta D. sanc. in 3° pte. vt supra allegatū fuit. ꝙ loquēdo vt phi de illis locuti sunt nō distinguunt̄ specie. imo nec nūero in eodē. qꝛ hñt idē obiectū. scꝫ bonū rōis naturale. q̄ se pt̄ extendere ad oēs istos modos ꝟtutꝫ hūane. s. vt sit ſm cōem modū hoim. ꝛ sic tendentiū in diuinā silitudinē. ꝛ assequentiū mō possibili hoi ꝯstituto in puris naturalibꝫ. Sꝫ loquēdo theologice de istis. vt D. videt̄ tāgere. vt scꝫ aliq̄s tēdat in silitudinē diuinā mō supnaturali. ꝛ tēdat in bonū rōis informate fide ꝛ mō suphumano. vt fact⁹ ꝑticeps diuine nature ꝑ grām. t ūc tales ꝟtutes distinguunt̄ a politicas acq̄sitis. ꝛ sunt ꝟtutes morales ifuse. ſm q̄s hō bñ se hꝫ vt politic⁹ de societate ciuitatꝫ dei. vt patebit infra. q. lxiij. ar. iij et q̄rto. Q꞉ āt p̄mo mō nō distinguant̄ specie. videt̄ imitari D. sanc. 3° scripto. dis. xxxiij. q. p̄. ar. iiij. ad 2m. vbi dicit. Virtutes q̄ pficiūt in vita actiua. etiā acq̄site. nō oportꝫ ꝙ tollant̄ cū aliq̄s se transfert ad vitā ꝯtēplatiuā. sꝫ hñt alios actus inq̄tū ꝑtingūt ad finē primū. qꝛ ꝯtēplatiua vita ē finis actiue. Et iō distinguit Macrobi⁹ haꝝ ꝟtutū tres gradus ſm ꝙ sunt in hoibꝫ. Sunt eñ politice ſm ꝙ hō ꝑ eas in ciuilibꝫ opibꝫ rectificat̄. Purgatorie āt ſm ꝙ ciuilibꝫ vtens ad q̄etē ꝯtēplatōis aliq̄s anhelat Sꝫ dicunt̄ purgati animi. inq̄tū aliq̄s abiecto oīum exercitio ciuilis vite q̄eti ꝯtēplatōis totū se tribuit. Et in h̄ statu dr̄ ꝙ act⁹ tēperātie ē cupiditatē nō iā refrenare. sꝫ penit⁹ obliuisci. fortitudinis āt passiones ignorare nō vincere. ꝛ sic de aliis. Hec ille. ¶ Et nota hec ꝟba. vbi dr̄ ꝙ ꝟtutes q̄ pficiūt in vita actiua nō tollunt̄. cū q̄s se trāsfert ad cōtemplatiuā. sꝫ hꝫ alios act⁹. Cū igit̄ purgatorie ꝛ purgati animi dicant̄ ſm habitudinē ad vitā ꝯtemplatiuā. nō oportꝫ eē alias ꝟtutes. sꝫ aliū actū ꝛ aliū statum. Quare nō distinguunt̄ specie mō loquēdi illoꝝ phoꝝ. scꝫ Plotini ꝛ Macrobij. Uñ D. dr̄ vbi sup̄. iij. pte. Sic ꝛ Plotinus posuit quendā sublimē modū ꝟtutum. q̄s eē dixit purgati animi Et in p̄ncipio solutōis dr̄. Habit⁹ heroicus vl' diuin⁹ nō differt a ꝟtute cōiter dicta. nisi ſm ꝑfectiorē modū. Uñ videt̄ ꝑ eodē hīe ꝟtutē heroicā ꝛ ꝟtutē ſm sublimē modū positā a Plotino. Sed ſm eū p̄ma nō distinguit̄ nisi ſm modū. ꝑ ꝯñs ꝛ scd̄a. Uerꝫ ē ꝙ D. sanc. in de ꝟtutibꝫ. ar. vltio ad. vij. videt̄ dicere. ꝙ politice nō maneāt i patria sꝫ purgati animi. Et ꝑ h̄ posset videri ꝙ distinguunt̄ specie. Sꝫ h̄ ꝓbat ꝙ differūt ſm act⁹. ꝛ nō maneāt q̄tū ad materiale. vt pꝫ ifra. q. lxvij. ar. p̄. Et p̄s tertia nō videt̄ dictū ex de ꝟtutibꝫ approbatū a D. sanc. vbi iam infra.

☞ Quod dictū est in corpe ꝛ in ꝯclone responsiua. ꝯfirmatur argumento in ꝯtrarium

¶ Ad p̄m ḡ dōꝫ. ꝙ phs loq̄t̄ de his ꝟtutibꝫ ſm ꝙ sunt circa res hūanas. puta iusticia circa emptōes vl' vēditōes. fortitudo āt circa timores. tēperātia circa ꝯcupiscētias. sic eñ ridiculū ē eas deo attribuere.

¶ Ad minorē. Ridiculū ē deo attribuere iusticiā vniuoce cū iusticia politica ꝛ humana. existēti videlicꝫ circa emptiōes ꝛ venditōes. Attribuunt̄ tñ sibi ſm ꝙ sibi ꝯueniunt. vt dictū ē in articulo. Uel exēplariter ſm intellectum. vel ſm naturā. ꝛ tunc hñt alios actus aliq̄ eoꝝ. scꝫ prudentia. iusticia. fortitudo.

¶ Ad scd̄m dōꝫ. ꝙ ꝟtutes hūane sunt circa passiones. s. ꝟtutes hoīm in h̄ mūdo ꝯuersantiū. sꝫ ꝟtutes eoꝝ q̄ plenam beatitudinē assequunt̄ sunt absq̄ passionibꝫ. Uñ Plotin⁹ dr̄. ꝙ passiōes politice virtutes molliūt. i. ad mediū reducūt. scd̄e. s. purgatorie auferūt. tertie q̄ sunt purgati animi obliuiscunt̄ q̄rtas. s. exēplares nephas ē noiari. q̄uis dici pt̄ sic ꝙ loquitur hic de passionibꝫ ſm ꝙ significant aliq̄s inordinatos motus.

¶ Ad maiorē. Uirtutes purgati animi vt sunt aliquoꝝ in hac vita ꝑfectissimoꝝ. sunt absq̄ passionibꝫ more Stoyco. i. absq̄ inordinatꝫ affectionibꝫ q̄bꝫ ꝯsennatur ꝛ imparis Ad minorē. Uirtutes hūane sine passionibꝫ q̄buscūq̄ esse nō pñt. tñ sine inordinatis Et nō sunt sine passionibꝫ in q̄buscūq̄ ꝑfectꝫ ꝓ hoc statu. tñ sunt sine inordinatꝫ ꝛ vehementibꝫ ꝑuenientibꝫ. vt patꝫ. iij. p. q. xv. ar. iiij. in corpe. Et scd̄o dr̄ D. ad illā minorē. Uirtutes in hac vita nō pñt eē sine passionibꝫ. tñ ꝟtutes beatoꝝ aliq̄

possimt esse sine passionib9. remanēt eīm tales ꝟtutes tm̄ q̄ ad formale. nō materiale. vt p3 infra. q. lxvij. ar. j. Et est magnū argumētū in hac materia. q nec christ9 fuit p hoc statu sine omi passione. vt D. h3. iij. p. q. xv. arti. iiij. Multo min9 alij de qb9 illi phi loq potuerūt. Vn̄ videt dictū eoꝝ intelligēdū vt dictuz est ad maiorē. q purgati animi virtutes sunt sine passionib9 ꝑturbātib9 z vehemētib9 respectu illicitoꝝ. S3 q phi oēm negarēt affectiōem appetit9 sensitiui. nō videt ꝓbabile. Vide supra. q. lviij. ar. q. in fine. vide in clemētinis de here. c. ad nostrū. circa sextū errorē reprobatū in apparatu.

¶ Ad tertiū dōm. q deserere res humanas vbi necessitas iponit vitiosum est. al's est virtuosuz. vn̄ parū supra Tulli9 pmittit. His forsitan ꝯcedendū est rēpublicā nō capescentib9. q̄ excellēti ingenio doctrine se dederūt. z his q̄ aut valitudinis imbecillitate. aut aliq̄ grauiori cā ipediti. a republica recesserūt cū eius administrāde potestatem alijs laudēq3 ꝯcederēt. Qd ꝯsonat ei qd Aug9. dt. xix. de ci. dei. Ocium sctm̄ q̄rit charitas veritat3. negociū iustū suscipit necessitas charitatis. quā sarcinā si null9 iponit ꝑcipiende atq3 intuēde vacādū est veritati. si aūt iponit suscipiēda est ꝓpter charitatis necessitatē

¶ Ad maiorē dt. q purgatorie sunt eoꝝ q̄ fugiūt humana sc3 exteriora. z ingerūt se diuinis. cū nemo cogit intendere reb9 hūanis. nec cōis necītas expostulat. nec maior auctoritas ꝯpellit Ad minorē. negat q sit vitiosuz vacare ꝯtēplatōi veritatis. cū nulla necītas vel maioris ꝓceptū iubet deserere ꝟitatis ꝯtēplatiōe3. s3 ꝟa est minor vbi necītas iponit. tūc vitiosum ē deserere res hūanas. Et h̄ ostēdit D. in solone. z de materia hui9 solonis et argumēti. 2a2e. q. clxxxv. ar. j. ad. 3m. et in de ꝟtutib9 de charitate. ar. x. ad sextū. vbi D. ponit tres grad9 in charitate. sunt eīm q̄dā q̄ libēter z sine magna molestia separāt a vacatōe diuine ꝯtēplatōis. vt terrenis negotijs implicent. z in his vel nihil vel modicū charitatis apparet. Quidā ꝟo in tātū delectāt in vacatōe diuine ꝯtēplatōis q eā deserere nolūt. etiā vt diuinis obsequijs mācipent ad salutē ꝓximoꝝ. Quidā ꝟo ad tātū culmē charitatis ascēdūt q etiā diuinā ꝯtēplatōem (lic3 in ea maxime delectent) ꝓtermittūt vt deo seruiāt in salutē ꝓximoꝝ. z est hec maxia ꝑfectio z ṗlatoꝝ zc̄. Valēt ꝓ itellectu solonis

¶ Ad q̄rtū dōm. q sola iusticia legalis directe respicit bonū cōe. s3 p imperiū oēs alias ꝟtutes ad bonū ꝯmune trahit. vt in. v. ethi. dt phus. Est eīm ꝯsiderādū q ad politicas ꝟtutes ꝓm q h̄ dicūt. ptinet nō solū bn̄ opari ad cōe. s3 etiā bn̄ opari ad ptes cōmunis. sc3 ad domū vel aliquā singularē ꝑsonā.

¶ Ad maiorē. q politice vt hic loq̄mur nō solū operant bn̄ ad cōe bonū. s3 ꝯphēdūt oēm ꝟtutē operātē mō hūano cōi. siue ad ꝓpriū siue ad cōe Vel q est q iuxta modū Aristo. politica ꝓncipalr respicit bonuz cōe. vt patebit sepi9. 2a2e. Ad minorē. vera est ꝓmo z imediate sola legal' iusticia ordinat ad bonum cōe. tamen mediante ipa omnes alie mouēt ad bonū cōe. z sic oēs ꝑticulares pnt dici politice. vt iperant a legali. etiā iuxta modū dicēdi Aristo. vt patuit supra. q. lx. ar. iij. s3 vt dictū politice hic nō vocant q̄si ordinate in bonū cōe. s3 q2 ꝯueniūt viuentib9 inter hoīes z cōi mō. siue sint ad bonū ꝓpriū. siue ꝯmune. Et hec innuit d. san. in solone. q aliter loquunt de politica Aristo. aliter Plotin9 z Macrobius

¶ Questio. lxij. de virtutib9 theologicis

Deinde ꝯsiderādū est de virtutib9 theologicis. Et circa hoc q̄runt quattuor. Primo vtꝝ sint aliq̄ ꝟtutes theologice Secūdo vtꝝ ꝟtutes theologice distinguāt ab intellectualib9 z moralib9 Tertio quot z que sint Quarto de ordine eaꝝ.

¶ Iuxta ordinē sup̄ pmissuz. in q̄stione. lvij. post morales z intellectuales z earūdē distinctiōe3 Nūc determinat de theologicis. z ꝓcedit via doctrine de magis noto et naturali. ad min9 notū z supnaturale. z q̄rit ꝓmo q̄stionē an sit de necītate eaꝝ. ar. j. Dein de eaꝝ distinctiōe et ꝓmo de distinctiōe ab alijs. ar. ij. Scdo de distīctiōe earū inter se. Vltimo de ordine. q2 ꝓrequirit distinctiōem.

¶ Vtruz sint aliq̄ virtutes theologice.

Ad ꝓmū sic ꝓcedit. Videt q nō sint aliq̄ virtutes theologice Ut eīm dr in. vi. ethi. virt9 est dispositio ꝑfecti ad optimū. dico aūt ꝑfectū qd est dispositū ꝓm naturā s3 id qd est diuinū est supra naturaz hoīs. g̃ ꝟtutes theologice nō sunt virtutes hoīs ¶ P. virtutes theologice dicūt q̄si virtutes diuine. s3 virtutes diuie sunt exemplares. vt dictū est. q̄ q̄dem nō sunt in no q. lxi. ar. v.
bis. s3 in deo. g̃ virtutes theologice nō sunt virtutes hoīs. ¶ P. virtutes theologice dicunt q̄b9 ordinamur in deū q̄ est ꝓmū ꝓncipiū z vltim9 finis. s3 hō ex ipa natura rōnis z volūtatis h3 ordinē ad ꝓmū ꝓncipiū z ad vltimū finē. nō g̃ reqrūt aliq̄ habit9 virtutū theologicaꝝ. q̄b9 rō z voluntas ordinet in deuz. ¶ Sed ꝯtra est q ꝓcepta legis sunt de actib9 ꝟtutuz sed de actib9 fidei. spei. z charitatis dant ꝓcepta in lege diuina. Dicit eīm eccl'. ij. Qui timetis deū credite illi Itē sperate i illū Itē diligite illū. g̃ fides. spes. z charitas sūt ꝟtutes i deū ordinātes. sūt g̃ theologice

¶ Querit hic ꝓmo q̄stione an sint de necītate theologicaꝝ virtutum.

¶ Rn̄deo dōz. q p ꝟtutē ꝑficit hō ad act9 q̄b9 in
beatitudinē ordinat. vt ex supra dictis p3 q. v. ar. vij. q
¶ D. in hoc corpe duo facit Primo supponit z notat xxi. ar. 3. et 4
aliq̄ ex supra dictis. Scdo ex his rn̄det ad q̄situ ostēdēs q. lv. ar. iij. q
existētiā z necītatē ꝟtutū theologicaꝝ. ibi Et q2 hmōi zc̄ lij. arti. ij. ad
Quo ad ꝓmū pmittit duo notabilia ex sup̄ dictis. scdm q̄rtū. ar. v. in
ibi. Est aūt duplex zc̄. Notat g̃ z supponit ꝓmo. q p vir cor. q. v. ar. v
tutē ꝑficit hō ad act9 q̄b9 in btitudinē ordinat. Nota q patuit fundamētuz hui9 suppositi supra. q. v. ar. vij. q2 si loq̄mur de btitudine naturali. tūc ea nō acq̄rit nisi p actus ꝓcedētes a ꝟtutib9 moralib9 z intellectualib9 naturalib9. quaꝝ act9 ꝑfecti sunt dispō ad act9 z hit9 ꝑfectos in q̄b9 ꝯsistit btitudo natural'. vt patuit supra. Si aūt loquamur de btitudine supnaturali. tūc constat q illa soli deo naturalis est. oīs aūt creatura intellectual' ad eā ꝑuenire h3 p mot9 quosdā meritorios q̄ merita dicunt. et ita p virtutē hō ꝑficit ad actus q̄b9 vl' btitudinē naturalem ex ꝓpria virtute acq̄rat vel meretur ab alio dādā supernaturalem Consequenter ibi

q.iij.ar.ij ad 4um.ar.v. in sec.q.v.ar.v

Est aūt duplex hoīs btitudo siue felicitas. vt supra dictū est. Una qdē ꝓportionata hūane nature ad quā.s.hō ꝑuenire pt ꝑ ꝓncipia sue nature. Alia aūt est btitudo naturā hoīs excedēs. ad quā hō sola diuina ꝟtute ꝑuenire pt fm quādā diuinitatꝭ ꝑticipatōnem. fm ꝙ dr. ij. Pe.i. ꝙ ꝑ xp̄m facti sumus ꝯsortes diuine nature.

¶ Notat aliud suppositū. qꝛ est duplex btitudo Una est btitudo ad quā acqrēdā ꝓncipia naturalia (.s. poñꝫ ꝟtutes naturalr acq̄sibiles) sufficiūt. vt ē ꝯtēplatio ꝟitatis ꝑ phīca ꝛ exercitiū i ꝟtutibꝫ moralibꝫ vt patuit supra.q.iij.ar.q.ad.iiij. ꝛ ar.v Sꝫ alia ē excedēs scꝫ visio dei ꝑ ecn tiā. vt patuit sup̄.q.v.ar.v. et ad illā hō ꝑuenire pt. sola dei ꝟtute. ¶ Nota āt ꝙ h̄ ꝟbū duplr itelligi pt. Quia hō ꝑuenit ad beatitudinē ipam actualr assequēdo. ꝛ ipaꝫ sibi debitā faciēdo. ꝛ merēdo. Et vtroqꝫ mō ipaꝫ assēqꝫ diuina ꝟtute. qꝛ ꝛ lumē glīe qð ē ꝓxima dispō ꝛ naturalr ad diuinā visionē ē ex solo deo. Silr ꝛ grā q̄ h̄ dr ꝑticipatio diuinitatꝭ a solo deo ē. Un̄ qð. D. dr Ad quā hō sola diuina ꝟtute ꝑuenire pt. intelligit q̄ntū ad ꝓncipiū visionis. ꝛ q̄ntū ad ꝓncipiū merēdi btitudinē q̄uis ꝛ ad visionē ipaꝫ. ꝛ ad ipꝫ meritū aīa vl hō actiue se habeāt. Et qdē demerito nulla ē anbiguitas. qn hō se actiue habeat Sꝫ de btitudine q̄ ē visio supra dictū ē. qꝛ ꝛ itellectꝰ iformatꝰ lumie glīe ꝛ deificatꝰ ꝑ diuinā ēēntiā supplentē vicē speciei itelligibilis actiue ꝯcurrit

¶ Et qꝛ hmōi btitudo ꝓportionē hūane nature excedit ꝓncipia naturalia hoīs. ex q̄bꝫ ꝓcedit ad bene agēdū. fm suā ꝓportionē nō sufficiūt ad ordinādū hoiem i btitudinē ꝑdictā. vn̄ opꝫ ꝙ supaddant hoi diuinitꝰ aliq̄ ꝓncipia ꝑ q̄ ita ordinet ad btitudinē supnaturalē. sic ꝑ ꝓncipia naturalia ordinat ad finē cōnaturalē. nō tn̄ absqꝫ adiutorio diuino

¶ Hic ꝯñter ex ꝓmissis accedit ad ꝯclōnē rn̄siuā. q̄ itelligit tal. Oportꝫ ponere aliq̄s ꝟtutes theologicas. ꝓbat. supponēdo ꝙ hō ordinet ad btitudinē supnaturalē ꝑolit. eā. Tūc sic. Pncipia naturalia hoīs ex q̄bꝫ ꝛc. nō sufficiūt ad ordinādū hoiēꝫ i btitudinē ꝑdictā. scꝫ supnaturalē Igr̄ opꝫ ꝙ supaddāt hoi diuinitꝰ aliq̄ ꝓncipia ꝛc. vt i textu (subsumit) Sꝫ hmōi ꝓncipia dicūt ꝟtutes theologice. igr̄ opꝫ ponere aliq̄s theologicas ꝟtutes. huiꝰ rōnis. D. ponit ꝓmā ꝯñam. ij. supsumptā. ibi. Et hmōi ꝓncipia ꝛc. Añs ḡ pꝫ. qꝛ hmōi btitudo supnaturalr ꝓportionē hūane nature excedit. qꝛ videlꝫ nō pt eā ꝑ naturalia ꝓncipia mereri. nec oꝑari oꝑa q̄bꝫ ex ꝯdigno debeat. ꝯña tenet. qꝛ si ordinat ex diuina scꝫ ꝑdestinatōe i btitudinē supnaturalē habēda ꝑ oꝑa meritoria q̄bꝫ ex iure debeat. opꝫ supaddere ꝓncipia. ꝑ q̄ ordinet hō ad btitudinē supnaturalē Sic ꝑ ꝓncipia ꝛc. vt i tex. Ita videlꝫ. ꝙ ꝑ hmōi ꝓncipia possit eā acqrere sufficiēter ꝛ ex ꝯdigno Sic ꝑ ꝓncipia naturalia sufficiēter pt acqrere btitudinē naturalē.

¶ Notat tn̄ D. vnā oīam ꝓncipioꝝ naturaliū ad btitudinē naturalē. ꝛ supadditoꝝ gratuitoꝝ ad btitudinēꝫ supnaturalē. qꝛ naturalia ꝓncipia sufficiūt. stāte dei auxilio generali. Sꝫ ista supaddita nō sufficiunt sine auxilio dei speciali. vt patebit ifra.q.lxviij.ar.ij. et ifra.q.cix.ar.ix. qꝛ reqrūt dona spūssancti. ꝛ ipiꝰ specialr instinctꝰ ꝛc. Et q̄.ē ꝛ alia dr̄ña. qꝛ ꝑ ꝓncipia naturalia hō efficit btitudinē naturalē. ꝛ eiꝰ ꝓncipia scꝫ ꝟtutes Sꝫ ꝑ gratuita solū facit eā sibi debitā. ꝛ ꝓncipia eiꝰ nō ꝓducit scꝫ lumē glorie ꝛ charitatis ꝯsimilatōem sꝫ deꝰ ipam largit ꝛc.

¶ Et hmōi ꝓncipia ꝟtutes dicunt theologice. tū qꝛ hn̄t deū ꝓ obiecto inq̄ntū ꝑ eas recte ordinamur in deū. tū qꝛ a solo deo nobis ifundūt. tū qꝛ sola diuina reuelatōe i sacra scriptura hmōi ꝟtutes tradūt

¶ Subiūgit minorē subsumptā quā explicat q̄re ille ꝟtutes dicāt theologice vl diuine triplici rōne. tū qꝛ hn̄t deū ꝓ obiecto. sic fides hꝫ deū ꝓ obiecto formali. ꝓpt quē oīa credit. ꝛ etiā materiali. qꝛ nihil credit nisi aliq̄ mō ꝑtineat deū. vl ita ꝙ deꝰ ē subiectū ꝓpōnis credibilr. vl si aliud est subiectū nō credit nisi sub hītudie ad deū. q̄uis ꝓncipale materiale sit deꝰ. vt pꝫ 2a2e.q.i.ar.i. silr spes ꝓ obiecto formali hꝫ diuinū auxiliū cui initit qð auxiliū ē deꝰ ꝓ materiali obiecto ꝓncipali hꝫ btitudinē q̄ ē deꝰ. minus ꝓncipalia āt obiecta sunt q̄cūqꝫ alia sperata in ordie ad btitudinē. vt pꝫ.2a2e.q.xvij. De charitate pꝫ. qꝛ obiectū eiꝰ ē summū bonū. hn̄t ḡ deū non solū ꝓ fine. vt q̄dā alie ꝟtutes. pmerum religio. sꝫ ꝓ imediato obiecto Quare dicūt theologice vl diuīe. ꝛ ꝑ eas recte ordinamur i deū tāqꝫ i regulā oīs ꝟitatꝭ ꝛ bonitatꝭ ꝛc. dicūtur ij. theologice. qꝛ a solo deo infundūt. Et iij. qꝛ ipo reuelāte eas cognouimꝰ Nō etiā iuenit aliq̄s soli rōni naturali initꝰ aliqd de hmōi ꝟtutibꝫ dixisse. Circa istas ꝯditōes ꝟtutes theologicas ꝛc. Nota diligēter ꝟba. D. cū dr i ꝓma ꝯditōe. tū qꝛ hn̄t deū ꝓ obiecto. inq̄ntū ꝑ eas recte ordinamur i deū. q̄si diceret. Ad theologicā ꝟtutēꝫ nō sufficit deū hīe ꝓ obiecto q̄ocūqꝫ mō. sꝫ opꝫ ꝑ eā recte (rectitudie supnatāli ꝓportionata ordiari i deū) ꝛ tali rectitudie q̄ sola fieri pt ꝑ talē ꝟtutē Et ex his determiat fluctuatio Scoti.i iij. dist xxvi vbi vacillat. An ne ꝛ fides acq̄sita ꝛ silr spes ꝛ charitas. silr ꝛ theologia acq̄sita sint ꝟtutes theologice. cū ꝛ ipe habeāt deū ꝓ obiecto vt pꝫ ipm iuēti Sꝫ oīa ista excludunt a rōne ꝟtutis theologice. ꝑ h̄ ꝟbū inq̄ntū ꝑ eas recte ordinamur i deū Ea videlꝫ rectitudine ꝛ ordinatōe q̄ ē sufficiēs ꝛ ꝓportionata supnaturali btitudini. q̄ntū est ex pte sui. Dicimꝰ em̄ ꝯ Scotū ꝙ fides acq̄sita nullo mō pt equiparari fidei ifuse. q̄ ad modū oꝑādi ꝛ causandi. vt pꝫ ad lōgū i Capolo i iij. dis. xxiij. Nec etiā ipa fides infusa q̄ ad habitū vl actū depēdet ab acq̄sita vt Scotꝰ vane imaginat (vt Capreolꝰ hꝫ) Quare cū hmōi acq̄site ex ꝓpria rōne habeāt vt nō sint capabiles ifusis i mō oꝑandi ad btitudinē supnaturalē. seqt ꝙ nō sint theologice dicēde. Esto etiā actꝰ fidei iformis nō sit meritoriꝰ btitudis supnaturalr. actū q̄ntū ē ex habitu fidei ifuso. recte ordinat hominē i deū mō supnaturali. q̄ntū ē ex pte itellectꝰ sufficient ad btitudinē supnaturalē. nō sic acq̄sita. etiā stādo i intellectu. deficiūt ḡ.ꝑ aliē due ꝯditōnes h̄ a D. posite hmōi acq̄sitꝭ. qꝛ nec a solo deo ifundūt. Nec sola reuelatōe diuina i sacra scriptura tradūt ¶ Nota etiā circa ista ꝙ btitudo supn[atu]ral excedit naturā ꝛ ꝓncipia naturalia nō solū i gradu [na]ture. qꝛ videlꝫ ē dignior ꝛ nobilior. sꝫ etiā in efficacia. Ita scꝫ ꝙ naturalia ꝓncipia nō sunt sufficiētia ad ꝓducēdū actū ꝓportionatū btitudini. Quare reqrūt aliq̄ dispōnes supnaturales q̄ videlꝫ naturā excedūt in efficacia. qꝛ ꝓducūt actꝰ in q̄s natura nullo mō pt. ꝛ sic diuini supnaturalr ordis. ꝛ ḡ fides acq̄sita vel charitas nulloꝰ pt oꝑari eque ꝑfecte sic infuse a deo theologice.

¶ Argumentū i ꝯtrariū est ꝓ ꝯclone rn̄siua

¶ Ad ꝓmū ḡ dōm ꝙ aliq̄ natura pt attribui alicui rei duplr. Uno mō ēēntialr. ꝛ sic hmōi ꝟtutes.

Fluctuatio sco. determiat

theologice excedũt hoĩs naturã. Alio mõ participati ue. sic lignũ ignitũ participat naturã ignis ꝛ q̄dãmõ fit hõ particeps diuine nature. vt dictũ ē. ꝛ sic iste virtutes ɔueniũt hoĩ sm naturã participatam. In cor.

¶ Ad maiorẽ. dico aũt. dispositũ sm naturã vel ppriã vel participatã. ita ꝙ virtus est dispõ hoĩs ad naturã aliquã. nõ tñ ppriã ꝛ essentialẽ puta hũanã vt rõnalis ē. sʒ ex naturã quã hʒ hõ participatiue Ad minorem dr. ꝙ id qđ est diuinũ est supra naturã hoĩs essentialẽ. nõ tñ supra naturã hoĩs participatã. ipe enĩ existẽs in grã participat ꝛ ē diuinus participatiue nõ essentialr. Sicut ondit exẽplũ D. in lra. sicut lignũ ignitũ est materia aliena ignis. ꝛ tñ ignitũ participat naturã ignis. De q̄ exẽplo supra. q. xxxv. ar. vi. ita de hoĩe q nõ est nature diuine essentialr. tñ p grãm participat aliq̄liter diuinã naturã Et ad hãc disponũt iste virtutes ꝙ videlʒ hõ operet actꝰ pportionatos nature diuine participate. vñ negat ɔña

¶ Ad scdm dõʒ ꝙ ille virtutes nõ dicũt diuine sic q̄bꝰ deꝰ sit virtuosus. sʒ sic q̄bꝰ nõ efficimur virtuosi a deo ꝛ i ordie ad deũ. vñ nõ sũt exẽplares sʒ exẽplate

¶ Ad maiorẽ. dicũt diuine nõ formalr. sʒ vl effectiue qꝛ videlʒ a deo vel obiectiue. qꝛ ad deũ nos ordinãt. sed nõ qꝛ sunt in deo. vel qꝛ eis deꝰ sit virtuosus Ad minorẽ diuine formalr sunt exẽplares. videlʒ existẽtes in deo. vl in natura. vel in sapia diuina. sicut ꝛ idea lapidis est in deo formalr. licʒ lapis sit in deo solũ virtualr. sic exẽplar etiam virtutũ q in deo sunt solũ virtualr est in deo formalr. vt patuit. q. pce. ar. v. vñ negat ɔña. qꝛ theologice nõ sũt exẽplares. sʒ exẽplate ꝛ formalr existẽtes in hoĩe. deriuate tñ a deo

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ ad deũ naturalr rõ ꝛ voluntas ordinat. put ē natura pncipiũ ꝛ finis. sm tñ pportionẽ nature. sʒ ad ipm sm ꝙ ē obiectũ btitudinis supnaturalis rõ ꝛ volũtas sm suã naturã nõ ordinantur sufficienter.

¶ Maior vã. ordinamur in deũ vt pncipiũ salutis ꝛ finẽ supnaturalẽ. ꝛ supnaturali mõ. habilẽ p virtutes theologicas. Ad minorẽ. ex natura rõnis ꝛ volũtatis hõ hʒ ordinẽ ad pmũ pncipiũ vt pncipiũ naturalis eẽ ꝛ vltimꝰ finis sm aliquã participatã pfectiõem. ꝛ sm cognitiõem naturalẽ. secꝰ de theologicis. q ordinãt i deũ vt pncipiũ btitudinis supnaturalr. ꝛ vltimi finis supernaturalr. adipiscibilẽ tñ p grãm. de q̄ infra. q. cix. ar. iij. ad pmũ.

¶ Utrũ virtutes theologice distinguant ab intellectualibꝰ ꝛ moralibus.

AD scdm sic pcedit Uidet ꝙ virtutes theologice nõ distinguãt a moralibꝰ ꝛ itellectualibꝰ. Uirtutes enĩ theologice si sũt in aĩa hũana oʒ ꝙ pficiãt ipam vel sm ptẽ intellectiuã vel sm ptẽ appetitiuã. sʒ virtutes q̄ pficiũt sm ptẽ intellectiuã dicunt itellectuales. virtutes aũt q̄ pficiũt ptẽ appetitiuã sũt morales. g virtutes theologice nõ distinguũt a virtutibꝰ moralibꝰ ꝛ itellectualibꝰ ¶ P. virtutes theologice dicũt q̄ ordinãt nos ad deũ. sʒ iter itellectuales virtutes ē aliq̄ q̄ ordinat nos ad deũ. scʒ sapiẽtia q̄ ē de diuinis. vtpote cãm altissimã ɔsiderãs. g virtutes theologice ab itellectualibꝰ virtutibꝰ nõ distinguũt. ¶ P. aug. in li. de moribꝰ ecclie manifestat in q̄tuor virtutibꝰ cardinalibꝰ ꝙ sunt ordo amoris sʒ amor ē charitas q̄ ponit virtꝰ theologica g virtutes morales nõ distinguũt a theologicis ¶ Sʒ ɔtra. id qđ ē sup naturã hoĩs distinguit ab eo qđ ē sm naturã hoĩs. sʒ virtutes theologice sũt sup naturã hoĩs. cui sm naturã ɔueniunt virtutes intellectuales ꝛ morales. vt q. supradictis pʒ g distinguũtur abinuicem q. lviij. ar. vj

¶ Hic scdo inq̄rit de distinctiõe theologicaꝝ ab intellectualibꝰ ꝛ moralibꝰ.

¶ Rñdeo dõm. ꝙ sicut supra dictũ est. habitꝰ spẽ q. liiij. ar. ij. cie distinguũt sm formalẽ drñaʒ obiectoꝝ obiectuʒ aũt theologicaꝝ virtutũ est ipe deꝰ q̄ est vltimꝰ rerũ finis. put nostre rõnis cognitiõem excedit. obiectuʒ autem virtutũ intellectualiũ ꝛ moraliuʒ est aliquid qđ hũana ratõne ɔphẽdi pt. vñ virtutes theologice specie distinguũt a moralibꝰ ꝛ intellectualibꝰ

¶ Cõclonẽ mĩsuã D. ponit in fine corpis talẽ. quam breuiter ponit p corpꝰ Uirtutes theologice specie distinguũt a moralibꝰ ꝛ intellectualibꝰ. Probat. habitꝰ distinguũt specie sm formalẽ drñam obiectoꝝ (Minor supplet formalr) sed virtutes theologice hñt obiecta formalr drña ab obiectis moraliũ ꝛ intellectualiũ. g distinguunt specie. Maior patuit supra. q. liiij. ar. ij. Minor pbatur obiectũ theologicaꝝ virtutũ sub rõne scʒ vel boni vel veri est deꝰ put nr̃e rõnis cognitiõem excedit. sʒ obiectũ intellectualiũ ꝛ moraliũ virtutũ est aliq̄d qđ hũana rõne ɔphẽdi pt. g minor vã Nota aũt pp̄ter istã minorẽ ꝙ virtus intellectual est circa aliqđ rõne naturali apphẽsibile formaliter intelligẽdo. i. inq̄tuʒ illud apphẽsibile ptinet ad virtutẽ intellectualẽ. licʒ enĩ deꝰ vt res est in se nõ sit apprehẽsibil p virtutẽ intellectualẽ. tñ vt cadit sub habitu ꝛ virtute intellectuali. ɔsiderat vt est cognoscibil ex pncipijs naturalr cognitis. ꝛ sic ɔsiderat vt naturalr apphẽsibil. sicẽ ɔtra theologꝰ ɔsiderat res naturales vt mõ supnaturali cognoscũt. vt pʒ. p. p. q. p. ar. p. Quare D. dr. ꝙ virtꝰ intellectual est circa naturalr apphẽsibile. intellige formaliter. i. vt est apphẽsibile rõne naturali. esto in se sit res supnaturalis Uocat autẽ naturalr cognoscibile omne qđ virtute pmoꝝ pncipioꝝ (quoꝝ cognitio innata est) apphẽdi pt quecũq3 mõ Maior illa relinq̄t nota ex pmo arti. qꝛ ideo dicũt theologice. qꝛ circa deũ ꝛ sub rõne excedẽtẽ virtutẽ naturalẽ vel apphẽsiuã vel appetitiuã. sʒ vel vt veꝝ cognoscibile p reuelatiõem ꝛ lumine fidei. vel vt obiectũ btitudinis supnaturalis. sm ꝙ etiã nõ apphẽdũt p rõnem naturalẽ. De his magis postea.

¶ Et ɔfirmat scdo argumẽto in ɔtrariũ.

¶ Ad pmũ g dõm. ꝙ virtutes intellectuales ꝛ morales pficiũt intellectũ ꝛ appetitũ hoĩs sm pportionẽ nature humane. sʒ theologice supnaturalr.

¶ Ad maiorẽ dr. ꝙ sm vtrãq3. sʒ mõ supnaturali. sicut fides pficit partem intellectiuã ad cognoscendũ deũ sm ea q̄ rõne naturali ꝛ ex pncipijs naturalr cognoscibilibꝰ inuestigari nõ pñt. Silr spes ꝛ charitas volũtatẽ pficiũt vt tẽdat in deũ. vt btitudinẽ supnaturalẽ nõ desiderabilẽ nec cognoscibilẽ p naturã Ad maiorẽ. virtutes q̄ pficiũt ptẽ intellectiuã sm pportiõem hũane nature. ꝛ sm euidẽtiã cognoscibil. ille dicunt intellectuales. Silr

q̄ pficiūt ad bonū ɔnaturale. dicūtur ⁊ sunt morales ⁊ naturalr̄ adipiscibile. vñ negaṫ ɔña. q2 est alietas obiecti ⁊ alietas modi habendi ad obiectū

¶ Ad scōm dōm. ꝙ sapiētia q̄ a pho ponit intel/lectualis virtꝰ ɔsiderat diuina fm ꝙ sunt inuestiga bilia rōne hūana. ſ3 theologica virtꝰ est circa ea fm ꝙ rōnem humanā excedūt.

¶ Ad maiorē3. ꝟtutes theologice dicūṫ q̄ nos ordi/nāt in deū fm ꝙ excedit rōem hūanā vel in ꝟitate vel in bonitate. sicut fide tenemꝰ pncipalr̄ articulos fidei. q̄ nul lo mō ex naturali rōne cognosci pñt Silr̄ speramꝰ a deo btitudinē. q̄ est in visione intuitiua diuine eēntie. ⁊ diligi/mꝰ deū vt est summū bonū. ⁊ obiectū talis btitudinis Ad minorē dr̄. ꝙ sapia ordinat ad deū cognoscēdū lu/mine naturalr̄ rōnis Et intelligit de deo q̄ p rōem sibi re licta inuestigari pñt sine singulari reuelatōe diuina. Vñ alr̄s dictū fuit. ꝙ sapia phoꝝ ⁊ sapiētia theologoꝝ distin/guūtur gñe scibili. ⁊ gñe scie. vt p3 p.g.q.p.ar.p.ad.2ᵐ. (penes lumina)

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ lic3 charitas sit amor. nō tñ ois amor est charitas. cu3 ḡ dr̄ ꝙ ois ꝟtus est ordo amoris. pt intelligi vel de amore cōiter dicto. vel de amore charitatis. si de amore cōiter dicto. sic dr̄ ꝙ̄li/bet. vtꝰ ē ordo amoris inq̄ntū ad quālibet cardinali um virtutū reqrit ordinata affectio. ois aūt affectio/ q.xxv.ar.i. nis radix ⁊ pncipiū est amor. vt supra dictū est. Si ar.ii. aūt intelligaṫ de amore charitatis. nō daṫ p hoc itel ligi ꝙ q̄libet alia virtꝰ eēntialr̄ sit charitas. ſ3 ꝙ oēs alie virtutes aliqualiter a charitate dependeant. vt q.lxii.ar.ii. infra patebit.

¶ Ad maiorē. patuit sup̄.q.lv.ar.p.ad.q̄rtum.et.q. lvi.ar.iii. q2 intelligit materialr̄ ⁊ causalr̄. vt ibidē p3. Et scōo dico. ꝙ ois est ordo amoris. ſ3 nō charitatis .i.non ois ordinaṫ ad charitatē. vel nō ois dependet a charita/te (saltē in rōne ꝟtutis fm q̄d) q2 amor cōiter est chari/tate. vt patuit supra.q.xxvi.ar.iii. Ad minorē. amor aliq̄s est charitas. amor sc3 dei. quo habeṫ supra oia cha rus ⁊ pciosus Vltra. ḡ ⁊c̄. Negaṫ ɔña. q2 ꝟtutes cardi/ nales depēdēt q̄dē ⁊ ordināṫ ad moderādū amore3 in se et suis effectibꝰ. ſ3 talis amor nō est ꝟtꝰ theologica. ⁊ da to ꝙ depēdeāt etiā a charitate in eē ꝟtutis simplr̄. nō tñ p h̄ seq̄t ꝙ sint eēntialr̄ charitas. ſ3 ꝙ depēdeāt a charita te. vt patebit ifra. q.lxv. ar.ii. et magꝭ 2ª2ᵉ q.xxiii.ar.vii.

¶ Utrū ɔuenienter ponātur tres ꝟtutes cardina les theologice. fides. spes. ⁊ charitas.

R

AD tertiū sic pcedit. Videṫ ꝙ incōueniē ter ponāṫ tres virtutes theologice. fides spes. ⁊ charitas. ꝟtutes enī theologice se hñt in ordine ad btitudinē diuinā3. sicut inclinatio nature ad finē ɔnaturalē. ſ3 inter ꝟtutes ordinatas ad finē cōnaturalē ponit vna sola ꝟtꝰ na turalr̄. sc3 intellectꝰ pncipioꝝ. ḡ d3 poni vna sola ꝟtꝰ theologica. ¶ P. theologice ꝟtutes sunt pfectiores ꝟtutibꝰ intellectualibꝰ ⁊ moralibꝰ. ſ3 inter itellectua les ꝟtutes fides nō ponit. ſ3 est aliq̄d minꝰ virtute Similiter aūt inter ꝟtutes morales nō ponit spes. ſ3 est aliq̄d minꝰ ꝟtute. cū sit passio. ḡ multo minꝰ debēt poni ꝟtutes theologice. ¶ P. ꝟtutes theologice or/ dināt aīam hoīs ad deū. ſ3 ad deū nō pt aīa hoīs or dinari nisi p intellectiuā ptē in q̄ est intellectꝰ ⁊ vo/ lūtas. ḡ nō debēt eē nisi due ꝟtutes theologice. vna q̄ pficiat intellectū. alia q̄ pficiat volūtatē. ¶ S3 ɔ̄ est qd̄ Aplꝰs dr̄. p.ad Corinth.xiii. Nūc aūt manēt fi des. spes. charitas tria hec

¶ Hic ɔñter D. inq̄rit q̄ ⁊ quot sint virtutes theolo gice. ⁊ de distinctōe inter se

¶ Rñdeo dōm ꝙ sicut supra dictū ē. ꝟtutes theo ar.i. logice hoc mō ordināt hoīem ad btitudinē supna/ turalē. sicut p naturalē inclinatōem ordinaṫ hō in fi nē sibi ɔnaturalē

¶ D. duo facit. Primo deducit ɔclōnē fundamētalē Scōo applicat eā ad ꝓpositū. inuēs ɔclōnē mīsuā iplicā/ te. ibi. Et pmo q̄dē ⁊c̄. Cōclo fundamētalis pambula/ ris est. Opz ꝙ hoi q̄ntū ad itellectū ⁊ volūtatē supnatu ralr̄ aliq̄d addaṫ ad ordinādū ipm i finē supnaturalē (q̄ sc3 sup addita ex articulo pmo sunt ꝟtutes theologice.) Probaṫ ɔclo. ꝟtutes theologice ⁊c̄. vt in lr̄a. ſ3 i finē na/ turalē hō ordinaṫ fm duo. sc3 fm rōem ⁊c̄. Et scōo p re ctitudinē volūtatis naturalr̄ tendētis in bonu3 rōnis. q̄ deficiūt ab ordine btitudinis supnaturalr̄ (.i. nō pñt ho minē sufficiēter ordinare in btitudinē supnaturalē.) igiṫ opz ⁊c̄. id est opz ꝙ intellectui supaddaṫ pfectuū sup/ naturale, qd̄ correspōdet intellectui pncipioꝝ naturaliu3. et volūtati supaddaṫ correspōdēs rectitudini volūtatis. q̄ bñ se habeat ad bonū supnaturale. Huiꝰ rōis D. pmo po nit maiorē. Scōo pmā ptē minoris. ibi. Hoc aute3 ⁊c̄. Tertio scōam ptē minoris cū ɔclōne. ibi. sed hec duo ⁊c̄ Maior ḡ patuit ar. pmo Et nota. ꝙ sub naturali in/ clinatōe ad finē ɔnaturalē. ɔphēdiṫ intellectꝰ pncipioꝝ et rectitudo volūtatis. q̄ supra. q.li.ar.p. dicebanṫ semi naria virtutū Cōsequēter cū dr̄

¶ Hoc aūt ɔtingit fm duo Primo q̄dē fm rōem vel intellectū inq̄ntū ɔtinet pma pncipia vlia cogni ta nobis p naturale lumē intellectꝰ. ex q̄bꝰ pcedit rō tam in speculādis q̄3 in agēdis Scōo p rectitudinē volūtatis naturalr̄ tendētis in bonū rōnis.

¶ Ponit pmā ptē minoris p dicēs. ꝙ sc3 duo ordināt hoīem tāq̄3 radices ⁊ seminaria ꝟtutū. mediātibꝰ q̄bꝰ ho mo opaṫ ⁊ ɔseq̄t btitudinē naturalē. q̄ ɔsistit in speculatōe et opatōe ꝟtutis moralis. Et dr̄ D. rōem vel intellectu3 q2 ꝟtꝰ intellectualr̄ cognitiua magis dr̄ intellectꝰ respectu pncipioꝝ q̄3 rō (cū simplici apphēsione in ipa feraṫ) Et q̄o naturale lumē intellectꝰ ɔtineat pma pncipia. dictū est supra. q.li. q2 sicut in radice ⁊ eā ꝓpinqua. Deīn cū dr̄

¶ Sed hec duo deficiūt ab ordine btitudinis su pnaturalr̄. fm illud. p. ad Corinth.ii. Oculꝰ nō vi dit. ⁊ auris nō audiuit. ⁊ in cor hoīs nō ascēdit q̄ p parauit deꝰ diligētibꝰ se. vñ oportuit ꝙ q̄ntū ad vtrūq3 aliq̄d homi supnaturalr̄ adderet ad ordinādū ipm in finē supernaturalem

¶ Subiūgit scōam ptē minoris pcedētis. quā pbat auctoritate apli in lr̄a. Et ɔcludit. Vñ opz ⁊c̄ vt dice bat ɔclusio preambularis

¶ Et pmo q̄dē q̄ntū ad intellectū addūtur hoi q̄ dā pncipia supnaturalia. q̄ diuio lumine capiūṫ. ⁊

hec sunt credibilia de qbus est fides. Secdo pro e volũtas q ordinat in illũ finẽ. z qũtũ ad motũ intentõis in ipm tendentẽ. sicut in id qd est possibile ↄseq. qd ptinet ad spem. z qntũ ad vnionẽ quãdã spũalez per quã qdãmõ trãsformaf in illũ finẽ qd fit p charitatẽ. appetit⁹ em vnu⁹ cuiuslz rei naturalr mouet z tẽdit in finẽ sibi ↄnaturalẽ. z iste mot⁹ puenit ex qdã ↄformitate rei ad suũ finem

¶ Hic pñr applicat pdictã ↄclonẽ ad ppositũ subsumẽdo. p ↄclone missiua. quã ipliciter ponit. z supplet affirmatiue ad qsitũ talis. Conuenienter ponunt tres virtutes theologice. scilz fides. spes. z charitas. Probaf assumendo ↄclonẽ pambulantẽ p maiore sic arguẽdo. optz q hoĩ aliq supaddaf supnaturalr. q cũ ordinẽt in finez supnaturalẽ. Et pmo qntũ ad intellectũ. Secdo qntũ ad voluntatẽ duplex pfectio. sz fm hoc erũt tria supaddita. q vocanf z sunt virtutes theologice. g ↄclo vera. Minor declaraf sic qz q est in intellectu vocat fides. z scda q ordinat volũtatẽ ad tẽdẽdũ i bonũ diuinũ e spes. z tertia q vnit volũtatẽ z trãsformat in illũ finẽ est charitas. g ↄclo vera Maior patuit. Minorẽ D. declarat. qz credibilia supadduf in lumine fidei. in q tenetur hitualr. sicut infra. q. xxiiij. ar. p. dr de pncipijs naturalib⁹ q tenef synderesi zc. Secdo ordinaf volũtas duplr. Primo vt tendat in finez supnaturalẽ tanq possibilẽ. z hoc fit p spem. Secdo volũtas ordiaf p quãdã vnionẽ spũalẽ. Et q opteat ponere illã duplicẽ pfectiõem D. pñter ondit. ibi. Appetitus zc. Nota aũt q cũ ipsis charitas vniat affectũ cũ vltimo fine scz deo. vt ipe in se diligif amore amicicie. Et p hoc posset videri q spes q psupponit amorẽ ↄcupie boni sperati. nõ necario psupponeret charitatẽ. tñ spes pfecta z formata illa psupponit etiã amorẽ amicicie dei z charitatez vt D. ondit. 2ª 2e. q. xvij. ar. viij. z g mot⁹ spei scz formate. q pprie est virtus theologica (de q loqmur) psupponit trãsformatiõem z vnionẽ ad deũ. Et esto ide sit amatũ z speratũ. tñ alia rõne amaf. z alia speraf. z ideo pt eẽ spes informis q nõ est pprie z pfecte theologica virtus sine charitate dei. licz nõ possit eẽ sine amore dei. scz ↄcupie. vel vt scotus dr. sine amore ↄmodi. Nota etiaz. q possz eẽ qstio circa verba D. an p charitatẽ volũtas naturalr tẽdat i deũ. Hoc em videf posse haberi ex verbis suis. qz finis efficaf ↄnaturalis volũtati p charitatẽ. sz appetit⁹ vniuscuiusqz naturalr mouef z tendit zc. Dicif q sic. z nõ e incõueniẽs q volũtas dicaf naturalr tẽdere i deũ. sz p formã supnaturalẽ. qz ois hitus ex natura iclinat ad ppriũ actũ g z charitas inclinat naturalr ad diligẽdũ deũ supnaturalr z meritorie. Sz nõ cõtingit q intellect⁹ vel volũtas tendat in deũ naturalr p formã naturalẽ vel ↄnaturalez de hoc alibi. De hoc laborauit Scot⁹ in qrto. dis. xlix. q. xi. pper lumẽ glie. putãs si poneret in intellectu. tũc intellect⁹ p formã creatã naturalr videret deuz. sz ↄñs nõ habem⁹ p incõueniẽti. q p formã supnaturalẽ creatã naturalr videaf de⁹. Sic in pposito de dilectiõe dei supnaturali p charitatẽ. De materia ulti⁹ articuli hz aliqd Cathol⁹ in tertio. dis. xxvi. circa tertiã ↄclonez. vbi habes q spes nõ distinguif a fide. sicut etiã circa pticulare ab existẽte circa vle. sz sicut hit⁹ appetitiu⁹ ab itellectiuo. habes qñqz quõ charitas sufficit ad diligẽdũ deũ z desiderãdũ sz nõ ad sperãdũ. cũ illud sit specialis difficultatis. Habes etiã p intellectu hui⁹ corpis quõ respectu finis naturalis sperãdi nõ opez ponere spẽale pfectiõem in volũtate. sicut respectu supnaturalis. qz ad naturalẽ ex se sufficiẽs z determinata e. nõ respectu supnaturalis. Nota etiã q scot⁹ in tertio. dis. xxxi. vult saluare distinctiõez specificã harũ virtutũ theologicarũ. stãte vnitate obiecti sub eadẽ rõne formali z spei z charitatis z eadẽ potẽtia. qz qñ pfectio actus. e a duobus (scz a potẽtia. z ab obiecto) qñ variaf ppria rõ alterius vel alteri⁹ eoz in se vel ↄiũctiõe cũ reliq ca. vel fm approximatiõem ad reliquã cãm variabif act⁹. Sic respectu actus tentõis. obiectũ volũtatis est fm se pñs. respectu desiderij absens. Hec ille. Sz ex his bñ habef. q obiectũ e eadẽ res in se z fm naturaz. sz tñ alia est rõ obiecti. vt sic. et est aliud formalr fm eẽ motiuũ. vt sup. q. xxiij. ar. iij. Et manifeste pz ex verbis Scoti. q est ali⁹ mod⁹ obijciendi. qz absens z pñs sũt modi obiectum specifice distinctiui g e alia formal obiectiua vt sic. sz nõ realr. z q ad h bñ de

☞ Argumẽti i ↄtrariũ auctoritas ↄfirmat ↄclonẽ missiuã. Et dr Scot⁹ in tertio. dis. xxvi. q dicta scõz distinguẽtiũ realr tres theologicas. in ista auctoritate fundanf. pter qd dr sibi nõ placere opinionẽ (si tñ e primo dia debeat) dicentiũ spem z charitatẽ indistinctas.

¶ Ad pmũ g dõm. q intellect⁹ indiget spẽbus intelligibilib⁹ p qs intelligat. z iõ oz q in eo ponaf aliqs hit⁹ naturalis supaddit⁹ potẽtie. sz ipa natura volũtatis sufficit ad naturalẽ ordinẽ in finẽ. siue qntũ ad intentiõem finis. siue qntũ ad ↄformitatez ad ipm. sz in ordine ad ea q supra naturam sunt ad nihil hoz sufficit natura potẽtie. z iõ optz fieri supadditionem habit⁹ supnaturalis qntũ ad vtrũqz

¶ Maior vera. tñ hoc interest q naturalis inclinatio volũtatis sufficit ad bonũ ↄnaturalẽ. vt patuit supra. q. lvi. ar. vi. et sufficit ad verũ naturalr cognoscibilẽ. potẽtia intellectiua cũ hitu pncipioz. Ad minorẽ vera. rõne iã dicta. Sz negaf ↄña. qz ad bonũ supnaturalẽ nõ sufficit volũtas. vñ z ipa hz pfici duplr. sicut intellect⁹ vno mõ. iõ erũt tres theologice Nota q D. arguit de habitu pncipioz. et in sclone loqf etiã de a liq alio hitu supaddito scz aduenientẽ post natiuitatẽ hois. Habit⁹ em pncipiorũ addif potẽtie qsi aliqd ab ea distinctum. sz nõ de nouo post eẽ intellectiue potẽtie. vel salrẽ nõ post aliũ hitũ. vtercz em hit⁹ supaddif potẽtie intellectiue. sz null⁹ voluntati ad bonũ ↄnaturalẽ. sicut spẽs intelligibilis intellectui. z g talis spẽs magis aduenit z addif. Et dr naturalis vt naturalẽ distinguif ↄtra supnaturalẽ. z nõ put naturalẽ dr qd est ↄnatũ. Vel dr hit⁹ naturalis inchoatiue. qz est a natura q ad pncipiũ sufficiẽs. scz intellectũ agẽtẽ. eo mõ q hit⁹ vel virt⁹ dr naturalis. vt patebit qstione sequẽti. ar. p. et de hitu supra patuit. q. li. ar. p. Nota circa sclonẽ pmi duo Primo. qz intellect⁹ nõ intelligit sine hitu supaddito. z h fm Scotũ ad ↄsuetudinẽ obiectũ pñs. fm aũt. d. san. vt habeat actiuitatẽ Et de h sup. q. xxv. ar. p. vide Nota 2o q ex hac sclone ↄstat qz voluntariũ sit assumptũ scoti in tertio. dis. xxxiij. vbi dr q voluntas sit ita indeterminata ad bonũ in passionib⁹ sicut intellect⁹. Oppositũ em D. clare dr. qz ipa volũtas sufficit. z est determinatũ z pfectũ pncipiũ qntũ est ex pte sui boni rõnis. scz pportionati z ppria. intellect⁹ aũt sepe nõ est sufficiẽs vel determinatus pncipiũ. z de hoc supra. q. lvi. ar. vi. Volũtas inditerminata dictũ scoti.

¶ Ad scdm dõm. q fides z spes ipfectiõez quãdã iportãt. qz fides e de his q nõ videnf. z spes de his q nõ habẽt. vñ habere fidẽ z spẽ de his q subdunf hu

in ane prāti deficit a rōne v̄tutis. sz habere fidē ⁊ spez de his q̄ sunt supra facultatez nature hūane. excedit ocīn v̄tutē hoī pportiōatā. fm illō. p̄. ad Corinth. p̄. Qd̄ infirmū ē dei fortiꝰ est hoib9.

¶ Maior v̄a in rōne v̄tutis. q2 faciūt opꝰ simplr̄ bonū. scʒ meritoriū. Ad minorē. fides hūana nō ponit̄ inter intellectuales v̄tutes. vez. q2 hz quādā ipfectōez. scʒ inevidētiā. cū sit de nō visis. ⁊ nō pficit intellectuz in vario sui. ⁊ etiā q2 frequēter pt̄ sibi subesse falsum. Et spes humana q̄ ē de his q̄ pt̄ p̄ v̄tute ppria pseq̄. non est v̄tꝰ. sz negat̄ pña de fide ⁊ spe. vt fides innitit̄ v̄itati diuie. q̄ infallibilis est. ⁊ spes auxilio diuino in ordine ad bonū infinitū. q̄ etiā ē certissima. De illis in. 2ª 2e. q. iiij. ar. v. et. q. xvij. ar. p̄. et in de v̄tu. ma. xiiij. ar. iiij. Et nota q fides apud p̄hm nō ē v̄tꝰ. q2 nō facit euidētē cognitiōem. sed tm̄ apud theologū ē v̄tꝰ. nō q̄dē intellectualis. sz theologica q2 p̄ncipiū boni actꝰ simplr̄. scʒ meritorij. ⁊ hoc loquēdo de fide formata. q̄ sola apud theologū ē v̄tꝰ nō informis q2 nō est p̄ncipiū meriti. sicut formata. cuiꝰ actꝰ ē credere in deū. De his in Capolo in tertio. dis. xxiiij. pclone p̄ª. ⁊c. Et de materia arti. in se. dis. xxvi. eiusdē tertij

¶ Ad tertiū dōm. q ad appetituz duo ptinēt scʒ motꝰ in finē ⁊ pformatio ad finē p amorē. ⁊ sic oz q in appetitu hūano due virtutes theologice ponantur. scʒ spes ⁊ charitas

¶ Cōcedo minorē intelligēdo īmediate ⁊ ad deū. sic obiectū imediatū nō ordinat̄ aīa hois nisi p intellectū ⁊ volūtatē. tm̄ mediate sicut ad finē. ⁊ nō obiectū pt̄ etiā ordinari p appetitū sensitiuū. vt tactuz fuit. sz negat̄ pña. q ꝯ tm̄ sint due. s. dz inferri. ꝯ v̄tutes theologice sunt tm̄ in duabo potē ijs. ⁊ h̄ ꝯcedit. Sz in vna sunt due distincte vt dictū ē. vna facit inherere deo ppter seipm vn ēs affectū bois cū deo. scʒ charitas. Alia q̄ inheret deo sicut p̄ncipio ex q̄ puenit nobis adeptio pfecte bonitatis. s. spes. nō fidz: tes. Et de istiꝰ solonis ma. 2ª 2e. q. xvij. ar. vi. ⁊c.

¶ Utꝝ fides sit pōr spe. ⁊ spes pōr charitate

AD q̄rtū sic pcedit̄ Uidet̄ q nō sit h̄ ordo theologicaꝝ v̄tutuz. q fides sit pōr spe. ⁊ spes pōr charitate. Radix eīn ē pōr eo qd̄ est ex radice. sz charitas ē radix oīm v̄tutū. fm illo ad Ephe. iij. In charitate radicati ⁊ fundati. ꝯ charitas ē pōr alijs ¶ P̄. Augꝰ. dr̄ in p̄mo de doctri xpia. Nō pt̄ aliq̄s diligere qd̄ eē nō crediderit. porro si credit ⁊ diligit bn̄ agēdo efficit vt etiam speret. ꝯ videt̄ q fides precedat charitatē. ⁊ charitas

S

spem. ¶ P̄. amor est p̄ncipiū oīs affectōis. vt sup̄ di

q.xxv.ar.ij. ctū est. sz spes noīat quādā affectōem. est eīn q̄dā pas

q.xl. sio. vt supra dictū ē. ꝯ charitas q̄ est amor ē pōr spe.

¶ Sed ꝯtra est ordo q̄ aplus ista enumerat dicēs Nūc aūt manēt fides. spes. ⁊ charitas

Hic D. inq̄rit de ordine theologicaꝝ inter se. ordo āt sequit distinctōēz. ⁊ ꝯ puenies ordo huiꝰ ar. ad p̄cedētē

Rn̄. dōm. q duplex ē ordo. s. gn̄atōis ⁊ pfectōis

¶ D. rn̄det q̄sito distincte. Un̄ p̄mo ponit huiꝰ rn̄sionis distincte rōem. p̄mittēs distinctōez. Scdo subiūgit duas pclōnes rn̄siuas correspōdētes. Primā ponit ibi. ordine q̄dē ⁊c. Scdam ibi. ordine v̄o pfectōis ⁊c. Dicit ꝯ q duplex sit ordo. scʒ gn̄atōis ⁊ pfectōis. Ordine gn̄ationis dr̄ p̄us qd̄ p̄us est in generatōe rei. q̄ pcedit de impfecto ad pfectū. ⁊ de potentia ad actū. ita q illud qd̄ p̄us requiritur ad talē generatōem naturalē ⁊ materialem dr̄ hoc mō p̄us. ⁊ qd̄ agens naturale p̄us attingit vocat̄ p̄us generatōne. et qd̄ est in fieri est p̄us alio. Et nota q ordo generatōnis. etiā stando infra limites nature create est simplr̄ posterior ordine pfectōis. q2 opz agens etiā naturale p̄us eē in se pfectū anq̄ generet. sed in pcedente de nō eē ad esse. vel de ipfecto ad pfectū. tūc impfectū est p̄us. quare D. notāter dr̄. In eodē fides p̄cedit spem ⁊c. Et nota. q materia dr̄ p̄us forma nō absolute ⁊ vlter. imo ordine nature ⁊ tēporis ⁊ duratōnis forma absolute est pōr. sicut actus poña. sed intelligit D. iuxta nonum metaphysice. de forma educta de potentia materie Consequēter cū dr̄

¶ Ordine q̄dē gn̄atōis q̄ materia ē pōr forma. ⁊ impfectū pfecto in vno ⁊ eodē fides p̄cedit spem. et spes charitatē fm actꝰ. nā hitꝰ simul infundūt̄

¶ Subiūgit p̄mā pclōne iuxta p̄mū membꝝ talem Ordine generatōis in vno ⁊ eodē fides p̄cedit spem. et spes charitatē. nō fm habitꝰ sz fm actꝰ. (Dicit notāter. in eodē. q2 in diuersis pt̄ p̄cedere spes ⁊ charitas fidē alteriꝰ. sz in eodē necēario pōr est fidei actus q̄ spei vel charitatis) Huiꝰ pclōnis D. p̄mo pbat tertiā eiꝰ ptē. Scdo p̄mā. ibi. Nō eīn pt̄ ⁊c. Tertio scdam. ibi: Silr̄ aūt ⁊c. Quo ad tertiā ptē pclōnis. scʒ q nō fm habitus se p̄cedāt. arguit̄ sic. Eoꝝ habituū vnus nō est pōr alio etiā via gn̄atōis. q̄ simul infundūtur. sed hi tres habitꝰ simul infundūtur. ꝯ ⁊c. Maior nota. Minor pz. q2 he virtutes saltē vt formate sunt reqrūt ⁊ coexigūt se. ⁊ quia opa dei pfecta. et de his infra. q. lxij. ar. iiij. et. v. tūc ibi.

¶ Nō eīn pt̄ in aliq̄d motꝰ appetitiuꝰ tēdere vl̄ sperādo vel amādo. nisi qd̄ est apphēsum sensu aut intellectu. p fidē aūt apphēdit intellectꝰ ea q̄ sperat ⁊ amat. vn̄ opz q ordine gn̄atōis fides p̄cedat spem et charitatem

¶ Probat p̄mā partez pclōnis p̄dicte. scʒ q quo ad actus fidei. id est motus ⁊ actꝰ fidei. actū spei ⁊ charitatis. sic. Nō pt̄ motus appetitiuus tendere vel sperando vl̄ amando in aliq̄d. nisi qd̄ est apphēnsum sensu aut intellectu. sed per fidē intellectus apphēdit q̄ sperat ⁊ amat virtutibus theologicis. Unde oportz ⁊c. Propositōes D. relinquit notas. Et assumit maiorez vlr̄ ter de motu appetitiuo vel sensitiuo vel intellectiuo. eo q nihil appetitur tali appetitu nisi cognitū cognitōne ꝯuicta. vt patuit sup̄ q. xxvi. Minor nota Dein ibi

Silr̄ aūt ex h̄ hō aliq̄d amat q apphendit illud vt bonū suū p h̄ aūt q hō ab aliq̄ sperat se bonū ꝯseq̄ posse. reputat ipz in q̄ sperat hz q̄ddā bonū suū. vn̄ ex h̄ ipō q hō sperat de aliq̄ pcedit ad amādū ipm. ⁊ sic ordine gn̄atōis fm actꝰ spes p̄cedit charitatē.

¶ Deducit scdam ptē pclōnis. scʒ q spes p̄cedat charitatē. q̄ scʒ est amor eiꝰ a q̄ q̄s sperat ꝯseq̄ bonū speratū sic. ex hoc ipō q hō sperat de aliq̄ pcedit ad amādū ipz. ꝯ ordine gn̄atōis fm actꝰ spes p̄cedit charitatē. pña pbat̄ tertia lrām. q2 charitas ē amor eiꝰ a q̄ q̄s recipit bona supnaturalia. scʒ dei. Añs pbat̄ ibi. Silr̄ ⁊c. q2 ex h̄ hō amat aliq̄d. q2 apphēdit vt bonū suū. sz ille de q̄ spes

tal' corpo apprehendit' vt bonū. igit' z patuit fundamen-
tū istius ꝓbationis supra q.xl.ar.vij. ¶ Et nota circa
istā ꝯclonem ꝙ D. videt' intelligi ꝙ act⁹ fidei est prior ge
neratōe actu spei z charitatis nō vl'ter. qꝛ nō in angelis
qui ꝑ vno instanti habuerūt actū fidei z spei z charitatis.
et ꝑ ꝯñs ibi fuit solū ordo nature z nō gnatōis duratio-
nis. sicut z iter habit⁹ est solū ordo nature nō duratōis.
sed dictū Doc. ꝓcedit de hominib⁹ z talib⁹ q̄ successiue z
cū tempe ꝓdeunt in exercitū hay ̄vtutū. Qꝛ aūt actus
taliū virtutū simul esse possunt ꝑsertim spei z charitatis.
hꝫ Doctor scda scde q.xvij. ar.ꝑ. ad tertiū. Ordo enī ge
nerationis ꝓprie est. qn̄ vnū prius duratōe generatur. nō
enī videt' aliqd impossibile ꝙ si aīa Christi in ꝑmo instā
ti nō fuisset beatificata. ꝙ pro eodem instanti credidisset
et sperasset ꝓ quo summe dilexit. z ḡ vult Doc. ꝙ inter
habitus nō est ordo generatōis. scꝫ quo ad duratōnem.
tamē videt' ꝙ etiā ordine nature prius ꝑrequirat' habi-
tus fidei q̄ȝ alij. sed iter actus (qñqꝫ saltē) est ordo gnati-
onis z duratōis z tpis vt patuit. Tunc ibi.

¶ Ordine vero ꝑfectionis charitas ꝑcedit z fidē
et spem. eo ꝙ tā fides q̄ȝ spes ꝑ charitatē formant'. et
ꝑfectionem ̄vtutis acq̄rūt. sic enī charitas est mater
oim virtutū z radix. inq̄ꝫtum est omniū virtutum
q.lxv.ar.iiij. forma. vt infra dicetur. Et per hoc patet responsio
et 2a2e. q.xx ad primum.
iij.ar.viij. ¶ Ponit secūdā ꝯclonem iuxta secūdum mēbrū pre-
dicte distinctionis talē. Ordine ꝑfectionis charitas pre-
Cōclo scda cedit fidem z spem (.i. charitas est̄o in eodē seq̄t'. q̄ ad ac
tū. fidē z spem. tñ est prior) id est ꝑfectior in eodē etiā. Et
absolute loquēdo dat' charitas aliq̄ scꝫ dei. q̄ ꝑcedit etiā
tpe z natura omnem fidē. Probat' ex D. rā f. dcs q̄ȝ spes
ꝑ charitatē formant' z ꝑfectionē ̄vtutis acquirūt. ḡ chari-
tas est ꝑfectior. Tenet ꝯña. qꝛ formās (ꝑsertim effectiue)
et ꝑficiens (ꝑcipue in esse specifico z essentiali) est ꝑfectius
eo ꝙ format z perficit. Aīs ꝓbat'. qꝛ ꝓpterea charitas est
mater virtutū z radix. quia format omnes alias z alie hñt
rōnem ꝑfecte ̄vtutis ꝑ charitatē. qꝛ ꝑ ipsam ordinant' ad
ꝑfectum hois bonū. scꝫ deū. et hec ostendet' infra q.lxv.
ar.iiij. et magis scda scde q.xxiij. ar.viij. ¶ Nota circa
hoc ꝙ charitas format alias virtutes z ꝑsertim spem et
fide. n. forma quadam generali que est esse meritoriū. qd
habent qꝛ trahunt' in obiectū charitatis sumere dilectuꝫ
vt sic. vide q.lx. ar.ꝑ. ad tertiū. ¶ Et nota scdo ꝙ non
oportet ꝙ omē ꝑficiens sit simplr nobili⁹. quia nō ꝑficiens
formaliter accidentaliter. Accidens enī ꝑficit substātiā.
nō tñ est simplr nobili⁹. tñ ꝑficiens effectiue z quasi eq-
uoce z ꝑficiens in specie virtutis nobilissime. sicut est esse
meritoriū. illud est simplr ꝑfectius in esse virtutis. sic est
de charitate. ¶ Nota tertio. ꝙ hec ꝓbatio scde ꝯclo-
nis videt' esse a signo z a posteriori scꝫ effectu. sed infra q.
lxvi. ar.vi. et scda scde q.xxiij. ar.vi. ondit a priori ꝙ chari-
tas est nobilior. qꝛ nobilius hꝫ obiectū z nobiliori mō se
hꝫ ad obiectū nobilissimū.

☞ Et ꝯfirmatur ꝑma ꝯclo argumēto in ꝯtrarium.

¶ Hic nota d. san. sup aplm. ibidē. ꝙ apls dt solū de
trib⁹ theologicis ꝙ nūc maneāt. cū tñ etiā dona spūs scti
et alie ̄vtutes nūc ꝑ h̄ statu maneāt. sꝫ h̄ ideo dixit aplus
qꝛ hec tria ꝯiungunt deo. alia aūt nō ꝯiungunt deo nisi
mediantibus istis. alia etiam dona sunt quedam dispo-
sitiones ad ꝯiungendū ista tria in cordibus hominum.

¶ Ad ꝑmā maiorē. radix in naturalib⁹ hēs se in gñe
cause material' est ꝑor eo qd est ex radice in gñe cause ma
terialis via generatōis. sꝫ radix metaphorica in gñe cau
se efficientis. qꝛ videlꝫ sustētat z nutrit oēs ̄vtutes. illa est
prior ordine ꝑfectōis. radix enī ̄sm d. san. 2a2e. q.lxxviij.
ar.iij. ad ꝑm. nō solū hꝫ rōnē materie. sꝫ etiā cause actiue.
inq̄ꝫtū administrat nutrimentū. Ad minorē. charitas ē ra-
dix oim ̄vtutū. Uerū scdo mō. qꝛ facit oēs ̄vtutes eē meri-
torias z ꝑ imit eas ordinē ad vltimū finē sup oia cha-
nō āt qꝛ sit materia vl' q̄ꝫ materia ex q̄ alie ̄vtutes pullu-
lent sꝫ ipsis ꝑsuppositis z de se ꝑfectis ipa adueniēs ꝑficit.
et ipa recedēte alie efficiūt' deformes. ḡ charitas est prior.
Uerū ꝑfectōe. z est ista rō ꝓ scda ꝯclone.

¶ Ad scdm dōm. ꝙ Augustinus loquit' de spe. q̄
q̄s sperat ex meritis iā habitis se ad beatitudinē ꝑ-
uenturū. qd est spei formate q̄ seq̄t' charitatē. ꝑt aūt
aliq̄s sperare anteq̄ȝ habeat charitatē. nō ex meritis
q̄ iam hꝫ. sed que sperat se habiturū.

¶ Ad illā. Porro si credit z diligit bene agendo efficit
vt etiā speret. Uerū spe ꝑfecta. innitenti meritis q̄ nō sūt
sine charitate. z spe formata. q̄ q̄s sperat de deo sicut ami-
co. Adueniente enī charitate aliq̄s ꝑfecti⁹ sperat. quia de
amicis maxie speram⁹. sꝫ tñ anteq̄ȝ diligat deū pri⁹ sperat
spe informi z ipfecta. z tñ huic spei ꝑsupponit' amor suppo-
sius. z amor ꝯcupiscentie boni sperati. vt patebit ad 3m.

¶ Ad tertiū dōꝫ. ꝙ sicut supra dictū ē. cū de passi- q.xl.ar.vj.
onib⁹ ageret'. spes respicit duo. Unū q̄dē sicut ꝑnci
pale obiectū scꝫ bonū qd sperat'. z respectu hui⁹ sem
per amor ꝑcedit spem. nūq̄ȝ enī sperat' aliqd bonuꝫ
nisi desideratū z amatū. Respicit etiā spes illū a q̄ se
sperat posse ꝯseq̄ bonū. z respectu huius. ꝑmo q̄deꝫ
spes ꝑcedit amorē. q̄uis postea ex ipo amore spes
augeat'. ꝑ h̄ enī ꝙ aliq̄s reputat ꝑ aliquē se posse cō-
seq̄ aliqd bonū. incipit amare ipm z ex hoc ipo ꝙ ip-
sum amat. postea fortius de eo sperat.

¶ Male infert. qꝛ infert de charitate cū tñ in ꝑmissis
nulla fecerit mētionē de ea sꝫ de amore. vñ ꝯcedit' ꝯñs ꝙ
amor ē prior spe q̄cūqꝫ. formata scꝫ vl' informi. sꝫ nō ē idē
dicere de charitate. spes enī ꝑsupponit amorē ꝯcupiscētie
btitudinis q̄ ē amor amicitie respectu sperātis hois. sꝫ nō
ꝑsupponit amorē amicitie ipi⁹ dei a q̄ sperat' ipa btitudo.
Spes enī vt sup dictū fuit q.xl.ar.vij. hꝫ obiectū forma-
le ꝑncipale qd ē bonum speratū z hui⁹ boni amor ꝑcedit
spem. Habet etiā obiectū materiale. scꝫ eū a q̄ q̄s tale bo-
nū sperat ꝯseq̄ z hui⁹ amor seq̄t' spem. qꝛ per spem agit' vt
talis habeat' tanq̄ȝ bonū ꝓpriū. z ꝑ ꝯñs efficit' diligibilis.
Ui fundamētū d. san. in 2a2e est ꝙ spes sit prior chari-
tate. qꝛ spes seq̄t' z inimt' amori ipfecto dei (scꝫ amori ꝯcu-
piscētie q̄ ꝯcupiscit' aliqd ab eo) sꝫ charitas est amor ꝑfe-
ctus quo diligit' deus ̄sm scipm. mō ̄sm viā gnatōis in
ꝑcedente de ipfecto ad ꝑfectū. ꝑmo occurrit act⁹ imꝑfe-
ctus. z ḡ spes prior est charitate via gnatōnis. esto aliq̄s
amor (ꝯcupiscentie dei) prior sit spe. z hec intendit solo d.
san. Dicit' igit' ad ꝓpōnes argumēti. maior ̄vā de amore
in cōi. sꝫ falsa ē de charitate. Dictū ē enī sup ꝙ amor cō-
muni⁹ qddā ē charitate q.xxvi. ar.iij. Minor ̄vā de omī
spe ꝙ noiat affectōes sꝫ nō ois passiōes. spes enī volūtatis
ē q̄dē affectio sꝫ nō passio. Ultra. ḡ charitas q̄ est amor
est prior spe. Negat' ꝯña. qꝛ lꝫ charitas sit amor. nō tamē

ois amor est charitas. vñ ɔmittit falsa ɔñtis. Amor est prior (videlꝫ ɔcupiscẽtie dei ⁊ btitudinis) ꝗ̄ charitas q̄ ẽ amor amicicie dei q̄ diligit ſm ſeipm. ¶ Et nota ꝙ D. ĩcedit ꝙ spes ſꝑ pſupponit ⁊ ſeqͥt amorẽ boni sperati ſꝫ nõ pſupponit oĩm amorẽ eiꝰ a q̄ sperat bonũ. esto ⁊ ex amore pfecto eiꝰ a q̄ qs sperat spes ipa augeat ⁊ format.

¶ Questio lxiij. de causa virtutũ.

DEinde ɔsiderãdũ est de cã ꝟtutũ. Et circa h̄ q̄rũt q̄ttuor. Prio vtrũ virtꝰ sit in nob a natura. Scdo vtꝝ aliq̄ ꝟtus causet in nobis ex assuetudĩe opeꝝ. Tertio vtꝝ aliq̄ ꝟtutes morales sint in nob p infusionem. Quarto vtꝝ ꝟtus quã acq̄rimꝰ ex assuetudine opeꝝ sit eiusdẽ speciei cũ ꝟtute infusa.

I ¶ Iuxta ordinẽ suꝑ ɔmissum ⁊ statutũ q.lv. ista ẽ secũda ps ꝑncipalis de moralib ꝟtutib. in q postq̄ actũ est de eẽntia ꝟtutis ⁊ subiecto eiꝰ ⁊ de distinctiõe. Hic agit de cã eiꝰ. ⁊ in ista q̄stiõne pᵒ oñdit q̃o causant ꝟtutes hũane nature ꝓportionate. Scdo oñdit q̃o cãnt ꝟtutes hũanã naturã excedẽtes ar.iij. et in ar.iiij. ɔpant he ꝟtutes adinuicẽ penes idẽptitatẽ vł distinctiõem specificã.

¶ Utrũ virtus sit in nobis a natura.

AD ꝑmũ sic ꝓcedit. Uidet ꝙ virtꝰ sit in nobis a natura. Dicit eñ Damascenꝰ in tertio libro. Naturales sunt ꝟtutes ⁊ eq̄liter insunt oĩb. Et Antoniꝰ dr in sermone ad monachos. Si naturã volũtas mutauerit ꝑuersitas est. ɔditio seruet ⁊ virtus est. Et Math. q̄rto sup illud Circuibat Iesus ⁊c. dr glosa. Docet naturales ꝟtutes. scꝫ iusticiã. castitatẽ. hũilitatẽ. q̄s naturaliter hꝫ hõ. ¶ P. bonũ ꝟtutis est ſm rõnem esse. vt ex dictis ptꝫ. sed id qð est ſm rõnem est hoi natura-
q.lv. ar.iiij. ad 2m. le cũ rõ sit hoĩs natura. ꝗ virtus inest hoi a natura. ¶ P. illud dr esse nobis naturale qð nobis a natiuitate inest. sed ꝟtutes q̄busdã a natiuitate insunt. Dicitur eñ Iob. xxxi. Ab infantia creuit mecũ miseratio. ⁊ de vtero egressa est mecum. ꝗ virtus inest hoi a natura. ¶ Sed contra. id qð inest homini a natura est oĩbus hominibus comune. ⁊ nõ tollit ꝑ peccatum. quia etiã in demonibus bona naturalia manent. vt Dionysius dr in. iiij. ca. de di. no. ſꝫ virtꝰ nõ inest oĩb hoĩb ⁊ abijcit ꝑ peccatum. ergo non inest homini a natura.

¶ Hic ergo ꝑmo inq̄rit de cã naturali ⁊ intrinseca. ꝗ est in hoie existente.

¶ Rñdeo dĩm ꝙ circa formas corꝑales aliq̄ dixerũt ꝙ sunt totalr ab intrinseco. sicut ponẽtes latitationẽ formaꝝ. aliq̄ ꝟo ꝙ totaliter sint ab extrinseco. sicut ponẽtes formas corꝑales esse ab aliq̄ cã separata. aliq̄ vero ꝙ ꝑtim sint ab extrinseco. inq̄tũ scꝫ p̄existunt in materia in potẽa. ⁊ ꝑtim ab extrinseco inq̄tũ scꝫ reducunt ad actũ ꝑ agẽs. Ita etiã circa sciẽtias ⁊ virtutes. aliq̄ q̄dẽ posuerũt eas totalr esse ab intrinseco. ita scꝫ ꝙ oẽs ꝟtutes ⁊ sciẽ naturalr p̄existunt in aĩa. sed ꝑ disciplinã ⁊ exercitiũ ip̄edimenta sciẽ ⁊ ꝟtutis tollunt. q̄ adueniũt aĩe ex corꝑis grauitate. sicut cũ ferrũ clarificat ꝑ limatiõnem. ⁊ hec fuit opinio platonicoꝝ. Alij vero dixerũt ꝙ sunt totalr ab extrinseco. id est ex influẽtia intelligẽtie agentis. vt ponit Auicẽna. Alij ꝟo dixerũt ꝙ ſm aptitudinẽ sciẽtie ⁊ virtutes sunt in nob a natura. nõ aũt ſm pfectiõem. vt phs dicit in. ij. ethi.

¶ D. in h̄ corꝑe duo facit. ꝑmo ꝑmittit qð dã fundamẽtũ in q̄ stat difficultas q̄stiõis. Scdo ex isto fundamẽto dare videt euacuãdo q̄sitũ. ibi. Utroqꝫ aũt ⁊c. Fũdamẽtũ ꝗ est ⁊ dubiũ de cã ꝟtutũ. an sint ab intrinseco vel non. Circa qð ꝑmo ponit tres modos dicẽdi. scdo verificat et declarat tertiũ modum. ibi. Et h̄ veriꝰ ⁊c. Quo ad pᵐ dr ꝙ sicut sunt tres modi dicẽdi de cã formaꝝ naturaliũ ita de cã ꝟtutũ. ⁊ patꝫ clare in lr̃a. Posset aũt adduci circa istas opiniões difficultas de inchoatiõne formaꝝ. ſꝫ res ista ꝑhica est. ⁊ vide de ea in Capolo in. ij. di. xvij. conclusione ꝑma. Consequenter cum dicit.

¶ Et h̄ verius est. Ad cuiꝰ manifestatiõem oportet ɔsiderare ꝙ aliq̄d dr alicui hoi naturale dupl̄r. vno mõ ex natura speciei. alio mõ ex natura indiuidui. Et q̄ vnũq̄dqꝫ hꝫ speciẽ ſm suã formã. indiuiduat vero ſm materiã. forma ꝟo hoĩs est aĩa rõnalis. materia vero corpus. Ideo id qð ɔuenit hoi ſm aĩam rõnalẽ. est ei naturale ſm rõnẽ speciei. id ꝟo qð est ei naturale ſm determinatã corꝑis ɔplexionẽ. est ei naturale ſm naturã indiuidui. qð eñ est naturale hoi ex pte corꝑis ſm speciẽ q̄dãmodo refert ad aĩam inq̄tũ scꝫ tale corpus est tali aĩe ꝓportionatũ.

¶ Uerificat ⁊ declarat tertiũ dicẽdi modũ q̄ est Aristotelis. ⁊ ꝑ eiꝰ manifestatiõne ponit vnũ notabile distinguẽs. ꝙ aliq̄d dr hoi naturale dupl̄r ſm videlꝫ naturam speciei ⁊ ſm naturã indiuidui. ⁊ illud ẽ naturale hoi ſm speciẽ qð ɔseq̄t aĩam rõnalẽ. vt sic. id ꝟo qð ɔuenit ſm determinatã corꝑis ɔplexionẽ ẽ naturale ſm indiuiduũ. ⁊ dr notãter qð ɔuenit ſm determinatã corꝑis ɔplexionẽ. q̄ qð ɔuenit hoi ex pte corꝑis rõe speciei magꝭ dr ɔuenire rõe aĩe q̄ req̄rit talẽ dispõnẽ corꝑis. sic sanitas corꝑis sub aliq̄ gradu distĩctiue ẽ de natura speciei. ſꝫ talis determinatus gradus est de natura indiuidui. ⁊ de h̄ suꝑ q.li. ar.ꝑ.

¶ Utroqꝫ aũt mõ virtꝰ est hoi naturalis ſm q̄ndã inchoatiõem. ſm q̄dẽ naturã speciei inq̄tũ in rõne hoĩs insunt naturalr q̄dã ꝑncipia naturalr cognita tã sciblũ q̃ agẽdoꝝ. q̄ sunt q̄dã seminaria itellectualiũ ꝟtutũ ⁊ moraliũ. ⁊ inq̄tũ in volũtate inest q̄dã naturalis appetitꝰ boni qð est ſm rõnem.

¶ Hic ɔñr ex p̄cedentis fundamẽti declaratiõe. ⁊ tertio mõ dicẽdi. D. ĩfidet ꝑmo deducẽdo vnã ɔclõnẽ responsiuã q̄di membrẽ. scdo ex illa ɔclõne euacuat argumẽta in ɔ̃positũ adducẽda. ibi. Et ꝑ h̄ ⁊c. Cõclo ꝗ mĩus est ista. Utroqꝫ mõ (scꝫ tã ſm naturã speciei q̄ indiuidui) ꝟtus ẽ hoi naturalr ſm inchoatiõnẽ. nõ aũt ſm ɔsummatiõnẽ cap. exceptis theologicis. ¶ Ubi nota extra lr̃am ꝑ intellectu ɔclõnis ꝙ sicut iuxta viã per patheticoꝝ forma naturalr dr inchoata nõ q̄si aliq̄d sui intrinsecũ an generatiõnẽ psit in materia. Sꝫ dr ichoata tripl̄r passiue dispo- Cõclo.

ĩtiue ꝛ effectiue. ita añꝙ̃ ꝟtus in se assit in hoīe pri⁹ est in natura capacitas ꝟtutis ꝛ pcedit dispō ꝛ abilitas aliq̃ ꝛ cū hoc ꝟtus effectiua ꝟtutis. ꝛ h̃ ē ꝟtutē eē naturalē fm̃ inchoatōez.i.a natura ꝛ p naturā hȝ hō capacitatē ꝛ dispōnē ac pncipiū pductiū ꝛ effectiū ꝟtutꝫ hūane fm̃ q̃ ꝟtus dr̃ eē naturalꝭ fm̃ ichoatōez. Ac si diceret.ichoatio ꝛ pncipiū ꝟtut̃ est a natura. sȝ ipa ꝟtus in se acq̃rit p exercitiū et assuetudinē opeꝝ. vt pȝ ar.seq̃nti. His notatis pbat̃ ɔclo. ꝛ pmo pma ei⁹ ps. scdo scda.ibi. Scdm ꝟo naturā ꝛc. tertio tertia.ibi. Nō āt ꝛc.q̃rto q̃rta cū resumptōne ɔclonis.ibi. Sic ḡ ꝛc. Pma ḡ ps.scȝ ꝙ aliq̃ ꝟtutes sint a natura fm̃ ichoatōez rōe spēi ꝛ forme. Arguit̃ sic post d. san. in rōne hoīs sunt naturalr̃ (.i.a natura ꝛ natiuitate sibi indita ꝛ ɔcreta) q̃dā pncipia naturalr̃ ɔgnita.tā sciblīū q̃ȝ agēdoꝝ.q̃ sunt q̃dā seminaria itellectualiū ꝟtutū ꝛ moraliū. ꝛ in volūtate est quidā naturalis appetit⁹ boni qḋ est fm̃ rōnē.ḡ ꝟtutes itellectuales ꝛ morales sīt a natura fm̃ ichoatōem. Tenet ɔña. qꝛ illa pncipia naturalr̃ ɔgnita ꝛ iclinatio volūtatꝫ dicta sīt pncipia actiua ꝟtutꝫ. sȝ naturalr̃ hr̃e pncipia ꝟtutꝫ ē eā eē ichoatā. vt patuit. ḡ ɔña bona. Añs fm̃ ptes suas patuit sup̃ q.li.ar.p̃.qꝛ intellectus ꝛ aīe sīt ɔcreati hit⁹ pncipioꝝ speculatiuoꝝ ꝛ pra ticoꝝ. ꝛ volūtas ex natura sua ē q̃dā iclinatio in bonum ɔnaturale hoī qḋ est bonū rōnis. Deīn cū dicit.

¶ Scdo ꝟo naturā idiuidui iq̃ȝtū ex corpis dispōne aliq̃ sīt dispositi vl' meli⁹ vl' pei⁹ ad q̃sdā ꝟtutes. put scȝ vires q̃dā sensitiue act⁹ sīt q̃rūdā ptiū corpis. et qꝛ dispone adiuuāt̃ vl' ipediūt̃ hmōi vires in suis actib⁹. ꝛ p ɔñs vires rōnales q̃bꝰ hmōi sensitiue vires deseruiūt. ꝛ fm̃ h̃ vn⁹ hō hȝ naturalez aptitudinē ad sciaȝ.ali⁹ ad fortitudinē.ali⁹ ad tpantiā. ꝛ his modis tā ꝟtutes itellectuales q̃ȝ morales fm̃ q̃ndā aptitudinis ichoatōēz sīt in nob a natura

¶ Probat scdā ptē.scȝ ꝙ ex pte idiuidui.sic. Ex corporꝭ dispōne (scȝ in tali gradu ꝛ mō) aliq̃ sunt dispositi meli⁹ vl' pei⁹ ad q̃sdā ꝟtutes.tā scȝ itellectuales q̃ȝ morales.ḡ ꝟtutes hmōi sunt naturales fm̃ ichoatōem ex pte dispōnis corpis. Tenet ɔña ex dictꝫ. qꝛ tal' dispō ē q̃dā ichoatio ꝟtutꝫ. ḡ si dispō ē nal'.seq̃t ꝙ ꝛ ꝟt⁹ ē fm̃ ichoatiōnē. Añs D. ondit ꝛ declarat ibi (Prout scȝ) dare i lr̃a.

¶ Nō āt ɔsummatio eaꝝ. qꝛ natura determiat̃ ad vnū. ɔsummatio āt hmōi ꝟtutū nō ē fm̃ vnū modū actōis. sȝ diuersimode fm̃ diuersas materias in q̃bꝰ virtutes opant̃. ꝛ fm̃ diuersas circūstantias.

¶ Subiūgit tertiā ptē ɔclonis p̃dicte.scȝ ꝙ ɔsummatio ꝟtutꝫ nō sit a natura (ita videlȝ ꝙ sine rōne ꝛ prudentia ꝛ discretōe rōis nō hȝ ꝟt⁹ i se ꝛ pfecte) ꝛ arguit̃ sic. Natura determiat̃ ad vnū. sȝ ɔsummatio ꝟtutū nō ē fm̃ vnū modū actōis. sȝ diuersimode fm̃ diuersas materias ꝟtutū ꝛ fm̃ diuersas circūstātias. ḡ. Maior nota. ꝛ sīlr minor.qꝛ vt patuit q.xlix. et q.l. et q.lviij.ar.ij. Habit⁹ vel ꝟtus nō hȝ locū vbi ē determiat⁹ mod⁹ agēdi. ꝛ scdo.qꝛ virt⁹ ē hit⁹ electiu⁹ ꝛ liber agēs vario mō ꝛ libere. ꝛ p ɔñs nō est determinatus ad vnū Deinde ibi

¶ Sic ḡ pȝ ꝙ ꝟtutes in nob sīt a natura fm̃ aptitudinē ꝛ ichoatōēz. nō āt fm̃ pfectōem. pter ꝟtutes theologicas q̃ sunt totalr̃ ab extrinseco.

¶ Resumit ɔclonē p̃dictā cū q̃rta pte cui⁹ pbatiōem notat breuiter sic. Uirtutes theologice totalr̃ ab extrinseco sīt. ḡ nō sīt naturales vl' a natura etiā fm̃ ichoatiōem.

Añs patuit q.lxij.ar.p̃.qꝛ ppterea dicūt̃ diuine.qꝛ a solo deo. Cōseq̃ntia patuit. qꝛ illa ꝟt⁹ dr̃ natural' fm̃ ichoatiōnē cui⁹ dispō ꝛ pncipiū ē a nal'a. Uñ sic aīa rōnal' nō ē inchoata. qꝛ in materia nō ē vis aīe rōnalis pductiua. ita nec theologice. ¶ Et nota ꝙ lȝ i aīa sit poña obediētial' ad hmōi ꝟtutes. sȝ ppterea nō dicūt̃ ichoare. sȝ ad ichoatōēz forme req̃rit̃ ichoatio passiua natural' ꝛ dispositiua ꝛ effectiua qḋ in pposito nō hȝ locū. qꝛ qḋ ichoatū ē pt p agēs naturale reduci in actū. vide de h̃ Capolū i plogo pmi. q.p̃.ad pm̃ ɔ̃ tertiā ɔclonē. Uñ formā eē ichoatā in materia.ē materiā hr̃e aliquā cāl'itatē sup eductionē forme ꝛ ē materiā ɔcurrere cū sui trāsmutatōe tāq̃ȝ cām ad eē forme. Educi āt ē formā icipe eē in materia actu in q̃ pri⁹ erat. tm̃ in poña ꝛ a q̃ depēdet ꝛ ipaȝ materiā trahi ad pticipādū esse ipi⁹ forme. De seminario ꝟtutū dictū fuit sup̃. qꝛ pncipia pria ꝛ ɔgnita p hit⁹ synderesim ꝛ itellectū. ꝛ natural' inclinatio volūtatꝫ ad bonū. vide q.li.ar.p̃. Tūc ibi.

¶ Et p h̃ pȝ rnsio ad obiecta. Nā pme due rōes pcedūt fm̃ ꝙ seminaria ꝟtutū insunt nob a natura inq̃ȝtū rōnales sum⁹. Tertia ꝟo rō pcedit fm̃ ꝙ ex naturali dispōne corpis quā hȝ ex natiuitate vnus habet aptitudinē ad miserendū. alius ad tpate viuendū. alius ad aliā virtutē.

¶ Ex p̃dicta determinatione ꝛ ɔclone euacuat D. argumēta in oppositū. vñ vt clarius fiat applicabunt̃ dicta in corpꝭ ipis argumentis vt sequit̃.

¶ Argumētū in ɔ̃riū ɔfirmat ɔclonē mihuā q̃ ad tertiā ptē. ¶ Nota ppt h̃ argumētū qḋ id qḋ ē a natura.qꝛ ɔseq̃t pncipia nal'e ɔplete (vt pȝ ifra q.lxxx. ar.ij.ad 2m̃) h̃ ē cōe oib⁹ ꝛ nō tollit̃ p peccatū. id āt qḋ ē a nal'a.i.a natiuitate pt tolli p pctm̃. sic pȝ de iustitia originali. sic ꝛ de gr̃a angeloꝝ ꝛc. q̃ sīt a pncipio extrinseco ꝛ ɔseruāt̃ libere et corrūpūt̃ p qḋlibet mortale ɔ̃riū cause. de istꝫ vide D. san. de ꝟtutib⁹ in cōi ar.x.ad iiij notabilr̃. vñ in fine dr̃. Alio° aliqḋ ē i aīa i poña qḋ nō ē nati educi i actū. nisi p ꝟtutē diuinā. ꝛ sic sīt i poña i aīa ꝟtutes infuse. hec ille. vide corī. ¶ Uñ nota ꝙ Aug. i de p̃destinatōe sctoꝝ non dr̃ ꝙ posse hr̃e fidē ꝛ charitatē sit naturale hoī sȝ ꝙ sit nature hoim. Dr̃it em̃ plurimū poñaȝ aliquā esse nal'ē ꝛ eē nal'e. Nal'e em̃ dr̃.qꝛ ɔuenit mō naturali ꝛ ē a nal'a. sed eē nal'e dr̃.qꝛ ē i nal'a sic i subiecto vnicuiq̃ȝ veniat. nature ḡ hoīs ē poña sȝ obediētial' ad fidē. qꝛ itellectiua ē rōe cui⁹ ē capax. nō āt nal'a asinine imo sibi repugnat. ꝛ h̃ hȝ manifeste in soliloquioꝝ Aug. ca.x. Et hec nota ppt Scotū.

¶ Ad pmū. ad auctoritates oēs sīt dr̃ ꝙ ꝟtutes sīt naturales fm̃ ichoatōez q̃ ē fm̃ seminaria ꝟtutū. illa em̃ seminaria insunt nob a natiuitate. ꝛ sunt naturales fm̃ naturam specificam que est ratio.

¶ Ad scdm maiorē. ꝟa ē. sȝ dico ꝙ illḋ bonū ꝟtutꝫ solū adest a natiuitate fm̃ ichoatōēz nō fm̃ ɔsūmatōēz. Minor ꝛ ꝟa.ē nal'e fm̃ nal'aȝ specificā tāq̃ȝ ɔñs formā q̃ dat spēm.ḡ ꝟt⁹ iest a nal'a. Uerū ichoatiue i ipa rōe nō āt fm̃ se

¶ Ad tertiū. maior ꝟa. illud dr̃ naturale qḋ nob a natiuitate iest. dr̃ inq̃ȝ naturale vno°. sȝ alio° ꝛ magis dr̃ naturale fm̃ d.san.i de veri.ma.xxiij.q.vij.ad x.qḋ a pncipijs nature causat̃ in se vl' in sui pncipio. et de h̃.iij.p.q.ij.ar.xij. Pōt em̃ supnaturale qḋ.vt gr̃a ꝛ iustitia originalis dici naturale.i.a natiuitate. sed nō naturale.i.ex pncipijs nature. vide p̃.p.q.xij.ar.v.ad 3m̃.vbi plura de hoc dicet̃ deo dante. Ad minorē. ꝟtutes q̃busdā a natiuitate (imo etiā ex pncipijs nature specificꝫ insunt ꝟtutes oibus fm̃ seminaria) Uerū ichoatiue fm̃ dispōnem corporis.

q aliqs disponit ad aliqs virtutes naturalr sed nō insunt virtutes de cōi lege a natiuitate sm ɔsummatōnem.

¶ Utrū aliq virt⁹ causet in nobis ex assuetudine.

V

AD scdm sic pcedit. Uidet q virtutes in nobis causari nō possint ex assuetudine operū. qr sup illō Ro.xiiij. Oīe qd nō est ex fide peccatū ē. dr glosa Aug. Ois ifideliū vita peccatū est. ⁊ nihil est bonū sine summo bono. vbi deest ɔgnitio veritatis falsa est virt⁹. etiā in optimis moribꝰ. sz fides nō pt acqri ex operibꝰ. sz causat in nob a deo. sm illud Eph. ij. Gratia estis saluati p fidē. g nulla virt⁹ pt in nob acqri ex assuetudine operū. ¶ 2. Peccatū cū ɔrietur virtuti non ɔpatitur secū virtutem. sed homo non pōt vitare peccatum nisi p gram dei. sm illō Sap. viij. Didici q nō possum esse aliter ɔtinēs nisi deus dederit. g nec virtutes aliq pnt in nob causari ex assuetudine operū. sz solū dono dei. ¶ 3. actus q sunt sine virtute deficiūt a pfectione virtutis. sz effect⁹ nō pt esse pfectior cā. g virt⁹ nō pt causari ex actibꝰ pcedentibꝰ virtutē. ¶ Sz ɔtra est qd Diony. dicit. iiij. ca. de. di. no. q bonū est virtuosius q̄ malū. sed ex malis actibꝰ causant habit⁹ vitiorum g multo magis ex bonis actibꝰ pnt causari habitus virtutum.

¶ Hic ɔīr D. inqrit de cā extrinseca virtutis. ⁊ pmo naturali. qr actus sunt extrinseca habitibꝰ ⁊ virtutibꝰ.

¶ Respondeo dōm. q de generatiōe habituū ex
q.li.ar.ij.et.3 actibꝰ in generali supra dictū est. nūc aūt specialiter
q.lv.ar.iiij. qūtū ad virtutē ɔsiderandū est q sicut supra dictū est. virt⁹ hois pficit ipm ad bonū. cū aūt ratio boni ɔsistat in mō. specie. ⁊ ordine. vt Aug. dicit in libro de natura boni. siue in nūero pondere. ⁊ mēsura. vt dr Sap. xi. Oportet q bonū hois sm aliquā regu-
q.xix.ar.iiij. lā ɔsideretur. que qdē est duplex. vt supra dictū est scz ratio hūana ⁊ lex diuina. Et quia lex diuina est superior regula. ideo ad plura se extendit. ita q qcqd regulat rōne humana. regulat etiā lege diuina. sed non conuertitur.

¶ D. in h corpe pmo restringit itentū suū dicēs se pnūc velle loq de gnatōe virtutis ex actibꝰ ⁊ nō de gnatōne hit⁹ i cōi. de h eni sup q.li. ar. ij. et. iij. dictū ē. ɔīr D. i⁹ ɔ dictā restrictōem mdet qsito distincte. Circa qd pº pmittit qddā notabile distinctiū fundamētale illi⁹ rnsiōis. Secūdo subiūgit duas ɔclones cotrīdētes. pmā ibi. Uirtus igit hois ⁊c. scdaz ibi. Uirt⁹ vo ⁊c. Quo ad pīu D. itēdit talē ɔclonē distinctiuā. Duplex ē vt⁹ hois. scz regulata sm rōnē hūanā ⁊ sm legē diuinā. Probat. oz q bonū hois (scz morale ⁊ virtutis) sm aliquā reglaz ɔsideret (.i. ɔformet ad aliquā reglaz) Sz est duplex regla. scz rō hūana ⁊ lex diuina q est supior. g erit duplex vtus hois. Maior pbat. qr virt⁹ hois pficit ipz ad bonū (scz op⁹ ⁊ actū) sz rō boni ɔsistit i mō ⁊c. ⁊ mēsura siue regla. g bonū virtutis hois. i. bonitas ei⁹. ⁊ act⁹ ei⁹ attēdit sm ɔformitatē ad reglaz. Minor patuit sup q. xix. ar. iiij. Et de illa minore 2ª2ᵉ. q. xvij. ar. p. ¶ Nota āt q ɔclo dr notāter duplex vt⁹ hois ⁊ nō duplex vt⁹ hūana. qr vt patuit sup ifuse ⁊ theologice sūt magis suphūane ex pte videlz obiecti ⁊ modi opandi q̄ hūane. sunt tn hois sic subiecti. vel incōueniūt hoiez opari mō suphūano. vt Scot⁹ tali mal. Sz de h infra in materia de donis. Cōlligi sic ēū dicit.

¶ Uirt⁹ igit hois ordinata ad bonū qd modificat sm reglam rōis hūane. pt ex actibꝰ hūanis causari inqtū hmōi act⁹ pcedūt a rōne. sub cuius potestate ⁊ regula tale bonū ɔsistit.

¶ Subiūgit pmā ɔclonē rnsiuā. talē. Uirt⁹ hois ordinata ad bonū (.i. ɔuenietiā ⁊ ordinē rōis) qd modificat sm reglaz rōis hūane. pt ex actibꝰ hūanis cāri. Probat. bonū virtutis hūane ɔsistit sub regla ⁊ ptāte rōis hūane. g pt cāri p act⁹ hūanos. Añs notū. qr tale bonū ē ɔformitas habitualis ad rōnē nalē q ɔformitas ē i ptāte hois. qr hō ex ppria virtute pt se sue rōi ɔformare. Tenet ɔña. qr qd subest ptāti alicui⁹ pt p ei⁹ act⁹ cāri. ⁊ g p act⁹ rōis pt cāri vt⁹ q ɔsistit in ɔformitate ad rōnē. ¶ Ex nota. q supposito q vt⁹ ē hit⁹ ⁊ hit⁹ ɔformis rōni. p ɔña cū hit⁹ causet ex actibꝰ. poterit ex actibꝰ rōis cāri vt⁹ q ē hit⁹ ɔformis rōi. nā ex actibꝰ gnant siles hit⁹. si g act⁹ sīt cōformes rōi. g poterūt cāre hitū ɔformē rōni. q est vtus. Cōclo rō.

¶ Uirt⁹ vo ordinās hoiem ad bonū sm q modificat p legē diuinā ⁊ nō p rōnē hūanā. nō pt causari p actus hūanos. quoꝝ pncipiū est rō. sz causat solū in nobis p operatiōem diuinā.

¶ Deducit scdaz ɔclonē rnsiuā. talē. Uirt⁹ ordinans hoiez ad bonū sm q modificat p legē diuinā ⁊ nō p rōnē hūanā nō pt cāri p act⁹ hūanos. Hac ɔclonē pbat pº rōne. scdo ɔformat p difinitōēz Aug. ibi. Et iō hmōi ⁊c. Quo ad pīu arguit sic. Bonū virtutis cui⁹ bonitas attēdit p cōformitatē ad reglaz diuinā excedit ptātē rōnis hūane. g tal nō pt cāri ex actibꝰ hūanis. Añs pz. Tenet ɔña. qr p act⁹ hūanos ⁊ rōis nalis nō pt cāri id qd ē sm legē diuinā ⁊ sibi ɔforme. eo q rō nalis (⁊ sui act⁹ p ɔñs) nō se extēdat vltra nalē ordinē rōis. ⁊ g id qd ē sm altiorē ordinē. scz diuinū. ē ab ifusiōe diuia ⁊ altiori pncipio q̄ sit rō hūana. ¶ Nota q vt⁹ acqsita iō ē vt⁹. qr ē ɔformis rōni hūane. sz i ptāte hois ē se ɔformare rōni sue. iō pt cāre p freqntes act⁹ virtutē hūanā q ɔsistit i tali ɔformitate. sz qr nō ē in ptāte hois se ɔformare legi diuine. vt ifra patebit sz h hz ex gra. iō nec pt p act⁹ suos cāre virtutē q ɔsistit in bono regle diuine. i. i ɔformitate ad legē supnaturalē sm q hō hz virtutes theologicas ⁊ morales ifusas. Tūc ibi.

¶ Et ideo hmōi virtutē difiniēs Aug. posuit in diffinitōe virtutis. quā de⁹ in nobis sine nobis opat. Et de hmōi etiā virtute pma rō pcedit.

¶ Cōfirmat scdaz ɔclonē definitōe Aug. q definiens virtutē ifusaz. posuit in ei⁹ definitōe quā de⁹ in nob sine nob opat. igit nō est ex actibꝰ hūanis.

☞ Argumēti in ɔtrariū p pma ɔclone est.

¶ Ad pmi maiorē rndet d. san. 2ª2ᵉ. q. x. ar. 4. ad pīu qr itelligit pº q vita ifideliū nō pt eē sine peccato. Scdo qr qcqd agūt ex ifidelitate ē peccatū. pnt tn facere multos act⁹ de gnē bonoꝝ ex rōe naturali bona q sīt gnatiui virtutis acqsite hūane. vide hui⁹ expōnez ibidē q. xxiij. ar. vij. ad pīu. et de materia quā tāgit illa maior. vide Capo. in ij. dis. xli. ad longū. et ifra q. lxv. ar. ij. circa finē. ⁊ ita itelligit dictū Aug. q qn etiā act⁹ de gnē bonoꝝ referūt in finē ifidelitatis tūc est peccatū. ⁊ sine ɔgnitōe veritatis supnaturalis scz fide falsa est vt⁹ .i. ipfecta. qr nō ordinat ad bonū vltimū hois. vt pz 2ª2ᵉ. q. xxiij. ar. vij. Ad minorē. ⁊ 2. g nulla ⁊c. Negat q nulla. qr vt⁹ ipfecta cotrīdens rōni

naturali. pt cāri p act⁹ de gñe bonoꝝ q̄ nō necārio sine fide sūt peccata. sꝫ veꝝ ē ꝙ ꝟtutes ifuse cōmitātes fidē et ꝟtutib⁹ theologicis nō pñt acq̄ri p act⁹ nr̄os q̄ꝛ bonū ē p ꝯformitatē ad regl'aꝫ diuinā q̄ nō inotescit nec sibi adheret nisi p theologicas. vñ vult d. ꝙ ꝑter scd'aꝫ ptē ꝯclōis.

¶ Ad scd'ꝫ dōꝫ. ꝙ ꝟt⁹ diuinit⁹ ifusa. marie si i sua ꝑfectōe ꝯsideret. nō ꝯpatit' secū aliqd peccatū mortale. sꝫ ꝟt⁹ hūanit⁹ acq̄sita pt secū ꝯpati aliquē actuꝫ peccati etiā mortal'. q̄ꝛ vsus hit⁹ i nob ē nr̄e volūta/

q.xlix. ar.iij. in argumēto in oppositum ti subiect⁹. vt sup̄ dictū ē. nō āt p vnū actū pcti cor/ rūpit' hit⁹ ꝟtutꝫ acq̄site. hitui ei nō ꝯriat' directe act⁹ sꝫ hit⁹. ꝛ iō lꝫ sine grā hō nō possit peccatū mortale vitare. ita ꝙ nunq̄ peccet mortalr̄. nō tm̄ ipedit' qn possit hitū ꝟtutis acq̄rere. p quā a malis opib⁹ ab/ stineat vt in plurib⁹. ꝛ pcipue ab his q̄ sunt valde rōni ꝯria. Sūt etiā q̄dā peccata mortalia q̄ hō sine grā nullo mō pt vitare. q̄ scꝫ directe opponūt' ꝟtu/ tib⁹ theologicis. q̄ ex dono grē sunt in nobis. hoc tm̄ infra manifestius fiet.

¶ Ad maiorē. negat' ꝙ peccatū vt in paucioribus in his q̄ sīt ꝯ ꝟtutē acq̄sitā nō ꝯpatiat' secū ꝟtutē ipaꝫ. Et ad p bacōeꝫ q̄ inferent'. Negat' ꝙ peccatū ꝯriet' virtuti acq̄site. q̄ꝛ hitui nō ꝯriat' act⁹ sꝫ hit⁹ hitui. q̄uis ꝟtutē ifusaꝫ ꝛ theologicā tollat q̄ ad ꝑfectōeꝫ ꝟtutꝫ. q̄ꝛ peccatū mortale tollit formatōeꝫ spei ꝛ fidei. ꝛ ꝟtutes morales ifusas q̄ de/ pendēt a charitate vt patebit q.lxv ar.ij. sicut formatio fidei ꝛ spei. sꝫ h̄ nō. q̄ꝛ act⁹ pcti mortal' ꝯriat' hitui. sꝫ q̄ꝛ op/ ponit' ꝯseruatōi cause a q̄ q̄dlibet mortale auertit ꝛ ifluxū ei⁹ aufert a q̄ charitas ꝛ morales ifuse depēdēt. acq̄site āt ex ꝟtute subiecti depēdēt. vide 2ª2ᵉ.q.xxiiij.ar.xij.in cor. Ad miorē dico. ꝙ nō pt oia vitare ꝛ diu marie opposita ꝟtutib⁹ theologicis. pt tm̄ singula vitare ꝑsertiꝫ ad tp̄s de his q̄ opponūt' ꝟtutib⁹ moralib⁹ acq̄sitis. ꝛ p ꝯñs itenꝫ se exercere i actib⁹ de gñe bonoꝝ illaꝝ ꝟtutū. ꝛ sic acq̄rere tales ꝟtutes hūanas ꝛ ciuiles de q̄b⁹ dt p⁹ ps ꝯclōnis. Negat'. ꝙ ꝯñā vl' itellecta ꝙ nullas possit acq̄rere. q̄ꝛ absq̄ grā stat bonitas natural' rōis q̄ vitat pctā mortalia. vt i plib⁹. esto nō sp. vitare āt pctā opposita theologicis vt nō diligere ꝛ se referre ꝛ sua i deū nō pt sine charitate ꝛ ifidelitate sine fide. sꝫ de his ifra q.cix.ar.viij.et ar.ix. ¶ Et nota ꝟbū d. san. q̄ꝛ vsus hit⁹ i nob ē nr̄e volūtati subiect⁹ (vt patuit q.xlix.ar.iij. argumēto i oppositū ꝛ patebit infra q.lxxi.ar.iiij.i cor.) ꝛ ꝙ ꝯñs hitū pt eo nō vti. imo q̄nq̄ vt i paucioribus agere actū oppositū ꝓprio actui illi⁹ virtutis. p actū ei vnū ꝛ p paucos ꝯrios hit⁹ acq̄sit⁹ nō tollitur. Quare nō opꝫ ꝙ in q̄nq̄ peccāte nō possit manere. vel etiam acquiri habitus.

Infra q.cix. ar.p. ¶ Ad tertiū dōꝫ. ꝙ sic dictū ē. ꝟtutū acq̄sitaꝛ ꝑexistit in nob q̄dā semina siue pncipia fm naturā. q̄ q̄dē pncipia sunt nobiliora ꝟtutib⁹ eoꝝ ꝟtute acq̄sitas. sicut itellect⁹ pncipioꝝ speculabiliū est nobilior scia ꝯclōnū. ꝛ natural' rectitudo rōis ē nobilior rectificatōne appetit⁹. q̄ fit p ꝑticipatōeꝫ rōis. q̄ q̄dē rectificatio ꝑtinet ad ꝟtutē moralē. Sic igit' act⁹ hūani in q̄ntū pcedunt ex altiorib⁹ pncipijs pñt causare virtutes acquisitas humanas.

¶ Maior ꝟa. sꝫ dico ꝙ act⁹ ipi nō sīt cā pncipal' ipsius ꝟtutis. sꝫ rō cū seminarijs ꝟtutū q̄ sīt cā pncipal' ꝛ nobiliores ꝟtute. Scdō dico iuxta dicta sup̄ q.li.ar.ij.ad 3ᵐ. ꝙ act⁹ fm se deficiūt a ꝟtute. tm̄ act⁹ cū suis pncipijs nō deficiūt. imo excedūt ꝟtutes. sic D. in solone p site declarat de itellectu pncipioꝝ q̄ ad scias ꝯclōnū. Ad minorē. effectus nō ē nobilior cā pncipali ꝛ totali. tm̄ pt eē nobilior cā instrumētali. vt ē vbi statiꝫ allegatū fuit ex D oc.in.iiij. ꝙ virt⁹ nō pt cāri ex actib⁹ pcedētib⁹ ꝟtutē. Uerꝫ tñ ēꝫ a cā pncipali ꝛ in ꝟtute ꝓpia. tm̄ in virtute rectitudinis rōnis que ꝑfectior est rectificatōe appetitus.

¶ Utꝛ aliq̄ virtutes morales ꝑter virtutes theo/ logicas sint in nobis p infusionem a deo.

Ad terciū sic pcedit'. Uidet' ꝙ ꝑter ꝟtutes theologicas nō sint alie ꝟtutes nob ifuse a deo. Ea eñ q̄ pñt fieri a causis scd'is nō fiūt imediate a deo. nisi forte aliq̄n miraculose. q̄ꝛ vt Diony. dt. Lex diuinitatꝫ ē vltia p media adducere. sꝫ ꝟtutes itellectuales ꝛ morales pñt i nobis cāri p nr̄os act⁹. vt dictū ē. nō ꝙ ꝯueniēter cau/ sant' i nob p ifusionē. ¶ P. i opib⁹ dei multo min⁹ ē aliq̄d sup̄fluū. q̄ꝫ i opib⁹ nat'e. sꝫ ad ordinādū nos i bonū sup̄natāle sufficiūt ꝟtutes theologice. ꝙ nō sīt alie ꝟtutes supnaturales q̄s opteat i nob cāri a deo **Ar.ij.** ¶ P. nat'a nō facit p duo qd pt facere p vnū ꝛ multo min⁹ de⁹. sꝫ de⁹ iseruit aie nr̄e semina ꝟtutū. vt dt glosa Heb. pmo. ꝙ nō oꝫ ꝙ alias ꝟtutes in nob p infusionē causet. ¶ Sꝫ ꝯ est qd dr Sap. viij. Sobrietatē et iusticiā docet prudentiā ꝛ ꝟtutem.

¶ Hic D. inq̄rit de ꝟtutib⁹ ifusis. q̄ꝛ ꝙ aliq̄ sint infuse q̄ dicūt' theologice. pꝫ ex sup̄ dictis q.lxij.ar.p. q̄ꝛ dicūt' theologice vl' diuine q̄ꝛ a solo deo. Sꝫ est adhuc q̄stio. an ꝑter theologicas sint infuse morales. vel tm̄ theologice sint infuse ꝛ nulla alia. vt eñ patebit. Aliq̄ admittūt infusas theologicas q̄ negāt morales infusas.

¶ Rñdeo dōm. ꝙ oportet effectus esse suis causis ꝛ pncipijs ꝓportionatos.

¶ D. pmo pmittit qddaꝫ ꝑsuppositū ꝛ fundamētale mīsiōis. Scdō ex illo deducit ꝯclōnē mīsiuā. ibi. Omnes āt ꝟtutes ꝛc̄. Suppositū ē illd. oꝫ effect⁹ eē suis causis et pncipijs ꝓportionatos. ꝛ ē h̄ suppositū p se notū. nā ex altiori pncipio pcedit altior effect⁹. ꝛ ita oꝫ ꝙ naturali pncipio corñdeat nat'al' effect⁹ ꝛ sup̄nat'ali pncipio ꝛ ifuso sup̄nat'al' effect⁹. ꝛ ꝯtrñ circa finē sup̄nat'alē. oꝫ ꝙ corñdeant ꝟtutes circa sup̄naturalia media. ꝛ circa media ꝓportionata fini tali. Deinde cum dt.

¶ Omēs āt ꝟtutes tā itellectuales q̄ꝫ morales q̄ ex nr̄is actib⁹ acq̄rūt'. pcedūt ex q̄busdā nat'alib⁹ pncipijs i nob ꝑexntib⁹. vt sup̄ dictū ē. loco q̄ꝛ nat'aliū q.li.ar.p. et pncipioꝝ ꝯferūt' nob a deo ꝟtutes theologice. q̄bus hic ar.p. ordīamur ad finē sup̄nat'alē. sic sup̄ dictū ē. vñ oꝫ ꝙ q.lxij.ar.iij. his etiā ꝟtutib⁹ theologicis ꝓportionabilr̄ rñdeant alij habit⁹ diuinit⁹ causati in nobis q̄ sic se habeāt ad virtutes theologicas sicut se hñt virtutes morales et itellectuales ad pncipia naturalia virtutū.

¶ Deducit ꝯclōnē mīsiuam quā ponit in fine talem. Oꝑꝫ ꝙ his etiā ꝟtutib⁹ theologicis ꝛc̄. vt in lr̄a. Et q̄ ꝯclōne habet' mīsio formalis ad q̄sitū ꝙ sic. Probat' aūt cōclo. omes ꝟtutes tā itellectuales q̄ꝫ morales acq̄site pcedūt ex quibusdā naturalib⁹ pncipijs in nobis ꝑexistētibus (ꝛ scꝫ eis ꝓportionatis) loco q̄ꝛ naturaliū pncipiꝝ ꝯferūt' nobis ꝟtutes theologice q̄b⁹ ordinamur ad finē

supnaturalē. igiť seqť ɔclo. Añs p pma pte patuit. q. li.
ar. p. et arti. p. pnentis questiōis. Scda ps patuit q. lxij.
ar. p. et. iij. Tenet ɔña pmo ex supposito. qꝛ oꝫ pncipijs ef-
fectus rñdere. igiť sicut pncipijs ꝟtutū ꝛ seminarijs circa
finē naturalē corñdent ꝛ supadduntˀ acqsite naturales.
ita ꝛ principijs supnaturalibꝰ infusis (scꝫ theologicis q̄
sunt circa finem supnaturalem) corñdent ꝟtutes infuse
circa media ad finē. Scdo tenet ɔña ex ꝓportionabilita-
te pncipioꝝ naturaliū ad ꝟtutes acqsitas ꝛ pncipioꝝ su
pnaturaliū infusaꝝ ad infusas. Tertio tenet ɔña. qꝛ gr̄a
nō est imperfectior in ope suo q̄ natura. si igiť pter pncipia
q̄ sunt circa finē naturalē. adiūguntˀ ꝟtutes acqsite q̄ opan
tur ꝓportionabiliť ad illū finē. igiť ꝛ sic erit i gratuitis ꝙ
pter eas q̄ bn̄ faciunt se hr̄e ad finē supnaturalē sunt aliq
infuse adiūcte opatiue ꝓportionabiliť ad finē supnatura
lē. ¶ Nota p h̄ dictoꝝ itellectu d. san. in de ꝟtu. in cōi.
ar. x. ꝙ p theologicas hō pficiť vt bn̄ se habeat circa finē
supnaturalē p fidē recte ɔgnoscendo. p spem ꝛ charitatē
rectā hꝫ inclinatōem ad ipm. sꝫ qꝛ illū finē nullꝰ ɔseqť hō
nec creatura nisi p opatōem bonā ꝛ hmōi fini ꝓportiona-
tā. iō pter has theologicas supadduntˀ ꝟtutes infuse sup-
naturaliť opatiue opationū ordinādaꝝ i finē vite eterne.
et hmōi ꝟtutes dicuntˀ morales infuse. hn̄tes se ad opatio
nes ɔgruētes fini supnaturali ꝛ vite eterne. sic̄ ꝟtutes mo
rales acqsite ad finē p rōnē naturalē ꝯstitutū. vide de ma
teria huiꝰ ar. Capolū i. iij. dis. xxxiij. ɔclone tertia. ¶ No
Scotus. ta āt ꝙ Scotꝰ in. iij. dis. dis. xxxiij. et. xxxvi. aduersaťˀ dictis
huiꝰ ar. Et vult ꝙ pter tres theologicas ꝛ q̄tuor mora-
les acqsitas. nō oꝫ ponere aliā ifusaꝫ. imo f̄m eū tres theo
logice pn̄t sufficere q̄tū ad modū. mediū. ꝛ finē i patria.
in his q̄ morales nō acqsierūt. Sꝫ sua positio est ɔ rōnē.
qꝛ nulla theologica pficit poñaꝫ i q̄ ponūtˀ morales. scdo
nō hn̄t p obiecto ea q̄ st̄ ꝟtutū moraliū. ꝛ p ɔn̄s ad ea se
dictiue nō extēdūt. Et tertio. qꝛ nulla moraľ acqsita opaťˀ
ꝓportionabiliť ad ꝟtutē theologicā. vt patebit ar. seqn̄ti.
Et pterea. si iste tres theologice sufficerent in patria pari
rōe nec i via opteret alias ponere qd̄ est falsuꝫ. Preterea.
ad pfectōeꝫ actꝰ reqriťˀ pfectio i pantis poñe ꝛ elicientis. igiť
pt theologicas ipantes reqriťˀ pfectio f̄m ꝟtutes ꝓportio-
natas i exeqntibꝰ. Dañ etiā (vt Capolꝰ hꝫ i. iij. dis. 33.)
Hec assertio Scotica videť ē ɔ dete. minatōeꝫ ecclie q̄ ha
beťˀ in Clementinis de sum. trini. et fi. ca. in fine. vbi sic hꝫ.
Nos āt attēdētes efficaciā mortis xp̄i. q̄ p baptisma appli
caťˀ pariť oibꝰ baptisatis opinionē scdāꝫ q̄ dt̄ tā paruulis q̄
adultis ɔferri in baptismo iformātē gr̄aꝫ ꝛ ꝟtutes tāq̄ ꝓ-
babiliorē ꝛ dictis scōꝝ ac doctoꝝ modernoꝝ theologie
magis ɔsonā ꝛ ɔcordē sacro approbāte ɔcilio duximꝰ eli-
gēdā. hec ibi. Qꝫ si Scotista dicat ꝙ ꝟtutes q̄dē ifundū
Euasio nulla tur sꝫ solū tres theologice. Dico ꝙ hec rn̄sio non euadit.
qꝛ Clemēs papa ꝛ ɔsiliū loquūtˀ approbādo dicta scōꝝ
vt pꝫ intuēti. sꝫ scī ꝛ glose coꝝ loquuntˀ de alijs a theologi-
cis. igiť glosa nulla. Minorē ondo. qꝛ sup illd̄ ad Titū
tertio Saluos nos fecit p lauacꝝ regnatōis p baptismū
et renouatōis spūs scī quē effudit in nos abunde. Dicit
glosa. Ad remissionē peccatoꝝ ꝛ copiā ꝟtutū. sꝫ si darentˀ
solū tres theologice nō dareťˀ copia ꝟtutū. qꝛ ille nō suffi-
ciūt. dare āt copiā ē dare sufficiētes. g̃. Preterea. sapiētie
octauo dt̄ de sapiētia eterna. sobrietatem eīn ꝛ sapientiam
docet ꝛ iusticiā ꝛ ꝟtutē qbꝰ vtiliꝰ in via nihil ē hoibꝰ. vbi
glosa. vtiliꝰ ad vitā eternā. sꝫ acqsite nō extēdūt se ad vitā
eternā. nec opantˀ mō meritorio ꝛ ꝓportionato. g̃ loqťˀ sa-
piēs de ifusis moralibꝰ. Preterea ille st̄ ꝟtutes ifuse f̄m
q̄s spūs sctūs venit ꝛ manet in hoie. sꝫ sic sunt aliq̄ mora

les. g̃ aliq̄ st̄ morales infuse. Maior ɔcediťˀ a doctoribꝰ
cōiter. qꝛ solū f̄m dona gr̄e gratū facientis spūs sctūs venit
et manet in hoie. Minor hꝫ de peni. dis. ij. Pꝫ discursus
In fide eīn spe atq̄ charitate ꝛ alijs bonis sine qbꝰ ad ce
lestē patriā nō pt̄ perueniri. sic est hūilitas. castitas. iusticia
atq̄ misericordia. secūda pfectoꝝ corda nō deserit. ꝛ ē au
ctoritas Greg. Preterea. ille ꝟtutes ifunduntˀ a deo ꝛ nō
st̄ siles i specie acqsitis q̄ p peccatū mortale pduntˀ. sꝫ aliq̄
morales st̄ hmōi. Maior nota. Minor hꝫ de peni. dis.
ij. Illa aia a deo ɔpingiť q̄ i se hꝫ ꝟtutē gr̄aꝫ renitētē splē
dorēq̄ pietatis (ecce aia pingiť pietate) ꝛ post. f̄m hāc ima
ginē añ pctm̄ depictꝰ fuit Adā. sꝫ vbi lapsus ē depostuit.
et ē auctoritas Ambrosij. Ex qbꝰ pꝫ q̄ noua sit assertio
Scoti ꝛ q̄ fundata soliditas scī doctoris.

¶ Argumentū in ɔtrariū ꝓ ɔclone rn̄siua est.
¶ Nota ꝓpť argumentū in oppositū. ꝙ sapiētia dei docet
illas ꝟtutes cāndo nō ꝟbaliť loqndo. iō p hāc auctorita
tē hꝫ. ꝙ ꝟtutes morales. scꝫ ꝑantia q̄ signaťˀ p sobrietatē et
fortitudo q̄ designaťˀ p ꝟtutē ifunduntˀ ꝛ causantˀ a deo.

¶ Ad p̄m g̃ dōꝫ. ꝙ aliq̄ q̄dē ꝟtutes morales ꝛ intel
lectuales pn̄t causari in nob ex nr̄is actibꝰ. tn̄ ille nō
sunt ꝓportionate ꝟtutibꝰ theologicis. ꝛ iō opꝫ ali
as eis ꝓportionatas imediate a deo causari.

¶ Ad maiorē. ea q̄ pn̄t fieri a causis scdis. Verū. dico
tn̄ ꝙ nō oēm formā quā deꝰ pt̄ facere possit etiā natura.
vn̄ pt̄ infundere ꝟtutes q̄s natura nō pōt pducere. Pro
maiore nota qd̄ supra dictū ē q. li. ar. iij. de scīa aploꝝ et
fide. quā deꝰ ɔtulit eādē in specie cū acqsita. Ad miorē dō
ꝙ ꝟtutes morales ꝛc. ꝓportionate fini naturali pn̄t pdu
ci p actꝰ nr̄os ꝛ cāri. sꝫ nō ꝓportionate fini supnaturali cui
p theologicas bn̄ iheretˀ. Vn̄ negaťˀ ɔña. Sūt eīn dupli-
ces morales q̄dā pficiētes ad bn̄ opandū naturaliť. Alie
aūt ad bn̄ opandū ad vitā eternā ɔseqndā. ꝛ ɔformiter
ad legem diuinam.

¶ Ad scdꝫ dōꝫ. ꝙ ꝟtutes theologice sufficiūtˀ nos
ordināt i finē supnaturalē f̄m q̄ndā ichoatōeꝫ. q̄ꝛ tū
scꝫ ad ipꝫ deū imediate. sꝫ oꝫ ꝙ p alias ꝟtutes ifusas
pficiaťˀ aia circa alias res. in ordine tn̄ ad deū.

¶ Maior ꝟa. ꝛ cū h̄ dico ꝙ etiā i opibꝰ dei minꝰ ē alˀ
q̄d diminutū q̄ i opibꝰ nature. Ad miorē. dico ꝙ theolo
gice sufficiūt nos ordināt ad deū. q̄ ad vnionē ꝛ adhesio
nē ad ipꝫ imediate. sꝫ nō sufficiūt nos ordināt ad opatio
nes dictiēdas ad ɔsecutōeꝫ ꝛ ad merēdū btitudinē respe
ctu sui ꝛ alioꝝ. sꝫ oꝫ supaddere ꝟtutes etiā i alijs potentˀ
tijs opatiuis actuū hūanoꝝ. vt ei sup̄ patuit q. lvi. ar. 4.
Quātūcūq̄ poña superior ipatiua sit pfecta nisi ꝛ executi
ua pfecta sit nō erit pfectū opꝰ. qꝛ pter pfectōeꝫ itellectꝰ et
volūtatis (q̄ bn̄ se hn̄t ad deū ꝛ iperat) oꝫ ponere ꝟtutes
pficiētes poñas executiuas ꝛ dictatiuas opationū ꝓportio
nataꝝ theologicis ꝛ fini supnaturali. esto ei ɔcupiscibiľ et
irascibiľ. siliť rō ꝛ volūtas pficiātˀ p morales acqsitas ad
bn̄ opandū ad se ꝛ ad ꝓximū. sꝫ he opatōes vt st̄ taliū
ꝟtutū nō st̄ ꝓportionate vite eterne. iō oꝫ alias supadde-
re ne gr̄a sit diminuta magis q̄ natura. Vn̄ sup illud ad
Titū 3° Saluos nos fecit p lauacꝝ regnatōis p baptis-
mū ꝛ renouatōem spūs scī quē effudit in nos abūde. dē
glosa. Ad remissionē peccatoꝝ ꝛ copiā ꝟtutū. vn̄ nō solū
tres theologice dantˀ a deo sꝫ oēs necārie ad bn̄ viuēdū.

Ad 3m dōꝫ. ꝙ ꝟtꝰ illoꝝ pncipioꝝ naturaliť iditoꝝ
nō se extēdit vltra ꝓportōeꝫ nate. ꝛ iō i ordie ad fi-
nē supnatalē idiget hō pfici p alia pncīa supnatalia

¶ Maior vero. Nō facit p duo vnū z idē eiusdē rōis et ordinis. qđ pt facere p vnū. Ad minorē. Deꝫ iseruit semina ꝟtutū naturaliū z opatiuaꝝ fm ꝓportōem natural rōis sibi oerdicte. Sꝫ nō inseruit semina ꝟtutū. vł bn̄ se habentiū ad finē supnaturalē. vt sunt theologice. nec etiā moraliū q̄ opant mō supnaturali. ꝯformiter ad legeꝫ diuinā z pceptū theologicaꝝ. Quare illas opꝫ infundi ex alio pncipio supnaturali.

¶ Utrū ꝟtutes infuse sint eiusdē spēi cum virtutibus acq̄sitis.

y

Ad q̄rtū sic pcedit. Uidet q ꝟtutes infuse non sint alteri⁹ spēi a ꝟtutib⁹ acq̄sitis. Uirt⁹ eñ acq̄sita z ꝟt⁹ infusa fm pdicta nō videt differre nisi fm ordinē ad vltimū finē sꝫ habit⁹ z act⁹ humani nō recipiūt spēm ab vltimo fine. sꝫ a primo. nō ḡ ꝟtutes morales vel intellectuales infuse differūt spē ab acq̄sitis ¶ P. habit⁹ p act⁹ cognoscūt. sꝫ idē ē act⁹ tēperātie infuse z acquisite scꝫ moderari ꝯcupiscētias tact⁹ ḡ nō dn̄t spē ¶ P. ꝟtus acq̄sita z ꝟt⁹ infusa dn̄t fm illđ qđ ē immediate a deo factū z a creatura. sꝫ idē ē spē hō quē de⁹ formauit z quē generat natura. z ocul⁹ quē ceco nato reddit z quē virt⁹ formatiua causat. ḡ videt q ē eadē spē virt⁹ acq̄sita z infusa. ¶ Sꝫ ꝯ. q̄libet drīa in diffinitōe posita mutata diuersificat spēm. sed in diffinitōe ꝟtutis ponit. Quā de⁹ in nobis sine nob

q.lv.ar.iiij. operat. vt sup̄ dictū ē. ḡ virt⁹ acq̄sita cui hoc nō cōuenit nō est eiusdē spēi cū infusa.

¶ Habito ex articulo pcedenti. q aliq̄ sunt virtutes morales infuse Hic inq̄rit an infuse sint alteri⁹ spēi ab acq̄sitis moralib⁹. Et opꝫ itelligere q̄stionē. z rn̄sioneꝫ de his ifusis q̄ sunt ex infusione p se. ita scꝫ q nullo mō pn̄t acq̄ri vt sup̄ dictū fuit q.lj.ar.iiij. loq̄mur eñ de ifusis p se

q.liiij.ar.ij. ¶ Rn̄deo dđm. q dupl'r habit⁹ distinguunt spē Uno mō sic pdictū ē fm spēales z formales rationes obiectorum.

¶ D. rn̄det q̄sito fm quādā distinctōnem bimēbrē. z pmo fm pmū mēbrū. scđo iuxta scđm. ibi. Alio aūt zc. Quo ad pmū pmo pmittit distinctōem cū deductōe pmi mēbri. Scđo ipm applicat. ibi. Obiectū āt zc. Quo ad pmū Doc. notat ex sup̄ dictꝭ. q.liiij.ar.ij. q habitus distinguunt specie dupl'r. Uno° fm diuersa obiecta. fm rōes formales obiectoꝝ. nō fm obiecta materialia. vt patuit vbi iam. ¶ Nota āt q D. hic dt habitus distingui dupl'r. z tñ sup̄ vbi iā dixit habit⁹ distingui tripl'r zc. Sꝫ nulla ē ꝯtrouersia. qꝛ sup̄ D. loq̄bat de distinctōe habituū tā in rōe formaꝝ q̄ i rōne habituū. Hic āt loq̄tur solū de distinctōe habituū. in rōe habituū. Habit⁹ āt in rōe habit⁹ dt dispōnem ad aliq̄d. Et habit⁹ itellectiu⁹ aut appetitiuus ex natura respiat aliqđ obiectū Et ḡ habitus vt sic in rōe habit⁹ distinguit dupl'r. s. fm obiecta. inq̄ntū ē habit⁹ ordinat⁹ ad opatōem. z inq̄ntū dt ordinem ad naturā. sic distinguit fm naturā z finē. qꝛ āt de⁹ q̄ ē pncipiū infusoꝝ posset infundere silem in spē cū acq̄sitis. Jō D. nō pbat q distinguant fm pncipia actiua Uerūtamē iuxta solonē tertij posset dici. q etiā fm pncipia actiua distiguāt. si sunt ex ifusiōe p se. Cōseq̄nt eñ dt

¶ Obiectū āt ꝟtutꝭ cuiuslibet ē bonū ꝯsideratuꝫ in materia ꝓpria. sic tēperātia obiectū ē bonū delectabiliū in ꝯcupiscētijs tact⁹ cui⁹ q̄dē obiecti formalis rō ē a rōne. q̄ instituit modū in his ꝯcupiscētijs materiale āt est id qđ est ex pte ꝯcupiscentiarū

¶ Applicat pmū mēbrū distinctōis. z rn̄det tali ꝯclōne pma Tēperātia infusa z acq̄sita dn̄t specie. z eadē rō ē de alijs ꝟtutib⁹ (Et habet ex ista ꝯclone q ꝟtutes morales acq̄site z infuse distinguunt specie ratōe obiectoꝝ) Probat sic. Obiectū cuiuslibet ꝟtutꝭ (scꝫ formale) ē bonū ꝯsideratū in ꝓpria materia (.i. mod⁹ institut⁹ circa materiā ꝟtutꝭ a rōne) materiale āt ē ipa materia circa quā talis mod⁹ rōis instituit. Sꝫ alteri⁹ rōis ē mod⁹ q̄ iponit in materia (puta in ꝯcupiscētijs) fm regulā rōis hūane et fm ꝟtutē acq̄sitā. Ali⁹ fm regulā z ꝟtutē moralē infusam. igit ꝯclo ꝟa. Hui⁹ rōis D. ponit p° maiorē. scđo minorē cū ꝯclone. ibi. Manifestū ē āt zc. Maiorē ḡ D. ondit exēplificādo de vna acq̄sita z vna ifusa. s. tēpantia. volēs q ex vna. sic itelligat de alijs Cōsequēter ibi

¶ Manifestū est aūt q alteri⁹ rōnis est mod⁹ q̄ imponit in hmōi ꝯcupiscentijs fm regulā rōnis humane. z fm regulā diuinā. puta in sumptōe ciboꝝ rōne hūana mod⁹ statuit. vt nō noceat valitudini corpis nec impediat rōnis actū. fm āt regulā legis diuine reqrit q hō castiget corp⁹ suū. z in seruituteꝫ redigat p abstinētiā cibi z potus. z alioꝝ hmōi. vn̄ manifestū ē q tēperātia infusa z acq̄sita dn̄t specie. et eadē rō ē de alijs ꝟtutib⁹

¶ Ostendit minorē pdictā exēplariter Ubi nota. q ista minor vult. q q̄uis tēperātie vtriusq̄ sit idē obiectū materiale. puta ꝯcupiscētie circa cibū z potū. tñ i hmōi passionib⁹. z ꝯn̄ter opatōnib⁹ vt a passionib⁹ pcedūt. aliū modū instituit vna q̄ alia. Et qꝛ iuxta maiorē ille modus ē formale obiectū. iō hn̄t distincta obiecta formalia fm q̄ ꝟtutes distinguunt. Et p ꝯn̄s ille ꝟtutes vt dt cōclusio distinguunt fm obiecta.

¶ Alio mō habit⁹ distinguunt specie fm ea ad q̄ ordinant. Nō eñ ē eadē specie sanitas hois z equi ꝓpter diuersas naturas ad q̄s ordinant. z eodē mō dt phs in iij. politicoꝝ. q diuerse sunt ꝟtutes ciuiū fm q bene se hn̄t ad diuersas policias

¶ Hic ꝯn̄ter rn̄det iuxta scđm mēbrū. Circa qđ p° declarat ipm. scđo subiūgit ꝯclonē scđaꝫ correspondentē. ibi. Et p hūc zc. Dicit ḡ q alio mō distinguunt habitus in rōe habitus fm ea ad q̄ ordinant. s. sicut ad naturas ad q̄s disponūt. Nā vt sup̄ dictū fuit. Habit⁹ pficiēs hoieꝫ ad pticipatōeꝫ supioris nature distinguit specie ab eo q̄ pficit ad pticipandū naturā inferiorē. Et declarat h̄ mēbrū p duplex exēplū. Unū ē de habitu. vł mag' dispōne naturali. s. sanitate. Scđm ē de habitu morali ex 3° politicoꝝ. vbi phs prudētiā simpl'r z politicā distinguit specifice. qꝛ vna ordinat ad finē ꝑticularē. s. ꝓpriū bonū Alia ad bonū cōe. vt pꝫ ibidē. Deinde ibi

¶ Et p hūc etiā modū dn̄t specie ꝟtutes morales infuse p q̄s hoies bn̄ se hn̄t in ordie ad h̄ q sint ciues scōꝝ z domestici dei. z alie ꝟtutes acq̄site fm q̄s hō se bn̄ hꝫ in ordine ad res humanas.

¶ Subiūgit ꝯclonē scđaꝫ rn̄siuā. iuxta pdictū mem

beatũ. tale. Virtutes morales infuse distinguunt̃ specie ab acq̃sitis, s̃m ea ad q̃ ordinant̃. Probat̃ ɔ̃clo. q̃ virtutes infusas bñ se hñt hoies in ordine ad h̃ q̃ sint cives sctõꝝ et domestici dei. sed p acq̃sitas hõ se bñ hz ad res hũanas. igit̃ ɔ̃clo vera. Cõsequẽtia tenet de se ex dict̃. q̃ aliud ẽ societas sctõꝝ in celo. aliud societas z ciuilitas hoim in terris. Añs p3 ex articulo 3°. q̃ infuse correñdẽt theologic̃ z diuinis. z sunt p q̃s hõ opat̃ mõ supnaturali ad vitã eternã ɔ̃seq̃ndã. Acq̃site aũt vt opet̃ mõ hũano z ciuili. An aũt hmõi infuse differãt ab acq̃sitis. sicut spũale a corpali sic q̃ nõ habeãt eẽ extensum p accñs. nõ memini aliquid me legisse in D. sanc. Petrus tñ de palude ponit dona z virtutes morales infusas esse spũales effectiue. q̃ faciunt obedire rõni q̃ ẽ spũalis. z tñ sunt corpales subiectiue. vi de apõ Capolũ in q̃rto. di. p. q. p. ad pᵐ. ɔ̃ q̃rtã ɔ̃clonẽ.

¶ Cõfirmat̃ pma ɔ̃clo argumento in ɔ̃trarium

Circa h̃ argumẽtũ nota. q̃ nõ oino ɔ̃uincit. nisi addant̃ oia dicẽda in solone tertij. q̃ esse a deo sine nob. sine pluri nõ diuersificat spẽm virtutis. Nec ẽ pticula definitõis specificãs z specifice distinguẽs infusam ab acq̃sita. S3 oportz addere. est a deo sine nob. ita q̃ nec vllo mõ sunt a nob acq̃sibiles. z cũ h̃ ordinate ad aliũ actũ. z sic specifice distinguit. q̃ includit̃ alietas obiecti formal̃ z finis pximi.

¶ Ad pmũ ḡ dõm. q̃ virtus ifusa z acq̃sita nõ solũ differũt s̃m ordinẽ ad vltimũ finẽ. sed etiã s̃m ordinẽ ad ppria obiecta. vt dictũ est In corpe

¶ Maior negat̃. Dico eñ q̃ nõ distinguunt̃ penes ordinẽ ad vltimũ finẽ distinctiõe ppria spẽi. s3 ppt̃ aliud p priũ obiectũ formale. z q̃ act⁹ eaꝝ scz infusaꝝ sunt i medio ɔ̃stitui. put sunt ordinabiles ad vltimũ finẽ. q̃ ẽ obiectũ charitatis. vltim⁹ eñ finis nõ dat spẽm ppriã z distinctã (Sĩto det subalternam z cõem) nisi q̃tenus in fine pximo ẽ debita pportio ad vltimũ finẽ. oportet eñ ea q̃ sunt ad finẽ eẽ fini pportionata Ad minorẽ fuit m̃sus sup q. lx. ar. p. ad tertiũ. Habit⁹ z act⁹ hũani nõ recipiũt spẽm ppriã z distinctã ab vltio fine. tñ spẽm cõem recipiũt act⁹. nõ ãt habit⁹ s̃m se spẽm recipit ex h̃ q̃ act⁹ eius ab alio habitu imperatur. Vñ D. sanc. in de virtutib̃ i cõi ar. x. ad xᵐ. Licet act⁹ intẽperantie accipiat aliq̃liter spẽm (scz cõem) put imperatur ab auaritia. nõ tñ ex h̃ intẽperantia spẽm accipit q̃ actus ab auaritia impat̃. Ex hoc ḡ q̃ act⁹ tẽperãtie vl' fortitudinis impat̃ a charitate ordinãte nos in vltimũ finẽ. ipi q̃dẽ act⁹ formal̃r spẽm sortiuntur Nã formal̃r loquẽdo sunt act⁹ charitatis. Nõ tñ ex h̃ sequit̃. q̃ tẽperãtia vl' fortitudo spẽm sortiant̃. Nõ ḡ tẽperantia z fortitudo infuse differũt specie ab acq̃sitis ex h̃ q̃ imperant̃ a charitate act⁹ eaꝝ. S3 ex h̃ q̃ eaꝝ act⁹ s̃m eaꝝ rõnem sunt in medio ɔ̃stituti. put sunt ordinabiles ad vltimũ finẽ. q̃ ẽ charitatis obiectũ. Hec ille. Ex q̃b̃ patz q̃d tactũ ẽ. Et siliter p3 falsitas maioris p̃us negate Negat̃ ãt ɔ̃ña. q̃ est p̃ter ordinẽ actuũ in vltimũ finẽ alietas formal̃ obiecti. Sĩto materiale obiectũ idẽ eẽ possit.

¶ Ad scõm dõm. q̃ alia rõe modificat ɔ̃cupiscentias delectabiliũ tact⁹ tẽperãtia acq̃sita. z tẽperantia infusa. vt dictũ ẽ. vñ nõ hñt eũdẽ actũ. In corpe

¶ Ad maiorẽ. Habit⁹ cognoscunt̃ p act⁹ formal̃r z s̃m ppriũ modũ acceptos. Ad minorẽ. Negat̃ q̃ sit idẽ act⁹. q̃ tẽperãtia acq̃sita h3 se ne noceat corpori. S3 infusa etiã fert nocumentũ corpis p salute aie. Vñ clare p3 q̃ act⁹ ẽ alius. s. comedere z bibere s̃m exigẽtiam bone valitudinis. Et comedere parce cum molestia z penuria atq3 afflictione corporis.

¶ Ad tertiũ dõm. q̃ oculũ ceci nati de⁹ fecit ad eũdẽ actũ ad quẽ formant̃ alij oculi s̃m naturã. ideo fuit eiusdẽ spẽi. z eadem rõ est si de⁹ vellet miraculose causare in hoie virtutes q̃les acq̃runtur ex actibus s3 ita nõ est in pposito. vt dictũ est In corpe

¶ Maior negat̃ q̃ solũ s̃m illud. Dico eñ iuxta sup dicta. q. liij. ar. ij. q̃ de⁹ vl' pncipiũ pmũ pt pducere siles effectũ cũ q̃cũq3 creatura. Quare fuit sup expositũ q̃ esse eius nõ distinguunt̃ penes pncipia pma. s3 pxima. Sed distinguunt̃. q̃ infusa fit imediate a deo ad aliud formale obiectũ z aliũ actũ z nõ pure. q̃ a deo. Ad minorem Cõcedo z habet̃ vbi iã statim. et p. p. q. xxiij. ar. 3°. ad pmũ. S3 hoc iõ. q̃ talis ocul⁹ ad eundẽ actũ fact⁹ fuit et in eadẽ dispõne naturali Nõ sic in pposito. q̃re negat̃ ɔ̃ña Vel3 ẽ. q̃ de⁹ posset causare easdẽ virtutes in specie. vt p3 sup. q. lj. ar. iiij. S3 q̃ virtus dei altior est virtute creata. iõ pt z alias facere ordinatas ad alios act⁹. q̃d de infusis dicim⁹. q̃ ita sunt infuse q̃ nullo mõ sunt p naturã acq̃sibiles. infuse ãt etiã acq̃sibiles nõ distinguerent̃ specie. Ite in filij paruuvbitiã statiz de scia ifusa aploꝝ. z nr̃a acq̃sita

¶ Questio. lxiiij. de medio virtutum.

Deinde ɔ̃siderãdũ est de pp̃etatib̃ virtutũ et pmo q̃dẽ de medio virtutũ Scdo de cõnexione virtutũ. Tertio de q̃litate earum. Quarto de ipaꝝ duratiõe. Circa pmũ q̃rũtur q̃ttuor. Primo vtrũ virtutes morales sint in medio. Scdo vtrũ mediũ virtutis sit mediũ rei vel rõnis. Tertio vtrũ intellectuales virtutes ɔ̃sistãt in medio. Quarto vtrũ virtutes theologice.

¶ Hic q̃nto loco z vltio iuxta sup pmissa. q. lv. determinat de pprietatib̃ virtutũ. q̃ p dicta vident̃ ppinque se hẽre ad virtutẽ. et sunt q̃ttuor pprietates z̃c. Presens q̃stio pmo inq̃rit quõ virtus moral̃ sit in medio. Scdo quõ intellectual̃. in articulo 3°. Tertio quõ theologica. Circa pmũ oñdit p° virtutẽ moralem eẽ in medio. Scdo oñdit q̃ ẽ sit mediũ illud. ¶ Et nota q̃ ɔ̃sistere in medio est pprietas ɔ̃ñs virtutẽ p habitudinẽ ad materiã ɔ̃patã ad rõnem q̃ instituit modũ q̃ mediat inter supabundantiã z defectũ iõ pot̃ ẽ ɔ̃nexione z q̃litate z duratiõe. q̃ dicũt habitudines ad extrinsecas virtutes. z ad tp̃s. Quare patz ordo huius questionis ad sequẽtes.

¶ Utrum virtutes morales sint in medio

Ad pmũ sic pcedit̃ Videt̃. q̃ virtus moral̃ nõ ɔ̃sistat in medio Ultimum eñ repugnat medij rõni. s3 de rõe virtutis ẽ vltimũ. dr̃ eñ in pmo de celo. q̃ virtus ẽ vltimũ potẽtie. ḡ virtus moral̃ non ɔ̃sistit in medio. ¶ P. illud q̃d ẽ maximũ nõ est mediũ. s3 q̃dã virtutes morales tẽdũt in aliq̃d maximũ. sicut magnanimitas ẽ circa maximos honores. z magnificẽtia circa maximos sumpt⁹. vt dr̃ in. iiij. ethi. ḡ nõ ois virtus moral̃ est in medio. ¶ P. si de rõne virtutis moral̃ sit in medio eẽ. oportz q̃ virtus moral̃ nõ pficiat̃ s3 magis corrũpat̃ p h̃ q̃ tẽdit ad extremũ. s3 q̃dã virtutes morales pficiunt̃ p h̃ q̃ tẽdũt ad extremũ. sicut virginitas q̃ abstinet ab oi delectabili venereo. z sic tenet extremũ. z ẽ

pfectissima castitas. ꝫ dare oīa pauperibꝰ ē pfectissima misericordia vel liberalitas. ḡ videt̄ q̄ nō sit de rōne v̄tutis moralis eē in medio. ¶ Sꝫ ꝯtra ē q̄ phs dī in .ij. ethico. q̄ virtus moralis est habitus electiuus in medietate existens

¶ Hic p̄mo D. q̄rit q̄stionē an ē de v̄tute morali

q.lv.ar.ij ¶ Rn̄deo. dd̄ꝫ. q̄ sicut ex sup̄ dictis pꝫ. v̄tus de sui rōne ordinat hoiem ad bonū. moralis āt v̄tus p̄prie est pfectiua appetitiue ptis aīe circa aliquā determinatā materiā. mēsura aūt et regula appetitiui motꝰ circa appetibilia est ipa rō.

¶ D. hic duo facit. Primo deducit q̄ndā ꝯclōnē p̄ambularē fundamētalē. Scd̄o subsumit ꝫ infert ꝯclōnē ꝑsiuā. ibi. Manifestū ē āt ꝛc̄. Cōclusio ḡ p̄ambularis est. Bonū v̄tutis moral' ꝯsistit in adeq̄tōe ad mēsurā rōis. pbat̄. bonū cuiuslibet regulati ꝫ mēsurati ꝯsistit in h̄ q̄ ꝯformet̄ sue regule. nō superexcedēdo. nec a regla deficiēdo. Malū āt ꝛc̄. vt in lr̄a sequēti. Sꝫ v̄tus moralis ordinat hoiem ad bonū. ꝫ est pfectiua p̄prie appetitiue ptis circa determiatā materiā. cuiꝰ appetitiue ptis regula ꝫ mēsura ē ipa rō. igit̄ seq̄t̄ ꝯclō p̄ambularis. q̄ bonū v̄tutis moral' ꝛc̄. Huiꝰ rōis D. ponit p̄o minorē. scd̄o maiorē cū ipa ꝯclōne ibi. Bonū āt cuiuslibet ꝛc̄. Minor ḡ patuit supra q.lv.ar.iij. q̄ ad p̄mā ptē. q̄ ad scd̄am patuit. q.lviij. ar.p̄.et.iij. Tertia ps patuit. q.xix. ar.iij. q̄ actꝰ appetitꝰ ē humanꝰ. cuiꝰ bonitas depēdet a rōe. sicut a regula p̄xia et patuit illa ps sepiꝰ. ¶ Et nota q̄ dī D. moral' v̄tus p̄prie ē pfectiua appetitꝰ. ꝑ h̄ dī ꝯ̄t prudētiā. de q̄ sup̄. q. lviij. ar.iij. ad p̄m dictū ē. q̄ nō p̄prie (.i. p eēntiā) est moral'. sꝫ itellectual'. ꝫ p ꝯn̄s nō ē in appetitu. sꝫ moral' p̄prie idē p eēntiā. ꝫ nō tm̄ rōe materie ē i appetitu. Deīn cū dī

¶ Bonū āt cuiuslibet mensurati ꝫ regulati ꝯsistit in h̄ q̄ ꝯformet̄ sue regule sicut bonū in artificiatis est vt sequat̄ regulā artis. malū āt p ꝯn̄s in hmōi ē p h̄ q̄ aliqd discordat a sua regula vel mēsura. qd̄ q̄dem ꝯtingit vel p h̄ q̄ superexcedit mēsurā. vel p h̄ q̄ deficit ab ea. sicut manifeste apparet in oībꝫ regulatis ꝫ mēsuratis. ꝫ iō patet q̄ bonū v̄tutis moralis ꝯsistit in adequatōe ad mēsurā rōnis

¶ Subiūgit maiorē p̄dictā quā declarat a simili de artificiatis. ꝫ pꝫ in lr̄a. Un̄ ꝯcludit. iō pꝫ ꝛc̄. vt dicebat cōclusio p̄ambulans. Deinde ibi

¶ Manifestū ē āt q̄ inter excessum ꝫ defectū mediū ē eq̄litas siue ꝯformitas. vn̄ manifeste apparet q̄ virtus moralis in medio ꝯsistit.

¶ Subsumit ꝫ īfert ꝯclōnē ꝑsiuā ad q̄sitū. q̄ sic. virtus moral' in medio ꝯsistit. pbat̄. bonū v̄tutis moral' ꝛc̄. vt dicebat ꝯclō p̄ambularis. sed illa adeq̄tio ꝫ ꝯformitas (scꝫ in materia. in ordine ad rōem) ē mediū (scꝫ p abnegatione) int̄ excessū ꝫ defectū. igit̄ v̄tus moral' ē in medio. Maior patuit. Minor relinq̄t̄ de se nota. q̄ꝛ ꝯformitas et eq̄litas ē mediū inter plus ꝫ minus. ¶ Nō āt ꝯ̄t dicta in corpe. q̄ D. sanc. iij. senten. dis.xxxiij. hꝫ. q̄ v̄tus ꝯpata ad vitia ē mediū p abnegatōem. Sꝫ ꝯpata ad materiā ē mediū p ꝑticipatōem. D. intelligit materialr̄. s. q̄ꝛ int̄ stituit materiā nō excedentē nec deficientē. Sed formalr̄ loquēdo inq̄ntū eq̄litas ē. sic ē mediū p abnegatōem

☞ Et ꝯfirmat̄ ꝯclō argumento in ꝯtrarium.

¶ Ad p̄mū ḡ dd̄m. q̄ v̄tus moralis bonitatē hꝫ ex regula rōnis. p materia āt hꝫ passiones vel opatiōes. Si ḡ cōparet̄ v̄tꝰ moral' ad rōnem. sic s̄m id qd̄ rōnis ē hꝫ rōem extremi vniꝰ qd̄ ē ꝯformitas. excessus vero ꝫ defectꝰ hꝫ rōem alteriꝰ extremi qd̄ ē diffor mitas. Si vero ꝯsideret̄ v̄tus moral' s̄m suā materiā sic hꝫ rōem medij inq̄ntū passionē reducit ad regulā rōnis. vn̄ phs dī in .ij. ethi. q̄ v̄tus s̄m substantiam medietas est. inq̄ntū regula v̄tutis ponit̄ circa p̄priā materiā. s̄m optimū autē ꝫ bene ē extremitas scꝫ s̄m conformitatē rationis.

¶ Dupl'r dī ad maiorē. Primo post D. h. Ultimum repugnat medio rōni. verū formalr̄ vt sic. sed nō realr̄ s̄m diuersas ꝯsideratōes. Potest em̄ idē s̄m rem eē mediū ꝫ extremū in ꝯpatōe ad diuersa Ad minorē. sꝫ de rōe virtutis ē eē vltimū. Uerū ē inq̄ntū v̄tus ē circa bonū rōis ꝫ cōformitatē. nūc ē extremū ad vitia vt hꝫ rōem mali. bonū em̄ ꝫ malū sunt duo extrema. sꝫ ꝯsiderādo v̄tutē ꝫ ꝯparando ad supabundātiā ꝫ defectū in materia circa quā est. tūc hꝫ rōem medij. q̄ꝛ vt dictū ē in corpe. ꝯformitas mediat q̄ ad materiā int̄ supabūdātiā ꝫ defectū. Et illa solutio ē ꝯformis D. de v̄tutibꝫ infra ad .3m. vbi hꝫ. v̄tus q̄ntū ad formā quā a sua mēsura sortit̄ hꝫ rōem extremi. Sic em̄ opponit̄ malo. vt ꝯformatū īformato. ꝫ ꝯmēsuratū incōmēsurato. sꝫ s̄m materiā in q̄ tal' mēsura īprimit̄. sic v̄tus ē in medio. Hec ille. ¶ Scd̄o dī post D. in de v̄tutibꝫ in cōi. ar.xiij. ad p̄m. Ad maiorē. vera ē in realibus. sꝫ i moralibꝫ negat̄. imo ꝯtrario q̄ ē vltimū poñe (.i. maximū ꝫ optimū in qd̄ pt̄ cū maxia difficultate) ē i medio. q̄ꝛ difficilimū ē tāgere mediū. facile āt ē ab eo deuiare. Minor. vera ad sensū sup̄ dictū. q.lv. ar.p̄. ad p̄mū q̄ꝛ de rōe v̄tutis materialr̄. s. obiecti ꝫ materie v̄tutis ē vltimū. i. v̄tus attēdit̄ ꝫ dī s̄m id qd̄ ē maximū in qd̄ pt̄. Et ḡ. q̄ꝛ maximū in qd̄ pt̄ ē mediū int̄ passiōes vl' opatōes. Iō negat̄ ꝯn̄a. imo. q̄ꝛ ē vltimū. ē media. s. causalr̄ ꝫ obiectiue. q̄ꝛ videlꝫ reducit passiōes ad medietatē rōis Et h̄ ē q̄ D. dī vbi iā in de v̄tutibꝫ. vltimū (inq̄t) poñe dī in qd̄ vltio potētia extendit̄. ꝫ h̄ ē difficilimū. q̄ꝛ difficilimū est inuenire mediū. facile āt ē diuertere ab eo. iō ex h̄ ipo virtus ē vltimū poñe q̄ est in medio. Hec ille. ¶ Nota ꝯ̄t v̄bū phi vbi dī. v̄tus s̄m substantiam medietas ē ꝛc̄. Nota in quā. q̄ v̄tus moral' dī eē mediū inter passiōes. Et dī mediū inter duo vitia. De v̄tute em̄ s̄monis. v̄tus nō ē mediū int̄ passiōes eēntialr̄ ꝫ formalr̄. sꝫ ē ꝯtecratiue mediū inter passiōes. q̄ꝛ inclinat in mediū int̄ passiōes tāq̄ i obiectū p̄priū. Un̄ hec ē p̄dicatio material'. v̄tus ē mediū int̄ passiōes. Et hec ē p̄dicatio formal' ꝫ vera de v̄tute s̄mone. v̄tus ē mediū inter duo vitia. Et hec notat D. virtus s̄m naturā hꝫ rōnem medij. inq̄ntū passionē reducit ad regulā rōis. hoc ē. ē mediū causalr̄ int̄ passiōes. nō formalr̄. q̄ꝛ habitꝰ nō ē passio eēntialr̄ media int̄ duas passiones. vt patuit sup̄. q.lix. ar.p̄. ad p̄m. Ubi dī D. sanc. v̄tus s̄m suā eēntiā nō ē mediū inter passiōes. sꝫ s̄m suum effectū. q̄ꝛ scꝫ īter passiōes medium ꝯstituit. Hec ille.

¶ Nota etiā post D. sanc. in .3o. dis.xxxiij. q̄ v̄tus ē mediū nō sicut cētrū ad circūferētiā eq̄lr̄ distās ab extremis intra ꝛc̄. Sꝫ ē mediū ex ꝯpatōe ad aliquā regulā extra. Et tale nō eq̄lr̄ distat ab extremis. sꝫ eq̄t̄ regle. Sicut pꝫ qn̄ secat̄ lignū ad aliquā regulā. nō sp̄ em̄ aufert̄ eq̄ntū diminuit̄ Et tale ē mediū v̄tutis moral' q̄ hꝫ rectā rōnem p regula

oīs amor est charitas. vñ ɔmittit falsa ɔñtis. Amor est prior (videlȝ ɔcupiscētie dei ⁊ btitudinis) ꝗ̄ charitas q̄ ē amor amicitie dei q̄ diligit ꝓm seipm. ¶ Et nota ꝙ D. īcēdit ꝙ spes sē p̄supponit ⁊ seqͥt amorē boni sperati sȝ nō p̄supponit oēm amorē ei⁹ a q̄ sperat bonū. etiā ⁊ ex amore ꝑfecto ei⁹ a q̄ qs sperat spes ipa augeat ⁊ formet.

¶ Questio lxiij. de causa virtutū.

Deinde ɔsiderādū est de cā ꝟtutū. Et circa h̄ q̄rūt q̄ttuor. Prio vtrū virt⁹ sit in nob a natura. Scdo vtr̄ aliq̄ ꝟtus causet in nobis ex assuetudie opeꝝ. Tertio vtr̄ aliq̄ ꝟtutes morales sint in nob p infusionem. Quarto vtr̄ ꝟtus quā acq̄rim⁹ ex assuetudine operū sit eiusdē speciei cū ꝟtute infusa.

L

¶ Iuxta ordinē sup̄ p̄missum ⁊ statutū q. lv. ista ē secūda ps p̄ncipalis de moralib⁹ ꝟtutib⁹. in q̄ postq̄ actū est de ēēntia ꝟtutis ⁊ subiecto ei⁹ ⁊ de distinctōe. Hic agit de cā ei⁹. ⁊ in ista q̄stiōne p⁹ oñdit q̄uo causant ꝟtutes hūane nature ꝓportionate. Scdo oñdit q̄uo cānt ꝟtutes hūanā naturā excedētes ar. iij. et in ar. iiij. ɔpant he ꝟtutes adinuicē penes idēptitatē vł distinctōem specificā.

¶ Utrū virtus sit in nobis a natura.

Ad p̄mū sic ꝑcedit. Uidet ꝙ virt⁹ sit in nobis a natura. Dicit eñ Damascen⁹ in tertio libro. Naturales sunt ꝟtutes ⁊ eq̄liter insunt oib⁹. Et Antoni⁹ dr in sermone ad monachos. Si naturā volūtas mutauerit puersitas est. ɔditio seruet ⁊ virtus est. Et Math. q̄rto sup illud Circuibat Jesus ⁊c. dr glosa. Docet naturales ꝟtutes. scȝ iusticiā. castitatē. hūilitatē. q̄s naturaliter hȝ hō. ¶ P. bonū ꝟtutis est ꝓm rōnem esse. vt ex dictis ptȝ. sed id qđ est ꝓm rōnem est hoi naturale cū rō sit hois natura. ꝗ virtus inest hoi a natura.
q. lv. ar. iij. ad 2m.
¶ P. illud dr esse nobis naturale qđ nobis a natiuitate inest. sed ꝟtutes q̄buidā a natiuitate insunt. Dicitur eñ Job. xxi. Ab infantia creuit mecū miseratio. ⁊ de vtero egressa est mecum. ꝗ virtus inest hoi a natura. ¶ Sed contra. id qđ inest homini a natura est oñib⁹ hominibus comune. ⁊ nō tollit p peccatuȝ. quia etiā in demonibus bona naturalia manent. vt Dionysius dr in. iiij. ca. de di. no. sȝ virt⁹ nō inest oib⁹ hoib⁹ ⁊ abijcit p peccatuȝ. ergo non inest homini a natura.

¶ Hic ergo p̄mo inq̄rit de cā naturali ⁊ intrinseca. h̄ est in hoie existente.

¶ Rñdeo dōm ꝙ circa formas corpales aliq̄ dixerūt ꝙ sint totalr̄ ab intrinseco. sicut ponētes latitationē formaꝝ. aliq̄ ꝟo ꝙ totaliter sint ab extrinseco. sicut ponētes formas corpales esse ab aliq̄ cā separata. aliq̄ vero ꝙ ꝑtim sint ab extrinseco. inq̄tū scȝ p̄existūt in materia in potēa. ⁊ ꝑtim ab extrinseco inq̄tū scȝ reducunt ad actū p agēs. Ita etiā circa scientias ⁊ virtutes. aliq̄ q̄dē posuerūt eas totalr̄ esse ab intrinseco. ita scȝ ꝙ oēs ꝟtutes ⁊ sciē naturalr̄ p̄existunt in aīa. sed p disciplinā ⁊ exercitiū ip̄edimenta sciē ⁊ ꝟtutis tollunt. q̄ aduenīūt aīe ex corpis grauitate. sicut cū ferrū clarificat p limatōnem. ⁊ hec fuit opinio platonicoꝝ. Alij vero dixerūt ꝙ sunt totalr̄ ab extrinseco. id est ex influētia intelligētie agentis. vt ponit Auicēna. Alij ꝟo dixerūt ꝙ ꝓm aptitudinē scientie ⁊ virtutes sunt in nob a natura. nō aūt ꝓm ꝑfectōem. vt ph̄s dicit in. ij. ethi.

¶ D. in h̄ corpe duo facit. p̄mo p̄mittit qđdā fundamētū in q̄ stat difficultas q̄sti. Scdo ex illo fundamēto dare videt euacuādo q̄sitū. ibi. Utroq̄ aūt ⁊c. Fūdamētū ꝗ est ⁊ dubiū de cā ꝟtutū. an sint ab intrinseco vel non. Circa qđ p̄mo ponit tres modos dicēdi. scđo verificat et declarat tertiū moduȝ. ibi. Et h̄ veri⁹ ⁊c. Quo ad p⁹ dr ꝙ sicut sunt tres modi dicēdi de cā formaꝝ naturaliū ita de cā ꝟtutū. ⁊ patȝ clare in līa. Posset aūt adduci circa istas opiniōes difficultas de inchoatōne formaꝝ. sȝ res ista phica est. ⁊ vide de ea in Capolo in. ij. dis. xvij. conclusione p̄ma. Consequenter cum dicit.

¶ Et h̄ verius est. Ad cui⁹ manifestatiōem optet ɔsiderare ꝙ aliq̄d dr alicui hoi naturale duplr̄. vno mō ex natura speciei. alio mō ex natura indiuidui. Et q2 vnūq̄dq̄ hȝ speciē ꝓm suā formā. indiuiduat vero ꝓm materiā. forma ꝟo hois est aīa rōnalis. materia vero corpus. Ideo id qđ ɔuenit hoi ꝓm aīam rōnalē. est ei naturale ꝓm rōnē speciei. id ꝟo qđ est ei naturale ꝓm determinatā corpis ɔplexionē. est ei naturale ꝓm naturā idiuidui. qđ eñ est naturale hoi ex pte corpis ꝓm spēȝ q̄dāmodo refert ad aīam inq̄tū scȝ tale corpus est tali aīe ꝓportionatū.

¶ Uerificat ⁊ declarat tertiū dicēdi modū q̄ est Aristotelis. ⁊ p ei⁹ manifestatōne ponit vnū notabile distinctiuū. ꝙ aliq̄d dr hoi naturale duplr̄ ꝓm videlȝ naturam spēi ⁊ ꝓm naturā indiuidui. ⁊ illud ē naturale hoi ꝓm speciē qđ ɔseqͥt aīam rōnalē. vt sic. id ꝟo qđ ɔuenit ꝓm determinatā corpis ɔplexionē ē naturale ꝓm indiuiduū. ⁊ dr notāter qđ ɔuenit ꝓm determinatā corpis ɔplexionē. q2 qđ ɔuenit hoi ex pte corpis rōe spēi magis dr ɔuenire rōe aīe q̄ reqͥrit talē dispōnē corpis. sic sanitas corpis sub aliq̄ gradu distīctiue ē de natura speciei. sȝ talis determinatus gradus est de natura idiuidui. ⁊ de h̄ sup̄ q. l. ar. p̄.

¶ Utroq̄ aūt mō virt⁹ est hoi naturalis ꝓm q̄ndā inchoatiōem. ꝓm q̄dē naturā spēi inq̄tū in rōne hois insunt naturalr̄ q̄dā p̄ncipia naturalr̄ ɔgnita tā scibiliū q̄ agēdoꝝ. q̄ sunt q̄dā seminaria intellectualiū ꝟtutū ⁊ moraliū. ⁊ inq̄tū in volūtate inest q̄dā naturalis appetit⁹ boni qđ est ꝓm rōnem.

¶ Hic ɔñr ex p̄cedentis fundamēti declaratōe. ⁊ tertio mō dicēdi. D. ɔsider p̄mo deducēdo vnā ɔclōne respōsiuā q̄dā membrē. scđo ex illa rñsione euacuat argumēta in ɔpositū adducēda. ibi. Et p h̄ ⁊c. Cōclo ꝗ rñsiua est ista. Utroq̄ mō (scȝ tā ꝓm naturā speciei q̄ idiuidui) ꝟtus ē hoi naturał ꝓm inchoatiōnē. nō aūt ꝓm ɔsummationē eaꝝ. exceptis theologicis. ¶ Ubi nota circa līam p intellectu ɔclōnis ꝙ sicut iuxta viā peripateticoꝝ forma naturał dr inchoata nō q̄si aliq̄d sui intrinsecū añ ēēt actū nisi in materia. Sȝ dr inchoata inqͣntū ꝑ varias dispos Cōclo.

ctiue ⁊ effectiue. ita añq̃ vtus in se assit in hoie prius est in natura capacitas vtutis ⁊ pcedit dispõ ⁊ abilitas aliq̃ ⁊ cũ hoc vtus effectiua vtutis. ⁊ h̃ ẽ vtutẽ eẽ naturalẽ s̃m ichoatõez .i. a natura ⁊ p naturã h̃z hõ capacitatẽ ⁊ dispõnẽ ac pncipiũ pductiuũ ⁊ effectiuũ vtutis huane s̃m q̃ vtus dr̃ eẽ natural' s̃m ichoatõez. Ac si diceret. ichoatio ⁊ pncipiũ vtutis est a natura. s; ipa vtus in se acq̃rit p exercitiũ et assuetudinẽ opez. vt pz ar. seq̃nti. His notatis pbat pclo. ⁊ pmo pma eius ps. scdo scda. ibi. Scdm vo naturã ⁊c. tertio tertia. ibi. Nõ at ⁊c. q̃rto q̃rta cũ resumptõne pclonis. ibi. Sic g ⁊c. Pria g ps. sc; q aliq̃ vtutes sint a natura s̃m ichoatõez rõe spei ⁊ forme. Arguit sic post d. san. in rõne hois sunt naturalr (.i. a natura ⁊ natiuitate sibi indita ⁊ pcreata) q̃dã pncipia naturalr pgnita tã scibiliũ q̃3 agẽdoz. q̃ sunt q̃dã seminaria itellectualiũ vtutũ ⁊ moraliũ. ⁊ in voluntate est quidã naturalis appetit9 boni qd est s̃m rõnẽ. g vtutes itellectuales ⁊ morales st̃ a natura s̃m ichoatõem. Tenet pña. q2 illa pncipia naturalr pgnita ⁊ iclinatio volũtatis dicta st̃ pncipia actiua vtutis. s; naturalr hr̃e pncipia vtutis ẽ eã eẽ ichoatã. vt patuit. g pña bona. Añs s̃m ptes suas patuit sup q. li. ar. p. q2 intellectui ⁊ aie st̃ pcreati hit9 pncipioz speculatiuoz ⁊ practicoz. ⁊ volũtas ex natura sua ẽ q̃dã iclinatio in bonum pnaturale hoi qd est boniũ rõnis. Deĩ cũ dicit.

¶ Scd; vo naturã iduidui iq̃ʒtũ ex corpis dispõne aliq̃ st̃ dispositi vl' meli9 vl' pei9 ad q̃sdã vtutes. pnt sc; vires q̃dã sensitiue act9 st̃ q̃rũdã ptiũ corpis. et q̃z dispone adiuuat' vl' ipediũt hmõi vires in suis actib9. ⁊ p pñs vires rõnales q̃b9 hmõi sensitiue vires deseruiũt. ⁊ s̃m h̃ vn9 hõ h̃z naturalez aptitudinẽ ad sciaz. ali9 ad fortitudinẽ. ali9 ad tpantiã. ⁊ his modis tã vtutes itellectuales q̃z morales s̃m q̃ndã aptitudinis ichoatõez st̃ in nob a natura.

¶ Probat scdaz ptẽ. sc; q ex pte iduidui. sic. Ex corpoz dispõne (sc; in tali gradu ⁊ mõ) aliq̃ sunt dispositi meli9 vl' pei9 ad q̃sdã vtutes. tã sc; itellectuales q̃z morales. g vtutes hmõi sunt naturales s̃m ichoatõem ex pte dispõnis corpis. Tenet pña ex dictis. q2 tal' dispõ ẽ q̃dã ichoatio vtutis. g si dispõ ẽ natal'. seq̃t' q ⁊ vt9 ẽ s̃m ichoationẽ. Añs D. ondit ⁊ declarat ibi (Prout sc;) dare i l'ra.

¶ Nõ at psummatio eaz. q2 natura determiat' ad vnũ. psummatio at hmõi vtutũ nõ ẽ s̃m vnũ modũ actõis. s; diuersimode s̃m diuersas materias in q̃b9 virtutes opant'. ⁊ s̃m diuersas circũstantias.

¶ Subiũgit tertiã ptẽ pclonis p̃dicte. sc; q psummatio vtutis nõ sit a natura (ita videl; q sine rõne ⁊ prudentia ⁊ discretõe rõis nõ h̃z vt9 i se ⁊ pfecte) ⁊ arguit sic. Natura determiat' ad vnũ. s; psummatio vtutũ nõ ẽ s̃m vnũ modũ actõis. s; diuersimode s̃m diuersas materias vtutũ ⁊ s̃m diuersas circũstãtias. g. Maior nota. ⁊ sil'r minor. q2 vt patuit q. xlix. et q. l. et q. lviij. ar. ij. Habit9 vel vtus nõ h̃z locũ vbi ẽ determiat9 mod9 agẽdi. ⁊ scdo. q2 virt9 ẽ hit9 electiu9 ⁊ liber agẽs vario mõ ⁊ libere. ⁊ p pñs nõ est determinatus ad vnũ. Deinde ibi

¶ Sic g pz q vtutes in nob st̃ a natura s̃m aptitudinẽ ⁊ ichoatõez. nõ at s̃m pfectõem. pter vtutes theologicas q̃ sunt totalr ab extrinseco.

¶ Resumit pclonẽ p̃dictã cũ q̃rta pte cui9 pbatiõem notat breuiter sic. Virtutes theologice totalr ab extrinseco st̃. g nõ st̃ naturales vl' a natura etiã s̃m ichoatiõem. Añs patuit. q. lxij. ar. p. q2 pterea dicũt' diuine. q2 a solo deo. Cõseq̃ntia patuit. q2 illa vt9 dr̃ natural' s̃m ichoationẽ cui9 dispõ ⁊ pncipiũ ẽ a nat̃a. Vñ sic aia rõnal' nõ ẽ ichoata. q2 in materia nõ ẽ vis aie rõnalis pductiua. ita nec theologice. ¶ Et nota q l; i aia sit poña obedictal' ad hmõi vtutes. s; pterea nõ dicũt' ichoare. s; ad ichoatõez forme req̃rit' ichoatio passiua natural' ⁊ dispositiua ⁊ effectiua qd in pposito nõ h̃z locũ. q2 qd ichoatũ ẽ pt p agẽs naturale reduci in actũ. vide de h̃ Capolũ i plogo pmi. q. p. ad pmũ sextã pclonẽ. Vñ formã eẽ ichoatã in materia. ẽ materiã h̃re aliquã calitatẽ sup extimã forme ⁊ ẽ materiã pcurrere cũ sui trãsmutatõe tãq̃3 cãm ad eẽ forme. Educi at ẽ formã icipe eẽ in materia actu in q̃ pri9 erat. tm̃ in poña ⁊ a q̃ depẽdet ⁊ ipaz materiã trah̃i ad pncipãdũ esse ipi9 forme. De seminario vtutũ dictũ fuit sup. q2 pncipia rẽta ⁊ pgnita p hit9 synderesim ⁊ itellectũ. ⁊ natural' inclinatio volũtatis ad bonũ. vide q. li. ar. p. Tũc ibi.

¶ Et p h̃ pz rñsio ad obiecta. Nã pme due rões pcedũt s̃m q seminaria vtutũ insunt nob a natura inq̃ʒtũ rõnales sum9. Tertia vo rõ pcedit s̃m q ex naturali dispõne corpis quã h̃z ex natiuitate vnus habet aptitudinẽ ad miserendũ. alius ad tpate viuendũ. alius ad aliã virtutẽ.

¶ Ex p̃dicta determinatione ⁊ pclone euacuat D. argumẽta in oppositũ. vñ vt clarius fiat applicabunt' dicta in corp. ipis argumentis vt sequit'.

¶ Argumẽtũ in pñ pfirmat pclonẽ rñsiuã q̃ ad tertiã ptẽ. ¶ Nota ppt h̃ argumẽtũ qd id qd ẽ a natura. q2 pseq̃t' pncipia nat̃e pplete (vt pz ifra q. lxxi. ar. q. ad 2m) h̃ ẽ cõe oib9 ⁊ nõ tollit' p peccatũ. id at qd ẽ a nat̃a .i. a natiuitate pt tolli p pctm̃. sic pz de iustitia originali sic ⁊ de gr̃a angeloz ⁊c. q̃ st̃ a pncipio extrinseco ⁊ pseruat' libere et corrũpũt' p qdlibet mortale pñũ cause. de ist̃ vide D. san. de vtutib9 in cõi ar. x. ad xiiij notabilr. vñ in fine dicit Alio9 aliqd ẽ i aia i poña qd nõ ẽ natũ educi i actũ. nisi p vtutẽ diuinã. ⁊ sic st̃ i poña i aia vtutes infuse. hec ille. vide totũ. ¶ Vñ nota q Aug. i de p̃destinatõe sctoz. nõ dr̃ q posse h̃re fidẽ ⁊ charitatẽ sit naturale hoi s; q sit nature hoim. Dr̃it eñi plurimũ poñaz aliquã esse natalẽ ⁊ eẽ nat̃e. Natale eñi dr̃. q2 pueniŧ mõ naturali ⁊ ẽ a nat̃a. sed eẽ nat̃e dr̃. q2 ẽ i nat̃a sic i subiecto vñcuiq3 veniat. nature g hois ẽ poña s; obedictal' ad fidẽ. q2 itellectiua ẽ rõe cui9 ẽ capax. nõ at nat̃a assumit imo sibi repugnat. ⁊ h̃ h̃z manifeste in soliloq̃oz Aug. ca. p. Et hec nota ppt Scotũ.

¶ Ad pmũ. ad auctoritates oẽs sil'r dr̃ q vtutes st̃ naturales s̃m ichoatõez q̃ ẽ s̃m seminaria vtutũ. illa eñi seminaria insunt nob a natiuitate. ⁊ sunt naturales s̃m naturam specificam que est ratio.

¶ Ad scdi maiorẽ. vã ẽ. s; dico q ill9 bonũ vtutis solũ adest a natiuitate s̃m ichoatõez nõ s̃m psũmatõez. Minor ⁊ vã. ẽ natale s̃m nat̃az specificã tãq̃3 pñs formã q̃ dat spẽz. g vt9 icst a nat̃a. Vez ichoatiue i ipa rõe nõ at s̃m se.

¶ Ad tertiũ. maior ⁊ vã. illud dr̃ naturale qd nob a natiuitate icst. dr̃ tñ naturale vno9. s; alio9 ⁊ magis dr̃ naturale s̃m d. san. i de ver. ma. xxiiij. q. vij. ad x. qd a pncipijs nature causat' in se vl' in sui pncipio. et de h̃. iq. p. q. ij. ar. xij. Põt eñi supnaturale qd. vt gr̃a ⁊ iustitia originalis dici naturale .i. a natiuitate. sed nõ naturale .i. ex pncipijs nature. vide p. p. q. xij. ar. v. ad 3m. vbi plura de hoc dicẽt' deo dante. Ad minorẽ. vtutes q̃busdã a natiuitate (imo etiã ex pncipijs nature specifice insunt vtutes oibs s̃m seminaria) Vez ichoatiue s̃m dispõnem corporis.

ꝙ aliqs disponit̾ ad aliqs ꝟtutes naturalr sed nō insunt virtutes de cōi lege a natiuitate ſm ꝯsummarōnem.

¶ Utrū aliq̄ virt⁹ causet̾ in nobis ex assuetudine.

V AD scdm sic ꝑcedit̾. Videt̾ ꝙ ꝟtutes in nobis causari nō possint ex assuetudine operū. qꝛ sup illō Ro. xiiij. Omē qđ nō est ex fide peccatū ē. dt glosa Aug. Ois īfideliū vita peccatū est. ⁊ nihil est bonū sine summo bono. vbi deest ꝯgnitio veritatꝭ falsa est virt⁹. etiā in optimis moribꝰ. sꝫ fides nō pt acq̄ri ex operibꝰ. sꝫ causat̾ in nob a deo. ſm illud Eph. ij. Gratia estis saluati ꝑ fidē. ꝙ nulla virt⁹ pt in nob acq̄ri ex assuetudine operū. ¶ P̄. peccatū cū ꝯtrietur ꝟtuti non ꝯpatitur secū virtutem. sed homo non pōt vitare peccatum nisi ꝑ grām dei. ſm illō Sap. viij. Didici ꝙ nō possum esse aliter ꝯtinēs nisi deus dederit. ꝙ nec ꝟtutes aliq̄ pnt in nob causari ex assuetudine opeꝝ. sꝫ solū dono dei. ¶ P̄. actus q̄ sunt sine ꝟtute deficiūt a ꝑfectione virtutis. sꝫ effect⁹ nō pt esse ꝑfectior cā. ꝙ virt⁹ nō pt causari ex actibꝰ ꝑcedentibꝰ virtutē. ¶ Sꝫ ꝯtra est qđ Diony. dicit. iiij. ca. de. di. no. ꝙ bonū est virtuosius q̄ malū. sed ex malis actibꝰ causant̾ habit⁹ vitiorum ꝙ multo magis ex bonis actibꝰ pnt causari habitus virtutum.

¶ Nūc ꝯnr D. inq̄rit de cā extrinseca ꝟtutis. ⁊ pmo naturali. qꝛ actus sunt extrinseci habitibꝰ ⁊ ꝟtutibꝰ.

¶ Respondeo dicēm ꝙ de generatiōe habitū ex
q. li. ar. ij. et. iij. actibꝰ in generali supra dictū est. nūc aūt specialiter
q. lv. ar. iiij. q̄ntū ad virtutē ꝯsiderandū est ꝙ sicut supra dictū est. virt⁹ hois ꝑficit ipm ad bonū. cū aūt ratio boni ꝯsistat in mō. specie. ⁊ ordine. vt Aug. dicit in libro de natura boni. siue in nūero pondere. ⁊ mēsura. vt dr Sap. xi. Oportet ꝙ bonū hois ſm aliquā regu-
q. xix. ar. iiij. lā ꝯsideretur. que q̄dē est duplex. vt supra dictū est sꝫ ratio hūana ⁊ lex diuina. Et quia lex diuina est superior regula. ideo ad plura se extendit. ita ꝙ q̄cq̄d regulat̾ rōne humana. regulat̾ etiā lege diuina. sed non conuertitur.

¶ D. in h̄ corpe pmo restringit īntentū suū dicēs se pro nūc velle loq̄ de gn̄atiōe ꝟtutis ex actibꝰ ⁊ nō de gn̄atiōne hit⁹ i cōi. de h̄ eīm sup̄ q. li. ar. ij. et. iij. dictū ē. ꝯnr D. ſm ꝯ dictā restrictiōez videt̾ q̄stio distinere. Circa qđ p̄o pmittit qđdā notabile distinctiū fundamētale illi⁹ missiōis. Secūdo subiūgit duas ꝯclones correspondētes. pmā ibi. Uirtus igit̾ hois ⁊c. scdā ibi. Uirt⁹ vo ⁊c. Quo ad pm D. īntēdit talē ꝯclonē distinctiuā. Duplex ē ꝟt⁹ hois. sꝫ regulata ſm rōnē hūanā ⁊ ſm legē diuinā. Probat̾. oꝫ ꝙ bonū hois (sꝫ morale ⁊ ꝟtutis) ſm aliquā reglāz ꝯsideret̾ (.i. ꝯformet̾ ad aliquā reglāz) Sꝫ est duplex regla. sꝫ rō hūana ⁊ lex diuina q̄ est supior. ꝙ erit duplex ꝟtus hois. Maior ꝓbat̾. qꝛ virt⁹ hois ꝑficit ipꝫ ad bonū (sꝫ op⁹ ⁊ actū) sꝫ rō boni ꝯsistit i mō ⁊c. ⁊ mēsura siue regla. ꝙ bonū ꝟtutꝭ hois. i. bonitas ei⁹. ⁊ act⁹ ei⁹ attēdit̾ ſm ꝯformitatē ad reglāz. Minor patuit sup̄ q. xix. ar. iiij. Et de illa minore 2ª 2ᵉ. q. xvij. ar. p̄. ¶ Nota āt ꝙ ꝯclō dt notāter duplex ꝟt⁹ hois ⁊ nō duplex ꝟt⁹ hūana. qꝛ vt patuit sup̄ ifuse ⁊ theologice sūt magꝭ suphūane ex pte videlꝫ obiecti ⁊ modi opandi q̄ hūane. sunt tn̄ hois sic subiecti. ꝗꝛ incōuenit hoiez opari mō suphūano. vt Scot⁹ cali mat. Sꝫ de h̄ infra in materia de donis. Cōsequēt̾ ē cū dicit.

¶ Uirt⁹ igit̾ hois ordinata ad bonū qđ modificat̾ ſm reglām rōis hūane. pt ex actibꝰ hūanis causari inq̄ntū hmōi act⁹ ꝑcedūt a rōne. sub cuius potestate ⁊ regula tale bonū ꝯsistit.

¶ Subiūgit pmā ꝯclonē missiuā. talē. Uirt⁹ hois ordinata ad bonū (.i. ꝯuenientā ⁊ ordinē rōis) qđ modificat̾ ſm reglāz rōis hūane. pt ex actibꝰ hūanis cāri. Probat̾. bonū ꝟtutꝭ hūane ꝯsistit sub regla ⁊ ptāte rōis hūane. ꝙ pt cāri ꝑ act⁹ hūanos. Añs notū. qꝛ tale bonū ē conformitas habitual̾ ad rōnē nal̾ē q̄ ꝯformitas ē i ptāte hois. qꝛ hō ex ꝓpria ꝟtute pt se sue rōi ꝯformare. Tenet ꝯña. qꝛ qđ subest ptāti alicui⁹ pt ꝑ ei⁹ act⁹ cāri. ⁊ ꝙ ꝑ act⁹ rōis pt cāri ꝟt⁹ q̄ ꝯsistit in ꝯformitate ad rōnē. ¶ Ex nota. ꝙ supposito ꝙ ꝟt⁹ ē hit⁹ ⁊ hit⁹ ꝯformis rōni. ꝑ ꝯñs cā hit⁹ causet̾ ex actibꝰ. poterit ex actibꝰ rōis cāri ꝟt⁹ q̄ ē hit⁹ ꝯformis rōi. nā ex actibꝰ gn̄ant̾ siles hit⁹. si ꝙ act⁹ sūt cōformes rōi. ꝙ poterūt cāre hitū ꝯformē rōni. q̄ est ꝟtus.

¶ Uirt⁹ vo ordinās hoiem ad bonū ſm ꝙ modificat̾ ꝑ legē diuinā ⁊ nō ꝑ rōnē hūanā. nō pt causari ꝑ actus hūanos. quoꝝ pncipiū est rō. sꝫ causat̾ solū in nobis ꝑ operatiōem diuinā.

¶ Deducat scdā ꝯclonē missiuā. talē. Uirt⁹ ordinans hoiez ad bonū ſm ꝙ modificat̾ ꝑ legē diuinā ⁊ nō ꝑ rōnē hūanā nō pt cāri ꝑ act⁹ hūanos. Hāc ꝯclonē ꝓbat p̄o rōne. scdo ꝯformat̾ ꝑ diffinitiōez Aug. ibi. Et iō hmōi ⁊c. Quo ad pm argui sic. Bonū ꝟtutꝭ cui⁹ bonitas attēdit̾ ꝑ cōformitatē ad reglāz diuinā excedit ptātē rōnis hūane. ꝙ tal̾ nō pt cāri ex actibꝰ hūanis. Añs pꝫ. Tenet ꝯña. qꝛ ꝑ act⁹ hūanos ⁊ rōis nal̾ nō pt cāri id qđ ē ſm legē diuinā ⁊ sibi ꝯforme. eo ꝙ rō nal̾ (⁊ sui act⁹ ꝑ ꝯñs) nō se extēdat vltra nal̾ē ordinē rōis. ⁊ ꝙ id qđ ē ſm altiorē ordinē. sꝫ diuinū. ē ab ifusiōe diuia ⁊ altiori pncipio q̄ sit rō hūana. ¶ Nota ꝙ ꝟt⁹ acq̄sita iō ē ꝟt⁹. qꝛ ē ꝯformis rōni hūane. sꝫ i ptāte hois ē se ꝯformare rōni sue. iō pt cāre ꝑ freq̄ntes act⁹ ꝟtutē hūanā q̄ ꝯsistit i tali ꝯformitate. sꝫ qꝛ nō ē in ptāte hois se ꝯformare lege diuine. vt ifra patebit sꝫ h̄ hꝫ ex grā. iō nec pt ꝑ act⁹ suos cāre ꝟtutē q̄ ꝯsistit in bono regle diuine. i. i ꝯformitate ad legē supnaturalē ſm ꝙ hō hꝫ ꝟtutes theologicas ⁊ morales ifusas. Tūc ibi.

¶ Et ideo hmōi ꝟtutē diffiniēs Aug. posuit in diffinitiōe ꝟtutis. quā de⁹ in nobis sine nobis opat̾. Et de hmōi etiā ꝟtute pma rō ꝑcedit.

¶ Cōfirmat scdā ꝯclonē definitiōe Aug. q̄ definiens ꝟtutē ifusaz. ponit in ei⁹ definitiōe quā de⁹ in nob sine nob opat̾. igit̾ nō est ex actibꝰ hūanis.

☞ Argumētū in ꝯtrariū ꝑ pma ꝯclone est.

¶ Ad pmi maiorē videt̾ d. Tho. 2ª 2ᵉ. q. x. ar. 4. ad pm qꝛ itelligit̾ p̄o ꝙ vita īfideliū nō pt eē sine peccato. Scdo qꝛ q̄cq̄d agūt ex īfidelitate ē peccatū. pnt tn̄ facere multos act⁹ de gn̄e bonoꝝ ex rōe naturali bona q̄ sūt gn̄atiui ꝟtutis acq̄site hūane. vide hui⁹ expōnez ibidē q. xxiij. ar. vij. ad pm. et de materia quā tāgit illa maior. vide Capo. in ij. dis. xli. ad longū. et ifra q. lxv. ar. ij. circa finē. ⁊ ita itelligit̾ dictū Aug. ꝙ qn̄ etiā act⁹ de gn̄e bonoꝝ referūt in finē īfidelitatꝭ tūc est peccatū. ⁊ sine ꝯgnitiōe veritatꝭ supnatural̾ sꝫ fide falsa est ꝟt⁹ .i. ipfecta. qꝛ nō ordinat̾ ad bonū vltimū hois. vt pt 2ª 2ᵉ. q. xxiij. ar. vij. Ad minorē. ⁊c. ꝙ nulla ⁊c. Negat̾ ꝙ nulla. qꝛ ꝟt⁹ ipfecta correspondens rōni

naturali.pt cāri p act⁹ de gṅe bonoꝝ q̄ nō necc̄ario sine fide sīt peccata. sꝫ verū ē q̄ ṽtutes īfuse correſpōdētes fidei et ṽtutib⁹ theologicis nō pn̄t acq̄ri p act⁹ nr̄os q̄ꝛ bonū ē p ꝯformitatē ad regulā diuinā q̄ nō inotescit nec sibi adhe ret nisi p theologicas. vn̄ vult d. q̄ ꝑter scđaꝫ ꝑtē ꝯclōis.

¶ Ad scđꝫ dōꝫ. q̄ ṽt⁹ diuinit⁹ īfusa. maxīe si ī sua ꝑfectōe ꝯsideret. nō ꝯpatit̄ secū aliqđ peccatū mortale. sꝫ ṽt⁹ hūanit⁹ acq̄sita pt secū ꝯpati aliquē actuꝫ peccati etiā mortal'. q̄ꝛ vsus hit⁹ ī nob̄ ē nr̄e volūtati subiect⁹. vt sup̄ dictū ē. nō āt p vnū actū pctī corrūpit̄ hit⁹ ṽtutis acq̄site. hitui eī nō ꝯ̄riat̄ directe act⁹ sꝫ hit⁹. ꝛ iō lꝫ sine grā hō nō possit peccatū mortale vitare. ita q̄ nunq̄ꝫ peccet mortalr̄. nō tn̄ ipedit̄ q̄n possit hitū ṽtutis acq̄rere. p quē a malis opib⁹ abstineat vt in plurib⁹. ꝛ ꝑcipue ab his q̄ sunt valde rōni ꝯ̄ria. Sūt etiā q̄dā peccata mortalia q̄ hō sine grā nullo mō pt vitare. q̄ scꝫ directe opponūt̄ ṽtutib⁹ theologicis. q̄ ex dono grē sunt in nobis. hoc tn̄ infra manifestius fiet.

q.xlix.ar.ij. in argumēto in oppositū

¶ Ad maiorē. negat̄ q̄ peccatū vt in paucioribus in his q̄ sīt ꝯ̄ ṽtutē acq̄sitā nō ꝯpatiat̄ secū ṽtutē ipaꝫ. Et ad ꝓbatōēꝫ q̄ iterserit̄. Negat̄ q̄ peccatū ꝯ̄riet̄ virtuti acq̄site. q̄ꝛ hitui nō ꝯ̄riat̄ act⁹ sꝫ hit⁹ hitui. q̄uis ṽtutē īfusaꝫ ꝛ theologicā tollat q̄ ad ꝑfectōēꝫ ṽtutis. q̄ꝛ peccatū mortale tollit formatōēꝫ spei ꝛ fidei. ꝛ ṽtutes morales īfusas q̄ dependēt a charitate vt patebit q.lxv ar.ij. sicut formatio fidei ꝛ spei. sꝫ h̄ nō. q̄ꝛ act⁹ pctī mortal' ꝯ̄riat̄ hitui. sꝫ q̄ꝛ opponit̄ ꝯseruatōi cause a q̄ q̄dlibet mortale auertit ꝛ īfluxū ei⁹ aufert a q̄ charitas ꝛ morales īfuse depēdēt. acq̄site āt ex ṽtute subiecta depēdēt. vide 2ᵃ2ᵉ.q.xxiiij.ar.xij.in cor. Ad miorē dico. q̄ nō pt oīa vitare ꝛ diu maxīe opposita ṽtutib⁹ theologicis. pt tn̄ singula vitare ꝑ̄terꝫ ad tps de his q̄ opponūt̄ ṽtutib⁹ moralib⁹ acq̄sitis. ꝛ p ꝯn̄s iterꝫ se exercere ī actib⁹ de gṅe bonoꝝ illaꝝ ṽtutū. ꝛ sic acq̄rere tales ṽtutes hūanas ꝛ ciuiles de q̄b⁹ dt p⁹ ps ꝯclōnis. Negat̄. ḡ ꝯn̄a vl' itellecta q̄ nullas possit acq̄rere. q̄ꝛ absq̄ grā stat bonitas natural' rōis q̄ vitat pctā mortalia. vt ī plib⁹. esto nō sp̄. vitare āt pctā opposita theologicis vt nō diligere ꝛ se referre ꝛ sua ī deū nō pt sine charitate ꝛ īfidelitatē sine fide. sꝫ de his īfra q.cix.ar.viij.et ar.x. ¶ Et nota ṽbū d. san. q̄ꝛ vsus hit⁹ ī nob̄ ē nr̄e volūtati subiect⁹ (vt patuit q.xlix.ar.iij.argumēto ī oppositū ꝛ patebit infra q.xxi.ar.iiij.ī cor.) ꝛ ḡ hn̄s hitū pt eo nō vti ꝛ imo q̄nq̄ꝫ vt ī paucioribus agere actū oppositū ꝓprio actui illi⁹ virtutis. p actū eī vnū ꝛ p paucos ꝯ̄rios hit⁹ acq̄sit⁹ nō tollitur. Quare nō oꝑ̄tet q̄ in q̄n̄q̄ꝫ peccāte nō possit manere. vel etiam acquiri habitus.

Infra q.cx. ar.j.

¶ Ad tertiū dōꝫ. q̄ sic dictū ē. ṽtutū acq̄sitaꝝ ꝑ̄existit in nob̄ q̄dā semina siue ꝑncipia s̄m naturā. q̄ q̄dē ꝑncipia sunt nobiliora ṽtutib⁹ eoꝝ ṽtute acq̄sitis. sicut itellect⁹ ꝑncipioꝝ speculabiliū est nobilior scīa ꝯclōnū. ꝛ natural' rectitudo rōis ē nobilior rectificatōne appetit⁹. q̄ fit p ꝑticipatōēꝫ rōis. q̄ q̄dē rectificatio ꝑtinet ad ṽtutē moralē. Sic igit̄ act⁹ hūani in q̄ntū ꝓcedunt ex altiorib⁹ ꝑncipiis pn̄t causare virtutes acquisitas humanas.

¶ Maior ṽa. sꝫ dico q̄ act⁹ ipi nō sīt cā ꝑncipal' ipius ṽtutis. sꝫ rō cū seminariis ṽtutū q̄ sīt cā ꝑncipal' ꝛ nobilior ṽtute. Scđo dico iuxta dicta sup̄ q.li.ar.ij.ad 3ᵐ. q̄ act⁹ s̄m se deficiūt a ṽtute. tn̄ act⁹ cū suis ꝑncipiis nō deficiūt. imo excedūt ṽtutes. sic D. in solone p sīle declarat de itellectu ꝑncipioꝝ q̄ ad sciaꝫ ꝯclōnū. Ad minorē. effectus nō ē nobilior cā ꝑncipali ꝛ totali. tn̄ pt eē nobilior cā instrumētali. vt ō vbi statiꝫ allegatū fuit ex D. oc.in.iiij. q̄ virt⁹ nō pt cāri ex actib⁹ ꝑcedētib⁹ ṽtutē. Uerꝫ tn̄ ē a cā ꝑncipali ꝛ in ṽtute ꝯ̄rta. tn̄ in virtute rectitudinis rōnis que ꝑfectior est rectificatōe appetitus.

¶ Utrꝫ aliq̄ virtutes morales ꝑter virtutes theologicas sint in nobis p infusionem a deo.

Ar.iiij.

AD tertiū sic ꝓcedit̄. Uidet̄ q̄ ꝑter ṽtutes theologicas nō sint alie ṽtutes nob̄ īfuse a deo. Ea eīn̄ q̄ pn̄t fieri a causis scđis nō fiūt imediate a deo nisi forte aliq̄n miraculose. q̄ꝛ vt Diony. dt. Lex diuinitatis ē vltia p media adducere. sꝫ ṽtutes itellectuales ꝛ morales pn̄t ī nobis cāri p nr̄os act⁹. vt dictū ē. nō ḡ ꝯuenienter causant̄ ī nob̄ p īfusionē. ¶ P. ī opib⁹ dei multo min⁹ ē aliq̄d sup̄fluū. q̄ꝫ ī opib⁹ nat̄e. sꝫ ad ordinādū nos ī bonū sup̄nat̄ale sufficiūt ṽtutes theologice. ḡ nō sīt alie ṽtutes supnaturales q̄s oꝑ̄teat ī nob̄ cāri a deo ¶ P. nat̄a nō facit p duo qđ pt facere p vnū ꝛ multo min⁹ de⁹. sꝫ de⁹ īseruit aīe nr̄e semina ṽtutū. vt dt glosa Heb. ꝑmo. ḡ nō oꝫ q̄ alias ṽtutes in nob̄ p infusionē causet. ¶ Sꝫ ꝯ̄ est qđ dr̄ Sap. viij. Sobrietatē et iusticiā docet prudentiā ꝛ ṽtutem.

¶ Hic D. inq̄rit de ṽtutib⁹ īfusis. q̄ꝛ q̄ aliq̄ sint infuse q̄ dicūt̄ theologice. pꝫ ex sup̄ dictis q.lxij.ar.j. q̄ꝛ dicūt̄ theologice vl' diuine q̄ꝛ a solo deo. Sꝫ est adhuc q̄stio. an ꝑter theologicas sint infuse morales. vel tm̄ theologice sint infuse ꝛ nulla alia. vt eīn̄ patebit. Aliq̄ admittūt infusas theologicas q̄ negāt morales infusas.

¶ Rn̄deo dōm. q̄ oportet effectus esse suis causis ꝛ ꝑncipiis ꝓportionatos.

¶ D. ꝑmo ꝑmittit qđdaꝫ ꝑsuppositū ꝛ fundamētale rn̄siōis. Scđo ex illo deducit ꝯclōnē rn̄siuā. ibi. Omnes āt ṽtutes ꝛc. Suppositū ē illđ. oꝫ effect⁹ eē suis causis et ꝑncipiis ꝓportionatos. ꝛ ē h̄ suppositū p se notū. nā ex altiori ꝑncipio ꝓcedit altior effect⁹. ꝛ ita oꝫ q̄ naturali ꝑncipio correſpōdeat nat̄al' effect⁹ ꝛ sup̄nat̄ali ꝑncipio ꝛ īfuso sup̄nat̄al' effect⁹. ꝛ ꝯ̄ꝫ circa finē sup̄nat̄alē. oꝫ q̄ correſpōdeant ṽtutes circa supnaturalia media. ꝛ circa media ꝓportionata fini tali. Deinde cum dt.

¶ Omnes āt ṽtutes tā itellectuales q̄ꝫ morales q̄ ex nr̄is actib⁹ acq̄rūt̄. ꝓcedūt ex q̄busdā nat̄alib⁹ ꝑncipiis ī nob̄ ꝑexistētib⁹. vt sup̄ dictū ē. loco q̄ꝛ nat̄aliū ꝑncipioꝝ ꝯferūt̄ nob̄ a deo ṽtutes theologice. q̄bus ordinamur ad finē sup̄nat̄alē sic sup̄ dictū ē. vn̄ oꝫ q̄ his etiā ṽtutib⁹ theologicis ꝓportionabilr̄ respondeant alij habit⁹ diuinit⁹ causati in nobis q̄ sic se habeāt ad virtutes theologicas sicut se hn̄t virtutes morales et itellectuales ad ꝑncipia naturalia virtutū.

q.li.ar.j. et hic ar.j.

q.lxij.ar.iij.

¶ Deducit ꝯclōnē rn̄siuam quā ponit in fine talem. Oꝑ̄tet q̄ his etiā ṽtutib⁹ theologicis ꝛc. vt in lr̄a. Et q̄ ꝯclōne habet̄ rn̄sio formalis ad q̄siti q̄ sic. Probat̄ aūt ꝯclō. omnes ṽtutes tā itellectuales q̄ꝫ morales acq̄site ꝓcedūt ex q̄busdā naturalib⁹ ꝑncipiis in nobis ꝑexistētibus (ꝛ scꝫ eis ꝓportionatā) loco q̄ꝛ naturaliū ꝑncipioꝝ ꝯferūt̄ nobis ṽtutes theologice q̄b⁹ ordinamur ad finē

supnaturalē. igiť seqť ɔ̄clo. Añs p̄ p̄ma pte patuit. q. li. ar. p̄. et arti. p̄. p̄sentis questiōis. Scd̄a ps patuit q. lxij. ar. p̄. et. iij. Tenet ɔ̄ña p̄rio ex supposito. q2 oꝫ p̄ncipijs ef- fectus rñdere. igiť sicut p̄ncipijs ꝟtutū ⁊ seminarijs circa finē naturalē corrñdent ⁊ supadduntˀ acq̄site naturales. ita ⁊ principijs supnaturalibꝫ infusis (scꝫ theologicis q̄ sunt circa finem supnaturalem) corrñdent ꝟtutes infuse circa media ad finē. Scd̄o tenet ɔ̄ña ex ꝓportionabilita- te p̄ncipiorꝫ naturaliū ad ꝟtutes acq̄sitas ⁊ p̄ncipiorꝫ su- pnaturaliū infusarꝫ ad infusas. Tertio tenet ɔ̄ña. q2 gr̄a nō est imperfectior in ope suo q̄ȝ natura. si igiť p̄ter p̄ncipia q̄ sunt circa finē naturalē adiūguntˀ ꝟtutes acq̄site q̄ opan- tur ꝓportionabiliˀr ad illū finē. igiť ⁊ sic erit i gratuitis ꝙ p̄ter eas q̄ bñ faciunt se hr̄e ad finē supnaturalē sunt aliq̄ infuse adiūcte opatiue ꝓportionabiliˀr ad finē supnatura- lē. ¶ Nota p̄ h̄ dictorꝫ itellectu d. san. in de ꝟtu. in cōi. ar. x. ꝙ p̄ theologicas hō p̄ficiť vt bñ se habeat circa finē supnaturalē p̄ fidē recte ɔ̄gnoscendo. p̄ spem ⁊ charitatē rectā hꝫ inclinatōem ad ip̄m. sꝫ q2 illū finē nullꝰ ɔ̄seqť hō nec creatura nisi p̄ opatōem bonā ⁊ hm̄ōi fini ꝓportiona- tā. iō p̄ter has theologicas supadduntˀ ꝟtutes infuse sup- naturaliˀr opatiue opationū ordinādarꝫ i finē vite eterne. et hm̄ōi ꝟtutes dicuntˀ morales infuse. hn̄tes se ad opatio- nes ɔ̄gruētes fini supnaturali ⁊ vite eterne. sic̄ ꝟtutes mo- rales acq̄site ad finē p̄ rōnē naturalē p̄stitutū. vide de ma- teria huiꝰ ar. Capolū i. iij. dis. xxxiij. ɔ̄clone tertia. ¶ No-

Scotus.

ta āt ꝙ Scotꝰ in. iij. dis. dis. xxxiij. et. xxxvi. aduersatˀ dictis huiꝰ ar. Et vult ꝙ p̄ter tres theologicas ⁊ q̄tuor mora- les acq̄sitas. nō oꝫ ponere aliā ifusā. imo f̄m eū tres theo- logice pn̄t sufficere q̄ȝtū ad modū. mediū. ⁊ finē i patria. in his q̄ morales nō acq̄sierūt. Sꝫ sua positio est ɔ̄ rōnē. q2 nulla theologica p̄ficit potēciā i q̄ ponuntˀ morales. scd̄o nō hn̄t p̄ obiecto ea q̄ sunt ꝟtutū moraliū. ⁊ p̄ ɔ̄ñs ad ea se dicitiue nō extēdūt. Et tertio. q2 nulla moralˀ acq̄sita opatˀ ꝓportionabiliˀr ad ꝟtutē theologicā. vt patebit ar. seq̄nti. Et p̄terea. si iste tres theologice sufficerent in patria pari rōe nec i via opteret alias ponere qd̄ est falsuꝫ. Preterea. ad p̄fectōes actꝰ req̄ritˀ p̄fectio ipantis potē ⁊ elicientis. igiť p̄t theologicas ipantes req̄ritˀ p̄fectio f̄m ꝟtutes ꝓportio- natas i exeq̄ntibꝫ. Deīn etiā (vt Capolꝰ hꝫ i. iij. dis. 33.) Hec assertio Scotica videť eē ɔ̄ dete. miatōes ecclie q̄ ha- betˀ in Clemētinis de sum. trini. et fi. ca. in fine. vbi sic hr̄. Nos āt attēdētes efficaciā mortis xp̄i. q̄ p̄ baptisma appli- catˀ pariť oibꝫ baptisatis opinionē scd̄aꝫ q̄ dr̄ tā paruulˀ q̄ȝ adultis ɔ̄ferri in baptismo iformātē gr̄aꝫ ⁊ ꝟtutes tāq̄ȝ p̄- babiliorē ⁊ dictis scōrꝫ ac doctorꝫ modernorꝫ theologie magis ɔ̄sonā ⁊ ɔ̄cordē sacro approbāte ɔ̄cilio duximꝰ eli- gēdā. hec ibi. Qꝫ si Scotista dicat ꝙ ꝟtutes q̄dē ifundā-

Euasio nulla

tur sꝫ solū tres theologice. Dico ꝙ hec rn̄sio non euadit. q2 Clemēs papa ⁊ ɔ̄siliū loquuntˀ approbādo dicta scōrꝫ vt pꝫ intuēti. sꝫ scī ⁊ glose eorꝫ loquuntˀ de alijs a theologi- cis. igiť glosa nulla. Minorē ostēdo. q2 sup̄ illd̄ ad Titū tertio Saluos nos fecit p̄ lauacꝫ regnatōis p̄ baptismū et renouatōis sp̄ūs scī quē effudit in nos abunde. Dicit glosa. Ad remissionē peccatorꝫ ⁊ copiā ꝟtutū. sꝫ si darentˀ solū tres theologice nō dareť copia ꝟtutū. q2 ille nō suffi- ciūt. dare āt copiā ē dare sufficiētes. g̃. Preterea. sapiētie octauo dr̄ de sapiētia eterna. sobrietatem eñ ⁊ sapientiam docet ⁊ iustiā ⁊ ꝟtutē q̄bꝫ vtiliꝰ in via nihil ē hoibꝫ. vbi glosa. vtiliꝰ ad vitā eternā. sꝫ acq̄site nō extēdūt se ad vitā eternā. nec opantˀ mō meritorio ⁊ ꝓportionato. g̃ loqťˀ sa- piēs de ifusis moralibꝫ. Preterea ille sunt ꝟtutes ifuse f̄m q̄s sp̄ūs scūs venit ⁊ manet in hoie. sꝫ sic sunt aliq̄ mora- les. g̃ aliq̄ sunt morales infuse. Maior ɔ̄cedit a doctoribꝫ cōiter. q2 solū f̄m dona gr̄e gratū facientˀ sp̄ūs scūs venit et manet in hoie. Minor hr̄ de peni. dis. ij. Pꝫ discursus In fide eñ spe atq̄ charitate ⁊ alijs bonis sine q̄bꝫ ad ce- lestē patriā nō p̄t p̄ueniri. sic̄ est hūilitas. castitas. iusticia atq̄ misericordia. fecūda p̄fectorꝫ corda nō deserit. ⁊ ē au- ctoritas Grego. Preterea. ille ꝟtutes ifunduntˀ a deo ⁊ non sunt sīles i specie acq̄sitis q̄ p̄ peccatū mortale p̄duntˀ. sꝫ aliq̄ morales sunt hm̄ōi. Maior nota. Minor hr̄ de peni. dis. ij. Illa aīa a deo ɔ̄pingiť q̄ i se hꝫ ꝟtutē gr̄aꝫ renitētē splē- doreq̄ȝ pietatis (ecce aīa pingiť pietate) ⁊ post. f̄m hāc ima- ginē añ peccm̄ depictꝰ fuit Adā. sꝫ vbi lapsus ē depositus. et ē auctoritas Ambrosij. Ex q̄bꝫ pꝫ q̄ȝ noua sit assertio Scoti ⁊ q̄ȝ fundata soliditas scī doctoris.

¶ Argumentū in ɔ̄trariū p̄ ɔ̄clone rn̄siua est.

¶ Nota ꝓpť argumentū in oppositū. ꝙ sapiētia dei docet illas ꝟtutes cāndo nō ꝟbaliˀr loq̄ndo. iō p̄ hāc auctorita- te hr̄. ꝙ ꝟtutes morales. scꝫ tpantia q̄ ꝟcatˀ p̄ sobrietatē et fortitudo q̄ designatˀ p̄ ꝟtutē ifunduntˀ ⁊ causantˀ a deo.

¶ Ad p̄m̄ g̃ dōꝫ. ꝙ aliq̄ q̄dē ꝟtutes morales ⁊ itel- lectuales pn̄t causari in nob̄ ex n̄ris actibꝫ. tñ ille nō sunt ꝓportionate ꝟtutibꝫ theologicis. ⁊ iō oportet ali- as eis ꝓportionatas imediate a deo causari.

¶ Ad maiorē. ea q̄ pn̄t fieri a causis scd̄is. Vꝫ. dico tñ ꝙ nō oēm formā quā deꝰ p̄t facere possit etiā natura. vñ p̄t infundere ꝟtutes q̄s natura nō p̄ōt p̄ducere. Pro maiore nota qd̄ supra dictū ē q. li. ar. iij. de scīa aplorꝫ et a de. quā deꝰ ɔ̄tulit eādē in specie cū acq̄sita. Ad miorē dr̄ ꝙ ꝟtutes morales ⁊c̄. ꝓportionate fini naturali pn̄t p̄du- ci p̄ actꝰ n̄ros ⁊ cāri. sꝫ nō ꝓportionate fini supnaturali cui p̄ theologicas bñ iheretˀ. Vñ negatˀ ɔ̄ña. Sūt eñ duplī- ces morales q̄dā p̄ficiētes ad bñ opandū naturaliˀr. Alie aūt ad bñ opandū ad vitā eternā ɔ̄seq̄ndā. ⁊ ɔ̄formiter ad legem diuinam.

¶ Ad scd̄ꝫ dōꝫ. ꝙ ꝟtutes theologice sufficiūtˀ nos ordināt i finē supnaturalē f̄m q̄ndā ichoatiōeꝫ. q̄ȝtū scꝫ ad ip̄ꝫ deū imediate. sꝫ oꝫ ꝙ p̄ alias ꝟtutes ifusas p̄ficiatˀ aīa circa alias res. in ordine tñ ad deū.

¶ Maior ꝟa. ⁊ cū h̄ dico ꝙ etiā i opibꝫ dei minꝰ ē alī- q̄d diminutū q̄ȝ i opibꝫ nature. Ad miorē. dico ꝙ theolo- gice sufficiūtˀ nos ordinār ad deū. q̄ ad vniōnē ⁊ adhesio- nē ad ip̄ꝫ imediate. sꝫ nō sufficiūtˀ nos ordināt ad opatio- nes eliciēdas ad ɔ̄secutiōeꝫ ⁊ ad merēdū btitudinē respe- ctu sui ⁊ aliorꝫ. sꝫ oꝫ supaddere ꝟtutes etiā i alijs potēti- jis opatiuis actuū bū̄anorꝫ. vt ei sup̄ patuit q. lvi. ar. 4. Quātūcūq̄ȝ potēa supior ipatiua sit p̄fecta nisi ⁊ executi- ua p̄fecta sit nō erit p̄fectū opꝰ. q2 p̄ter p̄fectōeꝫ itellectꝰ et volūtatis (q̄ bñ se hn̄t ad deū ⁊ iperat) oꝫ ponere ꝟtutes p̄ficiētes potēas executiuas ⁊ electiuas opationū ꝓportio- natarꝫ theologicis ⁊ fini supnaturali. cōo ei ɔ̄cupiscibilˀ et irascibilˀ. siliˀr rō ⁊ volūtas p̄ficiūtˀ p̄ morales acq̄sitas ad bñ opandū ad se ⁊ ad p̄ximū. sꝫ he opatōes vt sunt taliū ꝟtutū nō sunt ꝓportionate vite eterne. iō oꝫ alias supadde- re ne gr̄a sit diminuta magis q̄ȝ natura. Vñ sup̄ illud ad Titū 3° Saluos nos fecit p̄ lauacꝫ regnatōis p̄ baptis- mū ⁊ renouatōem sp̄ūs scī quē effudit in nos abūde. dr̄ glosa. Ad remissionē peccatorꝫ ⁊ copiā ꝟtutū. vñ nō solū tres theologice dantˀ a deo sꝫ oēs necārie ad bñ viuēdū.

Ad 3m dōꝫ. ꝙ lūꝰ illorꝫ p̄ncipiorꝫ naturaliˀr iditorꝫ nō se extēdit vltra ꝓportōeꝫ nāe. ⁊ iō i ordie ad fi- nē supnālē idiget hō p̄fici p̄ alia p̄ncīa supnālia

¶ Maior vera Nō facit p duo vnū ⁊ idē eiusdē rōis et ordinis. qd pt facere p vnū Ad minorē. Vere īseruit semina vtutū naturaliū ⁊ opatiuaꝝ ſm ꝓportōem natural rōis sibi derelicte. Sz nō inseruit semina vtutū. vl' bn̄ se hātenū ad finē supnaturalē. vt sunt theologice. nec etiā moraliū q̄ opant mō supnaturali. ɔformiter ad legē diuinā ⁊ pceptū theologicaꝝ. Quare illas opter infundi ex alio pncipio supnaturali.

¶ Utrū vtutes infuse sint eiusdē spēi cum virtutibus acqsitis.

Y

AD q̄rtū sic pcedit. Videt q vtutes infuse non sint alteri⁹ spēi a vtutib⁹ acqsitis Virt⁹ eīm acqsita ⁊ vt⁹ infusa ſm pdicta nō videt differre nisi ſm ordinē ad vltimū finē sz habit⁹ ⁊ act⁹ humani nō recipiūt spēm ab vltimo fine. sz a ꝓximo. nō ḡ vtutes morales vel intellectuales infuse differūt spē ab acqsitis ¶ Pr̄. habit⁹ p act⁹ cognoscūt. sz idē ē act⁹ tēperātie infuse ⁊ acquisite scz moderari ɔcupiscētias tact⁹ ḡ nō drn̄t spē ¶ Pr̄. vtus acqsita ⁊ vt⁹ infusa drn̄t ſm illd qd ē immediate a deo factū ⁊ a creatura. sz idē ē spē hō quē de⁹ formauit ⁊ quē generat natura. ⁊ ocul⁹ quē ceco nato dedit ⁊ quē virt⁹ formatiua causat. ḡ videt q ē eadē spē virt⁹ acqsita ⁊ infusa. ¶ Sz ɔ̄. qlibet drn̄a in diffinitōe posita mutata diuersificat spēm. sed in diffinitōe vtutis ponit. Quā de⁹ in nobis sine nob
q.lv. ar. iiij. operat. vt sup dictū ē. ḡ virt⁹ acqsita cui hoc nō conuenit nō est eiusdē spēi cū infusa.

¶ Habito ex articulo p̄cedenti. q aliq sunt virtutes morales infuse Hic inqrit an infuse sint alteri⁹ spēi ab acqsitis moralib⁹. Et opter itelligere q̄stionē. ⁊ mētionē de his ifusis q̄ sunt ex infusione p se. ita scz q nullo mō pnt acqri vt sup dictū fuit q.lj.ar.iiij. loqmur ei de ifusis p se

q.liiij.ar.ij. ¶ Rn̄deo dicēdū. q dupl'r habit⁹ distinguunt spē Uno mō sic p̄dictū ē ſm spāles ⁊ formales rationes obiectorum.

¶ D. rn̄det q̄sito ſm quādā distinctōnem bimēbrē. ⁊ pmo ſm pmū mēbrū. scdo iuxta scdm. ibi. Alio aūt ⁊c. Quo ad pmū pmo p̄mittit distinctōem cū deductōe pmi mēbri. Scdo ipm applicat. ibi. Obiectū āt ⁊c. Quo ad pmū Doc. notat ex sup dictꝭ. q.liiij.ar.ij. q habitus distinguunt specie dupl'r. Uno⁹ ſm diuersa obiecta. ſm rōes formales obiectoꝝ. nō ſm obiecta materialia. vt patuit vbi iam. ¶ Nota āt q D. hic dt habitus distingui dupl'r. ⁊ tn̄ sup vbi iā dixit habit⁹ distingui tripl'r ⁊c. Sz nulla ē ɔtrouersia. q sup D. loq̄bat de distinctōe habituū tā in rōe formaꝝ q̄ i rōne habituū. Hic āt loqtur solū de distinctōe habituū. in rōe habituū. Habit⁹ āt in rōe habit⁹ dt dispōnem ad aliqd. Et habit⁹ itellectiu⁹ aut appetitiuus ex natura respiat aliqd obiectū Et ḡ habitus vt sic in rōe habit⁹ distinguit dupl'r. s. ſm obiecta. inq̄ſtū ē habit⁹ ordinat⁹ ad opatōem. ⁊ inq̄ſtū dt ordinem ad naturā. sic distinguit ſm naturā ⁊ finē. q āt de⁹ q ē pncipiū infusoꝝ posset infundere silem in spē cū acqsitis. Jō D. nō ꝓbat q distinguant ſm pncipia actiua Uerūtamē iuxta solonē tertij posset dici. q etiā ſm pncipia actiua distiguāt. si sunt ex ifusiōe p se. Cōseqnt cū dt

¶ Obiectū āt vtutꝭ cuiuslibet ē bonū ɔsideratū in materia ꝓpria. sic tēperātia obiectū ē bonū delectabiliū in ɔcupiscētijs tact⁹ cui⁹ qdē obiecti formalis rō ē a rōne. q̄ instituit modū in his ɔcupiscētijs materiale āt est id qd est ex pte ɔcupiscentiarū

¶ Applicat pmū mēbrū distinctōis. ⁊ rn̄det tali ɔclōne pma Tēperātia infusa ⁊ acqsita drn̄t specie. ⁊ eadē rō ē de alijs vtutib⁹ (Et habet ex ista ɔclone q vtutes morales acqsite ⁊ infuse distinguunt specie ratōe obiectoꝝ) Probat sic. Obiectū cuiuslibet vtutꝭ (scz formale) ē bonū ɔsideratū in ꝓpria materia (.i. mod⁹ institut⁹ circa materiā vtutꝭ a rōne) materiale āt ē ipa materia circa quā talis mod⁹ rōis instituit. Sz alteri⁹ rōis ē mod⁹ q iponit in materia (puta in ɔcupiscētijs) ſm regulā rōis hūane et ſm vtutē acqsitā. Ali⁹ ſm regulā ⁊ vtutē moralē infusam. igit ɔclo va. Hui⁹ rōis D. ponit p⁹ maiorē. scdo minorē cū ɔclone. ibi. Manifestū ē āt ⁊c. Maiorē ḡ D. ondit exēplificādo de vna acqsita ⁊ vna ifusa. s. tēpantia. volēs q ex vna. sic itelligat de alijs Cōsequēter ibi

¶ Manifestū est aūt q alteri⁹ rōnis est mod⁹ q imponit in hmōi ɔcupiscentijs ſm regulā rōnis humane. ⁊ ſm regulā diuinā. puta in sumptōe ciborū rōne hūana mod⁹ statuit. vt nō noceat valitudini corpis nec impediat rōnis actū. ſm āt regulā legis diuine reqrit q hō castiget corp⁹ suū. ⁊ in seruitutē redigat p abstinētiā cibi ⁊ potus. ⁊ alioꝝ hmōi. vn̄ manifestū ē q tēperātia infusa ⁊ acqsita drn̄t specie. et eadē rō ē de alijs vtutib⁹

¶ Ostendit minorē p̄dictā exēplariter Ubi nota. q ista minor vult. q q̄uis tēperātie vtriusq sit idē obiectū materiale. puta ɔcupiscētie circa cibū ⁊ potū. tn̄ i hmōi passionib⁹. ⁊ ɔ̄n̄r opatōnib⁹ vt a passionib⁹ pcedūt. aliū modū instituit vna q̄ alia. Et q iuxta maiorē ille modus ē formale obiectū. iō hn̄t distincta obiecta formalia ſm q̄ vtutes distinguunt. Et p ɔ̄ns iste vtutes vt dt cōclusio distinguunt ſm obiecta.

¶ Alio mō habit⁹ distinguunt specie ſm ea ad q̄ ordinant. Nō eīm ē eadē specie sanitas hōis ⁊ equi ꝓpter diuersas naturas ad q̄s ordinant. ⁊ eodē mō dt phs in iij. politicoꝝ. q diuerse sunt vtutes ciuiū ſm q bene se hn̄t ad diuersas policias

¶ Hic ɔ̄n̄r rn̄det iuxta scdm mēbrū. Circa qd p⁹ declarat ipm. scdo subiūgit ɔclōnē scdaꝫ correspondentē. ibi. Et p hūc ⁊c. Dicit ḡ q alio mō distinguunt habitus in rōe habitus ſm ea ad q̄ ordinant. s. sicut ad naturas ad q̄s disponūt. Nā vt sup dictū fuit. Habit⁹ pficiēs hoiēs ad pticipatōēs supioris nature distinguit specie ab eo q pficit ad pticipandū naturā inferiorē. Et declarat h̄ mēbrū p duplex exēplū. Unū ē de habitu. vl' magꝭ dispōne naturali. s. sanitate. Scdm ē de habitu morali ex 3⁰ politicoꝝ. vbi phs prudētiā simpl'r ⁊ politicā distinguit specifice. q vna ordinat ad finē pticularē. s. ꝓpriū bonū Alia ad bonū cōe. vt pz ibidē. Deinde ibi

¶ Et p hūc etiā modū drn̄t specie vtutes morales infuse p q̄s hoies bn̄ se hn̄t in ordīe ad h̄ q sint ciues sctōꝝ ⁊ domestici dei. ⁊ alie vtutes acqsite ſm q̄s hō se bn̄ hz in ordine ad res humanas.

¶ Subiūgit ɔclōnē scdaꝫ rn̄siuā. iuxta p̄dictū mēbrū

beū. talē. Virtutes morales infuse distinguunt̄ specie ab
acq̄sitꝭ fm̄ ea ad q̄ ordinant̄. Probat̄ ꝯclō. q̄ ꝟtutes infu
sas bn̄ se hn̄t hoīes in ordine ad h̄ q̄ sint ciues scōꝝ et
domestici dei. sed ꝑ acq̄sitas hō se bn̄ hꝫ ad res hūanas.
igit̄ ꝯclō ꝟa. Cōsequētia tenet de se ex dicꝭ. q̄ aliō ē socie
tas scōꝝ in celo. aliud societas ꝛ ciuilitas hoīm in terris
Añs pꝫ ex articulo 3°. q̄ꝛ infuse coꝛrn̄dēt theologicꝭ ꝛ di
uinis. ꝛ sunt ꝑ q̄s hō opat̄ mō supnaturali ad vitā eter
nā ꝯseq̄ndā. Acq̄site aūt vt opet̄ mō hūano ꝛ ciuili. An
āt hmōi infuse differāt ab acq̄sitis. sicut spūale a corpali
sic q̄ nō habeāt eē extensum ꝑ acc̄ns. nō memini aliquid
me legisse in D. sanc. Petrus tn̄ de palude ponit dona ꝛ
ꝟtutes morales infusas esse spūales effectiue. q̄ꝛ faciunt
obedire rōni q̄ ē spūalis. ꝛ tn̄ sunt corpales subiectiue. vi
de apō Capolū in q̄rto. di. p. q. p. ad pᵐ. ꝯ q̄rtā ꝯclōnē

☞ Cōfirmat̄ pmā ꝯclō argumento in ꝯtrarium

Circa h̄ argumētū nota. q̄ nō oīno ꝯuincit. nisi addant̄
oīa dicēda in solōne tertij. q̄ꝛ esse a deo sine nob. sine pluri
nō diuersificat spēm ꝟtutꝭ. Nec ē ꝑticula definitōis specꝭ
ficās ꝛ specifice distinguēs infusam ab acq̄sita. Sꝫ opꝫ
addere. est a deo sine nob. ita q̄ nec vllo mō sunt a nob
acq̄sibiles. ꝛ cū h̄ ordinate ad aliū actū. ꝛ sic specifice di
stinguit. q̄ꝛ includit̄ alietas obiecti formal̄ ꝛ finis ꝓximi.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q̄ ꝟtus īfusa ꝛ acq̄sita nō solū
differūt fm̄ ordinē ad vltimū finē. sed etiā fm̄ ordi
nē ad ꝓpria obiecta. vt dictū est

In corpe

¶ Maior negat̄. Dico eīn q̄ nō distinguunt̄ penes
ordinē ad vltimū finē distinctiōe ꝓprie spēi. sꝫ ꝑpt̄ aliud ꝓ
priū obiectū formale. ꝛ q̄ꝛ act⁹ eaꝝ scꝫ infusaꝝ sunt i me
dio ꝯstituti, put sunt ordinabiles ad vltimū finē. q̄ ē ob
iectū charitatꝭ. vltim⁹ eīn finis nō dat spēm ꝓpriā ꝛ di
stinctā (Esto det subalternam ꝛ cōem) nisi q̄tinus in fine
ꝓximo ē debita ꝓportio ad vltimū finē. oportet eīn ea q̄
sunt ad finē eē fini ꝓportionata. Ad minorē fuit rn̄suꝫ
sup̄ q. lx. ar. p. ad tertiū. Habit⁹ ꝛ act⁹ hūani nō recipiūt
spēm ꝓpriā ꝛ distinctā ab vltio fine. tn̄ spēm cōem recipi
unt act⁹. nō āt habit⁹ fm̄ se spēm recipit ex h̄ q̄ act⁹ eius
ab alio habitu imparur. Vn̄ D. sanc. in de ꝟtutib⁹ i cōi
ar. x. ad xᵐ. Licet act⁹ intēperantie accipiat aliq̄liter spēm
(scꝫ cōem) put imparur ab auaricia. nō tn̄ ex h̄ intēperā
tia spēm accipit q̄ actus ab auaricia impat̄. Ex hoc ḡ q̄
act⁹ tēperātie vl̄ fortitudinis impat̄ a charitate ordināte
nos in vltimū finē. ipi q̄dē act⁹ formalr̄ spēm sortiuntur
Nā formalr̄ loquēdo sunt act⁹ charitatꝭ. Nō tn̄ ex h̄ se
q̄ret̄. q̄ tēperātia vl̄ fortitudo spēm sortiant̄. Nō ḡ tēpe
rantia ꝛ fortitudo infuse drn̄t specie ab acq̄sitꝭ ex h̄ q̄ im
perant̄ a charitate act⁹ eaꝝ. Sꝫ ex h̄ q̄ eaꝝ act⁹ fm̄ eaꝝ
rōnem sunt in medio ꝯstituti. put sunt ordinabiles ad
vltimū finē. q̄ ē charitatꝭ obiectū. Hec ille. Ex q̄b⁹ patꝫ
q̄ō tactū ē. Et silr̄ pꝫ falsitas maioris p⁹us negate Ne
gat̄ āt ꝯn̄a. q̄ꝛ est p̄ter ordinē actuū in vltimū finē alietas
formal̄ obiecti. Esto materiale obiectū idē eē possit.

¶ Ad scōm dōm. q̄ alia rōe modificat ꝯcupiscen
tias delectabiliū tact⁹ tēperātia acq̄sita. ꝛ tēperantia
infusa. vt dictū ē. vn̄ nō hn̄t eūdē actū.

In corpe

¶ Ad maiorē. Habit⁹ cognoscunt̄ ꝑ act⁹ formalr̄ ꝛ
fm̄ ꝓpriū modū acceptos. Ad minorē. Negat̄ q̄ sit idē
act⁹. q̄ꝛ tēperātia acq̄sita hꝫ se ne noceat corpori. Sꝫ infu
sa etiā fert nocumentū corpis ꝓ salute aīe. Vn̄ clare pꝫ q̄
act⁹ ē alius. s. comedere ꝛ bibere fm̄ exigētiam bone va
litudinis. Et comedere parce cum molestia ꝛ penuria
atqꝫ afflictione corporis.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ oculū ceci nati de⁹ fecit ad
eūdē actū ad quē formant̄ alij oculi fm̄ naturā. ideo
fuit eiusdē spēi. ꝛ eadem rō eēt si de⁹ vellet miracu
lose causare in hoīe ꝟtutes q̄les acq̄rūtur ex actibus
sꝫ ita nō est in ꝓposito. vt dictū est

In corpe

¶ Maior negat̄ q̄ solū fm̄ illud. Dico eīn iuxta sup̄
dicta. q. liiij. ar. ij. q̄ de⁹ vl̄ pncipiū pmū p̄t ꝓducere silēꝫ
effectū cū q̄cūqꝫ creatura. Quare fuit sup̄ expositū q̄ ꝟtu
tes nō distinguunt̄ penes pncipia pma. sꝫ ꝓxima. Sed
distinguunt̄. q̄ꝛ infusa fit imediate a deo ad aliud forma
le obiectū ꝛ aliū actū ꝛ nō pure. q̄ꝛ a deo. Ad minorem
Cōcedo ꝛ habet̄ vbi iā statim. et p. ꝑ. q. xciij. ar. 3°. ad p
mū. Sꝫ hoc iō. q̄ꝛ talis ocul⁹ ad eundē actū fact⁹ fuit et
in eadē dispōne naturali. Nō sic in ꝓposito. q̄re negat̄ ꝯn̄a
Verꝫ ē. q̄ de⁹ posset causare easdē ꝟtutes in specie. vt pꝫ
sup̄. q. lj. ar. iiij. Sꝫ q̄ꝛ ꝟtus dei altior est ꝟtute creata. io
p̄t ꝛ alias facere ordinatas ad alios act⁹. q̄ō de infusis
dictū⁹. q̄ ita sunt infuse q̄ nullo mō sunt ꝑ naturā acq̄si
biles. infuse āt etiā acq̄sibiles nō distinguerent̄ specie. sic
in filij patrum vbi hā statiꝫ de scia ifusa aplōꝝ. ꝛ nr̄a acq̄sita

¶ Questio. lxiiij. de medio virtutum.

Deinde ꝯsiderādū est de ꝓprietatib⁹ ꝟtutū
et pmo q̄dē de medio ꝟtutū. Scdo de cō
nexione ꝟtutū. Tertio de q̄litate earum.
Quarto de ipaꝝ duratiōe. Circa pmū q̄
rūtur q̄ttuor. Primo vtrū ꝟtutes morales sint in
medio. Scdo vtrū mediū ꝟtutis sit mediū rei vel
rōnis. Tertio vtrū intellectuales ꝟtutes ꝯsistāt in
medio. Quarto vtrū ꝟtutes theologice.

¶ Hic q̄nto loco ꝛ vltio iuxta sup̄ ꝓmissa. q. lv. deter
minat de ꝓprietatib⁹ ꝟtutū. q̄ꝛ p̄dicta vident̄ ꝓ quinque se
hr̄e ad ꝟtutē. et sunt q̄ttuor ꝓprietates ꝛc̄. Presens q̄stio
pmo inq̄rit quō ꝟtus moral̄ sit in medio. Scdo quō intel
lectual̄. in articlo 3°. Tertio quō theologica. Circa pmū
oñdit p° ꝟtutē moralem eē in medio. Scdo oñdit q̄ ē sit
mediū illud. ¶ Et nota q̄ ꝯsistere in medio est ꝓprietas
ꝯn̄s ꝟtutē ꝑ habitudinē ad materiā ꝯparā ad rōnem q̄
instituit modū q̄ mediat inter supabundantiā ꝛ defectū
iō poī ē ꝯnexione ꝛ eq̄litate ꝛ duratiōe. q̄ dicūt habitudi
nes ad extrinsecas virtutes. ꝛ ad tp̄s. Quare patꝫ ordo
huius questionis ad sequētes.

¶ Utꝝ ꝟtutes morales sint in medio

Ad pmū sic ꝓcedit̄. Videt̄. q̄ ꝟtus moral̄
nō ꝯsistat in medio. Ultimum eīn repu
gnat medij rōni. sꝫ de rōe ꝟtutꝭ ē vltimū.
dr̄ eīn in pmo de celo. q̄ ꝟtus ē vltimū po
tētie. ḡ ꝟtus moral̄ non ꝯsistit in medio. ¶ P. illud
q̄ō ē maximū nō est mediū. sꝫ q̄dā ꝟtutes morales
tēdūt in aliq̄d maximū. sicut magnanimitas ē cir
ca maximos honores. ꝛ magnificētia circa maximos
sumpt⁹. vt dr̄ in. iiij. ethi. ḡ nō oīs ꝟtus moral̄ est in
medio. ¶ P. si de rōne ꝟtutis moral̄ sit in medio eē
opꝫ q̄ ꝟtus moral̄ nō pficiat̄ sꝫ magis corrūpat̄ ꝑ
h̄ q̄ tēdit ad extremū. sꝫ q̄dā ꝟtutes morales pfici
unt̄ ꝑ h̄ q̄ tēdūt ad extremū. sicut ꝟginitas q̄ absti
net ab oī delectabili venereo. ꝛ sic tenet extremū. ꝛ ē

pfectissima castitas. ꝛ dare oīa pauperibꝰ ē pfectissima misericordia vel liberalitas. ergo videt̄ ꝙ nō sit de rōne virtutis moralis eē in medio. ¶ Sꝫ ꝯtra ē ꝙ phs dī in .ij. ethico. ꝙ virtus moralis est habitus electiuus in medietate existens

¶ Hic pmo D. qrit q̄stione an ē de virtute morali

q.lx.ar.iij ¶ Rn̄deo. dōꝫ. ꝙ sicut ex sup̄ dictis pꝫ. virtus de sui rōne ordinat hoīem ad bonū. moralis aūt virtus pprie est pfectiua appetitiue ptis aīe circa aliquā determinatā materiā. mēsura aūt et regula appetitiui motꝰ circa appetibilia est ipa rō.

¶ D. hic duo facit. Primo deducit q̄ndā ꝯclōnē pambulatē fundamētalē. Scdo subsumit ꝛ infert ꝯclōnē rn̄siuā. ibi. Manifestū ē aūt ꝛc. Conclusio ergo pambulatis est. Bonū virtutꝭ moral ꝯsistit in adeq̄tōe ad mēsurā rōis. pbat. bonū cuiuslibet regulati ꝛ mēsurati ꝯsistit in h̄ ꝙ ꝯformet sue regule. nō superexcedēdo. nec a regula deficiēdo. Malū aūt ꝛc. vt infra sequit̄. Sꝫ virtus moralis ordinat hoiem ad bonū. ꝛ est pfectiua pprie appetitiue ptis circa determiatā materiā cuiꝰ appetitiue ptis regula ꝛ mēsura ē ipa rō. igit̄ seq̄t ꝯclo pambulatꝭ. ꝙ bonū virtutꝭ moral ꝛc. Huiꝰ rōis D. ponit pº minorē. scdo maiorē cū ipsa ꝯclōne. ibi. Bonū aūt cuiuslibet ꝛc. Minor ergo patuit supra q. lv. ar. iij. q̄ ad pmā ptē. q̄ ad scdam patuit. q. lviij. ar. pº. et. iij. Tertia ps patuit. q. xix. ar. iij. qꝛ actꝰ appetitꝰ ē hūanꝰ. cuiꝰ bonitas depēdet a rōe sicut a regula pxia et patuit illa ps sepiꝰ. ¶ Et nota ꝙ dī D. moral virtus pprie ē pfectiua appetitꝰ. qꝛ h̄ dī ppt prudētiā. de q sup̄. q. lviij. ar. iij. ad pm̄ dictū ē. ꝙ nō pprie (.i. p eēntiā) est moral. sꝫ intellectual. ꝛ p ꝯn̄s nō ē in appetitu. sꝫ moral pprie id ē p eēntiā. ꝛ nō tm̄ rōe materie ē i appetitu. Daū cū dē

¶ Bonū aūt cuiuslibet mensurati ꝛ regulati ꝯsistit in h̄ ꝙ ꝯformet sue regule sicut bonū in artificiatis est vt sequat̄ regulā artis. malū aūt p ꝯn̄s in hmōi ē p h̄ ꝙ aliqd discordat a sua regula vel mēsura. qd̄ qdem ꝯtingit vel p h̄ ꝙ superexcedit mēsurā. vel p h̄ ꝙ deficit ab ea. sicut manifeste apparet in oībꝫ regulatꝭ ꝛ mēsuratis. ꝛ iō patet ꝙ bonū virtutis moralis ꝯsistit in adequatōe ad mēsurā rōnis

¶ Subiūgit maiorē pdictā quā declarat a sili de artificiatꝭ. ꝛ pꝫ in lr̄a. Uñ ꝯcludit. iō patꝫ ꝛc. vt dicebat cōclusio pambulans. Deinde ibi

¶ Manifestū ē aūt ꝙ inter excessum ꝛ defectū mediū ē eq̄litas siue ꝯformitas. vñ manifeste apparet ꝙ virtus moralis in medio ꝯsistit.

¶ Subsumit ꝛ ifert ꝯclōnē rn̄siuā ad q̄sitū. ꝙ sic. virtus moral in medio ꝯsistit. pbat̄. bonū virtutis moral ꝛc. vt dicebat ꝯclo pambulatꝭ. sed illa adeq̄tio ꝛ ꝯformitas (scꝫ in materia. in ordine ad rōem) ē mediū (scꝫ p abnegatione) int̄ excessū ꝛ defectū. igit̄ virtus moral ē in medio. Maior patuit. Minor relinq̄t de se nota. qꝛ ꝯformitas et eq̄litas ē mediū inter plus ꝛ minus. ¶ No aūt ppt dicta in corpe. ꝙ D. sanc. in .iij. scripto. dis. xxxiij. hꝫ. ꝙ virtus ꝯpata ad vitia ē mediū p abnegatōem. Si ꝯpata ad materiā ē mediū p pticipatōēꝫ D. intelligit materialr̄. s. qꝛ instituit materiā nō excedentē nec deficientē. Sed formalr̄ loquēdo inq̄tū eq̄litas ē. sic ē mediū p abnegatōem

¶ Et ꝯfirmat̄ ꝯclo argumento in ꝯtrarium.

¶ Ad pmū ergo dōm. ꝙ virtus moralis bonitatē hꝫ ex regula rōnis. p materia aūt hꝫ passiones vel opatiōes. Si ergo cōparet̄ virtꝰ moral ad rōnem. sic sm̄ id qd̄ rōnis ē hꝫ rōem extremi viiꝰ qd̄ ē ꝯformitas. excessus vo ꝛ defectꝰ hꝫ rōem alterꝰ extremi qd̄ ē difformitas. Si vo ꝯsiderēt virtus moral sm̄ suā materiā sic hꝫ rōem medij inq̄tū passionē reducit ad regulā rōnis. vñ phs dī in ij. ethi. ꝙ virtus sm̄ substātiā medietas est. inq̄tū regula virtutis ponit̄ circa ppriā materiā. sm̄ optimū autē ꝛ bene ē extremitas scꝫ sm̄ conformitatē rationis.

¶ Dupl̄r dī ad maiorē. Primo post D. s. Ultimum repugnat medio rōni. verū formalr̄ vt sic. sed nō realr̄ sm̄ diuersas ꝯsideratōes. Potest enī idē sm̄ rem eē mediū ꝛ extremū in ꝯparatōe ad diuersa. Ad minorē. sꝫ de rōe virtutꝭ ē eē vltimū. Uerū ē inq̄tū virtus ē circa bonū rōis ꝛ cōformitatē. tūc ē extremū ad vitia vt hꝫ rōem mali. bonū enī ꝛ malū sunt duo extrema. sꝫ ꝯsiderādo virtutē ꝛ ꝯparando ad supabundātiā ꝛ defectū in materia circa quā est. tūc hꝫ rōem medij. qꝛ vt dictū ē in corpe. ꝯformitas mediat q̄ ad materiā int̄ supabūdātiā ꝛ defectū. Et illa solutio ē ꝯformis D. de virtutibꝫ infra ad iij. vbi hꝫ. virtus q̄tū ad formā quā a sua mēsura sortit̄ hꝫ rōem extremi. Sic enī opponit̄ malo. vt ꝯformatū iformato. ꝛ ꝯmēsuratū incōmēsurato. sꝫ sm̄ materiā in q̄ tal mēsura iprimit̄. sic virtus ē in medio. Hec ille. ¶ Scdo dī post D. in de virtutibꝫ in cōi. ar. xiij. ad pm̄. Ad maiorē. vera ē in realibus. sꝫ i moralibꝫ negat̄. imo corpo ꝙ ē vltimū potē (.i. maximū ꝛ optimū in qd̄ pt cū maria difficultate) ē i medio. qꝛ difficilimū ē exigere mediū. facile aūt ē ab eo deuiare. Minor. vera ad sensū sup̄ dictū. q. lv. ar. pº. ad pmū qꝛ de rōe virtutꝭ materialr̄. i. obiecti ꝛ materie virtutꝭ ē vltimū. i. virtus attēdit̄ ꝛ dī sm̄ id qd̄ ē maximū in qd̄ pt. Et ergo. qꝛ maximū in qd̄ pt ē mediū int̄ passiōes vl̄ opatōes. Nō negat̄ ꝯn̄a. imo. qꝛ ē vltimū. ē media. s. causalr̄ ꝛ obiectiue. qꝛ videlꝫ reducit passiōes ad medietatē rōis Et h̄ ē ꝙ D. dī vbi iā in de virtutibꝫ. vltimū (inq̄t) potē dī in qd̄ vltio potētia extendit̄. ꝛ h̄ ē difficilimū. qꝛ difficilimū est inuenire mediū. facile aūt ē diuertere ab eo. iō ex h̄ ipo virtus ē vltimū potē ꝙ est in medio. Hec ille. ¶ Nota ppt dictū phi vbi dī. virtus sm̄ substātiā medietas ē ꝛc. Nota in quā. ꝙ virtus moral dī eē mediū inter passiōes. Et dī mediū inter duo vitia. De virtute tn̄ sermonis. virtus nō ē mediū int̄ passiōes eēntialr̄ ꝛ formalr̄. sꝫ ē ꝯcretatiue mediū inter passiōes. qꝛ inclinat in mediū int̄ passiōes tanq̄ i obiectū pprium. Uñ hec ē pdicatio material. virtus ē mediū int̄ passiōes. Et hec ē pdicatio formal ꝛ vera de virtute sermonis. virtus ē mediū inter duo vitia. Et hec notat D. virtus sm̄ naturā hꝫ rōnem medij. inq̄tū passionē reducit ad regulā rōis. hoc ē. ē mediū causalr̄ int̄ passiōes. nō formalr̄. qꝛ habitꝰ nō ē passio eēntialr̄ media int̄ duas passiones. vt patuit sup̄. q. lix. ar. pº. ad pm̄. Ubi dī D. sanc. virtus sm̄ suā eēntiā nō ē mediū iter passiōes. sꝫ sm̄ suum effectū. qꝛ scꝫ iter passiōes medium ꝯstituit. Hec ille.

¶ Nota etiā post D. sanc. in iijº. dis. xxxiij. ꝙ virtus ē mediū nō sicut cētrū ad circūferētiā eq̄l̄r distās ab extremis intra rē. Sꝫ ē mediū ex ꝯparatōe ad aliquā regulā extra. Et tale nō eq̄l̄r distat ab extremis. sꝫ ꝯm̄ regule. Sicut pꝫ qn̄ secat̄ lignū ad aliquā regulā. nō sp̄ tm̄ aufert̄ q̄tū dimittit̄ Et tale ē mediū virtutꝭ moral. q̄ hꝫ rectā rōnem p regula

Uñ q̄libet appropinquat plus vni extremo q̄ alteri. fm q̄ ꝯpetit rōni recte.

¶ Ad scđm dōz. ꝙ mediū ⁊ extrema ꝯsiderāt̄ i actionibꝫ ⁊ passionibꝫ fm diuersas circūstātias. vn̄ nihil ꝓhibet in aliq̄ ꝟtute eē extremū fm vnā circūstātiā. qđ tñ est mediū fm alias circūstātias ꝑ ꝯformitatē ad rōnez. ⁊ sic ē in magnificētia ⁊ magnanimitate nā si ꝯsideret̄ q̄ntitas absoluta eiꝰ in qđ tēdit magnificus ⁊ magnanimꝰ diceret̄ extremū ⁊ maximū. sed si ꝯsideret̄ hoc ipsuz ꝑ cōparationē ad alias circūstātias sic hꝫ rōnez medij. qꝛ in hoc maxime tendūt hmōi virtutes fm regulā rōnis. i. vbi opꝫ. ⁊ qñ opꝫ. ⁊ ꝓpter qđ opꝫ. excessus āt si in hoc maximū tēdat qñ nō opꝫ vł vbi nō opꝫ. vel ꝓpter qđ nō opꝫ. defectꝰ āt ē si nō tēdat̄ in hoc maximū vbi opꝫ. ⁊ qñ opꝫ. ⁊ hoc ē qđ phs đt in iiij. ethi. ꝙ magnanimitas ē q̄dē magnitudine extremus. eo āt ꝙ vt oportet medius

¶ Maior negat̄. ꝙ id qđ ē maximū in re. nō sit mediū rōnis. ⁊ q̄ ad nos fm circūstātias. Potest eñ id qđ ē maximū in re. eē inter mediū plus ⁊ minꝰ. ⁊ inter excessum ⁊ defectū circūstātiarꝫ. Ad minorē. vera. aliq̄ ꝟtutes morales tēdūt in maximū rei. sꝫ tñ in mediū fm alias circūstātias. vt D. clare hꝫ i solutōe. Magnanimitas eñ tēdit in maximos honores. q̄ sunt maxima res in genere obiectali talis virtutꝭ. sꝫ in illos tēdit put oportet ⁊ vbi opꝫ. q̄ circūstātie sunt media inter tēdere. put nō oportet. ⁊ vbi nō oportꝫ ⁊c̄. ⁊ inter nō tendere put oportet.

¶ Nota ꝟbū D. Nihil ꝓhibet in aliq̄ ꝟtute eē extremū fm vnā circūstātiā (scꝫ q̄ ē q̄d agit̄. i. circūstantiā q̄d) qđ tñ ē mediū fm alias circūstātias q̄ sunt. qñ. vbi. ⁊ q̄liter ⁊c̄. De magnanimitate hꝫ̄ces 2ª 2ᵉ. q. c. xxix. ar. iij. ad p. De magnificētia ibidē. q. c. xxxiiij. ar. p. ad scđm.

¶ Ad tertiū dōz. ꝙ eadē rō ē de ꝟginitate ⁊ paupertate q̄ ē de magnanimitate. abstinet eñ ꝟginitas ab oībꝫ venereis ⁊ paupertas ab oībꝫ diuitijs ꝓpter qđ opꝫ ⁊ fm ꝙ opꝫ scꝫ fm mādatū dei. ⁊ ꝓpter vitā eternā. si āt hoc fiat fm ꝙ nō opꝫ. i. fm aliquā supstitionē illicitā. vel etiā ꝓpter inanē gloriā erit supfluū. si āt nō fiat qñ opꝫ vel fm ꝙ opꝫ est vitiū ꝑ defectū vt pꝫ i trāsgredientibꝫ votū ꝟginitatꝭ. vł paupertatis

¶ Ad maiorē. Dico ꝙ est in medio rōnis ⁊ circūstātiarꝫ. Potest tñ esse in extremo rei ⁊ materie vł obiecti virtutis. vt iā dictū ē ad scđm. Ad minorē. ꝓficiunt̄ ꝑ hoc ꝙ tendūt ad extremū rei. ⁊ tñ ad mediū circūstātiarꝫ. ⁊ q̄ ad nos. Et ꝯcedo qđ đr de ꝟginitate ⁊ paupertate ꝙ tendunt in extremū rei. Sꝫ tñ obseruāt circūstantias q̄ sunt ꝯformes recte rōni. ⁊ mediāt inter excessum ⁊ defectū. vt D. declarat in solone. ¶ Et nota ꝙ argumētum bñ đr. ꝟginitas abstinet ab oī delectabili venereo. qꝛ nō oportꝫ ꝟginē abstinere ab oī delectatōe. sꝫ tñ venerea. vt pꝫ 2ª 2ᵉ q. c. lij. ar. ij. ad 2ᵐ. ¶ Et nota ꝓt ꝟbū D. sanc. Si āt hoc fiat (scꝫ abstinere ab oī venereo) fm ꝙ nō oportet. i. fm aliquā supstitionē ⁊c̄. Exemplum ponit in de Malo. q. xv. ar. p. ad nonū. vbi đt inter alia. Extremū āt fm diminutionē eēt. si qs p̄ter rōem rectā a carnali ꝯiunctione abstineret. vt pꝫ in eo q̄ debitū vxori reddere ꝯtemnit. Vel q̄ abstinet ꝓpter aliquā reuerentiā demonū. sicut nigromātici ⁊ ꝟgines vestales. Hec ille. Et illđ vltimū. scꝫ vł ⁊c̄. Est exemplū ad illud ꝟbū D. hic. Uidet̄ magis esse fm supfluū ⁊ excessum. qꝛ abstinet vbi nō opꝫ. Sꝫ defectꝰ ē nō abstinere qñ opꝫ. vt in vouentibꝫ.

¶ Utrū mediū ꝟtutis sit mediū rei vel rōnis.

AD scđm sic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ mediū ꝟtutis moralis nō sit mediū rōnis. sꝫ mediū rei. Bonū eñ ꝟtutis moralis ꝯsistit in hoc ꝙ ē in medio. bonū āt vt đr i vj. metaph. est in rebꝫ ipsis. ergo mediū ꝟtutis moralis ē mediū rei. B

¶ P. rō ē vis apphensiua. sꝫ ꝟtus moralis nō ꝯsistit in medio apphēsionū. sꝫ magis in medio opationū et passionū. ergo mediū ꝟtutis moralis nō est mediū rōnis sꝫ mediū rei. ¶ P. mediū qđ accipit̄ fm ꝓportionē arismetricā vł geometricā ē mediū rei. sꝫ tale ē mediū iusticie. vt đr in v. ethi. ergo mediū ꝟtutis moralis nō ē mediū rōnis. sꝫ rei. ¶ Sꝫ ꝯ ē ꝙ phs đt in ij. ethi. ꝙ virtꝰ moralis in medio ꝯsistit q̄ ad nos determinata ratione.

¶ Hic scđo D. inq̄rit de q̄litate medij ꝟtutꝭ moralis An videlꝫ sit mediū rōis aut rei. Pro intellectu maioris huiꝰ q̄stionis ⁊ articuli. opꝫ aliq̄ notare ex scđo ethicorꝫ. vt intelligat̄ q̄d sit mediū rōis ⁊c̄. ¶ Nota igit̄ ꝙ mediū rei est qđ eq̄liter distat ab vtroq̄ extremorꝫ. Mediū q̄ ad nos. ē qđ nec hoc neq̄ supabūdat nec deficit. Mediū fm rē ē idē apđ oēs. Mediū q̄ ad nos nō ē idē apđ oēs. Mediū rei ē mediū fm arithmeticā ꝓportionē. Mediū quo ad nos ē mediū fm ꝓportionē geometricā. Mediū igit̄ rei ē qđ q̄ntū excedit̄ ab vno extremorꝫ inter q̄ ē medium. tm̄ excedit reliquū extremū. Et hoc mō sex est mediū inter decē ⁊ duo. Nā sex ꝑ q̄ttuor excedūt duo. ⁊ ꝑ q̄ttuor exceduntur a decē. Vn̄ eq̄liter distat ab vtroq̄ extremorꝫ. Mediū q̄ ad nos ē mediū geometricū. qꝛ ē nō fm eandē q̄ntitatē. sꝫ fm eandē ꝓportionē. vel magis ꝓportionabilitatē ad subiectū. Et sic sex ē mediū inter nouē ⁊ q̄ttuor. qꝛ est ꝓportio sex ad q̄ttuor. eadē ē ꝓportio nouē ad sex. qꝛ vtrobiq̄ ē ꝓportio sesquialtera. qꝛ sicut sex ꝯtinet q̄ttuor. ⁊ eiꝰ medietatē. ita nouē ꝯtinet sex. ⁊ eiꝰ medietatē. Istud mediū nō ē idē q̄ ad oēs. vt declarat phs ibidē exēplant̄ de Milone. Mediū igit̄ rōis tm̄. nō accipit̄ fm ꝓportionē vniꝰ rei ad aliā. sꝫ solū ꝑ ꝯparatōem ad ipm ꝟtuosum. Et iđ đr mediū solū rōis q̄ ad nos. qꝛ tēperate comedentem et tenentē mediū huiꝰ ꝟtutꝭ. nō opꝫ attēdere q̄ntum ille ⁊ ille comedāt. ⁊ vt ipse teneat mediū inter ipos Sꝫ dꝫ attēdere q̄ntū sua ꝯditio req̄rat. ⁊ ꝙ ab illa nō deficiat. vł sup ipam abūdet. Et ergo ꝟtutes morales circa passiōes rectificāt eas solū fm ꝯparatōem ad ipm hoiem. cuius sunt passiones. put scꝫ ꝯcupiscat put dꝫ. ⁊ fm debitas circumstantias. Mediū āt rei (⁊ tñ rōis etiā. qꝛ vt pꝫ in hoc articulo nō ē rei q̄si nō rōnis. sꝫ vtriusq̄ sit) ꝯsistit in q̄dā eq̄litate rei exterioris ad rē vł ꝑsonā exteriorē. Et iđ ꝟtus q̄ ē circa opatōnem fm ꝙ ipa opatio vł ꝑsona agēs ꝯparat̄ ad rē exteriorē attēdit mediū rei. ⁊ eq̄le qđ ē mediū inter maius ⁊ minꝰ. Et qꝛ iusticia ē tal' ꝟtus circa opatōes q̄bus ꝯparat̄ ad exteriorē ꝑsonā. iđ tenet medium rei. ita ꝙ iustus tantū dat alteri q̄ntū debet̄ sibi fm merita sua. et nō plus nec minus (Ecce habitudinē ⁊ mediū acceptum ꝑ ꝯparatōem rei ad rē fm eq̄litatē) pꝫ ex his depēdendi q̄d sit mediū rōnis. qꝛ ꝯformitas obseruata ad ꝑsonā agēs

ſtem tm̃ ſm circūſtātias ſine habitudine ad exteriorem. Mediū āt rei ē eq̃litas obſeruata ad exteriorē hoīem ſꝫ̃ actōem vl' paſſionē ei⁹. ſm recōpenſatōnem eq̃lis. Et ſic rei ad rē ⁊ nō ꝑ ꝯpatōem ad agentē. His viſis videndū eſt de corpore articuli.

¶ Rñdeo dōz. ꝙ mediū rōnis duplr̄ pt̄ intelligi Uno mō ſm ꝙ mediū i ipō actu rōnis exiſtit. q̃ſi ip
B ſe act⁹ rōnis ad mediū reducat'. ⁊ ſic qꝛ virt⁹ moral' nō ꝑficit actū rōnis. ſꝫ actū ꝟtutis appetitiue. medium ꝟtutis moral' nō ē mediū rōnis.

¶ D. hic duo facit. Primo rñdet ad q̃ſitū diſtincte. Scđo rñſionē applicat argumētiſ in oppoſitū adducēdū. ibi. Et ꝑ h̄ ⁊c̄. Circa pmū ponit duas ꝯclones rñſiuas ſm vnā diſtinctōem bimēbrē. cui⁹ mēbra declarat circa ip̄as ꝯclones. Et p° deducat pmā ꝯclonē. ſcđo ſcđam. ibi. Alio mō ⁊c̄. Quo ad p⁹ mēbrū ⁊ pmā ꝯclonē. diſtinguit duplicē intellectū q̃ſiti. qꝛ vno mō intelligit' q̃ſitū q̃ſi ꝟtus moral' reducat actū rōis ad mediū. Cōcluſio rñſiua huic mēbro rñdens. ꝟtutiſ moral' mediū. nō ē mediū rōis h̄ mō. Probat'. ꝟtus moral' nō ꝑficit actū rōis ſꝫ actū appetitiue ꝟtutiſ Igit' mediū ꝟtutiſ moral' nō ē mediū rōis (ſcꝫ cauſalr̄. q̃ſi ꝟtus ꝯſtituat actū rōnis in medio) Añs patuit ar. p. qꝛ ꝟtus moralis ꝓprie ꝑficit appetitū. Cōſequētia ꝓbat'. qꝛ ꝯſtituere actū in medio ē ipm ꝑficere. Sꝫ ꝟtus moralis nō ꝑficit actū rōnis. igitur nō ꝯſtituit in medio. Cōſequēter cū dicit

¶ Alio mō pt̄ dici mediū rōnis id qđ a rōne ponit' in aliq̄ materia. ⁊ ſic oē mediū ꝟtutis moral' ē me
ar. p°. diū rōnis. qꝛ ſic dictū ē. ꝟtus dr̄ ꝯſiſtere in medio ꝑ ꝯformitatē ad rōnem rectā.

¶ Proſeq̄tur ſcđm mēbrū diſtinctōis. Circa qđ p° ponit ſcđam ꝯclonē. Scđo ſubiūgit quādā aliā ꝯclonē explicatiuā hui⁹ ſcđe. ibi. Sed qñq3 ⁊c̄. Dicit g̃ p°. Alio mō dr̄ mediū rōis nō formalr̄. q̃ſi ſit in rōe. ⁊ in rōnis actu. Sꝫ qꝛ a rōe ꝯſtituit' in aliq̄ materia moral' ꝟtutis ſm dictamē recte rōnis. Cōcluſio ſcđa rñſiua. Oē mediū ꝟtutis moral' ē mediū rōnis hoc mō (.i. in q̄libet materia inſtituit' ꝯformitas ad rōem) Probat' ꝯclo. q̄libet virtus moralis ꝯſtituit in materia ſua ꝯformitatē ad rōem rectā. igit' oē mediū ꝟtutis. ē mediū rōnis. Añs patuit ar. p. qꝛ bonū ꝟtutiſ ſtat in ꝯformitate ad rōem ⁊c̄. Tenet ꝯña. qꝛ illud dr̄ mediū rōnis. qđ ē inſtitutū a rōne. vt patuit ex ſcđo mēbro Deinde cū dicit

Sꝫ qñq3 ꝯtingit ꝙ mediū rōnis ē etiā mediū rei ⁊ tūc opꝫ ꝙ ꝟtutis moral' mediū ſit mediū rei ſic ē ī iuſticia Qñq3 āt mediū rōnis nō ē mediū rei. ſed accipit' ꝑ ꝯpatōem ad nos. ⁊ ſic ē mediū i oībꝫ aliis ꝟtutibꝫ moralibꝫ. cui⁹ rō ē. qꝛ iuſticia ē circa opationes q̄ ꝯſiſtūt in rebꝫ exteriorībꝫ. in q̄bꝫ rectū inſtitui
q. lx. ar. ij dꝫ ſimplr̄ ⁊ ſm ſe. vt ſup̄ dictū ē. ⁊ iō mediū rōnis in iuſticia ē idē cū medio rei. inq̄tū ſcꝫ iuſticia dat vnicuiq3 qđ dꝫ. ⁊ nō plus nec minus.

¶ Ponit aliā ꝯclonē explicatiuā p̄cedētis ſcđe ꝯclonis talē. Quādoq3 ꝯtingit (ſcꝫ in iuſticia) ꝙ mediū rōis eſt etiā mediū rei. ⁊ tal' ꝟtutiſ dr̄ etiā mediū rei (qꝛ nō rōnis tm̃) Qñq3 āt mediū rōnis nō ē mediū rei. ſi ſolū accipit' ꝑ ꝯparōem ad nos. Et ſic mediū rōnis eſt in aliis moralibꝫ a iuſticia. Iſta ꝯclo declaratoria hꝫ duas ptes Et pmo ꝓbat' pma ps ei⁹ Scđo ſcđa. ibi. Alie ꝟo ⁊c̄. Quo ad pmā arguit' ſic. Iuſticia ē circa opatōnes q̄ ꝯſiſtūt in rebꝫ exteribꝫ. Sꝫ bonū in talibꝫ opationibꝫ ⁊ rectū dꝫ inſtitui ſimplr̄ ⁊ ſm ſe (⁊ nō ꝑ ꝯpatōem ad agentē). i. opatio talis eſt recta ⁊ bona. qꝛ ſm ſe ꝯmēſurat' alteri. vl' ꝑſone. vl' actioni. Igit' mediū rōnis (.i. eq̃litas inſtituta a rōne) eſt idē cū medio rei. Maior nota. Minor patuit ſup̄. q. lx. ar. ij. i corpe Ubi patuit. ꝙ iuſticia attēdit debitū ad alterū in operationibꝫ ſm eq̃litatē vl' ſimplr̄. vt in cōmutatiua. vel ꝓportionis vt in diſtributiua 2ª 2ᵉ. q. lxi ar. ij. Et Doc. poſt illā ptē ꝯclonis reſumit ꝓbatōem ꝑ viā ꝯpendij. ¶ Et pt̄ ſcđo ſic argui ꝓ illa pte. Illa virtus q̄ dat vnicuiq3 qđ debet. ⁊ nō plus nec minus. illa hꝫ mediū rei ⁊ nō rōis tm̃. ſꝫ iuſticia ē hmōi. igit' ⁊c̄. Maior ptꝫ. qꝛ res media inter plus ⁊ minus. ⁊ in ꝯpatōe ad extrinſecū. ē mediū etiam rei. ⁊ nō tm̃ ratōis. qꝛ videlicꝫ Eſto rō hic mediū inſtituat ⁊ dictet tantū dandū. Sed tm̃ hoc dictat in ordine ad aliā ꝑſonā extrinſecā. ⁊ nō ad ipm hoiem iuſtū. Deinde ibi

¶ Alie vero ꝟtutes morales ꝯſiſtūt circa paſſiones iteriores. in q̄bꝫ nō pt̄ rectū ꝯſtitui eodē mō ꝓpter ꝙ hoīes diuerſimode ſe hñt ad paſſiones. ⁊ iō oꝫ ꝙ rectitudo rōnis in paſſionibꝫ inſtituat' ꝑ reſpectū ad nos q̄ afficimur ſcđm paſſiones

¶ Probat ſcđam ptē ꝯclonis explicatiue. Rectitudo rōnis in paſſionibꝫ inſtituit' ꝑ reſpectum ad nos q̄ afficimur ſm paſſiones. igit' in ꝟtutibꝫ q̄ ſunt circa paſſiones ē mediū rōnis tm̃ q̄ ad nos. ⁊ nō rei. Patꝫ ꝯña ex dictis. qꝛ mediū rōnis tm̃. eſt mediū inſtitutū a rōe ſm ꝓportionem ⁊ ꝯuenientiā ad hoiem agentē. ⁊ nō habitudinē actionis ad extrinſecū ⁊c̄. Añs D. ꝓbat. qꝛ in paſſionibꝫ nō pt̄ rectū inſtitui eodē mō. ⁊ ſm q̄titatē rei. ita ꝙ quis comedat mediū ſm rē. ⁊ nō plus vl' minus. ꝓpter hoc ꝙ hoīes diuerſimode ſe hñt ad paſſiones. igit' ſeq̄t' añs. ꝙ inſtituit' mediū quo ad nos tantū.

¶ Et ꝑ h̄ ptꝫ rñſio ad obiecta Nā pme due rōnes ꝓcedūt de medio rōnis. qđ ſcꝫ iuenit' in ipō actu rōnis. tertia vero rō ꝓcedit de medio iuſticie.

¶ Hic in calce corpis D. applicat p̄dictā rñſionē diſtinctā ad argumēta adducēda in oppoſitū. Et relinq̄t ꝑ hoc ea eſſe ſoluta. vt i ſequentibꝫ patebit

Et ꝯfirmat' ſcđa ꝯclo rñſiua. argumēto i ꝯtrariū.

¶ Ad pmū dico poſt verbū Doc. ibi. Nam due ⁊c̄. Maior vera ⁊ patuit ar. p. qꝛ ex hoc ꝙ eſt in medio eſt ꝯformis. ſed in tali ꝯformitate ꝯſiſtit bonū virtutis.

Ad minorē. Bonū eſt in rebꝫ. ſcꝫ morale ⁊ virtutiſ ad hunc ſenſum. ꝙ ꝟtus nō ꝯſtituit bonū in rōne vel actu rōnis. ſed ꝯſtituit mediū in re extra. ſcꝫ in actōne vl' paſſione. que eſt res extra intellectū. Sed tamē dico. ꝙ quandoq3 ꝯſtituit illam ꝯformitatē in re tali. ideo ꝑ habitudinem ad ipm agentē. ⁊ tunc dr̄ mediū rōnis tm̃. quandoq3 aūt ratio inſtituit equalitatē. etiam ſm ꝯparōnem rei ad rem. qđ dr̄ mediū rei hic. Unde negatur ꝯſequentia. Uel ꝯceditur ad intentū Docto. ꝙ eſt medium rei. id eſt non in actu ratōnis. ſed eſt medium rei. id eſt aliquius extra intellectum. nō tamen ſemp ꝑ comparatōnem ad extrinſecum. ⁊ ſm equalem diſtantiā ab extremis. qđ hic vocamus medium rei diſtinctū a medio ratōnis ſecundo modo dicto in articulo. Ad ſecundū

¶ Conceduntur pmiſſe ⁊ ꝯſequens ſm exigentiam p̄ſ

missarum scz. ergo medium virtutis moralis nõ est medium rõnis. quasi ↄstituat mediũ inter actus rõnis Sz est mediũ in re. ↄstitutum p rõem. vbi pbatur medietas dictata p rõnem medians inter excessum ꝛ defectum. et fm circũstantias. Sed nõ seruat mediũ in re ipa. q̃ medict inter duas res. ita ꝙ manducet medietas eiꝰ qð aliq̃ comederũt. quoꝝ vnus nimis. alius deficienter comedit sed comedat q̃ntum ratio dictat. nõ esse nimis multũ. vł nimis parum. Ita ergo est ibi mediũ in re. i. id est tãta res quanta rõ iudicat ↄpetere comedenti. ꝛ nõ ea que ẽ media inter duas res.

¶ Ad tertiũ. Maior est vera. ꝛ patuit in notabili pͦsupposito ↄclusioni. Minor est etiã vera. pͤsertim de cõmutatiua iusticia. ꝙ est ibi mediũ arithmeticũ. vt patet 2ͣ 2ͤ. vbi statim. Ultra. mediũ ꝟtutis moralis nõ ẽ medium rõnis. Ueꝝ tñ. sed rei cũ hoc. qð ↄceditur in tertia ↄclusione. quã pbat ista ratio. Illud eñ qð alteri debetur. rõ dictat dandũ. ꝛ fm debitas circũstantias. ꝛ sic ẽ mediũ rõnis. sed cũ hoc debet esse ꝓportio ad exteriorẽ rẽ ita ꝙ detur cõmensuratũ ab eo accepto. ideo est etiã mediũ rei. Et detur media res. ita ꝙ tanta res ꝛ tãta pecunia sibi detur. ꝛ nõ maior. nec minor.

¶ Utrũ intellectuales ꝟtutes ↄsistant in medio.

C AD tertiũ sic pcedit. Videt ꝙ ꝟtutes intellectuales nõ ↄsistãt in medio. Uirtutes eñ morales ↄsistũt in medio inq̃ntũ ↄformant regule rõnis. sz ꝟtutes intellectuales sunt in ipa rõne. ꝛ sic nõ vident habere supiorẽ regulã. g̃ ꝟtutes intellectuales nõ ↄsistunt in medio.

¶ P. mediũ ꝟtutis moralis determinat a ꝟtute intellectuali. Dicit eñ in ij. ethi. ꝙ ꝟtus ↄsistit in medietate determinata rõne, put sapiens determinabit. si igit ꝟtus intellectualis iteꝝ ↄsistat in medio. opꝫ ꝙ determinet sibi mediũ p aliquã aliã ꝟtutem ꝛ sic pcedit in infinitũ in ꝟtutibꝰ. ¶ P. mediũ ppriẽ ẽ inter ↄtraria. vt pꝫ p phm in x. metaphice. sed in intellectu nõ videt esse aliq̃ ↄtrarietas cũ etiã ipsa cõtraria fm ꝙ sunt in intellectu nõ sint ↄtraria. sz simul intelligant. vt albũ, ꝛ nigrũ. ꝛ sanũ ꝛ egrũ. g̃ i intellectualibꝰ ꝟtutibꝰ nõ est mediũ ¶ Sed ↄtra est ꝙ ars ẽ virtus intellectual. vt dr̃ in vj. ethi. tñ artis ẽ aliquod mediũ vt dr̃ in ij. ethi. g̃ etiam virtus intellectualis consistit in medio.

¶ Hic tertio D. inq̃rit de medio ꝟtutis intellectualis

¶ Rñdeo dom. ꝙ bonũ alicuiꝰ rei ↄsistit in medio fm ꝙ ↄformat regule vel mẽsure quam ↄtingit trãscendere. ꝛ ab ea deficere. sic dictũ ẽ. Uirtꝰ ãt intellectualis ordinat ad bonũ sic ꝛ moralis. vt sup dictũ ẽ. vñ fmꝰ ꝙ bonũ ꝟtutis intellectualis se hꝫ ad mẽsurã. sic se habet ad rõnem medij.

ar. hͦ. q. xxxvj. ar. 3

¶ Et quia ꝟtus intellectualis est duplex. scz specula tiua ꝛ practica. vt patꝫ ex supdictis. Ideo Doct. sanc. h pmo ponit ↄclusionẽ fundamentalẽ pambularẽ fm q̃d attendat medium tam in virtute intellectuali speculatiua q̃ȝ practica. Scd̃o respondet distincte de vtraq̃ virtute. Quo ad speculatiuã. ibi. Bonũ aũt virtutꝫ ꝛc. Quo ad practicam. ibi. Ueꝝ aũt ꝛc. Conclusio ergo pambularis fundamẽtalis. ostendens fm quid oportet q̃rere mediũ. tam in virtute intellectuali speculatiua ꝛ practica ꝙ fm id a quo habet esse bonũ. est ista. fm ꝙ bonum virtutꝫ intellectual se hꝫ ad mensurã. sic se hꝫ ad rõem medij (ita videlicet ꝙ sicut habet bonũ esse a regula. sic ꝛ esse in medio) Et vnde attẽditur eius bonũ. scz a mensura ꝛ regula. ibi ꝛ mediũ. pbatur in pncipio. Bonũ alicuius rei ↄsistit in medio (scz inter excessum ꝛ defectum) fm ꝙ conformat regule sue vł mensure. quã ↄtingit transcendere ꝛ ab ea deficere. Sed virtus intellectualis ordinat ad bonum sicut moralis. Ergo fm ꝙ bonũ virtutis intellectualis se habet ad mensurã. sic se habet ad rõnem medij. ita ꝙ vnde habet bonitatẽ sicut a regula. ab eo etiã habet esse in medio. Maior patuit ar. pmo. Minor patuit supra q. lxj. ar. iij. et q. lvij. ar. p. quia virtus a toto genere ordinatur ad bonũ. siue moralis. siue intellectualis. Licet aliter ꝛ aliter. qꝛ virtus moralis ad bonũ formalr. intellectualis ad veꝝ cognoscendũ. qð est bonũ materialr

¶ Bonũ ãt virtutis intellectualis est veꝝ. speculatiue q̃dẽ ꝟtutis veꝝ absolute. vt in. vi. ethico. dr̃. practice ãt ꝟtutis. verũ fm ↄformitatẽ ad appetitũ rectũ. veꝝ aũt intellectus nostri absolute ↄsideratũ est, sicut mensuratũ a re. res eñ est mẽsura intellectꝰ nostri. vt dr̃ in x. metaphy. ex eo eñ ꝙ res ẽ vel nõ ẽ veritas est in opinione ꝛ in oratione.

¶ Habita ↄclusione generali ꝛ fundamentali. tã ad virtute speculatiuã q̃ȝ practicam intellectualem. Doct. sanc. ↄsequẽter ponit vnam ↄclusionẽ responsiuã de virtute intellectuali speculatiua. talem. Bonũ virtutis intellectualis speculatiue ↄsistit in quodã medio p ↄformitatem (id est qð est conformitas) ad ipam remfm ꝙ ꝛc. id est intellectuꝰ speculatiuus est in medio. ex hoc ꝙ dicit verum. Circa hanc ↄclusionem sic pcedit. Primo ponit pbatõnem. Scd̃o ipam ↄclusionem. ibi. Sic igitur ꝛc. Tertio soluit quoddã dubium circa ↄclusionẽ. ibi. Excessus vero ꝛc. Probatur ↄclusio sic assumendo ↄclusionem fundamentalẽ p maiori. Sicut ꝛc. Sed bonũ virtutis speculatiue est verum absolute (id est sine ordie ad appetitum nostrum) qð est mensuratũ a re. igitur ↄclusio vera. Maior patuit. Minor quo ad pmã partẽ pꝫ sexto ethicoꝝ. qꝛ intellectus speculatiuus. ꝛ p ↄñs ꝟtus speculatiua absolute ↄtemplat rem. ꝛ nõ habet dirigere appetitũ. Et hoc dr̃ verum absolute Scd̃a ps patꝫ ex x. metaphysice in lr̃a. qꝛ videlicet intellectus speculatiuus noster mensurat a reꝝ. tum q̃a causat ꝛ dependet in eẽ nr̃a cognitio speculatiua vera a reꝝ. tum in rõne veri. Et hoc intendit in decimo metaphysice. Et intelligit etiã de cognitione in qua est veritas in esse exercito. scz in scd̃a opatione intellectus. vd tertia. que dt aliqd esse verum. An aũt relatio scie ad scibile sit realis. ꝛ quando. videndum est q̃nto metaphysice. ꝛ videbitur p. pte deo duce. Hoc sufficiat ad ꝓpositum. ꝙ scientia ꝛ nostra cognitio speculatiua compata ad rem ꝛ ependet in esse vero ab ipa re Et p ↄsequens mediũ qð est veꝝ esse attendit p ↄparõcꝫ ad rẽ sicut ad regulã, ꝛ mẽsurã veritatꝫ. Cõseqnt cũ dr̃

¶ Sic igit bonũ ꝟtutis intellectualis speculatiue ↄsistit in q̃dã medio p ↄformitatẽ ad ipam rẽ fm ꝙ dt esse quod est. vel non esse quod non est. in quo ratio veri consistit.

¶ Subinfert ipam ꝯclusionē iam ꝓbatam. et patet. Nota aūt. ꝙ quis ista ꝯclusio magis ostendat quid sit medium virtutꝫ intellectualis. tamē ex hoc infertur clare visio formal. qꝛ est in medio. Cōsequēter ibi

¶ Excessus aūt est ſm affirmatōem falsam ꝑ quā dꝛ esse quod nō est. defectꝰ aūt accipit ſm negatōem falsam ꝑ quā dꝛ nō esse quod est.

¶ Soluit quoddā dubiū circa ṗcedentē ꝯclusionē ostenso eīm quid sit mediū virtutis intellectualis speculatiue. est dubiū que sint extrema. qḋ manifestat. qꝛ videlꝫ ꝯformitas que est verum. ⁊ mediat inter affirmatōnem falsam. ⁊ nagatōem falsam. Prima est excessus. scḋa defectus. Et ſm Doc. sanc. in tertio Extremū in virtutibꝫ intellectualibꝫ in plus est quādo attribuit alicui qḋ nō inest ei. Extremum aūt in minus quando remouetur ab eo quod ei inest. Deinde cū dicit

¶ Verū aūt ꝟtutis intellectualis practice cōparatū quidē ad rē hꝫ rationē mēsurati. ⁊ sic eodē mō accipit mediū ꝑ ꝯformitatē. n ad rē in ꝟtutibꝫ intellectualibꝫ practicis sic in speculatiuis

¶ Respondet scḋo de virtute intellectuali practica. Et quia talis ꝟtutis veritas (vt patuit supra. q. lvij. ar. qnto ad tertiū) est ſm ꝯformitatē ad rem. ⁊ ſm ꝯformitatem ad appetitū rectum. ⁊ ꝑ ꝯsequens dupłr in ea attenditur mediū. Ideo Doc. sanc. ponit sup hoc duas cōclusiones. Scḋam ponit ibi. Sed respectu ⁊c. Prima ē. Eodem modo accipitur mediū in virtutibꝫ intellectualibus practicis. sicut in speculatiuis ꝑ cōparatōnem ad rem. Probat. verum virtutis intellectualis practice cōparatū ad rem. hꝫ rōnem mensurati. Ergo mediū sumitur ab ipa re ⁊ nō econtra. Consequētia tenet. qꝛ dictum est ꝙ bonū ⁊ verum. ⁊ ꝑ ꝯsequēs mediū virtutis cuiuslibet sumit ꝑ cōparatōem ad regulā ⁊ mensurā ⁊c. ¶ Circa añcedens videt Notandū ꝙ virtus intellectual practica. vt prudentia vel ars. potest dupłr ꝯsiderari. Uno modo vt cognitiua ⁊ dependens ab appetitu recto quo ad finem. vel quo ad appetitum recti operis artificiati. ⁊ sic ad eius veritatem reqritur ꝙ dictet ꝯformiter rei ⁊ fini intento. ita ꝙ recte ꝯsilietur. iudicet ⁊ ṗcipiat ſm exigētiam rei. id est finis. ⁊ ſm regulas artis. adeo añcedēs isto modo veri. qꝛ oīs recta cognitio de medio. mēsuratur ex fine. ⁊ simił recta cognitio artificiati ex regulis artis. Sed talis virtus intellectualis est iudicatiua medij. igit Sed scḋo modo ꝯsideratur prudētia vt motiua ⁊ regulatiua appetitꝰ circa media ad finem. ita ꝙ ṗmo mō dependet ab appetitu recti finis ⁊ re. Sed isto modo facit appetitum circa media virtutis rectum. Et ꝑ hoc soluitur dubiū. qꝛ habitus practicus est cā rei. ⁊ ꝑ ꝯsequēs mensura. Quare nō videt posse stare ꝙ dr añcedēs. ꝙ ꝑ cōparatōem ad rem sit mensuratis. ¶ Dico eīm ꝙ habitus practicus factiuus hꝫ suam causalitatē actu mediante voluntate ꝑ quā motiua actu dirigit opus. cui nō repugnat mensurari a re ⁊ regulari. ⁊ sua causalitas est directiua. hꝫ tamē se in dirigēdo ꝯformem rebus de re fienda vel faciēda. quare causatur a re. ⁊ tamē causat dirigendo executōem mediante voluntate. Et ita stat ꝙ dicit añcedens. ꝙ veritas sumitur a re. ⁊ tamē causat rem artificialem ꝑ voluntatem. Deinde ibi

¶ Sed respectu appetitꝰ hꝫ rōnem regule ⁊ mensure. vñ idē mediū qḋ est ꝟtutis moralis. etiā est ipsius prudētie scꝫ rectitudo ratōis. sꝫ prudētie qdē est illud mediū vt regulantis ⁊ mensurātis. ꝟtutis aūt moralis vt mēsurate ⁊ regulate.

¶ Ponit scḋam ꝯclusionem de virtute practica intellectuali ſm ꝙ cōparatur ad appetitū rectum. talem. Idē mediū qḋ est virtutis moralis. etiam est ipsius prudētie Circa hanc ꝯclusionē. ṗmo adducit eius ꝓbatōem. Secundo remouet quoddā dubiū circa istas duas ꝯclusiones. ibi. Simiłr excessus ⁊c. Quo ad ṗmum arguit sic. intellectualis virtus practica qualis est prudentia respectu appetitus. hꝫ rōnem mensure ⁊ regule. Sed idem est mediū ⁊ eadem ꝯformitas regule ⁊ regulati (licet vnius actiue alterius passiue) Igitur vnū est mediū. id est cōformitas ad rectam ratōnem. que est finis recti appetitus. quam prudentia dictat ⁊ ṗcipit. ⁊ quam exeqt moralis virtus. Virtus eīm moralis est in medio. qꝛ cōformis rōni recte. q est recta ꝑ prudentiā. Unde mediū illius. est etiā istius. ¶ Ubi nota. ꝙ intellectus practicus hꝫ se ꝯformare rei dictando. qd in veritate sit eligendum quid nō. ⁊ dictando nō habet se mensurando res. sꝫ mensuratur a rebus. quia prudētia nostra sumitur a rebꝫ Et sic voluit scḋa ꝯclusio ꝙ intellectualis virtus mensuratur a re. sed iam habita ⁊ acquisita recta ratōne que est prudentia. vlterius habet ipa ṗcipere. ⁊ medium ipi appetitui cōstituere. quare sic se habet vt mensura imponens medium appetitui. Quare bene dictum videtur. ꝙ intellectualis virtus ṗmo qdem causatur a re. ⁊ est bona ⁊ cōformis in ordine ad rem. sꝫ ꝯsequēter ea que habet ordinem ad appetitum ipm mensurat. Et quia vt supra dictum fuit. Ars nō regulat appetitum. sed magis ṗsuppōnit appetitū rectum materiałr (id est appetitum recti operis. vt supra dictum fuit. q. lvij. articu. qnto ad tertium) Ideo dependet ⁊ mensuratur a tali re appetita. quā si efficiat vt ꝓposita est ſm regulas artis. erit in medio inter abundantiā ⁊ defectum. ⁊ sic bona. Esto eīm ars sit causa operis exterioris mediante voluntate. dirigendo operatōnem eius. tamē eius veritas (⁊ ꝑ ꝯsequēs bonitas) mēsuratur a re vt est appetita. ꝙ si nō fiat vt est desiderata. nō erit vera ars. vel verum artificiatū. Et ergo licet intellectus practicus (ṗsertim factiuus) sit causa rei vt ē extra. tamē eius veritas mensurat a re vt est desiderata et ꝓposita ſm artem. Et iterum ars se habet actiue dirigendo opus extrinsecum. sed se habet vt mensurata ad regulas artis ex quibus ars deducitur. sicut cōclusio ex ṗncipijs. Sicut ⁊ prudētia mouetur a synderesi ⁊ virtutibus moralibus. vt sunt circa fines ⁊ ṗncipia prudētie Deinde ibi

¶ Similiter excessus ⁊ defectus accipitur diuersimode vtrobiqꝫ.

¶ Remouet breuiter dubium circa predictas cōclusiones duas. Ostenso eīm quō virtus intellectualis practica sit in medio. dubitatur de extremis que ostendit Doct. sanct. diuersimode accipiendo ea ſm ꝙ mensurat a re. ⁊ vt mensurat appetitum. Primo modo est sicut de intellectuali speculatiua dictum est. Secūdo modo aūt quia excedit vel deficit ṗcipiendo appetitui.

☞ Et quod dictū est in corpore de medio virtutꝭ intellectualis. ꝯfirmatur argumento in ꝯtrarium

In corpore. ¶ Ad p̄mū ḡ dōz q̄ etiā ꝟtus intellectual' hȝ suā mēsurā. vt dictū est. ꝛ p ꝯformitatē ad ipam accipitur in ipsa medium.

¶ Ad maiorem. Consistunt in medio. quia cōformant regule circa materiā vbi contingit supabundare ꝛ deficere. ꝛ nō precise. quia cōformantur regule ratōnis. nec quia regule. sed quia contingit regulam transcendere. et ab ea deficere (qḋ dico ꝓpter theologicas) Et quia sunt alicuius per se obiecti in quo cōtingit deficere a regula articulo sequenti ad p̄mum. Ad minorē. Vera q̄ sunt in ratōne. Sed negatur p̄mum ꝯsequens (ꝛ sic nō videtur habere superiorē regulam) Negatur inquā. quia regulam habet. s. rem extra cui se habent cōformare. Et secundo. quia habitus intellectualis circa ꝯclusiones habet p superiori regula habitum p̄ncipioꝝ a quo mensuratur. Et tertio loquendo de habitu practico in ordine ad appetitum habet medium actiue vt regulans. ꝛ in hoc tamē potest deficere. nō ꝑcipiendo inquantum debet vel plus q̄ꝫ debeat.

¶ Ad scðm dōz. q̄ nō ē necē ī infinitū ꝓcedere in ꝟtutib;. qꝛ mēsura ꝛ regula itellectual' ꝟtutis nō est aliqḋ aliḋ gen⁹ ꝟtutis sȝ ipa res.

¶ Conceditur totum vsq; ibi. Oportet q̄ determinetur sibi mediū per aliquā aliā virtutē. Hoc negatur. Sȝ dico q̄ determinatur a re. cui si se conformat. erit vera. ꝛ p ꝯsequens in medio. quia verum est mediū inter plus ꝛ minus. Et negatur per ꝯsequens qḋ sequitur (Et sic ꝓceditur in infinitum in virtutib;) quia moralis habet mediū ab intellectuali practica. ꝛ illa a re. ꝛ ibi est status. ꝛ ideo nō ꝓceditur in infinitum.

¶ Ad tertiū dōz. q̄ ipe res ꝯtrarie nō hn̄t ꝯtrarietatē in aīa. qꝛ vnū ē rō cognoscendi alteꝝ. ꝛ tn̄ ī intellectu ē ꝯtrarietas affirmatōis ꝛ negatōis q̄ sūt cōtraria. vt dꝛ in fine piarmenias. q̄ꝫuis enī eē ꝛ nō eē nō sūt ꝯtraria sȝ ꝯ̄dictorie opposita. si ꝯsiderētur ipa signata ꝓut sunt in reb;. ꝛ alteꝝ ē ens. ꝛ alterū ē pure nō ens. tn̄ si referant' ad actū aīe. vtrūq; ponit aliqḋ eē vn̄ eē ꝛ nō eē ꝯ̄dictoria sūt. sȝ opinio q̄ opinamur q̄ bonū ē bonū. ē ꝯ̄ria opinioni q̄ opinamur q̄ bonū nō ē bonum. ꝛ inter huiusmodi contraria medium est virtus intellectualis.

¶ Maior vera. p̄sertim de medio per participatōem Ad minorem. vera est ad hunc sensum. q̄ in intellectu nō est ꝯtrarietas rerum. quia etiam ꝯtraria extra intellectum in intellectu nō sunt ꝯtraria. Est tamē in intellectu ꝯtrarietas affirmatōnis ꝛ negatōnis ꝛ enunciatōnis vere ꝛ false. Opinio enī vera ꝛ affirmatiua ꝯtrariatur opinioni false ꝛ negatiue. vt parꝫ p̄ma p. q. xvij. quia verum et falsum sunt ꝯtraria. tanq̄ꝫ acceptio ꝯformis ꝛ acceptio difformis ꝯtrarie. Et inter hm̄ōi ꝯtraria. media est virtus intellectualis ꝛ medium ꝯstituit. id est dicit verā qḋ est medium inter affirmatiuā falsam. ꝛ negatiuā falsam. vt patuit. ¶ Nota aūt verbum Docto. sanct. q̄ vtrūq; contradictorioꝝ si referāt' ad actum anime. vtrūq; aliquid ponit (Nota inquā) q̄ negatio aut p̄uatio per intellectum acquirit aliquod esse obiectiuū. ꝛ hoc quideꝫ nihil ponit. Sed hoc esse intellectum acq̄rit mediante cōceptu ꝛ in ꝓposito compositōnem vel negatōnem intellectus. que in intellectu aliquid etiam reale ponit. Quare dictum Docto. sanct. verificat' q̄ si ad actum anime intellectiuū referantur. vtrūq; aliquid ponit. scꝫ saltem esse ratōnis. De his in p̄ncipio de ente ꝛ essentia. intellectus enī per spēm habitus. potest in se formare ꝯceptum p̄uationis aut negatōnis. ꝛ sic acquirit esse ratōnis

¶ Utrū ꝟtutes theologice ꝯsistāt in medio

Ad q̄rtū sic ꝓcedit'. Videt' q̄ ꝟtus theologica ꝯsistat in medio. Bonū enī aliarum ꝟtutū ꝯsistit ī medio. sȝ ꝟtus theologica excedit ī bonitate alias ꝟtutes. ḡ ꝟt⁹ theologica multo magis ē in medio. ¶ P̄. mediū ꝟtutis moralis accipit' q̄dē sm̄ q̄ appetit⁹ regulat' p rōneꝫ intellectual' ꝟo sm̄ q̄ itellect⁹ noster mēsurat' a re. sȝ ꝟtus theologica ꝛ ꝑficit itellectū ꝛ appetitū. vt sup̄ q. lxij. ar. iij. dictū ē. ḡ etiā ꝟtus theologica ꝯsistit ī medio. ¶ P̄. spes q̄ ē virtus theologica mediū ē inter desperationē ꝛ p̄sumptōem. silr̄ etiā fides incedit media inter ꝯ̄rias hereses. vt boeti⁹ dīt in libro de duab; naturis q̄ enī ꝯfitemur in christo vnā ꝑsonā ꝛ duas naturas. mediū est inter heresim nestorij q̄ dīt duas ꝑsonas ꝛ duas naturas ꝛ heresim eutichis q̄ dīt vnā ꝑsonā ꝛ vnā naturā. ḡ virt⁹ theologica ꝯsistit in medio ¶ Sȝ ꝯtra. in oīb; in q̄b; ꝯsistit virt⁹ in medio. cōtingit peccare p excessuꝫ sic̄ ꝛ p defectū. sȝ circa deuꝫ q̄ est obiectū virtutis theologice nō ꝯtingit peccare p excessuꝫ. dꝛ enī eccl'. xliij. Benedicētes deū exaltate illū q̄ꝫtū potestis. maior enī ē oī laude. ḡ virt⁹ theologica nō ꝯsistit in medio

¶ Hic vltimo Doct. sanct. inq̄rit de medio virtutis theologice. quia obseruat ordinem quo ad nos. in quo ordine acq̄site ꝛ humane sunt priores.

¶ Rn̄deo dōm. q̄ sicut dictū est. mediū virtutis accipit' p ꝯformitatē ad suā regulā vl' mēsurā sm̄ q̄ ꝯtingit ipam trāscēdere vel ab ea deficere ar. p⁹.

¶ Hic p̄mo p̄mittit quoddā p̄suppositum. Secūdo respondet quesito distinctē duabus ꝯclusionib; sm̄ duo membra vnius distinctōnis. que declaratur circa ipas cōclusiones. Et p̄mo p̄mam ꝯclusionem. ibi Virtutis aūt ꝛc̄. Scðo scðam. ibi. Alia vero ꝛc̄. Supponit ḡ D. p⁹ ex supradictis. q̄ mediū virtutis accipiatur per cōformitatem ad suam regulam vel mēsuram sm̄ q̄ ꝛc̄. vt in lr̄a. Et patuit arti. p̄mo et tertio. Et est fundamentū in ista materia. Cōsequenter cū dicit

¶ Virtutis āt theologice duplex p̄t accipi mēsura. Una q̄dē sm̄ ipam rōnē ꝟtutis. ꝛ sic mēsura ꝛ regula ꝟtutꝭ theologice ē ipe de⁹. fides enī nr̄a regulat' sm̄ veritatē diuinā. charitas āt sm̄ bonitatē ei⁹ spes āt sm̄ magnitudinē oīpotētie ꝛ pietatis ei⁹. ꝛ ista est mēsura excellēs oēm hūanā facultatē. vn̄ nūq̄ꝫ p̄t hō tm̄ diligere deū q̄ꝫtū diligi dꝫ. nec tm̄ credere aut sperare in ipsuꝫ q̄ꝫtū dꝫ. vn̄ multo min⁹ p̄t ibi eē excess⁹

τ sic bonū tal' ꝟtutis nō ꝯsistit in medio. ſȝ tāto ē melius q̄to magis accedit ad summū

¶ Notat vnā distinctōem de duplici regula theologice ꝟtutis. Et declarat p̄mū membrū. Circa qđ ponit talē ꝯclonem missiuam. Bonū ꝟtutis theologice. vt respicit regulā ex qua hȝ eē ꝟtus. nō est in medio. Probatur Mediū ꝟtutis accipit̄ ⁊c̄. vt dc̄ p̄supposituī. Sȝ regulā ꝟtutis theologice ex q̄ hȝ q̄ sit ꝟtus. nō ꝯtingit trāscēdere. igit̄ ꝯclo vera. Maior patuit. Pro minore notat p̄mū mēbrū. q̄ ꝟtus theologica hȝ regulā vnā s̄m rōem ꝟtutis (id est vt ꝟtus theologica. τ a qua regula hȝ esse ꝟtutis theologice. fides em̄ est ꝟtus theologica. q̄ȝ circa deū. Aliter spes. q̄ȝ innitit̄ diuino auxilio ad beatitudinē ꝯsequendā) Ex pte aūt subiecti nō hȝ q̄ sit ꝟtus. nec q̄ theologica. ſȝ tm̄ ex pte subiecti hȝ tendere in illud vl' aliquid s̄m dispōnem τ ꝓportionē subiecti. Hoc notato arguitur ꝓ minore. Mensura τ regula ꝟtutis theologice (a qua hȝ esse ꝟtutis theologice) est deus. Sed istā regulam nūq̄ ꝯtingit excedere. igitur. Minor vera. Maior ista pꝫ. ibi. Fides em̄ nostra ⁊c̄. Minor prima pꝫ. ibi. Et ista ē mēsura excedens ⁊c̄. ¶ Et nota q̄ hō nunq̄ pt̄ deū diligere q̄tum diligi dȝ (scȝ ab aliquo) q̄ȝ debet infinite diligi a deo. sed tm̄ hō pt̄ diligere q̄tum ip̄e tenet̄ ꝓ hoc statu vel alio. Sed Doc. vult. q̄ hō non pt̄ diligere q̄tum diligibilis est. q̄ȝ infinite. q̄ modus diligendi cōpetit soli deo. Vide 2ª2ᵉ. q. xxvij. ar. v. q̄ȝ nulla creatura tenet̄ deum diligere q̄tum diligibilis est. sed sup̄ oīa saltem habitu vel virtute. ¶ Et nota etiā. q̄ si nō pt̄ esse excessus. ideo in ꝟtute theologica hoc mō nō est medium. q̄ȝ mediū est inter excessum τ defectū. hic āt nō ē excessus igit̄. Silr̄ stante ꝟtute theologica τ habita. tunc ex ea nō pt̄ esse defectus. q̄ȝ diligit deum τ oīa diligibilia. licet nō eodem mō ex parte agētis. sicut pfecta charitas. quia minima ꝟtus q̄ in appetitu extendit se ad oīa. q̄ ꝯtinētur sub suo obiecto. vt patuit supra. Defectus igit̄ nō est cū ꝟtute theologica. respectu obiecti formal'. Deū cū dc̄

¶ Alia ṽo regula vel mēsura ꝟtutis theologice est ex pte nostra. q̄ȝ etsi nō possum⁹ ferri in deū q̄tū debemus. debem⁹ tm̄ ferri in ip̄m credēdo. sperādo. τ amādo s̄m mēsurā nostre ꝯditōis. vn̄ ꝑ accn̄s pt̄ in ꝟtute theologica ꝯsiderari mediū τ extrema ex pte nr̄a.

¶ Ponit scḋm membrū distinctōnis de scḋa regula ꝟtutis theologice. q̄ȝ videlicȝ mensurat theologicam. quo ad materiale obiectū. vel quo ad modū act⁹. Sicut peccator nō debet sperare beatitudinē manendo in peccat̄. Et impfectus nō debet sperare tantū gradū beatitudinis sicut pfectus. Unde est ista ꝯclo. Per accn̄s pōt ⁊c̄. vt in fine corpis. Probat̄. debemus ferri in deum credendo. sperando. τ amādo s̄m mensurā nostre ꝯditōnis. ſȝ illam ꝯtingit transcendere. igit̄ ꝑ accidens ex pte nostra. Maior nota ex dictis. quia ex parte nostra sumitur regula ꝟtutis theologice. Minor pꝫ ex solone tertij. q̄ȝ potest q̄s sperare a deo plus τ mai⁹ q̄dā. q̄ sua ꝯditio patiat̄ igitur ⁊c̄. ¶ Nota aūt q̄ ꝯclusio dc̄ ꝑ accn̄s. q̄ȝ ꝟtuti theologice accidit q̄ speranti. tale sperandū sit ꝓportionatū τ hmōi. ¶ Pro maiori horum intellectu nota. vt potest haberi ex Docto. sanc. 2ª2ᵉ. q. xvij. ar. v. ad scḋm. et alibi q̄ virtus illa ꝑ se consistit in medio. que per se respicit aliquod obiectum τ materiam. in quo potest esse excessus et defectus per compar̄ōnem ad regulam. Et sic virtus moralis cū sit circa ea q̄ regulant̄ rōne. nō āt ē circa ip̄am regulam. ideo ꝯuenit sibi ꝑ se (scȝ rōne ꝑ se obiecti) vt sit in medio. In ip̄a eī regula nō ē mediū τ extrema. iō nō cōtingit nimis ꝯformari rōni ⁊c̄. ſȝ q̄ȝ ꝟtus theologica hȝ ꝓ obiecto ꝑ se formali nō materiā aliquā regulatā ſȝ ip̄am regulam τ eā h̄ p̄mā quā hō nullo mō pōt excedere. Et ab illa regula etiā nō pōt deficere stante ꝟtute theologica (ſȝ em̄ aliq̄s posset nō credere deo sed q̄ cito vel vnū articulū discrederet periit fides. iō ex pte obiecti formalis qđ est veritas p̄ria. bonitas summa. oīpotētia dei. fides nō hȝ mediū. Tn̄ fides τ spes hn̄t obiecta secūdaria τ materialia. scȝ ip̄a credita. vl' ip̄a sperata. Et circa h̄ ꝯtingit esse excessū τ defectū. τ ꝑ ꝯn̄s τ mediū. Fides em̄ tenet mediū inter errorē Sabellij τ Arrij. q̄x vn⁹ ponebat inſ distinctionē ꝑsone τ eēntie. Alius āt cū distinctōe ꝑsonarū etiā distinctōez nature. Fides em̄ catholica tenet mediū. vt pꝫ p̄. ꝑ. q. xxvij. ar. p̄. et q. xxxi. ar. ij. Quare isto mō fides s̄m D. in. iij. dis. xxxiij. hȝ mediū sicut ꝟtus intellectualis. sng̃ri ꝓpō ṽa media est inter duas falsas. sic spes ꝓ obiecto formali hȝ oīpotētiam τ misericordiā dei cui nō pt̄ nimis inniti. ꝓ obiecto aūt materiali p̄ncipali hȝ btitudinē. ꝓ materiali āt min⁹ p̄ncipali alia bona sperata q̄ctꝫ vt ꝯferunt ad btitudinē τ ibi pt̄ esse excessus. Pōt em̄ aliq̄s p̄sumere sperādo btitudinē sine meritis. τ pt̄ sperare excedētia ꝓportionē suā. Pōt τ aliq̄s desperare de his que sibi sunt ꝓportionata. spes aūt sperat a se sperāda. Et q̄ dixi. q̄ nō ꝯtingat deficere in defectu in ꝟtute theologica respectu ꝑ se obiecti. hȝ d. san. in de ꝟtutib̄ de spe ar. p̄. ad septi⁹ pulchre. vbi inter cetera q̄ huc valēt. dc̄. Virt⁹ theologica hȝ ꝓ obiecto ip̄am p̄mā regulam nō regulatā. et ideo sufficit q̄litercūq̄ ꝯtingere regulam ad rōnē ꝟtutis. ꝓpter qđ s̄m ꝯparatōnem ad ꝓprium τ formale obiectum. virt⁹ theologica in medio nō ꝯsistit. sed ex pte materialis obiecti pt̄ consistere in medio. τ hoc accidit ei. sicut fides catholica i diuinis ꝓcedit media int̄ heresiȝ Sabellij ⁊c̄ vide Scotū ¶ Nota q̄ꝫ Scotū in. iij. dis. xxvi. ad 2ᵐ p̄ncipale de ista materia. vbi dc̄. Licet dicat̄ q̄ nō est medium p̄ncipans extrema ſȝ vniēs ea. Pōt tm̄ ꝯcedi. q̄ virtus theologica est ꝓprie media. non ex pte obiecti. sed ex parte excessus q̄ potest esse in actu. Virt⁹ quidē moralis hȝ excessum τ defectū. nō tm̄ rōne modi act⁹. sed etiā rōne obiecti in qđ tēdit actus. nō sic theologica. q̄ȝ obiectū in qđ tendit est infinitū. sed in hoc pt̄ tendere actu imoderato aut in mai⁹ aut in min⁹. Virt⁹ aūt moderat̄ vt medio mō tendit in illud. τ hoc mō pt̄ ꝯcedi fidē esse mediā inter leuitatē q̄ q̄s nimis firmiter assentit ei qđ nō est credendū. iuxta illud Qui cito credit leuis est corde. τ inter ꝑtinaciā qua q̄s nimis resistit credendis nolens aliquid ꝯsentire nisi ꝑ rōnē naturalē ostendat̄. sic etiā nimio amore pt̄ q̄s tendere in aliqđ diligibile τ nimis remisse. ſȝ nō in nimis bonū. nec in nimis verū. Possit aliq̄s credēdo tendere in deū. Temꝑantia vero moralis req̄rit mediū vtroq̄ mō. q̄ȝ pt̄ in obiectū excedēs τ deficiēs. τ tēdere pt̄ actu deficiente τ excedēte. τ ille secūdus modus est cōis ꝟtuti morali τ theologice. p̄mus nō. hec ille. vbi pꝫ q̄uō theologica ex pte obiecti nō est in medio sicut moralis. τ in hoc bn̄. Sed est dubiū. an theologica possit nimis parum tendere i obiectū ꝓpriū formale. Et videt̄ q̄ nō. vt patuit circa corp⁹. sed verū est. q̄ aliq̄s pōt tendere in materiale obiectū in quod nō debet in fide. vt patuit Silr̄ in spe pt̄ q̄s tendere in materiale p̄ncipale. scȝ btitudinē. eo mō q̄ nō debet. vt patuit. ſȝ verū est q̄ hō q̄ deberet habere ꝟtutē theologicā pt̄ min⁹ tendere ſȝ nō ꝑ ꝟtutē theologicā.

Quod theologica sit in medio

Scot⁹ ...

Et cōfirmaꝛ ꝯña ꝑdc̄o argumento in ꝯtrarium

¶ Ad ꝑmū ergo dicēdū. ꝙ bonū virtutū intellectualiū ꝛ moraliū ꝯsistit in medio ꝑ ꝯformitatē ad regulā vl' mensurā quā trāscēdere ꝯtingit. qḋ nō est
In corpe in ꝟtutib⁹ theologicis ꝑ se loquēdo. vt dictū est.

¶ Ad maiorē dico. ꝙ vera est. Sȝ dico ꝙ hoc ē ideo. q꞉ regula illaꝝ ꝟtutū nō est ꝑ se obiectū ꝟtutū. Sȝ aliq̄ materia in q̄ ꝯtingit a regula deficere. Hic aūt regl'a ipa est ꝑ se formale obiectū ꝟtutum theologicaꝝ. qḋ nō ꝯtingit transcēdere ꝛ a q̄ ꝑ ꝟtutē nō deficere. q꞉ sufficit q̄liter⁹ cūq̄ attingere. Ad minorē. Cōcedo. q꞉ ē circa summū obiectū ꝛ ꝑfectissimū tāq̄ regulā. sed eo ipo nō est in medio. Vñ negaꝛ ꝯña. ¶ Et de hac solōne bñ loq̇tur D. vbi statim in ꝑncipio solutōis ſ. primi. ideo (inquit) virtutes morales sunt in medio. q꞉ ad ꝟtutē moralē ꝑtinet attingere regulā rōnis circa ꝓpriū ꝛ ꝑ se obiectū. s. circa passiones ꝛ opatōnes hūanas. Ome āt regulatū in q̄tū hmōi hȝ rōem mediȷ. q꞉ qḋ a regula discedit ē supfluū ꝛ diminutū. sȝ ꝟtus theologica hȝ ꝓ obiecto ipam regulā nō regulatū ꝛc̄. vt statim allegatū fuit. Ubi pȝ ꝙ negāda ē ꝯña. q꞉ ibi (s. in ma'ōꝛa) ē bonū. sȝ circa aliqḋ regulatū a regl'a. q̄ nō ē obiectū ꝟtutū quā nō ꝯtingat trāscēdere. sȝ h̄ ē bonū circa regulā nō regulatā. igiꝛ nō ē par rō

¶ Ad scḋm dicēdū ꝙ ꝟtutes morales ꝛ intellectuales ꝑficiūt intellectū ꝛ appetitū nostrū in ordine ad mēsurā ꝛ regulā creatā. virtutes āt theologice in ordine ad mēsurā ꝛ regulā increatā. vñ nō ē silis rō

¶ Patȝ solō ex iā dictis. Ad maiorē. dico ꝙ medium ꝟtutis moral' accipiꝛ ſm ꝙ appetit⁹ regulaꝛ ꝑ rōnem circa aliquā materiā. q̄ ē obiectū ꝟtutis. in q̄ ꝯtingit excedere ꝛ deficere. ꝛ nō ē tal' ꝟtus. sicut circa obiectū. circa regulā nō regulatā. ¶ Nota D. in solōne scḋi. ꝙ alie ꝟtutes ꝑficiūt. s. ad materiā in q̄ ꝯtingit excedere regulam creatā. ꝛ nō respiciūt regulā sicut obiectū. Sȝ theologice respiciūt regulā increatā sicut obiectū a q̄ hñt rōem ꝟtutis. Minorē ꝯcedo. ꝙ theologica ꝑficit intellectū ꝛ voluntatē. sȝ in ordine ad regulā ꝑmā nullo mō regulatā in q̄ nō ē excessus. Quare negaꝛ ꝯña. q꞉ ome regulatum hȝ rōem mediȷ. nō āt regula ꝑma ꝛc̄.

¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ spes ē media inter ꝑsumptōem et desperatōem ex ꝑte nostra inq̄tū s. aliq̇s ꝑsumere dr̄ ex eo ꝙ sperat a deo bonū qḋ excedit suā ꝯditionē. vel nō sperat qḋ ſm suā cōditōem sperare posset nō āt pt̄ ee superabūdātia spei ex ꝑte dei. cui⁹ bonitas ē infinita. Similiter etiā fides est media inter cōtrarias hereses. nō ꝑ compatōem ad obiectū qḋ est de⁹ cui nō pt̄ aliq̇s nimis credere. sed inq̄tū ipa opinio humana est media inter cōtrarias opiniones.
ar.q.ad 3m. vt ex supra dictis patet.

¶ Dico ad assumptū. ꝙ spes ē media inter desperatiōnē ꝛ ꝑsumptionē. Nō in ordine ad obiectū formale ꝑncipale. ꝛ ad regulā ex q̄ hȝ rōem ꝟtutis. Sȝ q̄ ad nos. ꝛ in ordine ad regulā ex parte nr̄a. ſm quā regulaꝛ spes q̄ ad speratū materiale. vt patuit in corpe. q꞉ ꝑsumptio ē. nō q꞉ nimis ꝯfidat de deo. sȝ q꞉ sperat aliqḋ a deo. qḋ sibi nō ꝯgruit sperare. ꝓpter indispōem suā. Silr̄ desperat q̇s nō q̄a nō ꝯfidat deum talia posse dare. sȝ q꞉ nō ꝯfidit se posse accipe ꝓpter suā indispōnem. vt pȝ 2a 2e. q. xx. ar. ꝑ. ad scḋm. De fide etiā dictū ē. ꝙ ē media inter duas hereses. ex ꝑte obiecti materiaꝛ. qḋ ē creditū. qḋ q꞉ verū. idō pt̄ ee mediū inter excessum ꝛ defectū. sicut ꝟtus intellectualis. Sȝ nō ē media inter excessū ꝛ defectū q̄ ad obiectū formale. qḋ ē veritas ꝑma. vt pȝ 2a 2e. q. ꝑ. ar. ꝑ. Null⁹ eñ pt̄ excedere in credendo deo ꝛc̄.

¶ Questio. lxv. de ꝯnexione virtutū

Deinde ꝯsiderādū ē de ꝯnexione ꝟtutū. ꝛ circa h̄ q̄runꝛ q̄nq̄. Primo vtrū ꝟtutes morales sint adinuicē ꝯnexe. Scḋo vtrū ꝟtutes morales possint ee sine charitate E
Tertio vtrum charitas possit esse sine eis. Quarto vtrū fides ꝛ spes possint esse sine charitate. Quinto vtrū charitas possit esse sine eis

¶ Patuit ordo ꝑcedēti q̄stione. ꝛ tria fiūt in hac q̄stione. Primo agiꝛ de ꝯnexiōe moraliū ꝟtutū ar. ꝑ. Scḋo de ꝯnexiōe eaꝝ ad charitatē. ar. ij. et. iij. Tertio de ꝯnexiōe ꝟtutū theologicaꝝ adinuicē. ar. iiij. Nō q̄riꝛ āt h̄. de cōnexiōe moraliū cū intellectualib⁹ vl' ecōtra. q꞉ de h̄ satis dictū ē sup̄. q. lviij. ar. iiij. et. v. q꞉ vt etiā h̄ patebit. ꝯnectunꝛ eñ cū vna intellectuali practica (s. prudētia ꝛc̄) De intellectualib⁹ āt speculatiuis satis pȝ ex dictis sup̄. De q̄b⁹ Scotus in 3o. dis. xxxvi. de habitib⁹ inq̄t intellectualib⁹ planū ē. ꝙ nō ē necessaria eoꝝ ꝯnexio. nisi forte sint habit⁹ subordinati. q̄les sunt habit⁹ ꝑncipioꝝ ꝛ habit⁹ ꝯclusionum. Et in talib⁹ prior pt̄ ee sine posteriori. sȝ nō ecōuerso. Nec ille ꝛ bñ. Et circa ꝑsentē materiā ꝯcordat in nō ꝯnexiōe intellectualiū ꝛ theologicaꝝ. sȝ discordat de ꝯnexiōe prudētie cū moralib⁹. sȝ ecōtra morales cū prudētia ꝯnectat

¶ Utrum ꝟtutes morales sint adinuicem ex necessitate connexe.

Ad ꝑmū sic ꝑcediꝛ. Videꝛ ꝙ ꝟtutes morales nō sint ex nc̄citate ꝯnexe. Uirtutes eñ morales q̄nq̄ causanꝛ ex exercitio actuū. vt ꝓbaꝛ in ij. ethi. sȝ hō pt̄ exercitari in actib⁹ alicui⁹ ꝟtutis sine h̄ ꝙ exerciteꝛ in actib⁹ alteri⁹ ꝟtutis. g̊ vna ꝟtus moral' pt̄ habere sine altera ¶ P̄. magnificētia ꝛ magnanimitas sunt q̄dā ꝟtutes morales. sȝ aliq̇s pt̄ habere alias ꝟtutes morales sine h̄ ꝙ habeat magnificētiā ꝛ magnanimitatē. Dicit eñ phūs in iiij. ethi. ꝙ inops nō pt̄ ee magnific⁹. q̄ tñ pt̄ habere alias q̄sdā ꝟtutes. ꝛ ꝙ ille q̄ paruis ē dign⁹ ꝛ his se dignificat tēꝑat⁹ est. magnanim⁹ āt nō ē. g̊ ꝟtutes morales nō sunt ꝯnexe. ¶ P̄. sic ꝟtutes morales ꝑficiūt ꝑtē appetitiuā aie. ita virtutes intellectuales ꝑficiūt ꝑtē intellectiuā. sȝ ꝟtutes intellectuales nō sunt ꝯnexe. pt̄ eñ aliq̇s habere vnā sciētiā sine h̄ ꝙ habeat aliā. g̊ etiā neq̄ ꝟtutes morales sunt ꝯnexe. ¶ P̄. si ꝟtutes morales sint ꝯnexe. h̄ nō ē nisi q꞉ ꝯnectunꝛ in prudētia. sȝ h̄ nō sufficit ad ꝯnexionē ꝟtutū moraliū. videꝛ eñ ꝙ aliq̇s possit ee prudēs circa agibilia que ꝑtinēt ad vnam virtutē sine hoc ꝙ sit prudēs in his que ꝑtinēt ad aliā. sicut etiā aliq̇s pt̄ habere artē circa aliqua factibilia sine hoc ꝙ habeat artem circa alia. prudentia aūt ē recta

rō agibiliū. ergo nō ē necariū virtutes morales eē pnexas. ¶ Sed contra ē qđ ambrosius dī sup lucā Cōnexe sibi sunt concatenateqꝫ virtutes. vt q̇ vnā hꝫ plures habere videaꝛ. Aug. etiā dī i vj. de tri. q̄ virtutes q̄ sunt in aīo hūano nullo mō separanꝛ abinuicē. Et greg. dī. xxij. moraliū q̄ vna virtus sine alijs aut oīno nulla ē. aut impfecta. Et tulli⁹ dī. ij. de tusculanis q̄stionibꝫ. Si vnā virtutē cōfessus es te nō habere nullā necesse est te habiturum.

¶ Hic primo q̄rit an sint cōnexe morales. ita q̄ q̇ hꝫ vnā. habeat omnes

¶ Rn̄deo dicēdū q̄ virtus moralis pōt accipi vl' pfecta vel impfecta. Impfecta quidē moral' virtus vt tēperātia vel fortitudo nihil aliud ē q̄ aliq̄. iclinatio in nobis existēs ad op⁹ aliq̄đ de gn̄e bonoꝝ faciendū siue tal' iclinatio sit i nob a natura. siue ex assuetudie

¶ Doctor in h̄ articuli corpe rn̄det sm vnā distinctionē bimēbrē. Et p⁹ iuxta pmū mēbrū. scđo q̄ ad scđm mēbrū. ibi. Perfecta āt virtus rc̄. Quo ad pmū p⁹ pmittit distinctōem ipam cū declaratōe pmi mēbri. Scđo subiūgit pmā ɔclōnē rn̄siuā. ibi. Et h̄ mō rc̄. Dicit ergo p⁹ q̄ virtus moral' pōt accipi vl' pfecta vel impfecta. Et exponit ɔn̄ter mēbrū pmū. iuxta sup dicta in q. lviij. ar. iiij. ad 3m. Quia impfecta virtus moral. nihil aliud ē q̄ inclinatio in nob exn̄s. vndecūqꝫ veniat ad aliq̄đ opus de gn̄e bonoꝝ. ita scꝫ q̄ ē iclinatio i id qđ ē sm rōeꝫ. sꝫ nō ē cū rōe pfecta. nec hꝫ pfectōeꝫ aliaꝝ virtutū ɔiūctā. Deīn cū dī

¶ Et hoc mō accipiēdo virtutes morales nō sunt cōnexe. videm⁹ eīn aliquē ex naturali ɔplexione vel ex aliq̄ ɔsuetudie eē promptū ad opa liberalitatꝫ q̄ tn̄ nō ē pmptus ad opa castitatis.

¶ Subiūgit pmā ɔclōnē rn̄siuā. Hoc mō accipiēdo virtutes morales nō sunt ɔnexe. Illā D. pbat assumpto sensibili ꝛ experimētali. Videm⁹ aliquē ex naturali cōplexione. vl' ex aliq̄ ɔsuetudie eē promptū ad opa liberalitatꝫ. q̇ tn̄ nō ē prompt⁹ ad opa castitatꝫ. Igiꝛ virtutes morales rc̄. Tenet ɔn̄a. qꝛ tal' promptitudo ē impfecta moral. vt patuit ex notabili. ɔn̄s relinqꝛ notū ad sensum rc̄. De h̄ dī D. de virtutibꝫ cardinalibꝫ. non sunt virtutes. qꝛ virtute null⁹ male vtiꝛ. sꝫ istis inclinationibꝫ ɔtingit male vti. igitur rc̄.

¶ Perfecta āt virtus moral' ē habit⁹ inclināns ad bonū op⁹ bn̄ agēdū. ꝛ sic accipiēdo virtutes morales. dicēdū ē eas ɔnexas eē vt fere ab oībꝫ poniꝛ.

¶ Hic ɔn̄ter D. rn̄det iuxta scđm mēbrū. Et p̄mo declarat adiūgens scđam ɔclōnē rn̄siuā. Scđo eā pbat rōnibꝫ ɔuersis. ibi. Cui⁹ rō duplex rc̄. Scđm ergo mēbrū p̄dicte distinctōis ē. q̄ virtus moral' pfecta. ē habit⁹ inclinans ad bonū bn̄ agendū. s. seruatꝫ oībꝫ debitis circūstātijs. puta videlicꝫ optet ꝛ ppter q̄đ. Et vbi attingiꝛ regula hūanoꝝ actuū. videlicꝫ recta rō. sm cui⁹ dictamē bene agiꝛ. Cōclusio scđa. iuxta h̄ mēbrū. accipiēdo h̄ mō virtutes morales. tūc sunt ɔnexe (p̄sertim q̄ pficiūt sm cōmunē statū vite hūane) ita q̄ tales sunt ɔnexe actu. ꝛ nō tm̄ in potēa ppinq̄. D. pmo pbat ɔclusionē auctoritate. qꝛ fere ista ɔclō ab oībꝫ poniꝛ. Deinde cū dī

¶ Cui⁹ rō duplex assignaꝛ sm q̄ diuersimode aliqui virtutes cardinales distinguūt Vt eīn dictū ē. q̄dā distinguūt eas sm q̄sdā gn̄ales ɔditōes virtutū. vtpote q̄ discretō ptineat ad prudētiā rectitudo. ad iusticiā. moderātia ad tēperātiā. firmitas animi ad fortitudinē. in quacūqꝫ materia ista ɔsidereꝛ. ꝛ sm h̄ manifeste apparet rō ɔnexionis. nō eīn firmitas hꝫ laudē virtutis si sit sine moderatōe vel rectitudie aut discretōe. ꝛ eadē rō ē de alijs Et hāc rōem ɔnexionis assignat. Greg. xxij. moraliū dicens q̄ virtutes si sint disiūcte nō pn̄t eē pfecte sm rōem virtutꝫ. qꝛ nec prudētia vera ē q̄ iusta tēperās ꝛ fortis nō est. ꝛ idē subdit de alijs virtutibꝫ Et silr̄ rōnē assignat aug. i vj. de tri. q. lxj. ar. iiij. quarto.

¶ Probat ɔclōnē scđam duplici medio. Notādo q̄ ɔtingit duplr̄ loq̇ de moralibꝫ cardinalibꝫ. ꝛ vtroqꝫ mō vult ɔclōnē hr̄e veritatē. pn̄t eīn accipi virtutes morales cardinales p generalibꝫ ɔditionibꝫ repꝑtis in oī materia virtutꝫ Et pn̄t accipi p distinctꝫ habitibꝫ sm diuersas materias. vt patuit sup. q. lxj. ar. iij. ꝛ. iiij. Corroborat ergo cōclusionē pmo de moralibꝫ pmo mō acceptꝫ. scđo de eisdē acceptꝫ. alio mō. ibi. Alij vo distinguūt rc̄. Supposito ergo q̄ prudētia iportat discretōeꝫ in q̄cūqꝫ materia obseruatā et pticipatam ab appetitu. Et iusticia rectitudinē vbicūqꝫ seruatā rc̄. Probaꝛ igiꝛ ɔclō de moralibꝫ sic acceptis firmitas q̄ isto mō dī fortitudo. nō hꝫ laudē virtutꝫ. si sit sine moderatōe vl' rectitudie aut discretōe. ꝛ silr̄ de alijs. ita q̄ moderatio nō hꝫ laudē virtutꝫ sine rectitudie. ergo virtutes morales isto mō accepte sunt ɔnexe. Tenet ɔn̄a. qꝛ si vna sine alia nō hꝫ laudē ꝛ rōem virtutꝫ. bn̄ seqꝛ q̄ vna nō pōt sine alia eē. ꝛ p ɔn̄s ɔnexe. aīs patꝫ. Et pbaꝛ auctoritate Gregorij q̇ inuit hāc rōem. ꝛ ponit h̄ aīs silr̄ et Augustin⁹. Cōsequēter cū dicit

¶ Alij vo distinguūt p̄dictas virtutes sm materias. ꝛ sm h̄ assignaꝛ rō ɔnexionis ab aristotele in vj. ethi. qꝛ sic sup dictū ē. nulla vt⁹ moralis pōt sine prudētia haberi. eo q̄ ppriū virtutꝫ moral' ē facere electionē rectā cū sit habit⁹ electiuus. Ad rectā āt electōeꝫ nō solū sufficit iclinatio i debitū finē. qđ ē directe per habitū virtutꝫ moral. sꝫ etiā q̄ aliq̇s directe eligat ea q̄ sunt ad finē. qđ fit p prudētiā q̄ ē ɔsiliatiua ꝛ iudicatiua ꝛ p̄ceptiua eoꝝ q̄ sunt ad finē q. lviij. ar. iiij.

¶ Ostēdit scđo ɔclonem de moralibꝫ cardinalibꝫ acceptis sm speciales materias ꝛ p habitibꝫ distinctis. vt sup declaratū fuit. Et arguiꝛ post phm. vj. ethicorum. Nulla virtus moral' pōt sine prudētia haberi. nec prudētia pōt haberi. nisi habeanꝛ virtutes morales. ergo morales virtutes sunt ɔnexe. ɔn̄a clara. qꝛ prudētia reqrit oēs morales cōiter occurrētes. ꝛ ecōtra rc̄. Aīs ponit ꝛ pbat pmo q̄ ad pmā ptē. scđo q̄ ad scđam. ibi. Silr̄ etiā prudētia rc̄. Arguiꝛ sic p pma pte aītis. virtutꝫ moral' ppriū ē facere electōem rectā. sed ad rectā electōnem nō sufficit inclinatio in debitā finē. qđ fit directe p virtutē moralē. sꝫ etiaꝫ q̄ aliq̇s discrete eligat ea q̄ sunt ad finē qđ fit p prudētiā q̄ est iudicatiua p̄ceptiua eoꝝ q̄ sunt ad finē. Maior patꝫ. qꝛ virtus moral' ē habit⁹ electiuus. id ē faciēs electōem rectam. saltē ɔn̄ter puio iudicio prudentie. Electio eīn ē appetitus electiue. directiue rōnis. Et patꝫ illa ratio supra q. lviij. ar. quarto. Tunc ibi

¶ Simil'r etiã prudẽtia nõ pt haberi nisi habeantur virtutes morales. cũ prudẽtia sit recta rõ agibiliũ. q̃ sicut ex pncipijs pcedit ex finib' agibiliũ ad q̃s aliqs recte se hz p virtutes morales. vñ sicut scia speculatiua nõ pt haberi sine intellectu pncipiorũ. ita nec prudẽtia sine virtutib' moralib'. ex q̃ manifeste seq̃tur virtutes morales esse cõnexas.

¶ Subnectit scdam ptẽ añtis. q̃ pbat' sic. Prudẽtia ẽ rõ recta agibiliũ. sz tal' rõ pcedit sicut ex pncipijs ex finib'. ad q̃s aliqs se hz bñ p virtutes morales. g̃ sicut scia speculatiua nõ pt haberi sine intellectu principiorũ. sic nec prudẽtia sine virtutib' moralib'. ¶ Et hec nota 9 Burleũ z Scotũ. q2 oẽs morales sil' hñt se vt pncipiũ totale ad prudẽtiã verã. q̃re deficiente vna moraliũ. deficit pncipiũ prudẽtie. z p 9ñs prudentia ipa. vt etiã patebit ad q̃rtũ. Si sit defect' cuiuscũq3 pncipij. nõ pt dici recta rõ. etiã in speculatiuis in eadẽ scia. sic deficiente q̃cũq3 virtute nõ erit prudẽtia. Uide ipm in. vj. ethicorũ in fine. vbi videt' huic articulo 9trariari. q2 vult. q possibile ẽ habere vnã virtutẽ pfectissimã cũ pfectõe intrinseca. q̃ acq̃rit' p ppias opatões absq3 alijs virtutib' zc̃. Et vult q 9tingit hre prudẽtiã circa materiã vni' virtutis absq3 h̃ q habeat' prudẽtia i materia alteri' virtutis. q2 sic sũt diuerse scie respectu diuersarũ 9clusionũ. ita sunt diuerse prudẽtie circa diuersas materias zc̃. Sz nullitatẽ istorũ dictorũ oñdet solutões D. sanc. Nã Burleus sicut z Scotus nimis vilificat prudentiã verã. q2 iuxta D. in de virtutib'. q. vj. ad prudẽtiã ptinet recte iudicare de singul' agibilib'. put h̃ et nũc agunt'. vide de istis in Capolo in. iij. dis. xxxvj. p totũ. q2 rectũ dictamẽ z bona volũtas nõ stant cũ passionato. z si staret nõ tñ diu. Jdeo p puersas electões ipedit' rõ recta. nec generat' habit' prudẽtie sine habitu virtutis moral'. Nã prudẽtia generatur ex frequẽter bñ p̃cipere. Ad rectũ p̃ceptũ aũt seq̃t' recta volũtas z bñ agere. igit' nõ generat' prudentia nisi z morales generent'. Et deficit Burleus. q2 nõ aduertit q pncipia z 9clones in moralib' 9uertunt'. Nõ ẽ q̃dẽ necesse. q q̃ hz vnã 9clonem. hz aliã. sz tñ q̃ hz 9clonẽ hz pncipia. ¶ Nota Scot' in. iij. dis. xxxvj. ar. p. et. ij. hic habitis veritatib' peripateticis aduersat'. Sed nimis vilificat prudentiã ad quã putat sufficere rectitudinẽ dictaminis sterilis z indicatiui. Cũ tñ p̃cipere z exeq̃ efficaciter z in pticulari iudicata sit potissim' actus prudẽtie. Q2 vtiq3 vt ad sensum daret. nõ fit vt in plurib' nisi p bonã dispõem appetit' z p remotionẽ ipedimẽtorũ q̃ sunt ex passionib' z mal' affectionib'. Falsũ q̃q3 supponit in ista materia. q ad rectũ iudiciũ qd̃ ẽ p̃ceptũ nõ seq̃t' bona electio. Jtẽ pt eẽ mala electio ppter falsã estimatõem pticularis finis. q̃ falsa estimatio seq̃t' passiones. iõ q2 prudẽtie ẽ estimare bñ de fine pticulari. oportz appetitũ eẽ sanũ. Preterea. dato q prudẽtie sit aliq̃ mõ p̃stituere finẽ virtuti morali i pticulari. Hec tñ ppõ ẽ in ordine ad ipetũ z executõem. q̃ req̃rit bonã dispõem appetit'. Quare prudẽtia nõ generat' ex vno actu. vt ipse supponit etiã. sz p frequẽs p̃ceptũ z executõem ad quã se quit' act' appetitus bonus. z tale frequẽs p̃ceptũ req̃rit bonũ affectũ in fine vli z pticulari virtutis. Quare sic D. sanc. habuit. q. lviij. ar. v. ad pmũ. Prudẽtia p̃supponit virtutẽ moralẽ circa finẽ. z p̃cedit circa media. Et si aliquo mõ dirigat in p̃stituẽdo finẽ. h̃ ẽ s̃m act' minus pncipales. s. 9siliũ z iudiciũ. sz s̃m actũ suũ ppriũ q̃ ẽ p̃ceptũ. necessario req̃rit rectũ affectũ actualẽ vl' appetitũ. Quare z habitus prudẽtie p multos actus reiteratos generatus nõ poterit generari. nisi z habitual' rectitudo generet' in appetitu q̃ ẽ virtus moralis. ¶ Potes igit' facile euacuare oia argumẽta Scoti in hac materia. q2 supponũt prudẽtiã generari p vnũ rectũ iudiciũ. Supponũt etiã q sufficiat iudiciũ debile z iudicatiuũ. p̃supponũt q̃q3 q possit recte iudicari. rectitudine sufficiente ad prudẽtiã cũ puritate appetit'. z sine recta electõe sequẽte. z p̃supponũt q prudentia p̃stituat finẽ pticularẽ virtutib'. z ad illã p̃stitutõez vt prudẽtie 9petit. nõ p̃req̃rat' bon' appetit'. ex q̃ generatur virtus moral'. Que oia eẽ falsa. z antiq̃ z solide veritati sanctorũ. z Aristotelis 9traria. oñdit Capol' dis. xxxvj. tertij. clarissime. ipm videas

☞ Et 9firmat' 9clo auctoritatib' positis in argumento in contrarium.

¶ Ad pmũ g̃ dõm. q virtutũ moraliũ. q̃dã pficiunt hoiem s̃m cõem statũ. s. q̃tum ad ea q̃ cõiter in oi vita hoim occurrũt agẽda. vñ oportz q hõ sil' exercitet' circa materias oim virtutũ moraliũ. z si q̃dẽ circa oẽs exercitet' bñ opando acq̃ret habit' oim virtutũ moraliũ. si ãt exercitet' bñ opando circa vnã materiã. nõ ãt circa aliã. puta bñ se habendo circa iras. nõ ãt circa 9cupiscẽtias. acq̃ret q̃dẽ habitũ aliquez ad refrenandũ iras. q̃ tñ nõ habebit rõnem virtutis ppt' defectũ prudẽtie. q̃ circa 9cupiscẽtias corrũpit'. sicut etiã naturales inclinatões nõ hñt pfectã rõem virtutis si prudẽtia desit. Quedã vero virtutes morales sunt q̃ pficiunt hoiem s̃m aliquẽ eminentẽ statũ. sicut magnificẽtia z magnanimitas. Et q2 exercitiũ circa materias harũ virtutũ nõ occurrit vnicuiq3 cõmuniter. pt aliqs habere virtutes morales sine hoc q habit' harũ virtutũ habeat actu. loquendo de virtutib' acq̃sitis. sz tñ acq̃sitis alijs virtutib' hz istas virtutes in potẽtia ppinq̃. cũ enim aliqs p exercitiũ adept' ẽ liberalitatẽ circa mediocres donatões z sumpt'. si superueniat ei abundãtia pecuniarũ modico exercitio acq̃ret magnificẽtie habitũ. sicut geometer modico studio acq̃rit sciam alicui' 9clusionis quã nũq3 cõsiderauit. illud ãt habere dicimur qd̃ in promptu ẽ vt habeam' s̃m illd̃ phi. ij. physico. Qd̃ parũ deẽ q̃si nihil deesse videt'. Et p h̃ pz rñsio ad scdm.

¶ Ad maiorẽ posset dici. q virtutes generant' ex exercitio actuũ etiã interiorũ. nõ solũ exteriorũ. Jd̃ s̃m illũ modũ ostẽdi posset. generari virtus etiã vbi deficeret exterior materia cũ tñ adesset bona volũtas. Sz q2 h̃ argumentũ posset arguere. q etiã sine exercitio i actib' interiorib' zc̃. Jdeo dr ad minorez. negat' minor de virtutib' q̃ pficiunt hoiem s̃m cõem statũ. Et singulariter q exerceat' tali exercitio qd̃ posset generare virtutẽ. Dico enim q si exerceat' in aliq̃ materia z nõ in alia in cõiter occurrẽtib'. pt q̃dez generari habit'. sz alijs absentib' nõ hz rõem virtutis ppt' defectũ 9plemẽti rõnis virtutis. s. prudẽtie. Et scdo ppter 9depẽdẽtiã bñ se habẽdi in vna materia ad aliã materiã. Jntẽperans enim diligẽs mulierẽ pulcrã z i nõ faciet iustiã mõ virtuoso. s. iuste. Scdo dico ad minorẽ. q virtus ẽ in his actib' virtutũ que nõ pficiunt s̃m cõem statũ. Jlle enim s̃m D. hic nõ sunt cũ alijs actu. sz tñ potẽtia ppinq. vt ostẽdet' argumẽto sequẽti. q̃ enim ẽ liberal' statim pt eẽ magnificus.

accedēte materia. Et D. in de ꝟtutib₉ locꝰ quasi sub du-
bio. ⁊ posset dici ꝙ nō ꝯnectūtur ꝼm actū. tñ ꝼm habitū.
Ꝑterum si ꝟtus pt acqri ex actib₉ interiorib₉ tm̄. pt eñ eē
dispositus hō q̄ hȝ paruas pecunias. ꝙ si adesset mate-
ria vellet facere magnifice ⁊c. Negat̄ aūt ꝯña de ꝯmuni-
ter occurrētib₉ vt virtutes circa passiones ⁊ actōes in q̄-
bus hoies ꝯmuniter versantur.

¶ Ad scđm argumētū pȝ ex iam dictis. ⁊ dr formalr
ad maiorē. ꝙ magnificentia ⁊ magnanimitas sunt q̄dā
ꝟtutes morales. nō tñ ꝑficiūt. ꝼm ꝯmunē statū ⁊ ad ea
q̄ cōiter oib₉ ꝯueniūt. Ad minorē dr. ꝙ aliqs pt habere
alias ꝟtutes. nō habēdo illas. vez in actu. tñ in potēa et
dispōne ꝓpinqua. g̃ nō oēs sunt ꝯnexe. Uez oēs simplr
tñ oēs in quaꝝ materia hō ꝯmuniter se exercet. in talib₉
eñ si qs exerceret se vna materia. ⁊ nō in alia. tunc id qđ
acqreret̄ ꝑ exercitatōem ⁊ si esset habitꝰ. non tñ ꝟtus. q̄
si in vna bñ se hȝ ⁊ in alia male. ibi nō pt eē prudētia ꝼm
quā qs vliter se bene hȝ ⁊c. Nota tñ. ꝙ si qs diceret
habitū ꝟtutis acqri ꝑ actꝰ interiores. possȝ dicere ꝙ ma-
gnificentia adesset etiā paupi cui nō suppetit materia. Et
huic videt̄ fauere q̄dđā ꝟbū d. san. 2ª 2ᵉ. q. cliij. ar. iij. ad
scđm. vbi dr. ꝯnexio ꝟtutū accipit̄ ꝼm illud qđ est forma-
le in virtutib₉. i. ꝼm charitatē vel prudentiam. nō aūt ꝼm
id qđ est materiale in ꝟtutib₉. nihil eñ ꝓhibet alicui vir-
tuoso suppetere materiā vniꝰ ꝟtutis. nō aūt materiā alte-
rius. sicut paup̄ hȝ materiā tēperantie. nō aūt materiā
magnificentie. Et hoc mō alicui haberi alias ꝟtutes de-
est materia virginitatis (. i. ꝑdicta integritas carnis) nñ
pt id qđ est formale in virginitate habere. vt scȝ sit in pre-
paratōe mentis ꝑdicte integritatis ꝯseruāde ꝓpositum.
si hoc sibi ꝯpeteret. sicut paup̄ pt in ꝑparatōe animi ha-
bere ꝓpositū magnificos sumptos faciendi si sibi ꝯpete-
ret. Et silr ille q̄ est in ꝓsperitate hȝ in ꝑparatōe animi
ꝓpositū aduersa equanimiter tolerādi. ⁊ sine hac ꝑpara-
tione animi nō pt aliqs esse virtuosus. Hec d. san. in for-
ma. vbi videt̄ posse haberi ꝙ paup̄ habeat qđ est forma-
le magnificentie. ⁊ facit hominē virtuosum. Sed pos-
set dici iuxta iam dicta. ꝙ illud ꝓpositū est quidē ꝑncipa-
le principiū magnificentie. sed nisi qs se exerceat in actib₉
exteriorib₉ nō hȝ habitū in se. sed solū in potētia ꝓpinqua
iuxta eñ supra dicta. q. xx. ar. iiij. quidā actꝰ qui sunt pe-
nosi. nati sunt volūtatē remittere dū exercent̄. Et ideo pt
qs q̄dem ꝓponere se velle facere. qđ reqrit̄ ad ꝟtuosum.
sed nisi se exercitauerit faciēdo talia opa nō hȝ habitum
ꝟtutis in se. De ista materia hȝ d. san. in q̄rto sententiaꝝ
dist. xv. q. ꝑ. ar. ꝑ. q. ꝑ. ad tertiū. Principale in virtute pt
accipi dupr. Uno mō ꝑncipale in ipa inq̄ꝝtum est virtꝰ.
Et sic ea que ad rōnem ꝑtinent vel ei magis ꝓpinqua sūt
principaliora sunt in virtute. et sic electio ⁊ interiores ac-
tus in ꝟtute (inq̄ꝝtum est ꝟtus) ꝑncipaliores sunt. Alio
mō pt accipi principale in virtute inq̄ꝝtū est talis virtus
Et sic ꝑncipaliꝰ in ipa est ex quo determinatōem recipit
Actꝰ aūt interiores in aliqb₉ ꝟtutib₉ determinant̄ ꝑ exte-
riores. q̄ electio q̄ est ꝯmunis oib₉ ꝟtutib₉. ex hoc ꝙ ē ele-
ctio talis actꝰ efficit̄ ꝓprie huiꝰ virtutis. ⁊ sic actꝰ exterio-
res in aliqb₉ ꝟtutib₉ sunt ꝑncipaliores. ⁊ ita est in satisfa-
ctione. Hec ille. Ex q̄b₉ videt̄ ꝙ in certis virtutib₉ (q̄ scȝ
ꝟsant̄ circa actꝰ exteriores) opꝫtet ipos actꝰ exercere. et
nō solum habere in voto. al's nō esset electio efficax talis
virtutis. sed esset velleitas q̄dam condicionata. Quare
videt̄ haberi ex istis. ꝙ virtꝰ talis non possit haberi nisi ꝑ
exercitiū exterioꝝ actuū. Silr hȝ d. san. tertio sententiaꝝ
dist. ix. q. ꝑ. ar. ꝑ. q̄stiū. ꝑ. ad scđm. vbi dr. q̄uis virtꝰ habe-
at ꝙ sit virtus ex actu interiori. (scȝ electiōe) tñ ꝙ sit de-
terminata ꝟtus hȝ ex actu exteriori. q̄ nostra electio de-
terminat̄ ꝑ actū exteriorē q̄ eligitur. ꝼm quē virtꝰ attingit
ꝓpriū obiectū (vel materiā) ex quo specificat̄ actꝰ vel ha-
bitus. Et ideo ꝟtutes q̄dam habēt actꝰ exteriores. non
solū interiores. sicut pȝ de fortitudine ⁊ iusticia. Hec ille.
Et clarius q̄ꝫ in priorib₉. nam dr ex exteriori (scȝ actu) q̄
eligit̄. Pȝ g̃ q̄d sit sentiēdū iuxta mētē D. san.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ virtutes intellectuales sunt
circa diuersas materias adinuicē nō ordinatas. si-
cut pȝ in diuersis sciētijs ⁊ artib₉. ⁊ ideo nō inuenit̄
in eis ꝯnexio q̄ inuenit̄ in ꝟtutib₉ moralib₉ existen-
tib₉ circa passiones ⁊ opationes. q̄ manifeste habēt
ad inuicē ordinē. nā omes passiones a q̄busdā pri-
mis ꝓcedentes. scȝ amore ⁊ odio ad q̄sdā alias ter-
minātur. scȝ delectatōem ⁊ tristiciā. ⁊ silr oēs opa-
tiones q̄ sunt virtutis moral' in materia hñt ordinē
adinuicē. ⁊ etiam ad passiones. ⁊ ideo tota materia
moraliū virtutū sub vna rōne prudentie cadit. hñt
tñ oia intelligibilia ordinē ad ꝑma ꝑncipia. ⁊ ꝼm h̄
oēs ꝟtutes itellectuales depēdēt ab itellectu ꝑncipi-
oꝝ sicut prudētia a ꝟtutib₉ moralib₉. vt dictū ē. ꝑn- In cor.
cipia aūt vlia quoꝝ est intellectꝰ ꝑncipioꝝ nō depē-
dent a ꝯclōnib₉ de q̄b₉ sunt reliqꝫ itellectuales vir-
tutes. sicut morales depēdēt a prudētia. eo ꝙ appe-
titus mouet quodāmodo rōnem. ⁊ rō appetitum.
vt supra dictum est. q. lx. ar. ꝑ. q. lviij. a. v. ad

¶ Ad maiorē. est q̄dē silr in hoc. sed sunt multe drie ꝑᵐ. ⁊ ar. iiij.
ex altera parte. tū q̄ in virtutib₉ intellectualib₉ nō se hñt et in cor.
ꝯuertibilr ꝑncipia ⁊ ꝯclōnes. sed in morib₉ necesse est ꝙ
quicūqꝫ hȝ ꝑncipia (scȝ morales virtutes) habeat ⁊ ꝯclu-
sionē. scȝ prudentiā. ⁊ ecōtra. Tum q̄ intellectuales non
ꝯnectūtur in materia sicut morales. q̄ sunt circa diuer-
sa genera nō ordinata ad inuicē. tuȝ q̄ intellectuales vir-
tutes ordināntur ad ꝑticularē finē. sed morales ordinant̄
ad vltimū finē ad quē hō nō ordinat̄ nisi in oīb₉ se bñ
habeat. Ad minorē. ꝟa ē. vt D. in ꝑnᵒ solōnis declarat
Sed ꝯñtia negat̄. q̄ nō est par rō. vt patuit. q̄ oēs mo-
rales dependent a seinuicē quo ad materias. ꝯstat eñ ꝙ
oīes q̄ sunt circa passiones cōnectūtur in ꝑncipio ⁊ fine
omniū passionū. q̄ oīes oriūtur ex amore ⁊ odio. ⁊ ter-
minātur ad tristiciā vel delectatōem. quare si qs in amo-
re delectatōis se male hȝ. ⁊ in passionib₉ ꝯcupiscibilis ni-
mis diligēdo cutem suā. male se habebit in passionibus
irascibilis. circa scȝ timorē. vt pt deꝑhendi ex supra dic-
tis. q. lxi. ar. iiij. ad ꝑmum. Silr ⁊ opatōnes ad alte-
ruȝ ⁊ ad passiones. et ex defectu circa passiōes seqtur de-
fectus circa opationes. Si qs eñ ꝑ tēperantiā nō mode-
rat̄ ꝯcupiscentias. ipe sequendo ꝯcupiscentias faciet ali-
cui iniuriā ⁊ violabit iusticiā. Et scđo dr ad minorē
(vt rāgat̄ totū qđ est in solōne d. san.) Uera. virtutes in-
tellectuales nō sunt ꝯnexe in ꝑncipijs ꝓprijs ⁊ ꝓpinquis.
tñ in ꝑncipijs ꝑmis a q̄b₉ oīes dependent. ⁊ tūc dico. ꝙ
sicut a ꝑmis ꝑncipijs oīes dependēt. ita prudētia depē-
det a moralib₉. ⁊ ecōtra morales a prudētia. ꝙ nō est in
sciētijs vbi ꝯclōnes depēdēt a ꝑncipijs. ⁊ nō ecōtra. q̄re
negat̄ ꝯñtia. q̄ hic ꝑncipia ⁊ ꝯclōnes se habēt ꝯuertibilr
nō in sciētijs ⁊c. Et nota ꝟbū doctoris. ⁊ ideo tota ma-

teria moraliū virtutū sub vna rōne prudentie cadit. (id
est prudentia respicit totā materiā moralē collectā ex pas
5 Burleum sionib⁹ ꝛ opationib⁹ sicut adequatū obiectū rōne ꝯnexio
nis materie) Quare ruit fundamentū Burlei. ꝙ q̇s pos
sit prudēs eē circa vnā materiā ꝛ nō circa aliā. Et ruit q̄ᵭ
q̄ꝫ qᵭ ponit Burle⁹ (scꝫ distinctas prudētias ꝛ multas
circa materiā moralē) pꝫ nullitas hic. q꞉ tota materia est
vnū obiectuꝫ. ꝛ p ꝯñs vnus habit⁹ ꝛc̄. Dico eīm ꝙ sicut
vna inclinatio ad id qᵭ est de genere bonoꝝ nō assistēte
pfecta rōne. nō est virtus (imo res periculi) ita recta esti
matio in vna materia virtutis moralis: ꝛ nō in alia. nō
meret̄ dici prudētia. sed ad moduꝫ dicendi Aristo. sexto
ethicoꝝ. Dinothica vel industria vel naturalis vel acq̇
sita. Sicut eīm (vt habet̄ ad q̄rtū) si sit defect⁹ cuiuscūꝗ
pncipij in intellectualib⁹. rō non p̄t esse pfecta in illa arte
vel scia. puta geometria. nā error vni⁹ pncipij inducit er
rorē in totā sciam. ita defect⁹ prudētie circa vnā materiā
que se hꝫ vt pars totalis materie. ꝛ obiecti prudentie de
struit prudentiā circa alias ꝛc̄.

¶ Ad quartū dōm. ꝙ ea ad que idinā̄t virtutes
morales se hn̄t ad prudentiā sicut pncipia. nō autē
factibilia se hn̄t ad artē sicut pncipia. sed soluꝫ sicut
materia. Manifestū est aūt ꝙ et si rō possit esse rec
ta in vna parte materie ꝛ nō in alia. nullo tn̄ mō p̄t
dici rō recta si sit defectus cuiuscūꝗ pncipij. sicut si
q̇s erraret circa hoc pncipiū. Omne totuꝫ est maius
sua parte. nō possꝫ habere sciaꝫ geometricā. q꞉ opor
teret multū recedere a veritate in sequētib⁹. Et pte
rea agibilia sunt ordinata adinuicē. nō aūt factibi
de so. tertij. lia. vt dictū est. ꝛ ideo defect⁹ prudentie circa vnam
partē agibiliū induceret i defectū etiā circa alia agi
bilia. qᵭ in factibilib⁹ nō ꝯtingit

¶ Ad maiorē dico ꝙ sic. ꝛ ecōtra etiam. q꞉ prudētia
oēs req̄rit illas q̄ pficiūt s̄m cōem statū actu. ꝛ als in p
posito ꝛ poña pinq̄. Minor negat̄ ꝙ hoc nō sufficiat
et negat̄ illᵭ videt̄. ꝛ negat̄ silitudo adducta de arte. Di
co eīm ꝙ ē duplex dr̄ña. Primo q꞉ moralia se hn̄t ad pru
dētiā sicut pncipia a q̇b⁹ depēdet. sꝫ artificialia se hn̄t ad
artē solū sicut materia. mō rō p̄t esse pfecta circa vnā ma
teriā vm⁹ gn̄is nō existēs pfecta circa materiā oīno dis
paratā ꝛ depēdētē ex pncipijs oīno disparatis. ꝛ sic p̄ōt
eē vna ars sine alia. Sꝫ nō ꝯtingit ꝙ in eadē arte ꝛ eadē
materia q̇s male se habeat in vno pncipio. ꝛ in alijs ꝯne
xis se bn̄ habeat. vt D. exēplificat in geometria. ꝛ p̄t eē ex
emplū in arte scriniatoria. si q̇s cū circino nō sit pfect⁹ in
oib⁹ pene deficiet. Ita prudētia q꞉ respicit oēs morales q̄
si pncipia in vna arte. ideo non ꝯtingit male se habere in
vna materia. ꝛ in alijs. vt i plurimū bn̄. qᵭ req̄rit̄ ad pru
dētiā. q̄re illᵭ videt̄ est falsuꝫ. Scda dr̄ña. q꞉ artificialia
factibilia sn̄t disparata nō hn̄tia ordinē adinuiceꝫ. nō eīm
sartor depēdet in materia a fabro. ꝛ sic de alijs. sꝫ agibi
lia depēdēt ꝛ hn̄t ordinē in materia. ꝛ defect⁹ vni⁹ inducit
defectū alteri⁹. vt patuit iā ad tertiū. Ideo negat̄ ꝯña. ꝛ
minor est falsa. ꝛ pbatio eius ꝛc̄.

¶ Utrū virtutes morales possint eē sine charitate

AD scdm sic pcedit̄. Videt̄ ꝙ virtutes mo
rales possint esse sine charitate. Dicit̄ eīm
in libro sniaꝝ psperi. ꝙ oīs virtus p̄ter cha
ritatē p̄t eē cōis bonis ꝛ mal̄. sꝫ charitas
nō p̄t eē nisi in bonis. vt dr̄ ibidē. g̃ alie virtutes pn̄t
haberi sine charitate. ¶ P. virtutes morales pn̄t acq̇
ri ex actib⁹ humanis. vt dr̄ in. ij. ethicoꝝ. sꝫ charitas
nō habet̄ nisi ex infusione. s̄m illud Ro. v. Charitas
dei diffusa est in cordib⁹ nostris p spm̄ scm̄ q̇ dat⁹ est
nobis. g̃ alie virtutes pn̄t haberi sine charitate. ¶ P.
virtutes morales ꝯnectūtur adinuicē inq̄ꝫtū depen
dent a prudentia. sed charitas non dependet a pru
dentia. imo prudētiam excedit. s̄m illud ephe. iij.
Supeminētē scie charitatē christi. g̃ virtutes mora
les nō ꝯnectūt̄ charitati. sꝫ sine ea esse pn̄t. ¶ Sꝫ cō
tra est qᵭ dr̄ p̄. Jo. iij. Qui nō diligit manet in mor
te. sꝫ p virtutes pficit̄ vita spūalis. ipe eīm sunt q̇b⁹ re
cte viuit̄. vt Aug⁹. dr̄ in scdo de lib. arbi. g̃ non pn̄t
eē sine directione charitatis

¶ Hic ꝯñter scdo q̄rit de ꝯnexione moraliū virtutū cū
charitate. Et pmo inq̄rit an virtutes morales possint esse
sine charitate. Scdo ecōuerso. an charitas possit esse sine
moralib⁹ articulo sequenti

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ sicut supra dictū ē. virtutes mo q. lxiij. ar. ij.
rales put sunt opatiue boni in ordine ad fineꝫ. q̇ nō et. iij.
excedit facultatē naturalē hoīs pn̄t p opa humana
acq̇ri. ꝛ sic acq̇site sine charitate eē possunt. sicut fue
rūt in multis gentilib⁹.

¶ Doctor absoluit q̄stiuꝫ rn̄dendo distincte. Uñ po
nit duas ꝯclones rn̄siuas. s̄m quādā distinctiōem supra
habitā bimēbrē. Scdam ponit ibi. Scdm aūt ꝛc̄. Resu
mit g̃ virtualr distinctiōeꝫ habitā. supra. q. lxiij. ar. ij. et. iij.
ꝙ sunt duplices virtutes morales. Quedā opatiue boni
in ordine ad finē pportionatū rōni humane ꝯstitute i pu
ris naturalib⁹. Conclo pma huic mēbro corn̄dēs. tales
virtutes pn̄t eē sine charitate. Probat̄. tales virtutes pn̄t p
opa hūana acq̇ri. g̃ pn̄t eē sine charitate. Añs patuit vbi
tam. ꝛ etiā pbat̄ hic. q꞉ nō excedūt facultatē naturalē ho
minis. Tenet ꝯña. q꞉ charitas solū est in nobis p infusi
onē. vt pꝫ. Et excedit oēm facultatē hoīs. g̃ p opa huma
na nō p̄t acq̇ri. Nec p ꝯñs ꝯnectit̄ cū acq̇sibilib⁹ p opera
hūana. Et ꝯfirmat̄ hec rō. q꞉ tales virtutes fuerūt in mul
tis gentilib⁹ quoruꝫ plures nō habuerūt charitatē. g̃ nō
necessario ꝯnectūtur.

¶ Scdm aūt ꝙ sunt operatiue boni in ordine ad
vltimū finē supnaturalē. sic pfecte ꝛ vere hn̄t rōem
virtutis. ꝛ nō pn̄t hūanis actib⁹ acq̇ri. sꝫ infundūt̄ a
deo. ꝛ hmōi virtutes morales sine charitate eē nō pn̄t

¶ Hic ꝯñter pcedit ad scdam ꝯclonem rn̄siuā. Et p
mo ponit ipam ꝯclonē cū scdo mēbro p̄dicte distinctiōis
Scdo eā pbat ibi. Dictū est eīm supra ꝛc̄. Tertio infert
q̄ddā corollariū ex dictis. ibi. Patꝫ igit̄ ex dictis ꝛc̄. Se
cūdū g̃ mēbꝝ distinctiōnis est. ꝙ alie sunt morales virtu
tes opatiue boni ad finē supnaturalē vltimū. ꝛ pfecte sn̄t
morales virtutes. q̄ supra dicte sn̄t morales ifuse. tūc ibi.

¶ Dictū est eīm supra. ꝙ alie virtutes morales non arti. p̄. et. q.
pn̄t eē sine prudētia. prudētia āt nō p̄t eē sine virtuti lviij. ar. iiij.
bus moralib⁹. inq̄ꝫtū virtutes morales faciūt se habe
re bn̄ ad q̄sdā fines ex q̇b⁹ pcedit rō prudentie. Ad
rectā aūt rōem prudentie multo magis req̄rit̄ ꝙ hō
bn̄ se habeat circa vltimū finē. qᵭ fit p charitateꝫ. q̄

circa alios fines qd̄ fit p̱ virtutes morales. sicut rō recta in speculatiuis maxime indiget p̄mo p̄ncipio indemōstrabili qd̄ est ꝯtradictoria nō simul esse vera. vñ manifestū fit ꝙ nec prudentia infusa p̄t eē sine charitate. nec alie ṽtutes morales ꝯñter. que sine prudentia esse nō possunt

¶ Probat ꝯclōnem scḋam. ꝛ arguit̃ sic. post doctorē Prudentia infusa nō p̄t eē sine charitate ergo nec alie morales ꝯsequēter scȝ infuse. ꝛ p̱ ꝯñs omnes sunt cū charitate ꝯnexe. Tenet ꝯñīa. q2 alie morales infuse (scȝ q̄ p̱ficiūt appetitū) nō p̄nt esse sine prudētia. ergo de vltimo ad p̄mū. si alie morales nō p̄nt esse sine prudētia. ꝛ prudētia nō sine charitate. seq̄tur ꝙ nulla infusa p̄t eē sine charitate. Illud añs D. relinq̄t notū a sili de moralib3 acq̄sitis. q2 tales nō p̄nt esse sine prudētia acq̄sita. ergo nec ille sine infusa

Añs p̄ncipale (scȝ prudētia infusa nō p̄t esse sine charitate) p̱bat̃. prudentia (scȝ infusa) nō p̄t esse sine moralibus (scȝ infusis) ergo multo min᷒ sine charitate. Añs relinquit̃ notū a sili de prudentia acq̄sita. vt patuit ar. p̄. Cōsequētia p̱bat̃ in l̃ra. prudentia nō p̄t eē sine ṽtutib3 moralib3. in q̄ntum ṽtutes morales faciūt se habere bene ad quosdā fines (scȝ p̱prios ꝛ p̱pinq̄s) ṽtutū vt tēperātia facit inclinatōem in delectatiōes mō cōuenienti cum de curate dei. vt patuit. q. lxiij. ar. iij. ex q̄b3 p̱cedit rō prudentie. Sz ad rectā rōem que est prudētia infusa multo magis req̄rit̃ ꝙ hō se bene habeat circa vltimū finē. qd̄ fit p̱ charitatē q̄ᷓ circa alios fines. qd̄ fit p̱ virtutē moralē. igit̃ ꝯñīa bona. ꝙ si p̄supponat inclinatiōem ad finē ṽtutis p̱pinquū. multo magis in vltimū qd̄ fit p̱ charitatē. Minor ista declarat̃ exemplariter. recta rō in speculatiuis maxime indiget p̄mo p̄ncipio indemōstrabili. qd̄ est ꝯtradictoria nō simul esse vera. igit̃ ꝛ recta rō practica (scȝ prudentia) multo magis p̄supponit bene se habere circa summū finē ꝛc. Nota ꝙ hec ꝯñīa (scȝ prudētia req̄rit bene se habere ad finē virtutis moralis. ergo ad vltimū finē) tenet gr̄a materie. supposito q2 talis virtus moralis infusa subordinat̃ vltimo fini ꝛ ab ip̄o dependet. vt p̄t patere ex dictis. q. lxiij. q2 morales h̄nt fines p̱pinquos dependentes (sicut ex p̄ncipio) ex ṽtute theologica. charitate (hoc inquā resumpto ex ar. ij. vbi iam. vbi dicebat̃. ꝙ theologice h̄nt se ad infusas morales. sicut rō naturalis ad acq̄sitas) bene seq̄tur. ꝙ si prudentia illas p̄supponit. videl3 morales. ꝛ illā p̄supponit videlicet charitatē. q2 in essentialr ordinatis dependēs a secūdo vel ip̄m p̄cedens p̄requirit ꝛ p̄mū vt p3 p̱ philosophiā. quare ꝯñīa doctoris bene valet attentis attendendis ꝛc. Quare instantia nihil valeret. si quis argueret. prudētia acq̄sita requirit bñ se habere ad fines virtutū moraliū p̱pinquos. igit̃ ꝛ req̄rit bene se habere ad finē vltimū mō supnaturali. vt fit p̱ charitatē. licȝ em̄ req̄rat appetitū vltimi boni sm̄ ꝯmunē rōnem. nō t̄n modo supnaturali. vt fit p̱ charitatē. Nō valet vt patuit. q2 tales fines p̱prij harū moraliū nō essentialr dependent ab vltimo fine vt est obiectum charitatis. vt est in p̱posito. potest em̄ gentilis modo naturali se bene habere ad finē temperātie absq̄ charitate dei. sed nō ad finē temperātie infuse. que se h3 mō p̱portionato beatitudini desiderate ꝛ deo summe charo. Vide art. quarto ad p̄mū Nota secūdo qd̄ D. dicit. ꝙ cōtradictoria nō esse simul vera. est p̄mū p̄ncipium indemonstrabile. hoc em̄ aliqui negauerunt. Sed breuitatis causa vide iiij. metaphy. q. xxx. in Soncinate. Dañ ibi

¶ Patet igit̃ ex dictis. ꝙ sole virtutes infuse sunt p̱fecte ꝛ simpliciter dicende virtutes. q2 bene ordināt hominē ad finē vltimū simplr̃. alie vero virtutes scȝ acquisite sunt sm̄ quid virtutes. nō aūt simpliciter. ordināt em̄ hoiem bñ respectu finis vltimi in aliq̄ genere. nō aūt respectu finis vltimi simplr̃.

¶ Ex dictis infert corollariū tale. sole virtutes infuse sunt p̱fecte ꝛ simplr̃ dicende virtutes. alie aūt (scȝ acquisite) sunt sm̄ q̄d ṽtutes. nō aūt simplr̃ Probat p̄mo rōne. Scḋo auctoritate. ibi Vñ Ro. xiiij. Rōe sic infuse ordināt hoiem ad finē vltimū simplr̃. sed acquisite ad vltimū sm̄ q̄d (scȝ respectu vltimi finis in aliquo genere. nō aūt ad vltimū simplr̃) ergo prime sunt virtutes simplr̃. alie sm̄ quid. Añcedens p3 ex dictis. Cōsequentia tenet q2 virt᷒ ordinat hoiem ad bonū. ꝛ ex hoc h3 rōnem virtutis. ergo si ordinat ad bonū simplr̃ est virtus simplr̃. ꝛ si ad bonū sm̄ quid est ṽtus sm̄ q̄d. Et innitit̃ ista ꝯñīa illi topice. sicut se habet simpliciter ad simpliciter. ita magis ad magis ꝛc. Tūc ibi

¶ Vñ ro. xiiij. sup illud. Om̄e qd̄ non est ex fide peccatū ē. dr̄ glo. augusti. Ubi deest agnitio ṽitatis falsa est virtus etiā in bonis morib3

¶ Probat corollariū. p̄sertim quo ad scḋam ei᷒ p̱tē. auctoritate glose Augustini vbi dr̄. Ubi deest cognitio veritatis (scȝ p̱ fidē formatā) falsa est virt᷒ etiā in bonis morib3. Et dr̄ falsa virtus. i. iperfecta. nō quasi vitiū Nō em̄ est necessariū ad hoc ꝙ actus human᷒ sit moralr̃ bonus ꝛ inculpabilis. ꝙ dū act᷒ ille elicit̃. actualr̃ referat̃ in vltimū finē. s3 sufficit ꝙ referat̃ de p̱ximo i aliquē finē bonū Et iō infidelis p̄t intendere bonū finē. licȝ nō vltimū in quē dirigit fides. Vñ ad bonitatē moralē cuiuscunq̄ act᷒ nō req̄rit̃ assistentia gr̄e habitualis. vl̃ fidei aut charitatis. sed solū req̄ritur ad bonitatē actus vltimatā. que est meritoria. Vñ Aug᷒. intelligit̃. ꝙ est falsa virtus propter carētiā vltimate bonitatis. de istis in d. san. 2ª 2e. q. xxiij. ar. vij. et in Capreolo in. ij. dis. xli. in p̄ncipio solōnis et p̱ totū. Et hoc aliq̄d tactū supra. q. lxiij. ar. ij. ad p̄mū Vide etiā infra. q. lxxxviij. ar. p̄. ad secūdū

¶ Argumentū in ꝯtrariū corroborat secūdā ꝯclusionem responsiuam.

¶ Ad p̄mū ergo dōm. ꝙ virtutes ibi accipiūtur sm̄ imp̱fectā rōnem virtutis. alioq̄n si virtus moralis sm̄ p̱fectā rōem virtutis accipiatur. bonū facit habentē. ꝛ p̱ ꝯsequēs in malis esse nō p̄t.

¶ Ad maiorē. ꝙ om̄is virtus p̄ter charitatē p̄t esse ꝯmunis bonis ꝛ malis. Si intelligit̃ vl̄r. negat̃. quia morales infuse nō possunt esse sine charitate. sed intelligitur ꝙ om̄is ṽtus imp̱fecta q̄ habētē nō facit simplr̃ bonū. que bonitas ꝯsistit in esse gratū deo ꝛ dignū beatitudine. Si aūt intelligit̃ de ṽtute q̄ bonū facit habentē. nō p̄t stare. q2 si bonū facit habentē. ideo nō est cōis ip̄is malis. Minor vera. charitas nō est nisi in bonis simplr̃ Et tñ sine charitate est q̄s bonus sm̄ quid p̱ ṽtutes humanas Ultra. ergo alie virtutes possunt haberi sine charitate. Verū acq̄site imp̱fecte. vt volebat prima ꝯclusio ꝛc. Et nota verbū D. san. q2 virtus sm̄ p̱fectā rōem est q̄ bonū facit habentē. scȝ bonitate gratuita ꝛ supnaturali. ꝛ quasi diuina. participata t̄n. qd̄ nō facit nisi virtus ꝯnexa charitati

ficari. Nã solũ ordinãs ad bonũ simplr vltimũ est virtus simpliciter ꝛc.

¶ Ad scđm dõm. ꝙ rõ illa ꝓcedit de virtutibus moralibus acquisitis.

¶ Ad maiorẽ. virtutes morales aliq̃. veꝫ. pñt acquiri ex humanis actib⁹ que sunt ꝟtutes ẜm qd. qꝛ nõ ordinate ad bonũ vltimũ hoīs. Minor vera. vltra. ꝑ alie q̃dam pñt haberi sine charitate acquisite. ꝛ ẜm qd virtutes. ordinãtes iuxta modũ dicendi d. san. in. 2ᵉ 2ᵉ. ad bonũ secũdariũ. veꝫ q̃dẽ sed imꝑfectũ. Sũt eñ aliq̃ virtutes false. sicut prudẽtia auaroꝝ. ꝛ tales ordinãtur ad bonũ secũdariũ falsum ꝛc. Est hec rõ ꝓbatio ꝯclõnis ꝓne

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ ꝛ si charitas excedat sciam et prudentiã. tñ prudentia dependet a charitate. vt dictũ est. ꝛ ꝑ ꝯñs oẽs virtutes morales infuse

In cor. ¶ Maior vera. sed dico ꝙ morales infuse dependẽt a prudentia infusa. ꝛ ip̃a ab eis. ꝛ multo magis a charitate. Minor vera. nõ dependet charitas a prudentia tñ vt bn operetur ꝑ potentias q̃b⁹ imperat reqrit prudentiã ꝛ alias sibi ꝯnexas. vt patebit articulo sequenti. sicut eñ potentia intellectiua humana nõ dependet a sensitiua. tñ eam si debet operari precexigit. ita ꝛ in ꝓposito. superius namq; nõ dependet ab inferiori. qꝛ depẽdere est ꝑ aliud habere esse vel operari. qđ nõ est superioris ad inferi⁹. tñ superius pt̃ inferius ad operationẽm suã exigere. sicut cãm sine qua nõ. vt artificis instrumentũ. sꝫ tñ inferius nõ est causatiuũ actõis ꝓprie superioris. sic sensus nõ elicit intellectionẽ. esto reqrat̃. Dico secũdo ad minorẽ. iuxta d. san. ꝙ charitas nõ dependet a prudentia. tñ econtra prudentia depẽdet a charitate. vt patuit. ꝛ ꝑ ꝯsequẽs omẽs alie morales. qꝛ ip̃e sine prudentia ee nõ possunt. vt deductũ est in articulo. Negat̃ ꝯñia de infusis ꝛc.

Utrũ charitas sine alijs virtutibus moralibus haberi possit.

G Ad tertiũ sic proceditur. Videt̃ ꝙ charitas sine alijs virtutib⁹ moralib⁹ haberi possit. Ad id eñ ad quod sufficit vnũ. indebitum est ꝙ plura ordinẽtur sed sola charitas sufficit ad oĩa opa virtutis implenda. vt pꝫ per id qđ dr̃. p̃. ad Corinth. xiij. Charitas patiẽs est. benigna est ꝛc. ergo videt̃ ꝙ habita charitate alie virtutes superfluerent. ¶ P̃. Qui hꝫ habitũ virtutis de facili operatur ea q̃ sunt virtutis. ꝛ ei ẜm se placent. vñ ꝛ signũ habit⁹ est delectatio q̃ fit in opere. vt dr̃ in secũdo ethicoꝝ. sed multi habent charitatẽ absq; peccato mortali existẽtes qui tñ difficultatẽ in operibus virtutũ patiũtur. neq; eis ẜm se placent. sed solũ ẜm ꝙ referuntur ad charitatẽ. ꝑ multi habẽt charitatẽ qui nõ habent alias virtutes. ¶ P̃. charitas in oĩb⁹ sanctis inuenit̃. sed quidã sunt sancti q̃ tñ aliquib⁹ virtutib⁹ carent. Dicit eñ Beda ꝙ sancti magis humiliãtur de virtutib⁹ quas nõ habẽt. q̃ꝫ de virtutib⁹ quas habent glorient̃. ergo nõ est necessarium ꝙ qui hꝫ charitatẽ omẽs ꝟtutes morales habeat. ¶ Sed ꝯtra est. ꝙ ꝑ charitatẽ tota lex impletur. Dicit̃ eñ Roma. xiij. ꝙ qui diligit ꝓximũ legẽ impleuit. sed tota lex impleri nõ pt̃ nisi ꝑ omẽs virtutes morales. qꝛ lex precipit de oĩb⁹ actib⁹ virtutum. vt dr̃ in q̃nto ethicoꝝ. ergo q̃ hꝫ charitatem habet omẽs virtutes morales. Aug⁹. etiã dr̃ in q̃dam ep̃la. ꝙ charitas includit in se oẽs ꝟtutes cardiales

¶ Nec quent ꝯuersim ad articulũ ꝑcedẽtẽ. ꝛ pꝫ.

¶ Rñdeo dõm ꝙ cũ charitate simul ĩfundũt̃ omnes virtutes morales

¶ Doctor in corpore primo ponit ꝯclõnem rñsiuam quã etiã resumit in sequentib⁹. Scđo eam ꝓbat. ibi. Cuius rõ est. Tertio infert q̃dam corollaria. ibi Et sic pꝫ ꝛc. Cõclusio rñsiua est. Cũ charitate simul infundũtur oẽs morales virtutes. Et nota ꝙ D. nõ dr̃ ꝙ necesse sit ꝙ simul infundãtur necessitate absoluta. quasi nõ possint sigillatim fieri. sed intelligit̃ ꝯclusio ẜm decentiã diuine sapientie ꝛ bonitatis. vt D. hꝫ in de virtutib⁹. q. v. in cor. Concordat Scotus in tertio dist. xxxvi. ar. uq. Vñ dr̃. Quecũq; separari pñt in esse pt̃ deus separare in fieri Et ideo q̃trum est ex se nõ necessario ꝯcurrũtur in infusione. sed ex liberalitate diuina ꝯcurrũtur. qꝛ deus totũ hoĩem ꝑficit Probat̃ ꝯ°. p̃mo supponendo post ap̃lm ad Ro. v. ꝙ charitas est in nobis ꝑ infusionem diuinã. Et est quidam effectus gratuitus dei.

¶ Cuius rõ est. qꝛ de⁹ nõ minus ꝑfecte operat̃ in operib⁹ gratie q̃ꝫ in op̃ib⁹ nature. sic aũt videm⁹ in operib⁹ nature ꝙ nõ inuenitur p̃ncipiũ aliquorum operũ in aliqua re. quin inueniat̃ in ea q̃ sunt necessaria ad hmõi opera ꝑficienda. sicut in aĩalib⁹ inueniuntur organa quib⁹ ꝑfici possunt opera ad q̃ peragẽda aĩa habet potestatem

¶ Hic ꝯñter ꝓbat ꝯclõnem rñsiuam tali rõne Deus nõ minus ꝑfecte operat̃ in operib⁹ gratie q̃ꝫ in operibus nature. sed in op̃ib⁹ nature nõ inuenit̃ p̃ncipiũ (scꝫ imperatiuũ vel exequutiuũ) aliquoꝝ opeꝝ in aliqua re. quin inueniat̃ in ea q̃ sunt necessaria ad hmõi opa ꝑficienda. (subsumit̃) Sed charitas est p̃ncipiũ (scꝫ imꝑatiuũ et motiuũ) omniũ bonoꝝ opeꝝ que in finẽ vltimũ ordinari pñt. igit̃ opꝫ (de ꝯgruo) ꝙ cũ charitate (iclinãte in finem) infundãtur virtutes morales. q̃b⁹ hõ ꝑficit singula genera bonoꝝ operũ. q̃b⁹ ꝑueniit ad illũ finẽ in quẽ charitas inclinat. Huius rõnis D. p̃mo ponit maiorẽ ꝛ minorẽ tertio subsumptã. Manifestũ est aũt ꝛc. Maior ꝑ pꝫ. qꝛ cũ opus gratie naturã ꝑficit ꝛ sit excellentius natura etiã sit mõ minus defectiuo Minor pꝫ exẽplariter in lr̃a in aĩalib⁹ q̃b⁹ dat p̃ncipia q̃ sunt potẽe vel imperatiue vel executiue. ꝛ etiã dat organa ꝛ instrumenta q̃bus exequãtur. ꝛ qꝛ graue ordinat natura ad cẽndũ deorsũ. dedit ꝛ sibi grauitatẽ ꝑ quã deorsum veniat dulciter et suauiter ꝛc. Deinde cũ dr̃.

¶ Manifestũ est aũt. ꝙ charitas inq̃ꝫtũ ordinat hominẽ ad finẽ vltimũ est p̃ncipiũ omniũ bonorũ operũ que in finẽ vltimũ ordinari pñt. vñ oportet ꝙ cũ charitate simul infundant̃ oẽs ꝟtutes morales quib⁹ hõ ꝑficit singula genera bonoꝝ opeꝝ.

¶ Subiũgit subsumptã q̃. ꝓbat̃ sic. qꝛ ꝟtus respiciẽs finẽ imperat ꝛ mouet alias q̃ sunt circa ea q̃ in finẽ ordinari pñt. ꝑ charitas ordinat hoĩeꝫ ad vltimũ finẽ (scꝫ in.

deū) ꝛ obiectū beatitudinis. igitᷣ ꝑcipit oībꝫ q̄ pñt ordinari ad finē. sed actꝰ omniū virtutū moraliū sunt ordinabiles. igitᷣ oēs ꝑcipit quas potētie imperare nō bñ exequerentᷣ nisi essent ꝑfecte virtutibꝫ charitati correspondentibꝫ. Et nota ꝙ charitas ordinat hominē ad vltimū finem ꝑm ꝓpriū actū quē elicit. q̄ est deū diligere sup oīa sed ipa in volūtate circa illū finē existēs aduocat oēs actus aliaꝝ potētiaꝝ ꝑcipiēdo vt fiant ad ꝯsecutiōem. ꝛ ꝓpter honestē illiꝰ finis. q̄ nō ꝑfecte fieret (scꝫ prompte ꝛ delectabilr) nisi adessent ꝟtutes. et ꝟ deus cū charitate (q̄ dꝫ operari opa ꝓpria dicta. ꝛ opa iperata) infundit virtutes q̄ imperiū charitatis prompte exequātᷣ. Et ista intendit D. vbi dī. cū charitate simul infundūtur oēs virtutes morales qbꝫ hō ꝑficit (scꝫ dictiue) singula genera bonoꝝ opeꝝ. q̄ opa ipa charitas hꝫ ꝑficere imperatiue illis virtutibꝫ mediātibꝫ. De his supra. q. lxiij. ar. iij. vbi habetᷣ fundamētū huiꝰ articuli. quare Doctor multa supponit ibidē dicta ꝛc.

¶ Et sic pꝫ. ꝙ virtutes morales infuse nō solū habent ꝯnexionē. ꝓpter prudentiā. sꝫ etiā ꝓpter charitatē. ꝛ ꝙ q̄ amittit charitatē ꝑ pctm̄ mortale. amittit oēs virtutes morales infusas.

¶ Hic vltimo D. infert duo corollaria. Primum est Uirtutes morales ifuse nō solū hñt ꝯnexionē ꝓpter prudentiā. sed etiā ꝓpter charitatē. Patꝫ iam ex dictis. qꝛ principia executiua ꝯnectūtur cū imperatiuo. Scḋm corollariū. qui amittit charitatē ꝑ peccatū mortale amittit oēs morales ꝟtutes infusas. Patꝫ ex dictis. qꝛ ꝯnectūtᷣ charitati. ꝟ ipa amissa ꝛ ipe amittūtur.

☞ Cōfirmatᷣ ꝯclo argumento in ꝯtrariū

¶ Ad pmuꝫ ꝟ dōm. ꝙ ad hoc ꝙ actus inferioris potētie sit ꝑfectus. reqritᷣ ꝙ nō solū adsit ꝑfectio in supiori potētia. sed etiaꝫ in inferiori. Si eñ pncipale agens debito mō se haberet. nō sequeretᷣ actio ꝑfecta si instrumentū nō esꝫ bene dispositū. vñ opꝫ ad h̄ ꝙ hō bene operetᷣ in his que sunt ad finē ꝙ nō soluꝫ habeat virtutē qua bñ se habeat circa finē. sꝫ etiā virtutes qbꝫ se bñ habeat circa ea q̄ sunt ad finē. nā virtus que est circa finē se hꝫ vt pncipalis ꝛ motiua respectu eoꝝ q̄ sunt ad finē. ꝛ ideo cū charitate nece est etiā habere alias virtutes morales

¶ Maior vera. si sufficit omī mō ꝛ eque ꝑfecte. tūc indebitū est ꝙ plura ordinētur Minor negatᷣ. sufficit q̄dē ad oia imperāda. sꝫ nō ad implēda Ad ꝓbatiōem dico. ꝙ charitas patiēs est ꝛ benigna. nō q̄si ipa actꝰ istos elicia. sꝫ qꝛ hꝫ secū annexas patiētiā ꝛ benignitatē qbꝫ iperat et ipa sine eis nō ꝑfecte faceret exequi. Uñ ꝑm d. san. alibi. Charitas dr̄ patiēs. benigna. quasi denoiata ab aliis virtutibꝫ inq̄tū ducit actꝰ oīm ꝟtutū. q̄re negatᷣ ꝯña. Et D. ostēdit falsitatē minoris. ꝯcordat ad supra dicta. q. lxiij. ar. iiij. qꝛ charitas sufficit q̄dē ad bñ se hn̄dū ad deū imediate. vt patuit. q. lxiij. ar. iij. ad 2m. sed nō sufficit ad oēs actus bonos dicēdū. qꝛ q̄ñtūcūq̄ volūtas ꝑfecta sit nisi et potēe ab ea mobiles quo ad actꝰ ꝟtuosos sint ꝑfecte. nō seq̄retᷣ ꝑfectū opus. q̄re minor est falsa. ꝙ charitas sola sufficiat omī modo ꝛc.

¶ Ad scḋm dōm. ꝙ q̄ñq̄ ꝯtingit ꝙ aliq̄s habens habitū patitᷣ difficultatē in operando. ꝛ ꝑ ꝯñs non sentit delectatiōem ꝛ ꝯplacentiā in actu ꝓpter aliqd impedimentū extrinsecꝰ superueniens. sicut ille q̄ habet habitū scientie. patitᷣ difficultatē in intelligendo propter somnolētiā vel aliquā infirmitatē. ꝛ silr habitꝰ moraliū ꝟtutū infusaꝝ patiūtᷣ interdū difficultatē in operādo ꝓpter aliq̄s dispōnes ꝯtrarias ex p̄cedētibꝫ actibꝫ relictas. q̄ q̄dē difficultas nō ita accidit in ꝟtutibꝫ moralibꝫ acq̄sitis. qꝛ ꝑ exercitiū actuuꝫ q̄ acq̄rūtᷣ. tollūtur etiā ꝯtrarie dispōnes.

¶ Ad pmā ptēꝫ maioris pmo. q̄ hꝫ habitū virtutis de facile opatur. nisi assint ipedimēta. vt D. declarat de hñte sciam. q̄ nō facile opatᷣ ꝓpter somnolētiaꝫ aut ebrietatē. Ad scḋam ptē. scꝫ ꝙ ea ꝑm se placent. dico ꝙ in principio sufficit. ꝙ ea q̄ sunt ꝟtutis nō displiceāt ꝛ nō cōmittere plerūn ꝑm volūtatē ꝛ rōem Et nō opꝫ ꝙ a pncipio delectabilr opetᷣ ꝑm appetitū sensitiuū. qꝛ q̄ñq̄ ad ꝟtutē sufficit sine tristicia opari ꝓpter molestias q̄ in sensualitate sentiūtur. q̄re supra dictuꝫ fuit. ꝙ iustꝰ gaudet q̄dē sp de ope iusto. nō aūt sp delectatᷣ. Et phus hꝫ. iij. ethicoꝝ. ꝙ forti sufficit sine tristicia opari. ꝛ ꝙ q̄ virtutis sunt ꝑm se placeāt volūtati ꝛc. Et ad ꝓbatiōem dico. ꝙ vera est. cuꝫ nō assint ipedimēta. Ad minoris pmā ptē dico. ꝙ verū est ꝙ patiūtur difficultatē ꝓpter dispōnes ex actibꝫ priorū peccatoꝝ derelictas. esto habeāt habitū ꝟtutis infuse. qḋ q̄dē nō ꝯtingit in ꝟtutibꝫ acq̄sitis ꝑ exercitiū actuū ꝑ q̄s simul ꝯtrarie dispōnes tollūtᷣ. ꝛ habitꝰ ꝟtutū generantᷣ. Scḋam ptē minoris ꝯcedo. sꝫ hoc nō est ꝯtra rōēꝫ ꝟtutis infuse. q̄ a pncipio nō sp ita tollit sensuꝫ passionū sicut acq̄sita. nisi forte miraculose. sed facit ꝟtus infusa. ꝙ et si sensualitas reluctatᷣ. nō tñ dominetᷣ. ꝛ sufficit ꝙ voluntati ꝛ rōni tale opus placeat. ꝛ vt dixi sensualitas nō p̄ualeat. ꝛ nullo mō obediatᷣ ꝯcupiscētiis peccati. q̄re negatᷣ ꝯñtia. tuꝫ qꝛ cū habitu stat difficultas opandi ꝓpter malā dispōnem relictā. tum qꝛ nō opꝫ. ꝙ sensualitas ꝑfecta habitu delectetᷣ in ope ꝟtutis ꝛ habitꝰ infusi. sꝫ sufficit ꝙ nō dominetᷣ rōni ꝛ volūtati. qḋ fit stante ꝟtute infusa infallibilr Sed circa hoc est notādū. ꝙ licꝫ ꝑ vnū simplicē actū nō corrūpantᷣ habitꝰ acq̄siti. tñ actꝰ ꝯtritionis hꝫ ꝙ corrūpat habitū vitij generatū ex virtute ꝑfe. Uñ in eo q̄ habuit habitū intēperātie cū ꝯteritᷣ nō remanet cū veritate tēperātie infuse habitꝰ intēperātie in rōne habitꝰ. sꝫ in via corruptiōis q̄si dispō q̄dā. dispō aūt non ꝯtrariatᷣ habitui ꝑfecto. q̄re stare pt. ꝙ dictū est. ꝙ ꝟtꝰ infusa reqrat ipedimentū. scꝫ malā dispōnem ex peccatis p̄teritis relictā. Hec inuenies in solone D. hic ꝛ in de ꝟtutibꝫ ꝛc. D. hic rn̄det pmo ad maiorem. Deinde ad minorē. ibi. Et siliter habitꝰ ꝛc.

Ad tertiū dōm. ꝙ aliq̄ sancti dicūtᷣ aliq̄s ꝟtutes nō habere inq̄ntū patiūtᷣ difficultatē in actibꝫ eaꝝ rōne iā dicta. q̄uis habitꝰ oīm ꝟtutū habeāt.

¶ Minor negatᷣ. ꝙ careāt habitibꝫ. sꝫ aliq̄ carent pmpta executiōe illaꝝ ꝟtutū. ꝓpter rōem iam dictā ad scḋm videlꝫ ꝓpter impediētes dispōnes ꝛc. Et ita intelligitᷣ dictū Bede. ꝙ humilientᷣ de virtutibꝫ q̄s nō hñt q̄ntuꝫ ad difficilē vsum virtutū Uñ negatᷣ ꝯña. qꝛ esto oēs habitꝰ ꝟtutū oēs sancti habeāt. qꝛ tñ inclinatiōēꝫ q̄ est ex natura vel ex dono gratie aliq̄s hꝫ magis ad opꝰ viꝰ ꝟtutis q̄ alterius. ideo ꝯtingit ꝙ aliq̄s promptior est ad actū vnius ꝟtutis q̄ alteriꝰ. Et ꝑm hoc dicūtur sancti aliquas virtutes habere ad quaruꝫ actus sunt magis prompti.

Et aliqs nõ habere ad q̄s sunt min⁹ ꝓmpti. hec est sñia D. alibi. Sed hic dr ꝙ sic ꝓpter impedimenta et dispositiões ꝯtrarias ꝛc.

¶ Utrum fides ꝛ spes possint esse sine charitate.

h AD qrtũ sic ꝓcedit. Videt ꝙ fides ꝛ spes nũq̃ꝫ sint sine charitate. cum eñ sint ꝟtutes theologice digniores esse videnť virtutib⁹ moralib⁹ etiã infusis. sed virtutes morales infuse nõ pñt esse sine charitate. ergo neqꝫ fides ꝛ spes. ¶ P̄. nullus credit nisi volens. vt Aug⁹ dr sup Joã. sed charitas est in volũtate sicut ꝑfectio ei⁹. vt sup̄ dictũ est. ergo fides non p̄t esse sine charitate

q.lxij.ar.ij. ¶ P̄. Aug⁹. dr in enchi. ꝙ spes sine amore esse nõ p̄t. amor aũt est charitas. de hoc eñ amore ibi loqtur. ergo spes nõ p̄t esse sine charitate. ¶ Sꝫ ꝯtra ẽ qd̃ 1 Mathei p̄. dr in glo. ꝙ fides generat spem. spes ꝟo charitatẽ. sꝫ generans est ꝑus generato ꝛ p̄t esse sine eo. ergo fides p̄t esse sine spe. ꝛ spes sine charitate

¶ Consequẽter doctor oñdit ꝯnectiones theologicarum virtutũ inter se. ꝛ ꝑmo fidei ꝛ spei ad charitatẽ i ar. isto Scdo econuerso charitatis ad spem ꝛ fidẽ ar. sequẽti.

¶ Rñdeo dicẽdũ. ꝙ fides ꝛ spes sicut ꝛ ꝟtutes morales dupl'r ꝯsiderari pñt. Uno mõ ſm inchoationem quãdã. Alio mõ ſm ꝑfectũ eẽ virtutis.

Doctor distinctẽ rñdet. Unde ꝑmo ponit vnũ notabile distinctiuũ. Scdo subiũgit ꝯclonem rñsiuã bimẽbrẽ. ibi Sic igit' fides ꝛc.. Circa p'm ꝑmo facit qd̃ dictũ est. Secũdo declarat secũdũ mẽbꝝ distinctiõis. ibi. Cũ eñ virtus ꝛc. Dicit ergo ꝑmo. ꝙ fides ꝛ spes dupl'r ꝯsiderari pñt Uno mõ ſm inchoatiõem quãdã. et hoc intellige nõ q̄si sub̄a ꝛ habit⁹ fidei sint inchoata ꝛ nõ ꝯsũmata Hoc eñ eẽt male intelligere. sꝫ opꝫ intelligere ꝙ substantia ipa fidei est in intellectu ex diuina infusione. sꝫ ex illa nõ ꝯplet' rõ virtutis. imo hꝫ se materialr̃ ad id qd̃ aduenit ex volũtate. ꝛ ꝯstituit illũ habitum in esse ꝟtutis sicut inclinatio in opus de genere bonoꝝ absqꝫ prudẽtia est inchoatio virtutis. et ergo dr d. sanc. sicut ꝛ virtutes morales pñt dupl'r ꝯsiderari. ꝛ ergo illa inchoatio nõ intelligit' quasi fides ante sui existẽtiã sit eductibilis de potẽtia mentis hũane. hoc eñ supra. q. lxiij. ar. p̄. in fine corporis ostensum est falsum. sed illa inchoatio refert' nõ ad substãtiã fidei vel spei. sed ad esse virtutis. ita ꝙ substãtia ipa fidei ꝛ habit⁹ informis est inchoatio ꝛ q̃ddã imꝑfectũ in esse ꝟtutis. Unde d. sanc. in de ꝟtute ma. xiiij. ar. vi. ad ꝑmũ. id qd̃ fides ex charitate recipit est sibi accñtale ſm genus nature. sꝫ essentiale ꝯput refert' ad gen⁹ moris. Et ideo ꝑ hoc ponit' in genere moris ꝟtutis. hec ille. ꝛc. Alio mõ cõsiderant' fides ꝛ spes in esse virtutis Cõsequẽter cũ dr

¶ Cũ eñ virtus ordinet' ad bonũ opus agẽdum virtus qdẽ ꝑfecta dr ex hoc ꝙ p̄t in opus ꝑfecte bonũ qd̃ qdem est dũ nõ solũ bonũ est qd̃ fit. sꝫ etiã bene fit. alioqn si bonũ sit qd̃ fit. nõ aũt bene fiat. non erit ꝑfecte bonum. Unde nec habitus q̇ est talis operis ꝑncipiũ habebit ꝑfecte rõnem virtutis. sicut si aliqs operet' iusta bonũ qdem facit. sed nõ erit opus ꝑfecte ꝟtutis nisi hoc bñ faciat. id est ſm electiõem rectam qd̃ est ꝑ prudentiam. ꝛ ideo iusticia sine prudentia nõ p̄t esse virtus perfecta

¶ Declarat scdm mẽbꝝ p̄dicte distinctiõis. q̄re dicatur aliqua ꝟtus ꝑfecta. q̄re imꝑfecta. Perfecta eñ dr virtus. q2 opus facit de genere bonoꝝ. ꝛ bene. id ẽ obseruãtis omnib⁹ circũstãtijs. ꝛ sic inclinatio ꝟtutis moralis cum ꝓcedit in actũ ſm electiõem directã a prudentia obseruãdo eius discretiõem est ꝑfecta ꝟt⁹. si aũt facit qd̃ bonũ et nõ bñ nõ est ꝑfecta ꝟt⁹. ꝛ exẽplificat D. de iusticia.

¶ Sic igit' fides ꝛ spes sine charitate pñt qdem aliqualiter esse. perfecte autẽ virtutis rationem sine charitate non habent

¶ Hic ꝯsequẽter D. ꝓcedit ad ꝯclones rñsiuã. Et ꝑmo eã ponit quo ad ambas partes. Scdo ꝓbat scdam partẽ. ibi. Cũ eñ fidei ꝛc. Tertio ipam ꝯclonem resumit cũ ꝓbatiõe ꝑ viã ꝯpendij. ibi. Et ideo fides ꝛ spes ꝛc. Cõclusio est. Fides ꝛ spes sine charitate pñt aliqualr̃ eẽ (scꝫ ſm id qd̃ est ex parte intellect⁹ ꝛ ſm substãtiã habitus) perfecte aũt ꝟtutis rõnem sine charitate nõ hñt. Primã ptem. D. relinqt notã. Nã multi fideles inueniũt' q ꝑfecte ꝑ intellectũ assentiũt oĩbus. q sunt fidei. ꝛ inueniũtur ꝑesse in peccato. ꝛ tñ nõ hñt charitatem. ergo fides p̄t aliqualiter esse sine charitate. Sꝫ q2 talis assensus nõ est ꝑfectus in genere cognitiõis. q2 inuidẽs. ideo ꝑncipiũ ei⁹ nõ meret' dici virtus. nõ qdẽ intellectualis. q2 ad illã reqrit' euidentia. Nec theologica. q2 nõ est ꝑncipiũ act⁹ theologice boni. id est meritorij. ideo ꝑma pars vera Scdã cũ dr

Cũ eñ fidei op⁹ sit credere deo. credere aũt sit alicui ꝓpria volũtate assentire. si non debito mõ velit. nõ erit fidei opus ꝑfectũ ꝙ aũt debito mõ velit. hoc est ꝑ charitatẽ q ꝑficit volũtatẽ. oĩs eñ rect⁹ mot⁹ volũtatis ex recto amore ꝓcedit. vt Aug⁹ dr. xiiij. de ci. dei. Sic igit' fides ẽ qdẽ sine charitate. sꝫ nõ ꝑfecta ꝟtus. sicut tẽperãtia vel fortitudo sine prudentia

¶ Probat scdam ptẽ ꝯclonis. Et ꝑmo de fide. Secũdo de spe. ibi Et similiter dicẽdũ. ꝛc. Quo ad ꝑmũ arguit' sic. tũc fides hꝫ rõnem ꝑfecte virtutis. qñ p̄t in opus ꝑfecte bonũ. sed sine charitate nõ p̄t in opus ꝑfecte bonũ. ergo ꝛc. Maior nota ex notabili. Minor ꝓbat'. ꝛ supponit' ꝙ op⁹ fidei sit credere ꝛ assentire alicui ꝓpria volũtate. tũc arguit' sic. Si aliqs nõ debito mõ velit assentire nõ erit op⁹ fidei ꝑfectũ. sed ꝙ aliqs debito mõ velit assentire (scꝫ ex amore dei) hoc est ꝑ charitatẽ. ergo opus fidei nõ est ꝑfectũ sine charitate. vt voluit minor. Maior ꝓbat' ꝯtra litteram q2 actus ꝓgrediens a duab⁹ potentijs. ad hoc ꝙ sit ꝑfectus reqrit ꝑfectiõem vtriusqꝫ potentie (vt patuit supra. q. lvi. ar. iiij. in corpe) sed assensus fidei est intellect⁹ ꝛ volũtatis. igit' ad hoc ꝙ sit bon⁹ opꝫ ꝙ intellect⁹ tẽdat in verũ. et ꝙ voluntas velit intellectũ assentire debito mõ. ergo maior vera. Minor pꝫ. q2 charitas ꝑficit volũtatẽ. ergo facit eã debito mõ velle. vt scꝫ nõ solũ credat deũ ꝛ deo. sꝫ in deũ etiã. ita ꝙ velit assentire dictis a deo circa deum. ꝛ ex amore. qd̃ est credere debito mõ. scꝫ credẽdo ipm amare. Et scdo ꝯfirmat' illa minor auctoritate bti Augustini q2 oĩs rect⁹ mot⁹ volũtatis ex recto amore ꝓcedit. ergo ꝛ volũtas credẽdi recta ꝛc. Et innuit D. ꝓbatiõem a simili. sicut se hꝫ tẽperãtia vel fortitudo ad prudentiam. ita fides ad charitatẽ. sꝫ tẽperãtia vel fortitudo ẽ imꝑfecta ꝟt⁹ sine prudentia. cũ ipa aũt est ꝑfecta ꝟt⁹. ergo ꝛc. Inde ibi.

¶ Et sic dō3 ē de spe. nā act⁹ spei ē expectare futu rā btitudinē a deo q̄ q̄dē act⁹ pfect⁹ ē si fiat ex meritꝭ q̄ qs hꝫ. qd nō pt eē sine charitate. si āt h̄ expectet ex meritꝭ q̄ nondū hꝫ. sed ꝓponit in futuꝝ acq̄rere erit act⁹ ipfectus. ⁊ hoc pt esse sine charitate.

¶ Arguit̄ ꝓ scđa pte ꝯclonis de spe sic. Spes sine cha ritate nō hꝫ pfecte bonū opus. sed cū charitate hꝫ. igitur sine charitate esto sit aliq̄liter. nō tñ hꝫ rōnem virtutis. Cōsequētia tenet ex notabili. Añs ꝓbat̄. supponendo q̄ actus spei vel opus est expectare futurā btitudinē a deo Tūc sic. expectare beatitudinē a deo ex meritis q̄ qs hꝫ est actus pfect⁹. si aūt hāc expectet ex meritis q̄ nondum hꝫ sed ꝓponit in futuꝝ acq̄rere erit actus impfect⁹. sed p̄ ͥmū nō pōt esse sine charitate. scđm aūt pt esse sine chari tate. igit̄ ꝯclo ṽa. quo ad ambas ptes ꝯclonis. Maior pꝫ. quia expectare beatitudinē ex meritis est hoiem esse dignū beatitudine. ⁊ ip̄a btitudo taliter expectanti debet̄. nō aūt sperāti sine meritis. nā spes hꝫ inniti diuine liberali tati ⁊ meritis. Minor nota. q: sine charitate nullum est meritū. vt infra patebit q. cxiiij. ar. iiij. Tūc ibi.

¶ Et ideo fides ⁊ spes pñt eē sine charitate. sꝫ sine charitate ꝓprie loquēdo ṽtutes nō sunt. nā ad rōnē ṽtutis ptinet vt nō solū ṽm ipam aliqd bonū ope ret̄. sed etiā bene.. vt dr̄ in. ij. ethicoꝝ.

¶ Infert ꝯclonē scđario. ⁊ resumit ꝓbatōes ꝑ viaꝫ ꝯpēdij. ⁊ pꝫ de hac materia psertī3 de fide vide d. san. sup scđa scđe. q. iiij. ar. v. vbi ondit fidē ifirmā nō eē ṽtutem. Et stat in h̄ fundamētum. q: lꝫ fides vt ē itellect⁹ habeat actū bonū sꝫ nō ea bonitate q̄ sufficiat ad faciēdā fidem ṽtutē. sꝫ oꝫ addere pfectōnem quā ꝯseq̄t̄ ex h̄ q̄ ē itellect⁹ moti a volūtate bona ḡtuita bonitate q̄ ē ꝑ charitatē. vñ q̄uis fides ifoꝛmis ⁊ foꝛmata nō diuponāt specie ꝓp:ia ⁊ rōe obiecti imediati. tñ dñt sicut pfectū ⁊ ipfectū in eadē specie (scꝫ nature) tñ spēs cōis q̄ eit ex obiecto charitatis ꝑncipal a fide formata. nō āt iformi ⁊c̄. Et ṽm d. san. in de ṽitate ordo charitatis itelligit̄ in fide ṽm eē motus et ṽtutꝭ. Scot⁹ in. iij. dis. xxxvi. ar. iiij. cōformat se h̄ dictꝭ. tñ sub aliq̄s ṽbis ⁊ refert modū essendi d. san. et aliū ad dit. Dicit eñ. vꝫ: fides vł spes sine charitate essent ṽtu tes. scꝫ si sine charitate ifundet̄. Dici pt sicut pri⁹ dictū ē de ṽtutibꝫ moralibꝫ q̄ in specie sua pñt esse pfecte inq̄tuꝫ sunt p̄ncipia ꝓprioꝝ actuū respectu ꝓprioꝝ obiectoꝝ. sꝫ ꝑ fectōeꝫ illā vltimā quā hñt in attingēdo finē ad quē ordi nāt̄ ex charitate nō pñt hr̄e sine ip̄a. ⁊ hec q̄dē pfectio lꝫ di cat̄ eē in attingēdo finē ꝑ aliquā opatōeꝫ elicitā siue ꝑ or dinē istaꝝ vł eaꝝ actuū ad finē (qd ē dictū scti d.) pt tñ di ci eē ꝑcipue in h̄ qd ē acceptari a deo ordināđo ad btitu dinē. sic q̄ppe nulla ṽt⁹ nec ei⁹ act⁹ acceptat̄ sine charitate q̄ sola diuidit inter filios regni ⁊ ꝑditōis. hec ille. ¶ Sꝫ nota diligenter q̄ Scot⁹ illā acceptabilitatē reducit in cha ritatē. supponēs ex. ij. dis. xxvij. indistinctōeꝫ ⁊ idēptitateꝫ charitatis ⁊ grē. D. āt san. distinguēs eas attribuit illam grē. sꝫ ordinē ad vltimū finem ꝑ quē hñt eē bonū simplr̄ meritoriū attribuit charitati. sꝫ acceptabilitatē grē in de ṽitate mate. xxvij. ar. v. ad quintum.

¶ Argumētū in ꝯriū ꝯfirmat p̄mā ptē ꝯclonis tnīs ꝫe. ¶ Nota ꝓ isto argumēto q̄ fides ḡiat spem ⁊ spes charitatē iproprie q̄si in ḡie cause dispositiue. Et de hoc infra. q. lxvi. ar. vi. ad 3ᵐ. Fides ḡiat spem ⁊c̄. ṽm q̄ vna disponit ad aliā. ⁊ vt p̄intelligūt̄ in via ḡiatōis charitatꝭ

nō hñt rōnē pfecte ṽtutis. sꝫ charitas ꝯuerso ḡiat fidem ⁊ spem in ḡie cause efficiētis in rōne ṽtutis. vt pt patere ex dictꝭ in q. lxij. ar. iiij. et ita fides ⁊ spes pñt eē sine charita te sꝫ nō ṽtutes. ⁊ ꝓbat p̄mā ptē ꝯclonis. ¶ Nota tñ q̄ in ꝓposito ē difficultas. an videlꝫ fides ⁊ spes infundant̄ a deo sine charitate. sꝫ de h̄ habes 2ᵃ2ᵉ. q. vi. ar. ij. ad 3ᵐ. q̄ sic. q: nō ē dubiū q̄n ꝯtingat adultū baptisari ⁊ eē fictū fictōe nō euacuāte ēentiā ⁊ ṽitatē sacramēti. sꝫ ⁊ in ꝓposi to pcti mortal. tal̄ recipiet fidē. nō tñ charitatē cui oppo nit̄ fictio p̄dicta. nō āt fidei ⁊ spei informibꝫ Casus ē i. iiij sniaꝝ. de possibili ꝯsentit ⁊ Scot⁹ i. iij. dis. xxxvi. arti. iiij.

¶ Ad p̄mū ḡ dōꝫ. q̄ ṽtutes morales depēdent a prudētia. prudētia āt ifusa nec rōnē prudētie hr̄e pt absq̄ charitate. vtpote deficiēte debita habitudie ad p̄mū p̄ncipiū qd ē vltim⁹ finis. fides aūt ⁊ spes ṽm ꝓprias rōnes nec a prudētia nec a charitate depen dent. ⁊ ideo sine charitate esse pñt. lꝫ nō sint ṽtutes sine charitate. vt dictum est. In cor.

¶ Ad maiorē. fides ⁊ spes cū sint ṽtutes theologice. videnť esse digniores virtutibꝫ moralibꝫ etiā infusis. Di co q̄ fides ⁊ spes sine charitate nō sunt ṽtutes theologi ce. q: nō ṽtutes. Et tñ dico scđo. q̄ etiā ip̄e informes sꝫ digniores moralibꝫ rōne materie ⁊ obiecti sed nō in rōne ṽtutis. q: ꝯgnoscere vel paꝝ ⁊ rōne topica de rebꝫ diui nis maius est q̄ multa ⁊ pfecte de rebꝫ minimis. ⁊ q: de rōne ṽtutis est facere op⁹ bonū ⁊ respicere appetitū rectū. iō fides ṽm id tñ qd est i itellectu nō hꝫ rōnē ṽtutꝭ. vt pt patere ex dictis sup q. lvi. ar. iij. Minor ṽa ē. ⁊ est rō du plex. vna trahit̄ ex sup̄ dictis q. lxij. ar. iij. q: morales ifu se depēdent sicut ex ꝑ se p̄ncipio a ṽtutibꝫ theologicꝭ p̄ser tim charitate. sicut ṽtutes morales ⁊ itellectuales ab ha bitu p̄ncipioꝝ sine q̄ nullo mō eē pñt. Et scđa rō. q: mo rales infuse depēdent a prudentia infusa q̄ nō hꝫ rōnē pru dentie nisi in habitudine ad vltimū finē. q̄ est ꝑ charitatē. vt patuit ar. ij. fides āt ⁊ spes ṽm ꝓprias rōnes nō dicūt habitudinē ad appetitū rectū nec ad prudentiā. Pñt eñ fides ⁊ spes stare cū p̄sente ꝑuerso appetitu. nec reqrūt bñ agere ꝓ nūc. Ideo negatur ꝯñā. ⁊ hāc solonem intendit d. san. etiā 2ᵃ2ᵉ. q. lxxvij. ar. xiij. ad 2ᵐ ¶ Et nota. q̄ rō fidei ꝓpria ꝯsistit in sola ꝯgnitōe. nō āt prudētie. Silr̄ ꝓ pria rō spei stat i ꝯfidētia. erga diuinā liberalitatē ⁊ miseri cordiā ⁊ p̄supponit q̄dē necario amorē ꝯcupiscētie btitu dinis. sꝫ tal̄ amor nō ē ṽtutꝭ. ⁊ h̄ ē q̄ dr̄ d. san. in de ṽita. mate. xiiij. ar. ij. ad x[m]. act⁹ fidei cēntialr̄ ꝯsistit in ꝯgnitio ne ⁊ ibi ē pfectio ei⁹ q̄tū ad formā vł spēꝫ qd pꝫ ex obie cto. sed q̄tum ad finē pficit̄ in affectōe. q: ex charitate hꝫ q̄ sit meritoria finis. hec ille.

¶ Ad scđm dōm. q̄ rō illa ꝓcedit de fide que hꝫ pfectam rōnem virtutis.

¶ Doctor facile se absoluit dicens q̄ hec rō ꝓbat. q̄ fi des pfecta nō pt esse sine charitate. sꝫ opter rōnē hāc me lius examinare ne videat̄ ꝓbare. q̄ etiam fides informis nō possit esse sine charitate. q: ⁊ illa nullus credit ⁊ assen tit nisi volēs. Dicit̄ igit̄ ad maiorē. nullus credit nisi vo lens. sꝫ dico. q̄ actus volūtatis p̄reqrit̄ ad fidē. nō tñ ac tus volūtatis charitate informat⁹. sꝫ actus q̄dā volūta tis p̄cedit q̄ est appetit⁹ boni repromissi. Ex hoc eñ aliq̄s inducit̄ ad fidē. q: credentibꝫ ꝓmittit̄ beatitudo. vnde ta lis amor est amor supius scꝫ credentiū amicitie. ⁊ conc

pńscentie beatitudinis. istã glosam maioris habes in doc. san. scđa scđe. q. iiij. ar. vij. ad q̃ntũ. et in de veritate vbi su pra in eadẽ solone. Sed addo q͛ volũtatis actus chari tate informat⁹ sequit͛ charitatẽ q̃ credere facit ꝓpter ipm deũ summe charũ ⁊ appciatũ ⁊ dignũ vt sibi credat͛ tãq̃ summũ bonũ. Ad minorẽ ɔcedo q̃dem q͛ charitas est in volũtate capiendo ꝑ poña. sꝫ nõ informat oẽm actũ vo lũtatis p̄sertim eũ q̃ p̄cedit fidẽ. q꞉ nõ p̄t volũtas ꝑfici ꝑ fecto amore q̃ est charitas nisi intellect⁹ habeat p̄ri⁹ rectaꝫ ɔgnitõem. Quare negat͛ ɔña. q꞉ nõ sequit͛ volũtas p̄ce dit fidẽ. ergo charitas. vt patuit ⁊c̃. ❡ Nota de materia hu ius solonis Scoti in. iij. dis. xxv. vbi videt͛ carpere q̃dã h̃ posita ⁊ in corpe articuli. volẽs q͛ itellect⁹ credentis nõ a volũtate sꝫ ab obiecto determinat͛. nec ꝑ ɔñs ad fidẽ re q̃rit͛ aliq̃s habit⁹ p̄sertim q̃ sit charitas in volũtate. q꞉ ali as aliq̃s crederet q̃dcũq̃ vellet. Sꝫ ad h̃ dr̃ p̄° post D. san in de v̄ita. ma. xiiij. ar. ij. ad x^m. q͛ itellect⁹ determinat͛ q̃ ad specificatõem act⁹ ex volũtate nõ mediante habitu necẽario. sꝫ tñ mediãte affectõe ad bonũ ꝓmissum. Scđo dr̃ q͛ volũtas nõ q̃cũq̃ determiat itellectũ sꝫ volũtas rõ nal͛ cui ꝑ rõnẽ ꝓponit͛ obiectũ fidei sub rõe credibil͛ ⁊ meri torio credẽdi. vt declarat d. san. 2^a 2^e. q. ij. ar. ix. ad 3^m. q꞉ vi delꝫ rõ dr̃ illd̃ credibile ẽ ɔfirmatũ miracul͛ ⁊ credere ipꝫ est meritoriũ vite eterne. iõ volũtas detmiat itellectũ nõ tñ credibile ipꝫ mouet rõeꝫ. sꝫ rõ credẽdi ꝓponit͛ a rõe vo lũtati q̃ mota vlteri⁹ mouet rõnẽ. nec ẽ par rõ de q̃libet. q꞉ nõ q̃dlibet ꝓponit͛ volũtati ꝑ rõnẽ iudicãtẽ aliq̃d ẽẽ crede dũ. sicut nõ ẽ rõ q̃re credãt͛ astra paria. sꝫ in his q̃ st̃ fidei. ẽ rõ q̃re h̃ habeat͛ tãq̃ credibile nõ q̃dẽ q͛ ipꝫ credibile mo ueat itellectũ. sꝫ q꞉ rõ credẽdi ⁊ iterior istinct⁹ mouet rõnẽ et volũtatẽ ⁊ volũtas determiat itellectũ ad vnã p̃tẽ. fal suꝫ q̃q̃ oino ẽ q͛ volũtas determiet itellectũ. solũ ad exer citũ ⁊ nũq̃ ad specificatõeꝫ ⁊ determiatõeꝫ vl͛ vnã p̃tẽ ɔ̃ dictõis. de hac tñ materia mag͛ 2^a 2^e. q. iiij. ar. ij. vbi D. ponit ex itentõne q̃ Scot⁹ videt͛ vbi sup̄ ipugnanare ⁊c̃.

❡ Ad tertiũ dđm. q͛ Aug. loq̃tur ibi de spe s̄m q͛ aliq̃s expectat futurã btitudinẽ ꝑ merita q̃ iam hꝫ. qđ nõ est sine charitate.

❡ Ad maiorẽ. itelligit͛ de spe ꝑfecta merit͛ iã habit͛ ini tens. tal͛ eñ sine amore amicitie dei ẽẽ nõ p̄t. spes ãt iꝑfe cta nõ est sine amore. sꝫ iꝑfecto (scꝫ amore boni sperati et sui p̄ri⁹) vt patuit supra q. lxij. arti. iiij. ad 3^m.

❡ Utrũ charitas possit esse sine fide ⁊ spe.

AD q̃ntũ sic p̄cedit͛. Videt͛ q͛ charitas pos sit esse sine fide ⁊ spe. Charitas eñ ẽ amor dei. sꝫ de⁹ p̄t a nob' amari naturalr̃. etiã non p̄suppolita fide vel spe future btitudinis. ergo charitas p̄t ẽẽ sine fide ⁊ spe. ❡ P̄. charitas est ra dix oim v̄tutũ s̄m illud eph. iij. In charitate radica ti ⁊ fundati. sꝫ radix aliq̃n est sine ramis. ergo charitas p̄t ẽẽ aliq̃n sine fide ⁊ spe ⁊ alijs v̄tutib⁹. ❡ P̄. in xp̄o fuit ꝑfecta charitas. ⁊ ip̄e tñ nõ habuit fidẽ ⁊ spem.
q꞉ fuit ꝑfect⁹ ɔp̄rehẽsor. vt infra dicet͛. ergo charitas p̄t
tertia pte. q. ẽẽ sine fide ⁊ spe. ❡ Sꝫ ɔ̃ est qđ ap̄ls dr̃ heb. xi. Si
ix. ar. ij. et. q. ne fide ip̄ossibile ẽ placere deo. qđ maxime ꝑtinet ad
xxxiiij. ar. iiij charitatẽ. vt p̄ꝫ s̄m illđ ꝓuer. viij. Ego diligentes
q. xxij. ar. iiij me diligo. spes etiã est q̃ introducit ad charitatẽ. vt
q. lxij. ar. iiij. sup̄ dictũ est. ergo charitas nõ p̄t haberi sine fide ⁊ spe.

❡ Hic vltimo querit͛ ɔuersim ad articulũ p̄cedentẽ et est titulus clarus.

❡ Rñdeo dđꝫ. q͛ charitas nõ solũ ĩꝑtat amorẽ dei. sꝫ etiã amicitiã q̃ndã in ipm q̃ q̃dẽ sup amorẽ addit mutuã redamatõeꝫ cũ q̃dã cõicatõne mutua. vt dr̃ in. viij. ethicoꝝ. Et q͛ h̃ ad charitatẽ ꝑtineat. p̄ꝫ ꝑ id qđ dr̃ p̄. ioã. iiij. Qui manet in charitate in deo ma net ⁊ de⁹ in eo. Et p̄. ad chorin. p̄mo dr̃. Fidelis de⁹ ꝑ quẽ vocati estis in societate filij eius.

❡ Conclo misiua habet͛ in fine ⁊ deducit͛ ꝑ corp⁹ ⁊ est. Charitas nõ p̄t ẽẽ sine fide ⁊ spe. ⁊ intellige rõne ei⁹ qđ ẽ ꝑfectõis in eis. ita videlꝫ q͛ nõ p̄t esse sine fide. vt dr̃ rectaꝫ dei ɔgnitõeꝫ. ⁊ spes dr̃ inherẽtiã diuine potẽ ⁊ maiestat͛. nõ aũt ɔnectitur fidei ⁊ spei rõne iꝑfectõnis. put fides est nõ apparẽtũ ⁊ spes nõ habitoꝝ. Vñ charitas manes bit in patria ɔnexa visioni ⁊ ɔp̄hensioni plene. ita vt ades q̃tũ ɔnexũ charitati sit qđdã rõe ad visionẽ clarã ⁊ enig maticã. scꝫ recta ɔgnitio ⁊ bñ se hr̃e ad diuinã misericor diã. vt tãgit͛ in solone tertij. et habet͛ in de v̄tutib⁹ de spe ar. iij. ad xiij^m. sic eñ hꝫ etiã rõnẽ fundamẽti (scꝫ rõne ei⁹ qđ est ꝑfectõis) vl͛ p̄t itelligi ɔclo ⁊ mag͛ ad mentẽ arti culi de charitate viatica iꝑfecta. talis eñ non est sine fide et spe ⁊c̃. Sꝫ si loq̃mur de charitate ꝑ statu ɔp̄hẽsoꝝ. tũc ɔnectit͛ ɔnẽtib⁹ fidẽ ⁊ spem supeminẽter q̃tũ ad id qđ ẽ ꝑfectõnis in eis ⁊c̃. Si ãt loq̃mur de charitate absolute nõ restringẽda ad aliquẽ statũ. tũc ɔnectit͛ recte ɔgnitõnẽ supnaturali ⁊ bonitati appetit⁹ inuẽti ordiate deo. Pro bat͛ igit͛ ɔclo. Charitas nõ solũ ĩꝑtat amorẽ dei. sꝫ etiam amicitiã quãdã in ipꝫ cũ q̃dã redamatõe ⁊ cõicatõe mu tua. ⁊ his ɔgnitis ⁊ speratis sꝫ hec sine fide ⁊ spe app̄rehẽ di nõ p̄nt. igit͛ charitas nullo mõ ⁊c̃. Huius rõnis D. san. ponit ⁊ ꝓbat p̄° maiorẽ. scđo minorẽ cũ ɔclone ibi. Hec ãt societas ⁊c̃. Maior ergo p̄ꝫ s̄m p̃tes p̄mo q͛ addat redamatiõem ꝑ id qđ habet p̄^e Joãnis. iiij. Qui manet in charitate in deo manet. (scꝫ sic amans in amato) ⁊ de⁹ in eo sic redamãs. Scđa ps maior͛ p̄ꝫ p̄^e corin. p̄°. fidel͛ de⁹ ꝑ quẽ vocati est͛ in societate filij ei⁹. Cõseq̃nt cũ dr̃.

❡ Hec ãt societas hois ad deũ ẽ q̃daꝫ familiaris ɔuersatio cũ ipo. ichoat͛ q̃dẽ h̃ in p̄nti ꝑ graꝫ. ꝑficit͛ aũt in futuro ꝑ gloriã. q̃ꝝ vtrũq̃ fide ⁊ spe tenet͛.

❡ Probat minorẽ dupl͛r. p̄mo rõne. scđo silitudine. ibi Vñ sicut aliq̃s ⁊c̃. Probat͛ ergo p̄mo minor. scꝫ q͛ illa reda matio mutua ⁊ societas dei ad nos nõ p̄nt ɔstare sine fi de ⁊ spe. societas hois ad deũ ⁊ q̃dã familiaris ɔuersa tio cũ ipo inchoat͛ h̃ in p̄nti ꝑ grãm. ꝑficit͛ ãt in futuro ꝑ gloriã. sꝫ vtrũq̃ hoꝝ tenet͛ fide ⁊ spe. igit͛ minor v̄a. Ma ior illa supponit͛ ⁊ declarat͛ 2^a 2^e. q. xxiij. ar. p̄. q͛ fundatur societas illa sup cõicatõe btitudinis. h̃ iꝑfecte ꝑ grãm et spem. in patria ꝑfecte ꝑ^m visionẽ ⁊ ɔp̄rehẽsionẽ. Minor declarat͛. q꞉ q͛ de⁹ inhabitet nos ꝑ grãm. nullus scit sed credim⁹. silr̃ q͛ btificãdi sum⁹ ⁊ in eternũ cũ deo victuri credim⁹. speram⁹ ⁊ credim⁹. in futuro ãt sciem⁹ ⁊ ɔp̄rehendemus.

❡ Vñ sicut aliq̃s nõ posset cũ aliq̃ amicitiã hr̃e. si discrederet vl͛ desperaret se posse hr̃e aliquã societatẽ vl͛ familiarẽ ɔuersatiõem cũ ipo. ita aliq̃s nõ p̄t hr̃e amicitiã ad deũ que est charitas. nisi fidẽ habeat ꝑ quã credat hmõi societatẽ ⁊ ɔuersatõeꝫ hois cũ deo. et speret se ad hanc societatem ꝑtinere. ⁊ sic charitas sine fide ⁊ spe nullo modo esse potest.

¶ Declarat minorē pncipalē similitudine sic. Nullus posset cū aliquo amicitiā habere. si discrederet ꝛc. ergo etiaʒ nullus pt habere amicitiā ad deū (que est charitas) nisi fidē habeat ꝛc. ergo minor pncipalis vera. ¶ Nota ꝙ fundamentū illius articuli trahit ex. viij. ethico. vbi phs describens amicitiā dicit. ꝙ est beneuolētia in ɔtrapassis nō latēs. Amicitia eñ ꝓprissime capta includit duplicē relatōem cōparantie. vnā fundatā sup actū voluntatis q est bene velle beneuolēti. Alia fundat sup actū intellectus scʒ sup scire qđ mutuo refert ad sciū. Vñ ad amicitiam sic acceptā reqrit ꝙ beneuolētia sit mutua. ꝛ etiā ꝙ scia vł quasi scietia sit mutua. quia ergo redamatōnem solū credis mus ꝛ fundamētū illius amicitie (scʒ ɔmunicatōeʒ) etiā credimus ꝛ speramus. ideo amicitia ꝛ charitas non po sest esse sine istis ꝛc.

¶ Argumentū in ɔriū ɔfirmat ɔclōnē missuā.

¶ Ad pmū ergo dōm. ꝙ charitas nō est qualiscūqʒ amor dei. sʒ amor dei q diligit vt beatitudinis obie ctū. ad qđ ordinamur p fidē ꝛ spem.

¶ Ad maiorē. Charitas est amor dei nō quicūqʒ sed quo amat sup oīa tanqʒ pncipiū beatitudinis supnatu ralis ꝛ obiectū. ꝛ vt ɔfidit amās ɔmunicare in tali beati tudine supnaturali. ita ꝙ nō est amor tm̄ beneuolētie sed amicitia. vt patuit. Minor vera de amore naturali quo amat deus vt pncipiū naturalis esse. ꝛ ad talem sufficit cognitio naturalis vel etiā directio cognitiua extrinseca. Negat ɔsequētia. qꝛ nō sequit deus pt diligi naturaliter sine fide ꝛ spe. igit supnaturaliū. qꝛ dilectio supnaturalis reqrit ɔgnitōem correspondentē supnaturalē ꝛ eleuatōeʒ volūtatis quo ɔfidit se tale bonū ɔseq posse. qꝛ amicitia nō est sine conuictu ꝛc.

¶ Ad scōm dōm. ꝙ charitas est radix fidei ꝛ spei inqʒtū dat eis pfectōnem virtutis. sed fides ꝛ spes
fm rōnem ppriā psupponūtur ad charitatē. vt sup
q.lxij.ar.iiij. dictū est. ꝛ sic charitas sine eis esse nō potest.

¶ Ad maiorē patuit supra q.lxij.ar.iiij. ad pmū. Charitas eñ est radix oīm virtutū. nō vt radix est pncipiū naturale ꝛ pmū via gnātionis. sed vt radix hʒ rōnem cause efficientis fouentis ꝛ sustentātis ꝛ in gīe cause efficiētis et posterioris via gnātōis inqʒtuʒ aduenies alijs ordine gnātionis psuppositis ꝛ ipfectōis dat eis esse virtutis mouendo actus earū in vltimuʒ finem. Ad minorē. radix materialis in gīe cause materialis est sine ramis sed non radix pfectiua. imo psupponit ea quoꝝ est radix fm proprias rōnes tanqʒ priora via gnātionis ꝛ disponētia ad ipam. ꝛ sic est de charitate respectu fidei ꝛ spei. Vñ ipe pcedūt ipfecte. sʒ charitas ipas psupponit. vt patuit sup q. lxij.ar.iiij. q̄re ipa existe ꝛ he existūt sʒ nō econtra.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ christo defuit fides. ꝛ spes ppter id qđ est aliquid ipfectionis in eis. sed loco fidei habuit apertā visionē. ꝛ loco spei plenā ɔprehensionē. ꝛ sic fuit pfecta charitas in eo.

¶ Ad maiorē. veꝝ est. sʒ cōprehēsoris charitas fuit in christo ꝛ corpo nō habuit fidē ꝛ spem. sed aliqđ qđ illas includebat supeminēter in alij superioꝝ ordinis qʒtū ad id qđ est pfectionis in eis. Minor vera. vt patet tertia pte. q. vij. ar. iij. Et ꝙ fuerit ɔprehēsor habet in eadeʒ q. ix. ar. ij. et q. xxxiiij. ar. iiij. ergo charitas veꝝ oīno pfecta et comprehensoria. vt dictū fuit. vel charitas ꝛc. Veꝝ tñ qʒtū ad id qđ est ipfectionis sed non qʒtū ad id qđ est pfectōis ꝛ hoc supeminenter. Visio eñ beatifica ɔtinet quicqđ pfectōis est in fide sicut lumē qcqđ pfectionis est in colore ꝛc. ¶ Nota aūt ppter errorē quoꝝdā ꝙ christus fm aiam dicat ɔphēsor. nō solū aūt ipe sʒ ꝛ qcūqʒ bti. putant pūt aliq nō intelligentes ꝙ christus fm aiam dicat ɔprehensor. qꝛ intelligat diuinitatē oīm mō q̄ intelligibilis est q intellectus longe falsus est. Sʒ dr ɔprehensor sicut ꝛ alij. vt ɔprehensio opponit insecutioni ꝛ motui in distans nō vt ɔprehensio idē est ꝙ inclusio totalis. esto aīa xpī alijs beatis plura videat. nō tñ videt oīm mō q visibilis est.

¶ Questio. lxvi. de equalitate virtutū.

Deinde ɔsiderandū est de equalitate virtutū. Et circa hoc querūtur sex. Primo vtꝝ virtus possit esse maior vel minor. Scđo vtꝝ omes virtutes simul in eodeʒ existentes sint equales. Tertio de ɔparatōe virtutuʒ moraliū ad intellectuales. Quarto de ɔparatione virtutū moraliū adinuicē. Quinto de ɔparatōe virtutū intellectualiū adinuicē. Sexto de ɔparatione virtutū theologicaꝝ adinuicem.

¶ Postqʒ Doc. determinauit de ɔnexione virtutū in esse. Nūc querit de ɔnexione in q̄titate. vt eñ habet arti. ij. huius questionis. equalitas virtutū est quedā cōnexio virtutū in q̄titate. mō esse prius est q̄titate. ideo ꝛ cōnexio in esse. Quare ptʒ ordo. Et Doc. duo facit. pmo ostendit ꝓpositū in genere. ꝛ questionē an est. scđo in speciali descendendo ad singulas dr̄ias virtutū. in arti. iij. Primū in duo. pº facit qđ dictū est. ɔpando virtutes inter se quo ad equalitatē. scđo ɔpando eas ad subiectum in quo sunt articulo scđo.

¶ Vtꝝ virtus possit esse maior vel minor.

Ad pmū sic pcedit. Videt ꝙ virtus nō possit eē maior vel minor. Dicit eñ in apoca. ꝙ latera ciuitatis hierusalē sunt equalia. p hoc aūt significant virtutes. vt glo. dicit ibidē. ergo oēs virtutes sunt eq̄les. nō ergo pt eē virtus maior virtute. ¶ P. omē illud cuius rō ɔsistit in maxio nō pt esse maius vł minus. sed rō virtutis ɔsistit in maximo. est eñ virtus vltimū potētie. vt phs dr in pmo de celo. et Aug. in. ij. de libero arbi. ꝙ virtutes sunt maxīa bona qbus nullus pt male vti. ergo videt ꝙ virtus nō possit esse maior neqʒ minor. ¶ P. q̄titas effectus pensat fm virtutē agētis. sʒ virtutes pfecte q sunt virtutes infuse sunt a deo. cuius virtus est vniformis ꝛ infinita. ergo videt ꝙ virtus nō possit esse maior virtute. ¶ Sʒ ɔ. vbicūqʒ pt esse augmētū ꝛ supabundātia. pt esse inequalitas. sʒ in virtutibus inuenit supabundantia et augmentū. Dicit eñ matth. v. Nisi abūdauerit iusticia vestra plus qʒ scribarū ꝛ phariseoꝝ. nō intrabitis in regnū celoꝝ. Et puer. xvi. dicit. In abundantia iusticia virtus maxima est. ergo videt ꝙ virtus possit esse maior vel minor. K

¶ Querit hic pmo ɔpando virtutes inter se q ad eq̄litatē. an vna sit maior alia vł ɔpa eadē. ꝛ ergo qꝛ vtroqʒ mo q̄stio intelligit. iō in q̄stione nō addit alia. qꝛ etiā intelligit. an vna possit augeri. ꝛ sic seipa fieri maior.

¶ Rñdeo dicēdū q̄ cū q̄rit̄ vtrū virt⁹ vna possit esse maior alia dupl̄r intelligi pt̄. Uno° in v̄tutib⁹ spe/cie differentib⁹. ꝛ sic manifestū est q̄ vna virtus est alia maior.

¶ Doctor in h̄ corpe exponit titulū q̄stī qd̄ possit h̄re triplicē intellectū ꝛ sensū. ꝛ secūdū h̄ etiā distincte rñdet. Ubi ponit tres ↄclōnes rñsiuas iuxta vnūquēq̄ intellectū q̄stī secūdā ↄclonē sensū ꝛ intellectū ponit ibi. Alio mō pt̄ intelligi ꝛc̄. Tertiā ibi. Si v̄o ↄsiderēt ꝛc̄. Quo ad p̄m. p̄mo p̄mittit p̄m sensū q̄sti cū p̄a ↄclōne. Scd̄o dedu/cit eā rōne.ibi. Semp̄ em̄ ꝛc̄. Dicit ḡ v̄tutē eē maiorē et minorē dupl̄r pt̄ intelligi. vel tripl̄r subdiuidendo secūdū membrū.vt patebit. Uno mō. an vna virtus possit esse

Cōclo p̄ma maior alia virtute specie distincta. Cōclo huic intellectui rñdēs. vna virt⁹ est maior alia specie distincta.

¶ Semp̄ em̄ est potior cā suo effectu. ꝛ in effecti/bus tanto aliq̄d est poti⁹ quāto est cause ppinqui⁹.

¶ Deducit p̄cedentē ↄclōnē.rōne sic. Semp̄ cā est po tior suo effectu. ꝛ in effectib⁹ tanto aliq̄d est poti⁹ q̄nto est cause(p̄sertī analogice. vt habitū est.patuit sup̄ q.lx.ar. ij.) ppinqui⁹ (scz fm̄ imediatiorē ꝛ maiorē p̄ticipatōēz) Sz cā ꝛ radix h̄uani boni (qd̄ scz ē bonū v̄tutis acq̄site) est rō cui ppinq̄ssima est prudētia. Deiñ iusticia.tertio for titudo.q̄rto tp̄antia. igit̄ prudētia p̄fert̄ in bonitate alijs v̄tutib⁹ p̄ficiētib⁹ appetitū. ꝛ iusticia p̄fert̄ alijs moralib⁹ et fortitudo tp̄antie p̄fert̄. Hui⁹ rōnis D. ponit maiorē. Scd̄o minorē.ibi. Manifestū est āt ꝛc̄. Maior ḡ relin/quit̄ nota q̄ ad ambas ptes.in causis q̄ de equoc simpl̄r est v̄a. q̄ cā est nobilior suo effectu. ¶ Nota circa istā ma iorē. cā est potior effectu. si intelligit̄ v̄lr oz intelligere de cā effectiua p̄ncipali. ꝛ oz intelligere p̄rmissiue.i.nō repug/nat cause q̄ sit nobilior effectu. Uniuoca āt est equalis effectui in substantia. agēs em̄ vniuocū nō est nobili⁹ suo effectu.q2 vbi est maior nobilitas ibi est distinctio.sz for/ma geniti nō est finis ḡnationis vniuoce. vt est ab agen/te nisi vt est similis forme agentis. q2 agit ad ↄseruatōēz sui q̄tū fieri pōt.vt habet̄ p̄.ḡ.g.xliiij.ar.iiij.ad 2m. Nega/tiue ita.q̄ nō est cā imp̄fectior effectu ꝛ possibile est causam esse p̄fectiorē saltem equiuocā. Deinde cū dr̄.

¶ Manifestū est aūt ex dictis q̄ cā ꝛ radix h̄uani boni est rō. ꝛ ideo prudētia q̄ p̄ficit rōnē. p̄fert̄ in bo nitate alijs v̄tutib⁹ moralib⁹ p̄ficiētib⁹ vim appeti/tiuā inq̄tū p̄ticipat rōnē. ꝛ in his etiā tanto est vna altera melior q̄to magis ad rōnē accedit. vñ ꝛ iusti cia q̄ est in voluntate p̄fert̄ alijs v̄tutib⁹ moralib⁹. et fortitudo q̄ est in irascibili p̄fert̄ tp̄antie q̄ est in ↄcu piscibili. q̄ min⁹ p̄ticipat rōnē. vt p3 in. vij. ethicoꝝ

¶ Ponit minorē p̄ncipalē. q̄ p3 q̄ ad p̄mā ptē ex auc toritate Dionysij.q2 bonū hoīs est fm̄ rōnem esse. Se cūda ps minoris p3.q2 prudētia p̄ficit ip̄am rōnem ad actū suū q̄ est p̄apere. Alie aūt morales p̄ficiūt appetitū p̄ticipando bonū rōnis. ꝛ q2 volūtas ppinqui⁹ se h3 ad rōnem.ideo p̄fert̄ eis q̄ sunt in appetitu sensitiuo. ꝛ forti tudo est in irascibili q̄ dr̄ ab ira q̄ magis est cū rōne q̄ cō cupiscentia a q̄ dr̄ ↄcupiscibilis.ideo maior v̄tus. ¶ No ta p̄mo quare irascibilis sit ppinquior rōni ip̄a ↄcupisci bili. quia fundat̄ in hoc. q̄ ↄtinentia ↄcupiscētie est turpi⁹ q̄ in ↄtinētia ire. de hoc vide scd̄a scd̄e.q.clvi. arti.iiij. q2 intelligit̄ ex pte passionis ex qua rō superat̄. nō aūt ex pte materialis in qd̄ quis p h̄mōi passiones inducit̄. q2 sic ira plerūq̄ est grauior inferens mai⁹ nocumentū ꝛc̄.

¶ Nota scd̄o. q̄ quia iusticia est in rōne (id est in sup̄eriori potētie anime. quia virtus inorganica sicut ꝛ rō) ideo sibi affinior: ꝛ p ↄsequens prudētie magis ↄiuncta et rōne subiecti. ꝛ rōne obedientie. ¶ Nota tertio. q̄ cau sa virtutis est ratio.scz naturalis p̄fecta p habitum p̄nci pioꝝ. cui rationi ppinquius ↄiungit̄ prudentia. Et dicit ergo maior.q̄ in effectibus tanto aliquid est potius q̄to cause ppinquius. Prudentia aūt est etiam effectus cause virtutis (scz ratiōis p̄fecte p sinderesim) ideo inter alias morales prima.

¶ Alio mō pt̄ intelligi q̄stio in v̄tute eiusdē spēi. ꝛ sic fm̄ ea q̄ dicta sunt sup̄ cū de intensionib⁹ habituū q.lij.ar.ij. ageret̄. virt⁹ pt̄ dupl̄r dici maior ꝛ minor. vno mō fm̄ seip̄am. alio mō ex pte p̄ticipātis subiecti.

¶ Hic p̄nr pcedit ad scd̄m intellectū q̄sti. circa quē p̄ mo ip̄m declarat. scd̄o subiūgit ↄclōnem rñsiuā ei respon dentē.ibi. Sic igit̄ ꝛc̄. p̄mo ex hoc verificat qd̄ dā dictū Stoicoꝝ. et fm̄ hoc ꝛc̄. Secundus ergo intellectus quē sti est de virtute eiusdē speciei. an videlz due virtutes nu mero distincte sint equales sp̄. Et an vna in nūero possit esse maior ꝛc̄. Et illud mēbrū sic intellectū subdistinguit̄. q2 vna virtus nūero ab alia distincta pōt esse maior alia dupl̄r. vt patuit sup̄. q.lij.ar.ij. de habitibus. Uno mo do fm̄ seip̄am. id est fm̄ maiorē extensionē ad spēficatū ad qd̄ magis ꝛ magis accedit̄ vel p additōēm vt in scīa vel p maiorē accessum ad terminū. vt est in motu ꝛ habi tu corpali. pt̄ q̄dē in virtute vna eē maior accessus ad me diū. sz nō maior extēsio ad ea q̄ sunt obiecta. Cōseq̄nt̄ ibi

¶ Si igit̄ fm̄ seip̄am considerēt̄ magnitudo vel paruitas eius attendit̄ fm̄ ea ad que se extendit. q̄ cūq̄ aūt habet aliquā virtutē puta tp̄antiā. h3 ip sam q̄tū ad oīa ad que se tp̄antia extendit. qd̄ de scīa ꝛ arte nō ↄtingit. nō em̄ q̄cūq̄ est grāmatic⁹ scit oīa que ad grāmaticā ptinent.

¶ Subiūgit secūdā ↄclōnē q̄ formal̄r ponit̄ sic. Isto modo scz fm̄ seip̄am per maiorē extensionē. vna virtus nō est maior alia eiusdem speciei nec maior seip̄a. Proba tur. quicūq̄ h3 aliquā virtutē puta tp̄antiā habet ip̄am quātū ad oīa ad que se extendit. igit̄ virtus moralis nō est maior isto mō. Consequentia nota. quia si quelibet virtus se ad oīa q̄ sunt sui obiecti extendit nō potest se ad plura extēdere. Añs p3 ex dr̄ia scientie ꝛ artis ex vna parte. ꝛ virtutis ex alia. nō em̄ qui habet grammaticā scit oīa que ad grāmaticā ptinēt. Et ratio diuersitatis est. q2 virtus moralis dicit inclinatōēm appetitus in aliquā fm̄ vnā rōnem. sed scīa est habit⁹ ↄgnoscitiuus. mō incli natio appetitus est p modū nature. ꝛ p ↄsequens ad oīa vnius rōnis. licet cū decitōe. vt supra q.lviij.ar.iiij. ad p̄ mū (Exemplū euidēs est de grauitate que lapidē incli nat ad omnem locū inferiorē ꝛ deorsum. ita moralis incli nat ad oīa sui obiecti ↄformiter ad rōnem. quia est ha bitualis ↄformitas ad rectā rōnem) Cognitio aūt est p modū intellectus nostri q̄ acq̄rit ↄgnitōēz p̄ncipiis p̄babiliter. nec oīa simul addiscit. ideo habitus moralis q̄ est ip̄i⁹ ap petit⁹ ꝛ inclinatiu⁹ p modū nature est ad oīa. nō scien tia vel ars q̄ sunt habitus ↄgnitiui. Deinde ibi.

¶ Et fm̄ h̄ dr̄ dixerūt stoici. vt Simplici⁹ dr̄ in q.lij.ar.ij.

pdicamētoꝝ. ꝙ ſtꝰ nō recipit magꝭ neqꝫ minus ſic ſcīa vł ars. eo ꝙ rō ꝟtutꝭ ꝯſiſtit in maximo.

¶ Ex iſta ꝯclone ſcđa ꝛ eiꝰ ꝓbatōe d. ſan. verificat dictū Stoicoꝝ. qꝛ bn̄ dixerūt ꝙ ꝟtus nō ſuſcipit magꝭ neqꝫ minꝰ. Uerꝫ eſt ꝑ additōez ꝛ maiorē extenſionē ad plura obiecta. eo ꝙ rō ꝟtutis ꝯſiſtit in maxio. qđ tn̄ exponit. Eſt em̄ in maxio. qꝛ extēdit ſe ad oīa ſui obiecti. ſꝫ tn̄ ē inequalitas ex ꝑte extēdentis ſubiecti. ꝛ qꝛ vna ꝓpius accedit ad mediū rōis ꝑm circūſtātias. qꝛ eſto in oībꝫ velit temꝑate viuere. tn̄ vnꝰ plꝰ obſeruat puta oꝫ ꝙ aliꝰ. ꝛ ē extenſio ad oīa ſꝫ nō eq̄lis acceſſus ad mediū. Cōſeq̄nter ibi.

¶ Si ꝟo ꝯſiderec ꝟtus ex ꝑte ſubiecti ꝑticipātis. ſic ꝯtingit ꝟtutē eē maiorē vel minorez. ſiue ſm diuerſa tpa in eodē. ſiue in diuerſis hoībꝫ.

¶ Hic pn̄r D. deducit tertiā ꝯclonē mīſtuā cui ꝑꝰ pmit tit tertiū itellectū ꝛ ip̄am ꝯclonē ponit. Scđo eandē ꝓbat Doc. ibi. Quia ad attingēdū ꝛc̄. Tertio ex hoc rephendit Stoicos ibi. Et in h̄ deficiebāt ꝛc̄. Tertꝰ ḡ itellectus et ſcđm mēbꝝ ſubdiſtinctōis eſt. ꝙ alio mō pt itelligi. an vna ſit maior alia eiuſdez ſpēi vel ſeip̄a diuerſis tēporibꝫ ſm maiorē ſubiecti ꝑticipatōem. ita ꝙ ſit maior intēſiue. Cōclo huic mēbro rńdens. Cōtingit ꝟtutē eſſe maiorez vel minorē ſiue ſm diuerſa tpa in eodem. ſiue in diuerſis hominibꝫ ſcꝫ ſimul. Deinde ibi.

¶ Quia ad attingendū mediū ꝟtutis qđ ē ſm rōnē rectā. vnꝰ eſt melius diſpoſitus ꝙ aliꝰ. vł ꝑpter maiorē aſſuetudinē vel ꝑpter meliorē diſpōnē nature. vel ꝑpter ꝑſpicatiꝰ iudiciū rōnis. aut etiā ꝑpter maius gratie donū. qđ vnicuiqꝫ donat ſm menſurā donatōis chriſti, vt đꝛ ad eph. q̄rto.

¶ Probat p̄cedentē ꝯclonē tertiā tali ꝯn̄a. qꝛ ad attingendū mediū ꝟtutis qđ eſt ſm rōnem rectā. vnꝰ eſt melius diſpoſitꝰ ꝙ alius. ḡ virtꝰ eſt maior in vno ꝙ in alio ſm ꝑticipatōem ſubiecti. Añs ꝓbat in lr̄a. ibi. Uel ꝑpter aſſuetudinē ꝛc̄. Tenet ꝯn̄a. qꝛ ꝟtutē iſto mō eē maiorē nihil aliud eſt ꝙ vnū eſſe promptiorē ꝛ magis diſpoſitum ad attingēdū mediū ꝛ vltimū ꝟtutis. qꝛ iuxta dicta idē ſunt mediū ꝛ vltimū ſm diuerſas rōēs. vt patuit q. ſexta. ar. ꝑ. ad ꝑm. Et poſſet ſic argui ꝟtutē iſtoꝰ eē maiorē eſt eā eē itenſiorē ad actū ꝟtutis reſpectu medij attingēdi. ſꝫ pt in vno eſſe itenſior vno tpe ꝙ in alio tpe. ꝛ in vno hoīe ꝙ in alio. igit. Maior pꝫ ſupra q. iij. qꝛ idem iudiciū eſt de virtute ꝛ habitu. habitꝰ aūt eſt iſto mō maior. Minor pꝫ in lr̄a. ibi. Quia ad ꝛc̄. Tunc ibi.

¶ Et in hoc deficiebāt ſtoici eſtimantes nullū eſſe ꝟtuoſum dicēdū niſi q̄ ſumme fuerit diſpoſitus ad ꝟtutē. nō em̄ exigit ad rōnē virtutis ꝙ attingat recte rōnis mediū in indiuiſibili. ſicut ſtoici putabāt. ſed ſufficit ꝑpe mediū eſſe. vt in. ij. ethicoꝝ đꝛ. idem etiā indiuiſibile ſignū vnus ꝑpinquiꝰ ꝛ promptiꝰ attingit ꝙ alius. ſicut etiā pꝫ in ſagittatoribꝫ trahētibus ad certum ſignum.

¶ Rephendit ex illa ꝯclone Stoicos vt patꝫ clare in lr̄a. qꝛ mediū ꝟtutis nō eſt in indiuiſibili. ḡ nō oꝫ ꝟtuoſum eſſe ſumme diſpoſitū. Sufficit em̄ ad ꝟtutē ſm phm in fine ſecūdi ethicoꝝ. vt aliqs nō ſenſibilr ꝛ groſſe deficiat. Et ſcđo dato ꝙ mediū ſtaret in idiuiſibili. tn̄ vnꝰ illud promptiꝰ ꝛ expeditiꝰ ex ꝑte agentis attingeret ꝙ aliꝰ ſicut pꝫ de ſagittantibꝫ ad idē punctū phiſicū. qꝛ vnꝰ expeditius trahit ꝛ ꝓiicit ſagittā ꝛc̄. Unñ lꝫ q̄libet moralis virtꝰ extēdat ſe ad oīa q̄ ſunt ſub rōne obiecti. tn̄ nō ē ıūs eq̄liter attingit mediū. q̄ bn̄ ſtant ſil. qꝛ in oībꝫ vna virtꝰ magis tangit ad mediū ꝙ alia ꝛc̄. ¶ Et nota auctoritatis itellectū ad ephēſios q̄rto. Unicuiqꝫ nr̄m data eſt gr̄a ſm mēſurā donatōis chriſti. q̄ſi diceret. iſta gr̄a nō ē data omibꝫ vniformiter ſeu eq̄liter ſꝫ ſm mēſurā donationis chriſti. i. ſm ꝙ chriſtꝰ eſt dator ꝛ eā ſingulis mēſurauit. ip̄e em̄ ſolꝰ recepit ſpiritū nō ad mēſurā. ceteri aūt ſcti ad mēſurā recipiūt. ꝛ ſicut in ꝑtāte chriſti eſt dare vel nō dare. ita tn̄ vel minus ꝛc̄.

¶ Argumētū in ꝯtriū ꝯfirmat vltimā ꝯclonem.

¶ Ad ꝑꝰ ḡ dđꝫ. ꝙ eq̄litas illa nō ē ſm q̄titatē abſolutā. ſꝫ ē ſm ꝑportionē itelligēda. qꝛ oēs ꝟtutes ꝑportionabilr creſcūt in hoīe. vt infra dicet. Ar. ij.

¶ Ad maiorē. Latera ciuitatis ieruſalē ſunt eq̄lia. eq̄litate ꝑportōis geometrice cū q̄ ſtat ineq̄litas q̄titatꝭ vł molis vł ꝑfectōis. vt patuit ſup q. ſexta. ar. ij. ꝙ nouē hīc ſe ad ſex. ſicut ſex ad quattuor. eſt em̄ ꝑportio ſexquialtera. ꝛ tn̄ nouē excedūt ſex in tribꝫ. ꝛ ſex excedūt q̄ttuor ſolū in duobꝫ. ḡ oēs ſunt eq̄les eq̄litate ꝑportionis. Uerū ſꝫ negat vltia ꝯn̄a. qꝛ vt patuit cū eq̄litate ꝑportionis ſtat ineq̄litas q̄titatis. ſicut patebit ar. ſeq̄nti.

¶ Ad ſcđm dđꝫ. ꝙ illud vltimū qđ ꝑtinet ad virtutē pt hr̄e rōnem magis vel minꝰ boni ſm p̄dictos modos cū nō ſit vltimū indiuiſibile. vt dictū eſt In cor.

¶ Ad maiorē. ꝟa. ſi illud maximū nō habeat aliquā latitudinē ꝛ ſit in indiuiſibili. ꝛ ſi vno mō ꝯtingat ſe habere ad illud indiuiſibile. alias illa maior nō eſt vera. vt pꝫ in fine corꝑis. quia idē indiuiſibile ſignū vnꝰ promptius attingit ꝙ alius. Et ꝯſtat ꝙ ſi vltimū habeat aliquā latitudinē ꝙ vnꝰ pōt plus altero ad vltimū accedere. Minor vera. rō ꝟtutis ꝯſiſtit in maximo in tali genere ſi loquimur de virtute acquiſita qđ maximū eſt mediū hn̄s aliquā latitudinē. ꝛ eſt etiā vltimū. qꝛ vt patuit q. ſexta. arti. ꝑmo ad ꝑmū idē eſt mediū ꝛ vltimū ꝟtutis. ꝛ ſcđo eſto ꝙ illud vltimuꝫ eſſet indiuiſibile. poſſet tn̄ vnꝰ alio meliꝰ ſe ad ip̄m habere. q̄re eſſet ſaltem maioritas ex ꝑte ſubiecti ſm intenſionē. q̄uis nūc ſit maioritas ſm maiorē acceſſum ad vltimū. ita ꝙ vltimū nō hꝫ ſe tm̄ extrinſece. ſꝫ etiā intrinſece. ꝛ eſto ꝙ nō attingat vltimā ꝑtē vltimi adhuc ē ꝟtuoſus. ſicut eſt in ſchola iſta nō ſolū q̄ ſtat in centro. ſed etiam q̄ in q̄cūqꝫ ꝑte ſedet. Ad auctoritatē beati Aug. rńdet D. de virtutibꝫ in cōi. q. ix. ad ſeptimū. Uirtus acq̄ſita nō eſt maximū bonū ſimplr ſꝫ maximū in genere hūanoꝝ. Uirtus aūt infuſa eſt maximū ſimplr inq̄ſtū ꝑ eam hō ad ſummū bonuꝫ ordinat qđ deus eſt. hec ille. vbi pꝫ ꝙ virtutes ſunt maxima bona vel ſm q̄d vel ſimplr rōne obiecti cū q̄ ſtat ꝙ ex ꝑte ſubiecti pt eſſe maioritas. etiā in ea q̄ eſt circa maximū bonū. vt pꝫ de charitate vbi vna eſt maior alia ex ꝑte ſubiecti. ꝛ ꝙ in acq̄ſitis pōt eſſe maioritas ꝑ maiorē acceſſuꝫ ad mediū. ꝛ in theologica in mō ſe hn̄di ad maximū obiectū ꝛc̄. Et de hoc etiā hꝫ d. ſan. ibidē ar. x. ad xvꝫ. vbi đt rō virtutis in ſuꝑlatione ꝯſiſtit nō q̄tū ad ſe ſꝫ q̄tū ad ſuū obiectū. et ꝑ virtutē ordinat hō ad vltimū poſſe qđ eſt bn̄ opari. Unū phs dicit in. vij. phyſicoꝝ. ꝙ virtꝰ eſt diſpō ꝑfecti ad optimū. tn̄ ad hoc optimū aliqs pt eſſe magis vł minꝰ diſpoſitꝰ. ꝛ ſm h̄ virtꝰ recipit magꝭ ꝛ minꝰ. vide ibidē ꝛ ſolonē ad xviꝫ. vbi hꝫ ꝙ mediū nō eſt indiuiſibile ꝛc̄.

¶ Ad tertiū dđm. ꝙ deus nō operat ſm neceſſit

tem nature. sed fm ordinē sue sapientie fm quā diversam mensurā virtutis hoībus largit᷑. fm illud ad ephe. q̄rto. Unicuiq₃ vestrū data est gratia fm mensuram donationis christi.

¶ Ad maiorē. q̄ntitas effectus naturalis pensatur fm virtutē agētis ex necessitate nature qd̄ agit q̄ntū pt. Sz negat᷑ q̄ q̄ntitas effect⁹ cause libere agētis fm volūtatē pensetur fm virtutē agētis hmōi. sz fm formā idealē hui⁹ rei q̄ ē forma diuini intellect⁹ excogitata libere fm placitū volūtatis diuine. Minorē pcedo. sz dico. q̄ de⁹ agit p intellectū ꝛ volūtatē. ꝛ virtus sua effectiua ē q̄dē vniformis causatiua tn̄ difformiū. Et dico scd̄o. q̄ exēplaritas ei⁹ ē difformis ex pte exēplatoꝝ. sz cū de⁹ sit vnū exēplar ppter vnā subam. tn̄ est diuersa exemplaria prout vna suba est intellecta diuersimode imitabilis. sz de h̄ p.p.q.xv. et q.xlvij. ar. p. et q. Negat᷑ pña. q₂ sicut de⁹ imobilis existēs dat cūcta moueri. ita ipe vn⁹ causat diuersa ꝛ inequa ꝛc̄. Sicut eciā iuxta sup̄ dicta q.liij. ar.ij. ex pncipio actiuo remoto et pmo. effect⁹ nō hn̄t vnitatē specificā. sic nec eq̄litatē vel specificā vl̄ accn̄talē ex pte subiecti ꝛc̄.

¶ Utꝝ oēs virtutes sil̄ sint equaliter intense

A Ad scd̄m sic pcedit᷑. Videt᷑ q̄ nō oēs virtutes in vno ꝛ eodem sint equal̄r intense. Dicit eni apl̄s p. ad corin. septimo. Unusquisq₃ eni h₃ ppriū donū a deo alius quidem sic. ali⁹ aūt sic. nō esset aūt vnū donū magis ppriū alicui q̄₃ aliud si oēs virtutes dono dei infusas q̄lib₃ eq̄liter haberet. g̃ videt᷑ q̄ nō oēs virtutes sint eq̄les in vno ꝛ eodem. ¶ P. si oēs virtutes essent eq̄ intēse in vno ꝛ eodē. seq̄ret᷑ q̄ q̄cūq₃ excederet aliquē in vna virtute. excederet ipm in oībꝫ alijs virtutibꝫ. sz hoc p₃ esse falsum. q₂ diuersi sancti de diuersis virtutibꝫ pcipue laudant᷑. sicut abraham de fide. moyses de mansuetudine. iob de patientia. vn̄ de q̄libet ꝯfessore cantat᷑ in ecclia. Nō est inuētus silis illi q̄ ꝯseruaret legē excelsi. eo q̄ q̄libet habuit prrogatiuā alicuius virtutis. nō g̃ oēs virtutes sunt eq̄les in vno ꝛ eodē. ¶ P. q̄nto habit⁹ est itensioꝛ tanto hō fm ipm delectabili⁹ ꝛ prompti⁹ opat᷑. sz experimento p₃ q̄ vnus hō delectabilius ꝛ prompti⁹ operat᷑ actū vni⁹ virtutis q̄₃ actū alteri⁹. nō g̃ oēs virtutes sunt equales in vno ꝛ eodē. ¶ Sz ꝯtra est qd̄ augus. dr̄ in. vi. de tri. q̄ quicūq₃ sunt eq̄les in fortitudine eq̄les sunt in prudentia ꝛ tpantia. ꝛ sic de alijs. hoc aūt non esset nisi oēs virtutes vni⁹ hoīs essent eq̄les. g̃ oēs virtutes vni⁹ hoīs sunt equales.

¶ Hic querit de equalitate virtutū ex pte subiecti que est fm intensionē equalem.

a.s. ¶ Rn̄deo dōm. q̄ q̄ntitas virtutū sicut ex dictis patet. potest attendi dupliciter. Uno modo fm rationem speciei. ꝛ sic nō est dubiū q̄ vna virtus vni⁹ hoīs sit maioꝛ q̄₃ alia. sicut charitas fide ꝛ spe.

¶ D. duo facit. pmo declarat q̄sitū. remouēdo sinistꝝ intellectū ei⁹. scd̄o fm veꝝ intellectū q̄siti rn̄det. ibi. Alio mō ꝛc̄. Circa p᷑m resumit distinctiōem positā in ar. p. innuens q̄ q̄stio ista nō q̄rat an sint eq̄les fm se ex pte obiecti et speciei p ꝓpinquiorē habitudinē ad rōnē. de hoc eni satis expediuit se ar. p. et tn̄ p supplemēto ꝛ h₃ ē ponit talē ꝯclōnem. Nō est dubiū quin vna virtus vni⁹ hoīs sit maioꝛ q̄₃ alia ꝛ p ꝯñs nō sunt equales in eodem hoīe fm speciē. Hoc san. solū pbat exemplariter. quia charitas maioꝛ est fide ꝛ spe. igit᷑ virtus vnius homīs est maioꝛ q̄₃ alia eiusdem hoīs. Añs est apl̄i p. chorin. xiij. Et patuit sup̄ et patebit ar. vi. Tenet ꝯsequentia. quia vt patuit q. lxv. ar. v. ille virtutes sunt vnius hoīs ꝛ ꝯnexe ꝛc̄. q₂ g̃ de eq̄litate fm speciē nō querit᷑ Ideo ibi.

¶ Alio mō pt attendi fm pticipatōnem subiecti. put sc₃ itēdit᷑ vl̄ remittit᷑ in subiecto ꝛ fm h̄ oēs virtutes vni⁹ hoīs sunt eq̄les q̄dā eq̄litate pportōis. inq̄ntū eq̄liter crescūt in hoīe sicut digiti man⁹ sunt inequales fm q̄ntitatē. sed sunt eq̄les fm pportionē. cū pportionabiliter augeant᷑.

¶ Hic ꝯsequenter D. rn̄det ad quesitū iuxta scd̄m membrū ei⁹. vn̄ pmo ponit ꝯclōnem rn̄siuā. scd̄o p explicatōne eius deducit pmā aliā ꝯclōnem declaratoriā. ibi. Huiusmodi aūt ꝛc̄. Et ponendo g̃ ꝯclōnem rn̄siuā. premittit secundū membrū p̄dicte distinctōis q̄ alio modo q̄ntitas ꝛ equalitas attendunt᷑ fm pticipatiōem subiecti. put sc₃ virtus intendit᷑ vl̄ remittit᷑ in subiecto. ꝛ sic potest intelligi questio. Et fm hoc est ꝯclusio responsiua talis. Virtutes oēs vnius hominis sunt equales q̄dam eq̄litate pportionis (fm formale virtutis nō aūt materiale) Probat᷑. virtutes oēs equal̄r crescunt in eodem q̄ ad formale nō quo ad materiale. igit᷑ ꝛc̄. Cōsequentia pbat᷑ a simili. quia digiti sunt equales fm pportionē. et sunt inequales fm q̄ntitatem incrementū pportionabil̄r augent᷑. Añs pbatur. oēs virtutes sunt ꝯnexe simpl̄r in esse virtutis. g̃ ꝛ equales virtutes. Añs patuit. q. lxv. Consequentia pbatur. equalitas est quedam ꝯnexio virtutū fm q̄ntitatem. igit᷑ si sunt ꝯnexe simpl̄r sunt etiam equales. Et tenet ꝯsequentia ppter simpliciter ꝯnexionem ad hūc modum ꝛ non ppter superi⁹ ad inferi⁹. Cōseq̄nter cū dr̄.

¶ Hmōi aūt eq̄litatis opter eodē mō rōnē accipe sicut ꝛ ꝯnexionis. eq̄litas eni est q̄dā ꝯnexio virtutū fm q̄ntitatē. Dictū ē aūt supra. q̄ rō ꝯnexionis virtutū dupl̄r assignari pt. Uno mō fm intellectū eoꝝ q̄ intelligūt p has q̄ttuoꝛ virtutes q̄ttuoꝛ ꝯditiōnes generales virtutū. q̄ꝝ vna simul inuenit᷑ cū alijs in q̄libet materia. Et sil̄r virt⁹ in q̄libet materia nō pt eq̄lis dici nisi habeat oēs istas ꝯditiōes eq̄les. Et hāc rōnē eq̄litatis virtutū assignat aug⁹. in vi. de tri. dicēs Si dixeris eq̄les eē istos fortitudine. sz illū pstare prudētia seq̄t᷑ q̄ hui⁹ fortitudo min⁹ prudēs sit. ac p h̄ nec fortitudine eq̄les sint. q̄n est illi⁹ fortitudo prudentioꝛ. atq₃ ita de ceteris virtutibꝫ inuenies si oēs eadem ꝯsideratōe percurras. q.lxv.ar.s.

¶ Deducit vnā aliā ꝯclōnem explicatiuā presentis ꝯclusionis responsiue quā tamē expresse nō ponit. sz pbat᷑ et est. dupliciter rōne virtutes sunt equales Probat᷑ ꝯclusio Oēs sunt equales q₂ ꝯnexe. sed duplici rōne. ꝛ duplici mō sunt ꝯnexe. igit᷑ ꝛ equales. Maioꝛ nota. Minorem Doc. ostendit pmo quo ad pmā rōnem. scd̄o quo ad secundā. ibi. Alio mō assignata ꝛc̄. Ostendit g̃ Doc. minorē pmo. q₂ vno mō ꝯnectit᷑. vt dicūt gñales ꝯditiōes. ita q̄ nulla est virtus sine alia. g̃ nec maioꝛ sine alia aucta.

Dande cum dicit.

¶ Alio mō assignata ē rō ↄnexionis ꝟtutum ſm eos q̄ intelligūt hmōi ꝟtutes habere materias determinatas. ⁊ ſm h̄ rō ↄnexionis ꝟtutū moraliū accipit̄ ex pte prudētie. ⁊ ex pte charitatis q̄ztū ad ꝟtutes infusas. nō āt ex pte īclinatōis q̄ ē ex pte subiecti

q. lxv. ar. j. ⁊ ſcdo. vt sup̄ dictū ē. Sic igit̄ ⁊ rō equalitatꝭ ꝟtutū pt accipi ex pte prudētie q̄ztū ad id qđ ē formale i oīb ꝟtutib moralib. existente em̄ rōe eq̄lr pfecta i vno ⁊ eodē. opꝫ q̄ ꝓportionabilr ſm rōnē rectā mediū ↄstituat̄ i q̄libet materia ꝟtutū. q̄ztū ꝟo ad id qđ ē materiale i ꝟtutib moralib scꝫ īclinatōem ipam ad actū ꝟtutis. pt eē vn⁹ hō magis ꝓmpt⁹ ad actū vni⁹ ꝟtutis q̄ȝ ad actū alteri⁹. vel ex naturali ↄsuetudine. vel etiā ex gratie dono.

¶ Ostendit minorē p̄cedentē q̄ ad scđam rōem. q̄ꝛ secundo ↄnectunt̄ hac rōe. q̄ꝛ vt sunt distincte ꝟtutes ↄnexe sunt in prudētia ⁊ charitate. igit̄ illis auctis ⁊ ipe augent̄. Quare āt dr̄ pclo. ſm formale ꝟtutꝭ. ⁊ nō materiale ⁊c̄. q̄ꝛ pt vn⁹ promptior eē ad actū vni⁹ ꝟtutꝭ q̄ȝ ali⁹. igit̄ q̄ ad materiale nō sunt equales. tenet ↄña. q̄ꝛ illa inclinatio promptior ē materiale. Añs pꝫ. q̄ꝛ ex naturali ↄsuetudie ⁊c̄. ¶ Et nota. q̄ꝛ vt sup̄ dictū ē. ad h̄ q̄ prudētia acq̄rat̄ req̄rit̄ exercitiū in oī materia ꝟtutū moraliū. q̄re si in vna materia pficit. magꝭ accedēdo ad mediū rōis. opꝫ q̄ et in alia materia magꝭ accedat. ⁊ p ↄñs cū augmēto prudentie augent̄ oēs alie ꝟtutes. q̄ ad formale. q̄ꝛ p exercitiū prudētie augent̄ ⁊ pficiunt habit⁹ in se cū q̄ stat. q̄ ex aliq̄ dispōne vł naturali vel gratuita. hō promptior fiat ad actū vni⁹ habit⁹ q̄ȝ alteri⁹ habitib existētib eq̄libus. Ideo Doctor dr̄. existēte em̄ rōne eq̄liter pfecta in vno ⁊ eodē. opꝫ q̄ ꝓportionabilr ſm rectā rōeꝫ mediū ↄstituat̄ in q̄libet materia ꝟtutū. Et ita formale qđ ē tēdere ad finem ꝟtutis (qđ ē mediū) eq̄le est. cū q̄ stat diuersitas ad act⁹ exercēdos in tali ꝟtute. in tali materia. In diuersis em̄ inclinationib pt rō eq̄litatē ꝓportionalem instituere in ordine ad fines ꝟtutū. Cōformitas em̄ ad rectā rōeꝫ ē formale. vn̄ diuersimode iclinato. pt rō in diuersis materijs dictare. vnū ⁊ eq̄lē modū se habēdi ſm rōem rectā ita q̄ vbiq̧ obseruet eq̄lem discretōnem

¶ Argumētū in ↄtriū ↄfirmat pclonē responsiuam.

¶ Ad p̄mū ḡ dđm q̄ ꝟbū apli pt itelligi de bonis gratie gratis date. q̄ nō sunt cōia oīb. nec oīa eq̄lia in vno ⁊ eodē. Vel pt dici q̄ refert̄ ad mēsurā gratie gratū facientis. ſm quā vn⁹ abūdat in oīb ꝟtutib plus q̄ȝ ali⁹ ꝓpter maiorē abūdātiā prudētie vel etiam charitatis in q̄ ↄnectūt̄ oēs ꝟtutes infuse.

¶ Ad maiorē p̄o intelligit̄ de gratijs gratis dat̄. q̄ nō sunt cōes nec eq̄les ⁊c̄. Scđo dr̄. q̄ pt intelligi de gr̄a gratū faciente. tūc negat̄ illa. Nō esset āt ⁊c̄. Dico em̄ q̄ apls donū qđ ē gr̄a cū sibi annexis ꝟtutib. ↄparat gr̄e et ꝟtutib alteri⁹ hoīs. q̄ꝛ gr̄a hꝫ annexā charitatē. ⁊ prudentiā qb equant̄ alie ꝟtutes in eodē. Et has simt̄ ↄparat ꝟtutib alteri⁹. Quare dr̄ q̄ donū ē magis ꝓpriū vni q̄ȝ alteri. Et ↄcedo q̄dē. q̄ ↄparando ꝟtutes vnius hoīs ad inuicē. vna nō ē magꝭ ꝓpria ſm formale ꝟtutꝭ. tn̄ ē magis ꝓpria illi q̄ȝ alteri hoi. ¶ Et nota q̄ Apls loq̄t̄ illam auctoritatē. q̄ꝛ idulserat matrimoniū. Et ponit rōem. q̄ꝛ nō oīb tm̄ donū ꝟtutꝭ a deo datū ē. vt possit totalr ↄtinere

¶ Ad scđz dđꝫ. q̄ vn⁹ sanct⁹ laudatur p̄cipue de vna ꝟtute ⁊ ali⁹ de alia ꝓpter excellentiorē ꝓmptitudinē ad actū vni⁹ ꝟtutis q̄ȝ ad actū alteri⁹. Et scđꝫ h̄ etiaꝫ patꝫ r̄nsio ad tertiū

¶ Ad maiorē dico. q̄ q̄ excedit in vna ꝟtute excedit in oīb. q̄ ad formale. Et negat̄ falsitas hui⁹. Ad ꝓbationē dico. q̄ scōꝝ aliq̄ laudant̄ in vna ꝟtute in q̄ vident̄ excellere ⁊ nō in alijs ꝓpt̄ materiale ꝟtutꝭ. q̄ꝛ videlꝫ sunt promptiores. ⁊ hn̄t maiore inclinatōem ad actū vni⁹ q̄ȝ alteri⁹ ꝟtutꝭ. tn̄ si in formali ꝟtutꝭ vn⁹ sanct⁹ excedit. excedit in oīb alijs. sꝫ nō in materiali ⁊c̄.

¶ Ad tertiū maiorē sup̄ dictū ē. q̄ nō opꝫ. si assit ipedimentū habitui. tunc em̄ cū maiori habitu. pt stare minor promptitudo ⁊ delectatio. vt pꝫ. q. lxv. ar. p̄. ad scđm Et pt h̄ etiā fieri ꝓpter maiorē exercitatōem in actu vni⁹ ꝟtutꝭ. p quā acq̄rit̄ ꝓmptitudo habitui supaddita. rōne cui⁹ facili⁹ opat̄ ſm illā ꝟtutē. ꝟtute existēte eq̄li. Minorē ↄcedo. nō q̄ꝛ habit⁹ sit in se maior q̄ȝ alius. ⁊ formale ꝟtutꝭ. sꝫ rōe dicta. s. ꝓpter materiale magꝭ deseruiēs vni ꝟtuti q̄ȝ alteri. Negat̄ āt ↄña. intelligēdo ↄñs q̄ ad formale ꝟtutꝭ. Et de illa solutōe hꝫ D. de ꝟtutib cardinalib. q. p̄. ad. xij. Ubi (inq̄t) ē maior habit⁹. nō opꝫ q̄ sit maior act⁹ ſm inclinatōem habit⁹. pt em̄ in hoīe eē aliq̄d. vel ipediens vel dispōnes ad actū. qđ p accīs se hꝫ ad habitū. sicut habit⁹ scie ipedit̄. ne ad actū ꝓcedat ꝓpt̄ ebrietatē. Et iō ſm hmōi ipedimēta vł auxilia ad agendū. pt q̄nq̧ eē augmētū in actu. nō existēte augmēto circa habitū. Hec ille. ¶ Nota q̄ sicut sup̄. q. l. ar. lvj. dictū fuit q̄ formale scie ē in itellectu. materiale āt in virib interiorib apphēsiuis. ita formale ꝟtutis ē impressio ⁊ ordo rōis reduct⁹ p rōem rectā in appetitu. Materiale āt ē aliq̄ dispō. vel inclinatio appetit⁹ sensitiui circa ꝓpriā materiā vndecūq̧ ꝓueniat vł ex corruptōe nature. vł ex assuetudine vł ex dono dei vł ex tētatōe diaboli subseruiēs vł obsistēs tali ꝟtuti. vł ex pte corporis vł aīe. vt est inordinatio passionū ⁊ hmōi. Et formali existēte eq̄li. pt eē diuersitas in materiali. ita q̄ aliq̄s habeat parū de formali virtutꝭ. ⁊ multū de materiali. Et ecōtra ⁊c̄. Un̄ pt aliq̄s eē eq̄liter discret⁹. ⁊ eq̄liter tēdit cū alio ad mediū. Et tn̄ cū maiori difficultate. ⁊ sic cū eq̄litate formalis stat diuersitas materialis.

¶ Utrū ꝟtutes morales p̄emineāt intellectualib

Ad tertiū sic ꝓcedit̄. Videt̄ q̄ ꝟtutes morales p̄emineāt intellectualib. Quod em̄ magis ē necariū ⁊ ꝑmanēti⁹ ē meli⁹. sꝫ virtutes morales sunt ꝑmanētiores etiā disciplinis q̄ sunt ꝟtutes itellectuales. ⁊ sunt etiā magꝭ necarie ad vitā humanā. ḡ sunt p̄ferēde ꝟtutib itellectualib. ¶ P̄. de rōne ꝟtutis ē q̄ bonū faciat habētē. sꝫ ſm ꝟtutes morales dr̄ hō bon⁹ non āt ſm virtutes itellectuales. nisi forte ſm solā prudētiā. ḡ ꝟt⁹ moral̄ ē melior q̄ȝ ꝟtus intellectualis. ¶ P̄. finis est nobilior hijs q̄ sunt ad finē. sꝫ dr̄ in vj. ethi. ꝟtus moralis facit rectā intētōeꝫ finis. prudētia āt facit rectā electōem eoꝝ q̄ sunt ad finē. ḡ ꝟtus moral̄ ē nobilior prudētia q̄ est ꝟtus intellectualis circa moralia. ¶ Sed ↄtra. ꝟtus moral̄ ē in rōnali p pticipatōem ꝟtus āt itellectual̄ in rōnali p eēntiā. sic dr̄ in p̄mo M

ethi. ſ; rōnale ꝑ eēntiā ē nobiliꝰ ꝙ̄ rōnale ꝑ ꝑticipa‑ tōem ḡ ꝟtus itellectualꝭ ē nobilioꝛ ꝙ̄ ꝟtꝰ moralis

¶ Hic ꝯñter deſcēdit ad eq̄litatē ꝟtutū in ſpeciali. et ꝓ° ꝯꝑando morales itellectualibꝫ. ſcđo ꝯꝑando aliq̄s ꝑ ticulares ꝟtutes aliq̄bus alijs in articulꝭ ſequētibꝫ.

¶ Rñdeo dđ; ꝙ aliq̄d pt dici maiꝰ vel minꝰ du pliciter. Uno mō ſimplr. Alio mō ſm q̄d. Nihil eñ ꝓhibet aliq̄d eē meliꝰ ſimplr vt philoſophari ꝙ̄ ditari. qđ tñ nō ē meliꝰ ſm q̄d. i. necitatē patiēti. ſim pliciter aūt ꝯſideratꝭ vnūq̄dq;. qñ ꝯſideratꝭ ſm ꝓpri am rationē ſpeciei.

¶ Doc. rñdet diſtincte. Uñ ꝓ° ꝓmictit vnū notabi‑ le diſtinctiū z eiꝰ rōem. ſcđo iuxta ħ rñdet ibi. Hꝫ aūt vir tus zc. ꝙ ad ꝓmū dr. ꝙ aliq̄d pt dici maiꝰ vꝭ minꝰ duplr Unoᵒ ſimplr. Alioᵒ ſm q̄d. z ſtant bñ ſilꝭ. ꝙ nobiliꝰ ſim‑ pliciter. nō ſit nobilius ſm quid. vt pꝫ de philoſophari qđ ē ſimplr nobiliꝰ z melius ꝙ̄ ditari. Ditari tñ ē meliꝰ. id ē magis appetibile alicui ꝑ actōis ꝓpter ſcꝫ indigentiā. Eſt ḡ melius. q꞉ magis neceſſariū. z ꝑ ꝯñs magis appe tibile. z magꝭ bonū illi.

q.lx.ar.ꝓ. ¶ Habet aūt ꝟtus ſpēm ex obiecto. vt ex dictis pꝫ Un ſimplr loq̄ndo illa ꝟtus nobilioꝛ ē que habet nobilius obiectū

¶ Hic ꝯñter Doct. rñdet ad q̄ſitū ꝑ duas ꝯclones. ſm duo mēbra ꝓdicte diſtinctōis Scđam ponit ibi Sꝫ ſi ꝯſideretꝭ zc. Cōcluſio ḡ ꝓª ē. ſimplr loquēdo ꝟtutes in‑ tellectuales q̄ ꝑficiūt rōem. ſunt nobiliores ꝙ̄ morales q̄ ꝑficiūt appetitū. ꝓbatꝭ. ſimplr loquēdo. illa ꝟtus ē nobili oꝛ. q̄ hꝫ nobiliꝰ obiectū. ſ; obiectū rōis ē nobiliꝰ ꝙ̄ obie‑ ctū appetitꝰ. igitꝭ zc. Huiꝰ rōis Doct. ꝓmo ponit z ꝓbat maiorē. ſcđo minorē cū ꝯclone. ibi. Manifeſtū ē aūt zc. Probatꝭ ḡ maioꝛ. q꞉ ſimplr ꝯſideratꝭ vnūq̄dq;. qñ ꝯſide ratꝭ ſm rōnem ꝓprie ſpēi. ſ; ꝟtus hꝫ ſpēm ex obiecto. igitꝭ maioꝛ vera. ¶ Et nota ꝙ accipitꝭ ħ ſimplr ꝓ° mō quez ponit D. ſan. iij. ꝑte. q. l. ar. v. ꝑ abſolute. z ſine addito. et nō ſimplr ſcđo mō ibidē poſito. ſcꝫ ꝑ oī mō z totalr. q꞉ ħ repugnaret ſequētibꝫ. Uñ intellectualꝭ ē ſimplr (.i. ab‑ ſolute zc) q̄ abſoluta nobilitas ſumitꝭ ſm ſubam z eſſen tiā rei. Phi eñ cōiter loquētes de ſimplr. accipiunt ipm duplr. Unoᵒ vt ē idem qđ totalꝭ. ſicut dr ꝙ ex nō ente ſimplr. nihil fit. qđ ē dictum. ꝙ ex eo ꝙ totalr nihil eſt. nō fit aliq̄d. Scđo aūt accipitꝭ ſimplr. vt idē ē ꝙ nullo addi to. vt habetꝭ in topicis. Et ħ ſcđo mō accipit ħ. Et ꝑ. ꝑte accipit ſimplr. i. ſm ſe. ſm q̄d. i. in ordie ad alterꝫ. ꝟtus aūt ſm obiectū ꝯſideratꝭ q̄ ad ſpēm. z ſine addito. ḡ q̄ ex ob‑ iecto maioꝛ ē. illa nobilioꝛ ē ſimplr z ſm ſe. Dañ cū dr

¶ Manifeſtū ē aūt ꝙ obiectū rationis ē nobiliꝰ ꝙ̄ obiectū appetitꝰ. rō eñ apphēdit aliq̄d in vniuer‑ ſali. ſ; appetitꝰ tēdit in res q̄ hñt eē ꝑticulare. vñ ſim pliciter loq̄ndo ꝟtutes itellectuales q̄ ꝑficiūt rōnem ſunt nobiliores ꝙ̄ morales q̄ ꝑficiūt appetitū

¶ Ponit minorē ꝓncipalē. q꞉ obiectū rōis ē vlꝭ. ſ; ap petitꝰ tēdit in rē ſm eē ꝑticulare. mō vlꝭ ē nobiliꝰ ꝑticula ri. igitꝭ. ¶ Sꝫ nota circa ħ. ꝙ itellectꝰ z fundamētū huiꝰ ꝓbatōnis pēdet ex dictꝭ ꝓ. ꝑ. q. lxxxij. ar. iij. Et ſupponitꝭ nūc. ꝙ q̄nto obiectū ē abſtractiꝰ tāto nobiliꝰ. Et intelli‑ gitꝭ de abſtractōe in cōi. q꞉ ḡ obiectū itellectꝰ vt obiectū ē abſtractiori mō z ꝯditōe obijcitꝭ rōni. ꝙ̄ obiectū volūtaꝭ tis ipi volūtati (q꞉ aliđ ſub rōe q̄dditatꝭ. illđ aūt vt hꝫ eē) Ideo obiectū intellectus ē nobiliꝰ. Et q꞉ qđ q̄d ē. ſic ab‑ ſtractū ē vlꝭ. Iđ D. ħ ꝓbat ꝙ obiectū rōis ē nobiliꝰ. Et q꞉ poñā de ꝑ ſe magis reſpicit obiectū vt obiectū ē. ꝙ̄ vt res ē. iđ intellectꝰ rōe nobilitatꝭ obiecti vt obiectū ē. ꝓfertꝭ appetitui. z ħ ſimplr Sꝫ ſm q̄d. ſ. ſ; ꝙ talꝭ rō i nobiliori re inuenitꝭ volūtas pt eē nobilioꝛ zc. Cōſequēter cū dr

¶ Sꝫ ſi ꝯſideretꝭ virtꝰ in ordine ad actū. ſic ꝟtus moralis q̄ ꝑficit appetitū. cuiꝰ ē mouere alias potē tias ad actū. vt ſup dictū ē nobilioꝛ eſt q.ix.ar.j.

¶ Subiūgit ſcđam ꝯclonē rñſiuā iuxta ſcđm mēbrū diſtinctōis. Et ꝓ° facit qđ dictū ē. ſcđo iſert qđdā corol lariū ex dictꝭ. ibi. Et q꞉ ꝟtus zc. Cōcluſio rñſiua eſt iſta Si ꝯſideretꝭ ꝟtus in ordie ad actū. ſic ꝟtus moralꝭ nobi lioꝛ ē (Et ħ ē eē nobiliorē ſm q̄d) ꝓbatꝭ. ꝟtus moralꝭ ꝑfi‑ cit appetitū. igitꝭ magꝭ ē ꝓncipiū actꝰ. z ſic nobilioꝛ. Añs pꝫ ſup. q. lviij. ar. ꝓ°. Tenet ꝯña. q꞉ ipius appetitꝰ ē mo‑ uere alias potētias ad actū. Et iđ ꝟtus in appetitu facit vſum bonū. z nō ſolū facultatē bonā. Et de his ſup. q. lvj. ar. tertio. Tunc ibi

¶ Et q꞉ virtꝰ dr ex eo ꝙ ē ꝓncipiū alicuiꝰ actꝰ cum ſit ꝑfectio potētie. ſeq̄tꝭ etiā ꝙ rō ꝟtutis magis cōpe tat ꝟtutibꝫ moralibꝫ ꝙ̄ ꝟtutibꝫ itellectualibꝫ. ꝙ̄uis ꝟtutes itellectuales ſint nobiliores habitꝰ ſimplr.

¶ Infert corollariū tale. rō ꝟtutꝭ magꝭ ꝯpetit ꝟtutibꝫ moralibꝫ ꝙ̄ itellectualibꝫ. ꝙ̄uis ꝟtutes itellectuales ſint nobiliores habitꝰ ſimplr. ꝓbatꝭ ex dictꝭ. q꞉ ꝟtus dr ex eo. ꝙ ē ꝓncipiū alicuiꝰ actꝰ. igitꝭ rō ꝟtutꝭ zc. Tenet ꝯña ex di ctis. q꞉ moralꝭ ē magꝭ ꝓncipiū actꝰ. Añs pꝫ. ꝟtus ē ꝑfec‑ tio potē opatiue. iđ ꝑficit eā ad actū. Et pꝫ ex ſup dictꝭ q꞉ ꝟtus eſt habitus nō eſſendi. ſ; opandi zc.

☞ Argumentū in ꝯtrariū ē ꝑ ꝓma ꝯclone rñſiua.

¶ Ad ꝓmū ḡ dđ; ꝙ ꝟtutes morales ſunt magis ꝑmanētes ꝙ̄ itellectuales. ꝓpter exercitiū eaꝝ i his q̄ ptinēt ad vitā cōem. ſ; manifeſtū ē ꝙ obiecta diſ‑ ciplinaꝝ q̄ ſunt necaria z ſemꝑ eodē mō ſe hñtia. ſūt ꝑmanētioꝛa ꝙ̄ obiecta ꝟtutū moraliū q̄ ſunt q̄dā ꝑ ticularia agibilia. ꝙ aūt ꝟtutes morales ſūt magꝭ ne ceſſarie ad vitā hūanā nō oñdit eas eſſe nobiliores ſimplr. ſ; q̄ ad ħ q̄nimmo ꝟtutes itellectuales ſpe‑ culatiue ex ħ ipo ꝙ nō ordinātꝭ ad aliud. ſic vtile or‑ dinatꝭ ad finē ſunt digniores. ħ eñ ꝯtigit q꞉ ſm eas q̄dāmō inchoatꝭ in nobis btitudo q̄ ꝯſiſtit i cogni‑ tōe ꝟitatis. ſic ſup dictū eſt. q.iij.ar.vj.

¶ Ad maiorē. Qđ ē ꝑmanētius z magꝭ neceſſariū. ē meliꝰ. nō opꝫ ꝙ ſimplr. ſ; ſm q̄d. i. nō in ſuba ſua. ſed q̄ ad aliud. Nō eñ opꝫ vllo mō ꝙ magꝭ neceſſariū ad al terū ſit ſimplr nobiliꝰ. imo ſi nō q̄ratꝭ ꝓpt aliud. z ſit ipe fi nis. tūc multo nobiliꝰ ē. Et ſcđo qđ ē ꝑmanentiꝰ ſm ſe. ħ ē nobiliꝰ. ſ; ſolū ſm q̄d. q꞉ dictū fuit ſup. ꝙ ꝑmanētia maioꝛ. vt ſic nō arguit ꝑfectōnem ſimplr. niſi z nobilitas nature adiūgatꝭ. Ad minorē. ad ꝓmā ꝑtē ſunt ꝑmanē tiores. vt patuit ſup. q. liij. ar. ꝓ. Et nō de ꝑ ſe. ſcꝫ rōne ꝑ ſe cauſaꝝ. imo ſic diſciplinę ꝑmanētiores ſunt. ſ; ꝑ accñs rōe ꝯtinui exercitij. q꞉ tales ꝟtutes ſaltē aliq̄. ſunt q̄ cōitꝭ in vita hūana occurrūt agēda. Ad ſcđaꝫ ꝑtē ꝓba. ſunt ma gis necarie. ſ; negatꝭ ꝯña. ꝙ ḡ ſimplr nobiliores. ſ; q̄ ad ħ. imo eo ipo ꝙ intellectuales ſunt circa finē. iđ meliores ſimplr. Nā habitꝰ ſpeculatiuꝰ ē ꝓncipiū eiꝰ actꝰ. q̄ ē ſūme

ꝫ moralis est p̄ncipiū eius actus q̄ ordinat̄ vlterius sic eius medium ad finem ꝛc.

¶ Ad scd̄m dōm. ꝙ s̄m ꝟtutes morales dr̄ hō bonus simplr̄. ꝛ nō s̄m intellectuales ꝟtutes ea rōne. qꝛ appetit⁹ mouet alias potētias ad suū actū. vt su-
q.ix.ar.p° p̄ra dictū ē. vn̄ ꝑ h̄ etiā nō ꝓbat̄ nisi ꝙ virtus mora-
q.lvj.ar.iij. lis sit melior s̄m quid

¶ Ad maiorē. vera de rōne ꝟtutꝫ simplr̄. ſꝫ dico ꝙ h̄ fit. qꝛ facit vsum bonū qd̄ ē q̄a in appetitu. Et dico ꝙ non seq̄t. ē maior vl̄ mag̃ ꝟtus. igit̄ maius simplr̄. ſꝫ s̄m h̄. i. in rōe ꝟtutꝫ. Minor vera rōe iā facta. qꝛ hꝫ ordinem ad appetitū bonū. q̄ facit hoīem bonū. ḡ moral̄ est melior in rōe ꝟtutꝫ. ꝛ in ordie ad actū. Un̄ seq̄t̄ bn̄. ē ꝟtus. ḡ habitus. ſꝫ nō seq̄t̄. ē mag̃ ꝟtus. igit̄ maior habit⁹. qꝛ nō ē hꝫ ꝙ ipm̄ nec ꝑ se. Et ꝓbat hec rō scd̄a3 ꝯclone ꝛ corollariū

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ prudētia nō solū dirigit virtutes morales in eligēdo ea q̄ sunt ad finē. ſꝫ etiā in p̄stituendo finē. ē āt finis vni⁹ cuiusqꝫ ꝟtutis moral̄ attingere mediū i ꝓp̄a materia qd̄ q̄dē mediū determinat̄ s̄m rectā rōem prudētie. vt dr̄ in ij. ꝛ vj. ethi.

¶ Ad maiorē. Uera ē q̄dē maior vt iacet. ſꝫ dico ꝙ nō oꝑꝫ. ꝙ ꝟtus tendēs in finē ab alio p̄stitutū sit nobilior ea q̄ iuuat̄ ꝛ dirigit̄ ꝑ eā. q̄ ē circa ea q̄ sunt ad finem.
Ad minorē dico post D. sanct. ꝙ facit electōem rectā eoꝝ q̄ sunt ad finē. nō tm̄. ſꝫ etiā dirigit in p̄stituēdo finē. q̄ est attingere mediū rōis in ꝓp̄ia materia. qd̄ mediū determinat̄ s̄m rectā rōem prudētie. ¶ Nota h̄. ne videat̄ illud dictū ꝯtrariū ei. qd̄ habet̄ 2ª 2ᵉ. q. xlvij. ar. vj. et. vij. q̄a nō dr̄ D. absolute. ꝙ prudētia p̄stituat finē. s. q̄ ad substantiā. ꝛ q̄si in cōi ꝓponēdo appetitui. qꝛ tēperate viuendū ē. Hoc em̄ reprehēdit D. vbi iā in 2ª 2ᵉ. qꝛ hoc facit rō naturalis. ꝛ synderesis. ſꝫ dr̄ ꝙ dirigat in p̄stituēdo. hoc ē quo ad modū ꝛ q̄si in ꝑticulari. postq̄ em̄ rō dictat. qꝛ tenendū sit mediū rōis in materia tēperātie. prudētie ē dictare q̄d sit illud mediū q̄ ad hūc. Dicit ḡ prudentia. ꝙ em̄ comedere nō sit plus nec min⁹ panū. ꝛ illiꝰ medio ꝑ q̄ q̄s ad finē illū ꝑueniat. Quare nō ē ꝯ̄dictio. rō em̄ natural̄ dictat finē in cōi. ſꝫ q̄s sit ille finis. ꝛ quō attingat̄ ē prudētie. rō itaqꝫ natural̄ p̄stituit. ſꝫ prudentia ipm̄ ꝯseq̄ facit. ꝛ in execūtōe ꝛ existētia ad ipm̄ dirigit. Dicat ei̅ rō debes comedere tēperate. sed adhuc ē q̄stio quō. ꝛ q̄ntum comedā vt viuā tēperate. hoc itaqꝫ determinare ē prudētie. Et igit̄ dr̄ prudētia (p̄stituendo videlꝫ q̄ntū ad circūstantias ꝑticulares ꝯgruentes illi vt finem illū. q̄ ē tenere mediū rōis attingat. dicendo illud ē mediū ꝛ finis tibi a rōe naturali p̄stitut⁹. Et hui⁹ signū ē. ꝙ rōe naturali manente in vl̄i ꝛ bn̄ dictāte. ē defect⁹ a fine ꝟtutꝫ in ꝑticulari ꝓpter defectū prudētie. Et ḡ dr̄ ad maiorē post dicta illa. ꝙ vera ē. ſꝫ tn̄ ꝟtus q̄ facit ꝟtutes circa finē ꝯseq̄ ipm̄ referre ꝛ attingere. p̄stituendo eis in ꝑticulari finē. ē nobilior vt ē prudētia. Un̄ posset dici. ꝙ rō natural̄ p̄stituit finē in eē cognito. ꝛ via intentōis. prudētia in via executōis ꝛ in ꝑticulari cū circūstātiis. ꝛ prudētia q̄si p̄stitutū in esse cognito p̄stituit vt attingit̄ realr̄. ita ꝙ rō natural̄ p̄stituit ſꝫ prudētia determinat p̄stitutū ꝛ dirigit ad p̄stitutū ꝛ determinatū ꝯsequendū. dictando q̄d sit sibi mediū ꝛ finis ꝟtutis. q̄rendo media oportuna. Et ḡ prudentia dirigit in p̄stituendo. i. determinando finem illi. Uide de solutōne hac Doc. sanc. iij. sententiaꝝ. d. s. xxxiij. q. ij. ar. iij. Quia ibidem videt̄ dicere. ꝙ prudētia p̄stituat. in 2ª 2ᵉ

ꝯtra ꝙ synderesis. Sed ex dictis haberi potest quō verba q̄ saluari potest ꝛc.

¶ Utrū iusticia sit p̄cipua inter ꝟtutes morales.

AD q̄ntū sic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ iusticia non sit p̄cipua inter ꝟtutes morales. Maius em̄ est dare alicui de ꝓp̄io q̄3 reddere alicui qd̄ ei debet̄. ſꝫ p̄mū ꝑtinet ad liberalitatē. scd̄m āt ad iusticiā. ḡ videt̄ ꝙ liberalitas sit maior ꝟtus q̄3 iusticia. ¶ P. illud videt̄ esse maximū in vnoquoqꝫ qd̄ ē ꝑfectissimū in ipo. ſꝫ sicut dr̄ iacobi p̄mo. Patiētia op⁹ ꝑfectū hꝫ. ḡ videt̄ ꝙ patiētia sit maior. q̄3 iusticia. ¶ P. magnanimitas operat̄ magnū in oībꝫ ꝟtutibꝫ vt dr̄ i. iiij. ethi. ḡ magnificat etiā ipam iusticiā. ē igit̄ maior q̄3 iusticia. ¶ Sꝫ ꝯtra est qd̄ ph̄s dr̄ in v. ethi. ꝙ iusticia ē p̄clarissima ꝟtutū

¶ Hic ꝯ̄nter ꝯpat specialr̄ aliq̄s ꝑticulares virtutes inter se. Et p° morales. scd̄o itellectuales. articulo sequēti. tertio theologicas. ar. vj. Compat ḡ h̄ morales per ēminā adinuicē. De prudētia q̄ ē aliq̄liter moralis. pꝫ ex dictis in articulo p̄cedenti ad tertiū.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ virt⁹ aliq̄ s̄m suā speciē p̄t dici maior vel minor vel simplr̄. vel s̄m q̄d. Simplr̄ q̄dē dr̄ maior s̄m ꝙ in ea maius bonum rōnis relucet vt supra dictū est. ar.p°

¶ Doc. rn̄det distīcte ad q̄situ̅ s̄m vnā distinctōem bimebrē. Un̄ p̄mo rn̄det s̄m p̄mū mēbrū distinctōnis. scd̄o iuxta scd̄m. ibi. Scd̄m q̄d āt ꝛc. Quo ad p̄mū ponit duas ꝯclones rn̄siuas. scd̄am ibi ꝯ̄nter alias aūt ꝛc. Scd̄o subiūgit qd̄dā corollariū ex dictis. ibi. Et sic iste ꝛc. Premittit ḡ p̄mo notabile distinctōm. ꝛ declaratōnem p̄mi ei⁹ mēbri. Scd̄o subiūgat p̄mam ꝯclonē rn̄siuā. ibi. Et s̄m hoc ꝛc. Dicit ḡ p̄mo sic. Uirtus aliq̄ p̄t eē nobilior s̄m spēm (de q̄ nobilitate h̄ q̄rit̄) dupl̄r. vl̄ simplr̄. vl̄ s̄m q̄d. i. ex obiecto habente se ꝓpinquo ad rectā rōem. vl̄ s̄m aliquē ornatū accītalē alteri virtuti supadditā. sicut magnanimitas q̄nt ex. dlētiā i ope ꝟtutꝫ. Deīn cū dr̄

¶ Et s̄m h̄ iusticia inter oēs ꝟtutes morales p̄cellit tanq̄ ꝓpinquior rōni. qd̄ pꝫ ꝛ ex subiecto ꝛ ex obiecto. ex subiecto q̄dē qꝛ ē in volūtate sicut in subiecto. volūtas āt ē appetit⁹ rōnalis. vt ex dictis pꝫ. s̄m p.p.q.lxxx āt obiectū siue materiā. qꝛ est circa opatōnes qbꝫ hō ordinat̄ nō solū in seipso ſꝫ etiā ad alterū.

¶ Subiūgit ꝯclonem p̄mam responsiuā. Justicia inter oēs ꝟtutes morales (scꝫ ꝑ essentiā q̄ sunt in appetitu) p̄cellit. ꝓbat̄. simplr̄ dr̄ maior ꝟtus in q̄ maius bonū rōnis relucet. ſꝫ iusticia ē hmōi. igit̄. Maior pꝫ ex ar. p°. vbi dictū ē. ꝙ rō ē radix hūani boni. qd̄ ē ꝟtuosū ꝛ honestū. ḡ seq̄t̄ maior ꝛc. Minor ꝓbat̄. in illo relucet mai⁹ bonū rōnis. cui⁹ subiectū ꝛ obiectū sunt ꝓpinq̄ora rōni. ſꝫ iusticie subiectū ꝛ obiectū sunt hmōi. igit̄. Hui⁹ rōnis vltime. D. p° ponit ꝛ declarat maiorē. cū p° ꝛ scd̄a ꝑ nbꝫ minoris. Scd̄o ꝯfirmat rōem ꝛ ꝯclonē auctoritate. ibi. Un̄ iusticia ꝛc. Maior ḡ ꝑtinet rōnis nota. qꝛ ꝟtus ꝑfectum ex subiecto ꝛ obiecto depēdet. Minor ꝓbat̄. quia iusticia ē in volūtate. q̄ ē appetitus rōnalis. ꝛ ꝑ ꝯsequēs valde ꝓpinq̄ rōni. nō solū ꝓpinq̄tate subiectiua. ſꝫ etiam

obediẽtiali. q2 de se nullo mõ renitit dictamini recte ra-tionis. Declarat aũt minorẽ quo ad scd̃am partẽ. videlicet. q2 obiectũ 7 materia eius sunt operatões ad alterũ. et nõ solum in seipo. s3 maius bonũ rõnis est bene se habere ad aliũ. igit. Minor pz ex sup dictis. q2 ad bonũ propriũ facile est se habere bene. sed ad bonũ alterius difficile. Ubi ponit ẟtus ad bonũ alterius. nõ ad bonũ ꝓpriũ vt pz ex supra dictis. q. lvj. ar. vj. ¶ Et nota q̃ Doc. dr̃ q̃ iusticia est nõ solũ circa operatões quibus hõ bñ ordinat ad seipm̃. s3 7 ad alterũ. q2 dr̃ ꝓpe iusticiã cõem tã legalẽ q̃3 particularẽ. vt eñ supra patuit. q. lx. ar. v. legalis ẽ circa passiones 7 operatões ex eis ꝓcedẽtes. 7 circa operatões ad alterũ. particularis ãt circa operatões ad alterũ tñ. Dañ ibi

¶ Uñ iusticia ẽ p̃clarissima ẟtutũ. vt dr̃ i v. ethi.

¶ Cõfirmat ↄclonem p̃cedentẽ auctoritate phi quinto ethicoꝝ 7c̃. ¶ Nota. q̃ q̃uis Aristote. dicat illã auctoritatẽ de iusticia legali. de qua 7 arguit rõnem quã Doct. hic inducit. Et tñ de iusticia particulari etiam verificari pt. Nam 7 ipa est in voluntate 7 ad alterũ. l3 particularem personam. Scd̃m aũt phm ibidem multi possunt bene vti ẟtute in ꝓprijs 7 ad seipos. qui nõ vtũtur bene ad alios. Quare recte dixit Bias. principatus ostendit virũ 7c̃. Et q̃3uis iam responsum sit ad q̃situm. Doc. tñ ↄsequẽter ostendit ordinẽ nobilitatis aliaꝝ que sunt circa passiones 7c̃. Cõsequenter autem dicit

¶ Inter alias ãt ẟtutes morales q̃ sunt circa passiones tãto in vnaq̃q3 magis relucet rõnis bonũ q̃3-to circa maiora mot᷒ appetitiu᷒ subdit᷑ rõni. maximũ ãt in his q̃ ad hoiem ptinẽt ẽ vita a q̃ oĩa alia dependẽt. 7 iõ fortitudo q̃ appetitiuũ motũ subdit rõni in his q̃ ad mortẽ 7 vitã ptinẽt. p̃mũ locũ tenet inter ẟtutes morales q̃ sunt circa passiones. tñ ordinat infra iusticiã. vñ phs dr̃ in p°. rhetori. q̃ neće est maximas eẽ ẟtutes q̃ sunt alijs honoratissime. siquidẽ ẽ ẟtus potẽtia bñfactiua. ꝓpter h̃ fortes 7 iustos maxie honorãt. hec q̃dẽ in bello scz fortitudo. hec ãt scz iusticia 7 in bello 7 in pace vtilis est

¶ Ponit aliã ↄclonem rñsiuã quo ad p̃mũ membrũ. talem Fortitudo fm locũ tenet inter virtutes morales. q̃ sunt circa passiones. infra tñ iusticiã. Post fortitudinem aũt ordinat᷑ temperãtia. Huius ↄclusionis Doctor ponit 7 pbat p̃mã partẽ. scd̃o scd̃am ibi. Post fortitudinem. Probat᷑ ergo p̃ma ps sic. resumendo maiorẽ. inter virtutes q̃ sunt circa passiones. illa est maior 7 nobilior in qua maius bonũ rõnis relucet. sed fortitudo ẽ huiusmodi. igitur ↄclusio vera. Maior patuit. Minor probatur. inter eas q̃ sunt circa passiones. tãto in vnaquaq3 magis relucet rõnis bonũ. q̃nto circa maiora motus appetitiuus subdit᷑ rõni. sed p̃ fortitudinẽ motus appetitiuus subdit᷑ rõni circa maxima (ut est difficilime bñ moderanda) Igitur. Maior illa patuit supra. q. lxi. ar. iij. et. iiij. Minor pbat᷑. Fortitudo subdit motũ appetitiuũ rõni in his q̃ ad mortem 7 vitam ptinent. Igit᷑. Minor vera. Antecedens relinq̃tur notum. tenet ↄsequentia. quia maximũ in his q̃ ad hoiem ptinent est vita. a qua omnia alia (circa que sunt alie virtutes. que sunt circa passiões) dependent. Igitur illa que est circa passiones ↄcernẽtes vitam. est circa ea que maxime mouent. 7 circa que difficilimũ est bene se habere. Sed q̃ fortitudo sit post iusticiã Doct. relinquit notum ex p̃ma ↄclusione. 7 pbat solum auctoritate phi. Et pbat tam 2ª 2e. q. c. xxiij. ar. xij. quia fortitudo nõ h3 laudem nisi ex iusticia 7 in ea fundatur. Et scd̃o. q2 rõ ẟtutis magis consistit in bono q̃3 difficili. ideo q2 iusticia magis participat bonũ rõnis. igit. Et tertio. q2 iusticia semp vtilis ẽ. 7 in pace 7 in bello. Et si oẽs essent iusti nõ esset opus actu fortitudinis. Sed D. san. pbat vtrã q̃3 partẽ sumit᷑. scz q̃ iusticia 7 fortitudo p̃ferant᷑ alijs. 7 iusticia fortitudini ꝓpter tertiã rõnem tactam. q2 sunt honoratiue. q2 maxie bñfactiue Cõsequẽter ibi

¶ Post fortitudinẽ ãt ordinat᷑ tp̃antia. q̃ subijcit rõni appetitũ circa ea q̃ imediate ordinãt᷑ ad vitã vel in eodẽ fm numerũ. vel in eodẽ fm speciem scilz in cibis 7 venereis

¶ Ponit 7 pbat scd̃am partem ↄclonis scd̃e. Et arguitur sic. Maior resumit᷑ ex p̃cedenti parte inter virtutes 7c̃. sed p̃ temperantiã post fortitudinẽ subdit᷑ rationi circa difficilia. igit᷑ illa pars vera. Minor pbatur. temperantia subijcit rõni appetitũ circa ea q̃ imediate ordinantur ad vitam. vel in eodẽ fm numeꝝ moderando delectationes gustus. vel fm spẽm quo ad delectatões tact᷒. igitur minor vera. Sed q̃ temperãtia sit post fortitudinem. pz ex dictis. q2 bñ se habere ad vitã 7 mortẽ. 7 subdere circa ea motum appetitiuũ rõni. maius est q̃3 circa vitã tñ. fortitudo eñ facit ne aliq̃s vitã nimis amet et mortẽ ne nimis horreat 7c̃. Tunc ibi

¶ Et sic iste tres ẟtutes simul cũ prudẽtia dicũt᷑ esse p̃ncipales etiã dignitate

¶ Infert quoddã corollariũ tale. Iste tres virtutes. scz iusticia. fortitudo. temperãtia. simul cũ prudentia. dicunt᷑ esse principales. etiã dignitate. pz. q2 in eis maxie relucet bonũ rõis. igit᷑ 7c̃. añs 7 ↄña patet ex dictis.

¶ Secũdũ q̃d ãt dr̃ aliq̃ ẟtus eẽ maior fm q̃ adminiculũ vel ornamẽtũ p̃bet p̃ncipali ẟtuti. sic substã est simplr̃ dignior accidẽte. aliq̃d tñ accidẽs ẽ fm q̃d dignius substã. in q̃ñtũ p̃ficit subiectũ i aliq̃ eẽ accidẽtali

¶ Hic vltimo resumit scd̃m mẽbrũ p̃dicte distinctionis. 7 rñdet iuxta ipm̃ tali ↄclone interẽta iplicite. Alique ẟtutes sunt maiores ipa iusticia (scz in aliq̃ accñtali) fm q̃d. pbat᷑. ille ẟtutes sunt maiores fm q̃d ullis virtutibus. q̃ has ornant vel p̃stent q̃d dã adminiculũ. s3 aliq̃ respectu haꝝ sunt huiõi. igit᷑. Maior pz a sili de substã 7 accidente q̃d est nobilius substã fm q̃d. q2 p̃ficit in esse accidẽtali. Minor pz in solutõne p̃mi 7 q̃rti. q2 liberalitas ornat. 7 est supplementũ iusticie. Et magnanimitas ornat oẽs ẟtutes. 7 silr̃ patientia ẽ fm q̃d (scz in tolerãtia malorũ) maior q̃busdã. q2 excludit radicẽ multoꝝ maloꝝ. puenientiũ ex malo illato. vt pz ad scd̃m. Humilitas aũt adminiculat᷑ oĩbus ẟtutibus p̃ accidens remouendo prohibens 7 corrumpens 7c̃.

¶ Argumẽtũ in ↄ̃riũ ↄfirmat p̃mã ↄclonẽ rñsiuã.

¶ Ad p̃mũ g̃ dd̃m. q̃ act᷒ liberalitatis op3 q̃ fundet᷑ sup actũ iusticie. nõ eñ eẽt liberal' dando si nõ de ꝓpo daret. vt in ij. politi. dr̃. vñ liberalitas sine iusticia eẽ nõ posset q̃ secerñit suũ a nõ suo. iusticia ãt pt esse sine liberalitate. vñ iusticia simplr̃ est maior libe- 2ª 2e. q. cxvij. ar. vi.

ralitate tan̄q̄ communior ꝛ fundamētū ipi⁹. liberalitas aūt est ſm quid maior. cū ſit quidā ornatus iuſticie et ſupplementum eius.

¶ Maior eſt vera ſm q̄d non ſimplr. q2 dare de ſuo fundaᷓ in ea virtute q̄ reddit debitū. q2 ꝓprium ſecernitᷓ a nō ſuo ꝑ eam que reddit vnicuiq3 qđ ſuum eſt ꝛ qđ debetur. Ad minorē. ꝯcedo eam. ſ3 dico ꝙ ſcđ3. ſc3 dare alicui qđ debeᷓ. eſt fundamentū p̄mi ꝛ cōmunius. ꝛ ſine ſecundo p̄mū nō h3 rōnem virtutis. Nō eñ eſt datio liberalis niſi de ſuo qđ iuſte h3. Negeᷓ aūt ꝯña. ſi itelligat ꝙ liberalitas ſit maior ſimplr. ſed ꝯcediᷓ iuxta vltimā ꝯcluſionē ꝙ ſm quid maior eſt. Et hanc nobilitatē ſm quid explicat Doc. ſanc. 2ª 2ᵉ. q. cxvij. ar. vj. q2 liberalitatis eſt ordinare affectōnem pecunie. ꝙ ſc3 hō non ſit amatiuus pecunie Ex quo fit ꝙ de facili vtiᷓ ea ꝛ ad ſeipm̄. ꝛ ad vtilitatē alioꝝ ꝛ ad honorē dei. ꝛ ſm hoc h3 quandā excellētiam. ex hoc ꝙ ē vtilis ad multa ꝛc. Quia tamē amor pecunie nō eſt materia tam digna vl' tam fortiter trahens. ſicut delectatōnes corporis. ideo tēperātia ſimplr ꝑfert ꝛc. Habes ex hoc ꝙ liberalitas ornat ꝛ ꝑbet adminiculum. De minore habet Doc. vbi iam. ar. iij. ad p̄mū ꝛc. ¶ Et nota. ꝙ q2 ad liberalitatē p̄cipue ptinet. vt hō ꝓpᷓ inordinatā affectōem ad pecuniā. nō ꝓhibeaᷓ a quocūq3 debito vſu eius. ideo affert quendā ornatū iuſticie. faciēdo vt quis ſoluat debitū ꝛ libenter ꝛ iocunde. Liberalitas eñ nō attendit debitū legale. qđ attendit iuſticia. ſed qđdā debitū morale qđ ſumiᷓ penes q̄ndā decentiā ꝛc. de duplici debito. vide 2ª 2ᵉ. q. xxxj. ar. iij. ad. iij. et. q. lxxx. ar. j.

¶ Ad ſcđm dđm. ꝙ patiētia đr habere op⁹ ꝑfectū in tolerātia maloꝝ in q̄bꝫ nō ſolū excludit iniuſtam vindictā quā etiā excludit iuſticia. neq3 ſolū odium qđ facit charitas neq3 ſolū irā qđ facit manſuetudo ſ3 etiā excludit triſticiā inordinatā q̄ eſt radix oīm p̄dictoꝝ. ꝛ iō in h̄ eſt ꝑfectior ꝛ maior. q2 in hac materia extirpat radicē. nō aūt eſt ſimplr ꝑfectior omnibꝫ alijs ꝟtutibꝫ. q2 fortitudo nō ſolū ſuſtinet moleſtias abſq3 ꝑturbatōe qđ eſt patiētia. ſ3 etiā ingerit ſe eis cū opus fuerit. vn̄ quicūq3 eſt fortis ē patiēs ſ3 non ꝯuertiᷓ. ē aūt patiētia q̄dā fortitudinis pars

¶ Maior eſt vera. ſi eſt ꝑfectiſſimū ſimpliciᷓ. tunc eſt maximū ſimplr. Dictū eſt aūt ar. tertio. ꝙ maioritas ſimpliciter eſt ex obiecto ꝛ materia Tunc negaᷓ minor. vt patuit ſupra. q. lxj. ar. iij. ad tertiū. Sed dico ſicut ibidē patuit. ꝙ habet opus ꝑfectū ſm q̄d in tali genere. ſc3 in tolerandis malis. q2 ibi excludit radicem multoꝝ vicioꝝ ꝓuenientiū ex malis ꝑſentibꝫ ingerentibꝫ triſticiā quā ipſa patientia tollit. Vn̄ quo ad hoc eſt nobilior iuſticia. q̄ excludit vindictā iniuſtā. ꝛ charitate ꝛ māſuetudine. ſ3 nō eſt nobilior etiā in hoc gñe. ſc3 tolerandi mala ipa fortitudine. q̄ nō ſolū mala patienter ſuſtinet. ſ3 etiam ſe ingerit Quare oīs fortis eſt patiens. ſed nō ꝯuertiᷓ. Et de materia huiꝰ ſolutōis 2ª 2ᵉ. q. cxxxvj. ar. ij. in cor. ad p̄mū

¶ Ad tertiū dđm ꝙ magnanimitas nō p̄t eē niſi alijs ꝟtutibꝫ p̄exiſtētibꝫ vt đr in iiij. ethi. vn̄ cōparatur ad alias ſic ornatus eaꝝ. ꝛ ſic ſm q̄d ē maior omnibꝫ alijs. nō tn̄ ſimpliciter.

¶ Ad añtecedens. ver̄. operaᷓ magna in oībꝫ virtutibus magnanimitas. ſed per actus ſpāles virtutū. et operaᷓ magnū. qđ eſt quidā decor accidētalis ipis virtutibus. ꝛ nō ꝑfectio eſſentialis. Habet eñ quelibet virtus quendā decorē ꝓprium ex ꝓpria ſpecie ſine magnanimitate Sed ꝑ magnanimitatē additur quidā alius ornatus ex magnitudine operis virtuoſi. quā magnitudinē per ſe reſpicit magnanimitas. Sic fortitudinis eſt fortiter agere ex ꝓpria ſpecie. ſed magnanimitatꝭ eſt circa materiam fortitudinis magna operari in fortiter agēdo Unde fortis intendit fortiter agere. ꝛ magnanim⁹ intendit magna operari. in fortiter agendo Quare ille decor ꝛ illud magnum. que per ſe reſpicit magnanimitas. ſunt accidētalia alijs virtutibꝫ. ꝛ in alijs virtutibꝫ fundanᷓ. Et vltra cōcedo. ꝙ magnificat iuſticiā magnitudine accidētali iuſticie ipi. Et fundaᷓ in iuſticia. vltra. ergo eſt maior ſm q̄d. quia nō oē ꝑficiens eſt maius ſimplr. ſed ꝑfectio ſubſtantialis ꝛ ſpecifica. vt forma ipa materia. nō aūt ꝑfectio accidentalis. vt hic eſt. De illa materia ſupra. q. lxj. arti. tertio ad p̄mum.

¶ Utrū ſapiētia ſit maxia iter ꝟtutes itellectuales

AD q̄ntū ſic ꝓceditᷓ. Videᷓ ꝙ ſapiētia non ſit maxia inter ꝟtutes intellectuales. Imperās eñ mai⁹ eſt eo cui iperaᷓ. ſ3 prudētia videᷓ impare ſapiētie Diciᷓ eñ i p̄mo ethi. ꝙ q̄s diſciplinaꝝ debitū eſt eē in ciuitatibꝫ. ꝛ q̄les vnūqđq3 addiſcere. ꝛ vſq3 quo. hec ꝑordinat ſc3 politica. q̄ ad prudētiā ptinet. vt đr in vi. ethi. cū igitur inter diſciplinas etiā ſapientia ꝯtineaᷓ. videᷓ ꝙ prudētia ſit maior q̄3 ſapiētia. ¶ P. de rōne ꝟtutis ē ꝙ ordinet hoīem ad felicitatē. ē eñ ꝟtus diſpoſitio ꝑfecti ad optimū. vt đr in v. phyſi. ſ3 prudētia ē recta rō agibiliū ꝑ q̄ hō ad felicitatē ꝑducitᷓ. ſapiētia aūt nō ꝯſiderat hūanos act⁹ q̄bꝫ ad btitudinē ꝑuenitur ḡ prudētia ē maior ꝟtus q̄3 ſapiētia. ¶ P. q̄ito cognitio ē ꝑfectior tāto videᷓ eē maior. ſ3 ꝑfectiorē cognitionē habere poſſum⁹ de rebꝫ hūanis de q̄bꝫ eſt ſcia q̄3 de rebꝫ diuinis de q̄bꝫ ē ſapiētia. vt diſtiguit Aug. in xij. de trini. Quia diuina incōprehēſibilia ſūt ſm illud iob xxxvi. Ecce de⁹ magn⁹ vincēs ſciām noſtrā ḡ ſcia ē maior ꝟt⁹ q̄3 ſapiētia ¶ P. cognitio p̄ncipiorū eſt dignior q̄3 cognitio ꝯcluſionū. ſ3 ſapiētia ꝯcludit ex p̄ncipijs indemōſtrabilibꝫ quoꝝ ē intellectus ſic ꝛ alie ſcie ḡ intellect⁹ ē maior ꝟtus q̄3 ſapientia ¶ S3 ꝯtra ē ꝙ phs đt in vi. ethi. ꝙ ſapiētia ē ſicut caput inter ꝟtutes intellectuales.

¶ Hic comparantur ſpecialr virtutes intellectuales ad inuicem. Et an ſapiētia ſit maxima inter eas. ¶ Et nota. ꝙ nō querit de ſapientia abſoluta ꝛ ſm ſe. vt includit etiam diuinā. ſed de ſapientia vt eſt habitus intellectualis ꝛ naturalis. ita ꝙ nō videtur hic includi ſapientia extra genus. hoc eſt theologia. que cōſiderat deum modo ſupnaturali. vt eſt ſcibile generice diſtinctū a ſcibili per virtutē naturalem intellectus. Sapientia etiam abſolute nō habet ꝙ ſit habitus intellectualis niſi ꝑmiſſiue id eſt ſibi nō repugnat. nō tamē ſibi ꝑ ſe ꝯuenit rōne ſcibilis ſcđm. ſed accidit ſibi ratōe ſcđm materialᷓ Et generica. vt patebit p̄. ꝑ. q. xij. ar. iij. ad ſ. et q. xiij. ar. p̄. ad ſe

Quurit ergo de sapientia q̄ est habitus intellectualis. et ꝯsiderat cām altissimā. modo naturali. q̄ deo formaliter nō ꝯuenit. cū habitus in ipo locum nō habeat. De sapientia aūt theologoꝝ videbit̄ p̄. pte. q. p̄. ar. q̄nto ꝛ sexto. Et in articulo sexto vbi iam. habet̄ ꝙ ad sapientiā gratuitā nō ptineat pbare ꝛ disputare de pncipijs aliaꝝ sciētiaꝝ. sed solum iudicare. Hic aūt in fine solutōis q̄rti ponit ꝙ sapientia de qua est sermo habeat disputare contra negantes pncipia. patꝫ ꝙ ꝙ hic loq̄tur de alia sapientia q̄ ibidē. Quia hic de sapientia q̄ ꝯsiderat altissimaꝫ cām fm rōnes ꝯmunes sibi ꝛ creaturis p̄sertim quo ad ꝯceptus pmos simplices (Compositi aūt ꝯsto. sint deo ꝓpꝛij. tn̄ ex cōmunibꝫ colligunt̄ ꝛc̄) Illic aūt de sapientia q̄ ꝯsiderat deū fm ea q̄ nō ꝯueniūt sibi ꝛ creaturis. sꝫ fm

ar. ij. sibi ꝓpria. scꝫ ꝙ sit trinus. ꝛ de hmōi notionalibꝫ ꝛc̄.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ sicut dictū est. magnitudo virtutis fm suā spēm ꝯsiderat̄ ex obiecto. obiectū āt sapiētie p̄cellit inter obiecta omniū ꝟtutū intellectualiū. ꝯsiderat eīn causam altissimā q̄ deus est. vt dicitur in pncipio metaphi.

¶ Conclusio respōsiua supplet̄ur affirmatiua ꝙ sic. Sapientia est maxima inter omes ꝟtutes intellectuales (scꝫ fm suam spēm ꝛ fm se) Hanc ꝯclusionē Doctor pmo pbat. scđo infert q̄ddā corollariū. ibi Et qꝛ p causaꝫ ꝛc̄. Probat̄ ergo ꝯclusio sic. Magnitudo ꝟtutis fm suā spēm ꝯsiderat̄ ex obiecto. sed obiectū sapientie p̄cellit inter obiecta omniū virtutū intellectualiū. igit̄ ē maior fm spēm. Maior patuit arti. ij. qꝛ magnitudo fm spēm sumit̄ a dante spēm qđ est obiectū respectu ꝟtutis. Minor pbat̄. qꝛ obiectū sapiētie est altissima causa. q̄ deus est sed altissimo (scꝫ penes excellentiā nature) nihil est altius vel p̄cellentius. Et patꝫ illa minor ex pmo metaphysice. ¶ Et nota ꝙ dr̄. deus est altissimus. nō altitudine locali sed entitatiua ꝛ ꝑfectionali. Esto sit in om̄ibꝫ intime etiā fm suppositū. saltem rōne alicui⁹ effectus q est qđ ptinēs ad esse rei create a solo deo causabile. vt pateb. p̄. pte. q. viij. ar. p̄. et. ij. Cōsequēter de

¶ Et qꝛ p causam iudicat̄ de effectu. ꝛ p causaꝫ superiorē de causis inferioribꝫ. inde est ꝙ sapiētia hꝫ iudiciū de oībꝫ alijs ꝟtutibꝫ intellectualibꝫ ꝛ ei⁹ ē ordinare oēs. ꝛ ipa est q̄si architectonica respectu oīm

¶ Infert quoddā corollariū tale. Sapientia hꝫ iudiciū de om̄ibꝫ alijs virtutibꝫ intellectualibꝫ. ꝛ eius est ordinare omes. ꝛ est quasi architectonica respectu oim. pbat̄ ex dictis. Sapientia est de altissima ꝛ vniuersalissima cā oim rerum ꝛ pncipioꝝ. igit̄ ꝛc̄. Aīs patuit. Tenet ꝯn̄a. qꝛ p cām iudicat̄ de effectu. Et p cām superiorē de causis inferioribꝫ. Que āt sciē. vel sunt de effectibꝫ cause altissime. vel sunt pncipia pbabilia p pma pncipia cōplexa metaphysicalia. Et p hec seq̄tur ꝙ sit architectonica. q̄a talis est ordinatiua de inferioribꝫ. vt pꝫ. ij. physicoꝝ. tex. com. xxv. in Doc. sanc. lectōe. iiij. ¶ Nota ꝙ qꝛ metaphysica ꝯsiderat cōmunissima in oībus inclusa. tam cōplexa q̄ incōplexa. ideo de om̄ibꝫ se hꝫ intromittere. Et singulariter. qꝛ ꝯsiderat pma pncipia simplr̄. quaꝝ ꝟtute oīa pncipia quarūcunq̄ sciētiaꝝ verificant̄. ideo de om̄ibꝫ iudicat ꝛ probat omnia ꝛc̄.

¶ Et confirmatur conclusio auctoritate phi inducta in argumento in contrarium.

¶ Ad pmū ꝙ dōm. cū prudētia sit circa res humanas sapiētia xo circa causam altissimā. impossibile est ꝙ prudētia sit maior ꝟtus q̄ sapientia. nisi vt dr̄ in vi. ethi. maximū eoꝝ que sunt in mūdo esset hō. Unde dōm est sicut in eodē libro dr̄. ꝙ prudentia nō imperat ipi sapientie sꝫ poti⁹ ecōuerso. qꝛ spiritualis iudicat oīa. ꝛ ipse a nemine iudicat̄. vt dr̄. p̄ᵒ. ad corin. ij. Nō eīn prudentia habet se intromittere de altissimis q̄ ꝯsiderat sapientia. sꝫ imperat de his q̄ ordinant̄ ad sapientiā. s. q̄uo hoies debeāt ad sapientiā ꝯuenire. vn̄ in hoc est prudētia seu politica ministra sapientie. introducit eīn ad eā p̄parans ei viā sicut hostiarius ad regem

¶ Maior placet. Et inde est ꝙ ratio imperans cum volūtate. p̄fertur om̄ibus alijs potentijs aie. Minor āt negat̄. nec auctoritas eam pbat. imo oppositū eius. Nō eīn (vt hꝫ Doc. sanc. in. iij. di. xlix. q. p̄. ar. p̄ᵒ. q̄stiū. ij. ad q̄rtum) practicus intellect⁹ ꝑfectus p prudentiā politicam (q̄ pncipalr̄ est ad bonū cōmune. vt patꝫ 2ᵃ2ᵉ. q. l. ar. ij.) p̄cipit vel ponit legem ipi sapientie. Nec dirigit sapientiā in iudicio rerum. sed politica legem ponit ꝛ aliq̄ ordinat ꝓpter sapiētiam. ordinādo ea quibꝫ homines ad sapientiā ꝯueniant. Et eo ipo ostendit̄ prudentia subseruire sapientie tanq̄ digniori ꝛ potissimo. qđ haberi potest in politia ꝛ vita humana. Unde dr̄ Doct. sanct. ꝙ nō imperat sapientiū (vt ipa scꝫ recte se habeat circa obiectum suum. sed econtra) quia spūalis (nō solum spiritualitate gratuita. sed ꝛ naturali) iudicat oīa. Est autē sapientia spūalis. quia circa abstracta fm rem ꝛ rōnem a materia sensibili. Prudentia autē imperat ꝛ ordinat de his que ordinant̄ ad sapientiā. sicut instituit vniuersitates. ꝛ studentibꝫ necessaria ꝓuidet. vt possint vacare sapientie. Quare est ministra sapientie. ¶ Aliqui tn̄ dicūt ꝙ sapientia sit pncipalior in rōne artis. quia nici⁹ nouit causas q̄ politica. sed politica est pncipalior pncipalitate operis. qꝛ est ad pncipaliorē finem. Sed huius intellectus patꝫ in solutōe ad scđm. quia ꝛ sapientie est nobilior finis intrinsecus. qꝛ actus suus si ꝑfecte haberet̄. esset ipe vltimus finis. politica aūt ordinat ad hunc finem remote sicut ad finem extrinsecū. ¶ Unde nota. ꝙ nec bonum cōmune legale p̄ferendū est bono diuino. Quare ꝛ nullus q̄mo docti q̄ peccare debet p salute temporali reipublice. Et est signū. ꝙ etiā particularē hoiem se bene habere ad diuina. maius est bono multitudinis ciuilis ꝛc̄. De hoc Capolus in. iij. di. xxvij. ad. xi. ꝯtra tertiā ꝯclusionē. ¶ De quodā tacto in minore. quomō videlꝫ politica se habeat ad prudentiā. Dicit Doc. in cōmēto sexti ethicoꝝ. ꝙ politica hꝫ se ad prudentiā. sicut legalis iusticia ad virtutē. q̄ differt sola rōne. vt supra tactū fuit. q. lx. ar. iij. Et ita videret̄ ꝙ q̄libet prudētia etiā circa bonū ꝓprium esset politica fm ꝙ referret̄ in bonū cōmune Et sic intelligit Burleus. dicēs. illa ꝟtus intellectualis q̄ fm ꝙ dirigit vnū hoiem fm se in agēdis dr̄ prudentia. Illa eadem fm ꝙ dirigit multitudinē ciuilē. vel vnū hoiem fm ꝙ est ps multitudinis ciuilis dr̄ politica. Hec ille. ¶ Sꝫ hec expositio Burlei nō placet Doc. sanc. Unde exponit quomō phus intelligendus sit. 2ᵃ2ᵉ. q. xlvij. ar. xi. ad p̄ᵐ Phus (inquit) nō intendit dicere ꝙ politica sit idē fm substantiā habitus cuilibet prudentie. sed prudentie que ordinatur ad bonum cōmune. que quidē prudentia dr̄ fm cōmunem ratōnem prudentie. put scꝫ est quedā ratio recta agibilium. Dicatur aūt politica fm ordinē ad bonum cōmune. Hec ille. Unde patꝫ ex his ꝛ alijs que

ibidem in articulo habet. q in homie etiam sub deo e du plex prudentia. Una que est ad bonum proprium. Alia politica. que ordinatur ad bonum comune. et talis dicitur prudentia et politica. et no differunt in tali. politica et prudentia. nisi sm racionem. alia tamen ratione q virtus et iusticia legalis. quia iste distinguunt sm hoc q particularis virtus. vel sm se operatur vel ad bonum comune impetratur. Sed hic est. quia habet id qd habet prudentia et etiam hoc est ad bonum comune. quibus et politica in subditis. a politica in pncipe imperetur et ei obediatur. Et vocatur politica principis regnativa. ¶ Nota q preter istam politicam que est etiam in subditis ad modum artis manu operantis est politica in pncipe ad modum architectonice. ut per pncipem intelligatur quicumque rector vel rectores communitatis. Et talis proprie habet facere de quibus loquitur argumentu. Sic ergo patet q politice in comuni sunt due species. ut habetur sexto ethicorum. scz legispositiva que et regnativa est. et alia que retinet nomen comunis divisi. et vocatur politica. Et hec etiam differt a prudentia directiva ad bonum particulare. Sed talis politica et prudentia in comuni no differunt re. sed ratione propter causam dictam a Doc. sanc. De his particularius loquentur sui ctis 2a 2e etc.

¶ Ad scdm dom. q prudentia considerat ea quibus pervenitur ad felicitatem. sz sapientia considerat ipm obiectu felicitatis. qd est altissimu intelligibile. etsi quidem esset perfecta consideratio sapientie respectu sui obiecti. esset perfecta felicitas in actu sapientie. sed qr actus sapientie in hac vita e imperfecta respectu pncipalis obiecti qd e deus. io actus sapientie e quedam inchoatio seu participatio future felicitatis. et sic propinquius se habet ad felicitatem q prudentia.

¶ Ad maiorem. vera est. vel sicut ad proprium actum. ita q felicitas est actus virtutis circa obiectu talis virtutis. vel ordinat hominem ad felicitatem extrinsece et dispositive vel meritorie. Ad minorem. vera. prudentia est recta ratio certi per que homo pervenit ad beatitudinem meritorie et dispositive. Nam per actus humanos et passiones moderatas per prudentiam. cum annexis moralibus homo meretur et disponitur ad beatitudinem extrinsece. qr scz talium virtutum actus no sunt felicitas. sz disponunt ad actum alterius supreme potentie. cuius actus est felicitas. Contra dico ad scdam partem minoris. Verum est q no considerat actus humanos tamq obiectu. sed tm considerat altissimu obiectu. et illa consideratio si perfecte habeatur e perfecta beatitudo. Imperfecte autem habita est inchoatio vere beatitudinis. Quare negatur consequentia. qr maius e esse pncipiu felicitatis q ad felicitatem remote disponere. ¶ Et nota pro illa solutione. ea q supra habita sunt. q. lvii. ar. p. ad scdm. qr sapientia e eorum per q homo fit felix obiective et effective. qr dicit beatitudinem circa et per obiectu beatificans. sed no est eorum per q homo fit beatus causaliter et meritorie. ¶ Nota scdo. q actus sapientie philosophice dz esse quedam inchoatio dupliciter. vel felicitatis naturalis et nunc idem specie fit felicitas perfecta. Sapientia enim etiam creata sm se pt comprehendere ens naturaliter cognoscibile. qr sapientia angelica et etiam humana naturalis (i. q habetur sm proportionem nature) pro alio statu h facit. q et pte obiecti sunt eiusdem rationis. vel vere felicitatis q consistit in visione clara. divine essentie. tunc no eadem numero vel specie fit felicitas vera et perfecta. sz quasi eadem propter unitatem obiectivam obiecti. non ut obiectu e. sz ut res est. qr utraque est circa obiectu felicitantis idem. ut res. tm sub alio lumine et formali ratione. ut obiectu est. qr ibi sub lumine naturali. illic sub lumine divino. Et h e inchoatio magis obiectiva q subiectiva. Patet ex illa solutione. q sapientia nobiliori modo ordinatur ad finem comunem (scz felicitatem) q prudentia. vel quecumque virtus moralis. qr ut pncipiu dictum intrinsece. Alie ut dispositive et meritorie extrinsece. Quare politica no videtur nobilior pncipalitate finis. ut tangebatur in solutione precedentis argumenti.

¶ Ad tertiu dom. q sicut phs dicit in pmo de anima. una noticia prefertur alteri. aut ex eo q est nobilior aut propter certitudinem. Si igitur subiecta sint equalia in bonitate et nobilitate. illa que est certior erit maior scientia. sed illa q est minus certa de altioribus et maioribus prefertur ei q e magis certa de inferioribus rebus unde phs dicit in ii. de celo q magnu e de rebus celestibus aliquid posse cognoscere. etiam debili et topica ratione. Et in pmo de partibus animaliu dicit q amabile e magis parvum aliquid cognoscere de rebus nobilioribus q multa cognoscere de rebus ignobilioribus. Sapientia igitur ad quam pertinet dei cognitio hominis maxime in statu huius vite no pt perfecte advenire. ut sit quasi eius possessio. sz h solius dei est. ut dz in pmo metaph. sed tm illa modica cognitio que per sapientiam de deo haberi potest omni alie cognitioni prefertur.

¶ Ad maiorem. si maior intelligitur quanto perfectior perfectione evidentie q ad nos. et per consequens certior q ad nos. tanto maior simpliciter. negatur. imo cognitio inevidens quo ad nos. Evidens autem ex medio demonstrandi. et nobilissimi obiecti maior e et nobilior. Ad minorem. si intelligatur de perfectione simpliciter. negatur. qr talis sumitur ex obiecto. Sapientie autem e nobilius obiectu q scie. Sz verum e q de rebus humanis habemus evidentiorem cognitionem et certiorem q ad nos. Sz qr res divine immateriales et immutabiles sunt. io ex natura sua certissime. Certu enim e de q no oportet dubitare q aliter esse possit. Et probatio solu probat. q qr divina sunt incomprehensibilia io inevidentiora nobis. tn ex natura sua certissima sunt. ut habetur. q. metaph. tex. co. p. q intellectus noster se hz ad manifestissima nature sicut oculus etc. Quare negatur consequentia. qr nobilitas obiecti preponderat certitudini et evidentie q ad nos. Sz posita paritate obiecti. tunc illa q esset evidentior et certior esset maior saltem accidentaliter. ¶ Nota autem q cognitio dicitur certior sm se. no pncipaliter ratione obiecti. sz ratione medii infallibiliter et no potentis se aliter habere. Si ei obiectu esset nobile et certu. sz medium et ro cognoscendi no essent certa. noticia no haberet certitudinem. in sapientia autem et obiectu nobilius e. et mediu certu. Quare dicit q e certior scia sm se. et etiam h nobilioris obiecti. ut Do. deducit etc. Et vide Do. san. in. vj. ethi. ubi dicit q sapia simpliciter e certissima inter oes scias. inquantum scz attingit ad pma pncipia entium. q sm se sunt notissima. quamvis quedam illorum (scz immaterialia) sint minus nota q ad nos. universalissima autem pncipia sunt etiam q ad nos magis nota etc.

¶ Ad quartum dom. q veritas et cognitio pncipiorum indemonstrabiliu dependet ex ratione terminorum. cognito enim quid e totu et quid e pars. statim cognoscitur q oe totu e maius sua parte. cognoscere autem rationem entis et non entis. et totius et partis. et aliorum q consequuntur ad ens ex quibus sic ex terminis constituuntur pncipia indemonstrabilia pertinet ad sapientiam qr ens coe e proprius effectus cause altissime scz dei. et io sapientia no solu utitur pncipiis indemonstrabilibus. quorum e intellectus. concludendo ex eis sicut

etiā alie scie sed et iudicādo de eis. ⁊ disputādo ꝯtra negātes. vñ seq̄t̄ ꝙ sapiētia sit maioꝛ ꝟt᷒ ꝙ̄ itellect᷒

¶ Ad maiorē. est vera. ꝙ cognitio ꝑncipioꝝ est dignioꝛ ꝙ̄ cognitio ꝯclusionū tm̄. quia intellectus nobilior ē scia. vt patuit supra. q.lvij.ar.ij. ad tertiū. Sed negat̄. ꝙ cognitio ꝑncipioꝝ tm̄ sit dignioꝛ ꝙ̄ cognitio ꝯclusionū et cū hoc ꝑncipioꝝ. ⁊ sic est in ꝓposito. Et rōnem Doct. ostendit quare sapientia nō solum habeat cum alijs scientijs deducere ex ꝑncipijs ꝯclusiones. sed etiam de ꝑncipijs iudicare. Quia cognitio ꝑncipioꝝ dependet ex cognitione terminoꝝ. cum aūt sapientie sit cognoscere oīa. seq̄tur ꝙ de ꝑncipijs ꝯstitutis ex simplicib᷒ iudicet ⁊ disputet defendēdo ꝯtra ea negantes ¶ Nota tamē circa hoc Doct. sanc. in sexto ethicoꝝ. ꝙ sapientia versatur circa ꝑncipia. nō ꝙ demonstret ea. sed inquantū ad sapientem ꝑtinet notificare cōmunia. puta totū ⁊ partē. equale ⁊ inequale. ⁊ alia hmōi quib᷒ cognitis ꝑncipia demonstrationū innotescunt ⁊c̄. Quomō aūt distinguant̄ intellectus. sapientia. ⁊ scientia sup̄ dictū ē. vbi statim ⁊c̄.

¶ Utrū charitas sit maxia iter ꝟtutes theologicas

q.lxij.ar.iij. [P] AD sextū sic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ charitas nō sit maxima inter ꝟtutes theologicas. Cū em̄ fides sit in intellectu. spes aūt ⁊ charitas in vi appetitiua. vt sup̄ dictū ē. videtur ꝙ fides cōparet̄ ad spem ⁊ charitatē. sic ꝟtus intellectual' ad moralē. s꞉ ꝟtus itellectual' ē maioꝛ morali. vt ex dictis p꞉. ğ fides ē maioꝛ spe ⁊ charitate. ¶ P. qđ se h꞉ ex additōe ad aliud. videt̄ eē mai᷒ eo. sed spes vt videt̄ se h꞉ ex additōe ad charitatē. ꝓsupponit em̄ spes amorē. vt aug. đt in ench. Addit em̄ q̄ndā motū ꝓtensionis in rē amatā. ğ spes ē maioꝛ charitate. ¶ P. causa ē potioꝛ effectu. s꞉ fides ⁊ spes sunt causa charitatis. Dicit̄ em̄ matth. ꝑmo in glo. ꝙ fides generat spem. ⁊ spes charitatē. ğ fides ⁊ spes sunt maiores charitate. ¶ Sed ꝯtra ē qđ apl's đt ꝑme ad corin. xiij. Nūc aūt manēt fides. spes. charitas. tria hec. maioꝛ aūt hoꝝ est charitas

ar.iij. ¶ Hic vltimo comparat theologicas virtutes ad inuicem penes dignitatem.

ar.iij. ¶ Rñdeo dicē. ꝙ sicut sup̄ dictū. magnitudo virtutis fm̄ suā speciē ꝯsiderat̄ ex obiecto. cū aūt tres virtutes theologice respiciāt deū sicut ꝓpriū obiectū. non p̄t vna eoꝝ dici maioꝛ altera ex hoc ꝙ sit circa maius obiectum

¶ Conclusionē responsiuā cum expssione rationis manifestans. ponit Doc. sanc. talem. Charitas est maioꝛ fm̄ spēm. inter virtutes theologicas. nō ꝓpter maius obiectum (in esse rei) sed quia ꝓpinquius se habet ad idem obiectum (quod videt̄ esse dictū) ꝙ habent idem obiectum in esse rei. sed nō in esse obiectiuo. quia videlic; charitati nobiliori modo obijcitur. Huius ꝯclusionis Doctoꝛ ꝓbat ꝑmo ꝑmam eius partem. Scđo scđam. ibi. Sed ex eo ꝙ ⁊c̄. Arguitur sic ꝓ ꝑma parte ꝯclusionis. magnitudo virtutis fm̄ suam spēm cōsiderat̄ ex obiecto. sed tres theologice virtutes respiciūt deum sicut ꝓprium obiectū (materiale. ⁊ tāq̄ rem) ergo vna nō est maioꝛ. quasi circa maius obiectum fm̄ rem. Deinde cū dicit

¶ Sed ex eo ꝙ vna se habet ꝓpinquius ad obiectū ꝙ̄ alia. ⁊ hoc mō charitas est maioꝛ alijs. nā alie importāt in sui rōne q̄ndā distātiā ab obiecto. ē em̄ fides de nō visis. spes aūt de nō habitis. s꞉ amoꝛ charitatis est de eo quod iam habetur. est enim amatum quodāmodo in amante.

¶ Probat scđam partē sic. Illa virtus theologica ꝓpinquiori modo se habet ad deum. q̄ est de deo. vt habet̄. et q̄ đt vnionē hoīs cum deo ꝙ̄ he q in sui rōne importāt quādam distantiā ab eo. sed charitas est de deo vt iam habet̄. ⁊ đt vnionē hoīs ad deum. Fides aūt ⁊ spes importāt distantiā ab ipo. igitur. Maioꝛ nota. Minorē Doct. ꝑmo declarat. quo ad ꝑmā partem. scđo quo ad scđam. ibi. Et etiam amans ⁊c̄. ¶ Un̄ ꝓ minore. nota ꝙ esto fides ⁊ spes etiam inhereāt deo. nō tamē in credēte ⁊ sperāte. vt sic est deus ꝑ impssionē affectionalē. q̄ facit hoīem habere ad deum sicut ad seipm ⁊ plus. Et secundo. fides ⁊ spes inherent deo vt aliqđ ex eo ꝓuenit sed charitas inheret inhesione affectiua deo ꝓpter se volēdo sibi bona sicut amico. Et tertio. q꞉ ꝑ fidem ⁊ spem nō inhabitat deus hoīem sicut ꝑ charitatē. ¶ Nota ꝙ infra habet̄. q.lxx.ar.iij. ꝙ in charitate habet̄ ⁊ datur specialiter spūssctūs. sicut in ꝓpria similitudine cū ⁊ ipe sit amoꝛ. Quare minoꝛ vera. quā Doctoꝛ ꝓbat. q꞉ amoꝛ charitatis est de eo qđ iam habetur in cōplacentia ⁊ cōnaturalitate affectiua. Deinde ibi

¶ Et etiā amans ꝑ affectū trahit̄ ad vnionē amati ꝓpter qđ đr. ꝑme ioan. iiij. Qui manet in charitate in deo manet ⁊ deus in eo.

¶ Probat minorē ꝑcedentē quo ad scđam partē. de amās ꝑ affectū trahit̄ ad vnione amati. vt đr ꝑ. Joannis q̄rto. Fides aūt ⁊ spes nō faciunt deū esse in affectu hoīs. sed faciūt affectū ⁊ intellectū tēdere in bonū ⁊ verū diuinū a deo effluentia. sed charitas inheret ipi deo rōne sui. Alie āt vt nobis aliquid ab eo ꝓ̄ueniat. qđ inherere nō requirit vnionē affectionalē. Quare Doct. sanc. đt. ꝙ fides et spes importāt in rōne sui quādam distantiā. q꞉ fides innitit̄ diuine veritati de nō visis. Similit' spes diuio auxilio de nō habitis. Et ergo ibi est distātia. ꝑmo quo ad obiectū materiale. sc꞉ creditū ⁊ speratū. sed charitas sicut et amoꝛ est de ꝑ̄senti ⁊ abstrahit ab absentia. Scđo quo ad obiectū formale qđ est diuina veritas vl' ōīpotentia. q꞉ huic nō inheret ꝓpter se. vt dictū est. Et habet̄ in Doc. sanc. 2ª2ᵉ. q.xvij.ar.vj. Et scđo. q꞉ ibi nō est vnio affectiua. q̄ est amici ad amicū. Et ergo deus ꝓpinquiori modo et nobiliori obijcit̄ volūtati fm̄ charitatē ꝙ̄ ipi fm̄ spem et intellectui fm̄ fidem. Deus em̄ vt habet̄ ab hoīe sup oīa charus amic᷒ obijcit̄ charitati. Ut aūt ab eo ē ēēntia veritas fidei. ⁊ inq̄tū ē ōīpotēs ⁊ misericors spei. Constat aūt. ꝙ habere aliquē vt amicū sup oīa ꝑciosum nobilior modus ē. Et p̄t cognitio fidei eē abstractiua ⁊ nō rei vt in se ē. s꞉ amoꝛ ē rei vt in se. ¶ Et nota ꝙ q̄uis illi modi sunt accñtales obiecto theologicaꝝ ꝟtutū vt res ē. nō tñ vt obiectū ē. Et ꝑ ꝯñs illi modi etiā sunt essentiales illis ꝟtutib᷒. q꞉ ꝟtus nō trahit spēm ex obiecto fm̄ rōem suā vt res ē. s꞉ vt obiectū ē. vt alibi patꝫ. Quare nō oportet D. intelligere q̄si vna ꝓpinquiori mō. eiusdē tñ rōis se habeat ad idem obiectum vt res. sed modis inducentibus diuersitatē obiecti vt sic ⁊ etiā̄ diuersis.

¶ Argumentū in ꝯtrariū est ꝑ ꝯclōne ꝯfirmādā.

¶ Ad pͥmū ꝗ dōm ꝙ h̄ mō nō se h̄nt fides ⁊ spes ad charitatē sic prudētia ad ꝟtutē moralē. ⁊ h̄ ꝑpter duo. Primo q̄dē qꝛ ꝟtutes theologice h̄nt obiectū q̄d est supra aīam humanā. ſꝫ prudētia ⁊ ꝟtutes morales sunt circa ea q̄ sunt infra hoīem. in his autē q̄ sunt supra hoīem nobilior ē dilectio ꝙ cognitio. ꝑficit eīm cognitio ſm ꝙ cognita sunt in cognoscēte. dilectio ꝟo ſm ꝙ diligēs trahit ad rem dilectā. id aūt qđ ē supra hoīem. nobili⁹ ē in seipo ꝙ sit in hoīe q̄ vnūquodqꝫ est in altero ꝑ modū ei⁹ in q̄ est. econuerso aūt est in his q̄ sunt infra hoīem Scđo qꝛ prudētia moderat mot⁹ appetitiuos ad morales ꝟtutes ptinentes. ſꝫ fides nō moderat motū appetitiuū tēdentē in deū q̄ ptinet ad ꝟtutes theologicas. ſꝫ soluꝫ ondit obiectū. mot⁹ aūt appetitiuus in obiectū excedit cognitōem hūanā. ſm illō ad ephe. iij. Supereminentē scie charitatē christi.

¶ Ad scđam ptem maioris negatur oīno ꝙ fides compet ad spem ⁊ charitatē. sicut ꝟtus intellectualis (scꝫ prudentia) ad moralē. Et ē duplex rō diuersitatis in ista. Prima rō diuersitat intelligit dictis in p. p. q. lxxxij. ar. iij. vbi dictū ē. ꝙ volūtas interdū ē ſi⁹ q̄d nobilior intellectu qn̄ videlicꝫ obiectū voluntatis interdū inuenit in altiori re ꝙ sit obiectū intellect⁹. Dictū est etiā. ꝙ ea q̄ sunt infra aīam nobili⁹ eē h̄nt in aīa ꝙ in seipis. Quia ꝗ obiectuꝫ fidei ꝑ hoc statu (notanter ꝑ hoc statu viatico) hꝫ nobilius esse in se ſm ꝙ est obiectū charitatis ꝙ in anima ſm intellectum fide informatū. Ideo charitas nobilior ē tali habitu intellectus. scꝫ fide. ⁊ voluntas ipa respectu tal obiecti in via nobilior est ſi⁹ q̄d. Sed sic nō est de prudētia ⁊ moralib⁹ virtutib⁹. qꝛ vtreqꝫ sunt de his q̄ sunt infra aīam ⁊ rōem. Ideo illa q̄ ē de eis ſm ꝙ sunt i aīa (scꝫ prudentia) ꝑficitur his q̄ sunt de ipis ſm ꝙ in se sunt. Quare nō est silis ꝓportio fidei ad charitatē. sicut prudentie ad moralem. Sed esset ꝓportio luminis glorie ad charitatem ⁊ prudētie ad moralem. quia eque nobili modo obijcitur deus intellectui in patria vt charitati. ꝙ ſm se ⁊ ꝑ essentiā intelligit. ⁊ ꝑ ꝯsequēs actus intellectus hꝫ nobilitatem sui generis quā habet ex ꝑ se obiecto ⁊ mō obijciendi (scꝫ ſm esse abstractū ⁊ absolutū) Esse eīm in anima nō dat intellectui nobilitatē sup voluntatē. sed est solum conditio sine qua nō. sed esse absolutum ⁊ abstractū obiecti intellectus sup obiecto volūtatis. est ratio ꝓpter quā. Esto eīm obiectum volūtatis habeat quādoqꝫ nobili⁹ esse ſm rem ⁊ extra. tamē non hꝫ nobilius esse obiectuū simplr loquendo. sed ſm quid in tali re. ⁊ in via voluntas ꝑficitur. scꝫ quo ad imaterialia ꝑfectum deum ⁊c.

¶ Scđa ratio diuersitatis ⁊ negatōis maioris. quia virtus intellectualis moderat ⁊ ponit modum (imo ⁊ mensurā) virtuti morali. ⁊ ꝑfecte mensurat actum eius. Non sic fides virtuti theologice que est in appetitu. Esto eīm nō amet etiā amore charitatis nisi ostēsum ⁊ cognitum. nō tamē solum amat vt cognoscit. sed multo plus diligitur ꝙ cognoscat. Sicut ostēdit Doct. sanc. in de virtutibus de charitate. q. iiij. ad quartū. Et scđo. qꝛ lex ⁊ mensura nostre dilectōnis est lex diuina ⁊ sapiētia diuina (vt patꝫ 2ª 2ᵉ. q. xxiij. ar. vj. et. q. xxvij. ar. vi. ad tertiū) q̄ iubet nos diligere quantū possumus ex toto corde ⁊c. ꝓpter infinitam dei bonitatē. Quare nō est sile. quia fides nō ponit mēsuram nec pscribit mediū. sed solum ostendit obiectū. ⁊ dr ꝙ deus est summū bonū ⁊ diligibilis. ſꝫ nō ponit modum vel mēsuram dilectōni. Nec dr ꝙ dilectio nō debeat excedere modum cognitōnis. imo plus debet diligi ꝙ possit ratio apprehēdere ⁊c. Minor est vera. et patuit articu. iij. loquendo ꝑfectum de intellectuali simpliciter. ⁊ aliqualiter morali. qꝛ talis maior est ne dum in ratōne habitus. sed etiā virtutis. sed negat ꝯsequētia. et ratio iam dicta est. vide Doct. sanct. de charitate vbi supra. articu. tertio. ad. xij.

¶ Ad scđm dōm. ꝙ spes ꝑsupponit amorē ei⁹ q̄d q̄s adipisci se sperat q̄ ē amor ꝯcupiscentie. q̄ q̄dem amore magis se amat cui cōcupiscit bonuꝫ ꝙ aliq̄d aliud. charitas aūt iportat amorē amicitie. ad quam peruenit spe. vt sup dictū est. q. lxij. ar. iiij.

¶ Ad maiorē. vera esset. si habens se ex additōe ꝑ se adderet id qđ est ꝑfectōnis. sin aūt. nō oportꝫ. vnū eīm addit sup ens. nec tamē ꝑfectius est ente. qꝛ addit negationem diuisionis abstrahentē a ꝑfectōne ⁊ imꝑfectōne Sic eīm diuisio opposita vnitati sit imꝑfectōnis. tunc vnitas est ꝑfectōnis. sicut relatio abstrahit formalr a ꝑfectōne simplr ⁊ ſm quid. Sed verum est. ꝙ id ꝙ se habet ex additōne est posterius ꝗmodocūqꝫ addat. qꝛ simplr maiora sunt priora. ¶ Ad minorem. negat ꝙ spes se habet ex additione ad charitatē ex parte subiecti. vt argumentū intendit. qꝛ id ꝙ addit. alterum ꝑsupponit. ſꝫ spes nō presupponit charitatē. imo econtra vt patuit supra. q. lxij. ar. iiij. Sed verꝫ. ꝙ spes ꝑsupponit amorē ꝯcupiscētie boni sperati. qui est amor amicicie sperantis. Sed nō ꝑsupponit amorē amicicie eius a quo q̄s sperat bonū. qđ est teanido (scꝫ dei) qui amor est charitas. qꝛ ex spe peruenit in talem amorē. Et auctoritas beati Augustini vult. ꝙ addit spes sup amorem (scꝫ ꝯcupiscentie alicui⁹ boni sperati) extensionē in rem amatā. ideo spes maior motus ē amore tali. sed nō sequitur. ergo charitate Et de ista solutione habet Doc. sanc. in de virtutib⁹ de spe. ar. iij. in solutionib⁹. Sed esto ꝙ spes nō addat sup charitatē ex pte subiecti sicut addit sup amorē. vt illa solutio ostendit (quia spes prior est ⁊ charitas posterior. prius aūt nō addit super posterius. sed quādoqꝫ econtra. quādo sunt ordinata ꝑ modum determinabil ⁊ determinātis) Tamē videt ꝙ spes addat sup charitatē ex parte obiecti. nam charitatis obiectū est bonū. spei aūt obiectū ē bonū arduū (Unde 2ª 2ᵉ. q. xxviij. ar. iiij. ad scđm. Spes addit ex parte boni quandam specialem rōnem. scꝫ arduū ⁊ possibile adipisci huiusmodi) Sed hoc soluit Doc. sanc. 2ª 2ᵉ. q. xxij. ar. vj. ad tertiū. quia illud additū (scꝫ arduitas) nō arguit ꝑfectōem spei. imo imꝑfectōem. qꝛ implicat distantiam a bono sperato. qꝛ si esset ꝑsens ⁊ vnitum. tunc arduitas nō haberet locum. qꝛ ergo charitas respicit idem bonū vt vnitū (affectualr saltem) ideo charitas est nobilior spe. Unde dictū est ad maiorē. ꝙ est vera si additū arguit ꝑfectōnem. Et q̄uis charitas sit posterior spe ⁊ ꝑsupponit ipam ordine generatōis. qꝛ tn̄ obiectū suū ses male disparū est ab obiecto spei formalr. ideo ipm non includit nec sibi addit ⁊c.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ causa pficiens est potior suo effectu. nō aūt causa disponēs. sic eīm calor ignis esset potior ꝙ aīa ad quā disponit materiā. q̄d pꝫ eē fal

xum. sic ãt fides generat spem. ꝛ spes charitatẽ. ſm hoc ꝙ vna disponit ad alteram

¶ Ad maiorẽ dicetũ fuit. ꝙ vera ẽ ꝑmissiue vel negatiue (.i. cause nõ repugnat eẽ nobiliorẽ effectu) Et h̃ intelligendo de cã effectiua ꝑncipali. vt dictũ ẽ ar. ꝑ. pñtis q̃stionis. Ad minorẽ. Est vera de cã dispositiua. ꝙ fides disponit ad charitatẽ. ꝛ h̃ q̃ ad actꝰ. nã cã habituũ ẽ deus. sꝫ actꝰ vnꝰ ꝑsupponit actũ alterꝰ. vt dictũ fuit. q. lxvj ar. iiij. Et h̃ in ꝓcedẽtibꝫ de impfecto ad pfectũ. tũc etiãz ordine tpis se ꝓcedũt. sꝫ vniuersalr̃ ꝛ sp ordine nature

¶ Nota ꝙ inter spem ꝛ fidẽ ex vna parte. ꝛ charitatẽ ex alia pte. ẽ ordo generatõis tal. q̃ impfectũ ẽ ꝑus pfecto. ꝛ cũ h̃ naturalr̃ ordinat̃ ad pfectũ. Et illud impfectũ nõ ẽ cã materiał. sꝫ cã efficiens. Et hoc dispositiua. q̃ ordinat̃ ad aliud ꝛ alteri necessario ꝑsupponit̃ Vñ saluat̃ ibi causalitas effectiua nõ ꝑncipal. sꝫ dispositiua. Et ea causalitas q̃ effectꝰ põt ẽ cã posterioris. ꝛ q̃ rõ agẽdi ẽ effectiua. Nõ si de actibꝫ loq̃mur vnus disponit ad aliũ. Nã ſm D. sanc. sup̃. q. xliij. ar. ꝑ. in cor. Id qđ facit obiectũ apparere tale. ẽ cã ꝑ modũ dispõnis materiał. Spes ãt facit deũ haberi tãq̃ bonũ sperãtis. iõ ẽ cã ꝑ modũ dispositiõnis materiał. Nõ ꝙ sua causalitas sit causalitas i genere cause materiał ꝓprie. sꝫ dr̃ ꝑ modũ dispõnis materiał. ꝙ distinguit̃ ꝯtra causalitatẽ ꝓpriã ꝛ pfectã efficientis. Sicut diximꝰ obiectũ appᷓhensum causare specificationẽ actus formalr̃. ꝛ tñ effectiue. h̃ facit non ꝓprie. sicut agens. sꝫ sicut rõ specificãdi. ita in ꝓposito. ꝙ vnꝰ actꝰ vł habitꝰ nõ efficit aliũ. sꝫ ẽ rõ efficiendi. iõ dr̃ eẽ cã. nõ pfecte effectiua. sꝫ ꝑ modũ dispõnis materiał. Nõ tñ in genere cause materiał. q̃ se hꝫ mere passiue ꝛ receptiue. Dispositio ãt materiał. disponẽs ad formã se hꝫ actiue instrumẽtalr̃. ꝛ minus ꝑncipalr̃ effectiue. vt pꝫ. ij. physicoꝝ. Est eñ q̃druplex cã efficiens. pficiens. disponens. adiuuãs. ꝑparans. Et sicut dispõnes materiam aptantes ꝓ forma. ipam formã ꝑueniũt. ita fides ꝛ spes charitatẽ ꝑuenientes. dicunt̃ causare ꝑ modũ dispõnis materiał. ita ꝙ noĩe dispõnis materiał. oĩe ꝑueniens intelligat̃ etiaz in gñe cause efficientis. sꝫ minꝰ ꝑncipał. ꝛ q̃si rõ agendi. Et illis videt̃ fauere exemplũ D. de calore ignis disponẽte ad aĩam. ꝙ absq̃ dubio agit i gñe cause efficientis instrumentał ꝛ dispositiue. Si aũt loq̃mur de habitu. tũc actꝰ vnius disponit ad infusionẽ alterꝰ habitus Et sic videt̃ intelligi Doc. sanc. in 2ª2ᵉ. q. xxvij. ar. iij. vbi dr̃ dispõem ad charitatẽ habere se ꝛ reduci ad genus cause materiał. ꝙ capit̃ genꝰ cause materiał vt distinguit̃ ꝯtra effectiuã ꝓprie ꝑncipale. vide etiã 2ª2ᵉ. q. xxiiij. ar. ij. ad 3ᵐ. ꝙ spes et hmõi disponũt ad habitum charitatis infundenduz et actum exercendum ꝛc.

¶ Questio lxvij. de duratõe ꝟtutũ post hãc vitã

Deinde ꝯsiderãdũ ẽ de duratõe ꝟtutũ pꝰ hanc vitã. ꝛ circa hoc q̃runt̃ sex. Primo vtrũ ꝟtutes morales maneãt post hãc vitã. Scđo vtrũ ꝟtutes intellectuales Tertio vtrũ fides. Quarto vtrũ remaneat spes. Quinto vtrũ maneat aliq̃d fidei vel spei. Sexto vtrum maneat charitas.

¶ Postq̃ determinauit D. sanc. de tribꝫ ꝯsiderantibus ꝟtutũ. h̃ nũc agit de q̃rta. q̃ ẽ duratio post hãc vitã Que

tiste ẽ vltia. ꝙ vltio ꝯuenit. ꝛ cũ h̃ in habitudine ad etrinsecũ. s. statũ futuꝝ ꝛ tps futuꝝ. Et patuit rõ ordinis etiã q. lxiij. Et diuidit̃ q̃stio illa in tres ptes Primo agit̃ de duratõe moraliũ. Scđo de duratõe itellectualiũ ꝛ ꝑmanentia in alia vita. Tertio de theologicis. ꝑmũ in ar. ꝑmo. scđm in scđo. 3ᵐ vsq̃ in finẽ ꝑ q̃tuor articulos

¶ Utrũ ꝟtutes morales maneãt post hanc vitã.

Ad ꝑmũ sic ꝓcedit̃ Uidet̃ ꝙ virtutes morales nõ maneãt post hãc vitã Hoies eñ in statu future glie erũt siles angelis. vt dr̃ matth. xxij. sꝫ ridiculũ ẽ in angelis ponere ꝟtutes morales. vt dr̃ i x. ethi. ꝫ neq̃ i hoibꝫ post hãc vitã erũt ꝟtutes morales. ¶ P. ꝟtutes morales pficiũt hoiem i vita actiua. sꝫ vita actiua nõ manet post hãc vitã. Dicit eñ greg. in vj. moral. Actiue vite opa cũ corpe trãseũt. ꝫ ꝟtutes morales nõ manẽt post hãc vitã. ¶ P. tẽperãtia ꝛ fortitudo q̃ sunt ꝟtutes morales sunt irrõnabiliũ ptiũ. vt ꝑhus dr̃ in iij. ethi. sꝫ irrõnabiles partes aĩe corrũpunt̃ corrupto corpore eo ꝙ sunt actꝰ organoꝝ corporaliuz. ergo videt̃ ꝙ ꝟtutes morales nõ maneãt post hãc vitaz.

¶ Sed cõtra est q̃d dr̃ sap. ꝑmo. ꝙ iusticia ꝑpetua est ꝛ immortalis.

¶ Hic querit̃ ꝑmo de duratõ moraliũ Nota ꝙ D. in de ꝟtutibꝫ in arti. vltio. et in 3º sniaꝝ. dis. xxxiij. q. ꝑª. ar. iiij. Et Capolus post eũ in eadẽ distinctiõe ꝯclone q̃rta Expsse põnit. ꝙ hec q̃stio debeat intelligi de moralibꝫ infusis. nõ acq̃sitis. Et rõ q̃dẽ D. sanc. ibidẽ ẽ. ꝙ acq̃site dirigũt in vita ciuili. ꝛ hñt bonũ ciuile ꝓ fine. Et ꝙ hec ciuilitas nõ remanebit in patria. iõ nõ remanebit eis aliquis actus. Nec circa finem. nec circa materiam ꝓpriam ſm quã tendit in finẽ. Et iõ habitꝰ tollent̃. in de ꝟtutibꝫ aũt sic dr̃. Si vltimũ illud. ad qđ ꝑtingit ꝟtus vt ordinetur ad vltimũ illud. ad qđ ꝑtingit ꝟtus patrie. nẽcẽ est ꝙ sit eadẽ ꝟtus ſm spẽm. sꝫ actꝰ erũt differẽtes Si ãt nõ accipiat̃ vnũ vt in ordie ad aliud. tũc nõ erũt eedẽ ꝟtutes. nec ſm actũ. nec ſm habitũ. Manifestũ ẽ ãt. ꝙ ꝟtutes ciuiles acq̃site (de q̃bꝫ locuti sunt phi) ordinant̃ tñ ad pficiendũ in vita ciuili. nõ ſm ꝙ ordinant̃ ad celestẽ gliam ꝓsequendã. Et iõ posuerũt ꝙ hmõi ꝟtutes non manẽt post hãc vitã. Sicut de Tullio Augustinus narrat. Sꝫ virtutes cardinales ſm ꝙ sunt gratuite ꝛ infuse. ꝓut nũc de eis loq̃mur. pficiũt hoiem in vita pñti vt in ordine ad celestẽ gliam. Et iõ nẽcẽ ẽ dicere. ꝙ sunt idem habitꝰ haꝝ ꝟtutũ hic ꝛ ibi. sꝫ actꝰ sunt differẽtes. Nã h̃ hñt actꝰ q̃ ꝯpetũt tendẽtibꝫ in finẽ vltimũ. ibi ãt actꝰ hñt q̃ ꝯpetũt iã in fine vltio q̃escentibꝫ. Hec ille. Silla hꝫ in q̃rto. Et q̃bꝫ pꝫ ꝙ q̃stio illa accipienda sit de infusis moralibꝫ tñ. ¶ Sꝫ intuenti diligẽter D. sanc. h̃ in pñti articulo. Uidebit̃ ꝙ nõ tñ infuse. sꝫ ꝛ acq̃site suo mõ manẽant. Prio. ꝙ D. refert opinionẽ vł magis recitat relatione opiniõis Tulij. posita a btõ Augustino. Et ſm D. tã allegatũ in de ꝟtutibꝫ. Tulliꝰ loq̃t̃ de acq̃sitis moralibꝫ Et Augꝰ. dr̃ ꝛ determinauit hmõi ꝟtutes in futura vita existere. quã determinatõem D. h̃ approbat ꝛ seq̃t̃. Uidet̃ ꝫ ꝙ iuxta Augustinũ ꝛ D. sanc. q̃stio ꝛ missio intelligi debeãt de vtrisq̃. alr̃ videret̃ valde impertinẽter relata opinio Tullij. q̃ nõ loq̃t̃ nisi de acq̃sitis. ꝛ dr̃ eas nõ manere. Augꝰ ãt dr̃ eas manere. Et D. Augustinũ seq̃t̃. ꝫ ad.

¶ Scḋo vt ex supra dictꝭ.q.lxiij.ar.iij.ad.ij. trahi p̄t
euidenter. in nob̄ nō sunt seminalia ꝟtutū moraliū infu/
saꝝ naturalia ꝫ ꝯnata. ſꝫ loco seminaliū naturaliū ꝟtutū
acq̄sitaꝝ ꝯferunt q̄dam p̄ncipia supnaturalia gratuita ꝫ
ꝟtutes theologice. Sꝫ Doct.h̄ in solutōe tertij expſſe ḋc
ꝑ̄ resurrectōem. hmōi ꝟtutes de q̄b̄ ē q̄stio manere in
aīa in radice.ſ.in rōe ꝫ volūtate.in q̄b̄ sunt seminalia q̄/
dam haꝝ ꝟtutū. vt dictū ē.ſcꝫ q.lxiij.ar.p̄. vbi manifeste
locut⁹ ē de acq̄sitis. Quare videt̄ ꝙ ꝫ de illis respōsio et
q̄stio intelligat̄.q꞉ nō p̄sumit̄ ꝙ Doc. in corpe ꝫ solōe ali
ter accipiat ꝟtutē moralē. Si q̄s āt diceret. ꝙ ꝫ moraliū
infusaꝝ seminalia sunt in rōe ꝫ volūtate.q꞉ fides. spes et
charitas vł eis eq̄pollētia sunt in rōne ꝫ volūtate.q̄ iuxta
sup̄ dicta sunt etiā seminalia supnaturalia ꝟtutū infusaꝝ
moraliū. Vꝫ q̄d ē ḋr.ſꝫ obstat p̄ma rō.ne de illis tm̄ lo
q̄tur. Et scḋo.q꞉ remittit se ad locū vbi de seminalibus
acq̄sitaꝝ locut⁹ fuit. Tertio. q꞉ articulo sequēti ad 3ᵐ
et in fine corpis compat ꝟtutē intellectualē acq̄sitā mora
li. Et ḋr vtrāqꝫ manere q̄ ad formale.ꝫ nō materiale. vbi
videt̄ loq̄ de acq̄sita ꝟtute.sicut loq̄t̄ de acq̄sita sciā natu
rali. Et preterea ſm multos Doc.nō dant̄ infuse distincte
ab acq̄sitis. nec crediit illi ꝙ Aug⁹. ꝫ alij posuerūt infu/
sas. distinctas ab acq̄sitis.sequitur ꝙ ꝫ acq̄site maneāt.ali
as ſm illos nulle manerēt. Si quis ꝗ̄ illud scḋm tenere
vellet.posset dicere ꝙ Doc.rem hic magis ponderasset.
q꞉ nō mō ꝑfectōnes.q̄ nos ad glīam supnaturalē ordi/
nant.imo ꝫ naturales statui illi nō incōpossibiles erunt
sicut ꝫ generatiua manebit.ꝫ nutritiue potē ꝫ alia q̄ sunt
vel de integritate vł de ꝑfectōe. vł ostensione ꝟtutꝭ natu
ralis manebūt. vt Doc. hꝫ in.iiij. vn̄ ꝫ hic ponit vnā di/
stinctionē.quā ꝯcordari p̄ñt.q̄ ponit vbi sup̄ ꝫ hic. Naꝫ

Morales q̄ maneāt i pa tria.

rōes allate ex 3° scripto.ꝫ ex de virtutib̄ pbant ꝙ acq̄site
nō manent quo ad materiale ꝟtutis. q̄d est inclinatio ad
opatōem in ꝓpria materia ꝟtutis ꝓ p̄senti statu.talia em̄
nō manent vt patebit.sed tm̄ formale manebit.ſ. ꝑfectio
rōnis.ꝫ similꝛ ꝑfecta dispositio appetitus sensitiui. ꝯfor/
miter se habentis ad rōem quo ad finem ꝟtutis iam asse
cuti. Subdit̄ em̄ rōm appetit⁹ ꝑfectissime.in oīb̄ q̄ ad il
lum statū ptinēt.ꝫ si talis ꝑfectio formalis ꝟtutis nō ꝓ/
deat in actū circa materiā p̄sentis vite. tm̄ est ꝓ ꝯplemen
to nature ꝫ ostensione ꝟtutꝭ eius. Quos aūt actus habe
ant infuse ꝟtutes morales.ostendit Doct. in de ꝟtutib̄.
¶ Nota tm̄. ꝙ lꝫ nō maneat idē obiectū ꝓpinquū. manet
tm̄ idem finis. vel lꝫ nō maneat obiectū sub eodem mō.
tamē sub alio.sic ꝙ ꝯcupiscentie sint materia ꝫ obiectum
ꝓ hoc statu. vt moderande circa cibum ꝛc̄.alibi circa ea q̄
congruūt statui illi.ꝫ ille materie se habent magis vt ter/
minus a quo q̄̄ ad quem ꝫ sunt obiecta. vt ab eis in aliō
tendat. His notatꝭ videndū est de ar.ꝛc̄.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ sic aug. ḋr in xiiij. de tri. Tulli⁹
posuit post hāc vitā q̄ttuor ꝟtutes cardinales nō eē
ſꝫ in alia vita hoīes eē beatos sola cognitiōe nature
q̄ nihil ē meli⁹ aut amabili⁹. vt aug⁹. ḋr ibidē. ea scꝫ
natura q̄ creauit oēs naturas.

¶ Doc. in hoc corpe p̄mo refert post Augustinū opi
nionem Tullij. Scḋo opinionē beati Augustini quā de
clarat. ibi. Ip̄e āt ꝛc̄. Tertio ſm eandē opinionē Augu
stini rn̄det. ibi. Sic igit̄ ꝛc̄. Quo ad p̄mū opinio Tullij
fuit. ꝙ virtutes morales cardinales non possint manere
post hanc vitam. vt Augustin⁹ refert. sed hoīes esse bea/
tos. sola cognitōne nature.ſ. supme. q̄ oēs creauit. q꞉ ip̄a
est summū bonū.ꝫ ea nihil melius.ꝫ quo ad hoc nō ma/
le dixit. vt patuit sup̄.q.iij.ar.viij. q꞉ in cognitōne diuine
essentie consistit beatitudo.

¶ Ip̄e aūt postea determinat hmōi q̄ttuor ꝟtu/
tes in futura vita existere. tm̄ alio mō. Ad cui⁹ euidē
tiā sciēdū est ꝙ in hmōi ꝟtutib̄ aliq̄d ē formale ꝫ ali
q̄d q̄si materiale. Materiale q̄dē ē in his ꝟtutib̄ in
clinatio q̄dā ptis appetitiue ad ꝓpassiones vł opati
ones ſm modū aliquē.ſꝫ q꞉ iste mod⁹ determinat̄ a
rōne. iō formale in oīb̄ ꝟtutib̄ ē ip̄e ordo rōnis

¶ Hic ꝯñter ponit opinionē beati Augustini. qui po
suit hmōi (nota hmōi de q̄b̄ locutus est Tulli⁹) q̄ttuor
ꝟtutes in futura vita existere. tm̄ alio mō. ꝫ hanc veritatē
D. acceptat ꝫ eā declarat. p̄sertim q̄ ad hoc. ꝙ ponit ma/
nere alio mō. ¶ Nota sicut supra.q.lxvj.ar.ij. dictū fuit
Materiale in ꝟtutib̄ moralib̄. est inclinatio partis ap/
petitiue. ꝓueniens vel ex natura. vel ex ꝯsuetudine. vel ex
corruptōne nature. q̄ p ꝟtutem moralem regulat̄. Ex re
motione em̄ iustitie originalis secuta est prauitas ꝫ inclina
tio ad delectabilia sensus inordinata. In ꝯcupiscibili et
similꝛ inordinatio. ꝫ inordinata inclinatio in irascibili et
in volūtate. Inordinata inclinatio ad bona tpalia. ꝫ nō
solū est p̄uatiua. ſꝫ etiā ꝑsonalis q̄ ꝯsurgit ex cōplexione.
Et q꞉ in futura vita etiā resumptis corporib̄ iste inclina/
tiones nō habebunt locum ip̄a natura reducta ad statuꝫ
ꝑfectissimū ꝫ cessante materia illaꝝ inclinationū. ideo ḋr
ꝯclō. ꝙ nō manebūt q̄ttū ad materiale. Formale aūt in
ꝟtutib̄ est ꝑfectio rōnis ꝫ habitualis ꝯformitas appeti/
tus ad rōem q̄ manebūt ¶ Nota ꝙ Doc. sanc. infra.q.
lxviij.ar.vj. loquēs de ꝑmanētia donoꝝ in patria loquitur
ꝓportionabilꝛ sicut ḋr se locutū hic de ꝟtutib̄. ꝫ ḋr ꝙ q̄ttū
tum ad essentiā dona erūt ꝑfectissime in patria. ſꝫ q̄ttum
ad materiā circa quā opant̄ nō manēt in patria. sic pos/
sumus hic dicere. ꝙ p formale ꝟtutꝭ moral' intelligit cēn/
tiā ꝟtutis. p materiale aūt materiā. quā ꝟtus moral' re/
gulatur. ꝫ hoc est inclinatio appetitus circa ꝓpriam mate
riam pro hoc statu ꝛc̄.

¶ Sic igit̄ dōm ē. ꝙ hmōi ꝟtutes morales in fu
tura vita nō manēt q̄ttū ad id q̄d est materiale i eis
nō em̄ habebūt in futura vita locū ꝯcupiscētie ꝫ dele
ctatōes ciboꝝ ꝫ venereoꝝ. neqꝫ etiā timores ꝫ auda
cie circa picula mortis. neqꝫ etiā distributōes ꝫ cōiu
catōes reꝝ q̄ ꝯueniūt in vsum p̄sentis vite

¶ Hic ꝯñter D. rn̄det ad q̄situ ſm veritatē Augusti
ni. tali ꝯclōne mistica. Hmōi virtutes morales in futura
vita. nō manēt q̄ttū ad id q̄d ē materiale i eis. ſꝫ q̄ttū ad
id q̄d ē formale remanebūt i beatꝭ ꝑfectissime p⁹ hāc vitā
et p̄sertim iustitia. Hui⁹ ꝯclōnis D. p̄° ponit ꝫ pbat p̄/
ma pte. 2° scḋā.ibi. Sꝫ q̄ttū ad id ꝛc̄. Tertio tertiā.ibi.
De iustitia ꝟo ꝛc̄. Arguit̄ ꝗ̄ sic ꝓ p̄ª pte ꝯclōnis. Mate
riale in ꝟtutib̄ moralib̄ ē iclinatio q̄dā ptis appetitiue ad
passiōes vł opatōes. ſꝫ i futura vita nō habebūt locū ip̄e
passiōes.ſ. ꝯcupiscētie ꝫ delectatōes ciboꝝ ꝫ venereoꝝ. ne
qꝫ timores ꝫ audacie circa picula mortꝭ Neqꝫ etiā distri
butōes ꝫ ꝯmunicatōes reꝝ. igit̄ ꝛc̄. Maior relinq̄t̄ nota
ex sup̄ dictꝭ.q.lxvj.ar.j.et.ij. Minor pꝫ extra lrāꝫ.q꞉ beati
sicut erūt angel'. neqꝫ nubēt neqꝫ nubent̄. ꝫ ꝗ̄ venerea non
hn̄t locū. neqꝫ bibēt ap̄li⁹. ablata āt materia aufert̄ ꝫ in/
clinatio ꝫ ei⁹ appetit⁹ ꝛc̄. Et pꝫ etiā. q꞉ ꝯueniūt i vsuꝫ p̄ntꝭ
vite tm̄. vide ad lōgū. iiij. ꝯ gēn. c.lxxxiij Cōsequēs ei ḋr

¶ Sz q̃tũ ad id qđ ẽ formale remanebũt in beatis pfectissime post hãc vitã. inq̃tũ rõ vniuscuiusq3 rectissima erit circa ea q̃ ad ipm ptinẽt ſm statũ illũ: et vis appetitiua oĩno mouebit ſm ordinẽ rõnis in his q̃ ad statũ illũ ptinẽt. vñ aug. ibidẽ dr q prudẽtia ibi erit sine vllo piculo erroris. fortitudo sine molestia tolerandoꝝ maloꝝ. tẽperãtia sine repugnatõe libidinũ. vt prudẽtie sit nullũ bonũ deo pponere vl' equare. fortitudinis ei firmissime coherere. tẽperãtie nullo defectu noxio delectari

¶ Ponit scđam pte ↄclõnis. q̃ pbat sic. Formale in ꝟtutibꝫ moralibꝫ ẽ ipe ordo rõis instituꝰ ⁊ determiatꝰ in inclinationibꝫ appetitiue ptis p rõem. sz in futura vita rõ vniuscuiusq3 rectissima erit circa ea que ptinẽt ad statũ illũ. ⁊ vis appetitiua oĩno mouebit ſm ordinẽ rõnis. in his q̃ ptinẽt ad statũ illũ. igit ⁊c. Maior illa relinquit nota. ex. q. lxvj. vbi sup. Minor pbat auctoritate Augustini clare in lr̃a. q̃ etiã oñdit actꝰ hoꝝ ꝟtutũ in patria ¶ Nota q in suba vult ista rõ. q q2 ibi nõ erit cibꝰ potus. nec venerea erũt. ⁊ p ↄñs nec aliq̃ inclinatio ad ista q̃ hic p rõem mediantibꝫ ꝟtutibꝫ regulat. sz tal' inclinatio ⁊ affectꝰ ad ista. ẽ materiale sicut hꝫ Doc. in solutõne pmi. q ↄcupiscẽtia praua nõ manet ⁊ ẽ materiale. Sz q2 rõ regulãdo istas inclinatões hꝫ in se pfectõnem ⁊ relinquit in appetitu ↄformitatẽ ad rõem. q̃ sunt formalia virtutũ. ⁊ tale formale nõ repugnat future vite. imo reqrit p fectio nature possibil' isti vite. iõ formale manebit. ¶ Nota ãt q Scotus in tertio dis. xxxi. in pncipio habet, p vna maria. q habitꝰ nõ ẽ possibil. cuiꝰ inclinatio nõ ẽ possibil. si intelligit de inclinatõe circa materiã pñtis vite. Negat dictũ suũ. Si ãt intelligit q opz aliq̃s actus manere bñ dc. vel inclinatio habitual' ↄformis rõni. Sicut eñ D. in de Malo ponit duplicẽ feruorẽ. vnũ q̃ ẽ ẽentialr charitas. aliꝰ q̃ ẽ redũdantia in vires inferiores. ita ponimus inclinatõem q̃ ẽ essentialr habitꝰ. Alia ẽ inclinatio appetitus regulãda. tal' nõ ẽ ꝟtus. sz materia pñtis vite. ¶ Nota pter hec dicta. ꝟbũ Doct. sanct. in de veritate. mate. xxv. q. vij. ad 3m. vbi dr. ꝟtus in irascibili ↄtĩs nõ ↄriat corruptõni pdicte. Vñ nõ totalr eã tollit. ↄriat ãt excellẽtie inclinatõis pdictaꝝ viriũ in sua obiecta. ⁊ hoc p ꝟtutẽ tollit. Hec ille. Ubi pz q inclinatio appetitꝰ sensitiui in ꝓpria obiecta ẽ aliud a ꝟtute. ⁊ vocat h a Doct. sanc. materiale. ⁊ in patria nõ habebit locũ ⁊c. Deiñ ibi

¶ De iusticia vo manifestꝰ ẽ quẽ actũ ibi habebit scz ẽẽ subditũ deo. q2 etiã in hac vita ad iusticiã ptinet ẽẽ subditũ superiori

¶ Subiũgit tertiã pte ↄclõnis. q̃ pbat sic. illa ꝟtus pñtim ⁊ manifeste manebit. de q̃ manifestũ ẽ. quẽ actuz ibi habebit. ⁊ cuiꝰ subiectũ manebit. Sz manifestũ ẽ quẽ actũ iusticia ibidẽ habebit. ⁊ subiectum eius manet. g ⁊c. Maior ptz extra lr̃am. q2 si actus manet ⁊ pncipiũ actꝰ. Et tota vis in pñtiũ materia ẽ. q2 nõ euidenter videt q̃s actꝰ habeãt in futura vita. Minor pbat. q2 eiꝰ erit se subdere deo. qđ etiã h ptinet ad iusticiã. scz subdere se supiori. De subiecto pz in solutõe tertij. q2 eiꝰ subiectũ ẽ voluntas q̃ manet in aĩa ⁊ añ ⁊ post resurrectõem. q̃re ipa pñtim ẽ imortal'. ¶ Nota circa illã pte. q iusticia pticularis ſm se ẽ circa distributões ⁊ ↄmutatões. Vñ illa nõ manet ſm materiale. sicut nec tẽperantia vl' fortitudo. eã ſm ꝟtutes sibi adiũctas hꝫ alios actus vt obedire. ⁊ se supiori subdere. ⁊ maiores colere ⁊ reuereri. vt pz 2a 2e q. lxxx et q. c. iiij. ar. ij. et. iij. vbi obseruãtia. ⁊ pietas. ⁊ obedientia ponunt partes iusticie. Et g dr Doc. q manifestũ est quẽ actũ habeat iusticia in patria. scz ſm ꝟtutes sibi adiunctas. ⁊ g dr scilicz ẽẽ subditũ deo. qđ est religionis vel obedientie. q̃ sunt etiã iusticie. Vñ sicut hꝫ phs. q prudẽtia bñ ↄsiliat. ⁊ tñ facit h p ꝟtutẽ sibi adiunctã. ita h actꝰ ꝟtutis ↄiũcte iusticie attribuit iusticie. s. ẽẽ subditũ deo.

☞ Et ↄfirmat illa 3a ps ↄclõnis argumẽto in ↄriũ.

¶ Ad pmũ g dďz. q phs loq̃t ibi de hmõi ꝟtutibus moralibꝫ q̃tũ ad id qđ materiale ẽ in eis. sic de iusticia q̃tũ ad cõmutatões ⁊ distributões. de fortitudine q̃tũ ad terribilia ⁊ picula. de tẽperãtia q̃tuz ad ↄcupiscẽtias prauas.

¶ Ad maiorẽ. hoĩes in statu glie erũt siles angel' ad intentũ christi dicẽtis. q2 videlicz nõ vacabũt opibꝫ venereis. sz intẽdent solis diuinis. Tñ dr̃ña est. q2 hoĩes etiã beati retinẽt id qđ fuit pfectõis. in via ↄpossibile patrie. ⁊ hoĩes nũq̃ habuerũt ⁊ nati fuerũt hr̃e ꝟtutes morales. nõ sic sube sepate. vt hꝫ phs. x. ethicoꝝ. vbi iã allegatum.

Ad minorẽ. vera ẽ. ad sensuz quẽ phs ibidẽ ponit dicens. Actões aũt q̃les attribuere debite ipis. vtꝝ iustas vl' ridiculi apparebũt cõmutatões ⁊ depõnes dãtes. ⁊ q̃cũq3 alia talia ⁊c. vbi patz q negat ꝟtutes morales q̃ ad materialia pñtis vite. ⁊ materialia nr̃aꝝ moraliũ cum hẽat tñ in eis morales hꝫ eis ↄueniẽtia. ⁊ ſm actꝰ recitatos p Aug. i corpe. ⁊ suo mõ ſm formalia ꝟtutũ. pñtiũ q̃ ad pfectõem rõis ⁊ volũtatis. sz nõ appetitꝰ sensitiui. Ultra. Ergo neq3 in hoĩbꝫ post hãc vitam erũt ꝟtutes morales. Cõcedit pmo q̃ ad actꝰ ⁊ materialia. q̃ sunt in nobis p hac vita. q2 in h assimilant angel'. Sz negat ↄñs. q nõ maneãt q̃ ad formalia etiã q̃ ad pfectõez appetitꝰ sensitiui. q2 in h nõ ẽ sile. Cũ angeli nõ sint nati hr̃e appetitũ sensitiuũ. hñt tñ sile ⁊ supeminẽter his q̃ sunt in appetitu sensitiuo. ¶ Nota q phs nõ hꝫ hoc nomẽ angelꝰ. sz h nomẽ diis. ⁊ exponit Doc. ibidẽ ⁊ alij de substãtijs separatis. vide pulchrũ textũ. ¶ Nota q Scotꝰ in 3o. dis. 33. sup ista auctoritate decimi ethi. fluctuat dubitãdo. an ne ⁊ in angel' ꝟtutes morales circa passiões ẽẽ possint. cũ ipsi pñt hr̃e bonã voluntatẽ in materia passionũ existente in hoĩe. Cõcludit ãt q nõ. q2 nõ hñt efficacẽ dictõem. sz solũ voluntatẽ simplicẽ. inducit ãt in illã fluctuatõem volẽs tueri. q2 ꝟtutes morales circa passiones in voluntate rõnali sint. Sz h sup. q. lxvj. iprobatũ ẽ. Supponit ⁊ aliud. s. q angelꝰ in naturalibꝫ ↄstitutꝰ. ex multis rectis electionibus possit acqrere ꝟtutẽ. tñ q2 ꝟtutes sunt cõnate angel'. tunc q2 si nõ eẽnt innate. nõ possent acqri ꝟtutes morales. nisi equoce. vñ nec spẽm itelligibilẽ a rebꝫ accipe pñt. vt habet p. p. q. lv. ar. ij. ad. 2m. Et Capolꝰ in. ij. dis. iij. q. ij. in solutionibꝫ ↄtra tertiã ↄclõnem. Est eñ ↄtra oẽs phos. q sube naturalr a corporibꝫ separate aliq̃d a corporibꝫ accipiant. De his vide D. sanc. pº ↄ gẽti. ca. xcij. vbi ostẽdit quõ ꝟtutes circa passiones nullo modo pñt ẽẽ in deo Et pbant sue rões. q nec in angel'. Vñ pmus modus quẽ Scotꝰ ponit. s. q in angelo possit ẽẽ tẽperãtia eiusdẽ rõis cũ ea q̃ ẽ in hoĩe. nihil apparẽtie hꝫ. q2 tẽperãtia ẽ in eo q̃ afficit passionibꝫ. ⁊ g dicere mihi ⁊ tibi plurimũ diuersificãt ꝟtutes. cuiꝰ oppositũ hꝫ Scotꝰ ⁊c. Vide D. sanc. in. iij. dis. 33. q. pª. ar. iiij. ad qrtũ. Ubi ponit q i. deo

de angelis nō pñt eē ỽtutes circa passiones. q2 angeli non hñt naturā. vt hmōi passiones ꝑperi possint. vñ in deo ꝛ angel' sunt sicut exēplares ꝛc̄. vide de hoc sup̄. q. lxj. ar. v.

¶ Et silr̄ dōꝫ est ad scd̄m. ea eñ q̄ sunt actiue vite materialr̄ se hñt ad ỽtutes

¶ Ad maiorē. ỽtutes morales ꝑficiūt hoīem in vita actiua. qñ ꝑficiūt materialia ỽtutū. q2 ille inclinatōes ꝛ affectōes circa materias suas. ꝑtinēt ad vitā actiuā. sic passiōes ip̄e ꝛ affectōes circa res exteriores. Sꝫ nō oꝫ q ꝑficiāt in vita actiua. qñ solū ꝑficiūt ſm id qd̄ formale in eis ē. imo ꝛ formale p̄t stare cū sola ꝯtēplatōe. imo p̄req̄ritur ꝛ ꝯcomitat' summā ꝯtēplatōem. vt pꝫ ex dictis sup q. iij. vñ D. hꝫ 2a 2e. q. clxxxij. ar. iij. q effect' vite actiue q̄ est sedatio passionū ꝯfert vite ꝯtēplatiue. formale ḡ qd̄ est ꝑfecta subiectio appetit' sub rōe nō repugnat ꝯtēplationi. ꝛ qñ qs vtit' hīs q̄ sunt vite actiue vt deseruiāt ꝯtēplatiue. tūc ꝑtinēt ad vitā ꝯtēplatiuā. Minorē ꝯcedo. et eā approbat Doc. 2a 2e. q. clxxxj. ar. iiij. q2 exterior occupatio. ꝛ etiā sedatio interiorꝫ passionū finem habebūt ḡ ỽtutes morales nō manebūt. Uerꝫ vt sunt p̄ncipium actiue vite ꝛ moderātur exteriores ōꝑatōes ad alterū vl' sedant tumultū interiorꝫ passionū. sꝫ vt sunt ꝑfectōes aīe et hñt act' circa finē iā adeptū. ¶ Nota q q2 iuxta D. sanc. 2a 2e. q. clxxx. ar. ij. ꝯtatio passionū ꝛ cessatio ab exterioribꝫ tumultibꝫ req̄rit' ad vitā ꝯtēplatiuā. Etiā istis vite antecedēt. idō ꝛ i patria hec erūt. ita q nulla erit reluctat' appetit' aduersus rōem. nec q̄cūq3 distractio i exterioribꝫ ōꝑatiōibꝫ. Quare bñ seq̄t'. q ꝛ i patria erit illa ꝑfectio appetit' quā iā diximꝰ formale ỽtutꝫ moral'. idō ỽtꝰ moral' manet q̄ntū ad formale. nō āt materiale. vita āt actiua dē nō solū illā ꝑfectōem. sꝫ ꝛ occupatōeꝫ ꝛ exercitiū in passionibꝫ interioribꝫ ꝛ operationibꝫ exterioribꝫ. Quare bene stāt sil' q vita actiua desinat. ꝛ tñ formale ỽtutū maneat ꝛc̄.

¶ Ad tertiū dōꝫ. q statꝰ post hāc vitam ē duplex Unus q̄dē añ resurrectōem. qñ aīe erūt a corporibꝫ separate. Aliꝰ āt post resurrectōeꝫ. qñ aīe iterato corporibꝫ suis vnient'. In illo ḡ resurrectōis statu erunt vires irrōnales i organis corpis sic ꝛ nūc sunt. vñ ꝛ poterit in irascibili eē fortitudo. ꝛ in ꝯcupiscibili tēperātia. inq̄ꝫtum vtraq3 vis ꝑfecte erit disposita ad obediendū rōni. sꝫ in statu añ resurrectōem p̄tes irrōnales nō erūt actu in aīa. sꝫ solū radicalr̄ in eēntia ipsiꝰ. vt i p̄mo dictū ē. vñ nec hmōi ỽtutes erūt i actu nisi in radice. s. in rōne ꝛ volūtate. i q̄bꝫ sunt seminalia q̄dā harꝫ ỽtutū. vt dictū ē. sꝫ iusticia q̄ ē in volūtate etiā actu remanebit. vñ specialr̄ de ea dictū est q ē ꝑpetua ꝛ imortalis. tū rōne subiecti q2 volūtas incorruptibilis est. tū etiā ꝑpter silitudinem actus vt prius dictū est.

q. lxxvij. ar. viij.

q. lxiij. ar. p°

In corpe.

¶ Maior ỽa. sunt irrōnaliū ꝑtiū ꝑ eēntiā. Rōnalis tñ ꝑ ꝑticipatōem. Ad minorē dico. q verꝫ ē. q corrūpūt' ſm se. tñ manēt in eēntia aīe sicut in fecūda radice. ꝛ hoc tp̄e medio post mortē añ resurrectōeꝫ. vt pꝫ p̄. ꝑ. q. lxxvij. ar. viij. et q̄rto sniarꝫ. dis. xliiij. q. iij. ar. iij. q̄stiūcula p̄ma. vbi Doc. sanc. circa h̄ refert opiniones ꝛ sentit qd̄ dictū ē ¶ Dico scd̄o ad minorē. q ille irrōnales p̄tes iterꝫ reparabunt' in resurrectōe. Ultra. ḡ videt' q virtutes morales nō maneāt post hāc vitā. verū añ resurrectōeꝫ nō manēt actu. tñ manēt in efficacia aīe. saltē q̄ ad formale ꝛ in eēntia aīe tāq3 in fecunda radice. ꝛ in ip̄a grā ꝛ in voluntate tāq3 in seminarijs earꝫ. Ex q̄ corpori denuo ꝯiūcta ebullient ip̄e poñe actu. Sꝫ negat' ꝯña. q post resurrectōnem redeūtibꝫ organis nō maneāt. etiā actu ỽtutes q̄ sunt in organis corporeis. ¶ Et dico scd̄o ad maiorē. q vera ē q tēperantia ꝛ fortitudo sunt irrationabiliū partiū. sꝫ nō iusticia q̄ est volūtatis q̄ est poña inorganica. Minor vera ad sensuꝫ dictū. ḡ ỽtutes morales ꝛc̄. verꝫ alie a iusticia nō manent actu añ reparatōnem organorꝫ. tñ postea redeunt actu. ¶ Circa illā solutōnem ē difficultas an in resurrectōe ỽtutes redeant ꝑ diuinā potentiā eedē numero q̄ hic fuerūt An tñ eedē in specie saltē quo ad formale ¶ Ad hoc rn̄det Capolus in. iij. dis. xxxiij. ad scd̄m. cōtra q̄rtā ꝯclōnē. q vere simile ē. q poñe sensitiue oēs reparant' eedē nūero. quātūcūq3 in morte fuerint corrupte. vel etiā annihilate. Deus eñ p̄t oē positiuū ꝑmanens ꝛ nō successiuū quātūcūq3 annihilatū fuerit idem numero reparare. vt als forte videbit' q̄rto sniarꝫ. Et idē dico de hmōi virtutibꝫ. Hec ille in forma. vbi pꝫ ſm eū q eedē numero redibūt. ¶ Sꝫ ip̄e se fundat in vno qd̄ nō videtur esse de mente Doc. sanc. videlicꝫ. q hmōi poñe sensitiue q̄ sunt subiecta imediata hmōi ỽtutū redeant eedeꝫ numero. Cuius oppositū Doc. ponit in q̄rto. vbi supra ad sextū. vbi dē in fine. Organa eēnt eadē numero cuius poñe eedē numero nō sunt. Hec ille. Quare oportet dicere q sicut poñe iuxta Doc. sanc nō redeūt eedē numero. sic nec ỽtutes. sꝫ eedē in specie. Uerꝫ q̄dē ē apud Doc. sanc. q deus oē positiuū ꝑmanens idē reparare potest in numero. vt Capolus ascribit Doc. sanc. ex q̄libetis. Nō tñ faciet vt Doc. sanc. hꝫ in Cōpendio theologie. tractatu p̄mo. ca. c. liiij. vbi ponit. q nec eadē quātitas redeat. ꝛ q diuersitas potentiarꝫ ſm numerꝫ aīe sensitiue ꝛ vegetatiue. nō impediat vnitatē resurgentis. Idem sentit quarto ꝯtra gentiles. c. lxxxj.

An eedē virtutes ꝛ poñe nūero reparent'.

¶ Uerꝫ ỽtutes itellectuales maneāt post hāc vitā H

AD scd̄m sic ꝑcedit'. Uidet' q ỽtutes itellectuales nō maneāt post hāc vitā. Dicit eñ ap̄ls. j. ad corinth. xiij. q scīa destruet' ꝛ rō ē. q2 ex p̄te cognoscimꝰ. sꝫ sic cognitio scīe ē ex p̄te. i. imꝑfecta. ita etiā cognitio aliarꝫ virtutū itellectualiuꝫ q̄ꝫdiu hec vita durat. ḡ oēs ỽtutes itellectuales post hāc vitā cessabūt ¶ . P. ph̄s dē in p̄dicamētis. q scīa cū sit habitꝰ. ē q̄litas difficile mobilis. nō eñ de facili amittit' nisi ex aliq̄ forti trāsmutatōe vel egritudine. sꝫ nulla ē tāta trāsmutatio corpis hūani sic ꝑ mortē. ḡ scīe ꝛ alie ỽtutes intellectuales nō manent post hāc vitā. ¶ . P. ỽtutes itellectuales ꝑficiūt intellectū ad bñ op̄andū ꝑpriū actū sꝫ actꝰ intellectꝰ nō videt' eē post hāc vitā. eo q nihil intelligit aīa sine phantasmate. vt dr̄ i iij. de aīa. fantasmata āt pꝰ hāc vitā nō manēt cū nō sint nisi in organis corporeis. ḡ ỽtutes intellectuales nō manent post hāc vitā. ¶ Sꝫ ꝯtra ē q firmior ē cognitio vniuersaliū ꝛ necariorꝫ q̄ꝫ ꝑticulariū ꝛ ꝯtingentiū. sꝫ in hoīe remanet post hāc vitā cognitio ꝑticulariū ꝛ cōtingentiū. puta eorꝫ q̄ qs fecit. vl' passus est. ſm illō luce xvi. Recordare q2 recepisti bona in vita tua. et

lizamus siliter mala. g̃ multo magis remanet cognitio vniuersaliū ꝛ necessarioꝝ q̄ ptinēt ad sciam ꝛ ad alias virtutes intellectuales.

¶ Hic ꝯñter querit de pmanentia virtutū intellectualium post hanc vitā obseruādo ordinē quē supra obseruauit. vbi semp pmo de moralibꝫ egit. q̄ plus hñt de rōe virtutis humane. ¶ Nota aūt. ꝙ Doct. q̄rit de ꝟtutibꝫ intellectualibꝫ, ꝛ respondēdo dr̃ spēs intelligibiles manere. ꝛ hoc pbato vult pbatū eē. ꝙ ꝟtutes itellectuales maneant. vbi patꝫ fauor p illis q̄ dicūt spēs esse sciam. Sꝫ vt supra patuit Doc. varius est in ista re. ꝛ dato ꝙ habitus intellectual' vt scia sit quedā habilitas vtēdi speciebꝫ et q̄litas simplex. nihilominus pbato. ꝙ spēs intelligibiles maneāt, pbatū est ꝙ scia tali mō maneat. qꝛ talis abilitas insepabilit' psupponit spēs. ꝛ nihil aliud esse videtur fm rem loquendo q̄ꝫ intensio specieꝝ intelligibiliū qua existente intellect' fit habilior ad ꝯsiderandū fm spēs intensas p exercitū ꝛ frequentē ꝯsideratōem.

¶ Rñdeo dōm. ꝙ sic in pmo dictū ē. q̄dā posuerūt ꝙ species itelligibiles nō permanēt in intellectu possibili nisi q̄ꝫdiu actu itelligit. nec ē aliq̄ ꝯseruatio specieꝝ cessante ꝯsideratōne actuali nisi in viribꝫ sensitiuis q̄ sunt act' corporaliū organoꝝ. s. imaginatiua ꝛ memoratiua. hmōi āt vires corrūpunt' corrupto corpe. ꝛ iō fm hāc sciā nullo mō post hāc vitā remanebit corpore corrupto neq̄ꝫ aliqua alia intellectualis virtus. q.lxxxiij. ar. vij.

¶ Doct. duo facit. pmo recitat opinionē quandā. Secundo eam reprobat. ibi Sed hec opinio. Tertio rñdet ad questitum. ibi. Sed phātasmata. Opinio ergo (que etiā supra tacta fuit. q. l. ar. iij. et in pma pte. q. lxxix. art. vj) vult. ꝙ nō sit aliqua memoria in pte intellectiua. nec ꝯseruētur spēs intelligibiles post actuale ꝯsiderare. sed hec tm̄ est in viribus sensitiuis organicis. scꝫ memoratiua et imaginatiua. Et ergo quia post hāc vitam nō remanent hmōi vires sensitiue pp̄ter corruptōem corpis. ideo nec aliqua spēs intellectualis. Et p ꝯsequēs neq̄ꝫ sciētia neq̄ꝫ aliqua alia intellectualis virtus. Unde Doc. declarat magis mētem huius opinionis pme Chorinth. xiij Q; illi de ista opinione posuerūt. ꝙ spēs itelligibiles nō ꝯseruātur in intellectu possibili. nisi q̄ꝫdiu intelligit. Conseruantur aūt spēs phātasmatū in potentijs aīe sensitiue puta in memoria ꝛ imaginatiua. ita ꝙ semp intellect' possibilis quādo de nouo vult intelligere etiam q̄ pus intellexit indiget abstrahere a phātasmatibꝫ p lumen intellectus agentis. ꝛ fm hoc ꝯsequens est. ꝙ scia hic acquisita nō remaneat post mortem. ¶ Deinde Doct. sanc. eam reprobat sicut ꝛ hic. qꝛ spēs intelligibiles recipiunt' in intellectu possibili ad minus dum actu intelligit. qd̄ aūt recipit' ad modū recipient' recipit' i ip̄m. Cōseqnt' cū de

¶ Sed hec opinio ē ꝯtra sententiā aristo. q̄ in iij. de aīa dr̃ ꝙ itellect' possibil' ē in actu cū sit singula sicut sciēs. cū tn̄ sit in potētia ad ꝯsiderādū in actu

¶ Reprobat p̄dictam opinionē dupl'r. auctoritate ꝛ rōne. ibi. Est etiam ꝛc̃. Auctoritate Aristotelis tertio de anima. vbi ponit ꝙ intellectus possibilis fit in actu (scꝫ pmo) sicut sciens in habitu. cum tamē adhuc sit in potentia ad actum scđm. ergo nō solum quādo actu ꝯsiderat scit. sed etiam sine actuali ꝯsiderare. manet g̃ scia ꝛ spēs actu. sine ꝯsiderare. Deinde cum dicit

¶ Est etiā ꝯtra rōnē. qꝛ species intelligibiles recipiunt' in intellectu possibili ꝛ imobilit' fm modū recipiētis. vñ ꝛ intellect' possibilis dr̃ loc' specieꝝ. q̄si species intelligibiles ꝯseruans.

¶ Ratione sic reprobat. quicq̄d recipitur in aliq̄ immobilit'. hoc manet et ꝯseruat' in eo semp. sed species intelligibiles recipiunt' in intellectu possibili imobilr̃. ergo in eo ꝯseruātur ꝛ manent. Maior nota. Minor pbat' dupl'r. qꝛ vnūquodq̄ꝫ recipitur fm modum recipient'. sꝫ modus intellectus possibilis est imobil'r esse. ergo ꝛ imobiliter recipit ex parte sui. Illa minor patꝫ. qꝛ est imaterialis ꝛ incorruptibilis. Et hoc est q̄d supra. q. liij. arti. p° dicebatur. ꝙ scientia nō corrumpitur ad corruptōnem subiecti. ¶ Scđo pbatur minor pncipalis. qꝛ intellect' possibilis dr̃ locus specieꝝ. in signū ꝙ conseruat ipsas species immobiliter ꝛc̃.

¶ Sed fantasmata ad q̄ respiciēdo hō itelligit in hac vita applicādo ad ip̄a species itelligibiles. vt in pmo dictū ē. corrupto corpe corrūpunt'. vñ q̄ꝫtū ad ip̄a phantasmata q̄ sunt q̄si materialia in ꝟtutibꝫ intellectualibus. virtutes intellectuales destruuntur destructo corpore q.lxxxiij. ar. j. et. ij.

¶ Hic ꝯñter Doc. rñdet ad q̄situm tali ꝯclone. Intellectuales virtutes manent post hanc vitam. quantuꝫ ad id qd̄ est formale in eis. Nō aūt q̄ꝫtum ad id qd̄ est materiale in eis. Huius ꝯclusionis Doc. pmo pbat secundā partem. scđo pmam. ibi. Sed quantū ꝛc̃. Tertio ambas simul' aduūgens ip̄am ꝯclonem. ibi. Unde intellectuales ꝛc̃. Probat' ergo scđa pars sic. fantasmata ad q̄ respiciendo homo intelligit in hac vita. applicādo ad ipsa spēs intelligibiles corrumpūtur ergo virtutes intellectuales destruunt'. ꝛ nō manent quantū ad materiale. pbatur ꝯsequentia. qꝛ ip̄a phātasmata sunt materialia in ꝟtutibꝫ intellectualibꝫ Añs pbatur. corpus corrumpitur igit' ꝛ phātasmata corrumpūtur. Tenet ꝯsequētia. quia fantasmata sunt in organis corporeis. sicut ꝛ phātasia ꝛ cogitatiua ꝛ imaginatio. ꝛ patꝫ illud añcedens pma pte q. lxxxv. ar. pmo ꝛ scđo. Deinde ibi

¶ Sed q̄ꝫtū ad spēs intelligibiles q̄ sunt in intellectu possibili ꝟtutes intellectuales manēt. spēs āt se hñt in ꝟtutibꝫ intellectualibꝫ sic formale.

¶ Probat pmā partem sic. Spēs intelligibiles manent post hanc vitā. g̃ scia q̄ꝫtum ad formale manet post hanc vitā. Añs patꝫ ex reprobatōne opinionis. Consequētia tenet. qꝛ spēs se hñt in virtutibꝫ itellectualibꝫ. sicut formales. vt patuit sup̄ sept'. q. l. ar. iij. ad. iij. Tūc ibi

¶ Unde intellectuales ꝟtutes manēt post hāc vitā q̄ꝫtū ad id qd̄ ē formale in eis. nō āt q̄ꝫtum ad id q̄d ē materiale. sic ꝛ de moralibꝫ dictū est ar. 4°

¶ Subiūgit ip̄am ꝯclonem quā etiā pbat a simili q̄ꝫtum ad ambas partes simul'. sic. Morales ꝟtutes manent quo ad formale. nō aūt materiale. g̃ ꝛ intellectuales Añs patuit sup̄. ar. p°. Tenet ꝯña a pportōne. qꝛ vtrobiq̄ꝫ est materiale ꝛ formale ꝛ materiale eiusdē rōnis. in

hoc q vtrobiq3 se tenet ex parte corporis. ¶ Nota tñ q materiale virtutū moraliū minus manet q3 materiale sciētie. quia materiale virtutū qđ est inclinatio appetit⁹ sensitiui in ꝓpriam materiā. nūq3 habet locū in patria. etiam resumptis corporibꝰ. sed materiale scie ꝛ virtutis intellectualis habebit locū in patria. q2 beati resumptis corporibus intelligent se ↄuertēdo ad phātasmata. q3uis non necessario. vt Doct. sanc. alibi habet. tertia parte. q. xi. ar. ij. et ad tertiū. Sicut etiā ibidē dē de christo. sic dicēdū est de beatis post resurrectōnem. q2 vtroq3 modo intelligere poterunt. secus est saltem ante resurrectōem. ꝛ de aīa separata. de qua Doct. sanct. intelligit. quia ibi nec manet illud nec aliud materiale. Secus de toto hoīe resuscitato

¶ Et ↄfirmat ꝑma ps ↄclonis argumēto in ↄtriū.

¶ Ad ꝑmū ꝫ dōm. q verbū aplī est intelligendū q3tū ad id qđ est materiale in scia. ꝛ q3tū ad modum intelligēdi. q2. s. neq3 phantasmata remanebūt destructo corpore. neq3 erit vsus scientie per conuersionem ad phantasmata

¶ Doc. respondet ad maiorē que est auctoritas aplī. q sciētia destruet quantū ad materiale ꝛ modū ꝛ vsum. qui nūc est. sed nō destruetur quantū ad formale ꝛ vsum ↄuenientē illi statui ꝛc. ¶ Sz oportz rem istam magis ꝓfundare ex dictꝭ Doc. sup ꝑ. Chor. xiij. c. Dicit igit ad maiorē. q scientia destruet. verū est. Sed loquitur aplꝰ de sciētia que est cognitio dei. illa destruet ea ratōe. quia ex parte. id ē impfecta. tali impfectōne que est de rōe scie nostre quā hic habemus de deo. inquantū cognoscit ex sensibilibꝰ quā cognitōem oportz eē impfectā. Sed dico vlterius q scia nostra de aliis sensibilibꝰ nō destruet. q2 ex parte id ē impfecta. imo post Doc. sanc. scia de naturalibꝰ est pfectior in aīa ↄiuncta q3 separata. ꝛ modus cognoscendi aīe cum ↄuersione ad phātasmata pfectior est. vt Doct. sanct. ad longū deducit ꝑma p. q. lxxxix. ar. ꝑ°. Sed destruit tñ ꝓpter destructōem subiecti ipius materialis in tali scia. ꝛ etiā ꝓpter destructōem viriū sensitiuarum destruit modus ꝛ vsus ↄnaturalis cognoscēdi. Vñ dico. q ratio destructōis scie dei est. q2 ex parte est. ꝛ quia talis partialitas. id est impfectio. est de rōne ipius sciētie dei hic habite. quare nō est par ratio de aliis habitibꝰ de quoꝝ ratōe ꝛ spēcie nō est impfectio. vt ptz de charitate viatica. q̄ est impfecta ꝛ in patria nō euacuat. imo pficit

¶ Ad minorē. dico q nō est par ratio. si loquimur de scia (id est cognitōne dei) ꝛ aliis habitibꝰ intellectualibꝰ. q2 impfectio est de rōne cognitōis dei viatice. sc3 gratuite ꝛ supnaturalis. nō aūt aliaꝝ virtutū intellectualiū de aliis rebus. ¶ Et scđo dico ad minorē. negādo q scia naturaliū sit impfecta in aīa ↄiuncta. Et negatur p ↄsequēs q destruat. q2 ex parte. Sed ratōe tacta in corpore propter corruptōem corporis destruitur quo ad materiale ꝛ cōreditur. ergo ꝛ alie destruunt quo ad materialia. verū. Et q hec sit mens illius auctoritatis. patz intuēti Doc. san. ibidē ꝛ Aplm qui statim subdit. videmus nunc p speculum ꝛc. vbi Doc. h3. hic loquitur de visione q̄ est cognitio dei. vnde oīa p̄cedentia dona euacuanda. sunt intelligenda s̄m q ordinant ad cognitōem dei. hec ille ibi. ꝛ in lectōne tertia p̄cedēti eiusdē capl̄i. vbi habebis. q scia. id est cognitio dei euacuat. q2 ex parte est. nō p̄t aūt dici q scia naturaliū ꝓpter ↄuersionē ad phātasmata sit impfecta. imo pfecta. q2 determinata ꝛ ꝓpria. ideo oportz ponere aliam rōnem destructōnis eius. quare Doctores saneintelligendi sunt cu3 dicunt q scientia nostra euacuat. q2 ex parte. Intelligit enī de scientia dei ꝛ supnaturaliū. nō naturaliū ꝛ sensibiliū. sic glosa ordinaria. quā Capolus allegat in simili ꝓposito. in tertio. dis. xxxi. ad ꝑmum ↄtra ꝑmā ↄclonem moderari debet. vbi habet. oīe ergo qđ ex parte est. destruet vel ex toto vt fides ꝛ spes. vel ex parte vt scientia. cuius actus ꝛ modus destruet ꝛc. Intelligitur enī q modus cognoscēdi deum p ↄuersionem ad phātasmata impfect⁹ ē. ideo destruetur. deo faciali et in se. nō in speculo viso cum quo stat q modus cognoscēdi p phātasmata nō est impfectus respectu sensibiliū. Hec volui notare. q2 cōmuniter ꝛ indifferēter intelligitur q scia euacuatur ꝓpter impfectōem quā h3 ex conuersione ad phātasmata. hoc vnū de scientia naturaliū nō esse verum clare videbit. q3cunq3 Doc. sanct. ꝑma pte vbi statim ex attentione videris ꝛc.

¶ Ad scđm dōm q p egritudinē corrūpitur habitus scie q3tū ad id qđ est materiale. in eo sc3 q3tu3 ad phantasmata. nō aūt q3tū ad species intelligibiles q̄ sunt in intellectu possibili

¶ Ad maiorē dico. q scientia si capit p speciebꝰ. siue p noticia ↄclonis cōplexa. nō amittit. nisi ex forti trāsmutatōne (sc3 corporali) verū q̄ ad materiale. formale tñ nō tollit ex trāsmutatōne corpali hic. sed p̄t auferri scia vt est noticia ↄplexa p syllogismū falsigraphū in p̄senti statu. s3 in aīa separata nō. q2 eius intellectio ē p modū simplicis intelligentie. ꝛ est sola ꝑma opatio in ipa. vt ptz ꝑma pte q. lxxxix. ar. v. de his supra. q. liij. ar. ꝑ. ad scđm ꝛ tertiu3.

Minor vera. Ergo scie ꝛ alie nō manēt. verū q̄ ad materiale. ꝛ quo ad vsum huic vite conuenientē. Quis aūt vsus future vite ↄueniat. ꝛ quō aīa intelligat. ꝛ p spēs h acq̄sitas. ꝛ p tunc a deo in separatōne influxas. qđ est intelligere p ↄuersionē ad supiora. ꝛ etiā p inspectōem specierum q̄ sunt in mētibꝰ angelicis qđ fit p locutōnem. vide Doc. sanc. in de verita. mate. xix. q. ꝑ. in fine corpis

¶ Ad tertiū dōm q aīa separata post mortē habet aliū modū intelligēdi q3 p ↄuersionē ad phātasmata. vt in ꝑmo dictū est. ꝛ sic scia manet. nō tñ s̄m eūdē modū operādi. sic ꝛ de virtutibꝰ moralibꝰ dictū ē. q. lxxxix. ar. ꝑ°

¶ Maior vera. pficiunt q̄dem ad ꝓpriū actum. s3 s̄m exigentiā modi essendi. q si alius fuerit ꝛ mod⁹ agēdi alius erit. dum enī est in corpe. tunc virtus intellectiua h3 ordinē ad corpus. ꝛ a potentiis organicis accipit. et ad eas h3 respicere actualr q3cunq3 ↄsiderādo. quādo aūt est a corpe s̄m eē separata. tūc intelligit nec p corp⁹ sicut nec hic p corpus intelligit. nec ordinē habet ad corpus. applicando videlicz spēs ad phātasmata. quia vel spēs a deo accipit. ꝛ p spēs hic acceptas intelligit sine ↄuersione ad phātasmata. Ad minorē. negatur oīno. q2 etiā dato q habitus hic acq̄siti nō manerēt. remaneret tñ potētia intellectiua ordinata ad aliquos actus. esto alteri⁹ rōis. Ad pbatōem dr. q vera ē de aīa ↄiūcta. q̄ esto nō habeat eē dependēs a corpe. nō tñ eē sine corpe. sic esto nō habeat intellectuā cognitōnem depēdentē a corpe. tñ nō fit sine habitudine ad corp⁹ mō dicto. Cōcedo vlterius q phātasmata nō manent. sed negat ↄña. si ↄsequēs absolute intelligit. s. q virtutes intellectuales nullo mō maneāt. s3 ↄcedit q nō manēt q̄ ad materiale. ꝛ modū intelligendi p ↄuersionem ꝛ inspectōnem phantasmatū. ꝛ de his habetur etiā ꝑma pte. q. lxxxix. ar. ꝑmo.

¶ Utrũ fides maneat post hanc vitam.

S ar.1. AD tertiũ sic ꝓcedit᷑. Uidet᷑ ꝙ fides maneat post hãc vitã. Nobilior eñ ẽ fides ꝙ̃ scientia. sʒ scĩa manet post hãc vitã. vt dictũ ẽ. ergo ⁊ fides. ¶ Pręterea. pmo ad corinth. iij. dr. Fundamẽtũ aliud nemo pt ponere pter id qd positũ ẽ. quod ẽ christ⁹ iesus. i. fides christi iesu. sed sublato fundamẽto nõ remanet id qd supedificatur ergo si fides nõ remanet post hãc vitam nulla alia potus remaneret. ¶ Pręterea. cognitio fidei ⁊ cognitio glie differũt ſm pfectũ ⁊ impfectũ. sʒ cognitio impfecta pt esse simul cũ cognitione pfecta. sicut in angelo simul pt eẽ cognitio vespertina cũ cognitiõe matutina. ⁊ aliqs hõ pt simul habere de eadẽ ↄclusione sciam p syllogismũ demõstratiuũ ⁊ opinionẽ p syllogismum dialecticũ. ergo etiã fides simul eẽ pt post hãc vitã cum cognitõe glorie. ¶ Sed ↄtra ẽ qd apls dr ij. ad corinth. v. qʒ diu sum⁹ in corpe pegrinamur a dño. p fidẽ eñ ambulam⁹ ⁊ nõ p spẽm. sʒ illi q̃ sũt i glia nõ peregrinãtur a dño sʒ sunt ei psentes. ergo fides nõ manet post hanc vitam in gloria.

¶ Consequẽter q̃rit de virtutib⁹ theologicis. ⁊ specialr de singulis in articulis sequẽtib⁹. Et pmo de fide. q̃ pos est alijs via generatõnis.

¶ Rñdeo dicẽdũ ꝙ oppositio est p se ⁊ ppria causa ꝙ vnũ excludat᷑ ab alio. inq̃ztũ. s. in oib⁹ oppositis includit᷑ oppositio affirmatõis ⁊ negatõis Inuenit᷑ aũt in q̃busdã oppositio ſm ↄtrarias formas. sic in colorib⁹ albũ ⁊ nigrũ. in q̃busdã ãt ſm pfectũ ⁊ imperfectũ. vñ in alteratõib⁹ magis ⁊ min⁹ accipiũtur vt ↄtraria. vt cũ de min⁹ calido fit magis calidũ. vt dr in v. physi. Et qr pfectũ ⁊ impfectũ opponũt᷑. impossibile ẽ ꝙ simul ſm idẽ sit pfectio ⁊ impfectio

¶ In hoc corpe Doc. san. dat intelligere virtualr duplicem q̃stõis intellectũ. Unde ſm illũ duplicem intellectũ etiam duplr respõdet iuxta scdm. ibi. Sʒ vlteri⁹ ⁊c. Primus ergo intellectus q̃stõis pt esse. an fides maneat post hãc vitam. ita ꝙ suba fidei maneat. abiecta impfectõne. sicut in etate virili manet substãtia hois pueri. sed puerilitas euacuat᷑. ita ꝙ eadẽ cognitio ſm naturã q̃ ad substantiam maneat que hic erat impfecta. ⁊ illic pfecta. hic obscura ⁊ ineuidens. alibi clara ⁊ euidens Unde Doc. iuxta hunc intellectũ ponit talem ↄclusionẽ pmã respõsiuã. Fides non pt esse pfecta cognitio eadẽ numero manens (ita scʒ ꝙ ea que hic erat impfecta sit pfecta ⁊ clara cognitio in patria) Probat᷑ ex Doctore impossibile est. ꝙ sit ſm idem sit pfectio ⁊ impfectio. ⁊ qñ impfectio est de rõe rei ⁊ ptinet ad spẽm ipsius impossibile est. ꝙ idem numero manens fiat de impfecto perfectũ. etiam successiue. sʒ impfectio cognitõnis (scʒ habitualis ⁊ actualis) ẽ de ratione fidei. ergo sequitur ↄclusio ꝙ impossibile est. ꝙ fides sit sit pfecta ⁊ impfecta. vel ꝙ hic sit impfecta ⁊ eadem numero sit in alia vita pfecta. Huius rõnis Doc. sanc. pmo ponit ⁊ pbat maiorẽ. scdo minorẽ. ibi. Manifestũ ẽ aũt ⁊c. Circa maiorẽ Doc. sanc. pmo pbat pmam ptem. scdo scdam. ibi. Est aũt ↄsiderandũ ⁊c. Arguit᷑ ergo sic pro prima parte. Oppositio est per se ⁊ propria causa. ꝙ vnũ excludat᷑ ab alio. sed nõ solum ↄtraria. sed ⁊ pfectũ et impfectũ opponunt᷑. igit᷑ maioris pma ps vera Maior illa patʒ. qr in oppositis includit᷑ oppositio affirmationis ⁊ negatõnis. Sed impossibile est affirmatõem ⁊ negatõem esse simul in ⁊ de eodẽ. igit᷑ ⁊c. Minor pʒ ex q̃nto physicoꝝ. vbi maius ⁊ minus. ⁊ p ↄsequẽs pfectũ ⁊ impfectum etiam in eadem re dicunt᷑ ↄtraria. vt patet in alterationibus. Cõsequẽter cũ dr

Est aũt ↄsiderãdũ ꝙ impfectio q̃dẽ quãdoq̧ est de rõne rei. ⁊ ptinet ad spẽm ipius. sicut defectus rationis ptinet ad ratõem speciei equi vel bouis Et qr vnũ ⁊ idẽ nũero manẽs nõ pt transferri de vna specie in aliã. inde est ꝙ tali impfectõe sublata tollit᷑ species rei. sicut iã nõ esset bos vl᷑ equus si esset rõnalis q̃ñq̧ vero impfectio nõ ptinet ad rõnem spẽi. sʒ accidit in diuiduo ſm aliq̃d aliud. sicut alicui hoi q̃ñq̧ accidit defectus rõnis inq̃ztum impedit᷑ in eo rõnis vsus ppter somnũ vel ebrietatẽ vel aliq̃d hmõi Patet aũt ꝙ tali imperfectione remota nihilomin⁹ substantia rei remanet.

¶ Procedit ad scdam partẽ maioris p qua notat. ꝙ impfectio rei se hʒ ad rem duplr. Uno mõ est de rõne ⁊ specie ipius. Alio mõ nõ. sed se hʒ accidentalr ad substantiam rei. Et tunc ablatã impfectõne nõ auferr᷑ substãtia sicut declarat᷑ exemplariter in lra. Sed ꝙ pmo mõ auferatur substãtia rei ⁊ impossibile sit idẽ in numero manẽs transferri de impfecto ad pfectũ. etiã successiue. sicut dr secunda pars maioris. pbat᷑. idẽ numero manens nõ põt transferri de vna specie in aliã. sed si res eadẽ numero fieret de tali impfecto pfectũ. trãsferret᷑ de vna specie in aliã igit᷑ impossibile est ꝙ idẽ numero successiue sit impfectuʒ et pfectũ. Maior nota extra lrãm. quia maior distinctio (scʒ specifica) infert minorẽ scʒ numeralẽ. Nõ ergo stant simul ꝙ sit idẽ numero ⁊ distinctũ specie. Minor iam assumpta patʒ. qr impfectõne remota tollit᷑ spẽs rei. igit᷑ adueniente pfectõne aduenit alia spẽs. ⁊ sic transfert᷑ de specie in spẽm. Añs patʒ ex notabili. qr impfectio ẽ de rõe spẽi. igit᷑ ea sublata tollit᷑ spẽs Deinde cũ dicit

¶ Manifestũ ẽ ãt ꝙ impfectio cognitõis ẽ de rõne fidei. ponit᷑ eñ in ei⁹ diffinitõe. fides eñ est substantia sperãdaꝝ rerũ argumentũ nõ apparentiũ. vt dr ad hebr. xi. Et Aug. dr. Quid est fides. credere q̃d non vides. ꝙ aũt cognitio sit sine apparitõe vel visione hoc ad impfectionẽ cognitõis ptinet. ⁊ sic impfectio cognitionis ẽ de ratione fidei

¶ Ponit ⁊ pbat minorẽ pncipalẽ ex definitõne fidei. qr fides est suba ⁊c. nõ apparentiũ ⁊ nõ visoꝝ. Sʒ ꝙ cognitio sit sine apparitõne vel visione. hoc ad impfectõem cognitõnis ptinet. igit᷑ minor pncipal᷑ vera. scʒ ꝙ impfectio cognitõis ẽ de rõe ⁊ specie fidei ⁊c. Tunc ibi

¶ Unde manifestũ est ꝙ fides nõ pt esse perfecta cognitio eadẽ numero manens

¶ Doc. subiũgit ↄclonem ipam. ꝙ fides nõ pt ⁊c. vt in lra. Aduerte aũt circa pbatõnem istius ↄclonis q̃s vera sit. qd Capreolus frequẽter aduersarijs obijcit. quia videlʒ fides ⁊ visio nõ differũt ſm maius ⁊ minus in genere euidẽtie. ⁊ esse luminis. ita ꝙ eadẽ substãtia maneat sub

maiori z minori. vt patz in intensione formarū naturaliū. ĩmmo differūt sicut priuatio z habitus. z diuersarū rationū. z sibi omnino incōpossibilia in eodem zc̃.

¶ Sed vlterius cōsiderādū est vtrū simul possit esse cū cognitōe pfecta. nihil enī prohibet aliquā cognitionē imperfectā simul eē aliqñ cū cognitōe pfecta. Est igit cōsiderādū q cognitio pt eē impfecta tripl'r. Uno mō ex pte obiecti cognoscibilis. alio mō ex parte medij. tertio mō ex pte subiecti. Ex pte qdē obiecti cognoscibilis differūt fm pfectū z impfectū cognitio matutina z vespertina in angelis. nam cognitio matutina ē de reb' fm q hñt esse in vbo. cognitio aūt vespertina ē de eis fm q hñt esse in ppria natura qd ē impfectū respectu primi esse.

¶ Hic cōñter Doc. tractat de q̃sito iuxta scdm intellectum. q est An possit eē cū cognitōne pfecta. dato z cōcesso. q2 ipa fides nō possit fieri cognitio euidēs z pfecta. q2 ineuidentia est de rōne sua An tñ possit stare cū euidēti z clara dei cognitōne in patria. q est beatitudo. Et ratō dubitādi rōnabil'r est. q2 qñq3 stat cognitio impfecta cū pfecta vt patebit. aliquādo aūt repugnat. q2 cū pfectōne ex parte obiecti stat impfectio ex parte subiecti vel medij Et itez cū pfectōne ex parte medij. stat impfectio ex pte subiecti. Scdm g hunc intellectū Doc. sanc. adiūgit scdā cōclusionē responsiuā in fine. ibi. Unde manifestū est. Et est cōclusio. Impossibile est q fides maneat simul cū beatitudine in eodē subiecto. Circa pbatōem hui' cōclusionis Doc. pmo pmittit quoddā notabile distinctiuū. Scdo subiūgit pbatōnem. ibi. Manifestū est aūt. Notat g pmo. q aliqua cognitio pt esse impfecta tripl'r. z declarat singula membra Scdm ibi. Ex parte vero medij Tertiū ibi. Ex parte vero subiecti. Dicit ergo. q cognitio vno mō est impfecta ex parte obiecti cognoscibilis. alia perfecta. sic. q rei certe alia rei incerte fm se ex natura sua vt certitudo z pfectio. vl' impfectio obiectalis hoc est impossibile. q vna res eodē mō sit pfecta z impfecta. z p cōsequēs cognitio nō pt esse pfecta obiectiue. z impfecta eiusdē obiecti cognoscibil'. z tales nō sunt eiusdē obiecti fm idē esse. sicut matutina in angelis est perfecti. vespertina impfecti. ¶ Ubi nota. q si pprie loqremur de matutina et vespertina. tunc distinguerent' scdo mō. q videlicz sunt eiusdē rei per diuersa media. videlicz per diuinā essentiaz et spēs pportionatas vt Doct. ostendit pma parte. q. lix. ar. vij. Et clare in de veritate. materia. viij. q. xvj. in fine corpis. z ita sunt per diuersa media. scilz perfectū z impfectū de eadē re. z due cognitōes realiter distincte. Sed Doc. hic loqtur de matutina z vespertina extense vt distinguunt' tm ex parte obiecti. vt cognitio q cognoscit rez fm esse qd hz in deo est matutina z eadē numero. vt cognoscat rem fm esse qd hz in ppria natura dr vespertina. et ita ē ibi dualitas cognitōnis fm rōem z extrinseca fm diuersa obiecta. vt vult Doc. Et ita perfectū z impfectū ex parte obiecti nō sunt eiusdē obiecti. sed duor. puta dei z creature. sic igit ipossibile est q sit perfecta z impfecta cognitio denominatōne etiā extrinseca. idē perfecti et imperfecti respectu vnius vt volebat ans quo ad pmam partē. Matutina enī z vespertina. vt hic loqtur Doct. nō distinguunt' essentialr z realr. vnde nō ē perfecta z imperfecta denoiatōne intrinseca. s3 extrinseca. S3 si stricte acciperent'. tunc essent perfecta z impfecta etiā intrinsece

Et hoc nota. vt euadas difficultatē. que raro hic explicatur zc̃. Cōsequenter cum dicit

¶ Ex pte vo medij differūt fm pfectū z impfectū cognitio q ē de aliqua cōclusione p medium demōstratiuū z p medium pbabile.

¶ Declarat scdm membrū. s. qd est pfecta cognitio et impfecta ex parte medij ¶ Circa explicatōem Doc. sancti vbi habet. q ex parte medij differūt fm perfectū z imperfectū. Cognitio que est de aliqua cōclusione per medium demonstratiuū. z per mediū pbabile (potest enī idem cognosci per duo media. sed nō per vnū qd sit certū z incertū. z cū quis per duo media certū z incertū cognoscit. tunc illud perfectū z impfectū nō cōueniūt vni medio. tñ vnus cognoscens p vtrūq3. pt cognoscere certe ex parte subiecti) est difficultas. Nam aliqs posset se in hoc fundare. ponēdo q opinio z scia possent esse simul. sicut fecerūt quos recitat Capolus. q2 pbabile mediū generat opinionem z demonstratiuū sciam. Cū ergo pñt haberi ab eodem z de eodē. videt' q ab eodē habeant' opinio z sciētia ¶ Sed q illa nō sit mens Doc. sanc. patz ex imediate sequentib'. vbi dt q opinio z scia differūt fm perfectū z imperfectū ex parte subiecti. Et dt q impossibile est. q cognitio pfecta z impfecta ex parte subiecti sint in eodem. vt clare patz. Dicit ergo q mediū pbabile quādo se solo cōcurrit tunc causat cognitōem pbabilē z cū formidine ac per hoc ex parte subiecti impfectā. Cum vero cōcurrit cū medio demonstratiuo z euidēti. nō causat opinionē. S3 ambo simul causant cognitōem euidentē z scientificā. q quidem cognitio vt partialr pcedit a medio probabili. h3 q sit assensus aliqualiter firmus z declinans in vnā partez cōtradictōnis. vt aūt est effectus syllogismi demonstratiui hz euidentiā z perfectā firmitatē. nō enī differūt ex parte claritatis medij vel cause. sed solum ex parte subiecti. Unde quantūcūq3 est obscuritas in medio. dūmō subiectū sit firmū nō ē ibi opinio. de his habes plura in Capolo in 3°. dis. xxv. in solutionib' cōtra scdam cōclusionem potes videre zc̃. Deinde cū dicit

¶ Ex pte vo subiecti differūt fm pfectū z impfectū opinio. fides z scia. nā de rōne opinionis ē q accipiatur vnū cū formidine alterius oppositi. vñ non hz firmā inhesionē. de rōne vero scientie est q habeat firmam inhesionē cū visione intellectiua. hz enī certitudinē pcedētē ex intellectu pncipiorū. fides autē medio mō se habet. excedit enī opinionem in hoc q habet firmam inhesionem. deficit vero a scientia in eo q non hz visionem.

¶ Explicat tertiū membrum. scz de cognitōne pfecta z impfecta ex parte subiecti. vt est opinio. fides z scia. Circa hoc esset difficultas. an fides z opinio possent stare simul. sed de hoc habet Doc. sanctus. 2a 2e. q. p. arti. v. ad. iiij. z tanget' ad 3m. z Capol' vbi iā Cōseqnt' ibi

¶ Manifestū est aūt q pfectū z impfectū nō pñt simul eē fm idē. s3 ea q differūt fm pfectū z impfectū fm aliqd idē possunt eē in aliquo alio eodē Sic igit cognitio pfecta z impfecta ex pte obiecti nullo mō pñt eē de eodem obiecto. possunt tñ cōuenire de eodem medio z in eodem subiecto. nihil enī pphibet q vn' hō simul z semel p vnū z idem mediū habeat

cognitõem ex duobus quoꝝ vnū est pfectū ꝛ aliud impfectū. sicut de sanitate ꝛ egritudine ꝛ bono ꝛ malo. Silr etiā impossibile est ꝙ cognitio pfecta ꝛ impfecta ex pte medij ꝯueniāt in vno medio. ſ3 nihil ꝓhibet qn ꝯueniant in vno obiecto ꝛ in vno subiecto. pt em̄ vnus hõ cognoscere eandē ꝯclusionē ꝑ medium ꝓbabile ꝛ demonstratiū. Et est silr impossibile ꝙ cognitio pfecta ꝛ impfecta ex pte subiecti sint simul in eodē subiecto. fides āt in sui rõne h3 impfectõem q̄ est ex pte subiecti. vt. s. credēs nõ videat id qđ credit. btitudo āt de sui rõne h3 pfectõem ex parte subiecti. vt. s. beatus videat id q̄ btificat̄ vt sup̄ dictū ē.

q. iij. ar. viij.

¶ Probat ꝯclõnem scđam ex p̄cedenti distinctõe sic Perfectū ꝛ impfectū pñt eē simul̄ ſm illud ſm qđ dnt pe nes pfectū ꝛ impfectū. possunt tñ ea q̄ dnt ſm pfectū ꝛ impfectū ſm diuersa eē in aliquo alio eodē. ḡ cognitio pfecta ꝛ impfecta ex parte obiecti nõ pñt eē de eodē obiecto (ita ꝙ eadē cognitio sit pfecti ꝛ impfecti certi ꝛ incerti vnius) pñt tñ ꝛc. vt in lr̄a. Similr impossibile est ꝙ cognitio perfecta ꝛ impfecta ex parte medij sit ſm idem medium quasi vna cognitio sit perfectū mediū ꝛ impfectum idem. quasi idē mediū sit certum ꝛ incertū. Et similr impossibile est. ꝙ cognitio perfecta ꝛ impfecta ex parte subiecti sint simul̄ in eodem subiecto (Addo extra lr̄am) põt tñ eē in diuersis subiectis. ſm idem mediū ꝛ idē obiectū. Possunt em̄ diuersi hoies sic se habere. ꝙ vnus idē cognoscat per idem mediū cū firma adhesione. alius aūt cū formidine (subsumit̄ ad ꝓpositū) sed fides in sui rõne h3 impfectõnem que est ex parte subiecti vt sc3 ꝛc. beatitudo aūt de sui ratõne habet perfectõnem ex parte subiecti. vt sc3 beatus videat clare id quo beatificat̄. ergo seqtur conclusio. Añs pz ex p̄cedenti distinctõe. Minor subsumpta relinqtur nota quo ad pmam partem ex dictis circa cõclusionem pmam. Q̄o ad secundū. Ex dictis supra q. iij. ar. viij. Et nota breuiter ꝙ mens Docto. sanc. stat in hoc ꝙ opposita vt sic. nõ possunt eē siml̄. Sed opinio et fides. ꝛ scientia habent aliquā oppositõnem. qꝛ in vna est certitudo. in alia incertitudo. Et nõ opponunt̄ ſm certitudinē obiecti ꝛ medij. sed tm̄ subiecti. igit̄ nõ possunt eē siml̄ in eodem subiecto. licet possint esse eiusdē obiecti et medij. de vno em̄ obiecto. ꝛ ꝑ ꝯsequēs vno mõ certo ex se habet vnus opinionē. aliqui sciam. ꝛ certitudo obiectalis vna est. Similr de vno medio. ꝛ per vnū mediū vnus habet opinionem (sc3 rudis) alius sciam Similr possunt eē duo media. q̄ꝝ vnū ē certū. aliud incertū ꝛc. Tūc ibi

¶ Unde manifestū ē ꝙ impossibile ē ꝙ fides maneat simul cū btitudine in eodē subiecto

¶ Infert ipam ꝯclõnem iam satis ꝓbatam ꝛ patet.

¶ Nota ꝙ hec conclusio videtur intelligēda de potētia creature de qua nõ videtur magna difficultas. ꝛ de potentia dei ordinata de eo q̄ est in statu beatitudinis Paulus aūt nõ fuit in statu beatitudinis. ſ3 raptim vidit. Et intelligit̄ ꝙ impossibile est. ꝙ fides maneat cum beatitudine ſm actum. ꝛ actu habeat ratõnem fidei. Uerūtamē ꝙ omne absolutū fidei remaneat cū beatitudine. nõ tamē actu habeat ratõnem fidei. nõ videtur impossibile de potentia dei absoluta. Si em̄ ſm Capolum. deus potest intellectõnem quam habeo de lapide ponere in lapide absq3 hoc ꝙ intelligat. nõ videtur impossibile. ꝙ entitatē fidei ponat in intellectu beati. absq3 hoc ꝙ actu credat id

An fides possit stare cū beatitudine

qđ intuitiue videt. Et ad hoc est Herueus quodlibeto scđo. q. xv. quia nihil ꝓhibet oppositorum ꝛ incompossibiliū actuum esse pncipia nõ opposita. nec incõpossibilia Adamas em̄ si ponatur sup ferrum impmit sibi quandam inclinatõnem per quā mouetur sursum ad adamātem ipm. ꝛ cum tali inclinatõne mouente sursum manet grauitas ſm quā habet moueri deorsum. ita ꝙ due inclinatõnes habituales ad diuersos motus stant siml̄. licet illi motus nõ stent simul ꝛc. Et ita puto intelligendum Doc. sanc. ꝙ qꝛ fides requirit nõ videre ꝛ obscuritatē. iõ ex natura sua nõ statum visione. ꝛ hoc sub ratõne fidei formalr ꝛ ſm actum secundū ꝙ tamē id quod est fides possit manere. ꝛ fides materialr nõ videtur implicare. qꝛ etiam ſm Capolum. esto ineuidentia ꝛ enigma sit de cõceptu fidei. nõ tamē est de essentia fidei. cum pũatio non sit natura vel de natura positiua. ideo sequitur ꝙ per potentiam diuinam absolutam tale positiuū posset conseruari. Sed verum est iuxta dicta circa cõclusionem pmā ꝙ nõ habebit vt sic speciem. id est formalem ratõnem fidei quo ad om̄a que sunt de ratõne fidei. De istis etiā difficulter Capolus in tertio. dis. xxxi. in solutionib9 quasi per totum. quoniā Doct. sanct. alibi ponit fidem mansisse in paulo tempore raptus. ¶ Scotus concordat in tertio. dis. xxxi. vbi dicit. actus succedentes. credere et sperare. sc3 videre ꝛ tenere nõ habent proprie impossibilitatem ad habitus fidei ꝛ spei. qđ probatur. quia Paulus in raptu habuit saltem actum visionis. ꝛ tamen non erat in eo euacuatus habitus fidei. igitur. ille actus nõ repugnat habitu fidei. Nõ ergo euacuatur fides ꝛ spes quia succedat eis aliquod incõpossibile. ſ3 quia essent superflui. Hec ille ꝛc.

¶ Argumentū in cõtrarium idem cõcludit qđ dictum est in p̄senti scđa conclusione.

¶ Ad pmū ḡ dõm. ꝙ fides ē nobilior q̄ scia ex parte obiecti. qꝛ ei9 obiectū ē veritas pma. ſ3 scia h3 pfectiorē modū cognoscēdi q̄ nõ repugnat pfectioni btitudinis. s. visioni sicut repugnat ei mod9 fidei

¶ Maior vera. ꝙ fides est nobilior q̄ scientia ex parte obiecti. quia fides de deo. scientia aūt de naturalib9 et creatis. Sed dico ꝙ fides directe opponitur cognitõni beatifice. quia de eodē cum ipa. ꝛ ex parte subiecti habet conditõnem beatitudini incõpossibilem respectu eiusdē obiecti. Scientia aūt est q̄dem impfecta (saltem in perfectione negatiua) compata ad beatitudinē ꝛ visionē patrie. sed illa impfectio nõ opponitur ipi visioni patrie. tū qꝛ nõ de eodē tū qꝛ nõ ꝑ idē mediū. tum quia substrata visioni beatifice. ¶ Unde negat̄ ꝯsequētia. quia etiā perfectio naturalis ꝛ natura ipa est impfecta respectu glorie. et tamē glorie nõ repugnat. sed per gloriā perficitur. Sic cognitio naturalis. que est scientia de naturalib9. ꝛ naturalis nõ opponitur patrie. sicut fides que dr impfectā cognitõnem dei gratuitam. visio aūt vel beatitudo dr perfectam cognitõnem eiusdem dei. vnde sunt respectu eiusdē Dictum est aūt in corpore. ꝙ perfectū ꝛ impfectū in eodem ꝛ respectu eiusdē nõ cõpatiunt̄ se. tamē respectu diuersoꝝ vel per diuersa media.

¶ Ad scđm dõm. ꝙ fides est fundamētū ꝛ q̄tum ad id qđ habet de cognitione. ꝛ iõ qn̄ pficiet̄ cognitio erit pfectius fundamentū

¶ Ad maiorem dico. ꝙ fides iesu est fundamentum. nõ ratõne impfectõnis (sc3 inuidentie ꝛ enigmatis) sed

ratōne recte cognitōis. Et si sic ꝑfecta cognitio sine enigmate. nihilominꝰ tūc fundamentū christiane vite ⁊ ꝑfectionis. ⁊ omniū aliaꝝ virtutū. Ad minorē. verum ablato fundamento in se. ⁊ in sibi equalenti. ea ratōne qua ē fundamentū. nō remanet id qḋ supedificatur. Sed dico. ꝙ hoc nō cōtingit in ꝓposito. quia esto fides ipa euacuetur. tamē sibi succedit ꝑfecta cognitio. Ratōne cuiꝰ erat fundamentū. ⁊ ꝑ ꝯsequens ꝑfectius fundamentū. ⁊ adeo perfectū vt nūq̄ deficere possit. nec ipi supedificata deficient. Negatur ergo ꝯsequētia. ¶ Uel posset ꝯcedi. Ergo si nō remanet fides vel ſm spēm vel ſm genus et ſm id virtualr ratōne cuius est fundamētum. qḋ nos nō dicimus. vt patebit ar. q̄rto. vbi dicetur ꝙ fides manet ſm aliquid sui generis. Et de hoc fuit aliquid tactū supra. q. lxv. arti. v. vbi dictum est. ꝙ charitas nō manet sine fide. vel sine eo qḋ supeminēter continet fidem. quo ad id qḋ est perfectōnis. Et hanc solutōnem habet etiā Doc. sanc. in de ꝟtutib₉ de spe. ar. iij. ad. xiij.

In corpe. ¶ Ad tertiū pꝫ solo ex his q̄ sup̄ dicta sunt

¶ Ad maiorē dico. ꝙ cognitio fidei. ⁊ cognitio glorie differūt ſm perfectū ⁊ impꝑfectum ex parte subiecti. respectu eiusdem obiecti. Dictum est aūt. tale ꝑfectum ⁊ impꝑfectum in eodem ſm idem ⁊ respectu eiusdē sunt incompossibilia. Ad minorē Si intelligit vt iam dictum est ad maiorē. negat. sed dico ꝙ vera est ꝙ cognitio impꝑfecta ex parte obiecti pt ee cum ꝑfecta ex parte obiecti. ſꝫ nō eiusdē sed diuersoꝝ. Et scḋo ꝑfecta ex parte medij. pt eē cum impꝑfecta ex parte medij. sed nō eiusdē medij. sed diuersi. Et isto modo in angelo est simł matutina ⁊ vespertina vt distinguunt ex parte obiecti sed diuersi. vt dictum est in corpore. Et aliquis idem cognoscit ꝑ ꝑfectum medium ⁊ impꝑfectū. Sed negat ꝯsequētia. qꝛ fides ⁊ cognitio glorie opponunt in eodem subiecto ꝑ perfectū ⁊ impꝑfectū respectu eiusdē. ⁊ ꝑ ꝑfectū ⁊ impꝑfectū ex parte subiecti. rōne cuius nō ꝯpatiunt se in eodē intellectu. Oppositio eñ medij nō facit sciam ⁊ opinionē incōpossibiles. sed oppositio que est ex parte subiecti. ¶ Nota hic ꝙ verum est. ꝙ homo potest cognoscere eandē ꝯclusionem ex parte subiecti ⁊ p̄dicati. eandē eñ nō. ꝑ mediū ꝓbabile ⁊ demonstratiuū. ⁊ ita erit cognitio ꝑ mediū ꝑfectū ⁊ impꝑfectū. vt dꝫ in Corpe. ſꝫ nō ꝯcedit. ꝙ ꝑ illa duo media dum simł ꝯcurrunt. habeatur cognitio ꝑfecta ⁊ impꝑfecta formalr ex parte subiecti. quia habēt rōnes incōpossibiles in eodem subiecto respectu eiusdem. Dictum est eñ. ꝙ nō opponunt. neq̄ ſm certitudinē ⁊ incertitudinē obiecti vel medij. sed tm̄ subiecti. vt habet p̄mo posterioꝝ in fi. de eodē eñ obiecto potest haberi sciētia ⁊ opinio a diuersis. ⁊ potest esse opinio ꝓpositōnis imediate. ⁊ ꝑ cōsequens opinio nō necessario habet per mediū ꝓbabile. nec ꝑ ꝯsequēs opponit rōne medij sciētie. Et potest ꝑ idem mediū in vno generari opinio. in alio scia. Igit nō opponunt ex parte medij. Unde scḋa ꝓbatio minoris. q̄ est ꝑ exemplū. negat. videlicꝫ. ꝙ aliq̄s homo simł possit habere de eadē ꝯclusione sciam ꝑ syllogismū demonstratiuū et opinionē ꝑ syllogismū dialecticū. Sed dicimus ꝙ pt q̄dem eadē ꝯclusio ꝑ illa duo media cognosci. sed vł erit solum cognitio scientifica actu h̄ns in se qḋ ꝑfectōnis est in opinione supeminēter. vel erit estimatio ꝑ mediū ꝓbabile firma q̄ nō est opinio. Et dicimus ergo ꝙ cognitio ꝑfecta ⁊ impꝑfecta ex parte medij stant simł. nō ꝙ ꝑfecta ⁊ impꝑfecta sint in ꝓposito due. sed dꝛ ꝑfecta ⁊ impꝑfecta extrinsece. id ē ꝑ mediū ꝑfectū ⁊ impꝑfectū. sic ꝑ̄us dictum ē in corpore de matutina ⁊ vespertina ex parte obiecti. Sed semꝑ dicimus. ꝙ scia ⁊ opinio dicūt ꝑfectū ⁊ impꝑfectum oppositū solū ex parte subiecti eiusdē. ⁊ ergo in eodem nō sunt simł de eodē. sed in diuersis pñt eē de eodē. Concedimꝰ ḡ qḋ Doc. dꝛ in Corpe. qḋ ꝯtingit idē enūciabile cognoscere eundē simł ꝑ mediū necessariū ⁊ ꝓbabile. Sꝫ nō scit simł ⁊ opinat. ſꝫ vł hꝫ tm̄ sciam ꝯtinentē eminēter qḋ ē cognitōnis. vel hꝫ ꝑ mediū ꝓbabile distinctā estimatione a medio scientifico. ſꝫ talis estimatio nō est incerta sed firma nec hꝫ rōnem opinionis. ⁊ sic oporꝫ dicere. tho mistā. qꝛ Doc. 2ª 2ᵉ. q. p̄. ar. v. ad q̄rtum. expsse ponit nō posse stare sciam ⁊ opinionē. Et nota dictū Doc. sanc. in 3º. pte. q. ix. ar. iij. qḋ Capolus etiā allegat. ꝙ sicut in generatōne substātiali in via Doc. sanc. dispōnes p̄cedētes abijciunt. ⁊ forme ꝑfectiores sequunt. Ita in generatōne scie post p̄cedētes opiniones desinūt opiniones. sed seqtur scia. q̄ ꝯtinet opinionē q̄ntum ad id qḋ est ꝯpossibile scie scꝫ firmiorē assensum. licet nō in certitudinē. vł sequunt ⁊ ꝯcomitant firmiores existimatōes ꝑ illa media ꝓbabilia. qꝛ habita demonstratōne de ꝯclusione aliqua ꝑ mediū necessariū. tunc firmius ⁊ fortius adheremꝰ medijs probabilib₉. Et nisi sic dicātur nō pt qs effugere ꝯtradictionem in Doc. sanc. hic. ⁊ in 2ª 2ᵉ. q. p̄. ar. v. ad q̄rtū. ⁊ alibi.

¶ Nota scḋo. ꝙ sicut forma nō stat cū impꝑfectōne forme sibi opposite. stat tm̄ cum impꝑfectōne materie sibi substrate. qꝛ sibi nō opponitur. Ita ꝑfectio glorie nō stat cū impꝑfectōne fidei. stat tamē cū impꝑfectōne cognitōnis nature. qꝛ illa nō ē sibi opposita. ſꝫ substrata. qꝛ lꝫ sint in eodem. nō tm̄ h̄nt oppōnem ꝑfecti ⁊ impꝑfecti ſm idē. ſꝫ ex pte obiecti. scꝫ diuersi vł medij diuersi. sicut matutina ⁊ vespertina ſm diuersas acceptōes. ⁊ ita ſm diuersa obiecta vł media tollit oppō. qꝛ opposita h̄nt fieri circa idē. q̄re nō ē par rō de cognitōe fidei ⁊ glie ⁊ matutie (q̄ ē glie) ⁊ vespertine. q̄ ē nature ſm vnā acceptōnem. qꝛ sunt de eodē. ſꝫ ꝑ diuersa media. si aūt matutina ⁊ vespertina accipiant. sicut D. sanc. accipit in corpe. tūc sunt in eodē de diuersis ⁊ ꝑ idem medium.

T ¶ Utrū spes remaneat post mortē in statu glie

Ad q̄rtū sic ꝓcedit. Videt ꝙ spes maneat post mortē in statu glie. Spes eñ nobiliori mō ꝑficit appetitū humanū q̄ꝫ ꝟtutes morales. sed ꝟtutes morales manent post hanc vitā. vt pꝫ ꝑ Aug. in xiiij. de trini. ḡ multo magis spes. ¶ P̄. spei opponit timor. ſꝫ timor manet post hāc vitā. ⁊ in beatis q̄dē timor filialis q̄ manet in seculū. ⁊ in dānatis timor penaꝝ. ḡ spes pari rōne pt ꝑmanere. ¶ P̄. sicut spes est futuri boni. ita ⁊ desideriū. ſꝫ in beatis est desideriū futuri boni. ⁊ q̄ntū ad gloriā corpis quā aie beatoꝝ desiderant vt dꝛ Aug. xij. sup gen. ad litterā. ⁊ etiā q̄ntū ad gliam aie ſm illud eccl. xxiiij Qui edūt me adhuc esuriēt. ⁊ q̄ bibūt me adhuc sitiēt. Et p̄me Pe. p̄mo dꝛ. In quē desiderāt angeli ꝓspicere ḡ videt ꝙ possit esse spes post hāc vitā in beatis. ¶ Sed ꝯtra est qḋ aplus dꝛ roma. viij. Quod videt qs q̄d sperat. sed beati vidēt id qḋ ē obiectū spei. s. deū ergo nō sperāt

¶ Hic scḋo querit de duratōne spei post hanc vitā in statu glie. qꝛ vt sup̄ dictū ē. spes posterior est fide

¶ Rn̄deo dicēn. ꝙ sicut dictum est. id qḋ de rōne er. ꝗ.

sui importat impfectionẽ subiecti. nõ pt simul stare
cũ subiecto opposita pfectõe pfecto. sicut pz ꝙ mo/
tus in rõne sui importat impfectõez subiecti. est eñ
act⁹ existentis in potẽtia inqɀtũ hmõi. vñ qñ illa po
tẽtia reducit̃ ad actũ. iã cessat mot⁹. nõ eñ adhuc al
batur postq̃ iã aliqd factũ est albũ

¶ Doc. breuiter absoluit quesitũ. tali ɔclusione respõ
sua in calce corporis. Cũ habet̃ id qđ speratur. s. diui/
na fruitio (quod est in statu glorie) iam spes esse nõ poni
tur. ¶ Nota ꝙ speratur fruitio vt includit sub se visione.
et tantũ dr sicut beatitudo hois q̃ est obiectum spei. non
vt res creata est. sed vt adeptio dei. Spes eñ hz p obie/
cto etiã naturali deum. Et ergo formalis beatitudo q̃ ẽ
creata nõ est totale obiectũ. sed magis deus habendus p
fruitõnem isto modo dictam. de hoc Doct. sanc. 2a2e. q.
xix. ar. ix. ad scđm. vbi dr per virtutẽ spei nõ solum innitit̃
diuino auxilio ad adipiscendũ quecũq; alia bona. sz pn/
cipalr ad adipiscendũ ipm deum tanq̃ pncipale obiectũ
Hec ille. Et ibidem ꝙ de⁹ ipe est ꝓprium ⁊ pncipale ob/
iectum theologicaꝝ. Probat̃ aũt ɔclusio. ex fundamen/
to articuli pcedentis. Quicqđ de sui rõne importat imp
fectõnem subiecti. nõ potest simul stare cũ subiecto opposi/
ta pfectõne pfecto. Sed spes importat impfectõem sub
iecti. qđ in gloria est sub pfectõne spei opposita (scz fruitio
ne diuina) igitur spes nõ manet cũ fruitõe diuina in glo
rie statu. ¶ Huius ratõnis Doct. ponit pmo maiorẽ et
eam pbat. scđo pbat minorẽ. ibi. Spes aũt ⁊c. Maior
ergo pbat̃ exemplariter de motu qui est impfectio subie/
cti. ⁊ nõ stat cum pfectõne subiecti. sicut subiectũ nõ albat̃
postq̃ est factũ albũ. Deinde ibi

¶ Spes aũt importat motũ quendã in id qđ nõ
q.xl.ar.j.2m habet̃. vt pz ex his que sup̃ ex passione spei diximus
et ideo qñ habet̃ id qđ sperat̃. s. diuina fruitio. iã spes
esse non poterit.

¶ Probat minorẽ pncipalem. qꝛ spes importat mo
tum quendã. id est extensionẽ appetitus in id qđ nõ ha/
betur. igitur importat imperfectionẽ subiecti. Añs pat/
te supra. q. xl. ar. p. et scđo. qđ non solum verificat̃ de spe
passionis. sed etiã de spe theologica. cuius actus est exten/
sio appetitus rõnalis in absens. Tenet ɔsequẽtia. qꝛ ois
motus est existentis in potentia. ⁊ per ɔñs imperfecti cũ
omis potẽtia impfectõnem secum ferat. ¶ Nota aũt ꝙ
spes importat motũ. id est actũ respectu distantis haben
di. Charitas aũt ⁊ gaudiũ nõ dicunt isto modo motũ.
id est extensionẽ in distans. sed vnionẽ ad psens vt sic Et
ergo dr Doc. ꝙ spes importat motũ ad sensum. supra q.
xxxj. ar. p. ad scđm dictũ. videlicet actum tendentẽ in ab/
sens. ¶ Nota scđo p minore. ꝙ spes dr imperfectõem ⁊
perfectõem. impfectõem qdem respectu boni sperati. qꝛ
implicat ipius puatõnem ⁊ absentiã. perfectõem aũt vir/
tutis vt facit inherere regule diuine. cui p spem homo in
nititur ad ɔsequendũ beatitudinẽ. vnde sub aliis vbis
dici potest. ꝙ dr perfectõem respectu obiecti formalis qđ
est diuinũ auxiliũ. cui debite innitit̃. sed respectu materia
lis qđ est beatitudo sperata importat imperfectõnem. qa
necessario de nõ habito. ⁊ sic intendit Doct. sanct. ꝙ spes
dicat in sui rõne impfectõnem subiecti. scz nõ habitõem
beatitudinis. Et hec tangunt̃ 2a2e. q. xvij. ar. p. ad tertiũ.
☞ Et ɔfirmatur ɔclusio argumento in ɔtrarium.
Nota ꝓpter argumentũ in oppositũ Doc. sanc. sup aplo

ibidem. ꝙ quia spes ex fide quodãmõ orit̃. ideo aplũs at
tribuit spei opus illud qđ est fidei. scz esse de nõ visis. ita
ꝙ nõ visum idem sit. qđ nõ habitũ ⁊ visum qđ habitum
Scotus etiã in. iij. di. xxxj. circa pncipiũ dr ꝙ accipitur
spes p sperato. scz pro obiecto. qñ Aplũs dr ad Rhoma.
viij. ꝙ spes q̃ videt̃ nõ est spes. Est ergo sensus qđ videt
quis. id est qđ psentialr hz. quid. id est cur sperat. q̃si di/
cat. spes importat motũ aici i aliqd nõ habitũ tendentẽ.
Cum aũt aliqd iam habet̃ nõ est necessariũ vt in id ali/
quis moueat̃. ⁊ hoc ɔsonat dictis in corpore. vbi dictũ ẽ
ꝙ spes importat motum. id est extensionem animi in
distans ⁊ absens ⁊c.

¶ Ad pmũ ergo dđm. ꝙ spes est nobilior virtuti/
bus moralibꝫ qɀtũ ad obiectũ qđ est deus. sz act⁹ vir
tutũ moraliũ nõ repugnat perfectioni beatitudinis
sicut act⁹ spei. nisi forte rõne materie sm quã nõ ma/
nent. non enim virtus moralis pficit appetitũ solũ
in id qđ nondũ habetur. sed etiam circa id quod pre
sentialiter habetur.

¶ Ad maiorẽ dico. ꝙ spes perficit nobiliori mõ ad
sanũ intellectũ. qꝛ perficit appetitũ ad altius ⁊ nobili⁹ ob
iectum q̃z morales. Si aũt intelligit̃ ꝙ perficiat nobilio/
ri modo ex parte obiecti ⁊ status. Negat̃. qꝛ spes perficit
solum in distantia a pfectõne summa. ⁊ dum ipa nõ ha/
betur. Morales aũt virtutes perficiũt (psertim quo ad
formale) etiã cum habet̃ perfecta beatitudo. ideo actus
spei repugnat statui patrie. nõ actus moralis. ¶ Et se/
cundo dico. ꝙ esto spes sit perfectior moralibꝫ ad sensũ
dictum. tamẽ spes dr impfectõem ex parte subiecti. direc/
te oppositum beatitudini. Nõ sic de moralibꝫ. qꝛ spes et
gloria reqrunt ɔditõnes incõpossibiles in subiecto suo.
videlicz nõ habere beatitudinẽ ⁊ habere. Sec⁹ de moralib/
bus. nisi forte quo ad materiale. qđ etiã nõ habet locũ in
patria. et arguit ɔditõnem viaticã ⁊ mortalẽ. et per conse
quens statui patrie incõpossibilem.

¶ Ad scđm dđm. ꝙ timor ẽ duplex seruilis. ⁊ fili 2a2e. q. xix.
alis. vt infra dr. Seruilis qdẽ ẽ timor pene q̃ nõ po ar. ij.
terit esse in glĩa nulla possibilitate ad penã remanen
te Timor vo filialis hz duos act⁹. scz. reuereri deũ. ⁊
qɀtũ ad hũc actũ manet. ⁊ timere sepatiõnẽ ab ipo ⁊
qɀtũ ad hũc actũ nõ manet. separi eñ a deo hz rõem
mali nullũ aũt malũ ibi timebit̃. sm illud pūerb. p°.
Abũdãtia pfruet̃ malorꝫ timore sublato. Timor aũt
opponit̃ spei oppositõe boni ⁊ mali. vt sup̃. dictũ est q.xl.art.p°
⁊ iõ timor q̃ remanet in glĩa nõ opponit̃ spei. in dã/
natis aũt magis pt eẽ timor pene q̃z in beatis spes glo
rie. qꝛ in dãnatis erit successio penaruꝫ. ⁊ sic remanet
ibi rõ futuri qđ ẽ obiectũ spei. sz glĩa sanctorꝫ ẽ absq̃
successione sm q̃ndã eternitatis pticipationem in q̃
nõ est pteritũ ⁊ futurũ sz solũ psens. ⁊ tñ nec etiam in
dãnatis est ꝓprie timor. nã sicut sup̃ dictũ est. timor q.xlij. art.ij.
nunq̃ est sine aliq̃ spe euasionis q̃ oino in dãnatis
nõ erit. vñ nec timor nisi cõiter loqndo sm ꝙ q̃libet
expectatio mali futuri dr timor.

¶ Respondeo pmo iuxta Doc. sanc. hic. et in de vir/
tutibꝫ de spe. ar. iiij. ad scđm. Ad maiorẽ. spei opponit̃ ti
mor. verũ. timor seruilis vel etiã filialis. quo ad actũ scđm

tiam.q̄ est timere separatōem a deo tanq̄ malū Sed negat
q̄ timor filialis quo ad actū p̄mum q̄ ē reuereri deum. ⁊
reuerentiā deo exhibere tanq̄ suo creatori. ⁊ ex ꝯsideratiꝯ
one maiestatis eius. in propriā puitatem resilire. Et rō est
q̄ sm sup̄ dicta q.xl.ar.p̄. Spes ⁊ timor opponunt opꝯ
positōe boni ⁊ mali. q̄ spes de bono. timor de malo Cū
ḡ timor filialis sm hunc actū nō sit de malo. ideo spei nō
opponit. q̄ vterq̄ est de bono Ad minorē dr. q̄ timor
manet in beatis. scʒ filialis quo ad vnū actū. q̄ est reuereꝯ
ri. q̄ nō repugnat pfectōni patrie. Nō aūt quo ad actū q̄
est timere offensam ⁊ separatōem a deo p peccatū. q̄ timor
auferi in abundantia bonoꝝ. Quia ḡ spes hʒ oppōnem
et impfectōnem incōpossibilē pfectōni patrie. ideo etiam
euacuat ⁊ tollit. ¶ Scdo dico ad scdam ptem minoris.
q̄ timor manet in dānatis. large accipiendo timorē. q̄ si
ꝓprie capit. tunc ē cū spe euasionis mali. vt patuit sup̄. q.
xlij.ar.ij. q̄ non ē in dānatis. Sʒ est timor accipiendo tiꝯ
morē p omi expectatōe mali futuri. qđ hʒ locū in dānatis.
q̄ in penis eoꝝ est ꝯtinuatio ⁊ successio. vt hʒ Doct. san
tus. p̄.p.q.x.ar.iij.ad scdm. Sʒ nō est par rō de beatituꝯ
dine sanctoꝝ in patria. vbi nulla est futuritio. sed pticipa
tio eternitatis. vt etiā ptʒ p̄.pte. vbi iā.ar.iij.et.ij Negat ḡ
ꝯña. tum q̄ timor manens in patria nō opponit spei. vt
argumentū supponebat ex maiore. tum q̄ timor manēs
nō dr impfectōem oppositā beatitudini. imo solū impfeꝯ
ctionē arguit naturalē creature. ⁊ defectū negatiū. sm q̄
in infinitū distat a deo. ⁊ ideo merito deū reuereī ⁊ colit.
et se ei subijcit. Spes aūt importat defectū alicuius gra
tuiti ⁊ directe oppositū beatitudini ⁊ glie. vñ nō est par rō
hec est solutio intenta a Doc. sanc. hic ⁊ in de ꝟtutibus.
vbi innuit q̄ in beatis nō ē timor filialis quo ad actū q̄ ē
timere separationē a deo per ꝯtemptū ⁊ petm̄. q̄ ip̄e est im
possibilis. ⁊ hʒ rōnem mali. Nullū aūt malū timebit in
statu glorie sm illud Prouerbioꝝ p̄mo ⁊c. ¶ Sed intē
enti Doc. sanc. in hac re 2ª 2ᵉ. q.xix.ar.xi. apparet q̄ etiaʒ
quo ad hunc actū qui est timere malum separatōnis a deo
manebit aliq̄liter ⁊ aliq̄ modo. Nam esto talis separatio
nō sit possibilis creature rōnali ppt glie pfectōem. Est tñ
sibi possibilis cōsiderate sm suam naturā ꝓpter natura
lem liberi arbitrij flexibilitatē. Quare fuga huius mali
qđ est deo nō subijci ⁊ a deo separari. est in patria vt posꝯ
sibilis nature. impossibilis aūt beatitudini in patria. Et
ad auctoritatē Doc. ibidē respondet ad p̄mū. q̄ illa au
ctoritas excludit a beatis timorē sollicitantē ⁊ pturbantē.
nō aūt timorē securū vt Augustinꝰ dr. Et p hoc patʒ. q̄
ibi nō timebit ⁊ fugiet malum vt possibile glorie. tamen
vt possibile nature. Et stante isto modo q̄ Doctori sanꝯ
cto postremo visus est. diceretur ad argumentum sic se
cundo ꝯcedendo maiorē. q̄ spei opponit timor. etiaʒ sm
actum quē hʒ in patria. scʒ oppōne obiecti. quia de malo
possibili nature sm se. Minor etiā ꝯcedit. Sʒ dico q̄
timor ip̄e nō hʒ oppōnem ad gliam. q̄ vt fugiat malum
tanq̄ possibile nature sm se nō repugnat beatitudini. q̄a
vt dictū ē. cū glia manet defectus negatiuus nature. rōe
cuiꝰ talis separatio ⁊ tale malū ē possibile. ¶ Nota q̄ D.
dr. q̄ timor offense manet aliq̄liter ⁊ aliq̄ mō. ⁊ postea dr
q̄ fuga. q̄si diceret. nō ē impfectus timor. sʒ fuga q̄ dr ab
dominatōnem pcti aliq̄liter possibil. scʒ sm naturā. Tñ
id qđ hic dr clarꝫ est. Sed negat ꝯña. q̄ spes directe opꝯ
ponitur glie p̄senti. tanq̄ ipoꝛtās eiꝰ remotōem ⁊ absentiā
iō nō ē par rō. Vñ in ar.iij. in fine solutōis tertij dictū ē
q̄ impfectio naturał substracta est pfectōni glie. Sed im

Scdo solui
tur argumē.

pfectio in gratuitis directe sibi opponit. ⁊ est sibi incomꝯ
possibilis. q̄lem impfectōnem ipoꝛtat spes. Et illa ē sen
tentia Doc. sancti. 2ª 2ᵉ. vbi statim. ad tertiū. vbi habet.
Spes importat quendā defectū. scʒ futuritōem beatituꝯ
dinis. q̄ tollit p eius p̄sentiā. Sed timor importat defeꝯ
ctū naturalē creature sm q̄ in infinitū distat a deo. qđ etiā
in patria manebit. ⁊ iō timor nō euacuabit totalr. hec ille
Et vult solutio ista. q̄ ad minus manet timor reuerētie
sed in corpe ostendit quō fuga mali. s. ꝯtemptus ⁊ insilitꝯ
tionis in deum manebit.

¶ Ad tertiū dōm q̄ q̄ntū ad gliam aīe nō p̄t eē in
beatis desideriū sm q̄ respicit futurū rōne iā dicta. ī.q.33.ar.ij.
dr āt ibi esse esuries ⁊ sitis p remotionē fastidij. eadē
rōne dr eē desideriū in angelis. Respectu āt glie corꝯ
poris in aīab9 sanctoꝝ p̄t q̄dem eē desideriū. non tñ
spes ꝓprie loquēdo neq̄ sm q̄ spes ē ꝟtus theoloꝯ
gica. sic eñ eiꝰ obiectū ē deꝰ nō āt aliqđ bonū creatū
neq̄ sm q̄ cōiter sumit. q̄ obiectū spei ē arduū. vt su q.xliij.ar.i
pra dictū est. bonū āt cuiꝰ iā ineuitabilē causam hñt
nō cōparat ad nos in rōne ardui. vñ nō ꝓpe dr aliꝯ
q̄s q̄ habet argentū sperare se habiturū aliq̄d qđ sta
tim in potestate eiꝰ ē vt emat. ⁊ silr illi q̄ hñt gloriā
aīe non proprie dicuntur sperare gloriam corporis
sed solum desiderare.

¶ Ad maiorē dico. verum est. q̄ spes ⁊ desideriū ꝓꝯ
prie dictū est futuri boni. vt ptʒ supra. q. xxxiij. ar. ij. Sʒ
illud sicut nō dr equalitatē. q̄ vt patuit. q.xl.ar.p̄. Spes
est futuri boni. sed ardui. Desideriū aūt est futuri boni
absolute. Si tñ desideriū capiat p exclusione fastidij. tūc
est etiā boni p̄sentis ⁊ habiti. Et dico vlterius q̄ desideꝯ
riū p̄t eē eius cuius nō ē spes vel theologica vł cōiter diꝯ
cta. Ad minorē. Si intelligit q̄ in beatis sit desideriū
ꝓprie dictū vt dr motū appetitus ad bonū distās respeꝯ
tu boni aīe vł glorie aīe. Negat. nec auctoritates hoc pro
bat. Sʒ loquunt de desiderio vt dr exclusionē fastidij. q̄
est etiā de re habita. vt supra patuit. ¶ Dico scdo ad aliꝯ
am partē minoris. q̄ in beatis (scʒ aīabus separatis) est deſi
deriū respectu glorie corporis ꝓprie dictum. Sed negat
ꝯña. q̄ ḡ spes vel theologica ꝟtus vel spes sm cōem ra
tionē spei. id est vt dr motum in bonū arduū. ⁊ difficile
qđcūq̄. Spes eñ theologica ē de bono diuino ⁊ de deo
habendo. Unde gloria corpis (cū sit q̄dā redūdātia beꝯ
atitudinis essentialis in corpus) nō est deus. Nec p ꝯseꝯ
quens obiectū spei theologice. Spes etiā cōiter accepta
est boni ardui difficił. qual. non est glia corpis. quo ad
aīam iam beatā q̄ ineuitabilē ⁊ certissimā cām hʒ beatiꝯ
tudinis corpis. Quare negat ꝯña. tum q̄ nō est desideꝯ
riū respectu glie aīe. cuius est spes in via. Unde sicut deꝯ
sideriū ꝓprie dictū nō manet in patria sic nec spes. Tum
scdo. q̄. esto maneat desideriū ꝓprie dictū respectu glorie
corpis. non tñ sequit q̄ spes quocūq̄ modo accepta. q̄
multa desideramus que nō speramus.

¶ Utꝝ aliq̄d fidei vel spei remaneat in glia B

AD q̄ntū sic ꝓcedit. Videt q̄ aliq̄d fidei
vel spei remaneat in glia Remoto eñ qđ
ē ꝓpriū. remanet id qđ est cōe sicut dr in
libro de causis q̄ remoto rōnali remanet
viuū. ⁊ remoto viuo remanet ens. sʒ in fide est aliq̄d

qd̄ hꝫ cōe cū btitudine. s. ip̄a cognitio. aliq̄d āt qd̄ ē
sibi ꝓpriū. s. enigma. ē eīm fides cognitio enigmati-
ca. ḡ remoto enigmate fidei adhuc remanet ip̄a cog
nitio fidei. ¶ ꝑ. fides ē q̄ddā spirituale lumē aīe. ꝑ
illud eph. ꝑmo. Illuminatos oculos cordis nostri
in agnitionē dei ſꝫ hoc lumē est impfectū respectu lu
minis glīe. de q̄ dr̄ in psalte. In lumine tuo videm᷒
lumē. lumē āt impfectū remanet suꝑueniente lumi-
ne ꝑfecto. nō eīm cādela extinguit̄ claritate sol' suꝑue
niente. ḡ videt̄ ꝙ ip̄m lumē fidei maneat cū lumine
glorie. ¶ ꝑ. suba habit᷒ nō tollit̄ ꝑ hoc ꝙ subtrahit̄
materia. pt eīm hō habitū liberalitatis retinere etiā
amissa pecunia. ſꝫ actū habere nō pt̄. obiectū aūt fi
dei ē veritas ꝑma nō visa. ḡ h̄ remoto ꝑ hoc ꝙ videt̄
veritas ꝑma adhuc pt̄ remanere ip̄e habit᷒ fidei.
¶ Sed ꝯtra est ꝙ fides ē q̄dā habit᷒ simplex. sim-
plex aūt vl' totū tollit̄ vel totū remanet. cū ḡ fides
ar. iij. nō totalr̄ maneat sed euacuet̄. vt dictū est. igitur vi-
detur ꝙ totaliter tollatur

¶ Hic q̄rit de quodā dubio incidente circa articu-
los p̄cedentes. Et hꝫ occasionem ex dicto quorundā. vt
patebit in ꝑncipio corporis.

¶ Rn̄deo dicendū ꝙ quidā dixerūt ꝙ spes totalr̄ tol-
litur. fides aūt partim tollit̄. s. q̄ntū ad enigma. ꝛ ꝑ-
tim manet. s. q̄ntū ad subam cognitionis

¶ Doct. in hoc corpore ꝑmo ostendit occasionē. du-
bium hoc mouēdi. q2 scꝫ ex aliquoꝝ opinione circa illd̄.
ibi. Quod quidē ꝛc. scd̄o examinat illam opinionē. ter-
tio ex illa examinatōne infert responsiuā ꝯclusionē ad q̄-
situm. ibi. vnde nō potest ꝛc. Dicit ergo ꝑmo. ꝙ quidam
dixerūt ꝙ spes totalr̄ tollit̄. fides āt partim tollit̄. scꝫ quā
tum ad enigma. ꝛ partim manet quantū ad substantiā
cognitōnis. restat ḡ h̄ declarādū. Ubi dr̄ ꝯsiter

¶ Qd̄ quidē si sic ītelligat̄ ꝙ maneat nō idē nū-
ro sed idē gn̄e verissime dictū ē. fides eīm cū visione
patrie ꝯuenit in gn̄e. qd̄ est cognitio. spes aūt nō cō
uenit cū btitudine in gn̄e. cōparat̄ eīm spes ad btitu
dinis fruitionē sicut mot᷒ ad quietē in termino

¶ Ubi examinat dictū illoꝝ. ꝛ circa hoc ponit duas
ꝯclusiones examinatorias. scd̄am ibi. Si aūt intelligat̄
ꝛc. Prima est. si intelligunt̄ sic dicentes. ꝙ fides maneat
ſm subam nō eandē in numero. sed ſm eandē in genere.
spes aūt nō ſm eandē in nūero. nec in gn̄e. verissime dixe
runt. Probat̄ ꝯclusio. fides ꝯuenit cū visione patrie sibi
correspondēte q̄ manet in gn̄e. Spes aūt nō ꝯuenit cum
beatitudine sibi succedēte in gn̄e. igit̄ fides manet ſm ali
q̄d qd̄ secū ꝯuenit in gn̄e. nō aūt spes. Cōsequētia tenet
extra lrām. q2 si sibi succedēs ē secū idē in gn̄e ꝛ manet. se-
q̄tur bn̄. ꝙ manet ſm aliq̄d sui generis. Et si nō est in pa
tria idē secū in gn̄e tunc nō manet ſm aliq̄d sui generis.
Ans̄ pꝫ ꝑ ꝑma p̄te. q2 fides ꝛ visio ꝯuenīt in gn̄e cog-
nitionis. q̄ ē genus ꝑximū vtriusq;. vt pꝫ. Scd̄a ps pꝫ
Motus ꝛ quies in termino nō sunt vnius gener̄ ꝑximi
Sꝫ spes comparatur ad beatitudinis fruitōem. sicut mo-
tus ad q̄etem in termino. igit̄. ¶ Nota ꝙ q̄uis q̄es ꝑua
tiua in naturalib᷒ reducat̄ ad genus ip̄ius motus. nō tn̄
ꝑ hoc est eiusdem generis. imo omnino alterius rōnis. sicut
priuatio ab habitu. In ꝓposito aūt quies nō dr̄ ꝑuatio
motus. sed actū positiuū quo affectus satiat̄ sup obiecto
beatifico p̄sente. Spes aūt dr̄ actū quo affectus se exten-
dit ad absens ꝛ distans. Quare nō sunt eiusdē gn̄is ꝑxi
mi. sicut nec desideriū ꝛ delectatio. Et intelligit̄ Doc. nō
de gn̄e p̄dicamētali ꝑmo ꝛ remoto. ſꝫ de gn̄e ꝑximo. qd̄
de eis imediate vniuoce dr̄. Deinde cū dicit

¶ Si āt intelligat̄ ꝙ eadē nūero cognitio q̄ est fi
dei maneat in patria. hoc ē omnino impossibile. non
eīm remota differētia alicui᷒ spēi remanet suba gene
ris eadē nūero. sicut remota differētia ꝯstitutiua al
bedinis non remanet eadē suba coloris nūero vt sit
idē color nūero sit q̄nq; albedo q̄nq; ꝟo nigredo

¶ Ponit scd̄am ꝯclusionē examinatoriā dicti illoꝝ
et modi dicendi. si intelligat̄ ꝙ eadē numero (scꝫ in sub-
stantia) cognitio q̄ ē fidei maneat in patria. remoto enig-
mate. hoc est omnino impossibile. Probat̄. remota dr̄ñtia
alicuius spēi. ipossibile est ꝙ remaneat suba generis ea-
dem nūero (Minor supplet̄) sed enigma hꝫ se sicut dr̄ña
fidei. ḡ ip̄a remota (vt fit in patria) impossibile ꝛc. Mi-
nor patuit ar. iij. Nō tn̄ intelligēdo ꝙ ip̄a ꝑuatio sit ps
essentialis aut integralis fidei. sed ꝙ sine tali ꝑuatōne fi
des nec esse nec intelligi pt̄. ꝛ fundat̄ in aliquo positiuo fi
dei. qd̄ necessario ꝯseqtur. Sed circa maiorē Doc. ꝑmo
ponit eam ꝛ ꝓbat exemplariter. scd̄o rōne. ibi. Nō eīm ꝛc.
Ostēdit ergo maiorē exemplariter de albedine cui᷒ dr̄ña
remota nō remanet eadē substāna coloris numero. vt sic
idem color numero sit quandoq; albedo. quādoq; vero
nigredo. Deinde ibi

¶ Nō eīm cōparat̄ genus ad differētiā sicut mate
ria ad formā. vt remaneat suba generis eadē nume
ro differētia remota. sicut remanet eadē nūero sub-
stātia materie remota forma. gen᷒ eīm ꝛ differētia nō
sunt p̄tes spēi. alioq̄n nō p̄dicarent̄ de specie. ſꝫ sicut
species ſcat totū. i. cōpositū ex materia ꝛ forma in re
bus materialib᷒ ita differētia ſcat totū. ꝛ silr̄ genus
ſꝫ genus denominat totū ab eo qd̄ est sicut materia
differētia ꝟo ab eo qd̄ est sicut forma. species ꝟo ab
vtroq; sicut in hoīe sensitiua natura materialr̄ se hꝫ
ad intellectiuā. aīal āt dr̄ qd̄ hꝫ naturā sensitiuā. rō
nale qd̄ hꝫ intellectiuā. hō ꝟo quod hꝫ vtrūq;. ꝛ sic
idē totū significat̄ ꝑ hec tria ſꝫ nō ab eodē. vn̄ pꝫ ꝙ
ꝙ cū differētia non sit nisi determinatiua generis re-
mota dr̄ñtia nō pt̄ suba generis eadem remanere nō
eīm remanet eadē aīalitas si sit alia aīa ꝯstituēs aīal

¶ Probat p̄cedentē maiorē rōne sumpta ex differen-
ti ꝯparatōne dr̄ñe ad genus ꝛ forme ad materiā. Et ar-
guitur sic. eadē materia in suba manens pt̄ subijci diuer-
sis formis. sed idē genus ſm subam eandē numero non
pt̄ subijci diuersis differētijs successiue. Igit̄. Maior ve
ra. Ans̄ ꝑ ꝑma p̄te pꝫ extra lrām. Scd̄a ps ans̄ dedu
citur ꝛ declarat̄ vsq; in finem. Et pt̄ sic argui ex Doct.
sanc. idē totū ſm rem ſcatur ꝑ genus dr̄ñam ꝛ spēm. licꝫ
nō ab eode sumant̄ hec tria. Et dr̄ña nō est nisi designa
tiua vel determinatiua generis i. dr̄ña differt solū a gn̄e
penes determinatiōē expssionē ꝛ ſcatōem eiusdem. q̄
ſcat videlicꝫ idem determinatori mō. ḡ remota dr̄ña

nō pt suba generis eadē remanere. Añs p pma pte ptz. q2 si genus ꝛ dr̄ia essent ptes spēi. ꝛ nō tota spēs. nō p̄di carent de specie. Scḋa ps ptz. q2 genus denoiat totū ab eo qḋ est sicut materia. dr̄ia vo ab eo qḋ ē forma. id ē formale. ptz in lr̄a. g̃ dr̄ia differt a gn̄e solū penes signatum ꝛ nō signatū. vt ptz in lr̄a. Et habet ex intentōne de ente ꝛ essentia. Confirmat etiā exemplariter a sili. Non eñ remanet eadem aialitas si sit alia aia ↄstituens aial. Cōsequētia ptz. q2 impossibile est. q in his q̄ sunt idem vnū tollat ꝛ aliud remaneat. ¶ Nota q Doc. sanc. vult sub breuib9. q q2 genus ꝛ dr̄ia ꝛ spēs differūt solū penes modū s̄cādi idē s̄m rem. q2 genus s̄cat id qḋ est determinabile. dr̄ia vero nō differt. nisi q2 s̄cat determiatōem q̄ est idē s̄m rem cum determinabili. Spēs vero explicite vtrūq3 s̄cat. Modo ipossibile est q idē a seipo separetur. Ideo nō pt tolli dr̄ia manēte natura generica eadē numero. cū sit eadē s̄m rem cū impfato per drām. ꝛ tm̄ distinguit penes determinatiōē modū s̄cādi idē. Quare aduerte verba Doc. san. vbi dr. Vñ ptz q cū dr̄ia nō sit nisi designatiua (vel s̄m alios libros determinatiua generis) id est cū dr̄ia nō distinguat nisi penes designationem. hoc ē. penes hoc q idē importat sub determinatioēi mō (supple) ideo nō pt suba generis eadē remanere remota dr̄ia. dr̄nt eñ solū sicut includēs implicite ꝛ explicite idem ꝛ qdlibet illoꝝ s̄cat totū s̄catōe materiali ꝛ formali simł. Differūt aūt in s̄cato formali. q2 genus s̄cat determinabile. dr̄ia determinatōem. vt habet ex de ente et essentia c. iij. ꝛ hoc intendit hic Doct.

¶ Unde nō pt esse q eadē nūero cognitio q̄ prius fuit enigmatica postea fiat visio apta. ꝛ sic pz q nihil idē nūero vel specie qḋ ē in fide remaneat in patria. s3 solū idē genere

¶ Hic in calce corpis Doct. innuit ad q̄situ ↄclōne responsiua cū aliquali explicatōne rōnis p̄dicte. ex qua vult habere ipam pbatā. Et est. nihil idem numero vel specie qḋ est in fide. remanet in patria. sed solū idē in genere. ꝛ sic aliqd fidei (aliqd videlicz idē cum fide in genere) manet in patria. sed nihil spei manet in patria nihil videlicz idem. in numero. specie vel genere. scz ꝓpinquo. prima ps patz ex scḋa ↄclōne examinatoria quo ad fidem nō mãsurā eadē in numero vel specie. Scḋa pars ꝛ tertia. scz q fides maneat s̄m aliqd eiusdem generis. nō aūt spes. patz ex pma ↄclusione examinatoria. ¶ Et aduerte q nō est aliqd s̄m rem idē trib9 realr distinctis. nisi diuina essentia trib9 psonis. ꝛ hoc nō dicim9 de gn̄e dr̄ia et specie. S3 dicim9 q hec tria s̄m rōnem ꝛ modū s̄cādi distincta. importāt idē s̄m rem ꝛ realr. vel ex significato formali vel materiali.

¶ Cōfirmat ↄclo q̄situ ad pmā ptē argumēto i ↄriū

¶ Ad pmū g̃ dōm. q remoto rōnali nō remanet

In corpe. vnū idē nūero. s3 idē gn̄e. vt ex dictis patet

¶ Ad maiorē. Si intelligit q remoto ꝓprio remanet id qḋ est cōe idē in numero vel in specie. Negat. dico scḋo. q remoto ꝓprio. i. dr̄ia ꝓpria. remanet cōe idē s̄m genus vel s̄m analogiā. Et manet nō s̄m rem idem: sed s̄m rōem. Nā vnitas generica est vnitas s̄m rōnem tm̄. Et q̄uis etiā vnitas specifica sit rōnis. tm̄ vna res nō pt transire de vna dr̄ia in aliā. Et dr̄ia est de ratōe spēi nō generis. ideo ablata dr̄ia nō manet spēs s̄m genus.

¶ Ad minorē. ↄcedo ipam. Et dico tm̄. q cognitio est cōmune genus fidei ꝛ beatitudinis. Vltra ergo. remoto enigmate fidei adhuc remanet ipā cognitio fidei. Si intelligit q eadē in numero vel specie. negat. sed si intelligit q cognitio eadē s̄m genus ↄcedit. ꝛ est dictū in corpore ↄclusione examinatoria. ¶ Nota. q licet ablato indiuiduo nō auferat spēs in diuersis. tm̄ in eodē ablata dr̄ia aufert spēs. q2 dr̄ia ꝛ spēs necessario se ↄcomitant. ꝛ simł auferunt. q2 vt dictū est dr̄ia est de rōne spēi.

¶ Ad scḋm dōz. q impfectio luminis cādele nō opponit pfectōi solaris luminis. q2 nō respiciūt idē subiectū. s3 impfectio fidei ꝛ pfectio glie opponunt adinuicē ꝛ respiciūt idē subiectū. vñ nō possunt esse simul. sic nec claritas aeris cū obscuritate eius

¶ Ad maiorē. vera est quoddā lumen spūale ꝛ impfectū respectu luminis glorie. cui opponit tanq3 impfectū pfecto in eodē subiecto ꝛ respectu eiusdem obiecti. vt patuit ar. iij. Ad minorē. negat q lumē impfectū remaneat superueniente lumine pfecto in eodē subiecto ꝛ susceptiuo imediato ad hunc sensum. q ibi maneāt duo lumina distincta. Ad pbatōem q̄ est p exemplū dico. q claritas solis est in alio subiecto q3 lumen candele. Claritas eñ s̄m se est in sole. sed eius pricipatio est in aere. lumē aūt candele est in ipā candela. Si aūt exemplū intēderet q in aere illuminato p solem ꝛ candelā essent duo lumina. Vnū impfectū causatū a candela. aliud a sole. negaretur exemplū. nā dum simł ↄcurrūt sol ꝛ candela ad causandū lumen causant vnū lumē q̄uis maius. q3 si vnū concurreret solitarie. Et hoc videt velle Doc. sanc. 2a 2e. q. xxiiij. ar. v. ad scḋm. vbi dr. Additio luminis ad lumen pt intelligi sic. q intendit in aere ꝑpter diuersitatē luminariū causantiū lumen. Hec ille. Vbi vult q non addat lumen lumini. s3 vnū lumen intendit ꝛ causat intensius a diuersis luminarib9. Et his consonat Capolus dis. vij. q. q. pma in solutionib9 Scoti ꝛc. ¶ Nota aūt q Doct. sanc. in solutōne videt accipe lumē p luce. ita q lux solaris. id ē existens in sole. ꝛ lux candele hn̄t diuersa subiecta. Est eñ dr̄ia inter lucem ꝛ lumen. Est eñ lux forma ipā. put est in corpe luminoso qḋ videlicz h3 lumen ex se. S3 lumen dr eadē forma in specie. nō numero. put est in corpe illuminato. hoc est in corpe nō habente lumen de se sed tm̄ ab alio vt est aer ꝛ luna. Quia g̃ D. dr q lumen candele h3 aliud subiectū q3 lumē solare. oportet dicere q accipiat p luce. Lumen eñ deriuatū ab vtroq3 ē in vno subiecto. s. aere. s3 ibi nō h3 eē pfectū ꝛ impfectū. Sed vt dictū est. lumē est vnū ꝛ idem subiectū. fides aūt ꝛ glia sunt necessario distincta ꝛ sunt eiusdē subiecti ꝛ circa idē. ideo nō pñt esse simł. Sicut nec idē aer pt simł esse clar9 et obscurus. ¶ Vbi nota q hec vba huius exempli satis arguūt incōpossibilitatē fidei ꝛ glie. Nam nulla potētia videt posse facere aerem simł obscurū ꝛ clarū. q2 implicat. sic in ꝓposito. ꝛ hoc est verū qn̄ fides accipit formalr sub rōne fidei. Tamē absolutū fidei videt posse ↄseruari sine hoc q habeat actum obscurum. vt tactum est. art. tertio. in exemplo Heruei.

¶ Ad tertiū dōm. q ille q̄ amittit pecuniā non amittit possibilitatē habēdi pecuniā. ꝛ iō ↄuenienter remanet habit9 liberalitatis. s3 in statu glie nō solū actu tollit obiectū fidei qḋ ē nō visum. s3 etiā s̄m9 possibilitatē ꝑpter beatitudinis stabilitatem. ꝛ iō frustra talis habitus remaneret

¶ Maior vera vt sic. Subā habit⁹ nō tollit p hoc q subtrahit materia cū possibilitate habēdi ipam. Si aūt nō ē possibilitas habēdi. Negat. scđo dico negādo eā qn̄ materie subtracte succedit alia materia q̄ tollit formalem rōnem obiecti habit⁹. ⁊ ei⁹ ēentialem orām ⁊ reqrit ꝓino incōpossibilē dispōnem ex pte subiecti. Sic āt est in ꝓposito. qz tollit actu ⁊ pōna materia circa quā fidei. Sec⁹ de habitu liberalitatꝭ amissa pecunia. Et scđo. qz succedit obiectū visum qđ tollit formalē rōnem obiecti ⁊ orām fidei. ⁊ glīa reqrit aliā dispōnem in subiecto. Silem solutionē hʒ Doct. sanc. de ꝟtutibꝫ. q. de spe. ar. iiij. ad. xj.

¶ Sʒ circa h̄ videt dubiū. qz etiā materia ꝟtutū moralium in patria nō manebit nec possibilitas vtendi ea. ⁊ tn̄ dicunt a D. sanc. sup̄ manere. ¶ Ad h̄ Doc. in de ꝟtutibꝫ q. vltia. ad qntū. q imo obiectū finale ad qđ ordinant. sicut ad finem qđ est bonū rōis hoc manet. Sʒ nō manent obiecta materialia. i. materie circa quas opantur.

¶ Potest etiā dici q imo hn̄t obiecta formalia ⁊ act⁹ cōuenientes futuro statui. ⁊ ꝓterea. esto nullū actū secundū haberēt. qz tn̄ vt sup̄ tāgebat sunt de pfectōe ⁊ integritate accidentali nature. ideo hn̄t actū pmū ꝯuenientē. ⁊ nō repugnantē patrie. scʒ dare eē pfectū. ⁊ hoc loquēdo quo ad formale. Secus est de fide ⁊ spe q̄ dicūt repugnantia patrie. Et ideo nec hn̄t actū scđm nec pmū. Quare nō ē par rō. Vn̄ hʒ Doc. sanc. in fine solonis. q frustra manerent. qz nec pficerent quo ad actū scđm q̄ imgfectōnis est nec quo ad actum pmum.

¶ Vtrū charitas maneat post hāc vitā i statu glīe

X AD sextū sic pcedit. Videt q charitas nō maneat post hāc vitā i glīa. qz vt dr̄ pmo ad corinth. xiij. Cū venerit qđ pfectū est euacuabit. q̄d ex pte ē. i. qđ ē impfectū. sʒ charitas vie ē impfecta. g̃ euacuabit adueniēte pfectione glīe. ¶ P̄. habit⁹ ⁊ act⁹ distinguunt fm obiecta. sʒ obiectū amoris ē bonū apprehēsum. cū g̃ alia sit apphēsio p̄ntis vite. ⁊ alia apphēsio future vite videt q nō maneat eadē charitas vtrobiqʒ ¶ P̄. eorū q̄ sunt vni⁹ rōnis impfectū pt venire ad eq̄litatē pfectōnis p ꝯtinuū augmētū. sʒ charitas vie nunq̄ pt puenire ad eq̄litatem charitatꝭ patrie q̄tumcūq̄ augeat. g̃ videt q charitas vie nō maneat i patria.

¶ Sʒ ꝯtra est quod aplūs dr̄. pme. ad corinth. xiij. Charitas nunq̄ excidit

¶ Hic vltimo q̄rit de tertia ꝟtute theologica. scʒ de charitate. an ipa maneat in alia vita

ar. 4. ¶ Rn̄deo dm̄. q sic sup̄ dictum ē qn̄ impfectio alicui⁹ rei nō ē de ratōe speciei ipsi⁹. nihil ꝓhibet idē nūero q̄d pus fuit impfectū postea pfectū eē. sic hō p augmētū pficit ⁊ albedo p intēsionē

¶ Cōclusio rn̄siua ē tal. In ꝯpe charitas nō euacuat p glīe pfectōem. sʒ eadem numero manet. Probat ꝯclusio (⁊ pendet fundamentū ex articulo tertio) qn̄ impfectio alicui⁹ rei nō ē de rōne spēi ipsius. nihil ꝓhibet idē numero qđ pus fuit impfectū. postea pfectū eē (Minor formalr̄ suppleť) Sʒ de rōne charitatꝭ specifica nō ē impfectio. g̃ p glīe pfectōem (. i. p hoc q pficitur in gloria vel aduenit habenti charitatē. gloria vel beatitudo) nō euacuatur ⁊c. Huius rōnis Doc. pmo ponit maiorē. scđo pbat minorem. ibi. Charitas aūt ⁊c. Tertio infert ipam ꝯclonem. ibi. Vnde charitas ⁊c. Maior g̃ patuit ar. iij. et hic declaratur duplici exemplo. pmo de hoie q̄ p augmentū aiale (qđ fit p additōem) nō euacuat in substantia. imo eadē subā manet in pueritia sub parua quātitate. ⁊ in virili etate sub quātitate pfecta. Euacuatur q̄dē puerilitas. sed qa illa nō est de rōne spēi pueri. ideo substātia eadē manet. Scđm exemplū est de augmento qđ fit p intensionē. Nam eadē numero albedo in substātia est p⁹ sub eē impfecto. deīn sub eē pfecto. Cōseqūt cū de

¶ Charitas aūt ē amor de cui⁹ rōne nō ē aliq̄ impfectio. pt eīn eē ⁊ habiti ⁊ nō habiti. ⁊ visi ⁊ nō visi

¶ Probat minorē pncipalē sic. Charitas est amor. sʒ de rōne amoris vt sic nō est aliqua impfectio. sed solum accidit sibi ratōne subiecti. Igit minor vera. Maior patuit supra. q. xxvj. ar. iij. qz omis charitas est amor. sʒ nō econtra ⁊c. Minor pʒ in lra. qz amor pt esse habiti ⁊ nō habiti ⁊ neutrū sibi repugnat. vt patuit supra q. xxviij. ar. pmo ad pmū. Amor aūt habiti est pfectus ⁊c. Et vult Doc. q qz amor ⁊ charitas abstrahunt ab habito ⁊ nō habito. hoc est pn̄t esse presentis ⁊ absentis. ideo esse de absente qđ arguit impfectōnem. nō est de ratōne charitatis. Et p ꝯsequens potest tolli impfectio. remanente substantia charitatis. Tunc ibi

¶ Vnde charitas nō euacuat p glorie pfectiōem sʒ eadē numero remanet.

¶ Infert ipam ꝯclonem ⁊ patʒ. Nota aūt q hec conclusio dr̄ eadem numero manet ad orām fidei. que manet fm aliquid sui generis. id est aliq̄d qđ est idem in genere primo cum fide succedit fidei. ⁊ manet ⁊ patria. sed ipa charitas eadē in numero q̄ hic est erit ⁊ in patria.

¶ Nota scđo. q gloria apud Doc. sanc. varie accipit vt refert etiā Capolus in scđo dis. xxvj. Aliquādo eīn accipitur p ipa visione clara diuine essentie. aliquādo p lumine glorie. aliqn̄ p omibꝫ disponentibꝫ aiam. ad hoc q videat clare deum. Sic dotes aie pn̄t dici glīa ⁊ ipa grā ⁊ charitas ꝯsummata. ⁊ q̄modocūq̄ accipiat gloria. tunc charitas ipa nō euacuat p glorie pfectōnem. imo ipa eadem in substātia (abiecta impfectōne viatica) efficit pfecta ⁊ gl'iosa ⁊ ꝯsummata. Vn̄ Egidi⁹ q̄rit. An grā ⁊ glīa sint idem. ⁊ determinat q sic. ⁊ nō differūt nisi fm pfectū et impfectū qđlibeto scđo. q. xxx. ⁊ vltia. Similr ⁊ Bonauentura in scđo. ¶ Circa materiā huius articuli concordat Scotus. similr in materia duorū articulorū pcedentiū in tertio dis. xxxj. et ꝯclusione ⁊ sententia. Et ponit q si esset habitus in appetitu q̄ respiceret bonū diuinum vt bonū cōmodū ꝯueniens nature rōnali absolute. non videlicʒ vt absens vl' p̄sens. h̄ ē dicere apud Thomistā si poneret habitus quo diligeret deus. amore ꝯcupiscētie solum pncipalr ⁊ absolute tali habitui nō repugnaret manere in patria. sed spes fm dicta sanctorū nō inclinat ad actum tendendi in bonū cōmodū absolute. Sʒ ad actum impfectū ex absentia obiecti. Ita q illa impfectio nō accidit actui inq̄ntū est hmōi habitus. sed sit de rōne ei⁹. Charitas aūt sit pncipium ⁊ habitus tendendi in deum vt est bonum in se. ita q actui vt est eius accidat pfectio vel impfectio ex p̄sentia vel absentia obiecti. Hec ille. Et quidem bene. Sed Thomista diceret videtur

Glosa mal ampliatur.

ꝙ imꝑfectio quā ipe attribuit actui spei. etiaꝫ est de rō-ne habitus spei ſm ꝙ actu habet rōnem spei. Siliter imꝑfectio quā negat de actu charitatis. Thomista negat de habitu charitatis ꝛc.

§ Confirmat̃ ꝯclusio argumento in ꝯtrarium. ¶ Circa hanc auctoritatē inductam nota doctorē san. in postilla ibidē. scꝫ pme ad chorinth. xiij. qꝛ aliqui occasi-onē errandi ex illa auctoritate sumpserūt. intelligentes ꝙ charitas semel habita nūꝗ pt amitti. ille eñ intellect᷒ est erroneus. vt ostendit D. ibideꝫ. et in. 2ª2ᵉ. q. xxiij. ar. xi. Nec est sensus ille de intentiōe aplī. qꝛ nō loquit̃ de cessa-tione donoꝝ spūaliū ꝑ peccatū mortale. sed de cessatiōne donoꝝ spūaliū. que ꝑtinent ad hāc vitā ꝑ gloriā super-uenīeꝫ vni. Vñ vult Aplus. Charitas nunꝗ excidit. qꝛ lꝫ sicut est in statu vie. ita ꝑmanebit in statu patrie cuꝫ augmento. ꝛ sic bñ intellecta ꝯfirmat ꝯclōnē positā ꝛc.

¶ Ad pmuꝫ ergo dōm. ꝙ imꝑfectio charitatis ꝑ accidens se hꝫ ad ipam. qꝛ nō est de rōne amoris imꝑfectio. remoto aūt eo qđ est ꝑ accidens. nihilomi-nus remanet substātia rei. vñ euacuata imꝑfectiōne charitatis nō euacuat̃ ipa charitas

¶ Ad maiorē. cū venerit qđ ꝑfectum est ꝛc. vera. eua-cuabitur qđ est imꝑfectuꝫ. verū. tali imꝑfectiōne q̄ est de sua rōne specifica. ꝛ sic intelligit Aplus de fide et cogni-tione dei in via. vt patuit. ar. ij. ad pmū. De cuius ratiōe specifica est imꝑfectio. vt patuit ar. iij. Si aūt imꝑfectio nō sit de rōne specifica imꝑfecti. sed est solū modus qdaꝫ accidentalis. non oportꝫ ꝙ imꝑfectū in substātia euacue-tur. licꝫ imꝑfectio tollat̃. Ad minorē. vera est. ꝙ cha-ritas viatica est imꝑfecta. cōparando ad statum patrie sed talis imperfectio non est de ratione sua specifica. sed accidit sibi ratione status ꝛ habentis Quare negatur cō-sequentia. sed bene sequitur ꝙ imperfectio euacuatur. sed quia talis est accidentalis substantie ꝛ speciei charitatis ideo non oportꝫ ꝙ substantia tollatur. non eñ corrum-pitur obiectum propter corruptiōnem alicuius modi ac-cidentalis. sic suba pueri nō desinit euacuata puericia

¶ Ad scđm dōm. ꝙ charitas nō habꝫ ꝓ obiecto ipam cognitiōem. sic eñ nō esset eadē in via ꝛ in pa-tria. sed habet ꝓ obiecto ipam rem cognitā. que ē ea-dem. scꝫ ipsum deum

¶ Maior vera ad sensuꝫ dictū supra. q. liij. articu-lo. ij. quia penes obiecta formalia ꝛ adequata. Ad minorem dico. ꝙ obiectū appetitiue ꝛ qđ amoris. est res ipa vt in se est. ꝛ non apprehensio. licet eñ non ametur et appetatur nisi prius apprehensuꝫ. tamē res ſm esse appre-hensum non est obiectum. sed ſm ꝙ est in se extra. vt do-ctor sanct᷒ deducit. scđa scđe. q. xxvij. arti. iij. Apprehē-sio autē vel visio est causa amoris nō propter quam. sed ꝯditio obiecti ꝛ cause sine qua non. et necessario presup-posita. Vltra. Cum ergo ꝛc. Verū est alia apprehensio. sed tamen idem obiectum ſm rem. Negatur ergo conse-quentia Nota fundamentū ex doctore sanc. secūda se-cūde vbi iam. quia licet cognitio vie ꝛ patrie distinguan-tur genere. quia tamē appetitus non fertur in reꝫ vt cog-nita est. ita ꝙ esse cognitum sit formalis ratio obiecti ap-petitus. sed vbi terminatur cognitio. ibi incipit cognitio etiam viatica. hoc est in re ſm se. ideo obiectū charitatis viatice ꝛ patrie idem est. licet cognitio vie ꝛ patrie sit alia et alia. ꝛ ratio tamen amandi est eadem. ratio videlicꝫ ꝑ quam ꝛ propter quā. licꝫ ratio sine qua non ꝛ necessario prerequisita sit alterius ratōnis. scꝫ cognitio. Vt hoc ha-bet doctor sanc. secūda scđe. q. xxvi. arti. ij. ad pmum. Et in de virtutib᷒. q. ij. arti. iiij. ad quartū. quomodo scꝫ du-plex est causa amoris vel dilectōnis. Vna que est ratio diligendi. ꝛ hoc est bonuꝫ. alia quia est via quedam ad acquirendā dilectōnem. ꝛ hoc modo visio vel cognitio est causa ꝛc. Nota aūt ꝙ cꝫuis supra. q. xxvij. ar. ij. dictum sit ꝙ obiectum appetitus est bonuꝫ vt apprehen-sum. nō intelligitur aūt ꝙ apprehensum dicat formalem rōnem obiecti appetitus. ita ꝙ tendit in apprehensum vt apprehensum est. sed intelligitur quia nō tendit nisi in ap-prehensum. sic ꝙ apprehensio necessario precedat. in ipsa tamen non sistitur. sed vlterius tenditur in rem vt est ex-tra. que est obiectū. sed apprehensio causa suo modo par-tialis. sicut ratio efficiendi ipsius amoris. vt alibi patui-t. Et tanꝗ videlicꝫ ꝯditio cause finalis. Vnde licꝫ diuer-sa apprehensio variet obiectuꝫ intellectus vie ꝛ patrie. vt supra dictum est. nō tamen variat rem que est obiectū. ꝛ quia charitas respicit per se rem apprehensam sub rōne summi boni. que eadem est in via ꝛ in patria. ideo nō ob-stante ꝙ deus visus et nō visus est diuersa obiecta intel-lectus. est vna charitas que pro obiecto habet deum vt apprehensum sub ratione summi boni. Vnde charitas vie ꝛ patrie habēt aliquo modo diuersas causas suo mo-do effectiuas. sicut rōnes efficiendi. (quia diuersas cog-nitiones) sed habent vnum obiectum. quia diuinum bo-num modo supernaturali

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ charitas vie ꝑ augmentum nō pt ꝑuenire ad equalitatē charitatis patrie ꝓpter diuiam que est ex pte cause. visio eñ est qdā cā amo-ris. vt dꝛ in. ix. ethicorū. deus aūt q̄to ꝑfectius cog-noscit̃. tanto ꝑfectius amatur

¶ Ad maiorem. Eorum que sunt vnius rōnis. im-perfectū potest peruenire ad equalitatem perfectiōis per ꝯtinuū augmentū. verū si etiam causa imperfecti sit eius-dem ratōis cum causa perfecti Sin aūt negatur illa ma-ior. qꝛ effectus nō potest excedere suā causaꝫ. si ergo cau-sa nō potest peruenire ad equalitatem cause. nec effectus ad equalitatē effectus. Et huius clarum exemplū habet̃ in naturalib᷒. calor eñ aeris est eiusdem ratōnis quo ad speciem cū calore ignis. qui tamen nō pt ꝑtingere ad eq-litatem caloris ignis q̄diu ꝯiūgitur substantie aeris ꝓ-pter defectum sue cause. que nō est comparabilis cause ca-loris in igne que est calida per essentiam. aer aūt per par-ticipationem. Minorem ꝯcedo. ꝛ propterea dicit̃ de Ioanne baptista. qui minor est in regno celorū maior est illo. quia causa charitatis viatice ꝛ ꝯsummate sunt incō-parabiles. scꝫ cognitio vie ꝛ patrie. licꝫ eñ vt habet doc. sanc. in de virtutib᷒. vbi statum in solutione secūdi. non magis diligatur aliquid quia magis cognoscitur. tamē si magis cognoscitur bonum tunc magis diligitur. sic in patria plus in infinitū cognoscitur bonitas dei. ꝛ ipsa magis participat̃ a beato. imo ipsa cognitio clara est ma-xima participatio. ꝛ qꝛ cognitio ꝛ obiectum vt cognituꝫ est causa dilectōnis. ideo incomparabiliter plus amatur

Nota ꝙ doctor dicit. quia deus q̄to perfectius cog-noscit̃. scꝫ in rōne boni. ꝛ bonitas ipsa plus participatur. tanto perfectius amatur. non aūt precise. quia plus cog-

hic sciatur. magis cum cognoscitur vt sic. non est ratio maioris amoris. sed maior bonitas ꝛc. Nota etiam circa maiorem an charitas vie ꝛ patrie sint eiusdem rationis Oportet cum dicere ex corpore articuli. ꝙ quia sunt eadem charitas numero ꝙ sint eiusdem rationis. Cuius oppositum videtur doctor alibi dicere. tertia parte. q. vij. arti. xi. ad tertium ꝛ alibi. vbi ponit ꝙ non sint eiusdem rationis. sed se habeant vt superficies ꝛ linea. que nunquam sunt comparabiles. ¶ Ad hoc dicendum. ꝙ charitas vie ꝛ patrie quo ad essentiam ꝛ substantiam sunt eiusdem rationis. imo vna substantia. sed quo ad modalitatem ꝛ rationem essendi. ꝛ gradualitatem non sunt eiusdem rationis. sic albedo vt in secundo gradu. ꝛ vt in duodecimo sunt eiusdem essentie. gradus autem illi distinguuntur specie. ꝛ non sunt vnius rationis. Et in proposito diuersitas rationis in gradibus charitatis prouenit. vt dicit hic doctor ex diuersitate cause. Sicut in christo est gratia nostre non comparabilis in modalitate. quia ipse est naturalis filius dei. ideo habet totum modum gratie. secus de nobis. quare sicut albedo inherens ꝛ per se subsistens incomparabiles essent. sic gratia christi ꝛ nostra. quia separata est infinita (scilicet in tali specie. quia haberet omnes modos possibiles. recepta autem finita est ꝛc. Nota de ista materia que doctor habet in de veritate. materia. xx. x. arti. iij. ad quintum Quia aliter afficitur aliquis ad presentiam ꝛ ad absentiam rei. ꝛ quia quantumcunque cognitio per similitudinem proficiat. nunquam potest equari cognitioni comprehensoris. qui videt deum per essentiam. et ergo dicit doctor sanctus hic ꝙ sit diuersitas ex parte cause. ¶ Scotus in tertio. distinc. xxxi. circa finem. conformat se huic solutioni pluribus verbis quo ad aliquid. scilicet quo ad actualem dilectionem. et vult. ꝙ si aliquis haberet hic equalem charitatem sicut in patria. non propter hoc esset hic beatus. quia non posset habere equalem actum: sicut tunc habebit ꝛc. quia actus diligendi dependet sicut a causa partiali. non solum a voluntate ꝛ charitate. sed etiam ab obiecto presente per actualem intellectionem. sicut dictum est. distin. xxi. secundi. in via non potest obiectum esse presens sicut in patria de communi lege. etiam presentia speciei illius. Unde ex hoc sequitur. ꝙ actus non possit esse ita perfectus. ꝛ si habitus sit equalis. quia habitus non erit totum principium illius actus. sed partiale. et eo modo quo habitus est principium semper equaliter se habet ad actum. sed non dat sibi perfectionem quam habet ex obiecto. Hec ille certis pretermissis. et habetur ex hoc ꝙ saltem actus charitatis non potest esse equalis. Sed non est dubium quin ꝛ ipse habitus. quia correspondet cognitioni ꝛ sibi necessario conectitur. ideo aucto habitu cognitiuo augebitur ꝛ charitas habitualis sed Scotus non ponit lumen glorie licet male. ideo loquitur solum de actu. Et nota circa dicta ista Scoti. ꝙ non est dubium quin deus possit dare (imo de facto dederit alicui viatori tantam gratiam ꝛ charitatem. sicut alicui paruo comprehensori. sicut tenet Alphonsus in primo distin. p. q. p. arti. p. conclusione quarta. Sed ꝙ charitas viatica eiusdem non augeatur in patria. non videtur probabile de facto propter alteratem habitus succedentis fidei. scilicet luminis glorie. ꝛ hoc vult doctor sanctus hic. Sed verum est ꝙ augmentum dilectionis non est tantum ab augmento habitus. sed etiam ex concursu alterius obiecti formaliter ꝛ cognitionis. licet ꝛ ab habitu sit ꝛc.

An charitas vie ꝛ patrie sint eiusdem rationis

¶ Questio. lxviij. de donis

Consequenter considerandum est de donis. Et circa hoc queruntur octo. Primo vtrum dona differant a virtutibus. Secundo de necessitate donorum. Tertio vtrum dona sint habitus. Quarto que et quot sint. Quinto vtrum dona sint connexa. Sexto. vtrum maneant in patria. Septimo de comparatione eorum ad inuicem. Octauo de comparatione eorum ad virtutes.

¶ Postquam doctor determinauit de habitibus bonis aliqualiter in speciali. scilicet virtutibus. Hic consequenter iuxta ordinem supra promissum. in. q. lv. determinat de quibusdam eis annexis. videlicet donis beatitudinibus ꝛ fructibus. Et quia dona propinquius videntur se habere ad virtutes adeo vt aliqui opinati sunt ea identificari cum virtutibus. et secundum veritatem etiam sunt habitus. non autem beatitudines vel fructus sunt habitus. ideo primo de eis determinatur propter maiorem conuenientiam cum virtutibus. Et primo inquiritur quid sit donum spiritussancti. Secundo quot sint in arti. iiij. Tertio inquiruntur quedam eorum proprietates in ar. quinto vsque ad finem. Circa primum primo inquiritur differentia donorum a virtutibus Secundo ostenditur necessitas eorum. Tertio an sint habitus ex quibus innotescit eorum quidditas.

¶ Utrum dona differant a virtutibus

Ad primum sic proceditur Uidetur ꝙ dona non distinguantur a virtutibus. Dicit enim Grego. in primo moralium. exponens illud Job. Nati sunt ei septem filij sic Septem nobis nascuntur filij. cum per conceptionem bone cogitationis sanctispiritus septem in nobis virtutes oriuntur. Et inducit illud quod habetur Esaie xi. Requiescet super eum spiritus intellectus ꝛc. vbi enumerantur septem spiritussancti dona. ergo septem dona spiritussancti sunt virtutes ¶ P. Augustinus dicit in libro de questionibus euangelij. exponens illud quod habetur Matthei. xij. Tunc vadit ꝛ assumit septem alios spiritus ꝛc. Septem vitia sunt contraria septem virtutibus spiritussancti. id est septem donis. sunt autem septem vitia contraria virtutibus communiter dictis. ergo dona non distinguuntur a virtutibus communiter dictis. ¶ P. quorum est diffinitio eadem ipsa quoque sunt eadem. sed diffinitio virtutis conuenit donis. vnumquodque enim donum est bona qualitas mentis qua recte viuitur ꝛc. similiter diffinitio doni conuenit virtutibus infusis. est enim donum datio irredibilis secundum philosophum. ergo virtutes ꝛ dona non distinguuntur. ¶ P. plures eorum que numerantur inter dona sunt virtutes. nam sicut supra dictum q. lvij. ar. p. est. sapientia ꝛ intellectus ꝛ scientia sunt virtutes intellectuales. consilium autem ad prudentiam pertinet. pietas species est iusticie. fortitudo autem quedam virtus est moralis. ergo videtur ꝙ dona ꝛ virtutes non distinguantur. ¶ Sed contra est quod Grego. in primo mo. distinguit septem dona. que dicit signari per septem filios Job. a tribus virtutibus theologicis. quas dicit significari per tres filios Job. Et in secundo mo

aliū distinguit eadem septem dona a quattuor virtutibꝰ cardinalibꝰ. que dicit significari per quattuor angulos domus

¶ Hic pmo inqrendo de quidditate donoꝝ inuestigat differentiam eoꝝ a virtutibꝰ

Rn̄deo dicēdum q̄ si loquamur de dono ꝛ v̄tute sm̄ nois rōem. sic nullā oppōnem hn̄t ad inuicē. nā rō
q. lv. ar. iij. et quarto virtutis sumit̄ sm̄ q̄ pficit hoiem ad bene agendū ut supra dictū est. Rō aūt doni sumit̄ sm̄ cōparationem ad cām a qua est. nihil autē phibet illud qđ est ab alio. vt donū esse pfectiuū alicuiꝰ ad bene operā
q. lxiij. ar. iij. dum. psertim cū supra dixerimꝰ q̄ v̄tutes q̄dā nobis sunt īfuse a deo. vn̄ sm̄ hoc donū a v̄tute distingui nō pōt. Et ideo q̄dā posuerūt q̄ dona nō essent a virtutibꝰ distinguenda

¶ Doctor in hoc articuli corpore duo pncipaliter facit. Primo recitat quādā erroneā opinionē tenentē partem negatiuā circa quesitū. Scđo deducit verā opinione ꝛ verā cōclusionē respōsiuā. ibi. Vn̄ alij dixerūt ꝛc. Circa pmū pmo recitat opinionē pmā ꝛ eius fundamentum. Scđo eam reprobat. ibi. Sed eis remanet ꝛc. Voluerūt ergo quidā q̄ dona a virtutibꝰ nō essent distincta et fundamentū eoꝝ fuit talis cōclusio. si loquamur de dono ꝛ virtute sm̄ nois rōnem (scꝫ doni ꝛ virtutis) sic nullā oppositiōem habent ad inuicē. ꝛ p̄ cōsequēs vt sic nō distinguūtur realiter. id est idē ē dici donū ꝛ virtus q̄tū est ex significatiōne nois. ita q̄ rōnes nominū nō sunt repugnātes nec disparate. Probatur ista cōclusio: Rō virtutis que est definitio (q̄r rō quā sīcat nomē est definitio) sumit̄ sm̄ q̄ pficit hoiem ad bene agendū. Rō aūt doni sumitur sm̄ cōparatiōem ad causam a qua est. sed nihil phibet illud qđ est ab alio esse pfectiuū alterius ad bene operandū. ergo sm̄ hoc. id est nois rōnem donū a virtute distingui nō pt̄. Maior ꝗ pma pars pꝫ ex definitiōne virtutis habita supra. q. lv. ar. iij. et. iiij. q̄r virtus qua recte viuit̄ id est agit̄ ꝛc. Secūda pars patꝫ ex dictis pma pte. q. xxxviij. ar. ij. q̄r donū importat gratuitā donationem alicuius donantis. qui scꝫ dat nō intentiōne retributionis. qđ nec ex debito nature recipientis cōpetit. sed ex liberalitate donātis. Minor pꝫ. q̄r virtutes infuse dant̄ ab alio (scꝫ deo) gratis. ꝛ tn̄ pficiunt hominē ad bn̄ operandum. vt patuit supra. q. lxiij. ar. iij. igit̄ minor vera. Quare isti opinātes cū attenderent solū nō incōpossibilitatē nominū ꝛ rōnum ipsoꝝ. ꝛ nō res ipsas significatas q̄ habent distinctas rōnes. vt patꝫ ad tertiū. posuerūt dona ꝛ virtutes nō distingui. Cōsequēter cū dr̄

¶ Sed eis remanet non minor difficultas. vt scꝫ rōnē assignet. q̄re q̄dā v̄tutes dicant̄ dona ꝛ nō oēs. ꝛ quare aliq̄ cōputant̄ inter dona q̄ nō cōputantur inter virtutes. vt pꝫ de timore.

¶ Reprehendit p̄dictā opinionē. tum q̄r veritatis determinatio est argumētoꝝ ꝛ difficultatū solutio. ista aūt nō soluit hanc difficultatē assignādo rōnem. quare q̄dā virtutes in scriptura dicant̄ dona. vt sapientia. sciētia ꝛc. et nō oēs sic prudētia. tēperātia. iustitia ꝛc. Scđo ē īsufficiēs. ꝛ nō soluit q̄re aliq dicit̄ dona q̄ nō cōputant̄ inter v̄tutes. scꝫ timor. nulla tn̄ v̄tꝰ nec intellectual̄ nec moral̄ nec theologica dr̄ timor. ꝛ tn̄ timor ē donū. q̄re sequit̄ q̄ nō sint idē cōuertibilr̄. q̄r aliq̄ sunt v̄tutes ꝛ nō dona. aliq̄ dona ꝛ nō v̄tutes. Vn̄ pōt sꝫ formalr̄ argui contra istā opinionē. aliq̄ dicūt̄ ꝛ sunt v̄tutes. ꝛ nō dicūt̄ dona. ꝛ ecōtra aliq̄ dicūtur (vel saltē aliqđ dr̄ donū) dona ꝛ nō v̄tutes. igit̄ nō sunt idē saltē vniuer ꝛ cōuertibilr̄. Añs patuit. ꝛc. cōntia eadē. q̄r bn̄ sequit̄ dat̄ aia! qđ nō est ho. igit̄ non sꝫ idem cōuertibiliter ꝛc.

¶ Vn̄ alij dixerūt dona a v̄tutibꝰ esse distinguēda. sꝫ nō assignauerūt cōuenientē distinctiōis causā que scꝫ ita cōis esꝫ virtutibꝰ. q̄ nullo mō donis aut ecōuerso. Cōsiderātes em̄ aliq̄ q̄ inter septē dona q̄ttuor ptinēt ad rōem. scꝫ sapiētia ꝛ sciētia. intellectꝰ et cōsiliū. ꝛ tria ad vim appetitiuā. scꝫ fortitudo. pietas. ꝛ timor posuerūt q̄ dona pficiebāt liberū arbitriū sm̄ q̄ est facultas rōnis. v̄tutes vo sm̄ q̄ est facultas volūtatis. q̄r inuenerunt duas solas v̄tutes in rōne vel in intellectu scꝫ fidē ꝛ prudentiā. alias vo in vi appetitiua vel affectiua

¶ Hic cōsñter reprobata opinione tenēte ptē negatiuā q̄sti ponit aliā opionē verā. tenētē ptē affirmatiuā; q̄sit et ipam acceptat. ꝛ ideo ponit eam p̄ cōclusione rñsiua talem. Dona distinguūtur a v̄tutibꝰ. scilꝫ realiter loquendo de rebꝰ ipis q̄ dicūtur dona ꝛ v̄tutes. Huius sic ē de pncipio ꝛ cā q̄ pñt cōuenire eidē sm̄ rōnes cōmunes. ꝛ datur cā q̄ realiter distinguit̄ a pncipio ꝛ ecōtra. Circa hāc cōclōnē vel opinionē inducit pmo aliq̄s rōnes ꝛ causas eiꝰ insufficiētes aliquoꝝ. Scđo adducit verā rōnem ꝛ verā cām huiꝰ cōclōnis. ibi. Et ideo ad. Inducit autem tres causas insufficiētes a diuersis assignatas Scđam ibi. q̄dam vo. Tertiā ibi. Alij vo ꝛc. Qꝛ autē nulla istaꝝ cāꝝ sufficiēter ostēdat cōclōnē (scꝫ cām distinctionis v̄tutū ꝛ donoꝝ) pbat pmo i cōmuni sic. q̄r nullā assignauerūt q̄ sit cōmunis v̄tutibꝰ. ꝛ nullo mō donis. ꝛ ecōuerso. igit̄ nō sufficiēter assignauerūt cām distinctiōis Cōsequētia pꝫ de se. q̄r cā distinctiōis vera ꝛ sufficiēs debet ita cōuenire vni distincto q̄ nullo mō alteri. q̄r sm̄ cōe nō attendit̄ distinctio. Añs pbat̄ inductiue de quolibet clare in littera. ibi. Cōsiderātes em̄ ꝛc. vbi pº eādē recitat. 2º eā reprobat. ibi. Oporteret aūt ꝛc. Nota q̄ hec pma rō inuentiuū isti phātasie. q̄ q̄r plura dona sunt in intellectu et plures v̄tutes in volūtate: ideo videbat̄ q̄ distinguerent̄ abinuicē. q̄r dona pficiūt liberū arbitriū sm̄ q̄ est facultas rōnis. i. sm̄ vnā ptē q̄ est rō. ꝛ v̄tutes pficiūt sm̄ q̄ est facultas volūtatis. sm̄ aliam partem que est voluntas. Sed hoc nihil est. quia tunc omnia dona deberent ēē in intellectu ꝛ oēs v̄tutes i volūtate. qđ ē falsuꝫ. q̄re sequit̄ q̄ hec nō sit cāsa ꝛ adeq̄ta rō distīctiōis. Tūc ibi.

¶ Oporteret aūt si hec distinctio eēt cōueniens q̄ oēs v̄tutes eēnt in vi appetitiua. ꝛ oia dona in rōne

¶ Reprobat p̄dictā positiōem q̄si insufficientē. Pro q̄ nota. q̄uo liberū arbitriū est facultas volūtatis ꝛ rōnis supra. q. p̄. ar. p̄. q̄r liberū arbitriū dr̄ sm̄ veritatē ꝛ mentem d. san. ibidē allegatā vnā potētiā. scꝫ volūtatē. vt stat sub influxu alterius. scꝫ rōnis. radix tn̄ libertatis est ex rōne vt supra dictū fuit. q. x. ar. iij. Nā pus ordine nature rōbꝫ cōtingētiā dictaminis in agibilibꝰ cōtingentibꝰ. q̄ volūtas libertatē electiōis. Sꝫ forte isti sic opinātes posuerūt sicut multi liberū arbitriū cōpositū ex duabꝰ potētijs. ꝛ dona posuerūt in vna parte v̄tutes in alia. sꝫ q̄r hoc incidēs tale est. iō doctor nō curauit illā opinionē hic examinare

¶ Quidā vero ꝯsiderātes qḋ Grego. dt in .ij. moraliū. ꝙ donū spūssancti qḋ in mente subiecta format prudentiā. tēperantiā. iusticiā. ⁊ fortitudinē. eādem mentē munit ꝯtra singula tentamēta ꝑ septem dona. dixerūt ꝙ ꝟtutes ordināt̄ur ad bene operādū dona vero ad resistendū tentatōibꝫ.

¶ Inducit scḋaꝫ cām insufficientē. et ideo deinde eā reprobat. ibi. Sed nec ista ⁊c̄. Illa ḡ cā secunda fuit. qꝛ scꝫ ꝟtutes ordināt̄ur ad bene operādū. dona vero ad resistendū tentationibꝫ ⁊ fundāt se in auctoritate beati Gregorij Deinde ibi

¶ Sed nec ista distinctio sufficit. qꝛ etiā virtutes tētationibꝫ resistūt inducētibꝫ ad peccata. q̄ ꝯtrariāt̄ur ꝟtutibꝫ. vnūqḋqꝫ eñ resistit naturalr̄ suo ꝯrio. qḋ pcipue ptꝫ de charitate de q̄ dr̄ Canti. viij. Aque multe nō poterūt extinguere charitatē

¶ Ostēdit insufficiētiā huiꝰ rōnis. qꝛ ⁊ virtutes resistūt tentatōibꝫ ⁊c̄. Nec dt Grego. ꝙ solū dona resistāt vel muniāt mētē ꝯtra tentamēta. sꝫ loqt̄ur sine exclusione ꝟtutū. in hꝫ eñ ꝟtutes ⁊ dona ꝯueniūt ⁊c̄ Deīn ibi

Alij vero ꝯsiderātes ꝙ ista dona tradūtur in scriptura ꝺm ꝙ fuerūt in christo. vt patꝫ Esa. xi. dixerūt ꝙ virtutes ordinant̄ simplr̄ ad bene operanduꝫ. sꝫ dona ordināt̄ur ad hoc vt ꝑ ea ꝯformemur christo p̄cipue q̄tū ad ea q̄ passus est. qꝛ in passione eiꝰ pcipue hmōi dona resplenduerūt.

¶ Subiūgit tertiā cām aliquoꝝ. ⁊ eādem siliter reprehendit. ibi. Sed hoc etiā ⁊c̄. Dixerūt ergo q̄dam sicut p̄cedentes. ꝙ ꝟtutes ordināt̄ur ad bn̄ operanduꝫ. sꝫ dona ꝑpter ꝯformitatē ad christū. Tūc ibi

¶ Sed hoc etiā nō videt̄ eē sufficiēs qꝛ ipse dn̄s precipue nos inducit ad sui ꝯformitatē ꝺm humilitatē ⁊ māsuetudinē. Matth. xi. Discite a me qꝛ mitis sum ⁊ humilis corde. Et ꝺm charitatē Joā. xv. Diligatis inuicē sicut dilexi vos. ⁊ he etiam ꝟtutes precipue in passione christi resplenduerūt.

¶ Reprehendit ⁊ illā cām insufficientē. qꝛ ⁊ in ꝟtutibꝫ maxime opꝫ christo ꝯformari. Vñ ⁊ hec rō nō distinguit dona ⁊ ꝟtutes. qꝛ in hoc effectu etiam conueniūt. vt patet in littera

Et iō ad distinguēdū dona a ꝟtutibꝫ debemꝰ sequi modū loquēdi scripture. in q̄ nobis tradūtur nō quidē sub noīe donoꝝ. sꝫ magis sub noīe spirituū. Sic eñ dr̄ Esa. xi. Requiescet sup eū spūs sapiētie ⁊ intellectus ⁊c̄. Ex q̄bꝫ ꝟbis manifeste dat̄ intelligi ꝙ ista septē enumerant̄ ibi ꝺm ꝙ sunt in nobis ab inspiratione diuina. inspiratio aūt ꝭfcat quādā motionem ab exteriori. Est eñ considerandum ꝙ in homine est duplex p̄ncipiū mouens. vnū q̄dē interiꝰ qḋ est

q.ix.ar.iiij. ar.vi. rō. aliud aūt exteriꝰ qḋ est deus. vt supra dictū est. et etiā phs dt hoc in caplō de bona fortuna.

¶ Hic ꝯñter exclusis causis ⁊ rōnibꝫ insufficiētibꝫ conclusionis rñsiue ponit aliā cām verā. Et circa hoc p̄mo deducit quoddā fundamētū huius rōnis Scḋo ipam rōnem subiūgit ibi. Manifestū est aūt ⁊c̄. Fundamētū ergo est. ꝙ dona dicūt̄. qꝛ dant̄ a deo vt aīa facile moueatur ab inspiratōe diuina Prima pars huius fundamēti pꝫ. qꝛ dona in scriptura (quā debemus sequi) numerātur ⁊ noīant̄ ꝺm ꝙ sunt in nobis ab inspiratōe diuina. ḡ ⁊c̄. Tenet ꝯñtia. qꝛ solū dona innotescūt nobis ex scriptura. ergo debemus sequi scripturā in qua tradūtur nobis sub noīe spirituū ⁊c̄. Añcedēs patꝫ Esaie. xi. vt in littera Scḋa ps pꝫ. qꝛ dona dicūtur (vt iam pꝫ) qꝛ ex inspiratione diuina. sed inspiratio ꝭfcat quādā motionē ab exteriori. igit̄ dona ꝑficiūt ⁊ disponunt vt hō efficiat̄ mobilis a deo. Pro minori ista doc. notat. ꝙ duplex est mouens in hoīe (.i. hoīs) scꝫ rō que est interiꝰ mouēs. aliud est exterius. vt est deꝰ. vt patuit supra. q. ix. ar. iiij. et. vi. tūc ibi

¶ Manifestū est aūt ꝙ oē qḋ mouet̄ necesse est ꝓportionatuꝫ esse motori. ⁊ hec est ꝑfectio mobilis inq̄tū est mobile. dispositio qua disponit̄ ad hoc ꝙ bene moueat̄ a suo motore. Quāto igit̄ mouēs ē altior tāto necesse est ꝙ mobile ꝑfectiori dispōne ei ꝓportionet̄. sicut videmꝰ ꝙ ꝑfectiꝰ opꝫ eē discipulū dispositū ad hoc ꝙ altiorē doctrinā capiat a doctore Manifestū est aūt. ꝙ ꝟtutes humane ꝑficiūt hoīeꝫ ꝺm ꝙ hō natꝰ est moueri ꝑ rōem in his q̄ interiꝰ vel exteriꝰ agit. opꝫ igit̄ inesse homi ꝑfectōes altiores ꝺm q̄s sit dispositus ad hoc ꝙ diuinitꝰ moueat̄.

¶ Probat ex illo fundamēto ꝯclonem rñsiuā sic. dona spūssancti sunt altiores ꝑfectōes q̄ꝫ virtutes humane igit̄ distinguūtur ab inuiceꝫ realiter. Consequētia nota. qꝛ idē nō est ꝺm rem altius ⁊ dignꝰ seipo. ꝺm idē. Añcedens ꝓbat̄. In quo notāter dr̄ ꝙ virtutes hūane scꝫ intellectuales ⁊ morales. qꝛ vt patebit in ar. viij. theologice sunt altiores ꝑfectōes q̄ꝫ dispositōnes quibꝫ disponit̄ vt moueat̄ a rōne humana. sꝫ dona dicūtur dona spūssancti nō solū qꝛ infundūtur a deo. sed qꝛ ꝺm ea hō disponit̄ vt efficiat̄ prompte mobilis ab inspiratōe diuina. virtutes aūt humane ꝑficiūt hoīeꝫ ꝺm ꝙ hō natus est moueri ꝑ rōnem. in his que interius (circa passiones ⁊ affectiones ꝓprias) vel exterius agit. scꝫ opationes ꝺm debitum ad alteꝝ. igit̄ añcedēs veꝝ. Huiꝰ rōnis doc. ponit et deducit p̄mo maiorē. scḋo minorē. ibi. Et iste ꝑfectōes ⁊c̄. tertio ex illa rōne verificat dictuꝫ quorūdā. ibi. Et hꝫ est ⁊c̄ Maior ergo ꝓbat̄ sic. q̄to mouens est altius tāto necesse est ꝙ mobile ꝑfectiori dispōne ei ꝓportionet̄ (supplet̄ minor) sed spūssctūs est deꝰ ⁊ altꝰ mouēs q̄ꝫ rō humana ḡ maior vera p̄ncipalis Maior nūc assumpta declarat̄ exēplariter de discipulo quē opꝫ eē altꝰ dispositū vt altiorē doctrinaꝫ capiat a doc. et ꝓbat̄ tali assumpto Omne qḋ mouet̄ necē est eē ꝓportionatū motori. ḡ q̄to mouens ⁊c̄. vt dt maior. Assumptū illud pꝫ. qꝛ hec est ꝑfectio mobilis. vt sic dispō q̄ disponit̄ ad hoc ꝙ bn̄ moueatur a suo motore qḋ est esse ꝓportionatū. ⁊ ꝯsistit in esse ꝓportionato Deinde cū dt

¶ Et iste ꝑfectōes vocant̄ dona. nō solū qꝛ infunduntur a deo. sꝫ qꝛ ꝺm ea hō disponit̄ vt efficiat̄ ꝓmpte mobilis ab inspiratōe diuina sicut dr̄ Esa. l. Dn̄s aperuit mihi aurē. ego aūt nō ꝯtradico. retrorsuꝫ nō abij. Et phs etiā dt in .c. de bona fortuna ꝙ his qui mouent̄ ꝑ instinctū diuinū nō expedit ꝯsiliari ꝺm rō

rōnem humanā. sꝫ ꝙ sequent interiorē instinctū. quia mouetur a meliori pricipio q̄3 sit rō humana

¶ Ponit minorē pncipalē. cui⁹ pma ps patuit ex fundamēto sup⁹ deducto. ⁊ adhuc eā doc. pbat auctoritatibꝫ Esaie ⁊ pħi clare in lr̄a. Scđa aūt ps relinqˀ nota ex dictis supra. qꝛ ꝟtutes morales non sunt nisi habituales dispōnes ⁊ cōformitates appetit⁹. vt facile ⁊ pmpte seq̄r motionē ⁊ dictamē recte rōnis. ⁊ habit⁹ intellectuales ꝑficiūt rōnem vt ꝯformiter se habeat ad intellectū pncipiorū. Patꝫ ḡ ꝯclō ꝙ dona distinguātur a ꝟtutibꝫ Nota aūt ꝙ D. dr̄ in minori pncipali ꝙ dona dicūt nō solū qꝛ a deo. sꝫ etiā ꝙ ꝑ ea hō disponit vt fiat pmpte mobilis a spūsctō. Per hoc eñ elidit quoddā argumentū cuiusdā aduersarij. qꝛ esto charitas sit a deo liberalr ⁊ pter debitū creature. ⁊ ꝑ ꝯñs q̄ ad hoc sibi ꝯueniret rō doni. qꝛ tñ charitas sicut ⁊ cetere theologice nō sunt tales dispositiones passiue. imo vt patebit se hñt actiue inherendo deo. ⁊ plussupponūt donis. Nā anteq̄3 aliq̄d moueat a mouente. opꝫ eē aliquē ꝯtactū ⁊ vnionē ad mouēs. qđ in ꝓposito fit ꝑ theologicas. ḡ charitas nō hꝫ rōem doni. vt hic loquimur Nota scđo. ꝙ vt ꝟba sonāt nō videt̄ pbatio doc. san. pbare. nisi ꝙ dona distinguāt a ꝟtutibꝫ humanis. scꝫ intellectualibꝫ ⁊ moralibꝫ. qꝛ pbatū est ꝙ sint his altiores. sed cū in sententia pbatū est ꝙ etiā distinguūtur a theologicis ex eodē fundamento. qđ doctor postea exponit ⁊ deducit. ar. viij. qꝛ bn̄ seqtur. dona distinguūt ab hūanis dictis. qꝛ altiores. ḡ a theologicis. qꝛ ipis inferiores ⁊ theologice altiores. Vñ sic intelligēd⁹ est d. san. ꝙ act⁹ donoꝝ sunt altiores actibꝫ ꝟtutū moraliū ⁊ intellectualiū. sꝫ nō theologicaꝝ Nā theologice sunt directrices ⁊ motrices donoꝝ. null⁹ eñ mouet a spūsctō ad actus donoꝝ. nisi sit ꝯiunct⁹ spūsctō ꝑ fidē. spem. ⁊ charitatē. ita ꝙ spūsctūs sit motor q̄ pncipalis theologice motor quo ⁊ scđari⁹. in his eñ q̄ facultates hoīs excedūt nō sufficit mens etiā informata theologicis. sꝫ opꝫ vt et spūsctūs singulari motione ⁊ auxilio accurrat. ⁊ ita pter theologicas q̄ se hñt actiue ad deū. opꝫ ponere dona q̄ se hñt passiue. sic ꝙ mediātibꝫ ipis mens pmpte moueatur a spūsctō ad act⁹ aliq̄s. ita ꝙ sint passiue ad spūmsctm̄ et actiue ad actū ex ipis eliciendū. nā d. san. 2ª 2ᵉ. cuilibet dono in ꝑticulari attribuit speālē actū ⁊ opatōem. sicut et appetit⁹ ē mouēs motū motiue Et nota qđ sup̄ dictū fuit ꝙ videlꝫ morales infuse ponūt vt posit ꝑ ipas ꝑfecte. facile exequātur imperiū theologicaꝝ ꝟtutū. sic ⁊ dona ponūtur vt posit ꝑ dona ꝑfecte sequātur mediātibꝫ theologicis instinctū speālē spūssancti ad altiores act⁹ quo ad modū q̄3 sint act⁹ virtutū moraliū etiā infusaꝝ. vt patebit. quare sicut morales imperātur a theologicis. ⁊ tñ se habent actiue. sic ⁊ dona esto moueant a spūsctō mediantibꝫ theologicis. etiā se hñt actiue ad act⁹ suos. nō eñ virtutes etiā morales sunt pncipalia agentia. sed mouentia mota. sic dona perficiūt potentias vt facile moueātur a spūsancto ꝑ singularem instinctū quē suggerit mediantibus theologicis. et illa videtur eē mens d. san. qui semꝑ ponit dona correspōdere instinctui spūssancti. ⁊ hoc ideo qꝛ etiā mens ꝑfecta theologicis ⁊ moralibꝫ non sufficit. ideo ponūtur alij habitus correspondētes motioni spiritussancti. qui hominē ab omi defectu ꝓseruat ⁊ facit operari mō ꝑfectissimo necessario ad salutem. Quo aūt habeant alia obiecta a theologicis videbit̄ deo volēte scđa scđe. vbi de ista re agitur particulariter. De materia istius articuli habet aliquid Capreolus in tertio. distin. xxxiiij in solutō. ibꝫ argumentoꝝ ꝯtra pmā ꝯclusionē. Nota etiā doc. san. in tertio scripto. dis. xxxiiij. q. ꝑ. ar. ꝑ. post recitatas opiniones amplectit̄ illam quā hic in textu sequēti saluat ex dictis. scꝫ ꝙ dona ꝑficiunt ad altiores actus Sed hic D. ostendit magis fundamentū q̄3 ibidem. qꝛ videlꝫ sunt dispositōes habilitātes hominē. ad altiorē mouentē. Ex quo pncipalr mouente procedunt altiores actus. nō tamē ꝙ ad hmōi actus mens humana se mere passiue habeat. sed ꝙ sit mouens mota quadā singulari motione excitāte mentem hominis ad concausandum Tunc ibi

¶ Et hoc est ꝙ q̄dā dicunt. ꝙ dona ꝑficiūt hoīem ad altiores act⁹ q̄3 sint actus virtutū

¶ Ex superius dictis verificat opinionē ⁊ dictū quorūdā. qui dicūt ꝙ dona ꝑficiūt ad altiores actus q̄3 sint actus virtutū. Probat̄ corollarie ex dictis. dona ꝑficiūt et disponūt ad altiorē motorē q̄3 ꝟtutes. igit̄ ad altiores actus. Añcedēs patuit ex pbatōe ꝯclonis. Cōsequētia nota. qꝛ altior motor causat altiorē effectū ⁊ actū Notā aūt. ꝙ Scotus in tertio. dist. xxxiiij. aduersatur dictis ꝑsentis q̄stionis ⁊ duaꝝ sequentiū. qui nō attendēs q̄3 necessariū semꝑ sit homini auxiliū diuinū. ⁊ quoniā spiritussanct⁹ pncipalr deducat in viā rectā nimis attribuit virtutibꝫ quattuor acq̄sitis ⁊ aliquibꝫ. scꝫ duabꝫ infusis theologicis. dicēdo eas sufficere ad oīa ꝑfectissime Vñ septē dona spūssancti identificat cū q̄ttuor cardinalibꝫ ⁊ duabꝫ theologicis. scꝫ charitate quā dr̄ ꝟcari ꝑ sapientiam et cū fide quā dr̄ ꝟcari ꝑ intellectū ⁊ sciētiā. q̄ circūloquūtur fidē impfectā ⁊ ꝑfectā. et q̄uis dicta sua quo ad hoc sint volūtaria. scꝫ quare vna ꝟtus theologica exꝓmitur duobꝫ noībꝫ pter ꝑfectū ⁊ impfectū. ⁊ nō alia. tñ fundamentū ruinosum est videlꝫ ꝙ isti habit⁹ septē in se ⁊ speciebus sub eis ꝯtētis sufficiūt. Nec rōnes sue aliq̄d faciūt quas Capol⁹ in tertio. dist. xxxiiij. ad planum dissoluit Ex illo quoq; dicto Scoti euidenter sequit̄ ꝙ in christo nō fuerūt dona spūssancti. saltē omnia. Qđ est clare ꝯtra id qđ habet Esaie. xi. requiescet sup eū ⁊c̄. q̄ auctoritas ab omībꝫ expositoribꝫ intelligit̄ de christo. seqtur autē qꝛ in christo nō fuit fides quā ipe dr̄ identificari cū intellectu ⁊ scīa. ⁊ ꝑ ꝯsequens ipa dona in ipo nō fuerūt. Qꝫ aūt in christo nō fuerit fides. ⁊ Scotistā ꝯcedere opꝫ. quia Scot⁹ in dis. xxxi. tertij negat fidem a patria ⁊ btitudine et ꝑ ꝯñs a xp̄o quē oēs ꝯtent̄ sꝑ beatū. Iuste aūt q̄ terminos patꝝ derelinq̄t ⁊ spernit. in sincōuenientia incidit Scot⁹ pterea nō sane nec vere accepit mentē d. san. quē putat dona beatitudines. ⁊ fruct⁹ vt habit⁹ distinxisse a ꝟtutibꝫ. q̄ nūq̄3 fuit mens ei⁹. sed solū dona distinguit a ꝟtutibꝫ tanq̄3 habitus. sꝫ alia duo tanq̄3 act⁹. Deficit q̄ ꝙ Scot⁹ qui putat d. san. ideo dona ⁊ beatitudines distinxisse vt habit⁹ (qđ tñ falsum est) qꝛ ali⁹ est numerus in scriptura donoꝝ. alius beatitudinū. qꝛ videlꝫ ponunt̄ octo beatitudines. ⁊ septē dona. Nō eñ ideo distinguit ea d. san. vt habitus. qꝛ in veritate nō sunt nisi septem beatitudines distincte. vt habet̄ infra. q. lxx. ar. iij. ad. v. sed distinguit. qꝛ ista habitus. iste sunt actus. sed ideo distinguit dona a virtutibꝫ tanq̄3 habitus. qꝛ habent alios actus ⁊ disponūt ad aliū motorem. ⁊ sunt principia q̄dā necessaria habitualiter vt patꝫ intuenti. Nec obiectio sua aliquid valet. quā habet circa finem distinctōis. scꝫ si dona ⁊ beatitudines distinguantur vt habitus pter aliquā

numerū in scriptura ꝙ nūc ea que ponūtur ꝓme ad corin. ti. xij. scʒ gratie gratis date enumerātur nouē. deberent esse habitus distincti ab illis quos enumerat ministrantes fidem quinqʒ virtutū. et puto ꝙ ꝑ alias quinqʒ virtutes ministrantes fidem inter alias que ponūtur ꝑs. me ad Thimoteū. vi. Dico tn̄ ꝙ gratie gratis date nō sunt habitus. quare nō oportʒ eas distingui vt habitꝰ ab alijs. sed dona ipa distinguūtur vt habitus ab alijs virtutibꝫ. quia ex natura sua sunt habitus. Et planuʒ est ꝙ numerus reqrit distinctiōem in his que ꝯnumerātur. sed nō distinctiōem habituū semꝑ. sed qn̄ natura rerū requirit. vt dicimus de donis. quare multa dicta Scoti fundantur in prauo intellectu d. san. Qꝫ autē gratie gratis date nō sint habitꝰ habes. ar. iij. ad ꝓm̄ et tertiū. et 2ᵒ 2ᵉ. vbi allegat ibidem. Hoc tn̄ verū est ꝙ Scotus nō credidit se demonstrasse. cū in ꝓncipio ꝓmittat. ad q̄stionē potest dici sine assertione. ꝙ nō sunt necessarij in via nisi illi habitus qui sunt ꝟtutes morales ⁊ theologice. hec ille

¶ Argumentum in contrariuʒ confirmat ꝯclusionem responsiuam.

¶ Ad ꝓmū ergo dōm. ꝙ hmōi dona nominātur. q̄nqʒ virtutes sm̄ ꝯmunē rōnem virtutis. habēt tn̄ aliquid superueniens rōni ꝯmuni virtutis. inq̄tum sunt quedā diuine virtutes ꝑficiētes hoiem inq̄tū est a deo motus. vn̄ ⁊ ꝑhs in. vij. ethicoꝝ supra virtutē ꝯmunē ponit quādā ꝟtutē heroicā vel diuinā sm̄ quā dicitur aliq diuini viri

¶ Illud argumentū stat in auctoritate beati Gregorij qui dt septē dona septē ꝟtutes. Ad hoc dr̄ ꝙ dona dicūtur virtutes ꝓpter ꝯuenientiā in genere subalterno vel analogice cū ꝟtutibꝫ. ⁊ in definitiōe ꝟtutis ꝯmuni. nō aūt ꝓpter ꝯuenientiā in specie vel definitiōem ⁊ rōnem specificam. qꝛ dona sunt habitus ⁊ qualitates mentis. ⁊ faciūt bene oꝑari. sed illud bene operari subdiuiditur ꝑ plures differentias ⁊ spēs. qꝛ patuit supra. q. liiij. ar. iij. in corpore operari ꝯuenienter ad naturā inferiorē ⁊ superiorē distinguūt habitus specifice. Sic in ꝓposito virtus tn̄ ⁊ non donū facit bene agere in ordine ad rōnem humanā vl̄ naturalē vel informatā virtutibꝫ infusis. sed ꝟtus cum hoc donū facit oꝑari bene ad instinctū ⁊ motiōem spūssancti et cū hoc est ibi alteras obiecti formalis. vt postea patebit. Quare videtur posse dici. ꝙ ꝟtus est nō ꝯmune ad virtutē tn̄. ⁊ ad virtutē. que cuʒ hoc est donū. ⁊ virtꝰ tn̄ retinet sibi nomen ꝯmune Donū aūt hʒ ꝓprium nomen sicut alibi pʒ de casu ⁊ fortuna. ⁊ ꝓprio ⁊ definitiōne. ⁊ ita pʒ ꝙ ista definitio vt iacet est generica ⁊ nō specialis specialissime. vt pʒ etiā ad tertiū. Nō oportʒ aūt ꝙ sint idē quorū definitio ⁊ nomē genericū eadē sunt ¶ Nota ꝙ doctor tangit vnū de quo supra. q. liiij. ar. iij. mentio habita est de distinctiōe virtutis ꝯmuniter dicte ab heroica. nā si heroica distinguit a virtute ꝯmuniter dicta specie. tunc habet omino intentum. Si aūt distinguitur modaliter. vt supra magis videbatur. tūc est simile ꝙ sicut heroica est altior q̄ ꝯmuniter dicta virtus. ita donū altiꝰ est virtute humana. licet modus excedendi non sit omino similis Verū est ꝙ iste passus. et similiter ar. sequens magis videt velle ꝙ heroica distinguit a ciuili specie

¶ Ad secūdū dōm. ꝙ vitia inq̄tum sunt ꝯtra bonū rōnis ꝯtrariantur virtutibꝫ. inq̄tū aūt sunt contra diuinū instinctū ꝯtrariant donis. idē enī ꝯtrariatur deo ⁊ rōni cuiꝰ lumen a deo deriuat

¶ Argumentuʒ stat in hoc ꝙ idem ꝯtrariatur virtuti ⁊ dono. igit sunt idem. Dico formaliter ꝙ septem vitia ꝯtrariant septem donis inq̄tum vitia sunt ꝯtra motionem spūssancti. ⁊ eadē septē vitia ꝯtrariant septem virtutibꝫ inq̄tum sunt ꝯtra rōnem hois vel naturalē vel informatā theologicis. Sed negatur ꝯn̄tia. tum qꝛ vitia contrariant alia rōne donis. alia rōne virtutibꝫ. Tū secūdo qꝛ nō est incōueniēs vt idē ꝯtrarietur diuersis presertim subordinatis. sicut rō hominis ⁊ lex diuina vel motio spiritussancti sunt subordinata ⁊ vnū deriuatur ex alio. motus enī rōnis debet regulari motu diuino. vt patuit supra. q. xix. ar. iij. et. iiij. de rōne humana ⁊ lege eterna. Sicut etiā nō est incōueniens vt plura ꝯtrarient eidē. plura enī vitia sunt ꝯtraria vni virtuti sm̄ diuersam repugnantiam ad ipam. sicut hic ecōtra. vnū aliquod ꝯtrariat diuersis. Cōsequētia igit nō valet. scʒ eadem ꝯtrariant donis ⁊ virtutibꝫ. igit sunt eadē. sicut nec seqtur cōtrariant eidē. igitur sunt idem.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ definitio illa datur de virtute sm̄ ꝯmunem modū virtutis. Unde si volumus definitiōeʒ restringere ad virtutes prout distinguūtur a donis. dicemus ꝙ hoc qd̄ dicitur qua recte viuitur. intelligendū est de rectitudine vite que accipitur sm̄ regulam rōnis similiter aūt donuʒ ꝓut distinguitur a virtute infusa. pt̄ dici id qd̄ datur a deo in ordine ad motionē ipsius. qꝛ scʒ facit hominē bn̄ sequentē suos instinctus

¶ Ad maiorē vera. quorum definitio adequata ⁊ specifica est eadem. et ipa sunt eadem. scʒ sm̄ speciem et formaliter. Sed negatur. ꝙ si est eadem definitio generica vel analogica ⁊ cōis. hois tn̄ ⁊ asini est vna definitio eadem generica. sed nō specifica sic in ꝓposito. Ad minorem. definitio virtutis generica ⁊ sm̄ ꝯmunē modum et differentiā subalternā ꝯuenit donis. sed tamen si adesset quare deberet donū definiri. oporteret addere differentiam que definitio esset sibi propria. et ꝑ ipsam distingueret a virtute tn̄. scʒ qua bene viuitur sm̄ motōnem spūssancti. Ultra. Ad scd̄am ꝑtē. ꝯcedo ꝙ rō ⁊ definitio doni q̄tum ad rōnem nominis vel quid nois ꝯmunē. saltʒ ꝙ est datio irredibilis sed si additur qua homo efficit bene mobilis in ordine ad spiritū sanctū. negatur. definitio igit doni posita in argumento est generica (sed donum vt hic loqmur sup addit quod dictum est.) ꝯuenit virtutibus. sed negatur ꝙ res cui nomen ⁊ rō attribuitur. scʒ habitui qui facit hominē bene mobileʒ a spūssancto ⁊ bene oꝑari ꝑ instinctū spūssancti. Ultra. ergo ꝟtutes ⁊ dona nō distinguūtur. Uerū vt dixit ꝓma ꝯclusio q̄ntū ad rōnes nominū. ⁊ ꝑfectum ꝯmunes. sed tn̄ distinguuntur q̄tum ad res fcatas ⁊ rōnes ꝓprias. qꝛ donū addit super id qd̄ habet ꝯmune cum virtute aliquā differētiaʒ. Similiter sup illā ꝯmunē definitiōeʒ doni. addit ꝙ ꝟtuti nō ꝯuenit. sicut hō super definitiōem aialis que est substantia corporea aiata sensibilis addit rōnale ⁊c.

¶ Ad q̄rtū dōm. ꝙ sapiētia dr̄ intellectualis ꝟtꝰ sm̄ ꝙ ꝓcedit ex iudicio rōnis. dr̄ aūt donū sm̄ ꝙ oꝑat ex instinctu diuino. Et similiter est ꝓcedendū de alijs.

¶ Ad maiorē. plures que enūerant inter dona sunt virtutes. Negat. sed dico q̄ verū est q̄ virtus ⁊ donū cōueniūt aliqñ in noīe sed rō ēcata (saltē ꝓpria) ⁊ res sunt diuersa. ita q̄ sapiētia donū ⁊ sapientia virtus intellectualis. differūt rea iter nūero ⁊ specie. q̄ꝛ sapientia virt⁹ est habitus quo hō p̄ rōnem naturalē cognoscit altissima modo naturali. sed vt donū est habit⁹ q̄ hō mot⁹ a spūscō penetrat diuina bene de eis iudicando mō supnaturali q̄ hūanā cognitionē excedūt sic est donū. vnde disponit ad altius pncipiū ⁊ ad altius obiectū. ⁊ p̄ ꝯsequēs nomē dr̄ de eis equiuoce ⁊ nullū donū habet deū pro obiecto fi'ali tm̄. sed vt est regula ⁊ mensura alicuius act⁹ vel opatōis hūane ⁊ actuū ad beatitudinē ptinentiū. ⁊ per hoc distinguitur donū a theologicis ⁊c̄.

¶ Utrū dona sint nobis necessaria ad salutem.

B AD scdm̄ sic pcedit. Videt q̄ dona nō sint necessaria hoī ad salutem. Dona enī ordinant ad quādā pfectōem vltra cōem pfectionē v̄tutis. nō aūt est hoī necessariū ad salutē. vt hmōi pfectōez ꝯsequat que est vltra cōem statū virtutis. q̄ꝛ hmōi pfectio nō cadit sub p̄cepto. s; sub ꝯsilio. g̃ dona nō sunt necessaria hoī ad salutē. ¶ P̄. ad salutē hoīs sufficit q̄ hō se bene habeat ⁊ circa diuina ⁊ circa hūana. s; p̄ virtutes theologicas hō se h; bñ circa diuina. p̄ virtutes aūt morales circa humana. g̃ dona nō sunt hoī necessaria ad salutē. ¶ P̄. Greg. dicit in. ij. moral. q̄ spūsscūs dat sapientiā ꝯtra stulticiā. intellectū ꝯtra hebetudinē. ꝯsiliū ꝯtra p̄cipitatiōem fortitudinē ꝯtra timorē. sciam ꝯ ignorātiā. pietatē ꝯtra duritiā. hūilitatē ꝯtra supbiā. s; sufficiēs remediū p̄t adhiberi ad oīa ista tollenda p̄ v̄tutes. g̃ dona nō sunt necessaria hoī ad salutē. ¶ S; ꝯtra. inter dona summū videt esse sapiētia. infimū aūt timor. vtrūq; aūt hoꝝ est necariū ad salutē q̄ꝛ de sapiētia dr̄ sap. vij. Neminē diligit deus nisi q̄ cū sapientia inhabitat. Et de timore dr̄ eccl. p̄mo. Qui sine timore est nō poterit iustificari. g̃ etiā dona media sunt necessaria ad salutem.

¶ Hic ondit necessitatē donoꝝ per quā etiā innotescit aliqualiter quidditas eoꝝ. quia ex eoꝝ quidditate sumit necessitas eorum.

Ar. p. ¶ Rñdeo dicēdū q̄ sicut dictū est. dona sunt quedā hoīs pfectōes q̄bꝫ hō disponit ad h̄ q̄ bñ seq̄t instinctū diuinū vñ i his i q̄bꝫ nō sufficit īstinct⁹ rōis. s; ē necari⁹ spūsscī instinct⁹. p̄ ꝯñs est necariū donū

Cōclo rñs. ¶ Doctor rñdet ad q̄sitū tali conclōne. Ad ꝯsequendum finē vltimū supnaturalē est hoī necessariū habere donū spiritussci. Probat in his in quibꝫ nō sufficit instinctus rōis sed est necessarius spiritussci instinct⁹ necessariū est donū. sed ad ꝯsequendum finē illū supnaturalem nō sufficit instinct⁹ rōnis vel pfecte naturali pfectiōe. vel etiā pfecte ⁊ informate p̄ virtutes theologicas. ⁊ necessarius est instinctus spūssci. igit ꝯclusio vera. Huius rōnis D. pbat p̄mo maiorē. scdo minorē. ibi Ratio āt ⁊c̄. Tertio subiūgit ipam ꝯclōnē. ibi. Et ideo ad illum ⁊c̄. Maior ergo pbat a pncipio. quia dona sunt quedā hoīnis pfectōes quibꝫ bene disponit ad hoc q̄ bene sequatur instinctū diuinū. ⁊ ergo sequit q̄ si opus est instinctu spūscī q̄ opus sit dono spūscī. q̄ꝛ sine dono nō esset bona ⁊ prompta sequela ad instinctum spūssancti.

Consequenter cum dicit.

¶ Ratio āt hoīs est pfecta dupl'r a deo. Primo q̄dem naturali pfectione. s'm sc; lumē naturale rōis. Alio aūt mō q̄dā supnaturali pfectōe p̄ v̄tutes theologicas. vt dictū est sup̄. Et q̄uis hec scda pfectio sit maior q̄ p̄ma. tm̄ p̄ma pfectio pfectiori mō habet ab hoīe q̄ secūda. nam p̄ma habet ab hoīe q̄si plena possessio secūda āt habet q̄si ipfecta. ipfecte enī diligim⁹ ⁊ ꝯgnoscim⁹ deū. Manifestū est āt q̄ vnūqdq; qd̄ pfecte h; naturā vel formā aliquā. aut v̄tutē p̄t p̄ se s'm illā operari. nō tm̄ exclusa opatione dei. q̄ in oīni natura ⁊ voluntate interi⁹ operat. sed id qd̄ impfecte h; naturā aliquā vel formā aut v̄tutē. nō pōt p̄ se opari nisi ab altero moueat. sicut sol. q̄ꝛ est pfecte lucidus. p̄ seipm̄ p̄t illuminare. luna aūt in q̄ est impfecta natura lucis nō illuminat nisi illuminata. medicus āt q̄ pfecte nouit artē medicine. p̄t p̄ se opari. sed discipulus ei⁹ q̄ nondū est plene instructus nō p̄t p̄ se opari nisi ab eo instruat. q. lxii. ar. p.

¶ Deducit minorē pncipalē D. ⁊ p̄mittit distinctionē tactam in minore ip̄a de duplici pfectōe rōnis homis. Et arguit sic. Unūqdq; qd̄ pfecte habet naturā vel formā aliquā aut v̄tutē p̄t per se s'm illa opari. (nō tm̄ exclusa dei opatione. dei sc; generali influentia) sed id qd̄ impfecte h; naturā aliquā vel formā aut virtutē nō potest p̄ se operari nisi ab altero moueat (supple motione speciali) sed respectu finis naturalis ⁊ respectu eoꝝ que subsunt rōni naturali respectu talis finis homo habet pfectā virtutē. sed respectu finis supnaturalis nō h; pfectam virtutem etiā informata v̄tutibꝫ theologicis. ⁊ necessarius est instinctus spūssci. igit minor pncipalis vera. Maior⁹ rōnis D. deducit p̄mo maiorē. scdo minorē. ibi. Sic igit q̄tū ad. Maior g̃ q̄ ad p̄mā ptē ⁊ scdam declarat exemplariter de sole ⁊ magistro ex vna pte. ⁊ de luna ⁊ discipulo ex alia pte. q̄ꝛ p̄ma cū habeāt pfectiōem ⁊ v̄tutē pfectā nō indigent singulari adiutorio. alia duo. q̄ꝛ impfecte hñt. ideo indigēt. q̄re aūt dixerit nō tm̄ exclusa dei opatione. notat. q̄ꝛ in oīni natura ⁊ volūtate interi⁹ deus opat vt p; p̄. p̄. q. cv. ar. v. ideo tale auxiliū gn̄ale nō p̄t a q̄cūq; re q̄tūcunq; pfecta excludi. Deinde cū dicit.

¶ Sic igit q̄tū ad ea q̄ subsunt hūane rōni in ordine sc; ad finē ꝯnaturalē hoī. homo p̄t opari p̄ iudiciū rōnis. si tm̄ etiā in hoc hō adiuuet a deo p̄ specialē instinctū. hoc erit supabundantis bonitatis. vñ s'm phos non quicūq; habebat v̄tutes morales acq̄sitas habebat v̄tutes heroicas vel diuinas. s; in ordine ad finē vltimū supnaturalē ad quē ratio mouet s'm q̄ est aliqualiter ⁊ impfecte informata p̄ virtutes theologicas non sufficit ipa motio rōnis nisi desup adsit instinct⁹ ⁊ motio spūsscī. s'm illud Ro. viij. Qui spiritu dei agunt hi filij dei sunt ⁊ heredes Et in psal. dr̄. Spūs tuus bon⁹ deducet me in terrā rectā. q̄ꝛ sc; in hereditatē illi⁹ terre beatoꝝ nullus potest puenire nisi moueat ⁊ ducat a spiritusancto.

¶ Subsumit minorē p̄cedentē que ꝓbat̃ ex p̄cedenti distinctōe quo ad duas p̄mas ptes. quia ꝑfectio naturalis ꝛ virtus respectu naturaliū habet̃ ab hoīe quasi plena possessio. scđa aūt habet̃ impfecte. qꝛ supnaturalis ꝛ participata impfecte. nā impfecte ꝯgnoscimꝰ ꝛ diligimꝰ deū. ideo ꝑ p̄mā possumꝰ opari ꝑfecte ea ad q̄ se extendit. sed ꝑ secundā q̄uis in se sit nobilior. qꝛ tñ a nobis impfecte participat̃ ꝛ habet̃. ideo nō possumus ꝑfecte operari. Et huius secundi simile habet Doc. de veritate mate. xxiiij. ar. ix. ad scđm. vide. igit̃ q̄ntū ad ea que subsunt humane rōni in ordine ad finē naturalē homo potest operari ꝑ iudicium rōnis. ꝛ sic potest habere ꝑfectā virtutē ex ꝯmuni et generali influentia. si tñ etiā in hoc ꝛc̄. vt in lr̄a. sed in ordine ad finē vltimū. supnaturalē ad quē ratio mouet ꝛc̄. vt in lr̄a. Tertia pars minoris. scꝫ ꝙ necessariꝰ sit instinctus spūssancti. Probat̃ auctoritatib; apl̄i ꝛ psalmiste in littera ꝛc̄. Et pꝫ etiā extra lr̄am rōne. quia si ratio ꝛ virtus naturalis nō sufficit nec virtus gratuita. ꝛ tñ homo debet ip̄m ꝯsequi. opꝫ ꝙ cōcurrat ꝛ suffraget̃ virtus diuina quā hic dicimus motionē ꝛ instinctū diuinū. ¶ Nota aūt verbū d. s. n. si tñ etiā in hoc (scꝫ ad agendū ea que subsunt potestati hominis) hō adiuuet̃ ad deo ꝑ specialem instinctū. hoc erit supabundātie bonitatis. vnde s̄m pħos nō quicūq; habebat ꝟtutes morales acquisitas. habebat virtutes heroicas vel diuinas. ¶ Nota itaq; ꝙ posset quis trahere velle ex istis verbis. ꝙ homo possit agere actū moralit̃ bonū absq; speciali auxilio. qꝛ videt̃ innuere ꝙ possit agere q̄ subsunt ꝑtāti sue absq; speciali instinctu. ꝛ ꝙ hec sit mēs patebit infra q. cix. ar. ix. ex intentione ¶ Nota etiā ꝙ Doc. videt̃ hic velle. ꝙ heroica sit realiter distincta ab acquisita. quia s̄m pħos nō quicūq; habebat virtutes morales acquisitas habebat heroicas. quare videtur ꝙ sint separabiles. ꝛ ꝑ ꝯsequens realiter distincte. ꝛ s̄m hoc oporteret dicere ꝙ phylosophi nō omnino ignorassent morales infusas. Sed posset dici sequendo supradicta. ꝙ nō quicūq; habuit acquisitas habuit diuinas. quia nō habuit acquisitas ꝑfectissimo modo qui requirit̃ ad hoc vt dicant̃ heroice. de ista āt re nihil certi legi. nā Doc. in diuersis locis ponit que ꝓ vtraq; pte possunt fauere. ¶ Nota quoq; verbū quod habet d. san. ꝙ ratio mouet s̄m ꝙ est aliqualiter informata theologicis. Pꝫ ex hoc qđ dictū est arti. p̄cedenti. scꝫ ꝙ virtutes theologice habent se actiue ꝛ mouēt ꝛ iperant scꝫ moralib; infusis sibi correspondentib;. p̄ncipale aūt mouēs donoꝝ est spiritussanctꝰ ꝛc̄. Tunc ibi.

¶ Et ideo ad illū finē ꝯsequendum necessariū est hoī habere donū spiritussancti.

¶ Subinfert ip̄am ꝯclonē q̄ lꝫ nō sit explicite rñsiua formalr̄ ad quesitū. tñ implicite ꝛ imediate ex ip̄a sequit̃ cōclo formalr̄ rñsiua. talis. Dona sunt necessaria ad salutē. hec conclo infert̃ sic ex p̄cedenti. ad ꝯsequendū finē vltimū supnaturalē necessariū est hoī habere donū spiritussancti. igit̃ dona sunt necessaria ꝛc̄. Consequētia manifesta. qꝛ salus hoīs vera ꝛ eterna ꝯsistit in ꝯsecutione talis finis supnaturalis. vt patuit supra q. iij. Aūs sint cōclusio ꝑ corpus ꝓbata vnde pꝫ. ¶ Nota aūt ꝙ ꝓ profundo intellectu dictoꝝ in hoc articulo faciūt notabiliter q̄ d. san. hꝫ in de veritate materia. xxiiij. ar. vii. et. ix. quia ad ꝯsecutōem beatitudinis requirit̃ ꝙ hō deuitet omnem errorē. ꝛ oē peccatuꝫ ꝛ ꝑseueret in bono vsq; in finē q̄ ab hoīe q̄ntūcūq; ꝑfecto fieri nequaīt sine singulari motione et auxilio diuino. vt etiā d. san ostēdit. iij. ꝯtra gentiles cap. clv. et infra in hac p̄ma scđe habebimꝰ. q. cix. ar. ix. q̄uis etiā alicui viatori concedi possit vt ratio nullatenus erret nec in vlī nec in particulari circa finē bonuꝫ ꝛ circa vtilia ad finē ꝑ dona sapientie ꝛ ꝯsiliij. tñ ꝙ nō aliq̄n intercipiat̃ iudiciū rōnis vel ꝑ ꝯcupiscentiā vel alia ꝛ nō omittat̃ cōsideratio alicuiꝰ circūstantie requisite ad bonitatē actus supnaturalem excedit statuꝫ p̄sentis vite. quare rōnis et aliaꝝ potiaꝝ ꝑfectio etiā ꝑ dona nō sufficit q̄uis necessario requirant̃ sed cū hoc opꝫ ꝯcurrere diuinā custodiaꝫ et puidētiā. vt q̄ntūcūq; occasio peccati se ingerat mens diuinitus excitet̃ ad resistendū ꝛ dirigat̃ ad nihil omittendum cui quidē custodie ꝛ motioni diuine obtēperat̃ mediantib; donis. q̄uo aūt illa motio spūssci vel dei se habet ad hoīem. ꝛ q̄uo nō sit cōis ꝛ gnālis influentia. sꝫ faciat ip̄am volūtatē ꝯcurrere ꝛ ꝯcausare ꝛ eā efficacit̃ manuteneat potes legere in Capreolo in. q. dis. xxviij. in solonib; ad argumenta contra scđam conclusionem prefectam ad duodecimum.

☞ Et ꝯfirmat̃ ꝯclo rñsiua argumēto in ꝯtrium.

¶ Ad p̄mū ꝗ dōm ꝙ dona excedunt cōem ꝑfectionē virtutū. nō q̄ntū ad genus operū. eo mō q̄ ꝯsilia p̄cedunt p̄cepta. sed q̄ntū ad modū operandi s̄m ꝙ mouet̃ hō ab altiori principio.

¶ Ad maiorē. dona ordinant̃ ad quādā ꝑfectionem vltra cōem ꝑfectiōem virtutis. vꝫ quo ad modū opis. nō quo ad substātiam vel genus operis. sicut eñ supra dictū est q. lxiij. ar. iiij. ꝙ circa eandem materiā ponit aliū modū. ꝛ alio modo operat̃ virtus infusa q̄ acquisita et actus earū ad aliud ordinant̃. ita dico de virtute ꝛ dono ꝙ circa idem genus operis vel circa eandem materiā aliter se habent virtus aliter donū sicut fortitudo virtus ꝛ fortitudo donū. hn̄t idē obiectū materiale. scꝫ pericula mortis ꝛ ardua. tñ in his aliter firmat virtus aliter donū. qꝛ virtus firmat vt nō recedat̃ a veritate fidei. sꝫ donū ita firmat vt p̄beat fiduciam euadendi quecūq; pericula. vt ostendit d. san. scđa scđe. q. cxxxix. ar. p̄. Ad minorē. si intelligit̃ ꝙ ꝯsecutio ꝑfectionis vltra comunem statū virtutis ad sensum maioris. scꝫ quo ad moduꝫ operis (ita ꝙ nō sit necessariū ad salutem operari tali modo quē nulla virtus facit) Negat̃ minor. si aūt intelligit̃ minor. ꝙ non sit ad salutē necessariū cōsequi ꝑfectiōem vltra ꝯmunem statū virtutis quo ad substātiā operis. vera est. sicut seruare castitatē ꝑfectā ꝛ resignare oīa bona tēporalia est vltra ꝯmunē statū virtutis. qꝛ est supererogatōis. ꝛ hunc sensum ꝓbat probatio. quia talis ꝑfectio (scꝫ quo ad genus operis) est ꝯsilij nō precepti. sed p̄ma ꝑfectio etiā cadit sub precepto. quia hō potest cū auxilio diuino. Negatur ergo ꝯsequētia. quia equocat̃ de ꝑfectiōne vltra cōem statū virtutis. quia si intelligit̃ quo ad modū ꝛ quo ad p̄ncipiū. quia videlicet est ab altiori p̄ncipio q̄ sit quecūq; virtus. tunc maior vera ꝛ minor falsa. Si aūt intelligit̃ de ꝑfectione vltra cōmunē statū virtutis quo ad genus operis. tūc maior est falsa ꝛ minor vera. Si aūt maior intelligit̃ de vna ꝛ minor de alia ambe sunt vere. sed erunt quattuor termini. Hec est snīa doc. sancti in. iij. dis. xxxiiij. q. vni. ar. p̄. q. ij. ad p̄mum. vñ in multis que sunt necessaria ad salutē ꝛ sunt in p̄cepto hō tenet̃ operari mō quo nō potest nisi vt morꝰ a spiritu sancto. in casu eñ est de necessitate salutis ꝑferre morteꝫ cū fiducia euadendi quecūq; pericula ꝛ fiducia ꝑueniendi ad salutē eternam

quā fiduciā nō pōt homo habere nisi a spiritu sancto &c. Quomodo aūt dona habent alia obiecta formalia ex iā dictis apparere potest. qꝛ alio mō stat firmiter in periculis virtus aliter donū ꝛ sic de alijs.

¶ Ad secundū dicendū. ꝙ per virtutes theologicas et morales nō ita perficiť homo in ordine ad vltimū finē quin semꝑ indigeat moueri quodā superiori instinctu spiritussancti rōne iā dicta. In co.

¶ Ad maiorē ꝯtra. sufficit ad salutē ꝙ homo bñ se habeat circa diuina ꝛ humana ꝛ circa oīa vt ꝑ diuina. intelligant oīa que nos in deū ordināt actiones ꝛ ꝯsiderationes ꝛ debito mō. Ad minorē. ad ꝑmā ꝑtem dico. si intelligať ꝙ ꝑ theologicas homo bene se habet circa diuina oīa. ita ꝙ nō egeat cum hoc singulari adiutorio ꝛ singulari motione spiritussancti. Negať. quia oībꝫ habitus ꝯtingit hoīem nō ꝑseuerare qď maxime necessariū est ad salutem. ꝛ ꝯtingit cū errare saltem ꝑ interceptōem rōnis ꝛ omissionē ꝯsiderationis debite circūstantie. imo vt hō ꝑ illas theologicas bene operetur ꝛ nihil omittat et in eis ꝑseueret indiget motione spūsſcti. quia vt in corpore dictum est. ratio hūana etiā ꝑfecta ꝑ theologicas imperfecte ꝯgnoscit &c. Ad scđam ꝑtem minoris. pꝫ ꝯclusio ex corpore. qꝛ ꝯcediť ꝙ ꝑ morales bñ se habet circa hūana. qꝛ illa sunt ꝓportionata ꝛ ad finem generalē. sed bene se circa ista habere modo humano nō sufficit ad salutē. sꝫ oportet etiam circa diuina se bñ habere ad quod nō sufficiūt alique virtutes.

¶ Ad tertiū dicendū. ꝙ rationi hūane nō sunt oīa cognita neqꝫ oīa possibilia siue accipiať vt perfecta ꝑfectione naturali. siue accipiať vt ꝑfecta theologicis virtutibꝫ. vnde nō pōt quātū ad oīa repellere stulticiā ꝛ alia hmōi de quibꝫ fit mētio. sed deus cuius scientie ꝛ potestati oīa subsunt sua motione ab oīi stulticia ꝛ ignorātia ꝛ hebetudine ꝛ duricia et ceteris hmōi nos tutos reddit. ꝛ ideo dona spūssancti q̄ faciūt nos bñ sequētes instinctū ipius. dicūtur contra hmōi defectus dari.

¶ Concediť maior ꝛ rō est. qꝛ solus spūssanctus pōt facere vt hō nō erret vel deficiat in ꝯgnoscendo ꝛ operando. Sed minor negať. qꝛ sufficiēs remediū nō pt adhiberi nisi ꝑ oīa scientē ꝛ oīa potentē. hoc aūt nō est hominis quacūqꝫ ꝑfectiōe ꝑfecti. immo nec angeli. vt alibi ptꝫ. qui etiā pt deficere etiā ꝯstitutus in gratuitis. Quare negať ꝯsequētia. ꝛ D. ostendit minorē esse falsam.

¶ Utrum dona sint habitus.

C

AD tertiū sic ꝓcediť. Uideť ꝙ dona spiritussancti nō sint habitus. Habitꝰ enī est qualitas in hoīe manens. est enī qualitas difficile mobilis. vt dicit in ꝑdicamentis. sꝫ ꝓpriū christi est ꝙ dona spiritussancti in eo requiescant. vt dicit esa.xi. Et ioā. ꝑmo dr. Sup quē videris spiritū descendentē ꝛ manētē sup eū. hic est qui baptizat. Qď exponēs Greg in.ij. moral. dicit. In cunctis fidelibus spūssctūs venit. sed in solo mediatore semꝑ singulariter ꝑmanet. ergo dona spūssctī nō sunt habitus.

¶ P. dona spūssctī ꝑficiunt hoīem sm ꝙ agiť a spiritu dei. sicut dictū est. sꝫ inquātū hō agiť a spiritu dei. Ar.p.a.h. se hꝫ quodāmodo vt instrumentū respectu dei. non aūt ꝯuenit vt instrumentū ꝑficiať ꝑ habitū sed principale agens. ergo dona spūssctī non sunt habitus.

¶ P. sicut dona spūssctī sunt ex inspiratione diuina. ita donū ꝓphie. sed ꝓphia nō est habitus. nō enī habitus ꝓphie adest ꝓphetis semꝑ. vt Greg. dicit in ꝑma homelia ezech. ergo neqꝫ etiam dona spūssctī sunt habitus.

¶ Sꝫ ꝯtra est qď dñs dt discipulis de spiritusctō loquens ioā.xiiij. Apud vos manebit. ꝛ in vobis erit. spūs aūt sctūs nō est in hoībꝫ absqꝫ donis eius. ergo dona eiꝰ manēt in hoībꝫ. ergo nō solū sunt actus vel passiones. sed etiā habitꝰ ꝑmanentes.

¶ In articulo ꝑmo D. oñdit qď nō sint. hic vult ostendere quid sint. qꝛ ꝯstat ex articulo ꝑmo. sciať ꝙ nō sunt virtutes. Est tñ dubiū. an sint actiones vel passiones. an sint habitus ꝑmanentes.

¶ Rñdeo dicendū ꝙ sicut dictū est. dona sunt quedā ꝑfectiōes hoīs quibꝫ disponiť ad hoc ꝙ hō bene sequať instinctū spūssctī. Manifestū est aūt ex supradictis ꝙ virtutes morales ꝑficiūt vim appetitiuā Ar.p. sm ꝙ ꝑticipat aliqualiter rōnē inquātū scꝫ nata est moueri ꝑ imperiū rōnis. Hoc igiť mō dona spūssctī se habēt ad hoīes in ꝯparatōne ad spiritū sctm. sicut virtutes morales se habent ad vim appetitiuā in comparatione ad rationem. q.lviij.ar.p. & q.lvi.ar.iiij.

¶ Conclo responsiua est. Dona spiritussancti sunt quedam habitꝰ quibꝫ hō ꝑficiť ad prompte obediendū spiritui sancto. Probať. hoc mō se habent dona spiritussancti ad hoīes in ꝯparatione ad spiritū sanctū sicut se hñt virtutes morales ad vim appetitiuā in ꝯparatiōe ad rōnē. sed virtutes morales habitꝰ quidā sunt quibꝫ vires appetitiue disponunť ad prompte obediendū rōni. ergo sequiť conclo. Huiꝰ rōnis D. ponit ꝑmo ꝛ ꝓbat maiorē. scđo minorē cū ipa ꝯclone. ibi. Virtutes aūt &c. Maior ergo ꝓbať in lrā. dona sunt quedā ꝑfectiōnes hoīs qbꝫ disponiť ad hoc ꝙ sequať instinctū spūssancti. ꝛ virtutes morales ꝑficiūt vim appetitiuā sm ꝙ ꝑticipat aliqualiter rōnē. igitur maior vera ꝛ bona ꝓportionabilitas donoꝝ hoīs in cōparatione ad spiritū sctm ꝛ moraliū existentiū in appetitu in ꝯparatione ad rōnē mouentē. qꝛ sicut dona disponūt ad spiritū sanctū. ita morales ad rōnē. Prima ps assumpti patꝫ ex articulo p. Scđa ps assumpti vel antecedentis patet ex supradictis q.lviij.ar.p. vbi ad hoc ꝙ ꝑficiūt appetitiuas. et ex dictis q.lvi.ar.iiij. vbi ad hoc ꝙ ꝑficiūt in ordine ad rōnem. Et exponit D. illā scđam ꝑtē quō intelligať ꝙ appetitiua aliqualiter ꝑticipat rōnem. qꝛ aliqualiter ꝑticipare est ipam esse aptam natā moueri ꝑ imperiū rōnis. nō enī dr rōnale ꝑ participatōem. qꝛ participet aliquam cognitiōem rōnis. sed rōne dicta. ꝛ inde est ꝙ pars vegetatiua nō ꝑticipat rōnem. qꝛ nō est nata moueri vel compelli ad actus suos a actibꝫ suis qui fiūt mediantibꝫ q̄litatibꝫ naturalibꝫ omni mō. vt patuit supra q.xvij.ar.viij. Et sic equaliter ꝯpariť dona ad spiritū sctm ꝛ virtutes ad rōnem. qꝛ vtrobiqꝫ est habitudo mouētis ad mobile. Deinde ibi.

¶ Uirtutes aūt morales habitꝰ quidā sunt qbꝫ vires appetitiue disponūť ad ꝓmpte obediendū rōni

ni. vñ ⁊ dona spũsscti sunt q̇dā habit⁹ q̇bꝫ hō pficit̃ ad pmpte obediendū spiritui sancto.

¶ Subbiūgit minorē quā relinquit notā ex supra di ctis q. lv. et lvi. q: virtutes morales nihil aliud sunt q̃ habitualis ꝯformitas appetitiue ptis. qua bñ mobilis reddit a rōne. ⁊ ideo subiūgit ꝯclōnem ibi. Vñ ⁊ dona spiritusscti ⁊c̃. Et tangit ista ꝯclo genus ꝓpinquū donoꝝ in hoc q̄ dicit habit⁹. ⁊ drñam saltē subalternā vbi dr̃ q̇ bus pficit̃. p h̄ eñ dnīt dona a virtutibꝫ. tñ est drña cōis oībꝫ donis q̄ vlterius specie distinguūt̃.

☞ Et deducit̃ scđo illa ꝯclo argumēto in ꝯrīū.

¶ Ad pmū ergo dōm. q̄ Gregori⁹ ibidē soluit di cens. q̄ in illis donis sine quibꝫ ad vitā pueniri nō potest. spiritusscts in electis oībus semp manet. ſꝫ in alijs nō semp manet. septē aūt dona sunt neces
Ar. 4. saria ad salutē. vt dictū est. vñ q̄tū ad ea spūsscts semp manet in sanctis.

¶ Ad minorē dico si intelligit̃ de donis ꝯnexis gratie gratū facienti. ⁊ q̄ talia dona solū in christo requiescant. id est insine sibi pmanēter ⁊ p modū habit⁹. Negat̃. nec pbatio valet. q: btūs Gregori⁹ loqtur de donis grē gratis date que nō sunt necessaria ad salutē. ⁊ talia dicūt̃ in xp̄o requiescere ⁊ singulariter pmanere. q: vt d. san. decla rat tertia pte q. vij. ar. vij. in solo christo tanq̃ instrumē to diuinitatꝭ ꝯiūcto repte fuerūt oēs tales grē s̄t. nō aūt in aliq̄ alioꝝ sanctoꝝ qui pticulares efficaciā ptcipāt ad hos vel illos actus pficiendos. de quibꝫ intelligit̃ diuisi ones gratiaꝝ sunt ⁊c̃. ¶ Nota q̄ p grām gratū facientē spiritussanct⁹ inhabitat hoiez ſꝫ p grām gratis datā nō. sed solū spiritusscts p eā manifestat̃ sicut interi⁹ verbuꝫ p verbū vocis. ¶ Nota vba d. san. in solōne in illis do nis (id est fm̃ illa dona) sine quibꝫ ad vitā pueniri nō pt spūsscts in electis oībꝫ sp manet ⁊c̃. Nō optet aūt h̄ in telligere q̄ in electis ⁊ p̄destinatis oībꝫ semper maneat spūsscts fm̃ dona. cū per peccatū mortale (qđ potest p aliquo tpe habere locū in electis) dona sicut ⁊ gratia ⁊ cha ritas abijciant̃. sed vel intelligit̃ vt hꝫ d. san. in de ꝟtutibꝫ de charitate ar. xij. q̄ semp manet q̄tum est ex pte motī onis spūsscti vel donoꝝ. sed eū ꝓpter libertatē ⁊ flexibili tatē liberi arbitrij hō amittit. vel intelligit̃ q̄ semp manet finaliter sc; in electis. ⁊ intelligit̃ de illis quos spūsscts vult mouere pseuerāter ⁊ quibusdā postq̃ ꝯfirmati fue runt. nō eñ stat q̄ spūsscts velit aliquē manere in grā. ⁊ ip̄e de gratia excidat. ⁊ de his ad longū vide d. san. vbi iā in de ꝟtutibꝫ et scđa scđe q. xxiiij. ar. xi. Et si q̇s vellet lo gice satisfacere diceret qđ ver̄ est q̄ spūsscts semp ma net in sanctis. sc; formalr̃ q̃ diu sunt sancti. sed in sctis nō semp manet. sc; in nō pseuerantibꝫ q̄ desinūt esse sancti. et fuit sancti tñ materialr̃ ⁊c̃.

¶ Ad scđm dōm. q̄ ratio illa pcedit de instrumē to cui⁹ nō est agere ſꝫ solū agi. tale aūt instrumentū nō est hō. ſꝫ sic agit̃ a spiritu scto q̄ etiā agit inq̄tuꝫ est liberi arbitrij vñ indiget habitu.

¶ Ad minorē. hō inq̄tum agit̃ a spiritu dei se hꝫ quo dāmodo vt instrumētū. Dico q̄ hō agit̃ nō tñ cogit̃ nec necessitat̃ aut determinat̃ ad vnū sed libere ꝯcurrit. ita q̄ agit̃ ⁊ cū hoc agit ⁊ libere. ⁊ est q̇dem instrumētū spiritus sancti. sed aiatum anima rationali ⁊ volūtaria. Ultra nō aūt ꝯuenit vt instrumentū pficiat̃ p habitum vera est illa de instrumēto inaiato ⁊ acto tm̄. q: iuxta supradicta q. l. ar. iij. habit⁹ de sui rōne iportat habitudinē ad volū tatē liberā. quare si aliq̇d agat̃ tm̄ ⁊ nō sit liberū nō habet habit⁹ locū sed falsa est ista subsumpta de instrumento aiato aia rōnali vel de instrumēto intellectuali qđ vt ac tionē pncipalis agentis bene exequat̃ hꝫ perfici p habitū q: nō agit̃ tm̄ sed etiā agit. Maioꝝ iuxta sup dicta. agēs volūtariū ⁊ liberꝫ vt bene opet̃ indiget habitu. ⁊ simile so lutionem hꝫ d. san. tertia pte q. vij. ar. p. ad 3m. *ideo*

¶ Ad tertiū dōm. q̄ prophetia est de donis que sunt ad manifestatiōem spiritus. nō aūt ad necessi tatem salutis. vnde nō est simile.

¶ Ad maiorē. in hoc q̇dem sile est q̄ vtrūq̄ donū. sc; spūsscti (de q̄ loquit̃) ⁊ donū ꝓphetie est ex inspiratione diuina. ſꝫ multe alie sunt dissimilitudines. q: donū in ꝓposi to est ad salutē necessariū ⁊ ꝯnexū cū grā gratuꝫ faciente nō sic ꝓphetia. sed est gratia gratis data ⁊ ordinat̃ nō ad salutē ꝓphete sed ad vtilitatē cōem eccłie. Et dico vlteri⁹. q̄ ea q̄ sunt ad salutem necessaria. optet semp hoi adesse. nō aūt ea q̄ nō sunt ad salutē necessaria. Et dico scđo. q̄ cū ꝓphetia ꝯsistat pncipaliter in illustratione mentali pro phete ⁊ ꝯgnitione aliqua supnaturali ⁊ extēdit se ad oīa supnaturalia cognoscenda. ideo ex impfectiōe huius vite contingit talē reuelatiōem impfecte haberi. nō sc; p modū habitus sed habet̃ solū p modū transeuntis. ſꝫ donū spi ritusscti in ꝓposito ꝯsistit in dispōne mentis humane ad motionē spūsscti quā oportet sp adesse. ideo est habitus. Minor vero q̃uis Paulus burgensis de ipa inducat questionē in pma additōne sup psalteriū. ⁊ tñ fm eū vera est ad hunc sensum q̄ ꝓphetia ex ꝓpria rōne non habet q̄ sit habit⁹ tñ habet pmissiue. id est pōt esse aliq̄ ꝓphetia q̄ est habitus. vt de ipe de ꝓpheti a aploꝝ. ſꝫ de hoc ex inte tione. scđa scđe. q. clxxi ar. ij. nō videt̃ burgēsis mentē D. san. attigisse vt sibi replicatōr obijcit ⁊c̃. Negat̃ ꝯsequen tia. ⁊ ratio negationis patuit.

Qd sit donū spūsscti ⁊ ppheta.

¶ Utꝝ ꝯuenienter septē dona spūsscti enūerent̃

D

Ad quartū sic pcedit̃. Videt̃ q̄ incōueniē ter septē dona spūsscti enumerent̃. In illa eñ enūeratione ponūtur quattuor ptinē tia ad virtutes intellectuales. sc; sapiētia. intellectus. sciētia ⁊ ꝯsiliū. qđ ptinet ad prudentiā. nihil aūt ibi ponit̃ qđ ptineat ad artē q̄ est q̇nta vir tus intellectualis. similiter etiā ponit̃ aliq̇d ptinens ad iusticiā. sc; pietas. ⁊ aliq̇d ptinens ad fortitudi nē. sc; fortitudinis donū. nihil aūt ibi ptinens ad temperantiā. ergo insufficienter enumerant̃ dona. ¶ P. pietas est pars iusticie. sed circa fortitudinem non ponit̃ aliqua pars eius sed ipa fortitudo. ergo nō debuit poni pietas. sed ipa iusticia. ¶ P. virtu tes theologice maxime ordināt nos ad deū. cū er go dona pficiant hoiem. fm q̄ mouet̃ a deo. videt̃ q̄ debuissent poni aliqua dona ptinentia ad theo logicas virtutes. ¶ P. sicut deus timet̃ ita etiā ama tur. ⁊ in ipm aliquis sperat ⁊ de eo delectat̃. amor aūt spes ⁊ delectatio sunt passiones ꝯdiuise timori. ergo sicut timor ponit̃ donū. ita ⁊ alia tria debent poni

dona. ¶ P. intellectui adiūgitur sapientia q̄ regit ipsum. fortitudini aūt ɔsiliū. pietati aūt scientia. ḡ ꝛ timori debuit addi aliqḋ donū directiuū. incōuenienter ḡ septem dona spiritussc̄i enūerant̃. ¶ Sed in cōtrariū est auctoritas scripture esa. xi.

¶ Habito qd sint dona. q̄rit hic quot sint.

Ar. q. ¶ Rn̄deo dōm. q̄ sicut dictū est. dona sunt quidam habitus pficientes hoiem ad hoc q̄ prompte sequat̃ instinctum spiritussancti. sicut virtutes morales pficiunt vires appetitiuas ad obediendū rationi. sicut aūt vires appetitiue nate sunt moueri p imperiū rōnis. ita oīes vires humane nate sunt moueri p instinctū dei sicut a quadā superiori potentia. ꝛ ideo in oībꝫ viribꝫ hoīs que possunt esse pncipia hūanoꝝ actuū sicut sunt ṽtutes. ita etiam sunt dona. scꝫ in rōne ꝛ in vi appetitiua.

¶ Conclusio responsiua formalr̃ intenta. in hoc corpe quā ꝛ pbat est. Couenienter enūerant̃ septē dona spūssc̄i. pbatur ex corpore. In oībus viribus (id est potentijs hominis) que pn̄t esse pncipia hūanoꝝ actuū (id est nate Cō clōnsi. sunt obedire rōni) sicut sunt virtutes. ita sunt dona (scꝫ in ratione ꝛ vi appetitiua) sed ſm hoc opꝫ ponere septē dona spiritussc̄i. igit̃ conclō vera. Huius rōnis Doc. pmo probat maiorē. scḋo minorē. ibi. Ratio aūt. Tertio ex hoc elicit qḋdam corollariū. ibi ꝛ sic pꝫ. Maior ergo probat̃ a pncipio sic. Dona sunt habitus quidā pficientes hoīem ad hoc q̄ prompte sequat̃ instinctū spiritussc̄i sicut virtutes morales pficiunt vires appetitiuas ad obediendū rōni. sed sicut vires appetitiue nate sunt moueri p imperiū rōnis. ita oīes vires humane (scꝫ tam rō ipa q̄ȝ appetitus) nate sunt moueri p instinctū dei. igit̃ sequit̃ maior. Maior ista proxima pꝫ ex ar. iij. Minor pbat̃. quia sicut ratio est quedā potētia altior appetitu. ꝛ p hoc ē imperatiua ꝛ motiua. sic instinct⁹ diuinus habet rōnē altioris potentie q̄ȝ sit quecūq̄ potentia in hoīe. quare sicut ratio mouet ꝛ causat ṽtutes morales in oībus appetitiuis mobilibꝫ a se sic spūssanctus in oībꝫ a se mobilibus causat dona. ¶ Nota circa maiorē. q̄ nō videtur aliqḋ donū esse in cōcupiscibili formaliter inhesiue et subiectiue. Timor eñ quē Doc. ponit in solone pmi respondere reuerentie non est in ɔcupiscibili. vt de se pꝫ. quia est respectu ardui. ꝛ per ɔn̄s in voluntate vt virtualiter est irascibilis. sed vt donū est ponit̃ in voluntate. Opꝫ ergo intelligere q̄ in oībꝫ viribꝫ sunt dona vel subiectiue vel motiue ꝛ virtualiter. nā timor in volūtate existēs mouet ɔcupiscibilem ꝛ cohibet a prauis delectatōibus.

Consequenter cum dicit.

¶ Ratio aūt est speculatiua ꝛ practica. ꝛ in vtraq̄ȝ considerat̃ apprehensio veritatis q̄ ptinet ad inuentionē ꝛ iudiciū de veritate. Ad apprehēsionem igit̃ veritatꝭ pficit̃ speculatiua rō p intellectū. practica ṽo p ɔsiliū. ad recte āt iudicandū speculatiua q̄dē p sapientiā. practica ṽo p sciam pficit̃.

¶ Deducit minorē pncipalē sic. Secūdū rōnem accipiunt̃ ꝛ oportet ponere quattuor dona. ꝛ ſm ptem appetitiuā tria. igit̃ ſm illas potentias ꝛ vires accipiunt̃ septē dona. Cōsequentia clara. quia tria ꝛ quattuor faciūt septem. Huius anteceDentis Doc. pmo pbat pmā eius ptem. scḋo secundā. ibi. Appetitiua aūt ꝛc̄. Probat̃ ergo pmo sic. Opꝫ rōnem hoīs pfici p dona ſm omnia que fidei pponunt̃ ꝛ ſm apprehensione ꝛ ſm iudiciū. sed ad apprehensionē ꝛ penetratōem pficitur p intellectū. ad iudiciū aūt pficitur vel q̄ntū ad res diuinas ꝛ sic pficit̃ p sapientiā. vel q̄ntum ad res creatas ꝛ sic est scientia. vel pficitur ratio q̄ntum ad singularia opa ꝛ sic pficit donum cōsilij. Patet igitur scḋa pars anteceDentis. q̄ ſm rōnem accipiuntur quattuor pdicta. Assumptū proximū pbatur. quia oīa dona q̄ pficiunt rōnem ordinant̃ ad supnaturalē cognitōnem que in nobis p fidē fundat̃. igit̃ cū pponant̃ res ꝛ apprehendende ꝛ iudicande ꝛ diuine ꝛ humane et operande. patꝫ q̄ opꝫ dona ad hec pfectiua ponere ꝛc̄. et hec est sn̄ia d. san. scḋa scḋe q. viij. ar. vi. Deīn ibi.

¶ Appetitiua aūt virt⁹ in his quidem q̄ sunt ad alteꝝ pficit̃ p pietatē. in his āt q̄ sunt ad seipm pficitur p fortitudinē ɔtra timorē periculoꝝ. ɔtra ɔcupiscētiā ṽo inordinatā delectabiliū p timorē. ſm illud pūerb. xvi. Per timorē dn̄i declinat oīs a malo. Et in psal̃. Cōfige timore tuo carnes meas. a iudicijs eñ tuis timui.

¶ Probat scḋam ptem anteceDentis sic. vis appetitiua pficit̃ in ordine ad ea que sunt ad alteꝝ a pprio supposito et in his q̄ sunt ad seipm. sed in ordine ad alteꝝ pficitur appetitiua p pietatem. in his que sunt ad seipm (scꝫ periculis ꝛ timore periculoꝝ) p fortitudinē. contra vero concupiscentiā inordinatam delectabiliū p timorē. vt pꝫ ex auctoritatibꝫ quas Doc. adducit ꝛc̄. ¶ Nota q̄ D. hic nūerando ꝛ ponendo sufficientiā donoꝝ que sunt in intellectu ponit aliqua q̄ retractat in scḋa scḋe q. viij. ar. vi. et q. ix. ar. iij. Nec opꝫ aliquē de ɔcordia solicitū esse. cū d. san. clare dicat se hic locutū ſm q̄ q̄busdā visuȝ fuit sed sibi diligenti⁹ intuēti secus visum est. est ergo discrepātia in hoc q̄ d san. hic ponit donū intellect⁹ ptinere ad apprehensionē ꝛ q̄ ad hoc ɔcordat cū scḋa scḋe sed in h̄ discordat. quia ponit ipm tm̄ speculatiuū. similiter sapiētiā ponit hic ptinere ad iudiciū ꝛ in hoc etiā ɔcordat. sed in hoc discordat a scḋa scḋe. quia speculatiuā tm̄. In scḋa scḋe vero q. xlv. ar. iij. ponit speculatiuā ꝛ practicā simul. Similiter hic ponit sciam esse circa practica tm̄. ꝛ sic tm̄ practicā. scḋa scḋe ṽo q. viij. ar. vi. et q. ix. ar. iij. ponit ipsam pncipalr̃ speculatiuā ꝛ secūdario practicā. In h̄ ergo Doc. h̄ posita emendat in locis iā dictis. ꝛ ista dona nō distinguit penes speculatiuū ꝛ practicū. reputet q̄ȝ sapiētia iudicet tm̄ speculatiua ꝛ scia tm̄ practica. sꝫ aliunde et penes apprehensionē ꝛ iudiciū ꝛ penes obiecta q̄ sunt res diuine vel hūane pncipalr̃. de dono aūt ɔsilij ꝛ alijs tribus ptinentibꝫ ad appetitiuā viam nō est discordia q̄re formaui articulū iuxta intentionē d. san. hic p̄terq̄ȝ in sufficientia donoꝝ ptinentiū ad intellectū. Et posui rōnē distinctōis hoꝝ q̄ d. san ex pprijs visa est ſm quā ꝛ determinat de ipis donis in speciali. Tunc ibi.

¶ Et sic pꝫ q̄ hec dona extendūt se ad oīa ad q̄ se extendūt ṽtutes tā itellectuales q̄ȝ morales.

¶ Ex dictis D. infert corollariū. hec dona extendunt se ad oīa ad q̄ se extendunt virtutes tā intellectuales q̄ȝ morales. Pꝫ ex dictꝭ. q̄ȝ extēdūt se ad passiōes irascibil̃ et ɔcupiscibil̃ ꝛ ad opatōnes ad alterū. ꝛ p ɔn̄s ad materiā moraliū ṽtutū. extendūt se etiā ad res diuinas ꝛ res

porales ꝛ apprehēdendas ꝛ iudicandas. ꝛ etiā ad opationes humanas ſm ꝯſiliū. ꝛ ꝑ ꝯſequens ad materiam virtutum intellectualium.

¶ Argumentū in ꝯtrariū ꝯfirmat ꝯcluſionē miſſiuam.

¶ Ad pmum ergo dōm. ꝙ dona ſpūs ſancti perficiūt hoiem in his q̄ ptinent ad bene viuendū. ad que nō ordinat ars. ſ3 ad exteriora factibilia. eſt em̄ ars rō recta nō agibiliū ſ3 factibiliū. vt dicit in. vi. ethicoꝝ. Poteſt tñ etiā dici ꝙ q̄ntum ad infuſionē donoꝝ ars ptinet ad ſpiritū ſcm̄ q̄ eſt pncipalr̄ mouens. nō aūt ad hoies qui ſunt quedā organa eius dū ab eo mouent. tpantie aūt rn̄det quodāmodo donū timoris. ſicut em̄ ad virtutē tēperantie ptinet ſm eius ꝓpriam rōnem vt aliquis recedat a delectationibꝫ prauis ꝓpter bonū rōnis. ita ad donū timoris ptinet ꝙ aliq̄s recedat a delectatiōibꝫ prauis propter dei timorem.

¶ Argumentū arguit ꝙ debeāt plura poni. quia vnū correſpondēs arti. ſicut alia q̄ ptinent ad intellectū correſpondēt aliis intellectualibꝫ. Et videt etiā ꝙ debeat poni in appetitu donū correſpondēs tpantie. Dicit igit. ꝯceditur ꝙ ponunt quattuor ptinentia ad ꝟtutes intellectuales. q2 illa pñt ꝯuenire hoi moto a ſpiritu ſancto cui9 ſunt dona. ars aūt nō eſt ipius hois moti ꝛ quaſi inſtrumēti ſed pncipalis mouentis. Scdo dicit ꝙ ponūtur iſta q̄ttuor correſpondentia q̄ttuor intellectualibꝫ. quia hec pficiunt ad bene viuendū ꝛ opandū actiones intraneas. ſed ars pficit ad factibilia exteriora. vt pz ſup̄ q. lvij. ar. iij. Negat ergo ꝙ ars debeat poni donū. tū q2 nō pficit ad bene viuendū qđ eſt donoꝝ. tū quia dona ſunt hois formaliter. ars aūt in ꝓpoſito eſt ſpūſſancti qui eſt pncipale agens. De scdo ſ3 ꝙ debeat poni donū corrn̄dens tēperantie. Negat iſta. ꝙ nihil ponit ptinēs ad tpantiā. q2 timor quodāmodo ſibi correſpondet. dicit quodāmodo ſ3 quo ad effectū. quia facit recedere a delectatiōibꝫ prauis. ſicut tpantia. nō aūt rn̄det ſibi quo ad ſubiectū. q2 timor eſt in volūtate. tpantia in ꝯcupiſſ.bili. pt em̄ volūtas pfecta mouere ꝛ imperare concupiſcibili ꝓpter timorem dei filialē qui eſt donū ſpiritusſcti. vt pz ſcđa ſcđe q. xix. ar. ix. Negat g̊ ꝯñā ꝙ inſufficienter enūerant.

¶ Ad ſcđm dōm. ꝙ nomen iuſticie imponit a rectitudine rōnis. ꝛ ideo nomen virtutis eſt conuenientius q̄3 nomen doni. ſed nomē pietatis importat reuerentiā quā habemus ad patrē ꝛ ad patriā. Et quia pater omnium deus eſt. etiā cultus dei pietas noiatur. vt Auguſ. dicit decimo de ciui. dei. ꝛ ideo conuenienter donū quo aliquis ꝓpter reuerentiam dei bonū operat ad omnes. pietas noiatur.

¶ Maior vera p̄ſertim de pietate virtute. talis em̄ eſt pars potentialis iuſticie. vt pz ſcđa ſcđe q. lxxx. que videlz exhibet debitū cultum patri carnali ꝛ patrie ꝛ ꝯſanguineis vt patet ſcđa ſcđe. q. ci. arti. ij. ſed pietas donum exhibet cultum deo vt patri. ꝛ eſt altior religione que deo exhibet cultū. vt domino ꝛ creatori. vt patet ſcđa ſcđe q. cxxi. ar. p. Minor vera ꝛ ratio eſt. q2 nomē fortitudinis cōmune eſt ꝛ ad virtutē q̄ mouetur a rōne ꝛ ad donum q̄ mouet hō a ſpiritu ſcō. S3 negat ꝯñā. quia vt dictum eſt ar. p. Dona dicūt pfectiōes q̄bꝫ hō pficit ad motōem ſpūſſcti. Virtus aūt iportat pfectiōem ad rōnē. q2 g̊ hoc nomē iuſticia iportat rectitudinē ꝛ eq̄litatē ꝯſtitutā ꝑ rōnē in ordine ad aliū. ideo magis nomē eſt ꝟtutis ꝛ conuenientius q̄3 doni. pietas aūt q2 importat cultū ꝛ reuerentiā quā exhibem9 patri ꝛ patrie. ideo etiā ſe extendit ad deū qui eſt ſumm9 pater noſter. quare magis eſt nomen doni qđ iportat ordinē ad deū. pietas igit donū exhibet cultū ꝛ officiū deo vt patri pncipaliter. ꝛ etiā omībꝫ hoibus vt ptinent ad deū. ꝛ hoc eſt qđ Doc. dt. ꝙ opat bonū ad omes ꝓpter reuerentiā dei. ꝛ g̊ quia ex vi nois magis importat habitudinē ad deū q̄3 iuſticia. ideo donū operatiuū boni ad aliū magis noiat pietas q̄3 iuſticia.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ anim9 hois nō mouet a ſpirituſancto niſi ei ſm aliquē modū vniat. ſicut inſtrumentū nō mouet ab artifice niſi ꝑ ꝯtactū aut ꝑ aliquā aliā vnionē. Prima aūt vnio hois eſt per fidē et ſpem ꝛ charitatē. vnde iſte virtutes p̄ſupponunt ad dona ſicut radices quedā donoꝝ. vnde oīa dona ptinent ad has tres virtutes. ſicut quedam deriuationes p̄dictaꝝ virtutum.

¶ Maior placet. ꝛ ideo maxie ordināt nos ad deum. q2 p̄mordialr ꝛ imediate ꝛ ordināt nos ad deū ſm ſe tm̄ et nō in ordine ad aliud. ita ꝙ deus ſm ſe eſt ꝓpriū ꝛ pncipale obiectū theologicaꝝ qđ nō ꝯtingit nec in aliis virtutibꝫ nec in donis ipis. de virtutibꝫ em̄ hoc daꝝ eſt. De donis aūt pz p̄ſertim ſapientia q̄ habet ꝓ obiecto diuina quecūq3 de q̄bꝫ iudicat ſm veritatē diuinā. vñ non eſt de veritate diuina ſm ſe. ſicut fides theologica. vñ ſcđa ſcđe q. xlv. ar. p. ad ſcđm. imo ꝛ ſapientia iudicat de actibus hūanis tñ ꝑ rōnes diuinas. ſicut ſcia ꝑ rōnes hūanas ꝛ tpales. ꝛ ita ſapientia eſt de veritate diuina. vt eſt regula alioꝝ. Intellect9 aūt donū etiā nō eſt de veritate pma ſm ſe. ſed h3 ꝑcipere ꝛ penetrare ea q̄bꝫ ꝑ viā aſſentit vnde p̄ſupponit fidē. Minor ꝯcedit ꝛ ſimiliter ꝯſequēs ad hūc ſenſum ꝙ ponūt aliq dona (imo oīa dona) ptinētia ad theologicas ſicut ad radicē ꝛ fontē donoꝝ. nō aūt ita ꝙ noiarent noibus theologicaꝝ ꝛ rō pmi habet in p̄ſenti ſolone. Ratio ſcđi in ſolone q̄rti ſequentis. nō em̄ mouet mens a ſpiritu ſancto niſi ſibi vnita ꝑ theologicas. ꝛ ergo theologice ſunt radix donorum. quare omnia dona ad ipas ptinent ad ſenſum dictum.

¶ Ad quartū dōm. ꝙ amor. ſpes ꝛ delectatio habent bonū ꝓ obiecto. ſummū aūt bonū de9 eſt. vñ noia haꝝ paſſionū transferunt ad virtutes theologicas quibꝫ aīa ꝯiungit deo. timoris aūt obiectum eſt malū. qđ deo nullo mō ꝯpetit. vñ nō importat cōiunctiōem ad deū. ſed magis receſſum ab aliquibus rebꝫ ꝓpter reuerētiā dei. ꝛ ideo nō eſt nomē virtutis theologice ſed doni. qđ eminentius retrahit a malis q̄3 virtus moralis.

¶ Maior claudicat. Nam negat ꝙ deus timeat ſicut amat. nā deus amat ſm ſe ꝛ ꝓpter ſe tā q̄3 ꝑ eſſentiā bon9. immo bonitas ipa. ꝛ ita amat ſicut ꝓpriū ꝛ pncipale obiectū amoris. ſed deus nō eſt obiectū ꝓpriū ꝛ pncipale timoris. q2 malū ipm eſt a q̄ q̄s refugit timēdo. ſ3 deus eſt ille q̄ poteſt inferre malū qđ eſt ꝑ ſe obiectū timoris. Nabet em̄ timor duplex obiectū (ſ3 partiale) vnū formale ꝛ pncipale ſ3 malū. aliud aūt eſt a quo tale malū ꝓuenire

potest vt deducit do. san. 2ª 2ᵉ. q. xix. ar. ij. quare illa maior nõ ptinet equalitatez in illo sicut rc. Quo ad scdam partẽ (scz τ in eum sperat τ delectat) Dico p maiori intellectu post d. san. in de virtutib; de spe. ar. ij. ad. sextũ. q nõ est sile de nomie spei τ delectatõis vel gaudij quo ad esse nomen virtutis theologice viatice tm̃. qz talis ptinet ad statum vie qñ tendimus in deũ absentem. ideo noia passionũ quarũ obiectũ est bonũ psens tm̃. nõ sunt noia theologicaꝝ virtutũ. vt delectatio τ gaudiuz. sed magis ptinent ad beatitudinẽ. vel tanq̃ ꝯsequens si accipiũtur pro actib; vel tanq̃ preambulum si accipiũtur vt dotes. et vt habitus. Charitas aũt vt patuit. q. lxvij. articulo sexto. est absentis τ psentis. ideo pt esse theologice virtutis. τ viatice τ patrie. Ultra ad minorez. ꝯcedo. q amor τ spes τ delectatio sunt noia passionũ cõdiuisarũ timori. Sed dico q obiecta earuz sunt bona tm̃. τ nullo mõ malũ. quale obiectũ est obiectũ theologicaꝝ virtutũ que habent deum fm se pro obiecto. qui est ipa bonitas et in se nullo mõ malus. Negatur ergo ꝯñtia. qz alia nomina saltem duo ꝯueniũt nominibus theologicaꝝ virtutum. secus de timore cui repugnat esse nomen theologice v̄tutis. nõ aũt doni. qz nõ est incõueniens. vt p motionẽ spũssancti. homo recedat τ refugiat a malo (scz culpe) propter reuerentiã dei. quare dictũ est ad tertiũ. q dona ptinent ad virtutes theologicas. nõ tñ oĩa pñt nominari nominib; theologicaꝝ virtutũ nec ecõtra. Nota aũt qd doc. soluendo dt. q noia harum passionuz. scz amor. spes. τ delectatio transferũtur ad virtutes theologicas. qd nõ debet intelligi quasi delectatio importet spẽalẽ virtutẽ theologicã. sed qz ptinet aliquo mõ ad virtutẽ theologicã. quasi actus eius licz impfect⁹ p hoc statu. τ pncipiũ eius est charitas ipa. cuius gaudiũ vel delectatio extense sumpta est effectus. et hunc esse sensuz pz intuenti d. san. 2ª 2ᵉ. q. xxviij. ar. iiij. Nec est controuersia hic τ in de virtutib; loco allegato. qz delectatio est charitatis viatice vt dt actũ τ impfectũ. sed nõ ptinet ad virtutẽ theologicã etiã charitatẽ. vt est viatica. accipiẽdo delectatõem p fruitõe ptinente ad beatitudinẽ. vel accipiendo p dote. Et hoc est qd dt ibidẽ. Uñ delectatio ponit vna de dotib;. scz anime

¶ Ad qntũ dõm. q p sapientiã dirigit τ hoĩs intellectus. τ hoĩs affect⁹. τ ideo ponũtur duo corespõdẽtia sapiẽtie tanq̃ directiuo. ex pte q̃dẽ intellectus donũ intellect⁹. ex pte aũt affect⁹ donũ timoris. rõ em̃ timẽdi deũ pcipue sumit ex ꝯsideratõe excellentie diuine quã ꝯsiderat sapiẽtia

¶ Ad illã. ergo τ timori debuit addi donũ directiuũ ꝯcedit. sed illud est sapientia que dirigit intellectũ τ affectum. τ ideo sibi correspondẽt duo dona. scz donũ intellectus τ donũ timoris. qz rõ timendi sumit p̃sertim ex cõsideratõe diuine excellẽtie quaz ꝯsiderat sapia. Uñ τ timor dr esse initiũ sapiẽtie. vt declarat d. san. 2ª 2ᵉ. q. xix. ar. vij. qz videlz est pm⁹ effectus ꝯsequẽs ꝯsideratiõem excellentie diuine. vt homo deuz reuereat et ei se subijciat quod est timoris.

¶ Utꝝ dona sint ꝯnexa

E AD qntũ sic pcedit. Videt q dona nõ sint ꝯnexa. Dicit em̃ apl's. ij. ad Corinth. xij. Alij datur p spm̃ sermo sapientie. alij sermo scientie fm eũdẽ spm̃. sz sapiẽtia τ sciẽtia inter dona spũssancti ꝯputant. g dona spũssancti dant diuersis. τ nõ ꝯnectũt sibi inuicẽ in eodẽ. ¶ Pt. Aug⁹. dt in. xiiij. de ci. dei. q sciẽtia nõ pollent fideles plurimi. q̃uis polleant ipa fide. sz fidẽ ꝯcomitatur aliqd de donis ad minus donũ timoris. g videt q dona nõ sunt de necessitate ꝯnexa in vno τ eodem. ¶ Pt. Grego. in pmo moral'. dt q minor ẽ sapiẽtia si intellectu careat. τ valde inutilis est intellectus si ex sapiẽtia nõ subsistat. Uile est ꝯsiliũ cui opus fortitudinis deest. τ valde fortitudo destituit nisi p ꝯsilium fulciatur. nulla est scia si vtilitatẽ pietatis nõ hz et valde inutilis est pietas. si sciẽtie discretiõe caret. timor quoq; ipe si nõ has virtutes habuerit ad nullum opus bone actõis surgit. ex q̃b; videt q vnum donũ possit sine alio haberi. nõ g dona spũssancti sũt ꝯnexa. ¶ Sed ꝯtra est qd ibidẽ Grego. pmittit dicens Illud in hoc filioꝝ ꝯuiuio pscrutãdũ videtur q semetipsos inuicẽ pascũt. p filios aũt Job de q̃b; loqtur. significant dona spũssancti. g dona spũssancti sunt ꝯnexa p hoc q se inuicẽ reficiũt

¶ Ista est tertia pars hui⁹ q̃stionis. in qua doc. agit de ꝓprietatib; donoꝝ. Et pmo de ꝯnexione coꝝ. ar. psenti. Scdo de duratõne. ar. vi. Tertio de dignitate. ar. vij. et. viij. q̃rit igit pmo an sint ꝯnexa

¶ Rñdeo dõm. q hui⁹ q̃stionis veritas de facili ex pmissis potest haberi. dictum est em̃ supra q sicut vires appetitiue disponũtur per virtutes morales in ꝯparatõne ad regimen rõnis. ita oẽs vires aĩe disponũtur p dona in ꝯparatõe ad spm̃sanctum mouentẽ. spũs aũt sanct⁹ habitat in nobis p charitatẽ. fm illud ro. v. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris p spm̃sanctũ q̃ datus est nobis. sicut et rõ nostra pficit p prudentiam Ar. iij

¶ Conclo missiua in hoc corpe est ista. Dona spũssancti ꝯnectũtur sibi in charitate. ita scz q q̃ hz charitatẽ hz oĩa dona spũssancti. quoꝝ nullũ sine charitate haberi pt. Probat τ fundat. pbatio in dictis articuli tertij τ q̃rti. et arguit sic. v̄tutes morales ꝯnectũtur sibiinuicẽ in prudẽtia. g dona spũssancti ꝯnectũt sibi in charitate. Hui⁹ rõnis D. pbat pmo ꝯñtiam. Scdo ponit añcedẽs cũ ipsa ꝯclone. ibi. Uñ sicut rc. Cõsequẽtia g pbat sic. sicut v̄tutes appetitiue disponũtur p virtutes morales in ꝯparatione ad regimẽ ratõnis. ita oẽs vires aĩe (scz q̃ sunt pncipia humanoꝝ actuũ) disponuntur p dona in ꝯparatõe ad spm̃sctm̃ mouentẽ. g sicut oẽs morales ꝯnectũt in virtute pficiẽte rõnem. scz prudentia. ita oĩa dona in ea v̄tute ꝯnectũtur fm q spũssctũs nos inhabitat. q̃ est charitas fm illud Ro. v. rc. Illud assumptũ patuit arti. ij. et. iij. Tenet ꝯña ista a ꝓportõe v̄tutis pficiẽtis pncipiũ moraliũ v̄tutũ. scz rõnem τ v̄tutis pficiẽtis ad pncipiũ donoꝝ. fm quã videlz spũssctũs hoiez inhabitat. tũc ibi

¶ Uñ sicut virtutes morales ꝯnectunt sibiinuicem in prudentia. ita dona spũssancti ꝯnectũt sibiinuicẽ in charitate. ita scz q q̃ charitatẽ hz oĩa dona spiritussctĩ hz. quoꝝ nulla sine charitate haberi pt.

¶ Subiũgit añcedens pncipale qd patuit supra. q

lxv.ar.p̄. Et stat rō breuiter in hoc. ꝙ sicut pfectōe rōis habita habētur oēs morales saltem quo ad formalia sic habita pfectōne fm quā spūsscrūs est in hoīe hn̄tur oēs effectus spūssancti gratuiti. q̄ sunt dona. nō eīn spūsscrūs impfect⁹ agit ꝙ̄ rō naturalis. cū hȝ plentē suā pfectiōeȝ que est recta rō agibiliū. scȝ prudentiā. et ideo cū ipe adȝ est ꝛ tūc de ipō effluūt dona. ad est aūt p charitatē ꝛ non p fidē vel spem informeȝ. ideo dr̄ notāter ꝙ ɔnectūtur in charitate nō in alijs q̄ possunt eē sine inhabitatōe spūs sancti. sicut etiaȝ sunt grē gratis date. De hoc pma p.q. cliij.ar.iij. quō solū fm dona grē gratū facientis spūsscrūs hoiem inhabitat. Nota aūt. ꝙ rō naturalis acqrendo prudētiā acqrit oēs morales. qꝛ ad generatōem prudentie iuxta supra habita exigit exercitiū ī tota materia morali. Jta hō acqrendo spūmscm̄ p charitatē acqrit oīa dona. licȝ in hoc sit drn̄a ꝙ prudētia ꝛ morales successiue acqrūt. sed dona subito sicut ꝛ charitas subito infundit. Stat ḡ fundamentū ɔnexionis donoꝝ cuȝ charitate in hoc. qꝛ p charitatē habet spūsscrūs q̄ largit menti inhabitate oīa necaria ad salutē. dona aūt ad salutē. scȝ necaria

☞ Argumentū in ɔ̄triū p ɔclone est

¶ Ad pmū ergo dōm. ꝙ sapiētia ꝛ scia vno mō pn̄t ɔsiderari fm ꝙ sunt gratie gratis date. put scȝ aliqs abūdat intātū in cognitōe reꝝ diuinaꝝ ꝛ humanaꝝ. vt possit etiā fideles instruere ꝛ aduersarios ɔfundere. ꝛ sic loqt ibi aplus de sapientia ꝛ scientia. vn̄ signāter fit mentio de sermone sapiētie ꝛ scie. Alio mō pn̄t accipi put sunt dona spūssancti. ꝛ sic sapiētia ꝛ scia nihil aliud sunt ꝙ̄ q̄dā pfectōes humane mentis fm quas disponit ad sequēdū istinctum spūssancti in cognitōe diuinoꝝ vel humanoꝝ et sic patet ꝙ huiusmodi dona sunt in omnibus habentibus charitatem.

¶ Ad maiorem placet qd dr. scȝ ꝙ aliī dat p spm̄ sermo sapientie. aliī sermo scie. Dico autem duo. Primo ꝙ aplus intelligit p aliū q̄ est mēbꝝ eccl̄ie. sicut eīn in capite naturali oēs sensus simul sunt. non aūt in alijs mēbris sic in capite eccl̄ie (qd christus est) sunt oēs grē simul. Jn alijs aūt scȝ mēbris eccl̄ie grē diuidūtur. vt patuit ar. ij. ad pm̄. Dico scdo. ꝙ aplus signāter dr datur aliī sermo sapiētie. aliī sermo scie. ꝛ nō dr alteri datur sapiētia. alteri sciētia. sermo eīn sapiētie ꝛ sermo scie sunt grē gratis date sapiētia aūt ꝛ scia sunt dona spūsscti. sermo aūt sapie est grā gratis data. q̄ qs psuadere pt p sermonē. ea q̄ ad cognitōem diuinoꝝ ptinent. Sermo aūt scie est qua qs p creaturas ea q̄ sunt dei manifestare pt. Minor vera ꝙ sapia ꝛ scia ponūt inter dona spūsscti. et dico ꝙ hec nō separatim iueniūt. imo oēs exn̄tes in grā ꝛ charitate habēt rectā cognitōem diuinoꝝ ꝛ creaturaꝝ vel hūanorum quare negat ɔ̄ña ꝓpter q̄ternitatē terminoꝝ. Maior eīn assumit de fmōe sapie. ꝛ minor de sapia. qre rō nō valet

¶ Ad scdm dōm ꝙ Aug⁹. loqtur de scia exponēs predictā auctoritatē apli. Vn̄ loqtur de scia pdicto mō accepto fm ꝙ est gratia gratis data. qd pȝ ex hͦ qd subdit. Aliud eīn est scire tātūmodo q̄d hō credere debeat ꝓpter adipiscendam vitā beatā q̄ nō nisi eterna est. Aliud aūt est scire quēadmodū hoc ipm et pijs opituletur ꝛ ɔtra impios defendat. quā ꝓprio appellare vocabulo sciam videt aplus

¶ Ad maiorē. verū scia. i. sermone scie. nō pollet fideles plurimi q̄uis polleāt ipa fide. qꝛ nō oēs sciūt p rōes hūanas ꝛ ɔ̄pales ꝛ p creaturas māifestare ea q̄ sūt fidei. loqt eīn Aug⁹. de scia vt grā grtis data. q̄ nō ē cōis oibꝰ mēbris eccl̄ie. Ad minorē (q̄ indiget bono intellectu) si intelligat ipa ꝙ fidē formatā ɔcomitet quīqȝ vnū donū scȝ timoris ꝛ nō alia. Negat ipa scdo si intelligit ꝙ fidē informē ɔcomitetur timor q̄ est donū spūsscti. Negatur iteꝝ. si aūt intelligit ꝙ fidē ɔcomitat timor. scilȝ seruilis. scȝ q̄ nō est donū spūsscti. licȝ possit eē a spūsctō. vera q̄dē est. sȝ nihil ad ꝓpositū pbat. Et de his dict ad miorē habes 2ª2ᵉ. q. vij. ar. p̄. et. q. xix. ar. ix. negat aūt ɔ̄ña. qꝛ maior nō loqtur de dono. ꝛ minor solū pbat ꝙ aliqs bon⁹ effect⁹ spūssancti coniungitur fidei etiam informi. sȝ nō coniūgitur vnum donum sine alio. ꝛ illam auctoritatem beati Aug. sic exponit do. san. sup aplm̄. vbi allegat in argumēto pmo. et. 2ª2ᵉ. q. clxxvij. ar. p̄. ad q̄rtū

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ sicut vno mō ɔnexio ɣtutū cardinaliū pbat p hoc ꝙ vna eaꝝ pficit quodāmō p aliā. vt supra dictū est. ita Grego. eodē mō vult pbare ɔnexionē donoꝝ p hoc ꝙ vnū sine alio non pt eē pfectū. Vn̄ pmittit dicēs. Valde singula q̄libet destituit. si nō vna ɣtus aliī ɣtuti suffragetur. nō ḡ dat intelligi ꝙ vnū donū possit eē sine alio. sȝ qꝛ intellectus si eēt sine sapia nō posset esse donū. sicut tēperantia si esset sine iusticia nō essȝ virtus. q.lxv.ar.p̄.

¶ Maior ɣa. sȝ ad sanū sensum minor est sapia si intellectu careat ꝛc. nō ꝙ sapia exn̄s sine intellectu sit donū sed qꝛ si essȝ sine intellectu nō haberet rōem doni. sed esset q̄d ipfectū cui non ɔpeteret rō doni. sicut supra dictū est q. lxv. ar. p̄. ꝙ firmitas si essȝ sine discretōe ꝛ moderantia nō hēret rōeȝ ɣtutis. qre negat qd seqt. scȝ Ex q̄bꝰ videt ꝛc. qꝛ sicut fm btm̄ Gregoriū pt reperiri vna cōditio virtutis (materialr) sine alia. nec tn̄ est formalr ɣtus. ita si aliqua pticipatio alicuius doni haberetur sine alio non mereretur dici donum.

¶ Vtꝝ dona spūsscti maneāt in patria

AD sextū sic pcedit. Videt ꝙ dona spūssancti non maneant in patria. Dicit eīn Grego. in. ij. moral. ꝙ spūsscrūs ɔ̄ singula tentamēta septē donis erudit mētē sȝ in patria nō erūt aliq̄ tentamēta. fm illud Esa. xi. Nō occidet ꝛ nō nocebūt in monte scrō meo. ḡ dona spūssancti nō erūt i patria ¶ P̄. dona spūssancti sunt habit⁹ q̄dā. vt supra dictuȝ est. frustra aūt eēnt habit⁹ vbi act⁹ eē nō pn̄t. act⁹ aūt quorūdā donoꝝ in patria esse nō pn̄t. Dicit eīn Greg. in pmo mora. ꝙ intellect⁹ facit audita penetrare ꝛ ɔsiliū ꝓhibet eē pcipitē. ꝛ fortitudo facit nō metuere aduersa. ꝛ pietas replet cordis viscera opibꝰ misericordie. hec aūt nō ɔpetūt statui patrie. ḡ hmōi dona nō erūt i statu glorie. ¶ P̄. donoꝝ q̄dā pficiūt hoiem in vita ɔtemplatiua. vt sapiētia ꝛ intellect⁹. q̄dā in vita actiua. vt pietas ꝛ fortitudo. sȝ actiua vita cū hac vita terminat. vt Grego. dr in. vi. moral. ḡ i statu glie nō erūt oīa dona spūssancti. ¶ Sȝ ɔ̄ est qd Ambro. dr in li. de spūsctō. Ciuitas dei illa hierusalē celestis nō meatu alicuius fluuij terrestris abluit. sȝ ꝙ vite fonte pce Ar. ij.

F

cedens spūsanctūs cuius nos breui satiamur haustu in illis celestibus spiritibꝰ redūdantiꝰ videt affluere pleno septē virtutū spūaliū feruēs meatu.

Hic q̄rit de alia ꝓprietate donoꝝ. scꝫ de permanētia ꝛ duratione donoꝝ in patria

¶ Rn̄deo dōm. q̄ de donis dupl'r possumus loq̄ vno mō q̄ꝫtū ad eēntiā donoꝝ. ꝛ sic ꝑfectissime erūt in patria. sicut pꝫ ꝑ auctoritatē Ambro. inductam

¶ Doctor rn̄det distincte. vnde ponit duas ꝯclones rn̄siuas sm̄ duo mēbra distinctōis. q̄ etiā declarat scōm mēbꝝ ꝛ scdam ꝯclonē. ibi. Alio mō ꝛc̄. Ponit ḡ distinctōem talē. De donis possumꝰ loq̄ dupl'r. Uno mō q̄ꝫtū ad eēntiā. sicut supra. q. lxvij. ar. p̄. dicebat de ṽtutibꝰ moralibꝰ. q̄ possent vno mō ꝯsiderari q̄ꝫtū ad formale. puto enī q̄ D. hic ꝛ supra ꝓ eodē habeat eēntiā ꝛ formale Conclusio p̄ma huic mēbro corn̄dēs q̄ꝫtū ad eēntiā. dona ꝑfectissime erūt in patria. Hāc ꝯclonē pbat p̄mo auctoritate. scdo rōne. ibi. Cuiꝰ rō ē ꝛc̄. auctoritate bti Ambrosij inducta scꝫ in argumēto in ꝯriū. qd̄ ponet in fine corꝑis

¶ Cuiꝰ rō est. q̄ꝛ dona spūsancti ꝑficiūt mentē humanā ad sequēdū motionē spūsancti. qd̄ p̄cipue erit in patria qn̄ deꝰ erit oia in oibꝰ. vt dr̄. p̄. ad Corin. xv. et qn̄ hō erit totalr̄ subditꝰ deo.

¶ Rōne pbat p̄mā ꝯclonē sic. dona spūsancti ꝑficiunt mentē hūanā ad sequēdū motionem spūsancti. sꝫ in patria erit mens hoīs oīno ꝑfecta ad sequēdū motionē spūsancti ḡ dona ꝑfectissime erūt in patria. Maior patuit. ar. p̄. et iij. Minor pbat. q̄ꝛ in patria erit deꝰ oīa in oibꝰ. ꝛ hō erit totalr̄ subditꝰ deo. ita q̄ in oibꝰ mouebit ad volūtatē ꝛ instinctū dei Nota aūt q̄ d. san. in postilla p̄me ad Choꝝ. xv. exponit illā auctoritatē hic allegatā dupl'r. scꝫ Erit deꝰ oia in oibꝰ vno mō. id est aia hoīs totalr̄ req̄escit in deo. ꝛ solꝰ deꝰ est eiꝰ btitudo. Scdo q̄ꝛ tūc manifestabit q̄ q̄cq̄d boni habemꝰ est a deo. sꝫ hic tāgit aliaꝫ expōnem. q̄ꝛ videlꝫ hō erit totalr̄ subditꝰ deo. q̄ꝛ videlꝫ ad oia volēda ꝛ faciēda mouebit ex instinctu vel magis ex visa diuina volūtate Et hūc sensum declarat d. san. in de ṽita. ma. xxiij. ar. viij. in fi. corꝑis. q̄ꝛ videlꝫ diuinam eēntiā vidētes cognoscēt ipm̄ deū vt finē maxie amādum cognoscēt etiā oia q̄ ipi deo vniēt. vel q̄ ab eo disiungūt in ꝑticulari cognoscētes deū nō solū in se. sꝫ ꝓut est rō alioꝝ. Et ex hac cognitōis claritate in tātū mēs corroborabitur. q̄ in inferioribꝰ viribꝰ nullꝰ motus insurgere poterit nisi sm̄ regulā rōis. vn̄ sicut nūc imutabilr̄ bonū in cōe appetimꝰ. ita imutabilr̄ in ꝑticulari bonū debitū appetent btoꝝ mentes. ꝑ supnaturalē aūt inclinatōem volūtatis erit in eis charitas ꝑfecta ligās eos cū deo. vn̄ nullo mō peccm̄ in eis incidere poterit. ꝛ sic erūt ꝑ grāꝫ ꝯfirmati. hec ille. Ex qbꝰ pꝫ q̄uō deꝰ erit oia in oibꝰ. tū q̄ꝛ erit solū bonū. ꝛ tota regula agēdi beatis. cui bti ꝑ charitatē ꝛ dona spūsancti alligati sunt. ꝛ sic ꝑfecte mouent a deo. illa enī motio q̄ ē mediātibꝰ donis ꝯuenit toti trinitati. et tn̄ appropriat spūisctō

Alioꝰ pn̄t ꝯsiderari q̄ꝫtū ad materiā circa quā opāt

Hic ꝓcedit ad scdam ꝯclonē rn̄siuā. cui p̄mo p̄mittit scōm mēbꝝ p̄dicte distinctōis. Scdo subiūgit ꝯclonē cū ꝓbatōe. ibi. Et sic in pn̄ti ꝛc̄. Scōm ḡ mēbꝝ est. q̄ dona alio mō pn̄t ꝯsiderari q̄ꝫtū ad materiā circa quam operant. q̄ꝛ videlꝫ fortitudo opat circa ꝑicula mortis et alia ardua ꝓpter deū sufferēda. pietas aūt circa releuatiōnem ꝛ beneficentiam proximi Deinde ibi.

¶ Et sic in pn̄ti hn̄t opatiōem circa aliquā materiā circa quā nō habebūt opatōem in statu glorie. et sm̄ hoc nō manebūt in patria. sicut supra de ṽtutibꝰ cardinalibus dictū est. q. lxvij. ar. p̄

¶ Subiūgit ꝓbatōem ꝛ ꝯclonē scdam. que talis est q̄ꝫtū ad materiā pn̄tis vite dona nō manebūt in patria. (.i. materia circa quā sꝫ ꝛ opāt ꝓ h̄ statu illa nō manet) pꝫ et d. san. i pn̄ti vita hn̄t opatōeꝫ circa aliquā materiā circa quā nō habebūt opatōem in statu glie. ḡ ꝯclo vera pn̄tia euidēs. q̄ꝛ si materia circa quaꝫ hic operāt nō manet. ḡ ꝛc̄. Aīs declarat in solonibꝰ argumētoꝝ. q̄ꝛ in pn̄ti vita sunt q̄dā circa materiā q̄ sꝫ opa vite actiue. sic circa temptatōnes ꝛ aduersitates. imo oia hn̄t aliq̄d ꝓ materia qd̄ nō manet in patria. ḡ ꝛc̄. Et scdo ꝓbat a sili sic. sicut est de ṽtutibꝰ moralibꝰ q̄ ad materiaꝫ. ita ꝛ de donis. sed morales nō manēt q̄ ad hāc. ḡ nec dona. Maior pꝫ. q̄ꝛ vtraq̄ sunt circa materiā vite actiue ꝛc̄. Minor patuit supra. q. lxvij. ar. p̄. Nota ꝓ hoc arti. ꝛ ꝓ intellectu solutionū d. san. in de ṽtutibꝰ. q. viij. ar. viij. q̄ꝛ sicut ṽtꝰ moralis (vtputa fortitudo) aliū actū hꝫ in bello. aliū in domo. in q̄ete ꝛ pace ꝯsecuta victoria. ipa eadē in substātia manens. sic est de donis. q̄ hic hn̄t actꝰ ꝯgruētes miserie presentis vite. in futuro aūt ꝯgruētes paci ꝛ statui patrie

¶ Arguꝰ in ꝯtrariū corroborat p̄mā ꝯclonem

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q̄ Grego. loq̄tur ibi de donis sm̄ q̄ ꝯpetunt statui pn̄ti. sic enī donis ꝓtegimur ꝯ tentamēta maloꝝ. sꝫ in statu glorie cessantibꝰ malis per dona spūsancti ꝑficiemur in bono.

¶ Ad maiorē. dona dant ꝯtra temptamēta. Uerū est ꝓ hoc statu Nā actꝰ coꝝ ṽsant circa tēptamēta hec. ꝓ hac vita actiua. tn̄ eēntia ipoꝝ stat in habituali ꝑfectōe mentis ad motionē spūsancti ꝓmpte sequēdū Minor ṽa q̄ in patria nulla erūt temptamēta. ḡ dona nō manēt. verꝫ q̄ꝫtū ad materiā circa quaꝫ hic ṽsant. nec ꝑ ꝯn̄s sm̄ actꝰ q̄s circa talē materiā hn̄t. sꝫ tn̄ sm̄ eēntiā manēt ꝛ sm̄ actꝰ cōpetētes statui patrie. Nā ꝑ motionē spūsancti mens se hꝫ ꝓ exigētia cuiuslibet status

¶ Ad scōm dōm. q̄ Grego. in singulis donis ponit aliq̄d qd̄ trāsit cū statu pn̄ti. ꝛ aliq̄d qd̄ ꝑmanet in futuro. Dicit enī q̄ sapiētia mentē de eternoꝝ spe ꝛ certitudine reficit. q̄ꝝ duoꝝ spes trāsit. sed certitudo remanet. ꝛ de intellectu dr̄ q̄ in eo q̄ audita penetrat reficiēdo cor tenebras eiꝰ illustrat. quoꝝ auditꝰ trāsit. q̄ꝛ nō docebit vir fratrē suū. vt dr̄ Hiere. xxxi. sed illustratio mētis manebit. De ꝯsilio autē dr̄ q̄ ꝓhibet eē p̄cipitē. qd̄ est necariū in pn̄ti. ꝛ iterꝫ q̄ rōe animū replet. qd̄ est necariū etiā in futuro. De fortitudine aūt dr̄ q̄ aduersa nō metuit qd̄ est necariū in p̄senti. ꝛ iterꝫ q̄ ꝯfidētie cibos apponit. qd̄ ꝑmanet etiā in futuro. De sciā ṽo vnū tm̄ ponit. scꝫ q̄ ignorantie ieiuniū superat. qd̄ ꝑtinet ad statū p̄sentē. sꝫ q̄ addit in ventre mētis. ꝓt figuralr̄ intelligi repletio cognitōis. q̄ ꝑtinet etiā ad statuꝫ futuꝝ. De pietate ṽo dr̄ q̄ cordis viscera misericordie opibꝰ replet. qd̄ q̄dē sm̄ ṽba ꝑtinet tm̄ ad statū p̄sentē. sꝫ ipe intimꝰ affectꝰ ꝓximoꝝ ꝑ viscera designatꝰ. ꝑtinet etiā ad sta

turū statū in quo pietas nō exhibebit misericordie opera. s; ɔgratulatōis affectū. de timore ꝟo dr̄ ꝙ preꝯmit mentē. ne de p̄sentib⁹ supbiat. qd̄ ptinet ad statum p̄sentē. ⁊ qd̄ de futuris cibos spei ɔfortat. qd̄ etiam ptinet ad statū p̄ntē q̄ztū ad spem. sed p̄t etiā ad statū futurū ptinere q̄ztum ad ɔfortatōem de rebus hic speratis ⁊ ibi obtentis

¶ Maior vera. sunt habit⁹ ad motōem sp̄ussancti q̄ et in patria manebūt pfectissime. s; ad alios actus q̄ ad multa dona. q̄ videl; sunt hic circa vitā actiuā ⁊ in appetitu Ad minorē. Frustra essent habitus vbi nō pn̄t actus esse. Verū. vbi oino nulli essent. nec possent esse act⁹ S. negaꝭ ꝙ si nō sint act⁹ ɔuenientes p̄nti vite. ꝙ ḡ nulli sint. sicut nō sequitur fortitudo habita victoria nō h; actū qui est bellare. ḡ non h; actū. q2 h; actū. q̄ est gaudere de triūpho ⁊ victoria Ultra actus aūt quorūdā donoꝝ in patria esse nō pn̄t. Dico ꝙ dona non hn̄t actus circa materiā p̄sentis vite. tn̄ hn̄t actus ɔuenientes circa finē; et beatitudinē habitā. Et ad pbatōem dr̄. ꝙ intellect⁹ p hoc statu facit audita penetrare. s; etiā tenebras illustrat quoꝝ secūdū manet etiā in patria. vn̄ Grego. in singulis donis ponit aliquid qd̄ trāsit cū p̄senti statu. ⁊ aliqd̄ qd̄ manet circa qd̄ h; actū etiā in patria. vt doc. ad lōgū ostendit in solutōe Nota aūt circa illā auctoritatē adductā in solutōe. Nō docebit vir fratrē suū. sc; de ptinentib⁹ ad deū. de q̄b⁹ aliquis hic p auditū reficiꝭ ⁊ informatur mediāte dono intellectus. vn̄ illū actū nō habebit in patria. de quib⁹ aūt vn⁹ beat⁹ aliū illuminet ⁊ doceat. vide p⁹ p. q. cv. ar. p̄. ad p̄. q2 de existētiū rōnib⁹. vt Dionysius dr̄. hoc est de rōnib⁹ diuinoꝝ opeꝝ vsq; ad diē iudicij ⁊c̄. Et pbat hec rō scd̄am ɔclonē. ꝙ nō manēt q̄ztū ad materiā. ea q̄ ꝯsistunt circa materiā ptinētē tm̄ ad p̄sentem vitā. secus fm̄ materiā possibilē patrie ⁊ actus ⁊c̄.

Nota ꝙ libri ɔmuniter hn̄t circa finē solonis. ⁊ ꝙ de futuris cibos spei ɔfortat. Ali⁹ q̄dā h; (⁊ qd̄ de futuris cibo spem ɔfortat) ⁊ hoc intelligibilius est ⁊c̄.

¶ Ad tertiū dd̄; ꝙ rō illa pcedit de donis q̄ztum ad materiā. opa enī actiue vite non erūt materia donoꝝ. s; oīa habebūt actus suos circa ea q̄ ptinēt ad vitā ɔtēplatiuā. q̄ est vita beata.

¶ Maior vera tn̄ ⁊ ip̄a dona pficientia in vita ɔtemplatiua hn̄t aliquid impfectiōis huius vite. ⁊ hoc tolliꝭ vt p; ad scd̄m. Minor vera. Et de ipsa habeꝭ supra. q. lxviij. ar. p̄. ad 3ᵐ. Ultra. ergo in statu glorie nō erunt oīa dona sp̄ussancti. verū fm̄ materiā in qua ɔsistit vita actiua. talis enī materia nō erit i patria. nec dona operabūtur circa eā. s; manet iuxta p̄mā ɔclusionē fm̄ essentiam. ⁊ habent opationē circa materiā possibilē. ⁊ manentem in vita ɔtēplatiua ⁊ beata. vt tactū ē in littera ad 3ᵐ Vn̄ ⁊ hec rō pbat scd̄am ɔclonem ⁊c̄.

¶ Utrū dignitas donoꝝ attēdaꝭ fm̄ enumerationem qua enumerantur Esaie. xi.

G AD septimū sic pcediꝭ Videꝭ ꝙ dignitas donoꝝ nō attendaꝭ fm̄ enumeratōem q̄ enumeranꝭ Esaie. xi. Illud enī videꝭ esse potissimū in donis qd̄ deus maxime ab hoie requirit. sed maxime requirit deus ab hoie timorē. Dicaꝭ enī Deutero. x. Et nūc israel qd̄ dn̄s deus tuus petit a te nisi vt timeas dn̄m deū tuū. Et Malachie p̄mo dr̄. Si ego dn̄s vbi timor me⁹. ergo videtur ꝙ timor q̄ enumeraꝭ vltimo nō sit infimū donoꝝ. s; maximū. ¶ P̄. pietas videꝭ esse quoddā donū vniuersale. dr̄ enī Apl̄us. p̄. ad Thimo. v. ꝙ pietas ad oīa vtilis est. s; donū vl̄e p̄ferꝭ particularib⁹ donis. ergo pietas q̄ penultimo enumeraꝭ videtur esse potissimū donoꝝ. ¶ P̄. scientia pficit iudiciū hominis. ɔsiliū aūt ad inq̄sitōem ptinet. sed iudicium p̄eminet inq̄sitioni. ḡ scientia est potius donū q̄z ɔsilium. cū tn̄ post enumereꝭ. ¶ P̄. fortitudo ptinet ad vim appetitiuā. scientia aūt ad rōnem. sed rō est eminentior q̄z vis appetitiua. ḡ ⁊ scientia est eminētius donū q̄z fortitudo. que tn̄ p̄mo enumeraꝭ. nō ḡ dignitas donoꝝ attendiꝭ fm̄ ordinē enumeratiōis eoꝝ ¶ Sed ɔ̄ est qd̄ Aug⁹. dr̄ in libro de ser. do. in monte. Videꝭ mihi septiformis opatio sp̄ussancti. de q̄ Esa. loq̄tur his gradib⁹ sentētijsq; ɔgruere de quib⁹ fit mentio Matth. v. sed interest ordinis. nā ibi. s. in Esa enumeratio ab excellentiorib⁹ cepit. hic vero ab inferioribus.

¶ Hic ɔsequēter q̄rit quo ad tertiā ɔditionē. de ordine dignitatis donoꝝ. Et p̄mo ɔparando ea inter se in ar. p̄senti. Scd̄o in ɔparatōe ad virtutes Querit igiꝭ an dignitas donoꝝ attendaꝭ fm̄ enumeratiōe; qua enumeranꝭ Esa. xi. ita videl; ꝙ id qd̄ poniꝭ p̄mo loco sit dignissimū. ⁊ postea scd̄m. ⁊ sic de alijs. Enumeranꝭ autē sic. sapiētia. intellect⁹. ɔsiliū. fortitudo. scīa. pietas. timor

¶ Respondeo dd̄m. ꝙ dignitas donoꝝ dupliciter potest attendi. Uno mō simplr̄. sc; per comparationem ad proprios actus. put procedūt a suis p̄ncipijs. Alio modo fm̄ quid. sc; per comparatōnem ad materiam

¶ Hoc. duo facit. Primo p̄mittit quoddā notabile p intellectu terminoꝝ in ɔclone missiua contentoꝝ. Scd̄o subiūgit ip̄am ɔclonem responsiuā cum probatione. ibi. Simplr̄ aūt. Notat ergo ꝙ dignitas donoꝝ duplr̄ attēdi p̄t Uno mō simplr̄ sc; p ɔparatiōe; ad ꝓprios actus put pcedūt a suis p̄ncipijs. a p̄ncipio dirigente qd̄ alti⁹ est ⁊c̄. Et p̄mus est rōnis. scd̄s appetitiue virtutis Aliud aūt est p̄ncipiū directi. ⁊ sic oīa dona pficiētia intellectum sunt digniora donis pficientib⁹ appetitū. ⁊ talis ordo dignitatis nō seruaꝭ in ista enumeratōe videt. s; tn̄ ɔuertā Alio mō dignitas donoꝝ attendiꝭ fm̄ quid. sc; p ɔparationē ad materiā. ita videl; ꝙ licet p̄ncipiū ⁊ subiectū eius nō sit dignius. nec sit dirigens. sed directū. tn̄ est circa materiā. vbi difficile est se bene habere. ⁊ tn̄ materia in se non est dignior (alis esset dignitas simplr̄ maior) s; est solū maioritas. in mō se habēdi ad materiā. ⁊ sic fortitudo ⁊ ɔsiliū habent aliquā prerogatiuā

¶ Simplr̄ aūt loquendo de dignitate donorū eadē est rō ɔparationis in ipsis ⁊ in virtutib⁹. quia dona ad oēs actus poētiaꝝ aīe pficiūt homines ad quos pficiūt virtutes. vt supra dictū est. Vn̄ sicut Ar. 8. virtutes intellectuales p̄ferūtur virtutib⁹ moralib⁹ et in ipsis virtutib⁹ intellectualib⁹ ɔtemplatiue pre

ferūtur actiuis. vt sapiētia. intellect⁹. ꝛ sciētia. prudentia ꝛ arti. ita tñ ꝙ sapiētia pferꝛ intellectui. ꝛ intellectus sciētie. sicut prudentia ꝛ synesis eubulie. Ita etiā in donis sapiētia ꝛ intellectus. sciētia ꝛ ꝯsilium pferūtur pietati ꝛ fortitudini ꝛ timori. in quibꝫ etiā pietas preferꝛtur fortitudini. ꝛ fortitudo timori sicut iusticia fortitudini. ꝛ fortitudo tēperātie

¶ Hic ꝯsequēter in fine corporis pcedit ad rñdēdum questio tali ꝯcłone. Dignitas donoꝝ ordini enumerationis rñdet. partim qdē simplr. partim aūt ꝫm ordinē materie. pbaꝛ. in enumeratōe donoꝝ pmo ponūtur sapiētia et intellectus. Deinde ꝯsiliū ꝛ fortitudo. sed sapiētia ꝛ intellectus sunt digniora simplr. Consiliu ꝛ fortitudo digniora ꝫm qd aliqs. scꝫ nō existētibꝫ circa difficilia. vt sunt sciētia. pietas. ꝛ etiā timor. ergo ꝯclo vera. ꝙ dignitas donoꝝ ꝛc. ita scꝫ ꝙ nō seruaꝛ dignitas simplr. in tota enumeratōne. sed partim dignitas simpliciter. ꝛ postea relicta dignitate simplr seruatur dignitas ꝫm quid ꝛc Maior pꝫ ad visum inspicienti Esaie textū. Minorē D. primo pbat quo ad pmā ptē. Scdo quo ad scdam. ibi. sed qntū ad materiā ꝛc. Arguiꝛ sic. p pma parte de dignitate simplr donoꝝ loquēdū est. sicut de dignitate simplr virtutu. sed virtutes intellectuales pferūtur moralibꝫ. ꝛ in ipis virtutibꝫ intellectualibꝫ ꝯtemplatiue pferūtur actiuis. vt sapiētia intellect⁹ sciētia. prudentie ꝛ arti. ꝛ sapientia pfertur intellectui. ꝛ intellectus sciētie. Ergo in donis (quo ad dignitatē simplr) sapientia ꝛ intellect⁹. sciētia. ꝯsiliū. pferunꝛ pietati ꝛ fortitudini ꝛ timori. in qbꝫ pietas pferꝛ fortitudini. ꝛ fortitudo timori. sicut iusticia fortitudini. ꝛ fortitudo tēperantie. cui aliquo mō timor respondet. Et inter oīa tñ sapientia ꝛ intellectus sunt dignissima. ꝛ sic pꝫ pma pars minoris Maior pbaꝛ ex artiiij. qꝛ dona ad oēs actus potentiaꝝ aīe pficiūt hoīeꝫ ad quos pficiūt virtutes. Ergo eadē est rō ꝯparatōis in ipis donis ꝛ virtutibꝫ. Añcedens patuit. Et ꝯña pꝫ. qꝛ ea q̄ sunt eiusdē rōnis quo ad subiecta ꝛ etiā quo ad effectū (saltē quo ad substantiā) sunt ꝯparabilia in dignitate simplr. q̄ sumiꝛ ex pncipio ꝛ actu. Minor patuit ꝫm ptes suas supra. de sapiētia qdē ꝙ ipa pferaꝛ simplr omnibꝫ habitibꝫ ꝛ virtutibꝫ (nō qdem in rōne virtutis. sꝫ simpliciter) q. lxvi. ar. v. Qꝫ aūt ipa sit altior intellectu ꝛ scia patuit. q. lxq. arꝗ. de prudētia. ibidē ar. vi. Deinde ibi

¶ Sed qntū ad materiā fortitudo ꝛ ꝯsiliuꝫ pferūtur sciētie ꝛ pietati. qꝛ scꝫ fortitudo ꝛ ꝯsiliū hñt in arduis locū. pietas aūt ꝛ etiā sciētia in ꝯmunibꝫ. Sic igiꝛ donoꝝ dignitas ordini enūeratōis rñdet ptim qdē simplr ꝫm ꝙ sapiētia ꝛ intellectus oībꝫ pferunꝛ partim aūt ꝫm ordinē materie ꝫm ꝙ ꝯsiliū ꝛ fortitudo pferūtur sciētie ꝛ pietati.

¶ Probat scdam ptem minoris. scꝫ ꝙ ꝯsiliū ꝛ fortitudo sint digniora ꝫm qd. sic. illa dona sunt nobiliora q̄ sunt circa materiā arduā. vbi difficile est se bñ habere. sꝫ fortitudo ꝛ ꝯsiliū sunt circa ardua. nō aūt scia ꝛ pietas. igiꝛ ꝫm quid sunt digniora q̄ꝫ scia ꝛ pietas Maior patuit ex notabili. qꝛ ex difficultate sumiꝛ dignitas ꝫm qd tm. qꝛ maior dignitas sumiꝛ ex bonitate q̄ꝫ difficultate. q̄re supra. q. lxvi. ar. vi. ad scdm dicebaꝛ. ꝙ q̄uis spes supaddat charitati ex pte obiecti arduitatē. ipa tñ nō est ꝯpter hoc dignior. Minor illa pꝫ. qꝛ fortitudo ꝛ ꝯsiliū hñt locū in arduis. pietas aūt ꝛ scia etiam in ꝯmunibꝫ. ergo minor vera. Añcedens pꝫ de fortitudine. qꝛ est in irascibili et de periculis mortis. vbi difficile est bñ habere. ꝛ patuit supra. q. lxvi. ar. iiij. De ꝯsilio pꝫ ex tertio ethicoꝝ. ꝛ patuit supra. q. xiiij. ar. ij. et. iiij. De scia patuit. qꝛ iudicium ei⁹ locū hꝫ in oībꝫ. inter q̄ etiā sunt non ardua. Illr pietas beneficia exhibet oībꝫ ꝛ qualitercūqꝫ Nota aūt circa dona appetitiue ptis. ꝙ D. san. dr. qꝛ ꝙ pietas pferꝛ fortitudini (scꝫ simplr) ꝛ fortitudo timori. Ista patet ex supra dictis. q. lxvi. ar. iiij. qꝛ videlꝫ pietas est in volūtate. ꝛ ad alteꝝ vbi relucet maius bonū rōnis. ꝛ fortitudo se hꝫ bene in his q̄ ptinent ad vitā ꝛ mortē. timor aūt se hꝫ quodāmō sicut tēperantia. q̄ minor est fortitudine. Ubi aduerte. ꝙ timoris filialis nō est tm̄ refrenare passiones ꝯcupiscibilis. sed etiam se subdere ꝛ bñ se habere ad deū. et sic nō in ꝯcupiscibili sꝫ volūtate (cū remaneat in aīabꝫ separatis actu) sed vt dictū est ar. iiij. quodāmō rñdet tēperantie quo ad effectū. ꝛ quo ad hūc minor est timor q̄ꝫ fortitudo ꝛc.

¶ Et qd dictū est in corpe ꝯfirmaꝛ argu. in ꝯtrariū Circa hoc argumētū in oppositū nota. ꝙ Aug⁹. posuit enūeratōem donoꝝ positā ab Esaia incipe a supioribus ad sensum dictū. vel simplr. vel quo ad materiā. sed enumeratōem Matthei incipe ab inferioribꝫ hoc intelligē. qꝛ btīs Aug⁹. beatitudinibꝫ positis a scto Mattheo ponit rñdere dona. sic ꝙ pma beatitudo scꝫ beati pauperes. correspōdet timori. vt pꝫ. 2ª 2ᵉ. q. xix. ar. xij. Scda autē btitudo (scilꝫ beati mites) corrīdet pietati. vt pꝫ 2ª 2ᵉ. q. cxxi. ar. ij. et de hoc tāgeꝛ aliqd. q. sequēti. ar. iij. ad. 3ᵐ.

¶ Ad pmū ḡ dōm. ꝙ timor maxime reqriꝛ quasi pmordiū quoddā pfectōis donoꝝ. qꝛ initiū sapientie timor dñi. nō ppter hoc ꝙ sit ceteris dign⁹. pri⁹ tm̄ est ꝫm ordinē generatōis vt aliqs recedat a malo. qd fit p timorē. vt dꝛ. puerb. xvi. q̄ꝫ ꝙ opeꝛ bonū qd fit p alia dona

¶ Ad maiorē. illud videꝛ eē potissimū donū qd maxime de⁹ ab hoīe reqrit. Dico ꝙ si maxime intelligiꝛ id est tanq̄ꝫ pfecti⁹ ꝛ finē alioꝝ. vera estꝫ. sed minor falsa Si aūt intelligiꝛ maxime. i. pmo ꝛ pmordialr i via gñatōis tūc negaꝛ maior Nō enim sequitur est pmū ꝛ deseruit ꝛ ordinaꝛ ad alia bñda. tanq̄ꝫ remouēs phibens. ḡ est potissimū. sicut ondit D. sanc. 2ª 2ᵉ. q. clxi. ar. v. de humilitate. q̄ remouet phibēs ꝛ corrūpēs oēm virtutē. nō tñ ꝯpterea est simplr nobilior. Minor tūc ē vera. qꝛ nisi qs recesserit a malo (qd fit p timorē) non est capax alioꝝ donoꝝ. ꝛ etiā vt hꝫ D. san. 2ª 2ᵉ. q. xix. ar. ix. timor filialis tenet pmū locuꝫ inter dona ascēdēdo qꝛ dona ordinanꝛ ad motionē spūssancti. sed ad hoc ꝙ aliqd sit bñ mobile ab aliq̄ mouente. pmo reqriꝛ vt sit ei subiectū nō repugnās. qꝛ talis repugnātia mobilis ad mouēs impediꝛ mot⁹. hoc aūt facit timor filialis vel cast⁹ inq̄ꝫtū p ipm. deū reueremur ꝛ refugim⁹ nos ipi abducere. q̄re nō seqꝛ. ꝙ timor sit maximū. sꝫ sit pmū via gñationis. q̄lia sunt imperfectiora.

¶ Ad scdm dōm. ꝙ pietas nō cōparaꝛ in verbis apli. oībꝫ donis dei. sed soli corporali exercitatōni de qua pmittit ꝙ ad modicū vtilis est.

¶ Maior negaꝛ. sꝫ pietas est donuꝫ cōicans bñficia ꝓpter deū ex charitate vñr. oībꝫ bonis. ꝛ hꝫ p obiecto tam q̄ subueniꝛ q̄ modica oēr pt. Ad auctoritatē apli dico. ꝙ pietas accipiꝛ qñqꝫ p cultu dei ꝫm D. san. ibidē. qñqꝫ p misericordia. ꝛ sꝫ pferꝛ abstinētie ꝛ exercitio corpali

q2 ad oia valet. videlz ad oia pctã delenda. ꝛ ad oia bo
na pmoueda. ꝛ q2 pietas manifeste ꝯnectit ꝛ est effectiua
charitatis. ideo de se meritoria est. Exercitatio aũt corpo
ralis scz abstinẽtia ẽm ꝓpriã rõnem nõ est meritoria. ideo
Aplus pietatẽ ꝯparãdo exercitationi corꝑali dt q ad oia
vtilis est. Ultra. negat q sit bonũ vle. sz vtilis ꝛ meritoꝛ
na est ad oia. vt dictũ est. Ad minorẽ. bonũ vle ꝛc. si in
telligit q vle bonũ p pdicatõnem pferat ꝑticularib9 bo
nis. negat. ꝛ falsitatẽ ei9 osndit d. san. de virtu. ma. vij. ar.
vi. ad. vij. Si intelligit de vli bono p inclusionẽ actiuaꝫ
scz ois boni. vel etiã inclusionẽ ꝑmissiuã vt est bonũ p ẽtn
tiam. vel btitudo vera. q2 videlz btitudo ꝛ ẽentia diuia
isto mõ sunt vle bonũ. Sed negat ꝯña. q2 pietas nõ est
isto mõ bonũ vle. sz solũ q2 vtilis ꝛ meritoria est multoꝝ.
Et q̃uis pietas ad multos bñ se habeat eis bñfaciẽdo
tñ bñ se hñs ad deũ vnũ longe excellẽti9 est. q2 bonũ mul
titudinis qdẽ meli9 est bono vni9 inclusi in multitudine.
tñ nõ bono extra multitudinẽ existẽti ꝛ bono vli ꝛ supre
mo ad qd multa dona bñ se hñt ꝛc. supra aliqd de h tac
tum fuit. q. lxvi. ar. iij. ad pmũ.

¶ Ad tertiũ dõm. q scia ꝛ si pferat ꝯsilio rõne iu
dicij. tñ ꝯsiliũ pfert rõne materie. nã ꝯsiliũ non ha
bet locũ nisi in arduis. vt dr in. iij. ethicoꝝ. sed iudici
um scientie in oibo locũ hz

¶ Maior vera. est enĩ scia iudicatiua p tpales rõnes
sicut sapia p diuinas. vñ. 2a 2e. q. ix. ar. ij. ad. 3m. Minor
vera. ꝛ patuit sup. q. xiiij. ar. p. Ultra. ad subsumptã. sed
iudiciũ pẽminet inqsitioni. verũ est pẽminẽtia simplr. que
est ẽm ꝓpriã rõnem ꝛ spẽm ꝛ finẽ ꝛ potentiaꝫ cui9 est act9.
Iudicare. n. est finis ꝛ actus scie. ꝛ nobilioꝛ q̃ inqrere.
tñ inqsitio est dignioꝛ ẽm qd rõne materie. i. maioris ar
duitatis ꝛ difficultatis. circa materiã suã. cũ nõ habeat
locũ nisi in arduis. iudiciũ aũt rectũ in omib9 locum hz
Ultra. g scia est potius ꝛ verũ simplr. tñ ꝯsiliũ est digni
us ẽm quid. ꝛ ea rõne scia posteri9 numerat. Dictum est
aũt in ꝯclõne. q seruat ordo dignitatis vel simplr vel ẽm
quid. Nota q posset dici q dona ꝯsiderant vno mõ
penes pncipia ꝛ act9. sicut supra dictũ ẽ. q habit9 distin
guũtur ꝛ hñt spẽm penes pncipia. ꝛ sic scia est dignioꝛ. sz
alio mõ ꝯsiderant vt sunt obiectoꝝ. sic ꝯsiliũ est digni9.
dictũ est enĩ q qñq3 habit9 distinguantur vno mõ ꝛ non
alio mõ. ꝛ ecõtra. sapiẽtia aũt ꝛ intellectus vtroq3 mõ sũt
digniora. q2 altiorẽ actũ ꝛ materiã hñt. ꝛ p h pz ad qrtũ

¶ Ad qrtũ dõm. q dona directiua q ptinẽt ad rõ
nẽ donis exequẽtib9 digniora sunt si ꝯsiderent p cõ
paratõem ad act9 put egrediũtur a potẽtijs. rõ enĩ
appetitiue pẽminet. vt regulãs regulato. sz rõe ma
terie adiũgit ꝯsiliuꝫ fortitudini sicut directiuũ exe
quẽti. ꝛ siliter scia pietati. q2 scz ꝯsiliũ ꝛ fortitudo in
arduis locũ hñt. scia aũt ꝛ pietas etiã in cõib9. ꝛ iõ
ꝯsilium simul cum fortitudine rõne materie nume
ratur ante scientiã ꝛ pietatem.

¶ Ad minorẽ ꝛ ꝯñam. Minoꝛ vera est. Rõ est eni
pciosioꝛ simplr q̃ vis appetitiua. ꝛ hz altiorẽ actũ tñ aliqd
exñs in appetitiua pt esse circa materiã magis arduã q̃
habit9 vel donum in intellectu. Ultra. g scia est eminen
ti9 donũ. verũ q ad actũ vt ꝓgredit a potentia altiori. ꝛ
altiori mõ. tñ fortitudo cũ ꝯsilio ei9 directiuo rõne mate

rie pfertur scie. ꝛ eius directo dono scz pietati q̃ sunt cir
ca ꝯmunia. Negatur ergo q dignitas vel simpliciter vel
ẽm quid non attendatur ẽm enumerationem donoꝛuꝫ.
Nota q iuxta doctorẽ san. in corpore. oportet dicere q
dignitas ẽm actum procedentem ab altiori principio sit
simpliciter maioꝛ. sed ẽm materiam est ẽm quid. Nã ex
nobilitate subiecti qd est ratio ꝛ actus qui est finis atten
dit maioꝛ dignitas q̃ ex materia pcipue in naturalib9

¶ Utꝝ virtutes sint pferende donis.

AD octauũ sic pceditur. Videt q virtutes
sint pferẽde donis. dt enĩ Aug9. in. xv. de
tri. de charitate loquens Nullũ est isto dei
dono excellẽti9. solũ est qd diuidit iter fi
lios regni eterni ꝛ filios pditõis eterne. dant ꝛ alia
p spũsctm munera. sz sine charitate nihil psunt. sed
charitas est virtus. g virt9 est potioꝛ donis spũssancti
¶ P. ea q sunt poꝛa naturalr vident eẽ potiora. sed
virtutes sunt poꝛes donis spũssci. Dicit enĩ Greg.
in. ij. moraliũ q donũ spũssci i subiecta mẽte añ alia
iusticiã. prudẽtiã. fortitudinẽ. tẽperantiã format. ꝛ
sic eãdẽ mentẽ septẽ mox virtutib9. i. donis temperat.
vt ꝯtra stulticiã sapiẽtiã. ꝯtra hebetudinẽ intellectũ
ꝯtra pcipitatõem ꝯsiliũ. ꝯtra timorẽ fortitudinẽ. cõ
tra ignorãtiã sciam. ꝯtra duriciã pietatẽ. ꝯ supbiã
dei timorẽ. g virtutes sunt potiores donis. ¶ P. virtu
tib9 null9 male vti pt. vt Aug9. dt. donis aũt pt ali
qs male vti. dt enĩ Greg. in pmo moral. q hostiam
nostre pcis imolam9 ne sapia eleuet. ne intellectus
dũ subtilr currit oberret. ne ꝯsiliũ dũ se multiplicat
ꝯfundat. ne fortitudo dum fiduciã pbet pcipitet. ne
scia dũ nouit ꝛ nõ diligit inflet. ne pietas dũ se extra
rectitudinẽ inclinat intorqueat. ne timoꝛ duꝫ plus
iusto trepidat i desperatiõis foueã mergat. g virtutes
sunt digniores donis spũssancti. ¶ Sed ꝯtra est q
dona dantur in adiutoriũ virtutũ ꝯtra defectus. vt
pz in auctoritate inducta. ꝛ sic videtur q pficiãt qd
virtutes pficere nõ pñt. sũt g dona potiora virtutib9

Hic agit de ꝯparatõe donoꝝ ad virtutes ex pte dignitatis

¶ Rñdeo dõm. q sicut ex supra dictis pz. virtu
tes in tria genera distinguunt. sunt enĩ qdã virtutes
theologice. qdã intellectuales. qdã morales. Uirtu
tes qdẽ theologice sunt q9 mens hũana deo ꝯiũgi
tur. Uirtutes aũt intellectuales sunt qb9 rõ ipa pfi
cit. Uirtutes aũt morales sunt qb9 vires appetitiue
pficiũtur ad obediẽdũ rationi. Dona aũt spũssancti
sunt quib9 oẽs vires aie disponũtur ad hoc q sub
dantur motioni diuine

q. lvij. et. q. lviij. et. q. lx

¶ Hoc. duo facit. pmo ponit qddã notabile distinc
tiuũ ꝛ fundamẽtale. Scdo ẽm illud rñdet. ibi Sic g ꝛc
dẽ ꝛc. Ponit g distinctiõem triimẽbrẽ ex dictis supra in
diuersis locis. scilz. q. lvij. lviij. et. q. lx. q sint tria genera
virtutũ. sũt enĩ theologice qdã intellectuales. qdã mora
les. ꝛ notificat eas. ꝛ p h habet fũdamẽtũ sequẽtiũ. q2 the
ologice sunt qb9 mens hũana deo ꝯiũgit. scz ẽm se tanq̃
ꝓpio immediato obiecto ꝛ mõ supnaturali. ꝛ hoc vt supra

h

iiij. ad 3ᵐ dicebat nō puenit nec alijs ṽtutibꝫ nec donis. Virtutes aūt intellectuales sunt qbꝫ rō pficit. ſꝫ nō cōuertit ꝙ oīe pficiens rōnē sit intellectualis ṽtus. sicut eñ nō oīe quod est in appetitu est ṽtus moralis (vt patꝫ de charitate spe ⁊ donis) sic nec oīe qđ est in intellectu est ṽtus itellectualis vt pꝫ de fide ⁊c̄. Sed verum est qđ Doc. dicit ꝙ ṽtus itellectualis nō est nisi in intellectu. morales vero (scꝫ p essentiā ⁊ ꝓprie) sunt quibꝫ vires appetitiue pficiunt ad obediendū rōni. dona spūsſcti sunt quibꝫ oēs vires aie. scꝫ tā rō q̄ꝫ appetitus disponūt ad h ꝙ subdant motioni spūsſcti ⁊ diuine.

¶ Sic ergo eadē videt esse comparatio donoꝝ ad virtutes theologicas per quas homo vnit spirituisancto mouēti. sicut virtutū moraliū ad virtutes intellectuales p quas pficit ratio. que est virtutum moraliū motiua. Unde sicut virtutes intellectuales pferunt virtutibus moralibus. ⁊ regulant eas. ita virtutes theologice pferuntur donis spiritusſcti et regulant ea.

¶ Hic ꝯsequenter iuxta p̄dictā distinctiōem Doctor ṽidet duabus ꝯclonibꝫ. secundā ponit ibi. Sed si ꝯpa-

Cōclo pma ramus ⁊c̄. Conclo pma nīsiua est. ṽtutes theologice pferunt donis spūsſcti ⁊ dona regulant p eas. Hāc ꝯclonē pmo pbat ratione. scđo auctoritate. ibi. Vñ Gregorius dicit. ratione sic. Eadem est ꝯparatio donoꝝ ad ṽtutes theologicas que est ṽtutū moraliū ad ṽtutes intellectuales. sed intellectuales pferunt ṽtutibus moralibꝫ tanq̄ꝫ regulantes. ergo sequit ꝯclusio. Minor patuit supra q. lxvi. ar. iij. Maior pbat. quia sicut p theologicas vnitur hō spirituisctō mouenti dona sic intellectuales pficiūt rationē q̄ mouent virtutes morales (ita ꝙ vtrobiqꝫ tā virtutes theologice q̄ꝫ intellectuales pficiūt in ordine ad motiua vel donorum vel moralium) ⁊ patuit de hoc ar. iij. ad tertiū. quia dona nō mouent (vel magis hō nō mouet ṽm dona) nisi p̄suppositis theologicis. ita appetitus nō mouetur ṽm morales nisi presuppositis intellectualibus saltem prudentia. ⁊ de hoc etiā tactū fuit ar. v.

Consequenter ibi.

¶ Uñ Greg. dicit in pmo moral. ꝙ neqꝫ ad denariū pfectionez septē filij. id est septē dona puenuīt. nisi in fide spe ⁊ charitate fuerit oīe qđ agunt.

¶ Confirmat ꝯclusionem primam auctoritate beati Gregorij. quia pficiuntur p theologicas. igit theologice sunt maiores. Deinde cum dicit.

¶ Sꝫ si ꝯpemus dona ad alias ṽtutes itellectuales vel morales. dona pferunt virtutibꝫ. qꝛ dona pficiunt vires aie in ꝯpatiōe ad spiritūsanctū mouentē. virtutes āt pficiūt vel ipam rōnē. vel alias ṽtutes in ordine ad rōnē. Manifestū est āt ꝙ ad altiorem motorē optet maiori pfectione mobile esse dispositū. Uñ pfectiora sunt dona virtutibꝫ.

¶ Subiungit cōclusionem secundā responsiuā talem.

Cōclo scđa Dona pferunt virtutibus intellectualibus ⁊ moralibꝫ. Probat. ad altiorē motorē oportet maiori pfectione mobile esse dispositū. sed dona pficiunt vires anime in comparatione ad spiritūsanctū mouentem. virtutes aūt pficiunt vel ipam rōnem (vt intellectuales) vel alias virtutes id est potentias in ordine ad rōnem. spūs aūt sanctus altior est rōne. igit. Maior ⁊ minor patet ex ar. h.

¶ Et ꝯfirmat ista scđa ꝯclo argumēto in ꝯtrium

¶ Ad pmū ergo dōm ꝙ charitas est virtus theologica de qua ꝯceditur ꝙ sit potior donis.

¶ Maior vero ⁊ dicit charitas bonum ṽm cōmunem rationem nominis. nō aūt ṽm distinctam rōnem. vt h loquimur de dono prout datur a deo ⁊ in ordine ad motionem diuinā. mens eñ informata theologicis hꝫ se actiue ⁊ mouet virtutes morales ⁊c̄. Ad minorē. charitas est virtus scꝫ theologica ⁊ inter eas p̄cipua. ḡ virt⁹. vel theologicā est potior donis ⁊ ꝯcludit pmā ꝯclonem.

¶ Ad secundum dicendū. ꝙ aliquid est prius altero dupliciter. Uno modo ordine perfectionis et dignitatis. sicut dilectio dei est prior dilectōe proximi. ⁊ hoc modo dona sunt priora virtutibus intellectualibus ⁊ moralibus. posteriora vero virtutibꝫ theologicis. Alio modo ordine generatiōis seu dispositionis. sicut dilectio proximi precedit dilectionem dei q̄ꝫtum ad actum. ⁊ sic virtutes morales et intellectuales precedunt dona. quia p hoc ꝙ hō bene se hꝫ circa rōnem ꝓpriā disponit ad hoc ꝙ hō se bene habeat in ordine ad deū.

¶ Ad maiorē que sunt priora naturaliter videnť esse potiora. distinguit eo ꝙ est duplex p̄oritas naturalis vel nature. vt patuit supra q. lxij. ar. iiij. vna generationis. et de tali prioritate nature negatur maior. ⁊ ꝯcedit minor. loquendo de virtutibꝫ intellectualibus ⁊ moralibus. eo ꝙ p tales virtutes homo disponit vt bene se habeat ad deū qđ fit per dona. Si aūt intelligit maior de p̄oritate pfectionis. tunc verꝫ est. ꝙ talia priora sunt potiora. sꝫ tūc minor est falsa. nec pbat ex auctoritate beati Gregorij q̄ solum vult ꝙ dona prequirunt virtutes tanq̄ꝫ dispōnes ordinatas ad dona tanq̄ꝫ preparantes viam. Unde cōsequentia negat. si intelligit de virtutibꝫ moralibus vel intellectualibus. ¶ Nota verba Doc. in solutione ꝙ dilectio dei est prior dilectione proximi prioritate perfectionis ⁊ dilectio proximi p̄cedit dilectiōem dei via generationis. ¶ Nota inquā ex q. xxvi. ar. iij. ꝙ dilectio nō accipit pro habitu sed tm̄ p actu vel passione. ideo nō intelligit Doc. de charitate sed de actu. quō aūt dilectio proximi prior sit via generationis habes scđa scđe. q. xxvi. arti. ij. ad pmū. quia proxim⁹ est prius visibilis ⁊ ꝯgnoscibilis. et p ꝯsequens pmo dilectus. Ex ꝯsuetis eñ discit anim⁹ amare incognita. Quō aūt dilectio dei sit potior ⁊ melior. habes ibidē q. xxvij. arti. viij. et q. xliiij. articu. ij. quia habent se sicut finis ⁊ sicut id quod est ad finem. Unde et duo precepta dantur propter distinctionem actuum non habituum ⁊c̄.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ sapientia ⁊ itellectus. ⁊ alia hmōi sunt dona spūsſcti ṽm ꝙ charitate informant que nō agit ppera. vt dr̄. i. ad Corinth. xiij. et ideo sapiētia ⁊ itellectu. ⁊ alijs hmōi. nullus male vtitur ṽm ꝙ sunt dona spūsſcti. sed ad h ꝙ a charitatis pfectōe nō recedāt vnū ab altero adiuuat. hoc ē quod Greg. intendit dicere.

¶ Maior ṽa ad sensum supra dictū q. lvi. ar. iiij. ad septū. scꝫ pncipiatiue ⁊c̄. Minor negat. qꝛ dona ꝯnectum

tur cū charitate q̄ qs nō agit ꝑperā. ⁊ ad hūc Gregorius dī ꝙ ipē intendit ꝙ se inuicē adiuuent ne a charitate recedant. qꝛ si vnū sine alio esset nō maneret. nec esset donū. sꝫ haberet q̄ndam similitudinē cū dono. Et posset eo qs abuti. vt patuit ar. v. ad 3m. sicut ⁊ supra. q. lxv. ar. p. dictum est de ꝟtute morali accepta ꝓ inclinatōe in aliqđ de genere bonoꝝ ꝙ videlꝫ posset esse occasio vno cū periculi. sic ḡ dona nō sunt ꝑncipia mali vsus sed ad h̄ opus hūs mus tuo adiutorio. ⁊ hoc voluit btūs Gregorius.

¶ Questio. lxix. de btitudinibus.

Deinde cōsiderādū est de btitudinibꝫ. Et circa hoc q̄runt̄ q̄ttuor. Primo vtꝝ beatitudines a donis ⁊ ꝟtutibꝫ distinguāt̄. Scđo de p̄mijs btitudinū vtꝝ ptineāt ad hāc vitā. Tertio de nūero btitudinū. Quarto de ꝯuenientia p̄mioꝝ q̄ eis attribuūt̄.

¶ Quia beatitudines ꝑfectiores sunt fructibꝫ ⁊ sunt actus donoꝝ magis q̄ fruct⁹. ideo post dona (vt habeat̄ tota ꝯsideratio ꝑtinentiū ad dona) D. determinat de beatitudinibꝫ. Et p̄io īq̄rit̄ ꝯditio btitudinū. Scđo ostēdit̄ ꝯuenientia enūeratōis eaꝝ. ar. iij. et. iiij. Circa p̄m p° ostendit̄ quō btitudines distinguāt̄ a virtutibꝫ ⁊ donis. Scđo mouet̄ qđ dā dubiū. arti. ij.

¶ Vtꝝ btitudines a ꝟtutibꝫ ⁊ donis distinguāt̄.

Ad p̄mū sic ꝑcedit̄. Videt̄ ꝙ beatitudines a ꝟtutibꝫ ⁊ donis non distinguant̄. Aug. eñ in li. de sermone dn̄i in mōte attribuit btitudines in Mattheo enūeratas donis spūssci. Ambrosius aūt sup Lucaꝫ. attribuit btitudines ibi enūeratas q̄ttuor ꝟtutibꝫ cardinalibꝫ. ḡ beatitudines non distinguunt̄ a ꝟtutibꝫ ⁊ donis. ¶ P. humane voluntatis nō est nisi duplex regula.

q. xix. ar. iiij. scꝫ rō ⁊ lex eterna. vt supra dictū ē. sꝫ ꝟtutes ꝑficiūt hoīem in ordine ad rōnē. dona āt in ordine ad legeꝫ

q. lxviij. ar. p. eternā spūssci. vt ex dictis pꝫ. ḡ nō pt eē aliqđ aliud ptinēs ad rectitudinē volūtatis hūane p̄ter ꝟtutes et dona. nō ḡ beatitudines ab eis distinguūt̄. ¶ P. in enūeratōe beatitudinū ponit̄ mititas ⁊ iusticia et misericordia. que dicunt̄ esse quedā ꝟtutes. ḡ btitudines nō distinguūt̄ a donis ⁊ ꝟtutibꝫ. ¶ Sꝫ ꝯtra est ꙩ quedā enumerant̄ inter btitudines q̄ nec sunt virtutes nec dona sicut paupertas ⁊ luct⁹ ⁊ pax. dn̄t ḡ beatitudines a virtutibꝫ ⁊ a donis.

¶ Querit hic p̄mo de vna conditione beatitudinum. scꝫ de distinctōe eaꝝ a ceteris ⁊c̄.

q. ij. et. q. iij. ¶ Rn̄deo dōm ꝙ sicut supra dictū est beatitudo ē vltim⁹ finis hūane vite. dr̄ eñ aliqs iā finē habere ꝓpter spem finis optinēdi. vñ ⁊ ph̄us dicit in p̄mo ethi. ꝙ pueri dicūt̄ beati ꝓpter spem. Et aplus dicit Ro. viij. Spe salui facti sumus.

Conclo ¶ Conclo rn̄siua posita in hoc articulo ē. btitudines distinguūt̄ a ꝟtutibꝫ ⁊ donis. nō sicut habitus ab eis distincti sꝫ sicut actus distinguūt̄ ab habitibꝫ scꝫ ipos dicientibꝫ. Probat̄ ꝯclo. btitudines sunt actus. i. operationes ꝟtutū ⁊ donoꝝ ꝑcipue. ḡ ꝯclo vera. Cōsequentia ꝓbat̄. qꝛ actus alicui⁹ habitus nō distinguit̄ ab habitu q̄ est eius ꝑncipiuꝫ vt habit⁹ sꝫ vt act⁹. nō eñ distinguit̄ aliqđ ab alio nisi s'm ꝓpriā rōnē. Actus igit̄ distinguit̄ vt act⁹ nō vt habit⁹. Ans deducit̄ ꝑ articulū. btitudines de q̄bꝫ loq̄mur sunt ꝑ q̄s aliqs hꝫ btitudinē q̄ ē vltim⁹ finis hūane vite ꝓpt̄ spem ipaꝫ obtinēdi (.i. btitudo in ꝓposito ē id ꝑ qđ qs sperat tanq̄ ꝑ meritū ꝯseq̄ btitudinē verā) sꝫ talis spes obtinēdi verā btitudinē (⁊ p̄sertim eternā ⁊ verā ē.⁊c̄. Innit̄ opatōibꝫ illis) ꝑ opatōes ꝟtutū ⁊ ꝑcipue ꝑ operationes donoꝝ. ḡ ans veꝝ. Hui⁹ rōis ꝓbat D. p° maiorē. secūdo minorē. ibi. Spes āt ⁊c̄. Tertio subiūgit ipaꝫ ꝯclonē rn̄siuā. ibi. Et ideo ⁊c̄. Maior ḡ pꝫ ex aplo ⁊ ph̄o q̄ ad h̄ ꝙ est btitudo spei .i. aliqs dr̄ btūs. qꝛ sperat spe formata ⁊ innitente meritis q̄bꝫ dign⁹ ē btitudine. vl̄ qꝛ disposit⁹ est de bn̄dis bonis opibꝫ q̄bꝫ ꝑuenit̄ ad beatitudinem vt ph̄us vult de pueris. Vnde cū dicit.

¶ Spes aūt de fine ꝯsequēdo insurgit ex h̄ ꝙ aliquid ꝯuenient̄ mouet̄ ad finē ⁊ appropinquat ad ipm. qđ q̄dē fit ꝑ aliquā actionē. Ad finē āt btitudinis mouet̄ aliqs ⁊ appropinq̄t ꝑ opatōes virtutū et ꝑcipue ꝑ opatōes donoꝝ. si loq̄mur de btitudie eterna. ad quā rō nō sufficit sꝫ in eā iducit spūssctūs ad cui⁹ obedientiā ⁊ sequelā ꝑ dona ꝑficimur.

¶ Probat minorē p̄cedentē sic. Spes de ꝯsequēdo fine vel btitudine ꝯsurgit ex hoc ꝙ aliqđ ꝯuenient̄ mouet̄ ad finē ⁊ appropinq̄t ad ipsum. sed ꝯuenienter moueri et appropinq̄re ad finē vltimū est ꝑ aliquā opatōem. igitur minor ꝟa q̄ ad p̄mā ptem. Quare aūt dictū sit ⁊ ꝑcipue ꝑ opatōes donoꝝ. scꝫ plus q̄ ꝟtutū oñdit̄ sic. Ad btitudine verā hō ꝑuenit ꝑ opatōes tali btitudini ꝓportionatas ⁊ altiores. sꝫ opationes donoꝝ sunt hmōi nō ꝟtutū. scꝫ moraliū vel itellectualiū. igit̄. Maior nota. Minor pꝫ. spes obtinēdi beatitudinē ꝑcipue innit̄ opationibus ꝓcedentibꝫ ab altissimo mouente ⁊ sufficienti non aūt insufficienti sꝫ opatōes donoꝝ sunt hmōi nō ꝟtutū. igit̄ ⁊c̄. vñ qꝛ rō nō sufficit mouere mediantibꝫ ꝟtutibꝫ ad talem finē. ḡ oportet esse altiorē motorē .s. spiritūsanctū. ad cuius sequelā ⁊ obedientiā ꝑficiūt dona. ⁊ ḡ mediantibꝫ actibꝫ ad q̄s mouemur ꝑ spiritūsctm. sum⁹ digni ⁊ ꝓportionati btitudini ⁊ tales sunt actus donoꝝ. Pꝫ ḡ ꝙ btitudines nihil aliud sunt q̄ opatōes bone ⁊ meritorie vite eterne quibꝫ hō sperādo innit̄ p̄t ad vitā eternā ꝯsequēdā. spes eñ ex meritis ꝓuenit .i. ꝯseq̄t̄ rem speratā ꝑ merita q̄ vocant̄ btitudines nō iā re sed spe ⁊c̄. Vnde ibi.

Et ideo btitudines distinguunt̄ quidē a virtutibus ⁊ donis nō sicut habit⁹ ab eis distincti. sꝫ sicut actus distinguunt̄ ab habitibus.

¶ Subiūgit ipam ꝯclonem rn̄siuā satis clare deductā. ¶ Sed nota ꝙ Scotus in. iij. dis. xxxiiij. discordat volēdo ꝙ btitudines sint idem habitus cū habitibꝫ virtutū. scꝫ theologicis ⁊ cardinalibꝫ. tn̄ aliqñ iter dona ponant̄ species specialiores virtutū dictaꝝ. ita ibi ponūt̄ due species temperantie. scꝫ hūilitas ⁊ vna species que moderat̄ voluptates in cōmuni fortitudo in se ⁊ iusticia in tribus speciebus. ⁊ due theologice ꝑficientes appetituꝫ. sed deficit opinando quasi D. san. beatitudines a virtutibꝫ distinguat tanq̄ habitus qđ intuenti D. san. hic dare apparet falsum. nec ipa ꝯtra verā D. san. mentem aliquid ꝓbat vel arguit male accipiendo. ⁊ bene ponderanti ꝯstabit. quia

Scot⁹ nulli auctoritati scripture innitit̃. nec aliqu⁹ sancti doc. q̃re de volūtarie dictis parū curādū est.

☞ Confirmat̃ p̄dc̄o rursus argumēto in p̄trariū.

¶ Ad p̄mū ergo dd̄z. q̄ Aug. et Ambrosius attribuūt btitudines donis ꝛ v̄tutibꝫ sicut act⁹ attribuunt̃ habitibꝫ. dona aūt sunt eminentiora v̄tutibꝫ cardinalibꝫ. vt supra dictū est. ꝛ ideo Ambrosi⁹ exponēs beatitudines turbis p̄positas. attribuit eas v̄tutibꝫ cardinalibꝫ. Aug. āt exponens btitudines discipulis p̄positas in monte tanq̄ pfectioribꝫ. attribuit eas donis spūsſcti. — q.lxviij.ar. viij.

¶ Maior vera. quia Augustin⁹ attribuit beatitudines p̄positas discipulis (qui erāt pfectiores) donis que ꝛ ip̄a sunt pfectiora v̄tutibꝫ cardinalibꝫ ꝛ intellectualibꝫ. attribuit quidē nō idemptice quasi beatitudines sint dona. sed p̄ncipatiue ꝛ causaliter. q̄ videlꝫ btitudines p̄fectis p̄tinent ad dona sicut eoꝝ actus eliciti ꝛ effectus. Ultra. concedo q̄ Ambrosi⁹ bene attribuit beatitudines q̄tuor cardinalibꝫ nō quidē idemptice sed mō dicto. ꝛ q̄ p̄siderauit ꝛ locutus fuit de beatitudinibꝫ p̄positis turbis que sunt minores p̄dictis. q̄ vt patuit q. p̄cedenti. dona altiori mō operant̃ q̄ virtutes morales. Quare negat̃ p̄ña. nā nō sequit̃ attribuit̃ sibi sicut actus habitui. ideo nō distinguunt̃ īmo oppositū sequit̃. Hoc. notat implicite concordiā beati Augustini ꝛ beati ambrosij. quō nō p̄trariant̃ dū vnus reducit beatitudines in dona alius in v̄tutes. sunt eñ vtrorūq̄ beatitudines sed precipue donoꝝ vt patuit in corpore ꝛc̄.

¶ Ad secundum dd̄m. q̄ ratio illa p̄bat q̄ non sunt alij habitus rectificantes hūanam vitā preter virtutes ꝛ dona.

¶ Maior placet ꝛ patuit supra. q. xix. ar. iiij. Minor vera. sed dico q̄ virtutes pficiūt ad rōnem ꝛ dona ad legē eternā spiritusſcti nō solū ad actū p̄mū sꝫ etiā ad actū secūdū. ꝛ ad quosdā actus eliciendos quos dicim⁹ beatitudines. Ultra. ergo nō pōt esse aliqd aliud ꝛc̄. Uerū habituale p̄ter dona et virtutes. tñ est aliqd aliud eo pacto quo actus est aliud ab habitu. Ultra. non ergo beatitudines ab eis distinguūtur. Uerum vt habitus sꝫ vt actus a p̄ncipijs elicientibus.

¶ Ad tertiū dd̄m. q̄ mititas accipit̃ p actu mansuetudinis. Et simil̄r dd̄m est de iusticia ꝛ misericordia. ꝛ q̄uis hec videant̃ esse v̄tutes. attribuūtur tñ donis. q̄ etiā dona pficiūt hoīem circa oīa circa que pficiunt virtutes. vt dictū est. — q.lxviij. ar. iiij.

Ad añs vel assumptū dico. q̄ in enūeratiōe beatitudinū ponit̃ mititas ꝛ iusticia ꝛ misericordia. sed nō vt significāt vel importāt virtutes. sꝫ vt ipoztāt actus nō mō act⁹ virtutū sed etiā donoꝝ. nā iuxta supra dicta q. lxviij. ar. iiij. dona pficiūt ad oīa ad q̄ pficiūt v̄tutes vt sic mititas. nō tñ accipit̃ p actu mansuetudinis. sꝫ etiā p actu fortitudinis. ꝛ iusticia ꝛ misericordia p actu pietatis. vt pꝫ ar. iij. ad 3m. Quare negat̃ p̄ña. q̄ sicut dictū est. q. lxviij. arti. p̄. ad q̄rtū. sapientia ꝛ fortitudo equoce dicunt̃ de v̄tute ꝛ dono. ita in p̄posito mititas sīcat (min⁹ tñ equiuoce) habitū ꝛ actū. sicut etiā supra q. lix. ar. p̄. ad 3m. dictū est misericordiā q̄nq̄ accipi p actu q̄nq̄ p habitu. vt ergo btitudo hic est actus pietatis doni ꝛ distincta a pietate dono ꝛ a misericordia v̄tute vt act⁹ ab habitu ꝛc̄. De h̄ ar. vide d. san. in iij. scripto. dis. xxxiiij. q. p̄. ar. iiij.

¶ Utrū p̄mia que attribuūtur beatitudinibꝫ ptineant ad hanc vitam.

Ad scd̄m sic p̄cedit̃. Uidet̃ q̄ p̄mia q̄ attribuūtur btitudinibꝫ nō ptineāt ad hāc vitā. Dicunt̃ eñ aliq̄ beati p̄pter spem p̄miorū. vt dictū est. sed obiectū spei beatitudo est futura. ergo p̄mia ista ptinent ad vitā futuram. — K

¶ P̄. Luce. vi. ponūtur quedā pene p oppositū ad beatitudines cū dicit̃. Ue vobis q̄ estis saturati. q̄ esurietis. ve vobis q̄ ridetis nūc. q̄ lugebitis ꝛ flebitis. sed iste pene nō intelligunt̃ in hac vita. q̄ frequēter hoīes in hac vita nō puniūtur. sm̄ illd̄ Job xxi. Ducūt in bonis dies suos. ergo nec p̄mia beatitudinū ptinēt ad hāc vitā. ¶ P̄. regnū celoꝝ qd̄ ponit̃ p̄miū paupertatis est beatitudo celestis. vt Aug. dicit. xix. de ci. dei. plena etiā saturitas nō nisi in futura vita habet̃. sm̄ illud psal. Satiabor cū apparuerit gloria tua. visio etiā dei ꝛ manifestatio filiationis diuine ad vitā futurā ptinēt. sm̄ illud. i. Jo. tertio. Nunc filij dei sum⁹. ꝛ nondum apparuit qd̄ erim⁹. scim⁹ q̄ñ cū apparuerit. similes ei erim⁹ q̄ñ videbim⁹ eū sicuti est ergo p̄mia illa ptinēt ad vitā futurā. ¶ Sꝫ p̄tra est qd̄ Aug. dt̄ in libro de sermone dn̄i in monte. Ista q̄dē in hac vita p̄pleri pñt sicut cōpleta in apostolis esse credim⁹. nā illa oīmoda ꝛ in angelicā formā mutatio q̄ post hāc vitā p̄mittitur. nullis verbis exponi potest. — Aug.

¶ Hic agit̃ de q̄dā dubio circa ar. p̄cedent̃.

¶ Rn̄deo dd̄m. q̄ circa ista p̄mia expositores sacre scripture diuersimode sunt locuti. Quidam eñ oīa ista p̄mia ad futurā btitudinē ptinere dicūt. sicut Ambrosius sup Lucā. Aug. vero dicit ea ad p̄sentem vitā ptinere. Chrysostomus aūt in suis homelijs quedam eorum dicit ptinere ad futurā vitā. quedam aūt ad p̄sentem.

¶ Doctor duo facit. Primo inducit diuersas opiniones doctoꝝ saltē sm̄ vocē circa quesitū. Scd̄o p̄cordat eas ꝛ determinat veritatē p p̄clōnē rñsiuā. ibi. Ad cuius euidentiā. Prima ergo opinio est Ambrosij q̄ dixit oīa ptinere ad futurā vitā. Scd̄a est beat. Aug. q posuit oīa ad p̄sentē vitā ptinere. Tertia est bti Chrysostomi q̄ tenuit mediū q̄dā videlꝫ ptinere ad p̄ñtem q̄dā ad futurā sicut valde apparēs est q̄ p̄secutio misericordie ptineat ad p̄sentē. sꝫ hic regnū celoꝝ videt̃ mag̃ ptinere ad futurā.

¶ Ad cui⁹ euidentiā p̄siderandū est q̄ spes future btitudinis pt̄ esse in nobis p̄pter duo. Prio q̄dē p̄pter aliquā p̄paratiōem vel dispōnem ad futurā btitudinē qd̄ est p modū meriti. Alio mō p q̄ndā inchoatiōem ipfectā future btitudinis in viris sanctis. etiā in hac vita. Aliter eñ habet̃ spes fructificationis arboris cū virescit frondibꝫ. ꝛ aliter cū iā primordia fructuū incipiūt apparere.

¶ Hic pñr ꝯcordat hmõi opiniones. qꝛ oēs verifica ri pñt ꝑ distinctiõem quā tangit ꝯcl'o missiua in q̄ D. plus
Concl'o videt q̄ q̄situ̅ est. Concl'o igr̄ missiua est. Ea q̄ tangunt in btitudinib; tanq̄ merita solū ptinēt ad p̄sentē vitā. sꝫ ea q̄ ponunt tanq̄ p̄mia pñt ptinere ad presentē vitā vel futurā. Ista ꝯcl'o vnū supponit ⁊ duo dicit. supponit eīm q̄ ea q̄ tangunt tanq̄ merita etiā dicant beatitudines et q̄ que ponunt tanq̄ p̄mia etiā sint ⁊ ptineāt ad beatitu-dines. ⁊ dr̄ q̄ pñt accipi dupl'r. ⁊ s̄m hoc ptinent ad pñtē vitā vel futurā. Primo g̃ D. pbat suppositū. scd̄o ponit p̄mā ptem ꝯclonis. ibi. Sic igr̄ ea ⁊c̄. Scd̄o scd̄am. ibi. Ea vero ⁊c̄. Presuppositū igr̄ pbat sic. beatitudo (vt loquimur) pt̄ dici om̄e id rōne cuius est spes future ⁊ ꝑfecte beatitudinis. sꝫ spes future beatitudinis pt̄ esse in nobis. p̄mo ꝓpter aliquā p̄paratõem vel dispõnē ad futurā btitudinē qd̄ est ꝑ modū meriti. id est ꝑ v̄tutē ipfectā ⁊ grãm q̄ facit sperare solū ꝑ modū meriti. possum' etiā sperare futurā beatitudinē ꝑ quandā inchoatõnem ipfectā future btitudinis vt est in viris sanctis. igr̄ suppositū verū. scꝫ q̄ tā meriti tacti in btitudinib; q̄ p̄miorum pñt dici beatitudines. Maior nota ex ar. p̄. Minor declaratur ꝑ sile in naturalib;. qꝛ habet spes fructificatõis arboris cū virescit frondib;. ⁊ sil'r habet spes (lꝫ aliter ⁊ ꝑfectior) cū iā p̄mordia fructuū incipiūt apparere. sic ad ꝓpositū cū aliq̄s incipit virescere ꝑ grãm aliqualr̄ ꝑ bona opa meritoria vite actiue est spes q̄ ip̄e ꝑueniat ad btitudinē ꝑfectā. sed maior spes est cum venerit ad fastigium ⁊ magnā ꝑfectõnē vite ⁊ vitā ꝯtemplatiuā abiectis om̄ib; impedimētis. ¶ Nota q̄ p̄ma beatitudo ꝯcepta ꝑ modū meriti dicit dispõ ⁊ p̄paratio ad futurā vitā. qꝛ cum quis etiā se exercet in operib; vite actiue ⁊ in quibuscū q̄ bonis meritorijs actionib; ip̄e disponit ꝑ modum meriti ad beatitudinē ⁊ facit eā sibi debitā. sꝫ qꝛ v̄a btitudo patrie ꝯsistit in ꝯtemplatõe summa. ideo talis inchoat solū in hac vita in viris sanctis q̄ se ꝑ posse suo totaliter dant ꝯtemplationi diuinoꝝ in q̄ inchoat futura beatitudo. vt patuit supra. ꝙre dicit minor. q̄ pōt esse spes vel ꝓpter q̄n dam p̄paratõem ⁊ dispõnem. videlꝫ meritoriā que facit hoiem capacē ⁊ dignū beatitudine. sꝫ in ꝑfectis ꝯtēplatiuis iam inchoata est. Deinde cū dicit.

¶ Sic igr̄ ea que in beatitudinib; tangunt tanquā merita. sunt quedā p̄parationes vel dispõnes ad beatitudinē vel ꝑfectā vel inchoatam.

¶ Ponit p̄mā ptem ⁊ p̄mū dictū ꝯclonis. videlicet q̄ merita ptineant tm̄ ad p̄sentem vitā. pbat dispõ remota ⁊ viatica tm̄ ptinet ad hanc vitā. sed q̄ ponunt tanq̄ merita sunt dispositõnes p̄paratorie etiā ad btitudinē imꝑfectā. igr̄ ⁊c̄. Minor pꝫ. qꝛ sunt meritorie dispõnes. sed meritū est tm̄ p̄sentis vite. Et posset scd̄o argui. dispositio q̄ disponit etiā ad beatitudinē inchoatā est p̄sentis vite. sꝫ ea q̄ ponunt tanq̄ merita. disponūt etiā ad btitudinē aliqualē inchoatā in hac vita. igr̄. Maior pꝫ. qꝛ btitudo inchoata est solū p̄sentis vite. Minor pbat. qꝛ per merita ista disponit q̄s ad ꝯtemplatõnē diuinoꝝ in pñti vita in qua est btitudo inchoata. Deinde ibi.

¶ Ea vero q̄ ponūt tanq̄ premia. pñt esse vel ip̄a btitudo ꝑfecta ⁊ sic ptinēt ad futurā vitā. vl' aliqua inchoatio btitudinis. sicut ē in viris ꝑfectis. ⁊ sic p̄mia ptinēt ad pñtem vitā. cū eīm aliq̄s icipit ꝑficere in actib; v̄tutū ⁊ donoꝝ pt̄ sperari de eo q̄ ꝑueniat ⁊ ad ꝑfectõnē vie. ⁊ ad ꝑfectõem patrie.

¶ Subiūgit scd̄am ptem ⁊ dictū ꝯclonis. scꝫ q̄ p̄mia pñt ptinere ad pñtem vel futurā vitā. sicut est qꝛ diū vi debūt qꝛ ꝯsolabunt. qꝛ filij dei vocabunt ⁊c̄. Arguit sic. Ista p̄mia pñt accipi ꝓ beatitudine ꝑfecta vel imꝑfecta et inchoata sed beatitudo ꝑfecta ptinet tm̄ ad futurā vitā. imꝑfecta etiā ad p̄sentē. igr̄ ⁊c̄. Minor nota ex supradictꝭ q. v. ar. iij. Probat maior. ista p̄mia corrn̄dēt meritis ꝯtentis in beatitudinib;. scꝫ operib; ⁊ actib; v̄tutū et donoꝝ. sed cū q̄s incipit ꝑficere in actib; v̄tutū ⁊ donoꝝ pōt sperari de eo q̄ ꝑueniat ad ꝑfectiõem vie q̄ est btitudo ipfecta vel ad ꝑfectiõem patrie q̄ est beatitudo ꝑfecta. igr̄ maior vera. q̄ p̄miū beatitudinū. id est meritoꝝ que etiā dicūtur beatitudines pñt esse vel beatitudo patrie vl' vie. ⁊ sic talia p̄mia ptinent ad patriā vel viā. Ex quib; sequit ꝯcordantia scōꝝ doctoꝝ. qꝛ p̄mia sunt vite pñtis et future. oīa eīm pñt esse pñtis vite imꝑfecta ⁊ oīa future vite ꝑfecta. ⁊ aliq̄ g̃ (scꝫ imꝑfecta) ⁊ aliq̄ nō (scꝫ ꝑfecta) ꝙre Doc. vult implicite esse concordatos ꝑ distinctione quā inuit ꝯcl'o ⁊c̄. Et aduerte bene articulū. qꝛ D. vult q̄ ⁊ meritis innitit spes btitudinis ⁊ p̄mijs scꝫ ipfectis ꝓ hoc statu ⁊ tā illa q̄ ista dicāt btitudines ⁊ sunt p̄mia beatitudinū p̄paratoriaꝝ ⁊ meritoriaꝝ ⁊ vult q̄ ip̄a p̄mia pñt dupl'r accipi. ⁊ vno mō ptinent ad pñtē vitā. alio mō ad aliā. ⁊ valet ꝓ intellectu qd̄ d. san. hꝫ in iij. scri pto dis. xxxiiij. q. p̄. ar. iiij. ad 2m. vbi dicit. v̄t' ipfecta facit sperare beatitudinē futurā solū merendo ip̄am. sꝫ virtus ꝑfecta ꝑ meritū ⁊ assimilatiõem ad ip̄am. sicut etiā pueros bone indolis dicim' felices s̄m p̄hm in p̄mo ethicoꝝ inq̄ṫū in eis qd̄dam iudiciū future felicitatis apparet. hec ille. Ex q̄ pꝫ q̄ D. in. q̄. vocat btitudinē meritū v̄tutē ipfectā ⁊ btitudinē p̄miū vocat v̄tutē ꝑfectā qd̄ q̄dē p̄miū pñtis vite nō ē adeo p̄miū qn sit etiā meritū. tm̄ in compatõe ad imꝑfectiõem p̄cedentē dr̄ p̄miū. lꝫ q̄ ad verā btitudinē sit meritū. Constat eīm q̄ viri ꝑfecti ꝑ ꝯtemplatõem suā maxime merent. cl'o ea q̄ sunt vite ꝯtemplatiue ponant solū ꝑ modū p̄mioꝝ respectu beatitudinū vie. vt hꝫ D. ar. iij. tm̄ in v̄itate sunt illa p̄mia etiā meritoria. vn̄ ista nō ꝯtradicūt sequētib; quare bn̄ dictū est ar. p̄cedenti. q̄ beatitudines sunt actus v̄tutū ⁊ donorū q̄ quidē si sint imꝑfecti sunt merita ⁊ dispõnes ad premia p̄sentis ⁊ future vite. si aūt actus donoꝝ p̄sertim ꝯtemplatiuoꝝ sint ꝑfecti tūc sꝫ p̄mia respectu actuū ipfectoꝝ q̄ disponebāt ⁊ merebant talē ꝑfectõnē. sunt tm̄ ⁊ hi ꝑfecti actus merita respectu beatitudinis patrie ⁊c̄.

¶ Secūda ps ꝯclonis ꝯfirmat argumēto in ꝯtrariū.

¶ Ad p̄mū g̃ dōm. q̄ spes est de futura beatitudine. sicut de vltimo fine. pōt etiā esse ⁊ de auxilio gratie. sicut de eo qd̄ ducit ad finem. s̄m illud psal. In deo sperauit cor meū ⁊ adiutus sum.

¶ Maior v̄a ⁊ dico. q̄ aliq̄s hꝫ spem p̄mioꝝ vie per opa bona ⁊ meritoria ⁊ hꝫ spem p̄mioꝝ ꝑfectā patrie q̄ est maior spes. vt pt̄ haberi ex dictis in corpe. ⁊ ita speramus ꝑfectionē vie ⁊ patrie. Ad minorē. est btitudinis p̄ncipalr̄ sed ⁊ alioꝝ min' p̄ncipalr̄ q̄ iuuant ad beatitudinē q̄lis est ꝑfectio vie q̄ est p̄miū opationū p̄cedentiū. Et dico post d. san 2a 2e. q. xvij. ar. ij. et. iiij. q̄ obiectū materiale p̄ncipale ē btitudo eterna patrie sꝫ scd̄ariū est oē ptinēs ad btitudinē illā. q̄ etiā petit ⁊ sperāt a deo in ordie ad btitudinē sꝫ obiectū formale p̄ncipale est auxiliū diuinū. secundariū aūt om̄e qd̄ iuuat ad btitudinē aliquo mō efficacius pt̄. Quare negat ꝯña. qꝛ pt̄ aliquis sperare non

solū btītudinē pfectā sed etiā ipfectam viaticā. q̄ sunt p̄mia sperata p merita ꝛ beatitudines pparatorias. Et scḋo vltra Doc. in solone nō solū sperat̃ beatitudo p̄mē (vt scꝫ obiectū materiale p̄ncipale) sed speratur etiā auxiliū grē scꝫ. sicut obiectū secūdariū ꝯtentū sub formali. ꝛ sic sperām⁹ pfectōem grātie ꝛ donoꝝ ꝛ actuū earundem que sunt p̄mia viatica q̄re p̄mia illa sperant̃ tanq̄ possibilia mediantib⁹ meritis ipfectis ꝛ actib⁹ ipfectis.

¶ Ad scḋm dōm. q̄ mali ꝛ si interdū in hac vita tēporales penas nō patiant̃. patiūt̃ tñ spirituales. vñ Aug. dicit in p̄mo ꝯfes. Jussisti dñe ꝛ sic est. vt pena sibi sit inordinat⁹ animus. Et phs dicit in. ix. ethi. de malis q̄ ꝯtendit ipoꝝ aīa. ꝛ hoc q̄dem huc trahit illud āt illuc. Et postea concludit. Si aūt sic miserū est malū eē. fugiendū est maliciā intense. ꝛ similiter ecōuerso boni. ꝛ si in hac vita q̄nq̄ nō habeant corpalia premia. nūq̄ tñ deficiūt a spūalibus. etiā in hac vita. s̄m illud Matth. x. Centuplū accipietis etiam in hoc seculo.

¶ Maior placet. Minor negat̃. imo pene opposite beatitudinib⁹ ꝛ p̄mijs beatitudinū ptinēt ad hanc vitam. Ad pbatiōem ḋr q̄ esto nō puniant̃ tꝑaliter. puniunt̃ tñ spiritualr ꝓpter remorsum ad min⁹ ꝯsciētie. q̄ nec vermis ille extinguit̃ in dānatis ꝓpt̄ indelebilitatē sinderesis put ostendit Doc. in solone.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ oīa illa p̄mia pfecte quidem ꝯsumabunt̃ in vita futura. sꝫ interim etiā in hac vita q̄dāmodo inchoant̃. nā regnū celoꝝ. vt Aug. ḋt pōt intelligi pfecte sapientie initiū. s̄m q̄ incipit in eis spiritus regnare. Possessio etiā terre b̄eat affectū bonū aīe quiescentis p desideriū in stabilitate hereditatis ppetue p terrā b̄eate. Consolant̃ āt in hac vita p spiritū sanctū. qui paraclit⁹. id est ꝯsolator dicitur pticipando. Saturant̃ etiā in hac vita illo cibo de quo dñs dicit. Meus cibus est vt faciā volūtatē patris mei. In hac etiā vita ꝯsequūt̃ hoīes misericordiā dei In hac etiā vita purgato oculo p donū ītellect⁹ de⁹ q̄dāmodo videri pt. Silr etiā in hac vita q̄ mot⁹ suos pacificāt ad silitudinē dei accedētes filij dei noīant̃. tñ hoc pfecti⁹ erūt in patria.

¶ Concedo totū qḋ ḋr. Sed nego ꝯñam. q̄ lꝫ omia ista. scꝫ regnū celoꝝ ꝛ beatitudo celestis habeat̃ pfecte tñ in patria. sed ꝛ h̄ habent̃ p inchoatiōem. nā ꝛ spūssctūs h̄ regnat mediāte sapientia in hoīb⁹. q̄ p̄m⁹ effect⁹ sapiētie est timor dñi q̄ facit vt hoīes se pfecte subdant timendo eius offensam ꝛ sic pfecte obediunt. ꝛ per ꝯñs regnat. de alijs que hic habent̃ vide lrām.

L Ar. p. ¶ Utrū ꝯuenienter enūerent̃ beatitudines.

AD tertiū sic pceḋit. Uidet̃ q̄ incōuenienter enūerent̃ beatitudines. Attribuūtur eñ beatitudines donis. vt dictū est. donoꝝ āt quedā ptinent ad vitā ꝯtemplatiuā. scꝫ sapientia ꝛ intellect⁹. nulla aūt beatitudo ponit̃ in actu ꝯtemplatiōis. sed oēs in his que ptinent ad vitā actiuā. ḡ insufficienter beatitudines enūerant̃. ¶ P̄. ad vitā actiuā nō solū ptinent dona exequētia. sed etiā quedā dona dirigentia. vt scia ꝛ ꝯsiliū. nihil aūt ponit̃ inter beatitudines qḋ directe ad actū scientie vel ꝯsilij ptinere videat̃. ḡ insufficienter btītudines tangunt̃. ¶ P̄. inter dona exequentia in vita actiua timor ponit ad paupertatē ptinēs. pietas aūt videt̃ ptinere ad beatitudinē misericordie. nihil aūt ponit̃ directe ad fortitudinē ptinēs. ḡ insufficienter enūerant̃ beatitudines. ¶ P̄. in sacra scriptura tangunt̃ multe alie beatitudines. sicut Job. v. ḋr. Beatus hō q̄ corripit̃ a deo. Et in psal. ḋr. Beatus vir q̄ nō abijt in ꝯsilio ipioꝝ. Et puer. iij. Beat⁹ vir q̄ inuenit sapiētiā. ḡ insufficienter beatitudines enūerant̃. ¶ Sꝫ ꝯtra videt̃ q̄ supflue enūerent̃. sunt eñ septē dona spūssctī. btītudines āt tangūt̃ octo ¶ P̄. Luce. vi. ponūt̃ q̄ttuor tm̄ btītudines. supflue ergo enūerant̃ septē vel octo in Mattheo.

¶ Hic ꝯñr oñdit ꝯuenientiā enūerationis beatitudinū. ꝛ p̄mo quo ad merita. scḋo q̄ ad p̄mia. ar. iiij.

¶ Rñdeo ḋꝫ. q̄ btītudines iste ꝯuenientissime enūerant̃. Ad cui⁹ euidentiā est ꝯsiderandū q̄ triplicē btītudinē aliq̄ posuerūt. q̄dā eñ posuerūt beatitudinē in vita voluptuosa. q̄dā in vita actiua. q̄dam vero in vita ꝯtemplatiua. He āt tres beatitudines diuersimode se hn̄t ad beatitudinē futuram cuius spe dicimur h̄ beati. Nā btītudo voluptuosa. q̄ falsa est ꝛ rōni ꝯtrā ipedimētū est btītudinis future. Beatitudo vero actiue vite dispositiua ē ad beatitudinē futurā. Beatitudo aūt ꝯtemplatiua si sit pfecta est essentialiter ipā futura btītudo. si āt est impfecta est quedā inchoatio eius.

¶ Doc. satisfacit q̄sito tali ꝯclōne in p̄ncipio corpis. btītudines iste ꝯuenientissime enūerant̃ (scꝫ q̄ ad merita) quo ad ordinē ꝛ numerū septenariū Matthei. scꝫ q̄nta. Hāc ꝯclōnem D. pbat inductiue p corpus articuli. et p̄mo p̄mittit qḋdā notabile. scḋo subiūgit pbatōem pro ꝯclōne. ibi. Et ideo dñs. Notat ḡ D. triplicē beatitudinē positā a diuersis vnā falsā; q̄ est voluptuosa aliā q̄ est dispositiua ꝛ meritoria vere beatitudinis vt vita actiua q̄ s̄m aliquos est vere btītudo ꝛ tñ in veritate nō est beatitudo vera etiā inchoata sed dispositiua. vt pꝫ q. ib. arti. v. Tertia est btītudo vera ꝛ est ꝯtēplatiua q̄ pfecta est beatitudo ꝛ ipfecta est inchoata. Consequēter cū ḋr. Cōclō.

¶ Et ideo dñs p̄mo quidē posuit quasdam beatitudines quasi remouētes ipedimentū voluptuose beatitudinis. Cōsistit eñ voluptuosa vita in duobus. Primo quidē in affluentia exterioꝝ bonoꝝ. siue sint diuitie. siue sint honores. a quib⁹ q̄dem retrahit̃ hō p virtutē. sic vt moderate eis vtat̃. p donū aūt excellentiori modo. vt scꝫ hō totaliter ea ꝯtemnat. Uñ p̄ma beatitudo ponit̃. Beati paupes spiritu qḋ pōt referri vel ad ꝯtemptū diuitiaꝝ. vel ad ꝯtemptū honoꝝ. qḋ fit p humilitatē. Scḋo h̄o voluptuosa vita ꝯsistit in sequēdo ꝓprias passiones. siue irascibilis siue ꝯcupiscibilis. A sequela aūt passionū irascibilis retrahit virt⁹. ne hō in eis supfluat s̄m regulā rōnis. donūꝫ aūt excellentiori mō. vt scꝫ

hō fm volūtatē diuinā totaliter ab eis tranquillus
reddat. Vñ scđa beatitudo ponit. Beati mites. A
sequela vero passionū ɔcupiscibilis retrahit virtus
moderate hmōi passionibꝫ vtendo. donū vero eas
si necesse fuerit totaliter abijciendo. qn imo si neca/
riū fuerit volūtariū luctū assumendo. Vñ tertia be
atitudo ponitur. Beati qui lugent.

¶ Deducit ɔclonem ex isto notabili sic. Beatitudi/
nes sunt quibꝫ hic dicimur beati futura beatitudine in spe
sed ad spem beatitudinis future cōsequēde. pmo requi/
runt tres btitudines quibꝫ remoueat falsa beatitudo im
peditiua quas dñs pmo loco posuit. scđo loco requirūt
beatitudines ꝛ merita deseruiētia vite actiue q̄ dispositi/
ua est ꝛ p̄paratoria (scʒ ꝑ viā meriti) ad beatitudinē futu
rā. ꝛ he sunt due ꝛ ponunt scđo loco a dño Tertio aūt se/
quūtur ptinentia ad vitā ɔtemplatiuā sicut pprima dispo
sitio ꝛ ipā beatitudo q̄ vel est pfecta beatitudo si sit pfec/
eta vel inchoatio eius si sit imperfecta ꝛ ad hanc ptinent
etiā due. igit sequit ɔclusio ꝙ tres pme opposite falsę bea/
titudini pmo ponant. deinde due ptinentes ad vitā acti
uā. Tertio due ptinentes ad ɔtemplatiuā. ꝗ ɔuenienter
ponūtur quo ad ordinē ꝛ sufficientiā q̄ ad nūerū. Ma/
ior trahit ex ar. p. et. ij. qꝛ hic solū habet beatitudo spei. q̄
ad minorē D. deducit pmo pmā eius ptem. scđo scđam
ibi. Actiua vero ꝛc. Tertio tertiam. ibi. Ea vero que ꝛc.
Prima ꝗ pars minoris. scʒ ꝙ beatitudines remouētes
beatitudinē falsam debeāt poni pmo ꝛ ꝙ tres probatur
sic. in ɔsecutōe pfectōnis prius (imo pmo) debent poni q̄
tollunt ipedimenta ne ad pfectōnem intentā ꝑueniri pos/
sit. sed vita voluptuosa est ipeditiua ɔsecutionis vere be/
atitudinis ꝑ tria ipedimēta q̄ tollunt ꝑ tres pmas beati/
tudines. igitur pmo debent poni tres btitudines qbꝫ illa
impedimēta tollant. Maior nota est ex naturalibꝫ ꝛ arti
ficialibꝫ. ꝛ etiā moralibꝫ vbi impedimenta ꝛ vitia resecan
tur añq̄ pfectōes inducant Minor pbat sic. vita volup
tuosa primo ɔsistit in tribꝫ impedimentis vere beatitudi/
nis. scʒ in affluētia bonoꝝ exterioꝝ. vt in diuitijs ꝛ hono
ribꝫ. scđo in sequendo passiones irasabilis. Tertio in se/
quēdo passiones ɔcupiscibilis. sed pmū ipedimentū de/
struit ꝛ tollit ꝑ pmā beatitudinē. scʒ beati pauꝑes q̄ est ac
tus virtutis humilitatis aut doni timoris. Scđm tollit
ꝑ secūdā beatitudinē que est beati mites q̄ est actus man
suetudinis aut doni pietatis vel fortitudinis Tertiū tol
litur ꝑ beatitudinē beati q̄ lugēt que est actus tꝑantie aut
doni scientie ꝛ magis timoris tanq̄ exequētis sciē vt mo
uentis ꝛ dirigentis. igit minor pprima vera. scʒ vita vo/
luptuosa impedit ꝑ tria. Quare aūt dicat est actus ṽtu/
tis vel doni. pʒ ex dictis ar. p. qꝛ p̄sertim actꝰ donoꝝ sunt
btitudines plus q̄ ṽtutū. qꝛ altiori mō operant ꝛ h tan/
git D. in lr̄a Deinde cum dicit.

¶ Actiua vero vita in his consistit precipue que
proximis exhibemꝰ. vel sub rōne debiti. vel sub rō/
ne spontanei beneficij. ꝛ ad pmū q̄dem nos virtus
disponit. vt ea que debemꝰ pximis nō recusemꝰ ex/
hibere. qđ ptinet ad iusticiā. donū aūt ad hoc pm
abundantiori quodā affectu nos inducit. vt scʒ fer/
uenti desiderio opera iusticie impleamꝰ. sicut feruen
ti desiderio esuriens ꝛ sitiens cupit cibū vel potum.
Unde quarta beatitudo ponit. Beati q̄ esuriūt et
sitiūt iusticiā. Circa spontanea vero dona nos per/
ficit virtꝰ. vt illis donemꝰ quibꝫ rō dictat esse donan
dū. puta amicis aut alijs nobis ɔiunctis. qđ perti/
net ad virtutē liberalitatis. sed donū pꝑter dei re/
uerentiā solū necessitatē ɔsiderat in his qbꝫ gratui/
ta bñficia prestat. vñ dr̄ Luce. xiiij. Cū facis pran/
diū aut cenā noli vocare amicos aut fratres tuos ꝛc
sed voca pauꝑes ꝛ debiles ꝛc. qđ pprie est misereri.
Et ideo qnta beatitudo ponit Beati misericordes.
¶ Deducit scđam ptē minoris supra dicte. scʒ ꝙ scđo
loco requirant btitudines ptinentes ad vitam actiuā ꝛ
sunt due. ꝛ arguit sic. Prius ponenda sunt dispositiua ad
pfectiōem q̄ ponat ipa pfectio. sed btitudines vite acti/
ue disponunt ꝛ p̄parant ad vitā ɔtemplatiuā (imo ad be
atitudines vite ɔtemplatiue tam quo ad merita q̄ q̄ ad
pmia) igitur debuerūt iste beatitudines pmo poni post
tres p̄cedentes qꝛ post ablata impedimēta pfectionū sta
tim ponūt debite dispōnes. Q̄ aūt sint due pbat sic. tot
sunt beatitudines vite actiue q̄t sunt in qbꝫ vita actiua p̄
cipue ɔsistit. sed illa ɔsistit in duobꝫ scʒ in exhibitōe debi/
ti proximo ꝛ in spontanea subuentōe eiusdē. ꝛ pmū est ac
tus iusticie ꝛ est beatitudo illa. beati qui esuriūt ꝛ sitiunt
iusticiā. aut est actꝰ doni pietatis aut fortitudinis. Scđm
aūt fit ꝑ virtutē liberalitatis ꝛ est btitudo illa. beati mise
ricordes q̄ est actus doni pietatis aut consilij. igitur sunt
due beatitudines. id est due pncipales opatōes ṽtutum
et donoꝝ in quibꝫ versat p hoc statu vita actiua. ¶ No
ta aūt ꝙ D. notāter dr ꝙ in his duobꝫ scʒ in exhibitione
debiti ꝛ spontanei beneficij precipue ɔsistit vita actiua. qꝛ
fm d. san. scđa scđe. q. clxxxi. et q. clxxxij. Actiua etiā ɔ/
sistit in edomatiōe ꝛ moderatiōe passionū sed pncipalit
in opatōe ad aliū. vñ ꝛ phs actiuā vitam pncipalit attri/
buit iusticie. ꝛ tn̄ in opatōibꝫ oīm moraliū ɔsistit. ille ergo
due beatitudines. qꝛ sunt ad alteꝝ scʒ proximū. ideo pn/
cipales sunt in vita actiua. alie aūt tres p̄cedentes mo/
derant passiones ꝛ subsunt istis. ideo D. dr vitā actiuā
in istis duabꝫ btitudinibꝫ ɔsistere ꝛc. Tūc ibi.

¶ Ea vero q̄ ad ɔtemplatiuā vitā ptinēt. vł sunt
ipa btitudo finalis. vel aliqua inchoatio eiꝰ. ꝛ ideo
nō ponūt in btitudinibꝫ tanq̄ merita. sʒ tanq̄ pmia.
ponūt aūt tanq̄ merita effectꝰ actiue vite qbꝫ hō dis/
ponit ad ɔtemplatiuā vitā. effectus aūt actiue vite
q̄tū ad ṽtutes ꝛ dona qbꝫ hō pficit in seipo est mū
dicia cordis. vt scʒ mens hōis passiōibꝫ nō inqnet.
Unde sexta beatitudo ponit. Beati mūdo corde.
Quātū ṽo ad ṽtutes ꝛ dona qbꝫ hō pficit in ɔpa/
tione ad pximū effectꝰ actiue vite est pax. fm illud
Esa. xxx. Opus iusticie pax. Et ideo septima beati/
tudo ponitur. Beati pacifici.
¶ Probat tertiā ptē minoris sepe dicte. ꝛ pmo decla/
rat qre ipa dicat ꝙ ponant in vita ɔtēplatiua. actꝰ duoꝝ
donoꝝ est ɔtēplatiuoꝝ nō in loco nec ꝑ modum meriti sʒ
pmij. ꝛ arguit sic. Illa nō debent poni in loco nec ꝑ mo/
dum meriti q̄ sunt ipa btitudo finalis vel aliq̄ eiꝰ incho/
atio. sʒ ea q̄ ptinēt ad ɔtemplatōem ꝛ vitā ɔtemplatiuā
essentialiter. vel sunt ipa beatitudo vel aliqua eius incho/
atio. igit debent magis poni ꝑ modum ꝛ in loco premij
Maior pʒ. qꝛ btitudo vt sic est pmiū ꝛ finis ꝛ nō meri/
tū qđ ordinat ad finē. Minor pʒ ex dictis sup̄ q. vi. ar. vl.

¶ Nota q̄ q̄uis vt tangebat̄ ar. p̄cedēti. ↄtēplatiua vita. viatica. sit meritoria. q2 tn̄ ↄtēplatio vt sic nō h3 ēē meriti. s3 magis h3 ēē p̄miū. ⁊ ē cōis ad ↄtēplatōnem vie. ⁊ patrie. iō nō ponit̄ in locū meriti. q2 ⁊ ip̄a ↄtēplatio vie ē aliq̄ p̄ticipatio b̄titudis. Et g̃ l3 p̄ ip̄am habeat̄ b̄titudo p̄fecta in spe. ppt̄ eiꝰ inchoatōē3. ⁊ posset dici b̄titudo spei nō tn̄ ponit̄ in loco meriti. s3 p̄mij. Q3 āt sint due b̄titudines p̄tinētes p̄ modū meriti ⁊ dispōnis ad ↄtēplatiuā3 vitā. ⁊ ex ↄñti duo p̄mia p̄tinētia essentialr̄ ad ↄtēplatiuā. p̄bat̄ nūc. de p̄mijs aūt videbit̄ ar. iiij. ex intentōne. Et arguit̄ sic. in beatitudinib₃ p̄tinētib₃ ad vitā ↄtēplatiuā loco meriti. nō ponit̄ aliq̄d essentialr̄ ad ↄtēplatiuā p̄tinens p̄ modū meriti. s3 solū p̄mij. ponunt̄ āt tanq̄ merita effectus vite actiue. qb₃ hō disponit̄ ad ↄtēplatiuā vitā. s3 illi effectꝰ sunt duo. igit̄ ⁊c̄. Maior p3 ex dict̄ statī3 Minor declarat̄ in lr̄a. q2 effectus vite actiue. vl̄ ē donoꝝ et v̄tutū p̄tinentiū ad vitā actiuā ⁊ p̄ficientiū hoīem in seip̄o. ⁊ sic est sexta b̄titudo. s3 b̄ti mūdo corde. in q̄ meritū ē effectꝰ tā dictoꝝ v̄tutū ⁊ donoꝝ. q̄ꝝ tres b̄titudines p̄me sunt effectꝰ. vel ē effectꝰ actiue vite s̄m dona ad aliū p̄ficientia. q̄ ad meritū. ⁊ sic ē septima b̄titudo. s3 b̄ti pacifici. vbi vl̄ in q̄ meritū ē effectꝰ donoꝝ ⁊ v̄tutū q̄ꝝ b̄titudo q̄rta ⁊ q̄nta sunt effectꝰ. Ex h̄ eñi q̄ aliq̄s alteri debitū dat ⁊ b̄nfacit. seq̄t̄ pax. Est g̃ pax effectꝰ donoꝝ ⁊ v̄tutū qb₃ hō debitū reddit ⁊ b̄nfacit. s3 iustitie ⁊ liberalitat̄ et fortitudinis. vl̄ pietat̄ ⁊ ↄsilij. p̄miū āt ē ip̄ius sapientie. ¶ Nota āt h̄. q̄d sit mūdicia cordis. ex 2ª 2ᵉ. q. vij. ar. ij. q2 ↄsistit in retractōe appetitꝰ. ab eo qđ ē mente hūana ignobiliꝰ. ⁊ p̄ ↄñs vt đr Doc. hic. ē effectꝰ donoꝝ ⁊ v̄tutū. q̄ moderant̄ passiones ⁊ affectōnes exterioꝝ bonoꝝ t̄palium. qb₃ si inhereat̄ tanq̄ fini. inq̄nat̄ mens hoīs. ¶ Nota scđo. q̄ Doc. p̄ius dixit vitā actiuā p̄ncipalr̄ ↄsistere in operationib₃ ad aliū. sed vt tactū fuit. huic nō obstat qđ iā đr. q̄ dona ⁊ v̄tutes p̄ficiētes hoīem in seip̄o (s3 q̄ ad passiōes ⁊ affectōnes exterioꝝ bonoꝝ) etiā p̄tineāt ad vitā actiuā. S3 minꝰ p̄ncipalr̄. q̄re b̄n stant sil̄. qđ đr Doc. meritū in duab₃ vltimis b̄titudinib₃ sit v̄tutū ⁊ donoꝝ p̄tinentiū ad vitā actiuā p̄ficientiū hoīem in seip̄o. ⁊ q̄ vita actiua p̄cipue ↄsistat in donis ⁊ v̄tutib₃. vl̄ mag̃ i coꝝ actib₃ p̄ficientib₃ ad aliū. vel ad debitū vl̄ beneficiū spontaneū. Primū eñi ē veꝝ minus p̄ncipalr̄. scđm veꝝ p̄ncipaliter. quare ⁊ đr p̄cipue ⁊c̄.

¶ Ad p̄mū g̃ dō3. q̄ actꝰ donoꝝ p̄tinentiū ad vitā actiuā exp̄muntur in ip̄is meritis. s3 actꝰ donorū p̄tinētiū ad vitā contēplatiuā exp̄muntur in p̄mijs rōne iam dicta. videre eñi deū p̄tinet dono intellectꝰ et conformari deo quadā filiatione adoptiua p̄tinet ad donū sapientie

¶ Maior vera. B̄titudies attribuunt̄ donis ad sensum dictū. ar. p̄. ad p̄mū. s3 sicut actꝰ p̄ncipijs elicientib₃ et p̄ductiuis. vl̄ q̄ ad merita. vl̄ q̄ ad p̄mia. Et dico q̄ donoꝝ p̄tinentiū ad vitā actiuā b̄titudines. vel actꝰ ponunt̄ i merito tm̄. Et hoc vl̄ executiue vl̄ directiue. q2 nō h̄nt rōem vltimi finis ⁊ p̄mij. s3 dispōnis ad finē. q̄ ē cōtemplatio. s3 actꝰ donoꝝ speculatiuoꝝ ⁊ ↄtēplatiuoꝝ ponunt̄ i b̄titudinib₃ loco p̄mioꝝ rōe dicta circa p̄batōē3 fine p̄tis minoris p̄ncipal̄. q2 videl3 h̄nt rōem finis ⁊ vltimi.

Ad minorē. ↄcedo. q̄ sapiētia ⁊ intellectꝰ p̄tinēt ad vitā ↄtēplatiuā. saltē p̄ncipalr̄. vt patuit sup̄. q. lxviij. ar. iiij. Ultra dico. q̄ nulla b̄titudo q̄ ad meritū vl̄ loco meriti ponit̄ in actū ↄtēplatōnis. veꝝ ē. q2 actꝰ ↄtēplatōnis h3 rōem finis. S3 dico. q̄ ponit̄ actus doni ↄtēplatiui in loco p̄mij. q2 visio dei ⁊ gl̄ia filiatōis diuine q̄ ē p̄ p̄fectam ↄiunctōem ad deū p̄tinent ad vitā ↄtēplatiuā. g̃ ⁊c̄. Negat̄ ↄñā. ⁊ patuit rō. q̄re nullus actꝰ doni ↄtēplatiui debuit poni p̄ modū meriti. s3 actus donoꝝ actiuoꝝ.

¶ Ad scđm dōm. q̄ in his q̄ p̄tinēt ad actiuā vitā cognitio nō q̄ritur p̄pter seipsam. s3 p̄pter operatōem. vt etiā p̄hus đt in ij. ethico. Et iō q2 b̄titudo aliq̄d vltimū importat non cōputant̄ inter beatitudines actus donoꝝ dirigētiū in vita actiua. q̄s s3 eliciūt. sicut ↄsiliari ē actus ↄsilij. ⁊ iudicare ē actus scientie. sed magis attribuuntur eis actꝰ operatiui in quibus dirigunt sicut scientie lugere. ⁊ consilio misereri.

¶ Maior vera. S3 dico q̄ actꝰ donoꝝ dirigentium nō sunt finales. sed ordinant̄ ad actꝰ executiuos. vt de se p3. q2 noticia practica q̄ īa ē directiua appetitꝰ. vl̄ op̄is alteriꝰ ponēe cadētis sub electōne. nō q̄rit̄ p̄pter se. s3 p̄pter opus. Ad minorē. vera. q̄ nihil ponit̄ inter b̄titudies (s3 etiā q̄ ad merita) qđ ad actū scie vl̄ ↄsilij p̄tinere videat̄. Uꝫ vt actꝰ dictꝰ ⁊ dirigēs. tn̄ ponit̄ actꝰ directꝰ s3 lugere ⁊ misereri. q̄re negat̄ ↄñā. q2 de rōne b̄titudis. s3 etiā posite in loco meriti. ē ēē vltimū ⁊ finale. q2 g̃ actꝰ directꝰ finalior ē. ⁊ finis actꝰ dirigētis vt sic. iō mag̃ ponit̄ directꝰ ⁊c̄. Et p3 etiā ex his. q̄ actus dictꝰ doni practici multo minꝰ potuit poni inter p̄mia. de q̄ꝝ rōne ē maior finalitas q̄ȝ de rōe meritoꝝ. si igitur nō debuit ea rōe poni inter merita. multo minus inter p̄mia ⁊c̄.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ in attributōe beatitudinum ad dona possunt duo ↄsiderari. Quoꝝ vnū est cōformitas materie. ⁊ scđm hoc p̄me oīes q̄nq3 beatitudines possunt attribui scientie ⁊ ↄsilio tanq̄ dirigentib₃. s3 inter dona exequentia distribuūtur. ita s3 q̄ esuries ⁊ sitis iustitie ⁊ etiā misericordia p̄tineant ad pietatē. que p̄ficit hoīem in his que sunt ad alterū. mititas āt ad fortitudinē. Dicit eñi Ambrosius sup̄ Lucā. q̄ fortitudinis ē iram vincere. indignationem cōhibere. est eñi fortitudo circa passiones irascibilis. paupertas v̄o ⁊ luctus p̄tinēt ad donu3 timoris. q̄ hō se retrahit a cupiditatib₃ ⁊ delectationibus mūdi. Alio mō possumꝰ in his beatitudinib₃ ↄsiderare motiua ip̄aꝝ. ⁊ sic q̄ntū ad aliq̄ eoꝝ op3 aliter attribuere. precipue eñi ad mānsuetudinē mouet reuerētia ad deū. que p̄tinet ad pietatē. ad lugēdū aūt mouet p̄cipue scīa. p̄ quā homo cognoscit defectus suos ⁊ rerū mūdanarū. s̄m illud Ecclesiastes p̄mo. Qui addit sciam addit ⁊ dolorē. Ad esuriendū āt iustitie operā p̄cipue mouet animi fortitudo ad miserēdū vero p̄cipue mouet ↄsiliū dei. s̄m illud Danielis. iiij. Cōsiliū meū regi placeat. peccata tua elemosynis redime. ⁊ iniquitates misericordijs pauperū. Et hunc modū attributōis seq̄tur Aug. in libro de sermone dn̄i in monte

¶ Maior vera. q2 paupertas sp̄ūs ē actꝰ doni timoris. tanq̄ exequent̄. l3 sit ↄsilij ⁊ scie vt dirigent̄ s̄m duplicē attributōem b̄titudinū ad dona. s3 s̄m Ambrosiū

quia attendit ɔuenientiã in materia. qꝛ ex hoc ipo ꝙ aliquis se subijcit deo ꝑfecte hꝫ se retrahere a rebus mundanis qḋ fit ꝑ paupratē spũs. ⁊ etiã luctũ. vt D.hꝫ scḋa scḋe.q.xix.ar.xij. Ista em̄ attributio hic vocata ſm ɔformitatē materie vocaꝛ a d.san. scḋa scḋe q.cxxi.ar.ij. ɔuenientia ſm ꝓpriã rōnem doni ⁊ beatitudinis ⁊ ſm ɔuenientiã obiecti ⁊ actus. ⁊ sic in ꝓposito actus timoris ⁊ paupertatis ad se statim consequũtur. ideo timori attribuiꝛ paupⁱtas. ⁊ ultra etiã scḋm modũ attributiōis beatitudinũ ad dona q̇ est Augustini. ⁊ attenditꝛ ſm motiuũ. ita videlꝫ ꝙ beatitudo reducaꝛ ⁊ attribuaꝛ dono cuiꝰ actus elicitus est motiuꝰ ad beatitudinẽ. ⁊ sic etiã paupⁱtas attribuiꝛ timori. ex subiectione em̄ ad deũ mouetꝛ hō ad fugiendũ magnificare in terrenis. Hec notaui vt tangantꝛ q̄ ponit D.in solone. ⁊ hanc adaptōẽꝫ d.san.in scḋa scḋe vbi imediate vocat adaptatōem siue attributōnem ſm rōnem ordinis ita scilicet ꝙ ꝑma beatitudo attribuiꝛ vltimo dono ⁊ scḋa beatitudo penultimo dono ⁊c̄. Ultra. pietas aũt videꝛ ꝑtinere ad beatitudinẽ misericordie. vel ra est. attribuiꝛ misericordia pietati vt exequẽti ꝓpter conformitatem in materia. ⁊ in actibus. qꝛ misericordia est ad alterꝫ sicut ⁊ pietas. tñ ſm aliã adaptatōẽꝫ beati Aug. attribuiꝛ misericordia consilio. ex cuiꝰ actu qs mouetꝛ ad miserendũ. ɔferens eñ ꝙꝫ necessaria sit misericordia ad redimenda peccata mouetꝛ ad miserendũ ⁊c̄. ⁊ est ɔsilium motiuũ impando ⁊ suadendo misericordiã nō elicitiendo quia elicitiue est misericordie virtutis vel pietatis doni. et ergo qñ donis motiuis attribuũtur beatitudines h̄ non est semꝑ vt elicientibꝫ sed vt mouentibꝫ ⁊ imperãtibꝫ sicut scientie hoc mō attribuiꝛ luctus quẽ non elicit sed timor vel ꝑgantia. Ultra. nihil aũt poniꝛ directe ad fortitudinẽ ꝑtinens. Negaꝛ ista. qꝛ ſm ꝑmũ modum adaptatōis ꝓpter ɔuenientiã in materia ⁊ obiecto attribuiꝛ sibi mitiitas. qꝛ ipa est circa passiōes irascibilis circa quas est mitias ⁊ fortitudo cohibet irã ⁊ indignationẽ. quare mitiitas beatitudo. est actus elicitus fortitudinis doni. Sed ſm aliũ modũ attributōis beati Augustini adaptaꝛ sibi esuries ⁊ sitis iusticie. scꝫ tãq̄ motiuo. qꝛ ex quo aliqs hꝫ animũ fortẽ mouetꝛ ad opa iustitie. Quare negaꝛ ɔsequentia. qꝛ e ĩmibꝫ donis exequentibꝫ attribuũtur aliq̄ beatitudines. dicitũr etiã ⁊ donis dirigentibꝫ actiuis attribuuntꝛ (scꝫ ɔsilio ⁊ scientie) q̄ncꝫ ꝑtinẽtes ad vitã actiuã. et h̄ ꝑº ⁊ ꝑ se. videꝛ tñ ꝙ q̄ ꝑtinent ad merita sexte ⁊ septime beatitudinũ etiã debeãt attribui ɔsequẽter. qꝛ dictum est in corpe ꝙ illa merita sunt effectus donoꝝ ⁊ virtutũ ꝑficientiũ in vita actiua. ⁊ ergo ea q̄ dirigunt dona exequẽtia actiua dirigũt ex ɔsequẽti ad illa merita. nō em̄ videꝛ assignabile aliud directiuũ. sapiẽtia em̄ ⁊ intellectus non dirigũt ea que sunt vite actiue imediate ⁊ ꝑ se. quia ꝑncipaliter speculatiua ⁊ circa diuina.

¶ Ad quartum dōm. ꝙ necesse est beatitudines om̄es que in sacra scriptura ponũtur ad has reduci vel q̄tum ad merita. vel q̄tum ad ꝑmia. quia necesse est ꝙ om̄es ꝑtineãt aliquo mō ad vitã actiuã. vel ad vitã ɔtemplatiuã. vnde ꝙ diciꝛ Beatus vir qui corripiꝛ a dño. ꝑtinet ad beatitudinẽ luctus. ꝙ vero diciꝛ. Beatus vir qui nō abijt in consilio impioꝝ. ꝑtinet ad mũdiciã cordis. ꝙ vero dr̄ Btũs vir q̇ inuenit sapiẽtiã. ꝑtinet ad ꝑmũ septẽ btĩtudinis. Et idẽ ptꝫ de om̄ibꝫ alijs que pn̄t induci.

¶ Ad maiorem. verum alie nominaliter. sed ſm rẽ ad istas reducuntꝛ vel ad merita in his posita. vel ad ꝑmia. Et sic illa que ponitur Job q̇nto. Beatus qui corripiꝛ a deo. reducitur ad beatitudinẽ q̇ lugent. quia ideo qs corripitur a dño ne nimis gaudeat de tẽporali prosperitate. ⁊ videtur se in creaturis peccasse ⁊c̄. Similr impij sunt imundi inherentes inordinate bonis temporalibꝫ. Ideo nō abire in eorum ɔsilium. est habere cor mundũ. Inuenire aũt sapientiã ꝑtinet ad ꝑmũ septime beatitudinis ⁊c̄. Et he quattuor rōnes arguũt ꝙ insufficienter. sequẽtes due arguũt ꝙ sup̄flue. Et nimis plures

Ad q̇ntũ dōm. ꝙ octaua btĩtudo est quedã cōfirmatio ⁊ manifestatio omniũ p̄cedẽtiũ. ex h̄ em̄ ꝙ aliqs est confirmatus in paupertate spũs ⁊ mitiitate ⁊ alijs sequentibꝫ. ꝓuenit ꝙ ab his bonis ꝓpter aliquã ꝑsecutōẽꝫ nō recedit. vñ octaua btĩtudo quodãmodo ad septẽ p̄cedentes ꝑtinet.

¶ Ad argumentũ qḋ obijcitur ꝑmo in ɔtrarium que ad scḋam partẽꝫ assumpti. Dico ꝙ octaua beatitudo nō est distincta ſm rem ab eis. sꝫ est inclusa in alijs. ⁊ ad alias sequitur ⁊ manifestat p̄cedentes. Ex hoc em̄ ꝙ aliqs est firmus in alijs beatitudinibꝫ. sequitur ꝙ nō recedat ab eis ꝓpter quãcunqꝫ ꝑsecutōnem. Unde nō poniꝛ in numerũ octaua beatitudo ɔtra alias. sed om̄es alias includit. ⁊ ad eas pertinet sicut totum ad partes. ⁊ sicut perfectum continet minus perfectum.

¶ Ad sextum dōm. ꝙ Lucas narrat sermonẽ dñi factum eẽ ad turbas. vñ btĩtudines numerãtur ab eo ſm capacitatẽ turbarũ. que solã voluptuosam et tꝑalem ⁊ terrenã btĩtudinẽ nouerũt. vñ dñs ꝑ q̄ttuor btĩtudines q̄ttuor excludit que ad p̄dictã btĩtudinẽ ꝑtinere videntꝛ. Quoꝝ ꝑmũ est abundãtia bonoꝝ exterioꝝ. qḋ excludit ꝑ hoc ꝙ dr̄. Beati pauperes. Scḋm est ꝙ sit bñ hoĩ quãtũ ad corpꝰ in cibis ⁊ potibꝫ. ⁊ alijs hmōi. ⁊ hoc excludit ꝑ scḋm qḋ ponit. Beati q̇ esuritis. Tertiũ ẽ ꝙ sit hoĩ bñ quãtum ad cordis iocũditatẽ. ⁊ h̄ excludit tertio dicens. Beati qui nunc fletis. Quartũ est exterior hoĩm fauor ⁊ hoc excludit q̇rto dicẽs. Beati eritis cũ vos oderint hoĩes. Et sicut Ambrosiꝰ dr̄ paupertas ꝑtinet ad tẽperãtiã. q̄ illecebrosa nō q̇rit. esuries ad iusticiam. qꝛ q̇ esurit cōpatiꝛ. ⁊ cōpatiendo largiꝛ. fletꝰ ad prudẽtiam. cuius est flere occidua. pati odiũ hoĩm ad fortitudinem pertinet

¶ Concedo añs. ꝙ Luce. vi. ponantur tm̄ quattuor beatitudines. Et ratio est. quia dñs loq̄batur turbis et imꝑfectis. qui nō nouerunt nisi voluptuosam ⁊ terrenaꝫ beatitudinẽ. a qua eos christus ꝑ illas quattuor beatitudines retrahere volebat. excludẽdo ea que ad illam beatitudinem pertinere videbantꝛ. Sed negaꝛ ɔsequẽtia. qꝛ alibi. scꝫ Matthei q̇nto. ꝓposuit discipulis. ⁊ om̄es beatitudines ad finalem hominis ꝑfectōem pertinẽtes. tam videlicꝫ retrahentes a dicta falsa beatitudine q̄z disponẽtes ad veram. ⁊ etiã ipam beatitudinẽ veram. Unde nō sequitur. ponit ibi quattuor gratia materie. propter videlꝫ capacitatẽ audientiũ. igitur nō sunt plures. quia nō oia omnibus dicuntꝛ. sꝫ ad altiorem doctrinã oportꝫ discipulos

tum esse altius dispositū. ¶ Doct. sanct. in hac solutōe ostēdit quō p̄ q̄ttuor beatitudines positas apud Lucā excludunt quattuor. in q̄bus imperfecte z rudes beatitudinem esse falso putabāt. Et in fine solutōnis adaptat z attribuit has quattuor beatitudines positas in Luca virtutibꝰ cardinalibꝰ. paupertatē temperātie. que in alijs beatitudinibꝰ a Mattheo assignatis tribuit humilitati vel dono timoris zc̄. ¶ Et nota ꝟbū. prudē. ie ē flere occidua. id est caduca z transitoria. tribuit aūt beatus Ambrosiꝰ illas beatitudines ꝟtutibꝰ cardinalibꝰ. que sunt minores donis. quia loq̄tur de beatitudinibꝰ ꝓpositis turbis. Augustinꝰ aūt loq̄tur de ꝓpositis discipulis. ideo adaptauit donis. vt patuit ar. p̄mo ad p̄mū.

M

¶ Utrū p̄mia btitudinū ꝯuenienter enumerētur

Ad q̄rtū sic ꝓcedit. Videt̄ q̄ premia btitudinū incōuenienter enumerēt̄. In regno eīm celoꝝ qd̄ est vita eterna bona oīa ꝯtinent̄. posito eīm regno celoꝝ nō oportuit alia p̄mia ponere. ¶ P̄. regnū celoꝝ ponit̄ p p̄mio z in p̄ma btitudine z in octaua. ꝗ eadē rōne debuit poni in oībꝰ. ¶ P̄. in beatitudinibꝰ ꝓcedit̄ ascēdendo. sicut Aug. dr̄. in p̄mijs aūt videt̄ ꝓcedi descendēdo. nā possessio terre est minꝰ q̄ȝ regnū celoꝝ. ergo incōuenienter hmōi p̄mia assignantur. ¶ Sȝ ꝯtra ē auctoritas ipsiꝰ dn̄i p̄mia hmōi ꝓponētis

¶ Hic vltimo ostendit ꝯuenientiā enumeratōis premioꝝ. sicut eīm dictum est arti. scd̄o. In q̄libet beatitudie ponunt̄ duo. Unū in loco meriti aliud tanq̄ȝ premiū et oportȝ p̄supponere. q̄ Doc. sanct. in corpore z solutionibꝰ p̄ beatitudines semꝑ intelligat merita z nō p̄mia.

n.c. ¶ Rn̄deo. dd̄m. q̄ p̄mia ista ꝯuenientissime assignantur cōsiderata conditiōe beatitudinū s̄m tres beatitudines supra assignatas

¶ Doct. sanc. respondet q̄sito tali ꝯclusione. Premia beatitudinū (id est meritoꝝ que sunt beatitudies dispositiue z meritorie) ꝯuenientissime assignant̄. Probat̄ ꝯclusio. ista p̄mia correspondēt ꝯditionibꝰ beatitudinū ꝯuenientissime. igitur ꝯclusio vera. Huiꝰ ꝯsequētie D. sanc. ponit p̄mo aīs cum ip̄a ꝯclusione. Scd̄o per reliquū corporis ꝓbat aīs. ibi. Tres eīm p̄me zc̄. Et tenet ꝯsequētia p̄dicta extra lrām. quia premiū dicit̄ in ordine ad meritum qd̄ hic dicit̄ beatitudo. z dicit̄ p̄mium merito correspondere. sicut effectus sue cause aliquo mō. quare bene seq̄tur. ista p̄mia sunt assignata s̄m correspondentiā ad beatitudines. igit̄ ꝯuenient̄ zc̄. Cōseq̄nt̄ cū dr̄

¶ Tres eīm p̄me beatitudines accipiūtur p retractione ab his in q̄bꝰ voluptuosa btitudo ꝯsistit. q̄ā hō desiderat querens id q̄d naturalr̄ desideratur nō vbi q̄rere dȝ. s. in deo. sed in rebꝰ tp̄alibꝰ z caducis. z ideo p̄mia triū p̄maꝝ beatitudinū accipiunt̄ s̄m ea q̄ in btitudine terrena aliq̄ querūt. querūt eīm hoīes in rebꝰ exterioribꝰ. s. diuitijs z honoribus excellentiam quādā z abundantiam quoꝝ vtrūq̄ȝ importat regnū celoꝝ. p̄ qd̄ homo ꝯsequit̄ excellentiā z abundantiā bonoꝝ in deo z ideo regnū celoꝝ dn̄s pauperibꝰ spiritu repromisit. Querūt āt hoīes feroces et inimicos p̄ litigia z bella securitatē sibi acq̄rere inimicos suos destruendo. vn̄ dn̄s repromisit mitibꝰ securā z quietā possessionē terre viuentiū. p̄ quā significat̄ soliditas eternoꝝ bonoꝝ. Querūt āt hoīes in cōcupiscētijs z delectationibꝰ mūdi habere ꝯsolationē ꝯtra p̄ntis vite laborēs. z iō dn̄s ꝯsolationeȝ vite lugētibꝰ p̄romittit.

¶ Deducit aīs p̄dictum. Et p maiori explicatōe ar guitur sic. Beatitudines (id est merita) sunt assignate s̄m illas ꝯditōnes. scȝ s̄m tres beatitudines assignatas arti. ij. ita q̄ tres p̄me retrahūt ab his in q̄bus ꝯsistit beatitudo falsa z voluptuosa. Due vero alie beatitudines ꝯsistunt in operibus p̄ncipalr̄ duobꝰ vite actiue. Alie aūt due dicunt dispositōnes ad veram beatitudinē. scȝ ꝯtemplatiuā. igitur z p̄mia debent accipi s̄m ea que homines q̄runt in vita voluptuosa tanq̄ȝ premia. z s̄m ea propter que dimittebant z recedebant ab operibus vite actiue. z s̄m ea que correspondent dispositionibꝰ positis in meritꝭ. sed hoc fit in enumeratōne p̄mioꝝ. igitur. Aīs verum. scȝ q̄ p̄mia correspondent ꝯditionibꝰ meritoꝝ. Assumptum p̄ aūcedentē patuit arti. tertio. z ꝯsequētia ꝓbatur. q̄ ex hoc p̄mia meritis ꝓportionabilr̄ correspondēt quo ad tres beatitudines dictas. quia q̄ querit beatitudinē verā et dimittit falsam. debet p̄miari largius. quā qui insectat̄ falsam beatitudinē z vbi nō est. Et qui ꝑficit vite actiue opera debet consequi ea cōmoda q̄ alij q̄runt opera ipsa horrēdo z qui habet ꝯuenientes dispōnes ad ꝯtemplationem. debet habere correspondētia p̄mia vite ꝯtemplatiue. Minorē subsumptā Doct. sanc. deducit p̄mo quo ad tria p̄ma p̄mia. Scd̄o quo ad duo sequētia. ibi. Alie vero zc̄. tertio duo vltima. ibi. Alie vero due vltime zc̄. Quo igitur ad p̄mum ꝓceditur sic. In beatitudine voluptuosa z terrena a qua retrahunt tres beatitudines p̄me. homines querunt p̄mo in exterioribꝰ bonis (scȝ diuitijs z honoribꝰ) excellentiā z abundantiā. Et querunt secundo feroces per litigia z bella securitatē acq̄rere. z tertio querunt in delectationibꝰ z ꝯcupiscentijs ꝯsolatōem habere ꝯtra p̄sentis vite labores. sed p̄mia triū p̄dictorū beatitudinū p̄maꝝ correspondēt istis tribus p̄mijs iam enumeratis. igitur. Minor subsumpta vera. scȝ q̄ p̄mia enumerant̄ correspondēter ad p̄mia beatitudinū ab alijs positarū. Minor proxima declaratur. quia regnū celoꝝ importat abundantiā z excellentiā quā dn̄s ꝓmisit pauperibꝰ spiritu. que retrahit a bonis exterioribꝰ. Et possessio terre viuentiū importat soliditatē z securitatē eternoꝝ bonoꝝ. quā deus ꝓmisit mititati que retrahit a sequela passionū irascibilis. Et ꝯsolatio vite ꝓmittitur lugentibus. que retrahit a sequela passionū cōcupiscibilis. ita q̄ euitātes ea q̄ sunt in beatitudine falsa. ꝯsequunt̄ p̄mia q̄ querunt q̄rentes ip̄am. Deinde cū dicit

¶ Alie vero due beatitudines ꝑtinent ad op̄a actiue beatitudinis q̄ sunt op̄a ꝟtutū ordinantiū hominē ad proximū. a q̄bꝰ opibus aliq̄ retrahunt̄ ꝓpter inordinatuȝ amorē ꝓprij boni. z ideo dn̄s attribuit illa p̄mia his beatitudinibꝰ ꝓpter que hoīes ab eis discedūt. Discedūt eīm aliq̄ ab operibꝰ iustitie. nō reddētes debitū. sed potiꝰ aliena rapientes. vt bonis tp̄alibus impleant̄. z ideo dn̄s esurientibꝰ iustitiaȝ

saturitatē repromisit. Discedūt etiā aliq̄ ab operibꝫ
misericordie. ne se immisceāt miserijs alienis. ⁊ ideo
dn̄s misericordibꝫ repromittit misericordiā. p quaꝫ
ab omni miseria liberentur.

¶ Probat minorē supradictā. de btitudine actiua q̄ꝫ
tum ad alia duo pmia sic. ab operibꝫ vite actiue (q̄ sunt
opera virtutū ordinantiū hoiem ad proximū) aliq̄ retra
hunt ꝑpter amorē boni ꝑprij. vt scꝫ bonis ꝑprijs implean
tur nō reddētes debitum. Alij vero recedunt ab operibꝫ
misericordie. ne alienis miserijs se imisceant. sed his pre/
mijs q̄sitis ab his q̄ dimittūt vitam actiuā. correspōdēt
pmia a dn̄o posita. igit̄ ⁊c̄. pbat̄ minor. q2 dn̄s iustitiam
esurientibꝫ pmisit saturitatē. ⁊ misericordibꝫ misericor/
diā. p quā ab oīn miseria liberantur. Igitur pmia ista
correspondent his ꝑpter que homines retrahunt̄ ab operi
bus vite actiue. Tunc ibi

¶ Alie vero due vltime beatitudines pertinent
ad ꝯtemplatiuā felicitatem seu beatitudinē. ⁊ ideo
fm̄ ꝯuenientiā dispositionū que ponūtur in meri/
to pmia reddūtur. nam mūdicia oculi disponit ad
clare videndū. vnde mūdis corde diuina visio re/
promittit̄. Cōstituere vero pacem vel in seipo. vl̄ in
ter alios. manifestat hoiem esse dei imitatorē. q̄ ē deꝰ
vnitatis ⁊ pacis. ⁊ ideo ꝓ premijs redditur ei glo/
ria diuine filiatōnis que est in perfecta coniunctione
ad deum p sapientiā ꝯsummatam.

¶ Ostendit minorē sepedictā de pmijs vite ꝯtēplati
ue sic. Scōm ꝯuenientiā dispositionū que ponunt̄ in me
rito pmia reddunt̄. scꝫ mūdicia cordis oculi. disponit ad
clare videndū. ⁊ ꝯstituere pacem vel in seipo. vel inter ali
os manifestat hominē dei esse imitatorē. qui est deꝰ vni/
tatis ⁊ pacis. Igitur pme dispositōni. scꝫ beati mūdo cor
de. ꝯuenīēter ꝓ pmio attribuit̄ ⁊ pmittit̄ diuina visio. et
scōe. scꝫ beati pacifici. reddunt̄ ꝓ pmio gloria diuine filia
tionis. que est. id est ꝯsistit in pfecta ꝯiunctōne ad deum
p sapientiā ꝯsummatā. patꝫ igit̄ minor pbanda. scꝫ q̄ hec
premia assignant̄ correspondēter fm̄ ꝯditōes beatitudi/
num ⁊ meritoꝝ in ordine ad tres beatitudies. scꝫ falsaꝫ
imꝑfectā ⁊ pfectam. q2 tria pma pmia sunt q̄ querunt̄ in
beatitudine falsa. duo alia (scꝫ quartū ⁊ quintū) sunt pre/
mia que q̄runtur ab omittentibꝫ opa beatitudinis impꝰ/
fecte. scꝫ vite actiue. q̄ ꝯsistit pncipalr̄ in operibꝫ ad aliuꝫ.
ad sensum dictū. ar. pcedenti. Vltima vero pmia sunt in
quibꝫ essentialr̄ ꝯsistit beatitudo. ⁊ q̄runtur tanq̄ vera be
atitudo vel ichoata vel pfecta. ¶ Nota aūt q̄ ista pmia
aliter ⁊ aliter se habēt ad beatitudines tres. scꝫ voluptuo
sam actiuā ⁊ ꝯtemplatiuā. Nam tria pma correspondēt
his pmijs. q̄ agentes vitā voluptuosam q̄runt. licet nō
put oportꝫ. ⁊ vbi oportꝫ. ⁊ in eo vbi illa q̄renda sunt in
veritate. sed duo pmia alia. assignant̄ tanq̄ correspondē
tia his q̄ querunt discedētes a vita actiua q̄ vt saturentur
nō sitiunt iustitie opera reddendo debita. nec immiscent
se miserijs aliorum. vt miseriam euadāt. q̄uis etiā sectāt/
tes vitam actiuam. a deo ista pmia ꝯsequantur.

¶ Et ꝯfirmatur ꝯclusio argumento in ꝯtrarium.

¶ Ad pmum ergo dōm. q̄ sicut Chrysostomus
dt. omnia pmia ista vnum sunt in re. scꝫ beatitudo
eterna quā intellectꝰ humanꝰ nō capit. ⁊ ideo opor
tuit q̄ p diuersa bona nobis nota describeret̄ obser/
uata ꝯuenientia ad merita q̄bꝫ pmia attribuunt̄.

¶ Antecedēs ꝯceditur. scꝫ q̄ in regno celorum (q̄d ē
vita eterna) oīa bona includuntur realiter. sed tamen
nō distincte oīa bona in illa contenta exꝓmuntur. scꝫ ha
bet describi nobis nō cognoscentibꝫ in se vitam beatam
per bona nobis nota. seruata ꝓportione ad merita. Si/
cut christus exponit sufficientiam beatitudinis per edere
et bibere sup mensam suā in regno suo. quia ista sunt ma
gis nota nobis. Sicut ⁊ species ⁊ definitio idem signant.
etiam fm̄ ratōnem. sed differunt tamē in modo exꝓmen
di vocali. idem signatum formale. Et apud theologū hoc
nomē deus fm̄ rem idem signat q̄d bonitas. sapientia et
alia nomina attributalia. quia tamē differūt in modo ex
primendi idem fm̄ aliam cōceptōnem in ordine ad intel/
lectum creatum. presertim humanū. ideo nō est nugatio.
dicere deus bonus ⁊c̄. Quare negatur cōsequētia. quia
in regno celorum nō oīa distincte exꝓmuntur nobis.
Esto fm̄ rem ibi cōtineantur. sed oportet ipm explicari
per bona varia nobis nota. Qui ergo videt deum dare.
habet oīa bona tacita in premijs. sed illud bonū adeo
fecūdum est vt plura in se cōtineat. ideo varijs modis ex
primitur. Est eīm beatus videns deum liber ab oīn mi/
seria. ⁊ habet securitatem de oībus bonis. Et ē filius
dei. ⁊ sic de alijs. Et ideo vt hoies magis illud bonū in
telligerēt. xp̄s p varia explicauit bona.

¶ Ad scōm dōm. q̄ sicut octaua beatitudo ē fir/
mitas q̄dam omniū beatitudinū. ita debent̄ sibi om/ ar.iij.ad.v.
niū beatitudinū pmia. ⁊ ideo redit ad caput vt in/
telligant̄ sibi ꝯsequēter oīa premia attribui. Vel fm̄
Ambrosiū. pauperibꝫ spiritu repromittit̄ regnū ce/
loꝝ q̄tum ad gloriā anime. sed passis ꝑsecutōem in
corpore quantū ad gloriā corporis.

¶ Ad ar̄s. veꝝ. sed alia rōne. ponit̄ eīm p pmio pma
beatitudinis rōne dicta. vt videlicꝫ hi q̄ retrahūt se a di/
uitijs ⁊ bonis exterioribꝫ ꝑpter deū. nihilominꝰ sperarēt
se ꝯsecuturos abūdantiā bonoꝝ ⁊ excellentiā supemine/
ter. Sꝫ regnū celoꝝ ponit̄ in octaua beatitudine. q2 sicut
ipa octaua beatitudo ē cōis. ⁊ firmitas oim beatitudinuꝫ
vt patuit ar. iij. ad q̄ntū. ita eā sibi pmū attribuit̄ pmium
intelligant̄ oīa alia pmia subsequētia ⁊ inclusa in regno
celoꝝ (vt ad pmū dictū ē) sibi debere attribui. regnū eīm
celoꝝ ē caput ⁊ pncipaliꝰ pmiū. fm̄ rē oīa alia includens
Et ita cōmuni beatitudini attribuit̄ cōe pmiū. Cōmune
dico p eminentē inclusionē oim alioꝝ. Scōo dr̄ fm̄ aliuꝫ
modū dicēdi q̄ ē beati Ambrosij. Ad ar̄s. q̄ regnū celoꝝ
ponit̄ ꝓ pmio in pma beatitudine. accipiendo regnū celo
rū ꝓ pmio essentiali ⁊ beatitudine aie. Sꝫ in octaua po/
nit̄ regnū celoꝝ ꝓ pmio accidētali q̄ est glīa corpis. q̄ ē p
dotes corpis gloriosi. vl̄ etiā p aureolas. q̄ scōario sunt
etiā in corpe. vt habet B. sanc. in q̄rto. dist. xlix. q. v. arti.
iij. q̄stiūcula. v. Pertinet eīm illa octaua beatitudo fm̄ glo
sam Mathei. v. ad martyres. q̄ꝝ aureola maxima ē ⁊c̄.
Sed q2 supra dictū est. q̄ octaua beatitudo nō sit special̄
et distincta. Et p ꝯn̄s nec hꝫ distinctū pmiū. iō pma so/
lutio magꝭ ꝯcordat. Sꝫ fm̄ aliū modū dicēdi oporteret
dicere. q̄ ēt distinctū pmiū. scꝫ accidētale ⁊c̄.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ etiā pmia fm̄ additōnem se
habent adinuicem. nā plus est possidere terrā regnū

celorum q̃ simpliciter habere. multa em̄ habemus q̃ nō firmiter ꝛ pacifice possidemus. plus ē etiā ꝯsolari in regno q̃ habere ꝛ possidere. multa em̄ cū dolore possidemus. plus est etiā saturari q̃ simpliciter consolari. nā saturitas abundantiam consolationis importat. misericordia vero. excedit saturitatem. vt plus scꝫ hō accipiat q̃ meruerit vel desiderare potuerit. adhuc aūt maiꝰ est deū videre. sicut maior ē qui in curia regis nō solū prandet. sed etiā faciem regis videt. summam autem dignitatem in domo regia filius regis habet.

¶ Maior vera. ꝛ intelligitur in beatitudinibꝫ quo ad merita. In illis em̄ pceditur ascendēdo de minori. videlicꝫ ad maius. minus em̄ est abijcere exteriora bona. qđ fit p paupertatē spūs. quā domare ꝓprium animū. qđ fit p beatitudinē. beati mites ꝛc. Ad minorē negatur. q̄ in p̄missis pcedatur descēdendo videlicꝫ a maioribꝫ ad minora. imo pceditur ascendēdo. Ad pbatōem negatur q̄ possessio terre viuētiū sit minus q̃ habere. scꝫ de iure regnum celorum Multa em̄ sunt alicuius de iure. que tamē de facto nō possidet: Et aliqs possidet sine ꝯsolatōe ꝛ de ꝛc. Unde in ꝓpositum ratōne distinguunt. tunc semꝑ posterius dignius ꝛ maius est q̃ pus. ꝯtius sm rem idez sint Et p ꝯsequēs vnū nō est realr nobilius. Sicut hꝫ Doc. sanc. pma pte. q. iiij. ar. ij. ad tertiū Et supra. q. ij. ar. v. ad scđm. q̄ esse est pfectius q̃ vita. ꝛ vita q̃ sapientia si ꝯsiderent sm q̄ ratōne distinguuntur. Sic in ꝓposito. si ista pmia accipiant sm q̄ ratōe distinguuntur. tūc posterius est pfectius. vt Doc. sanc. clare ostēdit in solutōne negando minorē ꝛ ostendēdo falsitatē pbatōnis.

¶ Questio lxx. de fructibus

Deinde ꝯsiderandū est de fructibus. Et circa hoc queritur q̃tuor. Primo vtrū fructus spūs sint actus. Scđo vtrū differant a beatitudinibꝫ. Tertio de eoꝝ numero. Quarto de oppositione eoꝝ ad opera carnis.

¶ Quia beatitudines pfectiores actus dicūt. q̃ fructus (vt patꝫ ar. ij.) ideo post beatitudines agit de fructibus. q ꝛ ipi ad virtutes habitudinē habent. tanq̃ eorum actus. Et in p̄senti questione Doct. sanct. duo pncipalr facit. Primo determinat de fructibꝫ sm se. Scđo cōparando ad opposita. ar. q̃rto. Primū in duas. quia pmo inqrit qđ sit fructus. Scđo assignat ꝯuenientiā enumerationis eoꝝ. Circa pmū. pmo inqrit quid sint. Scđo ostēdit quō differāt a beatitudinibꝫ. ar. ij.

¶ Utrū fructꝰ spūssancti sint actus.

Ad pmū sic pcedit. Videt q̄ fructus spiritus scti q̃s Apl's nominat ad Gal'. v. nō sint actus. Id em̄ cuius est aliꝰ fructꝰ nō debet dici fructꝰ. sic em̄ in infinitū iretur. sed actuū nostroꝝ est aliqs fructus. Dicit em̄ Sap. iij. Bonoꝝ laborū gloriosus est fructꝰ. Et Jo. iiij. Qui metit mercedē accipit ꝛ fructū congregat in vitā eternā. ergo ipsi actus nostri nō dicūtur fructus. ¶ P. sicut aug. dt in x. de tri. Fruimur cognitis in quibus voluntas ipa delectata ꝯq̃escit. sꝫ voluntas nostra nō debet conquiescere in actibꝫ nostris ꝓpter se. ergo actus nostri fructꝰ dici nō debet. ¶ P. inter fructꝰ spiritꝰ scti enumerāt ab apl'o alique ꝟtutes. s. charitas mansuetudo. fides ꝛ castitas. ꝟtutes aūt nō sunt actus sed habitꝰ. vt sup̄ dictū est. q̄ fructꝰ nō sunt actꝰ q. lv. ar. j.

¶ Sed ꝯtra est quod dr̄ Matth. xij. Ex fructu arbor cognoscit. i. ex opibꝫ suis hō. vt ibi exponit a sanctis. q̄ ipsi actus humani dicitur fructus

¶ Querit ergo pmo hic. an fructus spūssancti enumerati ab aplo ad Galathas. v. sint actus.

¶ Rn̄deo dicēn q̄ nomē fructꝰ a corpalibꝫ ad spiritualia ē translatū. Dicit aūt in corpalibꝫ fructꝰ qđ ex planta pducit cū ad pfectōem puenerit ꝛ q̄ndaꝫ in se suauitatē habet. Qui qdē fructꝰ ad duo cōparari pt. s. ad arborē pducentē ipm. ꝛ ad hoiem q̄ fructuꝫ ex arbore adipiscit. sm hoc igit nomen fructus in rebus spūalibꝫ duplr accipe possumꝰ. Uno mō vt dicatur fructus hois quasi arboris id quod ab eo pducit. Alio modo vt dicatur fructus hois id quod homo adipiscitur.

¶ Doc. sanc. in hoc corpe plus rñdet q̃ q̄situ sit ꝓpter pfectōem doctrine. Querit em̄ de fructibꝫ spūssancti. ꝛ in corpe etiam loqtur de fructu hois varie accepto Unde pmo ponit rōnem huius p quoddā notabile distinctiuū. Scđo subiūgit aliquas ꝯclusiones respōsiuas ibi. Nō aūt omē id ꝛc. Notat ergo pmo p modū ꝯclusionis fundamētalis. qđ nois fructus hois spūalis. dicens q̄ hoc nomē fructus in rebus spūalibꝫ duplr accipere possumus. Uno modo vt fructus hois dicat quasi arboris (id est vt fructus comparatur ad hoiem. sicut fructus arboris ad arborē. vtrobiqꝫ videlicꝫ in ratōe pducti ꝛ effectus) Alio modo vt dicat fructus hominis id qđ homo adipiscitur. esto arbor nō fruatur. tn̄ pducit id qđ suaue est ꝛ ab alio fruibile. hō aūt met fruitur fructu suo. Et sub breuibꝫ verbis ponit Doc. sanc. eandem distinctionē sup ad Galath. q̄ fructus dr̄ duplr. Uno mō vt pductus. Alio modo vt acqsitus in quo quis cupit quiescere ꝛ eo frui. ita q̄ dicatur fructus. qꝛ obiectum fruitōis Et huius duplicis acceptōnis nois Doc. sanc. ponit rationē in pncipio corporis. quia nomē fructus a corporalibꝫ ad spūalia est translatū. Sed in corporalibꝫ fructus (qui scꝫ ex planta pducitur ꝛ dr̄ fructus) cum ad pfectionem puenerit ꝛ quādā suauitatē in se hꝫ) potest ad duo comparari. scꝫ ad arborē pducentē ipm (ꝛ sic dr̄ fructus. qꝛ pductū nō qđcūqꝫ. sed pfectum ꝛ vltimū) et ad hoiem q fructū ex arbore adipiscit ꝛ acqrit. igitur ꝛ spūalis fructus potest accipi ꝛ dici duplr. vnus videlicꝫ dr̄ hois fructus spūalis. qꝛ est qđ pductum vltimū tn̄ ꝛ suaue. Alius. qꝛ et si nō est qđ pductū. ē tn̄ aliqđ vltimū expectatū adipiscibile ab hoie. Hic ꝯtra Doctor

¶ Non autem omē id quod adipiscit homo habet rōnem fructus. sed id qđ est vltimū delectationē habēs. habet em̄ homo agrū ꝛ arborē q fructus nō dicūtur. sꝫ solū id qđ est vltimū. qđ scilꝫ ex agro ꝛ arbore hō intēdit habere. ꝛ sm hoc fructꝰ hois dr̄ vltimus hois finis quo debet frui.

¶ Respondet tribus conclusionibus duabus primis in speciali. tertia in generali. scda ibi. Si aūt dicatur rc. tertia ibi. Si igitur operatio rc. Conclusio igitur prima responsiua iuxta distinctionē supradictā. Fructus hois scdo mō (scz vt acquisitus) est vltimus finis hois isto modo. et per consequens nō operatio. Probatur fructus isto mō est vltimū delectationem habens. quo quis frui debet Sed vltimus finis hois (scz obiectalis) est hmōi. igitur rc. Circa maiorem Doc. sanc. declarat qd requiratur ad fructum talem. quia nō sufficit q̄ sit adipiscibile ab homie. sed oportet q̄ sit vltimum delectationem habens. Sicut declarat exemplariter de agro et arbore. que quidem habentur ab hoie. nō tamē sunt fructus qz nō sunt vltimū expectatū. nec hūt delectationem quales fructus. Hoc tamē scdm Doc. sanc. sup apostolū et in articulo scdo. nō oporteret esse in fructu primo ad quem sufficit esse delectans et aliqualiter vltimū. sicut arbor producit pomū post floritionem et imperfectionem fructus. Ex aūt sequatur q̄ non sit operatio fructus isto modo. probatur vltimus finis obiectalis quo quis perfecte fruitur tanq̄ obiecto qd. est ipe deus. sed deus nō est nec esse potest operatio vel actus scdus cuiuscūq̄ creature. igitur rc. Omnia ista patent ex supra dictis q. xi. quia fruitio perfectum perfecta. est tn̄ vltimi finis. q̄ est res aliqua in qua quis ponit beatitudinē et ipa adeptione talis rei q̄ est operatio aliquis nō fruitur. nisi conditione sine qua nō. Quō āt deus nō possit esse actus scdus cuiuscūq̄ vel cuicūq̄ creature. deducit Capolus in scdo. dis. iij. q. ij. in solutionibus argumentorum contra primā conclusionē. Cōsequēter cū dicit

¶ Si aūt dicatur fructus hois id qd ex homine producitur. sic ipsi actus humani fructus dicūtur. operatio enī est actus secūdus operantis. et delectationē hz si sit conueniens operanti.

¶ Subiungit scdam conclusionē responsiuā in speciali supra primum membrū predicte distinctionis. fructus hois primo modo (scz vt productus. qui comparatur ad hominem sicut id qd producitur ab arbore) sic fructus hois sunt actus humani. Probatur. fructus hois isto mō dr qd ex aliquo producitur qd habet perfectionem et suauitatē. sed actus humani sunt effectus hois operātis. et delectationem hūt (aliqui saltem) igitur sunt fructus. Maior patuit ex notabili. Minor patz. qz operatio conueniens operanti est sibi delectabilis. Dicatur aūt aliqui. quia nō omes operationes hominis sunt fructus. quia cū fructus sit aliqd finale et suaue ex re productū. ideo operationes male. q̄ sunt preter (imo contra) naturam hois vt homo est. nō habēt rationem fructus. sed alterius germinis. Et ergo opera virtutū fructus dicuntur. nō aūt peccata et viciosi actus. Sic apostolus effectus carnis nō dicit fructus scdm opera. de hoc arti. quarto ad primum. Deinde ibi

¶ Si igitur operatio hois procedat ab hoie scdm facultatē sue rōnis sic dr esse fructus rōnis. si vero procedat ab homine scdm altiorem virtutem. que est virtus spūs sancti sic dr esse operatio hominis fructus spiritus sancti quasi cuiusdā diuini seminis. Dicitur enī .i. Jo. iij. Omnis q̄ natus est ex deo pctm̄ nō facit. quoniā semen ipsius in eo manet.

¶ Innuit tertiam conclusionē in generali responsiuam. tamē formalr ad q̄situm. talem. Fructus spūssancti sunt actus. probatur ex dictis. fructus spūssancti sunt operationes procedentes ab homie scdm altiorem virtutē q̄ sit sua facultas naturalis (scz scdm virtutes infusas et dona) sic q̄ spūssanctus ponat semē ex quo pullulāt tales operationes. Sed operationes sunt actus scdi. igitur rc. Maior patz. qz ex dictis. operatio hois si procedat scdm facultatē sue rationis (sibi relicte) dr fructus rationis. Igitur si procedat ex virtute altiori quā dat spūssanctus sicut semen. tunc dr esse fructus spūssancti. Tenet consequentia. qz fructus dr esse eius qui dat semen qd est principium fructus. sz spūssanctus dat semen hmōi operationū (scz infusas virtutes et dona) Minor de se nota. Q̄ aūt virtus infusa a spūsancto q̄ est in nobis per grām et operatur per virtutem dicatur semen diuinū et spūssancti. ostendit Doc. sanc. ex auctoritate p. Joan. iij. ¶ Nota q̄ Scotus in tertio dis. xxx. iiij. circa istam materiā discordat. opinādo sicut et de beatitudinibus. q̄ Doc. sanc. ponat eos habitus a virtutibus distinctos. q̄ q̄ falsuz sit vides ipe. Dicit āt Scotus q̄ quidam fructus sint virtutes theologice et cardinales principales. Quidā sunt solum adiuncte cardinalibus. vide si placet Scotum. Scotus.

Argumentū in contrariū est pro scda et tertia conclusionibus.

¶ Ad primū ergo dicendum. q̄ cū fructus habeat quodāmodo rationē vltimi et finis. nihil prohibet alicuius fructus esse aliū fructū. sicut finis ad finem ordinatur. opa igitur nostra inquātum sunt effectus quidaz spiritus sci in nobis operantis. habent rōnem fructus. sed inquantū ordinātur ad finē vite eterne sic magis hūt rōnem florum. vnde dr Eccl. xxiiij. Flores mei fructus honoris et honestatis

¶ Ad maiorē. vt iacet negatur. qz sicut id cuius ē alius finis etiā pt dici finis. sic id cuius ē alius fructus. pt etiā dici et ē fructus. Scdo dico ad maiorē. id cuius ē alius fructus nō dz dici fructus vez eodē mō et eiusdē rōis cū suo fructu in quē ordinatur. pt tn̄ dici fructus alterius rōnis. Et negatur q̄ eatur in infinitū. imo deueniendū ē ad fructū simplr vltimū. q̄ nō hz aliū fructū. Ad minorē dico. actuū nostrorum ē aliquis fructus. capiendo fructū pro acq̄sito vltimo fruibili (scz vita eterna) Sed cū hoc stat q̄ ipi actus sunt fructus in alia acceptione. videlicet effectus delectabilis spūssancti in nobis operantis Et sic volūt auctoritates. Vltra. q̄ ipi actus nō sunt fructus. vez fructus acq̄situs. quo finalr fruimur Sūt tn̄ fructus comparati ad hoiem. sicut effectus ē fructus sue cause. Tertio dr (vt trahi pt ex D. sanc.) Ad maiorē id cuius ē alius fructus. nō dz dici fructus eiusdē gnīs. vt ordinatur ad aliū fructū. pt tn̄ dici fructus in alia comparatione. Tūc concedo consequens. q̄ actus nostri nō dicuntur fructus. s. acq̄situs vt comparantur ad fructū vltimū. sed sic magis dicuntur flores. Sicut enī in flore est q̄dā inchoatio fructus. ita in operibus virtutum est q̄dam inchoatio beatitudinis. Et sicut ex floribus accipitur spes fructus. ita ex operibus virtutū habetur spes vite eterne beatitudinis. Cū quo stat q̄ actus nostri dicuntur fructus in ordine ad hoiem agentē in virtute spūssancti rc.

¶ Ad scdm dicendum. q̄ cū dr voluntas in aliquo propter se delectari pt intelligi dupliciter. Vno mō scdm q̄ li propter dr causam finalē. et sic propter se nō delectatur aliqs nisi in vltimo fine. Alio mō scdm q̄ designat causam formalē. et sic propter se aliqs pt delectari in omni eo qd delectabile est scdm suā formā sicut patz q̄ infirmus delectatur in sanitate propter se sicut in fine. in me-

dicina aũt suaui nõ sicut in fine. sed sicut in habẽte saporẽ delectabilẽ. in mediana aũt austera nullo mõ ppter se. sed solũ ppter aliud. Sic igit dicendũ est. q in deo delectari debet hõ ppter se sicut ppter vltimũ finẽ. in actib aũt virtuosis nõ sicut propter finẽ sz ppter honestatẽ quã ptinet delectabile in virtuosis. vñ Ambrosi9 dĩt q opa virtutũ dicunt fruct9. qz suos possessores sancta z sincera delectatõe reficiũt.

¶ Ad maiorẽ. fruimur cognitis in qbus voluntas ipa delectata quiescit. Dico q vera est. sed fruimur z quiescimus dupli. vel scz finali bono qd nõ est in aliud referibile. Uel formali bono qd habet vt delectet. e tamẽ ordinabile in aliud sicut in finem. Et de se nõ est vltim9 simpl. z quiesc in fructu vel finalr vel formalr. Ad minorez vera. nõ dz volũtas nostra quiescere in actib nostris ppter se finalr. tamẽ formalr vt Doc. sanc. dare exponit. vnde negatur cõña. Et reqrit hoc argumentũ qd supra declaratum est. qz fruitio nõ est tm vltimi finis. sed etiam aliorum que de se habent appetibilitatẽ. z nõ solum in ordine ad aliud. sicut est bonũ vtile. Et de materia illius solutionis habet Doc. sanc. supra. q. xi. ar. iij. ad scdm. et mag. ibidẽ in corpe. qz auctoritas illa Augustini intelligit de vltimo z pfecto fructu. in quo qs simplr qescat. z omnino ppter se. sed tamẽ in alijs bonis z fructib pt qescere z frui fm quid. In his aũt que solum sunt bona in ordine ad aliud nullo modo fruimur. sed solum vtimur.

¶ Ad tertiũ dđm. q nomina virtutum sumuntur quãdoqz pro actibus earum sicut Aug9. dicit q fides est credere qd nõ vides. z charitas est mot9 animi ad diligendũ deũ z primũ. z hoc mõ sumuntur nomina virtutũ in enumeratione fructuũ

¶ Ad maiorem nego. q enumerent inter fructus alique virtutes. Sed dico. q bene ponunt noia q etiã signant virtutes. Sed cũ ponunt talia noia inter fructus signant actus z nõ habitus vel virtutes. vt etiam dictũ fuit supra q. lv. ar. pmo ad pmũ. Nomia virtutũ sumunt quandoqz p actib virtutũ ipaz. vt effectus sortiat nomẽ sue immediate cause. vt patz etiã apud beatũ Augustinũ cũ dt. Fides est credere zc. Minor vera. z patuit. q. lv. ar. pmo. Sed negat ɔsequẽtia. quia hmõi posita inter fruct9 signat actus zc. Silr supra. q. lxviij. ar. pmo ad quartũ

¶ Utrũ fructus differant a beatitudinib.

q. lxix. ar. iij.

AD scdm sic pceditur. Uidet q fruct9 a btitudinib nõ differãt. Beatitudines eñ attribuunt donis. vt sup dictũ e. sed dona pficiunt hoiem fm q mouet a spũ sancto. g btitudines ipe sunt fruct9 spũs scti. ¶ P. sicut se hz fruct9 vite eterne ad btitudinẽ futurã q e rei ita se hñt fruct9 pñtis vite ad btitudies pñtis vite. q sunt spei sed fruct9 vite eterne e ipa btitudo futura g fruct9 vite pñtis sunt ipe btitudines. ¶ P. ex rõne fruct9 est q sit qddã vltimũ z delectabile. sz h ptinet ad rõnem btitudinis. vt sup dictũ e g eadẽ rõ e fruct9 z btitudinis g nõ debent adinuicez distingui

q. ii. ar. viij. ar. pº.

¶ Sed ɔtra. quoz spẽs sunt diuerse ipa quoqz sunt diuersa sz in diuersas ptes diuidũt fruct9 z btitudines. vt pz p numeratõem vtrorumqz. ergo fructus differunt a beatitudinibus

¶ Hic pñter quent de dĩa fructuũ z beatitudinum Et oritur questio ex articulo pmo. qz eñ dictũ est. q fructus sunt act9. Et silr dictũ est de beatitudinib. q. lxix. ar. pmo. ideo est questio an differãt.

¶ Rñdeo dđm. q plus requiritur ad rationẽ beatitudinis qz ad rõnem fructus. nã ad ratõnem fructus sufficit q sit aliqd habens rõnem vltimi z delectabilis. sed ad rationẽ beatitudinis vlteri9 reqritur q sit aliqd pfectũ z excellẽs. vñ omẽs beatitudines possunt dici fructus. sed nõ ɔuertitur

¶ Cõclusionẽ misiuã formalr D. sanct. expsse nõ posuit. sz innuit talẽ iplicite. Fruct9 dñt a btitudinib sicut magis cõe a min9 cõi. ¶ Nota aũt q magis cõe z min9 cõe ita dñt. q in eodẽ sunt idẽ fm rẽ. distincta rõe. sz in diuersis distinguunt realr. sic in eodẽ idẽ fm rẽ sunt btitudo z fructus. sz in diuersis qñ e ita fruct9 q nõ btitudo. tunc distinguunt realr. Si aũt magis cõe accipiat in sui cõtrarietate distinguunt rõe a min9 cõi. Doc. sanc. pbat ɔclonez pmo rõe. scdo eãdẽ magis explicat. ibi. Sũt eñ fruct9 zc. Arguit sic post Doctorẽ sanc. oẽs btitudies pñt dici fructus. sz nõ ɔuertunt. igit ɔclo vera. Tenet ɔña. qz illa est lex magis cõis. qd vlter pdicat de inferiori. z min9 cõi. sz nõ ecõtra. g si ois btitudo e fruct9. z nõ ois fruct9 e btitudo seqt q fruct9 e magis cõe. z btitudo min9 cõe. Añs pbat. plus reqrit ad rõem btitudinis. qz ad rõem fruct9. ita q btitudo includit id qd includit fruct9 z aliqd addit. igit. Añs e vez. Tenet ɔña. qz addens ad aliud ɔtrahit ipsum. z p ɔñs isto alterũ pdicat de ipo (qz inclusum) nõ tñ ecõtra. qz illud nõ includit aliud p se z positiue z actu vt pz apud logicũ. Añs pbat. ad rõnem fruct9 sufficit q sit aliqd hñs rõem vltimi aliqliter z fm qd z delectabil. sz ad rõem btitudinis h reqrit qdẽ. z vlteri9 q sit aliqd pfectũ z excellẽs. g. Añs primũ vez. Deinde ibi

¶ Sunt eñ fructus quecũqz virtuosa opa in qb homo delectatur. sed btitudines dicũtur solũ pfecta opa q etiã rõne sue pfectionis magis attribuunt donis qz virtutib. vt sup dictũ est

q. lxix. ar. pº ar. iij.

¶ Doc. sanc. iã explicat pcedentẽ rõem sic. Quecũqz opa virtuosa in qb hõ delectat (z fruit ipis) sunt fructus sz tñ nõ sunt btitudines. igit fruct9 e magis cõe. ɔña nota. qz id qd de pluribz dz e magis cõe. Scda ps assumpti pz. qz btitudines dicunt solũ pfecta opa. q rõne sue pfectionis magis attribuunt donis qz virtutib (scz moraĺib. vt patuit q. lxix. ar. p. et. ij.) btitudines tñ vident posse attribui theologicis saltem radicalr. igit opa virtuosa sunt qdã fruct9. sz nõ btitudines. Añs p pma pte pz ex ar. pº qz operatio delectãs est fructus qualis est virtuosa

Argumẽtũ in cõtrariũ

Est p ɔclone responsiua

¶ Nota ppter hoc argumentũ. q beatitudines z fruct9 sunt diuerse spẽs. nõ tamẽ ratio fructus in ɔmuni repugnat beatitudini in cõmuni vel speciebz eius. nec ecõtra. beatitudo repugnat fructui. Unde datur aliqs fructus q est etiã beatitudo. sicut est charitas. datur tamẽ z ali9 fructus q nõ est beatitudo. Et g pbat ista ratio q distinguant in diuersis. sed tamẽ in eodẽ possunt ɔuenire fm rẽ sicut supra. q. lxviij. ar. pº. dicebat. Et ita pbat distinctis

ônem ꝛ ꝺfãm. sed nõ ꝺisparitatẽ. Sunt ergo spẽs diuersȩ nõ oẽs. sꝫ aliq̃. ꝛ ita nõ sunt idẽ ꝯuertibilr ꝛc.

¶ Ad pmũ ergo ꝺõm ꝙ ratio illa pbat ꝙ btitudines sint fruct⁹. nõ ãt ꝙ oẽs fruct⁹ btitudines sint

¶ Concedo pmissas. Et maioꝛ exposita fuit. q. lxix. ar. iij. Et ꝯcedo ꝯsequẽs. ꝙ beatitudines sunt fruct⁹ spũs sancti in nobis. qꝛ effectus eius mediãte semine suo. Sꝫ dico ꝙ nõ ꝯuertit. ꝙ omẽs fructus sint beatitudines Actus enĩ donoꝝ sunt beatitudies ꝛ fructus. vt argumẽtũ pbat ꝛ ꝯcessum est. Sed nõ actus oim virtutũ (pſertim moraliũ) sunt beatitudies. nec ꝑ ꝯsequẽs ois fruct⁹ ẽ beatitudo. Ad fructũ enĩ sufficit ꝙ sit delectãs. sed ad beatitudinẽ ꝙ sit pficiens. nec opoꝛꝫ ꝙ fructus ꝓduct⁹ sit vltimus finis sicut fructus adeptus

¶ Ad scõm ꝺõm ꝙ fructus vite eterne est simpliciter vltimus ꝛ perfectus. ꝛ ideo in nullo distinguitur a beatitudine eterna futura. fructus autẽ pñtis vite non sunt simpliciter vltimi ꝛ pfecti. ꝛ ideo non oẽs fructus sunt beatitudines.

¶ Negat maioꝛ. qꝛ fructus vite eterne est ipa beatitudo eterna. quia est vltima pfectio simplr. q̃lis etiã btitudo est. Sed fruct⁹ pñtis vite pt dici ꝛ esse aliqua opatio q̃ nõ bꝫ pfectõem btitudinis pñtis vite. Vñ ꝯcessa minoꝛe negat ꝯña. qꝛ nõ seqtur. pfectissimus ꝛ simplr vltimus finis est beatitudo etiã vera ꝛ rei. igit ois impfect⁹ fructus est beatitudo spei ꝛ viatica. plus enĩ reqrit beatitudo spei q̃ꝫ fructus vie. sed beatitudo vera ꝛ patrie nihil plus hꝫ q̃ꝫ vltimus fructus. Quare nõ seqtur ꝯñs vliter ꝙ ḡ fructus vite pñtis vliter sit beatitudo. Et intelligit maioꝛ argumẽti de fructu vite eterne ꝓducto. hoc ẽ de actu beatifico q ꝛ formalr beatitudo ꝺr. Nõ de fructu adepto. q est bono fruibili. quia arguit de compatõne actus ad actũ. Fruct⁹ aũt adeptus vel beatitudo obiectalis nõ est actus. vt patuit ꝛc.

In corpe ¶ Ad tertiũ ꝺõm ꝙ aliq̃d ampli⁹ est de rõne beatitudidis q̃ꝫ de rõne fructus. vt dictũ ẽ

¶ Ad maioꝛẽ. de ratõne fructus est. ꝙ sit quiddã vltimũ ꝛ delectabile. vltimũ sꝫ quid ꝛ aliquoꝝ. loquendo de fructu vt est effectus delectabilis ꝛ gratus. vt fructus arboris est vltimũ floritõnis ꝛ pullulatõnis ꝛ hmõi. sed dico ꝙ reqritur maioꝛ pfectio ad beatitudinẽ. puta ꝙ sit quid excellens ꝛ pfectũ opus qꝺ excedit oia alia opera. saltem quo ad modũ operis. vt patuit q. lxviij. ar. ij. ad p^m. Ad minoꝛẽ dico ꝙ hoc ptinet q̃dẽ ad beatitudines. sed cũ hoc plus. Quare negat qꝺ seqtur. sꝫ ꝙ sit eadem rõ adequata ꝛ ꝯuertibilis. qꝛ ratio fructus est cõmunioꝛ et simplicioꝛ. Ratio aũt btitudinis ꝯtractioꝛ ꝛ pfectioꝛ. ḡ nõ distinguũtur ꝛc. rep. sicut opposita vel dispata. tñ sicut magis cõmune ꝛ minus cõmune vt dictũ est. distinguunt igit nõ positiue. sicut distinguunt in se hatẽtia opposita distinguentia. sed distinguunt ꝑ habere ꝛ nõ habere idem. qꝛ beatitudo hꝫ quicq̃d hꝫ fruct⁹. ꝛ cum hoc aliquid addit qꝺ nõ hꝫ fructus actu ꝛ positiue. licꝫ habeat pmissiue. si capiat in genere. Quare habẽri pt ex dictis ꝙ

Fructus dupr accipit. fructus accipit vno mõ in gñe. ꝛ sic est genus ad beatitudines ꝛ fructus tñ. q sunt ita fructus ꝙ nõ beatitudines. Alio mõ accipit ꝑ fructu tñ. ꝛ sic distinguit realr a beatitudine. vt spẽs ꝯdiuisa. Et hoc pbat argumentũ in oppositũ ꝙ fructus habet alias spẽs q̃ꝫ beatitudo. hoc enĩ verũ est de fructu tñ. q ẽ spẽs subalterna subdiuisa in plures. Sed vꝝ inter fructus positos ab apostolo ponant fructus tñ. vel etiã aliqua beatitudo ẽ questio ꝓpter charitatẽ q̃ heat actum excellentioꝛẽ q̃ꝫ sint actus donoꝝ. qui tñ sunt beatitudines. cum charitas virtus dignioꝛ ꝛ pfectioꝛ sit ipis donis. Et ergo videt ꝙ nõ omẽs fruct⁹ positi ab apostolo distinguant realr a beatitudinibꝫ. sꝫ aliq. ita ꝙ minoꝛ argumenti in oppositũ nõ est omĩno pura. s. ꝙ in diuersas ptes vliter diuidant fructus ꝛ beatitudines. nisi intelligat de beatitudinibꝫ expsse positis in Mathei. v. caplo. ibi enĩ nõ enumerant nisi actus immediati donoꝝ qui distinguunt a fructibꝫ positis apud apostolũ. Si enĩ beatitudo accipiat absolute. tũc etiam actus charitatis est beatitudo ꝓpter pfectõnem ꝛ excellentiã. ꝛ tñ ponit fructus. Quare etiã Doc. sanc. in solutõne pmi notãter ꝺt ꝙ beatitudines sunt fruct⁹. sꝫ vliter. sꝫ nõ oẽs fruct⁹ sunt btitudines. q̃si innuendo ꝙ aliq̃ fruct⁹ positi ab aplo (vt charitas. gaudiũ ꝛ pax) sint btitudines. lꝫ nõ q̃ ponant apud Mattheũ expsse. Esto in pace posita apud Mattheũ includat charitatis actus ꝛ gaudiũ. Sicut in vita actiua cui⁹ effectus est pax (iuxta sup dicta. q. lxix. ar. iij.) includit charitas primi cuius effect⁹ direct⁹ ẽ pax sꝫ iustitie indirecte. vt hꝫ D. sanct. 2ª 2ᵉ. q. xxix. ar. iij. ad 3^m. Et ḡ summarie dicendũ videt. ꝙ inter fruct⁹ positos ab aplo ponũtur etiã aliq̃ btitudines sm cõem rõnem btitudinis. q̃ est actũ esse excellentẽ ꝛ pfectũ. et etiã beatitudo iplicite posita apud Mattheũ. vt sic ois btitudo sit fruct⁹ sm cõem rõem fruct⁹. ꝛ etiã reducit ad fructus positos ab aplo. vt patebit ar. sequẽti ad q̃rtũ. Et iterũ fructus aliqs de positis ab aplo ẽ btitudo sm cõem rationẽ btitudinis. ꝛ ꝯtinet implicite ꝛ reductiue sub septẽ positis Math. v. Sed tñ nõ ois fructus ẽ btitudo sm cõem rõem. Apls enĩ nõ ponit oẽs fruct⁹ qbꝫ ꝯuenit rõ nois. sed aliquos. Et nec oẽs positi. nec aliq sub his ꝯtenti habent ratõnem beatitudinis ꝛc.

¶ Utrũ aplus ꝯuenienter enumeret.

Ad tertiũ sic pcepit. Videt ꝙ apls incõuenienter enũeret ad Gal. v. duodecim fructus. Alibi enĩ ꝺt esse tñ vnũ fructũ pñtis vite. sm illud Ro. vi. Habetis fructũ vestrũ in sanctificatõe. Et Esa. xxvij. ꝺr Hic ẽ ois fruct⁹ vt auferat pctm̃. nõ ergo ponẽdi sunt duodecim fruct⁹. ¶ P. fruct⁹ ẽ q ex spũali semine exoꝛit vt dictũ est. sed dñs Matth. xiij. ponit triplicẽ terre bone fructũ ex spũali semine ꝓuenientẽ. s. centesimum sexagesimũ. ꝛ trigesimũ. ḡ nõ sunt ponendi duodecim fructus. ¶ P. fructus habet in sui rõne ꝙ sit vltimũ ꝛ delectabile. sed rõ ista non inuenitur in omĩbꝫ fructibꝫ ab aplo enumeratis. patientia enĩ ꝛ lõganimitas videntur in rebꝫ contristantibꝫ esse. fides aũt non habet rõnem vltimi. sed magis rõnem pmi fundamenti. supflue igit hmõi fructus enumerãtur ar. 3º

¶ Sꝫ ꝯtra videtur ꝙ insufficienter ꝛ diminute enumerantur. dictũ est enĩ ꝙ omẽs beatitudines fructus dici possunt. sed nõ oẽs hic enumerãt. nihil enĩ hic ponitur ad actũ sapientie ptinens ꝛ multarum aliarum virtutum. ergo videtur ꝙ insufficiẽter enumerantur fructus. ar. 5º

¶ Hic assignat conuenientiam enumerationis fructuū spūssancti secundum Apostolum.

¶ Rñdeo dicēdum q numerus duodecim fructuum ab apostolo enumeratorum conueniens est. et possunt signari per duodecim fruct⁹ de quibus dr Apoc. vltimo. Ex vtraqz parte fluminis lignum vite afferēs fructus duodecim.

¶ Cōclusio rñsiua est in principio corporis. Numer⁹ duodecim fructuū ab apl'o enumeratorum ē conueniēs. scz charitas. gaudiū. pax. patientia. benignitas. bonitas. lōganimitas. mansuetudo. fides. modestia. continentia. castitas. ¶ Ubi nota q conueniēs dr numer⁹ ille. nō qr oēs fruct⁹ enumerent. sz qr sub istis alij continent. vl' qr hi principaliter importāt fruitōem bonorum vl' sedatōem malorum. qd videt ad rōnem fructus ptinere q delectat. et defectum excludit. Et enūerat aliquos de fructibus. sicut aliq̄ de operibus carnis. Doct. sanct. primo pbat cōclusionē auctoritate. Scdo rōne. ibi. Quia vero ꝛc. Auctoritate Apocalipsis. q̄ figuratiue exponit de fructibus positis ab apl'o duodecim. Scdo Doc. illā cōclusionē explicat. et pbat assignando rationē distinctiōis horum fructuū. Cōsequēter ibi

¶ Quia vero fruct⁹ dr qd ex aliquo principio pcedit. sicut ex semine vel radice attēdēda est distinctio horum fructuum secundum diuersum processum spiritus sancti in nobis.

¶ Deducit rōnem explicantē distinctiōnem horum fructuū. Quia cum apl'us nō intēdit enumerare oēs fructus sz aliq̄s quibus magis euidēter videt competere rō fruct⁹. ideo nō est q̄renda sufficientia. sz ratio diuersitatis quā Doct. sanc. hic assignat. Et arguitur sic. distinctio horum fructuū attendēda et sumēda ē secundum diuersum pcessum spūssancti in nobis. Sz secundum diuersum pcessum spūssancti in nobis accipiunt duodecim fruct⁹. igit Apl'us bñ enumerat numero duodenario. Maior videt. diuersas spēs fructuosorum actuū secundum quos act⁹ motio spūssancti diuersimode hz pcessum in nobis. ita q illa diuersitas sumit p habitudinē ad cām mouentē ad huiusmōi act⁹. Hui⁹ rōis Doc. san. pbat primo maiorē. scdo minorē. ibi. Qui quidem pcessus. Maior ergo patz. qr fruct⁹ dr. q ex aliquo principio pcedit sicut ex semine vel radice. et ergo fruct⁹ spūssancti distinguunt secundum q principiū eorum. scz spūssanctus mediante semine. scz grā et virtutibus diuersimode in mente hois operat eam ad diuersa pficiendo. Sicut enī in naturalibus distinguunt fructus secundum diuersitatē seminū et principiorum. Sic in pposito secundum q vnū principiū fecundū (scz spūssanctus) diuersimode pcedit in mentem ipsam pficiendo. Deinde ibi

¶ Qui quidē pcessus attendit primo sz. vt primo mens hois i seipsa ordinet. scdo scdo ordinet ad ea que sunt iuxta. tertio ad ea que sunt infra. Tūc aūt bene mens hois disponit in seipsa. qñ mens hois bene se habet in bonis et in malis. prima aūt dispositio mētis hūane ad bonū est p amorē q̄ ē prima affectio et oium

q. xxv. art. j. et. ij. affectionū radix. vt supra dictū est. et iō inter fruct⁹ spūs primo ponit charitas. in q̄ spēaliter spūs sctūs dat sicut i ppria silitudine. cū et ipe sit amor. Unde dr. Ro. v. Charitas dei diffusa ē in cordibus nostris p spūm sanctū q dat⁹ ē nobis. Ad amorē āt charitatis ex necessitate sequitur gaudiū. ois eni amans gaudet ex coniunctione amati. charitas āt semp hz pñtem deum quē amat. secundum illud. j. Jo. iiij. Qui manet in charitate in deo manet et de⁹ in eo. Unde sequela charitatis est gaudiū. pfectio aūt gaudij est pax q̄tum ad duo. Primo quidē q̄tū ad q̄etem ab exteriorib⁹ cōturbātibus. nō eni pt pfecte gaudere de bono amato q in eius fruitione ab alijs pturbat. Et iterū. Qui perfecte cor hz in vno pacatū a nullo alio molestari pt cū alia q̄si nihil reputet. vñ dr in psal'. Pax multa diligentibus nomē tuū. et nō ē illis scandalū. qr scz ab exteriorib⁹ nō pturbant qn deo fruant. Scdo q̄tū ad sedatōem desiderij fluctuantis. nō eni pfecte gaudet de aliquo cui nō sufficit id de q gaudet. hec autez duo importat pax. s. vt neqz ab exteriorib⁹ pturbemur. et vt desideria nostra conquiescāt in vno. vnde post charitatē et gaudiū. tertio ponit pax. In malis aūt bñ se habet mēs q̄tū ad duo. Primo quidē vt nō pturbet mens p imminētiā malorum. qd ptinet ad patientiā. Scdo vt nō pturbet in dilatōe bonorum. qd ptinet ad lōganimitatē. nā carere bono hz rōem mali. vt dr in v. ethicorum.

¶ Manifestat minorem pdictam per reliquū huius corporis. Et arguitur sic. Spūssanctus pcedit in mentem hominis vel in homine pcessu pfectiuo. primo perficiens eam. et ordinando in seipa. et quo ad bona et quo ad mala (id est vt bene se habeat in his que ad se ptinent) Secūdo pficitur mens ad id qd est iuxta hominē (scz ad proximū) Tertio disponitur homo ad id qd est infra. scz corpus et corporales actus appetitus sensitiui. Sed iuxta primum pcessum sumūtur qnqz fruct⁹. iuxta scdm q̄tuor. quo ad tertium tres fructus. que faciunt duodecim. igitur. Minor principalis vera. scz q secundum diuersum pcessum spūssancti in nobis accipiūtur duodecim fructus. Maior ista patz. Sed circa minorem Doctor sanctus declarat primo partem primam. scdo scdam. ibi. Ad id quod iuxta ꝛc. tertio tertiam. ibi. Sed ad id quod infra ꝛc. Primam ergo partem explicat multis verbis. videlicz q secundum primum pcessum sumantur quinqz fructus. tres pficientes ad bonū. scz charitas gaudiū et pax. duo vt bene se habeat ad malū. sicut patientia et lōganimitas ꝛc. clare in ifa. ¶ Nota aūt hic primo ex verbis Docto. sanc. fundamentū eius qd supra. q. lxvj. ar. vj. dicebat. q amor charitatis ē de eo qd iam habet. ideo videlicz. qr amor est ppria silitudo spūssancti. ideo p amorē inhabitat hoiem spūssanctus. nō aūt p fidem vl' spem. quare p charitatem adest deus nō p alias. vt sunt sine charitate. ¶ Nota scdo. quō pax pficiat gaudiū. ex 2ª 2ᵉ. q. xxix. et quarto sente. dis. xlix. q. j. ar. ij. questiūcula q̄rta. Quia pax importat remotionē impedimentorum pturbantiū fruitōem boni. Et etiā importat quietatōem et vniōnē appetituū in vno. sine quibus aliq̄s pfecte gaudere nō pt. Et ergo licet via generationis pax pcedat gaudiū. quia tñ gaudium pficit saltem dispositiue. ideo ponit tertio loco. ¶ Nota tertio q lōganimitas dicit hoiem pficere. vt bene se habeat ad mala. qr licet eius sit expectare bonū. tamē expectat ipm vt differt. ratōne cuius dilatōnis pturbat animus. qr carere bono malū qd dam est. ideo pficit ad bñ se habēdū ad malum formalr. Deinde cū dicit

¶ Ad id aūt q̄ ē iuxta hoiem. s. p̄ximū bene disponit mens hois. p̄mo quidē q̄tū ad volūtatem bene faciendi. ꝛ ad hoc ptinet bonitas. scđo q̄tum ad beneficentie executionē ꝛ ad hoc ptinet benignitas. dicunt eñ benigni q̄s bon⁹ ignis amoris feruere facit ad benefaciendū p̄ximis. Tertio q̄tū ad hoc q̄ equanimiter tollerent mala ab eis illata. ꝛ ad hoc ptinet mālsuetudo que cohibet iras. Quarto q̄tū ad hoc q̄ nō solū p irā proximis nō noceam⁹. s; etiā neq; per fraudē vel p dolū. ꝛ ad h̄ ptinet fides si p fidelitate sumat. sed si sumatur p fide qua creditur in deū. sic per hāc ordinat homo ad id qđ est supra se. vt. s. hō intellectū suū deo subijciat ꝛ p q̄ñs oīa ip̄i⁹ sunt.

¶ Declarat scđam partem minoris p̄cedentis. sc; q̄ fm aliū modū p̄cessus spūssancti in quo mens p̄ficit ad id qđ est iuxta hoiem. sc; ad proximū. accipiantur quattuor fructus. sc; bonitas. benignitas. māsuetudo. ꝛ fides. ꝛ patʒ clare in lr̄a. ¶ Nota aūt q̄ Doc. sanc. super aplm habet. q̄ p aliquē fructum adiuuat nos spūssctūs ad id qđ est sup nos. Et illum fructum dr̄ esse fidem. id est credere. Sed hic dr̄. q̄ pōssit sumi ꝛ pro fidelitate qua ordinamur vt bn̄ nos habeam⁹ ad id qđ est circa nos. s. p̄ximum. Et p̄t sumi pro fide. ꝛ tunc p eam bene se habet ad id qđ est supra nos. Quare Doct. sanct. hic ponit oīa que ponit sup apostolū. videlic; q̄ aliquis fructus etiam p̄ficit ad id qđ est sup nos. quod membrum videbatur obmisisse in p̄ncipio. quādo dixit q̄ per processuʒ spūssancti in nobis. mens se bene habet. ꝛ ad ea que sunt supra. ꝛ ad ea q̄ sunt infra. Tunc ibi

¶ S; ad id quod infra ē bene disponit hō. p̄mo quidē q̄tū ad exteriores actōes p modestiā. que in omnibus dictis et factis modū obseruat. q̄tuʒ ad interiores concupiscētias per continentiā ꝛ castitatem. siue hec duo distinguantur p h̄ q̄ castitas refrenat hoiem ab illicitis. p̄tinentia vero a licitis. siue p hoc q̄ p̄tinēs patit p̄cupiscentias. s; nō deducit. castus aūt neq; patitur. neq; deducit.

¶ Ostendit tertiam partem minoris s̄pedicte. sc; q̄ fm tertium processum spūssancti. quo homo disponitur ad qđ est infra se. sumantur tres fructus. sc; modestia. castitas. continētia. ꝛ patʒ. ¶ Nota aūt q̄ Doc. sanc. sup apostolū vno modo distinguit continentiā ꝛ castitatem. quia p̄tinētia etiā a licitis abstinet. ꝛ castitas que lis cite recte vtitur fm glosam. Deinde ponit aliam differentiā. quia sc; continēs patitur ꝛ nō deducit. Et de hoc fuit aliquid supra tactum. q. lviij. ar. iij. ad scđm. ¶ Notā in scđo. q̄ castus nō patitur. sc; passione vehemēti. ꝛ que faciat prauitatē appetitus habitualē circa finem. potest tamē pati passione subita. nō tamē p̄ualente vt in pluribus mum. stante rectitudine appetitus ad finem. Et de hoc supra. q. lix. ꝛc.

¶ Ad p̄mū ꝫ dōm. q̄ sanctificatio fit p officia virtutes per quas etiā peccata tollūtur. vnde fruct⁹ ibi singulariter nominat. pp̄ter ṽtutē generis. qđ i multas sp̄es diuidit. fm quas dicunt multi fruct⁹.

¶ Ad maiorem dico. q̄ Aplus alibi de vnum fructū p̄sentis vite. vnū genere. qui in virtute p̄tinet multas sp̄es distinctos. Sanctificatio eñ fit p oēs virtutes: et etiam peccata tollūtur per oēs virtutes. Quare negat p̄sequētia. q; vnū genus in multas sp̄es diuidit. Sic ergo oēs fructus dicitur vnus fructus. pp̄ter vnitatē generis. vel pp̄ter vnitatē p̄ncipij p̄mi a quo sunt. Dico scđo q̄ si illa auctoritas ad Roma. vj. exponatur vt Doct. sanc. eam ibidē exponit. tunc nō probat vnitatem fructus. Est eñ sensus. ip̄a sanctificatio. hoc ē executio sanctitatis p bona opera. est fructus vester inq̄tū sc; hoc spūaliter ꝛ sancte vos delectat. Hec ille. Patʒ igit q̄ bona opa sunt fructus q̄ sunt multa ꝛ varia. Que tñ dicuntur fructus vnus in singulari pp̄ter vnitatē gñis ꝛc.

¶ Ad scđm dōm. q̄ fruct⁹ centesim⁹. sexagesimus et trigesim⁹ nō diuersificant fm diuersas sp̄es ṽtuosorū actuū. sed fm diuersos p̄fectionis grad⁹ etiā vnius ṽtutis. sicut continētia p̄iugalis dr̄ significari per fructū trigesimū continentia vidualis p sexagesimū. ṽginalis aūt per centesimuʒ. Et alijs etiam modis sancti distinguunt tres euangelicos fructus fm tres gradus ṽtutis. ꝛ ponuntur tres gradus. quia cuiuslibet rei perfectio attenditur fm principium medium ꝛ finem

¶ Maior placet. Sed dico q̄ ex distinctiōe seminū oriunt diuersi fructus. Ex vno eñ semine possunt oriri fructus diuersi gradus. Ad minorē dico. q̄ dñs posuit triplicem terre bonū fructum. triplicē in gradu ꝛ eiusdem virtutis. sc; p̄tinentie vel castitatis fm expositōem Hieronymi. Sed fm expōnem Augustini ille triplex fructus nō est eiusdē virtutis. vt refert Doc. san. 2ª 2ᵉ. q. clij. ar. v. ad scđm. quia fructus centesim⁹ est martyꝝ. sexagesimus virginū. ꝛ trigesim⁹ p̄iugatoꝝ. Sed Aplus assignat fructus distinctos nō vnius seminis vł virtutis. sed diuersoꝝ seminū ꝛ virtutū. Unde ꝛ alij sancti distinguūt etiā tres gradus euangelici fructus. fm p̄ncipiū. mediū. et finem. Sicut distinguit charitas in incipientē. p̄ficientem. ꝛ p̄fectam. vt patʒ 2ª 2ᵉ. q. xxiiij. ar. ix. Sed vt dictū est. aplus assignat fructus nō fm gradum vnius virtutis. sed fm diuersos fructuosos actus diuersarū virtutum. quare bn̄ stant simul. Et modus distinguēdi fructus a dño positos. ꝛ a sanctis etiā ab aplo ꝛc.

¶ Ad tertiū dōm q̄ hoc ip̄m qđ ē in tristicijs nō perturbari rōnem delectabilis. habet. ꝛ fides etiam si accipiat p vt est fundamentū habet q̄dam rōneʒ vltimi ꝛ delectabilis fm q̄ cōtinet certitudinē. Unde glo. exponit fides. i. de inuisibilibꝫ certitudo

¶ Ad maiorē dico. vt dictum est. arti. scđo. Sufficit q̄ sit vltimū fm quid ꝛ formalr. nō oporet q̄ sit vltimū finaliter simplr. Sufficit eñ q̄ in se habeat vnde delectet sicut medicina dulcis. esto in aliud sit referibilis. loquēdo de fructu p̄ducto. Licet fructus vt est obiectum fruitionis p̄fecte debeat esse vltimū simplr. Minor negat quia in omnibus fructibus inuenit ratio delectabilis que h; rōnem vltimi respectu voluntatis. q; potest actū eius de se terminare. Et esse finis aliquoꝝ ad ip̄m ordinatorum. Ad pbatōem minoris dico. q̄ patientie est nō perturbari in tristicijs. ꝛ hoc delectabile est. Similr longanimitatis est nō turbari in dilatōne maloꝝ. Similr fides si capiat p altera virtute theologicos (vt argumentū p̄cedit

ale) h3 certitudinē. vt patz 2ª2ᵉ. q. ꝑ. ar. iiij. et. v. Ratōe cuius delectat. ⁊ per ꝯsequēs ratōem fructus h3. q̄ ꝑfectiz est eē delectabile. vł qōdam ꝓductum suaue ⁊c̃.

¶ Ad q̃rtũ dōm. ꝙ sicut aug. dicit sup ep̄lam ad Gal. Ap̄ls nō hoc ita suscepit vt doceret quot sunt vel opa carnis vel fruct⁹ spūs. sed vt ostēderet i quo gn̄e illa vitanda. illa ꝟo sectanda sint. Unde potu/issent vel plures vel etiā pauciores fruct⁹ enumera ri ⁊ tñ oēs donoꝝ ⁊ ꝟtutū actus pn̄t ꝑm q̄ndā ꝯue nientiā ad hec reduci. ꝑm ꝙ oēs ꝟtutes ⁊ dona neces se ē ꝙ ordinent mentē aliquo p̄dictoꝝ modoꝝ. vñ et actus sapiētie ⁊ quoꝝcūq3 donoꝝ ordinātū ad bonū reducūt ad charitatē gaudiū. ⁊ pacē. Ideo tñ pot⁹ hec q̄3 alia enumerauit. q2 hic enumerata ma/gis importāt. vel fruitionē bonoꝝ. vel sedatōē3 ma loꝝ qō videt ad rōnem fructus ꝑtinere.

¶ Dicit ꝑmo. post beatū Augustinū ad assumptum ꝙ nō quidem enumerant omnes fructus. nec fuit mens Apostoli oēs enumerare. sed aliquos fructus spūs. et aliqua opera carnis. vt per ista deprehēdi posset in aliqs que essent opera carnis. ⁊ qui fructus spūs. Unde nume rans aliquot operib⁹ carnis dixit. ⁊ his similia. Et ergo dr. ꝙ nō oēs enumerātur. nec tamē diminute. quia tot quot sufficiunt sibi ad ꝓpositum suū ostendendū. his q̄/bus scribebat. ¶ Scdo dicit post Doct. sanct. negando assumptū. Et dico ꝙ oēs fructus enumerant saltē im/plicite. quia ad hic positos sunt reducibiles. Et dico cō/sequenter. ꝙ veꝝ est qō dictū est ar. ij. ꝙ oēs beatitudi/nes sunt fructus. sed ꝯtinent sub istis. quia beatitudines quo ad merita ⁊ ꝑmia ꝑficientes hoiem in seipo ad bo/num. sicut sapientia ⁊ intellectus reducunt ad charitatē. gaudiū ⁊ pacem. Que aūt ꝑficiunt ad pꝛoximū reducū tur ad bonitatē. benignitate ⁊c̃. Quare aūt magis posue rit hos fructus q̄3 alios. tangit Doc. sanc. in fine solutio nis. q2 ratio fructus euidentius videt eis ꝯpetere. vt tac/tum fuit in ꝑncipio articuli ⁊c̃.

¶ Utrū fruct⁹ contrarientur operib⁹ carnis que apostolus enumerat.

AD q̃rtū sic ꝓcedit. Videt ꝙ fruct⁹ nō cō trarient opib⁹ carnis q̄ Ap̄ls enumerat. Cōtraria eñ sunt in eodē gn̄e. s3 opa car/nis nō dicūtur fruct⁹. ḡ fructus spūs eis nō ꝯtrariant. ¶ P̄. vnū vni ē ꝯtrariū. s3 plura enu/merat Ap̄ls opa carnis q̄3 fruct⁹ spūs. ḡ fruct⁹ spūs ⁊ opa carnis nō cōtrariant. ¶ P̄. inter fruct⁹ spūs ꝑ ma ponit charitas gaudiū ⁊ pax. qb⁹ nō correspō/dent ea q̄ ꝑmo enumerātur inter opa carnis. q̄ sunt fornicatio. immūdicia. ipudicitia. ḡ fruct⁹ spūs nō cōtrariant operib⁹ carnis. ¶ S3 ꝯtra ē qō Ap̄ls dr ibidem. ꝙ caro concupiscit aduersus spiritum ⁊ spi ritus aduersus carnem.

¶ Hic vltimo querit de fructib⁹ in compatōe ad ope ra carnis. An sc3 quilibet fructus posit⁹ ab apostolo cō/trarietur cuilibet operi carnis. posito ab apostolo reddē/do singula singulꝭ. ita ꝙ cuilibet fructui correspōdeat ali/qō opus carnis sibi oppositū. Quia aūt pt intelligi de du plici oppositōne. sc3 vł ꝑm cōmunē rōnem vel ꝓpriā. ideo quo ad vtrūq3 sensum Doc. respondet.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ opa carnis ⁊ fruct⁹ spūs pn̄t accipi duplr. Uno mō ꝑm cōem rōem ⁊ hoc mō in cōi fruct⁹ spūs sancti ꝯtrariant opib⁹ carnis

¶ Doctoꝛ sanctus respōdet distinctione ꝑm vnam distin ctionē bimembrē. Cuius ꝑmo declarat ꝑmū membrū. adiūgens vnā ꝯclusionē. Scdo scdm. cū scda ꝯclusione ibi. Alio mō ⁊c̃. Distinctio ergo est. ꝙ opera carnis ⁊ fru ctus spūs possunt accipi duplr. Uno mō ꝑm cōmunem rōnem. Alio mō ꝑm ꝓprias ratōes singuloꝝ fructuū enu meratoꝝ ⁊ operū carnis. Circa ꝑmum membrū Doct. sanct. infert ꝯclusionē ꝑmā. Deinde eam ꝓbat. ibi. Spūs eñ sanctus ⁊c̃. Conclusio ꝑma est. Primo mō. sc3 in cō muni ⁊ ꝑm cōmunē rōnem. fructus spūssancti ꝯtrarian/tur operib⁹ carnis. ¶ Ubi nota. ꝙ bene stant simul ꝙ ali/qua opponunt etiā ꝓprie ꝑm rōnes cōmunes. ⁊ tamē nō opponunt ꝑm rōnes ꝓprias. Sicut Doct. sanc. ostēdit in de Malo. q. ꝑ. ar. ij. ad q̃rtū ⁊ q̄ntū. Et q. ij. ar. xj. ad. x. Quia bonū ⁊ malū ꝑm cōmunes rōnes opponunt. ⁊ ra tiones eorum sunt impossibiles in eodē ꝑm idem. Et tñ hoc malum. puta cecitas. nō opponitur huic bono. sc3 na ture oculi vel auditui. sed visui. q2 malum ꝑm ꝓpriam ra tionem. opponitur bono. qō aufert formalr ⁊ ꝑuat. Ceci tas aūt nō ꝑuat auditū vel substantiā oculi. sed tamē vt malum sic opponit cuilibet vt bonū est. Similr intempe/rantia opponitur liberalitati ꝑm rōnem cōmunē vitij et virtutis. quia videlic3 intemperātia est vitium. liberali/tas virtus. sed ꝑm specialē ⁊ ꝓpriam rōnem nō opponit. nam vt infra patebit. Vitium opponit ꝑm specialem ra/tionem virtuti cum qua est circa idem obiectum. vt inte/perantia temperantie. illiberalitas liberalitati. Et potest etiam dari aliud exemplū de duabus formis substantia libus eiusdem spēi. que opponūtur in hoc qō est esse simul in vna materia. nō sub ratōne ꝓpria. quia sc3 due anime sensitiue vel rōnales. s3 q2 duo actus substātiales ⁊ sim/pliciter qui si simul essent in eodem. opoꝛteret ꝙ vel idem haberet plura esse simplr. vł ꝙ vnus actus substantialis daret esse accidentale queꝝ vtrūq3 est impossibile. Sic in ꝓposito fructus spūssancti. quia est ꝑm spiritūsanctum. opus vero carnis. quia ē ꝯtra motionē spūssancti. Ideo ꝑm talem cōmunē rōnem opponūtur. Quia aūt op⁹ car nis est circa obiectū. quādoq3 eminus disparatū ab obie/cto fructus. Ideo ꝑm speciales rōnes (id est ratōne ꝓpri orum obiectoꝝ. ex q̄bus ꝓprie ratōnes sumūtur) nō op/ponūtur. vt iam patebit. Oppositio vitij ad virtutē atten ditur ꝑm obiectū. qō ꝯsideratur ex parte ꝯuersionis. vt habet Doc. sanc. 2ª2ᵉ. q. lxij. ar. vj. ad scdm ⁊ alibi. Et infra. q. lxxij. ar. ꝑmo. ¶ Secūdo nota. ꝙ opera car/nis sunt hec. fornicatio immūdicia. impudicitia. luxuria. idoloꝝ seruitus. veneficia. inimicicie. contentiones. emula tiones. ire. rixe. dissentiōes. secte. inuidie. homicidia. ebri etates. comessatōnes. ⁊ his similia. Ubi patz ꝙ aposto lus ponit plura peccata ⁊ opera carnis. q̄3 ponat fruct⁹. et sic nō qōlibet opus carnis habet fructū directe sibi op/positū circa idem obiectū. Cōsequēter cū dicit duplex opp° aliq̃z.

¶ Spiritus eñ sanct⁹ mouet humanā mentem ad id qō est ꝑm rōnem. vel potius ad id q̄d est sup rōnem. appetitus aūt carnis qui ē appetit⁹ sensitiu⁹

trahit ad bona sensibilia q̄ sunt infra hoiem vnde sicut motus sursum ⁊ motus deorsum cōtrariant̄ in naturalib⁹. ita in operib⁹ humanis ↄtrariant̄ opera carnis. fructibus spiritus

¶ Probat p̄cedentē ↄclonem sic. mot⁹ sursuꝫ. ⁊ motus deorsum ↄ̄riant̄ in naturalib⁹. igit̄ in operib⁹ hūanis ↄ̄rianī opera carnis. fructib⁹ spūsancti vt sic fm cōem rationē. Añs notū ex q̄nto physicoꝝ. Tenet ↄña. q2 spūssanctus mouet humanā mentē ad id qđ ē fm rōem. vl̄ potius ad id qđ ē sup̄ rōnem (sꝫ mediantib⁹ ꝟtutib⁹ theologicis. ⁊ donis q̄ꝝ obiecta sunt sup̄ naturalē rōem. vl̄ quo ad subam vl̄ modū) Appetit⁹ āt carnis vl̄ sensitiu⁹ trahit ⁊ mouet ad sensibilia. q̄ sunt infra hoiem. ⁊ ꝑ ↄñs fructus assimilant̄ motui sursum. ⁊ opa carnis motui deorsum. Quare bñ seq̄t̄ ↄña. motus sursum ⁊ mot⁹ deorsuꝫ ↄtrariant̄. igit̄ opera carnis ⁊ spūs ⁊c̄.

¶ Alio mō possunt ↄsiderari fm ꝓprias rōnes singuloꝝ fructuū enumeratoꝝ ⁊ opeꝝ carnis. ⁊ sic nō oportet q̄ singula singulis ↄtraponātur. q2 sicut

v. a. dictū ē. Aplus nō intēdit enumerare oia opa spūalia. nec oia opera carnalia

¶ Hic ↄ̄nter ꝓcedit ad scđam ↄclonē cui p̄mittit secundū mēbrū. Vñ ↄclo scđa ē ista. Scđo mō nō opꝫ. q̄ singula singul̄ ↄ̄ponant̄ (.i. opponant̄ ꝓprie) nisi fm quādā adaptatōem. Hui⁹ ↄclonis Doc. san. ponit. ⁊ ꝓbat p̄mo ꝑte p̄mā. scđo scđam. ibi. Sꝫ tñ fm ⁊c̄. P̄ria ꝑs ꝓbat̄ sic. Ille fruct⁹ opponit̄ illi operi carnis fm ꝓpriā rōeꝫ q̄ ē cū eodē circa idē obiectū. sꝫ fruct⁹ aliq̄ nō sunt cū enumerat̄ operib⁹ carnis circa idē obiectū. imo multa opa carnis ponunt̄. q̄ nō hñt correspondentē fructū. circa idē obiectū. ḡ nō singula carnis opa opponunt̄ singul̄ fructib⁹. Maior nūc supponit̄. Et patebit infra. q. lxxij. ar. iij. in p̄ncipio corpis. et in 2ª2ᵉ. vbi supra. Minor patꝫ. q2 (vt dictū ē ar. iij. ad q̄rtū) Aplus nō intēdit enumerare omnia opa spūalia. nec oia opa carnalia. Et plura carnalia opa ponit q̄ꝫ fruct⁹ spūs. Quare dat̄ aliqđ opus carnis. qđ nō hꝫ fructū directe oppositū. circa idē obiectū. nec ꝑ ↄñs oppositū fm ꝓpriā rōnem. Tunc ibi

¶ Sed tñ fm quādā adaptatōnem Aug⁹ super eplam ad Gal. cōtraponit singulis opib⁹ carnis singulos fructus. sic fornicationi q̄ est amor explende libidinis a legitimo cōnubio solutus opponit̄ charitas. ꝑ quā aīa ↄiungit̄ deo. in q̄ etiā est vera castitas. immūdicie āt sunt oēs ꝑturbatōes de illa fornicatōe cōcepte. q̄bus gaudium trāquillitatis opponitur. Idoloꝝ aūt seruitus ꝑ quā bellū est gestū aduersus euāgeliū dei. opponit̄ paci. ↄtra veneficia āt inimicicias ⁊ contentiones. animositates. emulationes. ⁊ dissentiones. opponūtur lōganimitas ad sustinendū mala hominū inter q̄s viuim⁹. ⁊ ad curandū benignitas. ⁊ ad ignoscēdū bonitas. heresib⁹ āt opponit̄ fides. inuidie māsuetudo. ebrietatib⁹ ⁊ comessationibus ꝓducit̄ ↄtinentia

¶ Subiūgit scđam ꝑtem ↄclonis p̄cedētis. quā deducit exemplariter. clare in l̄ra. ¶ Nota aūt. q̄ ex istis patꝫ q̄ illa oppō nō ē ꝓpria ⁊ ex ꝑte ꝓpriꝗ obiecti. sꝫ solū adaptatio fm rōem aliquā cōem. ⁊ q̄si extraneā. Sicut idolorū seruit⁹ ꝓprie opponit̄ religioni. q2 tñ ad talē seruitutē ⁊ idolatriā sequuta ē bellū. q̄ turbata est pax vere fideliū. ideo ex adaptatōe hec. Augustinum sibi opponit̄. Sil̄r fornicationi opponit̄ castitas ꝓprie dicta ⁊ ↄtinentia q̄ sunt circa idē. q2 tñ etiā charitas adheret ꝓprio sponso. sicut fornicatio nō ꝓprie. iō opponunt̄ isto mō. Et posset sic deduci de aliꝗs. q2 inuidie ꝓprie opponit̄ misericordia vel nemesis. vt patꝫ 2ª2ᵉ. q. xxxvj. ar. iij. ad tertiū. Sꝫ q2 ex inuidia seq̄t̄ ꝑturbatio animi ꝑ irā. cui opponit̄ māsuetudo. ideo dr̄ māsuetudo opponi inuidie. cū mag̃ opponat̄ alicui ex ira sequēti ⁊c̄. ¶ Nota q̄ veneficia sunt. q̄ fiunt ꝑ magicas artes ⁊ ꝑ supstitiones. Et dicunt̄ veneficia a veneno q2 fiūt in venenū. h̄ ē nocumentū hoim ⁊ aīaꝝ de his veneficiꝗs ⁊ supstitionib⁹ ⁊ specieb⁹ eoꝝ. 2ª2ᵉ. videbit̄ ⁊c̄.

☞ Cōfirmat̄ p̄ma ↄclo argumēto in ↄtrarium

¶ Ad p̄mū ḡ dđm. q̄ id qđ ꝓcedit ab arbore cōtra naturā arboris nō dr̄ esse fruct⁹ ei⁹ sꝫ magis corruptio q̄dā. Et q2 ꝟtutū opa sunt cōnaturalia rōni opera vero vitiorum sunt contra rationem. ideo opera ꝟtutū fructus dicūtur. nō āt opa vitioꝝ

¶ Ad maiorē. ↄtraria p̄sertim fm ꝓprias rōes ⁊ directe. sunt in eodē gñe etiā ꝓpinq̄. Vñ habitus nō directe ↄ̄riat̄ actui. sꝫ habitui. Sꝫ addo. q̄ nō ↄuenit̄ in moralibus sunt eiusdē gñis logici. ⁊ distincti act⁹. ḡ ↄ̄rij. Sꝫ cōtraria fm cōem rōem. nō opꝫ q̄ sint eiusdē gñis. Sicut malū actuale (hoc ē act⁹ malus) ↄ̄riat̄ cuicunq̄ bono vt sic. siue bonū sit habit⁹ siue aliud. Ad minorē ↄcedit̄. ⁊ Doc. sanc. ponit rōem in solutōne. q2 fructus ꝓduct⁹ dr̄ ē fm naturā ꝓducētis ⁊ delectabil̄. reqrit̄ ei etiā ↄ̄rietas obiectoꝝ directe. eiꝰ ⁊ ↄuenientia in gñe reqrat̄. nō tñ sufficiat. alr̄ oēs act⁹ ēent sibi ↄ̄rij. Opus āt carnis ē contra naturā hois. vt hō ē. vt patebit. iō nō meret̄ dici fructus hois. Et si alicubi (vt in euāgelio) ꝑtin̄ ⁊ opus carnis. dr̄ fructus hois. nō dr̄ vt hō est. sꝫ vt bestia ⁊ aial. q2 sic opus carnis ē fm naturā hois ⁊ sibi delectabile. Sꝫ dico q̄ tñ opa carnis. sunt etiā in gñe opis. in q̄ ↄueniunt cū fructib⁹. iō pñt eis in aliq̄b⁹ directe. ⁊ fm specialem rōem ↄtrariari. vt luxuria castitati Sꝫ bñ ↄcedit̄ ↄñs q̄ nō sp̄ ↄ̄riant̄ directe. ⁊ fm speciales rōes. nō q2 nō ↄueniant in gñe ꝓpinq̄ qđ ē actus. sꝫ q2 nō opponunt̄ circa ideꝫ q̄ reqrit̄ ad oppōnem ⁊ ↄ̄rietatē actuū hūanoꝝ fm speciales rōnes. Nō sufficit eīn ↄuenientia in gñe logico ad ↄ̄rietatē actuū. sꝫ in gñe moris qđ ē obiectū. Et ḡ si argumentū esset formale. ⁊ minor subsumeret̄ ad maiorē. minor eēt falsa. s. sꝫ opa carnis nō sunt in eodē gñe. imo sunt eiusdē gñis. Et q̄ nō ↄ̄riant̄ ē aliunde ꝓpter rōem iā tactā. q2 Aplus nō numerauit fruct⁹ directe oppositos operib⁹ carnalib⁹ circa eadē obiecta. sꝫ enumerauit aliq̄ vitia et opa carnalia disparata fm ꝓprias rōnes a fructibus. Sicut cecitas ab auditu. ⁊ intēperantia a liberalitate. sꝫ tñ opponunt̄ fm cōem rōem. vt dictū ē. ¶ Doct. sanct⁹ rñdet ad minorē. verificādo eā. Et relinq̄t diligēti lectori trahere solutōem ex corpore ⁊ aliꝗs dictis ⁊c̄.

¶ Ad scđm dđm. q̄ bonū ↄtingit vno mō. malū vero omnifariā. vt Diony. dr̄. iiij. ca. de di. no. vñ et vni ꝟtuti plura vitia opponunt̄. ⁊ ꝓpter hoc nō ē mirum si plura ponunt̄ opa carnis q̄ꝫ fruct⁹ spūs.

¶ Ad maiorē rñsum fuit sup̄. q. xxxj. ar. viij. ad 2ᵐ. q2 vni vnū ē ↄ̄riū. sub vno gñe immediato. ⁊ h̄ in extremis

absolutis ꝛ in naturalibꝫ. sed in moralibꝫ que sunt entia suo modo respectiua (saltem ad terminũ ꝛ obiectũ speci ficans a quo dependet eoꝝ differentia) nõ hꝫ veritatem. Uel vni vnũ est ꝯtrariũ pfectũ (vt alij dicũt) maxie di stãs. sunt tñ vni plura ꝯtraria mediata et pserti in mo ralibꝫ vbi bonitas ꝯsistit in medio. ꝛ illa videt̃ esse mens phi. vt pꝫ ex pbatõne eius. textu. Cõmen. xiiij. qꝛ arguit ex maxima distantia. sed vnũ soluꝫ maxime distat. Un͠ scḋm doctorẽ sanc. scḋa scḋe. q. xcij. ar. ij. ad pmũ. verbum phi pmo topicoꝝ vbi dr̃. Si vnum oppositoꝝ dr̃ multi plex ꝛ reliquũ intelligitur quãdo est eadem rõ multipli catõnis. qḋ nõ est inter virtutẽ ꝛ vitia. Bonũ enĩ mora le est vno mõ. scꝫ p ꝯformitatẽ ad rõnem rectã. malũ aũt multifariã. et ideo cũ vnitate virtuosi actus. stat diuersi tas vitioꝝ. Minor vera. qꝛ Apl's enumerat septẽde cim opera carnis. solũ aũt duodecim fructus. ergo fruc tus spũs nõ ꝯtrariantur operibꝫ carnis scḋm rõnem com munẽ. Negat̃ ꝯsequentia. imo nõ soluꝫ illa vitia sed oĩa opponũt̃ cuilibet fructui scḋm rõem cõeꝫ. Et nota. ꝙ nec hec rõ procedit ꝛ probat. ꝙ nõ ꝯtrarientur opera carnis (esto plura sint ꝙ̃ actus virtutis) etiã scḋm ꝓpriã rõnem. dũmodo sint circa idem obiectũ. sicut actui qui attingit mediũ et est virtutis. opponũtur duo vitia scḋm excessum et defectũ ꝛ directe. posito ꝙ sint circa idẽ. Qꝫ aũt in ꝓpo sito nõ ꝯtrarient̃ scḋm proprias rationes. hoc aliunde est. vt patuit ꝛc.

In cor. ¶ Ad tertiũ patꝫ sol'o ex dictis.

¶ Concedo simpliciter primã parteꝫ assumpti. ꝛ pa tuit arti. iij. Ad scḋam parte dico negando eam de op positione que est scḋm adaptatõem beati Augustini. vt pa tuit. qꝛ charitas opponitur hoc mõ fornicationi ꝛ imũdi cie. gaudiũ ꝛ idoloꝝ seruitus paci. Sed loquẽdo de cor respondentia que est scḋm oppositõem directaꝫ scḋm ꝓpriam rõnem. ꝯcedo illã partem assumpti vel antecedentis. Ul tra. ergo fructus spũs nõ ꝯtrariãt̃ operibꝫ carnis. veruꝫ scḋm oppositõem directã ꝛ scḋm ꝓprias rõnes spẽales ꝙ̃ su mũt̃ ex obiectꝫ. Et nota. ꝙ d. san. soluẽdo hec argumẽ ta nõ rñdet ad argumẽta ꝙ̃si ꝓbẽt aliqḋ ꝯ veritatẽ. nã oĩa pñt admitti ꝙ non ꝯtrariant̃ scḋm spẽales rõnes. vt dixit secũda pars ꝯclõnis. et ideo d. san. solũ exponit miorẽ p mi. et maiorẽ secũdi ꝓpter bonitatẽ doctrine. Cũ ꝙ̃ stat ꝙ ꝯtrariet̃ scḋm ꝯmunẽ ratõnem. ꝛ scḋm adaptatõnem beati Augustini ꝛc.

¶ Questio. lxxi. de peccatis scḋm se.

A C Onsequenter ꝯsiderandũ est de vitijs ꝛ peccatis. Primo qḋem de ipsis vitijs et peccatis scḋm se. Secũdo de distinctõe eo rum. Tertio de comparatõe eoꝝ ad inui cem. Quarto de subiecto peccati. Quĩto de causa eiꝰ. Sexto de effectu eius. Circa pmũ querũtur sex. Pri mo vtꝝ vitiũ ꝯtrarietur virtuti. Scḋo vtꝝ vitium sit ꝯtra naturã. Tertio quid sit peius. vtꝝ vitiũ vel actus vitiosus. Quarto vtꝝ actus vitiosus possit esse simul cũ virtute. Quinto vtꝝ in oĩ peccato sit aliquis actus. Sexto de diffinitõe peccati quã Au gustinus ponit xxij. ꝯtra faustũ. Peccatũ est dictũ vel factũ vel ꝯcupitũ ꝯtra legem eternã.

¶ Iuxta ordinẽ supra statutũ. q. lv. postꝙ̃ d. sanctus determinauit de habitibꝫ in generali. ꝛ de vno membro habituꝰ. scꝫ de habitu bono qui est virtꝰ. cũ sibi annexis scꝫ donis ꝛ beatitudinibꝫ ꝛ fructibꝫ. Hic incipit determi nare de alio membro. scꝫ habitu malo. qui est vitiuꝫ. Et pꝫ ordo. qꝛ habitus bonus precedit habitũ malũ. ꝛ dig nitate. (vt ꝯstat) et via doctrine. cũ rectũ sit canon sui et obliqui. Et diuidit̃ ista ꝯsideratio de habitu malo. hoc est vitio ꝛ peccato in sex partes. que patent in littera. Et ordinãtur iste partes scḋm maiorẽ ꝓpinquitatẽ ad vitium ita ꝙ pmo agitur de his que ꝯueniũt in pmo modo p se et quidditatiue. Secũdo de his que statim qḋditatẽ cõ sequũtur. sicut est distinctio vitioꝝ. in. q. lxxij. Tertio de cõparatione scꝫ quo ad ꝯnexione ꝛ equalitatẽ que etiã se quũtur intrinseca vitioꝝ. q. lxxiij. Quarto de subiecto qḋ ꝯuenit in secũdo mõ p se vt subiectũ est inhesionis. q. lxxiiij. Quinto de causa scꝫ effectiua ꝙ̃ remotior est sub iecto. q. lxxv. Sexto de effectu qui est postremũ ꝛ extrinse cum. q. lxxxv. Questio pma ꝯtinet sex. Primo querunt̃ ꝓprietates ꝛ ꝯditiones vitij. ex quibꝫ innotescat quiddi tas eius. Secũdo inquiritur definitio vitij. Circa pmũ pmo agitur de vitio ex parte habitus. Secũdo ex parte actus. arti. iiij. Circa pmũ pmo inquirit̃ quõ habitꝰ vi tiosus se habeat ad virtutem. Secũdo quomodo se ha beat ad actũ vitiosum. ar. iij. Tertio determinat quod dam dubiũ qḋ incidit circa dicta. ar. v. Circa pmũ pri mo fit qḋ dictũ est. Secũdo determinatur dubium ꝯse quens ex dictis. arti. ij.

¶ Utꝝ vitiũ ꝯtrariet̃ virtuti.

A D primũ sic ꝓceditur. Videt̃ ꝙ vitium nõ ꝯtrariet̃ virtuti. Uni enĩ vnũ est cõ trariũ. vt ꝓbat̃ in. x. metaphysice. sꝫ vir tuti ꝯtrariãt̃ peccatũ ꝛ malicia. nõ ergo ꝯtrariatur ei vitiũ. qꝛ vitiũ dr̃ etiã si sit indebita dis positio membroꝝ corporaliũ vel quarũcũqꝫ reruꝫ. ¶ P̃. virtus nominat quãdã perfectõnem potentie sed vitiũ nihil nominat ad potentiaꝫ ꝑtinens. ergo vitiũ nõ ꝯtrariatur virtuti. ¶ P̃. Tullius dr̃ in qr to de tusculanis questionibꝫ. ꝙ virtus est quedã sa nitas anime. sanitati auteꝫ opponitur egritudo vel morbꝰ magꝭ ꝙ̃ vitiũ. ergo virtuti nõ ꝯtrariatur vitiũ. ¶ Sed ꝯtra est ꝙ dr̃ Augustinꝰ in libro de pfectõe iusticie. ꝙ vitiuꝫ est qualitas scḋm quã malus est ani mus. virtus aũt est qualitas que facit bonũ hñtem vt ex supra dictis pꝫ. ergo vitiũ ꝯtrariat̃ virtuti. q. lv. ar. iij. et iiij.

¶ Quia vitiũ importat oppositũ defectiuũ virtutis ideo per ipsam habet cognosci quare agendo de vitio do ctor primo comparat virtuti vt ex illa comparatiõe qḋdi tas eius innotescat.

¶ Rñdeo dicẽdũ. ꝙ circa virtuteꝫ duo possumus ꝯsiderare. scꝫ ipsam essentiã virtutis. ꝛ id ad qḋ est virtus. In essentia qḋem virtutis aliquid ꝯsidera ri potest directe. ꝛ aliquid ex ꝯsequenti. Directe qui dem virtus importat dispositõem quãdam alicu ius ꝯuenienter se habentis scḋm modũ sue nature. Unde phus dr̃ in septimo physicoꝝ. ꝙ virtus est disposi tio pfecti ad optimũ. Dico aũt pfecti qḋ est disposi tum scḋm naturã. Ex ꝯsequẽti aũt sequitur ꝙ virtus

ſit bonitas q̄dam. in hoc eñi ↄſiſtit vniuſcuiuſq; rei bonitas q̄ ↄueniēter ſe h̄z ſm modū ſue nature. id autem ad quod virtus ordinatur eſt actus bonus. vt ex ſupra dictis patz.

q.lvi.ar.iij. ¶ Doctor ſan. in huius articuli corpore plus reſpondet q̄ quęſitū eſt. ⁊ ideo pͥmo ponit diſtinctōem mouētē ipm ad tā fecūdā rn̄ſionē. Scd̄o ipam ↄcłonem rn̄ſiuaȝ ſubiūgit. ibi. Scd̄m hoc igr̄. ⁊c̄. Circa pͥmuȝ d̄r. q̄ circa virtutē duo ↄſiderāda veniūt. ipa videlȝ eſſentia ꝟtutis. ⁊ id ad qd̄ ꝟtus reſpicit. Si pͥmū itez circa ꝟtutē poſſumus duo ↄſiderare. videlȝ aliqd directe. ⁊ aliqd ex conſequēti. vt pȝ clare in littera. Notādū aūt. q̄ hec dicta patiūtur difficultatē. nā videt̄ ↄtrariari dictis. ſupra. q. lv. ar. iij. vbi dicebat̄ q̄ bonū vel bonitas ſit de rōne ꝟtutis. qd̄ ſi verū eſt. nō pt̄ ſtare q̄ bonitas ad eēntiā ꝟtutis ↄſequat̄. Ad hoc pt̄ breuiter dici. q̄ D. nō d̄r hic q̄ bonitas ſeq̄tur rōnē ꝟtutis. imo eſt de rōne ꝟtutis etiā gn̄alr̄ accepte. vt ſupra dixit. Sȝ d̄r q̄ in eēntia eſt conſiderare duo. ſcȝ imbibita eēntie virtutis ⁊ identica ſibi. quoꝝ vnū eſt ↄſiderandū pͥmo. aliud ex ↄn̄ti. ſicut ſi diceret q̄ in voluntate eſt ↄſiderare duo. ſcȝ q̄ eſt natura. ⁊ q̄ voluntas. ⁊ tn̄ vtrūq; ↄſideratū importat̄ in ↄceptu ⁊ rōne formali voluntatis. licȝ nō dicāt grad⁹ diſtinctos. vt patuit ſupra Sic ſuo mō in ꝓpoſito. in eſſentia ꝟtutis ſunt duo cōſideranda. quoꝝ vnū eſt alteri naturalr̄ preſuppoſitū. alterū ex ↄſequēti. Vn̄ notanter d̄r D. aliud eſt ↄſiderare ex ↄſequenti. ſi ſcȝ ↄceptus ⁊ eſſentia virtutis reſoluat̄ in ↄceptū generis ⁊ drn̄tie. Et tūc videlȝ eſt duo ↄſiderare quorū vnū eſt directe iportatū aliud illud pͥmū p̄ſupponit. ſicut drn̄tia. genus

¶ Scd̄m hoc igitur tria inueniūtur opponi virtuti quoꝝ vnū eſt peccatū qd̄ opponitur ſibi ex pte eius ad quod virtus ordinatur. naȝ peccatū ꝓprie nominat actū inordinatum ſicut actus virtutis eſt actus ordinatus ⁊ debitus.

B ¶ Hic ↄn̄ter D. rn̄det ad q̄ſitū tali ↄcłone trimēbri. Virtuti opponūtur tria. videlȝ pctm̄. rōne eı⁹ ad quod ꝟtus ordinat̄. malicia rōne eius qd̄ ad rōem virtutis cōſeq̄tur. ſed vitiū rōne eius qd̄ directe eſt de rōne virtutis. Circa iſtā ↄcłonē D. pͥmo ponit pͥmā eı⁹ pte cū ꝓbatiōe. Scd̄o ſcd̄am ibi. Scd̄m aūt qd̄ ⁊c̄. Tertio tertiam. ibi Sȝ ſm id ⁊c̄. Probat̄ ḡ ↄcłō quo ad pͥmā pte ſic. Pctm̄ opponit̄ ꝟtuti rōne act⁹ ꝟtutis. ſcȝ boni. ḡ rōne eı⁹ ad qd̄ ordinat̄. Tenet ↄn̄a. q̄ꝛ ꝟtus ordinat̄ ad actū bonū. vt patuit ſupra. q. lv. ⁊. q. lvi. ar. iij. An̄s ꝓbat̄. q̄ꝛ pctm̄ ꝓprie noiat actū inordinatū. ſȝ act⁹ ꝟtutis eſt ordinat⁹ ⁊ debit⁹. ſȝ ordinatū ⁊ iordinatū opponūtur. igr̄ an̄cedēs verū Deinde cū dicit

¶ Scd̄m aūt q̄ ad rōnē virtutis ↄſeq̄tur q̄ ſit bonitas q̄dā. opponit̄ virtuti malicia

¶ Ponit ſcd̄am pte ↄcłonis. q̄ videlȝ malicia opponat̄ ꝟtuti ⁊c̄. ꝓ q̄ arguit̄ ſic ex diſtinctōe ſupra dicta i pͥncipio coꝛ. Malicia opponit̄ virtuti rōne bonitatis. ſed bonitas ad rōnem virtutis ↄſeq̄tur. ḡ ſcd̄a ps vera. Maior nota. q̄ꝛ malicia ⁊ bonitas ↄtrariant̄ ſm ↄmunē rōnem boni ⁊ mali. vt tactū eſt. ar. iiij. p̄cedētis q̄ſti. Minor pȝ clare ex ſcd̄o mēbro ſubdiuiſionis p̄habite. quare bonitas ad rationem virtutis ↄſeq̄tur ⁊c̄. hic 3° cū d̄r

¶ Sed ſm id qd̄ directe eſt de rōne ꝟtutis. opponit̄ ꝟtuti vitiū. vitiū eñi vniuſcuiuſq; rei eē videt̄ q̄ nō ſit diſpoſita ſm q̄ ↄuenit ſue nature. Vn̄ aug⁹. d̄r in. iij. de libe. arbitrio. Qd̄ pfectioni nature deeſſe ꝑſpexeris. id voca vitiū

¶ Annectit tertiā pte ↄcłonis. q̄ formalr̄ eſt ad q̄ſitū rn̄ſiua. q̄ ſcȝ vitiū opponat̄ vel ↄtrariet̄ ꝟtuti rōne eı⁹ q̄ directe (.i. pͥmo ⁊ fundamētalr̄) eſt de rōne ꝟtutis. ⁊ ꝓbat̄ ſic. Directe (.i. pͥmo) virtus importat diſpōneȝ quāſdam alicui⁹ ↄueniēter ſe hn̄tis ſm modū ſue nature. vitiū aūt vniuſcuiuſq; rei importat q̄ res non ſit diſpoſita ſm q̄ ↄuenit ſue nature. ſȝ iſta expͥſſe opponūtur. vt vitiū opponat̄ ꝟtuti rōne directe iportati. ḡ ⁊c̄. Maior ꝓ pͥma pte pȝ ex auctoritate ſeptimi phyſicoꝝ. Scd̄a ps ex auctoritate Auguſti. q̄ ponit̄ in fine. Minor de ſe nota. q̄ꝛ ↄueniēs nature ⁊ nō ↄueniēs hn̄t euidentē ↄtrarietatē ḡ ⁊c̄. Nota aūt. q̄ D. hic loq̄tur de ꝟtute magis extēſe q̄ de ꝟtute hūana. q̄ eſt habit⁹ opatiu⁹. ſed accipit virtutē large ꝓ omī diſpōne ↄueniēti rei ſiue ad eſſe ſiue ad opari. habituali vel actuali. vt pȝ ad tertiū Et vitiū etiā accipit̄ ꝓ omī indiſpōne incōgruēte rei

☞ Argu. in ↄtrariū ↄfirmat ſcd̄am pte ↄcłonis

¶ Ad pͥmū ḡ d̄dm. q̄ illa tria non ↄtrariant̄ ꝟtuti ſm idē. ſed pctm̄ q̄dē ↄtrariat̄ ſm q̄ ꝟtus eſt opatiua boni. malicia aūt ſm q̄ eſt bonitas q̄dā. vitium aūt ꝓprie ſm q̄ eſt virtus

¶ Ad maiorē. vni vnū eſt ↄtrariū ad ſenſuȝ dictum ad ſcd̄m p̄cedētis ar. ſm idē ⁊ eādē rōneȝ. ſed vni ſm diuerſa ⁊ diuerſis rōnibꝫ pn̄t plura opponi. ⁊ p̄ſertim i moralibꝫ. vbi exceſſus ⁊ defectus opponūtur medio. licȝ nō ſm eādē rōnem. Et ſcd̄o d̄r ad maiorē. q̄ vnū vni eſt cōtrariū verū ⁊ pfectū ab eo maxime diſtās. pt̄ tn̄ vni ↄtrariari vnū vt maxime diſtās. aliud vt medium. ⁊ p̄ſertim vt habet̄. ij. ethicoꝝ. q̄ñ bonitas ↄſiſtit in medio. tūc opponūtur ſibi due malicie. Et malū opponit̄ malo vt extremo. bono ꝟo vt medio. Et auctoritas. x. metaphy. intelligit̄ de vere ⁊ pfecte ↄtrarijs. ibi eñi eſt vni vnū oppoſitū ↄtrariū. ſed in moralibꝫ malo ↄtrariat̄ bonū vt mediuȝ ⁊ malū vt extremū Ad minorē. vera. ſed nō ſm idem nec ſm eādē rōnem. pctm̄ eñi ↄtrariat̄ ꝟtuti ſm q̄ ꝟtꝰ eſt habit⁹ opatiu⁹. nō aūt ꝟtuti ſm q̄ eſt bona diſpō ⁊ habitus eſſendi. Malicia aūt opponit̄ cuilibet habitui ſiue eſſendi ſiue operādi. vt eſt bonitas q̄daȝ. Et ita loq̄tur p̄hus. vij. phy. lectōe. v. in d. ſan. vbi ꝟtuti opponit maliciā. vel magis capit maliciā ꝓ vitio ⁊c̄. Cui d̄m ſtat q̄ ꝟtuti ↄtrariat̄ vitiū ꝓprie ⁊ directe. q̄ſtum ad principale importatū ꝟtutis. ſcȝ in q̄ꝝtū eſt diſpō ↄueniēs. Quare negat̄ qd̄ infert̄. nō ḡ ↄtrariat̄ ei vitiū. ſȝ ſeq̄tur q̄ nō ↄtrariat̄ ei vt alia. ſed tn̄ pͥncipali⁹ ⁊ directi⁹ Et nota. q̄ id qd̄ ſeq̄tur in argumento intendit ꝓbare q̄ vitiū nō opponat̄ ꝟtuti. q̄ꝛ ꝟtus cū ſit habit⁹ opatiu⁹ videt̄ habere cōtrariū ipm opus prauū. ſȝ vitiū nō videt̄ dicere op⁹ aliqd. ſȝ indebitā diſpōnem cuiuſcūq; rei vt mēbroꝝ corporalium. Dico q̄ ꝟtus nō importat pͥncipalr̄ op⁹. ſȝ q̄ñq; ordinat̄ aliq̄ ꝟtus ad op⁹. vt ꝟtꝰ opatiua. ſȝ ꝟtus pͥncipaliter vel ſaltē pͥmo ſm ↄmunē rōnē d̄r debitā diſpōnem et ↄueniētē. ḡ vitiū eo ipo q̄ d̄r indebitā diſpōnem. directe ſibi opponit̄. Vn̄ dictū eſt in fine coꝛ. q̄ ꝟtus nō ſoluȝ capit̄ ꝓ habitu opandi. ſȝ ꝓ q̄cūq; ↄueniēti diſpōne rei. Et vt patebit ad ſcd̄m. etiā virt⁹ opatiua d̄r diſpōnem pͥmo ↄueniētē rei. ſcd̄o virtu⁹ ⁊ pͥncipalr̄ ordinat̄ ad op⁹. vnū vni opponit̄ duplr̄.

¶ Ad secundum dicendum quod virtus non solum importat perfectionem potentie que est principium agendi, sed etiam importat debitam dispositionem eius cuius est virtus. Et hoc ideo quia vnumquodque operatur secundum quod actu est. requiritur ergo quod aliquid sit in se bene dispositum quod debet esse boni operatiuum. Et secundum hoc virtuti vitium opponitur.

C

¶ Ad maiorem. vera est, virtutem accipiendo in communi, et potentiam in communi ad potentiam operatiuam. et ad potentiam ad esse. vt potest patere ex dictis. q. lv. ar. ij. Et dico. ij. quod de virtute potentie ad esse non est difficultas quin dicat rectam et conuenientem dispositionem eius cuius est virtus. Et hoc idem dico de virtute operatiua. quod illa etiam dicit non modo perfectionem potentie operatiue vt sic. sed etiam dispositionem debitam eius cuius est virtus imo prius ordine nature dispositionem debitam quam principium operandi. Stat autem simul quod vnum sit prius aliud ordine nature aliud principalius. et sic virtus operatiua principaliter ordinatur ad opus (quia finaliter) sed tamen prius est conueniens dispositio. et hoc fuit superius declaratum. vbi iam ad primum. quia videlicet etiam virtus humana vt est moralis perficiendo potentiam disponit eam vt se debite habeat sicut requirit conditio hominis. Debet enim homo esse ita dispositus vt appetitus sensitiuus subdatur rationi. quare. q. lvi. ar. iiij. dictum fuit quod virtus in irascibili et concupiscibili nihil aliud sunt nisi habituales conformitates et dispositiones appetitus ad rationem. quare esto talis virtus principaliter ordinetur ad operandum. tamen primo bene disponit id cuius est virtus. quia nihil operatur aliqualiter nisi sit aliqualiter dispositum. nam vnumquodque agit sicut est. et econtra. virtus que est principaliter ad esse secundario etiam ordinatur ad opus. ita quod qualiter hic et qualibet virtus dicat ordinem ad naturam et ad opus. Sed in hoc differunt virtus potentie operatiue et potentie essendi. quia prima principaliter ordinatur ad opus. et minus principaliter ad bene disponendum subiectum. licet secundum primo faciat. tamen ibi non stat. Sed econtra habitus essendi principaliter ordinatur ad bene disponendum. secundario ad operandum vt trahitur ex. q. l. ar. iij. Omnis enim habitus (et per consequens virtus ratione generis) dicit ordinem ad naturam rei. sed aliqua ratione subiecti principaliter ad opus. Ad minorem. si intelligitur quantum ad rem vitii negatur. imo id quod est vitium simpliciter est in potentia sicut in subiecto. Sed minor vera quantum ad rationem nominis vlterius. sic vt dictum est in fine corporis. solum importat indispositionem rei secundum naturam. sic turpitudo dicitur vitium. et non dicat aliquid pertinens ad potentiam operatiuam. et ergo licet habitus vitiosus sit etiam principium operatiui. hoc est vt habitus talis. non vt vitium. quia iste habitus vt vitium solum dicit dispositionem indebitam. quare vitium in communi positiue non habet vt sit potentie tamen premissiue Sed negatur consequentia. quia etiam virtus potentie operatiue vt virtus dicat dispositionem debitam. et non solum perfectionem operandi potentie actiue. Ubi nota quod dispositiones etiam corporales indebite (que non sunt proprie habitus. vt supra patuit) possunt dici vitia. quare minor est vera. quod vitium vt sic non habet quod pertineat ad potentiam. sed sufficit quod sit dispositio indebita rei. quare non opponitur virtuti vt est operatiua et potentie operatiue sicut subiecti. sed tamen vt virtus est debita dispositio sic opponitur. et vlterius (vt tactum est) virtus etiam in sui communi acceptione non solum est habitus operatiuus. sed etiam quecunque debita dispositio rei.

¶ Ad tertium dicendum quod sicut Tullius dicit in quarto de tusculanis questionibus. morbi et egrotationes partes sunt vitiositatis. in corporibus enim morbum appellat totius corporis corruptionem. puta febrem vel aliquid huiusmodi. egrotationem vero morbum cum imbecillitate. vitium autem cum partes corporis inter se dissidant. Et quamuis in corpore quandoque sit morbo sine egrotatione. puta cum aliquis est interius male dispositus. non tamen exterius impeditur a solitis operationibus. In animo tamen vt ipse dicit hec duo non possunt nisi cogitatione secerni. Necesse est enim quod quandocunque aliquis interius est male dispositus habens inordinatum affectum quod ex hoc imbecillis reddatur ad debitas operationes exercendas. quia vnaqueque arbor ex suo fructu cognoscitur. id est homo ex opere vt dicitur Matth. xij. Sed vitium animi. vt Tullius ibidem dicit est habitus aut affectio animi in tota vita inconstans et a seipsa dissentiens. quod quidem inuenitur etiam absque morbo vel egrotatione. vtpote cum aliquis ex infirmitate vel ex passione peccat. vnde in plus se habet vitium quam egrotatio vel morbus. sicut etiam virtus in plus se habet quam sanitas. nam sanitas etiam quedam virtus ponitur in. vij. physi. et ideo virtuti conuenientius opponitur vitium quam egrotatio vel morbus.

¶ Ad maiorem primo dictum est supra. q. lv. ar. ij. ad primum comparatur virtus anime sanitati (saltem corporali) in quantum vtraque est recta dispositio. sed non in ordine ad operationes quas virtus anime principaliter respicit. non sanitas corporalis. Dico secundo. quod si loquamur de virtute in communi. et non vt supra allegabatur de virtute anime (que est virtus humana) quod virtus est in plus secundum modum loquendi quam sanitas. quia sanitas est quedam species virtutis generaliter accepte. vt patet. vij. physi. Ad minorem. sanitati autem opponitur egritudo vel morbus magis quam vitium. Dico quod sanitati corporali opponitur per se tum morbus et egritudo que in corporalibus differunt. vt habetur in principio solutionis. quia egrotatio superaddit super morbum. Et vitium corporale est defectus quasi disparatus ab egrotatione et morbo. scilicet disproportio membrorum et turpitudo corporalis. sed in moralibus non distinguitur morbus et egrotatio secundum rem. sed tantum ratione. qui enim est corruptus (scilicet per habitum malum quem importat morbus) ille etiam debilis est ad operandum quod est esse egrotum. Sed vitium in moralibus et in animo in plus est. quia importat quamcunque indispositionem non solum habitualem que est morbus et egrotatio. sed etiam actualem puta affectionem inordinatam. vnde communius est. Quare negatur consequentia. quia communioribus debent communiora opponi. cum ergo virtus communior sit sanitati debet sibi opponi communius quam sit oppositum sanitatis scilicet egritudo vel morbus. quod communius est vitium. quod communius est egritudine vel morbo: que opponuntur sanitati. Et stat breuiter intentio solutionis in hoc quod virtus communiter accepta est communior sanitate. ergo debet habere oppositum communius quam sit oppositum sanitatis. quod est egritudo vel morbus. Et gratia declarationis minoris D. ostendit a principio solutionis. quomodo in corporalibus distinguantur morbus et egrotatio. quia realiter et separatim possunt inueniri. et vitium distinguitur realiter ab vtroque. quasi disparate. sed in spiritualibus et moralibus non distinguuntur illa duo (scilicet morbus et egrotatio). sed vitium distinguitur realiter et in diuersis realiter est reperibile. vel distinguitur saltem sicut communius. quia morbus et egrotatio dicunt solum corruptionem per habitum. sed vitium etiam per affectionem et passionem prauam que non arguit corruptionem habitualem. potest enim stare cum habitu bono. vnde vitium est in plus. et ergo debet opponi virtuti et non morbus vel egrotatio. quia sicut vitium in plus est quam egrotatio. ita virtus quam sanitas cui egrotatio opponitur. Nota circa hanc solutionem D. quod trahitur ex ea quod inconstans affectio animi potest dici vitium. et per consequens operatio vel actio. quare sequitur quod vitium non solum dicet habitum. sed et actum. et per consequens virtus cum ponatur eiusdem communicans cum vitio etiam non solum significabit habitum. sed omne id quod habet rationem dispositionis conuenientis siue habitualis siue actualis. Et hoc videtur per solutionem ad

Differt egrotatio a morbo. vitium in corporalibus

D

q̄d hꝫ d. ſan. in de virtu. in ↄmuni. q. j. ar. j. vbi oſtendit virtutē ſcare om̄e id qd̄ hꝫ rōnem ↄplementi potētie quale pt̄ eſſe paſſio ꝛ act⁹. vt patuit ſupra. q. xli. ar. j. ad pmū. et. q. xxvi. ar. ij. ad pmū. Sed verū eſt ꝙ v̄tus humana ſcat habitum. ſed nō virtus in ↄmuni. q̄ ſcat diſpoſitōem debitā qualēcūq₃ Sed tūc eſſet dubiū q̄uo verificet prima pars ↄcluſionis q̄ dr̄ ꝙ virtuti opponat peccatū rōne eius ad qd̄ ordinatur. ſi em̄ virtus pt̄ eſſe actus. tūc poterit pcc̄m ſibi opponi rōne ſui. ꝛ nō tm̄ rōne eius ad qd̄ ordinat. Ad hoc dr̄ pmo ꝙ pma pars cōcluſionis verificat̄ ꝑmiſſiue ꝛ ꝑ nō repugnātiā. q2 videlꝫ aliqua virtus ordinat̄ ad actum vt eſt virtus. que ē diſpoſitio habitualis potētie actiue. talis em̄ ordinat̄ ad actum bonū. cui opponitur pcc̄m. Secundo dr̄. ꝙ vt ſupra tactū fuit. q. xxvi. ar. ij. ad. j. nō eſt incōueniens vt actus vel paſſio ſit rō agendi pone aliquē aliū actū vel effectuꝫ et ſic pcc̄m opponitur ſibi nō vt actus eſt. ſed vt pncipiū aliquo mō ꝛ virtus bene agendi. vitiū aūt opponitur ſibi vt ↄueniens diſpoſitio agentis ꝛ ſubiecti ſui Nota aūt. ꝙ d. ſan. in de virtutibꝫ vbi ſtatim dr̄ ↄſiſtere rōnem virtutis in hoc ꝙ eſt eſſe ↄpletiuū potē ad agenduꝫ. hic aūt in ar. dr̄ ↄſiſtere in hoc ꝙ eſt eſſe ↄuenientē diſpoſitionem eius cuius eſt. ꝛ illa ad ſe ↄſequuntur. ſed id qd̄ hic dr̄ videt̄ eſſe rō magis adequata. ꝛ ↄuertibilis cū omni virtute. ſiue que eſt ꝑfectio ad eſſe ſiue ad opari. Alia em̄ ſolū pmarie cōuenit virtuti que eſt potē opatiue. ſed ad hoc ꝙ eſt eſſe ↄuenienter diſpoſitū. etiā ſeqtur eſſe ↄpletiuū potentie cuiuſcūq₃. q2 ſm ꝙ vnūqd̄q₃ diſpoſitū eſt. ſic operat̄. Patꝫ igit̄ q̄uo pcc̄m opponitur virtuti. non vt diſpoſitio eſt ↄueniens abſolute ꝛ directe. ſed operi eius directe. ꝛ virtuti vt opatiua eſt. ſiue ſit opatiua ꝛ reſpiciat operatōem pncipal̄r ſiue ex ↄſequēti. Vitiū aūt opponit̄ ſibi in ſe vt ↄueniēs diſpō eſt. ſed malicia opponitur virtuti vt bonitas eſt queciīq₃. capit̄ em̄ malicia extenſe ad maliciā naturalē ꝛ moralē. ſicut egritudo malicia eſt. et intemperātia malicia. ſic ꝛ bonitas ↄuenit ſanitati ꝛ tēperantie. virtus em̄ capit̄ extenſe. etiā p virtute naturali et morali ꝛ gratuita ſic bonitas ꝛ malicia.

¶ Utrū vitiū ſit ↄtra naturam

E ar. j. — AD ſecūdū ſic pcedit̄. Videt̄ ꝙ vitiū nō ſit ↄtra naturā. vitiū em̄ ↄtrariat̄ v̄tuti. vt dictū eſt. ſed virtutes nō ſunt in nobis a natura. ſed cauſant̄ in nobis p infuſionē aut ab aſſuetudine. vt dictū eſt. ḡ vitia non ſunt ↄtra naturā. ¶ ij. ea q̄ ſunt ↄtra naturā nō pn̄t aſſuefieri. ſicut lapis nunq̄ꝫ aſſueſcit ferri ſurſum. vt dr̄ in. ij. ethi. ſed aliq̄ aſſueſcunt ad vitia. ḡ vitia non ſunt ↄtra naturā ¶ iij. nihil qd̄ eſt ↄtra naturā inuenit̄ in habentibꝫ illā naturam vt in pluribꝫ. ſed vitia inueniūtur in hoībꝫ vt in pluribꝫ. q2 ſicut dr̄ Mathei. vij. Lata eſt via q̄ ducit ad pditiōem. ꝛ multi vadūt p eam. ḡ vitiū nō eſt ↄtra naturā. ¶ iiij. pcc̄m ↄparatur ad vitiū ſicut act⁹ ad habitū. vt ex ſupra dictis pꝫ. ſed peccatū diffinit̄ eſſe dictū vel factū vel ↄcupitū ↄtra legē dei. vt pꝫ p Auguſtinū. xxij. cōtra Fauſtū. lex aūt dei eſt ſupra naturā. magis ḡ dm̄ē ꝙ vitiū ſit ↄtra legē dei ꝙ ſit ↄtra naturā ¶ Sed contra eſt qd̄ Aug⁹. dr̄ in iij. de libe. arbi. Om̄e vitiuꝫ eo ipo ꝙ vitiū eſt ↄtra naturā eſt

q. lxij. ar. ij. et. iij.

ar. j.

¶ Hic q̄rit de quodā dubio qd̄ oritur ex dictis. dictū ē em̄ ꝙ vitiū pncipal̄r ſcat diſpōnē incōuenientē nature rei ideo eſt dubiū an vitiū ſit ↄtra naturā. Poteſt aūt hic titulus queſtionis habere duplicē intellectū. ſm ꝙ vitium et natura poſſunt capi ↄmuniter ꝛ ſpecial̄r. Vn̄ queritur an vitiū in ↄmuni ↄtrarietur nature in ↄmuni. ꝛ an vitium humanū ↄtrariet̄ nature humane

¶ Rn̄deo dm̄. ꝙ ſicut dictū eſt. vitiū v̄tuti ↄtrariat̄. virtus aūt vniuſcuiuſq₃ rei conſiſtit in hoc ꝙ ſit bene diſpoſita ſm ↄuenientiā ſue nature. vt ſupra dictū eſt. Vn̄ opꝫ ꝙ in qualibet re vitiū dicat̄ ex hoc ꝙ eſt diſpoſita ↄtra id qd̄ ↄuenit nature Ar. j. Ar. j.

¶ Scd̄m duplicē intellectū q̄ſiti D. reſpondet dupl̄r. Primo reſpōdet ad q̄ſitum intellectū ↄmuniter. Secundo ſpēaliter. ibi. Sed ↄſiderandū ꝛc̄. Circa pmū ponit talē ↄcl̄onem. vitiū in qualibet re ē ↄtra naturā. Huic cōcluſioni adducit duplicē pbatiōem. Scd̄am ibi. Vn̄ et de hoc ꝛc̄ Prima pbatio talis eſt. qcq̄d eſt ↄtra id qd̄ cōuenit nature eſt ↄtra naturā. ſꝫ vitiū in q̄libet re eſt diſpō ↄtra id qd̄ ↄuenit nature rei. ḡ ↄcl̄o vera. Maior nota q2 dr̄ ↄtra naturā. nō ſolū qd̄ eſt ↄtra ſubſtām rei. ſꝫ etiā q2 eſt ↄtra ↄnaturale qd̄ eſt a natura vel ſm naturā. Minor pbat̄ in lr̄a. vitiū ↄtrariat̄ v̄tuti. ſꝫ v̄tus vniuſcuiuſq₃ rei ↄſiſtit in hoc ꝙ ſit bene diſpoſita ſm ↄuenientiā ſue nature. ḡ minor vera Nota aūt p maiori intellectu maioris vt tāgit̄ in ſol̄one ad ſcd̄m. ↄtra naturā eſt aliquid dupl̄r. Vel q2 eſt ↄtra id qd̄ eſt a natura. Vel q2 eſt cōtra id qd̄ eſt ſm naturā Vitiū aūt in ↄmuni vtroq₃ mō pt̄ eſſe ↄtra naturaꝫ. ſicut egritudo eſt ↄtra ſanitatē. q̄ eſt q̄nq₃ a natura ſaltē indiuidui. vt patuit ſupra. q. li. ar. j. et pt̄ dici v̄tus v̄tute capta general̄r p om̄i diſpōne conuenienti. vt patuit ar. j. Q̄nq₃ aūt eſt ↄtra diſpōnem extrinſec⁹ aduenientē. q̄ tm̄ eſt ſm naturā. vt pꝫ de mala diſpoſitōe ſenſuū interioꝝ. q̄ ex vino aduenit. q̄ tollit bonā diſpōnem ↄnaturalē. i. ſm naturā. hoc eſt nature ↄgruentem. q̄ pcurat̄ ex medicina Sꝫ vitiū hic is oppoſitū virtuti ꝛ morale dr̄ ſolū ↄtra naturaꝫ. q2 opponit̄ ei qd̄ eſt ſm naturā Nā v̄tus dr̄ ↄnaturalis. nō q2 ꝑficit a natura. ſꝫ q2 eſt ſm naturā. i. diſpō ꝓportionata ꝛ cōgruens nature hoīs vt ſic. vt patuit ſupra. q. lxiij.

¶ Unde ꝛ de hoc vnaqueq₃ res vituperat̄. a vitio aūt nomen vituperatōis detractū credit̄. vt Aug⁹. dr̄ in. iij. de libero arbitrio

¶ Arguit̄ ſic ex iſta pte. a vitio nomē vituparōis deriuatū tradit̄. ſꝫ vnaq̄q₃ res vitupat̄. q2 eſt diſpoſita cōtra id qd̄ ↄuenit nature. ḡ vitiū eſt aliq̄d ↄtra naturam. Maior pꝫ p auguſtinū.

¶ Sed ↄſiderandum eſt. ꝙ natura vniuſcuiuſq₃ rei potiſſime eſt forma ſm quā res ſpēꝫ ſortitur. hō aūt in ſpecie ↄſtituit̄ p aīam rōnalē. ꝛ ideo id qd̄ eſt ↄtra ordinē rōnis ꝓprie eſt ↄtra naturā hoīs inq̄ꝫtum eſt hō. qd̄ aūt eſt ſm rōnem eſt ſm naturā hominis inq̄ꝫtum eſt homo.

¶ In hac ſcd̄a pte D. rn̄det ſpēal̄r de vitio humano et morali. ꝛ de natura hūana tali ↄcl̄one. vitiū hominis ꝛ morale eſt ↄtra naturā hoīs vt hō eſt. ꝛ v̄tus eſt ſm naturā hoīs vt hō eſt. Probat illā vnica rōne. qcq̄d eſt contra ordinē rōnis. ꝓprie ē ↄtra naturā hoīs inq̄ꝫtū hō eſt.

qđ aūt est ſm rōnem. est ſm naturā hoīs vt hō. ſʒ vitiū est ↄtra ordinē rationis. ſtuꝰ ſo est ſm naturā hoīs. g̃ cōclusio vera. Jllıꝰ rōnis D. pmo ponit maiorē cū ſua ꝓbatōe. Scđo minorē innuēs ↄclonem ibi. Bonū āt ꝛc. Probaſ g̃ maior ſic. natura vniuſcuiuſq; rei est potiſſime forma (ſcʒ radicalr ꝛ cauſalr) ꝑ quā res ſpēm ſortiſ. ſʒ hō ↄſtituiſ in ſpecie ꝑ aīam rōnalē. ergo maior vera Deinde ibi

¶ Bonū aūt hoīs est ſm rōnem eē. ꝛ maluʒ hominis est pter rōnem eē. vt Diony. đr. iiij. c. de diui. no. Vñ ſtus humana q̄ hoīem facit bonuʒ ꝛ opus ipiꝰ bonū reddit. intātū est ſm naturā hoīs inq̄tuʒ ↄuenit rōni. vitiū aūt intantū est ↄtra naturam hominis inq̄tū est ↄtra ordinē rōnis

¶ Ponit minorē. q̄ ꝓbatur ſic pſertim de ſtute. Illud qđ facit hoīem malū est ↄtra ordinē rōnis. ꝛ illud qđ facit hoīem bonū est ſm rōnem. ſʒ vitiū facit hoīem malū virtꝰ bonū. g̃ vitiū est ↄtra rōnem. ſtꝰ ſo ꝛc. Maior ꝓbaſ. q2 bonū hoīs est ſm rōem eē. malū vero est pter rōnem eē. vt Dionyſius hʒ. g̃ qđ facit bonuʒ est ſm rōem ꝛc. cū nō dicaſ bonū niſi q2 ſm rōem. ꝛ nō malum niſi q2 ↄtra rōnem. Minor quo ad ſcđam ptē pʒ. q2 virtꝰ bonū facit habētē. ꝛ opus eius bonū reddit. De vitio pʒ ꝑ oppoſitū. q2 ↄtrarioꝝ ſunt ↄtrarij effectꝰ. ſʒ virtꝰ opponiſ vitio ſicut bonū malo. Patʒ g̃ ſi ipa facit bonū. vitiū faciet malū. vel ſic. Effectꝰ ꝓportionaſ cauſe. ſʒ vitiū ē malum. g̃ ꝛ effectꝰ eius est eē malū. Ex his innuit D. ↄcluſionē ſcđam in fine. q ſtus hūana q̄ hoīeʒ facit bonū ꝛc.

Argumētū in ↄtriū auctoritas est ꝑ pma ↄclone

¶ Ad pmū g̃ dđm. q virtutes ꝛ ſi non cauſenſ a natura ſm ſuū eē pfectū. tñ iclināt ad id qđ ē ſm naturā. i. ſm ordinē rōis. đr enī Tulliꝰ in ſua rhetorica q ſtꝰ ē hītꝰ in modū nature rōni ↄſentaneꝰ. ꝛ h̃ mō virtꝰ đr eē ſm naturā. ꝛ ꝑ ↄtrariū intelligiſ q vitiū ſit ↄtra naturam.

¶ Maior vera. ꝛ patuit ar. p. Minor vera. q nō ſūt a natura ↄplete virtutes. ſunt tñ a natura ſm inchoatōeʒ quo ad ſpēm in oībꝫ. ꝛ quo ad naturā indiuiduū in aliqbus. de hoc ſupra. q. lxiij. Dico ſcđo. q licʒ virtutes non ſunt a natura. tñ ſunt ſm naturā. ꝛ inclināt in id qđ ē ſm naturā hoīs vt hō est. q2 in id qđ est ſm rōnem. Nā virtus (ſcʒ humana) est habitꝰ rōni ↄſentaneus. Negaſ aūt ↄña. q2 eo mō q̄ ſtꝰ est ſm naturā. vitiū est ↄtra naturā tāq; inclinatio in id qđ est ↄtra rōnē. ꝛ ↄtra inclinatōeʒ virtuoſam. q̄ est ſm naturā. vt pʒ ad ſcđm

¶ Ad ſcđm dđm. q phs ibi loq̄tur de his q̄ ſūt ↄ naturā ſm q eē ↄ naturā opponiſ ei qđ est eē a natura. nō aūt ſm q eē ↄtra naturā opponiſ ei qđ ē eē ſm naturā. eo mō quo ſtutes dicuntur eē ſm naturā inq̄tū inclināt ad id qđ nature ↄuenit

¶ Maior est ſa ad ſenſuʒ quē. d. ſan. ponit in ↄmēto ſcđi ethi. lec. p. Ea q̄ ſunt ↄtra naturaʒ q̄ agit tñ nō pñt aſſueſieri ꝛ manēte natura. ſicut exēplū phi ꝓbat de lapide ꝛ igne. ꝛ g̃ q̄uis ſanitas ſit alicui naturalis. q2 tñ natura ſcʒ indiuidualis q; ſanitas ſequiſ mutari pt. ideo ꝛ ſanitas auferri. Dico ſcđo. q ea q̄ ſunt ↄtra naturā ad hūc ſenſum. q2 ſunt ↄtra ea q̄ ſunt a natura pfecte. illa nō pñt aſſueſieri Minor ſa. ꝛ ꝑ h̃ ꝓbat phs q nec virtutes ſūt a natura. q2 hñs ſtutē pt ꝑ aſſuefactōem amittere eam. ꝛ ſilr de vitioſe. Ultra g̃ vitia moralia nō ſunt ↄtra naturā hoīs tāq; exiſtētia ↄtra id qđ est ↄplete a natura hūana. tñ ſunt ↄtra naturā. tanq; ↄtra id qđ est ſm naturā. qđ bñ pt auferri ꝑ opatōes ↄtrarias. ſic virtutes q̄ ſunt ſm naturā tolluſ ꝑ aſſuefactōem vitioſam. ſʒ ſynderēſis q̄ est a natura nūq; tolliſ. q̄ enī ſunt a natura ſtante ipa nō mutanſ. ſanitas aūt illiꝰ hominis est a natura indiuiduali ꝛ ↄplexione q̄ mutari pt. ſʒ q̄ ſequūſ naturā ſpecificā ipa manēte nō patiūſ ↄtraria ꝛc. Dicaſ aūt ſtante natura ipa (vide ar. iiij. ad tertiū) q2 ſtutibꝫ naturalibꝫ deſtruens pt induci pctm̄. qđ est ↄtrariū nature. ꝛ ei quod est a natura

¶ Ad tertiū dđm. q in homīe est duplex natura ſcʒ ratōnalis. ꝛ ſenſitiua. Et q2 ꝑ opatōem ſenſus hō ꝑuenit ad actus rōnis. ideo plures ſequūtur inclinationes nature ſenſitiue q; ordinem rōnis. plures enī ſunt q̄ aſſequūtur pncipiū rei q; q̄ ad ↄſummatiōnē ꝑueniūt. ex hoc aūt vitia ꝛ peccata in hoībꝫ ꝓueniūt q ſequūtur inclinatōem nature ſenſitiue cōtra ordinem rationis

¶ Ad maiorē dico. verū ſi habeant illā naturā ſolam tūc id qđ est ↄtra eam in paucioribꝫ accidit. vt hʒ d. ſan. p. ꝑ. q. xlix. ar. iij. ad q̄rtū. in angelis enī vt in paucioribꝫ inueniſ defectꝰ peccati. q̄ est ↄtra naturā. Silr in gn̄abilibus ꝛ corruptibilibꝫ vt in paucioribꝫ euenit: qđ est cōtra inclinatōem naturalē. ſʒ ſi habeāt eā natura ↄtra quā aliquid est. ꝛ aliā naturā cui ↄuenit id qđ est ↄtra aliā naturā. ꝛ q̄ est de his q̄ ſunt magis nota ꝛ vehemētiꝰ delectātia. ꝛ a pluribꝫ pceptibilia. tūc negaſ maior iſta. ſic aūteʒ est in ꝓpoſito. q2 hō pter naturā rōis hʒ naturā ſenſitiuaʒ cui ↄueniūt ea (ſcʒ delectatōes vitioſe) ꝛ q̄ ſunt ↄtra rōnem ꝛ ſunt magis vehemētes ꝛ note. ꝛ pñt a pluribꝫ cōſequi q; bona ſpūalia q̄ ſunt ſm rōnem. vt patuit ſupra q. xxxi. ar. v. ad pmū. Conceſſa g̃ minore. negaſ ↄña. q nō ſit vitiū ↄtra naturā hoīs. q̄ est rō. licʒ bñ pbet q non ſunt ↄtra naturā aīalis ꝛ ſenſualē homīs. q2 cognitio ꝛ opatio ſenſitiua est pmordialis ꝛ impfectior opatōe pfecta rōnis. ꝛ nō faciliꝰ est ꝑuenire ad pncipiū q; ad pfectiōnē. ideo relicta rōne plures ſequūſ ſenſum.

nihil ↄ natura tā extra inueniſ vel pluies

¶ Ad quartū dđm. q q̄cq̄d est ↄtra rōnem artificiati est etiā ↄtra naturā artis qua artificiatū ꝓducitur. lex aūt eterna ↄparaſ ad ordinē rōnis humane ſicut ars ad artificiatū. vñ eiuſdeʒ rōnis est q vitiū ꝛ peccatū ſit ↄtra ordinē ratōnis humane ꝛ q ſit ↄtra legē eternā. vñ Augꝰ. đr in. iij. de libe. ar. q a deo hñt oēs nature q nature ſunt. ꝛ intantū ſunt vitioſe inq̄tum ab eius qua facte ſunt arte diſcedūt.

¶ Maior placet pſertim de pctō ꝛ vitio moralibus tale enī pctm̄ ↄpaſ ad vitiū morale ꝛ humanū. ſicut actꝰ ad habitū. tñ vt patuit ar. p. vitiū aliqđ in naturalibꝫ pt etiā eē paſſio vel actꝰ inq̄tū diſpō inordinata Ad minorē ↄcediſ. Sʒ dico. q ꝑ hoc non excludiſ qn pctm̄ ſit ↄ rōem hoīs. nā corpo q est ↄtra rōem hoīs (ſcʒ rectā) est etiā ↄ legē eternā. q2 q̄cq̄d est ↄtra rōem artificiati ē etiaʒ ↄtra rōem artis. q̄ artificiatū ꝓducaſ. Lex āt eterna ſe hʒ vt regula ꝛ ars reſpectu rōis hūane. q̄uis hoc verū ſit q ad multa ſe extēdit lex eterna. ad q̄ ſe nō extēdit rō humana naturaſ. tñ nihil ē ↄ rōem hūanā. qn ſit ↄtra legē eternā. Vñ negaſ ↄña. q2 vitiuʒ est ↄtra vtrāq;. ſcʒ legē eternā

ēs. ⁊ rōem vel naturā hois vt sic. Uide de materia istis
us minoris infra. q. lxxq. ar. iiij. ad p. et in cor. Et nota
φ pctm̄ dr̄ eē ɔtra rōnē. qꝛ est ɔtra rōem rectā. vt hꝫ D. in
de veritate ⁊c.

¶ Utrū vitiū sit prius q̄ȝ actus vitiosus. i. pctm̄

G Ad tertiū sic pcedit. Uidet φ vitiū. i. habit⁹ mal⁹ sit peī⁹ q̄ȝ pctm̄. i. act⁹ mal⁹. sicut eñ bonū qd̄ est diuturni⁹ ē meli⁹. ita malū qd̄ est diuturni⁹ est peī⁹. ſꝫ habitus vitiosus est diuturnior q̄ȝ act⁹ vitiosi q̄ statim trāseunt. ḡ habit⁹ vitiosus est peior q̄ȝ act⁹ vitiosus ¶ P̄. plura mala sunt magis fugiēda q̄ȝ vnū malū. ſꝫ habit⁹ mal⁹ ḡtualr̄ est cā multoꝝ maloꝝ actuū. ḡ habit⁹ vitiosus est peior q̄ȝ act⁹ vitiosus. ¶ P̄. cā ē potior q̄ȝ effect⁹. ſꝫ habit⁹ pficit actū tā in bonitate q̄ȝ in malicia. ḡ habit⁹ est potior actu ⁊ in bonitate et in malicia. ¶ Sꝫ ɔtra, p actu vitioso aliqs iuste punit. nō aūt p habitu vitioso si nō pcedat ad actū. ḡ act⁹ vitiosus est peior q̄ȝ habit⁹ vitiosus

¶ Querit qūo vitiū se habeat ad actū vitiosum i malicia. an excedat pctm̄. et intelligit pſertim de vitio morali ⁊ pctō morali. q̄ȝq̄ȝ ⁊ de vitio ⁊ pctō in cōi intelligi possit. vt eñ supra patuit. q. xxi. ar. p. et. q. pctm̄ inuenit etiā in naturalib⁹. ⁊ ois act⁹ deficiēs a regula sua est pctm̄. sed qꝛ D. q̄rit an vitiū. i. habit⁹ mal⁹. ideo intelligit de vitio humano pncipaliter

¶ Rn̄. dōm. φ habit⁹ medio mō se hꝫ inter potentiā ⁊ actū. manifestū est aūt φ act⁹ in bono ⁊ malo peminet poten. vt dr̄ in. ix. metaphy. meli⁹ est eñ bn̄ agere. q̄ȝ posse bn̄ agere. ⁊ silr̄ vitupabili⁹ est male agere q̄ȝ posse male agere. vn̄ etiā seqt̄ φ hit⁹ in bonitate ⁊ in malicia mediū gradū obtineat inter potentiā ⁊ actū. vt scꝫ sicut habit⁹ bon⁹ vel mal⁹ pemi net i bonitate vel malicia poten. ita etiā subdit actui.

Doctor in hoc corpe rn̄det p vnā ɔclōnem bimēbrem talē. habit⁹ bon⁹ vel mal⁹ peminet in bonitate vel malicia poten. ſꝫ subdit actu. (⁊ sic actus potior ē in bonitate vel malicia q̄ȝ hitus) et intelligit de maioritate simplr̄. vt pꝫ ad pmū. Ex h̄ habet ɔclō mīma ad q̄situ formalr̄ negatiua. qꝛ vitiū nō est pei⁹ pctō. ſꝫ ecōtra. Et q̄situ est de vitio. D. aūt rn̄det de habitu. qꝛ si aliqd verificat positiue de genere. vificat etiā de specie. vt solet dici circa illam auctoritatē tertij physicoꝝ. Nihil est in gñe (scꝫ positiue) qn̄ sit in aliq̄ spēꝝ. habit⁹ aūt gen⁹ est vitij. de q̄ intelligit pſertim q̄situ. Huī⁹ ɔclōnis pmā pte cū sua pbatiōe p mo ponit. Scdo pbat scdam. ⁊ cā annectit ibi. Qd̄ etiā ex hoc ⁊c. Arguit ḡ p pma pte ɔclōnis sic. qcq̄d est medium inter potētiam ⁊ actū tāq̄ȝ duo extrema h̄ pfert extremo inferiori. ⁊ subdit potiori ⁊ excellēti extremo. ſꝫ habitus in bonitate ⁊ malicia mediū gradū obtinet inter potentiā ⁊ actū. ⁊ act⁹ est extremū excellēs. ⁊ potēa extremū infimū. ita φ act⁹ in bono ⁊ malo peminet poten tāq̄ȝ extremo inferiori. ḡ seqt̄ φ habit⁹ in bonitate ⁊ malicia mediū gradū obtineat inter potēam ⁊ actū. vt scꝫ sicut hit⁹ bon⁹ vel mal⁹ peminet in bonitate vel malicia poten. ita subdit actui. Maior nota. qꝛ mediū excedit vnū extremū. ⁊ excedit ab alio. Minor ḡ ad pmā ptē relinqt̄ nota. ⁊ pt patere ex dictis supra. q. xlix. ar. iij. ad p^m. et. q. l. ⁊c. Scda ps minoris pꝫ ex. ix. metaphy. tex. cō. xix. vbi vera

q̄ rō hic posita habet. melius est eñ bn̄ agere q̄ȝ posse bn̄ agere. ⁊ vitupabili⁹ ē male agere q̄ȝ posse male agere.

¶ Qd̄ etiā ex hoc apparet φ habit⁹ nō dr̄ bonus vel mal⁹ nisi ex hoc φ inclinat ad actū bonū vel malū. vn̄ ppter bonitatē vel maliciā act⁹ dr̄ hit⁹ bonus vel mal⁹. ⁊ sic potior ē act⁹ in bonitate vel malicia q̄ȝ hit⁹. qꝛ ppter qd̄ vnūqdq̄ȝ tale ⁊ illud magis est

¶ Ponit scdam ptē ɔclōnis. quā pbat sic. Propter qd̄ vnūqdq̄ȝ tale ⁊ illud magis. ſꝫ ppter bonitatē vl̄ maliciā act⁹ dr̄ habit⁹ bon⁹ vel mal⁹. ḡ act⁹ potior est in bonitate vel malicia q̄ȝ habit⁹. Maior est auctoritas ⁊ pſertim tenet in causis finalib⁹. ⁊ in his q̄ ɔmunicāt in nomine. vt alibi expont hꝫ. sicut est in pposito. Minor pbat qꝛ habit⁹ nō dr̄ bon⁹ vel mal⁹ nisi ex hoc φ inclinat ad actū bonū vel m lū. Un̄ habitu existēte nō aūt actu nullus punit. ideo potior malicia ē in actu. ⁊ est cā final mal licie habit⁹. qꝛ ideo habet mal⁹. qꝛ est pncipium habitus actus mali.

¶ Eādē ptē scdā ɔclōnis ɔfirmat argu⁹. in ɔrū

¶ Ad pmū ḡ dōm. φ nihil phibet aliqd esse simpliciter altero poti⁹. qd̄ tn̄ fm qd ab eo deficit. simplr̄ eñ poti⁹ indicat qd̄ peminet q̄tū ad id qd̄ p se ɔsiderat in vtroq̄ȝ. fm qd aūt qd̄ peminet fm id qd̄ p accn̄s se hꝫ ad vtrūq̄ȝ. ostēsum est aūt ex ipa rōne actus ⁊ habit⁹. φ act⁹ est potior in bonitate ⁊ malicia q̄ȝ habit⁹. φ aūt habit⁹ sit diuturnior q̄ȝ act⁹ accidit ex eo φ vtrūq̄ȝ inuenit in tali natura q̄ nō pt sp agere. ⁊ cui⁹ actio est in motu trāseūte. vn̄ simplr̄ actus est potior tā in bonitate q̄ȝ in malicia. sed habit⁹ est potior fm quid. In cor.

Dōm ad maiorē. negat φ bonū q̄ ē diuturni⁹ sit meli⁹ fm spēm. ⁊ p ɔns simplr̄ min⁹ diuturno. ⁊ pāpue qn̄ minor diuturnitas nō ɔuenit min⁹ durāti fm rōem spēi imo equa duratio sibi ex ɔpria rōne vel maior nō repugnat. Ña vt patuit sup. q. lxvi. ar. iij. maioritas simplr̄ i° fm spēm ⁊ rōem ɔpriā. diuturnitas aūt maior est p^m id qd̄ est pter rōem rei. pſertim create. vt habet. p. ethi. ⁊ tactū fuit supra. q. xliij. ar. vi. ad 3^m. Un̄ vita hois vni⁹ āni nō est melior simplr̄ q̄ȝ vita hois vni⁹ hore. Et sic in q̄buscū q̄ȝ bonis eiusdē rōnis ⁊ spēi. Un̄ bonū sepatū ppetuū si differret solū in duratōe nō eēt simplr̄ meli⁹ bono tpali. Sed dico φ vera est maior. φ bonū vel malū. qꝛ diuturni⁹. est meli⁹ vel pei⁹ fm qd. Ad minorē. habit⁹ vitiosus est diuturnior q̄ȝ act⁹ vitiosi. Dico φ verū. hitus est diuturnior actu p accn̄s tn̄. ſꝫ act⁹ est pfectior a toto gñe spo hitu fm ɔpriā rōem. ⁊ fm ɔpriā rōem nō repugnat sibi tāta duratio sicut cōuenit habitui. imo maior. qꝛ dat act⁹ q̄ mensurat eternitate eīnalr̄ dicta. qd̄ nō ɔuenit alicui hitui ⁊c. Qꝫ eñ act⁹ statim trāseāt. h̄ est p accn̄s. qꝛ sunt act⁹ talis nature. q̄ nō pt sp actu agere. vn̄ act⁹ diuin⁹ sp durat ⁊ silr̄ act⁹ naturalis angeloꝝ. ⁊ habit⁹ solū hꝫ locū in natura. q̄ q̄nq̄ȝ est in potētia in qua accidit aefum nō sp esse. quare negat ɔn̄ia. tum qꝛ ex diuturnitate nō sumit maioritas simplr̄. tum qꝛ p accn̄s est φ habit⁹ plus durat actu (ex q̄uis p se duratio diuturna ɔueniat habitui) tn̄ p accn̄s est φ nō ɔueniat actui. Quare stādo in his q̄ vtrisq̄ȝ p se ɔueniūt. act⁹ maior est simplr̄. qꝛ includit maiorē actualitatē in ɔpria rōe. quare p ſc. ⁊ p ɔns est simplr̄ nobilior vel peior habitu bono vel malo.

an maior bo rario arguat maiorē gtic.

¶ Nota tñ circa hoc q videt verum. q si maior diuturnitas alicui conueniret ex ppria rõne et positiue. alteri vero repugnaret sicut eternitas debet p se deo. repugnat aũt cuilibet creature. et eterno debet p se duratio repugnãs tpali q tũc magis duratiuũ esset simplr nobilius. et min' duratiuũ ignobili' simplr. sic aũt nõ est in proposito vt patuit. nec coruus ex ppria rõne specifica hz maiorẽ duratõem sz ex dispõne indiuiduali vt in plurimũ. et tñ talis duratio nõ est vlterioris rõnis. qr vtraqz duratio tpalis. potest aũt sine tali dispositione intelligi etiã in scda operatione. sicut et sine nigredine. vt Porphyrius hz q pt intelligi nigrens candore et hoc in scda opatiõe intellect'. vt d. sanct' exponit in de spiritualib creaturis. q. vltima ad 9m. quia viddz albedo nõ repugnat pncipijs essentialib eorũ.

¶ Ad scdm dõz. q habitus nõ est simplr plures act' sz sm quid. id est virtute. vñ ex hoc nõ potest cõcludi q habit' sit simpliciter potior in bonitate vel malicia q actus.

¶ Ad maiorẽ vera. si sint eiusdem rõnis. si aũt nõ sint eiusdem rõnis nõ oportet. sicut multa venialia nõ tam fugienda sunt. sicut vnũ mortale. imo sm doc. san. infra. q. lxxxviij. ar. iiij. Omnia venialia de mũdo nõ cõparantur vni mortali etc. Minor vera. q virtualiter est cã multorum et tali virtute q continet act' plures sm qd solũ. Sz negat pña. qr in vno polygrano vni' allecis cõtinent bñ mille alleca in virtute. sed nemo dubitat quin vnũ allec actu pualeat oib istis granis in qb plurima continet. et vnũ pomũ pualet centũ florib. qr vnũqdqz iudicãdũ ẽ sm q ẽ actu nõ in potẽtia. Vñ logici dicũt q spẽs abundat a genere propter differentiam quã actu includit. quare actus simplr potior est licet habitus sm quid etc.

¶ Ad tertiũ dõm q habit' est cã actus in gñe cause efficientis. sz actus est causa habit' in gñe cause finalis. sm quã psideratur rõ boni et mali. et ideo in bonitate et malicia actus pemmet habitui.

¶ Ad hanc maiorẽ missum est supra. cã pncipalis et totalis est pfectior suo effectu. sz si est cã effectiua min' pncipalis. scz instrumẽtal effectiua et effect' est cã in gñe cause finalis sm quã psideratur rõ boni vl mali. negatur. Minor vera in gñe cause efficiẽtis istrumẽtal. tñ iterum act' ẽ cã final habit'. nã habit' ex natura sua ordinat ad actũ eliciẽdũ sicut ad finẽ q est finis habit' et agentis vt sic. sz nõ agentis absolute et sm se. Quare negatur pña. et de hoc fuit aliqd tactũ supra q. xviij. ar. ij. ad 3m. qr nõ est incõueniens vt effect' in gñe cause efficiẽtis sit cã in gñe cause finalis. et presertim qñ est cã instrumẽtalis tñ. et itelligit de actu pcedente ex habitu q talis est finis habitus sz pcedens est causa effectiua instrumẽtalis ad sensum dictũ. q. li. ar. ij. ad tertiũ. et q. lxiij. ar. ij. ad tertiũ. ¶ Nota q pnt habit' et act' psiderari q ad modũ entis. qr videlz vt actus et potẽtia. tũc omnis actus est melior habitu. Pnt scdo psiderari quo ad modũ essendi in subiecto. sic habit' intensus est melior actu remisso. sz nõ actu proportionabiliter inteso. sz q ad speciẽ sunt eiusdẽ nobilitatis pparando ad idẽ obiectũ. Pz igitur q actus pcedẽs habitũ est nobilior habitu rõne modi entis sz q ad intẽsionẽ pnt esse pares. qr ante generatiõ habitũ pfectũ et act' et habit' remissi sunt. sz habitu generato et inteso pt pcedere ipfect' act' et remissus cuius subsit volũtati et tunc talis actus erit imperfectior sm modũ essendi. Vñ pbatio ar. ex. ix. metaphy. videt procedere vl'r considerãdo actũ et habitũ vt pertinent sub modis entis scz actu et potẽtia et nõ vt psideratur sm modũ accidentalẽ q est in esse subiecto tali vl tali mõ.

¶ Utrum actus vitiosus siue peccatũ possit esse simul cum virtute.

H

Ad quartũ sic pcedit. Videt q actus vitiosus siue peccatũ nõ possit simul esse cũ virtute. Contraria enim nõ pnt esse simul in eodem. sed peccatũ quodamodo contrariatur virtuti. vt dictũ est. ergo peccatũ non potest simul esse cũ virtute. ¶ Pr. peccatũ est peius q vitiũ. id est act' malus q habit' malus. sz vitiũ nõ potest simul esse in eodẽ cũ virtute. ergo neqz peccatũ. ¶ Pr. sicut peccatum accidit in rebus volũtarijs. ita et in reb naturalib. vt dicit in. ij. physicorum. sed nũq in reb naturalib accidit peccatum nisi p aliquã corruptionẽ virtutis naturalis. sicut monstra accidũt corrupto aliq pncipio in semine. vt dicit in. ij. physicorum. ergo etiã in reb volũtarijs nõ accidit peccatũ nisi corrupta aliqua virtute anime. et sic peccatũ et virtus nõ possunt esse in eodem. ¶ Sz contra est qd phs dt in. ij. ethi. q per cõtraria virtus gnatur et corrũpitur. sz vn' actus virtuosus nõ causat virtutẽ. vt supra habitũ est. ergo neqz vnus actus peccati tollit virtutem. possunt ergo simul in eodem esse. Ar. p. q. li. ar. iij.

¶ Hic querit de vitio ex pte act' vitiosi sm se. Est enim pncipalis cõsideratio de actu qui ẽ peccato vt patebit. Et querit an act' vitiosus qui ẽ peccatum possit stare cũ virtute. et intelligit de peccato morali et hois qd est culpa etc.

¶ Rñdeo dõm. q peccatũ pparatur ad virtutẽ sicut actus malus ad habitũ bonũ. aliter aũt se hz habit' in aia et forma in re naturali. forma enim naturalis ex necessitate pducit opatõem sibi pueniẽtẽ. vñ nõ pt esse simul cũ forma naturali actus forme contrarie. sicut nõ pt esse cũ calore actus infrigidatiõis. neqz sit cũ leuitate motus descensiõis nisi forte ex violentia exterioris mouẽtis. sz habit' in aia nõ ex necessitate producit suã opatõem. sed hõ vtitur eo cũ voluerit vnde simul habitu in homie existente potest nõ vti habitu aut agere contrarium actũ. et sic põt habẽs virtutem procedere ad actum peccati.

¶ Ut plene euacuet D. qsitũ notat virtualr distinctionẽ triumẽbrẽ. scz q actus peccati pt ppari ad virtutẽ multipliciter. Primo pparatur ad cã sicut act' malus ad habitũ bonũ. Scdo pparatur ad eã. vt actus contrarius habitui. Tertio ppat peccatũ ad causam virtutũ. Et sm hoc D. distinctẽ rñdet ad qsitũ p tres pclones. Secũdã ponit ibi. Actus vo peccati. Tertiã ibi. Sz si ppet etc. Pclo ergo pma. Si peccatũ pparatur ad virtutẽ vt actus malus ad habitũ bonũ tũc pt simul esse cũ virtute. Probatur. hñs virtutẽ pt pcedere ad actũ peccati. igitur pclo vera. Tenet pña de se. qr si hñdo virtutẽ peccat bñ sequitur q stãt sit. Añs pbatur. Habitu in hoie existẽte pt nõ vti habitu aut agere actũ contrariũ. ergo añs verum. Tenet pña. qr peccatũ est act' contrarius virtuti que est habitus bonus. Añs primũ pbatur. ex differentia opatione habitus existẽtis in aia et forme naturalis in re naturali. qr

forma naturalis ex necessitate, p̄ducit opatione͂ sibi ↄue-
niente͂. sed habit⁹ nō ex necessitate p̄ducit suā opatiōem.
sȝ hō vtit͛ eo cū voluerit. vt patuit etiā supra. q.lxiiij. ar.ij.
ad 2ᵐ. et q.liij. ar.iij. ergo cū forma naturali nō p̄t esse ac-
tus ↄtrarius alterius forme. sȝ habitu inexistente p̄t incē
actus ↄtrarius q̄lis est peccatū respectu habit⁹ boni q̄ ē vir-
tus. Assumptū p̄ p̄ma p̄te D. declarat exemplariter. si-
cut cū forma ignis q̄ est calor ꝛ forma substantiali eiusdē
nō stat actus infrigidationis. ¶ Et nota ꝙ D. in calore
etiā includit formā substātialē p̄suppositā calori ꝛc. Pa-
tet igit͛ ꝙ pctm̄ vt act⁹ mal⁹ p̄t stare cū v̄tute vt ē hit⁹ bo-
nus. ita ꝙ h̄ns habitū bonū nō necessario opatur bonū.
īmo p̄t opari malū actum. Deinde cū dicit.

¶ Actus vō peccati si ↄparet͛ ad ip̄aȝ v̄tutē put
est habit⁹ q̄dā. nō p̄t ipam corrūpere si sit vn⁹ tm̄. si-
cut eīn nō gn̄at͛ habitus p̄ vnū actū. ita nec p̄ vnū
q. lxiij. ar.ij. ad 2ᵐ. actū corrumpit͛. vt supra dictum est

¶ Innuit secūdā ↄclōnē talem. Si actus peccati ↄpa-
Cōclo.ij. rat͛ ad v̄tutē, put est habitus quidā p̄t stare cū ea sic ꝙ nō
p̄t ip̄am corrūpere si sit vnus tm̄ (ita ꝙ peccatū vt ↄtra-
rius actus habitui nō tollit ip̄m) Et oportet intelligere, p̄-
ut est habitus quidā appetitiu⁹. q꞉ habitui in cōi nō re-
pugnat gn̄ari ꝛ corrūpi p̄ vnū actū. sȝ hoc repugnat ha-
bitui q̄ est virt⁹ simplr̄. scȝ q̄ est in appetitu ꝛc q̄ intelligit͛
ↄclō. et de hoc supra q.li. ar.iij. Et p̄bat͛ ↄclō sic. Habit⁹
(scȝ moralis) nō gn̄at͛ p̄ vnū actū. ḡ nec corrūpit͛ p̄ vnū
actū. Añs patuit supra vbi tā statim. Cōsequētia p̄bat͛
p̄ argumentū in oppositū. q꞉ p̄ ↄtraria v̄tus gn̄at͛ ꝛ corrū-
pit͛ sȝ gn̄at͛ p̄ multos bonos. ḡ corrūpit͛ p̄ multos malos

¶ Sed si ↄparet͛ actus peccati ad causam v̄tutū.
sic possibile est ꝙ p̄ vnū actū peccati aliq̄ v̄tutes cor-
rūpant͛. qōlibet eīn peccatū mortale ↄtrariat͛ chari-
tati. q̄ est radix oīm v̄tutū infusaꝝ inq̄tū sunt v̄tu-
tes. ꝛ ideo p̄ vnū actū peccati mortalis exclusa cha-
ritate excludunt͛ p̄ ↄsequens oēs virtutes infuse
inq̄tū sunt v̄tutes. ꝛ hoc dico, p̄pter fidē ꝛ spem. q̄ꝝ
habitus remanēt informes post peccatū mortale. ꝛ
sic nō sunt virtutes.

¶ Annectit tertiā ↄclōnem magis m̄ifestā ad quesitū
Cōclo.iij. talem. Si ↄparet͛ actus peccati ad causam v̄tutū sic pos-
sibile est ꝙ p̄ vnū actū peccati (scȝ mortal͛) corrūpāt͛ aliq̄
v̄tutes (scȝ infuse) ꝛ sic peccatū mortale nō p̄t esse cū v̄tu-
tibꝫ infusis. p̄t tm̄ peccatū mortale simul esse cū v̄tutibꝫ ac-
q̄sitis. Peccatū vō veniale p̄t simul esse ꝛ cū v̄tutibꝫ infu-
sis ꝛ cū acq̄sitis. Circa istā ↄclōnem m̄ifestat D. p̄mo p̄-
bat p̄mā ei⁹ p̄tem. scd̄o tertiā. ibi. Sed peccatū veniale.
Tertio secūdā subiūgēs ↄclōnē ip̄am ibi. Virtutes ve-
ro ꝛc. Quo ad p̄mā p̄tem arguit͛ sic. Per vnū actū pecca-
ti mortal͛ excludit͛ charitas. ḡ oēs v̄tutes ifuse. vt v̄tutes
sunt p̄ vnū actū peccati mortalis corrūpunt͛. Tenet ↄn̄a.
q꞉ charitas est radix oīm v̄tutū ad min⁹ infusaꝝ vt v̄tu-
tes sunt. sȝ ablata radice in esse ꝛ fieri (vt est charitas re-
spectu aliaꝝ v̄tutū) aufert͛ effectus. igit͛ b̄n sequit͛ ↄn̄a ꝛc.
Dicit͛ āt. vt v̄tutes sunt. p̄pter supra dicta q.lxv. ar.ij. ter-
tio et 4°. q꞉ isto ablata charitate morales infuse simplr̄
etiā q̄ ad substantiā habit⁹ tollant͛. m̄ fides ꝛ spes s̄m ha-
bitū manēt. nō āt in rōne v̄tutis. vt patuit ibidē. Añs p̄-
bat͛. qōlibet peccatū mortale ↄtrariat͛ charitati. igit͛ añs
verū. Proximū añs ostendet͛ infra ꝛ ip̄m declarat d.san. 2ᵃ
2ᵉ. q.xxiiij. ar.xij. q꞉ charitatis est se deo subdere ꝛ deū su-
per oīa diligere ꝛ p̄ceptis ei⁹ obedire. sȝ peccatū morta-
le oppositū facit. igit͛ ꝛc. ¶ Sȝ nota ꝙ posset esse questio. Quare cha-
q꞉ charitas cū etiā sit habit⁹ nō videt͛ tolli posse p̄ vnū ac- ritas p̄ vnū
tū peccati etiā mortalis. Sed hoc soluit D. san. ibidē. q꞉ mortale tol-
si charitas dependeret ab influentia dei tm̄ in fieri ꝛ non litur.
ↄseruari tūc p̄ vnū actū peccati mortalis nō tolleret͛. sed
q꞉ dependet ab influxu diuino in esse ꝛ fieri. ideo p̄ qōli-
bet mortale (qd̄ tollit illū influxū) charitas aufert͛. ꝛ p̄ ↄse-
quēs secū ↄnexe vel simplr̄ vt sunt morales infuse vel in
rōne v̄tutis. vt sunt fides ꝛ spes que p̄nt eē informes

¶ Pro cuius explicatiōe maiori nota. ꝙ oē mortale tol-
lit causam infusaꝝ vt v̄tutes sunt. scȝ charitatē q̄ est cā in
esse v̄tutis ꝛ cū hoc tollit causam p̄prie effectiuā charita-
tis ꝛ aliaꝝ scȝ ↄtinuatiōem diuine ↄseruatiōis. ꝛ sic pecca-
tū mortale opponit͛ infusis ex p̄te cause q̄si formal͛ ꝛ exē-
plaris ad saniū sensum. ꝛ vlteri⁹ ex p̄te cause effectiue ↄser-
uantis saltem aliquas q̄ absolute tollunt͛ ablata charita-
te. sȝ fides ꝛ spes ↄseruentur virtute subiecti ꝛ nō depen-
deant in esse a diuino influxu supnaturali tm̄. ¶ Nota
quoq꞉ de illa p̄ma p̄te huius tertie ↄclōnis tactū fuit ali-
quid supra q.lxiij. arti.ij. ad 2ᵐ. Et hȝ d.san de ip̄a in de
virtutibꝫ de charitate ar.xiij. Nā vt p̄s hec ꝛ p̄batio eui-
dentior sit oportet adijcere que tengi. q꞉ videlȝ charitas
isto non sit cā aliaꝝ v̄tutū effectiuā, p̄prie causando eas q̄
ad substantiā habit⁹ sȝ solū radix effectiua in esse v̄tutis.
pro quāto p̄ eā alie v̄tutes p̄ducunt actus formatos. vt
p̄ȝ 2ᵃ 2ᵉ. q.xxiij. ar.viij. et tactū fuit supra q.lxiij. arti.iiij.
ad p̄mū. q꞉ tm̄ alie secū ↄnexe sunt ꝛ dependēt ex ↄtinua-
tione diuini influxus. ideo qōlibet mortale tollit. q꞉ isto
nō oē mortale sibi opponat͛ directe ex p̄te obiecti sȝ solū
odiū. m̄ ex p̄te cause qōlibet sibi opponit͛. ideo qōlibet eaȝ
tollit. ꝛ etiā opponit͛ sibi qōlibet mortale s̄m rōnē cōem. vt
peccatū dicit auersionē ꝛ charitas vniōnē. ꝛ etiā ex p̄te fi-
nis. ¶ Nota etiā Scotū ad p̄positū loquētē in .ij. dis.
xxxvij. vbi dt. Peccatū nō p̄t effectiue corrūpere grām. sȝ Scot⁹ ↄcor.
tm̄ demeritorie. ita ꝙ pri⁹ volūtas auertit se naturalr̄ q̄
de⁹ cesset naturalr̄ ↄseruare grāȝ. nec est āt oēm p̄uatōeȝ
esse alicui⁹ positiui formalr̄ cū quo ip̄ossibile est ip̄m sta-
re. nō est igit͛ peccatū formalr̄ p̄uatio grē quā nō ex incō-
possibilitate destruit sȝ vt demeritū. hec ille. Et ↄcordite
ad mentē d.san. infra q.lxxxv. arti.iiij. in fine articuli. q꞉
peccatū etiā mortale nō est p̄uatio gratie vt ↄstat. nec co-
tra[...]at͛ gratie vel cuicūq꞉ habitui ex p̄pria rōne inq̄tū vt
dēȝ actus q̄ nō ↄtrariat͛ habitui. vt p̄ȝ ex ar. nec formalr̄
rōne inordinatōnis q̄ p̄uat solū rectitudinē debitā actui
formalr̄. solū igit͛ destruit q꞉ demeret͛ vt deus ↄseruatio-
nē suā subtrahat. ꝛ ideo opponit͛ peccatū hmōi habitibꝫ
ex parte cause conseruantis. oppositione videlicet deme-
ritoria. quia demeret͛ peccatum vt gratia subtrahat͛.
Consequenter cum dicit.

¶ Sed peccatū veniale quod non contrariatur
charitati nec excludit ip̄am. per consequens etiā nō
excludit alias virtutes.

¶ Probat tertiā p̄tem tertie ↄclōnis p̄ qua arguit͛ sic.
Veniale peccatū nō ↄtrariat͛ charitati nec excludit ip̄aȝ.
igit͛ nec excludit alias v̄tutes infusas ↄnexas charitati et
multo min⁹ acq̄sitas. Añs patebit infra q.lxxij. ar.v. et
alibi. q꞉ deordinatiōi q̄ est circa id qd̄ est ad finē nō oppo-
nit͛ debita ordinatio circa finē. sic multū affectus sanitati
p̄t se inordinate habere circa dietā ꝛc. Tenet ↄn̄a. q̄ ad p̄-
mā p̄tem. q꞉ alie infuse nō tollunt͛ nisi p̄pter ablationem

charitatis. Quo ad scd'am ptem ptz. q2 mortale auferēs charitatē z infusas nō aufert acquisitas. igit̄ multo mi-nus veniale qd̄ etiā stat cum infusis tollit acquisitas

Hic vltimo cum dicit.

¶ Virtutes v̄o acq̄site nō tollunt̄ p vnū actū cō-seq̄uēter peccati. Sic igit̄ peccatū mortale nō pt̄ si-mul esse cū v̄tutib9 infusis. pt̄ tn̄ simul esse cū v̄tuti-bus acq̄sitis. peccatū v̄o veniale pt̄ simul eē z cū vir-tutib9 infusis. z cū acq̄sitis.

¶ Corroborat scd'am ptem in cui9 fine subiūgit sp̄a-liter tertiā pclonem. Arguit̄ g̃ sic. Virtutes morales acq̄site nō generant̄ p vnū actū bonū (supple) z dependēt ex vir-tute subiecti nec actus peccati mortalis eis directe ptra-riat̄. igit̄ ex vno actu peccati mortalis nō corrūpūt̄. Ans supponit̄ nūc z p̄ma ei9 ps patuit q. lxiij. ar. ij. Scd'a ps patet scd'a scd'e. q. q̃ supra. Cōsequētia nota. q2 charitas et secū pnexe. ideo tollunt̄ p vnū peccatū mortale. q2 de-pendēt ex pseruatōe diuina cui opponit̄ peccatū mortale. et nō q2 hit9 vt sic s3 rōe cause. igit̄ q2 moral' acq̄sita depē-det ex v̄tute subiecti tāq̃ hit9 cui act9 vn9 nō p̄riat̄. igit̄ z̄c. Vn̄ subiūgit D. illā tertiā pclonē q peccatū mortale z̄c.

¶ Scd'a3 ptē pclonis pfirmat etiā argumētū i p̄riū.

¶ Ad p̄mu g̃ dōm. q peccatū nō p̄riat̄ v̄tuti s̄m se. s3 s̄m suū actū. z ideo peccatū nō pt̄ sil' eē cū actu virtutis. pt̄ tn̄ simul esse cū habitu.

¶ Maior v̄a. ptraria directa nō pn̄t simul esse in eo-dem siue in naturalib9 siue in moralib9. z ptraria s̄m se. Ad minorē. vera quodāmodo ptrariat̄ peccatū v̄tuti s3 nō directe z s̄m se. s3 vt patuit ar. p̄. rōne ei9 ad qd̄ virtus ordinat̄ opponit̄ sibi peccatū. scz rōne actus boni. Cōtra-ria eīn s̄m se z directe. oportet esse vnius generis z rōnis. Quare negat̄ pn̄a vniuersaliter loq̄ndo z de v̄tute vt ha-bitus bon9 vl' vt habit9 q nō possit stare cū peccato. esto virtus infusa nō stet cū tali peccato qd̄ tollit influxum cō-seruatiuū sue cause z̄c.

¶ Ad scd'm dōm. q vitiū directe p̄riat̄ virtuti. si-cut z peccatū actui v̄tuoso. z ideo vitiū excludit vir-tutē sicut peccatū excludit actū v̄tutis.

¶ Maior vera est. s3 illa nō est cā quare nō pn̄t stare simul scz directa z s̄m se oppositio. alias cū habit9 z act9 peiora sint poña mala. sequeret̄ q sicut poña mala non stat cū poña bona. nec habitus vel actus mal9 staret cū poña bona qd̄ est falsum. Minor v̄a z rō est. q2 iuxta ar-ticulū p̄mū vitiū directe z s̄m se opponit̄ v̄tuti tanq̃ ha-bit9 habitui z indebita dispō debite dispōni. Vn̄ negat̄ cōseq̄ntia. q2 pcedit ex nō causa vt causa.

¶ Ad tertiū dōm. q virtutes naturales agūt ex necessitate. z ideo integra existente v̄tute nūq̃ pec-catū pt̄ in actu inueniri. s3 v̄tutes aīe nō pducūt act9 ex necessitate. vnde nō est similis ratio.

¶ Maior transit extendendo illud sicut ad h̄ q vtro-biq3 peccatū est indebitū opus. Minor vera. z rō est. q2 naturalia agūt de necētate sicut sunt. ideo q̃diu pueniē-ter sunt bn̄ agūt. z p pn̄s peccatū accidit sp̄ pter aliquā corruptōem v̄tutis naturalis. vn̄ z in arti. ij. dictū fuit q manente natura nō mutata nō assuescit id qd̄ est ptra id qd̄ est a natura pfecte. S3 negat̄ pn̄a. q2 v̄tutes nō cau-sant necessario suos act9 s3 libere z h̄n̄s eas pt̄ nō vti eis vl' p̄riū agere. iō eis icorruptis pt̄ agere oppositū z peccare. Et patuit rō negādi pn̄a3 i p̄ncipio cor. ex dn̄ā pparatōe

forme naturalis ad opus z habit9 de cui9 rōne (vt supra dicebatur) est habere ordinem ad voluntatem z̄c.

¶ Vtz in om̄i peccato sit aliq̄s actus.

AD q̄ntū sic pcedit̄. Videt̄ q in q̄libet pec-cato sit aliq̄s act9. Sicut eīn meritū ppa-rat̄ ad v̄tutē. ita peccatū ad vitiū pparat̄. s3 meritū nō pt̄ eē absq3 aliq̄ actu. g̃ nec pec-catū pt̄ eē absq3 aliq̄ actu. ¶ P̄. Aug. dt̄ in li. de libe-ar. q oē pctm̄ adeo ē voluntariū qd̄ si nō sit volunta-riū nō est peccatū. s3 nō pt̄ eē aliqd voluntariū nisi p actū voluntatis. g̃ oē peccatū h3 aliquē actū. ¶ P̄. si peccatū esset absq3 aliq̄ actu seq̄ret̄ q ex hoc ip̄o q ali-q̄s cessat ab actu debito peccaret. s3 ptinue aliq̄s ces-sat ab actu debito. ille scz q nūq̃ actū debitū opat̄. g̃ seq̄ret̄ q ptinue peccaret. qd̄ ē falsu3. nō g̃ ē aliqd̄ pec-catū absq3 actu ¶ S3 p̄ est qd̄ dr̄ Jacobi. iiij. Scienti bonū facere z nō facienti pctm̄ ē illi. sed nō facere nō ip̄ortat aliquē actū. g̃ peccatū pt̄ esse absq3 actu.

¶ Hic querit de quodā dubio qd̄ orit̄ circa dicta de peccato. q2 videlz sit actus malus. ideo est dubiū an qd̄-libet peccatū consistat in actu malo.

¶ Rn̄deo dōm. q questio ista p̄ncipal'r mouetur pp̄ter peccatū omissiōis. de q̃ aliq̄ diuersimode opi-nant̄. Quidā eīn dicūt q in om̄i peccato omissiōis est aliq̄s act9. vel īterior vel exterior. interior q̄dē si-cut cū aliq̄s vult nō ire ad eccl'am qn̄ ire tenet̄. exte-rior āt sicut cū aliq̄s illa hora qua ad eccl'am ire te-net̄. vel etiā ante occupat se talib9 q̄b9 ab eundo ad eccl'am ip̄edit̄. z h̄ q̄dāmodo videt̄ in p̄mū redire. q̄ eīn vult aliq̄d cū q̄ aliud simul esse nō pt̄ ex pseq̄nti vult illo carere. nisi forte nō ppendat q p h̄ qd̄ vult facere ip̄edit̄ ab eo qd̄ facere tenet̄. in q̄ casu posset p negligentiā culpabilis iudicari.

¶ Doctor in corpe p̄ncipaliter duo facit. P̄rio ponit rōnem mouēdi h̄ q̄situ ex eius difficultate. Scd'o respon-det ad hoc q̄d sibi videat̄. ibi. Vtraq3 āt opinio z̄c. Cir-ca p̄mū ergo ponit rōnē hui9 q̄siti. quia videlz mouet̄ pp̄t peccatū omissionis. q2 de illo peccato non plane pstat an psistat in actu vel nō. q2 de hoc est diuersitas opinionu3. et ideo p̄nt ponit duas opiniones de hoc. saltē s̄m voces cōtrarias. scd'am ibi. Aliq. vero z̄c. Prima g̃ opinio est q in om̄i peccato omissionis est act9 vl' interior vel exterior. sicut cū aliquis vult nō ire ad ecclam qn̄ ire tenet̄. tūc est peccatū omissionis illi9 transitus z nō est act9 exterior est tn̄ interior. aliqn̄ aūt s̄m illos in peccato omissiōis est ac-tus exterior. qn̄q3 quidē piunct9 omissioni. qn̄q3 vero p̄-cedens z distans. Exēplū p̄mi ex D. in de malo. sicut ali-q̄s volens ludere omittit ire ad ecclam. Exēplū scd'i. si-cut aliq̄s omittit surgere ad matutinas. q2 de sero nimis vigilauit circa aliqd̄ se occupando. Deinde dt̄ D. q illd̄ secūdū redeat in idē quodāmodo cum p̄mo. scz q qn̄ est actus exterior etiā sit interior. q̄ eīn vult actū exteriorē cō-iunctū vel distantē ab omissione. vult etiam omissionē in sua cā. z p̄sertim si aduertat actu q ad talē actū exteriorē sequat̄ omissio. imo etiā si nō aduertat actu. q2 ip̄e posset et deberet aduertere q ad actū exteriorē sequit̄ omissio. z p pn̄s interpretatiue z indirecte vult illā omissionē. ps3 igi-

I

tur q̄ fm illam opinionē sp̄ ꝯcurrit vel actus interior (scꝫ expresse) vel actus exterior expresse. ⁊ tn̄ interior etiā mō dicto saltem interp̄tatiue. Si eni ꝯsiderat actū exteriorē impedientē ⁊ nihilominꝰ vult ip̄m facere tunc vult ip̄am omissionē expresse. si aūt nō ꝯsiderat tūc vult ꝑ negligentiā qꝛ si ꝯsideraret nō vellet actū q̄ est cā omissiōis. illud aūt q̄ volūtas p̄t ⁊ debet ⁊ nō facit. habet vt volūtariū. ⁊ vt hꝫ d. scdm. de malo. p̄ma opinio innitit̃ v̄bis Aug. qꝛ peccatū est dictū vel factū ⁊c. Deinde tn̄ dicat.

¶ Alij vero dicūt q̄ in peccato omissionis nō requirit̃ aliq̄s actus. ip̄m eni nō facere qđ q̄s facere tenetur peccatū est.

¶ Ponit secundā opinionē dicentē q̄ in peccato omissionis nō req̄rit̃ aliq̄s actꝰ. Et fundat se in vna rōne quā D. in de malo q. ij. ar. p̄. ad longū deducit. h̄ aūt sub breuibꝫ tangit. illa scꝫ. Om̄e peccatū ꝯsistit in oppositiōe ad regulā. siue in natura. siue in artificialibꝫ. siue in moralibꝫ. sꝫ omissio sola opponit̃ regule. scꝫ p̄cepto affirmatiuo. igitur ip̄m nō facere qđ q̄s ex p̄cepto facere tenet̃. pctm̄ est.

¶ Utraqꝫ aūt opinio fm aliq̄d veritatē hꝫ. Si eni intelligat̃ in peccato omissionis illud solū qđ ꝑ se ptinet ad rōnē peccati. sic q̄nqꝫ omissionis peccatū est cū actu interiori. vt cū aliq̄s vult nō ire ad ecclesiā. q̄nqꝫ v̄o absqꝫ om̄i actu vel interiori vl' exteriori. sicut cū aliq̄s hora q̄ tenet̃ ire ad ecclesiam. nihil cogitat de eūdo vel nō eundo ad ecclesiam.

¶ Hec est scda ps principalis huius corporis in q̄ D. r̄ndet qđ sibi videat̃ de quesito. Et circa hoc duo facit. Primo ponit qđ veritatis habeāt ambe opiniones. Secūdo r̄ndet directe ꝑ vnā ꝯclonē exprimentē sniam p̄priā circa quesitū ibi. Judiciū aūt. Quo ad p̄mū examinat d'as opiniones duabꝫ ꝯclonibꝫ. Quarū p̄ma est ad verificandū scdaꝫ opinionē. Scda aūt aliqualr̃ verificatiua p̄me quā ponit ibi. Si v̄o ⁊c. Et dr̄ aliq̄liter. qꝛ vt patebit ista p̄ma opinio minus est verificabilis. imo magis falsa q̄ꝫ vera.

Cōclo p̄ma Prima ḡ ꝯclo p̄ scda opinione. si intelligat̃ in peccato omissionis illud solum qđ ꝑ se ptinet ad rōnem peccati. sic q̄nqꝫ omissionis peccatū est cū actu interiori. q̄nqꝫ v̄o absqꝫ om̄i actu vel interiori vel exteriori (Et dr̄ ꝑ se ptinere in q̄ essentialr̃ peccatū ꝯsistit) Et pbat D. istā ꝯclonē q̄ ad duas ptes q̄si exemplariter. ⁊ tali assumpto. Qn̄ aliq̄s vult nō ire ad ecclesiam (qn̄ scꝫ tenet̃) ⁊ qn̄ aliq̄s hora q̄ tenet̃ ire ad ecclesiam nihil cogitat de eūdo vel non eundo ad ecclesiam. vtrobiqꝫ est peccatū omissionis. sꝫ primo modo illa omissio est cū actu interiori. scdo mō ē absqꝫ om̄i actu interiori vel exteriori. igit̃ ꝯclo v̄a. Et p̄t illa ꝯclo pbari rōne tacta post opinionē ex de malo. ⁊ ita p̄ꝫ q̄ nō necessario ꝯcurrit actꝰ q̄cūqꝫ. scꝫ positꝰ in actu ⁊ exercitꝰ ad peccatū omissionis ꝑ se. ita q̄ sit de essentia ⁊ rōne ip̄ius peccati omissionis. Cōseq̄nter cū dr̄.

¶ Si vero in peccato omissionis intelligant̃ etiā cause vel occasiones omittendi. sic necesse est in peccato omissionis aliquē actū esse. nō eni est peccatū omissionis nisi cū aliq̄s p̄termittit qđ p̄t facere ⁊ nō facere. q̄ aūt aliq̄s declinet ad nō faciendū illud qđ p̄t facere ⁊ nō facere. nō est nisi ex aliq̄ cā. vel occasione ꝯiuncta vel p̄cedente. ⁊ siq̄dē cā illa nō sit in p̄tāte hoīs. omissio nō hꝫ rōnem peccati. sicut cum aliq̄s p̄pter infirmitatē p̄termittit ad ecclesiam ire. Si vero causa vel occasio omittēdi subiaceat volūtati. omissio hꝫ rōnē peccati. ⁊ tūc sp̄ oportet q̄ ista cā inq̄ntū ē volūtaria habeat aliquē actū ad minꝰ interiorē volūtatis.

Cōclo scda ¶ Adducit aliā ꝯclonem p̄ p̄ma opinione. Si in peccato omissionis (.i. cū peccato vel ꝑ peccatū) intelligant̃ etiā cause vel occasiones omittendi. sic necesse est in peccato omissionis aliquē actū eē (.i. oportet q̄ ad peccatū omissionis ꝯcurrat aliq̄s actꝰ) ¶ Et nota q̄ ꝑ causas intelligūtur illa ad q̄ seq̄t̃ omissio cū p̄uisione vl' itentōe. ꝑ occasiones aūt intelligūt̃ ea ad q̄ sequit̃ omissio occasionalr̃ p̄ter actualē p̄uisionē ⁊ intētionē. nō tn̄ p̄ter p̄uisionē possibilē et intentionē interp̄tatiuā ⁊c. Circa hāc ꝯclonem ḡ D. p̄mo adducit rōnē eā pbantē. scdo declarat aliq̄ tacta in ip̄a pbatione. ibi. Qui q̄dē actꝰ ⁊c. Arguit̃ ḡ sic post D. Non est peccatū omissionis nisi cū q̄s p̄termittit qđ p̄t facere ⁊ nō facere (scꝫ ⁊ tenet̃ facere si omissio est peccatū) sꝫ q̄ aliq̄s declinet ad nō faciendū illud qđ p̄t facere ⁊ nō facere nō est nisi ex aliq̄ cā vl' occasione q̄ subiaceat volūtati ⁊ ē volūtaria ꝯiuncta. vl' p̄cedēs omissionē (subsumit̃) sꝫ nō est cā vel occasio volūtaria nisi habeat aliquē actū sibi ꝯiunctū volūtatis ad minꝰ interiorē. igit̃ oportet q̄ sp̄ ꝯcurrat cū cā vel occasione ad minꝰ actus interior q̄ fert̃ q̄nqꝫ directe in omissionē mediāte cā ⁊ hꝫ se ꝑ se ad omissionē. q̄nqꝫ aūt fert̃ ꝑ accn̄s in omissionē mediāte occasione et hꝫ se ꝑ accn̄s. igit̃ seq̄t̃ ꝯclo q̄ sp̄ ꝯcurrat cū cā vl' occasione omissiōis aliq̄s actꝰ. scꝫ vel interior cū aliq̄ alia cā (sicut volo omittere p̄pter vitare laborē) vel interior actus cū aliq̄ actu exteriori q̄ est occasio. Maiorē D. h̄ relinq̄t notā. qꝛ si necessario faceret nō omitteret vl' si nō posset facere iterū nō eēt omissio peccatū. Minor p̄ p̄ma pte relinq̄t̃ etiā h̄ nota. sꝫ eā D. pbat in de malo vbi supra. qꝛ oꝫ q̄d' tis p̄termittit inaturalis (cui assimilat̃ omissio) eē aliquam causam. viij. phy. Scda ps minoris. scꝫ q̄ oꝫ illā causaꝫ esse volūtariā. pbat̃ in lr̄a. qꝛ si cā illa nō eēt in p̄tāte hoīs scꝫ ⁊ volūtaria. omissio nō haberet rōnē peccati. sic cū aliquis p̄termittit ire ad ecclesiam p̄pter infirmitatē. vel p̄pter quācūqꝫ causam intrinsecā etiā. nō ip̄edibilē. q̄re oꝫ q̄ si omissio debeat esse peccatū (vt scꝫ h̄ loq̄mur) oꝫ cām vel occasionē omittēdi eē volūtariā. subsumpta relinq̄t̃ nota qꝛ scꝫ. qꝛ nihil ē volitū vl' volūtariū nisi ꝑ actū volūtatis.

¶ Qui quidē actus q̄nqꝫ directe fertur in ip̄am omissionē. puta cū aliq̄s vult nō ire ad ecclesiam vitans laborē. ⁊ tūc talis actus ꝑ se ptinet ad omissionē. volūtas eni cuiuscūqꝫ peccati ꝑ se ptinet ad peccatū illud. eo q̄ voluntariū est de rōne peccati. q̄nqꝫ aūt actus volūtatis directe fert̃ in aliud per qđ hō impedit̃ ab actu debito. siue illud in qđ fert̃ voluntas sit ꝯiunctū omissioni. puta cū aliq̄s vult ludere qn̄ ad ecclesiam deberet ire. siue etiā sit p̄cedens. puta cū aliq̄s vult diu vigilare de sero ex quo sequit̃ q̄ nō vadat hora matutinali ad ecclesiam. ⁊ tunc actus iste interior vel exterior per accn̄s se hꝫ ad omissionē. qꝛ omissio seq̄tur p̄ter intentōem. h̄ aūt dicimꝰ ꝑ accn̄s esse qđ est p̄ter intentōem. vt p̄ꝫ in ij. physicoꝝ. vn̄ manifestū est q̄ tunc peccatū omissionis hꝫ quidem aliquē actū ꝯiunctū vel p̄cedentē. q̄ tn̄ ꝑ accn̄s se hꝫ ad peccatū omissionis.

¶ Declarat aliq̄ tacta in p̄cedenti rōne videlꝫ q̄n̄ videat̃ actꝰ volūtatis se q̄nqꝫ h̄re directe ad omissionē ⁊ ꝑ se.

et q̄ño indirecte ꝛ ꝑ accñs. Silr qñ occasio rōne cui⁹ vo-
lūtas fert̄ indirecte in omissionē sit ꝯiūcta omissioni ꝛ qñ
ꝑcedat ꝛc. q̄ D. clare exponit in lrā. Ubi nota pº. ꝙ intē-
tū D. in h̄ breuiter stat. qꝛ omissio de q̄ loqmur est pecca-
tū. nō est aūt peccatū nisi qꝛ volūtaria. nō est aūt volūta-
ria qꝛ volita ꝓpter se (qꝛ priuatio nō est de gnē ꝑ se volibi-
liū) ḡ est volita in aliq̄ cā vel occasione directe vel indire-
cte. Omē em̄ ꝑ accñs ꝑsupponit ꝑ se. quare causat̄ ex ali-
quo volūtario. sꝫ illud nō est volūtariū nisi in ordine ad
actū interiorē ad minus vel ip̄m volitū est actus vel ha-
bet modū act⁹. igit̄ oportet sp̄ ꝯcurrere actū h̄ntē se ꝑ se vl̄
ꝑ accñs ad omissionē. ꝛ ꝑsertim loquendo de omissione
actus quē rō iudicat fieri. Unde licet volūtas possit esse
causa omissionis sine actu volendi illā omissionē directe.
nō tn̄ sine quocūqꝫ actu volendi respectu omissionis aut
alteri⁹ obiecti. p̄cipue post ꝯsiliū vel iudiciū. ita ꝙ opor-
teat causam vel occasionē esse volitam. ꝛ ꝓpter illam vel
in illa interp̄tatiue ꝛ indirecte ip̄am omissionē. ¶ Nota
scđo. ꝙ D. aliter accipit hic directe q̄ȝ in de malo. vbi su-
pra. Nā dicit ibidē. sic ergo actus volūtatis qñqꝫ est ꝑ se
causa actus omissionis. nō tn̄ ita ꝙ voluntas directe fe-
rat̄ in omissionem sed indirecte. fert̄ em̄ in aliquod posi-
tiuū cū ꝑuisione omissionis cōsequentis. hic aūt dicit ꝙ
actus voluntatis qñqꝫ directe fert̄ in omissionē. Sed ali-
ter loquitur D. de directe hic ꝛ ibi. hic em̄ accipit directe
pro ferri in aliud cū preuisione agentis ꝛ ꝑcogitatione al-
terius sequentis ꝛ nō ꝓ ferri in aliud ꝓpter se. vt D. acci-
pit in de malo. Stant em̄ simul. ꝙ voluntas in aliqđ fe-
rat̄ sciēter ꝛ cū preuisione. nō tn̄ ꝓpter se. Unde apđ mo-
Aliud est ꝑ se. aliud ꝓpt̄ se apđ moralē. ralem aliud est ꝑ se ꝛ ꝓpter se. per se em̄ est cū ex premedi-
tatione expressa ꝛ actuali fert̄ in aliqd. esto ferat̄ in ip̄ȝ ra-
tione alteri⁹. Sed ꝓpter se est qñ ratione sui ip̄ius fert̄ in
ip̄m. quare Doc. hic intelligit̄ ꝙ voluntas fert̄ qñqꝫ di-
recte (id est cū ꝑuisione actuali in omissionē) qñqꝫ indire-
cte sine actuali aduertētia sequele ip̄ius omissionis ex ali-
quo actu. nec tamē illud ꝑ accidens facit omissionē nō eē
peccatū. quia sufficit ꝙ omissio sequat̄ ad talem actum
vt in pluribꝰ ꝛ ꝑ se ex natura rei ad hoc ꝙ sit peccatū. stat
aūt ꝙ aliquid sequat̄ ꝑ se ex natura rei. ꝛ tn̄ nō sit intentū
nec ꝑuisum ꝛ sic ꝑ accidens quo ad agentē. vt patebit in-
fra q. lxxij. ar. viij. Unde Doc. qñ dicit ꝙ omissio sequi-
tur per accidens qñqꝫ ad actum exteriorē accipit̄ ꝑ accñs
vt opponit̄ esse ꝑuiso. sed qñ dicit ꝙ ꝑ se accipit ꝓ esse pre-
uiso. nō aūt ꝑ se. id est pro ꝑ se intento. ¶ Nota tertio.
ꝙ sicut ex actu interiori ꝛ exteriori dū simul ꝯiunguntur
cōstituit̄ vnū peccatū. vt patet supra. ita ex actu volunta-
tis ꝛ omissione volita ꝯstituit̄ vnū peccatū. nam omissio
nō habet rōnem peccati nisi qꝛ volita in se ꝛ directe vel in
sua causa sine actuali ꝑuisione ꝛ ꝑ accñs. sicut Doc. hic
loquit̄ de ꝑ accidens. quare Doc. dicit hic ꝙ volūtas dū
directe cū preuisione fert̄ in omissionē ꝑtinet ꝑ se ad omis-
sionem. sicut voluntas cuiuscūqꝫ peccati ꝑ se pertinet ad
peccatū scꝫ rōne generis. quia ratio peccati nō completur
sine volūtario. Unde peccata habēt genus peccati ex vo-
luntate. speciē vero ex obiecto. sed qñ voluntas indirecte
fert̄ tūc nō directe ꝑtinet sed est voluntas interp̄tatiua ca-
lis omissionis. nulla em̄ omissio est peccatū sine volūtate
vel expressa vel interp̄retatiua ꝛ indirecta. ¶ Nota q̄r-
to de materia istī⁹ articuli habet Capolus in. ij. dis. xxxv.
circa scđā ꝯclonem vbi nota vnū v̄bū. ꝙ quia omē vo-
libile indirecte ꝑsupponit aliquod volibile directe. sicut et
illud qđ est ad finē volumus ꝓpter finem. ideo omissio q̄
nō est ꝑ̄io ꝛ directe volibilis nec est culpabilis nisi sit ali-
quo modo voluntaria. Unde omīs culpabilis omissio
causat̄ ex aliquo directe ꝛ ꝑ se (id est ꝓpter se volito) hoc
aūt est aliquis actus volūtatis elicitus aut imperatus.
hec ille. Que verba videnf̄ apparenter esse contra Doc.
(qꝛ dicit ꝙ in omissionem ferat̄ solum indirecte) sequēdo
Doc. in de malo. cū tn̄ hic dicat ꝙ ferat̄ quandoqꝫ dire-
cte. sed de hoc dictū est. quia equiuocat̄ de directe. Capo-
lus em̄ dicit directe volituȝ ꝓpter se volitū. quod Doc.
nō vult hic. sed volitū cum ꝑuisione. etiam si sit volitum
ꝓpter aliud. Et patet ex verbis d. san. qui dicit. Quādoq̄
actus scꝫ voluntatis interior fertur quandoqꝫ directe in
ip̄am omissionem. Et exemplificat. puta cuȝ aliqs vult
nō ire ad ecclesiam vitans laborē. hec ille. Ubi patet ꝙ
illa omissio volita est ꝓpter vitare laborē sicut finem. ꝛ ita
nō est directe volita. vt Doc. in de malo loquit̄. ꝛ Capo-
lus post eū. Est tn̄ directe volita. vt h̄ D. loquit̄. qꝛ ꝑme-
ditata ꝛ ꝑuisa. q̄re legentē d. san. h̄ ꝛ i de malo. ꝛ etiā Ca-
preolū. oportet intellectū D. accipere sanū ne vel erret. aut
doc. san. sibi ꝯtradicere arbitret̄. Tunc ibi.

¶ Judiciū aūt de rebꝰ dandū est sm̄ illud qđ est
per se ꝛ nō sm̄ illud qđ est ꝑ accidens. Unde veri⁹
dici p̄t ꝙ aliqđ peccatum possit esse absqꝫ om̄i actu.
alioqn etiā ad essentiā alioꝝ peccatoꝝ actualiū ꝑti-
nerēt actus ꝛ occasiones circūstantes.

¶ Ponit vltimo tertiam ꝯclonem comparatiuā illaꝝ
opinionum ꝛ responsiuā ad quesitum que exprimit sentē- 3ª ꝯ° clusio.
tiā ꝓpriā. Doc scꝫ verius dicit̄ ꝙ aliquod peccatū possit
esse ꝛc. Probat̄ duplici ratione. scđa ibi. Alioqn etiaȝ ꝛc.
Prima ratio. Judiciū de rebus dandū est sm̄ illud qđ
est per se. ꝛ nō sm̄ illud qđ est ꝑ accidēs (moraliter loquē-
do) sed ad peccatū omissionis esto semꝑ cōcurrat aliqs
actus. tn̄ qñqꝫ solū ꝑ accidēs. igit̄ ꝑ se ꝛ absolute dicēdū.
ꝙ possit esse sine actu. Maior nota est. quia sermones
artis debēt esse formales ꝛ ꝑ se. Minor iā patuit. qꝛ qñ
omissio est volita solū ꝑ aliud ꝛ ꝑter intentionē tūc act⁹
interior ꝛ exterior siue ꝯiuncti siue ꝑcedētes h̄nt se ꝑ acci-
dens. igit̄ minor v̄a. sicut velle ludere ꝛ nihil cogitare de
nō surgendo ad matutinas est cā ꝑ accñs ip̄ius nō sur-
gere. id est ꝑter actualeȝ intentionē. nō tn̄ potētialē ꝛ indi-
rectā ꝛ in sua cā. Scđo ꝯfirmat̄ illa ꝯclo a simili. Si ad
peccatū omissionis ꝑtinerēt occasiones ꝛ cause ꝑ accñs Nota.
eadem rōne ꝛ ad actualia ꝯmissionis sꝫ hoc nō vt cōstat
igitur nec in ꝓposito ꝛc. ¶ Nota circa hanc ꝯclonem ꝙ
d. san. in de malo vbi supra attenta re ꝛ nō formalitate ꝛ
ꝑsclitate morali q̄ est sm̄ esse ꝑuisum ꝛ actu intentū ab agen-
te nullā opinionū alteri ꝑtulit sꝫ ad rōnes vtriusqꝫ opi-
nionis ex eq̄ respondit. hic āt ponderata ꝑsclitate morali
scđam ꝑferri ꝑme. Est nāqꝫ veꝝ. qꝛ ad omē peccatū omis-
sionis aliqs actus ꝯcurrit vel volūtatis tm̄. vel etiā act⁹
imperatus ꝛ volit⁹. tn̄ qꝛ h̄ qñqꝫ ꝑ accñs est respectu agē-
tis ideo ꝑ se nō reqrit̄ act⁹ exercit⁹. nec vt de eēntia eius.
nec vt ꝑ se cā omissionis. ideo h̄ vt dictū est scđaȝ ꝑferre ꝛ
veritati arbitrat̄ magis ꝯsonā. vide de materia istī⁹ arti.
d. san. in. ij. sentē. dis. xxxv. ar. iij. vbi eandē sniam h̄ȝ ꝛc.
☞ Argumentū in ꝯtrariū ꝯcludit ꝙ peccatū est si-
ne actu exteriori. ita ꝙ nō ꝯsistit in eo essentialiter tn̄ act⁹
sp̄ ꝯcurrit qñqꝫ se per se h̄ns ad omissionē qñqꝫ ꝑ accñs.
qꝛ cū cā est aliqñ ꝑuisa omissio qñqꝫ non. Unde oportet sp̄
h̄ aduertere ꝙ debet intelligi cām se h̄re ad omissionē ꝑ ac-
cidēs. qꝛ nō ꝑuisa est omissio seq. nō āt ita ꝑ accñs ꝙ nō

ſit obmiſſio volita in cā indirecte τ interp̄tatiue ad q̄uā3 probabiliter ſequit̄ obmiſſio.

¶ Ad p̄mū ergo dōm. ꝙ plura req̄rūt̄ ad bonū q̄3 ad malū eo ꝙ bonū ꝯtingit ex tota τ integra cā. malū aūt ex ſingularib⁹ defectib⁹. vt Diony. dī. iiij. ca. de di. no. τ ideo peccatū p̄t contingere. ſiue aliq̄s faciat qđ nō debet. ſiue nō faciendo qđ debet. ſed meritū nō p̄t eſſe niſi aliq̄s faciat volūtarie qđ debet. et iō meritū nō p̄t eē ſine actu. ſ3 peccatū p̄t eē ſine actu

¶ Vult hoc argumētū ꝙ ſicut actus virtutis ē meritū. ita peccatū qđ eſt act⁹ vitij eſt demeritū. ſ3 meritū nō ē ſine actu etiā exercito ad min⁹ interiori. ig̃ τc̄. S3 negatur ꝯñā. τ rōnē ponit D. in ſolōne. q2 plura requirūt̄ ad bonū q̄3 ad malū. iō bonū nō eſt ſine aliq̄ actu exercito. malū aūt eſt ſine omī actu. cū ſc3 q̄s omittit qđ deberet facere. Nec eſt inſtantia. ꝙ q̄s dimittendo p̄hibita a deo (ſeruādo ſc3 p̄cepta negatiua) meret̄. q2 o3 ꝙ q̄s voluntarie dimittat p̄hibita ſi debeat ſeruare p̄ceptū negatiuū. Vñ ad min⁹ eſt ibi act⁹ interior. ſicut ſolet dici in. iiij. ſentē. de ieiunio ad qđ req̄rit̄ act⁹ interior poſitiu⁹ τ exercit⁹. vide de h̄ d. ſan. de malo. q. vij. ar. xi. ad octauū. q2 vitare dr̄ dupl̄r

Vitare duplex. Vno° ſm purā negatōem. τ ſic aliq̄s vitando nihil meret̄. q2 etiā dormiēs iſto° vitat peccatū. Alio° dr̄ ſm aliquā affirmatōem ſm ꝙ dr̄ vitare peccatū q2 vult nō peccare. τ q2 iſta volūtas p̄t eē ex charitate. ideo vitare peccatū mortale iſto mō eſt meritoriū τc̄.

¶ Ad ſcđm dōm. ꝙ aliq̄d dicit̄ volūtariū. nō ſolū q2 cadit ſup ip̄m actus volūtatis. ſed q2 eſt in poteſtate noſtra vt fiat vel nō fiat. vt dr̄ in. iij. ethi. vñ etiā ip̄m nō velle p̄t dici volūtariū. inq̄ntum in poteſtate hominis eſt velle τ nō velle.

¶ Ad maiorē placet. ſed dico ꝙ volūtariū nō ſolū eſt qđ cadit ſub actu volūtatis. q2 ſc3 (iuxta ſup̄ dicta in q. vi. ar. iij.) eſt volūtariū directe tanq̄3 p̄cedēs a volūtate. ſed etiā q2 eſt in p̄tāte volūtatis a q̄ eſt indirecte tanq̄3 a nō agente q̄ tñ deberet agere τ poſſet ip̄m nō agere agendo ipedire. iſto mō peccatū omē eſt volūtariū (ſc3 directe vel indirecte) q2 ſc3 vel eſt actū a volūtate τ cadit ſub actu volūtatis. vel q2 etſi nō eſt actū poſſet tñ agi τ voluntas deberet agere τ eſt in p̄tāte ei⁹ τ obligatōe agere q̄ ipſum nō agere ipediret. τ ita cadit ſub p̄tāte volūtatis. vt fiat vl' nō fiat. τ tūc ip̄m nō fieri iudicat̄ volūtariū. q2 potuiſſet volūtas ip̄m ipediuiſſe τc̄. Ad minorē negat̄ vl'r. imo p̄t eſſe volūtariū aliq̄d ſine actu volūtatis elicito vel imperato. ita ſc3 ꝙ nō ꝯſiſtit eſſentialiter in tali actu ſ3 in omiſſione act⁹. q̄ omiſſio eſt volūtaria ſine actu exercito. vt patuit iā ad maiorē. q2 etiā nō velle τ nō agere eſt volūtariū. q̄uis vez ſit ꝙ ad h̄ ꝙ talis omiſſio debiti act⁹ fiat. ꝯcurrat cū cā ei⁹ aliquis act⁹ voluntatis. q2 omiſſio ip̄a nō eſt p̄pter ſe eligibilis. ſ3 fit ſolū ob aliud poſitiuum intentū cū q̄ q̄ñq3 p̄uidet̄ omiſſio τ q̄ñq3 nō. Sed negat̄ ꝯñā. ꝙ habeat actū in q̄ ꝯſiſtat eētialr̄. q2 in ſola omiſſione q̄ etiā eſt volūtaria. q2 in poteſtate volūtatis fuit eam ipedire agendo mō volūtariū eſt qđ nō fit τ fuit in p̄tāte alicui⁹ vt fieret. ſicut negligētia reputat̄ volūtaria. ¶ Nota ē duplex volūtariū. vnū ſc3 q2 cadit ſub actu volūtatis. Aliud q2 ē in p̄tāte volūtatis. τ p̄m⁹ ē etiā m'tiplex. q2 cadit ſub actu volūtatis i ſe vl' i ſua cā. vide īfra q. lxxvi. ar. 4.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ peccatū omiſſionis ꝯtrariat̄ p̄cepto affirmatiuo qđ obligat ſēp. ſ3 nō ad ſēp. τ ideo ſolū p̄ tp̄e illo aliq̄s ceſſando ab actu peccat. p̄ quo preceptū affirmatiuū obligabat.

¶ Ad maiorē. ꝙ ex hoc ip̄o ꝙ aliq̄s ceſſat ab actu debito peccaret. Dico vez p̄ tp̄e in q̄ obligat̄ ad actū. ita ꝙ durante tp̄e in q̄ obligat̄ p̄ p̄ceptū affirmatiuū ad actū quē omittit manet peccatū omiſſionis actu τ reatu. q̄ tranſeunte tranſit peccatū omiſſiōis actu τ manet reatu. et redeunte illo tp̄e q̄ itez obligat̄ ad actū quē omittit reiterat̄ peccatū omiſſionis. Ad minorē. ꝯcedo. ꝙ ꝯtinue aliq̄s ceſſat ab actu debito. ſ3 nō eſt debitus p̄ omī tp̄e. ſed p̄ aliq̄ tm̄. q2 actus cadit ſub p̄cepto affirmatiuo qđ nō obligat ad ſemp. ḡre nō ſeq̄t̄ ꝯñā. vt patuit ſ3 ſolū peccat tp̄e debito in q̄ nō facit actū τc̄.

¶ Utrum definitio peccati quā Aug ponit. xxij. cōtra Fauſtum. Peccatū eſt dictū vel factū vel ꝯcupitū ꝯtra legem eternā. ſit ꝯueniens.

K

Ad ſextū ſic p̄cedit̄. Videt̄ ꝙ incōuenienter definiat̄ peccatū cū dr̄. Peccatū eſt dictū vel factū vel ꝯcupitū ꝯtra legem eternā. Dictū eñi vel factū vel ꝯcupitū iportat aliquē actū. ſ3 nō omē peccatū iportat aliquem actū. vt dictum eſt. ḡ hec definitio nō includit omē peccatū. Ar.v.) ¶ P̄. Aug. dicit in libro de duab⁹ animab⁹. Peccatū eſt volūtas retinendi vel ꝯſequēdi qđ iuſticia vetat. ſed volūtas ſub ꝯcupiſcentia ꝯprehendit̄ ſm ꝙ ꝯcupiſcentia largo mō ſumit̄ pro omī appetitu. ḡ ſuffeciſſet dicere. Peccatū eſt ꝯcupitū contra legē eternā. nec oportuit addere dictū vel factū. ¶ P̄. peccatū p̄prie ꝯſiſtere videt̄ in auerſiōe a fine. nā bonū τ malū p̄ncipalr̄ ꝯſiderāt̄ ſm finē. vt ex ſup̄ dictis p3. vñ τ Aug. in p̄° de libero arbitrio. p̄ ꝯparatione ad finē definit peccatū. dicens ꝙ peccare nihil eſt aliud q̄3 neglectis reb⁹ eternis tp̄alia ſectari. Et in libro. lxxxiij. queſtionū dr̄. ꝙ omis hūana peruerſitas eſt vti fruendis τ frui vtendis. ſ3 in p̄miſſa definitiōe nulla fit mentio de auerſione a debito fine. ḡ inſufficienter definit̄ peccatū. ¶ P̄. ex hoc dr̄ aliq̄d eſſe p̄hibitum. q2 legi ꝯtrariat̄. ſed nō omia peccata ſunt mala q2 p̄hibita. ſ3 q̄dā ſunt p̄hibita q2 mala. nō ḡ in cōi definitōe peccati debuit poni ꝙ ſit ꝯtra legem dei. ¶ P̄. peccatū ſ̄cat malū hōis actū. vt ex dictis p3. ſ3 malū hōis eſt ꝯtra rōnē eſſe. vt Diony. dī. iiij. ca. de di. no. ḡ poti⁹ debuit dici ꝙ peccatū ſit ꝯtra rōnē q̄3 ꝙ peccatū ſit ꝯtra legē eternā. ¶ In contrariū ſufficit auctoritas Aug.

q.ꝑ.ar.iij. q. xviij. ar. iij. et.vi.q.xx.ar ticu.ꝑ.et.q.

Ar.ꝑ.

¶ Hic querit iuxta p̄dicta de definitōe peccati quam ponit Aug. de peccato q̄ p̄t ſeq̄ ex iā dictis.

¶ Rñdeo dōm. ꝙ ſicut ex dictis p3 peccatū nihil aliud eſt q̄3 actus hūan⁹ malus. ꝙ aūt aliq̄s act⁹ ſit humān⁹ h3 ex h̄ ꝙ eſt volūtari⁹. ſicut ex ſupra dict̄ p3. ſiue ſit volūtari⁹ quaſi a volūtate elicit⁹. vt ip̄m velle vel eligere. ſiue q̄ſi a volūtate imperatus. vt exteriores actus vel locutionis vel operationis. Ar.ꝑ. q.ꝑ.ar.ꝑ.

¶ Doctor in cor. hui⁹ ar. nõ rñdet expsse formalr. sed innuit vnã ɔclonẽ inſiuã q̃ supplet formalr. Diffinitio pec cati bti Augusti est ɔueniẽs ꝛ sufficiẽs. Illa ɔclo subin ferta sic stabilit. ista definitio ɔtinet oĩa q̃ sunt de rõne peccati. g̃ est ɔueniẽs. Cõsequẽtia nota. Sed añceɗens D. nõ ponit formalr. sed pbat p totũ corp⁹ ar. tali rõne. De rõne peccati est q̄ sit act⁹ huanus mal⁹. sȝ ista ɔtinẽtur in hac definitõe. igit̃ añs verũ Circa istã rõem D. pmo ponit maiorẽ in pncipio. q̃ nota est ex ar. p. ꝛ ex supra dictis. q. xxi. Deinde declarat minorẽ. ꝛ arguit̃ p ipa sic. q̄ actus sit human⁹. hȝ qꝛ est volũtarius (siue scȝ elicitus a volũtate. siue iperatus) q̄ aũt sit malus hȝ. qꝛ caret debita ɔmensuratõe ad regulã. Et pmũ ptinet ad substãtiã actus. aliud aũt ɔplet formalr ꝛ ɔstituit actuȝ in rõne mali. sȝ ista duo (scȝ ꝛ substãtia actus humani. ꝛ malũ formalr) ponũtur in ista definitõe. igit̃ minor vera Doctor pmo ponit istã maiorẽ. scdo minorẽ. ibi. ꝛ ideo Aug⁹. ꝛc. Circa maiorẽ pmo ponit pmã eius ptẽ. Secũdo scdam. ibi Habet aũt ꝛc. Prima g̃ ps maioris relinqtur nota ex supra dictis. q. p. ar. p. et alibi ꝛc. nũc ibi

¶ Habet aũt actus humanus q̄ sit malus. ex eo q̄ caret debita ɔmensuratõe. oĩs aũt ɔmensuratio cuiuscũqȝ rei attendit̃ p ɔpatõem ad aliquã regulã a qua si diuertat incõmensurata erit Regula aũt volũtatis humane ẽ duplex. Una ppinqua ꝛ homogenea. scȝ ipa humana rõ. Alia ṽo est pma regula. s. lex eterna. q̃ est quasi rõ dei

¶ Ponit scdam ptem maioris p minori. Pro q̃ doctor notat duplicẽ regulã volũtatis ꝛ act⁹ humani. scȝ ppinquã ꝛ pmaȝ. q̃ magis est regula. in cui⁹ ṽtute rõ humana regit q̃ magis est cõsiderãda a theologo. sed si ab illa regula pma diuertat incõmensurata erit. ꝛ sic act⁹ human⁹ sequẽs malus erit. Ex hoc arguit̃ sic p ista pte. q̄ act⁹ human⁹ sit malus formalr est. qꝛ caret debita ɔmẽsuratõe regule. sȝ illa carentia notat̃ ibi. ɔtra legẽ ꝛc. Pro ista minore D. notat duplicẽ regulã ꝛc Nota aũt verbũ d. san. vbi dr. q̄ lex eterna est quasi rõ dei. nõ eñ illud qd̃ dr quasi. refertur ad esse dei. qꝛ absolute ꝛ sine quasi lex eterna est dei. imo deus ꝼm rem. sȝ refert̃ ad rõem. qꝛ nõ dr ɔprie dei rõ ob ipfectõeȝ notatã noie rõis. q̃ sumit̃ a rõcinatiõe q̃ est discursiua inqsitio. Sȝ est quasi rõ. qꝛ qcqd pfectõis ɔtinet̃ in rõne humana. eminenti⁹ est in lege eterna. et g̃ est q̃si rõ dei. qꝛ hȝ in deo qd̃ rõ hũana hȝ in hoie pfectõis. Nota scotũ in scdo. dis. xxxiiij. q̃ dicit dictũ ꝛ factũ ɔcupitũ. accipiũt̃ tãqȝ materiale. sed dictuȝ et factũ vt remotũ materiale. sȝ ɔcupitũ dr materiale ppinquũ. ɔtra legẽ dei. dr formale in pctõ. hec ille. Et bene ad sensum quẽ ponit d. san. de ṽita. ma. xxv. q. v. ad x⁹. Quia materiale in pctõ mortali põt accipi tripl̃r. Uno mõ sicut obiectũ est materia act⁹. ꝛ sic materia pcti mortalis qñqȝ est in sensualitate. vt cũ aliqs ɔsentit in delectatione sensualitatis Alio mõ sicut actus exterior dr materialis respectu interioris actus. qui est formale in pctõ mortali. cũ actus interior ꝛ exterior sunt vnũ pctm̃. Et p hũc etiã modũ actus sensualitatis pt se habere materialiter in pctõ mortali. Tertio mõ materiale in pctõ est cõuersio ad bonũ ɔmutabile sicut ad finẽ. formale ãt auersio a bono incõmutabili. ꝛ sic id qd̃ est materiale in pctõ mortali nõ pt esse in sensualitate. Nec sequitur si pctm̃ mortale nõ pt ibi inesse. q̄ nõ sit ibi veniale rõne p dicta. hec ille formalr Et nota ista. qꝛ plurimũ deseruiẽt p intellectu sequentiũ. cum infra dicet̃ q̄ in sensualitate nõ posſit esse mortale etiã q̃ ad materiale. qꝛ nisi intelligat̃ accedere actus rõnis ꝛ volũtatis positiue vel interptatiue sup actus sensualitatis. tũc ei⁹ nõ est ɔuerti ad bonũ ɔmutabile sicut ad finẽ. qd̃ reqritur ad materiale mortalis pcti tertio modo Consequẽter cũ dr.

¶ Et ideo Aug⁹. in definitõe peccati posuit duo Unũ qd̃ ptinet ad substãtiã act⁹ humani. qd̃ est q̃si materiale in peccato cũ dixit. dictũ. vel factũ. vl' cõcupitũ. Aliud aũt qd̃ ptinet ad rõnem mali. qd̃ est quasi formale in peccato. cũ dixit. ɔ legẽ eternã.

¶ Subiũgit minorẽ. p minore pncipali q̃ fuit. sȝ ista duo scȝ et substãtia act⁹ humani. ꝛ malũ formalr ꝛc. ponũtur in definitõe. et declarat duas ei⁹ ptes. vt pȝ in . Fa

¶ Argu. in ɔtrũ ɔfirmat ɔclonẽ auctoritate ꝛc.

¶ Ad pmũ g̃ dõm. q̄ affirmatio ꝛ negatio reducũtur ad idẽ gen⁹. sicut in diuinis genitũ ꝛ ingenitum ad relatõem. vt Aug⁹. dr in. v. de tri. ꝛ iõ p eodẽ est accipiẽdũ dictũ ꝛ nõ dictũ. factũ ꝛ nõ factũ.

¶ Maior ṽa. tñ sub ipis ɔtinent̃ eorũ opposita. s. sub dicto nõ dictũ. ꝛ sub facto nõ factũ ꝛc. qꝛ negatio reducit̃ ad affirmatõem. ꝛ q̄ illa expõ nõ sit ɔtra mentẽ bti augustini. Patȝ. qꝛ ꝛ ipe in li. de tri. Ingenitũ qd̃ dr puatiue (ad sensuȝ q̃ hr p. p. q. xxxiij. ar. iiij.) dr ptinere ad relatõis gen⁹. sicut esse genitũ. q̃re nõ est absurda expositio cũ dr nõ factũ sub facto ɔphẽdi. qꝛ ꝛ apud phm ad idẽ gen⁹ reducũtur. vt nõ hõ ad substãtiã. ꝛ nõ q̃le ad q̃litatẽ ꝛc. Minor vera. ad sensum dictuȝ. ar. v. sed dico q̄ nõ actus reducit̃ ad actũ. ꝛ sub actu ɔphendit̃. quare negatur ɔñtia. qꝛ hec definitio ɔuenit oĩ pctõ actuali vel ɔmissionis. ꝛ hoc p se. vel omissionis ꝛ hoc reductiue

¶ Ad scdm dõm. q̄ pma cã peccati est in volũtate. q̃ imperat oẽs actus volũtarios in qbꝫ solũ inuenit̃ peccatũ. ꝛ ideo Aug⁹. qñqȝ p solã volũtatẽ definit peccatũ. sȝ qꝛ etiã ipi exteriores actus ptinent ad substãtiã peccati. cũ sint ꝼm se mali. vt dictuȝ est. necesse fuit q̄ in definitõe peccati poneret̃ etiã aliqd ptinens ad exteriores actus In cor. et. q. xviij. et xx.

¶ Maior est vera ad sanũ sensum. nõ q̄ sol⁹ act⁹ volũtatis elicitus sit pctm̃. sȝ etiã act⁹ exterior imperat⁹ est malus ꝼm se. vt patuit supra. q. xviij. et. q. xx. sȝ ideo peccatũ dr esse volũtas. qꝛ voluntas est radix ꝛ cã ɔpletiua peccati actus exterioris. vt est in executõe. qꝛ scȝ recipe vl' retinere ɔtra iusticiã nõ est pctm̃ nisi volũtariũ. quare definitio illa nõ est ɔpleta. quã Aug⁹. ponit in libro de duabꝫ aiabꝫ. sed est radicalis ꝛ quasi causalis saltẽ respectu act⁹ imperati. g̃ vt sit sufficiẽs ꝛ formalis. ɔueniens oĩ pctõ formalr. oportuit ponere etiã ptinẽs ad actũ imperatum. Põt eñ aliqd disiũctum dici vere ꝛ formalr de aliq rõne alicuius ptis. sic q̄ dr pctm̃ esse dictũ vel factũ ꝛc. licet vna pars illius disiũcti solũ sibi ɔueniat. vt pȝ apud logicã. qꝛ ɔcupituȝ ꝛ nõ ɔuenit actui exteriori. nec factuȝ vel dictũ actui interiori. tñ tota definitio formalr est cõueniens pctõ oĩ. Ad minorẽ. placet q̄ volũtas ɔprehendat̃ sub ɔcupito accepto ɔmuniter. sed dico q̄ nõ sola ɔcupiscẽtia vel volũtas est pctm̃ oĩe formalr. licet sit oĩe pctm̃ radicalr. quare negat̃ ɔñtia. q̄ sufficit dicere

ↄcupitū ↄtra legē eternā. q2 nō solū ↄcupiscētia vel ↄcōcupitū est petm̄. sed ↄ factū. Un̄ diffinitio Augustini hic posita est sufficiēs ↄ formalr ↄuenit pctō a toto genere. sed alia ↄuenit solū actui interiori voluntatis. q̄ est oē petm̄ ↄplenue ↄ radicalr. nō vt radix hz rōnem cause materialis. sed eo mō quo supra. q. lxv. ar. v. ad. iiij. dictū ē. chatitatē ee radicē omniū virtutū effectiuaȝ ↄc. De materia istius solutōis habet d. sanc. infra. q. lxxiij. arti. ij. et in de malo. q. ij. ar. ij.

¶ Ad tertiū dōm. q lex eterna pmo ↄ pncipalr ordinat hoiem ad finē. ↄsequenter aūt facit bene se habere circa ea q̄ sunt ad finē. ↄ ideo in hoc q dr contra legē eternā. tangit auersionem a fine. ↄ oēs alias inordinationes.

¶ Maior ↄceditur cū pbationibȝ suis. ↄ patebit infra. Minor negat. imo formale peccati qd est carētia debite regule est auersio a deo. qd vt dictū est tangit in hō qd dr. ↄtra legem eternā. in quo ↄ oēs alie inordinationes intelligūt. q̄ scȝ sunt inordinatōnes ex pte agentis ↄ loci. ↄ aliaȝ circūstātiaȝ. Pncipalis tn̄ est inordinatio ex pte finis. q̄ est auersio ab vltimo fine. q2 lex eterna pncipalr ordinat hoiem ad finē. ergo auersio a fine debito q̄ ↄiūgit ↄuersioni ad finem indebitū est pncipalis. alia minus principalis

¶ Ad quartū dōȝ. q cū dr. q nō oē petm̄ ideo est malū. q2 est phibitū. intelligit de phibitōne facta p ius positiuū. si aūt referat ad ius naturale qd cōtinet pmo qdem in lege eterna. secūdario vo in naturali iudicatorio rōnis humane. tūc oē peccatuȝ est malū q2 phibitum. ex hoc eīn ipo q est inordinatum iuri naturali repugnat

¶ Hoc argumentū vult q non debeat ↄiter poni in definitōe peccati q sit ↄtra legeȝ eternā. quasi habeat rōnem mali. q2 repugnat legi eterne q2 aliqua pus sunt mala anteq̄ prohibita. ↄ idcirco phibent. q2 pus fm se mala. et ergo vult argumentū q p esse ↄtra legeȝ eternā non habeat petm̄ rōne mali. sed pus est malū. Sȝ hoc veruȝ est de lege positiua vel iure positiuo. hoc eīn phibet aliq. q2 fm se mala. ↄ nō solū sunt mala q2 ↄtra legē positiuā Sed ius naturale (qd ↄtinet in lege eterna tanq̄ in fonte a quo deriuat) eoipo q aliqd phibet (.i. aliqd sibi repugnat) est malū. ↄ nō pus est malū ↄ postea phibitū (.i. sibi repugnās) sed est malū eoipo q repugnat iuri naturali. Un̄ iuste ponit q petm̄ scȝ de se est. q2 ↄtra legē eternā. ↄ p ↄsequens ↄtra ius naturale qd ab ipa deriuat. et nō phibet lex eterna. q2 pus est malū. vt lex positiua q̄ se ↄformat iuri naturali ↄ ipm̄ sequitur. phibet aliqua fm se mala sunt. q2 sunt ↄtra ius naturale. ↄ ergo q2 malū ideo repugnat legi eterne. ↄ eōtra. q2 repugnat. ideo fm se malum. sed nō q2 repugnat iuri positiuo. ideo est fm se malum. sed qñq3 pus est malū ↄ etiā q2 phibitū nō est malum ppterea fm se. Un̄ doctor clare rn̄det ad minorē. q2 vera est de phibitōe legis positiue humane psertim q̄ phibet ea que pus erant mala ↄ nō efficiūtur p phibitōeȝ mala. secus de lege naturali. Et scdo lex positiua etiā phibet q̄ nō sunt fm se mala. Et stat breuiter in hoc. q q2 nihil repugnat iuri naturali. nisi q2 in se inordinatū. ideo q2 ↄtra ius naturale ideo malū. Secus in iure positiuo humano vel diuino. vbi aliqua pus sunt inordinata q̄ prohibita. ↄ etiā aliqua phibita esto fm se nō sint mala. Nota aūt hic. q2 ius diuinū diuidat in positiuū ↄ naturale. de q̄ vide d. san. 2ª 2e q. lvij. ar. ij. ad. 3m.

¶ Ad qntū dōm. q a theologis ↄsiderat petm̄ pcipue fm q est offensa ↄtra deuȝ. a pho aūt morali fm q ↄtrariat rōni. ↄ ideo Aug9. ↄuenienti9 diffinit petm̄ ex hoc q est ↄtra legē eternā. q̄ ex hoc q est ↄ rōem pcipue cū p legē eternā regulemur in multis q̄ excedūt rōnē huanā. sicut in his q̄ sunt fidei

¶ Maior vera. ↄ patuit ar. p. et in cor. hui9 ar. Minor vera. q malū hois est ↄtra rōnem esse. ↄ tn̄ illud qd est ↄtra rōnem est etiā ↄtra legē eternā. vt patuit ar. ij. ad quartū. Et scdo sunt multa peccata q̄ sunt ↄtra id in q̄ regulamur fm legē eternā. ↄ nō humanā rōnē. vt sunt pctā opposita virtutibus theologicis ↄ donis. esto eīn lex diuina ↄ eterna nō sit ↄtra naturalē rōneȝ. est tn̄ supra. sicut D. declarat pº ↄ gentiles ca. vij. et ad mlta obligamur ad q̄ rō naturalis sibi relicta nō pt extendere vt de credibilibȝ ↄ sperādis apparet. vt patebit infra. q. lxxij. ar. iiij. ad pm. Tertio dico. q et si ad equalia extenderēt se rō naturalis humana ↄ lex eterna. tn̄ theologi est pncipalr attendere in petis. q2 ↄtra deum sicut phi moralis. q2 ↄtra rōem naturalē. quare negat ↄña. q2 Aug9. vt theolog9 definit Et nota q nō credere ea q̄ excedūt rōnē humanā naturalē nō est pprie ↄtra rōem ipam naturalē. ↄ tn̄ ē petm̄. illud tn̄ nō credere etiā nō est fm rōem naturalem sȝ pter. ↄ nō fm eā. sicut credere deū trinū ↄ vnū est supra. Est tn̄ id nō credere ↄtra legē eternā q̄ ↄ deriuat in legeȝ diuinā. q̄ etiā est positiua. sub qua ↄtinet lex noua. q̄ particlssima hȝ. que nō sunt de lege nature. vt patebit infra. q. cvij. ar. iiij. Lex nāq3 eterna pncipat in oībȝ aliis legibus. q̄ sunt qdā deriuatōes ipius. vt infra patebit. q. xcj. ad lōgū. et q dr D. in solōne pcipue. scȝ debuit petm̄ defiuiri p esse ↄtra legē eternā. q̄ p esse ↄtra rōnem hūanaȝ q2 qdā petā sunt ↄtra legē eternā. q̄ tn̄ nō sunt ↄtra rōeȝ humanā. esto vt dictū est. nec fm eaȝ sint. sȝ pter. Sicut ↄ opposita hoȝ petōȝ. scȝ act9 supnaturales sunt supra rōnem naturalē. sicut ↄ lex hūana multa nō reprobat q̄ tn̄ lex eterna reprobat. verū etiā non approbat. sed pmittit. Sic legis naturalis non est se intromittere de his q̄ sunt supnaturalia ↄ legis diuine ↄc. Nota q ista definitio nullo mō ↄuenit originali pctō. An autē ↄueniat veniali vide infra. q. lxxxviij. ar. p. ad pm. q2 nō vniuoce ↄ eque pfecte. sicut mortali. sȝ analogice p quādā attributōnem tanq̄ dispōni aliquali ad mortale. sicut ē de definitōe sani ↄc. vide Capolū in. ij. dis. xlij. ↄclone pma. Vide et de hoc ↄ de materia tot9 arti. d. san. in scdo sniaȝ. dist. xxxv. ar. ij. psertī ad. ij. an defi° ↄueniat origiali ↄ veiali.

¶ Questio. lxxij. de distinctōe petōȝ vł vitiorum

Deinde ↄsiderādū est de distinctōe petōȝ vel vitioȝ Et circa hoc q̄runt noue Primo vtȝ petā distinguāt specie fm obiecta. Scdo de distinctōe petōȝ spūaliū et carnaliū. Tertio vtȝ fm causas. Quarto vtruȝ fm eos in q̄s peccat. Quinto vtȝ fm diuersitatē reat9. Sexto vtȝ fm omissionē ↄ ↄmissioneȝ. Septimo vtȝ fm diuersum pcessum peccati. Octauo vtȝ fm abūdātiā ↄ defectū. ix° vtȝ fm diu̾sas circūstantias

¶ Quāq̄ vitia ↄ petā hūana distinguāt ↄ nō sint idem

L

q̄ tn̄ idē distinctiuū est actus ꝛ habit⁹. ideo D. simul q̄ rit de distinctōe virtutū. Vel vtit noīe vitij extēdē vt idē est ꝙ pctm̄. Et determinādo de distinctōe pctōꝝ diuidit intentōem suā in quattuor ptes. q꞉ circa pctā est quattuor ꝯsiderare. scꝫ obiectum. cām. effectū. ꝛ circūstātiā. Primo ḡ ondit quō obiectū se habeat ad distinctōem pcti. Scdo quō causa in ar. iiij. Tertio quō effectus in. v. ar. Quarto quō circūstātia in ar. ix. Circa pmū pmo ondit pctā dif ferre specie ꝑ'' obiecta. Scdo ondit ꝯuenientia distinctōis pctōꝝ spūaliū a carnalibꝫ ar. se. Alie ꝑ. patebūt ꝓseqndo

¶ Utꝝ pctā distinguāt specie ꝑm obiecta

Ad pmū sic ꝓcedit. Videt ꝙ pctā nō dif ferāt spē ꝑ obiecta. act⁹ em̄ hūani pcipue dicūt boni vel mali ꝑ ꝯpatōem ad finē. vt supra ostēsuꝫ est. cū igit pctm̄ nihil ali
q. i. ar. iii.
q. xviij ar. vi ud sit q̄ act⁹ hoīs mal⁹. sicut dictū est. videt ꝙ ꝑm
q. lxxi. ar. i. fines pctā debeāt distingui specie magis q̄ ꝑm obie cta. ¶ P. malū cū sit ꝓuatio distinguit specie ꝑm di uersas spēs oppositoꝝ. ꝑ pctm̄ est q̄ddā malū i ge nere hūanoꝝ actuū. ḡ pctā magis distinguūt specie ꝑm opposita q̄ ꝑm obiecta. ¶ P. si pctā specie diffe rant ꝑm obiecta. ipossibile esꝫ ideꝫ pctm̄ specie circa diuersa obiecta inueniri. ꝑ inueniūtur aliq̄ hmōi pec cata. nā supbia est in rebꝫ spūalibꝫ ꝛ in corpalibꝫ. vt Grego. dic in li. xxxiiij. mora. auaricia etiā est circa di uersa genera rerū. ḡ pctā nō distinguūt specie ꝑm ob iecta. ¶ Sed ꝯtra est. ꝙ pctm̄ est dictū vel factū vel ꝯcupitū ꝯtra legē dei. ꝑ dicta vel facta vel ꝯcupita distinguūtur specie ꝑm diuersa obiecta. q꞉ actus per
q. xviij. ar. ij. obiecta distinguūtur. vt supra dictū est. ḡ etiā pctā
q. liiij. ar. i. ꝑm obiecta specie distinguūtur
ar. ij.

¶ Hic q̄rit an pctā differāt specie ꝑm obiecta. Nota ꝙ de pctō ꝯtingit loq̄ dupl'r. Uno mō materiall'r q̄ scꝫ ad ꝑcatū materiale qð (ꝑm dicta in ar. vi. q. p̄ce.) ē act⁹ hūan⁹ volūtari⁹. Aliud est formale. qð est malū vel inor dinatio vel ꝓuatio ordinis rōnis vel legis eterne. D. igit in hoc ar. loq̄tur de pctō vt est act⁹ hūan⁹ volūtari⁹ cul pabilis. ꝑ nō loq̄tur de pctō formall'r vt malū est ꝛ de ꝓ uatōe ordinis debiti. ꝛ tn̄ si etiā loq̄ret D. de pctō for mall'r adhuc dicta sua haberēt veritatē. vt tāget in solo ne ad scdm. q꞉ ꝛ sic pctm̄ hꝫ spēalē ꝓuatōem ꝛ distinctio nē ab obiecto. Nā ideo est spēalis deformitas. q꞉ volun tas fert in spēalē materiā de relicto ordine rōnis. ad spe
q. lxxi. ar. vi. cialē em̄ ꝯuersionē volūtariā. seq̄t spēalis auersio.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ sicut dictū est. ad rōem pecca ti duo ꝯcurrūt. scꝫ act⁹ volūtari⁹ ꝛ inordinatio ei⁹ q̄ est ꝑ recessuꝫ a lege dei. Hoꝝ aūt duoꝝ vnū ꝑ se cō parat ad peccantē. q̄ intendit talē actū volūtariū ex ercere in tali materia. Aliud aūt scꝫ inordinatio act⁹ ꝑ accn̄s se hꝫ ad intētionē peccātis. null⁹ em̄ intēdēs ad malū opat. vt Diony. dī. q̄rto. ca. de di. no.

¶ Doc. san. in hoc ar. duo facit. Primo p̄mittit vnam ꝓponem p̄ambularē distinctiuā. deseruiētē sibi ad pbati onē ꝯclonis rn̄siue. Scdo ponit ꝯclonē rn̄siuā in fine. ibi Manifestū est aūt. Propo p̄ambularis est ista. act⁹ vo lūtari⁹ ꝑ se ꝯpat ad peccātē. inordinatio aūt act⁹ se hꝫ ꝑ accn̄s ad intentōem peccātis. Pro ista ꝓpōe D. notat in

principio ex ar. vi. p̄cedētis. q. ꝙ in pctō sunt duo. scꝫ ac tus ꝛc. nūc arguit sic ꝓ ista ꝓpone. illud est ꝑ se in moralibus qð est de intentōe peccātis. sed actus volūtarius est hmōi. nō aūt inordinatio ei⁹. ḡ ꝛc. Maior pꝫ extra litte rā. q꞉ aliq̄d dī morale ꝑfectū q꞉ volūtariū. ꝛ q꞉ ꝑ se volū tum. ꝑ id qð est de intentōe est ꝑ se volitū. ḡ qð est de intē tione est ꝑ se. Minor ꝓbat quo ad pmā ptē. q꞉ peccans intendit exercere talē actū volūtariū in tali materia. ꝛ hꝫ ꝑ se ꝛ ꝑm sapm. Scda pe ꝓbat. q꞉ null⁹ intēdēs ad ma lū opat. illa aūt ordinatio ē formall'r mala. ḡ ꝛc. Et ita pꝫ ꝙ pctm̄ vt est act⁹ volūtari⁹ q̄ ꝑ se intendit a peccāte di stinguit penes obiectū sicut ꝛ alij act⁹ ꝛ opatōes. nō aūt ꝓprie morall'r loquēdo penes inordinatōes. q꞉ moralis nō distinguit ꝑm ꝑ se ꝛ formale ꝑcatū sicut logic⁹. sed ꝑm ꝑ se intentū. vn̄ q̄uis illa inordinatio formalius ꝑcet q̄ actus. q꞉ tn̄ est p̄ter intentōem. ideo moralis penes eam nō distinguit. Nota aūt. ꝙ inordinatio dī esse p̄ter in tentionē. q꞉ nō est pncipall'r ꝛ ꝓpter se volita. tn̄ ex ꝯñti est volita ꝓpter aliud. q꞉ aliqs nō recusat incurrere illā inor dinatōem vt ꝑfruat bono ꝯcupito. et siue nō sit intenta scꝫ actu ꝛ ꝑm se pulsa. siue nō pulsa. dūmodo ꝑ se sequat ad actū volūtariū ex pte act⁹. hꝫ rōem peccati. q꞉ vt infra patebit. q. lxxiij. ar. viij. etiā nō intentū nec p̄uisum a pec cante facit ad pctm̄. dūmō ipm pctm̄ ꝑ se sequatur. Et sic D. intelligēd⁹ est ꝙ inordinatio nō est intēta a peccantē sed tn̄ etiam non recusata. q꞉ si recusaret eam cessaret ab actu quem necessario sequitur. cuꝫ quo stat ꝙ per se pec cati actum consequitur. quare est volita ꝛ volūtaria illa inordinatio. licet nō intenta tāq̄ scꝫ ꝑ se bonū. ꝛ gr̄a cui us aliq̄d fiat. intentio em̄ est boni tn̄. volūtas aūt etiaꝫ mali ꝓpter aliud ꝛc. Vide doc. san. de malo. q. iij. ar. xij. vbi clare loq̄tur. Vide et 3° ꝯ gentiles. c. vi. vbi loq̄t ad ꝓpositū sic dicēs. licꝫ malū sit p̄ter intentōem. est tn̄ volū tariū. licꝫ nō ꝑ se ꝑ ꝑ accn̄s. Intētio em̄ ē vltimi finis quē qs ꝓpter se vult. Volūtas aūt ē ei⁹ qð qs vult ꝓpter aliud. etiā si simpl'r nō vellet ꝛc. hec ille. Tūc ibi.

¶ Manifestuꝫ ē aūt ꝙ vnūqðq꞉ ꝯseq̄tur speciem ꝑm illud qð est ꝑ se. nō autē ꝑm id qð est ꝑ accn̄s. q꞉ ea q̄ sunt ꝑ accn̄s sunt extra rōnem spēi. ꝛ ideo pecca ta specie distinguūt ex pte actuū volūtarioꝝ magis q̄ ex pte inordinatōis in pctō existentis.

¶ Procedit ad rn̄dendū q̄sito tali ꝯclone. pctā ꝓprie distinguūt specie ꝑm obiecta. Probat ꝯclo. pctā ꝓprie di stinguūt specie ex pte actuū volūtarioꝝ magis q̄ ex pte inordinatōis in pctō existētis. ꝑ act⁹ volūtarij distinguū tur specie ꝑm obiecta. ḡ ꝯclo vera. Circa istā rōem D. pri mo ponit maiorē cū ei⁹ ꝓbatōe. Scdo minorē annectēs ꝯclonē. ibi. Act⁹ aūt volūtarij. Maior ergo ꝓbat. vnū qðq꞉ ꝯseq̄t spēm ꝑm illud qð est ꝑ se. nō aūt ꝑm id qð ē ꝑ accn̄s (ꝛ ꝑ ꝯñs distinguit specie ꝑm id qð est ꝑ se) sed act⁹ volūtari⁹ se hꝫ ꝑ se ad pctm̄ ex pte agētis. inordina tio aūt act⁹ se hꝫ ꝑ accn̄s. ḡ maior vera. Maior prima ꝓbat. q꞉ ea q̄ sunt ꝑ accn̄s sunt extra rōem spēi. Minor pxima patuit. ꝛ fuit formall'r ꝓpō p̄ambularis. Tūc ibi

¶ Actus aūt volūtarij distinguūt specie ꝑm ob iecta. vt in supioribꝫ ostēsuꝫ est. vn̄ seq̄tur ꝙ peccata q. xviij. ar. ij. ꝓprie distinguātur specie ꝑm obiecta

¶ Ponit minorē pncipalis rōnis q̄ fuit. sed act⁹ volū tarij ꝛc. quā D. relinq̄t notā ex supra dictis. q. xviij. ar. ij. Tūc ꝯcludit ꝙ pctā ꝓprie distinguātur ꝛc. Et ita paꝫ ꝙ

peccatū vt est actus volūtarius.q̄ p se intenditur a peccante distinguit penes obiectū sicut ⁊ alij act⁹ ⁊ operatiōes

☞ Et hanc ↄclonem ↄfirmat D.p argumētū in ↄtrariū.qđ etiā ꝓcedit de pctō q̄ ad materiale pctī videlʒ ad actū volūtariū.scʒ dictū.vel factū.vel ↄcupitū.talia enī sunt actus.⁊ p ↄn̄s vt sic distinguūtur p obiecta

¶ Ad pmū ḡ dicendum.q̄ finis pncipalr̄ hʒ rōnem boni.⁊ ideo ↄparat ad actū volūtatis q̄ est pmordialis in pctō sicut obiectū.vn̄ in idem redit q̄ pctā differāt fm obiecta vel fm fines

¶ Maior vera.q2 act⁹ humani nō sunt hūani nisi in ordine ad actū interiorē volūtatis.qui p se respiciat fines ita q̄ actus interior p se imediate respiciat finē vt obiectū pncipale.⁊ etiā actus exteriores formaliter vt morales sunt p se respiciūt vt obiectū mediatum. Et scđo vera ad aliū sensum.q2 vt patuit.q.lx.ar ij.ad.pmū .actus voluntatis p se est finis.p actus aūt est q̄ obiectū act⁹ voluntatis nō sit finis.vt ibidē declaratū fuit. Conceditur vltra q̄ pctm̄ est actus malus.⁊ etiā ↄcedit ↄsequens q̄ ad hoc q̄ fm fines peccata distinguātur specie. etiā act⁹ exteriores formalr̄ vt pctā sunt.q2 nō sunt peccata nisi ꝑ sit actus volūtatis qui pncipalr̄ respicit finem. saltē vt hʒ rōnem volendi.q̄uis ⁊ actus exterior respiciat obiectū qđ nō est finis remotus.esto sit ꝓpinqu⁹.q̄ ⁊ dr̄ finis actus. Sed negat ↄn̄ia quo ad aliā partem .scʒ magis q̄ fm obiecta.q2 ⁊ ipe finis est pmū ⁊ pncipale obiectū peccati.vt actus volūtarius est ⁊ humanus.q2 et si cū actu interiori ↄcurrat actus exterior ⁊ obiectū ei⁹.tn̄ finis est pncipalius obiectum actus interioris.q̄ est pncipalior in peccato.quare negat ↄn̄ia. Nota q̄ actus exterior ⁊ q̄ etiā pt̄ ↄcurrere ad pctm̄ distinguitur ex obiecto exteriori in esse rei ⁊ moris.⁊ hoc distinctōe ꝓpria spēi. Distinguit etiā ex fine distinctōe spēi ↄmunis ⁊ moris tn̄. vt finis ē nō obiectū ꝓpriū ⁊ imediatum.sed mediāte actu interiori. Actus aūt interior q̄ est formalis in pctō distinguit ex fine vt finis est obiectū eius. Quare sp̄ distinctio est ex obiecto vt sic saltē distinctio ꝓpria ⁊ imediata.licʒ enī actus exterior distinguat ex fine agentis vt sic.tn̄ hoc est mediante actu interiori.cuius finis est obiectū. ⁊ pter finē hʒ ꝓpriū obiectū.ex quo hʒ distinctōem ꝓpriæ spēi.qđ obiectū est etiā finis nō q̄dem intentōis agentis sʒ act⁹ exterioris ⁊ volūtatis.oīe enī bonū volitū pt̄ dici finis.vt patuit supra.q.p.ar.p. Nota q̄ q2 p actus est.q̄ obiectū volūtatis nō sit finis etiā agentis.q2 scʒ est q̄dā volitū ordinatū in finē intentū.tn̄ p se finis est volitus ⁊ volitū finis.ideo idē est finis.⁊ obiectū peccati. Et nota q̄ D.dr̄ q̄ in idem redit pctm̄ differre scʒ formalr̄ ⁊ quo ad actū interiorē.quo ad obiecta ⁊ finē.licʒ materialr̄ distinguātur p obiecta.illa pn̄t patere ex dictis sup̄.q xix.⁊c̄.

¶ Ad scđm dđm.q̄ peccatū nō est pura priuatio sed est actus debito ordine priuatus.⁊ ideo peccata magis distinguūt specie fm obiecta actuū q̄ fm opposita.q̄uis etiā si distinguāt fm oppositas virtutes in idē rediret. virtutes enī distinguūtur specie

q.lx.ar.v. fm obiecta.vt supra dictū est

¶ Ad maiorē D.respondet virtualr̄ duplr̄. Malū cū sit priuatio distinguitur specie fm diuersas spēs oppositorū.ↄcedo ⁊ dico q̄ hoc redit in idem.cum eo qđ diximus peccata distingui fm obiecta.q2 opposita (scʒ bona moralia) distinguūtur fm obiecta.igit ⁊ originaliter mala fm obiecta distinguūtur. Quia virtutes distinguūt fm obiecta.⁊ similiter actus boni fm obiecta ⁊ diuersas materias. Si igit pctā distinguātur fm diuersas spēs oppositorū.opʒ q̄ etiā distinguātur fm ↄtrarias materias fm quas virtutes ipse distinguūtur.in quib⁹ tn̄ ↄtrario mō se habent ad virtutes Ad minorē dr̄.q̄ pctm̄ est q̄dem malū.sed nō ipa malicia vel priuatio.sed act⁹ volūtarius hn̄s annexā priuatōem.⁊ iste actus est p se intentus.priuatio aūt nō.q2 actus de se hʒ aliquā appetibilitatē.priuatio nō. Negat ergo ↄn̄ia.q2 peccata si accipiātur q̄tū ad id qđ est in eis p se.sic moralr̄ distinguūtur euidēter ⁊ imediate ex obiectis. Si autē accipiant p pctō formali (qđ tn̄ est p accidēs apud moralē) adhuc distinguuntur penes obiecta radicalr̄.esto imediate penes opposita.quia tn̄ ista opposita etiā distinguūtur fm obiecta. ideo origo distinctōis etiā priuationū sunt obiecta. Et de hac materia bene loqtur capreolus in scđo.dist.xlij.in solōnib⁹ ad argumenta ↄtra pmā ⁊ scđam ↄclones ⁊c̄.

¶ Ad tertiū dđm.q̄ nihil ꝓhibet in diuersis rebus specie vel genere differentib⁹ inuenire vnā formalē rōnem obiecti a qua peccatū speciē recipit.⁊ hoc mō supbia circa diuersas res excellentiam q̄rit.auaricia vero abūdātiā eorū q̄ vsui hūano accōmodant

¶ Ad maiorē quo ad pmā partē.q̄ act⁹ differūt fm obiecta.sicut de habitib⁹ supra dictū est.q.liij.ar.ij.scʒ fm obiecta formalia adequata.nō aūt materialia. Dico aūt formalia ⁊ adequata ⁊ terminatiua ꝓpter Scotū in scđo.dis.xxiij. Sʒ de hoc vide supra loco iam allegato. Ad scđam partē dico.q̄ verū est.q̄ impossibile est idem pctm̄ specie circa diuersa obiecta formalia ⁊ formalr̄ diuersa esse. Minor negat ad sensum iam dictū. Ad ꝓbationem dico.q̄ supbia est in reb⁹ spūalib⁹ ⁊ corporalib⁹.sed nō fm ꝓprias rōnes.sʒ fm vnā rōnem ↄmunē.quā in eis respicit.scʒ excellentiā.illa aūt rō est formalr̄ vna. Similiter auaricia in reb⁹ querit ⁊ respicit vnū formale.scʒ abūdantiā rerū.q̄ veniūt in vsum humanū. Quare negat ↄn̄ia. q̄ nō distinguātur fm obiecta formalr̄ accepta.id est fm diuersa obiecta vt obiecta sunt.⁊ obiecta adequata.esto nō distinguātur fm diuersa obiecta vt diuersa sunt in esse rei.vt argumentū ꝓbat

¶ Utrū ↄuenienter distinguātur peccata spiritualia a carnalibus.

M

AD secūdū sic ꝓcedit. Videt q̄ incōuenienter distinguātur peccata spūalia a carnalib⁹. Dicit enī Aplus ad Gal.v. manifesta sunt opera carnis .q̄ sunt fornicatio.īmūdicia.ipudicicia.luxuria.idolorū seruitu⁹.veneficia ⁊c̄.ex quo videt q̄ oīa peccatorū genera sint opera carnis.sed pctā carnalia dicūtur opera carnis ergo nō sunt distinguēda pctā carnalia a spūalib⁹. ¶ P̄.q̄cūq3 peccat fm carnē ambulat.fm illud Ro.viij Si fm carnē vixeritis moriemini.si aūt spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis.sʒ viuere vel ambulare fm carnem videtur ptinere ad rōnem peccati carnalis.ergo oīa peccata sunt carnalia.nō ḡ sunt distinguenda peccata carnalia a spūalib⁹. ¶ P̄ interior pars aīe q̄ est mens vel rō spūs noīatur. fm illud Eph.iiij. Renouamini spū mentis vestre. vbi

spūs p rōne ponit. vt ibi glo. dī. sed omne pctm̄ qđ fit in carne ꝯmittit a rōne deriuat p ꝯsensum. qꝛ superioris rōnis est ꝯsentire in actū peccati vt infra diceq. xxiij. ar. vj. tur. ḡ eadē peccata sunt carnalia ⁊ spūalia. nō ḡ sunt distinguenda adinuicē. ¶ P. si aliqua peccata spēaliter sint carnalia hoc potissime intelligendū videt de illis peccatis qb9 in corpus suū peccat aliqs. sed si cut Aplus dī. p. ad Corinth. vi. Omē pctm̄ qđcūqꝫ fecerit hō extra corpus est. q aūt fornicat in corpus suū peccat. ḡ sola fornicatio esset pctm̄ carnale. cū tm̄ Aplus ad Eph. v. etiā auariciā carnalib9 peccatis annumeret ¶ Sed ꝯtra est qđ Gregori9. xxxi. moral. dī. q septē capitaliū vicioꝝ qnqꝫ sūt spūalia. et duo sunt carnalia.

¶ Hic querit de distinctōe spūaliū pctōꝝ a carnalib9 Uidetur em̄ difficultas de ipa distinctōne. psertim cū aplus ponat simul carnalia. vt fornicatōem ⁊ idolorum seruitiū ⁊c̄. Quia tñ determinatio huius. q. statim seqtur ex dictis in ar. p. ideo mouet h dubiū. psertim etiaꝫ ꝓpter variā acceptōem peccati carnalis

Ar. pª ¶ Rñ. dōm. q sicut dcm̄ ē peccata recipiūt spēm ex obiectis. omē aūt pctm̄ in appetitu ꝯsistit alicui9 ꝯmutabilis boni qđ inordinate appetit. ⁊ p consequēs in eo iā habito inordinate aliqs delectat

¶ Doctor in ar. non respondet formalr ad quesitum sed innuit implicite vnā distinctōeꝫ quā expresse ponit su per auctoritate alleganda in fi. cor. scđe ad cor. vij. qua no tata faciliter pt haberi ꝯclusio respōsiua. Distinctio ergo est ista (quā etiā ponit ad Galla.) peccata carnalia dicūtur dupl'r. Uno mō qꝛ ꝯsumātur in delectatōe carnis sicut spūalia q ꝯsumātur in delectatōe spūali vl' aiali. Secūdo mō aūt dicūtur pctā carnalia ꝓpter originē ⁊ radicem inqꝫtum ex corruptōe carnis aīa aggrauat fm q dī fomes pncipiuꝫ omnium peccatoꝝ. sic omia peccata possunt dici carnalia. qꝛ etiam hereses ⁊ secte isto modo sunt carnalia. qꝛ intellectus ex corruptōne carnis. facilius decipi potest. ⁊ impeditur a sua operatōne. Uñ ista distinctione supposita. ponitur talis ꝯclusio respōsiua. Si pec cata spūalia ⁊ carnalia. accipiūtur pmo mō (qꝛ videlicꝫ ꝯsumātur in delectatiōe spirituali vel carnali) tūc distin guūtur specie. sicut gula ⁊ luxuria sunt isto modo carnalia. qꝛ perficiūtur in delectatōne carnali. Probatur ꝯclu sio dupl'r. scꝫ rōne. ⁊ auctoritate. Secūdum ibi. Unde ⁊ aplus. Circa pmū arguitur sic. peccata spiritualia et car nalia isto modo habent diuersa obiecta formalia. igitur cōuenienter distinguūtur. Consequentiā doctor probat p vnā ꝓpositōnem in pncipio ex ar. p. qꝛ peccata recipiunt spēm ex obiectis. ⁊ p ꝯsequens distinctōeꝫ. qꝛ species nō est sine differentia distinctiua. Añcedens pbatur p arti culū. quecūqꝫ sunt diuersa in rōne delectabilis sunt diuer sa obiecta formalia peccatorū. sed obiecta spiritualiuꝫ et carnaliū peccatorū sunt huiusmodi (scꝫ diuersa in ratiōe delectabilis. igitur antecedēs est veruꝫ. Circa istam rōnem doctor pmo probat maioreꝫ. Secūdo declarat mi norē ibi. Ut aūt ex superiorib9. Primo ergo pbatur ma ior ex littera. qꝛ omē peccatū ꝯsistit in appetitu alicui9 boni ꝯmutabilis. qđ inordinate appetitur. ⁊ p ꝯsequens in eo habito inordinate aliquis delectatur. igit' delectabile ꝯmutabile est p se obiectū om̄is peccati. ergo sequitur maior. qꝛ fm rōnē diuersam formalis ⁊ p se obiecti di uersificatur actus Deinde cū dī

¶ Ut aūt ex superiorib9 patꝫ duplex est delecta q. xxxi. ar. ij
tio. Una quidē animalis que cōsumatur in sola ap prehensione alicuius rei ad votū habite. ⁊ hec etiaꝫ potest dici delectatio spiritualis. sicut cū aliquis delectatur in laude humana. vel in aliquo huiusmodi Alia vero delectatio est corporalis siue naturalis que in ipso tactu corporali perficitur. que pt etiā dici delectatio carnalis. Sic igitur illa peccata que ppficiūtur in delectatione spūali vocātur peccata spiritualia illa vero que pficiūtur in delectatōne carna li vocātur peccata carnalia. sicut gula que pficit in delectatōne ciboruꝫ. et luxuria que perficitur in delectatione venereorum

¶ Declarat minorē tali rōne. delectabile ptinens ad delectatōnem interiorem. que pficitur in apprehensione interiori (.i. ꝯsequitur apprehensionē interiorem) est alte rius rōnis. q delectabile ptinens ad delectationem exteriorem. que pficitur in apprehensione tactus corporalis. Sed delectabile peccati spūalis est delectabile fm in teriorē delectatōem animalē. delectabile peccati carnalis fm tactū. igit' ⁊c̄. Maior pꝫ. qꝛ iste delectatōnes sunt diuersaꝝ rōnum. vt pꝫ supra. q. xxxi. ar. iij. igit' ⁊ delectabilia formaliter. Dictū est em̄ supra. q. lx. ar. vltimo. q non in omibus delectabilib9 est vna rō delectandi. qꝛ delecta bile est ꝯueniens habitū. sed fm aliud. ⁊ alia rōne cōuenit honor ⁊ laus (qꝛ fm imaginatiuā ⁊ apprehensionem interiorē) fm aliā cibo ⁊ potus ⁊ venerea. vt pꝫ de se. Et posset rō istius articuli breuius sic formari. Pctā spūalia habent alia obiecta q carnalia. igit' ꝯuenienter distinguūtur Consequētia pꝫ in pncı° ar. Añcedēs pbat Ob iectū peccati spūalis est delectabile alterius rōnis q ob iectū peccati carnalis. igit' añcedens veruꝫ. Tenet consequentia. qꝛ omē pctm̄ ꝯsistit in appetitu alicuius boni cō naturalis in quo habito quis delectatur. igit' ꝯsequentia bona. scꝫ q si est delectabile alterius rōnis. igit' obiectuꝫ alterius ratōnis. quia delectabile est obiectū. Añcedens proximū pbatur. qꝛ alia est delectatio que seqtur apprehensionē interiorē. ⁊ ꝯsumatur in sola apprehēsione alicuius rei ad votū habite. ⁊ boni fm imaginatōem q delectatio sequens apprehensionē exterioris sensus. ⁊ que pficitur in tactu corporali. Nota aūt verbū d. san. vbi dī q delectatio aialis vel spūalis ꝯsumatur in apprehensio ne interiori. qꝛ intelligit iuxta supra dicta. q. xxxi. fm cau sam nō formalr. qꝛ videlicꝫ delectatio aialis vel spūalis (qđ idem est) causat ex hoc. q bonū hois fm imaginati onem vel etiā apprehensionē intellectiuā apprehendit p̄sens. sicut quis apprehendens se honorari delectat. nō in tactu sed in appetitu sensitiuo ꝯcupiscibili vel voluntate. Uñ delectatio aialis ꝯprehēdit sub se etiā gaudiū Phi losophia em̄ ⁊ liberalitas sunt bonoꝝ que delectant p9 q apprehendūtur apphēsione interiori. vt supra. q. lx. ar. v. vbi tāgūtur q declarāt quō sumūtur diuerse rōnes boni delectabilis ⁊c̄.

¶ Uñ ⁊ Apl's dī. p. ad Corinth. vij. Emūdem9 nos ab omi inqnamēto carnis ⁊ spūs

¶ Probat ꝯclonem rñsiuam auctoritate apli q distin cte ponit inqnamētū carnis ⁊ spūs. i. pctā carnis ⁊ spūs

¶ Argumẽtũ in ↄtrariũ est p ↄclõne missus

¶ Ad pmũ ergo dõm. q sicut glo. ibidem dt. illa vitia dicũtur opera carnis. nõ qꝫ i voluptate carnis pficiãtur. sed caro sumit ibi p homine. q dum fm se viuit fm carnem viuere dr. vt etiã Augustin⁹ dicit xiiij. de ciui. dei. Et hmõi rõ est ex hoc q oĩus rõnis humane defect⁹ ex sensu carnali aliq mõ initiũ hꝫ. Et p hoc etiã pꝫ rñsio ad secũdũ.

¶ Ad maiorẽ patuit ex dictis in pncipio articuli. concedit auctoritas 7 dr. q oĩa peccatorꝫ genera sunt opera carnis radicalr 7 originalr. qꝫ oĩa pctã oriũtur ex defectu carnali. id ẽ ex subtractõe originalis iustitie quaꝫ sequuta est inordinatio corpis 7 sensualitatis. 7 p ↄsequẽs voluntas 7 rõ debilitate 7 facte prone ex materiali peccati originalis ad oĩa vitia. Sed dico. q nõ oĩa genera pctõꝫ dicũtur opa carnis. qꝫ ↄsumãtur in delectatõe carnali. sꝫ ad aliqua certa. quoꝫ obiecta sunt ↄueniẽtia sensui carnali exteriori. scꝫ tactui 7 gustui. Ulterius ad ↄsequẽs ergo nõ sunt distinguẽda 7c. Utruꝫ carnalia radicaliter et originalr. vñ sicut oĩa pctã reducũtur indirecte in diaboli. qꝫ est causa aliquo modo subtractionis originalis iustitie. ad quã sequũtur oĩa pctã. Sic qꝫ in carne est fomes 7 inordinatio ex qua indirecte oriũtur oĩa peccata. ideo oĩa peccata dicũtur carnis. i. habentia originem ex carne. Et scdo dr hic D. q dicũtur opera carnis. qꝫ hoĩs fm se viuentis. Dicit aũt hõ viuere fm se. nõ p ptie q̃tum ad id qð est pncipale. sed q̃tum ad id qð est minus pncipale. vt pꝫ. 2ª 2ᵉ. q. xxv. ar. vij.

Ad scdã maiorẽ fm expositõem D. ibidẽ. q Apls p facta carnis intelligit opa carnis. id est opa que ex ↄcupiscentia carnis pueniũt. Et ex hoc pꝫ q loq̃tur de ope carnis radicalr vel originaliter 7 ↄmuni. Ad minorẽ. viuere fm carnẽ (id est ↄmittere opa puenientia ex carne) ptinet ad rõnem peccati carnalis. verũ originalr 7 vt est ↄmune. sed viuere fm opa que ↄsumãtur in delectatõne carnali. ptinet ad carnalia vt sunt distincta. Ultra ꝫ carnalia. verũ originalr. vel q hõ agit ex amore suipius. vt est caro. i. fm ↄcupiscentiã ortã aliqualr ex carne non sꝫ distincta. et hoc ↄcessum est. Nota q solutio pmi tangit duos modos accipiẽdi pctm carnale. vt ẽ ↄmune nõ distinctũ ↄtra spũale. quos exprsse Do. ponit sup Aplm ad Gala. v. Un dr fm Aug⁹. de ciui. dei. li. iiij. ca. ij. q fm carnẽ viuit q̃cũꝫ viuit fm seipm. vñ caro hic accipit p toto homie. quicq̃d ergo pcedit ex inordinato amore sui dr opus carnis. Postea ponit distinctõnem positã in pncipio ar. 7c. qꝫ videlꝫ alio mõ dr fm radicẽ 7 originem carnale pctm. 7 vtroqꝫ mõ ẽ ↄmune. Et hoc pbãt duo pma argumẽta. vñ 7 D. vna solõne soluit.

¶ Ad tertiũ dõm. q in peccatis etiã carnalibꝫ est aliqs actus spũalis. scꝫ act⁹ rõnis. sꝫ finis hoꝝ peccatoꝝ a q̃ denominãt est delectatio carnis.

¶ Maior vera. 7 doctor exponit ibidem. Renouamini spiritu mentis vestre. id est mente spũaliter facta. vel fm animã hic 7 in futuro renouabit etiã corpus. Minor vera. q pctm carnale etiam vt distinguitur ↄtra spũale denominatur fm inchoatõem 7 originẽ ppinquaꝫ ab eo. qꝫ videlꝫ nullũ peccatũ carnale ẽ pctm nisi volũtatẽ et ratio superior in ipsum ↄsentiat directe vel indirecte. vt patebit. q. lxxiiij. ar. vij. Tñ origo remota est corruptio carnis 7c. Sed addo q tale peccatũ habꝫ quidem aliquẽ actũ spũalem rõnis 7 volũtatis. tamen cã finalis in qua ↄsumãtur est carnalis delectatio. sicut p oppositũ pctm spũale hꝫ originẽ (saltẽ remotã) ex carne. 7 tamẽ nõ dicitur carnale. sed spiritua e. qꝫ in delectatõne spũali pficitur. ita de carnali per oppositum. qꝫ habet pro principio effectiuo aliqð spũale. sꝫ p finali 7 obiectali aliqð carnale. quare negat ↄsequentia.

¶ Ad quartũ dõꝫ. q sicut glo. ibidẽ dt. spẽaliter in fornicatõis peccato seruit aĩa corpori. intãtuꝫ vt nihil aliud in ipo momento cogitare homini liceat. delectatio aũt gule 7 si sit carnalis. nõ ita absorbet rõnem. Uel pt dici q in hoc peccato etiã quedã iniuria fit corpori dum inordinate maculat. et ideo per hoc solũ pctm dr spẽcialr hõ in corp⁹ peccare. Auaricia vero que carnalibꝫ peccatis ↄnumerat p adulterio ponit qð est iniusta vsurpatio vxoris aliene. Uel pt dici q res in qua delectat auarus corporale q̃dda est. 7 q̃tũ ad hoc ↄnumeratur peccatis carnalibꝫ. sꝫ ipa delectatio nõ ptinet ad carnẽ. sꝫ ad spũm. Et ideo Grego. dt q est spũale pctm.

¶ Ad maiorẽ. q carnalia pncipalr sunt in q̃bꝫ hõ in corpus suũ peccat. qꝫ 7 in delectatiõe carnali pficiũtur 7 fm vnũ modũ. qꝫ maculant corpus. 7 hõ efficitur quasi totus caro ablato vsu rõnis. tñ 7 aliud quoddã dr carnale pprie. qꝫ solũ in delectatõe carnali pficit sicut gula. Quoddam aliud dr carnale medio mõ. qꝫ obiectuꝫ est carnale vel corporale. sꝫ delectatio est spũalis. sicut auaricia. cui⁹ obiectuꝫ est pecunia. tñ delectatio est fm sensum interiorem. Luxuria autẽ et gula sunt carnalia. quia obiectum et delectatio sunt carnalia. Ira autẽ est vtroqꝫ modo spiritualis 7 inanis gloria. Dico vltra q si auaricia sumitur vt opponitur iustitie. tũc idem est qð adulterium. tũc est species luxurie 7 proprie carnale. 7 est iniustus vsus vxoris aliene. sicut auaricia pprie est iniustus vsus aliene pecunie. Uide. 2ª 2ᵉ. q. cxviij. ar. vi. an auaricia sit carnale.

Ad minorẽ dico. q fornicator in corpus suum peccat (id est ↄtra corpus suuꝫ.) corrũpendo 7 inq̃nãdo illud pter verũ vsum rõnis. qui pscriptum ibi tollit. et ita est carnale. qꝫ corrumpit. 7 qꝫ carnalis delectatio. Ultra. ꝫ fornicatio est carnale. Uerum specialiter. qꝫ corrumpit. 7 qꝫ carnalis delectatio. licꝫ 7 gula carnalis sit 7 auaricia aliquo modo. Sed si intelligat cõsequẽs. q sola fornicatio sit carnale pctm. 7 alia nullo mõ. negat. Nã nõ sequitur est principalr carnale fm singularẽ modũ. ꝫ alia nullo⁹ 7c. Uide de malo. q. iiij. ar. viij. ad. xvij. qꝫ luxuria est carnale. qꝫ in corpis delectatõe 7 corpis resolutõe. in gula autẽ nõ ẽ corpis resolutio. 7 i spũalibꝫ nõ ẽ delectatio corporal.

¶ Utꝝ pctã distinguãt specie fm causas

AD tertiũ sic pcedit. Uidet q peccata distinguãtur specie fm causas. Ab eodẽ enĩ hꝫ res spẽm a quo hꝫ esse. sed pctã habẽt esse ex suis causis. ꝫ ab eis etiã speciẽ sortiunt. differũt ꝫ specie fm diuersitatẽ causaꝝ. ¶ P. inter alias causas minus videt ptinere ad speciẽ cã materialis. sed obiectuꝫ in pctõ est sicut causa materialis. cũ ergo fm obiecta pctã specie distinguãtur. videt A

q peccata multo magis fm alias causas distinguant specie. ¶ P. Aug. sup illud psal. Incensa igni et suffossa. dicit q omne peccatu est ex timore male humiliante, vel ex amore male inflamante. Dicit etia p. Jo. ij. q omne qd est in mudo. aut e cocupiscetia carnis. aut cocupiscentia oculoz. aut supbia vite. Dicit aut aliqd esse in mudo ppter peccatu fm q mundi noie amatores mudi signant. vt Aug. dt sup Jo. Gregori9 etia. xxxi. Moral. distinguit oia peccata fm septe vitia capitalia. oes aut hmoi diuisiones respiciut causas peccatoz. g videt q peccata differat specie fm diuersitate causaz. ¶ Sz otra est. qz fm hoc omnia peccata essent vnius speciei, cu ex vna ca causent. Dicit em eccl. x. q initiu ois peccati est supbia. Et p. ad Timoth. vltimo q radix oim maloz est cupiditas. Manifestu est aut esse diuersas species peccatoz. non ergo peccata distinguuntur specie fm diuersitates causarum.

¶ Hic qrit quo se ca habeat ad distinctonem pcti. an scz peccata distinguat specie fm causas zc.

¶ Rndeo dcz. q cu qttuor sint causaz gna diuersimode diuersis attribuunt. ca em formalis z materialis respiciut pprie subam rei. z ideo sube fm forma z materia specie z gne distinguutur.

¶ Causa aut ome multiplex distinguedum est z causa dr multipliciter zc. ideo D. in hoc ar. distinctos videt fm diuersa gna causaz. z ideo ponit duas oclones missiuas. secunda z ibi. Agens aut zc. Prima oclo ex q dicit oclo

Scdo pma missiua prialis ad quesitu negatiua. Substane fm forma et materia specie z gne distinguutur (sup c z no pcta) p hac oclone habet q peccata no distinguat specie fm causas materiale z formale. Probat oclo. vnuqdqz distinguit specie vel gne. p ea q ipm p se respiciut. sz materia et forma respiciut p se substantia materiale. no aut motu vel actu. igit zc. Maior nota. quia distinctio specifica vel generica est essentialis z intrinseca p se. z p ons p pncipia intrinseca. Minor pz. qz sola substantia hz materia z forma tanq pncipia p se. actus aut z motus no ostituit ex materia z forma nec ab eis imediate z p se dependet z p ons nec specificant. ¶ Nota aut qd d. san dicit q substantie (scz materiales) distinguunt p forma z materia specie et gne. qz a forma est omnis distinctio specifica tanq ab eo a q sumit dria specifica no a materia. De gne aut pt distingui. qz vl accipit p gne physico quo mo. x. metha. tex. comen. xxvi. et vltimo dicunt differre gne corruptibile et incorruptibile. Et sic planu est qd dr. qz ex materia q hz annexa priuatione puenit aliud ee q a materia no habente priuatoem. qz pmu corruptibile. secundu incorruptibile Si aut loqmur de gne logico. sic etia vez est siue intelligat de generibz gnalissimis siue de subordinatis in pdicamento sube presertim materialis de hoc vide supra q. sup. ar. p. ad o nu. ¶ Nota circa minore cautc. q pncipia que sic essentialia distinguit. no tn oueniut q oia distinctiua sint essentialia ad huc sensum. q sint de essentia rei. sz vez est. q sunt de rone qdditatiua rei z a qbus sumunt drie essentiales. Et h dico iuxta supra dicta ppter obiecta z terminos motuu q non sunt de essentia coz q distinguut. sunt tn in ordine ad que sumut drie actuu et motuu. qz hmoi ex natura sua ordinant ad obiecta z terminos a qbz specificant z sunt relatiua ad terminos z obiecta z hec. sz absoluta terminis correlatiuis.

¶ Agens at z finis respiciut directe motu z operatione. z ideo mot9 z opatioes fm hmoi causas specie distinguut. diuersimode tamen.

¶ Hic scdo D. pcedit ad scdam oclone missiua. Circa qua duo facit. pmo pmittit vna oclone pambularie pbante pma eius pte. Scdo subiugit oclone. ibi. Vn manifestu est. Coclo g pambularis est. Motus z opatioes distinguunt fm causam agente z fine specie. diuersimode tn actus naturales z actus voluntarij q ad pncipia. Ista conclonem D. pmo ponit cu pbatione pme partis. scdo pbat scdam ptem. ibi. Nam pncipia. ¶ Nota aut q aliqd pt puenire alicui coi p no repugnantia qd tn diuersimode scdz ad inferiora. sic actui z motui in coi puenit pmissiue habere specie ex pncipio. qd tn non puenit actui humano. ideo ille ptes stant simul opatoes distinguit fm causam agente pmissiue no tn actus volutari9. Probatur g pma ps. agens z finis respiciut directe motu z operatoem (tanq scz ea a quibz motus z opatio essentialiter dependent) igit pma ps vera. Tenet ona. quia vnuqdqz distinguit p id cuius est z ad qd ordinat sicut ad p se causam. Est em distinctio ex p se causis ex natura sua. sicut relatiuu ex termino correlatiuo. Ans pz ex. ij. physi. ¶ Nota h pmo defectu quorunda dicentiu distinctioem ponaz p actus z actuu p obiecta solu esse circulocutiua z a posteriori cu actus sint effect9 ponaz z obiecta extrinseca actibz. Sz pz q actus no solu est effect9. sed etia finis ex quo sumit ro rei a priori tanq a pma causa rei. vt pz ex. ij. physicoz. Et obiecta esto no sint de essentia actus. sunt tn pncipia specificatiua z a quibz sumunt p se drie. et ea sine quibz act9 nec intelligi pnt. nec definiri. z conueniut actibz in pmo mo p se ad que no requirit necessario definitio p intrinseca sz p additamentu vt solet alibi declarari. Et hi dare no aduertut d. san. h dicente. q agens et finis directe respiciut motu z opationem tanq scz coz distinctiua p se a quibz naturalr coz drie sumut vt pz supra q. p. ar. iij. ad p9. ¶ Nota scdo. q d. san. vbi ia dixit q actoes humane si osiderat p modu actionu distinguit ex fine sicut pncipio. h aut dt q act9 humani no distinguit ex pncipio motiuo. sed ista no sunt otraria qz finis vt est p rone volutati psentat9 z vt cogit9 ocurrit qde ad actu voluntatis aliq mo effectiue. sz cu h etia formalr z specificatiue z qsi pncipiu actiuu ia ad vnu determinatu. Est em id qd est in intellectu ro appetendi z agedi voluntati z no inheret voluntati. qre d. san. q. p. ar. iij. assimilat fine sic apphensus forme gnantis q pducit forma gnati sibi silem. ee est pncipiu gnandi actiuu z determinatu ad vnu. Sz vez est qd D. h dt. qz pncipiu motiuu tm est indeterminatu et no specificat actu sicut voluntas fm se vl etia aliud motiuu effectiuu qd no est determinatu ad vnu actu. Sec9 de fine apphenso q oparat a d. san. termino specificatiuo motus formalr z puenit q ad determinatoem cu pncipio actiuo naturali cu vt dictu e motu z opatoes specificat. vide g ex hec dicta s q. ix. ar. p. vbi dicebat i q gne cause obiectu apphensu specificaret actu voluntatis. z his suffragat stati dicenda ad p9. vbi habebit q finis vl intentio ei9 determinat voluntate z constituit eam pncipiu actiuu determinatu.

¶ Na pncipia actiua naturalia sunt determinata sp ad eosde actus. z ideo diuerse species in actibz na

turalibꝫ attendũtˀ nõ solum fm obiecta q̃ sunt fines vel termini. ƺ etiã fm ꝑncipia actiua. sicut calefacere ꝛ infrigidare distinguũtˀ specie fm calidũ ꝛ frigidũ. ƺ ꝑncipia actiua in actibꝫ volũtarijs cuiusmodi sunt actꝰ pctõꝝ nõ se hñt ex necitate ad vnũ. ꝛ iõ ex vno principio actiuo vel motiuo pñt diuerse spẽs peccatoꝝ ꝓcedere sicut ex timore male hũiliãte pt ꝓcedere ꝙ hõ furetˀ. ꝛ ꝙ occidat ꝛ ꝙ deserat gregẽ sibi cõmissum. ꝛ hec eadẽ pñt ꝓcedere ex amore.

¶ Nūc ꝓbat secundã ptem ꝯclõnis ꝑambularis tali rõne. Diuerse species in naturalibꝫ attenduntˀ nõ solum fm obiecta q̃ sunt fines vel termini. sed etiã fm ꝑncipia actiua. sed in volũtarijs nõ distinguũtˀ fm ꝑncipia actiua sed fm fines tm̃. igitˀ secũda ps vera. Consequentia plana. Añs ꝓbatˀ relinq̃ndo ꝑmã ptẽ notã. ꝙ scꝫ distinguãtˀ fmꝰ obiecta. Sꝫ ꝓbatˀ ꝙ fm ꝑncipia actiua. Principia actiua naturalia sꝑ sunt determinata ad eosdẽ actus. ꝰ illa ps vera. Probatˀ ꝯña. qꝛ si opantˀ sꝑ sicut sunt, igitˀ si sunt diuersa ꝑncipia erũt diuerse actiões. ꝛ si eadeꝫ ꝑncipia in specie. erũt eedem opatiões. Et declaratˀ exemplariter. sicut calefacere ꝛ infrigidare distinguũtur specie fm calidũ ꝛ frigidũ. Tertia ps añtecedẽtis scꝫ. sed in volũtarijs nõ distinguũtˀ fmꝰ actiua ꝛc̃. Probatˀ. ꝑncipia actiua in actibus volũtarijs nõ se hñt ex necessitate ad vnũ. igitˀ illa ps vera. Tenet ꝯña. qꝛ ex vno ꝑncipio motiuo ꝛ effectiuo pñt diuerse spẽs actuũ volũtarioꝝ ꝓcedere. Tũc ibi.

¶ Vñ manifestũ est ꝙ peccata nõ dr̃nt specie fm diuersas causas actiuas vel motiuas. ƺ solũ fm diuersitatẽ cause finalis. finis ãt est obiectũ volũtatis.

q.xviij.ar.4 et.vi. Ostensum est eñ supra ꝙ actꝰ hũani hñt spẽm ex fine.

¶ Ponit secundã ꝯclõnem missiuã speciale ad q̃situm.

2a 2e missiua. Peccata nõ dr̃nt specie fmꝰ diuersas causas actiuas vel motiuas. sed fm diuersitatẽ cause finalis. Probatˀ ꝑma ps ex ꝯclõne ꝑambulari ꝛ ex dictis circa ipam. Actus volũtarij nõ distinguũtˀ specie fm ꝑncipia actiua vel motiua. qꝛ ex vno motiuo plures ꝓcedere pñt. igitˀ nec pctã. Tenet ꝯña. qꝛ peccata ꝛ actꝰ peccatoꝝ sunt actꝰ volũtarij. et ex vno motiuo pñt etiã plura ꝓcedere. sicut ex timore male humiliãte pt ꝓcedere ꝙ hõ furetˀ ꝛ ꝙ occidat ꝛ ꝙ deserat gregẽ sibi ꝯmissum. Et hec siliter pñt ꝓcedere ex amore male inflãmante. Et videtˀ ꝙ D. accipiat h̄ motiuũ ꝓ rõne mouendi ꝛ efficiẽdi se hñte ad plura. qꝛ vt effugiat q̃s malũ multa peccata ꝯmittit. ¶ Nota omẽ peccatũ est vel ex fuga mali vel ex amore boni inordinatis. ꝑmũ dr timor male humilians. fm amor male inflãmans infra. q.lxxvij. ar.4. Inordinata ꝰ fuga mali pt aliquẽ mouere ad vitia posita in lr̃a. Siliter inordinatꝰ amor põt aliquẽ mouere ad varia peccata. vt scꝫ satisfaciat amori. Mouet ꝰ ad diuersa volẽda ꝛ faciẽda. ꝛ mediantibꝫ diuersis volũtatibꝫ ꝛ velle est cã diuersoꝝ actuũ hũanoꝝ in specie. Scda ps ꝓbatˀ. Omes actus hũani distinguũtur ex fine. ƺ peccata sunt actus hũani. igitˀ. maior ptꝫ. qꝛ actus hũani sunt inq̃tũ volũtarij q̃ distinguũtˀ ex obiecto. sed finis est obiectũ voluntatis. igitˀ. Ista patent ex dictis supra q.xviij.ar.iiij.et.vi. ¶ Nota aũt circa ꝑmã ptem illius ꝯclõnis. vt tangetˀ ar.vi. si motiuũ sit vnũ et etiã idem finis ꝓpinquus tũc actus hñt eandẽ speciẽ moralẽ ꝓpinquã nõ rõne motiui vt sic ƺ rõne finis ꝓpinqui.

Quo diuersa motiua distinguũt. Si aũt motiuũ (accipiẽdo motiuũ ꝓ imperatiuo ꝛ mouente ad finẽ suũ ꝛ ꝓ rõne efficiendi) sit quidẽ vnũ sed moueat ad diuersos fines pticulares tũc distinguũtur actus causati specie ꝓpria. possunt tñ ꝯuenire ꝓpter vnitatẽ motiui fm spẽm ꝯmunẽ si actus diuersos fm ꝓpria obiecta moueat in finẽ cõem quẽ ꝑ se respicit intẽtio agẽtis. Sepius eñ est alius finis actionis alius agentis. sic igitˀ supra dictũ est q.lx.ar.ꝑ. ad tertiũ. ꝙ ex charitate actus diuersaꝝ virtutũ circa diuersa obiecta impati hñt vnã speciẽ ꝯmunẽ ꝓpter finẽ ꝛ obiectũ charitatis. tñ habent diuersas species ꝓprias. ꝛ de illis loquitˀ articulus. ꝙ actiones ꝓcedentes ab eodẽ motiuo nõ sunt vniꝰ speciei specialissime ꝓprie. vide q.lxiij.ar.vi. dicta in ꝑncipio. ¶ Nota ꝙ clarũ est videre quõ a fine ꝓpinquo ꝛ a fine actus peccatũ vt actus habeat speciẽ ꝓpriam qñ peccatũ aliqđ trahitur in speciẽ disparã ꝑ intentõeꝫ finis. vt luxuria ordinata in furtũ. Constat eñ. ꝙ luxuria nõ hꝫ speciẽ ꝓpriã ex furto. qđ est obiectũ ꝛ finis intẽtõis agentis. sed ex materia ꝓpria. Et ita vult D. san. hic ꝙ motiuũ actus distinguit speciem ꝛ motiuũ volũtatis nõ motiuũ intentõis agentis. vide d. san. in.iiij.dis.xxxviij.q.ij.ar.ij.q.ij.in cor. vbi bene loquitur ad ꝓpositum.

¶ Argumentũ in contrarium confirmat ꝑmam ptem secunde conclusionis.

¶ Ad ꝑmũ ꝰ dr̃. ꝙ ꝑncipia actiua in actibꝫ volũtarijs cũ nõ sint determinata ad vnũ. nõ sufficiũt ad ꝓducẽdũ hũanos actꝰ. nisi determinetˀ volũtas ad vnũ ꝑ intentõem finis. vt ptꝫ ꝑ phm in.ix.metaphysice. ꝛ ideo a fine pficitˀ ꝛ ee ꝛ spẽs peccati.

¶ Maior vera. ab eo habet speciẽ a quo habet esse determinatũ. qꝛ species dicit esse distinctũ ꝛ determinatuꝫ. Minor si intelligatˀ vniter. ꝙ scꝫ peccata habeãt esse distinctum ab oĩbus causis etiam actiuis fm se non adiuncto fine vt apprehensus ꝛ intentus est. sic negatˀ. qꝛ causa effectiua ꝛ motiua in moralibꝫ non sunt principia aliculꝰ determinati actꝰ. nisi qꝛ determinati sunt ꝑ finẽ q̃ vt apprehẽsus specificat voluntatẽ ad determinatũ. Et ista hꝫ phus.ix.meta.textu.ꝯmẽti.x. vbi D. exponẽdo phm dr. Ondit phus ꝑ quid potẽa rõnalis reducatˀ in actuꝫ ꝯcludẽs ex dictis ꝙ cũ potẽa rõnalis se habeat cõiter ad duo ꝯtraria ꝛ cũ a causa cõmuni nõ ꝓcedat effectus determinatꝰ nisi sit aliqđ qđ causam cõem ad hunc effectuꝫ magis determinet q̃ꝫ ad aliũ. sequitˀ ꝙ necesse est pter potentiã rõnalem (que est cõis ad duo ꝯtraria) poni aliqđ qđ appropriet eã ad alterũ faciendũ ad hoc ꝙ exeat in actu. hoc aũt est appetitus aut ꝓhercsis. id est electio q̃rũ cũq3. id est electio q̃ ptinet ad rõnem. Qđ eñ aliq̃s desiderat h̄ facit ꝛc̃. vbi ptꝫ dictũ Doc. esse fundatũ in pho. ¶ Nota aũt sicut supra dicebatˀ. ꝙ potẽa ꝛ habitus concurrũt ad eundẽ actũ tanq̃ꝫ causa ꝯpleta. sic tñ ꝙ substantia actus reducitˀ in potẽam ꝛ modus ꝛ specificatio in habitũ sic in ꝓposito voluntas sola nõ est ꝑncipiũ actus peccati determinati nisi intentio finis determinati cõcurrat. iuxta tñ supra dicta q.ꝑ.ar.ꝑ. et q.ix. ar.ꝑ. fm aliud esse conuenit fini causalitas finalis ꝛ effectiua. Determinatˀ eñ volũtas a fine fm esse apprehensum fm ꝙ ꝯcurrit specificatiue ad actũ volũtatis actiue tñ. sed fm esse extra hꝫ esse finis. ꝛ distinguit ꝛ determinat finaliter.

¶ Ad scdm dr̃m. ꝙ obiecta fm ꝙ ꝯparantˀ ad actus exteriores hñt rõnẽ materie circa quã. sed fm ꝙ ꝯparantˀ ad actũ interiorẽ volũtatis hñt rõnem finium. ꝛ ex hoc hñt ꝙ dent spẽm actui. q̃uis etiaꝫ fm

q sunt materia circa quā habeāt rōnem terminoꝝ a quibꝰ motꝰ specificāt. vt dr in. v. physi. et in. x. ethi. ꝫ tñ etiā termini motꝰ dant speciē motib in ꝗtū habent rōnem finis.

¶ Ad maiorē. inter alias causas ꝛc. Uerū est de causis ex qua ꝛ in qua vt sic. Tñ negat q causa materialis circa quā vt est terminus ꝛ finis in quē motus naturalr tendit ꝛ ordinat q nō distinguit speciē actus ꝛ motꝰ. Ad minorē dico q obiectū actus interioris pſertim intentionis est finis expresse. sed de obiecto actus exterioris dr q ꝯparatū ad actū exteriorē est materia circa quā. tñ ꝯparatū ad actū interiorē hꝫ rōnem finis. qꝛ aliqs non opat voluntarie circa obiectū actus exterioris nisi apprehendat ipm vt bonū. ꝛ p ꝯñs aliq̃ iter vt finē. quare dat speciem motus actui exteriori formalr vt voluntarius est. vt est finis. Posset secūdo dici. q obiectū actus exterioris dat speciē actui vt est finis ꝓpinquus. naturalē quidē speciem si ꝯsiderat absolute ſm esse nature. moralē aūt put est apprehensum ꝯforme rōni inchoatiue sed ꝯplete vt volitū. et sic redit in idem qd S. dicit q obiectū exterioris actꝰ dat speciē moralē scꝫ ꝯplete. put est obiectū voluntatis ꝛ finis qꝛ accidit q referat in aliū finē alterius actus scꝫ intentionis. Et vult S q obiectū nō dat speciē actui vel motui. nisi qꝛ finis vel terminus motꝰ. qꝛ videlꝫ obiecta et termini sunt ad que motꝰ naturalr ordinant tanq̃ fines. Finis em̄ et. ij. physicoꝝ distinguit a priori. vt tactū fuit. Considerat em̄ d. san. actus in rōne viaꝝ et tendentiarū ad obiecta sicut ad fines. Posset etiā dici q actꝰ exterior vt motus ꝛ via hꝫ spēm ab obiecto vt est terminꝰ eius. sed vt est actus agentis voluntarij hꝫ spēm moralē ab obiecto vt est finis ꝛ obiectū actus interioris ꝛc. Et h videt voluisse S. ar. p. ad pmū. ¶ Nota q h soluit questio an obiecta vt sic vel vt fines distinguāt actus ꝛ motꝰ. habes q vt fines saltē ꝓpinq ꝛ immediati. qꝛ vnūquodqꝫ naturalr distinguit ꝛ est ꝯforme ei in qd ordinat vt in finē suū. qꝛ ergo actus ordinant in obiecta ꝛ terminos vt fines. ergo debent esse ꝯmensurati. q̃re ſm aliud obiectū est aliꝰ actus. Unde sicut aie ex diuersis ꝯmensurationibꝫ substātialibꝫ distinguūtur nūero. ita actus ꝛ motus ex ꝯmensurationibꝫ obiectiuis ꝛ finalibꝫ. sic pone ꝯmēsurant actibus. et ergo ſm diuersitatē actuū erit diuersitas penaꝝ. ꝛ hec habent ex fine solonis. qꝛ motus distinguunt ex terminis sicut ex finibꝫ. ¶ Nota aūt ꝟba d. san. q actus exterior in esse morali distinguit ex obiecto vt est finis actus interioris. ꝫ etiā distinguat ex obiecto ſm se. vt est finis naturalis actus exterioris in esse nature. ꝛ de his aliquid tactū fuit supra q. xviij.

¶ Ad tertiū dōm. q ille diuisiones peccatoꝝ nō dant ad distinguēdas species peccatoꝝ. sed manifestandas diuersas causas eorum.

¶ Concedo totū qd inducit p maiore. Sed dico ad minorē. q oēs hmōi diuisiones respiciūt causas peccatoꝝ nō distinguētes specifice sed causas motiuas. ita q iste diuisiones dant ad manifestāda diuersa motiua peccatoꝝ. sic cupiditas vel auaritia pōt causare diuersa peccata. ꝛ sic de alijs enūeratis. scꝫ supbia ꝛ ꝯcupiscētia. sed ista peccata nō distinguūt. qꝛ ex tali vel alio motiuo. sꝫ qꝛ circa aliud obiectū ꝛ aliū finē. Negat ergo ꝯsequētia intelligendo ꝯñs de causis motiuis. ex illis em̄ vt sic nō hꝫt distinctōem. qꝛ ad vnitatē cause motiue nō sequit vnitas peccati specifica. vt patuit in cor. arti. Et ex diuersitate nō sequit diuersitas saltem in specie immediata ꝛ ꝓpria peccatoꝝ. qꝛ si auaritia ꝛ supbia mouerēt ad peccatum circa idē obiectū ꝛ eundē finē tale esset vnū in specie nō obstante diuersitate specifica causaꝝ motiuaꝝ. sic litigiū est vnū vitiū specie. ꝛ tñ ex multis causis oriri pt. vt ex ira ꝛ supbia. vt pꝫ scd̄a scd̄e. q. cxvi. ar. p. et sic de alijs.

¶ Utrū ꝯuenienter pctm̄ distinguat p peccatū qd est in deū in proximū ꝛ in seipm.

Ad quartū sic pcedit. Uidet q incōuenienter peccatū distinguat p peccatū qd est in deū. in ꝓximū. ꝛ in seipm. Illud em̄ qd est cōmune omi peccato nō debet poni q̃si pars in diuisione peccati. sed cōe est omi peccato q sit cōtra deū. ponit em̄ in diffinitōe peccati q sit ꝯtra legē dei. vt supra dictū est. nō ḡ pctm̄ in deū debet poni q̃si pars in diuisione peccatoꝝ. q. lxxi. ar. vi. ¶ P. omis diuisio debet fieri p opposita. sed ista tria gña peccatoꝝ nō sunt opposita. quicūqꝫ em̄ peccat in ꝓximū peccat in seipꝫ et in deū. nō ergo peccatū ꝯuenienter diuidit ſm hec tria ¶ P. ea que sunt extrinsecꝰ nō ꝯferūt speciē. sed deus ꝛ ꝓximꝰ sunt extra. non ḡ p hec distinguūt peccata ſm speciē. incōuenienter ḡ ſm hec tria peccatū diuidit. Sed ꝯtra est qd Isidorus in libro de summo bono distinguēs peccata. dicit. q hō dicit peccare in se in deū ꝛ in ꝓximū.

¶ Hic querit iuxta p̄dicta de quadā ꝯsueta distinctione peccatoꝝ ſm q diuidit in peccatū qd est in deū in ꝓximum ꝛ in seipm. Est em̄ dubium. an sit distinctio ſm diuersas species. vel diuersas causas motiuas vel diuersos fines.

¶ Respondeo dōm. q sicut supra dictū est. peccatū est actus inordinatus. q. lxxii. ar. p. Triplex aūt ordo in homine debet esse. Unus quidē ſm comparatōnem ad regulam rōnis. prout scꝫ oēs actiones ꝛ passiones nostre debent ſm regulam rōnis ꝯmensurari. Alius aūt ordo est per comparatiōem ad regulam diuine legis. p quā homo in oībꝫ dirigi debet. et siquidē hō naturalr esset aial solitariū. hic duplex ordo sufficeret. sꝫ qꝛ hō ē naturalr aial politicū ꝛ sociale. vt probat in pmo politicoꝝ. ideo necesse est q sit tertius ordo quo homo ordinet ad alios homines quibus conuiuere debet.

¶ Iste articulus diuidit pncipalr in duas ptes. in pma ponit vnā ꝯclonem responsiuam ostendentē illā diuisionē ꝯuenientē pſertim accipiēdo pctm̄ formalr. Cōdo pma In secūda pte ponit ꝯclonē ostendentē illiꝰ diuisiōis q̄litatē accipiēdo pctm̄ ex pte actꝰ. ibi. Sūt āt diuersa. Cōcl. ḡ pa quā S. intēdit de petō formalr accepto ē ista. Hec distinctio petōꝝ est ꝯueniēs (supple accipiēdo pctm̄ formalr) Probat ꝯclo. hec distinctio pcti accipit ſm tres ordines oppositos ꝛ distinctos. igit ē ꝯueniēs. Circa illā rōnē S. ita pcedit. pº pbat ꝯñas cū pª pte añtis. Scd̄o ondit scd̄a añtis pte ibi. Horꝫ āt ordinū ꝛc. Cōseqñtiā pbat sic. Peccatū est actꝰ inordinatꝰ. igit ꝯsequentia bona. Illa pña parꝫ itēꝫ extra. Fam. quia tot modis dicit vnum

oppositoꝝ quot modis ꝛ reliquū. Añs ꝑ pma pte pbaꝛ. In hoie est vnus ordo debit⁹ ſm ꝯparatiōem ꝛ regulam rōnis. put ſcꝫ oēs actiones ꝛ paſſiōes noſtre debēt ſm regulā rōnis ꝯmenſurari. Alius eſt ordo ꝑ ꝯparatōem ad regulā legis diuine ꝑ quā hō in oibꝫ dirigi debet. Terti⁹ ordo eſt q̄ hō ordinaꝛ ad alios hoies qbꝫ ꝯuiuere debet. ſed pmo ordini opponiꝛ peccatū in ſeipm. ſcdo opponitur peccatū in deū. tertio opponiꝛ peccatū in his qbus ordinaꝛ ad ꝓximū. igiꝛ pma ps añcedētis ꝟa. ſcꝫ q hec diſtinctio peccati accipiꝛ ſm tres ordines. Dcān cū dr.

¶ Hoꝝ aūt ordinū pmū cōtinet ſecūdus ꝛ excedit ipm. quecūqꝫ eñ ꝯtinenꝛ ſub ordine rōnis cōtinenꝛ ſub ordine ipius dei. ſed quedā ꝯtinenꝛ ſub ordine ipius dei que excedūt rōnē humanā. ſicut ea q̄ ſunt fidei ꝛ que debenꝛ ſoli deo. vnde q̄ in talibꝫ peccat. diciꝛ in deum peccare. ſicut hereticus ꝛ ſacrilegus ꝛ blaſphemus. Similiter etiam pmus ordo includit tertiū. ꝛ pmus excedit ipm. qꝛ in oībus in qbꝫ ordiamur ad ꝓximū. optet nos dirigi ſm regulā rōnis. ſed in qbuſdā dirigimur ſm rōnē qꝫtuꝫ ad nos tm̄. nō aūt qꝫtum ad ꝓximū. ꝛ qñ in his peccaꝛ. diciꝛ hō peccare in ſeipm. ſicut patꝫ de guloſo. luxurioſo ꝛ prodigo. qñ vero peccat hō in his qbꝫ ad ꝓximū ordinaꝛ. diciꝛ peccare in ꝓximū. ſicut patet de fure ꝛ homicida.

Alias pm⁹ ꝯtinet ſcdm

Alias ſcda.

¶ Probat ſecundam ptem añcedentis ſubintellecti. ſcilicet q huiuſmodi tres ordines ſunt diſtincti ꝛ oppoſiti. Et arguiꝛ ſic. Prim⁹ ordo ſcꝫ ad deū excedit ſecūduꝫ (ſcꝫ ordinē rōnis) ꝛ ſecund⁹ includit tertiū ꝛ excedit ipm. ꝗ ſcda ps añcedentis ꝟa. Tenet ꝯña. qꝛ ſi accipiaꝛ ſuperior ordo ſm q excedit inferiorē includit aliqd qd ipe nō includit. ꝗ diſtinguunꝛ ſaltē ſm illū modū diſtinguēdi. q eſt ſm habere ꝛ nō habere idē. Añs pbaꝛ. quecūqꝫ ꝯtinenꝛ ſub ordine rōnis hūane ꝯtinenꝛ ſub ordine ipius dei et nō ecōtra. ꝛ in oībꝫ in qbꝫ ordinamur ad ꝓximū oportet nos dirigi ſm regulā rōnis. ꝛ cū hoc in aliis pluribꝫ. ꝛ in qbuſdā dirigimur ſm rōnem ad nos tm̄. nō aūt ad ꝓximū. igiꝛ añs verū. Conſequētia nota. Añs primū pbaꝛ ꝑ pma pte. qꝛ deus excedit rōnē hūanā. vt pꝫ in his que ſunt fidei. q̄ ſunt ſm ordinē diuinū nō hūanū. ꝛ q in illuꝫ ordinē peccat ꝯtra deū peccat. vt heretic⁹. ſacrilegus et blaſphemus ꝛc̄. Scda ps euiſdē primi añcedentis pbatur. qꝛ ſm rōnem hūanā dirigimur q̄ ad nos ꝛ ꝓximū et in oībꝫ actibꝫ ꝛ paſſionibꝫ. ſed h̄ eſt in plus q̄ dirigi in his q̄ ſunt ad ꝓximū tm̄. igiꝛ verū eſt añs primū. ¶ Nota hic q D. enūerando illos tres ordines. pmo ponit ordinē ſm ꝯparatōem ꝛ regulā rōnis. deinde ordinē q eſt ꝑ ꝯparatōnē ad regulā diuinā. Poſt hoc dicit. hoꝝ āt pmus ꝯtinet ſecūdū ꝛc̄. vbi Doc. nō intelligit de pmitate poſitionis ꝛ ſitus. ita q pmo poſit⁹ ꝛ enūerat⁹ ꝯtineat ſecūdū. ſed de pmitate dignitatꝭ ꝛ de abſolute ꝛ in ſe pmo. cū videāꝫ qꝛ in ordine ad abſolute pmū attendiꝛ. tū qꝛ cōmunior. tū qꝛ ad cauſam aliorꝭ ordinis. Vñ ꝛ D. non dicit pmo enūerando pmus ꝛ ſecūdus. ſed vn⁹ ꝛ ali⁹. Et ille alius eſt ſm rei pmus. qd notat D. qꝛ videāꝫ ꝑ eum in oībꝫ homo dirigi debet. Videt tm̄ q ex incuria ſit facto tranſpoſitio līe. ſic q ordo ad regulam diuinā deberet poni pmo loco. ꝛ ordo ad regulam rōnis ſcdo loco. vel ſi ita debeat eē ordo quē libri cōmuniter hñt debet ꝯiter līa in pñti textu habere. hoꝝ aūt ordinū pmū ꝯtinet ſecūd⁹.

Exponit textus

vel ſi quis velit līam oīno manere tūc exponēdū eſt ſicut iā expoſitū eſt ꝛc̄. Aduerte aūt q clarū eſt videre quō ſecūdus vel vt līa hꝫ pmus ſcꝫ ordo rōnis excedit ordinē ad ꝓximū. qꝛ ꝯtinet ſub ſe ordinē ad ſeipm ꝛ ad ꝓximū. vnde qñcūqꝫ peccat ꝯ ꝓximū peccat ꝯ ordinē rōnis. ſꝫ nō ecōtra. qꝛ etiā qñ peccat ꝯ ſe peccat ꝯtra ordinē rōnis. ꝛ nō ꝯtra ꝓximū. vt pꝫ in exēplis līe de guloſo ꝛc̄.

¶ Sunt aūt diuerſa quibus hō ordinaꝛ ad deū. ad ꝓximū. ꝛ ad ſeipm. vnde hec diſtinctio peccatoꝝ eſt ſm obiecta ſm que diuerſificanꝛ ſpecies peccatorū. vnde hec diſtinctio peccatoꝝ proprie eſt ſm diuerſas peccatoꝝ ſpecies.

¶ Hec eſt ſcda ps principalis huius articuli in qua Doc. oñdit qualis ſit iſta diuiſio ꝑ vnā ꝯcloñem mīſiuā. quā pbat dupliti rōne. ſecūda ibi. Nam ꝛ virtutes ꝛc̄. Concluſio igiꝛ talis eſt. Hec diſtinctio ꝓprie eſt ſm diuerſas peccatoꝝ ſpecies. Probaꝛ ꝯcluſio primo ſic. Quecūqꝫ diſtinctio peccatoꝝ eſt ſm diuerſa obiecta illa eſt ſm diuerſas peccatoꝝ ſpecies. ſed hec diſtinctio peccatoꝝ eſt ſm diuerſa obiecta. igiꝛ illa ꝯcluſio ꝟa. Maior nota. Minor ꝓbaꝛ. qꝛ diuerſa ſunt quibꝫ hō ordinaꝛ ad deū (ſcꝫ tm̄ ꝛ immediate) alia qbꝫ ad ꝓximū. alia quibꝫ ad ſeipm. ſed hec diſtinctio ſumiꝛ ſm illa qbꝫ ordinaꝛ ad iſta dicta. igiꝛ minor ꝟa. Iſta minor ꝓxima patuit ex pbatōe pme ꝯcluſionis. ¶ Nota ꝑ minore pncipali iſtius rōnis. q iſta diuiſio accipiꝛ ſm ea qbꝫ hō ordinaꝛ ad deū ꝓximū ꝛ ſeipm. nō vt ꝯuenienter ꝛ debite ſe habet circa materiā q̄ ordinatur ad iſta ſꝫ vt indebite. qꝛ peccatū eſt circa eandē materiā cū virtute. tm̄ ſꝫ oppoſito modo ꝛc̄. Dcān ibi

Conclo ſibi

¶ Nā ꝛ virtutes qbus peccata opponuntur ſm hanc dīnam ſpecie diſtinguūꝛ. Manifeſtuꝫ eſt enī ex dictis q ꝟtutibꝫ theologicis hō ordinaꝛ ad deū tꝑantia ꝟo ꝛ fortitudie ad ſeipꝫ. iuſti⁹ āt ad ꝓximū.

¶ Ponit ſecūdā pbatōem. et arguiꝛ ſic. Virtutes ſm hanc dīnam (ſcꝫ deū ſeipm ꝛ ꝓximū) diſtinguunꝛ ſpecie. igiꝛ ꝛ peccata. tenet ꝯña. quia peccata opponūꝛ virtutibꝫ et ex eiſdem diſtinguūꝛ. vt pꝫ ar. p. ad ſecūdū. nā in idem redit peccata diſtingui ſm virtutes ꝛ obiecta ꝛc̄. Añs pbaꝛ. qꝛ virtutibꝫ theologicis ordinaꝛ hō ad deū. ꝛ diſtinguūꝛ ſcꝫ ab aliis ꝟtutibꝫ. qd patuit ſupra. Tꝑantia vero et fortitudine ad ſeipm. id eſt ad ꝓpria bona vel mala. iuſticia ad ꝓximū. igiꝛ añs verū. ꝛ ꝑ ꝯñs. ſi circa illa ſunt diuerſe virtutes. ſunt etiā diuerſa vitia. qꝛ circa qdcūqꝫ cōtingit ſe bene habere ꝯtingit ſe etiā male habere. Pꝫ igiꝛ hec ꝯcluſio. q hec diuiſio eſt in diuerſas ſpecies. qꝛ ſm diuerſa obiecta. ꝛ ꝑ ꝯñs etiā ſm diuerſas virtutes oppoſitas. et lꝫ ad diuerſas ꝟtutes ſequaꝛ diuerſitas obiectoꝝ ꝛ in idē redeat peccata diſtingui ſm oppoſitas virtutes ꝛ ſm diuerſa obiecta. tm̄ rōne diſtinguūꝛ. ꝛ ideo ꝑ maiore euidentia Doc. oſtendit illā diuiſionē eē ſm diuerſa obiecta. ꝛ oñdit q etiā ſm illā diuiſionē materie ꝛ obiecti peccatoꝝ diuerſificenꝛ virtutes ſpecie.

¶ Prima ꝯcluſio ꝯfirmaꝛ ꝑ argumentū in ꝯriū.

¶ Ad pmuꝫ ergo dōm. q peccare in deum ſm q ordo qui eſt ad deū includit oēm humanū ordinē cōmune eſt oīi peccato ſed qꝫtum ad id q ordo dei excedit alios duos ordines. ſic peccatū in deuꝫ eſt ſpeciale genus peccati.

¶ Ad maiorē vero. id qd eſt ꝯmune oīi peccato vt ſic nō debet poni ps in diuiſione peccati ſi accipiꝛ vt cōe

sz ſm hoc ꝙ alia includit. tñ ea rõne q̄ alia excedit ꝛ cõ-tinet aliq̄d qḋ alia nõ ꝯtinet põt diſtingui ſaltẽ diſtinctio-ne (que eſt ſm habere qḋ alia nõ hñt) licet nõ diſtinguaṫ ſicut diſparatũ ꝛ ex oppoſito ꝯdiſtinctũ. tñ vt diſtinctũ ra-tione dicta. Ad minorẽ. ꝯmune eſt omi peccato eſſe cõ-tra deũ. vera. ſm ꝙ ordo q̄ eſt ad deũ includiṫ in omi alio ordine. ſicut radix ꝛ origo eius. Sed negaṫ ꝙ omne pecca-tũ ſit cõtra deũ in ſe ꝛ imediate. ſm ꝙ ordo ad deũ exce-dit alios ꝛ vt ꝯtra deũ eſt eſſe ꝯtra deũ ſolũ ꝛ in ſe. q̄uis eñ id qḋ fit ꝯtra rationẽ ꝛ ꝯtra proximũ ſit contra deũ (ſaltem in effectu ſuo ꝛ indirecte ꝛ quaſi ex ꝯſequenti) tñ nõ ꝯuertiṫ ſcz eſt ꝯtra deũ. ergo ꝯtra rõnem. vt patuit q. lxxi. ar. vi. ad q̄rtum. Ad pbationẽ minoris patuit vbi ſ᷑a. quia eſſe ꝯtra deũ eſt ꝯmune omi peccato. cõtra deũ nõ in ſe ꝛ vt cõtra deũ opponiṫ ordini ad deũ vt excedit alios ordines. ſed vt eſt ꝯtra deũ qḋ etiã eſt ꝯtra ordinẽ ab eo in aliq̄s ꝛ ad alia inſtitutũ. Ad ꝯſequẽs. peccatũ in deũ vel mediate vel imediate nõ debet poni ps. ſz in deũ imediate vt opponiṫ ordini q̄ eſt ad deũ ſm ſe. ſic ſunt pec-cata oppoſita virtutibꝫ theologicis q̄ opponunṫ deo in ſe. ſz alia pctõ opponunṫ deo ea ratione. qua oppoſitũ ami-citie oppoſitũ amici. vt patuit ſupra q. lxxi. ar. ij. ad q̄rtum. et hec tangit D. in ſolone.

¶ Ad ſcḋm dõm. ꝙ q̃n aliq̄ quoꝝ vnũ icludit al-teꝝ ab inuicẽ diſtinguũṫ. itelligiṫ fieri diſtinctio nõ ſm illud ꝙ vnũ ꝯtineṫ in altero. ſed ſm illud. ſm ꝙ vnũ excedit alteꝝ. ſicut pꝫ in diuiſione nũeroꝝ ꝛ fi-guraꝝ. nõ eñ triangulus diuidiṫ ꝯtra quadratum ſm ꝙ ꝯtineṫ in eo. ſed ſm ꝙ excediṫ ab eo. ꝛ ſimiliter eſt de ternario ꝛ quaternario.

¶ Ad maiorẽ. cuius diuiſio fit p oppoſita. vel directe et poſitiue. vł negatiue. Prima eſt q̃n in vtroqꝫ oppoſito-rũ eſt aliqḋ poſitiuũ p qḋ diſtinguiṫ ab alio ꝛ opponiṫ al-teri. Sed ſecũda eſt. q̃n in vno eſt aliqḋ qḋ nõ eſt in alio. lz ſibi non directe opponaṫ. ſicut hõ diſtinguiṫ ab aiali in genere accepto ꝛ pͥſe. nõ q2 opponaṫ aiali. ſed q2 inclu-dit aliquid ꝙ aial vt ſic nõ habet. Et iſti modi diſtinguẽ-di ꝛ oppoſitionis habenṫ a D. ſan. q̃olibet. q̄rto. arti. vij. Ad minorẽ vera. oppõne directa q̃ñ in vno ſit repugnãs al-teri. ſed tñ ſunt oppoſita ſcḋo mõ. q2 ꝛ ſi peccãs in proxi-mũ peccet ꝯtra rõne ꝛ deũ. tñ poteſt peccare in deũ vel cõ-tra rõnem nõ peccãdo in ꝓximũ. ꝛ iterũ poteſt peccare in deũ tm̃ ꝛ non in alia ſaltẽ ſicut in obiecta. ꝛ ita peccatũ in deũ (vt diſtinctũ vt hic loquiṫ) opponiṫ ordini ad deum vt excedit ꝛ plus ꝯtinet q̃ aliq̄ ordines ꝛ ſic opponunṫ mõ dicto. ſicut D. oñdit p exemplũ de ternario ꝛ q̄ternario q̄ diuidunṫ vt vnꝰ excedit aliũ nõ vt ꝯtinet ꝛc̄.

¶ Ad tertiũ dõꝫ. ꝙ deꝰ ꝛ proximꝰ q̃uis ſint exterio-ra reſpectu ipiꝰ peccãtis. nõ tñ ſũt extranea reſpectu actꝰ pcti. ſz ꝯpaṫ ad ipa ſicut ad ꝓpria obiecta ipius

¶ Ad maiorẽ que ſunt extrinſecꝰ. q2 extra eſſentiã rei et extra rõnẽ q̄dditatiuã nõ ꝯferunt ſpeciẽ. ſi aũt ſunt ex-tra eſſentiã quidẽ. tñ ſunt de rõne quidditatiua additaſ-mẽtali tanq̃ ꝯferẽtia dr̃iam ſpetiaꝫ. Negaṫ. ſtant eñ iſta duo ſimul eſſe extra eſſentiã ꝛ tñ eſſe de rõne q̄dditatiua ſicut ſubiectũ eſt de rõne q̄dditatiua paſſionis ꝛ in pͥmo mõ p ſe apud Themiſtiũ. nõ tñ eſt de natura ꝛ eẽntia ꝛc̄. vt tactũ fuit ar. iij. Ad minorẽ. ſi ſubſumereṫ debite ſub maiore negareṫ. Vera eſt tñ vt iacet. ſz deberet ſubſumi.

ſed deꝰ ꝛ proximꝰ ꝛ hõ ipſe ſunt extranea peccãtis. Nega-tur. q2 obiectũ nõ eſt extraneũ actui. q2 eius finis ꝛ id in qḋ naturalr̃ ordinaṫ. ꝛ p ꝯñs id a q̄ hꝫ dr̃iam ꝛ p quod habet intelligi ꝛ definiri. Quare negatur ꝯſequentia ꝛc̄.

¶ Vtꝝ diuiſio peccatoꝝ q̄ eſt ſm reatũ diuerſifi-cet ſpẽm puta cũ diuidiṫ ſm veniale ꝛ mortale

AD q̄ntũ ſic ꝓcediṫ. Videṫ ꝙ diuiſio pecca-toꝝ q̄ eſt ſm reatũ diuerſificet ſpeciẽ. puta cum diuidiṫ ſm veniale ꝛ mortale. Ea eñ que in infinitũ dr̃nt nõ pñt eſſe vnius ſpe-ciei nec etiã vnius generis. ſed veniale ꝛ mortale pec-catũ dr̃nt in infinitum. veniali eñ debeṫ pena ꝑpalis mortali pena eterna. menſura aũt pene rñdet q̄ntitati culpe ſm illud Deutero. xxv. ſm menſurã delicti erit ꝛ plagaꝝ modus. ḡ veniale ꝛ mortale nõ ſunt vniꝰ gnis ne dum ꝙ ſint vnius ſpeciei ¶ P. quedã pecca-ta ſunt mortalia ex genere ſicut homicidiũ ꝛ adulte-riũ. quedã vero ex ſuo gñe ſunt peccata venialia. ſi-cut verbũ ociosum ꝛ riſus ſuꝑfluus. ḡ peccatũ veni-ale ꝛ mortale ſpecie dr̃nt. ¶ P. ſicut ſe hꝫ actus ꝟtuo-ſus ad pͥmiũ. ita ſe hꝫ peccatũ ad penã. ſz pͥmiũ eſt fi-nis ꝟtuoſi actus ḡ ꝛ pena eſt finis peccati. ſed pecca-ta diſtinguũtur ſpecie ſm fines. vt dictũ eſt. ḡ etiaꝫ diſtinguũṫ ſpecie ſm reatũ pene. ¶ Sed ꝯtra. ea q̄ cõſtituũt ſpeciẽ ſunt priora. ſicut differẽtie ſpecifice. ſed pena ſequiṫ culpã. ſicut effectus eius. ḡ peccata nõ differũt ſpecie ſm reatũ pene. Ar. p. ad pͥ

¶ Hic querit de q̄dam alia diuiſiõne peccati que eſt ſm effectũ peccati. ſcz ſm reatũ. an videlꝫ diuiſio in veni-ale ꝛ mortale ſit ſm diuerſas ſpecies. ita ꝙ peccata q̄bus ꝯueniũt venialitas ꝛ mortalitas diſtinguãṫ ex h̄ ſpecifice

Pro intellectu terminoꝝ q̄ſiti ꝛ fundamẽto dicendoꝝ in ar. oportet ſcire pͥmo. ꝙ veniale ꝛ mortale formalr̃ (id eſt venialitas ꝛ mortalitas) ſiũt relatiões rõnis que hñt eſſe fundamẽtale ab actu peccati inordinato. Actuale aũt eſſe (eo mõ q̄ entia rõnis hñt eſſe actuale. id eſt eſſe obie-ctiuũ actu) hñt ab itellectu diuino vel hũano q̄ intelligit peccantẽ in ordine ad penã. eo mõ q̄ actus peccati ꝓpter ſui inordinatõem exigat ſuppoſita lege diuina vel hũana vel recta rõne. Ille eñ q̄ ſe ꝯ ordinem aliquẽ erigit debet ab eo q̄ ordini illi ꝑeſt puniri. Vñ mortale vel veniale dꝛ eſſe reatus ꝛ obligatõem ad penã aliquã. veniale ad pe-nã terminabilẽ ꝛ ꝑpalem. mortale reatum ꝛ obligatõnem ad penã interminabilẽ ꝛ incurabilẽ. Et hec tangit iplicite D. in queſito cũ querit. an differãt ſm reatũ h̄ eſt venia-le ꝛ mortale. Vꝝ eſt tñ ꝙ illa venialitas ꝛ mortalitas ꝑ-ſupponũt etiã offenſam ꝛ nõ offenſam dei ꝛ maculã reli-ctã ex actu peccati ſuꝑ quibꝫ fundanṫ. aliã tñ maculã ve-niale. aliã mortale. vt patebit infra q. lxxxix. arti. p. ꝛ de his in Capꝰolo in. iiij. diſ. xxiij. in ſolonibꝫ ꝯ tertiã ꝯclonẽ. quid veniali-tas ꝛ mortalitas.

¶ Nota ſcḋo. ꝙ de veniali ꝛ mortali ꝯtingit loq̄ duplr̃, vt ſupra tactũ eſt ar. p. Vno mõ formalr̃ de illis diuerſis reatibꝫ vł offenſis. Alio mõ materialr̃ de actu hũano cui ꝯuenit mortale vel veniale. ꝛ pͥmo modo nõ eſt diffi-cultas quin veniale ꝛ mortale ſpecie diſtinguãṫ. eo mo-do quo entia rationis habent ſpeciem. ꝛ diuidunt ſpe-cifice vel analogice reatũ vel offenſam. Alio mõ nõ opor-tet ꝙ veniale ꝛ mortale ſpecie diſtinguãṫ. ita ꝙ vnꝰ actus

Duplex mo-dꝰ diſtinguẽdi

Veniale et mortale du-plr̃ accipiunṫ

vni⁹ speciei.est mortale ⁊ filiis in specie actus hūani est veniale.ita ꝙ venialitas ⁊ mortalitas nō necessario arguūt diuersitatē specificā nec ↄstituūt. sed pñt seq̄ pctm̄ nō ex specie q̄ est ex obiecto sꝫ aliūde puta ex ↄditōe peccantis. q̄ constituit finē in eo qđ est ex gñe ⁊ specie veniale. vel ex intētōe finis. vt patebit infra q.lxxxviij.ar.ij.ita ꝙ veniale ⁊ mortale nō ↄueniūt peccato ex pte ↄuersionis voluntarie ad obiectū. sꝫ ex pte inordinationis q̄ seq̄r p̄ter intētionē peccātis. De his vide etiā Capolū in.ij.dis.xliij.in soł̄onib⁊ argumētoꝝ ↄtra p̄mā ⁊ secūdam ↄcł̄ones. est ḡ sensus q̄liti.an veniale ⁊ mortale (id est illi diuersi reat⁹) ↄstituāt peccata specie diuersa. vel necāario ↄseq̄nt̄ diuersas species actuū hūanoꝝ vt sic. sic ꝙ in eadem specie nō possint repiri venialitas ⁊ mortalitas. ¶ Nota etiā ꝙ rn̄dendo D.intelligēdus est de veniali ⁊ mortali p̄ materiali p̄cato. qđ tn̄ est apud moralē p̄hm̄ ⁊ theologū p̄ncipale dōm.vt patuit ar.p̄. Circa hec tn̄ nō mouearis.qꝛ dictū est illos reat⁹ dicere relatōes rōnis (vtpote.qꝛ sunt relatōnes ad nō ens in actu ⁊ fundant̄ sup̄ macula ⁊ aliq̄ hmōi manēte post actū peccati q̄ etiā sꝫ entia rōis) cū tn̄ aliq̄s peccator ad penā realr̄ obligat⁹ sit. qꝛ iuxta p̄hiam aliq̄s dr̄ realr̄ tal̄ i respectiuis ꝓpter realitatē fundamēti. data ꝙ relatio sit rōnis. sicut Joānes est realr̄ idē sibip̄pi ꝓpter realē vnitatē nūeralē q̄ est fundamētū idētitatis numeralis.sic qꝛ ille realr̄ peccauit.ideo ex pte sui est qđ exigat penā ⁊ ad ip̄am peccantē obliget p̄supposita diuina iusticia. ⁊ de h̄ infra etiā q.lxxxvij.ar.p̄.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ eoꝝ q̄ specie drn̄t duplex drn̄a inuenit̄. Una q̄dē q̄ ↄstituit diuersitatē specieꝝ. ⁊ talis drn̄a nūquā iuenit̄ nisi in speciebꝫ diuersis. sicut rōnale ⁊ irrōnale. aiatū ⁊ inaiatum. Alia āt drn̄a est ↄñs diuersitatē spēi. ⁊ talis drn̄a ⁊ si in aliq̄bꝫ ↄseq̄t̄ diuersitatē spēi. in alijs tn̄ p̄t iueniri in vna specie. sicut albū ⁊ nigꝝ ↄsequūt̄ diuersitatē spēi corui ⁊ cygni. tn̄ inuenit̄ hmōi drn̄a in eadē hois specie.

¶ D.san.in hoc corpe (vt satisfaciat q̄sito ⁊ q̄renti) sic ꝓcedit. p̄mo rn̄det ad q̄sitū. scđo declarat qđdā dubiū incidēs circa rn̄sionē. ibi. Drn̄a aūt ⁊c̄. Et qꝛ q̄sitū p̄t intelligi duplr̄. an scꝫ diuersitas reatuū constituat a priori diuersitatē peccatoꝝ specificā. vł an diuersitas reatuū sp̄ seq̄t̄ necāario ⁊ req̄rat diuersitatē specificā peccatoꝝ. ideo p̄mo ponit D. in isto ar. notabile distinctiuū ostēdēs illū duplicē itellectū. Scđo iuxta duplicē intellectū rn̄det ibi. Dicendū est ḡ. distinctio ḡ in q̄ ↄtualr̄ inuit duplicē itellectū quesiti est talis. Duplex inuenit̄ drn̄a coꝝ q̄ drn̄t specie. vna est drn̄a q̄ ↄstituit diuersitatē specificā. sicut rōnale ⁊ irrōnale. ⁊ talis drn̄a nūquā iuenit̄ nisi in diuersis speciebꝫ. Alia est drn̄a ↄñs diuersitatē specieꝝ. ⁊ talis iuenit̄ q̄nq̄ in diuersis speciebꝫ. aliq̄n in vna. sicut pꝫ de albo et nigro in lr̄a clare ⁊c̄. Deinde cū dicit.

¶ Dicendū est ḡ. ꝙ drn̄a venialis ⁊ mortalis peccati. vel q̄cūq̄ alia drn̄a q̄ sumit̄ penes reatū. nō p̄t eē drn̄a ↄstituēs diuersitatē spēi. nūq̄ enī id qđ ē p̄ accn̄s ↄstituit spēm. id āt qđ est p̄ter itentionē agentis est p̄ accn̄s vt pꝫ in.ij.phy. Manifestū ē āt ꝙ pena est p̄ter itentōnem peccātis. vn̄ p̄ accn̄s se hꝫ ad peccatū ex pte ip̄ius peccātis. ordinat̄ tn̄ ad peccatū ab exteriori. scꝫ ex iusticia iudicātis. q̄ s̄m diuersas ↄditiones peccatoꝝ diuersas penas infligit.

¶ Rn̄det ad quesitū s̄m eius duplicē intellectū. ⁊ p̄mo q̄ ad p̄mū. scđo q̄ ad secūdū. ibi. Drn̄a q̄ est ex reatu ⁊c̄. Circa p̄mā ponit talē ↄcł̄onē rn̄siuā. Drn̄a venial̄ ⁊ mortalis peccati vel q̄cūq̄ alia drn̄a q̄ sumit̄ penes reatū nō p̄t esse drn̄a cōstituēs diuersitatē speciei peccati (scꝫ vt est act⁹ volūtari⁹) Probat̄ ↄcł̄o ista duplr̄. p̄mo sic. Nūq̄ id qđ est p̄ accn̄s ↄstituit spēm. sed pena (⁊ p̄ ↄñs reatus et mortalitas vel venialitas) p̄ accn̄s se habēt ad peccatū (scꝫ vt act⁹ volūtari⁹) ex pte peccātis. igit̄ ↄclusio v̄a. Cōcł̄o rn̄si.

Maior nota. Minor ꝓbat̄. Quicq̄d est p̄ter intentōnē agētis ē p̄ accn̄s (scꝫ moralr̄. ⁊ etiā in naturalr̄ agentibꝫ. qꝛ ⁊ natura intēdit finē) sed pena ⁊ obligatio ad eā (quā spectat reat⁹) est p̄ter intentōem peccātis. igit̄ minor v̄a. Intēdit enī peccās talē actū delectabilē circa talē materiā. sꝫ ꝙ seq̄t̄ obligatio ad penā nō intēdit. q̄re act⁹ vt p̄cedat ab agente p̄ se respicit obiectū nō aūt reatū. Scđo ꝓbat̄ illa ↄcł̄o argumēto in ↄtrariū qđ est p̄ ista ↄcł̄one. que ↄstituūt speciē sunt priora. sꝫ pena ⁊ reat⁹ (vel ad penā eternā vel t̄palem) non sunt priora culpa ⁊ peccato vt culpa est (scꝫ vt est actus hūan⁹ volūtari⁹) jmo sequūtur culpā p̄ter intentōem peccātis ⁊ ordine nature pri⁹ est actus talis speciei anteq̄ seq̄tur reat⁹ ⁊c̄. igit̄. Pꝫ igit̄ p̄ma cōcł̄o. ꝙ veniale ⁊ mortale nō ↄstituūt actū in specie act⁹ hūani ⁊ volūtarij. qꝛ ip̄a nō sunt volūtaria respectu peccantis (saltē nō volūtaria p̄ se) ideo nec ↄstituūt actū de cui⁹ rōne est p̄ se volūtariū ab agēte. q̄lis est peccatū ↄsideratū materialr̄ p̄ actu culpabili. Deīn ibi.

¶ Un̄ drn̄a q̄ est ex reatu pene. p̄t ↄseq̄ diuersitatē speciē peccatoꝝ. non aūt ↄstituit diuersitatē speciei.

¶ Incipit rn̄dere ad quesitū iuxta secundū itellectum. Et ponit duas ↄcł̄ones q̄ ad hoc rn̄siuas. primā ponit hic in textu. sꝫ eā magis explicat ⁊ ꝓbat in soł̄one secūdi. Secūdā ↄcł̄onem ponit ⁊ ꝓbat in soł̄one p̄mi. Prima ergo ↄcł̄o rn̄siua p̄ secūdo mēbro distinctōis supra in primo habite q̄ habet̄ ex soł̄one secūdi argumēti est ista. Diuersitas ista ex reatu p̄t ↄsequi diuersā speciē peccatorū in aliquibꝫ. ⁊ intelligit̄ ꝙ mortale ⁊ veniale. id est reatus illi (.i. obligatiōes ad mortalē. hoc est irreꝑabilē ⁊ eternā penā. ⁊ ad penā t̄palem) nati sunt seq̄ q̄ntum est ex natura act⁹ ⁊ obiecti (esto p̄ter intentōem peccātis) in q̄busdā actibus volūtarijs. Et arguit̄ sic ex soł̄one secūdi. iuenit̄ aliq̄đ mortale ex gñe ⁊ aliq̄đ veniale ex gñe. igit̄ veniale (vel venialitas magis) vel mortale (vel mortalitas magis) pñt in aliquibꝫ cōsequi speciē. Añs patebit infra q.lxxxviij.ar.ij. et in de malo q.vij.ar.p̄. et.ij. Tenet ↄñā. qꝛ idem est mortale ex gñe ⁊ ex specie. nā gen⁹ accipit̄ ibi pro specie. sicut patuit supra q.xviij. ar.ij. in fine cor. Et ex p̄ma ↄcł̄one. nō sunt mortale ⁊ veniale ex gñe quasi ↄstituāt spēm. igit̄ qꝛ sequūt̄ spēm q̄ntum est ex specie ⁊ obiecto ⁊c̄. ¶ Nota aūt ꝙ dr̄ mortale ex specie. qꝛ ad actū talis speciei (sicut adulterij) seq̄t̄ ex natura sua inordinatio q̄ facit formalr̄ peccatū mortale. ⁊ cōstituit actū in rōne peccati formalr̄. mediāte q̄ inordinatōe in respectu ad iusticiā dei q̄ntū est ex natura inordinatōis seq̄t̄ eterna depressio et punitio peccati stante eterna inordinatōe. vt tactū fuit. Dicit̄ aūt q̄ntum est ex natura peccati. quia vt patebit infra q.lxxxvij.ar.iij. peccans mortaliter exit ordinem p̄mi principij moralis. scꝫ vltimi finis cui inhereꝰ tur p̄ charitatē qua amissa nō potest hō p̄ ꝓprias vires recuperare ip̄sum. deus tn̄ potest ip̄sum in hunc ordinem reducere. infundendo charitatem p̄ quā subest reat⁹ or Conclo

dinis ad vltimū finē. Et hec etiā notant a Doc. in corpe. ¶ Nota etiā q mortalitas ꝛ venialitas seqr ꝯtrū ē ex specie peti. q ut patebit si desit volūtariū qđ reqrit ad actū vt culpa est ꝛ petm̄ humanū. p̄t nō seq inordinatio ꝯpleta. q ē ꝯtra finē vltimū. Nec p ꝯñs seqr mortalitas. imo nec venialitas si actus fuerit sine oīm rōne ꝛ volūtate. vt in amentibꝫ. q̄re dici ꝯtrū ē ex specie act⁹. Et ergo qñ voluntariū dat gen⁹ ipi culpe. ꝛ petō hūano. iō quātūcūqꝫ sic, mortalitas exigitiue ꝛ ꝯsequutiue ex pte spēi nō ibit in actū nisi accedēte ꝯsensu ꝛc. ¶ Scđa ꝯclō p eodē secundo mēbro distinctōis riñua. q̄ habet ex solutōe p̄mi argumēti. ē ista. Ista diuersitas reatuū p̄t repiri etiā i eodem s̄m spēm. Probat ꝯclō sic ex solutōe p̄mi. Primus mot⁹ in gñe adulterij ē petm̄ veniale. ꝛ v̄bū ociosum p̄t eē mortale. igit ꝯclō v̄a. Assumptū v̄l añs patebit infra. q. lxxxviij. ar. ij. Tenet ꝯña. qꝛ tal mot⁹ p̄m⁹ in gñe adulterij ē vni⁹ spēi in ꝯparatōne ad obiectū cū motu adulterij deliberato. q̄ ē petm̄ mortale Silr̄ v̄bū ociosum platū in iniuriā dei ē mortale. ꝫ tñ ē eiusdem spēi act⁹ cū verbo ocioso inaniter plato. qđ ē veniale tm̄. q̄re illa ꝯclō v̄a. q in eadē specie repit venialitas ꝛ mortalitas. ꝛ venialitas et mortalitas nō necessario. nec solū sequunt act⁹ humanos specie. ꝛ genere distinctos. imo p̄nt seq actus eiusdeꝫ generꝭ v̄l spēi. de hoc etiā infra. q. lxxxviij. ar. vj. ¶ Nota q Doc. san. nō frustra exēplificauit ꝛ v̄tualr̄ subdistinxit scđm mēbrū circa p̄ncipiū cor. scꝫ q ea q̄ nō ꝯstituūt speꝫ p̄nt seq diuersitatē spēi in qbusdā. ꝛ in alijs nō diuersitatē spēi. sꝫ indiuidualē v̄l ꝯplexionalē. sic in ꝓposito illi⁹ ꝯclōnis p̄me. venialitas ꝛ mortalitas nō sequunt inordinatonē q̄ imediate trahat ꝛ seqt ex specie ꝛ genere act⁹ Sꝫ vel ex dispōne agentꝭ vel ex relatōe in finē. Sicut patꝫ in exemplis assumptis p̄ ista ꝯclōne pbāda. Primus eñ mot⁹ in gñe adulterij hꝫ venialitatē ꝓpter imꝑfectōem actus ex pte agentꝭ a q̄ egredit act⁹ ille sine deliberatōe ꝛ ꝯsensu. vñ ꝛ infra dicet veniale p accñs. Similr̄ v̄bū iocosum hꝫ mortalitatē ꝓpter inordinatōem quā trahit ex h. q fit in iniuriā dei Et ex fine silr̄ si q̄s in actu q̄ ē ex genere venial ꝯstituat finē. tūc ex pte agens hꝫ q sit mortale. qꝛ hꝫ inordinatōem ꝯtra deū. cū tal act⁹ habeat tāqꝫ vltimus finis. qđ repugnat charitati dei. ꝛ de h magꝭ ifra q. lxxxviij. Quare patꝫ q reatus illi nō sunt dr̄ñe specifice actuū humanoꝝ. nec p se ꝛ sp sequunt drām specificā. sꝫ aliqñ ꝑuenit aliūde. vt p̄t ꝯstare ex dictꝭ ꝛc.

¶ Differētia aūt peccati venialis ꝛ mortalis consequitur diuersitatē inordinatōnis. q̄ cōplet rōnem peccati. Duplex eñ est inordinatio. vna p subtractionē p̄ncipij ordinis. alia qua (etiā saluato principio ordinis) fit inordinatio circa ea q̄ sunt post p̄ncipiū sicut in corpore aīalis. Quādoqꝫ q̄deꝫ inordinatio complexionis pcedit vsqꝫ ad destructionē p̄ncipij vitalis. ꝛ hec est mors. Quādoqꝫ v̄o saluo p̄ncipio vite fit deordinatio quedam in humoribus et tunc est egritudo.

¶ Ista ē scđa ps p̄ncipal hui⁹ corpis. vbi Doct. vt satisfaciat q̄rēti declarat aliq̄ q māserunt suspēsa in p̄cedentibꝫ. dictū ē eñ q diuersitas reatuū nō sit drña ꝯstituens diuersitatē spēi. nec de necessitate ꝯseqt diuersam spēm petōꝝ. ꝯtinis aliqñ seqt. iō dubiū ē. q̄d sp seqt diuersitas reatuū Et h declarat tali ꝯclōne. Drña peti venial et mortal ꝯseqt scꝫ p se ꝛ sp diuersitatē iordinatōis q̄ cōplet rōem peti. Circa hāc ꝯclōnē p̄mo ponit qđdā notabile distinctōm. scđo applicat ad ꝓpositū ꝛ pbat ꝯclōnē ibi Principiū aūt ꝛc. Distinguit ḡ de inordinatōne q sit duplex. vna videlicꝫ p subtractōem p̄ncipij alicui⁹ ordinis et hec ē s̄m se irreparabilis. Alia ē inordinatio circa ea que sunt post. p̄ncipio ip̄o saluato. ꝛ hec supple ē reparabil naturalr̄. Et declarat Doc. mēbra clare in textu. ¶ Nota aūt p declaratōne ꝯclusionis p̄dicte. q circa petm̄ mortale vel veniale p̄nt tria ꝯsiderari. vnū ē act⁹ hūan⁹ volūtari⁹ circa talē materiā. Et ille ē p se de intētione agentꝭ. Scđm ē inordinatio q̄ facit talē actū eē petm̄. Et hec est p̄ter intētionē agētis. Esto vt tactū fuit ar. p̄°. habeat voluntaria in sua cā ꝛ indirecte. tñ verꝫ ē q nō ē de intētiōe q̄si ꝓpter ip̄aꝫ aliq̄d fiat. Tertiū ē qđ p̄supponit ista duo. scꝫ reatus ꝛ obligatio ad penā s̄m ꝓportōēꝫ ꝛ ꝯditōem inordinatōis. Vult ḡ p̄dicta ꝯclō. q reatus nō hꝫ se p se. nec ē drña ꝯstitutiua diuersitatꝭ spēi actuū voluntarioꝝ. Nec p se ꝛ necessario ac solū seqt diuersitatē spēi petōꝝ. i. materialr̄. i. actuū humanoꝝ. Sꝫ sp ꝛ necessario ꝛ p se sequitur diuersitas reatuū inordinatōes diuersas. q̄ ꝯstituunt actus hūanos in eē peti. ita q vndecūqꝫ ꝑueniant ille inordinatōes q̄ faciūt veniale ꝛ mortale. siue ex obiecto siue ex fine. siue ex agēte illas diuersas inordinatōes seqtur diuersitas reatus. ita q p se diuidunt reatū. ꝛ p se sequunt tāqꝫ ꝓprie passiones diuersas inordinatōes. qꝛ vna ꝯstituit mortale. alia veniale. Et vult q illas inordinatōes diuersas sequunt p se. scꝫ tanqꝫ causas ex natura sua exigitiuas illoꝝ reatuū. ꝛ tāqꝫ existentes de intētione iusti iudicis. q̄ s̄m diuersas inordinatōes peccantē obligat ad diuersas penas. ita q ex natura illi⁹ inordinatōis seqt obligatio ad penā. Et de⁹ iust⁹ iudex intēdit p illaꝫ penā hāc inordinatōem punire. Esto tā inordinatio ꝙ reat⁹ sequant petm̄ p̄ter intētōem peccātis. Tñ postqꝫ sequuta ē inordinatio volūtarie (esto nō ex intētione. q̄si ꝓpter se volita) de⁹ p se ꝛ ex intētione ordinat. q ista inordinatio deꝑmat q̄diu manet. Et si manet in eternū. punit in eternū. Et hāc eē mentē illi⁹ ꝯclōnis et D. videbit q̄ ip̄ni. infra q. lxxxvij. ar. j. et. iij. diligenter viderit ꝛc.

Deinde cum dicit

¶ Principiū aūt actus totius ordinis in moralibus est finis vltim⁹. q̄ ita se hꝫ in operatiuis sic p̄ncipium indemonstrabile in speculatiuis. vt dr̄ in v. ethi. vñ qñ aīa deordinat p peccatū vsqꝫ ad auersionē ab vltimo fine scꝫ deo cui vnimur p charitatē tūc est peccatū mortale. qñ v̄o fit deordinatio citra auersionē a deo. tūc est peccatū veniale. sicut eñ in corporibꝫ deordinatio mortis q̄ est p remotioneꝫ p̄ncipij vite ē irreparabilis s̄m naturā. inordinatio aūt egritudinis reparari p̄t, ꝓpter id qđ saluat p̄ncipiū vite. similiter est in his que ptinent ad animā. Nā in speculatiuis q̄ errat circa p̄ncipia. impsuasibilis est. qui autem errat saluatis p̄ncipijs. p ipsa principia reuocari potest.

¶ Applicat p̄dictā distinctōem. ꝛ pbat ꝯclōnē p̄dictā sic. Rōne illi⁹ ꝯseqt petm̄ mortale v̄l mortalitas. Rōne cui⁹ ē auersio ꝛ deordinatio v̄l destructio ordinis ad vltimū finē. ꝛ rōe isti⁹ ꝯseqt petm̄ venialitas qñ saluat p̄ncipiū morale. ꝛ ē deordinatio citra auersionē ab vltio fine Sꝫ mortale rōne sue inordinatōis ē ꝯtra vltimū finē. veniale nō. igit ꝯclō v̄a. Hui⁹ rōnis Doc. ponit maiorē ꝫ

declarat eā p̄mo in corpalib⁹ ⁊ speculatiuis. scdo in opatiuis. ibi. Et similr ⁊c. vbi etiā īplicate innuit minorē. Et patz p̄mū clare in lr̄a. Tunc ibi

¶ Et silr ī opatiuis q̄ peccādo auertit̄ ab vltimo fine. quantū ē ex natura peccati hz lapsum irreparabilē. ⁊ iō dr̄ peccare mortaliter eternaliter puniend⁹ q̄ vero peccat citra auersionē a deo. ex ipa rōne peccati reparabiliter deordinat̄. qz saluat̄ p̄ncipiū. ⁊ iō dr̄ peccare venialiter. qz scilz nō ita peccat vt mereatur interminabilem penam.

¶ Declarat maiorē p̄cedentē in opatiuis cū declaratione terminoꝝ mortal̄ ⁊ venial̄. Patz q̄ ista p̄cl̄o declaratoria q̄ diuersitas reatuū (scz veniale ⁊ mortale) p̄ se sequunt̄ pctm̄. qz diuersimode inordinatū. vndecunqz illa inordinatio proueniat. vel ex obiecto vel aliunde. ¶ Nota aūt q̄ p̄ mortale ⁊ veniale itelligere debem⁹ in p̄posito nō ipam inordinatōem. sz reatū tp̄alē. vel eternū. q̄ seq̄t̄ ad pctm̄ mortale vl' veniale rōne inordinatōis sue. ¶ Jn Veniale et mortale va/ne accipiūt̄. dr̄ D. Drn̄a āt venialis ⁊ mortal̄ pcti (.i. venialitatis et mortalitat̄ ꝯuenientiū pctō) ꝯseq̄t̄ diuersitatē inordinationis. ita q̄ p̄ mortale q̄nqz itelligim⁹ ipam deformitatē q̄ ē auersio a fine. q̄nqz reatū ꝯsequentē pctm̄. rōne illius auersiōis. qz p̄ nomē effect⁹ (scz mortale qd̄ formalr̄ fcat reatū mortalē ⁊ incurabilē) itelligimus etiā suū imediatum fundamētū ⁊ cām. scz inordinatōem circa vltimuz finem. p̄portionabilr̄ intelligēdū est de veniali. Sic ergo drn̄a venialis ⁊ mortalis pcti vt p̄ ista itelligimus diuersos reatus ꝯseq̄tur diuersitatē inordinatōis q̄ est mortal̄ pcti ꝯstitutiua formalr̄. q̄ iordinatio sic ꝯstituēs est mortalis causalr̄ ⁊ dispositiue demeritorie. Et facit actū cui ꝯuenit eē mortale. i. demeritoriū eterne ⁊ irreparabilis pene. Quare dictū ē. q̄ mortale ⁊ veniale p̄ se diuidūt reatū tāqz fcantes formalr̄ reatus distinctos. a q̄bus sicut ab effectib⁹ pctā dicunt̄ venialia vl' mortalia. Sūt tn̄ effect⁹ ꝯsequētes pctā nō sp̄ rōe spēi. sz vt dictū ē ⁊c.

Argumētū in cōtrariū

Ut patuit ē p̄ p̄ma cōclusione iuxta p̄mū mēbrū distinctōis. ¶ Nota etiā q̄ sicut nigredo est accn̄s insepabile corui. ⁊ tn̄ in alijs ē accidens cōe. sic mortalitas vel venialitas ꝯuenit q̄busdam ex specie q̄si p̄prietas insepabil̄ rōne spēi. Et tn̄ in alijs actib⁹ iuenit̄ p̄ accn̄s. s. vl' ex p̄te agēt̄ vl' ex p̄te finis remoti

¶ Ad p̄mū q̄ dōm. q̄ peccatū mortale ⁊ veniale differūt in infinitū ex p̄te auersionis. nō aūt ex parte ꝯuersionis p̄ quā respicit obiectū vnde peccatū speciem habet. vnde nihil p̄hibet in eadē specie inueniri aliq̄d peccatū mortale ⁊ veniale. sicut p̄mus mot⁹ in gn̄e adulterij est pctm̄ veniale. ⁊ v̄bū ociosum q̄d plerūqz est veniale p̄t etiā esse mortale

¶ Ad maiorē. Ea que in infinitū differūt nō p̄nt esse vnius spēi ⁊c. Cōcedit̄ ⁊ dico q̄ mortalitas ⁊ venialitas capte p̄ reatib⁹ distant in infinitū obiectiue. Similr̄ si capiant̄ p̄ inordinationib⁹ mortalis ⁊ venialis pctōꝝ. Sz dico q̄ nō sunt drn̄e pcti capti p̄ eo qd̄ ē p̄ncipale i peccato ⁊ de intentiōne agētis. scz p̄ actu humano voluntario

Ad minorē. nego eam. q̄ mortale ⁊ veniale differāt in infinitū q̄ntum ad actum. ⁊ q̄ntum ad id qd̄ dat spēm actui scz obiectum. Quod est idem dicere cum eo qd̄ D. dr̄ q̄ nō distinguūtur ex parte ꝯuersionis. scz volūtarie ad obiectū (Actus eni ipe humanus dr̄ ꝯuersionē ⁊ tēdentiam in aliquod obiectū) ⁊ huius rō est. quia possunt inueniri circa idem obiectū duo actus. qui p̄ ꝯseques sunt vnius spēi. et tamen vnus est mortale pctm̄. alius veniale vt ⁊ dictum fuit in corpe. Ad p̄batōem dico. q̄ mēsura pene respōdet q̄ntitati culpe. nō quia illa pena sit ꝯstitutiua spēi culpe. q̄ntum ad id qd̄ est de specie actus. Sz respōdet sibi ratōe inordinatōis ⁊ deformitat̄ que est in culpa. Et illam deformitatē ꝯcedo esse aliam in mortali et veniali. tāqz vel ꝯsequētem spēm vel ꝯuenientē actui humano ratōe finis vel agētis. Sed negatur ꝯsequētia qz solum p̄bat q̄ mortale ⁊ veniale differunt plurimū. ⁊ sunt diuerse differētie reatus vel inordinatōis. Sed nō p̄bat p̄ hoc q̄ ꝯstituant diuersas spēs actuū voluntarioꝝ. ¶ Nota aūt circa minorē. q̄ illi reatus differūt in infinitum nō entitatiue ⁊ formalr̄ sz obiectiue. quādo pena ad quā obligat mortale incompabilis est pene venialis. ⁊ h̄ quo ad penam damni debitā mortali. Sed quo ad penam sensus nō distāt in infinitū quo ad acerbitatē. sz quo ad duratōem. ⁊ hoc p̄ se vtriqz debitam. vt exponet̄ infra q. lxxxvij art. v. Distant ergo in infinitū nō quo ad speciem. sed quo ad inordinatōem ⁊ penam damni. ⁊ q̄ ad duratōem pene sensus nō quo ad acerbitatē. Et est pena pcti mortalis infinita nō in gn̄e entis. sed in ratōe pene. p̄sertim quo ad damnū. quia aufert̄ bonū infinitum. vide infra. q lxxxvij. ar. iiij. ¶ Nota etiā q̄ Doc. sanc. in p̄ncipio solutōis intelligit. q̄ mortale ⁊ veniale drn̄t in infinitum ex parte auersionis. id est formalis peccati qd̄ ē inordinatio. nō aūt materialis qd̄ est actus q̄ est ꝯuersio ad obiectū. Et p̄ ꝯsequens vult. q̄ veniale ⁊ mortale distinguant inordinatōes ⁊ reatus. sz nō pctm̄ q̄ ad actū.

¶ Ad scd̄m dōm. q̄ ex hoc q̄ inuenit̄ aliq̄d pctm̄ mortale ex gn̄e ⁊ aliq̄d pctm̄ veniale ex gn̄e. sequitur q̄ talis differentia ꝯsequat̄ diuersitatē peccatoꝝ fm̄ speciē. nō āt q̄ causat eam. talis aūt differētia p̄t inueniri etiā in his q̄ sunt eiusdē spēi vt dictū est In corpe.

¶ Assumptū ꝯcedo. q̄ q̄dam sunt pctā mortalia ex gn̄e. q̄dam venialia. sed nō est intellectus. q̄ mortale ⁊ veniale dent spēm diuersam. sed quia ꝯsequunt̄ spēm diuersam in q̄busdā. q̄uis in vna specie reperiri possint vt patuit in corpe. Ultra. ergo peccatū mortale ⁊ veniale specie differūt. veꝝ quādoqz. sed nō rōne venialitatis et mortalitatis. sed qz circa diuersa obiecta fm̄ que ꝯsequūtur illi diuersi reatus. Sed si intelligit̄ ꝯsequens. q̄ ergo differūt specie mortale ⁊ veniale. q̄si p̄ venialitatē ⁊ mortalitatē actus ipi specie distinguant̄. Negatur ꝯsequētia qz cū mortali ⁊ veniali formalr̄ acceptis stat vnitas specifica actus peccati. Unde argumentū solum p̄bat q̄ veniale ⁊ mortale accepta p̄ reatib⁹ sunt p̄prietates q̄ p̄nt sequi diuersitatē specificā actuū peccati. qz aliqua mortalia ex gn̄e. scz ꝯsequutiue. qz mortale seq̄tur ea rōe obiecti specificāt̄. Et tn̄ nō p̄bat q̄n ⁊ cū vnitate specifica actus stare possint.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ premiū est de intētione merētis vel virtuose agentis. sz pena nō ē de intētione peccantis. sed magis ē cōtra voluntatem ipsius. vnde nō est similis ratio.

¶ Maior negat̄. sz oppositū mag̅ ē veꝝ. vt D. san. ondit in de malo. q. p̄. ar. v. ad p̄m. et p̄. ij q. xlviij. ar. vj. ad tertiū. qz sicut act⁹ v̄tuosus inīcdit̄ a v̄tuoso p̄p̄t p̄miū

sta pena a iusto iudice ꝑpter equitatōem ⁊ reformatōnem culpe. sȝ falsa ē vt iacet maior. q: pmiū ē ꝑ se intentum a studioso. ⁊ ꝑ ꝯñs ꝑ se voluntariū ⁊ finis ⁊ obiectū distinguens. Sȝ sic nō ē de pena respectu peccātis. q nō intendit nec vult directe se obligare ad penam. imo si posset vellet peccare sine seq̄la pene. q̄re ipe reat⁹ nō ē volitus. nec ꝑ se voluntari⁹. ⁊ ꝑ ꝯñs nō dat spēm actui voluntario vt sic. sic aūt nos loq̄mur hic de pctō vt ē act⁹ voluntarius. q̄re negat ꝯña. ¶ Nota aūt ex solutōe D. sanct. ꝙ pena ē cōtra

Pena ꝯ voluntatē expo. voluntatē. ⁊ g̃ nō hȝ rōem ꝯstituent actū in specie vt voluntari⁹ ē ⁊ rōe ꝯuersionis ⁊c̄. Et ē pena ꝯtra voluntatem ꝓsertim vt infligit. Et etiā demeritū pene ē ꝯtra voluntatē fm se. tñ indirecte in sua causa. tūc reat⁹ pene est voluntarius. vt arti. ꝓmo tactum fuit.

¶ Utrū pctm̄ cōmissionis ⁊ omissionis drñt.

AD sextū sic ꝓcedit. Videt ꝙ pctm̄ ꝯmissionis ⁊ omissiōis specie differāt. Delictū enī ꝯ pctm̄ diuidit Eph. ij. vbi dr̄. Cum essetis mortui delictis ⁊ pctis vr̄is. Et exponit ibi glo. Delictis. i. dimittēdo q̄ iubent. ⁊ peccatis scȝ agēdo ꝓhibita. Ex q̄ ptȝ ꝙ ꝑ delictū intelligit pctm̄ omissiōis. ꝑ pctm̄ pctm̄ ꝯmissionis. differūt ergo specie cū ex opposito diuidātur tāq̄ diuerse spēs.

q.lxxi.ar.vi ¶ P. peccato ꝑ se cōuenit ꝙ sit ꝯtra legē dei. ponit enī in eius diffinitōe. vt ex sup̄ dictis ptȝ. sed in lege dei alia sunt p̄cepta affirmatiua ꝯtra q̄ est peccatū omissionis ⁊ alia pctā negatiua ꝯtra q̄ ē pctm̄ cōmissionis. g̃ peccatū omissionis ⁊ pctm̄ ꝯmissionis differūt specie. ¶ P. omissio ⁊ cōmissio differūt sicut affirmatio ⁊ negatio. sed affirmatio ⁊ negatio non pn̄t esse vnius speciei. q: negatio nō hȝ spēm. nō entis enī nō sunt spēs neq̄ differentie. vt ph̄s dr̄. ergo omissio ⁊ ꝯmissio nō pn̄t esse vni⁹ spēi ¶ Sed ꝯtra. in eodem specie pctī inuenit omissio ⁊ ꝯmissio. auarus enī ⁊ aliena rapit. qd̄ est peccatū cōmissionis. et sua non dat quibus dare debet. quod est peccatum omissionis. g̃ omissio ⁊ ꝯmissio nō drñt specie

¶ Hic inq̄rit de q̄dā diuisione pctī vulgata q̄lis sit. scȝ diuisio. cū pctm̄ diuidit in pctm̄ cōmissionis ⁊ omissionis. an scȝ sit in diuersas spēs ⁊c̄.

¶ Rn̄deo dicēdū ꝙ in peccatis inuenit duplex differentia. vna materialis. ⁊ alia formalis. Materialis q̄dē attēdit fm naturalē spēm actuū peccati. formal' aūt fm ordinē ad vnū finē ꝓpriū qd̄ ē etiā obiectū ꝓpriū. vnde inueniūtur aliq̄ actus materialr̄ specie differētes. q tñ formalr̄ sunt in eadē specie peccati. q̄a ad idē ordinant. sicut ad eādē spēm homicidij ptinet iugulatio. lapidatio. ⁊ ꝑforatio. q̄uis act⁹ sint specie differētes fm speciem nature

¶ Ut D. plene rn̄deat ꝓ⁰ ponit notabile distinctiuū. Secōo iuxta h̄ rn̄det ad q̄situ. ibi. Sic g̃ si. Distinctio ē. ꝙ in pctis ē duplex drña. vna material'. alia formal'. Et declarat mēbra distinctōis. q: material' ē fm naturalem spēm actuū pctī. q videlicȝ ꝯsiderat fm naturas actuum absq̄ relatōe ad finē ꝯstitutū a voluntate. ⁊ sine habitudine ad rōem. ⁊ vt ꝯsiderant absq̄ ēē moris. Drña aūt formalis ē fm ordinē ad finē ꝓpriū. q ē obiectū ꝓpriū scȝ relatū ad rōem ⁊ voluntatē que ꝓstituūt ⁊ tendūt in illō obiectū vt bonū qd̄dā adipiscibile. Et oñdit D. ꝯuenientiā illius distinctōis. vt ex sup̄ dictis patere pt. q. xviij. ar. vi. et alibi. q: inueniunt aliq̄ actus materialr̄ (.i. in ēē nature) differētes. q tñ formalr̄ (scȝ in ēē moris ⁊ in ordine ad obiectū voluntatis a q̄ hn̄t ēē morale) sunt in eadē specie peccati. ꝑpter vnitatē eius in qd̄ ordinant. Sicut ad vnum pctm̄ in specie ptinent iugulatio lapidatio ⁊ ꝑforatio. q̄ vtiq̄ dicunt act⁹ distinctos in ēē nature. tñ oēs ptinēt ad vnū pctm̄ specie. s. homicidiū. Si enī q̄s faciat quēcūq̄ ex talibꝫ actibꝫ vt auferat vitā iniuste. homicida est. Et addo extra lrām. Si q̄s cum ꝓposito nō obstrueret fossatum vt inimic⁹ suus ibi periret. talis omissio ēēt q̄dem drñs in ēē nature ab actibꝫ p̄dictis. scȝ iugulatōe ⁊c̄. tñ in ēē moris ēēt idē homicidiū in specie.

¶ Sic g̃ si loquamur de specie peccati omissionis et ꝯmissionis materialiter differunt specie. large tamen loquendo de specie fm ꝙ negatio vel priuatio speciem habere potest

¶ Posita distinctōe ⁊ rōne distinctōnis. ꝯsiter rn̄det ad q̄situ ꝑ duas ꝯclōnes rn̄siuas. fm duo mēbra. scd'aȝ ponit ibi. Si aūt loq̄mur ⁊c̄. Prima ꝯclo est ista. Si loq̄mur de specie peccati omissionis ⁊ ꝯmissionis materialr̄ drñt specie. ¶ Pro q̄bꝫ nota. ꝙ aliq̄ dicunt differre specie ꝓprie. q̄n vtrūq̄ hȝ naturā ⁊ drām positiuā. q sub eodem genere ab alio distinguunt. sȝ iproprie dicunt aliq̄ differre specie negatiue. sicut ens ⁊ nō ens. vel duo non entia. q: nō hn̄t eandē spēm ⁊ naturā. vt drña dicat negatōem nō relatōem. ⁊ isto mō intelligit ꝯclo. ⁊ h̄ est qd̄ Doc. de large tñ loquēdo de specie. fm ꝙ negatio vl' priuatio spēm hr̄e pt. scȝ formalitatē aliquā. ⁊ nō ꝓprie spēm. nec ꝑ ꝯñs ꝓprie distinctōem specificā. Et istā ꝯclōne relinq̄t D. notā. Et ꝓbat ꝑ ꝓmū ⁊ tertiū argumēta. Et arguit sic. affirmatio ⁊ negatio (vel mag' priuatio) necessario drñt specie materialr̄. eo pacto q̄ spēs priuatōni ꝯpetere pt. Sed pctm̄ ꝯmissiōis hȝ se vt affirmatio. ⁊ ē aliq̄d positiuū. peccatū omissionis aūt se hȝ vt priuatio. igit ⁊c̄. Maior nota. q: ē ipossibile vt ens ⁊ nō ens. vl' reale ⁊ ens rōis habeāt eandē spēm. affirmatio aūt ē ens. priuatio nō ens ⁊c̄. Minor ptȝ ex q. lxxj. ar. v. ad sextū Cōsequēter cū dr

¶ Si aūt loquamur de specie peccati omissionis et ꝯmissionis formaliter sic nō differūt specie. q: ad idem ordināur. ⁊ ex eodem motiuo ꝓcedūt. auar⁹ enī ad ꝯgregandū pecuniā ⁊ rapit. ⁊ nō dat ea q̄ dare debet. ⁊ similiter gulosus ad satisfaciendū gule. et superflua comedit ⁊ ieiunia debita p̄termittit. ⁊ idē est videre in ceteris.

¶ Ponit ꝯclōnē rn̄siuā scd'am q̄ ad scd'm mēbrū distinctōis. q̄ tal' ē. Si loq̄mur de specie pctī omissiōis ⁊ cōmissiōis formalr̄ (.i. moralr̄) sic nō drñt specie (scȝ ad sensum dicendū) Probat sic. q̄cūq̄ ad idē ordinant (.i. ad vnū finē ꝓpriū) ⁊ ex eodē motiuo ꝓcedūt sunt eiusdē spēi formalr̄ (hoc ē in ēē moris) sȝ h̄ pt ꝯstringere de omissione ⁊ ꝯmissiōe. g̃ tūc sunt eiusdē spēi moral'. ¶ Circa maiorē nota. ne videat ꝯdicere his q̄ dicta sunt ar. ꝓ⁰. q: ex motiuo imꝑatiuo ⁊ effectiuo ⁊ ex pte agētis. pctā nō hn̄t vnitatē spēi. saltē ꝓpinq̄. vt dictū fuit ar. iij. Sȝ ex motiuo finali ⁊ ex natura act⁹ hn̄t vnitatē. ⁊ p̄sertiȝ hn̄t spēm moralē vnā formalr̄. si ex ꝓprijs obiectis nō habeāt aliquā bonitatē vl' maliciā moralē. sȝ tñ ex fine sicut ē in ꝓposito

de omissione q̄ non ē p se bona nec appetibil. nisi ratione alicui⁹ finis positiui ⁊ de se boni. Et ĝ dr D. notanter. q2 ad idē ordinant. ⁊ ex eodē motiuo pcedunt. q̄si diceret vnitas motiui effectiui nō sufficit. s3 reqrit etiam vnitas motiui final. sc3 ei⁹ in qđ ordinant. ex diuersitate etiam causa2 motiua2 effectiue suo mō. sicut ex rōne agēdi nō arguit diuersitas vicio2. q2 lingiū ē ex specie vnū viciū. ⁊ tn̄ ex mult3 causis oriri pt. vt p3 2ª2ᵉ. q. cxvi. ar. p. Ex illo ergo attēdit vnitas vl diuersitas qđ dat spēm imediatā actui ⁊c̄. Et q̄ dixit D. sanc. ar. iij. motiua ⁊ pncipia actiua pctō2 (penes q̄ pctā nō distinguunt) in 2ª2ᵉ. vocat pcti causas. His notat3 pbat maior ex sup̄ dict3. Ex fine ppinq̄ hn̄t aliq̄ bonitatē moralē. ĝ ex vno motiuo finali vnā spēm. ⁊ ex pluribꝫ plures. Tenet ɔn̄a. q2 idē ē rō vnitat3 ⁊ diuersitat3. sc3 vnū rō vnitat3. plurificatū ratio pluralitat3 ⁊c̄. Minorē declarat p° exēplo. scđo rōne. ibi. Semp eni ⁊c̄. Exēplū ē. q2 auar⁹ ad ɔgregādā pecuniā rapit. ⁊ nō dat ea q̄ dare d3. ⁊ gulosus ad satisfaciendū gule supflue comedit. ⁊ ieiunia debita ptermittit ⁊c̄. vbi ɔstat q̄ tal omissio ordinat in eūdē fine cū ɔmissiōe. Licet eni ⁊ rape ⁊ nō dare vbi qs dare d3 inuoluant deformitatē iniusticie. tn̄ vt referunt in finē auaricie habent vnā spē3 moralē. sic ei aliqs omittit dare qđ d3. Deīn ibi

¶ Semp eni i reb9 negatio fundat sup aliq̄ affirmatōe q̄ ē q̄dāmō cā ei⁹. vn̄ etiā in reb9 naturalibꝫ euisdē rōis ē q̄ ignis calefaciat ⁊ q̄ nō infrigidet.

¶ Probat minorē rōne tali. Semp negatio fundat sup aliq̄ affirmatōe. q̄ ē q̄dāmō cā ei⁹. s3 pctm̄ omissiōis assimilat negatōi. vt patuit. igit ⁊c̄. Maior p3 in naturalibꝫ. q2 eiusdē rōis ⁊ idē fundamētū ē ⁊ pncipiū. q̄ ignis calefaciat ⁊ nō infrigidet. sic ex eodē motiuo finali pueniat q̄ facio hoc ⁊ aliud omitto. q̄re omissio fundat in aliq̄ affirmatōe. i. motiuo finali eodē cū actu aliq̄. Notāter āt dr D. q̄ est q̄dāmō cā ei⁹. q2 negatio ⁊ si nō habet cām pductiuā ⁊ effectiuā. h3 tn̄ cām fundatiuā positiuā realē vel intellectā aut imaginatā. vt h3 D. in de malo. mate. q. q. 5. ad. ix. ¶ Nota āt q̄ omissio magis assimilat negatōi in subiecto apto nato q̄lis ē puatio. ⁊ p ɔn̄s fundat sup aliq̄ affirmatōe. hoc ē aliq̄ motiuo finali. Nā de se nō h3 rōem final vl appetibil. ⁊ p ɔn̄s ē eiusdē spēi cū actu. non q̄cū. p3 s3 pcedēte ex eodē motiuo ⁊ ppinq̄. Et h̄ intendit D. sanc. ¶ Nota āt q̄ hic ar. multa psupponit. vtpote q̄ negatio nō h3 naturā nec spēm pprie. E lo. habeat aliquā entitatē vl formalitatē ex intellectu. qđq3 habeat reduci ad affirmatōis cām. Circa q̄ posset dubitari. an habeat propriā ɔceptibilitatē ⁊ intelligibilitatē. ⁊ plura id gen⁹ de q̄bꝫ habet i. x. metaph. ⁊ alibi. vide si placet. de distinctōe puationis ⁊ negatōis. vide i metaphy. in. v. Textu. cō. xxvij lectōe. xix. in D. sanc. ⁊ in postpdicamēt3 Aristot.

¶ Circa argumētū in ɔ̄riū nota ⁊ circa tacta i cor. q̄ licet rapina habeat specialē deformitatē oppositā iusticie ex pte obiecti. qđ ē res aliena p violentiā rapta. h3 tn̄ et aliā formalitatē ex pte finis in auaro. sicut ⁊ q̄ furat vt mechet magis mechus ē q̄ fur apđ phm̄. Nō eni ē incōueniens vt in eodē ɔmittant plura pctā formalr. i. plures deformitates pluriū pctō2. vt patuit sup. Et omissio illa sc3 nō dare qbꝫ dare d3. cū fit ppt finē auari (sc3 ppt abundātiā) ē eiusdē spēi moral. Et fm̄ D. 2ª2ᵉ. q. lxvi. ar. iij ad 2m̄. Ad idētitatē spēi in pctis reqrit vnitas finis ppinq̄. finis āt remoti vnitas nō sufficit. Rapina igit ⁊ omissio sunt eiusdē spēi formalr rōe finis ppinq̄ intēti ab auaro.

et nō vt sunt ɔtra iusticiā. q̄uis etiā sic eēnt sub vna specie. sc3 iniusticia ex parte obiecti ⁊c̄.

¶ Ad pmū ergo dōm q̄ illa diuisio q̄ est p cōmissionē ⁊ omissionē. nō est fm̄ diuersas spēs formales sed materiales tm̄. vt dictū est. In corpo.

¶ Maior placet. ⁊ ita exponit D. ibidē. sc3 p delicta intelligēdo pctā omissiōis. ⁊ p pctā. pctā ɔmissiōis Ad ɔn̄s. Dn̄t ĝ specie cū ex opposito diuidant. dico q̄ dn̄t materialr ⁊ suo mō in eē nature specifice. s3 nō ppterea sequitur q̄ formalr sp ⁊ in eē moris. qn̄ hn̄t idem motiuū ppinquū finale. ⁊ ita apls ad exaggerandū mltitudinē pctō2 dimisso2 p christū exposuit eis pctā omissiōis ⁊ ɔmissionis. q̄ distinguunt materialr ⁊ q̄nq3 formalr. s. omissio a ɔmissione disparata. sed nō a cōmissione relata in eundē finē. vel in cuius finē refertur

¶ Ad scđm dōm. q̄ nece fuit in lege dei pponi diuersa pcepta affirmatiā ⁊ negatiua. vt gradatim homines introducerent ad ḃtutē. pus q̄dē abstinēdo a malo ad qđ inducimur p pcepta negatiua. ⁊ postmodū faciendo bonū. ad qđ inducimur p precepta affirmatiua. ⁊ sic pcepta affirmatiua ⁊ negatiua nō ptinēt ad diuersas ḃtutes. s3 ad diuersos grad⁹ virtutis. ⁊ p ɔsequens nō op3 q̄ ɔtrarient diuersis peccatis fm̄ spēm Peccatū etiā nō habet spēm ex parte auersionis. q2 fm̄ h̄ ē negatio vel puatio. s3 ex pte ɔuersiōis fm̄ q̄ est act⁹ q̄dā vn̄ fm̄ diuersa pcepta legis nō diuersificant peccata fm̄ spēm.

¶ D. negat ɔn̄am. q2 nō seqt. opponunt diuersis pceptis. igit sunt diuersa pctā formalr. Esto possint eē diuersa materialr. Et rō ē duplex. q2 id qđ phibet p negatiuū pceptū. ⁊ qđ pcipit p affirmatiuū sunt eiusdē ḃtut3. q2 eiusdē ḃtut3 ē pmo in impfect3 abstinere a malo. qđ pcipit negatiuū. deinde facit bonū qđ pcipit affirmatiuū. mō pctā q̄ sunt ɔ̄ eandē ḃtutē nō pn̄t differre formalr. Pctm̄ igit ɔmissiōis qđ ē ɔ̄ negatiuū pceptū. ⁊ facit malū phibitū p negatiuū pceptū. ⁊ pctm̄ omissiōis qđ nō facit qđ pcipit affirmatiuū peccāt in eandē ḃtutē. ⁊ p ɔn̄s esto distinguant specie materiali nō tn̄ formali. Scđa rō. q̄re nō sequit ɔn̄a. q2 pceptū negatiuū h̄ phibet auersionē. q2 malū vt sic qđ ɔsistit in auersione. s3 ex illa auersiōe pctm̄ nō h3 spēm. ⁊ p ɔn̄s nō dat actui aliā spēm. S3 h3 spēm ex cōuersiōe quā pcipit pceptū affirmatiuū. Quare nō sequitur. sunt duo pcepta (affirmatiuū sc3 ⁊ negatiuū) ĝ due species formalr. Pat3 igit p°. q̄ affirmatiuo ⁊ negatiuo pcepto nō ɔ̄riant duo pctā formalr. q2 pctā formalr ɔ̄riant. q̄ sunt ɔ̄ diuersas ḃtutes ⁊ ɔ̄ diuersa bona rōis. Sic ⁊ in pposito qn̄ omissio nō ē ex alio motiuo finali q̄ ɔmissio. tūc nō distinguunt formalr. sicut patuit i exēplo ar. ⁊c̄.

¶ De solutōe āt hui⁹ argumēti h3 D. in de malo. mate. 2ª. ar. vi. in cor. Nec ē dōm q̄ dn̄t specie fm̄ dr̄iam pceptō2. s3 magis econuerso. pcepta distinguunt fm̄ dr̄iam ḃtutū ⁊ vicio2. q2 pcepta ad h̄ sunt vt fm̄ ḃtutē opemur et peccata vitemus. Hec ille.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ obiectio illa pcedit de materiali diuersitate spēi. Sciendū ē tn̄ q̄ negatio ⁊ si pprie nō sit in specie. ɔstituit tn̄ in specie p reductiōem ad aliquā affirmationē quā sequit

¶ Maior vera. Ad minorē. affirmatio ⁊ negatio nō

põt eē vnius spēi natural. Cōcedit. si aūt intelligit ꝙ non possunt eē vni⁹ spēi formal' ꝛ moral. Dico ꝙ nō sunt vni⁹ spēi moral' ex equo. ita ꝙ negatio ꝑ se habeat spēm moralem. tñ reductiue ē in specie affirmatōis ad quā seq̄t. vel ex cui⁹ motiuo finali ꝓcedit. sicut ꝛ in naturalibꝫ. Negatio vl' magis ꝓuatio reducit' ad gen⁹ affirmatōis. vt patuit. q. lxxj. ar. vj. et ita nō dare vel nō facere ꝓpter finem auaricie. ē eiusdē spēi moral' cū actu exercito ꝓpter finem auaricie. Et ꝑ h̄ pꝫ ad ꝓbatōem minoris. si ꝯ illū sensuꝫ ꝓcedat. q2 negatio nō hꝫ spēm ꝑ se sꝫ reductiue. vt patuit. Ad ꝯñs. ḡ omissio ꝛ cōmissio nō põt eē eiusdē spēi material' ꝛ natural. ꝯcedit'. si intelligit' de morali. negat' saltē reductiue. vt patuit.

¶ Utrum pctm̄ ꝯueniēter diuidat' in pctm̄ cordis oris ꝛ operis.

K AD septimū sic ꝓcedit'. Videt' ꝙ incōuenienter diuidat' pctm̄ in pctm̄ cordis. oris ꝛ opis. Aug⁹. eñ in xij. de tri. ponit tres grad⁹ pcti. q̄x ꝑmus ē cū carnalis sensus illecebrā q̄ndā ingerit. q̄d ē pctm̄ cogitatōis. Scd's grad⁹ ē q̄ñ sola cogitatōis delectatōe aliq̄s ꝯtēt⁹ est. Terti⁹ grad⁹ ē q̄ñ faciendū discernit' ꝑ ꝯsensum. sed tria hec ꝑtinēt ad pctm̄ cordis. ḡ incōuenienter peccatū cordis ponit' q̄si vnū gen⁹ pcti. ¶ P̄. Greg. in iiij. Moral'. ponit q̄ttuor grad⁹ pcti. q̄rū ꝑmus est culpa latēs in corde. scd'us cū exteri⁹ publicat'. terti⁹ est cū ꝯsuetudine roborat'. q̄rt⁹ est cū vsq3 ad ꝑsumptionē diuine misericordie. vel ad desꝑationē hō ꝓcedit. vbi nō distinguit' pctm̄ opis a pctō oris. ꝛ adduntur duo alij peccatoꝝ grad⁹. ḡ incōueniēs fuit ꝑma diuisio. ¶ P̄. nō põt eē pctm̄ in ore vel in ope nisi fiat ꝑus in corde. ḡ ista pctā spē nō dr̄nt. nō ḡ debēt ꝯtra se inuicē diuidi. ¶ Sꝫ ꝯtra ē q̄d Hiero. dt sup Ezech. Tria sūt ḡnalia delicta q̄bꝫ humanū subiacet gen⁹. aut eñ cogitatōe aut s̄mone aut ope peccam⁹.

¶ Hic septimo inq̄rit de q̄dā alia diuisione pcti. cuꝫ scꝫ diuidit' in pctm̄ cordis ꝛc̄.

¶ Rñdeo dd'm ꝙ aliq̄ inueniūtur differre spē dupliciter. Uno mō ex eo ꝙ vtrūq3 hꝫ spēm ꝯpletā sic equus ꝛ bos dr̄nt spē. Alio mō sic s̄m diuersos gradus in aliq̄ ḡnatione vl' motu accipiūt' diuerse spēs sicut edificatio ē ꝯpleta ḡnatio dom⁹. collocatio aūt fundamēti ꝛ erectio parietis sunt spēs incōplete. vt pꝫ ꝑ ph'm i. x. eth. ꝛ idē etiā põt dici i ḡnatōibꝫ aialiū.

¶ Om̄ titul⁹ q. põt itelligi de specie ꝯpleta vel icōpleta. iō D. in isto ar. ꝑ. ponit notabile distinctm̄ declarās illū duplicē intellectum. Scd'o ridet q̄ ad ambos sensus. ibi Sic igit' pctm̄. Distinctio ḡ est. ꝙ aliq̄ inueniunt' differre specie dupl'r. Uno° ex eo ꝙ vtrūq3 hꝫ spēm ꝯpletā. Alio mō sicut s̄m diuersos grad⁹ in aliq̄ generatōne vl' motu accipiunt' diuerse spēs. sicut edificatio ē ꝯpleta generatio domus. Collocatio aūt fundamēti ꝛ erectio parietꝫ sunt incōplete. vt pꝫ. x. ethicoꝝ. Et idē põt dici in generatōnibꝫ aialiū. sicut generatio hois ē ꝯpleta. embrionis aūt ꝛ viuētis vita plante ē impfecta. ¶ Ubi nota. ꝙ edificatio est vn⁹ mot⁹ total' ꝯꝑhendēs sub se multos motus ꝑtiales. distinctos specie imꝑfecta q̄ distinguunt' a se inuicē specie imꝑfecta. ꝛ etiā a tota generatōe ꝯpleta. Et rō ē. ꝙ generatio spēm recipit s̄m formā. q̄ ē finis generatōis. Cōstat aūt ꝙ aliud ē forma toti⁹. ꝛ aliud forma ꝑtiū. Quare ꝛ generatōes dr̄nt specie ab inuicē. ꝛ sicut forma totius dom⁹ ē ꝯpleta ꝛ ꝑfecta. Forme aūt ꝑtiū sunt impfecte. ita et ꝯstructio dom⁹ ē ꝑfecta. nullo exteriori indigēs ad ꝓpositū edificatoris explendū. Sꝫ ḡnatio fundamēti ē imꝑfecta. ꝛ sil'r aliaꝝ ꝑtiū. Et ꝑ hec intelligit' scd'm mēbrum. scꝫ ꝙ alio mō aliq̄ distinguunt' specie s̄m diuersos grad⁹ scꝫ ꝑtiales incōpletos vltern⁹ ordinabiles in vnū terminum totalē ꝛ ꝯpletū. Quō aūt ista distinctio ad ꝓpositum accipienda sit statim declarabit'. ¶ Nota scd'o de generatōe aialiū. q2 tota generatio cōꝑhendit sub se multas ꝑtiales generatōes distinctas s̄m distinctiōem ꝑtialium formaꝝ sibi succedētiū. Tota vero ḡnatio denoiat' ab vltima forma ꝯpleta ꝛ a natura intenta. Quare D. hñ dt. idē põt dici de generationibꝫ aialiū q̄ sunt ḡnatōes naturales. sicut dictū ē de generatōnibꝫ artificialiū. q2 sicut in artificialibꝫ. ḡnatio ꝯpleta hꝫ spēm a forma toti⁹ ꝯpleta q̄ ꝯꝑhendit ꝛ ꝑsupponit multas formas ꝛ generatōnes ꝑtiales. sic ē in ḡnatōe aialis q̄d ꝑus hꝫ formā imꝑfectā deinde ꝑfectiorē. vltio ꝯpletā q̄ ḡnatio toti⁹ dr. Et de h̄ habes ꝑ. ꝑte. q. cxviij. ar. ij. ad scd'm. vbi clare ponit plures ꝑtiales ḡnatōes sibi succedere anteq̄ ꝓducat' genitū ꝑncipal'r intentū. Vide ꝓ maiori intellectu scd'i mēbri distinctōnis D. sanct. in. x. ethicoꝝ. et in de ꝓtutibꝫ. q. vltima. arti. vltimo. in corꝑe.

¶ Sic igit' pctm̄ diuidit' ꝑ hec tria scꝫ pctm̄ oris. cordis ꝛ opis. nō sic ꝑ diuersas spēs ꝯpletas. nā cōsummatio pcti ē i ope. vñ pctm̄ opis hꝫ spēꝫ ꝯpletā.

¶ Respōdet ad q̄situ dupl'r intellectū. ꝛ iō s̄m h̄ ponit duas ꝯclōnes rñsiuas. scd'a ibi. Sꝫ ꝑma inchoatio. Cōclusio ꝑma rñsiua q̄ ad ꝑmū intellectū q̄siti negatiua est tal'. Pctm̄ ꝯuenienter diuidit' ꝑ hec tria (scꝫ pctm̄ oris cordis ꝛ opis) nō sicut ꝑ diuersas spēs ꝯpletas. Probat' ꝯclō. solū pctm̄ opis hꝫ spēm ꝯpletā. ꝛ ē vltim⁹ gradus pcti. igit' ꝯclō ꝟa. Añs pꝫ. q2 ꝯsummatio pcti ē in opere. q̄d inchoat' in corde. ꝛ manifestat' in ore. Tūc ibi

¶ Sꝫ ꝑma inchoatio ei⁹ ē q̄si fundatio in corde. Scd's aūt grad⁹ ei⁹ ē in ore s̄m ꝙ hō ꝓrūpit facile ad manifestādū ꝯceptū cordis. Terti⁹ aūt grad⁹ iā ē in ꝯsummatōe opis. Et sic hec tria differunt s̄m diuersos gradus peccati.

¶ Ponit scd'am ꝯclōnē rñsiuā q̄ ad scd'm sensuꝫ q̄siti talē. Hec tria pctm̄ cordis oris ꝛ opis dr̄nt s̄m diuersos gradus pcti. scꝫ q̄ñ sepatim inueniunt'. ꝛ eadē tria ꝑtinent ad vnā ꝑfectā pcti spēm. Illi⁹ ꝯclōnis D. ꝑ° ponit ꝑmā ꝑtē cū ei⁹ ꝓbatōe. scd'o scd'aꝫ. ibi. Patꝫ tñ ꝙ hec tria. Probat' ꝑ° ꝑs. pcti in corde ē inchoatio ꝛ ꝑm⁹ grad⁹. Scd's grad⁹ aūt pcti ē in ore. sꝫ terti⁹ ē ꝯsummatio in ope. igit' ꝑ° ꝑs ꝯclōnis ꝟa. Patꝫ ꝯñā. q2 sicut positio fundamēti est spēs incōpleta. ꝛ ꝑm⁹ grad⁹ edificatōis dom⁹. sil'r erectio parietū. sꝫ introductio forme toti⁹ ē spēs ꝯpleta. sic in ꝓposito. q̄ñ pctm̄ cordis ē sine aliis. ē spēs vl' magis grad⁹ pcti imꝑfect⁹. pctm̄ oris sil'r imꝑfect⁹ grad⁹. sꝫ opis ꝑfectus gradus. ¶ Nota tñ circa ista. ꝙ nō videt' oino sil'e de generatōibꝫ imꝑfectꝫ aialis ꝛ ꝑtialibꝫ generatōibꝫ domus. ꝛ de illis tribꝫ pctis. q2 termini specificātes has generatōes hñt distinctas spēs. sꝫ ineq̄les. vt aia vegetatiua hꝫ spēm distinctā ab aia sensitiua. Sꝫ i ꝓposito. q2 illa tria ꝓueniunt ab eodē motiuo (etiā q̄ñ sepant') a q̄ hñt spēm. Iō sicut sup. q. lij. ar. ꝑ. dictū fuit. ꝙ illa q̄ recipiūt spēꝫ ex

aliq̃ ad qđ ordinan̄t. pñt ɓm scipam diuersificari in plus vl̄ in minus. ⁊ nihilomin⁹ sunt eadē in specie ꝓpter vnitatem eı⁹ ad qđ ordinan̄t. vt fuit exēplificatū de motu. sic in ꝓposito pcti cordis ē in eadē specie morali qñ solitarie fit cū pctō opis ⁊ oris. Sed hȝ illā spēm impfecte. ⁊ alia hñt eandē spēm. ſȝ pfecti⁹. ⁊ solū pfectū opis ꝯplere. ita ꝙ sunt tres grad⁹ in vna specie pcti. ⁊ tria pctā. qñ separatī inueniūt. Tria dico nō specie morali distincta. ſȝ tria materialr̄ ⁊ numeralr̄ distincta habētia vnā spēm moralē ɓm magis ⁊ min⁹. ꝓpt maiorē ⁊ minorē accessū ad specificās motiuū. Propt⁹ eñ accedit ad vindictā q̇ in ope eā exercet. ꝙ̄ q̇ eā solo corde desiderat. vl̄ etiā desideratā ṽbo manifestat. Et illa videt̄ mens M. cū dr̄. ⁊ sic pȝ ꝙ hec tria dnt ɓm diuersos grad⁹ pcti (supple eiusdē in specie morali) pȝ tñ ꝙ hec tria ꝑtinēt ad vnā pfectā pcti spēz. q̇ videlȝ spēs recipibil'ē in trib⁹ ḡdib⁹. Simile ē aūt exēplū M. de generatōib⁹ impfectꝭ in ħ. ꝙ ⁊ ipe nō hñt spēm ꝯpletā ſȝ vltia tñ in quā ordinan̄t. Sic ⁊ ħ solū pctm̄ opis hȝ illā spēm ꝯplete. Sȝ ħ interest. vt patuit. qꝛ alibi (scȝ i generatōib⁹) sunt diuerse spēs. hic āt diuersi gradus eiusdē spēi. Et videt̄ hec M. innuisse cū dr̄. ꝙ pctm̄ nō diuidit̄ ꝑ hec tria. sicut ꝑ diuersas spēs ꝯpletas (et in ħ silitudo) sed ɓm diuersos gradus pcti. scȝ eiusdem spēi. ⁊ ecce dissimilitudo. Deinde cum dicit

¶ Patet tñ ꝙ hec tria ꝑtinēt ad vnā pfectā peccati spēm. cū ab eodē motiuo ꝓcedāt. Iracūd⁹ eñ ex ħ ꝙ appetit vindictā. p̄mo q̇dē ꝑturbat̄ in corde. scđo in ṽba ꝯtumeliosa prūpit. tertio ṽo ꝓcedit vsqȝ ad facta iniuriosa. ⁊ idē pȝ in luxuria ⁊ i q̇libet alio pctō

¶ Annectit scđam ꝑtē ꝯclonis 2ᵉ. q̄ fuit Et hec tria ꝑtinēt ad vnā pfectā pcti spēm q̄ ꝓbat̄ sic. qcūqȝ ab eodēȝ motiuo ꝓcedūt ꝑtinēt ad eandē spēm pcti. ſȝ ista tria ꝓcedūt ab vno motiuo finali. igit̄ ꝑtinēt ad vnā spēm. Maior patuit ar. vj. et. iij. ⁊ ꝙ plus ē si sic ab eodē motiuo ꝓcedētia sunt subordinata. qñ sil' inueniunt̄ ꝑtinēt ad vnuȝ pctm̄ nūero. Minor declarat̄ exēplarit̄. Iracūdus eñ ex ħ ꝙ appetit vindictā p⁹ turbat̄ in corde. 2° in ṽba ꝯtumeliosa prūpit. 3° ꝓcedit vsqȝ ad facta iniuriosa. ⁊ idē pȝ in alijs. Que tria de plano ordinan̄t ad vindictā habendā vt finē. ergo sunt eiusdem spēi moralis. ⁊ sic intelligitur ꝯclo de specie moris. nō de specie nature. de q̄ ꝯstat ꝙ distinguūt̄. ¶ Nota āt. qꝛ dictū ē circa maiorē ꝙ distinguūtur a seinuicē ḡdualr̄ in eadē specie. dū separatim inueniūt̄. vt pȝ ad 3ᵐ. Dū āt sil' ꝯcurrūt. scȝ respectu eiusdē obiecti hñt rōem vni⁹ pcti. etiā ɓm nūeꝝ moralr̄ loquēdo. sicut sup̄ q. xvij. dictū fuit ꝙ act⁹ impat⁹. ⁊ iperiū hñt rōnem vni⁹ act⁹ moralr̄ ⁊c. ¶ De mate. isti⁹ ar. vide in Doc. in 2°. di. xlij. q. 4. ar. ij. vbi hȝ ꝙ ē q̄si diuisio toti⁹ potestatiui. ⁊ scđo icludit p⁹ Habet etiā ibidē. ꝙ q̄uis lingua sit exteri⁹ mēbꝛū. tñ int̄ alia ē magis ꝓpinquū interiori actui ɓm ꝙ ꝯgruit locutōi. qꝛ loquutio ē signū interioris actus Et iō quēdā gradū hȝ in ꝓcessu pcti locutio. int̄ pctm̄ cogitatōis ⁊ opis. ¶ Nota ꝙ in pctō cogitatōnis. vl̄ cordis intelligit̄ ōme pctm̄ qđ in solo interiori actu ꝯsistit Et iō includit̄ etiā affectio sine q̄ nullū pctm̄ ē ⁊c. ¶ Nota ꝙ Scot⁹ in 2°. di. xlij. in q̄rta q. loq̇t̄ de ista diuisiōe. ⁊ dr̄ ꝙ Hieronym⁹ nō diuidit ħ pctm̄ formalr̄. nec subiectuȝ pcti formal'. qꝛ ħ ē act⁹ volūtatꝭ. ⁊ nō cogitatio. nec ɓmo nec op⁹ exteri⁹. nec etiā originale pctm̄. qꝛ illđ solū ē i aīa Sȝ distinguit ħ tñ subiectū materiale pcti. ⁊ posset ꝯtineri illa diuisio pcti sub duplici mēbꝛo. s. ꝙ qđdā ē pctm̄ in actu interiori. qđdam ꝯsistit in actu exteriori. p̄mo⁹ ē pctm̄ cogitatōis. 2° subdiuidit̄. qꝛ sic ꝯtinet locutōnem ⁊ opatōem. qꝛ locutio maxie ꝯuenit hōi vt ē rōnalis. ⁊ vt ē hō. qꝛ vt sic ē cōicatiuus. ⁊ sic circūloq̇mur actū exteriorē ꝑ duo mēbꝛa. Et dȝ intelligi diuisio positiue q̄ ad pctm̄ ꝯmissiōis. ⁊ negatiue q̄ ad pctm̄ omissiōis. in cogitatōne locutōe ⁊ ope. Hec ille. Sȝ patȝ ꝙ Doc. magis tribuerit huic diuisioni. ⁊ eā ꝓfundi⁹ penetrauit. Scot⁹ eñ deficit ab intentōe Hieronymi. reducēdo locutōem ⁊ opus in vnū mēbꝛū. Nā intētiōis Hieronymi ē distinguere illa duo vt diuersos grad⁹ pcti. in locutōe eñ manifestat̄ pctm̄. in ope explet̄. vt pȝ ad 2ᵐ. Tñ ista nō distinguūtur formalr̄. qñ ꝓcedūt ab eodē motiuo. tñ distinguunt̄ ɓm maiorē ꝓcessū pcti eiusdē. tāqȝ diuersi grad⁹. q̄re nō est diuisio subiecti materıal' pcti. ſȝ magis modal' ⁊ gradualis totius pcti ⁊c. Et hec patēt ex auctoritate bt̄. Hieron. in argumēto in ꝯtrū adducta. qꝛ distinguit ista tria in rōne delicti. Quare nō ē mens eius. ꝙ ista diuisio intelligat̄ de subiecto pcti. vt Scot⁹ exponit. ſȝ de peccato ipō. vt D. sanct. per arti. declarauit.

☞ Argumentū in ꝯtrariū ē ꝑ iam dicta ꝯclusione.

¶ Ad p̄mū ḡ dđm. ꝙ oē pctm̄ cordis ꝯuenit in rōne occulti. ⁊ ɓm ħ ponit̄ vn⁹ grad⁹. q̇ tñ ꝑ tres gradus distiguit̄ scȝ cogitatōes. delectatōes. ⁊ ꝯsensus.

¶ Placet maior. q̄ ē bt̄. Aug. Sȝ dico ꝙ pctm̄ cogitatōis delectatōis ⁊ ꝯsensus ꝯueniūt in rōe occulti. ⁊ sic ꝯstituūt vnū gradū ħ positū. s. pctm̄ cordis. Gradū (inquā) q̄si integratū ex trib⁹ gradib⁹. Minor ꝯcedit̄. Sȝ negat̄ ꝯña. qꝛ illi tres gradus ꝯtinent̄ sub vno gradu. qꝛ oēs dicūt pctm̄ latēs ⁊ occultū. ⁊ ea rōe pctm̄ cordis ponit̄ vn⁹ grad⁹ pcti. Tñ illi tres grad⁹ q̄s bt̄. Aug. ponit subdiuidūt pctm̄ cordis. tāqȝ totius. vl̄ q̄si totū integrale.

¶ Ad scđm dđm. ꝙ pctm̄ oris ⁊ opis ꝯueniūt in manifestatōe. ⁊ ꝓpter ħ a Greg. sub vno ꝯputantur Hiero. aūt distinguit ea. qꝛ in pctō oris ē manifestatio tm̄ ⁊ p̄ncipalr̄ intēta. in pctō ṽo opis ē p̄ncipalr̄ expletio interioris ꝯcept⁹ cordis. ſȝ manifestatio est ex ꝯsequēti. ꝯsuetudo ṽo ⁊ ꝯspatio sunt gradus ꝯsequētes post spēm pfectā pcti sicut adolescētia ⁊ iuuētus post pfectā hōis generatōem

¶ Ad maiorē. placet. qꝛ dr̄ bt̄. Gregori⁹. ſȝ aliūde distinguit ipe grad⁹ pctōꝝ q̄tuor. q̄s bt̄. Hieronym⁹ tres. Dico vltra. ꝙ Grego. sub 2° ꝯp̄hēdit duos grad⁹ ħ positos. scȝ pctm̄ oris ⁊ opis. rōe ꝯueniētie in manifestatōe qꝛ videlȝ vtrūqȝ manifestū ē. Sȝ qꝛ aliter se hñt ad manifestatōem. iō bt̄. Hiero. distinguit. In pctō eñ oris peccans intēdit p̄ncipalr̄ solū manifestatōeȝ ꝯcept⁹ cordis ⁊ affectōis. In pctō ṽo opis p̄ncipalr̄ itēdit ꝯsummare ⁊ explere affectū cordis ꝗ̄ō alia rōe Gregori⁹ ꝯp̄hēdit duos sub vno. Alia rōne Hiero. distinguit expresse vtrūqȝ. Vltra Tertius ē ⁊c. Dico ꝙ terti⁹ ⁊ q̄rtus grad⁹ positi a bt̄. Grego. nō ꝑtinēt ad spēm pcti. vl̄ inchoatā vel cōpletā. ſȝ ꝯsequunt̄ spēm pfectā pcti. qꝛ post ꝯsummatum pctm̄ seq̇t̄ p̄sumptio vel desꝑatio de q̄b⁹ loq̇t̄. Vltra. vbi nō distinguit pctm̄ opis a pctō oris. Vez ē. qꝛ ꝯueniūt in manifestatōe. ſȝ aliter ⁊ aliter vt dictū ē. Et dico ꝙ verū ē. qꝛ addunt̄ duo grad⁹. ſȝ hi sequunt̄ spēm ꝯpletam. Hiero. āt ponit solū q̄ ꝑtinēt ad spēm ⁊ nō sequūt̄ Quare negatur ꝯsequētia. qꝛ vtraqȝ diuisio ē ꝯueniēs. sed ɓm aliam consideratōnem ⁊c.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ pctm̄ cordis ꝛ oris nō distinguunt a pctō opis qn̄ simul cū eo cōiungūt. ſʒ put quolibet hoꝝ ꝑ ſe iueniť. ſicut etiā ps mot⁹ nō distinguiť a toto motu qn̄ mot⁹ ē ꝯtinuus. ſed ſolum quādo motus ſiſtit in medio

¶ Ānecedens ꝯcediť. ſcʒ ꝙ nō pt eē pctm̄ in ore. vľ in ope. niſi pus fiat in corde. qꝛ act⁹ exterioꝛ nō hʒ rōeʒ peti niſi accedēte ꝯſenſu volūtaťs. puia deliberatōe rōis. Nā alš nō haberet ratōem act⁹ humani. Tamē pt eē pctm̄ cordis ſine aliis. ꝛ peccatum oris ꝛ cordis ſine peccato operis ꝛc̄. ğ iſta pctā ſpecie non dn̄t. Uꝫ quando ſimť ꝯiūgunť. imo tūc hn̄t rōem vni⁹ peti in nūero. Cū ğ itaꝫ ꝙ diſtinguunť vt diuerſi grad⁹ nūero eiuſdē peti in ſpecie qn̄ ſeorſuʒ ꝛ ꝑ ſe iueniunť. Et ſic itelligi⁹ ꝯclone vt dictū ē. ſicut volūtas iūcta exteriori actu ē vnū pctm̄. ꝛ voluntas ſine actu ꝛ cū actu poſtea. ſunt duo pctā. vt panuit ꝛc̄.

S ¶ Utrū pctā diuerſificentur ſpecie ſm̄ abundantiam et defectum.

Ad octauū ſic pcediť. Videť ꝙ ſupabundātia ꝛ defect⁹ nō diuerſificēt ſpēs pctōꝝ Supabūdātia enī ꝛ defect⁹ dn̄t ſm̄ magis ꝛ min⁹. ſʒ magis ꝛ min⁹ nō diuerſificāt ſpēm. ğ ſupabūdātia ꝛ defect⁹ nō diuerſificāt ſpeciem pctōꝝ. ¶ P̄. ſicut peccatū in agibilib⁹ eſt ex h̄ ꝙ recediť a rectitudine rōis. ita falſitas in ſpeculatiuis eſt ex h̄ ꝙ recediť a ꝟitate rei. ſʒ nō diuerſificať ſpecies falſitatis ex h̄ ꝙ aliqs dr̄ plus vel min⁹ eē ꝙ̄ ſit in re. ğ etiā nō diuerſificāť ſpēs peccati ex h̄ ꝙ recedit a rectitudine rōnis in plus vel min⁹. ¶ P̄. ex duabus ſpeciebꝫ nō ꝯſtituiť vna ſpēs. vt Porphy. dr̄. ſʒ ſupabūdātia ꝛ defect⁹ vniunť in vno pctō. ſunt enī ſimul qdā illiberales ꝛ ꝓdigi. quoꝝ duoꝝ illiberalitas eſt pctm̄ ſm̄ defectū. ꝓdigalitas aūt ſupabūdātiā. ğ ſuperabūdātia ꝛ defect⁹ nō diuerſificāt ſpēm pctōꝝ

¶ Sʒ ꝯtra. ꝯtraria dn̄t ſm̄ ſpeciē. nā ꝯtrarietas eſt differētia ſm̄ formā. vt dr̄ in x. metaphi. ſʒ vitia que dn̄t ſm̄ abūdātiā ꝛ defectū ſunt ꝯtraria. ſicut illiberalitas ꝓdigalitati. ğ differūt ſm̄ ſpeciem

¶ Hic q̄rit de qdā alia diuiſiōe pctōꝝ. q̄ ē ſm̄ ſupabūdātiā et defectū. ſic diuidūť extrema ꝟtutꝭ. vt ꝓdigalitas ꝛ auaricia. vľ intēperātia ꝛ inſenſibilitas. vľ audacia ꝛ timiditas. Querit ğ. an taľ diuiſio ſit ſm̄ diuerſas ſpēs. Et eſt rō dubitatōis. qꝛ cū tā abūdātia ꝙ̄ defect⁹ ſit ꝯ̄ rectitudinē ꝛ mediū obſuatū vni⁹ ꝟtutꝭ. poſſet videri ꝙ nō facerēt diſtincta pctā ſm̄ ſpēm.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ cū in pctō ſint duo ſcʒ ipē act⁹ et inordinatio ei⁹. put recediť ab ordine rōnis ꝛ legis diuine. ſpēs peti attēdiť nō ex pte inordinatōis q̄ ē pter intētōem peccātis. vt ſup̄ dictū ē. ſed magis ex pte ipi⁹ act⁹ ſm̄ ꝙ terminať ad obiectū in qđ ferť intētio peccātis ꝛ iō vbicūqꝫ occurrit diuerſuʒ motiuū idinās itētōeʒ ad peccādū ibi ē diuerſa ſpēs peti

ar. p°

¶ D. breuiť rn̄det ꝑ vnā ꝯclōne ſatiſfacientē ꝛ q̄ſito et q̄renti tale. Hmōi pctā (ſcꝫ q̄ꝝ vnū eſt in abūdātia et exceſſu medii ꝟtutꝭ. aliud i defectu) nō ſolū dn̄t ſpecie. ſʒ etiā ſunt ſibi inuicē ꝯ̄tria. ꝓbať. vbicūqꝫ occurrit diuerſum motiū obiectale ꝛ finale ꝓpinquū. inclinās intentōem ad peccādū. ibi ē diuerſa ſpēs peti Et ſi motiū ſit ꝯ̄riū. ē ꝯ̄riū pctm̄. ſʒ diuerſuʒ ē motiū ad peccādū in petis q̄ ſunt ſm̄ ſupabūdātiā. ꝛ in petis q̄ ſunt ſm̄ defectum. qnimo ſunt ꝯ̄tria motiua. igiť ꝯclo vera. Doc. p° ponit maioreʒ. ſcđo minorē cū ꝯclone. ibi. Manifeſtū ē aūt ꝛc̄. Maiorē ğ ꝓbat q̄ſi ꝑ viā diuiſiōis ſufficientis. in pctō ſunt duo. ſcʒ ipē act⁹ ꝛ inordinatio ei⁹. put recediť ab ordie rōis ꝛ legꝭ diuie. ſʒ ſpēs peti nō attēdit ex pte inordinatōnis. vt panuit ar. p°. qꝛ pter intentōeʒ peccātꝭ. ſʒ ex pte ipi⁹ actus ſm̄ ꝙ terminať i obiectū in qđ ferť intētio peccātꝭ. ğ ſequť maioꝛ ꝙ vbicūqꝫ ꝛc̄. qꝛ ſicut ſe hʒ obiectum ad actuʒ. ita vnū obiectū ad vnū actū. ꝛ plura ac diuerſa ad plures. ſʒ obiectū motiū dat ſpēm. igiť vnū obiectū vnā ſpēm. et plura plures ſpēs. ꝛ ꝯ̄ria ꝯ̄trias ſpēs. ¶ Nota p° circa iſtā maiorē ꝟba D. ꝙ clare loqť de motiuo obiectali qđ tenet ſe ex pte act⁹. ꝛ nō de cā motiua effectiua ex parte agētꝭ. q̄ ipellit ꝛ diſponit. vt talē vel taleʒ actū circa determinatū obiectū itendat. ¶ Nota ſcđo circa iſti⁹ maioris ꝓbatōeʒ. ꝙ ſpēs peti ſumiť ex obiecto in qđ ferť intentio peccātꝭ nō ſolū ꝓſequendo obiectū. ſʒ etiā fugiendo. vt patebit. ꝙ motiū inſenſibilitatꝭ. cui⁹ eſt horrere ꝛ fugere delectatōes debitas. ſunt delectatōes vt habite odio et abhominabiles inſenſibili. ¶ Nota tertio. ꝙ pctm̄ conſiſtens i abūdātia. hʒ qdē aliā inordinatōeʒ ꝙ̄ ꝯſiſtēs in defectu. ꝛ aliť bono rōis. ꝛ medio ꝟtutꝭ repugnat. qꝛ aūt ſꝑ loqmur de pctō vt act⁹ hūan⁹ ē q̄ vt ſic ꝑ ſe reſpicit obiectū. iō talia pctā ſortiunť ſpēs penes obiecta. q̄ ꝯ̄tria ſīt in ꝓpoſito. iō talia diſtinguunť ſpecie vt act⁹ hūani Et in etiā vt pctā formaľr. qꝛ diuerſe ſunt inordinatōnes ꝯſequētes diuerſa obiecta. quēadmodū i art. v. dictū fuit de veniali ꝛ mortali ꝙ aliqn̄ ꝯſequunť ſpēm ꝛ ꝑ ſe obiecta. Tñ D. ea diſtinguit pon⁹ ex motiuo ꝙ̄ ex inordinatōe. qꝛ motiū hʒ ſe ꝑ ſe nō inordinatio. Et ſcđo. qꝛ inordinatio ꝯſeqtur motiū nō ecōtra. Cōſeqnter cū dr̄

¶ Manifeſtū ē aūt ꝙ nō ē idē motiuū ad peccādū in petis q̄ ſunt ſm̄ ſupabundantiā. ꝛ in petis q̄ ſunt ſm̄ defectu. quimmo ſunt ꝯtraria motiua. ſicut motiuū in pctō intēperātie ē amoꝛ delectationū corpalium. motiuū aūt in peccato inſenſibilitatis ē odiū earū. vn̄ hmōi pctā nō ſolū differūt ſpecie. ſed etiā ſunt ſibi inuicem contraria

¶ Ponit minorē quā declarat exemplariť. Motiuū peti intēperātie ē amoꝛ delectationū corpaliū. i. ipē delectatōes corporales amare ꝛ deſiderare (Inordinate tn̄) Motiū ꝟo i pctō inſenſibilitatꝭ. ē odiū eaꝝ (. i. ipē abhominabiles extīes faciūt fugā ꝛ deteſtatōeʒ ſui) Sʒ conſtat ꝙ delectatōnes amare. ꝛ habite odio ſunt vt ſic ꝯ̄tria motiua. qꝛ vt amate mouent ad ꝓſequutōem. vt odioſe ad fugā. Siľr poſſet oñdi i alīs. qꝛ motiū illiberalitatis ſiue auaricie. ſunt pecunie amate ꝛ habite in p̄cio motiū ꝟo ꝓdigalitatꝭ. ſunt pecunie vt nō curate ꝛc̄. In q̄ aūt cōſiſtat pctm̄ iſenſibilitatꝭ. pꝫ 2a 2e. q. cxlij. ar. j. qꝛ in fuga ꝛ declinatōe delectationū neceſſariaꝝ ad ꝯſuatōeʒ nature tāꝙ̄ ꝑ ſe malaꝝ. vbi pꝫ. ꝙ motiū iſenſibilitatꝭ ē ꝯ̄riū motiuo intēpantie. qꝛ obiectū ei⁹ ē malū vt ſic. alteri⁹ vt bonū q̄ claꝝ ē ꝯ̄riari. Inſenſibiľ igiť moueť ad fugiēdas delectatōes. ꝛ itēdit eas deuitare. qꝛ male. q̄re dictū ē ꝙ obiectū motiū nō ſolū dr̄ mouēs ad ꝓſecutōeʒ. ſʒ etiā ad fugā.

¶ Argumētū in ꝯ̄riū eſt ꝯfirmatiū ꝯcluſionis.

¶ Ad pmū ḡ dōm. ꝙ magis ⁊ min⁹ etsi non sint causa diuersitatis spēi. ꝯsequunt̄ tñ qñqꝫ spēs differētes, pūt ꝓueniūt ex diuersis formis sic si dicat̄ ꝙ ignis ē leuior aere. vñ phs dt in viij. ethi. ꝙ q̄ posuerut nō eē diuersas spēs amiciciaꝝ ꝓpter h̄ ꝙ dicunt̄ ẜm magis ⁊ min⁹. nō sufficienti crediderūt signo. et h̄ mō supexcedere rōnem vł deficere ab ea ptinet ad diuersa pctā ẜm spēꝫ inq̄ꝫtū ꝯsequūt̄ diuersa motiua

¶ Ad maiorē. vera. ꝙ supabūdantia ⁊ defect⁹ dn̄t ẜm magꝫ ⁊ min⁹. sꝫ sumpta a diuersis formis. vel tenentib⁹ locū formaꝝ. scꝫ a diuersis motiuis. Ad minorē dico duplr. pmo post Doct. sanc. p. pte. q. l. ar. iiij. ad scōm. Magꝫ ⁊ min⁹ q̄ accipiunt̄ ẜm intēsionē ⁊ remissionē eiusdem forme. nō diuersificāt spēm. sꝫ negat̄ minor. qñ magis ⁊ min⁹ causant̄ ex diuersis formis diuersoꝝ gduū. sicut ignis ē pfectior ⁊ magꝫ ens aere. Scdo dico. ꝙ ⁊ si magꝫ ⁊ min⁹ (scꝫ accn̄talia) nō diuersificēt spēm. ꝯsequūt̄ tñ qñqꝫ spēs dr̄ntes. ⁊ ea q̄ spēs diuersificāt. qꝛ ꝯsequunt̄ formas diuersas. vł q̄si formas. sicut leuitas ignis ⁊ aeris nō diuersificāt naturas. sꝫ ꝯsequunt̄ diuersas formas spēs diuersificātes. Sic in ꝓposito. magis .i. excessus sup medio rōis ⁊ defect⁹ ab eodē ꝯsequunt̄ diuersa motiua q̄ tenēt locū formaꝝ. inq̄ꝫtū dāt spem actib⁹ hūanis. Et ꝙ magꝫ ⁊ min⁹ nō sp in vna specie repiant̄. ostēdit D. ex pho in. viij. ethi. q̄ rephēdit errorē aliqꝝ dicētiū tñ eē vnā spēm amicicie. qꝛ amicicie sunt ꝯpabiles ẜm magꝫ ⁊ min⁹. Dicim⁹ eñ ꝙ amicicia honesti melior ē q̄ꝫ amicicia vtilis. Illa āt q̄ dr̄nt specie. nō dr̄nt ẜm magꝫ ⁊ min⁹ Sꝫ dt phs. ꝙ sic dicētes. nō crediderūt sufficiēti signo. nā diuersa specie recipiūt magꝫ ⁊ min⁹. Et exēplificat D. ibidē sicut act⁹ est melior poña ⁊ sub a accn̄te. Patꝫ igit̄ ꝙ minor est falsa vłiter intellecta.

¶ Ad scōm dōm. ꝙ intētio peccātis nō ē vt recedat a rōne. ⁊ iō nō efficit̄ eiusdē rōnis pctm̄ supabūdātie ⁊ defect⁹ ꝓpter recessum ab eadē rōnis rectitudine. sꝫ qñqꝫ ille q̄ dt falsum intēdit ꝟitatē occultare vñ q̄ꝫtū ad h̄ nō refert vtrū dicat vel plus. vł min⁹ si tñ recedere a ꝟitate sit pter intētōeꝫ. tūc manifestū ē ꝙ ex diuersis causis aliq̄s mouet̄ ad dicēdū plus vel min⁹. ⁊ scōm h̄ diuersa ē rō falsitatis. sicut pꝫ de iactatore q̄ superexcedit dicēdo falsūꝫ q̄rens gliam. et de deceptore q̄ diminuit euadēs debiti solutiōem. vñ et q̄dā false opiniones sunt sibiinuicē ꝯtrarie.

¶ Maior q̄dē vera. tñ dico ꝙ in moralib⁹ recessus a rectitudie rōis nūq̄ꝫ ē intētus. tñ recessus a veritate qñqꝫ pt eē intent⁹. Sicut q̄s ex ꝓposito ⁊ intentōe vult occultare veritatē. Et dico scdo. ꝙ qñ aliq̄s nō intendit aliq̄d in moralib⁹. tūc ab eo nō accipit̄ spēs pcti. sꝫ solū ab intēto. Et si diuersa intēta sequunt̄ magꝫ ⁊ min⁹. tūc sunt in diuersis speciēb⁹. Qñ āt recessus a rōe ē intent⁹. magꝫ ⁊ minus nō variāt spēm. qꝛ sunt in vno specificāte ⁊ motiuo.

Ad minorē duplr. p° exponēdo eā. vera est. qñ aliq̄s dt plus vł min⁹ recedere a rōe. ita ꝙ illū recessuꝫ intēdat tūc nō variat̄ spēs. Si āt nō intēdat recedere a veritate. sꝫ mentiat̄ ꝓpter aliqđ aliud motiuū ad qđ seq̄t̄ recessus a veritate in magꝫ vel min⁹. Negat̄ minor. sicut patꝫ. ꝙ iactantia ⁊ ironia que oppônuntur veritati tanq̄ꝫ extrema. et sunt species mendacij distincte. quia ꝯsurgūt ex diuersis motiuis. ratōne vnius quis dicit plus q̄ꝫ res habet. scꝫ iactator. q̄ motus ex glia dt plus q̄ꝫ in re sit. Iron āt q̄ mouet̄ ex lucro ⁊ aīo decipiendi p̄ximū. dt min⁹ sicut emens dt rē nō tm̄ valere q̄ꝫtū valet. vt decipiat illū ⁊ lucret̄. Et ꝯstat apud phm. iiij. ethicoꝝ. ꝙ ironia ⁊ iactātia sunt diuerse spēs opposite veritati. Ad ꝓpositū āt dico. ꝙ supabūdātia ⁊ defect⁹ q̄ dicūt recessuꝫ a rectitudie rōis in magꝫ vł min⁹ nō sunt intēta. sꝫ ꝯsequunt̄ diuersa motiua specie distincta. igit̄ nō seq̄tur intentū argumēti. Bene volo. ꝙ si cū eodē motiuo q̄s intēderet plus ⁊ minus ꝓcedere a rectitudine rōis ꝙ spēs nō variaret̄. sꝫ sic nō ē in ꝓposito. Et hec solo minoris vadit ad falsitatē in magꝫ ⁊ min⁹ in moralib⁹. ¶ Scdo dr rńdēdo directe ad minorē subsumptā sub maiore. negando eā in speculatiuis. qꝛ qñ q̄s dt plus q̄ꝫ ē in re ⁊ falsē. ⁊ ali⁹ dt min⁹ q̄ꝫ est in re etiā falsē. ibi sunt due opiniones mētales ꝯrie. vt pꝫ 2° periherme. et p° p. q. xvij. ar. vj. Sed ꝯria sp distinguunt̄ specie. q̄re minor ē vłiter falsa. qꝛ etiā i speculatiuis dant̄ ꝯrie falsitates. ⁊ p ꝯñs specie distincte. ¶ Nota. ꝙ circa ꝟba D. in solutōe posset eē dubiū. quō iactator recedat a veritate pter intentōem. cū tñ iactātia sit spēs mendacij de cui⁹ rōe ē voluntarie ire ꝯ mentē. ¶ Ad h̄ pt breuiter dici nūc (qꝛ res ista ptinet ad scdam scde. q. cx. et q. cxij. et. q. cxiij. Et ad q̄rtū ethicoꝝ) ꝙ iactātia fit multis modis. Vno° ex habitu q̄ facit iactatorē delectari in recessu a veritate. ⁊ ipm ꝓpt̄ se intendere. ⁊ tūc tal̄ recessus ē intētus. nō solū ex natura ⁊ gn̄e act⁹. sꝫ etiā ex pte agētis Sꝫ alio mō aliq̄s se iactat. nō qꝛ de p se q̄rat excessuꝫ in magꝫ a veritate. sꝫ ꝓpt̄ aliqđ aliud motiuū. ⁊ tūc q̄ꝫuis iactātia vt mēdaciū ē habeat rōem fallēdi. vel saltē intētionem asserēdi falsum ex gn̄e act⁹ nō tñ intēdit̄ ab ipo agēte. sꝫ ꝓpria glia intēdit̄ ab iactatore. ⁊ aliq̄d aliđ ab irone Et nō opꝫ. ꝙ oē mēdaciū ex pte agētꝫ fiat ꝓpter fallere vel recedere a veritate. Esto ex gn̄e actus hoc habeat. vt pꝫ de mendacio iocoso. Sic ḡ stat. qđ D. dt. ꝙ iactator possit nō intēdere recessum a veritate nec iron. sꝫ aliq̄ alia motiua ad q̄ seq̄t̄ recessus in magꝫ vł in min⁹ a veritate. ⁊ tales recessus dr̄nt specie. sicut in ꝓposito fit ⁊c̄. Nō āt dt D. ꝙ iactātia ⁊ ironia sint sine recessu in magꝫ vel min⁹ a veritate. An āt recessus in plus vł min⁹ sit grauior moralr loquēdo .i. magꝫ pctm̄. de h̄ 2° 2e. Ex his igit̄ habet̄. ꝙ recedere in plus vł minus a veritate vt sic. nō hꝫ diuersitatē specificā. p̄sertim in moralib⁹. sꝫ recedere a veritate in plus vł in min⁹ ꝓpter diuersa motiua. vt ē in ironia ⁊ iactātia sic distinguunt̄. Patent hec ex solutōe D. qꝛ si q̄s ex intētione ex vno motiuo diceret ꝯ veritatē ⁊ in plus ⁊ in min⁹. tūc nō variat̄ spēs. puta vt occultaret veritatē. si aūt sunt diuersa motiua. secus vt patuit ⁊c̄. Quādoqꝫ tñ ꝯtingit ꝙ aliq̄s exercēdo ironiā etiam se iactet. sꝫ tamē ẜm diuersa ⁊c̄.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ ꝓdigus ⁊ illiberalis pt eē aliq̄s ẜm diuersa. vt scꝫ sit aliq̄s illiberalis in accipiēdo q̄ nō dꝫ. ⁊ ꝓdigus in dādo q̄ nō dꝫ. nihil aūt ꝓhibet contraria inesse eidem ẜm diuersa

¶ Maior vera. de ꝯstitutōne formali. ⁊ accipiendo spēm in eē specifico. sic ex duab⁹ speciēb⁹ non ꝯstituit̄ vna spēs. q̄ꝫuis vt Porphy. ibidē dꝫ. ex duob⁹ indiuiduis diuersaꝝ specieꝝ ꝯstituat̄ effectiue ⁊ p viā gn̄atōis indiuiduū tertie spēi. sicut pꝫ de equa ⁊ asino ⁊ mulo ⁊c̄. Loq̄tur eñ Porph. ꝓponēdo diuersitatē inter spēm ⁊ drām. q̄ꝛ plures ꝯcurrūt ad ꝯstitutōem formalē ⁊ logicā vnius spēi.

Magꝫ ⁊ minus an diuersificet spēm.

Minor vt iacet negat᷑.scʒ ꝙ supabūdātia ⁊ defect⁹ vniā tur in vno pctō.nec h̄ pbat᷑. Sʒ ɔcedo ꝙ ɔ̄tria vitia ɔue niant vni hoi.⁊ tñ ſm diuerſa.ſcʒ ex pte vitioꝝ. Sūt eñ

Idē pt eē pdig⁹ ⁊ auar⁹

qdā pdigi in excedēdo in datōe.⁊ sunt illiberales vl̕ aua ri excedēdo in recipiēdo.⁊ hec duo nō sunt vt sic opposita immo ad ſe ɔſequunt᷑. Ex h̄ eñ ꝙ aliq̄s indebite ⁊ excessi ue dat.qḋ ē pdigalitas.deficiunt sibi bona sua. ⁊ p ɔñs cogit᷑ indebite recipe qḋ ē illiberalitas. Sʒ ipoſſibile ē ꝙ aliq̄s ſit pdig⁹ ⁊ illiberal̕ ſm idē.ſic ꝙ excedat in dādo et deficiat in dādo.vl̕ excedat in retinēdo.⁊ deficiat in reti nēdo.ſʒ vt dictū ē pt excedere dādo qḋ ē pdigalitas.⁊ ex cedere in recipiendo qḋ ē auaricie Oportet eñ ſcire circa h̄ ꝙ pdigalitas ē excedere in dādo.⁊ deficere in retinēdo ⁊ acq̄rēdo. Auaricie āt eɔ̄trario ē deficere in dādo. Sup abūdare āt in accipiendo ⁊ in retinēdo. Qui ḡ ē pdigus in excessu datiōis.nō ē auar⁹ ſm defectū datōis.q꞉ vt ſic opponunt᷑.ſʒ tñ pt eē auar⁹ ſm aliud.qḋ ē etiā auaricie.ſ. excedere in recipiendo. Et de his 2ª2ᵉ.q.cxix.ar.ꝑ. Et p hec habet᷑ itellect⁹ solutōis in lr̄a. Auaricia eñ ⁊ pdigali tas opponunt᷑ ſm id qḋ pcipuū ē in eis.ſcʒ ſm dationē. Nō āt opponunt᷑ ſm inordinatā ⁊ excessiuā dationem.⁊ excessiuā receptōem. imo aliq̄ intēdētes excessiue recipere (et p h̄ auari) ex h̄ mouent᷑ ad excessiuā datōem qḋ ē pdigalitas ⁊c. Videt᷑ tñ auaricia specie distincta q̄ ē in defectu dationis ab ea q̄ ē in excessu receptōis. vt pꝫ in de malo.mate.xiij.ar.iij. Et ē ad h̄ argum̄.q꞉ aliq̄ deficiūt in dādo.q̄ tñ nō superexcedūt in recipiēdo.vt pꝫ.iiij.ethic.

¶ Utrū vitia ⁊ pctā diuersificant᷑ specie ſm diuersas circumstantias

L

Ad nonū ſic pcedit᷑. Videt᷑ ꝙ vitia ⁊ peccata diuersificent᷑ specie ſcḋm diuersas circūstantias. q꞉ vt dt Diony.iiij.caplo de diui.no.malū ɔtingit ex singularibꝫ defectibꝫ.singulares āt defect⁹ sunt corruptōes singularū circūstātiaꝝ.ḡ ex singulis circūstātijs corruptis singule spēs pctōꝝ ɔſequunt᷑. ¶ P̄.pctā sunt qdā act⁹ hūani.ſʒ act⁹ hūani interduʒ accipiūt spēm

q.xviij.ar.x.

a circūstātijs.vt sup̄ habitū ē.ḡ pctā dn̄t spē ſm ꝙ diuerſe circūstātie corrūpunt᷑. ¶ P̄.diuerſe spēs gule assignāt᷑ ſm pticulas q̄ in h̄ ꝟſiculo ɔtinent᷑. Pre propere laute nimis ardēter studioſe.hec āt ptinent ad diuersas circūstātias.nā ppꝛopere ē añq̄ opꝫ nimis pl⁹ q̄ꝫ opꝫ.⁊ idē pꝫ i alijs.ḡ spēs pctī diuersificāt᷑ ſcḋʒ diuersas circūstātias. ¶ Sʒ ɔ̄ ē qḋ phus dt in iij.⁊ iiij.ethicoꝝ. ꝙ singula vitia peccāt agēdo plus q̄ꝫ oportet.⁊ qñ nō oportet.⁊ ſil̕r ſm oēs alias circūstātias nō ḡ ſm h̄ diuersificātur peccatoꝝ spēs

¶ Querit h̄ de alio distinctiuo pctōꝝ.ſcʒ de circūstātia. An videlicʒ diuersificent᷑ ex circūstātijs ſm spēm. vt furtū in q̄ corrūpunt᷑ multe circūstātie.ſit alteri⁹ spēi a furto.vbi nō tot corrūpunt᷑.ſil̕r de auaricia ⁊c.

ar.hoc dēt

¶ Rñdeo dḋm.ꝙ ſicut dictū eſt.vbi occurrit aliud motiuū ad peccādū.ibi ē alia pctī spēs q꞉ motiuū ad peccādū eſt finis et obiectū.

¶ In h̄ ar. D.rñdet distincte p talē ɔclōnē. Vitia ⁊ pctā ſm corruptōes aliq̄ꝝ circūstātiaꝝ nō diuersificant᷑. ſʒ tales corruptōes ptinēt ad vnā ⁊ eandē spēm pctī.corruptōes v̄o aliq̄ꝝ circūstātiaꝝ diuersaꝝ iducūt diuersas spēs pctī. Illā ɔclōnē D.manifestat tali rōe. Ubicunq̄ occurrit aliud motiuū (ſcʒ obiectale ⁊ finale pinquū) ad peccandū.ibi ē alia spēs pctī. Sʒ aliqñ in corruptōibꝫ diuersaꝝ circūstātiaꝝ ē idē motiū. Qñq̄ v̄o ɔtingit.ꝙ corruptōes diuersaꝝ circūstātiaꝝ pueniūt a diuersis motiuis.igit᷑ diuersitas pmaꝝ nō diuersificat spēs pctī.ſʒ ſcḋe daꝝ. Circa istā rōnem D.pᵒ ponit ⁊ pbat maiorē.ſcḋo minorē cū ɔclōne.ibi. Cōtingit aūt. Maiorē pbat (q̄ꝫuis sepi⁹ habita ſit) finis ⁊ obiectū diuersificāt spēm pctī et vbicūq̄ ē aliḋ obiectū ⁊ finis.ē ⁊ alia spēs pctī. igitur maior vera. Tenet ɔñ.q꞉ motiū eſt finis ⁊ obiectū (vt pꝫ) ꝙ ar.ſexto dicebat᷑.ꝙ D.intelligend⁹ ē de motio finali ⁊ obiectali,ex natura act⁹.ſ.⁊ nō ex ꝯſtitutōe agētis. q꞉ videlʒ act⁹ pctī vl̕ ꝟtutis hꝫ spēm ꝓpriā ex motiuo ex q̄ ex natura sua pcedit ⁊c. Deinde ibi

¶ Cōtingit aūt qñq̄ ꝙ in corruptionibꝫ diuersarū circūstantiarū eſt idē motiuū ſicut illiberalis ab eodē mouet᷑ ꝙ accipiat qñ nō opꝫ ⁊ vbi nō opꝫ.et plus q̄ꝫ oportet.⁊ ſil̕r de alijs circūstātijs h̄ eñ facit ppter inordinatū appetitū pecunie cōgregāde. ⁊ in talibꝫ diuersaꝝ circūstātiarū corruptōes nō diuersificāt spēs pctōꝝ.ſʒ ptinēt ad vnā ⁊ eandē pctī spēm

¶ D.pbat exēplarit᷑ minorē.⁊ pᵒ q̄ ad pmā ptē. subdens ɔclōnis pmā ptē.ſcḋo q̄ ad ſcḋaꝫ ptē ſil̕ annectēs ſcḋaꝫ ptē ɔclōnis.ibi. Qñq̄ v̄o. Declarat᷑ ḡ pᵒ ps minoris de illiberali ⁊ auaro.q̄ ex eodē motiuo pcmittit ⁊ corrūpit multas circūstātias . ſicut auar⁹ ex amata pecunia ⁊ desiderata mouet᷑ ad nō dandū vbi opꝫ ⁊ qñ ⁊ cui vel ꝙ accipiet vbi nō opꝫ ⁊c. ¶ Nota āt circa h̄.ꝙ notāter dt D.qñ circūstātie pcedūt ex motiuo. tūc nō diuersificāt spēm pctī.q꞉ ſi acciperent᷑ ipe rōne motiui ⁊ obiecti ſaltē iterioris act⁹.vl̕ in rōe ɔditōis pncipal̕ obiecti. tūc pñt diuersificare spēm pctī.ſicut tollere rē alienaꝫ de loco ſacro ē speciale pctm̄ distinctū a ſimplici furto . ſicut spēs a gn̄e. Et tollere rē alienā tpe ſacro ē spēs diſpata a furto.inq̄ꝫtū tps ſacrū ɔſiderat᷑ vt obiectū act⁹ interioris q̄ ē ɔtempt⁹ tpis ſacri.⁊ h̄ ſm aliq̄s.de q̄ infra.q.lxxiij.ar.vij. Sil̕r ſi aliq̄s mechet᷑ vt furet᷑ vel eɔ̄tra. tūc finis q̄ ē circūstātia respectu act⁹ interioris ſm ſe.accipit᷑ vt obiectū act⁹ interioris ⁊ ſic trahit in aliā spēm. Quare notanter dictū ē. qñ pcedunt ab eodē motiuo. ⁊ ſupple manēt in rōe circūstātiaꝝ. Cōſequēter cū dicit

¶ Quādoq̄ v̄o ɔtingit ꝙ corruptiōes diuersarū circūstātiaꝝ pueniūt a diuersis motiuis.puta ꝙ aliq̄s prepropere comedat.pt puenire ex h̄ ꝙ hō nō pt ferre dilationē cibi ppter facilē ɔſumptōem hūiditatis. ꝙ v̄o appetat imoderatū cibū.pt ɔtingere ppter ꝟtutē nature potentē ad ɔuertendū multū cibū ꝙ autē aliq̄s appetat cibos delicioſos.ɔtingit ppter appetitū delectationis q̄ ē in cibo.vñ in talibꝫ diuersarum circūstantiarum corruptiones inducunt diuersas peccati species

¶ Ponit ⁊ pbat ſcḋaꝫ ptē minoris annectēs aliā ptē ɔclōnis ſibi corrñdentē. ⁊ deducit᷑ ḡ illa ps exēplarit᷑ de ſpeciebꝫ gule q̄ distinguunt᷑ specie ſm diuersas circūstantias.q̄ vt D.ſan.hꝫ 2ª2ᵉ.q.c.xlviij.ar.iiij Iſidor⁹ ɔp̄hēdit ſub q̄d.q̄ꝫrū.quō.qñ.q̄ iuxta ſup̄ dicta.q.vij.dicūt diuersas circūstātias.q̄s circūstātias etiā Gregori⁹ ponit ſub alijs v̄bis.q̄ ɔtinent᷑ in h̄ ꝟſu. Prepropere laute.ni-

Gule spẽs quõ diuersi-ficant.

mis. ardẽter. studiose. ¶ Ubi nota ꝑ intellectu. ꝙ gula ꝛ spẽs eiꝰ ꝯsistũt in inordinata ꝯcupiscẽtia cibi. nõ aũt de ꝑ se in inordinata sũptiõe nisi inq̃tũ ꝓcedit ex inordinata ꝯcupiscẽtia. Potest igiꝭ illa ꝯcupiscẽtia eẽ inordinata. qꝛ ꝯcupiscat cibum ꝓciosiorẽ ex natura cibi. q̃ȝ eiꝰ ꝛ statum suũ deceat. ꝛ ꝑ ꝯñs corrũpit circũstãtiã q̃d. q̃ nõ ꝯcupis-cit cibũ quẽ deberet ꝯcupiscere. sicut rusticꝰ dꝫ ꝯcupiscere cibos rusticanos. ꝛ nõ carnes ceruinas ꝛ ꝑdicũ ꝛc. Sed ꝑtermissio huiꝰ circũstãtie ꝓuenit ex vno speciali motiuo qꝛ cupit carnes ꝓciosas. ꝛ ex ꝯditiõe naturali deliciosas et delectabiles Jlla ḡ suba rei ꝯcupite ẽ motiuũ rõe cuiꝰ trãsgrediꝭ. Sꝫ aliꝰ ẽ inordinate ꝯcupiscens. qꝛ deside-rat cibũ inordinate rõe q̃litatis. qꝛ accurate ꝑparatũ. ꝛ de-lectabiliorẽ q̃ȝ oporteat rõe ꝯdimẽtoꝝ. Esto cibꝰ in suba nõ sit ꝓciosus. ibi igiꝭ ẽ corruptio alteriꝰ circũstãtie. sꝫ q̃-lis ꝛ studiose. quã tñ Jsidorꝰ ꝯp̃hendit sub q̃d. sꝫ ꝓue-nit ex alio motiuo. sꝫ delicacitate ꝛ delectatõne ꝯcupita in ꝯdimẽto cibi. q̃ ẽ aliud motiuũ. siliter de aliis. sꝫ q̃n vꝭ ꝑpropere. vt aliq̃s hꝫ inordinatã ꝯcupiscẽtiã rõe tꝑis. qꝛ ꝯcupiscat comedere cibũ in tꝑe incõgruo ꝛ nimis mane. ibi ꝑtermittiꝭ alia circũstãtia. Sꝫ ꝛ ẽ aliud motiũ. qꝛ ad satisfaciendũ stomacho murmuranti. qꝛ ꝓpter caliditatẽ nõ eq̃nimiter fert dilatõem cibi. ipe mouetꝭ ad trãgressi-onẽ alteriꝰ circũstãtie Siliter trãsgrediꝭ q̃s circũstantiã q̃tũ ꝯcupiscẽdo inordinatũ cibũ in q̃ntitate. sꝫ ad illiꝰ trãs-gressionẽ mouetꝭ ex alio motiuo. s. ꝓpter fortitudinẽ natu-re quã putat reqrere tñ cibũ. cũ tñ nõ tantũ postulat Pa-tet igiꝭ ex his intellectꝰ scdẽ ꝑtis minoris. ꝛ eoꝝ q̃ D. ꝑ eiꝰ declaratõne exẽplificãdo ponit q̃ in snia inuenies sup in 2ª2ᵉ. et in de malo. ma. xiiij. ar. iij. Corrũpuntꝭ igiꝭ di-uerse circũstãtie in gulꝭ speciebꝫ. sꝫ corruptões he diuerse sequuntꝭ diuersa motiua finalia ꝛ obiectalia. q̃re sicut abũ-dantia ꝛ defectꝰ nõ vt sic. sꝫ qꝛ sequuntꝭ diuersa motiua. diuersificãt spẽs. vt patuit ar. viij. ita ꝛ in ꝓposito resolu-torie dicendũ ẽ. ꝙ diuersitas circũstãtiaꝝ vt sic nõ variat spẽm sꝫ vt seqꝭ diuersitatẽ motiui. ꝛ ꝓprie loquẽdo iuxta dicta in arti. v. Diuersitas circũstantiaꝝ nõ variat. sed ꝑ se variantia spẽm peccati. sꝫ motiua ꝯseq̃tur. Sicut venialitas ꝛ mortalitas q̃n q̃ȝ diuersificãt spẽm venialis et mortalꝭ. Et h̄ D. videtꝭ innuisse. cũ dixit in fine. Uñ in talibꝫ diuersaꝝ circũstãtiaꝝ corruptões inducũt diuer-sas spẽs peti. (Notãter inducũt) nõ ꝯstituũt vꝭ causant sꝫ arguitiue ꝛ ꝯcomitãter. vꝭ magꝭ ꝯsequuntꝭ. qꝛ sequuntꝭ diuersificãtia spẽm. iõ inducũt ꝛ iudicãt sicut effectꝰ di-stinguentiũ. ꝑterea qꝛ circũstãtiaꝝ corruptio nõ ẽ de in-tentõne peccãtis. iõ nõ dat spẽm. nec ꝑ ꝯñs ꝑ se diuersi-ficat. sꝫ q̃n q̃ȝ seqꝭ diuersificãs ꝑ se. s. motiuũ.

☞ Argumẽtũ in ꝯtrariũ ẽ ꝓ prĩa ꝑte ꝯclõnis.

¶ Ad ꝓmũ ergo dõꝫ. ꝙ malũ inq̃ȝtum hmõi pri-uatio est. ꝛ ideo diuersificatur specie s̄m ea q̃ ꝓuant sicut ꝛ cetere ꝓuationes. sed peccatũ non sortitur spe-ciem ex ꝑte ꝓuationis vel auersionis. vt sup̃ dictũ ẽ. sed ex ꝯuersione ad obiectũ actus.

ar. ꝓº

¶ Maior ẽ vera. ꝙ malũ ꝯtingit ex singularibꝫ defe-ctibꝫ. Sꝫ dico iuxta sup̃ dicta ar. ꝓ. ad 2ᵐ. ꝙ petm̃ dꝫ ac-tũ hũanũ malũ q̃ nõ capit spẽm ex malo ꝛ defectu. sed ex obiecto ꝛ motiuo. Cõcedo minorẽ etiã. ꝙ s̄m corruptio-nes singularũ circũstãtiaꝝ sunt singulares ꝛ plures defe-ctus. qꝛ ꝓuatio mltiplicatꝭ s̄m multitudinẽ boni oppositi et ꝓuati. Uñ dico. ꝙ q̃n deficiũt plures circũstãtie debi-te. ꝙ sunt multa mala formalꝭ. sꝫ nõ dant spẽm. Et cum multꝭ maliciis accñtalibꝫ stat vna eẽntialis Negatꝭ ꝯña ꝙ ḡ multe spẽs. qꝛ spẽs est ex motiuo vno in specie. cũ cu-ius vnitate stat pluralitas defectuũ accñtaliũ qui sunt ex corruptõne circũstantiaꝝ. Uñ sicut in naturalibꝫ cũ vni-tate eẽntiali. stat varietas accidẽtiũ naturaliũ ꝛ innatura-liũ. ita in moralibꝫ cũ vnitate specifica malicie vel bonita-tis essentialꝭ. stat pluralitas accñtaliũ maliciaꝝ. Jlla p̃nt haberi ex sup̃ dictꝭ. q. xviij. In ꝓposito D. sanc. negat ꝯse-quentiã. qꝛ esto sunt multa mala ꝓpter corruptõem mul-taꝝ circũstãtiaꝝ. nõ tñ seqꝭ ꝙ ḡ mlte spẽs. qꝛ vt sepiꝰ dic-tũ ẽ. petm̃ acceptũ ꝑ actu volũtario nõ hꝫ spẽꝫ ex defectu

¶ Ad scdm dõm. ꝙ circũstantia nunq̃ȝ transfert actu in aliã spẽm nisi q̃n est aliud motiuu

¶ Maior vera. ꝙ petã sunt q̃dã actus hũani. ¶ Ad minorẽ. actꝰ hũani interdũ accipiũt spẽm a circũstãtiis ad sensum sup̃ dictũ. q. xviij. ar. x. Inq̃tũ videlꝫ trahun-tur in ꝯditõem ꝑ se obiecti. Uel iteꝝ vt hꝫ Doc. san. de malo. marc. ij. q. vj. inq̃tũ accipiuntꝭ vt obiectũ actꝰ circũ-stantis actũ exteriorẽ cuiꝰ etiã sunt ꝑ se obiectũ. ꝛ sic ḡ nõ dant spẽm nisi vt h̃nt rõem obiecti vꝭ rõis. vꝭ actus aliq̃-mõ. Quare negatꝭ ꝯña. qꝛ nõ sꝑ h̃nt rõem obiecti. nec ꝑ-tinent ad diuersa motiua diuerse circũstantie. sꝫ q̃n q̃ȝ ad vnũ vt patuit. Sꝫ bñ ꝓbat scdam ꝑtẽ ꝯclõnis ꝙ aliq̃n inducunt ꝛ ꝯsequuntꝭ diuersam spẽm magꝭ q̃ȝ ꝯstituant. ¶ Nota igiꝭ. ꝙ circũstãtia q̃n trahitꝭ in motiuũ ꝛ ꝯditio-nem obiecti. tũc ꝑ se diuersificat Sꝫ in ꝓposito tũc corrup-tio pluriũ circũstãtiaꝝ nõ diuersificat. sꝫ seqꝭ diuersificã-tia. Uñ D. sanc. breuitꝭ se absoluit dicẽdo. ꝙ nõ variat vꝭ ꝯstituit spẽm sꝫ actꝰ. nisi ꝓptꝭ aliud motiuũ. ita ꝙ ipa sit aliq̃d motiui. vel ipm ꝯsequatꝭ ꝛc.

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ in diuersis speciebꝫ gule di-uersa sunt motiua. sicut dictũ est

Incongrue.

¶ Cõcedo. ꝙ diuerse spẽs gule assignantꝭ s̄m ꝑticu-las ꝯtẽtas in h̄ v̄siculo. preꝑpropere ꝛc. Et dico. ꝙ h̄ nõ ẽ ꝓcise rõne circũstãtiaꝝ diuersaꝝ. q̃ tãguntꝭ sꝫ aliũde. vꝭ delicꝫ rõe diuersoꝝ motiuoꝝ. q̃ ille diuerse corruptões cõ-sequuntꝭ. Negatꝭ igiꝭ ꝯña. qꝛ nõ s̄m circũstãtias diuersifi-cantꝭ. sꝫ diuerse circũstãtie inducuntꝭ a posteriori ꝛ iudicãt diuersas spẽs ꝓptꝭ diuersa motiua q̃ ꝯsequuntꝭ. vt dictum est. vide supra. q. xviij. ar. iij. et. v.

¶ Questio. lxxiij. de cõparatione peccatorũ

Deinde ꝯsiderandũ est de cõparatõne pec-catoꝝ adinuicẽ. ꝛ circa hoc queruntꝭ decẽ. Primo vtrũ oĩa peccata ꝛ vitia sint con-nexa. Scdo vtrũ omnia sint paria. Ter-tio vtrũ grauitas peccatoꝝ attendatur s̄m obiecta. Quarto vtrũ s̄m dignitatẽ virtutis q̃bus peccata opponuntꝭ. Quinto vtrũ peccata carnalia sint gra-uiora q̃ȝ spiritualia. Sexto vtrũ s̄m causas peccato-rũ attendatur grauitas peccatoꝝ. Septimo vtrũ s̄m circũstantias. Octauo vtrũ s̄m q̃ntitatem nocu-menti. Nono vtrũ s̄m conditionẽ ꝑsone in qua pec-catur. Decimo vtrũ ꝓpter magnitudinẽ ꝑsone pec-cantis aggrauetur peccatum

A

¶ Juxta ordinẽ statutũ in q. lxxj. hic post determinati-onẽ de distinctõe agit de ꝯparatõe petõꝝ adinuicẽ. ꝛ ꝓn-cipalr duo facit. Primo ꝯpantꝭ q̃ ad ꝯnexionẽ Scdo q̃ ad q̃ntitatẽ. scdm in ar. scdo. vsq̃ȝ ad finem

¶ Utrū oīa peccata ꝛ vitia sint cōnexa

Ad pmū sic pcedit. Uidet ꝙ oīa peccata sint cōnexa. Dicit em̄ iacobi .ij. Quicūqꝫ totā legē seruauerit offendat aūt in vno. fact⁹ est oīm reus. sꝫ idē est esse reū oīum mādatoꝝ legis ꝙd habere oīa peccata. qꝛ sicut ambrosius dī. peccatū est trāsgressio legis diuine ꝛ celestiū inobedientia mandatoꝝ. ergo quicūqꝫ peccat vno peccato subijcit oībꝫ peccatis. ¶ P̄. quodlibet peccatū excludit ꝟtutē sibi oppositā. sꝫ q̄ caret vna ꝟtute
q. lxv. ar. p̄. caret oībꝫ. vt pꝫ ex supdictis. ergo q̄ peccat vno peccato priuatur oībꝫ ꝟtutibꝫ. sed q̄ caret ꝟtute hꝫ vitiū sibi oppositū. ergo q̄ habet vnū peccatuꝫ habet oīa peccata.
q. lxv. ar. p̄° et .ij. ¶ P̄. virtutes sunt om̄es cōnexe q̄ cōueniūt in vno pncipio. vt sup̄ habitū est. sꝫ sicut ꝟtutes ꝯueniunt in vno pncipio ita ꝛ peccata. qꝛ sicut amor dei q̄ facit ciuitatē dei ē pncipiū ꝛ radix oīm ꝟtutū. ita amor sui qui facit ciuitatē babylonis ē radix oīm peccatoꝝ vt pꝫ p Aug. xiiij. de ciui. dei. ergo etiā oīa vitia ꝛ peccata sunt ꝯnexa. ita vt q̄ vnū habet habeat oīa. ¶ Sꝫ ꝯtra. q̄dā vitia sunt sibiīuicē ꝯtraria. vt pꝫ p phm in ij. ethicoꝝ. sꝫ impossibile ē ꝯtraria simul inēē eidē. ergo impossibile est omnia peccata ꝛ vitia sibi esse inuicem connexa.

¶ Hic querit de ꝯnexione peccatorum.

¶ Rn̄deo dd'ꝫ ꝙ aliter se habet intētio agētis fm ꝟtutē ad sequendū rōnem. ꝛ aliter intētio peccantis ad diuertendū a rōne. cuiuslibet em̄ agētis fm ꝟtutē intētio est vt ipsi⁹ rōnis regulā sequat. ꝛ iō omnium ꝟtutū intētio in idem tēdit ꝛ ppter hoc oēs ꝟtutes hn̄t ꝯnexionē adinuicē in rōne recta agibiliū. q̄ ē
q. lxv. ar. p̄° prudētia. sicut supra dictū est.

¶ In hoc ar. D. breuiter se absoluit vnica ꝯclone insinua. tali. Scd'm illud qd' pficit spēm petōꝝ. nullā ꝯnexionem hn̄t pcā adinuicem. Istā ꝯclonē pmo. pbat rōe. secundo eā rōne mag' explicat ibi. Nō em̄ petm̄. Circa pmū arguit sic p oppositū ad rōem ꝯnexiōis ꝟtutū. Oēs ꝟtutes hn̄t ꝯnexionē ad inuicē. qꝛ oīm ꝟtutū intentio in idē tendit. sꝫ intētio vitioꝝ ꝛ peccātis nō tēdit in idē. sꝫ in diuersa. nullā habētia ꝯnexionē a qbꝫ pcā spēm hn̄t. igit ꝯclo vera. Tenet ꝯn̄a. qꝛ oppositoꝝ diuersi ꝛ opposita sunt effectus. Si igit aliq̄ ꝯnectunt. qꝛ accedūt ad vnū. bn̄ seqtur. ꝙ si accedūt ad diuersa ꝙ nō ꝯnectunt. qꝛ sicut ppositū in pposito ꝛc̄. Et si illa diuersa dant spēm. seqtur ꝙ nō ꝯnectūtur fm id qd' pficit spēꝫ. Quo ad a͞ns Doc. pmo ponit ꝛ pbat pmā ei⁹ ptem. scd'o scd'am subiūgēs ꝯclonē ibi Sꝫ intētio peccātis. A͞ns ergo q̄ ad pmā ei⁹ ptē pbat ex dr̄ia intētionis agētis fm ꝟtutē ꝛ intētionē peccātis ad diuertendū a rōne. Cuiuslibet agētis fm ꝟtutē intentio ē vt ipius rōnis regulā seqtur. igit pma ps a͞ntis vera. scꝫ ꝙ oīm ꝟtutū intētio (ex natura etiā actus ꝟtutis) in idem tēdit. scꝫ in rectam rōem agibiliū. q̄ est prudētia. vt patuit sup̄. q. lxv. ar. p̄°. Cōsequēter cū dicit

¶ Sed intētio peccātis non est ad hoc ꝙ recedat ab eo qd' est fm rationē. sꝫ poti⁹ ꝙ tēdat in aliq̄d bonū appetibile a q̄ spēm sortit. Huiusmodi āt bona in q̄ tendit intētio peccātis a rōe recedēs sunt diuersa. nullā ꝯnexionē habētia adinuicē. immo etiā interdū sunt ꝯtraria. Cū igit vitia ꝛ peccata spēm habeāt fm illud ad qd' ꝯuertūtur. manifestū est ꝙ fm illud qd' pficit spēm peccatoꝝ nullam cōnexionem habēt peccata adinuicem.

¶ Ponit ꝛ pbat scd'am partem a͞ntis sic. intētio peccantis nō est ꝙ recedat a ratōe (qd' videlicꝫ esset tendere in vnū) sed potius ꝙ tēdat in bonū appetibile a quo speciem sortitur ip̄m petm̄. sed eiusmodi bona i q̄ intēdit intētio peccātis a rōe recedētis. sunt diuersa nullam ꝯnexionē habentia adinuicem. imō etiam interdum sunt ꝯtraria. igit scd'a ps a͞ntis vera. Deinde cū dicit

¶ Nō em̄ petm̄ ꝯmittit in accedēdo a multitudine ad vnitatē. sicut accidit in ꝟtutibꝫ q̄ sunt cōnexe. sed poti⁹ in recedēdo ab vnitate ad multitudinē

¶ Cōfirmat rōem isti⁹ ꝯclonis vel magis explicat rōem ip̄am. nec differt in sub̄a a priori pbatōe. Qn̄cūqꝫ recedit ab vnitate ad mltitudinē ibi nō ē ꝯnexio. sꝫ ecōtra ꝯuic ē ꝯnexio qn̄ a mltitudine accedit ad vnitatē. sꝫ petm̄ ꝯmittit i recedēdo ab vnitate ad mltitudinē. ꝟt⁹ ecōtra igit ꝛc̄. ¶ Nota ꝙ ꝯclo dr̄ notāter. ꝙ pcā nō hn̄t ꝯnexionē fm id a q̄ hn̄t spēm. sꝫ in obiectꝭ qꝛ aliq̄liter hn̄t ꝯuenientiā fm id qd' est pter intentōem ꝛ qd' nō dat speciem. scꝫ in recessu a rōe ꝛ a lege eterna. qꝛ qdlibet mortale (qd' est pfectū petm̄) hꝫ ꝯtrarietatē ꝛ auersionē ab istis. q̄uis illa auersio nō sit vna specie. vel numero. sed quasi gn̄e. qꝛ est auersio ab eodē. ex fundamēto āt ꝛ subiecto est distinctio. Sed satis fuit Doc. sanc. ostendere ꝙ nō hn̄t connexionē in eo. qd' est p se moralr ꝛ intētum. Iudicium em̄ fm Doc. sanc. supra q. vij. ar. qnto. dandū est de his que sunt p se nō per accidēs. ¶ Posset āt scd'o formari ꝛ breuius sic arguendo p ꝯclusione. intētio peccātis nō est ꝙ recedat a ratōe (qd' scꝫ esset tēdere in vnū) sꝫ poti⁹ ꝙ tendat in bona appetibilia. que sunt diuersa ꝛ nullam hn̄t cōnexionē. imo aliquādo ꝯtrarietatē. a qbus petm̄ hꝫ spēꝫ. igit ꝯclusio vera. Tenet ꝯsequētia. quia diuersitas non est ratio ꝯnexionis. igit si sunt diuersa ꝛ quādoqꝫ ꝯtraria. a qbus pcā hn̄t spēm. igit taliū rōne nō hn̄t ꝯnexionem. A͞ncedēs q̄uis habitū sit in q. p̄cedēti. tamē pbat nūc etiā ex dr̄ia intentōis agētꝭ fm ꝟtutē ꝛ intētiōis peccantis ꝛ recedētis a ꝟtute. qꝛ cuiuslibet agētis fm virtutē intētio est. vt ip̄ius ratōis regulā sequat. ꝛ ideo oīm virtutū intētio in vnum tēdit. ꝛ ergo habēt ꝯnexionē in illa regula. scꝫ prudētia. vt patuit supra. q. lvj. arti. pmo. vel recta ratōe. Sed intētio peccātis. nō est vt recedat ab eo qd' est fm ratōnem. quia nullus respiciēs ad malum operatur. sed talis recessus est quoddā malum. igitur peccans nō intendit illum recessum. ꝛ p ꝯsequēs seqtur alia pars a͞ncedentis. ꝙ tendit in bona ꝛc̄. Tertia pars scꝫ. ꝙ sint illa bona in que tendit intētio peccātis diuersa. et quādoqꝫ ꝯtraria. patuit q. p̄cedēte. ar. viij. de obiectꝭ intemperātie ꝛ insensibilitatꝭ. auaricie ꝛ pdigalitatꝭ. audacie ꝛ timiditatꝭ ꝛc̄. ¶ Nota etiam ꝙ posset alicui videri. ꝙ virtutes morales nō distinguerētur specie. quia omnium virtutum intentio in idem tendit. scꝫ vt ratōnis regulam sequātur. Sed hoc solutum est supra. questi. lx. arti. pmo. quia tendunt omnes virtutes in vnum nō in

se.ſi tendūt in ordinē rōnis ꝑticipatū in diuerſis mate/
rijs.rōne q2 ordo ille ſpecifice diuerſificat̃. ſicut ⁊ virtus
agentiū naturaliū vlſum variat̃ in diuerſis materijs. vt
ibidē patuit.q̄re ſtante vnitate rōis in ſe in quā oēs ꝟtu
tes tendūt (ſꝫ q2 nō tendunt nec reſpiciūt illū ordineꝫ ſm
ſe vt in rōne eſt.ſꝫ ſola prudētia) iō diuerſe ſunt ſpēs ꝟtu
tū. Et tñ nihilominꝰ in prudētia ꝯnectunt̃. ſicut in fonte
et cauſa analogica ordinis ratōnis ꝑticipati.in diuerſis
materijs ꝟtutū moraliū. quia in nulla materia morali
ꝯtingit ſe bñ hr̄e ſine rōe.iō ois ꝟtus depēdet a prudētia
q̄ eſto vna ſit.tñ aliter ꝑticipat̃ a diuerſis ꝟtutibꝫ. iō ſtāt
ſil̃ ꝯnexio ꝟtutū in prudētia ⁊ diſtinctio eaꝝ ſm ꝓprias
materias diuerſimode eandē prudentiā ꝑticipātes. Cu/
iuſlibet igit̃ agētis ſm ꝟtutē intētio ē.vt ipius rōnis regu
lam ſequat̃.q̄ regula alia ē in alia ꝟtute. Regula dico nō
regulans q̄ ē prudētia.ſꝫ regula vt ita dicā impꝛeſſa vl̃ ma
gis ordo rōnis ab illa regula deriuatꝰ varius ē. Et per
ꝯñs oim ꝟtutū intentio in idē tendit ꝑticipandū. ſꝫ ſm
diuerſas ꝑticipatōes. vt pt̄ etiā patere ex dictis ſtatim vbi
ſtatim Nō opꝫ itaqꝫ. ꝙ ꝟtutes morales nō diſtinguant̃
ſpecie.q2 ꝯueniūt in vno pn̄cipio. ſꝫ tñ analogico . qđ de
ſe ſpecifice diuerſa deriuat ⁊c̄.

Argumētū in cōtrariū

Eſt ꝓbatio ꝯclonis ꝯ/
tra etiā in cor. ¶ Nota circa hoc argumētū ꝙ p̄ma facie
nō videt̃ ꝯſonare dictis in ar.viij.ad.iij.q. p̄cedētis. vbi
dictū fuit.ꝙ idē pt̄ eē auarꝰ ⁊ ꝓdigus. igit̃ nō ē ipoſſibile
ꝯ̄ria moralia ſil̃ ineē eidē ſaltē vl̃ter.cuꝰ oppoſitū argu/
mentū illud aſſumit. Propter hoc nota.ꝙ ſicut ſupra.q.
xxxv.ar.iiij.dictū fuit. ꝙ delectatio ⁊ triſticia generalr̄ cō
trariant̃ ⁊ opponunt̃ ſm genꝰ.nō tñ ſm ſpēm.ſm quā ſe/
inuicem qñqꝫ ꝯſequunt̃. vt delectari de bono ⁊ triſtari de
malo. Sic.q.lxx.ar.iiij.de fructibꝫ ⁊ operibꝫ carnis.ita ⁊
in vitijs ⁊ pctīs aliq̄ ꝯ̄riant̃ ſm genꝰ. nō tñ ſm ſpēm. ſed
vnū ē cā alterꝰ. Sic auaricia ſm genꝰ opponit̃ ꝓdigali/
tati tanq̄ extremū extremo.ſꝫ tñ ſm ſpēm nō ꝯ̄riant̃.ni/
ſi ſm idē.ſꝫ ſm diuerſa pñt ad ſeinuicē ſeq̄. Sicut q̄ ē aua
rus in nō dando.nō ē nec eē pt̄ ꝓdigus in dādo Sꝫ aua
rus in recipiendo pt̄ eē ꝓdigus in dādo . datiōnē finalr̄
referens in acceptōem inordinatā Et ad ſeinuicē ꝯſequū
tur exponere ꝓdigalr̄ ⁊ recipe auare. vt patuit ar. viij.p̄/
cedentꝭ q. Sꝫ qñ ſunt ꝯ̄ria ſm ſpēm. tūc ſe nō ꝯpatiunt̃
in eodē.q2 iā ſunt circa idē.ſꝫ ſimĩ oppoſito mō ſe hr̄e ad
idē ſm idē ē ipoſſibile. Qñ aūt ſunt ꝯ̄ria ſm genꝰ tm̄. ⁊
nō ſm ſpēm (q2 nō ſunt circa idē) tūc pñt ſtare ſil̃ ſm di
uerſa ſcꝫ. vt expoſitū fuit. Quare ſeq̄t̃ ꝙ vtrūqꝫ dictū eſt
veꝝ. videlꝫ ꝙ ꝯ̄ria vitia ⁊ pctā nō pñt eē ſil̃ in eodē.loquē
do de ꝯ̄rijs ſm ſpēm ꝓpinquā. q2 ſcꝫ hñt ſe circa eandem
materiā ꝯ̄rie ⁊ hoc vl̃ter. Et veꝝ ē.ꝙ pñt eē ſimĩ ꝯ̄ria vi
tia.ſcꝫ rōne generis.ſꝫ tñ ſm diuerſa. Argumentū igit̃ in
ꝯ̄riū ꝓcedit ⁊ ꝓbat ꝙ non oia ſunt ꝯnexa. q2 nō ꝯ̄ria ſm
ſpēm. ⁊ eſto ꝯ̄ria ſm genꝰ qñqꝫ ſil̃ inueniant̃ in eodē. ſm
diuerſa h̄ nō arguit neceſſariā. ⁊ ꝑ ſe vitioꝝ ꝯnexionē . q2
et ſm phm inuenit̃ auarꝰ ⁊ nō ꝓdigus Et ꝙ auaricie ſint
due ſpēs.ptꝫ.q2 ſm phm pt̄ qs eē auarꝰ.q2 deficit in dā
do.q̄ tñ nō ſupabūdat in accipiendo ⁊c̄. Cōtraria igitur
pctā ſm ſpēm nō ſunt nec eē pñt ſil̃.ſicut intēperātia ⁊ in/
ſenſibilitas.nec auaricia ⁊ ꝓdigalitas. vt ꝯ̄riant̃ ſm ſpēꝫ.
vt accipiūt̃ ſcꝫ circa idē.vel videlicꝫ circa dationes vl̃ ac
ceptōes determiate Et h̄ ſufficiat ad ꝓpoſitū oſtendendū

¶ Ad p̄mū ergo dōm.ꝙ iacobo loquit̃ de peccato
nō ex pte ꝯuerſionis ſm ꝙ peccata diſtinguūtur ſicͤ
dictū ē.ſed loq̄tur de eis ex pte auerſionis. inq̄tū ſcꝫ q.lxxij.ar.v.
hō peccando recedit a legis mandato . oia autē le/ et h in corpe
gis mandata ſunt ab vno ⁊ eodem. vt ipſe ibidē dē
et ideo idē deꝰ contēnitur in oi peccato.⁊ ex hac par
te dicit ꝙ q̄ offendit in vno factꝰ eſt omniū reus.q2
ſcꝫ vno peccato peccādo incurrit pene reatū ex hoc
ꝙ contemnit deum. ex cuius contemptu ꝓuenit oī/
um peccatorū reatus

¶ Pro ſolutōe vt clarior ſit aliq̄ p̄mitto. Pꝛio ꝙ eſt
duplex reatꝰ q̄ ꝯſurgit ex pctō. Vnꝰ ē obligatio ad penā duplex reatꝰ
damni. Aliꝰ ad penā ſenſus. Et pena dāni ē infinita.q2
amiſſio boni infiniti ⁊ eq̄lis q̄ ad oia pctā. q2 in infinito
nō ē magꝭ ⁊ minꝰ. Pena aūt ſenſus vel reatus maioꝛ ē
in vno pctō q̄ꝫ in alio. Nā ſm magꝭ ꝯuā ⁊ delectabilē cō
uerſionē maioꝛ ē acerbitas vniꝰ pene ſenſus q̄ꝫ alterius.
Iſta hꝫ D.ſanc.in ſuba in de veritate mate. xxviij.ar.ij.
et in de malo mate.2ª.ar.ix.ad 3ᵐ. Vñ dr̄ in de veritate
Reatꝰ āt pcti nō ſolū ē obligatio ad penam ſenſibilē ſed
precipue ad penam damni.q̄ ē carentia glīe Et in de ma
lo dr̄. In ſupplicio dānatoꝝ ē aliq̄d cōe oibꝫ. qđ rn̄det cō
temptui dei.puta carētia viſionis diuine ⁊ ꝑpetuitas pe/
ne Et q̄ꝫtū ad hoc dicunt̃ ꝯgregari ꝯgregatoē vniꝰ faſcis
Et ē aliq̄d in q̄ dañt.ſᵐ ꝙ q̄dā magꝭ torquent̃ q̄ꝫ alij ⁊c̄.
Hec ille. Ex qbꝫ patet q̄ dicta ſunt.q2 videlꝫ carētia viſi/
onis (q̄ ē pena dāni) cōis eſt ⁊ eq̄lis oibꝫ.nō āt pena ſen/
ſus. Et etiā habet̃ ex his ꝙ duplex ē reatꝰ. ¶ Scdo p̄/
mitto ꝙ pctā eſto habeāt qñqꝫ ꝯ̄rietatē ex pte ꝯuerſionis
nō tñ hñt ꝯ̄rietatē ex pte auerſionis. imo ex pte auerſiōis
et eoꝝ q̄ auerſionē ſequunt̃. vt ſunt offenſa ⁊ reatꝰ hñt cō
uenientiā. ⁊ ꝯtingit ꝯ̄rioꝝ pctōꝝ reatus ſil̃ in aia remane
re.reatus dico pluralr̄ ad penā ſenſus. Nā oim pctōꝝ re
atꝰ dāni vnꝰ videt̃. Nā hmōi reatꝰ ſunt effectꝰ ꝑ actꝰs.
q̄s nō opꝫ ꝯ̄riari ſi cauſe ꝯ̄rient̃. Et hec ē ſnia D.ſanc.
in de veritate. vbi ſup ad 2ᵐ et 3ᵐ Et hec tacta fuerūt in
ar.p̄ſenti.q2 dictū ē.ꝙ pctā habeāt ꝯuenientiā in auerſio
ne. ⁊ ꝑ ꝯñs in his q̄ eā ꝑ ſe ſequunt̃. Sicut ſunt offenſa ⁊
reatus. Dicat̃ āt notāter.ꝙ habeāt ꝯuenientiā in reatu ⁊
in auerſione.⁊ nō dr̄ ꝙ habeāt ꝯnexionē. Nam ſi loq̄mur
de reatu pene ſenſus.ꝯſtat ꝙ ſunt diuerſi ⁊ hñt ſe ſm ma
gis ⁊ minus ⁊ a ſeinuicē ſepant̃. Si ꝟo loq̄mur de reatu
pene dāni.tūc quidē in illo oia pctā mortalia (de qbꝫ lo/
q̄mur) ꝯueniūt.ſꝫ nō ꝓpꝛie hñt ꝯnexionē. ¶ Pro q̄ tertio
p̄mitto ⁊ noto.ꝙ ſicut ē in merito. ita ſuo mō eſt in pctō.
q̄ ad p̄miū meriti. ⁊ reatū vel penā pcti. ita ꝙ vnꝰ exiſtēs
in gr̄a.pt̄ idē p̄miū (ſcꝫ btitudinē) ſibi facere pluribꝫ mo
dis debitā. ⁊ cū hoc qñqꝫ magꝭ debitā. Et pt̄ etiā ꝯtin/
gere.ꝙ pluribꝫ modis faciat ſibi debitā btitudinē. ⁊ nō
magꝭ.radice videlicꝫ meriti manēte eq̄li. multiplicatꝭ tñ
actibꝫ de gn̄e bonoꝝ. Sic videt̃ ꝓbabilr̄. ꝙ vnā penam
(ſcꝫ dāni) qs poſſet demereri ⁊ ſe ad eā obligare ex mul/
tis pctīs inq̄tū ꝯueniūt in auerſione ab vltio fine. Si/
cut infra habebit̃. Et hꝫ D.ſanc.pulchre.3° ꝯ̄ gētiles ca
pitulo.cxlvij.q̄ btitudinē ꝯtemnūt peccādo mortalr̄ ⁊ ſe
ab ea auertūt.iuſte eternalr̄ ab ea excludūtur q̄ excluſio ē
pena damni. Et eſto vnꝰ magis demereat̃ in vno pctō
q̄ꝫ in alio.tñ illa pena ⁊ reatus eiꝰ nō pt̄ eſſe maioꝛ.ꝓpter
infinitatē boni ſubtracti. Sꝫ vl̃ ē maioꝛ remotiꝰ ꝯſciē
in vno q̄ꝫ in alio ꝓpter illā penā. vl̃ ē (ſicut ē abſqꝫ dubio)
maioꝛ pena ſenſus.ſꝫ vt dictū ē nec alietas nec maioꝛitas

in reatu damni esse potest. Ex quibus sequitur. quod cum quis precepta transgrediendo et peccando contra unum mandatum incurrit reatum damni infiniti. quia contempsit deum et beatitudinem que ipse est. ideo dignus est a beatitudine semper excludi quantum ex natura peccati. et ille sic uno peccato peccans incurrit eundem reatum damni. quem incurrit in omnibus aliis peccatis. tamen secundum alia peccata demereret illum reatum damni pluribus modis et ex pluribus causis. quare sequitur iam responsio. Ad maiorem que est auctoritas sancti Jacobi. Quicunque totam legem servaverit. offendat autem in uno. factus est omnium reus. quia videlicet incurrit reatum damni. quem omnia peccata inducunt. sed incurrit eum non ex contemptu omnium preceptorum secundum se. sed ex contemptu unius precepti. quod unum contemnendo contemnit deum. ex quo omnia precepta auctoritatem habent. Concedo ergo maiorem ad hunc sensum. et dico quod ille reatus consequitur peccatum ratione aversionis. in qua omnia peccata conveniunt. et est reatus damni. non autem consequitur peccatum ratione conversionis secundum quam habent speciem et non conveniunt. immo distinguuntur. Nos autem diximus. quod peccata non sunt connexa secundum id a quo speciem sortiuntur. et ratione eius quod se per se habet in peccato. Et dico quod ille reatus consequitur quodlibet mortale ratione aversionis. esto ita mortalia sint contraria. nec simul esse possint. licet plura mortalia sint plures cause eiusdem reatus. Ad minorem dico. sed idem est esse reum omnium mandatorum legis. quod habere omnia peccata. distinguo si intelligatur idem esse reum omnium mandatorum propter eundem reatum. et propter contemptum omnium preceptorum indirecte scilicet ratione contemptus dei. et habere omnia peccata. negatur. quia ut dictum fuit in tertio notabili. potest quis per unum peccatum etiam incurrere reatum omnium mandatorum. tum quia unus est reatus omnium. tum quia uno precepto contempto contemnuntur omnia quodammodo videlicet in auctore preceptorum. Si autem intelligatur quod idem sit esse reum omnium mandatorum. sic quod aliquis est reus propter actualem omnium contemptum et transgressionem omnium mandatorum. et reus propter reatum causatum ex omnibus peccatis. conceditur quod hoc est habere omnia peccata. Et conceditur probatio minoris quod peccatum est transgressio celestium mandatorum. et qui omnia ista transgressa tunc sunt simul secundum effectum consequentem ex parte aversionis. qui effectus unus potest esse non connexorum secundum speciem. sed etiam contrariorum. quare negatur consequentia. quod quicunque peccat uno peccato subiciatur omnibus secundum speciem peccatis. sed sequitur quod peccans uno peccato incidit in unum effectum per accidens (scilicet reatum) in quem incidit per omnia alia peccata. si committantur etiam si sint contraria. ¶ Argumentum igitur illud solum probat convenientiam peccatorum in aversione et effectibus consequentibus eam. sed non connexionem peccatorum simultaneam coexistentie. sed communitate in effectu. Nec probat connexionem eorum nec convenientiam in obiectis et specificantibus. quare D. dicit notanter. quod non connectuntur in eo quod dat speciem. sed dicit alibi expresse quod conveniant in aversione et reatu. licet illum reatum in diversis temporibus et materiis incurrant. Hec iudicio meo sunt de mente d. sanc. tam hic quam de malo materia secunda. q. x. ad primum. ubi illam auctoritatem Jacobi glosat sicut hic. Quia aliquis efficitur reus omnium mandatorum dupliciter. Uno modo quodammodo. quia videlicet incurrit reatum propter contemptum dei in uno peccato. tantum peccando contra unum mandatum. et sic non habet omnia peccata etiam quo ad effectum per accidens scilicet reatum. quia ille reatus est nunc ex uno peccato tantum directe licet omnia mandata alia sint contempta in suo auctore. propter cuius contemptum ille reatus incurritur. et sic intelligit auctoritas. Alio modo aliquis est reus omnium mandatorum. quia omnia in se transgressus est et contempsit. et non solum propter contemptum dei. et sic esse reum. est habere omnia in effectu. sed sic non intelligit auctoritas Jacobi. et per consequens peccans uno peccato non habet omnia connexa actu secundum reatum. sed potest omnia alia secum convenire in eodem reatu. scilicet pene damni. sed non oportet quod actu connectantur secundum conversionem nec secundum reatum pene sensus. Nam unum peccatum potest demereri maiorem penam sensus quam aliud. Unde licet omnia peccata mortalia demereantur penam sensus eternam. non tamen equalem. scilicet penam damni demeretur equalem ratione boni subtracti. et ideo finaliter non sunt connexa nec secundum aversionem nec secundum conversionem et reatum proprie. sed conveniunt in uno effectu per accidens. Sicut opera meritoria conveniunt in effectu large loquendo per se. quia per omnia meretur quis beatitudinem. non tamen propterea habent connexionem simultatis in homine. sed successive homo ipsa operatur. Unde sicut non valet arguere. quicunque operatur unum opus meritorium facit sibi debitam beatitudinem et mercedem omnium bonorum actuum meritoriorum. igitur omnes actus sunt connexi inter se. sed sequitur quod conveniant in communi radice merita. scilicet charitate. Sic nec in proposito sequitur per unum peccatum quis est reus illo reatu quo efficitur reus per omnia alia peccata. igitur peccata sunt connexa inter se. et quo ad id a quo habent speciem. sed sequitur quod conveniant in contemptu dei. quem consequitur ille reatus. Aversionem enim et contemptum dei sequitur ille reatus qui contemptus est in omni mortali. igitur omne mortale inducit illum reatum. et per consequens conveniunt omnia peccata in isto. Sed semper adverte. quod plus est in aliquo connecti quam convenire. nam primum arguit simultatem. secundum autem non. quia et sibi succedentia. immo ex natura contraria possunt convenire in eodem effectu per accidens etc.

¶ Ad secundum dicendum. quod sicut supra dictum est. non per quelibet actum peccati tollitur virtus opposita. nam peccatum veniale virtutem non tollit. peccatum autem mortale tollit virtutem infusam inquantum avertit a deo. sed unus actus peccati etiam mortalis non tollit habitum virtutis acquisite. sed si multiplicentur actus intantum quod generetur contrarius habitus. excluditur habitus virtutis acquisite. qua exclusa excluditur prudentia. quia cum homo agit contra quacunque virtutem agit contra prudentiam sine qua nulla virtus moralis esse potest. ut supra habitum est. et ideo per consequens excluduntur omnes virtutes morales quantum ad perfectum et formale esse virtutis quod habent secundum quod participant prudentiam. remanent tamen inclinationes ad actus virtutum non habentes rationem virtutis. sed non sequitur quod propter hoc homo incurrat omnia vitia vel peccata. Primo quidem quia uni virtuti plura vitia opponuntur. ita quod virtus potest privari per unum eorum. etiam si alterum eorum non adsit. Secundo quia peccatum directe opponitur virtuti quantum ad inclinationem virtutis ad actum. ut supra dictum est. unde remanentibus aliquibus inclinationibus virtuosis. non potest dici quod homo habeat vitia vel peccata opposita.

q.lxxi.ar.iiij.

q.lviij.ar.4.

q.lxv.ar.p.

q.lxxi.ar.p.

¶ Ad maiorem dico quod falsa est. et falsitas eius patuit supra q. lxxi. ar. iiij. quia mortale peccatum non tollit virtutem acquisitam. esto tollit infusam. veniale vero nullam excludit nec infusam nec aquisitam. Sed multi actus peccatorum mortalium excludunt virtutem acquisitam. qua exclusa excluditur prudentia. sine qua nulla moralis esse potest. ut patuit supra. q. lviij. ar. iiij. et q. lxv. ar. p. et prudentia exclusa excluduntur omnes morales quo ad esse virtutis et quo ad formale virtutis

de quo supra. q. lxi. ar. ij. dicebat. ꝙ est ordo rōnis parti-
cipatus in appetitu. Sed dico. ꝙ etiā virtute aliqua ex-
clusa. τ similiter prudentia. pōt remanere inclinatio alterius
virtutis in aliquod de genere bonoꝝ. que tñ inclinatio
siue prudentia nō habet rationē virtutis. Dico vltra. ꝙ
qui caret vna virtute. caret omībꝫ. Uerū ꝑm esse formale
virtutis. ꝓpter destructiōem prudentie. sed tñ cū hoc ma-
nent inclinatiōes bone. Ultra ergo qui peccat vno petō ꝓ-
uatur omībꝫ virtutibꝫ. Negat ista ꝯsequentia. qꝛ iam dic-
tū est. ꝙ vnū petm̄ nō excludat aliquā virtutē. quare nō
ꝓuatur omībꝫ. Sed si peccet multipliciter vsqꝫ ad destru-
ctionē prudentie tūc ꝓuatur omībꝫ virtutibꝫ quo ad esse
formale virtutis moralis. Ultra. sed qui caret virtute ha-
bet vitiū oppositū. ista negat. qꝛ potest carere virtute ꝑm
esse formale. τ tñ adhuc retinere inclinatiōem bonā. τ sic
nō habet virtutē. nec habet vitiū oppositū. Et dato. sꝫ nō
ꝯcesso ꝙ ita esset ꝙ nō habens virtutē haberet vitiū op-
positū. Negat vltima ꝯsequētia. ꝙ ergo qui habet vnū
peccatū habet omīa peccata. qꝛ si quis nō habet virtutē
sed peccatū oppositū. nō oportet ꝙ habeat (nec est possi-
bile ꝙ habeat) omīa opposita eidē virtuti. qꝛ illa sunt cō-
traria. nec possunt esse simul. τ ergo habito vno quo ad
actū τ ꝯuersionē (de qua loquimur.) nō potest habere ali-
ud ꝑm spēm ꝯtrariū priori peccato. esto ratōne reatus τ
auersionis. nō repugnaret ea esse simul. Et hec D. inten-
dit in ista solutōne. primo negando maiorē. postea impli-
cite glosat primā minorē. scꝫ qui caret vna virtute caret
omnibus. Tertio ibi. Sed nō sequitur. Negat vltimā cō-
sequentiā. videlicꝫ illam. aliquis nō habet virtutē. sꝫ de-
structa est ꝑ peccatū etiā multiplicatū. igitur hꝫ omīa vi-
tia vel peccata. tum primo. qꝛ exclusa virtute per vnū vi-
tium nō potest cū illo vitio simul adesse vitiū sibi opposi-
tum. Potest eñ temperantia excludi per intemperantiā
nec oportꝫ simul adesse insensibilitatē. Tum secūdo. quia
destructa ꝟtute aliqua. puta iusticia potest remanere bo-
na inclinatio in materia temperantie. τ per consequēs nō
habetur intemperantia.

¶ Ad tertiū dicendū. ꝙ amor dei est cōgregati-
uus inquātū affectū hominis a multis ducit in vnū
et ideo virtutes que ex amore dei causantur ꝯnexio-
nem habent. sed amor sui disgregat affectum homi-
nis in diuersa. prout scilꝫ homo se amat appetendo
sibi bona temporalia que sunt varia et diuersa. et
ideo vitia et peccata que causantur ex amore sui
non sunt connexa

¶ Dicēdum ad maiorē. ꝙ hec non est sufficiens cau-
sa. sed cum hoc quia ꝯueniūt in vno principio. τ ex inten-
tione agentis ꝑm virtutem tendūt in vnū τ idem. qꝛ vi-
delicet prouēniunt ex recto amore τ recta ratōne. et ten-
dunt in conformitatem ratōnis in suis materijs tanꝗ
proprium finem. Ut eñ habitum est supra. finis virtu-
tis moralis est attingere medium ratōnis in ꝓpria ma-
teria. Et ergo sunt virtutes morales cōnexe. τ qꝛ ab vno
(scꝫ ratōne recta) mouente appetitum. τ quia in vnū. scꝫ
in conformitatem rationis attingendam. Minor nega-
tur. scꝫ ꝙ sicut virtutes ꝯueniūt τc. Nam principiū vir-
tutū est congregatiuū scꝫ vl amor ordinatus τ ratio re-
cta (loquendo de virtutibꝫ humanis) vel charitas et
amor supernaturalis loquendo de infusis. Sed principi-
um motiuū ex parte peccantis est amor sui qui facit in-

tendere queuīqꝫ bona appetibilia τ ꝯuenientia peccāti. τ
sic intētio eius fertur per amorē sui in non cōnexa. sed di-
uersa. τ quādoqꝫ ꝯtraria. Amor aūt ordinatus qui in-
cluditur in virtutibus moralibus. que inclināt in bonū
ratōnis. facit intentōnem hominis tendere in vnum. scꝫ
vel in bonū rōnis naturalis. vel in bonū diuinū. τ sic om-
nes virtutes sunt cōnexe tam humane inter se. ꝗ͂ diuine
inter se. Et per hoc patꝫ ꝙ virtutes sunt ꝯnexe in eo qđ
est de intentōne virtutis. scꝫ in rōne recta vel charitate.
Uitia aūt τ peccata non. Et per hoc patꝫ responsio ad
probationem minoris quia amor dei faciens ciuitatem
dei. est principiū τ radix motiua in vnū. amor aūt sui est
radix τ motiuū (scꝫ effectiuū ex pte agentis. vt patuit ar-
ticulo tertio precedentis questionis) in diuersa. quare ne-
gatur ꝯsequentia. Nota ꝙ doctor in solutōne confor-
miter ad auctoritatē beati Augustini loquitur de amo-
re gratuito. qui facit ciuitatē dei. τ talis est principiū cōne-
xionis. τ id in quo ꝯnectūtur omnes virtutes infuse. Sꝫ
et virtutes acquisite ꝯnectūtur in prudentia. sicut dictū
est in corpore articuli. τ ideo doctor supponit ex articulo
quo ꝯnectātur morales acqͥsite. Nota ꝙ amor sui vel
est motiuū effectiuū ex parte agentis. vel motiuū finale
remotū. τ ab illis peccatū nō hꝫ spēm. Et quia ille amor
est ad diuersa bona amata τ sensibilia ꝯuenientia sensua-
litati. ideo mouet etiā ad diuersa peccādo circa ip̄a. ideo
ex amore sui ꝗuis sit vnus tñ. qꝛ mouet ad actus circa
diuersa. sequitur ꝙ tales actus τ peccata differant specie
mediantibus diuersis motiuis finalibꝫ propinquis τ ex
natura actuum. τ sic nō habent cōnexionem in eo ꝙ dat
spēm. Et ꝑ hoc patꝫ ꝙ ꝗuis omīa peccata habeant vnū
principiū a quo procedunt effectiue. τ similiter vnū prin-
cipium finale remotum scꝫ hominem ipsum se inordina-
te τ tanꝗ finem amātē. qꝛ tamen ex illis nō habent spe-
ciem. sed ex obiectis proprijs. τ motiuis finalibus propin-
quis. ideo nō habent cōnexionē. virtutes autē infuse ha-
bent cōnexionem in charitate. quia ab ip̄a dependent si-
cut ex principio τ effectiuo a quo in esse τ conseruari de-
pendent. τ in ratione virtutū gratuitarum que dependēt
a continuatione diuini influxus. τ per ꝯsequens a chari-
tate. Quare est maior ratio ꝯnexionis infusarū inter se.
et charitate ꝗ͂ peccatorū cū amore sui. Cū quo non ne-
cessario omīa vitia ꝯnectūtur. sicut virtutes infuse cum
charitate.

¶ Utrū omīa peccata sint paria

AD secūdū sic proceditur. Uidet ꝙ om-
nia peccata sint paria. hoc eñ est peccare
facere qđ non licet. sed facere qđ nō licet
vno τ eodem modo in omībꝫ reprehen- B
ditur. ergo peccare vno τ eodem modo reprehendi-
tur. non ergo vnū peccatum est alio grauius. ¶ P.
omē peccatū consistit in hoc ꝙ homo transgredit re-
gulam ratiōis. que ita se habet ad actus humanos
sicut regula linearis in corporalibꝫ rebus. ergo pec-
care simile est ei qđ est lineas transilire. sꝫ lineas trāsi-
lire est equaliter τ vno modo. etiam si aliquis longi-
us recedat vel propinquius stet. quia priuationes
nō recipiūt magis vel minus. ergo oīa petā sūt equa-
lia. ¶ P. peccata virtutibus opponūtur. sed omnes
virtutes equales sunt. vt Tullius dicit in paradoxis

Ergo oĩa peccata sunt paria. ¶ Sed contra est quod dominus dicit ad Pilatũ Joannis. xix. Qui tradidit me tibi maius peccatum habet. ⁊ tamẽ constat ꝙ Pilatus aliquod peccatũ habuit. ergo vnuz peccatũ est maius alio

¶ Hic querit de comparatione peccatorũ in quãtitate an sint paria in quãtitate ⁊ grauitate malicie. Deinde in articulis sequentibus explicat hunc articulũ ſm quid varietꝰ quãtitas ⁊ proueniat inequalitas peccõꝝ.

¶ Respondeo dicẽ. ꝙ opinio stoicoꝝ fuit quam Tullius prosequitur in paradoxis. ꝙ oĩa peccata sunt paria. ⁊ ex hoc etiam deriuatus est quorũdã hereticoꝝ error. q̃ ponentes oĩa peccata esse paria dicunt etiã oẽs penas inferni esse pares.

¶ Doctor primo ponit opinionem. ⁊ magis errorem circa quesitũ. Secũdo ostẽdit huius opinionis ⁊ sui fundamenti defectum. ex qua ostensione vult habere stabilitam suam ↄclusionez responsiuã. quã ponit in fine. Secũdum ibi. Sed si quis. Circa primũ primo ponit hũc errorem. Secũdo eius fundamentuz ibi. Et quãtuz ⁊c. Quo ad primũ igitur fuit opinio stoicorũ. ꝙ oĩa peccata sunt paria Et hanc opinionẽ sequutus est Tullius et etiã q̃dam heretici insecuti sunt hũc errorẽ. Et ex hoc errore moti sunt ad asserendũ aliũ errorẽ scz oẽs penas esse pares. quẽ errorem Doctor hic supponit errorez sed in tertio ↄtra gentiles. ca. cxlij. ostendit scripture ⁊ veritati ↄtrarium. nam hic incidentaliter iste error commemoratur Deinde ibi.

¶ Et quãtum ex verbis Tullij perspici potest stoici ducebant ex hoc ꝙ cõsiderabant peccatuz ex parte priuatõnis tm̃. prout scz est recessus a rõne. vñ simpliciter estimãtes ꝙ nulla priuatio susciperet magis ⁊ minus posuerũt oĩa pctã esse paria

¶ Adducit huius erroris fundamentũ. quia stoici estimantes nullam priuatõnem suscipere magis ⁊ minus et peccatũ ↄsiderabant ex parte priuatõis tm̃. ⁊ nõ ex parte positiui (cui possunt plures vel maiores ⁊ pauciores. et minores priuationes cõpetere) dixerũt oĩa pctã paria. ⁊ hoc doctor extensius exponit in de malo materia secũda. arti. ix. Considerabant enĩ stoici ꝙ aliquid ex hoc tm̃ habet rõnem peccati. q2 est preter rectitudinẽ ratõnis (quod est priuatio) Sicut patz ꝙ adulteriũ est peccatũ nõ q2 cõmisceri mulieri sit ſm se malũ. sed quia preter rectitudinem rõnis fit. Et idem pat. in alijs. idem autẽ est ac si dicatur preter legem diuinã. vt theologi loquunt̃. q2 vtrũq3 priuatõnem importat Priuatio autẽ nõ videtur suscipere magis ⁊ minus Unde si aliquid sit malũ ꝑ priuationẽ alicuius nõ videtur differre qualitercũq3 se habeat. dũmodo priuetur. Sicut si iudex alicui certũ limitez statuat. si illum pretergrediatur. non refert vtrũ multũ vel parum. Et similiter dicebant ꝙ non refert dũmodo aliquis peccando rectitudinez ratõnis pretereat qualitercũq3. vel ex quacũq3 causa hoc faciat ac si peccare nihil esset aliud q̃3 quasdam positas lineas transilire Et huic rationi videtur suffragari. ꝙ in humanis iudicijs agit̃. vt refert doctor sanctus. tertio ↄtra gentiles. ca. cxxxix. Nã si alicui statuatur limes quẽ non transgrediatur nihil refert apud iudicẽ siue multũ siue modicuz sit transgressus Sicut nõ refert ex quo pugil campũ exiuit vtrũ longius progrediatur ⁊c. Ex his habetur ergo motiuũ illoꝝ opinantiũ ⁊ aliqualis declaratio opinionis ⁊ motiui

¶ Sed si q̃s diligenter consideret inueniet duplex priuationũ genus. Est enĩ quedam simplex et pura priuatio que cõsistit quasi in corruptum eẽ. sicut mors est priuatio vite ⁊ tenebra est priuatio luminis. ⁊ tales priuationes nõ recipiũt magis ⁊ minus. q2 nihil residuũ est de habitu opposito. Unde nõ minus est mortuus aliquis primo die mortis et tertio vel quarto q̃3 post annũ. quãdo iam cadauer fuerit resolutũ. ⁊ similiter nõ est magis tenebrosa domus si lucerna sit operta pluribꝰ velaminibꝰ q̃3 si sit operta vno solo velamine totũ lumen intercludente. Est aũt alia priuatio nõ simplex. sed aliquid retinens de habitu opposito. que quidem priuatio magis cõsistit in corrumpi q̃3 in corruptum esse. sicut egritudo que priuat debitam cõmensuratõem humorum. ita tn̄ q̃3 aliq̃d eius remaneat. alioquin nõ remaneret animal viuũ. Et simile est de turpitudine et alijs huiusmodi.

¶ In ista parte doctor ostendit defectuz huius opinionis ⁊ eius motiui. q2 falsum est. ꝙ nulla priuatio recipiat magis ⁊ minus. Unde q2 reprobatio illius falsitatis est probatio ↄclusionis. ideo simul deducit doctor reprobatõnem illius erroris ⁊ probatõnem ↄclusionis responsiue que talis est. Nõ oĩa peccata sunt paria. Probatur ↄclusio. assumendo oppositũ ↄtradictoriũ eius in quo se fundabat ista opinio. Aliqua priuatio (scilz non simplex vel pura sed aliquid retinens de habitu opposito que cõsistit in corrumpi ⁊ nõ corruptum esse) suscipit magis ⁊ minus. ⁊ nõ oẽs sunt equales. sed peccatum scz oppositũ virtuti ⁊ de se malum (de quo loquimur.) est talis priuatio (que ⁊ cõtrariũ dicitur) scz non simplex sed aliquid retinens de habitu. vel de pertinẽtibꝰ ad oppositum ⁊c. igitur peccata nõ sunt equalia. sed recipiunt magis ⁊ minus. Huius ratõnis D. primo ponit. ⁊ probat maiorẽ. Secũdo minorem apponens ↄclusionẽ. ibi. Et similiter dicendũ est. Circa primũ primo ponit vnam distinctõem. ex qua secũdo arguit pro maiore. ibi. Huiusmodi aũt priuatõnes. Distinctio est. ꝙ duplex est priuationũ genus. Quedã enĩ est priuatio simplex. ⁊ pura priuatio. quia videlicz in sui ratõne nõ includit aliquod positiuũ. licet in positiuo aliquo fundetur. tamẽ illud positiuũ nõ est de sui rõne. et dicitur magis consistere in corrupto esse. q̃3 corrumpi. q2 ex hoc ipõ ꝙ nihil relinquũt de habitu oportz ꝙ totus habitus sit corruptus. vnde cõsistunt in ablato esse ⁊ corrupto ipsius habitus. et tales priuationes nõ suscipiũt magis ⁊ minus. q2 nihil relinquũt de habitu opposito. ratõne cuius magis vel minus relicti ⁊ remanentis. ipe priuatõnes dicerentur maiores vel minores. sicut mors ⁊ tenebra sunt priuatõnes tales. quia nõ est minus mortuus aliquis prima die q̃3 post annuz. et si vno vulnere interijt q̃3 si decem vel viginti. Similiter domus nõ est minus tenebrosa si lumen totũ ⁊ totaliter intercludatur ꝑ vnũ obstaculum. vel per decẽ. ⁊ prima hora sicut post diem Sed alia est priuatio nõ simplex ⁊c sicut egritudo. vt in littera Et habet̃ illa distinctio apud ↄmentatorem. x. metaphysice. cõmento. xvi. vbi dicit ꝙ

Cõclu

duplex priuatio

cõtrarie priuatio aut est priuatio ſm totum. aut est priuatio q̄ caret perfectõne tm̃. vt est forma poſitiua cui iuncta est priuatio alterius forme. Tũc ibi.

¶ Huiuſmodi autem priuationes recipiũt magis ꝛ minus ex parte eius quod remanet de habitu cõtrario. multũ enĩ refert ad egritudinem vel turpitudinẽ vtrũ plus vel minus a debita cõmenſuratione humorꝫ vel membrorꝫ recedatur.

¶ Diſtinctõne notata ponit ꝛ probat maiorem ſic. in talibꝫ priuatõibꝫ poteſt magis ꝛ minus remanere de habitu oppoſito. igitur poſſunt tales priuatões habere magis ꝛ minus. Tenet cõſequentia. q2 ſi relinquatur multũ de habitu ꝛ ſit minor receſſus ab oppoſito. priuatio talis eſt minor. ſi autẽ parum relinquitur ꝛ ſit magnus receſſus ab oppoſito habitu. tũc priuatio eſt maior. Secũdo probatur cõſequentia. quaſi exemplariter. q2 multuꝫ refert ad egritudinem vel turpitudinẽ (ſcꝫ quo ad eſſe magis vel minus) vtrũ plus vel minus a debita cõmenſuratione humorũ vel membrorũ recedatur. Anteced ens ꝓbatur directe. q2 in talibus priuatõibus aliquid de habitu vel oppoſito remaneat exemplariter de egritudine. que priuat debitam cõmenſuratõnem humorꝫ. ita tamẽ q2 aliquid eius (ſcꝫ cõmenſuratõnis) remaneat. alioqn nõ remaneret animal viuũ. Et ſimile eſt de turpitudine et alijs. Si aũt aliquid remanet de poſitiuo. poteſt plus et minus remanere. igit antecedens verũ. Nota circa iſta dicta in ꝓbatõne maioris. pro antecedente. q2 in his que imperfectõem important eſt inuenire duplex magis et minus. Unũ in ꝓprio genere. Aliud in genere ꝛ ratiõe entis. ſed iſta diuerſimode attendũtur. ſicut infirmitas poteſt eſſe maior in genere ꝛ rõne infirmitatis. ꝛ in ratiõe et genere entis. Primo mõ dicitur maior quãdo eſt ꝓpter acceſſum ad ſummũ illius generis. vel (ꝛ hoc vniuerſaliter) per receſſum ab oppoſito ſuo. Sicut eſt maxima infirmitas que eſt ꝓpinquior morti. ꝛ que plus recedit a cõmenſuratõne debita. Et ita intelligitur doc. ſanctus. et qđ dictum eſt. q2 maior eſt priuatio (ſcꝫ impura) q̄ magis priuat ꝛ tollit de oppoſito (maior ſcꝫ in ratõe ꝓpria) Sed ſecũdo aliquod pertinens ad imperfectõem eſt maius in genere entis. q2 videlicet perfectius vel ſaltẽ minus malum. ſic attenditur maioritas oppoſito mõ ad predictum. quia eſt maior. hoc eſt melior vel minus mala. ꝓpter minorem acceſſum ad ſummũ ſui ordinis. ꝛ propter minorẽ ablatõnem oppoſiti. ſicut melior (ſaltem cõparatiue) eſt infirmitas que remotior eſt a morte. ꝛ que minus tollit de cõmenſuratõne. Peccatũ igitur maius eſt et minus in genere peccati. ꝓpter maiorẽ vel minorẽ ablationem boni oppoſiti (ſcꝫ ordinis ratõis. ſed nõ eſt maius in genere entis. imo eo ipõ quo maius peccatũ. ideo minus ens. De his aliquid ſupra. q. xxij. arti. ij. ad priũ

Deinde cum dicit

¶ Et ſimiliter dicenduꝫ eſt de vitijs ꝛ peccatis. ſic enĩ in eis priuatur debita cõmenſuratio ratõnis. vt nõ totaliter ordo rõnis tollatur. alioquin malum ſi ſit integrũ deſtruit ſeipm. vt dicitur in quarto ethicorum. nõ enĩ poſſꝫ remanere ſubſtãtia actus vel affectio agentis. niſi aliquid remaneret de ordine rõnis et ideo multum intereſt ad grauitatẽ peccati. vtruꝫ plus vel minus recedatur a rectitudine rõnis. Et ſm hoc dictũ eſt. q2 nõ oĩa peccata ſunt paria.

¶ Ponit ꝛ ꝓbat minorem ꝓncipalem ſic. peccatum nõ pot auferre totũ ordinem vel cõmenſuratõnem rõnis igit nõ eſt priuatio pura. ſed aliquid relinquens de oppoſito. Tenet cõſequentia. quia ordo ratõnis vel cõmenſuratio eſt oppoſitũ peccati qđ per ipſum auferrur. (includendo ſub ordine ratõis etiaꝫ cõformitatẽ ad legeꝫ eternã) Antecedẽs ꝓbatur auctoritate ꝛ ratõne. vel magis auctoritate ꝛ eius explicatõne. Auctoritate phi quarto ethicorũ. q2 ſi malum eſſet integrũ deſtrueret ſeipſum. qđ declaratur pma parte. q. xlix. articu. iij. q2 malum nõ eſt niſi in bono. ꝛ ſi ergo totũ bonũ auferret. per cõſequẽs ſeipm deſtrueret. Et rõne ſic oſtenditur antecedens. vel explicatur auctoritas phi. Si in peccato nihil manet de ordine rõnis. tũc nõ maneret ſubſtãtia actus vel affectio agentis. ergo etiaꝫ nõ maneret peccatũ. ꝛ ſic deſtrueret ſeipm Tenet cõſequentia. q2 priuatio que importatur in peccato fundatur neceſſario in ſubſtantia actus ꝛ affectiõe agẽtis. Oportꝫ enĩ. q2 ad oĩe minꝰ rõ ꝛ volũtas aſſint. alias nõ fieret actus humanus. nec ꝑ cõſequens pctm̃. Quare ad minus ſubſtantia actus ꝓducit ſm rõnem ꝛ voluntatem peccãtis. De hoc doc. ſanctus in ſcđo. diſt. xxxvij q. ꝓ. ar. ꝓ. ad tertiũ. ſic dicit. impoſſibile eſt aliquam rem eſſe que omĩ ordine deſtituatur. Unde ꝛ in ipõ actu peccati vt res quedam eſt remanet aliquis ordo ꝛ ad agentem ꝛ ad finem intentũ ab agente. qui eſt eſtimatũ bonũ q̄uis priuetur ordo a debito fine. Hec ille. Patꝫ igit. q2 multum intereſt quo ad grauitatẽ peccati. vtrũ plus vel minus recedatur a rectitudine ratõnis. quare minor vera. q2 peccatũ nõ tollit totam cõmenſuratõnem rõnis et poteſt de illa tollere plus vel minꝰ. et ſm hoc erit grauius vel minus graue peccatũ. Et declarat hoc doc. magis extenſe in de malo vbi ſupra. q2 peccatuꝫ cõmiſſionis cõſiſtit in deformitate alicuius actus. que quidem deformitas nõ tollit totum ordinem ratõis. ſed aliquid eius puta ſi quis cõmedat quando nõ debet. ꝛ remanet q2 comedat vbi debet vel ꝓpter quod debet. ſic ergo ſicut non omnis deformitas corporis eſt equalis. ſed vna maior alia ſm q2 priuantur plura ad decorem ꝑtinentia. vel aliqđ ꝓncipalius. ita nõ omnis deformitas peccati eſt equalis ſed quedam alia maior. Et ad eandem ſententiã loqtur doct. ſanctus cõtra gentiles tertio vbi ſupra. vide ſi places

Nota circa iſta iam dicta. q2 ſi peccatũ ꝓueniat ex maiori cauſa. puta ex maiori volũtate. vel ſit cõtra rem maiorem vel cõtineat plures deformitates ꝓpter defectũ plurium circũſtantiarũ eſt maius peccatũ. cum enĩ qđ cõſiſtit in priuatõe debite cõmenſuratõnis eo maius eſt quo maiori cõmenſuratõni opponitur. ꝛ quo plura vel plures gradus illius cõmenſuratõis tollit. Dictũ eſt autẽ ſupra q2 bonitas moralis nõ eſt vnũ vnitate indiuiſibilitatis. ſed aggregatõnis ex multis partialibꝫ ordinibꝫ ratõnis ſcꝫ et quo ad obiectũ ꝛ finẽ ꝛ circũſtantias. ideo peccatũ quanto plures partiales ordines tollit maius eſt. q̄uis etiã cõtemptus nõ ſolum eſt ex parte eius qui cõtemnitur ſed etiam ex parte actus. qui poteſt eſſe intenſior ꝛ remiſſior ꝛ magis ꝛ minus inordinatus Nota q2 Scotus in ſecũdo diſt. xxxvij. ponit aliũ modum quomodo malum ſi eſſet integrum deſtrueret ſeipſum. quia videlicet ſi eſſet integrũ malum ꝛ primũ illud careret ſumma perfectione ſibi cõueniente. ſed nulli nata eſt cõuenire ſumma perfectio niſi ſummo bono in natura. igitur ſummũ malum

Duplex maioritas i his q̃ imꝑfcõis

Scotus.

esset summū bonū in natura. Et ad hāc heresim sequūtur multa alia incōueniencia. nō tm̄ ꝯtra fidem. sed etiā ꝯtra philosophiā. qꝛ destruit seipsam ⁊ includit ꝯtradictionem. qꝛ si ponatur summū malū primū ex equo ad primum bonū. oportet ꝙ illud sit necesse esse ⁊ omnino independens ⁊ impartitū. ⁊ tamē ista non ꝯueniūt enti nisi perfectissimo. Hec ille. Ubi patz ꝙ destruit seipm̄ pmū malum esse. sicut implicans ꝯtradictiōem. cuius vna pars destruit aliam. Scōm doc. sanctū autē destruit seipsum qꝛ summū ⁊ pmū malum esset ⁊ nō esset ⁊c. vt patuit

Nota ꝙ hec dicta videntur quidem probare ꝙ peccata trāsgressionis vel ꝯmissionis nō sunt equalia. sed nihil videtur probatū vel ostensuz de peccatis omissionis. qꝛ ibi nō est actus cum priuatione pluriū ordinū rōnis partialiū. et nihil remanet de opposito sicut in peccatis commissionis. Dicit ad hoc primo ꝙ peccata omissionis nō sunt equalia. tum ꝓpter diuersam auctoritatē precipiētis. tum ꝓpter diuersam dignitatē aut necessitatē preceptorum ⁊ virtutū. quibꝫ huiusmodi omissiones opponūtur. sed de his postea magis. Secūdo dicit post dicta in q. lxxiij. ar. vi. ꝙ omissionis peccata quo ad materialia et per se sunt equalia. tamē formaliter ⁊ in esse moris ⁊ reductiue sm̄ motiua ⁊ ꝑcepta sunt inequalia. sicut ⁊ peccatuz omissionis ⁊ ꝯmissionis. sic omissio ⁊ omissio ꝓcedētes ex diuersis motiuis ⁊ opposite diuersis ꝑceptis ⁊ virtutibus sunt inequales Circa ista posset queri an originalia ⁊ venialia essent etiā inequalia. Sed de originalibus infra ex intentiōe videbitur. q. lxxxij. ar. iiij. ꝙ nō sunt inequalia. De venialibꝫ aūt videbitur infra. q. lxxxix. ar. ij et similiter in quarto. dis. xxi. ar. ij. et. iij. ꝙ sunt inequalia Nam ꝯstat affectū vnius venialis esse maiorem affectu alterius. Et etiā in obiecto potest esse diuersitas sm̄ gradus multiplices citra auersionem a fine vltimo. Unde sunt inequalia tam rōne generis quod est volūtariuz. q̄ʒ rōne speci. que est ex obiecto.

☞ Argumētū in ꝯtrariū est ꝓ ꝯclōne tātum.

¶ Ad primū ergo dōm. ꝙ peccata ꝯmittere non licet ꝓpter aliquā deordinatiōem quā habent. vnde illa que maiorē deordinatiōez ꝯtinēt sunt magis illicita. ⁊ ꝑ ꝯsequēs grauiora peccata

¶ Maior. hoc est peccare facere qđ non licet. vera est indefinite. qꝛ peccare est etiā nō facere quod licet. Et dico ꝙ ideo aliquid nō licet qꝛ est inordinatū. ⁊ si est magis inordinatū magis nō licet. Ad minorē. sed facere quod nō licet vno ⁊ eodē mō in oībꝫ reprehenditur Negatur illa. quia aliqua sunt magis illicita alijs. ⁊ per ꝯsequens magis reprehensibilia. sicut blasphemare deuz est magis illicitum q̄ʒ facere aliquid ꝯtra hominē. ⁊ per ꝯsequens magis reprehensibile. Hoc argumentū imaginatur quasi in peccatis sit esse illicitū. vno mō tantū ⁊ peccatum dicat illud esse illicitū. sed ostensum est qꝛ peccatum nō dicat illam ꝑuatōnem. sed aliquod positiuū in q̄ plures inordinationes concurrere possunt. ⁊ sic peccata nō sunt vno modo illicita

¶ Ad secūdū dicendum. ꝙ ratio illa procedit de peccato ac si esset priuatio pura.

¶ Circa istud argumentum nota doc. sanctum ꝯtra gentiles. qui sic dr̄. negando illam ꝓpositōnem hic assumptam. scꝫ. ergo peccare simile est ei quod est lineas trāsilire. Unde dicit. nō est autē simile virtutē transgredi. ⁊ terminos a iudice positos transilire. naz virtus est sm̄ se bonū. Unde virtutē transgredi est sm̄ se malū. ⁊ ideo oportet ꝙ magis a virtute recedere sit maius malū. Transgredi aūt terminū a iudice positū nō est sm̄ se malū. sed per accidens: inq̄ʒtum scꝫ est prohibitū. In his autē que sunt per accidens nō est necessariū. ꝙ si simpliciter sequitur ad simpliciter. ⁊ magis sequatur ad magis. sed soluz in his que sunt per se ⁊c. Hec ille. Ubi patz ad maiorē primā. ꝙ oīe peccatum cōsistit in transgressione regule rōnis. que ita se habet sicut in corporalibꝫ rebus. ꝙ est falsa quia illa regula rōnis ꝑcipit ꝑ se bona. ⁊ peccatum qđ est ꝯtra eam est per se malum. sed regula ꝑcipiens nō transilire precipit nō de se bona. ⁊ id qđ est ꝯtra eā nō est per se malum. quare ⁊ falsa est que sequitur. ꝙ peccare scꝫ ꝯtra virtutem simile est ei qđ est transilire lineas. qꝛ primū est ꝑ se malum. secūdum nō. sed ꝑ accidens. quare nō sequitur quod argumentū intendit. Et secūdo potest dici ad mentem doctoris. hic ad illam maiorem sub breuibꝫ. ꝙ peccatū quod est ꝯtra regulam ratōnis non est priuatio pura. sicut peccatū quod est ꝯtra regulam humanā positiuā. quia quāto peccatū magis procedit tāto semꝑ magis priuat de ordine ratōnis. nō sic de peccato ꝯtra statutum humanū. ⁊c. Uolui ista extendere. quia raro soluitur hoc argumentum Et nota etiam circa istud argumentū doctoris sancti in de malo. qui hic dicit In his que non sunt mala tamē prohibita. qui ꝑceptum nō seruat totaliter priuat id ad quod tenetur. Sed in his que sunt mala ꝑ se ⁊ nō soluz quia prohibita. nō totaliter tollitur bonū cui opponitur malū. ⁊ ideo tanto grauius peccant quāto plus de eo tollitur. Hec ille. Ex quibꝫ patet ꝙ qui facit solum maluz. nō seruat preceptum affirmatiuū. Sicut debeo me ꝯtinere ⁊ nō cōtineo. pecco omissionis peccato. ⁊ in prima transgressione totum bonū tollitur. sed qui peccat in malo sm̄ se. q̄ʒtum magis procedit semꝑ magis tollit bonū ratōnis. ⁊ sic plus peccat. Et ꝑterea etiā nō est simile de bono virtutis sm̄ se. ⁊ de bono quia ꝑceptum. quia primū habet multas ꝯmensurationes. secundū solum vnam. Unde dr̄ ad argumentum formaliter ex iam dictis. Ad maiorē. oīe peccatū consistit in hoc ꝙ homo transgredit regulam que ita se hꝫ ⁊c. Dico ad primā partē assumpti. ꝙ oīe peccatū ꝯsistit quidem in transgressione regule. sed addo ꝙ in his que non sunt mala nisi quia ꝓhibita. peccatū totum aufert ad qđ tenebatur. ⁊ nihil refert vtrū multū vel partiz a termino statuto recedat. quia totum bonū ꝑ transgressionē quālibet tollitur. ⁊ tale pctm̄ quod est malū solū qꝛ ꝓhibituz assimilat priuatōni pure. Sed in his que sunt sm̄ se mala pctm̄ nō totū bonū priuat ⁊ assimilatur priuatōni impure. que relinquit aliquid de opposito. Et rō huius dicti est. qꝛ id qđ tollitur ꝑ pctm̄ pmū. est bonū vno mō tm̄ qꝛ scꝫ preceptū est. ⁊ pctm̄ ipm̄ malū vno mō. qꝛ ꝓhibitum. ideo tollitur ꝑ pctm̄ transgressionis obediencia precepti. ⁊ ꝑ ꝯsequēs totū bonū. ⁊ sic plus ⁊ plus recedēdo nō variatur malicia. qꝛ in principio habuit totā maliciā quā habēre potuit. Sed in pctō qđ est ꝯtra bonū sm̄ se. ibi plus ⁊ plus recedendo maior est malicia. ⁊ plus tollitur de bono. imo ꝯtinuatio talis peccati semꝑ est peior.

Ultra. ergo peccare est simile ei qđ est lineas transilire. Negatur ista. qꝛ vniuersalr̄ falsa est. nam lineas trāsilire est pctm̄. qꝛ nō ꝯtinet se infra terminum ꝑstitutū. ⁊ est malū qꝛ ꝓhibitū. ⁊ ergo assimilatur ꝑuatōi pure ⁊ quasi pctō omissionis. ⁊ hꝫ tm̄ vnā maliciā que aufert totū bo

pctū omissionis non sunt equalia.

tū. qꝛ bonū p̄cepti erat se ꝯtinere itra lineā. postq̄ ergo exit q̄tūcunq̄ excat nō est nisi vnū malū. qꝛ nō ꝯtinet se intra. Sed in peccatis malis ſm se. ibi q̄tum magis ꝓcedit semꝑ magis ꝛ plus aufert de recta rōne. que dictat statim cessandū a pctō. Unde q̄tum magis ꝯtinuat peccatū semꝑ magis recedit ab ordine rōnis. qꝛ in his que ꝑ se sunt. sicut se hꝫ simpl'r ad simpl'r. ita se hꝫ magis ad magis ꝛc. ideo q̄to magis ꝓgreditur in ꝑ se malis. tanto grauius peccat. Sed in his q̄ sunt ꝑ accidēs nō tenet ista regula. ideo postq̄ transilijt lineā sibi p̄stitutā totū pctm̄ factū est. ꝛ amplius nō peccat. qꝛ nō obligabat nisi ad ꝯtinere se intra lineam. qḋ non ꝯtinere equaliter est in omīb excessib post p̄mū egressū. Ultra. sed lineas trāsilire est vno° ꝛc. verū est. qꝛ p̄ma transilitio auffert totum bonū p̄cepti rōne cuius erat bonitas in nō transiliꝰ ꝛc. ꝛ ergo est ibi bonū solū. quia p̄ceptum ꝛ nō ſm se. vbi ſm dicta nō refert si plus vel minus recedatur. Ultra qꝛ priuatōnes nō suscipiūt magis ꝛ minus. Uerū. priuationes q̄ totū aufferūt de opposito ꝛ pure. Sed nō priuationes que relinquūt aliquid de positiuo ꝯtrario. ille recipiūt magis ꝛc. sicut est pctm̄ qḋ est ꝯtra bonum ſm se ꝛ bonū virtutꝭ. in quib semꝑ relinqt̄ur aliquid de ordine rōnis. qui semꝑ plus ꝛ plus p̄uari pt̄. ꝛ q̄to magis ꝓcedit̄ur in huiusmodi peccatis. tanto magis recedit ab ordine rōnis. ꝛ ergo ibi est magis ꝛ minus. quare negatur ꝯsequentia. qꝛ nō est simile de transilire lineas. ꝛ de alijs peccatis ſm se malis. et hec innuit d. sanc. in solutōe vbi dicit. ratio illa ꝓcedit de peccato (supple de se malo ꝛ opposito virtuti) ac si esset priuatio pura. qḋ supple est falsum. q̄uis verum sit ꝙ peccatū malū qꝛ ꝓhibitū. quale est transilire lineas. et ergo nō est simile de pctō vniuersaliter ꝛ ſm se malo. ꝛ de transilitōne. qꝛ illa est priuatio pura. ꝛ reducitur ſm D. in de malo ad peccatū omissionis et totū bonū tollit prima transilitio. ꝛ per ꝯsequens alie nō plus tollūt. qꝛ prima totū abstulit scꝫ bonū obedientie. qḋ erat ex precepto ꝯtinendi se intra lineam ꝛc.

Nota ꝙ licet transilitio sit actus tamē transiliens nō peccat rōne actus vt sic. sꝫ rōne omissionis. qꝛ omittit se ꝯtinere. ꝛ ita dꝛ pctm̄ omissionis formal'r. Omissio autē est pura p̄uatio. ideo nō habet magis ꝛ minus. si autem p̄ciperetur alicui directe ꝙ nō ambularet absolute. tunc q̄to plus ambularet. tāto grauiꝰ peccaret ꝛ puniret.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ virtutes sunt equales proportionabiliter in vno ꝛ eodē. tamē vna virtus precedit aliam dignitate ſm suā spēm. ꝛ vnus etiā homo est alio virtuosior in eadem specie virtutis. vt supra habitū est. ꝛ tamē si virtutes essent pares nō sequeretur vitia esse paria. qꝛ virtutes habent ꝯnexionem. nō aūt vitia seu peccata

q. lxvi. ar. p̄. et. ij.

¶ Maior vera. qꝛ peccata virtutib opponūtur directe. q̄tum ad inclinatonem ad actuꝫ. vt patuit supra. q. lxxi. ar. p̄. Ad minorē. virtutes sunt equales ad sensum supra dictū. q. lxvi. ar. p̄. et. ij. Equales ſm ꝓportionem. nō aūt simpliciter. qꝛ vna virtus est maior alia ſm spēm quo ad obiectum. Et secūdo vna est maior alia in eadeꝫ specie ſm radicatōem in subiecto. Et dico tertio. ꝙ equalitas virtutum ꝓportionalis. ꝓuenit ex ꝯnexione virtutum in prudentia. que cōplet rationē virtutis. ideo oportet ꝙ ipa crescente oēs ꝓportionabiliter crescant. vt dictum fuit supra de augmento digitorum. Negatur aut̄

ꝯsequentia. tum quia virtutes etiam nō sunt simpliciter equales. tum quia equalitatem quaꝫ habent virtutes ex conexione in eodē habent qḋ nō cōuenit vitijs. ideo peccata nō sunt paria. nec sunt ꝯnexa. licꝫ in reatu presertim damni ꝛ etiam sensus aliqual'r ꝯueniāt. et vt patebit ar. tertio ad tertiū. peccata quo ad grauitatem sunt cōparabilia licet nō paria

¶ Utrū grauitas peccatoꝝ attēdat̄ ſm obiecta

AD tertiū sic ꝓcedit̄. videt̄ ꝙ pctōꝝ grauitas non attendatur ſm obiecta. Grauitas eīm peccati pertinet ad modū vel q̄litatem ipsius peccati sed obiectū est materia ipsius peccati. ergo ſm diuersa obiecta peccatorum grauitas nō variatur ¶ P̄. grauitas peccati est intensio malicie ipius. pctm̄ aūt non habet ratiōem malicie ex parte cōuersionis ad ꝓpriuꝫ obiectū. qḋ est quoddā bonū appetibile. sed magis ex pte auersionis. ergo grauitas peccatoꝝ nō variatur ſm diuersa obiecta. ¶ P̄. peccata que habent diuersa obiecta sunt diuersoꝝ generꝝ. sed ea que sunt diuersoruꝫ generū nō sunt cōparabilia. vt ꝓbatur in. vij. physicoꝝ. ergo vnū pctm̄ non est grauius altero ſm diuersitatē obiectoꝝ. ¶ Sed ꝯtra. peccata recipiūt speciem ex obiectis. vt ex supra dictis pꝫ. sed aliquorū pctōꝝ vnū est grauius altero ſm suā spēm. sicut homicidiū furto. ḡ grauitas pctōꝝ differt ſm obiecta q. lxxii. ar. p̄.

C

¶ Habito quia pctā sunt inequalia. ꝯsequenter doc. ostendit ſm que attendat̄ ineq̄litas pctōꝝ. qꝛ ſm quatuor. scꝫ ſm obiecta. ſm ꝯtrarias virtutes. in ar. iiij. ſm causas pctōꝝ. ar. vi. ſm circūstantias in ar. vij. vsq̄ in fineꝫ In p̄senti igit̄ ar. q̄rit. an grauitas pctōꝝ varieꝫ ſm obiecta. ꝛ hoc ē q̄rere an sint ineq̄lia ꝓpter alietatē obiecti. ita ꝙ si qs peccet ꝯ rē meliorē grauiꝰ peccet. sic homicida fure.

¶ Respondeo dōm. ꝙ ex supra dictis patꝫ. grauitas peccatoꝝ differt eo modo quo vna egritudo est alia grauior. sicut eīm bonū sanitatis ꝯsistit i quadam ꝯmensuratōne humoꝝ per ꝯuenientiā ad naturam animalis. ita bonum virtutis cōsistit in quadam cōmensuratione humani actus ſm ꝯuenientiam ad regulam rationis Ar. p̄.

¶ Doctor p̄mo ponit vnā ꝓpōnem p̄ambularē deseruientē ad ꝓbatōem ꝯclonis. Scdō ipam ꝯclonē mixtā cū sua ꝓbatōe subiūgit. ibi. Rō aūt. Tertio infert corollariū. ibi. Et qꝛ ꝛc. Propositio p̄ambularis est ista. pctm̄ tāto est grauiꝰ q̄to ꝯtingit deordinatio circa aliqḋ p̄ncipiū qḋ est p̄us in ordine ꝛc. Probat̄ ista ꝓpō. grauitas pctōrū differt eo mō q̄ vna egritudo est grauior alia. sꝫ tanto grauior ē egritudo q̄to tollit̄ debita humoꝝ ꝯmensuratio ꝑ ꝯmēsuratōeꝫ prioris ꝛ alterius p̄ncipij in naturalib. ḡ seq̄t̄ ꝓpō vera. Huiꝰ rōnis D. ponit ꝛ ꝓbat maiorē a p̄ncipio. Scdō minorē annectēs ꝓpōem in fine ibi. Manifestū est aūt ꝛc. Maior ḡ q̄uis habita sit ar. ij. m̄ ꝓbat̄ nūc p̄mo. qꝛ sicut bonitas sanitatꝭ natural' ꝯsistit in q̄dā ꝯmēsuratōe humoꝝ ꝑ ꝯuenientiā ad naturā. ita bonuꝫ virtutis ꝛ morale ꝯsistit in q̄dā ꝯmēsuratōe hūani actus ſm ꝯuenientiā ad regulā rōis. ḡ. Maior ꝓ̄a ꝙ grauitas pcti differt sicut grauitas egritudinis. Dubit

¶ Manifestū est aūt q tanto est grauior egritudo quāto tollitur debita humorū ɔmensuratio per ɔmensurationē poris pncipij. sicut egritudo q̄ puenit ex corpe hūano ex corde qd est pncipiū vite. vel ex aliquo qd appropinquat cordi periculosior est. vnde oportet etiā q peccatū sit tanto grauius quāto deordinatio ɔtingit circa aliqd principiū qd est prius in ordine rationis.

¶ Ponit et ostendit minorē exemplariter. quia egritudo que prouenit ex corpe humano ex corde qd est principiū vite vel ex aliquo qd appropinquat pncipio vite. sicut ex aliquo membro vitali ppinquo cordi periculosior est. igit. Minor vera. et p ɔñs ɔclo posita. q subiūgit illam ppositionē. vñ oportet etiā et c. Tunc ibi.

¶ Ratio autem ordinat omnia in agibilibus ex fine. et ideo quanto peccatum contingit in actibus humanis ex altiore fine. tanto peccatū est grauius. obiecta aūt actuū sunt fines eorum. vt ex supradictis patet. et ideo fm diuersitatē obiectorū attendit diuersitas grauitatis in peccatis.

q. lxxij. ar. iij. ad 2m. et q. xviij. arti. ij. ad pmū.

¶ Rñdet ad quesitū tali conclusione. fm diuersitatem obiectorū (scz in maioritate vel paruitatē) attendit diuersitas grauitatis in peccatis. et per hoc habetur formaliter
Cōclo rñsi. responsio ad quesitum q sic. fm obiecta diuersa variatur grauitas peccatorū. Hanc ɔclusionem pbat pmo ratione. scdo exemplo. ibi. Sicut pz et c. Ratio est talis. Quanto peccatū ɔtingit ex altiori fine in actibus tanto peccatū est grauius. sz obiecta actuū hūanorū sunt fines. igitur sequit ɔclusio. q quāto obiectum est altius et maius. tanto peccatū est grauius. et p ɔñs ex diuersitate obiecti attendit varietas grauitatis. Minor ista patuit sepius qsti. precedenti ar. iij. ad 2m. Et supra. q. xviij. arti. iij. Maior pbat. Peccatū tanto est grauius quāto ɔtingit deordinatio circa aliquod pncipium qd est prius in ordine rōnis. sed finis est pncipiū in ordine rōnis moralis. igitur maior pncipalis vera. Maior ista fuit pposito pambulans. Minor ista pz. quia ratio omia ordinat in agibilibꝰ ex fine. et patuit supra sepius q. i. et q. xviij. ar. iij. ¶ Nota circa minorem pmam et pncipalē. q peccata habēt grauitatis diuersitatē ex diuersitate finiū et obiectorū. nō quidē essentialē et ppriā grauitatē ex parte finis agentis. sed actus voluntarij. sicut homicidiū hz grauitatē ex iniusta ablatione vite humane et non ex fine quē homicida intendit puta lucrū pecuniū vl vt satisfaciat liuori et hmōi. Nā plerūqz est alius finis actionis et volūtatis fm se. et alius agentis interioris. sic furtū habet grauitatem ex re aliena ablata iniuste esto fur intendat furando sustentatiōez suā vel aliqd huiusmodi. sic odiū dei hz grauitatē. qz est renisus et detestatio boni diuini intendat odiens dequid voluerit. Quare et supra dictū fuit. q alia est bonitas vel malicia voluntatis vt fert sup actū exteriorē et finem actus. Alia bonitas vel malicia intentōis vt fert in finē agentis. q obiectū actus exterioris vt sic est finis et obiectū voluntatis dat grauitatem ppriam. cū quo stat. q aliqū agens intendat vlteriorem finem. Consequēter ibi.

¶ Sicut patet. q res exteriores ordinant ad hominē sicut ad finē. hō aūt ordinat vlterius in deū sicut in finē. vñ peccatū qd est circa ipam substantiā hois. sicut homicidiū est grauius peccato qd est circa res exteriores. sicut furtū. et adhuc est grauius peccatū qd imediate ɔtra deū ɔmittit. sicut infidelitas. blasphemia. et hmōi. et in ordine q̄rūlibet horū peccatorū vnum peccatū est grauius altero fm q est circa aliqd pncipalius vel minus pncipale.

¶ Hoc. probat ɔclones exemplariter et quasi a signo. quia peccata ɔtra deū grauissima sunt. deinde ea q̄ sunt ɔtra substātiam hois. Tertio ea que sunt circa res exteriores hominis. sicut infidelitas blasphemia sunt contra deum et grauissima. Deinde homicidiū est grauius furto. quia ɔtra substantiā hois. furtum aūt circa res exteriores. sed h ideo est. qz deus nobilior et altior est hoie. et hois substantia rebus exterioribꝰ (cum ordinent in hominē vt finem). ergo ɔclusio vera. q fm obiectorū diuersitatem in nobilitate attēdat varietas in grauitate peccatorū. ¶ Notat m D. circa hoc q in quolibet ordine horū peccatorū (scz tam eorū que sunt cōtra deum in se q̄ que sunt ɔtra hoiem in se q̄ que sunt ɔtra euz in exterioribꝰ) vnū est grauius alio fm q est circa aliquod pncipalius vel minus pncipale. vel saltē alio et alio mō. sicut odium qd est ɔtra deū in se. grauius est infidelitate et desperatione. vt pz scda scde. q. xx. ar. iij. et q. xxxiiij. ar. ij. Similiter homicidiū qd est ɔtra vitā hominis in actu grauius est q̄ adulteriuz qd est ɔtra vitā hois in potentia. vt patet de malo q. ij. ar. x. Et furtū rei magis pciose grauius est furto rei minus preciose. Deinde ibi.

¶ Et quia peccata hñt speciē ex obiectis. et drña grauitatis que attendit penes obiecta est pma et pncipalis quasi ɔsequens speciem.

¶ Hic tertio Doc. infert corollariū tale. Differentia grauitatis que attendit penes obiecta est pma et pncipalissima. Corollariū Probat. ista drña est pma et pncipalis que ɔsequitur pmum et pncipale rei. sed ista est hmōi. ergo. Maior nota. qz drña est pma et pncipalis fm q est intrinsecior et puenit ex magis intrinsecis rei. Minor pbat. qz ista attenditur penes obiecta sed obiecta sunt pma et pncipalia de stinentia. igit et c. Minor ista pbatur. qz obiecta dant speciē. et p ɔñs drñam pmā et essentialē. quare ista drña grauitatis ɔsequit pmum et pncipale rei.

¶ Coclo rñsiua ɔfirmat p argumentū in oppositū.

¶ Nota circa hāc ɔfirmatōnem. q vnū peccatū dicit grauius ex specie alio. nō q grauitas maior vel minor cōstituat speciē. nā grauitas tenet se ex pte auersionis q̄ est pter intentōem agentis. et p ɔñs se hz p accns ad actum humanū vt sic. Sed dr vnū grauius ex specie alio. eo modo q̄ dictus est q. lxxij. ar. v. ad secūdū. quia videlz maior vel minor grauitas sequit speciē et specifica s. scz obiectū. nā vt statim dicet ad scdm. ad aliā ɔuersionē sequitur alia auersio. et p ɔñs alia grauitas peccati. sicut cū quis peccat in regē in re quā magis diligit grauius offendit. vel si quis ex natura et obiecto turpiora de eo dixeru etiam grauius se a rege auertit et grauius offendit. Probat āt argumentū hoc sanā ɔclonem. quia differunt aliq̄ in grauitate fm speciem ad sensum dictū. sed species est ex obiecto. igitur primordialis grauitas et specifica est ex obiecto. vt dixit corollariū.

¶ Ad pmū q dcz. q obiectū etsi sit materia circa quā terminat actus. hz tñ rōnē finis fm q intentio

q.lxxij.ar.iij. ad 2m. agẽtis ferť in ipm. vt supra dictũ est. forma aũt act9 moralis dependet ex fine. vt ex superioribꝫ patet.

q.p̃.ar.vi.in cor.et sup̃.q. p̃.ar.p̃. et q. xviij.ar.vi. ¶ Ad maiorem. grauitas peccati ꝛc. Uerum. tamen sicut species peccati maxime pertinet ad peccatũ. ꝛ tamẽ sumitur ab extrinseco sic de grauitate. Ad minorẽ. ꝙ obiectum est materia circa quã ꝛ terminus actus exterioris ſm esse nature. est tñ finis actus interioris qui trahit actum exteriorem in esse morale. quia obiectum etiam exterioris actus vt est apprehensum mouet voluntatẽ ꝛ voluntas tendit in ipm in via executionis mediãte actu exteriori. ꝛ ita dat esse morale ꝛ speciem moralem. quia vt dictum fuit bonũ apprehensum per rõnem vel tanꝗ bonum est obiectum morale (esto obiectum exterioris act9 vt terminus eius specificet actum ipsum vt via est absolute) tamẽ vt moralis est sic specificať ab eo vt est apprehensum ꝛ obiectum actus interioris ꝛ finis a quo ꝛ exterior actus trahitur in eandem speciem moris. Obiectuꝫ ergo est materia actus exterioris. est tñ finis actus interioris eo mediante. Quare negatur cõsequentia. quia ſm diuersa obiecta vt sunt fines ꝛ dant esse mediante actu interiori sic dant grauitatem moralem sicut ꝛ speciem. Et est res clara. quia homicidiũ non habet grauitatem moralem nec moralitatẽ aliquã ab occisione. vt sic. quia si fieret sine voluntate nullam haberet grauitateꝫ nec moralitatem. si ergo debet dare grauitatem oportet ꝙ aliqs faciat homicidiuꝫ ex deliberatione ꝛ voluntarie sic ꝙ apprehendat ꝛ velit facere sub ratione boni. quare sic habet rationem finis quo ad actum interiorem quem oportet adesse siue referat illud obiectũ in aliud siue non. oportet ad minus ꝙ velit. ꝛ quia nihil est volitum nisi sub ratione boni. siue sit bonũ vtile vel honestum ꝛc. Ideo dr D. ꝙ hꝫ rõnem finis ſm ꝙ intentio (vľ volũtas) ferť in ipm. vide sic argumentũ supra q.lxxij. ar.iij. ad scdm.

¶ Ad scdm dõm. ꝙ ex ipa indebita conuersione ad aliqđ bonũ ꝯmutabile sequitur auersio ab incõmutabili bono in qua ꝑficiť ratio mali. ꝛ ideo opꝫ ꝙ ſm diuersitatẽ eorũ que ꝑtinent ad ꝯuersionẽ sequať diuersa grauitas malicie in peccatis.

¶ Ad maiorẽ. grauitas peccati est intensio malicie ipsius. Dicitur ꝙ non est proprie vniuersaliter vera. quia grauitas potest esse etiam extẽsio. id est multiplicatio malicie ꝛ corruptio diuersorũ ordinum partialiũ. ita ꝙ corrumpantur multi debiti ordines scꝫ quo ad obiectum finem et circũstantias. ꝗuis possit ꝛ quandoqꝫ in eodem aggrauante ordo rationis magis corrumpi. sicut contingit quãdo est magis indebitum obiectũ. Ad minorem. peccatum nõ habet rationem malicie ex conuersione ad proprium obiectuꝫ. Dico ꝙ vera est. ꝙ ex conuersione vt sic non habet peccatũ maliciã suã. sed ex indebita ꝯuersione cõsequitur maior ꝛ minor malicia ſm conditionẽ ꝛ speciẽ conuersionis quã esto preter intentionẽ (non tñ voluntatem) consequitur maior vel minor inordinatio. Constat

Ad ꝯuersionẽ maiorẽ sequitur maior auersio. etiã in humanis ꝙ si quis faciat (ꝛ ꝑ ꝯsequens couertat se) ꝛ inordinate se habeat ad rem alicui magis dilectã ꝙ magis offendit ꝛ se magis ab alio auertit. Unde solet dici alicui. nõ es veritus offendere in hoc. ꝛ sciebas quia mihi maxime displiceret. ita ad propositũ. Ex hoc ꝙ aliqs inordinate se couertit ꝑ voluntatem volendo ꝛ faciendo quod est maxime inordinatũ ꝛ deo maxime displicẽs. sequitur maior auersio a deo ꝛ maior malicia. Et hoc est

qđ D. dicit ꝙ ad ꝯuersionẽ ad bonũ ꝯmutabile (scꝫ qua couertitur quis vt ad finem inherendo sibi ꝯtra voluntatem dei que vult vt inhereatur sibi sup omia) sequitur (esto ꝑter intentionẽ non tñ voluntatem interpretatiuã) auersio ꝛ cõtemptus boni incõmutabilis. Quare si magis inordinate se ꝯuertat ad id quod ex natura sua plus separat ꝛ magis displicet deo vel promiori voluntate sequitur maior auersio. quia si ad ꝯuersionẽ ad bonum commutabile inordinatũ quod est ꝯtra deum sequitur auersio. ergo ad ꝯuersionem magis voluntariã ꝛ magis inordinatam. sequiť maior auersio. quia in his que sunt ꝑ se. sicut se habet simplr ad simplr. ita magis ad magis ꝛc. Conuersionẽ igitur magis inordinatã ad bonum ꝯmutabile magis inordinatũ. sequitur maior auersio. Sicut et in humanis. si quis rem etiam modicã que alicui displicet faciat cum multa libidine ꝛ ꝓnitate magis cõtemnit ꝛ offendit. ꝛ iterũ si faciat rẽ alicui ꝗuiꝫ in se est valde nociuã ꝛ sibi plurimũ ꝯtrariam ꝛc.

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ omia obiecta humanorũ actuum habent ordinẽ adinuicem. ꝛ ideo omes act9 humani quodãmodo ꝯueniunt in vno genere ſm ꝙ ordinantur ad vltimũ finem. ꝛ ideo nihil ꝓhibet omia peccata esse comparabilia.

¶ Propter maiorem nota. ꝙ genus peccati potest accipi tripliciter. Uno modo ratione subiecti ꝛ vt peccatũ est ꝛ sic ꝯstruitur in ratione ꝛ genere peccati inꝗtum est voluntariũ. Unde si quis ꝯmittat actum circa obiectũ quodcũqꝫ sed sine volũtate nõ habet rõneꝫ peccati. quia deest ꝙ dat genus ipi peccato. scꝫ voluntas. ꝛ hoc modo loquitur s. Tho. in de malo materia. ij. ar.x. ad tertiũ. vbi dicit aliquẽ peccare scientem vel ignorantem. licet accidat alicui peccato speciali. puta furto ꝗtum ad speciem eius tamẽ ꝗtum ad rõnem generis (id est inꝗtum est peccatum) nõ accidit quia de ratione peccati est vt sit voluntariũ. Unde ignorãtia que diminuit voluntariũ diminuit etiam rõnem peccati. hec ille. Ubi patet ꝙ genus peccati sumitur vno modo ratione eius qđ facit aliquid esse peccatum cõpletiue scꝫ voluntarij. Ex obiecto eñ est malicia solum inchoatiue. sed ex voluntate cõplete. vt patuit supra. Secũdo modo capitur genus peccati sicut frequenter loquimur pro specie peccati quã trahit ex obiecto specifico. vt dictum fuit supra q.xviij. ar.ij. in fine. sicut dicimus totum genus humanũ. id est tota species humana et hmõi genus sunt obiecta ꝓpria ꝛ fines ꝓprij ipoꝛuꝫ actuum. Tertio modo capiť etiam ꝓ genere obiectali ꝛ nõ ꝓ obiecto ꝓprio. scꝫ ꝓ eo in qđ oia obiecta ꝓpria reducunť et sub ꝗ oia ꝯtinenť tanꝗ sub eo qđ dat omibꝫ appetibilitatem ꝛ est ratio omnibus appetendi. sic vltimus finis et beatitudo sub communi ratione est genus obiectale actuum humanorum. quia vt dictuꝫ fuit supra questione prima. articu. vi. Quecunqꝫ homo appetit propter vltimũ finem appetit. His notatis dicitur ad argumentũ. Ad maiorẽ. peccata que habent diuersa obiecta sunt diuersorũ generum. Si intelligitur de genere peccati vt sic. Falsa est. quia possunt peccata circa diuersa obiecta conuenire in esse voluntario etiam in eodem gradu. Si aũt intelligiť ꝙ sunt diuersorũ generũ obiectaliuꝫ generalissimorum. Negatur. quia omnia obiecta humanorum actuum couenniunt in vltimo fine ſm cõmunẽ rationẽ. quia in omnibus queritur satietas. vel vera vel estimata ꝛ oia in hunc finẽ ordinantur. Si aũt intelligitur de genere ac-

Gen9 peti nł ꝑtr accipit.

cepto pro specie. Maior est vera. Sed tunc dicitur ad minorem. Primo que sunt diuersorū generuz. vt sic non sunt comparabilia. tamē possunt comparari fm q conueniunt in vno predicato communi. Secundo dicitur q que sunt diuersorum generum obiectalium ꝯmuniū non essent comparabilia in moralibus. Sed negatur q non sint comparabilia que sunt diuersorū generum specialiū. quia sicut omnes actus humani sunt comparabiles fm q ꝯtinentur sub vltimo fine in cōmuni ratione. ita oīa peccata. quia opponunt vltimo fini in veritate. ideo sunt comparabilia fm q plus z minus auertunt ex propria specie ab vltimo fine. Et ꝯsequenter. quia vt dictuz fuit ar. p. p̄sentis questi. Omnia peccā quantumcunqꝫ diuersa et contraria fm speciales rationes obiectoruz conueniūt in auersione z eam sequentibus. Grauitas aūt est de ꝑtinē tibus ad auersionem. immo auersio ipsa vel eius per se proprietas. ideo non obstante diuersitate generis. id est speciei sunt comparabilia peccata. ita scꝫ q oīa mortalia sunt comparabilia. ¶ Nota q Doc. dicit q oēs actus humani cōueniunt quodammodo in vno genere. quia non ꝯueniūt in genere obiectali vniuoco vt res sunt quia aliqui habent deum pro obiecto aliqui creaturam. Sed quia habent vnam cōmunem rōnem obiecti vt sic. quia videlicet voluntas in oīa fertur sub ratione boni et vltimi finis fm cōmunem rationem. ¶ Nota q inordinatio z grauitas venialis non est comparabilis grauitati mortalis. quia habent obiecta generice distincta. qꝛ mortale est circa creaturam vt finem. sed veniale est circa eam vt ad finem saltem habitu. sed omniū mortaliū grauitates sunt cōparabiles. quia oēs circa ꝑ idem scꝫ deuz directe vel indirecte. quorū grauitates sumuntur fm diuersas cōuersiones quas diuerse inordinationes sequūtur. Unde grauitas odij dei z grauitas homicidij non distant in infinitum. qꝛ vtraqꝫ sumitur ex hoc q actio illa fuit contra deū. licet odiū sit directe contra deum z immediate. homicidiū aūt indirecte z ex ꝯsequenti. ¶ Nota etiā q peccata nec sunt paria ꝓportionabiliter. vt habet Doc. sanctus de malo q. ij. ar. ix. ad octauū. quia videlicet non oportet. q vno crescente aliud crescat z simul sint. cū quo stat q sint cōparabilia videlicet mortalia. qꝛ plus requiritur ad paritatem etiam ꝓportionalem ꝗ ad comparabilitatem ad quam sufficit conuenientia in aliquo p̄dicato cōmuni etiā analogico. possunt autem mortalia in huiusmodi predicato conuenire.

¶ Utrū fm dignitatē virtutū quibꝫ peccata opponunt grauitas peccatoꝝ attendatꝰ. vt scꝫ maiori virtuti grauius peccatū opponatur.

Ad quartū sic proceditur. Uidetur q grauitas peccatorum non differat fm dignitatem virtutum quibus peccata opponūtur. vt scꝫ maiori virtuti grauius peccatū opponatur. quia vt dicitur puerb. xv. In abundāti iusticia virtus maxima est. sicut aūt dicit dominꝰ Matth. v°. Abundans iusticia cohibet iram. que est minus peccatum ꝗ homicidium quod cohibet minor iusticia. ergo maxime virtuti opponitur minimum peccatū. ¶ Preterea in. ij. ethicorū dicitur. q virtus est circa difficile z bonum. ex quo videtur q maior virtus sit circa magis difficile. sed minus est peccatum si homo deficiat in magis difficili ꝗ si deficiat in minus difficili. ergo maiori virtuti minus peccatum opponitur. ¶ Preterea charitas est maior virtus ꝗ fides z spes. vt dicitur p̄mo ad Corinth. xiij. Odium aūt quod opponitur charitati est minus peccatum ꝗ infidelitas vel desperatio q opponūtur fidei z spei. ergo maiori virtuti opponitur minus peccatū. ¶ Sed cōtra est qd̄ phus dicit in. viij. ethicoꝝ q pessimū optimo contrariū est. optimū aūt in moralibus est maxima virtus. pessimū aūt grauissimū peccatum. ergo maxime virtuti opponitꝰ grauissimū peccatum.

¶ Hic querit qūo diuersa grauitas peccatorū sumatur fm diuersas virtutes. an videlicet peccatorū grauitas differat fm dignitatem virtutum quibus peccata opponuntur. ita q ex hoc q est contra nobiliorem virtutem. sequatur q sit grauius peccatū.

¶ Respondeo dicendum. q virtuti opponitur aliquod peccatum. vno quidem modo principaliter z directe. quod scꝫ est circa idem obiectū. nā contraria circa idem sunt.

¶ Doctor respondet ad hoc quesitū distincte. z ideo premittit vnā distinctionē bimēbrem. fm quā ponit duplicem conclusionem responsiuā. Unam iuxta p̄muz membrum. aliam quo ad secūdum. ibi. Alio modo zc. Circa p̄mum primo premittit p̄mum membruz distinctionis. Secundo subiungit cōclusionem sibi correspondentem cum probatiōe. ibi. Et hoc modo zc. Distinctio est ista Uirtuti opponitur peccatū. vno modo quidem principaliter z directe. Et quando vꝉ qūo hoc sit exponit. quia scꝫ peccatū est circa idem obiectuz circa quod est virtus. qꝛ contraria (scꝫ in moralibus etiam z fm speciales rōnes) sunt circa idem. licet opposito modo. Si em̄ peccatum et virtus sint circa diuersa. possunt quidem contrariari fm genus z esse disparata. sed nō sunt ꝯtraria fm specie, nisi sint circa idem. Et de hoc aliquid tactum fuit articu. p̄ circa argumentū in oppositū. et supra q. lxx. ar. iij.

Deinde cum dicit.

¶ Et hoc mō oportet q maiori virtuti opponatꝰ grauius peccatū. sicut em̄ ex parte obiecti attenditꝰ maior grauitas peccati. ita etiā maior dignitas virtutis. vtrūqꝫ em̄ ex obiecto speciē sortitur. vt ex supra dictis patet. vnde oportet q maxime virtuti directe contrarietur maximū peccatuz. quasi maxime ab eo distans in eodem genere. q. lx. ar. p̄.

¶ Ponit p̄mam conclusionem responsiuam talem. Maiori virtuti opponitur grauius peccatum z maxime virtuti maximū peccatū. z peccatum sic oppositū (scꝫ directe) contrariatur virtuti. Probatꝰ prima pars sic arguendo post Doc. sanctū. q maiori virtuti z maxime directe opponitur maximū peccatū. sic. Uirtuti opponitꝰ peccatū directe. quādo sunt circa idem obiectū. ergo si virtus trahit dignitatē z peccatuz grauitatem. z si virtus maxime dignitatem peccatuz maxime grauitatem. Ans patet ex notabili. Tenet ꝯsequentia. quia ab eodem obiecto habent speciem. z per consequens grauitatem z dignitatem que ꝯsequūtur speciem. Et si virtus maxime dignitates Cōclo p̄ma

(quia bene se habet ad rem maximā) peccatum maximā
grauitatē. quia male circa rem maximā. Et est ratio cla-
ra. ⁊ potest sic extendi ⁊ explicari. Peccatum quod est cir
ca maximā rem est grauissimū. Sꝫ peccatū directe oppo
situm maxime virtuti est circa maximā rem (licet contra-
rio modo) igitur peccatū ꝯtrariū maxime oppositū est maxi-
mum peccati. Maior patuit ar. iij. Minor probaṫ. qꝛ
peccatū directe oppositū est circa eandem rem ⁊ idem ob
iectuꝫ cum virtute. cuius obiectū est maximū. igiṫ ⁊ obie-
ctum ⁊ res peccati directe oppositi est maxima ꝛc. Et hoc
est fundamentū ex d. san. quia peccatum trahit grauita-
tem ex obiecto ⁊ maiorem ex maiori obiecto. ⁊ maximaꝫ
ex maximo. quia ꝫ ex hoc ꝙ opponiṫ maiori vel maxime
virtuti est contra maius vel maximum obiectum. ideo
grauitas peccati variatur ſm directam oppositionem ad
virtutem. non ꝙ virtus sit prima radix grauitatis vel op
positio ad virtutem. sed ipm obiectū virtutis ad quod
peccatum male se habet. ⁊ hoc est quod D. san. in de ma
lo deducit. q. ij. ar. x. vbi dicit. ꝙ peccatū variatur in gra-
uitate. qꝛ opponitur maiori bono. que oppositio ad ma-
ius bonuꝫ inferṫ ex oppositione directa ad maiorem vir-
tutem. quia oppositio directa virtutis ⁊ peccati sunt cir-
ca idem. Et hoc Doc. innuit ⁊ assumit hic pro fundamē
to. quia vtrūqꝫ ex obiecto speciem trahit ⁊ supple quādo
directe opponūtur tunc ex eodem obiecto. Sed idem ob
iectū si valde dignificat virtutem ꝓpter eius excellentiaꝫ.
oportet ꝙ valde aggrauet peccatuꝫ ꝓpter eandem. quia
peccatū eo grauius. quo ꝯtra rē maiorem. Subintelligē
do semper. ꝙ virtus se habet bene ⁊ peccatū male. quare
vnum trahit dignitatem magnam. Aliud magnā gra-
uitateꝫ. vt sic argueretur. Ab obiecto virtus habet maxi-
mam dignitatem. ideo peccatuꝫ maximam grauitatem
Tenet ꝯña. quia idem dignificat ꝯtuteꝫ ⁊ aggrauat pec
catū directe oppositū. quia sicut bene habere ad maximū
est dignitatis. ita ad maximū male habere est grauitatis
Secūda ps ꝯclōnis. scꝫ ꝙ peccatū sic oppositum directe
contrariet. Probaṫ. illa opponuntur cōtrarie vel contra
rianṫ que sūt circa idem ⁊ maxime distant. sed peccatum
directe oppositum fit circa idem cū virtute ⁊ maxime ab
ea distat in eodem genere. igitur. Minor pꝫ. quia genus
peccati ⁊ ꝯtutis est obiectū. sꝫ ad id se habēt modo ma-
xime distanti moraliter. igitur. ¶ Nota aūt. ꝙ sicut in
naturalibus contraria sūt circa idem subiectū ⁊ eandeꝫ
potentiam proximaꝫ receptiuā. vt alibi declaratur. quia
videlicet contraria requirūt propriam potentiam imme-
diate receptiuam ꝯtrariorū que per se respicit acquisibi-
lia per motum ⁊ sunt sub vno genere propinquo. loquen-
do de perfecte contrarijs. ita in moralibus directe cōtra-
ria respiciunt idem obiectum ⁊ ad illud se habent contra
rio modo ⁊ sic circa idem maxime distant distantia mo-
rali que est ſm bonum ⁊ malum ꝛc. Sed circa istam cō-
clusionem ⁊ circa dicta ibidem sunt aliqua dubia. Pri-
mo quia diciṫ ꝙ peccatum directe oppositū virtuti varia
tur in grauitate ſm maioritatem virtutis ꝛc. Suprā aūt
q. lxxi. ar. p̄. dictum est ꝙ. peccatū non directe contrariaṫ
virtuti sed ratione inclinationis ad actum vel rationem
actus ꝛc. Dicitur ꝙ non est ꝯtrouersia. quia aliter accipi-
tur directe supra aliter hic. Directe supra dicebaṫ id qꝺ
est de principali ⁊ primario significato virtutis ⁊ est dis-
positio conueniens habitualis loquendo de virtute hu-
mana ⁊ sic non opponitur peccatum directe virtuti. id est
directe significato ⁊ principaliter ⁊ in recto nomine virtu

tis. vt patuit. Sed hic capitur oppositio directe pro op-
positione circa idem obiectuꝫ. ⁊ sic peccatum quandoqꝫ
contrariatur directe. quia vtrūqꝫ speciē trahit ex obiecto
eodem. licet alio modo respecto ꝛc. Secūdo est dubium
quia iam frequenter ꝯmemoratuꝫ est ꝙ sit aliquod maxi-
mū peccatum. Ex quo videṫ ꝙ sit aliquod maximū ma-
lum. cuius contrariuꝫ posset videri. quia ſm d. san. p̄ma
parte q. xlix. ar. iij. non daṫ summū ⁊ per essentiam malum
Videtur aūt idem esse maximū malum ⁊ summū. Sed
dicitur. ꝙ non est idem maximū malum vel pessimū ma-
lum moraliter ⁊ malum summū per essentiam. quia ma
lū per essentiā eēt qꝺ nō haberet aliquid de bono et esset
causa oīs mali quod impossibile est esse. quia malum
purum destruit seipm. vt patuit articu. ij. circa finem. Et
hoc malum summuꝫ quasi per se existens sine omni bono
negat d. san. p̄ma parte vbi iam. sed pessimum vel maxi-
mū malum morale dicitur non quia sit sine oīs bono ⁊
separatuꝫ ab omni bono. sed diciṫ summū malum extrin-
sece ⁊ obiectiue. quia videlicet est contra rem maximam
et opponitur maxime bono. ideo est pessimū. ratione vi-
delicet materie ⁊ obiecti a quo peccata habent grauitatē.
Quare circa rem optimam est grauissimū peccatum. scꝫ
moraliter ⁊ ex specie non entitatiue. Sic solemus dicere
ꝙ actus bonus habet quandam infinitatem bonitatis.
ex hoc ꝙ per charitatem ordinaṫ in deum. Et concor-
dat Scotus in fine quarti. Est igitur pessimum malum.
quia oppositum summo bono. sed an summo bono ali-
quod malum opponatur videbimus statim. Tertio est
dubiū. quia d. san. infra. q. lxxxiij. ar. iiij. ad p̄mum. cla-
re dicit. ꝙ nō oportet ꝙ principalia vitia opponanṫ prin-
cipalibꝫ virtutibꝫ cuius oppositū videṫ iaꝫ dictū. Quare
dictū ē. ꝙ maximis virtutibꝫ opponunṫ maxima pctā ꝛc.
Sed ibi incidit deceptio propter ignorantiam significa-
tionis terminorū. Non eñ est idem dicere principale vi-
tium. quod alio nomine diciṫ capitale ⁊ pessimum vel
maximū vitium vel peccatū. Constat eñ apud Doc.
sanctū. scđa scđe. q. xxxiiij. ar. iiij. ꝙ odium dei nō est p̄n-
cipale vitium vel capitale. ⁊ tamē est pessimū ⁊ grauissi-
mū. Et secūdo constat apud doc. san. scđa scđe. q. xxxv.
ar. iiij ad tertiū ⁊ alibi et in de malo q. ix. ar. ij. ad quintū.
Non est estimandū ꝙ oīa peccata que dicunṫ capitalia
sunt ex genere suo mortalia ꝛc. Sed quia vitiū capitale
dicitur ex quo alia peccata oriunṫ ꝛc. Et vbicūqꝫ de hoc
loquitur Doctor. vult ꝙ ad capitale vitiū nō requiritur.
ꝙ ex genere suo sit mortale. ergo aliunde est p̄ncipale. ali-
unde pessimū vel maximum peccatum. Est eñ capitale
per quandam deriuationeꝫ sui obiecti in multa peccata.
quia videlicet habet rationem originis finalis propinque
respectu multorū peccatorū. ita ꝙ ad finem ⁊ obiectum
suum nata sunt fieri multa peccata. siue sit graue in ma-
licia siue non. Sed est pessimū quia habet maximam ma
liciam que p̄ncipaliter ꝓuenit ex obiecto maximo. Qua-
re non est contradictio aliqua. immo stant valde bene si-
mul. ꝙ principalia vitia. id est capitalia ⁊ principalitate
finali non opponuntur virtutibus principalibus. scilicet
directe. cum quo stat ꝙ pessima vitia ⁊ peccata opponan
tur p̄ncipalibus ⁊ maximis virtutibus directe. quia p̄n
cipalis virtꝰ est circa maximā materiā ⁊ pessimū peccatū
circa eandeꝫ ꝯtrario mō. Quare ꝯtrarianṫ. Dictū est ḣ
ꝙ vitiū hꝫ maiorē grauitatē ⁊ maliciā. qꝛ opponiṫ maiori
ꝯtuti directe. nihil auteꝫ dictum est de principalitate ꝛc.
Unde d. san. de malo q. viij. ar. p̄. ad xxiꝰ. Uitiū princi-

Aliud ē vitiū
p̄ncipale vel
capitale. aliud
maximuꝫ in
malicia.

cipale nō dicitur per oppositionē ad virtutem principalem. et ideo nō oportet. q odiū sit vitiū pncipale cuius charitas sit virtus pncipalis. hec ille. Et ibidem ad tertiū. Unde licet vitiū opponatur virtuti. nō tñ oportet q pncipale vitiū opponat pncipali virtuti. qz nō est eadē rō originis virtutis et vitij. hec ille. Tūc ibi.

¶ Alio modo potest considerari oppositio virtutis ad peccatum ſm quandam extensionem virtutis cohibentis peccatū. quāto enī fuerit virtus maior tanto magis elongat hominē a peccato sibi contrario. ita q nō solum ipm peccatum. sed etiā inducentia ad peccatum cohibet. et sic manifestum est q quāto aliqua virtus fuerit maior. tanto etiā minora peccata cohibet. sicut etiam sanitas quāto fuerit maior. tanto etiam minores discrepātias excludit. et per hunc modum maiori virtuti minus peccatū opponitur ex parte effectus.

¶ Ponit secundum membrū distinctionis principale. q alio modo potest considerari oppositio virtutis ad peccatū non directe. sed ſm quādam extensionē virtutis cohibentis peccatum. ita q virtus opponitur vitio. quia nō permittit ipsum fieri et cohibet et tollit. Et posset haberi simile de illa duplici oppositione peccati et virtutis in aliquo prelato cui opponitur directe inobedientia subditorū. sed si est diligens non solum aduersatur sibi inobedientia. sed etiam quicūq alij defectus etiam leues subditorum. vt non patitur fractionē silentij et huiusmodi. sic virtuti opponitur aliquid directe stando sibi in faciē. id est cōtrario modo se habendo ad obiectum virtutis. sed si est magna et diligens nō patitur quoscunq defect⁹ in subiecto sibi ɔtrarios. Unde est secūdū conclō respon- (Cōclo scda) siua huic membro correspondens. per hūc modum (id est ſm extensionem virtutis et cohibitiōem et detestatiōē) maiori virtuti minus peccatū opponitur ex parte effect⁹. Hoc est dicere. q maior virtus nō patitur nec suffert sed excludit etiam pauciores defectus et minora peccata que exclusio est effectus virtutis. Probatur conclusio. Quāto virtus fuerit maior tanto magis elōgat hominē a peccato sibi contrario. ita q nō solum ipsum peccatum. sed etiam inducentia ad peccatum cohibet. igitur quāto maior fuerit virtus. tanto etiam minora peccata cohibet. et ꝑ consequens sequitur conclusio. q ex parte effectus qui est cohibitio peccati minora peccata ɔtrarientur (quia non potest ea pati) maiori ɔtuti. Consequētia clara est. quia si virtus magna cohibet etiam occasiones et inducētia in peccata multo magis ipa peccata. Añs patet ꝑ simile. sicut sanitas quāto fuerit maior. tanto etiā excludit et non patitur minores discrasias et disproportiones in corpore hūano. et ergo patet conclusio ista.

Argumētū in contrariū

Est confirmatiō prime conclusionis ¶ Nota circa hoc argumentū ea que supra q. xxxix. arti. iiij. ad pmum dicta sunt. quia illa auctoritas pessimū optimo contrariū est. intelligitur ad sensum prime conclusionis hic posite. quia videlicet optime virtuti ɔtrariat pessimū vitiū directe. Et verificatur ꝓ sertim in moralibus. quādo optimū et pessimū comparātur ad seinuicem circa idem obiectū. tunc semper optimo contrariat pessimum. (Optimo ɔ̄trariat pessimū opponit.) Si aūt comparatur optimum ad aliud minus bonum circa diuersa obiecta non oportet q oppositum optimi sit peius opposito minoris boni nisi quē se non includūt. Sicut exempli gratia. Odium est pessimū. quia contrariatur optimo. scilicet charitati. et hoc nō fallit in quibuscunq. quia videlicet si opponitur optimo circa idem obiectū. tunc est pessimum. Si aūt charitas comparetur ad aliam virtutem minus nobilem vt fidē tunc nō oportet. q oppositum charitatis (scz odium) sit peius opposito fidei. scilicet infidelitate. si infidelitas accipiatur cū inclusione odij ratione cuius inclusi habet rationem peccati. Similiter quia iusticia est maxima virt⁹ inter morales appetitiuas. ideo iniusticia que sibi directe opponit circa idem obiectū est grauius peccatū in moralibus. sz si iusticia comparet temperātie que est circa aliā materiam et oppositum temperantie includit oppositum iusticie. non oportet q id quod opponitur iusticie sit maius peccatum. Sicut exempli gratia. si arguatur. Iusticia est melior temperantia. igit furtum oppositum iusticie est peius adulterio quod opponitur temperantie. quia vt patebit arti. v. ad pmum. adulteriū includit etiam iniusticiam. sed in nō se includentibus. valet consequētia. vt arguendo. Iusticia est melior liberalitate. ergo iniusticia est peior illiberalitate vel auaricia. que potest esse sine iniusticia quando quis nō dat sua liberaliter. non tñ accipit in excessu. vt patet. iiij. ethycor. Quare semꝑ verum est. q optimo opponitur pessimū circa idem obiectū. Et hoc vult auctoritas. sic etiam comparando optimum ad minus bonum. si minus bonum includat magis bonū. tunc etiam non valet. sicut patet in exēplo supra q. xxxix. ar. iiij. ad pmum. quia dilectio meritoria melior est q̄ fides vel spes. et tamē oppositū fidei et spei peius est q̄ oppositum dilectionis meritorie. scilicet odio proximi. quia desperatio et infidelitas grauiora sunt. sed dilectio meritoria includit spem et fidem. igit non oportet q oppositū eius sit peius opposito fidei. quia bonitatē suam hz a fide. Unde patet q non semper oppositum melioris est peius quando oppositum minoris ipm includit et aliquid addit etc. Et patet q ista propositio tenet principaliter in moralibus. et fundamentum est. quia ab eodem virtus habet maiorem dignitatem a quo peccatū maiorem grauitatem. ideo quando directe opponuntur. tunc meliori opponitur peius. et quādo peccatum ab eodem habet fugibilitatem totā a quo ɔtus hz appetibilitatē. ¶ Nota q posset esse questio. an etiam in naturalibus et rebus ipis. ita sit q optimo (quod est deus) opponit pessimū quod est malum et pessimū vel summū malum. quia d. san. pma gec. q. xlix. ponit q summo bono nullum malū opponatur. Ad hoc dicit (quia posset alicui videri contradictio in d. san. vbi iam qui dicit q malum culpe opponatur deo ſm q in se est. et postea dicit. q summo bono nullum malum conuenit. sed nō est cōtradictio) Unū dicitur. q malum est duplex. (Qūo summo bono oppoūt malum.) Unum est malum formaliter in aliquo existens. remouens ab eo perfectionem sibi debitam et possibilem que abest. et tale malum impossibile est q deo conueniat. scilicet formaliter. eo modo quo priuatio alicui formaliter inest. Et hoc intendit Doctor q summo bono nullum malum opponitur. qz est actus purus. priuatio autem (et malum acceptum ꝓ priuatione perfectionis) non conuenit nisi enti in potentia. Sed alio modo accipitur malum pro malo culpe. et tale opponitur deo non q ipse peccet sed quia peccatum hominis est circa deum sicut obiectum quemadmodum charitas est circa deum. ita peccatum quod est

odium dei directe respicit ꝛ contrariatur deo in se cui vellet perfectionem suam nō inesse. ꝛ sic etiam summo ꝛ optimo bono opponitur pessimū peccatū scꝫ extrinsece ꝛ obiectiue non formaliter ꝛ intrinsece. sed optimo bono. scꝫ deo non opponitur summū malum per exclusionē omīs boni. sed pessimum peccatū. iam aūt dictū fuit. ꝙ aliud est summum malum ꝛ pessimum peccatū. primū nō daꝛ sed secundum. vt patuit.

¶ Ad primum ergo dicendum. ꝙ ratio illa procedit de oppositione que attenditur ſm cohibitionem peccati. sic enim abundans iusticia etiam minora peccata cohibet.

¶ Maior pꝫ. ꝙ in abundanti iusticia ꝟtus maxima est. vel accipiēdo iusticiā gn̄aliter vt se extēdit ad oēm virtutē. sicut Matthei.iij. Decet nos adimplere oēm iusticiā. vbi ſm Doctores capiꝛ gn̄aliter. vt etiā icludit humilitatē scḋa scḋe.q.lviij.ar.v.ad sextū. vel accipiendo ꝓ iusticia vt est distincta ꝟtus. vt supra q.lxvi.ar.iiij. Concedo pn̄r ꝙ abundās iusticia cohibet irā. q̄ est minꝰ peccatū q̄ꝫ homicidiū qḋ cohibet minor iusticia. ꝑ ꝛc̄. Maxime virtuti opponiꝛ minimū peccatū oppōne extensionis et q̄ ad effectū. ꝛ ꝓbat hec rō secundā ꝯclonem.

¶ Ad scḋm dḋm. ꝙ maiori virtuti q̄ est circa bonū magis difficile ꝯtrariaꝛ directe peccatū qḋ est circa malū magis difficile. vtrobiqꝫ eñ īuenit quedaꝫ eminētia ex hoc ꝙ ostendiꝛ volūtas ꝓcliuior in bonū vel in malū ex hoc ꝙ difficultate nō vinciꝛ.

¶ Dḋm ad p̄suppositū ꝙ virtꝰ est circa difficile ꝛ bonū. tñ virtus hꝫ maiorē dignitatē plus rōne boni q̄ꝫ difficilis. vt scḋa scḋe.q.xxvij. ar.viij.ad tertiū. vbi dicit D. san. plus facit ad rōnem meriti ꝛ ꝟtutis bonū q̄ꝫ difficile. Unde nō oportet ꝙ esse difficiliꝰ sit magis meritoriū sed ꝙ sic est difficilius. vt etiā sit melius. hec ille. Et vide Capolū in.iij. dis.xxx. ad argumenta ꝯtra octauā ꝯclusionē. vide ꝛ argumenta Durandi. qꝛ difficultas ex parte opantis nullā ꝯfert bonitatē. sed difficultas ex pte operis ꝯfert bonitatē ꝛ meritū accidentale. sed bonitas opis cōfert bonitatē essentialeꝫ ꝟtuti magis q̄ꝫ difficultas. vide infra q.cxiiij.ar.iiij.ad scḋm. vbi extensius de hac materia diceꝛ. Ultra ex q̄ videꝛ ꝙ maior ꝟtus sit circa magis difficile. Dico ꝙ negaꝛ ꝙ sit maior ꝟtus ratiōe difficultatis tm̄ nisi assit ꝛ maior bonitas. nā ꝛ in malis perpetrādis pt eē magna difficultas etiā ex pte opis. Esto rōe maioris difficultatis possit esse maior ſm qd. sꝫ simpliciter maior est rōne bonitatis obiecti ꝛ opis. Ad minorē dico. ꝙ male subsumiꝛ. si eñ recte subsumereꝛ minor est falsa. scꝫ peccatū qḋ directe opponiꝛ ꝟtuti nō est circa difficile malū. qꝛ dicit maior ꝙ virtus est maior. qꝛ circa magis difficile. ꝑ debet subsumi. sꝫ pctm̄ directe sibi oppositū nō est magis circa difficile malū. vel sic subsumaꝛ. sꝫ peccatū circa magis difficile malū ē minꝰ. illas minores Doc. ostendit falsas. ꝛ vult ꝙ sic debet subsumi ꝙ tale directe ꝯtrariaꝛ maiori ꝟtuti ꝛ ostendit q̄re est maius peccatū. qꝛ vtrobiqꝫ est aliqua eminētia ꝓpter ꝓcliuē volūtatē. scꝫ in bono ꝛ in malo. in bono in bonitate. in malo in malicia. Et ergo sicut ꝓpter difficultatē boni ostenditur maior bonitas saltē rōne gn̄is ꝛ conatꝰ. ita in malo. maior malicia ꝓpter peiorē volūtatē. ꝙ aūt minor sit falsa declaraꝛ. sicut eñ charitas est circa difficile nobis. vt patet scḋa scḋe.q.xxxiiij.ar.ij.ad scḋm (quia ꝓpter inclinatiōem voluntatis nostre ꝛ ꝓnitatē ad ꝓpriū bonū. ꝓpter etiā tractum sensualitatis ad bona sensibilia difficile est diligere deū vt charitas diligit sicut obiectū beatificū sup̄ omnia) sic odiū dei est circa magnū difficile ꝛ maxime abhominabile. scꝫ cōtra deum in se. quia vult odiū vt deus non habeat bona sua qḋ est difficile volenduꝫ. Unde ꝛ scḋa scḋe.q.xxxiiij.ar.v. ostendit D. san. ꝙ odiū est vltimū peccatū ꝛ maxime ꝯtra naturā rōnis. ideo non est capitale. Licꝫ est. ꝙ minor vt iacet est vera. ꝙ minus est peccatū. si quis deficiat in magis difficili bono q̄ꝫ si deficiat ꝛ pꝯtermittat bonū minus difficile. quia ibi minus est de voluntario. nam defectus et omissio magni boni habet causam magis extrinsecaꝫ. scꝫ difficultatē rei. Sed negaꝛ ꝙ peccare ꝛ deficere ꝯmittendo circa magis malum ꝛ magis difficile (sicut deberet subsumi) ꝙ hoc sit minus peccatum. imo magis peccatū tū rōne grauitatis speciei ꝛ obiecti. quia est circa maxime malū. tuꝫ ratione grauitatis generis que est ex voluntario. quia sicut homo agens bonum difficile ostendiꝛ habere promptā ꝛ magnā voluntatem que ex difficultate nō vincitur. sic in peccato commissionis quod est circa malū magnū ꝛ difficile est magna grauitas ex specie quia magnū malū. ꝛ magna ex genere. id est volūtate ꝛ ꝯtemptu. quia voluntas adeo ꝓdiua est. vt difficultate mali nō vincaꝛ. Et hec vltima tangit D. in solutione respondendo ad minorem que deberet subsumi. scꝫ sꝫ peccatū qḋ ē de difficili malo (quod videt licet directe ꝯtrariatur maiori bono ꝛ virtuti) est minus peccatū. quia falsa est. quod Doc. ostendit a simili de virtute que est circa maius bonū. Et innuit Doc. ꝙ minor littere nō sit ad ꝓpositum. quia peccatum de magis difficili bono (quod quidē est minus peccatū) hoc nō ꝯtrariatur directe maiori bono ꝛ maiori virtuti. sed peccatū de magis difficili malo. hoc ꝯtrariaꝛ. Unde nō arguit cōtra intentiōem articuli. quia dictū est ꝙ maiori virtuti opponitur maius peccatū quādo peccatū sibi directe opponitur. ꝛ hoc est peccatū nō sicut minor subsumit deficere in magis difficile bono. sed peccatū qḋ est ꝯmittere circa malum magis difficile. Quare Doc. innuit soluendo quod argumētū nō arguat ꝯtra dictuꝫ ꝛ si debeat arguere cōtra dicta oportet minorē aliter formare. ꝛ erit falsa. Quare negatur ꝯsequentia. quia nos diximus ꝙ peccatum directe oppositū virtuti maiori sit maius. sed defectꝰ in magis difficili. scꝫ bono. hoc nō directe opponitur. sed peccatū circa magis difficile malū ꝛ hoc maiꝰ est. ¶ Nota ꝙ ex bonitate obiecti ꝛ operis virtus habet maiorem bonitatem essentialem ꝛ specificam. que vt patuit est ex obiecto. Ex maiori aūt difficultate habet maiorē bonitatem genericā. ꝛ ergo tā in bono magis difficili q̄ꝫ in malo magis difficili. arguiꝛ maior bonitas vel malicia ex parte voluntatis. ꝛ quia p̄supponitur ꝙ sit etiam magis malum vel magis bonū. ideo est etiam maior grauitas specifica ꝛc̄. ¶ Nota ꝓpter verbum solutiōis quod in exꝑincipio habetur Scotuꝫ in fine tertij. Difficultas (inquientem) in opere virtuoso nō est ꝑ se ex pte operantis. sed ex parte operis. Difficilius est eñ auaro dare vnū q̄ꝫ liberali decē. ꝛ tñ nō virtuosius. nec qualiscūqꝫ difficultas ex pte operis arguit maiorē ꝟtuositatē. sꝫ illa q̄ ꝑ se includit excellentiā obiecti qḋ ꝑ se attingiꝛ ꝑ operatiōem. talis aūt difficultas stat cū maiori leuitate. scꝫ ex pte agentis ꝛc̄. idē hꝫ D. san. ij. senten. dis.xxix.ar.iiij.ad 3ᵐ. et in cor. vbi dr. Non eñ arduum opus auget rōnem meriti nisi ratione

Que difficultas faciat ad bonitatem.

bonitatis. et nõ rõe difficultatis nisi p accñs. inq̃ntũ scz in id qð difficile ẽ. maiori attẽtiõe aliq̃s ↄsurgit et cũ maiori conatu volũtatis. Hec ille. Uide et reliq̃ q̃ valẽt p itellectu multoꝝ. et p̃cipue quõ dilectio inimici possit ẽẽ melior Unñ et ad t̃tiũ ibidẽ dr. aliq̃d p̃t dici difficile dupl̃r. Uel ex arduitate opis. et sic v̇tus itelligit̃ circa difficile ẽẽ. qð scz in se difficile ẽ et arduũ. Uel ex impfectiõe opantis. et sic v̇tus circa difficile nõ ẽ. sz talẽ difficultatẽ tollit. Quãto em̃ aliq̃s v̇tuosior ẽ. tãto facili᷒ opa v̇tutis exercet. Nec tñ dicendũ ẽ. q̃ q̃to v̇tuosior sit min᷒ mereat̃. Hec D.

¶ Ad tertiũ dõm. q̃ charitas nõ ẽ quicũq̧ amor sz amor dei. vñ nõ opponit̃ ei quodcunq̧ odiũ dire cte sz odiũ dei. q̃d est grauissimũ peccatoꝝ

¶ Dicit̃ q̃ maior v̇a. et hz D. sanc. sup̃. q. lxvj. ar. vj. Ad minorẽ. odiũ ãt qð opponit̃ etc. Si intelligit̃ de odio charitati directe et p̃ncipal̃r opposito (scz rõe p̃ncipal̃ obiecti. dei videlicz) oĩno falsa ẽ. et ei᷒ falsitatẽ oñdit D. san. 2ª2e. q. xx. ar. iij. et. q. xxxiiij. ar. ij. Sz ↄcedo q̃ odiũ hoĩs ẽ min᷒ pctm̃ q̃ ifidelitas et desperatio. q2 illa ↄ deũ. Negat̃ ãt ↄña. q2 odiũ dei ẽ p̃ncipale et directũ oppositũ charitatis. et h̃ pei᷒ ẽ aliis. q2 ifidelitas nõ hz g̃uitatẽ nisi ex odio veritatis et dei ex ↄsequẽti. ¶ Nota ãt circa h̃. q̃ q̃uis dilectio meritoria sit melior fide et spe. nõ tñ seq̃t̃ q̃ odium p̄ximi sit pei᷒ desp̃atiõe. q2 dilectio meritoria nõ ẽ sine fide et spe. et hz bonitatẽ ex illis. Quare nõ op3. q̃ oppositũ suũ sit pei᷒ opposito alioꝝ. sz ecõtra. Si em̃ de dilectione p̄ximi meritoria subtraheret̃ qð ẽ ex fide et spe formatis. tũc fides et spes ẽẽnt meliores dilectiõe naturali p̄ximi. iõ nec op3 q̃ ei᷒ oppositũ sit digni᷒. q2 dictũ ẽ q̃ regula solũ tenet in se nõ includẽtib᷒ etc.

¶ Utrũ pctã carnalia sunt grauiora q̃ spũalia.

AD q̃ntũ sic p̄cedit̃. Uidet̃ q̃ pctã carnalia nõ sint minoris culpe q̃ pctã spũalia Adulteriũ em̃ graui᷒ pctm̃ ẽ q̃ furtũ Dicit̃ em̃ puerb. vi. Nõ grandis ẽ culpe cũ q̃s furat᷒ fuerit. q̃ ãt adulter ẽ p̄pter cordis inopiã perdet animã suã. sz furtũ ptinet ad auaritiã q̃ ẽ peccatũ spirituale. adulteriũ autẽ ad luxuriaz q̃ ẽ pctm̃ carnale. g̃ pctã carnalia sũt maioris culpe. ¶ P̃. Augustin᷒ dr sup leuit. q̃ diabol᷒ maxie gaudet de pctõ luxurie et idolatrie. sz de maiori culpa magis gaudet g̃ cũ luxuria sit pctm̃ carnale. videt̃ q̃ pctã carnalia sint maxime culpe. ¶ P̃. ph̃s p̄bat in v. ethi. q̃ incõtinẽs cõcupiscẽtie ẽ turpior q̃ incõtinẽs ire. sz ira ẽ pctm̃ spirituale s̃m Grego. xxxj. moraliũ. ↄcupiscentia aũt ptinet ad pctã carnalia. g̃ pctm̃ carnale ẽ grauius q̃ pctm̃ spirituale. ¶ Sz ↄtra est q̃ Gregorius dicit q̃ peccata carnalia sunt minoris culpe et maioris infamie q̃ spiritualia.

¶ Hic ↄpat pctã carnalia et spũalia in g̃uitate. Et ẽ qðdã dubiũ circa p̃dicta. Et q2 illa maior vl̃ minor g̃uitas (vt patebit) p̄rim puenit ex obiecto et ex specie. partim et g̃ñe. q2 maior vl̃ minor ↄtempt᷒ et volũtas. iõ ponit̃ in̄t p̄cedentes et sequentẽ. q2 aliq̃liter ↄtingit vtrũq̧. ¶ Nota ãt p̃o ex sup̃ dictis. q. lxxij. ar. ij. q̃ pctã carnalia sunt duo. videlz luxuria et gula. q̃ iõ dicunt̃ carnalia non solũ rõe obiecti. sz rõe finis et obiecti sil̃. q2 videlz p̄ficiut̃ in delectatiõe carnali. ¶ Nota 2o. q̃ D. i isto ar. nõ loq̃t̃ de carnali et spũali. nisi rõne carnalitatis. q2 videlz ẽ in carnali delectatiõe. et q̃s peccat ↄ corp᷒ suũ et mor᷒ ex passiõe et ↄcupiscẽtia carnali. Et e p̃t3 p intellectũ p̄scindere aliq̃s deformitates alioꝝ peccatoꝝ. puta iniusticia et h̃mõi Oportet etiã sic ↄponere. q̃ aliq̃s peccet carnal̃r. nõ ex malicia vl̃ ex ↄtemptu. sz tract᷒ a passiõe. Et ita ↄsiderando carnale vt hz deformitatẽ intẽperãtie tm̃. excludit̃ adulteriũ. sacrilegiũ. et h̃mõi q̃ inuoluunt deformitates pctõꝝ spũaliũ. Querit̃ g̃. an carnale solũ vt carnale (.i. q2 in carne et ↄ corp᷒ et ex passione sensibili) vere sit maioris culpe q̃ spũale. qð scz p̄ficit̃ in delectatiõe spũali. Et nõ adeo p̄uenit ab exteriori ipulsiuo. et hz mag̃ de volũtaria auersione. et ẽ ↄtra dignius q̃ ↄtra corpus.

¶ Rñdeo dõm. q̃ pctã spiritualia sunt maioris culpe q̃ pctã carnalia. q̃d nõ ẽ sic intelligẽdũ q̃si q̃dlibet peccatũ spirituale sit maioris culpe q̃libet peccato carnali. sz q2 ↄsiderata hac sola differẽtia spiritualitatis et carnalitatis grauiora sunt q̃ cetera peccata ceteris paribus.

¶ Doctor se absoluit vnica ↄclone rñsiua in p̃ncipio tali. Pctã spũalia sunt maioris culpe q̃ peccata carnalia Illã ↄclonẽ p̃mo exponit. scðo expositã p̄bat. ibi Cuius rõ ẽ. Exponit. q2 nõ intelligit̃. q̃si qðlibet spũale sit maioris culpe (.i. ip̄tet̃ ad maiorẽ penã et habeat maiorẽ reatũ et auersionẽ et inordinatõnem) q̃libet pctõ carnali. q2 h̃ nõ ẽ veꝝ. inuenit̃ em̃ aliqð spũale qð ẽ solũ veniale. et inuenit̃ carnale qð ẽ mortale graue. et q̃ñq̧ p̃t carnale ẽẽ ex deliberatiõe et certa malicia. et spũale ex surreptiõe. Sz intelligit̃ ceteris parib᷒. ita q̃ sit paritas i obiecto et paritas volũtatis Et si vtrũq̧ ex surreptiõe. spũale ẽ veniali g̃ui᷒. et attẽta solũ carnalitate et spũalitate. q2 videlz h̃ carnale ẽ ↄ corp᷒ directe. spũale ↄ aiaz. et carnale p̄uenit ex tractu volũtatis ab extra et spũale ab intrinseco. tũc itelligit̃ ↄclo. q̃ spũalia sunt maioris culpe. i. magis ipurabilia. q2 iuxta sup̃ dicta. q. xxj. ar. p̃. aliq̃d hz rõem culpe inq̃ntũ malum volũtariũ. Ostẽdet̃ ãt nũc. q̃ spũalia h̃nt plus de volũtate et ↄtemptu et auersione volũtaria. Et cõpant̃ ad saluatem in genere tm̃. et vt sic formal̃r.

Cuius rõ triplex p̃t assignari. Prima q̃dẽ ex parte subiecti. nã pctã spũalia ptinẽt ad spiritũ. cui᷒ est ↄuerti ad deũ et ab eo auerti. pctã v̇o carnalia ↄsumantur in delectatiõe carnalis appetit᷒. ad quẽ p̃ncipal̃r ptinet ad bonũ corpale ↄuerti. et ideo pctm̃ carnale inq̃ntũ h̃mõi plus habet de ↄuersione. p̄pter q̃d etiã est maioris adhesionis. sed pctm̃ spũale hz plus de auersione. ex q̃ p̄cedit rõ culpe. et iõ pctm̃ spũale inq̃ntũ h̃mõi est maioris culpe.

¶ Hic p̃nter D. p̄bat ↄclonẽ rñsiuã tripl̃r. Prio ex pte subiecti. 2o ex pte ei᷒ in quẽ peccat̃. ibi. Scða rõ. 3o ex pte motiui. ibi. Tertia rõ. Quo ad p̃m arguit̃ sic. qðcũq̧ pctm̃ hz plus de auersiõe ẽ maioris culpe. sz pctm̃ spũale vt sic hz plus de auersiõe. sz carnale plus habeat de ↄuersiõe. igit̃ pctm̃ spũale inq̃ntũ h̃mõi ẽ maioris culpe Maior p̄bat̃. q2 rõ culpe p̄uenit ex auersiõe (scz a deo et bono incõmutabili) Et cũ oñdit lõgi᷒ D. 2a2e. q. xx. ar. iij. q2 si posset ẽẽ ↄuersio ad bonũ ↄmutabile sine auersiõe a deo etiã si ↄuersio ẽẽt inordinata nõ ẽẽt g̃ue et mortale pctm̃. q2 auersio et ẽẽ ↄ legẽ eternã ↄplet rõem pcti mortal̃. vt patuit sup̃ Minor p̄bat̃. pctã spũalia ptinẽt ad spm̃. peccata v̇o carnalia ↄsumant̃ in delectatiõe appetit᷒ carnal̃. sz ipsius spũs ẽ ↄuerti ad deũ. et ab eo auerti. Sz ad ap

pctū carnalē ptinet pncipalr ad bonū corpale ꝯuerti. ꝰ minor ꝑa. illā scdm ptē ꝓpriē minoris. scꝫ ꝙ ad appetitū carnalē ptineat magis ꝯuersio. D. ꝓbat ex effectu. q: ꝓpterea peccata carnalia sunt maioris adhesionis. ¶ Nota circa hec ꝙ q̄uis in peccatis carnalibꝰ ꝑsertim mortalibus necessario ꝯcurrat etiā spirit⁹. i. actus volūtatis ꝛ rationis ꝯsentientiū. tñ q: spirit⁹ vel spiritualis act⁹ non est finale peccati carnalis sꝫ act⁹ carnalis appetit⁹. ideo carnalia attribuunt carnali appetitui nō spiritui. Et scdo esto ꝙ esse peccatū sit ꝯpletiue ex volūtate. tñ ex h nō hꝫ ꝙ sit carnale. ꝛ iō D. notāter infert ꝙ carnale inq̄tū hmōi ꝛc. q: si magis cōcurrat de spiritu ꝛ volūtate tūc erit grauius ceteris paribꝰ. sꝫ h nō hꝫ vt carnale. ꝛ ideo sic intelligēda est locutio formalr ꝙ carnale vt sic hꝫ minus de auersiōe. q: vt sic nō hꝫ auersionē nisi ꝯcurrat spirit⁹ cui⁹ est auertē a deo. vt patebit infra. q. lxxxiij. ar. iiij. Sꝫ carnalis appetitus est ꝯuerti. q: appetit⁹ sensitiuus (q hic dr carnalis) ex natura sua fert in bona sensibilia quibꝰ tanq̄ ꝯnaturalibus magis adheret: ei⁹ aūt fm se nō est auerti a deo. sicut nec ꝯuerti sꝫ rōis ꝛ volūtatis. Vñ dicet infra ꝙ in sensualitate etiā hoīs fm se nō est mortale sꝫ veniale. D. ṽ ibi

¶ Scda rō pt sumi ex pte ei⁹ in quē peccat. nā peccatū carnale inq̄tū hmōi ē in corp⁹ ꝓpriū qđ ē minus diligēdū fm ordinē charitatis q̄ de⁹ ꝛ ꝓximus in q̄s peccat p pctā spūalia. ꝛ iō pctā spūalia inq̄tū hmōi sunt maioris culpe

¶ Probat scdo eandem ꝯclonē sic. Illa peccata sunt maioris culpe q̄ sunt ꝯ ea q̄ ex ordine charitatis sunt pl⁹ diligenda sꝫ peccata spiritualia sunt ꝯ ea q̄ ex ordine charitatis sunt plus diligēda, carnalia aūt ꝯ min⁹ diligēda. ꝰ peccata spiritualia vt sic sunt maioris culpe. Maior nota. q: sicut charitas obligat ita ꝛ ordo charitatis. Et patuit ex arti. iij. et. iiij. q: peccata hñt grauitatē maiorē ex h ꝙ maiori bono opponunt. Minor pꝫ. peccatū carnale inq̄tū hmōi est ꝯtra corp⁹ ꝓpriū. sꝫ peccata spiritualia sunt ꝯtra deū ꝛ ꝓximū. sꝫ corp⁹ ꝓpriū est min⁹ diligēdū fm ordinē charitatis q̄ de⁹ ꝛ ꝓxim⁹. igit minor ꝑa. Maior illa patuit supra. q. lxxij. ar. ij. q: luxuria ꝛ gula ꝑficiunt in corpe ꝛ resoluūt ꝛ nocēt corpi. Minor prima pꝫ 2ª 2ᵉ. q. xxvi. ar. v. et h supponit. igit ꝛc. ¶ Nota qđ D. dr. q: peccatū carnale vt sic est tm ꝯ corp⁹. nā ꝙ adulteriū sit ꝯ ꝓximū h nō hꝫ vt carnale sꝫ vt hꝫ deformitatē iniustitie. ꝛ iō dr notāter vt carnale. q: sic solū peccat ꝯ seipꝫ. sic de aliqs speciebꝰ luxurie q̄ pñt eē ꝯ deū sꝫ nō vt carnalia. q̄re D. sic replicat inq̄tū hmōi. sicut pꝫ de sacrilegio ꝛc. Tūc ibi.

¶ Tertia rō pt sumi ex pte motiui. q: q̄to ē grauius impulsiuū ad peccādū. tāto hō minus peccat

ar. vi. vt infra dicet. pctā aūt carnalia hñt vehementi⁹ impulsiuū. i. ipam ꝯcupiscētiam carnis nobis innatā. ꝛ iō pctā spūalia inq̄tū hmōi sunt maioris culpe.

¶ Probat 3º idē (ꝛ reqrit rō ista ar. sequentē) ꝛ arguit sic. quāto est grui⁹ ipulsiuū ad peccādū. tāto hō min⁹ peccat. sꝫ pctā carnalia hñt graui⁹ ꝛ vehemēti⁹ ipulsiuū. ꝰ inq̄tū hmōi sunt minora. Maior intelligat de ipulsiuo extrinseco. ꝛ ꝓbat ar. sequēti. q: q̄to mai⁹ est ipulsiuū tale tāto min⁹ est de volūtario qđ est ab intrinseco. sꝫ minus volūtariū tāto min⁹ pctm saltē rōne peccati. ꝰ. Minor ꝓbat. q: ipulsiuū ad carnalia vt sic est ꝯcupia carnis innata. q̄ vehemēs est. ꝛ extrinseca volūtati. ꝰ minor vera. Nota ꝙ ex hoc habet. q: verū ē ꝓuisum in pnō⁹ ar.

q: carnale vt sic hꝫ motiuū extrinsecū. ꝛ ꝰ si q̄s peccat carnalr absq̄ tali motiuo. sꝫ ex habitu ꝛ ex electōe. pctm suū nō hꝫ paruitatē ex pte motiui vt carnalia hñt vt sic. Patꝫ ꝰ ꝙ ꝯsiderādo formale i pctō. scꝫ auersionē ꝛ ꝯsiderādo obiectū ꝛ materiā i quā peccat. ꝛ ꝯsiderādo motiuū ad peccādū. tūc carnale hꝫ minorē culpā. sꝫ spūalia hñt maiorē auersionē vt sic. hñt q̄q̄ mai⁹ obiectū ꝛ min⁹ motiuū extrinsecū. pñt etiā spūalia vt sic esse a sola volūtate. ꝛ carnale vt sic nō. q̄re pꝫ ar. Nota p maiori intellectu isti⁹ materie ꝙ nō est incōueniēs ꝙ aliqđ nō ꝯueniat alicui ex rōne gñis sui cōis vl ꝯditōnis q̄si genericē. qđ tñ alicui de sibi ꝯuenire ꝑotest. sicut extensio nō ꝯuenit albedini rōe gñis cōis. scꝫ q̄litatis vt sic. q: q̄litati nō ꝯuenit posse habere extēsionem. nō tñ sibi repugnat ꝙ alicui q̄litati ꝯueniat rōne q̄titatis. Sic in ꝓposito carnali pctō rōne gñis (vel magis gñalis ꝯditōnis) nō ꝯuenit grauitas. imo aliq̄ leuitas. sꝫ tñ vt ptincipat spūale vel rōne obiecti q: est cū carnalitate. etiā ꝯtra aliū. vel q: esto sit ibi delectatio carnalis ꝛ appetit⁹ carnalis. tñ non ꝓuenit ex motiuo extrinseco. sꝫ ex malitia vel habitu volūtatis. tūc ptincipat grauitatē spūalis pcti fm ꝓpriā spēm. sed ex genere nō hꝫ illā grauitatē positiue. sꝫ solū ꝑmissiue p nō repugnātiā. ptincipatōis spūalis peccati fm ꝓpriā spēm. sic peccatū spūale rōne gñis vel gñalis ꝯditōis. scꝫ spūalitatis nō hꝫ ꝙ sit ab extrinseco sic carnale. pt tñ dari spūale vt sic. qđ orit ab intrinseco tm. tñ vt fm spēm ptincipat carnale aliqualr (scꝫ q̄tum ad motiuū extrinsecū) sic pt aliq̄ leuitari. Sicut cū q̄s furat ꝯpulsus p paupertatē. pctm suum est leui⁹. q: min⁹ hꝫ de ꝯtēptu ꝛ volūtate. ꝛ in h ptincipat ꝛ ꝯuenit cū carnali fm ꝓpriā rōem specificā. sic ꝰ carnali fm ꝓpriā rōem ꝯuenit eē ꝯtra corp⁹ ꝓpriū. ꝛ habere min⁹ de auersione ꝛ volūtario. cū q̄ stat ꝙ possit q̄nq̄ aliunde q̄ ex rōne carnalitatis accipe. ꝙ sit ꝯtra ꝓximū vel deū. ꝛ habere multā auersionē. sc. fm ꝙ est tale pctm ptincipās aliqđ qđ p se ꝯuenit spūali pctō. Et ecōtra de spirituali (qđ ex rōne ꝓpria hꝫ multū de volūtario rōne generalis ꝯditōis) habeat parū de volūtario aliūde. et ita carnale vt sic erit min⁹ culpabile ꝛ spūale magis. Cū q̄ stat vt aliqđ qđ ꝯuenit vni ex ꝓpria rōne. cōueniat alteri p accñs. sicut extēsio p se ꝯuenit q̄titati ꝯtinue. ꝛ p accñs albedini ꝛc. Nō tñ seqt. h nō ꝯuenit alicui ex ꝓpria rōne generica. ꝰ sibi repugnat. sꝫ seqtur ꝙ nō ꝯueniat sibi p se fm illā rōem. ita carnali nō ꝯuenit culpa magna ex ꝓpria rōne gñica carnalitatis. q̄ pt colligi ex pncipio ar. ꝯuenit tñ sibi aliq̄ñ rōne spēi fm quā ptincipat pctm spūale. Et ecōtra spūale vt sic nō hꝫ ꝙ sit ex motiuo extrinseco. q: tūc ōme spūale vt sic eēt ab extrinseco. tñ sibi nō repugnat. ꝛ pt sibi fm spēm (fm quā ꝯuenit ꝛ q̄dāmō ptincipat motiuū carnalis vt sic) esse ab extrinseco. sic scia rōne generis scꝫ q̄litatis nō hꝫ ꝙ sit ad aliqđ. ꝛ tñ rōne spēi subalterne (vt scientia est) hꝫ ꝙ sit ad aliqđ. vt pꝫ. v. metaphy. et in p̄dicamētis. sic carnale rōne illi⁹ ꝯditōis q̄si gnice nō hꝫ tantā grauitatē sicut spirituale rōne spiritualitatis. sꝫ tñ rōne speciei (fm quā ꝯcurrit aliq̄lr cū spirituali) trahit ei⁹ grauitatē ꝛ ecōtra de spirituali. Videt ꝰ dōm. ꝙ carnali vt sic positiue ꝯueniat esse minoris culpe ꝛ spirituali vt sic esse maioris culpe ꝛ nō solū p nō repugnātiā. cū q̄ stat ꝙ maior culpa ꝯueniat carnali fm rōnē specificā ꝛ spirituali minor fm rōnē specificā ex pte motiui ꝛ q̄nq̄ obiecti ꝛc. sicut q̄litas fm gen⁹ hꝫ ꝙ sit absolutū p̄dicamētū. sꝫ tñ fm rōnē spēi hꝫ esse ad aliqđ ꝛc. Contraria tñ nō pñt fieri circa idem fm idem. tamen fm diuersa ꝛc.

¶ Circa argumentū in oppositū ꝛ auctoritatē beati Gregorij. videlꝫ petā carnalia sunt minoris culpe ꝛ maioris infamie q̄ spūalia. ¶ Nota. ꝙ aliū dē ē magnitudo culpe. aliū dē magnitudo infamie. qꝛ magnitudo culpe respicit deordinatōēꝫ a fine. ꝙ maior est in spūalibꝫ vt sic. qꝛ sunt ꝯ meliora ꝛ sunt maioris ꝯtempt⁹. Infamia āt respicit turpitudinē. q̄ maxie ꝯsideratˀ ſm indecentiam peccātis. cui⁹ decor ē ex rōe. Et iō petā carnalia. in qbꝫ caro dñatˀ sunt magꝭ exprobrabilia ꝛ indecora ꝛ maioris infamie. qꝛ maxie repugnāt excellētie hōis. tāq̄ cōia nobis ꝛ bestijs. ꝛ qꝛ in eis min⁹ apparet de lumie rōis. Et ꝯ reddūt hoīem infamē. i. min⁹ repugnatū. ꝛ vilem in opinione hoīm. qꝛ iudicatˀ talˀ bestialis. Econtra ꝯtingit ꝙ aliqd sit peius ꝛ min⁹ verecūdū. vt de rapina patꝫ 2ª 2ᵉ. q. lxvj. ar. ix. ad 2ᵐ. Et videtˀ ꝙ infamia facti ꝛ canonica. de qbꝫ alibi ꝛc. De his vide D. sanc. 2ª 2ᵉ. q. cxlij. ar. iiij. et q. cxvj. ar. ij. ad 2ᵐ q̄ etiam tāgit ad 3ᵐ h̄. ¶ Nota ꝙ

Aliūde gravitas q̄ infamia.

Scotus.

Scot⁹ in 2°. dis. xlij. q. v. post fundamētū alꝭ dictū (scꝫ ꝙ virtutes sint pncipalr̄ in volūtate) ponit aliū modum distinguēdi petā spūalia a carnalibꝫ. qꝛ volūtas nr̄a ꝓpter ꝯiūctōēm sui cū appetitu sensitiuo. nata ē tēdere in delectabilia tali appetitui. Et ſm ista delectabilia pn̄t assignari petā capitalia carnalia. Spūalia āt ſm illō qd ē volūtati delectabile in se. nō ꝓpter appetitū sensitiū. Hec ille. Sꝫ ꝯtᵃ. qꝛ spūalia nō solū sunt in volūtate. imo ꝛ in appetitu sensitiuo. sicut ꝛ virtutes opposite. Inuidia cū nō ē dubiū q̄n in ꝯcupiscibili sit. Silr̄ ꝛ supbia in irascibili ꝛ volūtate. Et auaricia silr̄. sicut ꝛ liberalitas in ꝯcupiscibili. q̄re ista distinctio nō hꝫ fundamētū. Sꝫ distinguenda sunt. vt ar. ille distinguit. Procedit āt ille mod⁹ distinguendi Scoti. ex suppōne falsi. scꝫ ꝙ virtutes ꝛ vitia solū vl̄ pncipalr̄ sint in volūtate. cui⁹ ꝯtrariū patuit sup̄. q. lvj. arti. vitio. Cōsummantˀ cū petā hmōi q̄nq̄ pncipalr̄ in appetitu sensitiuo. q̄ videlꝫ sunt circa passiones ꝛc.

¶ Ad pmū ꝯ dōꝫ. ꝙ adulteriū nō solū ptinet ad peccatū luxurie. sed etiā ptinet ad petm̄ iniusticie. ꝛ q̄tū ad h̄ pt ad auariciā reduci. vt glo dt ad eph. v. sup illud. Omīs fornicator aut imūd⁹ aut auar⁹. et tāc grauī⁹ ē adulteriū q̄ furtū. quāto hoi carior est vxor q̄ res possessa.

¶ Ad maiorē. adulteriū grauī⁹ ē q̄ furtū. Uerū q̄dē sꝫ nō rōne carnalitatꝭ. sꝫ rōe iniusticie quam includit. Et ſm ꝙ iplicat petm̄ spūale. ꝛ ad ipm̄ reducatˀ. s. ad auariciā. qꝛ sicut auaricia ē iniust⁹ vsus pecunie. sic adulteriū vxoris aliene. vt patuit sup̄. q. lxxij. ar. ij. ad q̄rtū Et ꝯ ratione dicti⁹ iniusticie. grauius est furto. qꝛ tollit meliorē re. q̄ cōe furtū. qd tollit re possessam Et sic adulteriū rōe materie hꝫ deformitatē iniusticie. Sꝫ rōe finis ē spēs luxurie ꝛ intēperātie. vt hꝫ D. in de malo. q. xv. ar. iij. ad vltimū. Et nō solū adulteriū ē grauī⁹ furto. imo etiā fornicatio simplex. vt hꝫ Doc. ibidē. ar. ij. ad septū. et q. ij. ar. x.

Fornicatio grauior furto.

Ad pbatōem maioris. p q̄to posset pbare ꝙ furtū non eēt petm̄ mortale. Rndet D. sanc. 2ª 2ᵉ. q. lxvj ar. vj. ad pmū. Quia itelligitˀ furtū nō eē grandis culpe ꝓpter necessitate inducentē ad furandū. q̄ diminuit vl̄ totalr̄ tollit. q̄n ē extrema necessitas. vt D. ōndit ibidē. ar. vij. Secundo intelligitˀ ꝛ dr̄ furtū nō eē grādis culpe p ꝯparatōēꝫ ad reatū adulterij. qd puniebatˀ morte. Un̄ subditˀ Prouerb. vj. de fure. ꝙ deprehēsus reddet septuplū. q̄ āt adulter ē. pdet aiam suā. Hec D. sanc. ¶ Nota ꝙ in his verbis D. tāgit qddā dubiū. An iuste fures simplices ꝛ deuiti interficiantˀ. Nā vt D. tāgit in lege veteri. furtū nō puniebatˀ morte. In legibꝫ q̄q̄ ciuilibꝫ nō ē statuta pena mortꝭ. sꝫ q̄dam alie etiā citra mutilatōem membrorū.

¶ Ad h̄ rndet Scot⁹ in. iiij. dis. xv. in q̄rta q. et videtˀ sibi ꝙ nulla ꝯsuetudo introducere possit. vt fures simplices iuste occidantˀ. qꝛ nec deus olim nec aliq̄n fures excepit ab h̄ ꝓcepto. nō occides. Sꝫ hoc sane graue eēt. nā et multos nunc leges ciuiles interficiūt. q̄ de isto ꝓcepto negatiuo nō sunt excepti. vt de se pꝫ. Quare alijs visuꝫ ē. ꝙ necessitas pacis cōis. ꝛ frequēs incorrigibilitas huius malicie. faciat vt ꝯsuetudo legitime p̄scribere possit Sed de h̄ alibi. nā ꝛ hec circa istā pbatōem maioris se obtulerunt incidētalr̄ ꝛc. Ad minoris pmā ptē. scꝫ (sꝫ furtuꝫ ptinet ad auariciā. q̄ ē petm̄ spūale) Cōceditˀ. qꝛ ē spūale medio mō. scꝫ nō rōe obiecti. sꝫ qꝛ pficitˀ in delectatōe spirituali ꝛ interiori. vt patuit sup̄. q. lxxij. ar. ij. ad q̄rtū. Ad scdam ptē minoris. scꝫ. adulteriū āt ad luxuriā q̄ ē petm̄ carnale. Dico ꝙ nō tm̄ ptinēt ad luxuriā. sꝫ etiā ad auariciā reductiue. qꝛ includit ablatōēm vl̄ vsum rei aliene. Ultra. ꝯ carnalia sunt maioris culpe rōne carnalitatꝭ ꝛ rōe ꝯditōis generice. negatˀ. sꝫ q̄nq̄ spēs luxurie ꝛ intēperantie. mixta cū spūali. ꝛ ꝯtinēs grauitatē spūalis; hoc ē grauius aliq̄ spūali. ¶ Sꝫ h̄ ē dubiū. an sit dabile aliqd peccatū carnale. qd solū habeat grauitatē carnalˀ sine deformitate spūalis peti. Fornicatio cū etiā simplex. illa nō solū hꝫ grauitatē luxurie. sꝫ etiā iniusticie. qꝛ ē ꝯ vitā hōis alterius in potētia. Quare ꝛ dictū ē. ꝙ sit grauius petm̄ q̄ furtuꝫ vt D. tangit vbi sup̄ in de malo. Ad h̄ dr̄. ꝙ imo datˀ aliq̄ luxuria. q̄ sola hꝫ grauitatē carnalˀ sine spūalˀ. ꝛ h̄ est leuissimū ꝛ tm̄ veniale. Est cū ſm Doc. sanc. in de malo vbi statim ar. 2° et 3° duplex luxuria. Una solū ꝓpter inordinatam ꝯcupiscentiam. sicut cum q̄s nimis ꝯcupiscit etiā vxorē suā. ꝛ nō fertˀ extra limites matrimonij. Constat āt ibi eē petm̄ carnale tm̄ ꝛ leue. qꝛ veniale tm̄. Sed alia luxuria ꝓpter inordinatōem act⁹. q̄ ē cū nō sua ꝛ extra matrimoniū ē petm̄ mortale. sꝫ h̄ nō hꝫ (scꝫ mortalitatē) nisi rōne spūalitatꝭ. qꝛ ꝯmittitˀ iniusticia. vt ē in adulterio vl̄ fornicatōe vt patuit. Et ꝯ carnale tm̄. leue ē. sꝫ carnale rōne finis ꝛ spūale ratōne materie. pt eē graue ꝛc. Doctor respondet ad scdam partem minoris

¶ Ad scdm dōm. ꝙ diabol⁹ dr̄ maxie gaudere de petō luxurie. qꝛ ē maxie adherentie. ꝛ difficile ab eo hō pt eripi. insatiabilis ē cū delectabilis appetitus. vt ph̄s dt in iij. ethicorū.

¶ Ad maiorē. Diabol⁹ maxie gaudet de petō luxurie ꝛ idolatrie. Dico ꝙ nō eadē ratiōe. maxie gaudet de his duobꝫ petis. Gaudet cū de idolatria maxie ꝓpt grauitatē peti ꝛ ex specie. Est cū idolatria. etiā specie grauissimū. vt ōndit D. sanct. 2ª 2ᵉ. q. xciiij. ar. iij. Scdo gaudet maxie de idolatria ꝓpter supbiā suam. delectat⁹ honore deo debito. Sꝫ gaudet maxime de luxuria. qꝛ cū habeat iuxta dicta articuli mltū de ꝯuersiōe. ꝛ sit maxie adherēs ꝛ difficile relinq̄tˀ ꝓpt insaciabilitatē ꝯcupiscētie carnalˀ et nō qꝛ rōe carnalitatꝭ sit grauissimū petm̄. Ad minorē de maiori culpa magꝭ gaudet. nō solū maiori q̄si intēsiue qꝛ peior sit. sꝫ etiā extēsiue. qꝛ plus durat ꝛ adheret. ꝛ difficilius relinq̄tˀ. qꝛ vt hꝫ D. 2ª 2ᵉ. ꝯcupiscētia q̄to magꝭ sibi ꝯsentitˀ. tāto magꝭ sp crescit ꝓualet Cōcedo subsumptionē. ꝙ luxuria ē carnale. sꝫ negatˀ ꝯn̄a.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ sicut ph̄s dt turpius ē eē incōtinentē cōcupiscētie q̄ incōtinentē ire. qꝛ min⁹ pti

cipat ꝯ rõne. ꝛ fm̄ h̄ etiã dr̄ in iij. ethico. ꝙ pctã intẽperãtie sunt maxie exprobrabilia. q: sunt circa illas delectatões q̄ sunt cões nobis ꝛ brutis. vñ quodãmõ ꝑ ista pctã hõ brutalis reddit̃. ꝛ inde ẽ ꝙ Greg. dr̄ ꝙ sunt maioris infamie

¶ Maior (scʒ ꝙ incõtinẽs ꝯcupiscẽtie ẽ turpior ꝙ̄ incõtinẽs ire) ẽ vera. et eam declarat D. 2ª 2ᵉ. q. clvi. ar. iiij Sʒ h̄ nõ ẽ ꝓpt maiorẽ grauitatẽ. quã habeat rõe carnalitatis. sʒ rõe dicta circa argumẽtũ in oppositũ. q: est magꝭ ꝯ excellẽtiã hois. ꝛ ẽ magꝭ bestial. tãꝙ̄ hoib; ꝛ bestijs cois. Quare ꝛ magꝭ exprobrabil' ẽ vt fuit allegatũ circa argumẽtũ in oppositũ Minor ꝯcedit̃ ꝙ ira ẽ pctm̄ spũale. quia ꝑficitur in delectatõne spirituali. et est circa delectabile spirituale. quia in delectatõne ꝯsequente apphensionem vindicte que ẽ interior ꝛ aialis ꝛc̃. Sed negatur ꝯña. q: nõ seq̄t̃. ẽ turpior. ḡ peior culpa. q: Gregorius expsse dr̄. ꝙ carnalia sunt maioris infamie. ꝛ ꝑ ꝯñs maioris turpitudinis. ꝛ tñ sũt minoris culpe. q̄re stant sil' ꝙ sint turpiora. ꝛ tñ minoris culpe. s. aũt in rapina ꝛ dolosa circũuentõe. maior est culpa minor verecundia. imo homines de istis gloriantur.

¶ Utrũ fm̄ causas pctõꝝ attẽdat̃ ḡuitas pctõꝝ.

Ad sextũ sic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ grauitas peccatoꝝ nõ attendat̃ fm̄ pcti causam. Quãto eñ peccati causa fuerit maior. tãto vehemẽti⁹ mouet ad peccãdũ. ꝛ ita difficili⁹ p̄t ei resisti. sʒ pctm̄ diminuit̃ ex h̄ ꝙ ei difficili⁹ resistit̃. h̄ eñ ptinet ad infirmitatẽ peccãtis vt nõ facile resistat pctõ. pctm̄ aũt qđ est ex infirmitate leui⁹ iudicat̃. nõ ḡ pctm̄ hʒ grauitatẽ ex pte sue cause. ¶ P̄. cõcupiscẽtia ẽ gñalis q̄dã causa pcti. vñ dr̄ glo. sup illud ro. vij. Nã ꝯcupiscẽtiã nesciebã ꝛc̃. Bona ẽ lex q̄ dũ ꝯcupiscẽtiã ꝓhibet oẽ malũ ꝓhibet. sʒ quãto hõ fuerit vict⁹ maiori ꝯcupiscẽtia. tãto ẽ min⁹ peccatũ. grauitas ḡ pcti diminuit̃ ex magnitudine cause.

¶ P̄. sicut rectitudo rõnis ẽ causa ṽtuosi act⁹. ita defect⁹ rõnis videt̃ eẽ causa pcti. sʒ defect⁹ rõnis quãto fuerit maior tãto ẽ min⁹ pctm̄. intãtũ ꝙ q̄ caret vsu rõnis. oĩno excuset̃ a pctõ. ꝛ q̄ ex ignorãtia peccat leui⁹ peccat. ḡ grauitas pcti nõ auget̃ ex magnitudine cause. ¶ Sʒ ꝯtra. multiplicata causa multiplicat̃ effect⁹. ḡ si causa pcti maior fuerit pctm̄ erit graui⁹

¶ Hic q̄rit̃ de alio ex q̄ variat̃ ḡuitas pcti. ꝛ attẽdit̃ inequalitas pctõꝝ. Nota aũt ꝙ D. in ar. iij. q̄siuit de obiecto qđ ẽ obiectũ pcti ex natura sua. ꝛ cã q̄si intrinseca specificatiua. Hic aũt q̄rit̃ de cã in cõi. videlʒ effectiua ꝛ finali. Nã qñꝙ̄ ꝓter obiectũ qđ ẽ materia circa quã act⁹ exterior ꝛ finis imediat⁹ act⁹ voluntatꝭ ẽ obiectũ ꝛ finis intentionis agẽtis. Sicut eñ sup̄ dictũ fuit. q. xix. ar. vij. Bonitas voluntatꝭ depẽdet ex bonitate intẽtõis. Unñ si voluntas ꝛ act⁹ exterior sint boni obiecti. intẽtio aũt ẽ mali finis. erit voluntas mala. Quare opꝫ aduertere. ꝙ nõ est idẽ dicere pctm̄ hʒ ḡuitatẽ ex obiecto ꝛ cã finali. loquẽdo de actu exteriori. ꝛ actu q̄ ẽ voluntas. sʒ ipius intẽtõis idẽ sit obiectũ ꝛ finis. q: illo obiectũ actus exterioris sit motiuũ finale voluntatꝭ. nõ tñ ẽ cã final' agẽtꝭ ꝛ intentõis sp̄. Accidit eñ qñꝙ̄ vt finis sit ex fine. ꝛ voluntas ex voluntate. vt patuit sup̄. q. xix. ar. ij. ad p̄ᵐ. Jsta aũt dixi. ne ꝙ̄s putet hũc arti. quo ad vnũ membrũ (dum scʒ loq̄tur de cã finali) incidere cum articulo tertio.

¶ Rñdeo dicẽdũ. ꝙ in gñe pcti sicut ꝛ ĩ q̄libet alio gñe p̄t accipi duplex causa. Una q̄ ẽ ꝑ se ꝛ ꝓpria cã pcti q̄ ẽ ipa volũtas peccãdi. ꝯparat̃ eñ ad actũ peccati sic arbor ad fructũ. vt dr̄ ĩ glo. sup illđ Mat. vij. Nõ p̄t arbor bona fruct⁹ malos facere

¶ In h̄ ar. D. rñdet ad q̄sitũ distincte. iđ ponit distinctionẽ trimẽbrẽ fm̄ quã rñdet trib; ꝯclõnib;. Unã circa p̄mũ membrũ. scđaʒ circa scđm. ibi. Alie ṽo cause ꝛc̃. tertiã circa tertiũ mẽbrũ. ibi. Alie ṽo. Circa p̄mũ. p̄ᵒ ponit p̄mũ mẽbrũ distinctiõis. Scđo ex h̄ infert ꝯclõnẽ p̄mã cũ ꝓbatiõe. ibi Et hmõi ꝛc̃. Distinctio ẽ ista. In gñe peccati sicut ꝛ in q̄libet alio gñe. p̄t accipi duplex cã. Una ꝑ se ꝛ ꝓpria cã. scʒ effectiua. ꝛ ꝑ se motiua effectiue ad pctm̄ q̄ ẽ ipa volũtas peccãdi. q̄ est p̄ncipiũ ꝯpletm̄ malicie ꝛ boni moral. vt patuit sup̄. q. xx. Deinde ibi

¶ Et hmõi causa quãto fuerit maior tãto peccatũ erit graui⁹. quãto eñ volũtas fuerit maior ad peccandũ tanto homo graui⁹ peccat.

¶ D. infert ꝯclõnẽ p̄mã huic mẽbro correspondentẽ. q̄tro hmõi cã (. s. ꝑ se effectiua) fuerit maior tãto pctm̄ erit ḡui⁹ quã sic ꝓbat. q̄̄to volũtas fuerit maior. tãto hõ ḡui⁹ peccat. igit̃ ꝯclõ ṽa. Tenet ꝯña. q: volũtas ẽ talis cã. scʒ ꝑ se effectiua. Añs ꝓbat̃ extra lrãʒ sic. In his q̄ sũt ꝑ se. sic se hʒ simpl' ad simpl'r. ita magꝭ ad magꝭ ꝛc̃. Sʒ volũtas ẽ ꝑ se cã pcti. igit̃ si maior ꝛ mai⁹ pctm̄. Minor ista ꝓbat̃. q: volũtas ꝯpat̃ ad pctm̄. sicut arbor ad fructũ. sʒ iuxta sup̄ dicta. q. lxx. ar. p̄. Fruct⁹ ꝯpat̃ ad arborẽ vt ꝑ se causam ꝓductiuã. igit̃ ꝛc̃. Quare pꝫ ex inductiõe illi⁹ illis de arbore ꝛ fructu. ꝙ D. san. vult volũtatẽ eẽ cãm effectiuã pcti ꝛc̃. ¶ Nota aũt qđ dicebat̃ ar. iij. ꝙ ḡuitas ex obiecto erat p̄ma. tãꝙ̄ ꝯñs spẽm. illa aũt ḡuitas ẽ q̄si generica. ꝯñs ꝑ se cãm effectiuã. ex q̄ sumit̃ gen⁹ pcti. in rõne culpe et pcti moral. q: nullũ pctm̄ ẽ nisi voluntariũ. Quare ꝑ voluntatẽ hʒ eẽ pctm̄. qđ ẽ qđdã genericum ꝛ cõe oib; pctis ¶ Si aũt q̄ris. q̄ illaꝝ ḡuitatũ ẽ maior. dr̄ ꝙ ea q̄ ẽ ex specie. vt Doc. vbiꝙ̄ hʒ. Cõstat eñ quãtacũꝙ̄ sit volũtas dũmõ habeat obiectũ veniale (ꝛ nõ ꝯstituat mortale ponendo finẽ in eo) ꝙ pctm̄ leue ẽ. Ecõtra aũt si obiectum est mortale. q̄ntũcũꝙ̄ sit remissa volũtas. ẽ in infinitũ ḡui⁹. q: mortale ꝛ veniale in infinitũ distãt obiectiue. ꝛ extrinsece. De h̄ D. sanc. in de malo. q. xv. ar. ij. ad sextũ. q̄ntitati pcti. q̄ attẽdit̃ fm̄ circũstãtias. p̄ponderat q̄ntitas pcti q̄ attẽdit̃ fm̄ spẽm act⁹. Unñ pꝫ. ꝙ quãtũcũꝙ̄ aliq̄s iducat̃ ad faciendũ homicidiũ grauius ẽ pctm̄. ꝙ̄ si dicat ṽbũ ociosum. etiã sine ipulsu. Hec ille. Nota aũt. ꝙ eẽ volũtarium vocat̃ circũstãtia gñis. q: videlicʒ nõ ẽ ꝯstitutiua spẽi. Et ḡ ex iã dictꝭ. ḡuitas ex specie (de q̄ loq̄bat̃ ar. tertius) p̄fert̃ ḡuitati ex volũtate. Deinde ibi

Maior grauitas ex obiecto ꝙ̄ ex voluntate.

¶ Alie ṽo cause pcti accipiũt̃ q̄si extrĩsece ꝛ remote. ex q̄b;. s. volũtas iclinat̃ ad peccãdũ. Et ĩ his causis ẽ distinguendũ. Quedã eñ haꝝ inducũt voluntatẽ ad peccãdũ fm̄ ipam naturã volũtatis. sicut finis qđ ẽ ꝓpriũ obiectũ voluntatis

¶ Hic ꝯsimiliter D. adducit scđm mẽbrũ distinctiõnis fm̄ qđ ponit aliã ꝯclõnẽ. ibi Et ex tali cã. Scđm mẽbrũ est. Alie sunt cause. q̄si extrinsece ꝛ remote ex q̄b; volun

tas que est imediata ꝓpinqua causa. inclinat ad peccan-
dū (qȝ pma est effectiua ꝓpinqua) Et illud scdm mem-
brum iterū subdiuidit. Quedā inducunt voluntatē ad
peccandū fm ipam naturam volūtatis. ¶ Ubi nota ꝙ
Doc. dr pme. cause alie sunt quasi extrinsece. qȝ causa fi-
nalis. licȝ nō sit de essentia intentōnis agentis. nec actus
humani moralis. tamē dat intentōni spēm. ⁊ mediante
ea etiā dat spem moralē cōmunē actui exteriori ⁊ interio-
ri volūtatis. Sicut voluntas furandi. vel furtū volūta-
rium factum ꝓpter mechiam intentū hȝ grauitatē. ⁊ par-
ticipat spēm moralem luxurie. Et ergo Doc. sanc. dr qsi
extrinsece. Deinde cum dicit

¶ Et ex tali causa augetur peccatū. grauius enim
peccat cuius volūtas ex intentōne peioris finis in-
clinatur ad peccandum

¶ Adiungit scdam ꝯclusionē responsiuā quo ad illō
membrū. Talis causa (scȝ quasi extrinseca q̄ inducit vo-
luntatē fm naturā suam) auget pctm̄. Probat ꝯclusio vl
magis explicat. finis intentōnis agetis est hmōi causa.
sed finis auget pctm̄. igitur ⁊c̄. Maior patȝ. qȝ finis est
ꝓpriū obiectū volūtatis. sȝ in ꝓpriū obiectū potētia ex se ⁊
naturalr̄ inclinat. Minor pbatur. qȝ grauius peccat cui⁹
volūtas ex intentōne peioris finis inclinatur ad peccan-
dum. Illud assumptū p minore patuit supra. ¶ Nota
circa hoc ꝙ obiectū volūtatis potētie p se ē finis. sed fm ac-
tum q̄ est intētio est finis vt sic nō ordinatus in alium fi-
nem. sed obiectū voluntatis fm actum exteriorē ⁊ inte-
riorem q̄ etiam dr voluntas est finis: quādoqȝ ordinat⁹
in aliū finem. Et quia pr esse finis nō ordinat⁹ in alium
ideo Doc. sanc. supra dixit. ꝙ p se bonitas voluntatis de-
pendet ab obiecto. ¶ Nota circa illam ꝯclusionē. ꝙ da-
tum est. Si qs faciat malum ex genere. ⁊ cū hoc referat
in malum finem. ꝙ multo grauius peccat. q̄ȝ si faceret ali-
quid de genere malo ⁊ nō tamē referret in finem malum
vel nō adeo malum. Et hoc vult ista ꝯclusio. ¶ Nota
aut circa scdam ꝯclusionē. ꝙ causa finalis auget pctm̄:
quia vide scȝ circūstantia finis apponit vnam specialem
deformitatē sup eam que est ex obiecto. ⁊ sup eam que ē
ex genere vt peccatū est. Et cum hoc nō minuit illā gra-
uitatem que est ex parte volūtatis vl generis. Habet er-
go peccatū grauitatē ex obiecto. ⁊ hec pma est ⁊ pncipa-
lis. Scdam ex parte volūtatis. que est causa p se effecti-
ua peccati. Tertiā habet ex fine. q est circūstantia act⁹ ex-
terioris. sed p se obiectū intentōnis agētis. que malicia
quā habet imediate ex fine. diffundit in actum voluntatis
et actum exteriorē. inquantum est ratio volendi actum exte-
riorem ⁊ obiectū eius. Et hoc intendit Doc. sanc. vbi dr
ꝙ grauius peccat cuius volūtas ex intentōne peioris fi-
nis inclinatur ad peccatū. Quia vt tactū est bonitas vo-
luntatis ad minus partialr̄ dependet ex bonitate vl ma-
licia intentōnis. licet in indifferētibȝ habeat totam boni-
tatē ex fine. Et hec patent ex supra dictis ⁊c̄.

¶ Alie vero cause sunt q̄ inclinant voluntatē ad
peccādū pter naturā ⁊ ordinē ipsi⁹ volūtatis q̄ nata
est moueri libere ex seipsa fm iudiciū rōnis

¶ Hic tertio Doct. sanct. ponit tertium membrum ē
scdm subdiuisionis. ⁊ postea infert fm ipm tertiam ꝯclu-
sionem responsiuā. ibi. Unde cause ⁊c̄. Dicit ergo. Alie
sunt cause mouētes extrinsece inclinātes voluntatē ad pec-
candū. pter naturam suam. que natura est moueri libere
ex seipsa fm iudicium rationis. Sicut quādo mouetur a
fine apphenso p dictamen rationis. ⁊ nō per aliud extrin-
secum impulsiuū. Deinde cum dicit

¶ Unde cause q̄ diminuunt iudiciū rōnis. sicut
ignorātia. vel q̄ diminuūt liberū motū volūtatis. si-
cut infirmitas vel violētia aut met⁹ aut aliqd hmōi
diminuūt peccatū sicut ⁊ diminuūt voluntarium.
intātum ꝙ si actus sit omnino inuolūtarius nō ha-
bet rationem peccati.

¶ Infert tertiam ꝯclusionē responsiuā huic membro
correspondentē. Tales cause sic inclinātes diminuunt
peccatū. ⁊ fm eas nō attenditur (scȝ grauitas sȝ dimi-
nutio peccati) sicut est ignorantia. infirmitas. violentia.
metus ⁊ aliquid hmōi. Probatur ꝯclusio. quicqd dimi-
nuit voluntariū diminuit peccatū (scȝ ratōne generis et
circūstātie grauis) sed tales cause iam expresse sunt hmōi.
igitur ⁊c̄. Maior patȝ p ꝯ ꝓpositū ad pmam ꝯclusionē.
qȝ si augens voluntariū auget peccatū. ergo diminuens
voluntariū diminuit peccatū. quia sicut ꝓpositū in ꝓposi-
to ⁊c̄. Et ꝯfirmatur. quia si omnino inuoluntariū. nullum
est peccatū omnino. Minor patȝ. quia voluntariū est. qñ
voluntas mouetur ab intrinseco ⁊ a seipa fm iudiciū ra-
tionis. purum ⁊ nō obnubilatū. sed illa faciunt ne mo-
ueatur ex seipsa. ⁊ iudicium ratōnis obnubilatum red-
dunt ⁊ impurum. igitur minor vera.

¶ Circa argumentū in oppositum nota. ꝙ multi-
plicata causa totali ⁊ p se multiplicat effectus. ⁊ ipa auc-
ta. augetur effectus. sed hoc nō oportet de causa p acci-
dens. vt patȝ. ꝙ si quis fortiter remoueat impediens la-
pidem ne descēdat. nō tamē ꝓpterea velocius descendet
sed aucta grauitate. similr̄ nō augeť effectus: aucta cau-
sa extrinseca diminuente p se causam. vt est de passione et
infirmitate. vt dixit tertia ꝯclusio. De his in de malo. q.
iij. ar. xj. quia cum de ratōne peccati sit esse voluntariū:
iō causa extrinseca que minuit voluntariū minuit ⁊ pec-
catum. licet enim passio quandoqȝ nata sit inducere volū-
tatem ad ꝯsensum. tamē semp tollit conditiōnem ad vo-
luntariū requisitam. scȝ esse ab intrinseco. Et p tanto dicit
passio diminuere rōem volūtarij vt sic. de hoc vide supra
q. vj. ar. vij. in pncipio articuli notata ⁊c̄.

¶ Ad pmū ḡ dōm. ꝙ obiectio illa ꝓcedit de cau-
sa mouēte extrinseca q̄ diminuit voluntariū. cui⁹ q̄-
dem cause augmentū diminuit pctm̄. vt dictū ē. In co[rpore]

¶ Ad maiorem. vera. de causa motiua extrinseca. q̄
illa diminuit voluntariū. ⁊ p se causam peccati vt sic. Sȝ
nō est vera. ꝙ si causa intrinseca peccati plus moueat. tā-
to minus sit peccatū. ⁊ ad talem nō est resistentia. cū nihil
plus est in ꝑtestate hominis q̄ȝ sua volūtas. Unde ma-
ioritas volūtatis in neminē reduci potest in malis. nisi in
ipam voluntatē. Resistentia enim est ad extrinsecū trahēs
vel impediens. Minor vera. scȝ ꝙ peccatū diminuit
ex hoc ꝙ ei difficili⁹ resistitur. quia ibi est minus de volū-
tario. cum ꝯsensus ⁊ inclinatio in tali peccatū nō sit a so-
lo pncipio intrinseco. nec a puro iudicio ratōis. sed obnu-
bilatio p extrinsecis impellens. Probatōnem ꝯcedo. et
patebit infra. q. lxxvij. ar. sexto ⁊ septio. Ultra. ergo non
habet pctm̄ grauitatē ex parte sue cause. verum extrinsecē
diminuentis voluntariū. Sed nō probat quin ex causa
intrinseca q̄ est ipa voluntas vl extrinseca nō diminuenti

te volũtariũ. vñ infra habet̃ q.lxxix.ar.q̃rto. ꝙ peccare ex habitu nõ minuit pctm̃ nec voluntariũ. qꝛ habet ratione͂ principij intrinseci ⁊c̃.

¶ Ad scd̃m dõm. ꝙ si sub ꝯcupiscentia includat̃ etiã ipse mot⁹ volũtatis sic vbi est maioꝛ ꝯcupiscentia ẽ maius pctm̃. Si vero ꝯcupiscẽtia dicat̃ passio quedã q̃ est motus vis ꝯcupiscibilis. sic maioꝛ concupiscentia p̄cedens iudiciũ rõnis ⁊ motũ voluntatis diminuit peccatũ. qꝛ q̇ maioꝛi cõcupiscẽtia stimulatus peccat. cadit ex grauioꝛi tẽtatione. vnde min⁹ ei imputat̃. Si vero ꝯcupiscentia sic sumpta sequatur iudiciũ rõnis ⁊ motum voluntatis. sic vbi ẽ maioꝛ ꝯcupiscẽtia est maius peccatum. insurgit eñ interdũ maioꝛ ꝯcupiscentie motus ex hoc ꝙ volũtas inefrenate tẽdit in suũ obiectũ.

¶ Ad maiorẽ. Cõcupiscentia est general̃ quedã causa peccati. de ista maioꝛe videbit̃. q.lxxxiiij.ar.p̄mo. Rñ varie accipit̃ ꝯcupiscẽtia. Uno mõ vt est cõmune genus oĩs peccati. p ꝯcupiscẽtia cuiuslibet peccati. ⁊ appetitu cuiuslibet temporal̃. ⁊ sic nõ est radix. sed genus oim̃. saltem eius qd̃ est p̄ncipale in pctõ. qꝛ actus exterioꝛ nõ est peccatũ. nisi ꝑ interiorẽ motum in ip̃m. q̇ dr̃ ꝯcupiscẽtia. Et sic nõ est causa general̃ realr̃. vl̃ radix. vt hꝫ Doc.san. in postilla p̄me ad Thimotheũ.vj. Scd̃o modo accipit̃ ꝯcupiscentia vel cupiditas specialr̃. pro appetitu diuitiarũ temporaliũ ⁊ p auaricia. Sic ẽ speciale in essendo. ⁊ tñ general̃ radix ad sensum infra dicendũ. Et de illa loq̇t̃ Apl̃us p̄e. ad Thimotheũ.vj. Et silr̃ expositio Augustini hic allegata. q̃ vult ꝯcupiscentiã eẽ generale malũ nõ gñe vel specie. sꝫ cõmunitate causalitat̃. Et vult D. sanc. ꝙ Apl̃us in loco allegato ad Roma. assumit ꝯcupiscentiã specialr̃. p ꝯcupiscẽtia rei aliene. q̃ furto aufert̃. et vxoꝛis aliene. que ꝑ adulteriũ violatur ⁊c̃. Dico aũt ad ꝓpositum. ꝙ sub ꝯcupiscẽtia generali (scꝫ. p ꝯcupiscentia cuiuslibet peccati) cõprehendit̃ ꝯcupiscẽtia voluntatis ꝓpria ⁊ intranea. qua ex seipa mouet̃ in pctm̃. Cõprehenditur etiã ꝯcupiscẽtia. que est passio ⁊ motus appetitus ꝯcupiscibilis ⁊ irascibilis. quia p eñ tendentia appetitus cuiuscũq₃ in obiectum suum ⁊c̃. Ad minorẽ. Quãto homo victus fuerit maioꝛi ꝯcupiscentia. tãto minus est peccatũ. Dico. ꝙ vt iacet deberet intelligi de cõcupiscentia extrinseca voluntati ⁊ añcedente. quia voluntas a ꝓpria ꝯcupiscentia ⁊ actu propꝛie nõ vincitur. Scd̃o dico post Docto. sanct. si intelligitur de ꝯcupiscentia voluntatis. ⁊ intelligitur ꝙ vbi est maioꝛ motus ⁊ inclinatio voluntatis in peccatum. ibi minus sit peccatum. Negatur omnino. quia aucta causa ꝑ se. augetur ⁊ effectus in bono et malo. Si aũt intelligatur de cõcupiscentia sensitiua et passionis. Maioꝛ distinguitur. quia si intelligitur de antecedente actum voluntatis. ita ꝙ quis inducat̃ ad volendum ex maioꝛi passione. Tunc minoꝛ est vera. quia tunc minus est de volũtario. ⁊ minus de libero iudicio. et maioꝛ tentatio que diminuũt peccatum. Si aũt intelligitur de ꝯcupiscentia maioꝛi habente se ꝯsequẽter. quia videlicꝫ sequitur. vel per modum electiõnis vel per modum concomitantie ⁊ redundantie. Negatur. ꝙ vbi est maioꝛ concupiscentia vel passio. isto modo se habens sit minus peccatum. quia vt patuit supra. q.xxiiij. articulo tertio ad p̄mum. talis passio indicat maiorẽ voluntatem quando sequitur. scꝫ ꝑ redundantiã. quia ex hoc ꝙ voluntas effrenate tendit in obiectũ suum. sequitur etiam maioꝛ motus in sensualitate. Si aũt passio sit imperata. tũc addit ad maliciam extensiue. quia malicia nõ solum est in actu elicito voluntatis. sed etiam in actu imperato.

¶ Nota sicut tactum est. ꝙ Doctoꝛ sanct⁹ nõ ita respondet ad verba minoris. que vt iacent. solum arguũt de cõcupiscentia extrinseca vel sensitiua antecedẽte. quia solum talis vincit ad sensum infra dicendũ. q.lxxvij. articulo secundo ⁊ tertio. Nõ aũt sequens vel etiam ꝓpria ꝯcupiscentia. quia vincens hic dicit̃ esse extrinsecum. ⁊ antecedẽte actum ad quem trahit. Sed propter maiorem doctrinã Doct. soluendo distinguit generalr̃ de ꝯcupiscẽtia ⁊c̃.

¶ Ad tertiũ dicendũ. ꝙ ratio illa procedit de causa que causat inuoluntarium. ⁊ hec diminuit peccatum. vt dictum est. In corpo.

¶ Dictum est sepius. ꝙ vbi in argumento Doc. san. ponit. videtur. ibi ꝓpositio est falsa vel suspecta de veritate. Maioꝛ igitur. scꝫ. sicut rectitudo ratõis est causa virtuosi actus. ita defectus ratõnis videtur esse causa peccati. Negatur. quia rectitudo ratõnis est causa ꝑ se ⁊ intenta ab agente virtuoso. vt patuit arti. p̄mo in corpe. Nec diminuit ꝑ se causam boni actus vt sic. imo req̇ritur sicut p̄ncipium. ⁊ sicut ꝑ se finis. Secus de defectu ratõis quia ille diminuit de ratõne peccati. quia de voluntario tollit qd̃ habet ꝓcedere ex iudicio ratõis ⁊ p̄ncipio intrinseco. Ratio eñ est ꝓpinum motiuũ voluntatis. ex pte obiecti scꝫ. Minoꝛ ꝯceditur ⁊ ꝓbatio eius. scꝫ ꝙ defect⁹ ratõnis diminuit peccatũ. ⁊ adeo ꝙ si nulla sit ratio. nulla est culpa. quia nõ est volũtarium qd̃ nõ est cognitum. vt patuit supra. q.vj.ar.viij. Ergo grauitas peccati nõ augetur ex magnitudine cause. verum extrinsece diminuentis voluntariũ ⁊c̃. Probant hec tria argumenta tertiã ꝯclusionem. ¶ Nota aũt circa ista scꝫ. p. ꝙ quãdo dicimus de ratõne peccati est esse voluntariũ. ꝙ loquimur de peccato moralr̃ ⁊ theologice. quia ex vsu theologoꝛũ peccatũ accipitur pro culpa. Sed philosophice peccatũ accipitur p eñ actõne defectiua etiã in naturalib⁊. quia ergo de ratõne culpe. est esse voluntariũ. ideo que diminuunt volũtariũ diminuũt peccatũ. id est culpam vt sic. ratõne generis. sꝫ vitale peccatũ in specie respicit obiectum. De istis supra. q.xxj. articulo p̄mo et scd̃o

¶ Utrũ fm̃ circũstãtias attendat̃ grauitas pctõꝝ

AD septimũ sic ꝓceditur. Uidetur ꝙ circũstantia non aggrauet pctm̃. Peccatũ eñ habet grauitatẽ ex sua specie. circũstantia autẽ nõ dat spẽm peccato cũ sit q̇dã accidẽs eius. ergo grauitas pcti nõ ꝯsiderat̃ ex circũstantia. ¶ P̄. aut circũstantia est mala aut nõ. si circũstantia mala est. ipsa ꝑ se causat quandã spẽm mali. si vo nõ sit mala. non habet vnde augeat malũ. ergo circũstãtia nullo mõ auget pctm̃. ¶ P̄. malicia pcti ẽ ex parte auersionis. sed circũstantie consequunt̃ pctm̃ ex ꝑte ꝯuersionis. ergo non augẽt maliciã pcti. ¶ Sed contra est. ꝙ ignorantia circũstantie diminuit pctm̃. qui eñ peccat ex ignorãtia circũstantie meret̃ veniam. vt dr̃ in iij. ethi. hoc aũt non esset nisi circũstantia aggrauaret pctm̃. ergo circũstantia pctm̃ aggrauat. G

Cõcupiscentia multiplr.

Quãto maioꝛ ꝯcupiscẽtia, tãto maius peccatũ. Exponit

¶ Hic querit de alio aggrauante z faciente ad inequalitatem peccatorum. scz de circūstantia. Sicut em̄ Doc. sanc. supra q. xviij. quesiuit de differentib' z augentib' bonitatē videlicz obiecto. fine. circūstātijs. ita z hic querit de pctō.

¶ Rūdeo dicēm. q vnūquodqz ex eodem natū est augeri ex quo causatur. sicut phūs dt de habitu virtutis in. ij. ethi. Manifestū est autē q pctm̄ causat ex defectu alicui' circūstantie. ex hoc em̄ recedit ab ordine rōnis q aliquis in operando non obseruat debitas circūstantias. vn̄ manifestū est q pctm̄ natū ē aggrauari p circūstantiam.

¶ Doctor sanctus satisfacit quesito breuiter tali cōclusione rñsiua. Peccatuz natum est aggrauari p circūstantiā. z hoc tribus modis. Circa istam cōclusionē pmo pbat pmam partem. z ponit ipam. Scdo ponit z pbat secundā partem. ibi. Sed hoc ptingit. ¶ Nota aut. quia dicit in cōclusione natum est zc. quia nō qdlibet aggrauatur actu p circūstantiā triplici modo. Sed natum est peccatū (indefinite z disiunctiue) aggrauari zc. Quo attento pbatur cōclusio quo ad pmam partez. vnūqdqz ex eodem natum est augeri. ex quo causatur. si pctm̄ causatur ex defectu alicuius circūstantie. igitur z augetur z aggrauari potest. Maior pbatur silitudine phi in scdo ethicorum. quia ex actib' generatur habitus z augetur. vt patuit etiam supra. q. lij. Et patz in naturalib' q corp' humanū generatur a materia tertie digestionis. vel ex sanguine materno nummentali ad sensum alibi declarandū. quia corpus prolis constituitur ex materia ministrata a matre. que nō est supfluū alimenti tertie digestionis. sed ex sanguine cui multum assimilatur materia iam vertenda in substantiā nutriti. que alimentū ppinquum est) Et ergo homo ex eodem generatur z nutritur de ppinquo. quia in fine digestionis pmo auget zc. Minor pbat. pctm̄ formalr. i. malum causatur ex recessu (vl magis cōsistit in recessu) ab ordine ratōnis z est puatio ordinis rationis. Sed in nō obseruando debitas circūstantias receditur ab ordine ratōnis. igitur fm circūstantias sumitur malum. ¶ Nota p ista minore que dicta sunt. q. lxxij. arti. ix. ad pmum. Quia peccatū formalr est malū. malum aūt est puatio boni. igitur vbi aliud bonū puatur ibi est (et quasi generatur) malum. eo modo quo malum potest generari. quia ergo circūstātie alique sunt bone z debite. igitur puatio earū est malum. Quare peccatum causatur ex defectu vel magis est defectus circūstātie. licz nō tm̄ circūstantie. sed z obiecti zc.

¶ Sed hoc qdem contingit tripliciter. Uno quidem mō inqtuz circumstantia transfert in aliud genus pcti. sicut peccati fornicatōnis cōsistit in hoc q homo accedit ad non suam. si autē addat hec circūstantia vt illa ad quā accedit sit alterius vxor transfertur iam in aliud genus pcti scz in iniusticiā. inqtū hō vsurpat rē alteri'. z fm hoc adulteriū est grauius peccatū qz fornicatio.

¶ Hic cōsequēter Doc. sanc. ponit z pbat scdam partem cōclusionis rñsiue. q tribus modis aggrauet. et arguitur sic. Circūstantia potest trāsferre in aliud genus (id est aliam spēm peccati grauiorē qz fuerit peccatū cui aduenit) potest etiā addere maliciā fm se in eadē specie. Et pt addere maliciā non fm se. sed solum in ordine ad aliā circūstantiā psuppositā. Sed hoc est aggrauare tribus modis. igr scda ps vera. Ista minor pxima. ptz. q2 nihil aliud ē aggrauare qz addere maliciā. Maior declarat exemplariter. q̄ ad oēs tres ptes. scda ps declarat ibi. Aliqñ zc. Tertia ibi. Tertio mō zc. Prima igit ps maioris declarat exēplariter. sicut pctm̄ fornicatōnis cōsistit in hoc q accedit ad nō suā. cui si addat circūstātia illa. s. vxor alteri'. iam reddet singularē iniusticiā. z cōstituit spēm adulterij. sz adulteriū ē grauius qz fornicatio simplex. q2 illa vsria ē qdē in damnū spēi z plis generādi. sz adulteriū ē cū hoc in iniuriā alteri'. cui' ē vxor. in quē cōmittit specialez iniusticiā zc. ¶ Nota circa pmū modū q̄ aggrauat circūstātia pctm̄ trahēdo in aliā spēm. q2 hoc fit dupli'r. Uno' trahit in spēm aliā nō disparatā. sed q se hz ad pctm̄ pintellectū vt spēs ad gen'. Et hoc fit qñ circūstātia cōsiderat in rōe cōditōis obiecti. p quā obiectū pintellectū. videlz. acceptū cū circūstātia. dat nouā spēm. Et fit dupli'r. Uno' q2 circūstātia facit aliud obiectū pter aliā materiā determinatiuā poris. Sicut adulteriū cōstituit p hoc q adulteriū ē cū nō sua. q̄ ē materia fornicatōis. z cū hoc ē cū vxore alteri'. Alio' p circūstātiā cōstituit aliud pctm̄. qd tm̄ etiā se hz vt spēs ad pctm̄ pintellectū. non q2 addit aliqd ex pte materie determiatum circa quā ē. sicut pcedēs. sed q2 circūstātia accipit in rōe formal' cōditōis obiecti p cōparatōem ad rōem. rōne cui' specialr rōni repugnat. sicut accipe rē alienā de loco sacro. hoc cōsiderat cōditio obiecti ex circūstātia loci. tāqz ex cōditōe obiecti. Et facit aliā spēm a furto simplici. z fit sacrilegiū. vn̄ qūcūqz circūstātia addit sup obiectū pintellectū aliquā specialē cōditōez determiatiuā p se obiecti pcedētis pcti. tūc hz se vt spēs ad gen'. Sz alio' pncipali trahit circūstātia in aliā spēz q̄ nō se hz ad pintellectā. vt spēs p se determiatiua materialr vl formalr obiecti pintellecti. sz ē oīno disparata a specie porī. Et hoc fit. qñ circūstātia nō se hz vt aliq determinatio obiecti pcedētis pcti. sz fm q illa circūstātia cōsiderat vt obiectū alicui' alteri' act' circūstantis. q2 ex illa circūstātia trahit vnā specialē maliciā. q̄ supaddit pctō porī. Sicut si aliqs mechet vt furet. addit qdam alia spēs pcti. pter actū intentōis tēdentē in malū finē. q̄ ē obiectū intentionis. ita q intentio furādi. vl furtū intentū. qd se hz vt circūstātia finis ad mechiā dat luxurie vl mechie maliciā specifice distinctam z disparatā a malicia. quā habuit mechia ex specie z obiecto suo malo. Sic q iuxta dicta in ar. v. carnali pctō addat grauitas spūal' z ab eo disparat. In p' aūt mō nō additur malicia disparata. sz p se poris determinatiua ex pte obiecti. ¶ Nota aliud exēplū Doc. vbi circūstātia trahit in spēm disparatā. Sicut si quis faciat aliqd indecēs tpe sacro. tps sacrū qd cōsiderat circūstātia respectu act' decētis q̄ in eo fit pt cōsiderari vt obiectū respectu alteri' act' circūstātis q̄ ē cōtemnere tps sacrū. z sic trahit in spēm aliā. Hec ille. Notāter āt dt. q circūstātia vt ē obiectū act' interioris z vt cōtemnit. sic trahit i aliā spēm tāqz cōtra speale pceptū de honoratōe tpis sacri. sz cū qs peccat tpe sacro. nō in cōtemptū tpis sacri. Et dēlet q ē in tpe sacro. Utz tūc trahat in aliā spēm. vt fuit aliqs q sic. Sz ista nō videt cēmens D. imo q nō trahit in aliā spēm. qūis Nicola' de lyra z Sūma rosella teneāt pmiū. Nyder tamē z Angelus loquūtur dubitatiue. Ne aūt res ista in dubio apud Thomistam sit. placuit recensere illius pelati Petri Bergomens' epistolā. quam ad quendā amicum sup ista re scripsit in hunc modum. Uenerabil' pater pmissa recōmen. de circūstantia temporis. nouerit q iam dudū venerabiles patres. atqz Doctores

an tps sacrū trahat pctm̄ in aliā spēm

res facti. scꝫ magister Gabriel de Barchinona. magister Vercellin⁹ de Vercellis. magister Angel⁹ de Nardono. domin⁹ Ludouicus de Neapoli. qui disputauit cōtra totū generale capitulū fratꝝ Minorū. Et postea fact⁹ ē monachus. frater Anthonius de sancto Germano de Vercellis. frater Dominic⁹ de Cathalonia. ꝛ frater Joannes de Calopia. in ꝯuētu Bononiensi me pñte desinierūt ꝛ ꝯcluserūt. ꝓ parte negatiua. de mēte sancti Doctoris. ꝛ ꝓ rei veritate. quoꝝ ratōes ꝛ allegatōes dimitto. quia nimis longum esset cuncta narrare. Nec obstat qḋ dicitꝰ 2ª2ᵉ. q. cxxij. ar. q̄rto ad scḋm. ꝙ petm̄ mortale ē opus seruile. Et ꝙ magis facit ꝯtra istud p̄ceptum peccans mortalr̄ in festo. q̄ȝ exercens opus manuale. Quia vt ibidem dr̄ ad p̄mum. istud p̄ceptum quo ad cessationem a peccatis ꝛ ꝯtētinentis in deo est generale. Generalia aūt nihil addunt supra specialia. Nec generale numeratur cum speciali. Sicut homicidiū nō aggrauatꝰ ex p̄cepto generali. s. declina a malo. vel noli peccare. Item illud p̄ceptum tertiū. fm̄ sensum lr̄alem. intelligitur soluꝫ de opere manuali seu mechanico. sꝫ quo ad peccata mortalia. intelligitur solum fm̄ sensum mysticum. vt dr̄ ibidē Et in tertio sentētiaꝝ. dis. xxxvij. q. j. ar. p̄. Et sup Mattheū. c. xij. Coll. iiij. Et bene scias. ꝙ argumentū nō trahitur a sensu mystico. sed tm̄ a lr̄ali. fm̄ Dionysiū. ꝛ Augustinū. et sanc. Thomā. Nec obstat etiam. ꝙ circūstantia de festo potest ꝯsiderari vt obiectū respectu illius actus. q̄ est ꝯtemnere tempus sacrum. quia illud ē p̄ter intentōnem peccantis vt plurimū. sed nulla circūstantia q̄ est p̄ter intentōnem peccantis dat sp̄em petō. vt dr̄ p̄ª2ᵉ. q. lxxij. ar. p̄. et. viij. in corpe. Hec ille. Ubi habes qd isti celeberrimi viri senserit in hac materia eē de mēte Doc. sanc. Quia tenent partem negatiuā. Nō eīn videtꝰ ꝙ preceptum festi obliget. nec incūrum mortale. quia vt sic non p̄cipitur istud temp⁹. Nec videtꝰ ꝙ ex ecclesia habeat virtutem. que nō plus p̄cipit q̄ȝ in veteri lege fm̄ sensum lr̄alem p̄cipiebatur Scḋm hoc ergo opotꝫ intelligere Doc. sanc. in 2ª2ᵉ. ꝙ loqtur de hoc p̄cepto intellecto spiritualr̄ vel vt indistincte sp̄ualr̄. ꝛ lr̄aliter intelligitur. vel intelligitur de p̄cepto quo ad finem. plus q̄ȝ de p̄cepto absolute.

¶ Nota aūt ꝙ est magna differētia inter istos duos modos trahendi in aliam sp̄em. scꝫ ꝑ se determinatiuā ꝛ speciem disparatam. Quia p̄mo modo idem petm̄ non est in diuersis speciebꝫ peccati. nec est duo peccata. sed vnū. Sicut sortes nō est due substātie. ꝓpter hoc ꝙ ē homo ꝛ animal. ꝛ esse sub homie ꝛ sub animali. nō est esse sub duabꝫ speciebꝫ. quia homo vere est animal. Sic adulteriū. q̄ȝuis includat fornicatōem. nō tamē est aliud peccatū. sed mai⁹. quia includit ip̄m ꝛ aliquid addit. Sic homo nō ponit in numerū ꝯtra animal. quia est aial. Sed quādo circūstantia ꝯstituit sp̄ēm disparatā. tunc idem actus est sub diuersis speciebꝫ peccati. ꝛ est vnū peccatū ꝓpter vnā substantiā actus in esse nature. sed multiplex in esse moris. ꝓpter diuersas ꝛ disparatas deformitates peccati. q̄ specifice distinguuntꝰ ꝓpter diuersa obiecta disparata. quorum vnū est obiectum actus exterioris ꝛ volūtatis. Aliud est obiectum intentōnis. cuius malicia in voluntatē ꝛ actum exteriorē redundat. Nō est aūt (iuxta supra dicta. q. xviij. ar. vij. ad p̄mum) incōueniens vt vn⁹ actus in esse nature sit sub diuersis speciebꝫ moralibꝫ. quia esse morale comparatur ad substantiā naturalē actus. vt qualē ad substantiā. vel sicut deformitas qualis. potest autē idem subiectū habere diuersas qualitates disparatas. igitur ꝛ idem actus fm̄ substātiā esse nature. De istis vide Doct. sanct. in de malo. q. ij. articu. sexto in corpore. et solutionibꝫ. Consequēter cū dicit

¶ Aliqñ vero circūstantia nō aggrauat petm̄ q̄si trahēs in aliud gen⁹ peccati. sꝫ soluꝫ qꝛ multiplicat rōnem peccati sicut si ꝓdigus det qñ non debet. ꝛ cui nō debet multiplicius peccat eodē genere peti q̄ȝ si solū det cui non debet. ꝛ ex hoc ipso petm̄ fit grauius sicut etiam egritudo est grauior que plures partes corporis inficit

¶ Ponit ꝛ ꝓbat scḋam ptem ātecedentis duobꝫ exemplis. Primo ꝓprio. scḋo Tullij. ibi. Unde ꝛ Tulli⁹. Quantū ad p̄mum exemplū ꝯtat repetere vl̄ tenere memoriter dicta in. q. lxxij. ar. ix. Qꝫ q̄cunqꝫ defectus circūstantiaꝝ ꝓcedūt ab eodē motiuo ꝑtinent ad eandē sp̄ēm actus peccati. etiam si fm̄ se sint male. sed defectus pluriū circūstantiaꝝ istaꝝ sunt hmōi. igitꝰ. Minor illa patꝫ. Sicut si ꝓdigus det. qñ nō debet ꝛ cui nō debet multiplicius peccat eodē genere (qꝛ ex eodē motiuo) q̄ȝ si solum det cui nō debet. Et ex hoc petm̄ fit grauius. sicut patꝫ de egritudine que grauior est quanto plures partes corporis inficit. ¶ Nota aūt caute circa hoc. ꝙ Doct. hic dicendo. ꝙ talis circūstantia multiplicat ratōnem peti accipit petm̄ formalr̄. ꝓ malicia alꝭ ꝯtradiceret dictis in. q. lxxij. ar. ix. ad p̄mū. Quia q̄libet defectus debite circūstantie addit vt ē maliciā. sed nō addit aliud obiectū ꝛ motiuū actui. ideo multiplicat petm̄. id est maliciā. sed nō petm̄ materialr̄. id est actum qui est de intentōne agentis. ꝛ recipit sp̄ēm ab obiecto. qḋ in ꝓposito est vnum. Unde tales circūstantiaꝝ defectus ꝑ se augēt maliciam. quia scꝫ fm̄ se habent p̄uari partialē ordinem ratōnis. Nec hoc faciunt vt sunt obiecta actuū vel ꝯditōnes obiecti actus vt sic. sed vt dictū est. quia fm̄ se habēt repugnantiam ad rōnem. ꝯsequētes vnum actum circa idē motiuū ꝛ obiectum. Ideo salua vnitate specifica morali actus. ꝛ manentibus circūstantijs in ratōne circūstantiaꝝ aggrauant sp̄ēm. De his supra ad longum. q. xviij. ar. tertio ꝛ q̄rto.

¶ Quare nota bene. ꝙ nō est idem dicere. circūstantia mala. vel etiā defectus debite circūstantie ꝑ se auget maliciam. ꝛ habet se in ratōne obiecti vel ꝯditōis obiecti actus. Quia ꝑ se augere maliciā. est ex ꝓpria ratōne tollere aliquē ordinem ratōnis. qḋ potest fieri sine hoc. ꝙ mutet obiectū actus qḋ dat sp̄ēm actui. Sicut in eadē specie infirmitatis. possunt tolli plures partiales ꝯmensuratōes partiū corporis. Sic in eadem specie peccati possunt p̄uari ꝛ tolli multe ꝯmensuratōes ratōis debite circa idē obiectum. Per se igitur aggrauat talis corruptio circūstantie. hoc est. nō fm̄ aliam p̄suppositam. sed ex ꝓpria ratione habet repugnātiam ad ratōnem. non tamen in ratione obiecti actus. sed conditōis accidentalis per se obiecti ꝛ motiui actus. ꝛ est per accidens quo ad intentionem peccātis. ꝛ nō dat sp̄ēm actui. lꝫ circūstantia indebita vel defectus debite variet habitudinē actus eiusdem in specie ex pte obiecti ad rōnem. Et sic pt circūstātia vl̄ defectus debite dare sp̄em q̄ ē bonū vl̄ malū morale. vt patuit supra vbi iam. sic ꝙ stant simꝉ. ꝙ circūstantia vel defect⁹ eius nō mutant sp̄ēm peti q̄ est ex obiecto. Et ꝙ variat sp̄ēm boni vl̄ mali moralis. Quare nō oportet. ꝙ circūstantia ꝑ se aggrauans habeat ꝯditōeꝫ obiecti actus. Sed vꝫ est. ꝙ circūstantia trahens in aliā sp̄ēm habeat

rōem obiecti respectu alterius actus. vt postea plus de-clarabit. Ista volui notare. qr aliq̄b9 visum fuit. q circū-stantia p se nō aggrauaret nisi vt obiectū vl̄ 9ditio obiec-ti. Hoc aūt falsum ē. si intelligit q circūstantia solum ag-grauet vt obiectū speciale actus. licet verū sit q oporteat circūstantiā aggrauantē accipi vt 9ditōnem obiecti vel actus in comparatōne ad rōnem. ita q idē actus bon9 ex specie. ex defectu solius circūstātie p̄t fieri malus. z sic erit in vna specie actus s3 in alia specie q̄ est f̄m ordīm boni et mali. sic q habita circūstantia esset bonus. nunc est mal9 in eadem specie actus. Unde circūstantia manens in ra-tione circūstantie p̄t p se aggrauare maliciā. sed vt sic s3 in rōne circūstantie nō p̄t spēm actus 9stituere vel muta-re. Sunt eñ duplices circūstantie manētes in rōne circū-stantie. q̄dam (de q̄bus loq̄mur) aggrauāt f̄m se in ea-dem specie actus z peccati vt actus est. qr cuiuslibet cor-ruptio ponit singularē maliciam accidentalē repugnantē rōni. Alie de q̄bus dicet statim. nō p se z ex ppria 9ditōe aggr̄uāt. s3 solū aliq̄ alia p̄supposita. Deiu cū de

¶ Unū z tulli9 dīt ī paradoxis. q in patrio vita vl̄ olāda multa peccāt. violat eñ is q̄ pcreauit q̄ aluit qui erudiuit. qui in sede ac domo atq3 in rempubli-cam collocauit.

¶ Declarat illā scd̄am p̄tem maioris alio exēplo. Si quis q̄ occidit patrē peccat vno pctō f̄m spēm. z tñ ibi sunt multe circūstātie aggr̄uātes q̄ multiplicāt maliciā. qr pec-catur in eū q̄ pcreauit q̄ aluit zc̄. Unū his q̄ interficit pa-trem suū q̄ plura bona sibi fecit z vbi sunt multe rōes be-neficiorū g̃uius peccat q̄3 cū pater nō tot beneficia 9tulit. grauiu9 dico in eadem specie. Tunc ibi

¶ Tertio mō circūstātia aggrauat peccatū ex eo q auget deformitatē 9uenientē ex alia circūstātia. si-cut accipe alienū 9stituit pctm̄ furti. si āt addat hec circūstātia vt multū accipiat de alieno. erit pctm̄ gra-uius. q̄uis accipe multū vel parū de se non dicat ra-tionem boni vel mali.

¶ Declarat tertiā p̄tē maioris. s3 q aliq̄ circūstātia aggr̄uat. s3 nō f̄m se. s3 solū alia p̄supposita. Sicut accipe alienū 9stituit furtū. si āt addat circūstātia hec. s3 mul-tū accipe de alieno. erit pctm̄ vel q3 g̃ui9. q̄3 accipe paꝝ de alieno Et tñ multū z paꝝ de se nō h̄nt rōem boni vl̄ mali moral. qr nō 9ueniūt vl̄ discōueniūt f̄m se rōni. s3 solum ꝓpter aliū. S3 circūstātie scd̄e de q̄bo dictū ē. h̄nt f̄m se re-pugnantiā sicut accipe vbi nō oꝑ3 z q̄ñ. iō auget bonū vl̄ malū. imo q̄ñq3 p̄nt facere bonū z malū. s3 nō spēm ac-tus. ¶ Nota q̄ꝙ ꝓpter q̄dā v̄ba angeli in summa sua titulo circūstātia. qr ipe nō videt satis accepisse mentem D. tho. s3 refert solū ea q̄ videnť mihi ex supficie l̄re ha-bere sup. q. xviij ar. xj. Nā angel9 nihil loq̄tur de circūstā-tijs aggr̄uantibo f̄m se. z tñ in eadē specie actus. s3 loq̄tur de circūstātijs indifferētibo z de 9stituentibo nouā spēm actus z de aggrauātibo. alijs p̄suppositis Et ipe videtur intellexisse q idē sit circūstantiā p se h̄re ad rōnem vl̄ p se aggrauare. z dare spēm vl̄ g̃uitatē specificā actui qd̄ nō ē bn̄ intelligere. qr sicut dictū ē. plus req̄rit ad dare spēm z grauitatē specificā actui z aliud p se aggr̄uare. Et habet h̄ in solōne ad scd̄m hic manifeste. qr p̄mū 9uenit soli ob-iecto vl̄ motiuo vl̄ circūstātie vt sumit in rōe obiecti act9 saltē interpretatiue. S3 scd̄m 9uenit cuilibet habēti specialē repugnantiā vl̄ ordinē ad rōem. etiā si sit accñtale actui.

et nō teneat se ex p̄te obiecti actus. qr obiectū q̄dē solum dat g̃uitatē specificā q̄ ē p se. i. subalis z eēntial grauitas actus specifica obiectal. tñ circūstātie p se repugnantes. etiā vt circūstantie dant p se. i. ex ꝓpria rōe g̃uitatē accidē-talē ꝓpt̄ specialē repugnātiā ad rōem. Unū videt incidere defect9. qr ē aliud dicere. p se dat g̃uitatē. z dat g̃uitatem p se. i. p̄ncipalē z essentialē. Nā p̄mū denotat modum dādi g̃uitatē. scd̄m denotat subām datam. Circūstātia eñ p se (.i. ex se) h3 dare bonitatē vel maliciā accñtalem. s3 nō dat maliciā p se. i. essentialē. z p se 9uenientem pctō Specifica eñ malicia obiectal 9uenit p se z ē bonitas p se. s3 tñ z circūstātie de se male. 9uenit p se qd̄ dat maliciā accidentalem que etiam est species moris. s3 bonitas zc̄.

☞ Nota circa argumentū in 9triū. q aliq̄ solent ar-guere ex illa auctoritate ph̄i. iij. ethicoꝝ. vide3 ignorātia circūstātie facit pctm̄ veniale. q veniale nō distinguat a mortali gn̄e. S3 de hoc infra. q. lxxxviij. ar. ij. qr ē equiuo-catio venial. Uolo q̄dē q veniale de q̄ loq̄t ph̄s. sc3 ve-niale ex cā possit eē mortale ex gn̄e. S3 veniale. qr iducit ex natura obiecti reatū venialē. z ē citra auersione ab vlti-mo fine. tale ē speciale pctm̄. ¶ Nota etiā q argumentū in oppositū h̄ intendit. qr si ignorātia circūstātie excusat z minuit pctm̄. g̃ circūstātia scita z volita g̃uat. z h̄ ē veruꝫ S3 q̄re dicat ignorātia circūstātie excusat. habebit infra q. lxxvi. qr nō q̄libet facit inuolūtariū nec excusat. s3 soluꝫ ignorātia facti. quā ph̄s vocat ignorātiam circūstantie. Unū v̄ba ph̄i sunt hec. inuolūtariū āt vult dici. nō si q̄s ignorat qd̄ 9ferat (.i. qd̄ scire d3 z p̄t) s3 q̄ in singularibo in q̄bo z circa q̄ ē operatio. in his eñ misericordia z venia. ho-rū eñ aliqd̄ ignorās. inuolūtarie opat zc̄. Hec ille.

¶ Ad p̄mū g̃ dōm. q aliq̄ circūstātia dat spēm ac-tui morali. vt sup̄ habitū ē. z tñ circūstātia q̄ nō dat spēm p̄t aggrauare pctm̄. qr sicut bonitas rei nō so-lū p̄sat ex sua specie s3 etiā ex aliq̄ accñte. ita malicia act9 nō solū p̄sat ex specie act9 s3 etiā ex circūstantia. q. xviij. ar. ij.

¶ Ad maiorē dico. q pctm̄ h3 g̃uitatē ex sua specie. vēꝝ grauitatē p̄mā essentialē z specificā obiectalē. sicut z bonitatē. tñ g̃uitatē accñtalē h3 ex circūstātijs sicut z bo-nitatē. vt patuit sup̄ q. xviij. artī. iij. qr sicut in naturalibo nō tota bonitas ē ex natura z specie. s3 aliq̄ 9uenit ex acci-dentibo. ita z in moralibo. vñ sup̄ vbi iā. artī. iiij. ponebat quadruplex partialis bonitas. z per consequens qua-druplex p̄tialis malicia poni p̄t. Ad minorē dico. q si intelligat q nulla circūstātia vt sic. dat spēm act9 obiec-talē. vēꝝ. eñ aliq̄ vt ē 9ditio p se obiecti dat spēm moralē q̄ ē bonū vl̄ malū. Et dato q minor eēt vl̄r vera. Ne-gat 9ña. qr ex circūstātia q̄ nō dat spēm actui saltē p̄t ag-grauare. i. addere p̄tialem maliciā accñtalem. Et si nulla alia eēt malicia nisi circūstantie. actus haberet spēm mal' quā nō haberet si circūstātia eēt bona. imo haberet spēm moris oppositā. s3 boni. auget etiā g̃uitas pcti nō sp̄ p intensionē vel maioritatē vni9 malicie. s3 etiā ꝑ t additio-nem alicui9 malicie p̄tial ad maliciā essentialē. Dictū est eñ q malicie vni9 actus vl̄ pcti accepti p actu distinguū-tur specifice. Esto act9 sit vni9 spēi ꝓpt vnitatē obiecti

¶ Ad scd̄m dōm. q vtroq3 mō circūstātia p̄t ag-grauare pctm̄. si eñ sit mala. nō tñ ꝓpter h̄ oportet q 9stituat spēm pcti. p̄t eñ addere rōem malicie in eadē specie. vt dictū ē. si āt nō sit mala p̄t aggrauare pctm̄ in ordine ad maliciā alteri9 circūstantie. In corpo

¶ Ad maiorē hui⁹ argumēti (qḋ etiā sup̄ habitū fuit q.xviij.ar.xj.et ē scdz ibidē) Dico ꝙ circūstātia aggrauās omis ē mala vł ꝑ se vel rōe alteri⁹. ꝑ se vt sunt qn̄ nō opꝫ ter ꝛc. ꝑ aliā vt multū parū. Ulꝫa.si circūstātia mala dt ipa per se causat quandam spēm mali. Si intelligit̄ de specie obiectiua act⁹. Negat̄.qꝛ pt ꝑ se eē mala absq̄ hoc ꝙ sit obiectū vł motiū. Et ita addit maliciā accntale ac tui. ꝛ tn̄ pctm̄ rōe act⁹ manebit in eadem specie.vt patuit in cor.sꝫ nō in eadē specie moris q̄ ē bonū vł malū. Ulꝫ tra Si ꝓo nō sit mala nō hꝫ vnde augeat malū. veꝝ.nō hꝫ ꝑ se augere ꝛ solitarie accepta.tn̄ accepta cū alia ex q̄ inficit̄.tūc hꝫ augere.sicut pomum ꝺm se nō hꝫ vt inficiat hoiem.tn̄ pomū infectū ex veneno alteri⁹ inf.et. Sic circūstantie tertij modi ꝺm se sunt indifferētes negatiue. tn̄ ꝯtracte ad aliā circūstantiā ꝓoꝛē infectā inficiūt. ¶ Nota ꝟba Doc.sanc.in hac solutōe.qꝛ plane hn̄t q̄ ꝯ angelā dicta sunt.videlꝫ ꝙ oportet ponere circūstantias ꝺm se malas.ꝛ tn̄ nō ꝯstituētes spēm actus. Dicit em̄.vtroq̄ mō (scꝫ posito in argumēto in maiori) circūstātia pt aggrauare pctm̄. Planū ē āt.ꝙ vn⁹ mod⁹ ē.ꝙ circūstātia sit mala ꝺm se.ꝛ alio mō nō ē mala ꝺm se. Nota āt vlteri⁹. sꝫ em̄ sit mala (intellige ex se) nō tn̄ ꝓpter h̄ oportet ꝙ ꝯstituat spēm pcti (vt scꝫ ē act⁹) Potest em̄ addere rōem malicie in eadē specie. Hec ille. Ubi pꝫ clare.ꝙ auget aliq̄ circūstantia pctm̄.i.maliciā ꝛ ꝑ se. ꝛ nō ꝯstituit spēm scꝫ act⁹. lꝫ ꝑ se posset ꝯstituere spēm q̄ ē malū eē ꝛc.

¶ Ad tertiū dōm.ꝙ rō dꝫ ordinare actū nō solū ꝗtū ad obiectū sꝫ etiā ꝗtū ad oēs circūstātias. ꝛ iō auersio q̄dā a regula rōnis attendit̄ ꝺm corruptōem cuiuslibet circūstātie.puta si aliq̄s operet̄ qn̄ nō debet vel vbi non dꝫ. ꝛ hmōi auersio sufficit ad rōnem mali.hāc āt auersionē a regula rōnis seq̄tur auersio a deo cui debet hō per recta rōnem coniungi.

¶ Ad maiorē.malicia pcti ē ex pte auersiōis. Dico sicut sup̄.ar.iij.ad 2m.ꝙ vera ē.ꝛ tn̄ ꝺm aliā ꝯuersionē est alia auersio. Et rō ē.qꝛ rō recta ꝯformās se deo ordinat et rectum obiectū ꝛ debitas circūstantias. ḡ recedēdo ab illis.ꝛ ꝯuertēdo se ad indebitas.ē manifeste se auertere a rōne.ꝛ ꝑ ꝯn̄s a deo. Quare ꝛ si plures indebite circūstātie sint in ꝯuertēdo se.ꝺm plura auertet se ab ordie rōis.ꝛ ꝑ ꝯn̄s a deo. Sicut solet dici.ecce ille fecit hoc. ꝛ cū tantis inordinatis circūstātijs.ꝛ ita despectiue.ꝙre me plurimū offendit.qꝛ factū ꝛ mod⁹ mihi displicet Et debebat scire ꝙ aliter debuisset egisse. Ad minorē.vera.sꝫ ꝑtermittere debitas circūstātias q̄s rō dꝫ ordinare. est se auertere. vel etiā se ꝯuertēdo ad indebitas.ē auertere se a rōne Et ḡ si minor bn̄ subsumeret̄ eēt falsa.s.sꝫ ꝺm circūstātias nō attendit̄ auersio.qꝛ ꝯuertere se ad indebitas.est auertere se a rōne recta.q̄ ponit debitas. Negat̄ igit̄ ꝯn̄a. qꝛ sicut ꝯuertere ad magꝫ indebitū obiectū ē ꝗuius. ita ꝯuertere ad plures inordinatas circūstātias.ḡ ē etiā magꝫ auertere.ꝛ ꝑ ꝯn̄s ꝗuius pctm̄.qꝛ ꝑtermittunt̄ plura bona debita ꝛc. ¶ Nota Scotū in 2o dis.xxxvij. quō vnū pctm̄ ē pei⁹ alio.qꝛ vn⁹ actus hꝫ plures ꝓuatōes pluriū rectitudinū actualiū. ꝛ vnū opponit̄ rectitudini meliori. Est āt melior q̄ ē ꝺm ꝑtingor.sicut ꝛ de ꝯclōnibꝫ pꝫ. vbi error circa ꝯclōnē ē peior.ꝗto magꝫ redūdat in negatōem ꝓn. cipij.ꝛ ꝗto act⁹ opposit⁹ ē ꝑfectior. Hec ille ꝛ bene ꝛ concorditer ad Doc.sanc.

¶ Utrū ꝺm ꝗtitatem nocumēti attendatur grauitas peccatorum.

Ad octauū sic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ grauitas pcti nō augeat̄ ꝓp̄ mai⁹ nocumētū. Nocumētū em̄ ē q̄dā euēt⁹ ꝯsequēs actū peccati sꝫ euēt⁹ ꝯsequēs nō addit ad bonitatē vł maliciā act⁹.vt sup̄ habitū ē. ḡ pctm̄ nō aggrauatur ꝓpter maius nocumētū. q.xx.ar.v. ¶ P.nocumētū maxie inuenit̄ i pctis q̄ sunt ꝯtra ꝓximū.qꝛ sibiipsi nemo vult nocere. deo āt nemo pt nocere.ꝺm illud iob.xxv. Si multiplicate fuerint iniq̄tates tue q̄d facies ꝯtra illū.hoi q̄ ē silis tibi nocebit impietas tua. si ḡ pctm̄ aggrauaret̄ ꝓpter mai⁹ nocumētū.seq̄ret̄ ꝙ pctm̄ q̄ q̄s peccat in ꝓximū esset grau⁹ peccato q̄ q̄s peccat in deū vel in seipsum. ¶ P.mai⁹ nocumētū infert̄ alicui cū ꝓuat̄ vita gratie q̄z cū ꝓuat̄ vita nature.qꝛ vita gratie ē melior q̄z vita nature intantū ꝙ hō dꝫ vitā nature ꝯtēnere ne amittat vitā gratie. sꝫ hō q̄ inducit aliquā mulierē ad fornicādū.ꝗtū ē de se.ꝓuat eā vita gratie īducēs eā ad pctm̄ mortale. si ḡ pctm̄ eēt grau⁹ ꝓpter mai⁹ nocumētū.seq̄ret̄ ꝙ simplex fornicator grau⁹ peccaret q̄z homicida.qḋ ē manifeste falsum.nō ḡ pctm̄ ē grau⁹ ꝓpter mai⁹ nocumentū. ¶ Sed ꝯtra ē q̄d Aug⁹.dt in.iij.de libe.arbi. Quia vitiū nature aduersat̄.tm̄ addit̄ malitie vitioꝝ quātū integritas naturaꝝ minuit̄. sꝫ diminutio integritatis nature.ē nocumētū. ḡ tāto grau⁹ ē pctm̄ quāto maius est nocumentum

¶ Hic ꝯn̄ter D.inq̄rit de q̄busdā specialibꝫ circūstātijs.quō faciāt ad aggrauatōem pcti.q̄z vna attēdit̄ ex pte effect⁹ pcti.q̄ ē q̄d. Alia ex pte obiecti.q̄ ē circa quid. Et 3a ex pte agentis q̄ ē q̄s.q̄ vident̄ eē ꝓncipales circūstātie. Querit igit̄ ꝓo.an grauitas pcti augeat̄ ꝛ variet̄ ꝺm maius nocumentū.qḋ est querere de circūstantia quid.q̄ querit de effectu ꝑ operatōnem relicto

¶ Rn̄deo dōm.ꝙ nocumentū tripl'r se habere pt ad pctm̄ Qn̄q̄ em̄ nocumētū qḋ ꝓuenit ex pctō est ꝓuisum ꝛ intētū.sicut cū aliq̄s aliq̄d opat̄ aīo nocēdi alteri vt homicida vel fur. ꝛ tunc directe q̄ntitas nocumenti adauget grauitatē pcti.qꝛ tūc nocumentū est ꝑ se obiectū peccati

¶ Doc.in h̄ ar. nō tā fecit de ꝗ̄ distincte rn̄det. exaꝺcuando totū intellectū q̄stn̄. Et qꝛ ꝓncipalr inuit duplex nocumentū pcti. Unū scꝫ qḋ ē dāni ꝛ reale. qḋ peccās infert alteri a se vł sibi. Aliud nocumētū qḋ ē penale qḋ ipe peccans incurrit.sicut ē pena. Jō D.ꝓncipalr duo facit Primo rn̄det distincte de ꝓo nocumēto. Scd̄o de nocumento penali.ibi. Alit̄ tn̄. Quia āt vtrūq̄ nocumētū multiplr se hꝫ ad pctm̄.iō ꝺm vtrūq̄ multiplr rn̄det. Circa ꝓmū nocumētū (scꝫ dāni) ponit ꝙ se hꝫ q̄druplr ad pctm̄ subdiuidēdo.iō ꝺm h̄ ponit q̄ttuor ꝯclōnes rn̄siuas eis correspōdētes.scd̄am ibi. Qn̄q̄ āt nocumētū ē ꝓuisū. tertiā ibi. Qn̄q̄ āt nocumētū. q̄rtā ibi Si ꝓo nocumētum. Distinctio ḡ ē.ꝙ nocumētū ꝓm.s.dāni.sibi vł alteri illatū tripl'r se hꝫ ad pctm̄ vł peccantē. Qn̄q̄ em̄ nocumētū qḋ ex pctō ꝓuenit ē ꝓuisū ꝛ intentū.sicut cū aliq̄s operat̄ aīo nocēdi alteri.vt homicida ꝛ fur. Ubi nota terminos.ꝙ aliḋ ē eē intentū.aliḋ eē ꝓuisum.qꝛ intētū ē i qḋ fert̄ intētio agēt̄s. Intētio āt ē de fine.ꝗre intentū ē ꝓpt̄ qḋ aliḋ

qs agit. z gr̃a cui⁹ aliq̃d facit. Sz p̄uisum p̄t eē etiā qđ nō ē intentū. imo q aliqs vellet nō fieri. s; vult tñ indirecte ex interp̄tatiue. q: videt z ↄ̄siderat actū qđ itq̃ ad intētū suū. z aniq̃ patiat̃ se frustrari intētō suo. ip̄e patit̃ z h̄ sciēter seq̄. Et ita pz q nō ē idē intentū z p̄uisū. q: intentū ē p se volitū. p̄uisū āt z nō intentū ē volitū solū ex ↄ̄sequēti. Patz ex his qđ sup̄. q. lxxi. ar. ḃ. dictū fuit. q aliq̃d p̄t eē volūtariū z tñ nō itentū. Cōclusio p̄ᵃ huic mēbro ccr̄ rn̄dens. Qñ nocumētū mai⁹ ē p̄uisū z itentū. tūc directe q̄ntitas nocumēti adauget q̄ntitatē pcī. i. nocumētū tale auget maliciā sp̄ecificā tāq̄ obiectū qđ directe h̄ ē p se auget in malicia p se. h̄ ē ēentiali z specifica. ¶ Nota p̄° itellectū t̄mini directe. q: directe augere ē augere tāq̄ id qđ p se z ex natura act⁹ vl̃ agēt̄ vt sic respicit̃. z h̄ ē obiectū. qđ auget i malicia ēentiali. Sic directe eē volitū z voluntarē directe in aliqđ fieri. ē eē p se z imediate z gr̃a sui volitū. Sz idirecte idē ē q p aliud. vl̃ ex ↄ̄nti z gr̃a alteri⁹. z etiā qñq̄ sub se ↄ̄p̄hēdit volitū p accñs. vt patebit infra q. lxxvi. ar. iij et. iiij. Sic multi bibēs de nocte qđ est p se volitū. vult idirecte z p accñs de nocte nō surgere. vel nō studēs vult eē ignorās. z ita ē idirecte volitū. qđ ē volitū solū p aliđ. z qñq̄ p̄ter itentōnem z p̄uisionē vt patebit. ¶ His notat̄ p̄bat̃ ↄ̄clō. Obiectū mai⁹ p se directe z in q̄ntitate specifica ēentiali adauget q̄ntitatē pcī. Sz nocumētū mai⁹ illo mō (scz p̄uisuz z itentū) h̄z se vt obiectū p se ipsius pcī. igit̃ zc̃. Maioꝛ patuit ar. iij. q: obiectū directe (h̄ ē p se z p̄° z p̄ncipalr̃) dat ḡuitatē pctō. z fm eius q̄ntitatē augat̃ q̄ntitas pcī ēential̃ zc̃. Minoꝛ nota. q: p se motiuū alicui⁹ pcī z finis ē obiectū p se ipsius. Sed nocumētū p̄uisuz z intentū ē h̄mōi. igit̃. Illa minoꝛ pz. q: ↄ̄uerterea idē ē eē intētum ex natura actus z p se motiuū ¶ Nota q ista p̄ᵃ ↄ̄clō intelligit̃. q si nocumēta duo sint intenta. vl̃ duo peccāt. vel vn⁹ duob⁹ pcīs. q̄z vterq̄ h̄z nocumētū p obiecto itento. tūc ille q peccat intēdo maius nocumētū specie distinctū. peccat grauī⁹ ḡuitate distincta, z p̄ncipali. q̄ ē ex obiecto. Si āt nocumēta sint eiusdem sp̄ei. tūc ē grauī⁹ ḡuitate accītali in vna specie. sicut furtū viginti floꝛenoꝝ. grauī⁹ ē furto decē floꝛenoꝝ i vna specie. Et homicidiū grauī⁹ ḡuitate specifice distincta et ēentiali a ḡuitate furti. Et h̄ ē directe augere. scz sicut obiectū auget in q̄ntitate specifica. Intelligit̃ etiā ista ↄ̄clō. qñ pcīm h̄z ḡuitatē ex nocumēto. tūc eñ mai⁹ ē qđ infert mai⁹ nocumētū. Vel itelligit̃ ceteris paribus. ita q nocumētū sit tm̄ malū sic ē obiectū alteri⁹ pcī. Et intēdo maius nocumētū sit tāta iordinatio eiusdē rōis ex pte obiecti. sicut alibi. Et h̄ec videt̃ innuere D. cū exēplificat de duob⁹ pcīs. q̄ sunt circa nocumēta diuersa alteri⁹ hoīs. vt homicidiū z furti. Et de h̄ ad secūm. q: itelligit̃ ↄ̄clō de intētis nocumentū zc̃. Deinde cū dicit

¶ Qñq̄ āt nocumētū ē p̄uisum s; nō intētū. sic cū aliqs trāsiēs p agrū vt cōpēdiosi⁹ vadat ad fornicādū. infert nocumētū his q̄ sunt seminata in agro sciēter. s; nō animo nocēdi. z sic etiā q̄ntitas nocumēti aggrauat pcīm s; indirecte inq̄ztū. s. ex voluntate multū idinata ad peccādū p̄cedit q aliqs nō p̄termittat facere dānū sibi vel alij. qđ simplr̃ nō vellet

¶ Ponit z p̄bat scđam ↄ̄clōnē r̄ñsiuā. p̄ueniēt tñ scđz mēbrū distinctōis. s. q alio mō nocumētū ē p̄uisuz. s; nō intentū. sicut cū aliqs trāsiēs p agrū vt ↄ̄pēdiosi⁹ vadat ad fornicandū. qđ ē itentū suū. z videt q ad illā āmbulatiōnē seq̄t̃ nocumētū in his q̄ sunt seminata in agro. illud nocumētū ē p̄uisum. q: aduertit sequuturā damnum scđ nō est intentū. q: nō facit aīo nocendi. s; si posset fieri sine nocumēto. nihilominus trāsiret. q̄re nō vadit p̄pter nocumentū. s; p̄pt̃ fornicandū. ad qđ seq̄t̃ illđ damnū. q̄re nocumētū tale ē volitum indirecte z p accñs. Scđa ↄ̄clō huic mēbro r̄ñdēs. Quātitas nocumēti p̄uisi z nō intenti aggrauat pcīm s; indirecte (vult ista ↄ̄clō) q si qs infert maius nocumētū p̄uisuz z nō intentū. tunc ē maioꝛ malicia q̄ sumit̃ penes circūstātiā. z cū h̄ q̄si a posterioꝛi arguit̃. maioꝛ malicia q̄ ē fm gen⁹ pcī. s. fm magis volūtariū pcī ad qđ seq̄t̃ illđ mai⁹ nocumētū. s; nō sumit̃ ex tali nocumēto ḡuitas directe. s. sicut ex obiecto p se. ita q tal̃ circūstātia nō auget directe. h̄ ē ḡuitatē specificā. q̄ ē ex obiecto p se intēto. s; indicat ḡuitatē gn̄is q̄ ē ex volūtate. Et h̄ D. innuit in q̄nta ↄ̄clōne. vbi dr̃. Nec seq̄t̃ maioꝛ ḡuitate (supp̄ ē sicut erat in 2ᵃ ↄ̄clōne Et cū h̄ addit maliciā accītalē maioꝛē. q: tale nocumētū nō se h̄z vt obiectū intentū tal̃ pcī qđ dat sp̄em. s; se h̄z vt circūstātia ↄ̄iūcta p se obiecto. Sicut tal̃ trāsiēs p agrū. peccat pctō luxurie z fornicatōis. z ab illa h̄z ḡuitatē specificā. q̄ ē eq̄ 10 cū luxuriante in domo. Sz ibi ē alia ḡuitas ex pte gn̄is arguitiue. s. ex pte maioꝛis volūtat̄. z cū h̄ ē excessus z ḡuitas alicui⁹ circūstātie sumpte ex dāno vl̃ nocumēto q̄ ē q̄d. q: fornicādo. i. eundo ad fornicatōēm (q̄ trāsit⁹ formalr̃ est fornicatio) intulit damnū ¶ His notat̄ p̄bat̃ ↄ̄clō. quicq̄d p̄cedit ex maioꝛe inclinatōe volūtat̄ h̄ auget vl̃ aggrauat pcīm (scz indirecte) Sz nocumētū isto mō se h̄ns (scz cū p̄uisiōe nō tñ intentū) ē h̄mōi. igit̃ aggrauat indirecte. Maioꝛ pz ar. vj. ¶ Nota tñ q maioꝛ illa itelligit̃ qñ inclinatio ē p̄pria z intranea volūtati. z a tali pcīm est grauī⁹. saltē ḡuitate quā h̄z ex cā effectiua. Si āt sit maioꝛ inclinatio ab extraneo p̄ueniēs. tūc pcīm vt sic est minus. Minoꝛ p̄bat̃. q: q aliqs nō p̄termittat facere dānū sibi vl̃ alteri qđ simplr̃ (. i. absolute z fm se scz si intēto nō ↄ̄iūgeret̃) nō vellet. p̄cedit ex volūtate multum inclinata ad peccandū. Sic in p̄posito exēplo ex volūtate multū affecta fornicatōni p̄uenit q nō p̄termittat. imo velit (p̄pter aliud tñ) facere damnū. q̄re volūtas magna ē. s; magna volūtas dat magnā ḡuitatē pctō vt culpa in gn̄e. Quare nota. q ē maioꝛ malicia volūtat̄ ad fornicandū intensiua q̄ arguit̃ ex dāno nō p̄termisso. z de illa p̄cedit rō. Sz q̄uis D. h̄ nō faciat mētionē de hac ē tñ nihilominus maioꝛ malicia p additōēz q̄si extrinsece. q: p̄ltes. q: malicia maioꝛ intēsiua volūtat̄ fornicatōnis. cui addit̃ malicia accītalis ex circūstātia dāni vl̃ nocumēti. q̄ se tenet q̄si circa obiectū z vel. cā fornicatōēm. Et ḡ l; obiectū intētōis sit vnū. s. fornicatio. tñ obiectū volūtat̄ saltē interp̄tatiue ē fornicatio cū circūstātia aggrauāte in eadē specie fornicationis Nā dānū nō p̄t dare sp̄ēz actui cū nō sit motiū nec obiectū. s; ↄ̄tinet accītalr̃ se h̄ns ad peccātē. fornicatio igit̃ intēta ē motiū cui accidit dānū suū vl̃ alteri⁹. s; illud dānū addat s; ēcialē defoꝛmitatē p ↄ̄paratōēz ad rōēm. q̄re fornicante cū dāno z ob eētū cū ↄ̄iūctōe accītali actus maioꝛat̃. Et fornicatio cū dāno facta ē ḡuioꝛ. q: ē maioꝛ volūtas fornicatōis. z cū h̄ q̄dā malicia accītal̃. p̄ter intētionē. vñ volūtas nō h̄z sp̄em a volito q̄cūq̄. s; tñ a volito directe z nō idirecto. q̄re volēs fornicari p se z directe h̄z sp̄ēz a fornicatōe. s; a dāno seq̄nte se (volūtate idirecta s; p̄pt̃ aliđ) nō h̄z sp̄ēz act⁹ Sz q: dictū ē. q nō solū a dare sp̄em s; etiā a circūstātia h̄z ḡuitatē p ↄ̄paratōēz ad rōēz cui magis i eadē sp̄ē act⁹ repugnat p̄t̃ malā circūstātiā. ideo tale dānū addit ḡnalē maliciā accītalē. Cōseq̄nt cū dē

¶ Qñq3 ãt nocumẽtũ nec ẽ pñisu3 nec intentũ. et tũc si p accñs se habeat ad pctm̃. nõ aggrauat pctm̃ directe s3 ppter negligẽtiã ɔsiderãdi nocumẽta q̃ cõseq̃ possent. imputãt hoi ad penã mala q̃ eueniũt pter ei9 intẽtionẽ si dabat operã rei illicite.

¶ Infert tertiã ɔclõnẽ ex 3° mẽbro distinctõis. qd ẽ. nocumẽtũ nec ẽ pñisum nec intentũ. Et h mẽbrũ subdiuidit. qr nocumẽtũ tale qñq3 se h3 p accñs ad pctm̃ intẽtũ. sc3 ꝛ pñisum. qr videlic3 nõ seq̃t ad naturã illi9 pcti. ꝛ ex ppria ɔditõe. s3 qñq3 ex aliq̃ euẽtu casuali. ꝛ vt in paucioribꝫ. Qñq3 ãt nocumẽtũ nõ pñisum. nec intentũ seq̃t p se ad pctm̃. qr ex natura act9 seq̃t tal effect9 cõtrũ ẽ de natura pcti. Exẽplũ pmi. sicut cleric9 in venatõe mittẽs iaculũ occidit hoiem. vbi ẽ (casuale nocumẽtũ) effectus sequens p accñs ad op9 rei illicite. vel sicut incidẽs arborẽ q̃ cadit in partẽ ɔ cõem estimatõem. occidit hoiem. vbi ẽ nocumẽtũ casuale sequẽs ad operã rei licite. Exẽplũ scd̃i ẽ in lra. Sicut ad publicã fornicatõem seq̃t p se scãdalũ plurimo4. ꝛ ad plixã expõnem p se seq̃t penuria et paupertas. ¶ Nota ãt p intellectu sequẽtiũ. q ex his habet q nõ repugnat dicere. q effect9 vl nocumentũ nõ sit intentũ nec pñisum actu. ꝛ tñ p se seq̃t ad pctm̃. qr pt aliq̃d nõ eẽ intentũ p se ꝛ actu. ꝛ sic p accñs q̃ ad agentẽ. Nec volũtariũ directe ꝛ p se. tñ pt se h̃re ad actũ intentũ p se. qr ipm ex ppria spẽe ɔseq̃t. ꝛ sic erit volũtari9 p accñs. Et ille q̃ facit pctm̃ aliq̃ mõ. ẽ cã volũtaria qñq3. sicut nõ remouẽs phibẽs. Cõclusio igit tertia corñdens huic 3° mẽbro. Nocumẽtũ nõ intentũ nec pñisu3. si p accñs se habeat ad pctm̃ nõ aggrauat pctm̃ directe. s3 ppt negligẽtiã ɔsiderãdi nocumẽta q̃ ɔseq̃ pñt (supple etiã qñ dat operã rei licite) iputant hoi ad penã mala q̃ eueniũt pter ei9 intentõem. ꝛ plertim si dat operã rei illicite. D. nõ tangit h aliud mediũ pbatõis nisi ppt negligentiã. nec ɔclo alit declarat. S3 declaratio habet ex 2° 2e. q. lxv. ar. viij. Et extra de homicidio volũtario vl casuali. li. v. p multa capla singulariter c. Sicut dignũ. in §. clericos. vide appãtũ. Ubi nota. q effect9 vl nocumẽtũ de q̃ loq̃t ɔclo qd alibi vocat casuale. pt seq̃ p accñs ad op9 de se licitũ. vt statim patuit in exẽp lo. q̃ plura videbis in Anthonino 3° pte. ti. xxxviij. ca. 2°. §. iiij. Et tũc si taliter dans operã rei licite. facit debitã diligẽtiã ꝛ possibilẽ. ꝛ si tũc sequat tal effect9 vl tale nocumentũ nõ h3 aliquã culpam. nec incurrit aliquã penã vl reatũ. Si ãt dat operã rei licite ꝛ nõ adhibet diligẽtiã incurrit pene reatũ. solũ rõe negligentie. qr si fecisset diligẽtiã. tunc nõ fuisset sequutũ nocumentũ. Si xo det operã rei illicite. etiã si faciat debitã diligẽtiã. nihilomin9 incurrit reatũ illi9 pcti vl illi9 nocumẽti. qr talia opa debẽt ab eo oino eẽ aliena. ꝛ ipa faciẽs habet tãq3 cã effectus. qr facit qd nõ deberet facere. ꝛ qd posset remouere ꝛ deberet. iõ qd ex eo seq̃t iputatur sibi. Sic q̃ q̃uis ɔclo solũ sonet de dante operã rei illicite. qr de illo plerũ3 verificat ɔclo. tñ ibi ꝛ de dãte operã rei licite. s3 negligẽter facere qd pt ꝛ d3 verificat ɔclo. His pmissis pbat ɔclo q̃ ad pmã pte. sc3 q tale nocumẽtũ. nec intentũ. nec pñisum. non directe aggrauat. quicq̃d directe aggrauat. h ẽ actu intentũ. ꝛ actu volitũ. ꝛ directe. ꝛ tenet se ex pte obiecti. s3 tale nocumẽtũ nõ ẽ actu intentũ. nec actu volitũ directe vl indirecte. s3 solũ p accñs. iõ nõ aggrauat directe. Maior pbat ex dict' circa pmã ɔclõnẽ. qr in moralibꝫ nõ aggrauat directe ꝛ p se. nisi q se h3 p se ad actũ pcti. s3 tale ẽ obiectũ vt sic. igit. Pro 2° pte arguit sic. Quicq̃d ẽ volũtariũ aliq̃ mõ etiã p accñs. iputat hoi ad penã. s3 nocumẽtũ qd seq̃t p accñs ad pctm̃ alicui9 pt eẽ volũtariũ aliq̃ mõ. igit iputat ꝛ aggrauat ꝛc. Maior nota ex dict' sup. q. vj. ar. iij. Minor pbat. qr in ptãte eius fuit ɔsiderare illa nocumẽta ꝛ neglexit. s3 si ɔsiderasset illa mala nõ accidissent. igit tale nocumẽtũ habet vt volitũ saltẽ p accñs ꝛ remotũ. Scdo pt pbari. minor pncipal. Quicũq3 nõ remouet ea ex q̃bꝫ seq̃t nocumentũ si debeat remouere erit nocumẽtũ q̃ ad ipm volũtariũ. s3 dãs operã rei illicite. vl etiã dans operã rei licite. nõ tñ ɔsiderãs ꝛ faciẽs faciẽda nõ remouet ea ex q̃bꝫ seq̃t nocumẽtũ. igit minor vera. Maior pat3. qr remouens phibẽs ẽ cã aliq̃ modo. ꝛ silr nõ remouẽs phibẽs cũ d3 est cã in moralibꝫ. Minor p3. qr ille nõ remouit operã illicitã quã debebat remouere siue faciat diligẽtiã siue nõ. Ali9 nõ remouit inɔsideratõem suã ad quã seq̃t ille effect9. igit Pt3 q̃ q tale nocumẽtũ aggrauat. nõ qr se teneat in rõe obiecti ꝛ intenti ꝛ voliti p se vt pmũ nocumẽtũ. Nec qr sit volitũ indirecte ꝛ pccdat ex maiori volũtate. s3 qr ẽ volitũ p accñs qr potuit ꝛ debuit ipediri ꝛ p negligẽtiã nõ ẽ ipeditũ. iõ rõe negligẽtie volũtarie. indirecte tñ. qr fuit in ptãte volũtatis eã cohibere ꝛc. Quare scdm nocumẽtũ fuit actu cõsideratũ ꝛ volitũ actu. s3 indirecte. h aũt nõ ẽ ɔsideratũ nec volitũ actu. s3 q̃si in potẽa actiua ꝛ ptãte ꝛ p accñs Et istã ɔclõnẽ vide sup in iure fundatã ꝛc. Tũc ibi

¶ Si xo nocumẽtũ p se seq̃t ex actu pcti. l3 nõ sit intentũ nec pñisu3 directe pctm̃ aggrauat. qr q̃cũq3 p se ɔsequũt ad pctm̃. ptinẽt quodãmodo ad ipam pcti spẽm. puta si aliq̃s publice fornicet. seq̃t scãdalũ plurimo4. q̃d q̃uis ipe nõ intẽdit nec forte pñuideat. directe p hoc aggrauat pctm̃.

¶ Circa q̃rtũ mẽbrũ sc3 scdm subdiuisiõis q nocumẽtũ nõ intẽtum nec pñisum. tñ sequẽs p se ex pctõ ꝛc. Ponit talẽ ɔclõnẽ q̃rtã Nocumentũ nõ intentũ nec pñisum. tñ sequẽs p se ad pctm̃ directe aggrauat. sc3 tãq3 obiectũ intentũ ꝛ volitũ. Probat. quicq̃d p se seq̃t pctm̃ directe aggrauat ipm. s3 tale nocumẽtũ nõ intentũ actu nec pñisum. tñ sequẽs ad pctm̃ p se. seq̃t p se pctm̃. igitur ꝛc. Maior pbat. qr q̃cũq3 p se sequunt pctm̃ ptinẽt q̃dãmõ ad spẽm ei9 (supple ꝛ intẽto pctõ. ꝛ ipa xtualr intẽdunt. etiã sine actuali ɔsideratõe) Minor p3 ex suppõne. quia supponit q p se seq̃t. Et ẽ exẽplũ in lra de scandalo ꝛc.

¶ Nota q Doc. sanc. dr. q q̃ p se. i. sp. vl vt in pluribꝫ sequunt q̃dãmõ ptinẽt ad spẽm (ppter hoc inquã nota) q D. h3 in de malo. q. p. ar. iij. ad. xv. q qñ accñs alicuius effect9 vl actus ꝛ pcti ɔcomitat pctm̃ pncipalr intentũ sp vl vt in pluribꝫ. tũc accñs nõ sepat ab intentõe agentis. Hec ille in sũa. Ex q̃ pt3. q tale p accñs habet tãq3 intentũ. saltẽ in sua p se cã Sz oẽ intentũ h3 se vt p se obiectũ. ꝛ h3 directe aggrauare. igit tale nocumẽtũ directe aggrauat. vt sic arguat. oẽ intentũ directe aggrauat. sed tale nocumẽtũ ẽ q̃dãmõ intentũ (sc3 nõ actu in se. qr p hypothesim. nõ ẽ ɔsideratũ. s3 ẽ intentũ xtualr in sua per se cã) igit directe aggrauat tãq3 ad spẽm q̃dãmõ ptinens

¶ Nota ex his solutõem dubij. qr nocumentũ nõ intentũ. tñ pñisum. nõ aggrauat directe. ꝛ tñ h nocumentũ. sc3 nõ intentũ nec pñisum aggrauat directe. Patuit iã rõ dĩuersitat'. qr nocumentũ nõ intentũ s3 pñisum nõ ptinet ad spẽm ꝛ obiectũ. vt patuit. Istud ãt ptinet ad spẽm ꝛ obiectũ. qr ẽ volitũ ꝛ itentũ i obiecto. l3 nõ in se. igit ꝛc.

¶ Aliter tñ videt̄ se habere circa nocumētū penale qđ icurrit ipse q̄ peccat. Huiusmodi enī nocumētū si p accñs se habeat ad actū pcti. ⁊ nō sit p̄uisum nec intētū nō aggrauat pctm̄ neq₃ seq̄t maiorē grauitatē pcti. sicut si aliq̄s currēs ad occidendum impingat ⁊ ledat sibi pedem.

¶ Hec ē 2ª ps p̄ncipal' hui⁹ ar. in q̄ D. r̄ndet ad q̄ōnē intellectū de nocumēto penali. qđ etiam ē duplex. q̄re ⁊ duplici ɔclōne r̄ndet. scđa₃ ponit ibi. Si v̄o tale nocumētū. Ubi opꝫ breuit' notare. q dr̄ia ē int' nocumētū dāni vl' reale. ⁊ nocumētū penale. q₂ nocumentū dāni (de q̄ habit⁹ ē s̄mo) p̄t eē volūtariū ipi. cui⁹ ē nocumētū. saltem indirecte ⁊ p accñs. S₃ nocumētū penale s̄p vt sic ē ɔ̄ volūtatē ei⁹ cui⁹ ē pena. Quare opꝫ alit' dicere de isto nocumēto penali q̄₃ de alio. Cōstat enī q aliq̄s trāsiēs ad fornicatōem p̄t ita facere dānū sibi i agro suo sic̄ i agro alteri⁹. ⁊ tñ illđ dānū vl' nocumētū ē volitū idirecte. vt patuit. Sec⁹ de pena q̄ nō ē volita. nec p ɔñs auget volūtatē. sicut dānū augere p̄t. q̄re specialr̄ de nocumēto penali doctori r̄ndendū erat. ¶ Pro q̄ inuit vnā distinctōe₃. q tale nocumētū p̄t se h̄re ad pctm̄ dupl'r. Uno° p accñs. q₂ sc₃ nō seq̄t ex natura pcti. nec s̄p. nec vt i plurib₉ Est enī apđ morale p se ⁊ vl'r. qđ vt in plurib₉ ɔtingit. Cōclusio. h̄mōi nocumētū (sc₃ p accñs se h̄ñs ad actū pcti ⁊ nō p̄uisum nec intentū) nō aggrauat pctm̄. neq₃ seq̄t maiore₃ ḡuitatē pcti. Doctor explicat illā ɔclōnē exēplarit'. Sicut si aliq̄s currēs ad occidendū ipingat ⁊ ledat sibi pedem. Et p̄t p̄bari rōe ex dict̄. Quicq̄d nō ē aliq̄ mō volitū. s₃ oino p accñs se h̄ñs. nō aggūat pctm̄. nec seq̄t maiorē ḡuitatē. s₃ tale nocumētū penale ē h̄mōi. igit'. ¶ Nota aūt q nocumētū p̄uisuz. esto nō intentū aggūat. q₂ arguit et seq̄t maiorē volūtatē S₃ nocumentū i p̄posito cū nō fuerit cogitatū nec p̄uisuz nō p̄t arguere maiorē volūtatē. q₂ nō ē volitū actu nisi cogitatū. Nec p̄t eē volitū in sua cā. q₂ supponit' q ad illā p accñs seq̄tur. igit' nullo mō aggūat. nec causal'r nec arguitiue. Deinde cū de

¶ Si vero tale nocumētū p se ɔseq̄uat' ad actū peccati. l₃ forte nec sit p̄uisum nec intētū tūc mai⁹ nocumētū nō facit grauī⁹ pctm̄. s₃ ecōuerso graue pctm̄ inducit graui⁹ nocumētū. sicut aliq̄s infidelis q̄ nihil audiuit de penis inferni. grauiorē penā i inferno patiet' p pctō homicidij q̄₃ p pctō furti. q₂ enī h̄ nec intēdit nec p̄uidit. nō aggūat ex h̄ pctm̄ sicut ɔtingit circa fidelē q̄ ex h̄ ipo videt' peccare graui⁹ q maiores penas ɔtenit vt ipleat volūtatē pcti. s₃ grauitas h̄mōi nocumēti solū causat' ex grauitate pcti

¶ Ponit scđam ɔclōnē iuxta aliđ mēbrū distinctōis qđ ē. q nocumētū penale ɔseq̄t p se ad actū pcti. l₃ nō sit intentū nec p̄uisuz Cōclusio. Nocumētū p se ɔñs pctm̄ l₃ forte nec sit p̄uisuz nec itentū. tūc mai⁹ nocumētū nō facit ḡui⁹ pctm̄. s₃ ecōuerso ḡue pctm̄ iducit ḡui⁹ nocumētū. Doc. ōn̄dit ⁊ explicat illā ɔclōnē exēplarit'. notādo q̄₃ ite dicat. nō p̄uisuz. q₂ infidel' q̄ nihil audiuit de futura pena inferni p ḡuiori pctō (vt homicidio) ḡui⁹ puniet' in inferno q̄₃ p furto. ⁊ sic pctm̄ suū dat ḡuitatē ⁊ maioritatem nocumēto penali. ⁊ nō ecōtra. ⁊ h̄ vult ɔclusio. s₃ fidel' q̄ p̄uidit penas iferni. peccat ḡui⁹ p̄pt' mai⁹ voluntariū. q₂ arguit' volūtas sua maḡ inclinata ad peccādū. q₂ nō cohibuit se. etiā metu penaꝝ. Grauitas igit' nocumē

ti nō p̄uisi. seq̄t ḡuitatē pcti. secus de ḡuitate nocumenti p̄uisi. Et p̄t sic argui p ista ɔclōne. quicq̄d nō ē volitū actu. nec seq̄t maiorē volūtatē. ⁊ ē qđdā ɔñs pctm̄ p̄portionabil'r. hoc nō aggūat pctm̄. s₃ ei⁹ ḡuitas seq̄t ad ḡuitatē pcti. s₃ nocumētū penale q̄a d̄ ifidelē ē h̄mōi. q₂ nō ē volitū nec intentū nec p̄uisuz. ⁊ tñ r̄ndet ex iusticia dei p̄portionabil'r pctō. S₃ nocumētū fidel' peccātis ē p̄uisuz. l₃ nō volitū nec intentū. tñ arguit maiorē volūtatē. igit' nocumentū infidel'. qđ nō ē p̄uisuz nō aggūat. s₃ nocumētū fidel'. qđ ē p̄uisuz h̄ aggūat ⁊c̄. ¶ Nota q l₃ ex iusticia dei necessario culpā ⁊ pctm̄ seq̄t pena. tñ vt sup̄ q. lxxij. art. v. habitū fuit. h̄ ē oino ɔ̄. et pter intentōnem peccāt̄. iō tal' pena nō directe aggūat pctm̄ fidel'. nec dat ḡuitatē specificā. Sicut dictū fuit. q pctm̄ publicū haberet ḡuitatem scādali ipm̄ p se sequētis. q₂ h̄ q̄dāmō ē de specie ⁊ intentione publice peccāt̄. Sec⁹ de pena de cuius rōne est eē ab extrinseco ⁊ ɔtra volūtatem ⁊c̄.

¶ Nota circa argumentū in ɔ̄riū q tāgit vnū de q̄ infra q. lxxxv. sc₃ q pctm̄ diminuat bonū nature. q̄ diminutio ē nocumētū dāni. nō penale ⁊ p̄t eē p̄uisuz. Et siue sit p̄uisuz ⁊ intentū siue nō. tñ p se seq̄t ad actū pcti. Uñ aggūat ad min⁹ iuxta q̄rtā ɔclōnē. sc₃ directe rāq₃ ptinēs q̄dāmō ad spēm. Secus de pena q̄ seq̄t ex pctō. nō ex pte peccātis. s₃ iusticia iudicis ⁊c̄.

¶ Ad p̄mū đ dōm. q sicut etiā sup̄ dictū ē. cū de bonitate ⁊ malicia exteriorum actuū agerēt' euēt⁹ sequens si sit preuisus ⁊ intentus addit ad bonitate₃ vel maliciam actus. q.xx.ar.v

¶ Maior vera. sc₃ nocumentū ē q̄dā euent⁹ ɔñs actū pcti. Ad minorē. negat' vl'r. q euent⁹ seq̄ns q̄cūq₃. nō addat ad bonitatē vl' maliciā act⁹. nec h̄ dictū ē supra. q. xx. ar. v. imo dictū ē. q euent⁹ intētus ⁊ p̄uisus addit ad bonitatē vl' maliciā. imo ⁊ vlteri⁹ dictū ē. q si etiā nō sit p̄uisus vl' intent⁹. dūmō p se seq̄t ad pctm̄. tūc addit ad bonitatē vl' maliciā. S₃ veꝝ ē etiā. dictū fuit vbi sā. q si euent⁹ nō sit p̄cogitat⁹ ⁊ p accñs. ⁊ vt in paucioribus seq̄t. tūc nō addit ad bonitatē vl' maliciā. ⁊ supplendū ē ex his dict̄ circa tertiā ɔclōnē. si nō ipute' p̄pt' negligentiā. ⁊ ita p accñs. q₂ nō p̄uisum ⁊ p accñs seq̄ns et facta debita diligētia. Et data opa rei licite. ita q sit taliter p accñs. vt nullo mō possit volitari⁹ iudicari. q̄re negat' ɔñā. loq̄ndo de nocumēto dānoso aliq̄ mō volito ⁊c̄.

¶ Ad scđm dōm. q q̄₃uis nocumentū aggrauet peccatū. nō tñ seq̄tur q ex solo nocumēto pctm̄ aggrauet'. q̄nimmo pctm̄ p se est graui⁹ ppter inordinationē. vt sup̄ dictū ē. vñ ⁊ ipm̄ nocumētū aggrauat pctm̄ inq̄₃tū facit actū eē magis inordinatū. vñ nō seq̄t q si nocumētū maxie habeat locū in pctis q̄ sunt ɔtra primū. q illa pctā sunt ḡuissima. q₂ multo maior inordinatio inuenit' in pctis q̄ sunt ɔtra deum. ⁊ in q̄busdā eoꝝ q̄ sunt ɔtra ipm̄. ⁊ tñ p̄t dici q etsi deo null⁹ posset nocere q̄₃tū ad ei⁹ substātiā. p̄t tñ nocumētū attentare i his q̄ dei sunt. sicut extirpādo fidē. violādo sacra. q̄ sunt pctā grauissima. Sibi etiam aliq̄s q̄nq₃ scienter ⁊ violēter infert nocumētū. sicut p₃ in his q̄ se interimūt. l₃ finaliter h̄ referāt ad aliqđ bonum apparens. puta ad hoc q liberentur ab aliqua angustia ar. iij.

¶ Dico q suppositū argumēti. s. q nocumētū maxie

inueniꝭ in pctis. q̄ sunt ꝯtra ꝓximū. ⁊ nō in his q̄ sunt cōtra deū. Uerꝫ ē. ꝙ nocumētū ſm effectū inueniꝭ in pctis ꝯtra ꝓximū. cuiꝰ subē aliqˢ etiā effectualr̄ nocere pt̄ Po tn̄ aliqˢ nocere deo ſm affectū suū ꝗtum ē ex pctō ſm se deū odiendo. sicut q̄libet etiā mortalr̄ peccās illi. vult deū nō eē summū bonū. Et vult h̄ volūtate indirecta. vꝉ tāꝗ̄ qōdā ꝑ se ꝯsequēs ad pctm̄ mortale. etiā si nō sit indirecte volitū. qn̄ est sine ꝑuisione. ¶ Scđo dico. ꝙ pt̄ deo nocere ex pte sua. ⁊ ꝗtū in se ē ꝯtēnendo eū in mādatꝭ suis Et tertio nocēdo hiis q̄ dei sunt. vꝉ q̄ sub ꝓuidētia dei vel q̄ a deo specialr̄. vt ꝯtēnendo fidē. violādo sacra. q̄ ꝯstituta sunt ꝓ dei reuerentia. Probatio scđe ptis suppositi. ꝓbat. ꝙ nullꝰ noceat deo ꝗtum ad effectū in subā Et sic intelligiꝭ auctoritas Job. q̄ dt̄. q̄d facies ꝯ̄ illum. scꝫ in se ⁊ ſm effectū. supple sicut facere potes ꝯ̄ subām et vitā hōis. Quare subdit hōi q̄ ē sitis tibi nocebit impietas tua. scꝫ etiā ſm subām suā effectualr̄. Ultra. Si ḡ pctm̄ aggrauareꝭ ꝓpter maiꝰ nocumentū. Dico ad h̄ triplr̄ Primo. ꝙ aggrauaꝭ q̄dē ex nocumēto. nō tn̄ vt nocumētū ē. sꝫ vt inordinatū ē. ⁊ iniustū. Quare iudex interficiēdo furē nocet sibi. ita bn̄ sicut homicida. nō tn̄ aliq̄ mō peccat q̄ nocumentū nō ē inordinatū nec iniustū. Si ḡ aggrauat rōe inordinatōis ꝑ se ⁊ formalr̄. iō vbi ē maior inordinatio cū minore nocumēto. ibi ē maior ḡuitas. Dico scđo. pctm̄ aggrauaꝭ ꝓpter nocumentū maiꝰ. ita ꝙ si ꝯpareꝭ ad pctm̄. qđ etiā ē pctm̄ ⁊ inordinatū ꝓpter iniustū nocumētū. tūc vbi ē ḡuius nocumētū directe se hn̄s ad pctm̄. tūc ē maior ḡuitas. vt pꝫ de homicidio ⁊ furto. Sꝫ nō opꝫ ꝙ pctm̄ maioris nocumēti ꝯparatū ad id qđ nō ē tanti nocumēti nec ē pctm̄ ꝓpter nocumentū effectuale. sꝫ ꝓpter maiorē inordinatōem ꝗ̄ trahaꝭ ex nocumento sit maioris ḡuitatꝭ. Et ista tacta fuerūt circa corpꝰ. q̄ stando in pctis eiusdē rōnis. tūc vbi ḡuius nocumentū. ibi ḡuius pctm̄. De hoc H. ganc. qōlibeto pᵒ. ar. xviij. ꝙ ꝑiuriū est ḡuius homicidio Dico 3ᵒ. ꝙ pctm̄ aggrauaꝭ ꝓpter nocumentū vel subāle ⁊ effectuale. vel ꝓpter nocumentū affectuale. ⁊ nocumentū qđ induciꝭ ex ꝯtemptu alicuius in se vꝉ in suis pceptis. vꝉ in suis sacris ⁊c̄. Negaꝭ āt seq̄la. ꝙ pctm̄ in ꝓximū eēt ḡuius pctō in deū. Tum pᵒ. q̄ pctm̄ nō ē solū ḡue ꝓpter nocumentū. sꝫ ꝓpter inordinatōnem. mō ꝯstat. ꝙ pctm̄ in deū peius ē ex specie. ⁊ inordinatius ꝗ̄ qđcūqꝫ pctm̄ nocens hōi. ex intentōe etiā. ⁊ cū ꝑuisiōe Tum scđo. q̄ pctm̄ in deū ⁊ ꝓximū nō sunt eiusdē rōis. mō dictū ē. ꝙ qn̄ pctm̄ ex nocumēto inordinato. ꝯparaꝭ ad aliud ex nocumēto. tūc vbi ē maiꝰ nocumētū. ibi ḡuius pctm̄. Tum 3ᵒ. q̄ pctm̄ qđ ē ꝯ̄ deū. hꝫ nocumentum affectuale ⁊ ꝗtū in se ē qđ est peius ⁊ ḡuius ⁊ inordinatius. ꝗ̄ nocumentū affectuale ꝯtra hōiem. q̄re argumētū nō valet. ¶ Doctor pᵒ r̄ndet ad seq̄lā negādo eā. Secūdo ad assumptū vꝉ suppositum. ibi. Et tn̄ pt̄ dici ⁊c̄. De aliq̄bꝫ huiꝰ solōnis habitū ē sup̄. q. lxvij. ar. j. ad pᵐ

¶ Ad tertiū dōꝫ. ꝙ illa rō nō seq̄ꝭ ꝓpter duo Primo q̄dē q̄ homicida intēdit directe nocumētū ꝓximi. fornicator āt q̄ ꝓcurat mulierē nō intēdit nocumētū. sꝫ delectatōem. Scđo q̄ homicida ē ꝑ se ⁊ sufficiens causa corpalis mortis. spiritualis āt mortis nullꝰ pt̄ eē alteri causa ꝑ se ⁊ sufficiēs q̄ nullꝰ spūalr̄ moritur nisi ꝓpria volūtate peccādo

¶ Ad h̄ argumentū qđ mouit quendā magnum q̄ asseruit fornicatōem ḡuius eē pctm̄ homicidio. moꝰ ex rōne illa sophistica. Diciꭲ igiꭲ ad maiorē. scꝫ maius nocumentū inferꭲ alicui cū ꝑuaꭲ vita grē ꝗ̄ vita nature ⁊c̄. Dico ꝙ verꝫ est. ꝙ maius nocumentū inferꭲ. Et dico. ꝙ ḡuius peccaret si aliqˢ posset vt cā totalꭲ ⁊ ex intentiōe auferre vitā grē. ꝗ̄ auferens vitā nature ex intentiōe ⁊ ꝓposito. Et ꝯcedo ꝓbatōem maioris. Ad minorē dico. negando. ꝙ ꝑuet ꝗtū in se ē ex intētione. Scđo dico. ꝙ quātūcūqꝫ intēdat nō ē cā sufficiēs ⁊ totalꭲ ꝑuatōis grē alterius. imo ipē solus. nec excellentiā aureole debite ꝟginitati pt̄ auferre. muliere reluctāte. etiā si violēter oppmaꭲ. vt pꝫ i Sco. in iiij. dist. xlix. q. v. ar. iij. q̄stiūcula p̄. ad q̄rtā Uñ si vita grē ei debeat auferri. nō ē ex fornicāte. sꝫ ex mulieris ꝯsensu ⁊ volūtate. Dico vlteriꝰ. ꝙ nullꝰ hō pt̄ aliū inducere in pctm̄ mortale. sicut cā sufficiēs nec diabolꝰ h̄ pt̄. vt patebit infra. q. lxxv. ar. 3ᵒ. et. q. lxxx. multo minus hō. Ultra. Si ḡ pctm̄ eēt ḡuius ꝓpter maiꝰ nocumētū. Dico ꝙ ē ḡuius directe ⁊ ex specie. ꝓpꭲ maiꝰ nocumētū intentū. cuiꝰ aliqˢ ē sufficiēs cā. Ultra. Seq̄reꭲ ꝙ simplex fornicator ḡuius peccaret ꝗ̄ homicida. Negaꭲ seq̄la. Tum q̄ fornicator. nō intēdit mortem aīe nec ab illa pctm̄ suū hꝫ spēm ⁊ eēntialē ꝯrietatē. sꝫ obiecto ⁊ materia. q̄ intēdit talē delectatōem cū muliere. sꝫ nō sua. ⁊ ab hoc hꝫ ḡuitatē. Homicida āt intēdit mortē naturalē. ⁊ ꝑuatōem naturalꭲ vite. Cōstat āt. ꝙ intentū ⁊ motiū homicidij valde grauiꝰ ē. ꝗ̄ velle delectare cū nō sua. Tū scđo. negaꭲ seq̄la. q̄ fornicator nō ē sufficiēs cā mortꭲ anime. sicut homicida ē sufficiēs cā mortꭲ. corpis. Quare cōcedo qđ vlteriꝰ dꝫ. scꝫ qđ ē manifeste falsum. imo falsissimū. ꝙ simplex fornicatio sit ḡuius pctm̄ homicidio. q̄re negaꭲ ꝯn̄a. ꝙ nō aggrauet pctm̄ ꝓpꭲ maiꝰ nocumētū intentū. s. ⁊ cuiꝰ aliqˢ est cā sufficiens. Propterea homicidiū ⁊ fornicatio nō ꝯparanꭲ bn̄ adinuicē penes nocumētū. q̄ vt patuit vnū hꝫ spēm ex nocumento. alterꝫ nō. sꝫ ex delectatōe inordinate q̄sita. Dictū ē āt. ꝙ qn̄ duo pctā ꝯueniūt in h̄ ꝙ trahūt spēm a nocumēto intēto. tūc ḡuius ē qn̄ nocumentū ē ḡuius. Patꝫ igiꭲ. ꝙ hec rō multiplr̄ deficit ⁊ intentū nullatenꝰ ōndit. Nec obstat ꝙ dictū est ar. ꝓcedēti. ꝙ si nocumentū seq̄ꭲ ꝑ se. ⁊ etiā nō intendaꭲ nec cogiteꭲ. tūc pctm̄ directe aggrauaꭲ. q̄ vt pꝫ h̄. tale nocumentū (scꝫ spūalis mors aīe mulierꭲ) nō seq̄ꭲ ꝑ se ad sollicitatōem. vel etiā opus fornicatōis. q̄ nō ē cā eius. sed ꝯsensus mulierꭲ cuius esse nō pt̄ esse causa.

simplex fornicaꝰ nulloꝰ ē ḡuiꝰ homicidio.

¶ Utrū ſm ꝯditōem ꝑsone in quā peccaꭲ attendatur grauitas peccati

I

AD nonū sic ꝓcediꭲ. Videꭲ ꝙ ſm ꝯditionē ꝑsone in quā peccaꭲ peccatū nō aggrauetꭲ Si eñ h̄ eēt marie aggrauareꭲ ex h̄ ꝙ aliqˢ peccat in aliquē virū iustū ⁊ sanctū. sꝫ ex h̄ nō aggrauaꭲ pctm̄. minꝰ eñ lediꭲ ex iniuria illata ꝟtuosus q̄ eq̄nimiter tolerat ꝗ̄ alij q̄ etiam interiꝰ scādalizati ledunꭲ. ḡ ꝯditio ꝑsone in quā peccaꭲ nō aggrauat pctm̄ ¶ P̄. si ꝯditio ꝑsone aggrauaret pctm̄. marie aggrauareꭲ ex ꝓpinq̄tate. q̄ sic tullius dt̄ in paradoxis. in seruo necādo semel peccaꭲ in patris vita violāda multa peccāꭲ. sꝫ ꝓpinq̄tas ꝑsone in quā peccaꭲ nō videꭲ aggrauare pctm̄. quia vnusq̄sqꝫ sibi ipsi marie ē ꝓpinquus. ⁊ tn̄ minꝰ peccat q̄ aliq̄d dānū sibi infert ꝗ̄ si inferret alteri. puta si occideret equū suū ꝗ̄ si occideret equū alteriꝰ. vt

ptꝫ ꝑ phm̄ i v. ethi. ꝰ ꝓpinq̄tas ꝑsone nō aggrauat pctm̄. ¶ P. ꝯditio ꝑsone peccātis pcipue aggrauat pctm̄ rōne dignitatis vel sciē. ſm illō sap. vi. Potentes potēter tormēta patient. Et luce. xij. Seruꝰ sciēs volūtatē dn̄i ⁊ nō faciēs. plagis vapulabit multis ꝰ pari rōne ex pte ꝑsone in quā peccat magis aggrauaret pctm̄ dignitas aut sciā ꝑsone in quā peccatur ſ; nō videt grauiꝰ peccare q̄ facit iniuriā ꝑsone diuiti vel potētiori q̄ꝫ alicui paupi. q꞉ nō ē ꝑsonaꝝ acceptio apud deū. ſm cuiꝰ iudiciū grauitas pcti pensat. ꝰ ꝯditio ꝑsone in quā peccat nō aggrauat pctm̄

¶ S; ꝯtra ē q̄ in sacra scriptura specialr̄ vituperat pctm̄ q̄d ꝯtra seruos dei ꝯmittit. sicut dr̄ iij. reg. xix. Altaria tua destruxerūt. ⁊ ꝓphetas tuos occiderūt gladio. Uitupat etiā maxie pctm̄ ꝯmissuꝫ in ꝑsonas ꝓpinq̄s. ſm illō michee. vij. Filiꝰ ꝯtumeliaꝫ facit patri. filia ꝯsurget aduersus matrē suā. Uitupat etiā specialr̄ pctm̄ q̄d ꝯmittit in ꝑsonas in dignitate ꝯstitutas. vt ptꝫ Job. xxxiiij. Qui dr̄ regi apostata. q̄ vocat duces impios. ꝰ ꝯditio ꝑsone in quaꝫ peccat aggrauat peccatum

¶ Hic q̄rit de q̄dam alia circūstātia q̄ se tenet ex pte obiecti. An scꝫ ꝑ ꝯditōem ꝑsone in quā peccat. pctm̄ aggrauet An videlicꝫ grauius peccet. q̄ peccat ꝯtra ꝑsonam magis dignā vel sibi magis ꝯiunctam

¶ Rn̄deo dīcm̄. q̄ ꝑsona in quā peccat ē q̄dāmō ar. iij. obiectū peccati. Dictū ē āt sup. q̄ ꝓma grauitas pcti attenditur ex parte obiecti.

¶ Doctor in hoc ar. ꝓmo inuit vnā ꝯclōnē rn̄siuam. Scd̄o explicat de q̄b; ꝯditionib; intelligat. ibi Ex q̄ q̄dē ꝯclusio formalr̄ rn̄siua. quā D. nō ponit. s; ipsam ꝓbat. ē ista. Per ꝯditōem ꝑsone in quā peccat. pctm̄ aggrauatur. Probat. ꝓma grauitas attēdit ex pte obiecti. s; ꝑsona vel ꝯditio ꝑsone ē q̄dāmō obiectū pcti. igit aggrauat (scꝫ tanq̄ꝫ circūstātia tenens se ex parte obiecti) Maior patuit ar. 3o. ¶ Nota āt circa minorē. q̄ Doc. nō dr̄ q̄ ꝑsona sit obiectū absolute. s; ē q̄dāmō obiectū pcti. Nā l; circumstantia sit aliq̄liter volita ⁊ variet obiectū in ꝯpatōne ad rōem ⁊ q̄nq̄ꝫ addit speciale inordinatōnem. Nō tn̄ h; se vt obiectū motiuū qn̄ ē circūstātia faciēs maliciā. nec dat spēm actui. s; vt dictū ē det spēm deformitatis. Sicut ptꝫ q̄ homicidiū nō h; spēꝫ homicidij a ꝑsonatu s; ab hoīe. Persona eīn i̇pꝛtat quandā ꝯditōem hoīs ꝑtinentem ad dignitatē. ita q̄ idē sit dicere. vtꝝ ſm ꝯditōem ꝑsone aggrauet pctm̄. ⁊ an ſm circūstantiā q̄ ē ꝑsonatꝰ hoīs aggrauetur. Nō ē igit ꝑsona formalr̄ (.i. ꝯditio hoīs) obiectū actus. s; q̄dāmō. i. tenens se circa obiectū actus. Et ꝓpt ta[?] lis circūstantia vt h; rōem obiecti (voluntatis salte) dare nouā spēm moris Sicut interficiēs sacerdotē ꝯmittit nō solū homicidiū. s; ⁊ sacrilegiū. q꞉ obiectū huiꝰ interfectiōnis nō solū ē hō. s; etiā sacerdos quē occidēdo q̄s facit irreuerentiā rei sacre. Ac ꝑ h̄ tal circūstātia vt tenet se circa obiectū. scꝫ hoīem ⁊ vt facit specialē repugnantiā alterius spēi ⁊ rōnis. ꝯstituit sacrilegiū. Similr̄ interfectio patris. h; ꝑ obiecto hoīem cū ꝯditōe specialr̄ repugnāte. et sic est speciale ⁊ grauius pctm̄ q̄ꝫ homicidiū simplex. quare Doc. dr̄ q̄ ꝑsona ē q̄dāmō obiectū. etiā capiendo ꝑsonā formalr̄. scꝫ ꝑ ꝯditōne hoīs Licet eīn interficiēs sacerdotē vel patrē vellet q̄ nō esset sacerdos vl̄ pater. Tn̄ simplr̄ vult interficere patrem ⁊c̄.

¶ Ex quo q̄dē tāto attendit maior grauitas i peccato quāto obiectū eiꝰ ē ꝓncipalior finis. fines aūt ꝓncipales hūanoꝝ actuū sunt deꝰ ipe. hō ⁊ primus q̄cq̄d eīn facimꝰ. ꝓpter aliq̄d hoꝝ facimꝰ. q̄uis etiā hoꝝ triū vnuꝫ sub altero ordinet. Potest igit ex pte hoꝝ triū ꝯsiderari maior vel minor grauitas in peccato ſm ꝯditionē ꝑsone in qua peccat

¶ Hic ꝯñter D. explicat illā ꝯclōnē rn̄siuā ꝑ vnam aliā ꝯclōnē ſm q̄d attendant ille ꝯditōes aggrauantes. ⁊ q̄ sunt. vl̄ quot sunt tales ꝯditōes in cōi aggrauātes. vtrū q꞉ sartor. vel sutor. vel pistor. ita q̄ sit grauius pctm̄ interficere cocū q̄ꝫ cellerariū ⁊c̄. Et habebit q̄ nō. q̄cūq̄ꝫ ꝯditiones ꝑsone vel hoīs aggrauāt. s; certe aliq̄. Un̄ Doctor ꝓmo ponit illā scd̄am ꝯclōnē explicatiuā ꝓme. ⁊ ꝓbat eā in cōi. scd̄o in speciali ſm quālibet eiꝰ pte. ibi. Primo q̄dem ⁊c̄. Cōclusio igit scd̄a explicatiua ꝓme ē tal. Ex pte triū. scꝫ dei. ipius hoīs peccātis. ⁊ ex pte ꝓximi pt ꝯsiderari maior vl̄ minor grauitas in pctō rōne ꝯditōnis. ⁊ ſm ꝯditōem ꝑsone in quā peccat. Sic videlicꝫ. q̄ nō ſm quācūq̄ꝫ ꝯditōnem. sed ſm ꝯditōem q̄ attendit in habitudine ad ista tria aggrauet pctm̄. ita q̄ si peccat in ꝑsonā rōne ꝯiunctōnis maioris vl̄ minoris ad ista. tunc ē maius vl̄ minus peccatum grauitate sumpta ex istis ꝯditionib; attētis in habitudine ad ista tria. ita q̄ alie ꝯditiones nō attente in habitudine ad ista tria. vel q̄ nō mutant habitudinē ad ista tria sunt indifferētes. sicut pistor vel molitor nō variant habitudinē ad deū vl̄ ꝓximū vel hoīem ipm̄ vt sic formalr̄. q꞉ pistor. Probat ꝰ ꝯclō ista ꝓmo cōmuniter. supponēdo q̄ grauitas attendat ex parte obiecti. ⁊ ꝑ ꝯsequens ex maiori ꝯditōne obiecti. attenditur maior grauitas. Tunc sic arguitur. Ex obiecto tāto attendit maior grauitas in peccato (supple ⁊ ex ꝯditōne obiecti ſm quā ꝯcernit ꝓncipaliorē finem) q̄nto obiectū eius est ꝓncipalior finis. sed ꝓncipales fines humanoꝝ actuū sunt deus. ipe hō ⁊ proximꝰ. igit ex pte hoꝝ triū ⁊c̄. vt dr̄ ꝯclō. Ita videlꝫ. q̄ si est ꝯditio ꝑsone rōne cuius magis attinet deo. tūc est grauius. Si magis ipi hoī. iterū maius q̄ꝫ si nō esset ꝯtra ꝯiunctam istis ⁊c̄. Maior ista ptꝫ ex ar. iij. q꞉ ex obiecto attendit grauitas inq̄ꝫtum finis ⁊ motiuū. ꝰ si est maior finis ⁊ maior grauitas. Et ꝑ ꝯsequēs si est ꝯditio ratōne cuius pctm̄ altiori fini repugnat. tunc pctm̄ aggrauat. Et si est ꝯditio q̄ ex pte obiecti addit speciale deformitatē. Tunc aggrauat sup ꝓorem spēm manentē addendo specialē deformitatē alterius pcti. Sicut dictū est de interfectōne sacerdotis. q̄ manēs homicidiū efficit cū hoc sacrilegiū. q꞉ altiori fini repugnat. scꝫ deo. Nam male tractādo rē deo ꝯsecratam redūdat directe in iniuriā dei. Et de his supra. Minor patꝫ. q꞉ quicq̄d hō facit ꝓpter aliq̄d hoꝝ facit. scꝫ imediate. q̄uis ⁊ id q̄d ꝓpter vnū facit imediate. posset eē ꝓpt aliud ꝓncipalr̄ ⁊ finalr̄. ¶ Unde notat Doc. circa hoc. q̄ sunt q̄dā tres fines. sed nō ex equo se habētes. quasi vnꝰ sit ita ꝓncipalis sicut alius. sed sunt subordinati. scꝫ in veritate ⁊ ex natura rei. Etiā si homo se a deo subtrahat. vl̄ in proximo vel in seipo vltimū finem peccando ꝯstituat: tamē in veritate sunt subordinati. Patet igitur ꝯclusio. q̄ ſm ꝯditōnes ꝑsone ſm quas pctm̄ repugnat altiori fini. pctm̄ aggrauat. quia hmōi ꝯditōnes accipiunt in

rōne obiecti ꝛ ꝑ ꝯsequēs pōt dare nouā spēm deformita
tis. q̇ tn̄ qn̄qꝫ se hꝫ ad priorem vt spēs ad genus. vt sacri
legiū ad furtū vl' homicidiū. vt sup. q. xviij. dictū fuit. lꝫ
em̄ fur nō intendat iniuriari loco sacro. tn̄ furto suo ꝯiun
gitur iniuria loci sacri que est volita ꝑ accn̄s saltem. Et
ita hꝫ se in rōne obiecti ꝛ specialr̄ facit actum rōni repug
nare. Sꝫ ꝛ hec ꝯclusio opus hꝫ explicatōne. q2 vt res ia
cet in lr̄a adhuc nō habet̄ q̄ sint ille ꝯditōes ꝑsone fm̄ q̄s
attēdit̄ maior repugnātia ad illos fines. Tūc ibi

¶ Primo q̇dē ex pte dei. cui tāto magis aliq̇s hō
ꝯiungit̄ q̄to ē v̄tuosior vl' deo sacratior. ꝛ iō iniuria
tali ꝑsone illata magis redūdat in deū. fm̄ illd̄ zach.
ij. Qui vos tetigerit tangit pupillā oculi mei. Vn̄
pctm̄ fit grauiꝰ ex h̄ q̄ peccat̄ in ꝑsonā magis deo cō
iunctā vel rōne v̄tutis vel rōne officij

¶ Probat specialr̄ illā ꝯclusionē fm̄ quālibet eiꝰ par
tem. scꝫ quare fm̄ aliā ꝓpinq̇tatē ad deū attendat̄ maior
grauitas. ꝛ q̄re fm̄ maiorē ꝯiunctōem ad peccantē. ꝛ q̄re
fm̄ maiorē habitudinē ad primū. Vn̄ p̄mo ꝓbat p̄ma
partē. scd̄o scd̄am. ibi Ex pte etiā suppsitꝰ. tertio tertiā. ibi
Ex parte vero proximi. Ex parte igit̄ dei p̄mo pctm̄ fit
grauius ex hoc q̄ peccat̄ in ꝑsonā deo ꝯiunctā. vel ratōe
v̄tutis vel rōne officij. Ex q̄ habet̄ q̄ ꝯditio ꝑsone rōne
cuiꝰ hꝫ habitudinē ꝓpinq̇orem ad deū aggrauat. Et ꝓ
bat̄ sic. rōne illius pctm̄ fit grauiꝰ. rōne cuius iniuria ma
gis redūdat in deum. sed rōne v̄tutis vel officij iniuria
magis redūdat in deum. igit̄ ꝛc̄. Maior nota. q2 iniu
ria dei. ꝛ pctā in deum sunt grauissima. ḡ illud qd̄ parti
cipat iniuriam dei. est etiā eo grauius. Minor pꝫ. quia
homo quāto v̄tuosior vel sacratior tanto magis deo cō
iungitur ꝑ maiorē assimilatōem ꝛ ꝑticipatōem sue boni
tatis ꝛ excellentie. igit̄ iniuria illi facta ꝓpius accedit ad
iniuriā dei. quāto ille est deo similior. Quasi arguat̄. pec
cando ꝯtra quācūqꝫ facturā dei peccat̄ ꝯtra deum. vt pa
tuit supra. ḡ quāto peccat̄ ꝯtra maiorē facturā ꝛ deo si
miliorē. eo magis peccat̄. Et ꝓbat̄ illa minor etiā auctori
tate Zacharie 2°. Qui vos tetigerit ꝛc̄. Cōseqn̄t̄ cū dr̄

¶ Ex pte etiā suppsitꝰ manifestū ē q̄ tāto aliquis
grauius peccat quāto aliq̇s magis in ꝯiūctā ꝑsonā
seu naturali necessitudine. seu bn̄ficijs. seu quacūqꝫ
ꝯiunctione peccauerit. q2 videt̄ in seipsuꝫ magis pec
care. ꝛ ꝑ tāto grauiꝰ peccat. fm̄ illud eccl'. xiiij. Qui
sibi neq̄ est cui bonus erit.

¶ Explicat ꝛ ꝓbat scd̄am partem scd̄e ꝯclōnis. scꝫ q̄
tanto aliq̇s grauius peccat. quāto peccauerit in ꝑsonam
magis ꝯiunctā. seu naturali necessitudine. seu beneficijs.
seu quacūqꝫ ꝯiunctōe. Et arguitur sic. Quāto aliq̇s ma
gis in seip̄m peccat (scꝫ in his q̄ suo arbitrio nō subsunt)
tanto grauius peccat. sed peccādo in magis ꝯiunctos ma
gis in seip̄m peccat. igitur ꝛc̄. Maior nō ꝓbatur hic. nisi
ex auctoritate sapientis. vt in lr̄a. Sed potest haberi pro
bato ex 2ª 2ᵉ. q. xxvj. ar. q̄rto. et q. lxiiij. ar. v. quia debet
seip̄m maxime diligere. ergo faciendo ꝯtra seip̄m maxi
me peccat. quia maxime ꝯtra ordinē charitatis. inde ē q̄
interficiens seip̄m maxime peccat. ¶ Circa istas du
as explicatōnes est dubiū. q2 q̇dem satis ꝯstat. q̄ stan
do in vno ordine. scꝫ in habendo ꝯiunctōnem ad deum
q̄ tunc pctm̄ sit grauius qd̄ fit ꝯtra eum. qui est magis
ꝯiunctus deo. Sed cōparando istos duos ordines ꝛ
duas ꝯiunctōes ꝛ ꝯditōnes adinuicem. sic q̄ vnus pec
cet ꝯtra ꝑsonā magis ꝯiunctā deo. alius vero ꝯtra ꝑso
nam magis ꝯiunctā sibi. ita q̄ vnus occidat sacerdotē.
alius patrē suū carnalē. quis amplius vel grauiꝰ peccat.

Ad hoc posset videri post Doc. sanc. 2ª 2ᵉ. q. xxvj. ar.
q̄rto et septio. et. q. lxiiij. ar. q̇nto. q̄ plus peccat peccās in
eum quē plus tenetur diligere ex charitate. vt iam tactū
est. sed ꝯstat ex ar. vij. q. xxvj. ibidem. q̄ homo tenet̄ plus
diligere sibi magis ꝯiunctū fm̄ carnalem originē q̄ me
liorem ꝛ magis ꝯiunctū deo (p̄sertim pro hoc statu) q2
charitas semꝑ elicit actum fm̄ ratōnem ꝛ ꝯditōem diligi
bilis. qui fortius diligit magis ꝯiunctos. vt ibidem ad
longū habetur. Quare peccare in valde ꝯiunctos fm̄ na
turalē originē videtur grauius. Nisi forte ex altera par
te esset magnus excessus. sicut si q̇s interficeret talē in cu
ius interitu valde lederet̄ respublica. Cū enī vtilitas rei
publice p̄ferenda ꝛ sibi ip̄i ꝛ parenti. Et hoc videtur no
tasse Doc. san. 2ª 2ᵉ. q. xxxj. ar. iij. ad p̄mū ꝛ tertiū. vbi dr̄
parentes in recōpensandis beneficijs sunt oībꝫ aliis p̄
ferendi. nisi necessitas ex altera parte p̄ponderaret. sic ꝓ
portionabilr̄ in ꝓposito. Vnde Richardus in tertio dr̄.
q̄ licet pater spūalis magna det. nō tamē ita vere est cau
sa beneficij qd̄ intendit. cum nō det filio illud beneficiū ni
si ministerialr̄. Pater aūt carnalis dedit filio esse nature.
sicut causa efficiens. ꝛ beneficiū nutritōis ꝛ doctrine. Ho
nor aūt magis debetur patri spūali ꝓpter statum. benefi
ciū ꝛ etiā subsidiū. Hec ille ꝛ bene. ¶ Nec obstat vt vide
tur q̄ ꝑcutiens clericū efficitur irregularis. quia irregu
laritas nō respondet grauitati culpe. sed alicui ꝯditioni
agentis vel patientis minus quādoqꝫ aggrauanti. vn
de ꝛ irregularitas incurrit̄ sine oīni culpa. vt patuit supra
q. xx. ar. q̇nto ad quartū. ¶ Sꝫ melius ꝯsiderāti videt̄
distinguendū. ita q̄ interfectio patris ꝛ sacerdotis habēt
se sicut excedentia ꝛ excessa. Nam vt iam ꝓbatum ē occi
sio parentis grauior est. quia contra magis ꝯiunctam
ꝑsonā. ꝛ ꝯtra maiorē benefactorē. ꝛ ꝯtra speciale p̄ceptū
de honoratōne parentum. ꝛ ꝯtra eum quē plus diligere te
netur. Sed ex altera parte occisio sacerdotis p̄ponderat
inq̄ntum incidit deformitas sacrilegij. que attēdit̄ penes
irreuerētiam rei sacre. Et quia facit illam occisionē esse
ꝯtra altiorē finem. s. deum. vnde ꝛ parricidiū ꝛ interfectio
sacerdotis includunt homicidiū. Et supaddunt specia
les ꝯditōnes que ꝯstituūt aliam spēm deformitatis (licꝫ
ꝓprie ex homicidio ꝛ parricidio nō fiunt due spēs. sed due
deformitates generis ꝛ spēi) Et he deformitates homi
cidio addite habent se vt excedens ꝛ excessum. Et verum
q̇dem est. q̄ irregularitas vt sic nō arguit culpā nec ma
iorem culpam. sed tamē sacrilegiū qd̄ in ꝓposito irregu
laritas ꝯsequitur. vide 2ª 2ᵉ. q. xcix. ar. ij. vbi dr̄ q̄ sacrile
gium est speciale pctm̄ ꝛc̄. Tunc ibi

¶ Ex pte vo ꝓximi tāto grauiꝰ peccat̄ quāto pec
catu plures tāgit. ꝛ iō pctm̄ q̄ fit in ꝑsonā publicā
puta regē vel p̄ncipem q̇ gerit ꝑsonā totiꝰ multitu
dinis. ē grauiꝰ q̄ pctm̄ qd̄ ꝯmittit̄ ꝯtra vnā ꝑsonā
p̄uatam. vn̄ specialr̄ dr̄ exodi. xxij. Principi populi
tui nō maledices. Et silr̄ iniuria q̄ fit alicui famose
ꝑsone videt̄ esse grauior ex hoc q̄ in scandalū ꝛ turbi
bulatōem plurimoꝝ redundat.

¶ Cōfirmat tertiā partem scd̄e ꝯclusionis. scꝫ q̄ pec

p̄roximi. peccatū q̄d fit in p̄sonam publicam ⁊ mag᷑ fa-
mosam. puta regem vel p̄ncipem. qui gerit p̄sonam toti-
us multitudinis est grauius q̄ȝ peccatū q̄d fit ꝯtra vnā
p̄sonam p̄uatam. Arguitur sic. peccatū tanto grauı⁹ est
quanto plures tangit. sed ista peccata sunt h̄mōi. igit̃ ⁊c̄.
Maior nota. quia si est ḡue. quia ꝯtra vnū. multo gra-
uius est si ꝯtra plures ⁊c̄. Minor probatur. quia p̄sona
publica gerit p̄sonam totius multitudinis. ⁊ ꝯtra eum
peccādo. peccat̃ ꝯtra multitudinē. Simil̄r peccatū ꝯtra
p̄sonam famosam redūdat in scandalū ⁊ tribulatōnem
plurimorum. igitur ⁊c̄. Et p̄batur etiā auctoritate Exo
di. xxij. vt in littera.

Argumētū in cōtrariū

probat oēs tres explicationes scd̄e ꝯclusionis. quasi argueret. s̄m illud sumitur
maior grauitas. ratōne cuius peccatū p̄sertim vitupera
tur. sed hoc fit s̄m ꝯditōnes p̄sone nō quascūq̄ȝ. sed tres
s̄m quas est habitudo ad tres fines. scȝ deū. hoiem ip
sum ⁊ proximum ⁊c̄.

¶ Ad p̄mū ḡ dd̄m. q̄ ille q̄ infert iniuriā v̄tuoso
q̄ȝtū ē in se turbat eū ⁊ interi⁹ ⁊ exteri⁹. sȝ q̄ iste inte-
rius nō turbet̃. ꝯtingit ex eius bonitate q̄ nō dimi-
nuit peccatū iniuriantis

¶ Ad maiorem dico. q̄ imo maxime aggrauat̃. quia
quis peccat ꝯtra virum iustuȝ ⁊ sanctū (capiendo maxi-
me p̄ p̄sertim) quia sanctitas ⁊ v̄tuositas aggrauant q̄-
dem. sed nō magis omibȝ. quia vt dictum est mai⁹ pec-
catū aliquo modo est q̄d fit ꝯtra magis ꝯiunctum ⁊c̄.
Ad minorē. negat̃ q̄ nō aggrauetur. quia peccat̃ ꝯtra iu-
stum ⁊ sanctū. Ad p̄batōnem dr̄. q̄ si minus ledat̃ iust⁹
ex iniuria sibi illata. hoc nō est ex parte peccātis. qui eum
turbat quātum in se est intus ⁊ extra. sed hoc est ex boni
tate ⁊ bona dispositōe sancti ⁊ v̄tuosi. qui nō vincitur a
malo. Et est omino p̄ter intentōnem. imo ꝯtra intentio-
nem iniuriantis saltem a p̄posito. q̄ ipe nō ledatur inte-
rius. sicut ⁊ peccatū p̄sequutorꝫ martyrū nō diminuitur.
quia sancti martyres p̄ martyriū ꝯsequuti sunt coronam
Nam hoc fit p̄ter ⁊ ꝯtra intentōem tyrānorꝫ. vt hȝ D.
sanc. p̄ma p̄te. q. xix. ar. ix. ad p̄mum. Et in p̄mo scripto
dis. xlvj. arti. scd̄o ad tertium.

Ad scd̄m dd̄m. q̄ nocumētū q̄d q̄s sibiip̄si infert
in his q̄ subsunt dominio p̄p̄rie volūtatis sicut i re
bus possessis. hȝ min⁹ de pctō q̄ȝ si alteri inferat̃. q̄a
p̄p̄ria volūtate h̄ agit. sȝ in his q̄ nō subdunt̃ domi
nio volūtatis. sicut sunt naturalia ⁊ spiritualia bona
est graui⁹ pctm̄ nocumētū sibiip̄si inferre. graui⁹ eīm
peccat q̄ occidit seipsuȝ q̄ȝ q̄ occidit alterꝫ. Sȝ q̄ȝ res
p̄pinquorꝫ nostrorꝫ nō subdūt̃ volūtatis nostre do
minio. nō p̄cedit ratio q̄ȝtū ad nocumēta rebus illo
rum illata. q̄ circa ea minus peccetur nisi forte ve-
lint vel ratum habeant

¶ Ad maiorē dico q̄ sic. quia maxime aggrauat̃ ex
ꝯditione p̄sone que est p̄pinquitas ⁊ ꝯiunctio ad peccā-
tem. Et de auctoritate Tullij que vera est. patuit ar. vij
Minor negatur. s. q̄ p̄pinquitas nō aggrauet. Ad p̄
batōnem dico distinguēdo illam. ⁊ tamē minus peccat
qui aliq̄d damnū sibi infert q̄ȝ si inferret alteri. Disting-
uitur illa. Est damnū in re q̄ subest libero arbitrio hois

et est in eius potestate Et de illa ꝯcedo. q̄ minus peccat
faciens sibi damnū q̄ȝ alteri Et ratio habetur in solutōe
q̄ȝ damnū alterius ē mag᷑ iniustū q̄ȝ damnū p̄priū. Nā
pctā opposita iusticie h̄nt ꝯsiderari ex inuolūtario. Nā si
q̄s etiā alius hō patiat̃ a me damnū volūtarie. nō patit̃
iniustū formal̄r. q̄ȝ vt habet̃ q̄nto ethicorꝫ. et 2ª 2ᵉ. q. lix. ar
ti. iij. nullus patit̃ iniustū volēs. q̄ȝ ergo inferēs sibi dam
num infert volūtarie. ⁊ patit̃ volūtarie. ꝯsequens est s̄m
p̄hm in q̄nto ethicorꝫ. q̄ nō patiat̃ formal̄r iniustū. Et ḡ
minus peccat in his q̄ subsunt sue voluntati ⁊ potestati.
Dicit̃ aūt notāter. minus peccat. q̄ȝ etiā si q̄s nō faciat si-
bi iniusticiā. exponēdo bona sua. tn̄ p̄t peccare non p̄p̄te
ꝯtra iusticiā. sed ꝯtra charitatē suip̄si⁹. ⁊ ꝯtra liberalita-
tem. vt de p̄digo. q̄ peccat inordinate exponēdo. ⁊ de tali
re p̄bat exemplū scȝ. de equo. Sed aliud est damnū in re
q̄ nō subdit̃ dominio volūtatis. vt sunt bona nature ⁊ bo
na grē. Et de illis negat̃. q̄ inferēs sibi nocumentū vl̄ dā
num in talibȝ minus peccat. q̄ȝ tenet̃ se maxime diligere
sibi volēdo talia bona. ⁊ ḡ sibi faciēs damnū in talibus
maxime peccat. Sicut p̄ȝ de eo q̄ se occidit. vt p̄ȝ 2ª 2ᵉ.
q. lxiiij. ar. q̄nto. Nec minor p̄bat̃ de illis rebȝ. q̄ȝ equus ē
sub potestate. ⁊ ḡ p̄t dare vbi vult. sȝ vita sua natural̄ vel
spūalis nō est in potestate sua. sȝ dei. Dare eīm equū alte-
ri. vl̄ pati damnū in equo vt sic. nō hȝ rōem pctī. sicut nec
pati iniuriā. sȝ facere iniuriā. q̄ȝ igit̃ sibi inferens dānuȝ
nō facit iniuriā sicut inferēs alteri (scȝ in re q̄ subest pote-
stati) ideo vt sic nō peccat. nisi damnū esset inordinatū ⁊
magnū. Potest eīm aliq̄s ex rationabili causa meritorie
pati damnū in re sua. Secus de his que nō subsunt po-
testati hominis.

¶ Ad tertiū dd̄m. q̄ nō est acceptio p̄sonarꝫ si de⁹
graui⁹ punit peccantē ꝯtra excellētiores p̄sonas. h̄
eīm fit p̄pter h̄ q̄ h̄ redūdat in pluriū nocumentū

¶ Maior vel assumptū verum ⁊ patebit p̄ma pars
ar. sequēti. scȝ q̄ ꝯditio peccātis aggrauat. ⁊ dico q̄ etiaȝ
ꝯditio eius q̄ ē dignitas vel scīa eius in quē peccat̃ agg̃-
uat. Ad minorē subsumptā negat̃. q̄ nō ḡuius peccet
q̄ facit iniuriā p̄sone ditiori vel potētiori rōne altioris lo
ci quē obtinet in cōmunitate. rōne cuius sunt magis ho
norādi ad sensum statim dicendū. Ad p̄batōem ꝯcedit̃
q̄ nō est p̄sonarꝫ acceptor deus. ad sensum quē hȝ Cap
olus. q̄ȝ peccantē ꝯtra excellētiorē p̄sonaȝ ḡuius punit et
magis imputat hoc pctm̄. q̄ȝ inordinati⁹ ⁊ ḡuius ē pctm̄
Negat̃ igit̃ ꝯn̄a. ¶ Nota q̄ hoc argumentū duo iplicat Utrꝫ de⁹ sit
Primū. an deus sit acceptor p̄sonarꝫ. de hoc 2ª 2ᵉ. q. lxiij. accep. p̄son.
ar. p̄. ad 3ᵐ. Et Capolus hȝ de hoc in 2º. dis. xxviij. ad
p̄mū. ꝯtra scd̄am ꝯclōnē. Utrꝫ est. vt Aplus loq̄tur. q̄a
nō dat munera sua s̄m natiōnē vel statū. aut aliquā pre-
rogatiuā p̄sonalē ⁊c̄. Si vero accipiat̃ acceptio p̄sonarū
simpl̄r p̄ dilectōe qua vnū alteri omino filij p̄elegit seu p̄
diligit. eiq̄ȝ grās ⁊ dona largit̃. q̄ alteri denegat. nō oportȝ
hāc a deo excludere. sȝ cū ap̄lo ꝯfiteri. q̄ cuius vult mise-
retur. ⁊ quē vult indurat ⁊c̄. ¶ Secundū dubiū est. An
peccans ꝯtra diuitem peccet ḡuius q̄ȝ contra pauperem.
Ad hoc p̄t dici ex Doc sanc. q̄dlibeto. x. ar. xij. q̄ sic cete
ris paribȝ. Sed est dupl̄ex honor. ⁊ p̄ ꝯsequens duplex an diues sit
pctm̄ ex inhonoratōe alicuius. Unus qui debetur alicui magis hono-
ratōne suppositus propter ipsam virtutē. ⁊ ad hunc diuitie randus
nihil faciunt. Et si talis honor alicui p̄pter diuitias exhi
beatur. erit acceptio p̄sonarum. sicut ꝯmēdatio imitatio

et huiusmodi. Alius honor alicui debetur sm statū quē habet in republica. et quia in terrena republica diuites statum obtinent altiorē. ideo ciues celestis Hierusalē. quasi in babylonia peregrināces debent eis inter quos cōseruāstur morem gerere. Et sic diuites honorare illis dūtaxat honoribus. qui ad exteriorē cōuictum ptinent licitū ē. Idē innuit Doc. sanc. 2a 2e. q. lxiii. arti. tertio. Patz igitur. q in iurians diuiti in his pertinentibus que ad exteriorē cōuictum ptinent grauius delinqt. qr in his tenet eū magis honorare

¶ Utrum pp̄ter magnitudinē psone peccantis aggrauetur peccatum.

R Ad decimū sic pcedit. Uidet q magnitudo psone peccātis non aggrauet pctm̄. Hō enī maxime reddit magnus ex hoc q deo adheret. sm illud Eccl. xxv. Q̄ magnus ē q inuenit sapientiā et sciam. sed nō est sup timentes deum. sed quāto aliquis magis deo adheret tāto minus imputatur ei aliquid ad pctm̄. Dicit enī ii. paral. xxx. Dn̄s bonus ppiciabitur cunctis qui in toto corde reqrunt dominū deum patrū suorum. et nō imputabit eis q minus sanctificati sunt. ergo peccatū nō aggrauatur ex magnitudine psone peccātis. ¶ Pre. nō est psonarum acceptio apud deum. vt dr Roma. ii. ergo nō magis punit p vno et eodem peccato vnum q̄ alium. nō ergo aggrauat pctm̄ ex magnitudine psone peccātis. ¶ Pre. nullus dz ex bono incōmodū reportare. reportaret aūt si id qd agit magis ei iputaret ad culpā. ergo pp̄ter magnitudinē psone peccātis nō aggrauatur pctm̄. ¶ Sed cōtra est qd Isidorus dt in ii. de summo bono. Tanto maius cognoscit pctm̄ esse q̄to maior qui peccat habetur

¶ Querit de quadam alia circūstantia ex qua variatur grauitas peccati. et attendit inequalitas peccatorum que est cōditio peccātis. Et querit. An magnitudo peccantis aggrauet peccatum.

¶ Rndeo dōm. q duplex ē pctm̄. Quoddā enī ex surreptōe pueniēs pp̄ter infirmitatē hūane nature. et tale pctm̄ minus imputat ei q est maior in virtute. eo q minus negligit hmōi pctā reprimere. q̄ tn̄ oino subterfugere infirmitas hūana nō sinit.

¶ In isto articulo Doc. sanc. respondet ad q̄situm p distinctōem de duplici peccato. et sm hoc ponit duas cōclusiones respōsiuas. illi duplici peccato correspōdētes. scdam ibi. Alia vero peccata et c̄. Dicit ergo q duplex est peccatū. quoddā est ex surreptōne pueniens ex fomite et infirmitate nature humane. qd ad plenum nō possumus vitare p hoc statu. Conclusio pma. quo ad hoc mēbrū peccati tale. minus imputat ei qui est in maiori virtute. ¶ Nota aūt q hanc cōclusionē posset quis male intelligere. quasi si maior in virtute cōmittat pctm̄ equale cū cōmisso a minus virtuoso. q equale pctm̄ ex surreptōe minus imputetur magis virtuoso. Sed ille nō est sensus cōclusionis. sed iuxta dicta in quarto ar. qr virtus maior cohibet etiam minores inordinatōnes. et studet eas statim excludere. imo nō morat nec cōplacet sibi in venialibus. Quare et apud apl̄m. venialia pfectorum. vt infra patebit q. lxxxix. ar. ii. cōparantur stipulis. Et ergo vult D. san. q venialia maiorum in virtute sunt leuiora. et p cōsequēs minus imputant. Nam oportz hic supponere ex dictis circa arti. scdm. q nec venialia sunt equalia. sed aliqua maioris adherentie. et fiunt cū maiori affectu et magis immansiue in venialibus. ¶ His notatis pbat cōclo ex Doct. sanc. Illud pctm̄ alicui minus imputat. qd cum vitari omino nō pt. tn̄ statim curat ipm reprimere et minus negligit ipm excludere. Sed pctm̄ ex surreptōe pueniens est hmōi in his que sunt maioris virtutis et pfectōnis. igitur eis minus imputatur. Maior patz de se. quia sunt minus voluntaria. ex quo nō pt vitare omino. et cū hoc statim excludit. Minor patz ex ar. q̄rto. quia maior virtus minus patitur etiā paruā maliciam et c̄. Et p cōsequēs illa venialia sunt minora. nimirū aūt. q minus imputentur. ¶ Nota aūt q si qs delectet in hmōi venialibus iam nō pueniūt solum ex surreptōne. sed quādoq ex imperio rōnis. Et talis in quo sic pueniūt. nō est magne virtutis. quia magna virtus detestatur etiam minima et c̄.

¶ Alia vero pctā sunt ex deliberatōe pcedētia. et ista pctā tāto magis alicui iputant q̄to maior ē.

¶ Hic cōsequēter ponit scdam cōclusionē responsiuā. et deinde eam pbat multiplr. ibi. Et hoc pt esse et c̄. Pres mittit huic cōclusioni scdm membrum distinctōis. Alia sunt pctā ex deliberatōe pcedētia. Cōclusio q ad hoc mēbrū. Talia pctā tāto magis alicui iputāt. q̄to maior ē Et itelligit etiā de q̄cūq maioritate quā hz a deo vt patebit

¶ Et hoc pt eē pp̄ter q̄tuor. Primo qdē. qr facilius pnt resistere pctō maiores. puta q excedūt in scia et virtute. vn̄ dn̄s dt Luce xii. q seruus sciēs volūtatem dn̄i et nō faciēs. plagis vapulabit multis

¶ Hic cōsequēter pbat scdam cōclonem p q̄tuor vias. q patebūt facilr intuenti. Prima via ē maioritas in sciencia et virtute. Sic. qcunq pt facilius pctō resistere si faciat pctm̄ grauius peccat. sz maiores in virtute et scia. sunt hmōi respectu pctōrum. q ex deliberatōe fiunt. igit et c̄. Probat maior. qr ex hoc arguit magis volūtariū. sz vbi ē maior volūtas. ibi grauius pctm̄. vt em̄ dictū fuit ar. q̄rto. qn̄ qs deficit in magis difficili. et ad qd multū ipellit ab extrinseco. pctm̄ ē leuius Sz maiores virtute facilius pnt vitare. igit si nō vitēt hz pctm̄ eorum magis de puersa volūtate. Minor patz. qr virtus et recta cognitio resistere pnt sibi cōtrariis. scz pctō et errori q ē in omi pctō. Un̄ ea rōne q ignorātia excusat scia aggrauat in pctis. qr rōne voluntarii Deinde cū dicat

¶ Scdo pp̄ ingratitudinē. qr omē bonū q aliqs magnificat ē dei bn̄ficiū. cui nō fit ingratus peccādo. et q̄tū ad hoc qlibet maioritas etiā in tpalibus bonis pctm̄ aggrauat. sm illd sapien. vi. Potētes potenter tormenta patientur.

¶ Probat eandē cōclonem p viā maioritatis cuiuscūq. sic. qcūq peccādo ē magis ingratus deo. grauius peccat. sz maiores etiā in tēporalibus sunt magis ingrati deo peccando. igit rōne illius ingratitudinis magis peccant. Maior nota. qr sicut ingratitudo ē pctm̄. ita maior ingratitudo ē maius pctm̄. Minor pbat. qr oē bonū q qs magnificat. est dei beneficium. cui hō fit ingratus peccādo. igit illis hz a deo plura beneficia. et ē maior etiā in bonis tpalibus. peccādo efficit magis igratus. ¶ Nota aūt ex 2a 2e. q gratitudo respicit bn̄ficia ab alio collata. rōe quorum aliqs obligat ad honorē alterius. et gratitudinē. et q̄to sunt maiora bona. tāto obligat ad maiorē gratitudinē. Quare ille q accepit plura beneficia a deo. peccando cōtra ipsum est magis in-

gratus rc. Cõsequenter cum dicit

¶ Ter° ppt spẽalẽ repugnãtiã act° pcti ad magnitudinẽ psone. sic si pnceps iusticiã violet q̃ ponit iusticie custos ⁊ si sacerdos fornicet q̃ castitatẽ vouit

¶ Procedit ad idem ↄcludendũ. via q̃ est magnitudo. rõne cuius aliq̃d alicui specialr̃ repugnat. q̄ alteri vel sibi extra illam magnitudinẽ existenti nõ repugnaret.
¶ Nota aũt q̄ ista aggrauatio est p circũstantiã. nõ vt circũstantia est. sed vt dat spẽm pctõ. ⁊ trahit in spẽm. vt patuit ar. pmo. puta. Si sacerdos faciat aliq̃d ↄtra pceptum sibi datũ vel votum. tunc illa circũstantia scʒ qs accipitur vt de p se faciens actũ illum repugnare rationi. q2 illi circũstantie adiungit̃ esse ↄtra pceptũ. Et hec tangit Doc. sanc. in de malo. mate. scđa. q. viij. ad q̃ntũ Et mate. vij. q. vij. in corpe. Et sic etiã dictũ fuit articulo pcedẽti. q̄ ↄditio psone ↄtra quã peccat̃ accipit̃ in rõne obiecti et dat nouã spẽm. ¶ His notatis arguit̃ sic. Quicq̃d facit specialẽ repugnantiã ad pceptũ dei ⁊ rõnem. hoc agg̃uat pctm̃. Sed magnitudo peccãtis. addit ⁊ facit in peccato specialẽ repugnantiã ad pceptum dei ⁊ rõnem. igit̃ agg̃uat etiam trahẽdo in aliam spẽm. Maior nota. q2 peccatũ est ↄtra legem dei ⁊ pceptum etiam ecclesie. Minor ptʒ. quia esse sacerdotẽ ⁊ clericũ in sacris. est circũstãtia addens ad fornicatõem singularẽ deformitatẽ p ↄtrarietatẽ ad castitatẽ. quã sacerdos vouit. Vñ cõmittit nõ simplicẽ fornicatõem. sed sacrilegiũ. Vñ accedere ad mulierẽ pt esse sine pctõ. scʒ i matrimonio. ⁊ tamẽ in sacerdote nõ potest esse sine pctõ mortali. ¶ Nota aũt circa hec. q̄ circũstantia trahens in aliam spẽm. pt q̃dem agg̃uare in ifinitũ. sʒ nõ sp. nisi q2 facit actũ eẽ ↄ pceptũ. si aũt nõ faciat eẽ ↄ pceptũ tũc nõ agg̃uat i ifinitũ. Sicut gule spẽs mutantur ex corruptõne circũstantiarũ. ⁊ tamẽ sp manet ex genere veniale. Quare circũstantia mutando spẽm semp addit nouam deformitatẽ. sed nõ in infinitũ distantem. nisi quãdo deformitas addita est ↄtra pceptũ legis specialẽ. Vide Doc. sanc. in q̃rto. dis. xvj. q. iij. ar. vltimo. et q. iiij. ¶ Nota aũt q̄ exemplũ de pncipe violante iusticiam. videt̃ esse q̄ magnitudo pncipis trahat iniusticiam suam in aliam spẽm. sicut magnitudo sacerdotis rc. quia fm Doc. sanc. in de malo. mate. vij. ar. vij. quãdo circũstantia facit infringere speciale pceptũ. tunc trahit in aliã spẽm. sicut est de clerico. sed nõ infringere iusticiã est pceptum speciale tanq̃ custodi iusticie pncipi. Unde videtur iniusta rapina pncipis alterius spẽi q̃ sit rapina alicuius cui pbibitio rapine nõ est cõmissa sicut pncipi. ¶ Nota aũt notãter. q̄ circũstãtia dr̃ eẽ ↄ pceptũ speciale. q2 gñale pceptũ. nec addit aliũ actũ pcti. nec aliã deformitatẽ Vñ rapere ⁊ dãnificare iniuste. nõ sunt duo pctã. vide Doc. in de veritate mate. xxiij. q. vij. ad scđm pulchre. Sic illud pceptũ generale. declina a malo. non trahit in aliã deformitatẽ. quia aũt pncipi specialr̃ pcipitur iusticie ↄseruatio. vt patʒ. ideo iniusticia sua est alterius spẽi. ¶ Nota circa aliud exemplum. q̄ videlicʒ sacris ordinib9 ⁊ sacerdotio sit annexum votum castitatis. Tenet Doc. sanc. vbicũq̃ de ista materia loq̃tur. videlicʒ in q̃rto. dis. xxxvij. q. p. ar. pmo. Et in de malo vbi iam. qđ tamẽ sane intelligendũ est. videlicʒ ex statuto ecclesie occidentalis pcipientis. ne ↄtrahatur. ⁊ nec ↄtractum teneat psonã p pceptum illegitimãdo in sacris ↄstitutã. Unde Scotus nõ discordat in sentẽtia a sanct. Thoma. quia nõ intelligit sanctus Thomas. q̄ ↄtinentia ⁊ castitas sit annexa ex pcepto eccle simplici. qđ solum pbibeat ne fiat sed ex pcepto psonam clericã in sacris illegitimãte. Scotus de ista in quarto. dist. xxxvij. Nam fm ecclesiã orientalem ordo sacer impedit solum ↄtrahendũ. sed nõ dirimit ↄtractum. vt ibidem habet Doct. sanct. videas. Sʒ hoc sane intelligendũ est. q̄ susceptõni sacrorũ ordinuʒ sit annexum votum. Potest eñ intelligi duplr̃ fm Capolũ in quarto. dis. xxxiij. Uno modo q̄ actus interior voluntatis possit p purum hoiem annecti exteriorib9 actionib9 vel passionib9 agentis vel patientis. Et sic nõ intelligit̃ dictum Doc. sanc. q̄ votum ↄtinentie annectatur sacramento. ita q̄ suscipiens tale sacramentũ internus ↄsentiat Sed alio modo intelligit̃. q̄ debitum ⁊ obligatio ad ea que sunt voti. possunt ⁊ de facto annexa sint. exteriorib9 actionib9 vel passionib9. Et sic sanc. Thomas intendit. q̄ ecclesia occidẽtalis. potest annectere ⁊ de facto ãnexuit votum ↄtinentie sacris ordinib9. ¶ Nota q̄ votũ aliquo modo annexum ordinib9 sacris, nõ facit q̄ fornicari sit peccatũ sacerdoti. quia hoc est ex se pctm̃ ⁊ pbibitũ oĩbus. sed facit vt id nõ liceat sacerdoti qđ laico lʒ. scʒ accedere ad mulierẽ quãcũq̃. ita q̄ impediat ne aliqua possit esse vxor inhabilitãdo ⁊ illegitimãdo. existentẽʒ in ordine sacro. Unde plus est in sacris existẽs obligatus ad vitare. nõ solum fornicatõem. sed etiam ad vitandũ actũ venereũ cũ q̃cunq̃ muliere rc. Tunc ibi

¶ Quarto ppt exẽplũ siue scãdalũ. q2 vt Greg. dicit in pastorali. in exẽplũ culpa vehemẽt̃ extẽdit̃ qñ p reuerẽtia gđ° pctor honorat̃ Ad pluriũ etiã noticiã ↄueniũt pctã magnorũ ⁊ mag̃s hoĩes ea idigne ferũt

¶ Est quarta ratio. qua pcedit via. q̃ est scandaluʒ ⁊ exemplum. Et arguit̃ sic. Illud agg̃uat peccatũ. qđ est magis scandalosum ⁊ in exemplũ plurib9. sed magnitudo peccãtis est hmõi. igit̃ rc. Minor patʒ ex auctoritate be. Grego. quia in exemplũ rc. ¶ Circa maiorẽ nota. q̄ tunc fm Doc. sanc. in q̃rto. dis. xxxviij. q. ij. ar. ij. questiũcula scđa. Scandalũ est speciale pctm̃. quãdo est intentũ. Et intellige iuxta dicta ar. viij. vel quasi intẽtum. quãdo videlicʒ p se seq̃tur ad peccatum. dum scʒ est publicũ. si aũt nõ est intentum nec volitum. ⁊ tamẽ accedit peccato qđ quis occulte fecerat vt putabat. tunc si est circũstantia agg̃uans est ideo. quia dedit operam rei illicite. quia aũt peccatũ nec scandalisat nisi cognitũ vel manifestũ. ideo quãdo pctm̃ est publicũ nõ est dubiũ quin scandalũ sit volitum ⁊ habeat rõnem obiecti voluntarij Sed quãdo pctm̃ est occultũ ⁊ p infidelitatẽ aliorũ ↄpalatur. tũc hʒ se vt effectus ↄsequẽs nõ intentus nec puisus. ideo peccatũ suum nõ aggrauat̃ ex hoc scandalo qđ oritur ratõe ↄditionis psone. nisi forsan quia dedit operã rei illicite. Dico aũt forsan. quia apud iudiciũ quidẽ humanũ operã rei illicite seq̃tur imputatio. Sʒ nõ ↄstat. an ⁊ in iudicio dei cum euent° sequẽs possit eẽ penitus inuolũtarius. Unde posset dici breuiter. q̄ quãdo pctm̃ est publicum p se. tũc agg̃uat̃. vt si fiat corã hoib9 multis. ⁊ in cõi loco. Si aũt fit publicũ tm̃ p accñs. tunc nõ videtur agg̃uare rc. Doc. aũt loq̃tur de pctõ magne psone publico Et ↄstat q̄ hoc agg̃uatur rõne ↄditõis q̃ nata est causare scandalum rc. Que sit aũt illa spẽs in quã trahit scandalũ intẽtum. tangit D. sanc. vbi supra. q2 odiũ pximi. Sicut eñ edificatio pximi est ⁊ pt esse cuiuslibet virtutis. formalr̃ ãt charitatis. sic ⁊ scandalum materialr̃ pt eẽ cuiuslibet peccati ⁊ vicij. sed formalr̃ est odium pximi.

Nota sacerdos.

☞ Et confirmatur conclusio secunda argumento in contrarium.

¶Ad pmum ergo dicēdum. ꝙ auctoritas illa loquitur de his que per surreptionē infirmitatis humane negligenter aguntur.

¶ Maior vera. ꝙ magnus est qui adheret deo. Ad minorē. quanto magis adheret deo tanto minus sibi imputatur peccatum. Uerum. quia imputatio est voluntarij ꝛ culpe. sed in pfectis hominibꝰ peccata de quibꝰ intelligitur que possunt. videlicꝫ esse in magnis ꝛ pfectis. sed peccata per surreptionem minus sunt voluntaria. ꝛ per hoc etiam minora. quare nimirū. si minus eis imputentur. tanꝗ que minora sunt. Et concedo pbatōnem. ꝙ minꝰ imputatur eis. ꝙ minus sanctificati sunt ꝓpter defectum paruū. quo omino carere nō possunt. Probat igitur hec ratio pmā ꝯclusionē. qꝛ cū aliqs libēter faceret posse suū et omino nō patitur defectū quantū est in volūtate. ideo defectus insurgens ex miseria hūana. minꝰ imputatur

¶Ad scdm dōm ꝙ deꝰ nō accipit psonas si maiores plus punit. qꝛ ipsoꝝ maioritas facit ad grauitatem peccati. vt dictum est.

In corpe. ¶ Uera est maior ad sensum dictum. arti. pcedentis ad tertiū. Ultra. ergo nō ꝛc. Dico ꝙ hoc bene sequitur. qꝛ peccatū est equale. potest enī vnū ꝛ idem peccatū in specie grauius esse in minus pfecto ꝗ pfecto. ꝛ hoc loquendo de peccato ex surreptōe. Scdo dico loquendo de peccato ex deliberatōne. ꝙ peccatū idem in specie grauius est in maiori ꝗ in minore peccante. ꝛ quādo p magnitudinem peccantis trahitur in aliam spēm. si ratōne magnitudinis ꝯtrarietur speciali pcepto. vt dictum fuit de sacerdote ꝛ pncipe. Negatur ergo ꝯsequētia. quia nō ē acceptor psonaꝝ. q grauius pctm grauius imputat ꝛ punit.

¶Ad tertiū dōm ꝙ hō magnus non reportat incōmodum ex bono qd hꝫ. sꝫ ex malo vsu illius

¶ Maior vera. quia nullus debet incōmodū reportare ex bono qd habet. ꝗuis verum sit. ꝙ ex puatōe boni aliquis reportet incōmodū damni. licet nō sensus. vt habet Doc. sanc. de malo. q. v. ar. ij. in corpe. Sicut non habens scientiā litteraꝝ debet puari. ꝛ nō habere episcopalem dignitatē ꝛc. Ad minorē. Si aūt ꝛc. negatur ista. sꝫ ipse reportat incōmodū ex abusu boni. Sicut p oppositum supra dictū fuit. ꝙ in potestate nō ꝯsistit beatitudo. sed in bono vsu eius. ita hic in magnitudine peccātis nō est malum nec incōmodū. sed in malo vsu eius

¶ Questio lxxiiij. de subiecto peccatorum

L D Einde ꝯsiderandū est de subiecto vitiorum siue peccatorum. ꝛ circa hoc querūtur decem. Primo vtrū voluntas possit esse subiectū pcti. Secūdo vtrū voluntas sola possit esse pcti subiectū. Tertio vtrum sensualitas possit esse subiectū pcti. Quarto vtruꝫ possit esse subiectū pcti mortalis. Quinto vtrū ratio possit esse subiectū pcti. Sexto vtrū delectatio morosa vel non morosa sit in rōne inferiori sicut in subiecto. Septimo vtrū pctm consensus in actū sit in superiori rōne sicut in subiecto. Octauo vtrum ratio inferior possit esse subiectū pcti mortalis. Nono vtrum ratio supior possit esse subiectū pcti venialis. Decimo vtrum in rōne superiori possit esse pctm veniale circa proprium obiectū.

¶ Iuxta ordinem supra statutū. q. lxxi. hic ꝯsequēter Doc. sanct. agit de q̄rto pncipali circa peccatū. Considerando videlicꝫ de subiecto peccati ꝛ vitij. Et diuiditur in duas partes pncipales. Primo ostendit in quo sit peccatum subiectiue pmo ꝛ pncipaliter. Scdo ostendit in quibus sit secūdario. in ar. scdo. vsqꝫ in finem

¶Utrū volūtas possit esse subiectū peccati

AD primū sic pceditur. Uidetur ꝙ voluntas nō possit esse subiectū pcti. Dicit enī Diony. iiij. c. de di. no. ꝙ malū ē pter volūtatē ꝛ intētionē. sꝫ pctm hꝫ rōem mali. ergo pctm nō pt esse in volūtate. ¶ Pr. volūtas ē boni veri vl apparētis boni. ex hꝫ āt ꝙ voluntas vult bonū nō peccat. hoc autem ꝙ vult apparens bonū qd non est vere bonū. magis ptinere videtur ad defectū ꝟtutis apphensiue ꝗ ad defectū voluntatis ꝗ pctm nullo mō ē in volūtate. ¶ Pr. nō pt esse idem subiectū pcti ꝛ causa efficiens. qꝛ causa efficiēs ꝛ materialis nō incidūt in idē. vt dꝛ in ij. physi. sed volūtas est causa efficiens pcti. Prima enī causa peccandi est voluntas. vt Aug. dt in libro de duabꝰ aiabꝰ. ergo non est subiectum peccati. ¶ Sed contra est ꝙ Aug. dicit in libro retractationū. ꝙ volūtas ē q pec catur et recte viuitur

¶ Hic Doct. sanct. pmo querit de subiecto pncipali pcti. An videlicꝫ sit in voluntate.

¶Rñdeo dōm ꝙ pctm q̄dā actꝰ ē. sicut sup dictū q.lxxi.ar. est. actuū āt q̄dā trāseūt in exteriorē materiā. vt vrere ex.vi. ꝛ secare. ꝛ hmōi actꝰ hñt p materia ꝛ subiecto id in qd trāsit actio. sicut phs dt in iij. phicoꝝ. ꝙ motꝰ est actꝰ mobilis a mouēte. Quidā ꝟo actꝰ sunt nō trāseuntes in exteriorē materiā. sed manētes in agēte sicut appetere ꝛ cognoscere.

¶ Doctor sanctus breuiter in hoc arti. satisfacit q̄sito vnica ꝯclusione respōsiua. quā ponit in fine. Peccatum est in voluntate sicut in subiecto. pbatur p ar. ꝛ arguitur sic Omis actus imanens est subiectiue in suo pncipio effectiuo scꝫ. sed omes actus morales siue actus virtutū siue peccatoꝝ sunt actōnes imanentes. ꝛ volūtas est pncipiū actuū moraliū. siue bonoꝝ siue maloꝝ. qui mali sunt peccata. igitur volūtas est subiectū peccati. Circa istam rationem pmo probat maiorē. scdo minorem. ibi. Et tales actus sunt omes. Maior probatur ex differētia actuū imanentiū ꝛ trāseuntiū. supponēdo ꝙ peccatū est actus. quia actus transeuntes (sicut vrere et secare ꝛ hmōi) habent p subiecto nō potentiā operatiuā. sed id in qd transit actio in qd agens agit. vt patꝫ tertio physicoꝝ de motu. qui ē actio transiens et subiectiue in mobili. Sed actus immanentes manent in agente. vt cognoscere ꝛ appetere

¶ Nota aūt hic duo. Primo expressam sententiam Doc. sanct. de actōne transeunte qui est in patiente. Et cum latuit distinctio quorundā de actōne transeunte logice ꝛ physice, antecedēter ꝛ ꝯsequēter accepta. Latuit in quā. quia nō entis nō est cognitio. ¶ Nota scđo. ꝙ ex ista maiore habetur illa maxima. que apud omnē scholā ꝯceditur. ꝙ actio imanens idem habet pro pncipio effectiuo ꝛ subiecto. Secus de transeunte que habet ꝑ pncipio (imediato videlicȝ) potentiā actiuā agētis. sȝ hȝ pro subiecto id in qđ agens agit. Deinde cū dicit

¶ Et tales act⁹ sunt oēs act⁹ morales siue sint actus virtutū siue pctōꝝ. vñ oportet ꝙ ꝓpriū subiectuȝ actus pcti sit poña q̄ est pncipiū actus

¶ Ponit ꝛ ꝓbat minorem. ꝛ pmo ponit eius pmam partem. scđo scđam. ibi. Cum aūt ꝯtrium ꝛc. Prima ergo pars minoris fuit. ꝙ act⁹ morales. siue boni siue mali sint imanentes. que patȝ ex supra dictis q. lvij. ar. q̄rto quia actus morales sunt agibilia. sed agibilia sunt actiones manētes in agente. igitur ꝛc. Patȝ ista minor ꝑ differentiā actōnis ꝛ factōnis ibidem assignatā ex phō. ix. metaphysice Nec obstat de actib⁹ exterioꝝ membroꝝ. ꝙ illi videnꝭ morales. ꝛ tamē nō sunt imanētes. Nā act⁹ membroꝝ nō sunt morales vt membroꝝ sunt. nec in mēbris est pctm̄ vel meritū. sicut patebit ar. sequēti ad tertiū Et Doc. sanc. hȝ in de malo. q. vij. ar. sexto. qꝛ pncipiū moralis actus dȝ esse liberū aliq̄liter. mēbra aūt nō sunt huiusmodi. vnde ꝛ actus membroꝝ nō attribuunꝭ mēbris Et scđo dictū Doc. sanc. ꝑt intelligi de actib⁹ moralib⁹ ꝓpinquis. tales aūt nō sunt actus membroꝝ. Et de hoc statim plus. Deinde ibi

q.i.ar.i.ꝛ q. xvij.ar.vj. ¶ Cū āt ꝓpriū sit actuū moraliū ꝙ sint volūtarij vt sup̄ habitū ē. seq̄ꝭ ꝙ volūtas q̄ ē pncipiū actuum volūtarioꝝ siue bonoꝝ siue maloꝝ q̄ sunt pctā sit pncipiū peccatoꝝ. ꝛ ideo sequitur ꝙ peccatū sit in voluntate sicut in subiecto

¶ Ponit ꝛ ꝓbat scđam partē minoris q̄ fuit. ꝙ volūtas sit pncipiū actuū moraliū. Arguiꝭ sic. Act⁹ sunt morales. qꝛ volūtarij. igiꝭ volūtas est pncipiū eoꝝ. quasi argueretꝭ. id a quo oēs actus hñt ꝙ sint morales. est pncipium moraliū actuū. sȝ volūtas est hmōi. g̃ ꝛc. Probatur minor qꝛ actus sunt morales. qꝛ volūtarij. vt patuit sup̄ q. p̄. ar. p̄o. ¶ Nota circa h̄. ꝙ posset alicui videri ex ista ꝓbatōne sequi. ꝙ volūtas esset subiectū oim pctōꝝ. qꝛ est pncipiū oim. Sed dicendū istā nō esse mentē. vt patebit arti. sequēti. sed habeꝭ ex dictis indefinite ꝛ in cōmuni ꝙ volūtas est subiectū peccati ex hoc medio. qꝛ est pncipiū peccati. Qualitas aūt pncipij q̄ reqritur ad esse subiecti. explicabiꝭ ar. scđo. qꝛ bene sequiꝭ. est pncipiū dictum peccati. igiꝭ subiectū. Dico scđo. ꝙ ex ista ꝓbatōne habeꝭ ꝙ volūtas est subiectū omis peccati. pscrtim directe voluntarij. quo ad formale ꝛ pncipale peccati. nullus eñ actus exterior vel imꝑatus est peccatū. nisi in ordine vꝉ ad voluntatē vel ad actū eius. Quare actus volūtatis ē pmum ꝛ pncipale in quocūq₃ pctō. igiꝭ omē pctm̄ saltem partialr̄ est subiectiue in volūtate. Oportȝ eñ hic memorari ꝙ ex actu elicito volūtatis ꝛ imꝑato ꝯstituitur vnuȝ pctm̄. oportȝ etiam notare. ꝙ volūtas quādo est pncipium directum ꝛ imꝑatm̄ peccati. tunc est subiectū peccati. quia est pncipiū ꝑ actum suū. qui est aliquid talis peccati. ꝛ est pncipiū ꝑm ꝯpletum dominiū. Aliquādo aūt est pncipiū indirectū peccati. quia videlicȝ in eius potestate fuit impedire actum alterius potētie. ꝛ tunc nō oportȝ ꝙ tale pctm̄ sit in volūtate subiectiue positiue. sed tamē formale illius pcti est in voluntate sicut ꝑuatio ꝛc.

¶ Corroboraꝭ ꝯclusio argumento in ꝯtrarium

¶ Nota ꝙ voluntate peccatur. ꝛ recte viuiꝭ. rectitudine scȝ morali. ꝛ intelligaꝭ ꝙ voluntate peccatur. quia nō peccatur nisi actu voluntario. qui sit volūtatis. vel elicitiue. vel imꝑatiue. vel motiue. directe vel indirecte. Si ergo volūtate peccatur (quia act⁹ eius necessario ad omē peccatū ꝯcurrit) sequiꝭ ꝙ omē pctm̄ sit partialr̄ in ea Et hec videtur intētio Doct. sanct. in fine solutōnis tertie. qꝛ voluntas nō mouet alias potētias imꝑando. nisi ꝛ ipa actum eliciat cuius ipa est subiectū. habeꝭ ergo intentū ar. ex illo fundamento. quia pncipium moralis actus. vnde et ar. quarto habetur. ꝙ pctm̄ mortale est ratōnis ꝛ non sensualitatis. quia ꝑter actum sensualitatis est alius act⁹ qui complet mortale pctm̄. Sic ergo in volūtate est peccatū subiectiue. quādo videlicȝ ad pctm̄ actus voluntatis ꝯcurrit. quādo videlicȝ pctm̄ est voluntariū expresse et directe. Si aūt pctm̄ sit voluntariū indirecte vel interꝑatiue. quia a volūtate nō impeditur. tūc peccatū est in voluntate non ꝑprie subiectiue. sed moralr̄ imputatiue. Ratio aūt docto. sanc. in corpore ꝓcedit de pncipio moralis actus directo ꝛ expresso ꝛc.

¶ Ad pmū g̃ dđm. ꝙ malū dr̄ eē ꝑter voluntateȝ qꝛ volūtas nō tēdit in ipm sub rōne mali. Sȝ qꝛ aliqđ malū ē apparēs bonū. ideo volūtas aliqñ appetit aliqđ malū. ꝛ ꝑm h̄ pctm̄ ē in volūtate

¶ Ad maiorem. patuit supra. q. lxxi. ar. pmo. Malum est ꝑter voluntatē ꝛ intentōnem. ꝑter voluntatē directam. quia nō est ꝓpter se volitum. tamē potest esse volitū indirecte. scȝ vt sequitur ad bonū intentum. ꝙ quis magis querit q̄ȝ fugiat malum annexum. Secūdo diciꝭ. ꝙ malum est ꝑter intentōem ꝛ voluntatē formalr̄ sub ratione mali. tamē potest esse volitum sub ratōne boni apparentis. Tertio diciꝭ. ꝙ voluntas nō est mali obiectiue. tanq̄ȝ obiecti formalr̄ potest tamē esse mali actus subiectiue ꝛ pncipiatiue sub ratōe boni apparentis. Act⁹ eñ peccati aliquid bonitatis habet. saltem ꝑm quid. scȝ ꝑm sensum vel ꝑm erroneam ratōnem. De hoc Doc. sanc. in scđo. dist. xxiij. q. v. arti. tertio. ad q̄rtum. Malum in eo qđ malum est. est ꝑter volūtatem. sed operatio mala inquantū apparet bona sub volūtate cadere potest. ꝛ ita potest eius esse electio et libero arbitrio subiacere. Hec ille

Ad minorē. distinguo iuxta supra habita. pctm̄ accipitur dupl'r. Uno modo ꝑ ista malicia ꝛ deordinatōne que complet ratōnem peccati. ꝛ sic peccatū nō est ipa malicia. ꝛ tamē etiam vt sic potest esse volitū ex ꝯsequēti. nō tamē ꝓprie intentum. Scđo modo accipitur peccatū pro actu humano volūtario circa aliquod bonū ꝑm quid. vꝉ ꝑm apparentiā. ꝛ sic peccatū est malum. id est actus voluntarius inordinatus. tamē habet ratōnem boni apparentis. siue sit exterior siue interior. sicut fornicatio. ꝛ velle fornicatōnem accipiūtur sub ratōne boni apparētis. Et sic videtur intelligēda solutio Docto. sanc. cum dr̄. ꝙ peccatum habet ratōnem boni apparētis. ita ꝙ loquatur de actu volūtario vt trahit quandam apparentē bonitatem ex obiecto. sic est volibilis ꝛ ꝓducibilis a voluntate in ordine ad tale obiectum. Simile supra. q. xxvij. art. pmo ad pmum. vide etiam infra. q. lxxv. ar. pmo.

¶ Ad scdm dōm. ꝙ si defect⁹ apprehēsiue ꝟtutis nullo mō subiaceret volūtati nō eēt pctm̄ nec in volūtate nec in apphēsiua ꝟtute. sicut pꝫ i his ꝗ habēt ignorantiā inuincibilē. ꝛ iō relinqͥt ꝙ etiā defect⁹ apprehēsiue ꝟtutis subiacēs volūtati deputet̄ in pctm̄

¶ Cōcedo assumptū. ꝙ volūtas est veri boni vl' apparentis. Ultra. ex hoc aūt. ꝙ voluntas vult bonū nō peccat. Dico. ꝙ si intelligit̄ ꝙ ex hoc dicat cām cōplentem rōem pcti vera est. sic scꝫ ꝙ bonū volitū nō est cā pcti vt sic. Si aūt intelligit̄ ꝙ actus ꝗ qs vult bonū nō sit pctm̄ Negat̄. qꝛ etiā volendo bonū pt eē defectus ex absentia cōsideratōis eoꝝ ꝗ qs cōsiderare deberet. Sicut ostendit Doc. sanc. p̄. p. q. lxiij. ar. p̄. ad q̄rtū. de pctō angeli. Potest enī actus infici vl' ex obiecto vl' ex mō tendēdi in obiectū. Sicut si qs eligeret orare ɔtra ordinē ab ecclīa institutū. Ultra. hoc aūt ꝛc̄. Ista negat̄ vt patebit etiā ar. v. qꝛ qñ defect⁹ apphensiue nullo mō est in ptāte volūtaris ita ꝙ defect⁹ sit volūtarius (qꝛ scꝫ potuit ꝛ debuit illum defectū ꝛ errorē phibere) tunc nullū est pctm̄ nec rōis nec volūtatis. sicut pꝫ in ignorātia inuincibili. vbi pt aliqd iudicari aliter ꝙ̄ est sine omī pctō. Quare sequit̄. ꝙ nec defectus rōnis imputet̄ ad pctm̄. nisi existente pctō (saltē omissionis) in volūtate. Quare negat̄ ɔñā. qꝛ ad omne pctm̄ ɔcurrit aliqs actus volūtatis saltē remote. ꝛ sicut cā p accñs. ꝓpter hoc qꝛ defectus rōis ē in ptāte voluntatis ꝛ indirecte volitus ꝓpter negligentiā. qꝛ potuit illū defectū cauere ꝛ nō fecit. Uñ nō ois error est pctm̄. quia aliquis nō est voluntarius ꝛc̄.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ rō illa pcedit in causis efficientibꝫ. q̄rū actōnes trāseūt in materiā exteriorē. ꝛ q̄ nō mouēt se sꝫ alia. cui⁹ ɔtrariū ē in volūtate. vnde ratio non sequitur.

¶ Ad maiorē. nō pt esse idem subiectū ꝛ causa efficiens. verꝫ cā efficiens agens opatōnem transeuntē illa nō est subiectū. Si aūt intelligit̄ vl'r. ꝛ de cā agente actionem imanentē. negat̄ ista maior. Ad pbatōnem dico. ꝙ cā efficiens ꝛ materia ex qua nūq̄ coincidūt. ꝛ hoc intenditur in scdo physicoꝝ. Dico scdo. ꝙ cā efficiēs trāsmutatiua alicui⁹ exterioris materie (q̄ videlicꝫ agit p motū ꝓprie dictū) nō coincidit cū materia in qua. ꝛ q ē tm̄ actiue in aliud vt res pure naturales. Secus de his q̄ agendo imutant seipā. Sꝫ efficiēs ꝛ cā actiua illa siml' ē materia in qua. ꝛ cā pductiua sue opatōnis. ꝛ cū hoc q̄nq̄ termini actōis. vt pꝫ de actu intelligēdi ꝛ ꝟbo cordis. silr de actu appetit⁹ ꝛ eius termino. scꝫ habitu morali. Ad minorē dico. ꝙ volūtas est cā efficiens pcti. sed nō efficit pctm̄ tm̄ trāsmutando alia a se. sꝫ ꝛ mouēdo alias potentias seipam imutat ꝛ peccat. qd̄ pctm̄ ē actus imanēs in ipa volūtate. Ad pbatōem dico. ꝙ verꝫ est. ꝙ volūtas ē p̄ma cā peccādi. sꝫ duplr. vno mō elicitiue scdo mō imperatiue vel motiue. ita ꝙ mouet alias potentias ad actus q̄ sunt pctā. Sꝫ dico. ꝙ hoc nūq̄ facit. nisi pctō p̄us (ordine nature saltem ꝛ q̄nq̄ p̄us tpe) in se existente. Volens enī alias potētias peccare. ipa iā peccauit. Quare negat̄ ɔñā. imo sequit̄ ꝙ ipa sit p̄mū ꝛ pncipale subiectum pcti. qꝛ ē subiectū p̄mi pcti. scꝫ interioris ꝛ ꝓprij act⁹ quē elicit. ꝛ scdo. qꝛ ē motiua cā ois alteri⁹ pcti. directe vl' indirecte. ꝛ h̄ nō nisi etiā mediante pctō qd̄ in ipa subiectat̄. Bene volo si ipa eēt pncipiū solū motiū ꝛ impatiū. sic ꝙ illud ipatū ꝛ motiū nō rciperet ꝓpriū actū volūtarij dictū.

tunc nō opteret ipam esse subiectū. eēt eīn pncipiū quasi agens actōem transeuntē. qꝛ moueret solū alia ꝛ ipa non mutaret̄. sicut faciunt agentia pure actiua naturalia. sꝫ qꝛ nō iperat nec mouet ad act⁹ aliaꝝ potētiaꝝ nisi mediāte ꝓprio elicito. iō si ē pctm̄ in alijs ꝛ in ipa opꝫ esse

¶ Utrū volūtas sola sit subiectū peccati

M

Ad scdm sic pcedit̄ Videt̄ ꝙ sola volūtas sit subiectū pcti. Dicit eīn Aug⁹. in libro de duabꝫ aiabꝫ ꝙ nō nisi volūtate peccat̄ sꝫ pctm̄ ē sicut in subiecto in potēa q peccatur. g̊ sola volūtas est subiectū pcti. ¶ P̄. pctm̄ ē qddā malū ɔtra rōnem. sꝫ bonū ꝛ malū ad rōnem ptinēs ē obiectū soli⁹ volūtatis. g̊ sola volūtas ē subiectū pcti. ¶ P̄. omne pctm̄ ē act⁹ voluntarius. qꝛ vt dīt Aug. in lib. de libe. ar. pctm̄ adeo ē volūtariū ꝙ si nō sit volūtariū nō ē pctm̄. sꝫ act⁹ aliarū virtū non sunt volūtarij nisi inq̄tū ille vires mouēt̄ a voluntate. h̄ aūt nō sufficit ad h̄ ꝙ sint subiectū pcti. qꝛ sm̄ h̄ etiaꝫ mēbra exteriora q̄ mouēt̄ a volūtate essent subiectū pcti. qd pꝫ eē falsuꝫ. g̊ sola volūtas ē subiectū pcti

¶ Sꝫ ɔtra. pctm̄ ꝟtuti ɔtriat̄. ɔtraria āt sunt circa idē. sꝫ alie etiā vires aīe pter volūtatē sunt subiecta ꝟtutū. vt supra dictū ē. ergo nō sola voluntas est subiectum peccati. q. lvj.

¶ Hic q̄rit̄ ɔñter in q̄bus sit pctm̄ scdario. Et p̄mo in generali in hoc ar. scdo in speciali in articulis sequētibꝫ Querit igit̄. an sola voluntas sit subiectum. an etiam q̄dam alie potentie.

¶ Rñdeo dōm. ꝙ sicut ex p̄dictis pꝫ. oē qd̄ ē pncipiū volūtarij act⁹ ē subiectū pcti. act⁹ āt volūtarij dicūt̄ nō solū illi q̄ eliciunt̄ a volūtate. sed etiam illi qui a voluntate imperantur. vt sup̄ dictū est. cum de volūtario ageretur. ar. p°. q. vj. ar. iiij.

¶ Doctor breuiter rñdet ad q̄sitū vnica ɔclusione. talī. Nō solū volūtas pt eē subiectū pcti. sed oēs ille potēe q̄ pñt moueri ad suos actus. vel ab eis repmi p volūtatem. Et intelligit̄ de motione politica. q̄ mouetur potēa aliq̄liter libera. ꝓpter membra exteriora ꝛ virtutē motiuā executiuā. vñ eis nō attribuit̄ pctm̄. Illā ɔclōnē D. ꝓbat p̄mo. scdo ipam ɔclōnē subiūgit. ꝛ eam ɔfirmat. ibi. Unde nō solū. Circa p̄mū arguit̄ sic. Omne qd̄ est pncipiū volūtarij actus est subiectū pcti. sꝫ nō solū voluntas est pncipiū volūtarij actus. sꝫ etiā potēe mobiles a volūtate ad act⁹ suos. ꝛ ab eis repmibiles p voluntatē. igit̄ sequitur ɔclō. Maior patuit ar. p°. ꝛ intelligit̄ de pncipio elicitiuo ꝛ nō imperatiuo. nisi ꝛ sil' eliciat vt dictū fuit ar. p°. Probat̄ āt ista maior. qꝛ pncipiū actōnis imanentis est ei⁹ subiectū. Sed eliciti pcti ꝛ act⁹ volūtarij est pncipiū actōnis imanētis. igit̄ ꝛc̄. ¶ Nota tn̄ ꝙ bn̄ sequit̄. si pt eē subiectū act⁹ volūtarij. ꝙ possit eē subiectū pcti. qꝛ pctm̄ ē act⁹ volūtari⁹ malus. nec malicia. actus trahit actū voluntariū in aliud subiectū ꝛc̄. Minor pbat̄. actus voluntarij nō solū sunt illi q̄ a volūtate eliciunt̄. sꝫ etiā q̄ a volūtate imperant̄. sꝫ alie potēe a volūtate mobiles ab ea sūt pncipia actuū impatoꝝ elicitiua. igit̄ nō solū volūtas est pncipiū actuū voluntarioꝝ. scꝫ elicitiū. sed ꝛ alie potentie. Maior ista patuit supra. q. vj. art. iij. Minor etiam patuit ibidem. Unde ibi

¶ Unde nō solū volūtas pt eē subiectū pcti. sȝ oēs ille potētie q̄ pñt moueri ad suos act⁹. vel ab eis reprimi p volūtatē ⁊ eedē etiā potētie sunt subiecta habituum moraliū bonorū vel malorū. q: eiusdem est actus ⁊ habitus.

¶ Ponit ipam ɔclonē missiuā. quā ɔfirmat sic. Alie poñe a volūtate sunt subiecta habituū moraliū bonorū vt malorū. igit̄ ⁊ peccatorū sunt subiecta. Añs patuit sup̄ q. lvj. ar. iij. de ɔcupiscibili ⁊ irascibili. Tenet ɔña. quia eiusdē subiectū ē actus ⁊ habit⁹. pctā aūt sunt actus habituū malorū vel eorū causatū. igit̄ ⁊c. In lr̄a ponit̄ ista confirmatio p modum ɔclusionis. tamē ex intento Docto. sanc. nō est nisi ɔfirmatio ɔclusionis responsiue.

¶ Et repetit̄ ista ɔfirmatio in argumēto in oppositū

¶ Ad pmū ḡ dōm q̄ nō peccat̄ nisi volūtate sicut pmo mouēte. aliis āt potētiis peccat̄ sic ab ea motis

¶ Ad maiorē. q̄ est auctoritas be. Aug. q̄ nō nisi voluntate peccat̄. tactū fuit aliqd supra. q. lxxj. ar. vj. ad 2ᵐ q: vera est. q̄ sola volūtate peccat̄. sicut pncipio motiuo et impatiuo peccati directe vel interptatiue. Sed negat̄ q̄ solum actus volūtatis elicitus sit pctm̄. imo ⁊ actus elicitus ab alia poña est pctm̄. nō tn̄ nisi in habitudie ad volūtatē. ita q̄ sicut qs meret̄ p oēs actus bonos. nō tn̄ sine charitate. ita qs p oēs actus malos peccat. nō tn̄ sine volūtate. q: null⁹ actus mal⁹ cuiuscunq3 poñe ē mal⁹ moralr̄. sine pncipio moralitatis qd̄ ē volūtas. Quare 2°. sola volūtate peccat̄. i. actu volūtario elicito vel impato. q̄ tn̄ cū sil̄ ɔcurrūt ɔstituūt vnū ɔpletū pctm̄ sicut formale ⁊ materiale. Tertio dr̄ sola volūtate peccat̄. sicut pmo mouēte ad actū pcti. tn̄ ⁊ aliis peccat̄ sicut pximis elicientibꝫ pctm̄. Scotus in 2°. dis. xlij. rn̄det ad illā auctoritatē ⁊ bn̄. Cōclusio em̄ (inqt) q̄ pctm̄ formalr̄ nō est nisi in volūtate. sed materialr̄ pt eē in aliis actibꝫ. nō tn̄ nisi vt impant̄ a volūtate. Un̄ praua cogitatio vt prȝ nō inducit pctm̄. sȝ totiens hȝ hō prauas cogitatōes. q̄tiens sibi occurrūt diuersa obiecta. ⁊ q̄tiens surgit a somno. Hec ille. Quicqd sit de scd̄o pmū dictū valet. Ad minorē. dico. q̄ pctm̄ ē subiectiue in poña qua peccat̄ elicitiue. ⁊ nō ē subiectiue in poña qua peccat̄ impatiue vl̄ motiue. vt sic Quare negat̄ ɔña. q: nō sola volūtas dicit (lȝ sit pmum motiū) ⁊ iō nō attribuunt̄ sibi oīa sicut subiecto. sȝ vt motiuo cui oīa imputāt̄. q: ex ea hn̄t rōnem culpe. Quare pt dici. q̄ oē pctm̄ ē volūtatis imputatiue. sȝ nō subiectiue ⁊c. Quarto dr̄. q̄ oē pctm̄ ē in volūtate sicut in cā. sȝ nō sicut in subiecto. ¶ Nota q̄ oē pctm̄ ē volūtatis. vt pncipij motiui vl̄ vt mouētis actu vl̄ vt mouere vel ipedire potētis. vt sunt venialia sensualitatis. q̄ attribuunt̄ sensualitati vt pncipio mouenti actu. sȝ tn̄ nō hn̄t ratōem pcti etiā venial̄. nisi vt sunt in ptāte volūtatis. q̄ posset ipa cohibere. saltē q̄ ad singula. vide ar. 3°. ad 2ᵐ circa dicta scoti. Nō tn̄ dr̄ ɔsentire directe vel interptatiue in venialia p accñs. q: sunt in ei⁹ ptāte. Ñ i ɔsensus etiā interptatiu⁹ causat mortale in id qd̄ ex gñe ē mortale.

¶ Ad scd̄m dōm. q̄ bonū ⁊ malū ptinēt ad volūtatē sicut p se obiecta ipi⁹. sȝ alie poñe hn̄t aliqd̄ determinatū bonū ⁊ malū rōne cui⁹ pt in eis eē ⁊ btus et vitiū ⁊ pctm̄ scd̄m q̄ pticipāt volūtate ⁊ rōne

¶ Dicit̄ pmo ad h̄ argumentū. q̄ nō ē formale. Et si bene subsumeret̄ minor eēt falsa. Sic arguendo. pctm̄ ē qd̄dam malū ɔtra rōnem. vel⁹. sicut actus malus hn̄s deordinatōem ⁊ repugnātiā ad rōem. Minor. sȝ actus malus exñs ɔtra rōnem. ē solius volūtatis. Negatur minor. imo act⁹ oīm mobiliū a volūtate pt eē pctm̄ ⁊c. Sȝ scd̄o dico ad materiā post Doc. sanc. Ad maiorē. pctm̄ est qd̄dā ⁊c. vel⁹. est qdā malū nō purū. sȝ actus voluntarius inordinat⁹. ⁊ nō malū obiectū. sȝ malū effectū ⁊ pductū. vt pȝ ar. pcedēti ad pᵐ Ad minorē. bonū ⁊ malum ad rōem ptinēs. ē obiectū solius volūtatis. Distinguo illā. bonū ⁊ malū scd̄m cōem rōem ⁊ absolute sunt obiecta volūtatis. sȝ bonū ⁊ malū ɔtracta ad aliquā determiatā materiā. ⁊ determiatū bonū vl̄ malū sunt obiecta etiam aliarū viriū mobiliū a rōe. sicut tēperātia nō hȝ p obiecto bonū absolute ⁊ qd̄cūq3. sȝ tale bonū. s. ordinē rōis pticipatū in ppria materia. Silr̄ intēperātia ē circa materiam vbi ē tale malū ⁊ tal̄ deordinatio ad rōem Quare negat̄ ɔña. q: etiā alie poñe respiciūt malū tn̄ determiatum.

¶ Nota. q̄ idē videt̄ dictū. q̄ alie poñe nō respiciūt malū et bonū nisi p se obiecta. scȝ absolute accepta. q: voluntas ē boni vlr̄ ⁊ vl̄is. Sȝ tales poñe sunt boni pticularis. cū eo qd̄ sup̄ dictū fuit. q. xviij. ar. v. ad 2ᵐ. q̄ malū ē qd̄dā pticulare bonū. cui adiūgit̄ puatio ordinis rōis et ita bonū sensibile ē bonū determiatū ⁊ moralr̄ bonū. scd̄m q̄ appetit⁹ sensitiu⁹ fert̄ ɔformit̄ ad rōem. Est āt malū moralr̄ scd̄m q̄ fert̄ difformit̄. Et p h̄ pȝ. q̄ appetit⁹ etiā sensitiu⁹ ē mali ⁊ boni moralr̄. Quare ⁊ act⁹ ei⁹ pt eē bon⁹ vl̄ mal⁹ moralr̄. lȝ nō ferat̄ in bonū scd̄m cōem rōnem. Et h̄ argumētū vt iacet. videt̄ velle pbare. q̄ nō sit pctm̄. nisi in volūtate. q: pctm̄ nō ē nisi respectu mali. sȝ volūtas sola videt̄ eē mali. q̄si argueret. eiusdē poñe ē act⁹ cui⁹ est obiectū. sȝ soli⁹ volūtatis ē obiectū pcti. scȝ malum. igitur et actus. scȝ peccatum.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ mēbra corpis non sunt pncipia actuū sȝ solū organa. vn̄ ⁊ ɔparant̄ ad aīam mouentē. sicut seru⁹ q̄ agit̄ ⁊ nō agit. potētie āt appetitiue interioris ɔparant̄ ad rōnem q̄si libere. q: agunt quodāmodo ⁊ agunt̄. vt pȝ p id q̄d dr̄ in pmo poli. Et pterea act⁹ exterioꝫ mēbroꝫ sūt actōes i exteriorē materiā trāseuntes. sicut patet de pcussione in pctō homicidij. et pter hoc nō est similis ratio

¶ Cōcedo. q̄ oē pctm̄ ē volūtariū. sȝ addo q̄ act⁹ aliarū viriū nō sunt volūtarij. nisi inq̄tū mouent̄ a volūtate motiōe regiminis politici. q: videlȝ ille vires in aliq̄ pñt renti ⁊ mouet̄ ita q̄ etiā moueāt. Et h̄ facit vt illis viribꝫ attribuat̄ pctm̄ aliqd̄. etiā scd̄m se. ⁊ nō tn̄ vt mouet̄ actu ⁊ impant̄ a volūtate. nō tn̄ sine h̄ q̄ sunt i ptāte rōis Dico 2°. q̄ si aliqd mouet̄ a voluntate tm̄. ita q̄ nūq3 se moueat sine iperio volūtatis. nūc esto act⁹ ei⁹ sit pctm̄. nō tn̄ sibi attribuit̄. sȝ rōni ⁊ volūtati iperātibꝫ. De h̄ D. de malo. q. vij. ar. vj. Qȝ q: actio magis attribuit̄ pncipali et pᵒ agēti q̄ instrumēto. q̄n iterior appetit⁹ vl̄ mēbrū exteri⁹. opat̄ ex iperio rōis. attribuit̄ pctm̄ non sensualitati vl̄ mēbro corpali sȝ rōni. Nūq3 āt ɔtingit. q̄ mēbrū exterius opet̄. nisi moti vl̄ a rōne vl̄ saltē ab imaginatōe vel natura ⁊ appetitu sensitiuo. iō pctm̄ nūq3 dr̄ eē in mēbris exterioribꝫ. puta manu vl̄ pede Sȝ sensualitas qñq3 mouet̄ absq3 iperio rōis ⁊ volūtatis. ⁊ tūc dr̄ eē in sensualitate. ⁊ tn̄ h̄ pctm̄ nō pt eē mortale sȝ veniale Hec ille. Eādē sniam ponit in 2°. dis. xxiij. q. iij. ar. ij. in cor. vbi dr̄. defor mitas cuiuslibet act⁹ illi poñe attribuit̄ vt subiecto. q̄ ē actus pncipiū. ⁊ iō cū sensualitas sit pncipiū boꝝ actuum (videlicȝ q̄ iperiū rōis pcedūt) ɔuenienter in ea pctm̄ esse

sz sicut in subiecto. Hec ille. Ex qbꝫ pꝫ. ꝙ act⁹ aliaꝝ viꝝ
tū (aliqꝝ scꝫ sensitiuaꝝ interioꝝ appetitiuaꝝ) sunt aliq̄lr
ter volūtarij. absqꝫ h̄ ꝙ actu mouent a volūtate. ea rōne
vt D. hꝫ. vbi tā in 2°. qꝛ esto nō actu sint volūtatis impan
tis. sunt tñ volūtarij. qꝛ ipedibiles a volūtate. saltē singu
li. ꝛ h̄ sufficit ad rōem aliq̄liter volūtarij. Sec⁹ de mot⁹
bus mēbroꝝ. q̄ sunt solū organa. q̄ nō opant nisi mota.
Quare act⁹ coꝝ nō sunt volūtarij nisi actu moueant. Et
ꝑ ꝯñs mot⁹ coꝝ nō eis. sꝫ rōni ꝛ volūtati attribuunt sp
et vlter. Sec⁹ de motu appetit⁹ sensitiui. Ultra. hoc āt
(scꝫ moueri a volūtate) nō sufficiat ad h̄ ꝙ sint subiectum
pctī. Dico ꝙ solū moueri a volūtate. ꝛ se tñ hr̄e passiue.
h̄ nō sufficit vt pctm̄ alicui attribuat vt subiecto. Sꝫ neꝫ
go. ꝙ moueri. ita tñ ꝙ nō solū moueat. sed etiā se mouere
possit. nō sufficiat. Nec ꝓbatio ꝯ h̄ ꝓcedit. qꝛ mēbra exꝫ
teriora illa hn̄t se tñ passiue. ꝛ ꝑ nullū pctm̄ eis attribuit
sicut ꝓncipio. secus de sensualitate. q̄re negat ꝯñs. Et hec
ē p° solo D. sanc. in lr̄a. Scḋa solo ē ad illā. h̄ aūt nō
sufficit. Dico ꝙ nō sufficit moueri a volūtate ad eē sub
iectū. qñ mouet ad actū trāseuntē in exteriorē materiā. sꝫ
nego ꝙ nō sufficiat moueri a volūtate ad actū imanētē.
Et ad ꝓbatōem dico. ꝙ mēbra exteriora mouent ad ac
tus trāseūtes. sicut man⁹ ad ꝑcussionē in pctō homiciꝫ
dij. q̄ ꝑcussio vtiqꝫ ē in ꝑcusso nō manu ꝑcutiente. Sed
alie vires iteriores mouent a volūtate ad act⁹ imanētes
sicut ē ꝯcupiscere irasci ꝛ hmōi. Quare negat ꝯñs. qꝛ nō
ē par rō de viribꝫ appetitiuis ꝛ rōne ꝛ mēbris. vt patuit.
¶ Nota āt circa hāc solutōem p°. ꝙ p° solo directe ꝓce
dit. ꝙ act⁹ ꝛ motus exterioꝝ mēbroꝝ. q̄ iuxta sup̄ dicta
q. lviij. ar. ij. ad nutū ꝛ absqꝫ oī ꝯdictōe mouent a volun
tate. nō debēt attribui mēbris tāq̄ ꝓncipio. esto eēnt acꝫ
tiones imanētes. qꝛ iuxta allegata ex de malo. mot⁹ vl ac
tus attribuit ꝓncipali agēti nō instrumēto. Et ita etiā si
act⁹ mēbri exterioris eēt subiectiue in ipo. nō sibi attribue
ret sicut ꝓncipio. Sec⁹ de actu sensualitatis. q̄ ē q̄si ꝓncipa
le agens respectu aliqꝝ motuū ꝓuenientiū iperiū rōnis.
q̄re sibi attribuunt. Et hec vult p° solo. voluntati eñ ꝛ
rōni attribuunt aliq̄ act⁹. nō vt subiecto. ꝛ tñ vt ꝓncipio
Ubi aliud ē attribui isto. aliud alio mō. Sꝫ 2° solo ꝓce
dit directe. ꝙ si etiā mēbra exteriora eēnt ꝓncipalr mouen
tia ꝛ haberēt se actiue. ꝛ q̄si libere. ꝛ ꝑ ꝯñs actus coꝝ sibi
attribuerent vt ꝓncipio. nō tñ vt subiecto. qꝛ sunt actōes
trāseuntes nō imanētes. sicut sunt act⁹ sensualitatis ꝓpriū
Hꝫ eñ ꝛ sensualitas actū ꝓpriū ꝛ dictū ꝛ aliū q̄si impaꝫ
tiuū vl magis exequutiū. vt patuit sup̄. q. xvij. ar. ij. ad p.
et 2m. q̄ act⁹ ad quē mouet sensualitas ē ipius vt ꝓncipij
nō vt subiecti. Ex his pꝫ quō itelligende sunt solōnes
¶ Nota 2°. ꝙ nō ē mens D. sanc. ꝙ act⁹ exterioꝝ mem
broꝝ nō sint pctā. nā h̄ ē ꝯ oēm sensuꝫ. Et D. dat opꝫ
positū oñdit ifra. ar. viij. ad pm. et in de malo. q. 2a ar. ij.
ad sextū. et q. vij. ar. vj. in cor. Sꝫ vult D. ꝙ esto sit pctm̄
(qꝛ act⁹ volūtari⁹ iordinat⁹) nō tñ attribuit mēbro exte
riori sicut ꝓncipio vl subiecto. qꝛ act⁹ nō attribuit tāq̄ ꝓn
cipio ipi istrumēto. qḋ se hꝫ mere passiue vt patuit. nec tā
q̄ subiecto. qꝛ ē actio trāsiēs. sꝫ attribuit volūtati ꝛ rōi tñ
sicut ꝓncipio. Sec⁹ de qbusdā actibꝫ sensualitatis. scꝫ pꝫ
uenientibꝫ imperium ratōis. q̄uis etiam, sequentes imꝫ
perium ratōnis, qui pn̄t eē mortalia peccata. nō sensuaꝫ
litati. sꝫ rōni ꝛ volūtati attribuant. q̄ tñ nō sunt subiectie
in rōe ꝛ volūtate. Et h̄ opꝫ aduertere in ista materia ꝛ se
quētibꝫ. qꝛ mortale pctm̄. esto ꝙ ad materiale sit subiectiꝫ
ue in sensualitate. ꝛ sit act⁹ exterior⁹ ꝑ mēbrū exteri⁹. nō tñ
bis attribuit. scꝫ vt ꝓncipio ꝓncipali. sꝫ rōni ꝛ volūtati
q̄ꝝ ē se ꝯuertere ab incōmutabili bono. ꝛ ꝑ ꝯñs peccare
mortalr. Sensualitatis āt ꝭm se ē inordinate affici. ad aliꝫ
qḋ bonū ꝯmutabile. sꝫ ei⁹ nō ē se auertere vl ꝯuertere ad
deū. q̄re veniale sibi attribui p̄t nō mortale. Et de his staꝫ
tim ar. iiij. ¶ Nota ex solōne hui⁹ tertij. ꝙ dicta in cor. ꝑe
hui⁹ ar. intelligunt de motis a volūtate ad act⁹ volūtariꝫ
os imanētes. ꝛ qñ mota nō hn̄t se mere passiue. tūc eñ atꝫ
tribuit eis pctm̄ subiectiue ꝛ ꝓncipatiue. Et sic intelligit
maior ꝓncipal. ꝙ ꝓncipiū volūtarij act⁹ imanētis dicitꝫ
sp̄ ē subiectū. Et qñ cū h̄ mouet ex se attribuit sibi vt ꝓn
cipio. Sꝫ qñ mouet ab alio ad actū pctī imanentē. esto
sibi attribuat vt subiecto materiali. tñ ei⁹ mouenti attriꝫ
buit vt ꝓncipio ꝛ subiecto formalis.

¶ Utrū sensualitas possit eē subiectū pctī.

AD tertiū sic ꝓcedit. Videt ꝙ in sensualita
te nō possit eē pctm̄. Peccatū eñ ē ꝓpriū
hoī. q̄ ex suis actibꝫ laudat vel vituperat
sꝫ sensualitas est cōis nobis ꝛ brutis. ꝑ in
sensualitate nō p̄t eē pctm̄. ¶ P. null⁹ peccat in eo qḋ
vitare nō p̄t. sicut Aug. dr̄ in lib. de libe. ar. sꝫ hō non
p̄t vitare qn act⁹ sensualitatis sit inordinat⁹. est eñ
sensualitas ꝑpetue corruptōis q̄diu in hac mortaꝫ
li vita viuim⁹. vn̄ ꝑ serpentē significat vt Aug. dr̄ xij
de tri. ꝑ inordinatio mot⁹ sensualitatis nō ē pctm̄
¶ P. illud q̄d hō ipe nō facit. nō iputat ei ad pctm̄.
sꝫ h̄ solū videmur nosipsi facere qḋ cū deliberatōe rō
nis facim⁹. vt ph̄s dr̄ in ix. ethi. ꝑ mot⁹ sensualitatis
q̄ ē sine deliberatōe rōnis nō imputat hoī ad pctm̄.
¶ Sꝫ ꝯtra ē qḋ dr̄ Ro. vij. Nō eñ q̄d volo bonū h̄
ago. sꝫ odi malū illḋ facio. qḋ exponit Aug. de maꝫ
lo ꝯcupiscētie. qḋ ꝯstat eē motū q̄ndā sensualitatis
ꝑ in sensualitate est aliqḋ peccatum.

¶ Hic ꝯñter D. in speciali inq̄rit in qbꝫ sit pctm̄. Et
p° de sensualitate. 2° an in rōe. ar. v. Quo ad pmū p° q̄
rit indeterminate. an possit eē pctm̄ in sensualitate. Scḋo
q̄le pctm̄ possit esse in sensualitate. ar. sequēti.

¶ Rn̄deo dōm ꝙ sicut sup̄ dictū ē. pctm̄ p̄t inueꝫ ar. p° ex. s.
niri in q̄libet potētia cui⁹ act⁹ p̄t eē volūtari⁹ ꝛ inor
dinat⁹ in q̄ ꝯsistit rō pctī. Manifestū ē āt ꝙ act⁹ sen
sualitatis p̄t eē volūtari⁹ inq̄ꝫtū sensualitas. i. appe
tit⁹ sensitiu⁹ nata ē a voluntate moueri vn̄ relinq̄t ꝙ
in sensualitate possit esse pctm̄.

¶ In cor. ar. D. se absoluit vnica ꝯclōne i fine. In sen
sualitate p̄t eē pctm̄. Probat. pctm̄ p̄t iueniri in q̄libet po
tētia. cui⁹ act⁹ p̄t eē volūtari⁹ ꝛ inordinat⁹. sꝫ act⁹ sensua
litatis p̄t eē volūtari⁹ (supple ꝛ inordinat⁹) igit ꝯclō vera.
Maior pꝫ. qꝛ in h̄ ꝯsistit rō pctī. vt patuit. q. lxxj. ar. vj.
scꝫ ꝙ ē act⁹ volūtari⁹ inordinat⁹. ¶ Nota āt ꝙ ista maꝫ
ior p̄supponit dicta in articul ꝓcedētibꝫ. ꝑsertim ad tertiū
ar. ij. qꝛ videlꝫ intelligit de actu volūtario imanēte. tali
eñ attribuit potēe vt subiecto. q̄lis ē act⁹ ꝓpri⁹ sensualita
tis. Minor ꝓbat. illi⁹ potēe act⁹ ē volūtari⁹. q̄ nata est a
volūtate moueri. sꝫ act⁹ sensualitatis ē potēe nate moueri a
volūtate. ig. ē volūtari⁹. ꝑmisse patent ex ar. ij. et ex sup̄
dictis. q. lvi. ꝛ alibi. ¶ Nota āt circa istā minorē. ꝙ actus
sensualitatis ē duplex. vn⁹ ꝓueniēs iudiciū rōis. ꝓcedēs ex
imaginatōe ipedibili. tal ē volūtari⁹ imꝑfecte ꝛ idirecte

q2 videlicz in potestate volūtatis fuit eū impedire. Alius sequitur imperiū ⁊ iudiciū rōnis. ⁊ talis est volūtarius perfecte. Et vterqz dr volūtarius non intrinsece ⁊ elicitiue quasi sit actus elicitus a voluntate. Sed dr volūtarius extrinsece ⁊ imperatiue. q2 imperaṫ a volūtate. vel natus est impediri a volūtate. Trahiṫ ergo ex illis tribus articulis. q in illa potentia est peccatuz subiectiue. in qua est actus volūtarius imanens inordinatus. sensualitas aūt est huiusmodi. ergo ⁊c. De isto articu. vi. de veritate q̄ōne. xxv. ar. v. pulchre.

Argumētū in contrariū

Confirmat pductionē. Nota q hoc argumentū in oppositū fuit etiā supra expositū. q. xvij. ar. vij. ad pmū. et doc. sanc. supra ad romanos. vij. exponit illā auctoritatē apli. scz Nō enī qd volo bonū hoc ago. sed qd odi maluz hoc facio. potest enī vno modo intelligi de homine ɔstituto sub peccato. et sic hoc qd dr hoc ago. intelligenduz est de actōne completa que exterius exercetur p ɔsensum rōnis. Qd autē dr volo. intelligiṫ nō de volūtate cōpleta que est opis p̄ceptiua. sz de volūtate quadā incompleta qua homines bonū in vniuersali volūt. ⁊ depravatur talis volūtas in particulari vt nō agat hō qd vellet. Alio mō intelligitur de homine reparato p gratiā. ⁊ tūc ecōuerso oportz intelligere. videlicz p hoc qd dr. volo volūtatez cōpletam pdurantē in electōne particularis operatōis vt p hoc qd dr ago. intelligatur actio incōpleta. que ɔsistit tm in appetitu sensitiuo nō pueniens ad ratōnis ɔsensum. Homo enī sub gratia ɔstitutus vult qdem mentē suaz a prauis ɔcupiscentijs ɔseruare. sed hoc bonuz nō agit ppter motus inordinatos ɔcupiscentie surgentes in appetitu sensitiuo. Et simile est qd dr ad Galla. v. vt nō quecūqz vultis illa faciatis. Similr id qd dr. qd odi malū hoc facio. dupliciter intelligitur. Si de homine peccatore intelligitur. tūc p hoc qd dr. odio. intelligitur quoddā odiū impfectum. sm q omis hō naturalr odit malū. Per hoc autē qd dr. facio. intelligitur actio pfecta p operis executiōem sm rōnis ɔsensum. Nam illud odiū in vniuersali. tollitur in particulari eligibili p inclinatōnem habitus vel passionis. Si vero intelligiṫ de homine sub gratia ɔstituto p hoc qd dr facio. intelligitur ecōuerso actio impfecta. que ɔsistit in sola ɔcupiscentia appetit⁹ sensitiui. Per hoc qd dr odio. intelligitur odiū pfectū. quo qs pseuerat in detestatione mali. vsqz ad finalē reprobatōnem ipsius. ⁊ in littera hic. ⁊ ɔmuniter vbi D. allegat illam auctoritatez exponit eam iuxta secūdū intellectū. videlicz vt intelligiṫ de ɔstituto in gratia. ⁊ facere p ɔcupiscere. ⁊ p motu appetitus sensitiui ex surreptōne. qui inueniṫ in viris bonis et hūc motū dicit Aug⁹. esse malū ⁊ pctm̄. g in appetitu sensitiuo potest esse peccatū

¶ Ad pmū ergo dōm. q aliq̄ vires sensitiue partis ⁊ si sint ɔmunes nobis ⁊ brutis. tñ in nobis habent aliquā excellentiā ex hoc q rōni iūgūtur. sicut nos pre alijs aīalibꝫ habemus in parte sensitiua cogitatiuā ⁊ reminiscentiā. vt in primo dictū est. ⁊ per hūc moduz etiā appetitus sensitiuus in nobis pre alijs aīalibꝫ habet quādā excellentiā scz q natus est obedire rōni. ⁊ q̄tum ad hoc pt esse pncipiū actus volūtarij. ⁊ p ɔsequēs subiectū peccati.

p. p. q. lxxviij. ar. iiij. in cor. et ad qrtū

¶ Ad maiorē pctm̄ est ppriū homini. cōcediṫ scz sm potentias quorūqz mō humanas. vel scz rōnales p essentiam. vel p participatōnem. ⁊ pctm̄ est in omi eo qd debet se bene habere in homine ⁊ ordinare sm rōnem. Ad minorem huic missum supra. q. lvi. ar. iiij. q2 est qdē ɔmunis nobis ⁊ bestijs. si ɔsideret rōne generis ⁊ sm se. sed negatur q sit ɔmunis nobis ⁊ bestijs sensualitas vt est in homine. imo est alterius spēi in hoie sensualitas. a sensualitate bestie. sicut etiā in bestia est estimatiua. q̄ distinguiṫ specie a cogitatiua hois. Siliter memoria bestie distinguiṫ specie a reminiscentia hois. vt pz pma pte. q. lxxviij. ar. iiij. in cor. Quia g sensualitas in hoie hz aliquā excellentiā p ɔiūctōem ad rōnem. quam participat ⁊ cui obedit ideo rō teneṫ eam ordinate habere. quare si quis defect⁹ inueniatur in sensualitate imputaṫ homini. ideo est in ea pctm̄ secus de sensualitate bestie. quā bestia nō tenetur nec pōt aliter habere q̄ sensualitas patiaṫ. Diciṫ enī volūtarius actus q̄ est in potestate hois. Nota aūt qd D. dr. q aliq̄ vires sensitiue sunt nobis ɔmunes ⁊ bestijs. scilz sm rōnem generis ⁊ p ɔparatōem ad obiecta. nō tñ sunt nobis ⁊ bestijs ɔmunes quo ad spēm. ⁊ quo ad excellentiā. licz enī nō sit in nobis sensus interior. qui nō sit in bestijs aliqualiter (sm viam d. san. in pma pte. vbi iam in fine cor.) Tamē in nobis hñt aliū moduz operādi cogitatiua cui respōdet in bestijs estimatiuaz naturalis. ⁊ alium modū reminiscentia in hoie. aliū moduz memoria in bestijs. vñ ⁊ alia sunt nomina. quare nō oportz D. intelligere cū dr. Aliq̄ue vires sensitiue partis sunt nobis ɔmunes q̄si aliq̄ essent in hoie q̄ nullo mō eēnt in bestijs. sz vult q sint ɔmunes aliq̄ quo ad modū operādi. vt sensus cōis alie aūt nō. vt pz de imaginatiua. q̄ in hoie etiā dr phantasia. ⁊ estimatiua q̄ in hoie dr cogitatiua ⁊c. sunt g cōes saltē q̄ ad gen⁹. sz nō quo ad excellentiā ⁊ modū operādi. Nota aūt q hec dicta sunt nō ad mentē Auicenne qui ponit qnqz sensus interiores in hoie. ⁊ q̄tuor in bestijs. sed dicta sunt post d. san. ⁊ Auerroim. vt pz pma pte vbi supra. negaṫ g ɔñtia. Probat aūt hec rō q in sensualitate vt sic nō est pctm̄. tñ nō pbat qn sit ⁊ eē possit in sensualitate hūana. q2 sensualitatis humane est. q su⁹ mot⁹ nō sit ɔtra rectitudinē rōnis. quare aliqs act⁹ in hoie est vituperabilis. q̄ in bestijs nō est vitupabilis. vt hz d. sanc. scdo sententiaꝝ dis. xxiiij. q. vltima. ar. ij. et scūs Bonauētura ibidē. q. vltima. duobꝫ ar.

¶ Ad scdm dōm. q ppetua corruptio sensualitatis est intelligēda q̄tū ad fomitē q̄ nūq̄ totalr tollitur in hac vita. transit enī pctm̄ originale reatu ⁊ remanet actu. sz talis corruptio fomitis nō ipedit qn hō rōnali volūtate possit repmere singulos motus inordinatos sensualitatis si psentiat. puta diuertendo cogitatōem ad alia. sz dū hō cogitatōem ad aliā diuertit. pt etiā circa illud aliqs inordinat⁹ motus insurgere. sicut cū aliqs trāsfert cogitatōem suā a delectationibꝫ carnis. volēs ɔcupiscentie mot⁹ vitare ad speculatōez scie. insurgit qnqz aliqs mot⁹ inanis glorie ipremeditat⁹. ⁊ iō nō pt hō vitare oēs huiōi mot⁹. ppter corruptōez pdictā. sz solū sufficit ad rōnem peccati volūtarij q possit vitare singulos

¶ Nota p maiori intellectu eoꝝ q̄ hñṫ in solonibꝫ ⁊ in istis duobꝫ argumētis. Innuit enī duo. pmo q mot⁹ sensualitatis sint pctā. Scdo q mot⁹ sensualitatis rōem pre

an mot⁹ sensualitatis rōnē puenientes sint venialia

tenientes sint venialia. Circa hoc scdm pñtim est diffi-
cultas. ⁊ in eo videntur aliq discordare. vñ Nicola⁹ de lyra
cui⁹ modū dicēdi videt̄ ꝯmemorare magister Jāncs ni
der. in suo pceptorio. pcep. ix. ca. iiij. et tñ sine affirmati-
ua asser: ōc. vt pz intuenti. qꝛ simul ꝯmemorat modū di
cendi san. Bonauēture. q̄ dr̄ veniale. qd̄ lyra negat ve-
niale. dr̄ sic in postilla sup Math. v. ca. Cōcupia inq̄t
hoc mō pcedit. qꝛ pmo ex aspectu mulieris causat ꝯcu-
piscētia in appetitu sensitiuo (q̄ dr̄ sensualitas) ⁊ preuenit
actū rōnis. ⁊ sic nō est pctm̄ nec veniale nec mortale. Cui⁹
rō est. qꝛ talis motus sensualitatis nō est in ptāte hois ⁊
p ꝯñs nō est pctm̄. sꝫ retentio hmōi ꝯcupiscētie postq̄ p-
cepta est bñ est pctm̄. vñ dr̄ Aug⁹. nō est in ptāte nr̄a qb⁹
visis tāgamur. ⁊ est in ptāte nr̄a ea respuere vel acceptare
Et sic pz q̄ pdict⁹ motus sensualitatis nō est pctm̄. sed
est materia exercende ꝟtutis si ei resistat̄ p rōem. si aūt re
neat̄ p delectatōem morosam. absq̄ ꝯsensu tñ. tūc ē pec
catū. sed veniale. si aūt ꝯsequit ꝯsensus in aīo. tūc ē pctm̄
mortale. etiā antecq̄ exp̄mat̄ facto vel signo. ⁊ ideo de ta
li ꝯcupiscētia q̄ est ꝯsensus intelligit saluator. iam mecha
tus est in corde suo. Hec ille. Sꝫ tertiū oino verū est. scꝫ
cū accedit ꝯsensus est mortale. Vtrꝫ de scdo. scꝫ q̄ cū de
lectat̄ ꝯcupiscētie de se mortali. ante ꝯsensum. an sit tm̄
veniale postea videbit̄. Et de h̄ etiā laborat N. der vbi
supra post san. Bonauēturā. Sed p nūc est difficultas
quo ad pmū. ⁊ stat in h̄. an mot⁹ ad illicitū. insurgēs in
sensualitate an actū rōnis sit veniale. De hoc iaꝫ patuit
q̄d sentiat Nico. de lyra. qꝛ q̄ nō. Sed apud scm̄ Tho.
videt̄ rñdendū cū bona limitatiōe. quā d. san. ponit i de
malo. q. vij. ar. vi. ad octauū. et in. ij⁰. dist. xxi. q. p̄. ar. ij.
ad. vij. In de malo dr̄ sic. qꝛ ḡ pctm̄ ē in sensualitate ɸm
q̄ pt̄ obedire rōni. pm⁹ mot⁹ sensualitatis. q̄ est ex dispo-
sitiōe corpali nō est pctm̄. ⁊ hūc appellāt aliq pmo pmū
Scdus aūt mot⁹ q̄ excitat̄ ex aliq̄ apprehēsione est pctm̄.
Pri⁹ tm̄ rō nullo⁰ vitare pt̄. scdm aūt vitare pt̄ q̄tū ad
singulos. nō aūt q̄tū ad oēs. qꝛ dū auertit cogitatōem
suā ab vno. incurrit in aliud. ex quo insurgere pt̄ motus
illicitus. Hec ille. In scdo aūt (vbi iam) dr̄. mot⁹ vis cō
cupiscibilis pt̄ dupl̄r insurgere. vel ex q̄litate organi. sicut
calefacto corpe insurgit mot⁹ libidinis sine aliq imagina
tione. ⁊ ille mot⁹ est pure naturalis nec rōem peccati hꝫ
etiā ad hoc pt̄ ꝟt⁹ demonis ex ptāte nature. que in trāsmu
tatōem corpaliū pt̄. nisi ꝟtute diuina cohibeat̄. Ali⁹ mo-
tus ꝯcupiscibilis est. q̄ insurgit ex apprehēsione delectabi
lis. ⁊ ex pte illa appetit⁹ ꝯcupiscibil̄. hꝫ quādaꝫ libertateꝫ
ad min⁹ in hoie ɸm q̄ pt̄ obedire ipso rōnis ꝓhibēti. ⁊ sic
in ꝯcupiscibi pt̄ esse pctm̄. sꝫ hūc motuꝫ diabol⁹ extorq̄re
nō pt̄. Hec ille. Et adhuc clari⁹ infra in. ij. dis. xxiiij. q.
vltia. ar. ij. in cor. dr̄. Omēs pmi mot⁹ q̄ sensualitati at-
tribuūt̄ (vt ꝟba augu. asserit) pctm̄ sunt. sꝫ mot⁹ pce-
dentes q̄s supra naturales diximus. q̄ imaginatōem non
sequūt̄. sꝫ solū naturaliū q̄litatū actōem rōne pcti carent
Et p⁹ h̄ pt̄ ꝟificari quotidiā dictū. q̄ dicit̄ q̄ mot⁹ pmo
pmi nō sunt pctm̄. sꝫ mot⁹ scdo pmi. vt p p⁰ pmos mo
tus naturales. ⁊ p scdo pmos mot⁹ sensualitatis intelli-
gam⁹ in q̄ pctm̄ est sicut in subiecto. Qd̄ sic pꝫ. pctm̄ cū
vt ptinet ad p̄nte ꝯsideratōem nō est aliud q̄ inordina-
tus act⁹ ad gen⁹ moris ptinēs. null⁹ aūt actus ponit̄ in
gñe moris. nisi habita ꝯpatōe ad volūtatē. q̄ pncipiū est
moraliū. vt pꝫ ex. vi. metaph. ⁊ iō in pmo incipit genus
moris. vbi pmo dominiū volūtatis inuenit̄. hꝫ aūt volū
tas in qbusdā dominiū ꝯplētū. in qbusdā ꝟo incōpletū

Cōpletū dominiū hꝫ in istis actib⁹ q̄ ex imperio volun-
tatis pcedūt. ⁊ hi sunt act⁹ deliberatōem sequētes. q̄ rō
ni attribuūtur. Sꝫ dominiū incōpletuꝫ hꝫ in illis actib⁹
q̄ imperiū rōnis pcedūt. tñ volūtas eos ipedire poterat
vt sic q̄dāmō volūtati subiaceāt q̄tū ad hoc qd̄ est ipe-
diri vel nō ipediri. Et ideo inordinatio q̄ in his actibus
ꝯtingit. rōem peccati causat. tñ incōpleti. ⁊ ideo in his ac
tib⁹ pctm̄ leuissimū ⁊ veniale est. nō aūt mortale. qd̄ est p
fectū pctm̄ ⁊c̄. Hec ille. Et ad q̄rtuꝫ dr̄. q̄ mot⁹ illi sunt
q̄dāmō in ptāte nr̄a. ⁊ quodāmō nō sunt. si cū q̄libet eo
rū sigillatim ꝯsideret̄. sic in ptāte nr̄a sunt. qꝛ quelibet eo
rū puenīēdo ipedire possum⁹ Si aūt oēs simul ꝯsideret̄
sic in ptāte nr̄a nō sunt. qꝛ dū vni obuiare nitimur ex alia
pte pt̄ mot⁹ illicit⁹ surrigere. nō cū pt̄ eē simul intentio ten-
tentis volūtatis ꝯtra diuersa in actu. Hec ibi. qb⁹ ꝯcor-
dant ea q̄ supra. q. xvij. ar. vij. D. ponit q̄ño act⁹ sensuali
tatis possit eē imperat⁹. vbi ponit q̄ act⁹ sensualitatis vt
seq̄t̄ ad apphensionē imaginatōis nō subitā sꝫ ipērataꝫ
et regulatā rōne. ⁊ tūc est sub ipso. vt aūt q̄litatē seq̄t̄ cor
poris sic nō ipat̄ nec subdit̄ ipso. q̄nq̄ aūt ꝯcitat̄ ad app
hensionē imaginatōis vel sensus. nō oino subito in occur
su obiecti. ⁊ tūc ille mot⁹ est pter iperiū rōnis. q̄uis pos-
tuisset ipediri a ratōne si puidisset. Et videt̄ velle q̄ talis
act⁹ etiā iputet̄ volūtati. qꝛ potuit ipedire taleꝫ motū. vt
patuit ibidē. Ex qb⁹ oib⁹ trahit̄. q̄ mot⁹ naturalis q̄ seq̄
tur ex q̄litate corpis ⁊ est pmo pmi⁹. ⁊ ꝯcitat̄ mere natura
liter sine aliq̄ imaginatōe nō est aliq̄ mō in ptāte homi-
nis et est sine omni pctō etiā veniali tanq̄ extra genus moris
existēs. Et si de tali intelligit̄ dictū Nico. de lyra bonuꝫ
est ⁊ ꝯcordat. Pars ⁊ seq̄t̄ scdo. q̄ mot⁹ nō mere natural̄
sensualitatis. sꝫ aliqualr̄ liber. rōe scꝫ cause sue. qꝛ seq̄t̄ ad
imaginatōem quā hō potuit puenire ⁊ ipedire. ⁊ p ꝯñs
actū sensualitatis sequētē. tūc talis act⁹ est veniale. tanq̄
act⁹ inordinat⁹ volūtari⁹ indirecte. vtpote cadēs sub do
minio volūtatis incōplete. etiā si rōnis aduertētiā ⁊ actū
pueniat. qꝛ rō potuit ipm motū illicitū puenisse in speali
acceptū. licꝫ nō oēs. Dico aūt circa hoc. q̄ si esset act⁹ ta-
lis sensualitatis q̄ ꝯsurgeret ad imaginatōem subitā. quā
post⁹ ꝯcomitaret̄ vel causaret. q̄ sequeretur. nec fuisset vt
nūc in potestate hois talē ipediuisse. ⁊ dedisset opam rei
licite. nec in aliq̄ esset negligēs. puto q̄ talis act⁹ sensuali-
tatis nō esset pctm̄ nec veniale. vt patuit supra. q. xvij. q̄
si de tali intelligit lyra. bene dr̄. Si aūt intelligit de secun-
do motu. scꝫ sequēte imaginatōem nō subito aduenienteꝫ
ex occursu pñtis obiecti. sꝫ in absentia sensibilis. tūc re-
spōdendū est ad rōem lyre. negando q̄ talis mot⁹ cōcu-
piscētie nullo mō sit in potestate Et rō patuit. ⁊ pꝫ hic in
D. qꝛ sufficit ad rōnem venialis q̄ possit impediri. ⁊ sic
in ptāte quo ad singulos. nō quo ad oēs Ad dictū augu
stini vbi dr̄. q̄ est materia exercēde ꝟtutis. Dico q̄ leḡ
de pmo pmis. q̄ sunt materia exercēde ꝟtutis ⁊ sine omi
pctō q̄ vocat̄ naturalis. Sꝫ vt patuit ex d. san. ex. ij. sentē
tiaꝝ. motus q̄ sensualitati attribuūt̄. scꝫ sequentes imagi
natōem ipedibilē ad quā etiā nō subito seq̄t̄. ɸm b. aug⁹
pctā sunt. naꝫ ⁊ rōni ꝯmissa ē imaginatio. pñtim nō ab
extrinseco subito extorta. Vñ ⁊ ipa illicita ⁊ eiꝰ sequentia
hoi iputant̄. Et de illa auctoritate b. Aug⁹. quā lyra al-
legat hꝫ d. san. de malo. vbi supra ad tertiū. dicēs q̄n mo
tus illicit⁹ est in sensualitate. tripl̄r se pt̄ habere ad ipm rō.
Vno mō sicut resistēs. ⁊ tūc nullū est pctm̄. sꝫ est meritū
corone. Aliq̄n aūt se hꝫ vt iperās. puta cū aliqs motum
ꝯcupiscētie ultiore excitat. tūc si sit illicitū in gñe pcti mor

talis. erit pctm̄ mortale. Aliqñ aūt se hz vt neqȝ ꝓhibēs neqȝ iperās seu ꝯsentiēs. ⁊ tūc est pctm̄ veniale. Hec ille. Ex quib᷒ intelligit̄ pmum mēbꝝ (vt pt haberi ex lcōne tertij sēquētis) de motu naturali. ⁊ pmo simplr. q̄ nō est ꝓhibibilis. tertius autem est prohibibilis vel impedibilis. et ita indirecte voluntarius ⁊ peccatū veniale. Dico scḋo ꝙ nō videt̄ incōueniēs vt aliqs motus illicito ⁊ pctō veniali exceto ex negligentia. ⁊ infirmitate humana relinqdo. ꝙ supueniens iudiciū rōnis possit mereri coronā (hec videt̄ innuere d. san. in de ṽita. ma. xxv. ar. vij. ad. vᵘᵐ.) ꝗre nō seqtur. aliqs mot᷒ est materia exercende ṽtutis. ꝗ nō est pctm̄ leuissimū. Nā stimul᷒ carnis quē ⁊ paul᷒ pacie bat no fuit sine venialib᷒ pctis. ⁊ tn̄ sibi fuit materia exercende ṽtutis. vt patuit supra. q. lv. ar. iij. ad. iijᵘᵐ. Et exꝑ ponit d. san. scḋe ad Corinth. xij. post Augᵐ. de infirmitate carnis. qꝛ inerāt ei mot᷒ ꝯcupiscētie. quos tn̄ diuina grā refrenabat. Et hz ibidē ꝙ de᷒ ad ꝓcaueṅdū mal᷒ma lū pmittit electos ipediri ex aliq ꝑte. vt ꝑ infirmitatē vel defectū. ⁊ etiā aliqñ ꝑ pctm̄ mortale. Vn̄ nō seqt̄. est materia exercende ṽtutis. ꝗ nō est pctm̄ leue ⁊ modicū. cum Aug᷒. dicat illū stimulū apli sibi fuisse in exercitiū ⁊ in coronā. Dico vltert᷒. ꝙ acceptādo ꝑ rōnis ꝯsensum tales mot᷒. peccat̄ pctō ꝑfecto ⁊ mortali. qꝛ talis acceptatio subest pleno dominio volūtatis. sz nihilomin᷒ ipē motus puenies ipm̄ acceptare est pctm̄ leue ⁊ modicū. ⁊ qꝛ illis ipm̄ respuere sit meritū ꝑfectū. nō tn̄ sequit̄ quin ipē mot᷒ cui no ꝯsentit̄. sz abiicit̄ fuerit nō solū illicit᷒. sed et pctm̄. De his inueni d. san. ꝯformiter loquētē postqȝ hec ꝯtemplerā. dt̄ eīn sic in. ij. snīaꝝ. dis. xl. arti. iij. ad. iij. ꝙ pmus mot᷒ nō hz rōem culpe nisi ꝑ m ꝙ est aliquo mō in ꝑtāte volūtatis. Vn̄ ꝗdiu volūtas nō repugnat hz rōnem pcti. sz qñ voluntas iam repugnare incipit tūc bō me ret. no qꝛ tūc pm᷒ mot᷒ sensualitatis sit meritori᷒ cui resistit. qui tn̄ postqȝ sibi resistit̄ rōem pcti amittit. sz in actu volūtatis resistentis est meritū. q̄ nō est idē cū pmo motu sensualitatis. Hec ille. Ex qb᷒ pz dare qm̄o auctoritas b. Aug. intelligēda est. ⁊ qꝛ nihil ꝯtra dictū nostrū ꝙ aūt mot᷒ ꝓueniēs ex imaginatōe subita ⁊ subito. non sunt venialia videt̄ haberi ex d. san. in de malo. vbi supra ad octauū vbi dt̄. ois apphensio iperio rōnis subiacet. ꝑt eīn rō ꝓhibere vsum cuiuslibet apphēsiue poñe. maxime in absentia sensibilis. Hec ille. Vbi notater dt̄. in absentia ⁊c. qsi admitteret ⁊ cōcederet ꝙ aliqñ imaginatio no est, in ꝑtāte rōnis. scȝ in pñtia rei sensibilis. sicut quis vidēs a casu mulierē. vel audiēs loqͥ de materia venerea subito incedit imaginatio. quā nō potuit ꝓhibere. Et de motu sequēte hmōi imaginatōem videt̄ intelligendū dictū b. Aug. relatū ꝑ lyrā. videlz. nō est in ꝑtāte vt bis vtamur nō rāgamur. Vn̄ ⁊ hic ad scḋm dt̄ d. san. ꝙ hō ꝑ volūtate pt reprimere singulos mot᷒ si ꝯsentiat̄. i. si nō ꝓueniant mere naturalr̄. nec ad imaginatiōem subitam. sed impedibilē quā possit auertere. ⁊ pt aduertere. qꝛ imaginatio ad illicita trahit. opꝫ eīn sꝫ habere oculū ad ħ ꝙ aliud est loqͥ de motu carnis qui pt ee sine imaginatiōe. aliud de motu sensualitatis q̄ imaginatōnem pꝛequirit Ita videnť esse de mente do. sanc. saluo iudicio meliori. Vn̄ ⁊ Capolus in. ij. dis. iij. ad. qᵐ. durādi. ꝯtra primā ꝯclone ꝯcordiť loqtur. vbi dt̄. act᷒ ex sola imaginatiōe ꝓcedētes sunt duplices. Quidā eīn sunt qs imaginatio ꝯcomitaf pot᷒ qȝ causet. q̄ oritur ex dispōne qualitatū naturaliū. vel si causanť ex imaginatōe. nō tn̄ tali. q̄ a volūtate potuerit ipediri. nec ꝑ ꝯñs appetitus sequens. pz

pz in imaginatōe q̄ causaf ex necessitate i occursu alicuius obiecti. vel ex subita opatione phātasmatis. vel cum audio loquentē de materia venereoꝝ. ⁊ tales sunt penitus extra genus moris. ⁊ de istis intelligit̄ dictum san. Tho. videlz ꝙ act᷒ ex imaginatōne ꝓcedētes sunt indifferentes. Alij ṽo sunt quos imaginatio nō solū ꝯcomitaf. sz causat. q̄ qdē imaginatio no sic subito ⁊ mere naturalr̄ causaf qn potuerit ipediri vel ipsa vel appetitus sequēs. ⁊ talis nō est extra gen᷒ moris. Hec ille. Vbi pz ea q̄ dicta sunt. ⁊ capolū sensisse. Et nota. ꝙ ex hoc habet̄ ꝙ scḋm d. san. supra. q. xvij. ar. ꝑ. (vbi dt̄ ꝙ qñqȝ ꝯcitatur subito ad imaginatōem. ⁊ potuit ipediri a rōne si ꝑuidisset) intelligit̄ de tali imaginatōe. q̄ ē aliqualr̄ in potestate hois et ipedibilis. si aūt orit̄ oino subito. ⁊ ita ꝙ nō potuit ꝑsentire. vt auerteret cogitatōem ⁊ imaginatiōem. tūc non esset pctm̄ etiā veniale. nec aliquo mō sub imperio rōnis nec directe. qꝛ videlicȝ imperatur. nec indirecte. quia videlicet nō impeditur cum potuerit impediri.

¶ Nūc notatis videndū est de argumēto secūdo. cuius solutio clarescet ex dictis. Vn̄ dt̄ ad maiorē. null᷒ peccat in eo qḋ vitare nō pt. verū qḋ nullo mō vitare pt. nec quo ad oēs. nec quo ad singulos. Secūdo. qḋ nō pt vitare. ita ꝙ nec subsit dominio volūtatis complero nec incompleto. Dico autem ꝙ ad ratiōnem peccati leuissimē sufficit ꝙ possit vitari quo ad singula. esto non omnia simul. ⁊ sufficiat ꝙ habeat dominium incompletum. ita ꝙ licȝ non imperauerit (quod est complerī volūtatis) tamē impedire potuit si ꝑsensisset. Ad minorē. hō nō pt vitare quin actus sensualitatis sit inordinatus. verū ad hūc sensum ꝙ nullus sit inordinatus. pt tn̄ singulos vitare ⁊ reprimere. ⁊ hoc sufficit ad volūtariū imꝑfectū qḋ potest ꝯstituere veniale. Ad ꝓbatōem minoris dt̄. ꝙ sensualitas est ꝑpetue corruptōis ꝓpter materiale peccati originalis. qḋ est destitutio viriū inferiorū a retinaculo iusticie originalis. que est fomes. qui manet de cōmuni lege donec durat hec vita. de hoc infra. q. lxxxij. et in de veritate. materia. xxv. ar. vij. per totū. Sed dico. ꝙ ꝓꝑter illā corruptōem nō possit volūtas ⁊ rō vitare omnes motus inordinatos. tn̄ singulos. Nō omes quidē qꝛ dum quis aduertit imaginatōem suā de re illecebrosa. ⁊ ad hanc ꝯcitari sensualitatē. ⁊ auertit se ꝯuertendo cogitatōnem ad speculatōem scientie. tūc insurgit aliqs motus inanis glorie impremeditat᷒. ⁊ sic de aliis. quare verū est ꝙ non pñt vitari oīa venialia. tn̄ hō singula vitare potest. nam cū ꝑsentit ⁊ aduertit imaginatōem suam versari circa illicita. antēqȝ oriatur motus inordinatus pt eam auertere. ⁊ sic vitare motū inordinatū sensualitatis ⁊ appetitus. Dictū est eīn ꝙ si quis motus subito incedat ꝑ imaginatōem subito ortā ex ꝑsentia sensibilis. vel si inordinatus mot᷒ oriaf ex naturali qualitate sine imaginatōne. qḋ nullū est pctm̄. Et ergo qꝛ imaginationem auertere pt. que ꝑrequirit̄ ad veniale. ideo ad veniale sequēs. scȝ motū sensualitatis impedire pt. quo ad singulos motus si ꝑsentiat. si aūt negligat ꝑsentire ⁊ aduertere. nihilominus motus sequēs imputabit̄ sibi tanqȝ volūtarius ꝓpter negligentiā. Vltra. ꝯcedo ꝙ sensualitas significat̄ ꝑ serpentē tentantē mulierem. scȝ rōnē inferiorē. que significat̄ in ꝓcessu peccati ꝑ mulierē. sicut rō superior ꝑ virū. vt habet magister sētus in secūdo. Vltra. ꝗ inordinat᷒ mot᷒ sensualitatis nō est pctm̄. verū ꝑfectū. tn̄ imꝑfectū. qꝛ imꝑfectū volūtariū. Et scḋo mot᷒ sensualitatis qui nō potuit ꝑsentiri. ⁊ sic impediri. tn̄ vtiq

Nota hī sol, tne lyram.

pedibilis & sequēs imaginatōem q̄ auerti potuit si rō attendisset. & talis est pctm̄. Nota circa pncipiū solutōis de ꝑpetua corruptiōe &c. ex doc. in de veritate. vbi supra statim. ꝙ illa corruptio ideo sic dr̄. q2 est ꝯtra pmā institutionem nature. sed nō q2 ꝯtra naturā sibi relictā. imo sequit̄ principia nature. vt D. ibidē h3 in cor. Quare nō satis aduertūt qui arguūt Aristotē ē cognouisse corruptionē nature ꝑ pctm̄. & ideo eam eguisse reparatore. Nā illa rebellio sensualitatis nō arguit apud gentilem naturā destitutā. cum sit defectus natura lis. & ꝑ ꝯn̄s nō ꝓpterea cognouit eam ꝑ pctm̄ destitutā. Ubi d. san. scdo. sententiarū. dis. xxx q. p̄. ar. p̄. ad pmū. Seneca & alij phi ꝯsiderauerūt naturā humanā s̄m ea que ex pncipijs suis naturalibꝫ eam ꝯsequūtur. statū eñ illū pme ꝯditōnis scire non potuerūt. que nō nisi fides tenet. & ideo de morte illi nihil nisi sicut de naturali defectu locuti sunt. q̄uis & naturalis defectus aliquo mō pena dici possit. Hec ille. &c.

Arist. nō cognouit corruptiōē nature

Nota scdo. ꝙ D. dr̄. ꝙ volūtas possit repmere singulos motus sensualitatis si ꝯsentiat. q2 ꝑ hoc excludūtur pmo pmi. & sequētes ad imaginatōnem nō impedibilem. & ꝑ ꝯsequens nō sunt venialia. sed includunt̄ q̄ insurgūt ex negligentia aduertentie sup imaginatōnem.

Nota etiā d. san. in fine solutōis. ꝙ sufficit ad rōnem peccati volūtarij sc3 imꝑfecti & incōpleti. ꝙ possint vitari singula. Scotus de ista materia aliquid tangit in scdo. dis. x ij. ad. iij. q. rn̄dendo ad auctoritatem in argumento post oppositū adductā. dicēs. ꝯplus debet intelligi quo ad pmos mot9. de qbꝫ nō video ꝙ sint pctm̄. q2 pcedūt oēm actū volūtatis. & nulla rō culpe ē in aliq̄ pcedēte actū volūtatis. Si dicas ꝙ pmi mot9 istis pctm̄. eo volūtas nō puenit tūc nō ē pctm̄ ꝯmissionis. s. omissionis et sic illa opa q̄ sunt pctā formalr̄ sunt illa opa interiora. hec ille. Ubi p3 s̄m Scotū. ꝙ pmi mot9 s̄m se nō sunt pctā s3 tm̄ admittit ꝙ sīt pctā in q̄ntū volūtas negligat eos impedire. vt sic voluntas incōpleta & indirecta ꝯstituat illos motus in esse peccati etiā venialis. sicut qn̄ sunt illiciti. tūc voluntas ꝯpleta ꝯstituit in esse mortalis. ita tñ ꝙ ille motus pmus ꝯcurrat. s3 nō ꝯpleat rōnem peccati etiā venialis. Et hec pn̄t stare cū d. san. q2 & d. san. vult. ꝙ solū illi motus sunt pctā venialia. qui potuerūt impediri. non tñ ita ꝙ volūtas ꝯsentiat expsse vel interpretatiue. q2 al's eēt peccatū rōnis. & nō sensualitatis. Un̄ d. sanc. in de ver. ma. xxv. ar. v. ad q̄ntū. non dr̄ esse pctm̄ in sensualitate. ꝓpter interptatiuū ꝯsensum rōnis. Qn̄ eñ pmus motus sensualitatis puenit iudiciū rōnis. nō est ꝯsensus nec interptatiu9. nec expssus. sed ex hoc ipo ꝙ sensualitas est subijcibilis rōni. actus eius q̄uis rōnē pueniat. tñ h3 rōem peccati. Hec ille. Ubi p3 ꝙ motus sensualitatis est veniale. nō q2 ꝯsentiat̄ ꝑ rōnē. imo sic eēt mortale. si eēt de re illicita mortal̄r. & attribueret̄ rōni. sed est pctm̄ q2 i potestate fuit ipm̄ ꝓhibere &c. Et p3 scdo. ꝙ motus pueniēs rationem est peccatum &c.

Scotus.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ illud qd̄ hō facit sine delibe ratione rōnis nō ꝑfecte ipe facit. q2 nihil operat̄ ibi id qd̄ est pncipale in hoie. vn̄ nō est ꝑfecte actus humanus. et ꝑ ꝯsequens nō pt̄ esse ꝑfecte actus virtutis vel peccati. sed aliquid aliud imperfectū in genere bonū. Un̄ talis motus sensualitatis rōnem preueniens est peccatū veniale. qd̄ est q̄ddā imperfectū in genere peccati.

¶ Ad maiorē. ꝙ hō ipe nō facit. nō iputat̄ ei ad peccatū. Uerū. si nullo mō faciat. nec s̄m id qd̄ est pncipale nec s̄m min9 pncipale in eo. & scdo qd̄ nō facit volūtarie directe vel indirecte. Ad minorē. s3 solū hoc videmur facere qd̄ cū deliberatiōe rōnis facim9. Uerū hoc ꝑfecte facimus nos. q2 facim9 s̄m id qd̄ est pncipale in nobis. nihilomin9 tñ & nos facim9 s̄m id qd̄ est in nobis. s3 imꝑfectū. qd̄ facim9 s̄m sensualitatē. q2 & ipa est pncipiū volūtariorū actuū aliqualr̄. Et qd̄ ipa facit volūtati & rōni aliqualr̄ iputat̄ in quoꝝ ptāte & cura est in hoie. Nā ipsa d3 esse ordinata s̄m rōnem in homie. negat̄ ꝯn̄a. ꝙ ad nullū pctm̄ oino imputet̄. sed pbat ꝙ nō ad ꝑfectū. sed nō pbat q̄n motus sensualitatis rōnem puenientes sint volūtarij. q2 singuli ipedibiles. id aūt qd̄ qs ipedire pt̄ & nō facit. si sit iordinatū sibi iputat̄. solū ḡ habēt venialia mot9 impedibiles. vt patuit. Nota ḡ ꝟba d. san. vbi dr̄. vn̄ talis motus sensualitatis rōnē pueniens ē pctm̄ veniale. vbi dixim9 stare radicē disputatōis tacte. Quo aūt veniale sit imꝑfectū in genere peccati habet̄ infra. q. lxxxviij. ar. p̄. ad pmū.

¶ Utrū sensualitas possit eē subiectū pctī mortal.

Ad quartū sic procedit̄. Uidet̄ ꝙ in sensualitate possit esse peccatū mortale. Actus eñ ex obiecto cognoscit̄. s3 circa obiecta sensualitatis ꝯtingit peccare mortaliter. sicut circa delectabilia carnis. ergo actus sensualitatis pōt esse pctm̄ mortale. & ita in sensualitate pctm̄ mortale inuenit̄. ¶ P̄. peccatū mortale ꝯtrariatur virtuti. sed virtus pt̄ esse in sensualitate. temperantia eñ & fortitudo sunt virtutes irrationabilium partiū. vt phs dr̄ in. iij. ethicoꝝ. ḡ in sensualitate pt̄ esse pctm̄ mortale. cū ꝯtraria sint nata fieri circa idē. ¶ P̄. veniale pctm̄ est dispositio ad mortale. s3 dispositio & habitus sunt in eodē. cū igitur veniale peccatū sit in sensualitate. vt dictū est. etiā mortale peccatū esse poterit in eadē. ¶ Sed ꝯtra est qd̄ Aug9. dr̄ in libro retractationū. & habet̄ in glo. Ro. vij. Inordinatus ꝯcupiscentie motus q̄ est pctm̄ sensualitatis. pt̄ etiā esse in his q̄ sunt in gratia. in qbꝫ tñ peccatū mortale nō inuenit̄. ḡ inordinatus mot9 sensualitatis nō est peccatū mortale

D | ar. iij. ad. 3

¶ Hic q̄rit q̄le pctm̄ possit eē i sensualitate an mortale. q2 ꝙ possit ibi eē veniale satis patuit ex solonibꝫ ar. pcedentis. Nā sensualitas añ aduertentiā rōnis h3 s̄m se actū inordinatū aliquo mō volūtariū. loquēdo de sensualitate humana. de q̄ sp loqmur

¶ Rn̄deo dōm ꝙ sicut inordinatio corrūpēs pncipiū vite corpalis causat corpalē mortē. ita etiā inordinatio corrūpēs pncipiū vite spūal'. qd̄ ē finis vltim9. cāt mortē spūalē pctī mortal'. vt sup̄ dcm̄ ē. q. lxxij. ar. v.

¶ D. in fine cor. rn̄det vnica ꝯclōne tali. Pctm̄ mortale ꝙ pt̄ eē in sensualitate. s3 solū in rōne. Probat ꝯclō sic Inordinatio corrūpēs pncipiū vite spūalis (qd̄ est vltimus finis) causat mortē spūalē pctī mortalis. s3 sensualitatis nō est talis inordinatio corrūpēs vltimū finē. ḡ nō est illi9 (vt cause sc3 & pncipij ꝯplentis) pctm̄ mortale. Illius rōnis D. pmo ponit maiorē Scdo pbat minorem

adiūgēs ꝯclonem. ibi. ordinare aūt ⁊c. Nota autē ꝙ ꝯclo nō dr̄. ꝙ pctm̄ mortale nō sit in sensualitate subiectiue. s; in rōne. s; dr̄ absolute qḋ nō ē in sensualitate sicut in pncipio a quo hꝫ esse mortale. s; est in eo (supple) sicut pncipio cui attribuit̄ı p̄m esse mortale a q̄ hꝫ vt sit cū auersione ab vltimo fine. hoc aūt est qꝛ fit a volūtate deliberata. cuꝰ est se auertere ab vltimo fine. Non est ḡ pctm̄ mortale formalr̄ in sensualitate vt sic quasi a sensualitate habeat eē mortale. s; est formalr̄ in rōne ad sensum dictū Quo notato ꝓbat̄ maior a silī. sicut inordinatio corporis corrūpens pncipiū vite corporalis causat corꝑalē mortē. Et patuit ista maior cū sui lōga explicatōe sup. q. lxxij. ar. v. Nota aūt ꝙ d. san. dr̄. ꝙ inordinatio corrūpēs pncipiū vite causat mortē pcti mortalis. nō dr̄ ꝙ peccatum mortale sit subiectiue totalr̄ in eo qḋ causat talē inordinatōem. de hoc ad p̄mū Cōsequēter cū dr̄

¶ Ordinare aūt aliqḋ in finē nō est sensualitatis s; solū rōnis. inordinatio āt a fine nō est nisi eiꝰ cuiꝰ est ordinare in finē. vn̄ pctm̄ mortale nō pt̄ eē in sensualitatē. sed solū in rōne

¶ Probat minorē p̄dicte rōnis. ⁊ in fine annectit cōclusionē missuā. Minor ḡ ꝓbat̄. inordinatio a fine vltīo nō est nisi eiꝰ cuiꝰ est ordinare in vltimū finē. s; ordinare in vltimū finē nō est sensualitatis. s; rōnis ḡ minor vera Maior ꝓbat̄. qꝛ inordinatio nō iputat̄ nisi potēti ordinare. qꝛ negatio ⁊ p̄uatio nō est volūtaria. nisi qꝛ affirmatio est in ptāte. sicut omissio iputat̄ alicui qꝛ potuit agendo omissionē ipediuisse. Minor aūt ista pꝫ. qꝛ sensualitatis est solū tendere ad bona sensibilia nō spūalia. Vltimꝰ aūt finis est bonū spūale ⁊ summuꝫ. Et intēdit hec rō. ꝙ illiꝰ est pctm̄ mortale cuius est corrūpere ordinē ad vltimū finē. s; hoc nō est sensualitatis. s; volūtatis deliberate. ḡ. Maior pꝫ. qꝛ pctm̄ mortale est qḋ rōne sue inordinationis dicit auersionem ab vltimo fine. ⁊ consistit in deordinatōe circa vltimū finē ⁊c. Circa hāc ꝯclusionē ⁊ eius ꝓbatōem ⁊ etiā solōnes argumentoꝝ sūt aliq̄ notanda. Primo ꝙ aliud est pctm̄ alicui attribui tanq̄ cause ⁊ pncipio motiuo. ⁊ aliud tanq̄ subiecto. patuit hoc ar. p̄. qꝛ oīe pctm̄ ꝑfectū est volūtatis ⁊ ratōnis p̄ceptiue et ꝯpletiue. qḋ tn̄ saltē partialr̄ pt̄ esse alteriꝰ potē Nota scḋo. iuxta tacta supra. q. xv. ar. iiij. et d. san. in de veritate ma. xv. q. iij. ꝙ actꝰ appetitꝰ intellectiui attribuit̄ sue apprehensiue. cuꝰ iudiciū ⁊ directōem seqt̄. etsi ab ipa nō elicitat̄. sed ab appetitiua. secus de actu appetitꝰ sensitiui. ita ꝙ dicimꝰ ꝙ ꝯsensus in pctm̄ est actꝰ ratōnis Nota tertio. ꝙ pctm̄ mortale ⁊ ꝑfectū q̄uis q̄n̄q̄ p̄us inueniat̄ in actu exteriori ⁊ obiecto eiꝰ ꝑ̄m esse apphensum originaliter ⁊ radicalr̄. tn̄ ille actꝰ exterior nō ꝯstituit̄ actu. vel cōplet̄ in rōne pcti mortalis. nisi accedēte ꝯsensu volūtatis qui sp̄ habet̄ tanq̄ a rōne ꝓcedēs Ista possunt ꝯstare ex dictis supra. ⁊ patebūt q̄ ad aliq̄ ex sequētib;. Secus de veniali. qḋ pt̄ ꝯpleri in gnē suo sine ꝯsensu voluntatis et deliberatione. vt patuit. s; nō absq̄ ptāte volūtatis. Ad ꝓpositum ḡ ꝯclonis dr̄ pctm̄ mortale nō esse in sensualitate sicut in cā ⁊ pncipio totali ⁊ sufficiēte. qꝛ quicūq̄ motus vt est illiꝰ nō habere pt̄ rōnem mortalis. oportꝫ ḡ ꝙ aliunde ꝓueniat mortalitas. etiā si actꝰ eiꝰ sit mortalis. tn̄ nō hꝫ a sensualitate. s; a ꝯsensu volūtatis ꝓuia deliberatione rōnis. Et ita intelligit̄ ꝯclo. ꝙ pctm̄ mortale non est sensualitatis soliꝰ sicut pncipij. nec sicut total̄ subiecti omniū. q̄ reqrunt̄ ad mortale. ita ꝙ nullo mō ē pncipiū mortalis formalr̄. s; partiale subiectū. Nā pctm̄ mortale cum ꝯmittit̄ actu exteriori vel sensualitatis reqrit p̄ter hoc actus. ⁊ actū interiorē saltē interp̄tatiue. q̄ se hꝫ formalr̄. qꝛ rō dr̄ ꝯclo. ꝙ mortale non est sensualitatis. s; rōnis. ita ꝙ rōnis noīe etiā volūtas intelligit̄. Et dr̄ esse sic rōnis sicut pncipij ⁊ sicut subiecti eiꝰ qḋ est pncipale in pctō mortali. tn̄ ⁊ sensualitas est subiectū eiꝰ qḋ est mortale. ⁊ minus pncipale in pctō mortali. ⁊ hec patebūt in solōne p̄mi. et ar. vij. ad p̄mū. Vn̄ D. hꝫ hic ad p̄mū. ꝙ actꝰ sensualitatis ꝯcurrit ad pctm̄ mortale. qꝛ tn̄ ex sensualitate nō hꝫ esse mortale. sed a rōne. i. ꝯsensu deliberato. iō nō attribuit̄ sensualitati. oportꝫ etiā hic memorari eoꝝ q̄ allegata sūt ar. p̄. et de malo. q. 7. ar. vi. ꝙ pctm̄ attribuit̄ pncipali agēti. nō aūt minꝰ pncipali vel instrumēto. ⁊ sic cū rō sit. i. deliberatꝰ ꝯsensus sit pncipale pncipiuꝫ. ideo sibi attribuit̄ mortale. Nota circa argumētū in oppositum qḋ ꝯcludit ex auctoritate aug. q̄ vult ꝙ pctm̄ sensualitatis pt̄ esse in his que sunt in grā. ḡ pctm̄ qḋ est sensualitatis nō est vt sic mortale. s; vt sic vt est sensualitatis humane hꝫ ꝙ sit veniale ꝓpter ip̄fectōem actus etiā si sit mortale ex genere. vt patebit ar. viij. ad. ij. Sūt tn̄ ⁊ venialia ex gnē in sensualitate. sicut motꝰ ad ea q̄ de se venialia sunt. quare bn̄ seqt̄ur pctm̄ sensualitatis vt est sensualitatis pt̄ stare cū grā. ḡ vt est sensualitatis nō est mortale. qꝛ mortale nō stat cū grā. Cōcludit ḡ. ꝙ mortale formalr̄ nō est sensualitatis. s; tn̄ id qḋ est mortale pt̄ esse sensualitatis subiectiue. s; formalitas mortal̄ q̄ ē auersio ab vltīo fine attribuit̄ volūtati deliberate. ita ꝙ sicut exterior ꝑcussio ē mortale. s; nō attribuit̄ mēbro. sed volūtati. ita actꝰ sensualitatis est mortale pctm̄. sed stādo in sensualitate hoc nō hꝫ. s; hꝫ ex accedēte ꝯsensu deliberato.

¶ Ad p̄mū dr̄m. ꝙ actus sensualitatis pt̄ ꝯcurrere ad pctm̄ mortale. s; tn̄ actꝰ pcti mortalis non hꝫ ꝙ sit pctm̄ mortale. ex eo ꝙ est sensualitatis. s; ex eo ꝙ est rōnis. cuiꝰ est ordinare i finē. ⁊ ideo pctm̄ mortale nō attribuit̄ sensualitati. sed rōni

¶ Ad maiorē. actus cognoscit̄ q̄dem ex obiecto quo ad spēm. sed dico ꝙ actꝰ moralis (qualis est pctm̄) non hꝫ maliciā ꝯpletē. nisi ꝑ̄m ꝙ est volūtariꝰ. qꝛ eē volūtarium. etsi sit p̄ter rōem peccati ꝑ̄m spēm. nō tn̄ ꝑ̄m genus vt hꝫ d. san. de malo. q. ij. ar. x. ad. iiij. qꝛ in moralib; actus nō tm̄ dependet ex obiecto. s; etiā ex dispōne agētis. vt patebit. q. lxxvij. ar. iiij. et. q. lxxvij. ar. vi. et. q. lxxxviij. ar. ij. Dico tertio. ꝙ ad actū pcti mortalis nō sufficiat qḋ cūq̄ volūtariū. s; ꝑfectū. ⁊ tale cui anneta sint iordinatio et auersio circa vltimū finē. Dico q̄rto ꝙ etsi pctm̄ mortale sit inchoatū in actu aliq̄. nō tn̄ est actu pctm̄ mortale nisi accedēte ꝯsensu deliberato. ita ꝙ ꝯpletiuū pcti mortalis est ꝯsensus deliberatus Ad minorē. circa obiecta sensualitatis ꝯtingit peccare mortalr̄. si intelligit̄ stādo in sensualitate. negat̄. imo vt patuit sup. q. lxxij. ar. v. et patebit infra. q. lxxviij. ar. ij. si actꝰ est ex gnē mortalis. ⁊ est tn̄ in sola sensualitate sine deliberatōe ⁊ ꝯsensu rōnis. ē tm̄ veniale. Dico ḡ scḋo. ꝙ circa obiecta sensualitatis ꝯtingit peccare mortalr̄. nō vt est sensualitatis motꝰ ille. s; vt est vel iperatꝰ a rōne. vel approbatꝰ ꝑ ꝯsensum rōnis. ita ꝙ etsi ortū habeat ex imaginatōe. ⁊ incessens animū ante deliberatōem superueniēte deliberatōe fit mortale actu. sic ꝙ mortale ꝯplectat̄ actuꝫ sensualitatis tanq̄ materiale. et actū rōnis tanq̄ formale. Et ꝯcedo ꝙ circa delectabilia carnis ꝯtingit peccare mortalr̄. s; nō ꝑ sensualitatē tm̄. s; ꝑ rōem ꝯpletiue Vltra ḡ actꝰ sensualitatis pt̄ eē pctm̄

mortale. Côcedo ad hûc sensum. q actꝰ sensualitatis cõcurrit. ⁊ est ꝑs pctī mortalis. ⁊ est subiectiue in sensualitate. sꝫ nõ ꝑncipaliter. Nec ꝑncipale pctī mortalis ẽ in sensualitate. scꝫ ꝯsensus. sꝫ in rõne. Un̄ dt d. san. de malo. q. vij. ar. vi. ad qrtū. qñ actꝰ rõnis inuenit in pctõ. tũc directe pt attribui rõni vel volũtati. sicut ꝑmo motiuo ⁊ ꝑmo subiecto. sꝫ qñ ibi nõ est aliqs actꝰ volũtatis vel rõnis sed solꝰ actꝰ sensualitatis q dr pctm̄ (qꝛ pt ꝓhiberi ꝑ rõnẽ et volũtatẽ) tũc pctm̄ attribuit sensualitati. Hec ille. Ubi patet q cũ ad pctm̄ mortale nccãrio ꝯcurrat actꝰ rõnis. ideo tale pctm̄ dꝫ attribui rõni sicut ꝑmo motiuo et ꝑmo subiecto. scꝫ rõne eiꝰ qd est rõnis. qd est ꝑncipale in rõne actꝰ sensualitatis q ꝯcurrit materialr est in sensualitate. licꝫ nõ attribuat sibi. qꝛ nõ est ꝑncipale agens ⁊ cã mortalis ve sic. Nota aũt q D. nõ dt q pctm̄ mortale nullo mõ sit subiectiue in sensualitate. sꝫ q nõ attribuitur sensualitati. sꝫ rõni. qꝛ ipa est ꝑncipiũ illiꝰ actꝰ electiuũ. sꝫ nõ vt est mortale. sꝫ ꝑncipiũ ipatiuũ eiꝰ est cã q sit mortale. ideo ⁊c̃. Est g̃ pctm̄ mortale in sensualitate materialiter. nõ formalr ad sensũ. quẽ hꝫ d. san. de ṽita. ma. xxv. ar. v. ad. x. Et sic etiã d. Scotꝰ in sꝫ de pctõ sermonis. q. mag. d. i. x. q. Unꝫ qd valet etiã in ꝓposito Appetitꝰ aũt in q ꝯuenimꝰ cũ brutis est liber ⁊ rõnalis ꝑ ꝑticipatõem. nõ aũt ꝑ actũ suũ. sꝫ ꝑ actũ alteriꝰ potẽ. scꝫ volũtatis. cui iubetur Et ideo pt ꝯuerti ad bonum ⁊ auerti a bono. in brutis aũt licꝫ sit appetitꝰ sensitiuus. nõ tñ est ꝑticeps rõnis in eis. sicut in nobis. Hec ille

Ad scdm̄ dõm. q actꝰ ṽtutis nõ ꝑficit ꝑ id q est sensualitatis tm̄ sꝫ magis ꝑ id qd est rõnis ⁊ volũtatis cuiꝰ est eligere. nã actꝰ ṽtutis moralis nõ ẽ sine electõe. vñ sꝑ cũ actu ṽtutis moral' q̃ ꝑficit vim appetitiuã. est etiã actꝰ prudẽtie q̃ ꝑficit vim rõnalẽ

Ad ꝑmũ — et idẽ est etiã de pctõ mortali. sicut dictũ est

Maior ṽa ad sensum supra dictũ. q. lxxi. ar. ꝑ. qꝛ ꝯtrariat pctm̄ ṽtuti rõne actꝰ. Ad minorẽ. sꝫ ṽtus pt eẽ in sensualitate sicut ꝯplere ꝑncipꝫ, ita q sit a sensualitate tm̄. vel ꝑncipalr. negat imo est ratõnis ꝑncipalr sicut cause ⁊ ꝑncipij. qꝛ vt patuit supra. q. lviij. ar. iiij. ⁊ alibi. id qd est sensualitatis nõ hꝫ rõem ṽtutis. nisi fiat cũ electõe et discretõe volũtatis ⁊ rõnis. Est eñ ṽtus habitꝰ electiuus. sꝫ sibi nõ ꝯuenit nisi ꝑ prudẽtiã vel sinderesim. qre sicut ṽtus nõ attribuit sensualitati. sic nec pctm̄ ⁊c̃. Uide de hac solõne de ṽita. ma. xxv. ar. v. ad. viij. qꝛ admittit q ṽtus est in irascibili ⁊ ꝯcupiscibili. sꝫ nõ in sensualitate qꝛ sensualitas noĩat has vires q̃tu ad inclinatõem naturalẽ sensuũ q̃ est rõni ꝯtraria. nõ ẽm q ꝑticipat rõnem ideo magis ꝓprie dr. q vitiũ sit in sensualitate. ⁊ ṽtus in irascibili ⁊ ꝯcupiscibili ⁊c̃. Nota aũt hic circa ista dicta. q ṽtutẽ moralẽ eẽ eligere videt dupliciter posse intelligi ex d. san. qꝛ in 3°. scripto dis. xxxiij. q. ij. ar. 3. intelligit q est electiuꝰ finis ꝓprio ipiꝰ virtutis in quẽ inclinat ꝑ modũ nature. q̃ q̃dẽ inclinatio dr electio imꝓprĩ finis ꝓximꝰ ad vltimũ ñrẽ ordinat. ita q ẽm d. san. ibidẽ. electio est duplex. Una q eligit finis ꝓximꝰ ṽtut; illa ẽ ṽtut; moral' sꝫ alia est eoꝝ q sunt ad finẽ. ꝑ q electio ipoztat ꝑceptũ rõis de hmõi medijs ꝓsequẽdis. ⁊ talis est actꝰ prudẽtie sibi ꝓprius distinctꝰ ab actibꝫ aliaꝝ ṽtutũ. Nota tñ q electio attribuit prudẽtie ꝯsequẽter ⁊ directiue. qꝛ ad ipm̄ spectat electio. Sꝫ in pᵒ 2ᵉ. vt sepiꝰ habitũ est ṽtutis moralis est electio. vt est mediorũ. mediãte directõe ⁊ ꝓpio prudẽtie. ꝑ

Ui. rᵒ est habitꝰ electiuꝰ.

eius est electio imꝓprĩ ad electõem requirit accẽptio ⁊ asstẽtio boni finis. eo q ipe finis eligat ꝑ moraliẽ. sꝫ qꝛ afficit ad bonũ finẽ. ⁊ ꝯñter mediãte prudẽtia discernẽte eligit et opat media ad finẽ. Est igit ṽtꝰ habitꝰ electiuꝰ. i. ex electõe. i. discretõe prudẽtie operãs. ⁊ illa discretio ẽ ꝑncipale in ṽtute. ⁊ est rõnis. qre virtꝰ ꝑncipalit est rõis ⁊c̃. Et ẽ habitꝰ electiuꝰ. i. causatiuꝰ affectõis etiã ad media q̃ regulat rõne. et est opatiuꝰ operũ exteriorũ. puta electionẽ interiori. Un̄ d. san. (. q. cxxi. in ꝯmẽto sup isto ṽbo ꝑhi. Uirtutes eñ vel sunt electões vel nõ sunt sine electione) dt. pt eñ ṽtus dici ipe actꝰ virtutis. ⁊ si sic accipiamꝰ ꝑncipales actꝰ ṽtutũ q sũt interiores. ṽtꝰ est electio. si aũt exteriores. virtꝰ nõ est sine electõe. qꝛ exteriores actꝰ virtutũ ab interiori electõe ꝓcedũt. Si aũt accipiat ṽtꝰ ꝑ habitu ipo ṽtutis. sic etiã virtꝰ nõ est sine electõne. sicut cã nõ est sine ꝓprio effectu. Hec ille. Sed posset eẽ dubiũ quõ actꝰ ṽtutis existẽtis in appetitu sensitiuo possit dici electio. cũ electio sit appetitꝰ intellectiui. Dicit q nõ est in appetitu sensitiuo ẽm se. nec quo ad actus ꝯuenientes rõne. sꝫ appetitui sensitiuo humano ꝯuenit electio (. i. actus tendẽs in aliqd ꝓpe alio in ordine ad finẽ mediante impio rõnis ⁊ volũtatis. Et ꝑ hec patet q d. san dt. q actꝰ virtutis moralis nõ est sine electõne. qꝛ verũ est etiã de actu exteriori. Actꝰ aũt interior est electio. i. actus ordinate ⁊ discrete tendẽs ex directõe rõnis imperãtis. cuiꝰ nõ ẽ imperare sine volũtate. vt patuit supra. Et ita habet ꝯclusio q sensualitatis nõ est ṽtus. nec actꝰ ṽtutis nisi ex rõe et volũtate. Nota fundamẽtũ. qꝛ actꝰ sensualitatis ꝓuenientes actũ rõis. esto sint i aliqd de gñe bonoꝝ. nõ hñt rõnem virtuosi actꝰ. sꝫ solũ impari a rõne recta. q dicunt esse electões vel cũ electõe ⁊c̃. Nota et q̃ q d. san. dt q sꝑ cũ actu ṽtutis moralis. q ꝑficit vim appetitiuã. est etiam actꝰ prudẽtie. ⁊ idẽ est de pctõ mortali. vt dictũ est. Per hec pꝫ q dictũ est ad ꝑmũ. q in pctõ mortali ẽ aliꝰ actꝰ cũ actu sensualitatis. qui est ꝑncipalis ⁊ ipius rõnis Quare pctm̄ mortale ꝑncipalr attribuit ratõni. ⁊ tanq̃ ꝑncipio. ⁊ tanq̃ subiecto. scꝫ ꝑncipalioris in pctõ mortali. Nota q Scotꝰ diceret in tertio dist. xxxiij. q ṽtus moralis est habitus electiuꝰ. qꝛ est volũtatis sicut subiecti. cuius est electio ꝓprius actus. Sed fundamẽtũ falsum est. ⁊ eo destructo stat virtutẽ moralẽ esse habitũ electiuũ qꝛ ⁊ appetitꝰ sensitiuꝰ eligit vt imparatur a rõne. vt hic pꝫ. Un̄ ⁊ Scotꝰ in scdo dist. x q. dt q appetitus sensitiuus noster est liber. nõ q̃dem ꝑ ꝓpriũ actũ. sed ꝑ actũ volũtatis. qꝛ videlꝫ subest rõni in hoĩe pt moueri ad opposita. et ꝑ ꝯñs pt etiã moueri vt tendat in obiectũ ẽm discretione prudentie qd tendere est electio ⁊c̃.

Ad tertiũ dõm. q dispositio tripliciter se hꝫ ad id ad qd disponit. Qñqꝫ eñ est idẽ ⁊ in eodẽ. sicut sciẽtia inchoata dr esse dispositio ad sciẽtiã ꝑfectã Qñqꝫ aũt ẽ i eodẽ sꝫ nõ idẽ sicut calor ẽ dispositio ad formã ignis. Qñqꝫ ṽo nec idẽ nec i eodẽ. sicut i his que habent ordinẽ ad inuicẽ. vt ex vno ꝯueniat in aliud. sicut bonitas imaginatõnis est dispositio ad sciam q̃ est in intellectu. ⁊ hoc mõ veniale pctm̄ qd est in sensualitate potest esse dispositio ad peccatum mortale qd est in rõne

Ad maiorẽ dicet infra. q. lxxxviij. ar. ij. et ꝑsertim est vera de veniali ⁊ ex gñe. sꝫ nõ ita ꝓprie intelligit de veniali

tiā ex dispōne agētis. scʒ et imꝑfectōe ɔdiberatōis q̄ ē cā
pctm in sensualitate. qḋ pt eē mortale ex gnē ⁊ veniale ꝑꝑ
absentiā ɔsensus ⁊ ɔdiberatōis. Uerū est tñ. ꝙ si qs mot⁹
sensualitatis nō studeat diligēter reprimere sʒ imorari qḋ
est dispō ad mortale ꝑ negligētiā. Ad minorē. dispō ⁊ ha
bit⁹ sunt in eodē. Negat ista vliter. qꝛ triplr se hʒ dispositi
uo ad id ad qḋ disponit. qñqꝫ est idē ⁊ in eodē. sicut scia
inchoata dr dispō ad sciam ꝑfectā. nō ꝙ sit dispō vt pos
nit membrū ɔdiuisum habitui sʒ largē. ⁊ est dispō q̄ ad
malū. nō tñ se ⁊ spēcē suas. vt patuit supra q. xlix. ar. ij.
Alio° sunt in eodē sʒ nō idē. sic calor est dispō ad formaʒ
ignis. ⁊ sunt in eodē saltē st; cuius dē supposito. qꝛ ꝓprie loqñ
do calor ignis est totī⁹ ɔpositi. nā nullū accñs est in mate
ria pma. forma āt vniꝫ materie pme. Tertio° dispō. nec ē
idē nec in eodē cū eo ad qḋ disponit. sicut pꝫ in subordi
natis vbi reqꝛit dispō in vno vt ꝑueniat ad ꝑfectōem alꝫ
teri⁹. sicut patuit supra q. lvi. ar. v. ꝙ in sensitiuis interiori
bus est materiale ⁊ bona dispō ad sciam q̄ est in intellectu.
et sic est in ꝓposito. qꝛ veniale qḋ est sensualitatis tñ. si fre
quetet disponit ad ɔsensum rōis q̄ ɔplet ⁊ facit pctm mor
tale. vide sup̄ q. lxxxviij. ar. vi. Ultra cū igit veniale pec
catū sit in sensualitate. Dico ꝙ est in sensualitate etiā sine
actuali ɔsensu rōnis. ⁊ vt sic nō pt eē mortale. qꝛ etcū ɔsen
sus ɔdiberatus nūqꝫ possit esse sensualitatis sʒ soli⁹ rōis.
seqꝛ ꝙ pctm mortale nō est sensualitatꝫ vt pncipꝫ. nec est
subiectū ɔpletū mortalis. sʒ acc⁹ eius ɔcurrit ⁊ hʒ se maꝫ
tenaliter cuius ipa est subiectū. De materia huius articu
li vide d. san. in. ij. dis. xxiij. q. ij. ar. iiij. circa finē corpus.

¶ Utrū rō possit esse subiectū peccati.

AD qrtū sic pcedit. Videt ꝙ pctm nō pos
sit esse in rōne. Cuiuslibet eñi poñe pecca
tū est aliqs defect⁹ ipius. sed defect⁹ rōnis
nō est pctm. sʒ magis excusat pctm. excusa
tur eñ aliqs a pctō ꝓpter ignorantiā. g̃ in rōne non
potest eē pctm. ¶ P. pmū subiectū pcti est volūtas.
vt dictū ē. sʒ rō pcedit volūtatē cū sit directiua ipi⁹.
ergo pctm esse nō pōt in rōne. ¶ P. nō pt esse pctm
nisi circa ea q̄ sunt in nobis. sʒ ꝑfectio ⁊ defect⁹ rōis
nō est eoꝝ q̄ sunt in nobis. qdam eñi sunt naturalr
rōne deficientes vl rōe solertes. g̃ in rōne nō est pec
catū. ¶ Sed ɔtra est qḋ Aug. dr in li. xij. de trini. ꝙ
peccatū est in rōne inferiori ⁊ in rōne superiori.

¶ Hic querit de alio subiecto speciali scʒ rōne. ⁊ pmo
facit h. scdo mouent quedā dubia circa peccatū qḋ est in
rōne in ar. seqñti vsqꝫ in finem.

¶ Rñdeo dōz. ꝙ pctm cuiuslibet poñe ɔsistit in
actu ipius. sicut ex dictis pꝫ. Habet āt rō duplicē
actū. Unū qdē ſm se in ɔpatōe ad ꝓpriū obiectuꝫ.
qḋ est ɔgnoscere aliqḋ verū. Ali⁹ aūt actus rōnis est
inqtū est directiua aliaꝝ viriū.

¶ Conclonē misiuaʒ ponit D. in medio corporis talem.
Duobo modis (scʒ in gnē. quattuor āt modis ſm speciē)
ɔtingit esse peccatū in rōne. Qui pbat tali rōne. Peccaꝫ
tū cuiuslibet potentie ɔsistit in actu ipius volūtario ⁊ inꝫ
ordinato. sed actus rōnis pōt esse volūtarius ⁊ inordiꝫ
nat⁹ duplr. igit ɔclo vera. Maior pꝫ ex ar. p. ij. et. iij. Et
intellr̄ nota pdicta de actu alicui⁹ potentie etiā impeꝫ
rato q̄ dicit esse poñe alicui⁹ sicut pncipꝫ pncipalis moueꝫ

tis que et subiectū esse pōt rōne act⁹ que ſpectando hʒ eē.
Pro minore D. ponit. ꝙ rō hʒ duplicē actuꝫ. ⁊ arguit ex
hoc sic ꝓ ista minore. Ratio hʒ duplicē actū. vnū ſm se in
ɔpatōe ad ꝓpriū obiectū qḋ est ɔgnoscere veꝝ aliquod.
secūdus est actus rōnis inqtū est directiua aliaꝝ viriuꝫ.
sʒ vterqꝫ hoꝝ pt esse volūtari⁹ ⁊ inordinat⁹. igit minor vera
Maior ista relinqꝛ nota qꝛ rōnis est ɔgnoscere veꝝ. ⁊ cū
sit altissima potētia in hoie habet alias dirigere. Sʒ cōs
sequēter D. declarat minorē istam vltimā. pmittit tamē
conclonem misiuam cum dicit.

¶ Utroqꝫ igit mō ɔtingit eē pctm in rōe Et pmo
qdē inqtū errat in ɔgnitōe veri qḋ qdē tūc iputat eī
ad pctm qñ hʒ ignorātiā vel errorē circa id qḋ pt et
dʒ scire. Scdo qñ iordinatos act⁹ inferioꝝ viriū vl
imperat. vel etiā post ɔdiberatōem nō cohercet.

¶ Probat minor vltima sic. Ille actus est culpabilis
et pctm volūtariū inordinatū qn quis ignorat ⁊ errat in
his q̄ pōt ⁊ debet scire. Silr ille actus est volūtari⁹ et
inordinat⁹ (saltē omissiue) qñ rō dimittit debitā directio
nē aliaꝝ viriū cū deberet ⁊ posset post ɔdiberatōeꝫ coherꝫ
cere. sʒ ɔtingit qñqꝫ rōneꝫ ignorare ⁊ errare ⁊ deficere inꝫ
directōe possibili inferioꝝ viriū. igit minor vera. scʒ ꝙ vterꝫ
qꝫ actus possit esse volūtarius ⁊ inordinatus. ¶ Nota ꝙ
materia illi⁹ ar. qꝛ gnālis est postea magꝫ explicabit ⁊ qꝫ
dem quo ad pmū pctm rōnis q̄ deficit in ɔgnitōne veri
possibilis ɔgnosci. ⁊ debiti cognosci. habet infra q. lxxvi.
ar. ij. an scʒ ignorātia sit pctm. Et dr D. h ꝙ ignorātia et
error est pctm rōnis isto mō sic. ꝙ ignorantia dicat pctm
omissionis rōne negligētie acqrendi debitā notitiā. Erꝫ
ror āt dicat actū indebitū ⁊ approbatōem falsi ꝓ vero. Erꝫ
ror eñi vt hʒ doc. san. in de malo q. iij. ar. vij. est. qñ qs deꝫ
his q̄ nescit fert sniam. ita vt primo mō sit duplex pctm.
scʒ omissionis ⁊ ɔmissionis. Scdo etiā mō circa deficereꝫ
in dirigēdo pt esse duplex pctm. vnū etiā positiue ɔmisꝫ
sionis. qꝛ videlʒ rō seducta ꝑ passionē. relicto vero iudicio
vl ad suggestionē passiōis vl habit⁹ praui ɔcludit sentēꝫ
tiā qua iudicat ꝓsequēdū ꝙ passio affectat. Aliud āt pecꝫ
catū est omissionis. qꝛ nō reprimit illicitū motū post ɔdibeꝫ
ratōem. Et de pmo petō infra q. lxxvij. ar. ij. De scdo āt
statī ar. seqñ. ⁊c. Et ita pꝫ ꝙ si res ponderet inueniet quaꝫ
druplex pctm in rōne q̄ Doc. oia sub paucis vbis tāgit
Primū ꝑ ignorātiā. scdū ꝑ errorē. tertiū ꝑ igare iordiꝫ
natos act⁹ inferioꝝ viriū. qrtū ꝑ nō cohercere post ɔdibeꝫ
ratōeꝫ. Que oia sunt in rōe vl subiectiue vl imputatiue.
nā in alijs mōis mortal pua
puatio eñi ⁊ omissio nō ē subiectiue in aliq̄. ni
tis (.s. volūtaria ⁊ iordiata) ē alicubi iputatiue. et de duo
b⁹ vltis pctis. scʒ 3° et 4°. hʒ D. i. ij. dis. 24. q. 3. ar. 3. et. 4.
¶ Cōfirmat ɔclo argumēto in ɔtriū. Auctoritas ista
iducta in argumēto in oppositū declarabit postea ar. vij.

¶ Ad pmū ergo dōm. ꝙ ratio illa pcedit de deꝫ
fectu rōnis q̄ ꝑtinet ad actū ꝓprium respectu ꝓpriꝫ
obiecti. ⁊ hoc qñqꝫ est defect⁹ ɔgnitōis eius qḋ qs
nō potest scire. tūc eñi talis defect⁹ rōnis nō est pecꝫ
catū. sʒ excusat a pctō. sicut pꝫ in his q̄ ꝑ furiosos cōꝫ
mittunt. Si vero sit defect⁹ rōnis circa id qḋ hō pt et
debet scire nō oīno hō excusat a pctō. sʒ ipe defect⁹
imputat ei ad pctm. defectus aūt q̄ est solū in diriꝫ
gendo alias vires. semꝑ imputat ei ad pctm. quia
huic defectui occurrere potest per proprium actum.

¶ Maior pcedit. q peccm cuiuslibet potẽtie est defect⁹ spi⁹ elicitiue ⁊ ip̄atiue. ita qꝛ elicuit vl' impauit vel voluit ita fieri faciendo vel nō phibendo. Ad minorē pma ps negat'. imo iā ostensum est q q̄druplex pt esse peccm. Ad scd'a pte dico. q nō sp excusat. aliqñ aūt excusat. qñ ē defect⁹ rōis circa veꝝ nō debitū vl' nō possibile ɔgnosci. sicut furiosus h₃ defectū ɔgnitōis q̄ excusat ⁊ q̄ ab eo cōmittunt' nō sunt sibi pcta. qꝛ non pt ɔgnoscere stante furia. S₃ defectus ɔgnitōis vel puatiue vel ɔrie. sc₃ ignorātia vel error in his q̄ qs pōt. ⁊ debet scire, nō excusat a toto l₃ a tanto. vt postea patebit ■ talis defect⁹ etiā rōis (et nō solū qd ɔmittit' ex tali defectu) iputat' ad peccm ppt negligētiā. Sed minor est falsa sp. qꝛ defect⁹ q̄ est in dirigendo alias vires sp iputat' ad peccm. qꝛ sp volūtari⁹ cu₃ posset occurrere ⁊ defectū illū p ppriū actū tollere. ⁊ ita est ibi negligentia. Siue em̄ argumētat' argumēto passiōis. siue nō repmat illicitū motū sp peccat. Sed veꝝ q nō sp peccat deficiendo in ɔgnitōe veri. sicut pt₃ de ignorantia vel errore inuincibili ⁊c̄.

q.xvij. ar.j. q.x. ar.j. ¶ Ad scd'm dōm. q sicut supra dictū est. cū de actibus volūtatis ⁊ rationis ageretur. volūtas quodāmodo mouet ⁊ pcedit rōnē. ⁊ rō q̄dāmodo volūtatē. vñ ⁊ motus volūtatis dici pt rōnalis. ⁊ actus rōnis pt dici volūtari⁹. ⁊ fm hoc in rōne iuenit' peccatū. vel put est defect⁹ eius volūtarius. vel put actus rōnis est pncipiū actus volūtatis.

¶ Ad maiorē. pmū subiectū pcti est volūtas. Veru₃ tn̄ nō sola volūtas. s₃ etiā oīne qd est in ptāte hois possit esse subiectū. id est ois potētia mobilis a volūtate. Ad minorē q rō pcedit volūtatē q̄ ad aliquē actū. tn̄ ⁊ econuerso volūtas pcedit rōnē q̄ ad aliū actū. cū iuxta supra dicta iste potētie sup se reflectat'. Dico scd'o. q rō dirigit volūtatē q̄ ad aliquē actū. ⁊ tn̄ ad vsum directōis pcedit ex motione volūtatis. qꝛ pmū mouēs ad exercitiū act⁹ q̄ nō est pm⁹ ⁊ naturalis est ipa voluntas. q̄re actus rōnis est volūtarius. ⁊ defect⁹ rōnis pt esse volūtari⁹. ⁊ econuerso actus volūtatis est rōnalis. Quare negat' ɔña. qꝛ defectus rōnis est volūtarius. cū sc₃ qs ignorat q̄ deberet scire ⁊ actus rōnis est pncipiū directiuū ipius volūtatis. q̄ tn̄ directio cū etiā sit in ptāte volūtatis. qꝛ pt dirigere bñ. et g̃ si male dirigat vel omittat dirigere. habet' tanq̄ peccatū volūtariū. ¶ Quare nota q nō est itelligendū q ille defect⁹ directōis pcedat omnem actū volūtatis s₃ aliquē. qꝛ directio ista nō est act⁹ pm⁹ rōnis ad quē nō mouetur a volūtate sed a natura. vt patuit supra. ⁊ ideo dirigit intellect⁹ actū volūtatis aliquē ⁊ hūc pcedit s₃ ⁊ aliū sequit' et est in ptāte hois bñ dirigere. q̄re ⁊ defect⁹ directōis est volūtarius. s₃ defect⁹ rōnis circa veꝝ ɔgnoscēdū dꝛ seq volūtatē. qꝛ talis defect⁹ de plano nō h₃ rōnē pcti nisi qꝛ volūtari⁹ ⁊ aliq̄ mō volit⁹. S₃ scd'o mō est peccm qꝛ deficit in dirigendo volūtatē ⁊ appetitū. s₃ intellige q̄ ad aliquē actū. ⁊ tn̄ ipa directio etiā est volūtaria. Quare dictū Doc. nō intelligat' p pcisionē q̄si defect⁹ in ɔgnitōne veri sit volūtari⁹. defectus aūt directōis nō sit volūtari⁹ s₃ rōne dicta ppter euidentē dependētiā in rōne pcti a volūtate. qꝛ pm⁹ defect⁹ est solū peccm qꝛ volit⁹. Scd'us āt qꝛ defect⁹ in dirigēdo volūtatē. ⁊ sic vn⁹ seq' actū volūtat'. Ali⁹ defect⁹ pcedit. ita q vn⁹ ē obiectū volūtat'. ali⁹ h₃ p obiecto actū volūtatis. l₃ ⁊ ipe sit volūtarius ⁊c̄.

Ad.j. ¶ Ad tertiū patet rñsio ex dictis.

¶ Utrū delectatio morosa vel non morosa sit in ratione inferiori sicut in subiecto.

AD sextū sic pcedit'. Videt' q peccatu₃ morose delectationis nō sit in rōne. Delectatio em̄ importat motū appetitiue potētie. vt supra dictu₃ est. sed vis appetitiua distinguit' a rōne q̄ est vis apprehensiua. ergo delectatio morosa nō est in rōne. ¶ P. ex obiectis ɔgnosci potest ad quā potentiā actus ptineat p quē potentia ordinat' ad obiectū. sed delectatio q̄nq₃ est morosa circa bona sensibilia ⁊ nō circa bona rōnis. ergo peccatū delectatōis morose nō est in rōne. ¶ P. morosu₃ dicit' aliqd ppter diuturnitatē tpis. sed diuturnitas tēporis nō est ratio q aliquis actus ptineat ad aliquā potētiam. ergo delectatio morosa nō ptinet ad rōnem. Sed ɔtra est qd Aug. dicit. xij. de tri. q ɔsensus illecebre si sola cogitatiōe delectatōis contentus est. sic habendū existimo velut cibū vetitu₃ mulier sola ɔmederit. p mulierē aūt intelligit' ratio inferior. sicut ibidē ipe exponit. ergo peccatū morose delectationis est in ratione.

¶ Hic querit de quodā dubio circa peccm in rōe. An peccatū morose delectatōis sit in rōne. vt intelligat' q̄stio et ar. Oportet pmo videre de titulo q. itelligēdo. qd sit peccatū morose delectatōis. vt p ɔñs appareat quō sit rōis. ¶ Nota igit' pmo iuxta supra dicta. q peccatū sensualitatis vl' delectatio ɔsistens in appetitu sensitiuo anteq̄ pcipiat' p rōnē attribuit' soli sensualitati. ⁊ nō dꝛ peccm morose delectatōis quā q̄tocūq₃ tpe talis delectatio manserit in appetitu sensitiuo. s₃ si debeat dici morosa. oportet q rō ipam delectatiōem aduertat ⁊ in ipam aliquo mō ɔsentiat. ¶ Nota scd'o. q est triplex ɔsensus. Unus est interpretatiu⁹ q̄ qs ɔsentit morose in delectatiōem. Scd's est expressus in delectatiōem. Terti⁹ est in opus ipm si posset. ¶ Pro quo nota tertio. q cū delectatio illicita pcipit'. aut statim p rōnē abucit' ⁊ repellit' tūc adhuc nō h₃ locū morosa delectatio ⁊ est tm̄ veniale. Si vero post pceptiōe₃ rōnis retinet' ⁊ nō statim viriliter abucit'. hoc est tripliciter. vel qꝛ placet delectatio interior de ope cogitato nephario ⁊ cu₃ placꝫ opis ɔsummatio. ita q adest volūtas delectādi se cogitatōe opis ⁊ volūtas explendi op⁹ cū facultas affuerit. ⁊ tūc ē plen⁹ ɔsensus ⁊ peccm mortale. nec h₃ rōnē pcti morose delectatōis de q̄ loq̄mur. Uel scd'o placet delectatio pcedēs de ope cogitato. s₃ tn̄ displicet opis ɔsummatio. qꝛ timet ifamiā ⁊ hmōi. ⁊ tūc ē ɔsensus semiplen⁹. ⁊ ē pl⁹ q̄ peccm morose delectatōis ⁊ ē peccm mortale. qꝛ ɔsentit de plano in illā delectatōe₃. vt patebit ar. vij. Uel ɔ⁹ h₃

q.xxxi. ar.j.

le vt vtrūq3 displiceat. scz interior delectatio ꝛ eplis ꝯsūmatio. tūc aut aduertit periculū aut nō. Si nō aduertit. nec tñ repellit peccat grauit venialr sꝫ nō mortaliter ꝛ grauius q̄ si statim repulisset. Si aūt aduertit periculū ꝛ delectatōem nō repellit sꝫ mentē in talibꝫ cogitatōibꝫ reuoluit sinit. tūc est peccatū morose delectatōis Ex ex illa mora aduertētie rōnis dr peccm̄ morose delectatōis ꝛ ex tali mora arguit ꝯsensus interptatiuꝰ. qꝛ hō aduertēs periculū delectatōis retentꝫ ꝛ est negligens reprimere discrimini se exponit ꝛ ꝓpriā salutē ꝯtēnit. qꝛ cū hmōi delectatio serpenti assimilet. sequitur q̄ sicut salutē corpalē negligit q̄ serpentē iuxta se collocaret. sic q̄ volūtarie aduertēter in tali delectatōe versat volūtarie discrimini se exponit ꝛ salutē suā negligit negligēdo periculū repellere. Ex negligentia igit repellendi arguit ꝯsensus interptatiuꝰ. ¶ Nota q̄rto q̄ (sicut ar. p̄cedenti dictū fuit) peccm̄ mortale nō attribuitur sensualitati esto actus eiꝰ ꝯcurrat. sꝫ rōni in cuiꝰ ptāte est ꝯsensus volūtatis. ꝛ sic in ꝓposito cū ꝑ illā imoratōēꝫ aduertētie rōnis arguat (ꝓpter negligentiā rōnis) ꝯsensus eius. ideo tale peccm̄ nō attribuit sensualitati. sꝫ eta q̄ ꝑfectā rōnem peti hꝫ. scz rōni. Quare (sicut patebit) illō peccm̄ attribuit rōni sicut omissio attribuit ei. cui debet attribui actꝰ. Sicut ḡ rō debet statim repellere cū aduertit se ad illicita trahi ꝛ in periculo stare. ideo si non repellat dr peccare pctō morose delectatōis q̄d est peccatū omissionis q̄ ad rōnem. Intellectꝰ igit ex oibꝫ illis sequit q̄stio. an peccatū q̄d aliq̄s incurrit ex hoc q̄ aliq̄s in delectatōe de se praua ꝛ mala imorat postq̄ aduertit periculū suū ꝛ ipm̄ nō repellit imputet ipi rōni. ita q̄ tale periculū repellere ꝑtineat ad rōnē q̄ si nō repellat dicat hō ꝑ rōnē peccasse peccato omissionis. sic videlꝫ q̄ ex illa omissione respuisse arguat rō ꝯsensisse ꝛ delectatōēꝫ inordinatā iā in rōne peti ꝑfecti ꝛ mortalis ꝯstituisse ¶ Nota aūt q̄ nūc nō querit quale sit illud peccm̄. an scz mortale. sꝫ de h̄ ar. sequenti. Sed nūc solum est dubiū. an tale peccm̄ sit rōnis ꝛ ptineat ad rōnem ꝓpter eius negligētiā. ꝛ sit peccm̄ eiꝰ omissionis ex qua omissiōe sequit eiꝰ interptatiuꝰ ꝯsensus. Et de oibꝫ illis vide d. san. in de veri. materia. xv. ar. i. q̄. vbi in argumēto decimo ꝛ in eiꝰ solōne omia p̄dicta sub breuibꝫ tangit. Arguit eñ d. san. sic. Idem iudiciū videt esse de ꝯsensu interptatiuo ꝛ expresso. sꝫ ꝯsensus interptatiuꝰ nō videt esse peccm̄ mortale. qꝛ peccm̄ non transfert in aliquā poñam nisi ꝑ actū illius poñe. interptatiuꝰ aūt ꝯsensus nō videt aliq̄s rōnis actus q̄ dr ꝯsentire. sꝫ sola negligētia illicitos motus reprimēdi. ḡ ꝯsensus interptatiuus in delectatōem nō est peccm̄ mortale. ḡ nec similiter cōsensus expressus. Ecce argumentū. sequitur solō. Ad xᵐ dr. q̄ anteq̄ delectatōem rō ꝑpendat vel nocumentū. nō habet interptatiuū ꝯsensum. etiā si rō nō resistat. Sed q̄ñ iā ꝑcipit rō de delectatōe insurgente ꝛ de nocumento ꝯsequente. vtpote cū ꝑcipit hō se totaliter ꝑ delectatōem in peccatū inclinari ꝛ in p̄ceps ruere nisi expresse resistat videt ꝯsentire. ꝛ tunc peccm̄ ad rōnem transfert ꝑ actuꝫ eius. q̄a agere ꝛ nō agere. cū q̄s agere debet ad genus actꝰ reducunt. sm̄ q̄ peccm̄ omissionis ad peccm̄ actus reducit. hec ille. ibi in forma que si q̄s ponderauerit. videbit p̄dicta ex ipis haberi. ¶ Nota aūt q̄ ex negligentia rōnis reducit peccatū morose delectatōis in ipam tanq̄ ꝯsentientē. quare cū peccati sensualitatis attribuit ei quod in ipsum consentit. igitur peccatum morose delectationis sibi attribuitur. His notatis videndum est de articulo qui ex dictis facile intelligetur.

¶ Rn̄deo dōm. q̄ sicut iā dictū est peccm̄ ꝯtingit esse in rōne. q̄ñq̄ q̄dē inq̄ntū est directiua hūanorū actuū. Manifestū est aūt q̄ rō nō solū est directiua exterior actuū. sed etiā interiorū passionū. Ar.vi.

¶ Doctor ponit ꝯclōnē responsiuā in fine talem. Secūdū hoc (id est rōne negligentie nō repellendi ex qua morosa delectatio transfert ad rōnē tanq̄ in interptatiue ꝯsentientem) peccati delectatōis morose dr esse in rōne. Que verba nota. qꝛ nō dr q̄ peccm̄ morose delectatōis sit subiectiue in rōne. sꝫ dr sm̄ h̄ modo pacto q̄ mō attribuit ꝛ imputat agere debēti. attribuit delectatio morosa q̄ntū ad formale q̄d facit ipam morosam esse in rōne. scz q̄ꝫ ꝑuatiue eo mō q̄ negligētia ꝛ ꝑuatio est in aliq̄. ipa aūt delectatio appetitus sensitiui vel ꝯplacentia volūtatis sup ista delectatōe nō est in rōne sꝫ illa morositas ꝛ interptatiuꝰ ꝯsensus ꝛc. Illam ꝯclōnē ꝓbat sic. Q̄ñ deficit rō in directōne interior passionū dicit esse peccm̄ in rōne (siue scz deficiat positiue male dirigendo ꝑ deliberatōem malā siue ꝑuatiue nō cohibendo ab illicitis) sed peccatū morose delectationis dicit ꝛ est. quia rō deficit in directōe interiorū passionū (scz ꝑuatiue nō cohibendo eas cū posset ꝛ deberet) igit peccatū morose ꝛc. Primus rōnis D. ponit p̄mo ꝛ ꝓbat maiorē. Scd̄o minorem cum ꝯclōne. ibi. Deficit ꝛc. Maiorē p̄mo ꝓbat rōne. scd̄o ponit ipam eā ꝯfirmādo similitudine. ibi. Et ideo q̄ñ ꝛc. Probat ḡ maior rōne sic q̄ trahit ex ar. v. Peccatū ꝯtingit esse in rōne q̄ñq̄ q̄dem (id est vno mō dicto in ar. v.) inq̄ntū est directiua hūanorū actuū. sꝫ rō nō solū est directiua exterior actuū sꝫ etiā interior passionū. igit sequitur maior. q̄ si deficiat ꝛc. p̄missē ille patent ex dictis. Deinde cum dicit.

¶ Et ideo q̄ñ deficit rō in directōe interior passionū. dicit esse peccati in rōne. sicut etiā q̄ñ deficit in directione exterior actuū.

¶ Ponit ꝛ ꝯfirmat maiorē ꝑ ꝯclōne similitudine ꝓportionali sic. Q̄ñ rō deficit in directōe exterior actuū dr peccati eē in rōne. igit ꝛ q̄ñ deficit in directōe passionū. Tenet ꝯña. qꝛ ita debet dirigere passiones sicut actus exteriores. in magis videt h̄ esse secūda ps maioris q̄ sit cum alia. ꝓbat ex p̄missis. qꝛ minor assumit de vtrisq3 scz passionibꝫ ꝛ exterioribꝫ actibꝫ.

¶ Deficit aūt in directōe passionū interior dupl̄r. Vnoº q̄ñ imperat illicitas passiōes. sic q̄ñ hō ex deliberatiōe ꝓuocat sibi motū ire vl̄ ꝯcupiscētie. Alioº q̄ñ nō reprimit illicitū passiōis motū sic cū aliq̄s postq̄ deliberauit q̄ motꝰ passiōis insurgēs ē inordinatꝰ. nihilominꝰ circa ipm̄ imorat ꝛ ipm̄ nō expellit. ꝛ sm̄ h̄ dr peccm̄ delectatōis morose esse in rōne.

¶ Hic D. declarat minorē p̄ncipalem ꝑ qua notat distinctōēꝫ q̄ rō deficit in directōe passionū dupl̄r. Vno mō positiue ꝛ peccato ꝯmissiōis. qꝛ imperat illicitas passiones ꝑ argumētatiōem sm̄ suggestionē passiōis assumptā q̄ñ hō ex deliberatōne ꝓuocat ꝛ ex sua rōnis motū ire vel ꝯcupiscētie. ꝛ talis defectꝰ nō est peccati de q̄ est sermo. Alio mō defcit (scz omissiue) q̄ñ nō reprimit illicitus passionis motū sicut cū aliq̄s postq̄ deliberauit. q̄ motꝰ passionis insurgens est inordinatꝰ nihilominꝰ circa ipm̄ imorat ꝛ ipm̄ nō expellit. quia aūt q̄ q̄d est nō p̄t ꝓbari. ꝓpter de eo cuiꝰ est. suffi. ei minorem declarasse. ꝛ p̄. qꝛ in h̄ ꝯsistit rō peccati morose delectatōis. scz q̄ rō (vel magis hō sm̄ rōnem) nō dirigit reprimendo illicitas passiones sꝫ Conclo

cū periculo sui q̄d aduertit imoraꝝ. igiꝝ ꝯcło ꝑa. ꝙ pctm̄
morose delectatōis formalr vt morosum est attribuiꝝ rō
ni tanꝗ̄ proximo ꝑncipio volūtario ⁊ motiuo indirecte.
qꝛ posset ⁊ deberet repellere ⁊ nō facit. ¶ Nota āt ꝙ D.
in ar. nihil loqtur de delectatōe ⁊ tm̄ de ipa q̄situ est. Sꝫ
dico ꝙ cū loqtur de passionib3. loqtur ⁊ videt etiā de de-
lectatōe. qꝛ delectatio appetitus sensitiui etiam est passio.
Innuiꝝ āt vnū de q̄ san. bonauētura ex intētione qrit. qꝛ
videlꝫ peccatū morosuꝫ nō solū est. cū aliqs ꝑ rōne imo-
raꝝ mō dicto in delectatōe sensuali ⁊ carnali. sed etiā quia
imoraꝝ in q̄cunꝗ̄ delectatōe cuiuscūꝗ̄ passiōis circa quā
imorari ꝑ rōne vergit in periculū pcti mortalis. ⁊ h̄ pate-
bit ar. sequētib3. qꝛ tm̄ delectatio carnis ꝑsertim solet intē
dere ⁊ ad se multū trahere. ideo loquiꝝ D. pn̄r de mora
rōnis sup delectatōe carnali respectu delectabilis sensua-
lis. Attamē ⁊ mora rōnis. i. nō repulsa ꝑ rōnem sup de-
lectatione vel passione homicidij ⁊ ire est peccatū morose
cogitatōis. ita ꝙ D. sub peccato morose delectatōis cō-
prehendat pctm̄ q̄dcūꝗ̄ morose cogitatōnis sup q̄cūꝗ̄
passione illicita. sic ꝙ ꝑ pctm̄ morose delectatōis intelligi-
tur approbatio rōnis ⁊ iplicitus ꝯsensus eiꝰ ꝑ morā ꝑdi
ctā. videlꝫ morā aduertētie cū non repulsa. Vn̄ d. san. in
ij. dis. xxiiij. dr. Sicut si in fornicatōe qs ꝯsentiat, in dele-
ctatōem q̄ appetitū ꝯcupiscibilis respectu fornicatōis se-
quiꝝ. erit peccatū mortale. ita etiā ⁊ multo amplius si cō-
sentiat in delectatōem q̄ appetitū irascibilis respectu ho-
micidij seqtur. erit peccatu mortale. hec ille. Ex q̄ patꝫ. ꝙ
nō solū delectatio ꝯcupiscibilis respectu delectabil' ⁊ ob-
iecti ꝯcupiscibilis est obiectū ꝯsensus interp̄tatiue ⁊ mo-
rose cogitatōis. sed ⁊ delectatio q̄ est de obiecto irascibil'.
imo ois passio illicita quā qs aduertit se trahere in peri-
culū aie quā nō abijcit. ⁊ hoc habeꝝ ⁊ de se sequiꝝ ex ar. il-
lo. qꝛ rō dꝫ repellere omem inordinatā passionē. ¶ Nota
aūt q̄nta mora esse debeat q̄ arguat iterp̄tatiuū ꝯsensum
et peccatū mortale nō p̄t in ꝑticulari determinari sꝫ h̄ est
bone ꝯsciētie ⁊ vnctionis vt hꝫ san. bonauentura. sꝫ in
gn̄ali habes in d. san. et de veritate vbi sup. et f̄m Bona
uen. securius est tenere hm̄oi peccata morosa ⁊ ꝯfiteri tā
ꝗ̄ mortalia ꝗ̄ venialia. vide ip3 in. ij. dis. xxiiij. circa finē

☞ Argumentū in ꝯtrariū ꝯfirmat ꝯclōnē rn̄siuam

¶ Nota ꝓ intellectu huiꝰ argumēti. ꝙ f̄m modū loq̄ndi
bti Aug. qn̄ est ꝯsensus plenꝰ. scꝫ in opus ⁊ delectatōem
opis interiorē seq̄ntē cogitatōem opis. tūc est pctm̄ mor-
tale ꝑfectū. ⁊ dr̄ comedisse mulier ⁊ vir. scꝫ rō inferior et
superior cuiꝰ est ꝯsentire in actū. sicut ꝯsentire in delectati
onē cogitatōis est rōnis inferioris. vt patebit arti. seq̄nti.
Quādo aūt est ꝯsensus in delectatōem cogitatiōis de re
cogitata. tūc mulier comedit. i. rō inferior ꝯsensit siue con
sentiat expresse in delectatōem siue iterpretatiue. ⁊ esto so-
la mulier ꝯmederit nihilominꝰ est peccatū mortale ⁊ im-
putaꝝ viro. scꝫ rōni supiori. qꝛ eā ꝯpescere teneꝝ. ⁊ tm̄ nō cō
pescuit. quare ⁊ sibi imputaꝝ in peccatū. Unde vult argu
mentū in oppositū. ꝙ ꝯsensus in delectatōem cogitatōis.
scꝫ de re cogitata est mulieris. hoc est rōne inferioris. igiꝝ
pctm̄ morose delectatōis vel cogitatōis est in ratione. qꝛ
in rōne inferiori. Per serpentē āt bti. Aug. intelligit sensua
litatē. Et illa adaptatio est eiꝰ in. xij. de trini. sꝫ in libro cō
tra manicheum serpentē attribuit sensui mulierem concu
piscentie vel sensualitati virum rationi ⁊c.

¶ Ad ꝑmū ergo dōm. ꝙ delectatio quidē est in
vi appetitiua sicut in primo ꝑncipio. sꝫ in rōne est
sicut in primo motiuo f̄m hoc q̄d supra dictum est. Ar. ꝑ.
ꝙ actiones que nō transeunt in exteriorē materiam
sunt sicut in subiecto in suis principijs.

¶ Ad maiorē. ꝯcedo ꝙ delectatio iportat motū appe-
titiue ꝑtutis. vt patuit supra q. xxxi. ar. ꝑ. Sꝫ dico. ꝙ illa
delectatio est materiale in pctō istān de q̄ loqmur. For-
male aūt est ipius rōnis. scꝫ imoratio rōnis ⁊ iplicitꝰ cō-
sensus. Et scdo. delectatio est in vi appetitiua. sicut in pri-
mo subiecto. tm̄ est in rōne sicut in ꝑmo motiuo. q̄d videꝫ
licet eā iperare pōt. vel in eā ꝯsentire expresse vel interpreta
tiue ex q̄ ꝯsensu accedente efficiꝝ morosa. ⁊ ꝗ̄ dictum fuit
ar. ꝑ. ꝙ actiones imanentes sunt in suis ꝑncipijs sicut in
subiecto. ⁊ sic cū rō sit ꝑncipiū (scꝫ ꝯpletiuū) ⁊ ꝑncipium
formalis in peccato morose cogitatiōis. ideo est in rōne.
intellige q̄ ad hoc f̄m ꝙ rō est eiꝰ ꝑncipiū. scꝫ formale non
materiale. Ad minorē vera. vis appetitiua distinguiꝝ a
rōne. tm̄ actꝰ appetitiue est a rōne sicut a ꝑncipio motiuo.
et actus appetitiue attribuiꝝ rōni tanꝗ̄ ei q̄d pōt ipm̄ ꝓ-
hibere vel in ipm̄ ꝯsentire expresse vel interpratiue. Et se-
cūdo dico. ꝙ actus appetitiue ꝑsertim sensualis nō con-
stituiꝝ. nec hꝫ rōnē peccati maxime morose cogitatōis ni-
si ꝑ actū rōnis. Quare negaꝝ ꝯn̄a. ꝙ formaliter nō sit rō-
nis. sꝫ materialr sit appetitiue. Nā dictū fuit. ꝙ q̄ diu il-
la delectatio manet in appetitu sine rōne nō est pctm̄ mo-
rosuꝫ. quare opꝫ ꝙ accedat actꝰ rōis scꝫ aduertētia. Et
scdo opꝫ ꝙ sit omissio actus repellendi q̄ ꝯplet peccatū
morosuꝫ. vt patuit. Hoc. igiꝝ diligēter aduertēdus est in
ista solōne ꝯformiter ad dicta in ꝑ. ar. qꝛ pctm̄ est in ꝑnci
pio motiuo formaliter. i. quo ad formale. non aūt q̄ ad
materiale sp̄. loquēdo de in esse subiectiue.

¶ Ad scd̄ꝫ dōꝫ. ꝙ rō actū ꝓpriū illicitū hꝫ circa ꝓ-
priū obiectū. sꝫ directiōem hꝫ circa oīa obiecta infe-
rioꝝ virtū q̄ ꝑ rōnē dirigi pn̄t. ⁊ f̄m h̄ etiā delectatio
circa sensibilia obiecta ꝑtinet ad rōnem.

¶ Ad maiorē dico. ꝙ vera est de obiecto ꝓprio ⁊ for-
mali. ex illo eīm ꝯgnoscit actus. Sed dico ꝙ nō est aliq̄d
obiectū ꝓpriuꝫ alicuiꝰ ꝑtutis obedibilis rōni tanꝗ̄ attin-
gentis formalr q̄n sit ⁊ ipius rōnis tanꝗ̄ dirigentis. esto
ꝑter hoc rō habeat ꝓpriū actū elicitū circa ꝓpriū obiectuꝫ
scꝫ ꝯgnitiōem veri. Ad minorē ꝯcedo. ꝙ delectatio est cir
ca sensibilia sicut ꝓpriū obiectū. ⁊ tm̄ rōnis est dirigere illā
delectatōem. etiā circa sensibilia quā si nō dirigat repꝛhen-
do imputaꝝ ei. Et attribuiꝝ sibi tanꝗ̄ negligēti ⁊ ꝑ negli-
gentiā ꝯsentienti. Negaꝝ igiꝝ ꝯn̄a. ꝙ nō sit in ea formalr
et ipūtatiue. Esto actus sensualitatis q̄ cōcurrit ad pec-
catū morosum nō sit in rōne subiectiue. sꝫ talis nō est pec
catū morosum solus vt patuit. ¶ Nota āt minorē. qꝛ no-
tanter ⁊ bn̄ dr̄. scꝫ ꝙ delectatio morosa nō solum est circa
bona sensibilia. sꝫ etiā rōnis. h̄ eīm dictū est in cor. qꝛ de-
lectatio morosa etiam locū hꝫ in pctis spūalib3. vt etiam
tangit Scotus in. ij. distinctione. xlij. in scdo principali
vbi dicit. Quando igitur voluntas imperat cogitatōem
alicuius illiciti. q̄ vult ꝙ obiectū sit sibi p̄sens ad ꝯtinuā
dū delectatōem ⁊ complacentiam in illo. si illud cogitā-
tū sit illicituꝫ in ꝯplacentia plena mō p̄dicto ē pctm̄ mor-
tale. ⁊ hoc nō solū de carnalib3 vt cogitare luxuriā. sꝫ etiā
in actib3 intellectꝰ respectu alioꝝ obiectoꝝ. vt imaginari
et morari cū delectatōe in ꝯgitatōe mortꝭ inimicoꝝ. ⁊ sic
pꝫ. ꝙ cogitatio de obiecto illicito ꝓcedēs ex ꝯplacētia vo
lūtatis in illo post deliberatōeꝫ est pctm̄ mortale. hec ille.
et bn̄ q̄ ad ꝓpositū. sꝫ ꝙ delectatio morosa vel cogitatio

morosa hʒ locū nō solū in carnalibꝫ peccatis. sʒ etiā in spi
ritualibꝫ. Ulterꝰ q̄ ad h̄ ꝙ inuit cogitatōem debere esse im
peratā si intelligit in peccato morose cogitatōis. nō videt
bn̄ dicere. qꝛ iuxta d.san. in ar. est alia species peccati rō-
nis cū passione impar. nec est delectatio morosa cuiꝫ assit
expressus ꝯsensus. sʒ tūc est morosa cū motꝰ illicitꝰ q nō ē
impatꝰ a rōne nō repimit ex q̄ nō repressione arguit ꝯsen
sus solū interpretatiuꝰ. ¶ Nota aūt qꝛ dr̄ Scotus morose
cogitationis peccatum esse mortale. ꝛ in hoc etiam ꝯcor-
dat vt patebit ar. viij. ꝛc. ¶ Nota aūt circa iā dicta. ꝙ cū
dicimꝰ peccatū morose delectatōis nō oꝫ ip esse delectati
onē sensibilē ꝛ passionē. qꝛ iā dictū est ꝙ illud peccatū hʒ ha
bere locuꝫ etiā in peccatis spiritualibꝫ. ꝛ ideo dato ꝙ vis
ꝯcupiscibilis nō delectaret nec de obiecto ꝓprio nec de ob-
iecto irascibilis. sʒ esset sola ꝯplacentia volūtatis ꝛ gau-
diū interiꝰ. de re tn̄ illicita cogitata spirituali nihilominꝰ
esset peccatū de q̄ loqmur cū rō aduerteret ꝯplacentiā vo
lūtatis nec abigeret cogitationem illā sic cū ꝯplacentia imo
et videt ip oporteret ꝯcurrere ꝯplacentiā volūtatis cū de
lectatōe appetitꝰ sensitiui. ita ꝙ ex illa ꝯplacentia volūtatꝭ
et imoratōe rōnis arguat ꝯsensus. Peccatū eñ de quo
loquimur est mortale qd̄ nō ꝯmittit sine accessu volūta-
tis ꝛ rōnis implicite saltē ꝯsentientiū. Unn̄ d.san. in ij. dis.
xxiiij. q. vltima ar. iij. dr̄. delectatio inferioris rōis nihil
aliud est q̄ ꝯplacentia volūtatis in eo qd̄ apprehēdit cō
ueniēs p rōne inferiorē. Hec aūt delectatio vt in ira dr̄ si
statim vt mentē attigerit auctoritate viri repellat veniale
est. h̄ aūt ꝯtingit qn̄ talis ꝯplacentia seqt subita rōis ap-
prehensione. si vero diu teneat mortale peccatū est. Hec
aūt diuturnitas nō ex q̄ntitate tpis iudicāda est. sʒ magis
ex deliberatōe rōnis. si eñ post deliberatōem rōnis inferi
oris adhuc illa delectatio placeat. morosa delectatio di-
cit. ꝛ tūc erit in delectatiōem ꝯsensus. ꝛ tūc mortale pctm̄
est. vt magister dicit ꝛ v̄ba sonare videnť. hec ille. Et tn̄
nota. ꝙ si posset illa ꝯplacentia sola ꝯcurrere. vt in pecca-
to de re spirituali. ꝛ in materiali. tn̄ ꝛ delectatio sensibilis
repimēda est. vt patuit in cor. quare morosa delectatio ex-
tendit ꝛ ad ꝯplacentiā volūtatis qn̄ sola. ꝛ ad ꝯplacen-
tiā volūtatis sil' cū delectatōe sensibili. ¶ Nota circa so-
lutione. qꝛ dr̄ D. ꝙ rō hʒ actū ꝓpriū circa obiectū suū ꝓ-
priū. ꝛ hʒ vnū actū sc; directione aliaꝝ viriū. Nota in q̄
qꝛ cū rō deficit in dirigendo alias vires ꝛ actus rōnis est
peccatū. quia est regula proxima praue electōis vel negli
gens reprimere iordinatā passione cū aduertenti. tūc actꝰ
itellectꝰ vl' exercitꝰ ꝛ ꝯmissus vel neglectꝰ ꝛ omissus ꝛ actꝰ
appetitus hnt rōne vnꝰ culpe ꝛ nō duaꝝ. Quare dixi in
solone p̄ma ꝙ in peccato moroso actꝰ appetitꝰ se haberet
materialr̄ ꝛ actus rōnis om̄ issus formalr̄ ꝯplenue. Sed
qn̄ actꝰ rōnis est defectuosus s̄m se ꝛ circa ꝓpriū obiectū.
q̄ videlʒ nō est directiuus alicuius affectōis vel electōis.
sed speculatiuus sicut actus infidelitatis ꝛ error circa ve
ritates vniuersales quas qs tenet scire ꝛ p̄t. tūc talis actꝰ
est speciale pctm̄ s̄m se (.i. solitarie acceptꝰ) dato ꝙ nullꝰ
actus volūtatis ꝯcomitet vel seqtur. Esto eñ intellectꝰ
etiā dirigat actꝰ appetitus sub rōne veri. qꝛ tn̄ illud verū
ordinat ad opus. ideo itellectus dr̄ dirigere appetitū di-
stincte ꝯtra ꝯgnoscere veꝝ. Et videt ꝙ possit insurgere
talis inordinatꝰ actus speculatiuus sine imperio volūta-
tis. ꝛ aliqs immorando ꝛ nō reprimēdo p̄t esse peccatum
etiā mortale sine omi actu volūtatis exercito. tn̄ ꝓpter ne-
gligentiā repressiōis q̄ fuit in p̄tate volūtatis. Videt eñ
ꝙ cū intellectꝰ ad actu p̄mū simplr̄ vel in aliq̄ gñe nō mo
uet a volūtate. ꝙ talē actū ꝯtinuādo cū negligētia repssi
onis. peccet. cū aduertere possit vel magis mouere itelle
ctū vt aduertat actū illicitū. si aūt talis actꝰ itellectꝰ ē impe-
ratus. tūc actus volūtatis cum actu intellectus ꝯstituit
vnū pctm̄ iuxta sup̄ dicta q. xvij. ar. iij. Uide de istis Ca
preolum in ij. s̄. dis. xxxix. in p̄ncipio solonum. ꝛ aliq̄ horuꝫ
notanť ipliate in p̄ncipio huius solonis. vbi Doc. innuit
duplicem actum rōnis inordinatū. sicut ꝛ facit expressius
arti. q̄nto p̄cedenti.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ delectatio dr̄ morosa non ex
mora tpis sʒ ex eo ꝙ rō deliberās circa eā imoratur.
nec tn̄ eā repellit tenēs ꝛ voluēs libēter q̄ statī vt at-
tigerūt aīm respui debuerūt. vt Aug. dr̄. xij. de tri.

¶ Ad maiorē negat in ꝓposito sʒ ex imoratione rōnis
dr̄ delectatio morosa. qꝛ videlʒ rō imorat ꝯplacentie vo-
luntatis vel delectationi appetitꝰ sensitiui attento pericu-
lo aie. ꝛ qꝛ voluit ꝛ tenet qd̄ statim cū mentē attigisset (id
est cū pcepisset ꝛ aduertisset illicitū) statim debuisset re-
pulisse. Unn̄ dictū fuit in p̄ncipio. ar. ꝙ si etiā imaginatio
et sensualitas multo tpe ante aduertentiā rōnis imorate
essent nō esset morosa delectatio vel cogitatio. Quare ma
ior est falsa in ꝓposito. Unn̄ dr̄ scdo. ꝙ aliqd in tpalibꝫ dr̄
morosum ꝓpter diuturnitatē tpis. sʒ nō dr̄ peccati moro
sum ꝓpter diuturnitatē tpis sʒ ꝓpter imoratōem rōnis. et
eam ex qua sequit ꝯsensus interpretatiuꝰ. q̄ aūt sit illa imo-
ratio ꝛ quā longa nō pōt in pticulari exprimi. vt patuit.
Tertio pt̄ dici ad maiorē. ꝙ etiā in rebꝫ vl'r itellecta est
falsa. quia morosum dr̄ a mora q̄ nō necessario est tēpus
Unn̄ ponimꝰ morā in angelis vbi nō hʒ locū tp̄s saltē p-
prie dictū Dico q̄rto. ꝙ pt̄ aliqd durare sine tpe successi-
uo. sicut pꝫ de nūc stante ꝛ nūc tpis discreti. ꝛ ita pt̄ dura-
re aduertentia rōnis sine successiōe saltē intranea q̄ sit in
rōne. cuius actus s̄m se est supra tp̄s ꝓprie dictū. Q; aūt
duratio sit in plus q̄ tp̄s ꝛ nō necessario habeat distensi-
onē. vide Capolū in p̄. dis. ix. ar. ij. in solonibꝫ argumēto-
rū. Et de h̄ videbit doc volēte p̄. p. q. x. Ad minorē veꝝ
est qd̄ dr̄. sʒ dico ꝙ diuturnitas (.i. imoratio rōnis in ad-
uertentia illicitū facit actū gtinere ꝛ transfert ad aliā poten
tiā. sc; rōnē p actū ipius rōnis q̄ imorando ꝛ nō repellē
do illicitū hʒ actū sc; aduertentiā ꝛ omittit actū debituꝫ
sc; repellere. rōne cuiꝰ pctm̄ transfert in ipam tāq̄ in ꝯsen
tientē ꝛ approbantē. vt patuit ex D. allegato ex de veri-
tate. Quare negat ꝯn̄a. vide ifra q. lxxxviij. ar. v. ad p̄ꝰ
q̄uo diuturnitas nō trahat in aliam speciem.

¶ Utꝝ peccatū ꝯsensus in actū sit in superiori ra
tione sicut in subiecto.

Ad septimū sic pcedit. Uidet ꝙ peccatū
consensus in actū nō sit in rōne superiori.
Cōsentire eñ est actus appetitiue v̄tutis.
vt supra habitū est. sed rō est vis apphen- q. xv. ar. ij.
siua. ḡ peccatū ꝯsensus in actū nō est in rōne supiori
¶ P̄. rō superior intēdit rōnibꝫ eternis inspiciēdis
et ꝯsulendis. vt Aug. dicit in xij. de tri. sed qn̄q; cō
sentit in actū nō ꝯsultis rōnibus eternis. nō eñ sp
hō cogitat de rebꝫ diuinis qn̄ ꝯsentit in aliquē actū.
ergo peccatū ꝯsensus in actū nō sp est in rōne supe-
riori. ¶ P̄. sicut p rōnes eternas pt̄ hō regulare actꝰ
exteriores. ita etiā interiores delectatōnes vel alias

passiones. sꝫ ꝯsensus in delectationē absqꝫ hꝫ ꝙ opere
statuat implendū. est rōnis inferioris. vt dt Aug.
xij. de tri. ġ etiā ꝯsensus in actū peccati debet iterdū
attribui rōni inferiori. ¶ P. sicut rō superior excedit
inferiorē. ita rō excedit vim imaginatiuā. sꝫ qnqꝫ p/
cedit hō in actū p apprehēsionē virtutis imaginati/
ue absqꝫ omi deliberatōe rōnis. sicut cū aliqs ex im/
pmeditato mouet manū aut pedē. ġ etiā qnqꝫ pt rō
inferior ꝯsentire in actū peccati absqꝫ rōne supiori.
¶ Sꝫ ꝯ est qd Aug. dt. xij. de tri. Si in ꝯsensiōe ma
le vtēdi rebꝫ q̄ p sensum corpis sentiunt. ita decernit
qdcūqꝫ peccatū. vt si potestas sit etiā corpe ꝯpleat.
intelligenda est mulier cibū illicitū viro dedisse. per
quē superior rō significat. ergo ad rōnem superiorē
ptinet ꝯsentire in actū peccati.

¶ Hic D. mouet aliud dubiū circa peccatū in rōne et
oriť ꝑpter modū dicendi bti Aug. q peccatū qd ꝯsistit in
ꝯsensu in actū attribuit rōni supiori ꝛ viro. Cōsensum āt
in delectatiōem rei cogitate attribuit mulieri .i. rōni infe/
riori. Querit igiť D. an peccatū ꝯsensus ꝛc. Pro cuiꝰ qsiti
intellectu pariter ꝛ seqntiū. oportet aliq̄ pnotare. Pꝰ suppone
do ex pꝰ pte q. lxxix. ar. ix. qd nōīs rōnis supioris ꝛ infe/
rioris. qꝛ pꝫ re sunt idē qd itellectꝰ possibilis. sꝫ distinguū
tur p officia ꝛ actꝰ. nā supior rō itendit eternis ꝛ diuinis
ꝯspiciēdis ꝛ ꝯsulendis. Rō vo inferior tꝑalibꝫ vt ibidē
pꝫ. Qn̄ igiť aliqs ꝯsentit in aliqd. qꝛ ꝯforme legi diuine
et pceptis diuinis vel legi eterne. tūc dr ꝯsentire ꝺm rōnē
supiorē. vel etiā qn̄ nō cohibet peccatū ꝛ aduertit vl deberet
aduertere. qꝛ ē ꝯ deū ꝯ salutē suā. tūc attribuiť rōi supiori
Si vo ꝯsensus seqťdeliberatōem q̄ ꝯcludit ꝯsentiēdū p
rōnes inferiores ꝛ tꝑales. qꝛ videlꝫ est ꝯ honorē mūda/
nū. vel qꝛ nociuū tꝑalr ꝛ hmōi. tūc est ꝯsensus rōnis infe
rioris. sicut ecōtra qn̄ sequiť deliberatōe q̄ pcedit ex di/
uino motiuo ꝛ supnaturali. tūc est ꝯsensus rōnis supio/
ris. ¶ Nota scdo ex d. san. in de veri. ma. xv. ar. iij. vt tā/
ctū fuit supra arti. iiij. ꝙ actꝰ appetitiue rōnalis attribuiť
suo pncipio directiuo. scꝫ rōni nō quidē essentialr ꝛ dici/
tiue sꝫ ꝯnr ꝛ directiue. sic ġ ꝯsensus q est ēēntialr ꝛ elicitiue
volūtatis dr esse illiꝰ rōnis cuiꝰ directōem ꝛ deliberatōē
exercitā vel exerceri debitā ꝯseqť. vt si rō iudicat aliqd ac
ceptādū p volūtatē vt iudiciū ꝛ sniam trahit ex motiuo
diuino ꝛ supnaturali. tūc ꝯsensus dr rōnis supioris. Si
aūt iudicat ꝯsentiēdū ꝛ esse faciendū ꝑpter causam vl mo
tiuū tꝑale. dr ꝯsensus rōnis inferioris. ¶ Nota tertio ꝙ
qn̄ qriť an peccatū ꝯsensus in actū sit in rōne supiori nō
queriť de peccato qd ꝯsistit in actu rōnis in ordine ad ꝓ/
priū obiectū sꝫ vt est directiua volūtatis ꝛ instrū motus
appetitiue virtutis (scꝫ volūtatis) rōni attribuiť. ita ꝙ sen
tentia rōnis expressa vel interptatiua ꝛ ꝯsensus sequens
hnt rōnē vniꝰ peccati ꝛ tā snia ꝛ iudiciū q̄ ꝯsensus volū
tatis dicūť eē peccata rōnis nō ꝺm ꝓpriū actū respectu di
uinoꝝ in se ꝯspiciēdoꝝ. sꝫ vt dictū est vt est directiua vo/
lūtatis ꝛ circa diuina ꝯsulēda. Querere igiť an peccatū
ꝯsensus sit in rōne supiori. est qrere an peccatū qd est ꝯsen/
sus in actū pcti attribuať ꝛ ꝯueniat volūtati elicitiue ꝺm
ꝙ dirigiť vel dirigi dꝫ a rōne supiori. Et hꝫ est qrere an vo
lūtas nūq̄ ꝯsentiat in actū pcti qn̄ idē peccatū sit rōnis su/
perioris tanq̄ male dirigētis. qꝛ videlꝫ nō ꝓhibet ꝛ exclu/
dit illū consensum vl actū deliberādo. ꝛ sic ꝯtemnēdo ex/
presse impat ꝯsensū. vl qꝛ deberet deliberare ꝛ īpedire qd
nō facit ꝛ sic ꝯtemnit interptatiue. Et stat summa in hꝫ. qꝛ
nūq̄ dꝫ hō agere nisi priꝰ deliberauerit an actꝰ ipe sit ꝺm
deū ꝛ supmā regulā. ꝛ ġ rōni supiori attribuiť actꝰ vel vt
impanti vel vt negligenti. ¶ Nota qrto. ꝙ snia rōnis q̄
et iudiciū vocať ꝛ ꝯsensus volūtatis ꝛ ꝯplacētia hnť tā/
q̄ vna snia ꝯpleta. ita ꝙ ꝯsensus est vltimū snie ꝛ hꝫ se p
pinqssime ad opꝰ faciēdū. ꝛ ġ in isto ar. sub snia finali cō/
prehēdiť vtrūqꝫ. ꝛ vtrūqꝫ attribuiť rationi modo dicto.
vnū vt elicitū. aliud vt directū ꝛ imperatū. His notatꝫ
videndum est de articulo.

¶ Rn̄deo dicēdū. ꝙ ꝯsensus iportat iudiciū qddā
de eo in qd ꝯsentitur. sicut em̄ ratio speculatiua iudi/
cat ꝛ sententiat de rebꝫ intelligibilibꝫ. ita rō practi/
ca iudicat ꝛ sententiat de agendis.

¶ In hoc corpe D. pmo ponit vnū psuppositū ex sup
dictꝫ ex q̄ supposito scdo rn̄det ad qsitū vna ꝯclōne triptī
ta. ꝛ eā ꝓbat. ibi. Est āt ꝯsiderandū ꝛc. Circa pmū sup/
poniť ex q. xv. arti. iij. ꝙ ꝯsensus iportat iudiciū qddā (.i.
rō seqť iudiciū itellectꝰ tanq̄ terminꝰ eiꝰ. ꝛ dr etiā iudiciū
extrinsecū itellectꝰ. vt patuit supra q. xv. arti. iij.) de eo in
qd ꝯsentiť. Et declarať illud suppositū a sili de rōne spe/
culatiua. qꝛ sicut rō speculatiua sententiat ꝛ iudicat de itel/
ligibilibꝫ. ita rō practica de agēdis. ꝛ ġ ꝯsensus est snia et
iudiciū. qꝛ est terminus extrinsecꝰ ptinens ad ꝯpletā sniā.
nō em̄ est ꝯpleta snia in agibilibꝫ nisi ꝛ voluntas ꝯsentiat
dictamini rōnis practice.

¶ Est aūt ꝯsiderandū. ꝙ in omi iudicio vltima
snia ptinet ad supremū iudicatoriū. sicut videmꝰ in
speculatiuis ꝙ vltima snia de aliq̄ ꝓpositione datur
per resolutionē ad pma pncipia. qꝫ diu em̄ remanet
aliqd pncipiū altius. adhuc p ipm potest examina/
ri id de quo queritur. vnde adhuc est suspensum iu/
dicium quasi nondum data finali sententia.

¶ Supposito itaqꝫ. hꝫ ꝯnr D. rn̄det ad qsitū tali con
clusione triptita. Ad rōnē supiorē ꝓprie ptinet ꝯsensus in Conclu
actū. Ad rōnē vo inferiorē ptinet directe ꝯsensus in dele/
ctatōem. q̄uis ꝛ ad supiorē ptinere possit. Huiꝰ ꝯclōnis
pmo ꝓbat pmas duas ptes sil. Scdo tertiā pmittēs ip/
sam ꝯclōnē. ibi. Et iō ad rōnē ꝛc. Circa pmū arguiť sic
pro duabꝫ pmis ptibꝫ ꝯclōnis. In omi iudicio vltia sen/
tentia ptinet ad supmū iudicatoriū. sꝫ ꝯsensus in actum
est vltima sententia ꝛ rō supior supmū iudicatoriū. Con
sensus āt in delectatiōe est pambula snia ꝛ rō inferior iu/
dex inferior. igiť sequūť due pme ptes ꝯclōnis. Illiꝰ rō/
nis pꝰ ponit ꝛ ꝓbat maiorē. scdo minorē. ibi. Manifestū
est āt ꝛc. Maior ġ pꝫ. qꝛ videmꝰ in speculatiuis vltimā
sniam nō dari. vsqꝫ dū resoluať in pa pncipia. Quādiu
em̄ manet pncipiū altiꝰ adhuc p ipm pt ꝓpō examinari.
et suspendiť iudiciū finale. sic videmꝰ clare in ꝓpōnibꝫ ꝓ/
blematicis. ꝙ nō est finalť snia sꝫ manet fluctuatio in opi/
nionibꝫ. qꝛ nō habeť euidens resolutio in pma pncipia. sic
qn̄ nō est determinatio ecclie vel scripture sacre pt esse res
opinabilis. siliter ġ est in agibilibꝫ ꝙ nō dať finalť snia ni/
si ꝯueniať ad supmū iudicatoriū. ꝛ p ꝯn̄s maior vltra
assumpta est vltra vo. ¶ Nota ꝙ altissimū pncipiū in
moralibꝫ ꝺm Doc. in de veritate. est vltimꝰ finis q ptinet
ad rōnē supiorē. ꝛ tunc ġ rō vltimā sniam dabit. qn̄ pcē/
dit ex vltimo fine ꝛc. Deinde cum dicit

¶ Manifestū est aūt ꝙ act⁹ hūani regulari possunt ⁊ regula rōnis humane q̄ sumit̄ in reb⁹ creatis quas naturalr̄ hō cognoscit. ⁊ vlteri⁹ ex regula legis diuine. vt supra dictū est. Vñ cū regula legis diuine sit supior. cōsequēs est vt vltima sentētia per quā iudiciū finalr̄ terminat̄ ptineat ad rōem superiorē q̄ intēdit rōnib⁹ eternis. cū aūt de plurib⁹ occurrit iudicādū. finale iudiciū ē de eo qđ vltimo occurrit. in actib⁹ aūt humanis vltimo occurrit ipe act⁹ p̄ambulū aūt est ipa delectatio q̄ inducit ad actū. q.xix.ar.iiij.

¶ Minor pbat̄ p̄mo quo ad scdam ⁊ q̄rtā ptes. scʒ ꝙ rō supior sit supmū iudicatoriū. rō aūt inferior iudicatoriū inferi⁹. Et arguit̄ sic. rō supior intēdit rōib⁹ eternis et regulat act⁹ hūanos ſm regulā diuinā. rō aūt inferior intendit regule rōnis humane. ⁊ ſm eā regulat act⁹ humanos. sʒ regula diuina ⁊ iudicatoꝝ ſm rōes eternas altius est ꝙ̄ iudicatoriū ſm regulas rōnis hūane. ⁊ p res creatas quas hō naturalr̄ cognoscit. ḡ minor vera. q̄ ad illas duas ptes. Maior ista supponit actū humanū regulari p rōnem hūanā. ⁊ legē diuinā. qđ suppositū patuit supra. q.xix.ar.iiij. Minor ista de se nota est. arguitur etiā p p̄ma ⁊ tertia ptib⁹ minoris p̄ncipalis. ꝙ ꝯsensus in actum sit finalis ⁊ vltima sentētia. ꝯsensus aūt in delectatōem sit p̄ambula. sit Quādocūq̄ de plurib⁹ occurrit iudicādū finale iudiciū est de eo qđ vltimo occurrit. (supple ⁊ finalis sentētia est vltimi agendi. ad qđ alia ordinant̄. ita ꝙ sit vltimū ⁊ p̄ncipale) sʒ in actib⁹ humanis vltimo occurrit (scʒ ⁊ tanq̄ p̄ncipali⁹) ipe act⁹. p̄ambula aūt est ipa delectatio. ḡ minor vera quo ad istas partes. Maior illa pʒ extra lrām. qꝛ ſm ordinē iudicandoꝝ est ordo iudicioꝝ. illud ḡ qđ p̄mo occurrit ⁊ inferi⁹ p̄mo iudicat̄. ⁊ ab inferiori ⁊c̄. Circa minorē nota. ⁊ repete dicta supi⁹. q.xv.ar.iiij. ad p̄ᵐ. qꝛ intelligit̄ de delectatiōe. q̄ sequtur cogitatōem act⁹ faciēdi. ⁊ nō intelligit̄ de delectatione opis Et dictū est ibidē. ꝙ cogitatio cū delectatōne se sequēti. ordinat̄ ex natura ad opus ⁊ actuʒ tanq̄ impfectū ad pfectū. ⁊ rōne ei⁹ hʒ illa cogitatio delectabilitatem. His notatis pbat̄ minor. qꝛ sequēs cogitatōem actus. ⁊ ordinatū ad actū est p̄us ⁊ p̄us occurrit ꝙ̄ actus ipe vt exercet⁹. ⁊ est quoddā inferius ipo. sed delectatio in quā ꝯsentit rō inferior. seq̄t̄ cogitatōeʒ opis vel act⁹. ⁊ est q̄ddā ordinatū in ipm. ḡ ⁊c̄. Maior pʒ. qꝛ p̄us est cogitatio opis ⁊ sequēs cogitatōem ꝙ̄ opus vel act⁹. cū in actib⁹ humanis nihil fiat nisi p̄cogitatū. Et ḡ statim vt rō inferior aduertit delectatiōem. q̄ seq̄tur ex cogitatōne ſm rōnes tēporales si rō supior nō resistat. ꝯsentit ⁊ iudicat eam bonam ⁊c̄.

¶ Et ideo ad rōem supiorē ppriē ptinet ꝯsensus in actū. ad rōem ḋo inferiorē q̄ hʒ inferi⁹ iudiciū ptinet iudiciū p̄ambulū. qđ est de delectatōe. Quis etiam ⁊ de delectatōe supior rō iudicare possit. qꝛ q̄cq̄d iudicio subdit̄ inferioris. subditur etiam iudicio superioris. sed nō ꝯuertitur.

¶ Hic ꝯtra D. antiectit ꝯclōnē rñsiuā supi⁹ positā et pbat ipi⁹ tertiā ptē. scʒ ꝙ iudicare ⁊ ꝯsentire in delectationē etiā possit ptinere ad rōem supiorē. ⁊ arguit̄ sic p ista pte. q̄cq̄d subdit̄ iudicio inferioris. subdit̄ ⁊ iudicio supioris. sʒ nō ꝯuertit̄. sʒ ꝯsensus in delectatōem (scʒ cogitatiōis) subdit̄ iudicio rōnis inferioris. q̄ est inferior iudicet. ḡ ⁊ ad supiorē ptinere p̄t. Nota aūt. ꝙ ista pos magis explicabit̄ p solenes argumētoꝝ. qꝛ si post deliberationē rōnis inferioris supior nō resistat. vel cū ꝯsiderat rōnes eternas vel cū nō actu ꝯsiderat. sʒ omittit imputat̄ sibi. sʒ qꝛ imediate rō inferior iudicat p rōnes tēporales. ⁊ ea q̄ sūt p̄ambula ad actū (q̄ pueniūt ex sensualitate) sūt his rōib⁹ pportionata. ideo sibi directe attribuit̄ iudiciū de talib⁹. q̄ tñ etiā de p̄mo occurrētib⁹ ⁊ delectabilib⁹ nō đʒ ferre sentētiā ꝯsentiēdo deliberate. nisi regulata p rōeʒ supiorē. ꝯsentit ḡ in delectatōem etiā rō inferior. sʒ nō sine supiori. Nota de his d. san. in. ij. dis. xxiiij. q. iij. vbi đʒ ad q̄rtū. ꝙ rō supior nō hʒ motuʒ circa res tēporales. nisi deducēdo ad eas p moduʒ ꝯsilij rōnes eternas. ⁊ iđ nō se hʒ nisi vt deliberās de eis Et ideo sibi delectatio in his reb⁹ nō attribuit̄. q̄ noiat quādā ꝯplacētiā nō deliberatā. sʒ tm̄ ꝯsensus q̄ delectatiōem ꝯseq̄t̄. Hec ille. ⁊ interior. ponit duplicē apphēsionē rōnis inferioris. Vnā simplicē ⁊ absolutā. qñ sine discussione iudicat ⁊ talē seq̄t̄ voluntas nō deliberata. Alia est apphēsio inq̄sitiua. ⁊ taleʒ seq̄tur volūtas deliberata. Et rō inferior vtroq̄ mō motū volūtatis elicere p̄t. vel qñ subito apphēdit hoc eē cōueniēs corpori. ⁊ tūc seq̄t̄ mot⁹ rōnis inferioris. q̄ đʒ delectatio. vel qñ inq̄rendo deliberat. ⁊ tūc seq̄t̄ cōsensus in delectatōnem. Vide ⁊ ad q̄rtū. vbi pʒ ꝙ delectatio attribuit̄ inferiori rōni duplr̄. Vno mō qꝛ sine deliberatiōe ⁊ subito. qñq̄ ꝯplacet sibi in hmōi delectatōib⁹. rō supior aūt nūq̄ subito apphēdit. ideo p̄mū iudicatoriū ⁊ imediatū est rō inferior añq̄ supior iudicet Sʒ hic D. nō facit mentionē de illo mō iudicādi. scʒ subito. sʒ iō attribuit sensualitati ꝯsensuʒ in delectatōem. etiā post deliberationē. qꝛ rō inferior iudicat de delectatōe quā offert sensualitas ex rōnib⁹ tēporalib⁹. qꝛ rō inferior hʒ hmōi dispositōnib⁹ p̄ambulis insistere. ⁊ eas reprimere. qꝛ sūt ꝯtra rōnem humanā ⁊ hmōi ⁊c̄. ⁊ videt̄ D. hic magis solide loq̄ ⁊c̄. Nota d. san. de v̄itā. supra. ar. iij. delectatio in actū attribuit̄ rōni supiori. q̄ vltimū finē respicit. sʒ delectatio siue delectatōis placētia siue ꝯsensus attribuit̄ ab augustino rōni inferiori. qñ igit̄ aliq̄s peccat in actū malū ꝯsentiēdo. est pctm̄ in rōne supiori. qñ ḋo p solā delectationē cū aliq̄ deliberatōe. đʒ eē pctm̄ in inferiori pte. ppter h̄ ꝙ hmōi rō inferiorib⁹ dispōnib⁹ imediate insistit. Et puto ꝙ d. san. p ꝯplacētiā sequētē subitā apphensionē. intelligat idē qđ magister in. ij. dis. xxiiij. post augustinū intelligit p gustare mulierē. ⁊ nō comedere. scʒ apphēdere delectatōem. ⁊ tñ nō ꝯsentire. nec expsse nec interpretatiue per immotationem ⁊c̄.

☞ Et ꝯfirmat̄ ꝯclo argumento in ꝯtrariū

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. ꝙ cōsentire est act⁹ appetitiue ꝟtutis nō absolute. sʒ ꝯn̄s ad actū rōnis deliberātis et iudicātis. vt supra dictuʒ est. in hoc em̄ terminat̄ ꝯsensus. qꝛ volūtas tēdit in id qđ est iā rōne iudicatum. vñ ꝯsensus p̄t attribui ⁊ volūtati ⁊ rōni q.xv.ar.iij.

¶ Ad maiorē dico. ꝙ ꝯsentire est act⁹ appetitiue ꝟtutis elicitiue ⁊ imediate. ꝯseq̄t̄ tñ ad actū rōnis. ⁊ ē in potestate rōnis. Et scđo est act⁹ appetitiue nō ſm se. sʒ in ordine ad actū rōis deliberātis ⁊ iudicātis. ita ꝙ est termin⁹ extrinsec⁹ ꝯsilij rōnis. Et dico tertio. ꝙ act⁹ appetitiue rōnalis attribuit̄ ipi rōni tāq̄ suo p̄ncipio per se directiuo. vt patuit ex de v̄itate. Vñ sicut electio đʒ eē rōnis. s. ꝯsequēter. qꝛ est termin⁹ extrinsec⁹ iudicij. ⁊ ꝯsilij rōis. ⁊ imediate iudiciū pfectū ⁊ p̄ceptū rōnis ꝯseq̄t̄. nam plerūq̄

electio ⁊ ꝯsensus idē sunt fm̄ rē. vt patuit supra. q. xv. ar. iij. ad. iij. vñ dr̄ d. san. p. p. vbi iamꝙ iudiciū est q̄si ꝯclo. et determinatio ꝯsilij. Determinat aūt ꝯsiliū p̄mo q̄dē per snīam rōnis. ⁊ scd̄o p acceptōem appetit⁹ Vñ dr̄ phs. iij ethi. ꝙ ex ꝯsiliari iudicātes desideram⁹ fm̄ ꝯsiliū. ⁊ h̄ mō ip̄a electio dr̄ q̄ddā iudiciū a q̄ noiat liberū arbitriū. hec ille. Vbi p; ꝙ electio ⁊ silr̄ ꝯsensus sunt termin⁹ rōnis practice Ad minorē ꝯcedit. ꝙ rō est vis apphēsiua. s; dico ꝙ ꝯsensus est ei⁹ taꝙ dirigētis. ⁊ ad cui⁹ actū ꝯseq̄tur. ⁊ est in ei⁹ ptāte. q̄re si ꝯñs intelligit ꝙ ꝯsensus nō sit in rōne supiori sicut in imediato subiecto. ꝯcedit. Si āt intelligit ꝙ nō sit ei⁹. sicut cui⁹ actū ⁊ deliberatōem ꝯseq̄t et quē se p̄supponit positiue. vel p̄uatiue. negat. nā nō debet eē ꝯsensus in actū. nisi ꝯsultis rōnib⁹ supiorib⁹ Nota d. san. in solōne. q: ꝯsensus terminat in acceptōe volūtatꝪ. cū acceptat id qd̄ iudicatū ē p rōez. ⁊ ita ꝯsensus req̄rit iudiciū rōnis antecedēter. s; centralr̄ ꝯsistit in tēdētia affectionali ⁊ acceptatōe ei⁹ qd̄ iudicatū est. Et nota verbū qd̄ supra. q. xv. dictū fuit. ꝙ ꝯsensus ē rōnis fm̄ ꝙ rō ꝯplectitur volūtatem ⁊c̄.

¶ Ad scd̄m dd̄m. ꝙ ex hoc ip̄o ꝙ rō supior nō dirigit act⁹ humanos fm̄ legē diuinā ip̄a dicit actū peccati dr̄ ip̄a ꝯsentire. siue cogitet de lege eterna. siue nō cū eñ cogitat de lege dei actu ꝯsentit. cū v̄o nō cogitat. eā negligit p modū omissionis cuiusdā. Vñ oib⁹ modis ꝯsensus in actū pcī p̄cedit ex superiori rōne q: vt Aug. dr̄ . xij. de tri. nō pt pctm̄ efficaciter ꝑpetrādū mēte decerni. nisi illa mētis intentio penes quā summa ptās est mēbra in opus mouēdi vel ab ope cohibēdi male actōni cedat aut seruiat

¶ Maior v̄a. ⁊ dico ꝙ p̄t q̄nꝙ actualr̄ cogitare de rōnib⁹ eternis. ⁊ tm̄ ꝯmittere pctm̄. q̄nꝙ aūt ꝯmittit pctm̄. ⁊ nō cogitat. s; tm̄ deberet cogitare ⁊ iputat sibi ꝓpter negligentiā pctm̄ qd̄ p rōnes eternas ꝯsiderādas nō cohibet. Ad minorē q̄nꝙ ꝯsentit in actū nō ꝯsultis rōnib⁹ eternis. verū ē. tm̄ debuiss; ꝯsiderasse ⁊ ꝯsiderādo ꝓhibuisse actū pcī. ⁊ ipediuisse ꝯsensū. Qñ aūt aliq̄d debet aliq̄d ipedire ⁊ nō ipedit. attribuit sibi tanꝙ ab eo cāns. et ḡ eo ip̄o q̄ rō supior nō ꝯsiderat rōnes eternas q̄s deberet ꝯsulere iputat sibi ꝯsensus in actū. taꝙ ab ea cāns indirecte. sicut dictū fuit de rōne inferiori. ar. vi. ꝙ dum nō repellit delectatōem. s; imorat dr̄ in eā ꝯsensisse. ita cū rō supior nō repellit ⁊ nō ipedit ꝯsensum p rōnes supiores quē deberet ipedire attribuit sibi ꝯsensus in actū quē p̄t d; dirigere fm̄ legē diuinā. Si eñ cogitat ⁊ aduertit q: est ꝯtra legē diuinā. ⁊ nihilomin⁹ ꝯsentit exp̄sse ꝯsentit legē. Si v̄o nō cogitat. tūc negligit dirigere fm̄ legē. qd̄ tñ deberet. vñ q: tacet ⁊ nō ꝓhibet taꝙ ꝯsentiēs habet. Nota aūt v̄ba auctoritatis b. Augu. Nō p̄t pctm̄ efficaciter ꝑpetrādū mente discerni (qd̄ sc; fit p ꝯsensū) nisi illa mētis intentio penes quā summa ptās est (.i. rō supior) mēbra in op⁹ mouēdi vel ab ope cohibēdi mali actioni cedat (scilicet dissimulando ⁊ non cohibendo. ⁊ dum cohibere potest ⁊ debet) aut seruiat actualiter ꝯtēpta diuina lege actū illicitū iperādo. Ex q̄ auctoritate habet ꝙ nō fit executio act⁹ nisi supior rō aut iperet. aut negligat

¶ Ad tertiū dd̄z. ꝙ rō supior p ꝯsideratiōez legis eterne. sicut p̄t dirigere vel cohibere actū exteriorem ita etiā delectatōem interiorē. s; tm̄ anꝙ ad iudicium supioris rōis deueniat statim vt sensualitas ꝓponit delectatōem inferior rō p rōnes tēporales deliberās q̄nꝙ hmōi delectatōem acceptat. ⁊ tūc ꝯsensus in delectatōem ꝑtinet ad inferiorē rōnē. Si v̄o etiā ꝯsideratis rōib⁹ eternis hō in eodē ꝯsensu ꝑseueret. iā talis ꝯsensus ad supiorē rōnē ꝑtinebit

¶ Ad maiorē dico. ꝙ nō est oino silr̄. ꝯcedo q̄dē ꝙ p rōnes eternas p̄t regulare vtrūꝙ. s; tm̄ in delectatōes et passiones rō inferior q̄nꝙ statim ad oblatōem imaginationis ⁊ sensualitatis fm̄ rōnes tēporales deliberans ꝯsentire p̄t. rōnis aūt inferioris nō est ꝯsentire in actū. q: ip̄a tanꝙ inferior iudex acceptat p̄mo oblata. inter q̄ est delectatio cogitatōis. Rō aūt supior q̄ nō iudicat nisi p sup̄mā regulā. iudicat de vltimo p̄ncipali ⁊ finali. q̄uis et de delectatōe cogitatōis iudicare possit. q: si ꝯsideratis rōnib⁹ eternis. vel habito tpe ꝯsiderādi hominē imorari patiat. ꝑtinebit ad eā ꝯsensus in delectatōem cogitatōis Ad minorē dico. ꝙ verū est. s; nō solū⁹ rōnis inferioris. p̄t tm̄ etiā et supioris rō p̄mi (scilz quare possit esse inferioris imediate ⁊ ꝓpinque ꝯsensus in delectatione) q: cū delectatio sit aliq̄d infimū ⁊ tēporale. ideo temporalis iudex q̄ scilz iudicat p tpales regulas. statim h; ꝯplacētiā. nā fm̄ illas regulas delectatio habet bona. q: delectabilis corpori ⁊ grata sensualitati. ideo rō inferior nisi cohibeat statim ꝯplacet vel ꝯsentit. q̄ tñ ꝯplacētia vel q̄ ꝯsensus nō est plen⁹. nec constituit mortale nisi sit aliq̄ mō rōis supioris saltē interp̄tatiue ⁊ indirecte. Sz q: qꝫ ꝯuenit tēporali ⁊ inferiori iudici. ⁊ fm̄ ratōnes ⁊ motiua tēporalia q̄nꝙ nō videt bonū iudici spūali ⁊ fm̄ legē diuinā iudicāti. ideo rō supior q̄nꝙ inferi⁹ iudiciū ipedit et repellit. Rō scd̄o. q: ille q̄ debet spūalr̄ iudicare si ducit et ꝯtēnit legē spūalē. vel negligit inferiorē tēporalē ipedire. ideo ⁊ sibi attribuit ꝯsensus in talē rē tēporalē sc; delectatōem. ⁊ hoc tāgit in solōne sequēti Ad ro. ḡ cnā ⁊c̄. negat ꝯñtia. q: ꝯsensus in delectatōem est p̄ambulū et inferi⁹ iudiciū. ⁊ p regulas tēporales. ideo inferiori ⁊ tēporali iudici ꝯpetere p̄t. s; vltimū ⁊ finale nullo mō. Iudiciū aūt de actu fiendo est vltimum. ideo supremo attribuit. ita ꝙ sibi soli ꝯpetit. q̄uis ⁊ iudiciū de tēporali sibi et rōni inferiori ꝯpetere possit. ⁊ ideo ꝯsensus in actu; sꝑ attribuitur superiori rōni

¶ Ad quartū dd̄m. ꝙ apphēsio v̄tutis imaginatiue est subita ⁊ sine deliberatōne. ⁊ ideo p̄t aliquē actū causare anteꝙ superior vel inferior rō etiā hab; at tēpus deliberādi. s; iudiciū rōnis inferioris est cū deliberatōe q̄ indiget tpe in q̄ etiā rō supior deliberare potest vñ si nō cohibeat ab actu peccati p suam deliberationem ei imputatur.

¶ Negat ista maior. q: rō superior excedit inferiorem sicut aliq̄d sui gñis. ⁊ cui⁹ iudiciū est cū deliberatōe q̄ indiget tpe. Apphēsio aūt imaginatōis est subita q̄nꝙ Minor est v̄a. s; negat ꝯñtia. ꝙ rō inferior possit ꝯsentire in actū absꝙ supiori ꝯsentiēte directe vel interp̄tatiue Et rō diuersitatis patuit. q: inferioris rōnis nō est ꝯsentire nisi p deliberatōem q̄ fit cū tpe ⁊ in isto tpe etiā supior p̄t deliberare fm̄ rōnes eternas. si ḡ ꝯsiderat ⁊ rōne inferiorē nō cohibet iputat sibi directe. si aūt non ꝯsiderat iterū iputat sibi ꝓpter hoc ꝙ ꝯsentit rōni inferiori eā non ipediēdo. secus de imaginatiua. ad quā seq̄t cītꝙ mot⁹. quē rō nō potuit ipedire. Vñ talis nō iputat rōni. s; rō inferior nūꝙ ꝯsentit vl̄ iudicat sine deliberatōe. sit ⁊ sup

perior deliberare possit z iferiorē īpedire ne ꝯsētiat. iō nō est par rō. Nota ṽba D. vbi dr. iudiciū rōnis inferioris est cū deliberatōe q̄ indiget tpe zc. Videnr eñ nō bñ ꝯcordare cū his q̄ allegata sunt. circa corp⁹ ar. ex ij°. senī pto. vbi ponit vnū iudiciū rōnis inferioris subitū. qō seq̄r volūtas indeliberata. z vocat illud iudiciū cōsensuz in delectatōem. Nā dr q̄ sine discussione apphensuz iudicat. Posset aūt dici pmo q̄ hic d. san. loq̄r de iudicio act⁹. alibi de iudicio delectatōis. q̄ scz ꝯsurgit in volūtate de delectabili apphēsio p rōnē subito. Sicut eñ imaginatio apphēdit subito aliqō sensibile delectabile. ita possz dici q̄ z rō idē vel etiā aliqō spūale delectabile subito apphēdere possit. Vñ apphēsio pt ee subita. sz iudiciū de agēdo vel nō agēdo hoc ē cū tpe. imo etiā deliberatio de acceptāda delectatōe cogitatōis cū tpe est. sicut D. hic dr. Vñ z infra. ar. x. D. subitū motū ponit in rōne supiori. q̄re z in inferiori poni pt. z talis subit⁹ motus nō pt causare nisi veniale. sz cuz rō inferior deliberat z superior aduertit. z arguit. ꝯsensus interptatiu⁹ z delectatio morosa. cui ē piculū mortalis. q̄re supra dictū fuit. q̄ cuz rō supior aduertat ꝯplacentiā z delectatiōez. z statum abijcit non est nisi veniale. Doctor ḡ hic loq̄r de ꝯsensu in actū. z etiā de ꝯsensu expsso vel interpratiuo in delectatōez qr talis reqrit deliberatōem z tp⁹. Sz in scđo loq̄r de iudicio. qō nō hz rōnē ꝯsensus. sz cuiusdam apphēsionis. quā seq̄r subita ꝯplacētia. q̄ si statim abigit vt supior rō aduertit. manet veniale. Vñ z d. san. ibidē in. q̄. attribuit rōni inferiori duplex iudiciū. Vnū p subitā apphēsionē. qō nō hz rōnem ꝯsensus. sz aliud qō est post deliberatiōnē. z illud hz rōem ꝯsensus. Nā null⁹ peccat mortalr. nec habet tanq̄ ꝯsentiēs. nisi habito tpe deliberādi. Sciēte ḡ dicto. d. san. in. q°. facile est videre. quō ꝯsensus in delectatōem attribuit rōni inferiori. qr anq̄ rō supior deliberare possit est iudiciū subitū rōnis inferioris. z ꝯplacētia volūtatis. q̄ apphēdit delectatio bona corpi. z tale iudiciū nō est ꝯsensus pfect⁹. talis eñ fm D. hic. z ibidē in scđo mēbro. attribuit rōni inferiori deliberāti. cui⁹ est ꝓprie ꝯsensus. qr deliberādo ex rōnibꝫ tpalibꝫ q̄ statim occurrūt. statim illa res placet. nec tn̄ idō ꝯplacētia hz rōem mortalis donec rō supior fm rōnes eternas etiā deliberare possit. Post qō si imorata fuerit est piculū pcti morose cogitatōis. ita q̄ illud iudiciū inferioris rōis nō dicat ꝯsensus in delectatōem cogitatōnis. nisi z rō supior fm suā regulā deliberādo ipam repellere possit. Nō est ḡ cōtradictio aliq̄. qr hic d. loq̄r de ꝯsensu in actū vel in delectatonē. z talis nō est sine deliberatiōe z mora. q̄ z supior rō deliberare possit. In scđo aūt loq̄r de apphēsione subita rōnis inferioris respectu ꝓprij obiecti. talis eñ pt sine deliberatōe. sicut eñ subit⁹ mot⁹ infidelitatis pt ꝯpetere rōni supiori respectu ꝓprij obiecti. vt cū qs subito apphēdit resurrectōem vt ipossibilē nature. ita rō inferior pōt habere subitā apphēsionē. de delectatōe appetit⁹ sensitiui q̄ apphēdit fm rōem tpalē. Nec dz dici ꝯsensus in delectationē nisi rō imoret post deliberatōem z ꝯsideratiōem rōnis supioris. Vñ d. san. vbiq3 dr. q̄ deliberatus ꝯsensus faciat mortale. innuēdo q̄ subita ꝯplacētia sequēs subitā apphēsionē. nō faciat mortale. In de ṽitate tn̄ vbi videt p eodē hēc ꝯplacētiā z ꝯsensuz accipit ꝯsensuz large

¶ Vtrū rō inferior possit ee subiectum pctī mortal. ita q̄ ꝯsensus ei⁹ in delectatōem sit pctm̄ mortale.

Ad octauum sic pceditur. Videtur q̄ ꝯsensus in delectatōnez non sit peccatum mortale. consentire eñ in delectationem pertinet ad ratōnem inferiorem. cui⁹ nō est intēdere rōnibꝫ eternis vel legi diuine. z p ꝯñs nec ab eis auerti. sz oē pctm̄ mortale est p auersionē a lege diuina. vt pz p definitōem Aug. de pctō mortali data. q̄ supra posita est. ḡ ꝯsensus in delectatōem nō est pctm̄ mortale. ¶ P. ꝯsentire in aliq̄d nō est malū nisi qr illud est malū in qō ꝯsentit. sz ꝓpter qō vnū qōq3 illud magis. vel saltē nō min⁹. nō ḡ illud ī qō ꝯsentit pt ee min⁹ malū q̄3 ꝯsensus. sz delectatio sine ope nō ē pctm̄ mortale. sz veniale tm̄. ḡ nec ꝯsensus in delectatōem est pctm̄ mortale. ¶ P. delectatōnes dr̄nt in bonitate z malicia fm dr̄ntiā operationū. vt dr phs in. x. ethi. sz alia opatio est interior cogitatio et alia act⁹ exterior. puta fornicatōis. ḡ delectatio ꝯsequēs actū interioris cogitatōis tm̄ differt a delectatione fornicatōis in bonitate vel malicia q̄ntū differt cogitatio interior ab actu exteriori. z p ꝯñs etiā eodē mō differt ꝯsentire in vtrūq3. sz cogitatio interior nō est pctm̄ mortale. nec etiā ꝯsensus in cogitatione. ḡ p ꝯñs nec ꝯsensus in delectatōem. ¶ P. exterior act⁹ fornicatōis vel adulterij nō est pctm̄ mortale rōne delectatōis. q̄ etiā inuenit in actu matrimoniali. sz rōne inordinatōis ipi⁹ actus. sz ille q̄ ꝯsentit in delectatōem nō ꝓpter hoc ꝯsentit in inordinationē act⁹. ḡ nō videt mortalr peccare. ¶ P. pctm̄ homicidij ē grauī⁹ q̄3 simplicis fornicatōis. sz ꝯsentire in delectatōem q̄ ꝯseq̄r cogitatōem de homicidio nō est pctm̄ mortale. ḡ multo min⁹ ꝯsentire in delectatione q̄ ꝯseq̄r cogitatōez de fornicatōe ē pctm̄ mortale. ¶ P. orō dñica q̄tidie dr p remissiōe venialiū. vt aug⁹. dr. sz ꝯsensum in delectatōez aug⁹ docet ee abolēdū p orōnē dñicā. dr eñ in. xij. de tri. q̄ hoc ē lōge min⁹ pctm̄ q̄3 si ope statuat īplēdū. z iō de talibꝫ q̄q3 cogitationibꝫ venia petēda ē. pectusq3 pcutiendū atq3 dicēdū. Dimitte nobis debita nr̄a. ḡ ꝯsensus in delectationē est pctm̄ veniale. ¶ Sz ꝯ est qō aug⁹. post pauca subdit. tot⁹ hō dānabit nisi hec q̄ sine volūtate operādi. sz tn̄ cū volūtate animū talibꝫ oblectādi soli⁹ cogitatōis sentiūt ee pctā. p mediatoris grātiā remittāt. sz null⁹ dānat nisi p pctō mortali. ergo ꝯsensus in delectatōem est pctm̄ mortale

Hic D. iterū inq̄rit de q̄dā dubio coincidente artic⁹. z ē dubiū circa pctm̄ in rōne inferiori. cui⁹ dixim⁹ ee consensum in delectatōem. pt eñ vt dirigibil a rōne supiori habere ꝯsensum vel interptatiuū. sicut ē cogitatio morosa. vel expssuz. qñ exercetur libido in tātū vt velit se delectare cogitādo ꝯtra salutē expsse. q̄rit ḡ an ꝯsensus in delectatōem q̄ attribuit inferiori rōni (ad sensuz hūdū) sit peccatū mortale. Vbi nota. q̄ oz. q̄. intelligere de delectatione interiori sequēte cogitatōez. qr nō est dubiū de delectatione exteriori. in quā ꝯsentit ꝯsentiēdo in actū. quē seq̄t. ḡ aūt ē rōis supioris. Hic ēt q̄rit de ꝯsensu q̄ attrib

buit̃ etiã rõni iferiori q̃ est ɔsensus in delectatiõe cogitationis. vt ẽ q̃ddã pambuluz. ordinatũ in op⁹. ex h̃ eñ q̃ res vt cogitata placet facile hõ trahit̃ i ɔsensuz opis exeq̃dũ in actu exteriori. Et hec põt haberi sup̃. q. xv. ar. iiij ad p̃. et ḡ d. san. de v̄ita. ma. xv. q. iiij. in p̃nci⁹. cor. d̃r. q̃ idẽ ẽ q̃rere de delectatõne morosa. an sit mortale. ꝛ q̃rere an ɔsensus in delectatõem sit mortale Nota etiã q̃ sicut ad exteriorẽ actũ pcti. puta fornicatõis. seq̃t̃ sua delectatio sensibil̃ exterior. ita etiã ad actũ cogitatõis seq̃t̃ sua delectatio. ꝛ duplex. vna eiusdẽ rõnis cũ delectatõe ɔseq̃ntẽ actũ exteriorẽ. alia aũt alteri⁹ rõnis. vt patebit.

¶ Rñ. dõm. q̃ circa h̃ aliq̃ diuersimode opinati sunt. Quidã eñ dixerũt q̃ ɔsensus in delectatõnem nõ est pctm̃ mortale. s; veniale tm̃. Alij vero dixerũt q̃ est pctm̃ mortale

¶ Hoc. in cor. hui⁹ ar. duo facit. p̃mo ponit q̃d al̃ij de hoc q̃sito senserũt. Scd̃o ponit ꝑpriã sniam. ibi. Et hec opinio Circa p̃mũ ponit diuersas opiniones circa q̃sitũ q̃dã eñ dixerũt q̃ ɔsensus in delectatiõem non est pctm̃ mortale. s; veniale. Alij dixerũt q̃ est mortale.

¶ Et hec opinio est ɔmunior ꝛ verisimilior

Hec est scd̃a ps hui⁹ cor. in q̃ D. incipit determinare q. ex ꝑp̃rio. q̃d sibi videat̃ de illis opinionib⁹. ꝛ p ɔñs de q̃stione. Vn p̃rio ɔpat illas opiniones adiuicez. Scd̃o eñ ambas v̄ificat p duas ɔcl̃ones. q̃b⁹ vult satisfactũ eẽ q̃sito. ibi. Est eñ ɔsiderãdũ ꝛc̃. Circa p̃mũ D. breuiter ɔpat illas duas opiones ad inuicẽ. ꝛ vult q̃ scd̃a ẽ cõior et verisilior. ꝛ ẽm D. in de v̄ita. vbi statim. p⁹ videt̃ vergere in p̃iculũ aiaꝝ. q̃ ex ɔsensu in delectatõem hõ in peccatũ promptissime ruit Cõsequẽter cũ d̃r

¶ Est eñ ɔsiderãdũ. q̃ cũ oĩs delectatio ɔsequat̃ aliquã opatõez. vt d̃r in. x. ethi. et itez cũ oĩs delectatio habeat aliq̃d obiectuz. delectatio q̃libet põt ɔparari ad duo. s. ad opatõem quã ɔseq̃t̃. ꝛ ad obiectũ in q̃ q̃s delectat̃. Contingit aũt q̃ aliq̃ opatio sit obiectũ delectatõis sicut ꝛ aliq̃ alia res q̃ ipa opatio põt accipi vt bonuz ꝛ finis in q̃ q̃s delectat⁹ req̃escit. ꝛ q̃ñq; q̃dẽ ipa met opatio quã ɔseq̃t̃ delectatio ẽ obiectuz delectatõis. inq̃ztũ sc; vis appetitiua cui⁹ est delectari reflectit̃ in ipam opatõem. sicut in q̃ddã bonũ. puta cũ aliq̃s cogitat ꝛ delectat̃ de hoc ipso q̃ cogitat inq̃ztũ sua cogitatio placet. Q̃ñq; vero delectatio cõseq̃ñs vnã opatõem. puta cogitatõnem aliquã h; p obiecto aliã opatõem q̃si rẽ cogitatã. ꝛ tũc tal̃ delectatio ꝑcedit ex inclinatõe appetit⁹. nõ q̃dẽ in cogitatõem. s; in opatõem cogitatã. Sic igit̃ aliq̃s de fornicatõe cogitãs de duob⁹ põt delectari. vno° de ipa cogitatõe. alio mõ de ipa fornicatõe cogitata.

Hoc. ambas opiones v̄ificat. eas exponendo. ꝛ p̃mo p̃mittit vnã ɔcl̃onẽ fundamẽtalẽ. ex q̃ scd̃o arguit ad duas ɔcl̃ones verificatiuas illaꝝ opinionũ. ibi Delectatio aũt ꝛc̃. Cõcl̃o ḡ fundamẽtalis distinctiua delectatõis. et p ɔñs ɔsensus talis ẽ aliq̃s de fornicatõe cogitãs de duob⁹ põt delectari. vno° de ipa cogitatõe. al° o° de ipa fornicatõe cogitata Nota aũt. q̃ ex vno exẽplo D. vult. et de sit b⁹ intelligi. q̃uis ẽm d. san. in de v̄ita. ma. xv. arti. iiij. he due delectatõẽs i q̃buſdã actib⁹ differãt manifestius q̃ in cogitatõe de peccatis carnis (eo q̃ ꝑpter corruptio-

nem ɔcupiscibilis ad cogitatiões taliũ. statim seq̃t̃ motus in ɔcupiscibili ex ipis ɔcupiscibilib⁹ causat⁹) Si eñ q̃s cogitat de re quã odit ꝛ intẽdat loq̃ in detestatõez talis rei. ꝛ videt se habere bonos ɔcept⁹. tũc aptũ est. q̃ delectat̃ in cogitatõe. ꝛ nõ in re cogitata. ꝛ tñ de cogitatõne fornicatõis ꝛ idẽ repit̃ p̃sertĩ in viris sctis Probat̃ aũt sic ɔcl̃o. delectatio q̃libet põt ɔparari ad duo. s. ad opatõez quã ɔseq̃t̃. ꝛ ad obiectũ in q̃ q̃s delectat̃. s; ɔtingit q̃ aliquas opatio quã ɔseq̃t̃. (sc; cogitatio fornicatõis) accipiatur vt obiectũ delectatõis ipaz seq̃ntis. tñ interueniẽte actu reflexo. Cõtingit etiã q̃ delectatio seq̃ñs opatiõem (scilz cogitatõem fornicatõis) habeat p obiecto aliã opatõem q̃si rem cogitatã. ḡ ɔcl̃o vera. q̃ aliq̃s de fornicatõe cogitans põt delectari de ipa cogitatõe. (sc; vt obiecto mediãte actu reflexo) et põt delectari in ipso actu exteriori fornicatõis vt cogitat⁹ est. Maior p; p p̃hm x. ethic. q̃ oĩs delectatio ɔsequit̃ opatõem. ꝛ etiã q̃ delectatio h; obiectũ. q̃ actus vel passio. ꝛ ḡ maior vera. q̃d põt ad duo cõparari. q̃ a duob⁹ dependet essentialr̃. vt patuit etiã supra nõ tñ intelligit̃. q̃ sit vna opatio quã ɔseq̃t̃ ꝛ eadẽ numero sit obiectũ. s; intelligit̃ q̃ opatio quã nata est ɔseq̃ delectatio de re cogitata. põt accipi vt obiectum delectatõis mediãte aliq̃ alia opatõe. sc; mediãte cogitatõne reflexa sup p̃mã cogitatõem. q̃ reflexa h; cogitatõem fornicationis p obiecto. ita q̃ fornicatio exterior cogitata est obiectũ delectatõis. et cogitatio ei⁹ est opatio quã seq̃t̃. ꝛ illa cogitatio est obiectũ delectatõis q̃ ɔseq̃t̃ cogitatõem reflexã. Minor pbat̃ q̃ ad p̃mã ptẽ. ipa e opatio ẽ circa aliquã rem. ꝛ ipa met opatio vel cogitatio quã ɔsequit̃ delectatio de re cogitata põt accipi vt bonũ ꝛ finis. ḡ põt accipi vt obiectũ delectatõis. Tenet ɔña. q̃ bonu ꝛ finis sunt obiectũ delectationis ꝛ q̃tis appetitiue. Hñs declarat D. p̃sertim q̃ño accipiat̃ vt obiectũ. ꝛ declarat̃ magis illa p̃ma ps minoris. q̃ vis appetitiua (sc; in hoie cui⁹ est delectari) reflectit̃ in ipam fornicatiõem. vel cogitationem (q̃ q̃ñq; est opatio. quam delectatio ɔsequitur vt in q̃ddã bonũ. puta cũ q̃s cogitat ꝛ delectat̃ de hoc ipo q̃d cogitat inq̃ztũ sc; sua cogitatio placet. sicut solemus dicere ego sum gauisus. q̃ habui optimũ ɔceptũ de hac re. Secũda ps minoris relinq̃t̃ nota. Sicut cũ q̃s delectat̃ de fornicatõe exteriori mediãte cogitatõne ei⁹. talis delectatio eñ h; p obiecto nõ cogitatõez. s; rẽ cogitatã. ꝛ ꝑcedit talis delectatio ex inclinatõe appetit⁹. nõ q̃dẽ in cogitatiõnẽ sicut ꝑcedẽs. s; in opatõez vl̃ actũ vl̃ rẽ cogitatã

¶ Delectatio aũt de cogitatõe ipa seq̃t̃ inclinatione affect⁹ in cogitatõem ipam. cogitatio aũt ipa ẽm se nõ est pctm̃ mortale. imo q̃ñq; est veniale tm̃. puta cũ aliq̃s inutilr̃ cogitat de ea. q̃ñq; aũt sine pctõ oĩno. puta cũ aliq̃s vtiliter de ea cogitat. sicut cum vult de ea p̃dicare vel disputare. ꝛ ideo p ɔñs affectio ꝛ delectatio q̃ sic est de cogitatõe fornicatõis non est de gñe peccati mortal̃. s; q̃ñq; ẽ pctm̃ veniale. q̃ñq; nullũ. Vñ nec ɔsensus in talẽ delectatõem est peccatũ mortale ꝛ ẽm h̃ p̃ma opinio h; veritatẽ.

Hic ɔñter supposita ista ɔcl̃one fundamẽtali D. ꝑcedit ad pbãdũ duas ɔcl̃ones verificatiuas ãbaꝝ opinionũ recitataꝝ. ꝛ rñsiuas ad quesitũ. Scd̃am ponit ibi Si aũt aliq̃s ꝛc̃. Cõcl̃o ḡ rñsiua p⁹. ɔsensus in delectatione ẽm q̃d est de cogitatõe ipa vt obiecto nõ est peccatũ mortale ẽm se magis. s; est q̃ñq; veniale. q̃ñq; nullũ. imo

utile et virtuosum qd. Probat pclo. affectus et delectatio q sic est de cogitatoe fornicatois aut alteri peti. no e de gne peti mortalis. sz qnqz est petm veniale. qnqz nullu. g et psensus in tale delectatoez. q est cogitatois vt obiecti. Tenet pna. qz psensus est eiusdez gnis peti cu obiecto in qd psentit. qre seqt bn pntia. Ans pbat. delectatio de cogitatoe seqt inclinatoem affect9 in ipam cogitatoem (et supple est eiusde pditois in bono vel malo cu re in q qs delectat) sz cogitatio ipa fm se no est petm mortale. qnqz aut veniale. qnqz nullu. imo qnqz virtuosum qd. g ans veru. Maior ista pz ex supra dictis. qz null9 delectat nisi in re amata ad qua affect9 inclinat. et inclinatio e eiusde pditonis cu re in qua inclinat vel qua amat etc. Minor pz pmo. q cogitatio no sit petm mortale fm se. qz no est p charitate dei et pximi. Dicit aut S. notanter. fm se. qz p accns pt ce occasio mortalis. vt patuit supra. q. xix. ar. ij. ad. ij. qz aliqs voledo cogitare cu omissione pcepti. peccaret. q aut veniale qnqz. pz qz inutile et curiosum est veniale. sz talis cogitatio qnqz est hmoi. q aut qnqz nullu oino. imo virtuosum. qz cogitatio de q qs cogitat vt p dirigat et disputet. est vtilis et bona. et pt pcedere ex charitate. qre pz q si intelligit pma opinio fm tenore hui9 pclonis ipa est vera. Nota aut circa qda vba. q delectatio pcedit ex inclinatoe in re in q qs delectat. Per illa inclinatione iuxta supra dicta. q. xxvi. ar. p. et. ij. intelligo coaptatione et pnaturalitate appetit9. q sunt nihil aliud in cognoscentib9 nisi amor. et g si amor est bon9. et delectatio bona. qre delectatio seqtur no mo seqla affect9. sz etia in conformitate pditois moralis. q est esse bonu vel malu inclinatois in re. Sz cu doctores coiter loquatur de psensu in delectatoem illicita no intelligut isto mo. sz de delectatoe. vt hz re cogitata. vel opatoem cogitata distincta a cogitatoe p obiecto. vt intelligit etia scda opio. tuc ibi

¶ Qz aut aliqs cogitas de fornicatone delectet de ipso actu cogitato. hoc ptingit ex hoc q affectio eius inclinata est in huc actu. Un q aliqs psentiat in tale delectatione hoc nihil aliud e qz q ipe psentiat in hoc q affect9 su9 sit inclinat9 in fornicatioem. null9 em delectat nisi in eo qd est pforme appetitui ei9. q aut aliqs ex deliberatoe eligat q affect9 su9 pformet his q fm se sunt peta mortalia est petm mortale. vn talis psensus in delectatoem peti mortalis est petm mortale. vt scda opinio ponit

¶ Pro scda opinione. ponit alia pclone etiaz ad qsitu inclusiua. psensus in delectatoem. q hz p obiecto ipm petm (scz fornicatoem cogitata) est petm mortale. scz si res cogitata vel petm sit mortale ex gne. si aut e veniale. tuc consensus in delectatoem ei9 est petm veniale. S. pbat pma pte in col. p q arguit sic. q aliqs psentiat in tale delectatione (scz de re cogitata. vt fornicatoez. q e petm mortale) h nihil aliud est qz q ipe psentiat in hoc q affect9 su9 sit inclinat9 in tale re (scz fornicatoem) sz q aliqs ex deliberatione eligat. q affect9 su9 pformet his q fm se sunt mortalia. est petm mortale. g pclo vera. Maior pbat. qz q aliqs cogitas de fornicatoe delectet in ipo actu cogitato. h ptingit ex h q affectio ei9 est iclinata ad huc actu. na psentire in tale delectatoem e psentire et hre pplacentia q affectus sit pformis male rei. Illud assumptu p maiore pza qz null9 delectat nisi in eo qd est pforme appetitui ei9 etc. Minore S. relinqt nota. et patuit. qz sicut iclinatio seqt pditione ei9 in qd inclinat. et delectatio seqt inclinatoem sic delectatoem seqt psensus. Et pz. qz velle mortale. est mortale. g se velle vel psentire in velle mortale e mortale. qz seques trahit pditoem pcetis. et pz etia ex h qz actus hnt malicia ex obiecto. g si obiectu psensus e mortale. et ipe e mortal. Nota aut q in maiore S. assumit de psentire et in miore de electoe. qz vt patuit sup. q. xv. ar. iij. ad iij. pleruqz psentire et electio sz ide fm re. vel se statim seqnt qn distinguunt. et g no e equocatio fm re. et ide e saltem in rone peti. psentire in h q affect9 sit pformis peto mortali. et eligere h. vt pz. Scda ps pclonis e ex eode fundamento pbada. qz psensus seqt pditonem obiecti et delectationis circa ipaz. g si obiectu et delectatio e venialis. g et psensus in tale delectatoez. sicut psensus in vbu iocoluz et in delectatoem ei9 e veniale. Nota circa istas pclones p declaratoe ipaz d. san. de vita. ma. xv. ar. iiij. q delectatio q cogitatoem p obiecto hz et actu reflexu sup ea p ea. hoc e q cogitatoez seqt ex pte cogitatois oino ad aliud gen9 reducit qz delectatio act9 exterioris. Un tal delectatio qtacuqz mala cogitatoem seqt. penit9 no e petm sz laudabilis delectatio. vt cu qs delectat i cogitatoe veri. vel si sit aliq imoderatia. ptinebit sub peto curiositatis. sed delectatio q pseqt ex pte rei cogitate. in ide gen9 coincidit cu delectatoe exterioris act9. vt em dr. xi. metaph. Delectatio in actu psistit p se sz spes et memoria pter actum delectabilia sunt. vn costat q tal delectatio fm gen9 suu inordinata est. et eade inordinatone q est inordinata delectatio exterior. dato g q delectatio exterior sit de genere peti mortalis. tuc etia interior delectatio in se et absolute psiderata de gne peti mortal erit. Qncuqz aut ro se subicit peto mortali p approbatoem. tuc e petm mortale. Excludit em a rone rectitudo iusticie. cu ipa subiiciatur iniqtati p approbatoez. tuc aut se subicit delectatoi huic pverse. qn in ea psentit. et hec e pma subiectio q ei se subicit. et ex hac subiectoe seqt qnqz vt ipm actu inordinatuz eligat pter hac delectatoem pfecti9 psequeda. Hec ille. Et in solone ad octauu dr. null9 delectat in aliq nisi afficiat ad illud. et apphedat illud vt pueniens. Un q psentit in delectatoez interiore approbat etia exteriore. et vult ei frui saltem cogitado de illa. Hec ille. Ex qb9 clare patet q dicta sunt. et pz q psentire in delectatoem rei cogitate e approbare affectoem mala q est petm mortale. supposito q res cogitata sit mortale. h aut e petm mortale velle mala affectoem. et ipam eligere deliberate. qd e psentire. Concordat scot9 in. ij. dis. xlij. in scdo pncipali. et meminit istius distinctois qua S. h ponit. scz de delectatoe cogitatois

¶ Et pfirmat ista pclo. q. inclusiua (et rei cogitate argumeto in ptriu. De illa auctoritate augu. vide mgrm in. ij°. dis. xxiiij. circa fine. qz sensit iuxta scdam pclone. qz uis (vt bonauetura inqt) aliq sibi pdixerint exponetes aug9. sz vt ipe dr magister bn sentit

¶ Ad pmu g dom. q psensus in delectatoez pt ee no solu ronis iferioris. sz etia supioris. vt dictu e. et ar. vij. in fi. corp. et ad. iij. Tn ipa ro inferior pt auerti a ronib9 eternis. qz etsi no intedit eis vt fm eas regulas qd est pprium supioris ronis. intedit tn eis. vt fm eas regulata. et h mo ab eis se auertes pt peccare mortalr. nam et act9 inferiorum viriu et etia exterioz mebroz pnt ce peta mortalia fm q deficit ordinatio supioris ronis regulantis eos fm rones eternas

Ad maiore. ad pma pte. q psentire in delectatoez ptinet ad roem iferiore. sz no solu vt patuit ar. pce. in fi. cor.

et ad. iiiᵐ. imo z ad rõem supiorē. q͛ quicũq̃ mulier com
edit iputat viro hiuc sibi fm rões eternas actu ↄsidera=
tas ↄsentiat. siue eas nõ ↄsiderãdo nõ eas phibeat. z q͛
sibi ↄmissa est rõ inferior. z defect⁹ ei⁹ sibi iputat. ↄsentit
aũt rõ inferior tm̃ in delectatõem cogitatiõis. q͛ vt mgr̃
hʒ in. iiᵒ. vbi supra. ipa hʒ insistere talib⁹ dispositiõib⁹. pᵒ
scʒ occurrētib⁹ ex sensualitate. q͛ sensualitas etiã fᵐ rões
eternas z fm rõem hũanã regulãda est. q͛ sensualitas rõ
ne regulari dʒ. Ad scdaʒ ptē maioris. cui⁹ scʒ rõis iferio=
ris nõ est intēdere rõnib⁹ eternis. distinguo eã. Si intelli=
git q̃ nõ sit ei⁹ intēdere actiue se hñdo z regulãdo alia fᵐ
eas. ver. si ãt intelligit q̃ nõ sit ei⁹ attēdere vt reguletur fm
eas. negat. z p ↄñs negat z tertia ps. q̃ nõ sit ei⁹ auerti.
q͛ sicut sensualitatis z mẽbrorũ nõ ẽ auerti fm ꝓpriũ actũ
a lege diuina. tñ fm actũ rõnis auertunt. q͛ eas nõ regu=
lat z moderat fm legē diuinã. cũ possit z debeat. z sic sũt
pctã mortalia. ita ipi⁹ rõnis inferioris etiã ẽ regulari fm
legē diuinã. etiã q̃ ad ↄsensum i delectatiõez. q̃re si insequit
sensualitatē. ↄsentiēdo z nõ phibet act⁹ ei⁹. erit pctm̃ mor
tale. q͛ debuit p rõem supiorē regulari. sicut act⁹ viriũ in
feriorũ vel mẽbrorũ. Ad miorē ↄcedit. q̃ oĩe pctm̃ mor
tale est p auersionez a lege diuina. z patuit sup. q. lxxi. ar.
vi. Sʒ dico q̃ talis auersio ↄuenit etiã rõni inferiori. q͛
hʒ actũ in q̃ trãsgredit legē cui debuit z potuit ↄformari
rõ inferior. q̃ est ei⁹ pncipiũ. q͛ stat sub directiõe viri. h̃ est
rõis supioris p quã potuit legi eterne ↄformari. sicut sen
sualitas recte rõni. q̃re negat ↄña. q͛ sicut act⁹ homicidij
q̃ est man⁹. q̃ pt facere actũ q̃ auertit qs a deo. vt ẽ in po
testate volũtatis. sic de rõne inferiori. q̃ q̃ ad ↄsensum in
delectatõem facit ↄtra legē. z potuit p rõem supiorē phi
beri. Nota aũt q̃ ↄsensus in delectatõem. de q̃ loqt. iiᵒ
dcõ est ↄ̃ pceptũ. nõ ↄcupisces. iᵐ cm̃ d. san. sup de ꝑita
te ad. ixᵐ. Nõ sine cã de actu exteriori z interiori ↄcupiscē
tie. diuersa pcepta dãt in lege. nihilomin⁹ tñ si i nullo pce
pto spẽali phiberet ex h̃ ipo q̃ fornicatio phibet. cũ ea p
hibẽt oĩa ↄsequẽtia q̃ ad idē gen⁹ ptinẽt. Hec ille. Pot
ẽ fm illud pceptũ regłari z nõ regulari. z p ↄñs ẽẽ pctm̃

Nota hic. q̃ videt sile q̃ ad ẽẽ mortale respectu actus
rõnis inferioris. z respectu act⁹ sensualitatis. q͛ sicut act⁹
sensualitatis nõ ẽ pctm̃ mortale nisi rõ ↄsentiat. ita ↄsen=
sus rõnis inferioris nõ est pctm̃ mortale. nisi z rõ supior
ↄsentiat fm rões eternas. saltē interpratiue. q͛ eas nõ cõ
sulēdo z fm eas nõ phibēdo. hʒ ac si ↄsenserit. vt patu=
it ar. pce. In hoc tñ est dfĩa q̃ sensualitatis nõ est ↄsenti
re sicut rõnis inferioris. q̃ ↄsentit saltē in cogitatõez z de
lectatõem. z pambula ad op⁹. Sʒ tñ ille ↄsensus nõ essʒ
mortale. nisi q͛ in ptãte rõis supioris cui intendē̃ actiue
et regulãri fm rões eternas pt ↄformari. Et p h̃ pʒ. quõ
teneat silitudo quã d. sanc. in solõne ponit inter mẽbra et
inferiores vires ex vna pte ad rõnem z pctm̃ mortale. z
inter rõem inferiorē z supiorē ex alia pte. Et ꝓpter hanc
dfĩam attribuit rõi iferiori pctm̃ mortale. nõ sensualita=
ti. q͛ fᵐ d. san. vbi iaʒ ar. iiij. i de ꝑita. ad. xiiᵐ. Cõuersio
qua qs post deliberatõem ↄuertit ad aliq̃d de gñe malo
rũ. sufficit ad rõem pcti mortalis zc̃. q͛ g̃ h̃ ↄuenit rõni
inferiori. g̃ pt in ea ẽẽ pctm̃ mortale. ita q̃ actui eius vtē
tis annectit auersio ab vltimo fine. q̃d nõ est de actu sen
sualitatis. Nã rõ inferior pt ↄuerti ad deũ. g̃ z auerti. tñ
nõ ↄuertit nisi vt est in ptãte supioris rõnis. sed sensuali=
tatis. nulla ptãte est ↄuerti. cuʒ sit supra naturã suam zc̃.
vide supra item. de ꝑitate. ar. v. ad. iij. q̃ hec q̃ in sen=
sualitate nõ pt ẽẽ pctm̃ mortale ↄtingit ex ipfectiõe eius

Nõ ãt pfecta pcñã est. z ideo in ea esse pt pctm̃ fm eãd
peccati differentiã. Hec ille.

¶ Ad scdm dōm. q̃ cõsensus in pctm̃ qd̃ ẽ venia
le ex gñe. est veniale pctm̃. z fm hoc pt ↄcludi q̃ cõ=
sensus in delectatõem q̃ est de ipa vana cogitatõe for
nicatõis est pctm̃ veniale. sʒ delectatio q̃ est i ipo ac=
tu fornicatõis de gñe suo ẽ pctm̃ mortale. sʒ q̃ ante
ↄsensum sit veniale pctm̃ tm̃ hoc est p accñs. scʒ pro=
pter ipfectõem act⁹. q̃ q̃dez impfectio tollit p ↄsen=
sum deliberatũ supueniẽtē. vñ ex hoc adducit in su=
am naturã vt sit pctm̃ mortale.

¶ Maior ↄcedit. q̃ ↄsentire in aliq̃d non est malum
nisi q͛ illud est malũ (scʒ inchoatiue saltē) Et ↄcedit ꝓ=
batio. nã ista maior e vł sum⁹ i corpe p pbatõe ↄclonũ
Ad minorē dico pᵒ. q̃ si itelligit de delectatõe cogitatõ
onis fm seipam. ↄcedit z vltra ↄcedit q̃ z ↄsensus in ta=
le delectatõem. z ita pbaret pmã ↄclonē ¶ Dico scdo q̃
si intelligit de delectatõe sine ope q̃ ẽ de re cogitata. q̃ nõ
sit mortale ex gñe. negat vłr. scʒ qñ res cogitata vel act⁹
cogitat⁹ est pctm̃ mortale. Dico ter⁰. q̃ qñq̃ delectatio
aliq̃ etiã de actu cogitato q̃ est mortale. ẽ veniale. nõ q̃dē
ex gñe. sʒ ꝓpter ipfectõem act⁹. q͛ pcedit deliberatõnem z
deliberatũ ↄsensum. Abiecta g̃ tali ipfectõe p supueniẽtē
ↄsensum deliberatũ adducit in suã naturã. z ita talis de=
lectatio scʒ de pctõ mortali pt ẽẽ veniale p accñs. q̃re ne=
gat ↄña. q̃ ↄsensus in delectatiõem de pctõ mortali. nõ
sit pctm̃ mortale. bñ volo q̃ ↄsensus i veniale ex gñe vt ẽ
v̾bũ ociosum nõ ẽ mortale. sʒ ↄsensus in veniale p accñs
tm̃. mortale ex gñe pt ẽẽ mortalis. q͛ p talē ↄsensuz remo
uet illud accñs. qd̃ rõem pcti mortalis auferebat. scʒ deli
berationē rõnis nõ attingere. vt hʒ d. san. in. iiᵒ. dis. xxiiij
q. vltima. ar. iiij. ad. 3ᵐ. Nõ tñ ẽ imaginãdũ. q̃ eadē nu=
mero delectatio q̃ pus erat veniale p accñs. postea fiat
mortale. sʒ alia nũero z eadē spẽie. Uel si ↄtinuat z sup=
uenit ↄsensus rõnis. tũc ille ↄsensus ẽ mortal ↄplenue. z
nõ sola delectatio. q̃ pus erat sine ↄsensu. z illa delectatio
vna in ẽẽ nature erit due in ẽẽ moris. Sed de h̃ infra. q.
lxxxviij. ar. iiij. vide d. san. ij. sen. dis. xxiiij. q. iij. ar. vi. ad. 3

¶ Ad tertiũ dōm. q̃ rõ illa ↄcedit de delectatõe q̃
hʒ cogitatõem p obiecto

¶ Maior ↄcedit. q̃ delectatões dfĩit i bonitate z ma
licia fm dfĩam opationũ. z ↄcedo ↄñter minorē zc̃. q̃ alia
e opatio ẽ cogita⁰. z alia act⁹ exterior. z dico q̃ cogita⁰ de
se nũq̃ ẽ mortal. sʒ exterior act⁹ bñ pt ẽẽ mortal. Cõcedo
etiã ↄña q̃ delectatio ↄñs actũ cogitatiõis vt e buccin. sʒ
tm̃ differt a delectatõe fornicatõis i bonitate vel malicia
q̃tũ differt cogitatio iterior ab actu exteriori. Et dico cũ
h̃ q̃ delectatio ↄñs cogitatõem rõe rei vel act⁹ cogitati ẽ
eiusdē rõis cũ delectatõe exteriori z mortale. Ultra. cogi
tatio interior nõ est pctm̃ mortale. ↄcedit. sʒ act⁹ exterior
cogitat⁹ ẽ mortale. Ultra. nec etiã ↄsensus in cogitatõez.
ↄcedit. vltra. g̃ p ↄñs nec ↄsensus in delectatõez. vtp. co
gitatõis. sʒ negat de ↄsensu. vt hʒ p obiecto actũ fornica
tõis cogitatũ. q͛ illa delecta⁰ e. sʒ solũ fᵐ mag̃ z min⁹ a
delectatõe act⁹ exterioris. vñ z aliq̃ñ eũdē effectũ hʒe pt

¶ Ad q̃rtũ dōm. q̃ delectatio q̃ hʒ actũ exteriorē
p obiecto nõ pt ẽẽ absq̃ cõplacẽtia exterioris actus
fm se. etiã si nõ statuat implendũ ꝓpter ꝓhibitõem
alicui⁹ supioris. vñ act⁹ fit inordinatus. z p ↄñs
delectatio erit inordinata

¶ Ad maiorē ꝯcedo eā ⁊ verū est. ꝙ potest quis ꝯsen-tire in delectatōem que est in actu matrimoniali sine pec-cato dūmodo sistat infra limites matrimonij. de quo in d. san. in iiij. sentē. dis. xxxi. q. ij. ar. iij. Sed dico cū hoc ꝙ delectatio est inordinata vbicū ꝙ inueniat̄ sequi ipsū op⁹. etiam vt cogitatū est. ita ꝙ inordinatio actus vbicunꝙ inueniat̄ siue vt exercitus siue vt cogitat⁹ redūdat necessa-rio in delectatōem que est in ipō actu fornicatiōis. ⁊ sicut realiter exercit⁹ inficit delectatōem q̄ est in ipō sensibilem exteriorē. ita cogitat⁹ inficit delectatōem q̄ est de ipō vt co-gitat⁹ est. q2 ista delectatio est eiusdē gn̄is cū ea q̄ est in rea-li exercitio. ⁊ scdo. q2 talis delectatio nō p̄t eē sine ꝯplacē-tia exterioris act⁹. q̄re trahit suā iordinatōes ⁊ inficit̄. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ⁊ ipē ꝯsensus. Ad minorē. negat̄ ad hūc sensuz ꝙ ille q̄ ꝯsentit in delectatōem q̄ hz fornicatōes vel actū peccati mortalis ꝓ obiecto nō ꝯsentiat in deordinatōem act⁹ sal-tē vt cogitat⁹ est. q2 nō est possibile ꝙ placeat illa delecta-tio ⁊ ꝙ delectet̄ in tali actu nisi ipē act⁹ sm̄ se placeat esto nō statuat̄ iplend⁹. dictū est em̄ in cor. ꝙ null⁹ delectat̄ ni-si in re placēti ⁊ cui afficit̄ ⁊ in quā inclinat̄. Cōsentire igit̄ est approbare inclinatōem in actū talē ⁊ ꝯplacētiā in ipō. et ꝑ ꝯn̄s ꝯsensus mediante delectatōe inficit̄ ⁊ trahit de-formitatē ⁊ deordinatōnem act⁹ cogitati. Bene volo ꝙ ꝯsentiēs in delectatōem nō ꝯsentiat in deordinatōez act⁹ in esse exercito tn̄ in esse ꝯgnito. Dictū est aūt. ꝙ inordina-tio act⁹ redūdat in delectatōem de ipō vbicūꝙ reperiat̄ ac-tus. siue vt exercit⁹. siue vt cogitat⁹. q2 delectatio q̄ est de ipō vbicūꝙ inueniat̄ est eiusdē gn̄is. q̄re si vt inuenit̄ in ac-tu exercito est mortale. ḡ ⁊ in actu cogitato. Negat̄ igit̄ cō-sequētia. ¶ Nota ꝙ D. videt ad minorē ⁊ vult ꝙ est fal-sa. q2 ꝯsentiēs in delectatōem exterioris act⁹ hz ꝯplacētiā in actu exteriori. si igit̄ ipē ē iordinat⁹. ⁊ ꝯsensus. null⁹ em̄ ꝯsentit in delectatōem rei nō placētis. vide de ꝑitate sup ad 3m. q2 est ꝑ accn̄s ꝙ act⁹ q̄ placet nō ipleat̄ ꝓpt̄ timorē aliquē. siue āt ipleat̄ siue cogitet̄ ⁊ placeat sp̄ hz inordina-tionē suā. delectatio etiaz sp̄ est eiusdē gn̄is cū appetitu et inclinatōe vel affectōe. ḡ delectatio iterior est eiusdē gn̄is cū affectu quē necessario supponit. igit̄ ⁊ ꝯsensus.

¶ Ad quintū dōm. ꝙ etiam consensus in delecta-tionē que ꝓcedit ex complacentia actus homicidij cogitati est peccatum mortale. nō aūt consensus in delectatōem que ꝓcedit ex complacentia cogitatio-nis de homicidio.

¶ Conceditur maior omnino ⁊ oppositū ei⁹ est reprobatū supra q. lxxiij. ar. viij. ad tertiū. Ad minorē. si intelligit̄ de ꝯsentire in delectatōem cogitatōis. ꝯceditur. ⁊ sic etiā dictū est de ꝯsensu in delectatōem de cogitatōne fornicatōnis. Si aūt itelligit̄ de ꝯsensu in delectatōnem de homicidio cogitato. negat̄ minor ista penit⁹. nō em̄ est minor iordi-natio in homicidio ⁊ ei⁹ delectatōe vbicūꝙ inueniat̄ q̄ȝ in fornicatōe ⁊ ei⁹ delectatōe. Per ꝯn̄s ⁊ in ꝯsensu maior ē grauitas ⁊ inordinatio. nec ꝓbat̄ minor ad hūc sensum. nec ꝓbabilis est. q2 penit⁹ falsa. Delectatio em̄ seq̄ns ap-petitū irascibilē nō est min⁹ mala ceteris parib⁹ q̄ȝ sequēs appetitū ꝯcupiscibilē. Delectat⁹ igit̄ in cogitatōe homici-dij ꝓpt̄ rē cogitatā nō ē sine affectōe ⁊ ꝯplacētia homicidij. Sec⁹ si q̄s delectat̄ in cogitatōne mali ꝓpt̄ noticiā eoꝝ de q̄b⁹ cogitat. ⁊ hmōi nō ē pctm̄ mortale sp̄. sed reducit̄ ad aliud gen⁹ pcti puta curiositatē. vt hz d. san. de ꝑi. ad 4m.

¶ Ad septū dōm. ꝙ oratio dominica nō solū ꝯtra peccata venialia dicenda est. sed etiā ꝯtra mortalia.

¶ Ad maiorē dico. ꝙ si q̄s videat augustinū in enche-ridion. videbit. q2 orō dn̄ica etiā d2 ꝓ remissione morta-liū. vt pz manifeste ca. vij. et ca. lxxvij. vbi ponit quedam grauia ⁊ d2 esse orandū ꝓ eis orōnez dominicā. cui⁹ vt hz D. de ꝑita. supra ad p̄mū ꝓ remissione mortaliū mi-nus sufficit. Scdo d2 ꝙ Aug. caplo. vij. dicit. ꝙ oratio dn̄ica satis facit ꝓ leuib⁹. ⁊ postea statim d2 ꝙ delet etiaz grauia. sȝ ꝓ illis nō ita sufficit. vide etiā doc. san. ij. sentē. dis. xxiiij. in expōne lr̄e. Est ḡ dicenda orō dn̄ica ꝓ remis-sione venialiū ad q̄ sufficit. sȝ nō solū dicenda est pro illis sed etiā ꝓ remissione mortaliū ⁊ impetranda ⁊ aliq̄li expe-ctatōe ⁊ satisfactōe sed nō sufficiēti. Minor ꝯcedit. ꝙ pec-catū ꝯsensus in delectatōem min⁹ lr̄. tn̄ eiusdē gn̄is nō ꝓ-prie eiusdē speciei. sȝ negat̄ ꝯn̄a. q2 vt patuit etiā ꝓ morta-libus dicenda est oratio dn̄ica.

Orō dn̄ica etiā ꝓ morta-lib⁹ d2.

¶ Utrū ratio superior possit esse subiectū pcti ve-nialis sm̄ ꝙ est directiua inferioꝝ viriū. id est sm̄ ꝙ consentit in actum peccati.

T

AD nonū sic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ in superiori rōne nō possit esse pctm̄ veniale sm̄ ꝙ est directiua inferioꝝ viriū. i. sm̄ ꝙ ꝯsentit in actū pcti. Dicit em̄ Aug. in. xij. de tri. ꝙ ra-tio superior inheret rōnib⁹ eternis. sȝ peccare morta-liter est ꝑ auersionē a rōnib⁹ eternis. ḡ videt̄ ꝙ in su-periori rōne nō possit esse pctm̄ nisi pctm̄ mortale. ¶ P̄. supior rō se hz in vita spirituali tāq̄ȝ p̄ncipiū. sicut ⁊ cor in vita corꝑali. sȝ īfirmitates cordis sunt mortales. ḡ pctā supioris rōnis sunt mortalia ¶ P̄. pctm̄ veniale fit mortale si fiat ex ꝯtemptu. sed hoc nō videt̄ esse sine ꝯtemptu. ꝙ aliq̄s ex deliberatōne peccet etiā venialr̄. cū ḡ ꝯsensus rōnis superioris sp̄ sit cū deliberatōe legis diuine. videt̄ ꝙ nō possit esse sine pctō mortali propter ꝯtemptum diuine legis. ¶ Sed ꝯtra. ꝯsensus in actū pcti ꝑtinet ad rationē superiorē. vt supra dictū est. sed ꝯsensus in actū pec-cati venialis est pctm̄ veniale. ḡ in superiori rōne p̄t esse peccatum veniale. Ar. vi.

¶ Hic D. inquirit de quodā alio dubio qd̄ oritur de ar. vij. dictū fuit em̄. ꝙ ꝯsentire in actū ꝑtineat ad rōnem supiorē sicut ad rōnē inferiorē (esto nō solū) ꝯsentire in dele-ctatōez act⁹. Querit̄ igit̄ an sicut ꝯsentire in delectatiōez act⁹ sit mortale aliqn̄. interdū etiā veniale. an etiā ꝯsen-tire in actū possit esse veniale. ¶ Nota p̄mo ꝙ ratio du-bij videt̄. quia cum ratio superior versetur circa rōnes eter-nas. ⁊ ḡ si deficit dirigendo sm̄ eas. videt̄ se ab eis auer-tere. quia eius est p̄ncipalr̄ se ꝯuertere ⁊ auertere a lege di-uina. Quare est dubiū. an possit deficere dirigēdo vires inferiores ⁊ tn̄ non peccare mortalr̄. ¶ Nota scdo ꝙ si-cut dictū fuit arti. v. in rōne pōt esse duplex peccatū (du-plex inquā in genere) vnū sm̄ se. aliud ex dedefectu dire-ctionis viriū inferioꝝ. ideo sicut quesitū est de peccato ra-tionis inferioris ex defectu directionis ꝯsensus in delecta-tionē. ita nunc querit̄ de pctō qd̄ incidit ex defectu directi-onis rōnis superioris. Et q̄rit d. san. de veniali. q2 vt di-ctū ē de isto est singularis apparētia difficultatis. sic ⁊ de B. an inueniat̄ in rōne supiori sm̄ ꝙ dirigit alias vires. ⁊ an ꝯueniat sibi sm̄ se ip̄az. de p̄mo in p̄nti ar. de 2o in seq̄nti.

¶ Respondeo dicendum. ꝙ sicut Augus. dicit in .xij. de trinitate. ratio superioꝛ inheret rōnibus eternis cōspiciendis aut cōsulendis. Conspiciendis quidem scḋm ꝙ eoꝝ veritatē speculatur. Consulendis autē scḋm ꝙ ꝑ rōnes eternas de alijs iudicat ⁊ oꝛdinat ad qḋ ꝑtinet ꝙ deliberādo ꝑ rōnes eternas consentit in aliquē actū vel dissentit ab eo.

¶ In coꝛ.ar. D. duo facit. pͥmo saluat quoddā suppositū qḋ q̄situ supponit ostendens in hoc ꝑtinentiā ⁊ rōnabilitatē q̄stionis. scḋo r̄ndet ꝑ vnā ꝯclonē. ibi. Contingit autē. Circa pͥmū ergo ponit vnū notabile declaratiuū alicuius suppositi ⁊ est iplicita solō dubij circa q̄situ qḋ dubiū etiā tangit pͥmū argumētū. qꝛ posset alicui videri. ꝙ rōis superioꝛis nō eēt dirigere vires iferioꝛes. qꝛ eiꝰ ē itendere rōnibꝫ supioꝛibꝫ q̄ videntur lōge distare ab his q̄ sunt viriū inferioꝝ. Hoc soluit D. notādo ꝙ rō supioꝛ inheret rōnibꝫ eternis dupliciter. scꝫ ꝯspiciēdis ⁊ ꝯsulēdis. si aūt tm̄ inhereret ꝯspiciēdis .i. tāq̄ ꝓprio obiecto ⁊ eis scḋm se tm̄ cognoscendis ⁊ speculatiue q̄stio nō haberet locū. sꝫ qꝛ inheret eis etiā ꝯsulēdis. hoc est tāq̄ medio ⁊ regule quā practice applicat ad actōes hūanas eas scḋm ipaꝫ regulādo ⁊ iudicādo ⁊ scḋm rōes eternas isto mō ꝯgruitas dirigit etiā ꝯsensum in actū pctī. ⁊ iō ꝑtinēs ē q̄stio. an ꝯsensus scḋm rōes eternas ꝯsultas (positiue vel omissiue) possit esse veniale pctm̄. ita ꝙ ꝯsensus ipē in aliqḋ pctm̄ sit solū veniale.

¶ Contingit autē ꝙ inoꝛdinatio actus in quē cōsentit nō ꝯtrariatur rōnibꝫ eternis. qꝛ nō est cū auersione a fine vltimo. sicut ꝯtrariatur actꝰ pctī moꝛtalis sed est p̄ter eas sicut actus peccati venialis.

¶ Hic ꝯn̄r D. ponit ꝯclonē r̄nsiuā ꝙ sic. In rōne superioꝛi pt eē veniale pctm̄ scḋm ꝙ ꝯsentit in actū pctī ⁊ ē directiua aliaꝝ viriū ⁊ nō moꝛtale sp̄. Probatur ꝯclo. q̄cūq̄ peccat moꝛtaliter auertitur a rōibꝫ eternis. qui aūt venialiter non auertitur ab eis sꝫ facit p̄ter eas. sꝫ rō supioꝛ ꝯsentiēs in actū peccati nō sp̄ auertitur a rōnibꝫ eternis sꝫ q̄nq̄ facit p̄ter eas. igitur ꝯclo ꝟa. D. pͥmo notificat maioꝛē p̄missaꝝ q̄ ad scḋaꝫ ptē. Scḋo minoꝛē annectēs ꝯclonē. ibi. Vn̄ q̄n ratio ⁊c. Arguit ergo ꝑ maioꝛē sic. q̄cūq̄ ꝯsentit in actū q̄ ē cū auersione ab vltimo fine peccat moꝛtaliter. q̄ aūt ꝯsentit in actū q̄ nō est cū tali auersione. sꝫ sic citra oꝛdinē ad vltimū finē peccat venialiter. sꝫ q̄ auertitur a rōnibꝫ eternis auertitur ab vltimo fine. q̄ autē non auertitur a fine vltimo nō auertitur ab ipis sꝫ facit p̄ter tales rōnes. ergo maioꝛ ꝟa. ¶ Nota ꝙ veniale est p̄ter rōnes eternas. qꝛ tardat in via ad vltimū finē in ꝑtū tollit actū charitatis. qꝛ autē nō ꝯtrariatur habituali oꝛdinatōi ad pͥncipiū vite sp̄ualis nec destruit oꝛdinē ad vltimū finē. ideo ⁊ veniale est remissibile ꝑ pͥncipiū intrinsecū. ⁊ patent ista ex q. lxxij. ar. v. Deinde cū dr̄.

¶ Unde q̄n rō superioꝛ in actū peccati venialis consentit nō auertitur a rationibus eternis. vnde non peccat moꝛtaliter sꝫ venialiter. Et per hoc patet responsio ad pͥmum.

¶ Notificat minoꝛē pͥncipalē innuēs in fine ꝯclonem. Minoꝛ ergo pꝫ. qꝛ ꝯsensus sequitur ꝯditōeꝫ eiꝰ in qḋ ꝯsentitur. sed veniale non auertit a rōnibꝫ eternis ⁊ rō superioꝛ pōt q̄nq̄ ꝯsentire ꝯtra actū venialē pctī. ergo rō supioꝛ cōsentiēs in actū pctī nō sp̄ auertitur a rōnibꝫ eternis.

☞ Hanc rōnē ꝑ ꝯclone r̄nsiua tactā in coꝛ. etiā resumit ꝑ viā ꝯpēdij in argumēto in oppositū. cuiꝰ maioꝛ patuit supra. ar. vij. Minoꝛ pꝫ ex dictis ar. p̄ce. qꝛ ꝯsensus sequitur ꝯditōem eius in qḋ ꝯsentitur ꝓbata etiā fuit in coꝛ. Consensus eīm in id tm̄ est moꝛtalis cuiꝰ inoꝛdinatio est ꝯtra rōnes eternas. sed veniale nō est ꝯtra rōnes eternas sꝫ p̄ter eas. igitur ⁊c. Maioꝛ ista pꝫ. qꝛ talis est auersio ab vltimo fine que tm̄ ꝯtrariatur legi diuine ⁊ rōnibꝫ eternis. sed nō id qḋ est citra auersionē q̄le est veniale. Ista patēt ex dictis q. lxxij. ar. v. et infra q. 88. ar. ij. ¶ Nota ex isto articulo ignoꝛantiā aliquoꝝ q̄ putāt. ꝙ si q̄s scienter ⁊ ex deliberatōe ꝯmittat veniale ꝙ peccet moꝛtaliter. nō aduertentes. qꝛ ꝯsensus deliberatꝰ sequitur ꝯditōem eiꝰ in quod quis etiā deliberate ꝯsentit. Habes autē ex d. san. falsitateꝫ huiꝰ dicti. qꝛ dicit ꝙ ꝯsensus rōnis superioꝛis in veniale est veniale tm̄ qui quidem ꝯsensus nō est sine scientia ⁊ deliberatōe. et de hoc habetur ad tertiū et infra q. lxxviij. ar. ij. ad pͥmū. Unde in de malo q. vij. ar. vi. ad octauū dicit. non opoꝛtet ꝙ q̄cūq̄ ex deliberatione peccet ꝙ peccet ex certa malitia. sed solū tunc q̄n acceptat aliquid ꝯtrarium virtuti. vt dicitur. vij. ethicoꝝ. Veniale autē peccatū nō cōtrariatur virtuti. cū ergo ex deliberatōne ꝯsentit aliquis in veniale peccatū nō ꝓpter hoc peccat ex malitia. Et ad decimū dicit. deliberatus consensus nō causat ꝯtemptū dei nisi illud in qḋ ꝯsentit acceptetur vt ꝯtrariuꝫ deo. similiter hꝫ de veritate matē. xv. ar. v. ad scḋm vbi dicit. nō quilibet ꝯtemptus facit pctm̄ moꝛtale sed ꝯtemptus dei solus. ꝑ hunc eīm solū hō auertitur a deo. Post q̄ntācūq̄ autē deliberatōnem homo in ipm̄ veniale ꝯsentiat nō ꝯtemnit deū nisi existimaret peccatuꝫ illud esse ꝯtrariū p̄cepto diuino. Hec ille. Ubi pꝫ euidēter ignoꝛātia p̄dicta periculosa. ⁊ ꝙ post q̄ntācūq̄ deliberatōem hō in veniale consentiat nō est nisi veniale.

¶ Ad pͥmū dicitur ꝙ arguit ꝯtra suppositū quesiti de q̄ in arti. dictum est. Ad maioꝛē. ratio superioꝛ inheret rebꝫ diuinis. Uerū. sed ꝯspiciendis ⁊ ꝯsulendis. hoc est nō solū scḋm se tanq̄ obiecto ꝓprio sꝫ etiā tanq̄ medio ⁊ regule in q̄ꝫtū ꝯgnoscuntur practice. vt cognitio rōnum illaꝝ moderatur ⁊ dirigit omnes vires obedibiles. Et addo ꝙ pōt q̄nq̄ male dirigere citra auersionē ab illis rōnibꝫ. qꝛ tūc tm̄ auertitur q̄n ratio superioꝛ cōsentit in id quod corrumpit oꝛdinem rectū ad vltimū finem quem lex intendit. et quādo acceptatur aliquod qḋ est ꝯtrariū fini. ita ꝙ eo posito nō possit ad finem vltimū ꝑueniri. sed quādo acceptatur aliquid qḋ nō excludit finem. sed tm̄ sine eo meliꝰ ad finem ꝑueniri posset (quia in aliquo retardat vel disponit ad ꝯtrarium finis ⁊ deficit a rectitudine que ducit ad deum) tunc nō ꝯtrariatur talis cōsensus rationibꝫ eternis vel legi diuine sed est p̄ter eas. Ad minoꝛē ꝯceditur. ꝙ peccare moꝛtaliter est per auersionē a rōnibus eternis. ita ꝙ agatur ꝯtra eas ⁊ nō preter eas. Sed dico. ꝙ ꝑ ꝯsensuꝫ in veniale ex gn̄e nō auertit se a rōnibus eternis tanq̄ acceptando qḋ est eis ꝯtrarium sed aliquid quod est p̄ter eas vt patuit iā. quare negatur ꝯsequentia. ⁊ si argumentū eēt formale vna p̄missarū esset falsa. sic arguendo. Ratio superioꝛ inheret rōnibꝫ eternis a quibꝫ se auertere est peccare moꝛtaliter sed consentiens in actū peccati etiam venialis auertit se a rōnibus eternis. igitur ⁊c. Minoꝛ est falsa. vt patuit in coꝛ. ex iam dictis.

¶ Ad scḋm dicendum. ꝙ duplex est infirmitas coꝛdis. Una q̄ est in ipa sub̄a coꝛdis. ⁊ imutat naturalē cōplexioneꝫ ipius. ⁊ talis infirmitas sp̄ est moꝛtalis. Alia ē aūt īfirmitas coꝛdis ꝓpter aliquā ioꝛdinatio

Conclo

Cassat opinionē dñi piculosā phātasia.

Nota

nē vl̃ mot⁹ ei⁹ vl̃ alicui⁹ coꝝ q̄ circūſtāt cor. ↄ tal' īfir
mitas nō ſp̄ ē mortal'. Et ſilr̄ ī rōe ſupiori ſp̄ ē pctm̄
mortale qn̄ tollit̄ totalr̄ ipa ordinatio rōis ſupioris
ad ꝓpꝛiū obiectū qḋ ē rōes eterne. ſꝫ qn̄ eſt iordina/
tio citra hoc nō eſt pctm̄ mortale ſꝫ veniale.

¶ Ad maiorē ↄcedit̄. ↄ p̄t hr̄i ex dictis ſup̄ q.lxxii.ar.
v. q2 vita ſpūal' ↄſiſtit in recto ordie ad vltimū finē quez
facit rō ſupior mediāte charitate ſibi ihērēte. ſic̄ vita cor/
poral' in ſalute cordis qḋ eſt pncipiū vite ↄc̄. Ad minorē
diſtinguit̄. ſi itelligit̄ de īfirmitate cordis q̄ attingit ipam
ſubam cordis in ſe ↄ imutat ei⁹ naturalē ↄplexionez tal' ē
ſp̄ mortal'. ↄ ſꝫ a ē minor. ſic̄ qn̄ ipa rō ſupior īfirmat̄ circa
ꝓpꝛiū obiectū ↄ in ſeipam. tūc ſp̄ ē mortale ex gn̄e. eſto qn̄/
qꝫ ſit veniale ꝓpt̄ ipfectōez act⁹. vt patebit ar. ſeqnti. Sꝫ
dico. q pctm̄ veniale ifīerioꝝ viriū in qḋ ↄſentit̄ nō ē talis
īfirmitas q̄ ↄtingat in rōne ſupiori ſm̄ ſe circa ꝓpꝛiū obie
ctū. vt pꝫ ex cor. ar. p̄. Si āt itelligit̄ q infirmitas cordis
ꝓpt̄ aliquā iordinatōez q̄ ē in motu ei⁹ vl̃ alicui⁹ alterius
mēbri. ex cui⁹ infirmitate ↄ cor patit̄. ſic negat̄ minor. q2
abſqꝫ leſiōe cordis in ſuba ſua ↄ ſm̄ ſe p̄t ↄtingere aliq̄ in/
ordinatio ꝰ infirmitas circa ipꝫ. Sic̄ cū qs multū mouet̄
vl̃ laborat ↄſurgit aliq̄ irregularitas in motu cordis. Et
ex īfirmitate ↄ mala qlificatōne alioꝝ vitaliū debilitat̄ et
cor. imo et ex mala diſpōe exterioꝝ mēbroꝝ. vt de ſe pꝫ. et
tn̄ īfirmitas nō ē mortal'. ſic ī ꝓpoſito. q2 veniale nō attin
git rōnē ſupiorē ſm̄ ſe ↄ ad ꝓpꝛiū obiectū ſꝫ ē iordinatio
nē ī motu .i. actu ei⁹ ↄ ī actu alicui⁹ alteri⁹ potē q̄ rōis ſu/
perioꝝ ſm̄ ſe ↄ nō tollit q̄dē actū charitatꝭ ↄ actū rōis ſu/
perioꝝ bonū. ſꝫ nō tollit vitā de rōe ſupiori. ſ. charitatem
habitualē q̄ de⁹ ſup̄ oia diligit̄. ↄ in q̄ ↄſiſtit vita ↄ rect⁹ or
do ad vltimū finē. qre negat̄ ↄn̄a. q pctā oia ſupioꝝ rōis
ſm̄ q eſt directiua viriū ſubiectaꝝ ſint mortalia.

¶ Ad tertiū dōm. q deliberat⁹ cōſenſus in pctm̄
nō ſp̄ ptinet ad ↄtemptū legis diuine. ſed ſolum qn̄
peccatū legi diuine ↄtrariatur.

¶ Ad maiorē dico. q ſi fiat ex ↄtemptu dei ↄ diuine le/
gis ſꝫ a ē. Dico āt q veniale ex gn̄e q̄ntacūqꝫ diſſolutiōe
et ↄplacētia fiat abſqꝫ ↄtēptu dei nō eſt niſi veniale. Ad
miorē negat̄. loq̄ndo de ↄtēptu dei. q2 q̄ntūcūqꝫ ↄſentiat
diuīnō veniale maneat īfra limites venialis nullo⁰ ↄriat̄
deo nec legi ei⁹. ↄ p ↄn̄s nō ē ↄtēpt⁹ in ↄmiſſione tal' pctī.
qn̄ tn̄ h̄ mō ↄſentit̄ in veniale. vt ſi eſſet ↄ legē dei nullo⁰
fieret. tūc manet īfra limites venial' pctī. etiā ſi aduertat̄
eſſe veniale pctm̄ ↄ iſto⁰ nos loqmur de ↄſenſu deliberato
in veniale. vt manet īfra limites venial'. Si āt h̄ mō ↄſen
tiat̄ in pctm̄ veniale. vt etiā ſi eſſet ꝓhibitū p̄cepto diuino
nihilomin⁹ fieret tal' ↄſenſus ī veniale tūc eēt pctm̄ morta
le ex gn̄e. Sꝫ ſic nō loqmur. qn̄ tn̄ veniale placet vt finis
tūc ē obiectū mortal' ex gn̄e. de q̄ īfra q.88. et hꝫ d. ſan in
ii. diſ. xxiiii. q. et ar. vltimis. Ultra cū ḡ ↄſenſus ↄcedit̄
q ↄſenſus ſp̄ ē cū deliberatiōe. tn̄ reſpectu ꝓpꝛiū obiecti p̄t
hr̄e motū ſubitū ↄc̄. Sꝫ negat̄ ↄn̄a. q2 nō q̄liter cōſenſus
deliberat⁹ in pctm̄ viriū ifīerioꝝ ē ↄtēpt⁹ dei vt argumētū
ſupponit in minore. ¶ Nota āt circa iſta q pctm̄ ē veniale
nō ſolū ꝓpter ipfectōez agētis (qḋ ē veniale p actīs q̄nqꝫ.
vt patuit ar. viii. ad 2ᵘᵐ. ↄ mortale ex gn̄e) ſꝫ ē etiā veniale
ꝓpt̄ ipfectōez act⁹ qḋ ē veniale ex gn̄e. qre lꝫ rō ſupior ſit p
fectiſſima ↄ pfecto mō agat. ſcꝫ ex deliberatiōe q̄ ad dire/
ctionē ifīerioꝝ viriū. tn̄ nō iuenit̄ veniale ꝓpt̄ ipfectiōez vt
ſic. tn̄ iuenit̄ ꝓpt̄ ipfectōem act⁹. Sec⁹ de pctō qḋ ē in ↄpa
rtōe ad obiectū ꝓpꝛiū vbi etiā p̄ōt agere mō ipfecto. ſcꝫ
ſubito ſine deliberatōe. ſenſualitatꝭ āt eſt veniale etiā ꝓpt̄
imperfectionem agentis ↄc̄.

¶ Utrū in rōne ſuperiori poſſit eſſe peccatū veni
ale ſm̄ ſeipam. i. ſm̄ q inſpicit rōnes eternas.

AD decimū ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ q in ſupiori
rōne nō poſſit eē pctm̄ veniale ſm̄ ſeipam.
id eſt ſm̄ q iſpicit rōnes eternas. Act⁹ eni
potē nō iuenit̄ eē deficiēs niſi p h̄ q iordi
nate ſe hꝫ circa ſuū obiectuꝫ. ſꝫ obiectū ſupioris rōis
ſunt eterne rōnes a q̄bꝰ deordinari nō eſt ſine pctō
mortali. ḡ in ſupiori rōe nō p̄t eſſe pctm̄ veniale ſm̄
ſeipam. ¶ P̄. cū rō ſit vis deliberatiua act⁹ rōnis ſp̄
eſt cū deliberatōe. ſꝫ oīs iordinat⁹ mot⁹ in hīs q̄ dei
ſunt ſi ſit cū deliberatōe eſt pctm̄ mortale. ḡ in rōe ſu
periori ſm̄ ſeipam nūq̄ eſt pctm̄ veniale. ¶ P̄. ↄtin
git q̄nqꝫ q pctm̄ ex ſurreptōe eſt pctm̄ veniale. pec/
catū āt ex deliberatōe eſt pctm̄ mortale p h̄ q rō de/
liberās recurrit ad aliqḋ mai⁹ bonū. ↄ q hō agens
grauī⁹ peccat. ſicut cū de actu delectabili iordinato
rō deliberat qḋ ē ↄ legē dei. grauī⁹ peccat ↄſentiēdo
q̄ ſi ſolū ↄſideraret qḋ ē ↄ ꝟtutē moralē. ſꝫ rō ſupior
nō p̄t recurrere ad aliqḋ alti⁹ q̄ ſit ſuū obiectuꝫ. ḡ ſi
mot⁹ ex ſurreptōe nō ſit pctm̄ mortale. neqꝫ etiā de/
liberatio ſupueniēs faciet ipm̄ eē pctm̄ mortale. qḋ
pꝫ eſſe falſum. nō ḡ in rōe ſupiori ſm̄ ſeipam p̄t eſſe
pctm̄ veniale. ¶ Sed ↄtra. motus ſurreptitius in/
fidelitatis eſt pctm̄ veniale. ſed ptinet ad ſupiorem
rōnem ſm̄ ſeipam. ḡ in rōne ſuperiori poteſt eſſe pec
catum veniale ſm̄ ſeipam.

¶ Hic q̄rit de q̄dā alio dubio p oppoſitū ad ar. p̄cet
q̄ oñdit q veniale etiaꝫ ex gn̄e p̄t ↄuenire rōni ſupiori ſm̄
q dirigit vires ifīeriores. Nūc q̄rit. an veniale poſſit eē ↄ
ca ſm̄ ſe ipaꝫ. i. ſm̄ q deficit circa ipas rōes eternas ma/
le ſe hn̄do ad ea q̄ ſunt diuina ↄ fidei. ſic̄ dubitādo de ve/
ritate alicui⁹ articuli fidei. vl̃ alicui⁹ ↄtenti in ſcriptura di
uina q̄ oia dicūt̄ rōes eterne. Querit̄ ḡ ſi qs p rōnē ſupe/
riorē (id eſt itellectū vt eſt circa diuina) male ſentiat ↄ de/
ſiet ſp̄ peccet mortaliter.

¶ Rn̄deo dōꝫ. q rō ſupior aliter fert̄ in ſuū obie/
ctū atqꝫ aliter in obiecta inferioꝝ viriū q̄ p ipam di
rigunt̄. In obiecta eni inferioꝝ viriū nō fert̄ niſi in/
q̄ntū de eis ↄſulit rationes eternas. vn̄ nō fert̄ in ea
niſi per modum deliberatiōis.

¶ P̄. in cor. articuli ſatis facit q̄ſito ↄclōne trimēbri in
fine tali. Circa ꝓpꝛiū obiectū ↄ ſi ſit pctm̄ mortale ex gn̄e Cōclo viii.
p̄t tn̄ rō ſupior peccare venialr̄ ↄ mortalr̄. In his āt q̄ pti
nent ad inferiores vires ſp̄ peccat mortalr̄ in his q̄ ſunt
mortalia ex ſuo gn̄e. nō āt in his q̄ ſm̄ gen⁹ ſuū ſunt veni/
alia pctā. ¶ Nota q p h̄ ſatis riſum eſt ad q̄ſitū. q2 idez
eſt dicere circa ꝓpꝛiū obiectū rōis ſupioꝝ p̄t eē veniale et
ſm̄ ſeipam. Ipa eni rō ſupioris rōis ↄſiſtit in ſe hr̄e ↄ in/
herere obiecto ꝓpꝛio. virib⁹ āt iferiorib⁹ ↄ eis q̄ ad ipas p
tinēt nō iſiſtit niſi ſcḋario p quādā extēſionē ↄ applicatio/
nem ↄ indirecte. ſed directe fert̄ rō ſupior in ſuū obiectū.
¶ Nota q iſta ↄclō hꝫ tres ptes. tertiā P̄. in h̄ ar. nō p̄

bat sꝫ ꝓbata ē ar. p̄ce. Primā ⁊ scḋaꝫ ptes D. oc. ꝓbat ex ꝓ̄niti tendētia rōis supioris in suū obiectū ꝓpriū ⁊ in obiecta inferiorū viriū q̄ ꝑ ipaꝫ dirigunt̄. Ex h̄ eñi supposito ⁊ fundamēto deducit̄ āte ptes. Et p̄mo ꝓbat scḋaꝫ ptē ꝯclonis. scḋo p̄mā. ibi. Sꝫ circa ꝓpriū. Probat̄ ḡ scḋa ꝑs ꝯclonis. scꝫ ꝙ rō supior sp̄ peccet mortalr̄. si actus inferioꝝ viriū i q̄s ꝯsentit sint peccā mortalia. tali medio. Deliberat⁹ ꝯsensus in his q̄ ex gn̄e suo sunt mortalia est mortale pcm̄. sꝫ in ea q̄ ad iferiores vires ptinent. rō supior nō fert̄ nisi ꝑ modū deliberatiōis. ḡ illa ꝑs v̄a. Illi⁹ rōnis p̄° ꝓbat̄ minor. scḋo ponit̄ maior cū resumptione illi⁹ ptꝭ ꝯclonis. ibi. Deliberat⁹. Probat̄ minor. rō superior nō fert̄ i obiecta iferioꝝ viriū nisi inq̄tū de eis ꝯsulit rōes eternas. sꝫ ferri ꝑ modū ꝯsilij ē ferri cū deliberatione (q2 ꝯsiliū ē deliberatio. vt patuit s̄. q. 13.) ḡ minor v̄a.

¶ Nota āt circa istā miorē. ꝙ sp̄ fert̄ rō supior in ea q̄ sunt iferioꝝ viriū deliberādo positiue vl̄ omissiue. q2 nō hr̄ ꝯsensisse in act⁹ iferioꝝ viriū nisi ꝯsuluerit rōes eternas vl̄ ꝯsulere potuerit ⁊ neglexerit. nō eñi fert̄ (vt dictū ē) subito in tales act⁹ iferioꝝ viriū. sꝫ hꝫ deliberare an tales debeāt fieri s̄m legē diuinā vl̄ ꝓhiberi. ⁊ anq̄ꝫ deliberet vel habeat tp̄s i q̄ deliberare potuit nō hr̄ ꝯsensisse. q̄re si ꝯsultꝭ rōibꝫ eternis nihilomin⁹ ꝯsentiat in actū peti mortal̄. daꝝ ē. q2 deliberate ꝯsensit i petō mortali. si āt nō ꝯsulit. potuit āt ꝯsulere hr̄ ꝯsensisse ꝑ negligētiā ipediēdi ⁊ ꝯsulēdi. ⁊ sic sp̄ ꝯsentit in ea q̄ sunt inferioꝝ viriū ꝑ viā deliberatōis positiue vel omissiue ⁊c̄. Deinde cū d̄t.

Deliberat⁹ āt ꝯsensus i his q̄ ex gn̄e suo sūt mortalia ē mortale pcm̄. ⁊ iō rō supior sp̄ mortalr̄ peccat. si act⁹ inferioꝝ viriū in q̄s ꝯsentit sint pccā mortalia.

¶ Ponit maiorē q̄ relinq̄t̄ nota ex p̄dictis ar. q2 ex h̄ pcm̄ mortale ex gn̄e (qḋ fit ex deliberato ꝯsensu) ꝯseq̄t̄ naturā sui gn̄is ꝑfecte ⁊ efficat̄ pcm̄ ꝑfectū mortale. Vn̄ D. subiūgit illā scḋam ptē ꝯclonis. ⁊ iō rō supior ⁊c̄.

¶ Sꝫ circa ꝓpriū obiectū hꝫ duos act⁹. scꝫ simplicē intuitū. ⁊ deliberatōem. s̄m ꝙ etiā de ꝓprio obiecto ꝯsulit rōes eternas.

¶ Hic ꝯn̄r D. ꝓbat p̄mā ptē ꝯclonis sic. Circa ꝓpriū obiectū rō supior hꝫ duos act⁹. scꝫ simplicē intuitū ⁊ liberatōeꝫ ⁊ sic motū subitū ⁊ deliberatū ꝯsensuꝫ. sꝫ mot⁹ subitus circa diuina ⁊ iordinat⁹ esto ex gn̄e sit mortale. ē tn̄ venial̄ q2 subit⁹. mot⁹ āt deliberat⁹ ē mortale. ḡ circa ꝓpriuꝫ obiectū. ⁊ si sit pcm̄ mortale ex gn̄e p̄t rō supior peccare venialr̄ ⁊ mortalr̄. Illi⁹ rōis D. p̄° ponit maiorē. 2° miorē ibi. Scḋm āt simplicē. Quo ḡ ad p̄mā ptē maioꝛꝭ pꝫ in solone scḋi. scꝫ ꝙ possit hr̄e subitū motū respectū ꝓprij obiecti. q2 sic̄ ē in speculatiuis ita etiā i opatiuis. sꝫ rōis speculatiue cui⁹ ē syllogisare. ē etiā apphēdere simplr̄. igit̄ et sic ē i opatiuis ⁊ in rōe agibiliū ꝙ ipi⁹ ē apphēdere rōnes eternas simplr̄ ⁊ in p̄ª opatōe itellect⁹ anq̄ꝫ ex ipis syllogiset ⁊ deliberet. ⁊ vide d. san. i de malo q. vij. ar. v. q2 deliberatio nihil aliḋ ē q̄ꝫ q̄dā discursio ⁊ q̄dāmō mobil̄ ꝯsideratio. sꝫ i oi motu iuenit̄ aliq̄d idiuisibile. ḡ ⁊ i rōe supiori q̄ deliberat. iuenit̄ etiā simplex intuit⁹. Et declarat̄ illa ꝑs exēplarit̄ de subito motu ifidelitatꝭ quē q̄s subito patit̄ circa materiā fidei. 2ª ꝑs maioꝛꝭ ptꝫ. q2 etiā de ꝓprio obiecto. rō deliberat scꝫ an sit assentiēdū vl̄ nō. ⁊ an talis assensus sit s̄m legē diuinē debit⁹. q2 p̄t aliq̄s deliberare. an credere deū trinū sit reuelatū a deo. ⁊ iq̄rere ꝙ oppositū ei⁹ sit ꝯ̄ reuelatōeꝫ diuinā ⁊ ꝑ ꝯn̄s abijciēdū. Tūc ibi.

¶ Scḋꝫ āt simplicē intuitū p̄t aliquē iordiatū motū hr̄e circa diuina. puta cū q̄s patit̄ subitū ifidelitatis motuꝫ. ⁊ q̄uis infidelitas s̄m suū gen⁹ sit pcm̄ mortale. tn̄ subit⁹ mot⁹ ifidelitatꝭ ē pcm̄ veniale. q2 pcm̄ mortale nō ē nisi ꝯ̄ legē dei. Pōt āt aliqḋ hoꝝ q̄ ptinēt ad fidē subito rōi occurrere sub q̄dā alia rōne anq̄ꝫ sup h̄ ꝯsulat̄. vel ꝯsuli possit rō eterna. i. lex dei. puta cū q̄s resurrectōeꝫ mortuoꝝ subito apphendit vt ipossibilē s̄m naturā. ⁊ sic̄ apprehendēdo renitit̄ anteq̄ꝫ tp̄s habeat deliberandi ꝙ hoc est nobis traditū vt credendū s̄m legē diuinā.

Declarat minorē. ⁊ p̄° ꝓbat ei⁹ p̄mā ptē. 2° ꝓbat scḋaꝫ annectēs ꝯclonē ipam q̄ ad oēs suas ptes. ibi. Si v̄o. Probat̄ ḡ p̄ª ꝑs miorꝭ. videlꝫ ꝙ mot⁹ subreptiu⁹ ꝯcomitās vl̄ seq̄ns subitā apphēsionē an deliberatōeꝫ sit venialē ꝑ accn̄s. sꝫ nō ex gn̄e. Et arguit̄ sic. pcm̄ mortale (scꝫ ꝯpletū) nō ē nisi ꝯ̄ legē dei. ita scꝫ ꝙ nō ꝯmittit̄ nisi aliq̄s aduertat vl̄ aduertere possit. q2 qḋ agit ē ꝯ̄ legē dei. sꝫ motus subit⁹ circa diuina ⁊ iordinat⁹ p̄t occurrere ⁊ isurgere in hoīe anq̄ꝫ aduertat ꝙ sit ꝯ̄ legē diuinā. ḡ tal̄ nō ē ꝯplete mortal̄. sꝫ venial̄ ꝑ accn̄s. Maior ista relinq̄t̄ nota ex dictꝭ sup̄ q. lxxi. ar. vi. ex definitōe peti mortal̄. Et notant̄ dica nisi aliq̄s aduertat vl̄ aduertere possit. q2 qḋ agit est ꝯ̄ legē. Nā multi nō meditāt̄ nec pensant actu. an opera sua sint ꝯ̄ legē dei ⁊ tn̄ peccāt mortalr̄ ꝯplete. q2 pn̄t ⁊ debent aduertere. ⁊ ē incōsideratio vl̄ ignorātia volūtaria.

Minorē istā D. explicat in lr̄a exēplariter. q2 pōt aliq̄d ꝑtinēs ad fidē (sic̄ aliq̄s articul⁹ fidei) subito sub aliq̄ rōne hūana occurrere rōni anq̄ꝫ ꝯsulat̄ vl̄ ꝯsuli possit rō eterna. i. lex dei. ⁊ ad illi⁹ apphēsionē seq̄t̄ renisus ⁊ q̄dē mot⁹ infidelitatꝭ. sic̄ exēpli gr̄a. p̄t q̄s apphēdere resurrectionē mortuoꝝ vt ipossibilē s̄m naturā ⁊ sic̄ apphēdēdo renitit̄ anq̄ꝫ habeat tp̄s deliberādi ꝙ h̄ ē nob̄ traditū vt credēdū s̄m legē diuinā. ⁊ ita tal̄ mot⁹ seq̄ns talē apphēsionē s̄m rōnē naturalē p̄uenit aduertētiā legis diuine. Et cū q̄s legē diuinā aduertit ⁊ pellit illū motū submittēdo ⁊ captiuādo itellectū in obsequiū christi nō ē mortale. Tūc ibi.

¶ Si v̄o post hāc deliberatōeꝫ mot⁹ infidelitatis maneat. est pcm̄ mortale. ⁊ iō circa ꝓpriū obiectū. etsi sit pcm̄ mortale ex gn̄e. p̄t rō supior peccare venialr̄ i subitꝭ motibꝫ. vl̄ etiā mortalr̄ ꝑ deliberatū cōsensuꝫ. In his āt q̄ ptinēt ad iferiores vires sp̄ peccat mortalr̄ in his q̄ sunt pccā mortalia ex suo gn̄e. nō āt in his q̄ s̄m suū gen⁹ sunt venialia pccā.

¶ Ponit scḋaꝫ ptē minoris quā D. relinq̄t notā de se. q2 scꝫ mot⁹ inordinat⁹ circa diuina p̄cedēs ex deliberatōe sit mortale. q2 si mot⁹ infidelitatis est cū illa aduertētia ꝙ lex diuina iubet credere ⁊ nihilomin⁹ ꝑsistit in dubitatōe. tūc esset mortale. Vn̄ ꝯcludit D. ⁊ ideo circa ꝓpriū obiectū ⁊c̄. de materia istius ꝓbatōnis hꝫ d. san. in. ij. sniaꝝ. dis. xxiiij. q. ij. ar. vi. vbi dicit. Vnaq̄q̄ꝫ pot̄ia (quā possibile est aliq̄ mō eleuari in aliq̄d qḋ est supra se) hꝫ subitū motū in id qḋ sibi s̄m se ꝯuenit. ⁊ aliū motū habere p̄t in id qḋ sibi ꝯuenit rōne eius qḋ est eleuata in aliqḋ superius. sicut in appetitu sensibili ptꝫ. nā ip̄e subitū motū hꝫ in id qḋ est sibi ꝯueniēs s̄m sensum. inq̄tū aūt est regulat̄ rōe ⁊ ꝑfect⁹ habitu v̄tutū hꝫ motū post deliberatōeꝫ in id qḋ est s̄m rōneꝫ ꝯueniēs. sicut aūt appetit⁹ sensibilis eleuat̄ ꝑ regimē rōnis in id qḋ est supra se. ita etiā rō superior eleuat̄ ꝑ lumē fidei in id qḋ est supra suā naturaleꝫ ꝯgnitōem. ⁊ ideo subitus mot⁹ apprehensiōis superioꝛꝭ

rõnis eſt ſm ſuā naturalē ꝯgnitōem. q̄ ſi in aliq̄ fidei obſ-
uiet erit mot⁹ infidelitatis ex ſubreptōne. ⁊ ita ꝓpter defe-
ctū deliberatōis erit veniale peccatū. Hec ille. Que decla-
rant ſ̄ poſita. videlʒ ꝙ motus ſubitus eſt q̄ ſequit̄ ꝯgni-
tionē naturalē ante deliberatōem ⁊ aduertentiā legis di-
uine. ſʒ actus deliberat⁹ eſt q̄ elicit̄ a rōne eterna cū aduer-
tentia legis diuine. ¶ Nota circa iſta ꝙ apprehenſio ſubi-
ta in ꝓpoſito nō dr̄ ſubitus motus que dicim⁹ veniale. ſʒ
renſus ipius intellectus ⁊ q̄ſi diſcredentia ipius in his q̄
ſunt diuina. talis dr̄ motus infidelitatis ſubit⁹. Appre-
henſio aūt ipa nullū eſt pctm̄. nullū eſt em̄ pctm̄ apprehē-
dere reſurrectionē impoſſibilē nature. Sʒ dubiū ⁊ heſita-
tio ſequēs ante aduertentiā legis diuine de reſurrectōne.
Quā cū qs aduertit ⁊ nihilomin⁹ de veritate diuina du-
bitat. tūc rō ſuperior hʒ motū deliberatū ⁊ inordinatū cir-
ca diuina. ſic etiā deliberatio nō eſt pctm̄ ſʒ act⁹ inordina-
tus rōnis ſequēs vel ꝑmanens poſt deliberatōem. Qua-
re ſicut dictū fuit in p̄cedentibꝫ ar. ꝙ mot⁹ ſenſualitatis in
delectatōem mortale cū implicita apprehēſione rōnis infe-
rioris nō eſt niſi veniale. ſʒ qn̄ eſt tp̄s deliberādi ⁊ imorat̄
nō repellēdo auctoritate viri. i. rōne ſupioris tūc eſt mor-
tale. ita in ꝓpoſito rō ſupior ſʒ nō ſubſit altiori poñe. tn̄ hʒ
duplicē ꝯſideratōem actu⁹ diuini. q̄rū vna ꝑ aliā regu-
lari debet. ſcʒ naturalis ꝑ ſupnaturalē. ⁊ ita ſi ad appre-
henſionē ſubitā naturalē ſequit̄ motus inordinat⁹ q̄ re-
pellit̄ poſt aduertentiā legis diuine. tūc eſt ſolū venialis. ſi
aūt diu imoret̄ dubitando ⁊ nō excutiat ꝑ ꝯſideratōem
altiorē vel expreſſe approbet illud dubiū. etiā attento qꝺ
eſt ꝯtra legē dei eſt mortale. Patʒ ex omībꝫ iſtis. ꝙ nō eſt
facile iudicandū in hmōi motibꝫ aliquē peccare mortalr̄
p̄ſertim hoiem bonū. q̄ cū aduertit aliqd eē ꝯtra fidem
nullo mō vellet vel imorari vel approbare. ¶ Nota aūt
ꝙ ſicut dictū fuit de pctō moroſe delectatōis ꝙ nō arguit
ꝯſenſum interp̄tatiuū niſi poſtq̄ aliqs apprehenderit pe-
riculū ſuū ⁊ tn̄ imorat̄. ita videt̄ ꝙ mot⁹ infidelitatis non
habeat̄ ꝑ deliberato. ⁊ tāq̄ interp̄tatiue vel expreſſe appro-
batus niſi poſt aduertētiam teneat̄ qua aduertit̄ eē con-
tra regulam diuinam ⁊c̄.

¶ Argumentū in ꝯ̄triū ꝯfirmat ꝯclōnē ꝙ veniale eſt
in ſuperiori rōne ſm ſcipam

¶ Ad p̄mū ḡ dōʒ. ꝙ pctm̄ ꝙ eſt ꝯ̄ rōnes eternas
et ſi ſit pctm̄ mortale ex gnē. p̄t tn̄ eē pctm̄ veniale
ꝓpter ip̄fectōem actus ſubiti. vt dictū eſt. In cor.

¶ Ad maiorē. dico ꝙ nō eſt vndequaq̄ ꝟa. vt patuit
ar. vi. ad ſcdʒ. et ar. v. Quia rō nō ſolū deficit circa ꝓpriū
obiectū. ſʒ etiā in directōe aliaꝝ virtū. ſʒ tn̄ ꝯcedit̄ ꝙ defe-
ct⁹ poñe magis attendit̄ circa ꝓpriū obiectū. Ad minorē.
p̄ma ps ꝯcedit̄. ſcda ꝑ q̄ñt negat̄. qꝛ eſto dectādiari circa
rōes eternas ſit mortale ex gnē. tn̄ pōt eē veniale ꝑ accn̄s
ꝓpter ip̄fectōem actus ſubiti. qꝛ vt tactū fuit nō eſt pctm̄
mortale ſine ꝯſenſu deliberato. Vltra ad ꝯn̄s ḡ ⁊c̄. veꝝ
veniale ex gnē tn̄ veniale ꝑ accn̄s. Pōt em̄ rō ſuperior ſi-
bi relicta ⁊ ſm virtutē naturalē habere motū imꝑfectuʒ et
ſubitum circa diuina.

¶ Ad ſcdm̄ dōm̄. ꝙ in opatiuis ad rōnē ad quaʒ
ꝑtinet deliberatio ꝑtinet etiā ſimplex itnitus eoꝝ ex
quibꝫ deliberatio ꝓcedit. ſicut etiaʒ in ſpeculatiuis
ad rōnē ꝑtinet ⁊ ſyllogizare. ⁊ ꝓpōnes formare. ⁊ iō
etiā ratio poteſt habere ſubitū motū.

¶ Ad maiorē negat̄. nec ꝓbatio ip̄licata eā ꝓbat. Di-
co em̄ ꝙ rō eſt vis deliberatiua ſʒ nō tm̄ deliberat. ſʒ etiam
aliq̄ ſimplr̄ apprehendit ſicut in ſpeculatiuis ita ⁊ in pra-
cticis ⁊ agibilibꝫ. Vnde ſi intelligat̄ ꝓbatio maioris. ꝙ
ſit tm̄ deliberatiua. Negat̄ ipa. Quāuis em̄ ſit rōnis de-
liberare. neceſſe eſt tn̄ ꝙ in omī deliberatōe includat̄ ab-
ſoluta ꝯſideratio ei⁹ circa qꝺ eſt deliberatio. ⁊ ḡ ſicut ad
rōnē ſpeculatiuā ꝑtinet ſyllogiſare qꝺ cōpellet deliberati-
oni ⁊ cū ſ̄ formare ꝓpōnes in ſcda opatōe ⁊ apprehēde-
re ſimplicia in p̄ma. ita ⁊ de rōne opatiua dr̄ ꝙ q̄nq̄ ap-
prehendit aliqd ſimplr̄ ⁊ aliqd diuinū ſm rōnē natura-
lē ⁊ poſtea deliberat ꝑ rōneʒ ſupnaturalē. Et ḡ maior ne-
gat̄. ꝙ ſp̄ ſit cū deliberatōe in omī videlʒ actu. Ad mino-
rē ꝯcedit̄. ꝙ omīs inordinat⁹ mot⁹ in his q̄ dei ſunt ſi ſit
cū deliberatōne eſt pctm̄ mortale. qꝛ ⁊ in his q̄ ſunt ꝯtra
ꝓximū ſunt mortalia ſi ſint deliberata ⁊ p̄ſertim ſi ſint no-
tabilis ꝯ̄trietatis. ⁊ rō eſt qꝛ talia ſunt directe ꝯtra chari-
tatē que eſt vita ſpiritualis. Negat̄ aūt ꝯn̄a. qꝛ maior fal-
ſa quare ⁊ ꝯclo. Doc. negat maiorē

¶ Ad tertiū dōʒ. ꝙ vna ⁊ eadē res p̄t diuerſas ꝯſi-
deratōes hr̄e q̄ꝝ vna ē altera altior. ſic deū eē. p̄t ꝯſi-
derari vl̄ iꝗ̄tū ē ꝯgnoſcibile rōne hūana vl̄ inq̄tū
tradit̄ reuelatōe diuina. q̄ ē ꝯſideratio altior. ⁊ ideo
q̄uis obiectū rōis ſupioris ſit q̄ddā ſm naturā rei
altiſſimū. tn̄ p̄t etiā reduci i q̄ndā altiorē ꝯſideratio-
nē. ⁊ hac rōne ꝙ in motu ſubito nō erat pctm̄ mor-
tale. ꝑ deliberatiōeʒ reducentē in altiorē ꝯſideratōeʒ
fit peccatum mortale ſicut expoſitū eſt.

¶ Ad maiorē dico. ꝙ ꝟa eſt ꝑticulariter ſicut ⁊ facit.
qꝛ ꝯtingit ꝙ recurrit̄ ad mai⁹ bonū. Sʒ dico ꝙ nō ſoluʒ
ꝯtingit iſto mō. videlʒ qꝛ ex deliberatōe aduertit̄ eē ꝯ̄ ma-
ius bonū. ſʒ etiā ꝯtingit ꝙ graui⁹ peccet̄. qꝛ res ſub altiori
ꝯſideratōe ꝯſiderat̄. qꝛ videlʒ ꝯſiderat̄ ſubito. ⁊ p̄mo ſm
rōnē naturalē ⁊ deinde deliberate ꝯſiderat̄ ſm rōnē diui-
nā. Ad minorē. ꝟa q̄ ad rē. tn̄ q̄ ad modū ꝯſiderādi. q̄ꝝ
vn⁹ nō facit pctm̄ mortale ſʒ ali⁹ ꝯplete facit. ſicut deū eē
p̄t ꝯſiderari vt eſt ꝯgnoſcibile rōne hūana vl̄ vt ē reuela-
tū a deo. Et ſcda ꝯſideratio eſt altior. q̄re eſto obiectum
rōnis ſuperioris ſit ſm rē altiſſimū. nō tn̄ ſp̄ altiſſimo mō
ꝯſiderat̄. ⁊ ita cū ꝯſiderat̄ ſubito ⁊ ſm rōnē humanā nō
erit pctm̄ mortale. Si aūt deliberati ⁊ deliberatōe ſm rō-
nes diuinas fit pctm̄ mortale. vt ſatis dictū ē circa corp⁹
ar. Pōt em̄ deū eē trinū apphendi rōne naturali nō atte-
dente fidē ⁊ reuelatōem diuinā ⁊ obligatōeʒ ad credēdū
ex p̄cepto diuino. ⁊ qn̄ talē apprehēſionē ſequit̄ renſus ꝑ
motū infidelitatis vel dubitatōis ſine aduertētia ꝙ eſt
ꝯtra fidē nō eſt peccatū mortale. qꝛ nō auerſio a lege eter-
na. Conſtat em̄ ꝙ ſimplices chriſtiani multa falſa poſ-
ſunt tenere abſq̄ periculo peccati mortalis in his que nō
proponuntur communiter credenda. Et tamen quia ha-
bent fidem implicitam ⁊ ſubmittunt ſe eccleſie ſtant abſ-
q̄ periculo. vt patebit ſcda ſcde. Si aūt apprehendatur
deū eē trinū cū deliberatōe ſm rōnes eternas. ⁊ tunc re-
nitit̄ eſt mortale. Ex his trahit̄ ꝙ ante determinatōnem
eccle. licet opinari in re nō expreſſa ꝑ ſcripturā. Negat̄ ꝯ̄ſe
ꝯn̄s de veniali ꝑ accn̄s temꝑ. Quare nota. ꝙ in rōne ſu-
periori ſm ſe nō eſt veniale ſm genus. tn̄ ꝑ accn̄s.

¶ Queſtio lxxv. de cauſis peccatoꝝ in gnāli.

DEinde ꝯſiderādū eſt de cauſis peccatoꝝ
Et p̄mo in gnāli. ſcdo in ſpeciali. Circa
p̄mū queruntur quattuor. Primo. vtrum
peccatū habeat cauſam. Scdo. vtrū ha-

beat causam iteriorē. Tertio. vtꝝ habeat causã exte riorē. Quarto. vtꝝ peccatū sit causa peccati.

¶ Iuxta ordinē supra statutū q.lxxi. Hic agit̃ tanq̄ in sexto cōsiderando de causis peccatoꝝ. Et diuidit̃ iste tractatus. vel ɔsideratio in duas ptes ̄pncipales. Prio determinat̃ in gn̄ali de causis peccatoꝝ. Scđo in speciali q sequenti. Circa ̄pmū ̄pmo ostendit̃ ꝙ peccatū hꝫ causam. scđo ostendit̃ qualē causam arti.ij. Patet aūt ɔueniencia ordinis. quia ɔmuniora sunt priora. ⁊ cause interiores imediatius se habent ad peccatū.

¶ Vtꝝ peccatū habeat causam.

q.lxxi.ar.vi. AD ̄pmū sic ̄pcedit̃. Videt̃ ꝙ peccatū non habeat causam. Peccatū em̄ hꝫ rōnē mali. vt dictū est. sed malū non hꝫ causam. vt Dionysius dr̃. iiij.ca. de di.no. ğ pctm̄ non hꝫ causam. ¶ P̄.cã est ad quam de necessitate sequit̃ aliud. sed ꝙ est ex necessitate nō videt̃ esse pctm̄. eo ꝙ om̄e peccatū est voluntariū. ğ pctm̄ nō hꝫ causam. ¶ P̄. si pctm̄ hꝫ causam aut hꝫ ꝓ cã bonū aut malū. nō aūt bonū. qꝛ bonū nō facit nisi bonū. nō em̄ pōt arbor bona fructus malos facere. vt dr̃ matth. vij. siliter aūt nec malū pōt esse cã peccati. qꝛ malū pene sequit̃ ad peccatū. malū aūt culpe est idē qđ pctm̄. peccatū igit̃ nō hꝫ causam ¶ Sꝫ ɔtra. om̄e qđ fit hꝫ causam. qꝛ vt dr̃ Job.v. Nihil in terra sine cã fit. sed pctm̄ fit. est em̄ dictū vel factū vel ɔcupitū ɔtra legem dei. ğ pctm̄ hꝫ causam.

¶ Hic querit in gn̄ali. an pctm̄ habeat causam. Circa
Drñ̃a maluꝫ et defect9 negatiuus istud quesitū ⁊ ꝓ intellectu articuli oportet aliqua ̄pnotare extra lrām. Prio ꝙ est drñ̃a inter defectū negatiuū ⁊ malū. qꝛ defectus negatiu9 est eius qđ nō est natū haberi et est naturalis. sicut non habere alas est naturale hōi. nec est sibi malū. sicut etiã nō habere visum nō est malū lapidi. ⁊ talis defect9 est ̄sm naturã. sed malū dicit defectum priuatiuū eius videlicet qđ natū est inesse ⁊ nō inest. ⁊ est tale malū preter naturã eius cui inest. ⁊ non a natura. qꝛ aūt eius ꝙ est ̄sm naturã nō oportet querere aliã causam q̄ȝ naturã. Sed eius quod est ̄pter vel ɔtra naturã. ideo defectus negatiui nō est querēda causa sed mali. quia ꝙ res careat eo quod nata est habere est ꝓpter aliquã causam ⁊ ꝑ aliqđ impedimentū. ¶ Nota scđo ꝙ quodãmodo simili modo loquendū est de malo in rebus ⁊ de malo in actionibꝫ volūtarijs ⁊ quodãmodo nō quo ad causam. Est em̄ sil'r in hoc. ꝙ causa mali in rebꝫ est bonū. et hoc dupl'r. scꝫ ꝑ accñs. ⁊ scđo inq̄ȝtū bonū deficiens. Per accñs qdem sicut virtus actiua ignis que intendit generare ignē ꝑ se. ex ɔsequenti causat corruptōnem ⁊ nō esse aque. Inq̄ȝtum aūt deficiens. sicut monstruositas partus causat̃ ex semine. vt deficit in virtute formatiua vel organisatiua. sic est ⁊ de malo in voluntarijs. ꝙ videlꝫ habet causam ꝑ accidēs ⁊ deficientē. ita ꝙ tñ nō sit alia ꝑ accñs alia deficiens. sed vna ̄sm diuersa. volūtas em̄ prout fert in aliquod bonū ̄sm qd. puta ̄sm sensum. per se est causa motus in delectabile ̄sm sensum cui ꝑ accñs adiungitur (hoc est ̄pter intentōeȝ volūtatis) deordinatio trãsgressionis diuine legis. ⁊ illa eadem volūtas causat illud malū in actu inq̄ȝtum deficiens inq̄ȝtū ante peccatū ̄pconsideral aliquis defectus sui. scꝫ nō vti regula rationis vel legis diuine qui defectus ̄pintelligit̃ praue electioni. ⁊ ergo in hoc est simile de malo causato in actu voluntario. Sed in hoc est drñ̃a quia res naturalis vel corpus naturale recipit ipressionē agentis (ad quã sequit̃ malū suū) ex necessitate. sicut aqua necessario calefit ꝑ ignē. ⁊ ꝑ ɔsequens necessario incurrit malū suuꝫ violentata ꝑ agens fortius. sic nō est de volūtate. ꝙ scꝫ etiã malū actiōis sue necessitata incurrat. qꝛ q̄ȝuis delectabile ̄sm sensum moueat ⁊ afficiat volūtatē ad delectãdū se tali delectatōne. tñ in ptāte volūtatis est recipe vel nō recipe. Quare sequitur ꝙ mali moralis (qđ accidit ex hoc ꝙ volūtas recipit) nō est causa ipm̄ delectabile mouens sꝫ magis ipa voluntas. Et ideo cuꝫ loquimur de cã mali moralis ⁊ defectus ordinis debiti attribuim9 volūtati tanq̄ȝ cause. nō ãt obiecto. ¶ Notandū tertio. ꝙ aliqua dr̃ cã ꝑ accñs dupl'r. vno mō ex pte cause. alio mō ex parte effectus. ex parte cause. quia videlicet est accñtaliter ɔueniens cause vt causa est. sic esse albū vel musicū ꝑ accñs edificat. Ex pte ãt effectus. qꝛ videlicet ɔiūgit̃ ̄pter intētionē agentis suo ꝑ se effectui. sicut infortuniū ɔiungit̃ domui edificate vl' inuentio thesauri fossioni sepulchri. ⁊ de hoc solet dici in ij. physicoꝝ. Cū ergo dicemus ꝙ volūtas est cã ꝑ accñs inordinatōnis ⁊ mali capit̃ cã ꝑ accñs scđo mō. scꝫ rōne effectus. ita ꝙ malū est effect9 ꝑ accñs sequēs. scꝫ ad effectū ꝑ se intentuꝫ. sicut ꝑ accñs qđ est ex pte cause reducit̃ ad causam ꝑ se agentē. ita ꝑ accñs ex pte effectus reducitur ad aliū effectū ꝑ se. ¶ Nota q̄rto. vt supra dictum fuit q.lxxi. arti. ̄p. et q.lxxiij. ar. viij. Aliud est dicere ̄pter intentōem ⁊ ̄pter volūtatē vel inuolūtariū. qꝛ malū formaliter est ̄pter intentōnem. qꝛ nō ꝓpter se quesitū q' e est intētū. sꝫ tñ est volitū indirecte saltē. qꝛ ex hoc ipo ꝙ aliqs intendit ⁊ eligit bonū ̄sm qd cui sꝑ ɔiūgit̃ malū. tūc vult malū. Esto nō ̄sm se ipꝫ ⁊ ꝓpt' se. tñ mag' vult incidere in hoc malū q̄ȝ carere bono intento ¶ Nota q̄nto post d. sanctū ̄pma pte. q.xlix. ar. ̄p. ꝙ malū nō hꝫ causam formalē nec finalē. hꝫ aūt suo mō materialē ⁊ efficientē. Hic ãt queritur ̄pncipal'r solū de causa agēte ⁊ effectiua saltē ꝑ accñs. His notatis quoꝝ aliqua habes in de malo q. ̄p. ar. iij. videndū est de articulo. Nota

¶ Rn̄deo dr̃ꝫ. ꝙ pctm̄ est quidã act9 inordinat9.

¶ In hoc corpe D. ̄pmo determinat duplicē intellectū quesiti. Scđo rn̄det ̄sm vtrūq̄ȝ. ibi. Ex pte igit̃. Circa ̄pmū in principio sub breuibꝫ ꝑ viã notabilis resumit ex dictis q.lxxi. et. lxxij. ꝙ pctm̄ duo dicit. scꝫ actū ⁊ inordinatōnē que est formal'r malū ⁊ ɔplet rōnē peti. Et ꝑ hoc innuit̃ ꝙ rn̄dēdo ɔplete oportet de vtroq̄ȝ rn̄dere. vñ sequit̃

¶ Ex parte igit̃ actus potest habere ꝑ se causam sicut ⁊ quilibet alius actus.

¶ In hac scđa pte D. rn̄det ad quesituꝫ vtroq̄ȝ mō intellectū. ⁊ ̄pmo q̄ȝ ad ̄pmum intellectū. scđo q̄ȝ ad scđm. ibi. Ex pte aūt inordinatōnis. Conclo igit̃ rn̄siua ̄pma.
Ex pte actus pctm̄ pōt habere ꝑ se causam. Probatur. ɔclo rñſi. ̄pª.
quilibet actus potest habere ꝑ se causam. igitur ⁊ act9 peccati. Consequentia clara. Añs patet. quia quilibet actus est aliquod bonū (saltē ̄sm quid) sꝫ om̄e bonū potest habere causam presertim bonū quod ex ꝓpria ratione est effectus. sicut est actus quilibet cãtus. igit̃ ⁊c̃. Patet em̄ ꝙ actus fornicationis habet causam per se. etiam ꝑ̄cisiuate morali. quia fornicatio cū sit bonum delectabile potest esse intenta ⁊ fit ex intentione.

¶ Ex pte āt inordinatōis hȝ causam eo mō q̄ negatio vel ꝓuatio pt habere causam. Negatōis āt alicui⁹ pt duplex cā assignari. Primo q̄dē defect⁹ cause .i. ipsi⁹ cause negatio. est causa negatōnis fm seipsaȝ. ad remotionē eñi cause seq̄t remotio effect⁹ sicut obscuritatis cā ē absentia solis. Alio mō cā affirmationis ad quā sequit̄ negatio ē ꝑ accñs cā negatōis ꝯsequētis. sic ignis causando calorē ex ꝓncipali intētione. ꝯsequēter causat ꝓuationē frigiditatis. quorū pmū pt sufficere ad simplicē negatōem

¶ Hic ꝯñter D. rñdet q̄sito iuxta scdm itellectū. ꝛ circa h̄ ponit tres ꝯclōnes. q̄ ad h̄ rñsiuas. ita q̄ sꝑ vna ē explicatiua alteri⁹. vt clarius pateat rñsio. scdam ponit ibi Ois āt cā. tertiā ibi. Sic igitur volūtas. Prima ḡ ꝯclo rñsiua in gn̄ali (quā ponit ptim in ꝓncipio ptēȝ i medio) est ista. Ex pte inordinatōis peti. necē est ponere cām. eo mō quo negatio vl' ꝓuatio hȝ cām. ꝛ qꝛ ista ē vna disiunctiua. vl' de disiūcto extremo. ad cui⁹ veritatē sufficit alterā ptē eē verā (imo verificat̄ qn̄qȝ disiunctiū sine aliq̄ pte determiate) iō ponit aliā ptem illi⁹ ꝯclōnis cathegorice rñdentē. in medio corpis scȝ pctm̄ eo mō. q̄ priuatio hȝ cām (scȝ agentē alicui⁹ affirmatōis ad quā seq̄t ꝓuatō) et nō eo mō q̄ negatio pura ꝛ simplex hȝ cām. ꝓbat̄ ista ꝯclo. cā negatōis pure pt eē negatio. sȝ cā inordinatōnis peti nō pt eē negatio pura. sȝ cā agens ꝑ accñs. igit̄ ꝯclo ṽa. q̄ oȝ ponere cām. eo mō q̄ ꝓuatio ꝛc̄. Tenet ꝯña. qꝛ ꝓuatio hȝ talē cām agentē ꝑ accñs. vt patuit i p° notabili. Añs D. p° declarat ꝑ vnū notabile distinctm̄ q̄ ad pmā ei⁹ ptē. ꝛ 2° q̄ ad scdaȝ ptē. ibi. Sȝ cū ꝛc̄. q̄ negatōis alicui⁹ pt eē duplex cā. Prio q̄dē defect⁹ cause .i. negatio ipius cause fm seipaȝ ē cā negatōis. qꝛ ad remotōeȝ cause seq̄t remotio effect⁹. sicut ad nō p̄sentiā solis. seq̄t nō eē luminis. ꝛ negatio luminis in aere. Sȝ alio° ē cā negationis. cā ipi⁹ affirmatōis. ita q̄ sit vna cā q̄ causat affirmationē ꝑ se ꝛ ex intētiōe. sȝ negatōeȝ seq̄ntē illā affirmatōeȝ ꝑ accñs. sicut ignis calefaciēdo ꝛ causando calorē ex ꝓncipali intentiōe. ꝯsequēter causat ꝓuatōeȝ frigiditat̄. Et sic pȝ añs q̄ negatōis pure sufficit negatio cause ꝑ accñs sicut ad defectū negatiū. q̄ ē nō eē risibile. sufficit nō eē hoieȝ qđ nō eē hoieȝ. ē nega° cause ipi⁹ qđ ē eē risibile. Tūc ibi

¶ Sȝ cū inordinatio peccati ꝛ q̄dlibet malū nō sit simplex negatio. sȝ ꝓuatio ei⁹ q̄d qđ natū ē ꝛ debet habere. nece ē q̄ talis inordinatio habeat causaȝ agētē ꝑ accñs. q̄d eñi natū ē inesse ꝛ debet. nunq̄ȝ abesset nisi ꝓpter causam aliquā impedientē

¶ Hoc. ponit ꝛ ꝓbat scdaȝ ptē añtis. p° rōe. 2° cōi dicto. ibi. Et fm h̄ ꝛc̄. Arguit̄ ḡ p° sic. quicq̄d natū ē in eē et dȝ. nūq̄ȝ abesset nisi ꝓpt aliquā cām ipedientē. sȝ inordinatio peti ꝛ qđlibet malū (scȝ etiā in rebꝫ) ē nō simplex negatio. sȝ ꝓuatio ei⁹ qđ aliq̄d natū ē. ꝛ dȝ hr̄e. igit̄ inordinatio peti hȝ aliquā cām sicut ꝓuatio. scȝ cām affirmationis. Maior nota. qꝛ frigiditas dȝ ineē aque. ꝛ opȝ esse cām q̄re nō insit. qđ nō inesse est ꝓuatio respectu aq̄. ꝛ hȝ cām ipedientē ne insit. s. ꝟtutē ignis. Minor etiā relinq̄t nota. ex sup sepi⁹ dict̄. qꝛ iordinatio peti. ē ꝓuatio debiti ordis rōis. vl' leḡ diuie. q̄ possȝ ꝛ deberet actui hūano ineē. q̄re oȝ dare cāȝ q̄ nō insit. cāȝ inq̄ȝ ꝑ accñs. ꝯñter ibi

¶ Et fm h̄ ꝯsueuit dici qđ malū q̄d in q̄dā ꝓuatiōe ꝯsistit hȝ cām deficientē vel agētē ꝑ accñs.

¶ Cōfirmat illā scdām ptē añtis cōi dicto. qꝛ ꝯsueuit dici. q̄ malū (qđ dr̄ defectū ꝓuatiū. ꝛ ꝯsistit in ꝓuatione) hȝ cām deficientē. vl' agentē dē ꝑ accñs. ꝛ h̄ patuit in p° notabili. ꝛ patebit plus in sequētibꝫ ¶ Nota āt. q̄ idē ē dicere. q̄ negatio pura hȝ ꝓ cā negatōeȝ cause. ꝛ dicere q̄ negatio hȝ ꝓ cā naturā rei. nō q̄dē q̄ ad positū qđ ē. sȝ vt includit negatōem rōe ꝓprie dr̄ñe sui oppositi. sicut natura hūana ē cā q̄⁹. qđ ē nō hr̄e alas. inq̄ȝtū dr̄ negatōeȝ dr̄ñe. quā ꝯseq̄t eē alatū. Quare D. sanc. in de malo fm tenorē pmi notabil' ꝛ h̄ nō ꝯdictoria ponit. dicēdo negationē absolutā eē fm natura. ꝛ h̄ dicēdo cā hr̄e ꝓ cā negationē. qꝛ ē fm naturā nō rōe positiui qđ ē. sȝ rōe ꝯtuat̄ negatōis incluse. qꝛ q̄libet habētia oppositas dr̄ās icludūt negatōnem mutuam.

¶ Omnis āt cā ꝑ accidēs reducit̄ ad cām ꝑ se. Cū igit̄ pctm̄ ex pte inordinatōis habeat cām agētē per accñs. ex pte āt act⁹ habeat causam agētē ꝑ se. seq̄t q̄ inordinatio peccati ꝯsequat̄ ex ipa causa act⁹.

¶ Quāuis iā habitū sit sat̄ q̄d dcm̄ sit ad q̄situ̅. q̄ videlȝ pctm̄ q̄ ad formale. scȝ deordinatōeȝ habeat cām suo mō effectiuā ꝑ accñs. Adhuc tn̄ nō ē habitū q̄ sit illa cā ꝑ accñs. iō ꝯñter h̄ D. ꝓ ꝯplemēto doctrie. ꝛ h̄ ostēdit ꝑ alias duas ꝯclōnes Quaꝝ vna oñdit cām ꝑ accñs in gn̄ali. ꝛ ē ista. Inordinatio peti ꝯseq̄t ꝑ se cām ipius act⁹. Probat̄. oīe ꝑ accñs reducit̄ ad cām ꝑ se (.i. nō causat̄ effect⁹ ꝑ accñs nisi mediāte effectu ꝑ se) sȝ ipe act⁹ causat̄ ꝑ se. ꝛ hȝ ꝑ se cām. ex pte āt inordinatōnis hȝ cām agentē ꝑ accñs. ita q̄ illđ ꝑ accñs ē mediāte eo qđ ē ꝑ se. igitur ꝯclo ṽa. Maior nota. ꝛ minor pȝ ꝓ p° pte ex p° pte p° ꝯclōnis. 2° ps pȝ. qꝛ malū ē ꝓter intētionē. ꝛ ꝑ ꝯñs nō hȝ cām ꝑ se moralr̄ vl' naturalr̄ q̄ ꝑ se respiciat ipsū. Tūc ibi

¶ Sic igit̄ volūtas carēs directōe regule rōnis et legis diuine. intēdēs aliqđ bonū ꝯmutabile. causat actū q̄dē peti ꝑ se. sȝ inordinatōem act⁹ ꝑ accñs ꝛ ꝓter intētionē. ꝓuenit eñi defect⁹ ordinis i actu ex defectu directōis in volūtate

¶ Infert ex oībꝫ sup dict̄ vltimā ꝯclonē ꝑ modū corollarij explicatiuā in speciali. q̄ sit cā ꝑ se ꝛ ꝑ accñs peti. talē. Volūtas carens directōe regule rōis ꝛ leḡ diuie intendēs aliqđ bonū ꝯmutabile causat actū peti ꝑ se. sȝ inordinatōem act⁹ ꝑ accñs ꝛ ꝓter intētionē. Seq̄t ex dict̄. qꝛ id qđ causat actū ꝑ se. causat inordinatōeȝ (q̄ seq̄t ad actū) ꝑ accñs. sȝ volūtas carēs directōe regule rōis intendens aliqđ bonū ꝯmutabile. causat actū ꝑ se [illegible] talē. scȝ de q̄ loq̄mur q̄ ē pctm̄. igit̄ ꝛc̄. Maior pȝ ex ꝯclōne p̄cedenti. Minor q̄ ad h̄. q̄ dr̄ carēs directōe regule ꝛc̄. pȝ: qꝛ defect⁹ ordinis in actu nō causat̄ a volūtate nisi ex defectu directōis passiue in volūtate. qꝛ scȝ volūtas mediāte rōe nō vtit̄ nec attēdit regule sue. Q̄ āt volūtas sit cā act⁹ ꝑ se. patuit. q̄re pȝ q̄ pctm̄ formalr̄ ꝛ inordinatio hȝ voluntatē ꝓ cā ꝛ ꝑ accñs. ꝛ ꝓut ē deficiēs. Per accñs. qꝛ mediāte actu ꝑ se intēto. vt ē deficiēs. qꝛ inq̄ȝtū nō vtit̄ regula sua. vl' vt ei nō ꝯformat̄. ꝛ vt nō adhibet regulā debitā. De illo āt defectu nō adhibitōis regule. vl' nō sub[illegible]iectōnis regule. an sit pctm̄. vl' solū defect⁹ negatiu⁹. videbit̄ ad 3m̄ ¶ Nota āt circa vltimā ꝯclōnē. q̄ cā itēdēs bonū ꝯmutabile. ē ꝑ se cā act⁹. sȝ qꝛ carēs directiōe regule [illegible] ē cā ꝑ accñs iordinatōis. qꝛ ex actu circa obiectū nō hȝ inordinatōeȝ. sȝ ex omissiōe regule. sic fornicatio [illegible]

inordinatōem ex accessu ad mulierē. sꝫ ex hoc ꝙ accedit ad eā q̄ ē lege ꝓhibita. scꝫ nō suā. ¶ Nota scđo circa cā/dem ꝯclōnē. ꝙ D. attribuit pctm̄ volūtati ꝛ nō obiecto. sꝫ volūtati circa obiectū. Et hui⁹ rō patuit i 2° notabili ꝛc.

☞ Argumentū in ꝯtrariū ꝯfirmat p̄mā ꝯclōnē

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. ꝙ pctm̄ nō solū fcat ipam p̄/uatōem boni q̄ ē inordinatio. sꝫ fcat actum sub tali p̄uatōe q̄ hꝫ rōnem mali. qđ q̇dem qualiter habeat
In corpe causam dictum est.

¶ Ad maiorē. pctm̄ hꝫ rōem mali. dico ꝙ hꝫ rōnem mali act⁹. ita ꝙ pctm̄ iportat duo (vt patuit) vnū forma liter. aliud materialr̄. ꝛ materiale est p̄ncipale. q꞉ de intē/tione agētis. Ad minorē. malū formalr̄ nō hꝫ cām ꝑ se. tn̄ ꝑ accn̄s. ꝛ hoc vult Diony. sꝫ act⁹ ipe malus habet cām ꝑ se. scꝫ volūtatē intendentē tale obiectū. sꝫ inordinatio sequitur ꝑ accn̄s. inq̄ꝫtū nō aduertit debitā regulam. Ultra. ḡ pctm̄ nō hꝫ cām. veꝝ rōe malitie nō hꝫ cāz ꝑ se tn̄ ꝑ accn̄s ꝛ rōe act⁹ q̄ ē bon⁹ (saltē fm̄ q̄d) hꝫ cām ꝑ se.

¶ Ad scđm dōm. ꝙ si illa dīffinitio cause vlr̄ de beat verificari opꝫ vt intelligat̄ de cā sufficienti et nō impedita. ꝯtingit em̄ aliq̄d esse cām sufficientēꝫ alterius. ꝛ tn̄ nō ex necessitate seq̄tur effectus ꝓpter aliqđ ipedimentū supueniens. alioq̄n seq̄ret̄ ꝙ oīa ex necessitate ꝯtingerent. vt patꝫ in. vj metaphysice. Sic igitur etsi pctm̄ habeat causam. nō tamē seq̄t̄ ꝙ sit necessaria. q꞉ effectus p̄t impediri

¶ Ad maiorē dico. ꝙ illa maior ē vlr̄ falsa. nec po nit̄ in dīffinitōe cause ex necessitate. sꝫ est ad qđ seq̄t̄ aliud. Dico em̄ ꝙ etiā cā existēte sufficiente adhuc nō seq̄t̄ effect⁹ de necessitate. qn̄ cā ipediri p̄t. etiā cā sp̄ eodē mō se hn̄te. sicut pꝫ de sole cui⁹ effect⁹ ipediri p̄t ꝓpter indispositōem materie ꝛ multa ipedimēta. ¶ Dico scđo. ꝙ de cā volun taria nō hꝫ apparentiā ista maior. q꞉ mot⁹ ei⁹ ē in ipius ꝑtāte. ꝛ p̄t agere ꝛ nō agere. vt dictū ē. ei⁹ actus. ꝛ ꝑ ꝯn̄s inordinatio nō ē nisi ab ipa. obiectū em̄ pcti cuiuscunq̄ nō necessario mouet volūtatē. ꝛ ḡ ipa p̄t ipedire ne act⁹ ꝯmittat̄. Minor vera. qđ ex necessitate fit nō ē pctm̄. p̄sertim ex necessitate absoluta ꝛ simplr̄. Sꝫ negat̄ ꝯn̄a. q꞉a nō oīs cā necessario agit. ꝛ maxime volūtaria. q̄lem dici/mus eē cām pcti. vide D. sanc. 2°. dis. xxxvj. ar. p̄. ad 2ᵐ̄ similem solutōem. De materia hui⁹ solonis. p̄. ꝑ. q. cxv. ar. sexto. vbi examinat̄ opinio Auicēne ex intētione. q꞉ cā suf ficiens ad quā seq̄t̄ effect⁹. ē q̄ hꝫ actū p̄mū ꝯpletū ꝛ nega tionē ipedientiū actualē causalitatē. vide D. sanc. vj. me taphysice. lectōe 3ª. q꞉ Auicēna ponit ꝙ nullus effect⁹ sit possibil̄ in ꝯꝑatōe ad cām suā. ꝛ dr̄ D. ibidē. ꝙ dꝫ intelli gi. supposito ꝙ nullū ipedimētū cause adueniat. necesse ē em̄ cā posita seq̄ effectū. nisi sit ipedimentū. qđ tn̄ q̄nq̄ ꝯ tingit ꝑ accn̄s. ꝛ iō ph̄s dr̄. ꝙ nō ē necessariū generatōem seq̄ vel corruptōem. positis causis generatōis vl̄ corrup tionis. pn̄t em̄ ipediri sicut ꝓpter indispositōem materie. vl̄ ꝓpter occursum ꝯrij agētꝭ. vl̄ ꝓpter aliqđ hmōi. de hac materia dicet̄ p̄. ꝑ. q. xxij. ar. iiij. ad p̄mū.

In corpe ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ sicut dictū est. volūtas sine adhibitōe regl̄e rōis vl̄ legꝭ diuie ē cā pcti. h̄ āt qđ ē nō adhibere regulā rōis vl̄ legꝭ diuie fm̄ se nō hꝫ rōem mali. nec pene nec culpe an̄q̄ꝫ applicet̄ ad actū vn̄ fm̄ h̄ pcti p̄mi nō est causa maluꝫ aliqđ. sꝫ bonū aliquod cum absentia alicuius alterius boni.

¶ Circa hoc argumentū nota. ꝛ ꝓ intellectu solutōis ꝙ hic tangit̄ vna difficultas de pctō incōsideratōis. qđ D. sanc. p̄. ꝑ. q. lxiij. ponit fuisse p̄mum in angelo Est em̄ dubiū. an nō attēdere ad regulā sit pctm̄. ꝛ an aliđ pctm̄. q̄ꝫ act⁹ male electōis seq̄ns. ¶ De p̄mo. dar⁹ ē D. san. Nota de
in de malo vbi sup̄. ꝛ vbicūq̄ de ista materia loq̄t̄. q꞉ nō pctō icōside
attēdere actu ad regulā rōis. nō ē culpa nec pena. nec pec ratōis.
catū ꝯmissiōis nec omissiōis. sꝫ ex h̄ p̄° accipit rōem cul/pe. ꝙ sine actuali ꝯsideratōe regl̄e ꝓcedit ad hmōi electi onē. sic ꝙ pctm̄ nō ē eē sine regl̄a. sꝫ ꝯsistit in actu q̄ fit ꝯ̄ re gulā. ita ꝙ electio libera ꝯ̄ regulā rōis ē pctm̄. Un̄ videt̄ dicendū iuxta sup̄ dicta. ꝙ sicut defect⁹ rōis ꝛ act⁹ mal⁹ volūtatꝭ hn̄t rōem vni⁹ pcti. siue sit defect⁹ rōis in dirigē do posit⁹ vl̄ obmissus. sic ipa incōsideratio aut nō attē/dere regulā. cū q̄s dꝫ attēdere. ꝛ praua electio seq̄ns ad illā incōsideratōem hn̄t rōem vni⁹ pcti total̄. q꞉ tale nō attēdere ē volūtariū. ꝛ ꝑ ꝯn̄s pctm̄. Sꝫ q꞉ defect⁹ rōis ꝛ volūtatꝭ ꝯstituūt vnū pctm̄ ꝯmissionis. qn̄ etiā ē defect⁹ p̄uatiuus in rōe. posito tn̄ aliq̄ actu volūtatꝭ. iō faciunt vnū pctm̄. Cōstat em̄ ꝙ ꝯsensus in actū ꝛ act⁹ ipe cui cō sentit̄. solū ꝑ negligētiā ꝯsideratōis in rōe supiori ꝛ ipe ac tus ꝯstituūt vnū pctm̄ Uolūtas igit̄ causat pctm̄ forma liter. i. deordinatōeꝫ pcti ex h̄. ꝙ nō attēdit actu cū agit. ꝛ sic causat inq̄ꝫtū deficit ꝛ defectu culpabili. q꞉ tal̄ defect⁹ ē volūtari⁹ modalr̄. nō tn̄ obiectie. ita scꝫ q꞉ agit nō vtēs regl̄a sua q̄ deberet vti ꝛ posset nō ꝙ expsse nolit vti. Illđ igit̄ nō vti regl̄a ē mod⁹ pcti nō obiectū ꝛ mod⁹ culpabil̄ qn̄ agit actu sine regl̄a fm̄ quā deberet agere. Et si fm̄ re gulā ageret nō causaret inordinatōem. Sūmarie igit̄ dꝫ ꝙ actu nō attēdere fm̄ se ꝛ absolute solū ē defect⁹ negati uus ꝛ nullū malū. Sꝫ nō attēdere actu applicatū ad ope rantē. q̄ agēdo dꝫ attēdere. ꝛ fm̄ regulā moderari opus suū. tūc ē culpa ꝛ defect⁹ p̄uatiuus. q꞉ nō attēdere qđ q̄s dꝫ ꝛ sic opari ē pctm̄. ꝛ habet̄ tāq̄ꝫ noluerit se ꝯformare re gule sue. ꝛ sic tāq̄ꝫ volūtariū indirectū Quare ꝛ actus se quens habet̄ tāq̄ꝫ volūtarie nō ꝯformat⁹ regule sue. ꝛ ꝑ ꝯn̄s tal̄ volūtaria nō ꝯformatio. ē idē pctm̄ cū actu dif/formi. Hoc notato videndū ē ad argumentū. Ad ma iorē dico. ꝙ hꝫ bonū deficiēs ꝓ cā. ꝛ ille defect⁹ anteq̄ꝫ ac tu agat ē defect⁹ negatiu⁹ Dico 2°. ꝙ cū actu causat. tūc ē deficiēs ꝯcomitāter defectu p̄uatiuo. ita ꝙ hoc ipo. ꝙ ac tu agit sine regula sua peccat. Sic ꝙ tale nō ꝯsiderare et act⁹ q̄ fit sunt vnū pctm̄ ꝯ̄ regulā debitam. Et ḡ dico ad maiorē iterū. ꝙ pctm̄ hꝫ cām bonā anteq̄ꝫ peccat. q̄ efficit̄ mala actu peccādo. nō ꝙ p̄us fuerit mala. Sꝫ nūc. quia agit ꝯ̄ regulā suā. q̄ potuit attēdere regulā ꝛ vti regl̄a. et actū hūc sibi ꝯformare qđ q꞉ nō fcat habet̄ vt voluntarie agēs ꝯ̄ regulā. Ultra. nō āt bonū. Negat̄ ista vlr̄. Ad ꝓbatōnem dico p̄°. ꝙ loquēdo de bono in recto negat̄. ꝙ bonū etiā vt nō ē deficiēs. imo ꝑfectū nō faciat malum huic in effectu alieno. Et loquēdo de bona volūtate dei. dico ꝙ etiā vt optima ē cā mali pene in peccante. ꝛ h̄ iu/stitie rōe bona ꝛ iusta Sꝫ veꝝ ē ꝙ bonū vt bonū nō causat malū in effectu ꝓprio. nec causat in alio q̄cūq̄ malū ꝑ se. sꝫ ꝑ accn̄s. Ueꝝ ē etiā. ꝙ agēs naturale nō causat malū in effectu ꝓprio nisi vt deficiēs. ¶ Dico 2°. ꝙ bonū cū ab sentia boni (h̄ ē vt deficiēs defectu q̄ fm̄ se ē negatiuus) p̄t causare malū. ꝛ cā tal̄ nō ē mala. nisi dū actu causat. ita ꝙ defect⁹ q̄ p̄cessit negatiu⁹. nūc cū agit efficit̄ p̄uatiu⁹ q꞉ ex ipa applicatōe ad opus fit debitū illđ bonū q̄ caret scꝫ attēdere actu ad regulā rōis ꝛ legꝭ diuie. Ultra. ad ꝓbatōem. nō p̄t arbor bona ꝛc. Intelligit̄ ꝑ arborē bonā

voluntas bona moraliter. q vt sic nō facit mala, tñ vt deficiens. Scdo nō facit bona volūtas mala. sic q anteq̄ faciat sit mala. imo bona. sz solū ē mala ɔcomitāter dū facit. qr nō facit nisi ɔcomiter iā culpabil. q pus culpabil non erat. Ultra ad scdam pte pncipale zc. Concedit q malum no sit cā peti. intelligēdo sp anteceder. ita q nō ē mala anteq̄ causet. sz causando efficit actu mala. Quare cā mali moral (de q̄ loqmur) ē bonū. qr anteq̄ causat petm̄ est bonū bonitate nature. sz dū causat efficit malū moraliter. qr volūtas ipa sine adhibitōe regle diuine qddam bonū ens. z illud nō adhibere nō facit cā malū ens. sed dū actu applicat. i. dū aliqs opat actu z exit in actū. non vtens regla. tūc illā nō adhibere. reddit malū z petm̄. et facit volūtatē malā moraliter denoiatiue. De materia huius solutōis vide Capolū in 2°. dis. xxxiiij. in solutōe argumentoꝝ ɔtra scdam pclonē. ¶ Nota ꝟbū D. sanc. in solone. q pmi peti cā. nō ē malū aliqd. Notāter. pmi. ita q anteq̄ qs peccet petō actuali. nullū petm̄ actuale pmi intelligit. sz postq̄ peccauit. tūc añ scdm itelligit pmū. ante qd nullū ē. vñ nō ē pcessus in infinitū. Et soluit p hoc argumentū qd D. deducit in de malo sup sexto loco. Vñ dt D. ibidē soluēdo. Sz in volūtarijs cā mali. qd ē peccatū. ē volūtas deficiēs. sz ille defect nō hz rōem nec culpe nec pene fm q pintelligit petō Nec hmōi defect opz aliā cām q̄rere. vñ nō opz pcedere in infinitū. Hec ille. ¶ Nota etiā qd D. dt. q cā mali (sz moral z peti) ē bonū aliqd. scz volūtas ipa cū motiuo z bono interio cū absentia alic boni. scz psideratōis regle. ita q tal absentia absolute ē negatio pura z nullū malū. sz tñ dū actu causat petm̄. tūc ē malū. z sic posset pcedi. q cā mali ē malū dū causat. sz añq̄ causaret erat bonū. sz dū causat deficiente tali defectu. q absolute nō ē malū qd dā. sz solū dū causat

¶ Utrū petm̄ habeat causam interiorem.

B Ad scdm sic pcedit. Uidet q petm̄ nō habeat causam interiorē. Id eñ q ē interi alicui rei sp adest ei. si igit petm̄ habeat causam interiorē sp hō peccaret cū posita causa ponat effectus. ¶ P. idem nō est cā suipsius. sz interiores motus hominis sunt peccatum. ergo non sunt causa peccati. ¶ P. quicqd est intra hoiem aut ē naturale aut volūtariū. sz id qd ē naturale nō pt esse peti cā qr petm̄ ē ɔtra naturā vt dt Damasce. qd āt ē volūtariū si sit inordinatū iā ē petm̄. nō g aliqd itrinsecū pt eē cā pmi peti. ¶ Sz ɔtra ē qd Aug. dt. q volūtas est causa peccati.

¶ Hic q̄rit q̄le cām habeat petm̄ in gñe. z p° an habeat cām interiorē. deinde an exteriorē. ar. sequēti. Et intelligit p cām interiorē peti. aliqd faciēs ad petm̄ qd ē intra hoiem peccantē. Sicut ɔuerso p cām exteriorē itelligit aliqd exñs extra hoiem. Querit g habito q habeat cām. an illa sit in hoie. Et ɔñs ex ar. p° habeat de vna cā intrinseca. scz volūtate. tñ qr z alie cause intrinsece sunt. ideo vt res ad plenū appareat. q̄rit distincte zc.

ar. p°. ¶ Rñdeo dōm. q sicut iā dictū est. per se. causam peccati optet accipere ex pte ipius act. act āt hūani pt accipi causa interior z mediata et imediata

¶ Doct. pmo ridet p vnā pclonem. z eam pbat. 2° eandē explicat z declarat ibi. Sed qr sup dictū zc. Circa pmū est talis pclo rñsiua. Duplex est cā peti interior. Una pxima ex pte rōnis z volūtatis. Alia ꝟo remota ex pte imaginatōis vel appetitus sensitiui. ¶ Nota āt q hmōi cause sunt qdē p se cā actus. sz tñ z inordinatōis sunt cā vt patebit. sz Doc. sanc. ostendit p° pncipalr. q hmōi cause sint p se cause act peti. pbat pclo ex lra. Actus hūani. pt accipi cā interior z imediata. sz petm̄ ē act hūanus. igit pclo vera. Minor relinqt nota ex dictis. q. lxxi. ar p°. qr dictū vl factū. z cā D. declarat ex vno pcesupposito ex ar. p°. q p se cām peti opz accipe ex pte ipius actus. q scz ē hūanus z volūtari. qr vt patuit ex pte inordinatōis. nō hz p se cām. sz tñ vt etiā dictū est. ar. p°. eadē est cā act p se z inordinatōis p accñs. Et qa hlogmur de cā peti p se ex pte act hūani. seqtur q tot habeat causas interiores. qt actus hūanus. ¶ Nota circa maiorē cautē ꝟba Doc. qr nō dt cuiuslibet actus hūani. sed dt indefinite actus āt hūani. qr videlz. nō ois act humanus hz duplicē cām interiorē zc. Nā act volūtatis pōt eē petm̄ z act humanus. nō depēdens ab appetitu sensitiuo. Et esto imaginatōem z cogitatiuā oporteat eē in actu. qñ rō pponēs volūtati obiectū ē in actu. tñ pt esse q volūtas peccet sine inclinatōe appetit sensitiui q̄ seqt imaginatōez. Sicut pt etiā qs peccare circa id qd ē ɔtiū sensualitati. z ad qd ipa nō inclinat. Sz tñ aliqñ ɔtingit. vt petm̄ oriat ab appetitu sensitiuo z imaginatōe. sicut psertim ē in carnalibz z petis circa bona sensibilia. Sz vt dictū ē circa itelligibilia z spūalia nō ita opz. Quare notāt maior assumpta ē idefinite. z vera ē pmissiue. vñ z Doc. dt pt accipi zc. vñ maiorē D. ɔñter declarat cū dt.

¶ Immediata qdē causa hūani act ē rō z volūtas fm quā hō est liber arbitrio. cā āt remota ē apprehēsio sensitiue ptis. z etiā appetit sensitiu. Sicut eñ ex iudicio rōnis volūtas mouet ad aliqd fm rōnem. ita etiā ex apphensione sensus appetit sensitiu in aliqd inclinat. q̄ qdē inclinatio interdū trahit volūtatē z rōnem. sicut infra patebit. Sic igitur duplex cā peti interior pt assignari. vna pxima ex pte rōnis z volūtatis. alia vero remota ex pte imaginationis vel appetitus sensitiui q. lxxvij.

¶ Nota p itellectu eoꝝ q̄ dicta sunt a Doc. in lra ad maiorē declarandā. vt tāgit ifra. q. lxxvij. ar. p°. q pxiū z p se motiuū directiuū volūtatis ē rō. z nō qcūq. sz practica. et ea q̄ ē circa singlaria. quocunq circa ea sit directe vel indirecte (pessum nāq directe velle q̄ idirecte itelligim) Si g singlare qd apphēdit p rōez. etiā apphendat p sensum interiorē. psertim cogitatiuā. z idē dicēt rō z cogitatiua. ita q apphēsio p itellectū. addat z apphensio p sensum dictū. mito forti mouebit volūtatē Et si cū his addat inclinatio appetit sensitiui. tūc z cognitio firmabit z sequet iudiciū coforme cogitatiue z rōis. z volūtas fortit mouebit. Quare seqt q ad petm̄ qd ɔplet p volūtatē et rōem sicut p causas imediatas z itrinsecas. ɔcurrāt qñq z appetit sensitiuus z apphēsio interior sensitiua. q̄ qdem nō imediate pficiūt petm̄. z iō sunt cause remote. sz tñ adiuuāt z trahūt pficientes. iō est duplex cā peti hūani act interior. Una pxiq̄ z alia remota. ¶ Nota aūt vt tactū ē. q sp dū rō practica mouet volūtatē. opz sensum eē in actu. qr nēcē ē itelligentē phātasmata speculari. nō tñ videt. q optat appetitū sensitiuū sp mouere ad id ad qd volūtas mouet. sz fm eandē rōem. vt pz ex sup dictis. q. ix. ar. ij. ad 3m. Vñ D. sanc. p. p. q. xxxiiij. ar. ij. ad 3m itelli

gendus ē.vt in plurimū qñ dr.ꝙ supior appetit⁹ nō moueat.nisi mediāte iferiori. Sz de apphēsiuis vliter verꝫ est ꝙ supior nō mouet nisi mediāte ifiriori.i. vlis mediante pticulari. Ĥis notatꝭ pꝫ maior ex declaratōe.qꝛ ad actū hūanū pñt ꝯcurrere volūtas rō apphēsio ꝗꝫ sensitiua ⁊ appetit⁹ sensitiu⁹.igit maior ꝟa.s.ꝙ hꝫ act⁹ hūan⁹ duplicē interiorē cā. Tenet ꝯña.qꝛ volūtas ⁊ rō sūt cā imediata iterior.id qđ ē ex sensu ē cā remota. Añs pꝫ ꝑ pᵃ pte.qꝛ nō ē act⁹ hūan⁹.nisi qꝛ a libero arbitrio.sꝫ hō ē liberi arbitrij ꝑ rōem ⁊ volūtatē.igit añs verꝫ ꝑ pᵃ pte.ꝙ cā interior ē rō ⁊ volūtas.imo qntūcūqꝫ alia causarēt in ordine suo. ⁊ nō accedat deliberat⁹ ꝯsensus.nō erit pctm̄ pfectū. Pro scđa pte pꝫ ꝗꝫ añs.qꝛ sicut ex iudicio rōis volūtas mouet ad aliqđ fm rōem.scꝫ practicā.ita etiā ex apphēsione sensus.appetit⁹ sensitiuus in aliqđ inclinat.sꝫ illa inclinatio interdū trahit volūtatē ⁊ ratōem.vt patebit infra.q. lxxvij.ar.pᵒ. Et iā dictū fuit.⁊ patuit sup.q.ix.ar.ij.q̄re et sensitiua apphēsio ⁊ appetit⁹ sensitiu⁹ sunt cā.scꝫ mediante volūtate.quā trahūt ⁊ inclinant vt dictū est. ¶ Nota aūt circa h̄.ꝙ dictū h̄ verꝫ ē.ꝙ scꝫ sensualitas pūta apphensione sensitiua inclinat volūtatē.nō solū qñ rō practica ⁊ apphensio ꝯcurrūt ⁊ ꝯcordant in eodē.sꝫ etiā plerūqꝫ fit.ꝙ sensus ⁊ inclinatio sensualit trahūt rōem ⁊ voluntatē in id qđ pᵒ nō videbat.ita vt rō relicto iudicio suo (imꝑfectio tn̄) ⁊ volūtas abiecta iclinatōe quā habuit in ꝯtrariū.nūc trahat i id qđ prius displicebat. Vn̄ fit.vt qnis pᵒ aliqđ.i. retineat ⁊ iclinet ad q̄d.i bonū ꝯtrariꝫ.tn̄ finalr cedit a bono ꝯtrariꝫ ⁊ insequat sensualitatē.nō violētata.sꝫ volūtarie ꝯsentiēs.⁊ h̄ sp fit directe vl' interptatiue.ita ꝙ appetit⁹ sensitiu⁹ nō moueat ad pctm̄.nisi ꝯsentiēte volūtate. ¶ Nota ꝗꝫ circa ista.ꝙ apphensio i.ᵐ sensus.fm se nō pt mouere volūtatē.nisi ⁊ assit apphēsio ⁊ iudiciū intellectiuū.qđ fm se mouere pt intellectū.sꝫ nō adeo pfecte sicut cū iudicio sensus.qꝛ āt iudiciū intellect⁹ plerūqꝫ seqt iudiciū sensuale ⁊ inclinatōeꝫ appetit⁹ sensitiui.quā seqt iudiciū sensuale.iō de vitio ad pmū.ex sensualitate seqt pctm̄ in volūtate. ¶ Nota ꝗꝫ qđ dr D.interdū inclinatio sensualis trahit volūtatē.qꝛ nō sp ⁊ in oībꝫ volūtas seqt inclinatōem.tn̄ p'rūqꝫ ⁊ certe in pluribꝫ.vn̄ fit.vt stultoꝝ infinit⁹ sit nūerus. Deinde cū dicit

ar. pᵒ. ¶ Sed qꝛ supra dictū ē.ꝙ cā pcti ē aliqđ bonū apparēs motiuū cū defectu debiti motiui.s.regule rationis vel legis diuine.ipm motiuū qđ ē apparens bonū ptinet ad apphēsionē sensus ⁊ appetitū. ipsa āt absentia debite regule ptinet ad rōnem q̄ nata est hmōi regulā ꝯsiderare.sꝫ ipa pfectio volūtarij act⁹ pcti ptinet ad volūtatē.ita ꝙ ipe volūtatis act⁹ premissis suppositis iā est quoddā pctm̄.

¶ Explicat ꝯclōnē rñsiuā. ⁊ supplet ral' ꝯclō declaratoria rñsiue. Ille cause interiores (scꝫ pxinq̄ ⁊ remote) cōcurrūt ad ipm fm diuersa.q̄ ad pctm̄ reqrunt.ita ꝙ concurrūt tāqꝫ plures cause pnalr. Probat.cū pcti est aliqđ bonū apparēs motiuū.cū defectu debiti motiui.scꝫ regule rōnis.vl legꝭ diuie.sꝫ ipm motiuū (scꝫ inclinās ⁊ nō pficiēs) qđ ē apparēs bonū.ptinet ad apphensionē sensus ⁊ appetitū.ipa aūt absentia debite regl'e ptinet ad ratōem q̄ nata ē hmōi regulā ꝯsiderare. sꝫ ipa pfectio volūtarij act⁹ ptinet ad volūtatē.igit ꝯclō vera q̄ ad pmā ptē. ꝙ ille cause ꝯcurrunt diuersimode ⁊ fm diuersa. Scđa pars pꝫ.qꝛ istis suppositis fit pctm̄.solū ex accessu act⁹ volun

tatis ꝯsentient꞉. Habet āt ex illa ꝯclōne ꝙ ille cause interiores sunt cā p se act⁹.scꝫ sensus imaginatio dispositiua. rō iudicatiua.volūtas ꝯpletiua. Quaꝝ vna.scꝫ rō.ē etiā cā inordinatōis q̄ nō ꝯsiderat debitā regulā. Sicut eīm in naturalibꝫ vn⁹ effect⁹ fm diuersas rōes reducit in diuersas causas adeq̄tas.ita nō ē incōueniēs.qđ idē pctm̄ fm diuersa reducat in plures causas.qꝛ fm substantiā act⁹ sicut in cām ꝯpletiuā i volūtatē.fm rōem ⁊ q̄ ad motum in sensualitate. ¶ Nota circa illā ptē.ꝙ imagina° ⁊ cogitatio nō ē pctm̄.sꝫ pt disponere ad pctm̄ rōe inclinatōnis sequētis. Silr ⁊ ipa inclinatio sensualitatꝭ nō ē pctm̄ pfectū.stando in sensualitate. Silr nō ꝯsiderare fm se nō est pctm̄ nec malū.vt patuit. Quare D.bn̄ dr.ꝙ pctm̄ fit sol⁹ actus volūtatꝭ.qđ itellige eīm pncipalr ⁊ ꝯpletiue. inꝯsideratio eīm etiā ē pctm̄. sꝫ nō aliud ꝙ actus volūtatis Silr inclinatio cui ꝯsentit ꝯcurrit ad pctm̄.sꝫ nō ē pctm̄ mortale pncipalr iuxta sup dicta.sꝫ ipe actus volūtatis. Quare dr D.ad 2ᵐ ꝙ mot⁹ iteriores.scꝫ imagina° ⁊ iclinatio pcedut pctm̄ ⁊ incōsideratio ꝯcomitat ⁊ nullū fm se ē pctm̄.saltē pfectū. Quidā etiā mot⁹ pñt seq q̄ nō sunt pctm̄.saltē pfectū.vt aliq̄ mot⁹ sensualitatꝭ subiti. Ex q̄bus pꝫ ꝯclō.ꝙ oēs cause interiores pxinq̄ ⁊ remote concurrūt ad pctm̄ vl' dispositiue ⁊ añcedēter.vl' ꝯcomitant sꝫ sola volūtas pficit. ¶ Nota ꝗꝫ qđ dictū ē ar.pᵒ.ꝙ motiuū obiectale nō ē cā sufficiēs pcti.sꝫ solū motiuū effectiuū qđ ē volūtas. Quare bn̄ dr h.ꝙ sensualitas nō ē cā pfectiua pcti.esto exhibeat motiuū.vt patebit i seq̄ntibꝫ. Defect⁹ etiā rōis nō ē pctm̄ nisi volūtas velit.vl' exeat i op⁹ sine regula. Quare ⁊ defect⁹ rōis nō pficit pctm̄.q̄ solū est pctm̄ volūtarie applicat⁹ ad op⁹.vt patuit ar.pᵒ. ¶ Nota ꝗꝫ qđ D.dr.ꝙ hō ē liber arbitrio i n volūtatē.itelligēdū in formalr.sꝫ orignalr ē liber ex rōe. sꝫ de h̄ supra

Argumentū in ꝯtrariū ꝯfirmat ꝯclōnis rñsiue vnā pte. Et declaratū ē quō volūtas ⁊ in vno sensu sola ē cā interior pcti. scꝫ pfectiua.

¶ Ad pmū g dōm.ꝙ id qđ ē intrinsecū sicut potētia naturalis semp inest.id āt qđ est intrinsecū sicut act⁹ iterior appetitiue vel apphēsiue ꝟtutis nō semp inest.ipa āt potēa volūtatis ē causa pcti in potēa sed reducit in actū p mot⁹ pcedētes ⁊ sensitiue partis p̄mo.⁊ rōis ꝯsequēter.ex h̄ eīm ꝙ aliqđ ꝓponit vt appetibile fm sensum.⁊ appetit⁹ sensitiu⁹ inclinat in illud.rō interdū cessat a ꝯsideratōe regule debite.⁊ sic volūtas ꝓducit actū pcti.qꝛ igit mot⁹ pcedētes nō semp sunt in actu.neqꝫ pctm̄ semp ē in actu

¶ Ad maiorē. Si itelligat id qđ ē intern⁹ tāqꝫ potēa natural' vl' ꝓprietas intrinseca.ita ꝙ intern⁹ sit aduerbiū ⁊ dicat modū inexēdi.ita ꝙ itrisece ⁊ naturalr isit.sic ē ꝟa mō Potēa eīm ⁊ ꝓprietas q̄ intrinsece ꝯueniūt sp insunt. Sꝫ si intelligat intern⁹ alicui⁹ rei.nominalr.qꝛ videlꝫ ē itra rem. Negat maior. Pñt eīm accñtia cōia ⁊ motus ⁊ actōnes ⁊ passiōes ē intra.⁊ tn̄ nō oꝫ ꝙ sp assint. Ad 'cn̄lā dico pᵒ negādo cā.qꝛ cā iterior nō sp adest. etiā nos ponim⁹ cām pcti.qꝛ volūtas (esto sit itra) ē cā pcti in potēa.⁊ causat actu qñ reducit i actū qđ fieri pt p mot⁹ appetit⁹ sensitiue ptis ⁊ p iudiciū rōis.vt patuit.sꝫ isti mot⁹ nō sp adsunt.igit nec sp peccat. Dico 2ᵒ ad 'cn̄lā.dato ꝙ cause interiores sp inessent.q̄s ponim⁹ actualē cām pcti (volūtas eīm esto sp insit ⁊ silr rō ⁊ sensitiua ps.tn̄ nō sunt cā i actu nisi mediantibꝫ motibꝫ ⁊ actibꝫ.q̄ nō sp assunt) nō tn̄ sp

peccaret. qꝛ solū peccat. qñ volūtas ab eis efficacit̄ mo-
uet̄ ad huc sensuȝ ꝙ ab eis decreta ↄsentiat. qđ nō sp̄ fit etiā in plenabꝫ hmōi motibꝫ. Et ad pbatōem scd̄'e dico. ꝙ posita cā sufficiēte ꝛ nō ipedita. ponit̄ effect⁹. sȝ nulla ē cā sufficiēs. nisi volūtas q̄ nō sp̄ causat. nec necēario mouet̄ a q̄cūqꝫ ad pctm̄. igit̄ nō oȝ q̄ sp̄ peccet. qꝛ volūtas qualibet cām ꝑ libertate suā ipedire pt. Doct. videt p° ad aliȝ sumptū. Secū ad scd̄la. ibi. Ipa tñ ꝛc.

¶ Ad scd̄m dōm. ꝙ nō oēs mot⁹ iteriores sunt de sub.a pcti. qđ ↄsistit pncipalr̄ in actu volūtatis. sȝ q̄dā pcedūt ꝛ q̄dā ↄsequunt̄ ipm pctm̄

¶ Ad maiorē. id: nō ē cā suppli⁹. Cōcedit̄ fm idē et idē nūero. pt eñ idē causare salt̄ aliqd in seipo. sȝ fm aliud causat. fm aliud recipit vt sup̄ patuit. Ad minorē Dico p°. si itelligit̄ de motu imaginatōis ↄplxēdo sensus iteriores ꝙ tal' sit pctm̄ fm se. negat̄. si itelligit̄ de motu appetit⁹ sensitiui pcedēte ↄsensuȝ. ꝙ tal' sit pctm̄ saltem ꝑfectu. etiā negat̄. Scd̄o dico. ꝙ interiores mot⁹ pñt sequi pctm̄ ceitnale. ꝛ q̄ sequunt̄ ex pctō etiā sunt pctā. sȝ nō ꝓpt se. sȝ vt sunt ex ꝑ se pctō. sc; actu volūtatis. Quare mot⁹ interiores aliq̄ pñt disponere ad pctm̄. sc; ↄsensuȝ volūtatis. aliq̄ sequunt̄ ipm. ꝛ sunt effect⁹ pcti ꝛ nō pctā q̄nqꝫ. nisi qꝛ ex mala volūtate. q̄re negat̄ ↄña. ¶ Scd̄o dico. ꝙ dato ꝙ mot⁹ hmōi eēnt pctā. negat̄ ↄña. qꝛ vt patebit. ar. iiij. vnū pctm̄ pt eē cā alteri⁹. Nec ꝓpterea idē ē cā sui ipi⁹. idē videlꝫ i nūero. ñ idē gn̄e vl' spēcie pt causare idē sibi gn̄e vl' spēcie. vl' analogia. ꝛ vnū pctm̄ aliđ. Sȝ vez ē ꝙ mot⁹ pcedētes p^m pctm̄ ꝑfectū. nō sūt pctā salt̄ ꝑfecta

¶ Ad tertiū dōȝ. ꝙ illđ q̄d ē cā pcti sicut pontia ꝓducēs actū ē naturale. mot⁹ etiā sensitiue ptis ex q̄ sequit̄ pctm̄ interdū ē natural'. sic cū ꝓpt appetitū cibi aliq̄s peccat. sȝ efficit̄ pctm̄ inaturale ex h̄ ipso ꝙ deficit regula natural'. quā hō fm naturā suā dȝ attēdere

¶ Ad Ad maiorē. Cōcedit̄ ad hūc sensuȝ. vt naturale dicat modū incēndi hoi. sīra ꝙ q̄cq̄d ē itra hoiēȝ. vl' inest ei a natura. vl' ꝓuenit a volūtate. ꝛ ↄuenit ei vl' a pncipio itrinseco. vl' a volūtario. Ad minorē negat̄. ꝛ dico ꝙ id qđ ē naturale hoi ꝛ naturalr̄ sibi inest. ē cā ↄpletiua efficeria pcti. qꝛ volūtas naturalr̄ inest hoi. ꝛ ñ eit cā pcti Dico 2°. ꝙ id qđ ē naturale hoi tāq̄ꝫ ꝓueniēs ab itrinseco hois cū q̄ cōicat cū aliis i gn̄e pt eē cā iclinās vl' disponēs ad pctm̄. sic mot⁹ sensualitatis. Preterea. qđ est naturale obiectiue. qꝛ de re naturalr̄ appetibili. pt eē cā disponēs ad pctm̄. sic pȝ de appetitu cibi. ¶ Dico vltra. ex D. san. i de malo. q. viij. ar. ij. ꝙ oē pctm̄ fundat̄ i aliq̄ appetitu naturali. vt ibidē declarat̄. Sȝ tñ tal' appetit⁹. etsi sit natural' hoi vt ↄuenit cū aliis bestiis gn̄e. nō tñ est natural' hoi vt hō ē. nisi sit rōe regulat⁹. Vn̄ dico vlteri⁹ iuxta sup̄ dicta q. lxxj. ar. ij. ꝙ aliq̄d pt eē fm naturā hois genericā. ꝛ tñ ↄ naturā ꝓpriā vt rōnal' ē. Ultra. ad pbatōem minoris dico. ꝙ pctm̄ ē ↄ naturā hois vt rōnal' ē. pt tñ oriri ab aliq̄. qđ ē hoi naturale. vl' qꝛ a natura sensitiua. vl' qꝛ circa id qđ req̄rit natura corpal'. Sic sup̄. q. xxx. ar. iij. diximus aliquā ↄcupiscētiā naturalē. aliquā inaturalē. imo pt esse a pontia rōnali. sȝ tñ nō vt ē ↄformis rōi recte. Quare negat̄ ↄña. qꝛ aliqđ itrinsecū hoi. vt ē pontia etiā rōnal'. pt eē cā pcti. sȝ nō vt agit rōnabilr̄. qꝛ pctm̄ ē ↄ rōnem rectā. in q̄ pctm̄ eē nō pt. vt hȝ D. in de veri. mate. xv. q. iij. ad q̄rtū

¶ Circa istā minorē ꝛ pncipiū solonis. vbi minor negat̄ et dr̄. ꝙ id qđ ē cā pcti. sic pontia ꝓducēs actū ē naturale. Posset eē dubiū nō bñ itelligēti. qꝛ eē naturale. videt̄ idē qđ eē determiatū ad vnū. sȝ pontia determiata ad vnū nō ē pncipiū pcti. vt pȝ. Nā pctm̄ ē volūtariū. ꝛ a volūtate nō vt natura ē. sȝ vt liba ꝑ arbitriū. Dico ꝙ pontiam aliquā dici naturalē. intelligit̄ dupl'r. Uno° vt naturale dr̄ modū agēdi ꝛ mouēdi ipi⁹ pontie vl' rei q̄ dr̄ natural' i^m. sic ꝙ in se sit pontia natural' fm ꝓpriā ↄditōeȝ ꝛ rōem. h̄ ē ꝙ ē pontia determiata ad vnū. ꝛ nō idifferēs ad opposita. Et sic dico. ꝙ pontia natural' h̄ mō nō ē pncipiū pcti. nec isto mō itelligit̄ D. ꝙ pontia q̄ ē cā pcti sit natural'. i. determinata ad vnū ꝛ nō idifferēs ꝛ libera. Sȝ alio° dr̄ pontia natural'. vt naturalitas dr̄ modū inhesiōis ad id cui⁹ est pontia. ꝛ determiat ihesionē pontie ad subiectū. Et sic oia q̄ ↄueniūt a pncipio itrinseco naturali. vl' q̄ ↄgenita sunt alicui. dicunt̄ sibi naturalia. fm ꝙ naturale accipit̄. vel qꝛ a pncipio naturali. vl' qꝛ a pncipio naturat̄. vt sup̄ tactū fuit. q. lxiij. ar. p. ad 3^m. Et isto mō pontia libera. imo liberū arbitriū. pt dici natural' pontia hois. qꝛ videlꝫ illđ qđ ē ex natura liberū. oritur a pncipio spēcifico hois. s. aia rōnali et ē hoi ↄgenitū. sic rō ipa ē natural' pontia hois. etsi in se nō sit natural'. vt naturale dr̄. qđ ē ad vnū determiatū. Et sic loq̄t̄ D. ꝙ pontia q̄ ē cā pcti. ē naturale s. hoi. ꝛ sic mot⁹ etiā. q̄ pcedūt pctm̄ sunt naturales. qꝛ a pncipio itrinseco et de re naturali q̄ facit ad sustētatōeȝ nature. ꝛ sȝ cā pcti qđ ē ↄ naturā. qꝛ ↄ rōem rectā. Vel posset dici ꝛ redit in idē. qꝛ naturale pt determiare rōeȝ rei. ꝛ sic natural' pontia nō ē cā pcti. Alio° determiat ihesionē pontie ad subiectū suū ꝛ sic natural' pontia. i. naturalr̄ hoi ↄueniēs. ē pncipiū pcti. q̄ tñ in se ꝛ fm ꝓpriā rōem est libera ꝛc.

¶ Utrū pctm̄ habeat causam exteriorem.

C

Ad tertiū sic pcedit̄. Uidet̄ ꝙ pctm̄ non habeat causam exteriorē. Peccatū eñ est act⁹ volūtari⁹. voluntaria aūt sunt eoꝝ q̄ sunt in nob. ꝛ ita nō h̄nt exteriorē causaȝ ḡ pctm̄ nō hȝ exteriorē cām. ¶ P. sicut natura ē pncipiū interi⁹ ita etiā volūtas. sȝ pctm̄ in rebꝫ naturalibus nūq̄ꝫ accidit nisi ex aliq̄ iteriori cā. vtpote monstruosi ꝑtus ꝓueniūt ex corruptōne alicui⁹ pncipij interioris. ḡ neqꝫ in moralibꝫ pt ↄtingere pctm̄ nisi ex iteriori cā. nō ḡ hȝ pctm̄ cām exteriorē. ¶ P. multiplicata cā multiplicat̄ effect⁹. sȝ q̄āto plura sunt ꝛ maiora exteri⁹ iducētia ad peccādū. tāto min⁹ id q̄d q̄s iordinate agit ei iputat̄ ad pctm̄. ḡ nihil exteri⁹ ē cā pcti. ¶ Sȝ ↄ ē qđ dr̄ nūeri. xxxi. Nōne iste sȝ q̄ decepērūt filiōs isrl'. ꝛ p̄uaricari vos fecerūt i dño sup̄ pctō phogor. ḡ aliq̄d exteri⁹ pt eē cā faciēs peccare.

¶ Hic q̄rit̄ vtꝝ de q̄litate cause pcti i rōi. An dēt etiā aliq̄ cā exterior pcti. itelligit̄ āt ꝑ cām exteriorē ꝑ oppositū ad cām iteriorē aliq̄d extra hoiem exñs. vt ē deus. demon. hō. sensibilia ipa bona.

¶ Rñdeo dōm ꝙ sicut sup̄ dictū ē. cā iterior peccati ē ꝛ volūtas vt ꝑficiēs actū pcti. ꝛ rō q̄ꝫtū ad carētiā debite regule ꝛ appetit⁹ sensitiu⁹ iclinās. Sic ḡ aliq̄d extrinsecū tripl'r posset eē cā pcti. vel qꝛ moueret imediate ipam volūtatē. vel qꝛ moueret rōem vel qꝛ moueret appetitū sensitiuū. ar. iij.

¶ Hoc. satisfacit q̄sito tribꝫ ↄclonibꝫ. q̄ꝝ 2ª ē declaratiua p^e. quā ponit ꝛ pbat. ibi. Uolūtatē āt ꝛc. 3ª explicatiua 2^e. q̄ notat̄ ibi. Sȝ neqꝫ ꝑsuasio ꝛc. Cōclusio igit̄ pª p̄ncipal' ꝛ q̄si ↄditional'. q̄ tñ posset satis videri sine ↄdicōe

ponēda p̄ma facie. lege non bn̄ ꝯspecta. scʒ aliqd extrinsecū tripl'r posset (supp'e intelligi p̄ᵃ facie ex dict' ar. ij.) eē cā pcti. vel qꝛ moueret imediate ipam volūtatē. vl' qꝛ moueret rōem. vl' qꝛ moueret appetitū sensitiuū. Probat' ꝯclo Tot modis posset intelligi (scʒ p̄ᵃ facie) aliqd̄ extrinsecū eē cām pcti. q̄t modis ꝯtingit interiores causas pcti moueri ab extrinseco. sʒ cā interior pcti. ē volūtas vt pficiēs ⁊ rō ꝯstitu ad carentiā debite regule. ⁊ appetit⁹ sensitiuus vt inclināns. igit' seq̄t' ꝯclo. q tripl'r posset aliqs p̄ma facie putare exteri⁹ posse ꝯcurrere ad pctm̄. vl' qꝛ mouet voluntatē ⁊c̄. Maior pʒ. qꝛ exteri⁹ nō causat nisi mediāte interiori. qꝛ videlʒ mouet vl' iclinat interi⁹ p̄ncipiū. Quare seq̄t' maior. q tot modis ⁊c̄. Minor patuit ar. p̄ce. T'cū ibi

q.ix.ar.vi.et q.x.ar.iiij. q.lxxix.ar.i. ¶ Volūtatē āt vt sup̄ dictū ē. interi⁹ mouere non p̄t nisi de⁹. q̄ nō p̄t eē cā pcti. vt infra ostēdet'. Vn̄ relinq̄t' q nihil exteri⁹ p̄t eē cā pcti nisi vel incꝑtū mouet rōem. sicut hō vl' demon ꝑsuadēs pctm̄. vl' sicut mouēs appetitū sensitiuū. sicut aliq̄ sensibilia exteriora mouent appetitū sensitiuū.

¶ Ponit scdam ꝯclonē determinatiuā p̄oris. p quā eliminat vnā ptem p̄oris ꝯclonis ꝯditionate. ⁊ est talis Nihil exteri⁹ ē cā pcti. qd̄ mouet voluntatē imediate (scʒ mouēdo imediate ad exercitiū. ⁊ ad actū 2ᵐ ⁊ inclināndo ēā imediate ad actū) sʒ solū incꝑtū mouet rōem vl' appetitū sensitiuū. Probat' p̄ᵃ ps. volūtatē interi⁹ mouere non p̄t nisi de⁹. sʒ de⁹ nō p̄t eē cā pcti. igit' p̄ᵃ ps v̄a. q nullū exteri⁹ p̄t eē cā pcti. f'm q mouet volūtatē. Minor patebit ifra. q. lxxix. ar p̄. Maior pʒ ex dict' sup̄. q. ix. ar. vi. et q. x. ar. iiij. et mag' p̄ᵃ p. q. cv. ar. iiij. et q. cvi. ar. ij. et q. cxi. ar. ij. ¶ Nota āt qd̄ D. dr in maiori. interi⁹ mouere (qd̄ idē ē qd̄ imediate mouere) volūtatē. nō p̄t nisi deus qꝛ sʒ aliqd aliud a deo possit mouere aliq̄l'r allectiue ad specificatōem actus. ⁊ mouere vt alij dicūt obiectiue. tn̄ mouere interi⁹ inclināndo nō ē nisi ei⁹ in cui⁹ ptāte est ipa volūtas. ⁊ h̄ soli deo ꝯuenit. vt pʒ p̄ᵃ p. q. cv. ar. iiij. vide ibidē. Quō āt de⁹ possit imutare. ⁊ tn̄ nō cogere. vide de veri. mate. xxij. q. viij. et. ix. et in 2° sniaꝝ. dis. xxv. q. p̄. ar. ij. ad p̄ᵐ. Quare āt sol⁹ de⁹ possit iclinare efficac'r imutādo habet' p̄ᵃ p. q. cvi. ar. ij. et sup̄. q. ix. ar. vi. ¶ Vbi nota breui'r. q dr̄ña ē int' opatōem vl' motū alicui⁹ absolute

Dr̄ña inter motū ⁊ opationē alicui⁹ et inter motū vl' opatōem q̄ ē iclinatio. Mot⁹ eīn ⁊ opatio absolute p̄nt eē ab extrinseco. ḡue eīn p̄t ascēdere p extrinsecū ipellens. sʒ tale ascēdere ē q̄dā mot⁹. sʒ nō ē iclinatio actual' ip̄ius grauis. Sʒ descēdere ē mot⁹ q̄ ē actual' inclinatio grauis. ⁊ iō ḡue a nullo extrinseco mouet' deorsū. nisi tm̄ a generāte. qd̄ ꝯtulit p̄ncipiū ⁊ inclinatōēʒ habitualē. ⁊ si ē aliqd qd̄ naturā grauis mutat. illd̄ mutat eē ⁊ variat inclinatōnem. puta qd̄ mutaret ḡue in leue. et nihil aliō p̄t in illā inclinatōēʒ. nisi qd̄ p̄t i naturā. Quia ḡ ois mot⁹ volūtat' ē iclinatio actual' in rē volit̄ā. igitur volūtas nō p̄t moueri in talē inclinatōem actualē. nisi ab auctore ⁊ factore volūtat'. q̄ ē de⁹. nō p̄t eīn actual' iclinatio attingi. nisi mediāte potentiali. cū aūt potēnalis ⁊ q̄si habitual' inclinatio volūtat'. nulli creature subsit. p ꝯn̄s nec actual'. p̄t igit' agēs extrinsecū. creatū ꝓponere obiectū ⁊ ip̄m ꝑsuadere. ⁊ ꝯstitum in se ē volūtatē allicere. q āt faciat eā pducere actū scdm ⁊ velle. nō ē creature sʒ dei. q̄re bn̄ ⁊ optime dr maior. q voluntatē interi⁹ mouere nō p̄t nisi de⁹ ⁊c̄. Et sic etiā itelligit' ꝯclo. q nullū exteri⁹ possit eē cā pcti h̄ mō ¶ Nota q nō ē sic de opatōe appetit⁹ natural'. ⁊ volūtat'. qꝛ ois opatio volūtat' ē ip̄ius subiectiue ⁊ p̄ncipiatiue. sʒ appetit⁹ natural' ē quūq̄ aliq̄l'r subiectiū ⁊ nō p̄ncipiū. iō p̄t pati violētiā. nō āt volūtas ⁊c̄.

¶ Scda ps ꝯclonis pbat'. Rō ⁊ appetitus p̄nt moueri ab extrinseco. igit' aliqd exteri⁹ p̄t eē cā pcti. incꝑtū aliqd̄ ip̄oꝝ mouet. Ans pʒ q̄ ad p̄mā ptē. qꝛ hō vl' demon p̄t mouere rōem ꝑsuadendo pctm̄. vt patebit infra. q. lxxx. Scda ps pʒ. qꝛ appetit⁹ sensitiu⁹ mouet' a sensibilib⁹ exterioribꝰ. igit' ans verū. ¶ Nota circa h̄. ex p̄ᵃ p. q. cxi. ar. ij. q volūtas hūana mouet' ab exteriori rōne obiecti. qd̄ obiectū p̄t offerri dupliciter mō. s. itelligibili. ⁊ sic offert' ab intellectu ꝓprio. vl' suadēte vt ē demon vl' ali⁹ hō. Scdo mō offert' mō sensibili. ⁊ sic p̄sentat' a passiōe immutata. ⁊ ꝯcitāte passionem. ⁊ quia demum potest concitare passionem appetitus sensitiui. ⁊ imutare imaginatōnem hois (vt patʒ ibidem ar. iij.) iō demon p̄t mouere extrinsece. P'rio q̄dē mō itelligibili suadendo. 2° etiā mō sensibili. mediāte apphēsiōe sensitiā. ⁊ iclinatōe sensualitat'. Quia āt ꝑsuadere ꝯuenit demoni imediate ⁊ f'm se. ⁊ ē modus intelligibil'. q̄ manifeste reducit' in demonē. iō D. dr h̄. q demon mouet p modū ꝑsuadēt'. sʒ qꝛ mouere appetitū sensitiū imediati⁹. ⁊ expssius ꝯuenit bonis sensibilib⁹. iō D. dr h̄ q mouere appetitū sensitiū ꝯueniat exterioribus sensibilib⁹. Et h̄ ē attributio nō p̄cisa. sʒ f'm maiorē euidētiā ⁊ imediatiorē habitudinē. vide ar. 2ᵐ. vbi tā i p̄ᵃ pte. et ar. iij. et. iiij. valēt eīn p h̄ dictoꝝ itelligētia T'cū ibi

¶ Sʒ neq ꝑsuasio exterior in reb⁹ agēdis ex necitate mouet rōem. neq etiā res exteri⁹ ꝓposite ex necessitate mouēt appetitū sensitiuū nisi forte aliq̄ mō dispositū. ⁊ tn̄ etiā appetit⁹ sensitiu⁹ non ex necitate mouet rōem ⁊ volūtatē. vn̄ aliqd exteri⁹ p̄t eē aliq̄ cā mouēs ad pctm̄. nō tn̄ sufficiēter ad peccādū inducens. sʒ cā sufficiēter complēs pctm̄ ē sola volūtas

¶ Subiūgit tertiā ꝯclonē explicatiuā p̄oris. ⁊ mag' ꝯclusiuā euidentē quō aliqd exteri⁹ p̄t eē cā pcti. an sufficiens. vl' quō. Aliqd exteri⁹ p̄t eē cā mouēs ad peccādum nō tn̄ sufficiēter ad pctm̄ inducēs. sʒ cā sufficiēter ꝯplens pctm̄ ē sola volūtas. Probat'. exteri⁹ mouēs ē cā pcti incꝑtū mouet rōem. ꝑsuadēdo vl' appetitū sensitiū iclinādo sʒ neq ꝑsuasio exterior in reb⁹ agēdis. ex necitate mouet rōem. neq res exteri⁹ ꝓposite. ex necitate mouēt appetitū sensitiū. scʒ hois nisi forte aliq̄ mō dispositū. ⁊ tn̄ etiā appetit⁹ sensitiu⁹. nō ex necitate mouet rōem ⁊ volūtatem. igit' seq̄t' ꝯclo. Maior ista pʒ ex ꝯclone p̄cedēti. Minor pʒ q̄ ad p̄mā. imo q̄ ad oēs ptes. ex sup̄ dict'. q. x. ar. ij. ⁊ 3°. qꝛ nihil mouet volūtatē ⁊ rōē necāio obiectiue. ⁊ q̄ ad specificatōēʒ act⁹. nisi vl'e bonū. sʒ res agēde nō st' hmōi. igit'. Minor pʒ. qꝛ actōes hūane agēde sunt ꝓpt' finē. ⁊ p ꝯn̄s nō vl'e bonū. qd̄ ē ip̄e vltim⁹ finis ⁊c̄. Scda ps pʒ. qꝛ appetit⁹ sensitiu⁹ in hoīe. ē in ptāte rōnis ⁊ volūtatis. igit' nō necessario mouet' ab obiecto. Et intelligit' p̄sertiʒ q nō necāio mouet'. q̄ ad actū impatū. ⁊ sequentē iudiciū rōis. esto q̄n̄q subito moueat' ab obiecto an̄ aduertētiā rōis. Et dr D. nisi forte aliq̄ mō dispositū. qꝛ q̄n appetit⁹ sensitiu⁹ subest vehemētib⁹ passionib⁹. ⁊ maxie tollētibus vsū rōis. tūc iuxta sup̄ dicta. ar. 3°. idē ē iudiciū sicut de aialib⁹ brut'. qꝛ scʒ necāio seq̄t' ipetū passiōis. ⁊ ḡ appetit⁹ sensitiu⁹. q̄ ē imunis a passionib⁹ incōdinat'. nō necāio mouet'. Tertia ps pʒ ibidē. qꝛ appetit⁹ sensitiu⁹ mouet ex pte obiecti. sʒ ip̄e nō p̄t exhibere obiectū qd̄ moueat necāio. s. vl'e bonū. igit' ⁊c̄. Et qꝛ ista mag' pticulari' explicabunt'. ⁊ etiā sup̄ lat' dicta st'. iō D. nō adducas

specialēs ꝓbatōes. Patz igiť ex oibꝫ istis missō ad q̄stiō ꝙ pctm̄ habeat cām exteriorē rč. pꝫ ꝛ q̄liť cā exterior causat pctm̄ ꝛ ſm q̄d rč. ¶ 3° Et ꝯfirmať argumēto in ꝯtrū Auctoritas huiꝰ argumēti in oppositū intelligiť de mulieribꝫ madianitis. de q̄bꝫ dr̄ Moises. Nōne iste sunt q̄ deceperūt filios israhel.

¶ Ad pmū ḡ dōm. ꝙ ex h̄ ipō ꝙ exteriora mouentia ad peccādū nō sufficiēter ꝛ ex necitate iducūt. sequiť ꝙ remaneat in nobis peccare ꝛ nō peccare

¶ Maior ꝟa. scꝫ pctm̄ ē actꝰ voluntariꝰ. Ad minorē Voluntaria dr̄ sunt q̄ sunt i nob. sic scꝫ ꝙ immediatū pncipiū eoꝝ ē volūtas. cui nō repugnat ꝙ pncipiū originale et remotū sit aliq̄d extrinsecū. Ultra. et ita nō hñt exteriorē cām. ver̄ tm̄. Et 2°. nō hñt cām exteriorē ꝓpinquā et imediatā Et 3° nō hñt cām exteriorē sufficientē cū q̄bꝫ stat. ꝙ hñt exteriorē tā q̄ remotā ꝛ allicientē interiorē pfectiuā pcti. vt em̄ patuit sup. q. ix. ar. iiij. Ad actū voluntariū sufficit. ꝙ pncipiū ꝓximū sit intrinsecū. esto remotū sit extrinsecū. Ultra. nō ḡ pctm̄ hꝫ cām exteriorē. ver̄ pficientē pctm̄. vł tā q̄ cāꝫ imediatā. tñ tā q̄ remotā ꝛ allicientē.

¶ Ad scd̄m dōm ꝙ p h̄ ꝙ poniť interior cā pcti nō excludiť exterior. nō em̄ id q̄d ē exteriꝰ est cā pcti nisi mediante cā interiori. vt dictū est.

In corpe

Maior sic naturarū rč. ē ꝟa. q̄ ad h̄ ꝙ ē pncipiū interiꝰ. sꝫ alie misce dañe sint Ad minorē ꝟa. tñ corrupꝰ ꝛ defectꝰ interioris cause i naturalibꝫ pt̄ ꝓuenire ab extrinseca cā. sic corruptio seminis. q̄ ē cā mōstruosi partꝰ. ꝓuenit ab aliq̄ alterā te extrinseco. q̄d iducit dispōnem ꝯtriā ei. q̄ reqriť ad debitā formatōēꝫ partꝰ. Ultra. ḡ neq̄ rč. Si intelligiť ꝙ oportꝫ sp̄ ꝯcurrere interiorē. ꝯcediť. Sꝫ negať ꝯña vlterior. ḡ nō hꝫ cām exteriorē. q꞉ p h̄ ꝙ poniť interior i ordie suo. nō excludiť exterior. nec exterior excludit interiorē. q꞉ nō causat nisi mediāte interiori quā mouet. Et ꝓbat hec rō. ꝙ exterior sola. nō est cā pcti q̄d ꝯcediť rč.

¶ Ad tertiū dōꝫ ꝙ multiplicatis exterioribꝫ causis inclinātibꝫ ad peccādū multiplicanť actꝰ pcti. q̄ plures ex illis causis ꝛ pluries inclinānť ad actꝰ pcti sed tamē minuiť rō culpe q̄ ꝯsistit in hoc ꝙ aliq̄d sit voluntarium ꝛ in nobis

¶ Ad maiorē. multiplicatꝭ causis rč. Ver̄ de causis pfectꝭ ꝛ totalibꝫ. Cōstat em̄ ꝙ ad vnū effectū naturalem ꝯcurrūt q̄tuor cause. sꝫ oēs sīl sꝫ totalꝭ cā. ꝛ nulla sola rč. Ad minorē dico ꝙ male subsumiť. ꝛ sunt q̄tuor termini. ꝛ si debite subsumereť eēt falsa. s. sꝫ multiplicatꝭ causis exterioribꝫ. nō multiplicať pctm̄. Negať. dico em̄. ꝙ multiplicatꝭ exterioribꝫ causis. causanť plēs iclinatōēs. ad q̄s sequūtur plura ꝛ pluries (sꝫ nō sp̄) pctā Nā iclinatio sensualꝭ quā pt̄ causare aliq̄d exteriꝰ. frequēter trahit i pctm̄. Dico 3°. ꝙ minor vt iacet i līa vera ē. ꝙ q̄to plura sunt ꝛ maiora exteriꝰ inducētia ad peccādū. tāto minꝰ id q̄d q̄s inordinate agit. ei iputať ad pctm̄. q̄ scꝫ ad ꝗuitatē culpe et patuit sup q. lxxiij. ar. vj. cū q̄ stat. ꝙ q̄to plura sīl ꝛ maiora exteriꝰ iducētia ad pctm̄. tāto frequētꝰ ꝛ sepiꝰ ac pluries peccet. multiplicādo nūeꝝ actuū pcti. Quare negať ꝯña. q꞉ cū mltitudīe nūerali. ꝛ q̄si extēsiua pcti. stat modicitas pcti q̄ ad ꝗuitatē malicie. ꝛ q̄si ꝗuitas q̄ ad intentionē. Loq̄mur em̄ de cā pcti ex pte actꝰ nō ex pte culpe ꝛ inordinatōis. ꝛ iō cā exterior. q꞉ facit vt actꝰ fiat. dicimꝰ eē cām pcti nō curādo. an faciat maiorē vł minorē culpā

Unde ꝯmittitur fallacia figure dictōis. arguendo a cōtinuo ad discretum rč.

¶ Utrū peccatū sit causa peccati

D

Ad q̄rtū sic ꝓcediť. Videť ꝙ pctm̄ nō sit cā pcti. Sūt em̄ q̄tuor gňa causaꝝ. q̄rū nullū pt̄ ad h̄ ꝯgruere. ꝙ pctm̄ sit cā pcti. Finis em̄ hꝫ rōem boni q̄d nō cōpetit peccato q̄d de sua rōne ē malū. ꝛ eadē rōne nec pctm̄ pt̄ eē cā efficiēs. q꞉ malū nō ē cā agēs. sꝫ infirmū ꝛ impotēs. vt Diony. dr̄ iiij. c. de di. no. cā āt materialꝭ ꝛ formalꝭ videť hēre locū solū i natalibꝫ corpibꝫ. q̄ sīl ꝯposita ex materia ꝛ forma. ḡ pctm̄ nō pt̄ hēre cām materialē ꝛ formalē. ¶ P̄. agere sibi sile ē rei pfecte. vt dr̄ in iiij. metheo. sꝫ pctm̄ de sui rōne est ipfectū. ḡ pctm̄ nō pt̄ eē cā pcti. ¶ P̄. si huiꝰ pcti sit cā aliud pctm̄. ex eadē rōne ꝛ illiꝰ erit cā aliq̄d aliō pctm̄. ꝛ sic ꝓcedeť in infinitū. q̄d ē incōueniēs. nō ḡ pctm̄ ē cā pcti ¶ Sꝫ ꝯtra ē q̄d Greg. dr̄ sup Ezech. Peccatū q̄d p penitētiā citius nō deletur mox suo pondere ad aliud trahit. ergo pctm̄ ē cā pcti.

¶ Hic querit de q̄dam dubio. q̄d incidit circa dicta. An eciā pctm̄ possit esse causa peccati

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ cū pctm̄ habeat causam ex pte actꝰ. h̄ mō vnū pctm̄ potest eē cā alteriꝰ. sicut vnꝰ actus humanꝰ pt̄ esse causa alterius

¶ Hoc. pmo innuit vnā ꝯclōnem generalē. Scd̄o explicat illā in specialꝭ. ibi. Contingit igiť rč. Cōclusio igitur generalis responsiua est. Pctm̄ pt̄ esse cā pcti. Dicit notanter. pt̄. q꞉ nō cuiuslibet pcti causa est pctm̄. Primū em̄ pctm̄ nō causať ex aliquo pctō. vt patuit ar. p°. ad 3m. Sed de alijs q̄busdā post pmū verificari pt̄ ꝯclō. ad minus ſm causalitatē p accñs. q꞉ remouet ꝓhibens. Probatur ꝯclusio. Unus actus humanus pt̄ esse cā alteriꝰ. igiť ꝛ vnū pctm̄ est causa alterius Tenet ꝯña pmo. quia pctm̄ est actus humanus. Scd̄o. q꞉ hic q̄rimus de causa pcti ex parte actus humani. An videlicꝫ actus peccati causet pctm̄. Et ex hoc patꝫ intellectus ꝯclōnis. q꞉ intelligiť ꝯclō. ꝙ pctm̄ ex parte actus. est causa alteriꝰ. numero vel specie distincti. etiā ex parte actus. ita ꝙ actꝰ peccati natus est causare actū pcti. nō aūt intelligiť ꝯclō ex parte inordinatōnis. sic ꝙ inordinatio causet. vt patebit ad pmū. Añs relinq̄tur notū. ꝛ ꝓuialꝭ experiť. ꝛ declarabiť in sequēti ꝯclōne de actu humano malo. Patꝫ em̄ ꝙ vnus actus virtuosus est cā alterius multis modis. sicut actus charitatis ꝛ amoris. causat alios in genere cause efficientis. finalis ꝛ formalis. Charitas em̄ est finis p̄ceptī de alijs actibꝫ. Et itep̄ iperat ꝛ iuuat alios. ꝛ nō est dubiū. q̄n vnū opus sit ꝓpter aliud ꝛ p aliud

¶ Cōtingit igiť vnū pctm̄ eē cām alteriꝰ ſm q̄tuor gňa causaꝝ. Prio q̄dē ſm modū cause efficientis vel mouētis ꝛ p se ꝛ p accñs. Per accñs q̄dē sicut remouēs ꝓhibēs dr̄ mouēs p accñs. cū em̄ p vnū actū pcti hō amittit gratiā vel charitatē vel verecūdiam vel q̄dcūq̄ aliud retrahēs a pctō. icidit ex h̄ i aliud pctm̄. ꝛ sic pmū pctm̄ ē cā scd̄i p accidēs

¶ Hic D. ꝯbr declarat ꝛ explicat pmā ꝯclōnē. ꝛ pos

ut alteram pclonē declaratoriā talē. Cōtingit vnū pctm̄ eē cām alteri⁹ fm̄ q̄ttuor gnā causaꝝ. ¶ Et nota q̄ nō vult D. q̄ h̄ sit sp̄ ⁊ vlr. ita q̄ vnū singlare causetur ab alio de terminato in q̄ttuor generibꝰ. sʒ verificaf pclo de pctō i suppositōe simplici cū inclinatōe ad supposita (sicut h̄ ⁊ rome venditur pip) q̄ pctm̄ aliqd̄ causaf ab aliq̄ in tali gn̄e aliō ab alio i alio gn̄e ⁊c̄. vt patebit Est igif vnū pctm̄ in cōi fm̄ idinatōēʒ ad supposita diuersa. cā alteri⁹ (etiā cōiter accipiēdo alteri⁹) in q̄ttuor generibꝰ. sic q̄ fm̄ diuersa gn̄a causaꝝ. accipiant quoq; etiā diuersa pctā. nisi forte i causalitate effectia p accñs. ibi em̄ qdlibet aliud p̄cedēs ē cā seq̄ntis. si abijciat grām. Illā pclonē D. pbat pticulariī de oibꝰ generibꝰ caꝝ. vt patebit. Probat g̃ pclonē p̄° de gn̄e cause efficiētis. q̄ cā cū sit duplex. scʒ efficiens vl' mouens p se ⁊ p accñs. Prio pbat de cā efficiēte p accñs. 2° de p se. ibi. Per se q̄dē ⁊c̄. Quo ad p̄mū arguif sic. remouens phibēs. dr mouēs p accñs. sʒ vnū pctm̄ remouet phibēs aliō. igif ⁊c̄. Maior nota ex. viij. physicoꝝ. Minor pbaf vl' declaraf. q̄ p vnū actū pcti (scʒ mortal') hō amittit grām ⁊ charitatē. vl' verecūdiā ⁊ alia hmōi. sʒ ista phibebāt pctm̄. igif minor v̄a. Iste ppōnes sunt p se note. ex grā ⁊ charitas resistūt suo ǭrio. qd̄ ē pctm̄ mortale. Silr verecūdia. q̄ ē timor turpis. facit ne q̄s peccet. vt sub verecūdia ǭphēdaf erubescētia. q̄ timet turpitudinē act⁹ cōmittēdi. vt patuit sup̄. q. xlj. ar. iiij. ¶ Nota āt q̄ hec rō pbat. q̄ p̄m pctm̄ sit cā seq̄ntis. ⁊ h̄ ē p accñs. q̄ p̄mū abijciat phibēs pctm̄. ⁊ nō 2m̄. ⁊ istō mō pt min⁹ pctm̄ eē cā maioris. ⁊ idifferēter qd̄cūq; p̄cedēs aliō. ē cā alteri⁹ siue disparati siue eiusdē spēi. Et h̄ tāgit D. de malo. q. 2ª. ar. x. ad p̄m. dari⁹. q. viij. ar. p̄°. vbi hʒ q̄ h̄ posita declarant. et scđo senten. dis. xxxvj. ar. p̄°. Deinde cū dr

Per se q̄dē sicut cū ex vno actu pcti hō disponit ad h̄ q̄ aliū actū ǭsimilē facili⁹ ǭmittit. ex actibꝰ em̄ causant disp̄ōnes ⁊ habit⁹ idināntes ad similes act⁹

¶ Probat pclonē q̄ ad cām efficientē p se (ita tn̄ q̄ cā efficiēs vl' mouēs extēdaf etiā ad dispositiuā vl' effectiuā remotā. ⁊ D. in de malo vocat illā causalitatē esse p modū idinatōis) ⁊ arguif sic. Ex vno actu pcti hō disponif ad h̄ q̄ aliū ǭmittat. igif vnū mouet dispositiue ad aliō. ǭña nota. añs pbaf. q̄ ex actibꝰ causant disp̄ōnes et habit⁹ idinātes ad siles act⁹. Et q̄ quicq̄d ē cā cause. ē cā causati. seq̄f q̄ pctm̄ qd̄ causat dispōnem. vl' habitū inclinantē ad actū. dicaf ⁊ sit etiā cā saltē remota ipi⁹ actus ex habitu p̄cedētis. ¶ Nota āt. q̄ isto mō pctm̄ ē cā pcti silis i specie. vl' aliq̄lif sibi coherētis. q̄ act⁹ disponēs vl' causans habitū. ⁊ act⁹ p̄cedēs ex habitu sūt siles i spē lʒ nō i mō. vt patuit sup̄. q. liij. ar. 3°. Cōseq̄nt ibi

¶ Scđm v̄o gen⁹ cause material' vnū pctm̄ ē causa alteri⁹ inq̄ntū p̄parat ei materiā sic auaritia p̄parat materiā litigio. qd̄ plerūq; ē ex diuitijs ǭgregatis

¶ Adducit pbā de gn̄e cause material'. nō q̄dē ex q̄. sʒ circa quā. vt pʒ ad p̄m. ⁊ arguif sic. vnū pctm̄ p̄parat alteri materiā. igif vnū ē cā alteri⁹ i gn̄e cause material'. Tenet ǭña a sili i naturalibꝰ. Maf em̄. esto se habeat actiue ad p̄paratōēʒ materie ex q̄ formaf corp⁹ fet⁹. q̄ tn̄ materia se hʒ solū passiue ⁊ materialr i gn̄atōe fet⁹. hō dr ǭcurrere materialr. ⁊ eē cā i gn̄e cause material'. sic ⁊ i p̄posito pctm̄ ministrās materiā circa quā pctō. dr eē cā material' esto ad materiā se hʒ actiue. Añs pʒ de auaricia q̄ p̄parat materiā litigio. Videm⁹ em̄ expimētalr. quō etiam fratres ⁊ sorores. p⁹ mortē parētū litigāt de diuitijs congregatis a parētibꝰ auaris plerūq;. Sic gula ministrat materiā luxurie. Et q̄ vt tactū fuit. id qd̄ ē cā cause. ē cā causati. iō q̄ auaricia causauit diuitias. q̄ causant litigiū. iō et litigij cā dr. Cōsistit āt litigiū i ǭdictōe ꝑ bonoꝝ. q̄ ǭdictio p̄cētis in diuidēdis bonis hʒ locū. vide 2ª 2e. q. cxvi. ar. p̄. qd̄ sit litigiū ⁊c̄. ¶ Nota tn̄. q̄ id qd̄ ministrat materiā pctō. nō ē p̄prie cā pcti i actu. sʒ i potētia. ⁊ occasionalr. Sic dr q̄ p̄sentās obiectū volūtati ē cā indirecte occasionaf. vide ifra. q. lxxvij. ar. p̄°. Deinde ibi

¶ Scđm v̄o gen⁹ cause final' vnū pctm̄ ē cā alteri⁹ inq̄ntū p̄pter finē vni⁹ pcti aliq̄s cōmittit aliud pctm̄. sicut cū aliq̄s cōmittit simoniā p̄pter finē ambitionis. vel fornicatōem p̄pter furtū.

¶ Cōfirmat pticulariī pclonē de gn̄e cause final'. sic. Propf finē vni⁹ pcti aliq̄s ǭmittit aliō pctm̄. igif fm̄ genus cause final'. vnū pctm̄ ē cā alteri⁹. Tenet ǭña. q̄ esse p̄pf qd̄ aliō fit. ē eē finē. Añs pbaf. q̄ aliq̄s ǭmittit simoniā p̄pf finē ābitōis. q̄ ē honor idebit⁹ quē q̄s itēdit p simoniā. Silr fornicatōēʒ p̄pf furtū. ⁊ dr añs p̄pf finē vni⁹ pcti ǭmittit aliō. q̄ taf finis ē obiectū p̄priū ipi⁹ act⁹. a q̄ act⁹ hʒ appetibilitatē. sic aliq̄s facit aliq̄d p̄pf furtū. inq̄ntū p furtū ǭseq̄f bonū desideratū. q̄re añs magis dr p̄pf finē pcti q̄ p̄pf pctm̄. Et q̄ act⁹ pcti trahit eādē appetibilitatē quā hʒ obiectū. iō ⁊ act⁹ dr eē cā final'. ⁊ si nō fm̄ se. tn̄ rōe obiecti. ⁊ h̄ innuit solo p̄mi Et ista causalitas ē oim capitaliū respectu suaꝝ filiaꝝ. vt patebit ifra. q. lxxxiiij. et de malo sup̄. q. viij. Tunc ibi q. p̄. art. iij.

¶ Et q̄ finis dat formā in moralibꝰ. vt sup̄ habitū ē. ex h̄ etiā seq̄f q̄ vnū pctm̄ sit formal' cā alterius q. xviij. arti. iiij. et. vj. in actu em̄ fornicatōis q̄ p̄pter furtū ǭmittif. ē q̄dē fornicatio sicut materiale. furtū v̄o sicut formale

¶ Arguif vltio. ⁊ de gn̄e cause formal'. sic. vnū pctm̄ ē cā alteri⁹ i gn̄e cause final'. sʒ finis dat formā i moralibꝰ g̃ seq̄f q̄ vnū pctm̄ sit cā formal' pcti alteri⁹. Maior pʒ ex statī dictis. Minor patuit sup̄. q. p̄. ar. iij. et q. xviij. ar. iiij. et. vj. ⁊ declaraf h̄ exēplariī. Qn̄ em̄ fornicatio p̄pf furtū ǭmittif. tūc fornicatio ē sicut materiale. furtū v̄o sicut formale. Et patuit fundamētū sup̄ scpi⁹. q̄ ex obiecto ⁊ motiuo p̄prie. mediāte actu iteriori volūtatis. hʒ act⁹ exterior et ipm̄ velle spēm p̄priā. sʒ ex fine q̄ ē obiectū intētōis agētis. trahit act⁹ exterior ⁊ voluntas spēm cōem. q̄ ē pncipal fm̄ eē morale. sic ⁊ intētio pncipalior ē actu exteriori ⁊ actu volūtatis respectu act⁹ exterioris. Est g̃ fornicatio materiale respectu furti. q̄ act⁹ exterior se hʒ materialr ad intentionē. ⁊ finē intētōis agētis. Pʒ igif q̄ pctm̄ (fm̄ suppositionē simplicē nō determinatā ⁊ psonale) ē cā pcti in q̄ttuor generibꝰ causaꝝ. qd̄ fuit pbandū ⁊c̄.

¶ Nota circa auctoritatē bte. Grego. adductā i argumēto i oppositū. Nā posset male itelligi. q̄si existēs i pctō necessario traheret i aliō pctm̄. Quare eā exponit D. in de ver. mate. xxiiij. ar. xij. ad. v. dicēs. q̄uis pctm̄ p pniam nō deletū trahat ad aliō idinādo. sʒ tn̄ nō ē necessariū q̄ liberū arbitriū sp̄ huic iclinatōni obediat. sʒ pt in aliq̄ vno actu ǭ eā niti. Hec ille. Ex q̄ pʒ. q̄ ex illa auctoritate habet. q̄ vnū pctm̄ ē cā alteri⁹ silis. in gn̄e cause mouētis p se causando videlʒ dispōnem ⁊ habitū ad actū ǭsilem. cui habitui difficile resistif. ⁊ iō dr bte. Greg. si nō mox delef. sʒ supple si diu ǭtinuaf mediante generato habitu trahit vehementer idinādo ad pctm̄ aliō sile. Est nihilomin⁹ cā p accñs alteri⁹ cuiuscūq;. remouēdo phibēs. Sʒ videf et intellect⁹ auctoritatis q̄ dictus est ⁊c̄.

¶ Ad primū ḡ dōm. q̄ pcīm inq̄ztū ē inordinatū hʒ rōnem mali. ſʒ inq̄ztū ē act⁹ q̄dā hʒ aliqḋ bonum ſaltē apparēs p fine. ⁊ ita ex pte act⁹ pt ee cā ⁊ final' et effectiua alteri⁹ pcti. ſʒ nō ex pte inordinatōis. materiā āt hʒ pcīm nō ex q̄. ſʒ circa quā. formā āt hʒ ex fine. ⁊ iō ſm q̄ttuor genera cauſaꝝ pcīm pt dici cauſa peccati. vt dictum eſt. (In corpe.)

¶ Negat aſſumptū. q̄ nullū q̄ttuor geneꝝ cauſarum poſſit ad h̄ ꝯgruere. imo oia ꝯgruūt. Ad pbatōez aſſumpti. dico. q̄ finis hʒ rōem boni veri. vl' ſaltē apparētis. vt pʒ 2° phyſi. Et dico q̄ rō boni ꝯpetit pctō. tū rōe act⁹ q̄ ē bonū ſltem ee nature ⁊ ſm q̄d. tū rōe obiecti ipius pcti. qḋ ē bonū delectabile vl' vtile. ſʒ nūq̄ꝫ honeſtū vt ſic. Dico vlterius. q̄ pcīm hʒ rōem mali q̄ ad inordinatōez ⁊ auerſionē. q̄ preter intētionē peccātis. hʒ tñ rōnem boni modis dictꝫ. ⁊ ḡ pcīm rōe obiecti hʒ rōez cauſe final'. ⁊ q̄nq̄ꝫ etiā rōe ſuipi⁹. q̄z ē ſltem ſe act⁹ delectabil'. Vñ videt ee duplicia pctā. q̄dā ſunt circa bona vtilia. ⁊ ſm ſe non q̄runt. talia ſunt cā final' rōe obiectoꝝ tm̄. ſicut furtū. Quedā āt ſl'ꝫ actus ſm ſe delectabiles. ⁊ tales q̄runt vt fines ſm ſe. ⁊ nō tm̄ rōe obiectoꝝ. vt ē fornicatio. Ultra. negat q̄ pcīm nō poſſit ē cā efficiēs rōe act⁹. Ad pbatōem dr. q̄ malū formal'r. i. malicia ē īpotēs. ⁊ vt ſic nō agit effectiue. niſi p accidēs rōe boni cui adiūgit. nec eſt niſi in bono. ⁊ de h̄ ſup q. xviij. ar. j. vide de h̄ ī de malo. mate. p͂ᵃ. q. p͂ᵃ. q̄z malū formal'r nō agit effectiue. ſʒ malū denoiatiue. i. bonū deficiens. h̄ agit. Malū āt h̄. ſ. deficiēs bonū agit ſʒ defectiue ſicut ſemen defectuoſuꝫ cauſat gñatōez defectiuā. ſʒ malū nō ī ſe. ſʒ alteri. cauſat malū nō ī actōe vl' effectu ꝓprio. ſʒ alieno. nec h̄ malū cauſat vt deficiēs. Ultra. cā āt material' ⁊ formal' vident ſolū hr̄e locū ī naturalib⁹ corporib⁹. Dico q̄ cā material' ex q̄ ⁊ cā formal' ꝯſtitutiua ſuppoſiti. hn̄t ſolū locū in corporib⁹ naturalib⁹. Sʒ cā material' circa quā. ⁊ forma ſpecificatiua vl' obiectal' vl' final' hn̄t locū ⁊ in actib⁹ moralib⁹. vt pt patere ex ſup ſepi⁹ dictꝫ. q̄re negatur ꝯñā. D. rñdet ad pbatōem aſſumpti vl' minoris

¶ Ad ſcḋm dōm. q̄ pcīm eſt impfectū impfectōe morali ex pte inordinatōis. ſʒ ex pte act⁹ pt habere pfectōem nature. ⁊ ſm hoc pt eſſe cauſa pcti

¶ Ad maiorē. agere ſibi ſile ē rei pfecte ad hūc ſenſuꝫ q̄ nihil agat ſibi ſile. niſi ſit pfectū aliq̄ mō. ⁊ ſic ꝯcedit. ſʒ an agere ſibi ſile. pſertim in natura ſub alia. generādo ſibi ſile. ꝯueniat cuilibet ī natura pfecta exiſti. vide p. p. q. xlv. ar. v. ad p͂ᵐ. q̄a nō. Generare tñ ſibi ſile. cū diuiſiōe nature ē pfectōis ſm q̄d. ⁊ reꝑit ī iſtis īferiorib⁹ tm̄. nō āt in angel'. Generatio āt q̄ ē cū cōſeruatōe eiuſdē nature ē pfectiōis infinite. nec alicui creature ꝯpetere pt. ſʒ de his alibi ⁊c. Ad minorē dico. q̄ pcīm ē impfectū moral' rōe formal' qḋ ē inordinatio. ſʒ tñ rōe material'. i. act⁹. pt eē pfectū pfectōe nature. ⁊ ſm h̄ pt cauſare ſileꝫ actū. Ultra. ḡ pcīm nō ē cā pcti. veꝝ rōe formal'. nec h̄ dictum⁹. ſʒ rōne act⁹. ⁊ h̄ dictū fuit ī pncipio. q̄ pcīm ē cā ex pte act⁹ cauſantꝫ ⁊ cauſati. inordinatio āt ex pte actus cauſati. ſeq̄t p accñs. Doc. reſpondet ad minorē.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ nō ois cā pcti ē pcīm. vñ nō oportet vt pcedat in infinitū. ſʒ pt ꝑueniri ad aliqḋ peccatū. cuius cauſa nō ē aliud pcīm.

¶ Ad aſſumptū dico. q̄ hui⁹ pcti poſt p͂ᵐ ē cā aliud pcīm. ſaltē p accñs remouēdo pibēs. ſʒ hui⁹ ſcꝫ p͂mi pcti cā nō ē nec ee pt aliḋ pcīm. vt patuit ar. p. ad 3ᵐ. Ultra. eadē rōe. ⁊ illi⁹ erit cā aliḋ pcīm. dico. q̄ illius p⁹ p͂ᵐ erit cā aliḋ pcīm. ſʒ nō cuiuſlibet alteri⁹. q̄z nō p͂mi. qḋ cauſat a bono deficiēte. q̄ defect⁹ añ pcīm erat negatiu⁹. ⁊ ſic nec pcīm nec malū. Ultra. ⁊ ſic pcederet in infinitū. illa ꝯñā negat. q̄z nō q̄dlibet pcīm cauſat ex pctō. ſʒ ē deuenire ad p͂ᵐ. qḋ nō pſuppoit pcīm nec malū. Negat ⁊ vltia ꝯñā. q̄z vt patuit nō ē mens ꝯcłonis. q̄ q̄dlibet pcīm cauſet ex pctō. ſʒ aliqḋ ex aliq̄. ⁊ pcīm p⁹ p͂ᵐ pt cauſari ex aliq̄ pctō et pſertim vbi nō ē ignorātia. nec infirmitas ibi nō opꝫ q̄ p͂ᵐ pcīm ex aliq̄ pctō ꝑueniat. ſʒ ſolū ex incōſideratōe. vt pʒ de angel'. nec oꝫ in nob̄ q̄ oē actuale ꝑueniat ex aliq̄ actuali ipius peccātꝫ. licꝫ ꝑueniat originalr̄ ex originali ⁊ actuali p͂mi hoīs. cui⁹ p͂ᵐ pcīm nō ꝑueniebat ex alio. D. Actualr̄ tāgit aſſumptū ⁊ negat p͂mā ꝯſequentiā

¶ Queſtio lxxvj. de cauſis pcti in ſpeciali ⁊ p͂mo de interiorib⁹ videlicet de ignorantia

Deinde ꝯſiderādū ē de cauſis pcti in ſpeciali. Et primo de cauſis interiorib⁹ pcti. Scḋo de exteriorib⁹. Tertio de pctīs q̄ ſunt cā alioꝝ pctōꝝ. Prima āt ꝯſideratio ſm p͂miſſa erit tripttita. nā p͂mo aget de ignorātia q̄ ē cā pcti ex pte rōnis. Scḋo de infirmitate ſeu paſſione q̄ ē cā pcti ex pte appetitus ſenſitiui. Tertio de malicia q̄ ē cā pcti ex pte volūtatis. Circa p͂mū querūt q̄ttuor. Primo vtrū ignorātia ſit cā pcti. Scḋo vtrū ignorātia ſit pcīm. Tertio vtrū totalr̄ a pctō excuſet. Quarto vtrū diminuat pcīm

¶ Iuxta ſtatutū ordie ī q̄ſt. pce. D. p̄nr agit ſcḋaꝫ p̄tē tractat⁹. ſ. de cauſis pctōꝝ in ſpeali. Et q̄z vt dictū ē q̄ſt. pce. triplex ē cā pcti. ſcꝫ interior. exterior. ⁊ ſm q̄ vnū pcīm ē cā alteri⁹. Et int̄ has cās interiores ſl'ꝫ immediatiores ⁊ pncipaliores. iō D. p° agit de cauſis interiorib⁹. 2° de exteriorib⁹. q. lxxix. 3° de pctīs q̄ ſl'ꝫ cā alioꝝ pctōꝝ. q. lxxxiiij. Quia āt cā interior ē triptita. vna ſcꝫ ex pte rōis. q̄ ē ignorātia. Alia ex pte appetit⁹ ſenſitiui q̄ dr̄ paſſio. Tertia ex pte volūtatꝫ q̄ dr̄ malicia. iō p° oñdit quō ignorantia ſit cā pcti. 2° quō paſſio. ī q̄ſt. ſeqn. 3° quō malicia. q. lxxviij

¶ Quo igit ad p͂mū qḋ ē p͂ntis q̄ſtionis. p° oñdit quō ignorātia poſſit ee cā pcti. 2° quō poſſit ee pcīm. 3° quō faciat ad q̄ntitatē culpe vl' pcti formalr̄. articul. ij. ⁊ iiij

¶ Utrū ignorātia ſit cauſa peccati

Ad p͂mū ſic pcedit. Videt q̄ ignorantia nō poſſit ee cā pcti. q̄z qḋ nō ē. nulli⁹ ē cā. ſʒ ignorātia nō ē ens cū ſit p̄uatio q̄dam ſcie. ḡ ignorantia nō ē cā pcti. ¶ P. cauſe pcti ſl'ꝫ accipiēde ex pte ꝯuerſiōis. vt ex ſup dictꝫ pʒ. ſʒ ignorātia videt reſpicere auſionē. ḡ nō dʒ pcīm cā pcti. ¶ P. oē pcīm in volūtate ꝯſiſtit. vt ſup dictū ē. ſʒ volūtas nō fert niſi in aliqḋ cognitū. q̄z bonū apprehēſum ē obiectū volūtatis. ḡ ignorātia nō pt eē cā pcti. ¶ Sʒ ꝯtra ē q̄ Aug. dr in li. de natura ⁊ grā q̄ q̄dā p ignorantiā peccant (q. lxxv. ar. j.) (q. lxxiiij. ar. j.)

¶ Hic ergo p͂mo Doc. determiat quō ⁊ an ignorātia poſſit eſſe cauſa peccati.

¶ Rñdeo dōꝫ q̄ ſm phm ī viij. phyſi. cā mouēs ē duplex. vna p ſe. ⁊ alia p accñs. Per ſe q̄dē ē q̄ ppa virtute mouet. ſic generās ē cā mouēs grauia ⁊ leuia

Per accidens aūt sicut remouens ꝓhibens. vel sicut ipa remotio ꝓhibētis. ꝛ hoc modo ignorātia pt esse causa actus pcti. ē em̄ ꝑuatio scie pficientꝭ rōem q̄ ꝓhibet actū pcti inq̄ꝺtū dirigit act⁹ hūanos.

¶ In hoc corpe ar. D. rn̄det ad q̄situ plene ꝛ distincte. tā ex pte p̄dicati q̄ subiecti q̄siti. ꝛ iō tria facit. Prio rn̄det ex pte p̄dicati. Scdo eādē explicat ex pte subiecti. ibi. Cōsiderandū ē aūt ꝛc̄. Tertio ifert corollariū limitans eādē ꝯclōnē ex pte vtriusqꝫ. ibi. Vn̄ pꝫ ꝛc̄. Cōclusio igiꝛ p̄ma rn̄siua ad q̄situ ex pte p̄dicati. ē tal. Ignorātia pt ēē cā act⁹ pcti nō q̄dē p se mouens. sed p accn̄s.

¶ Ubi nota p̄°. ꝙ notāter ꝛ caute (act⁹ pcti) qꝛ ignorātia aliq̄. vt ē ignorātia circūstātie ꝛ inuincibil' (vt patebit ar. iij) pt ēē cā pcti solū materialr ꝛ nō ē cā pcti formalr. q̄ videlꝫ oino excusat. Et ꝗ aliq̄n ē cā actus pcti. et nō culpe. vel pcti formalr. Et h̄ inuit D. qn̄ dr. cā actus pcti. Aliq̄ ƀo ignorātia q̄ nō oino excusat illa dr ēē cā pcti.

¶ Nota scdo. ꝙ p h̄ ꝙ dr ꝯclo. nō p se mouens. dat itelligere in q̄ genere cause ignorātia sit cā pcti. qꝛ videlicꝫ in gn̄e cause mouētis vl' efficientꝭ idirecte ꝛ p accn̄s. Probat' igiꝛ ꝯclo. supponēdo ex octauo physicoꝝ. qꝛ duplex ē cā mouēs. Et arguit' p p̄° pte. cā mouēs p se ē q̄ ꝓpria ꝟtute mouet. sꝫ ignorātia nō mouet ꝓpria ꝟtute ad pctm̄. igitur ꝛc̄. Maior pꝫ exēplariter. de generāte grauia ꝛ leuia qꝺ dat eis inclinatōem ad ꝓpria loca. q̄ mediāte mouet. ꝛ p̄ sertim in p̄° instāti generatōis si sint extra loca ꝓpria. Minor ptꝫ. qꝛ nō ens. ꝛ ꝑuatio nō ē alicui⁹ ꝟtutꝭ. igiꝛ nō mouet ꝓpria ꝟtute. ꝯn̄a clara. ¶ Scd̄a ps pbat'. remouens ꝓhibens. vl' remotio ꝓhibentꝭ. mouet p accn̄s. sꝫ ignorātia ē remotio ꝓhibentꝭ actū pcti. igiꝛ. Maior nota. q̄ notanter dr disiunctim remouēs ꝓhibens vl' remotio ꝓhibentis. qꝛ vtrūqꝫ est cā p accn̄s. sicut remouēs colūnā ꝛ remotio colūne. Minor pꝫ. qꝛ ignorātia (saltē aliq̄) vt verificet' illa minor (ꝑmissiue) ē ꝑuatio scie pficientꝭ rōnem q̄ ꝓhibet actū pcti. inq̄ꝺtū dirigit actus hūanos. igiꝛ ꝛc̄.

Ignorātia ē remotio ꝓhibentis

¶ Nota aūt circa minorē ꝛ pbatōez p̄mo. ꝙ minor subsumit. sꝫ ignorātia ē ꝑuatio ꝛc̄. Ubi habes determiate ꝛ cathegorice q̄lis cā mouens p accn̄s ē ignorātia. qꝛ sicut remotio ꝓhibētis. nā vt statim patebit. ipa ignorātia nō dr ēē cā act⁹ pcti. nisi scia si adesset. ꝓhiberet ipm. Causa āt p accn̄s pcti. sicut remouēs ꝓhibēs dr. ꝛ ē volūtas carendi scia. Illa em̄ remouet directe vl' indirecte. cām ꝓhibentē. ꝛ tn̄ talis volūtas ē cā p accn̄s pcti. magꝭ q̄ act⁹ pcti. qꝛ ignorātia volūtaria nō excusat ꝛc̄. ¶ Nota scdo. ꝙ scia cui⁹ remotio ē ignorātia. nō solū ē directiua actuū hūanoꝝ bonoꝝ. q̄ debēt fieri. sꝫ ei⁹ etiā ē reuocare a malis vt pt patere ex sup dictꝭ. q. lxxiiij. ar. v. et. vj. ꝛ eius est ꝓhibere mala ꝛ pctā. Quare ptꝫ ꝙ ignorātia ē remotio ꝓhibentis. scꝫ debite noticie vl'is vl' pticularis. vt patebit que si adesset peccatum nō fieret. Et hec innuit ꝛ intendit probatio Docto. sanc.

¶ Considerandū est aūt ꝙ rō s̄m duplicē sciam ē humanoꝝ actuū directiua. s. s̄m sciam vniuersalē et pticularē. ꝯferens em̄ de agēdis vtit' q̄dā syllogismo cui⁹ ꝯclusio iudiciū ē seu electio vel operatio. actōes aūt in singularib⁹ sunt. vn̄ ꝯclo syllogismi opatiui ē singularis. singularis āt ꝓpositio nō ꝯcludit' ex vniuersali nisi mediāte aliq̄ ꝓpositōe singulari. sicut hō ꝓhibet' ab actu patricidij p h̄ ꝙ scit patrē nō ēē occidendū. ꝛ p h̄ ꝙ scit hūc ēē patrē. vtriusqꝫ ꝗ ignorantia pt causare patricidij actū. s. ꝛ vniuersalis p̄ncipij qꝺ ē q̄dā regula rōnis. ꝛ singularis circūstātie

¶ Hic ꝯn̄ter explicat p̄orē ꝯclōnē ex pte subiecti. ꝛ p̄sertim ea q̄ sunt ꝓ minore. ꝛ intēdit talē ꝯclōnē scd̄ ar. Ignorātia duplex pt ēē cā act⁹ pcti. videlꝫ remouens sciam vl'em. scꝫ vl'is p̄ncipij. ꝛ etiā remouēs pticularē. s. cognitionē alicui⁹ pticularꝭ circūstātie. Probat'. ignorātia ē cā pcti. vl' actus pcti. inq̄ꝺtū remouet sciam directiuā actuū hūanoꝝ. ꝛ ꝓhibētē pctm̄ si adesset. sꝫ rō s̄m duplicē sciam est hūanoꝝ actuū directiua. s. s̄m sciam vl'em ꝛ pticularē impediendo pctm̄ materialr vl' formalr. igiꝛ duplex ignorantia ꝛc̄. Maior pꝫ ex p̄° ꝯclōne. Minor declarat' i lr̄a qꝛ rō vl' hō s̄m rōnem ꝯferēs de agendis. vtit' q̄dā syllo. cui⁹ ꝯclo iudiciū ē. seu electio vl' opatio. sꝫ actōes in singularib⁹ sunt. ꝗ ꝯclo sylli opatiui ē singularꝭ. sꝫ singularꝭ ꝓpō non ꝯcludit' ex vl'i. nisi mediāte ꝓpōne singulari. igiꝛ minor ƀa. ꝙ scꝫ rō dirigat s̄m duplicē sciam. Et explicat Doct. dicta ꝓ minore exēplariter. sicut hō pt ꝓhiberi ab actu patricidij p h̄ ꝙ scit patrē nō ēē occidendū. Et p h̄ ꝙ scit hūc ēē patrē. ꝛ ꝗ ignorātia vtriusqꝫ. scꝫ vl'is p̄ncipij moral'. videlꝫ ei⁹ qꝺ ē ignorare patrē nō ēē occidendū. et ignorātia ei⁹. qꝺ ē hūc ēē patrē pt ēē cā act⁹ vl' pcti patricidij. Sic si aliq̄s ignorās fornicatōnem ēē pctm̄ ꝯmittit ipam. ꝙ si sciret ipam ēē pctm̄ ꝛ nō ꝯmitteret. tunc ignorantia tollēs vl' remouēs sciam vl'em. i. vl'is ꝓpōnis moralis ēēt cā pcti. Ignorātia āt pticularꝭ circūstātie ē cā actus pcti. vl' pcti q̄nqꝫ. qn̄ scia circūstātie ꝓhibuisset pctm̄. vl' simplr vel a tali gn̄e pcti. Exemplū p̄mi. sicut si sagittator sciret transeuntē ēē hoiem. nullo mō sagittaret. sꝫ qꝛ estimat ēē ceruū. iō ꝓijcit sagittā. Exēplū scdi. Sicut si aliq̄s sagittator vellet interficere hoiem. sꝫ nō patrē. si sciret trāseuntē ēē patrē. nullo mō sagittaret. sꝫ qꝛ nō scit ēē patrē. iō interficit patrē. Vn̄ tal' ignorātia causat manifeste pctm̄ homicidij. sꝫ nō sp patricidij. Et scia si affuisset ꝓhibuisset patricidiū. sꝫ nō homicidiū. q̄re ptꝫ ex istis. ꝙ s̄m duplicē sciam pt ꝓhiberi pctm̄. Nō āt dico. ꝙ sp ꝓhibeat' ꝛc̄. ¶ Circa iā dicta nota p̄°. ꝙ ignorātia vl'is p̄ncipij. nūqꝫ facit vt act⁹ q̄ fit ex ea oino nō sit pctm̄. sed tn̄ h̄ pt facere ignorātia pticul'arꝭ circūstātie. qꝛ p̄ma sp habet' tāqꝫ volūtaria ꝓpter negligētiā. nō sic de scd̄a. ꝛ sub p̄ma etiā ꝯp̄hendit' ignorātia pticularꝭ eligibil'. q̄ s̄m ph̄m 3° ethicoꝝ etiā nō excuset. nec facit inuolūtariū. sꝫ solū ignorantia circūstātie. ita ꝙ est triplex ignorātia. scꝫ vl'is. ꝛ pticularꝭ eligibil'. q̄ due nō excusant a toto. sꝫ tertia ē ignorātia circūstātie. q̄ pt excusare. Quare D. sanc. oꝑtꝫ h̄ caute intelligere. qꝛ nō dr ꝙ ab actu patricidij ꝓhibeat' aliq̄s ꝓpter ignorantiā pticularꝭ eligibil'. sꝫ circūstātie. ignorantia em̄ electōis ē. p quā aliq̄s estimat h̄ malū nūc faciendū. tract⁹ ex aliq̄ passiōe. puta iudicās nūc ēē fornicādū. Sꝫ ignorātia vl'is ē q̄ q̄s opinat' fornicatōnem absolute ēē bonā ꝛ licitā. Ignorātia āt circūstātie. ē ignorātia alicuius ꝯditōnis singularꝭ. puta ꝙ ista mulier sit vxor. vel ꝙ iste vir sit pater. vl' ꝙ locus iste sit sacer ꝛc̄. ¶ Nota scdo ꝙ ꝯclo syllogismi practici vl' opatiui. dr iudiciū. electio ꝛ opatio. sꝫ differēter. vt patuit. q. lxxv. ar. vij. ad p̄m. qꝛ immediata ꝯclo ꝛ intrinseca ꝯsilij. ꝛ syllogismi dicit ē iudiciuꝫ et snīa itellectus. ꝯclo aūt extrinseca est electio vl' ꝯsensus Sed qn̄ hec sunt efficacia bīna sc p modū imperij. tunc sequitur ꝛ vltima ꝛ remota ꝯclusio. scꝫ executio operis. et opus ipm. nō solum in actu concepto. sed exercito ꝛc̄.

Triplex ignorantia

¶ Nota tertio. ꝙ actōnes in singularib⁹ sunt. intelligat'

Actōes l sin ꝑncipiatiue. ita ꝙ agens ⁊ exercens actōnem quamcūq; ē
ꝓ ſanbꝫ. Ex singularis subsistens. Dico autem notanter singulare
ponit. subsistens. quia datur aliqua actio que ꝑmo simplr̄ est singularis ⁊ nō supposin. vt intelligere aie rōnalis qđ pri us ꝯuenit aie q̄ȝ sorti. Si aūt intelligat̄ ista ꝓpositio obiec tiue. terminatiue. sic nō oīs actio est singularis. ſ; aliqua vlis. vt pat; de actionibꝫ q̄busdā intellectus. q̄ intelligit vlia. S; vera ē ꝓpō ad intentū D. sanc. de actōe morali cuiusmodi est iudiciū ⁊ electio. Talis em̄ ſp exercet̄. ⁊ ſūt circa aliqđ singulare. Propositio aūt ꝑmi metaphysice. intelligit̄ de actionibꝫ transeuntibꝫ.

¶ Unde pat; ꝙ nō quelibet ignorātia peccantis est causa peccati. sed illa tm̄ que tollit scientiā ꝓhibē tem actum peccati. vnde si voluntas alicui⁹ esset sic disposita ꝙ nō ꝓhiberet̄ ab actu patricidij. etiam si patrem agnosceret. ignorātia patris nō est hic cau sa peccati. sed ꝯcomitāter se habet ad pctm̄. ⁊ ideo talis nō peccat ꝓpter ignorātiam. sed peccat igno rans fm̄ phm̄ in tertio ethicoꝝ.

¶ Hic tertio loco D. infert corollariū limitās ꝯclōnē ꝑma. tale. Nō q̄libet ignorātia peccātis ē cā pcti ⁊c̄. Pꝫ ex dictis. q: ignorātia solū dr̄ cā. q: remouet ꝓhibēs pctm̄. scȝ sciam. q̄ exñte pctm̄ nō fieret. igit̄ corollariū veꝝ. Et ex h̄ pꝫ ꝙ siue sit ignorātia vlis scie. siue ꝑticularis. dūmō scia ꝯsistēte. nihilomin⁹ fieret pctm̄. tūc ignorātia nō ē cā. Et D. explicat illud corollariū deducēdo ꝑticulariter. ibi Un̄ si volūtas alicui⁹ eēt sic disposita ⁊c̄. Silr̄ si q̄s vel let furari stannū nō sciens eē argentū. tolleret argentū ig norans. tal' ignorātia nō tollit sciam. q̄ ꝓhiberet furtū ar genti. q: si adesset. multo magis tolleret fur argentū q̄ȝ stā num. ¶ Nota aūt circa ista. ꝙ pt̄ eē vt ignorātia tollat sciam. q̄ ipediret pctm̄ si adesset. nihilomin⁹ tm̄ talis nō dr̄ peccare ex ignorātia q̄ tollat volūtariū. Et excusat. q: vi delicȝ ipa ignorātia ē volūtaria. sicut peccātes in christū gentiles ⁊ iudei. si scirēt vl' crederēt ipm̄ deū nō facerēt. ⁊ tm̄ nō excusant̄. q: coꝝ ignorātia ē voluntaria. S; de his postea. hoc solū nūc opꝫ notare. ꝙ ignorantia pt̄ tollere sciam. q̄ ꝓhiberet. ⁊ tm̄ illud ꝙ fit ex tali ignorantia nō ex cusat nec tollit volūtariū. saltē idirecte ei⁹ qđ fit. esto ꝓpt̄ ignorantiā fiat. ¶ Nota iuxta D. 2ᵉ 2ᵉ. q. xxvij. ar. iij. illa ꝓpositio. ꝓpter. pt̄ dicere circūstantiā ⁊ habitudinē cu iuslibet cause. In ꝓposito igit̄ dr̄ aliq̄s facere ꝓpter igno rantiā. nō sicut ꝓpter finē. ſ; sicut ꝑ cām efficientē ꝑ accn̄s q: remouet sciam. q̄ stante nō faceret h̄. ⁊ postq̄ȝ accedit scia de facto tristat̄. hoc em̄ fm̄ phm̄. iij. ethicoꝝ. Est cer tum iudiciū. q: fit ꝓpter ignorātiā si subseq̄t̄ tristicia

¶ Argumentū in ꝯtrariū est ꝓ ꝑma ꝯclusione.

¶ Ad ꝑmum ḡ dōm. ꝙ nō ens nō potest esse ali cuius causa ꝑ se. potest tamē esse causa ꝑ accidens. si cut remotio prohibentis.

¶ Dicendū ad maiorē. qđ nō ē. nulli⁹ ē cā ꝑ se. Si tm̄ nō sit. scȝ sicut ens reale. ē tm̄ sicut ens rōnis. qđ ē ꝑua tio cuiusdā. q̄ posito illud nō causaret̄. pt̄ esse cā ꝑ accn̄s nō sicut remouēs ꝓhibēs. ſ; sicut remotio ꝓhibētis. Ad minorē. ignorātia nō ē ens. veꝝ reale. ſ; tm̄ rōis. q: ⁊ ꝑua tio scie ē ens rōis. Nā ꝑm D. san. in de verita. ma. xxj. ar. ꝑᵒ. et negatio ⁊ relatio rōis sunt entia rōis. ad q̄ꝝ eē suffi cit ꝙ apphendant̄ ⁊ intellect⁹ mediante specie positiui. se cū ꝯformet q̄ ꝑuata ē debito haberi. vt solet dici circa ꝑn cipium sup de ente ⁊ eēntia. ḡ ignorātia nō est cā pcti. vt tū positiua ⁊ ꝑ se causans. est tm̄ remotiua ⁊ ꝑ accn̄s ⁊ q̄si causa sine qua nō. q: si nō esset ꝑuatio scie. tunc peccatum vel actus peccati nō fieret.

¶ Ad scōm dōm. ꝙ sicut sciētia quā tollit igno rantia respicit pctm̄ ex pte ꝯuersionis. ita etiā igno rātia ex pte ꝯuersiōis ē cā pcti. vt remouēs ꝓhibēs

¶ Dicendū ꝙ maior fa. ꝙ cause pcti accipiēde sunt ex pte ꝯuersiōis. Et id patuit sup. q. lxxv. ar. ꝑ. ꝙ ꝯuer sio ē ꝑ se apud moralem. q: intenta. nō aūt auersio Un̄ ⁊ pctā fm̄ ꝯuersiōes distiguunt̄. vt patuit sup. q. lxxij. ar. ꝑᵒ. Minor āt negat̄. q: ignorātia respicit pctm̄ ex pte q̄ ē scia. ſ; illa ꝓhibuisset ꝯuersionē illā. i. actū ne fieret in tali materia. Quare ⁊ ignorātia q̄ nō ē cā. nisi q: remouet ꝓhibens. ē cā ꝑ accn̄s ex pte ꝯuersiōis. q: cā ꝙ fit actus. Causa inquā suo mō. negat̄ igit̄ ꝯña.

¶ Ad tertiū dicendū. ꝙ illud qđ est q̄ȝtū ad oīa ignotū nō potest ferri volūtas. sed si aliquid est fm̄ aliq̄d notum. ⁊ fm̄ aliq̄d ignotū. potest voluntas illud velle. ⁊ hoc modo ignorātia est cā peccati. si cut cum aliquis scit hunc quem occidit esse hominē sed nescit eum esse patrem. vel cū aliquis scit aliquē actū esse delectabilē. nescit tm̄ eū esse pctm̄.

¶ Dicendū ad maiorē. vera ē ad sensuȝ sup̄ dictū. q. lxxiiij. ar. ij. ad ꝑmū. q: oē pctm̄ in volūtate ꝯsistit. i. in de fectu volūtario ⁊c̄. Ad minorē ꝯcedo. ꝙ volūtas nō fert̄ nisi in cognitū. ſ; dico ꝙ nō ē incōueniēs vt illud qđ est cognitū ⁊ apphensum fm̄ vnū sit ignotū q̄ ad aliud. Et fm̄ ꝙ ē actu cognitū. ē volitū actu ⁊ manifeste qđ sufficit ad pctm̄. S; tm̄ fm̄ ignotū nō ē expsse volitū ⁊ intentū sicut pꝫ in exēplis articuli. q: aliq̄s scit eē hoiem ⁊ vult eū interficere. ⁊ tm̄ ignorat eē patrē. q̄ ignorātia nō est cā homicidij sciti. ſ; patricidij ignorati. Scdo dico. ꝙ dato ꝙ sit ignorātia circūstātie q̄ excusat ⁊ reddit oino inuolū tariū. bñ ꝓbat argumentū. ꝙ ignorantia nō ē cā pcti. ē tm̄ cā act⁹ pcti materialr̄. vn̄ D. san. in de malo vbi sup ad ꝑmū. duplr̄ ꝯtingit ignorātiā nō sic totalr̄ excludere vo luntariū ꝙ tollat̄ oīa rō pcti. Uno q̄dē mō qñ ignorātia ē volūtaria. q: tūc ꝑ ꝯñs. id qđ ex ignorātia seq̄t̄. volūta riū iudicat̄. Alio°. qñ et si ignorat̄ aliq̄d. tm̄ scit̄ qđ suffi cit ad rōem pcti. Sicut dictū ē de eo q̄ sagittādo interficit eū quē ignorat patrē esse. ſ; tm̄ scit eē hoiem. Et sic q̄uis inuolūtarie ꝯmittat patricidiū. volūtarie tm̄ ꝯmittit ho micidiū. Hec ille. Pat; āt ꝙ si nullū eēt pctm̄ nisi ignora tū ⁊ ignorātia excusante. sicut ē de interficiente hoiem. pu tans eē ceruū. facta debita diligentia ⁊c̄. esset cā act⁹ pcti nō pcti. ſ; volūtaria aliq̄ mō ē cā pcti formalr̄. Est ḡ igno rātia cā pcti. ſ; ꝯiūcta alicui ꝯditiōi. ⁊ h̄ ꝓbat argumē⁹.

¶ Utrū ignorātia sit peccatum. B

Ad scōm sic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ ignorantia nō sit pctm̄. Peccatū em̄ ē dictū vel fac tū vel ꝯcupitū ꝯtra legē dei. vt sup̄ habi q. lxxj. ar. vj tū ē. ſ; ignorātia nō iportat aliquē actuȝ neq; interiorē neq; exteriorē. ḡ ignorātia nō ē pctm̄. ¶ P̄. pctm̄ directi⁹ opponit̄ gratie q̄ȝ scie. sed ꝑuatio gratie nō ē pctm̄. ſ; magis pena q̄dā ꝯsequēs pctm̄ ḡ ignorātia q̄ ē ꝑuatio scie nō ē pctm̄. ¶ P̄ si ignorā tia ē pctm̄ h̄ nō ē nisi inq̄ȝtū ē volūtaria. ſ; si ignorā tia sit pctm̄ inq̄ȝtū ē volūtaria. videt̄ pctm̄ in ipo ac

nt volūtatis ɔsistere magꝭ q̄ȝ ignorātia. ḡ in ignorā
tia nō erit pctm̄. ſȝ magis aliq̄d ɔsequēs ad pctm̄
¶ P̄. om̄e pctm̄ ꝑ penitētiā tollit̄. nec aliq̄d peccatū
transiēs reatu remanet actu nisi solū originale. igno
rātia āt nō tollit̄ ꝑ penitētiā. ſȝ adhuc remanet actu
om̄i reatu ꝑ penitētiā remoto. ḡ ignorātia nō ē pec/
catū nisi forte sit originale. ¶ P̄. si ipa ignorantia ſic
pctm̄ q̄ȝdiu remaneret ignorātia in hoīe tādiu actu
peccaret. ſȝ ɔtinue manet ignorātia in ignorāte. ḡ ig
norās ɔtinue peccaret. q̄d pȝ eē falsuȝ. q̄ȝ sic ignora
tia eēt ḡuissimū. nō ḡ ignorātia ē pctm̄ ¶ Sȝ ɔ. nihil
meret̄ penā nisi pctm̄. ſȝ ignorātia meret̄ penā ſm il
lud. j. ad corinth. xiiij. Si q̄s ignorat ignorabit̄. er/
go ignorātia est peccatū.

¶ Quia vt patuit sup̄. q. lxxv. nō opȝ q̄ cā pc̄i ſp sit
pctm̄. ⁊ iō ē dubiū an ignorātia sit pc̄m̄. nec habet̄ deter
minatio huius questionis ex dictis.

¶ R̄ndeo d̄cȝ. q̄ ignorātia ī h̄ a nesciētia differt
q̄ȝ nesciētia d̄r simplicē sciē negatōem. vn̄ cuicūq̄ȝ de
est aliq̄ rez scia. p̄t dici nescire illa. ſcd̄m quē modum
Dionysi⁹ in angelis nesciētiā ponit. vi. c. ce. hierar/
chie. ignorātia v̄o īportat sciē ꝑuatōem. d̄ū. ſ. alicui
deest scia coꝝ q̄ apt⁹ natus est scire.

¶ Et q̄ȝ titul⁹ q̄stiōis p̄t itelligi de triplici ignorātia.
so D. p̄° distinguit de ignorātia. 2° ſm̄ vnāquāq̄ȝ r̄ndet
ibi. Manifestū ē āt ⁊c̄. Quo ad p̄m̄ D. ponit duo nota
bilia distinctiua ignorātie. p̄mū ē q̄ ad genus ignorātie.
ſcd̄m q̄ ad ſpēm ei⁹. ibi. Noꝝ āt q̄dā ⁊c̄. Notat ḡ p̄mo
d̄rām inter nesciētiā ⁊ ignorantiā. ⁊ ꝑ h̄ satis patȝ. q̄d sit
ignorātia opposita. ſcȝ inuīncibil̄. q̄ȝ ē coꝝ q̄ q̄s nō p̄t sci/
Dr̄nt nesciē re. vt postea patebit ¶ Et hec ē d̄rīa. q̄ȝ nesciētia d̄r sim
tia. ignorā°. plicē negatōeȝ. absq̄ȝ ſcȝ aptitudine h̄ndi id q̄d nescit̄. ita
error ⁊ heres q̄ cuicūq̄ȝ deest aliq̄ꝝ reꝝ scia p̄t dici nescire illas. ⁊ h̄ mō
ponit̄ ſm Dionysiū nesciētia ī angel̄. Vn̄ ⁊ d̄r q̄ āgeli se
purgēt a nesciētia. nā angeli nec cognoscūt nec cognosce
re p̄nt naturalr̄ oīa q̄ de⁹ nouit. ⁊ nesciūt intrās rōes di/
uinoꝝ operū in eccl̄ia. de q̄b̄ a deo p̄°. deinde a ſcinuiceȝ
illuminant̄. ⁊ q̄d vn⁹ videt in diuia eēntia. ali⁹ nō. vt pȝ
p̄ᵃ p̄te. q. c vj. ar. p̄° ⁊c̄. Sȝ ignorātia iportat ꝑuatōnem
sciē. q̄ȝ videȝ alicui deest scia coꝝ. q̄ apt⁹ nat⁹ ē scire. pri/
uatio eīm d̄r negatōeȝ ī subiecto apto nato. ⁊ ꝑ aptitudinē
distinguit̄ a negatōe simplici ⁊ pura. ¶ Doc. āt ī de ma/
lo. q. iij. ar. vij. addit. q̄ ē ⁊ ignorantia praue dispōnis. q̄
ɔriat̄ sciē. vt cū q̄s hȝ habitū falsoꝝ ꝑncipioꝝ. ⁊ falsarūȝ
opinionū. ex q̄b̄ ipedit̄ a scia veritatȝ. ¶ Quō āt se habēt
nesciētia. ignorātia. error. heresis. vide in de malo. q.
iij. ar. p̄. ad. vij. Addit ⁊ ibidē q̄d sup addit error. q̄ȝ
addit actū quēdā sup ignorātiā. puta platōnem ſnie de
ignorātis. Sȝ h̄ sufficat D. ſanc. loq̄ de ignorātia nega/
tionis. de q̄ q̄stio itelligit̄ an sit pctm̄. Deinde cū d̄r

¶ Noꝝ āt q̄dā aliq̄s scire tenet̄. illa. ſ. sine q̄rū scia
nō p̄t d̄ebitū actū recte exercere. vn̄ oēs tenēt̄ scire co
muniter ea q̄ sunt fidei ⁊ v̄lia iuris precepta. singuli
āt ea q̄ ad coꝝ statū vel officiū ſpectāt Vnusq̄ſq̄ȝ eīm
scire tenet̄ ea q̄ ad suū officiū ſpectāt Quedā v̄o sunt
q̄ et si aliq̄s nat⁹ ē scire. nō tn̄ ea scire tenet̄. sicut theo/
remata geometrie ⁊ ɔtingētia ꝑticularia nisi in casu

¶ Distinguit ſcd̄m mēbrū. ſcȝ ignorātiā. q̄ ē ꝑuatio
sciē. q̄ȝ coꝝ q̄ hō nat⁹ ē scire q̄dā tenet̄ scire. illa ſcȝ sine q̄ꝝ
scia nō p̄t debitū actū exercere. vn̄ oēs hoīes tenent̄ scire
ea q̄ sunt fidei ⁊ v̄lia ꝑcepta iuris. singuli āt q̄ ad coꝝ sta/
tū vl̄ officiū ſpectāt. q̄ȝ vnusquisq̄ȝ tenet̄ scire q̄ ad officiū
suū ſpectāt. nā sine scia hmōi nō posset officiū recte exerce
re. q̄dā vero sunt q̄ apt⁹ natus ē scire. ſȝ tn̄ nō tenet̄ sicut
theoremata. i. ſpeculatōes geometrie ⁊ ɔtingētia articula
ria nisi in casu. ¶ Et q̄s sit ille casus Doc. exponit in de
malo vbi sup̄. ar. viij. sicut cū aliq̄s emittit sagittā in aliq̄
loco. vbi hoīes solēt trāsire. ad negligētiā sibi iputat̄ si sci
re nō studeat. an tunc aliq̄s trāseat. trāsire āt tūc hoīem
in tali loco ē ꝑticulare ɔtingēs. ⁊ tn̄ aliq̄s in casu dicto sci
re tenet̄. ¶ Nota āt q̄ iō ista ponit D. ſan. q̄ȝ ex obmissi
one coꝝ. q̄ est natus sit scire nō arguit̄ negligētia. ex non
h̄re āt q̄ d̄ȝ scire. Arguit̄. ⁊ est negligentia.

¶ Manifestū ē āt q̄ q̄cūq̄ȝ negligit habere vel fa
cere id quod tenetur habere vel facere. peccat pecca
to omissionis. vn̄ ꝑpter negligētiam ignorātia co/
rum q̄ aliq̄s scire tenet̄ ē pctm̄

¶ Hic ɔñter D. r̄ndet ad q̄situ q̄ ad ignorātiā sic tri/
plicit̄ itellectā ꝑ tres ɔclones. ſcd̄am ponit ibi. Nā āt ira
putat̄ ⁊c̄. tertiā ibi. Ex q̄ pȝ ⁊c̄. Prima ḡ ɔclo q̄ ad igno
rantiā ſcd̄o mō acceptā ē ista. Ignorantia vincibil̄ coꝝ q̄
aliq̄s scire tenet̄ ē pctm̄. Probat̄. q̄cūq̄ȝ negligit h̄re vl̄ fa
cere. id q̄d tenet̄ h̄re vl̄ facere. peccat pctō obmissiōis. ſed
ignorātia vincibil̄ coꝝ q̄ q̄s p̄t ⁊ d̄ȝ scire. vl̄ q̄ꝝ d̄ȝ h̄re sci/
entiā. ē cū negligentia. igit̄ ɔclo ṽa. Maio ⁊ nota. Mi/
nor pȝ ex iā dictis. q̄ȝ ignorātia vincibil̄ ē coꝝ q̄ nat⁹ ē scire
si ḡ addit̄ q̄ tenet̄ ⁊ nō scit. ſeq̄t̄ q̄ negligat acq̄rere ¶ No
ta circa h̄ ṽbū D. ſanc. vbi d̄r. Vn̄ ꝑpt negligētiā ⁊c̄. In
h̄ eīm stat fundamētū materie. Notandū eeīm. q̄ ignorā
tia ſm se accepta (vt d̄r negatōem sciē apte nate h̄ri) nō ē
pctm̄ vl̄ culpa. ſȝ magꝭ pena q̄dā ɔñs originale pctm̄. q̄ȝ
culpa ɔsistit in defectu actōis ⁊ nō cuiuscūq̄ȝ. ſȝ actōis vo
luntarie. Ignorātia āt nō ē ꝑuatio vl̄ defect⁹ actōis. ſȝ ē
ꝑuatio ꝑfectōis h̄ntis ſe ꝑ modū act⁹ p̄mi. ⁊ remotio ꝑf/
fectōis ab agēte. q̄ hȝ se vt pena cū aduenerit ab extrinsec
co. vt pȝ p̄. ꝑ. q. xlviij. ar. v. et. vj. Et ḡ ignorātia vt sic nō
ē culpa. q̄ȝ nō actio deficiēs vl̄ defect⁹ actōis. ſȝ defect⁹ in
agēte ꝑueniēs de facto ꝑpt subtractōeȝ original̄ iusticie. si
ḡ ignorātia debeat eē culpa. opȝ eā ɔparē ad suā cām p/
pinquā q̄ est nō applicare aīm ad sciendū. q̄ q̄s scire d̄ȝ ⁊
tenet̄ q̄d nō applicare ē negligētia de q̄ D. h̄ loq̄t̄. q̄ȝ eīā
nō applicare ⁊ negligere ē pctm̄ obmissiōis. Quare ꝑuat/
tio sciē cū cā ꝑcedente ē pctm̄. Ex q̄b̄ pȝ. q̄ ignorātia est
pctm̄. nō ita q̄ sola ꝑuatio sciē dicat̄ pctm̄. ſȝ ipa cū negli
gētia volūtaria directe vl̄ indirecte ⁊c̄. Cōseq̄n̄t̄ cū d̄r

¶ Non āūt imputat̄ hoī ad negligentiā si nesciat
ea q̄ scire nō p̄t. vn̄ hoꝝ ignorantia inuincibilis d̄r.
q̄ȝ studio supari nō p̄t. ⁊ ꝑpter hoc talis ignorantia
cū nō sit volūtaria. eo q̄ nō ē in potestate nostra. eā
repellere non est peccatū.

¶ Ponit ſcd̄am ɔclusionē r̄nsiuā de ignorātia itelle
cta p̄mo mō. ſcȝ inuincibili. Talis ignorātia ſcȝ inuinci/
bil̄ nō ē pctm̄. pbat̄. ignorātia ē pctm̄ ꝑpter negligētiā ha
bendi ⁊ acq̄rēdi sciam. ſȝ nō iputatur hoī ad negligētiā. ſi
nesciat ea q̄ scire nō p̄t (q̄d ē ignorātie inuincibil̄) igit̄ nō
ē pctm̄ Maior patuit. Minor pȝ q̄ ad ſcd̄am p̄te. q̄ȝ iō d̄r
inuincibil̄. q̄ȝ studio supari nō p̄t. Pria pȝ de se patȝ. q̄ȝ

qd ē negligēs q̄ nō facit qd facere nō pt ꝛc. Et ꝓ argui
p ista pte. ignorātia vincibil' nō ē volūtaria. igit' nō ē pec
catū. ꝯña clara. q2 solū volūtariū ē pctm. vt patuit. q. lxxx.
ar. vj. Añs pz. q2 nō ē in ptāte nr̄a eā repellere. h assumit
ptū pz. ex q̄d nois inuincibil' ꝛc. ¶ Nota āt ꝙ nō ē ꝯdi
ctio in lr̄a. cū ex vna pte dr̄. ꝙ ignorātia in cōi ē. qn̄ deest
scia eoꝝ q̄ qs natus ē scire. Et tn̄ postea dr̄. ꝙ inuincibil'
ignorātia ē nescire q̄ nō pt. Si em̄ nō pt nō ē apt' natus
Et ita ignorātia inuincibilis nō erit ignorātia. ¶ Sed
ad h ꝙ ignorātia inuincibilis. dr̄ eoꝝ q̄ nō pt scire. p nūc
tn̄ aptus nat' ē scire absolute. Sicut qs nō pt nunc scire.
ꝙ ia trāseat aliqs cū emittit sagittā. nat' ē scire tn̄ absolu
te. q2 postq̄ pteriit ꝛ interfecit hoiem. tūc sciet. Et g̃ igno
rantia inuincabil' dr̄. q2 studio fugari nō pt. p nūc. qn̄ agit
ex ignorātia ¶ Nota quoq ꝙ ignorātia vincibil' (q̄ ē
q̄ studio fugari pt. Nā dr̄ vincibil'. q2 fugari pt. ꝛ q2 ali
qs eā pt euitare ignorantiā sciendo) est duplex. vt pt ha
beri ex articulo. vna ē eoꝝ q̄ qs scire pt ꝛ tenet'. Alia ē eoꝝ
q̄ pt scire nūc ꝛ absolute. s; nō tenet'. s; nō ē ignorātia pec
catū. nec hz locū negligētia nisi cū obmittit' debitū. ꝛ igno
rat' qd qs tenet' scire. Deinde ibi

Ex q̄ pz ꝙ nulla ignorātia inuincibilis est pctm̄
ignorātia āt vincibilis est pctm̄ si sit eoꝝ q̄ aliqs sci
re tenet'. nō āt si sit eoꝝ q̄ qs scire nō tenetur

¶ Subiūgit tertiā ꝯclonem missuā q̄sito de ignoran
tia tertio mō intellecta. resumit tn̄ cū illa etiā alias duas
ꝯclones priores. ita ꝙ erit vna total' ꝯclo tot' corpis. nul
la ignorantia inuincibil' pctm̄. Ignorātia aūt vincibilis
est pctm̄. si sit eoꝝ q̄ aliqs scire tenet'. Nō āt si sit eoꝝ q̄ qs
scire nō tenet'. Illa vltima ps. q̄ ē tertia ꝯclo pt pbari sicut
scd̄a. qcūq2 negligit hr̄e vl' facere ad qd tenet' hr̄e vl' face
re. peccat. si āt nō tenet' nō peccat. Sed ignorātia vincibil'
eoꝝ q̄ qs pt. ꝛ tn̄ nō dz scire nō ē cū tali negligētia. g̃ nō ē
pctm̄. rō satis pz ex sup dictis. ¶ Patz igit' q̄ ignorātia
sit pctm̄. ꝛ quale pctm̄ q2 ignorātia vincibil' eoꝝ q̄ qs sci
re dz ꝓpter negligentiā studij. q̄ ē cā eius. Et ē ꝓpter negli
gentiā pctm̄. ita ꝙ negligētia sit' includat'. Et ꝯstituat ig
norantiā in esse peti. Sicut em̄ act' exterior nō ē pctm̄ si
ne interiori, ꝛ tn̄ sil' accepti sunt vnū pctm̄. Sic in ꝓposito
q2 ignorātia nō pt hr̄e rōem peti. ad qd reqritur act' vel
obmissio act' nisi cointelligat' ignorātia ex negligētia ꝓ
ueniens. Et hui' clarū indiciū ē. q2 ignorātia pueri nō ē
pctm̄. q2 nō hz annexā negligentiā. s; ignorātia adulti.
¶ Patz scd̄o q̄le pctm̄ sit. q2 obmissiōis. Patz tertio. ꝙ
ignorare credēda. ꝛ ignorare pcepta decalogi. q̄ sunt cō
munia pcepta legis diuine est pctm̄. Similr̄ ignorantia
episcopi vl' sacerdot'. q̄ nesciūt q̄ ptineāt ad officia sua. nō
ē sine pctō. Sequunt' aūt oia ex dictis.

Argumētū in cōtrariū Est pro p̄i ma ꝯclone.

Circa h argumētū in ꝯriū. nota. p intellectu maioris.
s; nihil meret' penā nisi pctm̄. Nota inquā ifra. q. lxxxvij
ar. vij. Ubi habet' ex intētione. ꝙ ois pena ē ꝓpter culpā.
Intelligit' em̄ de pena vt sic formal'r. ꝛ de culpa actuali.
vl' originali. Quare scdl'. ꝙ si ignorātia meret' penā ꝙ sit
culpa. Et intellige de ignorātia q̄ est cum negligentia. q2
talis ignorans ignorabitur.

q. lxxx. ar. vj ad pmū. Ad pmū g̃ dōm. ꝙ sicut sup dictū ē in h ꝙ dr̄ dic
tū vel factū vel ꝯcupitū sunt itelligēde etiā negatio
nes opposite sm ꝙ omissio hz rōnem peti. ꝛ ita neg
ligētia sm quā ignorātia est pctm̄ ꝯtinet' sub pdicta

diffinitōe peti. inq̄tū ptermittit' aliqd ꝙ debuit di
ci vl' fieri vel ꝯcupisci ad sciam debitā acqrendā

¶ Maior vera. Et ē definitio peti. vt patuit sup. q.
lxxx. ar. vj. S; dico. ꝙ opz recolere qd ibidē dicebat'. q
sub dicto ꝯphendit' ꝛ omissio dicti. Et sub facto ꝛ ꝯcu
pito omissio facti. ꝛ ꝯcupiscētie debite. q2 ꝛ omissio hz ra
tionē peti. ¶ Ad minorē. s; ignorātia ꝛc. Negat'. de igno
rantia q̄ ē pctm̄ ꝙ nō iportat omissionē act'. q̄ reducitur
ad dictū factū ꝛc. q2 vt dictū ē. tal' ignorātia ē pctm̄. acꝯ
cepta cū negligētia. q̄ negligētia dr̄ omissionē eoꝝ. p q̄ po
tuisset acqsita fuisse scia. Talia āt sunt (ꝛ ꝯcupiscētia. q2
sine aio ꝛ desiderio studēdi null' pficit) Et dicta. s; fre
quētes interrogatōes. ꝛ facta. s. visitatōes scholariū. ꝛ vi
ta ꝯpata. ꝛ hmōi q̄ reqrunt' ad ꝯsecutōem scie. Quare ne
gat' ꝯña. q2 in pctō ignorātie ē act' interior ꝛ exterior ob
missū. Et hec notat scōs T. que sequit'.

¶ Ad scd̄m dōm. ꝙ pūatio grē ꝛ si sm se nō sit pec
catū. tn̄ rōne negligētie ꝓparādi se ad gratiā pt habe
re rōnem peti. sicut ꝛ ignorātia ꝛ tn̄ q̄tū ad h ē dis
simile. q2 hō pt aliquā sciam acqrere p suos act'. grā
ho nō acqrit ex nostris actibꝰ. s; ē de munere

¶ Ad maiorē. vera ē. s; ꝙ pctm̄ directe opponit' grē
q̄ scie. q2 opponit' sibi rōe ꝯseruātis grām. nō aūt sciam
ꝯsertim acqsitā. s; ꝛ infusā; nō total'r tollat. q̄uis de Sa
lomone dicat'. ꝙ scia sua infusa vtiq2 fuit satis p pctm̄ ob
scurata. Et aduerte circa maiorē istā. ꝙ pctm̄ opponitur
grē. nō formal'r. q̄si dicat pūatoēm grē. s; dr̄ pūatoem ac
tualis rectitudinis debite actui. S; opponit' grē demeri
torie. ꝛ rōe cause ꝯseruātis grām s; diuini influxus.

¶ Ad minorē dico. ꝙ pūatio grē sm se nō ē pctm̄. sic et
ignorātia sm se nō ē pctm̄. S; nego ꝙ pūatio grē cū neg
ligētia ꝓparandi se ad grām tpe debito. oīno nō habeat
rōem peti omissiōis. Sic ꝛ negat'. ꝙ ignorātia cū negli
gentia ꝛ nō applicatōne ad habendū sciam. ¶ Et tertio
dico. ꝙ nō ē oīno sil'r de pūatōe grē ꝛ scie. imo magis est
apparēs ꝙ ignorātia sit pctm̄. q̄ pūatio grē. q2 sciam p
ꝓprios act' habere pt. nō āt grām. s; ex solo dei munere.
Et igit' manifesti' iputat' hoi nō hr̄e sciam. q̄ nō habere
grām. ꝛ tn̄ in veritate ꝛ pūatio grē pctm̄ ē. ¶ S; circa h
qrit'. q2 vt sup patebit ad qntū. ꝛ sup patuit. q. lxxx. ar. v.
pctm̄ obmissionis nō sp ꝯmittit' dū qs nō facit. s; p aliq̄
determinato tpe. iō ē dubiū p q̄ tpe peccat qs nō habēdo
grām. De h in de veritate mate. xxiiij. q. vij. ad qntuz et
septimū hz T. sanc. in sil'bꝰ. Uñ dr̄ ad qntū. nō p oī tpe
q̄ volūtas nr̄a in actū exit. obligat pceptū de ꝯformitate
volūtat'. s; p illo tpe. q̄ qs tenet' de statu sue salut' cogi
tare. Sicut tenet' qn̄ ꝯfiteri dz. vl' sacramēta accipe vl' ali
qd hmōi facere. Hec ille. Et ad septimū. q̄libet (inquit)
tenet' q̄tū in se ē ad charitatē habēdā. ꝛ si nō facit qd in se
ē peccat. pctō obmissiōis. nō tn̄ opz ꝙ in q̄libet instanti
in q̄ nō facit. peccet. s; tunc tm̄ qn̄ facere tenebat'. vtpote
cū ei necessitas imīnebat aliqd faciendi. qd sine charitaꝯ
te nō pt facere. vt accipe sacramenta. Hec ille. Et p oia
sil'r dicendū ē. de nō ꝓparādo se. ꝛ nō disponēdo ad grāz
q2 solū peccat' cū deberet facere qd dz. dū hz facere qd sine
grā bñ fieri nō pt. Et hmōi etiam est sanctificatio sabbaꝯ
ti sm aliqs. vt infra tangetur.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ sicut i pctō trāsgressionis pec
catū nō ꝯsistit in solo actu volūtatis. s; etiā i actu vo
lito q̄ ē impera'ta voluntate. ita in pctō omissionis

§.q.lxxj. ar. qnto

nō solū act⁹ volūtatis ē pctm̄. sꝫ etiā ipa omissio in/ q̄ztū ē aliq̄liter volūtaria. ꝛ h̄ mō ipa negligētia sci/ endi vel etiā ipa incōsideratio ē pctm̄

¶ Cōcedo maiorē. ꝙ ignorātia nō ē pctm̄ nisi volun taria aliq̄lr. scꝫ directe vl' idirecte p se vl' p accn̄s. vt pate bit ar. seqn. ꝛ ē volūtaria eo mō q̄ nō agere ē volūtariū vt patuit sup̄. q. vj. ar. viij. vt sic ꝛ ipa negligētia sit volunta ria q̄ ꝯsistit i nō agere Ad minorē dꝫ si ignorātia sit pctm̄ inq̄ztū ē volūtaria. videt̄ pctm̄ in ipo actu volūtatꝭ ꝯsiste re. magꝭ q̄ȝ in ignorātia. Dico ꝙ nō videt̄ incōueniēs di cere ꝙ magꝭ ꝯsistit i actu volūtatꝭ q̄ȝ in ipa obmissiōe. sal tē ꝯpletiue. lꝫ ꝛ p̄mordialr ꝯsistat in ipa negligētia vl' ob/ missione. q2 volūtas nō eēt mala. nisi obmissio mala eēt. sꝫ verū ē ꝙ tal' negligētia nō ē pctm̄. nec negligētia. nisi ali/ q̄lr volūtaria. q2 ꝛ nō studere. imo nō velle studere ē vo/ lūtariū. q2 i ptāte volūtatꝭ. Sꝫ nego ꝙ ita ꝯsistat i actu volūtatꝭ. ꝙ nō i ipa ignorātia. accepta cū obmissione ꝛ negligētia. q2 sic̄ cito act⁹ volūtatꝭ ꝯpleat pctm̄ act⁹ exte/ rioris. nihilomin⁹ tn̄ ꝛ i actu exteriori ꝯsistit. sic i ꝓposito lꝫ eē volūtariū aliq̄lr. i. eē in ptāte volūtatꝭ saltē reqrat̄ ad h̄ ꝙ ignorātia cū cā sua sit pctm̄. tn̄ nō i solo volūtatꝭ ac/ tu expsso vl' interptatiō. sꝫ etiā in ipa ignorātia ꝯsistit pctm̄ ¶ Nota tn̄ ꝙ volūtatꝭ act⁹ exercit⁹ vl' interptatiu⁹ q̄ qs vult ignorare. ꝛ negligere. ꝛ non repellere negligētiā. ꝛ per ꝯn̄s ignorātiā. ꝛ ipa ignorātia nō sunt duo pcā. sꝫ vnū sic̄ act⁹ interior ꝛ exterior cū sit currūt. q̄re pctm̄ ꝯsistit in ambobꝰ. q̄ꝛ vnū p̄ncipaliū ꝛ p̄mū in execucōe. aliō in eē ap p̄hensio. Et q̄si via intētionis. vt patuit sup̄ in sili de bo/ nitate actus exterioris ꝛ voluntatis.

Ad pctm̄ ig norātie ꝯcur/ rit voluntas positiue vl' in terptatiue

¶ Ad q̄rtū dōm. ꝙ lꝫ trāseunte reatu p penitētiā remaneat ignorātia fm̄ ꝙ ē p̄uatio scie. nō tn̄ rema/ net negligētia fm̄ quā ignorātia pctm̄ dr̄.

¶ Ad maiorē. ꝯcedit̄. ꝙ oē pctm̄ p pniam tollit̄. ꝛ ꝙ nullū pctm̄ trāsiēs reatu remanet actu nisi solū origīnale Et de h̄ ifra. q2 videlꝫ restituta grā. ex cui⁹ p̄uatōe ierat reat⁹ original' ad penā dāni. remanet adhuc fomes ꝛ cō cupiscētia habitual'. q̄ sunt materiale ipi⁹ original'. Et sic trāseūte reatu p infusionē grē. manet originale actu q̄ ad materiale suū. sub rōe defect⁹ ꝛ pene nō culpe Ad mi/ norē. negat̄ ꝙ ignorātia vt pctm̄ ē nō tollat̄ p pniam. nec remanet actu. reatu trāseūte. q2 manet q̄dem p̄uatio scie post pctm̄. sꝫ nō remanet negligētia. q2 penitēs tenet̄ sibi ꝓponere facturū se diligētiā vt addiscat q̄ dꝫ. Vn̄ si p̄ua tio sola eēt pctm̄ ignorātie argumentū ꝓcederet. sꝫ dici/ mus ꝙ ipa cū cā sua q̄ ē negligētia ꝯstituit pctm̄ ignorā/ tie. q̄ negligētia tollit̄. iō nō manet in rōe pcti. ¶ Dico 2° ꝙ ē aliq̄ ignorātia cū q̄ oēs nascimur. q̄ ptinet ad pctm̄ originale. sic̄ materiale priale. Vn̄ tal' manet actu p⁹ di/ missionē reat⁹. sic̄ ꝛ fomes. Sꝫ loquēdo de ignorātia q̄ nō ē materiale original'. vtpote ignorātia supnaturaliū. q̄ꝛ scia nō statī ꝯpetisset hoi nato in statu inocētie. tal' nō manet actu fm̄ ꝙ pctm̄ fuit. manet tn̄ fm̄ se vt ē p̄uatio. Et de illa loq̄t̄ D. Stāt igit̄ sil'. ꝙ solū originale maneat actu p⁹ pniam. etiā q̄ ad id qō ptinet ad pctm̄ materialr ꝛ ꝙ etiā ignorātia q̄lis se maneat. q2 sic nec ē materiale. nec formale pcti actual' omissiōis. q̄l' ē ignorātia cū cā sua ꝛc̄

¶ Ad q̄ntū dōꝫ. ꝙ sic̄ i alijs pctis omissiōis solo illo tpe hō actu peccat p q̄ pceptū affirmatm̄ obli/ gat. ita ēt de pctō ignorātie. nō eī ꝯtinue ignorās ac tu peccat. sꝫ solū qn̄ ē tps acq̄rēdi sciaꝫ quā hr̄e tenet̄

¶ Ad assumptū. si ignorātia sit pctm̄. q̄ȝdiu remane ret ignorātia i hoie tā diu actu peccaret. Dico ꝙ ē pctm̄ accepto cū cā sua negligētia. videlꝫ addiscēdi. Sꝫ nego seq̄lā. q2 iuxta sup̄ dicta. q. lxxi. ar. v. in alijs pctis obmis/ sionis. solo illo tpe actu peccat. p q̄ affirmatm̄ pceptū ob ligat. ita ꝙ si nō faciat aliqd. peccat tm̄ in tpe q̄ facere te/ net̄. ꝛ nō sp̄ dū nō facit. sic̄ ad 2ᵐ dictū ē. de nō hr̄e grām Vltra. sꝫ ꝯtinue manet in ignorātia. dico ꝙ possibile ē. sꝫ iā patuit ꝙ ignorātia pctm̄ ē ꝯ̄ pceptū affirmatm̄. qō li/ gat ad certū tps. q̄re negat̄ ꝯn̄a. ꝙ g̃ ꝯtinue peccaret. ꝛ re liq̄ nō sequunt̄ Ex dictꝭ nr̄is. vt pꝫ ꝛc̄. An āt ignorātia sit grauissimū pctm̄. vl' magꝭ qō fit ex ignorātia. patebit arti. quarto. ad tertium.

¶ Utrū ignorātia totaliter a peccato excuset

C

AD tertiū sic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ ignorantia ex toto excuset a pctō. q2 vt Aug. dr̄. oīe pctm̄ volūtariū ē. sꝫ ignorātia causat in uolūtariū. vt sup̄ habitū ē. g̃ ignorantia totalr̄ excusat pctm̄. ¶ P̄. id qō aliqs facit pter inten tionē p accn̄s agit. sꝫ intētio nō pt̄ eē de eo qō ē igno tū. g̃ id qō p ignorātiā hō agit p accn̄s se hꝫ i actibꝰ hūanis. sꝫ qō ē p accn̄s nō dat spēm. nihil g̃ qō ē per ignorātiā factū dꝫ iudicari pctm̄ vl' ꝟtuosū i hūa/ nis actibꝰ. ¶ Preterea hō ē subiectū ꝟtutis ꝛ pcti in q̄ztū ē pticeps rōnis. sꝫ ignorātia excludit sciam per quā rō pficit̄. g̃ ignorantia totalr̄ excusat a pctō. — q. vj. ar. viij

¶ Sꝫ ꝯ̄ ē qō Aug. dt̄ i li. de libe. ar. ꝙ q̄dā p ignorāti am facta recte iprobant̄. sꝫ solū illa recte iprobant̄ q̄ sunt peccata. ergo quedā per ignorātiam facta sunt pctā. nō g̃ ignorātia oīno excusat pctm̄

¶ Hic q̄rit ꝯn̄r. quō ignorātia faciat ad q̄ntitatē pcti. et p° qn̄ excuset vl' nō. 2° quō augeat vl' diminuat. ar. se/ quē. Prio igit̄ q̄rit̄. an ignorantia ex toto excuset a pctō. ¶ Vbi nota breuit̄ p intellectu dicēdoꝝ ꝙ necārio ois act⁹ volūtatꝭ p̄supponit cognitiōnem. Nā bonū itellectū ē obiectū volūtatꝭ. nō āt pt̄ eē act⁹ sine obiecto. q̄re seq̄t̄ ꝙ sublata cognitiōe alicui⁹ p ignorātiā. auferť ꝛ act⁹ vo/ lūtatꝭ. ꝛ tollit̄ volūtariū. q̄ztū ad id ꝙ ignoratū ē. Et h̄ mō ignorātia hꝫ excusare a pctō. q2 fm̄ se tollit volūtariū ¶ Nota āt 2°. ꝙ q̄uis ois ignorātia tollit voluntariū. nō tn̄ ois causat iuolūtariū. Nā plurimū dr̄r. nō volū/ tariū ꝛ iuolūtariū. Nō volūtariū eīn dr̄ p negatōēꝫ act⁹ volūtatꝭ. q2 videlꝫ nō ē aliqs act⁹ volūtarius circa ipm. Sꝫ iuolūtariū dr̄ ꝯ̄rie. nō negatiue. ita sꝫ ꝙ id qō fit. sit ꝯ̄ volūtatē. ꝛ vt dictū fuit ar. p. ad iuolūtariū seq̄t̄ tristicia. q̄ tn̄ nō ꝯseq̄t̄ ad nō volūtariū. Sic̄ ꝯtingit in ignorātia ꝯcomitāte. Et patuit exēplū sup̄. q. vj. ar. viij. Sic̄ si qs interficiat ignorās hostē. credēs se iterficere ceruū. postq̄ȝ cognouerit eē hostē. nō tristat̄ se fecisse. sꝫ gaudet Sec⁹ de iuolūtario. vbi. cū qs videt factū ex ignorātia. dolꝫ ꝛ tristat̄ ꝛ hec oꝫ p̄notare. q2 ex magna pte declarabūt dicēdā

¶ Rn̄deo dōꝫ. ꝙ ignorātia de se hꝫ ꝙ faciat actū q̄ sit quē causat inuolūtariū eē. iā āt dictū ē ꝙ ignorātia dr̄ causare actū quē scia opposita ꝓhibebat. ꝛ ita tal' act⁹ si scia adesset. eēt ꝯtrari⁹ volūtati. qō importat nomen inuoluntarij — ar. p° et 2°

¶ Hec q̄stio ꝙ p̄supponit vnū aliō dubiū. ex q̄ depē/ det. videlꝫ an ignorātia possit excusare a pctō. Iō D. p° r̄ndet ad h̄ dubiū. 2° ad q̄situ p̄ncipalr̄ motū. ibi. Sed ꝙ aliq̄ ꝛc̄. Circa p̄mū ponit talē ꝯclonē. Ignorantia q̄

q̄ ē cā actus nō excusat. Et eadē rō ē de q̄cūq̧ ignorantia nō causante. sȝ ꝯnte vl' ꝯcomitāte actū pcti (suppleꝭ) et sic tal' ignorātia nec a toto nec a tāto excusat. vt parebit ar. iiij. Sȝ ignorātia q̄ ē cā actus pcti hȝ qd' excuset Circa istā ꝯclonē D. sic pcedit. Pmo ponit pbatōnem scd̄e ptis ꝯclonis. 2º ponit ꝛ pbat pmā ei' pte. ibi. si ꝓo scia ꝛc. 3º infert scd̄az ptē pº pbatā. cū aliq̄li ꝯfirmatōne eius pbatōis. ibi. Sȝ ignorātia q̄ ē ꝛc. Arguit̄ ḡ sic p scd̄a pte ꝯclonis. ignorātia de se hȝ q̄ faciat actū quem excusat inuolūtariū ee. igit̄ de se hȝ excusare pctm̄. ꝯn̄a pbabitur postea. ibi. Sȝ ignorātia q̄ ē cā act' ꝛc. Ans̄ pbat̄. illa ignorātia dr̄ causare actū. quē scia opposita si affuisset ꝓhibuisset. ꝛ tal' act' si adesset scia eēt ꝯtr' volūtatē. igit̄ ans̄ vez. tenet ꝯn̄a. q2 act' ꝯtr' volūtatē ē inuolūtari'. igit̄ ignorātia q̄ ē cā act' q̄ fiat. q̄ p̄sente scia nō fuisset factus. imo eēt ꝯ volūtatē. causat inuolūtariū. i. actū q̄ cognitus eēt ꝯ volūtatē. Illd' ans̄ patuit ar. pº. in corollario. Tenet ꝯn̄a ex pº notabili. q2 ignoratū vt sic nō ē volūtariū. sed cognitū. si ḡ ignorātia causat actū. vt sic nō hȝ eē volūtariū. sȝ solū cognitū. Quare ignorātia q̄ ē cā act' sp facit inuolūtariū. q2 nō dr̄ cā nisi scia ꝓhibuisset. ꝛ q2 nō eēt fact' nisi stāte ignorātia. Et si aduenīēte ei' cognitōe ꝛ scia. esset ꝯ volūtatē igit̄ de se causat actū q̄ ē ꝯ volūtatē. ꝛ ꝑ ꝯns̄ inuolūtari'. Et stat fundamētū in h. q2 ignorātia ē cā remouēs ꝓhibēs. vt patuit ar. pº. q̄re si act' ille eēt ꝓhibit' ꝑ sciam. iō ē inuolūtarius. Deinde cū dicit

¶ Si ꝓo scia q̄ ꝑ ignorantiā puat̄ nō ꝓhiberet actū ꝑpter inclinatōem volūtatꝭ in ipm. ignorātia hui' scie nō facit hoīem inuolūtariū. sȝ nō volentē. vt dr̄ in. iij. ethicoꝝ. ꝛ tal' ignorātia nō ē cā act' pcti.
ar. pº ꝛ h sta tum vt dictū ē. q2 nō causat inuolūtariū nō excusat a peccato. Et eadē rō ē de q̄cūq̧ ignorātia nō causante. sȝ ꝯsequente vel ꝯcomitāte actū peccati.

¶ Hic ꝯn̄r D. ponit ꝛ pbat pmā ptē ꝯclonis supdicte. ꝛ arguit sic. Ignorātia q̄ nō ē cā act' pcti nō causat inuolūtariū (esto causet nō volitū) igit̄ nō excusat. ꝯn̄a tenet ꝑ oppositū ad p̄cedentē. q2 si affirmatio ē cā affirmationis ꝛc. Sȝ pº excusat. q2 causat inuolūtariū. igit̄ illa. q2 nō causat inuolūtariū nō excusat. Ans̄ pbat̄. q2 si scia adesset. q̄ ꝑ talē ignorātiā puat̄. nihilomin' fieret act' ꝑpt inclinatōez volūtatꝭ in ipm. igit̄ ignorātia talis nō facit hoīem inuolūtariū. sȝ nō volentē vt dr̄. iij. ethicoꝝ. vt dicit ans̄. sicut pȝ in exēplo scd̄i notabil. de interficiēte hostē quē ignorat. tal' ignorātia nō causat ꝓprie hūc actū. q2 oppositū ei' etiā causaret. ꝛ plus si adesset Cōseq̄nt̄ cū dc

¶ Sȝ ignorātia q̄ ē cā act'. q2 causat inuolūtariū. de se hȝ q̄ excuset a pctō. eo q̄ volūtariū ē de rōe pcti.

¶ Adducit scd̄az ptē ꝯclonis pº pbatā. ānectēs aliq̄ q̄ sūt ꝑ ꝯn̄a porꝭ rōis q̄ fuit ꝑ eadē pte. Ubi tenet pª ꝯn̄a ꝑ illa pte. q2 volūtariū ē de rōe pcti. ꝛ ipo diminuto minuit̄ ꝛ pctm̄. ꝛ ipo totalr̄ ablato. totalr̄ aufert̄ pctm̄. ḡ si ignorātia de se hȝ q̄ faciat actū. quē causat inuolūtariū ee. seq̄t̄ q̄ de se hȝ excusare pctm̄. Patȝ igit̄ q̄ ignorātia q̄ ē cā. hȝ ex ꝓpria rōe (.i. inq̄tū remouet sciam. q̄ ꝓhibuisset actū) causare inuolūtariū. Et nota hoc. q2 est fundamentum huius materie.

¶ Sȝ q̄ aliq̄n nō totalr̄ excuset a pctō p̄t ꝯtingere ex duobꝰ. vno mō ex pte ipius rei ignorate. inq̄tū cū ignorātia excusat a pctō. inq̄tū ignorat̄ aliq̄d ee pctm̄. p̄t ēt ꝯtingere q̄ aliq̄s ignoret q̄dē aliquā circūstantiā pcti. quā si sciret retraheret̄ a peccādo. siue illa circūstātia faciat ad rōnem pcti siue nō. et tn̄ adhuc remanet in ei' scia aliq̄d ꝑ qd' cognoscit illud eē actū pcti. puta si aliq̄s pcutiens aliquē sciat q̄dē ipm eē hoīem. qd' sufficit ad ratōem pcti. nō tn̄ scit eū eē patrē qd' ē circūstātia ꝯstituēs nouā spēm pcti. vel forte nescit q̄ ille se defendēs repcutiat eū. qd' si sciret nō pcuteret. qd' nō ptinet ad rōem pcti. vn̄ lȝ tal' ꝑpt̄ ignorātiā peccet. nō tn̄ totalr̄ excusat̄ a pctō. q2 adhuc remanet ei cognitio pcti.

¶ Ostēso supposito q̄ aliq̄ ignorātia excuset. videlȝ q̄ ē cā actus. Hic ꝯn̄r pcedit ad rn̄dendū q̄sito pncipalr̄ moto. an scȝ illa ignorātia excuset a toto. Et q2 tal' ignorātia diuersimode ē cā act' pcti. iō D. distincte rn̄det ꝑ talē ꝯclonē q̄ tripartitā. Ignorātia q̄ ē cā act'. nō totalr̄ excusat duplr̄. vl' ex pte rei ignorate. vl' ex pte ignorātie. Si aūt ē ignorātia inuincabil' vl' vincabil. tn̄ ei' qd' nō tenet̄ scire. oīno excusat a pctō. Huius ꝯclonis ponit pº pmā ei' ptē. 2º scd̄am. ibi. Alio mō. 3º tertiā ꝛ q̄rtā sil'. ibi. Si ꝓo sit ꝛc. Arguit̄ ḡ ꝑ pª pte ꝯclonis supponēdo. q̄ ignorātia excusat a pctō rōe rei ignorate inq̄tū ignorat̄ aliq̄d ee pctm̄. ita videlȝ. q̄ si nō sciret̄ ex pte rei aliq̄d qd' faceret pctm̄. q2 scȝ nō sciret q̄ eēt hō nec pr̄. sȝ oīno putaret bestiā. et interficeret. excusaret talis ignorātia si nō eēt aliq̄ negligentia. hoc supposito arguit̄ sic. Cū tali ignorātia ex qua q̄s peccat. p̄t remanere cognitio pcti sm̄ q̄ cognoscat aliq̄d in re qd' facit pctm̄. igit̄ tal' ignorātia licȝ sit cā pcti. tn̄ nō totalr̄ excusat. ꝯn̄a ē nota. q2 si ē cognitio pcti ꝛ fit. ibi ē pctm̄. Ans̄ pbat̄ in lr̄a. q2 p̄t ꝯtingere q̄ aliq̄s ignoret q̄dē aliquā circūstātiā pcti. q̄ si sciret retraheret̄ a pctō. ꝛ ita ipa ignorātia ē cā q̄ act' pcti fiat. siue circūstātia illa faciat ad pctm̄ (scȝ q2 rōe sui posset esse obiectū pcti) siue nō. ꝛ tn̄ adhuc remanet in ei' scia aliq̄d ꝑ qd' cognoscit illud eē actū pcti. Exēpli grā. si aliq̄s pcutiēs aliquē. sciat q̄dē ipm eē hoīem qd' sufficit ad rōem pcti (q2 pcutere hoīem quēcūq̧ iniuste. ē pctm̄ mortale ex gn̄e) non tn̄ scit eū eē patrē qd' eē patrē ē circūstātia faciēs ad pctm̄. q2 cōstituit sup homicidiū vl' ꝑcussionē hoīs nouā spēm pcti. qd' ē parricidiū. vl' forte nesciat q̄ ille defendat se. ꝛ repcutiat. q̄ si sciret nō pcuteret. Et tal' circūstātia scȝ repcutere nihil faciat ad pctm̄ pmi pcutientꝭ. q̄re ans̄ ē vez. q̄ cuȝ ignorantia q̄ ē causa vt pctm̄ fiat. stat pcti cognitio q̄n ex altera pte q̄ cognitio sufficit vt factū ex ignorātia non oīno excuset̄. Esto possit excusari ab aliq̄ spē pcti vt dictū fuit. ar. pº Deinde cū dicit

¶ Alio mō p̄t ꝯtingere ex pte ipius ignorātie. q2 scȝ ipa ignorātia ē volūtaria vel directe. sicut cū aliq̄s studiose vult nescire aliq̄ vt liberius peccet. vl' indirecte. sicut cū aliq̄s ꝑpter laborē vl' ꝑpter alias occupatōes negligit addiscere id ꝑ qd' a pctō retraheret̄. talis enī negligētia facit ignorantiā ipam esse voluntariā ꝛ pctm̄. dūmō sit eoꝝ q̄ q̄s scire tenet̄ et p̄t. ꝛ iō tal' ignorātia nō totalr̄ excusat a pctō.

¶ Ponit ꝛ pbat D. scd̄am ptē ꝯclonis Et arguit sic Potest ꝯtingere vt ignorātia q̄ ē cā actus pcti. sit volūtaria directe vel indirecte. igit̄ talis nō totalr̄ excusat Tenet ꝯn̄a. q2 qd' ex volūtario causat̄. volūtariū in moralibꝰ

reputat᷑. igit᷑ si illa ignorātia est volūtaria. ꝛ id qd̄ ex ea se
quit᷑. ꝛ si est volūtariū aliq̄ mō nō ē sine pctō ꝛc̄. Añs pꝫ
ex dict̄s sup̄ q.vi.ar.viij.ꝙ articul' in pn̄ti materia videri
dꝫ Et explicat᷑ h̄ prio. ꝙ possit esse volūtaria directe ꝛ ha
bens se ꝯn̄r ad actū volūtatis ꝙ cū deliberatōne tendit
in ignorātiā ꝙ est volibil' p accn̄s. sicut cū aliqs studiose
vult nescire aliq̄ vt liberi' peccet. vt nolēs audire dei sermo
ne patiat᷑ remorsuꝫ peccādo Scd̄m etiā explicat᷑ ꝙ possit
eē volita idirecte. sic id dr̄ volūtariū qd̄ est in ptāte hoīs
repellere. ꝛ hec est ignorātia negligētie. sicut cū aliqs ꝓpt̄
laborē vel ꝓpter alias occupatiōes negligit addiscere vel
ꝯsiderare id p qd̄ a pctō retraheret᷑. talis eīm negligentia
facit ignorātiā ipāꝫ eē volūtariā ꝛ pctm̄ dūmodo sit eoꝝ
ꝙ qs scire pt ꝛ tenet᷑. Et dr̄ notanter dūmodo sit eoꝝ ꝛc̄.
qꝛ si qs negligat scire ꝙ nō tenet᷑ nō ē talis ignorātia pec/
catū. nec negligere talia scire est pctm̄. vt patuit. ¶ Et no
ta ꝙ D. sub isto mō volūtarij scꝫ idirecto. ꝯp̄hendit etiā
volūtariā ignorātiā p accn̄s ꝙ nō dr̄ voluntaria directe
nec indirecte solū ꝓpt negligētiā. sed ex eo ꝙ aliqs directe
vl' indirecte vult aliqd ad qd̄ seq̄t᷑ ipm̄ ignorare. dato ꝙ
nō ꝯsiciat vl' aduertat actu Directe qdē pt aliqs velle cāꝫ
ignorātie. sicut ꝙ vult iebriari ꝛ vinū supflue potare. vult
puari vsu rōnis p accn̄s Indirecte ꝟo. sic cū qs negligit
reprimere insurgētes mot' passionū ꝙ supexcrescētes ligāt
vsuꝫ rōis in pticulari eligibili. ſm ꝙ dr̄ oīs mal' ignorās
Talis eīm nō vult exp̄sse cāꝫ ignorātie sꝫ idirecte. qꝛ in
ptāte ei' fuit reprimere cām tal' ignorātie. ꝛ p ꝯn̄s si nō rep
mit habet᷑ vt volūtaria idirecte. qꝛ iuxta sup̄ dicta indire
cte volūtū est qd̄ est in ptāte volūtatis vl' ſm se vel ſm cām
suā. Pꝫ igit᷑ scd̄a ps ꝙ ignorātia ex pte sui. qꝛ videlꝫ aliq̄
hoꝝ modoꝝ volūtaria nō oīno excusat. esto excuset aliq̄/
liter. vt patebit ar. seq̄nti. Consequēter cū dicit.

¶ Si ꝟo sit talis ignorātia ꝙ oīno sit inuolūta/
ria siue qꝛ ē inuincibilis. siue qꝛ ē ei' qd̄ qs scire non
tenet᷑. talis ignorātia oīno excusat a pctō

¶ Adducit tertiā ꝛ q̄rtā ptē ꝯcl'onis sil'. ꝛ pbat᷑ ex dis
ctis. qꝛ ꝙ ignorātia ꝙ est cā act' pcti nō excuset est. qꝛ aliq̄
mō volūtaria ꝛ pctm̄. sꝫ talis ignorātia scꝫ iuincibil' ē oīno
inuolūtaria. ꝛ ignorātia ei' qd̄ qs nō tenet᷑ nō iputat᷑ ali/
cui ad pctm̄. igit᷑ oīno excusant. Maior patuit. qꝛ ignorā
tia ꝙ est cā act' pcti ſm se hꝫ excusare. ꝛ ꝙ nō excuset est qꝛ
volūtaria vl' cū iordiatōe volūtatis. q̄re seq̄t᷑ maior. Mi
nor patuit art. p̄. qꝛ nullo studio supari pt. ꝛ p ꝯn̄s nullo'
volita. ¶ Et nota. ꝙ ignorātia alicui' non debiti. etiā si
ad eā seq̄tur effect' mal' nō iputat᷑ ignorāti tali ignorātia
qꝛ ipā ignorātia nō est pctm̄ nec ei' est negligētia. ꝙ vt dis
ctū est solū hꝫ locū in debitis. Vñ oīno excusat. sic si quē
ꝯtingat mori. qꝛ nō hꝫ medicū. ego ꝙ nō sum medic' nō
iuuādo ipꝫ nō pecco. qꝛ ignorātia ē ei' qd̄ nō teneor scire.

☞ Argumēti in ꝯtrariū ꝯfirmat p̄mā ptē ꝯcl'onis.

¶ Ad p̄mū g̃ dō. ꝙ nō oīs ignorātia causat in
q.vi.ar.viij volūtariū sicut sup̄ dictū ē. vñ nō oīs ignorantia
totaliter excusat a peccato

¶ Maior est ꝟa. qꝛ oē pctm̄ volūtariū est. Ad mino/
rē dr̄. ꝙ ignorātia añs ꝛ iuincibilis ꝛ ignorātie circūstātie il
la causat iuolūtariū. ꝛ h̄ est sup̄ dictū q.vi.ar.viij. Sꝫ ne
gat᷑ ꝙ ignorātia ꝯn̄s volūtatis actū ꝛ volita aliq̄ mō. et
ignorātia ꝙ ē pctm̄ causet iuolūtariū. nec illō supra dictū
est. imo oppositū oīno. Vltra. igit᷑ ignorātia totalr̄ excu/
sat. Veꝝ ea ꝙ facit totalr̄ iuolūtariū. ꝛ h̄ nos dicim'. sed
nō oīs totalr̄ excusat. qꝛ nō oīs facit totalr̄ iuolūtariū. qꝛ

qd̄ volūtariū ē nō pt oīno iuolūtariū causare vt patuit ꝛc̄

¶ Ad scd̄m dō. ꝙ inq̄ntū remanet in ignorāte de
volūtario. intātū remanet de intētione pcti. ꝛ ſm h̄
nō erit per accidens peccatū.

¶ Ad maiorē. id qd̄ aliqs facit p̄ter intentōem. hoc p
accn̄s agit. Dico ꝙ ē vera. ꝯp̄hendēdo sub intentōe etiā
volūtātē. ita qd̄ quicqd facit pter intētionē ꝛ volūtatē oī
mō. hoc habet᷑ tanq̄ p accn̄s moralr̄. Sꝫ dico ꝙ nō oꝫ
ꝙ id sit p accn̄s moralr̄. qd̄ ē volitū aliq̄ mō. etiā si sit vo
litū idirecte ꝛ p accn̄s Ad minorē Sꝫ intētio nō pt eē
de eo qd̄ ē ignotū. negat᷑ de q̄cūq ignoto. quacūq igno/
rantia. qꝛ falsa est de ignoto ignorātia volūtaria aliquo
mō dicto. volita eīm tali ignorātia fit volitū ꝛ id qd̄ ex ea
seq̄tur. ¶ Scd̄o dico. ꝙ dato q̄n̄q ꝙ sit ignorātia non
sit volita p ꝯn̄s. nec sequens ex ea sit volitū ꝙ ad ignorā
circūstantiā. pt tñ esse ſm aliud notū. ita ꝙ ignorātia ha
beat ꝯiunctā sciam eius qd̄ sufficit ad rōem pcti. Vltra
Igit᷑ ꝙ p ignorantiā agit hō. p accn̄s agit. veꝝ si agat p
ignorantiā inuolūtariā omnino. Sed negat᷑. ꝙ si agat p
ignorantiā volūtariā. vel p ignorantiā habentē ꝯiunctaꝫ
cognitōem eius. qd̄ sufficit ad pctm̄. Vltra. sed qd̄ est p
accn̄s nō dat spēm. veꝝ qdē. Sed dico. ꝙ apud moralē
nō habet᷑ p accn̄s ꝛ nullo mō pctm̄. nisi nullo mō sit volū
tariū. Et dico ꝙ p accn̄s volitū. nō habet᷑ p accn̄s tale. q̄
re negat᷑ ꝯn̄a. qꝛ pctm̄ vel ꝟtuosum dr̄ oē qd̄ est volun/
tariū aliq̄ mō. q̄le est ꝛ ignorātia ꝛ ipam sequēs q̄n̄q

¶ Ad tertiū dō m. ꝙ si eēt talis ignorātia ꝙ totalr̄
vsum rōnis excluderet oīno a pctō excusaret sic pꝫ
in furiosis ꝛ amētibꝫ. nō āt semp ignorātia causans
pctm̄ ē tal'. ꝛ iō nō sp totaliter excusat a pctō

¶ Ad maiorē. hō est subiectū ꝟtutis ꝛ pcti inq̄ntū est
pticeps rōnis. ꝯceditur. Sed iuxta dicta supra. nō solūꝫ
est pctm̄ qd̄ ex rōne est imperatiue. sed etiam qd̄ est in pos/
testate rōnis ꝛ volūtatis qd̄ nō ꝓhibet᷑. Ad minorem
male subsumit᷑. dico qdem. ꝙ ignorātia excludit sciam p
quā rō ꝓhibetur. sed nō tollit oēm cognitōem rōnis. quan
doq etiā actualē pcti. quādoq vero excludit possibilita
tem cognoscendi pctm̄ ꝛ vsuꝫ rōis. bene eīm volo. ꝙ si ig/
norantia totalr̄ excluderet vsuꝫ rōis. ꝙ talis ignorantia
omnino excusaret. sicut est in furiosis ꝛ amentibꝫ. sed igno/
rantia ꝙ hꝫ ꝯiunctam cognitōem pcti. manifeste non ex/
cludit rōnem. ¶ Scd̄o etiā ignorātia que est cum vsu
rōnis ꝛ volūtaria. ꝛ in ptāte hoīe. esto tollat cognitōem
actu. nō tamē cognitōnem possibilem ꝛ debitam. ideo
nō omnino excusat.

¶ Vtrū ignorātia diminuit peccatū.

AD q̄rtū sic pcedit᷑. Videtur ꝙ ignorātia
nō diminuit pctm̄. sꝫ ignorātia ē cōis in
omni pctō Dicit eīm phs in iij. ethi. ꝙ oīs D
mal' ē ignorās. g ignorātia nō diminuit
pctm̄. ¶ P. pctm̄ additū pctō facit mai' pctm̄. sꝫ ipa
ignorātia ē pctm̄. vt dictū ē. g nō diminuit pctm̄ arti.ij.
¶ P. nō ē eiusdē aggrauare ꝛ diminuere pctm̄. sꝫ ig/
norātia aggrauat pctm̄. qm̄ sup illō Apli. Ignorās
qm̄ benignitas dei ꝛc̄. dr̄ Ambro. Grauissime peccas
si ignoras. g ignorātia nō diminuit pctm̄. ¶ P. si ali
ꝙ ignorantia diminuit pctm̄ h̄ maxie videt᷑ de illa ꝙ

totalr̄ tollit vsuз rōnis. sз hmōi ignorātia nō minu/it pctm̄. sз magis auget. Dicit eñ ph̄s in iij. ethi. ꝙ ebrius meret duplices maledictōes. ḡ ignorātia nō minuit pctm̄. ¶ Sз ɔtra. q̇cq̇d est rō remissionis peccati alleuiat pctm̄. sз ignorātia ē hmōi. vt patet. i. ad Thimot. p̄mo. Misericordiā ɔsecut⁹ sum qꝛ ignorās feci. ḡ ignorātia diminuit vel alleuiat pctm̄

¶ Quia habito ꝙ nō ōis ignorātia excusat totaliter. Querit̄ nūc an tm̄ minuat ꝛ aliq̄liter excuset

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ qꝛ ōme peccatū est voluntariū. intantū ignorātia potest diminuere peccatū inquantū diminuit voluntariū. si aūt voluntariū nō diminuat. nullo modo diminuet peccatū. Manifestū est aūt ꝙ ignorantia que totalr̄ a pctō excusat. quia totaliter voluntariū tollit peccatum non minuit. sed oīno aufert.

¶ Quia āt iuxta p̄dicta varie sunt ignorātie. scз oīno inuolūtaria ꝛ volūtaria nō exn̄s cā peti sз ɔcomitāns. ꝛ volūtaria aliquo mō. ꝛ ɔñter se hn̄s ad actū volūtatꝭ. Et tm̄ exn̄s cā actus peti. iō distincte D. r̄ndet de vnaq̄q̄ ignorātia. p quinq̄ ɔclōnes q̄ patebūt ꝓsequendo. Cōclusio igit̄ p̄ma. ignorantia inuincibil' ꝛ q̄ totalr̄ excusat. nō minuit pctm̄. sз oīno tollit. Probat̄ ɔclō. intātū ignorantia pt̄ diminuere pctm̄. inq̄tū diminuit voluntarium (remanēte scз aliq̄ volūtarij ꝛ aliq̄ sublato) si āt volūtariū nō diminuat (qꝛ videlз manet plenum volūtariū. vl' oīno nullū ē) nullo mō diminuet pctm̄. sз ignorātia excusans nō diminuit volūtariū. sз totalr̄ aufert. igit̄ nō minuit pctm̄. sз tollit. id ē facit ꝙ nō sit pctm̄ qδcūq̄. Maior nota. qꝛ ōne pctm̄ est volūtariū. igit̄ seq̄tur maior ꝛc. Minor ptз de se. qꝛ si nō ē aliqδ volūtariū. nō pt̄ diminui. qꝛ diminutio p̄supponit eē. q̄re si vl' ē de volūtario. iō nō minuitur. Deinde ibi

¶ Ignorātia vero que nō est causa peccati. sed cōcomitanter se habet ad peccatū. nec minuit peccatum nec auget.

¶ Est scδa ɔclō talis. Ignorātia q̄ nō est cā peti. sed cōcomitāter se hз ad pctm̄. nec minuit. nec auget Probatur. talis ignorātia nec minuit nec auget voluntariū. cū oīno impertinēter se hз ad actū peti. igit̄ ɔclō vera. ɔñā tenet ex dictis. qꝛ ignorātia diminuit rōe diminutōis voluntarij. Añs ptз ex dictꝭ. ar. iij. Quia esto faciat nō voluntariū. nullo tm̄ mō facit inuolūtariū. Et nota circa h. ꝙ nō ē idē dicere. ignorantia q̄ ē cā peti ꝛ ignorātia añcedens. qꝛ añcedens solū dr̄ illa q̄ est oīno inuolūtaria. ꝛ excusat oīno. vt patuit sup. q. vj. ar. viij. Sз ignorātia q̄ est cā peti. ē ɔñs volūtate. ꝛ volūtaria aliq̄ mō dicto i articulo p̄cedēti. Vñ ōis añcedēs ē cā act⁹ peti. Sз nō cōuertit̄. qꝛ nō ōis q̄ est cā act⁹ peti est añcedēs. Quare bn̄ stat. ꝙ ignorātia ē cā actus peti. ꝛ tm̄ nō oīno excusat. licet añs oīno excusat. qꝛ ille ignorātie nō sīl' cedē. Deīn ibi

Nō eadē est ignorātͣ añcedēs. ꝛ q̄ ē cā peti

¶ Illa igitur sola ignorātia potest peccatū minuere q̄ est cā peccati. ꝛ tm̄ totalr̄ a pctō nō excusat.

¶ Ponit tertiā ɔclōnē quasi corollarie ex dictꝭ. Illa igit̄ sola ignorātia pt̄ pctm̄ minuere q̄ ē cā peti. ꝛ tm̄ totaliter nō excuset. Probat̄ ex dictꝭ. qꝛ ignorātia q̄ nō est cā act⁹ peti. nō minuit nec auget vt dr̄ scδa ɔclō. Et ignorantia q̄ totalr̄ excusat totalr̄ tollit pctm̄. vt dr̄ p̄ma ɔclō igit̄ ista ɔclō vera. añs patuit. tenet ɔñā. qꝛ ad diminutionem peccati. oportet eē pctm̄. ꝛ cum hoc nō perfectum sed diminutum ꝛc. Deinde cū dicit

¶ Contingit aūt quādoq̄ ꝙ talis ignorātia directe ꝛ p se est voluntaria. sicut cū aliquis sua sponte nescit aliq̄d vt liberi⁹ peccet. ꝛ talis ignorātia videtur augere voluntariū ꝛ peccatū. ex intēsione eñ volūtatis ad peccandū ꝓuenit ꝙ aliq̄s vult subire ignorantie damnū ꝓpter libertatē peccandi

¶ Ponit q̄rtā ɔclōnē explicatiuā tertie. Ignorātia q̄ ē cā peti ꝛ nō totalr̄ excusans ꝛ p se ꝛ directe volūtaria nō diminuit pctm̄. sз auget. sicut cū q̄s sua sponte nescit aliq̄d vt liberius peccet. Probat̄ ɔclō. talis ignorātia videt̄ augere volūtariū. igit̄ ɔclō vera. ꝙ nō minuit. sз auget pctm̄ ɔñā ptз ex dictꝭ. qꝛ ignorantia eo mō se hз ad pctm̄. q̄ se hз ad voluntariū. Añs ptз. qꝛ ex intēsione volūtatꝭ ad peccandū ꝓuenit. ꝙ aliq̄s vult subire ignorantie damnū ꝓpter libertatē peccādi Sicut in sili sup̄ dictū fuit. q. lxxij. ar. viij. ꝙ damnū p̄cedens ꝓpter qδ aliquis nō p̄termittit pctm̄. aggrauat pctm̄. multo igit̄ plus aggrauat pctm̄. velle ignorare vt libere peccet. ¶ Nota aūt v̄bū Doc. sanc. in añcedere. talis ignorātia videt̄ augere ꝛc. Quia ꝓprie nō auget a p̄ori. sз magꝭ a posteriori ostēdit. sicut ꝛ supra. q. lxxvij. ar. iij. dictū fuit de passione ɔñte voluntatē. p̄cedit eñ ex volūtate multū ad pctm̄ affecta ignorantia tal'. Et ḡ ōndit magis intēsionē volūtatis plus ꝙ̄ causet. Ideo D. dr̄. videt̄ augere. qꝛ nō ꝓprie auget. sз ex aucta ꝛ magna volūtate p̄cedit. ꝛ ei⁹ magnitudinē ōndit. Tūc ibi

¶ Quādoq̄ vero ignorātia que est causa peccati nō est directe volūtaria. sed indirecte vl' p accidēs. puta cum aliquis nō vult laborare in studio. ex q̄ seq̄tur eum esse ignorātem. vel cum aliquis vult bibere vinū imoderate. ex quo seq̄tur eum inebriari ꝛ discretōne carere. ꝛ talis ignorātia diminuit voluntarium. ꝛ p ɔsequens peccatū. cum eñ aliquid nō cognoscitur esse peccatū. nō potest dici ꝙ voluntas directe ꝛ p se feratur in peccatū. sed per accidēs. vnde est ibi minor ɔtemptus. ꝛ p ɔñs min⁹ pctm̄

¶ Est ɔclō q̄nta etiā explicatiua 3ᵉ. Ignorātia q̄ ē cā act⁹ peti. ꝛ nō totalr̄ excusans. nō directe tm̄ volūtaria. sз indirecte vl' p accn̄s minuit pctm̄. Et explicat D. ɔclōnē ponēdo p̄mo exemplū de ignorātia indirecte voluntaria puta cū aliq̄s nō vult laborare in studio. Ex q̄ seq̄tur eū esse ignorātē q̄ ꝛ in articulo p̄cedēti dicebat̄ ignorantia negligētie. qꝛ negligit laborare in studio. forte ꝓpter alias occupatōes in q̄bꝫ delectat̄ Exemplū scδi. vt cū q̄s vult bibere vinū imoderate. ex q̄ seq̄tur eū inebriari ꝛ discretione carere. Et ē ḡ p accn̄s volita. qꝛ in sua cā positiua. p̄cedens aūt dr̄ volita. nō in cā positiua. sз quia fuit in p̄tāte volūtatꝭ. cā repellere repellendo negligentiā. q̄ est cā q̄si p̄uatiua ꝛ ꝓxima. In scδa aūt ꝓxia cā ē aliqδ positiuū. ¶ Nota aūt circa hoc. qꝛ veꝛ ē qδ dicebat̄ ar. p̄cedēti. videlicз. ꝙ sub ignorantia indirecte voluntaria. comprehendebatur ignorātia voluntaria p accidens Et hoc ptз cum quia eodem modo habent se ad excusandū peccatū.

reputat. igit si illa ignorātia est volūtaria. z id qd ex ea seqt. z si est volūtariū aliq̄ mō nō ē sine pctō zc. Ans pz ex dictis sup q.vi.ar.viij. q articul9 in pnti materia videri dz Et explicat h pmo. q possit esse volūtaria directe z habens se pnr ad actū volūtatis q cū deliberatōne tendit in ignorātiā q̄ est volibil p accñs. sicut cū aliqs studiose vult nescire aliq̄ vt liberi9 peccet. vt nolēs audire dei sermone ne patiat remorsuz peccādo Scdm etiā explicat q possit ee volita idirecte. sic id dr volūtariū qd est in ptāte hois repellere. z hec est ignorātia negligētie. sicut cū aliqs ppt laborē vel pper alias occupatiōes negligit addiscere vel psiderare id p qd a pctō retraheret. talis em negligentia facit ignorātiā ipaz ee volūtariā z pctm dūmodo sit eoz q̄ qs scire pt z tenet. Et dr notanter dūmodo sit eoz zc. qz si qs negligat scire q nō tenet nō ē talis ignorātia peccatū. nec negligere talia scire est pctm. vt patuit. ¶ Et nota q D. sub isto mō volūtarij scz idirecto. pphendit etiā volūtariā ignorātiā p accñs q nō dr voluntaria directe nec indirecte solū ppt negligētiā. sed ex eo q aliqs directe vl indirecte vult aliqd ad qd seqt ipm ignorare. dato q nō psciat vl aduertat actu Directe qdē pt aliqs velle cāz ignorātie. sicut q vult iebriari z vinū supflue potare. vult priuari vsu rōnis p accñs Indirecte vo. sic cū qs negligit reprimere insurgētes mot9 passionū q supexcrescētes ligāt vsuz rōis in pticulari eligibili. fm q dr ois mal9 ignorās Talis em nō vult expsse cām ignorātie sz idirecte. qz in ptāte ei9 fuit reprimere cām tal ignorātie. z p pns si nō reprimit habet vt volūtaria idirecte. qz iuxta sup dicta indirecte volūtū est qd est in ptāte volūtatis vl fm se vel fm cām suā. Pz igit scda ps q ignorātia ex pte sui. qz videlz aliq hoz modoz volūtaria nō oino excusat. esto excuset aliqliter. vt patebit ar. seqnti. Consequēter cū dicit.

¶ Si vo sit talis ignorātia q̄ oino sit inuolūtaria siue qz ē inuincibilis. siue qz ē ei9 qd qs scire non tenet. talis ignorātia oino excusat a pctō

¶ Adducit tertiā z qrtā pte pclonis sil. z pbat ex dictis. qz q ignorātia q̄ est cā act9 pcti nō excuset est. qz aliq mō volūtaria z pctm. sz talis ignorātia scz iuīcibil ē oino inuolūtaria. z ignorātia ei9 qd qs nō tenet nō iputat alicui ad pctm. igit oino excusant. Maior patuit. qz ignorātia q̄ est cā act9 pcti fm se hz excusare. z q nō excuset est qz volūtaria vl cū iordiatōe volūtatis. qre seqt maior. Minor patuit art. q̄. qz nullo studio supari pt. z p pns nullo volita. ¶ Et nota. q ignorātia alicui9 non debiti. etiā si ad eā sequtur effect9 mal9 nō iputat ignorāti tali ignorātia qz ipa ignorātia nō est pctm nec ei9 est negligētia. q̄ vt dictū est solū hz locū in debitis. Vñ oino excusat. sic si quē pringat mori. qz nō hz medicū. ego q nō sum medic9 nō iuuādo ipz nō pecco. qz ignorātia ē ei9 qd nō teneor scire.

☞ Argumēti in pnui pfirmat pmā pte pclonis.

q.vi.ar.viij ¶ Ad pmū g dcz. q nō omis ignorātia causat inuolūtariū sicut sup dictū ē. vñ nō oms ignorantia totaliter excusat a peccato

¶ Maior est vera. qz oē pctm volūtariū est. Ad minor dr. q ignorātia ans z iuincibilis z ignorāte circūstāne illa causat iuolūtariū. z h est sup dictū q.vi.ar.viij. Sz negat q ignorātia pns volūtatis actū z volita aliq mō. et ignorātia q̄ ē pctm causet iuolūtariū. nec illd supra dictū est. imo oppositū oino. Ultra. igit ignorātia totalr excusat. Uez ea q̄ facit totalr iuolūtariū. z h nos dicim9. sed nō ois totalr excusat. qz nō ois facit totalr iuolūtariū. qz qd volūtariū ē nō pt oino iuolūtariū causare vt patuit zc.

¶ Ad scdm dcz. q inqztū remanet in ignorāte de volūtario. intātū remanet de intētione pcti. z fm h nō erit per accidens peccatū.

¶ Ad maiorē. id qd aliqs facit pter intentōem. hoc p accñs agit. Dico q ē vera. pphendēdo sub intentōe etiā volūtātē. ita qd quicqd facit pter intētionē z volūtatē oi mō. hoc habet tāqz p accñs moralr. Sz dico q nō opz q id sit p accñs moralr. qd ē volitū aliq mō. etiā si sit volitū idirecte z p accñs Ad minorē Sz intētio nō pt eē de eo qd ē ignotū. negat de qūcqz ignoto. quacūqz ignorantia. qz falsa est de ignoto ignorātia volūtaria aliquo mō dicto. volita em tali ignorātia fit volitū z id qd ex ea seqtur. ¶ Scdo dico. q dato qñqz q sit ignorātia non sic volita p pns. nec sequens ex ea sit volitū q̄ ad ignorātā circūstantiā. pt tn esse fm aliud notū. ita q ignorātia habeat piunctā sciam eius qd sufficit ad rōem pcti. Ultra Igit q p ignorantiā agit hō. p accñs agit. vez si agat p ignorantiā inuolūtariā omino. Sed negat. q si agat p ignorantiā volūtariā. vel p ignorantiā habentē piunctaz cognitōem eius. qd sufficit ad pctm. Ultra. sed qd est p accñs nō dat spēm. vez qdē. Sed dico. q apud moralē nō habet p accñs z nullo mō pctm. nisi nullo mō sit volūtariū. Et dico q p accñs volitū. nō habet p accñs tale. q̄re negat pña. qz pctm vel vtuosum dr oē qd est volūtariū aliq mō. qlc est z ignorātia z ipam sequēs qñqz

¶ Ad tertiū dcm. q si eēt talis ignorātia q̄ totalr vsum rōnis excluderet oino a pctō excusaret sic pz in furiosis z amētib9. nō at semp ignorātia causans pctm ē tal. z iō nō sp totaliter excusat a pctō

¶ Ad maiorē. hō est subiectū vtutis z pcti inqztū est pticeps rōnis. pcedit. Sed iuxta dicta supra. nō solū est pctm qd ex rōne est imperatiue. sed etiam qd est in potestate rōnis z volūtatis qd nō phibet. Ad minorem male subsumit. dico qdem. q ignorātia excludit sciam p quā rō phiaret. sed nō tollit oēm cognitōem rōnis. quandoqz etiā actualē pcti. quādoqz vero excludit possibilitatem cognoscendi pctm z vsuz rōis. bene em volo. q si ignorantia totalr excluderet vsuz rōis. q talis ignorantia omino excusaret. sicut est in furiosis z amentib9. sed ignorantia q̄ hz piunctam cognitōem pcti. manifeste non excludit rōnem. ¶ Scdo etiā ignorātia que est cum vsu rōnis z volūtaria. z in ptāte hoie. esto tollat cognitōem actu. nō tamē cognitōnem possibilem z debitam. ideo nō omino excusat.

¶ Utrū ignorātia diminuit peccatū.

Ad qrtū sic pcedit. Uidetur q ignorātia nō diminuit pctm. sz ignorātia ē cōis in omi pctō Dicit em phs in iij. ethi. q ois mal9 ē ignorās. g ignorātia nō diminuit pctm. ¶ P. pctm additū pctō facit mai9 pctm. sz ipa ignorātia ē pctm. vt dictū ē. g nō diminuit pctm D arti.iij. ¶ P. nō ē eiusdē aggrauare z diminuere pctm. sz ignorātia aggrauat pctm. qm sup illd Apli. Ignorās qm benignitas dei zc. dt Ambro. Grauissime peccas si ignorās. g ignorātia nō diminuit pctm. ¶ P. si aliq̄ ignorantia diminuit pctm h maxie videt de illa q̄

totalr̄ tollit vsuƺ rōnis. ſƺ hmōi ignorātia nō minuit pctm̄. ſƺ magis auget. Dicit em̄ phs in iij. ethi. ꝙ ebrius meret̄ duplices maledictōes. ḡ ignorātia nō minuit pctm̄. ¶ Sƺ ꝯtra. q̇cq̇d est rō remissionis peccati alleuiat pctm̄. ſƺ ignorātia ē hmōi. vt patet. i. ad Thimot. p̄mo. Misericordiā ꝯsecut⁹ sum qꝛ ignorās feci. ḡ ignorātia diminuit vel alleuiat pctm̄

¶ Quia habito ꝙ nō ōis ignorātia excusat totaliter. Querit̄ nūc an tm̄ minuat ꝛ aliq̄liter excuset

¶ Rn̄deo dd̄m. ꝙ qꝛ om̄e peccatū est voluntariū. īntantū ignorātia potest diminuere peccatū inquantū diminuit voluntariū. si aūt voluntariū nō diminuat. nullo modo diminuet peccatū. Manifestū est aūt ꝙ ignorantia que totalr̄ a pctō excusat. quia totaliter voluntariū tollit peccatum non minuit. sed om̄ino aufert.

¶ Quia aūt iuxta p̄dicta varie sunt ignorātie. scƺ om̄ino inuolūtaria ꝛ volūtaria nō exn̄s cā pcti ſƺ ꝯcomitās. ꝛ volūtaria aliquo mō. ꝛ ꝯn̄ter se hn̄s ad actū volūtat̄. Et tm̄ exn̄s cā actus pcti. iō distincte D. videt de vna q̄q̄ ignorātia. p̄ q̇nqꝫ ꝯclōnes q̄ patebūt p̄sequendo. Cōclusio igit̄ p̄ma. ignorantia inuincibil̄ ꝛ q̄ totalr̄ excusat. nō minuit pctm̄. ſƺ oīno tollit. Probat̄ ꝯclō. intātū ignorantia p̄t diminuere pctm̄. inq̄tū diminuit voluntarium (remanēte scƺ aliq̄ volūtarij ꝛ aliq̄ sublato) si aūt volūtariū nō diminuat (qꝛ videlƺ manet plenum volūtariū. vl̄ oīno nulliū ē) nullo mō diminuet pctm̄. ſƺ ignorātia excusans nō diminuit volūtariū. ſƺ totalr̄ aufert. igit̄ nō minuit pctm̄. ſƺ tollit. id ē facit ꝙ nō sit pctm̄ q̄dcūqꝫ. Maior nota. qꝛ om̄e pctm̄ est volūtariū. igit̄ seq̄tur maior ꝛc̄. Minor ptƺ de se. qꝛ si nō ē aliq̄d volūtariū. nō p̄t diminui. qꝛ diminutio p̄supponit eē. q̄re si vl̄ ē de volūtario. iō nō minuitur. Deinde ibi

¶ Ignorātia vero que nō est causa peccati. sed cōcomitanter se habet ad peccatū. nec minuit peccatum nec auget.

¶ Est scd̄a ꝯclō talis. Ignorātia q̄ nō est cā pcti. sed cōcomitāter se hƺ ad pctm̄. nec minuit. nec auget. Probatur. talis ignorātia nec minuit nec auget voluntariū. et oīno impertinēter se hƺ ad actū pcti. igit̄ ꝯclō vera. ꝯn̄a tenet ex dictis. qꝛ ignorātia diminuit rōe diminutōis voluntarij. Añs ptƺ ex dict̄. ar. iij. Quia esto faciat nō voluntariū. nullo tm̄ mō facit inuolūtariū. Et nota circa h̄. ꝙ nō ē idē dicere. ignorantia q̄ ē cā pcti ꝛ ignorātia añcedens. qꝛ añcedens solū dr̄ illa q̄ est om̄ino inuolūtaria. ꝛ excusat oīno. vt patuit sup̄. q. vj. ar. viij. Sƺ ignorātia q̄ est cā pcti. ē ꝯn̄s volūtate. ꝛ volūtaria aliq̄ mō dicto in articulo p̄cedēti. Vn̄ ōis añcedēs ē cā act⁹ pcti. Sƺ nō cōuertit̄. qꝛ nō ōis q̄ est cā act⁹ pcti est añcedēs. Quare bn̄ stat. ꝙ ignorātia ē cā actus pcti. ꝛ tm̄ nō oīno excusat. licet añs oīno excusat. qꝛ ille ignorātie nō sꝫ eedē. Deīn ibi

Nō eadē est ignorāt⁹ añcedēs. ꝛ q̄ ē cā pctī

¶ Illa igitur sola ignorātia potest peccatū minuere q̄ est cā peccati. ꝛ tm̄ totalr̄ a pctō nō excusat.

¶ Ponit tertiā ꝯclōnē quasi corollarie ex dict̄. Illa igit̄ sola ignorātia p̄t pctm̄ minuere q̄ ē cā pcti. ꝛ tm̄ totaliter nō excuset. Probat̄ ex dict̄. qꝛ ignorātia q̄ nō est cā act⁹ pcti. nō minuit nec auget vt dr̄ scd̄a ꝯclō. Et ignorantia q̄ totalr̄ excusat totalr̄ tollit pctm̄. vt dr̄ p̄ma ꝯclō igit̄ ista ꝯclō vera. añs patuit. tenet ꝯn̄a. qꝛ ad diminutionem peccati. oportet esse pctm̄. ꝛ cum hoc nō perfectum sed diminutum ꝛc̄. Deinde cū dicit

¶ Contingit aūt quādoqꝫ ꝙ talis ignorātia directe ꝛ p̄ se est voluntaria. sicut cū aliquis sua sponte nescit aliq̇d vt liberi⁹ peccet. ꝛ talis ignorātia videtur augere voluntariū ꝛ peccatū. ex intēsione em̄ volūtatis ad peccandū p̄uenit ꝙ aliq̇s vult subire ignorantie damnū p̄pter libertatē peccandi

¶ Ponit q̄rtā ꝯclōnē explicatiuā tertie. Ignorātia q̄ ē cā pcti ꝛ nō totalr̄ excusans ꝛ p̄ se ꝛ directe volūtaria nō diminuit pctm̄. ſƺ auget. sicut cū q̇s sua sponte nescit aliq̇d vt liberius peccet. Probat̄ ꝯclō. talis ignorātia videt̄ augere volūtariū. igit̄ ꝯclō vera. ꝙ nō minuit. ſƺ auget pctm̄ ꝯn̄a ptƺ ex dict̄. qꝛ ignorantia eo mō se hƺ ad pctm̄. q̄ se hƺ ad voluntariū. Añs ptƺ. qꝛ ex intēsione volūtat̄ ad peccandū p̄uenit. ꝙ aliq̇s vult subire ignorantie damnū p̄pter libertatē peccādi Sicut in sil̄i sup̄ dictū fuit. q. lxxij. ar. viij. ꝙ damnū p̄cisum p̄pter q̄d aliquis nō p̄termittit pctm̄. aggrauat pctm̄. multo igit̄ plus aggrauat pctm̄. velle ignorare vt libere peccet. ¶ Nota aūt v̄bū Doc. sanc. in añcedēte. talis ignorātia videt̄ augere ꝛc̄. Quia p̄prie nō auget a p̄ori. ſƺ mag̃ a posteriori ostēdit. sicut ꝛ supra. q. lxxiij. ar. iij. dictū fuit de passione ꝯn̄te voluntatē. p̄cedit em̄ ex volūtate multū ad pctm̄ affecta ignorātia tal̄. Et ḡ ōn̄dit magis intēsionē volūtatis plus q̄ causet. Ideo D. dr̄. videt̄ augere. qꝛ nō p̄prie auget. ſƺ ex aucta ꝛ magna volūtate p̄cedit. ꝛ ei⁹ magnitudinē ōn̄dit. Tūc ibi

¶ Quādoqꝫ vero ignorātia que est causa peccati nō est directe volūtaria. sed indirecte vl̄ p̄ accidēs. puta cum aliquis nō vult laborare in studio. ex q̄ seq̄tur eum esse ignorātem. vel cum aliquis vult bibere vinū imoderate. ex quo seq̄tur eum inebriari ꝛ discretōne carere. ꝛ talis ignorātia diminuit voluntarium. ꝛ p̄ ꝯsequens peccatū. cum em̄ aliquid nō cognoscitur esse peccatū. nō potest dici ꝙ voluntas directe ꝛ p̄ se feratur in peccatū. sed per accidēs. vnde est ibi minor ꝯtemptus. ꝛ p̄ ꝯn̄s min⁹ pctm̄

¶ Est ꝯclō q̇nta etiā explicatiua 3e. Ignorātia q̄ ē cā act⁹ pcti. ꝛ nō totalr̄ excusans. nō directe tm̄ volūtaria. ſƺ indirecte vl̄ p̄ accn̄s minuit pctm̄. Et explicat D. ꝯclōnē ponēdo p̄mo exemplū de ignorātia indirecte voluntaria puta cū aliq̇s nō vult laborare in studio. Ex q̄ seq̄tur eū esse ignorātiā q̄ ꝛ in articulo p̄cedēti dicebat̄ ignorantia negligētie. qꝛ negligit laborare in studio. forte p̄pter alias occupatōes in q̄bꝫ delectat̄ Exemplū scd̄i. vt cū q̇s vult bibere vinū imoderate. ex q̄ seq̄tur eū inebriari ꝛ discretione carere. Et ē ḡ p̄ accn̄s volita. qꝛ in sua cā positiua. p̄cedens aūt dr̄ volita. nō in cā positiua. ſƺ quia fuit in p̄tāte volūtat̄ cā repellere repellendo negligentiā. q̄ est cā q̄si p̄uatiua ꝛ prima. In scd̄a aūt p̄ria cā ē aliq̄d positiuū. ¶ Nota aūt circa hoc. qꝛ veꝛ ē q̄d dicebat̄ ar. p̄cedēti. videlicꝫ ꝙ sub ignorantia indirecte voluntaria. comprehendebatur ignorātia voluntaria p̄ accidens Et hoc ptƺ tum quia eodem modo habent se ad excusandū peccatū.

q in tanto nō in toto. tum scḋo. q D. sanc. hic exp̄sse cū ignorātiā p accn̄s volūtariā ꝯnumerat volite vl volūtarie indirecte dicēs. Qn̄qꝫ ꝟo ignorātia q̄ ē cā pcti nō est directe volūtaria. ſꝫ indirecte vl p accn̄s (hec ille) Quare ex vno accipiendū est ⁊ reliquū. Vide de h̄ etiā D. sanc. 2° sniap. dis. xxij. q. ij. ar. ij. q dr vtrāqꝫ eē volūtariā. q ē in ptāte hoīs. ſꝫ aliter. q p^a ē in ptāte volūtatꝭ p se. sicut q̄ ignorat aliqḋ pceptū qḋ statim posset scire. Scḋa āt ē in ptāte volūtatis. ꝗtum ad cām suā. nō in se. vt patꝫ in ignorātia ebrij. q ebrietas q̄ ē cā ignorātie in ptāte eius fuit. nō āt ignorātia ꝯn̄s cū vsus rōnis impediebaꝛ. his notatꝭ. pbaꝛ ꝯclō. Talis ignorātia minuit volūtariū et facit minorē ꝯtemptū. igiꝛ ⁊ p ꝯn̄s minuit pctm̄. ꝯn̄a tenet ex sepe dicto fundamēto. q oē pctm̄ voluntariū ⁊c̄. Añs pbaꝛ. talis ignorātia facit vt volūtas nō p se feraꝛ in pctm̄. ſꝫ solū p accn̄s. igiꝛ añs est verū. Tenet ꝯn̄a. q voluntariū p accn̄s ē minus q̄ꝫ se. ⁊ hꝫ minorē ꝯtemptū. Illud añs ptꝫ. q talis ignorātia facit vt non cognoscaꝛ aliqḋ eē pctm̄. igiꝛ ⁊c̄. Quia nō fertur p se nisi in cognitū. Vn̄ pt ꝯtingere. q fornicās nesciat ipam fornicatōnem esse pctm̄ als nō faceret si nō ignoraret. talis nō fertur ita exp̄sse. ⁊ cū tāto ꝯtemptu in pctm̄ sicut ille q̄ scit illaꝫ esse pctm̄. ⁊ tn̄ vult. Quare clarū est q ignorātia q̄ est cā pcti. de qua ⁊ sermo ē facit minorē ꝯtemptū ⁊ minus voluntariū. q facit ferri in pctm̄. quasi materialr ⁊ nō formaliter. patꝫ igitur articulus.

☞ Circa argumentū in ꝯtrariū Nota circa auctoritatē apl̄i p̄. ad Thimotheū p̄. Misericordiā ꝯsecut⁹ sum q ignorās feci. ¶ Nota inquā D. sanc. sup eodē ꝟbo. q iuxta dicta. ignorantē facere nō excusat. nā oīs mal⁹ ē ignorās. ⁊ tn̄ talis ignorātia nō excusat. Minus ergo dr Aplus ⁊ plus fcat. q aliud est ignorāter agere. aliud p ignorantiā. q ignorāter facit aliqḋ. q̄ nescit qḋ facit. tn̄ si sciret etiā faceret illud. Sicut credēs se interficere feraꝫ occidit inimicū suū. quē tn̄ occidisset etiā libētius. si nouisset eū. Sꝫ p ignorantiā facit. q̄ facit aliqḋ. qḋ nō faceret. si nosceret. Sicut occidēs patrē. quē si sciret nō occideret eum. quē tn̄ occidit. q eum credit inimicū. Sꝫ paul⁹ fecit p ignorantiā. q si sciuisset. q christ⁹ esset filius dei. hoc nō fecisset. ſꝫ iudei p ignorantiā nō occiderūt christū ſꝫ ignorāter. q si sciuissent ipm eē christū. libenti⁹ occidissent eū (hec ille) Vbi ptꝫ. q ꝟbū apl̄i intelligiꝛ de ignorātia q̄ fuit cā pcti. nō tn̄ fuit inuincibilis. ſꝫ vincibilis. Et eius qḋ scire potuit ⁊ tenebaꝛ. Quare nō mereꝛ talis ignorātia dici añs. q aliquo mō volūtaria. cū fuerit eius qḋ scire potuit ⁊ debuit. ſꝫ ꝯn̄s. sicut ignorātia iuris diuini ⁊ Euāgelici. ⁊ tn̄ excusat a tāto nō a toto. Et ē hec auctoritas p vltima ꝯclōne. Et de hac auctoritate vide 2^a 2^e. q. x. ar. iij. ad 2^m. Quia infidelitas rōne renisus ad ea q̄ sunt fidei. est grauissimū ex gn̄e. pp̄ter tamē ignorantiā aliqualiter excusat ⁊c̄.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q ignorātia fm quā oīs malus est ignorās non est causa peccati. sed aliquid cōsequens ad causam. s. ad passionem vel habitū inclinantem in peccatum

¶ Ad maiorē. ꝯcediꝛ. q si ē cā de oī pctō. inueniꝛ etiā in maximo pctō ⁊ grauissimo. ⁊ p ꝯn̄s nō minuit. q si minueret nō inueniret in omi pctō. q nō in grauissimo. Ad minorē. dico q si intelligiꝛ. q ignorātia q̄ ē cā pcti. quam nos dicim⁹ excusare pctm̄. sit cōis omi pctō. negaꝛ ista. nec sic intelligit ph̄s. Sꝫ si intelligiꝛ de ignorātia ꝯcomitante cām pcti. q̄ ē ignorātia electōis. pueniens ex passiōe vl habitu. fm quē dr peccare ex malicia. ꝯcediꝛ. q oīs malus ē ignorās. q i pticulari eligibili errat acceptādo malum p bono. Aliter tn̄ q̄ peccat ex passione. aliter qui ex habitu. vt patebit infra. q. lxxviij. ar. p̄. ad p^m. ⁊ optꝫ recordari dictoꝝ in ar. iij. q talis ignorātia ē volūtaria i cā pcti quā seqtur. nec ē cā vt pctm̄ fiat. ſꝫ cā eius que vt patebit nō excusat qn̄qꝫ. imo auget sicut habit⁹. Qn̄qꝫ aūt cā talis ignorātie aliqualr excusat. scꝫ passio. ſꝫ ipa ignorantia nō iuxta scḋam ꝯclōnē. Qn̄ em̄ qs valde concupiscit aliquā delectatōem. ligaꝛ rō. ⁊ fit vt ipe eā p̄ceqꝛ et estimat eā bonā p nūc. vl esto sciat eā simplr malā. etiā p nūc. sicut peccās ex malicia. tn̄ ignorat hoc malū eē psequendū cū amissione boni diuini ⁊c̄. Quare dr D. q taꝛ ignorātia nō ē cā pp̄ quā peccet. ſꝫ ꝯn̄s ad cām pcti. scꝫ passionē vl habitū inclinantē in pctm̄. Vn̄ hꝫ D. san. 3° ethicoꝝ sup isto ꝟbo ph̄i. Ebrius vl iratus nō opaꝛ pp̄ter ignorantiā. ſꝫ pp̄ter ebrietatē vl irā. ⁊ tn̄ neuter opaꝛ sciens. ſꝫ ignorās. q ex ira ⁊ ebrietate causaꝛ ignorātia sibi cū tali opatōe. ⁊ nō sicut cā ei⁹. Vn̄ ph̄s ꝯcludit ex h̄. q sicut irat⁹ opaꝛ ignorās. nō aūt pp̄ter ignorantiā. ſꝫ pp̄ter irā. ita oīs mal⁹ opaꝛ. nō q̄dē pp̄ter ignorantiā. ſꝫ ignorans in pticulari q̄ bona optꝫ facere. ⁊ a q̄bꝫ malis optꝫ fugere. imo ꝗtū scꝫ estimat hoc malū sibi nūc esse faciendū. et ab hoc bono sibi nūc eē cessandū. Et pp̄ter hoc pctm̄. q scꝫ opantur q̄ nō optꝫ. ignorātes oēs vl̄r. fiunt iniusti q̄ ad alios ⁊ mali q̄ ad seipos. Ex quo ptꝫ q ex hoc q aliqs opaꝛ ignorās. Et nō pp̄ter ignorātiā. nō causaꝛ inuolūtariū. q null⁹ pp̄ter id q inuolūtari⁹ facit ē iniust⁹ vel mal⁹ (hec ille) Ex q̄bꝫ patēt q̄ dicta sunt. ⁊ de q̄ ignorantia loqtur ph̄s. Et ḡ ꝯtra dr ad ꝯn̄s. q ignorātia talis q̄ est cōis omi pctō nō diminuit. ſꝫ ē ignorātia ꝯcomitans cām pcti. quā diximus in scḋa ꝯclōne nō diminuere pctm̄. Et pbat iꝫaꝛ p̄ma ꝯclōne. cū q̄ stat q ignorātia q̄ est cā pcti. ⁊ tn̄ solū indirecte volūtaria diminuat. vt de vltima ꝯclō ⁊c̄. ¶ Nota de illa ignorātia q̄ oīs malus ē ignorās D. sanc. in 2°. dis. xxij. q. ij. ar. ij. in corpe. Quedā ignorātia ē. q̄ q̄dāmō afferta pcti ꝯseqꝛ. vt qn̄ ex ꝯcupiscentia pcti quā volūtas nō reprimit. absorbeꝛ iudiciū rationis in pticulari opabili. fm q dr. vj. ethicoꝝ. q delectatio corrūpit estimatōem prudentie. Et hec ē ignorantia electōis fm quā oīs malus dr ignorās. Aduerte tn̄ q oīs mal⁹ ē ignorās vl errās. qn̄ efficiꝛ ⁊ ē mal⁹ peccādo in h̄ q eligit tāqꝫ bonū qḋ vere malū ē. Sic em̄ intelligit ph̄s. loquēs de pctō qḋ ē ex passione vl habitu. vbi peccaꝛ ex h̄ q eligiꝛ vere malū Loqtur em̄ de homie in statu corrupto ⁊ naturali. Sꝫ nō optꝫ q mal⁹ ⁊ peccās. nō pp̄ter malā electā. ſꝫ tn̄ ex pte electōis. ibi em̄ nō optꝫ peccantem eē ignorantē. ſꝫ incōsiderantē. q̄ tn̄ inconsideratio fm se mala nō ē. ⁊ taꝛ incōsideratio repiꝛ i pctō p̄mo hoīs in statu integro ⁊ i pctō angeli. vide p̄. q. q. lxiij. ar. j. ad. iij.

¶ Ad scḋm dōm. q peccatū peccato additū facit plura pctā. nō tn̄ facit semp maius peccatū. q forte nō coincidūt in idē peccatū. ſꝫ sunt plura. ⁊ pt cōtingere si p̄mū diminuat scḋm. q ambo simul nō habeant tātam grauitatē q̄ꝫtā vnū solū haberet. sicut homicidiū grauius pctm̄ ē si fit a sobrio hoīe factū q̄ꝫ si fiat ab ebrio homine. q̄uis hec sint duo pctā. quia ebrietas plus diminuit de ratione sequentis pcti

cati. q̄z sit sua grauitas.

¶ Ad maiorē negat̄ vliter. q̄ qn̄ duo peccā simul ɔcurrunt. q̄ scd̄m efficiat̄ mai⁹ ꝑpter ɔcursum alteri⁹. qn̄ vnum minuit id vn̄ aliud h̄z eē peccm̄. scʒ volūtariū ipm. Cōcederet̄ āt maior si staret. peccm̄ additū peccō facit plura. nisi forte incideret in vnā spēm pec̄i formalr̄. sicut cogitatōni carnali addit̄ locutio ⁊ osculū carnale. ⁊ tñ nō sunt plura peccā qn̄ sil̄ ɔcurrūt. p̄sertim nō plura specie. ⁊ tūc additū cū priore facit ḡuius peccm̄. q̄ plures grad⁹ eiusdē pec̄i. inter q̄s scd̄s grauior ē. Sʒ si peccm̄ sit alteri⁹ rōis. fiūt plura peccā. nō tñ opʒ q̄ q̄dlibet sit ḡui⁹ q̄z si solū eēt. Potest tñ ɔtingere. q̄ p̄mū diminuat scd̄m. ita q̄ ābo sil̄ nō habeant tantā ḡuitatē q̄ntā vnū solū haberet. sicut homicidiū absq̄ ebrietate ⁊ ignorātia sibi ɔnexa. factū videlʒ a sobrio hoīe. ḡui⁹ peccm̄ ē q̄z sit homicidiū ⁊ ebrietas ebrij q̄uis ebrietas ⁊ homicidiū sint duo peccā. Nā ebrietas plus diminuit de sequēti peccato. q̄z sit sua grauitas. ita q̄ amboꝝ grauitates vix equipolleant grauitati vnius. scʒ hōmicidij facti sine ebrietate. Et notāter dr̄ si scd̄m diminuat p̄mū. q̄ si nō diminueret nō opteret q̄ scd̄m eēt minus peccm̄. sicut odiū additū inuidie. nō est eo minus. Sʒ si p̄mū rōe alicui⁹ q̄d minuit volūtariū. minuit p̄ ɔñs scd̄m. inq̄ntū facit vt fiat cū minori volūtario. Ad minorē. ipa ignorātia ē peccm̄. dico q̄ ignorātia q̄ est cā pec̄i formalr̄. sp̄ ē peccm̄. Nā ignorātia q̄ nō ē peccm̄. sʒ oīno inuincibil̄. nō causat peccm̄ esto causat actū pec̄i. Sʒ dico q̄ talis ignorātia ē peccm̄ non adeo ḡue. imo p̄t iuxta dicta plus excusare ⁊ tollere de ḡuitate alteri⁹ ex se sequētis. q̄z sit sua p̄pria ḡuitas. Quare negat̄ ɔñā. q̄ nō diminuat. sʒ bñ sequitur. q̄ q̄ peccm̄ iō nō totalr̄ excusat. q̄ si peccm̄. ē volūtaria. sʒ volūtariū etiā indirecte. nō oīno excusat

Ad tertiū dōm. q̄ v̄bum Ambrosij p̄t intelligi de ignorātia simpliciter affectata. vel p̄t intelligi in genere peccati ingratitudinis in qua summus grad⁹ est q̄ homo etiā beneficia non recognoscat. vel p̄t intelligi de ignorātia infidelitatis que fundamentum sp̄ūalis edificij subuertit

¶ Ad maiorē vera p̄sertim ſm idē. Dico tñ q̄ eiusdem est causare peccm̄ ⁊ ipm diminuere. causare. q̄ tollit sciām q̄ p̄hiberet. Diminuere. q̄ minuit voluntariū. In ꝓposito aūt vt iacet maior. ɔcedo. q̄ idem nō agḡuat et diminuit. Ad minorē. si intelligit̄ vliter. q̄ q̄libet ignorantia. negat̄. dico eñ. q̄ ignorātia q̄ ē cā pec̄i. ⁊ solū indirecte volūtaria nō agḡuat. Ad p̄batōem ⁊ auctoritatē Ambrosij. q̄ dr̄. grauissime peccas. si ignoras. (Periculosissime peccas si ignoras. exponit̄) Dicit̄ q̄drupl̄r. p̄mo. q̄ loq̄tur de p̄ se ⁊ directe volūtaria ⁊ affectata simpl̄r ⁊ expresse. ⁊ talis. q̄ arguit intensioꝝ maliciā volūtatis. ⁊ multū de volūtario. iō auget. ⁊ sic ē p̄ ɔ̄tra cōclusionē. Scd̄o dr̄. q̄ loq̄t̄ Ambrosi⁹ de speciebꝰ. vl̄ magis ḡdibꝰ ingratitudinis inter q̄s ḡuissime ē ignorare. i. nō recognoscere beneficia. h̄z eñ ingratitudo diuersos ḡdus ſm ordinē eoꝝ q̄ ad ḡtitudinē req̄runt̄. in q̄ p̄mū ē vt hō bñficium recognoscat. Scd̄o q̄ laudet ⁊ grās agat. Tertiū est q̄ retribuat p̄ loco ⁊ tp̄e ſm suam facultatē. Sed q̄ q̄d est vltimū in generatōe. est p̄mū in destructōe ⁊ resolutōne cui assimilat̄ peccm̄. ideo p̄mus grad⁹ ingratitudinis ē. vt hō nō retribuat. Scd̄us ē vt dissimulet quasi nō demonstrās se beneficiū accepisse. Tertius ⁊ grauissimus est. q̄ nō recognoscat. siue p̄ obliuionē. siue q̄cunq̄ alio modo. Tertio dr̄ q̄ intelligitur de ignorātia infidelitatis. q̄ est ſm se grauissimū peccm̄. vt p̄ʒ 2ª2ᵉ. q. x. quia opponit̄ deo. ⁊ subuertit fundamentū toti⁹ sp̄ūalis edificij. q̄d est fides formata. q̄ tñ p̄t aliq̄liter excusari ꝓpter ignorantiā. vt dictum fuit circa argumentū in oppositum. ¶ Quarto dr̄ post Doct. sanc. in de malo. materia tertia. ar. viij. q̄ v̄bum Ambrosij solet exponi. ḡuissime peccas. si ignoras. id est periculosissime. quia dum nescis te peccare remediū nō queris. Nō oportʒ aūt q̄ periculosum magis. sit simpl̄r grauius ⁊ peius. quia vt p̄ʒ 2ª2ᵉ q. xx. ar. iij. desperatio est periculosior odio ⁊ infidelitate. nō grauior. vide ibidē. Vltra. ergo ignorātia nō ⁊c̄. verumtamen q̄cunq̄. sed ea de qua dicit ɔ̄tra ɔclusio. Et esto q̄ sit periculosa. nō tamē obstat quin possit excusare.

¶ Ad quartū dōm q̄ ebrius meretur q̄dem duplices maledictiones ꝓpter duo peccata q̄ cōmittit scʒ ebrietatē ⁊ aliud peccatū quod ex ebrietate sequitur. tñ ebrietas rōne ignorātie adiuncte diminuit sequēs peccatū. ⁊ forte plus q̄z sit grauitas ipius ebrietatis vt dictū ē. Vel p̄t dici q̄ illud v̄bū inducit̄ ſm ordinatōem cuiusdā pythaci legislatoris q̄ statuit ebrios si p̄cusserint ampli⁹ puniendos nō ad veniā respiciens quā ebrij debent magis habere. sed ad vtilitatem. q̄ pluries iniuriantur ebrij q̄z sobrij. vt p̄ʒ per p̄hm in ij. politicorum. (Ad. 4.)

¶ Ad maiorē. Dico q̄ ignorātia tollit vsum rōis tale dupl̄r. Vno⁹ sine peccō. sicut si q̄s efficit̄ amens sine culpa. talis oīno excusat ⁊ nō diminuit. Scd̄o⁹ ignorantia tollit vsum rōis. q̄ nō ē absq̄ culpa. sʒ aliq̄ mō volūtaria. ⁊ ɔcedo q̄ tal̄ diminuit id q̄d ex ea fit. esto ipa sit peccatū. Ad minorē. negat̄. imo dico q̄ talis ignorātia q̄ est cā pec̄i. minuit. Et p̄ hoc excludit̄ ignorātia electōis. q̄ nō ē cā pec̄i. Ad p̄batōem dr̄. q̄ ebrius meret̄ duplicē maledictōem. Dico q̄ verū ē q̄ sic dr̄ p̄hs. sʒ nō dr̄ q̄ mereat̄ grauiorē maledictōem. sʒ duplicē ꝓpter duo peccā q̄ ɔmittit. scʒ ebrietatē ⁊ aliud q̄d ex ebrietate sequitur. Tñ dictū ē ad scd̄m. q̄ ebrietas rōne ignorantie adiuncte diminuit sequēs peccm̄. ⁊ forte plus q̄z sit ḡuitas ipius ebrietatis. Scd̄o dr̄ ad p̄batōem. q̄ loq̄tur ſm dictū cuiusdā pytachij legislatoris. q̄ nō respiciebat ad veniā quā meret̄ ebrietas rōne ignorātie. sʒ ɔsuluit paci ⁊ vtilitati cōi. Nā pluries ebrij iniuriant̄ ⁊ turbāt pacē q̄z sobrij. ⁊ quia pene medicinales sunt. ⁊ q̄nq̄ maiores pene iponunt̄ p̄ minori peccō in iudicio hūano. q̄ hoīes p̄cliues sunt. Et quia sunt ɔtra pacē cōitatis quā legislator p̄sertim intēdit. Jō statuit ille legislator duplicē penā ebrio male facienti ⁊ iniurianti. Vn̄ h̄z D. sanc. in de malo. q. ij. ar. x. ad q̄rtum q̄ pene q̄ a deo inferunt̄ in vita futura mēdīt ḡuitati culpe. Sʒ pene q̄ in p̄nti vita infliguntur siue a deo siue ab homine. nō sp̄ mēdīt ḡuitati culpe. interdū eñ minor culpa ḡuiori pena punit̄ tp̄aliter. ꝓpter mai⁹ periculū vitandū. pene eñ p̄ntis vite q̄si medicine adhibent̄. Peccm̄ schismatis ē p̄niciosissimū in rebꝰ hūanis. q̄ dissoluit totum regimen hūane societatis. Hec ille. Idē habet̄ in multis locis q̄dlibeto p̄mo. articu. xviij. Et infra. q. cv. arti. ij. ad. ix. et 2ª2ᵉ. q. xxix. articu. ij. ad p̄mum. Doctor sanctus in secundo. dist. xxij. q. ij. ar. ij. Ad scd̄m dr̄. in hoc argumēto. incidere fallaciā figure dictōnis. q̄ mutat̄ discretū in cōtinuū. intellige metaphorice. q̄ a dualitate. ⁊ numero sal̄ sem transcēdenter ad maioritatē. q̄d nō valet. vide ipsum

(Ebri⁹ meret̄ duplicē maledictōem)

ibidē. ⁊ de materia p̄cedentiū articuloꝝ hu9 questionis. Vñ patꝫ ꝙ ista auctoritas nō arguit ebriū coram deo in alia vita demereri maiorē penā. ſꝫ hic grauius temporalr puniri ꝓpter cōitatē huius vitij ⁊c.

¶ Questio lxxvij. de cā pcti ex pte appetitus sensitiui que est passio.

E De inde ꝯsiderādū ē de cā pcti ex pte appetit9 sensitiui. vtꝝ passio aie sit cā pcti. Et circa h̄ q̄rūt octo. Pmo vtꝝ passio appetit9 sensitiui possit mouere vel inclinare volūtatē. Scdo. vtrū possit supare rōnem ꝯtra ei9 sciam Tertio. vtꝝ pctm̄ qd ex passione ꝓuenit sit peccatū ex infirmitate Quarto. vtꝝ hec passio q̄ ē amor sui sit cā ois pcti. Quinto. de illis trib9 causis q̄ ponunt. i. Jo. ij. cōcupiscētia oculoꝝ. ꝯcupiscētia carnis. ⁊ supbia vite. Sexto. vtꝝ passio q̄ ē cā pcti diminuat ipm. Septimo. vtꝝ totaliter excuset. Octauo. vtꝝ pctm̄ qd ex passione ē possit eē mortale

¶ Iuxta ordinē statutū q̄st. p̄cedenti. postq̄ȝ determinatū est de cā pcti intrinseca ex pte rōnis. q̄ ē ignorātia vl' incōsideratio aliq̄. hic determinatur de cā intrinseca pcti ex pte appetitus sensitiui q̄ dr passio. Et circa hoc pncipal'r duo fiunt. Primo ostendit. quō passio sit causa pcti. Scdo quō faciat ad quātitatē pcti. ar. vj. pmū in duas. qꝛ pmo ostendit qd dictū est in generali. scdo in speciali. de q̄busdā passionib9. ar. iiij. Circa pmū pmo fit qd dictū ē. Scdo ex dictis ostendit ꝯuenientia denoīatōis pcti qd est ex passione. qꝛ dr ex infirmitate. in art. v. quia aūt passio causat pctm̄ mouendo volūtatē ⁊ rōnem. ideo rōne huius (qꝛ videlꝫ nō est cā nisi ista mouendo) querit quō volūtas ⁊ rō moueant a passione. Et pmo inq̄ritur hic de voluntate. scdo de rōne. art. ij.

¶ Utrū passio appetitus sensitiui possit mouere vel inclinare voluntatem

A D primū sic pcedit. Videt ꝙ voluntas nō moueat a passione appetit9 sensitiui. nulla eñ potētia passiua mouetur nisi a suo obiecto. volūtas aūt ē potētia passiua ⁊ actiua simul inq̄ȝtū ē mouēs ⁊ mota. sicut ph's dr in iij. de aia vl'iter de vi appetitiua. cū g̊ obiectum volūtatis nō sit passio appetit9 sensitiui. ſꝫ mag' bonū rōnis videt ꝙ passio appetit9 sensitiui nō moueat volūtatē. ¶ P. supioꝛ motoꝛ nō mouet ab inferiori. sicut aia nō mouet a corpe. ſꝫ volūtas q̄ est appetit9 rōnis cōparat ad appetitū sensitiuū. sicut motoꝛ supioꝛ ad inferiorē. Dicit eñ ph's in iij. de aia ꝙ appetit9 rōnis mouet appetitū sensitiuū. sicut in corpib9 celestib9 spera mouet spherā. g̊ volūtas nō pt moueri a passione appetit9 sensitiui ¶ P. nullū imateriale pt moueri ab aliq̄ materiali. ſꝫ volūtas ē potētia q̄dā imaterial'r nō eñ vtit organo corpali cū sit in rōne. vt dr in iij. de aia appetit9 āt sensitiuus ē vis materialis. vtpote fundata in organo corpali. g̊ passio appetitus sensitiui nō pt mouere appetitū intellectiuū. ¶ Sed contra est qd dr Danielis. xiij. Concupiscentia subuertit coꝛ tuum

¶ Hic q̄rit an volūtas moueat a passiōe appetit9 sensitiui. ¶ Nota āt ꝙ qꝛ q̄stiones distiguunt' s'm q̄sita formalia ⁊ formal'r distincta. iō nō ē nugatoria hec q̄stio. et h' articul9. cū ius sup. q. ix. ar. ij. q̄situ sit. an appetit9 sensitiuus moueat volūtatē qꝛ hic pticulari9 materia hec deseruit ⁊ deducitur.

¶ Rñdeo dicēdū. ꝙ passio appetit9 sensitiui nō pt directe trahere aut mouere voluntatē

¶ Doc. sanc. absoluit q̄sitū tali ꝯclone missiua. Passio appetit9 sensitiui nō pt directe trahere aut mouere voluntatē. ſꝫ indirecte pt. ⁊ p viā distractōis. ⁊ ex pte obiecti volūtatis. Antequā ꝯclō pbet'. opꝫ notare rōes quasdā terminoꝝ in ipa positoꝝ. p° qd sit volūtatē directe mouere. qꝛ ē eā moueri in gn̄e cause efficientis ad actū suū. ⁊ aliq̄d in ipam imp̄mere. ⁊ eā imutare Et iuxta sup dicta. q. lxxv. ar. iij. in eā int9 agere. ⁊ ē mouere ad exercitiū actus Et de ista motōe directa dr Doc. in de verita. mate. xxij ar. ix. ꝙ nulla creatura pt directe agere in volūtatē vt eā imutet necario vl' q̄litercūq̄ȝ inclinet. qd de9 pt. Et ē rō sup tacta. vbi iā. q. lxxiij. qꝛ sol9 auctoꝛ ⁊ creatoꝛ volūtatis. pt influere ⁊ imediate agere in voluntatē. aliq̄d sibi immittendo ⁊ imp̄mendo. Et de hoc pma pte. q. cvj.

¶ Nota scdo. ꝙ voluntatē indirecte moueri posset male intelligi (ad hunc videlicꝫ sensum) sicut intelligit cū dr. ꝙ corpa celestia agant in v'tutes organicas indirecte ⁊ p accñs. vt h'ꝫ D. sanc. p° pte. q. cxv. ar. iiij. Quia videlicꝫ mediante corpe. cui9 sunt actus. corpora celestia aliquid imp̄munt in ipas potētias. qꝛ ocul9 turbatus nō bene videt ⁊ h'moi) ille eñ intellect9 falsus est. Nā nulla creatura q̄cunq̄ȝ mō in ipam voluntatē aliq̄d imp̄mere pt. Sꝫ alio mō (⁊ bene) intelligit aliq̄d mouere voluntatē indirecte. nō qꝛ aliq̄d in ea causet. ſꝫ occasional'r p modū ꝓpositionis obiecti. ⁊ p modū occasionis. nō alicui9 imutationis. ⁊ de hoc sup. q. ix. ar. v. Vñ dr Doc. san. in de verita. vbi sup. Et mediāte hoc obiecto pt aliq̄ creatura inclinare aliq̄tn9 volūtatē. nō tñ necessario imutare. Sicut cuꝫ aliq̄s psuadet alicui aliq̄d faciendū. ꝓponēdo ei9 vtilitatem ⁊ honestatē. tñ in ptāte volūtatis est vt illud acceptet eo ꝙ nō est natural'r determiata ad illud. Sic igit' nulla creatura pt directe (ꝙ pus dixit p modū cause efficientis) immutare volūtatē. pt āt extrinsece aliq̄d ꝓponēdo volūtati. eā aliq̄liter inclinare.. nō tñ imutare. Hec ille. ¶ Nota tertio. qꝛ distract9 dr. q nō diligēter intendit vni. ⁊ rapitur ad diuersa. sicut volūtas in eo. q ē affect9 passione. nō manet in eo qd rō dictat. Sed ptim ibi ptim ibi v'satur. vl' certe vni total'r intēdit. alio relicto Et s'm hoc supra dictū fuit. q. xxxiij. ar. iij. ꝙ delectatōes corpales ipediūt vsum rōnis p viā distractōis. Et nō ē cure p nūc. an id qd est sensualitatis. sit pctm̄ vl' nō. dūmō ad se trahat voluntatē ⁊ actū ei9 remittat. circa ꝓpositū p rōem. Et dūmodo sint act9 disparati vl' ꝯtrarij. ¶ His igit' notatis videndū ē de pbatōne ꝯclonis. Primo ergo Doc. sanc. ponit pmam ptem ꝯclusionis. Scdo pbat scdam. ibi. Sꝫ indirecte ⁊c. Tertio tertiā. ibi. Alio mō ⁊c. Primā g̊ ptem ꝯclonis D. ponit in pncipio. ſꝫ eā notam relinq̄t ex aliis dictis. qꝛ solus deus pt mouere hoc mō volūtatem. igit'. Añs patꝫ. qꝛ hoc mō mouere est intra voluntatem agere. ⁊ ipam imutare. sed hoc est solius auctoris volūtatis. vt patuit q. lxxv. arti. iij. Quare ista ps relinq̄t nota. Et pbat etiā illa ps p argumēta 2m et 3m. Dicit ibi

¶ Sed indirecte pt. et h' dupl'r. Uno qdē mō p' qndā abstraccionē. cū eñ oēs potētie aīe ī vna eēn/tia aīe radicet'. nece ē q qñ vna potētia intēdit' ī suo actu. altera ī suo actu remittat'. vel etiā total'r in suo actu impediat'. tū q: ois ỹtus ad plura dispsa fit minor. vñ ecōtrario qñ intēdit' circa vnum min' pt ad alia dispgi. tū q: in opib' aīe aīalib' reqrit' qdā intētio. q dū vehemēter applicat' ad vnū nō pt alteri vehemēter attēdere. et fm hūc modū p quādā distrac/tionē qñ mot' appetit' sensitiui fortificat' fm quācūq3 passionē nece ē q remittat' vel total'r impediatur mot' ppri9 appetit' rōnalis. q est volūtas

¶ Probat scđa3 ptē pclonis mīsinc. sc3 q indirecte p viā distractōis. faciēdo vt affectio nō solū iberetur vni p prio motio qđ ē p rōem ppositū. s3 affectio fluctuet et flect' circa diuersa. Sic q diuersa pponant' volūtati. nō aūt q passio causet vl' faciat vt aliqd volūtati influat' vt dictū ē in notabili 2°. sic q volūtas libere vellet h' q rō dictat si ne passiōe. 2 tñ ibi nō sistit. s3 inclinat'. et ad aliđ q passio suggerit. Et arguit' sic. Necesse ē. q qñ vna potēa intēdit' in actu suo. altera in suo actu remittat'. vl' etiā total'r ī suo actu ipediat'. g qñ mot' appetit' sensitiui fortificat' fz quācūq3 passionē. nece ē q remittat' vl' total'r ipediat' mot' pprius appetit' rōnal'. q ē volūtas. pña clara. q: appetit' illi sunt diuerse potē et ppri' mot' rōnal' appetit' ē. q sēqt' dictamē rōis circa bona p solā rōem pposita. mot' appetitus sensitiui ppri'. circa bona sensibilia q ponit sensualitas. saltē originalr. Añs p° pbat'. q: oēs potē aie i vna eēntia aie radicant'. s3 vnū agēs nō pt pfecte et intēse agēre circa diuersa. p ppriōs mot' diuersa3 potētia3. nec pt ỹtus vni' agētis ad diuersa pfecte extendi. Probat' ista minor. p° rōe minoratōis ỹtutis. 2° rōe minoratōis attentōis. q: ois ỹtus ad plura dispsa fit minor. igit' econtrario. qñ intēdit' circa vnū. minus pt ad alia dispgi. Et igit' minor vera. q nō pt intēse agere circa diuersa. Vñ solet dici. Pluribus intent' minor ē ad singula sensus. Secūdo. pbat' minor ex alia radice. In oib' opib' aie aīalib'. reqrit' qdā intētio et attētio. s3 dū attētio vehementer applicat' ad vnū. nō pt alteri vehemēter attēdere. igit' minor ỹa. Maior notāter dr in opib' aie aīalib' et c. q: in opib' naturalib' sic' in digestione nutritōne et opib' q fiūt p vires naturales. s. vegetatiuas. nō reqrit' attētio. q' uis p attentōem et magnū exercitiū virtū aīaliū. vegetatiua ps in opib' suis ipediat'. Sed opa aīalia. sicut cognoscere speculari. illa reqrūt attentōem. Quare dum vni vehemēter intēdit. nō pt alteri vehemēter intēdere. et per pñs distrahit' et q nō pfecte sibi intēdit. de h' sup. q. xxxvij ar. p°. ¶ Nota. q hec pclo et ei' pbatio pcedūt. q passio moueat distrahēdo volūtatē. qñ volūtas et sensualitas p mo ad min' et in pncipio afficiūt' circa diuersa. q: cū p° volūtas fm dictamen rōis. q ē ppriū motiuū voluntatis afficit' vni. si accedat affectio sensualitatis. circa aliud et reddat' p negligētiā rōis fortis. traheret' volūtas vt vl' remisse intēdat vel mag' remisse afficiat'. suo pprio obiecto psentato sine passione. vl' total'r ab eo recedat et cū rōe insequat' passionis iudiciū. h' ē apphensionē et iudiciū qđ puenit ex passiōis suggestiōe et iclinatōe. Tūc ibi

¶ Alio mō ex pte obiecti volūtatis qđ ē bonū rōne apphensū3 impedit' eñ iudiciū et apphēsio rōnis ppter vehemētē et inordinatā apphēsionē imaginatōis et iudiciū ỹtutis estimatiue. vt p3 in amētibus. Manifestū ē aūt q passionē appetit' sensitiui seqt' imaginatōis apphēsio et iudiciū estimatiue. sic' etia3 dispōnem lingue seqtur iudiciū gust'. vñ videm' q hoies in aliq passione existētes nō facile imaginationē auertūt ab his circa q afficiūt'. vñ p pseqūens iudiciū rōnis plerūq3 sequit' passionē appetit' sensitiui. et p pseqūens mot' volūtatis qui nat' ē semper sequi iudicium rationis.

¶ Est 3° ps pclonis. sc3 q passio moueat idirecte (occasional'r) ex pte obiecti. nō q ipa sit obiectū vl' ipa pponat. s3 q: ad ipam imediate pseqt'. apphēsio interior sensitiua q approbat' id cui p passionē appetit' afficit'. q apphensio imaginatōis et estimatōis trahūt rōem. vt et rō approbet idē. cui afficit' sensualitas. et sic ex pseqūti volūtas acceptet. Et pbat' sic pma ps. Iudiciū rōis plerūq3 seqt' passionē appetit' sensitiui. igit' et p pñs mot' volūtatis seqt' passionē appetit' sensitiui. tenet pña. q: mot' volūtatis sp seqt' iudiciū rōis. ita videl3. q sensitiua apprehensio nō mouet nisi mediāte rōe. vt patuit sup. q. xxv. ar. iij. q: ppriū motiuū ē rō q pt mouere sine appetitu sensitiuo. et sine apphēsione pticulari quā3 retrauerit passio. Et scđo. q: qñ iudiciū rōis est pfectū et impatū tūc seqt' mot' volūtatis. q aūt qnq3 nō seqt'. h' ē p accñs rōe impfectionis iudicij. ¶ Nota q añs dr plerūq3. q: in sapientibus iudiciū rōis nō seqt' passionē. s3 ecōtra. S3 q: sapiētes pauci sunt. et stulto3 infinitus ē nūerus. iō dr plerūq3. Añs pbat'. iudiciū et apphēsio rōis ipedit' ppter vehemētem apphensionē imaginatōis. et iudiciū estimatiue. sed passiones appetit' sensitiui seqt' imaginatōis apphēsio et iudiciū estimatiue. igit'. Añs ve3. q iudiciū rōis seqt' plerūq3 et c. Maior p3 in amētib'. in qb' apphensio sensitiua dñatur adeo vt tollat vsu3 rōnis. Et g' si pt total'r tollere vsu3 rōis. et dñari in hoie. pt et iudiciū rōnis trahere qđ ē intentū. Minor declarat' a simi. sicut lingue dispoēm. seqt' iudiciū gust'. ita dispōnem appetit' sensitiui apprehensio imaginatōis et iudiciū estimatiue. Et pfirmat D. illam minorē qdā signo. et qdā experiētia. videm' eñ q hoies in aliq passiōe existētes. nō facile imaginatōēs auertūt ab his circa q afficiūt'. igit' minor ỹa ad experiētiā. ¶ Nota aūt q hi duo modi mouēdi volūtatē a passione distinguūt'. ex h' q pmus est fm q volūtas retrahit' ab affectione alicuius. q pintelligit' passioni. sic' q pmo afficiebat' vni. et postea aduenīete passione. illa affectio remittit'. vel total'r tollit'. Et hoc tñ nō fit nisi etiā mutato iudicio rationis. vl' remisso. vl' ablato total'r mediāte alio iudicio rationis qđ sequtur passionē. Sed scđs modus est. quādo volūtas mouetur ab obiecto psentato p ratōnem mediāte passione. nō pintellecta affectōne circa aliud. Unde quia iste scđus modus expresse et tantū attendit' penes ppositōnem obiecti. ideo dicit' moueri hoc modo voluntas p modum obiecti Sed esto in pmo modo etiam concurrat ppositio obiecti. tamē quia nō solum hoc fit. s3 et distractio et minoratio affectōnis circa aliud obiectu3 qđ ratio sine passione pposuerat. ideo isti modi distinguūtur. Et dicit' pmus p modum distractōis et remissionis actus volūtatis. Scđus p modum ppositōnis obiecti. nō quidē q passio imediate pponat. s3 dicto mō et c.

¶ Nota aūt circa hoc. q motio ab obiecto vocat̄ hic indirecta. tū qꝛ nō ē motio effectiua ꝛ sufficiens volūtatis. nec īmutans volūtatē. tū scđo. qꝛ ꝛ si aliq̄ mō. s. specificatiue ipm obiectū directe moueret. qꝛ tñ passio nō ē obiectū. nec imediate obiecti ꝓpositiua. iō dr̄ mouere idirecte ex pte obiecti. vide infra. q. lxxx. ar. pᵒ. q. D. vocat directā. q inducat ad actū sufficienter. ¶ Notandū ꝙ h̄ ē. q aliter mouet̄ occasionalr̄. i. ꝑ modū acceptōis obiecti intellect⁹ ex vna pte a virib⁹ apphēsiuis interiorib⁹. aliter volūtas ex inclinatōe appetit⁹ sensitiui. qꝛ itellect⁹ necessario accipit ꝛ naturalr̄. ꝛ seq̄t̄ necāario dispōnem sensuū q̄ ad actū ꝛ rectitudinē act⁹. q̄ ptinet ad specificatōem act⁹ nō sic volūtas. qꝛ esto passiōes habeāt quādā vim inclinādi volūtatem. tñ in potestate volūtatꝭ ē eas refutare. et potest in contrariū. eius qđ a sensualitate ꝓponitur. ꝛ de illis patuit supra.

☞ Argumentū in ꝯtʾiū ꝯfirmat scđam pte ꝯclōnis.

In corpe ¶ Ad pmū ḡ dōm. q ꝑ passionē appetit⁹ sensitiui fit aliq̄ imutatio circa iudiciū de obiecto volūtatis. sicut dictū est. q̄uis ipa passio appetit⁹ sensitiui nō sit directe voluntatis obiectum.

¶ Ad maiorē dico. q nō ē sufficiēs. pt etiā moueri a mouere potentiā ad exercitiū act⁹. Dico tñ q poña passiua nō mouet̄ q̄ ad specificatōem nisi ab obiecto. ꝛ a ꝓponēte ꝛ a ꝑsuadēte ꝛ inclināte ad obiectū. mediāte iudicio de obiecto. Vñ dictū fuit sup. q diabol⁹ ꝛ hō etiam pñt mouere. nō sicut directum obiectū. sꝫ sicut suadētes obiectū. Ad minorē. ꝯcedo. q volūtas ē ptim passiua et ptim actiua. qꝛ mouēs mota ab appetibili. ¶ Notandū enī q appetibile mouet ipm appetitū vt apphensum ē ad specificatōem act⁹ in gñe cause efficientꝭ. nō q̄dē sicut ꝓprie efficiēs. sꝫ rō efficiendi specificatōem act⁹. Sꝫ voluntas sic ab obiecto specificata. mouet alias potentias ad executōem ꝛ realē habitionē obiecti. Vñ pmū mouens imobile ē appetibile. Sꝫ mouēs motū ē ipe appetit⁹. Et ḡ Aristo. xij. metaphy. reducit ordinē mouentiū ad vnum mouēs imobile. scꝫ appetibile. qđ mouet in eodē gñe. s. sicut efficiendi rō. Est ḡ minor vā ꝛ Aristotel' in 3ᵒ de aia et duodecio metaphy. Vltra. Cū ḡ obiectū volūtatꝭ nō sit passio appetit⁹ sensitiui. sꝫ magꝭ bonū rōis. Verū est. Se tñ facit. vt ꝑ rōem aliq̄d ꝓponat̄ tāq̄ obiectū volūtati. qꝛ etiā iuxta sup̄dicta. q̄st. ix. ar. ij. facit vt id circa qđ afficit passio iudicet̄ ꝑ rōem bonū. ꝛ ꝑ ꝯñs obiectū volūtatis qꝛ ꝑ eā fit imutatio circa iudiciū de obiecto volūtatꝭ vt videlꝫ videat̄ ꝓpt passionē bonū qđ sine ea nō videret̄ bonū. Vltra. ḡ nō mouet ꝛc̄. Verū. directe non mouet. nec tāq̄ cā efficiēs imutās volūtatē. nec tāq̄ obiectū directe. sꝫ indirecte tāq̄ faciēs p̄sentari obiectū ꝑ rōem. ꝛ videri faciēs aliq̄d sub rōe obiecti. ꝛ sic itelligat̄ ꝯclō

In corpe ¶ Ad scđm dōꝫ. q superi⁹ nō mouet̄ ab inferiori directe. sꝫ indirecte q̄dāmō moueri pt. sicut dictū est. Et silr̄ dōm est ad tertium.

¶ Ad maiorē. Superior motor nō mouet̄ ab iferiori. Verū directe in gñe cause efficientꝭ. imutāns efficacit̄. et aliq̄d imprimēns. Sꝫ isto mō. ecōtra supior agit in inferiorē ꝛ mouet. Tñ inferior pt mouere supiorē ꝑsuasiue ꝛ inclinatiue. ꝛ modis dictis rōne obiecti. mediate saltem. Minor ꝯcedit̄ cū pbatōe. q volūtas ē superior Et iō imꝑint ꝛ iperat sensualitati vl' appetitui sensitiuo. Vltra. ḡ volūtas nō pt mouere a passione appetit⁹ sensitiui. directe mō exposito in pmo notabili. Sꝫ tñ indirecte mō exposito in scđo notabili. ꝛ in corpe articuli.

¶ Ad tertiū maiorē. nullū imateriale pt moueri ab aliq̄ materiali. Illa maior posset igerere difficultatē Thomiste. in materia sacramētoꝝ. q̄ Doc. sanc. ponit causas grē. ꝛ ꝑ ꝯñs agere in aiam. Posset ꝛ pati difficultatē de aia q̄ patit̄ ab igne corporeo. Esto solū ꝑ viā alligatōis. Dico igit̄ q nullū imateriale pt moueri ab aliq̄ materiali naturalr̄ loquēdo ꝛ directe. Scđo dico. q pt tñ materiale agere i imateriale. vt ē istrumētū agētꝭ supnatural' qđ pt directe ꝛ ꝑ se agere i imateriale. ꝛ de h̄ vide D. i de veri. mate. xxvj. ar. pᵒ. ꝛ ma. xxvij. ar. iiij. et Capolū i q̄rto. di. p. q. p. i solutōib⁹ argumētoꝝ ꝯ̄ tertiā ꝯclōnē Ad minorē Cōcedit̄ q volūtas ē poña imaterial'. ꝛ appetit⁹ sensitiu⁹ material'. ḡ appetit⁹ nō pt mouere ꝛc̄. Verū directe ꝛ i genere cause efficientꝭ. Tñ idirecte ꝛ remote q̄ ad occasionē obiecti. ꝓbant igit̄ he due rōes pmā pte ꝯclōnis. vt dictū fuit. q videlꝫ appetit⁹ sensitiu⁹ nō imutet volūtatē nec moueat in gñe cause efficientꝭ. qꝛ in illo gñe mouet̄ solū a deo ꝛ a seipa. Vñ cū dictū fuit. q volūtas a nulla creatura moueri pt. debet intelligi alia a seipa.

¶ Vtꝝ passio possit supare rōem ꝯ̄ ei⁹ sciam

F

Ad scđꝫ sic ꝓcedit̄. Videt̄ q rō nō possit superari a passione ꝯ̄ suā sciam. Forti⁹ enī nō vincit̄ a debiliori. sꝫ scia ꝓpter suā certitudinē ē fortissimū eoꝝ q̄ i nobis sunt. ḡ nō pt superari a passione q̄ ē debilis ꝛ cito trāsiens. ¶ P. volūtas nō ē nisi boni vel apparētis boni. sꝫ cū passio trahit volūtatē in id qđ ē vere bonū. nō inclinat rōem ꝯ̄ sciam. cū aūt trahit eā in id qđ ē apparēs bonū ꝛ nō existēs. trahit eā in id qđ rōni videt̄. h̄ autē ē in scia rōis qđ ei videt̄. ḡ passio nūq̄ inclinat rōem ꝯ̄ suā sciam ¶ Si dicat̄ q trahit rōem scientē aliq̄d in vli vt ꝯ̄riū iudicet i pticulari. ¶ Cōtra. vl'is ꝛ pticularis ꝓpō si opponat̄. opponūt̄ sm ꝯ̄dictōem. sic ois hō ꝛ nō ois hō. sꝫ due opiniones q̄ sunt ꝯ̄dictorie sunt ꝯtrarie. vt dr̄ in ij. perihermenias. si igit̄ aliq̄s sciēs aliq̄d in vli iudicaret oppositū i singulari seq̄ret̄ q haberet simul ꝯ̄rias opiniones qđ ē ipossibile. ¶ P. q̄cūq̄ scit vl'e scit etiā pticulare qđ nouit sub vli ꝯtineri. sicut q̄ scit oēm mulā eē sterilē scit h̄ aial esse sterile dūmō ipm sciat eē mulā. vt pꝫ ꝑ id qđ dr̄ i pmo posterioꝝ. sꝫ ille q̄ scit aliq̄d in vli. puta nullā fornicatiōnē eē faciendā. scit h̄ pticulare sub vli ꝯtineri. puta hūc actū eē fornicariū. ḡ videt̄ q etiā in pticulari sciat. ¶ P. ea q̄ sunt in voce sunt signa intellect⁹ aīe sm phm. sꝫ hō in passione existēs frequēter ꝯfitet̄ id qđ eligit eē malū etiā in pticulari. ḡ etiā in pticulari hꝫ sciam. sic igit̄ videt̄ q passiones non possint trahere rōem ꝯ̄ sciam vl'em. qꝛ nō pt eē q habeat sciam vl'em ꝛ estimet oppositū i pticulari. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē qđ dr̄ apostol⁹ Ro. vij. Video aliā legē i mēbris meis repugnantē legi mētis mee. ꝛ captiuātē me in lege pcti. lex aūt q̄ ē in mēbris ē ꝯcupiscētia. de q̄ sup̄ locut⁹ fuerat cū igit̄ ꝯcupiscētia sit passio q̄dā videt̄ q passio trahat rōnem etiā ꝯtra hoc quod scit.

¶ Querit h̄ q̄rtū ad rōem. Quō passio possit moue re rōem. Que q̄dē q̄stio videt̄ mota ꝓpt̄ opinionē Socra tis. cuiꝰ opinionē ptractat phūs ad lōgū septio ethicoꝝ. ¶ Ubi nota. ꝙ q̄z ex ar. p°. satꝭ habet̄ quō passio possit mouere rōem inmutādo iudiciū eiꝰ. iō nō q̄rit̄ de h̄. Sed an etiā possit mouere ꝯ sciam suā. q̄z h̄ ē alicuiꝰ difficul tatꝭ ꝓpt̄ Socratis opinionē. Querit̄ igit̄. an aliq̄s possit scire. ꝙ aliq̄d sit malum. ꝛ nō faciendum. Et tn̄ si afficiat̄ passione aliq̄. puta ira vl̄ ꝯcupiscentia. faciat id q̄d rō dt̄ ex recta scia. nō eē faciendū. vt si rō recta dictat nō eē forni candū. q̄z malū. an passio possit supare rōem. ita ꝙ stā te illa scia operet̄ ex passiōe ꝯ h̄ q̄d scit. Et ex h̄ satis ha bet̄. scz si possit supare rōem ꝯ sciam suā. ꝙ possit mouere rōem. q̄uis ꝛ ex ar. pce. satꝭ habeat̄ ꝙ possit mouere rōem.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ opinio Socratis fuit vt ph̄s dt̄ i v. ethi. ꝙ scia nūq̄ꝫ posset supari a passiōe. vn̄ po nebat oēs ꝟtutes eē scias. et oia pctā eē ignorātias

¶ In corpe D. tria facit. p° ponit quādā opinionem circa q̄situ. 2° examiat eādē opinionē. ōndēs in q̄ sit erro nea. ꝛ in q̄ ꝟa. ibi. In q̄ q̄dē. Tertio ex illa examiatōe p cedit ad rn̄dendū q̄sito formalr̄ ſm veritatē. ibi. Qz at dō. Circa p̄ᵐ g̃ fuit opinio Socratis circa h̄ q̄situ quā rn̄debat negatie. vt habet̄. vij. ethicoꝝ. ꝙ scia nūq̄ꝫ possit supari a passiōe. Un̄ (vt etiā sup̄ tactū fuit. q. lviij. ar. ij) ponebat oēs ꝟtutes eē scias. ꝛ oia pctā ignorantias. ita ꝙ iusticia eēt scia. q̄ sciret̄ q̄d eēt opandū ad alios. Et sic stante ꝟtute nulliꝰ peccat ex ꝟtute. ita dato ꝙ aliq̄s sciat. q̄d debeat ꝛ quō debeat agere. nō male aget. sz solū qn̄ ig norat. Et hec g̃ ē snia Socratis. q̄ ꝯplectit̄ duo. Pmo. ꝙ oē pctm̄ ē ignorātia. 2° ꝙ nulliꝰ facit ꝯ sciaz. 2° loco cū dt̄.

¶ In q̄ q̄dē aliq̄liter recte sapiebat. q̄z cū volūtas sit boni vel apparētis boni. nūq̄ꝫ volūtas in ma lū moueret̄ nisi q̄d nō ē bonū. aliq̄liter rōni bonum appareat. ꝛ ꝓpter h̄ volūtas nunq̄ꝫ in malū tēderet nisi cū aliq̄ ignorātia vel errore rōnis. vn̄ dr̄ pu̇erb. xiiij. Errant q̄ operant̄ malum

¶ Examiat hāc opinionē q̄d veritatꝭ habeat. ꝛ ponit circa h̄ talē ꝯclōnē examiatoriā. Hec opinio Socratis aliq̄lr̄ ē ꝟa. nō tn̄ simplr̄ ē ꝟa. i. oīno. q̄ ad h̄. ꝙ nō posset aliq̄s agere ꝯ sciam quā h̄z. Sz ſm distinctiōez scie loq̄n dū ē. Illa ꝯclo examiatoria h̄z tres ptes. iō D. p° ponit et ꝓbat pmā ptē. 2° scdaz. ibi. Sz q̄z expimēto ꝛc̄. 3° ter tiā. ibi. Sz oꝫ distinguere ꝛc̄. Pria g̃ ps dt̄. ꝙ hec opinio aliq̄lr̄ sit ꝟa. Et dt̄ aliq̄lr̄. q̄z nec ipa ē simplr̄ ꝟa. nā pec catū nō ē ignorātia. sz tn̄ aliq̄lr̄. q̄z cū ignorātia Et q̄ ad h̄ D. verificat eā. Et arguit̄ sic. p ea q̄rtū ad h̄ Volūtas nūq̄ꝫ tēderet in malū. nisi cū aliq̄ ignorātia vl̄ errore rōis Igit̄ q̄ ad aliq̄d veꝝ dixit. scilꝫ q̄ ad h̄. ꝙ nō ē pctm̄ sine ignorātia. Añs ꝓbat̄. q̄z cū volūtas sit boni veri vl̄ ap parētis boni. nūq̄ꝫ volūtas in malum moueret̄. nisi q̄z id q̄d nō ē bonū aliq̄liter rōni appareat. Nō enī fert̄ nisi in apphensuꝫ sub rōe boni. ꝛ g̃ añs veꝝ. Un̄ supdictū fuit q. lxxiiij. ar. v. ꝙ defectꝰ rōis q̄ ē in dirigēdo alias vires ē pctm̄. ¶ Nota āt. ꝙ añs notāter dt̄ volūtas nō tēdit in malū sine ignorātia. h̄ enī verissimū ē. q̄z tēdere i malū ē peccare ex pte rei volite. vl̄ electe q̄d nūq̄ꝫ fit sine ignoran tia vl̄ errore. ꝛ h̄ vult Doc. Pōt tn̄ eē pctm̄ volūtatꝭ sine ignorātia vl̄ errore Sꝫ nō q̄z tēdit in malū ꝛ ex pte rei ele cte. sz ex pte electōis. q̄z videlꝫ eligit̄ in se bonū. sꝫ nō cum ordine debite mēsure. ꝛ h̄mōi pctm̄ nō p̄exigit ignorātiā sz tn̄ defectū rōis. scz incōsideratōez eoꝝ q̄ ꝯsiderari de berēt. vide p° pte. lxiij. ar. p. ad q̄rtū. Doc. āt nr̄ loq̄t̄ de pctō volūtatꝭ ex pte rei volite. ꝛ notāter ꝛc̄. Uide Doc. sanc. in de verita. q. xxiiij. ar. viij. vbi ꝛ h̄z eandē sniam p illo añcedēte. ¶ Nota āt. q̄z i isto añte latet difficultas nō pua. Habet̄ enī ꝙ nō pt̄ eē defectꝰ in volūtate. nisi sit aliq̄s defectꝰ in rōe. Habebit̄ q̄ꝫ ex sequētibꝫ. ꝙ rōe ex istente pfecta in vli ꝛ pticulari. ꝛ in apice volūtas nō pos sit eē obliq̄. ꝛ in ꝯtriū dictaminis rōis. Quibꝫ vident̄ ob uiare articuli certi parisienses. Quoꝝ vnꝰ dt̄. Dicere rōe ex̄nte recta. volūtatē nec̄ario eē rectā. error. Scd̄s ē. post ꝯclōnē factā de agēdo vl̄ nō agēdo dicere volūtatem nō posse in oppositū. error Qui duo articuli de plano ꝯdem nare vident̄ iā dictū ꝛ q̄d dā stati dōm. ¶ Sz q̄ auctori tas sit hoꝝ articuloꝝ vide Capolum in 2°. dis. q. q. p. ad viij. ꝯ pmā ꝯclōnē Fuerūt q̄ꝫ aliq̄ q̄ forsan innixi his ar ticulis ꝛ nō bn̄ vidēdes mente scti Doc. dicere visi sunt. ꝙ q̄tūcūq̄ꝫ rō dictat. volūtas possit in oppositū. Sz ꝙ nul lo mō sit mens scti Doc. imo ꝙ si rō ē pfecta oīno in vli ꝛ pticulari. et dictat vltimato dictamine q̄d ē pceptū. volū tas nullo mō possit in oppositū. vide Capolū in 3°. dist. xxxvj. in solonibꝫ argmētoꝝ ꝯ pmā ꝯclōnē. Et in 2°. dis. xxix circa scdaz ꝯclōnē. vbi ōndit ꝙ nulliꝰ pt̄ facere ꝯ vl timatū dictamē rōis. Nec aliq̄s peccat. q̄z facit ꝯ illō vn q̄. Sz q̄z ꝯ supiorē regulā. Uide Doctorē scm̄ in de ve rita. mate. xxiiij. ar. ij. et. viij. Et in de malo. q. xvj. arti. ij. Uide ꝛ Capolū in 2°. dis. xxiiij. vbi ostēdit ꝙ volūtas ab aliq̄ nec̄ario mouet̄ q̄ ad specificatōnem actꝰ. ꝛ h̄ sup habitū ē. Nō āt ē itelligibile. ꝙ volūtas deficiat sine rōe deficiēte. vt patuit iā. ex rōe Doc. scti. q̄ insolubil̄ ē. q̄z vo lūtas vl̄ deficit ex pte obiecti. Et tūc oꝫ ipam rōem erra re. q̄z nō tēdit nisi in dictatū. vl̄ deficit in mō tendēdi. q̄z esto videlꝫ tēdat in bonū. nō tn̄ debito mō sic dꝫ de pctō angeloꝝ p°. Et tūc ille defectꝰ. si dꝫ eē culpabil̄ vtiq̄ꝫ cog noscibil̄ fuit. ꝛ in ptāte volūtatꝭ ipm vitare. Et h̄ nō ē ni si mediāte ꝯsideratōe rōis. q̄ si ꝯsiderasset. nō fuisset cul pa ꝛ pctm̄ in volūtate. Un̄ q̄z lōgū eēt de istis loq̄. ꝛ Ca polus ad manū habet̄. vide ipm. Et ꝯfirmat̄ illa p° ps ꝯclōnis p auctoritatē Sapientꝭ Prouerb. xiiij. Errāt q̄ opant̄ iniq̄tatē. q̄re in hac bn̄ dixit Socrates. ꝙ ad oīne pctm̄ ꝯcurrat aliq̄s defectꝰ rōis. ¶ Deinde cū dt̄

¶ Sed q̄z experimēto patet ꝙ multi agunt ꝯtra ea quoꝝ scientiam habent

¶ Adducit scdaz ptē ꝯclōnis examiatorie. videlꝫ. ꝙ nō sit simplr̄ ꝟa ista opinio. Esto peccādo sp ꝯcurrat de fectꝰ. Hāc ptē ꝓbat p° cōi expimēto. 2° auctoritate sacre scripture. ibi. Et h̄ etiā auctoritate ꝛc̄. Dicit g̃. ꝙ hec opi nio sit ꝯ expientiā. Nā expimēto pꝫ. ꝙ multi agūt ꝯ eam. quā hn̄t sciam. Sciūt enī multi. q̄z fornicatio mala ē ꝛ nō faciēda. ꝛ tn̄ eā cōmittūt victi a passionibꝫ ¶ Dein ibi

¶ Et h̄ etiā auctoritate diuina ꝯfirmat̄. ſm illud Luce. xij. Seruꝰ q̄ cognouit volūtatē dn̄i sui ꝛ nō facit plagis vapulabit multꝭ Et Iacobi. iiij. dr̄ Sci enti bonū facere ꝛ nō facienti. pctm̄ ē illi. nō simpli citer verum dixit

¶ Probat idē. q̄z illa ps ē ꝯ auctoritatē diuinā. pmo Luce. q̄z Seruus ꝛc̄. Et Iacobi. iiij. Scienti ꝛc̄. Ex q̄bꝫ auctoritatibꝫ habet̄ clare. ꝙ aliq̄s pt̄ cognoscere ꝛ scire. et tn̄ nō facere ꝛ peccare. Quare nō ē dictū Socraticū oīm no veꝝ. ꝯtrarium q̄ ad scdaz ptē iā dictā. ¶ Cōseq̄nt cū dt̄

3° Examia toria opiōis

Nō ē pctm̄ i volūtate si ne defectu ra tionis

¶ Sed opoztet distinguere. vt phs tradit in vij
ethi. Cu em ad recte agedu ho dirigat duplici scia
scilz vniuersali z pticulari. vtriusqz defect⁹ sufficit ad
q.lxxvi.ar.i h q ipediat rectitudo volutatis z opis. vt sup dic
tu e Contingit g q aliqs hz sciam in vniuersali. puta
nulla fornicatoem ee faciendã. sz tn no cognoscat in
pticulari huc actu q e fornicatio. no ee faciendu. et
h sufficit ad h q volutas no seqt vlem sciam ronis.

¶ Declarat tertia pte pclonis examiatozie. q vide
licz distincte rndendu sit. qn qrit. An aliqs possit agere 9
sciam. qz pt mltiplr ondi 9 scdaz pte opinionis Socratis
q aliqs pt facere 9 id qd scit Et h verificat ex duabz dis
stinctionibz. qs phus ponit. vij. ethicoz. ita q p qualibet
distinctoem. ostendit q pt qs agere aliq mo 9 sciam Se
cunda ponit ibi. Et iterz psiderandu. ¶ Nota at q no
intelligere qsi agat 9 sciam ponedo oppositum ei⁹ qd hz
scia vl s. Sz mo dicedo. Supposita g p^a diuisioe. q est
scia vlis z pticularis. Probat tertia ps pclonis sup dicte
Sic. pringit q aliqs habeat sciam in vli. scz nulla forni
catioem ee faciendã. sed tn no cognoscat in pticulari huc
actu q e fornicatio no ee faciendum. Sz defect⁹ vtriusqz
sufficit ad h. q ipediat rectitudo volutatis z opis. igitur
stante scia vli. no at pticulari pt qs peccare z facere 9tra
sciam vlem. Maioz nota. z patebit postea magis. qz iudi
ciu vle. z cognitio vlis. qnqz no applicat ad singulare. sz
singulare psiderat fm exigentiã passionis. z ipedit ro p
passione. vt pticulare subsumat sub ppone vli qua offert
passio. Et g pt haberi iudiciu rectu de vli. saltem aliq mo.
nisi passio oino vincat. Et tn no hr ide iudiciu de pti
culari pclone ipediete passioez zc. Minoz patuit. q. lxvi
ar. p°. ¶ Et nota. q defect⁹ vlis scie. causat petm qd est
ex ignorantia. Sz defect⁹ pticularis scie. qn adest vlis actu
vl habitu pcomitat cam pcti. qn e passio. Et tale petm
vocat petm ex passione. Habet g q aliqs pt agere 9 id
qd scit saltem in vli. Et fundametu e. qz vlis apphensio
no e pncipiu actois. sz pticularis. Et g state vli z recto iu
dicio ronis. dumo in pticulari erret. sequit praua electio z
malu op⁹. Quo at sit possibile. q vlis apphensio z scia
sit cu pticulari apphesione erronea. habebit postea. qz pti
cularis pclo. 9tra vli pponi. q sumitur no syllogisat ex vli
ppone ronis. qz videlz sub ea actu no subsumit. sz aliu de
vt fornicas ex passioe. bn scit in vli q fornicatio e mala.
Sz qn passio e fortis. tuc facit vt illa ppo maneat sterilis z
in pticulari no habeat efficaciã zc. Tuc ibi

¶ Et iterz psideradu e q nihil phibet aliqd sciri in
habitu qd tn actu no psiderat. Potest igit 9tinge
re q aliqs etia recta sciam habeat in singulari z non
solu in vli. sz tn in actu no psiderat. z tuc non videt
difficile q pter id q actu no psiderat ho agat

¶ Manifestat illa tertia pte pclonis ex illa distincti
one scie. q aliqd pt sciri in habitu z aliqd in actu. Et ar
guit sic. ex illa distinctoe. no videt difficile (z phs hz dis
tu) q pter id q actu no psiderat ho agat. sz ponit 9tin
gere. q aliqs etia recta sciam habeat in singlari. z no solu
in vli. Sz tn in actu no psiderat. igit stante scia recta. etia
in pticulari. in habitu tn pt ho actu no psiderado agere
oppositu Quare habet q aliqs pt agere 9 sciaz etia pticu
lare. sed tn no stante actu. Maioz clara. sicut pot qs loq
etia in pticulari mala gramaticã. qn e ebrius. vl cu actu
no attedit. Esto etia de illa pticulari oroe habeat rectaz

cognitoem in habitu. ¶ Et nota scdm phi. qz vr circa
illa maiore q duru videt dicere. q aliqd possit actu psi
derare z in pticulari aliqd malu z illud facere. Ubi ha
bet q tangat articulu Parisiensem. qz habet ex pho q aliqs
no pt 9 pticulare dictame impatiu ronis. cui⁹ oppositu
dr articul⁹. ¶ Circa minore aduerte. q euides signu e.
q qnqz pringit hre peccante recta estimatoem. etia in pti
culari in habitu tn. qz transeute passioe ipe iudicat se ma
le egisse z dolet. Hoc at no fieret nisi habuisset in habitu
recta estimatoez de isto pticulari facto. Dicit aut Doc.
Contingit. qz no sp in oi peccante ita est. qz qnqz aliqs nec
actu nec habitu hz recta estimatoem. sicut e ex ignorantia
peccas. Sz veritate hz in eo q peccat solu ex passione.

¶ Qz aut ho no psiderat in pticulari id qd habi
tualiter scit. qnqz qde 9tigit ex solo defectu intetois
puta cu ho sciens geometriã no intedit ad psideran
du geometrie pclusiones. qs statim i pmptu hz psi
derare. qnqz at ho no psiderat id qd hz i habitu pp
ter aliqd ipedimetu supueniens. puta pp̄ter aliquaz
occupatonem exterioze. vel pp̄ter aliquam infirmi
tate corpalem. z h mo ille q e in passione 9stitut⁹ no
psiderat in pticulari id qd scit in vli. inqztuz passio
impedit tale psiderationem.

¶ Ostesio quo possit aliqs agere 9 sciam. videlz qua
hz in vli. vl etia in pticulari. in habitu tn solu. z ea actu
no psiderat. Hic 9nter magis accedit ad ppositu rndedo
directe ad qsitu. Et circa h p° applicat sup dicta pposito.
Scdo ex h isert pclone rnsiuã directe ad qsitu. ibi. Im
pedit at triplr. Circa p^m. qz dictu e q aliqs possit agere
9 sciam vlem. z etia 9 sciam pticulare. qntu solu hz in ha
bitu. io ondit nuc quo vtruqz 9tingat. z quo aliqs ipedi
atur ne psideret sciam i vli. vl sciaz in pticulari qua hz in
habitu. z agat fm sciam pticulare. z qua hz actu. z si hoc
habet. tuc videbit i pposito. q vnu ipedimetu erit passio
Distinguit g de dupl ci ipeditiuo sciam vlem z etia pti
culare in habitu q actu no psiderat. qz h 9tingit duplr.
Uno° ex defectu intetois. Et vt phs hz i vigilia exns. i.
in bona dispone. absqz extrinseco ipedimeto. q pt pside
rare si velit. Et hz habitu scie no ligatu nec ipeditu. sz so
lutu. puta cu ho sciens geometriã no intedit ad psidera
du geometrie pclones. qs statim in promptu hz pside
re. Scdo at mo qnqz ho no psiderat actu ad qd se hz in
habitu ppt aliqd ipedimetu supueniens. puta ppt aliqua
occupatoez. vel ppt aliqua ifirmitate corpale. sicut etia e
dormies vl ebri⁹. Et illud scdm mebru deseruit ad ppo
situ qsitu. Un D. applicat h ad ppositu. q illo vltimu ipe
ditiuu pt ee passio. qz in passioe 9stitut⁹ no psiderat i pti
culari zc. vt in textu. Et h magis declarat Cu dr

¶ Impedit at triplr. Prio qde p qnda distracti
one. sicut sup expositu e. Scdo p 9trarietate. qz ple ar. p°
ruqz passio inclinat ad 9trariu hui⁹ q scia vlis hz.
Tertio p qnda imutatoem corpale. ex q ro quoda
mo ligat ne libere in actu exeat. sicut etia somn⁹ vel
ebrietas qda corpali trasmutatoe facta ligat vsuz ro
nis. z q h 9tingit in passionibz pz ex h q aliqn cum
passiones multu intedut. ho amittit totalr vsuz ro
nis. multi em pp̄ter abudantiã amoris z ire sunt i in
saniã 9uersi. z p huc modu passio trahit roem ad iu
dicandu in pticulari 9tra sciam qua hz in vli.

¶ Ubi ex dictis infert directe misiuā ɔclonē ad q̄sitū passio pt trahere rōnē ad iudicādū in pticulari ɔ.ra sciē tiā quā h3 in vli. ⁊ etiā ɔtra sciam quam h3 in habitu ne ɔsideret in actu. Probat sic. id pt superare rōnem vt faci at cōtra sciam. vlem. a quo pt impediri ne ɔsideret actu id qd scit in vli. ⁊ etiā in particulari in habitu. sed passio impedit vt ille q̄ est in passione ɔstitutus nō ɔsideret in particulari id qd scit in vniuersali impediēdo tripliciter igit passio superat p hunc modū. id est facit vt noticia vlis nō habeat effectū suū. ⁊ ipam non sequat opatio sm pticulare estimatōem quā causat passio ⁊c̄. Nō aūt hoc mō vt rō habeat falsam estimatōe3 vniuersalē. sed q̄ vni uersalē sciam nō sequat particularis subsumptio. ⁊ ɔclo opatiua ⁊c̄. Maior p3. q2 supare rōem in proposito intel ligim⁹ facere vt rō vlis nō habeat pgressum ⁊ vt opus nō sit sibi ɔforme. S3 hoc fit p hoc q̄ in pticulari nō ɔsi derat id qd ɔsiderat in vli. sc3 in pticulari iudicio, proin esto sm passionē. Minor declarat in lrā. q2 primo ipedit passio plerum fortis distrahendo a sciencia vli. q2 ex hoc q̄ intendit passioni minuit a ɔsideratōe particulari eius qd est sm rōnem. Et ita rō informata vniuersali iudicio intenderet particulari ɔformādo se vli iudicio. sed pas sio facit vt in particulari sibi attendat ⁊ nō pticulari rōni Scdo impedit p ɔtrarietatē. q2 esto prius in particulari habuerit aliquā estimatōe3 rectā. sm ɔformitatē ad vni uersalē. tn̄ passio fortis impellit ⁊ corrūpit p verba ɔtra/ ricantis illud iudiciū. ⁊ facit in particulari ɔtrariū iudi/ ciū. ita q̄ si prius rō iudicauerit nō fornicandū. iā iudica/ bit fornicandū. Tertio p quādā imutatōem copalē ⁊c̄.

Nota q̄ hi tres modi impediēdi distinguūtur. q2 pri mus tollit in pncipio admittit iudiciū pticulare ratōnis Scdus corrūpit particulare iudiciu3. Tertius ligat ad mī⁹ ne ad particulare iudiciū ɔforme rōni puenire pos sit. sed si rōnis vsus manet erit circa particulare. vt pas sio suadet. sc3 sm affectōem appetitus sensitiui. Un arti culo p. dictū est. q̄ in passione existētes nō pnt aliter iudi care. tūc arguit sic Ex corpali mutatōe rō ligat ne libere in actū exeat. ⁊ libe⁊ iudiciū de pticularibus agēdis hō ha beat. imo qn̄q3 totū vsum ratōnis excludit. sed passiones hn̄t talē imutatiōnē corporalē. igit vt sic ligant. ⁊ iudiciū rōnis excludūt qn̄q3 in vli ⁊ particulari ⁊ totalr. qn̄q3 āt manet actus rōnis sed ɔformis passioni. nec rō pt appli care vlem scientiā ad particularē ɔformē. Maior p3 de somno ⁊ ebrietate. q̄ corporali transmutatōe facta ligāt vsum rōnis. Minor p3. q2 ex hoc q̄ passiones multū in tendūt hō amittit totalr vsu3 rōnis. multi eīn pter abū dantiā amoris ⁊ ire sunt in insaniā puersi. igit minor pn cipalis vera. Ex his p3. q̄ passio ligat rōem quo ad par ticularē ɔsideratōem. ne actu eam aut pfecte habeat. aut nullo mō. ⁊ sic dato q̄ aliqs in pticulari rectā estimatio/ nē habeat habitu. nō tn̄ actu Un posset sic argui formalr p ɔclōne misiua. Passio facit vt rō recta in vli. esto habe at rectā estimatōem in particulari habitu. nō tn̄ actu h3 plerum pfectā. igit pt rōem supare vt agat cōtra sciam. Tenet ɔña. q2 actio sequitur applicatōnē particulare3. nō vlem. si g̃ passio facit vt estimatio particularis. nō sit sm sciam vlem. s3 sm inclinatōem suā. sequitur q̄ supat. q2 h dicit⁹ supare sciam. ita q̄ in pticulari nō sit applicatio si/ bi ɔformis. s3 alteri. Añs p3. q2 pt rōem vlem impedire triplr. ne in pticulari ɔsideret ⁊c̄. Et nota q̄ nō intelli/ git q̄ passio faciat ne rō ɔsideret i pticulari quocūq3 mō q2 hoc est falsum. nō eīn volūtas eligeret nisi prius dictat intellectus ... [illegible]

mine pticulari rōnis. vt patuit supra. q. xxv. ar. ij. et iij. sed intelligit ne ɔsideret ɔformiter ad dictamē vle. qd est rectū. s3 relicto dictamine qd icrat vel inest aliq̄ mō. sed sterili. recto tn̄ dictāt nūc sm inclinatōem passionis. q2 p mo renitebat ei ad qd iam passio trahit. nūc aūt se ei cō formant. et hoc est vincere rōnem. sc3 facere vt relicto recto iudicio in pticulari iudicet q̄ passio suadet affirmādo ⁊ in directe. mō dicto ar. p. ⁊c̄. Nota q̄. p q̄ cū rō incipit se qui passionē. dz manere scia in vli actu sm habitū. vt tā git ad. iiij. vel si manet. vt dt d. san. in de malo. ita q̄ ac tu ɔsideret in vli. tūc est dictamē sterile ⁊ feriale qd expri mit p v̄bū ɔiūctiui tpis. q2 videl3 nō deberet fieri forni catio. s3 tn̄ pticulare iudiciū passionis est impatiuū ⁊ vl timatū. Et preterea cū actu syllogisat incōtinēs in q̄ vin cit passio. tūc q̄dē primo aliqualr ɔsiderat vlem rectā. sed ea relicta subsumit aliā vlem. ⁊ sub ea ɔcludit. vn̄ aliq̄lis ter ɔsiderat nō eē fornicandū. s3 nō dū actu ɔcludit eē p nūc fornicādū. quā ɔclōnem deducit nō ex vniuersali rō nis. q̄ est nō eē fornicādū. s3 ex alia. vt patebit. quare in tellige͂d⁹ est d. san. q̄ in passione ɔstitut⁹ cōsiderat in vli aliqualr. nec tn̄ dū actu infert ei⁹ oppositū cōtradictoriu3 faciēte passione. Nota etia3 circa hoc. q̄ esto rō sm vle qn̄q3 formet pticulare iudiciū rectū. q2 tn̄ ad iudiciū non sequitur actio nisi sit efficax. adeo q2 passio distrahit rōne3 a iudicio tali pticulari. ideo facit ne sit efficax. ⁊ p ɔñs supe rat rōem trahēdo eā ab vli iudicio recto pariter ⁊ pticu lari. s3 inefficaci. ita q̄ electio sequitur iudiciū passionis. qd est efficax ⁊ nō rōnis. Nota aūt p maiori intellectu. q̄ Capolus in. iiij. et ij. vbi supra trahit ex isto ar. q̄dā que aduersant articulis pdictis parisiensibus. Et primu3 est. q̄ possibile est aliquē sm volūtatē male eligere ⁊ sil' h cu3 habere rectā sciam de agendis in vli. intellige habitu vel actu an̄ tn̄ ɔclonem syllogismi passionati. Scdm. possi bile est aliquē habere rectā estimatōnem ⁊ cognitōem de agēdis in vli actu. ⁊ in pticulari habitu. ⁊ simul cū hoc peccare male eligēdo. intellige ite⁊ q̄ cognitio vlis actu est cognita. nō tn̄ q̄ ex ea syllogiset. Tertiū q̄ ipossibile ē aliquē recte estimare de agēdis actu in vli ⁊ pticulari. et simul cū hoc puerse eligere. Et hec q̄dē tria habent ex hoc articulo. Aliq̄ addit q̄ alibi ex d. san. habet. Et est q̄rtu3 q̄ impossibile est aliquē habere pfectū actū prudētie. ⁊ vl timatū. ⁊ simul cū hoc male eligēdo peccare. Perfect⁹ āt act⁹ prudētie est recte ɔsiliari. recte dictare. recte pcipe de pticulari eligibili. sm q̄ agēdū est hic ⁊ nūc ⁊ sm oēs cir cūstātias. Quintū est. q̄ nūq3 voluntas peccat in hoc q̄ discordat ab vltimato iudicio rōnis vel prudētie. sed q2 discordat a superiori regula. Sextū q̄ nūq3 aliqs appeti tus aialis vel rōnalis vel intellectualis tendit in opposi tū illius qd vltimate ponit ⁊ pcipit tāq3 oino agendu3 p vim apphēsiuā. Nō est aūt mens nostra. q̄ sp ⁊ neces sario ad oēm rectā estimatōem vel ɔsideratiōem intellec tus de particulari eligibili sequat recta electio. s3 tūc tn̄ intellect⁹ mouet necario ad specificatōem act⁹. qn̄ est pfe ctū ⁊ vltimatū iudiciū ⁊ pceptū rōnis. ita q̄ ad eīne pcep tū sequitur electio. nō aūt ad oēne ɔsiliū vel iudiciū. ⁊ in h defecerūt multi. Et ad hūc sensu3 accipiēda sunt dicta d. san. Ubi videt dicere oppositū. sc3 q̄ volūtas nō ɔtrari atur vltimo iudicio intellect⁹. accipit eīn d. san. iudiciu3 p pcepto. hec aūt adduxi vt videatis q̄ sit mens d. san. et q̄d sentiēdū sit de articulis parisiensibus supra ɔmemo ratis. Nota etiā ex his habet. q̄ primū mouēs volū tati ad eligēdū ⁊ agēdū est rō pticularis practica ⁊ im/

peratiua. nõ tm̃ iudicatiua. et habet ꝙ malã electões non opꝫ ꝙ pcedat falsum iudiciũ vle. ſꝫ iudiciũ puersum rõnis pticularis. qd in passionato deriuat a passione appetit⁹ sensitiui. vel ab habitu corrupto. sicut ẽ in peccãte ex malicia. talis tm̃ etiaꝫ male iudicat in pticulari. aliter tm̃ ꝙ passionat⁹. vt patebit q̃stione sequenti.

Argumẽtũ in contrariũ

Pro vltima ꝯclõne rñsiua est. In hoc argumẽto fundato in auctorita. apli Roma. vij. tãgit q̃ddã infra declarãdũ ex intẽtõe. q. lxxi. ar. vi. qualis lex sit ꝯcupiscẽtia. ⁊ q̃ ꝯcupiscẽtia. qꝛ tal' cõcupiscẽtia idẽ est qd fomes q̃ nõiat ꝯcupiam habitualẽ ex q̃ puenit actualis. quã dr aplꝯ se captiuare i lege pcti. Sed de his infra

¶ Ad pmũ g̃ dõm. ꝙ scia vl'is q̃ est certissima nõ hꝫ pncipalitatẽ in opatõe. ſꝫ magis scia pticularis. eo ꝙ opatões sunt circa singularia. vñ nõ est mirum si in opabilibꝫ passio agit cõtra sciam vl'em absente ꝯsideratione in particulari

¶ Ad maiorẽ forti⁹ nõ vincit a debiliori. verũ q̃dem vt sic tñ q̃nq3 inclinat ⁊ trahit a debiliori p̃sertim in regno aie. nã ipa volũtas q̃ fortissima est. ⁊ a nullo creato superabilis. trahit tñ ⁊ cedit sensualitati nõ q̃dẽ coacta. sed dulciter tracta Ad minorẽ dico. ꝙ scia vl'is ẽ q̃dẽ certissima. ſꝫ nõ est pncipalior in opatõe q̃ seq̃t estimatõem pticularẽ. vt patuit. negat g̃ ꝯña. qꝛ vincere sciam vl'em. est eã nõ seq̃ in operãdo Et hec nõ est mirũ. cũ sub ea nõ assumit pticularis. ſꝫ post passionẽ. ꝙ tũc fm̃ eã nõ fiat electio ⁊ op⁹. qd in ꝓposito dicimus vincere Dico. ij. ad illã rõnem Socratis. q̃ volebat ꝙ ipossibile ẽ aliquẽ habẽrẽ sciam ⁊ decipi fm̃ sciam ꝓpriã quã hꝫ. qd ꝯcedimus nõ tm̃ dicim⁹ ꝙ incõtinẽs ⁊ lecator passionẽ decipiat vl' erret circa vl'ia. quoꝝ sciam hꝫ. ⁊ qꝛ nõ opat circa vl'ia. ſꝫ pticularia circa q̃ hꝫ falsam estimatõem ꝓpter passionẽ et nõ sciam. ideo scia nõ decipit. nec aliq̃s circa id cuius hꝫ sciam. Nec iõ dr scia supari. ſꝫ ad sensum dictũ. qꝛ ad sciam vl'em nõ seq̃t estimatio recta pticularis. vel si seq̃t ipa nõ habꝫ efficaciã. ſꝫ pticularis estimatio quã suggerit passio. ideo forti⁹ saltẽ nõ corrũpit nec vincit vt forti⁹ est nec tollit ei⁹ certitudo. ſꝫ aliũde dr superari.

¶ Ad scdm dõm. ꝙ hoc ipm ꝙ rõni videat i pticulari aliq̃d bonũ. ꝯtingit ex aliqua passione ⁊ tñ h' particulare iudiciũ est ꝯtra vl'em sciam rõnis

¶ Cõcedo qd dr vsq3 ibi. Cũ aũt trahit eaꝫ in id qd est apparẽs bonũ ⁊ nõ exñs. trahit eaꝫ i id qd rõni videt Dico ꝙ verũ est ꝙ hoc apparens bonũ videt rõni in pticulari. ⁊ tali iudicio particulari. nõ qd est ꝯforme vl'i sciẽ sed qd est rõnis tracte p passionẽ ⁊ ꝯforme passioni Vñ dictũ fuit ꝙ passio facit agere ꝯtra rõem. nõ qꝛ ꝯtra qdcũq3 iudiciũ rõnis. sed qꝛ ꝯtra iudiciũ qd est pure rõnis et ꝯtra sciam rõnis vl'em. sic ꝙ ea dimissa rõ in pticulari hꝫ iudiciũ illi vl'i ꝯtrariũ. ⁊ ex ipo eligit ⁊ opat. Vñ solutio admittit ꝙ passio trahit rationem sacientem in vl'i. vt ꝯtrariũ iudicet in pticulari

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ nõ possꝫ ꝯtingere ꝙ aliquis haberet simul in actu sciam aut opinionẽ verã de vl'i affirmatio. ⁊ falsaꝫ opionẽ i actu de ptic'lari negatio aut ecõuerso. ſꝫ bñ pt ꝯtingere ꝙ aliq̃s habeat verã sciam habitualẽ de vl'i affirmatiuo. ⁊ falsam opinionem in actu de pticulari negatiuo. actus eñi directe nõ ꝯtrariat habitui sed actui

¶ Dicit ꝙ replicat ꝯtra istã solõnẽ. ⁊ ꝯcedit totũ vsq3 ibi. Si igit aliq̃s sciẽs aliq̃d in vl'i iudicaret oppositũ in pticulari. haberet simul ꝯtrarias opiniones. Dico pmo si sciret actu in vl'i. ⁊ oppositũ iudicaret in pticulari. seq̃ret illud ꝯñs illatũ ⁊ incõueniẽs. Si aũt habeat sciaꝫ de vl'i in habitu. ſꝫ nõ in actu. negat seq̃la. dictũ eñi fuit sup q. lxxi. ꝙ habit⁹ ⁊ act⁹ ꝯtrari⁹ bñ stãt simul. ſꝫ nõ habit⁹ et habit⁹. nec act⁹ ⁊ act⁹. Stant g̃ simul rectũ iudiciũ vniuersale in habitu. ⁊ falsum iudiciũ de ei⁹ ꝯtradictorio in actu. Et hui⁹ declaratio habet ex sequẽti solõne. patꝫ etiã ex pmo posterioꝝ. ꝙ maior tpe pus cognoscat ꝯclõne. et etiã maior ꝓpria. multo magꝫ maior sub qua minor nõ subsumit. quare in syllogismo passionati dũ ꝯclõ deducit ⁊ ꝯcludit. nõ actu ꝯsiderat maior vl'is q̃ est rõnis. ſꝫ vel pus ꝯsiderata fuit vel habitu tm̃. nũc cognoscat. Qñ igit errãdo ꝯcludit hãc ꝯclõnẽ falsam q̃ ꝯdictorie ẽ ꝓposit vl'i ꝓpõm. ſꝫ hic act⁹ q̃ est fornicatio est faciẽd⁹ nõ ꝯsiderat actu nullã fornicatõem ẽẽ faciendã. ſꝫ pus actu cõsiderauit ⁊ iam habitu. Scdo dico extra l'fam ⁊ videt haberi ex vno v̄bo d. sanc. in de malo. ꝙ vl'e iudiciũ qd ẽ ꝯiũctiuũ. ⁊ pticulare ipatiuũ nõ ꝯtradicũt. qꝛ nõ fm̃ idẽ qñ g̃ aliq̃s ꝯcludit pticularẽ affirmatiuaꝫ ꝯsiderat eam mõ iperatiuo ⁊ efficaci. cũ q̃ stat ꝙ etiã actu ꝯsideret vl'eꝫ mõ ꝯiũctiuo. ita vt dicat in corde. fornicatio non deberet fieri. tñ in pticulari dr ille act⁹ dꝫ fieri. Verũ tñ est. ꝙ hũc pticularẽ actũ nõ ꝯsiderat fm̃ ꝓportõem vl'is ꝓpõnis. q̃ est rõnis. ⁊ ideo nõ actu ꝯsiderat ꝯtradictoria. nã hunc actũ dr fieri debere. nõ vt est fornicatio. ſꝫ vt delectabilis. q̃re actu nõ ꝯsiderat ꝯtradictoria. Vñ ⁊ dictũ fuit circa corp⁹ articuli. ꝙ vl'is nõ ꝯsiderat actu inter ꝯcludendũ particularem ꝯtradictoriã

¶ Ad q̃rtum dõm. ꝙ ille q̃ hꝫ sciam in vl'i ꝓpter passionẽ ipedit ne possit sub illa vl'i sumere ⁊ ad cõclusionẽ puenire. ſꝫ assumit sub alia vl'i quaꝫ suggerit inclinatio passionis ⁊ sub ea ꝯcludit. vñ phs dr in. vij. ethi. ꝙ syllꝰ incõtinẽtis hꝫ q̃tuor ꝓpões duas vl'es. quaꝝ vna est rõnis. puta nullã fornicationẽ ẽẽ ꝯmittendã. Alia est passionis puta delectationẽ sectãdã. passio igit ligat rõnem ne assumat et ꝯcludat sub pma. vñ ea durante assumit ⁊ concludit sub secũda

¶ Ad maiorẽ vera ẽ. ⁊ notãter dr. Quicũq3 scit vl'e scit etiã ptic'lare qd nouit (scꝫ actu) sub vl'i ꝯtineri. qꝛ fm̃ Aristo. p. poste. ca. xx. Qui scit vl'em ꝓpõnem scit tm̃ in potẽtia ipaꝫ pticularẽ in potẽtia tñ physica actiua ⁊ ꝓpinqua que est iuxta . ix. metaphy. q̃ tm̃ vno motore eget vt in actũ deducat. Sic sciẽs ꝓpõneꝫ vl'em vna tm̃ mutatõe. pt pticularẽ cognoscere. cognoscẽdo videlꝫ pticularem sub vl'i ꝯtineri. quare admitto maiorẽ. ꝙ q̃ scit pticulare qd nouit actu. ⁊ actu assumit sub vl'i. ⁊ simul tpe nouit ꝯclõnem cuꝫ maiore ⁊ minore pticulari subsumpta. ex genuina inquã ꝯtrualꝛ nõ actu nec potẽtia solum. vt habet p. poste.

Ad minorẽ. sed ille q̃ scit aliq̃d in vl'i puta nullã fornicationẽ ẽẽ faciẽdaꝫ scit hoc ptic'lare sub vl'i ꝯtineri. puta hũc actũ esse fornicariũ. negat ꝙ actu sciat scꝫ incõtinẽs et passionatus. imo vt dictũ est in corpore. pt habere neceaꝫ estimatões vl'em in actu. ⁊ particularẽ solũ habitu. et rõ habetur in solutõe d. san. qꝛ passione faciente nõ cõsi

cluderet particularē sub vli ꝓpōne rōnis. nec sub ea subsumit. sed sub q̄dā alia ꝓpōne q̄ est passionis. ⁊ iuxta illas p̄missas ꝯcludit. naȝ nihil ꝯcludit nisi ex p̄missis ⁊ actu applicatis. Quia g̃ passionū sectator nō applicat minorē ad maiorē q̄ est rōnis. ideo ex ea nihil ꝯcludit. sȝ applicat ad maiorē passionis. quare cū ea infert ꝯclōnem q̄ ē operatio ꝯtra sciam vlem rōnis. nō tn̄ ꝯtra vlem passionis. Syllus em̄ incōtinētis h̄ȝ quattuor ꝓpōnes. duas vles quaꝝ vna est rōnis. scȝ nulla fornicatōeȝ eē faciēdā. Alia passionis puta delectatōem eē sectandaȝ ⁊c̄. vt in isra Et vide in de malo. q. iij. ar. vij. ad. vijm. Nota circa hanc solonē p̄mo q̄ d̄r vna vlis est passionis. hoc em̄ possȝ male intelligi. q̄si passio assumeret vnā vlem. vel inclinaretur in vlem. sicut male intellexit Burle⁹ in. vij. ethi. q̄ carpit hanc solonēȝ. cuius materiā ⁊ d. san. ponit ibidē. Vn̄ d̄r. mihi tn̄ videt̄ q̄ ꝯcupiscētia cū sit passio existēs in parte sensitiua nō habeat aliquā vlem in quā inclinet̄. sȝ solū inclinat̄ in particularia. Hec ille. Patet aūt q̄ d. san. nō dē q̄ p̄s sensitiua inclinet̄ in aliquā vlem. Debet g̃ intelligi q̄ ex inclinatōe passionis rō assumit aliquam vlem ꝯformē passioni. sub qua assumit aliquā p̄ticularē ⁊ etiā passioni ꝯformē. ⁊ p̄ ꝯn̄s infert vnā ꝯclōnem ⁊ iudiciū p̄ticulare de particulari opatōe. cuius eē p̄t ⁊ est appetitus sensitiu⁹. ⁊ licet appetit⁹ sensitiu⁹ nō sit alicui⁹ vlis. est tn̄ alicui⁹ vliter. sicut supra habitū est de odio. Fert̄ em̄ appetitus sensitiu⁹ in aliqd̄ singulare tanq̄ȝ terminuȝ. rō tn̄ terminādi p̄t esse aliqua ꝯditio ꝯmunis vliter. secus de appetitu intellectiuo. q̄ fertur in p̄ticulare rōne ꝯditōnis vlis. imo ⁊ in vle ip̄m. quare nō est mens d. san. vt p̄t patere ex dictis supra. q. xxix. ar. vi. q̄ sensitiu⁹ appetit⁹ feratur in vle vel inclinet̄. vt sibi Burle⁹ (male intelligēdo) imponit. Sȝ q̄ rō p⁹ nō ꝯcurrēte passione assumit vlem rectā. sed adueniēte ⁊ implente passione (mō dicto in ar. p̄.) assumit aliquam vleȝ vel aliquā ꝯmunē vliter. sub qua subsumit. ⁊ p̄ passione ꝯcludit. Cōstat aūt apud logicaȝ. q̄ vna p̄missaꝝ existēte particulari vel singulari. q̄ etiā ꝯclō est singularis. quare Burle⁹ merito aduertisset q̄ cū appetitus ferat̄ in ꝯclōnē syllogismi opatiui. q̄ non estȝ mens d. san. dicere q̄ appetitus sensitiu⁹ inclinaret̄ in vle. p̄t em̄ rō etiā singularē ꝯclōnem ꝯcludere etiā assumpta vli loquēda p̄sertim de rōne practica ⁊c̄.

¶ Ad q̄ntū d̄d̄m. q̄ sicut ebri⁹ q̄nq̄ȝ ꝓferre p̄t verba signātia ꝓfundas sniās. q̄s tn̄ mēte dyiudicare nō p̄t ebrietate ꝓhibente. ita in passiōe exn̄s ⁊ si ore ꝓferat hoc nō esse faciendum. tn̄ interius hoc aīo sentit q̄ sit faciendū. vt d̄r in. vij. ethicoꝝ.

¶ Ad maiorē. ea q̄ sunt in voce sunt signa intellect⁹ aīe sīc ꝯcedit̄. q̄ signa ex natura sua. q̄ȝ apta nata significare tn̄ q̄nq̄ȝ ꝓpter aliqd̄ ipedimētū p̄t q̄s ꝓferre vocē ⁊ nō capere s̄ificatōem eius. ⁊ g̃ sunt signa q̄ȝtū est ex p̄te vocuȝ et institutōis eaꝝ. esto q̄nq̄ȝ aliter fiat. sicut ⁊ de mentiente p̄ȝ. 2ª 2e. q. cx. ar. iq. q̄ aliter h̄ȝ in mēte q̄ȝ v̄ba sonet. Sūt igit̄ vt ibidē d̄. h̄ȝ ex natura sua signa intellectuū Ad minorē dico. q̄ hō in passione exn̄s frequenter ꝯfitet̄ ore sȝ nō corde id qd̄ d̄r esse malū. sicut ph̄s d̄r. vij. ethicorū. q̄ ebrij ⁊ furiosi voce ꝓferūt demōstratōes geometricas
V̄ba Empe. et dicūt v̄ba Empedoclis q̄ sunt difficilia ad intelligendum. q̄ȝ metrice p̄hiam scripsit. quare negat̄ ꝯn̄a. et id qd̄ sibi ꝯnectit̄. scȝ q̄ nō possȝ esse. q̄ habeat q̄s scientiam vlem. ⁊ estimet oppositū in particulari Nota aūt. q̄ q̄ vt dictū est iudiciū particulare indicatiuū vel ꝯiūctiuū

nō efficaciter mouet. nec h̄ȝ ꝯsequentē electionē. ideo videt̄ posse fieri. q̄ aliquis habeat p̄ticulare iudiciū cōformē rōni. sed exprimitur verbo ꝯiūctiuo. q̄ȝ nō deberē facere ⁊c̄. ⁊ h̄mōi. sȝ vltimatū dictamē ⁊ iudiciū imp̄atiuū. ⁊ stāt simul vel valde de ꝓpinquo se ꝯpatiūtur. ideo aliq̄s p̄t dicere q̄ est malū ⁊ nō deberet fieri. sed oppositū est in corde qd̄ est vltimatū. quare stant simul q̄ dicat nō faciendū ⁊ tn̄ facit ꝓpter duo dictamina ⁊ p̄ticularia. inter q̄ dictamen passionis vltimate p̄ualet ⁊c̄.

¶ Utrum peccatum quod est ex passione debeat dici ex infirmitate

G

Ad tertiū sic p̄cedit̄. Videt̄ q̄ pctm̄ qd̄ est ex passione nō debeat dici ex infirmitate. passio em̄ ē q̄dā vehemens mot⁹ appetit⁹ sensitiui. vt dictū ē. vehemētia aūt mot⁹ magis attestat̄ fortitudini q̄ȝ īfirmitati. g̃ pctm̄ qd̄ Ar. p̄. est ex passione nō debet dici ex infirmitate. ¶ P̄. infirmitas hōis maxime attendit̄ s̄m illud qd̄ est in eo fragili⁹. hoc aūt est caro. vn̄ d̄r in psal. Recordat⁹ ē q̄ȝ caro sunt. g̃ magis debet dici pctm̄ ex infirmitate qd̄ est ex aliquo corporis defectu q̄ȝ qd̄ est ex aīe passione. ¶ P̄. ad ea nō videt̄ hō esse infirm⁹ q̄ eius volūtati subdūtur. sȝ facere vel nō facere ea ad q̄ passio inclinat hōis volūtati subditur. s̄m illud Gen̄. iiij. Subter te erit appetitus tu⁹. ⁊ tu dominaberis illius. g̃ pctm̄ qd̄ est ex passione nō est ex infirmitate
¶ Sed ꝯtra est qd̄ Tulli⁹ in. iiij. li. de tusculanis q̄stionib⁹ passiones aīe egritudines vocat. egritudines aūt alio noīe infirmitates dicūtur. g̃ pctm̄ qd̄ ē ex passione debet dici ex infirmitate

¶ Querit hic de noīe peccati. qd̄ ꝯmittit̄ ex hoc q̄ rō et volūtas mote p̄ passionē (q̄ afficit ꝯcupiscabilē vel irascibilē extra ordinē rōnis) ꝯsentiūt ⁊ p̄ficiūt pctm̄. an cōuenienter nominet̄ pctm̄ ex infirmitate. ita q̄ passio ipsa infirmitati assimilet̄. ⁊ pctm̄ qd̄ ex ea sequit̄ dicat̄ pctm̄ ex infirmitate. ita q̄ nominet̄ a cā sua. sicut ⁊ id pctm̄ cuius cā est ignorantia. d̄r pctm̄ ignorātie quēadmodū ⁊ pctm̄ qd̄ est ex habitu volūtatis vocat̄ pctm̄ ex malicia.

¶ Respondeo d̄d̄m q̄ causa peccati ꝓpria est ex parte aīe in qua p̄ncipaliter est peccatū

Doc. san. in p̄nci. arti. p̄mittit vnaȝ ꝓpōnem p̄ quam exponit q̄situm. Scd̄o deducit conclusioneȝ responsiuam. ibi Potest aūt dici ⁊c̄. Circa p̄mū exponit q̄situ. videlȝ de qua infirmitate intelligat̄. q̄ȝ videlȝ cā peccati ꝓpria est ex p̄te anime. q̄ȝ in ea principaliter est pctm̄. ⁊ p̄ ꝯn̄s. q̄ȝ hic querit̄ de īfirmitate q̄ est causa peccati oportȝ intelligere questitū de infirmitate anime

¶ Potest aūt dici infirmitas in aīa ad similitudinē infirmitatis corporis. dicit̄ aūt corp⁹ hōis eē infirmū q̄n debilitat̄ vel impedit̄ in executōne ꝓprie opationis ꝓpter aliquā inordinatōem partiū corporis. ita scȝ q̄ humores ⁊ membra hōis nō subdāt̄ regitiue ⁊ motiue corporis Vn̄ ⁊ membrū d̄r esse infirmū. q̄n nō p̄t p̄ficere operatōeȝ membri sani. sicut oculus q̄n nō p̄t clare videre. vt d̄r ph̄us in. x. de historijs aīaliū. vn̄ ⁊ infirmitas aīe d̄r q̄n impedit̄ aut

ma in ppria opatōe ppter inordinatōez ptiū ipius

¶ Hoc supposito. ɔsequenter deducit talez ɔclonem mistuā. Pctm̄ qḋ est ex passione debet dici ex infirmitate Probaẜ sic. infirmitas aīe dr̄ qñ impediẜ aīa in propria operatōe ꝓpter inordinatōem ptiū ipius. ꝛ ꝑ ɔ̄ns peccatum ex infirmitate dr̄ ꝙ ex tali inordinatōne ꝓcedit. sed passio impedit aīam in ꝓpria opatione. ꝛ est inordinatio partiū aīe. igiẜ est ex infirmitate. Illi⁹ rōnis d. san. pmo ponit ꝛ ꝓbat maiorē. Scdo minorē cum ɔclone ipa. ibi. Sicut aūt partes ꝛc̄. Pro maiore ergo nota. ꝙ dr̄ notāter qñ impediẜ ꝛc̄. Quia infirmitas aīe ꝛ pctm̄ ex infirmitate requirit ꝙ aīa. id est vsus rōnis nō totalr̄ absorbeatur. vel tollatur. sꝫ aliqd remaneat cū impedimento. Scdo dr̄. impediẜ a ꝓpria operatōe. qꝛ si subitus mot⁹ sit. ꝛ statim abigaẜ nō erit pctm̄ ex infirmitate. sꝫ pctm̄ in qḋ quis induciẜ ex passione ɔtra scientiā. vl̄em salt̄. Dicit etiā ꝓpter inordinatōem partium ipius. qꝛ si ɔsurgat inordinatio ab extrinseco sicut a diabolo suadente. vt sic nō dr̄ infirmitas nec pctm̄ ex īfirmitate. Oportꝫ ḡ ꝙ impedimentū ꝓsteẜ aīe a partibꝫ suis intrancis. Probaẜ igiẜ maior. infirmitas aīe dr̄ ad silitudinem infirmitatis corporis. sed corpus hoīs dr̄ esse infirmū qñ debilitatur vel impediẜ in executōne ꝓprie opationis ꝓpter aliquā inordinatōem partiū corporis. ita scꝫ etiaꝫ vt in littera. Notat aūt d. san. hic distinctōem partiū corporis. dictā supra. q. liiij. articulo primo. quarū inordinatio diuersimode ꝛ diuersas ipedit operatōnes. sicut iordinatio humorū. opationes intrancas naturales. puta nutritionē ꝛ hmōi. imo ꝛ aīales opatōes sꝫ inordinatio partiū organicaꝝ impedit opatoes exteriores. sicut ambulatōez ꝛ laborē exteriorē ꝛc̄. Deinde cū dr̄

¶ Sicut aūt ptes corporis dicūtur esse inordinate qñ nō sequunẜ ordinē nature. ita ꝛ ptes aīe dicūtur esse inordinate qñ nō subdūtur ordini rōnis. rō eñ est vis regitiua ptiū aīe. Sic ḡ qñ extra ordinē rōnis vis ɔcupiscibilis aut irascibilis aliq̄ passione afficiẜ. ꝛ ꝑ h̄ ipedimentū ꝓstaẜ mō ꝑdicto debite actioni hoīs. dr̄ pctm̄ esse ex infirmitate

¶ Probat minorē quā ī fine ɔfirmat auctoritate. ibi. Vn̄ ꝛ phus ꝛc̄. Patꝫ igiẜ minor pmo. qꝛ irascibilis ꝛ cōcupiscibilis sunt ptes aīe. Scdo ꝙ ipediat. patuit arti. ꝑcedēti. qꝛ trahit rōem a sciā vl̄i in id qḋ est ɔtra eā in pticulari mō ꝛc̄ Tertio ꝙ sit inordinatio ptiū ipius aīe. Patet a silī. qꝛ ptes corpis dicūtur inordinate eē. qñ nō sequūtur nature ordinē. sic etiā ptes aīe dicunẜ esse inordinate. qꝛ nō subdūtur ordini rōnis. Tenet ɔ̄ña. qꝛ sicut natura est regitiua corpis. ita rō est regitiua ptiuꝫ aīe quare sicut ꝛc̄. Hic vltimo cū dr̄

¶ Vñ ꝛ phs in ꝓ° ethi. ɔpat incōtinētē palytico cui⁹ ptes mouēẜ in ɔtrariū ei⁹ qḋ ipe disponit

¶ Cōfirmat minorē quo ad hāc ptē auctoritate phī pmo ethi. q̄ ɔparat incōtinentem. in quo scꝫ vincit passio paralitico. cui⁹ ptes mouenẜ in ɔtrariū ei⁹. qḋ ipe disponit. ita salꝫ ꝙ paraliticus vult ptes corporis mouere ad vnā ptem. scꝫ dextrā ex vehemētia morbi. q̄ facit ne partes corporis subdanẜ virtuti motiue. mouenẜ in ɔtrariā ptē. sic in incōtinente rō mouet ad vnū ꝛ passio in ɔ̄triū Nota aūt ꝙ rō recta est regitiua. qꝛ dꝫ regere ptes aīe qꝛ ḡ passio inordinata de qua dr̄ minor. est ɔtra rectam

rōnem ꝛ vl̄em. ideo talis passio est inordinatio. qꝛ ɔtra regulā ꝛ instrumū debiti ordinis. Patꝫ aūt ex his. ꝙ nō ois passio est infirmitas. sed inordinata q̄ est circa aliqḋ de gñe maloꝝ. Patꝫ scdo. ꝙ passio cui nō ɔsentiẜ. sꝫ ē subitus motus nō hꝫ rōem infirmitatis ꝓprie. sed illa q̄ trahit in ɔsensum illicitū vel in opus prauū. q̄ videlꝫ impedit rōem rectā. salt̄ in vl̄i. ꝛ ipedit ne sequaẜ sciam vl̄em. talis ꝓprie est infirmitas ꝛ pctm̄ ex ea ɔmissum dr̄ ɔuenienter ex infirmitate. Nota circa argumētū in ɔtrariū ne videaẜ ɔtradicere supradictis. nā supra dicebaẜ. q. xxiiij. ar. ij. et. q. lix. ar. ij. ꝙ non oēs passiones sunt egritudines aīe. sed solū imoderate. ꝛ in hoc nō fuerūt tulli⁹ ꝛ stoyci reprehēsi. sꝫ solū qꝛ oēs dicebāt morbos. quare illa rō concludit. ꝙ passio inordinata ꝛ ɔtra rōnem sit egritudo et infirmitas. ꝛ pctm̄ ex ea ꝓcedēs est pctm̄ ex infirmitate. nā inō diximus qꝛ nō ois passio est infirmitas. sꝫ q̄ est ɔ̄ rectā rōem. ꝛ de illa ꝓcedit argumētū hoc. ꝛc̄

¶ Ad pmū ḡ dōm. ꝙ sicut q̄to fuerit mot⁹ fortior in corpe pter ordinē nature. tāto est maior infirmitas. ita q̄to fuerit mot⁹ fortior passionis pter ordinē rōnis. tāto est maior infirmitas aīe

Maior ꝓcediẜ. ꝙ passio est vehemēs mot⁹ appetitus sensitiui. loquēdo de passione quā ponim⁹ eē cām peccati. qꝛ iuxta dicta in ar. ꝑcc. fortis passio vincit rōnem Et dico ꝙ q̄to vehemētior est tāto magis ipedit rōnem ꝛc̄. Ad minorē dico. ꝙ si intelligaẜ ꝙ vehementis mot⁹ sensualitatis attestaẜ fortitudini sensualitatis ɔcediẜ. ꝛ per ɔ̄ns qḋ ex tali motu seqẜ nō dr̄ ex īfirmitate sensualitatis vl̄ corpis. si āt intelligaẜ ꝙ attesteẜ tal̄ mot⁹ fortitudini aīe rōnalis ſm rōem. negaẜ. imo q̄to maior ē tal̄ mot⁹. tāto aīa magis ipediẜ a ꝓpria opatōe. ꝛ ē maior iordinatio in ptibꝫ aīe. Sicut ꝛ in silī est in corpe. qꝛ q̄to maior est motus ꝛ fortior q̄ est pter ꝛ ɔtra ordinē nature. tāto maior ē infirmitas corpalis. Vltra. ḡ pctm̄ qḋ est ex passione nō dꝫ dici ex infirmitate. Verū. cuiuscūqꝫ. sꝫ aīe. ꝛ nō cuiuscūqꝫ aīe. sed rōnalis. vt sic. qꝛ ꝑ eaꝫ indisponūtur partes aīe. vt opatiua ſm rōnem rectā. ꝛ hoc fuit notatū in suppositione in pncipio articuli ꝛc̄.

¶ Ad scdm dōm. ꝙ pctm̄ pncipalr̄ ɔsistit in actu volūtatis. q̄ nō impediẜ ꝑ corpis infirmitatē. pt eñ qui est corpore infirmus ꝓmptā habere volūtatem ad aliqd faciendū. impediẜ aūt ꝑ passionē. vt supra dictū est. vñ cū dr̄ pctm̄ esse ex īfirmitate. magis est referēdū ad infirmitatē aīe q̄ꝫ ad infirmitatē corporis. dr̄ tñ etiā ipa infirmitas aīe infirmitas carnis. inq̄tū ex ɔditōe carnis passiones aīe insurgunt in nobis. eo ꝙ appetitus sensitiuus est virtus vtens organo corporali. ar. ꝑ.

¶ Ad maiorē. vera est de infirmitate naturali ꝛ corporali. sed negaẜ de infirmitate morali. Vn̄ infirmitas moralis q̄ est cā peccati est ex parte aīe magis q̄ ex pte corporis. qꝛ pctm̄ cū ɔsistat in actu volūtatis. q̄ nō adeo impediẜ ex infirmitate corporis sicut ꝑ infirmitatē q̄ est ꝑ passiones. que est infirmitas aīe. Scribit⁹ eñ ille de q̄ scribit btūs Grego. in omelia. lr̄. Esto infirmus eēt corpore. tñ mente optime valuit. Secus est de laborante in passionibꝫ. quare infirmitas moralis magis attendiẜ ex parte aīe ſm passiones inordinatas. Dico scdo. ꝙ infirmitas etiā moralis ꝛ aīe. attendiẜ ex parte corpis vel carnis remote. ꝛ originalr̄ inq̄tū ex ɔditōe carnis passiōes

ne insurgūt. sunt em̄ diuersi ſm diuersas ꝯplexiones ꝓ mores ad certas passiones. qꝛ appetit⁹ sensitiu⁹. q̄ est immediatū ꝑncipiū passionū ⁊ subiectū. mouet̄ ⁊ opat̄ ſm dispōnem naturalē corꝑis. Sed negat̄ ꝯñia. ꝙ magis deceat dici pctm̄ ex infirmitate. qḋ est ex defectu aliquo corporis q̄ʒ ex passione. qꝛ defect⁹ corꝑalis nō est cā peccati. vt patuit. Uel scḋo possꝫ dici ꝯcedendo ꝙ pctm̄ ex infirmitate est ex defectu corꝑis. tum rōne ꝯcupiscētie habitualis. tum rōne ꝯplexionis aliq̄ñ. sed negat̄ illud vltimū. q̄ʒ ex passione. qꝛ idē pctm̄ qḋ est ex passione est etiaʒ ex corpore ⁊ corporis defectu. Uñ aīa separata nō afficit̄ passionibꝫ. sed solū ꝯiūcta carni. a qua passiones originem hñt. Et has duas solōnes ponit d. san. ⁊ ꝑmo negat maiorē ⁊ ꝯñtiā. Scḋo negat vltimā ꝑtē ꝯsequentis vel ꝯsequentis

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ in ꝑtāte q̄dem volūtatis est assentire vel non assentire hijs in q̄ passio inclinat. ⁊ ꝓ tāto dr̄ noster appetitus sub nobis esse. sed tamen iste assensus vel dissensus voluntatis impeditur per passionē modo predicto.

In cor. et ar. p. et. ij.

¶ Ad maiorē dico. ꝙ hō nō videt̄ esse infirmus ad ea q̄ eius volūtati subdūtur. si volūtas non impedit̄ nec retrahit̄ a ꝓprio motu. qḋ est rō. ⁊ etiā a ꝓprio motu. q̄ est ferri in aliqḋ ſm dictamen rōnis ꝓpriū. sicut etiā infirmus corporaliter qñq̄ʒ mouetur vbi vult. sꝫ impedit̄ in motu per infirmitatē. sic in ꝓposito. Ad minorē. ꝯcedit̄ ꝙ potestꝫ facere vel nō facere ad que passio inclinat. tñ non ita libere ⁊ prompte dimittit aliquis id ad qḋ ꝑ passionem trahitur. ⁊ si fuerit passio fortis ⁊ nō statim abiecta plerūq̄ʒ trahet volūtatē ꝯtra id in qḋ ferret̄ sine passione quia ipa volūtas sequit̄ iudiciū rōnis qḋ imutat̄ ex passione. vt patuit. Et ergo negat̄ ꝯñtia. Et stat fundamētum solutōis in hoc. qꝛ esto ꝯsensus in actū sit volūtatis libere. qꝛ tñ nō ꝯsentit sine applicatōe ad particulare in q̄ plurimum possunt passiones aīe. ideo ꝑ passiones qñq̄ʒ cōsensus imutat̄ ⁊ ꝯsensus aliq̄ñ impedit̄. Et hoc doc. san. vult in solutōne. qꝛ impedit̄ volūtas mō ꝑdicto. scꝫ quo impeditur rō ⁊c̄.

¶ Utrū hec passio que est amor sui sit causa omnis peccati.

H

Ad quartum sic procedit̄. Uidet̄ ꝙ amor sui nō sit ꝑncipiū oīs peccati. id em̄ qḋ est ſm se bonū ⁊ debitū nō est ꝓpria causa peccati. sꝫ amor sui est ſm se bonū ⁊ debitū. Uñ ꝑcipit̄ homini vt diligat ꝓximū sicut seipsum Leuit. xix. ḡ amor sui nō pt̄ esse ꝓpria causa peccati. ¶ P. Aplus dt̄ Roma. vij. Occasione accepta peccatū ꝑ mandatū operatū est in me oēm ꝯcupiscētiā vbi glo. dt̄. ꝙ bona est lex q̄ dū ꝯcupiscentiā ꝓhibet oē malū ꝓhibet. qḋ dr̄ ꝓpter hoc. qꝛ ꝯcupiscētia ē causa oīs peccati. sꝫ ꝯcupiscentia est alia passio ab amore. vt supra habitū est. ḡ amor sui non est cā oīs peccati. ¶ P. Aug⁹. sup illud ps. Incensa igni ⁊ suffossa dt̄ ꝙ omne pctm̄ est ex amore male inflāmante vel ex timore male humiliāte. non ḡ solus amor sui est causa peccati. ¶ P. sicut hō peccat qñq̄ʒ ꝓpter inordinatū sui amorē. ita etiā interdū peccat ꝓpter inordinatū amorē ꝓximi. ergo amor sui non est causa

q.xxvij.ar.iiij
q.xxx.ar.ij.

oīs pcti. ¶ Sed ꝯtra ē qḋ Aug⁹. dt̄ xiiij. de ci. dei. ꝙ amor sui vsq̄ʒ ad ꝯtēptū dei facit ciuitatē babylonis. sꝫ ꝑ qḋlibet pctm̄ ꝑtinet hō ad ciuitatē babylonis. ergo amor sui est causa oīs peccati.

¶ Inq̄rit de q̄busdaʒ passionibꝫ in spēali. q̄ño sint cā peccati. Et ꝑmo de amore. Scḋo de ꝯcupiscētia. in arti. sequēti. de alijs aūt passionibꝫ nō fit mentio. qꝛ iuxta sup dicta. q. xxvij. ar. iiij. oriūt̄ ab istis. imo etiā ꝯcupiscentia ab amore orit̄. iō tñ spēalr̄ q̄rit̄ de ꝯcupia. qꝛ hꝫ spēalē rōnē i cāndo pctm̄ ſm⁹ diuersa obiecta seu motiua. vt patebit

¶ Rñdeo dōm. ꝙ sicut supra dictū est. ꝓpria ⁊ ꝑ se cā peccati accipiēda est ex ꝑte ꝯuersionis ad ꝯmutabile bonū. ex qua q̄dē ꝑte oīs act⁹ pcti ꝓcedit ex aliquo inordinato appetitu alicui⁹ tēporalis boni q.lxxv.ar.p.

¶ Do. san. rñdet breuiter vnica ꝯclōne in fine corꝑis inordinat⁹ amor sui est cā oīs peccati. Probat̄ ex ꝑte cōuersionis ad ꝯmutabile bonū. act⁹ peccati ꝓcedit ex aliquo inordinato appetitu alicui⁹ tp̄alis boni. sed ꝙ aliq̄s appetat inordinate aliqḋ tp̄ale bonū ꝓcedit ex hoc ꝙ inordinate amat seipm̄. ḡ sequitur ꝯclō. Circa istā rōnem d. san. ꝑmo exponit maiorē. scḋo minorē cū ꝯclusione. ibi Qꝫ aūt ⁊c̄. Maiorē ḡ exponit ex q̄dā supposito ex supra habitis. q. lxxv. ar. p. ꝙ ꝓpria ⁊ ꝑ se cā peccati accipiēda est ex ꝑte ꝯuersionis ad ꝯmutabile bonū. ḡ inordinatio amoris sui est cā peccati ex ꝑte ꝯuersionis. vñ pꝫ maior.

Nota āt. ꝙ d. san. ex hoc relinq̄t maiorē notā. ꝙ scꝫ oē pctm̄ procedit ex inordinato appetitu ad hūc sensum ꝙ nō est pctm̄ sine inordinato appetitu. qꝛ vt supra dictum est. q. lxxvij. ar. vi. ꝯcupiscentia est cā oīs peccati. ⁊ actus exterior esto sit pctm̄ qñq̄ʒ. nō tñ sine interiori motu appetit⁹. nō aūt dꝫ intelligi ꝙ pctm̄ solū ꝯsistat in tali ꝓcedēte ab inordinato appetitu. qꝛ ⁊ ipe appetit⁹ inordinat⁹ esto nō ꝓgrediat̄ ab actu alio ipi⁹ appetit⁹ est pctm̄. ꝓcedit ḡ oē pctm̄ ab appetitu inordinato. vel ē appetit⁹ inordinatus. Si em̄ loq̄mur de pctō q̄ʒtū ad formale ⁊ ꝑncipale. tūc oē pctm̄ est appetit⁹ capiēdo appetitū ꝓ ꝯcupiscētiā gñalr̄ dictā. vt patuit supra. q. lxxvij. ar. vi. ad. ij. Si vero loq̄mur de pctō q̄ ad materiale. i. actū exteriorē q̄ est conuersio ad bonū ꝯmutabile sicut ad finē. tūc sꝑ ꝓcedit ab appetitu inordinato. accedere em̄ ad mulierē nō est pctm̄ nec fornicatio. nec adulteriū nisi qꝛ a volūtate inordinata. ⁊ sile est de oībꝫ alijs pctis. Ex q̄bꝫ habet̄. ꝙ id qḋ est cā oīs inordinati appetit⁹ est cā oīs pcti. nā vt dictū est pctm̄ nō fit sine inordinato appetitu. si tñ appetit⁹ capiet̄ potentialr̄. tūc vlterius verū est qḋ dt̄ q̄ tñ appetit⁹ ē inordinat⁹ eo ipō ꝙ inordinatū actū ꝓducat. Deinde cū dicit

¶ Qꝫ aūt aliq̄s appetat inordinate aliqḋ tp̄ale bonū ꝓcedit ex hoc ꝙ inordinate amat seipm̄. hoc em̄ est amare aliquē velle ei bonū. Uñ manifestum est ꝙ inordinat⁹ amor sui est cā oīs peccati.

Ponit minorē cū ꝯclōne q̄ ꝓbat̄. qꝛ amare aliquē est velle ei bonū. ḡ volēdo ⁊ appetēdo qḋcūq̄ʒ bonū sibi vel alij amat seipm̄. Circa istam minorē possꝫ ee difficultas q̄ño amor sui sit cā appetit⁹ boni tp̄alis. cū idē sit act⁹ q̄ fert̄ appetens in bonū suū ⁊ seipm̄. ⁊ volēdo illud bonū sibi dr̄ se amare. idē aūt nō est cā suippius. Et preterea est difficultas in q̄ gñe cause appetit⁹ boni tp̄alis ꝓcedat ex amore suipius. Quo ad ꝑmū dr̄ ꝑmo iuxta supra dicta q. xxvi. ar. iiij. Ubi dicebat̄ ꝙ ſcḋꝫ vnitate act⁹ amoris

amicicie et concupiscentie. nihilominus est diuisio per prius et posterius. ratione obiectorum. quia videlicet amatum illo actu vt est amor amicicie. est principaliter amatum quam amatum eodem actu. vt est amor concupiscentie. Ita in proposito pt attendi causalitas quo ad obiecta. quia illud bonum temporale non concupiscitur nisi propter eum cui concupiscitur. sicut non vult vinum nisi quia bonum sibi. sic quod ipse qui se amat referre videtur vinum ad se. sic quod sit causalitas in obiectis. quorum vnum est propter aliud stante vnitate actus. qui est appetitus boni temporalis et amor suipsius. Unde d. san. in secundo. dis. xlij. ar. q. in cor. Cum in bonis commutabilibus ad que homo inordinate conuertitur per peccatum. sit quedam ordo ex eo quod vnum est finis alterius (sed cum ea que sunt ad finem sunt plura quam ipse finis) oportet vt quanto radix peccati sumitur propinquior fini vltimo. tanto inueniantur pauciores radices. finis autem vltimus in amore commutabilium bonorum est ipse homo propter quem omnia alia querit. et ideo si radix peccati sumatur ex parte ipsius peccantis erit vna. si autem sumatur ex parte eorum que propter seipsum peccans querit. erunt plures. Ubi patet quod D. innuit amorem sui esse causam peccati in genere cause finalis ex parte appetentis. quia querit alia bona propter se. et sic ex parte obiectorum est causalitas finalis. sed ex parte actuum est causalitas suo modo effectiua. Si in actus distinguuntur quo quis amat se. et quo quis peccat. quod presertim contingit quando peccatum est actus exterior etc. Secundo dicitur quod sicut patuit supra. q. p. ar. vi. nihil habet appetibilitatem et motiuitatem voluntatis nisi secundum virtualem ordinem ad vltimum finem in communi. ita quod quicquid appetitur aliud ab vltimo fine. appetitur virtualiter propter ipsum. Sic pt dici. quod nullus appetit aliquid inordinate volendo ipsum nisi inquantum virtualiter in eo vult proprium bonum. ita quod ratio ipsum appetendi est proprium bonum. Tertio pt dici. quod quia natura et ea que se tenent ex parte nature sunt fundamentum et ratio aliorum. ideo cum amor suipsius sit aliqualiter naturalis. ideo amor suipsius qui est amor amicicie et perfectus est causa alterius amoris. scilicet concupiscentie quo quis concupiscit sibi alia. qui est imperfectus Et dato quod amor suipsius esset distinctus actus ab amore concupiscentie aliorum. tunc ratione obiectorum esset causalitas finalis. quia hoc concupitum est propter hoc amatum. sed ratione actuum esset aliqualis causalitas effectiua. sicut appetitus finis est causa appetitus eorum que sunt ad finem. sicut ratio causandi et efficiendi ipsum. Unde d. san. in de malo. materia. viij. q. p. ad. xix. dicit sicut philosophus dicit in. ij. rheto. Amare est velle bonum alicui. in hoc ergo quod homo appetit sibi quecumque bona. videtur amare seipsum. et ideo amor suipsius non ponitur seorsum vel radix peccati. vel etiam vitium capitale. quia omnes radices vitiorum includunt inordinatum sui amorem. Hec ille. Quare videtur ibi esse vtriusque causalitas finalis. que est inter obiecta. sed non vtriusque causalitas effectiua inter actus. Patet ergo quod amor suipsius est causa appetendi alia. patet et in quo genere Patet etiam quomodo do. san. pulchre propositum ostendit. quod quia peccatum non habet causam nisi ex parte conuersionis secundum quam est appetibile. et quia appetitus boni concupiti reducitur in causam (saltem virtualiter in causam) in amore suipsius. igitur talis amor est causa omnis peccati. quia est causa appetendi et volendi omne peccatum. Peccatum cum non est volitum propter deum. nec referibile in ipsum sicut in finem. igitur refertur sicut in finem in bonum peccantis. Unde et peccator mortalis dicitur frui seipso. non enim querit peccatum propter peccatum sed quia vtile vel delectabile sibi vel ei qui est alter ipse quod

Scotus. est amare seipsum. De hoc Scotus conformiter loquitur in primo dis. p. vbi sic habet. Sed tunc est dubium quo obiecto peccans mortaliter fruitur. an scilicet actu suo. an obiecto sui actus. Respondeo quod communiter fruitur seipso. quia obiectum actus sui amat amore concupiscentie. et per consequens aliquid aliud amore amicicie quia omnem amorem concupiscentie precedit amor amicicie. illud autem aliud est ipsemet. cui vt amato amore amicicie appetit illud obiectum. vnde non fruitur obiecto sui actus. nec per consequens ipso actu super quem non oportet primo reflecti. Hec est sententia Augustini de ciuitate dei. lib. xiiij. ca. xxviij. Et super genesim lib. ij. ca. viij. dicentis duas ciuitates fecerunt duo amores. ciuitatem diaboli. amor sui. vsque ad contemptum dei. Ciuitatem dei. amor dei. vsque ad contemptum sui. ergo prima radix ibi est. quod peccans fruitur se. Hec ille. Ex quibus habetur quod dictum est. quia scilicet amor sui amicicie est causa finalis amoris concupiscentie aliorum. ¶ Aliud dubium est quis sit ille amor qui est causa omnis peccati. an videlicet sit amor qui est passio. vel amor qui simplex motus voluntatis. nam amor passio non videtur esse causa omnis peccati. quia non spiritualis circa rem spiritualem. Dico quod amor suipsius in communi. quo quis diligit seipsum inordinate tanquam finem. et principaliter quam deum. talis est principium omnis peccati. et non solum amor sensitiuus. immo videtur quod amor passio. id est quo aliquis diligit se. volendo bona sensibilia sibi. non sit causa peccati. nisi assit etiam amor qui dicit simplicem motum voluntatis. Et huius argumentum est. quia amor suipsius dicit esse causa peccati quo constituitur finis in proprio bono. quod non est sensualitatis. sed voluntatis. Esto enim sensualis amor sit quandoque causa originalis peccati. non tamen completiua. sed sola voluntas et actus eius. Unde quando amor passio dicitur esse causa peccati ex infirmitate. intelligendum est causa inchoatiua non completiua. ex hoc enim quod quis sibi appetit delectationes sensibiles inordinatas tunc sensualitas et voluntas in idem tendunt. completur peccatum. alias non. De hoc videtur loquitur d. san. 2ª2e. q. liiij. ar. v. ad. iijm. cum dicit. Amor sui quantum ad quecumque bona que sibi aliquis appetit est commune principium peccatorum. sed quantum ad hoc specialiter quod aliquis appetit sibi delectabilia carnis. ponitur amor sui filia luxurie. Hec ille. Patet autem quod appetere quecumque bona non est amoris sensitiui. ideo talis non est causa adequata omnis peccati. sed amor sui in communi. Cum quo stat quod amor sensibilis est principium peccati. quod est ex infirmitate Aliud dubium est circa istam materiam. cuius inordinationis sit iste amor suipsius. qui est causa omnis peccati. et inclusus virtualiter saltem in appetitu cuiuslibet peccati. Ad hoc respondet d. san. 2ª2e. q. xxv. ar. vij. ad pm. quod amor sui qui est principium peccati est ille qui est proprius malorum peruenientes vsque ad contemptum dei. vt dicitur. xiiij. de ciui. dei. quia mali etiam sic cupiunt exteriora bona. quod spiritualia contemnunt. Hec ille. Ex quo patet quod amor sui qui est causa peccatorum est ex genere peccati mortale. quia est se diligere sicut finem. quod non est sine contemptu dei. Velle igitur sibi bonum quod est contra legem diuinam. sicut delectationem illicitam vel velle quecumque sibi bonum quod pt sibi velle modo indebito. et tali modo qui inducat contemptum dei. est amare se inordinate et principium peccati. De ista materia. scilicet de amore suipsius quando sit inordinatus. et quomodo possit stare cum charitate. et an conueniat bonis. videbimus. 2ª2e. q. xix. ar. vi. et q. xxv. ar. vij. Quare nunc differenda sunt etc.

¶ Argumentum in contrarium etiam apparet. quis sit amor sui qui est causa peccati. sicut iam dictum est. quia amor sui vsque ad contemptum dei. facit ciuitatem babylonis et confusionis. sed per peccatum pertinet aliquis ad ciuitatem babylonis. igitur hoc habet ex amore sui. et sic confirmat conclusionem responsiuam.

¶ Ad primum ergo dicendum. quod amor sui ordinatus est debitus et naturalis. ita scilicet quod velit sibi bonum quod congruit. sed amor sui inordinatus qui perducit ad contemptum dei ponitur esse causa peccati secundum Augustinum.

¶ Ad maiorem. verum est quod bonum secundum se et debitum non est causa peccati. pt tamen esse occasio peccati. vt patuit supra. q. xix. ar. q. ad. q. Ad minorem. negatur quod amor sui sit secundum se bo

ad ꝛ debitus ſm ſe .i.ex ꝓpria rōne ꝛ q̄ſi gñica. ſic ꝙ qlibet amor ſui ſit bon⁹. Si tñ qs ſibi velit bonū qđ nō ꝯgruit ſibi vl' vult ſibi iordinato mō. qꝛ ſcꝫ plus vult tpale ꝛ ſenſibile q̄ȝ eternū ꝛ ſpūale amat ſe idebite ꝛ male. Ad pbationē dico. ꝙ p̄cipit' hoi vt diligat ſeip̄m ordinate. volēdo bona q̄ ꝯgruūt ꝛ nō ꝯgruēti. ēto eñ qs appetat bonū naturale ꝛ qđ pōt ſibi velle. ſi tñ mod⁹ nō eſt bon⁹ erit amor malus. vt pꝫ in ſupbia ꝛc̄. negat' igit' ꝯña ꝛc̄. ¶ Nota āt v̄ba d. ſan. ꝙ amor ſui aliqs dr̄ natural'. nō qꝛ nō ſit actus elicit⁹. vl' qꝛ ſit aliq̄ ꝓprietas inherēs vl' act⁹ ſp exercit⁹. ſꝫ dr̄ natural' obiectiue ꝛ ſpecificatiue. qꝛ videlꝫ eſt de bono qđ aliqs nō pt nō appetere. i. cui⁹ ꝯriū nō pt appetere. ꝛ ita neccari⁹ ꝛ determinat⁹ ad vnū. ꝛ h̄ tāgit d. ſan. cū dr̄. ita ſcꝫ ꝙ velit ſibi bonū qđ ꝯgruit. ꝛ ex h̄ videlꝫ ē ordinat⁹ ꝛ debit⁹. i. regulat⁹ ꝛ natural'. vl' ē natural'. i. ſm naturā hois vt hō ē ꝛc̄. Pro illa pbatōe minoris vide 2ª 2ᵉ. q. xx. ar. vi. qꝛ aliqs p̄cipit' aliqs ꝓhibet'.

¶ Ad ſcđꝫ dđꝫ. ꝙ ꝯcupia q̄ aliqs appetit ſibi bonū reducit' ad amorē ſui ſic ad cām. vt iā dictū eſt. In cor.

¶ Cōcedit' totū vſq̄ȝ ibi qđ dr̄ ꝓpt' h̄. qꝛ ꝯcupia eſt cā ois pcti. de h̄ patuit ſup̄. q. lxxiij. ar. vi. ad 2m. qꝛ ꝯcupia q̄ ē gñal' in oi pctō nō ē ꝓprie cā pcti ſꝫ gen⁹ pcti p̄ſertim q̄ ad formale ꝛ p̄ncipale pcti qđ ē act⁹ iterior q̄ dr̄ ꝯcupia large. p oi ꝯpalcēna ꝛ affectōe pcti. ſꝫ de h̄ poſtea ar. ſeqn. ad p̄m. Dato igit' ꝙ ꝯcupia ſit aliq̄ mō cā pcti. Dico ꝙ nō ē p̄ª ſimplr̄. imo ꝓcedit ex amore ſui tāq̄ȝ p̄ª origine gñali et iclusa v̄tualr̄ in ꝯcupia ois pcti. vt patuit circa corpus Dico v̄ tertio. ꝙ ꝯcupia eſt qdꝫ alia paſſio. ſi accipiat' vt ſcat paſſionē. ſꝫ cū dicim⁹ ꝙ ꝯcupia ē p̄ncipiū ois pcti nō accipit' p paſſiōe tm̄. ſꝫ vt dictū eſt gñalr̄ p oi inordinata affectōe ꝛ motu iordinato in ꝓpriū bonū. ſic etiā amor accipit' gñalr̄. vt dictū fuit. negat' igit' ꝯña.

¶ Ad tertiū dđꝫ. ꝙ aliqs dr̄ amare ꝛ illđ bonū qđ optat ſibi. ꝛ ſe cui bonū optat. Amor igit' ſm ꝙ dr̄ ei⁹ ē qđ optat'. puta ꝙ aliqs dr̄ amare vinū vel pecuniā. recipit p cā timorē. q̄ ptinet ad fugā mali. oē eñ peccatum prouenit. vel ex inordinato appetitu alicuius boni vel ex inordinata fuga alicui⁹ mali. ſꝫ vtrūq̄ȝ hoꝝ reducit' ad amorē ſui. ꝓpter h̄ eñ hō vel appetit bona vl' fugit mala. qꝛ amat ſeip̄m.

¶ Cōcedo auctoritatē bti Aug. ꝛ fuit etiā ſup̄ habita q. lxxij. ar. iij. Et ē ſenſus ꝙ oē pctm̄ p̄ſertiꝫ in actibꝫ exterioribꝫ ꝓuenit ex iordinato amore ꝯcupie alicui⁹ boni amati amore ꝯcupie. vl' ex inordinata fuga mali. ꝛ ꝯtingit ꝙ amor ꝯcupie alicui⁹ boni ꝯcupiti etiā ꝓueniat ex timore male hūiliātē. i. ex iordinata fuga mali. ſic ex h̄ ꝙ aliqs timet deficere ꝛ icurrere miſeriā ꝛ paupertatē iducit' i amorē pecuniaꝝ ꝛ poſſeſſionē ꝛ bonoꝝ tpaliū etiā iordinatū. ſꝫ et iſte timor oriat' ex appetitu alteri⁹ boni ꝛ amore ꝯcupie qn̄q̄ȝ. vide ad q̄rtū in ſeqnti arti. ſꝫ negat' ꝯña. ꝙ nō ſolus amor ſui ſit cā pcti p̄mordial' ꝛ original' ſimplr̄. nā amor ꝯcupie boni ꝯcupiti (q̄ dr̄ male iſlāmās .i. afficiēs appetitū iordinate. qꝛ amor ꝯparat' igni ꝛ calori p̄ſertiꝫ ꝯcupie et amor ſenſitiu⁹) reducit' ſaltē aliqñ in timorē male hūiliantē. i. ꝯſternētē appetitū. qꝛ timor aſſimilat' fuge ꝛ reſilitioni. ſꝫ vtrūq̄ȝ hoꝝ reducit' ſic in p̄mā cām in amorem ſui. fugit' eñ malū. ſ. miſeria ꝓpter amorē ſuip̄i⁹ ꝛ ꝯcupiſcūt' bona ꝓpt' amorē ſui. vt patuit. q̄re amor ſui amicitie. ē cā amoris ꝯcupie ꝛ timoris ꝛ fuge mali. et de iſtis ſup̄ ſepius patuit in materia paſſionū. qꝛ acceſſus ad bonū eſt cāe fuge ꝛ receſſus a malo. D. ſan. i iſta ſolōne p̄⁹ exponit añs et auctoritatē bti Aug. ꝛ poſtea negat ꝯñam ꝛc̄.

¶ Ad q̄rtū dđꝫ ꝙ amic⁹ ē q̄ſi alter ipe. ꝛ iō qđ peccat' ꝓpter amorē amici. videt' ꝓpt' amorē ſui peccari

¶ Dico ad aſſumptū ꝙ peccat qs ꝓpt' amorē amici. ſꝫ tal' amor ꝯp̄hēdit' ſub amore ſui. qꝛ nō facit aliqd iordinatū ꝓpter amicū niſi vt ip̄m hꝫ tāq̄ȝ ſeip̄m. qꝛ amic⁹ alter ipe ē. ſic etiā ſup̄ dictū ē q. xlvij. ar. p̄. ꝙ aliqs iraſcit' ꝓpter factū ꝯ amicū iniurium cū hꝫ tāq̄ȝ ſeip̄m. amor igit' ſui ꝛ q̄ſi ſui eſt cauſa peccati ꝛc̄.

¶ Utꝝ ꝯuenient' ponāt' cauſe pctōꝝ eſſe hec tria q̄ ponūt' p̄. ioā. ij. videlꝫ ꝯcupiſcentia carnis. concupiſcentia oculoꝝ ꝛ ſupbia vite.

AD qntū ſic ꝓcedit'. Uidet' ꝙ incōuenient' ponāt' cāe pctōꝝ eē ꝯcupia carnis. ꝯcupia oculoꝝ. ꝛ ſupbia vite. qꝛ ſm Aplm̄ p̄. ad Thimoth. vltio. Radix oim maloꝝ ē cupiditas. ſꝫ ſupbia vite ſb cupiditate nō ꝯtinet'. g̃ nō dꝫ poni inter cās pctōꝝ. ¶ P̄. ꝯcupia carnis maxie ex viſiōe oculoꝝ excitat'. ſm illud Daniel'. xiij. Species decepit te. g̃ nō dꝫ diuidi ꝯcupia oculoꝝ ꝯ ꝯcupiſcētiā carnis. ¶ P̄. ꝯcupia eſt delectabil' appetit⁹. vt ſup̄ habitū ē. delectatōnes āt ꝯtingūt nō ſolū ſm viſuꝫ. ſꝫ etiā ſm alios ſenſus. g̃ deberet etiā poni ꝯcupiſcētia audit⁹ ꝛ alioꝝ ſenſuū. ¶ P̄. ſicut hō inducit' ad peccādū ex iordinata ꝯcupia boni. ita etiā ex inordinata fuga mali. vt dictū eſt. ſꝫ nihil hic enūerat' ptinēs ad fugā mali. g̃ inſufficient' cāe pctōꝝ tangūtur. ¶ Sꝫ ꝯtra eſt qđ dr̄ p̄. Joā. ij. Oē qđ ē in mūdo. aut ē ꝯcupia carnis. aut ꝯcupia oculoꝝ. aut ſupbia vite. In mūdo aūt dr̄ aliquid eſſe ꝓpt' pctm̄. vñ ꝛ ibidē dicit ꝙ totus mūdus in maligno poſit⁹ eſt. ergo p̄dicta tria ſunt cauſe peccatoꝝ.

q. xxx. ar. ij. et q. xxiij. ar. p̄mo.

ar. iiij. ad 3m

¶ Hic ꝯñr q̄rit de alia cā ꝛ paſſione in ſpeciali. ſcꝫ ꝯcupiſcētia. Nota āt ꝙ ſic dictū ē ar. pce. amor ſuip̄i⁹ dr̄ eſſe cā ois pecati ꝛ nō tñ ſoluꝫ amor ſenſitiu⁹ ꝛ paſſio ſed etiā amor in cōi. ſicut etiā ſup̄ q. xxviij. ar. vi. dixit Doc. cū dr̄ amans oia agere ex amore loqt' de amore cōiter accepto put ꝯp̄hēdit naturalē rōnalē ꝛ itellectualē. ſic in ꝓpoſito ꝙ ꝯcupiſcētiā itelligit' nō ſolū de paſſione ſꝫ de appetitu cuiuſcūq̄ȝ boni. vt patebit. qꝛ āt ꝯcupia trifariā diuidit'. iō vt ꝛ verificet' auctoritas adducta in argumēto in oppoſitū. D. ſan q̄rit de triplici ꝯcupia ſcꝫ carnis oculoꝝ ꝛ ſupbia vite. Et q̄ pꝫ ꝙ nō q̄rit de ꝯcupia q̄ eſt paſſio tm̄. qꝛ ſupbia vite nō eſt ſolū paſſio. ſꝫ etiā ſimplex mot⁹ volūtatis. ſilr̄ ꝯcupiſcētia oculoꝝ. vt pꝫ ad ſcđm.

¶ Rñdeo dđm. ꝙ ſicut iam dictū eſt. inordinat⁹ amor ſui eſt cā ois pcti. in amore āt ſui includit' inordinatus appetitus boni. vnuſquiſq̄ȝ eñ appetit bonū ei quē amat. Uñ manifeſtū eſt ꝙ inordinatus appetitus boni eſt cauſa oīs peccati. ar. i.

¶ Concl'onē formalr̄ riſiuā d. ſan. expreſſe nō ponit in corpe ſꝫ in argumēto in ꝯriū quā tñ clare pbat i corpe et eſt tal' ꝯclo riſiua. Cōuenient' hec tria ponūt' cāe pctōꝝ ſcꝫ oim. Probat'. inordinat⁹ appetit⁹ boni (ſcꝫ vl'r) ē cā ois pcti. ſꝫ hec tria dicūt iordinatū appetitū oim bonoꝝ tpaliū. igit' ſunt cāe ois pcti. Ad hūc ſenſuꝫ. ꝙ nō ſit aliqs Cōclo riſl.

qd peccm in exteriorib⁹ actib⁹ quin pcedat ex aliq̄ illaꝝ cõ
cupiaꝝ. Hui⁹ rõnis D. ponit ⁊ pbat p° maiorē. scd̄o mi
norē.ibi. Bonū aūt duplr. Maior ḡ pbat sic. iordinat⁹
amor sui ē cā ois pcti. s; in amore sui inordinato icludit
inordinat⁹ appetit⁹ boni. ḡ seqͥt maior pncipal. Ista ma
ior patuit ar. pce. Minor p;. vnusq̄sq; cm̄ appetit bonuꝫ
ei quē amat. igit si iordinate amat iordinate appetit. Et
vult ista pbatio. q qꝛ amor sui nō excludit cupiditatē. im
mo ois amor ē cū ɔcupia. iō sic amor ē cā oim ita cupidi
tas. nā vt patuit amare se ē sibi ɔcupiscere bonū. amori ḡ
sui sp̄ ānectit ɔcupia. q̄re maior ṽa. q iordinat⁹ appetit⁹
(suppōc rōt) ē cā ois pcti. Cā in q̄ scd̄a. sic amor sui sim
plr p° immo idē ē act⁹ amor sui ⁊ ɔcupia boni. q m̄ pncipa
li⁹ ē sui q̄ boni ɔcupiri. vt patuit. ¶ Et nota iuxta ar. 4ᵐ.
q pcim ē ex appetitu iordiato boni tpal. ita m̄ q sub tpa
li ɔp̄hēdat etiā spūale iordinate appetibile. Tūc ibi.

¶ Bonū āt duplr ē obiectū sensibil' appetit⁹. in
q̄ sit aie passiões q̄ sit cā pcti. Uno° absolute sm q
est obiectū ɔcupiscibil'. Alio° sub rōe ardui put ē ob
q. xxiij. ar. p. iectū irascibil'. vt sup̄ dictū ē. Est āt duplex ɔcupia
q. xxx. ar. iij. sic sup̄ habitū ē. Una q̄dē natural' q̄ ē coꝝ q̄b⁹ natu
ra corpis sustētat. siue q̄tū ad ɔseruatōez idiuidui.
sicut cibus ⁊ pot⁹ ⁊ alia hmōi. siue q̄tū ad ɔseruati
onē speciei. sicut in venereis. ⁊ hoꝝ iordinat⁹ appe
titus dicit ɔcupiscentia carnis.

¶ Procedit ad pncipalē minorē pbādā. p q̄ oꝫ notare
pri⁹. q iuxta d. san. 2ª2ᵉ. q. clxij. ar. iij. Irascibil' duplr ac
cipit. vno° ɔprie put ē ps appetit⁹ sensitiui. Alio° accipit
irascibil' largi⁹. vt scꝫ etiā ptineat ad appetitū itellectiuū.
cui etiā q̄nq; attribuit ira. put irā attribuim⁹ deo ⁊ angel.
nō q̄dē sm passionē ⁊c. Si ḡ arduū qd ē obiectū supbie
eēt solū aliqd sensibibile in qd posset tēdere appetit⁹ sensi
tiu⁹. opteret q supbia eēt in irascibili q̄ ē ps appetit⁹ sen
sitiui. s; qꝛ arduū qd respicit supbia cōiter iuenit ⁊ in sen
sibilib⁹ ⁊ in spūalib⁹ reb⁹. nec̄e est dicere q subiectū supbie
sit irascibil' nō solū ɔprie sumpta put est ps appetit⁹ sensi
tiui. s; etiā ɔmuni⁹ put iuenit in appetitu itellectiuo. Hec
ille. Et sic ipē dr q irascibil' accipit duplr. ita possuꝫ dice
re q ɔcupiscibil' accipit duplr. ɔprie ⁊ large. put volūtas
respectu boni absoluti dr ɔcupiscibil'. q̄re videt q sic sub
bono arduo ⁊ appetitu ipi⁹ nō solū dꝫ itelligi mot⁹ appe
tit⁹ sensitiui q̄ ē passio. s; etiā mot⁹ volūtat; in bonū spūal
le insensibile. vn̄ q̄uis D. p̄nt in articulo videat solū p
bare de ɔcupia carnis ⁊ oculoꝝ vt sit passiões ɔcupisci
bil'. tn̄ sub ist; p̄sertiꝫ sub ɔcupia oculoꝝ. dꝫ etiā intelligi
ɔcupia cuiuscūq; boni spūal'. sic ⁊ supbia vite iuxta iā al
legata ponit in irascibili large accepta. ita q hec tria ɔp̄
hēdāt ⁊ oēm passionē ɔcupiscibil' ⁊ irascibil'. vt patebit. et
oēm motū volūtat; q̄ appetit bonū spūale absolute vl' ar
duū. iuste m̄ D. h loqͥt solū de passionib⁹ expsse. qꝛ itentū
hui⁹ q̄stiōis ē q̄rere q̄uo passiões sint cāe pcti ⁊c. His ḡ
notat; pbat minor sic. Cōcupia carnis dr iordinatū ap
petitū bonoꝝ absolute q̄ sit obiecta ɔcupie natural' ⁊ est
ɔcupia natural'. ɔcupia oculoꝝ dr iordinatū appetitū de
lectabiliū sm iteriorē apprehēsionē ⁊ ē ɔcupia aialis. siue
itelligit oculoꝝ. i. visiōis ⁊c. Supbia āt vite dr iordinatū
appetitū bonoꝝ ardui. s; nō sit alia bona tpalia hois p̄
ter ista ḡ minor pncipal' ṽa. Minor iā assumpta p;. sed
maiorē D. p° pbat. scd̄o elicit qd dam corollariū. ibi. Et
sic p; ⁊c. Maiorē pbat ex q̄dā distinctiōe. ⁊ p° p̄mā ptē.
scd̄o scd̄aꝫ. ibi. Alia āt ē ɔcupia. tertio tertiā. ibi. Appeti
tus āt ⁊c. Notat ḡ D. distinctiōeꝫ q bonū duplr ē obie
ctū sensibil' appeti⁹ i q̄ sit passiões q̄ sit cā pcti (ib q̄b⁹ in
tellige mot⁹ volūtatis. nisi itelligeret doc. san. de pcto ex
infirmitate. qꝛ tale solū ē ex passiōe appetit⁹ sensitiui) vno°
absolute p° q ē obiectū ɔcupiscibil'. Alio° sub rōe ardui
put ē obiectū irascibil'. vt patuit sup̄ q. xxiij. ar. p. Primū
āt mēbꝝ subdiuidit. qꝛ ē duplex ɔcupia ⁊ duplex ɔcupis
cibile p ɔn̄s. vt patuit s̄. q. xxx. ar. iij. vna ē natural'. i. ob
iectiue. qꝛ videlꝫ rei facient; ad sustētatōeꝫ nature ⁊ corpis
siue q̄tū ad ɔseruatōeꝫ idiuidui sic cib⁹ ⁊ pot⁹ ⁊c. Ex illo
mēbro iā sat; clare p; p̄ma ps maior; supra dicte ⁊c.

¶ Alia est ɔcupia aialis coꝝ. i. q̄ p sensuꝫ carnis
sustētatōeꝫ aut delectatōeꝫ nō afferut. s; sunt delecta
bilia sm apphēsionē imaginatōis aut alicui⁹ hmōi
acceptōis sic sit pecunia ornat⁹ vestiū. ⁊ alia hmōi.
et hec q̄dē aial' ɔcupia vocat ɔcupia oculoꝝ. siue in
telligat ɔcupia oculoꝝ. i. ipi⁹ visiōis q̄ fit p oculos
vt referat ad curiositatē sm q Aug. exponit in x. cō
fes. siue referat ad ɔcupiam reꝝ q̄ exteri⁹ ocul' ppo
nūt vt referat ad cupiditatē sm q ab aliis exponit.

¶ Deducit scd̄aꝫ ptē maior; p q̄ notat scd̄m mēbꝝ
subdiuisiōis q alia ē ɔcupia aial' h ē coꝝ q̄ nō faciūt ad
ɔseruatōeꝫ nature corpis imediate. nec s; delectabilia s;
sensuꝫ corpalē exteriorē scꝫ tactū ⁊ gustū. s; s; apphēsiōeꝫ
imaginatōis aut alicu⁹ hmōi iterior; acceptōis etiā rō
nis pticular;. vt patuit sup̄. sic ē ornat⁹ vestiū pecunia. bo
nor ⁊ hmōi de q̄b⁹ sup̄ q. lx. ar. v. ¶ Et nota q D. dr q
ornat⁹ vestiū sit bonū imaginatōis ⁊ obiectū delectatōis
et ɔcupie aial'. nā vestis videt aliq̄lr ad sustētatōeꝫ corpo
ris facere nō āt ornat⁹ ⁊c. Ex hac declaratōe sat; p; scd̄a
ps maior; pcedēt;. S; notat d. san q hec ps scꝫ ɔcupia
oculoꝝ duplr exponit. vno° ɔcupia oculoꝝ. i. ɔcupia visi
onis extēdēdo ad apphēsiuā qualibet vt referat ad curio
sitatē q̄ ɔsistit circa delectatōeꝫ ɔgnitōis oim sensuū imo
oim apphēsiuaꝝ. denoiat āt mag; ɔcupia oculoꝝ qꝛ ocu
li sunt ad ɔgnoscēdū in sensib⁹ pncipales. Alio° exponit
ɔcupia oculoꝝ. i. reꝝ q̄ exteriorib⁹ ocul' ppōnūt. s; nō oim
vt p; ad 2ᵐ. qꝛ nō caꝝ q̄ ɔcupiscūt ad delectatōeꝫ tact⁹
imediate ⁊ nō faciūt ad sustētatōeꝫ vite imediate. ⁊ q̄uo
cūq; itelligat. tūc ɔcupia oculoꝝ dr appetitū inordinatū
vl' ɔgnitōeꝫ sensibil' vl' reꝝ ɔgnitaꝝ p sensus nō vt faciūt
ad vitā. Curiositas cm̄ vt h; d. san. 2ª2ᵉ. q. clxvij. arti. ij.
ad p^m. ē circa ɔgnitōis delectatōeꝫ vl' ɔcupiam iordina
tā. s; luxuria ⁊ gula sint circa delectatōes ɔgnitōis q̄ sunt
in vsuꝫ reꝝ tangibiliū. Consequenter cū dr.

Appetit⁹ aūt iordinat⁹ boni ardui ptinet ad sup
biā vite. nā superbia est appetitus inordinatus ex
cellētie. vt inferius dicet. q. lxxxiiij. ar.

¶ Ponit tertiā ptē maior; sepe dicte. ⁊ eā declarat iux q. cx. 2ª2ᵉ. q.
ta 2ᵐ mēbꝝ p° distinctiōis. qꝛ supbia ē appetit⁹ iordinat⁹ clxij. ar. p.
excellētie q̄ ē bonū arduū. D. tn̄ circa istā ptē remittit se
ad scd̄aꝫ 2ᵉ. q. clxij. vbi determiat de supbia ex itētiōe. qꝛ
ē circa bonū arduū nō solū sensibile s; etiā spūale. ac ɔpte
rea nō solū in irascibili sensitiuo. vt p; ex dict;. Deī ibi.

¶ Et sic p; q ad ista tria reduci p̄nt oēs passiões
q̄ sit cā pcti. nā ad duo p̄ma reducūt oēs passiones
ɔcupiscibilis. ad tertiū āt oēs passiões irascibiles.

¶ Infert ex istis oīb⁹ iā dictis corollariū qd daꝫ circa
qd scd̄o soluit dubiū. ibi. Qd iō nō ⁊c. Corollariū igit ē
Ad ista tria reduci p̄nt oēs passiões q̄ sit cā pcti. Pꝫ. qꝛ

ad duo pᵉ scȝ ꝯcupiam carnis ⁊ oculoꝝ q̄ sñt boni absolu te reducunt oẽs passiões ꝯcupiscibilis. qꝛ ciã ipe sunt bo m absolute. Ad tertiũ ãt scȝ supbiã vite reducunt oẽs pas siões irascibilis. qꝛ ⁊ ipa est in irascibili large dicto scȝ sen sitiua ⁊ intellectiua ⁊c. Tunc ibi.

¶ Qd̓ ideo nõ diuidit in duo. qꝛ oẽs passiones irascibil' ꝯformant ꝯcupiscẽtie aiali.

¶ Soluit qd̓dam dubiũ circa corollariũ p̄dictũ. q̄re ciã nõ sit duplex ꝯcupia respectu boni ardui. sic ẽ duplex respectu boni absolute. videlȝ natural' ⁊ aialis. qꝛ ꝯcupie circa bonũ absolute diuersificant. qꝛ sequunt diuersas appꝫ hẽsiões. vt patuit sup̄. q. xxx. ar. ij. ad 3m. et qꝛ sñt bonoꝝ apphẽsoꝝ p sensuȝ exteriorẽ vl' iteriorẽ. iõ sñt distincte ꝯcu piscẽtie ⁊ passiões. sȝ oẽs passiões irascibil' ꝯformant ꝯcuꝫ piscẽtie ⁊ passiões. sȝ oẽs pass.ões irascibil' ꝯformant ꝯcuꝫ piscẽtie aiali. qꝛ sequunt etiã solũ apphẽsionẽ iteriorẽ ⁊ aia lẽ. sic pȝ de spe timore ⁊ oibꝫ. qꝛ sñt solũ respectu apphẽsoꝝ p imaginatõẽ. ⁊ iõ motᵘˢ i arduũ nõ p̄t subdiuidi in duo ſm duplicẽ apphẽsionẽ. ¶ Nota q ex his h̄r iplicite in q̄ gñe cupiditas vl' ꝯcupia sit cã pcti. qꝛ d. san. inuit q cauꝫ sat pctm̄ sicͤ passio. Costat ãt q passio ẽ cã actᵘ exterioris. sicͤ rõ efficiẽdi ipm. q̄re ⁊ ꝯcupia cuiuscũqꝫ rei ẽ cã huiõi. sicͤ rõ efficiẽdi ipm. q̄re ⁊ ꝯcupia cuiuscũqꝫ rei ẽ cã huiõi. nõ videlȝ pfecte effectiua sȝ rõ efficiẽdi. nõ tñ ꝑsequẽret qd̓ actũ circa obiectũ nisi sit ꝯcupitũ. ¶ Nota q̄qꝫ q ꝯcupia vt tactũ ẽ ar. pce. ẽ cã ois pcti distributiõne accõmoda et pcti exterioꝝ. nã nõ ẽ cã suippiᵘ ⁊ tñ ipa est pctm̄. nec est cã amoꝝ ex q̄ ipa ꝓcedit. est igit cã oim pctõꝝ exterioꝝ caꝫ piẽdo ꝯcupiscẽtiã in suppõne cõi ⁊c.

☞ Argumẽtũ i ꝯtrariũ ꝯtinet ⁊ ꝯfirmat ꝯclõnẽ iã ꝓbatã.

¶ Ad p̄mũ ḡ dd̓ȝ. q ſm q cupiditas iportat vni uersaliter appetitũ cuiuslibet boni. sic etiã supbia vite ꝯtinet sub cupiditate. q̄uo ãt cupiditas ſm qd̓ est speciale vitiũ qd̓ auaricia noiatur sit radix omnium peccatorum infra dicet.

q. lxxxiiij. articulo p̄mo. ¶ Ad maiorẽ sunt opiniões q̄uo ista auctoritas intelꝫ ligat. sȝ de h̄ ifra q. lxxxiiij. ar. p̄. et patuit sup̄ q. xxiij. ar. ij. ad 2m. Dico tñ q cupiditas vt ẽ speciale pctm̄ ẽ radix et cã oim sȝ cupiditas accepta cõiter ꝓ appetitu iordinaꝫ to cuiuscũqꝫ boni. ẽ genᵘ oim pctõꝝ p̄sertiȝ q̄ntũ ad p̄naꝫ pale pcti. Ad minorẽ negat. q supbia nõ ꝯtinet sub cupiꝫ ditate gñali dicta. ⁊ cupiditas q̄ ẽ speciale pctm̄. i. auariꝫ cia ẽ cã ⁊ radix oim pctõꝝ in vno gñe. cũ q̄ stat q supbia et quedam alie cause sunt p̄ncipia in alio gñe. vt patebit vbi iã ar. ij. Vñ negat ꝯña.

¶ Ad scd̓ȝ dd̓ȝ. q ꝯcupiscẽtia oculoꝝ nõ d̓r h̄ cõꝫ cupiscẽtia oim reꝝ q̄ videri oculis p̄nt. sȝ solũ eaꝝ in q̄bꝫ nõ q̄rit delectatio carnis q̄ ẽ ſm tactũ. sȝ solũ dele ctatio oculi. i. cuiuscũqꝫ apphẽsiue v̓tutis.

¶ Ad maiorẽ. v̓a de oculoꝝ exterioꝝ visiõe. Sȝ dico q in ꝓposito nõ loqmur de ꝯcupiscẽtia oculoꝝ. i. ꝯcupia causata ex re visa tñ q̄ ꝯcupiscat ad delectatõẽȝ carnis q̄ est ſm tactũ. sȝ intelligimᵘ p ꝯcupiaȝ oculoꝝ. ꝯcupiaȝ cuꝫ iuscũqꝫ rei q̄ delectat ſm apphẽsionẽ iteriorẽ q̄ncũqꝫ. h̄ est dicere q capit p ꝯcupia rei q̄ ẽ bonũ imaginatõis ⁊ delecꝫ tat ſm q ẽ apphẽsa iteriori apphẽsiõe. sic dictũ ẽ s̄. q. lx. ar. v. q q̄dã sñt bona hois ſm corpᵘ ⁊ tactũ. q̄dã sñt bona ſm imaginatõem sicͤ ẽ honor ⁊ pecunia. ⁊ ꝯcupia taliũ q̄ nõ pfecte pficiũt hoiẽȝ ſm corpᵘ imediate. dicit ꝯcupia ꝯcupia oculoꝝ. i. q sñt delectabilia ſm apphẽsionẽ q̄si spiꝫ ritualẽ ⁊ nõ ſm corpalẽ ꝯtactũ. Vñ negat ꝯña. qꝛ arguꝫ mẽtũ ꝓcedit ac si p ꝯcupiaȝ oculoꝝ itelligeret tñ ꝯcupia eoꝝ q̄ oculi exteriores videri p̄nt. Illa enĩ excitãt ꝯcupiaȝ carnis. sȝ aliter itelligit. vt dictũ ẽ. scȝ de ꝯcupia q̄ ẽ vl' appꝫ hẽsiõis sensuũ q̄ ẽ curiositas vl' q̄ ẽ reꝝ q̄ delectãt ſm apꝫ phẽsionẽ ⁊ nõ ſm ꝯtactum corpalẽ ⁊ vsum eaꝝ ⁊c.

¶ Ad tertiũ dd̓ȝ. q sensus visus ẽ excellentior iter oẽs alios sensus ⁊ ad plura se extẽdẽs. vt d̓r in p̄mo metaphysice. ⁊ ideo nomẽ eiᵘ transfert ad oẽs alios sensus ⁊ etiam ad oẽs interiores apprehẽsiones. vt Aug dicit in libro de verbis dñi.

¶ Maior v̓a. qꝛ ꝯcupia q̄ ẽ passio ẽ appetitᵘ delectaꝫ bil' ſm sensuȝ. ⁊ natural' q̄ dẽ ẽ delectabil' rei q̄ delectat ſm tactũ q̄ vocat h̄ ꝯcupia carnis. Concupia ãt aial' ẽ delecꝫ tabil' ſm apphẽsionẽ aialem scȝ iteriorẽ ⁊ h̄ȝ locũ solũ in hoie. ⁊ de h̄ patuit supra q. xxx. ar. ij. et q. xxiij. ar. p̄. et scꝫ cũdã dicimᵘ ꝯcupiaȝ oculoꝝ. Ad minorẽ. ꝯcedit q delecꝫ tatões ꝯtingũt ſm alios sensus etiã. sȝ ad dõ q nõ sensꝫ sus visus aptᵘ ẽ ad s̄cãdũ apphẽsionẽ iteriorẽ quãcũqꝫ q̄ noia alioꝝ sensuũ. tñ ꝓpter eiᵘ cõitatẽ. tũ ꝓpter eiᵘ ꝑfectiõẽȝ. vt pȝ etiã p̄. p. q. lxvij. ar p̄. Vñ ꝯuenientiᵘ noie visus ⁊ ocu li denotat apphẽsio q̄cũqꝫ. q̄re negat ꝯña. esto tñ p audi tũ possit etiã ꝯsurgere ⁊ ꝓuenire ꝯcupia aial' quã h̄ diciꝫ mus oculoꝝ. tñ qꝛ nõ ꝓuenit nisi mediãte iteriori appreꝫ hensione ad quã s̄cãdũ nomẽ oculi vel visus ꝯgruentiᵘ assumitur. ideo negat ꝯsequentia.

Ad q̄rtũ dd̓ȝ. q fuga mali causat ex appetitu bo ni. vt sup̄ dictũ ẽ. ⁊ iõ ponũt solũ passiões iclinãtes ad bonũ tãqꝫ cãe eaꝝ q̄ faciũt iordinate fugã mali. ar. iiij. ad 3m. q. xxxi. ar. ij.

¶ Maior q̄dẽ v̓a. q inducit hõ in pctm̄ ex iordinata fuga mali. sȝ tñ fuga mali sp oꝛit ex appetitu boni p̄cꝫ ꝑ amore. s. ꝯcupie. qꝛ fugit malũ i q̄ntũ ipedit r' ẽ ꝯtrariũ ama to amore ꝯcupie. i. ꝯcupito. ⁊ ad oẽ mĩᵘ ꝓuenit ois fuga mali (sicͤ ẽ etiã timor mali hũilias) ab amore boni. vt pa tuit ex dictis ar. iiij. ad 3m. et s̄. q. xxv. ar. ij. et supiᵘ Ad mio rẽ dico. q nihil enũerat ꝑtinẽs ad fugã mali expsse. tñ vt dictũ ẽ in cor. in corollario. oẽs alie passiões sub istis iclꝫ dunt. q̄re negat ꝯña. qꝛ magis debuerũt poni q̄ dicũt ꝓꝫ secutõẽȝ boni q̄ fugã mali. qꝛ sunt cãe aliaꝝ. ¶ Nota ãt ne videat ẽẽ apparẽs ꝯtrouersia iter solõnẽ tertij in arti. pce. ⁊ iter p̄ncipiũ huiᵘ solõnis. Dixit enĩ solõ p̄cedẽtis ar. q timor mali hũiliãs sit cã appetitᵘ boni amati amore ꝯcupie vt dicebat. timor ãt d̓r fugã mali vt ꝯstat. Ista ãt solõ d̓r q fuga mali causat ex appetitu boni ⁊c. s. itellige illud dictũ p̄mis solõnis vt in plurimũ ⁊ regulariter. qꝛ cõiter fugit malũ ꝓpter bonũ ꝯcupitũ vt ꝯstat. iõ tñ odio. timeo a abominor sunt ꝯ bonũ ꝯcupitũ. Scd̓o p̄t dici. q d. san. h̄ sub appetitu boni ꝯprehẽdit etiã amorẽ amici tie ⁊ amorẽ sui. vt amor amicitie ẽ. ⁊ sic nõ paret dubium q̄n sp fuga mali ex appetitu boni oꝛiat ⁊c. vide supra q. p̄. ar. ij. in fine allegatos multos passus ex h̄ libro. et q̄ꝫ bus habet q̄uo amor boni sit cã fuge mali. ⁊ q nec actum nolitiõis h̄ȝ appetitᵘ respectu mali nisi ꝓpter bonũ ⁊c.

¶ Utrũ pctm̄ alleuiet ꝓpter passionẽ

Ad tertiũ sic ꝓcedit. Uidet q pctm̄ nõ alleꝫ uiet ꝓpter passionẽ. Augmẽtũ enĩ cãe auget effectũ. si enĩ calidũ dissoluit magis calidũ magis dissoluit. sȝ passio ẽ cã pcti. vt h̄itũ ẽ. Ar. pcedẽ. ḡ q̄nto est itẽsior passio tãto ẽ maiᵘ pctm̄. passio igit nõ minuit pctm̄ sȝ auget. ¶ P̄. sicͤ se h̄ȝ passio bona ad meritũ. ita se h̄ȝ mala passio ad pctm̄. sȝ bona pas

sio auget meritū. tāto em̄ aliq̄s magis videt̄ mereri q̄to ex maiori misericordia paupi subuenit. g̃ etiam mala passio mag̃ aggrauat pct̄m q̄z alleuiet. ¶ P̄. q̄to intēsiori volūtate aliq̄s facit pct̄m tāto grauiꝰ videt̄ peccare. s3 passio ipellēs volūtatē facit eā vehemētiꝰ ferri in actū pcti. g̃ passio aggrauat pct̄m. ¶ S3 c̄. passio ipa ɔcupiscentie vocat̄ tentatio carnis. s3 q̄to aliq̄s maiori tentatiōe ꝓsternit̄. tāto minus peccat vt p3 p Aug. g̃ passio diminuit pct̄m.

¶ Hec est scda ps huiꝰ q̄stiōis. in q̄ d. san. ōndit q̄uo passio facit ad q̄titatē pcti. ⁊ p̄º facit h̄. scdo mouet qd3 dā dubiū ar. viij. Primū in duas. q2 p̄mo ōndit q̄uo minuat vl' augeat. Scdo q̄uo excuset ar. seq̄nti ⁊c̄.

¶ Rn̄deo dd̄m. q2 pct̄m essential'r cōsistit in actu liberi arbitrij qd est facultas volūtatis ⁊ rōnis. passio aūt est motꝰ appetitꝰ sensitiui.

¶ D. san. in h̄ corpe duo facit. p̄º p̄mittit q̄ndā distinctionē. scdo f̄m eā dē euacuat q̄sitū. ibi. Si igit̄ accipiat̄ ⁊c̄. Circa p̄m p̄º p̄mittit rōnē distinctiōis p modū notabilis. Scdo ex h̄ infert distinctiōe3. ibi. Appetitꝰ aūt ⁊c̄. Rō distinctiōis vl' notabile fundamētale stat in h̄ q2 pct̄m ēentialiter stat in actu liberi arbitrij (itellige in actu elicito p̄ncipaliter ⁊ in actu ipato scdario) q2 tn̄ vtereq3 ē actꝰ liberi arbitrij qd ē facultas volūtat̄ ⁊ rōis ad sensu3 sup̄ dictū q. p̄. ar. p̄. Passio āt ē motꝰ appetitꝰ sensitiui. Et iō si q̄s velit rn̄dere ad q̄situ. q̄uo sc3 passio alleuiet vl' augeat pct̄m videat q̄uo passio se habeat ad liber̄ arbi. Dt āt D. mag̃ de libero arbi. q2 volūtas nō ē cā pcti. vt natura f̄m q2 pt accipi sub h̄ noie volūtas creata. s3 vt ē liber̄ arbi. h̄ns se ad opposita ⁊ libere in vnū declinās. Cōseq̄nt̄ cū dt.

¶ Appetitꝰ āt sensitiuꝰ pt se h̄re ad liber̄ arbitriū et añter ⁊ ɔn̄r. Añter q̄dē f̄m q2 passio appetitꝰ sensitiui trahit vl' iclinat rōnē vl' volūtatē. vt sup̄ dictū ē. Cōseq̄nt̄ āt f̄m q2 motꝰ supior̄ viriū si sint vehementes redūdāt i iferiores. nō em̄ pt volūtas itēse moueri i aliq̄d q̄n excitet̄ aliq̄ passio in appetitu sensitiuo. ar. p̄. et. q̄. q. x. ar. iij.

¶ Infert distinctiōe3 explicātē q̄sitā q̄ ⁊ determinat et explicat notabile p̄dictū. sc3 q2 appetitꝰ sensitiuꝰ ē pōt h̄re (sc3 affectꝰ aliq̄ passiōe) ad liber̄ arbi. duplr. Vnoº añcedēter. Alioº ɔn̄r. Añcedēt̄ q̄dē f̄m q2 passio trahit vl' iclinat rōnē vl' volūtatē. vt dictū ē arti. p̄. et. q. q2 videl3 facit vt rō dimisso vli iudicio iudicet in p̄ticlari ɔformit̄ passioni. ⁊ mediāte tali iudicio rōnis iclinat volūtatē ⁊c̄. Cōseq̄nter f̄m q2 motꝰ volūtat̄ ⁊ rōis si sint vehemētes redūdāt in iferiores vires. Nō em̄ pt volūtas itēse moueri in aliqd q̄n excitet̄ aliq̄ passio in pte sensitiua. ¶ Nota āt q2 passio se h3 ɔn̄r duplr. vnoº p modū redūdātie. Alioº p viā electōis. vt patuit sup̄ q. xxiij. arti. iij. ad p̄m. D. san. āt h̄ solū tāgit vnū modū sc3 redūdātie. q2 tal' euidet̄ attestat̄ ꝑfectioni volūtat̄. ⁊ o3 q2 rō dictet p̄º sine passione dictamē vle ⁊ p̄ticulare. ⁊ ex h̄ q2 volūtas f̄m iudiciū qd rō sola dictauit fortiter moueat̄ in id qd dictatū est. ɔseq̄t passio in appetitu sensitiuo.

¶ Si igit̄ accipiat̄ passio f̄m q2 p̄cedit actū pcti sic nece ē q2 diminuat pct̄m. actꝰ in tm̄ ē pct̄m i q̄tum est volūtariꝰ ⁊ in nob̄ exn̄s. ēē āt aliq̄d in nob̄ dr per rōnē ⁊ volūtatē. vn̄ q̄to rō ⁊ volūtas ex se aliquid agunt nō ex impulsu passionis magis est voluntariū ⁊ in nobis existens. ⁊ f̄m hoc passio minuit peccatum inquātum minuit voluntarium.

Hic ɔn̄r d. san. rn̄det ad q̄situ f̄m p̄dictā distinctiōe3 duab3 ɔclonib3. scdam ponit ibi. Passio āt ⁊c̄. Cōclo g̃ p̄ª rn̄siua. Passio f̄m q2 p̄cedit actū pcti (.i. iudiciū ⁊ cōsensum in actū pcti) h̄ndo se añter ad liber̄ arbi. sic necesse est q2 diminuat pct̄m. Probat̄ ɔclo. passio tal' isto mō se h̄ns minuit volūtariū. igit̄ etiā pct̄m. Tenet ɔn̄a. q2 actus in tm̄ ē pct̄m i q̄tū ē volūtariꝰ et i nob̄ exn̄s. i. in ptāte nr̄a. h̄ ē facultate volūtat̄ ⁊ rōnis. sic videl3 q2 p̄cedat ab his tāq̄ p̄ncipijs liberis. ¶ Nota āt. q2 actꝰ in tm̄ ē pct̄m id ē culpa ⁊ tāto maiorē h3 grauitatē g̃nicā i q̄tū volūtariū s3 nō grauitatē specificā. nec est tale pct̄m ex volūtario s3 ex obiecto. vt patuit supra q. lxxiij. ¶ Nota q2 p hoc tria p̄hs idē itelligit. sc3 p ēē in nob̄ ⁊ p esse volūtariū ⁊ in nr̄a potestate. Id em̄ ē in ptāte nr̄a qd possumꝰ facere et nō facere. Añs p3. q̄to rō ⁊ volūtas ex se aliq̄d agit tanto ē mag̃ volūtariū (⁊ supple q̄to minꝰ ex se tāto minus volūtariū) s3 ipetꝰ passiōis vl' ipulsus eiꝰ facit. vt minꝰ ex se agāt. igit̄ ⁊c̄. Maior p3. q2 volūtariū sic̄ ⁊ naturale dr. cuiꝰ p̄ncipiū ē itra. ⁊ p̄ncipiū volūtarij. o3 q2 sit nō qd cūq̄ itra hoiem exn̄s. s3 volūtas ipa cū suo p se motiuo sc3 rōne. passio āt ē extra illa. g̃ maior v̄a. Minor de se p3. īmo passio facit vt rō ⁊ volūtas relinq̄nt id in qd ex se mouebāt̄ ⁊ isequūt̄ passionē. P3 igit̄ q2 peccās ex iudicio rōis qd extorsit passio minꝰ peccat q̄z ille q̄ peccat ex iudicio p̄ticulari ad qd nulla passio ɔcurrit ⁊c̄. Deinde cū dt.

¶ Passio āt ɔn̄s nō diminuit pct̄m. s3 mag̃ auget. vel potiꝰ est signū magnitudinis eiꝰ. inq̄tū sc3 demonstrat intentionē volūtatis ad actū pcti.

¶ Subiūgit scdā ɔclonē iuxta scdū mebr̄ p̄dicte ex q scdo verificat ⁊ infert qd dā cōe dictū. ibi. Et sic ver̄ est ⁊c̄. Cōclo g̃ scda ē. Passio ɔn̄s nō diminuit pct̄m sed mag̃ auget vl' potiꝰ est signū magnitudinis eiꝰ. Probat̄ ɔclo. tal' passio demōstrat intētione volūtat̄ (sc3 ⁊ nō causat eā) g̃ auget vl' potiꝰ ē signū magnitudinis eiꝰ. Añs p3 ex dict̄. q2 ex ꝑfecto iudicio ⁊ voluntate redūdat tal' passio ⁊ nō ex q̄cūq̄ volūtate. Dicit̄ āt notāter auget pct̄m vl' potiꝰ ⁊c̄. q2 scdm̄ ē mag̃ ver̄. nā tal' passio nō causat peccatū nec maliciā eiꝰ. s3 ē effectꝰ cause pcti ⁊ ɔcomitat̄ pct̄m potiꝰ q̄z causet ⁊ iō ōndit magnitudine3 p se cause pcti. ⁊ ex ɔn̄ti ōndit ⁊ magnitudinē. Cōclo scda rn̄siua.

¶ Et sic ver̄ est q̄to aliq̄s maiori libidine vl' concupiscentia peccat. tanto magis peccat.

¶ Verificat ⁊ infert q̄ndā cōem ꝓpōnē ex p̄cedēti ɔclone. q2 sc3 q̄to aliq̄s maiori libidie vl' ɔcupiscētia peccat tāto mag̃ peccat. sc3 ɔcupia ɔn̄te p viā redūdātie. q2 ostēdit maiorē volūtatē ad pct̄m. verificat̄ etiā de maiori libidine q̄ ē iclinatio ꝓpria volūtati nō ꝓueniēs ab extrinseco. ⁊ de hac ꝓpōne etiā supra q. lxxiij. ar. vi. ad 2m. Et ponit d. san. illā ꝓpōne3 ꝓpt̄ argumētū in ɔtrū. q2 illud dt ex Aug. p p̄ª ɔclone q2 q̄to aliq̄s maiori tēptatōne ꝓsternit̄ tāto minꝰ peccat. ⁊ ideo ne h̄ itelligeret̄ etiā de passiōe ɔn̄te se h̄nte posuit d. san. illā expōnem ⁊c̄.

☞ Vn̄ ɔfirmat̄ ɔclo p̄ma argumēto in ɔtrū.

¶ Ad p̄mū g̃ dd3. q2 passio ē cā pcti ex pte ɔuersionis. grauitas āt pcti mag̃ attēdit̄ ex pte auersiōis q̄ q̄dē ex ɔuersiōe seq̄t̄ p accn̄s .i. pter intētionē peccātis. cause āt p accn̄s augmētate nō augmentat̄ effectꝰ. sed solū cause p se.

¶ Ad maiorē augmētata cā p se augmētat effect⁹. et h̄ oñdit exēplū argumēti de calido qz ē p se cā dissolutionis. sz nō oz in cā p accñs. sicͣ z de ignorātia pz q̄ ē cā p accidēs. nō eñ q̄to maior ē ignorātia q̄ est cā pcti tāto maius est pctm̄ imo min⁹ scz in rōne culpe z formalr. nec oz q̄ q̄to maior est remotio ꝓhibētis tāto maior z velocior sit descensus grauis sz q̄to maior grauitas. Ad minorē dico q̄ passio ē cā pcti p se q̄dē ꝑ̄ sicitate morali act⁹ pcti sz nō p se ipius iordinatiōis. qd̄ est dictū sub aliis v̄bis q̄ est cā pcti ex pte ꝯuersiōis nō auersiōis ex cui⁹ pte attendit maior grauitas pcti nō ex pte ꝯuersionis. Dictū est eñ sup. q̄ si q̄s se ꝯuerteret absq̧ auersione nullū fit pctm̄ saltē ꝑfectū. q̄re negat ꝯña de passiōe añte itelligendo. qz passio p se .i. facit vt passionat⁹ ex itentione se ꝯuertat et intēdat actū pcti. z ex h̄ nō hz grauitatē. sz nō facit vt p se id ē ex intentiōe se auertat imo facit vt min⁹ auertat. qz minuit volūtatē cui⁹ ē se auertere z ipedit ne rō adeo ꝯtemnat. qz ipedit eius ꝯsideratiōem.

¶ Ad scd̄z dd̄z. q̄ bona passio ꝯñs iudiciū rōnis augmentat meritū. si aūt pcedat. vt scz hō magis ex passione q̄ ex iudicio rōnis moueat ad bñ agēdū. talis passio diminuit bonitatē z laudē actus

¶ Maior ꝯ̄ba. capiēdo passionē bonā z malā ꝓportionabilr. scz vt āte rōnē pcedāt vl āte seq̄nt. Ad minorē dico. q̄ si itelligit de bona passiōe pcedēte q̄ ē cā act⁹. negat Et ad ꝓbatiōez dico negādo cā. q̄ tāto magis mereat q̄to ex maiori misericordia paupi subueniꝫ loq̄ndo de misericordia vt ē passio añs volūtatē. sec⁹ si misericordia diceret simplicē motū volūtatis. qz q̄to iste ē maior iformatus charitate tanto mai⁹ meritū. pt eñ iuxta tacta sup q. lix. ar. p. ad 3ᵐ. misericordia dupl̄r vel tripl̄r accipi ꝛc. Si āt itelligit minor de bona passiōe ꝯñte ꝑferri p viaz redūdantie ꝯcedit ipa z ei⁹ ꝓbatio. Passio eñ ipata magis facit cū actu volūtatis plura bona q̄ oñdat actū ipm ex volūtate pcedēte meliorē. vl etiā volūtatē ipam. vñ dicebat ē. q̄ tal facit maiorē bonitatē extensiue. sz passio sequēs p viā redūdātie illa arguit maiorē bonitatē nō directe extēsiuā sz itensiuā. Ad ꝯñam. igit passio aggrauat pctm̄. veꝫ ꝯñs. est p scd̄a ꝯclone ꝛc.

¶ Ad tertiū dd̄m. q̄ z si mot⁹ volūtatis sit itensior ex passione incitatus. nō tñ ita est volūtatis ꝓpri⁹. sicut si sola rōne moueret ad peccandū.

¶ Ad maiorē q̄to itensiori volūtate q̄s facit pctm̄ ꝛc. Veꝫ itensiori sibi ꝓpria. ita q̄ itensio ꝓueniat ab intrinseco tāto grau⁹ peccat. si āt itensiori q̄ nō ē volūtati ꝓpri⁹. nec volūtas ē sola cā puro iudicio rōis puro tal itētiōis. negat qz tal itensio nō arguit mai⁹ volūtariū sz mai⁹ impulsiuū extrinsecū. Ad minorē ꝯ̄ba. sz illa vehemētia nō ē ex volūtate sola z ꝓpria volūtati. sz cōis sibi z passioni. imo reducit in passionē sicͣ in ꝑmā cām. q̄re negat ꝯña intelligēdo de passione añte ꝛc. vide d. san. in de malo q. iij. ar. xi. ꝛc. Lapis eñ vehemēter mot⁹ deorsuz p extrinsecū ipellēs nō hz maiorē idinatiōez ad descēdēdū ex se nec est grauior. qz tal mot⁹ nō ē sibi ꝓprius. sic in ꝓposito.

¶ Utrū passio totaliter excuset a pctō.

L

Ad septimū sic pcedit. Videt q̄ passio totalr excuset a pctō. Quicq̄d eñ causat inuolūtariū excusat totalr a pctō. sz ꝯcupiā carnis q̄ ē q̄dā passio causat inuolūtariū. fm illud Gal. v. Caro ꝯcupiscit aduersus spiritū vt non quecūq̧ vultis illa faciatis. ḡ passio totalr excusat a pctō. ¶ P̄. passio causat ignorātiā q̄ndā in pticulari vt dictū est. sz ignorātia pticularis totalr excusat a pctō. sicͣ sup̄ habitū ē. ḡ passio totalr excusat a pctō. Ar. ij. q. lxxvi. ar. iij.
¶ P̄. ifirmitas aïe grauior ē qz ifirmitas corpis. sed infirmitas corpis totalr excusat a pctō. vt pz in freneticis. ḡ multo magis passio q̄ ē ifirmitas aïe ¶ Sz ꝯ̄ ē q̄ apl's Ro. vij. vocat passiōes pctōꝝ nō nisi qz pctā causant. qd̄ nō esset si a pctō totalr excusaret. ḡ passiones nō totalr a pctō excusant.

¶ Querit h̄ q̄uo passio excuset actū exteriorē q̄ est de se malus z pctm̄. sicut an possit fieri q̄ homicidiū nō sit alicui pctm̄ cū facit ex furia.

¶ Rñdeo dd̄z. q̄ fm h̄ solū actus aliq̄s q̄ de gñe suo est malus totalr a pctō excusat q̄ totalr inuolūtarius reddit. vñ si sit talis passio q̄ totalr iuolūtariū reddat actum sequentez totaliter a peccato excusat. alioquin non totaliter.

¶ D. san. duo facit. p° rñdet ad q̄sitū in gnali. scd̄o magis in speciali. ibi. Circa qd̄ duo ꝛc. Ponit ḡ p° q̄ndā ꝯclusionē gnalē z fundametalē quā postea explicat z ē ista Si sit talis passio q̄ totalr iuolūtariū reddit actū seq̄ntē totalr a pctō excusat alioq̄n nō totalr. Probat ꝯclo. qz ex h̄ solū act⁹ aliq̄s q̄ de gñe suo ē mal⁹ totalr excusat q̄ totalr inuolūtari⁹ reddit. ḡ seq̄t ꝯclo. Añs pz ex dictis ar. p° et q. p̄ce. qz volūtariū est de rōne peccati.

¶ Circa qd̄ duo ꝯsiderāda videt. Prio q̄dem q̄ aliq̄d pt eē volūtariū vel fm se. sicut qñ volūtas directe in ipz fert. vl fm suā cām. qñ volūtas fert i cāz et nō in effectū. vt pz in eo q̄ volūtarie inebriat. ex h̄ eñ q̄si volūtariū ei iputat qd̄ per ebrietatē ꝯmittit.

¶ Hic ꝑñr D. explicat p̄dictā ꝯclonē magis specialr rñdēdo. Circa qd̄ p° p̄mittit aliq̄ notabilia. Scd̄o subiūgit aliq̄s ꝯclones speciales. ibi. Scd̄z h̄ igit ꝛc. Ponit ḡ duo notabilia de volūtario multiplici. scd̄ū ibi. Secūdo ꝯsiderādū. Primū ē. aliq̄d pt eē volūtariū dupl̄r. vl fm se vl fm suā cām. Scd̄ū dū sc. sicͣ qñ volūtas directe in ipz fert sine videlz alio. sz fert in illud rōne sui expsse et cū pulsiōe. fm suā cām est volūtariū qñ volūtas fert i cām z nō in effectū. qz fortassis dū fert in cām nihil cogitat de effectu sequēte. vt pz in eo q̄ volūtarie iebriat. Ex h̄ eñ q̄si volūtariū ei iputat. qd̄ p ebrietatez ꝯmittit. vñ eiq. p̄. ar. iiij. ad q̄rtū. dicebat post phm. iij. ethi. q̄ ebri⁹ meret duplices maledictiōes. Cōseq̄nter cū dr.

¶ Scd̄o ꝯsiderādū ē. q̄ aliq̄d dr volūtariū directe z idirecte. directe q̄dē id i qd̄ volūtas fert. Indirecte ꝟo id qd̄ volūtas potuit ꝓhibere sz nō ꝓhibet

¶ Notat scd̄o. q̄ adhuc est duplex mod⁹ volūtarij. scz directe z indirecte. directe qd̄ est actu volitū z in quod volūtas fert. qd̄ videlz volūtas eligit p actū positiue exercitū. z videt illd̄ directe volitū ꝯphendere sub se volitū fm se z in cā. sz idirecte volūtariū ē id qd̄ volūtas potuit ꝓhibere sz nō ꝓhibet. z distinguit a volito in cā. qz ibi erat aliq̄s act⁹ positiu⁹ hñs se ad tale volitū saltē p accñs. hic aūt nō ē act⁹ aliq̄s al'q̄ mō ipz volūtariū attingēs sz ē solū potestas q̄ potuisset attigisse ꝓhibendo vl faciēdo. vñ ista mēbra nō cōtradiūt ꝛc. Deinde cū dicit.

¶ Secundum hoc igitur distinguendum est. quia passio quandoque quidem est tanta quod totaliter aufert usum rationis. sicut patet in his qui propter amorem vel iram insaniunt. et tunc si talis passio a principio fuerit voluntaria. imputatur actus ad peccatum. quia est voluntarius in sua causa sicut etiam de ebrietate dictum est.

Conclusio prima responsiva.

¶ Subiungit tres conclusiones particulares secundum quandam distinctionem cuius membra declarat cum ipsis conclusionibus. Secundam conclusionem ponit ibi. Si vero causa etc. Tertiam ibi. Quandoque vero etc. Circa primam conclusionem premittit quod duplex est passio. vna totaliter auferens vsum rationis. sicut patet in his qui propter amorem vel iram insaniunt etc. Conclusio prima huic membro correspondens. Si talis passio totaliter auferens vsum rationis a principio fuerit voluntaria imputatur actus ad peccatum. Probatur conclusio. Talis actus est inordinatus et aliquo modo voluntarius. igitur conclusio vera. Consequentia patet ex dictis q. precedenti ar. iij. quia peccatum est actus inordinatus voluntarius. Antecedens patet. quia est voluntarius in sua causa scilicet passione. sicut dictum est quod id quod fit ex ebrietate voluntaria habet ut voluntarium. vnde qui ex voluntario amore sensuali et carnali incidunt in insaniam non excusantur. quia talis amor fuit in potestate voluntatis saltem in principio.

¶ Si vero causa non fuerit voluntaria sed naturalis. puta cum aliquis ex egritudine vel aliqua huiusmodi causa incidit in talem passionem que totaliter aufert vsum rationis actus omnino redditur inuoluntarius. et per consequens totaliter a peccato excusatus.

Conclusio secunda

¶ Est secunda conclusio item iuxta primum membrum talis. Si causa (scilicet passionis) non fuerit voluntaria. sed naturalis (passio videlicet que aufert vsum rationis) actus omnino excusatur a peccato. Explicat d. san. conclusionem exemplariter. puta cum aliquis ex egritudine vel aliqua huiusmodi causa que scilicet est sine omni culpa incidit in talem passionem. ita quod talis passio auferat omnem modum voluntarij. Probatur conclusio. talis passio facit actum omnino inuoluntarium. igitur omnino excusatur. Consequentia est nota. Antecedens patet ex dictis etc. Tunc ibi.

Quandoque vero passio non est tanta quod totaliter intercipiat vsum rationis. et tunc ratio potest passionem excludere diuertendo ad alias cogitationes. vel impedire ne suum consequatur effectum. quia membra non applicantur operi nisi per consensum rationis. vt supra dictum est. vnde talis passio non totaliter excusat a peccato

q. xv. ar. iiij. et q. xvi. arti. iiij. et q. xv. ar. ix.

Conclusio. iij.

¶ Subiungit tertiam conclusionem que ad secundum membrum predicte distinctionis. scilicet quod aliqua est passio non totaliter auferens vsum rationis. Conclusio. passio que non est tanta vt intercipiat vsum rationis non totaliter excusat a peccato. Probatur conclusio. talis est voluntaria. igitur actum ex se sequentem non omnino excusat. Tenet consequentia. quia voluntarium non causat omnino inuoluntarium. vt patet. Antecedens patet. ratio potest passionem excludere diuertendo ad alias cogitationes vel impedire ne suum consequatur effectum. igitur antecedens verum. Tenet consequentia. quia voluntarium est quod est in potestate rationis. quia igitur ratio potest excludere et eius effectum. vtrumque est voluntarium. Et probat d. san. secundam partem antecedentis. scilicet quod possit ratio impedire effectum etiam si non possit impedire omnem passionem saltem ne insurgat. de quo supra q. xvij. ar. iij. ad secundum. quia membra non applicantur operi nisi propter consensum rationis. vt patuit supra q. xvij.

¶ Et confirmatur ista tertia conclusio argumento in contrarium.

¶ Ad primum ergo dicendum quod hoc non dicitur. Ut non quecunque vultis illa faciatis non est referendum ad ea que fiunt per exteriorem actum. sed ad interiorem concupiscentie motum. vellet enim homo nunquam concupiscere malum. sicut etiam exponitur id quod dicitur Ro. vij. Quod odi malum illud facio. Vel potest referri ad voluntatem precedentem passionem. vt patet in incontinentibus qui contra suum propositum agunt propter suam concupiscentiam.

¶ Maior vera. quicquid causatur totaliter inuoluntarium totaliter excusat. Ad minorem negatur. et eius falsitas patuit supra q. vi. ar. vi. imo concupiscentia auget voluntarium. Ad probationem dicitur dupliciter sicut (vno modo) supra q. lxxvij. arti. vj. in argumento in oppositum dictum fuit circa illam auctoritatem. Quod odi malum hoc facio. quia non intelligitur quod concupiscentia faciat actum exteriorem fieri contra voluntatem. sed intelligendum est de interiori motu concupiscentie etiam interiori motu subito. sed non potest omnem talem motum vitare propter corruptionem fomitis. vt patuit supra q. lxxiij. ar. iij. ad 2^m. vide pro maiori explicatione auctoritatis. ad galathas quam habet doc. san. ibidem in postilla. quia quatuor sunt genera hominum circa concupiscentias quorum nullus facit quecunque vult. scilicet intemperantes incontinentes. Continentes etiam vide etc. Alio intelligitur sicut supra q. vi. arti. vij. dictum est. quia incontinens concupiscentie agit contra id quod prius proponebat. non tamen contra id quod nunc vult. Dictum est enim ar. primo huius questionis. et ar. ij. quod passio vincit rationem. et facit quod voluntas quam prius renuebat ei ad quod passio inclinat nunc voluntarie consentiat. et ita eligit nunc. et vult quod prius nolebat. non autem facit concupiscentia vt aliquis faciat id quod nunc non vult. imo id quod agit ex concupiscentia nunc feruentius vult. esto habeatur minus voluntarium. quia minus ab intrinseco. vt patuit ar. vi. ad 3^m.

¶ Ad secundum dicendum quod ignorantia particularis que totaliter excusat est ignorantia circumstantie. quam quidem quis scire non potest debita diligentia adhibita. sed passio causat ignorantiam iuris in particulari dum impedit applicationem communis scientie ad particularem actum quam quidem passionem ratio repellere potest. vt dictum est. In cor.

¶ Ad maiorem. passio causat ignorantiam quandam in particulari dico ad illam. secundum predicta in ar. primo ex. iij. pre. q. quod passio causat ignorantiam in particulari concomitantem causam peccati. et non que sit causa peccati. Secundo causat ignorantiam que est communis omni peccato quia dicitur peccare ignorans sed non ex ignorantia. Tertio. passio causat ignorantiam particularis eligibilis sed non ignorantiam circumstantie que excusat dum est inuincibilis. primo autem non excusat. Quarto. causat ignorantiam iuris in particulari sed non facti. quia quod ignoratur per passionem scitur in vniuersali et quandoque in particulari saltem habitu. Ad minorem. ignorantia particularis totaliter excusat a peccato. Si intelligatur quod ignorantia particularis eligibilis totaliter excuset. negatur imo nihil excusat. vt patuit q. lxxvi. ar. iij. quia est communis peccati. Illa autem quod etiam aliqualiter excusat. oportet quod sit causa peccati. nec hoc dictum fuit vbi statim. imo totaliter oppositum. Si autem intelligit de ignorantia in particulari. i. particularis circumstantie que potest esse inuincibilis. Conceditur minor. et de illa dictum est. Sed dico quod multa imo maxima est differentia inter illas ignorantias. vt patuit ar. primo precedentis questionis. Et dico secundo quod passio facit ignorantiam. vt dictum est. non circumstantie sed eligibilis et operis in particulari et iuris. Quare negatur consequentia.

¶ Ad tertium dicendum quod infirmitas corporis est inuoluntaria. esset autem similis si esset voluntaria sicut de ebrietate dictum est. que est quedam corporalis infirmitas. In cor.

¶ Ad maiorem. conceditur quidem quod est grauior infirmitas anime quam corporis. sed hoc interest. quia infirmitas anime est in eius peccato saltem in principio. quod videlicet potest passionem comprimere. vnde est voluntaria non sic de omni infirmitate corporali. Ad minorem dico quod infirmitas corporalis omnino inuoluntaria excusat totaliter. Sed negatur quod omnis infirmitas corporalis totaliter excuset. quia non ea que est voluntaria saltem in sua causa inordinata. sicut patet de ebrietate que est quedam infirmitas corporalis et tamen non excusat imo ex genere ebrietas est mortale peccatum. vt patebit infra q. 88. ar. v. ad primum. et 2a 2e. q. cl. ar. ij. Quare negatur consequentia. vnde dicit d. san. quod simile esset quando infirmitas esset voluntaria. quia sicut ipsa non excusat. sic nec passio etc.

Utrum pctm̄ qđ ē ex passione possit eē mortale.

M

AD octauū sic pceditᷣ. Uidetᷣ q̄ pctm̄ qđ ē ex passione nō possit esse mortale. veniale eñ pctm̄ diuidiᷣ ꝯtra mortale. sed pctm̄ qđ est ex infirmitate est veniale. cū habeat in se cām venie. cū igitᷣ pctm̄ qđ ē ex passione sit ex infirmitate. videtᷣ q̄ nō possit eē mortale. ¶ P̄. cā p se est potior effectu. sz passio nō p̄t eē pctm̄ mortale

q.lxxiiij. ar. iiij. nō eñ in sensualitate est pctm̄ mortale. vt supra habitū est. ergo pctm̄ qđ est ex passione nō p̄t esse mortale

Ar.p.ca.ij. ¶ P̄. passio abducit a rōne. vt ex dictis p̄z. sz rōnis est ꝯuerti ad deū vel auerti a deo. in q̄ ꝯsistit rō pcti mortalis. pctm̄ ergo qđ est ex passione nō p̄t eē mortale. ¶ Sz ꝯtra est qđ apls̄ dt Rom. vij. q̄ passiones pctōꝝ operātᷣ in mēbris nr̄is ad fructificādū morti. hoc aūt est ꝓpriū mortalis pcti q̄ fructificet morti. ergo pctm̄ qđ est ex passione p̄t esse mortale

¶ Hic vltimo q̄rit de q̄dā dubio. qđ oritᷣ circa dictā qꝛ dictū ē q̄ passio nō totalr̄ excusat de cōi lege. qꝛ vt in paucioribꝫ ligat vsum rōnis totalr̄. ⁊ si aliqñ ligat nō sp̄ est ex cā inuolūtaria. q̄re cōiter nō totalr̄ excusat ⁊ relinq̄t actū q̄ fit ex passiōe pctm̄. iō q̄ritᷣ q̄le pctm̄ sit. an mortale

Nota aūt circa h̄. q̄ sicut q̄sti. pce. dictū ē. aliud ē peccare ignorāter. aliud ex ignorātia. ita aliud est peccare ex passione. aliud passionatū. qꝛ peccare ex passione est idū ci ad pctm̄ p passionē āñcedētē. q̄ si nō eēt nō peccaretur nec eēt volūtas peccādi. Peccare aūt passione ⁊ passionatū est passionē ꝯcomitari volūtatē ⁊ actū pcti. ⁊ nō est difficultas q̄n peccās cū passione nō excusetᷣ sicut ex passione peccās. iō q̄stio q̄rit an ex passiōe peccās. qꝛ passio hn̄s se ꝯñter nō excusat Nota scđo. q̄ q̄uis mot᷒ sensualitatis hoīs vt sic habeat q̄ sit veniale ⁊ non mortale. tñ ꝯsensus rōis ⁊ volūtatis approbās directe vel indirectē talē motū est mortale. ⁊ qꝛ op᷒ nō fit ex passione. vt patebit. nisi passione p rōem ⁊ volūtatē approbata. iō passio p̄t eē mortale. ⁊ p ꝯñs nimirū vt ⁊ mortalᷣ pcti cā eē possit Nota tertio. q̄ p h̄ habetᷣ. q̄ lꝫ sensualitatis nō sit se auertere vl̄ ꝯuertere. vt patuit. q. lxxiiij. ar. iiij. tñ rōnis et volūtatis p motū sensualitatꝭ ē se auertere. iō passio cui ꝯsentiatᷣ p̄t eē cū auersione. ⁊ sic causare mortale Nota q̄ꝫ q̄rto. ex iā dicta q̄stione. ar. x. q̄ rō superior cui᷒ est cōsentire in actū. etiā q̄ fit ex passione nō fertᷣ in ea q̄ sūt inferioꝝ virtū nisi cū deliberatōe. et ideo nō hꝫ locū in talibꝫ pctm̄ veniale. q̄n ex gn̄e sūt mortalia. sz tñ mortale. vt patuit ibidē. q̄re ꝯsensus in actū mediāte passione sp̄ ē deliberat᷒. ⁊ p ꝯñs mortale. ⁊ p hec meli᷒ intelligitᷣ articul᷒

q.lxxij.ar.v. ¶ Rn̄deo dōm. q̄ pctm̄ mortale. vt supra dictū est. ꝯsistit in auersione ab vltimo fine q̄ est de᷒. q̄ q̄dē auersio ptinet ad rōnē deliberātē. cui᷒ etiā est ordinare in finē. hoc igitᷣ solūmō p̄t ꝯtingere q̄ inclinatio aīe in aliq̄d qđ ꝯtrariatᷣ vltimo fini nō sit peccatū mortale. qꝛ rō deliberās nō p̄t occurrere. quod ꝯtingit in subitis motibꝫ.

¶ Cōclo rn̄siua formalr̄ habetᷣ ex h̄ cor. talis. Pctm̄ ex passione p̄t eē mortale. supponitᷣ intelligi q̄n ex gn̄e est circa id qđ ꝯtrariatᷣ vltimo fini. Hāc ꝯclonē ꝓbat pmo rōne. Scđo ipam ꝯclonē innuit. ⁊ ꝓbat q̄si experimēto. ibi. Un̄ si non occurratᷣ. Rōne sic. hoc solūmō p̄t ꝯtingere q̄ inclinatio aīe i aliq̄d qđ ꝯtrariatᷣ vltimo fini nō sit pctm̄ mortale. qꝛ rō deliberās nō p̄t occurrere. sz cū ex passione aliq̄s pcedit ad actū pcti vel ꝯsensum deliberatū. rō deliberās p̄t occurrere. ergo si nō occurrat erit pctm̄ mortale. ⁊ p ꝯñs seq̄tᷣ ꝯclo Hui᷒ rōnis d. san. ponit ⁊ ꝓbat pmo maiorē. scđo minorē. ibi. Cū aūt ex passione ⁊c. verificatᷣ ergo maior pmo ex fundamēto sic. pctm̄ mortale ꝯsistit i auersione ab vltimo fine. q̄ est de᷒. sz auersio illa ptinet ad rōnem deliberātē. ergo seq̄tᷣ maior. q̄ mot᷒ in aliq̄d mortaliuꝫ q̄ nō sit mortalis. est qꝛ est sine deliberatōne. ⁊ hoc qꝛ sine auersione. Ista maior prima patuit. q. lxxij. arti. v. Secūda patuit q. lxxiiij. ar. iiij. ⁊ hic resumitᷣ ꝓbatio. qꝛ eiusdē est auertere se a fine. ⁊ se ꝯuertere. sz h̄ est soli᷒ rōis deliberātis q̄ ordinat in finē. ordinare eñ nō fit sine collatiōe q̄ est deliberatio. Uerificatᷣ etiā scđo hec maior exēplo de subitis motibꝫ. q̄ ex gn̄e sūt mortalia. ⁊ tñ venialia ꝓpter absentiā deliberatōis. qꝛ videlꝫ tales mot᷒ puenīūt deliberatōem. nec rō deliberādo vos ꝓhibere p̄t Tūc ibi.

Ar.vij. ¶ Cū aūt ex passione aliq̄s pcedit ad actū peccati vel ad ꝯsensum deliberatū hoc nō fit subito. vñ rō deliberās p̄t h̄ occurrere. p̄t eñ excludere vel saltē impedire passionē. vt dictū est

Subiūgit minorē p̄ncipalē. q̄ p̄z ex q̄rto notabili post titulū q̄stionis posito. ⁊ ex ibidē allegatꝭ. ⁊ etiā qꝛ si passionē postq̄ȝ aduerterit nō repellit ⁊ imoratᷣ dr̄ in eā ꝯsentire. q̄ tñ subito oritᷣ. multo magis cū act᷒ exterior nō fiat nisi cū t̄pe ⁊ post deliberatōnem. si ip̄m nō ꝓhibeat habetᷣ ꝯsensisse Nota aūt ex istis. q̄ d. san. nō ꝓbat esse mortale actū. q̄ est ex passione ꝓpter hoc qꝛ ex passiōe. imo vt sic posset eē nullū pctm̄. sicut in his quoꝝ rō p passionē absorpta est sine culpa. sed ideo qꝛ tale op᷒ nō est sine cōsensu etiā expⁱsso rōnis. qꝛ mēbra nō applicantᷣ opi nisi p ꝯsensum rōnis. vt patuit arti. pceden. Et ergo qꝛ i tali pctō est volūtaria auersio a deo. ideo supposito q̄ act᷒ sit mortalis. sequitur intentū articuli ⁊c. Dein ibi

Un̄ si nō occurrat ē pctm̄ mortale. sicᷣ videm᷒ q̄ mlt̄a hōicidia ⁊ mlt̄a adulteria p passionē ꝯmittūtᷣ.

¶ Innuit ipam ꝯclonē. ⁊ ꝓbat eā. Scđo p signū. ⁊ experimētū. qꝛ videm᷒ q̄ multa homicidia ⁊ multa adulteria p passionē ꝯmittūtᷣ. q̄ (supple) nemo dubitat eē mortalia. Unde dt d. san. de malo. q̄. iij. ar. x. q̄ petr᷒ negauit christū ex timore passionis. et multa flagitia ex passione ꝯmittūtᷣ. Uide d. san. ibidē p totū. nā ⁊ hāc materiā ꝓ tractat illic ex intentione ⁊c.

☞ Cōfirmatᷣ ꝯclo argumento in ꝯtrariū.

¶ Ad pmū ergo dōm. q̄ veniale dr̄ tripl̄r. Uno mō ex cā. qꝛ scꝫ hꝫ aliquā cām venie q̄ diminuit pctm̄. ⁊ sic pctm̄ ex īfirmitate vel ignorātia dr̄ veniale Alio mō ex euentu. sicut om̄e pctm̄ p penitētiā fit veniale. i. veniā ꝯseq̄tur. Tertio mō dr̄ veniale ex gn̄e. sicut vbū ociosum. ⁊ hoc solū veniale opponitᷣ mortali. obiectio aūt pcedit de pmo

¶ Ad maiorē. qꝛ de ip̄a tractabitᷣ infra. q. lxxxviij. ar. ij. ex intentōne. ideo nūc breuiter dt. si intelligitᷣ maior de veniali ex cā. qꝛ videlꝫ hꝫ cām venie ⁊ vt min᷒ puniatur negatᷣ. qꝛ stat q̄ min᷒ puniatᷣ. ⁊ tñ sit mortale Si intelligatᷣ de veniali ex euētu. sic iterꝫ negatᷣ. qꝛ etiā grauissima mortalia p̄nt veniā ꝯseq̄. ⁊ sic dici venialia. etiaꝫ pctm̄ in sp̄m sctm̄. vt p̄z. 2ª 2ᵉ q. xiiij. si aūt intelligatᷣ de veniali ex gn̄e

vera est maior Ad minorē. pctm̄ ex infirmitate ē venia le ex cā q̄ diminuit culpā. ⁊ p ɔñs pctm̄ Cōcedo q pctm̄ ex passione est ex infirmitate. ſʒ negat̄ ɔña. q2 ⁊ ex infirmi tate est mortale. esto sit veniale ex causa.

¶ Ad scdm dōm. q passio est cā pcti ex pte con uersionis. qd aūt sit mortale est ex pte auersionis. q̄
ar.vi. ad .p. per accidens sequitur ad conuersionem. vt dictū est Uñ rō non sequitur

¶ Dicit̄ pmo post d. san. hic ad maiorē. cā p se ⁊ pn cipalis est potior effectu. ſʒ nō oꝑʒ de cā p accñs vel in strumētali. vt patuit sepi⁹ Et scdo. cā est potior in eo gñe in q̄ est cā. sicut ignis est potior hoie in calore. licʒ nō simpliciter ⁊c. Ad minorē. ɔcedit̄ q passio nō pt cē mortale s̄m se. ⁊ vt est sensualitatis. pt tn̄ cē aliqd mortalis in q̄tū p rōem ⁊ volūtatē approbat̄. Et dico scdo q passionē ponim⁹ cām mortalis. nō ratōne auersionis ex q̄ hʒ mortalitatē. ſʒ rōe ɔuersionis ad quā seqtur mortalitas p accñs. vt patuit ar. vi. ad pmū. ⁊ ḡ bñ probat. q pctm̄ qd fit ex passione nō est mortale. vt est passionis. cui⁹ nō est se auertere. ſʒ vt est volūtatis ⁊ rōnis. cui⁹ est se auertere. pñt aūt volūtas ⁊ rō p passionē trahi vt se in pctm̄ cōuertāt. ⁊ sic pt talis act⁹ fieri mortalis Quare negat̄ ɔña q2 ðr pctm̄ ex passione cē mortale. nō p̄asse ꝑpter passionē vt patuit circa corp⁹. ſʒ ꝑpter rōeʒ. ⁊ stant simul q passio ipa saltē quo ad pncipiū sit veniale p accñs ꝑpter ei⁹ imꝑfectionē. q2 sine deliberatōe incedit. op⁹ aūt mortale. q2 hoc nō fit sine deliberatōe rōnis. q̄reꝫ nō seqt̄ passio nō est mortale. sʒ vt sensualitatis est. ḡ nec op⁹. q2 hoc nō ē solius sensualitatis. ſʒ rōis. Scdo ðt d. san. de malo vbi supra. nihil ꝓhibet aliqd nō cē pctm̄ mortale simplr. qd tn̄ in casu est pctm̄ mortale. sicut nō dare elemosinā pauperi fame morienti. est peccatum mortale. quod tamen als non esset mortale. Et similiter in proposito non velle repellere passionem aliquā. ⁊ si simpliciter nō sit pctm̄ mortale. tn̄ in hoc casu qñ inclinat vsqʒ ad ɔsensum pcti mortalis est pctm̄ mortale. Hec ille Ubi pʒ. q negat minorē q passio nō sit mortale. qñ sʒ inclinat vsqʒ ad actū. q̄ est mortale. Tūc enī est approbata ⁊c.

¶ Ad tertiū dōm. q rō nō sp in suo actu totalr a passione īpedit̄. vñ remanet ei liberū arbitriū vt possit auerti vł ɔuerti ad deū. si aūt totalr tolleret̄ vsus rōnis. iā nō eēt pctm̄. nec mortale nec veniale

¶ Ad maiorē. passio abducit a rōne. veruʒ. recta ad sensum dictū. ar. ij. ſʒ nō semp aufert vsum ratōnis. qn remaneat liberū arbitriū ⁊ facultas excludendi passionē. ⁊ libertas eā nō sequēdi. ⁊ ita passione stante pt rō se ɔuertere vel auertere a deo. Minor ɔcedit̄. ⁊ vt iā dictū est. rō pt se ɔuertere etiā passione p̄nte. ⁊ p̄sertim in pncipio. Scdo dico. q esto passio p̄ualeat ⁊ liget rōem. ⁊ tūc seqtur necario electio praua. nihilominus imputat̄ ad pctm̄ mortale. ⁊ de hoc d. san. de malo supra. necessitas (inqt) que est ex suppōne alicui⁹ qd subiacet volūtati non tollit rōem peccati mortalis. Sicut si gladius infigat̄ alicui in membris vitalib⁹ necesse est q moriat̄. sed infixio cultelli est volūtaria. vñ mors illi⁹ q̄ cultello p̄cutit̄ imputat̄ pcutienti ad culpā mortalē. Silr dōm in ꝓposito. Posito eīn. q rō sit ligata p passioneʒ necē ē q seqt̄ ꝑuersa electio ſʒ in potestate volūtatis est hoc ligamē rōnis repellere. ⁊c. Hec ille Uerūtn̄ si totalr tolleret̄ vsus rōis. tūc argumentū ꝓcederet. ſʒ qñ nō totalr tollit̄. tūc nō excusat passio a mortali. q2 nō infert necitatē. vt patuit sup. q. x. ar. ij

¶ Questio. lxxviij. de cā pcti q̄ ē ex pte volūtatis

Einde ɔsiderādū est de cā pcti que est ex pte volūtatis. q̄ ðr malicia. Et circa hoc q̄rūtur q̄ttuor. Primo vtr̄ aliqs possit ex certa malicia seu idustria peccare. Secūdo vtr̄ q̄cūqʒ peccat ex habitu peccet ex certa malicia. Tertio vtr̄ q̄cūqʒ peccat ex certa malicia peccet ex habitu. Quarto vtr̄ ille q̄ peccat ex certa malicia grauius peccet q̄ʒ ille q̄ peccat ex passione.

¶ Iuxta ordinē statutū. q. lxxvi. hic d. san. determinat de alia cā peccati interiori ⁊ in spāli. q̄ est ex pte volūtatis. q̄ ðr malicia. ⁊ pmo D. determinat qūo ɔtingat peccare ex malicia Scdo ɔpat pctm̄ ex malicia ad alia pctā ex passione ar. iiij. Circa pmū pmo ostēdit̄ possibilitas peccādi ex malicia. Scdo mod⁹ peccādi. ar. ij. ⁊c.

¶ Utrum aliqs possit ex certa malicia seu industria peccare

Ad pmū sic ꝓcedit̄. Videt̄ q null⁹ peccet ex industria siue ex certa malicia. ignorantia eīn opponit̄ industrie seu certe malicie. ſʒ oīs mal⁹ ē ignorās s̄m phm. 3. ethi ⁊ puer. xiiij. ðr Errāt q̄ operant̄ maluʒ. ḡ null⁹ peccat ex certa malicia. ¶ P. Diony. ðt. iiij. c. de diui. no. q null⁹ intendēs ad malū opat̄. ſʒ hoc videt̄ cē peccare ex malicia intendere malū in peccādo. qd eīn est p̄ter intentōeʒ est q̄si p accñs ⁊ nō denoīat actū. ḡ nullus ex malicia peccat. ¶ P. malicia ipa pctm̄ ē. si igit̄ malicia sit cā pcti seqt̄ q pctm̄ sit cā pcti in infinitū. qd est incōueniēs. null⁹ igit̄ ex malicia peccat. ¶ Sʒ ɔtra est qd ðr Job. xxxiiij. Quasi de industria recesserūt a deo ⁊ vias ei⁹ intelligere noluerūt. ſʒ recedere a deo est peccare. ergo aliqui peccant ex industria. seu ex certa malicia

¶ Hic ḡ pmo q̄rit D. de possibilitate peccādi ex industria vel malicia. Circa qd nota. ⁊ p intellectu q̄siti ⁊ discendorū breuiter. q2 malicia hic ðr inordinatio volūtatis siue sit habitualis siue actual̄. q̄ volūtas eligit malū. sciēs p̄nte etiā in pticulari. ⁊ nō tracta ex aliquo extrinseco. ſʒ solū ex intrinseco ⁊ ex se vult malū qd scitur malū. ⁊ p̄ponit. Vñ scot⁹ in scdo. dist. xliij. post alia. vbi disputat an volūtas possit velle aliqd nō ostensum sibi sub rōne veri boni ⁊ simplr. vel boni apparentis. dicit in fine. tn̄ si nō ponat̄ volūtas creata posse velle malū sub rōne mali. adhuc pt assignari pctm̄ ex certa malicia. qñ volūtas ex libertate sua absqʒ passione in appetitu sensitiuo ⁊ errore in rōne peccat. ibi eīn ē plenissima rō peccati. q2 nihil aliud est a volūtate alliciens eā ad malū. ſʒ ex mera libertate sine alia occasione extrinseca eligit sibi malū velle. nō tn̄ ex malicia. ita q volūtas sic peccās tendat in malū inq̄tū malū. Hec ille Et bene quo ad hoc q peccare ex malicia est volūtatē eligere malū nō tractā ex aliquo exteriori. ſʒ solū ex ꝓpria inordinatōe q̄cūqʒ sit illa Sed ibi est dubiū. an dicat̄ etiaʒ malicia. q2 tendit in malū inq̄tū malum cū dionysius habeat q nullus ad malum respiciens operat̄. de hoc hʒ d. san. hic ad scdm. q2 nō est intentū s̄m se. tn̄ ꝑpter aliud. sed clarius ad hoc loqtur. in de malo. q. iij. ar. xij. vbi ðt. volūtariū ðr aliqd nō solū si volūtas

feratur in illud pmo ⁊ p se sicut in finē. sȝ etiā si ferat in illud vt ad finē. sicut infirmus nō solū vult ꝯseq̄ sanitatē sȝ etiā vult bibere medicinā amaraȝ quā alr nollet ad h vt sanitatē ꝯsequat. Et silr mercator ꝓijcit merces in mari voluntarie. ne depereat nauis. si ḡ ꝯtingit q aliq̄s intātū velit aliq̄ delectatōe frui. puta adulterio vel quocūq; hmōi appetibili. vt nō refugiat incurrere pcti deformitatē quā ꝑcipit eē ꝯiūctā ei qd vult nō solū dicet velle illud bonū qd pncipalr vult. sȝ etiā ipam deformitatē pcti quaȝ eligit. ne bono cupito puet. vñ adulter ⁊ delectatōem vult q̄dē pncipalr. ⁊ scdario vult deformitatē sicut ponit Aug⁹. exēplū in libro de sermone dñi i monte q aliq̄s ꝓpter amorē alicu⁹ ancille voluntarie sustinet durā seruitutē dñi ei⁹. Hec ille. Ex qbꝰ pȝ pmo. q aliq̄s q̄dē nō ꝓprie intendit malū. qꝛ hoc est velle ꝓpter se. vt patuit etiā supra. q. lxxij. ar. j. vñ ⁊ D. hic ad. ijm. intelligēdus est q malū est intentū. i. volitū ꝓpter aliud. vñ Doctor in de malo vbi supra ad pm. dr. Null⁹ operans intēdit malum q̄si pncipalr volitū. sȝ tñ ex ꝯñti fit alicui malū volūtariū. dū nō refugit incurrere malū. ad hoc q ꝑfruat bono ꝯcupito. Hec ille. Patȝ scdo. q aliq̄s pt velle maluȝ sm se qd scit malū. nō tñ ꝓpter se. sȝ ꝓpter aliud. incēptū videlicet est q̄si mediū. vel saltē id sine q̄ aliud haberi non pt. Patȝ tertio. q aliq̄s ꝓprie loquēdo vult pati ⁊ incurrere malū magis q̄ velit malū ipm. Ex qbꝰ oibꝰ pȝ. q̄d sit dōm ad dubiū Scoti. qꝛ dicim⁹ q volūtas peccātis ex malicia tendit in malū incēptū malū volendo ipm sustinere vt potiat bono ꝯcupito. quo potiri nō pt nisi incurrat illud malū. Quare corollarie seqt. q peccare ex malicia est peccare eligēdo malū qd scit malū. ⁊ sub rōne mali. nō tñ ꝓpter ipm. ⁊ oportȝ volūtatē hmōi malū velle nullo extrinseco ipellēte. His notatis accedēdū ē corp⁹ arti.

¶ Rñdeo dōm. q hō sicut ⁊ q̄libet alia res naturaliter hȝ appetitū boni. vñ q ad maluȝ ei⁹ appetit⁹ declinet ꝯtingit ex aliq̄ corruptōe seu inordinatōne in aliq̄ pncipioꝝ hois. sic eñ in actionibꝰ rerū naturalū pctm̄ inuenit. pncipia aūt humanoꝝ actuū sūt intellect⁹ ⁊ appetit⁹ tā rōnalis. q̄ dr volūtas q̄ sensitiu⁹. Pctm̄ igit in hūanis actibꝰ ꝯtingit qñq; sicut ex defectu itellect⁹. puta cū aliq̄s ꝑ ignorātiā peccat et ex defectu appetit⁹ sensitiui. sicut cū aliq̄s ex passione peccat. ita etiā ex defectu volūtatis q̄ est inordinatio ipsius.

¶ In hoc corpe D. duo facit. pmo deducit quādam ꝯclōnē generalē pambularē. Scdo ꝯclōnē rñsiuam. Est aūt volūtas ⁊c. Cōclo ḡ pambularis ondēs suppositūȝ articuli veri (q scȝ ꝯtingit peccare ex defectu volūtatis) est talis. Pctm in humanis actibꝰ ꝯtingit qñq; ex defectu intellect⁹. ⁊ qñq; ex defectu appetit⁹ sensitiui. ita etiaȝ ex defectu ⁊ inordinatōe volūtatis. Notanter aūt dr. in hūanis actibꝰ. qꝛ loqt de pctō mortali. qd est culpa. ꝯtingit eñ ⁊ pctm̄ nature ꝓpter vegetatiuas potēas inordinatas. sȝ hoc nō est pctm hūanū ⁊c. Probat aūt ꝯclo. q appetit⁹ hois ad malū declinet. ꝯtingit ex corruptiōe seu inordinatōe in aliq̄ pncipioꝝ hois (id est qbꝰ hō est pncipiū humani act⁹) sȝ pncipia hūanoꝝ actuū sunt intellectus ⁊ appetit⁹ tā rōnalis q̄ dr volūtas. q̄ sensitiu⁹. ḡ seqt ꝯclo. Maior pȝ rōne ⁊ silitudine. Rōne q̄dē. qꝛ hō sicut et q̄libet res naturalr hȝ appetitū boni. sȝ appetit⁹ naturalis nō frustratur vel impeditur. nisi ꝓpter aliquam corruptionē ⁊ defectum. Silitudine aūt ꝯfirmat hec maior. qꝛ sic etiā in naturalibꝰ rebꝰ. vbi nō accidit defect⁹ ⁊ peccatū. nisi ꝓpter defectū alicu⁹ pncipij intrinseci. sic generatio monstri est pctm̄ nature ⁊ ꝓuenit ex defectu virtutis formatiue. ⁊c. Minor relinqtur nota ex supra dictis.

¶ Est aūt voluntas inordinata qñ min⁹ bonum magis amat. ꝯñs aūt est vt aliq̄s eligat pati detrimētū i bono min⁹ amato ad hoc q potiat bono magis amato. sicut cū hō vult pati abscisionē membri etiā sciēter vt ꝯseruet vitā quā magis amat. Ita per hūc modū qñ aliq̄ inordinata volūtas aliqd bonuȝ tēpale pl⁹ amat. puta diuitias vel voluptatē. q̄ȝ ordinē rōnis vel legis diuine. vel charitatē dei. vel aliq̄d hmōi. seqtur q velit dispēdiū pati in aliq̄ spūaliū bonoꝝ. vt potiat aliq̄ tpali bono. nihil aūt est aliud malū qꝫ puatio alicu⁹ boni. ⁊ sm hoc aliq̄s scienter vult aliqd malū spūale qd est maluȝ simplr. per qd bonuȝ spūale puat vt bono tpali potiat. Vñ dr ex certa malicia vel ex industria peccare. quasi scienter malum eligens

¶ Hic ꝯñter accedit magis ad ꝯclonem rñsiuā q̄ habet in fine corpis talis. Cōtingit aliquē peccare ex industria. siue ex certa malicia ⁊ inordinatōe volūtatis. Probat sic. ꝯtingit q aliq̄s velit sciēter pati dispendiū in aliquo spūaliū bonoꝝ. vt potiat aliq̄ bono tpali. ḡ aliq̄s scienter vult aliqd malū simplr ꝑ qd bonuȝ spūale puat vt bono sm q̄d potiat. qd est peccare ex certa malicia. vel sciēter malū eligere. ḡ ꝯclo vera. Tenet ꝯñtia. qꝛ maluȝ nihil aliud est q̄ puatio alicu⁹ boni. quare bñ seqtur. scienter vult puari bono ⁊ pati dispēdiuȝ in bono. igit vult malū. Et bñ seqtur. vult puari bono spūali vt potiat temporali. ḡ vult puari bono simplr. vt potiat bono sm q̄d. qꝛ spūale est simplr bonū. tēporale sm q̄d. qꝛ illud supremū. illud infimū. Añs ꝓbat supponēdo post ꝯclōnē preambularē. q est inordinata ⁊ mala volūtas quo minus bonū magis amat. ⁊ arguit sic. ꝯñs est vt aliq̄s eligat pati detrimētū in bono min⁹ amato. ad hoc q potiat bono magis amato. ḡ seqt añs. q qñ aliq̄ volūtas inordinata aliqd bonū tēporale plus amat. (puta diuitias vl voluptatē) q̄ ordinē rōnis vel legis diuine. vel charitatem dei. vel aliq̄d hmōi velit sciēter pati ⁊c. illud ꝓximū añs pȝ exēplariter. sicut hō vult pati abscisionē mēbri: etiā scienter vt ꝯseruet vitā quā magis amat

¶ Ad pmū ḡ dōm. q ignorantia qñq; q̄dē excludit sciam qua aliq̄s simplr scit hoc eē malū qd agit et tūc dr ex ignorātia peccare. qñq; aūt excludit sciētiā q̄ hō scit hoc nūc eē malū. sicut cū ex passione peccat. qñq; aūt excludit sciām q̄ aliq̄s scit hoc malum nō sustinendū eē ꝓpter ꝯsecutiōem illi⁹ boni. scit tñ simplr hoc eē maluȝ. ⁊ sic dicitur ignorare q̄ ex certa malicia peccat

¶ Ad maiorem dico. q ignorātia opponit industrie circa idē. ⁊ sm idē. ⁊ sibi correidēti. sȝ dico. q nō est incōueniēs vt idē sciat aliq̄d. ⁊ sm aliud ignoret. Vñ sup. q. lxxvi. ar. ij. dictū fuit: q aliq̄s pt ignorare actū suū sm singularē circūstātiā. ⁊ tñ scire sm id qd sufficit ad pctm̄. vt ignorare patrē. ⁊ tñ scire hoiem Et nota circa h. vt hȝ b. san. in. q. dis. xlij. ar. iij. Idē est ex idustria. ex certa malit

cia. ⁊ ex electiōe. qꝛ videlȝ aliquis eligit actū pcti ex certa mali deliberatiōe. nō impulsus aliqua passione. q̄re dr̄ ista maior (et q̄ ad hoc bn̄) opponit̄ industrie seu certe malicie. q̄si scire maliciē. Et qꝛ electio est etiā p̄sens. ideo ⁊ idē est de electiōe ⁊c̄. Sic igit̄ in pposito peccās scit vnū ⁊ ignorat aliud. ⁊ illa nō opponūt̄. Ad minorē. ois mal' est ignorās ⁊c̄. dictū est supra. q. lxxvi. ar. iij. ad p̄m qꝛ intelligit̄ de ignorātia electionis. ⁊ ꝯcomitāte cām pcti. q̄ est passio vel habit'. sȝ falsa ē de ignorātia q̄ sit cā pcti. Vn̄ ignorātia est triplex. ⁊ tripl'r se hȝ ad pctm̄. Vna est q̄ excludit sciam. qua aliq̄s simpl'r scit hoc eē malū qd̄ agit̄. et tūc dr̄ ex ignorātia peccare. ita videlȝ q̄ talis ignorantia sit cā pcti. ⁊ si sciret qd̄ agit̄ nō fieret. sicut si aliq̄s simpl'r in vl̄i ⁊ p̄ticulari ignoraret fornicatiōem eē pctm̄ de illa ignorātia falsa ē minor. q̄ ois mal' sit ignorās. i. ex ignorātia peccās. de hoc d. san. vbi supra. ar. p̄. ad. iiijm. Error ille ex q̄ oē pctm̄ pcedit est error electiōis. fm̄ q̄ ph̄s omnē malū ignorātē dr̄. hec aūt ignorātia nō causat inuoluntariū. imo est ex voluntate causata. qꝛ ex ipa iclinatiōe corrupte volūtatis in pctm̄ q̄ est vel p habitū. vel passionē ꝯseq̄t̄. vt hoc q̄si bonū aliq̄s eligat qd̄ volūtati placet. vn̄ ex tali ignorātia nō dr̄ pctm̄ in filiū. Pctm̄ eni in filiū est qn̄ p̄ncipalis cā pcti est ignorātia. Hec ille. Et in cor. dr̄ (qd̄ valet ad ppositū declarādū) Pctm̄ trib' modis ꝯmittit̄. Vel ex ignorātia. vel ex passione. vel ex electiōe. Ex ignorantia pctm̄ ꝯmittit̄. qꝛ ignorat̄ aliquid cognoscere quoꝝ scia a pctō ipediuisset. Vn̄ ignorātia ibi ē cā pcti. ⁊ hoc dr̄ pctm̄ in filiū. Ex passione aūt siue innata siue illata peccat̄. q̄n ppter impetū passionis rōnis iudiciū obnubilat̄. ⁊ h̄ proprie est ex infirmitate peccare. qd̄ est pctm̄ in patrē. Ex electiōe aūt peccat̄. qn̄ hō deliberās. pctō adheret nō q̄si aliqua temptatiōe vict'. sȝ ppter hoc q̄ hȝ corruptū appetitū placet sibi illud pctm̄ fm̄ se. ⁊ hoc est peccare ex malicia. qd̄ est etiā peccare in spm̄sctm̄. Hec ille. Ex q̄bus p̄ q̄lis sit ignorātia. de q̄ d. san. loq̄t̄ in p̄ncipio sc̄e ꝯōnis. ⁊ q̄ minor ē falsa. ⁊ q̄ talis ignorantia opponit̄ industrie vel scie. q̄ scit h̄ simpl'r esse pctm̄. ⁊ dū est inuincibilis ⁊ inuolūtaria oino excusat. rō eni ois q̄ est cā pcti excusat. vt patuit sup. q. lxxvi. Scd̄a est ignorātia ꝯcomitās cām pcti. ⁊ ē duplex. q̄nq̄ eni excludit sciam qua hō scit h̄ nūc esse malū. sicut cū ex passione peccat̄. et si minor intelligit̄ de ista ignorantia. falsa est vl'r. qꝛ dat̄ ⁊ alia ꝯcomitās. vt patebit. Nota aūt ex iā allegatis ex d. san. in scd̄o. q̄ opꝫ rōem p passionē in p̄ticulari obnubilari. ita q̄ relicto vl'i recto iudicio. in p̄ticulari eligat vict' p impetū passionis. sic q̄ p nūc iste act' pcti videat̄ bon'. alias nō peccabit ex passione. vn̄ plerūq̄ ꝯtingit vt aliq̄s ex prauo desiderio peccet. qd̄ exit ex habitu ⁊ praua ꝯsuetudine. aduertēs actu opus eē malū. talis nō peccat ex passione. Sȝ ille q̄ ꝯmot' ex feruēti ira. eē ino iudicat nūc eē pcutiēdū. q̄re p̄ꝫ. q̄ etiā in materia venerea nō sp peccat̄ ex passione ⁊c̄. Tercia est aūt ignorātia q̄ excludit sciaȝ q̄ aliq̄s scit h̄ malū (scȝ simpl'r et p̄uatiōem spūal' boni) nō eē sustinēdū. ppter ꝯsecutiōeȝ illi' boni. scȝ tpal' ⁊ fm̄ q̄d. Esto sciat h̄ qd̄ agit eē simpl'r malū. etiā in p̄ticulari ⁊ p nūc. ⁊ si minor intelligit̄ de tali ignorātia vl'r falsa ē. qꝛ talis ignorantia ē ppria pctō ex malicia. sȝ vera ē minor de illis duab' ignorātijs disiūctiue. ⁊ ois peccās ignorat aut illo aut isto mō. p'sertim loquēdo de pctō qd̄ ē ex p̄te ra electe. sȝ āt ē pctm̄ solū ex p̄te electiōis (vt fuit in āgl'). tūc ē ignorātia etiā ꝯcomitās. scȝ incōsideratio ꝯph̄ēsa sub istis duab' ignorātijs. q̄re negat̄ ꝯn̄a. tn̄ qꝛ peccās ex malicia etiā ē ignorās vt dictū ē

tum qꝛ industrie q̄ scit h̄ esse pctm̄ ⁊ malū. nō opponit̄ ignorātia. q̄ ignorat h̄ malū nō eē faciēdū cū dispēdio maioris boni. vel h̄ malū scȝ p̄uatiōem spūalis boni nō sustinēdū. ppter ꝯsecutiōem boni tpalis. Nota aūt v'bū d. san. qꝛ dr̄ q̄ ignorat̄ malū h̄ nō eē sustinēdū. qꝛ ex h̄ p̄ꝫ qd̄ supra dicebat̄. q̄ malū aliq̄s non appetit ppter se. sȝ vult ipm sustinere ⁊ q̄si pati vt ꝯseq̄t̄ bonū magis amatū. inordinate tn̄. Nota circa hāc p̄mā sc̄e ꝯōnē. q̄ habit' ita bn̄ causat ignorātiā ꝯcomitātē aliquā sicut passio. ⁊ facit vt nō ꝯsideret̄ h̄ bonū dimittēdū ad h̄ malū vitādū. vn̄ d. san. de malo vbi supra. ad. xiijm. sicut passio in irascibili ⁊ ꝯcupiscibili ex'ns causat electiōem incp̄tū ligat rōem ad momētū. ita habit' in his potētijs ex'ns causat electiōem incp̄tū ligat rōem nō tā p modū passionis p'trāseūtis. sȝ p modū forme imanentis. Hec ille.

¶ Ad scd̄m dōz. q̄ malū nō p̄t eē fm̄ se intētū ab aliq̄. p̄t tn̄ eē intētū ad vitādū aliud malū. vel ad cōsequēdū aliud bonū. vt dictū est. ⁊ in tali casu aliq̄s eligeret ꝯseq̄ bonū p se intentū absq̄ hoc q̄ pateret̄ detrimentū alteri' boni. sicut aliq̄s lasciu' vellet frui delectatiōe absq̄ offensa dei. sȝ duob' ppositis magis vult peccādo icurrere offensā dei q̄ꝫ delectatiōe p̄uet̄. In cor.

Nota q̄ duplex ē malū in pctō. vel saltē pctm̄ ꝯcomitat̄ q̄ aliq̄s peccās ex malicia p̄t scire. vnū ē malū pene. s. p̄uatio boni spūal'. qd̄ seq̄t̄ ad pctm̄ tāq̄ effect' ei' p accidēs p̄ter intētiōem peccātis. sȝ aliud ē malū qd̄ facit ipm actū eē formal'r pctm̄. scȝ inordinatio act' ⁊ auersio. saltē virtualis a deo. ⁊ de vtrᷓq̄ p̄t intelligi. q̄ sit sciēs peccāre ex malicia. ⁊ d. san. in ar. vbi loquit' de malo. p̄mo scȝ pene. qꝛ dixit de dispēdio in bonis spūalib'. hic āt in sc̄a ꝯōne et in. q. vbi statim videt̄ loq̄ de malo actiōis. scȝ inordinatiōe act' ⁊ malicia. vn̄ dr̄ in. q. ar. p̄. ad p̄m. malū sub rōe malicie null' vnq̄ fm̄ se voluit. sȝ fm̄ q̄ ipȝ pctm̄ estimat̄ bonū peccāti q̄si acitās appetitū corruptꝫ. ppter h̄ fm̄ se desiderat̄. hec ille. vbi p̄ꝫ q̄ loq̄t̄ de malo pcti ⁊ culpe. His notatis dr̄ ad argumētū. Ad maiorē dico. q̄ notāter dr̄ dionysi'. null' intēdēs ad malū. qꝛ null' operat̄ vel facit ppter malū tāq̄ finē. qd̄ ē pprie intēdere aliqd. s. velle ꝯseq̄ tāq̄ finē ppter se volitū. qd̄ de malo dici nō p̄t. sȝ dico q̄ cū h̄ stat q̄ aliqd intēdēs bonū ⁊ sciēs q̄ sine malo haberi nō p̄t. q̄nq̄ anteq̄ velit frustrari bono vult sustinere malū. Vn̄ dico tertio. q̄ null' intēdēs malū operat̄. tn̄ sciēs et sciēter operat̄ malū. non q̄dē ppter malū. sȝ ppter bonū. vt patuit circa p̄ncipiū ar. Ad minorē dico. q̄ pprie loq̄ndo negāda est illa minor. sȝ peccare ex malicia ē scire malū in peccādo. ⁊ tn̄ ipȝ velle sustinere nō ppter se. sȝ vt potiat̄ bono ꝯcupito. ⁊ si posset. frui bono cōcupito sine tali malo. ipe bn̄ operaret̄. Dico. ij. post Do. (q̄ loq̄t̄ extēso vocabulo) q̄ malū nō p̄t eē intētū fm̄ se. ppter se vel ipȝ solū solitarie acceptū. sine bono cui ꝯnect̄. p̄t tn̄ eē intētū (id ē volitū) ppter aliud. Et nota ex h̄ dr̄ q̄ disputat̄ in. 3º ethi. q̄ nō oꝫ. q̄ q̄ vult añs fm̄ se. velit ⁊ ꝯn̄s. Sȝ verū ē q̄ q̄ vult añs. vult ⁊ ꝯn̄s. ad h̄ vt habeat̄ añs. ⁊ vt ꝯnect̄ añti. sȝ nō absolute ⁊ sine ꝯditiōe. q̄ dr̄ eē intētū fm̄ se vn̄ dr̄ Do. ⁊ in tali casu. scȝ qn̄ bonū nō p̄t haberi nisi malū sustineat̄ aliq̄s eligeret ꝯseq̄ bonū p se intētū. absq̄ h̄ q̄ pateret̄ detrimentū alteri' boni. sicut lasciu' vellet frui delectatiōe absq̄ offensa dei. sȝ duob' ppositis magis vult peccādo incurrere offensam dei. q̄ꝫ delectatiōe p̄uet̄ ⁊c̄. Vltra. qd̄ eni ē p̄ter intētiōes. ē q̄si p accns ⁊ nō denoiat actū. Ad illā dico multipl'r. p̄mo qd̄ est p̄ter intentiōem

et volūtate. et pulsione. et pter volūtatē p se. et p accñs. hoc est p accñs moralr. qz nec grauat actū nec denoiat. sic pcedit dictū. Scdo qd est pter intentōem pprie dictā. et tñ p̄sãtū. h est p accñs moralr. negat. et falsitas ei9 patuit sup q. lxxiij. ar. viij. in pncipio corpis. de eo q intēdit fornicari. et scit destructōem agri quã nō intēdit. cui9 pctm ex tali nocumēto nō intento aggrauat. Tertio dico si intelligit qd nō est intētū. tñ p se intento sp vel vt in plurib9 est pnexū. est p accñs Negat vt patuit vbi iam. de scãdalo respectu pcti publici. Quarto dico. q sufficit qd aliqd sit aliq mō volitū ad hoc q nō p accñs se habeat ad pctm. et g in pposito cū malū sit pscitū. et volitū saltem p accñs nō bz se p accñs ad pctm. imo p se moralr. et denoiat peccatū. qz dr ex malicia certa et cognita. de h do. san. in de malo vbi supra ad. iiij. dr. Illud qd piūgit bono pncipaliter desiderato si sit iprouisum et ignotū. nō ē volitū nisi p accñs. sicut cū aliqs ex ignorãtia peccãs vult aliqd qd nescit eē pctm. qd tñ in rei vitate est pctm. tal' enī nō vult malū nisi p accñs. sz si sciat illud eē malū. iã ex pñti illud malū vult. vt dictū est. et etiã nō solū p accñs. hec ille. Ex qb9 bñ intellect9 patet q dicta sūt et c̃. Nota circa h q dicens his volētib9 malū nō eē p se intētū et pp̄ter se volitū videt pūrauenire q̃ddã vbuz bti Aug. in. ij. li. pfessi. q dc q cū furaret poma. nō ipa poma. sz defectū suū amabat scz ipm furtū. ex q videt habere. q ipm malū p se voluerit et c̃. sz hoc nō est sic intelligēdū q̃si defect9 vel deformitas culpe possit eē pmo et p se volita. sz pmo et p se volitū erat vel gerere morē alqs. vl' habere experiētiã alicui9. vl' facere aliqd iprohibite. aut aliqd hmōi et c̃.

¶ Ad tertiū dōm q malicia ex qua aliqs dr peccare pt intelligi malicia habitualis. fm q habit9 malus a pho noiat malicia. sicut habit9 bon9 noiat virtus. et fm hoc aliquis dr ex malicia peccare. qz peccat ex inclinatōe habit9. Pōt etiã intelligi malicia actualis. siue ipa mali electio malicia noiet. et sic dr aliqs ex malicia peccare. inq̄ztū ex mali electōe peccat. sic etiã malicia dicat aliq pcedēs culpa ex q orit subsequēs culpa. sicut cū aliqs ipugnat fraternã grãm ex inuidia. et tūc idē nō est cã suipius. sz act9 interior est cã act9 exterioris. et vnū pctm est cã alteri9. nō tñ in infinitū. qz ē deuenire ad aliqd pmuz pctm qd

q. lxxv. ar. 4 nō cãtur ex aliq priori pctō. vt ex supra dictis pz.

Nota pmo. q maior ista et scdo ei9 intelligãt q pctm ex malicia (vt dr ar. iij.) dr dupl'r. Uno° p positōem alicui9 in eligēre. p qd inclinat ad talē actū sicut in sibi silē. et sic q peccat ex habitu dr peccare ex malicia. Sed alio° dr peccare qs ex malicia. qz volūtas reijcit ill' p qd a pctō retrahebat. pmo° dr qs peccare ex malicia. nō q pcedat aliqs act9 mal9. sz inclinatio et malicia habitual'. Sz qñ qs peccat ex malicia scdo° (qd ē pprie pctm in spmsctm) ibi psiderãt duo act9. q̃z vterqz ē pctm. et pmus cã scdi. vbi gra. aliqs vno motu volūtatis pmia eterna pténtes spem abijciēs a se. et h est pctm desperãtōis. et ex desperat seqt q velit fornicari fm certã electōnem. et h secūdus act9 orit ex pmo. et sic loquendo de pctō ex malicia tūc malicia ē act9 et pctm. et ē cã alteri9 pcti. Pōt 3° intelligi aliqs peccare ex malicia. nō qz abijciat dona spūsscti. desperãdo vel inuidēdo fraterne grē. sz qz ipm malū eligit. et ex illa libera electōe mali q pt ex habitu puenire. et tūc malicia ex q qs peccat etiã est pctm. Dis notat dr

ad argumēta. ad maiorē malicia pctm est. Dico q si intelligit de malicia hituali. i. hitu vitioso. q iuxta sup dicta q. lxxi. ar. j. pt dici malicia Negat maior. qz pctm oz q sit act9. malicia aūt tal' est hit9. vñ esto sit vitiū. nō tñ pctm Dico scdo. q si intelligit de malicia tertio°. i. electōe mali et mala volūtate. qz ē cū scia mali et sine extrinseco ipulsiuo. pcedit q ē pctm. qz act9 interior volūtatis. ex q exterior pcedit. sicut ex cã. Dico tertio. q si itelligit de malicia scdo mō. q est act9 volūtatis. q abijcit dona spūsscti. qb9 a malo pñhibebat. pcedit etiã maior. sicut inuidētia fraterne grē est cã q aliqs ipugnat ea q sunt p grã dei amplianda i eccl'ia. vt pz. 2a 2e. q. xiiij. ar. ij. Et ita iuxta dicta in ar. pctm ex malicia. est qd pcedit ex inordinatōe volūtatis. triplici iã dicta. Ultra. si igit malicia et c̃. Negat sequela. tū pmo. qz pctm ex malicia. qz ex habitu nō reducit in habitū aliū ab eo ex q est. tū. ij. qz esto ille habit9 reducat in aliud pctm actuale. tñ iuxta supra dicta. q. lxxv. ar. iiij. et. ar. p. deueniēdū est ad aliqd pctm. qd nō causat ex alio pctō. sz volūtate deficiēte defectu negatiuo fm se. tū tertio. qz pctm ex malicia. qd est in spmsctm. causat ex malicia q est abiectio retrahētis q nō necãrio causat ex alio pctō. imo vt habet 2a 2e. q. xiiij. et. ij. snia. di. xliij. pmuz pctm hois pt eē in spmsctm. quare nō erit pcessus in infinitū. vñ negat psequentia

Utrum quicūqz peccat ex hitu peccet ex certa malicia

Ad scdm sic pcedit. Uidet q nō ois q peccat ex habitu peccet ex certa malicia. peccatum enī quod est ex certa malicia videt esse grauissimū. sz qñqz hō aliqd leue peccatum pmittit ex habitu. sicut cum dicit vbuz ociosum. nō g omē pctm qd est ex hitu est ex certa malicia. ¶ P. act9 ex habitu pcedētes sunt siles actib9 ex qb9 hitus gñant. vt dr. ij. ethi. sz act9 pcedētes habitū vitiosum nō sunt ex certa malicia. g etiã pctã q sunt ex hitu nō sunt ex certa malicia ¶ P. in his q aliqs ex certa malicia pmittit gaudet postq̄ cōmisit. fm illud puer. ij. Qui letãt cū male fecerint et exultãt in reb9 pessimis. et hoc ideo. qz vnicuiqz est delectabile cū pseqt id qd intēdit. et q opat qd est ei q̄dãmō pnaturale fm habitū. sz illi q peccãt ex hitu post pctm pmissum dolet. penitudine enī replet prauī. i. hñtes hitū vitiosum. vt dr in. ix. ethi. g pctã q sūt ex habitu nō sunt ex certa malicia. ¶ Sz 9tra. pctm ex certa malicia dr eē qd est ex electiōe mali. sz vnicuiqz est eligibile id ad qd inclinat p ppriū hitū. vt dr in vi. ethi. de habitu vtuoso. g pctm qd ē ex habitu est ex certa malicia.

Dic pñter q̄rit do. de mō peccãdi ex malicia. an ille q peccat ex hitu peccet ex malicia. Deinde an etiã alio mō ptigat peccare ex malicia. esto nō peccet ex hitu. ar. seqn.

¶ Rñdeo dōm. q nō est idē peccare habētez hitū et peccare ex habitu. vti enī habitu nō est necãriū. sz subiacet volūtati habētis. vñ et habitus definit esse quo quis vtitur cū voluerit.

Doc. duo facit Primo deducit pclōnē quãdã fundamētalē p modū notabil'. scdo pclōnē intētã. ibi. Sz q nullo cūqz et c̃. Circa pmū pmo ponit pclōnē fundamētalē gñale. Scdo ex ei9 pbatōe infert aliã magis spēalē. ibi. Et io et c̃. Pclo fundamētalis gñalis est. Nō ē idē peccare ha

bentē habitū ꝛ peccare ex habitu. Probaẜ sic. peccare ex habitu est vti hītu p̄sente. sꝫ vti hītu pñti nō est necāriuꝫ sꝫ subiacet volūtati hñtis. ḡ ꝯclo vera. maiorē D. nō po nit. sꝫ minorē. quā ꝓbat ex diffinitiōe habit⁹ q̄ diffiniẜ esse quo qs vtiẜ cū voluerit Cōsequēter cū dī

¶ Et iō sicut pt ꝯtingere ꝙ aliqs hñs hītuꝫ vitiosum ꝓrūpat in actū ꝟtutis. eo ꝙ rō nō totalr corrūpiẜ ꝑ malū habitū. sꝫ aliq̄d ei⁹ integruꝫ manet ex q̄ ꝯuenit ꝙ peccator aliq̄ opaẜ de gn̄e bonoꝝ. ita etiā pt ꝯtingere ꝙ aliqs hñs hītū vitiosum. interdū nō ex hītu opeẜ. sꝫ ex passiōe isurgēte vl' etiā ignorātia.

¶ Ponit ꝯclonē fundamētalē magis spēalē. pt cōtingere ꝙ aliqs hñs habitū interdū nō ex habitu opeẜ. sꝫ ex passione tm̄. vt in fine hui⁹ līe ꝓbaẜ. pt ꝯtingere ꝙ aliqs hñs habitū vitiosum ꝓrūpat in actū ꝟtutis. ḡ seq̄ẜ ꝯclo Tenet ꝯña ꝑ locū a maiori affirmatiue. qꝛ pl⁹ est facere actū ꝟtuosuꝫ q̄ꝫ nō vti habitu. ꝛ opari ex passione vel ignorātia q̄ ꝛ ipa sunt ꝑncipiū mali act⁹ Añs pꝫ. tū ex ꝯclone pma tū ex eo ꝙ rō nō totalr corrūpiẜ ꝑ habitū malū sꝫ aliq̄d ei⁹ integꝝ manet. ex q̄ ꝯuenit ꝙ pctōr aliq̄ opaẜ de gn̄e bonoꝝ De hoc ꝙ rō nō vlr tollaẜ. patebit infra ꝛ in ꝟita. ma. xvi. ar. iij. qꝛ rō vlis ꝛ synderesis nūq̄ꝫ extinguunẜ totalr. Ex q̄bꝫ h̄ẜ. ꝙ nō peccat ex malicia sp. q̄ hꝫ habitū vitiosuꝫ. dū eo nō vtiẜ. ꝛ cū agit actū ꝟtutis. ꝛ etiā si peccet nō sp peccat ex malicia. qꝛ etiā hñs hītū pt affici passione. vel ꝯformi habitui vel passione dispata ab hītu suo. ꝛ ꝑterea pt peccare ex ignorātia. nō q̄dē id cui⁹ habitū hꝫ. sed alicui⁹ alterius.

¶ Sed q̄ncūqꝫ vtiẜ habitu vitioso. necē est ꝙ ex certa malicia peccet. qꝛ vnicuiqꝫ hñti habituꝫ est ꝑ se diligibile id qđ est ei ꝯueniēs sm̄ ꝓpriū habituꝫ. qꝛ sic fit ei q̄dāmō cōnaturale sm̄ ꝙ ꝯsuetudo ꝛ hītus vertiẜ in naturā. hoc aūt qđ est alicui ꝯueniens sm̄ habitū vitiosum est id qđ excludit bonuꝫ spūale. ex q̄ seq̄ẜ ꝙ hō eligat malū spūale vt adipiscaẜ bonū qđ est ei sm̄ habitū ꝯueniēs. ꝛ hoc ē ex certa malicia peccare. Vñ manifestuꝫ est ꝙ quicūqꝫ peccat ex habitu peccet ex certa malicia

¶ Hic ꝯñter D. rñdet ad q̄situ directe tali ꝯclone. q̄ncūqꝫ hñs hītū vitiosuꝫ vtiẜ ipo. necē est ꝙ ex certa malicia peccet (ꝛ hec formalr ad q̄situ rñdet) Probaẜ ꝯclo peccare ex malicia ē eligere malū spūale ꝓpter adeptiōem boni delectabilis. sꝫ vtēs hītu malo vitioso eligit (scienter vult vel sustinet) malū spūale vt adipiscaẜ bonuꝫ. qđ ē ei sm̄ hītū ꝯueniēs. ꝯtrariū bono spūali. ḡ ꝯclo ꝟa. Maior patuit. ar. ꝑ. siue intelligaẜ de malo spūali qđ est ꝑuatio boni a peccāte ꝛ pene siue de malicia. q̄ est in actu peccati. vt patuit ad 3m. in ar. p̄ceđ. Minor ꝓbaẜ. vnicuiqꝫ hñti hītū est ꝑ se diligibile ꝛ eligibile. id qđ est ei ꝯueniēs sm̄ ꝓpriū habitū. sꝫ sm̄ hītū vitiosum est alicui ꝯueniēs id qđ excludit bonuꝫ spūale. ḡ minor vera. Maior illa pꝫ. qꝛ ꝯueniēs sm̄ ꝓpriū habitū fit ei q̄dāmō ꝯnaturale. sm̄ ꝙ ꝯsuetudo ꝛ hītus ꝟtiẜ in naturā. sꝫ ꝯnaturale ē ꝑ se diligibile Nota aūt circa hoc qđ supra tactuꝫ est. q. liij. ar. ꝑ. ad. ꝑ. qꝛ nō est oino sile de hītu ꝛ natura. qꝛ natura necessitat. nō hīt⁹. sꝫ est sile in ꝓposito q̄ ad delectabile ꝛ ex electiōe agere. ꝛ qꝛ sicut naturale ꝑ se appetiẜ a natura. ita ꝯueniēs sm̄ hītū vitiosum ꝑ se est eligibile. ꝛ plus aliqs. de hoc d. san. de malo. q. iij. ar. xiij. ad. vi. hīt⁹ ꝟtutis vel vitij est forma aie rōnal. ois aūt forma est in aliquo sm̄ modū recipiētis. de natura aūt rōnalis creature ē ꝙ sit arbitrio libera. Nā hīt⁹ ꝟtutis vel vitij nō inclinat volūtatē ex necītate. sic ꝙ aliqs nō possit ꝯ rōem hīt⁹ opari sꝫ difficile ē opari ꝯ id ad qđ hīt⁹ inclinat. hec ille. Circa minorē nota. ꝙ ipa assumit ꝙ id qđ ē ꝯueniēs sm̄ hītuꝫ vitiosum excludit bonū spūale. ḡ dꝫ iferri ꝙ tale ē ꝑ se eligibile. sꝫ tm̄ ex h̄ habeẜ. ꝙ qꝛ vult ꝑ se id qđ excludit bonū spūale. ḡ ꝛ vult exclusionē boni spūalis. saltē ex ꝯñti. ꝛ tm̄ scienter. ꝛ h̄ dictū ē in pmo ar. sufficere ad pctm̄ ex malicia scienter videlꝫ pati dispēdiū i bono spūali ꝓpter ꝯsecutiōeꝫ boni tpalis. q̄re rō ista bn̄ ꝓbat. ꝙ hñs ꝛ vtēs hītu vitioso vult bonū tpale tāq̄ꝫ magis amatū. q̄re ꝯñs est. vt patiaẜ dispēdiū in min⁹ amato etiā scienter qđ dicim⁹ peccare ex malicia Circa istū ar. ē difficultas. an hīt⁹ ex q̄ qs peccat ex malicia debeat eē in volūtate subiectiue. ꝛ possꝫ videri ꝙ sic. qꝛ tūc nō moueređ ad pctm̄ ab intrinseco. sꝫ ex extrinseco. nec tale pctm̄ eēt volūtati magꝫ ꝓpriū. q̄ꝫ pctm̄ ex passiōe. cui⁹ oppositū dicteẜ. ar. iij. Ad h̄ videẜ dōm ꝙ nō oꝫ hītū vitiosuꝫ q̄ qs volēs peccat ex malicia ꝑncipalr eē i volūtate. sꝫ sufficit ꝙ sit i appetitu sensitiuo. ꝛ h̄ videẜ mihi posse ex d. s. vbicūqꝫ de ista materia loq̄ẜ. vñ dī ar. iij. ad. ij. ꝙ ꝑ habitū iclinaẜ volūtas q̄si ab interiori. hec ille. Vbi pt haberi ꝙ nō oꝫ hītū eē i volūtate subiectiue. sed sufficit ꝙ sit in volente ꝑ modum permanentis. preterea in. ij. sniaꝝ vbi sup. ar. ij. dī. ꝛ h̄ mō q̄cūqꝫ hꝫ hītū itpērātie eligit actū itpātie. ꝛ sic de aliīs pctis. hec ille. ꝯstat aūt ꝙ itēpātia nō ē in volūtate. sꝫ in ꝯcupiscibili i via d. s. Est tm̄ ē dr̄ia iter passionē ꝛ talē hītum. qꝛ passio d̄ nouo ab extrinseco ꝯsurgit ꝛ ꝓpter sui vehemētiā tollit rōeꝫ in ꝑticulari. ne h̄ malū sub rōe mali ꝯsidereẜ. sꝫ hītus nō tollit hmōi iudiciū etiā i ꝑticulari. sꝫ facit vt id i qđ iclinat diligaẜ. etiā attēto ꝛ ꝑuiso malo qđ hꝫ annexū. ꝛ cū h̄ est q̄si intrinsecū ꝛ inatū. ꝛ si nō volūtati tm̄ volēti Pōt. ij. dici sicut hꝫ Capo. in. 3°. dis. xxxiij. et tactū ē sup. q. lvi. ar. vi. in fine ar. ꝙ valde verisile ē. ꝙ añq̄ꝫ i irascibili ꝛ ꝯcupiscibili causenẜ hīt⁹ tpantie vl' fortitudinis vl' māsuetudinis ꝑus tpe vl' natura in volūtate causenẜ hīt⁹ ꝯtinētie circa ꝯcupias aut iras. vel alias passiōes. ꝛ ecōtra. ꝑusq̄ꝫ i cōcupiscibili causeẜ hīt⁹ itpērātie. in volūtate causeẜ hīt⁹ icōtinētie. qꝛ ꝯtinētia disponit ad tēpantiā. ꝛ icōtinentia ad itpērātiā. q̄bꝫ stātibꝫ facile ē videre. q̄ō cū ex habitu peccaẜ q̄ ē in ꝯcupiscibili etiā ꝯcurrat volūtas ꝑ aliquē hītū sibi intraneū. q̄ ifecta eligit effrenate ꝛ intēde bonuꝫ cui malū ꝯiūgiẜ. nec cohibeẜ ab illi⁹ electiōe ꝓpter h̄ malū vitādū. q̄re seq̄ẜ intētū artī. ꝙ peccās ex habitu peccat ex electiōe mali Nota ex h̄ ꝙ cū electio sit p̄cōsiliari ꝛ p̄cogitari. ꝛ cū h̄ sit acceptio vni⁹ p̄ alio. ideo peccare ex electiōe mali ē p̄cognoscere malū. ꝛ cū h̄ ipm pot⁹ velle sustinere q̄ꝫ ꝑuari bono ꝯcupito. nō tm̄ dī eligi malū. q̄si p̄feraẜ bono. sꝫ ideo qꝛ aliqs ipm vult sustinere ꝓpter bonū

☞ Argu⁹ in ꝯtrariū ꝯcludit missuā ꝯclonē.

Ad pmū ḡ dōm. ꝙ pctā venialia nō excludūt bonū spūale qđ est grā dei vel charitas. vñ nō dicunẜ mala simplr. sꝫ sm̄ q̄d. ꝛ ꝓpter h̄ nec hīt⁹ ipoꝝ pñt dici simplr mali. sed solū sm̄ quid.

¶ Ad maiorē. est presertim vera de pctō ex malicia. ꝙ cū hoc in spūmsctm̄. h̄ eīm est grauissimū in specie ꝛ spēale pctm̄. sed pctm̄ ex malicia qꝛ ex habitu nō est grauissimū ex gn̄e. sꝫ grau⁹ eo qđ est ex passione. nō q̄dē ex pte obiecti. sꝫ ex pte gn̄is. scꝫ in q̄ꝫ ꝟū culpa ꝛ magis volūtariuꝫ. Vbi nota breuiter. ꝙ pctm̄ in spūmsctm̄. vt hꝫ d. san. in. ꝑ

nõ dr ille act⁹ scḋo. q ex pino vt dictũ est causat (nisi fortʒ fm q ꝟtus pmi act⁹ manet in eo) sʒ ipse pm⁹ actus est ꝓprie pctm̃ in spm̃sctm̃. et nõ est inconueniens vt ex vno determiato pctõ oia pctã possint oriri. Hec ille. Ex quib vt tactũ est ar. p. ad. 3ᵐ. q pctm̃ in spm̃sctm̃ est ille actus interior quo qs abijcit dona spũsscti. sicut est desperatio et nõ ꝓprie exterior fornicatio. quã quis ex desperatione ꝯmittit. verũ in de malo. q. iij. ar. xiiij. ad q̃rtũ. dr q si alicui ꝯplaceat malicia ꝓpter ꝯtemptum diuine spei vel tis moris hoc ptinet ad rõnẽ spiritualiũ pctõꝝ. scʒ desperationis ꝛ p̃sumpciõis q̃ sunt spẽs pcti in spiritũ sctm̃. sicut si ꝟtus alicui ꝯplaceat ꝓpter se ꝓpter ꝯsideratõem alicui⁹ superioris mouẽtis ex h̃ sequerer ro specialis ꝟtutis. sicut si aliqs delectaret in castitate ꝓpter amorẽ dei h̃ ptineret ad ꝟtutẽ charitatis. Hec ille. sʒ magis videt qđ dr in. ij. sniaꝝ. q motiuũ effectiuũ ꝛ ex pte agentis nõ dat rõnem specialis ꝟtutis vel vicij. vt patuit sup q. lxxij. ar. iij. quicqđ sit de h̃. Dico ad maiorẽ. q tale pctm̃ ex malicia ẽ grauissimũ. nã fm d. san. 2ᵃ2ᵉ. q. xxxiiij. ar. ij. ad pᵐ. Oia pctã in spm̃ sctm̃ includũt odiũ dei qđ est grauissimũ. si aũt intelligit de pctõ ex malicia. q ex habitu nũc pt dici grauissimũ nõ absolute sʒ ꝯparatiue ꝯparando ad pctm̃ ex ignorãtia vel ex passiõe. ꝛ h̃ tn̄ cũ grano salis. q cũ nõ dicat speciale pctm̃ ab alijs distinctũ specifice. vt pʒ apđ d. san. i. ij. vbi sup. et in de malo. nõ pt esse grauius grauitate specifica q̃ est ex obiecto sʒ solũ grauius ex circũstantia gñis pcti vt culpa ẽ. nã vt patuit sup. q. lxxiij. ar. vi. ex maiori volũtate ꝛ magis inordinata sumit grauitas gñica ꝛ q̃to voluntas fuerit maior ad peccãdũ tãto hõ grauius peccat. est igit tal malicia circũstãtia aggrauãs. nõ tñ trahẽs in aliã spẽm ꝯtenta sub circũstãtia q̃liter vl quo. vt pʒ ad scđʒ. de h̃ d. san. de malo. q. iij. ar. xiiij. ad scđm. Secũdũ expõnem (inqt) antiquã ꝛ etiã fm expõnẽ magistralẽ pctm̃ in spm̃sctm̃ pt dici speciale gen⁹ pcti. dũ tn̄ pctm̃ in spm̃sctm̃ accipiat ꝓ pctõ. fm q aliqs peccat ex h̃ q abijcit bñficia spũsscti qb retrahit a pctõ. Sʒ si accipiat pctm̃ ex malicia fm q ẽ ex inclinatõe habit⁹ sic nõ est speciale gen⁹ pcti sʒ q̃dã pcti circũstantia q̃ pt in q̃libet gñe pcti inueniri. ꝛ silr dõʒ est si peccatũ in spm̃sctm̃ sit final' ipenitẽtia fm expõnẽ beati Aug. Hec ille. Similia hʒ in scđo vbi sup ar. ij. vbi inqt. sumẽdo q̃ pmo⁹ (.i. fm q pctm̃ ex malicia dr. q ex hitu) pctm̃ ex electõe nõ noiat aliqđ gen⁹ pcti determinatũ sʒ ẽ q̃dã pcti circũstãtia. vt scʒ act⁹ ex habitu pcedat qđ i oib gñibus pctõꝝ ꝯtingit ꝛc. Hec ille. Silia hʒ 2ᵃ2ᵉ. q. xiiij. ar. p. ad 3ᵐ. Ex qb oĩbʒ pʒ qđ sit sentiẽdũ de ista maiore. et vt applicat maior ad intẽtũ argumẽti. Dico scđo q peccatũ ex certa malicia est ex habitu simplr malo. i. q pducti⁹ est act⁹ q̃ est ꝯ ordinẽ ad vltimũ finem ꝛ pctm̃ ex tali habitu simplr malo. i. pfecte malo (q pncipiũ mortalis pcti) est pessimũ. vt dictũ est ꝯparatiue ꝛ q̃ ad circũstãtias. Minor ꝯcedit. q pctm̃ leue ꝛ veniale ꝯmittit ex habitu. sʒ nõ tali q hʒ rõnem pfecte malicie. q nõ inclinat ad actũ pfecte malũ q auertat ab vltimo fine ꝛ excludat charitatẽ q veniale. vt patuit q. lxxij. ar. ix. nõ ẽ ꝯ vltimũ finẽ Vñ fm d. san. de malo vbi sup ar. xij. ad nonũ. malicia opponit ꝟtuti q̃ est bona q̃litas mẽtis. pctm̃ aũt veniale nõ est ꝯtrariũ ꝟtuti. vñ si aliqs de industria pctm̃ veniale ꝯmittat nõ ẽ ex malicia. Ultra q̃ nõ oẽ pctm̃ qđ ẽ ex habitu vere q̃cũqʒ sʒ dictũ ẽ ex hitu vicioso q opponit ꝟtuti ꝛ charitati. habit⁹ aũt venialis nõ est hmõi. ¶ Nota ex his habet qđ sup q. lxxij. ar. ix. dictũ fuit. q errãt dicentes sciẽter loquẽtẽ ꝟbũ ociosum vl peccantẽ de industria

Nota

venialiter qđ peccet mortalr. pʒ ex dictis clare ꝛc.

¶ Ad scđm dõʒ. q act⁹ q̃ pcedũt ex habitib sunt similes fm spẽm actib ex qb habit⁹ generat. differunt tn̄ ab eis sicut pfectum ab impfecto. ꝛ talis est drĩa pcti qđ ꝯmittit ex certa malicia ad peccatum qđ ꝯmittit ex aliqua passione.

¶ Ad maiorẽ. vere sunt siles in specie. tñ in multis aliqs driĩt. pmo q pcedentes sunt ipfecti. seqntes aũt habitũ sũt pfecti. scđo q pcedẽtes pñt esse ex ignorãtia vel passione. nõ aũt q sunt ex habitu. imo habit⁹ facit vt volũtati fm se placeat id ad qđ ẽ iclinata p habitũ ꝛ placet fm se. i. sine aliq̃ addito volũtati qđ ipaʒ trahat. ꝛ etiã q hʒ tãq̃ ꝯnaturale. vt pʒ i ar. Tertio seqt q drĩant ẽ iordiatõe q est ex pte circũstãtie gñis pcti vt patuit. Minor nõ ẽ vera. fm d. san. i. ij. sniaꝝ. et 2ᵃ2ᵉ. q. xiiij. q possibile ẽ vt aliqs pᵒ peccet ex malicia q̃ ẽ pctm̃ in spm̃sctm̃ ꝛ ex illo pctõ reiterato gñet hit⁹. ꝛ tn̄ illi act⁹ hitũ gñantes sũt pctm̃ ex malicia. ꝛ possibile ẽ q interior act⁹ (qui ꝓprie dr malicia) causet hitũ i volũtate. dr ei d. san. i. ij. vbi sup ar. v. ad 3ᵐ q pctm̃ i spm̃sctm̃ nõ ẽ h̃ mõ ex electõe. sic hñs hitũ ex electõe peccat. imo p act⁹ pcti i spm̃sctm̃ pcedẽtes hitũ aliqs hit⁹ acqrit. hec ille. Dico 2ᵒ ad minorẽ. q act⁹ pcedẽtes hitũ q nõ sũt malicia pfecti i spm̃sctm̃ nõ sunt ex certa malicia. sʒ negat ꝯñã. tũ q seqntes fiũt cũ ꝯplacẽtia volũtatis fm se. i. vt nõ ẽ tracta p extrinsecũ ipulsiuũ. tũ 2ᵒ. q pcedẽtes ex hitu sũt magis iordiati. iõ magis dicũt ex malicia. i. ex interiori motu volũtat', q̃ ex se fert in malũ. act⁹ enĩ interior imediate ex hitu pcedẽs dr malicia ꝛ pctm̃ exteri⁹ vocat ex malicia. de h̃ d. san. de malo vbi sup ar. xiiij. ad octauũ. Malicia ꝯtracta dr q̃dã ꝓnitas q̃ ex corruptõe fomitis nob iest ad mala agẽda ꝛ sic nõ accipit malicia q̃n dr aliqs ex malicia peccare. sʒ accipit malicia ꝓ malicia actuali fm q ipa interior electio dr malicia. ꝛ sic intelligẽdũ ẽ q sp cũ aliqs peccat ex malicia est interior act⁹ pcti q dr malicia ex q̃ pcedit exterior act⁹ pcti. hec ille. vbi patet q dicta sũt ꝛc. ¶ Nota aũt d. san. i hac solone. q dr q act⁹ gñantes hitũ ꝛ act⁹ seqñs ex hitu driĩt sic pfectũ ꝛ ipfectũ. ꝛ tn̄ sũt siles fm spẽm nõ mõ naturalẽ sʒ ꝛ moralẽ. q ab eodẽ hñt vtraqʒ spẽm. esto in ꝯparatõe ad aliđ. q̃re oʒ dicere (vt in pdicta solone adductũ est) q nõ distinguũt grauitate specifica q̃ est ex obiecto specificãte sʒ ex circũstãtia gñis ꝛc.

¶ Ad tertiũ dõʒ. q ille q peccat ex habitu sp gaudet de h̃ qđ ex habitu opat q̃diu habitu vtit. sed q pt hitu nõ vti. et p rõnem q nõ est totalr corrupta aliqđ aliđ meditari. pt ꝯtingere q nõ vtẽs hitu doleat de h̃ qđ p hituʒ ꝯmisit. pleriiqʒ tn̄ tales penitẽt de pctõ. nõ q eis pctm̃ fm se displiceat. sʒ ꝓpter aliqđ incõmodũ qđ ex pctõ i[n]currunt.

¶ Ad maiorẽ. negat q gaudeat semp de his q̃ ex habitu ꝯmisit etiã q̃n habitu nõ vtit. sed vere ẽ q peccãs ex habitu gaudet de pcedẽte ex habitu dũ eo vtit. ꝛ fundamentũ pʒ ex ꝯclone p ambu ar. q pt hñs habitũ ipo nõ vti. imo agere aliquo mõ ꝯtrariũ ipi⁹ ꝛ dolere ꝛ tristari de eo qđ fecit ex habitu. eo q habit⁹ nõ corrũpit totã rectitudinẽ rõnis. Scđo dico. q hñs habitũ tristat de eo qđ ex habitu fecit pleriiqʒ. nõ q factũ fm se displiceat sʒ ꝓpter aliqđ incõmodũ seqñs ex pctõ sicut ex timore pene vel ꝓpter aliqđ hmõi. nõ enĩ facile est vt id ad qđ habitu aliter qs affect⁹ est fm se displiceat. Ultra. ad pbatõem dr q pbat q vtẽs habitu delectet et gaudeat de factis ex

tho. nō āt si rectā rōnē sequat̄ sicut possibile est. Ad mino rē dico. ꝙ dolēt qn̄qꝫ post factū sed nō dolēt dū ex habitu opant̄. imo tūc opant̄ cū delectatōe ꝛ gaudio. Negat̄ igit̄ ꝯn̄a. qꝛ ad pctm̄ ex certa malicia sufficit ꝙ aliq̄s ex iteriori inclinatiōe volūtatis opet̄ ꝛ gaudeat dū facit qd̄ scit hr̄e malū annexū. nō āt reqrit̄ ꝙ sp̄ gaudeat ꝛ nūqꝫ tristet̄. vt argumentū supponit ꝛ male.

Utꝝ q̇cūqꝫ peccat ex certa malicia peccet ex hītu

P Ad tertiū sic pceditr̄. Videt̄ ꝙ q̇cūqꝫ peccat ex certa malicia peccet ex habitu. Dicit em̄ phs in. v. ethi. ꝙ nō est cuiuslibet iniusta facere q̄liter iniust⁹ facit. scꝫ ex electōe. sꝫ solū habētis hītū. sꝫ peccare ex certa malicia est peccare ex electōe mali. vt dictū est. g̃ peccare ex certa malicia nō est nisi hn̄tis hītū.

Ar. p. ¶ P. Origenes dr̄ in p° periarchon. ꝙ nō ad subitū q̄s euacuat̄ aut deficit. sꝫ paulatim p ptes defluere nec̄e ē. sꝫ maxim⁹ deflux⁹ esse videt̄. vt aliq̄s ex certa malicia peccet. g̃ nō stati a pncipio. sed p multā ꝯsuetudinē ex qua habitus gnari pt. aliq̄s ad h̄ deuenit vt ex certa malicia peccet ¶ P. qn̄cūqꝫ aliq̄s ex certa malicia peccat. oꝫ ꝙ ipa volūtas de se inclinet̄ ad malū qd̄ eligit. sꝫ ex natura potētie nō inclinat̄ hō ad malū sꝫ magis ad bonū. g̃ oꝫ si eligit malū ꝙ h̄ sit ex aliq̄ supuenienti qd̄ est passio vel habit⁹. sꝫ qn̄ aliq̄s peccat ex passiōe. nō pec-

ci'xxvij. ar. 4. cat ex certa malicia. sꝫ ex infirmitate. vt dictū est. g̃ qn̄cūqꝫ aliq̄s peccat ex certa malicia. oꝫ ꝙ peccet ex hītu. ¶ Sꝫ ꝯ sicut se h̄ꝫ habit⁹ bon⁹ ad electōē boni ita habit⁹ malus ad electōem mali. sꝫ qn̄qꝫ aliq̄s nō hn̄s hītum ṽtutis eligit id qd̄ est bonū s̄m ṽtutē. g̃ etiā qn̄qꝫ aliq̄s nō hn̄s habitū vitiosum pt̄ eligere malū. qd̄ est ex certa malicia peccare.

¶ Querit hic. an alio aliq̄ mō possit peccari ex malicia absqꝫ h̄ ꝙ peccet̄ ex habitu. ita ꝙ nō hn̄s habitū peccet ex malicia ꝛ libera electōe mali. ¶ Nota āt p maiori intellectu dicēdoꝝ ꝙ peccare ex malicia. vt sepe dictū est. est pcedere ad malū ex iteriori motu ꝓprio volūtati ꝛ libero sine tractu passiōis vel sine remotōe ꝓhibētis .s. ignorātia. imo moueri in malū ꝑ̄scitū. sic igit̄ in reb⁊ naturalibus aliq̄d dupl'r mouet̄. vno⁰ ꝑ ꝓ̄ꝑ icliātōēꝫ naturalē sic graue deorsuꝫ. alio⁰ ꝓpter remotōēꝫ ꝓhibentis. sic aqua effundit̄ fracto vase ꝯtinente. sic ꝛ volūtas dupl'r fert̄ ex se effrenate ꝛ maliciose in pctm̄. vno⁰ ex ꝓpria inclinatōe habit⁹ acq̄siti ad sensuꝫ dictū ar. p̄ce. qn̄qꝫ ṽo ex remotōe ei⁹ qd̄ ꝓhibebat a pctō sunt spes timor ꝛ amor dei ꝛ alia dona spūssctī q̄b⁊ hō retrahit̄ a pctō. ꝛ sic pctm̄ qd̄ pcedit ex electōe pcti q̄ electio puenit ex remotōe donoꝝ spūssctī dr̄ pctm̄ ex malicia. ꝛ h̄mōi pctm̄ dr̄ in spm̄sctm̄. de q̄ d. san. de malo supra ar. p. ꝓprie ille peccat in spm̄sctm̄ cui⁹ volūtas ex h̄ redit in pctm̄. qꝛ abiicit h̄mōi spūssctī retinacula. ex his habet̄ intellect⁹ articuli.

¶ Rn̄deo dd̄m. ꝙ volūtas aliter se h̄ꝫ ad bonū ꝛ aliter ad malū. ex natura em̄ sue potētie inclinat̄ ad bonū rōnis sicut ad ꝓpriū obiectū. vn̄ ꝛ oē pctm̄ dr̄ eē ꝯtra naturā. ꝙ ergo in aliqd̄ malū volūtas eligēdo inclinet̄. oportet ꝙ aliūde ꝯtingat. Et qn̄qꝫ q̇dē ꝯtingit ex defectu rōnis. sicut cū aliq̄s ex ignorantia peccat. Quandoqꝫ aūt ex impulsu appetitus sensitiui. sicut cū peccat ex passione.

¶ Iteꝝ duo facit Doc. in h̄ articulo. p° ponit notabile fundametale. scd̄o applicat ad ꝓpositū ꝛ rn̄det ad q̄situ. ibi. Sꝫ neutrū hoꝝ. Notabile stat in h̄ ꝙ volūtas aliter se h̄ꝫ ad bonū aliter ad malū clare in lr̄a. ¶ Nota āt ꝑ̄ b. d. san. qꝛ volūtas ex natura sue potētie ꝛc̄. volūtas em̄ ē inclinatio potētialis ordinata in bonū rōnis. vn̄ ꝛ actus ei⁹ naturalis nō est nisi bon⁹. sꝫ qꝛ libera potētia ē. iō act⁹ ei⁹ liber sequēs dictamē rōnis erronee pt̄ esse mal⁹. vult g̃ D. ꝙ h̄ ꝙ volūtas in malū declinet nō est ex natura potētiali. sꝫ aliūde scꝫ vel ex rōne erronea vel ex tractu passiōis vel ex ꝓpria actuali iordinatōne. ¶ Nota etiā ꝙ volūtas fit in actu p°. qn̄qꝫ scꝫ respectu boni naturalr̄ appetibilis in cōi. scꝫ btitudinis sine oīm supaddito. qn̄qꝫ āt fit in actu p° p aliq̄d sue nature supadditū sicut respectu boni excedentis vl' respectu pticularis boni ad qd̄ afficit̄ p ꝯsuetudinē vl' habitū aut passionē. dictū g̃ D. stat solidū. ꝙ volūtas ex natura potē idinat̄ ad bonū rōis ꝛ qn̄ ē ꝓportionatū ꝛ ꝯnaturale sine addito. qn̄qꝫ ṽo cū addito. sꝫ sp̄ h̄ꝫ ex ꝓpria natura tendere in bonū rōis tāqꝫ appetit⁹ rōnal'.

Nota

¶ Sed neutrū hoꝝ est ex certa malicia peccare. sꝫ tūc solū ex certa malicia aliq̄s peccat. qn̄ ipa volūtas ex seipa mouet̄ ad malū.

¶ Hic ꝯn̄r D. deducit ꝯclōnē rn̄siuā ex pcedēti notabili talē. Non est necessariū ꝙ q̇cūqꝫ peccat ex certa malicia peccet ex habitu. ita scꝫ ꝙ pt̄ peccare ex malicia ꝛ non ex habitu sic ꝙ pctm̄ ex malicia pt̄ duob⁊ modis fieri nō vno tm̄) Probat̄ sic. peccare ex malicia nō est peccare ex defectu rationis. sed quia nec impulsu passionis ipa voluntas ex seipa mouet̄ ad malum. sed hoc ꝯtīgit fiat ex aliq̄ volūtatis inordinatōe. scꝫ ex remotōe ꝓhibentis. nō tm̄ necario ex habitu. igit̄ ꝯclo vera. Concl. Circa istā rōnem D. ponit p̄mo maiorē. scd̄o pbat minorē subintellectam. ibi. Qd̄ pt̄ ꝯtingere ꝛc̄. Tertio infert qddā corollariū ad ipa ꝯclone rn̄siua. ibi. Sic igit̄ ꝛc̄. Maior g̃ pꝫ ex notabili pcedēti ꝛ ex sepe dictis in pcedētib⁊ articulis. ¶ Et nota circa istā maiorē. ꝙ pctm̄ ex malicia nō dr̄ eē ex defectu rōis. videlꝫ tali q̄ ignorat̄ id qd̄ agit̄ nūc eē malū ꝛ nō ē cū defectu rōis q̄ est cā pcti. tn̄ iuxta dicta in ar. p. ad p̄m. est cū ignorātia ꝯcomitāte q̄ nescit̄ h̄ malū eē sustinēdū ꝓpter ꝯsecutōēꝫ illi⁹ boni. vt em̄ ibidē allegatū ē ex d. san. in de malo. nō solū pctm̄ ex passiōe. sꝫ etiā ex habitu h̄ꝫ ignorātiā ꝯcomitantē. Nota scd̄o. ꝙ pctm̄ ex malicia ꝑ̄supponit iordinatōēꝫ in hoie nō s̄m quācūqꝫ potēaꝫ sꝫ volūtatē. qꝛ videlꝫ esto. vt dictū ē defect⁹ rōis ꝯcomitet̄ pctm̄ ex malicia. tn̄ malicia volūtatis ē pncipal' cā. vl' ex idinatōe habit⁹. vl' ex abiectōe ꝓhibentis. qꝛ videlꝫ paꝝ ē afficit̄ spiritualib⁊ ꝛ multū tpalib⁊. iō desperat ꝛ h̄mōi. q̄re D. ꝯn̄r dr̄. ꝙ peccare ex defectu rōis vl' appetit⁹ sensitiui nō ē peccare ex malicia sꝫ ex inclinatōe volūtatis. Dein ibi.

¶ Qd̄ pt̄ ꝯtingere dupl'r. Uno q̇dē mō p h̄ ꝙ hō h̄ꝫ aliquā dispōnē corruptā inclinantē ad malū. ita ꝙ s̄m illā dispōnē fit hoi q̄si ꝯueniēs ꝛ sil'e aliqd̄ malū. ꝛ in h̄ rōne ꝯuenientie tendit volūtas q̄si in bonū. qꝛ vnūqdqꝫ s̄m se tendit in id qd̄ sibi est ꝯueniens. talis āt dispositio corrupta vel est aliq̄s habit⁹ acq̄situs ex ꝯsuetudine q̄ vertit̄ in naturā. vel est aliqua

egritudinalis habitudo ex pte corpis. sicut aliq̄ hn̄t quasdā naturales inclinatōnes ad aliq̄ pctā ,ppter corruptōem nature in ipis.

¶ Declarat minorē subintellectā ex q̄dā distinctōe cu9 sus secūdū membꝝ declarat.ibi. Alio mō ꝛc. ¶ Et nota ꝙ minor dr̄ notāter. nō tñ necessarie ex habitu. qꝛ pt̄ esse habit9 qñ accipit̄ pctm̄ ex malicia vno mō.sed alio mō ac cep. us vt est pctm̄ cū hoc in spm̄scm̄ tūc nō est ex habitu. Notat g̃ p minore.ꝙ volūtas pt̄ scipa (.i.nō tracta per extrinsecū)tēdere in malū duplr̄. Uno mō qꝛ hꝫ aliquas dispōnes ꝛc. vt in l̄ra clare. ¶ Nota ih̄ circa h mēbrū ver ba d.san. qꝛ habit9 corruptus facit alicui ꝯuenīēs ꝛ ꝯna turale esse malū nō quidē vt malū est sꝫ vt tendit in ipm̄ qd̄ est malū in venicare tanq̄ȝ in sibi bonum. vt cm̄ sup̄ q. xxxiij.ar.ij.dictū fuit bonū simplr̄ dōm est pm̄ ꝯparatōeꝫ ad deū ꝛ ordinē diuinū nō q̄ ad hūc. Deīn cū dr̄.

¶ Alio mō ꝯtingit ꝙ volūtas p se tendit in aliqd̄ malū p remotōem alicui9 ,phibētis.puta si aliq̄s ,p hibeat̄ peccare.nō qꝛ pctm̄ ei fm̄ se displiceat. sꝫ ,ppt̄ spem vite eterne vel ,ppter timoreꝫ gehenne.remota spe p desperatōem. vel timore p p̄sumptōem.seq̄t̄ ꝙ ex certa malicia quasi absq̄ꝫ freno peccet.

¶ Declarat secūdū membrū p̄dicte distinctōis. ꝛ pꝫ clare in l̄ra. scꝫ ꝙ h pctm̄ ex malicia est pctm̄ in spm̄scm̄ peccare scꝫ absq̄ꝫ freno solū ,ppter abiectionē donoꝝ spirit9 sctī.ita tñ ꝙ vel sola abiectio hm̄ōi donoꝝ sit pctm̄ in spiritūscm̄. vt Doc. dicere videt̄ in.ij. vel etiā electio ma li ꝛ opus ex ipa ,pcedēs vt videt̄ dicere in de malo. vt pa tuit in ar.ij. ad p̄mū. ꝛ pctm̄ ex malicia isto mō nō est ,p pue in spm̄scm̄ sꝫ ,puenit ex pctō in spm̄scm̄. vt patuit ar. pcedenti ad scd̄m. pꝫ igit̄ ꝙ pōt volūtas ex ,ppria inordi natōe actuali tendere effrenate in malū ,ppter desperatio nē ꝛ hm̄ōi. sciēdo videlꝫ qꝛ est malū. ꝛ p ꝯn̄s peccare vel volendo vl̄ opando malū scienter ex tali inordinatōe. vi det̄ aūt ꝙ ,ppue act9 exterior dr̄ ex malicia q̄ est actus in terior ,pueniens ex pctō in spm̄scm̄. qꝛ eo ipo ꝙ qs despe rat libere ꝛ effrenate vult malū. ꝛ vlteri9 in op9 pgredit̄. q̄ꝫ re tale opus vocat̄ ex malicia et ex electōe q̄ ,puenit ex pec cato in spiritūscm̄. Tunc ibi.

¶ Sic igit̄ pꝫ ꝙ pctm̄ qd̄ est ex certa malicia sp̄ p̄ supponit in hoīe aliquā inordinatōnem. que tñ nō sp̄ est habit9. vnde nō est necessariū ꝙ quicūq̄ꝫ pec cat ex certa malicia peccet ex habitu.

¶ Infert qd̄daꝫ corollariū cū ipa ꝯclone r̄nsiua tale. sic g̃ pꝫ ꝙ pctm̄ qd̄ est ex certa malicia sp̄ p̄supponit ali quā inordinatiōem in hoīe q̄ tñ nō sp̄ est habit9. pꝫ ex iā dictis. qꝛ pctm̄ ex malicia scd̄o mō nō est ex habitu sꝫ ac tuali iordinatōe que abijcit dona spiritusscti ꝛc.

☞ Argumētū i ꝯrīu nō est purū i ō q̄rto loco soluit̄

¶ Ad p̄mū ergo dōm.ꝙ opari qualiter iniustus opatur nō solū est opari iniusta ex certa malicia. sed etiā delectabiliter ꝛ sine graui renisu rōnis.qd̄ nō est nisi eius qui hꝫ habitū.

¶ Ad maiorē dico p̄mo.ꝙ nō inuenio istā ,ppōnem in forma vt h allegat̄. sꝫ sic hꝫ d.san in ꝯmento ibidē. ꝛ dicit (scꝫ phs)ꝙ multi estimāt ꝙ statim in promptu habeant facere etiā iniustū. vñ reputāt ꝙ facile sit aliquē esse habi tualr̄ iniustū. sꝫ h nō est ita. facile cm̄ ꝛ statim est in ptāte

hoīs ꝙ aliq̄s faciat ea q̄ sunt iniusta puta ꝙ ꝯmisceat̄ cū vxore vicini sui. ꝙ pcutiat ,pximū ꝛ ꝙ tollat argentū de manu alteri9 vl̄ ꝙ de manu sua det aliq̄s argētū ad ,pcu rādū homicidiū vel aliq̄d hm̄ōi. sꝫ ꝙ hec ita hm̄ōi faciāt sic se habentes .scꝫ prompte ꝛ delectabilr̄ nō est facile nec statim in ptāte hoīs sꝫ ad hoc puenit̄ p longā ꝯsuetudi nē. hec d.san.ibidē. vbi pꝫ ꝙ illa auctoritas hic allegata habet̄ solū in snīa nō in forma. Dico scd̄o ꝙ nō hꝫ ꝙ face re aliq̄d malū ex electōe requirit sp̄ habitū sed facere sic se habentes .i. prompte ꝛ delectabilr̄ est habētis ꝯsuetu dinē ꝛ habitū q̄re peccare ex habitu est peccare ex electōe et cū hoc ,pmpte ꝛ delectabilr̄. ꝛ vt h D. hꝫ sine graui re morsu ꝯsciētie ꝛ rōnis. sꝫ ad peccare ex malicia vno mō sufficit ꝙ peccet ex electōe ꝛ certa scīa mali absq̄ꝫ exteriori ipulsiuo. etiā si nō ,pmpte ꝛ delectabilr̄ ꝛ sine renisu rōnis peccet. vñ desperās patit̄ magnū remorsuꝫ ꝯsciētie in p̄n cipio ꝛ nō peccat delectabilr̄ ꝛ ,pmpte q̄ꝫuis cū in ꝯsuetu dinē venerit peccet effrenate.nā pctm̄ ex malicia qd̄ est in spm̄ scm̄. nō opꝫ ꝙ pcedat ex habitu. imo pōt causare habit9. de h d.san.in.iij.dis.xlij.arti.v.ad 3m.vbi allegat eandē auctoritatē sed sub alijs v̄bis. Arguit cm̄ sic. Di cit phs.v.ethicoꝝ ꝙ nō est in ptāte hoīs vt statiꝫ iniusta operetur sicut iniust9 facit. sꝫ iniust9 opat̄ iniusta delectabilr̄ et ex electōe ꝛc. Rñdet āt sic ad tertiū. ꝙ pctm̄ in spm̄scm̄ etiā. vt sup̄ dictū est.nō est h mō ex electione sicut hn̄s ha bitū ex electōne peccat.imo p actus pcti in spm̄scm̄ pce dentes habitū aliq̄s habit9 acq̄rit̄. ꝛ ideo obiectio nō ,pce dit.qꝛ iniustus ex electōe peccat sicut hn̄s habitū. Hec il le. Ex q̄bus pꝫ que dicta sunt p̄sertim.qꝛ aliq̄s peccando ex malicia pt̄ causare habitū ꝛ nō est necessariū. ꝙ ex ha bitu peccet. ꝛ p ꝯn̄s nec opꝫ ꝙ q̄ peccat ex electōne mali ꝙ ,pmpte ꝛ delectabilr̄. ꝛ vlteri9 seq̄t̄ ꝙ nec q pccat pecca re ex habitu. Ad minorē ꝯcedit̄. ꝛ dictū fuit arti.p̄. sꝫ nō opꝫ ꝙ oīs electio mali pcedat ex hītu sꝫ sufficit inordi natio actual̄ volūtatis q̄ abijcit retinacula q̄b9 q̄si ligabat̄ ne libere ferret̄ in pctm̄. q̄re negat̄ ꝯn̄a. Uñ h argumentū fundat̄ in vna ,ppōne insufficienti.scꝫ ꝙ quicūq̄ꝫ peccat ex electōe mali ille peccat ex habitu.nā vt patuit pt̄ peccari ex electōe mali ,ppt̄ abiectōeꝫ ,phibētis ꝛ actuali iordina tiōe volūtatis. sꝫ veꝝ est ꝙ peccare ex electōe mali ꝛ cū hoc ,pmpte ꝛ delectabilr̄ ꝛ sine remorsu ꝯsciētie q̄ q̄ ad aliqua extingui pt̄ hoc est peccare ex habitu.

¶ Ad scd̄m dōm. ꝙ nō statim ad h aliq̄s labit̄ ꝙ ex certa malicia peccet. sꝫ p̄supponit aliq̄d qd̄ tñ nō semp est habitus. vt dictū est.

¶ Ad maiorē dico p̄mo ꝙ dictū origenis nō fidelr̄ et integre refert̄. dr̄ cm̄ sic(vt hꝫ d.san. 2a2e. q.xiiij.arti.iiij. in cor.et q.xxiij.ar.iij. Si āt sacietas capit aliquē ex his q̄ in summo pfectoq̄ꝫ ꝯstiterit g̃ tu nō arbitror ꝙ ad subi tū qs euacuet̄ aut decidat sꝫ paulatiꝫ ac etiā p ptes eum decidere necē ē. vbi pꝫ. ꝙ dictū origenis extrcī9 allegat̄ q̄ꝫ debeat. ipe cm̄ solū loq̄t̄ de pfectis. ꝛ vult fm̄ vnū itel lctū ꝙ tales nō stati a p̄ncipio peccāt ex malicia sꝫ ex h nō seq̄ tur ꝙ null9. nec videlꝫ q̄ ipfect9 ē ꝛ deb lr̄ ad bona spūa lia aff.ct9. Dico scd̄o ꝙ origenis dictū veꝝ ē vt i pluribꝫ. tñ vt in paucioribꝫ aliter ꝯtingit. de h d.san.ii.sniaꝝ sup̄ ad 2m. In sili dr̄ ad auctoritatē btī Greg. ꝙ assignās ex ꝑ gines viroꝝ ꝯsiderat id qd̄ sp̄l9 accidit nō qn aliter pos sit accidere. h cm̄ ad moralē ptinet.ꝛ etiā ad naturalē. qꝛ eā natural̄ ꝛ multo pl9 moral̄ deficiūt i minori pte. qꝛ nō sunt necarie. Hec ille. Ita dico in ,ppoſito ꝛc. Dico tertio

Ja mo

Primũ pctm̃ pt ee in spm̃ sctm̃.

q̄ ꝯtingere pt. q̄ aliq̄s in p° actu pcti i spiritũsctm̃ peccet ꝑ ꝯteptuz.; tũ ꝑpter libertatẽ arbitrij. tũ etiã ꝑpter multas dispõnes pcedẽtes. vl' etiã ꝑpter aliqđ vehemẽs motiuũ ad malũ ⁊ debilẽ affectuz hoĩs ad bonũ ⁊ pscrtim pt hõ peccare p° in spm̃sctm̃ inpugnãdo v̄itatẽ agnitoꝝ ⁊ iuidẽdo grẽ q̄ recõciliati sumus. ⁊ etiã ꝯtingit in alijs speciebꝫ pcti in spm̃sctm̃. pt eñ stati aliq̄s inspectis diuersoꝝ hoĩz statibꝫ abijcere spem future glorie ꝑpter difficultatẽ ꝑueniẽdi ad ipam ⁊ ꝑpter delectatõẽs coꝝ q̄ de ea nõ curãt. et ideo firmare aĩm suũ. in h̄. vt suã volũtatẽ in oĩbꝫ seq̃t qđ est obstinatõis. q̃re pꝫ q̄ aliq̄s a p̃ncipio pt peccare ex malicia ⁊ in spm̃sctm̃. ⁊ sic dictũ origenis itellectũ de peccato in spm̃sctm̃ nõ est vl'r v̄eꝝ. Dico quarto post D. san. hic q̄ non statim ad h̄ aliq̄s labit' q̄ ex certa malicia peccet. s; p̃supponit' aliq̄d qđ tñ nõ semꝑ est habit' s; actualis inordinatio volũtatis. ¶ Nota aũt q̄ hec solo. pcedit' de pctõ ex malicia in actu exteriori. q: tale ꝑuenit ex inordinatõe interiori volũtatis que nõ necessario est habitus. sed alie solõnes videnť magis exponere mentem auctoritatis. vide ⁊ de illa auctoritate d. san. de charitate q. vi. ad p̃mũ. q: aliq̄s nõ ꝑfect' nõ statim peccat mortaliter sed ꝑ multas negligentias ⁊ venialia ad h̄ disponit'. ¶ Nota aũt q̄ h̄ argumẽtũ iplicat aliud dubiũ. an videlz p̃mo pctõ possit peccare in spm̃sctm̃ de q̄ iã tactũ est. et hꝫ d. san. 2ª 2e. q. xiiij. vbi statim et in. ij. sniaꝝ.

¶ Ad tertiũ dõm. q̄ illud ꝑpter qđ volũtas inclinať ad malũ nõ sꝑ habitus est vel passio. sed q̄dam aliud. vt dictũ est.

In cor.

¶ Ad maiorẽ v̄a. vt dictũ est. optet q̄ volũtas de se. id est nõ tracta ꝑ aliqđ extrinsecũ. Ad minorẽ ꝯcedit'. q̄ ex natura sua nõ iclinať ad malũ. ex natura videlz poñali s; tñ pt ꝑ actũ q̄ est eius inclinari in malũ simpl'r. bonũ tñ s'm q̄d quia hõ nõ ita ꝯgnoscit spiritualia sicut temꝑalia. et videt plures delectari in tꝑalibꝫ. ideo ⁊ ipe post habituz bonis simpl'r ⁊ spiritualibꝫ firmat se in tꝑalibꝫ ꝑ obstinatione ⁊ desperatõem. stant eñ sil' iuxta supra dicta q. xix. ar. vi. q̄ volũtas ex natura sua inclinať ad bonũ in vl'i. et tñ ex sua libertate determinat se ad h̄ bonũ qđ est bonum s'm quid auertendo se ab h̄ bono simpl'r dũmodo est iniussum scz spirituali ⁊ diuino. Ultra. ğ optet si eligit maluz q̄ h̄ sit ex aliquo suꝑueniẽti qđ est passio vel habit'. Cõcedit' p̃ina ps ꝯñtis. s; negať ꝯña q̄ ad scđam ꝑtem ꝯsequẽtis. q: dať tibꝫ scz ꝑpria actualis iordinatio volũtatis q̄ abijcit ꝑhitens ab effrenata electõne mali. ⁊ nõ est passio vel habit' vñ ꝯcessa subsumpta ꝑpõne. Negať vltima ꝯña. põt eñ esse q̄ nec ex natura ferť in malũ nec ex habitu s; ex ꝑpria inclinatõe ⁊ affectõe maiori ad bonuz tꝑale. patiť scienter ⁊ incurrit imo vult malũ spirituale. q: tꝑale est magis amatũ q̄ ad hũc. ex natura eñ ferť in bonũ in cõi ⁊ talis actus naturalis semꝑ est bon'. s; ꝑ actũ liberꝫ ⁊ ipa vt est liberꝫ arbitriũ pt ferri i bonũ cui scit esse annexũ malũ. sicut eñ mal' angel' natural'r hꝫ bonã volũtatẽ. ita ⁊ homo. ⁊ tñ vtroq̄ ꝑ volũtatem vt libera est potest peccare ⁊ pscrtim hõ cui spiritualia bona magis incognita sunt ⁊ magis nota corꝑalia.

¶ Ad q̃rtũ dõz. q̄ nõ est silis rõ de electõe boni et de electiõe mali. q: malũ nũq̄ est sine bono nature. s; bonũ põt esse sine malo culpe ꝑfecto

¶ Nota q̄ ꝯclõ q̄dez v̄a est ⁊ eadẽ cũ ꝯclõne articuli. q̄ tñ maior ğ aliter intellecta nõ ꝯtinet purã v̄itatẽ. ideo Hoc. ad ipam rñdet. q: nõ est sil'r d electione boni ⁊ electione mali. q: malũ nunq̄ est sine bono scz nature. s; bonũ ecõtra põt esse sine malo culpe ꝑfecte. q̄uis ğ sit ꝑportio iter habitũ bonũ ⁊ malũ. nõ tñ ẽ sil'r de electõe boni ⁊ mali. ⁊ h̄ voluit D. ꝑ maiori informatõe ostendere.

¶ Utꝝ ille q̄ peccat ex certa malicia peccet grauius q̄ȝ ille q̄ peccat ex passione.

Ad quartũ sic ꝑcedit'. Videť q̄ ille qui peccat ex certa malicia nõ peccet grauius q̄ȝ ille qui peccat ex passione. Ignorãtia eñ excusat pctm̃ vel in toto vel in parte. sed maior est ignorantia in eo q̄ peccat ex certa malicia q̄ȝ in eo qui peccat ex passiõe. nã ille q̄ peccat ex certa malicia patiť ignorãtiã p̃ncipij que est maxima. vt ph's dicit in. vij. ethicoꝝ. habet eñ malã existimatõem de fine q̄ est p̃ncipiũ in oꝑatiuis. ergo magis excusať a peccato q̄ peccat ex certa malicia q̄ȝ ille q̄ peccat ex passione. ¶ P̄. quãto aliq̄s habet maius impellens ad peccandũ. tanto min' peccat. sicut pꝫ de eo qui maiori impetu passionis deijciť in peccatũ. sed ille q̄ peccat ex certa malicia impelliť ab habitu. cuius est fortior ipulsio q̄ȝ passiõis. ergo ille q̄ peccat ex habitu minus peccat q̄ȝ ille qui peccat ex passione. ¶ P̄. peccare ex certa malicia est peccare ex electõne mali. sed ille q̄ peccat ex passione etiã eligit malũ. ergo nõ minus peccat q̄ȝ ille q̄ peccat ex certa malicia. ¶ Sz cõtra est q̄ peccatũ qđ ex industria ꝯmittiť ex hoc ipso grauiorẽ penã mereť. s'm illud Job. xxxiiij. Quasi impios ꝑcussit eos in loco videntiũ. q̄ quasi de industria recesserũt ab eo. sed pena nõ augeť nisi ꝑpť grauitatẽ culpe. ergo peccatũ ex hoc aggrauať q̄ est ex industria seu certa malicia.

Q

¶ Hic querit ꝯparando pctm̃ ex malicia ad pctm̃ ex passiõe. in grauitate. an q̄s peccet grauius ex malicia q̄ȝ ex passiõe. ¶ Nota q̄ ista q̄stio itelligiť de pctõ ex malicia. nõ vt est pctm̃ in spm̃sctm̃. q: ꝯstat q̄ hoc grauius est ⁊ cuz h̄ alteri' gñis q̄ȝ pctm̃ ex passione. itelligiť igiť de pctõ ex malicia ꝑut pctm̃ ex habitu est pctm̃ ex malicia ⁊ q: illđ. vt patuit ar. ij. ad p̃m. nõ est alteri' gñis obiectiui a pctõ ex infirmitate. ideo sunt ꝯparabilia. ⁊ h̄ tangit d. san. in de malo mate. iij. q. xiij. vbi dr̃ rñdẽdo ad hãc q̄stionẽ. s; qui peccat ex hitu (qđ ẽ ex malicia peccare ⁊c.) hec ille. vbi insinuit q̄ loquiť de peccato ex malicia ꝑut idem est quod peccatum ex habitu ⁊c.

¶ Rñdeo dõz. q̄ ẽ pctm̃ qđ ex certa malitia ẽ grauius pctõ qđ est ex passione triplici rõne.

¶ Conclo rñsiua est in p̃ncipio quã deducit tribꝫ rõnibꝫ q̄ patebũt ꝑsequẽdo ⁊ est ista ꝯclõ. Peccatũ qđ est ex certa malicia est grauius pctõ qđ est ex passiõe. ¶ Nota q̄ hec ꝯclõ ⁊ alia q̄ ꝑ vlti' ꝑbatõne. scz intelligenda sunt. vt hꝫ d. san. vbi iam in de malo ceteris paribꝫ. ⁊ h̄ in p̃ma rõne pura si peccet vna specie pcti ⁊ vn' q̄dem ex passiõe. ali' ãt ex habitu. q: tũc q̄ peccat ex habitu grauius peccat. si ãt eẽt magna iequalitas i specie pcti posset ꝯtingere vt peccans ex passiõe grauius peccaret sicut homicida ex ira grauius peccat q̄ȝ ꝯmittẽs modicũ furtũ ex habitu.

¶ Primo q̄dē qꝛ cū pctm̄ ꝑncipalr in voluntate
ꝯsistat. q̄ꝫto mot⁹ pcti est magis ꝓpri⁹ volūtati. tan
to pctm̄ est grauı⁹ ceteris paribꝫ. cū āt ex certa mali
cia peccat̄. mot⁹ pcti est magis ꝓpri⁹ volūtati q̄ ex
seip̄a in malū mouet̄ q̄ꝫ qn̄ ex passiōe peccat̄. q̄si ex q̄
dā extrinseco ipulsa ad peccādū. vn̄ pctm̄ ex hoc ip̄o
ꝙ ē ex malicia aggrauat̄. ꝛ tanto magis q̄nto fuerit
vehemētioꝛ malicia. ex eo ꝟo ꝙ ē ex passiōe diminui
tur tāto magis q̄nto passio fuerit magis vehemēs.

¶ Hic ꝯn̄r D. ꝓbat ꝯclōnē tribꝫ medijs. q̄ꝛ pᵐ pce
dit ex pᵗᵉ maioꝛ volūtarij. a q̄ vt patuit sup̄ q. lxxiij. ar.
vi. sumit̄ maioꝛ grauitas gn̄ica pcti. vt videlꝫ culpa est.
et mag̃ volūtariū ē qn̄ mot⁹ ē mag̃ volūtati ꝓpri⁹. vt pa
tuit q. lxxvij. ar. vi ad tertiū. Arguit̄ g̃ sic p°. q̄ꝫto motus
pcti ē mag̃ ꝓpri⁹ volūtati tāto pctm̄ ē grauı⁹ ceteris pari
bus. sꝫ qn̄ peccat̄ ex malicia tūc mot⁹ pcti ē mag̃ ꝓpri⁹ vo
lūtati q̄ꝫ qn̄ ex passiōe peccat̄. g̃ pctm̄ ex hoc ip̄o ꝙ ē ex ma
licia aggrauat̄ ꝛc̄. Maioꝛ ꝓbat̄. pctm̄ ꝑncipalr ꝯsistit in
volūtate. g̃ seq̄t̄ maioꝛ. dꝛ āt ceteris paribꝫ ꝓpt̄ dicta cir
ca ꝯclōnē. qꝛ cū grauitas specifica ex pᵗᵉ obiecti sit pᵃ. vt
patuit sup̄. iō si ip̄a eēt maioꝛ grauitate specifica alteri⁹.
tūc nō oporteret pctm̄ ex malicia eē simplr maı⁹. ¶ Nota
ꝙ pctm̄ ꝑncipalr ꝯsistit in volūtate sub rōne pcti vt cul
pa est. ꝛ ꝯpletiue. tn̄ ꝑncipali⁹ est ex obiecto inchoatiue et
ſm grauitatē specificā ꝛc̄. Minoꝛ pꝫ. qꝛ qn̄ peccat ex ma
licia tūc ex seip̄a mouet̄ in malū. qn̄ aūt ex passione pecca
tur tūc volūtas q̄si ex quodā extrinseco ip̄ellit̄ ad peccan
dū. igit̄ minoꝛ vera. Illud assumptū ꝓ minore pꝫ ptım
ex dictis in ista q̄stione ptim ex dictis q. p̄cedētis. ¶ No
ta aūt ꝙ ista rō ꝓcedere posset de pctō ex malicia q̄cūq̄.
siue scꝫ ex habitu siue ex electiōe ꝓhibentiū vt est in spiri
tūsctm̄ q̄ ad h̄. qꝛ vtrobiq̄ volūtas ex seip̄a mouet̄ in ma
lū. qꝛ tn̄ in pctō in spiritū sctm̄. ꝛ in pctō ex passiōe cetera
nō pn̄t esse paria. nā nūq̄ sūt eiusdē gn̄is ꝛ obiecti vel spe
ciei. ideo d. san. in de malo vbi sup̄. istā rōnem manifeste
intelligit de pctō ex malicia ꝓut est ex habitu. vt pꝫ ītuen
ti. ideo videt̄ iuxta dicta in p̄mo notabili de pctō ex ma
licia qđ est ex habitu ꝛc̄. Secūda ratio est.

¶ Scđo qꝛ passio q̄ īclinat volūtatē ad peccādū
cito transit. ꝛ sic hō cito redit ad bonū ꝓpositū peni
tens de pctō. sꝫ habit⁹ q̄ hō ex malicia peccat est q̄li
tas p̄manēs. ꝛ ideo q̄ ex malicia peccat diuturnius
peccat. vn̄ phs i. vij. ethi. ꝯpat intēperatū q̄ peccat
ex malicia infirmo q̄ ꝯtinue laborat. incōtinentē aūt
q̄ peccat ex passione ei q̄ laborat interpolate.

¶ Ista rō fundat̄ in maiori duratione ꝛ periculositate
et ꝯtinuatōe. ꝛ arguit̄ sic. Malū q̄ꝫto diuturni⁹ tanto pe
ius ceteris paribꝫ. sed q̄ peccat ex malicia diuturni⁹ peccat
q̄ꝫ q̄ peccat ex passione. igit̄ grauı⁹ ceteris paribꝫ. Maioꝛ
ista fuit declarata. s̄ q. lxxi. ar. p̄. ad pᵐ. qꝛ si sunt eiusdē
spēi magis ꝛ min⁹ diuturnū tūc magis diuturnū est pe⁹.
in mal̄ saltē accñtalr. vt patuit ibidē. Minoꝛ ꝓbat̄. pas
sio q̄ inclinat volūtatē ad peccādū cito transit ꝛ sic hō ci
to redit ad bonū ꝓpositū penitens de pctō. sꝫ habitus q̄
hō ex malicia peccat est q̄litas p̄manens. igit̄ minoꝛ ꝟa.
¶ Et nota ꝙ ista rō ꝓbat ꝙ ex malicia peccās peccat diu
turni⁹ saltē reiterando ꝓpositū ꝛ actū pcti interioris. qꝛ cū
habit⁹ ꝑ se insit frequēter īclinat ad ꝓpositū sui act⁹. sꝫ pas
sio raro adest. iō nō totiēs reiterat̄ pctm̄ nec q̄ ad actū in
terioꝛē nec exterioꝛē. Scđo ꝯfirmat̄ ista minoꝛ auctorita
te phi. vij. ethi. q̄ ꝯparat itēperatū q̄ peccat ex malicia ꝛ ha
bitu infirmo q̄ ꝯtinue laborat. videlꝫ tisico vl' hidropico
Incōtinentē āt q̄ peccat ex passiōe ei q̄ laborat iterpolate
videlꝫ epilentico. igit̄ minoꝛ ꝟa. ¶ Nota aūt ꝙ hec rō
manifeste ꝓcedit de pctō ex malicia ꝓut est ex hītu. qꝛ. d.
san. ꝓbat ꝙ sit p̄manēti⁹. qꝛ ē ex hītu. vt pꝫ ītuēti 3ᵃ rō.

¶ Tertio qꝛ ille q̄ peccat ex certa malicia est male
disposit⁹ q̄ꝫtū ad ip̄m finē q̄ ē ꝑncipiū in op̄abilibꝫ.
et sic ei⁹ defect⁹ ē p̄iculosioꝛ q̄ꝫ ei⁹ q̄ ex passiōe peccat
cui⁹ ꝓpositū tendit in bonū finē. sꝫ h̄ ꝓpositū iterrū
pat̄ ad horā ꝓpter passionē. Sp̄ āt defect⁹ ꝑncipij ē
pessim⁹. vnde manifestū est ꝙ grauı⁹ est pctm̄ qđ ex
malicia q̄ꝫ qđ est ex passione.

¶ Hec rō ꝓcedit ex pᵗᵉ eius circa qđ vtrūq̄ deficit ha
bendo falsaꝫ estimatōem. ꝛ ignorātiā ꝛ ex pᵗᵉ maioris pe
riculi ꝛ insanabilitatis. ¶ Ubi nota breuiter iuxta dicta
sup̄ q. lviij. ar. v. et 2ᵃ 2ᵉ. q. xlix. ar. ij. ꝙ ꝑncipia i agibilibꝫ
sunt fines ꝟtutū nō solū vl'es sꝫ ꝛ ꝓprij ꝟtutibꝫ. sic tēpan
tie finis ē bn̄ se hr̄e ſm rōnē videlꝫ i delectabilibꝫ. q̄ g̃ pec
cat ex passiōe videlꝫ forti ꝛ magna q̄lis req̄rit̄ ad pctm̄ ex
passiōe hꝫ errorē ꝛ falsaꝫ estimatōeꝫ circa aliqđ p̄ticulare
eligibile ꝓut estimat h̄ nūc esse eligendū. ꝛ tn̄ ꝓpositū ei⁹
nouit habitu ꝛ peccās ex passione est bn̄ disposit⁹ habitu
saltē circa finē ꝟtutis. sꝫ peccans ex habitu vt intēperat⁹ hꝫ
ignorātiā ꝛ errorē circa finē ip̄ꝫ. qꝛ iudicat bonū eē vt effre
nate sequat̄ passiōes. Pꝫ āt ex sup̄ dictis q. lxxij. ar. v. ꝙ
defect⁹ ꝑncipij periculosus ē. qꝛ insanabil̄. defect⁹ āt post
ꝑncipiū ip̄o saluo. sanari pt̄. His notatis arguit̄ sic. Sp̄
defect⁹ ꝑncipij ē pessim⁹. sꝫ ille q̄ peccat ex malicia deficit
circa ꝑnciᵐ. i moralibꝫ nō āt q̄ peccat ex passiōe. g̃ peccās
ex malicia deficit p̄iculosi⁹ ꝛ grauı⁹ ꝛc̄. maioꝛ nota. Mi
noꝛ pꝫ. qꝛ q̄ peccat ex malicia deficit circa finē. scꝫ p̄ticula
rē ꝟtutis. peccās āt ex passiōe ꝓposito habituali saltē ten
dit in bonū finē. sꝫ h̄ ꝓpositū iterrūpat̄ ad horā ꝓpter pas
sionē. sꝫ finis ē ꝑncipiū in moralibꝫ. igit̄ minoꝛ ꝟa. ¶ No
ta āt ꝙ hec rō q̄ꝫuis itelligi possit de pctō ex malicia vtro
q̄ mō. tn̄ ꝯuenienti⁹ itelligit̄ de pctō ex habitu. q̄ cū despe
rādo fert̄ in pctm̄ male se hꝫ ad finē ꝟtutis dū libere vult
frui bonis mūdi ꝛc̄. et ita vtit̄ hac rōe d. san. 2ᵃ 2ᵉ. q. clvi.
ar. 3. vbi vide i cor. et solōibꝫ has rōes nūc positas referri

☞ Et ꝯfirmat̄ ꝯclō argumento in ꝯtrium. ¶ Nota
circa hoc argumētū. ꝙ maioꝛ pena nō debet̄ solū ꝓpt̄ ma
iorē grauitatē specificā. sꝫ ꝛ ꝓpter genericā ꝛ accidentaleꝫ.
et g̃ stat ꝙ peccatū ex malicia ꝛ habitu sit eiusdem speciei
(vt patuit) cū peccato ex passione. ꝛ tn̄ grauius puniat̄.
quare nō sunt incōpossibilia qđ D. loq̄tur de malicia ex
habitu tm̄. ꝛ tn̄ sibi debet̄ maioꝛ pena. esto sit eiusdē spe
ciei cū eo qđ est ex passione. ¶ Nota etiā circa minorem
eiusdem argumēti in ꝯtrariū. ꝙ pena nō auget̄ nisi ꝓpter
grauitatē culpe via executōis ꝛ inflictōnis a iusto iudice.
tn̄ etiā ecōtra in via q̄si intentōis vel volitōis indirecte ꝛ
ꝯmissiōis. culpa ip̄a auget̄. vt patuit sup̄ q. lxxiii. ar. viij.
circa finē. qꝛ fidelis q̄ ꝯtemnit maiores penas de qbꝫ credit
eo ip̄o grauı⁹ peccat. ꝛ ita culpa q̄nq̄ hꝫ grauitatē ex pe
na iuxta sensuꝫ ibidē dictū ꝛ h̄ in via ꝯmissiōis culpe ꝛ p̄
uisionis pene. sꝫ tn̄ in via inflictōnis pena ip̄a taxat̄ iuxta
culpe grauitatē quā hꝫ vel habuit ex ip̄a pena vt p̄cuisa
fuit. ita ꝙ pena nō auget̄ nisi ꝓpt̄ grauitatē culpe quā po
tuit habere ex pena vt p̄uisa fuit ꝛ tn̄ ꝯtempta. nā ex h̄ ar
guit̄ maioꝛ volūtas ad malum ꝛc̄.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q̄ ignorantia electionis de q̄ obiectio procedit neq̄z excusat neq̄z diminuit pecca
q. lxxvi. arti. iiij. tū. vt supra dictū est. vnde neq̄z maior ignorātia ta/lis facit esse minus peccatū.

¶ Ad maiorē sepe patuit in q. lxxvi. p̄sertī ar. iiij. ad p^m. q̄r vera ē de ignorātia q̄ ē cā pcī sȝ falsa ē de ignorātia electōis q̄ est ꝯcomitās vel magis sequēs cām pcī. siue sit passio siue habit⁹. vt eīm patuit etiā habit⁹ hȝ ignorātiaȝ ꝯcomitantē. vt patuit ar. p̄ ad p^m. ex d. san. in de malo. illa igr̄ ignorātia nō excusat i toto nec in pte. imo vt dictū fuit q̄nq̄z auget. q̄r p̄cedit ex volūtate multū affecta pctō. Minor vera ē ⁊ cā verificat d. san. 2ᵒ 2ᵉ. vbi s̄ ad p^m. q̄r ē maior vno⁰ q̄ntū ad duratiōeȝ. q̄r in icōtinēte durat illa ignorātia solū passione durāte sicut accessio febris tertiane durat durāte ꝯmotōe hūoris. ignorātia āt i itēpati durat assidue p̄pt̄ ꝑmanētiā hit⁹. Alio⁰ ē maior ignorātia itēpati q̄ntū ad id q̄d ignoraī ⁊c. vt deductū fuit in tertia rōne arti. et ad h̄ redit p̄batio minoris in l̄ra. sȝ negaī ꝯña. q̄r vt s̄ dictū fuit q. lxxiij. ar. ij. ad 2^m. illa regla sic simplr̄ ad simplr̄ et magis ad magis. hȝ solū in his q̄ s̄t ꝑ se. mō ignorātia q̄ ē in pctō ex malicia. ⁊ etiā in pctō ex passiōe nō ꝑ se excusat. imo nihil excusat. ḡ nō oȝ q̄ maior ignorātia magis excuset ⁊ faciat min⁹ pctm̄ imo q̄nto ignorātia tal' ē maior tāto pctm̄ ē grauī⁹. de h̄ d. san. vbi s̄ 2ᵒ 2ᵉ. ignorātia itellect⁹ q̄nq̄z q̄dē p̄cedit iclinatōeȝ appetit⁹ ⁊ cāt eā et sic q̄ntū ē maior ignorātia tanto magis pctm̄ diminuit vel totalr̄ excusat iq̄ntū cāt iuolūtariū. Alio⁰ ec̄ōuerso ignorātia rōis sequiī iclinatōeȝ appetit⁹ ⁊ tal' ignorātia q̄nto est maior tāto pctm̄ ē grauī⁹. q̄r ōn̄diī iclinatio appetit⁹ ee maior. ignorātia āt tā icōtinētis q̄ itēpati, p̄uenit ex eo q̄ appetit⁹ ē in aliq̄d iclinat⁹ siue ꝑ passionē sicut in icōtinēte siue ꝑ habitū in itēpato. Hec ille. ⁊ valēt hec ad ꝓpositū.

¶ Ad scdm̄ dōȝ. q̄ ipulsio q̄ ē ex passiōe ē q̄si exte/riori affectu respectu volūtatis. sȝ ꝑ habitū inclinaī volūtas quasi ab iteriori. vñ nō ē similis ratio.

¶ Ad maiorē dr̄ post dicta s̄ q. lxxiij. ar. vi. et q. lxxvij ar. vi. ad 3^m. q̄nto aliq̄s hȝ mai⁹ ipellēs extrinsecū q̄d ob/nubilat ꝓpriū motiuū volūtatis scȝ rōeȝ tāto min⁹ peccat. si āt itelligiī de ipellēte itraneo aut de eo q̄d mouet s̄m naturā volūtatis ⁊ ordinē. sicut ē finis ⁊ habit⁹ itrane⁹ volūtati vl' volēti ad sensuȝ dictū i ar. ij. negaī maior. q̄ñ videlȝ ipellēs nō tollit q̄n mot⁹ sit ꝓpri⁹ volūtati. si āt facit ne sit volūtati ꝓpri⁹ vera ē maior. Ad minorē. ille q̄ peccat ex certa malicia ipelliī ab hitu. ꝯcediī. Sȝ dico q̄ ille ipulsus ē iterior ⁊ nō abūdat ꝯturbādo vehemēter iudiciū rōis et relinq̄t motū volūtas ꝓpriū grauī⁹ scȝ nō ē ab extrinse/co. q̄re negaī ꝯña. ¶ Nota āt q̄ i h̄ argumēto D. arguit in minori de pctō ex malicia q̄d ē ex habitu. q̄re ⁊ bñ di/ctū videī cū dicebaī articul⁹ itelligēd⁹ de pctō ex malicia q̄d ē ex habitu. ¶ Nota 2ᵒ q̄ D. dr̄ i solōne sȝ ꝑ hitū vo/lūtatis iclinaī q̄si ab iteriori. q̄r videlȝ iuxta dicta in ar. ij. cito nō sit subiectiue i volūtate. ē tm̄ i volūtate ⁊ ꝑ modū forme q̄si gñaī q̄d de passione dici nō pt̄ cū subito insur/gat ⁊ statim trāseat ⁊ cū hoc plerūq̄z ab extrinseco insur/gat. vt patuit supra q. xxij.

¶ Ad tertiū dōȝ. q̄ aliō ē peccare eligētē. ⁊ aliō pec/care ex electōe. ille eīm q̄ peccat ex passiōe. peccat q̄dē eligēs. nō tm̄ ex electiōe. q̄r electio nō ē i eo p̄mū pcī p̄ncipiū. sȝ iduciī ex passiōe ad eligendū id q̄d extra passiōeȝ eā nō eligeret. sȝ ille q̄ peccat ex certa malicia sȝ se eligit malū eo mō q̄ dictū ē. ⁊ iō electio q̄ ē in Ar. p. ipso est p̄ncipiū pcī. ⁊ ꝓpter h̄ dr̄ ex electōe peccare.

¶ Maior vera. ad sensuȝ dictū ar. p̄. q̄r ē eligere maluȝ id ē poti⁹ icurrere velle malū q̄z carere bono ꝯcupito nō q̄ malū ꝓpter se eligaī vl' rōe mali. Ad minorē dico. q̄ nō bñ subsumiī sunt eīm q̄tuor termini. si āt bñ subsumiī. negaī minor. scȝ q̄ peccās ex passiōe peccet ex electōe. ipe q̄dē peccat eligēs malū sȝ nō ex electōe. ex electōe eīm peccare ē ex ꝓpria libertate volūtatis ferri in malū q̄ñ nō est tracta ꝑ aliq̄d extrinsecū ipellēs q̄d nō ē i peccāte ex passiōe. q̄r ibi volūtas eligit ꝓpt̄ passionē q̄ nō exīte nō eligeret. sȝ peccās ex hitu eligit malū ad sensuȝ dictū ex sola ꝯplacētia ⁊ libertate volūtatis nō tracte ꝑ aliq̄d extrinsecū. p̄ꝑpō/sitio eīm ex denotat hitudinē p̄ncipij. i peccāte āt ex passiōe nō est p^m p̄ncipiū ipa volūtas. sȝ passio. scc⁹ i peccāte ex malicia. q̄r ibi act⁹ exterior p̄cedit ex iteriori hitu volūtatis ⁊ electione volūtatis tāq̄z p̄ma cā. vt patuit ar. p̄. ad tertiū.

¶ Questio. lxxix. de causis pcī exteriorib⁹.

R

Einde ꝯsiderādū ē de causis exteriorib⁹ pcī. Et p̄mo ex pte dei. Scdo ex pte diaboli. Tertio ex pte hoīs. Circa p̄mū q̄/runī q̄tuor. Primo. vtrū de⁹ sit cā pcī. Scdo vtrū act⁹ pcī sit a deo. Tertio. vtrū de⁹ sit cā exce/cationis ⁊ obduratōis. Quarto. vtrū hec ordinenī ad salutē eoꝶ q̄ excecanī vel obduraī.

¶ Expedito tractatu de causis pctōꝶ iterioribus. nunc d. san. iuxta ordinē statutū q. lxxvi. agit de causis exteriorib⁹ pcī. ⁊ p⁰ ex pte dei q. p̄. scdo ex pte diaboli q. lxxx. sequēnti. 3ᵒ ex pte hoīs q. lxxxi. Circa p^m aduerte q̄ i pctō tria pñt ꝯsiderari. s. ipa deordinatio ipe act⁹ ⁊ effect⁹ hoꝶ. s. p̄di/uatio ꝯfe. p⁰ ḡ ōndiī i q. p̄senti. an de⁹ sit cā pcī ex pte deordiatōis. scdo an ex pte act⁹ ar. ij. tertio an ex pte effect⁹. in ar. iij. et q̄rto determiat dubiū iadēs ex ar. 3. i q̄rto ar.

¶ Vtrū deus sit causa peccati.

Ad p̄mū sic p̄cediī. Videī q̄ deus sit cā pec/cati. Dicit eīm Apls Ro. p̄mo de q̄busdā Tradidit eos de⁹ in reprobū sensuȝ vt fa/ciāt ea q̄ nō ꝯueniūt. Et glosa ibidē dr̄. q̄ de⁹ opaī in cordib⁹ hoīm inclinādo volūtates eoꝶ in q̄dcūq̄z voluerit siue in bonū siue in malū. sȝ facere q̄ nō ꝯueniūt ⁊ inclinari s̄m volūtatē ad malū est pctm̄. ḡ de⁹ hoīb⁹ est cā pcī. ¶ P̄. Sap. xiiij. dr̄. Creature dei in odiū facte sunt. ⁊ i tentatōeȝ aīe hoīm. sȝ tentatio solet dici ꝓuocatio ad peccandū. cū ḡ creature nō sint facte nisi a deo. vt in p̄mo habitū est. vi/deī q̄ de⁹ sit cā pcī ꝓuocās hoīeȝ ad peccādū. ¶ P̄. p̄ᵃ p. q. pluī. ar. p̄. q̄cq̄d ē cā cāe est cā effect⁹. sȝ de⁹ ē cā liberi arbitrij q̄d est cā pcī. ḡ de⁹ ē cā pcī. ¶ P̄. oē malū opponiī bo/no. sȝ nō repugnat diuine bonitati q̄ ipe sit cā mali pene. de isto eīm malo dr̄ Esaie. xlv. q̄ de⁹ ē creās ma/lū. Et amos. 3. Si ē malū in ciuitate q̄d de⁹ nō fece/rit. ḡ etiā diuine bonitati nō repugnat q̄ de⁹ sit cā culpe. Sȝ ꝯ Sap. xi. dr̄. Nihil odisti eoꝶ q̄ fecisti. odit āt de⁹ pctm̄. s̄m illud Sap. xiiij. Odio ē deo ipius et ipietas eius. ḡ deus nō est causa peccati.

¶ Nota primo vt iā tactū fuit. ista q̄stio hui⁹ articuli intelligit de cā pctī formaliter. videlz. an sit cā inordinatōis q̄ ē in pctō. ¶ Nota āt 2°. q̄ nomē pctī nō signat ipm actū cui⁹ forma ē pctū. q2 alias sequeret q̄ pctm̄ ꝛ rectū haberēt idē formale pctū. q2 possibile fuit vt ille idē act⁹ nūero. esset pformis regule superiori. ꝛ tūc eēt rect⁹. q2 formale pctū est ipa inordinatio q̄ accidit actui. ex q̄ ē a tali agēte volūtario qd se nō pformat sue regle. ¶ Nota 3°. q̄ tal' inordinatio q̄ ē formale pctū pctī. nihil aliud est q̄ carētia actualis rectitudinis debite. h̄ ē rectitudinis ꝛ ordinatiōis. q̄ deberet ineē ꝛ nō inest. ꝛ hec carētia act⁹ volūtarij deficientis. ē formale in pctō actuali. Querit igr. An de⁹ sit cā. q̄ tal' rectitudo ꝛ ordinatio debita insit nō insit actui. ita q̄ faciat volūtatē deficere. ita q̄ de⁹ p° deficiat. Et po nō agat id. qd facit actū eē rectū puta pformē legi diuine ꝛ fini vltimo.

¶ Rndeo dōm. q̄ hō dupl'r ē causa pctī vl' sui vl' alteri⁹. Uno mō directe inclinādo. s. volūtatē suam vel alteri⁹ ad peccādū. Alio mō indirecte. dū sz nō retrahit aliqs a pctō. vn̄ Ezech. iij speculatori dr. Si nō dixeris impio morte morieris. sanguinem ei⁹ de manu tua requiram.

¶ Doc. in articuli corpore duo facit. p° pmittit q̄ndā distinctiōem p intellectu q̄sti. 2° fm h̄ rndet. ibi. De⁹ āt. ꝛc. ¶ Nota g̃ p°. q̄ q̄situ pt hr̄e duplicē intellectū. fm q̄ dupliciter ē cā pctī. sic hō dupl'r ē cā pctī vl' sui vl' alteri⁹. ꝛ sic etiā posset videri q̄ de⁹ dupl'r eēt cā pctī. Uno⁰ directe. inclinādo scz volūtatē suā. vl' alteri⁹ ad peccādū. i. ad actiōne. vt deformitati substat. q2 videlz inducat ad h̄ vt velit inordinate. inq̄tū pt. sicut diabol⁹ ꝛ hō psuadendo ꝛ allicendo. Alio⁰ indirecte. q2 videlz nō agit ad h̄ q̄ ali⁹ peccet. sed q2 nō retrahit ꝛ impedit a pctō. sicut Ezechiel tertio. si nō dixeris impio ꝛc.

¶ Deus āt nō pt eē directe cā pctī vel sui vel alteri⁹. q2 omē pctm̄ ē p recessum ab ordine q̄ ē in deū sicut in fine. de⁹ āt oia inclinat ꝛ pūertit in seipm sicut in vltimū finē. sicut Diony. dr iiij. c. de diu. no. vn̄ impossibile ē q̄ sit sibi vel alijs causa discedēdi ab ordine q̄ ē in ipm. vn̄ nō pt directe eē causa pctī

¶ Hic pnter Doc. rndet ad q̄situ fm illū duplicē intellectu. cui pclone totali. de⁹ nullo mō ē cā pctī. Probat de⁹ nō ē cā pctī directe vel indirecte. igr nullo mō. tenet pn̄a a sufficienti diuisione. q2 nō dat ali⁹ mod⁹ ab istis. scz q̄ vl' ipe faciat vl' aliū inducat. vl' nō ipediat qñ debet. Circa ans Doc pmo pbat pmā eius pte. 2° scdam. ibi. Similr etiā ꝛc. Tertio subiūgit ipam pclonē. ibi. Et sic pz ꝛc. ¶ Pro pma pte antis nota. q̄ Doc. in de malo man. 3ª. q p. pbat hac pte. scz. q̄ nec de⁹ possit peccare. nec aliū facere peccare. Pmo de pctō fm coēm rōnem. vt etiā inuenit in naturalibꝫ ꝛ artificialibꝫ. vt patuit sup. q. lxxj. ar. p°. inq̄tū pctm dr defectū actōis a regla debita ꝛ fine (q2 tale pctm puenit ex defectu pncip ij actiui. q̄ i deo eē nō pt cui⁹ potentia ē infinita) hic āt D. pbat de pctō fm q̄ ꝓprie in moralibꝫ inuenit puta hꝫ rōem culpe. qd psistit in h. q̄ volūtas deficiat a debito fine. p h̄ q̄ in finē indebitū tendit ptra regulā suā. voluntas eīn diuina naturalr inheret summo bono. nec pt ab eo desistere. ꝛ est ipa summa bonitas. Arguit igit sic. p p° pte. Oē pctm (scz vt culpa ꝛ in moralibꝫ) ē p recessum (saltē scz priuatiue) ab ordine q̄ ē in deū. sz ipossibile ē q̄ de⁹ sit sibi vl' alijs cā discedendi ab ordine q̄ ē in ipm. igr nō pt eē directe cā pctī sibi vl' alijs. Maior ꝛ ista pz ex definitōe pctī. habita sup. q. lxxj. ar. vj. q2 formale pctī vt dictū ē. ē auersio ꝛ inordinatio ꝛ corruptio debiti ordinis ad deū. tanq̄ regulā primā ꝛ vltimū finē. Dixi āt q̄ ē oē pctm̄ ē p recessum ꝛ auersionē. saltē priuatiuē. q2 vt hꝫ Scotus ꝛ bn̄ in 2°. dis. xxxvij. ē duplex auersio. vl' recessus ab vltio fine. formalr ꝛ priuatiuē. Formalr ptrie vl' negatiue. sic q̄ volūtas nolit illū finē. ꝛ tale nol'e ē odire. vel nō velit cū deberet velle. ꝛ tale nō velle ē omittere illud peceptū. diliges dn̄m deū tuū. ꝛ tales auersiones. scz formal' ptria. ꝛ formal' negatiua. nō sunt cōes omi pctō. sz odio ꝛ omissioni puatiue opposite actui charitatis. Priuatiuē āt auertit sic. Qñ aliqd ē necessariū ad psequendū vltimū finē volūtas auersa ab h̄ necessario ad vltimū finē. priuatiuē a fine auertit. sicut intellect⁹ negās pclonē priuatiuē auertit a pncipio. Prima auersio nō includit in q̄libet pctō (Est eīn odiū dei speciale pctm̄ silr omissio illi⁹ peceptī. diliges. ē speciale pctm) Scda āt mō auersio ē cōis oī pctō mortali. q2 in oī tali pctō mortali volūtas inordinate se hꝫ respectu alicui⁹ necarij ad finem. qd ex pcepto videlz diuio. deberet bn̄ ordinari. vn̄ talis auersio nihil aliud ē q̄ inordinatio voluntatis circa aliqd ordinatū ad finē ex pcepto diuio. circa qd deberet ordinari. Est g̃ oē pctm (scz pfectū ꝛ mortale) p recessum. vl' priuatiuē. vt dr Scot⁹. vel interptatiuē ptemptū diuine legis. vt dr maior. ¶ Minor p auctoritate btī Dionysij. q2 de⁹ oia inclinat ꝛ puertit in seipm sicut in vltimū finē. ꝛ hāc minorē Doc. declarat expresi⁹ sup in de malo. q2 qd cōiter inuenit in oibꝫ agentibꝫ creatis. opꝫ q̄ h̄ habeant ex imitatōe pmi agentis. qd dat oibꝫ sua similitudinē. fm q̄ capere pnt. put Dionysi⁹ dr nono ca. de diuinis noi. Sꝫ vnūqdq̄ agens creatū inuenit p suā actōem alia quodāmō ad seipum attrahere. assimilādo ea sibi. vl' p similitudinē forme. sicut cū calidū calefacit. vl' puertēdo ad finē suū. sicut hō p peceptū alios mouet ad finē quē intēdit. g̃ et h̄ deo puenit. q̄ ē oīa ad seipm puertat. ꝛ p pn̄s nihil auertit a seipo. ipe āt ē summū bonū. vn̄ nō pt eē cā auersionis volūtatis a summo bono. in q̄ culpe rō psistit put nūc loqmur de culpa ꝛc. Ex qbꝫ pꝫ pbatio formal' minoris dicte. Cōsequēter cū dicit

¶ Silr etiā neq̄z indirecte. ptingit eīn q̄ de⁹ aliqbus nō pbet auxiliū ad euitandū pctā. qd si pberet nō peccarēt. sz h̄ totū facit fm ordinē sue sapientie et iusticie cū ipe sit sapiētia ꝛ iusticia. vn̄ non iputat ei q̄ ali⁹ peccet sicut cause pctī. sicut gubernator nō dr cā submersiōis nauis ex h̄ q̄ nō gubernat nauē. nisi qñ subtrahit gubernatōez potēs ꝛ debēs gubernare

¶ Probat scdaz ptē antis. scz q̄ nō indirecte (Dicit āt indirecte cā. sicut dr indirecte volūtariū. qd videlz q̄s pt phibere vl' ipedire ꝛ nō ipedit. vt patuit sup) Et arguit sic. ille ē cā indirecte pctī. q̄ pt ipedire ꝛ dꝫ. si āt possit impedire. nō āt debeat nec tenet. nō ē cā etiā indirecte. et pfertim si ipe nō sit pma rō deficiendi. vl' non subtrahat auxiliū suū. nisi ex demerito pctī pcedētis. sꝫ deus nō dꝫ (esto possit) nec subtrahit nisi pter demeritū pctī pcedētis. Maior pꝫ exēplariter de gubernatore. q̄ nō dr cā submersionis nauis (etiā indirecte scz) ex h̄ q̄ non gubernat nauē. nisi qñ subtrahit gubernationē potēs ꝛ debens gubernare. Minor pꝫ. ꝛ q̄ possit clarū ē. sz nō debeat. pꝫ q2 ordo sue sapientie nō reqrit q̄ pbeat auxiliū ꝛ ipediat

Auersio dupl[ex] ab vltimo fine. formal[is] et priuat[iua]

pctũ vt arbitriũ liberũ creatũ qḋ ex natura sua deficere
pt suauiter disponat. Et q̄ subtrahat auxiliũ suũ ꝓpter
demeritũ pcti pcedentis saltẽ originalʼ. pꝫ ad pᵐ. Et pᵃ
p.q.xx.ij.ar.vij.ad tertiũ. Que aũt sit rõ q̄ diuina sapiẽ
tia ⁊ iusticia voluerit aliq̄s dimittere peccare ⁊ nõ ipedire.
habes rõem vbi iã in pᵃ p.ar.v.ad tertiũ. rõem videlicꝫ
in generali (lꝫ nõ pasã vt ibidẽ patebit) vt manifestetʼ
diuina bonitas p̄ misericordiã ⁊ iusticiã. ⁊ suauis dispo
sitio rõnalium creaturaꝝ. ¶ Nota ex dictꝭ ante arti
culũ. ex q̄bus habetʼ q̄ deus nõ est cã deficiendi pma. Et
ḡ nõ imputatʼ sibi pctm̃ alteriꝰ. si em̃ nõ fuisset pctm̃. pter
tim originale. deus nullũ hoiem deseruisset ¶ Nota etiã
q̄ Scotus vtitʼ eodẽ fundamẽto q̄ Doc. hic ad pbãdũ
q̄ deus in se nõ possit peccare. qꝛ videlꝫ nõ pt a se auerti
Nec formalr. qꝛ nõ p̄t se nõ diligere summe. ⁊ ordiate cũ
oibꝫ circũstãtijs reqsitis. Alioqn vel nõ posset se ordina
te diligere. vlʼ posset mutari. qꝛ vtrũqꝫ ẽ ipossibile. nec eti
am virtualr pt a se auerti. qꝛ nihil aliud a se est necessariũ
sibi ad volendũ se. qḋcũqꝫ em̃ aliud a se. est qꝛ ab eo vol
tum ⁊ hoc mõ volitũ. ⁊ p nũc. ⁊ ex hoc ẽ sic ordinate volẽ
dũ. Quare aũt nõ possit ẽẽ rõ pma deficiendi ⁊ peccandi
alꝭ patuit ⁊c̃. ¶ Nota circa scḋam pt̃em añtis ⁊ eius p
batiõem. q̄ deus nõ ẽ debitor alicui creature. nec tenetur
hoiem ꝯseruare ne peccet. maxime postq̄ peccãdo se fece
rit indignũ. debet aũt q̄ impleat in rebus id qḋ sua sapi
entia ⁊ volũtas hꝫ. qꝛ ḡ ordo sue sapientie nõ hꝫ qḋ ho
minibꝫ auxiliũ ferat omnibꝫ. ne peccent: ideo D. dt hic q̄
hoc totũ. scꝫ nõ p̄bere auxiliũ ne peccet. facit ẜm ordinem
sue sapientie quẽ dꝫ iplere. deus em̃ nõ ẽ debitor creature
sꝫ sibijpsi. q̄re nõ dꝫ. nec tenetʼ hoiẽ a pctõ ꝯseruare. ⁊ pter
tim cũ ꝯditio naturalʼ creature exigat ne a pctõ cohibeatʼ.
Et p̄ ꝯñs nõ ipuratʼ sibi. vide de h̃ pᵃ p.q.xxi.ar.p.ad.iij
Quõ deꝰ nihil debeat creaturꝭ. sꝫ sibi ⁊c̃. ¶ Nota tñ in
ista materia p intellectu maiori. Qꝫ cũ dr̃. q̄ deus lꝫ non
agat vel sit cã deformitatꝭ. sꝫ subtr̃. Et p̄ pus ⁊ plusq̃ vo
luntas peccãs. ¶ Nota inquã ꝓpter Scotũ. q̄ nõ dꝫ in
telligi q̄si pma cã in aliq̄ instanti attingat effectũ ⁊ opa
tionẽ cause scḋe in seipa. q̄si habeat vnã motionẽ puta ac
tioni creature volũtatꝭ peccantis. Et illa motio p̄ius p
us pducat p aliq̄ instanti q̄ volũtas. Ille em̃ sensus fal
sus ẽ. nõ em̃ cũ aliq̄s vult. oꝑtꝫ añq̄ velit p̄cedere motio
nem dei. loquẽdo de naturali volitiõe vlʼ mala. Et in hoc
sensu videtʼ se fundasse Scotꝰ in alio ꝓposito. vbi vult q̄
ad h̃ q̄ res sint ꝯtĩgẽtes. oporteat volũtatẽ diuinã ẽẽ ꝯtigẽ
tem. i. liberã. ita q̄ si ex necessitate vellet. nihil ẽẽt ꝯtingẽs.
Et in h̃ scienter ꝯtradicit p̄ hĩs etiã Aristotelis q̄uis im̃e
rito. sꝫ de h̃ alibi. sensus aũt verus ẽ. q̄ scḋa cã nõ pducit
nisi in virtute pme. q̄ scḋam ꝯtĩgit suo effectui. ⁊ intimius
attingit effectũ q̄ scḋa. Sꝫ coopando intrinsece ẜm mo
dũ nature cause scḋe. vñ attingit opatiõez volũtatꝭ modi
ficatã iuxta ꝯditiõez volũtatꝭ. Et ḡ talʼ effectus nõ hꝫ ne
cessariã habitudinẽ ad cãm pmaꝝ. sꝫ ꝯtingentẽ. qꝛ sit ab
ea ẜm ꝯditiõem volũtatꝭ ⁊ cause scḋe q̄ ẽ ꝯtingẽs. Vñ hꝫ
motionẽ coopatiuã ꝓprie actiõni creature. ⁊ ẜm modũ eiꝰ
Vñ si deꝰ ageret ex necessitate nature. vt phi posuerunt.
staret nihilominꝰ ꝯtingẽtia reꝝ. ꝓpter defectibilitatẽ ⁊ li
bertatẽ causaꝝ scḋaꝝ. Quare in ꝓposito. intelligas iuxta
Doc. san. mentẽ. Deũ pᵒ ꝯcurrere ad actũ pcti. qꝛ vide
licꝫ volũtas nõ agit nisi in virtute dei. q̄ tñ solũ hꝫ motio
nem coopatiuã. ⁊ p̄us attingit coopando. qꝛ intimiꝰ at
tingit. ⁊ nõ imaginetꝭ mõ Scotico. q̄si sit aliqua duratio
nature. in cuiꝰ pmo instãti deꝰ attingat actũ pcti. ⁊ in 2ᵒ
creatura. sꝫ silʼ duratiõe. tñ deꝰ p̄us ꝯcurrit Tuc ibi

¶ Et sic pꝫ q̄ deus nullo mõ p̄t esse causa pcti.

¶ Subiũgit vltĩo ipam ꝯclõnẽ iã satis pbatã. Sꝫ p
maiori intellectu nota pmo. q̄ volũtas increata ⁊ deꝰ ipe
nõ p̄t ẽẽ pma cã ⁊ rõ deficiendi culpabilr. qꝛ si deꝰ pmo
subtraheret rectitudinẽ actionis. nũc nõ ẽẽt in p̄tãte volũ
tatis hũane recte agere. Et p̄ ꝯñs actus nõ rectꝰ sibi nõ
imputaretʼ. nec ẽẽt culpa. Solũ igitʼ nũc peccat culpabilr.
qꝛ in p̄tãte eiꝰ ẽ recte agere. ⁊ in illa p̄intelligitʼ subtractio
cause poris. ꝓpter cuiꝰ defectum volũtas nõ possit recte
agere. imo q̃tũ ẽẽt ex p̄te dei. illa rectitudo inesset actui.
Qꝫ aũt nõ insit ẽ ex volũtate creata. q̄ñ em̃ due cause cõ
currũt ad vnũ effectũ cõmunez ambobꝫ. p̄t ẽẽ defectꝰ in
pductiõe effectꝰ ex defectu vniꝰ tm̃. sic ad velle volũtatꝭ
create. ꝯcurrũt due volũtates. scꝫ diuina ⁊ hũana. Et vo
luntas humana p̄t ⁊ tenetʼ rectitudinẽ dare actui. ⁊ tñ nõ
dat. diuina aũt lꝫ nõ teneatʼ dare eã. tñ q̃tũ ex se esset daret
si volũtas creata coopatetʼ. quicq̄d em̃ deꝰ dat añcedenl
ter. dat etiã ꝯñter q̃tũ ẽ ex p̄te sui. nisi assit ipedimentũ.
Causando aũt volũtatẽ creatã dedit añcedẽter in sui p̄n
cipio opa bona ⁊ recta q̄ sunt in hoĩs p̄tãte. q̄re ⁊ q̃tum
ex p̄te sui ẽ dat rectitudinẽ oĩ actui volũtatꝭ. ⁊ volũtati
ex ꝯñti daret Est igitʼ defectꝰ i effectu illaꝝ duaꝝ cãꝝ. nõ
ꝓpter defectũ. cuiꝰ pma rõ sit deꝰ sed cuiꝰ rõ ⁊ cã ẽ volun
tas creata. Nõ qꝛ deus causat rectitudinẽ ⁊ volũtas ob
liq̄tatẽ. sꝫ qꝛ deus q̃tũ de se ẽ causaret. si volũtas suã cau
salitatẽ causaret. Et ḡ q̄ nõ assit rectitudo. ẽ qꝛ volũtas
nõ causat q̃tũ ad se ptinet Vñ aũt pmũ pctm̃ nõ ẽ. q̄re de
us subtraheret rectitudinẽ actualẽ p̄ius actꝰ. Quare ex
p̄te sui nõ ẽ pꝫ q̄ illa rectitudo nõ insit. ¶ Nota 2ᵒ. q̄ ali
q̄s nõ peccat. qꝛ pducit actũ. sꝫ qꝛ facit ipm male. ⁊ ꝯ rec
tã rõem. Actũ aũt quẽ hõ facit ꝯ rectã rõem ⁊ sic peccat.
deus facit ẜm rectã ⁊ optimã rõem. ⁊ ex charitate sup pli
us. ⁊ ordinis sue sapientie. ĩõ ipe nõ peccat. videmꝰ em̃ se
pe. qꝛ duo p̄nt ꝯcurrere ad vnũ actũ. ⁊ vt ẽ vnꝰ ẽ bonus
vt ẽ alterꝰ ẽ malus. vt patuit sup̄. q.xx.ar.vj. de passione
christi. vt fuit ipius christi. ⁊ vt iudeoꝝ. Silr de actiõe q̄
exercetʼ p̄ seruũ. ⁊ ẽ dñi imparitie. sic in ꝓposito nec agit de
us ꝯ rectã rõem. qꝛ nõ subtrahit id sine q̄ hõ nõ p̄t face
re actũ malũ. scꝫ coefficiẽtiã suã. q̄ necessaria ẽ ad qḋcũqꝫ
pctm̃ pducendũ. qꝛ alꝭ male egisset creando creaturam
peccabilẽ. puta hoiem q̄ nõ p̄t facere actũ malũ. nisi sit. si
militer certũ ẽ. qꝛ nõ peccat. actũ malũ partialr ꝯcausan
do ⁊ ꝯseruando. ḡ nec pducendo ⁊c̃.

¶ Cõfirmatʼ ꝯclõ rñsiua argumento in ꝯtrarium
¶ Circa hoc argumentũ nota. q̄ deus nihil odit eoꝝ q̄
facit. odit aũt pctm̃. intellige q̄ ad deordinatiõem. nõ aũt
q̄ ad subam actus. quã ipe facit. et p̄us q̄ peccãs ipe. Et
ḡ ꝯcludit hec rõ. q̄ pctm̃ q̃tũ ad id qḋ nõ ẽ factũ. imo
nihil. nõ ẽ a deo. ⁊ h̃ ẽ formale pcti. ⁊ p̄uatio actualis iu
sticie. vt dictũ fuit in p̄ncipio articuli.

¶ Ad pmũ ḡ dñm. q̄ q̃tũ ad v̄ba Apostoli ex ip
so textu pꝫ solõ. si em̃ deꝰ tradit aliq̄s in reprobũ sen
sum. iã ḡ reprobũ sensum habẽt ad faciendũ ea q̄ nõ
ꝯueniũt. dr̃ ḡ tradere eos in reprobũ sensum inq̃tũ
nõ ꝓhibet eos q̄n suũ sensuz reprobũ sequantʼ sic di
camur exponere illos q̄s nõ tuemur. qḋ aũt Aug. dr̃
in li. de gra. ⁊ libe. ar. vn sumpta ẽ glo. q̄ deꝰ inclinat
volũtates hoim in bonũ ⁊ malũ. sic intelligẽdũ ẽ q̄
in bonũ q̄dẽ directe inclinat volũtatẽ. in malũ autẽ

In corpe inq̄ztū nō ꝓhibet. sicut dictū est. ꝛ tñ hoc etiā ꝯtin-
git ex merito p̄cedētis peccati.

¶ Ad maiorē. tradidit eos de⁹ in reprobū sensuz. oꝫ p̄
mo intelligere auctoritatē. q2 dr̄ h̄ sensus hoīs nō exterior
q̄ sensibilia ꝯgnoscit̄ sꝫ interior s̄ꝫ quē iudicat de agēdis.
dr̄ āt sensus reprob⁹ q̄ aliq̄s reprobādū iudiciū hꝫ de agē
dis. ꝛ iō subdit̄ vt faciāt ea q̄ nō ꝯueniūt. i. ea q̄ a recta rō
ne discordāt. Dicit̄ igit̄ ad auctoritatē apl̄i. q̄ tradit de⁹
aliq̄s in reprobū sensuz. nō q̄ faciat eos peccare ꝛ sinistre
iudicare. sꝫ q2 cū in reprobū sensum ex culpa sua iciderint
ipē nō ꝓhibet eos ne prauū sensuz ꝛ iudiciū sequant̄. h̄ āt nō
tenet̄ ꝛ iusto iudicio eos nō iuuat nec fuit cā vt in repro-
bū sensuz venirēt p̄⁹ sꝫ coꝝ culpa. et apl̄s ibidē ex intentiōe
vult. q̄ ille reprob⁹ sensus sit pena pctōꝝ. vt pꝫ intuēti. ꝛ est
de⁹ cā hui⁹ reprobi sensus vt pena ē ꝛ iusta ꝓpt̄ coꝝ pctā
nō q̄dē influēdo aliq̄d sꝫ subtrahēdo suū influxū vt statī
tangi. Ad scđaꝫ auctoritatē iductā i maiori q̄ ē btī aug.
dr̄. q̄ d. scti. q̄n̄q̄ exteri⁹ locum sꝫ q̄ ꝓprietas rei patiat̄. vñ
sane intelligēdū ē v̄bū h̄. q2 iclinat in bonū directe agēdo ꝛ
nō solū coefficiēdo imo volūtatē p̄ueniēdo ꝛ excitādo ad
bonū gratuitū. Sꝫ ad malū dr̄ iclinare iproprie loq̄ndo
de pctō ꝛ malo formalr̄. q2 videlꝫ ipaꝫ iordinatōēꝫ nō ꝓ-
hibet. sꝫ h̄ nō tenet̄ nec ē p̄⁹ rō deficiēdi sꝫ illud ꝓuenit (scꝫ
nō ꝓhibere) ꝓpt̄ demeritū pcti p̄cedētis salte originalis vt
dictū fuit. ¶ Quare nota v̄bū doc. scꝫ in fine solonis. scꝫ
et tñ h̄ etiā ꝯtingit. scꝫ q̄ de⁹ nō ꝓhibeat iordinatiōēꝫ pcti
ex demerito pcti p̄cedētis. ex q̄ pꝫ id qđ dictū fuit sepe. q̄
de⁹ nō ē p̄⁹ rō deficiēdi ꝛ carētie iusticie actual' in actu pcti
scꝫ etiā nō ipediēdo ipaꝫ. q2 ꝯtrū in se eēt ꝯcurreret ꝛ face-
ret rectitudinē. sꝫ volūtas ipa ipedit p̄ ꝓpriā libertatē pec-
cando. ¶ Nota āt q̄ de⁹ nō solū nō ipedit sꝫ p̄ncipali⁹ fa-
cit subaīn act⁹ pcti q̄ volūtas ipa. sꝫ itelligēdū ē q̄ deus
nō impedit ipam deformitatē quā posset ipedire. ꝯstat
eñ q̄ actū nō ipedit nec tenet̄. vt patebit ar. ij. De illa au-
ctoritate hꝫ etiā d. san. de v̄ita. mate. xxij. q. viij. in fine. vñ
dr̄. Sciēdū tñ cū dr̄ in glo. inducta q̄ de⁹ opat̄ in cordib⁹
hoīm ad iclinādas coꝝ volūtates in malū nō ē itelligen-
dū vt glo. ibidē dr̄ (scꝫ ad Ro. p̄.) q̄ de⁹ maliciā ipartiat̄.
sꝫ q2 sic apponit grāꝫ vñ iclinat̄ hoīm volūtas ad bonuꝫ
ita subtrahit q̄busdā q̄ subtracta iclinat̄ coꝝ volūtas ad
malū. Hec ille. Pro hoꝝ maiori itellectu p̄senti q̄uo de⁹ ē
cā defect⁹ ꝛ iordiatōis sub rōe pene. ꝛ tñ nō p̄⁹ rō deficiē-
Scotus. di. bñ declarat Scot⁹ vbi sup̄ circa finē distinctiōis (ꝛ va-
Quo pena lebūt ista ad post habenda in ar. iij.) dr̄ āt sic. pena aliq̄ ē
multiplex a solū carētia boni ꝯueniēt̄ nature itellectuali. sic ē carētia
deo. visionis ꝛ fruitiōis dei. Alio⁹ p̄t dici pena aliqđ positiū.
et tñ disconueniens tali nature sic calor excellēs ē aliqđ po-
sitiū disconueniēs carni. oēs pene scđo mō dicte p̄nt poni
a deo. q2 sꝫ aliq̄ positiua. ꝛ de istis dꝫ itelligi illđ p̄mi re-
tractationū ca. xxv. (ait eñ) in bonis opib⁹ dei bona opa
sꝫ. ista punitiua sꝫ sunt mala istis punitis. q2 disconueniūt
eis. sꝫ pene p̄⁹ mō nō sunt a deo efficiēte. q2 nō sꝫ effectibi-
lia nec deficiēte p̄⁹ sed tñ ꝓpter demeritū volūtat̄. in actu
peccati nō coagēdo voluntati nūc ad illđ bonū h̄ndū. ad
qđ opat⁹ fuisset ꝯtrū ē ex se. tal' g̃ pena ē a deo nō infligēte
vl' efficiēte nec deficiēte p̄⁹. sed deserēte. i. naturā q̄ deficit
relinq̄nte in suo defectu ꝛ in oīb⁹ defectib⁹ ꝯseq̄ntib⁹ ad il-
lū defectū. vbi icludūt multe carētie p̄fectionū ꝯueniētiū
tali nāe. sic g̃ pena q̄ ē pctm̄ nō ē a deo efficiēte vl' defici-
ente p̄⁹. sꝫ tñ ē a deo deserēte volūtatē rōne p̄mi demeri-
ti. q2 deserta a deo cadit in scđm demeritū hec ille ꝛ tene-
tur q̄ in vltīo vbi dr̄. q̄ ꝛ cm̄ sit pena. si eñ itelligit̄ (cētū)
ec. ꝛ p̄senti formalr̄ reprobabit̄ infra. q. lxxxvij. ang. vbi vi-
de ꝛ auctoritatē apl̄i h̄ allegatā exponi. q2 tradidit deus
in reprobū sensum inq̄ztū reprob⁹ sensus ē pena ꝛ effect⁹ p̄
accñs subtractiōis grē. q̄ sit ꝓpt̄ pctm̄ p̄cedēs. vt sic pctm̄
sit pena pcti. p̄ accñs. pꝫ ex his quō pena aliq̄ scꝫ dāni est
a deo deserēte. nō agēte. sꝫ pena sensus ē a deo agēte ꝛ infli-
gēte. Subtractio āt grē ad quā seq̄t̄ reprob⁹ sensus. sic ad
remotiōēꝫ ꝓhibēt̄ ꝛ cām p̄ accñs ē pena dāni. vñ est a deo
deserēte ꝛ subtrahēte influxū ꝛ ꝯseruatiōēꝫ grē. Vide de
his dict̄ D. 2° sniaꝝ. dis. xxxvij. q. iij. ar. p̄. clare loquētē
quō pena sit a deo. vide ꝛ D. 3° ꝯ gēti. ca. clxij. q2 itelligē-
da sunt dicta hui⁹ solonis. q̄ de⁹ aliq̄b⁹ nō ꝯfert auxiliū
ad vitādū pctm̄. qđ aliis q̄busdā ꝯfert. h̄ āt auxiliū nō so-
lū ē ifusio grē. sꝫ etiā exterior custodia. p̄ quā occasiones
peccādi hoī ex diuia ꝓuidētia tollunt̄. ꝛ ꝓuocātia ad pec-
catum cōp̄muntur. Hec ille.

¶ Ad scđm dōm. q̄ cū dr̄. Creature dei facte sunt
in odiū ꝛ in tētatiōem aīe hoīm hec ꝓpositio in. nō
ponit̄ cāliter sꝫ ꝯsecutiue. nō eñ de⁹ fecit creaturas
ad malū hoīm. sꝫ h̄ ꝯsecutū ē ꝓpter insipientiā ho-
minū. vñ subdit̄ Et in muscipulā pedib⁹ isipientiū
q̄ scꝫ p̄ suā insipientiam vtuntur creaturis ad aliud
q̄z ad quod facte sunt

¶ Ad maiorē dico p̄⁹ extra lrām. q̄ sm̄ aliq̄s expositores
intelligit̄ ista auctoritas de creaturis nō q̄buscunq̄
sꝫ habitātib⁹ in idolis. scꝫ de demonib⁹. ille eñ facte sunt
in odiū ꝛ tētatiōem nō a deo auctore. sꝫ p̄ proprie volūta-
tis maliciā. Demones eñ tentāt hoīes. ꝛ sunt in musci-
pulam insipientiū. sꝫ sapientib⁹ sunt ad coronā. sic exponit
illā auctoritatē sapiētie. xiiij. Nicol. de Lyra. ꝛ silr̄ glo. or-
dinaria Sꝫ tñ nihil habet̄ ꝯ veritatē. q2 ipi demones tē-
tant nō de⁹. ¶ Scđo dico post D. sanc. h̄. et p̄ª p̄. q. lxv
ar. p̄. ad 3ᵐ. Qꝫ loquēdo de creaturis corpalib⁹ q̄ maxiē
videt̄ eē tētatiōis cā. q̄ illđ in. nō tenet̄ causalr̄ sꝫ ꝯsecutiē
occasionalr̄. ex pte creaturaꝝ. ita q̄ ipē creature a deo fa-
cte bone sunt. ꝛ facte sunt vt inducāt in deū. nō vt abdu-
cant. sꝫ insipiētes accipiūt occasionē pcti ab ipis creaturis
bonis abutēdo eis. Dico āt q̄ nō peccat ille q̄ facit de se
bonū. qđ tñ ē occasio pcti. peccaret āt qui faceret vl' daret
cām peccati. vt eñ patebit ifra. q. xcviij. ar. p̄. ad. ij. Etiā
lex dr̄ subintrasse. vt abūdaret delictū. inq̄ztū hoīes sump-
serūt occasionē peccādi abūdanti⁹. lege data. q̄ bona fuit.
silr̄ accipit q̄s sup̄b⁹ occasionē pcti ex bonis opib⁹ virtu-
tib⁹. vñ Doc. sanc. hꝫ de malo. q. vij. ar. iij. ad iij. q̄ bona
opa nō disponūt q̄dē ad peccādū. sicut pctā venialia. sꝫ
p̄nt eē occasio q̄dā per accñs. hec ille. sic dico. q̄ creature
dei bone. facte sunt in tētatiōem ꝛ muscipulā pedib⁹. nō q̄
ruīcūq̄ sꝫ insipientiū. q̄ abutunt̄ ꝛ occasionant̄ ex bonis
ad malū. nō occasione data sꝫ accepta. Occasio āt accep-
ta ē sine pctō ei⁹ q̄ facit vñ sumit̄ occasio. dr̄ h̄ D. de ma-
lo. q. iij. ar. p̄. ad. xiij. Duplex ē occasio. scꝫ data ꝛ accepta
p̄ceptū aūt ē occasio pcti. nō q̄dē data a p̄cipiente. sꝫ ac-
cepta ab eo cui p̄ceptū dat̄. vñ ꝛ Apl̄s signāter dr̄ ad Ro-
ma. vij. Occasione accepta. pctm̄ p̄ mādatum ꝛc̄. Dicit̄
eñ occasio dari peccādi. q̄si fit aliq̄d min⁹ rectū. ex q̄ p̄ ex-
emplū aliq̄ ꝓuocant̄ ad peccādū. si āt aliq̄s faciat q̄ p⁹ re-
ctū. ꝛ ali⁹ inde ꝓuocet̄ ad peccādū. nō erit occasio data. sꝫ
accepta. sicut q̄n pharisei scādalisabant̄ de doctrina xp̄isti
mādatū āt ē scm̄ ꝛ iustū. vt dr̄ ad Ro. vij. vñ de⁹ p̄cipiē-
do. nō dedit occasionē peccādi. sꝫ ho accipit. hec ille. Et

sicut D dr de mādato. ita dico in proposito de creaturis. ꝙ ipe facte sunt in tētatōem ⁊c̄. Nō a deo. ſ; ipe abutēs sumit occasionē tētatōis. vide ſ. sc̄e 2ª 2ᵉ.q.lxxxviij.ar.iiij. ad ij. De voto qđ pt ꝑ accñs ēē ꝑiculosū;. ⁊ tñ de se bonum

Minor vt iacet ē fa. q; loq̄r ꝑmissiue. ſ; vr̄r ⁊ positiue itellecta falsa ē. q; nō oē tētare ē ꝓuocatio ad peccandū. imo ⁊ de⁹ tētat. ⁊ bon⁹ hō nō volētes iducere ad peccādū. Quot modis āt dicat̄ tētare ⁊ qđ ꝓpriē fcēr. vide de p° D. in pª ꝑ.q.cxiiij.ar. ij. de 2° sc̄m Bonauētura. in 2°. dis.xxj.q.ij.ar.p. vbi pulchre declarat qđ nois tētare. q; idē fcat qđ ꝓbare. Probat āt aliq̄s vt approbet vt de⁹. diabol⁹ ꝟo ꝓbat q̄dā tactu tētatio (sic̄ cec⁹ tāgēs cū baculo vbi ꝑgat) vt reprobet. Negat̄ ꝯña. q; supponit ꝙ de⁹ dederit creādo creaturas occasionē. vl̄ cām tentandi qđ nō est vt patuit.

¶ Ad tertiū dōz. ꝙ effect⁹ cause medie ꝓcedēs ab ea fm ꝙ subdit̄ ordini cause p̄me reducit̄ etiā i cām p̄mā. ſ; si ꝓcedit a cā media fm ꝙ exit ordinē cause p̄me. nō reducit̄ in cām p̄mā. sic si minister faciat aliq̄d ꝯtra mādatū dñi. h̄ nō reducit̄ in dñm sic i cām Et sil'r pctm̄ qđ liberū arbitriū ꝯmittit ꝯtra p̄ceptū dei. nō reducit̄ in deū sicut in causam.

¶ Ad maiorē. dico p°. vera. vt cā sc̄da. subdit̄ ordini cause pᵉ. S; negat̄. inq̄ntū exit ordinē cause pᵉ. sicut pz de ministro. q si faciet ꝯ̄ mādatū dñi. nō reducat̄ in dñm. sic in ꝓposito volūtas hūana peccādo subtrahit se ab ordie cause pᵉ. q; facit ꝯ̄ ei⁹ p̄ceptū ⁊ volūtatē. q̄re ⁊c̄. Scđo dico. q̄cq̄d ē cā cause vt causat ⁊ vt cā. reducit̄ i cām p̄mā. sic ꝙ effect⁹ causati vt causatū ē. i. effect⁹ cause 2ᵉ vt ē a cā pª. reducit̄ i cām p̄mā. ꝯcedit̄. ſ; effect⁹ (large) cause 2ᵉ. nō vt ē causata a pª nō reducat̄ in p̄mā. sic̄ mot⁹ tibie causat̄ a ꝟtute motiua aial̄. ſ; obliq̄tas āmbulatōis nō ꝓuenit a tibia ex ꝟtute motiua. ſ; fm ꝙ deficit a suscipiēdo influxū motie ꝟtutis ꝑ suū defectū. ⁊ iō claudicat° nō causat̄ a ꝟtute motiua. pctm̄ āt causat̄ a libero arbitrio. fm ꝙ deficit a deo. vñ de⁹ nō ē cā pcti. ſ; sic cā liberi arbitrij. peccat ei fm ꝙ ē ex nihilo. ſ; ꝓducit actū inq̄ntū ens a deo. Et ḡ cā actus ē de⁹. ſ; nō cā pcti formalr̄. ſ; volūtas ipa vt defic ēs qđ deficere hz vt ē ex nihilo. vide de his Doc. p. sen. dis. xxxvij.ar.j.ad ij. ¶ Tertio dr. q̄cq̄d ē cā cause vt causat ē cā effect⁹ sui. ſ; nō q̄cq̄d ē cā cause. vt deficit a causando ē cā defect⁹ causati. q; cā pª nō pt ēē pª rō deficiēdi. ſ; solū 2ª. q̄re defect⁹ cause causare 2ᵉ. reducit̄ solū i ipam. nō in p̄mā. q; talē defectū nō facit pª. imo ipediret q̄ntū ē ex se. ſ; modificat̄ ei⁹ actio fm ꝯditōez cause 2ᵉ. q̄re reducit̄ defect⁹ in ipam sc̄dam. sic in ꝓposito ⁊c̄. Et vide de illa solone pª ꝑte. q.xlix.ar.ij.ad sc̄dm

¶ Ad q̄rtū dōm. ꝙ pena opponit̄ bono ei⁹ q pu/nit̄ q ꝑuat̄ q̄cūq; bono. ſ; culpa opponit̄ bono ordinis q ē in deū. vñ directe opponit̄ bonitati diuine et ꝓpter hoc nō ē similis rō de culpa ⁊ de pena.

¶ Ad maiorē. dico ꝙ verū ē. ſ; tñ aliō malū alteri bono. q; malū pene. opponit̄ bono creato. ſ; malū culpe opponit̄ ipi creōi diuine volūtatis ⁊ diuino amori ⁊ ordini. q ē in deū. vt hz D. p. ꝑ.q.xlviij.ar.vj. Minorē ꝯcedo ⁊ ei⁹ ꝓbatōez. ꝙ pena ē a deo. ⁊ hr̄ p.ꝑ.q.xlix.ar.ij.ad pᵐ S; negat̄ ꝯña. q; de⁹ pt bñ facere id qđ ē ꝯ̄ bonū ꝑticulare creature. ⁊ ipm ꝑ meli⁹ recōpēsare. ſ; nō pt facere ꝯ̄ seipm. pena āt opponit̄ bono ꝑticulari. Auferre āt ꝑticulare bonū qđ ꝑticulare bonū auferat̄ ꝑ appōem alteri⁹ boni qđ ē melius. sic pena dānatoꝝ aufert bonū dānatis. ſ; ꝯfert meli⁹ bonū. ordinē videl; diuine iustitie. Secus de malo culpe qđ dr auersionē a deo a q ipe se auertere nō pt. ⁊ ḡ nō pt ēē cā culpe formalr̄. ¶ Nota. ꝙ Scot⁹ dicerct ad h̄ argumē. ꝙ pena q ē inflicta a deo. s. sic̄ pena sensus. ē min⁹ malū q̄ culpa ⁊ pctm̄. ⁊ pt ēē a deo agēte eā. ſ; pena q ē pctm̄. illa ē maxie mala. ⁊ nō ē a deo p° agēte. ſ; ē a volūtate creata. ⁊ a deo deserēte. ita ꝙ 2ⁱⁿ pctm̄ ē pena iflicta a volūtate peccāte. ⁊ a deo tm̄ vt deserēte S; D. fundat se in alio fundamēto. nō solū. q; culpa peior. ſ; q; ꝯ̄ deū vt sic. iō de⁹ nō pt ēē cā ipi⁹. De his clare D. in 2°. dist. xxxvij.q.ij.ar.p. vniuscuiusq; rei assignat̄ cā agēs. fm ꝙ ab agēte res illa ꝓgredit̄ Culpa āt rōez mali ⁊ defect⁹ hz fm ꝙ ab agēte sic ꝓgredit̄ qđ actōem suā i debitū finē nō ordinauit. ⁊ iō culpe cā assignari nō pt. nisi tal̄ in quē defectus cadere pt. pena āt nō hz rōem mali vl̄ defect⁹ fm ꝙ ab agēte ꝓcedit. q; ꝑ ordinatā actōem agētis infligit̄. ſ; hz rōem mali ⁊ defect⁹ i ipo recipiente actōez tm̄. qđ ꝑ illā actōez aliq̄ bono priuat̄. ⁊ iō pene de⁹ ē actor. diuersimode diuersaꝝ. q̄dā enī ē pena dāni. vt subtractio ḡre ⁊ huiusmodi. ⁊ haꝝ penaꝝ de⁹ cā ē. nō q̄dē agēdo aliqđ. sed pot⁹ nō agēdo. Ex eo enī. ꝙ de⁹ grām nō influit. ꝯseq̄t̄ in isto ꝑuatio ḡre. Quedā ꝟo pena sensus ē. q ꝑ aliquam actōem infligit̄. ⁊ hui⁹ etiā agēdo de⁹ actor ē. hec ille

¶ Utrū actus pcti sit a deo.

Ad sc̄dm sic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ act⁹ pcti nō sit a deo. Dicit enī Aug. i li. de ꝑfectōe iustitie ꝙ act⁹ pcti nō ē res aliq̄. oē āt qđ est a deo ē res aliq̄. ḡ act⁹ pcti nō ē a deo. ¶ P̄. hō nō dr ēē cā pcti nisi q; hō ē cā act⁹ pcti. null⁹ enī intēdēs ad malū opat̄. vt Diony. dr iiij.c. de di. no. ſ; de⁹ nō ē cā pcti. vt dictū ē. ḡ de⁹ nō ē cā act⁹ pcti. ¶ P̄. aliq̄ act⁹ fm suā spēm. sunt mali ⁊ pctā. vt ex sup dic tis pz. ſ; q̄cq̄d ē cā alicui⁹ ē cā ei⁹ qđ ꝯuenit ei fm suam spēm. si ḡ de⁹ ēēt cā act⁹ pcti. seq̄ret̄ ꝙ ēēt cā pcti. ſ; h̄ nō ē verū vt ostēsum ē. ḡ de⁹ nō ē cā act⁹ pcti ¶ S; ꝯtra act⁹ pcti ē q̄dā mot⁹ liberi arbitrij. ſ; volūtas dei ē cā oīum motionū. vt Aug. dr iij. de tri. ḡ volūtas dei ē causa actus pcti

S ar. p°. q.xviij.ar. ij. ar.viij. ar.pmo

¶ Habito ꝙ ipa deformitas nō sit a deo. q̄rit an actus ipe sit a deo.

¶ Rñdeo dōm. ꝙ act⁹ pcti ⁊ est ens ⁊ est actus. ⁊ ex vtroq; habet ꝙ sit a deo.

¶ Cōclusio r̄isiua est in fine corpis. ibi. Et fm h̄ ⁊c̄. De⁹ ē cā actus pcti nō tm̄ est cā pcti (Ubi nota. q dicta sunt ar. p. q; pctm̄ nō fcat formalr̄ actū. ſ; ipaz deformitatē. q; dr ꝯclo. ꝙ nō ē cā pcti. ſ; tm̄ act⁹. q̄re bñ seq̄tur ꝙ pctm̄ nō fcēt formalr̄ actū) Hui⁹ ꝯclonis D. ꝓbat pᵒ p̄mā ꝑtē. 2° sc̄daz. ibi. Sed pctm̄ noiat ⁊c̄. Probat̄ ḡ pª ꝑs ꝯclonis ex duplici viaꝫ s. cōi ⁊ speciali. Et arguit̄ sic. ois act⁹ pcti ē ens ⁊ act⁹. sed ex vtroq; hz ꝙ sit a deo. igit̄ ꝯclonis pª ꝑs ꝟa. Maior relinq̄t̄ nota. q; ē ens ⁊ tale ens sc; actio vl̄ act⁹ sc̄ds Circa minorē D. p° ꝓbat eā q̄ntū ad p̄mā ꝑtē. 2° q̄ntū ad sc̄daz. ibi. Omē āt ens ⁊c̄. Probat ḡ minorē inq̄ntū ens. sic. omē ens q̄cūq; mō sit. opz ꝙ deriuet̄ a p° ente. ſ; act⁹ pcti ē aliq̄ mō. ⁊ de⁹ ē p° ens. igit̄ minor ꝟa. Maior illa pz ex auctoritate Dionysij. ⁊ ꝓbat̄ p° p.q.xliiij.ar.p. ¶ Nota āt. ꝙ D. vtit̄ analogo ꝑ fcāte famosiori. q; ens q̄cūq; mō sit. ſ; reale ex

extra aiam z sic simplr z sine addito. p h excludit d. formitas peti. q nō ē simplr. nec in actu exercito. nec signato sz ē ens rōis tm. z hz solū eē apphensiuū. Actus aūt ē ens extra aiam z reale z simplr ad aliquē sensum. lz nō per se subsistēs. z hoc tāgit D. sanc. in 2°. dis. xxxvij. q. ij. ar. ij. Actio (inquens) peti. cū sit qōdam ens. nō solum fm q negatōes z puatōes dicunt entia. sz etiā fm q res in gnē existentes entia sunt. eo q z ipe actōnes in gnē ordinant. Hec ille. Uide de ista mate. Doc. sanc. ibidem. q. p. ar. ij. vbi oñ dit. ens qcūqz mō dicat scz reale eē a deo. Uñ z eē apphēsiū entis ratōis qd reale ē. a deo ē. sz ipa puatio et defectus nō ē a deo Cōsequnter cū dicit

¶ Omne aūt ens qcunqz mō sit. oportet q deriuet a pmo ente. vt pz p Diony. v. c. de di. no. ois aūt actio causat ab aliq existēte in actu qz nihil agit fm q ē actu. oē aūt ens actu reducit in pmū actū i. deū sicut in causam q ē p suā essentiaz act⁹. vñ relinquit q de⁹ sit causa ois actōis inqztū est actio

¶ Probat minore pncipale q ad scdam ptē. s. q peccatū vt actus est sit a deo. Et arguit sic. ois actio causat ab aliq existēte in actu. sz oē ens actu reducit in pmū actū. scz deū. igit de⁹ ē cā actōis vt actio ē. Maior patz. qz nihil agit nisi fm q ē in actu. Minor pz. qz oē p participatōnē reducit in tale p essentiā. sz de⁹ ē act⁹ p essentiā. igit. Et vult illa rō virtualr. quicqd ē cā cause vt sic. z vt agit est cā effect⁹ ei⁹. sz de⁹ ē cā pducēns actū peti vt sic. qz cā scda pducit actū peti vt ē actu. Sz q sit actu hz a pmo actu. qui ē deus. qre zc. Deinde cū dicit

¶ Sed petm nominat ens z actōem cū qdā defectu. defect⁹ aūt ille ē ex causa creata. s. li. arbi. inqztū defi cit ab ordine pmi agētis. s. dei. vñ defect⁹ iste nō reducit in deū sicut in causam. sz in liberū arbitriū. sicut defect⁹ claudicatōis reducit i tibiā curuā sicut in causam. nō aūt in virtutē motiuā a q tamen causat qcqd est motionis in claudicatione

¶ Deducit scdam ptē pclonis misiue. scz q nō sit cā peti. Et pbat. petm noiat ens z actōem. cū qdā defectu (supple z formalr idm defectū noiat z pcat) Sz defect⁹ ille ē ex cā creata. scz libero arbitrio inqztū deficit ab ordine pmi agētis. scz dei. g iste defect⁹ q ē petm formalr non reducit in deū. sicut in cām. sz in liberū arbitriū. Maior et minor patēt ex dictis in ar. p. et Doc. declarat a simili. quō defect⁹ q ē petm nō reducit in deū. z tn in liberū arbitriū. sicut defect⁹ claudicatōis reducit in tibiā curuā. sic in cām. nō aūt in virtutē motiuā. a q tn causat. quicqd motionis ē in claudicatōe. sic quicqd entitatis z actōnis ē in petō reducit in deum. sicut in cām pmam. nō aūt qd est obliquitatis. Tunc ibi

¶ Et fm h de⁹ est cā act⁹ peti. nō tn est cā peti qa nō ē cā hui⁹ q actus sit cū defectu

¶ Subiūgit ipam pclonē misiuā cū explicatōe. z patz. Uide z de h ar. pulchre loquētē D. sanc. in ij. dis. xxxvij. q. ij. ar. ij. p totū. ¶ Nota q sicut tactū fuit ar. p. pt vn⁹ et idē act⁹ pcedere a duab⁹ volūtatib⁹. z fm q ē ab vna ē bon⁹. fm q ab alia mal⁹. ita qñqz volūtas hūana volendo actū illū velit male z peccet. qz nō vult fm debitā regulā z finē. de⁹ tn vult actū illū ex charitate sua. z ex optima regula. io pcurrēdo ad eundē actū pducendū. q ē a volūtate creat⁹ z a deo causatus. quasi actus voluntatis sue creatiue. nō peccat sed optime facit

¶ Cōcludit scdo pclo misiua argumēto in pttrariū

¶ Circa h argumētū memēto sup dictoz. q. lxxiij. ar. p. et. ij. qz actus peti ē qdā mot⁹ liberi arbitrij. vl' ei⁹ vl' impat⁹ z vtriusqz cā ē de⁹. q ad oē positiuū z reale qd ē i eo inqztū influit agēti posse z agere. z qcqd pfectōis ē in ipo

¶ Ad pmū g dōm. q Aug. noiat ibi rē id qd est res simpliciter. i. subam. sic eñ act⁹ peti nō ē res

¶ Ad maiorē. actio peti nō ē res a lq subsistēs p se. z simplr p negatōem dependentie ab alio in gnē cause materialis in q. nō tn vult Aug⁹. q nō sit ens simplr vt distinguit pt nō ens. z pt ens rōnis. Minor vera ē. Omne qd ē a deo ē res aliq vel subsistēs vl' inherēs. qre negat pña. Licet eñ sol⁹ dei actio sit suba identice. tn z actio creature q̄ ē petm. ē qd reale. z p pñs causabile z effectibile

¶ Ad scdm dōz. q in hoiem sicut in causam reducit nō solū act⁹. sz etiā ipse defect⁹. qz. s. nō subdit ei cui debet subdi licet h ipe nō intēdat pncipalr. z iō hō ē cā peti. sz de⁹ sic est causa act⁹ q nullo mō ē cā defect⁹ cōcomitātis actū. z iō nō est causa peti

¶ Negat maior. qz falsa ē. Nā nō peccat hō. qz ē cā act⁹. imo malicie z deformitatis ipius. deus aūt ē cā pma. nullo aūt mō scdi. hō eñ nō subdēs se. cui se dz subdere ē pma rō defect⁹ iusticie actual. q pcernit actū. vt pz ex ar. p°. nō deus. Ad pbatōem patuit sup. q. lxxij. ar. p°. qz lz nullus intēdat malū. tn aliqs p accns z in sua cā vult malū. vt patuit etiā q. pcedēti. ar. p. qz aliqs vt fruat bono pcupito. magis vult incurrere deformitatē quā scit annexam. q ab actu delectabili cessare. z ita saltē vult p accidens z ex psequēti illā deformitatē. deus aūt nullo mō. Scdo dico. q nō solū iō ē cā deformitatis. qz p accns eā vult z causat. sz etiā qz tenet recte agere z nō recte agit. nō sic tenet de⁹. q etiā nō pt nō causando. imo deficere respectu rectitudinis debite in actu. qz solū est debita. vt sit ex defectu volūtatis create. si eñ de⁹ pmo deficeret. tunc illa carētia rectitudinis nō eēt debita q ad volūtatē creatā. nec ipa peccaret. vt patuit ar. p. qre maior est falsa. qz hō nō io dz cā peti. qz cā actus. sz qz male causat actū. z ē rō pma defect⁹ ei⁹. saltē nō agēdo. cū posset z deberet. deus aūt eundē actū q ad subam bñ z optime causat. Ad minorē pcedit. q deus nō ē cā peti. tum qz bñ pducit actum z fm suā rectissimā rōem. tum qz intēdit bonū finē. tum qz nō est pncipiū deficiendi. sz voluntas creata subtrahens se regule diuie. Tum qz suū ē pmittere. vt creature libere potētes deficere agāt fm modū suū. qre negat pña. vide de ista scōne Capolū in 2°. dis. xxxvij. ad qrtū pt scdam pclonē. vbi allegat tres scōnes Doc. sanc. q rarete sunt. vide z solutōem decimi. Nā nimis longum eēt omnia recensere

¶ Ad tertiū dōm. q sicut dictū ē sup. act⁹ z habitus nō recipiūt spēm ex ipa puatōe i q psistit rō mali. sz ex aliq obiecto cui piungit talis puatio z sic ipe defect⁹ q dr nō esse a deo. ptinet ad spēm act⁹ psequēter. z nō qsi differentia specifica. q. lxxij. ar. ij.

¶ Dicit ad hoc argumentū. in q ad longum laborat Capolus. vbi iam. pt Aureolū. Ad maiorē. dico pmo. Si intelligit q ipa malicia det spēm. z sit genus vl' dña. vel ptineat ad essentiā actus. Negatur. z eius falsitas patuit sup. q. lxxij. ar. p° z qnto. sz io dicit aliq mali fm spēm. qz malicia psequitur pstitutiuū spēi (z h cū grano salis) inqtum ille actus fit ab agente libere subtrahente

se a regula debita. Dico eñ q actus nõ est malus etiam
ex subiecto. nisi pur ẽ a libero arbitrio discordãte a regla
sua. z incõgruũ est a tali agente. cui ꝯuenit tendere p actum
suũ in tale obiectũ. Deus aũt nõ tẽdit p illũ actũ in obie
ctũ. sicut z est cã visionis asini. z tñ ipse p cã nõ videt. Di
co itaq̃ pmo. q actus nõ ẽ malum in specie. ita q malicia
det spẽz. nec q sequitur malicia actũ ex specie circa obiectũ
absolute. sz cũ hoc in relatõne ad primũ agens nõ sub-
stans regule sue. z isto mõ fuit sup̃ dictũ. z aliq̃ sunt mali
ex specie. vt patuit in locis allegatꝭ. Ad minorẽ. quic-
q̃d ẽ cã alicui⁹ zc. verũ. si ꝯueniat tanq̃ gen⁹ vl' dr̃ña. vl' sed
quat necessario z absolute in cõparatõe ad q̃dcũq̃ agẽs
nũc aũt dictũ est. q deformitas nec ẽ gen⁹. nec dr̃ña spe-
cifica. nec inest actui circa obiectũ absolute. sz in cõparati
one ad agens. qd causando actũ deficit a regla sua. hoc
aũt nõ ẽ deus. sz liberũ arbitriũ. ¶ Scdo dico. ad argu-
mentũ. ad maiorẽ. Aliq̃ actus sunt mali fm spẽm nature
Negatꝰ. imo quicq̃d ptinet ad naturã act⁹ bonũ ẽ. Et di
co. q talis act⁹ sicut odiũ dei ẽ sepabilis a deformitate ip
sa. pura si entitas eius a solo deo crearetꝰ z poneretꝰ in lapi-
de. q2 tunc fieret a deo fm rectã rõem. z nõ inesset aliquis
defectus. Verũ tñ est. q nõ ẽet odiũ dei formalr. sed esset
idẽ actus in subã. Sicut etiã. si deus actũ meritoriũ p se
pduceret. esset idem act⁹ in specie nature. sz nõ meritũ. sic
de actu pcti. Et dico q aliq̃ actus dicũtꝰ mali fm speciez
moris quã hñt nõ ex specie nature. sz ex agẽte primo li-
bero deficiente. z tñ z hoc mõ dicuntꝰ mali ex specie. sz mo
ris ꝯcomitanter. nõ essentialr vt dictũ est in pma solone
q2 nec in eẽ moris specifico ꝯstituitꝰ p deformitatẽ. q̃ ẽ pre
ter intentõem. sz ꝯseq̃tꝰ vl' ꝯcomitatꝰ ꝯstitutũ spẽi ad sen-
sum dictũ. Ad minorẽ dico pmo. quicq̃d ẽ cã alicui⁹
ẽ cã eius qd ꝯuenit sibi fm spẽm nature. sed nõ oportet q
fm spẽm moris. qñ videlz sunt duo agentia q̃x vnũ. scz
pmũ. ꝯcurrit ad naturã z nõ ad moralitatẽ. saltẽ malã.
sz agens primũ. sicut ẽ in pposito. ¶ Dico 2°. q minor ẽ
falsa ad hunc sensum. q quicq̃d ẽ cã alicui⁹ fm spẽm na-
ture sit cã oim. q̃ spẽi nature ꝯiunguntꝰ z iõm sequuntꝰ. de
hoc Doc. sanct. in p° sniaꝝ sup̃ dr. si in aliq̃ effectu plura
inseparabilr ꝯiuncta sint. nõ opz vt quicq̃d ẽ cã eius q̃tũ
ad vnũ sit cã ei⁹ q̃tũ ad alterũ. sicut natura ẽ cã oculi q̃-
tũ ad subam z nõ q̃tum ad defectũ cecitatꝭ. q̃ ex defectu
nature incidit. hec ille. Hãc ãt solutõem scdam. q̃ ẽ Doc.
sanc. in de malo Capolus sup oẽs ꝯmẽdat. vbi dr D.
Deformitas pcti nõ ꝯseq̃tꝰ spẽm act⁹ fm q ẽ in gñe natu
re q̃ a deo causatꝰ. sz ꝯseq̃tꝰ spẽm actus fm q ẽ moralis p
ut causatꝰ a libero arbitrio. hec ille. potes videre Capolũ

¶ Utrũ de⁹ sit causa excecationis z induratiõis

T AD tertiũ sic pceditꝰ. Videtꝰ q de⁹ nõ sit cã
excecatõis z induratõis. Dicit eñ Aug.
in li. lxxxiij. q. q de⁹ nõ ẽ cã ei⁹ q hõ sit de
terior. sz p excecatõem z obduratiõem fit
hõ deterior. g de⁹ nõ ẽ cã excecatõis z obduratõis
¶ P. Fulgẽti⁹ dr q de⁹ nõ ẽ vltor illi⁹ rei cui⁹ ẽ actor.
sz de⁹ ẽ vltor cordis obdurati. fm illud Eccl. iij. Cor
durũ male habebit in nouissimo. g de⁹ nõ ẽ cã obdu
ratõis. ¶ P. idẽ effect⁹ nõ attribuitꝰ causis cõtrariis
sz cã excecatõis dr esse malicia hois. fm illud Sap.
ij. Excecauit eñ eos malicia eorũ. Et etiã diabolus
fm illud ij. ad Corint. iiij. De⁹ huius seculi excecauit
mẽtes infideliũ q̃ q̃dẽ cause videtꝰ esse ꝯtrarie deo. g
de⁹ nõ ẽ cã excecatõis z obduratõis ¶ Sz ꝯtra ẽ qd
dr Esaie. vi. Exceca cor ppli hui⁹. z aures ei⁹ aggraua
Et Ro. ix. dr Cui⁹ vult miseretꝰ. z quẽ vult indurat.

¶ Hic ꝯñter q̃rit. an de⁹ sit cã pcti, ex pte effect⁹ eius
q̃ est puatio grẽ. ex q̃ seq̃tꝰ obduratio z excecatio mentis.
¶ Nota ãt pmo. vt allegatũ fuit ar. p. ad p^m. Ex 3° cõ-
tra gentiles p subtractõem grẽ quã seq̃tꝰ excecatio z indu-
ratio. Intelligitꝰ subtractio ois auxilij. q̃ de⁹ hoiez a pctõ
liberat z pseruat. ¶ Nota etiã ex allegatꝭ ar. p. ad q̃rtum
ex 2° sniaꝝ z i de verita. mate. v. q. iij. ad. iiij. quõ de⁹ ẽ cã
subtractõis grẽ. nõ q̃dẽ agẽdo. sz poti⁹ nõ agẽdo. sicut sol ẽ
cã obscuritatꝭ z tenebraꝝ. nõ agẽdo vl' influẽdo. sz illuxẽ
subtrahẽdo. ¶ Nota 3° p⁹ Scotũ vbi sup. di. xxxvij. q
si de⁹ imediate subtrahẽdo manutenentiã suã anihilaret
grãm sine defectu volũtatꝭ. tũc carẽtia grẽ nõ ẽet pctm ali-
q̃ mõ. q2 nõ ẽet carẽtia iusticie debite. volũtas eñ nõ ẽ de
bitrix ali⁹ iusticie. nisi incõgruũ in ptãte ei⁹. ꝯseruare eã ne
scz demeritorie corrũpat eã. Priuatio igitꝰ grẽ. nõ ẽ pctm
nisi incõgruũ ẽ iusticie debite. q̃ volũtas demeritorie se puat
ut. sz a deo nõ causante sit ista anihilatio grẽ. sz si ista an-
nihilatio grẽ ẽet. nõ pptꝰ obliq̃tatẽ in volũtate p eã ista nõ
nihilatio grẽ ẽet. nõ pptꝰ obliq̃tatẽ ... ẽet pctm. vbi pz. q subtractio ipa pptꝰ demeritũ pcedẽs
ẽ a deo nõ agẽte z pena. z si absolute subtraheret de⁹ grãz
nõ ẽet pena pprie. q2 ois pena ẽ pptꝰ culpã. sz ipm demeri-
tũ q̃ q̃s demeretꝰ puari grã ẽ culpa z pctm. sic q excecatio
vno mõ accipitꝰ neutralr. vt est nomẽ vbale. sic dr actũ p-
uersum hois quez hõ excecare agit. Alio⁹ accipitꝰ q̃si ac-
tiue p excecare q̃ de⁹ excecat. z sic dr nõ actũ ex pte creatu-
re volũtatꝭ. sz puatõem effect⁹ in ipa causatũ ex subtractõe
influxus diuini. z hec valebũt p intellectu dicendoꝝ

¶ Rñdeo dĩm q excecatio z obduratio duo im-
portãt. Quoꝝ vnũ est mot⁹ animi hũani inhẽrẽtis
malo z auersi a diuino lumine

¶ Doctor duo pncipalr facit. Primo rñdet ad q̃sitũ
Scdo declarat q̃dã ꝯtẽta in argumẽto in ꝯtrariũ. ibi. Et p
hũc modũ. Quo ad p^m rñdet distincte duabꝯ ꝯclonibꝯ
fm duo mẽbra cuiusdã distinctõnis. q̃x scdm ponit ibi.
Aliud aũt zc. Circa pmũ p° pmittit vnũ mẽbrũ distinc-
tionis. scdo subiũgit ꝯclonẽ pmã correspondentẽ. ibi. Et q̃
tũ ad h̃. Dicit g q excecatio z obduratio duo iportãt. q̃
rũ vnũ ẽ mot⁹ animi hũani inhẽrẽtis malo z auersi a di
uino lumie. Prio eñ hõ peccat. z sic demeretꝰ subtractiõ-
nem grẽ diuine cũ cetetis ãnexis. z aliis auxiliis diuinis.
q̃bꝯ subtractꝭ seq̃tꝰ qd dictũ ẽ. scz mot⁹ aie inhẽrẽtꝭ malo
obstinate. q̃ inhesio vocatꝰ obstinatio. ita q pmo peccat.
nõ ita adhesiue. sz postq̃ mens deserta est. seq̃tꝰ inhesio. z
ad obstinatõnem duo ptinẽt. scz illa inhesio. z ipa grãe
subtractio. Cõsequẽter cũ dicit

¶ Et q̃tũ ad hoc de⁹ non ẽ causa excecatõis z ob
duratõis sicut non est causa peccati.

¶ Subiũgit pmã ꝯclonẽ rñsiuã. q̃tũ ad h̃ (scz motũ
et adhesionẽ mali z auersionẽ. scz actualẽ a diuio lumie)
nõ ẽ de⁹ cã excecatõis z obduratõis (ita q excecatio dr
casꝰ falsum iudiciũ rõnis. z obduratio affectũ adhesiuum
pctõ) pbatꝰ. de⁹ nõ ẽ cã pcti. sz excecatio z induratio isto
mõ dicũt pctm. igitꝰ ꝯclo v̲a. Maior patuit ar. p°. Mi-
nor pz Eccli. iij. Cor durũ male habebit in nouissimo.
vt allegat Doc. san. in postilla ad Roma. ix. sz solũ pctm
male habebit. Iudicare eñ puerse z inherere pctõ ...

malo vtrūq₃ peccm̄ ē. ¶ Et nota. q̄ q̄uis Doc. p̄mo loco ponat iā dicta. tn̄ videt̄ seq̄ subtractōnem gr̄e. Ex ipa em̄ sequitur peruersa inspectio mali. ⁊ falsum iudicium de agendis. Deinde cum dicit

¶ Aliud āt est subtractio gratie. ex q̄ sequitur q̄ mens diuinitus non illumineт̄ ad recte videndū. et cor hominis nō emolliat̄ ad recte viuendū.

¶ Procedit ad scd̄am ↄcłonē missiuā quā ponit ibi. Et q̄tū ad h̄ ⁊c. p̄mittit tn̄ scd̄m mēbrum distinctōis. q̄ scȝ aliđ ē in excecatōe. scȝ subtractio gr̄e. ex q̄ seq̄t̄ q̄ mens diuinit⁹. nō illumineт̄ ad recte videndum. ⁊ cor hōis nō emolliat̄ ad recte viuendū. ¶ Nota aūt. q̄ đr q̄ ad subtractōem gr̄e seq̄t̄. q̄ mens nō illumineт̄. ita q̄ excecatio nō đr formalr̄ gr̄e subtractōem. nec gr̄e subtractio ē immediata cā p̄uatiua excecatōis. sȝ ē cā p̄ma ⁊ originalis. inq̄tū cū gr̄a subtracta subtrahunt̄ dona illuminātia intellectū ⁊ mollificātia affectū. vt sic de⁹ dicat̄ eē cā excecatōis nō q̄tū ad actū malū itellect⁹. sȝ q̄ cū gr̄am remouet. remouet ⁊ sapientiā ⁊ sciam. Ad q̄x remotōem seq̄t̄ p̄uatio illuminatōis itellect⁹. rōe cui⁹ đr de⁹ eē cā excecatōis Et ḡ cū dicim⁹. deū eē cām excecatōis. nō itelligim⁹ eū causare aliqđ positiuū. sȝ p̄ abstractōem gr̄e cū donis sibi annexis. vel p̄ nō ↄactonē ipoꝝ eē cām alicui⁹ p̄uatōnis eo mō q̄ p̄uatōis ē cā. scȝ nō agēs q̄ đr formalr̄ nō eē illuminatū p̄ dona p̄ficientia intellectū. Et nō eē affectū p̄fectū p̄ dona p̄ficientia affectū. q̄ p̄uatio illaꝝ p̄fectionū. seq̄tur ad p̄uatōem ⁊ subtractōēȝ gr̄e. sicut ⁊ positio donoꝝ ad positōem gr̄e. hoc ḡ ē qđ đr Doct. Aliud ē subtractio gr̄e ⁊ nō solū ipius. sȝ ⁊ donoꝝ sibi ↄnexoꝝ q̄ p̄ficiūt intellectū ⁊ affectū. Deinde ibi

¶ Et q̄tū ad hoc de⁹ est causa excecatōis ⁊ obduratōis. Est āt ↄsiderandū q̄ de⁹ est causa vniuersalis illuminatōis animaꝝ. fm̄ illud Joh. p̄mo. Erat lux vera q̄ illuminat oēm hoiem venientē in hūc mūdū sicut sol ē vniuersalis cā illuminatōis corpoꝝ aliter tn̄ ⁊ aliter. Nā sol agit illuminādo per necessitatē nature. de⁹ āt agit voluntarie p̄ ordinē suę sapientie. sol aūt licet q̄tum est de se oīa corpa illuminet. si qđ tn̄ impedimētū inueniat in aliquo corpe relinquit illđ tenebrosū. sicut p₃ de domo cui⁹ fenestre sunt clause. sȝ tamē illius obscurationis nullo mō causa ē sol. nō em̄ suo iudicio agit vt lumē interi⁹ nō immittat. sed causa ei⁹ ē solū ille q̄ claudit fenestrā. de⁹ āt p̄prio iudicio lumē gratie nō immittit illis in q̄b⁹ obstaculū inuenit. vnde causa subtractionis gratie ē nō solū ille q̄ ponit obstaculū gratie. sed etiā de⁹ q̄ suo iudicio gratiā non apponit

¶ Ponit ipam scd̄am ↄcłonē talē. q̄tū ad h̄ (scȝ subtractōem gr̄e ⁊ donoꝝ ex q̄ q̄s nō illuminat̄ ⁊ emollitur) de⁹ ē cā excecatōis ⁊ obduratōis. ¶ Et nota q̄ nō vult Doc. nec ↄcło. q̄ de⁹ sit cā excecatōis p̄mo mō dicte. scȝ positiue vt đr actū p̄uersum. sȝ ē cā p̄uatōis dicte ⁊ nō illuminatōis ad quā postea seq̄t̄ excecatio p̄mo mō. tn̄ sine culpa dei. q̄ h̄ de⁹ facit ad demeritū hoīs) p̄bat̄ ḡ vel magis declarat̄ ↄcło. supponēdo q̄ de⁹ ē cā vlīs illuminationis aīaꝝ naturalr̄ ⁊ gratuite. sicut sol ē cā illuminationis corpoꝝ. aliter tn̄ ⁊ aliter. q̄ sol agit ex necessitate nature. deus aūt voluntarie p̄ ordinem sue sapientie Ex hac dictā arguit̄ sic. p̄bando videlȝ q̄ ad hoc. q̄ deus dictas dicat cā. ⁊ possit dici cā subtractōnis gr̄e. ⁊ p̄ ↄñs excecationis ⁊ aggrauatōis auriū ⁊c. Qȝ sol corpalis inueniens impedimentū. ⁊ relinquens aliqđ corpus tenebrosum. non attribuit̄ sibi tāq̄ cause. obscuratio tal̄ corpis. sȝ ponenti obicem. solū ē ideo. q̄ nō suo iudicio sol agit. vt lumē interius nō emittat. sȝ de⁹ p̄prio iudicio lumen gr̄e nō immittit illis in q̄b⁹ obstaculū inuenit. ḡ cā subtractōnis gr̄e ē nō solū ille q̄ ponit obstaculū gr̄e. sȝ etiā deus q̄ gr̄am nō apponit. Maior ista p₃ exemplariter. Nā obscuratōēȝ domus nō attribuim⁹ soli. sȝ ei q̄ claudit fenestrā Et p₃ rōe q̄ q̄tū de se esset. causaret lumē. q̄ agit necessitate nature q̄ āt nō causet. ē solū aliunde. secus de deo q̄ nō solū p̄pter obstaculū. sȝ ⁊ voluntarie nō influit gr̄am. Esto p̄ma rō nō influendi sit culpa. Minor patȝ ex opposita dictā illuminatōnis solis ⁊ dei.

¶ Et p̄ hūc modū de⁹ est causa excecatōis ⁊ aggrauatōis auriū ⁊ obduratōis cordis q̄ q̄dē distinguūtur fm̄ effectus gratię. q̄ ⁊ p̄ficit intellectū dono sapientie. ⁊ affectū emollit igne charitatis.

¶ Hic ↄsiter Doc. declarat q̄dā tangenda argumēto in ↄtrariū. scȝ dictas q̄sdā ibidē positaꝝ. scȝ p̄º excecationis ⁊ obduratōis. 2º excecatōis visus ⁊ aggrauatōis auriū. ibi. Et q̄a ⁊c. q̄ dictā duoꝝ p̄moꝝ ē real̄. i. sunt effectus in duob⁹ realr̄ distinctis. ⁊ distinguunt̄ realr̄ eo pacto q̄ p̄uatōes p̄nt realr̄ distingui. videlȝ fm̄ diuersos effect⁹ gr̄e. q̄x vn⁹ ē in itellectu. ali⁹ in effectu. q̄ gr̄a p̄ficit ↄcomitant̄ nō formalr̄ fm̄ se. scȝ itellectū dono sapiētie ⁊ affectū mollit igne charitatis. vñ nō imissio sapie ē formalr̄ excecatio ⁊ nō imissio charitatis ē formalr̄ obduratio. vñ sūt due negatōes realr̄ distincte. i. duoꝝ realr̄ distinctoꝝ. đr em̄ q̄nq₃ negatio realis. id est negatio rei realis. vt patȝ apud metaphysicā. Tunc ibi

¶ Et q̄ ad cognitionē intellect⁹ maxime deseruiunt duo sensus. s. visus ⁊ audit⁹ quoꝝ vn⁹ deseruit inuētioni scȝ visus ali⁹ discipline. s. auditus. ideo q̄tū ad visum ponit̄ excecatio. q̄tū ad auditū auriū aggrauatio. q̄tū ad affectū obduratio.

¶ Ponit dictā duoꝝ alioꝝ. q̄ duo alia. scȝ excecatio et aggrauatio auriū distinguunt̄ noialr̄ tm̄. fm̄ distinctōēȝ coꝝ sensuū. q̄ p̄ncipalr̄ ad cognitōem intellect⁹ deseruiūt scȝ visus ⁊ auditus. quoꝝ vn⁹ deseruit inuentōni. scȝ visus. alius discipline. scȝ auditus. vt p₃ p̄º metaphysice. Et iō q̄tū ad visum ponit̄ excecatio. q̄tū ad auditū auriū aggrauatio. q̄ duo ipoꝛtāt fm̄ rem eandē p̄uatōnem scȝ subtractōem cognitōis regulatē. Obduratio aūt importat p̄uatōnem mollientis affectum

¶ Argumētū in ↄtrariū ↄfirmat scd̄a ↄcłonē missiuā. Ex his dictis dicit̄ corollarie extra lrāȝ q̄ excecatio ⁊ aggrauatio auriū nō capiūt̄ h̄ p̄ defectu oculi vel auris corporal̄. sȝ spūal̄. p₃. tū p̄º. q̄ D. đr q̄ ad ↄgnitōēȝ itellect⁹ duiūt igit̄ ista duo defectū ↄgnitōis itellectual̄. Tū scd̄o. q̄ effect⁹ gr̄e q̄ est sapiētia ⁊ recta ↄgnitio nō est oculoꝝ et auriū corpaliū sȝ spūaliū. excecatio aūt ⁊ aggrauatio dicūt defectū sapiētie ⁊ itellect⁹. P₃ scd̄o ex his q̄ multi bñ vidētes oculis corpalib⁹. ⁊ bñ audiētes aurib⁹. sunt ceci et aggrauati aurib⁹ q̄ noluūt itelligere vt bñ faciāt nec audire q̄ salutis sūt ⁊c. ¶ Nota q̄ hāc distinctōēȝ excecatōis et aggrauatōis auriū ⁊ obduratōis cordis D. videt̄ posuisse p̄pter argumētū in oppositū vbi ista tria ↄmemorat̄. vt p₃ intuēti. P₃ tertio ex his dictis q̄ de⁹ nō ē p̄º cā exce

excecatō: et subtractōis grē cū effectib9 suis. qr dr q de9 nō īmittit lumē grē ꝓprio iudicio his ī qb9 obstaculū inuenit. Ꝺ sedꝫ q p9 rō subtrahēdi grām sit obstaculū pcti positū p volūtatē creatā t obstaculū saltē originał pcti. de h de malo mate. q. P3 4o ex h ar. q nō ꝯueniēter loquūt dicē tes q obduratio sit pctm in ſꝫ mſe m̄ ſi itelligūt de obdu ratōe vł obstinatōe vt de9 ē cō ea. ſic tm̄ dicūt formalr ꝓuatiōes. pc m̄ āt in spūsctm dr actū ſꝫ deformē cui9 for malr accepti de9 nō ē cā. ſꝫ obduratio pmo9 pt eē pctm in spūsctm ſi accipiat p obstinatione de q 2a2e. q. xiiij. ar. ij.

¶ Ad pmū ḡ dđm. q cuꝫ excecatio t induratio ex pte subtractōnis gratie sint qđā pene. ex hac pte eis hō nō fit deterior. ſꝫ deterior factus p culpam hec in currit sicut t ceteras penas

¶ Ad maiorē ꝯcedit. q de9 nō ē cā q hō fit deterior. qr nō ē p9 rō deficiēdi. t ſi de9 eēt p9 rō subtrahēdo p9 au xiliū suū sine demerito culpe hō nō fieret mal9. vn̄ dictuꝫ fuit in pncipio arti. notabili. iij. q ſi de9 annihilaret grām dimittēdo libere suā manutenētiā q tūc nō iputaret hoi ad malū. esto eīn eēt defect9 qđam nō hre tūc grām. nō tn̄ eēt malū. vt pt patere ex dictis sup. q. lxxv. ar. p. Fit ḡ hō mal9 p pctm. Dico scđo. q subtractio grē t effectuū suoꝝ nō est pctm ſꝫ demeritū q hō abijcit t ipedit ꝯseruatōeꝫ grē sue est pctm. in ptāte eīn ei9 ē facere se indignū grā. et dictū ē q illō demeritū tollēs grē ꝯseruatōeꝫ nō sit a deo ſꝫ ipa subtractio ad sensuꝫ sepe dictū. Ad minorē. ſi itelli git q hō fiat deterior ipa subtractōe ꝫ ē formalr. negat qr iā dictū est q ſi hoi subtraheret grā sine demerito suo tūc nō eēt sibi malū culpe esto esset defect9. imo fm̄ aliqs nō ipediret cū a ꝯsecutōe btītudinis. fm̄ eīn alphonsum pmo sniaꝝ. di. xvij. q. ꝯclone. ij. Possibile est de potēa dei absoluta nō hre charitatē infusaꝫ t eē acceptū deo ad vi tam eternā. vn̄ arguit iter cetera ad h pbandū argumēto qđ deseruit ꝓposito tali videlꝫ. qr ſi de9 annihilaret chari tatē infusam paruuli iaꝫ baptisati t moriat in isto statu. vel saluat vł dānat. qr nō est mēte q nec saluet nec dānet. ſi dānabit sequit q sumpłr dānabit sine culpa. qđ nō credo bn̄ dictū. ſi saluat. sequit q fm̄ ꝓsentē disꝫ ōnē sine charitate fuit t est deo char9 t accept9 ad vitā eternā qđ est ꝓpositū Hec ille. vide alias rōes ad ꝓpositū. ex q̄ pꝫ q ex tali sub tractōe q fieret sine oi culpa hō nō fit deterior. imo mane ret adhuc accept9 ad btītudinē t nō ē cure q loqt de cha ritate t nō grā. qr vł sunt idē vel saltē sp ꝯnexa tc. Si āt itelligat minor q ex cā subtractōnis grē hō fiat deterior. ꝯcedit. ſꝫ dicim9 q de9 hmōi cause nō ē cā. vt patuit arti. p qr talis cā ē culpa t pctm q nō sunt a deo. Scđo dico. q p excecatōem hō fit deterior q̄tū ad auersionē a lumine et q̄tū ad inhesionē pcti. t hui9 de9 nō est cā ſꝫ praua vo luntas. deus aūt nō ꝓstat auxiliū vt hō illuminet t resi stat ab inhesione pcti. sine quo nō pt illuminari t emolli ri. nec tn̄ ꝓpterea est cā pcti positiue vel ꝓuatiue. qr nō est cā deficiendi pma. qr nec subtrahit grām nisi ꝓpter culpā pcedentē. ſꝫ ē cā ꝓuatiua subtractōis auxilij. qre negatur ꝯña in vno sensu. scꝫ q nō sit cā q̄tū ad ꝓuatōnem grē t effectuū eius. t ꝯcedit in alio sensu ꝯña. q nō ē cā q̄tum ad culpā pcedentē subtractōem grē. q culpa tn̄ nō est ꝓ prie excecatio t obduratio nec quo ad culpā q sequtur ex subtractōe. qr volūtas creata ex ꝓpria inordinatōne inci dit in cām ꝓuatōis grē. t p ꝯñs in effectū p accñs ex illa ꝓuatōne sequente. Juste eīn de9 subtrahit grām ad cui9 subtractōem p accñs sequtur pctm.

¶ Ad scđm dđm. q obiectio illa ꝓcedit de obdu ratione fm̄ q est culpa.

¶ Concedit maior. q deus nō ē vltor eius. cui9 ē au ctor. Ad minorē. deus ē vltor cordis obdurati. nō quia vlciscat subtractōem grē. ſꝫ qr punit culpā ex q ꝓcedit. vł q ex ipa sequit. Ultra. ḡ deus tc. verꝫ q ad id qđ ē culpe in excecatōe. tn̄ q̄tū ad id qđ ē pene. Un̄ ad ꝓpositū va let t ad dicta ad pmū. qđ sup. q. lxxvj. ar. ij. dictū q ē pe abeē scia t tn̄ nō est pctm. nisi absit p negligētiā culpabi lem. sic q ignorātia cū sua cā habeat rōem pcti. sic in ꝓpo sito subtractio grē q ipotat noie excecatōnis. fm̄ se nō ē culpa. ſꝫ cū sua cā. Et qr deus nō subtrahit grām an pi mū pctm. ſꝫ pctm pintelligit grē subtractōni. iō magis cā excecare quo ad pctā sequentia tc.

¶ Ad tertiū dđm. q malicia ē causa excecatōnis meritoria sicut culpa ē cā pene. t h etiā mō diabol9 excecare dr: in q̄tum inducit ad culpam

¶ Ad maiorē. idē effectus non attribuit causis ꝯtra riis eo dē mō t vt ꝯtrarie sunt. Ad minorē. Causa excecati onis dr eē malicia hominis. vel demeritoria nō effectiua. pctm eīn corrūpit grām t tollit cā nō formalr (qr formal iter ꝓuat rectitudinē actualē ipius actus) Demeritorie āt tollit ipam grām cū sibi ꝯnexis. qr demeret vt de9 sub trahat grām. Duo vltra. q diabol9 ē cā excecatōis etiā demeritoria remota. qꝫ videlicꝫ inducit ad culpam q deꝰ meret grē subtractionē. sicut culpa meret penā. Et dico vltra. q he cause sunt ꝯtrarie deo fm̄ se. qr pctm est ꝯ deū. similiter diabol9 formalr dr naturā deformatā culpa. q ꝯ deū. tn̄ nō ē incōueniēs. q ꝯcurrāt ad vnū effectū penalē demeritorie t nō culpabilr. q tn̄ est a deo iuste t bene. Ultra. ḡ deus nō est cā tc. verꝫ sicut culpa t diabolus. qr ista demeritorie t male. Deus āt effectiue t quasi ꝓfe ctiue eo mō q ꝓuatio hꝫ cām effectiuā. scꝫ indirectā. Et scđo. qr culpa t diabolus nō pñt subtrahere grām. deus aūt pt. iō aliter ꝯcurrit ad excecatōem. qr iuste subtrahē do grām. pctm aūt male demerēdo illā subtractōem tc. sicut suspendiū causat fur t iudex. fur qđem culpabilr. iu dex aūt bene t iuste tc.

¶ Utrū excecatio t obduratio sp ordinent ad sa lutē eius q excecat vel obdurat

Ad q̄rtū sic ꝓcedit. Videt q excecatio et obduratio sp ordinet ad salutē ei9 q ex cecat t obdurat. Dicit eīn Aug. i Ench. q de9 cū sit summe bon9 nullo mō pmit teret fieri aliqđ malū nisi posset ex qlibet malo dice re bonū. multo igit magis ordinat ad bonū illō ma lū cui9 ipe ē cā. ſꝫ excecatōis t obduratōis de9 ē cā vt dictū ē. ḡ hec ordināt ad salutē ei9 q excecat vel ob durat. Ꝗ P. Sap. pmo dr. q de9 nō delectat in pditi one impioꝝ. videret āt in pditōe eoꝝ delectari ſi eoꝝ excecatōem in bonū eoꝝ non ꝯuerteret sicut medic9 videret delectari in afflictōe infirmi ſi medicinā ama rā quā infirmo ꝓpinat ad ei9 sanitatē nō ordinaret. ḡ de9 excecatōem ꝯuertit in bonū excecatoꝝ. Ꝗ P. de9 nō ē psonaꝝ acceptor. vt dr Act. x. Sꝫ quorūdā ex cecatōem ordinat ad eoꝝ salutē sicut q̄rūdā iudeoꝝ q excecati sunt. vt christo nō crederēt. t nō credētes

occiderēt. ꝛ postmodū compūcti. ꝯuerterent̄. sic̄ de q̄busdā legit̄ Act. ij. vt pꝫ p Aug. in li. de q̄stionibꝫ euāgelij. ḡ de⁹ oim excecatōem ꝯuertit in coꝝ salutē. ¶ Sꝫ ꝯtra. nō sunt faciēda mala vt veniāt bona. vt dꝫ Ro. iij. sꝫ excecatio ē malū. ḡ de⁹ non excecat aliq̄s ꝑpter eorum bonum

¶ Hic vltio q̄rit de q̄dā dubio. q̄d icidit circa 3^m. ar. an excecatio ꝛ obduratio sp̄ ordinent̄ ad salutē ei⁹. q̄ exce cat̄ ꝛ obdurat̄. ita q̄ de⁹ subtrahit grām. ꝛ patiat̄ illū ex cecari. vt ex h̄ pcuret salutē hoīs. sic q̄ tandē ad se reuer sus cognoscat se. ꝛ mag̃ h̄ūliet̄ ꝛ feruenti⁹ agat. p̄t eīm ex pctō suo aliq̄s sumere occasionē boni. vt hꝫ D. de malo. q. iij. ar. xij. ad. ij. qꝛ dꝫ Ecclastici. xlij. melior ē iniq̄tas viri q̄ b̄nfaciēs mulier. dꝫ eīm vir s̄m glo. aliq̄s discret⁹ ꝛ strēnuus. q̄ ꝛ si aliq̄n peccet. tn̄ ex ipo pctō sumit occasio nē boni. puta h̄ūilitat̃ ꝛ maioris cautele. mulier āt dꝫ ali q̄s indiscret⁹. q̄ ex bono q̄d facit sumit occasionē periculi sui. dū ex eo p supbiā deijcit̄. sic ꝛ excecat⁹ cognoscēs exce catōem. grauius dolet ꝛ mag̃ cauet pctm̄

¶ R̄ndeo. d̄dꝫ. q̄ excecatio ē q̄ddā p̄ambulū ad pctm̄. pctm̄ āt ad duo ordinat̄. ad vnū q̄dē p se scꝫ ad dānatōem. ad aliō āt ex diuina misericordia vel ꝓuidētia. s. ad sanatōem inq̄ztū de⁹ pmittit aliq̄s ca dere in pctm̄. vt pctm̄ suū agnoscētes humilient̄. et ꝯuertāt̄. sic Aug. dꝫ in li. de natura ꝛ gratia. vn̄ ꝛ exce catio ex sui natura ordinat̄ ad dānatōem ei⁹ q̄ exce cat̄. ꝑpter q̄d ponit̄ etiā reprobatōis effect⁹. sꝫ ex di uina misericordia excecatio ad tēpus ordinat̄ medi cinaliter ad salutē eorū q̄ excecant̄.

¶ Doc. ponit duas ꝯclōnes r̄nsiuas p̄mā min⁹ di stincte r̄nsiuā. scd̄az mag̃ specialē ꝛ declaratoriā ponis. ibi. Sꝫ hec misericordia ꝛc̄. P̄ria ḡ ꝯclo r̄nsiua. s̄m vnā distinctōez quā D. h̄ inuit. ē excecatio ex sui natura. or dinat̄ ad dānatōez ei⁹. q̄ excecat̄. sꝫ ex diuia misericordia exceca° ad tp̄s. ordinat̄ medicinalr̄ ad salutē coꝝ. q̄ exce cant̄ (ꝛ notāter dꝫ 2° ps excecatio ad tp̄s. qꝛ excecatio fi nal̄ in q̄ q̄s morit̄ nō pt̄ eē ad salutē. cū p⁹ h̄āc vitā nō sit mutatio stat⁹) ꝓbat̄ ꝯclo q̄ ad ābas ptes. Excecatio ē q̄ddā p̄ambulū ad pctm̄. sꝫ pctm̄ p se ordinat̄ ad dānati onē. ad sanatōem āt ꝛ salutē. ex diuia misericordia vl̄ ꝓ uidētia. igit̄ seq̄t̄ ꝯclo. Maior patꝫ ex ar. p̄ce. ¶ Et nota q̄d ex ea ꝯfirmat̄. q̄d dictū ē ar. p̄ce. q̄ excecatio vt ē a deo p̄cedit pctm̄ excecatōis q̄d ē ab hoīe. tn̄ etiā seq̄t̄ ad pctm̄ ꝛc̄. Minoris p̄mā ptē D. nō ꝓbat. qꝛ pꝫ ex dict̃ sup̄. q. lxxij. ar. v. qꝛ illa dānatio nō seq̄t̄ pctm̄ p se. ex pte peccāt̃ p̄ter cui⁹ itentōnem ē. tn̄ seq̄t̄ p se in ordie ad iusticiā diui nā. ita q̄ iordinatio pcti. exigit ex natura sua reordinatio nē a iusto iudice. q̄ fit p penā vt patebit etiā ifra q. lxxxvij ar. j. et 3° Scd̄a ps pꝫ. qꝛ de⁹ pmittit aliq̄s cadere i pctm̄ vt pctm̄ suū agnoscētes h̄ūilient̄ ꝛ ꝯuertāt̄. vt Aug⁹. hꝫ

¶ Sꝫ hec misericordia nō oibꝫ ipendit̄ excecatis sꝫ p̄destinatis solū. q̄bꝫ oia cooperāt̄ in bonū. sic dꝫ Ro. viij. vn̄ q̄ztū ad q̄sdā excecatio ordinat̄ ad sana tionē. q̄ztum aūt ad alios ad dānationē vt Aug. dꝫ in iij. de questionibꝫ euāgelij

¶ Hic p̄cedit ad scd̄az ꝯclōnē explicatiuā ꝑorē ꝛ ma gis r̄nsiuā. qꝛ dictū ē. q̄ excecatio ex natura sua ordinat̄ ad dānatōez. sꝫ ex diuia misericordia ad salutē ꝛ sanatōez. sꝫ adhuc nō ē sat̃ r̄nsuꝫ dubitate. an sp̄ ordinet̄ ꝛ i oibꝫ ad sa lutē. Ponit igit̄ D. scd̄az ꝯclōnē. talē. Quātū ad q̄sdā excecatio ordinat̄ ad sanatōez. q̄ztū ad alios ad dānati onē. Et ex h̄ habet̄ r̄nsio sat̃ formal̄ ad q̄sitū. Negatia. q̄ nō sp̄ ꝛ i oibꝫ. ꝓbat̄. excecatio nō ordinat̄ ad salutē. nisi ex diuia misericordia. sꝫ hec misericordia nō ipēdit̄ oibꝫ excecat̃. sꝫ p̄ destinat̃ tm̄. ḡ ꝛc̄. Maior nota. ꝛ ē p̄a ꝯclo. qꝛ ex natura sua ordinat̄ ad dānatōem. q̄ ḡ ordinet̄ i salutē ē ex diuia misericordia. ꝛ ab extrinseco. Minor illa supponit ex p̄a p. q. xxiij. q̄ de⁹ aliq̄s reprobet ꝛ aliq̄s p̄destinet. vide ibidē. q̄ āt p̄destinat̃ ordinet̄ excecatio i bonū. ꝓbat̄ auctoritate apl̄i ad Ro. viij. qꝛ dꝫ apl̄s Scim⁹ āt q̄m diligētibꝫ de um oia coopant̄ i bonū his q̄ s̄m ꝓpositū vocati sūt sci.

¶ Nota āt circa h̄āc auctoritatē pulchra i postilla D. su p eūdē locū. nā ē dubiū. an sub h̄ q̄d dꝫ oia. etiā ꝯp̄hēdā tur pctā. Q̄d si nō. auctoritas nō erit ad ꝓpositū. vt pꝫ de se. qꝛ D. vult q̄ excecatio q̄ ē pcti p̄ambulū. ꝛ ex pctō seq̄t̄ cedat. i salutē q̄ vtiq̄ ē optimū bonū. Dicūt q̄dā q̄ pctā nō ꝯtinent̄ sub h̄. q̄ dꝫ oia. qꝛ s̄m Aug^m. pctm̄ nihil ē. ꝛ ni hil fiūt hoīes cū peccāt Sꝫ ꝯ h̄ ē. q̄d i glo. seq̄t̄. vsq̄ adeo talibꝫ de⁹ coopat̄ i bonū. vt si q̄ hoꝝ deuiāt ꝛ exorbitāt. etiā h̄ ipm̄ eis faciat ꝓficere i bonū. vn̄ ꝛ i psal. dꝫ. cū ceci derit iust⁹ nō collidet̄. qꝛ dn̄s supponit manū suā ¶ Sꝫ s̄m h̄ videt̄. q̄ sp̄ tales in maiori charitate resurgant. qꝛ bonū hoīs i charitate ꝯsistit. quā si nō habeat. apl̄s se ni hil eē recognoscit. p̄. Coꝝ. xiij. ¶ Sꝫ d̄d̄m. q̄ bonū hoīs nō solū ꝯsistit in q̄ntitate charitat̃. sꝫ p̄cipue i ipi⁹ ꝑseuerā tia vsq̄ ad mortē. s̄m illō Matth. xxiij. q̄ ꝑseuerauerit vsq̄ in finē h̄ salu⁹ erit. Ex hoc āt. q̄ iust⁹ cadit. resurgit cautior ꝛ h̄ūilior. vn̄ i glo. subdit̄. postq̄ dixerat q̄ h̄ ipm̄ faciat eis ꝓficere i bonū. qꝛ sibi h̄ūiliores redeūt atq̄ do ctiores. discūt eīm cū tremore exultare debere. nō q̄si arro gādo sibi tā q̄ de sua v̄tute fiduciā ꝑmanendi. Hec D. ibidē Ex q̄bꝫ pꝫ. q̄ excecatio etiā ꝯp̄hēdit̄ sub h̄. q̄ dꝫ oia et sic minor v̄a. q̄ ad scd̄az ptē. Et ꝯfirmat̄ illa ꝯclo auc toritate bti Augustini ꝛc̄.

¶ Argumētū i oppositū nō ē purū ꝛ soluet̄ q̄rto loco

¶ Ad p̄mū ḡ d̄d̄m. q̄ oia mala q̄ de⁹ facit vl̄ pmit tit fieri ordināt̄ in aliq̄d bonū. nō tn̄ sp̄ in bonū ei⁹ in q̄ ē malū. sꝫ q̄nq̄ ad bonū alteri⁹. vl̄ etiā toti⁹ vni uersi. sic culpā tyrannoꝝ ordinat in bonū martyꝝ et penā dānatoꝝ ordinat ad gloriā iusticie sue

Dico p̄° q̄ h̄ argum̄. deficit penes ꝑalogismū ꝯn̄t̃. eū arguit̄. ordinat̄ i bonū. igit̄ i salutē excecati Est eīm a sup eriori ad inferi⁹ affirmatiue ꝛ a pluribꝫ causis veritatis ad vnā. ¶ Dico 2° ad maiorē. q̄ v̄a ē auctoritas bti Aug. qꝛ ex q̄libet malo elicit bonū. nō āt cedit malū. i bonū ei⁹ in q̄ ē ꝛ cui⁹ ē. nec i naturalibꝫ nec i moralibꝫ. sic̄ corruptio vni⁹ aial̄ cedit q̄dē i bonū vniuersi. inq̄ztū p corruptōem vni⁹ aliō generat̄ vl̄ sustētat̄. nō tn̄ i bonū ei⁹ q̄d corrūpit̄ qꝛ bonū vniuersi ē a deo volitū s̄m se. ꝛ ad ipm̄ ordināt̄ oēs ptes vniuersi. silr̄ ptes alie ordināt ad bonū nobilissi maꝝ. sꝫ q̄cq̄d fit circa nobilissimas ptes nō ordinat̄ nisi in bonū ipaꝝ. Nobilissime āt ptes sunt sci ꝛ electi. ꝛ iō q̄cq̄d circa eos accidit boni vl̄ mali ordinat̄ i bonū ipaꝝ. ea āt q̄ circa malos fiūt. ordināt̄ i bonū scōꝝ ꝛ vltimate in glīam dei. ꝛ i relucētiā diuie iusticie. sic̄ ꝑsecutio tyran noꝝ ordinata ē i bonū scōꝝ martyꝝ. ꝛ malū pene dāna toꝝ. ꝛ pmissio casus i ipaꝫ. ordinat̄ ad iusticie diuie relu cētiā. Ad minorē. v̄a ē ad sensuꝫ arti. xiij. q̄ ad subtrac tionē grē cū sibi ānexis. sꝫ negat̄ ꝯn̄a. ꝛ rō iā patuit ꝛc̄.

¶ Ad scd̄m d̄d̄m. q̄ de⁹ nō delectat̄ in pditōe hoꝝ

minũ qñtũ ad ipam pditõem. sz rõne sue iusticie. vel ppter bonũ quod inde puenit.

¶ Ad maiorẽ. De⁹ nõ delectaɫ in pditõe pctõꝝ. vcꝫ sm se. vt pditio ẽ. tñ delectaɫ in ea. vt iusta ẽ. ꝛ hui⁹ signũ ẽ. qꝛ nõ infligat penã nisi ꝑpt culpã. Qꝫ aũt aliq̃s patiaɫ cadere in culpã. ꝛ eos reprobet. ẽ ꝑpt pctm̃ originale vel nõ debitũ grẽ ꝛ vite eterne. vt hꝫ D. de verita. q. vj. ar. ij. ad. ix. Et ẽ ꝑpt suauẽ dispõnem liberi arbitrij. ꝛ dico q excecat⁹ a deo iuste patiɫ. qꝛ volũtarie peccat ꝛ volũtarie perit. nec de⁹ ẽ rõ pditõis sue. Minor negaɫ. q videreɫ delectari in pditõe. sz in iusticia q reordinaɫ malũ excecatoꝝ. ꝛ delectaɫ in suaui dispõne oim. Ad pbatõem dr. q nõ ẽ silẽ. qꝛ medic⁹ teneɫ medicinã ordinare ad salutem. nec hꝫ cãm vt medic⁹. q ordinet ad malũ infirmi. secus de deo. qꝛ excecatõem causat ꝑpt culpã excecati. ꝛ pmittit culpã ꝑpt ꝯditõem creature ꝛ pmittit ꝛ punit ꝑpt relucentiã iusticie sue. Dico 2°. q si infirm⁹ demeruisset. posset siƀi ꝓpinari medicina amara. nõ a medico. sz a iudice. ꝛ q̃ nõ ordinareɫ in bonũ infirmi. imo ad mortẽ tpalẽ ꝑpter forefacta infirmi. sic in ꝓposito hõ excecat⁹ demereɫ vt ꝑs manear excecat⁹ in malũ suũ. q̃re negaɫ ꝯña. ꝛ ꝯñs vltra. ¶ Dico 3°. q nõ ẽ silẽ q̃ ad h̃. qꝛ medic⁹ agit positiue, ꝓpinãdo medicinã amarã. De⁹ aũt excecãdo nõ positiue. sz ꝓuatiue ꝯcurrit nõ agẽdo. ꝛ h̃ ꝑpt culpã hois. ꝛ qꝛ nõ teneɫ agere. sz ꝑpt bonas causas pmittere deficere.

¶ Ad tertiũ dõm q hoc q de⁹ aliquoꝝ excecatões ordinet in coꝝ salutẽ misericordie est. q aũt excecatio alioꝝ ordineɫ ad coꝝ dãnatõem iusticie ẽ. q aũt misericordiã q̃busdã ipẽdit ꝛ nõ oĩbꝫ. nõ facit ꝑsonarum acceptõem in deo. sicut in pmo dictũ est

pª p.q.xxiij. ar.v. ad 3m.

¶ Maior vera ꝛ de ea dictũ fuit sup. q. lxxiij. ar. ix. ad 3m. qꝛ nõ ẽ acceptor ꝑsonaꝝ deus. sz dico q acceptio ꝑsonaꝝ solũ hꝫ locũ in distributõe debitoꝝ. sz nõ in datõe ꝛ distributõe liberali. qꝛ q̃libet pt dare de suo q̃ntum vult ꝛ cui vult. ꝛ pt eq̃libꝫ dare inequalia. vt hꝫ D. 2ª 2ᵉ. q. lxiij. ar. pº. vbi vide q̃d sit acceptio ꝑsonaꝝ ꝛc. Ad minorẽ ꝯcedit. q excecatõem q̃rũdã ordinat ad coꝝ salutẽ. sed dico q sal⁹ ẽ de nõ debitꝭ alicui hoim. sz ex diuina ꝑtute ꝛ liberalitate daɫ. ꝛ in ipam hõ nõ ex debito. sz misericorditer ordinaɫ. Et ḡ hꝫ locũ qd̃ dr in euãgelio. An nõ lꝫ mihi facere qd̃ volo. q̃re negaɫ ꝯña. qꝛ isto nõ accipiat ꝑsonã. vt sonat in vitiũ. sic q alicui rõne ꝯditõis ꝛ ꝯditõis ꝑticularis tribuat. ꝛ alteri nõ. tñ libere absq̃ debito vni misereɫ et aliũ indurat. vide pª p.q. xxiij. ar. v. ad. iij. in fine. et. iiij sniaꝝ. dis. xlvj. q. ij. ar. ij. q̃stiũcula. ij. ad. v.

¶ Ad q̃rtũ dõm. q mala culpe nõ sunt facienda vt eueniãt bona. sz mala pene sũt iferẽda ꝑpter bonũ

¶ Ad maiorẽ. Nõ sunt faciẽda mala. scꝫ culpe. vt eueniant bona. vcꝫ. qꝛ sicut veꝝ nõ est syllogisandũ ex falsis sic nec bonũ ex malo culpe. qd̃ ẽ simplr malũ. Sz dico q sunt faciẽda positiue vl̃ ꝓuatiue mala pene. vt eueniant bona. nõ q̃dẽ illi cui inferɫ pena. sz vniuerso vel saltẽ iusticie diuine. vt patuit ad pm. Ad minorẽ dico. q excecatio vt ẽ a deo ẽ malũ pene. illatũ iuste ꝑpt culpã. sz negaɫ ꝯña q nõ excecet aliq̃s ꝑpt coꝝ bonũ. sz nõ oẽs vt patuit ꝛc.

¶ Questio. lxxx. de causa peccati ex pte diaboli.

Deinde ꝯsiderãdũ ẽ de cã pcti ex pte diaboli. Et circa h̃ q̃rũɫ q̃tuor. Primo vtrum diabol⁹ sit directe cã pcti. Secdõ. vtꝝ diabol⁹ iducat ad peccãdũ interi⁹ ꝑsuadẽdo. Tertio. vtꝝ possit necẽitatẽ peccãdi iducere. Quarto vtꝝ oĩa pctã ex diaboli suggestione ꝓueniant.

¶ Hic ꝯñr iuxta ordinẽ statutũ q̃stione p̃cedẽti D. determinat h̃ de alia cã extrinseca pcti. scꝫ diabolo. ꝛ circa h̃ pº ostẽdiɫ quõ diabol⁹ possit eẽ cã pcti. Secdõ determinaɫ q̃dã corollarie sequẽtia ex dictis in ar. iij. et. iiij. Circa pmũ ostẽdiɫ pº. quõ diabol⁹ possit eẽ cã pcti ex pte volũtatis. Secdõ quõ ex pte potẽtie appꝛhẽsiue tã sensitiue q̃ itellectiue. ꝛ etiã ex pte appetit⁹ sensitiui. ar. ij.

¶ Utrũ diabol⁹ sit hoi directe cã peccãdi

Ad pmum sic ꝓcediɫ. Uideɫ q diabol⁹ sit hoi directe cã peccãdi. Peccatũ em̃ directe in affectu ꝯsistit. sz Aug. dr iiij. de tri. q diabol⁹ sue societati malignos affect⁹ inspirat. Et Beda sup Act. dr. q diabol⁹ aĩam in affectũ malicie trahit. Et Isido. dr in li. de summo bono. q diabol⁹ corda hoĩm occultꝭ cupiditatibꝫ replet. ḡ diabol⁹ directa ẽ cã pcti. ¶ P. Hierony. dr q sic de⁹ ẽ ꝑfector boni. ita diabol⁹ ẽ ꝑfector mali. sz de⁹ ẽ directe cã bonoꝝ nostroꝝ. ḡ diabol⁹ est directe cã pctõꝝ nostroꝝ. ¶ P. phs dr in q̃dã. c. ethice eudimice q oportꝫ esse q̃ddam pncipium extrinsecum humani consilij. ꝯsilium aũt humanum nõ solum est de bonis. sz etiam de malis. ergo sicut de⁹ mouet ad ꝯsilium bonũ. ꝛ p h̃ directe ẽ cã boni ita diabol⁹ mouet hoiem ad ꝯsiliũ malũ. ꝛ p h̃ seq̃ɫ q diabol⁹ directe sit cã pcti ¶ Sꝫ ꝯtra ẽ q Aug. pbat. in pmo ꝛ tertio de li. ar. q nulla alia re fit mens hois serua libidinis nisi ꝓpria volũtate. sz hõ nõ fit seru⁹ libidinis nisi ꝑ pctm̃ ḡ cã pcti nõ pt eẽ diabol⁹. sz sola ꝓpa volũtas

¶ Hic ḡ pº inq̃rit quõ diabol⁹ sit cã pcti ex pte volũtatꝭ. ¶ Nota aũt ꝓ itellectu hui⁹ articuli ꝛ repete sup̃ dicta. q. lxxv. ar. iij. vbi declaratũ fuit. q sol⁹ de⁹ pt efficacĩe et directe agere in volũtatẽ ꝛ volũtas ipa. nõ aũt q̃cũq̃ creatura. Illa em̃ in h̃ articulo supponũɫ. Silr ꝛ ad specificationẽ solũ mouet sufficiẽter obiectũ oĩmiq̃ ꝑfectũ directe. ꝓpte nẽs aũt imꝑfectũ obiectũ mouet idirecte ꝛ isufficiẽter.

¶ Rñdeo dõm. q pctm̃ act⁹ q̃dã ẽ. vñ hoc mõ pt eẽ aliq̃d directe cã pcti ꝑ quẽ modũ aliq̃s directe est cã alicui⁹ act⁹. qd̃ q̃dẽ nõ cõtingit nisi p h̃ q ꝓprium pncipiũ illi⁹ act⁹ mouet ad agẽdũ. ꝓpriũ aũt pncipium actus pcti ẽ volũtas. qꝛ oĩe pctm̃ ẽ voluntarium vñ nihil pt directe eẽ cã pcti nisi q potest mouere voluntatem ad agendum.

¶ In h̃ corpe D. pncipalr (vt sufficiẽter rñdeat) tria facit. pº pmittit quãdã ꝯclõne fundamẽtalẽ ꝛ gñalẽ. 2º deducit ꝯclones aliq̃s gnalr rñsiuas ibi. Uolũtas aũt 3º ex illis ifert ꝯclõne totalr ꝛ expssiue rñsiuã ibi. Uñ seq̃tur. Cõclusio fundamẽtaɫ gñalis. nihil pt directe eẽ cã pcti. nisi qd̃ pt mouere volũtatẽ ad agẽdũ. Probatur ꝯclo. h̃ mõ pt eẽ aliq̃d directe cã pcti. ꝑ quẽ modũ aliq̃d directe ẽ cã alicui⁹ act⁹ (scꝫ deformis) sz aliq̃d ẽ cã actus pcti. solũ qꝛ mouet volũtatẽ ad agẽdũ. s. incid nate. igiɫ ꝯclo vera. Maior pꝫ ex q. lxxv. ar. pº. qꝛ pctm̃ act⁹ q̃dã ẽ. ꝛ nõ assignaɫ sibi cã ꝑ se. nisi rõe act⁹. q pt incedi. vt patuit vbi tã. Minor pbaɫ. aliq̃d ẽ pncipiũ alicui⁹ act⁹. nõ nisi qꝛ mouet ꝓpriũ pncipiũ ipi⁹ ad agẽdũ. sz ꝓpriũ pncipiũ act⁹

peti ẽ volũtas. igit minor ꝓba. maior nota. sicut pncipiũ passiõis ẽ qḋ mouet manũ ad pcutiendũ. Minor ꝓba pꝫ. qꝛ om̃e pctm̃ ẽ volũtariũ. ꝛ ꝑ ꝯñs ei⁹ pncipiũ ẽ volũtas. ¶ Nota ꝙ siue sit act⁹ volũtari⁹ elicit⁹ a volũtate. vl̃ impat⁹. tũc id qḋ mouet volũtatẽ ẽ pncipiũ act⁹. quia etiã actũ iperatũ volũtas nõ impat. nisi mediãte actu elicito. ꝛ ꝫ quicq̃d ẽ pncipiũ act⁹ volũtatꝭ. opoꝛꝫ ꝙ ꝑus ordine nature moueat voluntatẽ

q. ix. art. j. et iiij. et. v. ¶ Volũtas aũt sic sup̃ dictũ ẽ a duob⁹ moueri p̃t. Uno mõ ab obiecto sicut dꝛ appetibile app̃hẽsum mouet appetitũ. Alio mõ ab eo qḋ iterius inclinat voluntatem ad volendũ.

¶ Hic ꝯñr D. mĩdet q̃stio ẽm aliq̃s distinctiões. vñ ponit duas ꝯclõnes pncipalr̃ rñsiuas. scḋaꝫ ibi Ex pte aũt ꝛc̃. Circa p̃ᵐ p° p̃mittit q̃ndã distinctiõeꝫ. 2° subiũgit p̃mã ꝯclõnẽ. ibi. Hoc aũt ꝛc̃. Distinctio ꝫ explicat p̃cedentẽ ꝯclõnẽ. qꝛ dictũ ẽ ꝙ nihil ẽ cã peti. nisi qḋ p̃t mouere volũtatẽ. Iõ notandũ ꝯñr iuxta dicta sup̃. q. ix. ar. p̃. ꝛ q. lxxv. Q̃ volũtas a duob⁹ moueri p̃t. Uno° ab obiecto sicut dꝛ ꝙ appetibile mouet appetitũ. Alio° ab eo qḋ iteri⁹ inclinat volũtatẽ ad volendũ. Cõsequẽter cũ dicit

q. ix. art. vj. ¶ Hoc aũt nõ ẽ nisi vel ip̃a volũtas vel de⁹. vt sup̃

iiij. v. et. vj ostẽsum ẽ. De⁹ aũt nõ p̃t eẽ cã peti. vt dictũ ẽ. Relinquit ꝫ

q. lxxix. ar. j. ꝙ ex hac pte sola volũtas hoĩs sit directe cã peti ei⁹

¶ Subiũgit p̃mã ꝯclõnẽ pncipalr̃ rñsiuã iuxta 2ᵐ mẽbrũ p̃dictũ. tale. Ex hac pte (scꝫ q̃ iteri⁹ inclinãs volũtatẽ causat actũ ei⁹ ꝛ q̃ volũtas mouet ab iteriori) sola vo

3° p°. lũtas hoĩs ẽ directe cã peti ei⁹. pbat. ex hac pte volũtatẽ nõ p̃t mouere. nisi vl̃ volũtas vl̃ ip̃e de⁹. sꝫ de⁹ nõ p̃t eẽ cã peti. igit sola volũtas ꝛc̃. maior patuit sup̃i⁹. q. ix. et q. x. Minor patuit. q. lxxix. ar. p°. ¶ Nota aũt sꝫ. ꝙ de⁹ nõ inclinat ad actũ peti formalr̃. vt subest deformitati. sꝫ inclinet ad oẽ positiũ act⁹. Ex ista ꝯclõne seq̃t euidẽt ꝯclõ rñsiua formalr̃. iuxta h̃ mẽbrũ. scꝫ diabol⁹ nõ ẽ. nec p̃t eẽ directa cã peti. pꝫ. qꝛ h̃ mõ solũ ẽ cã peti. qḋ volũtatẽ iterius mouet ad actũ peti. sꝫ diabolus nõ ẽ hm̃õi. igit ꝛc̃. Maior ꝛ minor patẽt ex dictꝭ. Deinde cũ dicit

¶ Ex pte aũt obiecti p̃t itelligi ꝙ aliq̃d moueat volũtatẽ tripl̃r. Uno mõ ip̃m obiectũ ꝓpositũ. sic dicim⁹ ꝙ cibo excitat desideriũ hoĩs ad comedẽdũ. Alio mõ ille q̃ ꝓponit vel offert hm̃õi obiectum. Tertio mõ ille q̃ ꝑsuadet obiectũ ꝓpositũ habere rõem boni. qꝛ ꝛ hic aliq̃liter ꝓponit ꝓpriũ obiectũ volũtati qḋ ẽ rõnis bonũ veru vel apparẽs. Primo igit mõ res sensibiles exteri⁹ apparẽtes mouẽt volũtatẽ hominis ad peccãdũ. Scḋo aũt ꝛ tertio mõ vel diabolus vel etiã hõ p̃t incitare ad peccãdũ. vel offerẽdo aliq̃d appetibile sensui vel ꝑsuadẽdo rõni.

¶ Procedit ad scḋam ꝯclõnẽ pncipalr̃ rñsiuã. cui p̃mo p̃mittit subdiuisionẽ p̃mi mẽbri p̃dicti. deinde ẽm illam ponit ꝯclõnẽ. ibi. Sꝫ nullo istoꝝ ꝛc̃. Subdiuidit ꝫ p̃ᵐ mẽbrũ p̃dicte distinctiõis. qꝛ aliq̃d mouet sicut obiectũ ꝓpositũ alio mõ. sicut ille q̃ ꝓponit obiectũ hm̃õi. Tertio°. ille q̃ ꝑsuadet ꝛc̃. Primo° res exteri⁹ apparẽtes mouent volũtatẽ hoĩs ad peccãdũ 2° ꝛ 3° mõ. vl̃ diabol⁹ vel hõ p̃t incitare ad peccãdũ. vl̃ offerẽdo aliqḋ appetibile sensui vel ꝑsuadendo rationi vt patebit articulo sequenti. quia p̃t offerre appetibile mediãte imaginatione vl̃ passione. Quõ aũt moueat rõem patebit ar. ij. Cõsequẽter ibi

¶ Sed nullo istoꝝ triũ modoꝝ p̃t aliq̃d eẽ directe cã peti. qꝛ volũtas nõ ex necẽitate mouetur ab aliq̃ obiecto nisi ab vltimo fine. vt sup̃ dictũ ẽ. vñ non

q. x. ar. ij. et j. ẽ sufficiẽs cã peti neq; res exteri⁹ oblata. neq; ille q̃

p. q. cvj. art. eã ꝓponit. neq; ille q̃ ꝑsuadet

ij. q. cv. ar. iiij. ¶ Infert aliã ꝯclõnẽ correspõdentẽ huic subdiuisioni. Ex pte obiecti nõ ẽ sufficiẽs cã peti neq; res exterius oblata. neq; ille q̃ eã ꝓponit. neq; ille q̃ ꝑsuadet. ita ꝙ nullo istoꝝ triũ modoꝝ aliq̃d p̃t eẽ directe cã peti. Probat ꝯclõ. volũtas nõ mouet ex necessitate ab aliq̃ obiecto (scꝫ obiectiue) nisi ab vltimo fine. igit ꝯclõ vera. Añs patuit sup̃ q. x. ar. ij. et p° pte. q. cvj. ar. ij. et. q. cv. art. iiij. tenet ꝯña. qꝛ nullũ hoꝝ triũ ẽ vel ꝓponere p̃t vltimũ finẽ. sꝫ sol⁹ deus. igit ꝯña bona. ¶ Nota aũt. ꝙ vltim⁹ finis q̃uis necessario moueat ꝛ q̃ ad specificatiõem act⁹ ꝛ q̃ ad exercitiũ dare visus ꝛ p̃sens. qꝛ tñ nõ p̃t mouere ad pctm̃. imo facit volũtatẽ ipeccabilẽ. iõ nullũ obiectũ p̃t mouere sufficienter ꝛ directe. vl̃ q̃ ad specificatiõem. vl̃ exercitiũ peti. iõ Doc. dꝛ ꝙ nullũ obiectũ. scꝫ exteri⁹ ꝛ ꝓponibile ꝑ aliquã creaturã ẽ sufficiẽs cã peti. qꝛ volũtas nõ peccat nisi cõmittendo actũ inordinatũ ad quẽ nullũ tale inducere p̃t ¶ Nota etiã alꝭ tacta. q. lxxvij. ar. p° ad p̃ᵐ. ꝙ obiectũ mouet ad specificatiõeꝫ act⁹ ꝛ tñ etiã ẽ cã pncipal̃ effectiua actus volũtatꝭ. Et ꝫ si sit tale obiectũ ꝙ app̃hendatur necessario volendũ. imo ei⁹ volitio ꝛ fruitio videat eẽ summũ bonũ necessario mouebit ad exercitium actus secus de actu volũtatꝭ circa qḋcũq; aliud pctm̃. q̃re Doc. h̃ intelligi p̃t. ꝙ nullũ obiectũ necessario mouet. vl̃ q̃ ad specificatiõem vl̃ q̃ ad exercitiũ. ꝛ ꝑ ꝯñs nõ directe ꝛ sufficient. Sup̃ eñ q. x. ar. ij. quẽ locũ h̃ allegat. voluit ꝙ nullũ obiectũ necẽario mouet ad specificatiõeꝫ act⁹ in via. nisi bñ intelligẽdo. ꝛ ꝑ ꝯñs multo min⁹ necẽario ad exercitiũ. ꝛ ꝑ ꝯñs nõ directe. nec sufficienter iducit ad pctm̃. nec ip̃m ꝓponens nec q̃ ad exercitiũ. nec q̃ ad specificatiõeꝫ. illḋ eñ dꝛ h̃ directe mouere. vl̃ quia mouet sufficiẽter ad exercitium. siue ad specificatiõnem.

¶ Unde seq̃t ꝙ diabol⁹ nõ sit cã peti directe vel sufficienter. sed solum ꝑ modũ ꝑsuadentis vel proponentis appetibile.

¶ Hic vltio D. ex oĩb⁹ p̃dictꝭ ifert corollarie ꝯclõnẽ totalẽ rñsiuã. Diabol⁹ nõ ẽ cã peti directe vl̃ sufficiẽter. sꝫ solũ ꝑ modũ ꝑsuadẽtꝭ vl̃ ꝓponẽtꝭ appetibile. Pria ps pꝫ ex p̃ᵃ ꝯclõne rñsiua. qꝛ directa causa ẽ q̃ iteri⁹ agit in voluntatẽ ꝛ act⁹ ei⁹ p̃ducit. vel obiectũ sufficient motiũ ꝓponit. sꝫ diabol⁹ nõ ẽ hm̃õi. igit ꝛc̃. Scḋa ps scꝫ ꝙ nõ sufficiẽter etiã ex pte obiecti. qꝛ ex pte obiecti sufficienter mouet. q̃ ꝓponit obiectũ qḋ de necẽitate mouet. sꝫ nullũ obiectũ ꝓponibile a diabolo necẽario mouet ad pctm̃. igit ꝛc̃. et patꝫ ex ꝓpria ꝯclõne. Tertia ps pꝫ. qꝛ hõ p̃t ꝑsuadere. ꝫ ꝛ diabol⁹. ꝛ explicabit ista pars magis ar. sequẽti

¶ Et qḋ dictũ est ꝯfirmat argumento in ꝯtrarium.

¶ Ad p̃mũ ꝫ dicḋm. ꝙ oẽs ille auctoritates ꝛ si q̃ siles iueniãt sunt referẽde ad h̃ ꝙ diabol⁹ suggerẽdo vel aliq̃ appetibilia ꝓponẽdo iducit ad affectũ peti

¶ Maior ꝓba ad sensuꝫ sup̃dictũ. q. lxxj. ar. vj ad 2ᵐ qꝛ pctm̃ directe in affectu ꝯsistit causalr̃ ꝛ pncipalr̃. qꝛ ꝫ exterior act⁹. etiã sit pctm̃ nõ tñ sine iteriori affectu ꝛc̃. Ad minorẽ. ad oẽs autoritates dꝛ vna solutiõe. qꝛ nõ itelligunt nec volũt. ꝙ diabol⁹ imutat affectũ peti. sꝫ allicit ꝓponendo ꝛ ꝑsuadẽdo. vl̃ mediãte imutatiõe imaginatiõis. vl̃ mediãte ꝯcitatiõe passiõis. sꝫ qḋ directe affectiõem voluntatis p̃ducat. ẽ ipossibile vt patuit sepius sup̃.

¶ Ad scdm dicēdū. q similitudo illa ē attēdēda q̄tū ad h̄ q diabol' quodāmō ē cā pctōꝝ nostroꝝ. sic de' ē aliq̄ mō cā bonoꝝ nostroꝝ. nō tñ attēdit q̄tū ad modū causandi. nā de' causat bona iteri' mouendo volūtatē qd̄ diabolo ꝯuenire nō pt

¶ Ad maiorē allō sic habitū in dicto btī Hieronymi nō dr eq̄litatē. sȝ aliquā silitudinē. qꝛ sicut de' ꝯcurrit ad bona opa ita diabol' q̄dāmō ad mala. vl' ꝓprie vl' remote. vt patebit ar. iiij. sȝ in mō ꝯcurrēdi ē magna diuersitas. qꝛ de' ē ꝑfecta cā mouēs interi'. ⁊ imutās volūtatē dirigēte ⁊ causans totū qd̄ ē boni in opib' bonis. Diabol' āt ad mala ꝯcurrit sollicitādo ⁊ ꝑsuadēdo exteri'. scȝ i sensualitatē. nō interi' in volūtatē agēdo Et igit̄. negat̄ ꝯña. Vide de mate. hui' scđonis D. sanc. in qd̄libeto. iij. arti. viij. vbi q̄rit. an diabol' sēp̄ subaliter inhabitet hoiem quādocunq̄ peccat mortalr.

¶ Ad tertiū dicēdū q de' ē vniuersale ꝓncipiū oīs interioris mot' hūani. sȝ q determinet̄ ad malū ꝯsiliū volūtas hūana. h̄ directe q̄dē ē ex volūtate humana. ⁊ a diabolo per modum persuadētis vel appetibilia proponentis.

¶ Ad maiorē. ꝯcedo eā ⁊ fuit sup̄ habita. q. ix. ar. iiij et ē illd̄ ꝓncipiū extrinsecū. ꝓncipiū hūani ꝯsilij. ꝑfectȝ q ad p̄mū actū. q tēdit in bonū in cōi. ⁊ ē ꝓncipiū ꝯsilij. sicut ex D. hȝ p̄ᵃ p. q. lxxxij. ar. iiij. ad nonū. Qȝ ꝓncipiū ꝯsiliandi ⁊ intelligēdi ē aliqd̄ alt' ꝓncipiū itellectu. i. fo. reducit̄ āt mot' volūtatis mediāte motu itellect' in deū nō vt in celi motorē. sȝ vt in vl̄e ⁊ ꝓpriū ꝓncipiū intellectualiū. nec ad h̄ reqrit̄ nisi general' influētia. sicut eñ oēs mot' corporales reducunt̄ in aliquā p se cām sui ordinis. scȝ i p̄m̄ motū. sic ⁊ itellectuales mot' reducunt̄ in aliquam p se cām sui ordinis. sunt āt a⁊' scđi ⁊ in ordie actuū scđe ꝑ. qꝛ ꝯsiliū ⁊ itellect' in actu. q̄re reduci debēt in aliqd̄ cui' semꝑ ꝯsilio ⁊ itellectu in actu. tale āt nō ē itellectus in aīa nra. ḡ reducunt̄ in aliqd̄ alti' extra. qd̄ mouet ad hmōi ꝯsilia ⁊ intellect' ⁊ h̄ voluisse videt̄ ꝑhs in illa auctoritate quā iducit maior ista. Sȝ dico q hmōi ꝓncipiū. i. itellect' ⁊ volūtas ꝯtrīte hmōi ꝓncipiū naturalr ⁊ p̄ᵒ tēdūt in bonū ⁊ veꝝ cōe. sȝ ad ꝑticulare bonū volūtas seipaȝ ꝑ ꝯsiliū rōis determiat. ita q illd̄ exteri' ꝓncipiū ē cā vl̄is oīs interioris mot'. nō tñ adimit libertatē volūtatis determinādi se ad h̄ vl' illd̄ bonū. qd̄ scȝ ē veꝝ vl' apparēs. Vlterior ꝯcedit̄. sȝ q sit de mal' nō ē a deo. sȝ volūtate vl' diabolo. Vñ dr ꝯñter. q de' mouet ad ꝯsiliū bonū ḡnerata bonitate. nō ex ꝑtiali causalitate. quā hȝ vt ꝓncipiū rōis et volūtatis. sȝ ex singulari grā mouet aliq̄s ad bonū determiatū. vt patuit sup̄. q. ix. ar. vj. ad 3ᵐ. Negat̄ āt q ita diabol' ad malū vt illd̄ ita dicat eq̄litatē. qꝛ deus mouet ad bonū ꝯsiliū efficacit̄ ⁊ intrinsece. sec' de diabolo q nō pt imittere ꝯsiliū vel cogitatōem. vt hȝ D. p̄. ꝑ. q. cxi. ar. ij. ad 2ᵐ. sȝ p incitatē ad cogitandū vel ꝯsiliandū mō dicendo. ar. sequēti. Negat̄ ꝯña ⁊c.

Utrū diabol' iducat ad peccādū iteri' ꝑsuadēdo

AD scdm sic pcedit̄. Videt̄ q diabol' non possit inducere ad peccādū interi' istigādo Interiores eñ mot' aīe sunt q̄dā opa vite sȝ nullū op' vite pt eē nisi a ꝓncipio intrinseco. nec etiā op' aīe vegetabil'. qd̄ ē infimū inter opa vite. ḡ diabol' fm interiores mot' nō pt hoīem istigare ad malū. ¶ P̄. oēs interiores mot' fm ordinē nature a sensibilib' exteriorib' oriūt̄. sȝ p̄ter ordinē nature aliq̄d opari ē soli' dei. vt in p̄mo dictū ē. ḡ diabol' nō pt i interiorib' motibus hoīs aliq̄d opari nisi fm ea q̄ in exteriorib' sensibilib' apparēt. ¶ P̄. interiores act' aīe sunt itelligere ⁊ imaginari. sȝ q̄tū ad neutrū hoꝝ pt diabol' aliq̄d opari. qꝛ vt in p̄mo habitū ē. diabol' nō iprimit i intellectū humanū. in fantasiā etiā videt̄ q iprimere nō possit. qꝛ forme imaginate tanq̄ magis spūales sunt digniores q̄ forme q̄ sunt in materia sensibili. q̄s tñ diabolus imp̄mere nō pt. vt pȝ ex his q̄ in p̄mo habita sūt ḡ diabol' nō pt fm interiores mot' iducere hoīem ad pctm̄. ¶ Sȝ ꝯtra ē. qꝛ fm h̄ nunq̄ tētaret hoīem nisi visibilr apparēdo. qd̄ pȝ ee falsū.

q. cx. ar. iij.

q. cx. ar. ij.

¶ Hic q̄rit Doc. quō diabol' possit eē cā pcti. ex parte potētie appr̄hēsiue ⁊ appetit' sensitiui. ¶ Nota āt p intellectu q̄siti. q qꝛ dictū ē. q diabol' nō ē cā pcti. nisi ꝑsuadendo. Persuadere āt ꝯtingit dupl'r. visibilr ⁊ inuisibilr. sic visibilr in paradyso tentauit p̄mū hoīem in specie serpētis. ⁊ xp̄istū visibilr in deserto tentauit. Querit ḡ. an nō solū sic visibilr inducat ad peccādū. qꝛ tūc nullū pctm̄ fieret ex diaboli instinctu. nisi q̄ ip̄e visibilr apparēs suaderet. qd̄ nō est putandū. q̄re Doct. q̄rit. an etiā inducat ad pctm̄ eo mō q̄ pt. ꝑsuadēdo ⁊ instigādo interi' inuisibilr ita q sicut angel' bonus interius illumiat hoīem. ⁊ iducit ad bonū ꝑsuadēdo. ⁊ tñ hō nescit a q̄ illuminet̄. sic hȝ Doc. p̄ᵃ p. q. cxi. ar. p̄ᵒ. ad 3ᵐ. sic hō instiget̄ latēter ⁊ inuisibilr ad malū. ⁊ nesciat vñ ꝓueniat hmōi instigatio

¶ Nota p intellectu eoꝝ que habent̄ in ꝓncipio articuli. q ad illuminatōēȝ hoīs duo ꝯcurrūt. vt habet̄ ex Doc. p̄ᵃ pte. q. cxi. ar. p̄. ⁊ in de malo. mate. xvi. ar. xii. scȝ ꝯfortatio luminis itellectual'. dispositio vl' ordinatio specieꝝ sensibiliū. sic q spēs imaginarie disponant̄. fm q ꝯpetit ad aliqd̄ itelligibile appr̄hendendū. vl' iterū q aliq̄ signa exteriora adhibent̄. q̄uis āt diabol' vtrūq̄ facere posset. sicut ⁊ bon' angel'. nā eandē naturā cōem hn̄t. ⁊ hō est ordine nature infra demonē. tñ diabol' ex malicia volūtatis nō intēdit hoīem ꝯfortare ad itelligendā veritatem. nec iuuat eū q̄cūq̄ mō ad veritatis cognitōēȝ. imo magis nitit̄ eū inducere in errorē ⁊ falsitatē ⁊ in pctā. ideo interior ꝑsuasio diaboli. ⁊ q̄cūq̄ eius reuelatio nō hȝ rōem illuminatōis. sȝ fit p impressionē quādā in vires sensitiuas interiores aut exteriores. Nā itellect' q̄nto magis illumiat̄ tanto magis pt cauere a deceptōne quā diabolus intendit. nō ergo illuminat.

Rn̄deo dicēdū. q interior pars aīe ē intellectiua et sensitiua. itellectiua āt cōtinet intellectū ⁊ volūtatē et de volūtate q̄dē iā dictū ē q̄ūo ad eā diabol' se hȝ. ar. p̄ᵒ. intellect' āt p se q̄dē mouet̄ ab aliq̄ illuminante ipm ad cognitōem veritatis. qd̄ diabol' circa hoīem non intēdit. sȝ magis obtenebrat rōem ei' ad ꝯsentiēdū pctō. q̄ q̄dē obtenebratio ꝓuenit ex phātasia ⁊ appetitu sensitiuo. vñ tota interior opatio diaboli eē videt̄ circa phātasiā ⁊ appetitū sensitiuū

¶ Doc. duo facit. p̄ᵒ deducit q̄ndā ꝯclōnē fundamētalē. 2ᵒ ꝯclōnē resid. ibi. Quoꝝ vtrūq̄ ⁊c. Cōclusio p̄ambularis ē. Tota interior opatio diaboli (q̄ scȝ interius

instigat ad peccm̄) videt̃ eē circa phātasiā ꝛ appetitū sensitiuū. pbat̃ ista ꝯclo. interior ps aie (scꝫ ſm quā posset videri istigare) ē itellectiua ꝛ sensitiua. sꝫ ſm itellectiuā ptē diabol⁹ nō istigat ad peccm̄. igit̃ tota ꝛc̄. vt dr̄ ꝯclo. Maior relinqt̃ nota. Ex 2° et 3° de aia. qꝛ et si ſm Doct. p̄a p.q. cxj. ar. iiij. ad 2m. possit demon opari in ptē nutritiuā et vegetatiuā. nō tn̄ p eā iducit ad peccm̄. nisi mediātibꝫ aliis. scꝫ sensitiua. iō D. nō facit mentionē q instigat mediante vegetatiua. qꝛ remote se hꝫ ad peccm̄. vide D. sanc. de malo. mate. 3ª. ar. iiij. ad. vij. Eodē mō diabol⁹ p aliquā aggregatōem spirituū ꝛ humoꝝ facere posset. q aliqd citius vl̃ tardi⁹ digereret̃. sꝫ h̄ nō ē ita ꝓpinquū suo ꝓposito. hec ille. Minor pbat̃. intellectiua ps ꝯtinet itellectū ꝛ volūtatē. sꝫ nec in volūtatē agere pt. nec in itellectū immediate ꝛ ſm se cū inducit ad peccm̄. igit̃ minor vera. Maior nota. ꝛ qꝛ memoria idēticat̃ cū itellectu. vt pꝫ p̄. p.q. lxxix. ar. vij. iō nō fit exp̄ssa mētio de memoria. qꝛ nō ponit in nūeꝝ reꝝ ꝯ istas. Minor ꝓria q̄ ad p̄mā ptē patuit. ar. p̄. q̄ ad scḋaꝫ ptē pbat̃. intellect⁹ p se mouet̃ ab aliq̄ illuminate ipm ad cognitōeꝫ veritat̃. sꝫ diabol⁹ h̄ circa hoiem nō intēdit. sꝫ mag̃ obtenebrat rōem ei⁹ ad ꝯsentiendū peccō (subsumit̃) sꝫ tal' obtenebratio ꝓuenit ex phātasia ꝛ appetitu sensitiuo. igit̃ p̄a ps vera. Et notanter dr̄ intellectū ſm se. qꝛ h̄ ē ꝯfortare ipm ꝛ spēs ordinare ad veritatē cognoscendā. Maior vera. ꝛ minor pꝫ ex 2° notabili p̄misso in p̄ncipio Minor subsumpta patere pt ex dictis sup̄. q. lxxvij. ar. p̄. ad 2m. sꝫ mag̃ pꝫ. p̄a p.q. lxxxiiij. ar. viij. qꝛ p ligamentū sensus ipedit̃ itellect⁹. vide ibidē relinqt̃ igit̃ ꝯclo ꝓba. q diabolus nō instigat nisi mediāte phātasia ꝛ appetitu sensitiuo. ¶ Nota āt. q qꝛ ſm sniaꝫ sci Doc. p̄. p.q. lxxviij. ar. iiij. in fi. corpis. phātasia ꝛ imaginatiua idēticant̃ ſm rē in hoie. in q̄ act⁹ phātastic⁹ solū apparet. iō D. h̄ in ꝯclone loqt̃ de phātasia. ꝛ statī post pbat ꝛ loqt̃ de imaginatiua. pꝫ āt q D. nō ē van⁹ in reꝫ cognitis terminis. cꝫuis imaginatio ꝛ phantasia cōiter possint accipi p̄ interiori sensu.

¶ Quoꝝ vtrūqꝫ ꝯmouēdo pt inducere ad peccm̄ pt enī opari ad h̄ q imaginationi aliq̄ forme imaginatiue p̄sentent̃. pt etiā facere q appetit⁹ sensitiuus ꝯcitet̃ ad aliquā passionē. Dictū ē enī i p̄mo li. q natura corpalis spūali naturalr̃ obedit ad motū localē vn̄ ꝛ diabol⁹ oia illa causare pt que ex motu locali corpoꝝ iferioꝝ ꝓuenire pn̄t nisi v̄tute diuia rep̄mat̃

p̄a. p.q. cxj. art. iiij.

¶ Hic ꝯñter Doc. deducit ꝯclonē rn̄siuā. tale. diabolus pt inducere ad peccm̄. inter⁹ instigando. scꝫ psuadendo ꝛ disponēdo vl̃ afficiēdo. nō āt pficiendo. pbat̃ ꝯclo. Diabol⁹ pt ꝯmouere phātasiā ꝛ appetitū sensitiuū respectu peccī. igit̃ pt inducere ꝛc̄. Hui⁹ ꝯñe Doc. pbat p̄mo añs. 2° ꝯñam. ibi Ex h̄. 3° subiūgit ipam ꝯclonē. ibi Et p hūc modū ꝛc̄. Añs g̃. pbat̃ q̄ ad āmbas ptes sic. Diabolus pt opari ad h̄ q imaginatōi aliq̄ forme imaginatiue p̄sentent̃. pt etiā facere q appetit⁹ sensitiu⁹ ꝯcitet̃ ad aliquā passionē. igit̃ añs veꝝ. ꝯña clara. qꝛ p̄sentatio forme imaginatiue. i. spēi sensibil' ꝛ passio. sunt qdā ꝯmotōnes. Assumptū illō. pbatur. Diabol⁹ oia illa causare pt. q̄ ex motu locali corpoꝝ iferioꝝ ꝓuenire pñt. nisi v̄tute diuia rep̄mat̃. sꝫ q aliq̄ forme rep̄sentent̃ imaginatōni. ꝯsequitur qñqꝫ motū localē. silr̃ ꝯcitatio appetitu⁹ sensitiui p passionē. igit̃ assumptū veꝝ. Hui⁹ rōis Doc. ponit p̄° maiorē cū pcedēti assumpto. 2° pbat p̄mā ptē minoris. ibi Qs aūt aliq̄ ꝛc̄. 3° scḋam. ibi Sunt̃ etiā. Maior g̃ illa pꝫ ex p̄a pte. q. cx. ar. iij. vbi dictū ē ꝛ pbatū. q natura corporal' spūali naturalr̃ obedit ad motū localē. qꝛ diuia sapientia ꝯiūgit fines p̄moꝝ p̄ncipijs scḋoꝝ. Cū igit̃ motus local' sit sup̄mū ꝛ p̄ncipiū creature inferioris. i. corpal' igit̃ ꝯiūgit̃ ifimo supioris. i. nature āgelice. ꝯñter cū dr̄

¶ Qs āt aliq̄ forme representent̃ imaginatōi. ꝯseqt̃ qñqꝫ ad motū localē. dr̄ enī phs in li. de somno ꝛ vigilia. q cū aial dormierit descēdēte plurimo sanguine ad p̄ncipiū sensitiuum simul descendunt motus siue impressiones relicte ex sensibiliū motionibus. que in sensibilibus speciebus conseruantur. et mouent p̄ncipiū app̄hensiuum. ita q appareat ac si tūc p̄ncipiū sensitiuū a rebꝫ ipis exterioribꝫ imutaret̃. vn̄ tal' mot⁹ local' spirituū vel humoꝝ ꝓcurari pt a demonibꝫ siue dormiant siue vigilent hoies ꝛ sic seqt̃ q hō aliqua imaginetur.

¶ Probat p̄mā ptē minoris p̄cedēt̃. q̄ notāter dr̄. q qñqꝫ p̄sentatio forme imaginatiue. seqt̃ motū localeꝫ. qꝛ tripl'r fit apparitio imaginaria, vt pt colligi ex Doc. sanc. p̄a p.q. cxj. ar. iij. et in de malo. q. vi. ar. xi. scꝫ ex volūtate imaginātꝫ. q̄ tn̄ etiā qñqꝫ extrahit spēs sensibiles mediāte motu. q̄ spēs ipe imaginarie de thesauro memorie educunt̃. vt hꝫ D. sanc. de malo. Scḋo fit tal' apparitio ex cōmotione nature. ꝛ h̄ siue sano siue egro. sicut ē in freneticꝭ et etiā febricitātibꝫ. Tertio fit ex ꝯmotōe ab extrinseco ꝓcurata. Et g̃ dr̄ minor qñqꝫ. ꝛ pbat̃ p̄a ps minoris auctoritate Aristo. in de somno ꝛ vigilia. qꝛ cū plurim⁹ sanguis. i. multa euaporatio. ꝛ humores ꝛ spūs q̄ ligauerūt in p̄ncipio somni. nō mō sensus exteriores. sꝫ ꝛ p̄ncipiuꝫ sensuū. h̄ ē sensum cōem. ꝛ nō illū tm̄. sꝫ ꝛ phātasiā. sub q̄ ꝯtinent̃ oēs sensus interiores. aliq̄ a p̄ncipio sensitiuo descenderint p motū vapoꝝ relinquētes imaginatōem. per euaporatōis ꝯsumptōnem. soluit̃ imaginatio. ꝛ deinde etiā ptim sensus cōis. ꝛ attrahunt̃ in illis spiritibꝫ forme sensibiles ꝛ apparēt phātasmata in sensu cōi. ita q appareat hoi in somnis. ac si videret rē in se p̄sentē. de q̄ p̄. p.q. lxxxiiij. ar. viij. ad. ij. Et g̃ si natura p motū vapoꝝ ꝛ humoꝝ facit illas apparitōes. pt ꝛ h̄ demon. q̄ expert̃ p actus hoim qbꝫ passionibꝫ subdunt̃. vt ſm h̄ in coꝝ imaginatōem efficaci⁹ imp̄mat qō intēdit. ꝛ q̄nto hō mag̃ afficit̃ aliq̄ passiōe. tāto facili⁹ pcipit spēm ad sensum cōem reductā. ꝛ h̄ pt facere siue in vigilātibꝫ. siue in dormiētibꝫ sicut ꝛ hō vigilās. ꝛ vsuꝫ rōis hñs p volūtariā ꝯmotionem spirituū ꝛ humoꝝ spēs interi⁹ ꝯseruatas. q̄si in quibusdā thesauris educit ad p̄ncipiū sensitiuū. vt res aliqs imaginet̃. ¶ Nota āt sp q p p̄ncipiū sensitiuū intelligitur sensus cōis. vt declarat̃ in de somno ꝛ vigilia. qꝛ est fons toti⁹ sensualitatꝫ ꝛ ab eo ꝓcedit vnus meat⁹ ad sensus exteriores ꝛ aliq̄ versus interiores. ꝛ inde ꝓuenit q iudicat in somno sicut in vigilia. Deinde cū dicit

¶ Silr̃ etiā appetit⁹ sensitiu⁹ ꝯcitat̃ ad aliq̄s passiones ſm q̄ndā determinatū motū cordis ꝛ spirituū. vn̄ ad h̄ etiā diabol⁹ pt cooperari

¶ Probat scḋam ptē minoris sup̄dicte. scꝫ q appetit⁹ sensitiuus possit ꝯcitari ad passiones p motū localē. pꝫ. qꝛ ſm motū cordis ꝛ spirituū hō ꝯmouet̃ ad passiones. ex ꝯtractōe enī cordis causant̃ passiōes ptinentes ad fugā. ex multiplicatōe āt spirituū ad pass. oēs ptinētes ad ꝓsecutōem vt pt patere ex sup̄ dictꝫ de passionibꝫ. ꝯstat etiā q hō aliter dispositi⁹ in corpe ꝓnior est ad aliā ꝛ aliā

passionē. scʒ iram vel ꝯcupiscentiā. Deinde ibi

¶ Et ex h̄ ꝙ passiones aliq̄ ꝯcitāt in appetitu sensitiuo. seq̄t ꝙ ꝛ motū siue intētōnem sensibilē ꝑdicto mō reductā ad ꝑncipiū apphēsiuū magis hō ꝑcipiat. q2 vt ph̄s in eodē li. dr. amātes modica silitudine in apphēsione rei amate mouēt. Cōtingit etiā ex h̄ ꝙ passio ē ꝯcitata. vt id qd̄ ꝑponit imaginatōi iudicet ꝑsequendū. q2 ei q̄ a passione detinet videt ēē bonū id ad qd̄ ꝑ passionē inclinat

¶ Probat ꝯn̄am ꝑmā ꝛ ꝑncipalē ꝑ ꝯclōne rn̄sua q̄ fuit. Diabolꝰ ꝑt ꝯmouere phātasiā ꝛ appetitū sensitiuū. igit ꝑt inducere ad pctm̄ ꝛc. ꝑbat. ꝛ q̄ ad ꝑmā ꝑtē. q2 iudiciū rōis nō seq̄t iudiciū imaginatōis. ꝛ rōem volūtas q̄ ad scđam ꝑtē. s. ꝑt mouere appetitū sensitiū. igit ꝑt esse cā pcti. Probat. ibi ꝛ ex h̄ ꝙ passiōes aliq̄ ꝯcitant in appetitu sensitiuo. hō faciliꝰ ꝛ velociꝰ imaginat id ad qd̄ afficit ꝑ passionē ꝛ hō iudicet ēē ꝛc. sup. q. lxxvij. ar. j. rn̄c ibi

Et ꝑ hūc modū interiꝰ diabolꝰ iducit ad peccādū

¶ Subiūgit ip̄am ꝯclōnē rn̄suā iā satꝭ ꝑbatā. Notāt ꝙ Scotꝰ in 2°. dis. viij. aduersat q̄busdā hic dictis ꝑsertim de trāslatōe speciez sensibiliū cū spiritibꝫ. cum tn̄ ph̄i manifeste sit dictū. ꝛ videt sibi ipossibile. ꝙ spēs sensibiles ꝯtineant in spiritibꝫ. alś tot possent adesse spēs. ꝙ nō plures. sʒ h̄ oīno facile soluit. tenēdo ꝙ forme intentionales nō ſm subiecta. sʒ causas multiplicant. vn̄ ꝛ Capreolus in 2°. dis. viij. in solōne vlti. h̄ʒ. ꝙ possunt plurima phātasmata esse in eadē parte spiritus.

☞ Et ꝯfirmat ꝯclō argumento in ꝯtrarium.

¶ Ad ꝑmū ḡ dōm. ꝙ opa vite sp̄ ꝛ si sint ab aliq̄ ꝑncipio intrinseco. tn̄ ad ea ꝑt coopari aliqd̄ exteriꝰ agēs. sicut etiā ad opa aīe vegetabilis opatur calor exterior vt faciliꝰ digerat cibus.

¶ Maior ꝯcedit. ꝛ dico ꝙ imaginatio ꝛ affectio q̄ dē sunt opa vite. tn̄ ꝯmotio humoz ꝛ spirituū vt fit a diabolo. nō ē opus vite ꝑ ꝯpatōem ad hoiem in q̄ agunt q̄s uis hec ꝑambula sunt ad opus vite. Ad minorē. opꝰ vite nō ꝑt ēē nisi ab intrinseco elicitiue ꝛ ꝑfectiue. i. a poťa et ꝑncipio agēdi qd̄ ē intra agēs. tn̄ aliqd̄ extrinsecū pōt coopari ꝛ sibi vl ꝑparare materiā vl adducere. adiuuās ꝑncipiū opandi intrinsecū. sic poťa nutritiua ē poťa vitalis. ꝛ nō operat nisi mediante calore. q̄ ḡ calorē ꝯfortaret. faceret ad bonā digestionē. silr q̄ offerret materiā bene digestibilē ꝛ gratā stomacho. ꝛ sic in ꝑposito diabolꝰ offert materiā circa quā ꝛ spēs sensibiles in aliis sensibꝫ retentas. qbꝫ ꝑsentibꝫ imaginatio h̄ʒ actū suū. Dico 2° ad minorē. ꝙ opatio vite ſm ꝙ egredit a poťa. sp̄ est a ꝑncipio intrinseco. sʒ ſm ꝙ ꝑcedit ab obiecto. ꝑt ēē a ꝑncipio extrinseco sicut visio causat a visibili ꝛ h̄ mō imutat sensus a demonibꝫ. scʒ ꝑ aliquā exhibitōem obiecti. Et redeunt solutōnes ſm rē in idē. Quare negat ꝯn̄a

¶ Ad scđm dōʒ. q̄ h̄mōi apparitio formaz imaginabiliū nō ē oīno ꝑter ordinē nature. nec ē ꝑ solū imperiū. sʒ ꝑ motū localē. vt dictū ē. Un̄ pʒ rn̄sio ad tertium. q2 forme ille sunt a sensibꝫ accepte ꝑmordialiter

In corpe

¶ Ad maiorē. dico ꝑmo si intelligit ꝙ imediate oīs motꝰ interior oriat. negat vliter. Cōcedit aūt ꝙ mediate et remote. oīs interior motꝰ orit ex exterioribꝫ sensibilibꝫ. et hoc ideo. q2 diabolus nō ꝑt inducere in imaginatōez alicuiꝰ. cuiꝰ spēs nō sit accepta ꝑ sensus exteriores. ita ꝙ nō ꝑt facere imaginari aliqd̄ nouū ſm se ꝛ suas partes ꝛ ꝑncipia. sicut pulchre declarat D. sanc. de malo. q. vi. ar. xi. ad. ix. Dico 2° ad maiorē. ꝙ oēs motꝰ interiores ꝑueniūt ſm ordinē nature. ita ꝙ nō sup ordinē totiꝰ nature. tn̄ qn̄q3 ꝑueniūt ꝑter ordinē nature ꝑticularꝭ. scʒ sensitiue a demone. q̄ ꝛ ip̄e sub ordine nature ꝯph̄endit. Nec tn̄ opꝫ ꝙ ꝑueniāt tales motꝰ a sensibilibꝫ exterioribꝫ imediate. imo etiā naturalr. in dormientibꝫ fit imaginatio q̄ nō imediate ꝑuenit ex exterioribꝫ sensibilibꝫ. sʒ ex phātasia vt patuit. ꝛ hāc rn̄sionē tāgit D. ꝑma ꝑte. q. cx. ar. iiij. ad 3m. Un̄ apparitio imaginabil ꝑcurata a demone nō est oīno ꝑter naturā. q2 ē ſm ordinē nature demonis. ꝛ ſm ordinē nature ex ꝑte hoīs. Ad minorē. vera. opari ꝑter ordinē totius nature. ē soliꝰ dei. sed tn̄ operari ꝑter ordinē naturalē ꝛ ꝯsuetū illius nature. nō ē soliꝰ dei. vt pʒ ꝑma ꝑte vbi iam. Scđo dr ad minorē. ꝙ opari ꝑter ordinē etiā ꝑticularis nature ꝑ solū imperiū sine motu locali. vel applicatōe actiuoz ꝛ passiuoz ē soliꝰ dei. sʒ operari ꝑter ordinē ꝑticularis nature ꝑ motū localē ꝛ applicatōnem actiuoz. ꝑt ēē angelice nature. ꝑnt em̄ angeli facere aliquē effectū ad quē agētia naturalia nō sufficerēt. vt pʒ ꝑa ꝑte. q. cx. ar. ij. ad 3m. sic in ꝑposito ꝯcurrit demon per motū localē. nec tn̄ ꝑprie ille effectꝰ ē ꝑter ordinē sensuū interioz. nisi q̄ ad modū. nō q̄ ad subam effectꝰ. vn̄ Doc. sanc. de malo. diabolꝰ nō facit ꝑter ordinē nature. sʒ mouendo localr ꝑncipia intrinseca. Ex qbꝫ nata sunt h̄mōi ꝑuenire. hec ille. vn̄ negat ꝯn̄a ¶ Circa ista incidit dubiū. an demon sic ꝯmouens phantasiam mō dicto. cognoscat q̄d hō ꝑ interiores sensus imaginet aut cogitet. vide Doc. san. ꝑma ꝑte. q. lxxv. ar. iiij. ad 3m. et q. cxj. ar. ij. ad 2m. ꝙ si necario apphensio phātastica seq̄ret imp̄ssionē corpalē. sicut in bestiis. tunc cognosceret. sʒ q2 appetitꝰ sensitiuꝰ ꝛ apphensiua interior mouet a voluntate libere. iō nō sp̄ cognoscit. Un̄ dictū ē ad ꝑmū. ꝙ ip̄e nō causat cogitatōem. vl imaginatōem. sʒ offert obiectū. sʒ q2 vsus subest volūtati. ideo nō necessario seq̄tur

¶ Ad tertiū maiorē. nō solū itelligere ꝛ imaginari. sed etiā ꝯcupiscere ꝛ appetere sunt interiores actꝰ aīe. Minor vt iacet ē falsa q̄ ad vtrāq3 ꝑtē. q2 ꝑt opari in intellectū ꝛ in imaginatōem. Ad ꝑbatōem dico ꝑ°. ꝙ nō ꝑcedit. q2 minor dr de posse opari in intellectū. ꝛ ꝑbatio dr de imp̄mere. Cōcedo em̄ ꝙ diabolꝰ nō imp̄mit aliquā formā intellectui imediate. Et 2° dico. ꝙ non opat circa intellectū illuminādo. posset tn̄ illuminare intellectū ꝛ eū ꝯfortare. sʒ h̄ nō facit. nec ista ꝯtrariant. qd̄ scʒ illuminet aliū ꝛ ꝯfortet. ꝛ tn̄ nō imp̄mat aliquā formā. vt pʒ ꝑma ꝑte. q. cvj. ar. ꝑ. et in de veri. mate. viij. sʒ fit illuminatio in angelꝭ ꝑsertim. ꝑ ꝯpōnem ꝛ ꝑticularisatōem veritatꝭ illuminate. vt ibidē videri ꝑt. ꝛ in hoīe. qn̄ spēs ꝑhabite dirigunt. Dico 3°. ꝙ diabolꝰ nō imp̄mit directe in intellectū. ꝑt tn̄ imediate mouere imaginatōem ꝛ appetitū sensitiuū. ꝛ sic mediantibꝫ illis intellectū obtenebrare. sicut et posset hoiem isto mō illuminare si vellet. aliter em̄ fit illuminatio angeli. q̄ angelꝰ illuminat. ꝛ q̄ hō. vt pʒ ꝑa ꝑ. q. cxj. ar. ꝑ. q2 hō mediāte ordinatōe speciez imaginabiliū ad veritatē intelligibilē ꝑcipiendā. Et ḡ lʒ nō imp̄mat diabolꝰ in intellectū. tn̄ ꝑus imp̄ssa in sensus interiores ꝑt ordinare. vl inordinare. vt deseruiant ad intellectꝰ illuminatōem vl obtenebratōem. Ultra dico. ꝙ nō imp̄mit in phātasiā. qn̄ aliq̄d causet in ea. vidʒ spēm alicuiꝰ rei ꝑus nō existētē. Cōcedo hoc. Nō em̄ posset diabolus

facere qđ cecus imaginet colores. ꝛ ğ nõ imp̃mit formã imaginariam. sed tñ formã p̃us acceptã p̱ sensuȝ sp̃e mouere p̃t vt appareat. ꝛ fiat p̃sens. ꝛ ꝯcedo ꝓbatõem illius p̱tis q̃ sumpta ẽ ex p̃ª p̱te. q. cxj. ar. iij. qꝛ diabol⁹ vł q̃cũq̧ angel⁹. nõ p̃t naturã corp̱alẽ trãsmutare formalr̃. sȝ solũ localr̃. ꝛ ea facere q̃ mediãte motu locali fieri p̃nt. sȝ negat ꝯñ̃a. qꝛ esto demon nihil imp̃mat. de nouo totalr̃ tñ p̃exĩstens p̃t facere apparere ꝛ mouere ad obtenebratõeȝ intellect⁹ ꝛ sic inducere in pct̃m. vide de hac materia scđo sniaꝝ. dis. vij. q. ij. art. scđo.

¶ Utrũ diabol⁹ possit necitatẽ iferre ad peccãdũ

AD tertiũ sic ꝓcedit. Uidet q̧ diabol⁹ possit necitatẽ inferre ad peccãdũ Potestas eñ maior p̃t necitatẽ iferre minori. sȝ de diabolo dr̃ Job. xli. Nõ ẽ ptãs sup̱ terrã q̃ ei valeat ꝯpari. ğ p̃t hoĩ terreno necitatẽ iferre ad peccãdũ. ¶ P̃. rõ hoĩs nõ p̃t moueri nisi sm̃ ea q̃ exteri⁹ sensibꝫ ꝓponũt ꝛ imaginatõi rep̃sentãt. q̃a oĩs nr̃a cognitio ortũ habet a sensu. ꝛ nõ ẽ itelligere sine
ar. ij. phãtasmate. vt dr̃ i li. de aĩa. sȝ diabolus p̃t mouere imaginatõem hoĩs. vt dictũ ẽ. ꝛ etiã exteriores sensus. Dicit eñ Aug. in li. lxxxiij. q. q̧ serpit h̃ malũ. s. qđ ẽ a diabolo p̱ oẽs aditus sensibiles. dat se figuris. accõmodat se coloribꝫ. adheret sonis. infundit se saporibꝫ. ğ p̃t rõem hoĩs ex necitate iclinare ad peccãdũ ¶ P̃. sm̃ Aug. nõnullũ pct̃m ẽ cũ caro ꝯcupiscit
ar. ij. aduersus sp̃ũm. sȝ ꝯcupiscẽtiã carnis diabol⁹ p̃t causare sicut ꝛ ceteras passiones eo mõ q̃ sup̱ dictũ ẽ. ğ ex necitate p̃t iducere ad peccãdũ. ¶ Sȝ ꝯtra ẽ qđ dr̃ p̃me Pe. vlti. Aduersari⁹ vr̃ diabol⁹ tãq̧ leo rugiens circuit q̃rẽs quẽ deuoret. cui resistite fortes i fide frustra ãt tal' ammonitio daret si hõ ei ex necitate succũberet. nõ ğ p̃t hoĩ necitatẽ iducere ad peccãdũ

¶ Hic ꝯñter determiat q̃dã corollarie sequẽtia ex dictis. ꝛ p̃º de q̃dã dubio. qđ orit circa dicta. qꝛ p̃t diabolus eẽ cã pcti instigãdo interi⁹ ꝛ imutãdo phãtasiã. ꝛ ꝯcitando sensualitatẽ. videt ğ q̧ possit phãtasmata ꝑturbãdo totalr̃ intelligibilẽ cognitõem ipedire. ꝛ sic hõ nec̃ario sequet instigatõem diaboli. sicut p̃ori articulo ad 2ᵐ dictũ ẽ. q̧ brutũ seq̃t dispõnem corp̱alẽ. ꝛ sic videt posse inferre necitatẽ peccãdi. ¶ Nota ãt ꝓ itellectu hui⁹ articuli. ea q̃ sup̱. q. x. ar. iij. et q. lxxvij. ar. vij. dicta sũt. qꝛ videlȝ pct̃m nõ ẽ sine volũtate. nec volũtas sine vsu rõis necvs⁹ rõis sine debita dispõe sensuũ iterioꝝ. q̃re de vltio ad p̃ᵐ cũ q̃s reddit amẽs. nõ hꝫ vsum rõis. nec p̱ ꝯñs volũtatẽ nec p̱ ꝯñs peccabit. p̃sertim si in amentiam sine culpa sua inciderit. Ex q̃ statim apparet. q̧ si demon faceret hoĩem amentẽ sine hoĩs pctõ. quicq̃d hõ postea faceret nõ iputaret sibi ad pct̃m. ¶ Nota 2º. q̧ esto imaginatio turbet tñ citra ablatõem vsus rõis. ꝛ esto silr̃ sensualitas ꝯcitet stãte vsu rõis. hõ nõ cogit ad pct̃m. qꝛ semp̱ p̃t nõ assentire q̃ñtũcunq̧ solicitet ad pct̃m.

¶ Rũdeo dđm. q̧ diabol⁹ ꝓp̃ria v̓tute nisi refrenet a deo p̃t aliquẽ iducere ex necitate ad faciendũ aliquẽ actũ q̃ de suo gñe pct̃m ẽ. nõ aũt p̃t inducere necitatẽ peccãdi. qđ pꝫ ex h̃ q̧ hõ motiuo ad peccãdũ nõ resistit nisi p̱ rõem. cui⁹ vsum totalr̃ ipedire potest mouendo imaginatõnem ꝛ appetitũ sensitiuum. sicut in arrepticijs patet.

¶ Doc. rñ det ad q̃stũ tali ꝯclone. diabol⁹ ꝓp̃ria v̓tute (nisi refrenet a deo) p̃t aliquẽ inducere ex necitate ad faciendũ aliquẽ actũ. q̃ de suo gñe pct̃m ẽ. nõ ãt p̃t inducere necitatẽ peccãdi. Probat p̃ª p̱s. hõ nõ resistit motio ad peccãdũ nisi p̱ rõem. sȝ demon p̃t totalr̃ ipedire vsum rõis. igit p̃t ꝛc. sic dr̃ p̃ª p̱s. Maior nota. qꝛ si rõ nõ eẽt statim hõ seq̃retur delectabilia sensus. sicut alie bestie nec differret q̃ ad h̃ a bestijs. Minor pꝫ. qꝛ p̃t mouerẽ imaginatõem ꝛ appetitũ sensitiũ. sȝ intantũ vt hõ insaniat. sicut aliq̃ ꝓpter amorẽ vł irã incidũt in insaniã. ꝛ pꝫ etiam illa minor de arrepticijs. ¶ Nota ãt q̧ si hõ ablato vsu rõis induceret sine sua culpa in aliqđ de gñe maloꝝ. puta in homicidiũ. fornicatõem ꝛ hmõi. tũc eẽt solũ pct̃m materialr̃. nõ formalr̃ ꝛ actu. iõ dr̃ p̃ª p̱s ꝯclonis. q̧ p̃t inducere in aliqđ de genere maloꝝ. qđ tñ nunc nõ eẽt pct̃m. ꝛ malũ morale. qꝛ moralia depẽdent nõ solũ ex obiecto. sȝ etiã ex dispositõne agẽtis. a cuius volũtate ꝛ ratõe habet esse morale cõpletiue. Deinde ibi

¶ Sȝ tũc rõne sic ligata q̃cq̃d hõ agat nõ iputat ei ad pct̃m. sȝ si rõ nõ sit totalr̃ ligata. ex ea p̱te q̃ ẽ libera p̃t resistere pctõ sic sup̱ dictũ ẽ Uñ manifestũ ẽ q̧ diabol⁹ nullo mº p̃t necitatẽ hoĩ iducere ad peccãdũ q. lxxvij. ar. vij. in corpe.

¶ Probat scđam p̱tẽ ꝯclonis sic. si demon ex necessitate induceret ad peccãdũ. h̃ esset. vł rõne ligata. vł ex ea p̱te q̃ ẽ libera. sȝ nullo mõ p̃t ex necessitate iducere ad peccandũ formalr̃. igit. Maior nota. ꝛ innitit vic ꝯdictõis Minor ꝓbat in lr̃a. qꝛ rõne ligata. quicq̃d hõ agat non imputat ei ad pct̃m (scȝ formalr̃ sub rõe culpe de cui⁹ rõe ẽ eẽ volũtariũ. qđ nõ ẽ sine vsu rõis vt patuit) q̧ aũt nõ ex ea p̱te q̃ rõ nõ ẽ totalr̃ ligata. sȝ libera. pꝫ. qꝛ sic p̃t peccato resistere. vt patuit sup̱. q. x. ar. iij. et q. lxxvij. ar. vij. vt patuit in notabili p̃mo.

☞ Argumentũ in ꝯtriũ ꝓcedit ꝓ scđa p̱te ꝯclonis et stante vsu rõnis. ꝛ rõne nõ ligata. qꝛ sic hõ p̃t resistere et vitare pct̃m materialr̃ ꝛ formalr̃.

¶ Ad p̃mũ ğ dđm. q̧ nõ q̃libet ptãs maior hoĩe p̃t mouere volũtatẽ hoĩs. sȝ sol⁹ de⁹. vt sup̱ habitũ ẽ q. lx. ar. vj.

¶ Maior vera. de necessitate. nõ tñ violẽtia. qꝛ q̃uis ptãs sit maior volũtate hũana. nõ tñ p̃t inferre violẽtiã. vt patuit sup̱. q. vj. ar. iiij. ad p̃ᵐ. Et ğ si intelligit de necessitate. s. violẽtia vlr̃r ẽ falsa. qꝛ nature minoris repugnat violẽtia sicut ẽ de volũtate. p̃t tñ de⁹ nec̃ario mouere volũtatẽ absq̧ violẽtia. vt patuit ibidẽ. Dico 2º. q̧ sola illa ptãs p̃t mouere volũtatẽ hũanã q̃ ipsam creauit. vt patuit ibidẽ. Ad minorẽ. Cõceditur. q̧ nõ ẽ ptãs super terrã. scȝ corp̱alis q̃ ei scȝ diabolo ꝯparari possit. Dico ãt q̧ volũtas nõ ẽ res corp̱alis. ꝛ dico ꝯñter q̧ ptãs diaboli nõ ẽ maior libertate volũtatis. vñ eã necitare nõ p̃t. ꝛ p̃terea dico. q̧ licȝ ptãs diaboli sit maior sm̃ eẽ nature ꝛ dignior. nõ tñ ẽ maior in rõne libertatis. De h̃ Doc. san. 2º sniaꝝ. dis. xxj. q. p̃. ar. ij. ad p̃ᵐ. q̃uis ptãs demonis sit simplr̃ maior q̃ ptãs hoĩs. tñ q̃tũ ad aliq̃d nõ ẽ maior. scȝ q̃tũ ad act⁹ liberi arbitrij q̃ cogi nõ p̃nt. qꝛ hoꝝ actuũ ipe hõ dñs est. nõ demon. ꝛ iõ p̃t hõ eius tentatõi resistere. hec ille. ꝛ bene ad ꝓpositum.

¶ Ad scđm dđȝ. q̧ illđ qđ ẽ app̃hẽsũ p̱ sensũ vł imaginatõeȝ nõ ex necitate mouet volũtatẽ si hõ habeat vsũȝ rõnis. nec sp̱ hmõi app̃hẽsio ligat rõnem

¶ Maior vera. sȝ dico q̧ imaginatũ ꝛ app̃hensum.

se a regula debita. Dico eñ q actus nõ est malus etiam ex subiecto. nisi pur ẽ a libero arbitrio discordãte a regla sua. ⁊ inq̃ẽtũ est a tali agente. cui ꝯuenit tendere ꝑ actum suũ in tale obiectũ. Deus aũt nõ tẽdit ꝑ illũ actũ in obiectũ. sicut ⁊ est cã visionis asini. ⁊ tñ ipe ꝑ cã nõ videt Dico itaq̃ pmo. q actus nõ ẽ malus in specie. ita q malicia det spẽ. nec q̃ sequit̃ malicia actũ ex specie circa obiectũ absolute. sʒ cũ hoc in relatõne ad primũ agens nõ substans regule sue. ⁊ isto mõ fuit supͣ dictũ. ⁊ aliq̃ sunt mali ex specie. vt patuit in locis allegatis. Ad minorẽ. quicqd ẽ cã alicuiꝰ ⁊c. verũ. si ꝯueniat taꝗ̃ genꝰ vł dr̃ia. vł sequat̃ necessario ⁊ absolute in cõparatõe ad quocũq̃ agẽs nũc aũt dictũ est. q deformitas nec ẽ genꝰ. nec dr̃ia specifica. nec inest actui circa obiectũ absolute. sʒ in cõparatione ad agens. qđ causando actũ deficit a regła sua. hoc aũt nõ ẽ deus. sʒ liberũ arbitriũ. ¶ Scđo dico. ad argumentũ. ad maiorẽ. Aliq̃ actus sunt mali ẽm spẽm nature Negat̃. imo quicqd ꝑtinet ad naturã actꝰ bonũ ẽ. Et dico. q talis actꝰ sicut odiũ dei ẽ separabilis a deformitate ipsa puta si ẽntia eius a solo deo crearet̃ ⁊ poneret̃ in lapide. q̃ tunc fieret a deo ẽm rectã rõem. ⁊ nõ inesset aliquis defectus. Verũ tñ est. q nõ eẽt odiũ dei formalr̃. sed esset idẽ actus in subã. Sicut eñ. si deus actũ meritoriũ ꝑ se pduceret. esset idem actꝰ in specie nature. sʒ nõ meritũ. sic de actu pcti. Et dico q aliq̃ actus dicũt̃ mali ẽm speciem moris quã hñt nõ ex specie nature. sʒ ex agẽte primo libero deficiente. ⁊ tñ ⁊ hoc mõ dicunt̃ mali ex specie. sʒ moris ꝯcomitanter. nõ essentialr̃ vt dictũ est in pma sectione. q̃ nec in eẽ moris specifico ꝯstituit̃ ꝑ deformitatẽ. q̃ ẽ preter intentiõem. sʒ ꝯseq̃t̃ vł ꝯcomitat̃ ꝯstitutum spẽi ad sensum dictũ. Ad minorẽ dico pmo. quicqd ẽ cã alicuiꝰ ẽ cã eius qđ ꝯuenit sibi ẽm spẽm nature. sed nõ oportet q ẽm spẽm moris. qñ videlʒ sunt duo agentia. quoꝝ vnũ. scʒ pmũ. ꝯcurrit ad naturã ⁊ nõ ad moralitatẽ. saltẽ malã. sʒ agens primũ. sicut ẽ in ꝓposito. ¶ Dico 2°. q minor ẽ falsa ad hunc sensum. q quicqd ẽ cã alicuiꝰ ẽm spẽm nature sit cã oim. q̃ spẽi nature ꝯiungunt̃ ⁊ ipm sequunt̃. de hoc Doc. sanct. in p° sniaꝝ supͣ dr̃. si in aliq̃ effectu plura inseparabilr̃ ꝯiuncta sint. nõ oportʒ vt quicqd ẽ cã eius q̃ñtũ ad vnũ sit cã eiꝰ q̃ñtũ ad alterũ. sicut natura ẽ cã oculi q̃ñtũ ad subam ⁊ nõ q̃ñtum ad defectũ cecitatis. q̃ ex defectu nature incidit. hec ille. Hãc ãt solutiõem secũdam. q̃ ẽ Doc. sanc. in de malo Capreolus supͣ oẽs ꝯmẽdat. vbi dr̃ D. Deformitas pcti nõ ꝯseq̃t̃ spẽm actꝰ ẽm q ẽ in gñe nature q̃ a deo causat̃. sʒ ꝯseq̃t̃ spẽm actus ẽm q ẽ moralis ꝑut causat̃ a libero arbitrio. hec ille. potes videre Capreolũ

¶ Utrũ deꝰ sit causa excecationis ⁊ induratiõis

T

Ad tertiũ sic ꝓcedit̃. Videt̃ q deꝰ nõ sit cã excecatiõis ⁊ induratiõis. Dicit eñ Aug. in li. lxxxiij. q. q deꝰ nõ ẽ cã eiꝰ q hõ sit deterior. sʒ ꝑ excecatiõem ⁊ obduratiõem fit hõ deterior. ergo deꝰ nõ ẽ cã excecatiõis ⁊ obduratiõis ¶ P̃. Fulgẽtiꝰ dr̃ q deꝰ nõ ẽ vltor illiꝰ rei cuiꝰ ẽ actor. sʒ deꝰ ẽ vltor cordis obdurati. ẽm illud Eccl. iij. Cor durũ male habebit in nouissimo. ergo deꝰ nõ ẽ cã obduratiõis. ¶ P̃. idẽ effectꝰ nõ attribuit̃ causis cõtrariis sʒ cã excecatiõis dr̃ esse malicia hoĩs. ẽm illud Sap. ij. Excecauit eñ eos malicia eorũ. Et etiã diabolus ẽm illud ij. ad Corint. iiij. Deꝰ huius seculi excecauit mẽtes infidelium q̃ q̃dẽ cause videnẽ esse ꝯtrarie deo. ergo deꝰ nõ ẽ cã excecatiõis ⁊ obduratiõis ¶ Sʒ ꝯtra ẽ qđ dr̃ Esaie. vi. Exceca cor ppli huiꝰ. ⁊ aures eiꝰ aggraua. Et Ro. ix. dr̃. Cuiꝰ vult miseret̃. ⁊ quẽ vult indurat.

¶ Hic ꝯsequẽter q̃rit. an deꝰ sit cã pcti ex pte effectꝰ eius q̃ est priuatio grẽ. ex q̃ seq̃t̃ obduratio ⁊ excecatio mentis. ¶ Nota ãt pmo. vt allegatũ fuit ar. p. ad p̃m. Ex 3° cõtra gẽtiles ꝑ subtractiõem grẽ quã seq̃t̃ excecatio ⁊ induratio. Intelligat̃ subtractio ois auxilij. q̃ deꝰ hoĩem a pctõ liberat ⁊ ꝯseruat. ¶ Nota etiã ex allegatis ar. p. ad q̃rtum ex 2° sniaꝝ. ⁊ i de verita. mate. v. q. iij. ad. iiij. quõ deꝰ ẽ cã subtractiõis grẽ. nõ q̃dẽ agẽdo. sʒ potiꝰ nõ agẽdo. sic sol ẽ cã obscuritatis ⁊ tenebraꝝ. nõ agẽdo vł influẽdo. sʒ influxũ subtrahẽdo. ¶ Nota 3° pꝰ Scotũ vbi supͣ. di. xxxvij. q si deꝰ imediate subtrahẽdo manutenentiã suã anihilaret grãm sine defectu volũtatis. tũc carẽtia grẽ nõ eẽt pctm aliq̃mõ. q̃ nõ eẽt carẽtia iusticie debite. volũtas eñ nõ ẽ debitrix illiꝰ iusticie. nisi inq̃ñtũ in ptãte eiꝰ ẽ ꝯseruare cã nec demeritorie corrũpat cã. Priuatio igit̃ grẽ. nõ ẽ pctm nisi inq̃ñtũ ẽ iusticie debite. q̃ volũtas demeritorie se priuat. sʒ a deo nõ causante sic ista ãnihilatio grẽ. sʒ si ista anihilatio grẽ eẽt. nõ ꝓpt̃ obliq̃tatẽ in volũtate p̃ceẽ ista nõ eẽt pctm. vbi pʒ. q subtractio ipa ꝓpter demeritũ p̃cedẽs ẽ a deo nõ agẽte ⁊ pena. ⁊ si absolute subtraheret deꝰ grãm nõ eẽt pena ꝓprie. q̃ ois pena ẽ ꝓpt̃ culpã. sʒ ipm demeritũ q̃ q̃s demeret̃ priuari grã ẽ culpa ⁊ pctm. sic q excecatio vno mõ accipit̃ neutralr̃. vt est nomẽ v̄bale. sic dr̃ actũ puersum hoĩs quẽ hõ excecare agit. Alioꝰ accipit̃ q̃si actiue. ꝑ excecare q̃ deꝰ excecat. ⁊ sic dr̃ nõ actũ ex pte creature volũtatis. sʒ priuatiõem effectꝰ in ipa causatũ ex subtractiõe influxus diuini. ⁊ hec valebũt ꝑ intellectu dicendoꝝ

¶ Rñdeo dicẽm q excecatio ⁊ obduratio duo importãt. Quoꝝ vnũ est motꝰ animi hũani inherẽtis malo ⁊ auersi a diuino lumine

¶ Doctor duo pncipalr̃ facit. Primo rñdet ad q̃stiõẽ Scđo declarat q̃dã ꝯtacta in argumẽto in ꝯriũ. ibi. Et ꝑ hũc modũ. Quo ad p̃m rñdet distincte duabꝰ ꝯclonibꝰ ẽm duo mẽbra cuiusdã distinctiõnis. quaꝝ scđm ponit ibi. Aliud aũt ⁊c. Circa pmũ p° pmittit vnũ mẽbrũ distinctionis. scđo subiũgit ꝯclonẽ pmã correspõdẽtẽ. ibi. Et q̃ñtũ ad h̃. Dicit ergo q excecatio ⁊ obduratio duo iportãt. quoꝝ vnũ ẽ motꝰ animi hũani inherẽtis malo ⁊ auersi a diuino lumĩe. Prio eñ hõ peccat. ⁊ sic demeret̃ subtractionem grẽ diuine cũ secundis ãnexis. ⁊ aliis auxiliis diuinis. q̃bꝰ subtractis si d̃r̃ qđ dictũ ẽ. scʒ motꝰ aĩe inherẽtis malo obstinate. q̃ inhesio vocat̃ obstinatio. ita q pmo peccat̃. nõ ita adhesiue. sʒ postq̃ mens deserta est. seq̃t̃ inhesio. ⁊ ad obstinatiõnem duo ꝑtinẽt. scʒ illa inhesio. ⁊ ipa gratie subtractio. Cõsequẽter cũ dicit

¶ Et q̃ñtũ ad hoc deꝰ non ẽ causa excecatiõis ⁊ obduratiõis sicut non est causa peccati.

¶ Subiũgit pmã ꝯclonẽ rñsiuã. q̃ñtũ ad h̃ (scʒ motũ et adhesionẽ mali ⁊ auersionẽ. scʒ actualẽ a diuio lumĩe) nõ ẽ deꝰ cã excecatiõis ⁊ obduratiõis (ita q excecatio dicat falsum iudiciũ rõnis. ⁊ obduratio affectũ adhesiuum pctõ) pbat̃. deꝰ nõ ẽ cã pcti. sʒ excecatio ⁊ induratio isto mõ dicũt pctm. igit̃ ꝯclo v̄a. Maior patuit ar. p°. Minor patʒ Eccli. iij. Cor durũ male habebit in nouissimo. vt allegat Doc. san. in postilla ad Roma. ix. sʒ solũ pctm male habebit. Judicare eñ ꝑuerse ⁊ inherere pctõ

malo vtrūq3 peccati ē. ¶ Et nota q quis Doc. pmo loco ponat iā dicta. tñ videtur seq̄ subtractionem gr̄e. Ex ipa tñ sequitur priuat inhesio mali. et falsum iudicium de agendis. Deinde cum dicit

¶ Aliud at est subtractio gratie. ex q̄ sequitur q mens diuinitus non illuminetur ad recte videndū. et cor hominis nō emolliatur ad recte viuendū.

¶ Procedit ad scd̄am pclonē, ināuā quā ponit ibi. Et q̄tū ad h̄ &c. pmittit tñ scd̄m membrum distinctōis. q sc3 aliud ē in excecatōe. sc3 subtractio gr̄e. ex q̄ seq̄r q mens diuinit⁹. nō illumineť ad recte videndum. et cor hois nō emolliatur ad recte viuendū. ¶ Nota aūt. q3 dt q ad subtractōem gr̄e seqť. q mens nō illumineť. ita q excecatio nō dt formalr gr̄e subtractōem. nec gr̄e subtractio ē imediata cā puatiua excecatōis. s3 ē cā pma et originalr. in q̄tū cū gr̄a subtracta subtrahunť dona illuminātia intellectū et mollificātia affectū. vt sic de⁹ dicat eē cā excecatōis nō q̄tū ad actū malū itellect⁹. s3 q3 cū grām remouet. remouet et sapientiā et sciam. Ad q̄z remotōem seqť puatio illuminatōis itellect⁹. rōe cui⁹ dt de⁹ eē cā excecatōis Et ḡ cū dicim⁹. deū eē cām excecatōis. nō itelligim⁹ eū causare aliqd̄ positiū. s3 p abstractōem gr̄e cū donis sibi annexis. vel p nō datione ipoz eē cām alicui⁹ puatōnis eo mō q̄ puatōis ē cā. sc3 nō agēs q̄ dt formalr nō eē illuminatū p dona pficientia intellectū. Et nō eē affectū pfectū p dona pficientia affectū. q̄ puatio illaz pfectionū. seqtur ad puatōem et subtractōez gr̄e. sicut et positio donorū positōem gr̄e. hoc ḡ ē qd̄ dt Doct. Aliud ē subtractio gr̄e et nō solū ipius. s3 et donoz sibi pnexoz q̄ pficiūt intellectū et affectū. Deinde ibi

¶ Et q̄tū ad hoc de⁹ est causa excecatōis et obduratōis. Est at psiderandū q de⁹ est causa vniuersalis illuminatōis animaz. fm illud Joh. pmo. Erat lux vera q̄ illuminat oēm hoiem venientē in hūc mūdū sicut sol ē vniuersalis cā illuminatōis corporū aliter tñ et aliter. Nā sol agit illuminādo per necessitatē nature. de⁹ āt agit volūtarie p ordinez sue sapientie. sol aūt licet q̄tum est de se oīa corpa illuminet. si qd̄ tñ impedimētū inueniat in aliquo corpe relinquit illd̄ tenebrosū3. sicut p3 de domo cui⁹ fenestre sunt clause. s3 tamē illius obscurationis nullo mō causa ē sol. nō eñ suo iudicio agit vt lumē inter⁹ nō immittat. sed causa ei⁹ ē solū ille q̄ claudit fenestrā. de⁹ āt pprio iudicio lumē gratie nō immittit illis in q̄bȝ obstaculū inuenit. vnde causa subtractionis gratie ē nō solū ille q̄ ponit obstaculū gratie. sed etiā de⁹ q̄ suo iudicio gratiā non apponit

¶ Ponit ipam scd̄am pclonē talē. q̄tū ad h̄ (sc3 subtractōem gr̄e et donoz ex q̄ q̄s nō illuminať et emollitur) de⁹ ē cā excecatōis et obduratōis. ¶ Et nota q nō vult Doc. nec pclo. q de⁹ sit cā excecatōis pmo mō dicte. sc3 positiue vt dt actū puersum. s3 ē cā puatōis dicte et nō illuminatōis ad quā postea seqť excecatio pmo mō. tñ sine culpa dei. q3 h̄ de⁹ facit ad demeritū hois) pbať ḡ vel mag. declarat pclo. supponēdo q de⁹ ē cā vlis illuminationis aiaz naturalr et gratuite. sicut sol ē cā illuminationis corpoz. aliter tñ et aliter. q3 sol agit ex necessitate nature. deus aūt volūtarie p ordinem sue sapientie Ex hac dctā arguť sic. pbando videl3 q̄ ad hoc. q deus dctat

dicī eā. et posīt dicī cā subtractōnis gr̄e. et p pñs excecationis et aggrauatōis auriū &c. Q3 sol corpalis iueniens impedimentu. et relinquens aliqd̄ corpus tenebrosum. non attribuiť sibi tāq3 cause obscuratio tal̄ corpis. s3 ponenti obiectū. solū ē ideo. q3 nō suo iudicio sol agat. vt lumē interius nō emittat. s3 de⁹ pprio iudicio lumen gr̄e nō imittit illis in q̄bȝ obstaculū inuenit. ḡ cā subtractōnis gr̄e ē nō solū ille q̄ ponit obstaculū gr̄e. s3 etiā deus q̄ grām nō apponit. Maior ista p3 exemplariter. Nā obscuratōez domus nō attribuim⁹ soli. s3 ei q̄ claudit fenestrā. Et p3 rōe q3 q̄tū de se esset. causaret lumē. q3 agit necessitate nature q āt nō causet. e solū aliunde. secus de deo q̄ nō solū ppter obstaculū. s3 et volūtarie nō influit grām. Esto pma rō nō influendi sit culpa. M. nota patz ex opposita dctā illuminatōnis solis et dei.

¶ Et p hūc modū de⁹ est causa excecatōis et aggrauatōis auriū et obduratōis cordis q̄ q̄dē distinguūtur fm effectus gratie. q̄ et pficit intellectū dono sapientie. et affectū emollit igne charitatis.

¶ Hic pñter Doc. declarat q̄dā tangenda argumēto in pcrariū. sc3 dctās q̄sdā ibidē positaz. sc3 p° excecationis et obduratōis. 2° excecatōis visus et aggrauatōis auriū. ibi. Et qa &c. q3 dctā duoz pmoz ē realr. i. sunt effectus in duobȝ realr distinctis. et distinguunť realr eo pacto q̄ puatōes pñt realr distingui. videl3 fm diuersos effect⁹ gr̄e. q̄z. vn⁹ ē in itellectu. ali⁹ in affectu. q3 gr̄a pficit pcos mitaut nō formalr fm se. sc3 itellectū dono sapientie et affectū mollit igne charitat. vñ nō imissio sapie ē formalr excecatio et nō imissio charitat̄ ē formalr obduratio. vñ sūt duo negatōes realr distincte. i. duoz realr distinctoz. dt eñ q̄q3 negatio realis. id est negatio rei realis. vt patz apud metaphysicā. Tunc ibi

¶ Et q3 ad cognitionē intellect⁹ maxime deseruiunt duo sensus. s. visus et audit⁹ quoz vn⁹ deseruit inuentioni sc3 visus ali⁹ discipline. s. auditus. ideo q̄tū ad visum poniť excecatio. q̄tū ad auditū auriū aggrauatio. q̄tū ad affectū obduratio.

¶ Ponit dctām duoz alioz. q3 duo alia. sc3 excecatio et aggrauatio auriū distinguunť noialr tm. fm distinctōez coz sensuū. q̄ pncipalr ad cognitōem intellect⁹ deseruiūt sc3 visus et auditus. quoz vn⁹ deseruit inuentōni. sc3 visus. alius discipline. sc3 auditus. vt p3 p° metaphysice. Et iō q̄tū ad visum poniť excecatio. q̄tū ad auditū auriū aggrauatio. q̄ duo ipoztāt fm rem candē puatōnem sc3 subtractōem cognitōis regularis. Obduratio aūt importat puatōnem mollientis affectum

¶ Argumētū in pñū pfirmat scd̄as pclonē ināuā. Ex his dictis eliciť corollarie cetra lsaz. q excecatio et aggrauatio auriū nō capiūť h̄ p defectu oculi vel auris corporal. s3 spūal. p3. rū p°. q3 D. dt q3 ad pgnitōez itellect⁹ dicūt igiť ista duo defectū pgnitōis itellectual. Tū scd̄o. q3 effect⁹ gr̄e q̄ est sapiētia et recta pgnitio nō est oculoz et auriū corpaliū s3 spūaliū. excecatio aūt et aggrauatio dicūt defectū sapiētie et itellect⁹. P3 scd̄o ex his q multi bñ videtes oculis corpalibȝ. et bñ audiētes aurībȝ. sunt ecci et aggrauati aurībȝ q̄ noiūt itelligere vt bñ faciāt nec audire q̄ salutis sit &c. ¶ Nota q hāc distinctōez excecatōis et aggrauatōis auriū et obduratōis cordis D. videť posuisse ppter argumētū in oppositū. vbi ista tria pmemoraň. vt p3 intuēti. P3 tertio ex his dctā. q de⁹ nō ē p° cā exc

ceccatõ: s3 subtractõis grẽ cũ effectib3 suis. qr dr q de⁹ nõ immittit lumẽ grẽ ꝓprio iudicio his i qb3 obstaculũ inuenit. ḡ seqꝛ q ꝑ⁹ rõ subtrahẽdi grãm sit obstaculũ pcti positiuũ ꝑ volũtatẽ creatã ⁊ obstaculũ saltẽ originalr pcti. de h̄ de malo mate.ij. Pꝫ 4° ex h̄ ar. q nõ ↄueniẽter loquũr dicẽtes q obduratio sit pctm̄ in spũsctm̄ si itelligũt de obduratõe vl obstinatõe vt de⁹ ẽ eoꝝ cã. sic eñ dicũt formalr ꝑuatõẽs. pc m̄ ãt in spũsctm̄ dr actũ s3 deformẽ cui⁹ scz malr accepti de⁹ nõ ẽ cã. s3 obduratio ꝑmo° pt ẽẽ pctm̄ in spũsctm̄ si accipiaꝛ ꝑ obstinatione de q 2ª2ᵉ. q. xiiij. ar. ij.

¶ Ad ꝑmũ ḡ dõm. q cu3 excecatio ⁊ induratio ex pte subtractõis gratie sint q̄dã pene. ex hac pte eis hõ nõ fit deterior. s3 deterior factus ꝑ culpam hec incurrit sicut ⁊ ceteras penas

¶ Ad maiorẽ ↄcediꝛ. q de⁹ nõ ẽ cã q hõ fit deterior. qr nõ ẽ ꝑ³ rõ deficiẽdi. ⁊ si de⁹ eẽt ꝑ³ rõ subtrahẽdo ꝑ° auxiliũ suũ sine demerito culpe hõ nõ fieret mal⁹. vñ dictu3 fuit in ꝑncipio arti. notabili. iij. q si de⁹ annihilaret grãm dimittẽdo libere suã manutenẽtiã q tũc nõ iputareꝛ hoi ad malũ. esto eñ eẽt defect⁹ q̄dam nõ hr̃e tũc grãm. nõ tñ eẽt malũ. vt pt patere ex dicꝭ sup̄. q. lxxv. ar. ꝑ. Fit ḡ hõ mal⁹ ꝑ pctm̄. Dico scdo. q subtractio grẽ ⁊ effectuũ suoꝝ nõ est pctm̄ s3 demeritũ q̄ hõ abijcit ⁊ ipedit ↄseruatõe3 grẽ sue est pctm̄. in ptãte eñ ei⁹ ẽ facere se indignũ grã. et dictũ ẽ q illd demeritũ tollẽs grẽ ↄseruatõe3 nõ sit a deo s3 ipa subtractio ad sensu3 sepe dictũ. Ad minorẽ. si itelligiꝛ q hõ fiat deterior ipa subtractõe grẽ formalr. negaꝛ qr iã dictũ est q si hoi subtraheretꝛ grã sine demerito suo tũc nõ eẽt sibi malũ culpe esto eẽt defect⁹. imo fm aliq̄s nõ ipediret eũ a ↄsecutõe btitudinis. fm eñ alphonsum ꝑmo sniaꝝ. dis. xv. ij. ↄclone. ij. Possibile est de potẽtia dei absoluta nõ hr̃e charitatẽ infusa3 ⁊ eẽ acceptũ deo ad vitã eternã. vñ arguit iter cetera ad h̄ ꝓbandũ argumẽto qd deseruit ꝓposito tali videl3. qr si de⁹ annihilaret charitatẽ infusam paruuli ia3 baptisati ⁊ moriaꝛ in isto statu. vel saluaꝛ vl dãnaꝛ. qr nõ est dicẽ q nec saluetꝛ nec dãnetꝛ. si dãnabiꝛ seqꝛ q simplr dãnabiꝛ sine culpa. qd nõ credo bñ dictũ. si saluaꝛ. seqꝛ q fm ꝑsentẽ dispõnẽ sine charitate fuit ⁊ est deo char⁹ ⁊ accept⁹ ad vitã eternã qd est ꝓpositũ. Hec ille. vide alias rõẽs ad ꝓpositũ. ex q̄ pꝫ q ex tali subtractõe q̄ fieret sine oi culpa hõ nõ fit deterior. imo maneret adhuc accept⁹ ad btitudinẽ ⁊ nõ ẽ cure q loqꝛ de charitate ⁊ nõ grã. qr vl sunt idẽ vel saltẽ sp ↄnexa ⁊c̃. Si ãt itelligaꝛ minor q ex cã subtractõis grẽ hõ fiat deterior. ↄcediꝛ. s3 dicim⁹ q de⁹ hmõi cause nõ ẽ cã. vt patuit arti. ꝑ qr talꝛ cã ẽ culpa ⁊ pctm̄ q̄ nõ sunt a deo. Scdo dico. q ꝑ excecatõem hõ fit deterior q̄tũ ad auersionẽ a lumine et q̄tũ ad inhesionẽ pcti. ⁊ hui⁹ de⁹ nõ est cã s3 praua volũtas. deus aũt nõ ꝑstat auxiliũ vt hõ illumineꝛ ⁊ retrahatur ab inhesione pcti. sine quo nõ pt illuminari ⁊ emolliri. nec tñ ꝓpterea est cã pcti positiue vel ꝑuatiue. qr nõ est cã deficiendi ꝑma. qr nec subtrahit grãm nisi ꝓpter culpã ꝑcedentẽ. s3 ẽ cã ꝑuatiua subtractõis auxilij. qre negatur ↄña. in vno sensu. scz q nõ fit cã q̄tũ ad ꝑuatõnem grẽ ⁊ effectuũ eius. ⁊ ↄcediꝛ in alio sensu ↄña. q nõ ẽ cã q̄tum ad culpã ꝑcedentẽ subtractõem grẽ. q̄ culpa tñ nõ est ꝓprie excecatio ⁊ obduratio nec quo ad culpã q̄ sequitur ex subtractõe. qr volũtas creata ex ꝓpria inordinatõne incidit in cãm ꝑuatõis grẽ. ⁊ ꝑ ↄñs in effectũ ꝑ accñs ex illa ꝑuatõne sequentẽ. Juste eñ de⁹ subtrahit grãm ad cui⁹ subtractõem ꝑ accñs sequitur pctm̄.

¶ Ad scdm̄ dõm. q obiectio illa ꝓcedit de obduratione fm q est culpa.

¶ Conceditꝛ maior. q deus nõ ẽ vltor eius. cui⁹ ẽ auctor. Ad minorẽ. deus ẽ vltor cordis obdurati. nõ quia vlciscaꝛ subtractõem grẽ. s3 qr punit culpã ex q̄ ꝓcedit. vl q̄ ex ipa seqꝛ. Ultra. ḡ deus ⁊c̃. verꝫ q̄ ad id qd ẽ culpe in excecatõe. tñ q̄tũ ad id qd ẽ pene. Vñ ad ꝓpositũ valet ⁊ ad dicta ad ꝑmũ. qd sup̄. q. lxxvj. ar. ij. dictũ q ẽ pt abeẽ scia ⁊ tñ nõ est pctm̄. nisi absit ꝑ negligẽtiã culpabilem. sic q ignorãtia cũ sua cã habeat rõem pcti. sic in ꝓposito subtractio grẽ q̄ ipoꝛtaꝛ noie excecatõnis. fm se nõ ẽ culpa. s3 cũ sua cã. Et qr deus nõ subtrahit grãm añ ꝑmũ pctm̄. s3 pctm̄ ꝑintelligaꝛ grẽ subtractõi. iõ magis dr excecare quo ad pctã sequẽtia ⁊c̃.

¶ Ad tertiũ dõm. q malicia ẽ causa excecatõnis meritoria sicut culpa ẽ cã pene. ⁊ h̄ etiã mõ diabol⁹ excecare dr inq̄tum inducit ad culpam

¶ Ad maiorẽ. idẽ effectus non attribuiꝛ causis ↄtrarijs eodẽ mõ ⁊ vt ↄtrarie sunt. Ad minorẽ. Causa excecatõnis dr ẽẽ malicia hoĩs. vel demeritoria nõ effectiua. pctm̄ eñ corrũpit grãm ⁊ tollit eã nõ formalr (qr formaliter ꝑuat rectitudinẽ actualẽ ipius actus) demeritorie ãt tollit ipam grãm cũ sibi ↄnexis. qr demereꝛ vt de⁹ subtrahat grãm. Duo vltra. q diabol⁹ ẽ cã excecatõis etiã demeritoria remota. qr videlicꝫ inducit ad culpam q̄ demereꝛ grẽ subtractionẽ. sicut culpa mereꝛ penã. Et duo vltra. q he cause sunt ↄtrarie deo i... se. qr pctm̄ est ↄ deũ similr diabol⁹ formalr dr naturã deformatã culpa. q ↄ deũ. tñ nõ ẽ incõueniẽs. q ↄcurrãt ad vnũ effectũ penalẽ demeritorie ⁊ nõ culpabili. q̄ tñ est a deo iuste ⁊ bene. Ultra. ḡ deus nõ est cã ⁊c̃. verꝫ sicut culpa ⁊ diabolus. qr ista demeritorie ⁊ male. Deus ãt effectiue ⁊ quasi ꝑfectiue eo mõ q̄ ꝑuatio h3 cãm effectiuã. scz indirectã. Et scdo. qr culpa ⁊ diabolus nõ pñt subtrahere grãm. deus aũt pt. iõ aliter ↄcurrit ad excecatõem. qr iuste subtrahẽdo grãm. pctm̄ aũt male demerẽdo illã subtractõem ⁊c̃. sicut suspendiũ causat fur ⁊ iudex. fur q̄dem culpabilr. iudex aũt bene ⁊ iuste ⁊c̃.

¶ Utrũ excecatio ⁊ obduratio sp ordinentꝛ ad salutẽ eius q̄ excecaꝛ vel obduraꝛ

Ad q̄rtũ sic ꝓcediꝛ. Videꝛ q excecatio et obduratio sp ordineꝛ ad salutẽ ei⁹ q̄ excecaꝛ ⁊ obduraꝛ. Dicit eñ Aug. i Ench. q de⁹ cũ sit summe bon⁹ nullo mõ ꝑmitteret fieri aliqd malũ nisi posset ex q̄libet malo elicere bonũ. multo igiꝛ magis ordinat ad bonũ illd malũ cui⁹ ipe ẽ cã. s3 excecatõis ⁊ obduratõis de⁹ ẽ cã vt dictũ ẽ. ḡ hec ordinaꝛ ad salutẽ ei⁹ q̄ excecaꝛ vel obduraꝛ. ¶ P̄. Sap̄. ꝑmo dr. q de⁹ nõ delectaꝛ in ꝑditiõe impioꝝ. videreꝛ ãt in ꝑditõe eoꝝ delectari si eoꝝ excecatõem in bonũ eoꝝ non ↄuerteret sicut medic⁹ videreꝛ delectari in afflictõe infirmi si medicinã amarã quã infirmo ꝓpinat ad ei⁹ sanitatẽ nõ ordinaret. ḡ de⁹ excecatõem ↄuertit in bonũ excecatoꝝ. ¶ P̄. de⁹ nõ ẽ ꝑsonaꝝ acceptor. vt dr Act x. s3 quoꝝdã excecatõem ordinat ad eoꝝ salutẽ sicut q̄rundã iudeoꝝ q̄ excecati sunt. vt christo nõ crederẽt. ⁊ nõ credẽtes V ar.3°.

occiderēt. ꝛ postmodū compūcti. ꝯuerterent̄. sic de q̄busdā legit̄ Act. ij. vt p3 p Aug. in li. de q̄stionibꝫ euāgelij. ḡ de⁹ oim̄ excecatōem ꝯuertit in eoꝝ salutē.

¶ Sꝫ ꝯtra. nō sunt faciēda mala vt veniāt bona. vt dr̄ Ro. iij. sꝫ excecatio ē malū. ḡ de⁹ non excecat aliq̄s ꝑpter eorum bonum

¶ Hic vltio q̄rit de q̄dā dubio. qḋ īcidit circa 3ᵐ. ar. an excecatio ꝛ obduratio sp̄ ordinent̄ ad salutē ei⁹. q̄ excecat̄ ꝛ obdurat̄. ita q̄ de⁹ subtrahit grām. ꝛ patiat̄ illū excecari. vt ex h̄ pcuret salutē hoīs. sic q̄ tandē ad se reuersus cognoscat se. ꝛ mag̃ hūiliet̄ ꝛ feruenti⁹ agat. pt eīm ex pctō suo aliq̄s sumere occasionē boni. vt h3 D. de malo. q. iij. ar. xij. ad. ij. q2 dr̄ Ecclastici. xlij. melior ē iniq̄tas viri q̄3 bn̄faciēs mulier. dr̄ eīm vir sm̄ glo. aliq̄s discret⁹ ꝛ strenuus. q̄ ꝛ si aliqn̄ peccet. tñ ex ip̄o pctō sumit occasionē3 boni. puta hūilitat̃ ꝛ maioꝛ̃ cautele. mulier āt dr̄ aliq̄s indiscret⁹. q̄ ex bono qḋ facit sumit occasionē periculi sui. dū ex eo p supbiā deijcit̄. sic ꝛ excecat⁹ cognoscēs excecatōem. ꝯtriuus dolet ꝛ mag̃ cauet pctm̄

¶ Rndeo. dd3. q̄ excecatio ē q̄ddā ꝑambulū ad pctm̄. pctm̄ āt ad duo ordinat̄. ad vnū q̄dē p se scilꝫ ad dānatōem. ad aliḋ āt ex diuina misericordia vel ꝓuidētia. s. ad sanatōem in q̄ztū de⁹ pmittit aliq̄s cadere in pctm̄. vt pctm̄ suū agnoscētes humilient̄. et ꝯuertāt̄. sic Aug. dr̄ in li. de natura ꝛ gracia. vn̄ ꝛ excecatio ex sui natura ordinat̄ ad dānatōem ei⁹ q̄ excecat̄. ꝓpter q̄d ponit̄ etiā reprobatōis effect⁹. sꝫ ex diuina misericordia excecatio ad tēpus ordinat̄ medicinaliter ad salutē eoꝝ q̄ excecant̄.

¶ Doc. ponit duas ꝯclones rñsiuas pmā min⁹ distincte rñsiuā. scd̄a3 mag̃ speciale ꝛ declaratoriā ponit. ibi. Sꝫ hec misericordia ꝛc̄. Pria ḡ ꝯclo rñsiua. sm̄ vnā distinctiōe3 quā D. h̄ innuit. ē excecatio ex sui natura. ordinat̄ ad dānatōe3 ei⁹. q̄ excecat̄. sꝫ ex diuina misericordia exceca° ad tp̄s. ordinat̄ medicinalr̄ ad salutē eoꝝ. q̄ excecant̄ (ꝛ notāter dr̄ 2° p̄s excecatio ad tp̄s. q2 excecatio final̄ in q̄ q̄s morit̄ nō pt̄ eē ad salutē. cū p⁹ hāc vitā nō sit mutatio stat⁹) ꝓbat̄ ꝯclo q̄ ad ābas ptes. Excecatio ē qḋdā ꝑambulū ad pctm̄. sꝫ pctm̄ p se ordinat̄ ad dānationē. ad sanatōem āt ꝛ salutē. ex diuina misericordia vl̄ ꝓuidētia. igit̄ seq̄t̄ ꝯclo. Maior patꝫ ex ar. pce. ¶ Et nota qḋ ex ea ꝯfirmat̄. qḋ dictū ē ar. pce. q̄ excecatio vt ē a deo pcedit pctm̄ excecatōis qḋ ē ab hoīe. tñ etiā seq̄t̄ ad pctm̄ ꝛc̄. Minoris pmā ptē D. nō ꝓbat. q2 p3 ex dict̃ sup̄. q. lxxij. ar. v. q2 illa dānatio nō seq̄t̄ pctm̄ p se. ex pte peccāt̄ p̄ter cui⁹ itentōnem ē. tñ seq̄t̄ p se in ordie ad iusticiā diuinā. ita q̄ iordinatio pcti. exigit ex natura sua reordinationē a iusto iudice. q̄ fit p penā vt patebit etiā īfra q. lxxxvij ar. j. et 3° Scd̄a p̄s p3. q2 de⁹ pmittit aliq̄s cadere i pctm̄ vt pctm̄ suū agnoscētes hūilient̄ ꝛ ꝯuertāt̄. vt Aug⁹. h3

¶ Sꝫ hec misericordia nō oībꝫ ipendit̄ excecatis sꝫ p̄destinatis solū. q̄bꝫ oia cooperat̄ in bonū. sic dr̄ Ro. viij. vn̄ q̄ztū ad q̄sdā excecatio ordinat̄ ad sanationē. q̄ztum aūt ad alios ad dānationē vt Aug. dr̄ in li. ij. de questionibꝫ euāgelij

¶ Hic pcedit ad scd̄a3 ꝯclonē explicatiuā ponit ꝛ magis rñsiuā. q2 dictū ē. q̄ excecatio ex natura sua ordinat̄ ad dānatōe3. sꝫ ex diuina mi̇scd̄ia ad salutē ꝛ sanatōe3. sꝫ adhuc nō ē sat̃ rñsiua distictio. an sp̄ ordinet̄ ꝛ i oībꝫ ad salutē. Ponit igit̄ D. scd̄a3 ꝯclonē. talē. Q̄uātū ad q̄sda3 excecatio ordinat̄ ad sanatōe3. q̄ztū ad alios ad dānationē. Et ex h̄ habet̄ rñsio sat̃ formal̄ ad q̄situ̅. Negatiua. q̄ nō sp̄ ꝛ i oībꝫ. ꝓbat̄. excecatio nō ordinat̄ ad salutē. nisi ex diuina misericordia. sꝫ hec mi̇scd̄ia nō ipēdit̄ oībꝫ excecat̃. sꝫ p̄destinat̃ tm̄. ḡ ꝛc̄. Maior nota. ꝛ ē p̄ª ꝯclo. q2 ex natura sua ordinat̄ ad dānatōem. q̄ ḡ ordinet̄ i salutē ē ex diuina mi̇scd̄ia. ꝛ ab extrinseco. Minor illa supponit̄ ex p̄ª p. q. xxiij. q̄ de⁹ aliq̄s reprobet ꝛ aliq̄s p̄destinet. vide ibidē. q̄ āt p̄destinat̃ ordinet̄ excecatio i bonū. ꝓbat̄ auctoritāte apl̄i ad Ro. viij. q2 dr̄ apl̄s Scim⁹ āt q̄m diligētibꝫ deum oia coopant̄ i bonū his q̄ sm̄ ꝓpositū vocati st̃ sci.

¶ Nota āt circa hāc auctoritatē pulchra i postilla D. sup eūdē locū. nā ē dubiū. an sub h̄ qḋ dr̄ oia. etiā ꝯp̄hēdātur pctā. Qḋ si nō. auctoritas nō erit ad ꝓpositū. vt p3 de se. q2 D. vult q̄ excecatio q̄ ē pcti ꝑambulū. ꝛ ex pctō seq̄t̄ cedat, i salutē q̄ vtiq̄ ē optimū bonū. Dicūt q̄dā q̄ pctā nō ꝯtinent̄ sub h̄. q̄ dr̄ oia. q2 sm̄ Augᵐ. pctm̄ nihil ē. ꝛ nihil fiūt hoīes cū peccāt. Sꝫ ꝯ h̄ ē. qḋ i glo. seq̄t̄. vsq̄ adeo talibꝫ de⁹ coopat̄ i bonū. vt si q̄ hoꝝ deuiāt ꝛ exorbitāt. etiā h̄ ip̄m eis faciat ꝓficere i bonū. vn̄ ꝛ i psal. dr̄. cū ceciderit iust⁹ nō collidet̄. q2 dn̄s supponit manū suā ¶ Sꝫ sm̄ h̄ videt̄. q̄ sp̄ tales in maiori charitate resurgant. q2 bonū hoīs i charitate ꝯsistit. quā si nō haberet. apl̄s se nihil eē recognoscit. j. Coꝝ. xiij. ¶ Sꝫ dd̄m. q̄ bonū hoīs nō solū ꝯsistit in q̄ntitate charitat̃. sꝫ p̄cipue i ip̄i⁹ ꝑseuerātia vsq̄ ad mortē. sm̄ illḋ Math. xxiiij. q̄ ꝑseuerauerit vsq̄ in finē h̄ saluꝰ erit. Ex hoc āt. q̄ iust⁹ cadit. resurgit cautior ꝛ hūilior. vn̄ i glo. subdit̄. postq̄ꝫ dixerat q̄ h̄ ip̄m faciat eis ꝓficere i bonū. q2 sibi hūiliores redeūt atq̄ doctiores. discūt eīm cū tremore. exultare debere. nō q̄si arrogādo sibi tāq̄ de sua ṽtute fiduciā ꝑmanendi. Hec D. ibidē Ex q̄bꝫ p3. q̄ excecatio etiā ꝯp̄hēdit̄ sub h̄. q̄ dr̄ oia et sic minor ṽa. q̄ ad scd̄a3 ptē. Et ꝯfirmat̄ illa ꝯclo auctoritate bti Augustini ꝛc̄.

¶ Argumē. ij i oppositū nō ē purū ꝛ soluet̄ q̄rto loco

¶ Ad pmū ḡ dd̄m. q̄ oia mala q̄ de⁹ facit vl̄ pmittit fieri ordināt̄ in aliq̄d bonū. nō tñ sp̄ in bonū ei⁹ in q̄ ē malū. sꝫ q̄nq̄ ad bonū alteri⁹. vl̄ etiā toti⁹ vniuersi. sic culpā tyrannoꝝ ordinat in bonū martyꝝ et penā dānatoꝝ ordinat ad gloriā iusticie sue

Dico p̄° q̄ h̄ argum̄. deficit penes ꝑalogismū ꝯn̄t̃. cū argui̇t. ordinat̄ i bonū. igit̄ i salutē excecati Est eīm a sup̄iori ad inferi⁹ affirmatiue ꝛ a pluribꝫ causis veritatis ad vnā. ¶ Dico 2° ad maiorē. q̄ ṽa ē auctoritas bti Aug. q2 ex q̄libet malo elicit bonū. nō āt cedit malū. i bonū ei⁹ in q̄ ē ꝛ cui⁹ ē. nec i naturalibꝫ nec i moralibꝫ. sic corruptio vni⁹ aīal̃ cedit q̄dē i bonū vniuersi. inq̄ztū p corruptōem vni⁹ aliḋ generat̄ vl̄ sustētat̄. nō tn̄ i bonū ei⁹ qḋ corrūpit̄ q2 bonū vniuersi ē a deo volitū sm̄ se. ꝛ ad ip̄m ordināt̄ oēs ptes vniuersi. silr̄ ptes alie ordināt̄ ad bonū nobiliss̃ maꝝ. sꝫ q̄cq̄d fit circa nobilissimas ptes nō ordinat̄ nisi in bonū ip̄aꝝ. Nobilissime āt ptes sunt sci ꝛ electi. ꝛ iō q̄cq̄d circa eos accidit boni vl̄ mali ordinat̄ i bonū ip̄aꝝ. ea āt q̄ circa malos fiūt. ordināt̄ i bonū scōꝝ ꝛ vltimate in glīam dei. ꝛ i relucētiā diuine iusticie. sic ꝑsecutio tyrannoꝝ ordinata ē i bonū scōꝝ martyꝝ. ꝛ mali pene dānatoꝝ. ꝛ pmissio casus i ip̄a3. ordinat̄ ad iusticie diuine relucētiā. Ad minorē. ṽa ē ad sensū arḡ. triū q̄ ad subtractionē grē cū sibi āneꝫo. sꝫ negat̄ ꝯn̄a. ꝛ rō iā patuit ꝛc̄.

¶ Ad scd̄m dd̄m. q̄ de⁹ nō delectat̄ in ꝑditōe h̄o

minū q̄stū ad ipam pditōem. sꝫ rōne sue iusticie. vel ppter bonū quod inde puenit.

¶ Ad maiorē. Deꝰ nō delectaṫ in pditōe pctōꝝ. vēꝫ fm se. vt pditio ē. tm̄ delectaṫ in ea. vt iusta ē. ꝛ huiꝰ signū ē. qꝛ nō infligit penā nisi ꝑpt culpā. Qꝫ aūt aliq̄s patiaṫ cadere in culpā. ꝛ eos reprobet. ē ꝑpt pctm̄ originale vel nō debitū grē ꝛ vite eterne. vt hꝫ D. de verita. q. vj. ar. ij. ad. ix. Et ē ꝑpt suauē dispōnem liberi arbitrij. ꝛ dico q excecatꝰ a deo iuste patiṫ. qꝛ volūtarie peccat ꝛ volūtarie perit. nec deꝰ ē cā pditōis sue. Minor negaṫ. q videreṫ delectari in pditōe. sꝫ in iusticia q reordinaṫ malū excecatoꝝ. ꝛ delectaṫ in suaui dispōne oīm. Ad pbatōem dr. q nō ē sile. qꝛ medicꝰ teneṫ medicinā ordinare ad salutem. nec hꝫ cām vt medicꝰ. q ordinet ad malū infirmi. secus de deo. qꝛ excecatōem causat ꝑpt culpā excecati. ꝛ pmittit culpā ꝑpt ꝯditōem creature ꝛ pmittit ꝛ punit ꝑpt reducem tiā iustitie sue. Dico 2°. q si infirmꝰ demeruisset. posset sibi ppinari medicina amara. nō a medico. sꝫ a iudice. ꝛ q̄ nō ordinareṫ in bonū infirmi. imo ad mortē tpalē ꝑpter forefacta infirmi. sic in ꝑposito hō excecatꝰ demereṫ vt pꝰ maneat excecatꝰ in malū suū. q̄re negaṫ ꝯn̄a. ꝛ ꝯn̄s vltea

¶ Dico 3°. q nō ē sile q̄ ad h. qꝛ medicꝰ agit positiue ppinādo medicinā amarā. Deꝰ āt excecādo nō positiue. sꝫ puatiue ꝯcurrit nō agēdo. ꝛ h ꝑpt culpā hoīs. ꝛ qꝛ nō teneṫ agere. sꝫ ꝑpt bonas causas pmittere deficere.

¶ Ad tertiū dōm q hoc q deꝰ aliquoꝝ excecatōes ordinet in coꝝ salutē misericordie est. q āt excecatio alioꝝ ordineṫ ad coꝝ dānatōem iusticie ē. q āt misericordiā q̄busdā īpēdit ꝛ nō oībꝰ. nō facit psonarum

p° p.q.xxiij. ar.v. ad 3m. acceptōem in deo. sicut in pmo dictū est

¶ Maior ꝯa. ꝛ de ea dictū fuit sup. q. lxxiij. ar. ix. ad 3m. qꝛ nō ē acceptor psonaꝝ deus. sꝫ dico q acceptio psonaꝝ solū hꝫ locū in distributōe debitoꝝ. sꝫ nō in datōe ꝛ distributōe liberali. qꝛ qlibet pt dare de suo q̄ntum vult ꝛ cui vult. ꝛ pt eq̄libꝫ dare ineq̄lia. vt hꝫ D. 2a 2e. q. lxiij. ar. p°. vbi vide qd sit acceptio psonaꝝ ꝛc. Ad minorē ꝯcedit. q excecatōem q̄rūdā ordinat ad coꝝ salutē. sed dico q salꝰ ē de nō debitū alicui hoīm. sꝫ ex diuia ꝯtute ꝛ liberalitate daṫ. ꝛ in ipam hō nō ex debito. sꝫ misericorditer ordinaṫ. Et g hꝫ locū qd dr in euāgelio. An nō lꝫ mihi facere qd volo. q̄re negaṫ ꝯn̄a. qꝛ esto nō accipiat psonā. vt sonat in vitiū. sic q alicui rōne gr̄is ꝛ ꝯditōis pticularis tribuat. ꝛ alteri nō. tm̄ libere absq̄ debito vni miseretur ex aliū indurat. vide p° p. q. xxiij. ar. v. ad. iij. in fine. ex. iiij sniaꝝ. dis. xlvj. q. ij. ar. ij. q̄stiūcula. ij. ad. v.

¶ Ad q̄rtū dōm. q mala culpe nō sunt facienda vt eueniāt bona. sꝫ mala pene sūt īferēda ꝑpter bonū

¶ Ad maiorē. Nō sunt faciēda mala. scꝫ culpe. vt eueniant bona. veꝝ. qꝛ sicut veꝝ nō est syllogisandū ex falsis sic nec bonū ex malo culpe. qd ē simplr malū Sꝫ dico q sunt faciēda positiue vl puatiue mala pene. vt eueniant bona. nō q̄dē illi cui inferṫ pena. sꝫ vniuerso vel saltē iusticie diuie. vt patuit ad pm. Ad minorē dico. q excecatio vt ē a deo ē malū pene. illatū iuste ꝑpt culpā. sꝫ negaṫ ꝯn̄a q nō excecet aliq̄s ꝑpt coꝝ bonū. sꝫ nō oēs vt patuit ꝛc.

¶ Questio. lxxx. de causa peccati ex pte diaboli.

Deinde ꝯsiderādū ē de cā pcti ex pte diaboli. Et circa h q̄ruṫ q̄ttuor. Pmo vtrum diabolꝰ sit directe cā pcti. Scdo. vtꝝ diabolꝰ iducat ad peccādū interiꝰ psuadēdo

Tertio. vtꝝ possit necitatē peccādi iducere. Quarto vtꝝ oīa pctā ex diaboli suggestione ꝓueniant.

¶ Hic ꝯn̄r iuxta ordinē statutū q̄stione pcedēti D. determiat h de alia cā extrinseca pcti. scꝫ diabolo. ꝛ circa h p° ōndiṫ quō diabolꝰ possit eē cā pcti. Scdo determiaṫ q̄dā corollarie sequētia ex dictis in ar. iij. et. iiij. Circa pmū ostēdiṫ p°. quō diabolꝰ possit eē cā pcti ex pte volūtatis. Scdo quō ex pte potētie apphēsiue tā sensitiue q̄ itellectiue. ꝛ etiā ex pte appetitꝰ sensitiui. ar. ij.

¶ Utrū diabolꝰ sit hoi directe cā peccādi

Ad pmum sic pcediṫ. Videṫ q diabolꝰ sit hoi directe cā peccādi Peccatū em̄ directe in affectu ꝯsistit sꝫ Aug. dē iiij. de tri. q diabolꝰ sue societati malignos affectꝰ inspirat. Et Beda sup Act. dr. q diabolꝰ aīam in affectū malicie trahit. Et Isido. dr in li. de summo bono. q diabolꝰ corda hoim occultis cupiditatibꝫ replet. g diabolꝰ directa ē cā pcti ¶ P. Hierony. dr q sic deꝰ ē pfector boni. ita diabolꝰ ē pfector mali. sꝫ deꝰ ē directe cā bonoꝝ nostroꝝ. g diabolꝰ est directe cā pctōꝝ nostroꝝ. ¶ P. phs dr in q̄dā. c. ethice eudimice q oportꝫ esse q̄ddam pncipium extrinsecum humani consilij. ꝯsilium aūt humanum nō solum est de bonis. sꝫ etiam de malis. ergo sicut deꝰ mouet ad ꝯsilium bonū. ꝛ p h directe ē cā boni ita diabolꝰ mouet hoiem ad ꝯsiliū malū. ꝛ p h seq̄ṫ q diabolꝰ directe sit cā pcti ¶ Sꝫ ꝯtra ē q Aug. pbat. in pmo ꝛ tertio de li. ar. q nulla alia re fit mens hois serua libidinis nisi ꝓpria volūtate. sꝫ hō nō fit seruꝰ libidinis nisi p pctm̄ g cā pcti nō pt eē diabolꝰ. sꝫ sola ꝓpa volūtas

¶ Hic g p° inq̄rit quō diabolꝰ sit cā pcti ex pte volūtatis. ¶ Nota āt p intellectu huiꝰ articuli ꝛ repete sup dicta. q. lxxv. ar. iij. vbi declaratū fuit. q solꝰ deꝰ pt efficienter directe agere in volūtatē ꝛ volūtas ipa. nō āt q̄cūq̄ creatura. Illa em̄ in h articulo supponūṫ. Silr ꝛ ad specificatione solū mouet sufficiēter obiectū om̄iq̄ꝫ pfectū directe. ꝑponēs āt impfectū obiectū mouet idirecte ꝛ isufficiēter

¶ Rn̄deo dōm. q pctm̄ actꝰ q̄dē ē. vn̄ hoc mō pt eē aliq̄d directe cā pcti p quē modū aliq̄s directe est cā alicuiꝰ actꝰ. qd q̄dē nō cōtingit nisi p h q ꝓpriuꝫ pncipiū illiꝰ actꝰ mouet ad agēdū. ꝓpriū āt pncipium actus pcti ē volūtas. qꝛ om̄e pctm̄ ē volūtariuꝫ vn̄ nihil pt directe eē cā pcti nisi q potest mouere voluntatem ad agendum.

¶ In h corpe D. pncipalr (vt sufficiēter rn̄deat) tria facit. p° pmittit quādā ꝯclōnē fundamētalē ꝛ ḡnalē. 2° deducit ꝯclōnes aliq̄s pticulr rn̄siuas ibi. Volūtas aūt 3° ex illis ifert ꝯclōnē totalē ꝛ expssiue rn̄siuā ibi. Vn̄ sequitur. Cōclusio fundamētaꝉ ḡnalis. nihil pt directe esse cā pcti. nisi qd pt mouere volūtatē ad agēdū. Probatur ꝯclo. h mō pt eē aliq̄d directe cā pcti. p quē modū aliq̄d directe ē cā alicuiꝰ actꝰ (scꝫ deformis) sꝫ aliq̄d ē cā actus pcti. solū qꝛ mouet volūtatē ad agēdū. s. incedēdo. igiṫ ꝯclo ꝯa. Maior pꝫ ex q. lxxv. ar. p. qꝛ pctm̄ actꝰ q̄dā ē. ꝛ nō assignaṫ sibi cā p se. nisi rōe actꝰ. q pt incedi. vt patuit vbi iā. Minor pbaṫ. aliq̄d ē pncipiū alicuiꝰ actꝰ. nō nisi qꝛ mouet ꝓpriū pncipium ad agēdū. sꝫ ꝓpriū pncipiū actꝰ

peti ē volūtas. igr̄ minor ꝟa. maior nota. sicut ꝑncipiū passiōis ē qd̄ mouet manū ad ꝑcutiendū. Minor ꝓria p3. q2 om̄e pctm̄ ē volūtariū. ꝛ ꝑ ꝯn̄s ei9 ꝑncipiū ē volūtas. ¶ Nota q̄ siue sit act9 volūtari9 dicat9 a volūtate. vl' impat9. tūc id qd̄ mouet volūtatē ē ꝑncipiū act9. quia etiā actū iperatū volūtas nō impat. nisi mediāte actu eli cito. ꝛ ḡ quicq̄d ē ꝑncipiū act9 volūtat3. opoꝛ3 q̄ ꝓus or dine nature moueat voluntatē

q.ix.art.j. et iij.et.v. ¶ Volūtas āt sic sup̄ dictū ē a duobꝫ moueri p̄t Uno mō ab obiecto sicut d̄r appetibile appr̄hēsum mouet appetitū. Alio mō ab eo qd̄ iterius inclinat voluntatem ad volendū.

¶ Hic ꝯn̄r D. r̄ndet q̄sito ꝓm aliq̄s distinctiōnes. vn̄ ponit duas ꝯclones ꝑtialr̄ r̄nsiuas. scḋa3 ibi Ex pte aūt ꝛc̄. Circa ꝑm̄ p° ꝑmittit q̄ndā distinctiōe3. 2° subiūgit ꝑ mā ꝯclonē. ibi. Hoc āt ꝛc̄. Distictio ḡ explicat ꝑcedentē ꝯclonē. q2 dictū ē q̄ nihil ē cā peti. nisi qd̄ p̄t mouere volū tatē. Iō notandū ꝯn̄r iuxta dicta sup̄. q.ix. ar. p. ꝛ q.lxxv Q3 volūtas a duobꝫ moueri p̄t. Uno° ab obiecto sicut d̄r q̄ appetibile mouet appetitū. Alio° ab eo qd̄ interi9 in clinat volūtatē ad volendū. Cōsequēter cū dicit

q.ix.art.iij. iij.v.et.vj q.lxxx. ar.j. ¶ Hoc āt nō ē nisi vel ipa volūtas vel de9. vt sup̄ ōnsum ē. de9 āt nō p̄t eē cā peti. vt dictū ē Relinq̄r ḡ q̄ ex hac pte sola volūtas hoīs sit directe cā peti ei9

¶ Subiūgit ꝑmā ꝯclonē ꝑtialr̄ r̄nsiuā iuxta 2m̄ mē brū ꝑdictū. tale. Ex hac pte (sc3 q̄ interi9 inclinās volūta te3 causat actū ei9 ꝛ q̄ volūtas mouet ab interiori) sola vo

3° p°. lūtas hoīs ē directe cā peti ei9. ꝓbat. ex hac pte volūtatē nō p̄t mouere. nisi vl' volūtas vl' ipe de9. s3 de9 nō p̄t eē cā peti. igr̄ sola volūtas ꝛc̄. maior patuit sepi9. q.ix. et q.x. Minor patuit. q.lxxix. ar. p°. ¶ Nota āt sp. q̄ de9 nō in clinat ad actū peti formalr̄. vt subest deformitati. s3 in clinet ad oē positiū act9 Ex ista ꝯclone seq̄r euidenr̄ ꝯclo r̄nsiua formalr̄. iuxta h̄ mēbrū. sc3 diabol9 nō ē. nec p̄t eē directa cā peti. p3. q2 h̄ mō solū ē cā peti. qd̄ volūtatē inte rius mouet ad actū peti. s3 diabolus nō ē h̄mōi. igr̄ ꝛc̄. Maior ꝛ minor patēt ex dict3. Deinde cū dicit

¶ Ex pte āt obiecti p̄t itelligi q̄ aliq̄d moueat vo lūtatē tripl'r. Uno mō ipm̄ obiectū ꝓpositū. sic di cim° q̄ cibo excitat desideriū hoīs ad comedēdū Alio mō ille q̄ ꝓponit vel offert h̄mōi obiectum. Tertio mō ille q̄ ꝑsuadet obiectū ꝓpositū habere rōem bo ni. q2 ꝛ hic aliq̄liter ꝓponit ꝓpriū obiectū volūtati qd̄ ē rōnis bonū verū vel apparēs. Primo igr̄ mō res sensibiles exteri9 apparētes mouēt volūtatē ho minis ad peccādū. Scḋo āt ꝛ tertio mō vel diabo lus vel etiā hō p̄t incitare ad peccādū. vel offerēdo aliq̄d appetibile sensui vel ꝑsuadēdo rōni.

¶ Procedit ad scḋam ꝯclonē ꝑtialr̄ r̄nsiuā. cui ꝑmo ꝑmittit subdiuisionē ꝑmi mēbri ꝑdicti. deinde ꝓm illam ponit ꝯclonē. ibi. S3 nullo istoꝝ ꝛc̄. Subdiuidit ḡ ꝑm̄ mēbrū ꝑdicte distinctiōis. q2 aliq̄d mouet sicut obiectū ꝓpositū alio mō. sic ille q̄ ꝓponit obiectū h̄mōi. Tertio°. ille q̄ ꝑsuadet ꝛc̄. Primo° res exteri9 apparētes mouent volūtatē hoīs ad peccādū 2° ꝛ 3° mō. vl' diabol9 vel hō p̄t icitare ad peccādū. vl' offerēdo aliqd̄ appetibile sensui vel ꝑsuadendo ratōni vt patebit articulo sequenti. quia p̄t offerre appetibile mediāte imaginatione vl' passione. Quō āt moueat rōem patebit ar. ij. Cōsequēter ibi.

¶ Sed nullo istoꝝ triū modoꝝ p̄t aliq̄d eē direc te cā peti. q2 volūtas nō ex nec̄citate mouetur ab ali q̄ obiecto nisi ab vltimo fine. vt sup̄ dictū ē. vn̄ non q.x.ar.ij.et p̄. ē sufficiēs cā peti neq3 res exteri9 oblata. neq3 ille q̄ ꝑ.q.cvj.art. eā ꝓponit. neq3 ille q̄ ꝑsuadet ij.q.cv ar.iiij

¶ Infert aliā ꝯclonē correspondentē huic subdiuisioni. Ex pte obiecti nō ē sufficiēs cā peti. neq3 res exterius oblata. neq3 ille q̄ eā ꝓponit. neq3 ille q̄ ꝑsuadet. ita q̄ nullo istoꝝ triū modoꝝ aliq̄d p̄t eē directe cā peti. Probat ꝯclo. vo luntas nō mouet ex necessitate ab aliq̄ obiecto (sc3 obie ctiue) nisi ab vltimo fine. igr̄ ꝯclo vera. Añs patuit sup̄ q.x. ar. ij. et p° pte. q.cvj. ar. ij. et. q.cv. art. iiij. tenet ꝯn̄a. q2 nullū hoꝝ triū ē vel ꝓponere p̄t vltimū finē. s3 sol9 de us. igr̄ ꝯn̄a bona. ¶ Nota āt. q̄ vltim9 finis q̄uis ne cessario moueat ꝛ q̄ ad specificatiōem act9 ꝛ q̄ ad exerci tiū clare visus ꝛ ꝑsens. qr̄ tn̄ nō p̄t mouere ad pctm̄. imo facit volūtatē ipeccabilē. iō nullū obiectū p̄t mouere suffi cienter ꝛ directe. vl' q̄ ad specificatiōem. vl' exercitiū peti. iō Doc. d̄r q̄ nullū obiectū. sc3 exteri9 ꝛ ꝓponibile ꝑ aliquā creaturā ē sufficiēs cā peti. q2 volūtas nō peccat nisi cō mittendo actū inordinatū ad quē nullū tale inducere p̄t ¶ Nota etiā al's tacta. q.lxxvij. ar. p° ad p̄m. q̄ obiectū mouet ad specificatiōe3 act9 ꝛ tn̄ etiā ē cā ꝑtial' effectiua ac tus volūtat3. Et ḡ si sit tale obiectū q̄ appr̄hendatur ne cessario volendū. imo ei9 volitio ꝛ fruitio videat eē sum mū bonū necessario mouebit ad exercitium actus secus de actu volūtat3 circa qd̄cūq3 aliud pctm̄. q̄re Doc. h̄ in telligi p̄t. q̄ nullū obiectū necessario mouet. vl' q̄ ad speci ficatiōem vl' q̄ ad exercitiū. ꝛ ꝑ ꝯn̄s nō directe ꝛ sufficient̄ Sup̄ cū q.x. ar. ij. quē locū h̄ allegat. voluit q̄ nullū ob iectū nec̄ario mouet ad specificatiōe3 act9 in via. nisi briu do. ꝛ ꝑ ꝯn̄s multo min9 nec̄ario ad exercitiū. ꝛ ꝑ ꝯn̄s nō directe. nec sufficienter iducit ad pctm̄. nec ipm̄ ꝓponens nec q̄ ad exercitiū. nec q̄ ad specificatiōe3. illō cū d̄r h̄ dire cte mouere. vl' quia mouet sufficiēter ad exercitium. siue ad specificatiōnem.

¶ Unde seq̄r q̄ diabol9 nō sit cā peti directe vel sufficienter. sed solum ꝑ modū ꝑsuadentis vel pro ponentis appetibile.

¶ Hic vltio D. ex oībꝫ ꝑdict3 ifert corollarie ꝯclonē totale r̄nsiuā. Diabol9 nō ē cā peti directe vl' sufficiēter. s3 solū ꝑ modū ꝑsuadēt3 vl' ꝓponēt3 appetibile. Pria ps p3 ex p° ꝯclone r̄nsiua. q2 directa causa ē q̄ interi9 agit in vo luntatē ꝛ act9 ei9 ꝓducit. vel obiectū sufficient̄ motm̄ ꝓpo nit. s3 diabol9 nō ē h̄mōi. igr̄ ꝛc̄. Scḋa ps sc3 q̄ nō suffi ciēter etiā ex pte obiecti. q2 ex pte obiecti sufficienter mo uet. q̄ ꝓponit obiectū qd̄ de nec̄itate mouet. s3 nullū obie ctū ꝓponibile a diabolo nec̄ario mouet ad pctm̄. igr̄ ꝛc̄. et pat3 ex ꝓria ꝯclone Tertia ps p3. q2 hō p̄t ꝑsuadere. ḡ ꝛ diabol9. ꝛ explicabit ista pars magis ar. sequēti

¶ Et qd̄ dictū est ꝯfirmat argumento in ꝯtrarium.

¶ Ad primū ḡ d̄dm. q̄ oēs ille auctoritates ꝛ si q̄ sil'es iueniāt sunt referēde ad h̄ q̄ diabol9 suggerēdo vel aliq̄ appetibilia ꝓponēdo iducit ad affectū peti

¶ Maior ꝟa ad sensu3 sup̄dictū. q.lxxj. ar. vj ad 2m̄ q2 pctm̄ directe in affectu ꝯsistit causalr̄ ꝛ ꝑncipalr̄. q2 ex teriori act9 a q̄ sit pctm̄ nō tn̄ sine iteriori affectu ꝛc̄. Ad minorē. ad oēs autoritates d̄r vna solutiōe. q2 nō itelligūt nec volūt. q̄ diabol9 imittat affectū peti. s3 alliciat ꝓpo nendo ꝛ ꝑsuadēdo. vl' mediāte imutatiōe imaginatiōis. vl' mediāte ꝯcitatiōe passiōis. s3 qd̄ directe affectiōem vo luntatis ꝓducat. ē ipossibile vt patuit sepius sup̄.

¶ Ad scdm dicendum q similitudo illa e attendeda qntu ad hoc q diabol9 quodamo e ca pctor nostror. sic de9 e aliq mo ca bonor nostror. no tn attedit qntu ad modu causandi. na de9 causat bona iteri9 mouendo volutate qd diabolo puenire no pt

¶ Ad maiore allo sic habitu in dicto bti Hieronymi no dr eqlitate. sz aliqua siltudine. qz sic de9 pcurrit ad bona opa ita diabol9 qdamo ad mala. vl pprie vl remote. vt patebit ar. iiij. sz in mo pcurredi e magna diuersitas. qz de9 e pfecta ca mouens interi9. z imutans volutate directe z causans totu qd e boni in opibz bonis. Diabol9 at ad mala pcurrit sollicitado z psuadedo exteri9. scz i sensualitate. no interi9 in volutate agedo Et igit. negat pna. Vide de mate. hui9 sctonis D. sanc. in qdlibeto. iij. arti. viij. vbi qrit. an diabol9 sem p substantialiter inhabitet hoiem quadocunq peccat mortalr.

¶ Ad tertiu dicendum q de9 e vniuersale pncipiu ois interioris mot9 huani. sz q determinet ad malu psilium volutas huana. hoc directe qde e ex volutate humana. z a diabolo per modum persuadetis vel appetibilia proponentis.

¶ Ad maiore. pcedo ea z fuit sup habita. q. ix. ar. iiij et e illd pncipiu extrinsecu. pncipiu huani psilij. pfectz q ad omni actu. q tedit in bonu in coi. z e pncipiu psilij. sicut et D. hz p9 p. q. lxxxij. ar. iiij. ad nonu. Qz pncipiu psiliandi z intelligedi e aliqd alti9 pncipiu itellectu r. fo. reducit at mot9 volutatis mediate motu intellect9 in deu no vt in celi motore. sz vt in vle z pmu pncipiu intellectualiu. nec ad hoc reqrit nisi general' influetia. sicut eni oes mot9 corporales reducunt in aliqua p se cam sui ordinis. scz i pm motu. sic z itellectuales mot9 reducunt in aliquam p se cam sui ordinis. sunt at ai t9 scdi z in ordie actuu scdor. qz psiliu z intellect9 in actu. qre reduci debet in aliqd eminenti9 psilio z intellectu in actu. tale at no e itellectus in aia nra. g reducunt in aliqd altius extra. qd mouet ad hmoi psilia z intellect9 z hoc voluisse videt ph's in illa auctoritate qua iducit maior ista. Sz dico q hmoi pncipiu. i. intellect9 z volutas srute hmoi pncipij naturalr z p9 tedut in bonu z veru coe. sz ad pticulare bonu volutas scipaz p psiliu rois determiat. ita q illd exteri9 pncipiu e ca vlis ois interioris mot9. no tn adimit libertate volutatis determinadi se ad hoc vl illd bonu. qd scz e veru vl apparens. Minor pcedit. sz q sit de malo no e a deo. sz volutate vl diabolo. Vn dr pnter. q de9 mouet ad psiliu bonu gratuita bonitate. no ex gnali causalitate. qua hz vt pncipiu rois et volutatis. sz ex singulari gra mouet aliqs ad bonu determiatu. vt patuit sup. q. ix. ar. vi. ad 3m. Negat at q ita diabol9 ad malu vt illd ita dicat eqlitate. qz deus mouet ad bonu psiliu efficacit z intrinsece. sec9 de diabolo q no pt imittere psiliu vel cogitatoem. vt hz D. p. p. q. cxi. ar. ij. ad 2m. sz pt incitare ad cogitandu vel psiliandu mo dicendo. ar. sequen. Negat pna zc.

Utrum diabol9 iducat ad peccadu iteri9 psuadedo

Y Ad scdm sic pcedit. Videt q diabol9 non possit inducere ad peccadu interi9 istigando Interiores eni mot9 aie sunt qda opa vite sz nullu op9 vite pt ee nisi a pncipio intrinseco. nec etia op9 aie vegetabil' qd e infimu inter opa vite. g diabol9 fm interiores mot9 no pt hoiem istigare ad malu. ¶ Pr oes interiores mot9 fm ordine nature a sensibilibz exterioribz oriunt. sz pter ordine nature aliqd opari e soli9 dei. vt in pmo dictu e. g diabol9 no pt i interioribz motibus hois aliqd opari nisi fm ea q in exterioribz sensibilibz apparet. q. cx. ar. iiij.
¶ Pr interiores act9 aie sunt itelligere z imaginari. sz qntu ad neutru hor pt diabol9 aliqd opari. qz vt in pmo habitu e. diabol9 no iprimit i intellectu humanu. in fantasia etia videt q iprimere no possit. qz forme imaginate tanq magis spuales sunt digniores qz forme q sunt in materia sensibili. qs tn diabolus imprimere no pt. vt pz ex his q in pmo habita sut. g diabol9 no pt fm interiores mot9 iducere hoiem ad pctm. ¶ Sz 9tra e. qz fm hoc nunq tetaret hoiem nisi visibilr apparedo. qd pz esse falsu. q. cx. ar. 2.

¶ Hic qrit Doc. quo diabol9 possit ee ca pcti. ex pte pcte apphesiue z appetit9 sensitiui. ¶ Nota at p intellectu qsiti. q qz dictu e. q diabol9 no e ca pcti. nisi psuadendo. Persuadere at 9tingit duplr. visibilr z inuisibilr. sic visibilr in paradyso tentauit pmu hoiem in specie serpentis. z christu visibilr in deserto tentauit. Querit g. an no solu sic visibilr inducat ad peccadu. qz tuc nullu pctm fieret ex diaboli instinctu. nisi q ipse visibilr apparens suaderet. qd no est putandu. qre Doct. qrit. an etia inducat ad pctm eo mo q pt. psuadedo z instigado interi9 inuisibiliter q sicut angel9 bo9 interius illuminat hoiem. z iduat ad bonu psuadedo. z tn ho nescit a q illuminet. sic hz Doc. p9 p. q. cx. ar. p9. ad 3m. sic ho instiget latenter z inuisibilr ad malu. z nesciat vn pueniat hmoi instigatio
¶ Nota p intellectu eor q habent in pncipio articuli. q ad illuminatoez hois duo pcurrut. vt habet ex Doc. p9 pte. q. cxi. ar. p. z in de malo. mate. xvi. ar. vlti. scz pfortatio luminis itellectual. dispositio vl ordinatio specieru sensibiliu. sic q spes imaginarie dispenant. fm q 9petit ad aliqd intelligibile apphendendu. vl illm q aliq signa exteriora adhibent. Vtruq at diabol9 vtruq facere posset. sicut z bon9 angel9. Na eande natura coem hnt. z ho est ordine nature infra demone. tn diabol9 ex malicia volutatis no intedit hoiem pfortare ad itelligenda veritatem. nec iuuat eu qcuq mo ad veritatis cognitoez. imo magis nitit eu inducere in errore z falsitate z in pctm. io interior psuasio diaboli. z qcuq eius reuelatio no hz roem illuminatois. sz fit p impssione quada in vires sensitiuas interiores aut exteriores. Na itellect9 qnto magis illuminat tanto magis pt cauere a deceptoe qua diabolus intendit. no ergo illuminat.

Rndeo dicendum q interior pars aie e intellectiua et sensitiua. itellectiua at 9tinet intellectu z volutate et de volutate qde ia dictu e quo ad ea diabol9 se hz ar. p9.
intellect9 at p se qde mouet ab aliq illuminate ipm ad cognitoem veritatis. qd diabol9 circa hoiem non intedit. sz magis obtenebrat roem ei9 ad 9sentiedu pcto. q qde obtenebratio puenit ex phatasia z appetitu sensitiuo. vn tota interior opatio diaboli ee videt circa phatasia z appetitu sensitiuu

¶ Doc. duo facit. p9 deducit qndu 9clone fundamentale. 2° 9clone misiud. ibi. Quor vtriuq zc. Codusio pa ambulans e. Tota interior opatio diaboli (q scz interius

instigat ad pcm̄) videt͏̄ eē circa ꝑhātasiā ꝛ appetitū sensitiuū. ꝓbat͏̄ ista ꝯclo. interior ps aie (scʒ ꝯm quā posset videri instigare) ē itellectiua ꝛ sensitiua. sʒ ꝯm itellectiuā ptē diabol⁹ nō istigat ad pcm̄. igit͏̄ tota ꝛc̄. vt dr ꝯclo. Maior relinquit͏̄ nota. Ex 2° et 3° de aia. qꝛ et si ꝯm Doc. p^a p. q. cxi. ar. iij. ad 2^m. possit demon opari in ptē nutritiuā et vegetatiuā. nō tn̄ p eā iducit ad pcm̄. nisi mediātibꝫ aliis. scʒ sensitiua. iō D. nō facit mentionē ꝙ instigat mediante vegetatiua. qꝛ remote se hꝫ ad pcm̄. vide D. sanc. de malo. marc. 3^a. ar. iij. ad. vij. Eodē mō diabol⁹ p aliquā aggregatōem spiritū ꝛ humoꝝ facere posset. ꝙ aliqd citius vl tardi⁹ digereret͏̄. sʒ h̄ nō ē ita ꝓpinquū suo ꝓposito. hec ille. Minor ꝓbat͏̄. intellectiua ps ꝯtinet itellectū ꝛ volūtatē. sʒ nec in volūtatē agere pt. nec in itellectū immediate ꝛ ꝯm se cū inducit ad pcm̄. igit͏̄ minor vera. Maior nota. ꝛ qꝛ memoria idēficat͏̄ cū itellectu. vt pꝫ p. p. q. lxxix. ar. vij. iō nō fit exp̄ssa mētio de memoria. qꝛ nō ponit in nūeꝝ reꝝ ꝯ istas. Minor ꝓcia q̄ ad p̄mā ptē patuit. ar. p. q̄ ad scd̄aꝫ ptē ꝓbat͏̄. intellect⁹ p se mouet͏̄ ab aliq̄ illuminātē ipm ad cognitōeꝫ veritat͏̄. sʒ diabol⁹ h̄ circa hoiem nō intēdit. sʒ mag͏̄ obtenebrat rōem ei⁹ ad ꝯsentiendū pctō (subsumit͏̄) sʒ tal͏̄ obtenebratio ꝓuenit ex phātasia ꝛ appetitu sensitiuo. igit͏̄ p^a ps vera. Et notanter dr intellectū ꝯm se. qꝛ h̄ ē ꝯfortare ipm ꝛ spēs ordinare ad veritatē cognoscendā. Maior vera. ꝛ minor pꝫ ex 2° notabili p̄misso in p̄ncipio. Minor subsumpta parere pt ex dictis sup̄. q. lxxvij. ar. p. ad 2^m. sʒ mag͏̄ pꝫ. p^a p. q. lxxxiiij. ar. viij. qꝛ p ligamentū sensus ipedit͏̄ itellect⁹. vide ibideꝫ relinquit͏̄ igit͏̄ ꝯclo ꝓa ꝙ diabolus nō instigat nisi mediāte phātasia ꝛ appetitu sensitiuo. ❡ Nota āt. ꝙ qꝛ ꝯm sniaꝫ sci Doc. p. p. q. lxxviij. ar. iiij. in fi. corpis. phātasia ꝛ imaginatiua idēticant͏̄ ꝯm rē in hoie. in q̄ act⁹ phātastic⁹ solū apparet. iō D. h̄ in ꝯclone loq̄t͏̄ de phātasia. ꝛ stati post ꝓbat ꝛ loq̄t͏̄ de imaginatiua. pꝫ āt ꝙ D. nō ē vari⁹ in res cognitis terminis. cꝫuis imaginatio ꝛ phantasia cōiter possint accipi p interiori sensu.

❡ Quoꝝ vtriuſqꝫ ꝯmouēdo p̄t inducere ad pctm̄. p̄t eīn opari ad h̄ ꝙ imaginationi aliq̄ forme imaginatiue p̄sentent͏̄. pt etiā facere ꝙ appetit⁹ sensitiuus
p^a. p. q. cxi. art. iij. ꝯcitet͏̄ ad aliquā passionē. Dictū ē eīn i p̄mo li. ꝙ natura corpalis spūali naturalr̄ obedit ad motū localē. vn̄ ꝛ diabol⁹ oia illa causare p̄t que ex motu locali corpoꝝ iferioꝝ ꝓuenire p̄nt nisi v̄tute diuia repmat͏̄.

❡ Hic ꝯñter Doc. deducit ꝯclonē misiuā. talē. diabolus pt inducere ad pcm̄. interi⁹ instigando. scʒ ꝑsuadendo ꝛ disponēdo vl afficiēdo. nō āt ꝑficiendo. ꝓbat͏̄ ꝯclo. Diabol⁹ p̄t ꝯmouere phātasiā ꝛ appetitū sensitiuū respectu pcti. igit͏̄ pt inducere ꝛc̄. Huj⁹ ꝯñe Doc. ꝓbat p̄mo añs. 2° ꝯñam. ibi Ex h. 3° subiūgit ipam ꝯclonē. ibi Et p hūc modū ꝛc̄. Añs g̊. ꝓbat͏̄ q̄ ad ābas ptes sic. Diabolus p̄t opari ad h̄ ꝙ imaginatōi aliq̄ forme imaginatiue p̄sentent͏̄. pt etiā facere ꝙ appetit⁹ sensitiu⁹ ꝯcitet͏̄ ad aliquā passionē. igit͏̄ añs veꝝ. ꝯña clara. qꝛ p̄sentatio forme imaginatiue. i. spēi sensibil͏̄ ꝛ passio. sunt q̄dā ꝯmotōnes. Assumptū illō ꝓbatur. Diabol⁹ oia illa causare p̄t. q̄ ex motu locali corpoꝝ iferioꝝ ꝓuenire p̄nt. nisi v̄tute diuia repmat͏̄. sʒ ꝙ aliq forme rep̄sentent͏̄ imaginatōni. ꝯseqtur quoqꝫ motū localē. silr̄ ꝯcitatio appetit⁹ sensitiui p passionē. igit͏̄ assumptū veꝝ. Huj⁹ rōis Doc. ponit p° maiorē cū p̄cedēti assumpto. 2° ꝓbat p̄mā ptē minoris. ibi Qꝫ aūt aliq̄ ꝛc̄. 3° scd̄am. ibi Similr̄ etiā. Maior g̊ illa pꝫ ex p^a ptē. q. cx. ar. iij. vbi dictū ē ꝛ ꝓbatū. ꝙ natura corporal͏̄ spūali naturalr̄ obedit ad motū localē. qꝛ diuia sapientia ꝯiūgit fines p̄moꝝ p̄ncipijs scd̄oꝝ. Cū igit͏̄ motus local͏̄ sit supmū ꝛ p̄ncipiū creature inferioris. i. corpal͏̄ igit͏̄ ꝯiūgit͏̄ ifimo supioris. i. nature āgelice. ꝯñter cū dr

❡ Qꝫ āt aliq̄ forme rep̄sentēt͏̄ imaginatōi. ꝯseq̄t͏̄ quoqꝫ ad motū localē. dr eīn phs in li. de somno ꝛ vigilia. ꝙ cū aial dormierit descēdēte plurimo sanguine ad p̄ncipiū sensitiuum simul descendunt motus siue impressiones relicte ex sensibiliū motionibus. que in sensibilibus speciebus conseruantur. et mouent p̄ncipiū apphensiuum. ita ꝙ appareat ac si tūc p̄ncipiū sensitiuū a rebꝫ ipis exterioribꝫ imutaret͏̄. vn̄ tal͏̄ mot⁹ local͏̄ spirituū vel humoꝝ ꝓcurari pt a demonibꝫ siue dormiant siue vigilent hoies ꝛ sic seq̄t͏̄ ꝙ hō aliqua imaginetur.

❡ Probat p̄mā ptē minoris p̄cedēt͏̄. q̄ notāter dr. ꝙ quoqꝫ p̄sentatio forme imaginatiue. seq̄t͏̄ motū localeꝫ. qꝛ triplr̄ fit apparitio imaginaria. vt p̄t colligi ex Doc. sanc. p^a p. q. cxi. ar. iij. et in de malo. q. vi. ar. xi. scʒ ex volūtate imaginātꝭ. q̄ tn̄ etiā quoqꝫ extrahit spēs sensibiles mediāte motu. q̄ spēs ipe imaginarie de thesauro memorie educunt͏̄. vt hꝫ D. sanc. de malo. Scd̄o fit tal͏̄ apparitio ex cōmotione nature. ꝛ h̄ siue sano siue egro. sicut ē in freneticꝭ et etiā febricitātibꝫ. Tertio fit ex ꝯmotōe ab extrinseco ꝓcurata. Et g̊ dr minor quoqꝫ. ꝛ ꝓbat͏̄ p^a ps minoris auctoritate Aristo. in de somno ꝛ vigilia. qꝛ cū plurim⁹ sanguis. i. multa euapotatio ꝛ humores ꝛ spūs q̄ ligauerūt in p̄ncipio somni. nō mō sensus exteriores. sʒ ꝛ p̄ncipiuꝫ sensuū. h̄ ē sensum cōem. ꝛ nō illū tm̄. sʒ ꝛ phātasiā. sub q̄ ꝯtinent͏̄ oēs sensus interiores. alij a p̄ncipio sensitiuo descenderint p motū vapoꝝ relinquētes imaginatōem. per euapotatōis ꝯsumptōnem. soluit͏̄ imaginatio. ꝛ deinde etiā ptm sensus cōis. ꝛ attrahunt͏̄ in illis spiritibꝫ forme sensibiles ꝛ apparēt phātasmata in sensu cōi. ita ꝙ appareat hoi in somnis. ac si videret rē in se p̄sentē. de q̄ p. p. q. lxxxiiij. ar. viij. ad. ij. Et g̊ si natura p motū vapoꝝ ꝛ humoꝝ facit illas apparitōes. pt ꝛ h̄ demon. q̄ expert͏̄ p actus hoim q̄bꝫ passionibꝫ subdunt͏̄. vt ꝯm h̄ in eoꝝ imaginatōem efficaci⁹ impmat qd̄ intēdit. ꝛ q̄nto hō mag͏̄ afficit͏̄ aliq̄ passiōe. tāto facili⁹ ꝑcipit spēm ad sensum cōem reductā. ꝛ h̄ pt facere siue in vigilātibꝫ. siue in dormiētibꝫ sicut ꝛ hō vigilās. ꝛ vsuꝫ rōis hñs p volūtariā ꝯmotionem spirituū ꝛ humoꝝ spēs interi⁹ ꝯseruatas. q̄si in quibusdā thesauris educit ad p̄ncipiū sensitiuū. vt res aliq̄s imaginet͏̄. ❡ Nota āt sp ꝙ p p̄ncipiū sensitiuū intelligitur sensus cōis. vt declarat͏̄ in de somno ꝛ vigilia. qꝛ est fons toti⁹ sensualitat͏̄ ꝛ ab eo ꝓcedit vnus meat⁹ ad sensus exteriores ꝛ alij versus interiores. ꝛ inde ꝓuenit ꝙ iudicat in somno sicut in vigilia. Deinde cū dicit

❡ Silr̄ etiā appetit⁹ sensitiu⁹ ꝯcitat͏̄ ad aliq̄s passiones ꝯm q̄ndā determinatū motū cordis ꝛ spirituū. vn̄ ad h̄ etiā diabol⁹ p̄t cooperari

❡ Probat scd̄am ptē minoris sup̄dicte. scʒ ꝙ appetit⁹ sensitiuus possit ꝯcitari ad passiones p motū localē. pꝫ. qꝛ ꝯm motū cordis ꝛ spirituū hō ꝯmouet͏̄ ad passiones. ex ꝯtractōe eīn cordis causant͏̄ passiōes ꝑtinentes ad fugā. ex multiplicatōe āt spirituū ad pass. oēs ꝑtinētes ad ꝓsecutōem vt p̄t patere ex sup̄ dictꝭ de passionibꝫ. ꝯstat eīn ꝙ hō aliter disposit⁹ in corpe ꝓnior est ad aliā ꝛ aliā

passionē. scȝ iram vel ɔcupiscentiā. Deinde ibi

¶ Et ex h̄ ꝙ passiones aliq̄ ɔcitāt in appetitu sensitiuo. seq̄t ꝙ ꝛ motū siue intētōnem sensibilē p̄dicto mō reductā ad p̄ncipiū apph̄ēsiuū magis hō ꝑcipiat. q2 vt ph̄s in eodē li. dr. amātes modica silitudine in apph̄ēsione rei amate mouent. Cōtingit etiā ex h̄ ꝙ passio ē ɔcitata. vt id qd̄ ꝓponit imaginatōi iudicet ꝓsequendū. q2 ei q̄ a passione detinet videt ēē bonū id ad qd̄ ꝑ passionē inclinat

¶ Probat ɔn̄am p̄mā ꝛ p̄ncipalē ꝓ ɔclōne rñsiua q̄ fuit. Diabolꝰ pt ɔmouere ph̄ātasiā ꝛ appetitū sensitiuū. igit pt inducere ad pc̄m ꝛc. pbat. ꝛ q̄ ad p̄mā ptē. q2 iudiciū rōis nō seq̄t iudiciū imaginatōis. ꝛ rōem volūtas q̄ ad scd̄am ptē. s. pt mouere appetitū sensitiū. igit pt esse cā pcti. Probat. ibi ꝛ ex h̄ ꝙ passiōes aliq̄ ɔcitant in appetitu sensitiuo. hō facilꝰ ꝛ velocꝰ imaginat id ad qd̄ afficit ꝑ passionē ꝛ hō iudicet ēē ꝛc. sup̄. q. lxxvij. ar. j. tūc ibi

Et ꝑ hūc modū iterꝰ diabolꝰ iducit ad peccādū

¶ Subiūgit ip̄am ɔclōnē rñsiuā tā satꝭ pbatā. Nota āt ꝙ Scotꝰ in 2°. dis. viij. aduersat q̄busdā hic dictis

Scotus. p̄sertim de trāslatōe specieꝝ sensibiliū cū spiritib9. cum tū ph̄i manifeste sit dictū. ꝛ videt sibi ip̄ossibile. ꝙ sp̄es sensibiles ɔtineant in spiritib9. al's tot possent addere sp̄es. ꝙ nō plures. sȝ h̄ oīno facile soluit. tenēdo ꝙ forme intentionales nō ƀm subiecta. sȝ causas multiplicant. vñ ꝛ Capreolus in 2°. dis. viij. in solōne vlti. hȝ. ꝙ possunt plurima ph̄ātasmata esse in eadē parte spiritus.

¶ Et ɔfirmat ɔclō argumento in ɔtrarium.

¶ Ad p̄mū ḡ dd̄m. ꝙ opa vite sp̄ ꝛ si sint ab aliq̄ p̄ncipio intrinseco. tū ad ea pt coopari aliqd̄ exteriꝰ agēs. sicut etiā ad opa aīe vegetabilis opatur calor exterior vt facilꝰ digerat cibus.

¶ Maior ɔcedit. ꝛ dico ꝙ imaginatio ꝛ affectio q̄dē sunt opa vite. tū ɔmotio humoꝝ ꝛ spirituū vt fit a diabolo. nō ē opus vite ꝑ ɔparatōem ad hoiem in q̄ agunt q̄uis hec p̄ambula sunt ad opus vite. Ad minorē. opꝰ vite nō pt ēē nisi ab intrinseco elicitiue ꝛ ꝑfectiue. i. a poñā et p̄ncipio agēdi qd̄ ē intra agēs. tū aliqd̄ extrinsecū pōt coopari ꝛ sibi vl' pparare materiā vl' adducere. adiuuās p̄ncipiū opandi intrinsecū. sic poñā nutritiua ē poñā vitalis. ꝛ nō operat nisi mediante calore. q̄ ḡ calorē ɔfortaret. faceret ad bonā digestionē. silr q̄ offerret materiā bene digestibilē ꝛ gratā stomacho. ꝛ sic in ꝓposito diabolꝰ offert materiā circa quā ꝛ sp̄es sensibiles in aliis sensib9 retentas. q̄b9 p̄sentib9 imaginatio hȝ actū suū. Dico 2° ad minorē. ꝙ opatio vite ƀm ꝙ egredit a poñā. sp̄ est a p̄ncipio intrinseco. sȝ ƀm ꝙ ꝓcedit ab obiecto. pt ēē a p̄ncipio extrinseco sicut visio causat a visibili ꝛ h̄ mō imutat sensus a demonib9. sȝ ꝑ aliquā exhibitōem obiecti. Et redeunt solutōnes ƀm rē in idē. Quare negat ɔn̄a

¶ Ad scd̄m dd̄ȝ. q̄ hm̄oi apparitio formaꝝ imaginabiliū nō ē oīno p̄ter ordinē nature. nec ē ꝑ solū ip̄e

In corpe riū. sȝ ꝑ motū localē. vt dictū ē. Vñ pȝ rñsio ad tertium. q2 forme ille sunt a sensib9 accepte p̄mordialiter

¶ Ad maiorē. dico p̄mo si intelligit ꝙ imediate oīs motꝰ interior oriat. negat vliter. Cōcedit aūt ꝙ mediate et remote. oīs interior motꝰ orit ex exteriorib9 sensibilib9. et hoc ideo. q2 diabolus nō pt inducere in imaginatōē aliculꝰ. cuiꝰ sp̄es nō sit accepta ꝑ sensus exteriores. ita ꝙ nō pt facere imaginari aliqd̄ nouū ƀm se ꝛ suas partes ꝛ p̄ncipia. sicut pulchre declarat D. sanc. de malo. q. vi. ar. xi. ad. ix. Dico 2° ad maiorē. ꝙ oēs motꝰ interiores ꝓueniūt ƀm ordinē nature. ita ꝙ nō sup ordinē totꝰ nature. tū q̄nq3 ꝓueniūt p̄ter ordinē nature ꝑticularꝭ. scȝ sensitiue a demone. q̄ ꝛ ip̄e sub ordine nature ɔph̄endit. Nec tū opꝫ ꝙ ꝓueniāt tales motꝰ a sensibilib9 exteriorib9 imediate. imo etiā naturalr. in dormientib9 fit imaginatio q̄ nō imediate ꝓuenit ex exteriorib9 sensibilib9. sȝ ex ph̄ātasia vt patuit. ꝛ hāc rñsionē tāgit D. p̄ma pte. q. cx. ar. iiij. ad 3m. Vñ apparitio imaginabil' ꝓcurata a demone nō est oīno p̄ter naturā. q2 ē ƀm ordinē nature demonis. ꝛ ƀm ordinē nature ex pte hoīs. Ad minorē. vera. opari p̄ter ordinē totius nature. ē solꝰ dei. sed tū operari p̄ter ordinē naturalē ꝛ ɔsuetū illius nature. nō ē solꝰ dei. vt pȝ p̄ma pte vbi iam. Scd̄o dr ad minorē. ꝙ opari p̄ter ordinē etiā ꝑticularis nature ꝑ solū imperiū sine motu locali. vel applicatōe actiuoꝝ ꝛ passiuoꝝ ē solꝰ dei. sȝ operari p̄ter ordinē ꝑticularis nature ꝑ motū localē ꝛ applicationem actiuoꝝ. pt ēē angelice nature. pōt eñ angeli facere aliquē effectū ad quē agētia naturalia nō sufficerēt. vt pȝ p° pte. q. cx. ar. ij. ad 3m. sic in ꝓposito ɔcurrit demon per motū localē. nec tū ꝓprie ille effectꝰ ē p̄ter ordinē sensuū interioꝝ. nisi q̄ ād modū. nō q̄ ad subam effectꝰ. vñ Doc. sanc. de malo. diabolꝰ nō facit p̄ter ordinē nature. sȝ mouendo localr p̄ncipia intrinseca. Ex q̄b9 nata sunt hm̄oi ꝓuenire. hec ille. vñ negat ɔn̄a ¶ Circa ista incidit dubiū. an demon sic ɔmouens phantasiam mō dicto. cognoscat q̄d hō ꝑ interiores sensus imaginet aut cogitet: vide Doc. san. p̄ma pte. q. lxxv. ar. iiij. ad 3m. et q. cxj. ar. ij. ad 2m. ꝙ si necēario apph̄ensio ph̄ātastica seq̄ret imp̄ssionē corpalē. sicut in bestijs. tunc cognosceret. sȝ q2 appetitꝰ sensitiuꝰ ꝛ apph̄ensiua interior mouet a voluntate libere. iō nō sp̄ cognoscit. Vñ dictū ē ad p̄mū. ꝙ ip̄e nō causat cogitatōem. vl' imaginatōem. sȝ offert obiectū. sȝ q2 vsus subest volūtati. ideo nō necessario seq̄tur

¶ Ad tertiū maiorē. nō solū intelligere ꝛ imaginari. sed etiā ɔcupiscere ꝛ appetere sunt interiores actꝰ aīe. Minor vt iacet ē falsa q̄ ad vtrāq3 ptē. q2 pt opari in intellectū ꝛ in imaginatōem. Ad pbatōem dico p°. ꝙ nō ꝓcedit. q2 minor dr de posse opari in intellectū. ꝛ pbatio de de imp̄mere. Concedo eñ ꝙ diabolꝰ nō imp̄mit aliquā formā intellectui imediate. Et 2° dico. ꝙ non opat circa intellectū illuminādo. posset tū illuminare intellectū ꝛ eū ɔfortare. sȝ h̄ nō facit. nec ista ɔtrariant. qd̄ scȝ illuminet aliū ꝛ ɔfortet. ꝛ tū nō imp̄mat aliquā formā. vt pȝ p̄ma pte. q. cvj. ar. p. et in de veri. mate. viij. sȝ fit illuminatio in angel' p̄sertim. ꝑ ꝓpōnem ꝛ ꝑticularisatōem veritatꝭ illuminare. vt ibidē videri pt. ꝛ in hoīe. q̄ñ sp̄es ph̄abite dirigunt. Dico 3°. ꝙ diabolꝰ nō imp̄mit directe in intellectū. pt tū imediate mouere imaginatōem ꝛ appetitū sensitiū. ꝛ sic mediantib9 illis intellectū obtenebrare. sicut et posset hoīem isto mō illuminare si vellet. aliter eñ fit illuminatio angeli. q̄ angelꝰ illuminat. ꝛ q̄ hō. vt pȝ p° ꝑ. q. cxi. ar. p. q2 hō mediāte ordinatōe specieꝝ imaginabiliū ad veritatē intelligibilē ꝑcipiendā. Et ḡ lȝ nō imprimat diabolꝰ in intellectū. tū p̄us imp̄ssa in sensus interiores pt ordinare. vl' inordinare. vt deseruiant ad intellectꝰ illuminatōem vl' obtenebratōem. Vltra dico. ꝙ nō imp̄mit in ph̄ātasiā. q̄si aliq̄d causet in ea. viddȝ sp̄em alicuꝰ rei p̄us nō incipiētē. Cōcedo hoc. Nō eñ posset diabolus

facere qd cecus imaginet colores. z g nō imp̄mit formā imaginariam. sed tn̄ formā prius acceptā p sensuz sp̄e mouere pt vt appareat. z fiat p̄sens. z pcedo pbatōem illius ptis q̄ sumpta ē ex p̄a pte. q. cxj. ar. iij. qz diabol⁹ vl̄ quicūqz angel⁹. nō pt naturā corpalē trāsmutare formalr. s3 solū localr. z ea facere q̄ mediāte motu locali fieri p̄nt. s3 negat p̄ña. qz esto demon nihil imp̄mat de nouo totalr tn̄ pt p̄sistens pt facere apparere z mouere ad obtenebratōez intellect⁹ z sic inducere in pctm̄. vide de hac materia scdo sniaz. dis. x. q. q. ij. art. scdo.

¶ Utrū diabol⁹ possit necitatē iferre ad peccādū

Ad tertiū sic pcedit. Uidet q diabol⁹ possit necitatē inferre ad peccādū Potestas eni maior pt necitatē iferre minori. s3 de diabolo dr Job. xli. Nō ē ptās sup terrā q̄ ei valeat cōpari. g pt hoi terreno necitatē iferre ad peccādū. ¶ P. rō hois nō pt moueri nisi fm ea q̄ exteri⁹ sensib⁹ pponunt z imaginatōi repn̄tant. qa oīs nr̄a cognitio ortū habet a sensu. z nō ē itelligere sine phātasmate. vt dr i li. de aiā. s3 diabolus pt mouere imaginatōem hois. vt dictū ē. z etiā exteriores sensus. Dicit em Aug. in li. lxxxiij. q. q serpit h malū. s. qd ē a diabolo p oēs adit⁹ sensibiles. dat se figuris. accōmodat se colorib⁹. adheret sonis. infundit se sapori⁹. g pt rōem hois ex necitate iclinare ad peccādū ¶ P. fm Aug. nōnullū pctm̄ ē cū caro cōcupiscit aduersus sp̄m. s3 cōcupiscētiā carnis diabol⁹ pt causare sicut z ceteras passiones eo mō q̄ sup̄ dictū ē. g ex necitate pt iducere ad peccādū. ¶ S3 cōtra ē qd dr p̄me Pe. vlti. Aduersari⁹ vr̄ diabol⁹ tāqz leo rugiens circuit q̄rēs quē deuoret. cui resistite fortes i fide frustra āt tal' ammonitio daret si hō ei ex necitate succūberet. nō g pt hoi necitatē iducere ad peccādū

ar. ij. (margin)

ar. ij. (margin)

¶ Hic p̄nter determiat q̄dā corollarie sequētia ex dictis. z p̄o de q̄dā dubio. qd oriť circa dicta. qz pt diabolus eē cā pcti instigādo interi⁹ z imutādo phātasiā. z pcitando sensualitatē. videt g q possit phātasmata pturbādo totalr intelligibilē cognitōem ipedire. z sic hō necario sequet instigatōem diaboli. sicut poni articulo ad 2m dictū ē. q brutū seqt dispōnem corpalē. z sic videt posse inferre necitatē peccādi. ¶ Nota āt p itellectu hui⁹ articuli. ea q̄ sup̄. q. x. ar. iij. et q. lxxvij. ar. vij. dicta sͭ. qz videlz pctm̄ nō ē sine volūtate. nec volūtas sine vsu rōis necu⁹ rōis sine debita dispōe sensuū iterioz. q̄re de vltio ad p̄m cū qs reddit amēs. nō h3 vsum rōis. nec p p̄ns volūtatē nec p p̄ns peccabit. p̄sertim si in amentiam sine culpa sua inciderit. Ex q̄ statim apparet. q si demon faceret hoiem amentē sine hois pctō. quicqd hō postea faceret nō iputaret sibi ad pctm̄. ¶ Nota 2o. q esto imaginatio turbet tn̄ citra ablatōem vsus rōis. z esto silr sensualitas pcitet stāte vsu rōis. hō nō cogit ad pctm̄. qz sēp pt nō assentire q̄ntūcūqz solicitet ad pctm̄.

¶ Rn̄deo dōm. q diabol⁹ p̄pria v̄tute nisi refrenet a deo pt aliquē iducere ex necitate ad faciendu3 aliquē actū q̄ de suo gn̄e pctm̄ ē. nō aūt pt inducere necitatē peccādi. qd p3 ex h q hō motiuo ad peccādū nō resistit nisi p rōem. cui⁹ vsum totalr ipedire potest mouendo imaginatōnem z appetitū sensitiuum. sicut in arrepticijs patet.

¶ Doc. rn̄det ad q̄sitū tali cōclone. diabol⁹ p̄pria v̄tute (nisi refrenet a deo) pt aliquē inducere ex necitate ad faciendū aliquē actū. q̄ de suo gn̄e pctm̄ ē. nō āt pt inducere necitatē peccādi. Probat p̄a ps. hō nō resistit motio ad peccādū nisi p rōem. s3 demon pt totalr ipedire vsum rōis. igit pt zc. sic dr p̄a ps. Maior nota. qz si rō nō eēt statim hō seqretur delectabilia sensus. sicut alie bestie nec differret q̄ ad h a bestijs. Minor ptz. qz pt mouerē imaginatōem z appetitū sensitiū. p3 intantū vt hō insaniat. sicut aliq̄ pp̄ter amorē vl' irā incidūt in insaniā. z ptz etiam illa minor de arrepticijs. ¶ Nota āt q si hō ablato vsu rōis induceret sine sua culpa in aliqd de gn̄e maloz. puta in homicidiū. fornicatōem z hmōi. tūc eēt solū pctm̄ materialr. nō formalr z actu. io dr p̄a ps cōclonis. q pt inducere in aliqd de genere maloz. qd tn̄ nunc nō eēt pctm̄. z malū morale. qz moralia depēdent nō solū ex obiecto. s3 etiā ex dispositōne agēns. a cuius volūtate z ratōe habet esse morale cōpletiue. Deinde ibi

¶ S3 tūc rōne sic ligata q̄cqd hō agat nō iputat ei ad pctm̄. s3 si rō nō sit totalr ligata. ex ea pte q̄ ē libera pt resistere pctō sic sup̄ dictū ē Un̄ manifestū ē q diabol⁹ nullo° pt necitatē hoi iducere ad peccādū q. lxxvij. ar. vij. in corpe.

¶ Probat scdam pte cōclonis sic. si demon ex necessitate induceret ad peccādū. h eēt vl' rōne ligata. vl' ex ea pte q̄ ē libera. s3 nullo mō pt ex necessitate iducere ad peccandū formalr. igit. Maior nota. z innitit vie cōdictōis Minor pbat in lr̄a. qz rōne ligata. quicqd hō agat non imputat ei ad pctm̄ (s3 formalr sub rōe culpe de cui⁹ rōe ē eē volūtariū. qd nō ē sine vsu rōis vt patuit) q aūt nō ex ea pte q̄ rō nō ē totalr ligata. s3 libera. ptz. qz sic pt peccato resistere. vt patuit sup̄. q. x. ar. iij. et q. lxxvij. ar. vij. vt patuit in notabili p̄mo.

☞ Argumentū in cōtriū pcedit p scda pte cōclonis et stante vsu rōnis. z rōne nō ligata. qz sic hō pt resistere et vitare pctm̄ materialr z formalr.

¶ Ad p̄mū g dōm. q nō q̄libet ptās maior hoīe pt mouere volūtatē hois. s3 sol⁹ de⁹. vt sup̄ habitū ē q. ix. ar. vj.

¶ Maior vera. de necessitate. nō tn̄ violētia. qz q̄uis ptās sit maior volūtate hūana. nō tn̄ pt inferre violētiā. vt patuit sup̄. q. vj. ar. iiij. ad p̄m. Et g si intelligit de necessitate. i. violētia vlr ē falsa. qz nature minoris repugnat violētia sicut ē de volūtate. pt tn̄ de⁹ necario mouere volūtatē absqz violētia. vt patuit ibidē. Dico 2o. q sola illa ptās pt mouere volūtatē hūanā q̄ ipam creauit. vt patuit ibidē. Ad minorē. Cōcedit. q nō ē ptās super terrā. s3 corpalis q̄ ei s3 diabolo cōparari possit. Dico āt q volūtas nō ē res corpalis. z dico p̄nter q ptās diaboli nō ē maior libertate volūtatis. vn̄ cā necitare nō pt. z pterea dico. q licz ptās diaboli sit maior fm eē nature z dignior. nō tn̄ ē maior in rōne libertatis. De h Doc. san. 2o sniaz. dis. xxj. q. p̄. ar. ij. ad p̄m. q̄uis ptās demonis sit simplr maior q̄ ptās hois. tn̄ q̄tū ad aliqd nō ē maior. s3 q̄tū ad act⁹ liberi arbitrij q̄ cogi nō p̄nt. qz hoz actuū ipe hō dn̄s est. nō demon. z iō pt hō eius tentatōi resistere. hec ille. z hec ad p̄positum.

¶ Ad scdm̄ dōz. q illd qd ē app̄hēsuz p sensuz vl' imaginatōez nō ex necitate mouet volūtatē si hō habeat vsuz rōnis. nec sp hmōi app̄hēsio ligat rōnem

¶ Maior vera. s3 dico q imaginatū z app̄hensum.

p sensum. nō minus mouet volūtatē. si manet vsus rōis q: rō nō min⁹ iudicat tale eē psequendū Minorē pce do. z q possit imutare z ludificare sensus exteriores. pz de malo. q. vi. ar. xi. ad longū. z pᵃ p. q. cxi. ar. iiij. z dat se demon figuris. nō q ipē videat in aliq figura q incor poral' ē. sz faciūt aliquā imutatōnem circa figurā. vl' vere vl' apparēter. sic pt facere q hō appareat bestia vl' formā do aliquā figurā circa hoiem. vl' pstigiando oculos vi dētis Sz negat' pña. q: qntūcūq imaginaᵒ sit de re aliq illicita. nō oz volūtatē assentire. z g pñs nō oz eā peccare

¶ Ad tertiū ddz. q pcupiscētia carnis ptra spūm qñ rō ei actualr resistit nō ē pctm̄ sz materia exercēde vtutis. q āt rō ei nō resistit nō ē in ptāte diaboli. et ideo nō pt inducere necessitatē peccati

¶ Ad maiorē dico. q si caro pcupiscat ex qlitate or gani z motu q insurgit absq aliq imaginatōe cohibibili tūc tal' pcupiscētia ē mot⁹ pᵒ pmus. z nō hz rōem alicu⁹ pcti. nec venialis nec mortal'. q: ē pure natural' z extra ge nus moris vt patuit sup. q. lxxiij. ar. iij. z dico q talē mo tū pt diabol⁹ pcurare. vt patuit in ar. pcedēti. p trāsmu tatōem spirituū zc. si āt sit pcupiscētia q insurgit ex app̄ hensione delectabil'. tūc dico q tal' mot⁹ z pcupiscētia nō nullū ē pctm̄. sz veniale si ei resistat' p rōem. si āt approbat' ret. posset eē mortale. Et dico q hūanā pcupiscētiā dia bol⁹ extorqre nō pt. q: z pcupiscibil' z imaginatio in hoīe obediūt rōni. pserum qñ mot⁹ nō subito seqt' imaginatio nem. sicut ē in absentia delectabil'. Ad minorē. Si itel ligit' de pcupiscētia carnis 2ᵒ mō. Negat'. q: patuit ar. ij. diabol⁹ nō facit vel imaginatōem vl' appetitū. vt seqt' ap phensionē. Nā in ptāte hoīs ē imaginatōem ipedire stā re vsu rōis. z pt cogitatōem ad alia diuertere. qre negat' pña ¶ Dico 2ᵒ iuxta D. hic (q: por solo ē eiuldē. in 2ᵒ vbi statim) Ad maiorē. nō nullū pctm̄ ē. qñ caro pcupis cit aduersus spm̄. vera. pᵒ ad hunc sensum. qñ pcupiscit ea pcupiscētia quā diabol⁹ pcurare pt. z ei nō resistit' tūc est pctm̄ etiā mortale. si nō resistat' psentiendo z pbando q: etiā motus carnis natural' pueniēs acceptus ē pctm̄ mortale. supposito q sit de re materiali. quā diabolus p curat. statim abigat' nō est pctm̄. sz materia exercēde vtu tis. z sic credo Doc. sanc. hic loq de pcupiscentia carnis. iuxta ppositū argumēti. de ea pcupiscētia quā diabol⁹ cau sat q iuxta Doc. in 2ᵒ vbi statim nō hz rōem pcti. vt orit' ex demone ¶ Dico scdo. q nōnullū pctm̄ ē pcupiscētia zc. qñ ē pcupiscētia ab intrinseco z mediāte imaginatōne impedibili. tūc ē pctm̄. z tn̄ materia exercēde vtutis. z lz ad eā diabol⁹ solicitare possit pmouendo imaginatōem nō tn̄ illā pcupiscentiā extorquere pt. vt hz Doc. in 2ᵒ. su pra. Nec sunt pria. q tal' pcupiscētia sit pctm̄. z tn̄ mate ria exercēde vtutis. q: hoc dare hz Doc sanc. in 2ᵒ. dis. xl. ar. iiij. ad 3ᵐ. dicens pmus mot⁹ nō hz rōnem culpe. nisi fm q ē aliq mō in ptāte volūtat'. vñ qzdiu volūtas non repugnat hz rōem pcti Sz qñ volūtas iā repugnare inci pit. tūc hō meret'. nō q: ille pm⁹ mot⁹ sensualitat' sit me ritorius cui resistit'. q tn̄ postq sibi resistit' rōem pcti amit tit Sz in ipo actu volūtatis resistētis ē meritū. q nō ē idē cū pmo motu sensualitat'. hec ille. Et fuit allegatū h idē sup. q. lxxiij. ar. iij. vbi pz q opz Doc. sanc. hic in solone intelligere de pcupiscentia natural' pueniente absq mo ralitate. i. absq hoc q potuit ipediri p rōem. talis eñ nō est pctm̄. Sz pcupiscentia scdo mō dicta est pctm̄. z tn̄ cū hoc materia exercende vtutis z pctm̄ nō graue. sz leue et veniale. Ad minorē dz. q pcupiscentiā pt causare di abolus. pserum pmo mō dictā. Sz in ptāte hoīs est ei resistere. z sic negat' pña. q: nō ē pctm̄ nisi cū ei nō resistit'. qd diabol⁹ facere nō pt manente rōne. ¶ Nota q posset videri q hec solo lrē prauenirēt dict' sup q. lxxiij. ar. iij. vbi dicebat'. q motus etiā pmi sensualitat' sint pctā vene alia. Hic āt Doc. dr. q pcupiscētia carnis nō sit pctm̄. sz materia exercende vtutis. Possit dici pmo ad hoiem q vex est qd hic dr. q: nō ē pctm̄ graue z mortale. nō tn̄ ne gat qn sit veniale. ¶ Scdo dico q aliud est loq. z aliud est de facto pcupiscētia carnis in vna acceptōe. z aliō mo tus sensualitat'. q: motus carnis pt puenire vt dictū ē ex qlitate naturali. z nō seq app̄hensionē. sz mot⁹ sensualita tis ē q seqtur app̄hensionē. Nā appetit⁹ sensitiuus sp seqt' app̄hensionē. qre Doc. hic dr. q pcupiscētia carnis nō est pctm̄ sci nec veniale. si ei resistit'. sz sup dixit. q motus sen sualitat' sint pctā venialia. vñ nulla ē prouersia. sz Doc. sanc. intelligend⁹ ē. q: h loqt' in casu argumēti de pcupis centia carnis a demone pcurata iuxta dicta articuli scdi mediāte pmotōe humox z spirituū. q iuxta Doc. sanct. in 2ᵒ sup vocat' natural' z nullū pctm̄. Mot⁹ āt sensuali tatis z pcupiscētia appetit⁹ pcupiscibil' a diabolo eē nō pt. q: subiacet volūtati. z ē pctm̄ saltē veniale. q: motus inordinat⁹ impedibil'. z g pñs indirecte volūtari⁹. indi rectū aūt volūtariū sufficit ad veniale. vt patuit sup

Aliō mo⁹ carnis. aliō mot⁹ sensualitatis.

¶ Utrū oīa pctā ex diaboli suggestione pueniāt

Ad qrtū sic pcedit'. Videt' q oīa pctā ho minū sint ex suggestiōe diaboli. Dicit eñ Dionysii. iiij. c. de di. no. q multitudo de monū cā ē oīum maloz z sibi z alijs ¶ H. qcunq peccat mortal'r efficit' seru⁹ diaboli. fm illud Jo. viij Qui facit pctm̄ seru⁹ ē pcti. sz ei aliqs in ser uitutē addicit' a q ē supatus. vt dr. ij. Pe ij. g qcūq facit pctm̄ supat⁹ ē a diabolo ¶ H. Greg dr q pctm̄ diaboli ē irrepabile. q: cecidit nullo suggerēte. si igit' aliq hoies peccarēt p libez arbitriū nullo suggerēte eoz pctm̄ esset irremediabile. qd pz esse falsuz. g oīa pctā hūana a diabolo suggerūt'. ¶ Sz ptra ē qd dr in libro de ecclesiasticis dogmatibꝫ. Nō oēs cogita tiones nostre male a diabolo excitant' sz aliquotiēs ex nostri arbitrij motu emergunt

¶ Querit' itez de alio dubio. circa p dicta An oīa zc. q: eñ dictū ē q sit cā pcti. restat dubiū. an sit cā oīs pcti.

¶ Rñdeo ddm. q occasionalr qdē z indirecte di abol⁹ ē cā oīum pctoz nostroz. inqtū induxit pmū hoiem ad peccādū. ex cui⁹ pctō intm̄ vitiata ē hūa na natura vt oēs ad peccādū pcliues sim⁹. sicut di ceret' eē cā pbustionis lignoz. q ligna siccaret. ex q se queret' q facile incenderetur

¶ Doc. tn̄ dēt distincte duabꝫ pclusionibꝫ fm vnā di stinctōem. quā implicite inuit. scdam ponit ibi. Directe āt. ¶ Notat g Doc. iplicite distinctōnem. quā expsse posuit pᵃ pte. q. cxv. art. iij. q: aliqd pt dici cā alicuius dupl'r. vnoᵒ directe. alioᵒ indirecte siue occasional'r. Directe dr cā alicui⁹. qd opatur directe z imediate ad illud. indire cā alicui⁹. qd aliqd agēs causat aliquā dispōnem ad aliquē ctē aūt. cū aliqd agēs causat aliquā dispōnem ad aliquē effectum. dr esse occasional'r z indirecte cā illius effectus

LZ

etiā si effectū in se nō pducat. sicut q̄ secat vel exsiccat ligna dr̄ isto mō cā ɔbustiōis eoꝝ. Pria ḡ ɔclo iuxta scd̄z mēbrū ē. occasionalr̄ ⁊ indirecte diabol⁹ ē cā oim petōꝝ nr̄orū Et arguit̄ sic. Ille ē cā oim petōꝝ indirecte ⁊ occasionalr̄ q̄ causauit dispōnem ad oia petā. s̄z diabol⁹ ē hm̄oi respectu peti hois. igit̄ ⁊c. Maior p̄z ex distinctiōe. ⁊ declarat̄ exēplarit̄. sicut diceret̄ cā ɔbustionis lignoꝝ q̄ ligna exiccaret. ex q̄ sequeret̄ q̄ facile incēderent̄. Minor pbatur in lr̄a. diabol⁹ induxit p̄mū hoiem ad peccādū. s̄z ex illi⁹ petō inicianti viciata ē hūana natura. vt oēs ad peccandū pclíues sim⁹. igit̄ minor v̄a. Illa pria minor magis apparebit ex sequētib⁹. vbi declarabit̄ q̄ in petō originali qd̄ ptrāsit in oēs. includit̄ ɔcupiscētia habitual̄. q̄ ē ꝓnitas ad peccādū. ¶ Nota q̄ nō ē in ꝓposito idē dicere cā directa ⁊ sufficiēs. vl̄ ꝓficiens. sola eī volūtas ē cā ꝓficiens petm̄. tn̄ diabol⁹ q̄nq̄ ad h̄ ɔcurrit actualr̄ ad ipm instigādo ⁊ mouēdo ɔtrū p̄t. ⁊ h̄ dr̄ directe facere ad petm̄. s̄z nō sufficiēter. disponēs eī vl̄ suadens nō sufficit ad petm̄. tn̄ agit ad h̄ aliq̄ mō ⁊c. Deinde ibi

¶ Directe aūt nō ē cā oim petōꝝ hūanoꝝ. ita q̄ singula petā ꝑsuadeat. qd̄ Origines ꝓbat ex h̄. q̄r etiā si diabol⁹ nō esset. hoies haberēt appetitū ciboꝝ et venereoꝝ ⁊ similiū. q̄ posset esse inordinat⁹ nisi rōne ordinaret̄ qd̄ subiacet libero arbitrio

¶ Subiūgit scd̄am ɔclōnē iuxta p̄mū mēbrū. talem Diabol⁹ nō ē directe cā oim petōꝝ hūanoꝝ. ita q̄ singula petā ꝑsuadeat. ¶ Nota ār. q̄ Doc. tāgit qd̄ dictū ē. q̄r posset aliq̄s existimare ⁊ male itelligere. q̄n dr̄ diabol⁹ eē directe cā petōꝝ hūanoꝝ aliq̄ꝝ saltē. q̄si eēt cā ꝑfecta. sic eī sup̄ ar. p̄. dicebat̄. q̄ sola volūtas sit directe cā. ⁊ ideo Doc. statim addit. ita q̄ singula petā ꝑsuadeat. q̄si diceret. nō volo itelligere. q̄ diabol⁹ sit cā directa. q̄si ꝑficiēs. s̄z q̄r actu ɔcurrit ⁊ facit ad petm̄ h̄. eo mō q̄ p̄t. s. ꝑsuadēdo. ⁊ nō h̄z se solū occasionalr̄ rōne seductiōis p̄mi parentis. q̄ mediāte destruxit naturā. Probat̄ ɔclo ex auctoritate Origenis Et arguit̄ sic. si diabol⁹ nō eēt. hoies haberent appetitū ciboꝝ ⁊ venereoꝝ ⁊ silium. igit̄ nō suadente diabolo hoies peccarēt. Aīs notū. ⁊ p ꝓbatōe ɔñe supꝑono. q̄ loquor de hoib⁹ iā p petm̄ corruptis. ⁊ amisso retinaculo originalis iusticie. Tūc ꝓbat̄ ɔña. talis appetit⁹ posset eē inordinat⁹. nisi rōne ordinaret̄. s̄z rō nō necāio ordinaret talē appetitū. ⁊ p ɔñs posset eē inordinat⁹. ⁊ p ɔñs petm̄. Illa minor p̄z. q̄r tal̄ ordinatio subiacet libero arbitrio. s̄z illd̄ nō necāio determinat̄ ad ordinatōez appetit⁹. poterit eī in ei⁹ oppositū. ⁊ ita ex ꝓpriis h̄z hō vt peccet. scz ex appetitu sensitiuo ⁊ nature corruptōe. p̄z igit̄ q̄ diabol⁹ nō opat̄ sp̄ ad petm̄ hois ꝓxime. ita q̄ aliq̄ mō ad h̄ solicitet de ꝓpinq̄. s̄z solū ē cā ei⁹ remota ⁊ occasional̄ Eandem sniam h̄z Doct. sanc. de malo. mate. iij. q. v.
¶ Nota tn̄ circa ista. q̄ q̄uis nō sit cā oim collectiue actꝑroꝝ. nō tn̄ est aliqd̄ cui⁹ cā esse nō posset. ita q̄ licet nō sit cā singuloꝝ sub gn̄e. ē tn̄ cā generꝝ singuloꝝ.
¶ Et ɔfirmat̄ scd̄a ɔclo argumento in ɔtrarium.

In marge ¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q̄ multitudo demonū est cā oīm maloꝝ nostroꝝ s̄m p̄mā originē vt dictū est

¶ Ad auctoritatē Dionysij. demonū multitudo ē cā oīm petōꝝ. causa originalis. ⁊ remota. ⁊ indirecta. vt dictum est. nō aūt ꝓpinqua nec directa. vt patuit.

¶ Ad scd̄m dōm q̄ nō solū fit seru⁹ alicui⁹ q̄ ab eo supat̄. s̄z etiā q̄ ei volūtarie se subijcit. ⁊ h̄ mō fit seruus diaboli q̄ motu ꝓprio peccat

¶ Concedit̄ maior. Ad maiorē dico. q̄ aliq̄s addicitur alicui in seruitutē. q̄r ab eo supatus. sed nō solū ideo. sed etiā q̄r se ei volūtarie subijcit motu ꝓprio peccando p qd̄ petm̄ q̄s efficit̄ seruus diaboli. q̄re negatur ɔña. quia arguit a plurib⁹ causis veritatis ad vnā. Potest eī quis effici seruus diaboli plurib⁹ modis. ⁊ nō vno tm̄. videlz q̄r supatur. sed etiā p se peccans. ⁊ imitans diabolū. sic etiā aliq̄s dr̄ filius eius. quia eum imitatur. esto diabolus eum nō instiget.

Ad tertiū dōm q̄ petm̄ diaboli fuit irremediabile. q̄r nec aliq̄ suggerēte peccauit. nec habuit aliquaꝫ ꝓnitatē ad peccādū ex pcedēti suggestione causatā quod de nullo hois peccato dici potest.

¶ Ad maiorē dico p̄mo. q̄ nō est tota cā nec maxia. q̄ petm̄ diaboli est irremediabile. q̄r peccauit nullo suggerente. q̄r p se vel p aliū cadere sunt circūstantie. que nō possunt in infinitū aggrauare. vt a petō reparabilitas auferatur. vt h̄z Doct. sanct. in 2° sniaꝝ. dis. vij. q. p̄. arti. ij. Que aūt sit vera cā irremediabilitatis peti angelici. vide Doc. sanc. de verita. mate. xxiiij. q. x. circa finem corpis. q̄r p̄ncipalis ⁊ p̄ma cā est diuina iusticia. scd̄a est indiuisibilitas appetitiue virtutis. tertia est intellectiua cognitio. vide in de malo. mate. xvj. q. v. et in 3° sniaꝝ. dis. p̄. q. p̄. ar. ij. vbi D. refert plures causas irremediabilitatis. q̄r p⁹ p̄mā electōem imobilr̄ ex ɔditōne nature adheret. ⁊ qd̄ in eis est casus in hoib⁹ est mors. ⁊ ḡ sic petm̄ in quo hō moritur. est irremissibile. sic petm̄ diaboli. ¶ Dico scd̄o q̄ maior ɔtinet aliquā ɔgruitatē ⁊ circūstantiā. q̄ ɔmendat diuinā iusticiā. q̄ nō liberat demonē a petō. Et dico q̄ nō solū ideo est irremediabile petm̄ demonis. q̄r nullo suggerente peccauit. sed q̄r nec habuit ꝓnitatē inclinantem in petm̄. causatā ex suggestione poti. s̄z hoc ē in hoie. qui esto nūc nō peccet instigatus ex demone. tn̄ ex instigatione demonis q̄ seduxit p̄mū parentē causata est in eo motiua ex ꝓnitas ad peccandū. ⁊ ideo ɔgruū est. vt hō liberetur a petō. nō diabolus. q̄uis s̄m Doc. san. p̄. p̄te. q. lxv. ar. ij. ad quartū. nō sit tota cā. quare petm̄ hois sit remissibile. q̄r alio suggerente peccauit. sed quia etiā mutabilem electionem h̄z. ⁊ q̄r ɔpositus ex duab⁹ naturis. quaꝝ vna ꝓna est in malū. vide 3° scripto. vbi stati. s̄z negat̄ ɔña

¶ Questio lxxxi. de cā peti ex parte hois.

Deinde ɔsiderādū ē de cā peti ex p̄te hois cū ār hō sit cā peti alteri hoi exteri⁹ suggerēdo. sicut ⁊ diabol⁹. h̄z quēdā specialem modū causandi petm̄ in alteꝝ p originē vn̄ de petō originali dōm ē. Circa qd̄ tria ɔsiderāda occurrūt. Prio de ei⁹ traductōe. Scd̄o de ei⁹ essentia. Tertio de ei⁹ subiecto. Circa primū q̄runt̄ q̄nq̄ Primo vtꝝ p̄mū petm̄ hois deriuet̄ p originē i posteros. Scd̄o vtꝝ oia alia petā p̄mi parētis vel etiā alioꝝ parentū p originē in posteros deriuent̄. Tertio vtꝝ petm̄ originale deriuet̄ ad oēs q̄ ex Adā per viā seminis generāt̄. Quarto vtꝝ deriuaret̄ ad illos q̄ miraculose ex aliq̄ p̄te humani corpis formarētur Quinto vtrū si femina peccasset viro nō peccāte traduceret̄ originale peccatū

Q.lxxxj. de traductiõe peccati originalis.

¶ Juxta ordinẽ sup͂ statutũ.q.lxxvj.ꝛ magꝭ q.lxxix
A Doctor ꝯñter determĩat de cã exteriori pctĩ.q̃ ẽ hõ. Ha
bet aũt hõ duplicẽ modũ causandi pctm̃. Unũ cõem cũ
diabolo.scꝫ ꝑ modũ suggestionis ꝛ ꝑsuasionis. lꝫ solum
exterius suadeat. diabolus ãt interius instiget mõ dicto
in q.pcedẽti Et iõ Doc.relinqt satis eẽ dictũ de hoc mõ
causandi pctm̃. videlꝫ actuale.q̃ hoi ꝛ diabolo cõis ẽ aliꝗ
q̃ mõ. Sꝫ hꝫ hõ aliũ modũ causandi pctm̃. ꝛ speciale.et
sibi ꝓpriũ ꝛ speciale pctm̃.scꝫ ꝑ originẽ ꝛ naturalẽ gñatio
nem.qđ pctm̃ dr ꝛ est originale. Quare Doc.specialr̃ de
pctõ originali ꝛ eiꝰ traductiõe ꝛ cã determĩat. Uñ circa h̃
tria pncipalr̃ facit. pmo determinat de eiꝰ traductiõe. 2°
de eiꝰ eẽntia.q.sequẽ.3° de eiꝰ subiecto.q.lxxxij. Circa p
mũ pmo oñdit quõ ꝛ an pctm̃ possit traduci ab hoie. 2°
determĩat q̃dã dubia ex dictꝭ in articul.iiij.et.v. Circa p
mũ pmo oñdit. ꝙ aliqđ pctm̃ pt̃ traduci ab hoie. scđo
oñdit q̃le pctm̃ possit traduci.in arti.2°. et 3° oñdit i q̃s
possit traduci ar.3°. Et pꝫ ordo.qꝛ hõ minor ẽ diabolo.
et pctm̃ originale minꝰ actuali. ꝛ minus notũ.

¶ Utrũ pmũ pctm̃ pmi hoīs deriuetur per ori/
ginem in posteros.

AD pmũ sic pcedit̃. Videt̃ ꝙ pmũ pctm̃
pmi parẽtis nõ traducat̃ ad alios ꝑ ori/
ginẽ. Dicit̃ em̃ Eze. filius non portabit
iniquitatẽ patris. portaret ãt si ab eo ini
quitatẽ traheret. g͂ nullꝰ trahit ab aliquo parentũ ꝑ
originẽ aliqđ pctm̃. ¶ P̃. accidẽs nõ traducit̃ ꝑ ori/
ginẽ nisi traducto subiecto. eo ꝙ accñs nõ trãsit de
subiecto in subiectũ. sed aĩa rõnalis q̃ ẽ subiectũ cul
q.cxviij.ar.ij pe nõ traducit̃ ꝑ originẽ. vt in pmo ondsum est. ergo
neqꝫ aliqua culpa ꝑ originem traduci potest. ¶ P̃.
oẽ illud qđ traducit̃ ꝑ originẽ humanã causat̃ ex
semine. sed semẽ nõ pt̃ causare pctm̃ eo ꝙ caret rõna/
li pte aĩe. q̃ sola pt̃ esse causa pctĩ. g͂ nullũ pctm̃ pt̃ tra
hi ꝑ originẽ. ¶ P̃. qđ est ꝑfectius in natura v̓tuosiꝰ
est ad agendũ. sed caro ꝑfecta nõ pt̃ inficere aĩam si
bi vnitã. alioquin aĩa nõ posset emũdari a culpa ori
ginali dũ ẽ carni vnita. g͂ multo minus semẽ pt̃ infi/
cere aĩam. ¶ P̃. phs dr̃ in iij. ethi. ꝙ ꝓpter naturam
turpes nullꝰ increpat. sed eos qui ꝓpter desidiam ꝛ
negligẽtiã. dicũtur ãt natura turpes q̃ habẽt turpi/
tudinẽ ex sua origine. ergo nihil ꝙ est ꝑ originẽ ẽ in/
crepabile neqꝫ pctm̃. ¶ Sed cõtra est qđ Aplus dr̃
Ro.v. Per vnũ hoiem pctm̃ in hũc mũdum intra
uit. qđ nõ pt̃ itelligi ꝑ modũ imitatõis ꝓpter h̃ qđ
dr̃ Sapi.ij. Inuidia diaboli mors intrauit in orbẽ
terrarũ. restat ergo ꝙ per originem a pmo hoie pec/
catũ in mundum intrauit.

¶ Hic q̃rit questionẽ an est. an videlicꝫ pmi parẽtis
pctm̃ traducat̃ ad alios ꝑ originẽ. ita scꝫ ꝙ originati ab
eo ꝑ generatõem. trahant aliquã inordinatõẽ culpabilẽ
Quclbo em̃ intelligit̃ de pctõ qđ est culpa

¶ Rñdeo dicendũ. ꝙ sm̃ fidem catholicam est te
nendum ꝙ pmum peccatum primi hominis origi/
naliter transit in posteros. ꝓpter qđ etiã pueri mox
nati deferuntur ad baptismum tanq̃ ab aliqua in/
fectione culpe abluendi

¶ In hoc articulo Doct. plus facit q̃ questio expe/
tat. ita vt satisfaciat questioni ꝛ q̃renti. Facit ãt pncipale
duo. Primo rñdet q̃sito. scđo determinat modũ tradu/
ctionis.ibi. Ad inuestigandũ ꝛc̃. Quo ad pmũ duo fa/
cit. pmo ponit ꝯclõnẽ respon. 2° duplicẽ eius ꝓbatõnem.
2a ibi. Cõtrariũ ꝛc̃. Cõclusio rñsiua ẽ ista Scđm fidem
catholicã ꝛc̃. vsqꝫ ibi ꝓpter qđ ꝛc̃. Dicit notãter (pꝰ pec/
catũ) qꝛ alia pctã nõ trãseũt. vt patebit arti.2°. nisi esset
pmũ auferẽs originalẽ iustitiã. ita ꝙ si qs filiorꝫ ade pec
casset pmo. ille trãsfudisset originale in ꝑles ab eo desceñ
dẽtes. vt patebit. Et g͂ pctm̃ pmi parẽtis ꝛ cũ hoc pmo
peccãtis. Dicit ãt (transit) nõ formalr̃. qꝛ accñs nõ mi/
grat. sꝫ causalr̃ demeritorie. qꝛ causauit in nob̃ oĩb̃ defe/
ctũ culpabilẽ. ¶ Dicit ãt in posteros indefinite. qꝛ an in
oẽs traducat̃ determinabit̃ ar.3°. ¶ Probat̃ ãt ꝯclo pꝰ
via quasi a signo. Et arguit̃ sic. Fides catholica iubet vt
pueri mox nati ꝛc̃. vt in lfa. sꝫ nõ nisi a culpa q̃ originalr̃
a pmo parẽte transit in posteros. igit̃ ꝯclo vera. Maior
pꝫ ex ꝯsuetudine manifesta ab aplis deriuata. vt habet
Diony. de ecclastica Hierarchia. Minor etiam nota. qꝛ
nõ pñt hñre actuale aliqđ. cũ h̃ pctm̃ nõ habeat nisi vtẽs
rõe. Et ita habet̃ ex illa rõe ꝙ nisi pueri traherẽt aliquam
infectiõem culpabilẽ a pꝰ parẽte. excluderet̃ necẽitas bap/
tisandi. Et sm̃ Doc. sanc. in de malo. q.iiij. ar. pꝰ. ex ne/
gatiua pte excluderet̃ necessitas redẽptiõis facte ꝑ christũ
q̃ maxime videt̃ necessaria fuisse ad abolendã infectiõẽ
pctĩ. qđ a pmo parente in totã eius posteritatẽ deriuatũ Difficultas
est. ¶ Sed circa istã rõnem latet difficultas quõ baptis/ Quõ baptis
mus abluat infectiõnem culpe originalis. cũ oppositũ eiꝰ mꝰ tollat ori
scꝫ iustitiã originalẽ nõ restituat. nõ videt̃ aũt ꝯriũ aliqđ ginale.
auferri nisi ꝑ suũ oppositũ. Qꝫ ãt iustitia originalr̃ i bap
tismo nõ restituat̃. ꝯstat. qꝛ iustitia nõ ꝯpatiebat̃ miserĩ
as q̃b̃ etiã baptisati subdũt̃. ¶ Ad h̃ facile dr̃ pꝰ pncipia
D. sanc. p̃. ꝑ. q. xcv. ar. p̃. ꝙ lꝫ iustitia originalr̃ nõ diceret
grãꝫ g͂tũ facientẽ. tñ ipaꝫ ꝑsupponebat tanq̃ sui radicẽ. qꝛ
subdebat sup͂mũ hoīs deo. sic iustitia originalr̃ corpꝰ ꝛ vi
res inferiores aĩe ꝛ rõni. ita ꝙ iustitia originalr̃ erat q̃dã
gr̃a gratis data. fundata sup͂ gr̃a gratũ faciente. Et gr̃a
gratũ faciens erat pncipalior in iustitia originali. Quia
igit̃ baptismus ꝯfert grãm gratũ facientẽ. cũ vigorẽ cõ
tinendi ptes inferiores ꝛ corpus sub rõne ꝛ aĩa nõ restitu
at. nihilominꝰ restituit pncipale originalis iustitie vel ra/
dicem eius. ¶ Et scđo. qꝛ auersio habitualis mentꝭ hu
mane a deo. q̃ est ꝑ carentiã originalis iustitie. ꝛ pncipa
le in originali tollitur ꝑ baptismũ. q̃ mẽtem deo reconcili
at ꝑ infusionẽ gr̃e ꝛ v̓tutum ꝯnexaꝝ. ideo baptismꝰ origi
nale delet. Unde dicũt q̃dam ꝙ sicut in christo fuit res
aureole ꝛ dotis. pura lumẽ glorie. nec tamẽ in christo me/
retur nomẽ dotis. vt habet̃ in q̃rto sen. dis. xix. q.iiij. ar. p̃.
ad 3m. sic in baptisato est illud qđ induebat̃ in iustitia
originali. aut saltem fuit eius radix. scꝫ gr̃a gratũ faciens
Sed tñ nunc nõ meretur nomẽ iustitie originalis. tum
quia nõ hꝫ totum qđ erat iustitie originalis. tum qꝛ non
puenit in nos sicut iustitia originalis. scꝫ ꝑ naturalẽ ori/
ginem. nõ qꝛ naturalis origo iustitiã originalẽ causaret.
sed qꝛ eius collatio eam comitabat̃. sicut nunc infusio aĩe Soluit̃ dif
rõnalis corpis organisatõem. ¶ Nota aũt ꝙ Scotꝰ ex ficultas ex
alio pncipio saluat hoc dictum. scꝫ ꝙ baptismꝰ delet ori/ pncꝰ Scoti
ginale ꝯ̃ pctm̃ nobiscũ tenet. ꝙ ad subiectiõnem virium
inferiorũ requirebatur aliqđ donum supnaturale. distinc/
ctum a gr̃a gratum faciente. ꝯtra Henricũ de Ganda.
qui posuit solam rectitudinẽ naturalẽ cum gr̃a gratũ fa/

ciente. Sed discordat a Doc. sanct. in hoc q illud donū supnaturale nō esset grā vel charitas. nec includebat vel presupponebat ista. vt patz in 2°. dis. xxix. q. pª. Dicit igitur Sco. q in baptismo soluitur debitū habendi illud donum. scz originalis iusticie. z cōmutat in debitū habendi donū equalens. scz grām. Et istud debitū scdm semp et nunc manet. nec pmū redit. z qui caret scdo dono debito scz grā. grauius peccat q̄ q caret pmo. Nec tñ est peccator pctō originali. qz nō redit debitū habendi illā iusticiā Et in eode scdo. dis. xxxij. in qrto arti. dr. illud qd est formale in pctō deleri hz in se p oppositū formalr vel virtualiter in remissione peccati. Formale aūt in pctō nō est debitū iusticie. sed est carentia iusticie. Ista g debet deleri p positiū pprium oppositū. vel p aliud virtualr ptinens illud oppositū. Grā aūt lz nō ita pfecte piungat fini vltimo. q̄tum ad aliquā pditōnem accitalem. sicut iusticia originalis. pfectius tñ piungit sicut dictū est dis. xxix. Et hoc q̄rum ad illud fm qd disiūgit a fine vltio pctm originale. Simplr eñ. pfectius z eminētius piungit grā fini sub rōne finis q̄ iusticia originalis Et ideo in baptismo cū reddit grā. simplr dimittit illud pctm. eminentius q̄ remitteret p pprium positiū. Et lz remaneat carētia illius positiui. nō tñ est culpa. qz illud positiū nō e debitū. Soluitur eñ debitū habēdi illud donū. z cōmutat in debitū habendi aliud donū. Hec ille in forma. Et post. nō repugnāt carētia iusticie originalr absolute loquēdo z grā p statu isto. repugnāt tñ in pztū illa carētia e auertēs a fine vltimo. qz pursio opposita illi p statu isto nata est inesse filio Ade p grām sine isto dono. Patz igit qd sic dōm. q vel restituitur illud qd erat radix iusticie originalis. vt vult Doc. sanc. vel reddit equalens. imo eminētius fm Sco. z sic tollitur in baptismo peccatū originale. Et siue originalis iusticia exigeret vl presupponeret grām vt vult Doc. sanc. siue nō. nihilomin⁹ qz erat donū supnaturale fm vtrosq z debitū oibz naturalibz filijs ade. iō ei⁹ pua tio volūtaria q̄ deo ordinat natura. hz rōnem culpe originalis. Carentia eñ voluntaria debiti habere est culpa sicut clerico culpabile est incedere sine corona z habitu decenti z debito. Stat g pma rō. Deinde cū dicit

¶ Contrariū est at heresis pelagiane. vt pz p Augusti. in plurimis suis libris

¶ Probat scdo eandē pclonē via pdictōis. z arguit sic. Cōtrariū vl magis pdictoriū hui⁹ pclonis est heresis Pelagiane. z dānati p ecclam. igit fm fidem catholicā zc. Aīs est Aug. tenet pña. qz eccla pdemnādo vnū cōtradictoriorū approbat aliud. qz si vnū est falsum. aliud oportet esse verum zc.

¶ Ad inuestigandū āt qualiter peccatum primi parentis originaliter possit transire in posteros. diuersi diuersis vijs pcesserunt. Quidam enim considerantes q peccati subiectum est anima rationalis posuerunt q cū semine rōnalis anima traducat. vt sic ex infecta aīa infecte aīe deriuari videant

¶ Hec e scda ps pncipal hui⁹ articuli. in q̄ D. inuestigat quō pctm originale traducat. z diuidit i duas. pº ponit modos inuestigādi insufficiētes. scdo ponit verā viam. ibi. Sz oēs zc. Circa pmū ponit duos modos inuestigādi insufficiētes. scds ibi. Alij vero zc. Prim⁹ igit modus erat. q cū aīa rōnalis sit subiectū pcti. posuerūt q aīa rōnalis traducat. i. educat de potēa materie virtute seminis. z aīa sic infecta. scz pmo generata ab adā. cuius semen infectū inficit scdam. z sic psequēter. ita q sicut infectū semen generat corpus plis infectū. sic aīa ade infecta per peccatū pprium actuale inficit animas filiorum suorz et sic deinceps. Deinde cum dicit

¶ Alij vero hoc repudiantes tanq̄ erroneū. conati sunt ostendere quō culpa aīe parentis traducitur in plem etiā si aīa non traducatur p hoc q corporis defectus traducunt a parente in plem. sicut leprosus generat leprosum. z podagricus podagricū. ppter aliquā corruptōem seminis. licet talis corruptio nō dicatur lepra vel podagra. Cum autem corpus sit pportionatum aīe z defectus aīe redundet in corpus z econuerso. simili modo dicūt q culpabilis defectus aīe p traductōnem seminis in plē deriuat. q̄uis semen actualiter nō sit culpe subiectū

¶ Ponit aliū modū saluādi traductōem pcti originalis aliorz q pmū modū repudiauerūt tanq̄ erroneū. Et in hoc bñ dixerūt. vt pz p. p. q. cxviij. ar. ij. qz est positio heretica. qz ex ea seqtur aiam corrūpi cū corpe. z esse mortalē. vt Doc. sanc. ibidē hz. Voluerūt igit illi alij. q q̄uis aīa nō traducat ex semine. nihilomin⁹ ipa p generatione vtute seminis facta inficit. qz corruptio seminis corrūpit corp⁹ z defect⁹ corpis redūdat in aīaz. z ab aīa in plem. vt D. hz in lra. vide. qz voluerunt isti q corruptio seminis z corpis nō haberet rōem culpe. tñ defect⁹ causatus in aīa z ple generata haberet rōem culpe. Sicut corruptio in semine leprosi nō est lepra. sed tamē causat lepram in corpore prolis zc.

¶ Sed omnes hmōi vie insufficientes sunt quia dato q aliqui defectus corporales a parente transeant in prolem per originem z etiam aliqui defectus anime ex psequenti propter corporis indispositionē sicut interdū ex fatuis fatui generant. tñ hoc ipm q est ex origine aliquē defectum habere. videt excludere rōnem culpe. de cuius ratione est q sit volūtaria vñ etiā posito q anima rōnalis ad aliaz traduceret ex hoc ipso q infectio aīe plis nō esset in ei⁹ voluntate amitteret rōnem culpe obligantis ad penā. qz vt phs dt in. iij. ethi. nullus improperabit ceco nato. sed magis miserebitur

¶ Doct. in hac pte ponit verā viā inuestigandi. z circa h duo facit. Pmo reprobat ābas vias sic. nō qz scda sit falsa. sz qz insufficiēs ad ppositū ondendū. Scdo incipit determinare veritatē. ibi. Et iō alia via zc. Circa pmū dr. qz esto q ambe vere essent. fm nullā posset tñ saluari. q ille defect⁹ eēt pctm vl culpa. qz fm nullū modū dicēdi infectio aīe eēt volūtaria. nec p pñs obligaret ad penam cui⁹ oppositū hz fides. nullus eñ iproperat ceco nato zc. vt in lra. Iste aūt defectus fm hos modos pueniret ab extrinseco sine aīa generāte vel plis voluntate. Nec ostenditur quō sit voluntarius.

¶ Et iō alia via pcedēdū e dicēdo q oēs hoies q nascūt ex adā pñt psiderari vt vn⁹ hō. inq̄tū pueniunt in natura quā a pmo parēte accipiūt fm q in ciuilibz oēs hoies q sunt vnius cōitatis reputant q̄si vnū corp⁹. z tota cōitas q̄si vn⁹ hō. Porphy. etiaz

dr̃ ꝙ ꝑticipatõe speciei plures hoies sunt vn⁹ hõ. sic igit̃ multi hoies ex adam deriuati sunt tanq̃ multa mẽbra vni⁹ corpis. act⁹ aũt vni⁹ mẽbri corporalis puta man⁹ nõ ẽ volũtari⁹ volũtate ipi⁹ man⁹. sꝫ volũtate aie q̃ p̃mo mouet mẽbrũ. vñ homicidiũ qđ man⁹ ꝯmittit nõ imputaret̃ manui ad pctm̃ si ꝯsiderarec̃ man⁹ ẜm se. vt diuisa a corpe. sꝫ imputaret̃ ei inq̃ztũ est aliq̃d hois qđ mouet̃ a p̃mo p̃ncipio motiuo hominis. sic igit̃ inordinatio q̃ est in isto hoie ex adam generato nõ ẽ volũtaria volũtate ipi⁹. sꝫ volũtate p̃mi parẽtis q̃ mouet motiõe gñatõis oẽs q̃ ex ei⁹ origie deriuãt̃ sic volũtas aie mouet oia mẽbra ad actũ

¶ Hic ponit verã viã inuestigãdi. quõ defect⁹ traductionis in ꝓle habeat rõem culpe. Et p̃º facit qđ dictũ est Scđo ex dict̃ dicit corollaria. ibi. Uñ pctm̃ ꝛc̃. Circa p̃mũ ponit talẽ ꝯclõnẽ. q̃ ad h̃ misiuã. Inordinatio q̃ ẽ in isto hoie ex adã gñato. nõ ẽ volũtaria volũtate ipius. sꝫ volũtate ipius p̃mi parẽt̃ q̃ mouet motiõe gñatõis oẽs q̃ ex ei⁹ origie deriuant̃. ¶ Et nota. ꝙ q2 de rõe culpe ẽ ꝙ sit defect⁹ volũtari⁹. iõ satis erat D. sanc. oñdisse ꝙ defectus ille veniẽs ex origine (defect⁹ inq̃ ꝓuatiuus ꝛ debiti hr̃e) sit culpa ꝛ habeat rõem culpe. si oñderit. q2 aliquo mõ volũtari⁹. Probat̃ g̃ ꝯclo sic. Multi hoies ex adaꝫ deriuati. sunt tanq̃ multa mẽbra vni⁹ corpis. sꝫ act⁹ vni⁹ mẽbri corpalis puta man⁹ nõ ẽ volũtari⁹ volũtate ipius man⁹. sꝫ volũtate aie. q̃ p̃º mouet mẽbrũ. sic igit̃ ꝛc̃. Maior ista declarat̃. q2 oẽs hoies ꝯueniũt in natura. ab adã deriuata. ꝛ p̃nt ꝯsiderari vt vn⁹ hõ. ẜm ꝙ etiã in ciuilibꝫ oẽs hoies q̃ sunt vni⁹ cõitat̃. reputãt̃ q̃si vnũ corp⁹ ꝛ tota cõitas q̃si vn⁹ hõ. Scđm ꝙ etiã dr̃ Porphyri⁹ Sũt igit̃ oẽs hoies. q̃si mẽbra vni⁹ corpis. cui⁹ aia ꝛ volũtas ẽ p̃mus hõ. q̃ ẽ p̃ncipiũ hoim. ita ꝙ defect⁹ in aliis p̃t eẽ suus p̃ncipalr̃. Minor declarat̃ exẽplarit̃. sicut homicidiũ qđ man⁹ ꝯmittit nõ iputaret̃ manui ad peccatũ. si ꝯsideraret̃ ẜm se vt nõ mota ab hois voluntate. sꝫ iputat̃ ei inq̃ztũ ẽ aliq̃d hois. qđ mouet̃ a p̃º motiuo hois. s. volũtate. q̃ mouet mẽbra ad act⁹ suos. sic ꝛ ille defect⁹ originalis peti nõ ẽ volũt⁹ volũtate isti⁹ ꝓlis. sꝫ ipius ade. ꝛ iputat̃ illi ꝓli nõ nisi vt mẽbrũ ꝛ fili⁹ ade. Circa istã scđam ꝯclõnẽ q̃ a sili declarat̃ ꝙ originalis defect⁹ sit volũtarius et huic debit⁹ nota Sco. vbi isra. q̃ ꝛ h̃ ipm declarat. et ꝓbat alia via. ꝙ videlꝫ h̃ hõ ab adã genit⁹ debeat habere iusticiã originalẽ. ꝛ ꝑ ꝯñs. q2 nõ hꝫ. iõ ẽ sibi pctm̃. q2 iusticiã accepit adã formalr̃ ꝛ hic hõ in eo. ꝛ h̃ ꝓbat̃ sic. oẽ donũ ẽ debitũ. q2 dat̃ ab ipo deo dante volũtate añcedente id est inq̃ztum ẽ ex p̃te dei sine speciali gr̃a ꝛ merito. sꝫ nõ volũtate ꝯñte. Sꝫ adã accipiẽte iusticiã. filio ei⁹ data est iusticia volũtate dei añte .i. q̃ztum erat ex p̃te dei. q2 sine speciali dono ꝯferret̃ filio. nisi adesset ipedimẽtũ. g̃ ex ista collatõne facta patri. filius ẽ debitor iusticie sic date. Postea dicit. q̃n facta est datio ade. facta ẽ tali mõ. ꝙ q̃si eadẽ datõe q̃ztũ erat ex se dabat̃ oi volũtati cuiuscũq̃ filii. si nõ poneret̃ obex. g̃ etiã tali datõe fit volũtas cuiuscũq̃ filii debitrix. q2 datio eiusdẽ rõis sufficit ad h̃ ꝙ volũtas sit debitrix. q̃lis sufficit ad h̃ ꝙ donũ sit debitũ Sꝫ ad h̃ ꝙ donũ sit debitũ. sufficit datio volũtate añcedẽte sic̃ virtualr̃ date. sꝫ nõ in se formalr̃. g̃ ad h̃ ꝙ volũtas sit debitrix sufficit sic̃ datio facta illi volũtati. Hec Sco. vide. ex q̃bꝫ vidit Sco. ꝙ volũtas filii ade sit debitrix illi⁹ iusticie. ꝛ ꝑ ꝯñs carẽtia ei⁹ iputat̃ sibi. vñ hꝫ ordinem ad volũtatẽ. Sꝫ tñ ꝑ hec nõ habet̃ ꝙ ista carẽtia sit volũtaria aliq̃ actu filii. sꝫ solũ q2 iputat̃ filii volũtati. q2 debuit eã hr̃e. Est eñ debita iusticia originalis. q2 in alio accepta et actõe alteri⁹ amissa. Sꝫ iusticia actualis ẽ debita. q2 i ipo agẽte accepta ꝛ ꝑ actõem ei⁹ amissa. Uñ ẜm Sco. pctm̃ originale magis ꝯpat̃ petõ q̃si ꝯcreti i aia post actũ trãseunte q̃ ꝯpatur petõ actuali qđ dicit̃ ab ipa volũtate peccante ꝛc̃. ¶ Nota ẜm Scotũ. ꝙ volũtariũ p̃t accipi vel ꝓ eo qđ ẽ in volũtate. vel put cõiter sumit̃ ꝛ magis ꝓprie ꝓ eo qđ ẽ in p̃tãte volũtat̃. Primo⁹ istud pctm̃ posset dici volũtariũ. q2 ipm sicut q̃dlibet pctm̃ ẽ in volũtate Ubi solũ nata ẽ eẽ iusticia. ẜm iusticiã sibi oppositã Scđo modo dico ꝙ pctm̃ nõ opꝫ eẽ volũtariũ ipi hñti. sꝫ ei vl̃ alii scꝫ a q̃ ꝯhit̃ illđ pctm̃. Et vtrũq̃ sufficit Augustio ꝯ Manicheos. hec ille. Et bñ q̃ ad scđꝫ mẽbrũ. de p̃º eñ dicet̃ oppositũ de originali. q2 ẽ p̃ncipalr̃ in eẽntia aie. Sed actuale ẽ solũ in volũtate ad sensum sup̃ dictũ. Pẽdet aũt illa discordia ex q̃dã alio ꝓblemate de q̃ alr̃. an gr̃a sit in essentia anime ꝛc̃.

¶ Uñ pctm̃ qđ sit a p̃mo parẽte in posteros deriuat̃ dr̃ originale. sicut pctm̃ qđ ab aia deriuat̃ ad mẽbra corporis dicit̃ actuale.

¶ Hic ꝯñter Doc. dicit tria corollaria ex dict̃ q̃ pate͂t ꝓsequẽdo. Primũ ẽ Pctm̃ ꝙ sic a p̃º ꝛc̃. vt in l̃ra Patꝫ ex dict̃. q2 deriuat̃ ꝑ originẽ ad oẽs alios .i. ꝑ naturalẽ gñatõnem. Et patꝫ ex sili de petõ. qđ actualr̃ deriuat̃ ad mẽbra corpis. qđ dr̃ actuale. ex ꝑ actũ aie mouentis. ita hoies alii ꝯsequũt̃ h̃ pctm̃ ꝑ modũ originis. Deiñ ibi

¶ Et sicut pctm̃ actuale qđ ꝑ mẽbrũ aliqđ ꝯmittit̃ nõ ẽ pctm̃ illi⁹ mẽbri. nisi inq̃ztũ illud mẽbrũ ẽ aliq̃d ipi⁹ hois ꝓpter qđ vocat̃ pctm̃ hũanũ. ita pctm̃ originale nõ ẽ pctm̃ hui⁹ ꝑsone nisi inq̃ztũ hec ꝑsona recipit naturã a p̃mo parente

¶ Ponit scđm corollariũ. s. pctm̃ originale nõ ẽ pctm̃ hui⁹ ꝑsone ꝛc̃. vt in fine l̃re. patꝫ itẽꝫ ex sili. in q̃ fundat̃ declaratio ꝯclõnis. q2 sic se hꝫ originale pctm̃ ad hũc hoiẽꝫ gñatũ ab adã. sicut pctm̃ actuale ad mẽbrũ motũ ab aia et volũtate. sꝫ pctm̃ actuale qđ ꝑ mẽbrũ aliqđ ꝯmittit̃ nõ ẽ pctm̃ illi⁹ mẽbri. nisi inq̃ztũ illđ mẽbrũ ẽ aliq̃d ipi⁹ hois ꝓpt̃ qđ vocatur pctm̃ hũanum. g̃ ꝛ illđ nõ ẽ pctm̃. nisi vt hec ꝑsona recipit naturã a p̃mo hoie q̃ scꝫ debuit oppositũ huius peti trãsfundere. ꝛ ꝙ ille defect⁹ trãsfundat̃ est ex demerito ꝛ volũtate sua indirecta tñ

¶ Unde ꝛ vocat̃ peccatũ nature. ẜm illud Eph. ii. Eramus natura filii ire.

¶ Corollariũ 3ᵐ ẽ. pctm̃ originale vocat̃ pctm̃ nature. patꝫ. q2 ẽ solũ pctm̃ vt illa ꝑsona recipit naturã ab adã. patꝫ 2º a sili. q2 pctm̃ mẽbri dr̃ hũanũ. q2 est mẽbri vt aliq̃d hois. igit̃ ꝛ illđ nature. q2 ẽ hui⁹ vt accipit naturã a p̃º parente. ¶ Nota circa illđ corollariũ ꝙ posset male itelligi illa auctoritas apl̃i q̃si eẽ filiũ ire ꝯseq̃ret̃ naturã ẜm se vl̃ tanq̃ ꝓprietas naturalis. qđ eẽt male itelligere. q2 hr̃e reatũ pene eterne ꝛ pene dãni qđ ẽ eẽ filiũ ire. nõ ꝯueniret hoi si esset in puris naturalibꝫ ꝯdit⁹. ꝛ nõ haberet debitũ iustic̃ originalis Et ꝑ ꝯñs nec ẽ ꝓprietas naturalis. sꝫ iõ dr̃ eram⁹ natura. id ẽ ꝑ originẽ nature. nõ q̃dẽ absolute ꝛ vt nata ẽ ꝛ a natiuitate. sꝫ ꝑ originẽ nature accepte ꝑ originẽ naturali mõ q̃ ꝓducit̃ natura cũ defectu doni debiti voluntario aliqualiter. Et hoc est qđ dr̃ Doctor sanctus in postilla ad

Ephe.ij. Eram⁹ natura.i.p originē nature. nō q̄dē na ture vt natura ē.q2 sic bona ē z a deo.s3 nature vt viciata. ē.filij ire.i.vindicte pene z gehēne.hec ille. S3 nota q̄ ge hēna accipit large.vt postea patebit p pena dāni nō sen sus.q2 originali soli debet tm̄ pena dāni. ¶ Nota q̄ Ca preolus ex h articulo elicit aliq̄ p viā correlarioz. p° q̄ hoc pctm̄ minimū h3 de rōe culpe.q2 minimū h3 de rōe volū tarij.p3.q2 nō ē volūtariū volūtate ppria.s3 tm̄ aliena.sc3 pmi parētis p⁹ peccātis.z h nō directe.s3 solū idirecte z in terptatiue.q2 videl3 elegit illd cui ānexa fuit puatio ori ginal' iusticie.quā ex ordinatōne diuia debuisset transfu disse in totā posteritatē suā.peccādo āt fecit ne trāsfunde re posset.z fecit ne deus sibi generāti concurreret cōicando iusticiā originalē.z iō parz h3 de rōe volūtarij.q2 solū vo luntariū alteri⁹ z indirectū. ¶ Scd̄o seq̄t.q̄ pctm̄ origi nale nō ē pctm̄ vniuoce cū actuali.s3 mltū equiuoce. Prima drñā ē ex dictis i articulo.q2 actualia cōsistūt i deordinati one act⁹ vl' omissiōis act⁹.h āt cōsistit i deordinatōe ipi⁹ nature ab adā pgenite. q2 nō h3 decorē debitū ex culpa pmi parētis. ¶ Scd̄a drñā.q2 alia sunt volūtaria volū tate pprij suppositi in q̄ sunt vl' volūtate psone.h āt tātū mō ē volūtariū volūtate nature vl' pncipij nature. z ali eni nō pprij suppositi.z h vt dictū ē indirecte. Nō eīn intē dit adā nos spoliare iusticia debita.sed comedere pomū ad qd̄ secuta ē carētia iusticie debite. ¶ Tertia drñā est. q2 istd̄ pctm̄ ē q̄dāmō necāriū.alia nō. h ē naturale. alia psonalia.ad sanū sensum.q2 seq̄tur cōicatōez nature mō naturali factam.

Argumētū in cōtrariū

Qd̄ ē p p^a ma cōclone.

Nota circa h argumētū D.in postila ad Ro.v.q2 he retici Pelagiani pctm̄ originale negātes.hec v̄ba apl'i di cebāt itelligēda de pctō actuali.qd̄ q̄dē s̄m eos i hūc mū dū intrauit p Adā inq̄ztū oēs peccātes. pctm̄ ade imitā tur s̄m illd̄ Osee.vj. Ipi āt sic adā trāsgressi sunt pactū zc̄. S3 sic Aug.dt c̄ eos.si de itroitu pcti actual' q̄ ē per imitatōez.h apl's loq̄ret.nō diceret pctm̄ p hoiem in hūc mūdū itrasse.s3 mag' p diabolū.quē peccātes imitātur s̄m illd̄ Sap.2°. Inuidia diaboli zc̄. Est g itelligēdū q̄ p adā pctm̄ in hūc mūdū itrauit nō solū imitatōe.s3 etiā ppagatōe.i.p carnis originē viciatā s̄m illd̄ Ephe.ij. Era m⁹ natura filij ire. Et i psal. Ecce i iniq̄tatib⁹ cōcept⁹ su3 Hec D.sanc. Ex q̄b⁹ p3 itellect⁹ argumēti hui⁹.q2 vult h q̄ p vnū hoiē pctm̄ itrauit i hūc mūdū. Et q̄ hec au ctoritas nō itelligit̄ p imitatōez.q2 sic pus igressu3 fuit p diabolū q̄ p° peccauit pctō actuali.quē z adā imitatus ē Opz g q̄ itelligit̄ pctm̄ igressu3 p adā alio mō. sc3 p ori gine. Et ita itelligit̄ auctoritas apl'i de pctō originali Et cōcludit itentū p^c cōclonis 2^e. ¶ Et p̄terea ex alia rōe etiā op3 itelligere de originali.q2 h pctm̄ itrauit in mūdū cū acceptōe nature.puta cū cōcipit̄ z animat̄ ples aia rōnali adhuc i vtero materno.q2 eram⁹ natura filij ire.z cōcipi mur in iniq̄tatib⁹.s3 tūc sc3 cū cōcipimur z nascimur nati uitate i vtero.nō possum⁹ imitari adā peccādo actual'r. cū desit vsus rōis. Quare itelligit̄ de pctō originali. q̄s nis ve3 sit.q̄ etiā imitant̄ pctm̄ ade.s3 adulti z nō oēs. s3 origiale.vt apl's ibidē h3 ptrāsit i oēs z causat mortē.g zc̄.

¶ Ad pmū g dd̄m.q̄ fili⁹ dr̄ nō portare pctm̄ pa tris q2 nō punit̄ p pctō patris nisi sit pticeps culpe et sic ē in pposito.deriuat̄ eīn p originē culpa a pa tre in filiū sicut z pctm̄ actuale p imitatōem.

¶ Pro solutōe Ad maiorē videbit̄ ifra.q.lxxxvij.ar. vij.p° q̄ fili⁹ nō portabit.i.nō punict̄ p pctō pr̄is pena spūali.nisi sit pticeps culpe vl' p imitatōez.sic efficit̄ parti ceps pcti actual'.vl' p originē sic pticipat culpā originalē et pp̄ter pticipiū illi⁹ pcti.patit̄ penā spūalē z tpalē Ad minorē.cōcedit̄ q̄ portabit iniq̄tatē.i.punict̄. nec h ē incō ueniēs qn̄ ē pticeps culpe. q̄re negat̄ cōña.q2 nō vult auc toritas.q̄ nūq̄ portet filius iniq̄tatē pr̄is.nisi qn̄ ē ex p culpe paterne. Et h sp caute loquēdo de spūali pena. q2 de tpali z medicinali pena vt sic loquēdo.fili⁹ ptabit ini q̄tatē pr̄is absq̄ pticipio culpe.inq̄ztū ē aliq̄d pr̄is.aia āt nō ē pr̄is.s3 dei.iō i ea null⁹ punict̄ absq̄ culpa. In ppo sito āt fili⁹ subest culpe.q2 caret debito z volūtarie.salte3 volūtate extrinseca. Et h ē qd̄ D.vult cū dr̄.

¶ Ad scd̄m dd̄m.q̄ z si aia non traducat̄ q2 v̄tus seminis nō pt causare aiam rōnalē.mouet tñ ad ipam dispositiue. vñ p v̄tutē seminis traducit̄ hūana na tura a parēte in plē z siml' cū natura.nature ifectio. ex h eīn fit iste q̄ nascit̄ consors culpe pmi parētis q̄ naturā ab eo sortit̄ p quādā generatiuā motionē

¶ Aduerte bñ hui⁹ argumēti tenorē z ei⁹ solōnē. Nā multa mysteria hic ptinent̄. z itellect⁹ magne pr̄is huius materie. Vñ nota p° q̄ in D.sanc.sepe iuenit̄ q̄ caro in ficiat aia3. Qd̄ q̄dē D.aliqn̄ visus ē intellexisse de carne cui aia vnit̄.ita q̄ ifectio sit in tali materia z pctm̄ origina le.nō in pōña actiua s3 passiua coexigēte actū defectuosu3 ita q̄ sit originale pctm̄ in tali carne.sic in cā instrumētalī nō formal'r. Aliqn̄ āt sic hec i solutōe istius z ifra. ar.iij. ad 2^m. visus ē dicere q̄ pctm̄ originale causat̄ ex carne.i. carnali semie qd̄ organisat materiā. q2 dt q̄ caro inficit aiam inq̄ztū ē pncipiū actiuū gñatōis. Cōstat āt q̄ ma teria fet⁹ nō ē pncipiū actiuū. s3 semē paternū. Et putat Cap.in 2°.dis.xxxij.circa finē. q̄ q̄cq̄d dixerit in scripto. tñ illa fuerit vltia mens D.q2 semē inficit.z ē cā istrumē tal' pcti original'.ita q̄ caro paterna.i.semē ificiat. ¶ No ta 2°.q̄ circa h male itellexit Sco. D.sanc.cū dt semē in ficere aiam. Credit eīn q̄ D.sanc.ponit i semie aliquā in fectōez positiuā q̄ vocet̄ q̄litas morbida q̄ habeat eē fixū in semie a q̄ effectiue causet̄ pctm̄ originale. q̄ q̄dē imagina tio lōge absit a D.sanc. S3 hec imaginatio ē Grego.de Arimino. Putat āt Cap.q̄ semē iō dicat̄ infectū.q2 i eo ē v̄tus pductiua nature hūane cū defectu original' iusticie nō q̄ in eo sit aliq̄ q̄litas positia causata ab aia seminātis q̄ q̄dē sit cā alicui⁹ alteri⁹ q̄litatis positiue supaddite natu ralib⁹ in carne plis.s3 ifectio semis vocat̄ v̄tus pducēdi carnē cū defectu debite pfectōis incē carni. z vltra v̄tute3 intēsionalē traductiuā pcti original' in aiam. tñ illa v̄tus nō ē q̄litas hñs eē ratū fixū z reale.hec ille. Et q̄dē q̄tu3 ad pmū dictū suū bonū ē ad sensu3 postea dd̄m. s3 salua reuerētia tāti viri nō videt̄ optere vl' debere poni i semie v̄tus q̄cūq̄ pductia pcti original' directe. Nā puatōnis nō ē ponere v̄tutē pductiuā.s3 defectiuā.sic z sup̄dictū fu it.q.lxxix.ar.iij.q̄ pene dāni nō ponit̄ cā agēs. s3 actōem subtrahēs. Cū igit̄ pctm̄ originale formal'r dicat carētiā et puatōez.nō op3 solicitari de aliq̄ ei⁹ cā pductia. s3 de cā nō pductia. Vez̄ ē tñ q̄ D. in de malo.q.iiij.ar.p. in solu.ix.ponit pctm̄ originale i semie s̄m itēsionē. s3 postea stati ad.xij.dt q̄ ē ibi sic natura hūana. vñ nō o3 ponere v̄tutē pcti original' pductiuā distictā a v̄tute pductia na ture hūane.nō igit̄ videt̄ optere ponere i semie. nisi v̄tutē formatiuā pl' z filij natal' ade debitoris iusti^e z carētis ea. z corpo q̄ pducat̄ debitor z nō hñs icurrit pctm̄ origiale q̄⁹

nũc illa formatiua hȝ ec̃ intẽtionale in semie. qꝛ nõ ꝟtutẽ ꝑfectã gñatiuã. sȝ nõ intẽtionalẽ. qꝛ statiȝ trãseat. imo virtus gñatiua hoĩs deriuaꝛ in semẽ paternũ ꝑ modũ ꝑmanẽtis. sicͭ ⁊ istrumẽtalꝭ ꝟtus artis manet ꝑmanẽter i horologiis ⁊ hmõi. Quare videꝛ ꝙ seminis ifectio itelligaꝛ ꝑ̃uatio iusticie originalꝭ. q̃ pꝛ ꝑfectꝰ generãdo ꝑ semẽ ꝓduxisset filiũ naturalẽ ade. hñtẽ iusticiã originalẽ debitã. nũc ãt carẽs ista ꝑfectõne generat sibi silẽm carẽtẽ iusticia debita. sic ꝙ semẽ dicaꝛ causare istrumẽtalꝛ pctm̃ originale qꝛ istrumẽtalꝛ causat filiũ ade. ⁊ nõ tm̃ ꝑ̃esse. qꝛ causat filiũ istrumẽtalꝛ. qꝛ ⁊ h̃ fecisset i statu inocẽtie. qre rõe illiꝰ ꝟtutis nõ ꝑ̃esse causat originale. sȝ qꝛ infectũ. quã ifectõeȝ nõ itelligo nisi qꝛ destitutũ originali iusticia. Esto ▪ originalꝭ iusticia ꝑncipalꝛ ꝑficeret mentẽ. tm̃ etiã vsqȝ ad corpꝰ ⁊ gñatiuã se extẽdebat. Quare semẽ nũc caret ea ꝑfectione ⁊ agit i ꝟtute carẽtis ꝑ̃ris. q̃ agit i ꝟtute ade. q̃ deberet trãsfundere i oẽs filios. nõ ãt facit. iõ semẽ trãsmittit originale pctm̃ istrumẽtalꝛ. qꝛ generat filiũ ⁊ hũanã naturã debitricẽ doni ⁊ tm̃ carẽtẽ. ¶ Nota ãt tertio. ꝙ cõꝰuis semẽ ꝑ̃ris nõ extẽdat se etiã istrumẽtalꝛ ad eẽ aie rõnaꝛ. qꝛ sic creaꝛ a deo ex nihilo. ⁊ nõ ẽ educibilꝛ de poñã materie. tm̃ semẽ facit ⁊ causat dispositiẽ istrumẽtalꝛ vnionẽ aie ⁊ corporis. Et illa ãt vnione ꝯstituiꝛ natura hũana ⁊ filiꝰ ade debitor originalꝭ iusticie ⁊ carẽs. Et ꝫ semẽ eo pacto concurrit ad originale. qꝛ causat vnionẽ aie ⁊ corꝑis. ⁊ ▪ ꝯñs causat naturã hũanã ⁊ filiũ ade nõ hñtẽȝ ⁊ tm̃ debitorẽȝ. Et sic intelligeꝛ solõ ista D. sanc. Uñ videdũ ẽ de argumẽto qd oĩa ista iã dicta reqrit. Dicaꝛ ad maiorẽ. accñs nõ traducaꝛ nisi tra. ⁊c̃. Dico ꝑ̃ꝰ ꝙ originale pctm̃ nõ ẽ accidẽs positiũ q̃ ad formale. Et lȝ q̃ ad materiale videaꝛ positiũ. nõ tm̃ reale. nõ eñ oẽ positiũ ẽ reale. vt ▪ de relationibꝫ rõis ꝫm D. in ▪ veri. mate. xxi. ar. ꝑ̃. q̃ sunt entia positiua. nõ tm̃ realia. ¶ Dico 2° ꝙ hȝ q̃si modũ accidẽtis ⁊ cuiusdã ꝯditõis superuenientis. ¶ Dico 3°. ꝙ accñs nõ traducaꝛ nisi subiectũ traducaꝛ. i. ꝓducaꝛ aliq̃ mõ. sic ꝙ aliqd nõ ꝓducit accñs ꝯñs subiectũ nisi ad ꝓductõeȝ subiecti ꝯcurrat. ¶ Ad minorẽ dico. ꝙ aĩa rõnaꝛ nõ traducaꝛ. i. nõ educaꝛ de poñã materie. ꝯcedo. nec traducaꝛ. i. causaꝛ ꝟtute seminis vꝛ agẽtis naturaꝛ in eẽ. ꝯcediꝛ. Sȝ tm̃ traducaꝛ nõ ꝫm eẽ absolute. sȝ ꝟtute seminis vniꝛ materie disposite. nã semẽ patnũ disponit materiã aie rõnaꝛ dispõne vltia. q̃ ẽ necitas. q̃ ꝓducta aiam oȝ vniri materie. iõ causat aiaȝ. nõ q̃ ad eẽ. sȝ q̃ ad inesse. Et q̃ vniri et eẽ ꝯseqꝛ. vel saltẽ in eo ꝯsistit natura hũana. iõ semen facit ad aiam suo mõ ⁊ ad naturã hũanã. Et ꝯcediꝛ qd dictũ sit in ꝑ̃ª ꝑ. q. cxviii. ar. ii. qꝛ nõ traducaꝛ in eẽ ex natura. vel. sȝ tm̃ ꝟtute seminis causaꝛ natura q̃ inficiꝛ ꝑncipalꝛ. qꝛ ipa vꝛ suppositũ eiꝰ ꝓductũ ꝑ adã seminalꝛ deberet hñe originalẽ iusticiã. ⁊ nõ hȝ. qre negaꝛ ꝯñã. ꝙ nulla culpa traducaꝛ. qꝛ subiectũ eiꝰ ꝓpie ẽ natura hũana q̃ ẽ subiectũ originalꝭ ꝫm ꝑtes capaces culpe culpabilꝛ. ⁊ sub rõe culpe. sȝ ꝫm ꝑtes nõ capaces culpe sub rõe defectꝰ ⁊ pene. De h̃ ifra. q. lxxxiii. ar. ꝑ̃. qꝛ originale ẽ defectꝰ nature humane. cuiꝰ ꝑs ẽ aĩa. ⁊ igiꝛ aĩa inficiꝛ nõ nisi vt ꝑs ꝑncipalꝭ nature hũane. capax originalꝭ sub rõe culpe. ¶ Nota aũt

Scotus nõ discordat in sñia — circa h̃ ꝙ nõ videꝛ mihi ꝙ Sco. in ista re bñ itellecta discordet a mẽte scĩ Tho. in sñia. imo dicta D. sanc. declarat. Impugnat eñ ifectõem positiuã ⁊ q̃litatẽ morbidaȝ in semie quã nõ ponimꝰ nos. Uñ ꝓ itellectu iã dictoꝝ ponit sup dis. xxxi. ⁊ dꝛ int̃ cetera. Ad istud pctm̃ ꝯcurrũt duo. Carẽtia iusticie. scȝ vt formale ⁊ debitũ hñdi eã vt materiale. sicͭ in aliis ꝑ̃uationibꝫ ꝯcurrũt ꝑ̃uatio ⁊ aptitudo ad hñdũ debitũ. istud scȝ debitũ ẽ a deo statuẽte legẽ istã. Do iusticiã tibi ade. ⁊ oĩbꝫ filiis tuis naturalibꝫ. Do eadẽ datiõe qñtũ ẽ ex pte mea. Et iõ ex hac datõe teneñꝛ oẽs eã hñe. ⁊ ex patre ꝓpagãte. ꝑ cuiꝰ actõeȝ iste ẽ filiꝰ naturalꝭ ade. ꝫ h̃ debitũ ꝑ nullas rimas ignotas intrat. sȝ ꝑ istas duas causas positiuas. Illa ãt carẽtia nõ hȝ cãm nisi negatiẽ. scȝ nõ dantẽ iusticiã originalẽ. Cuius si q̃raꝛ vlteriꝰ cã nõ ẽ nisi demeritoria. qꝛ scȝ adam demeruit ne iusticia originalꝭ dareꝛ. Negatia nõ dans deꝰ ẽ. demeritoria qre nõ daꝛ Adã peccãs. hec ille. Et postea. pctm̃ h̃ nõ ẽ a carne in aiam agẽte. tm̃ ẽ a carne illa relatio in ꝓducto. qꝛ ẽ filiꝰ naturaꝛ ade. ⁊ hũc ꝯseqꝛ debitũ ex lege diuina. Et carẽtia ẽ ibi ex negatõe cause. Et postea. Si tm̃ ponaꝛ aliq̃ infectio in carne qd nõ ẽ necẽariũ ꝫm istã viã. ipa pt eẽ istrumẽtalꝭ cã culpe. Aut si nulla sit ibi infectio adhuc caro pt eẽ cã istrumẽtalꝭ. inq̃tũ in ipo semie ẽ vis actiua ꝓducẽdi filiũ ade. qꝛ ꝑ h̃ ẽ debitor. Et postea declarat. qꝛ filiꝰ ꝯ̃hit originale. qꝛ gñaꝛ cũ libidine. sic ꝙ libido accipiaꝛ ꝑ carẽtia iusticie originalꝭ in ꝓpagantibꝫ q̃ ẽ cã libidinis in actu ꝓpagãdi. hec ille. Et puto ꝙ in sñia idẽ dicat qd D. san. in ista solutõe. qꝛ semẽ inficit ⁊ causat originale. qꝛ naturã q̃ naturalꝛ ꝟtute seminis ꝓducta dȝ hñe iusticiã originalẽ. Et qꝛ pctm̃ illd ꝯseqꝛ acceptõem nature ab adã. ad quã acceptõeȝ ⁊ gñatõem facit semẽ paternũ. Et h̃ pȝ inspicienti bñ solutõnem.

¶ Ad tertiũ dꝺ̃. ꝙ ⁊ si culpa nõ sit actu i semie. ẽ tm̃ ibi ꝟtute hũana natura quã ꝯcomitaꝛ talꝭ culpa.

¶ Concediꝛ maior. causatur ex semine instrumentalꝛ. qꝛ semen ẽ instrumẽtũ generantis. Minor negaꝛ de peccato nature ⁊ instrumentalꝛ. Ad ꝓbatõnem dꝛ ꝙ semẽ caret rõnali parte aie. ⁊ ꝑ hoc bñ ꝓbaꝛ ꝙ nõ ẽ subiectũ pcti originalꝭ. qꝛ tm̃ ẽ cã hũane nature in q̃ icludiꝛ ꝑs rõnalꝭ. q̃ ẽ capax illiꝰ defectꝰ sub rõe culpe. iõ pt eẽ cã istrumẽtalꝭ culpe. qꝛ videlȝ ꝓducit subiectũ capax. qd dȝ hñeꝛ nõ hȝ. qd debitũ ꝓuenit ex semie. qꝛ genitus seminalꝛ ab adã dꝫ hñe donũ originale. ¶ Dico vltra. ꝙ solũ ꝑs rationalꝭ pt eẽ cã ꝓductiua pcti actualꝭ ⁊ ꝑsonalꝭ. tm̃ ⁊ ꝓductiũ nature hũane cũ defectu ꝑ̃uatio culpabili pt eẽ cã pcti naturalꝭ. qre negaꝛ ꝯñã. Et dico 2°. ꝙ sola ꝑs rõnalꝭ ꝓducit pctm̃ q̃ qs peccat. qꝛ elicit ipm voluntarie. tm̃ ⁊ semẽ pt esse cã pcti nõ q̃ qs dꝛ peccare eliciẽdo. sȝ dꝛ hñe pctm̃. Peccare eñ pt esse. vel qꝛ elicit pcti actũ. ⁊ sic ꝯuenit soli rõnali pti. Ul pt hñe pctm̃. ꝑmoꝰ paruuli ꝯ̃hẽtes originale nõ peccãt. qꝛ nõ eliciũt actũ pcti. sȝ scdo mõ peccãt. Et ẽ peccatũ tale volũtariũ ⁊ vitabile nõ ab eo in q̃ fit. sȝ ab eo ꝑ quẽ ꝯtrahit. Et ꝫ pctm̃ q̃ aliqs dꝛ peccare ẽ a pte rõnali ꝑ essentiã vꝛ ꝑncipatõeȝ. sȝ pctm̃ q̃ aliqs dꝛ hñe pctm̃ tm̃ et nõ ꝓpꝛie peccare. pt eẽ a generãte ꝑncipalꝛ vꝛ instrumentaliter si generet cũ defectu culpabili. Et hoc vult Doct. san. in solutõne. — Dña est int̃ peccare ⁊ hñe pctm̃

¶ Ad q̃rtũ dꝺ̃. ꝙ semẽ ẽ ꝑncipiũ gñatõis q̃ ẽ ꝓprius actꝰ nature eiꝰ ꝓpagatõi deseruiẽs. ⁊ iõ magis inficiꝛ aĩa ꝑ semẽ q̃ȝ ꝑ carnẽ iã ꝑfectam que iam determinata est ad personam.

¶ Ad 0m ad maiorẽ. ꝙ ẽ ꝑfectꝰ in natura ꝟtuosiꝰ ⁊c̃. Dico ꝑ̃° qd verũ ad agendũ positiue ⁊ causandũ positiũ sȝ tm̃ debiliꝰ magis natũ ẽ deficere. Dico 2° ⁊ magis ad ꝓpositũ ꝙ vera ẽ ceteris paribꝫ. agẽtibꝫ ⁊ actionibꝫ existẽtibꝫ eiusdẽ rõis. hõ eñ ẽ simplr ꝟtuosior aqla. ⁊ nõ pt volare hꝫ tm̃ itelligere qd ẽ maiꝰ. in ꝓposito ãt nec agẽtia nec actiones sunt eiusdẽ rõis. Dico ꝫ ꝙ causare pctm̃ originale

Margin notes: Quid itelligitur ꝑ semis infectõeȝ

⁊ actio eiꝰ qd̄ causat acceptōem nature ⁊ ꝓpagatōem mō naturali. Et dico ꝙ h̄ ē seminis qd̄ ē ꝑncipiū gñatōnis. nō āt materie q̄ ē altera ꝑs ꝯpositi ⁊ se hꝫ passiue. ⁊ ꝯcur rit ad gñatōem. qꝛ subiectū forme Ad minorē ꝯcedit'. qꝛ vt tactū fuit ad 2ᵐ. notabili p̄°. ꝑles inficit' rōe nature ac cepte ab Adā. ⁊ accepte cū ꝑuatōe debiti. Est āt semen cā nature in filio naturali. ⁊ cause debiti istiꝰ doni. Qua re ꝯcessa ꝓbatōe minoris negat' ꝯña. Et patuit rō ⁊ cā D. ponit i solutōe. Et nota ꝙ dr̄ magꝭ inficit' aīa ꝑ semē q̄ ꝑ carnē iā ꝑfectā. qꝛ videlꝫ caro iā facta ē ꝑsonal'. h̄ āt pctm̄ nō seq̄t' ꝑsonā. sꝫ naturā mō natali ꝓpagatā. qꝛ tal' ē debitrix doni. semē āt pr̄is deseruit ꝓpagatōi. vñ dr̄ D.

¶ Ad q̄ntū dōm. ꝙ illud qd̄ ē ꝑ originē nō ē icre pabile si ꝯsideret' iste q̄ nascit' s̄m se. sꝫ si ꝯsideret' put refert' ad aliqd̄ ꝑncipiū. sic pt̄ eē ei increpabile. sic ali q̄s q̄ nascit' patitur ignominiā generis ex culpa ali cuius ꝓgenitoꝝ causatam

¶ Dōm ad maiorē istiꝰ. ꝙ ꝓpt' naturā turpes nemo increpat. qꝛ ē defectꝰ oīno natural'. si āt sit defectꝰ ꝯtractꝰ cū natura culpabil'. tūc ille gñatꝰ nō icrepat' ꝓpt' illū defe ctū s̄m se. tñ si ꝯsideret' defectꝰ in ordie ad ꝑncipiū a q̄ de fectꝰ voluītꝰ ē. ille icrepat' ꝓpt' hūc defectū alicuiꝰ qd̄ debe ret h̄re ⁊ nō hꝫ. sic̄ ⁊ i ciuilibꝫ lꝫ filiꝰ nō trahit ex pctō actu ali pr̄is pctm̄. tñ patit' ignominiā ⁊ vilipēsionē ⁊ q̄si penā

Nullꝰ defe/ctꝰ ꝑ originē ē culpabil' ni si defectꝰ ori/ginal' iusticie

dāni ꝓpt' culpā ꝓgenitoꝝ suoꝝ. Ueꝝ ē tñ ꝙ nullꝰ aliꝰ de fectus ꝯtractꝰ ab origie ē increpabil' vl' culpabil' nisi iste. alij āt sunt defectꝰ nō culpabiles Et rō pt̄ patere ex dictꝭ. qꝛ iste ē defectꝰ debiti h̄re ex lege diuia ⁊ statuto. nō sic de alijs. ¶ Nota āt ꝙ increpatio capit' h̄ ꝓ iputatōe ⁊ cul patōe q̄ iuxta sup̄ dicta. q. xxi. ar. ij. debent' solū volūtario et his q̄ sunt in ptāte nr̄a increpat' g̃ ⁊ punitur hn̄s pctm̄ originale nō pena sensus sꝫ dāni. qꝛ nō ē ꝑfecte volūtariū cū āt pctm̄ originale nō sit volūtariū q̄ ad hūc. iō nō ipu tat' ꝓprie. Unī Herueꝰ in 2°. dis. xxx. q. ij. Pctm̄ originale nō iputat' paruulo. sic̄ illi a q̄ hꝫ iputabilitatē. vl' sicut illi q̄ debebat rep̄hēdi. qꝛ nō curauit. Sic enī solū Ade ē ipu tandū. Sꝫ large accipiēdo iputari dr̄ ei iputari inst̄rum efficit' q̄dā nō detestabil'. ex h̄. ꝙ ē subiectū mali iputabil' sicut si reddiꝰ gladiꝰ detestabil'. ex hoc ꝙ fuit instrumen tū mali actus. hec ille.

¶ Utꝝ oīa alia pctā ꝑmi parētis vel etiā alioꝝ parentū ꝑ originē in posteros deriuentur.

B Ad scdm̄ sic ꝓcedit'. Uidet' ꝙ etiā alia pctā vel ipiꝰ ꝑmi parētis vel ꝓrimoꝝ parētū traducāt' in posteros. pena enī nūq̄ debet' nisi culpe. sꝫ aliq̄ puniunt' iudicio diuino ꝓ pctō ꝓrimoꝝ parētū. s̄m illud Exo. xx. Ego sum deꝰ zelotes visitās iniq̄tatē patꝝ in filios in tertiā et q̄rtā gñationē. indicio etiā hūano i crimine lese ma iestatis filij exheredāt' ꝓ pctō parētū. g̃ etiā culpa ꝓ ꝓimoꝝ parētū trāsit ad posteros. ¶ P. magis pt̄ trās ferre i alteꝝ id qd̄ hꝫ aliq̄s a seipo q̄ id qd̄ hꝫ ex alio sicut ignis magis pt̄ calefacere q̄ aqua calefacta. sꝫ hō transfert in ꝓlem ꝑ originē pctm̄ qd̄ hꝫ ab adā. g̃ multo magis pctm̄ qd̄ ipe ꝯmisit. ¶ P. iō ꝯtrahimꝰ a ꝑmo parēte pctm̄ originale. qꝛ i eo fuimꝰ sicut i ꝑn cipio nature quā ipe corrupit sꝫ silr̄ fuimꝰ in ꝓrimis parētibꝫ sicut in q̄busdā nature ꝑncipijs q̄ ⁊ si sit cor rupta pt̄ ad huc magis corrumpi ꝑ pctm̄. s̄m illud Apoc. vlt. Qui in sordibꝫ ē sordescat adhuc. g̃ filij ꝯtrahūt pctā ꝓrimoꝝ parētū ꝑ originē sicut ⁊ ꝑmi parētꝭ ¶ Sꝫ ꝯtra. bonū ē magꝭ diffusiuū sui q̄ ma lū. sed merita ꝓrimoꝝ parētū nō traducūt' ad poste ros. g̃ multo minus peccata

¶ Hic q̄rit' q̄ē pctm̄ sit ꝑ originē traducibile in poste ros. An etiā alia pctā ꝑmi parētis p̄ter ꝑmū. vel etiā ali oꝝ ꝓrimoꝝ parentū traducant' ꝑ originē in filios. ita ꝙ articulꝰ q̄rit p̄mo. an ꝑ solū ꝑmū pctm̄ ꝑmi parētis cau setur originale. vl' etiā ꝑ alia pctā. Et scdo. ⁊ si pctā ꝓxi moꝝ parentū nō causent originale. an tñ causent aliquē aliū defectū culpabilē. ¶ Nota āt ꝓ itellectu q̄siti. sic̄ dic tū fuit ar. p̄° in ꝑncipio. pctm̄ ꝑmi parētꝭ acceptū ꝓ actua li pctō ipiꝰ. nō pt̄ itelligi traduci formalr̄ in nos. q̄si ipm relinquat Adā. ⁊ migret in alios posteros Acciñs enī nō migrat. sꝫ vt dictū fuit. trāsit q̄si causalr̄ nō positiue. sꝫ de meritorie. qꝛ videlꝫ Adā ꝑ p̄ᵐ pctm̄ induxit in nos oēs defectū doni debiti q̄ hꝫ rōem culpe. Sic g̃ trāsit in nos qꝛ scꝫ causauit suo mō quē ꝯtrahimꝰ accipiēdo naturam ab eo seminalr̄. Querit' igit'. an etiā alia pctā Ade post ꝑ mū causent in nob̄ aliquē defectū culpabilē quē nascēdo ꝯtrahamꝰ. Et etiā an pctā actualia alioꝝ parētū ꝓrioꝝ demereant' vt filij eoꝝ incidāt in aliquē defectū spūalē cul pabilē. Et h̄ ē pctm̄ tradua ꝑ originē. qꝛ ab eo causat' de fectꝰ in genito culpabil'. ita ꝙ pctm̄ suū q̄ peccauit. corrū pat formalr̄ q̄dē ꝑsonā. sꝫ demeritorie posteros. Transit igit' actuale Ade. ⁊ ꝑmū ꝑuatiuālr̄ in posteros inq̄ntū aufert iusticiā originalē. Sꝫ pctm̄ originale Ade (si tñ sic debe at dici. scꝫ corruptio nature inducta ꝑ actuale ipius. vt patebit isra. q. lxxxiij. ar. p̄. ad 2ᵐ) qd̄ ē cā originał alioꝝ aliq̄ mō trāsit in posteros nō idē nūero. sꝫ specie. qꝛ vide licꝫ generat sibi silē ⁊ assimilat sibi filiū in tali defectu Et

Quare solꝰ p̄ꝰ pctm̄ tra ducat'.

ita trāsit q̄si forma agētis in effectū. ¶ Nota 2°. ꝙ solū p̄ᵐ pctm̄ ꝑmi hoīs de facto discōtinuauit ⁊ destruxit ad hesionē hoīs ad deū. Que q̄dē adhesio ⁊ subiectio men tis ad deū erat cā obediētie ꝑtiū inferioꝝ ad rōem ⁊ cor poris ad aīam. Ad pctm̄ g̃ ꝑmū qd̄ fregit subiectōēꝫ ad deū. secuta ē destructio obediētie ꝑtiū iferioꝝ. ⁊ ita ruptū vinculū originał iusticie. Et qꝛ adā illud donū accepat ꝓ se ⁊ oībꝫ posterꝭ. ⁊ nūc ipo destructo ꝑ pctm̄ suū. cōtīcare ipm nō pt̄. imo oēs ipo carēt. iō ꝑmū pctm̄ (hoc ē) cā vt traducat' in nos cū natura defectꝰ ille culpabil'. Et aliꝗ āt pctis ade vl' alioꝝ parentū ꝓrimoꝝ nō destruit' aliqd̄ in nos deriuandū ex institutōe diuia. sic̄ ꝑ ꝑmū peccatū Ade. iō solū ꝑmū traducat' in nos ꝑ originē. i. ꝑ originē naturalē incurrimꝰ defectū quē adā solo p̄° pctō deme ruit. qꝛ videlicꝫ nō dat' iusticia debita ⁊ caremus debita iusticia solū ex p̄° pctō nō ex alijs q̄rūcūq̄. ¶ Nota tñ 3° circa h̄ dictū iā ꝙ articulꝰ iste ⁊ iā dicti. ꝙ scꝫ solo p̄° pctō ade traducat' in nos defectꝰ culpabil' nō alioꝝ parē tū. dꝫ intelligi de facto. de possibili enī absolute secꝰ fuit. qꝛ videlꝫ adā nō peccāte. peccāte āt aliq̄ filioꝝ suoꝝ. tūc pctm̄ illiꝰ filij p̄° peccātis. etiā fuisset i suos posteros tra ductū. nūc āt de facto solū p̄ᵐ traducat'. qꝛ nō traducat' ni si destruēs iusticiā originalē. ⁊ qd̄ ipedit eiꝰ trāsfusionē in posteros. qꝛ fecit eos carere iusticia q̄ fuisset ꝯgenita. De h̄ vide sanct. Tho. de malo. q. v. arti. iiij. ad. viij. Scdm̄ quosdam si Adam nō peccasset tentatus. statim confir matus fuisset in iusticia. ⁊ omnes posteri eius confirmati in iusticia nascerentur Et s̄m hoc obiectio locum nō habet

S; hoc credo falsum. qꝛ corpis ɔditio in pmo statu cor
respōdebat ɔditōi aie. vñ qꝫdiu corpus erat aiale. ꝛ aia
erat mutabil' nōdū pfecte spūalis effecta. Generare āt p
tinet ad vitā aialem. vñ seqꝫ ꝙ filij Adā nō nascerent
in iusticia ɔfirmati. Si ḡ aliqs ex posteꝝ Adā peccass;
eo nō peccāte. moreret' qdē p suū petm̄ actuale. sicut adā
mortuus fuit. s; posteri eꝰ morerent' ꝑpt' petm̄ originale
Concordat Scotus. Hec ille. Idē h; D.p.ꝑ.q.c.ar.q. Ad idē ē Scotꝰ vbi
supra. s. in 2°. dis. xxxi. ar. p. Quāꝗ inquiens accepisset
iusticiā originalē in se formalr vl' volūtate ɔsequēte. fu
isset debitor p se ꝛ p sua tota posteritate. p qua accepisset
ꝑtualr. Et ita si Adā nō peccasset. s; Chayn. tm̄ filij Cha
yn ɔtraxissent originale nō ab Adā. s; a Chayn. nūc āt
nullꝰ accepit formalr nisi adā. ꝛ iō oēs alij habuerūt can
dem rōem debiti habēdi iusticiā. ꝛ candē rōnem carentie
ipiꝰ. qꝛ ꝑ actū alterꝰ. Et iō mō a nullo parēte ꝑprio ɔhit
ita vt p ipm posset intēdi. sicut nec p ipm posset causare.
Hec ille. Ex qb; dictꝭ tā D.sanc. ꝗ Sco. p; ꝙ de facto
nō ɔhit' nec traducit' petm̄ ad posteros nisi ex adā. Et h
iō. qꝛ ipe pmo petō destruxit naturā ꝛ illā destructōnem
diffudit. Secus de possibili fuisset. s. si aliqs filioꝝ pec
casset ipo nō peccāte. Et hoc ē qd Doct. sanc. h; Ro. v.
vbi dt. ꝙ l; pmū petm̄ pmi parētis p originē in posteros
traducat'. alia tm̄ eius petā vel etiā alioꝝ hoim in filios
nō traducunt'. qꝛ p solū pmū petm̄ sublatū ē bonū natu
re qd erat p originē nature traducendū. p alia vero petā
subtrahit' bonū gr̄e ꝑsonalis. qd nō trāsit ad alios poste
ros ꝛc. Hec ille. Ubi pe; fundus materie. qꝛ sc; pmū pec
catū ꝛ ipm solū destruxit donū q̄si specificū ꝛ naturale. nō
āt alia. Et in hoc fundamēto fundat' articulꝰ iste. Quo
intellecto ꝑcedendū est ad textum.

¶ Rñdeo dōm. ꝙ Augꝰ. hāc ratōem mouet in
Encħ. ꝛ insolutā relinqt. s; si quis diligēter attēdat
impossibile ē ꝙ aliq petā ꝑrimoꝝ parentū vl' etiam
pmi parētis ꝑter pmū p originē traducant'

¶ In h articulo p° rñdet ad q̄stiū p vnā ɔclōnē nega
tiuā simplr. 2° ipam ꝑbat vnica ratōe. ibi. Cuiꝰ rō est
ꝛc. Rñdēdo ḡ ad q̄stionē pmittit. sicut ꝛ in de malo. q.
x. ar. viij. qd fecerit circa hāc questionē Augꝰ. qꝛ videlicꝫ
nihil definiuit. ꝛ eā insolutā reliqt. S; Doc. ɔñter ponit
qd sibi videat' circa h. ꝛ ponit talē ɔclōnē rñsiuā Aliqua
petā ꝑrimoꝝ parentū vl' etiā pmi parētꝭ ꝑter pmū ipos
sibile ē traduci p originē. Et intellige ipossibile ex sppōe
posito videl;. ꝙ solꝰ pmꝰ p° peccauerit. p q̄ ɔclōne. cū dt

¶ Cuiꝰ rō ē. qꝛ hō generat sibi idē in specie. non
āt fm indiuiduū. ꝛ iō ea q̄ directe ꝑtinēt ad indiui
duū. sicut ꝑsonales actꝰ ꝛ q̄ ad eos ꝑtinent nō tra
ducunt' a parētib; in filios. nō enī grāmaticꝰ tradu
cit i filiū sciā; grāmatice quā ꝑprio studio acq̄siuit.

¶ Ponit ɔñter rōem. Et vtit' tali rōe. Oia ea q̄ dire
cte ꝑtinēt ad indiuiduū nō traducunt' a parētib; in filios
maxie si sint accñtia spūalia. s; ea q̄ ꝑtinēt ad naturā spēi
traducunt' a parētib; in filios. nisi sit defectꝰ nature. S;
pꝰ petm̄ solū pmi hois ꝑtinet ad spēm. causalr ꝛ ꝑtualr
corrūpendo ꝛ causando defectū totꝰ spēi. nō āt alia petā
ipius. vl' etiā alia petā ꝑrioꝝ parētū. s; ꝑtinēt tm̄ ad indi
uiduū. ḡ ɔclo ꝟa. Circa istā rōem Doc. sic ꝑcedit. pmo
ponit maiorē illꝰ rōis. 2° minorē. ibi. Sicut āt ad ꝑso
nā ꝛc. Pria ps diuidit' in duas fm duas ꝑtes maioris
qꝛ p° ponit pmā ꝑtē maioris cū sua ꝑbatōe. 2° scdā; ꝑ
tem eiusdē. simr declarādo eā. ibi. S; ea q̄ ꝑtinēt ꝛc. Pro
bat ḡ pmā ꝑtē maioris. q̄ fuit (Oia ea q̄ directe ꝑtinent
ꝛc.) exēplarit'. pmittit tm̄ vnā ꝑpōnem p quā ꝑbat āba
ꝑtes maioris sil'. videlicꝫ. qꝛ hō generat sibi silē fm spēm
nō fm indiuiduū. s; p pª ꝑte exēplificat D. Nō enī grā
maticꝰ traducit in filiū sciam grāmatice quā ꝑprio studio
acq̄siuit. ¶ Dicit āt maior notāter maxie si sint spūalia
ꝑtinētia tm̄ ad aiam. qꝛ si natura sit fortꝭ tūc etiā aliq ac
cidētia idiuidualia ꝑpagant' in filios ꝑtinētia ad dispōe;
nature vl' materie vl' ad corpꝰ. sicut velocitas corpis. bo
nitas ingenij ꝛ alia hmōi. nullo aūt mō ea q̄ sunt pure ꝑ
sonalia spūalia. vt postea dt. Deinde cū dicit

¶ S; ea q̄ ꝑtinēt ad naturā spēi traducunt' a pa
rentib; in filios. nisi sit defectus nature. sicut ocula
tus generat oculatū. nisi natura deficiat. ꝛ si natura
sit fortis. etiā aliq accñtia indiuidualia ꝑpagantur
in filios ꝑtinētia ad dispōnem nature. sicut veloci
tas corpis. bonitas ingenij ꝛ alia hmōi. nullo autē
mō ea q̄ sunt pure ꝑsonalia. vt dictū est. In corpe

¶ Ponit scdā; ꝑtē maioris. s. S; ea q̄ ꝑtinēt ꝛc. quā
relinqt ꝑbatā sil' cū p°. sed eā declarādo exponit. q̄re dis
cat. nisi sit defectꝰ nature. qꝛ oculatꝰ qñqꝫ nō generat ocu
latū ꝑpt' defectū materie. qꝛ videl; natura in aliq deficit.
Et ita p; maior ꝙ accñtia idiuidualia spūalia ꝑtinentia
tm̄ ad aia; itellectiuā nō traducūt'. tm̄ idiuidualia ꝑtinē
tia ad naturā ꝛ dispōem corpis pñt traduci. s; q̄ ꝑtinent
ad spē;. sic ꝑprietates naturales traducūt'. Deīn cū dt

¶ Sicut āt ad ꝑsonā ꝑtinet aliqd fm seipam ꝛ ali
qd ex dono gr̄e. ita etiā ad naturā pt aliqd ꝑtinere
fm seipam. s. qd causat' ex pncipijs eꝰ. ꝛ aliqd ex do
no gr̄e. ꝛ h mō iusticia original' sicut in pmo dictū p.p.q.c.ar.s
est. erat qddā donū gr̄e toti hūane nature diuinitꝰ
collatū i pmo parēte. qd qdē pmꝰ hō amisit p pmū
petm̄. vñ sic illa original' iusticia traducta fuisset in
posteros sil' cū natura. ita etiā iordinatio opposita

¶ Innuit minorē illꝰ rōis p° ꝑbās ꝑtē pmā. 2° se
cundā. ibi. S; alia petā ꝛc. Circa pmā arguit' sic. Per p
mū petm̄ hō amisit iusticiā originalē. s; iusticia originalis
erat qddā donū gr̄e toti nature hūane diuinitꝰ collatum
in p° parēte. igit' sicut illa iusticia original' traducta fuiss;
in posteros sil' cū natura. ita etiā inordinatio opposita sc;
petm̄ originale. Subsumit'. s; h ē petm̄ traduci in poste
ros. sc; causare defectū culpabilē in eis. igit' pꝰ traducit'
ꝑtualr ꝛ in effectu. maior illa nota. ꝛ supponit' ex fide. mi
nor declarat' a sili. qꝛ sicut ad ꝑsonā ꝑtinet aliqd dupli.
Unū fm seipam. i. ex ꝑprijs pncipijs ɔplexionalib;. Ali
ud ex dono gr̄e. sic aliqd ꝑtinet ad spēm ꝛ naturā dupli.
Uno° fm seipam. qꝛ causat' ex pncipijs. Alio°. qꝛ ex gr̄a
toti spēi ɔfert'. Et patuit illa minor p.p.q.c.ar p. ¶ Et
nota. qꝛ D. dt ꝙ ꝑtinebat iusticia original' ad naturā nō
fm seipam. qꝛ nō erat causabil' ꝑtute nature. sed causata
fuisset a deo in ꝑle seminalr genita ab Adā in pcipio sue
ɔceptōnis. sicut nūc aia rōnalis a deo funditur materia
disposita. Tunc ibi

¶ S; alia petā actualia vl' pmi parentꝭ vl' alioꝝ
nō corrūpunt naturā q̄tum ad id qd nature est. s;
solum q̄tum ad id qd ꝑsone est. id est fm ꝑnitate;
ad actum. vnde alia petā nō traducuntur.

¶ Declarat scdaz ptē minoris q̄ fuit. nō āt alia pctā ac. Et pz breuit͛ sic. pctā actualia vl͛ pmi parētū vl͛ alioꝝ nō corrūpūt naturā q̄trū ad id qḋ nature ē. sz solū q̄tuz ad id qḋ psone ē. i. fm ac. igit͛ alia nō traducunt͛ ac. tenet ɔñā. qꝛ h̄ ē pctm̄ traduci i pposito. s. causare defectū i alio et corrūpe alios. Añs declarat͛ ifra. q. lxxxv. ar. p. qꝛ ille q̄ peccat efficit͛ pnioꝛ ad malū. ⁊ ita pctm̄ corrūpit iclinatione hui⁹ ad bonū actū. q̄ ifra dr̄ bonū nature. Corrūpit āt illḋ bonū nature. nō vt ē nature. sz psone. qꝛ iclinatio ad bonū agēdū. ē psone ⁊ suppositi. ¶ Nota āt q̄ D. pbat pctm̄ actuale aliud a pmo pmi parētis nō traduci p originē. qꝛ nō corrūpit naturā q̄trū ad id qḋ nature ē ⁊ sz cū natura accipiat͛ p originē. Et q̄ pz p oppositum de originali. sz originē et actuali pmo. q̄ ipm intelligendū ē traduci p originē in alios. qꝛ corrūpit qḋ ptinet ad naturā cōiter in aliqs iuentā. Et nō qꝛ formalr̄ transeat. sz vt dictum fuit in pncipio articuli virtualiter vl͛ causalr̄ vide iiij. ɔ̄ gentiles. ca. lij. Et videbis et intellectū. qꝛ trāsit causalr̄ demeritorie. vide ibidē p aliq̄ capl'a materiā ptinētē. originale āt ade trāsit sz sic i spē ac. ⁊ sic pz breuit͛ ille ar.

¶ Argumētū i ɔ̄triū ē ɔfirmatiū ɔclonis nisi qȝ p̄sertim q̄ ad pmā eius pticulam.

¶ Ad pmū ḡ dōm q̄ pena spūali. sicut Aug. dr̄ in epl'a ad Auitū. nūq̄ȝ puniūt͛ filij p parētibꝫ nisi cōicent in culpa vel p originē vel p imitatōnem. qꝛ oēs aīe imediate sunt dei. vt dr̄ Ezech. xviij. sz pena corpali interdū iudicio diuino vel hūano puniunt͛ filij p parētibꝫ in q̄ntū fili⁹ ē aliq̄d patris fm corpus

¶ Dōm ad h̄. maioꝛ exponet͛ ifra. q. lxxxvij. ar. vij. et viij. qꝛ pena sensus in alia vita nō debet͛ nisi culpe ppie actuali. de q̄ vide D. sanc. in 2°. dis. xxxiij. q. ij. ar. p. ad 3ᵐ. Et in de malo. q. v. ar. v. ad. v. qꝛ post mortē nō debetur pueris pena sensus. sz hic tā q̄ȝ pena ɔcomitans. qꝛ alibi res agit͛ fm ordinē diuine iusticie. hic āt ē stat⁹ merendi. vide ⁊ Capolū in 2° dis. xxxiij. circa pmā ɔclonē i argumētoꝝ solonibꝫ. Sz pena sensus in ista vita corpal͛ sub rōne pene debet͛ originali ⁊ actuali. Sz pena corpal͛ sensus vel dāni tpalis sub rōne pene satisfactorie isligit͛ p pctō alienō. Et itez pena vt medicinal͛ ē isligit͛ sine culpa ppria. Et itez pena dāni etiā fm iudiciū hūanū punit͛ aliqs sine culpa. sz nō sine cā. vide 2ª 2ᵉ. q. cviij. ar. iiij. ad 2ᵐ. Et in de malo. q. v. ar. ij. et ifra. q. lxxxvij. ar. viij. post corpus Ad minorē patuit ar. p. ad pᵐ. Dico tñ q̄ si intelligit͛ q̄ iudicio diuio aliq̄ puniant͛ p pctō prioꝝ parentū qñ cōmunicāt in culpa. vel p imitatōnem vl͛ originē. ɔcedit͛ et de pena spūali ⁊ tpali. Si āt intelligat͛ q̄ si nō cōicāt i culpa puniant͛ corpalr̄ vt aliq̄d pris. ɔcedit͛. Si āt intelligit͛ q̄ si nō cōicant i culpa puniat͛ spūali pena. negat͛. Ad auctoritatē patebit vbi statim. qꝛ intelligit͛ de penis corpalibꝫ vl͛ de spūalibꝫ. qñ imitāt͛ pctā paterna. Sz negat͛ ɔña. q̄ pctā prioꝝ parētū trāseant p originē. qꝛ nō puniunt͛ filij p eis nisi corpali pena q̄ ifert͛ a diuio iudicio ⁊ hūano sine culpa ppria. Vñ ⁊ iura dicūt q̄ nullus puniat͛ sine cā. esto sine culpa. intelligēdo de pena dāni. si āt puniant͛ pena spūali. h̄ ē. qꝛ imitāt͛ pctā parētū prioꝝ. nō qꝛ p originem aliquā culpā ab eis ɔ̄hant. Quare nullū defectum culpabilē a primis parētibꝫ ɔ̄hunt. esto ppt͛ eos tpalr̄ q̄nq̄ȝ puniāt͛. primi tñ nō causant originale. sz adā cui⁹ virtute ipi naturā cōmunicāt ac.

¶ Ad scdm dōm. q̄ illud qḋ hz aliqs ex se magis pt traducere dūmodo sit traducibile. sz pctā actualia ⁊ prioꝝ parentuz non sunt traducibilia. qꝛ sunt pure psonalia. vt dictū est

¶ Pro solone dr̄ ad maiorē. vera ē ceteris paribꝫ. ⁊ qñ illḋ qḋ habet͛ ex se ⁊ qḋ hr̄ ex alio sunt eiusdē rōnis. ⁊ vtrūq̄ȝ ē trāsfusibile. alr̄ nō e ptet. Cōstat tñ q̄ aliqs pt hr̄e aliq̄d a seipo tā q̄ȝ formā inherentē. ⁊ non pt eā alteri dare. vt hz D. in de veri. mate. xxvij. q. iij. ad. xiij. Nō tñ pt qs alteri dare colorē vl͛ q̄titatē suā. ⁊ tñ possessionem quā pt hr̄e ab alio. pt alteri dare. Et pbat pbatio maioris. qñ vtrūq̄ȝ ē trāsfusibile. qꝛ calor ignis ⁊ aque pñt se trāsfundere. Minorē ɔcedo. qꝛ h̄ ē traducibile. qꝛ ptinet ad spēm mō dicto. Sz negat͛ ɔña. qꝛ actuale nō ē traducibile. nec corrūpit nisi psonā. Ade autē pctm̄ corrumpit oēs. ⁊ ita nō sequit͛.

In vers.

¶ Ad tertiū dōz. q̄ pmū pctm̄ corrūpit naturam humanā corruptōe ad naturā ptinēte. alia pō pctā corrūpūt eā corruptōe ptinēte ad solā psonā

¶ Dōm ad maiorē. io ɔ̄him⁹ a p° parēte. qꝛ i eo fuimus sic i pncipio nature q̄ venit i nos p adā fm rōem seminalē. vt patebit ar. iiij. ad 3ᵐ. ⁊ quā naturā ipe corrupit corruptōe ptinēte ad naturā. i. qꝛ abstulit donū originalis iusticie. cū q̄ gñare debere⁹. ⁊ tñ eo carem⁹ qḋ donū erat datū toti nature. saltē virtualr̄ ⁊ nō solum vni psone. Ad minorē dico. q̄ fuim⁹ in parētibꝫ primis sic in pncipijs nature. vez. sz nō in pncipijs defectus nature. sz tale pncipiū fuit sol⁹ adā. Ultra. dico. negat͛ q̄ possit natura i parētibꝫ magis corrūpi q̄ ad defectū naturalē. sz solū corruptōe ptinēte ad psonā. Null⁹ tñ pt a natura ppagāda auferre aliquā pfectōeȝ debitā. sic fecit adā p° pctō. Esto corrūpat naturā ppriā tñ vt ē psone. vt dictū ē i fine articuli. Quare negat͛ ɔña.

Utrū pctm̄ originale trāseat ad oēs q̄ ex adā per viā seminis generantur

Ad tertiū sic ɔcedit͛. Videt͛ q̄ pctm̄ primi parētis nō trāseat p originē in oēs hoies. mors eīm ē pena ɔña originale pctm̄. sed nō oēs q̄ pcedūt seminalr̄ ex adā morientur. illi eīm q̄ viui repient͛ in aduētu dñi nūq̄ȝ morient͛. vt videt͛ p h̄ qḋ dr̄. pmo Thess. iiij. Nos q̄ viuim⁹ nō puenient⁹ i aduētu dñi eos q̄ dormierūt. ḡ illi nō ɔtrahūt originale pctm̄ ¶ P. null⁹ dat alteri qḋ ipe nō hz. sz hō baptizat⁹ nō hz pctm̄ originale. ḡ nō traducit ipm in plem. ¶ P. donū xpi est mai⁹ q̄ pctm̄ ade. vt Apl'us dr̄ Ro. v. sz donū xpi nō trāsit in oēs hoies. ḡ nec pctm̄ ade. ¶ Sz ɔtra ē qḋ Apl'us dr̄ Ro. v. Mors i oēs ptrāsijt i q̄ oēs peccauerūt

C

¶ Querit͛ in q̄ne pctm̄ originale tr ducat͛. an transeat in oēs hoies. an solū in aliqs. qꝛ āt totū fundamētū huius art. stat in redēptōe vlī christi q̄ ē maxia rō in ista materia ¶ Notandū io. q̄ fm cōem doctrinā sctōꝝ. iō christ⁹ dr̄ vlis hoim redēptoꝛ. qꝛ p passionē ⁊ mortē satisfecit p peccatis oim ⁊ oēs liberauit a pctō ⁊ dānatōe seu pena pcti. et ab oi obligatōe pctm̄ ɔsequēte. Sūt eīm inumerabiles auctoritates sacre scripture q̄ expsse dicūt q̄ christ⁹ iō ē redēptoꝛ. qꝛ p passionē suā liberauit hoies q̄trū ē in se a pcti culpa ⁊ reatu. vt patz p. Pe. p°. Redēpti estis de vana ɔuersatōe vestra paterne traditōis. Et ad Gala. 3°. Christ⁹ redemit nos ⁊ lauit nos de maledicto legis. Et Apoca. Redemit nos ⁊ lauit nos a pctīs nostris ī

sanguine suo. Item pᵉ ad Thimo. 2°. vt redimeret nos ab iniquitate ⁊ mūdaret sibi p̄p̄lm ⁊c̄. Ex q̄ p₃ q̄ nouitas illa q̄ introduxit redemptiōem p̄seruatiuā q̄ ē. impedire ne q̄s obliget ⁊ incurrat culpā ⁊ reatū pene. vtriq₃ ē ꝯ intentiōes obliget ⁊ incurrat culpā ⁊ reatū pene. vtriq₃ ē ꝯ intentiōnē scripture. imo etiā ab vsu vocabuli. q̄m eīn sācti doctores ⁊ scriptura loquunt̄ de redēptiōe facta p̄ christū ⁊ dicūt christū redēptorē oīm. intelligūt q̄ liberauit a pctīs .s. et reatu eī⁹. hos q̄ aliq̄n eis subiacuerūt ad min⁹ originali. Liberari eīn a malo ⁊ absolui a debito nō p̄t. nisi q̄ debitū icurrit. vl̄ in malū deiect⁹ fuit. q̄re dimissio debitoꝝ ⁊ liberatio a malo. q̄ christo vl̄ter attribuit̄ p̄ scripturā. nō p̄t itelligi q̄ aliquis sine debito vl̄ imunis a malo nascat̄. s₃ q₂ cū debito nat⁹. postea p̄ grām christi liberat̄. vt h₃ S. in q̄rto. dis. xliij. q. p̄. ar. iiij. q̄sti. pª. ad 3ᵐ. Vn̄ dicere q̄d redimit̄. q₂ p̄seruat̄. ē nō loq̄ post mentē scripture ⁊ oīno iprop̄e. Hoc supposito videndū ē de articulo

¶ Rn̄deo. dōm. q̄ f̄m fidē catholicā firmiter ē tenēdū q̄ oēs hoīes p̄ter solū xp̄m ex adā deriuati peccatū originale ex adā ꝯtrahūt. alioq̄n non oēs indigerēt redēptiōe q̄ ē p̄ xp̄m. qd̄ est erroneum

¶ S. sic p̄cedit. ꝯclōnē rn̄siō. ponit i p̄ncipio. q̄ talē. Scd̄m fidē catholicā firmit̄ tenēdū ⁊c̄. vt i l̄ra. Cōseq̄nt̄ eā stabilit dupli ci rōe. vna q̄ ducit ad icōuenies. alia q̄ ē ostēsiua. ibi. Rō āt ⁊c̄. Pro pª rōe arguit̄ sic. si nō oēs deriuati ex adā ꝯherēt originale. tūc nō oēs idigerēt redēptiōne. q̄ ē p̄ christū. s₃ h̄ ē erroneū. igit̄ ⁊ illd̄ ex q̄ seq̄t̄. ꝯn̄a tenet. q₂ hoīes egēt redēptiōe christi. p̄serti₃ ꝓpt̄ originale q̄d ⁊ p̄ncipalr̄ icarnat⁹ fuit. Qd̄ āt h̄ sit erroneū p₃ p̄ ap̄lm Ro. v. ⁊ mlt̄is locis. q₂ p̄ christū oēs viuificabūt̄. Et nūll⁹ negat h̄. s₃ q̄ christ⁹ ē redēptor oīm. Est igit̄ fundamētū hui⁹ rōis. q₂ redēptio p̄supponit i redēpto pctīm et obligatiōē₃ ad penā. salte dāni. ⁊ g̃ op₃ q̄ oēs redēpti aliq̄n fuerint captiuati ad min⁹ ꝓpt̄ deformitatē nature q̄ dr̄ originale ⁊c̄. Posset ⁊ sic argui. f̄m fidē catholicā oēs egēt redēptiōe q̄ ē p̄ christū. igit̄ f̄m fidē catholicā oēs ab adā deriuati originale ꝯhūt. Ans̄ p₃. tenet ꝯn̄a. q₂ alias nō egerēt redēptiōe ei⁹ nisi ꝓpt̄ pctīm. ⁊ nō mō ꝓpter pctīm ꝯmissu₃ actuale. s₃ etiā ꝓpt̄ pctīm i q̄ hoīes nascūt̄. Nō eīn aliq̄s peccat f̄m istū statū actualr̄ nisi p̄cedente originali. Ista āt recēseo. nō vt ego aliq̄d i ista re temerarie velī₃ asserere. s₃ ꝯmemorare q̄d senserit suo t̄pe S. post alios sanctos loquēs. q̄ nūc exponēd⁹ venit ⁊c̄. Pande cū de

Nullus negat xp̄m vl̄t₃ redēptorē

¶ Rō āt sumi p̄t ex h̄ q̄d sup̄ dictū ē. s. q̄ sic ex peccato p̄mi parētis traducit̄ culpa originalis i posteros sic a volūtate aīe p̄ motiōem mēbroꝝ traducit̄ pctīm actuale ad mēbra corp̄is. manifestū ē āt q̄ pctīm actuale traduci p̄t ad oīa mēbra q̄ nata sunt moueri a volūtate. vn̄ ⁊ culpa originalis traducit̄ ad oēs illos q̄ mouent̄ ab adā motione generationis

ar. pº.

¶ Probat 2° ꝯclōnē rōe ostēsiua. q̄ fundat̄ in silitudie deducta i ar. pº. Et arguit̄ sic. ex pctō p̄mi parētis traducit̄ culpa originalis i posteros. sicut a volūtate aīe p̄ motionē mēbroꝝ traducit̄ pctīm actuale ad mēbra corp̄is. s₃ pctīm actuale traduci p̄t ad oīa mēbra corp̄is q̄ nata sūt moueri a volūtate. ⁊ sic₃ actualr̄ traducit̄ q̄n mēbra actu mouent̄ ad actū pcti actualis. g̃ ⁊ culpa origīal traducit̄ ad oēs illos q̄ mouent̄ ab adā motiōe gñatiōis. ille p̄misse ⁊ tota rō patēt ex dict̄is ar. pº. ¶ Nota circa minorē. vt ē i l̄ra. q̄ ex ea habet̄. q̄ sicut ad mēbra traduci p̄t actuale. q₂ nata sūt moueri a volūtate. ita originale traduci p̄t i oēs q̄ nata sūt

generari ab adā. Sic g̃ actualr̄ mouent̄ mēbra ad pctīm actuale. tūc actualr̄ p̄t. impatat. ita q̄ actu generant̄ ab adā actu mouent̄ ad originale. ¶ Nota etiā q̄ Sco. in 2° dis. xxxij. dr̄ q̄ tenēdo h₃ auctoritates sctōꝝ. h̄ pctīm sit i oīb₃ cōiter p̄pagatis. h̄ declarat̄ ex ista rōne pcti originalis. h₃ eīn q̄liter p̄pagat̄. h̄ declarat̄ ex ista rōne pcti originalis. p₃ ex descriptiōe illi⁹ iu sic p̄pagat⁹ carētiā iustitie originalis. p₃ ex descriptiōe illi⁹ iustitiae p⁹ dict̄is dist. xxxª. isti⁹ q̄ li. Et ē debitor isti⁹ iustitie. q₂ accepit eā i pº parēte. p̄ cui⁹ parētis actū amisit eā. g̃ f̄m dictā descriptiōem q̄liter sic p̄pagat⁹ h₃ pctīm originale. hec ille. Eādē sniaz h₃ S. i pº sen. dis. xxxj. q. j. ar. q̄

¶ Et h̄ ꝯfirmat̄ p̄ argumētū i ꝯtrium. ¶ Nota de ista auctoritate Herueū in 3° sen. dis. iij. q₂ aliq̄ volūt q̄ q̄s icurrat penā mortis absq₃ pctō. ꝓpt̄ cautelā futuri. sed q₂ p⁹ mortē nō seq̄t̄ aliq̄d pctīm cui cautela debeat adhiberi. iō nō videt̄ h̄ dictū ꝯueniēs. ¶ Nota etiā circa argumētū i oppositū. q̄ S. videt̄ se p̄cipue fundasse i illa auctoritate. sibi auctorizantib₃ ap̄li q̄n posuit illā ꝯclōnē nūc recitatā

¶ Ad p̄mū g̃ dōz. q̄ p̄babili⁹ ⁊ cōius tenet̄ q̄ oēs illi q̄ in aduētu dn̄i reperient̄ morient̄ ⁊ post modicū resurgēt. vt i tertio pleni⁹ dicet̄. Si t̄n h̄ verū sit q̄d alij dicūt. q̄ illi nūq₃ morient̄. sic Hieron. narrat diuersoꝝ opiniones in q̄dā ep̄la ad Mineriū de resurrectiōe carnis. dōm ē ad argumētū q̄ illi ⁊ si non moriant̄. ē t̄n in eis reat⁹ mortis. s₃ pena auferet̄ a deo q̄ etiā pctōꝝ actualiū penas cōdonare p̄t.

3ª p. q. lij. ar. iij. ad 2ᵐ. et i q̄rto sen. dis. xliij. q. pª ar. iij. q̄sti. j. et ar. iij. q̄sti. pª. ad 2ᵐ

¶ Dōm pº ad maiorē. q̄ magis debitū mortis ⁊ necessitas moriendi ē pena. pctīm originale. ꝯn̄s. nc̄itas dico ꝯtrū ē ex p̄te nature. Et addo ex 2ª 2ᵉ. q. lxvij. ar. iiij. q̄ sic p̄mus iudex. s. de⁹ p̄t remittere penā debitā. cū pctō debeat̄ pena maxie. q₂ ē ꝯ ip̄m. p̄t eīn ⁊ p̄nceps secularis. q̄ h₃ plenariā p̄tātē in republica absoluere reū. si ille q̄ passus ē velit eā remittere si videat̄ reipublice nō eē nocumētū. Ad minorē. pº nego eā. ⁊ ad p̄batiōem dico. q̄ ap̄ls loq̄t̄ i p̄sona tūc existētiū circa t̄p̄s iudicij. ⁊ vult q̄ aliq̄ inuenient̄ viui in t̄p̄e illo q̄ christ⁹ veniet ad iudiciū. s₃ i illo momēto t̄p̄is morient̄. ⁊ stati resurgēt. ⁊ iō ꝓpt̄ modicā interpolatiōē₃ reputāt̄ viuētes. Scd̄o dico. date q̄ ita sit q̄ nō oēs morerent̄ vt h₃ minor. negat̄ ꝯn̄a. q₂ vt patuit circa maiorē ipi habuerūt nc̄itatē ⁊ debitū moriendi. et hec ē directa pena originalis. Q₃ āt nō moriant̄ de facto. ē ex suppletiōe ⁊ benignitate diuina ⁊c̄. Vide de ista mate S. sanc. h̄ referētia i q̄rto sen. dis. xliij. q. p̄. ar. iij. q̄sti. pª. S. sanc. h̄ refert se ad tertiā p̄tē. s₃ nō ꝯpleuit morte p̄ueni⁹. S₃ vide i cōplemento eiusdē tertie p̄tis. q. lxxviij. ar. pº.

¶ Ad scd̄z dōz. q̄ pctīm originale p̄ baptismū auferet̄ reatu inq̄ztū aīa recupat grām q̄tū ad mētē. remanet t̄n pctīm origīale actu q̄tū ad fomitē. q̄ ē inordinatio p̄tiū inferioꝝ aīe ipi⁹ corp̄is f̄m q̄ hō generat ⁊ nō f̄m mētē ⁊ iō baptisati traducūt pctīm originale. nō eīn parētes generāt inq̄ztū sunt renouati p̄ baptismū s₃ inq̄ztū retinēt adhuc aliq̄d ex vetustate p̄mum peccati.

¶ Maior conceditur p̄mo. nullus dat alteri q̄d nullo mō h₃ nec formalr̄ nec v̄tualr̄ nec supeminent̄. Et i p̄posito. illd̄ q̄d aliq̄s nō h₃. nec q̄ ad formale. nec q̄ ad materiale. ⁊ nec q̄ ad id q̄d ē p̄sonē vl̄ nature. nec inq̄ztū h₃ rōe₃ pene vl̄ culpe. Dico āt q̄ aliq̄s bn̄ dat id q̄d nō h₃ actu formalr̄. sic g̃nū excussu₃ a palea p̄uenit i terra a cuī g̃nū cū palea. vt p₃ ad sensu₃ ⁊ ē exēplū S. h̄. Et vt Aug⁹. h₃. Circūcisus generat p̄putiatū. Ad minorē dico. q̄

Nullus dat q̄d nō h₃. ex ponit̄

baptisatus nõ hꝫ originale inq̃tũ culpã. q̃tũ ad supiorẽ
ptẽ aĩe q̃ p grãꝫ vnit̃ deo. q̃ q̃ ad h̃ recõpẽsat iusticiã ori-
ginalẽ. Sꝫ tñ hꝫ originale q̃tũ ad materiale. z sub rõe pe
ne. q2 baptisat⁹ mortal' ẽ. z hꝫ ɔcupiscẽtiã habitualẽ. Et
2° baptisat⁹ purgat' q̃tũ ad id qḋ ẽ psone. sꝫ nõ q̃tũ ad
naturã. cui⁹ act⁹ ẽ gñatio. Et iõ p actũ nature pducit sibi
nature sue q̃ ẽ destituta pfectiõe original' iusticie. nõ tñ hꝫ
rõeꝫ culpe. q̃ñ p grãꝫ culpa dimissa ẽ. q̃re negat' ɔñã. q2 p̃r
generãs nõ generat sꝫ p̃tẽ supiorẽ q̃ renouat' p baptismũ
et fm id qḋ ẽ psone. sꝫ generat fm ptes iferiores i q̃bꝫ ad
huc remanet vetustas pcti original' vsq̃ in diẽ resurrecti
onis. Et h̃ vult Doc. in solutiõne.

¶ Ad tertiũ dñm. q̃ sicut pctm̃ ade traducitur in
oẽs q̃ ab adã corpalr̃ generant'. ita gratia xp̃i tradu-
cit' in oẽs q̃ ab eo spũalr̃ generant' p fidẽ z baptismũ
z nõ solũ ad remouendũ culpã pmi parẽtis. sꝫ etiã
ad remouẽdũ pctã actualia z ad itroducẽdũ i gliãꝫ

¶ Dñm q̃ maior ɔcedit'. tñ q2 donũ christi restituit
hoieꝫ i altiorẽ statũ q̃ꝫ adã añ pctm̃ habuit. scꝫ statũ glie
q̃ ẽ absq̃ piculo peccãdi. z etiã imortalitatẽ. sꝫ suo tpe ha
bẽdã. Et 2°. q2 donũ christi pcedit etiã ad actualia remit
tẽda nõ solũ originale. pctm̃ ãt ade ad solũ originale. po
tioris em̃ cause potior ẽ effect⁹. Ad minorẽ p° negãdo
q̃ ad sufficiẽtiã. sꝫ vez sit q̃ ad efficiẽtiã. sic em̃ nõ trãsit in
oẽs. Dico 2° q̃ donũ christi trãsit i oẽs q̃ spũalr̃ rege-
nerãt' i christo. q2 oẽs tales ɔsequunt' iustificatiõeꝫ vite z
multa alia dona. q̃re negat' ɔñã de his q̃ ab adã seminalr̃
pcedũt. Bñ volo. q̃ sicut nõ regñati i christo nõ ɔsequunt'
ei⁹ dona. sic si q̃s nõ pcederet ab adã naturali mõ. tal' nõ
incurreret originale. vt patebit ar. sequẽti. Sꝫ secus si ab
xp̃o naturalr̃ generet'. De h̃ articulo vide D. sanc. in de
malo. q. iiij. ar. vj. Et 2° sen. dis. xxxj. q. p. ar. ij.

¶ Utrũ pctm̃ originale deriuaret' ad illos q̃ mira
culose ex aliq̃ pte humani corporis formarent'.

AD q̃rtũ sic pcedit'. Videt' q̃ si aliquis for-
maret' ex carne hũana miraculose q̃ ɔtra-
heret originale pctm̃. dr̃ em̃ q̃dã glo. Gen.
iij. q̃ in lũbis ade fuit tota posteritas cor-
rupta. q2 nõ ẽ separata pus in loco vite. sꝫ postea in lo
co exilij. sꝫ si aliq̃s hõ sic formaret' sicut dictũ est. ca-
ro ei⁹ separet' in loco exilij. g̃ ɔtraheret originale pec
catũ. ¶ P. pctm̃ originale causat' in nobis inq̃tum
aĩa inficit' ex carne. sed caro tota hoĩs est infecta. g̃ ex
q̃cunq̃ pte carnis hõ formaret'. aĩa ei⁹ inficeret' infec
tione original' pcti. ¶ P. pctm̃ originale a pmo parẽ
te puenit in oẽs inq̃tu oẽs in eo peccãte fuerũt. sed
illi q̃ ex carne hũana formaret' in adã fuissent. g̃ pec-
catũ originale ɔtraherẽt. ¶ Sꝫ ɔtra ẽ q2 nõ fuissent
in adã fm seminalẽ rõnẽ. qḋ solũ causat traductiõeꝫ
pcti originalis. vt Aug. dr̃. x. sup Gen. ad litterã

¶ Hic q̃rit D. ɔñr de q̃busdã dubijs circa pdicta. z
p°. an si q̃s formaret' ex carne hũana miraculose. scꝫ p di
uinã v̄tutẽ. vt christ⁹ fuit format⁹ ex purissimis sangui-
nibꝫ bte v̄gis. an tal' ɔheret pctm̃ originale. Et hꝫ q̃stio
ista locũ. nõ solũ de eo q̃ formaret' miraculose ex carne hu
mana. puta materia ministrata a femina. sꝫ etiã si forma
ret' ex digito aut ex terra. z hmõi modis miraculosis. vt
hic patet ex de malo. mate. iiij. ar. vij. in cor. Uerũ tñ q̃ ẽ

maior apparẽtia dubitatiõnis de formato miraculose ex
carne hũana ministrata a femina. q2 tal' aliq̃lr̃ fuit i adã
Nõ ãt format⁹ de terra. q̃re D. sanc. q̃rit singulari'. Et ẽ
in v̄tute q̃rere sub alijs terminis. an ẽẽ i adã fm corpulẽtã
substãtiã tm̃. inducat originale. ¶ Pro itellectu terminoꝝ q̃s
hꝫ arti. iste. nota p°. q̃ fm D. p. p. q. cxv. ar. ij. rõem semi
nalẽ vocat q̃ñq̃ bt̃. Aug. oẽs v̄tutes actiuas z passiuas
q̃ sunt pncipia gñationũ z motuũ naturaliũ. z h̃ extẽsẽ ac
capiẽdo vocabulũ. sꝫ aliq̃ñ bt̃. Aug. vocat rõem seminalẽ
solũ v̄tutẽ actiuã. z sic in pposito accipit'. vt pꝫ i argumen
to i oppositũ z i corpe articuli. ¶ Nota 2°. q̃ fuisse i adã   Quid fuisse in adam fm
fm rõem seminalẽ nõ itelligit'. q̃ i Adã fuerit actu. aut se-   rõnem semi
minal' rõ hui⁹ hoĩs ppinq̃. nec itelligit' fuisse fm corpulẽtã   nalẽ z corpu
substãtiam. q̃si illa corpolẽta substãtia fuerit i eo. sꝫ sic itelligit'. q2   lẽtã substantia
vtrũq̃ i eo fuit fm originẽ. Nã materia corpal' q̃ ministra
ta ẽ a mr̃e q̃ vocat' corpulẽta substãtia deriuatur originalr̃ ab
adã. z silr̃ v̄tus actiua exñs i semĩe pr̃is. q̃ ẽ hui⁹ hoĩs p-
pinq̃ rõ seminal'. Vñ christ⁹ dr̃ fuisse i adã fm corpulen-
tã substãtiam. sꝫ nõ fm rõem seminalẽ. q2 materia corpis ei⁹ q̃
ministrata ẽ a mr̃e v̄gine. deriuata ẽ ab adã. Sꝫ v̄tus ac
tiua z formatiua tal' materie nõ ẽ deriuata ab adã. nã cor
pus ei⁹ nõ ẽ formatũ p v̄tutẽ viril' semĩs. sꝫ v̄tute spũssctĩ
Ex q̃bꝫ habet' q̃ format⁹ miraculose de carne hũana (vt
christ⁹) nõ fuissꝫ i adã fm rõem seminalẽ. q2 v̄tus formatiua
corpis ei⁹ nõ pueniret ex adã. sꝫ formaret' v̄tute diuina.
Vñ breuit' ille dr̃ descẽdere ab adã fm rõem seminalẽ q̃ p
ducit' a v̄tute seminis descẽdẽtis ab adã mediate vl' ime-
diate. cui⁹ seminis v̄tute aĩa vnit' materie disposite. vt di
ctũ fuit ar. p°. ad 2m. Ille v̄o dr̃ descẽdere ab adã fm cor
pulẽtã substãtiam. q̃ hꝫ materiã a v̄tute digestiua mulier' pre-
paratã. ita q̃ ad organisatiõeꝫ illi⁹ materie z ad vnioneꝫ
aĩe nihil agit effectiue aliqḋ semẽ descẽdens ab adam. z sic
christ⁹ descẽdit ab adã. q2 v̄tus digestiua bt̃. v̄gis q̃ descẽ
dit ab adã. illũ sanguinẽ purissimũ digessit z pparauit. de
q̃ corp⁹ christi formatũ fuit v̄tute spũssctĩ. z nõ v̄tute ali-
cui⁹ seminis. Mulier em̃ nõ formar corp⁹ plis. sꝫ pr̃. na-
turalr̃ loquẽdo. Vñ btã v̄go nõ habuit rõem seminalẽ
actiuã z formatiuã corpis christi. ¶ Nota 3°. q̃ debituꝫ
iusticie original' ɔpetit solũ his q̃ ab adam descẽdũt fm
rõeꝫ seminalẽ. datũ em̃ fuit donũ ipm original' iusticie ade
p se z suis posteri' ab eo naturalr̃ z seminalr̃ pgenit' z nõ
p alijs. Et iõ si q̃s formaret' ex lapide vl' q̃cũq̃ mõ mira
culoso haberet q̃dẽ defectũ negatiuũ original' iusticie z defe
ctus. q̃ ei⁹ subtractiõeꝫ i alijs ɔsequunt' nõ tñ haberet iste
defect⁹ rõem culpe nec pene. sꝫ ɔseq̃ret' pncipia nature si-
bi derelicte. nisi de⁹ ex singlãri grã adesset. Vñ pctm̃ ori-
ginale nõ ptinet ad naturã hũanã absolute. sꝫ fm qḋ deri-
uat' ab adã fm rõem seminalẽ. His notat' vidẽdũ ẽ de ar.

¶ Rñdeo dñz. q̃ sic. iã dictũ ẽ. pctm̃ originale ẽ   triplex p°
pmo parẽte traducit' i posteros inq̃tũ mouet' ab ip
so p gñationẽ. sicut mẽbra mouent' ab aĩa ad pctm̃
actuale. nõ ãt est motio ad gñationẽ nisi p v̄tutẽ ac-
tiuã in gñatione. vñ illi soli pctm̃ originale ɔtrahũt
q̃ ab adã descẽdũt p v̄tutẽ actiuã in gñatione origi-
naliter ab adã deriuatã. qḋ est fm seminalẽ rõnẽ ab
eo descendere. nam ratio seminalis nihil aliud est q̃ꝫ
vis actiua in generatione

¶ In h̃ articulo D. rñdet ad q̃sitũ negatiue q̃ nõ. qḋ
pbat tali rõe. Illi soli pctm̃ originale ɔhunt q̃ ab adam
descẽdũt p v̄tutẽ actiuã i gñatiõe originalr̃ ab adã deri-

natã. qđ ẽ ẜm seminalẽ rõem ab eo descẽdere. sꝫ si aliquis formaret ꝟtute diuina ex carne hũana. ꝟtus actiua nõ deriuaret ab adã. ꝗ talis nõ ꝯtraheret pcc̃m originale. Circa istã rõem Doc. sic ꝓcedit. pͦ ponit maiorẽ cũ ei9 ꝓbatõe Scđo minorẽ innuens cũ h̃ ꝯclõnẽ. ibi. Si aũt ⁊c. Circa pͥmũ ꝓbat maior q̃tũ ad pͥmã ptẽ. scꝫ illi soli ⁊c. Ex dictis articu. pͦ ⁊ 3ͦ sic Pcc̃m originale a pͦ parẽte traducit in posteros inq̃tũ mouent ab ipo ꝑ generatiõnem. sicut membra ab aĩa ad pcc̃m actuale. sꝫ nõ ẽ motio ad gñatiõnem nisi ꝑ ꝟtutẽ actiuã in gñatõe. q̃re seq̃t pͦ ps maioris. ꝙ illi soli ⁊c. ¶ Quo ad scđam ptẽ. ꝙ scꝫ descendere ẜm ꝟtutẽ actiuã sit descẽdere ẜm rõem seminalẽ. ꝓbat. qꝛ rõ seminal' (scꝫ ꝑ ꝯfectiõe ẜcato accepta) nihil aliud ẽ q̃ vis actiua in semine. Et intellige ꝙ rõ seminal' ꝯferuis vt de ea loq̃t Aug. in ꝓposito. qñ dr in argumẽto in oppositũ ꝙ fuisse in adã ẜm seminalẽ rõem. ẽ cã traductõis original' pcci. Tñ q̃nq3 Aug. loq̃t extẽsi9 de ẜcatõe rõis seminal' vt fuit allegatũ ex pͦ pte ⁊c. Deinde cũ dr

¶ Si aũt aliq̃s formaret ꝟtute diuina ex carne humana. manifestũ ẽ ꝙ vis actiua nõ deriuaret ab adã vñ nõ ꝯtraheret pcc̃m originale. sicut nec act9 man9 ꝑtineret ad pcc̃m hũanũ si man9 nõ moueret a volũtate hois. sꝫ ab aliq̃ extrinseco mouẽte

¶ Ponit minorẽ istι9 rõis quã relinq̃t de se notam. subiũgẽs ꝯclõnẽ dicẽs. vñ scꝫ tal' format9 ex carne hũana ꝟtute diuina miraculose nõ ꝯtraheret pcc̃m originale. Quam ꝯclõnẽ etiã ꝯfirmat ꝑ sile de manu cui9 act9 nõ ꝑtinet ad pcc̃m hũanũ. nec q̃ ad materiale. si nõ moueat a volũtate hois ⁊c. sic nec originale ꝑtinet ad illũ q̃ nõ mouet ad naturã accipiendã ab adã ꝑ ꝟtutẽ ⁊ rõnem seminalẽ. q̃lis est formatus miraculose ꝟtute diuina.

☞ Et ꝯfirmat 2ͦ eadẽ ꝯclo ꝑ argumẽtũ in ꝯtriũ.

¶ Ad pͥmũ ꝗ dr̃m. ꝙ adã nõ fuit in loco exilij nisi p9 pcc̃m. vñ nõ ꝓpt locũ exilij. sꝫ ꝓpt pcc̃m traducit original' culpa ad oẽs ad q̃s actiua ei9 gñatio ꝑuenit

¶ Solo. Ad maiorẽ in lũbis ade fuit tota posteritas corrupta. qꝛ nõ ẽ dus ⁊c. i. qꝛ nõ genita in paradyso. sꝫ extra ipm. Dico pͦ iuxta D. sanc. hic ꝙ verũ ẽ ꝙ ideo posteritas ẽ corrupta. qꝛ sepata in loco exilij. sꝫ i loco exilij nõ fuit nisi qñ corrupta ẽ natura. in posteros ab adã ẜm seminalẽ rõem ꝓpagãda. ita ꝙ rõ traductõis pcci. ẽ pcc̃m q̃ demeruit oẽs a se seminal' descẽdẽtes spoliari iustitia originali. Et loc9 exilij sequutus ẽ illã ꝑ se cãm originalis

Ad minorẽ. verũ. sepatẽ caro taliter formari in loco exilij. sꝫ nõ ꝑ ꝟtutẽ motiuã ad gñatiõnẽ. q̃ mediãte traducit originale. qꝛ solũ a generatiua traducta ex adã. deriuatur originale. inq̃tũ ꝑ talẽ ꝯstituit debitor iustitie originalis. Quare negat ꝯña. qꝛ nõ rõe loci exilij traducatur pcc̃m originale. sꝫ ꝓpt generatõem factã ab adã. ita ꝙ si post pcc̃m adã in paradyso mansisset nihilomin9 generasset posteritatẽ corruptã. Et si manẽdo in iustitia originali generasset extra paradysũ nõ traduxisset pcc̃m originale. Loc9 tñ exilij nõ fuisset loc9 ille extra paradysum dũ nõ fuisset pcc̃m. Sꝫ post pcc̃m fc̃s. ⁊ ẽ loc9 exilij Vñ dr D. sanc. in de malo. ꝙ glosa illa nõ ẽ intelligẽda ꝙ loc9 exilij sit cã ꝯtrahendi originale pcc̃m. qꝛ si hõ post pcc̃m i paradyso terrestri mãsisset trãsmisisset pcc̃m originale in posteros. sꝫ cã traductõis original' pcci ẽ corruptio hũane nature in pͦ parẽte. loc9 aũt exilij ẽ ꝯcomitãs corruptiõnem. vñ in glosa illa. loc9 ponit q̃si ꝯcomitãs cãm. ⁊ nõ q̃si cã. Hec ille. Adde aũt ꝙ corruptio nature ꝑ pcc̃m ade solum traducit ad naturã q̃ ab ipo descẽdit ẜm ꝟtutẽ actiuã. sꝫ cũ i ꝓposito natura nõ eet hmõi. igit nõ ꝯtraheret originale. De illa maiore inq̃tũ ꝯtinet de fuisse in lũbis ade. posset dubitari. qđ est ee in lũbis ade. Sꝫ vide D. sanc. iij. pte q. xxxi. ar. viij. vbi determiat ꝙ christ9 nõ fuit decimat9 in lũbis Abrae. qꝛ fuisse in lũbis vtriusq3 idẽ est qđ fuisse in eis ẜm rõem seminalẽ ⁊c. Quid fuisse in lũbis ade vel abrae.

¶ Ad scđm dr̃m. ꝙ caro nõ inficit aĩam nisi inq̃tũ ẽ pͥncipiũ actiuũ in gñatione vt dictũ est h i cor. et ar. p. i cor. et ad iiij.

¶ Dr̃m ad h̃. ad maiorẽ. pcc̃m originale causat i nobis inq̃tũ aĩa inficit ex carne. i. carnali semie hñte ꝟtutẽ mouẽdi ad gñatiõnẽ deriuatã ex adã. nõ aũt intelligit de carne cui aĩa vnit tãq̃ alteri pti ꝯpositi. Ad minorẽ dico. ꝙ tota caro hois ẽ infecta. Si intelligit de carne q̃ ẽ ps hois Dico ꝙ ẽ infecta q̃ ad materiale pcci original'. Sꝫ tñ tal' caro nõ ẽ traductiua pcci original'. sꝫ solũ carnale semẽ qđ generat naturalẽ filiũ Ade debitorẽ iustitie original'. q̃re negat ꝯña. qꝛ nõ ꝯtrahit originale ex carne q̃cũq3. sꝫ ex semine deriuato ex adã. qđ nõ hꝫ locũ in casu articuli. Dico 2ͦ post D. sanc. in de malo. ꝙ si aliq̃s hõ formaret ex digito vel carne alteri9 hois. h̃ nõ posset ẽ nisi carne illa corrupta ⁊ recedẽte a sua dispõne. qꝛ gñatio vni9 ẽ corruptio alteri9. vñ infectio q̃ pcessit in carne nõ remaneret ad inficiendũ aĩam. Hec ille. Ex q̃ pꝫ ad minorẽ. ꝙ tal' caro nõ ẽ infecta dũ sibi aĩa vnit. sꝫ caro formata ꝟtute seminis ẜm hũc modũ dicẽdi Nota aũt D. sanc. i hac solutõe vbi dr. caro nõ inficit aĩam. nisi inq̃tũ ẽ pͥncipiũ actiuũ in generatõe. Hec ille. Ubi pꝫ ꝙ opꝫ intelligere de carnali semine. qꝛ materia ex q̃ format corp9 ꝓprie se hꝫ tñ passiue. vt pꝫ. Vñ Doc. hic reformat i medi9 qđ habet in 2ͦ sen.

¶ Ad tertiũ dr̃m. ꝙ ille q̃ formaret ex carne hũana fuisset in adã ẜm corpulẽtã subam. sꝫ nõ ẜm seminalẽ rõnẽ. vt dictũ ẽ. ⁊ iõ nõ ꝯtraheret originale pcc̃m In corpo

¶ Ad h̃ rñdendo dico ad maiorẽ. pcc̃m originale a pͦ parẽte ꝑuenit. verũ. ẜm rõem seminalẽ. ⁊ nõ solũ. quia fuerũt in eo ẜ'm corpulentã subam. qꝛ solũ sunt debitores iustitie original' q̃ naturalr̃ generant ab adã ꝟtute actiua ab eo deriuata. Ad minorẽ dico. ꝙ illi q̃ ex carne hũana formaret ꝑ diuinã ꝟtutẽ. fuissent i Adã solũ ẜ'm corpulentã subam. qđ fuisse in adã nõ induceret originalẽ culpã. q̃re negat ꝯña. ¶ Nota dr. ꝙ si q̃s ꝟtute diuina formaret de terra. aut de ligno. tal' nõ fuisset i adã nec ẜ'm seminalẽ rõnem. nec ẜm corpulẽtã subam. sꝫ ille q̃ formaret ex carne quã ministrasset ꝟtus digestiua ⁊ nutritiua ab adam deriuata. tal' fuisset in adã ẜm corpulentã subam. vñ ⁊ de tali ẽ singularẽ apparẽtia dubij. Quare Doc. hãc q̃stiõnem mouit. nõ de q̃cũq3 formato virtute diuina. sꝫ formato ex carne humana ⁊c.

¶ Utrũ si femina peccasset viro nõ peccãte traduceretur originale peccatum.

Ad q̃ntũ sic ꝓcedit. Uidet ꝙ si adã non peccasset eua peccãte filij originale peccatũ ꝯtraherẽt. pcc̃m enĩ originale a parẽtibus ꝯtrahim9 inq̃tũ in eis fuim9. ẜm illud apl'i Ro. v. In q̃ oẽs peccauerũt. sꝫ sicut hõ preextitit in patre suo ita in matre. ꝗ ex pctõ matris hõ pcc̃m originale ꝯtraheret sic et pctõ patris. ¶ P. si eua peccasset adã nõ peccãte filij passibiles ⁊ mortales nascerẽt. mr̃ enĩ dat materiã i gñatõe. vt dr p'hs in ij. de gñatõe aĩaliũ. mors aũt ⁊ ois passibilitas ꝓ- E

uenit ex necitate materie. sȝ passibilitas ꝛ necessitas moriēdi sunt pena pcti originalis ꝗ si eua peccasset adā nō peccāte filij ɔtraherēt originale pctm̄. ¶ ꝑ. Damas. dr in li. iij. ꝙ spūs sctūs puenit in ꝟginē ꝺe q̄ xp̄s erat absqȝ pctō originali nascitur⁹ purgās eā. ꝫ illa purgatio nō fuisset necaria si infectio originalis pcti nō ɔhereret ex matre. ꝗ infectio originalis pcti ex matre trahit. ꝛ sic eua peccāte. ei⁹ filij pctm̄ origiale ɔherēt etiā si adā nō peccasset. ¶ Sȝ ɔ̄ ē. qꝺ Aplūs dr Ro. v. Per vnū hoiem pctm̄ in hūc mūdū itrauit. magis āt fuisset dōm ꝙ ꝑ duos intrasset. cū ambo peccauerint. vel poti⁹ ꝑ mulierē q̄ ꝑmo peccauit si femina pctm̄ origiale in ꝓlē trāsmitteret. nō ꝗ pec catū originale ɔtinuat̄ i filios a mr̄e sȝ a patre

¶ Hic q̄rit de q̄.dā alio dubio incidēte i hac materia. an si Adā nō peccasset Eua peccāte filij ɔherēt originale pctm̄. ¶ Nota ꝙ iste ar. supponit vnū .s. ꝙ i formatōe ꝓlis mr̄ se nō habeat actiue sȝ passiue tm̄. vcȝ. ad ꝑparatōem materie apte gn̄atōi. ꝛ ad ɔseruatōeȝ sic⁹ formati sȝ actiue. vn̄ gn̄are filiū ade debitorē originalꝭ iusti͠ce ē pr̄is ꝛ nō mr̄is. sȝ de h̄ videi Capͦlo. i 3°. ꝺ.s. iij. ɔclone ꝑma

ar.p.iij.z.iiij ¶ Rn̄deo dōȝ. ꝙ hui⁹ dubitatōis solō ex ꝑmissis pȝ. dictū ē eñ sup̄. ꝙ pctm̄ originale a ꝑmo parente traducit̄ inq̄tū ipe mouet ad gn̄atōeȝ natoȝ. vn̄ dictū est ꝙ si materialr̄ tm̄ aliq̄s ex carne hūana gn̄aret̄ originale pctm̄ nō ɔheret. manifestū ē āt fm̄ doctrinā phoȝ ꝙ ꝑncipiū actiuū in gn̄atōe ē a patre. materiā āt mr̄ ministrat. vn̄ pctm̄ origiale nō ɔtrahit̄ a matre sȝ a patre. ꝛ fm̄ h̄ si adā nō peccāte eua peccasset. filij originale pctm̄ nō ɔtraherēt. econuerso āt eēt si adā peccasset ꝛ eua non peccasset

¶ Doc. i h̄ ar ponit ɔclonē missiuā i fine. Adā nō peccāte si Eua peccasset. filij origiale pctm̄ nō ɔherēt ꝛc̄. vsqȝ i fine. quā ꝓbat Pctm̄ originale nō ɔhit̄ a mr̄e. sȝ a pr̄e igit̄ ɔclo ꝟa. q̄ ad ābas ptes. Tenet ɔn̄a de se. qꝛ si originale ē a pr̄e tn̄ igit̄ ipo peccāte ɔhit̄ ꝛ si nō peccat nō ɔhit̄ Añs ꝓbat̄. pctm̄ originale a p° parēte traducit̄ inq̄tū ipse mouet ad gn̄atōeȝ natoȝ. sȝ fm̄ doctrinā phoȝ ꝑnci⁹ actiuū ꝛ motiuū i gn̄atōe ē a pr̄e. materiā ꝟo mr̄ ministrat igit̄ añs vcȝ. Maior ista patuit sup̄ ꝛ ꝑcerti ar. iiij. qꝛ si aliq̄s materialr̄ tm̄ ex carne hūana generaret̄ originale pctm̄ nō ɔheret. q̄re seq̄t̄ maior. ꝛ. ꝙ originale sit a pr̄e se habēte actiue i gn̄atōe filij ade. Et patuit rō. qꝛ talꝭ sol⁹ ē debitor iusti͠ce originalꝭ. Minor relinq̄t̄ nota ex autoritate phoȝ

¶ Et ɔfirmat̄ ɔclo ꝑ argumētū i ɔtrariū circa auctoritatē apl̄i positā i h̄ argumēto. ꝙ pctm̄ intrauit ꝑ vnū hoīeȝ scȝ adā. ꝛ nō ꝑ pctm̄ mulieris. Est magnū argumētū. qꝛ cū mulier peccasset adhuc nō sensit rebellionē carnis vsqȝ dū ꝛ vir peccasset. qꝛ iusti͠a originalꝭ fm̄ ordinē diuie ꝓuidētie auferēda erat ꝑ pctm̄ ade. cui tāqȝ nature ꝑncipio donū ipm̄ collatū fuit. radix eñ iusti͠ce originalꝭ fuit grā grātū faciens. remota āt radice. rami aliq̄ diu remanere pñt. Sic i ea ablata grā ꝑ pctm̄. siue mētis siue opis. aliq̄ diu sterit iusti͠a originalꝭ. vide Burgēsem i additōe sup Gen. iij. ca. additōe p. sȝ h̄ tacta videt̄ rō ꝟa sub breuibꝰ

¶ Ad ꝑmum ꝗ dōm. ꝙ in patre ꝑexstit filius sicut in ꝑncipio actiuo. sȝ in matre sicut i ꝑncipio materiali ꝛ passiuo. vn̄ nō est similis rō.

¶ Ad maiorē dōȝ. ɔhim⁹ originale pctm̄ a parētibus nō q̄buscūqȝ. sȝ i qbꝫ sum⁹ sic i ꝑncipio actiuo. qꝛ debēt diffundere i filios q̄ seminalr̄ i eis sȝ nō alit̄ Et h̄ vult apl̄s qꝛ oēs peccauerūt i adā inq̄tū i eo fuerūt sic i ꝑnci⁹ actiuo Vn̄ ad miorē negat̄ illꝺ (ita) qꝛ hō ē i pr̄e sic i ꝑnci⁹ actiuo nō āt sic de mr̄e. vt patuit. q̄re negat̄ ɔn̄a. ꝛ h̄ vult so° D.

¶ Ad scōm dōȝ. ꝙ q̄busdā videt̄ ꝙ eua peccāte si adā nō peccasset. filij essent imunes a culpa. paterēt̄ tn̄ necitatē moriēdi ꝛ alias passibilitates ꝓuenietes ex necitate materie quā mr̄ ministrat. non sub rōne pene. sȝ sicut q̄sdā naturales defectus

¶ Soluēdo h̄ argu. D. p° ponit ꝙ q̄busdā visuȝ fuit et sibi post eos q̄nq̄ȝ. sȝ 2° ponit solonē verā. ibi Sȝ h̄ ꝛc̄ Prio ꝗ D. ɔcedit maiorē. sic ꝛ ɔcessit eā 2° sen. dis. xxxj. q. p. ar. q. ad. iiij. vbi idē visuȝ ē sibi. sȝ locut⁹ fuit p⁹ alios ɔcessa ꝗ maiore negat ɔn̄aȝ. qꝛ esto fuissent mortales. nō tn̄ habuissent originale. sȝ passibiles fuissēt ꝓpt̄ necitatem materie. Et 2° negat illā ꝙ passibilitas ꝛc̄. sit pena pcti originalꝭ. qꝛ pñt esse naturales defect⁹.

¶ Sȝ h̄ nō videt̄ ɔueniēs. imortalitas eñ ꝛ ipassibilitas ꝑmi stat⁹ nō erat ex ɔditōe materie. vt in p° dictū ē. sȝ ex origiali iusticia ꝑ quā corp⁹ subdebat̄ aīe q̄diu aīa eēt subiecta ꝺeo. defect⁹ āt originalꝭ iusticie ē pctm̄ origiale. Si igit̄ adā nō peccāte pctm̄ originale nō trāsfunderet̄ in posteros ꝓpt̄ pctm̄ eue. manifestū ē ꝙ i filijs nō eēt defect⁹ originalꝭ iusticie. vn̄ nō eēt in eis passibilitas vel necessitas moriendi p.p.q.xxvij ar.p°...

¶ D. ɔn̄r ponit solonē q̄ vltio visa ē sibi. sic ꝛ i de malo vbi ē ad .v. et sup ꝑ. Cori. xv. lectōe 3°. Et negat maiorē. nō eñ possent eē mortales q̄ haberēt iusticiā originale. q̄ esto eēt in aīa formalr̄. tn̄ ea mediāte efficiēe ɔtinebat corp⁹ ab oī corruptōe. vt pȝ ꝑ. ꝑ. q. xcvij. ar. p. Ad ꝓbatiōne dico. ꝙ mr̄ dat materiā. sȝ in isto statu ea nō agebat̄ fm̄ ɔditōeȝ materie. sȝ fm̄ donū originalꝭ iusti͠ce pr̄is vꝭ absens. Ad minorē dico. ꝙ ꝟa ē fm̄ ordinē natura. ē mors ꝛ passibilitas ꝓuenit ex necitate materie. sȝ i statu nature integro ipassibilitas ꝛ passibilitas erāt ex iusti͠a originali. pñte q̄dē ipassibilitas. absente āt passibilitas. Ad subsumptōeȝ. passibilitas ꝛ necitas moriendi sunt pena pcti originalꝭ. negat̄ absolute. imo pñt eē naturales defect⁹. cōuenientes hoi i puris naturalibꝫ. ꝛ esto ita eēt. negat̄ tn̄ ɔn̄a. qꝛ maior ē falsa. nā nō fuissent filij passibiles. sȝ ipassibiles ꝛ imortales.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ illa purgatio ꝓueniēs in btā ꝟgine nō req̄rebat̄ ad auferēdū trāsfusionē originalꝭ pcti. sȝ qꝛ oportebat vt mr̄ ꝺei maxia puritate niteret nō eñ ē aliq̄d digne receptaculū ꝺei nisi sit mūdum fm̄ illud ꝑs. Domū tuā dn̄e ꝺecet sanctitudo.

¶ Dōȝ ad maiorē. ꝟa ē ad sensuȝ. quē D. ponit 3ª ꝑ. q. xxvij. ar. iij. ad 3ᵐ. qꝛ scȝ fecit duplicē purgatōeȝ. vnā q̄ si ꝑparatoriā ad xp̄i ɔceptōeȝ q̄ nō fuit ab aliq̄ ipuritate culpe vꝭ fomitis. sȝ mētē ei⁹ magis i vnū colligēs ꝛ a multitudie sustollens. nā ꝛ āgeli purgari dicūt̄. i qbꝫ nulla impuritas iuenit̄. vt Diony. dr. v j. ca. Ecclastice hierarchie. Aliā ꝟo purgatōeȝ opat⁹ ē i ea spūs sc̄tūs. mediāte ɔceptione xp̄i. q̄ ē spūsscti op⁹ Et fm̄ h̄ pt̄ dici ꝙ purgauit eā totalr̄ a fomite. hec ille Ad hūc sensuȝ ɔcedit̄ maior. sȝ nō ad sensum quē argu⁹ ꝑtendit. q̄si illa purgatio req̄rebat̄ ne trāsfunderet origiale pctm̄. vn̄ minor negat̄. qꝛ ɔcedit̄ fm̄ nō eāȝ. vt patuit. q̄re negat̄ ɔn̄a. ꝛ h̄ pȝ i solone ista.

¶ Questio.lxxxij. de originali q̄tū ad essentiā

D Einde ꝯsiderādū ē de pctō originali q̄tū ad suā essentiā. ꝛ circa h̄ q̄runt̄ quattuor. Primo. vtꝝ originale pctm̄ sit habit⁹ Se cūdo. vtꝝ sit vnū tm̄ in hoie. Tertio. vtꝝ sit ꝯcupiscētia. Quarto. vtꝝ eq̄liter sit in oībꝫ.

¶ Postq̄ determiatū ē de traductōe pcti original'. ꝛ q̄stio an ē determiata. h̄ ꝯñter termiat q̄stionē q̄d ē. ꝛ p° q̄stio an ē determiata. h̄ ꝯñter termiat q̄stionē q̄d ē. ꝛ p° hoc fit. 2° determiat̄ qd̄dā dubiū ex dictis in.iiij.articlo. Circa p̄m p° ōndit̄ q̄d sit pctm̄ originale q̄tū ad suū for male. 2° q̄tū ad suū materiale.arti.3°. Circa p̄m p° facit qd̄ dictū ē. 2° mouet dubiū. an sit vnū vl' plura

¶ Utrū originale pctm̄ sit habitus.

AD p̄mū sic pceditur. Uidet̄ q originale pctm̄ nō sit habit⁹. originale eñ pctm̄ ē carētia original' iustície. vt anselm⁹ dr̄ in li de ꝯceptu v̄ginali. ꝛ sic origiale pctm̄ ē q̄dā p̄uatio. s; p̄uatio opponit̄ habitui. ḡ originale pctm̄ nō ē habit⁹ ¶ P̄. actuale pctm̄ h; plus de rōne culpe q̄ originale inq̄ztū h; plus de rōne volūtarij. s; habit⁹ actual' pcti nō h; rōnem culpe. alioq̄n sequeret̄ q hō dormiēs culpabil'r peccaret. ḡ null⁹ habit⁹ original' h; rōnem culpe ¶ P̄. in malis act⁹ semp p̄cedit habitū. null⁹ eñ habit⁹ mal⁹ ē infusus s; acq̄situs. s; origiale pctm̄ nō p̄cedit aliq̄s act⁹. ḡ originale pctm̄ nō ē habit⁹. ¶ S; ꝯtra ē qd̄ Aug. dr̄ in lib. de baptismo pueroꝝ fm̄ pctm̄ originale paruuli sūt ꝯcupiscibiles. et si nō sint actu ꝯcupiscētes. s; habilitas dr̄ fm̄ aliquē habitū. ḡ pctm̄ originale ē habit⁹.

¶ Nota vt aliq̄ voluerūt intelligere hāc questionē de formali peccati originalis. aliq̄ aūt de materiali peccati originalis. Sed puto q iste articulus intelligitur de originali absolute. ita q ista q̄stio q̄rat. An in originali importet̄ qd̄ habeat modū habit⁹. Uidet̄ eñ q etiā ipa p̄uatio faciat habilitatē q̄si habitua'ē. vñ tal' habilitas habit⁹ ē rōe formal' ꝯsequutiue sic q p̄uatio causet habitū illū S; rōe material' verificat̄ habit⁹ de origiali formal'r qd̄ pꝫ ex ar.ij. vbi Doct. dr̄ q inordinatio viriū aie rōt noie dr̄ ꝯcupiscētia. In isto āt arti. p° dr̄ sic habit⁹ inq̄ztū importat inordinatiōez vl' inordinatā dispōem partiū aie. Cōcupiscētia āt etiā dr̄ habit⁹. ꝛ ē materiale original'. vt patebit ar.iij q̄re verificat̄ eē habitū de originali ratōne material' formal'r. S; rōe formal' causal'r. inq̄ztū ad subtractōez iustície original'. q formal'e seq̄t̄ habilitas q̄ hic vocat̄ habit⁹. ¶ Nota āt circa h̄ 2°. q ꝯcupiscētia dr̄ esse habit⁹ ꝛ habitual'. Nō q̄ sit aliq̄ forma positiua iclināns ad ꝯcupiscendū. S; q̄ ex subtractōe iustície original' ꝯcupiscētia inordinatiōez viriū ꝛ iferioꝝ relicta ē in hoie ipsa sensualitas. ꝛ totū corp⁹ sibiq̄pi sublato freno original' iustície. sic̄ ꝛ freno rupto q̄ equus retinebat̄. equus p̄cipitāt̄ incedit. Nō igit̄ ē habit⁹ positiu⁹ absolut⁹ de gn̄e q̄litat̄ s; mag' aliq̄d f̄cātum p modū habit⁹. videl; iordinata dispō ptiū aie. q̄ stat in h̄ q inordinate sunt ꝯuertibiles ad bonū ꝯmutabile. ꝛ si res bn̄ videat̄. ille habit⁹ fm̄ re nihil aliḋ ē q̄ ipe' pote aie retinaculo original' iustí destitute ꝛ dimisse dispōni ꝓprie ꝛ naturali. in q̄ nate sunt ꝯcupiscere ꝯ̄ rōem. vt eñ patebit ex allegādis circa argumēta in oppositū. etiā p̄uatio relinq̄t aliquā habilitatē. Ut

quid ponat habit⁹ origi nal' pcti

Cōpolus in 2°. dis. iij. ꝯclusione iij. dr̄. pꝫ etiā ꝯcupiscentia gn̄alr' ipoztare rebellionē viriū iferioꝝ p̄dictoꝝ ad rōem vel volūtatē ꝛ q̄cūq3 mō sumat̄ nō dr̄ nisi quēdā respectū vl' habitudinē. vl' forte negatōnem aut p̄uatōem ꝛ nō aliqd̄ positiū absolutū. Hec ille. q̄ itellige. q̄ nō aliqd̄ positiū superadditū potētijs imo potētias ipas sic vt distinctiō ē destitutas. His notatis videndū ē de articulo

¶ Rñdeo dīcēdū. q sicut sup̄ dictū est. duplex ē habitus. Uno q̄dem quo inclinat̄ potētia ad agendū sicut sciētie ꝛ v̄tutes dicūtur habit⁹. ꝛ hoc mō peccatū originale non est habitus q.xlix.art.iij.et q̄rto q.l.ar.p°

¶ Doc. in hui⁹ articuli corpe ponit mēbrū vnū distinctionis sup̄ habite. q.l. arti. p° cū ꝯclone sibi corrñdente quā relinquit notā. 2° ibi. Alio mō. ponit s̄cdm membrum distinctōnis cū ꝯclone sibi corrñdente ꝛ eius pbatōne. Quo igit̄ ad p̄mū dr̄ q duplex ē habit⁹. Un⁹ q̄ sup̄ dicebat̄ ipoztare ordinē ad actū. q̄ videlicz p ipm̄ inclinat̄ potēa ad agendū. ꝛ h̄ dicere. sic̄ scia ꝛ v̄tutes dicunt̄ habit⁹. vt patuit vbi sā. Et adiūgit D. ꝯclonē iuxta h̄ mēbrū rñsiuā. Cōclusio. h̄ mō pctm̄ originale nō ē habit⁹ scz ē pauuus. ita q nihil original' pcti ē habitus iste mō. Doc. relinq̄t illā ꝯclonē notā ꝛ pbatā argumēto 3°. pbatur tn̄ extra lrām. q̄ nō ē aliq̄ q̄litas positiua real'. ḡ nō ē aliq̄s habitus inclinans ad agēdum. ꝯña clara. Añs de se q̄ritur notum. Deinde ibi. cū dr̄

¶ Alio mō dr̄ habitus dispositio alicui⁹ nature ex multis ꝯposite. fm̄ quā bn̄ se h; vl' male ad aliq̄d et p̄cipue cū tal' dispō fuerit q̄si in naturam versa. vt patet de egritudine. ꝛ sanitate. ꝛ hoc modo peccatū originale est habitus.

¶ Ponit s̄cdm membrū distinctōnis cū ꝯclone sibi correspondente. q̄ alio mō dr̄ habitus dispō alicui⁹ nature ꝛc. vt in lra. q̄ sup̄ dicebat̄ habit⁹ habēdi importare ꝛc. vt in lra. q̄ sup̄ dicebat̄ habit⁹ habēdi importare ordinē ad naturam. dispō videlicz ꝯueniens vel disconueniens nature rei. ¶ Et nota. q Doctor hic tangit supra notata. q.xlix. art.iij. q̄ ad habitū req̄ritur esse ꝯpositū ex multis partibꝫ. q̄ compositio referenda ad subiectū habitus. nō ad habitū ipm̄. Est eñ habitus dispō habentis prēs. vel fm̄ potētiā vel fm̄ locum ꝛc. ꝛ adiūgit huic membro distinctōis talē ꝯclonem hoc mō. pctm̄ originale est habitus (large accipiendo habitū) Et nota q dr̄ habitus isto mō originale. saltem paruulr'. id est aliquid eius pt̄ dici habitus formal'r ꝛ aliq̄d causal'r. vt patebit ad p̄mum. Deinde cū dicit

¶ Est eñ q̄dā inordinata dispositio ꝓueniens ex dissolutione illius armonie. in qua ꝯsistebat rō originalis iustície sicut etiā egritudo corporalis ē quedā inordinata dispositio corpis fm̄ quā soluit̄ equalitas in qua consistit rō sanitatis

¶ Probat ꝯclonem iam positam. Et arguit̄ sic. peccatū originale est inordinata dispō partiū aie ꝓueniēs ex dissolutōne illius harmonie In qua ꝯsistebat rō originalis iustície. igit̄ est habitus. Añs supponit̄ notum. Et dr̄ notāter. q pctm̄ originale dr̄ dispōnem que ꝓueniebat ꝛc. q̄ vt ē habitus tunc nō est ablatio formal'. id est p̄uatio iustície originalis ꝛ illius harmonie. Sed sicut illa harmonia fuit dispōnem partiū ordinatā. ita ipa remota sequuta est dispō inordinata qua q̄liter potētia rēdit ferre in suū obiectum ꝛc. tunc ꝯsequitur a simili de egritudine

te corporali que ē inordinata de obiecto corp͛is ſm quā ſoluit̄ equalitas in qua ꝯſiſtit ratio ſanitatis. ¶ Nota aūt ꝙ nō eſt ōmino ſile de egritudine ⁊ originali peccato vt habitus eſt. q̄ꝛ egritudo dr̄ qualitatē poſitiuā realē abſolutam q̄ h̄ʒ aliq̄d de ꝓuatōne inq̄ꝫtū dē diſpōnem talē qua ꝓma ē ꝑfecta eq̄litas humoꝝ. Originale vt habit⁹ eſt dr̄ ſolū inordinatā diſpōnem nō ꝓpter poſitōnem aliꝗ cuius. ſʒ ꝓpter remotōnem alicui⁹ debiti ornatus debiti inq̄ꝫtū nature ē. vt a deo in ꝓmo inſtituta ē. Sicut denu⁹ dr̄ inordinate diſpoſit⁹. q̄ꝛ nō habet debita veſtimēta ⁊c̄. ¶ Nota etiā ꝙ Doctor notanter dr̄ ꝑcipue. ſi talis diſ-poſitio fuerit quaſi verſa in naturā. opꝫ eni ꝙ habit⁹ ſimpliciter inſit ꝑmanenter. ⁊ quaſi habitualis diſpoſitio in ſuo modo ꝑmanēti. vt patuit ſupra. q. l. ar. ꝓ. ⁊ ſic ē de originali q̄ꝫtū ad illā deordinatōem viriū. q̄ꝛ ſꝑ manet. eſto recuꝑata gr̄a nō habeat rōem culpe ⁊c̄. Dein cū dr̄

¶ Unde pctm̄ originale languor nature dicit̄

¶ Cōfirmat aūs ex cōmuni dicto. q̄ꝛ pctm̄ originale languor nature dr̄. ⁊ ḡ eſt ſignū ꝙ dr̄ aliquā inordinataꝫ diſpōnem nature ⁊ partiū eius. De illa ꝯfirmatōe ⁊ magis ꝯmuni dicto vide Doctorē ſanctū in ſcd̄o. diſt. iij. in expoſitōne lr̄e. q̄ꝛ pctm̄ originale dr̄ languor nature rōne carentie iuſticie debite. q̄ꝛ videliꝫ ex eius ſubtractōe illa inordinatio nature ſequuta eſt. Ex pte vero materialis ſcꝫ inordinatōne inferiorꝫ viriū dr̄ tyrann⁹. inq̄ꝫtum ꝑ inordinatōnem viriū inferioꝝ iniuſte ⁊ quodāmodo tyrannice rō in ſeruitutē pcti quodāmō trahit̄ Ex parte aūt ſenſitiua q̄ eſt pona organis affixa dr̄ lex carnis. ex eo ꝙ ꝑ traductōnem carnis traducat̄. ⁊ dr̄ lex membroꝝ inq̄ꝫtū in membris cōplectis dominatur.

Argumētū in cōtrariū est pro ſcd̄a concluſione

¶ Nota circa hoc argumētū in oppoſitū Doct. ſanct. ſn̄ de malo. q. iiij. ar. ij. ad q̄rtū. q̄ꝛ paruuli ſunt ꝯcupiſcibiles ꝯcupiſcentia habituali nō poſitiua. ſed ꝓuatiua. ita ꝙ ad ſanū ſenſum dici poſſet ꝙ eſt habitus ꝓuatiuus. q̄ꝛ videliꝫ ex ꝓuatōne cohibentis ſeq̄tur illa habilitas ad ꝯcupiſcendū effrenate. quia videliꝫ iuſticia originalis detinebat vires ſub imperio rōnis q̄ ablata ſequunt̄ ſuam ꝯditōem naturalē qua pleruꝗ ferunt̄ in id ꝙ eſt ꝯtra rationē. ꝑſente aūt iuſticia originali nō erāt nate ſic effrenate ferri in ꝯtrū rōis. q̄re pctm̄ originale vt ē habit⁹ ē habitus ꝓuatiuus. id ē habilitas ꝯſequēs amotōnem ꝓhibētis tales inordinatōes. Et vt dictū eſt. illa aptitudo addit ſolū relatōnem rōnis ſuꝑ potētias ſibi relictas. Et intelligit̄ ad modū inclinatōis habitualis Un̄ Doc. ſan. in 2°. diſ. ij. q. ꝓ. arti. iij. ad ſcd̄m dr̄. Differt dicere potētem ⁊ habilē. Qd̄ eni aliq̄s ſit potens ꝯcupiſcere ē ex potentia ꝯcupiſcibili. Sʒ ꝙ ſit habilis ad ꝯcupiſcendū eſt ex aliquo habitu. vel ex eo ꝙ ꝑ modū habitus ſe habet. Contingit eni vt etiā ꝓuatio aliqua quādā habilitatem relinquat. inq̄ꝫtum ꝓuatum aliqd̄ ꝙ impedimentū pſtare poſſet. Et ita dr̄ ꝯcupiſcētia habitualis eſſe pctm̄ originale ⁊c̄. Hec ille. Dicit hoc etiā Scotus in ſcd̄o. diſt. xxxij. ꝙ ꝑ carentiā iuſticie originalis que erat ſicut frenū cohibens ipſam volūtatē ab imoderata delectatōne ipſa nō poſitiue. ſed ꝑ ꝓuatōnem fit ꝓna ad ꝯcupiſcendum. immoderate delectabilia. ſicut exemplificat Anſelm⁹ de naui fracto gubernaculo Et de equo fracto freno q̄ dimittitur ſibi ⁊ ex hoc ſeq̄tur motꝫ inordinatū quē cohiberet illud frenum. Sic ad ꝓpoſitum. Hec ille.

Habit⁹ originaľ poſſet dici ꝓuatiu⁹

Scot⁹ ꝯcor.

¶ Ad primum ḡ dōm. ꝙ ſicut egritudo corporalis habet aliquid de priuatione inq̄ꝫtū tollitur equalitas ſanitatis. ⁊ aliquid habet poſitiue. ſcꝫ ipſos humores iordinate diſpoſitos. ita etiā pctm̄ originale habet ꝓuationem originalis iuſticie. ⁊ cum hoc inordinatam diſpoſitionem partiū anime. vnde nō eſt priuatio pura ſed eſt quidam habitus corruptus.

¶ Dōm ad maiorē. ꝙ veꝝ ē. q̄ꝛ oē pctm̄ formalr̄ ē iniuſticia q̄ iniuſticia nō ē niſi carētia iuſticie debite. ꝯ̄a igit̄ maior. ſʒ nō ē ꝓaſe illa carētia pctm̄ originale. Sʒ etiā includit inordinatōeꝫ ſequentē illā carētiā. ſ. ē egritudo aliquā ineq̄litatē icludit ⁊ ꝓuatōeꝫ debite ꝯmēſuratōis humoꝝ. ſʒ pter h̄ aliq̄d poſitm̄ etiā. ſcꝫ humores male diſpoſitos. ſic originale dr̄ ꝓuatōem formalr̄ ⁊ nihilomin⁹ q̄n-dā iordinatōem ꝑtiū aie. ſʒ illa inordinatio nō dicat poſitm̄ reale ſuꝑadditū ꝑtib⁹ aie. ſicut humores ſuꝑaddūt realr̄ corꝑi. Eſt ḡ ꝓuatio ſʒ nō pura: vt patebit ar. tertio. Ad minorē. ꝓuatio oppoīt̄ habitui oppoſito. ſʒ tn̄ etiā fundat̄ i aliq̄ alio habitu. i. aliq̄ poſitiuo reali vt imaginato. vt pꝫ in de malo. mate. q. q. ꝓ. ad. ix[m]. Et in ꝓpoſito ē ꝓuatio originaľ iuſticie cui oppoīt̄. ⁊ tn̄ ad illā ꝓuatōem ſeq̄t̄ aliq̄d ꝑ modū habit⁹. ſcꝫ corruptio viriū aie. i. ſeq̄t̄ ꝙ ipe vires ſunt ſibi relicte. in q̄ ſtatu ſunt nate ꝯcupiſceꝫ re aduerſus ſp̄m. Ad ꝯn̄s. igit̄ nō ē habit⁹. veꝝ cui oppoīt̄ ſcꝫ originaľ iuſticia. includit tn̄ ſaltē in ꝑcato materiali aliq̄d ꝑ modū habit⁹. ¶ Nota aūt ex ſolutōe iſta D. ſan. ꝙ 2ª ꝯcl̄o poſita in articulo nō ē itelligēda ꝙ pctm̄ originale ſit habit⁹ q̄ ad oia q̄ in ei⁹ ꝑcatōe icludunt̄. imo ꝓncipale ꝑcatū nō ē habit⁹. ſʒ ē itelligēda. ꝙ aliq̄d integratū in originaľ ꝑcatōe ē habit⁹. q̄ꝛ iportat ⁊ h̄ʒ in ſe ꝓuatōeꝫ originalis iuſticie. q̄ nō eſt habitus. ⁊ hoꝝ aliqua tangit Doctor in ſolutōne ⁊c̄.

¶ Ad ſcd̄m dōm. ꝙ actuale peccatū eſt inordinatio quedā actus. originale vero cū ſit pctm̄ nature ē quedā inordinata diſpoſitio ipſius nature. q̄ habet rōnem culpe inq̄ꝫtū deriuat̄ ex ꝓmo parente vt dictū eſt. hmōi aūt diſpoſitio nature inordinata h̄ʒ rōnem habit⁹. ſʒ inordinata diſpo[illegible] us nō habet rōnem habit⁹. ⁊ ꝓpter hoc pct[illegible] inale pt̄ eē habitus. non aūt peccatū actuale

¶ Dōʒ ꝙ maior nō h̄ʒ difficultatē de actuali mortali. qn̄ h̄ ſit mai⁹ originali pctō. ſʒ an veniale actuale ſit mai⁹. nō ita ꝯſtat. hīt eni ſe ſic excedētia ⁊ excedētia. q̄ꝛ originale in h̄ mai⁹ ē. q̄ꝛ plus repugnat grē q̄ȝ veniale. Sʒ pt̄ dici min⁹ tripl̄r. Primo vt tāgit argumētū i lr̄a. q̄ꝛ min⁹ h̄ʒ de volūtario q̄ȝ veniale. vt ꝑt patere ex ar. ꝓ°. q̄ſtiōis. lxxxi. Veniale eni ē volūtariū voluntate ꝓprij ſuppoſiti. ⁊ dr̄ icorꝑ dinatōeꝫ ꝑſonalē nō ſic originale ⁊c̄. Scd̄o ē i h̄ min⁹ veniali. q̄ꝛ poſt hāc vitā nō debet̄ ſibi pena ſenſibil̄. ſic debet̄ veniali. Tertio. q̄ꝛ originale ꝓſuppoīt̄ veniali. ⁊ ſic veniale arguit ꝓceſſiſſe originale. ⁊ q̄dāmō ipm̄ icludit. Sʒ nō ecōtra. nūll⁹ eni peccaret ſm ordinē nūc iſtitutū venialr̄ niſi ꝯtraxiſſꝫ originale. ſʒ ē nō veꝝ. ꝙ veniale ē maior culpa ip̄e portōnabilr̄ q̄ȝ originale. rōe ip̄e portōnabilr̄ volūtarij q̄ꝛ volūtariū voluntate ꝓprij ſuppoſiti. ⁊ volūtariū voluntate ꝓncipij nate. ipe ꝑtinenabilia ſunt. Culpa aūt vt ſit dr̄ q̄d volūtariū. vide de iſta materia i de malo q. v. ar. ij. ad. ix. Ad minorē. ꝯ̄a ē. ⁊ rō ē. q̄ꝛ actuale dr̄ formalr̄ iordinatōeꝫ ⁊ ꝓuatōeꝫ actual̄ rectitudie. q̄ deberet ineē actui q̄ actual̄ rectitudo nō ē habit⁹. nec ei⁹ ꝓuatio q̄ ē formalr̄

q. lxxxi. ar. ꝓ.

An originale ſit grui⁹ veniali

pctm̄.q2 cū actu trāsit. Sʒ originale pctm̄ dr̄ iordinatōeʒ nafe.q̄ ꝑmanent inest.q̄re tal' iordinata dispō hʒ rōnem habit⁹.nō āt iordinatio act⁹ q̄ cū actu trāsit. iordina° āt nafe manet.ꝛ q̄si ꝑsa ē i naturā.q2 ſꝑ cū nafa accipit' ꝛ habet'.iō negat' ꝯña.q2 sic̄ actuale ꝛ originale pctā. nō sūt pctā vni⁹ rōis.ita nec iordinatōes eoꝝ. Itēq̄ ꝗ.si iorꝭ dinatio vni⁹ nō pt̄ ꝯcipi sub rōe habit⁹.q̄ sʒ trāsit ꝛ ē ipi us act⁹.sic̄ iordinatio alteri⁹ q̄ ē nafe cū q̄ ꝑmanet. vide D.san.de malo q.iiij.ar.ij.ad q̄rtū ꝓpe fine.nec tn̄ seq̄t' ꝛc̄. ¶ Nota circa h̄ q̄ D.i solōne cū dr̄.ꝑ iordinata dispō ac c⁹ ꝛc̄.capit ei dispōem large ꝑ oi ꝯdicōe ꝓuatia vl' positia

¶ Ad tertiū dōʒ.q̄ obiectio illa ꝓcedit de habitu q̄ potētia iclinat' i actū.tal' āt habit⁹ nō ē pctm̄ origi nale q̄uis etiā ex pctō origiali seq̄t' aliq̄ iclinatio in actū iordinatū nō directe ſʒ idirecte.i.ꝑ remotōeʒ ꝓ hibētis.i.original' iustitie q̄ ꝓhibeat iordinatos mo tus.sicut etiā ex egritudie corꝑali idirecte seq̄t' inclinatio ad mot⁹ corꝑales iordiatos.nec dʒ dici q̄ pec catū origiale sit habit⁹ ifusus aut acq̄sit⁹ ꝑ actu nisi ꝓmi parēt'.n̄ āt hui⁹ ꝑsone ſʒ ꝑ viciatā originē inat⁹

¶ Dōʒ circa maiorē notādo.q̄ vt hʒ D. in de malo q.iiij.ar.ij.argu.vj.ꝛ i solēne Scōʒ theologice s ē dr̄ña int' habit⁹ ꝛ act⁹ bonos ꝛ malos.q2 habit⁹ bon⁹ ꝓcedit actū bonū.act⁹ āt mal⁹ ꝓcedit habitū malū.ꝛ rō ē.q2 act⁹ boꝭ nus theologice loq̄ndo.q̄ ē meritori⁹.nō ē nisi ab habitu infuso.q̄re act⁹ ꝓsupponit habitū In mal' āt oꝑʒ eē ꝯtrio mō.q2 habit⁹ mal⁹ nō pt̄ eē ex ifusiōe. ſʒ solū ex acq̄siōe q̄ ē ꝑ act⁹.ꝛ iō act⁹ mali ꝓcedūt habitus malos theoloꝭ gice loq̄ndo.sec⁹ ē de habitib3 bonis moral' loq̄ndo.q2 et hi sunt posteriores actib3.vtpote ex actib3 acq̄siti. ſʒ de mal' habitib3 videt' eē apparētia q̄ sint posteriores actib3 sal'tē theologice loq̄ndo.q̄re assumit maior.in mal' act⁹ ꝓ cedit habitū. Dico igit' ad maiorē.q̄ i mal' act⁹ ꝓcedit habitū opatiū ꝑsonalē ꝛ positiuū.ꝛ h̄ loq̄ndo theologice ꝛ philosophice. Sed nego de habitu.vl' q̄si habitu eēndi ꝛ naturali ꝛ ꝓuatio Cōstat enī q̄ aliq̄ sunt q̄si habitual'r in naturali statu in ip̄a ꝯsuatōe passiua anteq̄ iordinate viciāt.in firmi stati in ip̄a ꝯsuatōe passiua anteq̄ iordinate viciāt.in firmitas tn̄ ē habit⁹ eēndi mal⁹.vt patuit sup̄. Sic i ꝓꝭ posito.corruptio ꝛ iordina° nafe stati trahit' i accipiēdo naturā. Ad ꝓbatōeʒ dico.q̄ null⁹ habit⁹ mal⁹ ē ifusus a deo.illa simplr ꝯcedit'. Sʒ ad illā q̄ ois sit acq̄situs.dico sub distictōe.q2 si itelligit' q̄ ois habit⁹ sit acq̄sit⁹ actu ꝓ prio ꝛ ꝑsonali hūt' habitū negat'.nō solū in ꝓposito q̄d de fide.ſʒ etiā i naf'alib3.q2 iuxta sup̄ dicta.q.l.ar.ij.ꝛ.q. lxij.ar.j. Aliq̄ habit⁹ vl' sal'tē habituales dispōes sūt nec innate.dat' igit' mediū int' ifusuʒ ꝛ acq̄situ actu ꝓprio. q2 innatū ꝛ acq̄situ actu alteri⁹.ꝛ ꝑ̄serti q̄n habit⁹ seq̄t' ꝓua tionē alicui⁹ q̄ alt⁹ pt̄ demereri.habit⁹ enī de q̄ ꝑnio ē nō causat' ex actōne. ſʒ ex subtractōe actōnis.cui⁹ subtractiꝭ onis cā demeritorie fuit pctm̄ ade. ꝛ iō tal' habit⁹ ē cauꝭ satus ꝛ inat⁹ eo mō q̄ pt̄ inasci ex actu alteri⁹ ad sensum dictū.ar.ij.q2 cā carētie original' iustī.ꝛ ꝑ ꝯñs iordinaꝭ tiōis ꝑriū aie ē a deo nō agēre. cuius nō actōnis cā fuit pctm̄ ade. Ad minorē.pctm̄ origiale nō ꝓcedit aliq̄s ac tus.vt̄ꝫ.nō aliq̄s act⁹ hui⁹ ꝑsonis ꝯhenꝭ originale.ꝓcedit tn̄ act⁹ ꝓmi parēt' demeritori⁹ subtractōis iustī original' ad quā seq̄t' ille habit⁹. Ultra.ꝗ nō ē habit⁹.vt̄ꝫ.positiu⁹ et iclinās ad opatōeʒ.ꝛ h̄ itellige directe.ſʒ tn̄ idirecte incꝭ ꝯtrū ille habit⁹ hʒ anexā remotōeʒ original' iustī q̄ ꝓhiꝭ bebat ne vires aie in act⁹ ꝛ mot⁹ iordinatos ꝓrūperēt. vt h̄ i ꝑ'fa. Et 2° ꝓbat' ꝛ h̄n ifert ꝯñs.q̄ nō ē habit⁹ acq̄ si⁹ actu ꝓprio subiecti.q2 ꝑ eos aū ꝯtractōeʒ original' ꝛc̄

Hic⁹ origial' pcti.an sit in fus acq̄situs aut inat⁹

agere potuit.q̄d sit q̄natū habit⁹ moral' mali ꝛ viciosi.h̄ nō ꝓbat q̄n sit habit⁹ inat⁹ ꝛ acq̄sit⁹ ex actu alteri⁹.nō q̄ dē agēre habitū directe. ſʒ q2 demeritorie. tollit actōem. ad cui⁹ ablatōeʒ seq̄t' ille habit⁹. Hec san.in de malo sup̄ dr̄ ad h̄ argumētū sub breuib3. q̄ obiectio illa ꝓcedit de habitu ꝑsonali positiue dicto.tal' āt habit⁹ nō ē pctm̄ ori ginale. Et an h̄ dr̄.sic̄ habit⁹ viciosus q̄ ē ꝓpri⁹ hui⁹ ꝑso ne ē acq̄sit⁹ ex actib3 hui⁹ ꝑsone.ita ꝛ habitual' ꝯcupia q̄ ꝑtinet ad pctm̄ nafe ē acq̄sita ex volūtario actu ꝓmi parē tis.nō ē āt natural' ꝓprie loq̄ndo.neq3 ifusa.hec ille. Ubi ꝑ3 q̄ dicta sūt.ꝛ q̄ habit⁹ original' pcti nō ē natural' ꝓprie Cū q̄ tn̄ stat q̄ D.hic dr̄ q2 inat⁹.nō enī ē natural' q̄si ex ꝓncipijs nafe causat⁹. ſʒ inat⁹.q2 cū natura acceptus. sicut ꝛ iustitia original' dicebat' hoc mō bonū naturale. vt patuit ar ij° q̄stiōis ꝓcedētis

¶ Utrū in vno hoie sint multa originalia.

G

A D scdm̄ sic ꝓcedit'. Videt' q̄ in vno hoie sint multa originalia pctā. dr̄ enī i psal. Ecce enī i iniq̄tatib3 ꝯcept⁹ sū.ꝛ i pctis ꝯcepit me mr̄ mea. ſʒ pctm̄ i q̄ hō ꝯcipit' ē originale.ꝗ plura pctā originalia sunt i vno hoie. ¶ P̄. vn⁹ ꝛ idē habit⁹ nō iclinat ad ꝯtria.habit⁹ enī inclinat ꝑ modū nature q̄ tēdit i vnū. ſʒ pctm̄ origi nale etiā i vno hoie iclinat ad diuersa pctā ꝛ ꝯtria.ꝗ pctm̄ originale nō ē vn⁹ habit⁹ ſʒ plures. ¶ P̄ pctm̄ originale ificit oēs aie ptes. ſʒ diuerse ptes aie sūt diꝭ uersa subiecta pcti.vt ex ꝓmissis ꝑ3.cū igit' vnū pcꝭ catū nō possit eē i diuersis subiect'.videt' q̄ pctm̄ ori ginale nō sit vnū ſʒ multa. ¶ Sʒ ꝯtra ē q̄d dr̄ Jo j° Ecce agn⁹ dei.ecce q̄ tollit pctm̄ mūdi.q̄d singulariꝭ ter dr̄.q2 peccatū mūdi q̄d est pctm̄ originale ē vnū vt glosa ibidem exponit

q.lxxxj.

¶ Hic q̄rit'.an i vno homie sint plura origina'lia pctā. q2 enī dictū ē ar.j.q̄ originale dicat habitū corruptū viriū aie.ꝛ q2 multe sunt vires destitute ꝛ iordinate.iō rōbilr q̄ ritur.an sint plura originalia.

¶ Rn̄deo dōʒ.q̄ i vno hoie ē vnū pctm̄ origina le cui⁹ rō duplex accipi pt̄. Uno mō ex pte cause pec cati original'.dictū ē enī sup̄ q̄ solūʒ ꝓmū pctm̄ ꝓmi parētis i posteros traducit'.vn̄ pctm̄ origiale i vno hoie ē vnū nūero.ꝛ in oib3 hoib3 est vnū ꝓportiōe in respectu .s.ad ꝓmū principiū

q.lxxxj. ar.j

¶ Doc.satisfacit q̄sito vna ꝯclōne affirmatiua q̄ sic. in ꝓncipio corpis quā tn̄ postea i ꝓbationib3 resumit cū maiori explicatōe. Cōclusio ꝗ tal' ē.in vno homie ē vnū pctm̄ originale. vnū scʒ etiā in nūero. ꝛ in diuersis . imo oib3 hoib3 ē vnū specie.ꝛ ꝓportiōe diuersuʒ nūero. Hāc cōꝭ clusionē ꝓbat duplici rōe.2ª ibi. Alio mō. Prīa ꝗ rō sumit' ex pte cause pcti original'. ¶ Pro q̄ nota.q̄ pctm̄ ori ginale dr̄ hr̄e cām.nō q̄dē ꝓductiuā ꝛ effectiuā . q2 carentia rōis nō hr̄ cām effectiuā agentē positiue.ſʒ hr̄ cām de meritoriā.q̄ subtraxit habitū original' iustitie. q̄ sublata seq̄t' tal' ꝓuatio.q̄ tn̄ extra aiam nihil reale ponit.ſʒ dr̄ nō eē iustitie original' q̄ dʒ adesse. Esto enī ꝓuatio nihil reaꝭ le ponat.ꝛ habeat tn̄ eē appꝛhēsum.tn̄ sine oi ope intellect⁹ rei ꝯuenit.sicut fortes nullo itellectu ꝯsiderāte ē cec⁹.ꝛ ce citas nihil in eo ponit. Esse enī cecū.nō ē eē aliq̄d.ſʒ care re aliq̄.scʒ visu.q̄ aliq̄s caret oib3 demeritib3. Entia enī rōis vt sunt ꝓuatōes ꝛ relatōes rōnis. Ad h̄ q̄d de aliq̄ actu dicant' req̄rūt cām ꝛ fundamētū ꝓximū. Et igit' q̄

Qual' cām hʒ originale

petm̄ originale dr̄ pūatōes formalr̄. ꝛ relatōes rōis materialr̄. iō ē eiꝰ aliq̄ cā. sc̄z demeritoria subtractōis originał iusticie. sic ꝛ cā cecitatꝭ ē q̄ aufert visuz. ꝗ̄uis entia rōnis nō habeāt cām ꝓductiuā dantē eis eē extra aiaz. tn̄ requirūt cām. vt circa subiectū ꝯcipi possint. ❡ Hoc notato arguit̄ ꝑ ꝯclōne pᵒ. solū pⁱᵘ petm̄ pmi parētꝭ i posteros traducit̄. igit̄ ꝯclō ꝟa. Añs patuit. q. lxxxi. ar. ij. tenet ꝯña. qꝛ ab vna cā nūero vniꝰ rōis ꝛ defectiua causat̄ i vno receptiuo vnꝰ defectꝰ i nūero. ꝛ ꝙ sit vnū ꝓportōe patet. qꝛ oibꝫ inest i respectu ꝛ habitudie ad vnū pncipiū ❡ Nota at̄. ꝙ qꝛ actualia alia a pᵒ petō nullū defectū causant i nobis. s3 solū vnū petm̄. sc̄z pⁱᵘ. causat i nob̄ defectū originalez. iō oz ꝙ causet i oibꝫ silem defectū ꝛ ꝓportionabilē Nec obstat. ꝙ sol ꝛ celū vnū ex̄ñs causet diuersos effectꝰ specie in iferioribꝫ. tū pᵒ. qꝛ ibi sunt diuersa recipiētia. ꝛ diuerse dispōnes materie. In ꝓposito at̄ receptia st̄ eiusdē rōis. qꝛ oēs recipiūt illū defectū. inq̄tū naturales filij ade ꝓgeniti ab eo sc̄m seminalē rōem. Tū 2ᵒ. qꝛ sol ē cā ꝑfectiua. supeminēter ꝯtinēs plēs effectꝰ specie. Petm̄ at̄ pⁱᵘ ade nō ē cā ꝑfectiua. s3 destructiua ꝛ defectiua. ꝗ̄re nō causat in suo gn̄e causandi nisi vnū defectū. qꝛ nō demeruit illud petm̄ nob̄ subtrahi nisi iusticiā originalē. Sc̄da rō

❡ Alio mō pt̄ accipi rō eiꝰ ex ipa eēntia originalis peti. in omi eñ inordinata dispositōe vnitas specieī ꝯsiderat̄ ex pte cause. vnitas at̄ sc̄m nūerū ex pte subiecti. sicut pz in egritudine corꝑali. sunt eñ diuerse egritudines specie q̄ ex diuersis causis ꝓcedūt. puta ex suꝑabūdātia calidi vł̄ frigidi. vel ex lesione pulmonis vel epatis. vna at̄ egritudo sc̄m spēm in vno hoie nō est nisi vna numero.

❡ Procedit ex ipa eēntia originał peti q̄ tacta ē ar. ꝑcedenti. qꝛ videlz sc̄m eēntiā suā ē iordinata dispō ꝑtiū aie ❡ Pro q̄ nota. ꝙ stricte accipiendo eēntiā ꝛ spēm. tūc nō ꝯpetit nisi entibꝫ realibꝫ. q̄ sunt i aliq̄ decē genez. vt dꝫ d. tan. in de ente ꝛ eēntia in pncipio. qꝛ at̄ originale petm̄. nec q̄ ad formale. nec q̄ ad materiale ē i aliq̄ genez. Nā ꝑuatio ipa nō ē res alicuiꝰ gn̄is. nec ꝯcupiscentia vt ē materiale originał peti. iō qñ d. dr̄ ꝛ loqt̄ de eēntia peti originał dꝫ intelligi extēso noie eēntie ꝑ q̄ddītate ꝛ formalitate Entia eñ rōis vt ꝑuatōes ꝛ relatōes rōnis. etsi nō habeāt naturā vł̄ eēntiā. hñt tn̄ suas q̄dditates ꝛ formalitates. Distiguunt̄ eñ ꝑuatōes duoz habituū formalr̄. sicut ꝛ due relatōes rōis. vt pꝫ de dextro ꝛ sinistro in colūna. silr̄ de cecitate ꝛ surditate. ꝗ̄re ꝛ originale petm̄ hꝫ eēntiā large acapiēdo eēntiā. ❡ Arguit̄ ḡ sic 2ᵒ. in oī inordinata dispōne. vnitas spēī ꝯsiderat̄ ex pte cause. vnitas at̄ sc̄m nūez ex pte subiecti. s3 cā huiꝰ corrupte dispōis q̄ dr̄ originale petm̄. ē vna tn̄ respectu oim̄ originaliū. igit̄ ꝛ petm̄ originale ē vnū specie. ꝛ i hoie vno. vnū nūero ꝛc̄. Maior illa pꝫ exēplarit̄ de egritudie corꝑali q̄ ē etiā iordinata dispō. qꝛ sunt diuerse egritudies specie. q̄ ex diuersis causis ꝓcedūt. puta ex suꝑabūdātia calidi ꝛ frigidi. vł̄ ex lesione pulmonis. vł̄ epatis. ꝛ ꝑ ꝯñs ex vna cā ē vnitas specifica Si qs eñ dolet caput. qꝛ nimis bibit. ꝛ aliꝰ silr̄. hñt infirmitates vniꝰ rōis distinctas solū nūero ꝓpē distinctionē subiectoz. s3 vnitatē specificā hñt ex vnitate cause. Sc̄da ps pꝫ silr̄ de egritudie corꝑali. qꝛ egritudo vna sc̄m spēm i vno hoie nō ē nisi vna nūero. qꝛ accn̄tia ꝛ hñtia modū accn̄tiū. hñt vnitatē nūeralē ex vnitate subiecti. Et dr̄ notāter vna sc̄m spēm nō ē nisi vna nūero i vno subiecto. qꝛ nō ē incōueniens. vt plēs sc̄m spēm. sint etiā plēs nūero qꝛ pluralitas specifica fert secū pluralitatē nūeralē. nō ꝙ q̄libet habeat plēs nūero distinctas Sz qꝛ ipe specifice distincte sunt etiā nūeralr̄ distincte. sic pt̄ qs laborare i stomacho ꝛ epate duabꝫ ifirmitatibꝫ specifice distinctꝭ. ꝛ q̄libet in suo subiecto ē vna tn̄ nūero Patꝫ igit̄. ꝙ qñ iordinatōes etiā diuersaz ptiū ꝓueniūt ex vna cā. tūc st̄ vna infirmitas specie ꝛ nūero i eodē. Et i diuersis distincte nūero. ꝛ tn̄ eedē i specie. s3 iordinatio peti originał oim ptiū oim hoim ꝓuenit ex vna cā. igit̄ ꝛc̄. ❡ Nota at̄ d. sanc. in 2ᵒ sen. dis. xxx. q. q. pᵒ. ar. iij. ꝙ dupłr̄ ꝯtigit eē iordinatōez in ptibꝫ alicuiꝰ totiꝰ Vnoᵒ. qꝛ soluit̄ illa eq̄litas. ex q̄ oim ptiū bona habitudo erat Sc̄do. qꝛ soluit̄ aliqd̄ coz. qd̄ determiatā ptē ꝯuabat. sic ꝯtingit fieri debilitatē i ptibꝫ corporis. ex eo ꝙ soluit̄ eq̄litas ꝯplexiōis. ex q̄ erat vigor in oibꝫ ptibꝫ corꝑis. sic i febre accidit Et iō vna febris ē q̄ ptes corꝑis debilitāt̄. ꝛ nō singłe febres i singuł ptibꝫ corporis. Cōtingit at̄ ptes corꝑis debilitari ꝑ h. ꝙ defectꝰ ē alicuiꝰ. in q̄ ꝟtus mebri ꝯsistebat. Et tunc oz. ꝙ diuersis ptibꝫ. diuerse corruptōes īdeāt. sic ꝙ ocułꝰ sit lippus. et pes ē claudꝰ ꝛc̄. Corruptōi at̄ cōi assimilat̄ petm̄ originale. ꝙ corrūpit oēs vires. ex dissolutiōe cōis harmonie. q̄ aia oēs ꝛ ptes corꝑis ꝯtinebat. Petm̄ ꝟo actuale corrūpit potētiā ꝛ ptē aie. ꝯtrariū ad id qd̄ ē sibi ꝓpriū. Et plurium potiaz sunt plēs corruptōes ꝛc̄. Deinde cū dr̄

❡ Causa at̄ huiꝰ corrupte dispositionis q̄ dr̄ originale petm̄ ē vna tn̄. s. ꝑuatio originalis iusticie ꝑ quā sublata ē subiectio hūane mētis ad deū. ꝛ iō peccatū originale est vnū specie. ꝛ in vno hoie nō pt̄ eē nisi vnū nūero. in diuersis at̄ hoibꝫ ē vnū specie ꝛ ꝓportione diuersum numero

❡ Ponit minorē ꝑ 2ᵃ rōe. q̄ tal̄ ē. ꝑuatio originał iusticie ē cā illiꝰ iordinatōis. ꝑ quā originalē iusticiā sublata ē subiectio hūane mētꝭ ad deū. q̄ cessante cessauit ꝛ subiectio viriū ad mētē. ꝛ ita sequuta ē iordinatio ꝛ rebellio ad mentē ꝛc̄. s3 illa subtractio ē vtriqꝫ vna cā. in vno vna i numero. in pluribꝫ vna specie ꝛc̄. ❡ Nota circa hec. ꝙ pᵃ rō dr̄. ꝙ cā originał peti ē pⁱᵘ petm̄ ade. Sc̄da ꝟo rō dr̄. ꝙ ꝑuatio originał iusticie. ē cā iordinate dispōis. q̄ dr̄ originale petm̄. Sz illa nō ꝯtriant̄. qꝛ pⁱᵘ petm̄ ade. ē cā pma demeritoria peti originał. ꝛ q̄ ad materiale ꝛ q̄ ad formale. s3 ꝑuatio originał iusticie ē sc̄m modū intelligēdi cā materiał i originali. sic remotio ꝓhibētꝭ illd̄ materiale. qꝛ ꝑuatio formalr̄ remouet iusticiā originalē. q̄ stāte nō eēt illa inordinatio viriū. Est ḡ petm̄ ade cā demeritoria effectia originał. s3 ꝑuaᵒ originał iusticie. ē cā imediata ꝑ accn̄s. sicut remotio ꝓhibētis materiale in originali ꝛc̄. Soluit̄ obiectio

❡ Et ꝯfirmat̄ ꝯclō argumēto in ꝯtrarium

❡ Ad pmū ḡ dōm. ꝙ pluraliter dr̄ in petis sc̄m illū morē diuine scripture q̄ frequēter ponit̄ pluralis nūerꝰ ꝑ singulari. sic matth. ij. Defuncti sunt q̄ q̄rebāt aiam pueri. vel qꝛ in petō originali ꝟtualr̄ preexistūt oia petā actualia sic in q̄dā pncipio. vñ ē multiplex ꝟtute. vł̄ qa in petō pmi parētꝭ qd̄ ꝑ originē traducit̄ fuerūt plures deformitates. s. suꝑbie. inobedientie. gule. ꝛ alia hmōi vel qꝛ multe ptes aie inficiunt̄ per peccatū originale.

❡ Dōm ad maiorē q̄ dupłr̄. pᵒ. qꝛ sc̄m modū scripture vtit̄ plurali ꝑ singulari. sic dr̄ defuncti sunt q̄ q̄rebāt Et tn̄ vnꝰ solꝰ. s. herodes. q̄rebat aiam pueri. Sc̄do dr̄. ꝙ dr̄ pluralr̄. nō qꝛ actu plura sint. imo actu ꝛ in se vnum

multa tñ ꝯtute tõ. Tertio. qꝛ in originali aliq̃s pricipat pctm̃ originale originãs.qð esto eẽt vnũ fm̃ subam actꝰ. erat tñ mltiplex in deformitate ꝛc̃. Quarto ꝓꝫ in plura/ li ꝑpt effectũ aꝰ.q̃ ẽ inficere mltas ptes aie. Nõ ãt intelli git q̃ sit mltiplex i vno ꝫ se.q̃re ꝯcessa minore negaꝉ ꝯña

¶ Ad scðm dðm.q̃ vnꝰ habitꝰ nõ pt inclinare ꝑ se ꝛ directe.i.ꝑ ꝓpriã formã ad ꝯtraria.ꝫ indirecte et ꝑ accidẽs.i.ꝑ remotionẽ ꝓhibẽtis sicut soluta ar monia corpis mixti.elemẽta tendũt in loca ꝯtraria et silr soluta armonia originalis iusticie diuerse aie potẽtie in diuersa ferunꝉ.

¶ Dðm ad maiorẽ.vnꝰ ꝛ idẽ habitꝰ nõ inclinat ad ꝯtria directe. veruꝫ.qꝛ ex natura sua mouet ꝛ disponit ad vnũ actũ sibi ꝯuenientẽ.ꝛ ita ꝑ se ꝛ directe mouet ad vnũ Sꝫ dico.q̃ idẽ habitꝰ pt idinare ꝛ mouere ꝑ accñs ad ꝯ ria.inq̃tũ remouet ꝓhibẽs ꝯrios motꝰ. sicut abeũte ꝯtu te q̃ miscibilia in mixto ꝯtinebat.sequunꝉ motus diuersi diuersoꝝ ꝑ illã ꝯtutẽ ꝯtētoꝝ. Ad minorẽ.si itelligiꝉ di/ recte.negaꝉ.ꝫ ꝯcediꝉ q̃ ꝑ accñs.qꝛ remouet iusticiã origi nalẽ.q̃ oia pctã cohibuisset.ꝫ negaꝉ ꝯña. qꝛ nõ ẽ icõue niens vt idẽ remouẽs ꝓhibẽs.sit cã ꝑ accñs diuersoꝝ mo tuũ.sicut si q̃s remoueat colũnã sup q̃ diuersa ꝛ diuersaꝝ ꝯditionũ ꝯtineanꝉ.talꝭ vnꝰ ꝛ ꝑ vnã remotõem erit cã di/ uersoꝝ motuũ.ꝫ nõ directe ꝛ ꝑ se.ꝫ natura in eis existẽs est ꝑ se causa mouens ꝛc̃.

Ad tertiũ dðꝫ.q̃ pctm̃ originale inficit diuersas ptes aie fm̃ q̃ sunt ptes vniꝰ totiꝰ.sicut ꝛ iusticia ori ginalis ꝯtinebat oẽs aie ptes in vnũ.ꝛ iõ ẽ vnũ tm̃ pctm̃ originale.sicut etiã est vna febris in vno hoie. q̃uis diuerse partes corpis grauentur

¶ Dðm ad maiorẽ.pctm̃ originale ificit oẽs aie ptes nõ q̃mlibet fm̃ se ꝛ rõe dissolutõnis aliciꝰ.qð ꝑtineat ad ptẽ aliquã determiatã tm̃.ꝫ inficit oẽs ptes rõe disso lutõis cõis harmonie.q̃ se extẽdebat ad oẽs ptes.sic i pº notabili dictũ fuit de febre.q̃ vna exñs inficit oẽs partes corpis rõe dissolutõis cõis eq̃litatꝭ humoꝝ. Ad mino rẽ.diuerse ptes aie sunt diuersa subiecta pcti. Dico q̃ di uerse ptes aie sunt diuersa subiecta pcti actualꝭ. Et h̃ pꝫ ex p̃missis.scꝫ in q.lxxiij.ꝫ nõ sunt diuersa subiecta origi nalꝭ.imo oẽs silr sunt vnũ subiectũ originalꝭ. qꝛ vt patuit notabili pº.tale originale ẽ inordinatio q̃ tollit eq̃litatẽ ꝛ harmoniã extendentẽ se ad oẽs ptes. Actuale ꝟo tollit. qð respicit potentiã determiatã. Ultra. Cũ igiꝉ vnum pctm̃ nõ possit eẽ i diuersis subiectꝭ. Dico q̃ ꝟa ẽ de actu ali p̃cetim.qꝛ h̃ saltẽ nõ ẽ fm̃ idẽ i diuersis subiectꝭ. ꝛ nõ ẽ in diuersis dispatis. Dico etiã q̃ originale vnũ nõ ẽ in diuersis subiectꝭ.ꝫ ẽ i vno subiecto h̃nte plẽs ptes.q̃re ne gaꝉ ꝯña.qꝛ cũ pctm̃ originale sit pctm̃ nature hũane. sic natura hũana ex multꝭ ptibꝫ ꝯponiꝉ.ꝛ tñ vna ẽ.ita mlta ꝯcurrũt ad originale pctm̃.scꝫ defectꝰ diuersaꝝ ptiũ hu/ mane nature. ¶ Uñ posset dici q̃ pctm̃ originale vnũ in vno hoie nõ ẽ vnũ vnitate simplicitatꝭ. q̃si dicat vnũ de/ fectũ tm̃.ꝫ ẽ vnũ vnitate q̃si aggregatõis ꝛ ordinis. q̃re esto.inficiat mltas ptes.qꝛ tñ ex vna cã ꝓuenit illa iforma et qꝛ inficit ptes vt sunt vniꝰ totiꝰ.iõ in vno hoie ẽ vnum originale. ¶ Nota circa h̃.q̃ harmonia iusticie originalꝭ extẽdebat se ad oẽs ptes corpis.ꝛ ꝑ aꝰ subtractõem cau/ sata ẽ dissolutio oim ptiũ.nõ qꝛ illa iusticia ineẽt oibꝫ mẽ bris formaliter. Illa eñ nõ ẽ mens d.sanc.vt pꝫ p̃.ꝑ.q.xxvij ar.p̃.qꝛ corpꝰ nõ erat idissolubile ꝑ aliquẽ imortalitatis

Idem pctm̃ an possit eẽ i diuersis sub iectis

An originalꝭ iusticia fue/ rit formaliter i corpe.

vigorẽ in eo existẽtẽ.ꝫ inerat aie vis q̃dã supnaturalꝭ diui nitus data ꝑ quã poterat corpꝰ ab oĩ corruptõe pseruaꝛ/ re.q̃diu deo subiecta mãsisset. ita q̃ illã ꝟtus extẽdebat se effectiue ad oẽs ptes. formaliter ãt soli aie inerat. Quãq̃ Scotꝰ nulla rõe ductꝰ.in 2º.di.xix.q.p̃. nõ videat quõ q̃litas in aia posita.possit pseruare corpꝰ passibile ne pa tiaꝉ a ꝯrio. ¶ Sꝫ nõ satis aduertit nec tribuit Scotꝰ au ctoritati bti Augustini.q̃ vult hoiem sibi fuisse auctorẽ vite. Nec in re dubia maloꝝ rõ auctoritate diuina que ꝑ sanctos eius innotescit

¶ Utrũ pctm̃ originale sit ꝯcupiscentia. H

Ad tertiũ sic ꝓcediꝉ. Videꝉ q̃ pctm̃ origi nale nõ sit ꝯcupiscẽtia. oẽe eñ pctm̃ est ꝯtra naturã. vt dꝛ damas.in ij.li.ꝫ ꝯcu/ piscẽtia ẽ fm̃ naturã.ẽ eñ ꝓpriꝰ actꝰ ꝟtu tis ꝯcupiscibilis q̃ ẽ potẽtia naturalis.ḡ ꝯcupiscen/ tia nõ est pctm̃ originale. ¶ P̃.per pctm̃ originale sũt in nobis passiones pctõꝝ. vt pꝫ ꝑ aplm̃ Ro.vij.ꝫ multe alie sunt passiones p̃ter ꝯcupiscẽtiã. vt supra q.xxiij.ar.ꝑ. habitũ ẽ.ḡ pctm̃ originale nõ magis ẽ ꝯcupiscentia ar.iij. q̃ aliq̃ alia passio. ¶ P̃.per pctm̃ originale inordinã tur oẽs aie ptes. vt dictũ ẽ.ꝫ intellectꝰ ẽ supremꝰ in/ ar.pº.ad ꝑ. ter aie ptes. vt pꝫ ꝑ ph̃m in x.ethi.ḡ pctm̃ originale magis ẽ ignorantia q̃ ꝯcupiscẽtia. ¶ Sed ꝯtra ẽ q̃d Aug.dꝛ in libro retractationũ. Cõcupiscẽtia est rea tus originalis peccati.

¶ Hic q̃rit itẽ de q̃dditate originalꝭ.an sit ꝯcupiscẽ/ tia.nam scti aliq̃ dixerũt q̃ sit ꝯcupiscẽtia. ¶ Nota.q̃ ꝑ ꝯcupiscẽtiã nõ itelligiꝉ actual motꝰ ꝯcupiscibilꝭ.sed in/ telligiꝉ ꝓnitas iferioꝝ viriũ a volũtate mobiliũ ad iordi nate appetẽdũ.ita tñ q̃ sub ista ꝯcupiscẽtia ꝯp̃hẽdaꝉ ꝛ ig norãtia ꝛ breuiꝉ defectꝰ oim aliaꝝ potẽtiaꝝ a volũtate.cuꝰ volũtatꝭ defectꝰ ꝓueniẽs ex originali dꝛ malitia.q̃ ẽ desti tutio volũtatꝭ ab originali iusticia ꝫ quã icurrit ꝓnitatẽ ad mala digendũ.q̃ malicia volũtatꝭ ẽ formale originalꝭ

¶ Rñdeo dðm.q̃ vnũquodq̃ hꝫ spẽm a sua for/ ma.dictũ ẽ aũt sup.q̃ spẽs pcti originalis sumiꝉ ex ar.ꝑ. sua causa.vñ oportet q̃ id qð est formale in origina li pctõ accipiaꝉ ex pte cause pcti originalis

¶ Hoc.in corpe p̃mittit pº vnã ꝯclonẽ fundamẽtalẽ ex q̃ 2º ꝓcedit ad ꝓbãdã ꝯclonẽ mĩnã circa finẽ.ibi.op/ positoꝝ ꝛc̃. Cõclusio fundamẽtalꝭ ẽ ista. Oportet q̃ id q̃ ẽ formale i originali pctõ accipiaꝉ ex pte cause pcti origi/ nalꝭ.i.id q̃ se tenet ex pte cause pcti originalꝭ.scꝫ q̃ ad ma teriale ꝛ ꝯcupiscẽtiã. h̃ sit formale. ita q̃ defectꝰ ille q̃ ẽ ex cã alteriꝰ defectꝰ.dicendꝰ ẽ formale.ꝛ defectꝰ causatꝰ ma teriale. Cõstat ãt iuxta dicta.q̃ iõ hõ icurrit ꝓnitatẽ cõ cupiscẽtiã.qꝛ volũtas auertit se a deo. Et iõ auersio vo/ lũtatꝭ habitualꝭ q̃ ẽ carẽtia originalꝭ erit formale. Ad h̃ tẽ dit ista ꝯclo ꝓbaꝉ ꝯclo.ab eo accipiꝉ formale.a q̃ accipiꝉ spẽs.ꝫ spẽs pcti originalꝭ sumiꝉ ex cã.igiꝉ ꝯclo ꝟa. Ma/ ior pꝫ.qꝛ vnũq̃dq̃ hꝫ spẽm a sua forma.ꝛ ꝑ ꝯñs ab eodẽ sumiꝉ formale ꝛ spẽs. Minor pꝫ ex ar.ij. qꝛ originale est dispõ inordinata.q̃ hꝫ spẽm ex cã. Et ḡ vult ꝯclo.qð illð erit formale.qð ẽ ex pte cause.i.volũtatꝭ se a deo auertẽtꝭ

¶ Oppositoꝝ ãt opposite sunt cause. ẽ igiꝉ atten dẽda cã originalꝭ pcti et cã originalꝭ iusticie q̃ ei op/ poniꝉ.tota ãt ordinatio originalꝭ iusticie ex h̃.q̃ ẽ vo

lūtas hois erat deo subiecta. q̄ q̄dē subiectio p̄mo et
q.ix. ar. p. p̄ncipal'r erat p volūtatē. cui⁹ ē mouere oēs alias p̄/
tes in finē. vt sup̄ dictū ē. vñ ex auersione volūtatis
a deo ɔsecuta ē inordinatio in oib⁹ alijs aīe viribus
Sic ḡ p̄uatio original' iusticie p quā volūtas sub/
debat deo ē formale in pctō originali.

¶ Hic ɔfir D. satisfacit q̄sito tali ɔclone bimēbri cū restrictōe. Pctm̄ originale material'r q̄dē ē ɔcupiscētia. formal'r ē defect⁹ original' iusticie. Circa istā ɔclonē D. p° pbat ei⁹ scdaʒ ptē. 2° p̄mā. ibi. Ois āt alia ꝛc. Probat̄ ḡ 2ª ps ɔclonis sic. Quicq̄d se tenet ex pte cause iordinationis viriū iferioꝝ. h̄ se h̄ꝫ formal'r in originali. sꝫ defect⁹ original' iusticie ē hmōi. igit̄ ɔclo v̄a. Maior nota ex sup̄ dictis circa ɔclonē fundamētalē. Minor pbat̄. id ē formale in pctō. qd̄ accipit̄ ex pte cause pcti original'. sꝫ p̄uatio original' iusticie accipit̄. ꝛ tenet se ex pte cause pcti origi/nal. igit̄ minor v̄a. Maior nota. Minor pbat̄. p̄uatio original' iusticie accipit̄ ex pte volūtatꝭ auerse a deo. igit̄ ex pte cause original' pcti. Añs pꝫ. qꝛ p̄uatio original' iusti/cie sic̄ ꝛ iusticia ip̄a p̄ncipal'r ē volūtatꝭ. Tenet ɔñā. quia oppositoꝝ opposite sunt cause. sꝫ tota ordinatio original' iusticie ex h̄ ē q̄ volūtas hois erat subiecta deo. q̄ h̄ꝫ mouere oēs alias ptes i finē. igit̄ ex auersiōe volūtatꝭ a deo. ɔsequuta ē inordinatio i oib⁹ alijs aīe virib⁹. q̄ inordinatio ē materiale original'. igit̄ pꝫ ɔñā. q̄ volūtas ē cā original' pcti. ꝛ p ɔñs id qd̄ tenet se (.i. respicit volūtatē ꝛ ē ei⁹ defect⁹) ē cā defect⁹ i alijs potētijs. ꝛ sic p ɔñs auersio habitual'. q̄ ē defect⁹ original' iusticie i volūtate. pintelligit̄ q̄si p̄ncipiū defect⁹ ꝛ deordinatōis i alijs virib⁹. ita q̄ ordine nature volūtas pintelligit̄ p̄uata originali iusticia. añq̄ȝ alie vires itelligat̄ deordinate. sic q̄ sic i actuali pctō adē. p̄us erat actual' auersio volūtatꝭ. q̄ corruptio nature ꝛ iordinatio viriū. ita i originali opꝫ pintelligere auersionē ꝛ defectū q̄si habituale i volūtate. añq̄ȝ itelligit̄ habitual' ɔcupiscētia. Et h̄ pꝫ. qꝛ p̄uatio original' iusticie tenet se. ex pte cause. s. volūtatꝭ auerse. imo ē ei⁹ auersio. ꝛ p ɔñs ex pte cause ꝛc. ¶ Circa iā dicta nota p°. q̄ sic̄ ē i actuali pctō actual' auersio ꝛ actual' ɔuersio. sic ꝛ pportionabil'r ē i originali. Auersio āt q̄ ē i actuali attribuit̄ volūtati. cui⁹ ē p̄ncipal'r ad deū ɔuerti. vt pꝫ ex dictꝭ sup̄. Conuersio āt ē oim poñaꝝ mobiliū a volūtate. sic in originali pctō ē auersio ꝛ ɔuersio. nō q̄dē i ip̄o actu. sic̄ ē i actuali. sꝫ i aīa ꝛ natura ip̄a s̄m diuersas potētias. p iusticiā enī originalē p̄ncipal'r ɔuertebat̄ volūtas in deū habitual'r et alie vires mobiles ea mediante. ꝛ iferiores vires subdebāt̄ volūtati. nec ferebant̄ ꝓprio ipetu i sua obiecta. sed ɔuertebant̄ iuxta ipetū volūtatꝭ iherentꝭ deo. q̄re i originali pctō qd̄ directe opponit̄ iusticie originali. volūtas ip̄a destituta ē iusticia originali. ꝛ p ɔñs auersa a deo. q̄ carētia dr̄ auersio habitual' q̄si. qꝛ videlꝫ nō ē p habitum iusticie original' vnita deo. Et ex illa auersione a deo vires alie ɔuertunt̄ ꝛ habiles sunt ɔuerti ad iferiora s̄m ppriū ipetū. ꝛ tal' habilitas q̄si habitual' vocat̄ ɔcupiscētia et ē materiale i originali. ¶ Nota 2°. q̄ carētia ꝛ defect⁹ iusticie original' vocat̄ formale i originali. Et ɔcupiscentia materiale iuxta D. sanc. in de malo. q. iiij. ar. iiij. qꝛ vt iā tactū ē. iusticia original' debebat̄ p̄ncipal'r volūtati. tāq̄ȝ motiua aliaꝝ viriū. ꝛ p ɔñs ei⁹ defect⁹ est p̄ncipal'r in volūtate. id āt q̄ ē ex pte agētꝭ ꝛ mouētꝭ ē sic̄ formale. qd̄ āt ē ex pte mobil' ꝛ patiētꝭ. h̄ꝫ se sic̄ materiale. ꝛ iō cū carētia originalis iusticie se habeat ex pte volūtatis. ex pte āt

In originali est auersio ꝛ ɔuersio

aliaꝝ viriū sit ɔnitas ad inordinate appetēdū. ideo defect⁹ volūtatꝭ h̄ꝫ se vt formale. q̄uis enī oēs vires careāt iusticia originali. qꝛ tn̄ ip̄a erat p̄ncipal'r volūtatꝭ. iō carētia ei⁹ sibi p̄ncipal'r attribuit̄. Scdm̄ āt D. scdm̄ 2°. dis. xxx. q. p. ar. iij. iō carētia iusticie original' ē formale. qꝛ sic̄ in pctō actuali ip̄a subā act⁹ ē materiale. sꝫ deordinatio a fine ē formale. ita i pctō nature qd̄ ē originale. ip̄a deordinatio nature ꝛ viriū ei⁹ ē i. ɔ materiale. ꝛ deordinatio a fine ē sic̄ formale. volūtatꝭ āt natura ē fini ɔiūgi ꝛ ordinē ad finē oib⁹ iponere. Et iō destitutio volūtatꝭ ab illa rectitudie ad finē quā habuit in istitutōe nature i ip̄o pctō originali ē formale. ꝛ h̄ ē defect⁹ vl' p̄uatio iusticie original'. p hāc enī recte se habuit ad finē. Alie aūt vires. nate sunt recipe a volūtate ordinē ad finē. Et iō subtractio vinculi. q̄ sub ptāte volūtatꝭ ɔtinebantur ē materiale. Et ex hac subtractōe seq̄t̄ ɔcupiscētia habitual' q̄ dr̄ materiale ꝛc. Ille ē mod⁹ dicēdi D. sanc. in 2°. Sꝫ h̄ in isto ar. D. vtit̄ alio medio declarādi. q̄re illa carētia original' iusticie original' sit formale. qꝛ videlꝫ ē vl' tenet se ex pte cause ip̄i⁹ ɔcupiscētie. id āt qd̄ ē ex parte cause h̄ꝫ se formal'r. sꝫ etiā qd̄ ē in effectu ex supiori cā. se h̄ꝫ vt formale respectu ɔditōis ɔuenietꝭ effectui ex cā iferiori. ꝛ sic in ꝓposito ɔcupiscētia ɔuenit. ꝛ ē ex p̄uatōe original' iusticie. q̄ p° h̄ꝫ effectū erat i volūtate ꝛc. Pōt ꝛ ali⁹ mod⁹ ē. qꝛ illd̄ materiale nō haberet rōem pcti. nisi ꝓpt̄ illd̄ formale. Si qs enī miraculose format⁹ haberet ɔcupiscētiā. ꝛ nō a destitutione original' iusticie. nō eēt pctm̄. Sꝫ qꝛ a carētia iusticie debite. iō ē pctm̄. Deinde cū dicit

¶ Omīs āt alia inordinatio viriū aīe se h̄ꝫ i pctō originali sicut q̄ddā materiale. inordinatio āt aliaꝝ viriū aīe pcipue in h̄ attēdit̄ q̄ inordinate ɔuertunt̄ ad bonū cōmutabile. q̄ q̄dē inordinatio cōi noīe pt dici ɔcupiscētia. ꝛ ita pctm̄ originale materiali'r q̄dē ē ɔcupiscētia. formal'r v̄o ē defect⁹ original' iusticie.

¶ Probat p̄mā ptē ɔclonis missiue. Et arguit̄ sic. inordinatio aliaꝝ viriū se h̄ꝫ vt materiale i pctō originali Sꝫ tal' iordinatio pcipue i h̄ attēdit̄. qd̄ iordinate ɔuertunt̄ ad bonū ɔmutabile (subsumit̄) Sꝫ tal' inordinatio cōi noīe pt dici ɔcupiscētia. igit̄ p° ps ɔclonis v̄a qd̄ materiale ē ɔcupiscētia. ¶ Nota āt qd̄ materiale pcti original' vt tactū ē. iuenit̄ i oib⁹ potētijs. imo i corporis ptib⁹. q̄ h̄ꝫ idinatōeꝫ ɔnā rēdūt i corruptōeꝫ. sꝫ dr̄ñter. qꝛ tal' ɔcupiscētia ꝛ materiale original' i his q̄ nō obtēperāt volūtati. sic̄ ꝛ ps vegetatia iuenit̄ sub rōe pene nō culpe. Sꝫ in his q̄ nate sunt obedire volūtati. iuenit̄ sub rōe culpe nō q̄dēʒ actual' sꝫ original'. ita q̄ ignorātia q̄ ē carētia illi⁹ scie natural' quā hō i p° statu habuissꝫ. sic pctm̄ originale. sic ꝓnitas sensualitatꝭ. Sola tn̄ q̄si habitual' malicia volūtatꝭ. q̄ ē destitutio volūtatꝭ a recto ordie ad deū sit p̄ncipale ꝛ formale i ordie ad iordinatōes aliaꝝ viriū. Idem enī intelligit̄ p maliciā volūtatꝭ ꝛ destitutōeꝫ original'. vel saltē illa malicia hāc destitutōeꝫ seq̄t̄ imediate ꝛc. de h̄ q. seq̄nti ar. ij. et. iij. Patꝫ ex his oib⁹ q̄ pctm̄ originale ɔplectit̄ duos defect⁹ p̄ncipales. Primū ꝛ p̄ncipale q̄ ꝛ ē cā. vel se tenet ex pte cause alteri⁹. sꝫ defectū iusticie original' q̄ p̄sente scd̄s defect⁹ nō haberet locū. sꝫ iordinatio viriū. aliud āt. sꝫ iordinatōeꝫ iferioꝝ viriū. q̄ causat̄ ex p° ꝛc. Patꝫ etiam q̄ ɔcupiscētia nō dr̄ totū qd̄ ē p̄ncipali⁹ i pctō originali. s. formale. sꝫ qd̄ min⁹ p̄ncipale ē. s. materiale ꝛc. Et p hoc patꝫ satis responsio ad q̄situm articuli. qꝛ peccatum originale partial'r est ɔcupiscentia ꝛc.

Materiale original' mē vt culpe.

sanguine suo. Item pᵃ ad Thimo. 2°. vt redimeret nos ab iniquitate ⁊ mūdaret sibi ppl'm ⁊c. Ex q̄ pz q nouitas illa q̄ introducit redemptōem pseruatiuā q̄ ē impedire ne qs obliget ⁊ incurrat culpā ⁊ reatū pene. vtrisq; ē ꝯ intentionē scripture. imo cū ab vsu vocabuli. qm̄ cū scti doctores ⁊ scriptura loquunt̄ de redēptōe facta p christū ⁊ dicūt christū redēptorē oim. intelligūt q liberauit a pctis .s. et reatu ei⁹. hos q̄ aliqñ eis subiacuerūt ad min⁹ originali. Liberari cū a malo ⁊ absolui a debito nō pt. nisi q debitū icurrit. vl' in malū deiect⁹ fuit. q̄re dimissio debitoꝝ ⁊ liberatio a malo. q̄ christo vl'r attribuit̄ p scripturā. nō pt itelligi q aliquis sine debito vl' imunis a malo nascat̄. s; qz cū debito nat⁹. postea p grām christi liberat̄. vt hz S. in q̄rto. dis. xliij. q. p̄. ar. iiij. q̄sti. pᵃ. ad 3ᵐ. Vñ dicere qd redimit̄. qz pseruat̄. ē nō loq post mentē scripture ⁊ oino iprope. Hoc supposito videndū ē de articulo

¶ Rñdeo. dōm. q ſm fidē catholicā firmiter ē tenēdū q oēs hoies pter solū xpm ex adā deriuati peccatū originale ex adā ꝯtrahūt. alioqn non oēs indigerēt redēptōe q̄ ē p xpm. qd est erroneum

¶ S. sic pcedit. ꝯclōne respō. ponit i pncipio. q̄ talē. Scdm fidē catholicā firmit' tenēdū ⁊c. vt i l'ra. Cōseqnt eā stabilit duplici rōe. vna q̄ ducit ad icōuenies. alia q̄ ē ostēsiua. ibi. Rō āt ⁊c. Pro pᵃ rōe arguit̄ sic. si nō oēs deriuati ex adā ꝯherēt originale. tūc nō oēs idigerēt redēptione. q̄ ē p christū. s; h ē erroneū. igit̄ ⁊ illd ex q̄ sequit̄. ꝯña tenet. qz hoies egēt redēptōe christi. pserti; ppt originale ppt qd ⁊ pncipalr' icarnat⁹ fuit. Qd āt h sit erroneū pz p aplm Ro. v. ⁊ mltis locis. qz p christū oēs viuificabūt̄. Et nul'⁹ negat h. s; q christ⁹ ē redēptor oim. Est igit̄ fundamētū hui⁹ rōis. qz redēptio psupponit i redēpto pctm̄ et obligatōe; ad penā. salte dāni. ⁊ g oportz q oēs redēpti aliqñ fuerint captiuati ad min⁹ ppt deformitatē nature q̄ dr originale ⁊c. Posset ⁊ sic argui. ſm fidē catholicā oēs egēt redēptōe q̄ ē p christū. igit̄ ſm fidē catholicā oēs ab adā deriuati originale ꝯhūt. Añs pz. tenet ꝯña. qz alr' nō egerēt redēptōe ei⁹ nisi ppt pctm̄. ⁊ nō mō ppter pctm̄ ꝯmissu; actuale. s; etiā ppt pctm̄ i q̄ hoies nascūt̄. Nō ei aliqs peccat ſm istū statū actualr' nisi pcedente originali. Ista āt recēseo. nō vt ego aliqd i ista re temerarie veli; asserere. s; ꝯmemorare qd senserit suo tpe S. post alios sanctos loquēs. q̄ nūc exponēd⁹ venit ⁊c. Deinde cū dr

ar. p°. ¶ Rō āt sumi pt ex h qd sup̄ dictū ē. s. q sic ex peccato pmi parētis traducit̄ culpa originali i posteros sic a volūtate aie p motōem mēbroꝝ traducit̄ pctm̄ actuale ad mēbra corpis. manifestū ē āt q pctm̄ actuale traduci pt ad oia mēbra q̄ nata sunt moueri a volūtate. vñ ⁊ culpa originali traducit̄ ad oēs illos q̄ mouent̄ ab adā motione generationis

¶ Probat 2° ꝯclōnē rōe ostēsiua. q̄ fundat̄ in silitudie deducta i ar. p°. Et arguit̄ sic. ex pctō pmi parētis traducit̄ culpa originali i posteros. sic a volūtate aie p motionē mēbroꝝ traducit̄ pctm̄ actuale ad mēbra corpis. s; pctm̄ actuale traduci pt ad oia mēbra corpis q̄ nata sūt moueri a volūtate. ⁊ sc; actualr' traducit̄ qñ mēbra actu mouent ad actū pcti actual'. g ⁊ culpa originali traducit̄ ad oēs illos q̄ mouēt̄ ab adā motiōe gnatōis. illc pmisse ⁊ tota rō patēt ex dictis ar. p°. ¶ Nota circa minorē. vt ē i l'ra. q ex ea habet̄. q sicut ad mēbra traduci pt actuale. qz nata sūt moueri a volūtate. ita originale traduci pt i oēs q̄ nati sūt

gñari ab adā. Si g actualr' mouēt mēbra ad pctm̄ actuale. tūc actualr' pticipāt. ita q̄ actu generant̄ ab adā actu mouēt ad originale. ¶ Nota etiā q Sco. in 2° dis. xxxj. dr q tenēdo p; auctoritates sctōꝝ h pctm̄ sit i oib; cōiter ꝓpagatis. h declarat̄ ex ista rōne pcti originali. hz eīn quilibet sic ꝓpagat⁹ carētiā iustitie originali. pz ex descriptione illi⁹ iustitie p⁹ dictis dist. xxxᵃ. isti⁹ q li. Et ē debitor isti⁹ iustitie. qz accepit eā i p° parēte. p cui⁹ parētis actū amisit eā. g ſm dictā descriptōem qlibet sic ꝓpagat⁹ hz pctm̄ originale. hec ille. Eādē sniaz hz S. i p° sen. dis. xxxj. q. j. ar. ij.

☞ Et h ꝯfirmat̄ p argumētū i ꝯtrium. ¶ Nota de ista auctoritate Herueū in 3° sen. dis. iij. qz aliq voluit q qs icurrat penā mortis absq; pctō. ppt cautelā futuri. sed qz p⁹ mortē nō sequit̄ aliqd pctm̄ cui cautela debeat adhiberi. idō nō videt̄ h dictū ꝯueniēs. ¶ Nota etiā circa argumētū i oppositū. q S. videt̄ se pcipue fundasse i illa ⁊ silib; auctoritatib; apli qñ posuit illā ꝯclōnē nūc recitatā

¶ Ad pmū g dōz. q pbabili⁹ ⁊ cōius tenet̄ q oēs illi q̄ in aduētu dñi reperient̄ morient̄ ⁊ post modicū resurgēt. vt i tertio plenius dicet̄. Si tñ h verū sit qd alij dicūt. q illi nūq; morient̄. sic Hieron. narrat diuersoꝝ opiniones in q̄dā epl'a ad Mineriū de resurrectōe carnis. dōm ē ad argumētū q illi ⁊ si non moriant̄. ē tñ in eis reat⁹ mortis. s; pena auferet̄ a deo q̄ etiā pctōꝝ actualiū penas cōdonare pt. 3ᵃ p. q. lij. ar. ij. ad 2ᵐ. et i q̄rto scp. dis. xiij. q. pᵃ ar. iiij. q̄sti. j. et ar. ij. q̄sti. pᵃ. ad 2ᵐ

¶ Dōm p° ad maiorē. q magis debitū mortis ⁊ necessitas moriendi ē pena. pctm̄ originale. ꝯñs. necitas dico q̄tū ē ex pte nature. Et addo ex 2ᵃ 2ᵉ. q. lxvij. ar. iiij. q supmus iudex. s. de⁹ pt remittere penā debitā. cū pctō debeat̄ pena maxie. qz ē ꝯ ipm. pctm̄ ⁊ pnceps secularis. q hz plenariā ptātē in republica absoluere reū. si ille q̄ passus ē velit eā remittere si videat̄ reipublice nō eē nocumētū. Ad minorē. p° nego eā. ⁊ ad pbatōem dico. q apl's loqt̄ i psona tūc existētiū circa tps iudicij. ⁊ vult q aliq inuenient̄ viui in tpe illo q̄ christ⁹ veniet ad iudiciū. s; i illo momēto tpis morient̄. ⁊ stati resurgēt. ⁊ idō ppt modicā; interpolatōe; reputāt̄ viuētes. Scdo dico. dato q ita sit q nō oēs morerent̄ vt hz minor. negat̄ ꝯña. qz vt patuit circa maiorē ipi habuerūt necitatē ⁊ debitū moriendi. et hec ē directa pena originali. Qs āt nō moriant̄ de facto. ē ex supperatōe ⁊ benignitate diuia ⁊c. Vide de ista materia i q̄rto sen. dis. xliij. q. p̄. ar. iiij. q̄sti. p°. S. sane h refert se ad tertiā ptē. s; nō ꝯplauit morte pueniēt⁹. S; vide i cōplemento eiusdē tertie ptis. q. lxxviij. ar. p°.

¶ Ad scdz dōz. q pctm̄ originale p baptismū auferet̄ reatu inq̄tū aia recupat grām q̄tū ad mētē. remanet tñ pctm̄ origiale actu q̄tū ad fomitē. q̄ ē inordinatio ptiū inferioꝝ aie ipi⁹ corpis ſm q hō generat ⁊ nō ſm mētē ⁊ idō baptisati traducūt pctm̄ originale. nō eñ parētes generāt inq̄tū sunt renouati p baptismū s; inq̄tū retinēt adhuc aliqd de vetustate primi peccati.

¶ Maior conceditur pmo. nullus dat alteri qd nullo mō hz nec formalr' nec virtualr' nec supeminent̄. Et i ꝓposito. illd qd aliqs nō hz. nec q̄ ad formale. nec q̄ ad materiale. ⁊ nec q̄ ad id qd ē psonerl' nature. nec inq̄tū hz rōe; pene vl' culpe. Dico āt q aliqs bñ dat id qd nō hz actu; formalr'. sic g̃nū excussu; a palea ꝓiectū i terra affert g̃nū cū palea. vt pz ad sensu; ⁊ ē exēplū A b. Et vt Aug⁹. hz. Circūcisus generat ꝓputiatū. Ad minorē dico. q Nullus dat qd nō hz. ex ponit̄

baptisatus nō hȝ originale inq̄ztū culpa. q̄ztū ad supiorē pte aīe q̄ p grāz vnit deo. q̄ q̄ ad h recōpēsat iusticia origi⁄ nalē. Sȝ tñ hȝ originale q̄ztū ad materiale. ⁊ sub rōe pe ne. q: baptisat⁹ mortal' ē. ⁊ hȝ ɔcupiscētiā habitualē. Et 2° baptisat⁹ purgat q̄ztū ad id qđ ē psone. sȝ nō q̄ztū ad naturā. cui⁹ act⁹ ē gnātiō. Et iō p actū nature pducit silē nature sue q̄ ē destituta pfectiōe original' iusticie. nō tñ hȝ rōez culpe. qñ p grāz culpa dimissa ē. q̄re negaī ɔñā. q: pā generās nō generat sȝ ptē supiorē q̄ renouaī p baptismū et fm id qđ ē psone. sȝ generat fm ptes iferiores i qb⁹ ad huc remanet vetustas peti original' vsq̄ in diē resurrecti onis. Et h vult Doc. in solutiōne.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ sicut petm̄ ade traducitur in oēs q̄ ab adā corpalr generant. ita gratia xpi tradu⁄ cit in oēs q̄ ab eo spūalr generant p fidē ⁊ baptismū ⁊ nō solū ad remouendu culpā pmi parētis. sȝ etiā ad remouēdū petā actualia ⁊ ad introducēdū i gliāz

¶ Dōm q̄ maior ɔcedit. nam q: donū christi restituit hoiez i altiorē statū q̄ adā añ petm habuit. scȝ statū glie q̄ ē absq̄ piculo peccādi. ⁊ etiā imortalitatē. sȝ suo tpe ba bēdā Et 2°. q: donū christi pcedit etiā ad actualia remit tēda nō solū originale. petm̄ āt ade ad solū originale. po tioris em̄ cause potior ē effect⁹ Ad minorē p° negādo q̄ ad sufficiētiā. sȝ ver⁹ sic q̄ ad efficiētiā. sic em̄ nō trāsit in oēs. Dico 2° q̄ donū christi trāsit i oēs q̄ spūalr rege⁄ nerāī i christo. q: oēs tales ɔsequunī iustificatiōez vite ⁊ multa alia dona. q̄re negaī ɔñā de his q̄ ab adā seminalr pcedūt. Bñ volo. q̄ sic nō regñati i christo nō ɔsequunī ei⁹ dona. sic si q̄s nō pcederet ab adā naturali mō. tal' nō incurreret originale. vt patebit ar. sequēti. Sȝ secus si ab ipo naturalr generaī. De h articulo vide D. sanc. in de malo. q. iiij. ar. vj. Et 2° sen. dis. xxxj. q. p. ar. ij.

¶ Utrū petm̄ originale deriuareī ad illos q̄ mira culose ex aliq̄ pte humani corporis formarenī.

Ad q̄rtū sic pcedit. Videī q̄ si aliquis for⁄ mareī ex carne hūana miraculose q̄ ɔtra⁄ heret originale petm̄. dr em̄ q̄dā glo. Gen. iij. q̄ in lūbis ade fuit tota posteritas cor⁄ rupta. q: nō ē separata pus in loco vite. sȝ postea in lo co exilij. sȝ si aliq̄s hō sic formareī sicut dictū est. ca⁄ ro ei⁹ separeī in loco exilij. ḡ ɔtraheret originale pec catū. ¶ P. petm̄ originale causaī in nobis inq̄ztum aīa inficiī ex carne. sed caro tota hoīs est infecta. ḡ ex q̄cunq̄ pte carnis hō formareī. aīa ei⁹ inficereī infec tione original' peti. ¶ P. petm̄ originale a pmo parē te puenit in oēs inq̄ztū oēs in eo peccāte fuerūt. sed illi q̄ ex carne hūana formarēī in adā fuissent. ḡ pec⁄ catū originale ɔtraherēt. ¶ Sȝ ɔtra ē q: nō fuissent in adā fm seminalē rōnē. qđ solū causat traductiōez peti originalis. vt Aug. dr. x. sup Gen. ad litterā

¶ Hic q̄rit D. pūr de q̄busdā dubijs circa pdicta. ⁊ p°. an si q̄s formareī ex carne hūana miraculose. scȝ p di uinā ɔtutē. vt christ⁹ fuit format⁹ ex purissimis sangui⁄ nib⁹ bte ɔgis. an tal' ɔheret petm̄ originale. Et hȝ q̄stio ista locū. nō solū de eo q̄ formareī miraculose ex carne hu mana. puta materia ministrata a femina. sȝ etiā si forma reī ex digito aut ex terra. ⁊ hmōi modis miraculosis. vt h patet ex de malo. mate. iij. ar. vij. in cor. Vel q̄ tñ q̄ ē

maior apparētia dubitatōnis de formato miraculose ex carne hūana ministrata a femina. q: tal' aliq̄lr fuit i adā Nō āt format⁹ de terra. q̄re D. sanc. q̄rit singularit' Et ē in ɔtute q̄rere sub alijs terminis. an eē i adā fm corpulētā subam tm̄. inducat originale ¶ Pro itellectu terminoz q̄s hȝ arti. iste. nota p°. q̄ fm D. p. p. q. cxv. ar. ij. rōem semi nalē vocat q̄nq̄ bt. Aug. oēs ɔtutes actiuas ⁊ passiuas q̄ sunt pncipia gnātionū ⁊ motuū naturaliū. ⁊ h extēsiue ac cipiēdo vocabulū. sȝ aliq̄ñ bt. Aug. vocat rōem seminalē solū ɔtutē actiuā. ⁊ sic in pposito accipiī. vt pȝ i argumen to i oppositū ⁊ i corpe articuli. ¶ Nota 2°. q̄ fuisse i adā fm rōem semialē nō itelligiī. q̄ i Adā fuerit actu. aut se⁄ minal' rō hui⁹ hoīs ppinq̄. nec itelligiī fuisse fm corpulētā subam. q̄si illa corpoleta suba fuerit i eo. sȝ sic itelligiī. q: vtrūq̄ i eo fuit fm originē Nā materia corpal' q̄ ministra ta ē a mr̄e q̄ vocaī corpulēta suba deriuatur origīnalr ab adā. ⁊ silr ɔtus actiua exñs i semie pris. q̄ ē hui⁹ hoīs. ps pinq̄ rō seminal'. Vñ christ⁹ dr fuisse i adā fm corpulen⁄ tā subam. sȝ nō fm rōem semialē. q: materia corpis ei⁹ q̄ ministrata ē a mr̄e ɔgine. deriuata ē ab adā. Sȝ ɔtus ac tiua ⁊ formatiua tal' materie nō ē deriuata ab adā. nā cor pus ei⁹ nō ē formatū p ɔtutē viril' semis. sȝ ɔtute spūssctī Ex qb⁹ hateī q̄ format⁹ miraculose de carne hūana (vt christ⁹) nō fuissȝ i adā fm rōem semialē. q: ɔtus formatiua corpis ei⁹ nō pueniret ex adā. sȝ formareī ɔtute diuina. Vñ bt aug' ille dr descēdere ab adā fm rōem semialē q̄ p ducit a ɔtute seminis descēdētē ab adā mediate vl' imme⁄ diate. cui⁹ seminis ɔtute aīa vniī materie disposite: vt dī ctū fuit ar. p°. ad 2m. Ille ɔo dr descēdere ab adā fm cor pulētā subam. q̄ hȝ materiā a ɔtute digestiua mulier̄ pre⁄ paratā. ita q̄ ad organisatiōez illi⁹ materie ⁊ ad vnionē aīe nihil agit effectiue aliqđ semē descēdens ab adam. ⁊ sic christ⁹ descēdit ab adā. q: ɔtus digestiua bte. ɔgis q̄ descē dit ab adā. illū sanguine purissimū digessit ⁊ pparauit. de q̄ corp⁹ christi formatū fuit ɔtute spūssctī. ⁊ nō ɔtute ali⁄ cui⁹ seminis. Mulier em̄ nō format corp⁹ plis. sȝ pr̄. na⁄ turalr loquēdo. Vñ btā ɔgo nō habuit rōem seminalē actiuā ⁊ formatiuā corpis christi. ¶ Nota 3°. q̄ debitū iusticie original' ɔpetit solū his q̄ ab adam descēdūt fm rōez semialē. datū em̄ fuit donū ipm original' iusticie ade p se ⁊ suis posterī ab eis naturalr ⁊ seminalr pgenitī ⁊ nō p alijs. Et iō si q̄s formareī ex lapide vl' q̄uis mō mira culoso haberet q̄dē defectū negatiū original' iusticie ⁊ defe ctus. q̄ ei⁹ subtractiōez i alijs ɔsequunī. nō tñ haberet iste defect⁹ rōem culpe nec pene. sȝ ɔseq̄reī pncipia nature si⁄ bi derelicte. nisi de⁹ ex singlāri grā adderet. Vñ petm̄ ori⁄ ginale nō ptinet ad naturā hūanā absolute. sȝ fm qđ deri⁄ uaī ab adā fm rōem semialē His notatī vidēdū ē de ar.

¶ Rñdeo dōz. q̄ sicut iā dictū ē. petm̄ originale a pmo parēte traducit i posteros inq̄ztū moueī ab ip so p gnātionē. sicut mēbra mouenī ab aīa ad petm̄ actuale. nō āt est motio ad gnātionē nisi p ɔtutē ac⁄ tiuā in gnātione. vñ illi soli petm̄ originale ɔtrahūt q̄ ab adā descēdūt p ɔtutē actiuā in gnātione origi⁄ naliter ab adā deriuatā. qđ est fm seminalē rōnē ab eo descendere. nam ratio seminalis nihil aliud est q̄ vis actiua in generatione

¶ In h articulo D. rñdet ad q̄situ negatiue q̄ nō. qđ pbat tali rōe. Illi soli petm̄ originale ɔhunt q̄ ab adam descēdūt p ɔtutē actiuā i gnātiōe originalr ab adā deri⁄

Quid fuisse in adam fm rōnem semi nalē ⁊ corpu lētā subam

Articulus p°

natã. qđ ẽ ẽm seminalẽ rõem ab eo descẽdere. ſʒ ſi aliquis formaret ꝟtute diuia ex carne hũana. ꝟtus actiua nõ deriuaret ab adã. ĝ talis nõ ꝯheret pctm̃ originale. Circa istã rõem Doc. sic ꝓcedit. pᵒ ponit maiorẽ cũ ciꝰ ꝓbatõe Scđo minorẽ innuens cũ h ꝯclõnẽ. ibi. Si ãt ⁊c. Circa pmũ ꝓbat maior q̃tũ ad pmã pte. ſcʒ illi soli ⁊c. Ex dictis articu. pᵒ ⁊ 3ᵒ sic. Pctm̃ originale a pᵒ parẽte traducit in posteros inq̃tũ mouent ab ipo p generatiõnem. sicut mebra ab aia ad pctm̃ actuale. ſʒ nõ ẽ motio ad gñationem nisi p ꝟtutẽ actiuã in gñatiõe. q̃re seqꝉ pᵃ ps maioris. q illi soli ⁊c. ¶ Quo ad scđam pte. q ſcʒ descendere ẽm ꝟtutẽ actiuã sit descẽdere ẽm rõem seminalẽ. ꝓbat. q: rõ seminal (ſcʒ p pfectiore ẽcato accepta) nihil aliud ẽ q̃ vis actiua in semine. Et intellige q rõ seminal pfertʒ vt de ea loqꝉ Aug. in ꝓposito. q̃ dr in argumẽto in oppositũ q fuisse in adã ẽm seminalẽ rõem. ẽ cã traductiõis original pcti. Tñ q̃nq3 Aug. loqꝉ extẽsiꝰ de ẽcatõe rõis seminal vt fuit allegatũ ex pᵃ pte ⁊c. Deinde cũ dr

¶ Si ãt aliq̃s formaret ꝟtute diuina ex carne humana. manifestũ ẽ q vis actiua nõ deriuaret ab adã vñ nõ ꝯtraheret pctm̃ originale. sicut nec actꝰ manꝰ ptineret ad pctm̃ hũanũ si manꝰ nõ moueret a voluntate hois. ſʒ ab aliq̃ extrinseco mouẽte

¶ Ponit minorẽ istiꝰ rõis quã relinq̃t de se notam. subiũgẽs ꝯclõnẽ dicẽs. vñ ſcʒ tal formatꝰ ex carne hũana ꝟtute diuia miraculose nõ ꝯheret pctm̃ originale. Quã ꝯclõnẽ etiã ꝯfirmat p sile de manu cuiꝰ actꝰ nõ ptinet ad pctm̃ hũanũ. nec q̃ ad materiale. si nõ moueat a voluntate hois ⁊c. sic nec originale ptinet ad illũ q nõ mouet ad naturã acapiendã ab adã p ꝟtutẽ ⁊ rõnem seminalẽ. q̃lis est formatus miraculose ꝟtute diuina.

¶ Et ꝯfirmat 2ᵒ eadẽ ꝯclõ p argumẽtũ in ꝯtriũ.

¶ Ad pmũ ĝ dõm. q adã nõ fuit in loco exilij nisi pꝰ pctm̃. vñ nõ ꝓpt locũ exily. ſʒ ꝓpt pctm̃ traducit original culpa ad oẽs ad q̃s actiua eiꝰ gñatio puenit

¶ Solo. Ad maiorẽ in lũbis ade fuit tota posteritas corrupta. q: nõ ẽ dus ⁊c. i. q: nõ genita in paradyso. ſʒ extra ipm. Dico pᵒ iuxta D. sanc. hic q verũ ẽ q ideo posteritas ẽ corrupta. q: separata in loco exilij. ſʒ i loco exilij nõ fuit nisi q̃n corrupta ẽ natura. in posteros ab adã ẽm seminalẽ rõem ꝓpagãda. ita q rõ traductiõis pcti. ẽ pctm̃ q̃ demeruit oẽs a se seminalr descẽdẽtes spoliari iusticia originali. Et locꝰ exilij sequens ẽ illã p se cãm originalis Ad minorẽ. verũ. separet caro taliter formari in loco exilij. ſʒ nõ p ꝟtutẽ motiuã ad gñationẽ. q̃ mediãte traducit originale. q: solũ a generatiua traducta ex adã. deriuatur originale. inq̃tũ p talẽ ꝯstituit debitor iusticie originalis. Quare negat ꝯña. q: nõ rõe loci exilij traducitur pctm̃ originale. ſʒ ꝓpt generatiõem factã ab adã. ita q si post pctm̃ adã in paradyso mansisset nihilominꝰ generasset posteritatẽ corruptã. Et si manẽdo in iusticia originali generasset extra paradysũ nõ traduxisset pctm̃ originale. Locꝰ tñ exilij nõ fuisset locꝰ ille extra paradysum dũ nõ fuisset pctm̃. Sʒ post pctm̃ dr. ⁊ ẽ locꝰ exilij. Vñ dr D. sanc. in de malo. q glosa illa nõ ẽ itelligẽda q locꝰ exilij sit cã ꝯhendi originale pctm̃. q: si hõ post pctm̃ i paradyso terrestri mãsisset trãsmisisset pctm̃ originale in posteros. ſʒ cã traductiõis original pcti ẽ corruptio hũane nature in pᵒ parẽte. locꝰ ãt exilij ẽ ꝯcomitãs corruptiõnem. vñ in glosa illa. locꝰ ponit q̃si ꝯcomitãs cãm. ⁊ nõ q̃si cã. Hec ille. Addẽ ãt q corruptio nature p pctm̃ ade solum traducit ad naturã q̃ ab ipo descẽdit ẽm ꝟtutẽ actiuã. q: cũ i ꝓposito natura nõ ẽẽt hmõi. igit nõ ꝯheret originale. De illa maiore inq̃tũ ꝯtinet de fuisse in lũbis ade. posset dubitari. qđ ẽẽt ẽẽ in lũbis ade. Sʒ vide D. sanc. iij. pte q. xxxj. ar. viij. vbi determiat q christꝰ nõ fuit decimatꝰ in lũbis Abrae. q: fuisse in lũbis vtriusq3 idẽ est qđ fuisse in eis ẽm rõem seminalẽ ⁊c. Quid fuisse in lũbis ade vel abrae.

¶ Ad scđm dõm. q caro nõ inficit aiam nisi inq̃tũ ẽ pncipiũ actiuũ in gñatione vt dictũ est Hõ i cor. et ar. p. i cor. et ad iiij.

¶ Dõm ad h. ad maiorẽ. pctm̃ originale causat i nob inq̃tũ aia inficit ex carne. i. carnali semie hñte ꝟtutẽ mouẽdi ad gñationẽ deriuatã ex adã. nõ ãt itelligit de carne cui aia vnit tãq̃ alteri pti ꝯpositi. Ad minorẽ dico. q tota caro hois ẽ infecta. Si itelligit de carne q̃ ẽ ps hois Dico q ẽ infecta q̃ ad materiale pcti original. Sʒ tñ tal caro nõ ẽ traductiua pcti original. ſʒ solũ carnale semẽ qđ generat naturalẽ filiũ Ade debitorẽ iusticie original. q̃re negat ꝯña. q: nõ ꝯhit originale ex carne q̃cũq3. ſʒ ex semine deriuato ex adã. qđ nõ hʒ locũ in casu articuli. Dico 2ᵒ post D. sanc. in de malo. q si aliq̃s hõ formaret ex digito vel carne alteriꝰ hois. h nõ posset ẽẽ nisi carne illa corrupta ⁊ recedẽte a sua dispõne. q: gñatio vniꝰ ẽ corruptio alteriꝰ. vñ infectio q̃ pcessit in carne nõ remaneret ad inficiendũ aiam. Hec ille Ex q̃ pʒ. ad minorẽ. q tal caro nõ ẽ infecta dũ sibi aia vnit. ſʒ caro formata ꝟtute seminis ẽm hũc modũ dicẽdi Nota ãt D. sanc. i hac solutõe vbi dr. caro nõ inficit aiam. nisi inq̃tũ ẽ pncipiũ actiuũ in generatõe. Hec ille. Ubi pʒ. q oportʒ itelligere de carnali semine. q: materia ex q̃ format corpꝰ plus se hʒ tñ passiue. vt pʒ. Vñ Doc. hic reformat i meliꝰ qđ habet in 2ᵒ sen.

¶ Ad tertiũ dõm. q ille q formaret ex carne hũana fuisset in adã ẽm corpulẽtã subam. ſʒ nõ ẽm seminalẽ rõnẽ. vt dictũ ẽ. ⁊ iõ nõ ꝯtraheret origiale pctm̃ In corpo

¶ Ad h rñdendo dico ad maiorẽ. pctm̃ originale a pᵒ parẽte puenit. verũ. ẽm rõem seminalẽ. ⁊ nõ solũ. quia fuerũt in eo ẽm corpulentã subam. q: solũ sunt debitores iusticie original q naturalr generant ab adã ꝟtute actiua ab eo deriuata. Ad minorẽ dico. q illi q ex carne hũana formaret p diuinã ꝟtutẽ. fuissent i Adã solũ ẽm corpulentã subam. qđ fuisse in adã nõ induciat originalẽ culpã. q̃re negat ꝯña. ¶ Nota ãt. q si q̃s ꝟtute diuia formaret de terra. aut de ligno. tal nõ fuisset i adã nec ẽm seminalẽ rõnem. nec ẽm corpulẽtã subam. ſʒ ille q formaret ex carne quã ministrasset ꝟtus digestiua ⁊ nutritiua ab adam deriuata. tal fuisset in adã ẽm corpulentã subam. vñ ⁊ de tali ẽ singularis apparẽtia dubij. Quare Doc. hãc q̃stionem mouit. nõ de q̃cũq3 formato virtute diuina. ſʒ formato ex carne humana ⁊c.

¶ Utrũ si femina peccasset viro nõ peccãte traduceretur originale peccatum.

E

AD q̃ntũ sic ꝓcedit. Videt q si adã non peccasset eua peccãte fily originale peccatũ ꝯtraherẽt. pctm̃ eñi originale a parẽtibꝰ ꝯtrahimꝰ inq̃tũ in eis fuimꝰ. ẽm illud apli Ro. v. In q̃ oẽs peccauerũt. ſʒ sicut hõ pexistit in patre suo ita in matre. ĝ ex pctõ matris hõ pctm̃ originale ꝯtraheret sic ex pctõ patris. ¶ P. si eua peccasset adã nõ peccãte fily passibiles ⁊ mortales nascerent. mr eñi dat materiã i gñatõe. vt dr. phs in ij. de gñatõe aialiũ. mors ãt ⁊ ois passibilitas p

ueniēt ex necītate materie. ſʒ paſſibilitas ꝛ neceſſitas moriēdi ſunt pena pcti originalis ḡ ſi eua peccaſſet adā nō peccāte filij ↄtraherēt originale pctm̄. ¶ Ꝓ. Damaſ. dr in li. iij. ꝙ ſpūs ſctūs ꝑuenit in ꝟgine dō q̄ xp̄s erat abſqʒ pctō originali naſciturꝰ purgās eā. ſʒ illa purgatio nō fuiſſet necaria ſi infectio originalis pcti nō ↄhereret ex matre. ḡ īfectio originalis pcti ex matre trahitˀ. ꝛ ſic eua peccāte. eiꝰ filij pctm̄ origiale ↄherēt etiā ſi adā nō peccaſſet. ¶ Sʒ ↄ̄ ē. qḋ Aplīs dr Ro. v. Per vnū hoīem pctm̄ in hūc mūdū itrauit. magis āt fuiſſet dōm ꝙ ꝑ duos intraſſet. cū ambo peccauerint. vel potiꝰ ꝑ mulierē q̄ ꝑmo peccauit ſi femina pctm̄ origiale in ꝓlē trāſmitteret. nō ḡ peccatū originale deriuatˀ ī filios a mr̄e ſʒ a patre

¶ Hic q̄rit de q̄dā alio dubio incidēte ī hac materia. an ſi Adā nō peccaſſet Eua peccāte filij ↄherēt originale pctm̄. ¶ Nota ꝙ iſte ar. ſupponit vnū .I. ꝙ ī formatōe ꝓlis mr̄ ſe nō habeat actie ſʒ paſſiue tm̄. vez. ad ꝑparatōem materie apte gn̄atōi. ꝛ ad ↄſeruatōez fetꝰ formati ſʒ hʒ actiue. vn̄ gn̄are filiū ade debitorē originalˀ iuſtic ē pr̄is ꝛ nō mr̄is. ſʒ de h̄ vide ī Capolo. ī 3°. di. iiij. ↄcl'one ꝑma

ar.p.iij.z.iiij ¶ Rn̄deo dōz. ꝙ huiꝰ dubitatōis ſol'o ex ꝑmiſſis pʒ. dictū ē em̄ ſup. ꝙ pctm̄ originale a ꝑmo parente traducitˀ inq̄ntū ipe mouet ad gn̄atōez natoꝝ. vn̄ dictū eſt ꝙ ſi materialr̄ tm̄ aliq̄s ex carne hūana gn̄aretˀ originale pctm̄ nō ↄheret. manifeſtū ē āt ſm doctrinā phoꝝ ꝙ ꝑncipiū actiuū in gn̄atōe ē a patre. materiā āt mr̄ miniſtrat. vn̄ pctm̄ origiale nō ↄtrahitˀ a matre ſʒ a patre. ꝛ ſm h̄ ſi adā nō peccāte eua peccaſſet. filij originale pctm̄ nō ↄtraherēt. ecōuerſo āt eēt ſi adā peccaſſet ꝛ eua non peccaſſet

¶ Doc. ī h̄ ar ponit ↄcl'onē reſiuā ī fine. Adā nō peccāte ſi Eua peccaſſet. filij origiale pctm̄ nō ↄherēt ꝛc̄. vſqʒ ī finē. quā ꝓbat Pctm̄ originale nō ↄhitˀ a mr̄e. ſʒ a pr̄e igitˀ ↄcl'o ꝟa. q̄ ad ābas ptes. Tenet ↄn̄a de ſe. qꝛ ſi originale ē a pr̄e tm̄ igitˀ ipo peccāte ↄhitˀ ꝛ ſi nō peccat nō ↄhitˀ. Añs ꝓbatˀ. pctm̄ originale a p° parēte traducitˀ inq̄ntū ipſe mouet ad gn̄atōez natoꝝ. ſʒ ſm doctrinā phoꝝ ꝑncipiū actiuū ꝛ motiū ī gn̄atōe ē a pr̄e. materiā ꝟo mr̄ miniſtrat igitˀ añs vez. Maior iſta patuit ſup ꝛ pſerti ar. iiij. qꝛ ſi aliq̄s materialr̄ tm̄ ex carne hūana generaretˀ originale pctm̄ nō ↄheret. q̄re ſeqˀtˀ maior. ꝛ ꝙ originale ſit a pr̄e ſe habēte actie ī gn̄atōe filij ade. Et patuit rō. qꝛ talˀ ſolꝰ ē debitor iuſtic originalˀ. Minor relinqˀtˀ nota ex autoritate phoꝝ.

¶ Et ↄfirmatˀ ↄcl'o ꝑ argumētū ī ↄ̄nū circa auctoritate apl̄i poſitā ī h̄ argumēto. ꝙ pctm̄ itrauit ꝑ vnū hoīez ſcʒ adā. ꝛ nō ꝑ pctm̄ mulieris. Eſt magnū argumētū. qꝛ cū mulier peccaſſet adhuc nō ſenſit rebellionē carnis vſqʒ dū ꝛ vir peccaſſet. qꝛ iuſtīa originalˀ ſm ordinē diuie ꝓuidētie auferēda erat ꝑ pctm̄ ade. cui tāqʒ nature ꝑncipio donū ipm collatū fuit. radix em̄ iuſtic originalˀ fuit gr̄a ḡtū faciens. remota āt radice. rami aliq̄ diu remanere pn̄t Sic ī ea ablata gr̄a ꝑ pctm̄. ſiue mētis ſiue opis. aliq̄ diu ſtetit iuſtīa originalˀ. vide Burgēſem ī additōe ſup Sci. iij. ca. additōe p. ſʒ h̄ tacta videtˀ rō ꝟa ſub breuib

¶ Ad ꝑmum ḡ dōm. ꝙ in patre ꝑexiſtit filius ſicut in ꝑncipio actiuo. ſʒ in matre ſicut ī ꝑncipio materiali ꝛ paſſiuo. vn̄ nō eſt ſilis rō.

¶ Ad maiorē dōz. ↄbiñꝰ originale pctm̄ ā patribꝰ nō q̄buſcūqʒ. ſʒ ī q̄bꝰ ſumꝰ ſicꝰ ī ꝑncipio actio. qꝛ debēt diffunderet ī filios q̄ ſeminalr̄ ī eis ſūt nō aliˀ Et h̄ vult apl's qꝛ oēs peccauerūt ī adā inq̄ntū ī eo fuerūt ſicꝰ ī ꝑnciꝰ actio Vn̄ ad miorē negatˀ illū (ita) qꝛ hō ē ī pr̄e ſicꝰ ī ꝑnciꝰ actio nō āt ſic de mr̄e. vt patuit. q̄re negatˀ ↄn̄a. ꝛ h̄ vult ſo° D.

¶ Ad ſcōm dōz. ꝙ q̄buſdā videtˀ ꝙ eua peccāte ſi adā nō peccaſſet. filij eſſent imunes a culpa. paterētˀ tn̄ necītatē moriēdi ꝛ alias paſſibilitates. ꝓuenietes ex necītate materie quā mr̄ miniſtrat. non ſub rōne pene. ſʒ ſicut q̄dā naturales defectus

¶ Soluēdo h̄ argu. D. p° ponit ꝙ q̄buſdā viſuz fuit et ſibi poſt eos q̄n̄qʒ. ſʒ 2° ponit ſol'onē verā. ibi Sʒ h̄ ꝛc̄ Prio ḡ D. ↄcedit maiorē. ſicꝰ ꝛ ↄceſſit eā 2° ſen. di. xxxi. q. p. ar. ij. ad. iiij. vbi idē viſuz ē ſibi. ſʒ locutꝰ fuit pꝰ alios ↄceſſa ḡ maiore negat ↄn̄az. qꝛ eſto fuiſſent mortales. nō tn̄ habuiſſent originale. ſʒ paſſibiles fuiſſet ꝓpt necītatem materie. Et 2° negat illā ꝙ paſſibilitas ꝛc̄. ſunt pena pcti originalˀ. qꝛ pn̄t eſſe naturales defectꝰ.

¶ Sʒ h̄ nō videtˀ ↄueniēs. imortalitas em̄ ꝛ ipaſſibilitas ꝑmi ſtatꝰ nō erat ex ↄditōe materie. vt in pꝰ dictū ē. ſʒ ex origiali iuſticia ꝑ quā corpꝰ ſbdebatˀ aīe q̄ diu aīa eēt ſubiecta deo. defectꝰ āt originalˀ iuſticie p.p.q.xxvij. ē pctm̄ origiale. Si igitˀ adā nō peccāte pctm̄ originale nō trāſfunderetˀ in poſteros ꝓpˀ pctm̄ eue. manifeſtū ē ꝙ ī filijs nō eēt defectꝰ originalˀ iuſticie. vn̄ ar.p.ad.iij. nō eēt in eis paſſibilitas vel neceſſitas moriendi

¶ D. ↄn̄r ponit ſol'onē q̄ vltio viſa ē ſibi. ſicꝰ ꝛ ī de malo vbi ē ad .v. et ſup p. Cori. xv. lectōe 3°. Et negat maiorē. nō tm̄ poſſent eē mortales q̄ haberēt iuſticiā originale. q̄ eſto eēt in aīa formalr̄. tn̄ ea mediāte efficie ↄtinebat corpꝰ ab oī corruptōe. vt pʒ p. ꝑ. q. xcvij. ar. p. Ad ꝓbatiōnē dico. ꝙ mr̄ dat materiā. ſʒ in iſto ſtatu res nō agebatˀ ſm ↄditōez materie. ſʒ ſm donū originalˀ iuſtic pr̄is vl' abſens. Ad minorē dico. ꝙ ꝟa ē ſm ordinē natura. ē mors ꝛ paſſibilitas ꝓuenit ex necītate materie. ſʒ ī ſtatu nature integro ipaſſibilitas ꝛ paſſibilitas erāt ex iuſtīa originali. preſente q̄dē ipaſſibilitas. abſente āt paſſibilitas. Ad ſubſumptōez. paſſibilitas ꝛ necītas moriendi ſunt pena pcti originalˀ. negatˀ abſolute. imo pn̄t eē naturales defectꝰ. cōuenientes hoī ī puris naturalibꝰ. ꝛ eſto ita eēt. negatˀ tn̄ ↄn̄a. qꝛ maior ē falſa. nā nō fuiſſent filij paſſibiles. ſʒ ipaſſibiles ꝛ imortales.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ illa purgatio ꝑueniēs in btā ꝟgine nō req̄rebatˀ ad auferēdū trāſfuſionē originalˀ pcti. ſʒ qꝛ oportebat vt mr̄ dei maria puritate niteretˀ nō em̄ ē aliq̄d digne receptaculū dei niſi ſit mūdum ſm illud ps. Domū tuā dn̄e decet ſanctitudo.

¶ Dōz ad maiorē. ꝟa ē ad ſenſuz. quē D. ponit 3° p. q. xxvij. ar. ij. ad 3m. qꝛ ſcʒ fecit duplicē purgatōez. vnā q̄ſi ꝑparatoriā ad xp̄i ↄceptōez q̄ nō fuit ab aliq̄ ipuritate culpe vl' fomitis. ſʒ mētē eiꝰ magis ī vnū colligēs ꝛ a multitudie ſuſtollens. nā ꝛ āgeli purgari dicūtˀ. ī q̄bꝰ nulla impuritas iuenitˀ. vt Diony. dr. vj. ca. Eccliaſtice hierarch. Aliā ꝟo purgatōez opatꝰ ē ī ea ſpūſſcūs. mediāte ↄceptione xp̄i. q̄ ē ſpūſſcti opꝰ Et ſm h̄ pt dici ꝙ purgauit eā totalr̄ a fomite. hec ille Ad hūc ſenſuz ↄcedit maior. ſʒ nō ad ſenſum quē argum ꝑtendit. q̄ſi illa purgatio req̄rebatˀ ne trāſfunderet origiale pctm̄. vn̄ minor negatˀ. qꝛ ꝓcedit ſm nō cāz. vt patuit. q̄re negatˀ ↄn̄a. ꝛ h̄ pʒ ī ſol'one iſta.

¶ Questio.lxxxij. de originali q̄tū ad essentiā

D Einde ɔsiderādū ē de pctō originali q̄tū ad suā essentiā. ꝛ circa h̄ q̄runt quattuor. Prio. vtꝝ originale pctm̄ sit habit⁹ Se cūdo. vtꝝ sit vnū tm̄ in hoie. Tertio. vtꝝ sit ɔcupiscētia. Quarto. vtꝝ eq̄liter sit in oibꝰ.

¶ Postq̄ determiatū ē de traductōe pcti original. ꝛ q̄stio an ē determiata. h̄ ɔñter termiat q̄stionē qd ē. ꝛ p° hoc fit. 2° determiat q̄dā dubiū ex dictis in.iiij.articlo. Circa p^m p° ōndit qd sit pctm̄ originale q̄tū ad suū to/ tale. 2° q̄tū ad suū materiale.arti.3°. Circa p^m p° facit qd dictū ē 2° mouet dubiū.an sit vnū vl' plura

¶ Utrū originale pctm̄ sit habitus.

AD p̄mū sic pceditur. Uidet q̄ originale pctm̄ nō sit habit⁹. originale eñ pctm̄ ē carētia original' iusticie. vt anselm⁹ dt in li de ɔceptu v̄ginali. ꝛ sic origiale pctm̄ ē q̄dā p̄uatio. s; p̄uatio opponit habitui. ḡ originale pctm̄ nō ē habit⁹ ¶ P̄. actuale pctm̄ h; plus de rōne culpe q̄ originale inq̄tū h; plus de rōne volūtarij. s; habit⁹ actual' pcti nō h; rōnem culpe. alioq̄n seq̄/ ret q̄ hō dormiēs culpabil'r peccaret. ḡ null⁹ habit⁹ original' h; rōnem culpe ¶ P̄. in malis act⁹ semp p/ cedit habitū. null⁹ eñ habit⁹ mal⁹ ē infusus s; acq̄si/ tus. s; origiale pctm̄ nō p̄cedit aliq̄s act⁹. ḡ origina/ le pctm̄ nō ē habit⁹. ¶ S; ɔtra ē qd Aug. dt in lib. de baptismo pueroꝝ fm pctm̄ originale paruuli sūt ɔcupiscibiles. et si nō sint actu ɔcupiscētes. s; habili tas dr fm aliquē habitū. ḡ pctm̄ originale ē habit⁹.

¶ Nota vt aliq̄ voluerūt intelligere hāc questionē de formali peccati originalis. alij aūt de materiali peccati originalis. Sed puto q̄ iste articulus intelligitur de ori/ ginali absolute. ita q̄ ista q̄stio q̄rat. An in originali im portet qd habeat modū habit⁹. Uidet eñ q̄ etiā ipa p̄ uatio faciat habilitatē q̄si habitualē. vn̄ tal' habilitas ha bit⁹ ē rōe formal' ɔsequutiue sic q̄ p̄uatio causet habitū illū S; rōe material' verificat habit⁹ de origiali formal'r qd pz ex ar. iij. vbi Doct. dt q̄ inordinatio viriū aie cōi noie dr ɔcupiscētia. In isto āt arti. p° dt sic habit⁹ inq̄tū importat inordinatōe; vl' inordinatā dispōem partiū aie. Cōcupiscētia āt etiā dr habit⁹. ꝛ ē materiale original. vt patebit ar. iij. q̄re verificat eē habitū de originali ratōne material' formal'r. S; rōe formal' causal'r. inq̄tū ad sub tractōe; iusticie original. q̄ formale seq̄t habilitas q̄ hic vocat habit⁹. ¶ Nota āt circa h̄ 2°. q̄ ɔcupiscētia dr esse

quid ponat habit⁹ origi nal' pcti

habit⁹ ꝛ habitual'. Nō q2 sit aliq̄ forma positiua iclinās ad ɔcupiscendū. S; q2 ex subtractōe iusticie original' co hibētis inordinatōe; viriū ꝛ iferioꝝ. relicta ē in hoie ipsa sensualitas. ꝛ totū corp⁹ sibi̇ p̄t sublato freno original' iu sticie. sic̄ ꝛ freno rupto q̄ equus retinebat. equus p̄cipitāt incedit. Nō igit ē habit⁹ positiu⁹ absolut⁹ de gn̄e q̄litatꝭ s; mag' aliqd fcatum p modū habit⁹. videl; iordinata dispō ptiū aie. q̄ stat in h̄ q̄ inordinate sunt ɔuertibiles ad bonū ɔmutabile. ꝛ si res bñ videat. ille habit⁹ fm reꝝ nihil aliud ē q̄ ipe posse aie a retinaculo original' iustic̄ destitute ꝛ dimisse dispōni gn̄e ꝛ naturali. in q̄ nate sunt ɔcu piscere ɔ̄ rōem. vt eñ patebit ex allegādis circa argumēt' eū in oppositū. etiā p̄uatio relinq̄t aliquā habilitatē. Uñ

Capolus in 2°. dis. iij. ɔclone. iij. dt. p̄t etiā ɔcupiscentia gn̄al'r importare rebellionē viriū iferioꝝ p̄dictaꝝ ad rōem ꝛ volūtatē ꝛ q̄cūq̄ mō sumat nō dt nisi quēdā respectū vl' habitudinē. vl' forte negatōnem aut p̄uatōem ꝛ nō aliqd positm̄ absolutū. Hec ille. q̄ intelligit. q2 nō aliqd positm̄ superadditū potētijs. imo potētias ipas sic vt distinctm̄ ē destitutas. His notatis videndū ē de articulo

q.xlix.art.ij. iij.et q̄rto q.l.ar.p°

¶ Rn̄deo dōm. q̄ sicut sup̄ dictū est. duplex ē ha bitus. Uno q̄dem quo inclinat potētia ad agendū sicut sciētie ꝛ v̄tutes dicūtur habit⁹. ꝛ hoc mō pecca tū originale non est habitus

¶ Doc. in hui⁹ articuli corpe ponit mēbrū vn̄ distin ctionis sup̄ habite. q.l. arti. p° cū ɔclone sibi correspondente quā relinquit notā. 2° ibi. Alio mō. ponit scd̄m mēbrum distinctōnis cū pclone sibi correspondente ꝛ eius pbatōne. Quo igit ad p̄mū dt q̄ duplex ē habit⁹. Un⁹ q̄ sup̄ dis cebat importare ordinē ad actū. q2 videlicz p ipm inclinat potētia ad agendū. ꝛ h̄ dicere. sic scia ꝛ v̄tutes dicunt hab it⁹. vt patuit vbi iā. Et adiūgit D. ɔclonē iuxta h̄ mēb brū ītiuā. Cōclusio. h̄ mō pctm̄ originale nō ē habit⁹ scꝫ ē p̄ auuus. ita q̄ nihil original' pcti ē habitus isto mō. Doc. relinq̄t illā ɔclonē notā ꝛ pbarā argumēto 3°. pba tur eñ ex tra lrām. q2 nō ē aliq̄ q̄litas positiua real'. ḡ nō ē aliq̄s habitus inclinans ad agēdum. ɔña clara. Ans vō s̄ querit notum. Deinde ibi. cū dt

¶ Alio mō dr habitus dispositio alicui⁹ nature ex multis ɔposite. fm quā bñ se h; vl' male ad aliqd ꝛ p̄cipue cū tal' dispō fuerit q̄si in naturam versa. vt patet in egritudine. ꝛ sanitate. ꝛ hoc modo peccatū originale est habitus.

¶ Ponit scd̄m membrū distinctōnis cū ɔclone sibi correspondente. q2 alio mō dr habitus dispō alicui⁹ na ture ꝛc. vt in lrā. q̄ sup̄ dicebat habit⁹ habēdi importā re ꝛc. vt in lra. q̄ sup̄ dicebat habit⁹ habēdi importāre ordinē ad naturam. dispō videlicz ɔueniens vel discōue niens nature rei. ¶ Et nota. q̄ Doctor hic tangit supra notata. q.xlix. arti. iij. q2 ad habitū requirit esse ɔpositū ex multis partibꝰ. q̄ compositio referenda ad subiectū ha bitus. nō ad habitū ipm. Est eñ habitus dispō habens partes. vel fm potētiā vel fm locum ꝛc. ꝛ adiūgit huic membro distinctōis talē ɔclonem hoc mō. pctm̄ origina le est habitus (large accipiendo habitū) Et nota q̄ dr habitus isto mō originale. saltem partial'r. id est aliquid eius pt dici habitus formal'r ꝛ aliqd causal'r. vt patebit ad p̄mum. Deinde cū dicit

¶ Est eñ q̄dā inordinata dispositio ɔueniens ex dissolutione illius armonie. in qua ɔsistebat rō ori ginalis iusticie. sicut etiā egritudo corporalis ē que dā inordinata dispositio corpis fm quā soluit equa litas in qua consistit rō sanitatis

¶ Probat ɔclonem iam positam. Et arguit sic. pec catū originale est inordinata dispō partiū aie ɔueniens ex dissolutōne illius harmonie In qua ɔsistebat rō origina lis iusticie. igit est habitus. Ans supponit notum. Et dt notāter. q̄ pctm̄ originale dt dispōnem que ɔueniebat ꝛc q2 vt ē habitus tunc nō est ablatio formal'r. id est p̄uatio iusticie originalis ꝛ illius harmonie. Sed sicut illa har monia fecit dispōnem partiū ordinatā. ita ipa remota seq̄ quuta est dispō inordinata qua q̄liter potētia rēdit ferre natu in suū obiectum ꝛc. tunc ɔsequētia a sili de egritudi

tie corporali que ē inordinata de obiecto corporis fm quā soluit equalitas in qua ɔsistit ratio sanitatis. ¶ Nota aūt q̄ nō est omnino sile de egritudine ⁊ originali peccato vt habitus est. qr egritudo dr qualitatē positiuā realē absolutam q̄ hʒ aliqd de puatōne inq̄ꝝtū dr dispōnem talē qua pma ē ꝑfecta eq̄litas humoꝝ. Originale vt habitus est dr solū inordinatā dispōnem nō ꝓpter positōnem alicuius. sʒ ꝓpter remotōnem alicuius debiti ꝯnatus debiti inq̄ꝝtū nature ē. vt a deo in pmo instituta ē. Sicut denꝰ dr inordinate disposituꝰ. qr nō habet debita vestimēta ꝛc. ¶ Nota etiā. q̄ Doctor notanter dr pcipue. si talis dispositio fuerit quasi versa in naturā. oportʒ eñ q̄ habituſ simpliciter insit ꝑmanenter. ⁊ quasi habitualis dispositio in suo modo ꝑmanenti. vt patuit supra. q. l. ar. p̄. ⁊ sic ē de originali inq̄ꝝtū ad illā deordinatōem viriū. qr sp manet. etiā recuperata gr̄a nō habeat rōem culpe ꝛc. Deiñ cū dr

¶ Unde pctm̄ originale languor nature dicit̄

¶ Cōfirmat aūs ex cōmuni dicto. qr pctm̄ originale languor nature dr. ⁊ ḡ est signū q̄ dr aliquā inordinatā dispōnem nature ⁊ partiū eius. De illa ɔfirmatōe ⁊ magis ɔmuni dicto vide Doctorē sanctū in scd̄o. dist. iij. in expositōne lr̄e. qr pctm̄ originale dr languor nature rōne carentie iustitie debite. qr videlicʒ ex eius subtractōe illa inordinatio nature secuta est. Ex pte vero materiali scʒ inordinatōne inferioris viriū dr tyrannꝰ. inq̄ꝝtum ꝑ inordinatōnem viriū inferioꝝ iniuste ⁊ quodāmodo tyrannice rō in seruitutē pcti quodāmō trahit̄. Ex parte aūt sensitiua q̄ est potēa organis affixa dr lex carnis. ex eo ꝑ traductōnem carnis traducit̄. ⁊ dr lex membroꝝ inq̄ꝝtū in membris cōpletis dominatur.

Argumētū in cōtrariū est pro scd̄a conclusione

¶ Nota circa hoc argumētū in oppositū Doct. sanct. in de malo. q. iiij. ar. ij. ad q̄rtū. qr paruuli sunt ɔcupiscibiles ɔcupiscentia habituali nō positiua. sed puatiua. ita q̄ ad sanū sensum dici posset q̄ est habitus puatiuus. qr videlicʒ ex puatōne cohibentis seq̄tur illa habilitas ad ɔcupiscendū effrenate. quia videlicʒ iustitia originalis detinebat vires sub imperio rōnis q̄ ablata sequunt̄ suam ɔditōem naturalē qua plerūqʒ ferunt̄ in id q̄ est ɔtra rationē. ꝑsente aūt iustitia originali nō erāt nate sic effrenate ferri in ɔtrū rōis. q̄re pctm̄ originale vt ē habitꝰ ē habitus puatiuus. id ē habilitas ɔsequēs amotōnem ꝓhibētis tales inordinatōes. Et vt dictū est. illa aptitudo addit solū relatōnem rōnis sup potētias sibi relictas. Et intelligit̄ ad modū inclinatōis habitualis Vñ Doc. san. in 2°. dis. iij. q. p̄. arti. iij. ad scd̄m dr. Differt dicere potētem ⁊ habilē. Qd̄ eñ aliqs sit potens ɔcupiscere ē ex potentia ɔcupiscibili. Sʒ q̄ sit habilis ad ɔcupiscendū est ex aliquo habitu. vel ex eo q̄ ꝑ modū habitus se habet. Contingit eñ vt etiā puatio aliqua quādā habilitatem relinquat. inq̄ꝝtum puatum aliqd̄ q̄ impedimentū p̄stare posset. Et ita dr ɔcupiscētia habitualis esse pctm̄ originale ꝛc. Hec ille. Dicit hoc etiā Scotus in scd̄o. dist. xxxij. q̄ ꝑ carentiā iustitie originalis que erat sicut frenū cohibens ipam volūtatē ab imoderata delectatōne ipa nō positiue. sed ꝑ puatōnem fit ꝓna ad ɔcupiscendum. immoderate delectabilia. sicut exemplificat Anselmꝰ de naui fracto gubernaculo Et de equo fracto freno q̄ dimittitur sibi ⁊ ex hoc seq̄tur motuʒ inordinatū quē cohiberet illud frenum. Sic ad ꝓpositum. Hec ille.

Habitꝰ originaľ posset dici puatiuꝰ

Scotꝰ ɔcor.

¶ Ad primum ḡ dd̄m. q̄ sicut egritudo corporalis habet aliquid de priuatione inq̄ꝝtū tollitur eq̄litas sanitatis. ⁊ aliquid habet positiue. s. ipsos humores inordinate dispositos. ita etiā pctm̄ originale habet puationem originalis iustitie. ⁊ cum hoc inordinatam dispositionem partiū anime. vnde nō est priuatio pura sed est quidam habitus corruptus.

¶ Dd̄m ad maiorē. q̄ veꝝ ē. qr oē pctm̄ formalr ē iniustitia q̄ iniustitia nō ē nisi carētia iustitie debite. v̄a igit̄ maior. sʒ nō ē pale ill̄a carētia pctm̄ originale. Sʒ etiā includit inordinatōeʒ sequentē illā carētiā. sic ē egritudo aliquā ineq̄litatē icludit ⁊ puatōeʒ debite ɔmēsuratōis humoꝝ. sʒ pter h̄ aliqd positiuū etiā. scʒ humores male dispositos. sic originale dr puatōem formalr ⁊ nihilominꝰ quādā iordinatōem ꝑtiū aie. sʒ illa inordinatio nō dicat positiuū reale supadditū ꝑtibʒ aie. sicut humores supaddūt realr corpi. Est ḡ puatio sʒ nō pura. vt patebit ar. tertio. Ad minorē. puatio opponit̄ habitui opposito. sʒ tñ etiā fundat̄ i aliq̄ alio habitu. i. aliq̄ positiuo reali vt imaginatio. vt pʒ in de malo. mate. q. q. p̄. ad. ixm. Et in ꝓposito ē puatio originaľ iustitie cui opponit̄. ⁊ tñ ad illā puatōem seq̄t̄ aliqd ꝑ modū habitꝰ. scʒ corruptio viriū aie. i. seq̄t̄ q̄ ipe vires sunt sibi relicte. in q̄ statu sunt nate ɔcupiscere aduersus spm̄. Ad ɔñs. igit̄ nō ē habitꝰ. veꝝ cui opponit̄ scʒ originaľ iustitia. includit tñ saltē in ꝑcato materiali aliqd ꝑ modū habitꝰ. ¶ Nota aūt ex solutōe ista D. san. q̄ 2° ɔclo posita in articulo nō ē itelligēda q̄ pctm̄ originale sit habitꝰ q̄ ad oia q̄ in eiꝰ ꝑcatōe icludunt̄. imo pncipale ꝑcatū nō ē habitꝰ. sʒ ē itelligēda. q̄ aliqd iportatū in originaľ ꝑcatōe ē habitꝰ. qr iportat ⁊ hʒ in se puatōeʒ originalis iustitie. q̄ nō est habitus. ⁊ hoꝝ aliqua tangit Doctor in solutone ꝛc.

¶ Ad scd̄m dd̄m. q̄ actuale peccatū est inordinatio quedā actus. originale vero cū sit pctm̄ nature ē quedā inordinata dispositio ipsius nature. q̄ habet rōnem culpe inq̄ꝝtū deriuat̄ ex pmo parente vt dictū est. hmōi aūt dispositio nature inordinata hʒ rōnem habitꝰ. sʒ inordinata dispo[illegible]us nō habet rōnem habitꝰ. ⁊ ꝓpter hoc pc[illegible]inale ptē ē habitus. non aūt peccatū actuale

q. lxxxi. ar. j.

¶ Dd̄ʒ. q̄ maior nō hʒ difficultatē de actuali mortali. qn h̄ sit maiꝰ originali pctō. sʒ an veniale actuale sit maiꝰ. nō ita ɔstat hñt eñ se sic excedētia ⁊ excessa. qr originale in h̄ maiꝰ ē. qr plus repugnat ḡr̄e q̄ʒ veniale. Sʒ pt dici minꝰ mplr̄. Primo vt tāgit argumētū i lr̄a. qr minꝰ hʒ de volūtario q̄ʒ veniale. vt pʒ parere ex ar. p°. q̄stiōis. lxxxi. Veniale eñ ē volūtariū volūtate ꝓpria suppositi. ⁊ dr iordinatōeʒ ꝑsonalē nō sic originale ꝛc. Scd̄o ē i h̄ minꝰ veniali. qr post hāc vitā nō debet̄ sibi pena sensibil̄. sic debet̄ veniali. Tertio. qr originale ꝑsuppōnit̄ veniali. ⁊ sic veniale arguit̄ pcessisse originale. ⁊ q̄dāmō ipm icludit. Sʒ nō ecōtra. nūllꝰ eñ peccaret fm ordinē nūc istitutū venialr nisi ɔtraxisset originale. sʒ ē ino veꝝ. q̄ veniale ē maior culpa ipter ꝑsonabilr q̄ʒ originale. rōe ipterꝑsonabil̄ volūtarij. qr volūtariū volūtate ꝓpria suppositi. ⁊ volūtariū volūtate pncipꝫ nate. ipter ꝑsonabilia sunt. Culpa aūt vt sic dr q̄d volūtariū. vide de ista materia i de malo q. v. ar. ij. ad. ix. Ad minorē. ꝯa ē. ⁊ rō ē. qr actuale dr formalr iordinatōeʒ ⁊ puatōeʒ actualr rectitudis. q̄ deberet inē actui. ḡ actual̄ rectitudo nō ē habitꝰ. nec eiꝰ puatio q̄ ē formalr

An originale sit gui' veniali

pctm̄.qꝛ cū actu trāsit Sꝫ originale pctm̄ dr̄ iordinatōes nafe.q̄ ꝑmanent inest.ꝙre tal' iordinata dispō hꝫ rōnem habit⁹.nō āt iordinatio act⁹ q̄ cū actu trāsit. inordinaᵒ āt nafe manet.ꝛ q̄si ꝯsa ē i naturā.qꝛ sꝑ cū nafa accipit̃ ꝛ habet̃.iō negat̃ ꝯña.qꝛ sic actuale ꝛ originale pctō. nō sūt pctā vni⁹ rōis.ita nec iordinatōes eoꝝ. Itēmꝫ ꝗ.si iordinatio vni⁹ nō p̄t ꝯcipi sub rōe habit⁹.q̄ scꝫ trāsit ꝛ ē ipius act⁹.sic iordinatio alteri⁹ ꝙ ē nafe cū q̄ ꝑmanet. vide D.san.de malo q.iiij.ar.ij.ad q̄rtū ꝓpe fine.nec tn̄ seq̄t̃ rē ¶ Nota circa h̄ ꝙ D.i solone cū dr̄.ꝑ iordinata dispō ac c⁹ rē.capit ei dispōem large ꝓ oi ꝯditōe ꝑuatia vl' positia

¶ Ad tertiū dōꝫ.ꝙ obiectio illa ꝓcedit de habitu q̄ potētia iclinat̃ i actū.tal' āt habit⁹ nō ē pctm̄ originale ꝙuis etiā ex pctō originali seq̄t̃ aliq̄ iclinatio in actū iordinatū nō directe sꝫ idirecte.i.ꝑ remotōeꝫ ꝓhibētis.i.original' iustitie q̄ ꝓhibebat iordinatos motus.sicut etiā ex egritudie corpali idirecte seq̄t̃ inclinatio ad mot⁹ corpales iordiatos.nec dꝫ dici ꝙ peccatū origiale sit habit⁹ ifusus aut acq̄sit⁹ ꝑ actu nisi p̄mi parētꝫ.n̄ āt hui⁹ ꝑsone sꝫ ꝑ vitiatā originē inat⁹

¶ Dōꝫ circa maiorē notādo.ꝙ vt hꝫ D. in de malo q.iiij.ar.ij.argu.vj.ꝛ i solone Scdōꝫ theologos ē dña int̃ habit⁹ ꝛ act⁹ bonos ꝛ malos.qꝛ habit⁹ bon⁹ p̄cedit actū bonū.act⁹ āt mal⁹ p̄cedit habitū malū.ꝛ rō ē.qꝛ act⁹ bonus theologice loq̄ndo.q̄ ē meritori⁹.nō ē nisi ab habitu infuso.ꝙre act⁹ p̄supponit habitū In mal' āt opꝫ eē ꝯtrio mō.qꝛ habit⁹ mal⁹ nō p̄t eē ex ifusiōe. sꝫ solū ex acq̄sitōe q̄ ē ꝑ act⁹.ꝛ iō act⁹ mali p̄cedūt habitus malos theologice loq̄ndo.sec⁹ ē de habitib' bonis moralr̄ loq̄ndo.qꝛ et hi sunt posteriores actib'.vtpote ex actib' acq̄siti. sꝫ de mal' habitib' videt̃ eē apparētia ꝙ sint posteriores actib' saltē theologice loq̄ndo.ꝙre assumit maior.in mal' act⁹ sꝑ p̄cedit habitū. Dico igit̃ ad maiorē.ꝙ i mal' act⁹ p̄cedit habitū opatiū ꝑsonalē ꝛ positiū.ꝛ h̄ loq̄ndo theologice ꝛ philosophice. Sed nego de habitu.vl' q̄si habitu eēndi ꝛ naturali ꝛ ꝑuatio Cōstat enī ꝙ aliq̄ sunt q̄si habitualr̄ in firmi stati in ip̄a ꝯsiatōe passiua an̄q̄ iordinate viuāt.in firmitas tn̄ ē habit⁹ eēndi mal⁹.vt patuit sup̄. Sic i ꝓposito.corruptio ꝛ iordinaᵒ nafe stati trahit̃ i accipiēdo naturā. Ad ꝓbatōeꝫ dico.ꝙ null⁹ habit⁹ mal⁹ ē ifusus a deo.illa simplr̄ ꝯcedit̃. Sꝫ ad illā ꝙ ois sit acq̄situs.dico sub distictōe.qꝛ si itelligat̃ ꝙ ois habit⁹ sit acq̄sit⁹ actu ꝓprio ꝛ ꝑsonali h̄ntꝫ habitū negat̃.nō solū in ꝓposito q̄d te net̃ fide.sꝫ etiā i nafalib'.qꝛ iuxta sup̄dicta.q.l.ar.ꝓ.ꝛ.q. lxiij.ar.j. Aliq̄ habit⁹ vl' saltē habituales dispōes sūt nec h̄ innate.dat̃ igit̃ mediū int̃ ifusuꝫ ꝛ acq̄situ actu ꝓprio. qꝛ innatū ꝛ acq̄situ actu alteri⁹.ꝛ ꝑferri q̄n habit⁹ seq̄t̃ ꝑuationē alicui⁹ q̄d ali⁹ p̄t demereri.habit⁹ enī de q̄ s̄mo ē nō causat̃ ex actōne. sꝫ ex subtractōe actōnis.cui⁹ subtractionis cā demeritorie fuit pctm̄ ade. ꝛ iō tal' habit⁹ ē causatus ꝛ inat⁹ eo mō q̄ p̄t inasci ex actu alteri⁹ ad sensum dictū.ar.ꝓ.qꝛ cā carētie original' iust̄ᶜ.ꝛ ꝑ ꝯñs iordinatiōis ꝑtiū aie ē a deo nō agēte. cuius nō actōnis cā fuit pctm̄ ade. Ad minorē.pctm̄ origiale nō p̄cedit aliq̄s actus.vꝫ.nō aliq̄s act⁹ hui⁹ ꝑsis ꝯtrahētꝫ originale.p̄cedit tn̄ act⁹ p̄mi parētꝫ demeritori⁹ subtractōis iust̄ᶜ original' ad quā seq̄t̃ ille habit⁹ Ultra.ꝗ nō ē habit⁹.vꝫ.positiu⁹ et iclināns ad opatōeꝫ.ꝛ h̄ itellige directe.sꝫ tn̄ idirecte in ꝯtrū ille habit⁹ hꝫ ānexā remotōeꝫ original' iust̄ᶜ q̄ ꝓhibebat ne vires aie in act⁹ ꝛ mot⁹ iordinatos ꝓsilirent. vt hꝫ i i'ta. Et 2ᵒ ꝓbat ꝛ bn̄ ifert ꝯñs.ꝙ nō ē habit⁹ acq̄situ⁹ actu ꝓprio subiecti.qꝛ ꝓles añ ꝯtractōeꝫ original' nil

Hit⁹ origial' peti.an sit in fus acq̄situs aut inat⁹

agere potuit.q̄d sit ꝯnatm̄ habit⁹ moral' mali ꝛ vitiosi. Et no ꝓbat q̄n sit habit⁹ inat⁹ ꝛ acq̄sit⁹ ex actu alteri⁹.nō q̄dē agēte habitū directe. sꝫ qꝛ demeritorie. tollit actōem. ad cui⁹ ablatōeꝫ seq̄t̃ ille habit⁹. Hec san.in de malo sup̄ dr̄ ad h̄ argumētū sub hꝫ verbis. ꝙ obiectio illa ꝓcedit de habitu ꝑsonali positiue dicto.tal' āt habit⁹ nō ē pctm̄ originale. Et añ h̄ dr̄.sic habit⁹ vitiosus q̄ ē ꝓpri⁹ hui⁹ ꝑsone ē acq̄sit⁹ ex actib' hui⁹ ꝑsone.ita ꝛ habitual' ꝯcupia q̄ ꝑtinet ad pctm̄ nafe ē acq̄sita ex volūtario actu p̄mi parētis.nō ē āt natural' ꝓprie loq̄ndo.neq̄ ifusa.hec ille. Ubi pꝫ q̄ dicta sūt.ꝛ ꝙ habit⁹ original' peti nō ē natural' ꝓprie Cū q̄ tn̄ stat ꝙ D.hic dr̄ qꝛ innat⁹. nō enī ē natural' q̄si ex p̄ncipijs nafe causat⁹. sꝫ inat⁹.qꝛ cū natura acceptus. sicut ꝛ iustitia original' dicebat̃ hoc mō bonū naturale. vt patuit ar ꝓᶜ q̄stiōis p̄cedētis

¶ Utrū in vno hoie sint multa originalia.

AD scdm̄ sic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ in vno hoie sint multa originalia pctā. dr̄ enī i psal. Ecce enī i iniq̄tatib' ꝯcept⁹ sū.ꝛ i pctis ꝯcepit me mr̄ mea. sꝫ pctm̄ i q̄ hō ꝯcipit̃ ē originale.ꝗ plura pctā originalia sunt i vno hoie. ¶ ꝓ.vn⁹ ꝛ idē habit⁹ nō iclinat ad ꝯtria.habit⁹ enī inclinat ꝑ modū nature q̄ tēdit i vnū.sꝫ pctm̄ originale etiā i vno hoie iclinat ad diuersa pctā ꝛ ꝯtria.ꝗ pctm̄ originale nō ē vn⁹ habit⁹ sꝫ plures. ¶ ꝓ pctm̄ originale ificit oēs aie ptes.sꝫ diuerse ptes aie sūt diuersa subiecta peti.vt ex p̄missis pꝫ.cū igit̃ vnū peccatū nō possit eē i diuersis subiectꝭ.videt̃ ꝙ pctm̄ originale nō sit vnū sꝫ multa. ¶ Sꝫ ꝯtra ē q̄d dr̄ Jo ꝓᵒ Ecce agn⁹ dei.ecce q̄ tollit pctm̄ mūdi.q̄d singulariter dr̄.qꝛ peccatū mūdi q̄d est pctm̄ originale ē vnū vt glo'a ibidem exponit

G

q.lxxxj.

¶ Hic q̄rit̃.an i vno homie sint plura originalia pctā. qꝛ enī dictū ē ar.ꝓ.ꝙ originale dicat habitū corruptū viriū aie.ꝛ qꝛ multe sunt vires destitute ꝛ inordinate.iō rōbilr̄ q̄ritur.an sint plura originalia.

¶ Rn̄deo dōꝫ.ꝙ i vno hoie ē vnū pctm̄ originale.cui⁹ rō duplex accipi p̄t. Uno mō ex pte cause peccati original'.dictū ē enī sup̄ ꝙ soluꝫ p̄mū pctm̄ p̄mi parētis i posteros traducit̃.vn̄ pctm̄ origiale i vno hoie ē vnū nūero.ꝛ in oib' hoib' est vnū ꝓportiōe in respectu .s.ad p̄mū principiū

q.lxxxj.ar.j

¶ Hec.satisfaat q̄stio vna ꝯclone affirmatiua ꝙ sic. in p̄ncipio corpis quā tn̄ postea i ꝓbationib' resumit cū maiori explicatōe. Cōclusio ꝗ tal' ē. in vno homie ē vnū pctm̄ originale. vnū scꝫ etiā in nūero. ꝛ in diuersis .imo oib' hoib' ē vnū specie.ꝛ ꝓpe rōe diuersuꝫ nūero. Hāc cōclusionē ꝓbat duplici rōe.2ᵒ ibi. Alio mō. Pria ꝗ rō sumit̃ ex pte cause peti original'. ¶ Pro q̄ nota.ꝙ pctm̄ originale dr̄ hr̄e cām.nō q̄dē ꝓductiuā ꝛ effectiuā. qꝛ entia rōis nō hn̄t cām effectiuā agentē positiue.sꝫ hn̄t cām demeritoriā.q̄ subtrahit habitū original' iustitie. q̄ sublata seq̄t̃ tal' ꝑuatio.q̄ tn̄ extra aiam nihil reale ponit.sꝫ dr̄ nō eē iustitie original' q̄ dꝫ adesse. Isto enī ꝑuatio nihil reale ponat.ꝛ habeat tn̄ eē apphēsum.tn̄ sine oi ope itellect⁹ rei ꝯuenit.sicut sortes nullo itellectu ꝯsiderāte ē cec⁹.ꝛ cecitas nihil in eo ponit. Esse enī cecū.nō ē eē aliq̄d.sꝫ carere aliq̄.scꝫ visu.q̄ aliq̄s caret oib' dētib'. Entia enī q̄ rōis vt sunt ꝑuatōes ꝛ relatōes rōnis. Ad h̄ q̄d de aliq̄ actu dicant̃ req̄rūt cām ꝛ fundamētū ꝓximū. Et igit̃ ꝙ

Quale cām hꝫ originale

peccatū originale dē priuatōes formalr̄. ꝛ relatōes rōis mate rialr̄. ideo ē cᵘ aliq̄ cā. scʒ demeritoria subtractōis original' iusticie. sicut ꝛ cā cecitatis ē q̄ aufert visū. cū ꝯiūs entia rōnis nō habeāt cām productiuā dantē eis eē extra aīas. tn̄ requi rūt cām. vt circa subiectū ꝯcipi possint. ¶ Hoc notato ar guit' p ꝯclone pᵒ. solū pᵐ pctm̄ primi parētis i posteros tra ducit'. igit' ꝯclo vera. Añs patuit. q. lxxxi. ar. ij. tenet ꝯña. qꝛ ab vna cā nūero vniᵘ rōis ꝛ defectiua causat' i vno re ceptiuo vnᵘ defectᵘ i nūero. ꝛ q̄ sit vnū ꝓportōe patet. qꝛ oibꝰ inest i respectu ꝛ habitudie ad vnū pncipiū ¶ Nota āt. q̄ qꝛ actualia alia a pᵒ pctō nullū defectū causant i no bis. sʒ solū vnū pctm̄. scʒ pᵐ. causat i nobꝰ defectū origina lē. ideo oʒ q̄ causet i oibꝰ silem defectū ꝛ ꝓportionabilē Nec obstat. q̄ sol ꝛ celū vnū ex pte causet diuersos effectᵘ specie in īferiorībꝰ. vt̄ pᵒ. qꝛ ibi sunt diuersa recipiētia. ꝛ diuerse dispōnes materie. In ꝓposito āt receptia st̄ eiusdē rōis. qꝛ oēs recipiūt illū defectū. inq̄ʒ sūt naturales filij ade ꝓge niti ab eo s̄m seminalē rōem. Tū 2ᵒ. qꝛ sol ē cā pfectiua. supeminēter ꝯtinēs ples effectᵘ specie. Pctm̄ āt pᵐ ade nō ē cā pfectiua. sʒ destructiua ꝛ defectiua. q̄re nō causat in suo gn̄e causandi nisi vnū defectū. qꝛ nō demeruit illud pctm̄ nobꝰ subtrahi nisi iusticiā originalē. Scd̄a rō

¶ Alio mō pt accipi rō eiᵘ ex ipa eēntia originalis pcti. in omi em̄ inordinata dispositōe vnitas speciei ꝯsiderat' ex pte cause. vnitas āt s̄m nūerū ex pte sub iecti. sicut pʒ in egritudine corpali. sunt em̄ diuerse egritudines specie q̄ ex diuersis causis pcedūt. pu ta ex supabūdātia calidi vl' frigidi. vel ex lesione pul monis vel epatis. vna āt egritudo s̄m spēm in vno hoie nō est nisi vna numero.

¶ Procedit ex ipa eēntia original' pcti q̄ tacta ē ar. pͨ cedēti. qꝛ videlʒ s̄m eēntiā suā ē iordinata dispō ptiū aīe ¶ Pro q̊ nota. q̄ stricte accipiendo eēntiā ꝛ spēm. tūc nō ꝯpetit nisi entibꝰ realibꝰ. q̄ sunt i aliq̊ decē gener. vt pʒ p. Tho. in de ente ꝛ eēntia in pncipio. qꝛ āt originale pctm̄. nec q̊ ad formale. nec q̊ ad materiale ē i aliq̊ gener. Nā priua tio ipa nō ē res alicuᵘ gn̄is. nec ꝯcupiscētia vt ē materia le original' pcti. ideo qn̄ D. dt ꝛ loq̄t' de eēntia pcti original' dʒ itelligi extēso noīe eēntie. p q̊ddidtate ꝛ formalitate En tia em̄ rōis vt priuatōes ꝛ relatōes rōnis. esto nō habeāt naturā vl' eēntiā. hn̄t tn̄ suas q̊dditates ꝛ formalitates. Distīguunt' em̄ priuatōes duoꝝ habituū formalr̄. sicut ꝛ due relatōes rōis. vt pʒ de dextro ꝛ sinistro in colūna. silr̄ de cecitate ꝛ surditate. q̄re ꝛ originale pctm̄ hʒ eēntiā lar ge accipiēdo eēntiā. ¶ Arguit' g̊ sic 2ᵒ. in oī inordinata dispōne. vnitas spēi ꝯsiderat' ex pte cause. vnitas āt s̄m nūeꝝ ex pte subiecti. sʒ cā huiᵘ corrupte dispōis q̄ dr̄ ori ginale pctm̄. ē vna tm̄ respectu oīm originaliū. igit' ꝛ pctm̄ originale ē vnū specie. ꝛ i hoie vno. vnū nūero ꝛc. Maior illa pʒ exēplariter de egritudie corpali q̄ ē etiā iordinata dispō. qꝛ sunt diuerse egritudies specie. q̄ ex diuersis cau sis pcedūt. puta ex supabūdātia calidi ꝛ frigidi. vl' ex lesi one pulmonis. vl' epatis. ꝛ p ꝯñs ex vna cā ē vnitas spe cifica Si qs em̄ dolet caput. qꝛ nimis bibit. ꝛ aliᵘ silr̄. hn̄t infirmitates vniᵘ rōis distinctas solū nūero ꝓpt distinc tionē subiectoꝝ. sʒ vnitatē specificā hn̄t ex vnitate cause. Scd̄a ps pʒ silr̄ de egritudie corpali. qꝛ egritudo vna s̄m spēm i vno hoie nō ē nisi vna nūero. qꝛ accītia ꝛ hr̄ia mo dū accītiū. hn̄t vnitatē nūeralē ex vnitate subiecti. Et dr̄ notāter vna s̄m spēm nō ē nisi vna nūero i vno subiecto. qꝛ nō ē incōueniēs. vt ples s̄m spēm. sint etiā ples nūero

qꝛ pl'alitas specifica fert secū pluralitatē nūeralē. nō q̄ q̄ libet habeat ples nūero distinctas Sʒ qꝛ ipe specifice dis stincte sunt etiā nūeralr̄ distincte. sicut pʒ q̄s laborat i stoma cho ꝛ epate duabꝰ ifirmitatibꝰ specifice distictis. ꝛ q̄libet in suo subiecto ē vna tm̄ nūero Patʒ igit'. q̄ qn̄ iordinatōes etiā diuersaꝝ ptiū pueniūt ex vna cā. tūc st̄ vna infirmi tas specie ꝛ nūero i eodē. Et i diuersis distincte nūero. ꝛ tn̄ eedē i specie. sʒ iordinatio pcti original' oīm ptiū oīm hoīm puenit ex vna cā. igit' ꝛc. ¶ Nota āt D. Bonauē. in 2ᵒ sen. dis. xxxij. q. p. ar. iij. q̄ dupl'r ꝯtigit eē iordinatōes in ptibꝰ alicuiᵘ totiᵘ Vnoᵒ. qꝛ soluit' illa eq̄litas. ex q̄ oīm pti ū bona habitudo erat Scd̄o. qꝛ soluit' aliq̊d coꝝ. q̊d de terminatā ptē fulcibat. sic ꝯtingit fieri debilitatē i ptibꝰ cor poris. ex eo q̄ soluit' eq̄litas ꝯplexiōis. ex q̄ erat vigor in oibꝰ ptibꝰ corporis. sicut i febre accidit Et ideo vna febris ē q̄ p tes corporis debilitāt'. ꝛ nō singl'e febres i singul' ptibꝰ cor poris. Cōtingit āt ptes corporis debilitari p h. q̄ defectᵘ ē alicuiᵘ. in q̊ virtus mebri ꝯsistebat. Et tunc oʒ. q̄ diuersis ptibꝰ. diuerse corruptōes videāt'. sicut q̄ oculᵘ sit lippus. ꝛ pes ē claudᵘ ꝛc. Corruptōi āt cōi assimulat' pctm̄ origi nale. q̄ corrupit oēs vires. ex dissolutiōe cōis harmonie. q̄ aīa oēs ꝛ ptes corporis ꝯtinebat. Pctm̄ vero actuale cor rūpit potētiā ꝛ ptē aīe. ꝯtū ad id q̊d ē sibi ꝓpriū. Et plu riū potiaꝝ sunt ples corruptōes ꝛc. Deinde cū dr̄

¶ Causa āt huiᵘ corrupte dispositionis q̄ dr̄ ori ginale pctm̄ ē vna tm̄. s. priuatio originalis iusticie p quā sublata ē subiectio hūane mētis ad deū. ꝛ ideo pec catū originale est vnū specie. ꝛ in vno hoie nō pt eē nisi vnū nūero. in diuersis āt hoībꝰ ē vnū specie ꝛ p portione diuersum numero

¶ Ponit minorē p 2ᵃ rōe. q̄ tal' ē. priuatio original' iusti cie ē cā illiᵘ iordinatōis. p quā originalē iusticiā sublata ē subiectio hūane mētis ad deū. q̄ cessante cessauit ꝛ subie ctio viriū ad mētē. ꝛ ita sequuta ē iordinatio ꝛ rebellio ad mentē ꝛc. sʒ illa subtractio ē vtriq̄ʒ vna cā. in vno vna i nu mero. in pluribꝰ vna specie ꝛc. ¶ Nota circa hec. q̄ pᵃ rō dt. q̄ cā original' pcti ē pᵐ pctm̄ ade. Scd̄a vero rō dt. q̄ priuatio original' iusticie. ē cā iordinate dispōis. q̄ dr̄ ori ginale pctm̄. Sʒ illa nō ꝯriant'. qꝛ pᵐ pctm̄ ade. ē cā prima demeritoria pcti original'. ꝛ q̊ ad materiale ꝛ q̊ ad forma le. sʒ priuatio original' iusticie. ē s̄m modū itelligēdi cā ma terial' i originali. sicut remotio ꝓhibētis illud materiale. qꝛ priua tio formalr̄ remouet iusticiā originalē. q̄ stāte nō eēt illa in ordinatio viriū. Est g̊ pctm̄ ade cā demeritoria effectiua original' sʒ priuaᵒ original' iusticie. ē cā imediata p accīs. sicut remotio ꝓhibētis materiale in originali ꝛc. Soluit' obie ctio

¶ Et ꝯfirmat' ꝯclo argumēto in ꝯtrarium

¶ Ad primū g̊ dōm. q̄ pluraliter dr̄ in pctis s̄m il lū morē diuine scripture q̄ frequēter ponit pluralis nūerꝰ p singulari. sicut matth. ij. Defuncti sunt q̄ q̄re bāt aīam pueri. vel qꝛ in pctō originali virtualr̄ pex istūt oīa pctā actualia sicut in q̄dā pncipio. vñ ē mul tiplex virtute. vl' qꝛ in pctō primi parētis q̊d p originē traduciť fuerūt plures deformitates. s. supbie. ino bedientie. gule. ꝛ alia hmōi vel qꝛ multe ptes aīe in ficiunt' per peccatū originale.

¶ Dōm ad maiorē q̄drupl'r. pᵒ. qꝛ s̄m modū scrip ture vtit' plurali p singulari. sicut dr̄ defuncti sunt q̄ q̄rebāt Et tn̄ vnᵘ solᵘ. s. herodes. q̄rebat aīam pueri. Scd̄o dr̄. q̄ dr̄ pluralr̄. nō qꝛ actu plura sint. imo actu ꝛ in se vnum

multa tñ ṽtute rō. Tertio. q2 in originali aliq̄s pricipat pctm̄ originale originãs.qð cito eēt vnū fm̃ subam act⁹. erat tñ mltiplex in deformitate ꝛc̄. Quarto ꝓ3 in pluras li ꝓpt effectū ei⁹.q̄ ē inficere mltas ptes aie. Nō āt intelli git ꝙ sit mltiplex i vno ſʒ se.q̄re ɔcessa minore.negaꝶ ɔn̄a

¶ Ad scōm dōm.ꝙ vn⁹ habit⁹ nō pt inclinare ꝑ se ꝛ directe.i.ꝑ ꝓpriā formā ad ɔtraria.ſʒ indirecte et ꝑ accidēs.i.ꝑ remotionē ꝓhibētis sicut soluta ar monia corpis mixti.elemēta tendūt in loca ɔtraria et sil̄r soluta armonia originalis iusticie diuerse aie potētie in diuersa ferunꝶ.

¶ Dōm ad maiorē.vn⁹ ꝛ idē habit⁹ nō inclinat ad ɔ̄tria directe.veruʒ.q2 ex natura sua mouet ꝛ disponit ad vnū actū sibi ɔueniētē.ꝛ ita ꝑ se ꝛ directe mouet ad vnū Sʒ dico.ꝙ idē habit⁹ pt iclinare ꝛ mouere ꝑ accn̄s ad ɔ̄ ria.inq̄tū remouet ꝓhibēs ɔ̄rios mot⁹. sicut abeūte ṽtu te q̄ miscibilia in mixto ɔtinebat.sequunꝶ motus diuersi diuersoꝝ ꝑ illā ṽtutē ɔtētoꝝ. Ad minorē.si itelligiꝶ dis recte.negaꝶ.ſʒ ɔcediꝶ ꝙ ꝑ accn̄s.q2 remouet iusticiā origi nalē.q̄ oīa pctā cohibuisset.ſʒ negaꝶ ɔn̄a. q2 nō ē incōue niens vt idē remouēs ꝓhibēs.sit cā ꝑ accn̄s diuersoꝝ mo tuū.sicut si q̄s remoueat colūnā sup q̄ diuersa ꝛ diuersaꝝ ɔditionū ɔtineanꝶ.tal' vn⁹ ꝛ ꝑ vnā remotōem erit cā di uersoꝝ motuū.ſʒ nō directe ꝛ ꝑ se.ſʒ natura in eis ɔsistēs est ꝑ se causa mouens ꝛc̄.

Ad tertiū dōʒ.ꝙ pctm̄ originale inficit diuersas ptes aie fm̃ ꝙ sunt ptes vni⁹ toti⁹.sicut ꝛ iusticia ori ginalis ɔtinebat oēs aie ptes in vnū.ꝛ iō ē vnū tm̄ pctm̄ originale.sicut etiā est vna febris in vno hoie. q̄uis diuerse partes corpis grauentur

¶ Dōm ad maiorē.pctm̄ originale ificit oēs aie ptes nō qualibet fm̃ se ꝛ rōe dissolutōnis alicu⁹.qð ꝑtineat ad ptē aliquā determiatā tm̄.ſʒ inficit oēs ptes rōe disso lutōis cōis harmonie.q̄ se extēdebat ad oēs ptes.sic̄ i p° notabili dictū fuit de febre.q̄ vna exn̄s inficit oēs partes corpis rōe dissolutōis cōis eq̄litatꝭ humoꝝ. Ad mino rē.diuerse ptes aie sunt diuersa subiecta pcti. Dico ꝙ di uerse ptes aie sunt diuersa subiecta pcti actual'. Et h̄ pʒ ex p̄miss.a.scʒ in q.lxxiiij.ſʒ nō sunt diuersa subiecta origi nal'.imo oēs sil' sunt vnū subiectū original'. q2 vt patuit notabili p°.tale originale ē inordinatio q̄ tollit eq̄litatē ꝛ harmoniā extendentē se ad oēs ptes. Actuale ṽo tollit. qð respicit potentiā determiatē. Ultra. Cū igiꝶ vnum

Idem pctm̄ an possit eē i diuersis subiectis pctm̄ nō possit eē i diuersis subiectꝭ. Dico ꝙ ṽa ē de actu ali p̄sertim.q2 h̄ saltē nō ē fm̃ idē i diuersis subiectꝭ. ꝛ nō ē in diuersis disparatis. Dico etiā ꝙ originale vnū nō ē in diuersis subiectꝭ.ſʒ ē i vno subiecto h̄ñte ples ptes.q̄re ne gaꝶ ɔn̄a.q2 cū pctm̄ originale sit pctm̄ nature hūane. sic̄ natura hūana ex multꝭ ptib3 ɔponiꝶ.ꝛ tñ vna ē.ita mlta ɔcurrūt ad originale pctm̄.scʒ defect⁹ diuersaꝝ ptiū hu mane nature. ¶ Uñ posset dici ꝙ pctm̄ originale vnū in vno hoie nō ē vnū vnitate simplicitatꝭ. q̄si dicat vnū de fectū tm̄.ſʒ ē vnū vnitate q̄si aggregatōis ꝛ ordinis. q̄re esto.inficiat mltas ptes.q2 tñ ex vna cā ꝓuenit illa ifectio et q2 inficit ptes vt sunt vni⁹ toti⁹.iō in vno hoie ē vnum

An original iusticia fuerit formalr i corpe. originale. ¶ Nota circa h̄.ꝙ harmonia iusticie original' extēdebat se ad oēs ptes corpis.ꝛ ꝑ ei⁹ subtractōez cau sata ē dissolutio oīm ptiū.nō q2 illa iusticia inerāt oib3 mē bris formalr̄ illa eñ nō ē mens d.sanc.vt pʒ p.ꝑ.q.xxvij ar.p.q2 corp⁹ nō erat idissolubile ꝑ aliquē imortalitatis

vigorē in eo exn̄tē.ſʒ inerat aie vis q̄dā supnaturalr̄ diui nitus data ꝑ quā poterat corp⁹ ab oī corruptiōe ꝓseruas re.q̄diu deo subiecta mãsisset. ita ꝙ illā ṽtus extēdebat se effectiue ad oēs ptes. formalr̄ āt soli aie inerat. Quãq̄ Scot⁹ nulla rōe duct⁹.in 2°.di.xix.q.p. nō videat quō q̄litas in aia posita.possit p̄seruare corp⁹ passibile ne pa tiaꝶ a ɔ̄rio. ¶ Sʒ nō satis aduertit nec tribuit Scot⁹ au ctoritati bti Augustini.q̄ vult hoiem sibi fuisse auctorez vite. Nec in re dubia maior rō auctoritate diuina que ꝑ sanctos eius innotescit

¶ Utrū pctm̄ originale sit ɔcupiscentia. H

Ad tertiū sic ꝓcediꝶ. Videꝶ ꝙ pctm̄ origi nale nō sit ɔcupiscētia. oē eñ pctm̄ est ɔtra naturā. vt dt damas.in ij.li.ſʒ ɔcu piscētia ē fm̃ naturā.ē eñ ꝓpri⁹ act⁹ ṽtu tis ɔcupiscibilis q̄ ē potētia naturalis.g̊ ɔcupiscen tia nō est pctm̄ originale. ¶ P̄.per pctm̄ originale sīt in nobis passiones pctōꝝ.vt pʒ ꝑ aplm̄ Ro.vij.ſʒ multe alie sunt passiones p̄ter ɔcupiscētiā.vt supra q.xxiij.ar.ij. habitū ē.g̊ pctm̄ originale nō magis ē ɔcupiscentia ar.iiij. q̄3 aliq̄ alia passio. ¶ P̄.per pctm̄ originale ɔordinā tur oēs aie ptes.vt dictū ē.ſʒ intellect⁹ ē supremꝰ in ar.p°. ad ij. ter aie ptes. vt pʒ ꝑ p̄hm in x.ethi.g̊ pctm̄ originale magis ē ignorātia q̄3 ɔcupiscētia. ¶ Sed ɔtra ē q̄d Aug.dt in libro retractationū. Cōcupiscētia est rea tus originalis peccati.

¶ Hic q̄rit̄ itez de q̄dditate original'.an sit ɔcupiscē tia.nam scti aliq̄ dixerūt ꝙ sit ɔcupiscētia. ¶ Nota.ꝙ ꝑ ɔcupiscētiā nō itelligiꝶ actual mot⁹ ɔcupiscibil'.sed in telligiꝶ ꝓnitas isterioꝝ viriū a volūtate mobiliū ad iordi nate appetēdū.ita tñ ꝙ sub ista ɔcupiscētia ɔp̄hēdaꝶ ꝛ ig norātia ꝛ breuit' defect⁹ oīm aliaꝝ potn̄aꝝ a volūtate.cū volūtatꝭ defect⁹ ꝓueniēs ex originali dr̄ malicia.q̄ ē desti tutio volūtatꝭ ab originali iusticia ſʒ quā icurrit ꝓnitatē ad mala digendū.q̄ malicia volūtatꝭ ē formale original'

¶ Rñdeo dōm.ꝙ vnūquodq3 h3 spēm a sua for ma.dictū ē aūt sup.ꝙ spēs pcti originalis sumiꝶ ex ar. ij. sua causa.vñ oportet ꝙ id qð est formale in origina li pctō accipiaꝶ ex pte cause pcti originalis

¶ Hoc.in corpe pmittit p° vnā ɔclōnē fundamētalē ex q̄ 2° ꝓcedit ad ꝓbādā ɔclōnē mīnā circa finē.ibi.op positoꝝ ꝛc̄. Cōclusio fundamētal' ē ista. Oportet ꝙ id ꝙ ē formale i originali pctō accipiaꝶ ex pte cause pcti origi nalꝭ.i.id ꝙ se tenet ex pte cause pcti original'.scʒ q̄ ad ma teriale ꝛ ɔcupiscētiā. h̄ sit formale. ita ꝙ defect⁹ ille q̄ ē in cā altert⁹ defect⁹.dicend⁹ ē formale.ꝛ defect⁹ causat⁹ ma teriale. Cōstat āt iuxta dicta.ꝙ iō hō icurrit ꝓnitatē cō cupiscētiā.q2 volūtas auertit se a deo. Et iō auersio vo lūtatꝭ habitual' q̄ ē carētia original' erit formale. Ad h̄ tē dit ista ɔclo ꝓbaꝶ ɔclo.ab eo accipiꝶ formale.a q̄ accipiꝶ spēs.ſʒ spēs pcti original' sumiꝶ ex cā.igiꝶ ɔclo ṽa. Ma ior pʒ.q2 vnūq̄dq3 h3 spēm a sua forma.ꝛ ꝑ ɔn̄s ab eodē sumiꝶ formale ꝛ spēs. Minor pʒ ex ar.ij.q2 originale est dispō inordinata.q̄ h3 spēm ex cā. Et g̊ vult ɔclo.qð illð erit formale.qð ē ex pte cause.i.volūtatꝭ se a deo auertētꝭ

¶ Oppositoꝝ āt opposite sunt cause. ē igiꝶ atten dēda cā original' pcti et cā original' iusticie q̄ ei op poniꝶ.tota āt ordinatio original' iusticie ex h̄.ꝙ ē vo

lũtas hoĩs erat deo subiecta. q̃ q̃dẽ subiectio pmo et
q.ij. ar. p. pncipalr̃ erat p volũtatẽ. cuiꝰ ẽ mouere oẽs alias p/
tes in finẽ. vt sup̃ dictũ ẽ. vñ ex auersione volũtatis
a deo ꝯsecuta ẽ inordinatio in oĩb9 alijs aĩe viribus
Sic ḡ puatio originał iusticie p quã volũtas sub/
debał deo ẽ formale in pctõ originali.

¶ Hic ꝯsr̃ D. satisfacit q̃sito tali ꝯclõne bimẽbri cũ restrictõe Pctm̃ originale materialr̃ q̃dẽ ẽ ꝯcupiscẽtia. formalr̃ ẽ defectꝰ originał iusticie. Circa istã ꝯclõnẽ D. pᵒ pbat eiꝰ scđaꝫ ptẽ. 2ᵒ pmã. ibi. Oĩs ãt alia ⁊c̃. Probał ḡ 2ª ps ꝯclõnis sic. Quicq̃d se tenet ex pte cause iordinationis viriũ iferioꝝ. h̃ se hꝫ formalr̃ in originali. sꝫ defectꝰ originał iusticie ẽ hmõi. igił ꝯclõ v̾a. Maior nota ex sup̃ dictꝭ circa ꝯclõnẽ fundamẽtalẽ. Minor pbał. id ẽ formale in pctõ. qđ accipił ex pte cause pcti originał. sꝫ puatio originał iusticie accipił. ⁊ tenet se ex pte cause pcti origi/ nał. igił minor v̾a. Maior nota. Minor pbał. puatio originał iusticie accipił ex pte volũtatꝭ auerse a deo. igił ex pte cause originał pcti. Añs pꝫ. q̃ puatio originał iusti/ cie sicut ⁊ iusticia ipa pncipalr̃ ẽ voluntatꝭ. Tenet ꝯña. quia oppositoꝝ opposite sunt cause. sꝫ tota ordinatio originał iusticie ex h̃ ẽ q̃ volũtas hoĩs erat subiecta deo. q̃ hꝫ mouere oẽs alias ptes i finẽ. igił ex auersiõe volũtatꝭ a deo. ꝯsequuta ẽ inordinatio i oĩb9 alijs aĩe virib9. q̃ inordinatio ẽ materiale originał. igił pꝫ ꝯña. q̃ volũtas ẽ cã originał pcti. ⁊ p ꝯñs id qđ tenet se (.i. respicit volũtatẽ ⁊ ẽ eiꝰ defectꝰ) ẽ cã defectꝰ i alijs potẽtijs. ⁊ sic p ꝯñs auersio habitualꝭ. q̃ ẽ defectꝰ originał iusticie i volũtate. p̄intelligił q̃si pncipiũ defectꝰ ⁊ deordinatõis i alijs virib9. ita q̃ ordine nature volũtas p̄intelligił puata originali iusticia. añq̃ alie vires itelligał deordinate. sic q̃ sicut i actuali pctõ adã. pus erat actualꝭ auersio volũtatꝭ. q̃ corruptio nature ⁊ iordinatio viriũ. ita i originali opꝫ p̄intelligere auersionẽ ⁊ defectũ q̃si habitualẽ i volũtate. añq̃ itelligił habitualꝭ ꝯcupiscẽtia. Et h̃ pꝫ. q̃ puatio originał iusticie tenet se ex pte cause. s. volũtatꝭ auerse. imo ẽ eiꝰ auersio. ⁊ p ꝯñs ex pte cause ⁊c̃. ¶ Circa iã dicta nota pᵒ. q̃ sicut ẽ i actuali pctõ actualꝭ auersio ⁊ actualꝭ ꝯuersio. sic ⁊ pportionabilr̃ ẽ i originali. Auersio ãt q̃ ẽ i actuali attribuił volũtati. cuiꝰ ẽ pncipalr̃ ad deũ ꝯuerti. vt pꝫ ex dictꝭ sup̃. Conuersio ãt ẽ oĩm potẽtiaꝝ mobiliũ a volũtate. sic in originali pctõ ẽ auersio ⁊ ꝯuersio. nõ q̃dẽ i ipo actu. sicut ẽ i actuali. sꝫ i aĩa ⁊ natura ipa fm diuersas potẽtias. p iusticiã eñ originalẽ pncipalr̃ ꝯuertebał volũtas in deũ habitualr̃ et alie vires mobiles ea mediante. ⁊ iferiores vires sub/ debãł volũtati. nec ferebãł pprio ipetu i sua obiecta. sed ꝯuertebãł iuxta ipetũ volũtatꝭ iherentꝭ deo. q̃re i originali pctõ qđ directe opponił iusticie originali. volũtas ipa destituta ẽ iusticia originali. ⁊ p ꝯñs auersa a deo. q̃ carẽtia dr̃ auersio habitualꝭ q̃si. q̃ videlꝫ nõ ẽ p habitum iusticie originał vnita deo. Et ex illa auersione a deo vires alie ꝯuertunł ⁊ habiles sunt ꝯuerti ad iferiora fm pprium ipetũ. ⁊ talꝭ habilitas q̃si habitualꝭ vocał ꝯcupiscẽtia et ẽ materiale i originali. ¶ Nota 2ᵒ. q̃ carẽtia ⁊ defectꝰ iusticie originał vocał formale i originali. Et ꝯcupiscẽtia materiale iuxta D. sanc. in de malo. q. iiij. ar. iiij. q̃ vt iã tactũ ẽ. iusticia originał debebał pncipalr̃ volũtati. tã/ q̃ motiua aliaꝝ viriũ. ⁊ p ꝯñs eiꝰ defectꝰ est pncipalr̃ in volũtate. id ãt q̃ ẽ ex pte agẽtꝭ ⁊ mouẽtꝭ ẽ sicut formale. qđ ãt ẽ ex pte mobilꝭ ⁊ patiẽtꝭ. hꝫ se sicut materiale. ⁊ iõ cũ carẽtia originalis iusticie se habeat ex pte volũtatis. ex pte ãt

In originali est auersio ⁊ ꝯuersio

aliaꝝ viriũ sit pnitas ad inordinate appetẽdũ. ideo defectꝰ volũtatꝭ hꝫ se vt formale. q̃uis eñ oẽs vires careãt iusticia originali. q̃ tñ ipa erat pncipalr̃ volũtatꝭ. iõ carẽtia eiꝰ sibi pncipalr̃ attribuił. Scđm ãt D. scđm 2ᵒ. di. xxx. q. p. ar. iij. iõ carẽtia iusticie originał ẽ formale. q̃ sicut in pctõ actuali ipa suba actꝰ ẽ materiale. sꝫ deordiatio a fine ẽ formale. ita i pctõ nature qđ ẽ originale. ipa deordinatio nature ⁊ viriũ eiꝰ ẽ i. q̃ materiale. ⁊ deordinatio a fine ẽ sicut formale. volũtatꝭ ãt natura ẽ fini ꝯiũgi ⁊ ordinẽ ad finẽ oĩb9 iponere. Et iõ destitutio volũtatꝭ ab illa rectitudie ad finẽ quã habuit in istitutõe nature i ipo pctõ originali ẽ formale. ⁊ h̃ ẽ defectꝰ vł puatio iusticie originał. p hãc eñ recte se habuit ad finẽ. Alie aũt vires. nate sunt recipe a volũtate ordinẽ ad finẽ Et iõ subtractio vinculi. q̃ sub ptãte volũtatꝭ ꝯtinebantur ẽ materiale. Et ex hac subtractõe seq̃ł ꝯcupiscẽtia habitualꝭ q̃ dr̃ materiale ⁊c̃. Ille ẽ modꝰ dicẽdi D. sanc. in 2ᵒ. Sꝫ h̃ in isto ar. D. vtił alio medio declarãdi. q̃re illa carẽtia originał iusticie originał sit formale. q̃ videlꝫ ẽ vł tenet se ex pte cause ipiꝰ ꝯcupiscẽtie. id ãt qđ ẽ ex parte cause hꝫ se formalr̃. sꝫ etiã qđ ẽ in effectu ex supiori cã. se hꝫ vt formale respectu ꝯditõis ꝯuenientꝭ effectui ex cã iferiori. ⁊ sic in pposito ꝯcupiscẽtia ꝯuenit. ⁊ ẽ ex puatõe originał iusticie. q̃ pᵒ hꝫ effectũ erat i volũtate ⁊c̃. Põt ⁊ aliꝰ modꝰ ẽẽ. q̃ illđ materiale nõ haberet rõem pcti. nisi ppł illđ formale. Si q̃s eñ miraculose formatꝰ haberet ꝯcupiscẽtiã. ⁊ nõ a destitutione originał iusticie. nõ eẽt pctm̃. Sꝫ q̃ a carẽtia iusticie debite. iõ ẽ pctm̃. Deinde cũ dicit

¶ Oĩs ãt alia inordinatio viriũ aĩe se hꝫ i pctõ originali sicut q̃ddã materiale. inordinatio ãt aliaꝝ viriũ aĩe pcipue in h̃ attẽdił q̃ inordinate ꝯuertunł ad bonũ cõmutabile. q̃ q̃dẽ inordinatio cõi noĩe pt dici ꝯcupiscẽtia. ⁊ ita pctm̃ originale materialr̃ q̃dẽ ẽ ꝯcupiscẽtia. formalr̃ v̾o ẽ defectꝰ originał iusticie.

¶ Probat pmã ptẽ ꝯclõnis sic. Et arguił sic. inordinatio aliaꝝ viriũ se hꝫ vt materiale i pctõ originali Sꝫ talꝭ iordinatio pcipue i h̃ attẽdił. qđ iordinate ꝯuertunł ad bonũ ꝯmutabile (subsumił) Sꝫ talꝭ inordinatio cõi noĩe pt dici ꝯcupiscẽtia. igił pᵒ ps ꝯclõnis v̾a qđ materiale ẽ ꝯcupiscẽtia. ¶ Nota ãt qđ materiale pcti originał vt tactũ ẽ. iuenił i oĩb9 potẽtijs. imo i corpis ptib9. q̃ Materiale originał nõ vt culpe.
hꝫ iclinatõeꝫ ꝯñã tẽdũt i corruptõeꝫ. sꝫ differẽter. q̃ talꝭ ꝯcupiscẽtia ⁊ materiale originał i his q̃ nõ obtẽperãt volũtati. sicut ⁊ ps vegetatiua iuenił sub rõe pene nõ culpe. Sꝫ in his q̃ nate sunt obedire volũtati. iuenił sub rõe culpe nõ q̃deꝫ actualꝭ sꝫ originałꝭ. ita q̃ ignorãtia q̃ ẽ carẽtia illiꝰ sciẽ naturalꝭ quã hõ i pᵒ statu habuissꝫ. sic pctm̃ originale. sicut pnitas sensualitatꝭ. Sola tñ q̃si habitualꝭ malicia volũtatꝭ. q̃ ẽ destitutio volũtatꝭ a recto ordie ad deũ sit pncipale ⁊ formale i ordie ad iordinatõeꝫ aliaꝝ viriũ Idem eñ itelligił p maliciã volũtatꝭ ⁊ destitutõeꝫ originał. vel saltẽ illa malicia hãc destitutõeꝫ seq̃ł imediate ⁊c̃. de h̃ q. seq̃nti ar. q. ce. iiij. Patꝫ ex his oĩb9 q̃ pctm̃ originale ꝯplectił duos defectꝰ gnales. Primũ ⁊ pncipale q̃ ⁊ ẽ cã. vel se tenet ex pte cause alteriꝰ. sꝫ defectũ iusticie originał q̃ p̄sente scđs defectꝰ nõ haberet locũ. scꝫ iordinatꝰ viriũ. aliud ãt. scꝫ iordinatõeꝫ iferioꝝ viriũ. q̃ causał ex pᵒ ⁊c̃. Patꝫ etiam q̃ ꝯcupiscẽtia nõ dr̃ totũ qđ ẽ pncipaliꝰ i pctõ originali. s. formale. sꝫ qđ minꝰ pncipale ẽ. s. materiale ⁊c̃. Et p hoc patꝫ satis responsio ad q̃situm articuli. q̃ peccatum originale partialr̃ est ꝯcupiscentia ⁊c̃.

☞ Et ↄfirmaẜ ↄtō argumēto in ↄtriū. Circa illd argumētū in oppositū. qd fundaẜ in auctoritate bti Augustini. cū dr. ↄcupiscētia ē reat⁹ pcti. ¶ Nota q sub cōcupiscētia vt dictū ē. intelligiẜ ois inordinatio facta i viribꝫ ⁊ ptibꝫ aie ⁊ corpis ꝑ carentiā originalis iustitie Illa igiẜ ↄcupiscētia ē reat⁹ pcti originaẜ. scꝫ cū relatōe ad pctm̄ pmi parētꝭ. Defect⁹ cm̄ ille nō hꝫ rōem culpe. nisi vt volūtari⁹ volūtate pmi parētꝭ. a q̄ ꝑ viciatā originē traduciẜ Et scdo. talẜ defect⁹ cū illa relatōe inuent⁹ i natura ↄlis. hꝫ rōem pcti originaẜ. dūmō sit in subiecto susceptiuo culpe. Nā i fm Aug⁹. p° retractationū. Cōcupiscētia dr pctm̄. q2 ē a pctō facta. Quare ↄcupiscētia i subiecto susceptiuo culpe. ē reat⁹ ⁊ culpa originaẜ materialr. cū relatione ad pctm̄ ade. fm se āt ē pena vẜ defect⁹. vñ nō ē tam reatus illa ↄcupiscētia q̄ culpa originaẜ vt est a pctō primi parentis ⁊ in subiecto capaci culpe

¶ Ad pmū ḡ dōꝫ q i hoie ↄcupiscibiẜ naturalr regiẜ rōne. inTm̄ ↄcupiscere ē hoi naturale inq̄tū ē fm rōnis ordinē. ↄcupiscētia āt q̄ trāscēdit limites rōis inest hoi ↄ̄ naturā. ⁊ talẜ ē ↄcupiscētia originaẜ pcti

¶ Maior pba. vt patuit sup̄. q. lxxj. ar. ij. q2 pctm̄ sic ⁊ vitiū. ē ↄ̄ naturā hois. vt hō ē. inq̄tū ē ↄ̄ rectā rōem. Ad minorē dico. q ↄcupiscētia absolute accepta ⁊ ↄcupiscētia fm sensuꝫ ē naturaẜ hoi inq̄tū aial. Sꝫ ↄcupiscētia ordinata fm ordinē rōis ē naturaẜ hoi vt sic Cōcupiscentia āt q̄ ē pter ordinē rōis. ē ↄ̄ naturā hois. vt rōnaẜ ⁊ hō, ⁊ vt institut⁹ ē in p° institutōe. Et dico q talẜ ↄcupiscentia accepta ꝑ deordinatōe cuiuslibet ptuꝭ tēdentꝭ vẜ male disposite ↄ̄ ordinē rōis. ē materiale pcti originalis.

Ad pbatōeꝫ dico p°. q nō accipiẜ h̄ ↄcupiscētia vt ē ꝓpri⁹ act⁹ ↄcupiscibiẜ. sꝫ mō q̄ dict⁹ ē. Scdo dico q ↄcupiscētia in ꝓposito ē inordinatio potē q̄dē naturalis fm rōem gn̄is ⁊ absolute accepta. Sꝫ talẜ potēa nō ē naturaẜ hoi vt sic. ⁊ fm naturā istitutā. nisi fm q subdiẜ rōni naturali ⁊ seqẜ appetitū supiorē. scꝫ volūtatē ordinatā. Secundū cm̄ p̄hm 3° de aia. naturale ē hoi vt sic. q inferior sphera moueaẜ a supiori. vñ negaẜ ↄña. q ↄcupiscētia inordinata habitualẜ nō sit pctm̄ originale. q2 dr talẜ ↄcupiscētia abilitas ad ↄcupiscēdū ↄ̄ rōem. q̄ abilitas ē inordinatio nature q̄ nō dꝫ inē. imo oppositū ei⁹. s. ordinata dispō ad bn̄ ↄcupiscēdū ⁊ ordinata dispō nature. Bene ār pbaẜ. q ↄcupiscētia actualẜ vẜ etiā habitualẜ positiua. ⁊ ꝑsonalẜ nō sit originale. nec h̄ dictū ē. De illa solōne primi bn̄ loqẜ ad ꝓpositū D. san. in 2°. dis. xxx. q. p. ar. p. ad iiij. vbi dr. fm h̄ ḡ dico. q vis ↄcupiscibiẜ naturale h̄ hꝫ. vt in delectabile fm sensuꝫ tēdat. sꝫ fm q ē ↄcupiscibilis hūana. hꝫ vlteri⁹ vt tēdat i suū obiectū fm regimē rōnis Et iō q in suū obiectū tēdat irrefrenate. h̄ nō ē naturale sibi inq̄tū hūana. sꝫ magꝭ ↄ̄ naturā eius inq̄tū hmōi. ⁊ fm h̄ rōem pene hꝫ se p̄t. maxie ↄsiderata hūana natura. sꝫ q tota ē sub regimie rōis. vt i p° sui ↄditōe fuit. hec ille

q. xxv. ar. p. ¶ Ad scdm dōꝫ. q sicut sup̄ dictū ē passiones irascibiẜ ad passiones ↄcupiscibiẜ reduciẜ sicut ad pncipaliores iter q̄s ↄcupiscētia vehemētius mouet ⁊

q. xxv. ar. ij. ad p⁹ magis sentiẜ. vt sup̄ habitū ē. ⁊ iō ↄcupiscētie attribuiẜ tanq̄ pncipaliori ⁊ in qua quodāmō omnes alie passiones includuntur.

¶ Cōcedanẜ oia. vsq ibi. ḡ ⁊c. verꝫ ē cm̄ q nō solū inordinatio ↄcupiscibiẜ ↄtineẜ sub materiali pcti originaẜ. imo ⁊ deordinatio irascibiẜ ↄtineẜ ⁊ sub rōne culpe. ita q etiā corruptio irascibiẜ materialr se hꝫ in pctō originali. Sꝫ negaẜ ↄña. q nō sit illa inordinatio vtriꝰ dicēda ↄcupiscētia. duplici rōe. Quarū vnā hꝫ D. scrūs in solutōe. q2 videlꝫ passiōes irascibiẜ ad ↄcupiscibiẜ passiōes reduciẜ vt patuit sup̄. q. xxv. ar. p. Et iṫ h̄as passiōes ↄcupiscētia vehemēti⁹ mouet. ⁊ magꝭ sentiẜ vt patuit sup̄. q. xxv. ar. ij. ad p⁹ Et iō nomē ↄcupiscētie assumiẜ ad sc̄dā inordinatōeꝫ q̄rūcūq potēaꝝ mobiliū a volūtate ¶ Scda rō. q2 pctm̄ originale traduciẜ ꝑ actū gn̄atōis in q̄ maxie ē delectat°. circa quā apparet inordinatio ↄcupiscibiẜ. vñ ↄcupiscibiẜ dr nō solū corrupta. sꝫ etiā infecta. vt patebit q̄sti. seq̄nti. ar. vlt. inq̄tū ꝑ hmōi actū traduciẜ pctm̄ originale. Quare iordinatio causata in ꝓle denominaẜ a sue cause pncipio. videlꝫ a ↄcupia. q̄ viget i actu gn̄atōis nāe

¶ Ad tertiū dōꝫ. q sicut in bonis itellect⁹ ⁊ rō pncipalitatē hn̄t ita econuerso i maliẜ iferior ptes sic pncipalior iueniẜ q̄ obnubilat ⁊ trahit rōem. vt sup̄ dictū ē. ⁊ ꝓpter h̄ pctm̄ originale magis dr eē ↄcupiscētia q̄ ignorātia. sꝫ etiā ignorātia inter defect⁹ materiales pcti originalis cōtinetur. q. lxxx. ar. ij. in corpe

¶ Maiorē ↄcedo. ⁊ minorē. ⁊ dico q etiā iordinatio intellect⁹ ⁊ ptuꝭ cogitatie se hꝫ materialr i pctō originali defect⁹ scꝫ scie naturaẜ. quā hō in p° statu habuisset Silr defect⁹ dispōnis quā hō habuisset i sensibꝫ iterioribꝫ memorat⁹. Sꝫ negaẜ ↄña. q2 magꝭ solem⁹ defectū itellect⁹ attribuere pti iferiori sensuali. q̄ obnubilat itellectū. vt patuit sup̄. q. lxxx. ar. ij i cor. iō ⁊ defectū itellect⁹ magꝭ noiam⁹ noie iferioris ptis. q̄ ecōtra nominem⁹ defectū iferioris potē noie supioris ptis. q2 itellect⁹ ⁊ rō pncipalitatē hn̄t in bonis. ¶ Nota āt circa dicta. q ↄcupiscētia q̄dē habitualis hꝫ rōem culpe originaẜ. i potētijs q pn̄t eē subiectū pcti. Nec tn̄ nō ē nisi qn̄ ē cū carētia originaẜ iustitie Et iō i baptismo recuperata iustitia originali in fide equalẜ (vt pꝫ ar. p°. q. lxxxj.) talẜ ↄcupiscētia isto maneat. nō tn̄ hꝫ rōem pcti. etiā postea iterū amissa gr̄a. q2 nō redit debitū hn̄di iustitiā originalē. ⁊ cā originaẜ pcti. cū q̄ debito. ↄcupiscētia hꝫ rōem culpe. alr nō Vñ dr q pctm̄ originale in baptisato manet actu. ⁊ trāsit reatu. q̄ reat⁹ erat ꝑ sepatōeꝫ supioris ptis a deo. q̄ in baptismo reuniẜ ⁊c. Vide D. in 2° sniaꝝ. dis. xxxij. q. p. ar. p. ad. vj. ⁊c. q2 etiā in pctis actualibꝫ ↄtingit dispōnem pcti remanere. gr̄a adueniēte. Et tūc si ex dispōne illa aliqs act⁹ seqẜ. rōnem pcti habebit. ↄtuis dispō illa q̄ actū causat culpa nō esset ita etiā ↄtuis ↄcupiscere qd ē act⁹ fomitis post baptismū sit culpa. nō tn̄ e pꝫ q fomes post baptismū sub rōe culpe remaneat. hec ille. vide ibidē solōnē scdi Nō redit macula alicui⁹ pcti. q̄ntūcūq gr̄a subtrahaẜ. nisi ꝑ reiterationē cause. cā āt ꝑ quā macula origaẜ pcti relinq̄baẜ i aia erat ipa ꝓpagatio hūane nature. quā ipossibile ē reiterari circa eundē hoiem. Et iō macula originaẜ redire nō pt. Sꝫ defectus ille q̄ se. q̄ ꝑ mortale incidit. erit macula vẜ luxurie vel homicidij ⁊ sic de alijs.

¶ Utrū pctm̄ originale sit eq̄liter in oībꝫ

I

AD q̄rtū sic ꝓcediẜ. Videẜ q pctm̄ originale nō sit eq̄liter in oibꝫ. ē cm̄ pctm̄ originale cōcupiscētia inordinata. vt dictū ē. sꝫ nō oēs eq̄lr sunt ꝓni ad ↄcupiscēdū ḡ pctm̄ originale nō ē eq̄lr i oibꝫ. ¶ P. pctm̄ originale ē q̄dā iordinata dispositio aie sic egritudo ē q̄dā inordinata dispō corpis. sꝫ egritudo recipit magis et min⁹. ḡ pctm̄ originale recipit magis ⁊ min⁹. ¶ P. Ar. ij.

Aug⁹.dr in libro de nuptijs ꝛ ɔcupiscētia.ꝙ libido trāsmittit originale pctm̄ in ꝓlē.ſ ɔtingit eē maiorē libidinē vni⁹ in actu gñatōis ꝙ̄ alterius.ğ pctm̄ originale p̄t eſſe mai⁹ in vno ꝙ̄ in alio ¶ Sed ɔtra eſt q: pctm̄ originale eſt pctm̄ nature. vt dictū eſt. ſ natura eq̄liter eſt in oibꝫ.ğ ꝛ pctm̄ originale

¶ Hic q̄rit de q̄dā dubio qđ orit̄ circa dicta.an videlicꝫ pctm̄ originale ſit eq̄liter i oibꝫ.q: cū origiale ē pctm̄ nature. ideo videt̄ equale.q: aūt ɔcupiſcētia videt̄ ineq̄lis.nō enī oēs vident̄ equalr ɔcupiſcabiles vel ɔcupiſcētiui Nota aūt ꝙ d.ſan.in hoc arti.videt̄ ſoluꝫ ꝓbare.ꝙ formale originalis ſit equale.ſcꝫ defectus originalis iuſticie.ꝛ habitudo hoīs ad p̄mū parentē. Sꝫ tñ ex ſolutione primi argumenti etiā haberi p̄t.ꝙ naturale ip̄m ſ̄m ꝙ reſpicit naturā ꝛ ɔſeq̄tur formale ipius originalis.ſ.ſubſtractionē rectitudinis q̄ omnes vires aīe in vnū ɔtinebat ſit equale in oibꝫ.et q: etiā materiale ꝓportōnat̄ formali. Ideo habita eq̄litate formal.habet̄ ꝛ eq̄litas material' ꝛc̄

¶ Rn̄deo dđm.ꝙ in originali pctō ſunt duo q̄ꝝ vnū eſt defect⁹ originalis iuſticie.aliud aūt eſt relatio hui⁹ defect⁹ ad pctm̄ p̄mi parētis.a q̄ ꝑ vitiataꝫ originē deducit̄.q̄tū aūt ad p̄mū pctm̄ originale nō recipit magis ꝛ min⁹.q: totū donū originalis iuſticie eſt ſublatū.ꝑuatiōes aūt totalr aliqd priuantes vt mors ꝛ tenebre nō recipiunt magis ꝛ minus.ſicut ſupra dictū eſt

q.lxxij. ar.ij

¶ Quia D.diſtincte rn̄det ad queſitū.ideo p̄mo p̄mittit diſtinctōem bimēbrē mouentē ip̄m ad talē diſtinctā rn̄ſionē. Scđo ponit duas ɔcl'ones rn̄ſiuas correſpondētes. Primā ponit ibi. Qn̄ aūt. Scđam ibi .ſilr. Circa p̄mū dr.ꝙ in originali (ſupple etiā ꝑ formali accepto) ſunt duo. Vnū eſt defect⁹ originalis iuſticie. Aliud aūt relatio hui⁹ defect⁹ ad pctm̄ p̄mi parētis.a q̄ ꝑ vitiataꝫ originē deducit̄.nō enī ſufficit p̄mū ad rōem culpe.ſi q̄s enī vt ptra dicta in.q.lxxxi.ar.iiij.formaret̄ ex lapide.poſſet habere defectū originalis iuſticie ſine rōne culpe.q: eēt defect⁹ negatiu⁹.ſꝫ habitudo ad p̄mū pctm̄ p̄mi parētis ɔſtituit talem defectū in rōne ꝑuatōis ꝛ volūtarij .nat⁹ enī ex Adā ē debitor iuſticie originalis.ꝛ defect⁹ ip̄i⁹ eſt volūtari⁹ q̄ ad pctm̄ ade.quare ex illa habitudine trahit rōem culpe.vt etiā tactū fuit arti.p̄ce.circa argumētū in oppoſitū. Hac diſtinctōe nota ɔñter cū dr.q̄tū ad p̄mū ponit p̄mā ɔcl'onē rn̄ſiuā q̄ talis eſt. Quātū ad p̄mum (ſcꝫ defectū originalis iuſticie) pctm̄ originale nō recipit magis ꝛ minus.ꝛ ſic eſt eq̄le. Probat̄ ɔcl'o.ꝑuatiōes aliqd totalr ꝑuātes nō recipiūt magis ꝛ min⁹ .ſꝫ defect⁹ talis eſt hmōi.ğ. Maior patuit ſupra.q.lxxij.ar.ij. Et p̄ꝫ exēplariter de morte ꝛ tenebra.q̄ dicūt̄ ꝑuatōnes.q: ɔſiſtūt in ꝑuato eē ꝛc̄. Minor p̄ꝫ.q: originale nihil relinq̄t de originali iuſticia.imo totū donuꝫ original' iuſticie eſt ſublatū. Nō enī in aliq̄ remanet aliqd ip̄i⁹. Deīn ibi

¶ Silr etiā nec q̄tū ad ſcđm.eq̄liter enī oēs relatione h̄nt ad p̄mū p̄ncipiū vitiate originis.ex quo pctm̄ originale recipit rōem culpe. relatiōes enī nō recipiūt magis ꝛ min⁹. vn̄ manifeſtū eſt ꝙ pctm̄ originale nō p̄t eſſe magis in vno ꝙ̄ in alio

¶ Inducit ſcđam ɔcl'onē talē. Silr nec q̄tū ad ſecūdū (ſcꝫ relatōem hui⁹ defectus ad p̄mū parētē) originale recipit magis nec min⁹. Probat̄ ɔcl'o. oēs homīes equalr h̄nt relatōem ad p̄mū p̄ncipium vitiate originis (ſcꝫ adā peccātē p̄mo pctō) ex qua relatōe originale pctm̄ catū recipit rōnem culpe. ğ ɔcl'o vera. ɔña p̄ꝫ: Añs ꝓbat̄.q: relatōes nō ſuſcipiūt magis ꝛ min⁹.p̄ſertim ſ̄m ſe et rōne terminoꝝ.nō enī eſt min⁹ fili⁹ q̄ gñat̄ viceſimo loco.ꝙ̄ q̄ p̄mo loco gñat̄ Nota aūt ꝙ relatōes ſtō q̄n q̄ recipiāt magis ꝛ min⁹ rōne fundamēti.nō q̄dē q: fundamētū ſuſcipiat magis ꝛ min⁹.ſꝫ rōne alteritatis.q̄ ɔtingit in fundamēto.ſiue dicat̄ magis ꝛ min⁹.ſiue mai⁹ ꝛ minus.nō tñ hoc p̄t ɔtingere in ꝓpoſito.q: fundamētū huius relatōis ad adā eſt gñatio naturalis vt ſic ſ̄m rōem ſeminalē factā;qđ eq̄liter eſt in oibꝫ. Et licꝫ vn⁹ poſt aliū ſit genit⁹.hoc tñ nō variat habitudinē.q̄re ex illa p̄te nulla eſt inequalitas q̄ ɔcurrat ad diuerſificandū originalē qđ ideo ɔtrahit̄.q: generat̄ mō naturali ab adā. ꝑus āt vel poſteri⁹ in tp̄e nō facit magis vel min⁹ gñari Nota etiā ꝙ D.dr in añte.ex qua relatōe pctm̄ originale rōnem culpe recipit.q: vt tactū eſt in p̄nci⁹.defect⁹ ille eſſet negatiu⁹.ꝛ nō volūtari⁹ ꝑparat⁹ ad hāc ꝑſonaꝫ tm̄.ſed vt ɔpat̄ ad p̄ncipiū nature eſt volūtari⁹.indirecte ſaltēꝫ ex nō deberet ineſſe.ꝛ ꝑ ɔñs accipit rōem culpe. q: defectus volūtari⁹ q̄ ineſt ꝛ non dꝫ ineſſe eſt culpa vel in actu vel in natura ꝛc̄. Ex iſtis D.infert ɔcl'onē rn̄ſiuā formaliter ad q̄ſitū. Pctm̄ originale nō p̄t eē mai⁹ in vno ꝙ̄ in alio.ꝛ ſic eq̄liter in oibꝫ. Patꝫ iſta ɔcl'o ex dictis. q: ſi eſſꝫ mai⁹ vel rōne defect⁹ vel rōne relatōis ad p̄ncipium ip̄i⁹.ſꝫ nullū hoꝝ eſt dđm.ğ. Maior p̄ꝫ.q: nihil aliud eſt in formali ip̄i⁹ originalis. Minor deducta eſt ꝑ duas ɔcluſiones.q̄re ꝛc̄ Nota circa hec.ꝙ iſte rōnes p̄ſertim ſcđa.q̄ eſt ꝑ ſcđa ɔcl'one.directe ꝓbat ꝙ originale non ſit mai⁹ in vno ꝙ̄ in alio ſub rōne culpe. q: eque volūtariū et eodē mō cauſatū. Sꝫ an ſub rōne pene ſit mai⁹ ꝛ inordinatōis viriū tāgit̄ in argumēti p̄mi ſolōne.ꝙ nō.quia pctm̄ originale eſt pctm̄ nature.q̄ eſt eq̄lis in omībꝫ.ğ ꝛ originale. Et hec eſt rō d.ſan.in p̄mo ſcripto diſt.xxxij.q.p̄.ar.iij.ꝙ fomes eſt equalis in omībꝫ ꝛc̄.

¶ Ad p̄mū ğ dđm.ꝙ ſoluto vinculo originalis iuſticie ſub q̄ q̄dā ordine oēs vires aīe ɔtinebātur. vnaqueqꝫ vis aīe tendit in ſuū ꝓpriū motū. ꝛ tāto vehemēti⁹ q̄to fuerit fortior. ɔtingit aūt vires aliquas aīe eē fortiores in vno ꝙ̄ in alio ꝓpter diuerſas corpis ɔplexiones.ꝙ ğ vn⁹ hō ſit ꝓnior ad ɔcupiſcēdū ꝙ̄ alter nō ē ex rōe peccati originalis .cū in oibꝫ equaliter ſoluat̄ vinculū originalis iuſticie. et equalr in oibꝫ p̄tes inferiores aīe ſibi relinquant̄.ſꝫ accidit hoc ex diuerſa diſpōne potētiaꝝ.ſicut dictū ē

¶ Ad maiorē.vera ē ɔcupiſcētia inordinata habitualis tenēs ſe ex p̄te nature ſequēs ſubtractōeꝫ originalis iuſticie. Et ex hac p̄te nō p̄t intelligi diuerſitas.q: equalē eām hꝫ in oibꝫ.ꝛ ſic q̄tuꝫ eſt ex originali pctō eſt oino illa ɔcupiſcentia eq̄lis.ꝛ poſtea eq̄li diſpōne indiuiduali erit oino eq̄litas etiā in ɔcupiſcētia actuali Ad minorem ſi intelligit̄ ꝙ nō oēs ſīt eq̄liter ꝓni ad ɔcupiſcēdū ex p̄te originalis directe.negat̄.q: in oibꝫ eq̄liter ſoluit̄ vinculuꝫ originalis iuſticie.ex q̄ ſolōne ſeq̄tur ɔcupiſcētia habitualis ſed ſi intelligit̄ ꝙ nō oēs ſint eq̄liter ꝓni ad ɔcupiſcēdum ex p̄te corpis ꝛ diſpōnis indiuidualis.ɔcedit̄.ſꝫ nō eſt directe ex originali.ſꝫ tm̄ indirecte ꝛ q̄ſi ꝑ accñs inq̄ntū ſoluto vinculo originalis iuſticie vnaq̄qꝫ vis tendit in ꝓpriū

motū. ꝛ tāto fortiꝰ q̄to fuerit fortior. ↄtingit aūt q̄ vires aīe in vno sunt fortiores q̄ȝ in alio. ꝓpter alietatē ↄplexionis. Negat aūt ↄn̄a. q2 nō est maior ↄcupiscentia vt sic𝔣 originale. Esto possꝫ eē maior ↄcupiscētia vel ꝓpter naturalē ↄplexionē. vel ꝓpter ↄsuetudinē. ex q̄bꝫ ↄcupiscibilis vel irascibilis in vno est effrenatior in actū suū q̄ȝ in alio Sꝫ hec ↄplexio ꝛ ↄsuetudo tenēt se ex pte psone ꝛ indiuidui. sꝫ nō ex pte nature. q̄re illa ↄcupia vt ē materiale originalis tenēs se ex pte nature est eq̄lis. Patꝫ ex dictis q̄d sit dicēdū cū q̄rit. an originale etiā q̄ ad materiale sit eq̄le in oībꝫ. Dꝫ eñ q̄ sic. inq̄tū ptinet ad originale. vt pꝫ ad q̄ꝰ. infra. secꝰ vt ↄcupiscentia habitualis ↄsiderat vt est a ↄplexione vel ↄsuetudine.

¶ Ad scðm dðm. q̄ egritudo corpalis non hꝫ in oībꝫ eq̄lē cām etiā si sit eiusdeꝫ spēi. puta si sit febris ex cholera putrefacta pt eē maior vel minor putrefactio. ꝛ ꝓpinq̄or vel remotior a pn̄cipio vite. sꝫ cā originalis pcti in oībꝫ ē eq̄lis. vn̄ nō est sile

¶ Ad maiorē dico. q̄ illud sicut tenet q̄ ad h̄ q̄ vtrū q3 dt dispōnem inordinatā. ꝛ ita ea vsus fuit do. san. in ar. p̄. sꝫ tn̄ sunt alie multe dr̄ie. ꝛ vt sufficit in ꝓposito est dr̄ia illa. q2 egritudo corpalis etiā si sit eiusdē spēi in diuersis subiectis. nō hꝫ sp eq̄lē cām eque radicatā ꝛ eque periculosaꝫ. sicut due febres ex cholera causate. ꝛ sic eiusdeꝫ spēi. nō tn̄ opꝫ q̄ he cholere sint eque putrefacte. nec eꝫ q̄ eque attingāt cor. ex q̄ sumitur maioritas egritudinis. in pctō aūt originali dispositio inordinata ꝛ materiale. hꝫ vnā cām remotā ꝛ demeritoriā. scꝫ pctm̄ ade vnū et sl̄r vnā cām ꝓpinquā ꝛ imediatā scꝫ defectū originalꝭ iusticie q̄ iuxta dicta ar. iij. tenet se ex pte cause. ꝛ est poꝛ inordinatōe viriū inferioꝝ. q̄re ↄcessa minore negat ↄn̄ia q2 maior claudicat

¶ Ad tertiū dðm q̄ libido q̄ trāsmittit pctm̄ originale in ꝓlē non est libido actualꝭ. q2 dato q̄ ꝟtute diuina ↄcederet q̄ nullā inordinatā libidinē in actu gn̄atōis sentiret. adhuc trāsmitteret in ꝓlē originale pctm̄. sꝫ libido illa est intelligēda h̄itualr̄ ꝟm q̄ appetitꝰ sensitiuꝰ nō ↄtinet sub rōne soluto vinculo originalis iusticie. ꝛ talis libido i oībꝫ est eq̄lis

¶ Ad maiorē libido nō actualꝭ. sꝫ h̄itualꝭ ꝟm q̄ appetitꝰ nō ↄtinet sub vinculo originalis iusticie. ꝛ libido q̄ dt deordinatōem viriū inferioꝝ. Dico eñ q̄ si diuina ꝟtute nulla essꝫ deordinatio in actu illo. nihilominꝰ traduceret originale. Vn̄ nō libido q̄ est in actu generādi. sꝫ ↄcupiscentia q̄ est in gn̄ante est cā originalis. q2 generās sibi sile generat q̄ ad naturā. q2 aūt in patre est destituta natura. ideo silem generat. ꝛ in patre etiā iustificato manet originalis materiale. licꝫ nō sub rōne culpe q̄ iā remissa ē. gr̄aꝫ aūt suā. q2 psonalꝭ est traducere non pt. ideo gn̄at filiꝰ in ↄcupiscētia ꝛ sine gratia. ꝛ p ↄn̄s in originali. q̄re ad maiorē libido vt dt destitutōem nature causat originale ꝛ ↄtinet ipm ꝟtute. Minor negat de ↄcupia de q̄ dictū est q̄ est cā originalis. bn̄ volo q̄ ↄcupia actualꝭ ꝛ psonalis maior sit. sꝫ illa vt dictū est nō est cā q2 ipa vel absente vel nō existe inordinata. nihilominꝰ causat originale. quare (negatur ↄn̄tia

¶ Questio. lxxxiij. de subiecto pcti origi.

Deinde ↄsiderādū ē de subiecto originalꝭ pcti. Et circa hoc q̄runt q̄ttuor. Primo vtr̄ subiectū originalis pcti p prius sit caro vel aīa Scðo si aīa vtr̄ p eēntiā aut p poñas suas. Tertio vtr̄ volūtas p pus sit subiectū pcti originalꝭ q̄ȝ alie poñe aīe. Quarto. vtr̄ aliq̄ pone aīe sint spēalr̄ infecte. scꝫ gn̄atiua. vis ↄcupiscibilis ꝛ sensus tactꝰ

¶ Postq̄ȝ determinatū ē de q̄dditate originalꝭ pcti. Hic ondit in q̄ sit subiectiue. Et pmo inq̄rit in gn̄e. ondendo q̄ sit in aīa. Scðo inq̄rit in spēali an sit in eēntia vel potētijs aīe. Et h̄ dupl'r. Primo ↄparādo eēntiaꝫ ad poñas ar. ij. Scðo ↄparādo poñas adinuicē. ar. iij. et. iiij.

¶ Utr̄ pctm̄ originale sit magis in carne q̄ȝ i aīa

Ad pmū sic pcedit. Videt q̄ pctm̄ originale magꝭ sit in carne q̄ȝ in aīa. repugnātia eñ carnis ad mente ex corruptōe originalis pcti pcedit. sꝫ radix huiꝰ repugnātie in carne ↄsistit. dt eñ apl's ad Roma. vij. Video aliā legē in mēbris meis repugnātē legi mētis mee. g̊ originale pctm̄ in carne pn̄cipalr̄ ↄsistit ¶ P̄. vnūq̄dq3 potiꝰ est in cā q̄ȝ in effectu. sicut calor magis est in igne calefaciēte q̄ȝ in aqua calefacta. sꝫ aīa inficit infectōe originalꝭ pcti p semē carnale. g̊ pctm̄ originale magis est in carne q̄ȝ in aīa. ¶ P̄. pctm̄ originale ex pmo parēte ↄtrahimꝰ ꝓut in eo fuimꝰ ꝟm rōem seminalē. sic aūt nō fuit ibi aīa. sed sola caro. g̊ originale pctm̄ nō est in aīa. sꝫ in carne. ¶ P̄. aīa rōnalis creata a deo corpi infundit. si igit aīa p pctm̄ originale inficeret. ↄn̄s eēt q̄ ex sua creatōe vel infusione inq̄naret. ꝛ sic deꝰ eēt cā pcti. q̄ est actor creationis ꝛ infusionis ¶ P̄. nullꝰ sapiēs liquorē p̄ciosum vasi infecto infunderet. ex q̄ sciret ipm liquorē infici sꝫ aīa rōnalis est p̄ciosior omi liq̄re. si g̊ aīa est ex corporis vnione infici possit infectōe originalꝭ culpe. deus q̄ ipa sapia est nūq̄ȝ aīaꝫ tali corpi infunderet. infundit aūt. nō g̊ inq̄nat ex carne. sic igit pctm̄ originale nō est in aīa. sed in carne. ¶ Sꝫ ↄtra. q̄ idē est subiectū ꝟtutis ꝛ vitij siue peccati qð ↄtrariat ꝟtuti sꝫ caro nō pt eē subiectū ꝟtutis. dt eñ Apl's ad ro. vij. Scio eñ q̄ nō habitat in me. h̄ est in carne mea bonū. g̊ caro nō pt eē subiectū origīalꝭ pcti. sꝫ solū aīa

¶ Hic q̄rit an originale pctm̄ magis sit in carne q̄ȝ in aīa Pro q̄nota. q̄ eē subiectiue alicubi ē ↄdicio ꝛ ꝓprietas accñtis realis. nā inherere nō est nisi entis realis sicut ꝛ inesse. vn̄ cecitas nō inest oculo q̄si aliq̄ forma. sꝫ esse subiectiue large. p apphēdi circa aliq̄d determinate. ꝛ ꝓ alicui attribui ꝛ iputari ↄuenit etiaꝫ enti rōnis. Cecitas eñ esto nō sit in oculo. sꝫ oculꝰ dicat cecꝰ. q2 nō hꝫ visum. eñ cecitatē apphēdimꝰ nō circa aures. sꝫ circa oculos. q2 subiecto habitꝰ attribuit ꝛ pn̄atio. q2 habitus ꝛ pn̄atio hn̄t fieri circa idē. pctm̄ aūt originale ē pn̄atio. vt patuit ideo nō q̄rit subiectū cui inhereat realr̄. cui attribuatur ꝛ circa qð intelligat. Sic eñ iuxta supra dicta. q. lxxi. ar. v. obmissio actꝰ quā ↄstat nihil ponere attribuit determinate poñe tāq̄ȝ ei q̄ agere debuissꝫ. nō q̄ obmissio sibi inhereat.

¶ Rn̄deo dðm. q̄ aliq̄d pt eē in aliq̄ dupl'r. vno mō sicut in causa vel pn̄cipali vel instrumētali. alio mō sicut in subiecto

¶ Hoc in hec corarti. due pncipalr facit. Primo no tat quādā distinctiōem. Scdo iuxta ei⁹ mēbra ponit ali ꝗs ꝯclones nisiuas ibi. Pctm̄ igit. Notabile ē distincti uū ꝙ virtualr ꝯplectit distinctiōem ⁊ subdistinctiōez. q̄s explicite ponit in pūti materia in de malo. q. iiij. ar. iij. ꝙ ad aliqd pt eē in aliq̄ duplr Uno mō sicut in cā. Alio⁰ sicut in subiecto. sicut calor aque ē in aq̄ vt in subiecto. ſʒ i igne vt in cā effectiua. ⁊ intelligit de cā actiua vel effectiua. qr et eē in subiecto ē eē sicut in cā materiali inq̄ ꝑleriq3 cm cā effectiua accit ⁊ sustētatiua distinguūt. ſʒ eadē sit cā sustētatiua ⁊ ꝓpria potēa accit Primū mēbꝝ subdiuidit qr duplr aliqd ē in cā. Uno⁰ pncipali. Scdo⁰ instrumē tali. sicut forma dom⁹ est in aīa artificis. sicut in cā pnci pali. ſ. in serra ⁊ securi sicut in instrumētali. in lapidibus aūt ⁊ lignis sicut in subiecto.

¶ Pctm̄ ē originale oīm hominū fuit qdē in ip so adā sicut in prima causa pncipali. fm illud Apli Roma. v. In quo oēs peccauerūt.

¶ Nota distictiōez. hic ꝯñter Do. ponit tres ꝯclones nisiuas correndēter trib⁹ mēbris. Scdam ibi. In semine aūt. Tertiā ibi. Sʒ sicut i subiecto. Prima ꝯclo ē. pctm̄ originale oīm hoim fuit qdē in ipo adaʒ sicut in pma cā pncipali. Ista ꝯclo pʒ ex dictis q. lxxxi. et D. eā hic pbat solū auctoritate apli ad Ro. v. in q oēs peccauerūt No ta aūt ꝙ originale oīm fuit in adā sicut cā nō ꝓprie effecti ua ⁊ effectiue positiue inducēte pctm̄ originale Ñ. i. dictū fuit vbi iā. ꝙ talē cām nō habeat. ſʒ sicut in cā demerito ria. qr demeruit oib⁹ ab eo descēdētib⁹ seminalr subtrac tione iusticie debite. ſʒ cā debiti est ordinatio diuina pnci palr ⁊ pma. ⁊ pater gīans ⁊ semē cā scda Deīn cū de

¶ In semine aūt corꝑali ē pctm̄ originale sicut in cā instrumētali. eo ꝙ ꝑ virtutē actiuā seminis tradu cit pctm̄ originale in ꝓlē simul cū natura hūana

Subiūgit scdam ꝯclonē nisiuā talē. In semie corpo rali est natura hūana sicut in cā instrumētali. Probatur ꝯclo. In semine corꝑali est natura hūana sicut in cā istru mētali. ē ⁊ pctm̄ originale. Añs relinqt notū. Tenet ꝯña qr ꝑ virtutē actiuā seminis traducit pctm̄ originale in ꝓlē simul cū natura hūana. vñ supra. q. lxxxi. ar. p. ad. q. dic tū fuit ꝙ semen qr est cā nature humane debitricis origi nalis iusticie. ⁊ ꝓ tāto est cā originalis peti. vñ est cā ori ginalis magis rōne debiti. q̄ rōne carētie. Nota circa hoc ꝙ D. se fundat de causalitate originalis a semine su ꝑ causalitate nature hūane. q̄re vt ibi iam dictū fuit. non videt debere poni aliq̄ intētionalis virtus ꝓductiua origi nalis distincta ꝯtra virtutē ꝓductiuā nature hūane No ta quoq3 qr D. hic clare hʒ. ꝙ pctm̄ originale sit in semi ne corꝑali. nō aūt ꝙ in carne ꝓlis. q̄re taq3 finalis snia te nēda est. ꝙ cā instrumētalis originalis peti est semen pa tris. nō materia matris ⁊c. Deīn ibi

¶ Sʒ sicut in subiecto pctm̄ originale nullo mō pt eē in carne ſʒ solū in aīa. Cui⁹ rō est. qr sicut supra q. lxxxi. ar. p. dictū est. hoc mō ex volūtate pmi parētis pctm̄ ori ginale traducit in posteros ꝑ quādā gīatiuā moti onē. sicut a volūtate alicui⁹ hois deriuat pctm̄ actu ale ad alias ptes eius

¶ Est tertia ꝯclo nisiua ⁊ pncipalis. Sicut in subie cto pctm̄ originale nullo mō pt eē in carne. sed solū in aīa Probat ꝯclo ex fundamēto posita supra. q. lxxxi. arti. p. hoc mō ex volūtate pmi parētis pctm̄ originale tradu cit in posteros ꝑ quādā generatiuā motionē. sicut a vo lūtate alicui⁹ hois deriuat pctm̄ actuale ad alias partes eius. sed in tali deriuatōe qcqd peccati ꝓuenit ex motōe volūtatis ad quācūq3 ptem hois q̄ qcūq3 mō pt eē par ticeps peccati. vel ꝑ modū subiecti. vel ꝑ modū instrumē ti hʒ rōnem culpe. qd vo ꝓuenit ad ptes nō capaces pec cati nō hʒ rōnem culpe. caro aūt de se nō hʒ rōnem culpe (Subsumit) ſʒ aīa pt esse subiectū. caro aūt de se nō hʒ ꝙ sit subiectū culpe. ē quicqd ꝓuenit de corruptōe primi peti ad aīam hʒ rōnem culpe. ꝙ aūt ꝓuenit ad carnē hʒ rōnem pene. ⁊ sic seqtur ꝯclo illa. ꝙ sola aīa est subiectū originalis. sub rōne peti ⁊ culpe Hui⁹ rōnis pmo ponit maiorē Scdo minorē. ibi. In qua qdē tertio subsumptā cū resumptōe ꝯclonis. sic igit cū aīa ⁊c. Maior ē illa pʒ et deducta est sepius Deinde ibi.

¶ In qua qdē deriuatōe pt attēdi ꝙ qcqd ꝓuenit ex motōe volūtatis peti ad quācūq3 ptē hois. q̄ q̄ cūq3 mō pt eē particeps peccati vel ꝑ modū subiec ti vel ꝑ modū instrumēti hʒ rōem culpe. sicut ex vo lūtate gule ꝓuenit ꝯcupiscētia cibi ad ꝯcupiscibilē et sumptio cibi ad man⁹ ⁊ os. q̄ inq̄tū mouēt a vo lūtate ad peccādū sunt instrumēta peti. Qd vo vl teri⁹ deriuat ad vim nutritiuā ⁊ ad iteriora mēbra q̄ nō sūt nata moueri a volūtate nō hʒ rōem culpe

¶ Subiūgit minorē quā declarat exēplariter. sicut ex volūtate ⁊ cupiditate gule ꝑuenit ꝯcupia cibi ad ꝯcu piscibilē. ⁊ sumptio cibi ad man⁹ ⁊ os. q̄ inq̄tū mouent a volūtate ad peccādū. sunt instrumēta peti. Et scʒ act⁹ et mot⁹ corꝑ vt sic mouētur sunt petā nō tñ vt corꝑ sunt. ſʒ vt volūtatis vt pncipij. vt patuit alias. q. lxxiiij. arti. ij. ad tertiū. Qd vo vlteri⁹ deriuat ad vim nutritiuā ⁊ ad inte riora mēbra. q̄ nō sunt nata moueri a volūtate nō hʒ rō nē culpe. Sic ē ⁊ hic opꝫ intelligere. ꝙ pctm̄ pmi parē tis sit q̄si volūtas q̄ mouet naturā mediāte gīatōne na turali. ⁊ pctm̄ traductū ꝓuenit ad naturā fm ptes capa ces culpe sub rōne culpe. ad ptes aūt nō capaces sub rō ne defect⁹ ⁊ pene Et nota ꝙ fundamētū declaratōis minoris stat in hoc. qr pctm̄ formalr nō est nisi in potēa q̄ obedit volūtati. ⁊ ē in potētijs mobilib⁹ ab ea est. ⁊ ꝓue nit inordinatio volūtatis sub rōe peti. nō in alijs. tūc ibi

¶ Sic igit cū aīa possit eē subiectū culpe. caro aūt de se nō hʒ ꝙ sit subiectū culpe. qcqd ꝓuenit de cor ruptōe pmi peti ad aīam hʒ rōnem culpe. ſʒ pene. sic igit aīa est subiectū peti originalis. nō aūt caro

¶ Adiūgit subsumptā ꝓpōnem pcedēns rōnis. scʒ sz aīa pt eē subiectū culpe ⁊c Pro q̄ nota ꝙ pctm̄ origina le nō ꝓuenit ad carnē ⁊ vires nō obtemperātes volūtati sub rōne culpe. intellige formalr. ꝙ videlʒ etiā deliberatō gīatiue in gīato. nō hʒ rōnē culpe. tñ in ea est culpa aīā scʒ. plus generādo sensualr. ꝑut hmōi pena ⁊ defect⁹ gīati ue est ꝓductiua peti. ꝙ vis ꝓductiua ꝑ decisionē cor poralis seminis opat ad traductōem peti originalis si mul cū natura humana. vt hʒ d. san. de malo. q. iiij. ar. iij. in cor. De istis dictis pʒ ꝙ ꝯclo tertia nisiua quā Do. etiā hic vltimo resumit intelligenda est de petō origi nali accepto formalr sub rōne peti ⁊ culpe. qr sic est solū in po tētijs mobilib⁹ a volūtate. sicut ⁊ actuale tñ sub rōne pe

ne est etiã in alijs partibz rc. Et ɔfirmatur ista tertia ɔclo argumēto in ɔtrariũ. Nota circa hoc argumentuz supra.q.lvi.ar.iiij.ad.ij.q2 caro fm se nõ est subiectũ vir tutis nec vitij.sz solũ vt mouet a volũtate. Sic in ɔpo sit re caro fm ptes nõ obediẽtes volũtati z nõ mobiles ab ea.nõ est subiectũ culpe originalis sub rõne culpe.pt tñ in his ptibz esse fm rõem pene.vt patebit ad pmũ. Quare notãter dixit in corpe q in carne fm se nõ est petm. vide de illa auctoritate d.san.in postilla ad Ro.vij.q2 vt ipe ibidē exponit nõ est.p interio am. ɔcludendo .q2 ibidez dt.in me etiã p grãm reparato petm opat.sz intelligēdum est in me.scz fm carnē simul cũ appetitu sensitiuo. Scio eñ p rõem z experimẽtũ.q bonuz scz grã.q reformatus sum nõ habitat in me.rc. Esto eñ grã nõ sit in carnali appetitu.tñ ptus pt in eo eẽ.z p ɔñs culpa.z sic nõ ɔclu deret.sed intelligẽdũ est.q nec ptus est ibi fm se.sz vt est sub voluntate z rõne. Sic z culpa originalis est in carne fm appetitũ sensitiuũ vt est mobilis a rõne.sed nõ fm se nec i ptibz corpis nõ mobilibz a rõe.z de hr intelligit q in eis nõ est originale sub rõne culpe Nota aũt q quis in oẽs ptes hois scz tã rõnales p cõitã vel pticipatõem vel nõ rõnales ɔueniat originale solũ ex volũtate aliena nihilominus opz q ps cui dz attribui sub rõne culpe sit al q mõ rõnalis.q2 a petõ nõ pt denoiari nisi subiectũ capax. Vñ si spẽs phãtasie mee poneret deus in lane.ipse tñ nõ pcisz dici doctrinari vel speculari sicut ego vel ali9 us homo rc.

¶ Ad pmũ g dõm.q sic Aug9.dt in libro retra ctationũ.aplus loqt ibi de hoie iam redẽpto q libe ratus est a culpa.sz subiacet pene. rõne cui9 petm dr habitare in carne.vñ ex hoc nõ seqt q caro sit subie ctũ culpe.sz solũ pene

Maior ɔcedit.z dico q tal repugnãtia pt remanere in hoie dimisso originali q ad culpaz.z talis repugnãtie cã nũc habebit solũ rationem pene z defectus.esto repug nãtia actualis possit eẽ petm Ad minorẽ ɔcedit.q ra dix repugnãtie ɔsistit in carne sicut i cã pxima.q2 fomes et destitutio sensualitatis est rõ pinq huius repugnãtie actualis.licz cã remota sit petm pmi parẽtis. Ad auc toritatẽ apli ɔcedo.sz fuit etiam supra allegata.q.lxxiij. ar.iij.circa argumẽtũ in oppositũ.q apls loqt de hoie re parato p grãm.cui iã originale q ad culpã dimissum est et p ɔñs illa lex de q loqt aplus nõ est culpa sz pena.qre ɔña nõ valet.q originale sit in carne fm rõem culpe sz pe ne Nota ãt circa hec q allegata fuerũt.q.lxxxij.ar.iij ad iij.ex dc.san.in scdo.q fieri pt vt dispõ vl habit9 aut qsi habit9.pt nõ esse culpa.z tñ id qd ex ea vel ex eo pcedit ẽ culpa.vt patuit Sic in pposito lex fomitis in baptizato esto nõ sit culpa.tñ repugnãtia q ex ea pcedit pt eẽ culpa. saltẽ venialis.cũ fuerit nõ mere naturat.sz fuerit mot9 sen sualitatis mediãte imaginatõe ipedibili.vt pz alis. No

Culpa ori ginali dimissa manet pena

ta etiã q aliq solet dicere.q id qd remanet post culpam originalẽ in baptismo dimissam.nõ habeat rõez pene.sz tñ defect9 naturalis forsan mori.q2 non est vt eis videt pter culpã q iam dimissa est. Sz ɔtrariũ hz d.san.vbi cũq3 de ista materia loqt. Vide in.ij.sniaz.dis.xxx.q.p. ar.p.p totũ.vbi ɔcludit in fine. Isti defect9 ɔparati ad na turaz put instituta est.z sic pculdubio pena sunt sibi.q2 etiã ex puatõe ei9 q gratis alicui dat postq ɔcessum est puniri dr aliqs. Hec ille. Vide.2a 2e.q.cxiij.ar. p. et h in solone.q2 hz oẽs ɔditõnes requisitas ad penaz.q2 est

aliqd malũ volũtati ɔtrariũ.z pter culpã inflictum.nõ eñ opz q pena medicinalis trãseat cessante culpa.vt pz etiã apud hoies.quare sufficit ad penã q pueniet ex cul pa. Et esto culpa ade.q est cã pncipalis hui9 defect9.nõ sit actu in se.est tñ in notitia diuina. sicut z cessante actu merita adhuc apud iustitiã diuinã expectat agẽtẽ pmiũ et psertim etiã dimisso originali illi9 hois.manet in eo fo mes sub rõne pene medicinalis.vt pz apud D. iij.p. q. lxix.ar.iij. Et preterea tal pena nõ ẽ pter petm illi9.vt sic quare nõ opz q trãseũte petõ illi9 trãseat pena.sz ẽ pter petm nature.i.pter pmũ petm pmi parẽtis.cui9 penam de9 ɔstituit nõ auferre vsq3 ad totalẽ reparatõnem nature qd erit in nouissimo die.

¶ Ad scdm dõm.q petm originale causat ex se mine sicut ex cã instrumentali.nõ aũt opz q aliqd sit pncipali9 in cã instrumẽtali qz in effectu. sz solũ in cã pncipali.z hoc mõ petm originale potiori mõ fuit in adã in q fuit fm rõem actualis peti.

¶ Ad maiorẽ.vnũqdq3 potius est in cã qz in effectu. verũ in cã pncipali.nõ aũt instrumẽtali. in cisteri eñ nõ est maior sanitas.z tñ est cã instrumentalis sanitatis .vt hz D.in.iiij. Et scdo pncipali9 est in cã agente p pdomi natõem z influẽtiã.vt hz etiã Bonauẽtura in.ij°.sed nõ opz de cã defectiua.calor aũt est ab igne sicut a cã pnci pali z agẽte z influẽte. Tenebra aũt nõ est magis in sole qz in aere.q2 nõ causat eã positiue z influẽdo .sed puati ue z subtrahẽdo influxũ. Minor ɔcedit.q inficiat per semen sicut p cãm instrumẽtalẽ.cã aũt pncipalis est adã peccãs pmo petõ.semen aũt nõ causat originale nisi deri uat ab adã.z g est instrumẽtũ ade. Sz negat ɔña.q2 deb beret inferri q in adã fuit magz qz in aia illi9 geniti ab eo Et hoc ɔcedit.q2 in adã fuit sub rõe actualis mortalis. An in Adã

originale ori ginatum.

qd vtiq3 grauius est originali. Circa istam materiã est vna difficultas.nã aliq dicũt q sit de mente do.san.q2 in adã sit originale originãs tñ.z hoc originale originans fuit actuale tñ.sz nõ fuit in eo originale originatũ .z fun dant se in d.san.hic.z in de malo.q.v.ar.q .ad qrtũ. vbi hz q petm illud qd oẽs peccauerũt in adã fuit actuale.z de bebat sibi pena sensus. Alij aũt videt q fuerit in adam etiã originale originatũ.z nõ tñ actuale.z hi fundant se in doc.in.ij.sniaz.dis.xxxi q.p.ar.p.vbi hz q infectio ex inordinata volũtate pmi parẽtis pcedẽs in ipo adẽ pa rẽte fuit duplex.scz p modũ peti actualis.inqtũ eã p pro priã volũtatẽ ɔtraxit.z etiã vlteri9 p modũ peti naturat inqtũ natura in eo infecta est.in sequẽtibz aũt nõ est nisi vt petm naturale. Hec ille Silla dt.iij.p.q.viij.ar.v.ad p9. Sz est qstio de noie.planũ est eñ q in adam fuit id qd in nobis est.z dr originale.nã puatõem iustitie origi nalis vtiq3 habuit.sitr z ɔcupiscentiã habitualẽ.q2 post sumptõem de ligno parẽtes ɔfusi fuerũt de corpoz suo rũ nuditate.qre res originalis in eo fuit. Sz qstio est an huic rei vt in adã venit p act.i ipi9.z nõ p viciatã origi nẽ.sicut in nos mereat nomẽ originalis peti. Esto eñ d. san.in.ij°.vbi iam.dicat q fuerit sub rõne naturalis pec cati in eo.nõ tñ dr originalis peti. Cõstat nãq3 fm Do. san.in qrto.dis.xlix.q.iiij.ar.iij.q in christo fuit res illa q in alijs meret nomẽ dotis.in christo tñ non dr dos.vt ibidẽ rõem ponit. Sic in pposito esto adã habuerit rem originalis peti nostri.q2 tñ nõ eodem mõ puenit in eũ sicut in nos.ideo est qstio de noie. Vñ visus hz q originale di cat solũ qd puenit in hoiem p viciatã originẽ.cũ accep

tione nature.qđ fuit in adã. Un̄ cõiter dr.q fuerit in eo
sub rõne actualis.nõ originalis. Qđ intellige q nõ fuit
sub rõne originalis.sicut cõiter loqmur.ꝛ sicut in nobis
fuit.tñ res originalis nostri in eo.ꝛ ideo nõ est ꝯtrouersia
nisi noialis. Et dicim⁹ vltra.q in adã fuit actuale.ꝛ res
originalis.fuit itaqꝫ actuale in eo.sꝫ nõ tm̄. Sꝫ verū ē q
originale nostrū fuit in eo pncipalr rõne actualis.qꝛ pec-
catum⁹ in eo rõne actualis.vt hꝫ d.san.de ma'o.vbi iaꝫ
Principali⁹ em̄ deriuat pctm̄ originale nostrū ab eo rõ-
ne actualis q̄ȝ naturalis.qꝛ actuale fuit pma cã. Naꝫ in
ipo psona p actuale pctm̄ corrūpit naturã ꝛ in se ꝛ i aliis
et ğ p hoc q d.san.hic dr q originale aie nostre fuit pnci-
paliter in adã rõne actualis.nõ negat p hoc qn ꝛ in adã
fuerit naturale.sꝫ vult q cã nostri originalis sit pncipalr
ipm actuale.ꝛ hoc verissimū est. Un̄ bñ ꝯferenti d.sanc.
in diuersis locis.nulla apparet discordia. Scotus de
hac materia in scđo di.xxxij.in solõne argumentoꝝ scđe
ꝯclõnis dt. De adã pꝫ q habuit carẽtiã hui⁹ iusticie ac
tu ꝓprio ꝛ iusticie debite.qꝛ in se accepte.talis carẽtia non
est pctm̄ originale.sꝫ illa q̄ habet actu aliquo ꝛ iusticie de-
bite ex acceptõe alteri⁹. Hec ille. Ubi pꝫ.q admittit rē
sed nõ nomē.admittit em̄ carẽtiã ꝛ oppꝫ q ꝛ ꝯcupiscen-
tiam admittat.sꝫ qꝛ talia nõ ꝓuenīūt ex gñatiua moti-
ne.ideo negat nomē. Doc.aūt san.notãter admittit no-
men pcti naturalis.et in hoc nullã pati pt talitatē etiaꝫ
quo ad qđ nomis.qꝛ vtrqꝫ natura vitiose corrupta fuit.
nõ em̄ min⁹ iputat episcopo si careat habitu clericali de-
bito q̄ȝ carẽtia ei⁹ impuret simplici clerico.sic adam nõ
minus debuit originalē iusticiã habere.ꝛ nõ habere ꝯcu-
piscentiam.sicut ꝛ nos.quare pctm̄ nature in eo fuit.licꝫ
qđ nois originalis fm ꝯmunē vsum.nõ ita ꝯgruat. Et
p hoc pꝫ qđ dicendū sit ad hãc q̄stionē ꝛc.

¶ Ad tertiū dõm.q aia hui⁹ hois nõ fuit fm se-
minalē rõnem in adã peccãte sicut in pncipio effecti-
uo.sꝫ sicut in pncipio dispositiuo.eo q semen corpa-
le qđ ex adã traducit sua virtute nõ efficit aiam rõ-
nalē.sed ad eam disponit.

Maior vera. Et dt notãter put in eo fuim⁹ nos.scꝫ
et natura nostra.ꝛ hoc pt fieri absqꝫ hoc q aia rõnalis
sit educibilis de pona materie p rõnē seminalē.sufficit em̄
q virtute seminis fieri possꝫ dispositio.q̄ est necessitas p
aia rõnali.ita q virtute seminis fiat q aia corpori disposi-
to vniat. vt patuit supra.q.lxxxi.ar.p.ad.q⁹. Ad mi-
norē dico.q aia nõ fuit ibi fm rõnem seminalem.vcꝫ quo
ad esse.fuit tñ ibi sicut in pncipio dispositiuo.p aia.ꝛ fu-
it ibi natura hūana q̄ mediãte ꝓuenit pctm̄ illud in aiaꝫ
Nõ em̄ subiacet aia pctõ originali nisi vt ps hūane natu-
re.qre negat ꝯñtia.qꝛ p rõem seminalē.esto aia in eē non
pducit sꝫ sic creat.tñ p rõnem seminalē materie vnit dis-
positiue.qua vnione mediãte natura ꝯstituit q̄ est ratio
trahēdi origiale Uide de materia hui⁹ solõnis ad lõgū
in de pona.q.iij.ar.ix. in solõnib ꝛc.

¶ Ad quartuꝫ dõm.q infectio originalis pecca-
ti nullo mõ causat a deo.sꝫ ex solo pctõ pmi parētis
p carnalē gñatõem.ꝛ ideo cū creatio importet respe-
ctū aie ad solū deū.nõ pt dici q aia ex sua creatõe in-
quinet.sed infusio importat respectū ꝛ ad deum in-
fundentē.ꝛ ad carnē cui infundit aia.ꝛ ideo habi-
to respectu ad deū infundentem nõ potest dici q aia
per infusionem maculetur.sed soluꝫ habito respectu
ad corpus cui infunditur.

¶ Ad illam si igit aia p pctm̄ originale inficeret.ꝯñs
essꝫ.q ex sua creatõe vel infusione inqnaret. Dico pmo
de creatõe.negãdo simplr q ex creatõe inqnaret.creatio
em̄ dt solū habitudinē ad pncipiū a q̄ aia egredit in esse
Et ex hac pte.vt est videlꝫ a deo nullo mõ inqnatur in-
quinatõe culpabili de qua loqmur. De infusione distin-
guo.qꝛ importat duplicē respectū. Unū ad infundenteꝫ
Aliū ad id cui infundit. Si intelligat ğ.q p infusionē in
habitudine ad infundentē inqnet.negat oino. Si aūt p
habitudinē ad id cui infundit vt formatū ē p adã.ꝯcedi-
tur.sed negat vlterior ꝯñtia.qꝛ nec p habitudinē ad cre-
antem.nec infundenteꝫ.inqnat aia.ꝛ p ꝯñs illa inqnatio
nõ est ex deo.sꝫ aliūde.quare negat ꝯñtia. Silem solõnē
hꝫ d.san.in ij°.dist.xxxij.q.ij.ar.p.ad p⁹.qꝛ licꝫ creatio
et infusio simul sint respectu aie.tñ differūt.qꝛ creatio im-
portat solū vnū respectū.infusio duos. Põt aūt cum dr
(aia creatõe maculatur) ille ablatiuus denotare habitudi-
nē cause.ꝛ sic est falsa.qꝛ nihil ex creatione habꝫ p qđ ma-
culet. Uel pt denotare ꝯcomitantiã.ꝛ sic est vera.nec tñ
sequitur q deus est cã macule. Similiter de infusione.qꝛ in-
fusione maculat p ꝯcomitantiã. Si aūt intelligit deno-
tare habitudinē cause.distinguēdū est.qꝛ ex pte habitu-
dinis ad pncipiū infusionis.falsa est.sed ex parte termi-
ni verum est ꝛc.

Aia infusio-
ne maculat.
exponitur

¶ Ad qntū dõm.q bonū cõe pfert bono singula-
ri.vñ de⁹ fm suã sapiẽtiã nõ pmittit vlem ordinē
rerū.q̄ est vt tali corpi talis aia infundat vt vitet sin-
gularis infectio hui⁹ aie.psertim cū natura aie hoc
habeat vt eē nõ incipiat nisi in corpore.vt in primo
habitū est.meli⁹ est aūt ei sic eē fm naturã q̄ȝ nullo
mõ eē.psertim cū possit p grãm dãnatõem euadere q.cxviij.ar.3

¶ Ad maiorē duplr. Primo vera est de particulari sa-
piente.secus de vniuersali.q̄ ita hꝫ curare de bono vni⁹
vt nõ piudicet bono ꝯmuni totius vniuersi. Et dico q
si aia non infunderet corpori in quo maculat piudicaret
vniuerso.qꝛ cessaret principalissima spēs totius vniuersi
inter corporeas spēs. Et tolleret pncipalissimū op⁹ ho-
minis.scꝫ generare sibi silẽ. Dico scđo.nullus sapiens
liquorē suū pciosum vasi infecto infundit.vcꝫ si aliter fi-
eri posset. Sed dico q essꝫ valde insipiens q̄ thesaurum
nõ aliter ꝯseruabilē etiã in imūdo vase nõ collocaret.p-
sertim si emēdandi thesaurū possibilitas maneret Ad
minorē dr.q aia est pciosior oĩ liquore.sꝫ tñ ei⁹ natura
hꝫ vt p nūc fiat in tali corpe.ꝛ nisi sic fieret piudicaret p-
fectioni vniuersi.ꝛ ordini nature.ꝛ cū hoc defect⁹ quē in
carne emēdabilis ē.sꝫ negat ꝯñtia. Si ğ ꝛc.qꝛ de⁹ ē ipa
sapiẽtia q̄ pncipalr intẽdit ad bonū vniuersi.ꝛ ꝓpter pec-
catū nõ mutat ordinē nature.qꝛ natura prior est pctõ.pri-
us aūt nõ mutat ꝓpter posterius.quare vlteri⁹ ꝯcedit.q
infundit deus aiam.ꝛ aia in carne maculat.sed negatur
ꝯñtia vltima ꝛc. Nota q doc.hꝫ in fine solõnis.scꝫ q
natura aie hoc habeat vt eē nõ incipiat nisi in corpore.vt
in pma pte.q.cxviij.ar.iij. Nota inquã.qꝛ hoc intelligit
de nata aie.tñ de pona dei absoluta sec⁹ fieri possꝫ.qꝛ nõ
est ipossibile vt aia creet extra corp⁹.imo ꝛ nunc de facto
ordie nature pus hꝫ eē q̄ȝ vniri materie.sꝫ de h alibi.

¶ Utrꝫ pctm̄ originale sit p pus in essentia anime
q̄ȝ in eius potentijs.

L

AD scdm sic pcedit. Uidet q pctm originale nō sit p pus in essentia aie q̄ȝ in potentijs. aia em̄ nata est esse subiectuȝ pcti q̄tu ad id qd pt a volūtate moueri ȝ aia nō mouet a volūtate fm suā ēentiā. sed solū fm potentias. ḡ pctm originale nō est in aia fm suā ēentiā sed solū fm poñas. ¶ P. peccatū originale opponit originali iusticie. ȝ originalis iusticia erat in aliqua poña aie. q̄ est subiectū virtutis. ḡ z pctm originale est magis in poña aie q̄ȝ in eius essentia ¶ P. sicut a carne pctm originale deriuat ad aiam. ita ab essentia aie deriuat ad potentias. sed pctm originale magis est in aia q̄ȝ in carne. ḡ etiā magis est in potētijs aie q̄ȝ in eius essentia. ¶ P. pctm originale dr esse concu/
q.lxxvj.ar.3 piscentia. vt dictū est. ȝ concupiscentia est in potētijs aie. ḡ z pctm originale ¶ Sed contra est. q pctm ori/
q.lxxxi.ar.p ginale dr esse pctm naturale. vt supra dictuȝ est. aia
q.lxxvi.ar.p aūt est forma z natura corporis fm essentiā suam. z
in cor. z ad.j nō fm poñas. vt in pmo habitū est. ḡ aia est subie/
et quartum. ctū originalis peccati pncipalr fm suā essentiā.

¶ Habito in generali. q aia ē subiectū peccati originalis inq̄ȝtum hȝ rōnem culpe. Nūc q̄rit in speciali compa/ rando ēentias ad poñas. q em̄ aia videt cōphendere ēentiā z poñas ipius. ideo est dubiū an pus z pncipalr sit in essentia vel in potentijs zc.

¶ Rndeo dōm. q illud aie est pncipalr subiectū alicu[9] pcti ad qd pmo ptinet cā motiua illi[9] pcti. sicut si cā motiua ad peccandū sit delectatio sensus q̄ ptinet ad vim concupiscibilē sicut obiectū ppriū eius sequitur q vis concupiscibil' sit ppriū subiectū illi[9] pcti manifestū est aūt q pctm originale causat p originē Un̄ illud aie qd primo attingit ab origine hois est primū subiectū originalis peccati.

¶ Conclo rn̄siua in fine corporis ponit talis. Aia fm essentiā est pmū subiectuȝ peccati originalis (z intelligitur de aia humana) Cuius conclonis assignat D. tres rōnes. Primam deducit in corpe articuli. Scdam in argumēto in contrariuȝ. Tertia habet ex solone ad scdm argumentū. Arguit ḡ pmo sic. illud aie qd pmo attingit ab origine hois est pmū subiectū originalis peccati. sed origo hois pmo attingit essentiā. igit conclo vera. Maior pbatur. illud aie est subiectū alicu[9] peccati ad qd pus ptinet cā motiua illius peccati. sed pctm originale causatur p originē. id est generatōem naturalē. igit maior pncipalis vera. Maior ista pȝ exēplariter. sicut si cā motiua ad peccādū sit delectatio sensus. q̄ ptinet ad vim concupiscibilem sicut obiectū ppriū eius sequit q vis concupiscibilis sit ppriū subiectū illius pcti. Siliter si cā motiua ptineat ad irascibilē. q eiusdē poñe est obiectū z actus Minor prima patuit supra. q. lxxxi. ar. p. Cōsequēter cū dr

¶ Attingit aūt origo aiam vt terminū gn̄atōnis fm q est forma corporis. qd q̄dē conuenit ei fm ēentiam ppriam. vt in pmo habitū est.

Supra ¶ Subiūgit minorē pncipalis rōnis. Pro qua nota q q̄uis poña intellectiua nulli[9] corpis sit act[9]. tn̄ aia intellectiua fm oēm gradū suū informat materiā. et qū dr aia rōnalis superexcedere materiā. nō intelligit quasi non informet fm aliquē gradū materiā. sed intelligit si pato virtutis intellectiue z intellectōis a corpe. Et q aia fm q intellectiua hȝ esse independens a corpore. z hȝ posse z operari sine corpe. q̄uis p essentiā suā informaret corp[9] Tūc pbat minor. que etiā pȝ. p. p. q. lxxvi. ar. p. in corpe et ad pmū z q̄rtuȝ. z arguit sic. Origo (.i. gn̄atio hois) attingit aiam vt terminū gn̄atōis fm q est forma corporis. sed esse formā corpis conuenit ei fm ēentiā suā ppriaȝ. ḡ minor pncipalis vera. Maior nota est. Circa quā tn̄ solet eē q̄stio. an aia hois vt intellectiua est. sit act[9] corporis. Ad qd dr. q si intelligit q aia vt intellectiua sit act[9] corporis. sic q vt reduplicet rōnem formalē. tūc non admittit. vt em̄ est intellectiua sic nullo organo vtit. Sed si vt dr condicōem ipi[9] aie q̄ est forma corporis. sic conceditur q ipa aia q̄ est intellectiua vnit corpori. vt tactū fuit. ita q si p ipossibile aia esset intellect[9]. tūc aia ipa esset corporis forma z intellect[9]. etiā identice. ȝ nō formalr. imo vt intellectus haberet eē independens a corpe zc. de his alibi.

Consequenter ibi

¶ Un̄ anima fm essentiā est pmū subiectū originalis peccati.

¶ Subinfert conclonem rn̄siuam. z pȝ. Dicit aūt notanter pmū subiectū. q esto sit in potētijs aie. hoc est scūdario. inq̄ȝtū inordinatio poñaȝ est ex defectu nature. q̄ primo inq̄ȝtū originale. pmo z pncipalr respicit ēentiam aie. ita q originale pmo et quo ad formale est in aia. ex quo conuenit id qd est in potentijs zc. Et nota q p hāc conclonē nō negat qn originale sit in potētijs. q deordinatio z concupiscētia habitualis. q̄ etiā ptinēt ad originale. sunt in potētijs. sed illa nō sunt pncipale originalis peccati. ȝ priuatio iusticie originalis. q̄ ab essentia oino subtracta est sicut a subiecto Et pmo redūdabat in volūtatē. quare dictuȝ ē pmo in aia. deinde videȝ in potētijs zc. Uide de ista materia D. san. in de malo. q. iiij. ar. iiij. et in. ij. dis. xxxi. q. j. ar. p. et Capreolū in. ij. dis. xxxi. conclone. ij.

¶ Et pbat conclo scda rōne ex argumēto in cōtrariū. Pro ista rōne nota. q aia rōnalis nō habȝ pctm originale. nec ad eam ptinet nisi inq̄ȝtū est pars humane nature. Et q aia nō constituit nec est pars hūane nature rōne potentiaȝ. sed rōne essentie sue. ideo si originale respiceret tm̄ potētias. z nō essentiā. tūc aia ex vnione ad corpus nō contraheret originale. ȝ oporteret ipm aliūde puenire si ipm haberet in potentijs tm̄ zc. Hoc notato arguit sic ex isto argumento. Pctm originale dr pctm naturale. sed aia est forma z natura corporis p essentiā suā. et nō p potentias. ḡ conclo vera. Maior ista patuit. q. lxxxi. ar. p. Et est pctm nature. q pncipalr dr defectū eius qd erat datū nō psone sed nature ipsi. et erat acquisibile per generatōem naturalē. Minor pȝ. p. p. vbi tam. q. lxxvi. ar. p. q ḡ aia solū est capax originalis. inq̄ȝtū ē ps nature hūane. z nō ē ps nisi vt forma. z ē forma p ēentiā. io de p[9] ad vltimū seq̄t q p essentiam sit subiectū hui[9] defect[9]

Probat tertio conclo rn̄siua rōne. q̄ sumit ex solone tertij. Pro qua nota. q fm pncipia D. san. iusticia originalis partialiter includebat grām gratum facientē saltē rōne sui radicē. vt patuit supra. q. lxxxi. ar. p. Includebat ḡ ex vigorē continendi potētias sub deo. z ex cōn̄i corp[9] sub eo vigorē. qui q̄dē vigor fm pncipia D. san. etiā formalr fuit in ipa ēentia aie. licȝ quo ad effectuȝ pmo operetur z inclinaret volūtatē ad subessendū deo. z mediante volūtate

subq̃ceret alios potẽtias ⁊ ꝯtineret. sic ẽ pctm̃ originale qḋ directe opponit̃ ⁊ tollit illã iustitiã erit q̃ ad formale. sc; ꝓ uatõem iustitie. pmo in ip̃a aĩa. sed q̃ ad effectũ ⁊ inclinatione ad actũ. pmo est in volũtate. ⁊ deinde in alijs potẽtijs. qꝛ ablato effectu iustitie originalꝭ a volũtate. alie potentie iordinate facte sunt. sic ẽ iordinatio in potẽtijs q̃ ẽ materiale originalis ꝓuenit ex subtractiõe iustitie originalis ab aĩa pmo ⁊ formalr̃. deinde a volũtate pmo ꝑtialiter. ita ꝙ iste articulus q̃ dicit pctm̃ originale pncipalit̃ esse in essentia aĩe. intelligitur quo ad formale originalis peccati qḋ est ꝑuatio iustitie originalꝭ. Quod aũt pri⁹ dictum est ꝙ pmo fuit in volũtate. intelligit̃ nõ qꝛ oppositũ suũ fuerit formalr̃ subiectiue in volũtate. sed qꝛ pmũ effectũ ⁊ inclinatõem ad actũ habuit in volũtate. vñ rõne illius dr̃ ꝙ formale originalis teneat se ex pte volũtatis. qꝛ effectus potẽtiaꝝ pmo est in volũtate mediãte q̃ alie cõtinebant̃. His notatis arguit̃ sic tertio ꝓ ꝯclone. Illud est pmũ subiectũ pcti originalis qḋ erat in prio statu subiectũ pmũ iustitie originalis. s; subiectũ iustitie originalꝭ fuit essentia aĩe. ẽ ⁊c̃. Maior p;. qꝛ opposita ꝑferriꝫ ꝑuatiua habẽt fieri circa idẽ q̃lia sunt iustitia originalꝭ ⁊ peccatũ originale. Minor p;. qꝛ iustitia originalꝭ erat qḋ dã donũ datũ diuinit⁹ nature quã naturã pri⁹ respicit essentia aĩe q̃ʒ potẽtie. Potẽtie eñ magꝭ videt̃ ptinere ad ꝑsonã ⁊ ad actus ꝑsonales. Pʒ igit̃ ꝯclo ex triplici via ⁊c̃.

¶ Ad pmũ ẽ dõʒ. ꝙ sicut motio volũtatis alicui⁹ ꝓprie ꝑuenit ad potẽtias aĩe. nõ ãt ad aĩe essentiã. ita

In co[rpore] motio volũtatis pmi generãtis ꝑ viã gñatõis ꝑuenit pmo ad aĩe essentiã. vt dictũ est.

¶ Ad maiorẽ distinguo. qꝛ est subiectũ pcti actualis ꝓprii. q̃ntũ ad id ꝙ pt̃ moueri a volũtate ꝓpria qḋ mobile pmũ est potẽtia. ⁊ ẽ actuale pctm̃ est in potẽtia aĩe. ⁊ h̃ ꝯceditur ⁊ ꝯcludit̃. Sʒ dico ꝙ aĩa est subiectũ pcti originalꝭ q̃ntũ ad id qḋ pt̃ moueri a volũtate pmi parentꝭ mediãte motione q̃ est origo naturalis. ita ꝙ id qḋ pmo attingit̃ tãq̃ terminꝰ formalis gñatõis naturalis hoĩs. h̃ est subiectũ pcti originalis. Ad minorẽ. aĩa nõ mouet̃ a volũtate sm̃ suã eẽntiã. vez essentia nõ mouet̃ a volũtate ꝓpria tñ eẽntia mouet̃ motu gñatõis a volũtate pmi parẽtis. ⁊ ꝑ talẽ motõem pmo attingit̃ ꝑ quã ⁊ originale traducit̃. q̃re negat̃ ꝯña. imo oppositũ sequit̃ ex pmissis bñ itellectꝭ. et intentum pme rõis q̃ habet̃ ex corpe. ¶ Nota ãt ꝙ aĩa mouet̃. i. attingit̃ q̃ ad vniri cũ corpe a volũtate pmi parentis. nõ ad hunc sensum ꝙ volũtas imediate faciat ad vniri aĩe. s; qꝛ ex volũtate pmi parẽtis origo illa mediãte semine ab eo deriuato h; ꝙ causet originale. qꝛ pctm̃ volũtatis pmi parẽtis fecit ⁊ demeruit ne diuina liberalitas infundat cũ origine iustitiaꝫ originalẽ. ⁊ ẽ aĩa mouet̃ ad gñatõem vitiosaꝫ vt sic. a volũtate demeritoria cũ ꝑtute tñ ade in semen paternũ deriuata ⁊c̃.

¶ Ad scðm dõm. ꝙ etiã originalis iustitia ptinebat pmordialr̃ ad eẽntiã aĩe. erat eñ donũ diuinit⁹ datũ hũane nature quã ꝑ pri⁹ respicit essentia aĩe q̃ʒ potẽtie. potẽtie eñ magis vident̃ ptinere ad ꝑsonã inq̃ntũ sunt pncipia ꝑsonaliũ actuũ. vñ sunt ꝓprie subiecta pctõꝝ actualiũ q̃ sunt pctã ꝑsonalia.

¶ Maior placet. ⁊ ꝯcedit̃ tãq̃ omnino ꝟa. minor aũt negat̃. ⁊ ad ꝓbatõem annexã dico. ꝙ potẽtia aĩe est subiectũ ꝟtutis hũane ꝑsonalis opatiue. q̃ ordinat̃ imediate ad actũ secũdũ. Dico ãt ꝙ iustitia originalis nõ erat talꝭ ꝟtus ꝑsonalꝭ opatiua. s; erat magis vis q̃dã data aĩe in sua eẽntia q̃ mediãte ꝯtineret oĩa in debito ordine. vñ q̃dã voluerũt ꝙ fuerit q̃si q̃dã potẽtia. qꝛ d. san. p⁹ pte vocat eã vim q̃ndã. s; q̃cq̃d sit de h̃ (qꝛ vis nõ solũ noĩat potẽtiaꝫ s; ⁊ habitũ ⁊ actũ. vt p; in de ꝟtu. q. p̃. ar. p̃.) dr̃ ꝙ fuit in eẽntia formalr̃ tale donũ originale ⁊ solũ ꝟtualr̃ in potẽtijs. nec d; mirũ videri Scoto. si fuit tm̃ formalr̃ in eẽntia et tñ potuit ꝑficere potẽtias. cũ sup̃ dictũ fuit post Aug. ꝙ ꝑfecerit etiã corp⁹. ⁊ tñ in eo formalr̃ nõ fuit. in re ista eñ qꝛ fidei est opꝫ reuereri sanctos diuina illustratõe preditos. Negat̃ igit̃ minor. imo fuit in essentia. qꝛ donũ naturale. de istis pma pte q. xcvij. arti. p̃. Negat̃ ⁊ ꝯña. imo in oppositũ minoris fundata est. tertia rõ ꝓ ꝯclone ⁊c̃. Scotus.

¶ Ad tertiũ dõʒ ꝙ corp⁹ ꝯparat̃ ad aĩam sic materia ad formã. q̃ etsi sit posterior ordine gñatõis. est tñ por ordine ꝑfectõis ⁊ nature. eẽntia ãt aĩe ꝯparatur ad potẽtias. sicut subã ad accidẽtia ꝓpria q̃ sunt posteriora subã ⁊ ordine gñationis ⁊ etiã ꝑfectõis. vnde nõ est similis ratio.

¶ Similitudo maiorꝭ claudicat ⁊ eã claudicare oñdit d. san. in de malo sup̃ in corpe ar. qꝛ caro est in aliq̃ genere pri⁹ aĩa. nimirũ ẽ si aliq̃ mõ in via gñatõis pctm̃ originale sibi pri⁹ ꝯueniat. qꝛ vt patuit ar. p̃. semẽ carnale prius h; pctm̃ originale. pri⁹ dico ordine gñatõis ⁊ h̃ tñ ꝟtualr̃ et causalr̃. s; aĩa oĩb; modis por est potẽtijs suis. via videlicet gñatõis ⁊ ꝑfectõis. Subã eñ por ẽ accñte. vij. metaphi. q̃re ab aĩa deriuat̃ ad potẽtias ⁊ nullo⁹ ẽcõtra. ¶ Nota circa istã solonẽ vnũ misteriũ metaphicũ. qꝛ nõ sp̃ priora via gñatõis sunt imꝑfectiora simplr̃. imo q̃ñq; ꝑfectiora simplr̃. imꝑfectiora tñ sm̃ q̃d. q̃ñ sc; pri⁹ via gñatõis est etiã prius prioritate finali vl̃ effectiua. tũc tale pri⁹ ẽ simplr̃ ꝑfectius. s; priora via gñatõis tm̃. illa sunt imꝑfectiora simpliciter. sic subã materialis ẽ prior accidẽtib; ⁊ eis simplr̃ ꝑfectior. sic noticia pmissaꝝ por noticia ꝯclonis ⁊ ea ꝑfectior. s; aĩal ẽ pri⁹ via gñatõis tm̃ hoĩe ⁊ nõ ꝑfecti⁹ simplr̃. illa habet̃ ex ista solone. qꝛ dr̃ aĩam eẽ priorẽ via gñatõis potẽtijs. ⁊ ꝯstat eã eẽ simplr̃ ꝑfectiorẽ. ¶ Nota ꝙ h̃ argumẽtũ vult ꝓbare ꝙ saltẽ ordine ꝑfectõis originale sit pri⁹ in potẽtijs. esto ordine gñatõis sit pri⁹ in eẽntia. sic ⁊ originale. s; via ꝑfectõis sit pri⁹ in aĩa. ẽ tñ via gñatõis pri⁹ in carne. Solo ãt vult. ꝙ nõ ẽ par rõ. imo ꝙ originale sit oĩb; modis pri⁹ i eẽntia q̃ʒ in potẽtijs. qꝛ eẽntia por ẽ potẽtijs ⁊ gñatõe ⁊ ꝑfectõne ⁊ capacitate originalꝭ. Sec⁹ de carne ⁊ aĩa vbi caro vl̃ corp⁹ est por aĩa via gñatõis ⁊ nõ capax originalis formalr̃. s; aĩa ẽ por via ꝑfectõis ⁊ sola capax originalꝭ sub rõne culpe. iõ formalr̃ ẽ in ea originale pncipalr̃. s; in carne sit pri⁹ causalr̃. s; aĩa ꝯparata ad potẽtias ẽ oĩb; modis por ⁊ capax originalꝭ ⁊ pri⁹ q̃ʒ potẽtie. iõ oĩb; modis ẽ i ea pri⁹ originale. vñ pt̃ dici ad maiorẽ ꝙ q̃dẽ in h̃ ẽ sile ꝙ sicut deriuat̃ a carne (. i. carnali semine) ad aĩam. ita ab eẽntia aĩe deriuat̃ ad potẽtias. s; in h̃ ẽ diuersitas. qꝛ caro nõ ẽ capax originalꝭ formalr̃. s; aĩa tm̃. iõ pl⁹ ẽ i aĩa ⁊ pri⁹ formalr̃ q̃ʒ i carne. qꝛ aĩa ẽ rõnalꝭ ⁊ ꝑ h̃ subiectũ culpe q̃ reqrit aliqḋ subiectũ rõnale. s; essentia ꝯparata ad potẽtias ẽ pri⁹ capax origialꝭ formalr̃ ⁊ sub rõe culpe q̃ʒ potẽtia. iõ ꝯcessa minore ꝓpt̃ rõnẽ iã dictã. qꝛ caro nõ pt̃ eẽ subiectũ culpe q̃uocũq; accipiat̃. siue ꝓ semine carnali. siue ꝓ altera pte ꝯpositi. negat̃ ꝯña ⁊c̃. Differentia metaphisica.

¶ Ad q̃rtũ dõʒ ꝙ ꝯcupiscẽtia se h; materialr̃ ⁊ ex ꝯsequẽti in pctõ originali. vt supra dictũ est. q.8z.ar.3

¶ Ad maiorē pba. ad sensum dictū. q.lxxxij. ar.iij. q̄ ē ↄcupiscētia ptialr̄ ↄ minꝰ pncipalr̄. sȝ pncipale in originali est defectꝰ iusticie originalis tenēs se pncipalr̄ ex pte volūtatis. ex cuiꝰ defectu illa ↄcupiscētia ↄ habitualis deordinatio viriū subsequuta est. vn̄ talis ↄcupiscētia se hȝ in originali materialr̄ ↄ ex ↄn̄ti. Minor ↄcedit. ḡ ↄ origina le ↄc. Uerū q̄tū ad secūdariū ↄ minꝰ pncipale originalis et subiectū secūdariū. cū q̄ stat q̄ aīa sit pmū subiectū originalis ↄ q̄ ad pncipale ↄ formale ipiꝰ. vn̄ ↄ dictū ē q̄ nō remouemꝰ originale omnino a potētijs. sȝ q̄ ad pncipale. ↄ quo ad esse pmū subiectū.

¶ Utrū pctm̄ originale p prius inficiat volūtatē q̄ȝ alias poñas.

AD tertiū sic ↄcedit. Uidet̄ q̄ pctm̄ originale nō p prius inficiat volūtatē q̄ȝ alias poñas. omne eīn pctm̄ pncipaliter ptinet ad poñam p cuius actū causat̄. sed pctm̄ originale causat̄ p actū generatiue poñe. ergo inter ceteras potentias aīe videt̄ magis ptinere ad generatiuā potentiā. ¶ P̄. peccatū originale p semē carnale traducit̄. sed alie vires aīe ppinq̄ores sunt carni q̄ȝ volūtas. sicut patet de om̄ibus sensitiuis que vtūtur organo corpali. ergo in eis magis est pctm̄ originale q̄ȝ in voluntate. ¶ P̄. intellectus est prior volūtate. nō eīn est volūtas nisi de bono itellecto. sȝ ergo peccatū originale inficit oēs poñas aīe. videt̄ q̄ p prius inficiat itellectū tanq̄ȝ priorē. ¶ Sȝ cōtra est q̄ iusticia originalis p priꝰ respicit volūtatem. est eīn rectitudo volūtatis. vt Anselmus d̄t in libro de ↄceptu virginali. ḡ ↄ pctm̄ originale qd̄ ei opponit̄ p priꝰ respicit volūtatē.

¶ Hic inq̄rit vbi pncipalr̄ ponat̄ originale cōparando poñas adinuicē. an p priꝰ inficiat volūtatē q̄ȝ alias potētias. ¶ Nota vt habet̄ ar. seq̄nti. Infectio pprie d̄r q̄ nata est in aliud trāsferri. sicut dicimꝰ de morbis ↄtagiosis. et q̄ corruptio ↄ iordinatio volūtatis preintelligit̄ iordinationi aliaꝝ viriū ↄ poñaꝝ. ↄ est cā eiꝰ vt patuit q.lxxxij. ar.iij. ideo D. q̄rit an volūtas sit priꝰ infecta. Si at̄ loq̄mur de infectōe q̄ est corruptiua alteriꝰ suppositi distincti tūc volūtas nō est infecta sȝ magis ↄtatiua. ↄ tūc in ppositō accipit̄ infectio p corruptōe. Et querit̄ an p subtractōem originalis iusticie pꝰ destruat̄ volūtas. cuiꝰ destitutōnem sup̄ diximꝰ eē formale in originali. q̄ videlȝ esto iusticia originalis nō esset in ea iuxta p̄dicta ↄ dicēda per inherētiā. erat tn̄ in ea pꝰ fm̄ efficiētiā ↄ ea mediāte alias regebat ↄ mouebat. q̄re defectꝰ originalis iusticie videlȝ fm̄ effectū eius est pꝰ in volūtate. nō q̄ defectꝰ iusticie originalr̄ formalr̄ esset in volūtate. q̄ sic est in essentia aīe. sed defectus pmi effectꝰ iusticie original̄ est in volūtate. ↄ illo defectu mediāte inducta ē iordinatio in alias. ↄ ḡ q̄ volūtas se habuit vt pmū instrumentū motiuū alioꝝ. ideo defectꝰ iusticie originalis in ea eodē mō q̄ in ea fuit est formale. Hec volui notare ne dicēda viderent̄ ↄuenire dictis p̄sertim q.lxxxij. ar.iij. vbi dicebat̄ q̄ defectꝰ iusticie originalis esset in volūtate pncipalr̄. ex q̄ posset videri q̄ iusticia originalis fuisset in volūtate p inherētiā. Cū tn̄ h̄ dicat̄ q̄ fuit in ea pmo fm̄ efficiētiā. ↄ vt d. san h̄ hȝ fm̄ idīs patōem ad actū. q̄ pmo eā fecit subiectā deo. q̄ subiectio ea stante alia oīa erāt bn̄ ordinata. ↄ ḡ subtractio iusticie originalis a volūtate tenet se ex pte cause iordinatōis aliarum viriū. ↄ p hec melius intelligent̄ sequentia.

¶ Rn̄deo dd̄ȝ. q̄ in infectōe pcti originalis duo est ↄsiderare. pmo q̄dē inherentiā eius ad subiectū.

¶ Hoc rn̄det distinēte fm̄ distinctōem bimēbrē. ita q̄ ad vnūq̄dq̄ mēbꝝ ponit vnā ↄclōnē rn̄siuā. secū dū mēbrū ibi. Deinde optet ↄc. Quo ad pꝰ pꝰ ponit pꝰ mēbrū distinctōis. Deinde subiūgit scd̄o. pmā ↄclōnē. ibi. Et fm̄ hec ↄc. Dicit ḡ q̄ in infectōe pcti originalis ē ↄsiderare duo. Et accipit infectōem pcti originalis itrāsitiue. i. in ipa originali. ↄ extendit originale ad materiale et formale. qd̄ pȝ ex h̄. q̄ inherētia ad subiectū pncipale nō est nisi fm̄ formale. q̄ est in essentia aīe. Dictū est eīn ar. pcedenti ad q̄rtū q̄ formale inhereat suo mō essentie aīe. Defectꝰ at̄ inclinatōis ad actū est materiale. pmo q̄dē ē ↄsiderare inherētiā eiꝰ ad subiectū. eo videlȝ mō q̄ priuatio inheret ↄ inherere pt̄. sicut ↄ dictū fuit ar. pmo. huius questionis de esse subiectiuo. Consequēter cū d̄e.

¶ Et fm̄ h̄ pmo respicit essentiā aīe. vt dictū est. Ar.ij.

¶ Subiūgit pmā ↄclōnē correspondentē mēbro dicto. scȝ Scd̄m h̄ (.i. quo ad inherētiā) pmo respicit essentiā aīe. Pȝ ista ↄclo ex dictis ar. pce. q̄ eidem inheret originale cui inhesit iusticia originalis. sȝ h̄ fuit essentia aīe ↄc. Et d̄t ↄclo notāter. ↄ fm̄ h̄ pmo ↄc. q̄ videlȝ formale originalis est in essentia qd̄ est pmū. In potētijs aīe est mater(i)ale ↄ h̄ mediāte eo qd̄ est in poña aīe. q̄ corruptio poñaꝝ sequuta est destitutōem nature. Consequēter cū d̄t.

¶ Deinde optet ↄsiderare inclinatōem eiꝰ ad actū. ↄ hoc mō respicit poñas anime.

¶ Hic pn̄r pcedit ad secūdā ↄclōnē rn̄siuā. cui pmo pmittit secūdū mēbrūȝ p̄dicte distinctōis. Deinde scd̄o deducit ipam ↄclonem. optet ḡ ↄc. Dicit ḡ pmo. Oportet scȝ scd̄o ↄsiderare in infectōe originalis pcti inclinatiōnē ad actū. ad sensum sup̄ dictū q.lxxxij. ar.iij. ad 2ᵐ. q̄ videlȝ originale inclinat ad actū indirecte. sicut remouēs phibēns. originalis eīn iusticia pmo ↄtinuisset ↄ ↄtinuit volūtatē sub deo ↄ phibuit ab iordinata inclinatōe ad actū. ↄ ea mediāte ↄtinuit ↄ alias. q̄re ipa dissoluta sequit̄ q̄ volūtas ↄdinet̄ ad actū iordinatū ↄ alias iordiate mouēat ↄ non ↄtineat. Et vult D. q̄ istoꝰ originale respiciat poñas. q̄ inclinatio habitualis vl̄ poñalis ad actū ē p potentiaꝝ. vt patere pt̄ ex dictis in p̄cedēti q̄ſtōe. Aīa eīn p essentiā nō agit. nec p ↄn̄s p essentiā inclinat̄ ad actꝰ sed mediās potētijs. iter q̄s volūtas ē motiua ↄ iclinatiua oīm.

¶ Optet ḡ q̄ illā p priꝰ respiciat q̄ pmā iclinatōeȝ hȝ ad peccādū. hec at̄ ē volūtas. vt ex sup̄ dictis pȝ. q.lxxiij. ar. p.et.ij. Un̄ pctm̄ originale p priꝰ respicit volūtatē.

¶ Deducit secūdā ↄclōnem rn̄siuā quo ad h̄ mēbrū que talis est. Pctm̄ originale hoc mō p priꝰ respicit volūtatē. Probat̄ supponēdo q̄ h̄ mō respiciat poñas. Tunc argmt̄ sic. optet q̄ h̄ mō p priꝰ respiciat illā poñam q̄ pmā inclinatōeȝ hȝ ad peccandū. sȝ hec ē volūtas. ḡ. Maior de se pȝ. q̄ si respiciat h̄ mō potētiā fm̄ inclinatōeȝ ad actū. ḡ pma respicit eā q̄ pmo ↄ pncipalr̄ inclinat ad actū. Minor pȝ ex sup̄ dictis q.lxxiiij. ar. p.et.ij. q̄ voluntas est ↄpletiua pcti. ↄ nullū est pctm̄ in q̄cūq̄ poña nisi moueat̄ directe vel indirecte a volūtate. quare sequit̄ cōclusio q̄ originale inq̄tū d̄t pnitatē ad actū iordinatū.

primo est in volūtate. vn̄ ꝛ sup̄ dictū fuit. q.lxxxij. arti.i. et d. san. de malo ꝙ defect⁹ iusticie originalis a voluntate q̄ est p̄uitas ꝛ inclinatio in malū vocat̄ malicia. defect⁹ aūt in alijs potētijs vocat̄ ꝯcupiscētia. qꝛ scꝫ defect⁹ a⁹ est p̄ncipalis tanquā cius quo alij causant̄ ꝛc̄.

¶ Et ꝯfirmat̄ scd̄a ꝯclo argumēto in ꝯtrarium ꝛc̄.

¶ Nota circa argumētū in oppositū ꝙ iuxta p̄dicta oportet dicere ꝙ iusticia originalis p̄mo fuerit in volūtate nō p̄ inherentiā. qꝛ sic fuit in essentia aie. sꝫ p̄m efficientiā ꝛ inclinatōem in bonū actū. qꝛ videlꝫ ipsam p̄mo subiecit deo ꝛ ordinate h̄re fecit. ꝛ p̄ ꝯn̄s originale p̄ᵒ corrupit volūtatē et deinde alias poēnas. deinde dico. nō vt notet ordinem tp̄is sed nature ꝛ intelligentie.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. ꝙ pctm̄ originale nō causat̄ in hoie p̄ poēnam gn̄atiuā prolis. sꝫ p̄ actū poēne gn̄atiue parentis. vn̄ nō oportet ꝙ sua poēna gn̄atiua sit p̄mū subiectū originalis pcti.

¶ Ad maiorē. pctm̄ p̄ncipalr̄ ptinet ad poēnam p̄ cui⁹ actū causat̄. Dico p̄ᵒ ꝙ vera ē si pctm̄ sit imanēs q̄d. tūc ptinet sic ad subiectū ad poēnam p̄ cui⁹ actū causat̄. si aūt nō sit q̄d imanēs sed trāsiēs nō oportet. nō em̄ oportet ꝙ pctm̄ qd̄ p̄ manū causat̄ sit i manu formalr̄ p̄ inherentiā. Dico 2ᵒ. ꝙ pctm̄ qd̄ p̄ actū poēne causat̄ ptinet ad poēnam p̄ cui⁹ actū causat̄ qn̄ ipa est capax subiectū pcti. Si aūt sit cā instrumētal̄ nō oportet ꝙ in ea sit pctm̄ formalr̄ sed virtualr̄ aliq̄ mō. Ad minorē dico. ꝙ causat̄ p̄ actū gn̄atiue poēne sed mediāte actu trāseūte. Et scd̄o ipa nō est capax original̄ pcti sub rōne culpe. Et tertio dico ꝙ gn̄atiua p̄ns causat originale sꝫ nō gn̄atiua plus q̄ ꝯtrahit originale. Querimus aūt in q̄ sit originale ꝯtractū. vn̄ rō nihil pbat. qꝛ originale ē in ple cui⁹ gn̄atiua nūc nō ē cā. Et q̄rto. dato ꝙ in gn̄atiua p̄ris sit originale causaliter. ꝛ per h̄ dicat̄ gn̄atiua magis infecta (causalr̄ tn̄) nō ē pl⁹ īfecta ꝛ corrupta s̄m inclinatiōem ad actū ꝛ s̄m pcessuꝫ ab aīa ad poēnas. q̄re negat̄ ꝯn̄a. Et idem ad minorē.

¶ Ad scd̄m dōm. ꝙ pctm̄ originale h̄ꝫ duplicē p̄cessum. vnū q̄dē a carne ad aīam. aliū v̄o ab eēntia aīe ad poēnas. pri⁹ q̄dē pcessus est s̄m ordinē gn̄ationis. secūdus aūt s̄m ordinē p̄fectōnis. ꝛ ideo q̄uis alie poēne scꝫ sensitiue ppinq̄ores sint carni. qꝛ tn̄ volūtas ē ppinq̄or eēntie aīe tāq̄ȝ superior poēna. prio p̄uenit ad ipam infectio originalis pcti.

¶ Ad maiorē. pctm̄ originale p̄ semen carnale traducit̄. verū via gn̄atōis ꝛ causalitatis. ita scꝫ ꝙ est in semine et in gn̄atōe causaliter ꝛ pri⁹ in via gn̄ationis. sꝫ formalr̄ p̄mo est in aīa ꝛ sub rōne culpe. ꝛ deinde pri⁹ in magis ppinq̄s aīe. ꝛ h̄ etiā sub rōne culpe. ꝛ s̄m inclinatōnem ad actū. Minor ꝯcedit̄. sꝫ negat̄ ꝯn̄a. qꝛ ibi ē aliq̄d magis vbi est formalr̄ q̄ȝ vbi est tm̄ causalr̄. ꝛ plus est ibi vbi est s̄m viā p̄fectionis q̄ȝ s̄m viā gn̄atōis ꝛ causalr̄. p̄sertiꝫ q̄ȝ vbi sit sicut in cā instrumentali. sic ḡ pri⁹ est in carne q̄ȝ in aīa pri⁹ virtualr̄ ꝛ causalr̄. sꝫ tn̄ pri⁹ est in aīa formalr̄ ꝛ in his q̄ sibi magis sunt ppinqua. inter q̄ p̄mū est volūtas. quare ratio nihil concludit ꝛc̄.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ intellectus quodāmodo p̄cedit volūtatē inq̄ȝtū p̄ponit ei suū obiectū. alio vero modo voluntas p̄cedit intellectū s̄m ordinē motionis ad actū. que quidē motio ptinet ad peccatū.

¶ Ad maiorē huic sup̄ q.ix. sepe dictū. intellect⁹ est p̄or volūtate specificatiue ꝛ obiectiue. qꝛ videlꝫ presentat sibi obiectū qd̄ p̄cedit actū volūtatis. sꝫ in alio ordine volūtas p̄cedit. mouet em̄ omnes alias ad actū vl̄ exercitiū actus. imo ꝛ intellectū. dempto p̄mo actu intellect⁹ vel p̄mo simplr̄. vl̄ p̄mo s̄m q̄d de q̄ alibi supra. Sꝫ negat̄ ꝯn̄a. qꝛ originale dꝛ inficere ꝛ corrūpere indirecte inclinādo in peccatū. sꝫ nulla alia inclinat̄ in pctm̄ sufficiēter nisi ex volūtate. q̄re infectio originalis p̄mo ꝯuenit volūtati mediāte cui⁹ infectione ꝛ corruptōe. alie inclināt̄ in pctm̄ ꝛ ipm̄ ꝯsiciūt. vide in de malo q.iiij.ar.v. ꝛc̄.

¶ Utrū p̄dicte poēne sint magis infecte q̄ȝ alie.

AD quartū sic pcedit̄. Videt̄ ꝙ p̄dicte potentie nō sint magis infecte q̄ȝ alie. infectio em̄ originalis peccati magis videt̄ ptinere ad illā aīe ptem que pri⁹ p̄t esse subiectū pcti. hec aūt est rōnalis pars ꝛ p̄cipue volūtas. ergo ipa est magis infecta p̄ pctm̄ originale. ¶ Pr̄. nulla vis aīe inficit̄ p̄ culpā nisi inq̄ȝtū p̄t obedire rōni. generatiua aūt nō p̄t obedire. vt dꝛ in p̄mo ethicoꝝ. ergo generatiua nō est maxime infecta per originale peccatū. ¶ Pr̄. visus inter alios sensus est spiritualior ꝛ ppinquior rōni inq̄ȝtū plures drn̄as reꝝ ostendit. vt dꝛ in p̄mo metaph̄ice. sed infectio culpe p̄mo est in rōne. ergo visus magis est infectus q̄ȝ tactus.

¶ Sed ꝯtra est qd̄ Aug. dꝛ in .xiiij. de ciui. dei ꝙ infectio originalis culpe maxime apparet in motu genitaliū membroꝝ q̄ rōni nō subditur. sed illa membra deseruiūt generatiue p̄tati in ꝯmixtiōe sexuū in qua est delectatio s̄m tactū que maxime ꝯcupiscentiam mouet. ergo infectio originalis pcti maxie ptinet ad ista tria scꝫ potentiā generatiuā. vim ꝯcupiscibilem ꝛ sensum tactus.

¶ Hic vltimo querit̄ specialr̄ de q̄busdā potentijs q̄ singulariter dicūt̄ infecte. videlꝫ p̄dicte in ar.iij. Ad scd̄m q̄ sunt carni ppinquiores. videlꝫ gn̄atiua ꝯcupiscibilis ꝛ sensus tactus. ¶ Nota q̄ sup̄ q.lxxxij. ar.iij. dicta fuerūt ꝙ originale nō est in gn̄atiua. nec in sensu tact⁹ ipius gn̄ati sub rōne culpe. sꝫ tm̄ pene. ꝛ in poēna gn̄atiua ꝛ tactu generantis est originale plus solū sicut in cā instrumētali. in ꝯcupiscibili aūt gn̄ati p̄t esse sub rōne culpe. ꝛ etiā in ꝯcupiscibili generātis antequȝ sit emūdat⁹ ab originali. sꝫ post emūdatōem tūc est solū ibi sub rōne pene. q̄rit̄ igit̄ de generatiua ꝛ alijs que sunt in generāte. vt sic. quare nō pōt intelligi de infectione formaliter inexistente ꝛ culpabilit̄. sed solum de infectōe causaliter.

Respondeo dōm. ꝙ illa corruptio precipue infectio nominari solet que nata est in aliud transferri. vnde ꝛ morbi ꝯtagiosi. sicut lepra ꝛ scabies ꝛ h̄mōi infectiones dicunt̄. Corruptio aūt originalis pcti traducit̄ p̄ actū generationis. sicut supra dictuꝫ est. q.8f.ar.p.
vnde poēne que ad h̄mōi actū ꝯcurrunt maxime dicuntur esse infecte.

¶ Conclō rn̄siua est talis. Cū oēs ptes aīe dicant̄ esse corrupte p̄ pctm̄ originale. specialr̄ tres p̄dicte dicūt̄ esse corrupte ꝛ infecte. Prīa ps ꝯclonis relinquit̄ nota ex dictis in p̄cedēti q̄stiōe. qꝛ pctm̄ originale ē pctm̄ nature. qꝛ

corrupit naturā. ꝛ scđo pt sic argui. Justicia originalꝭ salꝭuabat totā naturā. igiꝭ originale totā corrūpit. Añs noꝭtū ex pͦ pte. q. xcvij. ar. pͦ. ¶ Nota āt ꝙ corrūpit totā naꝭturā. tñ aliqs ptes culpabilr. aliqs solū penalr. qꝛ in ptibꝫ aliqͣlr rōnabilibꝫ ē sub rōne pene ꝛ culpe. in alijs solū sub rōne pene. Scđa gꝫ pbaꝭ in līa. Peñe q̄ ad actū gñationis ꝯcurrūt maxime dicūꝭ eē infecte. sꝫ predicte tres sunt hmōi. ꝗ ꝛc. huiꝰ rōis D. pͦ ponit ꝛ pbat maiorē. scđo miꝭnorē. ibi. Hmōi actꝰ ꝛc. Tertio ipaꝫ ꝯclonē. ibi. Et ideo cū oēs ꝛc. Maior ꝗ pbaꝭ a pncipio. illa corruptio pcipue infectio noiari solet q̄ nata est in aliud trāsferri. sꝫ corrupꝭtio originalꝭ peti traducaꝭ p actū gñatōis. igiꝭ seqꝭ maior ꝙ poñe q̄ ad actū ꝛc. sunt ifecte .i. ifectiue. Maior illa pꝫ exemplariter in corruptōibꝫ corpalibꝫ. qꝛ lepra ꝛ scabies et pestis ꝛ pustule ꝛ hmōi ꝯtagiose ifirmitates ꝛ morbi inꝭfectiones dicunꝭ. qꝛ in aliud transferunꝭ. Minor pxima patuit q. lxxxi. ar. pͦ. ꝛc. Consequitur cū dr.

¶ Huiusmodi aūt actꝰ deseruit gñatiue inq̄ntum ad gñatōem ordinaꝭ. hꝫ āt in se delectatiōem tactꝰ. que est maximū obiectū ꝯcupiscibilis.

¶ Subiūgit minorē pncipalē q̄ pꝫ. qꝛ gñatiua ordinaꝭtur ad actū gñatōis q̄ sibi deseruit ad ꝯseq̄ndū in tm̄ naꝭture. ꝛ hꝫ ille actꝰ in se delectatōem tactꝰ q̄ delectatio ē obꝭiectū maximū ꝯcupiscibilꝭ ꝛ ita he tres poñe pcipue ꝯcurꝭrūt ad actū gñatōnis. sꝫ dñt vt iā tactū est. ꝛ clariꝰ hꝫ d. san. in. ij. dis. xxxi. q. ij. ar. ij. qꝛ actꝰ gñatōis duo hꝫ. s. subꝭiectū actꝰ ꝛ delectatōem. Delectatio āt ad sensuꝫ tactꝰ ptiꝭnet. substātia vo actꝰ gñatiue attribuiꝭ. sicut exeq̄nti. sed ꝯtuti ꝯcupiscibili sicut īpanti. qꝛ eiꝰ ē tēdere in id ꝙ ē ꝯueꝭniēs ꝛ delectabile ꝭm sensuꝫ. ꝛ iō diuersis rōnibꝫ his tribꝫ viribꝫ talꝭ infectio pcipue attribuiꝭ. nutritiue vo nō attriꝭbuiꝭ infectio originalꝭ. nec scꝫ causalr. qꝛ ipa nō ē pncipiū actꝰ q̄ natura traduciꝭ nisi multū remote. inq̄ntū gñatiue deseruit. augmētatiue vo nulla ifectio attribuiꝭ. qꝛ nec ad actū naturalis ꝓpagatōis ordinaꝭ. nec itez hꝫ actꝰ exteriꝭores q̄ p motū sensitiue ptis explenꝭ. Tūc ibi.

¶ Et iō cū oēs ptes aīe dicāꝭ eē corrupte p pctm̄ originale. spēalr tres pdicte dicūꝭ eē corrupte ꝛ ifecte

¶ Subinfert ꝯclonē ipaꝫ. ꝛ iō cū oēs ꝛc. vt ptꝫ. Ex ista ꝗ ꝯclone ꝛ iā dictis pꝫ corollariū ꝙ iste tres poñe dr̄ cūꝭ pserti infecte nō formalr sꝫ magꝭ ifectiue alicuiꝰ ꝛ h̄ loq̄ndo de gñatiua gñantis. vt sic. Et ꝭm pcessum q̄ est via gñatōis a carne ad aiam. nō āt ꝭm pcessuꝫ pfectōis et actualē ab aīa ꝓlis ad poñas. De h̄ hꝫ doc. san. in de malo. q. iiij. ar. v. ad pͫ. q̄ explicāt qđ iā dictū ē. ꝛ aliqua pdicta vbi ifectio peti dr̄ eē in aliq̄ vl actu sicꝫ in ꝓprio subꝭiecto. vl ꝯtute sicꝫ in cā. Cā āt originalꝭ peti est actꝰ gñatioꝭnis q̄ q̄dē ad ꝯtutē gñatiuā ptinet sicꝫ ad exeq̄ntē. ad ꝯcuꝭpiscibilē āt sicꝫ ad appetētē ꝛ īpantem. Ad sensum tactꝰ sicꝫ ad sentientē delectōem nūciantē. vñ infectio originalꝭ peti dr̄ eē p priꝰ in istꝭ potētijs ꝯtute sicꝫ in cā. nō āt sicꝫ in ꝓprio subiecto. hec ille. Ex qbꝫ pꝫ ꝙ dictū ē. qꝛ dicūꝭ ifecte. i. inꝭfectiue. et memor sis supra dictoꝝ q. xvij. qūo cōcupiscꝭbili attribuiꝭ ipēriū vt accipiaꝭ p motiōe efficaci ad actū.

☞ Argumentū in ꝯtrū ꝯfirmat ꝯclonem ꝛc.

¶ Ad pͫ ꝗ dđꝫ. ꝙ pctm̄ originale ex ea pte q̄ inꝭclinat in pctā actualia pcipue ptinet ad voluntatē.
q. lxxxi. ar. ij. vt dictū ē. sꝫ ex ea pte q̄ traduciꝭ in prolē. ptinet pꝭ
ad 2m. ar. iij. pinq̄ ad poñas pdictas. ad volūtatē āt remote.

¶ Ad maiorē ꝯa. ꝙ in tali pte aīe est originale priꝰ ꝭm inclinatōem ad actū ꝛ ꝭm pcessuꝫ q̄ est ab aīa ad poñas. sic eñ dictū ē ar. iij. ꝙ volūtas sit pͦ corrupta ꝛ aliq̄ mō infecta. sꝫ ex ea pte ꝛ ꝭm pcessuꝫ q̄ causaꝭ originale a carꝭnali semine in ꝓle. sic ptinet ꝓpinq̄ ad tres dictas poñas. qꝛ sunt imediatū pncipiū gñatōis nature. volūtas āt reꝭmotū. vide talis ifectio attribuiꝭ volūtati remote. Et pꝫ ista sc̄lo ex dictis ar. iij. ꝛc.

¶ Ad scđꝫ dđꝫ. ꝙ infectio actualꝭ culpe nō ptinet nisi ad poñas q̄ mouēꝭ a volūtate peccātis. sꝫ infeꝭctio originalꝭ culpe nō deriuaꝭ a volūtate eiꝰ q̄ ipꝫ cōꝭtrahit. sꝫ p originē nature cui deseruit poña gñatiua et ideo in ea est infectio originalis peccati.

¶ Maior est ꝯa. de culpa actuali qꝛ talꝭ nā puenit niꝭsi ad poñas q̄ mouēꝭ a volūtate. Scđo dico ꝙ originale pctm̄ etiā nō puenit nisi ad tales poñas formalr sub rōe culpe. pt tñ ꝯtꝰ vl poña q̄ nō mouēꝭ a volūtate eē causatiꝭua originalꝭ in ꝓle qñ deseruit gñationi naturali. ita ꝙ taꝭles sunt ifectiue ꝓlis ꝛ in eis sit originalꝭ infectio causalr. Minor ꝯcediꝭ. sꝫ tñ ē causatiua ꝛ ꝓductiua imediate ipꝭsius gñatōis naturalis facte virtute seminis deriuati ab adā. q̄re negaꝭ ꝯña. ꝙ nō sit maxie infecta causalr. ꝛ cū h̄ penalr. qꝛ destructio gñatiue ꝛ corruptio ē pena. ꝛ tñ cauꝭsatiua culpe in alio scꝫ ꝓle gñata. sicꝫ ꝛ sup̄ dictū fuit ꝙ disꝭpō inducta ex actuali nō ē pctm̄. ꝛ tñ causatiua peti. ꝛ hꝫ sciūs Bonauētura exēplū de scissura carnis q̄ nō ē doloꝭrosa ai aiam. ꝛ tñ aduenīete aīa ipa p eā dolet ꝛc.

¶ Ad tertiū dđꝫ. ꝙ visus nō ptinet ad actū gñatiꝭonis nisi ꝭm dispōnē remotā. put scꝫ p visuꝫ appaꝭret spēs ꝯcupiscibilꝭ. sꝫ delectatio pficiꝭ in tactu. ꝛ iō talis infectio magis attribuiꝭ tactui q̄ꝫ visui.

¶ Maior ꝯcediꝭ. sed tñ visus nō ita ꝓpinq̄ ptinet ad actū gñatōis. sicꝫ tactꝰ ꝛ pdicte poñe. Et dico ꝙ q̄uis pꝭtineat ꝓpinquiꝰ ad rōnem. tñ ex ea pte nō traduciꝭ pctm̄ originale in alteꝝ. sicꝫ p gñatiuā. Ad minorē ifectio culpe pͦ ē in rōe. vel ꝭm iclinatōem ad actualia pctā mediāte volūtate. tñ nō ē pͦ in rōe ifectio alteriꝰ. q̄re negaꝭ ꝯña. qꝛ infectiuū dr̄ corruptiuū alteriꝰ qđ nō est ipiꝰ visus ꝓpinq̄ nec rōis. esto eñ p visuꝫ pseꝭteꝭ spēs delectabilis. ex q̄ q̄s occasionaꝭ ad actū gñatōis. h̄ tñ ē remote. sicut ꝛ depuratiua dictū est in corpe.

¶ Questio lxxxiiij. de pctō qđ est cā alteriꝰ peti.

D Einde ꝯsiderandum est de cā peti ꝭm ꝙ vnū pctm̄ est causa alteriꝰ. ꝛ circa h̄ q̄riꝭ q̄ttuor. Primo. vtꝝ cupiditas sit radix oim pctōꝝ. Scđo. vtꝝ supbia sit initiuꝫ ois peti. Tertio. vtꝝ pter supbiā ꝛ auariciā debeāt dici capitalia vitia aliqua specialia peccata. Quarꝭto. Quarto quot ꝛ que sint capitalia vitia.

¶ Postq̄ꝫ determinauit d. san. de causis interioribꝫ et remotibꝫ peti tā actualꝭ q̄ꝫ originalis. h̄ ꝯñr ꝭm ordinē tactū sup̄ q. lxxv. determinat correspondēter ad articulū q̄ꝭtū ipiꝰ q̄stiōis de cā peti ꝭm ꝙ vnū pctm̄ ē cā alteriꝰ. Et diuidiꝭ in duas ptes. pmo inq̄riꝭ de pctīs q̄ sunt cā oim pctōꝝ. scđo de his q̄ sunt cā aliq̄ꝝ pctōꝝ sꝫ nō oim. in ar. iij. Circa pmū. pͦ inq̄riꝭ de pctō qđ est cā oim pctōꝝ in gñe cause materialꝭ. scđo de eo qđ est cā oim in gñe cause finalis arti. ij. Et de ista causalitate hoꝝ pctōꝝ. habeꝭ in scriptura canonica. de causalitate āt alioꝝ habeꝭ ex auctoritate bti Gregorij ꝛc.

¶ Utrum cupiditas sit radix oim pctoꝝ.

AD pmū sic pcedit. Videt q cupiditas nō sit radix oim pctoꝝ. cupiditas eñ q ē imo deratꝰ appetitꝰ diuitiaꝝ opponit ꝟtuti li beralitatis. ſ3 liberalitas nō ē radix oim vir tutū. ḡ cupiditas nō ē radix oim pctoꝝ. ¶ .ꝯ. appe titꝰ eoꝝ q ſunt ad finē pcedit ex appetitu finis ſ3 di uitie q2 appetitꝰ ē cupiditas nō appetūt niſi vt vti les ad aliquē finē. ſic ḋr in pmo ethi. ḡ cupiditas nō eſt radix ois pcti. ſ3 pcedit ex alia priori radice. ¶ .ꝯ. frequēter inuenit q auaricia q cupiditas noiat orit ex alijs pctis. puta cū qs appetit pecuniā ppter am bitionē vel vt ſatiſfaciat gule. nō ḡ eſt radix oim pec catoꝝ. ¶ S3 ꝯtra eſt qḋ ḋr aplſ pᵃ. ad timoth. vlti. Radix oim maloꝝ eſt cupiditas.

In pmo D. inqrit an cupiditas ſit cā oim pctoꝝ .ſ. in gñe cāe material. ¶ Nota pᵒ. q q2 de h ē plana auctori tas. videl3 q cupiditas ſit radix oim pctoꝝ. iḋ d. nō ſeru at ꝟitatē qſtiōis. ſ3 q2 multiplex eſt cupiditas. iō videndū ē de q cupiditate itelligit 2 qūo de illa ꝟificet 2 deter minat q cupiditas q ē ſpeciale 2 capitale vitiū ſit illa ra dix. ¶ Nota 2ᵒ. q q2 oia pctā ꝯſiſtūt in appetitu. iō origo pctoꝝ eſt ſm originē appetibil. finis āt 2 appetibile alicuꝰ pcti vl obiectū eiꝰ ē deſiderabil ppt duo. ſ. ppt ſeip3 2 h ē excellētia. q2 in oibꝫ bonis. h qrit hō. ſ. vt excellat 2 h eſt ſupbia. 2 ḡ ſupbia ē initiū oim pctoꝝ. vt patebit ar. ij. ſed ſcḋo ē deſiderabil ppt aliud 2 h ē. q2 ad oia valet 2 hmōi ſunt diuitie p qs hō creditoia ſe hre. 2 ḡ l3 pecunie ſint de gñe boni vtil. tñ ppt talē eaꝝ vtilitatē maxie appetūt. 2 p illā vītem vtilitatē faciūt ad fomētū oim alioꝝ vitioꝝ. 2 p h cupiditas 2 appetitꝰ diuitiaꝝ vocat radix. nā eē radicē attribuit ſibi rōe obiecti ꝯcupiti. ¶ Nota tertio q iuxta alias dicta in naturalibꝫ 2 moralibꝫ id q vt iplurimū ē ex ſic. hꝫ p vlī. eſto i paucioribꝫ vl raro deficiat. 2 iō cupidi tas ḋr radix oim. q2 vt plurimū pctā alia pñt 2 recipiūt originem ex cupiditate vl auaricia que prebet facultatem adimplendi omia.

¶ Rñdeo dīc3. q ſm qſdā cupiditas tripl'r dicit. vnoᵒ put ē iordinatꝰ appetitꝰ diuitiaꝝ 2 ſic ē ſpēale pctm. Alioᵒ ſm q ſcat iordinatū appetitū cuiuſcū q3 boni tpal. 2 ſic ē genꝰ ois pcti. nā in oi pctō ē ior dinata ꝯūſio ad ꝯmutabile bonū. vt dictū ē. Tertioᵒ ſumit put ſcat qndā iclinatōe3 nature corrupte ad bona corruptibilia iordinate appetenda. 2 ſic dicūt cupiditatē eſſe radicē oim pctoꝝ ad ſilitudinē radi cis arboris q ex terra trahit alimentū. ſic eñ ex amo re reꝝ tpaliū oe pctm pcedit. q.lxxi. ar.vi. q.lxxij. ar.p.

¶ In h corpe D. tria facit. pᵒ declarat 2 deducit qndā opinionē. ſcḋo eādē examinat. ibi. Et hec qdē 2c. tertio reſ pondet ad qſitū. ibi. Et ſm 2c. Notādo ḡ opinionē qrū dā pmittit triplicē acceptōe3 cupiditatis vt tales opinan tes diſtinguūt. q2 vnoᵒ accipit cupiditas put ē iordinatꝰ appetitꝰ diuitiaꝝ 2 ſic ē ſpeciale pctm 2 in h bn ḋr. q2 l3 po ſtea D. ſentiat q cupiditas iſtoᵒ ſit radix pctoꝝ. 2 p ꝯñs rōe cōitate cauſalitatis cū q ſtat q ē ſpeciale. q2 nō rōe cōi tate gñis vl ſpēi. vt h3 d. ſan. ſup ad Romanos. vij. Se cūdoᵒ accipit ſm q ſcat iordiatū appetitū cuiuſcūq3 boni tpal. 2 ſic ē genꝰ ois pcti. nā in oi pctō ē iordiata ꝯuerſio ad ꝯmutabile bonū. vt patuit ſ. q. lxxi. arti. vi. et q. lxxij. ar. pᵒ. ¶ Nota āt q ſi vellemꝰ appetitū accipe p actu iteri ori tūc tal appetitꝰ ē genꝰ ois pcti q ad pncipale. q2 ad oē pctm ꝯcurrit actꝰ interior. Si āt p appetitū itelligimꝰ (ſic D. videt itelligere) ꝯuerſionē ad bonū tpale ſiue p actū interiorē ſiue exteriorē tūc cupiditas ē genꝰ pcti 2 q ad inte riorē actū 2 q ad exteriorē. 2 de cupiditate ſic accepta itel lexerūt aliq aplm ad Romanos. vij. et Aug. ſup eūdē lo cū vbi ḋr q lex dū ꝯcupiſcētiā phibet oia pctā phibet S3 D. ſan. itelligit de ꝯcupia pmoᵒ h poſito accepta. vt p3 ſup q. lxxij. ar. vi. ad 2m. Tertioᵒ ſumit vt ſcat qndā icli natōe3 nature corrupte ad bona corruptibilia iordinate appetēda. et ſic ſm d. ſan. ſup aplm pᵃ. ad thimotcū vltio ē habituale eñ pctm 2 nō actu. ſ3 ē radix qdā pctoꝝ. 2 ſm rē nihil aliḋ ē q3 materiale pcti original. videl3 ꝯcupia ha bitual de q i qſtiōibꝫ pcedētibꝫ. 2 ſic accipiēdo cupiditatē dicūt illi opinātes ipā3 eē radicē oim pctoꝝ. ad ſilitudinē radicis arboris q ex terra trahit alimētū 2 ſic fouet arborē. ſic ex amore 2 ꝯcupia illa hitiuali 2 deſtitutōne nature oē pctm pcedit. 2 illḋ p3 ex ſ. dictis. q2 ꝯcupia hitual 2 iordi natio viriū aie p deſtitutōe3 original ē cā pctoꝝ actualiū

¶ Et hec qdē q3uis ꝟa ſint. nō tñ videt eē ſm iten tionē apli q dixit cupiditatē eſſe radicē oim pctoꝝ. manifeſte eñ ibi loqt ꝯ eos q cū velint diuites fieri incidūt in tētatōes 2 in laqueū diaboli. eo q radix oim maloꝝ eſt cupiditas. vñ manifeſtū ē q loqt de cupiditate ſm q eſt appetitꝰ inordinatꝰ diuitiaꝝ.

¶ Hic ꝯñr examinat iā dicta 2 dictā opinionē. 2 vult q lic3 i ſe ꝟa. q2 etiā cupiditas iſto tertioᵒ accepta ē radix vt dictū eſt. ſ3 in h deficit iſte modꝰ dicēdi. q2 nō loqt poſt mētē apli. q2 ille (dicens cupiditatē eē radicē oim pctoꝝ) nō itelligit de cupiditate iſtoᵒ ſ3 pmoᵒ accepta. qḋ p3 ex h q2 loqt ꝯ eos q cū velint diuites fieri icidūt i tentatōe3 et in laqueū diaboli. eo q cupiditas ē radix oim pctoꝝ. vñ ꝯſtat q loquit de cupiditate q eſt iordinatꝰ appetitꝰ diui tiarū. 2 de cupiditate que eſt auaricia 2c.

¶ Et ſm h dīc3 eſt q cupiditas ſm q eſt ſpeciale pctm ḋr radix oim pctoꝝ ad ſilitudinē radicis ar boris q alimētū pſtat toti arbori. Videmꝰ eñ q p diuitias hō acqrit facultatē ppetrādi qḋcūq3 pctm et adipiſcēdi deſideriū cuiuſcūq3 pcti. eo q ad haben da qcūq3 tpalia bona pt hō p pecuniā iuuari. ſm q ḋr eccl. x. Pecunie obediūt oia. Et ſm h p3 q cupi ditas diuitiaꝝ eſt radix omniū pctoꝝ.

¶ Hic vltio D. rñdet ex ꝓpria opiniōe ad qſitū ꝯcļo ne rñdēte magis de qlitate cupiditatis q3 ad dubitatōe3 qſtiōis. q2 ſupponit ꝟitas ex auctoritate. vt dictū ē in pn cipio arti. Cōclō igit tal ē. Cupiditas ſm q ē ſpeciale pec catū ḋr radix oim pctoꝝ. Probat. p diuitias hō acqrit facultatē ppetrādi qḋcūq3 pctm. 2 adiplēdi deſideriū cu iuſcūq3 pcti. igit cupiditas pecuniaꝝ q ē ſpeciale pctm eſt radix oim 2c. Tenet ꝯña p ſilitudinē radicis natural ipiꝰ arboris q pſtat alimētū toti arbori. 2 p ꝯñs ſi diuitie dāt facultatē 2 nutrimētū vl fomētū. tūc 2 ipe 2 eaꝝ appetitꝰ ſunt dicēda radix. 2 ita p3 ꝯña ex rōe radicis. Añs p3. q2 ad hñda3 qcūq3 tpalia bona hō pt p pecuniā iuuari. vt p3 eccli. x. Pecunie obediūt oia. qre añs ꝟꝝ. ¶ Nota cir ca hec q ex hiis hꝫ q cupiditas pecunie 2 abūdātia tpa Cōclō tri.

liā in cā vitioꝝ nō q̄si oia vitia ordinēt ad diuitias sicut ad
finē. sʒ qꝛ diuitie q̄rūt vt vtiles ad oēm tpalē finē ꝛ sic rōe
cōis vtilitatꝭ adimplēdi desideria alioꝝ pctōꝝ vocat ra
dix. ¶ Nota tn̄ q d. san. in. ij. dis. xlij. q. p. ar. ij. et q. ij. ar.
iij. ad pm̄. videt sequut⁹ modū dicēdi alioꝝ. vn̄ hʒ q ra
dices pctōꝝ nō sunt pprie pctā sʒ ꝛ in de malo loqt fluctu
ando. sed sup aplm̄ vt in argumēto in ꝯtrariū. ꝛ h̄ ponit
mentem que tenenda est.

☞ Argumētū in ꝯ̄riū ꝯfirmat ꝯclonē. Circa h̄ ar
gumētū vide textū apl̄i ꝛ videbit clare. qꝛ loqt de cupidi
tate. put est appetit⁹ diuitiaꝝ. hʒ eni sic. Nā q volūt diui
tes fieri icidūt in tēptatōem ꝛ in laqum diaboli ꝛ deside
ria multa inutilia ꝛ nociua q̄ mergūt hoies in iteritū ꝛ pdi
tōez. radix eni oim maloꝝ ē cupiditas quā q̄dā appetē
tes errauerūt a fide ꝛ inseruerūt se dolorib⁹ multꝭ. tu āt o
hō dei hec fuge. vide d. san ibidē ꝛc. ¶ Nota tn̄ q accipi
endo cupiditatē tertio⁰ vt ē materiale originalē tūc alia rō
ne ē radix q̄ accipiēdo pmo⁰. qꝛ tertio⁰ est radix rōe sub
iecti. qꝛ videlʒ ē iordiata dispō subiecti. ex q̄ pctā pcedūt.
saltē sic ex cā sine q̄ nō. sʒ cupiditas p⁰ mō ē radix rōe ob
iecti. qꝛ videlʒ diuitie q̄ sunt obiecti cupiditatꝭ valent ad
iplendū alia pctā. Cupiditas āt scdo⁰ nō pt eē radix. qꝛ
ad Durādū radix ꝛ id qd ē ex radice dꝫ distingui. cupiditas āt isto⁰
nō distinguit ꝛc. Patʒ ex his nullitas instātie durādi. qꝛ
esto cupiditas appeteret diuitias ad recipiēdū ꝛ sic cupi
ditas q̄ ad vitiū nō ministraret materiā alijs. cū h̄ stat tn̄
q obiectū ei⁹ pstet facultatē ad alia vitia. falsuʒ ē tn̄ q cu
piditas solū ꝯsistat in appetitu habēdi. imo in oi inordi
nato appetitu expēdēdi. vide 2^a2^e. q. cxix. ar. p. in solone
scdi. vide Capolū in. ij. dis. xliij. ꝯclone tertia ꝛc.

¶ Ad pmū ḡ dd̄ʒ. q nō ab eodē orit btus ꝛ pec
catū. orit eni pctm̄ ex appetitu ꝯmutabilis boni. et
ideo appetit⁹ illi⁹ boni qd iuuat ad ꝯseqnda oia tpa
lia bona radix pctōꝝ dr̄. btus āt orit ex appetitu in
cōmutabil boni. ꝛ iō charitas q̄ ē amor dei ponit ra
dix btutum. fm illud eph. tertio. In charitate radi
cati ꝛ fundati.

¶ Maior ꝯcedit. sʒ dico q nō oʒ pncipali ꝛ capitali
vitio opponi pncipalē btutē. nec ecōtra. vt patuit sup q.
lxxxij. ar. iij. lʒ fm dignitatē btutis sit grauitas vitij dire
cte oppositi sʒ nō pncipalitas. ꝛ rōe hui⁹ hʒ d. san. in solo
ne h̄. et in 2^a2^e. q pncipalitas vitij sumit p hitudinē ad
bonū ꝯmutabile qd multū mouet appetitū. vl qꝛ videlʒ
ad multa alia ꝯseqnda. vl qꝛ in se ē multū appetibile. vir
tus āt orit ex appetitu icōmutabil boni pserti btus sim
pliciter pfecta. sic pʒ de charitate. q̄re stāt sil q vitiū sit pn
cipale. qꝛ circa bonū ꝯmutabile. ꝛ tn̄ bt⁹ directe opposita
eo ipo. q directe opponit vitio qd ē circa bonū ꝯmutabi
le nō ē pncipal bt⁹. qꝛ vt iā tactū ē circa ꝯmutabile bonū
nō pt eē pncipal bt⁹. h̄ tn̄ veꝝ est q maxie btuti opponit
maximū vitiuʒ directe. sʒ nō pncipale sic charitati diuine
odiū diuinū. sʒ pncipalitas vitij attēdit nō p recessum a
maxia btute. sʒ p accessuʒ ad pncipale bonū ꝯmutabile.
q̄re ꝯcessa minore q liberalitas nō ē radix oim btutū. qꝛ
nō ē circa summū bonū icōmutabile. negat ꝯn̄a. qꝛ cupi
ditas ē circa bonū ꝯmutabile qd hʒ aliquā pncipalitatē.
vn̄ d. san. 2^a2^e q. cxviij. ar. vij. ad pm̄. dr btu⁹ pficit fm rōez.
vitiū āt iclinatōez appetit⁹ sensitiui. nō āt ad idē gen⁹ pn
cipalr respicit rō ꝛ appetit⁹ sensitiu⁹. ꝛ iō nō oʒ q pncipale
vitiū opponat pncipali btuti. vn̄ lʒ liberalitas nō sit pnci
pal bt⁹. qꝛ nō respiciat ad pncipale bonū rōis. auaricia tn̄
est pncipale vitiū. qꝛ respicit pecuniā q̄ hʒ q̄ndā pncipali
tatē iter bona sensibilia rōe dicta (scʒ i corpe ibidē) pdi
galitas āt nō ordinat ad aliquā finē pncipalr appetibilē.
sʒ mag videt pcedere ex defectu rōis. vn̄ phs i. iiij. ethi.
dr. q pdig⁹ mag dr van⁹ q̄ mal⁹. hec ille. vbi pʒ q mi
nor est bra. sʒ hʒ rō negādi ꝯn̄am. sicut ꝛ h̄ in solone ꝛc.

¶ Ad scdʒ dd̄ʒ. q appetit⁹ pecuniaꝝ dr esse radix
pctōꝝ. nō q̄dē qꝛ diuitie ppt se q̄rant tāq̄ vltim⁹ fi
nis. sʒ qꝛ multū q̄rūt vt vtiles ad oēm tpalē finē. et
qꝛ vle bonū est appetibili⁹ q̄ aliqd pticulare bonū.
ideo mag mouet appetitū q̄ q̄dā bona singularia.
q̄ sil cū multis alijs p pecunia haberi possunt.

¶ Ad maiorē. veꝝ q appetit⁹ eoꝝ q̄ sunt ad finē pce
dit ex appetitu finis. sʒ dico q aliqd ad finē ordinabile pt
hēre aliquā pncipalē appetibilitatē eo q oia sensibilia btu
te ꝯtinet q̄les sunt diuitie. Ad minorē. ꝯcedit. q diuitie
appetūt pter finē. qꝛ ppt nature sustētatōez dʒ q̄ri q̄uis
a malis q̄rāt ppt explenda desideria q̄rūcūq̄ pctōꝝ. Ne
gat ꝯn̄a. q nō sit radix in gn̄e cāe material. sʒ bn̄ pbat. q
nō ē radix final. Et dico cōiter q pcedit ex alia radice fi
nali. qꝛ ad min⁹ ex amore sui q̄ est radix final ex pte appe
tentꝭ. vt tāgit d. san. in. ij. sniaꝝ. dis. xlij. q. ij. ar. ij. qꝛ finis
vltim⁹ i amore ꝯmutabiliū bonoꝝ ē ipe hō. pbat q oia
alia q̄rit cū q̄ stat q cupiditas sit radix ex pte eoꝝ q̄ hō
ppt se q̄rit. lʒ nō final. tn̄ effectiua ꝛ material. radix eni etiā
effectiue se hʒ nō tn̄ materialr. vt patuit sup. Et ita possʒ
dici q cupiditas sit radix effectiua. rō āt pbat q nō fina
lis sit. nec ideo dicimus eā radicē ꝛc.

¶ Ad tertiū ddm̄. q sic in reb⁹ naturalib⁹ nō q̄rit
q̄d sp fiat. sʒ q̄d in plurib⁹ accidit. eo q natura cor
ruptibiliū reꝝ ipediri pt. vt nō sp eodē mō operet.
ita etiā in moralib⁹ ꝯsiderat qd vt in plurib⁹ ē. nō āt
qd sp est. eo q volūtas nō ex necitate opat. nō igit
dicit auaricia radix oim maloꝝ q̄n interdū aliquod
aliud malū sit radix eius. sʒ qꝛ ex ipa. vt frequētius. In cor.
alia mala oriunt rōne pdicta.

¶ Assumptū ꝯcedit. q frequēt iuenit q auaricia orit ex
alijs pctis ꝛ h̄ in gn̄e cāe final. tn̄ ꝛ ecōtra cupiditas vel
auaricia etiā pstat istrumēta ꝯseqndi ꝛ adimplendi alia
pctā. Et dico scdo vt tāget ar. iiij. q nō ē ꝯ̄ rōnē pncipal
vitij. vt ex alio oriat sʒ h̄ ē ꝯ̄ ei⁹ rōnē. vt nullū ex ipo oriat.
Et dico tertio q i moralib⁹. vt dictū ē q vt in plurib⁹ fit.
hʒ tāq̄ vle. eo q i naturalib⁹ ꝛ moralib⁹ nō ē necitas oimo
da q̄re ꝯcessa pbatōe assumpti. negat ꝯn̄a. ꝛ rō iā patuit.

¶ Utꝝ initiū oīs peccati sit supbia ꝛc.

Ad scdm̄ sic pcedit. Uidet q supbia nō sit
initiū ois pctī. radix eni ē qd̄dā pncipiuʒ
arboꝝ. ꝛ ita videt idē eē radix ꝛ initiū pctī.
sʒ cupiditas ē radix ois pctī. vt dictū ē. ḡ Ar. p.
ipa etiā ē initiū ois pctī. nō āt supbia ¶ P. eccl. x. dr
Initiū supbie hois ē apostotare a deo. sʒ apostasia a
deo ē qd̄dā pctm̄. ḡ aliqd pctm̄ ē initiū supbie. ḡ ꝛ ipa
nō ē initiū ois pctī ¶ P. illud videt eē initiū ois pctī
qd facit oia pctā. sʒ h̄ ē iordinat⁹ amor sui q̄ facit ci
uitatē babylonis. vt Aug. dr in. xiiij. de ciui. dei. ergo
amor sui ē initiū ois pctī. nō āt supbia. ¶ Sʒ ꝯtra ē
qd dr eccl. x. Initiū ois pctī supbia.

¶ Hic q̄rit de alio pctō. qđ est cā cōis pctōꝝ in gñe cause finalis. s3 supbia. q̄ aūt sit dr̄ña inter initiū ⁊ radicem pcti habebit in fine arti. Nota aūt p intellectu dicendoꝝ. q̄ in supbia sunt duo. vel supbia accipit̄ dupl'r. Uno mō p ɔtēptu regule supioris. Alio mō p inordinato appetitu excellētie. vt aūt videat̄ qñ supbia vtroqꝫ mō capta sit spēale pctm̄ ab alijs distinctū. Ideo nota secūdo. q̄ supbiā put est ɔtēpt⁹ regule supioris ē cōem et inueniri in omi pctō. s3 mortali. pt intelligi dupl'r. Uno° q̄ sit in omi mortali pctō ɓm affectū. sic nō est veꝝ. q2 nō sp̄ aliq̄s peccat ex actuali ɔtēptu dei. imo qñqꝫ ex ignorātia. qñqꝫ ex passione. Scđo° pt intelligi q̄ inueniat̄ in oī pctō mortali ɓm effectū. ⁊ sic h3 veritatē. q2 qcūqꝫ peccat mortal'r. ille nō subdit̄ regule supioris. stant em̄ simul q̄ sit pctm̄ ɓm effectū. ⁊ non affectū. sicut ⁊ dr̄ de q̄busdā q̄ multiꝫ q̄dā stulti nō sunt. operant̄ aūt eq̄lia stultis Nota tertio. q̄ supbia put est inordinat⁹ appetit⁹ excellentie h3 obiectū formale ab obiectꝭ alioꝝ pctōꝝ distinctū. licz rō sui obiecti in oib⁹ alijs inueniat̄. Sic ⁊ supra dictū fuit de magnanimitate q̄ h3 obiectū in oib⁹ ɓtutib⁹ inuētū Sic supbia ista q̄rit tanq̄ ꝓpriū obiectū excellentiā tāq̄ finē omniū pctōꝝ. sicut em̄ in amore dei de⁹ est vltim⁹ finis ad quē oīa ordināt̄. ita i amore sui ē excellētia q̄ q̄rit̄ tāq̄ vltim⁹ finis. Nā q̄ q̄rit abūdare in diuitijs. in sciā. vel honorib⁹ p oīa quādā excellentiā q̄rit. vñ est cōis per impiū. q2 iperat alijs. i finē suū. nō q2 sp̄ actu iperet alijs in finē suū. s3 q2 apta nata est ipare oīa vitia. Et q2 obiectū suū ɔ̄tualr̄ in oib⁹ pctis q̄ri pt. Patz ḡ q̄ supbia quo ad appetitū3 excellentie est cōmunis. Similiter quo ad contemptum est cōmunis. saltem ɓ'⁹ effectū. Nota q̄ supbia q̄ est appetitus excellētie. dupl'r accipit̄. Uno mō vt iste appetit⁹ est circa excellētiā cui exhibet̄ honor. puta circa diuitias ⁊ vestes ⁊ hmōi. ⁊ sic est spēale pctm̄. Alio° vt est circa excellētiā in q̄cūqꝫ re. ⁊ sic est q̄ddā gñale reꝑtū in omi pctō. ⁊ est actualis deuiatio ɔtra p̄ceptū supioris. hoc em̄ est inordinate appetere excellentiā. velle habere aliq̄d ɔtra legē3 supioꝝ cui d3 subesse. et talis inuenit̄ in omi pctō ɓm effectū. S3 supbia q̄ est nolle subesse ɓm affectū. est spēale pctm̄. ita q̄ ponit̄ vna supbia spēal'r. alia gñalis q̄ est ɔtēpt⁹ diuine legis. s3 ɓm effectū. volui aūt istā distinctiōem exp̄sse p̄mittere. q2 in articulo tāgitur q̄sdem. sed nō nisi implicite

¶ Rñdeo dōm. q̄ q̄dā dicunt supbiā dici tripl'r. Uno mō ɓm q̄ supbia signat inordinatū appetitū ꝓprie excellentie. ⁊ sic est spēale pctm̄. Alio mō ɓm q̄ iportat quēdā actualē ɔtēptū dei q̄tū ad hūc effectū q̄ est nō subdi eius p̄cepto

Doc. in h̄ arti. sicut in pce. tria p̄ncipal'r facit. Primo declarat quādā opionē circa intellectū q̄stī. Scđo examinat ibi. ⁊ hec q̄dē tertio rñdet ad q̄stū ex ꝓprijs. ibi. et ideo dōm. Circa p̄mū p̄mo p̄mittit quādā distinctiōem fundamētalē illi⁹ opinionis. Scđo subiūgit ipam opinionē. ibi. ⁊ sic dicūt ⁊c̄. Distinctio ḡ ē. q̄ supbia p̄mo accipit̄ put signat inordinatū appetitū ꝓprie excellētie appetitū videl3 formal'r tendētē i excellētiā inordinate. ɔ̄ statutū cuiusliḃt. Alio° accipit̄ supbia ɓm q̄ iportat quādā actualē ɔtēptū dei q̄tū ad hūc effectū. q̄ est nō subdi ei⁹ p̄cepto. ⁊ sic dicūt q̄ est gñale pctm̄ (Et nota ⁊ sic dicūt) q2 si intelligit̄ q̄ ɔtēpt⁹ ɓm affectū esse3 gñalis in oī pctō. falsum esse3. s3 si intelligat̄ ɓm effectū. bñ dictū3 est. q2 supbia isto mō nihil aliud ē q̄ auersio ab icōmutabili bono. vt h3 do. sanc. de malo. q. viij. q. ij. Tertio° accipit̄ ɓm q̄ importat quādā inclinatiōem ad hmōi actualē ɔtēptū dei ex corruptiōe nature. ⁊ sic nihil aliud est q̄ materiale originał pcti. sicut ⁊ de cupiditate dictū ē tūc ibi

¶ Et sic dicūt q̄ ē gñale pctm̄. Tertio mō ɓm importat quādā inclinatiōem ad hmōi ɔtēptū ex corruptiōe nature ⁊ sic dicūt q̄ ē initiū oīs pcti ⁊ differt a cupiditate. q2 cupiditas respicit pctm̄ ex pte ɔuersionis ad bonū ɔmutabile. ex q̄ pctm̄ q̄dāmō nutritur ⁊ fouet̄. ⁊ ꝓpter h̄ cupiditas dr̄ radix. s3 supbia respicit pctm̄ ex parte auersionis a deo. cui⁹ p̄cepto hō subdi recusat. ⁊ ideo vocat̄ initiū. q2 ex pte auersionis incipit rō mali.

¶ Subiūgit doc. illoꝝ opinionē q̄ ad acceptiōem supbie in titulo q̄stionis. q2 volūt q̄ supbia tertio° ē initiū oīs pcti. sicut ⁊ dixerūt de cupiditate Et ponūt isti dr̄ñā3 inter cupiditatē ⁊ supbiā isto mō acceptā3. q2 cupiditas dr̄ habilitatē r̄spectu ɔuersiōis ad bonū ɔmutabile. q2 pctm̄ q̄dāmō fouet̄ ⁊ nutrit̄ ex cōmutabili bono. ⁊ ꝓpter h̄ dr̄ radix. q2 videlicz etiā in naturalib⁹ radix fouet ⁊ nutrit. supbia ɓo respicit pctm̄ ex pte auersionis ex q̄ incipit rō mali ⁊ pcti. ita q̄ ex illa inclinatiōe inordinata p̄sertim volūtas habeat vt se a deo auertat Deīn cū dr̄

¶ Et hec q̄dē ɔ̄uis vera sint. tñ nō sunt ɓm intentionē sapiētis q̄ dr̄. Initiū oīs pcti est supbia. manifeste em̄ loq̄t̄ de supbia ɓm q̄ ē inordinat⁹ appetitus ꝓprie excellētie. vt p3 p h̄ qđ subdit. Sedes ducū supboꝝ destruxit de⁹. ⁊ de hac materia loq̄tur ibi fere in toto capitulo

Doc. examinat p̄dictā3 opionē. ⁊ dr̄ q̄ dicta illa in se sunt ɓa. s3 nō ad mentē sapiētis. q̄ dicēdo. oīs pcti initiū ē supbiā. loq̄t̄ de ea put ē appetit⁹ inordinat⁹ excellētie. et hoc p3 inuiēti capłm. x. vbi ⁊ subdit. Sedes ducū supboꝝ destruxit de⁹. sicut p3 de saule. q̄ fuit supb⁹ supbia actuali. q̄re cū supbia tertio° nō sit act⁹ nec actuale pctm̄ ideo de ea nō intelligit̄ sapiēs Et p̄terea talis aptitudo in eo cui originale dimissum ē. nō h3 rōem culpe. nec per ɔ̄ñs demeret̄ illas penas q̄s sapiēs ibidē ascribit supbie

¶ Et iō dōm ē q̄ supbia etiā ɓm q̄ ē spēale pctm̄ est initiū oīs pcti. Cōsiderādū est em̄ q̄ in actib⁹ volūtarijs. cuiusmodi sunt pctā duplex ordo inuenit̄. s3 intentiōis. ⁊ executiōis. In p̄mo q̄dem ordine h3 rōem p̄ncipij finis. vt sup̄ multotiēs dictū ē. Finis aūt in oib⁹ bonis tp̄alib⁹ acquirēdis ē. vt hō p illa quādā ꝑfectiōe3 singularē ⁊ excellētiā habeat. ⁊ ideo ex hac pte supbia q̄ est appetit⁹ excellentie ponit̄ initium omis peccati q. j. ar. j. ad. j. et ar. 3. ad. ij. q. xx. ar. p. ad. ij. s3 inagis ad ꝓpositū. q. lxij. ar. iiij. et q. lxv. ar. p. in cor. et ad. iiij.

Eradicato sinistro intellectu tituli q̄stionis vel auctoritatis sapiētis. Hic ɔ̄ñr D. ponit verū intellectū3. ⁊ ɓm eū rñdet tali ɔclone. Supbia ɓm q̄ ē spēale pctm̄. ⁊ q̄ est appetit⁹ excellētie. ponit̄ initiū oīs pcti ex pte intentiōis. s3 ex pte executiōis auaritia ponit̄ ē radix oim maloꝝ. Dicit aūt ɔclo notāter supbia. q̄ ē appetit⁹ excellētie. q2 ɓm D. san. 2ª 2ᵉ. q. cxij. ar. ij. in. cor. et supbia p̄ñt oīm oīa pctā duplici rōne. Uno° p se intētū3 s3 oīa pctā ordināt̄ ad finē supbie. q̄ est ꝓpria excellentia. ad quā pt ordinari oē id qđ q̄s inordinate appetit. Alio mō indirecte ⁊ q̄si per accñs. s3 remouēdo ꝓhibēs. inq̄tū s3 hō p supbia ɔtēnit diuinā legē. p quā3 ꝓhibet̄ a peccādo. vbi innuit q̄ est

supbia oīa pctā oriūtur p se. vt videlʒ est appetit⁹ excellē͂ tie. de q̄ hic loqꝛ. sʒ ex supbia. vt ē nolle subqci deo oriunꝛ p accñs. ꝛ de tali nō loqꝛ hic. qꝛ de ipsa nō hʒ locū ꝓba ao ꝯclonis. quā d. san. hic ponit ꝛc. Dicat aūt ex pte intē tionis. ꝑ q̄ D. breuiter notat ꝙ in actibꝫ volūtaꝭ. cuiuſ modi sunt pctā duplex ordo inuenit. scʒ intentiōis ꝛ exe cutionis. Probat ḡ doc. ꝯclonē. ꝛ pmo pmā ptē. Scd̄o scd̄am. ibi. Sʒ ex pte executōis arguꝛ sic ꝑ pma pte cō clusionis. in ordine intentiōis hʒ rōnem pncipij vel initij ipe finis. sed ex pte executōis ē pmū id qd̄ p̄bet opportu nitatē adimplēdi oīa desideria pcti. qd̄ ꝛ hʒ rōem radicꝭ. Sʒ finis in oībꝫ bonis tpalibꝫ acqrendis est vt hō p illa quādā pfectōem singularē ꝛ excellentiā habeat. ꝛ diuitie que sunt materia auaricie. p̄bent opportunitatem adim plēdi oīa desideria pcti. ḡ pma ps ꝯclonis vera. Maꝭ ior patuit multotiēs supra. q. j. ar. j. ad. j. et ar. iij. ad. ij et. q. xx. ar. j. ad. ij. et magis. q. lvij. ar. iij. in cor. et. q. lxv. ar. j. in cor. in fine. et ad qrtū Minor relinqꝛ nota pro ambabꝫ ptibꝫ Nota aūt vt haberi pt ex d. san. in de maꝭ lo ma. viij. q. ij. supbia ista est gn̄ale pncipiū oim viciorū ex pte finis sui. sicut charitas oim ꝟtutū. qꝛ videlʒ ordiꝭ nare pt oīa vitia in finē suū. q̄re sicut ad ꝟtutē. cui⁹ act⁹ meritori⁹ est nō oʒ ꝙ sp actu ordinet in deū. sʒ sufficit or do ꝟtualis. ita ad supbie finē ordināꝛ oīa pctā nō sp ac tu ꝛ expsse. sʒ ꝟtualr. qꝛ q̄rens qd̄cūqʒ bonū tpale inordi nate. q̄rit aliquā sufficientiā ꝛ pfecti⁹. ꝛ sic ꝟtualr finē et obiectū supbie. ꝛ ḡ notāꝛ dictū ē. ꝙ ex tali supbia initiāꝛ finalr oīa pctā. saltē ꝟtualr sicut ꝛ vltim⁹ finis. ꝑm cōem rōem in oībꝫ appetiꝛ. sic excellētia iordinata in oībꝫ pctis nō aūt initiantꝛ finalr oīa pctā ex supbia vt dꝛ ꝯtēptū dei qꝛ nō oē pctm̄ ē ex ꝯtēptu. vt ōndit d. san. 2ª2ᵉ vbi statim

Nota ꝙ d. san. 2ª2ᵉ. vbi sā. arti. vij. ꝓbat ꝙ supbia sit pncipiū oim pctōꝝ. ꝛ hoc ex alio fundamēto. ꝛ de superꝭ bia ꝑm formale. videlʒ ex pte auersionis. qꝛ qd̄ est p se ē pmū in q̄libet gn̄e. supbia aūt p se respicit auersionē. vt ibidē declaraꝛ. ar. vi. Vn̄ pʒ ꝙ loqꝛ ibidē de esse pncipiū in rōne pcti. ꝛ de supbia vt est nolle subqci expsse. hic aūt loqꝛ de eē pncipiū in rōne finis. ꝛ rōne ꝯuersionis ꝛ de ea vt est appetit⁹ excellētie. ita scʒ ꝙ oīa q̄ appetūtur in alijs pctis. ꝟtualr appetūꝛ ob finē supbie. Est autē supbia vt dꝛ formalē auersionē pncipiū aliorꝫ ꝛ initiū. eo mō q̄ pri mū in vnoq̄qʒ gn̄e est pncipiuʒ eorꝫ q̄ sunt post. qꝛ videlʒ oīa alia aliq̄liter ipm ꝑticipāt ꝛ includūt. sic oīa pctā hn̄t q̄si pticipatiue qd̄ ꝯueniat supbie sic dicte p eēntiā ꝛ for malr. scʒ auersionē a deo. talis tn̄ supbia. sicut doc. ibidē hʒ est pncipiū oim. nō qꝛ oīa oriātur. sʒ qꝛ nullū ē qd̄ nō possit ex ea oriri Deinde cū dꝛ

¶ Sed ex pte executōnis est pmū id qd̄ p̄bet op portunitatē adiplēdi oīa desideria pcti qd̄ hʒ rōem radicis. scʒ diuitie. ꝛ ideo ex hac pte auaricia poniꝛ ar. j. esse radix omniū malorꝫ. vt dictū est. Et p hoc patʒ responsio ad pmum

¶ Ponit ꝛ ꝓbat scd̄am ptē ꝯclonis sic. ex pte executio nis est pmū id qd̄ p̄bet opportunitatē adiplēdi desideria oīa pcti. qd̄ ꝛ hʒ rōem radicis. sed diuitie q̄ sunt materia auaricie p̄bēt opportunitatē adiplēdi oīa desideria pcti. ḡ scd̄a ps ꝯclonis ꝟa. ꝙ auaricia est radix oim pctōruʒ. Maior pʒ de se. ꝛ tacta est ar. pce. Silr minor

¶ Argumētū in ꝯriū est ꝑ pma pte ꝯclusionis

Ad pmi maiorem. radix ē q̄ddā pncipiū arborꝭ efꝭ fectiuū ꝛ q̄si materiale. vt cū supra. q. lxij. ar. iij. ad pmū allegatū fuit. radix nō solū hʒ rōem materie. sʒ etiā cause actiue in q̄tū administrat nutrimētū. Ad scd̄am ptem maioris. negaꝛ. ꝙ sit idē radix ꝛ initiuʒ. qꝛ radix hʒ se in via executōis. ꝛ p̄stat alijs virtꝫ materiā. sed initiū ē qd̄ respicit pncipalē finē in quē oīa alia ordināꝛ. Minor cōꝭ ceditꝛ. sʒ negaꝛ ꝯn̄a. qꝛ fundaꝛ in falso intellectu. q̄si idē sit radix ꝛ initiū. qd̄ falsum est.

¶ Ad scd̄m dōm. ꝙ apostatare a deo dꝛ eē initiuʒ supbie ex pte auersiōis. ex h̄ eīn ꝙ hō nō vult subdi deo. seqꝛ ꝙ inordinate velit ꝓpriā excellentiā in rebꝫ tpalibꝫ. ꝛ sic apostasia a deo non sumiꝛ ibi q̄si spēale pctm̄. sʒ magis vt q̄daʒ ꝯditio gn̄alis oīs pcti q̄ est auersio ab incōmutabili bono Vel pt dici ꝙ aposta tare a deo dꝛ eē initiū supbie. qꝛ est pma supbie spēs ad supbiā eīn ptinet cuiqʒ supiori nolle subijci. ꝛ pci pue nolle subdi deo. ex q̄ ꝯtingit ꝙ hō supra seipsuʒ indebite extollaꝛ q̄tum ad alias supbie spēs

¶ Ad maiorē dꝛ dupl̄r. j° ꝙ nō intelligiꝛ q̄si apostata re a deo sit aliud a supbia hois. sʒ accipiꝛ ꝑ vna ꝯditiōe q̄ inueniꝛ in oīni pctō. scʒ ꝑ auersione a deo. ex q̄ auersiōe incipit radix pcti. ꝛ sic supbia scʒ ꝑm effectū inueniꝛ in oī pctō. ꝛ est formale oīs pcti. ꝛ etiā supbie. qꝛ pmū intelliꝭ giꝛ nolle subesse deo. q̄ʒ inordiate ferri i excellētiā. ꝛ ita suꝭ pbia etiā vt est appetit⁹ excellētie includit apostasiā a deo tāq̄ʒ formale pncipiū ꝛ initiū vt pctm̄ est. qꝛ ꝛ in tali sup bia ē ꝯuersio ꝛ auersio. ꝛ ꝑm d. s. in de malo vbi supra. et in. ij. dist. xlij. in fine. supbia sic accepta ꝛ cupiditas nō dꝭ cūꝛ duo pctā. sʒ vnū pctm̄ eīn ꝑm habitudinē ad diuerꝭ sos terminos ex q̄bꝫ ꝯstituiꝛ vnū pctm̄ sicut ex materiali et formali. eo ꝙ eīne pctm̄ ē auersio ab incōmutabili bo no ꝛ ꝯuersio ad ꝯmutabile Et intellige doc. in pma rn̄ oне. ꝙ ex hoc nō vult subdi ꝑm effectuʒ. qd̄ nō subdi inꭍ telligiꝛ ordine nature ꝯuersioni inordinate. nō aūt intelli giꝛ de nō subdi ꝑm affectū. qꝛ tūc non esseʒ talis apostasia cōis oīni pctō ꝛc Vnde hʒ d. san. 2ª2ᵉ. q. xij. ar. j. ꝙ apo stasia q̄ iportat volūtatem a mādatis dei resilientē. inue niꝛ in oī pctō mortali. qd̄ etiā oʒ intelligi de volūtate ꝑm effectū Scd̄o dꝛ. sicut et doc. dꝛ. 2ª2ᵉ. q. clxij. ar. vij. ad ij. ꝙ apostatare a deo est initiū supbie hūane. nō q̄si aliꭍ ud pctm̄ a supbia exn̄s. sed qꝛ est pma ps ꝛ spēs supbie Supbia eīn ꝑm affectū pncipalr recusat subiectōem diꭍ uinā. q̄ est potissima supbia. ꝛ ex illa ꝯsequūꝛ alie spēs su pbie. puta nolle ꝯstringi pcepto hois. ꝛ etiā ex ea ꝯsequiꝛ ꝙ inordinate extollaꝛ supra se. ita ꝙ talis apostasia ē iniꭍ tiū supbie. ꝛ tn̄ est supbia sicut sol est pncipiū corporꝫ ꝛ tn̄ est corp⁹. Ad minorē ꝯcedo ꝙ apostasia ē pctm̄. vel qꝛ formale in oīn pctō. vel qꝛ pma spēs supbie vt dictū est Negaꝛ aūt ꝯn̄a si intelligaꝛ ꝙ aliqd̄ aliud pctm̄ a supbia sit initiū supbie. sʒ ꝓbat ꝙ in supbia ē vnū pncipale. ꝛ aliud min⁹ pncipale. ꝛ vna spēs prior alijs. ꝛ p ꝯn̄s negaꝛ et vltima ꝯsequentia

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ in h̄ hō se amat ꝙ sui excellē tiā vult. idē eīn ē se amare qd̄ sibi velle bonuʒ. vn̄ ad idē ptinet ꝙ ponatur initiuʒ omnis peccati supbia vel amor proprius.

Conceditꝛ totū vsqʒ ibi. Nō aūt supbia. qꝛ supbia nō excludit amorē sui. imo includit. velle eīn excellētiam sibi qd̄ est supbie est seipm amare. quare ad idē ptinet ponere initiū oīs pcti supbiā ꝛ amorē sui. Nota tn̄. vt supra

dictū fuit ex do. san. in. q. vbi statim. Amor sui est radix oīs pctī ex pte peccātis. qꝛ videlꝫ peccās ipē est vltim⁹ finis oīs pctī. sed si accipit radix vel initiū ex pte coꝝ q̄ ꝓpter se q̄rit. sic supbia put ē appetit⁹ excellētie includit in oī pctō mō dicto. ⁊ est initiū finale. qꝛ aūt idē act⁹ est q̄ qs q̄rit excellētiā sicut summū ⁊ finale appetibile. ⁊ q̄ amat se ipm. ideo do. san. hic dr. q ad idē ptinet ponere initiū amorē sui ⁊ supbiā. licꝫ vt distinguit sm termios distinguāt. qꝛ amor sui est initiū ex pte peccātis. supbia aūt ex pte ꝯcupiti. Nota q Durād⁹ mordet hūc ar. volens ꝓbare q inordinata excellētia nō in oibꝫ pctis q̄rat. quia nō in pctis intēperātie. vbi q̄runt turpes delectatiōes. p q̄s statur nō seq̄ excellētia. Sꝫ negat qḋ dr. nā multi gloriant in talibꝫ. ⁊ estimāt se excellere alios. q̄ nō ptē talibꝫ turpibꝫ ꝯfrui sicut ipi. ⁊ reputāt talia esse repñtatiua ⁊ manifestatiua ꝓprie excellētie. Silr q obiicit de fuga pedatꝫ ⁊ militaꝝ ꝓpter timiditatē in rebꝫ bellicis. nō valet nā tales fugiētes intēdūt ꝯseruare ⁊ ꝓtedare vitā suā. ⁊ incolumitatē p ceteris. sic aūt ꝯseruare ꝓpriū bonū p ceteris apphēdūt vt q̄ddā signū sagacitatis ⁊ ꝓprie excellētie. ⁊ pterea vt dictū fuit in appetēdo q̄cūqꝫ appetūt aliquā sufficiētiā ⁊ ꝯfectiōnē desiderat. ⁊ hoc ē supbire s̄m effectū. ⁊ includit ꝟtualr appetit⁹ excellētie. Uide in Caꝑolo. in q. dis. xliij. circa tertiā ꝯclusionem.

¶ Utrū pter supbiā ⁊ auariciā sint q̄daꝫ alia pctā spēalia que dicūtur capitalia

Durād⁹

Ad tertiū sic ꝓcedit. Uidet q pter supbiā et auariciā nō sunt q̄dā pctā spēalia q̄ dicūtur capitalia. ita eīm videt se habere caput ad aīalia sicut radix ad plātas. vt dr in. q. de aīa. nā radices sunt ori silēs. si igit cupiditas dr radix oīm maloꝝ. videt q ipa sola debeat dici vitiū capitale. ⁊ nullū aliḋ pctm̄ q ꝓ. caput hꝫ quē dā ordinē ad alia mēbra inq̄ptū a capite in oīa mēbra diffundit q̄dāmō sensus ⁊ mot⁹. sꝫ pctm̄ dr p p̄uatōem ordinis. g̊ pctm̄ nō hꝫ rōnem capitis. ⁊ ita nō debēt poni aliq capitalia pctā ¶ ꝓ. capitalia crimina dicūt q̄ capite plectūt. sꝫ tali pena puniūt quedā pctā in singulis gn̄ibꝫ. g̊ vitia capitalia nō sunt aliq determinata s̄m spēm. ¶ Sꝫ ꝯtra est qḋ grego. xxxi. mor. enūerat q̄dā spēalia vitia q̄ dr ec capitalia

¶ Querit nūc de pctīs q̄ sunt cā q̄rūdā pctōꝝ. licꝫ nō oim q̄ dicūt capitalia. Et pmo q̄rit rō denoiatōis. Scḋo rō enūeratōis. Querit g̊ an pter supbiā ⁊ auariciā q̄ scꝫ sunt radix oim pctōꝝ sint q̄dam alia pctā spēalia q̄ dicūt capitalia. ⁊ sint etiā p hoc cā q̄rūdā alioꝝ pctōꝝ

¶ Rn̄deo dm̄. q capitale dr a capite. caput aūt ꝓprie q̄dē est q̄ddā membꝝ aīalis qḋ est pncipiū ⁊ directiuū tot⁹ aīal. vn̄ metaphorice oē pncipiū caput vocat. ⁊ etiā homies q̄ alios dirigūt ⁊ gubernant capita alioꝝ esse dicūtur

¶ Hoc in ħ ar. duo facit Pmo declarat titulū q̄stionis. Scḋo iuxta veꝝ intellectū rn̄det. ibi. Et sic dr. Circa pmū declarat q̄situ. q poss. duplr intelligi s̄m vnam distinctōem. cui⁹ rōem pmo ponit. Scḋo mēbra distinctionis ꝓseq̄t remouēdo pmū mēbꝝ ⁊ pmū intellectū q̄siti. ibi. Dicit g̊ ⁊c. Rō g̊ distinctōnis ⁊ duplicis intellect⁹ q̄siti est. qꝛ capitale dr duplr. Uno⁰ a capite ꝓprie dicto qꝛ videlꝫ capite punit. ⁊ de talibꝫ capitalibꝫ hic nō intēdim⁹. Nec hoc mō leḡt btūs grego. cū dr q̄dā ec capitalia. Sic eīm s̄m btm̄ Aug⁹. omelia de purgatorio. plura sunt capitalia. scꝫ sacrilegia. homicidia. adulteria. fornicatio. falsum testimoniū. rapina. furtū. supbia. auaricia. inuidia. ⁊c. talia eīm sunt mortalia. sed capitalia de qbꝫ intēdim⁹ nō oia sunt mortalia ex gn̄e. Scḋo⁰ dr vitiū capitale vel pctm̄ put metaphorice signat pncipiū vel directiuū alioꝝ pctōꝝ. Rō distinctōis ponit in pnci⁰ arti. qꝛ capitale dr a capite. sꝫ caput dr duplr. scꝫ ꝓprie ⁊ metaphorice. g̊ ⁊ capitale. Illa minor declarat i lra. qꝛ caput ꝓpe dr mēbꝝ pncipale aīalis. pncipale q̄ ad sensꝫ ⁊ cognitōēꝫ ⁊ ꝟtutē directiuā oim mēbroꝝ. licꝫ q̄ ad motōēꝫ naturalē ⁊ vitalē cor pemineat vt solet dici. tertia p. q. viij. ar. pmo. Sꝫ qꝛ tale mēbꝝ qḋ ꝓprie caput dr est pncipiū (scꝫ incipiendo a supiori) ⁊ directiuū toti⁹ aīalis. ideo metaphorice oē pnci⁹ caput dr. ⁊ etiā hoies q̄ alios ⁊ gubernant capita alioꝝ dicūt. qre seq̄t distinctio p̄dicta Deiñ ibi

¶ Dicit g̊ vitiū capitale vno mō a capite ꝓprie dicto. ⁊ s̄m hoc pctm̄ capitale dr pctm̄ qḋ capitis pena punit. sꝫ sic nūc nō intēdim⁹ de capitalibꝫ pctis. sed s̄m q alio mō dr pctm̄ capitale put metaphorice signat pncipiū vel directiuū alioꝝ

¶ Proseq̄t mēbra p̄dicte distinctōis remouēdo pmū mēbꝝ ab intellectu q̄siti. ⁊ scḋm applicādo. qꝛ videlꝫ vitium dr capitale vno⁰ a capite ꝓprie dicto ⁊c.

¶ Et sic dr vitiū capitale ex q̄ alia vitia oriunt. ⁊ pcipue s̄m originē cause finalis. q̄ est formalis origo. vt supra dictū est. q. lxxij. ar. vi. q. lxxij. ar. v. q. lxxv. ar. iiij. in fine corꝑ.

Hic ꝯñter doc. rn̄det ad q̄situ iuxta intellectū declaratū. Et pmo ꝓbat ꝯclonē missiuā quā in corpe nō ponit s̄ in sclone pmi argumēti. Scḋo infert ex illa ꝓbatōe q̄ddā corollariū. ibi. Et ideo vitiū ⁊c. Cōclo g̊ missiua talis ē. pter supbiā ⁊ auariciā sunt alia pctā q̄dā spēalia. q̄ dicūt capitalia. scꝫ s̄m scḋo⁰ metaphorice. Probat ꝯclo. vitiū capitale dr metaphorice ex q̄ alia pctā oriūt. pcipue s̄m originē cause finalis. scꝫ ꝓpinq. q̄ est origo formalis. sꝫ pter supbiā ⁊ auariciā sunt q̄dā alia pctā spēalia. ex qbus alia oriūtur s̄m originē cause finalis ꝓpinq. g̊ ꝯclo vera. Maior pꝫ ex dictis. qꝛ capitale dr metaphorice caput put scat pnci⁹ vel directiuū alioꝝ ⁊c. Minor patebit. 2⁰ 2ᵉ in spēali. ⁊ in gn̄ali ar. seque. Et de inuidia patꝫ. 2⁰ 2ᵉ. q. xxxvi. de ira. 2⁰ 2ᵉ. q. clviij. de luxuria. 2⁰ 2ᵉ. q. cliij. de inani gl̄ia. q. cxxxij. de gula. q. clxxxviij. Et pꝫ exēplariter de inuidia. q̄ nitit obscurare excellētiā alteri⁹. ex q̄ seq̄t detractio. susurratio ⁊c̄s. Et dr maior. q origo q̄ orit vnū vitiū ex alio sicut ex fine sit formalis. hoc patuit supra. qꝛ xviij. ar. vi. et. q. lxxij. ar. vi. et. q. lxxv. ar. iiij. in fine cor. qꝛ in moralibꝫ sumit forma ex fine. qn̄ g̊ vnū mouet ad finē suum hꝫ se finalr ⁊ formalr. Deiñ ibi

Et ideo vitiū capitale nō solū est pncipiū alioꝝ sꝫ etiā est directiuū ⁊ q̄dāmō ductiuū alioꝝ. sp eīm ars vel habit⁹ ad quē ptinet finis pncipat ⁊ iperat circa ea q̄ sunt ad finē. Un̄ grego. xxxi. moral. hmōi vitia capitalia ducibꝫ exercitiū ꝯparat.

Infert ex dictis q̄ddā corollariū. scꝫ q vitiū capitale nō solū ē pncipiū alioꝝ. sꝫ etiā ē directiuū. ⁊ q̄dāmō ductiuū alioꝝ. Probat corollariū ea dictis. sp ars vl habitus vt i lra. sꝫ ad vitia capitalia ptinet finis. g̊ ⁊c. Maior patꝫ supra. Et minor iam dicta est. Et ꝯfirmat illud cor

collariũ auctoritate btĩ Grego. q̃ ꝯpat hmõi vitia ducis bus exercituũ. sic inuidia ducit ꝛ mouet multa vitia in fi né suũ. Nota circa ista d. sanctũ de malo. ma. viij. q. p. qꝫ vnũ vitiũ ordinari in finé alteri⁹ ꝯtingit dupl'r Uno ex pte peccãtis cui⁹ volũtas pnior est ad finé vni⁹ pcti q̃ alteri⁹. ꝛ hoc accidit pctis. Nec sm h̄ dꝫ intelligi. qđ hic dictũ est. videlꝫ ꝙ dicat̃ capitale. in cui⁹ finé aliud ordinat̃. Sed alio mõ ꝯtingit ex hitudine finiũ. q̃ꝫ vnus hꝫ quãdã ꝯueniẽtiã cũ alio. ita ꝙ vt in plurib⁹ ad ipm ordinet̃. sicut deceptio q̃ est finis fraudis ordinat̃ ad pecunias ꝯgregãdas. qđ ẽ finis auaricie. ꝛ sm h̄ itelligit̃ qđ dictũ est. scꝫ aliq̃ vitia ordinari in finé capitalis Nota. q̃ ꝙ ꝯclo notãter dꝫ de origine finali ꝓpinq̃. qꝫ videlꝫ vitia capitalia accipiũt̃ sm fines ꝓpinq̃s. nõ q̃dé oĩm pctõꝝ spẽaliũ. sꝫ quorũdã. ex q̃b⁹ vt i plurib⁹ nata sunt alia pcc cata oriri. Et ideo licꝫ supbia sola ꝯtineat finé pmũ oĩm pctõꝝ. ex q̃ sm originé finalez remotã oĩa oriũt̃. tñ ꝛ alia dicũt̃ capitalia. qꝫ origine finali ꝓpinqua. alia ex ipis oriuntur. ꝛ hoc sufficit ad rõnem capitalis

¶ Argu⁹. in ꝯtrarium est p ꝯclone rñsiua.

¶ Ad pmũ g̃ dđm. ꝙ capitale dꝫ denoĩatiue a ca pite. qđ q̃dé est p quãdã deriuatõem vel pticipatio né capitis sicut hñs aliquã ꝓprietaté capitis. ꝛ nõ sicut simpl'r caput. ꝛ ideo capitalia vitia dicunt̃ nõ solũ illa q̃ hñt rõem prime originis. sicut auaricia q̃ dꝫ radix. ꝛ supbia q̃ dꝫ initiũ. sꝫ etiã illa q̃ hñt rõnez originis ꝓpinque respectu pluriũ pctõꝝ

¶ Ad maioré vel assumptuz dico. ꝙ esto vez sit de capite. non tñ de capitali metaphorice dicta. qꝫ capitale dꝫ p quãdã deriuatõem vel analogiã capitis. qꝫ videlꝫ hꝫ aliquã ꝓportionabilitaté cuz capite ꝓprie dicto. scꝫ esse pncipiũ vel eé directiuũ Radix aũt dꝫ solũ pmũ pncipiũ plante Ultra. Si igit̃. dico ꝙ cupiditas dꝫ eé radix oĩm maloꝝ. qꝫ ẽ pmũ pncipiũ in via executiõis. vt patuit ar. iij. Sz negat̃ ꝯña. qꝫ nõ est par rõ. de radice ꝛ capitali. vt dictũ est. Ad radicé enĩ reqrit̃ ꝙ sit pmũ pncipiũ. sed ad capitale sufficit habere ꝯditiõez capitis. q̃ ꝯpetit aliis a cupiditate ꝛ supbia. q̃re esto illa dicãtur radix ꝛ initiũ. alia tñ hñtia originez ꝓpinquã respectu aliquoꝝ pñt dici capitalia Nota circa hoc. ꝙ cupiditas alia rõne dꝫ eé radix. alia rõne capitale. qꝫ sm iã dicta pl⁹ reqrit̃ ad radicem q̃ ad capitale. Et scđo dant̃ pctã capitalia q̃ nõ sũt radices. Un̄ alia rõne dꝫ hoc. alia rõne illud. Dicit̃ g̃ radix rõne materie. inq̃ñtũ materia pbet opportunitaté adimplẽdi alia pctã. vt patuit. ꝛ inq̃ñtũ materia sua ẽ pmuz in executõe. Sed dꝫ capitale. sicut ꝛ cetera. inq̃ñtum ad diuitias sub rõne finis plura ordinãtur ꝛ multa vitia ex appetitu diuitiaꝝ in gñe cause finalis oriũtur

¶ Ad scđm dđz. ꝙ pctm̃ caret ordine ex pte auersionis. ex hac enĩ pte hꝫ rõem mali. malũ aũt sm augustinũ. in li. de natura boni. est puatio modi. spẽi. ꝛ ordinis. sꝫ ex pte ꝯuersionis respicit q̃ddã bonũ. et ideo ex hac pte dꝫ habere ordiné.

¶ Maior ꝯcedit̃. ꝛ eã declarat d. sanc. sũ. p. q. vlt̃. ar. p. in cor. Ad minoré. patuit supra. q. lxxv. psertim ar. iiij. ad p⁹. et scđm. qꝫ pctm̃ dꝫ p puatõem ordinis. sꝫ nõ importat solã illã puatõem. sꝫ ꝛ actũ sub puatõe. Et. q⁹ dꝫ p puatõem ptialr̃. sꝫ nõ totalr̃. ꝛ tertio dꝫ p puatõnem et caret ordine ex pte auersionis. ꝛ sic hꝫ rõnem mali. sꝫ ex pte ꝯuersionis vel ex pte act⁹ vel ex pte obiecti. est vel respicit quoddã bonũ appetibile. ꝛ vnũ pctm̃ respicit appetibile finali⁹ q̃ aliud pctm̃. ꝛ ex hac pte ꝯtingit ꝙ sit ordo inter pctã. ꝛ vnũ ex alio in gñe cause finalis oriat̃. g̃ ꝛc. Uerũ nõ hꝫ rõem capitis rõne auersionis. q̃ in nullo est appetibilis. nec p ꝯñs mag̃ in vno q̃ in alio. sꝫ nõ pbat q̃n rõne ꝯuersionis vel obiecti vnũ hẽat ꝯditõem capitis

¶ Ad tertiũ dđz. ꝙ illa rõ pcedit de capitali pctõ sm ꝙ dꝫ a reatu pene. sic aũt hic nõ loq̇mur.

Ad maioré dico. ꝙ capitalia dicũt̃ vno mõ. qꝫ capitis de puniũt̃ sm⁹ ꝙ capitale dꝫ a capite ꝓprie dicto. sꝫ tñ ꝛ alio mõ dicũt̃ capitalia a capite metaphorice ꝛ ꝓportionabilr̃ dicto. sm ꝙ oĩe pncipiũ caput dꝫ Minor ꝯa. ꝙ in singulis gñib⁹ sunt q̃ puniũt̃ pena mortis ꝛ capitis. et ꝯsequẽter ꝯcedit̃ ꝯñs ꝙ capitalia isto mõ nõ sunt spẽalia. ꝛ determinata. Cũ q̃ stat. ꝙ capitalia scđo mõ sunt aliqua determinata. sic aũt loq̇mur hic in ꝓposito ꝛc.

¶ Utrũ sit dđm septé eé vitia capitalia.

Ad quartũ sic pcedit̃. Uidet̃ ꝙ nõ sit dicendũ septé eé vitia capitalia. q̃ sunt inanis glĩa. inuidia. ira. auaricia. tristicia. gula. luxuria. pctã enĩ v̄tutib⁹ opponũtur. v̄tutes aũt pncipales sũt q̃ttuor. vt dictũ supra ẽ. g̃ et vitia pncipalia siue capitalia non sunt nisi q̃ttuor. q. lxi. ar. ij

¶ P. passiones aĩe sunt q̃dã cause pcti. vt supra dictũ ẽ. sꝫ passiones aĩe pncipales sunt q̃ttuor. de q̃rũ duab⁹ nulla fit mẽtio inter pdicta pctã. scꝫ de spe et timore. nũerant̃ aũt aliq̃ vitia ad q̃ ptinet delectatio ꝛ tristicia. nã delectatio ptinet ad gulã ꝛ luxuriã tristicia v̄o ad accidiã ꝛ inuidiã. g̃ incõuenieñter enumerant̃ pncipalia pctã. q. lxxvij.

¶ P. ira nõ est pncipal' passio. nõ g̃ debuit poni inter pncipalia vitia ¶ P. sicut cupiditas siue auaricia ẽ radix pcti. ita supbia ẽ peccati initiũ. vt supra dictũ est. sꝫ auaricia ponit̃ vnuz de septé vitiis capitalib⁹. g̃ supbia inter vitia capitalia enumerãda eét. ar. p. et. ij.

¶ P. quedã pctã ꝯmittũtur q̃ ex nullo hoꝝ causari pñt. sicut cũ aliq̃s errat ex ignorãtia. vel cũ aliq̃s ex aliq̃ bona intentõe ꝯmittit aliq̃d pctm̃. puta cũ aliq̃s furat̃ vt det elemosynã. g̃ insufficiẽter capitalia vitia enũerãt̃. ¶ Sz in cõtrariũ est auctoritas gregorij sic enumerãtis. xxxi. moral.

¶ Hic vltimo q̃rit incidẽtalr̃ de nũero capitaliũ vitioꝝ. habito enĩ qꝫ sint aliq̃ spẽalia q̃ dicũt̃ capitalia. restat videre quot sint. ꝛ que

¶ Rñdeo dđm. ꝙ sicut dictũ ẽ. vitia capitalia dicũt̃ ex q̃b⁹ alia oriũt̃. pcipue sm rõem cause finalis. Ar. ij. hmõi aũt origo pt attendi dupl'r Uno q̃dé mõ sm ꝯditõem peccãtis. q̃ sic disposit⁹ est vt maxime afficiat̃ ad vnũ finé ex q̃ vt plurimũ i alia pctã pcedat. sꝫ iste mod⁹ origis sub arte cadere nõ pt. eo ꝙ infinite sũt pticulares hoim dispõnes. Alio mõ sm naturalé hitudiné ipoꝝ finiũ adinuicé ꝛ sm hoc vt i plurib⁹ vnũ vitiũ ex alio oritur Un̄ iste modus originis sub arte cadere pt

Doctor duo facit Primo deducit quãdã ꝯclonẽ pñtã bularé sm vnã distinctõem. Scđo ꝯclonẽ rñsiuã. quã intendit ibi. sm hoc ꝛc. Intendit g̃ doc. pmo talé ꝯclonem ꝓambularé. si loq̇mur de capitalib⁹ ex pte peccãtis. nunc

nō pt dari certus nūer⁹. Si aūt loq̄mur de capitalib⁹ ex pte pcti tūc pt dari ex arte cert⁹ numer⁹. Pro intellectu hui⁹ q̄stionis ⁊ ɔclōnis. doc. resumit ex ar. iij. q̄ capitalia vitia dicūt̃ ex q̄b⁹ alia oriūt̃. pcipue s̄m rōem cause final. Sȝ hmōi origo dupl'r pt attēdi. Uno° s̄m ɔditiōeȝ pec cantis. q̄ sic disposit⁹ est vt maxime afficiat̃ ad vnū fineȝ ex q̄ vt in plurimū alia pcedūt. Alio° s̄m naturalē hitu/ dinē ipoꝝ finiū adinuicē. g̃ ⁊ capitalia pñt dici dupl'r. ula est distinctio. ⁊ arguit̃ p ɔclōne pambulari sic. Infinitū ab arte relinquēdū est. nec de eo pt ex arte dari certus nu mer⁹. sed origo capitaliū p̄mo mō est infinita. nō aūt se/ cūdo°. g̃. Patȝ minor ista quo ad primā ptē. q̄ infinite sunt pticulares hoim dispōnes s̄m q̄s vn⁹ afficit̃ ad hoc tanq̄ ad finē talē ex q̄ in alia pcedit. ali⁹ ad aliud. Scd̄a ps minoris pȝ. q̄ s̄m illū modū originis vt in plib⁹ vnū vitiū orit̃ ex alio. sed qd̄ est vt in pluribꝰ in moralib⁹ ha/ betur vt certū. igit̃ ⁊c̄.

¶ Scd̄ȝ hoc g̃ illa vitia capitalia dicūt̃ q̄ꝛ fines hn̄t q̄dā p̄marias rōnes mouēdi appetitū. ⁊ s̄m ha rū rōnū distinctiōem distinguūt̃ capitalia vitia. mo uet aūt aliq̄d appetitū dupl'r. Uno mō directe ⁊ p se. ⁊ hoc mō bonū mouet appetitū ad psequēdū. ma lū aūt s̄m eādē rōem ad fugiēdū. Alio mō indirec/ te ⁊ q̄si p aliud. sicut aliq̄s aliqd̄ malū psequit̃ pp̄ter aliqd̄ bonū adiūctū. vel aliqd̄ bonū fugit pp̄ter ali/ qd̄ malum adiūctum

¶ Hic ɔsiter doc. deducit talē ɔclōnē missiuā ad q̄sitū simpliciter. Septē sunt vitia capitalia in titulo questionis enūerata. Probat̃ ɔclo. vitia capitalia distinguūt̃ s̄m di/ stinctiōem rōnū mouēdi appetitū. sȝ ille rarōnes mouēdi sunt septē. g̃. Maior pȝ. q̄ iuxta dicta. illa vitia dicūt̃ capitalia q̄ꝛ fines ⁊ obiecta hn̄t q̄sdā p̄marias rōes mo uendi appetitū. g̃ s̄m haꝝ distinctiōem ⁊c̄. Illud assump tū pȝ ex arti. iij. et ex iā dictis circa ɔclōnē pambularē. ac si argueret̃. ab illo hȝ aliqd̄ distinctiōem a q̄ hȝ suā rōem sed ex rōne mouēdi appetitū hn̄t capitalia rōem. g̃ ⁊ di/ stinctiōem. Minor deducit̃ vsq̄ ad finē. ⁊ arguit̃ sic. Rō mouēdi appetitū est duplex. scȝ p se ⁊ directe. scȝ s̄m q̄ ali q̄d s̄m ꝓpriā rōem attrahit appetitū vel repellit. Alio mō indirecte ⁊ q̄si p aliud. scȝ s̄m q̄ appetit⁹ refugit bonū ꝓpt malū adiūctū. vel psequit̃ malū ꝓpter bonū. sȝ ex rōne mo uendi directe attrahendo appetitū sumūtur q̄ttuor capi talia. vel sic. sȝ rōnes mouēdi directe attrahēdo sunt q̄t/ tuor. s̄m rōnes ꝟo mouēdi indirecte sumūt̃ tria. g̃ minor pncipalis ꝟa. scȝ q̄ s̄m rōnes mouēdi sumūt̃ septē capi/ talia. Hui⁹ vltime rōnis maiorē p̄mo ponit. Scd̄o pro bat minorē. q̄ ad ambas ptes. p̄mā ibi. Bonū aūt hois Scd̄m ibi. q̄ aūt aliq̄s ⁊c̄. Maior g̃ prima relinq̄t̃ no/ ta. q̄ oꝫ illas rōnes distingui. scȝ s̄m q̄ vnū bonū p se mouet appetitū. ⁊ s̄m q̄ a bono recedit̃ Deīn cū dt

¶ Bonū aūt hois est triplex. ē enī p̄mo q̄ddam bonū aie. qd̄ scȝ ex sola apphēsione appetibilitatē hȝ sicut excellētia laudis vel honoris. ⁊ h̄ bonū inordi nate psequit̃ inanis glia. Aliud est bonū corpis. ⁊ h̄ vel ptinet ad ɔseruatōem indiuidui. sicut cib⁹ ⁊ po tus. ⁊ bonū inordinate psequit̃ gula. aut ad ɔseruati/ onē spēi. sicut coit⁹. ⁊ ad hoc ordinat̃ luxuria. Ter/ tiū bonū est exteri⁹. scȝ diuitie. ⁊ ad h̄ ordinat̃ auari cia. Et eadē quattuor vitia inordinate fugiūt quat tuor mala contraria

¶ Probat p̄mā ptē minoris p̄cedētis. ⁊ h̄ dupl'r. Se cūdo ibi. Uel aliter. arguit̃ p̄mo sic. bonuȝ hois qd̄ scȝ directe mouet est triplex. scȝ aie. corpis. ⁊ exteri⁹ bonū. sed s̄m bonū aie (scȝ qd̄ hȝ appetibilitatē ex sola apphēsiōe) sumit̃ vnū scȝ inanis glia. Ex bono corpis. qd̄ ē duplex scȝ ptinēs ad ɔseruatōem indiuidui. sicut cib⁹ ⁊ pot⁹. et s̄m h̄ sumit̃ gula. Aliud ptinet ad bonū spēi. ⁊ ad hoc or dinat̃ luxuria. Tertiū bonū directe mouēs est bonū ex/ teri⁹. scȝ diuitie. ⁊ ad h̄ ordinat̃ auaricia. Notat doc. circa ista. q̄ eadē q̄ttuor vitia iā dicta inordinate fugiūt mala ɔtraria. sicut gula q̄ inordinate psequit̃ delectabile bonū indiuidui. scȝ in cibis. fugit tristiciā q̄ est ex absen/ tia ciboꝝ. ⁊ sic de aliis. Consequēter cū dt.

¶ Uel aliter. bonū p̄cipue mouet appetitū ex h̄ q̄ pticipat aliq̄d de ꝓprietate felicitatis quā naturalr̄ oēs appetūt. De cui⁹ rōne est p̄mo q̄dā pfectio. naȝ felicitas est pfectū bonū ad qd̄ ptinet excellentia vel claritas quā appetit supbia vel innanis glia Scd̄o de rōne ei⁹ ē sufficiētia quā appetit auaricia in diui/ tiis eā pmittētib⁹ Tertio est de ɔditōe ei⁹ delectatio sine q̄ felicitas eē nō pt. vt dr̄ in p̄mo. et x. ethicoꝝ. ⁊ hanc appetūt gula ⁊ luxuria.

Deducit̃ aliter p̄mā ptē minoris p̄dicte sic. q̄ bonū mouet appetitū s̄m q̄ aliq̄d pticipat de ꝓprietate felicita tis quā naturalr̄ oēs appetūt. sed de ei⁹ rōne sunt q̄ttuor g̃ ⁊ q̄ttuor vitia. minor deducit̃ in lr̄a. ibi De cui⁹ rōe ⁊c̄. Consequēter cū dicit

¶ Qd̄ aūt aliq̄s bonū fugiat pp̄ter aliquod ma lū ɔiūctū. hoc ɔtingit dupl'r. q̄ aut hoc est respectu boni ꝓprij. ⁊ sic est accidia. q̄ tristat̃ de bono spūali pp̄ter laborē corpalē adiūctū. Aut est de bono alie/ no. ⁊ hoc si sit sine insurrectōe ptinet ad inuidiaȝ. q̄ tristat̃ de bono alieno inq̄ntuȝ est ipeditiuū ꝓprie ex/ cellētie. Aut ē cū q̄dā insurrectōe ad vindictā. ⁊ sic ē ira. ⁊ ad eadē etiā vitia ptiet psecutio mali oppositi

Procedit ad scd̄aȝ ptē minoris sepedicte. scȝ q̄ s̄m in directā motōem boni sumūt̃ tria vitia capitalia. scȝ s̄m q̄ bonū mouet ad fugā. et arguit̃ sic. q̄ aliq̄s fugiat bonuȝ ꝓpter malū ɔiūctū est dupl'r. et s̄m p̄muȝ modū sumitur vnū vitiū. iuxta s̄m modū sumūt̃ duo. g̃ illa ps mino/ ris vera. Illa minor deducit̃ in lr̄a. q̄ aut h̄ est respectu boni ꝓprij (scȝ q̄ fugiat bonū ꝓpriū qd̄ ad se attinet inq̄n/ tū hȝ malū adiūctū) ⁊ sic ē accidia q̄ tristat̃ de bono spi/ rituali ꝓpter laborē corporalē adiūctū. q̄ habet̃ ab accidi oso tanq̄ q̄ddā malū. Aut aliq̄s fugit bonū alienū ꝓp/ ter malū ɔiūctū (inq̄ntū scȝ bonū alteri⁹ hȝ malū illi⁹ ɔ iūctū. Et hoc est dupl'r. q̄ si sit sine insurrectōe (hoc est si ne inuasione ⁊ ipugnatōe exteriori) ⁊ sic est inuidia. q̄ tri/ stat̃ de bono alieno inq̄ntū est ipedimētū ꝓprie excellētie aut ē cū q̄dā isurrectōe ad vindictā. ⁊ sic ē ira Notat etiā doc. circa ista tria q̄ ad ea ptinet psecutio mali oppositi. q̄ eiusdē rōnis est psequi bonū ⁊ fugere malū oppositū. si/ cut inuidia q̄ fugit bonū alteri⁹ vt ipedit excellētiā psequi tur ⁊ delectat̃ in malo alteri⁹ vt cedit in ꝓpriā excellētiaȝ et sic de aliis. q̄ accidia delectat̃ de obmissione spūalis boni vt cedit in ꝓpriā q̄etē ⁊c̄. Patȝ g̃ numer⁹ capitaliū s̄m rōnes mouēdi appetituȝ diuersimode. vel scȝ ad pse/ cutōem vel fugā. Et iuxta hoꝝ mēbroꝝ subdiuisionem vide de materia isti⁹ ar. d. sā. in de malo. q. viij. ar. p. Ult

de 2 scđo sniaꝝ. dis. xlij. q. ij. ar. iij. Et aduerte ibidē. q̃a loq̇tur de supbia 2 cupiditate fm modū alioꝝ. q̄ hic nō ꝯmēdat quo ad intentōem apli 2 sapiētis. vt patuit.

Nota ꝙ Scot⁹ sequēs fundamentū supra iprobatū

Scot⁹ parū tribuit huic distictiōi sci Gregorij ꝙ scꝫ ꝟtutes 2 vitia pncipalr sint i volūtate. ponit aliā rōnem distinctōis capitaliū. in scđo dis. xlij. in fine. fm ꝙ voluntas nata est tendere in delectabilia. appetitus sensitiui et se ei ꝯdelectare. Dicit ei ꝙ fm formale rōeꝫ peccōꝝ ista diuisio septimēbris. nō est sufficiēs. imo esset ꝑ se accipienda distinctio peccōꝝ. vel ex carentia. vel ex obliq̇tate pceptoꝝ. ita ꝙ sicut sunt. x. p̄cepta. ita sunt. x. peccā capitalia. et ex oppōne ad ꝟtutes. Hec ille. Sed ibi vr̄ multa dubia pmo ꝙ peccā distinguātur ex obliq̇tate peccōꝝ. Si eñ intelligit ꝙ obliq̇tas det spēm. 2 sit pma rō distinguēdi peccata. patuit falsitas sup̄. q. lxxij. arti. v. Preterea nō aduertit Scot⁹. q2 scūs Grego. nō diuisit peccm̄ in ꝯmuni in septē mēbra. Sꝫ capitale vitiuꝫ. qđ est origo ꝓpinqua et tūc ista diuisio est formalis 2 sufficiens. q2 sumit iuxta formalē rōnem capitalis. q̄ est esse motiuū pncipale appetitus. Capitalitas aūt nō attēdit penes habitudinē vel oppositōem ad p̄ceptū Vñ nō videt satis aduertisse ad rōeꝫ capitalis. et ꝓbat solū. ꝙ illa diuisio nō ē pecci in cōi. nec pecci grauissimi. sꝫ capitalis. qđ penes illos diuersos modos mouēdi appetitū formalr distinguit. Capitale eñ nō est nisi in appetitu respiciēs bonū ꝓsequendo vel fugiendo ꝑ actūs. quare Scotus auctoritati bti Gregorij nimis parū detulit. Et p̄terea scot⁹ videt velle ꝙ capitale dicat quasi pncipale in grauitate. qđ nō est. Vñ nō sumitur vt ip̄e putat capitalia ꝑ oppositōem ad virtutes vel precepta

☞ Et ꝑ ꝯclone rñsiua ē auctoritas Gregorij quā inducit argumētū in ꝯtrariū

¶ Ad pmū ḡ dđm. ꝙ non est eadē rō originis in virtutib⁹ 2 vitijs. nā ꝟtutes causant ꝑ ordinē appetit⁹ ad rōeꝫ vel etiā ad bonū icōmutabile. qđ est de⁹ vitia aūt oriūt ex appetitu boni ꝯmutabilis. vñ nō oꝫ ꝙ pncipalia vitia opponāt pncipalib⁹ ꝟtutib⁹.

¶ Patꝫ solō ex dictis ar. p. ad pmū. Ad maiorē. conceditur. sed dico ꝙ nō est eadē rō pncipalitatis vitij 2 ꝟtutis. imo vt dictū fuit. nō p̄t esse vt capitali vitio opponat pncipalis ꝟtus. q2 capitale vitiū est circa bonuꝫ sensibile et ꝯmutabile. virtus aūt pncipalis circa tale esse nō p̄t. Et scđo ꝙ q̄uis vera sit maior. tñ alia est rō originis in virtutib⁹ 2 in vitijs. Nā virtutes acq̇site causant ꝑ ordinē appetit⁹ ad rōnem. infuse aūt in ordine ad incōmutabile bonū. Vñ q̄ pncipalius se hñt ad rōnem 2 ad deuꝫ sunt maiores. vt p̄t patere ex supra dictis. Vitia aūt oriunt fm habitudinē ad ꝯmutabile bonū. 2 iter ea ꝙ respicit bonū ꝯmutabile magis motiuū appetitus inordinati. hoc est pncipali⁹. sec⁹ de ꝟtutib⁹. q̄re ꝯcessa minore q̄ supra. q. lxt. ar. q. habita ē. negat ꝯña. 2 rō patuit

¶ Ad scđm dđm. ꝙ timor 2 spes sunt passiones irascibilis. oēs aūt passiones irascibilis oriūtur ex passionib⁹ ꝯcupiscibilis. q̄ etiā oēs ordināt quodāmodo ad delectatōem 2 tristiciā. 2 ideo delectatio et tristicia pncipalr ꝯnumerant in peccis capitalib⁹

q. xxv. ar. p. tāq3 pncipalissime passiōes. vt supra habitū est.

Concedit maior. q̄ habita fuit supra. q. lxxvij. 2 dico iuxta supra dicta. q. xxv. ar. p. ꝙ oēs passiōes irascibilis oriūtur a passionib⁹ ꝯcupiscibilis. 2 terminantur ad eas 2 Et inter passiones ꝯcupiscibilis delectatio 2 tristicia sꝫ finales ad q̄s oēs ordinātur Ad pmū partē minoris ꝯcedit ꝙ passiones pncipales sunt quattuor. vt patuit supra. q. xxv. arti. iiij. s. gaudiū 2 tristicia. spes 2 timor q2 sunt finales vel simpliciter. vel fm quid Conceditur etiā scđa pars minoris. ꝙ nō fit mentio de spe 2 timore. Et rō est. q2 nō sunt simpliciter pncipales. sed adhuc terminātur in gaudiū vel tristiciā tāq3 in pncipalissimas Concedit totū qđ seq̇tur. sꝫ negat ꝯña. q2 de rōne capitalis est vt sit pncipale 2 finale. quare magis nominātur vitia noib⁹ passionū simplr finaliū 2 principaliū. quales sunt delectatio 2 tristicia Nota tñ ꝙ inuidia 2 accidia dicūt tristiciā q̄ significat passiōeꝫ. nō tñ solū sꝫ passiōes Sed etiā p̄t accipi ꝑ motu volūtatis simplici. Quare isto aptius fecentur noibus hmōi passionū. nō tñ solum accipiūtur ꝑ passionib⁹. sed vt dictū est extense 2 ꝑ motu sensualitatis 2 volūtatis. sicut 2 supra. q. lxxxij. ar. iij. dictū fuit ꝙ nomen ꝯcupiscentie in originali peccō intelligit etiā inordinatio viriū aie. Sic in ꝓposito inuidia fcat et passionē ꝯcupiscibilis. 2 motū volūtatis 2c.

¶ Ad tertiū dđm. ꝙ ira licꝫ nō sit pncipalis passio. q2 tñ hꝫ spēalem rōnem appetitiui motus. put aliquis ipugnat bonū alteri⁹ sub rōne honesti. i. iusti vīdicatiui. iō distiguit ab alijs capitalib⁹ vitijs.

¶ Illud argumentū est quasi replica ad solonem p̄cedentis. Dictū est eñ ꝙ ponant inter capitalia q̄ ptinent et importāt delectatōem 2 tristiciā. q2 tales sunt pncipales Tūc seq̇ret. ꝙ ira nō deberet poni. q2 nō est pncipalis passio. Dic. ꝯcedendo añcedens. sed negatur ꝯña. q2 nō solum ponūtur nomina passionuꝫ. ꝓpter pncipalitatē inter passiones. q̄uis 2 hec sit vna rō. sed etiā ꝓpter spēalē modū appetitiui mot⁹. sꝫ eñ capitalia q̄ dicūt spēales modos tendēdi in bonū. sic aūt est ira p̄ alijs motib⁹. q2 videlꝫ est circa bonū alterius. scꝫ impugnandum sub ratione iusti. sic videlicet q2 appetit impugnationem vt iustam. non ꝙ bonum alterius vt iustuꝫ impugnet. et q2 etiam ex ira multa oriuntur. ideo alijs connumeratur.

Nota circa hoc. ꝙ vitium oppositū mansuetudini nō habet nomen impositū. ideo nomē passionis. qđ de se est indifferēs 2 ꝯmune ad motū bonū 2 malū metaliter sumitur ꝑ nomie vitij capitalis. quare nō q̄cūq3 ira ptinet ad vitiū capitale. sꝫ ira imoderata q̄ est vitiū. 2 fm doc. san. in de malo. ma. xij. arti. ij. ad pmū. quando dicit ira esse peccatum nō intelligitur solū put est passio. id ē motus appetitus sensitiui. sed etiā put nominat actū intellectiui appetitus. q̄ est volūtas. Et hoc ꝯfirmat qđ dictū ē de inuidia 2 accidia in solone p̄cedēti

¶ Ad quartum dđm. ꝙ superbia vr̄ esse initium omnis peccati fm rationem finis. vt dictum est et fm eandem rōem accipitur pncipalitas vitioꝝ capitaliū. 2 ideo supbia quasi vniuersale vitiū nō cōnumerat alijs. sed magis ponit velut regina q̄dam omniū vitioꝝ. sicut gregori⁹ dt. auaricia aūt dr̄ radix fm aliā rōnem. sicut supra dictū est. ar. ij. in cor.

¶ Circa hoc argumentū nota. ꝙ doc. sanc. in de malo materia. viij. q. p. ad. xvi. videt aliter 2 q̄ de materia istius argumēti q̄3 hic. et. 2ª 2e. q. c. xij. ar. viij. et in de malo vult ꝙ Grego. nō posuerit supbiā inter capitalia. q̄ im ar. p.

porrat rebellionē ad legē dei. qꝛ sic est radix vl'is oim pec catoꝝ. sꝫ supbia q̄ ē appetit⁹ excellētie ponit̄ vitiū capitale alijs ꝯdiuisum. ꝛ loco huiꝰ supbie special' btūs Gregoriꝰ ponit inanē gloriā. hec ille in sūia. sꝫ h̄ ꝛ in 2ª 2ᵉ. mediꝰ pon derauit materiā. ꝛ vult ꝙ illā supbiā q̄ ē initiū ois peti ſm rōem finis. btūs Greg. nō posuit īter vitia capitalia. sꝫ cō stat ex dict̄ ex ar. ij. ꝙ tal' supbia q̄ ē finis oim ē supbia q̄ ē appetit⁹ excellen̄ᵉ. q̄ iuxta d. san. 2ª 2ᵉ. vbi iā. ar. ij. ē vl'is. qꝛ ex ea ꝑ se oriunt̄ alia vitia. vn̄ hꝫ d. san. 2ª 2ᵉ. Supbia dupl'r ꝯsiderari pt. vno⁰ scꝫ vt ē qd dā speciale pctm̄. alio mō ſm ꝙ hꝫ qndā īfluētiā ī oia pctā. Capitalia āt vitia ponūt̄ qdā specialia pctā ex qbꝫ multa gn̄a pctōꝝ oriunt̄. ꝫ iō qdaꝫ ꝯsiderātes supbiā ſm ꝙ est qd dā speciale pctm̄ ꝯnūerauerūt eā alijs capitalibꝫ vitijs (sic̄ Isidorꝰ ꝛ Cassianus) Grego. v'o ꝯsiderās vl'em eiꝰ īfluētiā quā hꝫ in oia vitia. vt dictū ē (scꝫ ar. ij.) nō ꝯnūerauit eā alijs capitalibus vitijs. sꝫ posuit eā reginā oim vitioꝝ ꝛ matrē. hec ille. Habet̄ āt h̄ in solōne. de q̄ influētia dꝫ itelligi. qꝛ finali. ꝛ ꝑ ꝯn̄s loq̄t̄ de supbia put ē appetit⁹ excellētie. Ex qbꝫ ꝑatet̄ qd sit dicēdū ad argumētū. ad qd dꝛ. Ad maiorē ꝑ̄a. sꝫ tn̄ ē drn̄a īter radicē ꝛ initiū. qꝛ initiū dꝛ ſm rōem finis. vt pꝫ ar. q. et iō supbia q̄ hꝫ finē cōem oibꝫ vitijs est vl'is respectu oim. et qꝛ capitalitas etiā attēdit̄ iuxta finalitatē. iō supbia gn̄ic dꝛ regina vitioꝝ. qꝛ cōem finē oibꝫ hꝫ. ꝛ iō ſm Greg. ꝯueniēter nō ꝯnūerat̄ alijs capitalibꝫ. qꝛ finis cōis oibꝫ. Secꝰ de radice vel cupiditate vl' auaritia. qꝛ tal' dꝛ ex h̄ ꝙ dat fomētū oibꝫ. sꝫ qꝛ ex h̄ nō attēdit̄ rō capital' sꝫ ex rōne finis. iō supbia habet̄ tāq̄ cōis capitalibꝫ vt sic. nō āt auaritia. qꝛ nō ē cōis ſm rōem capital'. vt sic. q̄re ꝛ dictū fuit ar. iij. ad pᵐ. ꝙ aliū de auaritia hꝫ ꝙ sit radix ꝛ aliū de ꝙ sit capitale. q̄re illa maior nō ꝯtinet oimodā silitudinē. vn̄ ꝯcessa minore. negat̄ ꝯn̄a. Et rō patuit. qꝛ supbia ē cōis oibꝫ capitalibꝫ. ea rōne q̄ capitalia dicūt̄. ꝛ iō ponit̄ sup̄ oia ꝛ nō ꝯnūerat̄ eis. Cupiditas āt ē radix ſm aliā rōem. ex q̄ nō dicūt̄ capitalia. ꝛ ideo nō supponit̄ alijs sed ꝯnūerat̄. nō tn̄ vt radix sed aliunde. vt patuit ar. iij. ad pmum.

¶ Ad qntū dōm. ꝙ ista vitia dicūt̄ capitalia. qꝛ ex eis vt frequētiꝰ alia oriunt̄. vn̄ nihil ꝓhibet aliq̄ peccata interdū ex alijs causis oriri. Potest tn̄ dici. ꝙ oia pctā que ex ignorantia ꝓueniunt pn̄t reduci ad acediā ad quā ꝑtinet negligētia q̄ aliqs recusat bona spiritualia acq̄rere ꝓpter laborē. ignorātia eīn q̄

q. lxxvi. ar. ij pt eē causa peti ex negligētia ꝓuenit. vt sup̄ dictū ē. ꝙ āt aliqs ꝯmittat aliqd pctm̄ ex bona itentione videt̄ ad ignorantiā ꝑtinere. inq̄ntū scꝫ ignorat ꝙ non sunt facienda mala vt veniāt bona.

¶ Dic. dupl'r. pᵒ dato añcedēte. negat̄ ꝯn̄a. qꝛ nō dicūt̄ capitalia q̄si oia ꝛ sp̄ ex eis oriant̄. sꝫ qꝛ vt plurimū ex eis oriūt̄. ꝛ ideo pt ꝯtigere ꝙ malū nō oriat̄ ex alio vitio sꝫ ex bono. sicut ex bona itentōe. s. dandi elimosinā oritur furtū. Scdo dꝛ negādo añs. ꝛ dico ad ꝓbatōem. ꝙ ignorātia reducit̄ ad acediā. qꝛ solū ignorātia q̄ ē ex negligētia est cā peti. vt patuit q. lxxvi. ar. ij. Negligere āt est acedie. q̄re radicat̄ etiā illa vitia q̄ ꝯsistūt in h̄ ꝙ aliqs facit malū ex bona intentiōe reducunt̄ ad aliqd capitaliū. habentē eīn illā ignorātiā ex negligētia ꝓuenientē. qꝛ nō sciūt ꝙ non sunt facienda mala. vt eueniant bona.

¶ Questio. lxxxv. de effectu peccatorum qui est corruptio nature.

Deinde ꝯsiderādū est de effectibꝫ peti. Et pmo q̄dem de corruptōne boni nature. Scdo de macula aie. Tertio de reatu pene. Circa pmū querūt̄ sex. Pmo. vtꝝ bonū nature diminuat̄ ꝑ pctm̄. Scdo. vtꝝ total'r tolli possit. Tertio de q̄ttuor vulneribꝫ q̄ beda ponit q̄bus natura hūana vulnerata ē ꝓpt̄ pctm̄. Quarto. vtꝝ priuatio modi speciei ꝛ ordinis sit effectus peti. Quinto. vtꝝ mors ꝛ alij defectꝰ corpales sint effectus peti. Sexto. vtꝝ sint aliq̄ mō hoi naturales.

¶ Iste est sextus ꝛ vltimus tractatꝰ gnalis de petis. in quo postq̄ d. san. determinauit de petis ſm se. ꝛ de eoꝝ distinctōe ac ꝯparatōe. atq̄ subiecto. atq̄ cā. Hic pn̄t determinat de effectibꝫ peti. Sunt āt tres effectꝰ pncipales peti. s. corruptio boni nature. ꝛ de illo effectu determinat̄ in q̄ibꝫ. psen. Scd's effectꝰ ē macula aie. ꝛ de illo determinat̄ q. seqn. Tertiꝰ effectꝰ est reatꝰ pene. ꝛ de illo determinat̄ q. lxxxvij. Circa pᵐ. pᵒ ondit quō pctm̄ corrūpit bonuꝫ nature spūal'. s. aie. Scdo quō corrūpit bonū nature corporal' ar. v. Circa pᵐ. pᵒ fit qd dictū est. Scdo dicit̄ qddā corollariū ex dictis q̄rto artī. Circa pmū pᵒ fit qd dictū ē in gn̄e. Scdo ondit̄ ꝓpositū ī speciali ēnūdēdo q̄tuor gn̄a vulneꝝ ex pctō ꝯtracta ar. iij. Circa pᵐ pᵒ ondit quō pctm̄ diminuit bonū nature. spirituale scꝫ. Scdo inq̄rit̄ an possit corrūpere totū bonū nature ar. ij. Pꝫ āt rō ꝯtinuationis huiꝰ q̄stiōis ad pcedētes clare. qꝛ effectꝰ rei posterior est re ipa ꝛc. Pꝫ ꝛ ordo haꝝ q̄stionū īter se. qꝛ natura prior est. ideo q̄rit̄ pᵒ de effectibꝫ respicientibꝫ naturā. deīn aiam. q̄ prior est ꝛ intimior ꝗ effectus in ordine ad pctā.

¶ Utꝝ pctm̄ diminuat bonū nature.

Ad pmū sic pcedit̄. Uidet̄ ꝙ pctm̄ nō diminuat bonū nature. peccatū eīn hominis nō est grauius q̄ pctm̄ demonis. sꝫ bona naturalia in demonibꝫ manēt integra post pctm̄. vt Dionysius dꝛ. iiij. ca. de diui. no. ergo pctm̄ etiā bonū nature humane nō diminuit. ¶ P. trāsmutato posteriori nō trāsmutat̄ priꝰ. manet eīn substātia eadē trāsmutatꝭ accn̄tibꝫ. sꝫ natura prior est actioni voluntarie. ergo facta deordinatōe circa actionē voluntariā ꝑ pctm̄ nō transmutat̄ ꝓpter h̄ natura. ita ꝙ bonū nature diminuat̄. ¶ P. pctm̄ est actus q̄dā. diminutio āt est passio. nullū āt agēs ex hoc ipo ꝙ agit patit̄. pt aūt ꝯtingere ꝙ ī vnū agat ꝛ ab alio patiat̄. ergo ille q̄ peccat ꝑ pctm̄ nō diminuit bonū sue nature. ¶ P. nullū accn̄s agit in suū subiectū. qꝛ qd patit̄ ē potētia ens. qd āt subijcit̄ accn̄ti iā ē actu ens ſm accn̄s illud. sꝫ pctm̄ ē in bono nature sicut accn̄s in subiecto. ergo pctm̄ nō diminuit bonū nature. diminuere eīn qddā agere est. ¶ Sꝫ ꝯ ē ꝙ sicut dꝛ luce. x. Homo descēdēs a hierusalē in hiericho. i. in defectuꝫ peti expoliat̄ gratuitis ꝛ vulnerat̄ in naturalibꝫ. vt Beda exponit. ergo pctm̄ diminuit bonū nature.

¶ Hic q̄ pᵒ q̄rit̄ de bono nature spūal'. an pctm̄ diminuat illō. Circa istā materiā oꝫ aliq̄ scire ꝑ̄notanda q̄ faciūt ad itellectū materie. ꝛ pᵒ ꝙ q̄uis ꝑuatio ꝛ habitus nō sint circa idem oppositio. tn̄ ꝯtingit subiectū aliquā iterꝰ stare cū obi

staculo ꝛ ipedimēto hit⁹. h̄ est forme positiue. sic tenebra nō stat cū luce. aer āt ꝛ ei⁹ aptitudo ad lumē stat cū his q̄ ꝓcludūt ꝛ obstāt lumini. sic puatio gr̄e q̄ ꝯcomitaꝛ pct̄m nō stat cū gr̄a. tm̄ aptitudo aie ad grāꝫ ꝛ hit⁹ sibi ꝯnexos stat cū pctō qḋ nō ē ꝗdē puatio gr̄e nec eā tollit formalr. tm̄ ē obstaculū qḋdā qḋ aiaꝫ auertit ab eo a q̄ grāꝫ recipe hꝫ ¶ Nota .2°. ꝙ aia ex natura sua nō solū ē capax ꝛ abi lis ad ꝑfectiōes nal̄es sꝫ etiā ḡtuitas. ꝛ nō solū ē capax ḡtuitoꝝ q̄ sīt act⁹ secūdi. sꝫ etiā act⁹ ṗmi. lꝫ ibi sit capaci tas nal̄. h̄ āt solū obedientiaľ. ꝛ qꝛ pct̄m opponiꝛ rōi nal̄i recte ꝛ iclinatiōi ꝟtutꝭ ꝛ cū h̄ gr̄e ꝛ abilitati ad grām ꝑ modū obstaculi. iō talis abilitas ḋr diminui ꝑ pct̄m ad sensuꝫ dc̄m ar. ij. ꝑ viā. s. obstaculi. obstaculū em̄ facit vt res sit min⁹ apta ad susceptiōeꝫ ei⁹ cui obstat ꝛ talē abili tatē singulariꝛ ad bonū gr̄e dicem⁹ i h̄ articulo bonū na ture qḋ diminuiꝛ ꝛ ipediꝛ ꝑ pct̄m. ¶ Nota tertio. ꝙ talis abilitas de q̄ loqmur nō ē abilitas ad actū 2ᵐ ꝟtutꝭ q̄ est dispō absoluta ꝛ hit⁹ de gn̄e q̄litatꝭ nec ē abilitas talē ha bitū ꝯn̄s q̄ abilitas ꝓpria pt totalr tolli ꝑ act⁹ ꝯtrios ꝛ au geꝛ ꝛ minuiꝛ ꝑ itēsionē ꝛ remissiōeꝫ alicui⁹ absoluti. s. ipi⁹ hit⁹ ꝛ dispōnis sꝫ ē abilitas aie q̄ ad ei⁹ ēntiā ꝛ ei⁹ poťas ad recipiēdū bonū gr̄e i ēntia ꝛ ꝟtutes ifusas i poťijs. et taľ abilitas ē i aia an̄ oēm hitū ꝛ actū. lꝫ dicaꝛ i ordine ad hitū sic ad finiū. nō tm̄ fundaꝛ i hitu. imo ēntia aie ē abilitas ad grāꝫ. sic ei⁹ ꝓpriū susceptiuū an̄ oēm poťaꝫ. et talem abilitatē ponim⁹ minui ꝑ pct̄m. s. abilitatē aie ad hit⁹ ifusos siue sit hit⁹ ēndi vt ē grā q̄ ē in ēntia aie. siue hit⁹ opandi q̄ sīt i poťijs aie vt ꝟtutes ifuse. q̄re Durā dus in ista materia nihil facit ꝯ d. san. q̄ putat d. san. loq̄ de abilitate ad actū ꝟtutꝭ quā arguit totalr tolli qḋ ꝛ d. san. ꝯcedit. sꝫ loqꝛ d. san. de abilitate ad hitus q̄ abilitas nūq̄ȝ tolli pt aia manēte. qꝛ ex natura ē abiľ q̄ nal̄ ē aia met sic ꝛ abilitas ad lumē nō pt tollere ab aere manente ei⁹ diaphoneitate. in h̄ tm̄ iter ē iter abilitatē ꝓpinquā etiā aie ad grāꝫ. ꝙ abilitas taľ nō distinguiꝛ ab ea realr sꝫ rōe tm̄. abilitas ꝟo aerꝭ ꝓpria ad lumē distinguiꝛ realr ab ae re. qꝛ diaphoneitas aerꝭ ab aere realr distinguiꝛ. sꝫ i h̄ est sīle. ꝙ sic abilitas aeris ad lumē nō supaddit aliq̄d reale sup diaphoneitatē. ita nec abilitas aie ad grāꝫ sup ēntiā aie aliq̄d reale addit. vn̄ taľ abilitas nō noiat relatōem ad terminū correlatiuū. sꝫ ḋr aptitudinē ꝑfectibiľ ad ꝑfe ctiōem q̄ aptitudo ē inter ēntia aie relatiue ꝯcepta. vn̄ taľ abilitas ḋr absolutū relatiue ꝯceptū. sic ꝛ alibi ꝓportiona bilr ḋr de aptitudie aie ad corp⁹ ꝛ ꝯmēsuratiōe ei⁹ sub al qḋ ē absolutū a termio sꝫ nō a susceptiuo. ita h̄ nō ē absolutū a ꝑfectio formalr. vide d. san. i de ꝟi. ma. xxvij. q. vi. ad 2ᵐ. et q̄uis ab aia nihil ēntialiū auferaꝛ. ipediꝛ tm̄ or do ipi⁹ ēntie ad grāꝫ ꝑ modū cuiusdā elongatōis. sic ꝯ rie dispōnes elōgāt poťaꝫ materie ab actu forme. hec il le ꝛc̄. ¶ Nota q̄rto vt tollaꝛ loc⁹ argumētoꝝ Scoti i ista materia q̄ hꝫ i. ij. di. xxxvij. circa ṗncipiū distictōis. ꝙ nō itelligim⁹ bonū nal̄e aie minui vľ corrūpi ꝑ pct̄m q̄si ēn tia aie vľ ꝑs ēntie vľ poťe tollaꝛ. qꝛ sic ipe bn̄ ꝓbat ꝛ ēn tia ꝛ poťe sīt incorruptibiles. sꝫ qꝛ p̄dicta abilitas dimi nuiꝛ mō dc̄o. nō videlꝫ ꝑ viā subtractiōis sꝫ ꝑ viā remis siōis. Est āt duplex mod⁹ remissiōis vn⁹ ꝑ remissiōem ipi⁹ q̄litatꝭ ꝛ h̄ mō nō minuiꝛ tale bonū. sꝫ ē alt⁹ mod⁹ mi nuendi aliquā abilitatē ꝑ appōnē obstaculi ꝛ dispōnis ꝯ rie. ꝛ h̄ mō minuiꝛ taľ abilitas. ꝛ h̄ mō q̄uis abilitas ista sit finita. vt Scot⁹ arguit. tm̄ pt aliq̄d ab ea etiā eq̄lr sub trahi i ifinitū. ꝛ tm̄ nō ꝯsumiꝛ. qꝛ taľ diminutio ē ꝑ actiōs. h̄ ē ꝑ aliḋ. s. ꝑ appōnē ipedimēti. ꝛ nō qꝛ abilitas minuaꝛ in se q̄ȝtū ad suā entitatē. ꝛ ḡ si finitū minuereꝛ ꝑ se ꝛ per subtractiōeꝫ tūc tollereꝛ tādē totalr. sꝫ qꝛ minuiꝛ ꝑ aliud qḋ pt i ifinitū multiplicari. iō i ifinitū minuiꝛ ꝑ accn̄s ꝛ ꝑ aliḋ. sic si iter solē ꝛ aerē ponereꝛ ifinita obstacula. non tm̄ tollereꝛ abilitas aeris ad lumē. ꝛ si in aq̄ i ifinitū ponereꝛ intēdi calor sꝑ minuereꝛ abilitas ad receptiōem frigoris. nūq̄ȝ tm̄ totaliter tollereꝛ ꝛc̄.

Durandus (margin)

Qd abilitas ad grām (margin)

Scotus. (margin)

¶ R̄ndeo dc̄ꝫ. ꝙ bonū nature hūane pt triplr dici. Prio ipa ṗncipia nature ex q̄b⁹ ipa natura ꝯstituiꝛ et ꝓprietates ex his causate. sic poťe aie ꝛ alia hmōi. Scḋo qꝛ hō a natura hꝫ iclinatōeꝫ ad ꝟtutē. vt sup̄ hitū ē. ipa iclinatio ad ꝟtutē ē qḋdā bonū nature. Tertio pt dici bonū nature donū originaľ iusticie. qḋ fuit in ṗmo hoīe collatū toti hūane nature. q. lxij. ar. ꝓ.

¶ D. san. duo facit. ṗ° ṗmittit q̄ndā distinctiōeꝫ. 2° sub iūgit ꝯclōnē r̄nsiuā. ibi. ṗ° igiꝛ ꝛc̄. Distinctio ē taľ. ꝙ bonū nal̄e hūane pt triplr dici. ṗ° ipa ṗncipia nal̄e. ex q̄b⁹ ipa nal̄a ꝯstituiꝛ ꝛ ꝓprietates causate ex his ṗncipijs sicut ex aia ꝛ corpe fluūt poťe q̄ sunt vľ aie soli⁹ vľ toti⁹ ꝯiūcti. 2° pt dici bonū nal̄e ipa iclinatio ad ꝟtutē quā hō hꝫ a na tura. vt sup̄ dictū fuit. q. li. ar. ṗ. et q. lxiij. ar. ṗ. ¶ Nota ꝙ D. remittit se ad loca dicta vbi locut⁹ fuit de iclinatōne nal̄i ad ꝟtutē nal̄ē acq̄sibilē ꝟtute nature. ꝛ tn̄ etiā hꝫ bō iclinatōeꝫ. i. aptitudieꝫ ꝛ capacitatē obedientialē ad ꝟtu tē ifusaꝫ ꝛ grāꝫ ꝟᵐ ꝙ aug. ḋr ꝙ nal̄a hoim sit posse hr̄e fi dē ꝛ charitatē. ꝛ ḡ ib bono nal̄e q̄ ē iclina° ad ꝟtutē itelli giꛈ etiā abilitas ad grāꝫ ꝛ ꝟtutes ifusas. ꝛ sic loqꝛ de bo no nal̄e. s. abilitate ad susceptiōeꝫ gr̄e. D. san. expsse in de malo ma. ij. q. xi. et. xij. h̄ āt d. san. loqꝛ expsse solū de iclia tiōe ad ꝟtutē. qꝛ si pct̄m minuit iclinatōeꝫ ad ꝟtutē acq̄si bilē ꝟtute hūana multo magꝭ ad abilitatē ꝑ ifusiōeꝫ. ꝛ ē taľ iclinatio ad ꝟtutē de q̄ D. h loqꝛ expsse. nihil aliḋ ē q̄ȝ itellect⁹ mediāte synderesi ꝛ ipa volūtas rōnal̄. i q̄b⁹ ē de bebāꝛ ꝟtutes ichoate. ita ꝙ iclinatio nō sumaꝛ actualr vľ hitualr. sꝫ magꝭ ꝓ ipis poťijs aptis ferri i bonū ꝟtutꝭ. tertio° pt dici bonū nal̄e donū alicui⁹ iusticie qḋ fuit i ṗ° hoīe collatū toti hūane nal̄e ꝛ cū ipa nal̄e ꝓpagatōe i oēs posteros adeꝓpagādū. vt patuit sup̄ q. lxxxi. ar. ij.

¶ Primū igiꛈ bonū nature nec tolliꛈ nec diminui tur ꝑ pct̄m. Tertiū ꝟo bonū nature totalr est abla tū ꝑ pct̄m ṗmi parētis. Sꝫ mediū bonū nature. sꝫ ipa naturalis iclinatio ad ꝟtutē diminuiꛈ ꝑ pct̄m.

¶ Premissa distinctiōe trimēbri. h̄ ꝯn̄r D. subiūgit cō clusionē correspōdētē trimēbrē. ṗ° bonū nal̄e nec tolliꛈ nec di minuiꛈ ꝑ pct̄m. tertiū ꝟo bonū nal̄e totalr ē ablatū ꝑ pec catū ṗmi parētis. sꝫ mediū bonū nal̄e. s. ipa iclinatio ad ꝟtutē diminuiꛈ ꝑ pct̄m. d. san. relinq̄t notas duas ṗmas ꝑtes ꝯclōnis. ꝛ ꝓbat solā tertiā. pt tm̄ argui ꝓ ṗª ꝑte sic. Nullū subāle vľ ꝓprietas nal̄ ē diminuibiľ vľ auferibiľ ab eo cui⁹ ē ꝑ qḋcūq̄ȝ. sꝫ bonū nal̄e isto° ipi⁹ hoīs vľ ē sub stāle ꝑtiaľ aut ꝓprietas nal̄. ḡ. Maior pꝫ. qꝛ subā nō recipit magꝭ ꝛ min⁹ nec ꝓprietas ꝛ poťa nal̄. Minor pꝫ ex dictꝭ i distictōe. ꝛ ꝓbaꛈ ista ꝑs etiā ꝑ argumētū ṗᵐ. Scḋa ꝑs pꝫ ex dictꝭ q. 82. ar. 4. qꝛ i naturā ꝑ pct̄m ṗmi parētꝭ iducitꛈ pct̄m originale. sꝫ pct̄m origiale ē puatio ꝯsi stēs i puato ee ꝛ totalr tollit hitū oppositū. s. iusticiā origi nalē. ḡ minor illa patuit vbi iā. ꝛ maior patuit q. 81. ar. ṗ.

¶ Per act⁹ em̄ hūanos fit q̄dā iclinatio ad sīles act⁹. vt sup̄ habitū ē. oꝫ āt ꝙ ex h̄ ꝙ aliq̄d iclinaꛈ ad q. li. ar. ij. et q. lxv. ar. ṗ. i fi. cor.

vnũ ɔ̃rioꝝ. diminuatꝭ idinatio eiꝰ ad aliđ. vñ cũ pec catũ sit ɔ̃riũ ꝟtuti. ex hoc ip̃o ꝙ hõ peccat diminuitꝭ bonũ nature. quod est inclinatio ad virtutem.

¶ Probat specialr̃ tertiã pte p̃dicte ɔ̃clõnis supponẽs do ex sup̃ dictis q. li. ar. ij. et. iij. et q. lxv. arti. p̃. in p̃ncipio coꝝ. ꝙ p actꝰ hũanos fit q̃dã idinatio ad siles actꝰ. tũc ar guitꝭ sic. Ex h̃ ꝙ aliq̃d idinatꝭ ad vnũ ɔ̃rioꝝ. diminuitꝭ idi natio eiꝰ. scꝫ abilitas ad aliđ. sꝫ pctm̃ ẽ ɔ̃riũ ꝟtuti. g̃ ex h̃ ip̃o ꝙ hõ peccat diminuitꝭ bonũ nature qđ ẽ idinatio vel abilitas ad ꝟtutẽ. ille p̃misse relinquũtꝭ de se note. ⁊ pꝫ ma ioꝛ exẽplaritꝭ. qꝛ ex h̃ ꝙ aq̃ calefit diminuitꝭ (s. p appõẽ ipe dimẽti) eiꝰ abilitas ad ifrigidãdũ vł frigꝰ recipiẽdũ. sic ⁊ in ꝓposito ex h̃ ꝙ hõ peccat inducitꝭ in eũ dispõ indinans ad sile pctm̃. ⁊ p ɔ̃ñs talꝭ dispõ minuit p viã obstaculi et ipedimẽti ne hõ indinetꝭ ad ꝟtutẽ. imo ꝙ sit minꝰ capax et abilꝭ ad ꝟtutẽ etiã acq̃sibilẽ. qꝛ illã nõ ẽ natꝰ acq̃rere nisi p actꝰ. p h̃ ãt ꝙ agit actꝰ pcti ɔ̃rios actibꝫ ꝟtutũ ipeditꝭ ne opetꝭ ꝟtuose. ⁊ p ɔ̃ñs sp̃ magꝭ ⁊ magꝭ efficitꝭ minꝰ abilꝭ ꝓptꝭ appõne ipedĩtis. qꝛ dispõ ad pctm̃ q̃nto fuerit maioꝛ tãto minoꝛ erit aptitudo ad ꝟtutẽ. vñ d. san. in de malo mate. ij. q. xi. ad xijm. Abilitas ad grãm se tenet ex pte na ture. etiã s̃m ꝙ oꝛdinatꝭ ad bonũ moꝝ. ¶ Nota ãt ꝙ hec ꝓbatio etiã ꝓbat ꝙ pctm̃ minuat abilitatẽ ad grãz ⁊ ꝟtu tes ĩfusas. qꝛ eo ip̃o ꝙ q̃s peccat inducitꝭ dispõ ad sile pec catũ q̃ facit vt sit ꝓnus ad se ɔ̃uertẽdũ i pctm̃ q̃. ꝓpt̃ea dispõ obstat ne se ɔ̃uertere possit ad deũ a q̃ grãz recipiat. et g̃ pctm̃ excludit grãz rõe oppõis ad cãm gre ⁊ cũ h̃ in ducat dispõnẽ q̃ minuit p viã obstaculi abilitatẽ ad grãz. de h̃ d. san. i de malo ĩ. mate. ij. q. xi. sic dr̃. pctm̃ ẽ qđdaz obstaculũ iterpositũ iter aiam ⁊ deũ s̃m illđ esaie. lix. pctã vr̃a diuiserũt iter vos ⁊ deũ vr̃m. cuiꝰ rõ ẽ. qꝛ sic iterioꝛ aer domꝰ nõ illumiatꝭ a sole nisi directe aspiciat solem. ⁊ h̃ dr̃ obstaculũ illuminatiõis qđ hmõi respectꝰ rectitudinẽ ipedit. ita aia nõ pt̃ illumiari a deo p gre susceptõnez nisi directe ɔ̃uertatꝭ in ip̃m. hanc autem ɔ̃uersionez impedit peccatum quod conuertit animam in oppositum qđ scꝫ est ɔ̃ legẽ dei. vñ manifestũ ẽ ꝙ pctm̃ ẽ obstaculũ qđdam ipedicẽs gre susceptõez. oẽ ãt obstaculũ alicuiꝰ pfectõnis aut forme sil' cũ h̃ ꝙ excludit formã ⁊ pfectõez q̃cũq̃ fa cit susceptiuũ minꝰ aptũ vł abile ad forme receptõnem. ⁊ vlteriꝰ p ɔ̃ñs ipedit effectꝰ forme vł pfectõis i subiecto et maxie si obstaculũ illđ fuerit aliq̃d inherẽs hitu vł actu. Maifestũ ẽ eñ ꝙ illđ qđ mouetꝭ vno motu nõ silꝭ mouetꝭ ɔ̃rio ⁊ ẽ etiã minꝰ aptũ vł abile vt motu ɔ̃rio moueatꝭ. silr̃ etiã qđ ẽ calidũ ẽ minꝰ aptũ vt sit frigidũ. difficiliꝰ eñ fri gidi ipressiõez recipit. sic g̃ pctm̃ qđ est obstaculũ gre nõ solũ excludit grãz sꝫ etiã facit aiaz minꝰ aptã vel abilẽ ad gre susceptõez. ⁊ sic diminuit aptitudinẽ vł abilitatẽ a bo no ad grãm. vñ cũ hmõi abilitas sit qđdã bonũ nature pctm̃ diminuit bonũ nature. vbi pꝫ ꝙ in suba hꝫ idẽ fun damẽtũ qđ h̃. qꝛ p pctm̃ videlꝫ iducitꝭ obstaculũ etiã ihe rẽs q̃ aia ipeditꝭ ne se ad deũ ɔ̃uertat ⁊ q̃to plura addũtꝭ tãto fit minꝰ abilꝭ. ⁊ p ɔ̃ñs talis abilitas minuitꝭ. vide de ista materia d. san in. ij. senten. dis. xxxiij. ar. v.

¶ Argumẽtũ i ɔ̃riũ ꝓcedit de vulneratõe p diminu tione idiatõis i bonũ. ⁊ ista auctoritas magꝭ explanabitꝭ ar. 3. qꝛ i vulneratõe violatꝭ itegritas nature coꝛpalꝭ sic in spũali vulneratõe tollitꝭ itegritas nate spũalꝭ q̃ ɔ̃sistit i di minutõe abilitatis ad bonũ vł moꝛale vł theologicũ ⁊c.

Ad p̃m g̃ dõꝫ. ꝙ Diony. loq̃tꝭ de bono p̃mo natu re. qđ ẽ eẽ viuere ⁊ itelligere. vt pꝫ eiꝰ ꝟba intuenti.

¶ Maioꝛ ꝟa p̃senti nõ ẽ grauiꝰ pctm̃ hoĩs pctõ demo nis ex pte ɔ̃dictõis peccãtꝭ q̃q̃d sit de gre pcti. qꝛ s̃m d. san. 2a 2e. q. clxiij. ar. iij. supbia q̃ q̃s deũ negat vł plasphe mat maiꝰ ẽ pctm̃ ex specie q̃ supbia q̃ q̃s ioꝛdiate diuinã silitudinẽ appetit qđ fecit diabolus. ⁊ g̃ p̃m pctm̃ diaboli nõ fuit grauiꝰ ex gne oĩ pctõ hoĩs. sꝫ fuerit g̃uiꝰ p̃o pctõ p̃ mi hoĩs ⁊c. Ad minoẽ distinguo. si itelligitꝭ de bonis natu ralibꝫ ẽẽntialibꝫ sufalibꝫ. ⁊ silr̃ si itelligitꝭ de ꝓprietatibꝫ natu ralibꝫ. ꝟa ẽ. ⁊ sic illa ꝓpõne vtitꝭ d. san. i p̃a pte q. lxiij. ar. p̃. ꝓ bãs ꝙ ɔ̃gnitio naturali angelꝭ p pctm̃ nõ sit diminuta. ⁊ sic intelligit eã Diony. qꝛ loq̃tꝭ de eẽ viuere ⁊ itelligere. videlꝫ naturalibꝫ. qꝛ itelligere g̃tuitũ speculatiuũ diminutũ ẽ in de monibꝫ. ⁊ ɔ̃gnitio g̃tuita affectiua ablata ẽ oino. sic ⁊ cha ritas. vt pꝫ i p̃. p. vbi iã. si ãt itelligitꝭ minoꝛ de bono natu rali qđ ẽ idinatio ad bonũ p̃senti g̃tuiti. negatꝭ ip̃a. qꝛ p pec catũ appofuerũt maximũ imo perpetuũ obstaculũ gre et ꝟtutibꝫ sibi ɔ̃nexis. nã vt pꝫ p̃. p. vbi iã ar. ij. p pctm̃ coꝛ sũt oino obstinati i malo q̃ obstinatio vtiq̃ eos facit iabi les ad grãz ⁊ obstat ⁊ ipedit ne sint abiles ad grãz. ɔ̃clu dit ãt hec rõ p p̃ma pte ɔ̃clõnis. nõ ãt ɔ̃ tertiã.

¶ Ad scđꝫ dõꝫ. ꝙ natura etsi sit p̃oꝛ q̃ volũtaria actio. tñ hꝫ idinatõez ad q̃ndã volũtariã actõez. vñ ip̃a natura s̃m se nõ variatꝭ ꝓptꝭ variatõez volũtarie actionis. sed ip̃a indinatio variatꝭ ex illa pte qua or dinatur ad terminũ.

¶ Ad maiorẽ trãsmutato posteriori nõ trãsmutatꝭ p̃ us. Dico p̃o ꝙ nõ ẽ bñ ad ꝓpositũ. qꝛ nõ admittimꝰ trã smutatõez boni nate ꝓprie. qꝛ diminuꝰ de q̃ loq̃mur nõ est p aliquã trãsmutatõez boni naturalꝭ. sꝫ p appõne ipedimẽti et obstaculi. ⁊ ita pctm̃ diminuit sine eiꝰ scꝫ nate trãsmu tatõe. Dico 2o extẽdẽdo nomẽ trãsmutatõis ad oẽm ipe ditõez ⁊ diminutõez ꝙ trãsmutato posteriori nõ trãsmu tatꝭ p̃us. vꝫ i suba sua ⁊ bꝫ se. pt̃ tñ ex posteriori diminuitꝭ abilitas ad aliq̃d aliđ. sicut dictũ ẽ. ꝙ abilitas aq̃ ad frigꝰ minuitꝭ ex caloꝛe. bꝫ ꝙ ip̃e fuerit maioꝛ vł minoꝛ. Ad ꝓba tionẽ dico. ꝙ ꝟa ẽ ꝙ manet suba q̃ ad naturã trãsmutatꝭ accñtibꝫ. attñ bꝫ diuersa accñtia alitꝭ se hꝫ ad aliq̃d faciẽ dũ. vł etiã recipiẽdũ. vt pꝫ de se. Ad mioẽ. ɔ̃ceditꝭ q̃dẽ ꝙ nata p̃exĩstit actõi volũtarie. tñ hꝫ q̃ndã abilitatẽ naturalẽ et penalẽ ad bonã actõez ex pte rõis ⁊ volũtatꝭ. q̃ q̃dem abilitas ex actõe volũtaria mala ipeditꝭ ⁊ minuitꝭ vt mi nus capax sit boni ꝟtutꝭ spũ. ⁊ q̃ ad actũ p̃m ꝟtutꝭ. ⁊ q̃ ad actũ 2m. q̃re ɔ̃cluditꝭ ꝙ facta deoꝛdiatiõe circa actõez volũtariã. ꝙ nata i se nõ mutatꝭ bꝫ subaz suã. sic eñ sub ẽ accñtibꝫ diuersis cũ quo stat ꝙ idinatio eiꝰ diminuatꝭ per malã actionẽ quã indinatiõem vł abilitatẽ etiã dicimus bonũ nature inclinatõem videlꝫ etiam remotã ⁊ penalez ad bonum moris vel gratie.

¶ Ad tertiũ dõꝫ. ꝙ actio volũtaria ꝓcedit ex di uersis potẽtijs. q̃rũ vna est actiua ⁊ alia passiua. ⁊ ex hoc ɔ̃tingit ꝙ p actiones volũtarias causatꝭ aliquid vel aufertꝭ ab hoĩe sic agẽte. vt supra dictũ est. cũ de generatione habituũ ageretꝭ. q. li. ar. iij.

¶ Solõ huiꝰ argumẽti rq̃rit memoriã habitoꝝ sup̃. q. li. ar. ij. vbi dictũ est ꝙ vnũ ⁊ idẽ agẽs pt̃ in seip̃o aliq̃d causare agendo. ita ꝙ recipiat ⁊ causet tñ s̃m diuersa. qꝛ nihil ꝓhibet idẽ a seip̃o moueri s̃m diuersa. sic in appetitu aliq̃d causatꝭ vt mouetꝭ a rõne. sic in rõne vt ẽ mota ab in tellectu p̃ncipioꝝ. causatꝭ habitꝰ ɔ̃clõnũ. dr̃ igitꝭ ad argu mẽtũ ɔ̃cedendo maiorẽ ⁊ diminutio est passio extẽdẽdo passiões. qꝛ nõ sp̃ phica sꝫ q̃nq̃ ẽ aliq̃d p modũ passiõis signatũ. sic in ꝓposito dũ bonũ nature diminuitꝭ. ponitꝭ

obstaculū ne in actū egrediat. Ad minorē dico dupli° vera si sit agēs tm̄ actiuū z nullo° passiuū. si at sit actiuū z passiuū. negat minor. scđo dico q agēs ex hoc p° q agit nō patit fm eā poñaz q̄ ē pncipiū actōis. tm̄ si sit agēs habēs in se diuersa tūc pt agere fm vnā poñaz vl' pte z pōt fm aliā pati. ita q agat z patiat fm diuersa. imo vna potēcia fm diuersa pt agere z pati. vt patuit sup̄ vbi stanz. z ḡ dico pñr q nō soluz ptingit q agat in vnū z patiat ab alio. imo pt idē agēs agere z pati a scipo fm diuersa. vt patuit sup̄ q. ix. ar. iij. q̄re negat pña. qz hō peccās se hz actiue fm pcupiscibilē vl' irascibilē fm qs peccādo agit in volūtatē z itellectū. imo suo mō in eēntiā aīe ponēdo obstaculū ne psic̄q̄t grāz z virtutē. sic z volūtas peccādo fm apphēsionē boni pmutabil' facit se ipāz min' abilē ad bonuz virtutis z sic agit peccādo coopando sensualitati vl' apphēsiōi obiecti. z patit suo mō ipa fm se psiderata a. rōe mouēs q idē moueat seipz fm diuersas ptes vl' fm diuersa vt p3. viij. phys. ¶ Nota at q hec solo tāgit vnā difficultatē phicā. an mouēs z motū opteat q realr distinguit. vl' sufficiat distinctio realis rōnū agēdi z paciēdi. l ē Capol' vl' sus ē dicere. sz de h sup̄ q. ix. ar. iij. qz videt a'qs pbabilit' eē z vie d. san. pformi'. q etiā mouēs z motū opteat realiter distingui. uno pncipio metaphysico. s. q opposita nō pnt eē in eodē. sz de h alibi sufficiat ppositu. q aia fm vnaz poñaz agit. z fm eēntiā z alias poñas patit. vel si agat fm vnā poñaz z fm eādē patit. h ē. qz ē pncipiū actiuū cū aliq̄ a se realr distincto. patit at fm se solam. petā cū plerūq; sunt opatōnes imanētes. z nō pprie actōes z motus zc.

¶ Ad q̄rtū dōz q acciñs nō agit effectiue in subiectū. agit tm̄ formalr in ip3 eo mō loq̄ndi q̄ dr q albedo facit album. z sic nihil phibet q pctm̄ diminuat bonū nature. eo tm̄ mō q̄ ē ipa diminutio boni nature iq̄ztū ptinet ad iordinatōez act'. sz q̄tū ad iordinatōez agētis. oz dicere q tal' iordinatio causat p h q in actiō aīe aliq̄d ē actiuū z a'iqd ē passiuū sic sensibile mouet appetitū sensitiuū z appetit' sensitiu' iclinat rōnem z volūtatē. vt sup̄ dictū est. z ex h causat inordinatio. nō quidē ita q acciñs agat in pprium subiectū. sed fm q obiectū agit in poñam. z vna potentia agit in aliā z deordinat ipam.

q. xxvij. ar. p. et. lo. ar. p.

¶ Pro sc̄loni9 hui9 itellectu. oz notare q pctm̄ capit' dupli. vno° formalr p ipa iordinatōe act' z sic ut s'a sup̄ dicta corrūpit actū ipm formalr z tale corrūpere nō ē actio nisi grāmaticalr. qz ē ipamet corruptio z puatio ordinis debiti iesse. z de h d. san. de malo mate. p. q. p. ad 8m malū idt abstracte accipiēdo .i. hoc ip3 qd ē malū dr corrūpere nō q̄dē actiue sz formalr. iq̄ztū scz ē ipa corruptio boni. sic z cecitas dr corrūpere visuz iq̄ztū ē ipa visus corruptio seu puatio. hec ille. z tal' corruptio fm rē ē nō eē debiti iesse. z h mō vult D. in sc̄lone. q pctm̄ corrūpat formalr boni nature nō agēs sz act'. dr cm̄ i h cu'pa vel pctm̄ z pena. qz vnū tollit pfectōez act' a' d agēs. z h est qd D. dr z sic nihil phibet zc. vt i lra ¶ Nota q̄ circa h mēbz q forma vl' fcam p modū forme (q'e pt dici puare ip3) dr agere formalr i subiectū nō pprie. z iō D. stati subiūgit eo mō loq̄ndi q̄ dr q albedo facit albū. tale cm̄ facere albū nō ē nisi dare eē albū. qd dare eē nō ē p aliquā actionē sz p natura'e seq̄lā et pcomitātiā ipi' eē ad formā in in susceptibili. differt cm̄ causalitas forme a causalitate efficientis multiplr p°. qz effect' cause efficientis pprie pcedit

Pctm̄ dupli accipit. et corrūpit dupli.

Differt cāsalitas forme z efficientis.

ab ea p actiōez itermediā nō at effect' formal' s. p q̄dāz naturalē resultatiōez z s. q̄ a. scđo qz effect' formalr nō hz existere a forma sz ē ip3 eē z existere forme. Sec' de effectu cause efficiētis q̄ dat existere aliō suo effectu q̄z ipa habeat. vide alias diff'titudies i Capolo. 4. dis. xij. q. p. ad 2m. aurcoli p̄ pmā pclonez. vide et dis. xv q̄. in sc̄lonib' aurcoli p̄ pclonē. Ex h sz q agere formalr nihil aliō ē q̄z cōicare eē realr vl' fm apphēsionē z eē illō eē i h. vl' denoiare h formalr. z sic i pposito pctm̄ formalr deordiat actū. i. dat esse deordinatū qd ē eē ipa act' deordiatio. Scđo° capit' pctm̄ p actu iordiato z tūc corrūpit effectiue nō q̄dē actū sz agentē ad sensuz dictū in pcedēti sc̄lone iq̄ztū agēs fm vna poñaz agit i seip3 fm aliā. z dr tm̄ corrūpere isto° effectiue dupli. Uno° rōe iordiatōis p quā dementer ē corrūpit grāz nō rōe act'. 2° rōe act' q ē q agēs agit z sic act' ipe iq̄ztū ē ab vna poña circa aliqd pticulare bonū ē corruptiu' alteri' boni alteri' poñe. sic cm̄ dictū ē in arti. aliqs pucrtēdo se ad bonū pmutabile sine mō z ordie causat in seipo iclinatōez ad hmōi dona pmutabilia p quā diminuit p viā obstacu'i inclinatio volūtatis z poñaz ad bonū virtutis z grē. z h itēdit d. san. i sc̄lone cū dr. Ex h scz q aliqd aīe ē actiuū aliō passiuū causat iordiatio q̄ fm articulū ē iclinatio i sibis act' pcti. nō q̄dē ita q acciñs agat in pprium subiectū. qz pctm̄ nō agit in poña. i. q̄ ē effectiue. sz qz obiectū agit i poñaz q̄ scz ē circa obiectū. z illa poña sic ab obiecto imutata agit in aliā z deordinat ipaz. idest cēdo videlz dispōnez iordinatā q̄ ipedit ne in boni feraf qd ē in pposito diminuere bonū nature. His notatis facile ē dicere ad argumētū ad maiorē. nullū acciñs agit i suū subiectū. vez effectiue. tm̄ formalr agere pt .i. f. causalitatē aliquā i gñe cause formal in suo subiecto qd ē ip3 formalr iformare. sz dico cū h q subiectū pstitutū ex multis ptib' z potētijs pt p id qd ē i vna poña formalr. agere in aliā poñaz effectiue z ipaz deordiare fm q tal' poña imutata ab obiecto vlteri' mouet aliā z causat dispōnē iordinatā q̄ ponit obstaculū iclinatōi i bonū. z pbat pbatne. q subiectū nō patiat ab accñte i se existēte effectiue. qz oz patiēs eē denudatū ab actu. z eē i poña z h dictū ē i sc̄lone pcedēti. nec admittim' illā distinctōez de actu formali z pturali. qz seq̄ret q idē eēt i poña actiua z i poña passiua respectu eiusdē eodē mō. sicut cm̄ aliqd agit i seip3 pstat q ē in poña actiua formali ē tm̄ formalr agēs. ē etiā i poña passiua formali. qz ē formalr rec p ēs z nō tm̄ pturali. q̄re seq̄tur qd dictū ē. dr tm̄ Scot' q relatiua realia nō sūt ita opposita q vnū denoiatiue sumptū neget aliō. vt scz seq̄t. h ē actiuū. g h nō ē passiuū. sic ifcrūt se pña. s. q si h ē albū nō ē nigz. sz i abstracto bn̄ iferūt se fm eū. vt ē motio actiua. iō nō ē passiua. sz hec ē fuga z volūtariū dictū. Volo cm̄ ego silr dicere de puatiue oppositis. z dicā q cec' ē vidēs lz cecitas nō sit visus. z dicā q lz albedo nō sit nigredo. tm̄ albū ē nigz. nec dr Scot' aliquā rōnē. q̄re h sibi liceat z nō mihi illō zc. Ad minorē dico. q si p boni nature itelligam' actū ipm q saltem fm substātiā suā est bonus effectus nature z loquamur de pctō formalr. sic ē in actu bono formalr z ipm formalr corrūpit ad sensuz dictū. si at p bonū nature intelligam' poñam aīe z loq̄mur de pctō q̄ ad actū. tūc dico q in tali bono ē pctm̄ sicut acciñs et act' in eo cui' est act', z tm̄ mediāte actu suo vna poña pt agere effectiue in aliā, sicut ignis mediāte calore suo pōt agere effectiue in aquā. Ultima. g pctm̄ nō diminuit bonū nature. vez pctm̄ formalr acceptū nō diminuit actū ipsum in q̄ est effectiue. z silr pctm̄ q̄ ad actū nō diminuit effecti

Scotus.

ue penam cui⁹ ē act⁹. vt sic. p̄t tñ eē id mediāte q̄ pena in q̄ ē pctm̄ corrūpit alias penas. imo seipām. q2 pena infor mata actu pcti p̄t in se absolute acceptā īducere īordina tā dispōnē q̄ īpedit ei⁹ habilitas ad bonū. vt tactū ē. Ad pbatōēz āneχā iā patet. q2 diminuere formalr nō ē age re sz diminuere effectiue. ꝛ quō h̄ ꝯueniat actui dictū ē ꝛc.

Dr̄ater cor/rūpit maluz reꝝ ꝛ maluz actionū.

¶ Nota āt q̄ loquēdo de malo reꝝ vt d. san. loq̄t p̄. ꝑ. q. xlviij. ar. iij. tūc corrūpit solū formalr sz loq̄ndo de malo actionū. i. culpa ꝛ pctō tūc corrūpit. vt dictū ē dupl'r. i. for malr actū ꝛ effectiue agentē ꝛ bonū agēns. tāq̄ īducens obstaculū ꝛc. Ex h̄ oꝫ notare ne videat̄ aliq̄ discrepātia. malū eñ nature ꝛ reꝝ dr̄ solū ꝑuatōēz q̄ solū formalr cor/rūpit. malū āt moris ꝛ pctm̄ dr̄ actū sub ꝑuatōne ꝛ rōne vni⁹ corrūpit effectiue rōe alteri⁹ formalr. s. corrūpit actuz ip̄z. sz act⁹ cū deordinatōe corrūpat demeritorie bonū g̃/tuitū peccātis demerēdo subtractōēz ꝯseruatōis g̃tuitoꝝ

¶ Utrū bonū nature totalr tolli possit ꝑ pctm̄.

AD scd'z sic ꝑcedit̄. Videt̄ q̄ totū bonū na/ture possit ꝑ pctm̄ auferri. bonū eñ natu re hūane finitū ē. cū ꝛ ip̄a natura hūana sit finita. sz q̄dlibet finitū totalr ꝯsumit̄ facta ꝯtinua ablatōe. cū g̃ bonū nature ꝯtinue ꝑ pctm̄ di minui possit. videt̄ q̄ possit q̄nq̄ totalr ꝯsumi. ¶ P̄. eoꝝ q̄ sunt vni⁹ nature silis ē rō de toto ꝛ de ptib⁹. sicͣ pꝫ in aere ꝛ in aq̄ ꝛ carne ꝛ in oīb⁹ corpib⁹ similiū par tiū. sz bonū nature ē totalr vniforme. cū igit̄ ps ei⁹ possit auferri ꝑ pctm̄. totū etiā ꝑ pctm̄ auferri posse videt̄. ¶ P̄. bonū nature qđ ꝑ pctm̄ minuit̄ ē habili/tas ad v̄tutē. sz in q̄busdā ꝑpt̄ pctm̄ habilitas p̄dic/ta totalr tollit̄. vt pꝫ in dānatis q̄ repari ad v̄tutē nō p̄nt. sicͣ nec cec⁹ ad visuz. g̃ pctm̄ p̄t totalr tollere bonū nature. ¶ Sz ꝯ̄ ē qđ Aug. dr̄ in ench. q̄ maluz nō est nisi in bono. sz malū culpe nō p̄t eē in bono vir tutis vl' grē. q2 ē ei ꝯtrariū. g̃ oportet q̄ sit in bono na ture. nō g̃ totaliter tollit ip̄m.

¶ Habito q̄ pctm̄ bonū nature diminuat. q̄rit̄ an pos sit bonū nature totalr auferre. In isto arti. oꝫ memorari dictoꝝ ar. p̄ce. notabili. iij. q2 videlꝫ diminutio abilitatis et boni nature nō ē ꝑ subtractōēm sz ꝑ ꝯ̄rij appōnē. p̄° nō diminuit̄ abilitas corpis ad calefaciēdū diminuto calo re. scd'o° diminuit̄ abilitas aque ad īfrigidatōēz ꝑ appō/nē caloris. ¶ Nota āt q̄ ex ar. p̄. satis habet̄ q̄ bonū natu re tertio°. scz iustitia originalr totalr corrūpit̄ ꝑ pctm̄. sic loq̄ndo de bono nature p̄mo° dicto qđ est essentia rei et ꝓprietas naturalr. maifestū ē q̄ manet ꝛ nullo° auferr̄. cito eñ bonū nature vel abilitas illa s̄m q̄ dicat penam aie. nō tñ dr̄ eā ꝑ modū ꝓprietatis naturalr sz in habitudine ad terminū. s. v̄tutē vl' grām s̄m quā corrūpit vel diminuit̄ p̄t vt patebit. q̄re istud q̄situ ꝛ totū articulū oportet accipe de bono nature medio mō dicto ar. p̄. scz abilitate vl' in/clinatione ad v̄tutē. sicut ꝛ D. notat in p̄ncipio cor. arti.

¶ R̄ndeo dicēdū. q̄ sicͣ dictū ē. bonū nature qđ ꝑ pec catū diminuit̄ est naturalr īclinatio ad v̄tutē q̄ q̄dez ꝯuenit hoī ex hoc ip̄o q̄ rōnalis est. ex h̄ eñ hꝫ q̄ s̄m rōnem operet̄ qđ est agere s̄m v̄tutē. ꝑ pctm̄ āt non p̄t totalr ab hoīe tolli q̄ sit rōnalis. q2 iā nō esset ca/pax pcti. vnde nō est possibile q̄ p̄dictū nature bo/num totaliter tollatur.

¶ Hoc corpus ar. hꝫ duas ptes p̄ncipales. in p̄° D. rn̄det ad q̄situ. in scd'a mouet dubiū circa rn̄sionē ꝛ dicta ar. p̄. ibi. Cū āt ꝛc. Conclo g̃ rn̄siua est. Nō est possibile q̄ p̄dictū nature bonū (scz inclinatio ad v̄tutē) totalr tol/lat̄. ꝓbat̄ ꝯclo supponēdo vt tactū est q̄ bonū nature qđ ꝑ pctm̄ diminuit̄ est naturalr inclinatio ad v̄tutē. Illđ sup positū pꝫ ex ar. p̄. Tūc arguit̄ sic. Inclinatio ad v̄tutē (q̄ est bonū nature) ꝯuenit hoī ex hoc ip̄o qđ rōnalr est (ē sup plerā diu manet q̄ diu manet ꝛ rōnale) sz ꝑ pctm̄ nō p̄t totalr ab hoīe tolli. q̄ sit rōnal. igit̄ ꝯclo v̄a. Maior pꝫ. q2 ex h̄ scz q̄ hō est rōnalis hꝫ q̄ s̄m rōnē opet̄ qđ est age re s̄m v̄tutem. ꝛ ꝑ ꝯ̄ns inclinatio ad v̄tutez est ex rōnali. Minor pꝫ. quia si pctm̄ totaliter auferret rōnale homo nō esset capax pcti. ꝛ ꝑ ꝯ̄ns oportet q̄ cū pctō sp̄ maneat ra tionale. ꝛ ꝑ ꝯ̄ns vera minor. Deinde ibi.

Conclo rn̄s.

Cū āt īueniat̄ hm̄ōi bonū ꝯtinue diminui ꝑ pctm̄

¶ In ista pte D. mouet difficultatē incidentē ꝛ ꝯ̄dic tionē apparentē. ꝛ circa h̄ p̄mo facit qđ dictū est. scd'o po nit modū saluādi vtrāq̄ ptē. ibi Quicq̄d āt hui⁹ ꝛc. Ter tio illū modū rephēdit ꝛ h̄ in ꝓposito. q̄rto oñdit verū mo dū saluādi ibi. Et ideo aliter. Est g̃ difficultas incidēs. q2 videt̄ incōpossibile illi ꝯclōni qđ tñ admittim⁹. videt̄ sz q2 ponim⁹ qđ illđ bonū ꝯtinue diminuat̄ ꝛ sit finitū. et tñ nō totalr auferat̄. Est g̃ q̄stio ꝛ difficultas quō ista ve ritas stet cū ꝯclōne. Om̄e eñ verū cuilibet v̄o ꝯsonū est.

¶ Quidā ad hui⁹ manifestatōēz vsi sunt q̄dā ex/emplo in q̄ īuenit̄ aliqđ finitū ī infinitū diminui. tñ nūq̄ totalr ꝯsumi. dr̄ eñ ph̄s in. iij. physi. q̄ si ab ali q̄ magnitudine finita ꝯtinue auferat̄ aliq̄d s̄m ean/dē q̄ntitatē totalr tandē ꝯsumet̄. puta si a q̄cūq̄ q̄nti tate finita sp̄ subtraxero mensurā palmi. Si v̄o fiat subtractio s̄m eandē ꝓportōēz ꝛ nō s̄m eandē q̄nti/tatē. poterit in īfinitū subtrahi. puta si q̄ntitas diui/dat̄ in duas ptes. ꝛ a dimidio subtrahat̄ dimidiū. ita poterit in īfinitū ꝑcedi. ita tñ q̄ sp̄ qđ posterius subtrahit̄ erit min⁹ eo qđ prius subtrahebat̄.

¶ Ponit modū saluandi ꝯpossibilitatē illaꝝ ptiū qđ scz ambo stent sil. scz ꝯtinua diminutio. ꝛ tñ nō totalr ab/latio. ꝛ h̄ aliq̄ manifestare volētes ꝑ exēplū p̄dictū. qđ hā bet̄. iij. physicoꝝ. vbi dr̄ q̄ ꝯtinua diuisio in ptes eiusdem ꝓportōis vadit in īfinitū. Secus si subtraherent̄ ptes eiusdē q̄ntitatis. si eñ a linea finita subtrahat̄ tertia ps ei⁹ ꝛ iteꝝ tertia ps residui. ꝛ sic ꝯ̄nr nūq̄ stabit diuisio sz poterit in īfinitū ꝑcedi. vl' si subtrahat̄ dimidiū ꝛ iteꝝ dimidiū et sic ꝯ̄nr fit tandē q̄ posteri⁹ subtractū erit min⁹. Tūc ibi.

¶ Sz h̄ in ꝓposito nō hꝫ locū. nō eñ sequēs pec/catū minus diminuit bonū nature q̄ p̄cedēs. sz for te magis si sit grauius.

¶ D. illū modū saluādi refutat. q2 exēplū q̄dē in se bo nū est sz nō valet ad ꝓpositū. q2 nō ē sile. q2 s̄m iā dicta in diuisiōe ꝯtinui id qđ posteri⁹ subtrahit̄ sp̄ min⁹ est. h̄ aūt cōtingit q̄ posteri⁹ pctm̄ plus subtrahit de bono nature s̄m q̄ pctm̄ graui⁹ est. ꝛ inducit maiorē ꝓmptitudinē ad peccādū. ex q̄ maiori ꝓmptitudine p̄stat̄ mai⁹ obstaculū inclinatōi v̄tutis. Eandē iprobatōēm hꝫ d. san. in p̄. ꝑ. q. lxxxv. ar. iij. ad 3m. et in de malo. Cōseq̄nter ibi

¶ Et ideo aliter dicēdū q̄ p̄dicta īclinatio ītelligit̄ vt media īter duo. fundat̄ eñ sicut in radice in na

tura rõnali ⁊ tēdit in bonū ꝟtutis sicut in terminū et finē. Dupl'r igr̃ põt intelligi ei⁹ diminutio. vno mõ ex pte radicis. alio mõ ex pte termini.

¶ Ponit verā manifestatõem. ⁊ pmo pmittit qꝺdam notabile distinctiuū. scꝺo ex h̄ pbat ꝯpossibilitatē ꝯclōs ms supra dicte ⁊ alteri⁹ ꝟitatis rõe. ibi. Prio qdē nõ ⁊c. Tertio pbat idē silitudine. ibi. Sicut pt⁹ ⁊c. Ponit ḡ pmo distinctiōes ⁊ rõne distinctiõis φ pdicta iclinatio intelligit media iter duo. qꝛ fundaẜ sič in radice in natura rõnali. ⁊ tēdit in bonū ꝟtutis sič in terminū ⁊ finē. iō pt itꝺs lugi eius diminutio dupl'r ⁊c. vt in iẜa. Primo ibi.

Ar.p. ¶ Primo qdez mõ nõ diminuit p pctm̄. eo φ pctm̄ nõ diminuit ipam naturā. vt supra dictū est ſꝫ diminuit scꝺo mõ. inq̄ꝫtū ſꝫ poniẜ ipedimētū ptingendi ad terminū. Si aūt pmo mõ diminuereẜ opteret φ qñq; totalr ꝯsumereẜ natura rõnali totaliter ꝯsumpta. ſꝫ qꝛ diminuiẜ ex pte impedimēti qꝺ apponiẜ ne ptingat ad terminū. manifestū est φ diminui quidē pt in infinitū. qꝛ in infinitū pñt ipedimenta apponi ſm φ hõ pt in infinitū addere pctm̄ peccato. nõ tñ pt totaliter ꝯsumi. qꝛ semp manet radix tolis inclinationis.

¶ Probat ista distinctiõe pmissa intentū sič. Illud pt in infinitū diminui ⁊ tñ non totalr auferri cui pñt apponi infinita obstacula ⁊ ipedimēta ne ptingat ad terminū et finē. cui⁹ tñ radix nõ pt diminui nec tolli. ſꝫ pdicte iclinationi pñt apponi infinita obstacula ne ptingat ad ꝟtutē. et tñ ei⁹ radix nõ pt tolli vel diminui. igr̃ ill' stare pñt in pposito. Maior relinqẜ nota. qꝛ p obstacula diminuūt. ſi igr̃ infinita apponūẜ in infinitū diminuereẜ. ſꝫ tñ manēte radice manet ſp Minor ḡ ad pmā ptē p;. qꝛ hõ pt in infinitū addere pctm̄ pctõ. Scꝺa ps p; ex ar. p. qꝛ natura rõnalis est ei⁹ radix. sed natura rõnalis nõ diminuiẜ p pctm̄ nec tolliẜ. igr̃ ⁊c. Tunc ibi.

¶ Sicut pt; de diaphono corpe qꝺ qdē h; iclinatõem ad susceptiõe; lucis ex hoc ipo φ est diaphonū. diminuiẜ aūt iclinatio vl' habilitas ex pte nebularū superueniētiū. cū tñ sp maneat in radice nature.

¶ Declarat illū modū soluēdi ⁊ rõnes iā positā p sile de diaphano qꝺ h; inclinatõem ad susceptiõe; lucis ex h̄ ipo qꝺ est diaphanū. diminuiẜ aūt inclinatio vel abilitas ex pte nebular̄ superueniētiū. cū tñ ſp maneat in radice.

¶ Nota aūt ꝟba d. ſan. qꝛ dr̃ inclinatio vel abilitas. vbi p; qꝺ dictū fuit. qꝛ videl; d. ſan. p eodē habeat iclinatõẽ et abilitatē. vñ i de malo ſp vtit noie abilitatẜ. hic aūt ẽ eto ẜ inclinatõis. pt; ex h̄ φ inclinatio nõ est actualr intelligēda. nec est capienda p aliq̄ dispõne habituali ꝑnq̄ ad actū ſꝫ p aptitudine ⁊ capacitate potiali. qꝛ hõ nat⁹ ẽ habere actū õmi ꝟtutis. ⁊ p ꝯñs actū remotū ⁊c.

Quid noie inclinatiõis.

¶ Nota argumētū in contrariū circa minorē. φ malū culpe (ꝯstructõe ittransitia. i. malū qꝺ ẽ culpa) nõ pt ẽe in bono ꝟtutẜ vl' grẽ. qꝛ ẽet ꝯñ indiget de ꝟtute ꝯdepēdēte ex grã sič est charitas ⁊ fides ⁊ spes vt formate sẜ. Et etiā de ꝟtutib; moralib; infusis. qꝛ nec in illis nec cū illis est pctm̄ mortale. tñ cū ꝟtute acq̄sita pt esse culpa mortalis. ſꝫ nõ in illa ꝑpue. ⁊ ḡ vult argumētū. qꝛ dr̃ culpā que est malū esse in bono aliq. ſꝫ nõ ẽe in bono grẽ ⁊ ex eo depēdēte. igr̃ est in bono nature. ¶ Nota aūt φ pt satis haberi ex h̄ argumēto qꝺ Doc. p bonū nature itelligat etiā abilitatē ad ꝟtutē ⁊ grãm. qꝛ arguit de bono ꝟtutis vl' grẽ. Ḡ sič dicat pctm̄ oppoiẜ abilitati ad ꝟtutē ⁊ grãm.

¶ Ad pmū ḡ dōm. φ obiectio illa pcedit qñ fit diminutio p subtractõem hic aūt fit diminutio p appositiõe; ipedimēti. qꝺ neq; tollit neq; diminuit radice; inclinatõis. vt dictū est. In cor.

¶ Ad maiorē ꝟba est. φ bonū nature hñs est finitū etiā ex pte radicis. Ad minorē ꝟba vt iacet. qꝛ infinitū totaliter ꝯsumiẜ facta ablatõne. sed nos nõ admittim⁹ nec dicim⁹ in pposito φ diminutio fiat p ablatõem vel subtractõem ſꝫ p appõnem ipedimēti. q̄ est singularis mod⁹ diminuendi. ⁊ diminuiẜ abilitas ad terminū absq; diminutõe radicis. ⁊ ḡ p manet. vñ d. ſan. pᵃ pte. vbi sup̄ dr̃ φ ſꝫ ista abilitas in qꝺdā finitū diminuiẜ tñ in infinitū nõ p se ſꝫ p accñs i⁹ φ ꝯrie dispõnes etiā in infinitū augeri. hec ille. vbi p; ad minorē scꝺo. φ finitū ꝯsumiẜ facta subtractõne p se in finito. ſꝫ tñ facta subtractiõne p accñs nõ oꝫ. cuius nõ ꝑprie detrahi admitti φ fiat subtractio ſꝫ magis diminutio p appõnem. ῼre negaẜ ꝯña.

¶ Ad scꝺm dōꝫ φ inclinatio naturalis est qdē tota vniformis. ſꝫ tñ h; respectū ad pncipiū ⁊ ad terminū ſm quā diuersitatē quodā mõ diminuiẜ.

¶ Istud argumētū psupponit unq; falsum. φ illa diminutio fiat p sublatõem qꝺ negam⁹. dictū est enī ar. p. ex d. ſan. in pma pte vbi sup̄. φ ista diminutio ẽ p remissiõne. nõ ḡ ſc q̄litatis alicui⁹. sič remittiẜ calor in aq̄ p ꝯrias dispõnes subiecti ad actū. D. tñ ex bonitate videt ad minorē. vñ dr̃ pcedēdo maiorē ⁊c. φ ẽ eadē rõ in toto homogeneo vl' eiusdē nature q̄ ad subam ⁊ naturā sed nõ q̄ ad q̄ntatē ſꝫ de suba pcedit maior ⁊ ẽ ꝟa. qꝛ eadē pdicata qdditatiua dicūẜ de vtrisq;. Ad minorē dico. φ bonū nature ẽ vniformiter p ꝯparatõe; ad radicē. ⁊ ẽ vniformiter in se ſꝫ tñ p respectū ad terminū h; diuersitatē ⁊ ex illa pte diminuiẜ. Et dico circa h̄ φ pt pl⁹ p vnū pctm̄ diminui q̄ p aliud ſm φ pctm̄ dr̃ maiorē grauitatē in malū. ⁊ p ꝯñs mai⁹ ipedimētū abilitatis. Ultra ad subsumptā. cū igr̃ ps ei⁹ possit auferri p pctm̄. Dico φ nõ ꝑprie aufer̄ ps. qꝛ nõ admittim⁹ ablatõe;. ſꝫ dico φ ipa aliq̄lr p vnū pctm̄ ipediẜ ⁊ h; obstaculū ad aliō ⁊ p 2ᵐ ſilr. ⁊ q̄ńq; mai⁹ q̄ p pᵐ ſꝫ p nullū aliqd aufert. ῼre negaẜ ꝯña. qꝛ neq; ps neq; totū aufert. ¶ Nota aūt ꝟba d. ſan. cū dr̃ φ p sitiudinē ad terminū q̄dāmodo diminuiẜ. qꝛ videl; nõ ꝑprie diminuiẜ. qꝛ nõ p subtractõem ſꝫ p ꝯria dispõne ipediẜ ⁊ q̄dāmodo ligaẜ ne pcedat in actū.

¶ Ad tertiū dōm φ etiā in dānatis manet naturalis iclinatio ad ꝟtutē. alioqñ nõ ẽet in eis remorsus ꝯsciētie. ſꝫ φ nõ reducaẜ in actū ꝯtingit. qꝛ deest gratia ſm diuinā iusticiā. sicut etiā in ceco remanet aptitudo ad videndū in ipa radice nature inq̄ꝫtū est aial naturaliter habēs visū; sed nõ reduciẜ in actū. qꝛ deest causa que reducere possit formādo organū quod requiritur ad videndum.

¶ Maior ꝯcediẜ. ſꝫ minor negaẜ. Ad pbatõe; dr̃. negādo φ in dānatẜ totalr tollaẜ. qꝛ tūc nõ ẽet in eis remorsus ꝯsciētie. qꝺ pt; ẽe falsū. vt p;. iiij. senten. dis. l. q. ij. in d. ſan. ſꝫ talr remorsus puenit ex detestatõe mali. ⁊ arguit bonitatē rõnis aliquā. ⁊ p ꝯñs illā abilitatē. Et dico φ reparari nõ pñt nõ ꝑpẜ ablatõem illi⁹ abilitatẜ ſꝫ ꝑpter subtractõem grẽ ex diuina iusticia. ⁊ ex obstinatiõe volūtatẜ diabolice. vt habeẜ alibi in de ꝟi. matt. xxiij. q. p. ar. p. Et

in de malo materia vltima. sicut ⁊ i ceco. licz sit aptitudo ad visum in ipa radice nature. tn̄ nō deducit in actuz. qꝛ nō est q̄ formet organū ex cui⁹ indispōne puenit cecitas Sic in proposito stat aptitudo absqz hoc q̄ in actū deducat ⁊c̄ Nota circa hec. q̄ nō ē silr̄ de cecitate ⁊ visu. ⁊ peccato ⁊ habilitate. qꝛ cecitas est p̄uatio q̄ tollit potētiaz. et p̄ ɔn̄s totā habilitatē. nisi forte. vt doc. hic hz. s̄m q̄ remanet habilitas vel aptitudo in radice ipius potentie. scz in essentia aie vel aialis. Sed pctm̄ nō tollit poñam. sz actū rn̄. scz scd̄m ⁊ p̄mū. habitualē grām videlz. sicut et tenebra tollit lumē. nō diaphonēitatē. Quare nō oportz q̄ sicut cecitas tollit poñam q̄ ē habilitas potētialis ad vidēdū q̄ sic pctm̄ tollat habilitatē fundatā in poña aie ad bonū. s̄m q̄ d̄r rō depcari ad optima Nota etiā q̄

an hui⁹ p̄ces ex ista solone penetrata pt solui vnū dubiū qd̄ mouetur

dat p̄uatōez apud artes in p̄dicamentis. videlz vbi hz p̄bus. q̄ habitu⁹ ⁊ p̄uatio sunt q̄ circa idē ordina i. ordinate. qꝛ videlicz est vnū gen⁹ p̄uationū. vbi p̄uatio nō hz fieri nisi p̄cedente habitu. vt pz de morte ⁊ cecitate ⁊c̄. Nec obstat q̄ aliqs quāqz nascit̄ cecus ex natiuitate in vtero. ⁊ natiuitate ex vtero. ⁊ p̄ ɔn̄s non hz visum. qꝛ sufficit q̄ gñatio huius hois p̄us ordine nature terminaret̄ ad visum q̄z cecitatē nisi ipedita fuissz. oportz em̄ p̄us generatōez visus esse impeditā añqz iste sit cecus. ⁊ sic visus saltē p̄or est in sua generatōe. Et hoc trahit̄ ex ista solone. qꝛ in ceco ē aptitudo ex natura ad vidēdū. q̄ aptitudo naturalis p̄us pduceret visum nisi obstaret ipedimentū. ⁊ sic in sui radice et gñatōe visus p̄or est ⁊c̄. De materia hoꝝ articuloꝝ vide Capolū in. ij. dis. xxxiij. q. ij. ɔcl̄one. iij.

¶ Utꝝ ɔueniēter ponāt̄ vulnera nature eē ex peccato ɔsequētia. scz infirmitas. ignorātia. malicia. et concupiscentia

q. lxxvi. de ignorantia. q. lxxvij. ar. iij. de infirmitate ⁊ ɔcupia. arti. v. q. lxxviij. de malicia ⁊ de ɔcupiscentia. q. lxxxij. ar. iij.

AD tertiū sic pcedit̄. Videt̄ q̄ incōueniēter ponātur vulnera nature eē ex pctō cōsequentia. scz infirmitas. ignorātia. malicia. ⁊ ɔcupiscētia. nō em̄ idē est effectus ⁊ cā eiusdē. sz ista ponūtur cause pctōꝝ. vt ex supra dictis pz. ḡ nō debet poni inter effectus pcti. ¶ P̄. malicia noiat quoddā pctm̄. ḡ nō dz poni inter effect⁹ pcti. ¶ P̄. ɔcupiscētia est q̄dda naturale. cū sit act⁹ virtutis ɔcupiscibilis. sz illud qd̄ est naturale nō debet poni vuln⁹ nature. ḡ ɔcupiscentia nō debet poni

q. lxxvij. ar. 3 vulnus nature ¶ P̄. dictū est q̄ idē est peccare ex infirmitate ⁊ ex passione. sz ɔcupiscētia passio q̄dā est. ḡ nō debet ɔtra infirmitatez diuidi. ¶ P̄. Aug⁹. in libro de natura ⁊ gr̄a ponit duo penalia aie peccāti. s. ignorantiā ⁊ difficultatē. ex q̄bꝫ orit̄ error ⁊ cruciat⁹ q̄ q̄dē q̄ttuor nō ɔcordāt istis q̄ttor. ḡ videt̄ q̄ alterū coꝝ insufficienter ponat̄. ¶ In ɔtrariū autem est auctoritas Bede.

¶ Hic ɔñter q̄rit D. in spēali de defectu pcti spūalis an inducat aliqualr̄ determinata vulnera spūalia. ⁊ accipit̄ vulnus metaphorice in silitudinē vulneris corpalis. qd̄ ɔsistit in destructōe coherētie ⁊ ɔtinuitatis ptiū corporis. Quia aūt est duplex pctm̄. scz originale originās qd̄ iuxta p̄dicta in ar. p̄. et. ij. destruxit totū bonū nature videlz iusticiā originalez cū natura ppagandā. Scd̄o est pctm̄ hui⁹ hois p̄sonale actuale. ideo possz q̄stio de vtro q̄ intelligi an vulneraret naturā

¶ Rn̄deo dc̄m. q̄ p̄ iusticiā originalez pfecte rō ɔtinebat inferiores aie vires. ⁊ ipa rō a deo pficiebatur ei subiecta. hec aūt originalis iusticia subtracta est p̄ pctm̄ p̄mi parētis. sicut iā dictū est. ⁊ ideo oēs vires aie remanēt quodāmō destitute ppꝛio ordine quo naturalr̄ ordinātur ad virtutē. ⁊ ipa destitutio vulneratio d̄r nature. q. 8 s. ar. 1

¶ Doc. in hoc cor. ar. duo facit. s̄m q̄ titulus q̄sitī duplicter pt intelligi. vt statim dictuz est. Primo rn̄det s̄m p̄mū intellectū. Scd̄o iuxta secūdū ibi. Sz qꝛ inclinatio ⁊c̄ Circa p̄mū p̄mo inducit quādā ɔcl̄onem p̄ambulantem. ex qua scd̄o pbat ⁊ ponit ɔcl̄onē p̄mā rn̄siuam. ibi. Sunt aūt q̄ttuor ⁊c̄. Et reqrit iste articul⁹ memoriā dictoꝝ. q. lxxxij. ar. s. ij. et. iij. qꝛ ista vulnera vt sūt effect⁹ originalis pcti. accipiūtur habitualiter p̄uatiue. Dicūt em̄ habilitatē factā ex remotōne phibentis inordinatōem illaꝝ potentiaꝝ. Et sunt ista vulnera sic accepta eq̄liter in oībꝫ. sed accipiēdo ista vulnera vt sunt p̄sonalia ⁊ effectus actualis pcti accipiūtur positiue inq̄ntū ex frequētia pctōꝝ generat̄ aliqua dispō positiua in potētijs anime. Vn̄ si adā fuisset ɔditus in puris naturalibꝫ. nō habuisset p̄ma vulnera sub rōne vulnerū. sed sub rōne defectus naturalis ⁊ negatiui. tn̄ vulnera positiua p̄sonalia potuisset incurrisse peccādo. qꝛ iuxta ar. p̄. p̄ actus humanos fit q̄dā inclinatio ad siles actus. Hoc notato est ɔcl̄o p̄ambularis talis. Per pctm̄ p̄mi parentis oēs vires aie remanēt quodāmodo destitute ppꝛio ordine quo naturaliter ordinātur ad v̄tutē. ⁊ ipa destitutio vulneratio d̄r nature. Illa ɔcl̄o quo ad scd̄am ptē relinqtur nota. qꝛ talis destitutio dissoluit partes aie a rōne ⁊ a seinuicez. q̄re metaphorice d̄r vulneratio. Prima ps pbat̄ in p̄ncipio arti. p̄ iusticiā originalē pfecte rō ⁊c̄. sed hec originalis iusticia subtracta ē p̄ pctm̄ p̄mi parentis. igit̄ p̄ma ps vera Ista patet ex dictis. p̄sertim minor. q. lxxxi. arti. secūdo Consequenter cū d̄r.

¶ Sunt aūt quattuor potentie aie q̄ pn̄t esse subiecta virtutū. vt supra dictū est. scz rō in qua est prudētia. volūtas in qua est iusticia. irascibilis in qua est fortitudo. ɔcupiscibilis in qua est tēperātia. Inq̄ntū ḡ rō destituit̄ suo ordine ad vez est vuln⁹ ignorantie. Inq̄ntū scd̄o volūtas destituit̄ ordine ad bonū est vulnus malicie Inq̄ntū scd̄o irascibilis destituitur suo ordine ad arduū est vuln⁹ infirmitatis. Inq̄ntū vero ɔcupiscētia destituit̄ ordine ad delectabile moderatū rōne est vuln⁹ ɔcupiscētie. Sic igit̄ quattuor ista sunt vulnera inflicta toti humane nature ex peccato p̄mi parentis q. lxi. ar. ij. q. lvi

¶ Deducit p̄mā ɔcl̄onem rn̄siuam s̄m p̄mū intellectum q̄siti. scz quō pctm̄ p̄mi parentis vulnerat naturam vulneribꝫ quasi naturalibꝫ ⁊ ɔmunibꝫ oībꝫ. Et est ɔcl̄o ista quattuor. scz infirmitas. ignorātia. malicia. ɔcupiscētia. sunt vulnera inflicta toti humane nature ex pctō p̄mi parentis. Et p̄ hoc habet̄ rn̄sio formalis ad q̄sitū. Probat̄ sic. maior est ɔcl̄o p̄ambularis. scz p̄ pctm̄ p̄mi parētis ⁊c̄. sed sunt quattuor vires vel poñe aie q̄ pn̄t esse subiecta virtutū. scz rō ⁊c̄. vt in litera. ḡ inq̄ntū destituit̄ rō suo ordine ad verū est vulnus ignorantie. ⁊c̄. vt in lr̄a. et p̄ ɔn̄s seqtur ɔcl̄o. Minor patuit supra. q. lxi. ar. ij. et. q. lvi. ⁊ quō ista accipiātur tanget̄ in argumētis. qꝛ ignorā

tia est priuatio illius scie quã hõ mox natus habuisset in statu innocẽtie. ꝛ est habilitas priatia ad male iudicãdũ Malicia cũ est habilitas volũtatis ad bonum cõmutabile inordinate appetendum.

¶ Sed qꝛ inclinatio ad bonũ virtutis in vnoquoqꝫ diminuitur ꝑ pctm̃ actuale. vt ex dictis patꝫ. Etiã ista sunt quattuor vulnera ex alijs pctis cõsequentia. inquantũ scꝫ ꝑ pctm̃ ꝛ rõ hebetatur pcipue in agendis. ꝛ voluntas induratur ad bonũ. ꝛ maior difficultas bñ agendi accrescit. ꝛ cõcupiscẽtia magis exardescit

ar. p̃. et. ij.

¶ Hic deducit scdam cõclonem respõsiuã iuxta scdm intellectũ. scꝫ quõ vulneratur qs vulnere ꝑsonali ex pctõ actuali. Vñ est cõclo ista. quattuor etiaꝫ sunt vulnera ex alijs pctis (scꝫ actualibꝫ proprijs aliorũ hoim) cõsequentia probatur. ꝑ peccatum actuale diminuitur in vnoquoqꝫ inclinatio in bonũ virtutis (scꝫ in qualibet potẽtia p̃dicta) ergo cõclo vera. Añs explicatur. qꝛ rõ hebetat pcipue in agendis. ꝛ volũtas induratur ad bonũ. ꝛ difficultas accrescit. et cõcupiscẽtia magis exardescit. Dicitur aũt notãter. rõ hebetat in agendis. qꝛ ꝑ pctã corrũpitur recta estimatio prudentie in particulari eligibili. nõ aũt recta estimatio vĩs et speculatiua. ꝛ adeo hebetatur vt quãqꝫ aliqs ex malicia pctet. vt patuit supra. q. lxxviij. Nota aũt qꝫ hebetudo inducitur ꝑ pctm̃ duplex. ꝛ ea videlꝫ q̃ opponitur prudẽtie. ꝛ ea q̃ opponitur dono spũssctĩ. scꝫ intellectui. de qua hꝫ d. t. 2ª 2ᵉ q. xv. ar. iij. ad p̃mũ. qꝫ quãuis aliq̃ vitijs carnalibꝫ subditi possint quãqꝫ subtiliter speculari circa aliqua intelligibilia propter bonitatẽ ingenij naturalis vel habit⁹ supadditi tñ necesse est vt hac subtilitate cõtẽplatõis eorũ intẽtio plerũqꝫ retrahatur propter delectatões corpales Nota tñ latius cõclonẽ. qñ dꝛ. etiã ista quattuor. qꝛ sunt ista noialr. sꝫ nõ ista formalr ꝛ eiusdẽ rõnis. Nã vt patuit in p̃ncipio ar. vt sunt effect⁹ originalis dicũtur priuatiue. sꝫ vt effect⁹ actualis pcti dicũtur positiue. ita qꝫ p̃mo mõ natura dicatur vulnerata rõne potẽtie. qꝛ in ea nõ est ordo virtutis. quẽ tñ hꝫ p̃sente iusticia originali. sꝫ scdo mõ dꝛ potẽa vulnerata. qꝛ inducta est dispõ vel habit⁹ positiu⁹. q̃ faciat ad sĩle pctm̃ ꝛ obtenebret intellectuꝫ in particulari eligibili.

Nota etiã qꝫ vulnera p̃mo mõ sunt pctm̃. scꝫ originale. qñ originale nõ est dimissum. sꝫ scdo mõ sunt effectus pcti actualis. ita qꝫ nõ pctm̃. dispositio enĩ vel habit⁹ nõ est pctm̃ actuale. pt tñ aliquis habitus esse originale. vt pꝫ ex dictis. q. lxxxij.

¶ Et hoc qđ dictũ est cõfirmatur auctoritate Iõnis

¶ Ad p̃mũ ergo dõm. qꝫ nihil ꝓhibet id qđ est effectus vni⁹ pcti ẽẽ alteri⁹ pcti cãm. ex hoc enĩ qꝫ aĩa deordinatur ꝑ pctm̃ p̃cedẽs facili⁹ inclinatur ad peccãdũ

¶ Pro intellectu hui⁹ argumẽti nota. qꝫ ignorãtia est duplex. ꝛ vna est q̃ ꝑtinet ad materiale originalis. ꝛ est p̃uatio scie q̃ affuisset i statu inocẽtie. simul cũ iusticia originali ꝛ destitutio rõnis ab ordine ad verũ. ꝛ talis est cã pcti remota. ꝛ p̃ma ꝓueniẽs ex actuali ipius ade primo. Secũda est ignorãtia q̃ est p̃uatio sciẽtie debite ꝓueniẽns ex negligentia propria ipius ignorãtis. ꝛ talis est cã peccati ex ea ꝓueniẽtis proxinqua. ꝛ est ꝛ ipa pctm̃ cũ negligentia accepta. pctm̃ videlicꝫ omissionis. vt patuit supra. q. lxxvi. ar. ij. Sic igitur ignorãtia quã ibi iam dixim⁹ cãm pcti. ẽ ignorãtia scdo mõ cã. videlꝫ ꝑ actũs proxinqua. nõ aũt loquuti fuimus de ignorãtia q̃ est materiale originalis. qꝛ talis nõ est pctm̃ actuale cõmissionis vel omissionis. sicut dictũ fuit de ignorãtia que est cã pcti. licꝫ ꝛ ista sit cã remota. ꝛ vĩs pcti cuiuscũqꝫ. Silr̃ dicenduꝫ est de infirmitate. qꝛ ſm qꝫ ponebatur cã pcti accipiebatur ꝓ passione quacũqꝫ appetitus sensitiui. vt patuit. q. lxxvij. arti. iij. et ar. v. Silr̃ de cõcupiscẽtia. vt aũt est vuln⁹ ꝛ effectus pcti ade accipitur ꝓ habituali destitutõe irascibilis vel cõcupiscibilis. Malicia etiã ſm qꝫ ponebatur cã pcti accipiebatur vel ꝓ habitu. vel ꝓ obiectõe doni spũssancti p̃seruãtis a pctõ. vt patuit. q. lxxviij. hic aũt vt est vuln⁹. est vel destitutio volũtatis vel aliqua dispõ inducta ꝑ pctm̃

Dicitur igitur ad argumẽtũ Ad maiorẽ. nõ enĩ idẽ est effectus ꝛ cã eiusdẽ. verũ in numero. tñ eiusdẽ in specie vel genere. ita qꝫ id qđ est effect⁹ vni⁹ pcti pt ẽẽ cã alteri⁹ pcti.

Ad minorẽ dico vt iã tactuꝫ ẽ. ista ponũtur cã pctõꝝ actualiũ proxima vt dicũt aliqđ positiuũ. sꝫ vt dicũt destitutionẽ viriũ aĩe. tũc sunt materiale originalis ꝛ remota cã omniũ pctõꝝ Vltra. ergo nõ debent poni inter effect⁹ verũ illi⁹ pcti. cuius sunt cã vt sic. Dico aũt qꝫ ista accepta vt sunt defect⁹ originalis pcti. causant aliquo mõ. sicut cã sine qua non actualia nostra. ꝛ tñ causantur a primo pctõ ade. ꝛ sic idẽ nõ cã ꝛ effect⁹ eiusdẽ. sꝫ effect⁹ pcti ade est cã saltẽ sine qua nõ pcti nostri. Si aũt ista accipiãtur vt sunt effectus actualiũ nostroꝝ. sic causantur ex aliqbꝫ. et tñ sunt cã aliquoꝝ alioꝝ. sic ex frequẽti pctõ inducitur pronitas ꝛ malicia positiua in volũtate. q̃ ulterius est cã inclinãs ad illa pctã his ex qbꝫ causata fuit. vide d. san. de malo ma. iij. ar. xi. q. ad. viij. qꝛ malicia cõtracta. est effect⁹ p̃mi pcti ade. sed malicia actualis vel habitualis acq̃sita est effect⁹ pcti actualis alicui⁹. ꝛ tñ cã alterius

¶ Ad scdm dõm. qꝫ malicia nõ sumitur hic ꝓ pctõ sꝫ ꝓ quadã ꝓnitate volũtatis ad malũ. ſm qꝫ dꝛ genesis. vi. Proni sunt sensus hominis ad malum ab adolescentia sua

¶ Maior illa supra. q. lxxviij. ar. p̃. ad. iij. examinata fuit. qꝛ vlr̃ est falsa. malicia enĩ habitualis nõ est pctm̃ sꝫ effect⁹ pcti. loquẽdo de malicia acq̃sita. si aũt intelligitur de malicia cõtracta. illa est materiale originalis. verũ ẽ tñ qꝫ aliqua malicia est pctm̃ actuale. q̃ tñ pt esse effect⁹ alterius pcti saltẽ indirecte. sicut patuit supra. q. lxxv. ar. iij. sed in proposito nõ loq̃tur de malicia. q̃ est act⁹ volũtatis scienter tendẽtis in malũ. sꝫ de malicia vel cõtracta vel acq̃sita habituali vel dispositiua. quare negatur cõña. Nota aũt qꝫ d. t. in solõne soluꝫ loq̃tur de malicia q̃ est effectus p̃mi pcti ade. talis enĩ est de q̃ intelligitur auctoritas genesis. sꝫ malicia q̃ est effect⁹ pcti actualis est ꝓnitas positiua ꝑ actũ propriũ ꝑsonalẽ inducta. ꝛ etiam nõ est pctm̃. sꝫ pcti alicuius effect⁹ ꝛ alicuius causa

¶ Ad tertiũ dõm. qꝫ sicut supra dictũ est. cõcupiscentia intãtũ est naturalis hoi inquãtũ subditur rõni. qꝫ aũt excedat limites rõnis. hoc est hoi cõ naturã q. lxxxij. ar. 3 ad p̃mũ

¶ Ad maiorẽ dictũ est supra. q. lxxxij. ar. iij. ad p̃mũ ad 'ogũ. Cõcupiscẽtia q̃ est ſm rectã rõem inclinatiua vel actualis inclinatio est q̃ddã naturale homini vt hõ est. et ſm naturã institutã. sꝫ negatur de cõcupiscẽtia vt ẽ ꝓnitas in aliq̃d cõtra ordinẽ rõnis. vt in proposito loq̃mur Ad probatõem nego. qꝫ sit act⁹ vt in proposito. vt patuit. Et scdo esto qꝫ esset act⁹. nõ tñ ois act⁹ potẽe q̃ ẽ naturalis. est naturalis hoi vt hõ est. qꝛ sic naturale est ſm rõem ẽẽ Ad minorẽ. illud qđ est naturale hoi vt sic nõ ponitur vuln⁹. sꝫ vt dꝛ enĩ ẽ cõcupia nõ ẽ hmõi de q̃ loq̃mur. quare negatur cõña ꝛc.

¶ Ad qrtū dōm. q infirmitas cōiter pt dici ois passio inq̄tū debilitat robur aie ⁊ ipedit rōnem. sed Beda accepit infirmitatē stricte ſm q opponit for titudini q̄ ptinet ad irasibile.

¶ Ad maiorē dico. q dictū est. q. lxxvij. ar. iij. q idē est peccare ex infirmitate ⁊ passione capiēdo infirmitatē cōmuniter p omi passione ipediente rōem in motu suo. ⁊ talis infirmitas ex q̄ peccat est positiua ⁊ pcedit pctm̄. in firmitas aūt q̄ est vuln⁹ seqt pctm̄ vel pmi parentis vel actuale ꝓprium psonale. Dico aūt scdo. q accipiēdo infir/ mitatē stricte vt est illi⁹ cui⁹ est firmitas ⁊ fortitudo. tunc negat maior quo ad h̄. q idē sit infirmitas ⁊ passio. tum qꝛ infirmitas est strictioris ſcatōis. tū qꝛ alteri⁹ ſcati vt patuit. Ad minorē dico. q ɔcupiscētia vt hic loqmur nō est passio. ſꝫ habilitas ad ɔcupiscēdū vel puatiua vel positiua. ⁊ esto ita esſꝫ negat ɔñtia. qꝛ nō accipit infirmi/ tas vt est ɔmune ad passionē. ſꝫ vt ɔdiuisuz. tanq̄ dicēs defectū alteri⁹ potētie. q̄ ɔcupiscētia ⁊c̄.

¶ Ad q̄ntū dōm. q difficultas q̄ ponit ab Aug. includit ista tria q̄ pertinent ad appetitiuas pōnas scꝫ maliciā. infirmitatē. ⁊ ɔcupiscētiā Ex his em̄ tri bus ɔtingit q aliq̄s nō facile tendit in bonum. error aūt ⁊ dolor sunt vulnera ɔsequētia. ex hoc em̄ aliq̄s dolet q infirmat circa ea q̄ ɔcupiscit.

¶ Ad maiorē ɔcedit q bñ posuit Aug⁹. duo penga/ lia aie. scꝫ ignorantiā ⁊ difficultatē. Et dico q sub diffi/ cultate ɔphendūtur tria hic posita. q̄ ptinēt ad appetitū qꝛ ex oibꝰ tribꝰ ɔtingit difficultas ad bonū. scꝫ ex infirmi tate. ⁊ ɔcupiscētia. ⁊ malicia. Ultra. ex qbꝰ orit error et cruciat⁹. ɔcedit. qꝛ ex ignorātia seqt error. vt em̄ sup pa/ tuit. q. lxxvi. ar. ij. Error est pbatio sentētie de ignorātia siliter ex difficultate orit cruciat⁹ siue dolor. dolet em̄ ali q̄s qꝛ infirmat. ⁊ patit difficultatē in his q̄ ɔcupiscit. Ultra. negat q illa nō ɔcordāt istis qtuor. imo ipa cō tinēt ⁊ aliq addūt q̄ ex ipis ɔsequūtur sicut vulnera me/ diata. vñ nō est ɔtradictio vel discordia. sed consonātia Quare negat ɔñtia ⁊c̄.

¶ Utrū puatio mali spēi ⁊ ordinis sit effect⁹ pcti

X Ad quartū sic pcedit. Videt q priuatio modi spēi ⁊ ordinis nō sit effectus pcti. dt em̄ Aug⁹. in lib. de natu. boni. q vbi hec tria magna sunt magnū bonū ē. vbi parua paruū. vbi nulla nullū. ſꝫ pctm̄ nō annullat bonū nature. ḡ nō puat modū. spēm. ⁊ ordinē ¶ P̄. nihil est cā suipsius. ſꝫ pctm̄ est puatio modi. spēi. et ordinis. vt Aug⁹. dt in libro de natura boni. ḡ p/ uatio modi spēi ⁊ ordinis nō est effectus pcti. ¶ P̄. diuersa pctā diuersos hn̄t effectus. ſꝫ mod⁹. spēs. ⁊ ordo cū sint q̄dā diuersa. diuersas puatiōes habere vident. ḡ p diuersa pctā puant. nō ḡ est effect⁹ cu ius libet pcti puatio modi. spēi. ⁊ ordinis. ¶ Sꝫ cō/ tra est q pctm̄ est in aia sicut infirmitas in corpore. ſm illud psal. Miserere mei dñe qm̄ infirm⁹ sum. ſꝫ infirmitas puat modū. spēz. ⁊ ordinē ipi⁹ corpis. ḡ peccatū puat modū. spēm. ⁊ ordinē aie

¶ Hic q̄rit de alio effectu spūali. seqnte corollarie ex dictis. q̄ est puatio mali spēi ⁊ ordinis.

¶ Rñdeo dōm. q sicut in pmo dictū est. modus p. p. q. v. ar. quinto spēs. ⁊ ordo ɔsequit vnūqdq̄ bonū creatū inq̄tuz hmōi. ⁊ etiā vnūqdq̄ ens. omē em̄ eē ⁊ bonū ɔside/ rat p aliquā formā ſm quā sumit spēs. forma autē vniuscuiusq̄ rei q̄liscūq̄ sit siue subalis. siue accidē talis est ſm aliquā mēsurā. vñ et in. viij. metaphy. dr q forme rer̄ sunt sicut numeri. ⁊ ex hoc hꝫ modū quēdā q̄ mensurā respicit. ex forma ꝟo sua vnūqd/ q̄ ordinat ad aliud. Sic igit ſm diuersos gradus bonor̄ sunt diuersi grad⁹ modi. spēi. ⁊ ordinis

¶ Doc. absoluit q̄stiōz tali ɔclone rñsiua. q̄ innuit in calce cor. ibi. Et sic pꝫ ⁊c̄. ex est. Pctm̄ nō puat nec dimi/ nuit modū. spēm. ⁊ ordinē boni substātialis. sed malū et ordinē naturalis inclinatōis diminuit nō totalr tollit. ſꝫ modū ⁊c̄. grē ⁊ virtutis totalr tollit. sed pctm̄ est essentia liter puatio modi. spēi. ⁊ ordinis ipius actus. Ista ɔclo hꝫ q̄tuor ptes. q̄ pbant simul ex vno fundamento. ⁊ ar guit sic. ſm diuersos grad⁹ bonor̄ sunt diuersi gradus modi. spēi. ⁊ ordinis. (ita scꝫ q ſm diuersitatē bonorum ista multiplicant ⁊ eadē tollūtur sicut ipa bona) ſꝫ bonū ptinens ad substātiā nature nec puat nec diminuit p pec catū. bonū aūt naturalis inclinatōnis diminuit p pctm̄. sed nō totalr tollit. sed bonū virtutis (scꝫ gratuite ⁊ grē) totaliter tollit p mortale. ſꝫ bonū ipius act⁹ formalr pri uat p pctm̄ formalr acceptū. ḡ ɔclo vera. Hui⁹ ratōnis D. pbat ⁊ ponit pmo maiorē. scdo minorē. ibi. Est ḡ ⁊c̄. Maior ḡ pbat a pncipio sic. modus. spēs. ⁊ ordo conse quūt vnūqdq̄ bonū creatū inq̄tū hmōi. ⁊ etiā vnūqd/ q̄ ens. ḡ maior vera. Tenet ɔña dare. qꝛ si necessario cō sequūt vnūqdq̄ bonū. igit ſm diuersos grad⁹ bonorū ⁊c̄. vt dt maior. Añs notāter dt creatū. qꝛ increatū bonū et ens. ista nō sequūt. Et dt notāter ens ⁊ bonū. qꝛ vt dic tū est. ista ɔueniunt ei qd̄ est. forme em̄ accñtales ⁊ ptes rei nō ꝓprie hn̄t ista ⁊c̄. Declarat aūt añcedēs. omē em̄ eē ⁊ bonū ɔsiderat tanq̄ pfluens ab aliq̄ forma ſm quā sumit spēs rei. ⁊ forma q̄libet hꝫ determinatū gradū en/ tis ⁊ mensurā. ⁊ p ɔñs modū. ⁊ ex forma etiā vnūqdq̄ hꝫ ordinē ad aliud. qꝛ p formā vnūqdq̄ agit ⁊ inclinat in finē ⁊ sibi ɔueniēs. Et nota qꝛ D. dt q mod⁹ attendi/ dit ſm formā vt est determinate mensure ⁊c̄. Nota āt q rō boni dr ɔsistere in his tribꝰ. nō sicut in ptibꝰ ēētiali bus rōnis boni. pt em̄ intelligi bonū rōne formali boni. sine his tribꝰ. qꝛ definit sine illis. sed rō boni entitatiua ⁊ subiectiua. i. ipa res q̄ est bona ɔstituitur ex tribꝰ illis. si/ cut ex ptibꝰ integrātibꝰ eius naturam. sicut si diceret q rō hois ɔsistit in carnibꝰ ⁊ ossibꝰ ⁊ neruis. qꝛ sunt ptes ma/ terie hois scꝫ corpis. ita illa tria sunt ptes materie ⁊ rei. q̄ est bona. qꝛ ois talis hꝫ necessario illa tria. intellige de bono creato. qꝛ bonū infinitū nō hꝫ modū ⁊ mensurā. et intellige de bono quod. nō quo. qꝛ videtꝫ res subsistēs q̄ libet vt sit talis grad⁹ ⁊ bonitatis. reqrit determinata pn cipia añcedenter determinatā formā ēētialr. ⁊ hꝫ ɔsiter ex pfectiōnibꝰ suis ēētialibꝰ ⁊ accñtalibꝰ habitudinē ad determinatā opatōem ⁊ finē. sicut angel⁹ in determinatū pncipiū effectiuū. qꝛ diuinā ēētiā intellectaꝫ sub tali re/ spectu ideali. licꝫ em̄ actio dei absolute ⁊ ipe de⁹ agēs sint infinita. tñ vt agit ſm hāc ideā sic est pncipiū istī rei ɔme suratū. De rebꝰ aūt naturalibꝰ dare ɔstat. qꝛ reqrunt de/ terminata pncipia effectiua et materialia ⁊c̄.

Consequenter cum dicit

¶ Est ḡ quoddā bonū ptinēs ad ipam substātiā
nature qd̄ hꝫ suū modū. spēm. ⁊ ordinē. ⁊ illud nec
ꝑuaẗ nec diminuiẗ ꝑ pctm̄. Est etiā quoddā bonuꝫ
naturalis inclinatōis. ⁊ hoc etiā hꝫ suū modū. spēꝫ
Ar. ᵽ. et ordinē. ⁊ hoc diminuiẗ ꝑ pctm̄. vt dictū est. ſꝫ nō
totalr̄ tolliẗ. Et est etiā quoddā bonū ꝟtutis ⁊ gra
tie. qd̄ etiā hꝫ suū modū. spēm. ⁊ ordinē. ⁊ hoc tota
liter tolliẗ ꝑ pctm̄ mortale Est etiā quoddā bonum
qd̄ est ipe act⁹ ordinat⁹. qd̄ etiā hꝫ suū modū. spēm.
et ordinē. ⁊ hui⁹ ꝑuatio est eēntialr̄ ipm pctm̄

¶ Subiūgit minorē quā declarat ſm oēs ꝑticulas
Et patet minor quo ad ꝑmā ꝑteꝫ ar. ꝑ. quo ad ſcd̄am
ar. ij. quo ad tertiā ar. ꝑ. quo ad q̄rtā patet supra. q. lxxi
ar. vi. Ex definitōe pcti. qꝛ formalr̄ acceptū nihil aliud ē
q̄ꝫ formaliẗ ꝑuatio iustitie actualis q̄ deberet inesse actui. q̄
iusticia includit modū. spēm. ⁊c. Vn̄ notāter dr̄ q̄rta ꝑs
ꝙ pctm̄ est eēntialr̄ ꝑuatio illi⁹ mali ⁊c. qꝛ alios modos.
spes ⁊c. ꝑuat suo mō effectiue. vt est actus quo agēs agit
in scipm ſm diuersas ꝑtes vel demeritorie. sed moduꝫ et
spēm act⁹ formalr̄ ꝑuat. qꝛ est e⁹ ꝑuatio. ⁊ bonū habili
tatis. bonū gr̄e demeritorie rōne inordinatōis. bonū ac
tus etiā rōne deformitatis. ſꝫ formalr̄ Nota aūt ꝙ d.
san. inueniẗ tripl'r locut⁹ de modo specie ⁊ ordine. ⁊ ꝑlerū
que videẗ varietas circa modū. q̄ poniẗ ꝑs rōnis boni.
qꝛ ꝑ. ꝑ. q. v. ar. iij. ꝑ modū intelligit ꝯmensuratōem ꝑnci
pioꝝ efficientiū siue materialiū. ꝑ spēm ꝟo formā. ſꝫ ꝑ or
dinē. inclinatōem in aliq̄d. vt patuit intuenti Hic aūt in
ar. ꝑ spēm intelligit ipam formā absolute vt sic. ꝑ modū
aūt mēsurā ipius forme. in de ꝟita. aūt. ma. ij. ar. vi. intel
ligit ꝑ spēm formā ꝑ modū ꝯmensuratōneꝫ ipi⁹ esse. ad
essentiā cuius est ⁊c. Sed q̄uis he assignatōes videanẗ
discrepare. vt dictū est. quo ad acceptōnem modi. tm̄ ſm
rem incidūt. vel ad se ꝯsequūtur oēs tres acceptōes mo
di. nā ꝯmēsuratio ꝑncipioꝝ mēsura forme ac cōmēsura
tio eē ad eēntiā se inferūt. qꝛ ex ꝯmensuratōe ꝑncipiorum
hꝫ forma vt sit tāte ꝑfectōis. ⁊ ex forma sic mensurata. i.
talis ꝑfectōis seq̄tur tm̄ esse. ⁊ hic est ordo gn̄atōnis. vbi
agens ꝑus est. sed ſm ordinē finis ⁊ intentionis nature.
ecōtra est. tūc eīm esse in tali gradu ⁊ ꝓducendū. req̄rit for
mā ⁊ eēntiā sibi ꝓportionatā ſm certā mensurā. ⁊ taliẗ for
ma req̄rit talē ꝑncipioꝝ dispōnem. q̄re in isto loco d. san.
nō discrepat ab alijs locis ⁊c. Tuc ibi

Et sic pꝫ q̄liter pctm̄ ⁊ est ꝑuatio modi ⁊ spēi ⁊ or
dinis. ⁊ ꝑuat vel diminuit modū. spēm. ⁊ ordinem
Vn̄ pꝫ rn̄sio ad duo prima.

¶ Innuit ipam ꝯclōnē satis probatam.
¶ Et ꝯfirmaẗ argumēto in ꝯtrariū. Circa hoc ar
gumentū nota. ꝙ iuxta supra dicta. q. lxxij. ar. ij. infirmi
tas corꝑalis tollit q̄dē aliq̄d de ꝯmēsuratōe humoꝝ aia
lis. nō tn̄ totaliter tollit. qꝛ nō maneret aial. nec ꝑ ꝯn̄s in
firmitas. quare infirmitas ꝑuat modū ⁊ spēm ⁊ ordineꝫ
ipi⁹ corꝑis. nō substātialē. sed accn̄talem. ⁊ illā nō totalr̄
sed pctm̄ tollit bonū aie totalr̄. loquendo de bono gr̄e ⁊
virtutis ⁊ iusticie originalis. ⁊ ita de tali bono intelligen
do argumētū tūc est aliq̄liter sile. nō oino. sed intelligen
do de habilitate ad virtutē. tūc illa etiā diminuiẗ ꝑ pec
catū. sed nō totaliter auffertur

¶ Ad ꝑmū ḡ dd̄m. ꝙ maior ꝯcediẗ et est fundamen
tū maioris assumpte in ar. pro ꝯclōne. Ad minorem
pctm̄ nō annullat bonū nature substantiale. nec ipm di
minuit. tn̄ bonū nature captū ꝓ habilitate ad virtutē di
minuit. esto nō annullet. sed bonū gratie ⁊ virtutis ⁊ iu
sticie originalis. q̄ fuit aliq̄d bonuꝫ nature annullat. Ad
ꝯn̄s ergo nō ꝑuat malū ⁊ spēm ⁊ ordineꝫ. verū cuiuslibet
boni. tn̄ alicuius. quare ꝯtinet hec rō fallaciā ꝯsequentis
arguendo a pluribꝫ causis veritatis ad vnā. ſꝫ nō ꝑuat
bonū nature vno mō acceptū ⁊ eius spēꝫ modū ⁊c. ergo
nullius boni modū. spēm. qꝛ ꝑuat bonū gratie. ⁊ est ꝑi
uatio spēi ⁊ modus ipius actus.

Ad scd̄m. ꝯcediẗ maior. Ad minorē. pctm̄ est ꝑua
tio modi. spēi. ⁊ ordinis. verū iuxta quartā partē ꝯclō
nis est essentialr̄ ꝑuatio spēi ipius actus. sed nō agēns a
quo aliq̄d ꝑuat quasi effectiue. vt tactū est in ꝑcedentibꝫ
ar. ḡ ⁊c. Verū ꝑuatio quelibet ⁊ cuiuslibet nō est effect⁹
pcti. imo aliqua est met pctm̄ formalr̄ acceptū. tn̄ aliqua
ꝑuatio ē effect⁹ pcti. D. san. notat solutōeꝫ ꝑmi ⁊ scd̄i ibi
Et sic pꝫ qualiter ⁊c.

¶ Ad tertiū dd̄ꝫ. ꝙ mod⁹. spēs. ⁊ ordo se ꝯsequūt
tria. sicut ex dictꝭ pꝫ. vn̄ siliẗ ꝑuaẗ ⁊ diminuūtur In cor.

¶ Ad tertiū dd̄m. ad maiorē. diuersa pctā hn̄t diuer
sos effect⁹ totales. ⁊ tn̄ nō est incōueniens vt vnū habe
at plures effect⁹ partiales sibi ꝯnexas ⁊ se necessario cō
sequētes. Ad minorē. modus. spēs. ⁊ ordo sunt diuer
sa partialia se necessario ꝯsequētia. circa vnūq̄dq̄ bonū
vt dictū est in cor. Quare negaẗ ꝯn̄tia ad hūc sensuꝫ. ꝙ
nō quodlibet pctm̄. ista tria alicui⁹ boni tollat vel dimi
nuat. sicut argumētū imaginaẗ. qꝛ vult ꝙ vnū pctm̄ tol
lat spēm. aliud modū. aliud ordinē. sed veruꝫ est ꝙ ꝑ di
uersa pctā tollūtur nō diuisim. vt vult argumentum. sed
ꝯiunctim. qꝛ se ꝯsequūtur

¶ Utruꝫ mors ⁊ alij defectus corporales sint ef
fectus peccati.

Ad q̄ntū sic ꝓcediẗ. Videẗ ꝙ mors ⁊ alij
corꝑales defect⁹ nō sint effect⁹ pcti. si eīm
cā fuerit eq̄lis ⁊ effect⁹ erit eq̄lis. ſꝫ hmōi
defect⁹ nō sunt equales in oibꝫ. ſꝫ in q̄bus
dā hmōi defect⁹ magis abūdāt. cū tn̄ pctm̄ origina
le sit in oibꝫ equale. sicut dictū est. cui⁹ videnẗ hmōi q. lxxxij. a. 4
defectus maxime eē effect⁹. ḡ mors ⁊ hmōi defectus
nō sunt effect⁹ pcti. ¶ P̄. remota cā remouenẗ effec
tus. ſꝫ remoto oīn pctō ꝑ baptismū vel penitētiaꝫ
nō remouētur hmōi defectus. ḡ nō sunt effect⁹ pcti.
¶ P̄. pctm̄ actuale hꝫ plus de rōne culpe q̄ꝫ origina
le. ſꝫ pctm̄ actuale nō transmutat naturā corꝑis ad
aliquē defectū. ḡ multo min⁹ pctm̄ originale. non ḡ
mors ⁊ alij defect⁹ corꝑales sunt effect⁹ pcti. ¶ Sꝫ
ꝯ est qd̄ aplus dr̄ Ro. v. Per vnū hoiem pctm̄ in
hūc mūdū intrauit. ⁊ ꝑ pctm̄ mors.

¶ Hic ꝯñter q̄rit de scd̄o effectu pcti. sciꝫ de defectu
corꝑali. Et ꝑmo facit hoc. Scd̄o determinaẗ q̄ddā dubi
um incidēs. an videlꝫ stent simul mortē ⁊ corꝑales defe
ctus eē effect⁹ pcti. ⁊ tn̄ etiā naturales. Nota aūt ꝙ qꝛ
iuxta supra dicta. q. lxxxi. ar. ij. pctā actualia quotiēcūq̄
hoim peccātiū post adā ꝑmo peccātē opponūẗ soluꝫ gr̄e
ꝑsonali. qꝛ aūt gr̄a ordinaẗ solū ad cohibēdū defect⁹ ꝑso
nales ⁊ spūales. ⁊ ad rectificandū actus aie. ideo pctm̄
actuale qd̄ eā tollit. nullū defectū corꝑalem inducit. quia

nullus talis sequitur ad subtractõem gr̃e.secus de peccõ actuali pmo primi parentis qd̃ abstulit iustitiã originalẽ que cohibebat etiã defect⁹ corpales.adeo hãc q̃stionẽ huius ar. intelligi ⁊ v̾ificari oportz de peccõ originali originãte videlz actuali pmo ade

¶ Rñdeo dicẽm. q aliqd est causa alterius dupl̾r Uno mõ qdẽ p se.alio mõ p accñs.p se qdẽ cã alterius.scz q suo virtutẽ sue nature vel forme pducit effectum. vñ seq̃tur q effect⁹ sit p se intẽtus a cã.

¶ Doc. distincte rñdet. Primo ponit distinctõez.secũdo fm ipam pclonẽ rñsiuã bimẽbrẽ.ibi. Uñ cũ mors ⁊c. Tertio infert q̃ddã corollariũ.ibi. Subtractio autẽ. Notat g̃ D. distinctõem. q aliqd est causa alteri⁹ dupl̾r Uno mõ qdẽ p se.alio mõ p accñs.⁊ exponũtur mẽbra qr p se cã alteri⁹ est.qd̃ fm v̾tutem sue nature vel forme pducit effectũ. ⁊ ex hoc seq̃tur q talis effect⁹ sit p se intentus a cã.qr videlz ex ppria v̾tute ⁊ forma sine naturali.siue apphẽsa inclinat̃ in effectũ.natura eñi etiã intẽdit finẽ.etsi nõ apphendat. vt ptz supra.q.p. sz intẽtio moral̃ est p vias apprehẽsione. Per accñs aũt aliqd est cã alteri⁹ sicut remouẽs phibẽs.qr videlz nõ dat pncipiũ agendi. nec ex sua virtute pducit effectũ.sz solũ remouet qd̃ phibebat virtutem motiuã.

¶ Uñ cũ mors ⁊ hmõi defect⁹ sint preter intẽtionem peccantis.manifestũ est peccatũ nõ est p se causa istorum defectuũ

¶ Hic pñter D. rñdet ad quesitũ tali pclone. Peccm pmi parentis nõ est p se cã mortis. ⁊ hmõi defectuũ corporaliũ.sz est cã eorũ p accñs. Doc.ponit ⁊ pbat p⁹ pmã prẽ. Scdo scdãz.ibi.p accñs aũt. Arguit̃ sic p pª pte ex declaratõe qd nõis cause p se.effect⁹ ẽ intẽt⁹ a cã p se.sz mors ⁊ hmõi defect⁹.fuerũt pter intẽtõez ade peccãtis.g̃ nõ sũt effectus p se. Maior patz.qr cã p se.⁊ in natura.⁊ in moribus fm virtutẽ nature sue(⁊ hoc in naturalib⁹) vel forme(⁊ hoc etiã in moralib⁹.saltez fm formã vt apprehẽsa est.) producit effectũ.sed virtus nature intẽdit sibi simile facere. ⁊ silr agens fm formã apprehensam intẽdit effectum ⁊c. Minor relinq̃tur nota ex dictis supra.q.lxxj.ar.v.qr malũ ⁊ pena est pter intentionẽ peccantis.sed hmõi defectus hñt rõne mali ⁊ pene.g̃ minor v̾a Tũc ibi

¶ Per accidens aũt aliqd est causa alterius si sit causa remouẽs phibens.sicut dr̃ in.viij.physicorũ. q diuellẽs colũnã p accñs mouet lapidẽ columne superpositũ.et hoc mõ peccatũ pmi parentis est causa mortis ⁊ omniũ hmõi defectuũ in natura humana.inq̃tũ p peccm pmi parentis sublata est originalis iustitia.p quã nõ solũ inferiores aĩe vires ptinebant̃ sub rõne absq3 omĩ deordinatõe.sed totuz corpus ptinebatur sub aĩa absq3 omĩ defectu. vt in primo habitũ est.⁊ ideo subtracta hac origiali iustitia

q.xcvij.ar.p. p peccm pmi parentis.sicut vulnerata est hũana natura q̃tum ad aĩam p deordinatõem potẽtiaz. vt supra dictũ est.ita etiã est corruptibilis effecta p deor-

ar.iij.h.et.q.lxxxiij.ar.iij. dinatiõez ipius corpis.subtractio aũt originalis iustitie hz rõem pene sicut etiã subtractio gratie.

¶ Ponit ⁊ pbat secũdã partez pclonis ex scdo mẽbro p̃dicte distinctõis sic. Per peccm primi parentis sublata est iustitia originalis.igit̃ peccatũ primi parentis est causa istoz corporaliũ defectuũ sicut remouens phibens omnes hmõi defectus. Añcedens relinq̃tur notũ ex dictis supra.q.lxxxi.et.lxx. q.sequẽs. Consequentia tenet. ⁊ pbat̃ p iustitiã originalem nõ solũ inferiores vires aĩe cõtinebãtur sub rõne absq3 omĩ deordinatõe. sed totũ corpus ptinebat̃ sub aĩa absq3 omĩ defectu.ergo subtracta hac originali iustitia p peccm pmi parentis.sicut vulnerata est natura q̃tum ⁊c. vt in littera. Et p cõseq̃ns tenet pñtia. q videlicz pmũ peccm abstulit originalẽ iustitiam igit̃ ⁊c. Illud assumptũ pro pñtia pz pma pte.q.xcvij.ar.pmo. Et de vulneratõe potẽtiaz aĩe patuit ar.iij.hui⁹ q̃stionis.⁊ supra.q.lxxxiij.ar.iij.

¶ Uñ etiã mors ⁊ oẽs defect⁹ corpales pñtes sũt quedã pene originalis peccati

¶ Hic pseq̃ter ex dictis infert quoddã corollariũ circa qd̃ secũdo soluit dubiũ.ibi. Et q̃uis hmõi ⁊c. Corollariũ est.mors ⁊ omẽs defectus corporales psequentes(scz subtractõem originalis iustitie)sunt pene q̃dam originalis peccati(et intelligit̃ corollariũ de originali peccato principali.scz origĩnãte.⁊ secũdario de originali contracto)probat̃ aũt ex dictis assumendo maiorẽ.mors ⁊ hmõi sequũtur subtractõem originalis iustitie.sed subtractio originalis iustitie habz rõnem pene.igit̃ corollariũ verũ.⁊ seq̃tur ex dictis. Maior patuit. Minor probatur a sili.qr subtractio gratie gratũ facientis psonalis hz rõnem pene.igit̃ ⁊ subtractio doni naturalis.⁊c. ac si sic arguat Doc. quicq̃d seq̃tur ad aliquã penã etiã hz rõnem pene.sz tales defectus sunt hmõi. g̃ ⁊c. Nota circa hoc d.sam.2ª2ᵉ.q.cviij.ar.iiij.et in de malo.q.v.ar.iiij duplex pena q duplex est pena alicuius peccati. Una taxata p peccõ. Alia pcomitans.sicut iudex p aliquo crimine facit aliquẽ hominẽ excecari.sed ad cecitatẽ eius psequitur multa incommoda.puta q mendicat ⁊ huiusmodi. Et contingit q si plures pter illud peccatum excecent̃. in vno psequũtur plura incõmoda q̃ in alio.sic in pposito pena taxata peccõ ad q̃ qd̃ fuit originale originans. fuit subtractio diuini beneficij.quo rectitudo ⁊ integritas humane nature pseruabat̃.defectus aũt psequentes subtractõez hmõi bñficij.sunt mors ⁊ alie penalitates pñtis vite.q̃rũ vtriq3 defect⁹ hz rõnem pene.sed diuersimode.⁊ vna seq̃t̃ ad aliã. Uñ intelligit̃ rõ p corollario.qr tñ secũdarius defect⁹ pueniat etiã ob peccm.licz magis remote.⁊ sic cũ hoc p̃ volũtatẽ.habebit vtriq3 rõem pene Dein ibi

¶ Et q̃uis hmõi defect⁹ nõ sint intenti a peccante.sunt ordinati fm iustitiã dei punientis

¶ Soluit dubiũ qd̃ ptra corollariũ moueri posset ex dictis.qr dictũ est circa pncipiũ cor.q hmõi defect⁹ sint ptra intentõem peccãtis.pena aũt ex intentõe ordinatur ad peccm reordinãdũ.⁊ ita videt̃ q hmõi defect⁹ nõ habeãt rõem pene. Soluit hoc d.san.qr q̃uis nõ sint intẽti a peccãte.sunt tñ ordinati fm iustitiã dei punientis.⁊ patuit hoc supra.q.lxxij.a.v.et patebit ifra.q.lxxxvij.qr pena dr̃ ẽ ptra volũtatẽ ei⁹ cui infert̃.⁊ p pñs nõ est intẽta ab eo.sz tñ a iusto iudice intẽdit̃ ad reordinãdũ peccm

Argumentũ in contrariũ

Pro conclusione rñsiua. Intrauit aũt mors p peccm pmi parẽtis.pmõ demeritorie.qr demeruit subtractõem phibẽtis mortez.et ita est cã mortis nõ aliqd in hoiem imittẽdo.sz demerẽdo subtractõem alicui⁹ qd̃ mortẽ phiberet

¶ Ad pmū ergo dōm. q̄ eq̄litas cause per se. causat equale effectū. augmētata em̄ vel diminuta cā p se augef vel diminuif effect⁹. sz eq̄litas cause remouentis phibēs nō ostēdit eq̄litatē effectuū. si q̄s em̄ equali ipulsu diuellat duas colūnas. nō sequif q̄ lapides suppositi equalr moueanf. sz ille velocius mouebif q̄ grauior erit fm pprietatē sue nature cui relinq̄tur remoto phibēte. sic igif remota originali iusticia natura corpis humani relicta ē sibi. z fm hoc fm diuersitatē naturalis cōplexionis quorūdā corpora pluribꝫ defectibꝫ subiacēt. quorūdā xo paucioribꝫ. cōuis existēte originali pctō equali

¶ Dupl'r dr ad maiorē. Uno mō ex pte subiecti post solonē d. sa. dic. si cā veri p se fuerit equalis. tūc effectus erit equalis. sicut ostendit exemplū D. in solone. sz negaf de cā p accns Ad minorē cōcedo. q̄ effect⁹ hmōi magis abūdauit. z pctm̄ originale est equale. sz dico q̄ originale z subtractio iusticie est cā hmōi morbū p accīs. p se aūt cā est dispositio nature sibi relicte. z cōplexio psonalis fm cuius diuersitatē. sequitur diuersitas in hmōi morbis q̄z aliq̄ statim a natiuitate sunt egrotatiui z male dispositi z lesi. z citius moriūtur. Probat aūt argumētū q̄ peccatū nō sit cā p se. q̄ est pma ps cōclōnis. Et valent pro ista solone q̄ dicta sunt supra. q. lxxxij. ar. iiij. ad pmū. q̄z etiā salua equalitate originalis quo ad materiale z formale est diuersitas in morbis in diuersis hoibꝫ. ppter diuersitatē psonalē zc. Nota aūt circa hoc. q̄ subtractio originalis iusticie est formalr pctm̄ originale in isto hoie et tn̄ dr esse pena peccati ade. quare supra. q. lxxxij. ar. iij. circa argumentū in oppositū dictū fuit. q̄ pctm̄ originale est pena z culpa. culpa q̄dem inq̄ntū est defect⁹ voluntari⁹ volūtate pncipij nature. Pena aūt. q̄z subtractio bn̄ficij et doni gratuiti facta a deo cōtra voluntatē hui⁹ hois. et cōtra volūtatē etiā directā z expssam ade. licz peccādo p pmo pctō illū defectū voluerit p accns. Un̄ z Do. in fine ar. ostendit q̄ vt hz rōnem pene ordinaf fm iusticiā diuinā. nō volūtatē peccātis. Scdo dr ad maiorē post. do. san. 2°2e. q. lxxxiij. ar. p. ad. iiij. et in de malo supra. si causa fuerit eq̄lis scz demeritoria. tūc effect⁹ erit eq̄lis. verū effect⁹ penalis taxat⁹ a iudice. sz nō opz de effectu pena li cōcomitante. vt patuit in exēplo circa corollariū de excecatis ppter eādē culpā. Ad minorē cōcedo. q̄ hmōi defectus nō sunt equales. q̄z sunt pena cōcomitans. sz tn̄ subtractio doni diuini equalis est in oībꝫ. z illa est pena taxata. quare pbat hoc argumētū iuxta p. nā solonē. q̄ peccatū nō est cā p se hmōi defectuū. sz diuersitas cōplexionū est cā p se diuersitatis hmōi defectuū. iuxta aūt scdā solonem pbat q̄ hmōi defect⁹ nō sunt pena taxata. z esse ēius a iudice taxat⁹ sz cōcomitās. vt patuit

¶ Ad scdm̄ dōm. q̄ culpa originalis z actualis remouenf ab eodē a quo etiā remouētur z hmōi defectus fm illud aplī Ro. viij. Uiuificabit mortalia corpora vestra p inhabitantē spm̄ ei⁹ in vobis. sed vtrūq̄ fit fm ordinē diuie sapiētie cōgruo tpe. opz em̄ q̄ ad imortalitatē z ipassibilitatē glorie q̄ in xpo inchoata est. z p christū nobis acq̄sita pueniamus. cōformati pus passionibꝫ eius. vn̄ oportet q̄ ad tēp⁹ eius passibilitas in nr̄is corporibꝫ remaneat ad impassibilitatē glorie pmerendā cōformiter christo.

¶ Ad maiorē. remota cā remouef effectus. cōcedif. sed dico q̄ in naturalibꝫ z in agētibꝫ p necessitatē nature. etiā simul tpe cū remouef cā remouef effect⁹. sz vbi interueniet dispositio diuine puidentie pt fieri vt pus tpe remoueatur cā q̄̄ effect⁹. ppter aliq̄d melius eliciendū Ad minorē. si intelligaf q̄ remoto omi pctō p baptismū nō remoueatur hmōi defect⁹ in sua causa. negaf imo fm do. san. iij. p. q. lxix. ar. iij. baptism⁹ hz virtutē auferēdi penalitates pntis vite. Si aūt intelligaf q̄ nō simul tpe remouenf cū hō baptisaf. cōcedif. q̄z eius virtute auferenf hmōi penalitates a iustis in resurrectiōe. qn̄ hoc mortale induet imortalitatē. z hoc ppter ordinē diuine sapiētie. ppter spiritualē exercitiū z cōformitatē ad christū. vt D. hz in solone. quare negaf cōña. q̄z sunt effectus pcti ad min⁹ in fieri. Un̄ posset scdo dici ad maiorē. remota cā in esse z fieri. remouef effect⁹. verū. sed nō opz q̄ remota cā in fieri tm̄. z sic dicim⁹ in pposito fm ordinē diuine sapiētie. dicimus tn̄ q̄ remouēs pctm̄. remouet etiā defect⁹. sed nō eodem tempore. vt patuit

¶ Ad tertium dōm. q̄ in pctō actuali duo possumus cōsiderare. scz ipam substātiā act⁹. z rōnē culpe ex pte q̄dē substātie actus pt pctm̄ actuale aliquem defectū corporalē causare. sicut ex supfluo cibo aliq̄ infirmātur z moriunf. sed ex pte culpe puat grām q̄ daf homini ad rectificandū aīe actus. nō aūt ad cohibendū defectus corporales. sicut originalis iusticia cohibebat. z iō peccatū actuale nō causat huiusmodi defectus sicut originale.

¶ Ad maiorē. verū est q̄d dr de originali cōtracto nr̄o sz nō de originali origināte ade. q̄z tn̄ plus de volūtario vt patuit sup̄. q. lxxxi. ar. p. sed addo q̄ actuale aliorum ab adā solū ē corruptiuū boni psonal' demeritorie spūal. nullo⁹ se extēdētis ad cohibēdos defect⁹ corpales. sicut ē pctm̄ originale originās pncipalr pmi parētis. q̄d destruxit demeritorie donū. q̄d pseruabat etiā corp⁹ a dictis defectibꝫ. Ad minorē dico. q̄ pctm̄ actuale nō trāsmutat naturā corpis ad aliquē defectū scz corpalē. vera. rōe inordinatōis demeritorie. q̄z sic demeref solū subtractōem boni spūal. sz dico q̄ rōe act⁹ pctm̄ pt iducere defectū corporalē. sz psonalē tm̄. sz pctm̄ originale ade etiā rōe inordinatōis iduxit demeritorie puatiōez iusticie original' q̄ se extēdebat vsq̄ ad corp⁹. q̄re negaf cōña. Un̄ vult D. i ista solone. q̄z dnt̄ actuale nr̄m. z originale pserum ade. q̄z illud demeritorie solū destruit ptinēs ad aiam. aliud aūt etiā ptinēs ad corp⁹. De isto ar. in d. san. ij° sniaꝝ. distin. xxx. q. p. ar. p. et in capo. eadē dis. cōclone pma

¶ Utrū mors z hmōi defect⁹ sint hoi naturales

Ad sextū sic pcedif. Uidef q̄ mors z huiusmodi defectus sint hoi naturales. corruptibile em̄ z incorruptibile differūt genere. vt dr in. x. metaphy. sz hō est eiusdē generis cū aliis aīalibꝫ q̄ sunt naturalr corruptibilia. g̃ hō est naturalr corruptibilis. ¶ P. oē q̄d est cōpositū ex cōtrariis est naturalr corruptibile. q̄si habens in se cām corruptōis sue. sed corpus humanū est hmōi. g̃ est naturalr corruptibile. ¶ P. calidū naturaliter cōsumit humidū. vita aūt hois cōseruaf per calidū z humidū. cū igif opatōes vite expleanf per

actū caloris naturalis. vt dr in .ij. de aia. videtur q mors z huiusmodi defectus sint homini naturales. ¶ Sz ɔ̄. qcqd ē hoi naturale de⁹ in hoie fecit. sz de⁹ mortē nō fecit. vt dr sap. pmo. g mors nō est hoi naturalis. ¶ Pr. id qd est fm naturā nō pōt dici pena nec malū. q: vnicuiqz rei est ɔueniēs id qd est ei naturale sz mors z hmōi defect⁹ sunt pena pctī originalis. vt sup dictū est. g nō sunt hoi naturales ¶ Pr. materia pportionat forme z qlibet res suo fini. finis āt hois est beatitudo ppetua. vt sup dictū est. forma etiā hūani corpis est aia rōnalis q est incorruptibilis. vt in pmo habitū est. g corpus hūanū est naturaliter incorruptibile.

e.v. · Ii i pemlo z q.v.ar.v. · q.lv.ar.vi.

¶ Hic vltimo qrit de qdā dubio incidēte ex dicts. an videlz cū eo qd dictū ē. q: hmōi defect⁹ sunt penales. stet q sint naturales z ecōtra. Vn pma facie esse naturale nō videt ɔpossibile penalitati. ¶ Nota pmo p fundamēto dicendoz. q q: imortalitas ipassibilitas z hmōi puenissent hoi solū ex dono diuino gratuito. in naturalibz āt cōsideratus nō est nisi mortalis z passibil simplr rōe corp⁹. iō pbz (qs latuit illa collatio diuini doni z pma istitutio humane nature quā nos ex fide nouim⁹) nulo⁹ admisissent hmōi defect⁹ nisi sub rōe defect⁹ natural. sz q: id qd seqt subtractiōem alicu⁹ gratuiti doni factā pter pctm. ctiā hz rōez pene. iō theolog⁹ dr hmōi defect⁹ puenientes in natura sic instituta a deo pter subtractōem originalꝭ iusticie pter pctm factū hr̄e rōnē pene. vn si hō esset ɔdit⁹ in puris naturalibz essent solū defect⁹ naturales. sz iā de facto. q: fuit institut⁹ integer z imortal. iō hz rōnē pene. D. aūt san. in h art. solū ōn dit de hoie in naturalibz accepto. an sit mortal vel imortal. ita q hmōi defect⁹ sint naturales hoi sibi relicto in naturalibz. vel an ex natura ɔueniat sibi aliq icorruptibilitas z imortalitas. relinqt eni D. notū ex ar. pce. q defect⁹ illi sint penales solū fm institutōem nature a deo factā. Jā pbo qrit an sint naturales hoi sibi relicto. ¶ Nota scdo. q aia rōnal q est forma hois aliqd hz cōe cū oibz formis z in aliq differt. hz eni cōe cū oibz formis qd est pncipiū ipi⁹ esse tanqz rō essendi. Est eni rō essendi z existendi ipi hoi. z fm h ɔuenit sibi esse tanqz q a qd est. sed differt ab oibz formis materialibz qd ipm esse ɔuenit sibi tanqz ei qd est. esse eni q hō est. pri⁹ ɔuenit aie rōnali nō solū vt q sz vt qd est qz hoi ɔposito. a qs aūt formis ɔuenit solū pmo vt quo sz ipis ɔpositis prius vt qd. Et rō est. q: esse aliaz nō pt p formā sustentari sz p ɔposita. quia forme sunt dependētes a ɔpositis. secus de aia rōnali q nō dependet a cōposito. z in h cōueniut aia rōnalis cū angelis. differūt tn in h. q est ratio subsistendi ɔposito qd non ɔuenit angelis. Adde aūt istis. q aia rōnalis est p naturā imortalis. z q trahat secū idē ee qd prius cōmunicauit toti ɔposito. z nunc clare sequit. q homo ex pte forme sue. scz aie rōnalis hz aliquā imortalitatē fm aptitudinē. quā tn aia sufficienter prestare nō potest toti sine aux lio diuino. z sic pz quare naturaliter hō rōne forme hz imortalitatē. ¶ Nota tertio post d. san. in de malo q. v. ar. v. vbi determinat hāc eandem questionē. q iuxta 2ᵐ phy. naturale dic f dupliciter. Vno modo id qd hz naturā sicut naturalia corpora. Alio mō dicit naturale quod ɔsequit naturā tanqz fm naturā existens sicut dicit q ferri sursum est naturale igni. z sic intelligit titulus questionis. an hmōi defectus sint hoi naturales. i. seqnt naturā hois. z cū natura vt ibi dē habet diuidatꝭ i formā et materiā pt intelligi an ɔueniāt z sequāt formā vel materiā hois. natura tn etiā dr virtus pticularis z vl'is.

Rn̄deo dicēz. q de vnaqqz re corruptibili duplr loq possum⁹. vno° fm naturā vl'em. alio° fm naturā pticularē. Natā qdē pticularꝭ ē ppria virt⁹ actiua et ɔseruatiua vniuscuiusqz rei. z fm hāc ois corruptio z defect⁹ est ɔ̄ naturā. vt dr in .ij. de celo. q: hmōi virt⁹ intendit esse z ɔseruatōem eius cui⁹ est.

¶ Doc. in h corpe sic pcedit. pmo pmittit qndā ɔclōnem pambularē generalē. Scdo subiūgit respōsiuā. ibi. Sz q: z ipa. Tertio satis facit ex his obiectis tā in oppositū qz in ɔtrariū. ibi. Tres āt pdic zc. Circa pnū pmo formāt quādam conclōnem preambularē bimembrē fm vnā distinctōem quā pmittit. Scdo eandē declarat duabus alijs ɔclōnibz. quaz pmā psequit. ibi. Nō quidē fm zc. scdam. ibi. Et qnus zc. Distinctio g est. de re corruptibili duplr loq possum⁹. Vno mō fm naturā vl'em Alio mō fm natura pticularē. z D. pmo psequit secūdū membrū. natura pticularis est ppria virt⁹ actiua z ɔseruatiua vniuscuiusqz rei. natura sz° vl'is est virtus actiua in aliquo pncipio vniuersali nature. puta in aliq celestium corpoz vel alicu⁹ superioris substātie. fm q de⁹ etiā a qbusdā dicit natura naturās. Cōclo gnālis pambularis Secūdū naturā pticularē. ōmis corruptio z defect⁹ est ɔ̄ naturā. sz fm naturā vl'em corruptiones z defectus rerū sunt naturales. Hu⁹ ɔclōnis pmo ponit z pbat pmā ptem. scdo scdam. ibi. Natura vero vl'is zc. Prima ergo ps pbat auctoritate z rōne. auctoritate scdi de celo. rōne tali. Natura pticularis fm dicta est ppria virtus actiua et ɔseruatiua vniuscuiusqz rei. sz hmōi virt⁹ intēdit eē z cōseruatōem ei⁹ cui⁹ est. g corruptio z defect⁹ est ɔ̄ eā. Et pz ista ɔclo ad sensum. q: qliter res qntūcūqz minima resistit corrumpentibus z nitit quoad pōt se ɔseruare. Cōclo.

Consequenter cum dicit.

¶ Natura sz° vl'is est virtus actiua in aliq vniuersali pncipio nature puta in aliq celestiū corporū vel alicui⁹ superioris substātie. fm q etiā de⁹ a quibusdā dr natura naturās. q qdem virtus intendit bonum z ɔseruatōnem vniuersi ad qd exigit alternatio gnationis z corruptōnis in rebz. z fm hoc corruptōes z defectus rerū sunt naturales.

¶ Ponit z pbat secūdā ptem ɔclōnis pmitten pmum mēbrū pdicte distinctōis. z arguit sic. Natura vl'is intendit bonū z ɔseruatōez vniuersi. sz ad h bonū exigit alternatio gnatiōis z corruptōis in rebz. g ɔ° ps sz°a. ¶ Nota post d. san. p. p. q. xlvij. ar. p. et. ij. q: bonū vniuersi psistit in gradualitate rez diuersimode diuinā bonitatē repsentātiū. ideo ad eius bonū exigit vt aliq creature pticipent diuinā bonitatē amissibilr z alie inamissibiliter. et patet hec ratio. vide de hoc etiā pma p. q. xxij. arti. iij.

Consequenter ibi.

¶ Non quidē fm inclinatiōem forme q est pncipiū essendi z pfectionis. sz fm inclinatiōem materie que pportionabiliter attribuit tali forme fm distributionē vniuersalis agentis.

¶ Declarat pdictā ɔclōē. quo ad secundā ptem. z est talis ɔclo pme explicatiua. Corruptōes z defectus sunt naturales fm naturā vl'em. nō quidē fm inclinatōem for

me sed ſm inclinatiōem materie. id est natura vl'is agit ⁊ mouet ad corruptiōem rei pticularis nō mediante forma sed mediante materia q̄ alterata ⁊ indisposita pro forma abijcit forma ipa ⁊ res corrūpit. Probat ɔclo quo ad p̄mā pte. scd̄m inclinatiōem res hꝫ esse ⁊ pfectiōem. igit natura vl'is nō est p̄ncipiū corruptiōnis ⁊ defect⁹ mediante forma. Conseq̄ntia clara. Añs notū. qꝛ forma dat esse ⁊ oīmi forme ɔuenit esse existendi p̄ncipiū. vñ ⁊ nihil corrūpit nisi p h q forma seperat a materia. signū ē g̃ q ee ē a forma. Scd̄a ps pbat. materia ꝓportionabilr attribuit forme ſm distributiōem vl'is agentis. ſꝫ tale agens alicui forme (scꝫ rei corruptibilis) attribuit materiā ɔpositā ex ɔtrarijs. igit ex tali materia orit corruptio. vñ vult D. q alicui forme .s. celesti de⁹ attribuit materiā absq̧ ɔ̄rietate et p̄uatiōe. ⁊ talis res est incorruptibilis. sed q̇busdā formis tribuit materiā subiectā p̄uatiōi ⁊ ɔ̄rietati. ⁊ tunc ex tali materia ɔsurgit corruptio. Deinde cū dr.

¶ Et q̄uis omis forma intendat ppetuū esse q̄tū pt. nulla tñ forma rei corruptibilis pt asseq̇ ppetuitatē sui p̄ter aiam rōnalem. eo q ipa nō est subiecta oīno materie corporali sicut alie forme. q̇nimo hꝫ ppriā opatiōem imaterialē. vt in p̄mo habitū est. vñ ex pte sue forme naturalior est hoi icorruptio q̄ alijs reb⁹ corruptibilib⁹.

q. lxxvi. ar. p̄ ad q̄rtū.

¶ Deducit secūdā ɔclōnē declaratoriā ɔpatiuā ⁊ explicatiuā p̄dicte ɔclōnis p̄ambularis (in q̄ habet. q res nō hꝫ corruptiōeꝫ. imo icorruptiōeꝫ ex pte forme) Ex pte forme sue naturalior ē hoi icorruptio q̄ alijs reb⁹ corruptibilib⁹. Probat ɔclo. q̄uis ois forma itendat ppetuū eē q̄tū pt. nulla tñ forma rei corruptibil' pt asseq̇ ppetuitatē sui p̄ter aiam rōnalē. g̃ ɔclo vera. ɔña clara. qꝛ si forma hominis est ppetua. alie nō. bñ seq̇t ɔclo. Añs pꝫ. qꝛ ipa sola .s. inter oēs formas reꝝ corruptibiliū nō est subiecta oīno materie corpali sicut alie forme. igit añs veꝝ. Tenet ɔña. qꝛ si alie sunt subiecte tūc dependēt a materia corpali. ⁊ p ɔñs nō pñt ab ea separi. ſꝫ materia indisposita corrūpunt. Illud primū assumptū pꝫ. qꝛ aia rōnalis ⁊ sola hꝫ ppriā opatiōnē imaterialē. vt patet p̄. p. q. lxxvi. ar. p̄. ad q̄rtū. igit sola nō est subiecta in opando. ⁊ p ɔseq̄ns in essendo materie corpali.

Conclo

¶ Sed qꝛ ⁊ ipa hꝫ materiā ex ɔtrarijs ɔpositā ex iclinatiōe materie seq̇t corruptibilitas in toto. ⁊ ſm hoc hō est naturalr corruptibilis ſm naturā materie sibi relicte. ſꝫ nō ſm naturā forme.

¶ Hic ɔ̄fir D. formalr rūdet ad q̄sitū tali ɔclōne responsiua. Hō est naturalr corruptibilis ſm naturā materie sibi relicte ſꝫ nō ſm naturā forme. Scd̄a ps patuit ex p̄cedēti ɔclōne. qꝛ forma sua est aia rōnalis. ſꝫ illa q̄tum esset ex se daret esse ppetuū ⁊ ipa est ppetua. igit ⁊c. Pria ps pbat. qcq̇d hꝫ materiā ɔpositā ex ɔ̄rijs. h est naturaliter corruptibile (p naturā vlem) ſm materiā sibi relictā. ſꝫ hō est hmōi. igit ſm inclinatiōem materie seq̇t corruptibilitas in toto. ⁊ notāter in toto. qꝛ in hoie aia nō destruitur. destruit eñ vnio ei⁹ ad materiā ⁊ tot⁹ hō. Maior est vna maxima apd̄ phm. dr āt notāter materiā sibi relictā. qꝛ pt fieri vt res naturalr corruptibilis diuina virtute reddat p grām incorruptibilis. vt possit nō mori. sicut de facto fuit in p̄mis parentibus. Minor de se nota.

Cōclo r̄n̄si.

¶ Tres āt p̄ne rōnes ꝓcedūt ex pte materie. alie ho tres ex pte forme. Vñ ad eaꝝ solonē ɔsiderādū est q forma hois q̄ ē aia rōnal' ſm suā icorruptibilitatē ꝓportionata ē suo fini q̇ est btitudo ppetua. ſꝫ corp⁹ hūanū qd̄ ē corruptibile ſm suā naturā ɔsideratū q̇dāmodo ꝓportionatū ē sue forme ⁊ q̇dāmodo nō. Duplex eñ ɔditio pt attēdi in aliq̄ materia. vna scꝫ quā agēs eligit. alia q̄ nō ē ab agente electa. ſꝫ ē ſm ɔditiōeꝫ naturalē materie. sicut faber ad faciēdū cultellū eligit materiā durā ⁊ ductilē q̄ subtiliari possit vt sit apta incisioni. ⁊ ſm hāc ɔditiōem ferrū est materia ꝓportionata cultello. ſꝫ h q ferꝝ sit frangibile ⁊ rubiginē ɔtrahēs ɔseq̇t ex naturali dispōne ferri. nec h eligit artifex in ferro. ſꝫ magis repudiaret si posset. vñ hec dispō materie nō ē ꝓportionata intētioni artificis nec itentiōi artis. Silr corp⁹ hūanū est materia electa a natura q̄tū ad h q ē tpate ɔplexionis. vt possit eē ɔueniētissimū organū tact⁹ ⁊ aliarū virtutū sensitiuaꝝ ⁊ motiuaꝝ. ſꝫ q sit corruptibile h est ex ɔditiōe materie. nec ē electū a natura q̇n potius natura eligeret materiā icorruptibilē si posset. ſꝫ de⁹ cui subiacet ois natura in ipa institutiōe hois suppleuit defectū nature. ⁊ dono iusticie originalis dedit corpi icorruptibilitatē q̄ndā. vt in p̄rio dictū est. ⁊ ſm h dr q de⁹ mortē nō fecit ⁊ q mors est pena peccati. Vñ pꝫ responsio ad obiecta.

q. xcvij. ar. p̄.

¶ In hac vltima pte hui⁹ cor. D. satis facit sub breuib⁹ obiectis argumētis tā in ɔ̄riū. ⁊ p̄ma tria in oppositū soluta relinq̇t ex dictis. alia tria in ɔ̄riū magis declarat p seq̄ntia. ſꝫ vt magis pateāt. dicam⁹ ex D. ad singla. et p̄mo ad argumēta in oppositū. deiñ ad alia in ɔ̄riū.

¶ Ad p̄mi maiorē. Corruptibile ⁊ incorruptibile dr̄ñt gn̄e. dico q corruptibile ⁊ incorruptibile p naturā. vt pꝫ p̄. p. q. xcvij. ar. p̄. ad p̄m. qꝛ videlꝫ vnū hꝫ naturalr naturā cui annexa est p̄uatio ⁊ q̄ est sub ɔtrarietate. alteꝝ vero nō dr̄ñt gn̄e physico. ſꝫ nō opꝫ q gn̄e logico distinguāt. vt solet dici. x. metaphy. sumit eñ gen⁹ phicū ſm esse. logicū aūt ſm intētiōeꝫ aliquā vniuocā ⁊c. Ad minorē. hō ē eiusdē gn̄is cū alijs aialib⁹ q̄ sunt naturalr corruptibilia. ɔcedit qd̄ est tñ eiusdē gn̄is logici ꝓpinq̇ ⁊ eiusdē gn̄is physici. g̃ est naturalr corruptibilis. veꝝ ex pte materie sibi relicte. ¶ Nota circa minorē. q vnitas gn̄is logici nō infert vnitatē gn̄is physici nisi intelligat de gn̄e logico ꝓpinq̄ ⁊ imediato. nā ɔstat corpa celestia ⁊ hoieꝫ esse vni⁹ gn̄is logici. ⁊ tñ vnū est corruptibile aliud icorruptibile. ſꝫ in materialib⁹ q̇n sunt vni⁹ gn̄is logici ꝓpinq̇. tūc seq̇t et vnitas gn̄is physici. quia in talib⁹ genus sumit a materia. si g̃ vni⁹ gn̄is ꝓpinq̇ qd̄ req̇rit materiā. ideo ⁊ vnitas physica gn̄is seq̇tur.

¶ Ad scd̄ꝫ. maior vera. p̄sertiꝫ si ɔpositū ex ɔ̄rijs nature sue relinq̇t tūc ē corruptibile q̄si hn̄s in se cām corruptiōis sue. qꝛ virtus actiua cīti q̇n q̧ aliq̇d ɔtrarioꝝ faciet alius p̄dominari. ⁊ sic seq̇t actualis corruptio. Minor ɔcedit. ⁊ ɔseq̄ns iuxta p̄mā pte ɔclōnis infertur. qꝛ corpus humanū est naturalr corruptibile. ⁊ est h scd̄m in substātia D. sanc. argumentū in cor. p q̄rta ɔclōne.

¶ Ad tertiū. maior ɔcedit q̇n fit excessus in illis q̄litatib⁹. ɔcedit ⁊ minor. ⁊ p ɔñs q sint naturales rōne corporis mixti ⁊ ɔpositi ex ɔtrarijs. ¶ Nota circa h difficultatē quā tāgit Capolus in p̄nti materia in. q. dis. xxx. cō

clasione h. vbi laborat in solonib⁹ ad saluā dā actionē ꝯi
rioꝝ in se. stante positiōe q̄ dt elemēta solū manere ꝓtualr
in mixto. qꝛ Capolus sequēs pncipiū suū. s. ꝙ forme ꝯrie
in esse remisso pnt ee simul in eadē pte materie. ponit qli
tates ꝯrias manere sil' in q̄litate media in ee ꝯtracto. ꝛ sic
qñqꝫ vnā p ag ens extrinsecū fortificari ꝛ aliaꝫ destru. pt
etiā vna q̄litas ꝯsumere aliā sibi nō ꝯriā. vt calidū humi
dū. vt ibidē oñdit ꝛ qdē de scđo nō est q̄stio apd Tho
mistas. sꝫ de pmo. Vñ alij dicerēt nō admittentes ꝯpos
sibilitatē formaꝝ ꝯriaꝝ. etiam in esse remisso ꝙ in q̄litate
media nō seruat actu aliq̄ q̄litas elementoꝝ. ꝛ est talis q̄
litas extensa p totū corpus. ꝛ qꝛ ꝯtingit corpa mixta (p
sertim viuentia) habere diuersas operationes. ideo oportet
in coꝝ membris esse diuersas dispōnes deseruiētes illis
diuersis opatōib⁹. sicut pꝫ ꝙ cor est calidū ꝛ cerebrū frigi
dū ꝛ carnes humide ꝛ ossa sicca. ꝛ sic de alijs. pt igit' mē
brū calidū calefacere mēbra q̄ debent ee frigida cū ꝛ ab
extrinseco possint calefieri. ꝛ sic seq̄t indispō corpis ꝛ sol
uit' debita armonia ꝛ corrūpit' aial. dato ꝙ in eadē parte
mixti nō sint naturalr ꝯtrarie q̄litates. in mixꝭ ār nō ha
bentib⁹ ptes organicas ꝛ sic diuersas pt q̄litas mixtional'
debita tali corpi alterari ꝛ variari ab extrinseco. ꝛ sic res
tandē corrūpet'. Vñ etiā fm ꝯmentatorē si elementa ꝯce
dant' manere in mixto fm esse remissum nō seq̄t' formas
ꝯtrarias ee in eodē adeq̄to subiecto. qꝛ in mixto ꝓpriū
subiectū caloris est ignis ꝛ ꝓpriū subiectū frigoris ē aqua

☞ Ad argumentū in ꝯtrariū pmū ad maiorē. q̄cqd
est naturale hoi deus in eo fecit. ꝯcedit'. saltē fm pncipia
naturalia. Dico tñ. ꝙ de⁹ pt supaddere nature aliqd gra
tuitū p qd naturale cohibeat'. ita ꝙ q̄uis esset ex pncipijs
nature haberet illud sꝫ ex dono dei naturalis effect⁹ defe
ctiuus phibet'. stant eñ sil' mortale p naturā ꝛ immortale
p grām. sꝫ nō stent simul mortale p naturā ꝛ imortale p
naturā. Ad minorē. deus mortē nō fecit ad hūc sensum.
quia creauit hoiem potentē nō mori. ꝙ donū originalis
iusticie ꝯseruatū. fecit tñ hoiem mortalē p pncipia nature
sibi relicta. Scđo. deus mortē nō fecit naturā humanaꝫ
instituendo. tñ p accidēs mortē fecit pctm̄ hois puniēdo.
vel deus mortē nō fecit in institutōe nature suspendēdo ꝛ
q̄si p donū gratuitū cohibendo pncipia nature ne defice
rent ꝛ caderet in mortē. tñ post pctm̄ illud donū in penaꝫ
pcti subtraxit ꝛ sic mortē inflixit p accñs remanēdo iuste
phibens mortē. vnde mortē nō fecit naturā instituēdo ꝯ
mortē inflixit indirecte sub ratione pene iuste. pctm̄ puniē
do. Negat' aūt ꝯseq̄ntia. ꝙ mors nō sit hoi naturalis fm
naturā sibi relictā. sꝫ pbatur ꝙ nō ꝯuenit hoi fm donum
gratuitū in qua conditus fuit.

¶ Ad scđm maiorē. id qd est fm naturā nō pt dici
pena nec malū. Vē fm ꝙ natura in suis naturalib⁹ tñ
ꝯsiderat'. pōt tñ fm naturā ꝯuenire sub rōne defect⁹. Si
aūt id qd ꝯuenit nature sibi relicte naturalr ꝯparet' ad eā
vt a deo institutā taliter vt naturale posset nō ꝯuenire qd
ex culpa sua amittit. Negat' maior. Minor ꝯcedit'. ꝙ isꝫ
pena pcti originalis. vt patuit ar. v. sꝫ sunt pena nō natu
re fm dispōnem materie sibi relicte. sꝫ pena hoi in iusticia
originali instituto. q̄re negat' ꝯña. qꝛ illi defect⁹ absolute
loquēdo essent nales sꝫ nō de facto. qꝛ sic instituta nāa
vt mortē non haberet sunt penales. ita vt possim⁹ dicere.
ꝙ essent oino nales ꝛ nō mali vl' culpabilr vl' pena nisi
esset sic instituta. vt illi naturales defect⁹ nō haberēt locū.
Vñ Scot⁹ in. ij. dis. xxix. in vna solone de passionib⁹ ꝛ de
Scotus. fectib⁹ hmōi dicit. ꝙ sꝫ hoi in puris naturalib⁹ essēt inuo
luntarie. voluntate naturali. nō tñ pene. nā ꝯtra inclina
tionē bonus est mori. ꝛ tñ illa nō est sibi pena. si dr dicas
inuolūtarium. qꝛ ꝯtra actū voluntatis. dico ꝙ nō fuisset
pena inuolūtaria volūtati existenti in puris naturalibus.
si eñ ipa voluisset naturā suā habuisse ꝯditionē supnatu
ralē peccasset. Hec ille. Vbi pꝫ. ꝙ defectus hmōi essent
tm̄ naturales. nunc sunt penales cū h. Et solones horū
duorū argumētoꝝ tangit D. in lra. ibi. Sꝫ de⁹ cui subia
cet omis natura ꛫ. vsqꝫ in finem.

¶ Ad tertiū maiorē. dico. ꝙ materia ꝓportionat' forme
fm ꝯditōem p quā respicit formā ꝛ quā agēs in materia
digit. sed nō oꝫ ꝙ ꝓportionet' sibi fm ꝯditōem natura
lē materie q̄ p se intentā ꝯditōem ꝛ dispōnem materie cō
comitat' pter intentionē nature pticularis ꝛ forme. vt de
darat D. p exēplū in artib⁹ de materia cultelli. dare in lit
tera. Et dico. ꝙ ꝯditio corpis hūana p se respicies aiam
ex intentōe nature est vt corpus sit tpate ꝯplexionis max
ime reductuꝫ ad mediū mixtionis q̄litatū vt sit ꝯueniēs
organū tact⁹ ꝛ eo mediāte alioꝝ sensuū quib⁹ aia rōna
lis iuuat' ad ꝯgnitōem intellectiuā a sensibilib⁹ mendicā
dā. vt hꝫ d. san. p. pte q. lxxvi. arti. iij. sed corruptibilitas
corpis est ꝯditio ꝯsequēs intentā dispōnem. qꝛ necessario
oē mixtū est corruptibile ꝛ si fieri posset corp⁹ ꝯueniēter
dispositū p sensib⁹ sine corruptibilitate natura poti⁹ eli
gisset. sꝫ h nō est nature possibile. sꝫ de⁹ suppleuit ꝛ restrin
xit illā naturālē corruptibilitatē p donū gratuitū. Mi
nor. finis hois est beatitudo ppetua. ꝯcedit'. sed finis su
pnaturalis. ꝛ dico ꝙ aia rōne ppetuitatis illi beatitudini
ꝓportionata ē. qꝛ ꝛ ipa est ppetua. Et dico. ꝙ etiā hō fuit
ꝓportionabilr in ppetuitate a deo institutus. qꝛ ꝛ ipe po
tuit esse ppetuus. Vltra ꝯcedit'. ꝙ aia rōnalis ē icorrup
tibilis. sꝫ tñ huic p natura nō est corpus hūanū sibi relic
tū ꝓportionatū quo ad ppetuitatē. sꝫ tm̄ quo ad ꝯditio
nē intentū a natura. Negat' aūt ꝯña. ꝛ rō patuit. qꝛ nō se
quit'. aia est incorruptibilis. igit' ꝛ corp⁹ naturalr. qꝛ in h
nō est ꝓportio aie ꝛ corpis sed q̄tū ad id qd est intentū a
natura ꛫ. ¶ Nota aūt ꝙ d. san dt. ꝙ aia rōnalis fm suā
incorruptibilitatē ꝓportionata est suo fini qui est beatitu
do ppetua. Dicit' notāter fm suā incorruptibilitatē. nā
fm capacitatē ꝓpinquā ꝛ ꝓtutē eius ꝯsequutiuā nō est be
atitudini ppetue supnaturali ꝓportionata. vt patuit sup
q. v. sed tñ videt' p naturā imortal' ꝛ ppetua ꝛ sic ꝓporti
onata fm duratiōem q̄uis nō eiusdem rōnis in speciali.
tñ in perpetuitate in ꝯmuni. licet nō fm ꝓtutez ꝯsequuti
uā ꛫ. ¶ Nota etiā. ꝙ oēs tres rōnes ad oppositū ꝓce
dunt ex pte materie sibi relicte. sꝫ inter tres post oppositū
psertim tertia ꝓcedit ex pte forme. ꛫ qd habet' in lra in no
tabili ē p solone hui⁹ tertij specialr vsqꝫ ibi. Si de⁹ cui ꛫ.

¶ Questio. lxxxvi. de macula pcti.

Deinde considerādum est de macula pec
cati. Et circa hoc querūtur duo. Primo
vtrū macula aie sit effectus pcti. Scđo.
vtꝝ remaneat in aia post actū pcti.

¶ Juxta statutū ordinē questione pcedenti. Doc. san.
ꝯsequenter determinat de alio effectu peccati. scꝫ macula
aie. ꛫ pꝫ ordo ad pcedentem questionē. qꝛ in pcedēti de
terminat' de effectu peccati q̄ respicit totā naturā. macu
la aūt solā aiam. Et pterea. macula vt patebit ē funda
mentū reat⁹ de q̄ in ꝯsequēti. ideo pri⁹ de macula q̄ reatu.
D. aūt in hac questiōe duo facit. pmo oñdit' maculā eē
effectū pcti ar. p. Scđo determinat dubiū iadēs ar. ij.

¶ Utrū macula aīe sit effectus peccati.

A

AD p̄mū sic p̄cedit̄. Uidet̄ q̄ pctm̄ nō cau-
set aliquā maculā in aīa. natura eñi supe-
rior nō p̄t inq̄nari ex tactu nature inferio-
ris. vñ radius solaris nō inq̄nat̄ p tactuȝ
corpoȝ fetidoȝ. vt Aug. dr̄ in libro ꝯtra q̄nq̄ here-
ses. ſȝ aīa hūana est multo ſpioris nature q̄ res cō-
mutabiles ad q̄s peccādo ꝯuertit̄. ḡ ex eis maculā
nō ꝯtrahit peccādo. ¶ P̄. pctm̄ est p̄ncipalr̄ in vo-
lūtate. vt sup̄ dictū est. voluntas āt est in rōne. vt dr̄
q lxxiij. ar. v. et. vj. in. iij. de aīa. sed rō siue itellectus nō maculat̄ ex ꝯsi-
deratōne quarūcūq̄ ſȝ magis p̄ficit̄. ḡ nec volūtas
ex peccato maculat̄. ¶ P̄. si pctm̄ maculā causat. aut
macula illa est aliq̄d positiue. aut est p̄uatio pura. si
sit aliq̄d positiue nō p̄t esse nisi dispositio vel habi-
tus. nihil eñi aliud videt̄ ex actu causari. dispositio
aūt z habit⁹ nō est. ꝯtingit eñi remota dispōne vel
habitu adhuc remanere maculā. vt p̄ȝ in eo q̄ pec-
cauit mortalr̄ p̄digalitate. z postea transmutat̄ mor-
taliter peccādo in habitū vitij oppositi. nō ḡ macu-
la ponit aliq̄d positiue in aīa. Silr̄ etiā nec est p̄ua-
tio pura. q̄r oīa pctā ꝯueniūt ex p̄te auersionis z p̄-
uatōis gratie. seq̄ret̄ ḡ q̄ oīm pctoȝ esset vna macu-
la. ḡ macula nō est effectus pcti. ¶ Sed ꝯtra est qđ
dicit̄ eccl̄. xlvij. Salomoni dedisti maculā in gloria
tua. et eph. v. Ut exhiberet sibi gloriosam ecc̄liam
nō habentē maculā aut rugā. z vtrobiq̄ loq̄t̄ de ma-
cula peccati. ḡ macula est effect⁹ peccati.

¶ Hic querit̄ p̄mo an pctm̄ causet maculā in aīa. vt
aūt intelligat̄ q̄d nois z q̄d rei. ipius macule op̄tet p̄mo
tare quid senserit Scotus z quid videat̄ iniuste iposuisse
d. san. Scotus igit̄ vult in. iiij. dis. xiiij. q. p̄. q̄ nihil reale
absolutū vel relatiuū est in aliq̄ cessante omi actu pcti a q̄
ille dicat̄ peccator. z post multa infert tale corollariū. ni-
hil aliud est post actū pcti cessantē offensa macula z rea-
tus nisi ista relatio rōnis. s. ordinatio ad penā q̄ vt est dis-
conueniēs ipi aīe dr̄ eius macula. sicut p oppositū pulchri-
tudo. vt aūt est obligatio formalr̄ ad illā penā. dr̄ reat⁹.
et vt est actus diuine volūtatis in qua est tota illa realis-
tas p quē actū ordinat̄ ad talē penā dicit̄ offensa. Hec il-
le. Post multa alia q̄ pat̄ valēt z copiose examināt̄ a Ca-
preolo in. iiij. dis. xiiij. q. p̄. circa tertiā ꝯclonem. q̄ si Sco-
tus voluit iponere d. san. q̄ ip̄e ponat post actū pcti rema-
nere maculā q̄ dicat aliq̄d reale positm̄. puta habitū aut
dispōnē de gn̄e q̄litatis sicut ip̄e ibidē ꝯtra h̄ arguit. vel
q̄ sit relatio realis male iposuit d. san. et false intellexit. vt
eñi h̄ ad tertiū patebit. macula nō est aliq̄d positiuū rea-
le nec dr̄ vt ip̄e arguit carentiā rectitudinis i actu. ſȝ ipor-
tat p̄uatōem gr̄e nō q̄mocūq̄ ſȝ p̄uatōem gr̄e ex iordina-
to actu causatā z q̄si habitualē auersionē aīe a deo. deficit
q̄q̄ Scot⁹ in h̄ q̄ dr̄ maculā z reatum q̄ est obligatio ad
penā esse idē. imo f̄m d. san. in. ij. dis. xlij. in expōne lr̄e. ma-
cula est mediū inter actū pcti z reatū q̄si effect⁹ ipi⁹ actus
et fundamētū reat⁹. Hec ille. Tū etiā scđo. nō sunt idem
respectus. q̄r macula dr̄ q̄d p̄uatiuū. reat⁹ āt respectū rō-
nis. tū q̄r reatus (aliq̄s saltē) remanere p̄t deleta macula
pcti. sicut p̄ȝ in ꝯtrito q̄ nō dū plene satisfecit. Ex eodē p̄-
bat̄ q̄ nō sit idē reatus z offensa. q̄r ablata offensa z recu-
perata gr̄a z dei amicitia p̄t remanere aliq̄s reat⁹ saltē ad
penā t̄palē. ſȝ nō eternā. q̄re nō sunt idē respect⁹ rōis ma-
cula reat⁹ z offensa. deficit z i h̄ q̄ dr̄ talē respectū q̄ est rea-
tus p̄se inesse ex actu diuini itellect⁹ vl̄ diuine volūtat̄.
q̄r si nullo mō exigit̄ ex p̄te act⁹ peccātis z ex natura ob-
iecti circa qđ peccat tūc nō magis ex natura rei esset reus
adulter q̄ dei amator sup̄ oia qđ est falsum. In hoc tn̄
ꝯcordam⁹ cū ip̄o. q̄ ille reatus est relatio rōnis. quia res-
pectus entis ac nō ens. videlȝ obligatio ad penā futurā
nondū existentē. ſȝ habeat fundamētū reale ex p̄te peccā-
tis z nō dependet tm̄ ab intellectu. vt Scot⁹ dicit. ſȝ etiā
a re. Pōt eñi etiā relatōes rōnis. habere q̄nq̄ fundamē-
tū reale sicut identitas eiusdē ad seipm̄ hȝ p fundamē-
to vnitatē materialē realē. vt p̄ȝ apud metaphy. sic defor-
mitas actus z indignitas agentis p̄supposita diuina le-
ge z ordinatōe sunt realr̄ causa. q̄re ille sit obligat⁹ ad pe-
nā. z p̄terea nō dicim⁹. q̄ ille respect⁹ rōnis. sc̄ȝ reatus sit
id quo aliq̄s formalr̄ dicit̄ peccator transeūte actu pecca-
ti. sed pot⁹ pctm̄ p̄sens. aut p̄teritū. manens tn̄ in suo ef-
fectu. puta inequalitate vl̄ macula aut offensa. Et aduer-
te circa ista q̄ relatio rōnis ꝯsequit̄ actū voluntatis ratio-
nis. imo z actū exteriorē sicut fundamentū. vt patebit p̄.
p̄te q. xxviij. ar. p̄. nimirū ḡ si reatus ꝯsequat̄ actū pecca-
ti fundamētaliter. z quasi habitualiter. licet in intellectu
eñi habeat esse actu zc̄. Ex his omibus p̄ȝ. quid macula.
q̄r est p̄uatio habitualis gratie causata ex carentia recti-
tudinis in actu vel ex actu inordinato. His notatis vi-
dendum est de articulo.

¶ Rñdeo dicēdū. q̄ macula p̄prie dr̄ in corporali-
bus q̄n aliq̄d corpus nitidū p̄dit suū nitorē ex con-
tactu alteri⁹ corporis. sicut vestis z auȝ z argentū z
aliud hmōi. In reb⁹ āt spiritualib⁹ ad silitudinē hu-
ius oportet maculā dici.

¶ Conclo rñsiua quā D. intendit in h̄ corp̄e est ista.
Peccatū causat maculā in aīa. Probat̄ ꝯclusio. Quicū-
q̄ peccat (mortalr̄ sc̄ȝ) adheret reb⁹ aliq̄b⁹ z eas tāgit ꝯ- Cōclo rñs.
tra lumē rōnis z diuine legis. z p ꝯñs inducat detrimen-
tū nitoris naturalis luminis z gratuiti. ſȝ detrimētū ni-
toris ex tali ꝯtactu p̄ueniēs macula aīe metaphorice dr̄.
igit̄ pctm̄ mortale causat maculā. Hui⁹ rōis D. p̄mo p̄-
bat minorē. scđo maiorē. ibi. Hȝ aūt aīa zc̄. Tertio ip̄aȝ
formalr̄ minorē subsumit. ibi. Vñ ip̄m zc̄. Minor p̄o p̄-
bat̄ in reb⁹ spiritualib⁹ op̄tet accipere maculā ad silitudi-
nē macule in corp̄alib⁹. sed in corp̄alib⁹ macula p̄prie dici-
tur q̄n aliq̄d corpus nitidū p̄dit suū nitorē ex ꝯtactu alte-
rius corp̄is. sicut vestis z aurū z argentū z aliđ hmōi. ḡ
macula aīe metaphorice dr̄ detrimētū spiritualis nitoris
ex ꝯtactu aīe (q̄ est pctm̄) p̄ueniēs. Hoc cū dr̄.

¶ Habet aūt aīa hoīs duplicē nitorē. vnū q̄dem
ex refulgētia luminis vel naturalis rōnis p quā di-
rigit̄ in suis actib⁹. aliū h̄o ex refulgētia diuini lumi-
nis. sc̄ȝ sapiētie z gr̄e. p quā etiā hō p̄ficit̄ ad bñ z de-
center agēdū. ē āt q̄si q̄dā aīe tact⁹ q̄n inheret aliq̄b⁹
p amorē. cū āt peccat adheret reb⁹ aliq̄b⁹ ꝯtra lumē
rōnis z diuine legis. vt ex supra dictis p̄ȝ. q. lxxi. ar. vi.

¶ Probat maiorē (q̄ notāter dicit q̄ q̄ peccat mortalr̄.
q̄r vt patebit infra q. lxxxix. ar. p̄. veniale nō p̄prie indu-

sit macula in peccāte) Probaᵣ āt maior. pmo q peccās mortalr inhereat rebꝰ.scꝫ cōmutabilibꝰ. qꝛ peccm̄ est q̄dam tactꝰ spūalis aīe q̄n inheret aliq̄bꝰ p amorē. sꝫ peccm̄ mortale includit amorē. īordinatū tn̄ rez circa q̄s peccat. igr pma ps pꝫ. Secūda ps q tāgat ꝯtra lumē rōis ꝛ legis diuine. patuit sup̄ q.lxxi.ar.vi. qꝛ peccm̄ mortale ē ꝯ vtrās q rōes ꝛc̄. Pro intellectu tertie ptis.s. q peccm̄ mortale inducit detrimētū nitoris naturalis luminis ꝛ diuine sapientie. N. notat q aīa hoīs hꝫ duplicē nitorē. vnū q̄ dē ex refulgentia luminis vel naturalis rōnis p quā dirigiᵣ in suis actibꝰ. aliū vero ex refulgētia diuini luminis .s. sapientie ꝛ grē. p quā etiā hō pficiᵣ ad bn̄ ꝛ decenter agendū. q aūt incurrat ex peccō mortali detrimentū vtriusq nitoris. patuit de pmo q. pce. lxxxv. arti. iij. qꝛ ex peccō actuali icurrit q̄s heteratōem rōnis in agendis. nitor vo luminis diuine sapientie totalr tollitur sicut ꝛ gratia. vt patuit eadē questiōe ar. p. et. iij. Deinde ibi.

¶ Unde ipm̄ detrimentū nitoris ex tali ꝯtactu pueniens macula aīe metaphorice vocaᵣ.

¶ Subiūgit ipāꝫ minorē superiꝰ pbatā et pꝫ. ¶ Nota āt q ex hac rōne habeᵣ q macula nō est solū ponenda in essentia aīe subiectiue. eo mō q̄ subiectari ꝯuenit priuationi. quia ex iā dictis pꝫ q puatio nitoris vel naturalis rōnis vel diuine sapiētie ptinet ad maculā peccī. ꝯstat aūt q lumē rōnis ptinet ad itellectū. sed tn̄ macula pncipalr ptinet ad essentiaꝫ aīe. qꝛ ab ipā subtrahiᵣ nitor gratie q̄ est cā luminis sapientie diuine in intellectu. Unde d. san in iiij. dis. xxxviij. q. p. ar. ij. q. p. ad 2ᵐ. gratia (inqt) est i eēntia aīe. ex q̄ vires ꝯgnitiue ꝛ affectiue pcedūt. ꝛ ideo gratie lumē ꝛ itellectū dirigit ꝛ affectū mouet. sꝫ peccm̄ i vtroq defectū inducit. in intellectu q̄dē qꝛ oē peccm̄ ex errore est fm̄ Ambros. ū. ꝛ fm̄ phm̄ oīs malus ignorās. ꝛ pncipalr in affectu. qꝛ oē peccm̄ in volūtate est. ꝛ ideo macula ꝛ q̄tū ad ipām puatōem ꝛ q̄tū ad causam ꝛ intellectū ꝛ affectū respicit sed pncipaliꝰ affectū. Unde nō est incōueniens si macula ꝛ cecitas ꝛ tenebra dicaᵣ. Hec ille. vbi pꝫ qd̄ dictū est. p hec tn̄ dicta nō negaᵣ macula ab essentia aīe ꝛc̄. ¶ Nota etiā q macula spūalis assimilaᵣ corpali macule nō quo ad h̄ q macula spūalis sit positiuū. sicut cōes accipiūt maculā corpalē. sed q̄tū ad hoc q corpalis macula tollit pulchritudinē rei maculate et debitū nitorē. ita q macula inq̄tū hmōi (vt hꝫ d. san. vbi iā in q̄rto) nō hꝫ q aliquid ponat in se. sꝫ cā macule (hoc est id qd̄ pulchritudinis detrimentū causat) aliq̄d q̄nq ponere dicaᵣ. sicut aliq̄d in facie inductū qd̄ candorē faciei tegit. aut priuat ꝛ plerūq in cōi vsu est loqui de macula corpali magis q̄ ad causam q̄ quo ad defectum nitoris. Doc. aūt h̄ ꝛ theologi loquunᵣ de macula q̄ ad id qd̄ est ꝛ nō causam q̄n dicūt eā puatōeꝫ nitoris vl decoris. Unde macula in se nō dr̄ de essentia sua nisi puatione grē sed ponit vt cām obstaculū peccī qd̄ obstat ad grē susceptōem. ꝛ ppter h̄ macula tenebre assimilaᵣ.

¶ Argumentū in ꝯtrariū est pro ꝯclusione missiua. Circa h̄ argumētū nota q glosa ordinaria ꝛ Nico. de lyra exponūt auctoritatē ecclesiastici. xlvij. de macula infamie. q quidē vez est q amisit bonū nomē ꝛ gloriā apud hoīes sꝫ nihilominꝰ ꝛ dedit maculā spūalē in gloriam suā. qꝛ pdidit nitorē gratie ꝛ p magna pte sapiētiā a deo infusam psertim affectiuā ꝛ gratuitā. q̄re stat q doc. san. dicat et vtrobiq scꝫ in ambabꝰ auctoritatibꝰ loqᵣ de macula peccī. qꝛ ex peccō priꝰ sequuta est macula interior. de q̄ Doc. intelligitur q̄ macula exterioris infamie ꝛc̄.

¶ Ad pmū ergo dōm q aīa nō inq̄naᵣ ex rebꝰ inferioribꝰ virtute eaz. q̄si agentibꝰ eis in aīam. sꝫ magis ecōuerso aīa sua actione se inq̄nat inordinate eis inherēdo ꝯtra lumē rōnis ꝛ diuine legis.

¶ Ad maiorē. natura superior nō pt inq̄nari ex tactu nature inferioꝝ. vez ad hūc sensuꝫ psertim q inferior natura agat in superiorē q̄n nō sunt eiusdē rōnis. vez qꝛ corpus nō pt directe agere in spūm nec corruptibile in icorruptibile. nec corpus in aīam. tn̄ pt superiꝰ spūale inquinari inquinatōe metaphorica. ex h̄ q agit circa inferiora ꝛ ea tangit tactu peccī. ex quo amittit nitorē suū. ꝛ cōceditur pbatio de radijs solaribꝰ. qꝛ nō immiscenᵣ materie fetide. ideo nō inficiunᵣ nec inq̄nanᵣ. tn̄ aīa que vniᵣ corpori inq̄naᵣ. qꝛ est actus ppriꝰ quasi materie immixtꝰ. Minor ꝯceditur. ꝛ ꝯñs ad hunc sensuꝫ q nō trahit maculā ex eis q̄si ipā bona agāt ꝛ immutant aliq̄d aīe. qꝛ h̄ iuxta supra dicta fieri nō potest. tn̄ aīa potest agere ꝛ tangere ipā bona ꝯmutabilia ꝛ tangēdo pdere nitorē. tum in eēntia. tum in potentijs.

¶ Ad scd̄m dōm. q actio intellectus pficiᵣ fm̄ q res intelligibiles sunt in intellectu p modū ipiꝰ intellectus. ꝛ ideo intellectus ex eis nō inficiᵣ. sꝫ magis pficiᵣ. sꝫ actus volūtatis ꝯsistit in motu ad ipās res. ita ꝛ amor ꝯglutinat aīam rei amate. ꝛ ex h̄ aīa maculaᵣ q̄n inordinate inheret. fm̄ illud osee. ix. facti sunt abominabiles sicut ea q̄ dilexerūt.

Maior ꝯceditur. ꝛ habita fuit supra q. lxxiij. arti. p. et ij. Et ꝯceditur q volūtas est in rōne. nō capiēdo rōnem p intellectu sed p portione ꝛ pte aīe inorganica. id est potētia immaterialis. vt etiā sup̄ expositū fuit ex d. san. Minor ꝯceditur. q nō maculaᵣ intellectꝰ ex ꝯsideratōne vt sic. ꝛ rō est. qꝛ actio itellectꝰ nō est fm̄ ꝯtactū ad res. sed econtra fm̄ q res etiā in se imūde ꝛ ipure veniūt ad itellectū mō puro ꝛ spūali. volūtatis aūt actꝰ (psertim q̄ est peccm̄) inducit ꝯtactū ad res imundas q̄re in tali actu incurriᵣ detrimentū pulchritudinis spūalis. Negaᵣ igiᵣ ꝯñs ¶ Nota aūt circa hāc solōnē. qꝛ posset alicui videri apparens repugnātia inter se solōnē. ꝛ dicta in corpe ꝛ allegata ex q̄rto d. san. qꝛ in cor. dixit D. q p peccm̄ hō incurrat detrimentū luminis naturalis rōnis ꝛ diuine sapiētie. sꝫ ista vtraq ptinent ad itellectū. ergo ꝛ intellectꝰ maculaᵣ iuxta mētem d. sanc. Preterea in. iiij. vt allegatū est dicit. ꝛ ideo macula ꝛ q̄tū ad ipām puatiōem ꝛ q̄tū ad causam et intellectū ꝛ affectū respicit. hic aūt in solōne dicit q intellectus ex rebꝰ nō inficiᵣ. sed bene ꝯsiderāti nulla est discrepantia. quia Doc. in solōne manifeste loquiᵣ de intellectu fm̄ actū suū vt est ꝯsideratio veri ꝛ maliꝫ actꝰ sui vt sic qui est intelligere res ꝯpando ad obiectū naturale scꝫ ad vez intelligendū ꝛ ꝯsiderandū. ꝛ de ꝯgnitiōe naturali vt sic. ꝛ tūc nō maculaᵣ nec inficiᵣ ex rebus. quia intellectus saltem quo ad malum habet suū obiectū intra. volūtas aūt quo ad modū semp tendit in rē vt est extra in se. Unde verificatur de ꝯsideratōne absolute qd̄ est fm̄ q res venit ad intellectum ꝛ est in intelligente. ꝛ sic non maculaᵣ. sꝫ loquēdo de actu intellectꝰ tali. puta ignatiuo ꝛ directiuo inferioꝝ viriū. vt intellectꝰ dependet a volūtate tūc actus itellectꝰ pt esse peccm̄ ꝛ sic cā macule. ꝛ pt etiā inducere detrimētū nitoris in itellectū ipm̄. ꝛ sic loqᵣ D. in q̄rto ꝛ in cor. q h̄ loquitur fm̄ malū actꝰ itelligēdi in cō

muni. z de ꝯsideratōe intellect⁹ de q̄ assumit argumentū. si nō loq̄tur de actu intellectus practici z directiue inferioꝝ viriū. nec de actu erroneo volūtario saltē indirecte. qꝛ tales inducūt maculā in aiam. ¶ Nota etiā q̄ Scotus in iiij. dis. xlix. q. iiij. nitit̄ infirmare id qđ d. san. in pncipio hui⁹ solōnis ponit z in multis locis q̄ z peripateticū dictū est. vt pz. vi. metaphy. videlꝫ actio intellect⁹ pficit̄ sm q̄ res sunt in intellectu. sꝫ actus volūtatis ꝯsistit in motu ad res. sed de h̄ alias. qꝛ verꝫ est de actu intellect⁹ in cōi z q̄tū ad modū itelligendi sp z de actu intellect⁹ quē expimit̄ in nobis. Cognitōem āt intuitiuā de q̄ ipe arguit nō est nobis experta. intuitiua scꝫ intellectualis. qꝛ oīs ꝯgnitio intellectualis pficit̄ sm⁹ q̄ res habet̄ in intelligente. i. vt vnit̄ intelligēti. z saluat̄ etiā in noticia intuitiua. sꝫ p illā vlteri⁹ tendat in rem vt in se est. tn̄ opꝫ pmo eam esse intellectui vnitā. sed modus amandi appetit⁹ est ecōtra. vt amans vnit̄ amato vbicūq; sit. vn̄ sp q̄ ad modū z pncipiū intellectiōis intellectū est in intelligēte q̄ ad vnionē. vn̄ esto intuitiua nō fiat p spēm mediā q̄ sit in intelligente. tn̄ opꝫ saltē obiectū intuitiue ꝯgnoscibile. ptio esse intellectui vnitū. esto nō p informatōem tn̄ p aliquā psentiā. voluntas aūt fertur sp vt res in se est. esto em̄ abstractiue ꝯgnoscamus balneū. tn̄ volum⁹ vt est extra. q̄re Scotus nihil facit ꝯtra d. san. fundatā in. vi. metaphy. soliditatē.

¶ Ad tertiū dōꝫ. q̄ macula nō est aliq̄d positiue in aia. nec significat puatōem solā. sed sꝫcat puatōeꝫ q̄ndam nitoris aīe in ordine ad suā causam que est pctm̄. z ideo diuersa pctā diuersas maculas inducunt. z est simile de vmbra que est puatio luminis ex obiecto alicuius corpis z sm diuersitatē corpoꝝ obiectoꝝ diuersificant̄ vmbre.

¶ Hoc argumentū q̄rit de q̄dditate macule. z pꝫ ei⁹ solo satis ex pmissis ante arti. Dico igit̄ ad assumptū q̄ nō est aliquid positiuū sꝫ puatio nō pura. d hūc sensum. qꝛ est puatio reqrens determinatā causam. z pcedit̄ rō. p bans q̄ nō dicat aliqđ positiuū. z est eadē rō in sub̄a quā Scot⁹ arguit ꝯ h̄. q̄ non sit q̄d positiuū. sꝫ pluribꝰ rōbus. qꝛ si esset q̄d positiuū. tūc tandē posset desinere p act⁹ oppositos. z ita cū p h̄ dicat̄ pctōr aliqs sine penitentia posset delere pctm̄ zc̄. Ultra dico. q̄ est puatio sꝫ nō sola. sꝫ puatio cū determinata cā. s. pctō p qđ inducit̄. sicut pꝫ de vmbra. Et dico q̄ oīa pctā ꝯueniūt ex pte auersiōis z puatiōis grē. sꝫ nō in cā puatōis grē. qꝛ diuersa pctā sꝫ ꝯueniāt in auersione in cōi. tn̄ q̄dlibet hꝫ auersionē distinctā ꝯcomitantē distinctā z specialē auersionē. q̄re negat̄ seq̄la q̄ oīm pctōꝝ eēt vna macula. qꝛ cause macule sunt diuerse. z g̃ diuersas maculas inducūt inq̄tū q̄dlibet pctm̄ est speciale obstaculū diuini nitoris. z ponit D. sile de vmbra q̄ sm distinctiōem z diuersitatē corpoꝝ obiectoꝝ diuersificat̄. z tn̄ etiā q̄ ad essentiā dt puatōeꝫ luminis saltē ipurā. Un̄ doctor sanc. in. iiij. vbi sup ad pmū dt. q̄uis ad ipam puatōem gre nō differant macule pctōꝝ. differunt tn̄ q̄tum ad causam ex qua macula ꝯsequit̄ z sm hoc etiā q̄dlibet peccatū vnā maculā addit inq̄tū nouū obstaculū gratie ponit. Hec ille.

¶ Utrꝫ macula maneat̄ in aia post actū peccati.

B

Ar. p. Ad scdm̄ sic pcedit̄. Uidet̄ q̄ macula non maneat i aia post actū pcti. nihil em̄ manet in aia post actū nisi habit⁹ vel dispō. sed macula nō est hit⁹ vl dispō. vt sup habitū est. g̃ macula non manet in aia post actū pcti. ¶ P. h̄ mō se hꝫ macula ad pctm̄ sicut vmbra ad corpus. vt sup dictū est. sꝫ trāseūte corpe nō manet vmbra. g̃ z trāseunte actu pcti nō manet macula. ¶ P. oīs act⁹ depēdet ex sua cā. cā āt macule ē act⁹ pcti. g̃ remoto actu pcti nō remanet macula in aia. ¶ Sed ꝯtra est qđ dicit̄ iosue. xxij. An parꝫ est vobis. quia peccastis in beelphegor z vsq; in psentē diē macula huius sceleris in vobis pmanet. ar. p. ad 3m.

¶ Hic querit de qđdā dubio incidēte circa ar. pm̄. ex q̄ macula p actū causat̄. vtꝝ transeūte actu etiā transeat macula. ita q̄ pctm̄ sit causa macule in esse z fieri

¶ Rn̄deo dōm. q̄ macula peccati remanet in aia etiā transeunte actu peccati. cuius rō est. qꝛ macula sicut dictū est importat quēdā defectū nitoris ppt̄ recessum a lumine rōnis vel diuine legis. z ideo q̄diu homo manet extra huiusmodi lumen manet in eo macula peccati. ar. p.

¶ Conclo rn̄siua in pncipio. macula pcti remanet in aia etiā trāseunte actu pcti. Probat̄ ꝯclo. quā diu hō manet extra lumē rōis z legis diuine. tā diu manet in eo macula pcti. sꝫ trāseūte actu pcti. pt hō manere extra lumē rōnis z legis diuine. igit̄ zc̄. Hui⁹ rōis D. pmo pbat maiorē. scdo miorē. ibi. Sꝫ postq̄ zc̄. Maior g̃ pbat̄ ex ar. p. qꝛ macula iportat q̄ndā defectū nitoris pp̄ter recessum a lumine rōis vl̄ legꝭ diuine. lō seq̄t̄ maior q̄ quādiu manet auersus a lumie rōis z legꝭ zc̄. qꝛ manēte cā manet effect⁹ zc̄. ¶ Nota q̄ ille nitor cui⁹ defectū pctm̄ inducit ē nitor grē in essentia aīe z donoꝝ in potētijs z splendor rōnis z iudicij recti z naturalis zc̄. Vnde ibi. Cōclo rn̄s.

¶ Sed postq̄ redit ad lumē rōnis z ad lumē diuinū qđ fit p grām tūc macula cessat. sꝫ āt cesset actus pcti quo hō discessit a lumine rōnis vl̄ legis diuine. nō tn̄ statim hō ad illud redit in q̄ fuerat. sꝫ req̄rit̄ aliqs mot⁹ volūtatis ꝯtrari⁹ pmo motui. sicut si aliqs sit distās alicui p aliquē motū nō statim cessante motu fit ei ppinquus. sed opꝫ q̄ appropinquet rediens p motū ꝯtrariū.

¶ Probat maiorē. qꝛ sꝫ cesset actus pcti q̄ hō discessit a lumine rōnis vel legis diuine. nō tn̄ hō statim ad illud redit in q̄ fuerat sꝫ req̄rit̄ aliqs motus volūtatis ꝯtrarius pmo motui. igit̄ minor v̄a. sicut illō assumptū declarat̄ p experiētiā si aliqs sit distās alicui p aliquē motū nō statim cessante motu fit ei ppinqu⁹. sꝫ oꝫ q̄ appropinquet rediens p motū ꝯtrariū. ita q̄ derelīq̄t legē dei z deū ipꝫ. lō distat ex incurrit detrimentū nitoris z maculā. qꝛ distans fact⁹ p pctm̄. peccato cessante nō statim est ppinqu⁹ deo. vt recipiat influxū nitoris p diui sed p penitētiā mediāte ꝯtritione redit z recuperat nitorē amissum. ¶ Nota āt q̄ qꝛ infra ex intentione tractabit̄ de ista materia. videlꝫ q. cxiij. et q. cxiij. q̄d reqrat̄ ex pte hois ad recupatōem gratie. iō D. nūc in gnāli solū meminit. qꝛ ꝯtrari⁹ mot⁹ pctō. q̄lis aūt eē debeat de h̄ vbi iā. ¶ Nota tn̄ q̄ cū hō p penitētiā redit ad deū cui⁹ auctori obstaculū peccādo posuit nō recuperat eundē nitorē nūero sꝫ silem in specie sicut nec aer amoto obstaculo recuperat idē lumē numero qđ pri⁹ habuit sed idem specie z aliud nūero.

¶ Argumētū in ꝯtriū Auctoritatē q̄ ē Josue.xxij. Nicolaus de lyra exponit de macula vituperij.qꝛ filij ob peccata parentū patiunł ſepe iproperia ꝛ ꝯfuſionē tpalē.ſed D.ſan.exponit de macula pctī.q̄ mãſit diu poſt ꝯmiſſuꝫ pctm̄ in aīabꝫ peccãtiū.ꝛ ſic ē ꝓ ꝯcłone articuli.

¶ Ad pmū ḡ dōꝫ.ꝙ poſt actū pctī nihil poſitiue remanet in aīa niſi diſpoſitio vel habitꝰ.remanet tñ aliq̇d ꝓuatiue.ſ.ꝓuatio ꝯiūctōis ad diuinū lumen.

¶ Ad maiorē.niſi habitꝰ vł diſpō. ꝯcedit. ꝑt tñ ꝛ remanere poſt actū aliq̄ ꝓuatio.ſcꝫ carentia diuini nitoris et ꝓuatio ꝯiūctōis ad diuinū lumē.ꝛ ꝑticipatū.ꝛ ꝑ eſſentiā dictū.qꝛ ꝑ pctm̄ hō amittit lumē in ſe ꝑticipatū.ꝛ diſiungił lumini diuio increato ne ipm ꝑticipet. Minor ꝯcedit.ꝛ patuit ar.vij.ad 3m. Sꝫ negał ꝯña.qꝛ nō ſeq̄ł. nō manet aliqđ reale poſitiuū.igił nec ꝓuatio

¶ Ad ſcđm dōm.ꝙ trãſeunte obſtaculo corporis remanet corpꝰ diaphonū in eq̄li ꝓpinquitate ꝛ habitudine ad corpꝰ illuminãs.ꝛ iō ſtatim vmbra trãſit.ſed remoto actu pctī nō remanet aīa in eadē habitudine ad deū.vñ nō ē ſimilis rō.

¶ Maior ē ſilis in h̄.ꝙ macula ꝛ vmbra dicūt ꝓuationeꝫ cauſatã ex aliq̄ obſtaculo.qꝛ in nocte abſente ſole oīno nō ē vmbra.vt pꝫ.ſꝫ ē dña.qꝛ tranſeunte cã vmbre corꝑalis.corpꝰ qđ habuit vmbrã.manet in eadē diſtantia ꝛ habitudīe ad corpꝰ illuminãs.non ſic in obſtaculo cauſante maculã.qꝛ obſtaculo trãſeunte.ſcꝫ pctō.manet aīa adhuc elõgata a deo.ꝛ ſi nitorē amiſſuꝫ recuꝑare debeat.oꝑtet ꝙ ꝑ ꝯtriū motū redeat ad aſpectū ſoł iuſticie.

Minor ꝯcedit.ꝛ rō dicta ē.qꝛ manet corpꝰ in eadē ꝓpinq̇tate ad ſolē.ſecꝰ in ꝓpoſito.q̄re negał ꝯña.

¶ Ad tertiū dōm.ꝙ actꝰ pctī facit diſtantiã a deo quã q̇dē diſtantiam ſeq̄ł defectꝰ nitoris h̄ mō ſicut motꝰ localis facit localē diſtãtiã.vñ ſicͦ ceſſante motu locali non tollitur diſtantia localis.ita nec ceſſante actu peccati tollitur macula.

¶ Maior ē vera.ſaltē in fieri depēdet oīs effectꝰ a ſua cã.ſꝫ nō ſꝑ in ꝯſeruari.vt pꝫ. Minor ē vera.ꝙ cã macule ē pctm̄.ſꝫ nihilominꝰ trãſeūte actu pctī.adhuc manet aīa elõgata a deo.ne recipiat ſtatim ꝑditū nitorē.vñ ē cã macule in fieri actꝰ pctī.ſicut ꝛ de motu locali.patuit in corpore. Quare negał ꝯña ꝛc̄.

¶ Queſtio lxxxvij.de reatu pene

Deinde ꝯſiderãdū eſt de reatu pene.Et ꝑmo de ipo reatu. Scđo de mortali ꝛ veniali pctō q̄ diſtinguunł ſm reatū.Circa pmū q̄runł octo. Primo vtrū reatꝰ pene ſit effectꝰ pctī. Scđo vtrū pctm̄ poſſit eſſe pena alterꝰ pctī. Tertio vtꝝ aliqđ pctm̄ faciat reū eterna pena. Quarto vtꝝ faciat reū pena infinita ſm quãtitatē. Quinto vtꝝ oē pctm̄ faciat reū eterna ꝛ infinita pena. Sexto vtꝝ reatꝰ pene poſſit remanere poſt pctm̄. Septimo.vtꝝ oīs pena inferał ꝓ aliq̄ pctō. Octauo.vtꝝ vnꝰ ſit reus pene ꝓ pctō alterius.

¶ Hic D.ſanc.determiat de alio effectu pctī.q̄ ē reatus pene. Et circa h̄ pº determiat de ipo reatu.2º determinat de mortali ꝛ veniali q̄ diſtinguunł ſm reatū.loq̄ndo de veniali ꝛ mortali formalr.vt patuit.q.lxxij.ar.v.ꝛ patebit q.ſequēti. Circa pm pº oñdił quō reatꝰ pene ſit effectꝰ pctī.2º oſtendił quō ꝯtingat penã eē ſine pctō.in ar.vij. Circa pmū pº ſit qđ dictū ē.2º inq̄rił de q̄ntitate pene ꝯſequētis pctm̄.ar.iij. Quantū ad pm pmo ſit qđ dictū ē.2º determiał dubiū incidēs in ar.ij.

¶ Utrū reatus pene ſit effectus pctī.

Ad pmū ſic ꝓcedił. Uideł ꝙ reatus pene nō ſit effectꝰ pctī.qđ eñ per accñs ſe hꝫ ad aliq̇d nō videł ꝓpꝛꝰ effectꝰ eiꝰ.ſꝫ reatꝰ pene ꝑ accñs ſe hꝫ ad pctm̄.cū ſit ꝑter intentionē peccãtis.ḡ reatꝰ pene nō ē effectꝰ pctī. ¶ P.malū nō ē cã boni.ſꝫ pena bona ē cū ſit iuſta ꝛ a deo.ḡ nō ē effectꝰ pctī qđ eſt malū. ¶ P.Aug.dt in pmo ꝯfeſ. ꝙ oīs inordinatꝰ animꝰ ſibiipſi ē pena.ſꝫ pena non cauſat reatū alterꝰ pene.qꝛ ſic iret in infinitū.ḡ peccatū nō cauſat reatū pene. ¶ Sꝫ ꝯtra ē qđ dr̄ Ro.ij. Tribulatio ꝛ anguſtia in aīam oēm operãtis malū.ſꝫ oꝑari malū ē peccare.ḡ pctm̄ inducit in penã.que noīe tribulatōis ꝛ anguſtie deſignał

¶ Hic q̄rit an reatꝰ pene ſit effectꝰ pctī. Circa hunc articulū oꝑtꝫ rememorari eoꝝ q̄ dicta ſunt q.ꝑcedē.ar.j.ꝙ reatꝰ q̄ ē effectꝰ pctī.nō ē q̇d reale abſolutū.ꝑ modū habitꝰ aut diſpōnis.nec ē relatio reał.cū eiꝰ ꝓximū fundamētū ꝛ cã in ꝯſeruari ſit ꝓuatio ſeu defectꝰ ex pctō derelictus.ꝛ nō habitꝰ vel actꝰ aut diſpō. Defectꝰ āt vł ꝓuatio nō ꝑt fundare reſpectū realē. Et 2º iō nō reał.qꝛ terminus nō ē reał. Eſt ḡ reſpectꝰ rōis.puta obligatio ad penã futurã ꝓpł defectū voluntariū.puta trãſgreſſionē ordinis diuie legꝭ.aut hūane.aut recte rōnis.vt patebit in h̄ arti. Et in h̄ ꝯcordamꝰ cū Scoto. In h̄ āt diſcordamꝰ inq̄ntū dt hūc reatū cauſari a ſolo deo. Nos āt dicimꝰ ꝙ tał hꝫ q̇dē eē actu cognitū a deo inq̄ntum deꝰ cognoſcit ꝛ meminit illã aīam ordinari ad penã. Tñ fundamētum illiꝰ reſpectꝰ ē etiã a creatura mediãte actu ſuo iordinato.ita ꝙ ille reſpectꝰ ē potētialr ꝛ exigitiue.ꝛ ichoatiue ex ꝑte peccãtis.ſꝫ ꝯpletiue ē ꝑ itellectū.q̄ itelligit peccãtē i ordine ad penã.eo mō q̄ natura rei exigit.ſuppoſita lege diuina vł hūana.vł etiã recta rōe. A deo eñ ē.ꝙ oīs legem trãſgrediēs obligeł ad penã. Qꝫ āt iſte trãſgrediał legeꝫ nō ē a deo.ſꝫ volūtate ꝓpria. Et ita iſtū obligari ad penã ē a deo.ſicut a cã pª ꝛ vlt.ſꝫ a ꝓpria volūtate ſicͭ a cã ꝓxia et ꝓpria.ꝛ tñ ē a deo ſicͭ in q̄ hꝫ eē actu apphenſuꝫ.ſꝫ ꝛ ab intellectu creato apphendi poſſit. Uñ ſicut meritū trãſit in ſe.manet tñ in ſciã ꝛ acceptatōe diuia.ita cū demeritū trãſit actu manet.tñ reatꝰ eiꝰ tñ in noticia diuia.q̄ deꝰ intelligit hoiem ad penã obligari.tñ i fundamēto ꝓxinq̄.ſ.macula pctī.loq̄ēdo de reatu pene eterne. Reatꝰ āt pene tpał fundał in aliq̄ negatōe.ſcꝫ nō ſatiſfactōe pctī.vel in eq̄litate ad diuinã iuſticiã. ¶ Nota āt.ꝙ q̄muis reatꝰ nō ſit relatio reał.nihilominꝰ peccator ē realr reus ꝛ obligatꝰ ad penã.qꝛ in eo ē vł ꝑceſſit reał cã tał reſpectꝰ rōis ſicut ꝛ Sortes realr ē ſibi idē idētitate nūerali.ꝛ tñ talis idētitas ē relatio rōis. ¶ Sciendū q̄ ꝙ ex his dr̄m inł maculã.reatū ꝛ offenſam.qꝛ nō ſunt idē reſpectꝰ rōis.vt Scotꝰ dt.ſꝫ macula ē ꝓuatio luminis ḡtuiti vel naturał cauſata ex pctō. Reatꝰ vō ē obligatio ad penã.ꝛ eſt effectus macule. Offenſa āt ē ex ꝑte offendētis pctōris q̄dã ineq̄litas oppoſita iuſticie diuie.ex ꝑte vō dei ē indignatio q oppońł amori ſpeciali q̄ deꝰ diligit ſctōs ad bonū infinitū. De his vide D.ſanc.in 2º ſen.diſ.xlij.q.j.ar.ij.

Scotꝰ ptiꝫ ꝯcordat.

A

Dr̄ic macula.reatus et offenſa.

in cor. ₹ in solutionibꝫ argumētoꝝ. vbi plura h̄ dicta vide bis fundan. His ḡ notatꝭ videdū ē de corpe articuli

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ ex rebꝫ naturalibꝫ ad res hūanas deriuaꝭ. vt id qđ ꝯtra aliq̇d insurgit ab eo detrimentū patiaꝭ. videm⁹ eīm in rebꝫ naturalibꝫ ꝙ vnū ꝯtrarioꝝ vehemēti⁹ agit altero ꝯtrario supueniēte. ꝓpter qđ aque calefacte magis cōgelanꝭ. vt đr in ij. metheoroꝝ. vn̄ ₹ in hoibꝫ h̄ ex naturali inclinatōne inueniꝭ vt vnusq̇sq; deꝑmat eū q̇ ꝯtra ipm insurgit manifestū ē āt ꝙ q̄cūq; ꝯtinenꝭ sub aliq̇ ordine sunt q̄dāmodo vnū i ordine ad ꝑncipiū ordinis. vn̄ q̇cq̇d ꝯtra ordinē aliquē insurgit. ꝯsequēs ē vt ab ipso ordine a ꝑncipe ordinis deprimaꝭ

¶ Doc. sanc. in corpe huius articuli p° rn̄det ꝯclone gn̄ali. 2° speciali ₹ explicatiua ꝑoris. ibi. Un̄ ſm tres ₹c. Cōclusio ḡ respō. gn̄alis ē. Quicūq; peccat incurrit aliquā penā. vꝭ magꝭ directe reatū pene. Quare āt dicaꝭ vꝭ magꝭ ₹c. patebit in solone scđi. Probaꝭ ḡ ꝯclo. quicq̇d ꝯ ordinē aliquē isurgit. ꝯn̄s ē vt ab ipo ordie a ꝑncipe ordinis deꝑmaꝭ. sꝫ q̄cūq; peccat. ꝯ aliquē ordinē agit ₹ insurgit. igꝭ ab ipo ordie ꝯn̄s ē ꝙ deꝑmaꝭ. subsumiꝭ. sꝫ talis repssio ē q̇dā pena. igꝭ ꝯclo ṽa. Maiorē ꝓbat ₹ ponit p°. 2° minorē cū ꝯclone. ibi. Cū āt pctm̄ ₹c. Maior ḡ ꝓbaꝭ. ex rebꝫ naturalibꝫ ad res hūanas deriuaꝭ vt id ₹c. vt in ꝑncipio cor. sꝫ q̄cūq; ꝯtinenꝭ sub aliq̇ ordine ₹c. vt in lr̄a. igꝭ seq̇ꝭ ꝯclo. Minor relinq̇ꝭ nota. ₹ patuit sup̄ q. lxxxi. ar. p. vbi dictū fuit. ꝙ oēs hoies in ordie ad ꝑncipiū hoim sunt q̄si vn⁹ hō. Maior declaraꝭ i lr̄a experimētalr. p° de naturalibꝫ. deīn de rebꝫ hūanis ₹c. deīn ibi

¶ Cū āt pctm̄ sit act⁹ inordinat⁹. manifestū ē ꝙ q̇cūq; peccat. ꝯtra aliquē ordinē agit. ₹ iō ab ipo ordine ꝯn̄s ē ꝙ deꝑmaꝭ. q̄ q̇dē repressio pena est.

¶ Ponit ₹ ꝓbat minorē ꝑncipalꝭ rōis. q₂ pctm̄ ē act⁹ inordinat⁹. sꝫ inordinatū opponiꝭ alicui ordini. ḡ ₹c. vbi innuit ꝯclonem ipam.

¶ Un̄ ſm tres ordines q̇bꝫ subdiꝭ hūana voluntas triplici pena p̄t hō puniri. ꝑmo q̇dē eīm subdiꝭ hūana natura ordini ꝓprie rōnis. Scđo ordini exterioris hois gubernātis vel spūaliter vel tēporalr politice seu iconomice. Tertio subdiꝭ vl'i ordini diuini regiminis. q̇libet āt hoꝝ ordinū ꝑ pctm̄ ꝑuertitur dū ille q̇ peccat agit ₹ ꝯtra rōem ₹ ꝯtra legē hūanā ₹ ꝯtra legē diuinā. vn̄ triplicē penā incurrit. vnā q̇dē a seipo q̄ ē ꝯsciētie remorsus. aliā vero ab hoie tertiam vero a deo.

¶ Hic ꝯn̄ter doctor ponit aliā ꝯclonē specialē ₹ explicatiuā ꝑoris ₹ distincte magꝭ misiuā. Hō peccādo triplicem penā (vꝭ magꝭ reatū triplicꝭ pene) incurrit. vnā q̇dē a seipo. q̄ ē ꝯsciē remorsus Aliā ab hoie. Tertiā ṽo a deo Probaꝭ ista ꝯclo. assumēdo p̄cedentē maiorē ꝓ maiore. Quicq̇d ꝯ ordinē aliquē ₹c. sꝫ hō vꝭ volūtas hūana peccando isurgit ₹ agit ꝯ triplicē ordinē. q̇ ꝑ pctm̄ ꝑuertiꝭ. scꝫ ꝯ ordinē ꝓprie rōis. ₹ ordinē exterioris hois. ₹ ordinē diuini regiminis. igꝭ ꝯclo ṽa. Maior patuit. Minorē D. declarat. notando ꝙ voluntas hūana triplici ordini subdiꝭ clare i lr̄a. ₹ ꝓbaꝭ sic minor. ille q̇ peccat agit ꝯtra rōem. ₹ ꝯ legē hūanā. ₹ ꝯ legē diuinā. igꝭ minor ṽa. Assumptū h̄ sepi⁹ patuit sup̄. q. lxxx. et alibi Ex istis oibꝫ p̄t trahi ꝯclo respō. ad q̄sitū affirmatia ꝙ sic Et pꝫ ex dictꝭ et ꝯfirmaꝭ ꝑ argumentū in ꝯtrariū tale.

¶ Argumētū in ꝯriū ē ꝑ ab abꝫ ꝯclonibꝫ respō. cui⁹ expoem vide i postilla D. sanc. ad Roma. ij. q₂ đr i aiaꝫ id ē ꝯ aiam hois ₹c. q₂ sic gr̄a scrōꝝ ab aia ad corp⁹ deuenit. ita reproboꝝ pena p° ₹ ꝑncipalr ē i aia. et 2° i corpe qđ ꝓpꝭ defectū vꝭ culpā aie resurgit passibile. Et tribulatio đr a tribulo q̇ ꝑ pugit. Un̄ ad tribulatōēs ꝑtinere p̄t oīe qđ dolorē ifert. Angustia āt đr. ex h̄ ꝙ aia hoie āgustiaꝭ nō valēs iuenire remediū ꝯ mala q̄ timet vꝭ iā patit

¶ Ad ꝑmū ḡ dōm. ꝙ pena ꝯseq̇ꝭ pctm̄ inq̄ntum malū ē rōe sue inordinatōis. vn̄ sic malū ē ꝑ accn̄s in actu peccātis p̄ter intētōem ipi⁹. ita ₹ reat⁹ pene.

¶ Circa solonē hui⁹ argumēti opꝫ repetere ex sup̄dictis. q. lxxij. ar. v. et q. lxxiij. ar. viij. Qꝫ pena ē q̇dē p̄ter intentionē peccātꝭ. tn̄ ex iusticia diuia ordinaꝭ ad reformationē pcti. Et oꝫ notare ꝙ aliq̇d p̄t nō eē itentū nec p̄uisuꝫ. ₹ sic ꝑ accn̄s q̄ ad agētē moralr. qđ tn̄ nccario seq̇tur ad actū. vt patuit de scādalo qđ ꝑ se seq̇ꝭ ad publicū peccatū. esto. nō sit itentū nec p̄uisuꝫ. Sic i ꝓposito. esto pena vꝭ magꝭ reat⁹ pene. nō sit itent⁹ a peccāte. tn̄ nccario seq̇ꝭ et ꝑ se ad pctm̄ i ordie ad iusticiā diuinā. vꝭ rōnem rectā. vn̄ đr ad argumētū Ad maiorē. qđ ꝑ accn̄s se hꝫ nō ē ꝓpri⁹ effect⁹ ₹c. veꝝ ₹ ꝑ se moralr. Ad minorē negaꭍ. ꝙ ꝑ accn̄s se habeat ad pctm̄. nec h̄ ꝓbaꝭ. sꝫ veꝝ ē. ꝙ ꝑ accn̄s se hꝫ ad peccātē. q₂ p̄ter ei⁹ itentōem. Sicut eīm iordinatio act⁹. nō ē intēta ₹ ꝑ accn̄s ad peccātē. vt patuit etiā sup̄ q. lxxi. ₹ tn̄ nō ꝑ accn̄s ad pctm̄. imo ē ꝯstitutiū pcti formalr. Sic reat⁹ iordinatōēs ꝯn̄s. ꝑ accn̄s se hꝫ ad peccātē sꝫ nō ad pctm̄. q̄re negaꭍ ꝯn̄a ꝙ nō sit effect⁹ pcti

¶ Ad scđm dōm. ꝙ pena q̇dē iusta eē p̄t ₹ a deo et ab hoie inflicta. vn̄ ipa pena nō ē effect⁹ pcti directe. sꝫ solū dispositiue. sꝫ pctm̄ facit hoiem eē reū pene qđ ē malū. Dicit eīm diony. iiij. c. de diui. no. ꝙ puniri nō ē malū. sed fieri pena dignū. vn̄ reat⁹ pene directe poniꭍ effectus peccati

¶ Dōm ad maiorē p°. malū culpe nō est cā boni qđ scꝫ sit bonū ipi peccāti. 2° dico. malū culpe nō ē cā sufficiens ₹ causatiua boni etiā absolute. p̄t tn̄ eē cā dispositiua ₹ demeritoria boni simplr. mali āt huic scꝫ peccāti. Ad minorē dico p° post Doc. de malo marc. p°. q. p. ad p^m. ꝙ pena bona ē simplr. ₹ ſm ordinē diuinū ſm quē attendiꭍ bonitas simplr. Cū q̄ stat ꝙ sit mala huic. sic ignis esto sit bon⁹ simplr. ē tn̄ mal⁹ aque quā destruit. mal⁹ scꝫ causalr. ¶ Scđo dico. pena bona ē. q̄n̄q; i ordie ad agētem ₹ punientē iuste. sꝫ nō i ordie ad subiectū qđ eā patiꭍ ḡ nō ē effect⁹ pcti. veꝝ directe ₹ ꝑfectie. vt bona ē. sꝫ ē effectus pcti idirecte. vt ē mala huic. Et 2° dico ad minorē. lꝫ pena sit bona ad sensuꝫ dictū. tn̄ fieri reū pena. nō ē bonū. imo malū. Nō nō diꝑim⁹ ꝙ pena sit effect⁹ (scꝫ directe ₹ imediate sequēs pctm̄. imo ē a deo ꝓductiue. a pctō āt exigitiue ₹ demeritorie) sꝫ diꝑim⁹ ꝙ reat⁹ pene sit effectus pcti. ¶ Nota ꝙ ex h̄ habeꭍ rō dicti i ꝯclonibꝫ. ꝙ magis reat⁹ sit effect⁹ pcti q̄ꝫ pena. q₂ videlꝫ pena ab extrinseco infligiꭍ. reat⁹ āt imediate ꝯseq̇ꭍ pctm̄. sicut cām sufficientē ꝑsupposita lege ₹ iusticia diuina ₹c. pena. ex bona.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ pena illa inordinati aī debeꭍ pctō ex h̄ ꝙ ordinē rōnis ꝑuertit. fit āt reus alteri⁹ pene ꝑ h̄ ꝙ ꝑuertit ordinē legis diuine vel hūane

¶ Argumētū h̄ reqrit vnū itaꝫ arti. seq̄nti tāgendū

An videlʒ idē ſm idē ſit pena ꝛ culpa. Qḋ videt̃ appare et velle iſta auctoritas bti Aug. Dico igit̃ ꝙ iordinat⁹ anim⁹ ē ſibi pena cauſalr. q2 ad pctm̄ ſeqt̃ etiā remorſus ↄſcie ꝛ alia detrimēta cauſant. Ad minorē dico ꝙ ſubſumit q̄ſi pctm̄ eēt pena formalr. qḋ nō admittim⁹. ſʒ cauſalr tm̄. Et dico ꝙ vnū pctm̄ pt cauſare mltiplicē penā. vl' magis reatū. vt patuit. Et ḡ pena formalr nō ē cā pene. ſʒ pctm̄ cauſat pene reatū mltiplicē. q̄re negat̃ ↄña. q2 eſto pena nō cauſat penā. tm̄ pctm̄ qḋ eſt pena cauſalr. cauſat penā formalr vt patebit.

B ¶ Utrū pctm̄ poſſit eſſe pena alteri⁹ pcti

Ad ſcōm ſic pceditur. Videt̃ ꝙ pctm̄ non poſſit eſſe pena peccati. pene enim ſunt inducte vt p eas hoīes reducāt̃ ad bonū ɿtutis. vt pʒ p phm in x. ethi. ſed p pctm̄ nō reducit̃ hō in bonū ɿtutis. ſʒ i oppoſitū. ḡ pctm̄ nō ē pena pcti. ¶ P. pene iuſte ſunt ꝛ a deo. vt pʒ per Aug. in li. lxxxiij. q. pctm̄ āt nō ē a deo ꝛ ē iniuſtū. nō ḡ pctm̄ pt eē pena pcti. ¶ P. de rōne pene ē ꝙ ſit ↄtra voluntatē. ſʒ pctm̄ ē a voluntate. vt ex ſup̄ dictis pʒ. ḡ pctm̄ nō pt eē pena pcti. q.lxxiiij.ar.j. ¶ Sʒ ↄtra ē qḋ Grego. dt ſup eze. ꝙ q̄dā pctā ſunt pena peccati.

¶ Hic q̄rit de q̄dā dubio icidēte iuxta dicta in arti. pᵒ. An pctm̄ poſſit eē pena pcti. q2 h̄ videt̃ dicere auctoritas adducta articulo p̄cedēti. Et q2 dictum ē de pena ꝙ ſit effect⁹ pcti. iō incidēter dubitat̃ ꝛc. q2 āt magna ps huius articuli depēdet ex itellectu dr̄ie pene ꝛ culpe. ¶ Notandū iō. ꝙ q2 vt ſup̄ etiā tactū fuit. q. xlij. arti. iij. de rōne culpe ē ꝙ ſit voluntaria. de rōe āt pene ꝙ ſit ↄ̄ voluntatem. iō impoſſibile eſt. ꝙ idem ſm idem ſit pena ꝛ culpa. quia idem ſm idem nō poteſt eſſe voluntariū ꝛ contra voluntatem. ſʒ tm̄ ſm diuerſa nihil phibet. ſ. ꝙ ſit voluntariū ꝛ ↄtra voluntatē. Et eñ qḋ volum⁹ pt eē aliqḋ ↄiunctū qḋ naturalr voluntati repugnat. ꝛ ſectādo id qḋ volum⁹ icurrimus. id qḋ nollem⁹. Sic cū pctōr iordinate afficit̃ circa aliqḋ bonū icurrit ſeparatōem a deo ꝛ hmōi q̄ nō vellet. q̄ſ re idē ſm idē nō pt eē pena ꝛ culpa. Idē formalr nō ē culpa ꝛ pena ¶ Nota 2ᵒ. ꝙ i hoc ſtat breuit̃ dr̄ia culpe ꝛ pene. q2 tal' puatio ↄueniēs actui. vt exit ab agēte hʒ rōeʒ culpe. ita ꝙ culpa dt. formalr defectū voluntariū in ipa actōe nō agēte. vt ſic. Sʒ ois inordinatio ↄueniēs agēti vt recipit actōem hʒ rōem pene. Pena eñ dt aliquē defectū. quē agēs ꝓpt' pctm̄ icurrit ↄ̄ voluntatē ſuā. Nō ↄſtat aliud eē exire ab agēte. ꝛ alid ē agens recipe actōem. q2 pmū ē actio. 2ᵐ paſſio. ꝛ ſic non ſm idē ↄuenit actui rō culpe ꝛ pene. Et hec valēt ꝓ itellectu dicēdoꝝ p̄ſerti pᶜ ↄclonis ſeq̄ntſ. vn̄ vidēdū ē de ar.

¶ Rn̄deo dd'm. ꝙ de pctō dupliciter loq̄ poſſumus. p ſe. ſ. ꝛ p accidens.

¶ D. in corpe ſatiſfacit q̄ſito duabꝫ ↄcl'onibꝫ ſm duo mēbra vni⁹ diſtinctōis quā pᵒ ponit i pncipio. 2ᵒ ſubiūgit eaſdē ↄcl'ones. ibi. Per ſe q̄dē ꝛc. Diſtinctio ḡ tal' eſt. de pctō poſſum⁹ loq̄ p ſe ꝛ p accn̄s. ¶ Ubi nota. ꝙ alīq voluerūt itelligere hic D. in illa diſtinctōe. q̄ſi Doc. vellet pctm̄ nō eē cām pene p ſe. ſit tm̄ cā p accn̄s. ſicut remouens phibēs. ita ꝙ p ſe ꝛ p accn̄s determinēt modū cauſandi pcti ſup pena. ¶ Sʒ iſte itellect⁹ deficit. tū q2 D. nō meminit cauſe p ſe ꝛ p accn̄s. ſʒ dt ꝙ de pctō loq̄ poſſum⁹ duplr. p ſe ſcʒ. ꝛ p accn̄s. tū 2ᵒ. q2 loquendo de pctō p accn̄s. Doc. ponit ſaltē duos modos vbi pctm̄ dr̄ pena ſicut p ſe cā pene. nā ad inuidiā ꝛ irā. ſeq̄t̃ tāq̄ȝ effect⁹ cauſe p ſe afflictio ꝛ moleſtia ꝛc. Et iō itelligit̃ iſta diſtinctio ſic. Q2 poſſum⁹ duplr loq̄ de pctō. Uno° p ſe. i. formalr vt pctm̄ voluntariū ē ꝛ culpa. vt ſic ſm rōnem culpe. Alio° poſſum⁹ loq̄ de pctō nō ſub rōne culpe. ſʒ ſub rōne alicui⁹ effect⁹ vl' cauſe. Sub rōe q̄dē effect⁹ ꝛ p accn̄s in pᵒ mēbro 2ᵉ ↄcl'onis. Et ſub rōne cauſe duobꝫ vltimis modis. Et ꝙ ille ſit itellect⁹ pʒ intuēti intentū ꝛ paſſum D. ſanc. Et pʒ etiā ex D. ſanc. in 2ᵒ. diſ. xxxvj. q. vnica. ar. iij. Ubi hʒ ꝙ ↄtingit culpā eē penā. ſʒ nō ſub rōne culpe. Et aſſumit eādē ꝓbatōem quā hic. vbi ꝓbat ꝙ culpa p ſe accepta nō ē pena pcti. Quare p ſe idē ē. qḋ formalr ꝛ ſub ꝓpria rōe culpe. ſʒ p accn̄s idē qḋ nō ſub rōe culpe. ſʒ aliūde. puta. q2 cā pene. vl' q2 effectus pene. nō tm̄ ſub rōe pcti qḋ ē culpa ꝛ pctm̄ materialr ꝛc.

¶ Per ſe q̄dē nullo mō pctm̄ pt eſſe pena pcti. peccatū eñ p ſe ↄſiderat̃ ſm ꝙ egredit̃ a voluntate. ſic eñ hʒ rōem culpe. de rōne āt pene ē ꝙ ſit ↄtra voluntateʒ vt in pmo habitū ē. Un̄ manifeſtū ē ꝙ pctm̄ p ſe loquēdo nullo mō pt eſſe pena pcti q.xlviij.ar.v

¶ Hic ↄn̄r Doc. iuxta dictā diſtinctōnem ponit duas ↄcl'ones reſpō. ſcdam ibi. Per accn̄s ꝛc. Pria ḡ ↄcl'o iuxta pmū mēbrū ē. Pctm̄ p ſe loquēdo nullo mō pt eſſe pena pcti (. i. pctm̄ formalr ſub rōne culpe acceptū. nō pt hr̄e rōem pene. nec eē pena alicui⁹ pcti) ꝓbat ↄcl'o. pctm̄ p ſe ↄſiderat̃ ſm ꝙ egredit̃ a voluntate. i. vt ē qḋdā voluntariū. ſʒ de rōne pene ē ꝙ ſit ↄtra voluntatē. igit̃ ↄcl'o vera. ita ꝙ pctm̄ ꝛ pena formalr ꝛ p ſe accepta hn̄t ↄ̄rias rōes ꝛc. Sʒ idē ſub eadē ↄſideratōe nō pt ſubeſſe ꝛ hr̄e ↄ̄rias rōes ꝛc. Maior pʒ. q2 ſic hʒ rōem culpe. q2 culpa dr̄ ineſt tū voluntaria. ¶ Ubi notandū pᵒ. ꝙ loq̄t̃ de pctō hūano qḋ ē culpa. Et vt ſic nō pt hr̄e rōem pene. ¶ Notandū 2ᵒ. q2 Doc. dt. pctm̄ eñ p ſe ↄſiderat̃ ꝛc. vbi patʒ ꝙ loq̄t̃ de p ſe ↄſideratōis ꝛ formalitatſ pcti ꝛ culpe ꝛ nō de p ſe cauſalitate ꝛc. Minorē D. reducit notā ex p. p. q. xlviij. art. v. Et patuit ex p̄miſſis notabilibꝫ. q2 p h̄ dr̄ūt pena et culpa ꝛc.

¶ Per accidēs autē pctm̄ pt eē pena pcti tripliciter. Primo q̄dē ex pte cauſe q̄ ē remotio ꝓhibētis. ſunt eñ cauſe inclinātes ad pctm̄. paſſiones. tētatio diaboli. ꝛ alia hmōi q̄ q̄dē cauſe ipediunt̃ p auxiliū diuine gratie q̄ ſubtrahit̃ p pctm̄. vn̄ cū ipa ſubtractio gr̄e ſit q̄dā pena ꝛ a deo. vt ſup̄ dictū ē. ſeq̄t̃ ꝙ p accidēs etiaʒ pctm̄ q̄d ex h̄ ſeq̄t̃ pena dicat̃. ꝛ h̄ mō loq̄t̃ apl's Ro. pmo dicēs. Propter qḋ tradidit eos de⁹ in deſideria cordis eoꝝ q̄ ſunt aīe paſſiones. q2 ſcilʒ deſerti hoīes ab auxilio diuine gratie vincunt̃ a paſſionibꝫ. ꝛ h̄ mō ſp pctm̄ dr̄ eē pena p̄cedētis pcti. q.lxxix.ar.j. q.lxxxiij. ar. quīto

¶ Hic ↄn̄ter ponit ſcdam ↄcl'onē iuxta ſcōm mēbrū diſtinctōis. videlʒ. Per accn̄s pctm̄ pt eē pena pcti triplr (id ē pctm̄ acceptū materialr. p eo qḋ ē culpa. ſʒ nō formaliter) pᵒ ex pte cauſe. q̄ ē remotio ꝓhibēns. 2ᵒ ex pte ſubiecti. 3ᵒ ex pte effect⁹ ↄſequētis. ita videlicʒ ꝙ pᵒ dr̄ pena pcti. q2 ſeq̄t̃ aliqḋ pctm̄ p⁹us. ꝛ e⁹ imediatā penā. Sʒ duobus alijs modis. q2 cauſat aliquē effectū penalē. vl' rōe ↄuerſiōis. h̄ ē ſubie act⁹. vl' rōne auerſionis. ita qḋ pᵒ mō dr̄ pena. q2 effect⁹ pene. Hanc ↄcl'onē trimēbrē ꝓbat ſingillatī ſm vnāquāq̄ȝ ptē vt patebit. Quo igit̃ ad pmā ptē arguit̃ ſic Per pctm̄ pmū (ſcʒ cui⁹ aliḋ pctm̄ dr̄ pena)

subtrahit' auxiliū diuine grē p qd ipediebant' cause pcti. scz sequēs qd dr pena (scz passiōes tētatōes ⁊ hmōi) ita q tal' subtractio grē facta ꝓpt pcm̄ pcedēs hz rōem pene igit' ⁊ pcm̄ sequēs talē subtractōem grē penalē. hz rōnem pene in ordie ad pcm̄ qd remouet ꝓhibēs cām pcti sequn tis. Tenet ꝯña ex dictꝭ. q. lxxxv. ar. v. qr id qd seqt' ad ali quā penā. etiā ē pena. igit' si pcm̄ sequēs. seqt' ad penā. s. subtractōem grē inflictā ꝓpt pcm̄ pcedēs. hz ⁊ ipm rōez pene Añs p p. p. scz q grā ipediebat causas pctoꝝ. pz ex auctoritate Apli Ro. p. in lrā. Scda ps patuit vbi tā. et q. lxxix. ar. iij. vbi dictū fuit q obduratio inꝑtrum dr grē subtractōem ē a deo sub rōe pene iuste. ¶ Doc. ꝯnr hu ic ꝯclōnis pti adiūgit vnū notabile explicatiū. qr est du biū qd pcm̄ isto mō dicat' pena. ⁊ cui⁹ pcti. an se pcedētꝭ vel sequētꝭ. ¶ Pro q̄ nota. q pcm̄ hz penā ꝯcomitātez dupl'r Uno⁹ sicut a q̄ q̄damō depēdet. sicut cū aliqs ꝓpt pcedentē culpā a grā deserit'. ex h̄ seqt' ipm peccare. vn̄ ip sum pcm̄ dr pena rōe desertionis grē a q̄ q̄damō depē det. Et sic pmū pcm̄ nō pt dici pena. sz pctā ꝯsequentia Alio⁹ pcm̄ hz penā ꝯcomitātē. q̄ ꝯseqt' ex ipo. sic ē sepa tio a deo. vl' puatio grē. vl' iordinatio agētis. vl' anxietas passiōis seu laboris. Et a pena sic ꝯcomitante. nō ita p prie dr pena. q̄uis etiā ⁊ sic posset dici pena causalr. sicut Aug⁹. dr. q iordinat⁹ anim⁹ sibiipsi pena ē. Sz pmo⁹ magꝭ ꝓprie dr pena. qr aliqd magꝭ denoiat' ab eo a q̄ depē det. q̄ ab eo qd depēdet ab ipo. Et sic pz quō pcm̄ scz sequēs aliud pcm̄. qd subtrahit grām. ⁊ causat demeri torie desertionē a deo dr pena eius. Scdo āt mō qdlibet pcm̄ etiā pmū. pt dici pena scz causalr. De istis vide D. sanc. in de malo. mate. p. q. iiij. Et in Capolo in 2⁰. dis. xxxvi. in solu. ad Aureolū. Hoc notato videdū ē de du bio moto. Et vult D. q hoc mō. scz essendi penā pcti. sp pcm̄ dr eē pena pcedētꝭ pcti. Patꝫ h̄ ex notabili iā dicto. qr illd pcm̄ dr h̄ mō pena isti⁹ pcti. qd causat subtractōez grē penalē. ad quā ꝯseqt' pcm̄. etiā sic pena. sz illā subtra ctionē penalē causat pcedēs illd pcm̄ qd dr pena. igit' ⁊c. Et de illa pte ꝯclōnis dr Doc. in 2⁰ sen. vbi sup. q alio mō pcm̄ dr eē pena pcti inq̄tū effect⁹ cuiusdā pene ē. Ex h̄ cm̄ q aliqs mortalr peccat grā puat'. Et qr p grām cō tinebat' ne i pcm̄ rueret. fit ei ipa subtractio grē. qdā cā se quētis pcti. in qd cadit auxilio grē destitut⁹. Et simili mō pt dici de oi alio auxilio. qd dñs hoib⁊ ipēdit. ne in pcm̄ cadāt. sicut sunt ipedimēta peccādi etiā exteriora. Sicut dr Osee 2⁰. Sepiā vias tuas spinis. Et hec q̄dē auxilia q̄ sunt ipedimēta peccādi. qñq3 subtrahunt' merito pcedē tis pcti. vt sic hō liberi⁹ i pcm̄ ruat hec ille. Deīn cū dr

¶ Alio mō ex pte substātie actus q̄ afflictionē in ducit. siue sit act⁹ interior vt pz in ipā ira ⁊ inuidia. siue act⁹ exterior. vt pz cū aliq̄ graui labore oppmū tur ⁊ dāno vt expleāt actū pcti. sm illd sap. v. Lassa ti sum⁹ in via iniq̄tatis.

¶ Ponit scdam ptē ꝯclōnis pdicte. scz q aliqd pcm̄ dr pena causalr. qr causat penā rōne sube actus (vl' vt hz D. in 2⁰) rōe ꝯuersiōis (p eodē ei ista hz) Probat' ꝯclo sub a aliqꝝ pctoꝝ afflictōem inducit i peccantē ⁊ hoc tā act⁹ interioris q̄ exterioris. igit' ꝯclo va. tenet ꝯña. quia isto mō dr pena. qr causat. Añs pz q̄ ad actū interiorē. sic ira ⁊ iuidia. De actu exteriori pz. vt cū aliq̄ peccātes gui labore oppmunt' ⁊ damno. vt expleāt actū pcti. sm illud Sapie. v. Lassati sum⁹ in via iniq̄tatꝭ. ¶ Et illā partez Doc. magꝭ explicat in 2⁰ vbi sup. vn̄ dr. alio mō (scz rōe

effectus dr pcm̄ pena) causat culpa penā ex pte ꝯuersio nis. Et h̄ dupl'r. Uno⁹ sm q q̄dā pctā passionē q̄ndaꝫ hñt ānexā. vt ira inuidia ⁊ aliqd hmōi. qr ex inordinato vindicte desiderio. corp⁹ imaginatōi obediēs ⁊ affectui. q̄dā passiōe ꝯcitat'. q̄ ira dr materialr loquēdo. ⁊ h̄ afflic tiōne hz. Alio⁹ ex eo q actus pcti sine labore nō exercet'. ꝓpter qd Sapie. v. ab ipīs dr. Ambulauim⁹ vias diffi ciles. Hec ille. Et sis memor supdictoꝝ in materia de passionib⁊. qr q̄dā passiōes (psertim tristicia) plurimum nocēt corpori. Et g̊ hñt nocumentū annexum. ⁊ penam per ꝯsequens. Deinde ibi

¶ Tertio mō ex pte effectus ꝯsequētis. sz his du obus vltimis modis vnū pcm̄ nō solū ē pena pce dētis peccati sed etiā sui

¶ Inducit tertiā ptē ꝯclōnis 2⁰. scz q ex pte effectus ꝯñtis rōe iordinatōis dicat' pcm̄ pena. quā ptē D. re linquit notā. Sz arguit' sic p ea. pcm̄ (scz ex pte inordina tionis ⁊ auersionis) seqt' tāq3 effectus puatio grē (si ad est) ⁊ amissio dei. ⁊ diminutio boni nature. ⁊ vulneratio nature. ⁊ puatio modi spēi ⁊ ordinis. igit' ex pte effectus ꝯsequētꝭ ē pena. Añs patuit. q. lxxxv. Et D. relinqt hāc ptē declaratā. ibidē. ¶ Doct. circa illos duos modos q̄ bus pcm̄ dr pena. adiūgit etiā vnū notabile expositiū. et vult q istis duob⁊ modis vltimis vnū pcm̄ nō solū ē pena pcedētis (supple sicut p⁰ mō) sz etiā suippius. Patꝫ ex dictꝭ. qr pcm̄ ipm causat afflictōem. ⁊ inducit effect⁹ pcti in peccantē. ⁊ g̊ qr dr pena. qr causat penā ⁊ ipmmet causat. igit' ē pena suippius ⁊c. ¶ Sciendū āt q Scot⁹ in 2⁰. dis. xxxvij. dr. q oē pcm̄ ē pena. ⁊ vnū pcm̄ pt eē pe na alteri⁹. pmū ꝓbo. qr pena formalr ē carētia boni ꝯue nientꝭ volūtati ⁊ volēti. ita q si distinguam⁹ in volūtate affectōem boni iusti. ⁊ boni ꝯmodi. patꝫ q ablatio boni cōmodi pena ē. Hec ille. Qꝫ si intelligat q ablatio boni iusti vt ē formalr culpa sit pena. falsum dr. qr sic ē i ipso actu. ⁊ ē volita saltē in sua cā. Pena āt est ablatio ab ipo volēte vl' volūtate. vn̄ nō ē ablatio iusticie culpa ⁊ pena psertim sub eadē rōe. Sz ē culpa vt fit ab agēte ⁊ ē in ac tione. ⁊ ē pena vt recipit' in agēte. ⁊ ē sibi vt rōnalē discon ueniens. ⁊ in h̄ admittit' dictū Scoti. q puatio iusticie. i. iusticie actual' q̄ ē in actu ē pena. ⁊ h̄ ē dicere. q ē pena cau saliter. nō formalr. vt hz Doc. 2⁰ sen. dist. xxxvi. Scot⁹ exa minat'

☞ Argumentū in ꝯtrariū est p scda ꝯclōne.

¶ Ad pmū g̊ dōm. q hoc etiam q aliq̄ puniunt' a deo dū pmittit eos in aliq̄ pctā. ꝓficere ad bonū vir tutis ordinat'. qñq3 q̄ pē etiā ipoꝝ q̄ peccāt. cū. s. post pcm̄ humiliores ⁊ cautiores resurgūt. semp āt ē ad emēdatōem alioꝝ q̄ videntes aliqs ruere de pctō in pcm̄ magis reformidāt peccare. In alijs āt duob⁊ modis manifestū ē q pena ordinat' ad emēdatōem qr hoc ipm q hō laborē ⁊ detrimētū pati' in peccan do. natū ē retrahere hoies a peccato.

¶ Dōm ad maiorē. loquēdo de penis hui⁹ vite de q̄b⁊ ⁊ argumētū loqt'. distinguēda ē maior. Est em̄ in ge nere duplex pena ꝯsequēs pcm̄. vna ē subtractio grē q̄ p mittunt' aliq̄ ꝓruere de pctō in pcm̄ Alia pena ē effectus pcti. scz detrimētū corꝑale ⁊ labor ⁊ alij effect⁹ de q̄b⁊ dis ctū ē. Tūc dico q pena. scz subtractio grē. ⁊ ruitio de pec cato in pcm̄ q̄ ē ꝯñs subtractōez grē. est inducta ad bo num ꝯtrꝫ nō sp ei q̄ pmittit' ruere de pctō in pcm̄. licet aliqñ h̄ fiat sic in simili patuit sup. q. lxxix. ar. iij. de excecaꝫ

tione z obduratõe. ſʒ h̄ fit ſp ad bonū ꝟtuꝫ alioꝝ. ſcʒ electoꝝ vt ipi magꝭ horreāt pctm̄ vidētes alios turpit' rueñre in pctm̄. ¶ Si āt intelligit maioꝛ de pena peti duoꝫ vltimis modis accepta. put pctm̄ dꝛ pena rōe effect⁹. tūc ꝯcedit ꝙ h̄ etiā ē ad bonū ꝟtuꝫ peccātiū q̄ aduertēs noñcumētū peti merito reſiliret z ſe emēdaret. Ad minorē. pꝫ ex dicꝭ. qꝛ negat' pſertim ꝑ pctm̄ rōe effectuū maloꝝ. Et 2° etiā negat'. qn̄qꝫ de pctō frequētato. qꝛ z hoc cedit qn̄qꝫ i bonū ꝟtuꝫ. vt aliq̄s cognoſcēs ſe freq̄nter peccaſſe ꝑ deſertionē grē. humilioꝛ z cautioꝛ reſurgat. q̄re negatur ꝯña. qꝛ z pctm̄ pt̄ cedere in bonū ꝟtuꝫ. z pſertim rōe effectus. vide D. 3° ꝯ̄ gēti. ca. cxliij. qꝛ etiā ꝓ⁹leges hūanas nō oēs pene ordināt' ad emēdatõeʒ vitioꝝ puniti. ſʒ aliorū. vn̄ nō oēs ſunt purgatorie. ſʒ aliq̄ exterminatorie zc̄.

¶ Ad ſcd̄m dd̄m. ꝙ ratio illa ꝓcedit de peccato ſm̄ ſe Et ſimiliter dicendū eſt ad tertiū

¶ Dd̄m. maioꝛ ꝯceditur vt pene ſunt inflicte a deo. Minoꝛ ꝯcedit'. ꝙ pctm̄ vt ſic formalr̄. vt ꝑgredit' a volūtate humana. eſt iniuſtū z nō a deo. tñ ſubtractio grē ad quā pctm̄ ſeq̄t'. illa ē iuſta z fit a deo. q̄re ꝯcludit' ꝙ pctm̄ vt ſic nō ē pena. Cū q̄ ſtat ꝙ vt ē effect⁹ iuſte ſubtractōis grē habeat rōem pene. q̄re pctm̄ nō ē a deo formalr̄. ſʒ peña ē a deo. z pctm̄ ē a deo. nō qꝛ de⁹ cauſet. ſʒ qꝛ ꝑmittit. nō ipediendo. ſʒ ē cā ſubtractōis grē nō agēdo. Et ita ē cā ill⁹ pene q̄ ē pctm̄ mediāte ſubtractōe grē ꝑmittendo. vide Doc. ſanc. in 2°. diſt. xxxvj. ar. 3°.

¶ Ad 3ᵐ dd̄m. maioꝛ ꝯcedit z ſiliter minoꝛ. z ꝯcluſio ad ſenſuʒ pᵒ ꝯcl'onis. qꝛ pctm̄ ꝑ ſe ꝯſideratū. i. ſub ea rōe q̄ pctm̄ vt ſic nō ē pena. ſʒ ꝯcomitanter vl' cauſalr̄. hoc eſt qꝛ ꝯſeq̄t' penā. vl' qꝛ cauſat penā zc̄.

¶ Utꝝ aliq̄d pctm̄ faciat reū eterna pena.

C AD tertiū ſic ꝓcedit'. Uidet' ꝙ nullū pctm̄ inducat reatū eterne pene. Pena em̄ iuſta adeq̄t' culpe. iuſticia em̄ eq̄litas ē. vn̄ dicit' Eſaie. xxv. In mēſura ꝯtra mēſurā cū abiecta fuerit iudicabit eā. ſʒ pctm̄ ē tp̄ale. ḡ nō iducit reatū pene eterne. ¶ P. pene medicine q̄dā ſunt. vt dꝛ in. ij. ethicoꝝ. ſʒ nulla medicina dʒ eē ifinita. qꝛ ordinat' ad finē. q̄d āt ordinat' ad finē nō eſt infinitū. vt ph̄s dt̄ in pmo politicoꝝ. ḡ nulla pena dʒ eē infinita. ¶ P. null⁹ ſapiēs facit niſi ꝓpter ſe in ipo delectetur. ſʒ de⁹ nō delectat' in ꝑditōe hoim̄. vt dꝛ Sapiētie. pmo. ḡ nō puniet homies pena ſempiterna. ¶ P. nihil q̄d ē ꝑ accn̄s ē infinitū. ſʒ pena ē ꝑ accidens. nō em̄ ē ſm̄ naturā ei⁹ q̄ punit'. ḡ nō pt̄ in infinitū durare. ¶ Sʒ ꝯtra ē. q̄d dꝛ Matth. xxv. Ibunt hi in ſuppliciū eternū. Et Marci. iij. dꝛ. Qui autē blaſphemauerit in ſpm̄ſanctū nō habebit remiſſionem in eternū. ſʒ erit reus eterni delicti

¶ Hic q̄rit de q̄ntitate pene ꝯñtis pctm̄. Et pᵒ h̄ fa cit. 2° determinat' q̄dā dubia ex dictꝭ ar. v. q̄ntū ad pmū pᵒ determinat' de q̄ntitate extēſionis ſiue duratōis. 2° de q̄ntitate intēſiōis in ſeq̄nti ar. Querit' ḡ. an aliq̄d pctm̄ inducat reatū eterne pene. ¶ Nota āt D. ſanc. q̄rto ꝯ̄ gēti. ca. xc. ꝙ duplex ē pena. vna dāni. alia ſenſus. Pena dāni ē excluſio a btitudie. Senſus āt ē p̄ experientiā alicuius nociui affligētis. pena ſenſus rn̄det culpe q̄ntū ad ꝯuerſionē inordinatā ad ꝯmutabile bonū. pena ꝟo dāni rn̄det

Duplex pena damni z ſenſus

culpe q̄ntū ad auerſionē ab incōmutabili bono. peccans igit' mortalr̄ efficit' reus vtriuſqꝫ pene. qꝛ culpa mortalis q̄ntū ē ex ſe ē irrepabilis. z ipa manēte ſp dʒ puniri. Quare iſtud q̄ſitū z iſte articul⁹ de vtraqꝫ pena pt̄ intelligi. ita vt q̄rat'. an inducat aliq̄d pctm̄ reatū pene eterne damni z pene ſenſus eterne. qꝛ āt vt dictū ē. pena dāni rn̄det auerſioni irrecupabili q̄ ē in pctō mortali. iō D. directe i corpore articuli. ꝓbat de pena dāni. qꝛ ꝓbat ex pte ꝯuerſionis ordinis diuine irrecupabilis. In argumento aūt in oppoſitū ꝑ auctoritates. ꝓbat z de reatu pene ſenſus eterne. qꝛ vtraqꝫ pena poſt hanc vitā ſe comitat' vt oñdit D. ſanc. iiij ꝯtra gēti. c. cxlv. qꝛ pena dʒ ꝓportionabilr̄ culpe rn̄dere. In culpa aūt nō ſolū auertit' mens ab vltio fine. ſʒ etiā indebite ꝯuertit' in alia quaſi in fines Nō ſolum ḡ puniend⁹ ē q̄ ſic peccat ꝑ h̄ ꝙ excludat' a fine. ſʒ etiā ꝑ h̄ ꝙ ex aliis reb⁹ ſentiat nocumentū. Et iō ꝓbata eternitate reat⁹ dāni. ꝓbat' z eternitas alteri⁹. ſcʒ pene ſenſus. licꝫ vt dictū ē expſſius articul⁹ ꝓbet eternitatē reat⁹ dāni. q̄a ꝓbat ꝙ aliq̄d pctm̄ inducat reatū ſp manentē. z ꝑ ꝯñs faciat hoiem ſp dignū pena. z ſic eternū reatum zc̄. His notatis ꝓcedendū eſt ad corpus articuli

¶ Rn̄deo dd̄m. ꝙ ſicut ſup̄ dictū ē. pctm̄ ex h̄ inducit reatū pene ꝙ ꝯuertit aliquē ordinē. manēte āt cā manet effect⁹. vnde q̄diu ꝯuerſitas ordinis remanet neceſſe ē ꝙ remaneat reatus pene. ar. pᵒ.

¶ Doc. breuiter expedit q̄ſitū vnica ꝯcl'one in fine corporis. ſcʒ Quecūqꝫ pctā auertūt a deo. charitatē auferētia. q̄ntū ē de ſe inducunt reatū eterne pene. Dicit notanter (q̄ntum ē de ſe) qꝛ et ſi ꝟtute diuina reat⁹ ille abſtergi poſſit. nō tñ ꝟtute habētis reatū. z iō reat⁹ q̄ntū ē ex pte habētis ē etern⁹. Probat' ꝯcluſio. q̄diu ꝯuerſitas ordinis remanet. neceſſe ē ꝙ remaneat reat⁹ pene. ſʒ pctā auferentia charitatē ꝯuertunt ordinē irrepabilr̄. ordinē videlicꝫ ex cui⁹ ꝯuerſione incurrit' reatus pene. iō ꝯcl'o vera. ꝙ talia inducūt reatū irrepabilē. z ꝑ ꝯñs pene eterne. Maiorem iſtā Doc. pmo ponit. ſcd̄o declarat minorē. ibi. Peruertit aūt zc̄. Arguit' ḡ ꝑ maiore. pctm̄ ex hoc inducit reatū. ꝙ ꝯuertit aliquē ordinē. iō maioꝛ vera. Tenet ꝯña. qꝛ manēte cā manet effect⁹. q̄re bn̄ ſeq̄t'. ꝯuerſitas ordinis remanet. igitur reatus pene. z q̄diu ꝯuerſitas ordinis tam diu reatus. Cōſequēter cū dicat

¶ Peruertit āt aliq̄s ordinē qn̄qꝫ q̄dē reparabiliter qn̄qꝫ āt irrepabilr̄. ſp em̄ defect⁹ q̄ ſubtrahit' pncipiū irreparabil' ē. ſi āt ſaluet' pncipiū ei⁹ ꝟtute aliq̄ defect⁹ reparari pn̄t. ſicut ſi corrūpat' pncipium viſiuū. nō pt̄ fieri viſionis reparatio. niſi ſola ꝟtute diuina. ſi ꝟo ſaluo pncipio viſiuo aliq̄ ipedimēta adueniāt viſioni. reparari pn̄t ꝑ natura vel ꝑ artē.

¶ Declarat minorē. z arguit' ſic. pctm̄ q̄d corrumpit pncipiū ordinis. q̄ volūtas hoīs ſubdit' deo. facit inordinatõeʒ (moralē ſcʒ) q̄ntū de ſe ē irrepabilē Et ꝯuertit ordinē irrepabilr̄. ſʒ auferēs charitatē ē hmōi. igit' zc̄. Maiorē Doc. declarat pᵒ ḡ ad pmā pte. ſcd̄o ḡ ad ſcd̄am cū declaratõe minoris. ibi. Cuiuſliber āt zc̄. Maioꝛ ḡ. p̄ia dt̄ notāter (de ſe) ſicut z circa ꝯcl'onē dictū fuit. z ꝓbatur eius pma ps q̄ ē vna pticularis de ordine morali ex vna vl'. ꝑ q̄ ſupponit' ꝙ ꝯuertit aliq̄s ordinē qn̄qꝫ repabiliter qn̄qꝫ irreparabilr̄. tūc arguit' ſic. ſp defectus q̄ ſubtrahit' pncipiū irreparabilis ē. Si aūt ſaluet' pncipiū zc̄. igit' illa ps maioris vera. Tenet ꝯña ab vl' ad pticularem. qꝛ ſi

ex defectu cuiuslibet pncipij inducit inordinatio irrepabilis. igit ꝛ ex corruptōe pncipij moral' ꝛc̄. Assumptū pro maiore pȝ exēplariter de pncipio visiuo in lr̄a. sicut si corrūpatur ꝛc̄ ꝛ patuit in alio exemplo. supra. q. lxxij. arti. v. de egritudine ꝛc̄. Cōsequēter ibi

¶ Cuiuslibet āt ordinis ē aliqđ pncipiū p qđ aliqs fit pticeps illi⁹ ordinis. ꝛ iō si p pctm̄ corrūpat pncipiū ordinis q̄ volūtas hoīs subdit deo. erit inordinatio q̄ntū de se irrepabilis et si repari possit virtute diuina. pncipiū āt hui⁹ ordinis ē vltim⁹ finis cui hō inheret p charitatē. ꝛ iō quecūqȝ pctā auertunt a deo charitatem auferentia. quantū est de se inducūt reatum eterne pene

¶ Est p scđa pte maioris. p minore scȝ q̄ corrūpēs pncipiū puertat ordinē irrepabilr̄. ꝛ pȝ. qꝛ cuiuslibet ordinis ē aliqđ pncipiū p qđ aliqs fit pticeps illi⁹ ordis. igit destructo pncipio nō ē aliqs in ordine illo nec ordo manet ꝛc̄. Cōsequēter Doc. manifestat minorē p minore pncipali. qꝛ pncipiū ordinis ē vltim⁹ finis. vt sibi hō īheret p charitatē. igit auferēs charitatē aufert ꝛ pncipiū. vt de illa minor. Et p ꝯñs pȝ ꝯclo respō. Est āt missiua. quia supponit q̄ aliq̄ sint pctā auferentia charitatē. ꝛ g̃ si talia inducunt reatū eternū. ꝛ eterne pene. seq̄tur responsio ad quesitum formalis ꝛc̄.

☞ Argumentū in ꝯtriū ꝯfirmatiū ꝯclonis ē. Auctoritates ille p̄sertim pma videnť loq̄ de pena sensus. quia nomine supplicij solet intelligi punitio q̄ ē p ignē infernalē De scđa auctoritate quō blasphemia ꝛ pctm̄ in spm̄sctm̄ nō habeat remissionē. vide 2ª 2ᵉ. q. xiiij. ar. iij.

¶ Ad pmū g̃ dđȝ. q̄ pena peccato pportionať fm acerbitatē tā i iudicio diuino q̄ȝ in humano. ȝ sicut Aug. dī. xij. de ciui. dei. in nullo iudicio req̄riť vt pena adequeť culpe fm duratōem. nō enī qꝛ adulteriū vel homicidiū in momēto ꝯmittiť pp̄ter h̄ momētanea pena puniť. ȝ q̄nq̄ȝ q̄dē ppetuo carcere vel exilio q̄nq̄ȝ etiā morte. in q̄ nō ꝯsiderať occisionis mora. ȝ poti⁹ q̄ imppetuū auferať a societate viuētiū et sic repsentat suo mō eternitatē pene inflicte diuinitus. Iustū tñ est fm Gre. q̄ q̄ in suo eterno peccauit ꝯtra deū. in eterno dei puniať. Diciť aūt aliqs in suo eterno peccasse nō solū fm ꝯtinuatōem actus in tota hoīs vita durātis. ȝ qꝛ ex h̄ ipo q̄ finē in peccato ꝯstituit. volūtatē hȝ in eternū peccādi. Unde dicit Greg. xxxiiij. moral. q̄ iniq̄ voluissent sine fine viuere vt sine fine potuissent in iniquitatib⁹ pmanere

¶ Dōm ad maiorē. pena iusta adeq̄ť culpe. Si intelligiť q̄ pena iusta sit eq̄lis pene fm duratōem actus pcti ꝛ culpe. negať. ꝛ oppositū videm⁹ in oī iusto iudicio. s. humano. qꝛ pctm̄ homicidij qđ in momēto ꝯmittiť puniť pena mortis. in q̄ nō solū ipa occisio q̄ subito fit. infert p pena. ȝ ppetua ablatio a societate hoīm. ¶ Scđo dī. q̄ si intelligiť q̄ pena iusta in iudicio diuio eq̄ť culpe fm duratōēȝ ex pte macule ꝛc̄. ꝯcediť. vt patebit ar. seq̄n. ad 3ᵐ Et dico q̄ illa macula etiā ē eterna ex pte pctōris ¶ Tertio dico. q̄ pena eq̄ť culpe q̄ ad volūtatē ꝛ affectū peccantis in iudicio diuio. nā de⁹ volūtatē p facto reputat. ȝ q̄ peccat mortalr̄ hȝ volūtatē peccādi ppetuo. Un̄ Doc. 3º ꝯ gēti. ca. cxliiij. Apud diuinū iudiciū voluntas p facto reputať. qꝛ sicut hoīes vidēt ea q̄ exteri⁹ aguntur. ita de⁹ inspicit hoīm corda. Qui āt ppť aliqđ tpale bonū auersus ē ab vltio fine q̄ ineternū possideť. pposuit fruitōem tpalem illi⁹ boni tpalis eterne fruitōi vltimi finis. Un̄ pȝ q̄ multomagis voluisset ineternū illo bono tpali frui. g̃ fm diuinū iudiciū ita puniri dȝ. ac si eternalr̄ peccasset. nulli āt dubiū ē. qn̄ p eterno pctō eterna pena debeať. Debeť g̃ ei q̄ ab vltio fine auertiť pena eterna. Hec ille. Dico q̄rto ad maiorē. q̄ iusta pena ē eq̄lis in acerbitate ipi g̃uitati culpe. tā in iudicio diuio q̄ȝ hūano. qꝛ q̄ g̃ui⁹ peccauit. puniť acerbiori ꝛ g̃uiori pena. p̄sertim acerbiori pena sensus. et tñ ad sanū sensū. vn⁹ puniť etiā i iudicio diuio g̃ui⁹ pena dāni fm g̃uitatē pcti. nō q̄ subtrahať alti⁹ bonū. ȝ qꝛ de illa subtractōe magis tristať q̄ turpi⁹ peccādo ipm amittere demeruit. vt ōndit Sco. in q̄rto. dis. vltia circa finē in solutionib⁹ argumētoꝝ. Dicit āt ibidē qđ valet ad illaȝ maiorē argumēti. Nego inq̄t q̄ excessus in pena debeat attēdi fm q̄ntitatē extēsionis. qꝛ p se culpe rn̄det pena p̄ intēsionē. fm iustitiā distributiuā. Un̄ sic dixi sup. deus posset infligere penā aliquā q̄ si tm̄ p momentū duraret tñ sufficienť puniret pctm̄. nec forte duratio pene cadit sub demerito. sic nec duratio btitudis sub merito. ȝ rōe libertalitatis. Hec ille. Et bñ ad ppositū. qꝛ culpe rn̄det pena fm intēsionē. ꝛ h̄ hȝ D. in pncipio solutōis. Et clarius sub eisdē v̄bis in q̄rto. dis. xlvi. q. pª. ar. iij. q̄sti. pª. vide ibidem p totū de materia p̄sentis articuli. quicq̄d sit de alio dicto Scoti. qꝛ bti merenť btitudinē verā. de cui⁹ rōe est ppetua duratio. Silr̄ pctōr incurrit reatū de se eternū. vt patuit. Et g̃ bñ dixit (forte) dubitādo nō asserēdo. verū ē. q̄ duratio pene respicit dispōem peccātis. ȝ tñ pctm̄ mortale p se inducit dispōem ad penā ppetuā. qꝛ maculā indelebilē. vide ar. seq̄nti ad. q̄rtū. Ad minorē dico. q̄ pctm̄ ē tpale q̄ ad actū. ȝ negať q̄ sit tpale q̄ ad reatū ꝛ maculā. Dico āt q̄ duratio pene. vt dictū ē. rn̄det duratōi macule. nō actus. ¶ Scđo. pctm̄ q̄ ad actū interiorē ꝛ affectū peccātis mortalr̄ in iudicio diuio habeť tāq̄ȝ eternū. qꝛ in suo eterno peccauit ꝛ voluit se ineternū a deo separare. vt patuit ex ꝯ gēti. ꝛ hȝ Gregori⁹ in solone. q̄re negať ꝯña. qꝛ ꝛ iudicio hūano pctm̄ momētaneū demereť eternā penā. vt patuit. vide de ista mate. D. in 2º. dis. xlij. q. ar. vltio.

Scot⁹ ꝯcor.

¶ Ad scđm dđȝ. q̄ pena q̄ etiā fm leges hūanas infligiť. nō sp ē medicinal' ei q̄ puniť. ȝ solū alijs. sic cū latro suspendiť nō vt ipe emendeť. ȝ pp̄ter alios vt saltē metu pene peccare desistant. fm illud puerb. xix. Pestilēte flagellato stult⁹ sapiētior erit Sic igiť et eterne pene reproboꝝ a deo inflicte. sunt medicinales his q̄ ꝯsideratōe penaꝝ abstinēt a peccatis. fm illud psal. Dedisti metuentib⁹ te significatōem. vt fugiant a facie arcus. vt liberenť dilecti tui

¶ Dōm ad maiorē. pº exponēdo eā. qꝛ sicut potiones amare adhibite ꝛ delectatōes subtracte sunt medicine corpis. sic pene p tristicias illatas. ꝛ p delectatōes subtractas. sunt medicine aīe ad recuperādū v̄tutē Sūt igiť pene medicine. qꝛ fiūt p ꝯtria coꝝ in q̄b⁹ aliqs peccauit ¶ Dico āt soluēdo. q̄ fm phm. x. ethicoꝝ circa finē. q̄ nō oēs sunt medicinales punitis. qꝛ fm eū isanabiles sunt exterminādi. Est ó iuxta dicta in ar. ij. ad pᵐ sunt medicinales alijs. Un̄ Doc. ꝯ gēti. vbi sup̄ statim. Quidā etiā fm leges hūanas a ciuitate ppetuo exilio excludūť. vt ciuitas purior reddať. Et aliq̄ morte puniūť. nō q̄dē ad emēdatōeȝ sui. ȝ alioꝝ ꝛc̄. Pȝ igiť ad maiorē

ꝙ nō oīs pena ē medicinal' ⁊ emēdatoria. imo aliq̄ exter⸗minatoria. Ad minorē. nulla medicina ē īfinita. pferti; medicina huiꝰ ꝑsone. tn̄ medicina moral' ipiꝰ cōitat; pe ē īfinita. ita ꝙ ex īfinita pena huiꝰ. sumit̄ medicina alioꝝ vt ipi. petā metu ꝯsilis pene horreant. ne ⁊ ipi extermīnē tur. quare negatur ꝯn̄a.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ deꝰ nō delectat̄ i penis ꝓpter ipas. s; delectat̄ in ordine sue iusticie q̄ h̄ requirit.

¶ Dō iu negādo maiorē. imo videtꝰ oppositū apō sapientiā hūanā q̄ inf'ra facit vt ꝑueniāt maiora bona et inf'ra sustinet ne veniāt peiora mala. ita deꝰ facit corrup tiones reꝝ ꝓpt̄ aliō. ⁊ nō q̄si in corruptōe reꝝ ꝑ se delectet̄ s; in ordie vniuersi Ad minorē dico. ꝙ deꝰ nō delectat̄ in ꝑditōe hoim vt ꝑditio ē. tn̄ delectat̄ in relucētia sue iu⸗sticie ⁊ reformatōe ordinis sui ꝑ petā destitun i peccātib; Quare negat̄ ꝯn̄a. vn̄ S. sanc. vbi iā ꝯ gēti. Est āt ꝯce⸗dendū ꝙ pene īferunt̄ a deo. nō ꝓpt̄ se q̄si deꝰ i penis ꝓpt̄ se delectet̄. s; ꝓpt̄ aliō. sc; ordinē iponēdū creatur; i q̄ bo⸗nū vniuersi ꝯsistit ⁊c̄. Quare āt deꝰ nō fecerit creaturas ne possent peccare al's videbit̄. q̄ diuie sapie ē res dulcit̄ disponere. cū plurima cōmoda etiā inde elicere possit.

¶ Ad q̄rtū dōm. ꝙ pena et si ꝑ accn̄s ordinet̄ ad naturā. ꝑ se tn̄ ordinat̄ ad ꝑuatōem ordinis ⁊ ad dei iusticiā. ⁊ iō durāte inordinatōe sp̄ durat pena

¶ Dō;. maior ꝯcedit̄ qō ē oino ꝑ accn̄s. nō durat vl' ē in īfinitū Ad minorē ⁊c̄. negat̄ ꝙ pena sit ꝑ accn̄s oino. ⁊ ꝑ ꝯꝑatōē; ad oia. Esto eīn sit ꝑ accn̄s. q̄ ꝑter itentōem peccat;. vt patuit sup̄. q. xxii. ar. v. nō tn̄ ē ꝑ accn̄s i ꝯꝑa⸗tione ad iusticiā ⁊ sapietiā diuinā. q̄ penas intēdit. s; nō ꝓpt̄ se. tn̄ ꝓpt̄ ordinē vniuersi. ⁊ cū h̄ i penis ordinē istituit ꝓportionabilr̄ ad petā. q̄re sicē cu'pe in īfinitū durabūt. ita et pene. ⁊ iō nō seq̄t̄ ꝯn̄a ⁊c̄. Doc. in q̄rto sup̄. dr̄ ad h̄ ar⸗gumētū. q̄uis pena ꝑ accn̄s rn̄deat aie. tn̄ ꝑ se rn̄det aie infecte culpa. ⁊ q̄ culpa imꝑpetuū manebit. ideo etiā pe⸗na erit perpetua ⁊c̄.

¶ Utrum aliqō peccatum faciat reum pena infi⸗nita fm̄ quantitatem.

Ad q̄rtu; sic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ petō debeat̄ pena infinita fm̄ quantitatē. Dicit̄ enim Hiere. x. Corripe me dn̄e. veruntamē in iu dicio et nō in furore tuo. ne forte ad nihi lū redigas me. ira āt dei vel furor metaphorice signi ficat vindictā diuine iusticie. redigi āt in nihilū ē pe na infinita. sicē ex nihilo aliq̄d facere ē ꝑtutis īfinite. g̃ fm̄ vindictā diuina; petm̄ punit̄ pena īfinita fm̄ q̄ntitatē. ¶ P. q̄ntitati culpe rn̄det q̄ntitas pene. fm̄ il lud Deute. xxv. Pro mesura peti erit ⁊ plagaꝝ mo dus. s; petm̄ ꝙ ꝯ deū ꝯmittit̄ ē infinitū tāto eīn gra uiꝰ ē petm̄ q̄to maior ē ꝑsona ꝯ quā peccat̄. sic gra uiꝰ petm̄ ē ꝑcutere ꝑncipē q̄; ꝑcutere hoiem ꝑuatū. dei āt magnitudo ē īfinita. g̃ pena īfinita debet̄ ꝓ pec cato qō ꝯ deū ꝯmittit̄. ¶ P. duplr̄ ē aliq̄d īfinitū du ratōe s. ⁊ q̄ntitate. s; duratōe ē pena īfinita. g̃ ⁊ q̄ntita te. ¶ S; ꝯtra ē. q̄ fm̄ hoc oim petōꝝ mortaliū pene essent equales. nō eīn ē infinitū infinito maius.

¶ Hic q̄rit de q̄ntitate intēsiua pene. an debeat̄ petō pe na īfinita ⁊c̄. sicē ꝑus q̄situ fuit de īfinita extēsiōe durati

D ¶ Rn̄deo dōm. ꝙ pena ꝓportionat̄ petō. in petō

āt duo sunt. Quoꝝ vnū ē auersio ab incōmutabili bono q̄d ē infinitū. vn̄ ex hac ꝑte petm̄ ē īfinitū.

¶ Cōclusionē rn̄siuā ꝑ distictōe; ponit S. i fine cor. talē Ex ꝑte auersiōis rn̄det ⁊ debet̄ petō pena dāni q̄ ē īfi nita. s; etiā ex ꝑte ꝯuersiōis iordinate rn̄det. ⁊ debet̄ ei pe na sensus finita. ꝓbat̄ ꝯclo. pena ꝓportionat̄ petō s; petm̄ ex ꝑte auersiōis ē īfinitū. ex pte āt ꝯuersiōis ad bonū cō mutabile ē finitū. igit̄ seq̄t̄ ꝯclo Maiorē S. ponit i ꝑnaꝰ q̄ relinq̄t̄ nota ad sensu; habitū. ar. 3° ad p. Et deinde ꝓ bat minorē q̄ ad ꝑmā eiꝰ ꝑtē. 2° q̄ ad scda;. ibi. Aliō qō ē ⁊c̄. 3° īfert ipa; ꝯclonē ibi. Ex ꝑte igit̄ ⁊c̄. ꝑ° g̃ ꝑs mi⸗noris ꝓbat̄ Notādo breuit̄. ꝙ i petō sit; duo ⁊c̄. tūc sic. q̄ petm̄ ex ꝑte auersiōis dr̄ iordinatōe; a bono icōmutabi⸗li. s; tale bonū ē īfinitū. igit̄ ⁊ petm̄ ex ꝑte auersiōis ¶ Sci endū āt ꝙ hec auersio dr̄ ee īfinita nō entitatiue. vl' q̄ for⸗malr̄ ꝑuat ordinē īfinitū entitatie. s; dr̄ īfinita extrinsece. et q̄si obiectie. sicē itellectio ⁊ visio bti dr̄ īfinita. q̄ īfiniti. sic auersio illa dr̄ īfinita. tū q̄ ꝯ maiestatē dei īfinitā. tū q̄ aufert īfinitū bonū. ⁊ seꝑat hoiem ab īfinito bono. tū q̄ infinitā penā meret̄. s; altē duratie. loq̄ndo de pena sensus et īfinitū dānū affert. De h̄ Sco. i fine q̄rti. petm̄ nō dr̄ in finitū. nisi q̄ seꝑat ab īfinito. nō ꝙ formalr̄ malicia sit īfi nita. q̄ tal' ⁊ tāta ē. q̄ntā ē bonitas q̄ nata fuiss; inee illi ac tui. si h̄; debitas circūstātias fuisset eliciꝰ. s; hec nō fuiss; infinita. nec possibile fuiss; ee īfinitā. nisi ꝓ tāto. q̄ ꝯiūgit infinito. Hec ille. S; incōtū illo dicto vnt̄ i alio ꝓposito ad ostēdū ꝙ purꝰ hō potuisset satisfecisse ꝓ petis suis ꝯdigne sine merito christi. vide eū castigatū in Capolo dis. xv. q̄rti sen. i solutōib; argumētoꝝ ꝯ p. ꝯclonē. tūc ibi

Quō auersio peti mortal'e īfinita

Scotꝰ ꝯtra

¶ Aliud q̄d ē in petō ē inordinata ꝯuersio ad cō mutabile bonū. ⁊ ex hac ꝑte petm̄ ē finitū. tū q̄ ipm̄ bonū ꝯmutabile ē finitū. tū etiā q̄ ipa ꝯuersio est fi nita. nō eīn possunt esse actus creature infiniti

¶ Probat scda; ꝑtē minoris q̄si duplici medio. ⁊ ar⸗guit̄ sic. obiectū ꝯuersiōis ē bonū ꝯmutabile finitū ⁊ ipa ē actꝰ finitꝰ. igit̄ ex ꝑte ꝯuersiōis petm̄ ē finitū. ꝯn̄a tenet q̄ ꝯuersio noiat actū q̄ h; finitatē vl' īfinitatē ex ꝑte obie cti ⁊ subiecti. Ans̄ p; q̄ ad ꝑmā ꝑtē. q̄ ꝯmutabile bonū nō ē nisi finitū. 2ª ꝑs p;. q̄ nō pōt actꝰ creat̄e ee īfiniti Cō uersio āt peti ē creat̄e. q̄ creator nō pōt peccare ⁊c̄. deīn ibi

¶ Ex ꝑte igit̄ auersionis rn̄det petō pena dāni q̄ etiā ē infinita. ē eīn amissio infiniti boni. s. dei. Ex ꝑ⸗te aūt inordinate ꝯuersionis respondet ei pena sen⸗sus. q̄ etiam est finita.

¶ Infert ꝯclonē rn̄siuā. ⁊ p;. S; sciendū p° Doc. 3ª ꝑte. q. lxxxvi. ar. iiij. ꝙ petō cuicūq; rōne ꝯuersiōis vt sic debet̄ tn̄ pena tꝑal. q̄ ꝯuersio ad ꝯmutabi'e bonū ē fini ta. q̄re ex hac ꝑte debet̄ sibi sola pena finita. vn̄ si sit iordi⸗nata ꝯuersio sine auersiōe a deo. nō debet̄ sibi pena etna. vt p; i venialib;. Quare etiā pena sensus eterna nō debet̄ ꝯuersioni. nisi rōe auersiōis. ita ꝙ ꝯuersioni debet̄ rōe sui vt ē iordinata pena sensus. s; q̄ inordinata taliter. sc; cū auersione a deo. debet̄ sibi eterna ⁊c̄.

☞ Circa argumentum in contrarium notandū. ꝙ ꝓbat ꝙ pene sensus non sint infinite. q̄ inequales intens⸗siue. s; sint eq̄'es extēsiue ⁊ duratōne. Et ꝯfirmat scdam ꝑtē ꝯclonis. Un̄ dr̄ S. in q̄rto. dis. xlvi. q. p. ar. ii. ad 2ᵐ ꝙ q̄ntitati peti rn̄det q̄ntitas pene fmᵐ intēsionē. ⁊ iō petōꝝ mortaliū ineq̄'iū. erūt pene ieq̄les intēsiōe. eq̄les āt dura tione. hec ille. Et loq̄t̄ ibidē ꝑ totū de pena sensus. S;

circa hāc rōem videt ēē difficultas. qꝛ seqret ex ea q̄ q̄a pena dāni ē ifinita q̄ ēēt ꝛ sit eq̄lis i oibꝫ. Cuiꝰ oppositū videt dictū ar. pce. ad pᵐ. Ad h̄ dr iuxta etiā sup tacta. q. lxxiij. arti. pᵒ ad pᵐ. q̄ si loqmur de pena dāni. pcise vt dr subtractōez boni icōmutabil' ꝛ btitudis. tūc nō pt ēē nisi eq̄lis. qꝛ idē bonū oibꝫ subtrahit. Et h̄ habet ex illa rōe. qꝛ ifinitū nō ē maiꝰ ifinito. ꝛ vnū ifinitū nō ē maius sc̄pō (Et hec v̄a de ifinitꝫ eiusdē rōis) ꝛ ifinito simplr ꝛ entitatie. Si āt loq̄mur de pena dāni vt Scotꝰ loqt vbi sup circa finē q̄rti. ita q̄ pena dāni nō dicat solā carētiā. sꝫ carētiā boni apti nati incē nolitā. quā q̄s icurrit ex pctō suo a maiori vl minori. sic ē ineq̄litas. qꝛ i vno pt ēē magis nolita ꝛ ꝯmistās. q̄s i alio. ꝛ ē maior ꝛ minor remorsus fm ꝓportōem culpe. Sic ꝛ maior pena sensus. vn̄ dr Scotꝰ. pt dupl'r itelligi ieq̄lis (scꝫ carētia ꝛ pena dāni) sꝫ q̄lr erit illa ineq̄litas i illis. Dico q̄ erit fm ieq̄litatē culpe. qꝛ q̄ hꝫ g̃uiorē habebit carētiā maioris boni ad qd̄ fuit ordinatꝰ. Probo. q̄nto accōs dicit cū maiori conatu. tāto dꝫ hr̄e maiorē rectitudinē. ꝛ p ꝯn̄s tāto magꝫ dꝫ ordinare ad maiꝰ pmiū. q̄ g̃ g̃uiꝰ peccat. puat se maiori bono. Et sic pꝫ fm pᵐ modū quō pt pena dāni ēē ineq̄lis. Ex alia pte. q̄nto aliq̄s g̃uiꝰ peccat. tāto magꝫ dimittit affectōi cōmodi. ꝛ puat affectōe iusticie. ꝛ p ꝯn̄s erit magis nolēs pctm̄ suū incōgrm̄ ē cā pene. g̃ magꝫ habebit de nolitōe q̄s aliꝰ. q̄nto magꝫ habet de affectōe cōmodi. hec ille. Et videt ꝯcordare D. san. de malo. q. ij. ar. ij. ad. viij vbi dr. Si ꝯsideret q̄ntitas demeriti p ꝯpatōez ad penā cēntialē q̄ ꝯsistit i separōe a deo. ꝛ dolore exinde pueniēte. nō minꝰ demeret q̄ sola volūtate. q̄s q̄ volūtate ꝛ actu peccarēt. hec ille. Ubi pꝫ q̄ i pena cēntiali dr icludi separōez a deo ꝛ dolorē inde pueniētē. Et q̄ talr dolor possit esse maior i vno q̄s i alio. pt hr̄i ex D. sanc. de malo. mate. v. ar. p. ad 3ᵐ. qꝛ subtractio visiōis q̄ ē pena dāni pt ēē i aliq̄ sine oi dolore. vt pꝫ de puerꝫ discedētibꝫ i solo origiali Un̄ ꝛ Augꝫ. dr q̄ patiant mitissimā penā. qꝛ g̃uitas pene etiā attēdit p ꝯpatōez ad eū q̄ punit. sic dicimꝰ hoiem magꝫ puniri. si auferat suū pm̄oniū. q̄s si ipediret ne puenirer ad regnū. qd̄ ei nō debet. g̃ pt ēē q̄ maiorē ꝛ miorē dolorē gereret. si pt i aliq̄ nullū g̃iare. Ex q̄bꝫ oibꝫ pꝫ q̄ pene sensus sunt ieq̄les. ꝛ p h̄ finite. pena āt dāni q̄ ad aliq̄d eq̄lis. ꝛ sic ifinita. q̄ ad aliō pena dāni ē etiā ieq̄lis. ꝛ q̄ ad h̄ etiā finita. ita q̄ pena dāni q̄nq̄ accipiat p separōe dei. aliq̄n āt etiā p dolore inde pueniēte. ꝛ sic pꝫ nulla discordia re bn̄ examīata ꝛc̄. ¶ Nota ꝛ D. san. de malo. q. ij. ar. ix. ad 3ᵐ. qꝛ i supplicio dānatoꝝ ē aliq̄d cōe oibꝫ. qd̄ r̄ndet ꝯtēptui dei. puta carētia visiōis diuīe ꝛ ppetuitas pene. Et q̄ntū ad h̄ dicūt ꝯgregari ꝯgregatōe vniꝰ fascis Et ē aliq̄d i q̄ dn̄t. sꝫ q̄ q̄dā magꝫ torquet q̄s alteri. ꝛ q̄ntū ad h̄ dicūt colligari. sic cucumeroꝝ fasciculi ad ꝯburēdum. Hec ille.

¶ Ad pmū g̃ dōm. q̄ oīno redigi in nihilū eum q̄ peccat nō ꝯuenit diuine iusticie q̄a repugnat ppetuitati pene q̄ ē fm diuinā iusticiā. vt dictū ē. sꝫ in nihilū redigi dr q̄ spiritualibꝫ bonis puat. fm illō. pᵒ corinth. xiij. Si nō habuero charitatē nihil sum

ar. iij. et isto

¶ Dōm ad maiorē. q̄ itelligit de nihilo opposito enti spūali. ꝛ ꝯstituto in gratuitꝫ. i. ne forte subtrahas mihi bona spūalia g̃tuita. q̄bꝫ subtractꝫ sim nihil in ēē g̃tuito. fm qd̄ Apls dr. vt in lr̄a. Et vt Augꝰ. hꝫ. peccātes nihil fiūt. nō āt itelligit de nihilo opposito enti simplr. qd̄ nihilū videlꝫ dr negatōem ois entitatꝫ ꝛ eēntie. Et rōem ponit D. in solutōe. qꝛ tale vl' repugnat ppetuitati pene. q̄ ē fm iusticiā diuinā. nā nō ens nō punit ꝓprie. reqrit autē iusticia vindicatiua dei q̄ ordo eiꝰ sp reducat in eūtibꝫ. ¶ Et 2ᵒ aliā rōem ponit D. sanc. in q̄rto. vbi sup i solōne vltimi. q̄re nō sit ꝯueniēs pena annihilatio fm iusticiā diuinā infligēdo. qꝛ pena (scꝫ sensus. vl' q̄si sensus) r̄ndet culpe ꝓprie. loquēdo fm iordinatōem q̄ in pctō iuenit in ipa. ꝛ nō fm dignitatē eiꝰ in quē peccat. qꝛ sic cuilibet peccato redderet pena infinita intēsione. q̄uis g̃ ex h̄ q̄ aliq̄s ꝯ deū peccat. q̄ ē autor essendi. mereat ipm ēē amittere. ꝯsiderata tn̄ ipius actꝰ inordinatōe nō debet ei amissio ēē. qꝛ ēē p̄supponit ad meritū ꝛ demeritū. nec tn̄ p iordinatōem pcti ēē tollit vl' corrūpit. ꝛ iō nō pt ēē debita pena alicuiꝰ culpe puatio ēē. Hec ille. Ubi pꝫ q̄ auctoritas nō dꝫ itelligi de nihilo simplr. qꝛ nō ē ꝯueniēs pena ꝛc̄.

Ad minoris pmā pte. ira vl' furor ꝛc̄. veꝝ ē. Et de h̄ sup. q. xxij. ar. iij. ad tertiū. Ad scdām pte minoris. redigi in nihilū ē pena ifinita. rōe termini q̄ ē nihil. inter ēē eni creatū. ꝛ nō ēē simplr ē distātia ex vna pte finita. ex alia pte ifinita. qꝛ ēē creatū finitū ē. nō ēē āt simplr ifinitum. inq̄ntū oēm defectū q̄ cogitari pt excedit. vt hꝫ D. in de veri ta. mate. xxvij. q. iij. ad nonū Utꝝ āt redigere in nihilū sic ponē ifinite. Dicit q̄ sic. ꝛ soli deo ꝯuenit. vt patꝫ 3ᵃ p. q. xiij. ar. ij. in fine cor. An āt deꝰ aliq̄d ānihilet. dr q̄ nō. vt patꝫ p. p. q. ciiij. ar. iiij. q̄re negat ꝯn̄a.

Esse ꝛ nō eē distāt i ifini.

¶ Ad scdm dōm. q̄ rō illa ꝓcedit de pctō ex pte auersionis. sic eni homo ꝯtra deū peccat

¶ Dōm q̄ ad maiorē patuit ar. iij. ad pᵐ. qꝛ q̄ntitati culpe r̄ndet q̄ntitas. rōe acerbitatꝫ ꝛ intēsiōis. ꝛ h̄ tā i pena sensus q̄s dāni. q̄ ad dolorē de subtractōe boni diuini. qꝛ q̄ g̃uiꝰ peccauit g̃uiꝰ puniet pena sensus. ꝛ patiet intēsiorē ꝛ acerbiorē tristiciā de amissiōe boni diuini p peccatū ꝛc̄. Ad minorē. pctm̄ qd̄ ꝯ deū ꝯmittit. ē infinitū denoiatōe extrinseca. rōe auersiōis. qꝛ ꝯ bonū ifinitū. vt patuit in corpe. sꝫ nō ē ifinitū rōe ꝯuersiōis. nā nulliꝰ creature ꝯuersio. vel i bonū vl' in malū. ē ifinita. nisi forte etiā denoiatōe extrinseca. q̄n ꝯuertit i bonū ifinitū. tn̄ sp mō finito. nulla eni creatura deū diligere vl' videre pt. q̄ntū ē diligibil' vl' visibil'. Cōcedo āt pbatōem minoris. q̄ pcedit de pctō rōe offense ꝛ auersiōis. ꝛ p illā habet q̄ hō ex se pt ꝯmittere offensaz ifinitā. sꝫ liberū arbitriū sibi relictū nō pt satisfacere. vt i q̄rto. dis. xv. in Capolo. Ad ꝯn̄s g̃ pena ifinita ꝛc̄. veꝝ dāni. ꝛ ex pte auersiōis debet pro pctō. ꝛ h̄ ꝯcessum ē. Un̄ pbat pmā pte ꝯclonis.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ duratio pene r̄ndet duratione culpe nō q̄dē ex pte actꝰ. sꝫ ex pte macule q̄ durāte manet reatus pene. sed acerbitas pene r̄ndet grauitati culpe. culpa āt q̄ ē irreparabilis de se habet q̄ ppetuo duret. ꝛ iō debet ei pena eterna. nō aūt ex pte ꝯuersionis hꝫ infinitatē. ꝛ iō non debet ei ex hac pte pena infinita fm quantitatem

¶ Dōm. maior ꝯcedit. dūmō hoc qd̄ dr aliquid. hꝫ suppōnem indetermiatā. qꝛ aliq̄d ē infinitū duratōe. aliq̄d q̄ntitate. sꝫ nō sp vnū ꝛ idē qd̄ ē infinitū duratōne. est etiā ifinitū q̄ntitate. Minor ꝯcedit etiā de pena sensus q̄ est infinita duratōe. Et rō ē. qꝛ duratio pene r̄ndet macule. q̄ sp durat. nō āt duratōe actꝰ. Sꝫ negat ꝯn̄a de pena sensus. quia illiꝰ q̄ntitas ꝛ acerbitas r̄ndet grauitati culpe ꝛ conatui in ꝯuersione. q̄ ꝯuersio finita ē. Quare negat ꝯn̄a. qꝛ culpa irrepabil'. scꝫ q̄ ad maculā de se hꝫ q̄ ppetuo duret. ꝛ iō debet ei pena eterna. Ex pte āt con

uersiõis hz finitatẽ. z iõ nõ debet̃ ĩfinita ꝑm intẽsionem z acerbitatẽ vl' q̃ntitatẽ. Et pena dãni q̃ ad dolorẽ etiã est finita. q2 nõ fuit nat⁹ hr̃e bonũ ĩfinitũ nisi mõ finito. iõ z illa iusticia ẽ finita ꝑm q̃ntitatẽ zc̃. ¶ Nota ãt ṽba D.
ꝯ Scotũ sanc. q̃n dr̃ in solutõe. culpa ãt q̃ ẽ irreꝑabil' de se hz ꝙ ꝑpetuo duret. z iõ debet̃ ei pena eterna. q2 in h̃ tãgit̃ Scotus. vt allegatũ fuit ar. iij. ad p̃m. q̃ dr̃ ꝙ duratio pene nõ cadit sub merito zc̃. Cui⁹ oppositũ ex illis ṽbis p3. naz pctm̃ z demeritũ mortale de se hz vt inducat maculã sp manẽtẽ. quã de ꝑ se seq̃t̃ reatus eterne pene. z sic duratio pene cadit sub demerito zc̃.

¶ Utrũ om̃e pctm̃ faciat reũ eterna z ĩfinita pena

E
Ad q̃ntũ sic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ om̃e pctm̃ inducat reatũ pene eterne. Pena enĩ vt
ar. iiij. dictũ ẽ ꝓportionat̃ culpe. sz pena eterna differt a tẽporali in infinitũ. nullũ ãt peccatũ differre videt̃ ab altero ĩ infinitũ. cũ om̃e pctm̃ sit hũanus act⁹. q̃ infinit⁹ eẽ nõ p̃t. cũ g̃ alicui pecca
ar. iij to debeat̃ pena eterna sicut dictũ ẽ. videt̃ ꝙ nulli peccato debeat̃ pena tẽporalis tm̃. ¶ .2. pctm̃ originale ẽ minimũ pctõꝝ. vñ z Aug. dr̃ in ench. ꝙ mitissima pena ẽ eoꝝ q̃ ꝑ solo pctõ originali puniunt̃. sed pctõ origĩali debet̃ pena ꝑpetua. nunq̃3 enĩ videbũt regnũ dei pueri q̃ sine baptismo decesserũt cũ originali pctõ. vt p3 ꝑ id qd̃ dñs dr̃ Jo. iij. Nisi q̃s renatus fuerit denuo nõ p̃t videre regnum dei. g̃ multo mag̃ oĩm alioꝝ pctõꝝ pena erit eterna. ¶ .3. pctõ nõ debet̃ maior pena ex hoc ꝙ alteri pctõ adiũgit̃. cum vtrũq3 pctm̃ suã habeat penã taxatã ꝑm diuinã iusticiã. sz pctõ veniali debet̃ pena eterna si cũ mortali peccato inueniat̃ in aliq̃ dãnato. q2 ĩ inferno nulla p̃t eẽ remissio. g̃ pctõ veniali simpliciter debet̃ pena eterna nulli g̃ pctõ debet̃ pena tẽporalis. ¶ Sed ꝯtra ẽ qd̃ Greg. dr̃ in iiij. dialogoꝝ. ꝙ q̃dã leuiores culpe post hãc vitã remittũt̃. nõ g̃ oĩa pctã eterna pena puniũt̃

¶ Hic q̃rit de duob3 dubijs circa p̃dicta. p̃°. an om̃e pctm̃ zc̃. Deinde. an reat⁹ pene possit remanere zc̃. vt ar. sequẽn. Op3 ãt h̃ memorari sup̃ dictoꝝ. q. lxxiiij. ar. ix. et sil'r q. lxxij. ar. v. q2 q̃ peccat citra auersionẽ ab vltio fine q̃ ẽ p̃ncipiũ ĩ moralib3. peccat reꝑabilr̃. sic ẽ peccãs venialr̃

ar. p̃° c. iij. ¶ Rñdeo dd̃z. ꝙ sicut sup̃ dictũ ẽ. pctm̃ causat reatũ pene eterne. inq̃ntũ irreparabiliter repugnat ordini diuine iusticie. ꝑ hoc. s. ꝙ ꝯtrariat̃ ipsi p̃ncipio ordinis. q̃d est vltimus finis

¶ Absoluit q̃stiõ breuit' tali ꝯclone. hmõi pctĩs (que sc3 nõ sunt ꝯ̃ vltimũ finẽ) nõ debet̃ pena eterna. sz tp̃alis ꝓbat̃ ꝯclo. pctm̃ causat reatũ pene eterne inq̃ntũ irreparabiliter repugnat ordini diuĩe iusticie. ꝑ h̃ sc3 ꝙ ꝯ̃trat̃ ipsi p̃ncipio ordinis. qd̃ ẽ vltim⁹ finis. sz in q̃busdã pctĩs. est q̃dẽ inordinatio. nõ tm̃ ꝑ ꝯ̃trietatẽ ad vltimũ finẽ. sz soluz circa ea q̃ sunt ad finẽ. ig̃t' seq̃t̃ ꝯclo Doct. p̃° ponit hanc maiorẽ. 2° minorẽ. ibi. Manifestũ ẽ zc̃. 3° ꝯclonẽ. ibi Vñ hmõi zc̃. Maior g̃ deducta ẽ ar. p̃. et 3° p̃ntĩ q̃st. dciã ibi

¶ Manifestũ ẽ ãt ꝙ in q̃busdã pctĩs est q̃dẽ aliq̃ inordinatio. nõ tm̃ ꝑ ꝯtrarietatẽ ad vltimũ finẽ. sed solũ circa ea q̃ sunt ad finẽ. inq̃ntũ plus vel min⁹ debite eis intẽdit̃. saluato tm̃ ordine ad vltimũ finẽ. puta cũ hõ et si nimis ad aliquã rẽ tẽporalẽ afficiat̃. nõ tamen pro ea vellet deum offendere aliquid contra preceptum eius faciendo.

¶ Subiũgit minorẽ positã. q̃ patuit etiã sup̃. q. lxxij. ar. v. Et q. lxxiiij. ar. ix. z patebit infra. q. lxxxviij. zc̃. Hic aũt etiã ꝓbat̃. q2 p̃t in hmõi pctĩs eẽ inordinatio circa ea q̃ sunt ad finẽ. inq̃ntũ plus vl' min⁹ debite eis intẽditur (sc3 ꝑ affectũ z itellectũ) saluato tm̃ ordie ad vltimũ finẽ igitur minor ṽa. illud assumptũ declarat̃ exẽplariter. puta cũ hõ z si nimis ad aliquã rẽ tp̃alẽ afficiat̃. nõ tm̃ ꝑ ea vellet deũ offendere. aliq̃d ꝯtra p̃ceptum eius faciendo. et ita p3 minor zc̃. Tunc ibi

¶ Unde huiusmodi peccatis nõ debetur eterna pena sed temporalis.

¶ Infert ꝯclonẽ. ꝙ pena eterna nõ debet̃ zc̃. vt supra. Et intellige de ꝑ se. q̃n videl3 tale pctm̃ iuenit̃ sine mortali. ꝑ accñs ãt (sc3 ꝓpt' ꝯiũctiõem cũ mortali) tũc punit̃ in inferno. pena eterna. vt patebit ad 3m. Et hz de h̃ D. in de malo. mate. vij. q. x. ex intẽtiõe. Et g̃ hmõi pctĩs debet̃ pena tp̃alis. ex ꝓpria rõe pctĩ venial'. sz tm̃ rõe stat⁹ z inde lebilitat̃. ꝑ accñs puniunt̃ eternalr̃ zc̃. Patz ex hac ꝯclone z h̃ articulo. ꝙ nõ ẽ mens D. sanc. ꝙ veniali ꝑ se debeatur pena eterna. vt p3 intuẽti. q2 dr̃ ꝯclo ꝙ hmõi pctĩs sc3 venialib3 debet̃ pena tp̃alis. Quare rõẽs Scoti in q̃rto. dis. xxi. q. p̃. ꝯ̃ h̃ arguẽtes. nõ arguunt ꝯ̃ mentẽ Doct. sanc. imo eã ꝓbãt. sz argumẽtũ ei⁹ q̃ arguit. ꝙ nec ꝑ accidens veniali ꝯpetat eterna. Hoc sanct. Tho. soluit in de malo. vt patebit ad 3m.

¶ Circa argumẽtũ in ꝯ̃riũ qd̃ ẽ ꝓ ꝯclone respon.

¶ Nota ꝙ tãgit q̃dã antiquũ dubium qd̃ fuit añ tp̃a sctĩ tho. motũ. Voluerũt enĩ aliq̃ ꝙ nulla culpa. etiã venialis remittat̃ in purgatorio p⁹ hãc vitã. sz solũ in via. ita ꝙ nõ ẽ possibile. ꝙ aliq̃s discedat cũ veniali sine mortali. Et isti glosauerũt illã auctoritatẽ btĩ Grego. in h̃ argumẽto adductã. q2 q̃dã leuiores culpe p⁹ hãc vitã remittunt̃ q̃ ad penã. sz nõ q̃ ad culpã. Nã etiã ꝑm Doct. in de malo. mate. vij. ar. xij. ad q̃rtũ. nõ oportet ꝙ dimissis venialib3 q̃ ad culpã. dimittant̃ q̃ ad reatũ. Et arti. x. ad sextũ. Pctm̃ postq3 trãsit actu p̃t manere reatu. quem nõ tollit q̃libet mutatio volũtat̃. sz solũ illa quam charitas operat̃. Hec ille. Sz hãc opinionẽ D. oñdit friuolã in se. z sua cã. in q̃rto. dis. xxi. q. p̃. ar. ij. q̃stiũ. p̃. in cor. z Magister in textu eiusdẽ dist. q2 dicta sctõꝝ z euãgelij aducersat̃ q̃ nõ p̃nt exponi de remissione venialiũ. q̃ntũ ad penã. vt magister ibidẽ oñdit. q2 sic tã leuia q̃ g̃uia in futuro dimittunt̃. Sil'r fundamẽtũ falsuz ẽ. ꝙ aliq̃s nõ possit discedere cũ veniali. z ꝙ in purgatorio nõ possit expiari quo ad culpã. De q̃b3 vide ad lõgũ in Capolo in q̃rto. dist. xxi. circa p̃mã ꝯclonẽ. ¶ Sz de mõ abolẽdi culpã venial' in purgatorio fluctuat Scot⁹ in eadẽ dist. q̃rti. Vñ post alia dr̃. Si neuter istoꝝ modoꝝ placet. nec p̃mus (sc3 ꝙ idẽ ẽ veniale remitti. z penã solui debitã illi) nec scd̃s (sc3 ꝙ ꝑ merita in vita habita. z reseruata in diuia acceptatione deleant̃ in instãti mort̃) querat̃ alius quẽ ẽ difficile inuenire. Nam motum aliquem bonũ per quem tanq̃3 per dispositiõnem vel meritum de congruo. vel condigno deleatur veniale ponere in anima post mortem. non videtur doctrine theologie consonum. que ponit statum illũ ab istis imunẽ. Hec ille. Fecit enĩ Scot⁹ hic vt multi faciũt q̃ nouerũt alios carpere. sz q̃stionẽ nõ p̃nt soluere

¶ Sz hãc difficultatẽ quã Scot⁹ in 3° mõ dicẽdi indu

an culpa dimittat̃ post hãc vitã.

cit. soluit Doc. sanc. in de malo. mate. vij. q. xj. in cor. ꝛ ad 2m. qꝛ venialia remittunt post hāc vitā. etiā q̄strū ad culpam eo mō q̄ remittunt in hac vita. scꝫ p actū charitatꝭ in deū repugnantē venialib; in hac vita ꝯmissis. qꝛ tamē post hāc vitā nō ē stat⁹ merēdi. ille q̄dē dilectōis motus tollit in eis ipedimentū venialis culpe. nō tn̄ merer̄ absolutōem vl̄ diminutōem pene. sicut in hac vita. ¶ Et ad scōm. in futura vita nō est aliq̄ essentialis imutatio volūtatis. scꝫ q̄strū ad finē. vel q̄strū ad charitatē vel grām. pt tn̄ esse aliq̄ accn̄talis imutatio p remotōem ipedimētoꝝ. Hec ille. vide ibidē argumētū sextū ꝛ eius solōnē ꝛ habebis. qꝛ nō sunt eiusdē rōis. nec idē ē mereri p̄miū essentiale ꝛ accn̄tale. ꝛ ꝯseq̄ remissionē pctōꝝ venialiū. qꝛ meritū glie essential vl̄ accn̄talis ptinet p se ad pfectū spūalem. nō āt remissio pcti venial. etiā q̄ ad culpā. Ex qb⁹ pꝫ. q ad deletōem venial in purgatorio. sufficit act⁹ charitatꝭ in deū. detestatiuus pctōrum venialium in hac vita cōmissoꝝ. Et tn̄ tal act⁹ nō ē satisfactori⁹. sꝫ solū quittatorius a culpa. nec ē vniuoce ꝯtritio. cū actu ꝯtritiōis hui⁹ vite. nec ē meritori⁹ p̄mij essential vl̄ accn̄talis. Quare illeterti⁹ mod⁹ quē Scotus refert nō ōt motū talē in purgatorio eē meritū ꝯdigni. vl̄ ꝯgrui. Quare Scot⁹ nō vidit fidel̄r q̄d D. sanc. circa h̄ voluerit. nec aliq̄d dixit theologice dissonū. cū vt dictū ē. nō ponat in alia vita motū aliq̄ mō meritoriū. Vn̄ si D. sanc. inuenit̄ q̄nq̄ i scriptis sniaꝝ (q̄ potissime vidit Scot⁹. disputata ṽo nō vider̄ ita vidisse) dixisse q in purgatorio possit eē act⁹ meritorius p̄mij accn̄talis accepit meritū eq̄uoce ꝛ iproprie. p q̄cūq̄ dispōne remouēte ipedimētū glie. in de malo āt vbi tā accepit meritū pprie. scꝫ p pfectu vl̄ augmento vel dispōne causante augmētū grē vl̄ glie. Vn̄ nō nō ē i alia vita meritū. sicut cōiter loquunt̄ theologi. nec hoc seq̄tur ex positōne Doc. sanc. ꝛc̄.

Scotus nō vidit fidel̄r Doc. sanc.

¶ Ad p̄mū g̃ dōm. q pctā nō differūt in infinitū ex pte ꝯuersionis ad bonū cōmutabile in q̄ cōsistit substātia act⁹. differūt āt in infinitū ex pte auersionis. nā q̄dā pctā cōmittunt̄ p auersionē ab vltimo fine. q̄dā ṽo p inordinatōem circa ea q̄ sunt ad finē. finis āt vltim⁹ ab his q̄ sūt ad finē i infinitū differt.

¶ Circa h̄ argumētū nota vnū qd̄ deseruit p solōne ei⁹. ꝛ etiā tertij. ꝛ itellectū cuiusdā argumēti. qd̄ Scotus arguit q veniali nō debeat̄ pena eterna. ¶ Nota inq̄ā. q pena dāni q̄ debet̄ mortali rōe auersiōis. ē iproportionabil pene venial. cui⁹ dānū videt̄ aliq̄ retardatio a btitudine. ꝛ diminutio actual feruoris charitatis. retardatio āt ꝛ ppetua exclusio nō videnē ꝯpabiles. Loquēdo āt de pena sensus. h̄ ē dupl̄r. vel de pena sensus p se debita vtriq̄ q̄ ad acerbitatē ꝛ sic pene iste nō sunt incōpabiles. vt bn̄ pbat argumētū Scoti vbi supra. qꝛ vtraq̄ ē finita ꝛ eiusdē rōis. ꝛ p idē afflictiuū. ꝛ p ꝯñs ꝯpabiles. qꝛ oē finitū cuilibet finito eiusdē ordis eq̄ri ꝛ pportionari pt. Si āt loq̄mur de pena sensus ſm duratōem. tūc p se loquēdo nō sunt ꝯpabiles. qꝛ illa eterna illa tpalis. Sꝫ p accidēs tūc sunt ꝯpabiles. qꝛ vna p se ppetua. altera ppetua per accn̄s. Vn̄ ē dr̄ña sola isto mō in mō habēdi ppetuitatē qꝛ vna p se alia p accn̄s. Sꝫ vt dictū ē. si loq̄mur de pena sensus debita mortali p se ꝛ veniali p se ſm acerbitatem. tunc q̄dē mortali debet̄ multo maior pena q̄ꝫ veniali. sed nō iproportionabil̄r. imo pnt multiplicari tot venialia vt puniant̄ eq̄li pena sensus cū vno mortali. Et hec fundata sunt in D. sanc. infra. q. lxxxviij. ar. iiij. Et i de malo. q. vij. ar. x. De h̄ etiā Capol⁹ in 2°. dis. v. ad. vij. vbi ōt inter cetera. Ex q̄ pꝫ. q ſm eū (scꝫ D. sanc.) pbabile ē. q pena ignis debita p pctō veniali sit pportionabil pene debite mortali. Igit̄ vna finite ꝛ incerta pportōne excedit aliā. possent g̃ ꝯmitti tot venialia q pena ignis eis debita. intēsior eēt pena debita p aliq̄ leui mortali. sꝫ nō equaret̄ ei in duratōe. imo in infinitū excederet̄ ab ea. sicē tpale ab eterno vel ppetuo. Hec ille. Et intellige illud vltimū de nō equatione in duratōe. de duratōne p se debita. sec⁹ de duratōe p accn̄s ꝯueniēti veniali. qꝛ ꝛ ista pt eē ppetua ¶ Circa hoc tn̄ ē dubiū quō fiat q p idē afflictiuū vn⁹ grauius. ali⁹ leui⁹ puniat̄ pena sensus. de h̄ Scot⁹ in fine quarti. vbi ōt. Sꝫ erit ne ista ineq̄lis imutatio. vl̄ qꝛ ignis ē ineq̄lis. vel qꝛ corpa ineq̄liter imutant̄ ab eis. Dico q si illa corpa dānata erūt sine motu locali. ita q nō mouebunt̄ de loco ad locū. tūc afflictiua erūt ineq̄lia. Et h̄ ē rōnabili⁹ q̄ꝫ sint eq̄lia. qꝛ sic sunt pauciora miracula in dānatōe eoꝝ. Si em̄ ē afflictiuū eq̄le. ꝛ tn̄ vn⁹ min⁹ ꝛ ali⁹ magis punier̄. erit ibi ppetuū miraculū. Si āt sunt mobiles ꝛ trāsferant̄ de loco ad locū. tūc pnt trāsferri de vno afflictiuo in vno gradu ad aliud afflictiuū in alio gradu. ſm illud Job. Trāsibūt ab aquis niuiū ad calorē nimiū ¶ Vel si erit eq̄le pt dici q ē eis intrinsecū afflictiuū eoꝝ vl̄ ppetuo ꝯtriguatim. sicut ꝯcederetur mō de demonib⁹. Et ad h̄ videt̄ eē Aug⁹. xxj. de ciuita. dei. Nō ē negādū ꝛc̄. Licet ignis eq̄liter ardeat. nō tamē eq̄li molestia cruciat. Hec ille. Sꝫ nō memini me vidisse in D. sanc. q̄d determinate sup h̄ sentiat. nisi q in p̄. p. q. x. arti. iij. ad 2m. posuit in penis dānatoꝝ in inferno trāsmutatōēꝫ. sꝫ de h̄ alias tā ōtū ad argumētū. Maior videt̄ ṽa iuxta sensum sepe dictū. Ad minorē. ꝯcedit̄ q pena sensus eterna differt a tpali in infinitū ſm duratōem. esto nō ſm acerbitatem vl̄ intensionē. Vltra ad subsumptā. nullum pctm̄ differt ab alio in infinitū ex pte ꝯuersionis. Vel ex. cui ꝯuersiōi debet̄ pena sensus ꝛ pportionat̄ sibi ſm acerbitatē. Dico āt q vnū pctm̄ differt ab alio in infinitū ex pte inordinatōis et auersionis. qꝛ id qd̄ ē ad finē ꝛ finis vltim⁹ in infinitū distāt. Ad pbatōem dico. q pbat q pctm̄ sit finitū ex pte act⁹. q̄ ē ꝯuersio ad bonū ꝯmutabile. vt patuit arti. iiij. Ad ꝯñs. negat̄. qꝛ dat̄ aliqd̄ pctm̄ qd̄ nō inducit reatū eternū. ex pte auersiōis. sꝫ hꝫ inordinatōem reparabilē p quā demeret̄ solū tpalē penā. Aliud āt hꝫ auersionem irreparabilē. q̄re nō ē par rō. dr̄ñt igit̄ ex parte duratōis pene. sꝫ cū hoc stat q sint pportionabilia in pena ſm acerbitatem. vt patuit ꝛc̄.

An pena mortal ꝛ venial sint cōparabiles.

¶ Ad scōm dōm q pctō originali nō debet̄ pena eterna rōne sue grauitatis. sꝫ rōne ꝯditionis subiecti. s. hois. q̄ sine grā inuenit̄ p quā sola fit remissio pene. Et sil̄r dōm ē ad tertiū de veniali pctō. Eternitas em̄ pene nō r̄ndet q̄ntitati culpe. sed irremissibilitati ipsius. vt dictum est. ar. ij

¶ Dōm ad p̄mā ptē maioris. q originale ē q̄dē minimū. inq̄ꝫtū hꝫ minimū de volūtario. vt patuit. q. lxxxij. ar. p̄. Tn̄ dico. q originale pctm̄ nō ꝯpatit̄ grām. ꝛ tn̄ p solā grāꝫ dimittit̄. Ad scdaꝫ ptē. ꝯcedo q pena originalis sol⁹ ē mitissima. ad sensuꝫ quē D. sanc. hꝫ de malo. q. v. ar. p̄. ad 3m. qꝛ ē mitissima p ꝯpatōeꝫ ad cū q̄ punit̄. inq̄ꝫtū visio diuine eēntie ē qd̄ dā bonū oīno supnaturale. ꝛ nullo mō debitū talib⁹ pueris. Ad minorē ꝯcedit̄. q originale debet̄ ppetua pena dāni. nō q̄dē rōe grauitatꝭ. sꝫ rōne indelebilitatꝭ p⁹ hāc vitā. qꝛ ad deletōem ei⁹ req̄rit̄ grā

baptismal'. quā post hāc vitā nō pñt tales ɔseq. vñ ppetuo excludunt' a visiōe dei. Negat' aūt ɔña. q2 dant' alia oino remissibilia ꝛ i hac vita. ꝛ post hāc vitā. Et cū h̄ nō auertentia ab vltimo fine. que ꝛ cū gra stare possunt. Et igit' talibꝫ nō debetur pena eterna.

¶ Ad 3m. nota ꝙ h̄ argumētū ē ṽtualr Scoti in 2o. dis. xxj. Dōm ḡ ad maiorē. pctō nō debet' maior pena ex h̄ ꝙ alteri pctō adiungit'. Dico ꝙ nō debet' maior rōe ḡuitatꝫ pcti. ꝛ maior pena ṗm intēsionē. pt tñ sibi maior deberi extēsiue ṗm duratōēz. ex h̄ ꝙ alteri adiūgit'. Et rō est q2 ex alio pctō. scꝫ mortali ɔseqt' aliquā indelibilitatem Pctm̄ āt q̄diu nō delet' q̄ ad culpā. tā diu durat ei9 pena in alia vita. Dico ad pbatōēz maioris. ꝙ vtrūqꝫ hꝫ taxatā penā q̄ ad duratōēz p se. ita si veniale inuenit' p se. debet' sibi tpalis. mortali ṽo eterna. sꝫ tñ p accñs pt ꝛ veniali ɔpetere eterna. Ad minorē. ɔcedo ipam. ꝙ veniali debet' pena eterna. si cū mortali iuenit' i aliq̄ dānato. nō de p se. nec rōe ṗprie ḡuitatꝫ. nec ḡuitatꝫ ab alio tracte. sꝫ rōe indelibilitatꝫ. Veniale eñ nō pt deleri. nec q̄ ad culpam nec q̄ ad reatū (vt pꝫ in D. sanc. in. iiij. dis. xxj. q. p. art. ij. q̄stiū. iij.) expiari. nisi vel p motū volūtatꝫ charitate iformatū. vl' ɔpessionē pene in statu grē. extra quē sunt dāmnati. ¶ Vn̄ dico extēsi9 ad illā minorē ꝙ veniale cū non sit ɔ veritatē nō meret' penā eternā ex specie pcti. nec ex pte inherētie ad subiectū p se loquēdo. q2 nō puat grām. sꝫ p accñs fit irremissibile pctō mortali ɔiunctū. inq̄tū ē in subiecto puato grā. ꝛ sic p accñs punit' pena eterna. Et hec sunt ṽba D. sanc. in de malo. sup̄ in fine cor. Vltra. ḡ pctō veniali simplr̄ debet' pena eterna. Negat' ista ɔña. q2 nō seqt'. debet' sibi p accñs mō dicto. igit' simplr̄ ꝛ ṗm se

Scotus ad uersat' dictꝫ.

Quare ꝛ vlterior ɔña negat'. ¶ Nota. ꝙ circa ɔcessam minorē Scot9. D. san. hic ꝛ vbiqꝫ de ista materia loquēti aduersat'. ꝛ dt se nō intelligere quō veniali debeat' pena etna p accñs. q2 ɔiūgit' mortali. q2 de9 sp̄ punit citra ɔdignū. Et esto ꝙ simplr̄ ṗm rigorē puniret ad ɔdignū. oino iniustū eēt. penā eternā infligere p illo cui ṗm se debet' pena tpalis. Quātūcūqꝫ eñ ɔiūgit' alteri h̄ nō facit illō in infinitū excre istud gen9 culpe. ḡ nec iuste correspondet sibi pena in ifinitū excedēs. Hec ille. Et postea nitit' dictū suū colorare. ꝙ in inferno puniat' tpaliter. Et assumit qō penit9 negam9. videlꝫ. vere penitēs pmo pte pnie iniposite explens ꝛ añ totā expletā recidiuās i mortale. et in illo mortali decedēs. p pte pnie residua explēda soluet penā in iferno. ꝛ nō nisi tpalē. Hoc inquā negam9. ꝛ dicimus ꝙ redit reat9 pene eterne. q̄ nō nisi sub ɔditōne dimissa fuit. scꝫ si satisfaceret i grā. vt ad lōgū videre potes in Capolo in q̄rto. dis. xv. q. iij. in solōnibꝫ ɔ scdaꝫ ꝛ tertiā ɔclones ꝛc̄. Argumētū āt Scoti pcedit ṗm nō cām vt cāꝫ. qñ arguit veniale in inferno nō puniri eternalr̄. q2 vt patuit h̄ nō ē rōe ḡuitatꝫ. de q̄ arguit. sꝫ rōe indelibilitatꝫ quā indelibilitatē ex culpa sua mortal' peccator icurrit. Nīinuꝫ ḡ si sine detrimēto iusticie posset sp̄ puniri. vt hꝫ D. sanc. in q̄rto. ¶ Ad aliud qō arguit. q2 de9 sp̄ punit citra ɔdignū. Ad h̄ rñdet D. sanc. de malo. materia vij. ar. x. ad. vij. et ad 2m. vbi arguit satis formalr̄ argumētū Scoti. ꝛ dt. ꝙ pena pcti venial'. etiā cū i iferno punit' mitigat' q̄tū ad acerbitatē. q̄uis ḡui9 puniat' q̄ ab hoie puniret'. q2 hꝫ maiorē ḡuitatē. ṗm ꝙ ɔpat' ad deum. put punit' a deo. q̄ ṗm ꝙ ɔpat' ad hoiem. put punit' ab hoie Hec ille. Et antea ad 2m qō ē tale. Sicut dt Deuteronomij. xxv. p mēsura delicti erit plagaꝝ mod9. sꝫ pctm̄ veniale nō fit mai9 ex eo ꝙ ɔiūgit' mortali. ḡ nō punit' maiori pena. Sꝫ qñ ē sine mortali i hñte charitatē. nō punit' pena eterna. ḡ nec mortali adiūctū pena eterna punietur Ecce argumētū. ¶ Seqt' rñsio. Dōm indt ꝙ acerbitas pene directe rñdet q̄titati pcti. sꝫ eternitas pene rñdet indelibilitati illi9. sꝫ q̄dē aliqñ ɔuenit veniali pctō p accñs Et ad q̄ntū nō ṗpt maioritatē culpe ipius venial'. pctm̄ veniale ɔiūctū mortali diuti9 punit'. sꝫ ṗpt' idelibilitatē q̄ ɔuenit ex adiūcto. Hec ille. Ex qbꝫ patet solōnes argumētoꝝ Scoti. fꝫ ea sꝫ dicta sunt ꝛc̄.

Vtꝝ reat9 pene possit remanere post peccatū

Ad sextū sic pcedit'. Videt' ꝙ reatus pene nō remaneat post pctm̄. Remota eñ cā remouet' effect9. sꝫ pctm̄ ē cā reat9 pene. ḡ remoto pctō cessat reat9 pene. ¶ P. pctm̄ remouet' p h̄ ꝙ hō ad ṽtutē redit. sꝫ ṽtuoso nō debet' pena. sꝫ magis pmiū. ḡ remoto pctō nō remanet reatus pene. ¶ P. pene sunt medicine. vt dt in ij. ethic. sꝫ postq̄ aliq̄s iā ē ab ifirmitate curat9 non adhibet' sibi medicina. ḡ remoto pctō nō remanet debitū pene. ¶ Sꝫ ɔtra ē qō dt ij. regū xij. q̄d dauid dixit ad nathan Peccaui dño. dixitqꝫ nathā ad dauid Dñs q̄qꝫ trāstulit pctm̄ tuū nō morieris. verūtñ q2 blasphemare fecisti inimicos nomē dñi. fili9 q̄ nat9 ē tibi morte moriet'. punit' ḡ aliq̄s a deo etiam postq̄ ei peccatum dimittitur. ꝛ sic reatus pene eterne remanet peccato remoto.

¶ Hic determiat' qōdā dubiū circa dicta. an reatus maneat trāseūte culpa. ita ꝙ culpa sit q̄dē cā reat9 in fieri sꝫ nō i facto eē. sicē ꝛ de macula q̄situ fuit. q. pce. ar. 2o. vel an trāseūte pctō trāseat ꝛ reat9. Querit āt h̄ de reatu in cōi ꝛ inq̄tū reat9 est effect9 ɔñs pctm̄. In 3a vero pte. q. lxxxvj. arti. iiij. querit de reatu vt ē qōdā abolēdū p penitentiā. ꝛ ibidē tractat de reatu magꝫ in speciali. q̄ i h̄ arti. q̄re nulla ē nugat9. ē eñ aliō itētū. ꝛ ali9 tractādi mod9 ꝛc̄. ¶ Circa hūc articulū ꝛ dicēda. nota p̄o. ꝙ aliquē offendēs facit ɔ amiciciā ei9. ꝛ qñqꝫ etiā ɔ eq̄litatē iusticie. pt tñ fieri ꝙ hec duo abiuicē diuidāt'. ita ꝙ offendat ꝛ nō faciat ɔ iusticiā. q̄re sicē hec duo diuidunt' aliqñ i offensa. ita etiā i recōpēsatōe sepant'. sicut qñ alicui p violētiā offendenti pena infert'. tūc fit q̄dē recōpēsatio q̄tū ad iusticiā q2 punit' p dāno illato. sed nō restituit' amicicia. sicē ɔtra fit nūc apō hoies ɔtēdētes apō iudicē Silr̄ qñ offendēs placat qñqꝫ offensuꝫ. ꝛ recupat amiciciā ei9 nō dū restituta re ablata. vl' nō recōpēsato dāno. Sic pctōr mortalis peccādo violauit dei amiciciā p malū affectū. ꝛ cū h̄ p inobediētiā deo subtraxit debitū honorē ꝛ ṗprie volūtati ɔ diuinū pceptū idulsit. iō p pmū icurrit offensaꝫ. ꝛ p 2m reatū pene. Quare i via recōpēsatōis potest p pniaꝫ recuperare amiciciā dei. detestādo pctā preterita. ꝛ ṗponēdo emēdatōēz de futuro. Et tñ hac amicicia recupata pt adhuc nō recōpēsasse dānū. qō deo intulit ꝛ nō esse passus ṗpt h̄. ꝙ se iordinate delectauit. iō pctō dimisso q̄ ad culpā ꝛ offensaꝫ ac maculā pt remanere adhuc aliq̄s reatus alicui9 pene. ¶ Nota 2o. ad vidēdū q̄s reat9 maneat p9 dimissaꝫ maculā atqꝫ dei offensaꝫ (Nota inquam) iuxta sup̄ dicta. ꝙ pctm̄ ex pte auersiōis ɔseqt' pctm̄ mortale. reat9 pene eterne. Ex pte āt ɔuersiōis ad bonū ɔmutabile inq̄tū ē iordinata. ɔseqt' etiā reat9 alicui9 pene. iustū est eñ. vt q̄ sue voluntati plus indulsit q̄ debuit. contra voluntatem suam aliquid patiat'. Sic eñ erit equalitas

qz tñ ↄuersio ad bonū ↄmutabile ē finita. nec ex hac pte pctm̄ hz. vt debeat sibi eterna pena. Et h pz ex h. qz si sit inordinata ↄuersio ad bonū ↄmutabile sine auersiōe. vt ē in veniali. nō debet tali ↄuersioni iordinate pena eterna sz tpalis. Qñ igr p grām remittit culpa. ⁊ tollit auersio a deo. ⁊ restituit ei9 amicicia. tollit reat9 eterne pene. q ↄse q̄baf maculā ⁊ auersionē. sz tñ adhuc manebit reat9 corrñdens ↄuersioni. sz ad penā tpalē. qz tal pena debet ↄuersioni iordinate. ⁊ nō eterna. Qd āt sit reatus eterne pene ē. qz ↄuersio hz adiunctā auersionē. ¶ Ex qb9 pz q trāseunte macula manet reatus pene tpalis ⁊c. Nota 3°. q expñs in mortali. ē in offensa dei. q ↄsistit in h. q de9 repellit hoiem a grā. ⁊ eodē mō remittit pctm̄ mortale q ad offensam. pt āt ↄtingere apud hoies. q vn9 remittit alteri offensam absq h q ille cui remittit imutet volūtatē suā. Hoc āt nō ↄtingit q deus remittat offensam absq imutatōe volūtatis hūane. qz cū ipe sit imutabil si dz nō eē offensus post offensam. ⁊ dz dare grām. oportz q fiat mutatio circa hominem. q̄re ad remissionē pcti ⁊ offense. opz q volūtas pus auersa sic imutetur vt se ↄuertat ad deū cū detestatōe ↄuersiōis pcedētis ad bonū ↄmutabile. ⁊ se subdat diuie iusticie. ita q p detestatōem pcti ↄseq̄t grām. p quā recuperet nitorē pdituū. ⁊ p volūtatem subdat se diuie iusticie. acceptādo penam p seipm vl ab alio illatā. Et sic pz. q volūtatē opz deo ↄiūgi ad remissionē macule. ita q ex ↄiūctōne ↄseq̄t grām. ⁊ tñ velit sustinere a deo. vl assumere volūtarie penā p pctō Et sic trāseūte macula. manet pena volūtaria satisfactoria. Et p h itelliget qd Doc. dt ... corpe. q macula aufertur ab aia. p h q deo ↄiūgit. Oportet eñ p° ↄiūgi p grām. ⁊ deinde p acceptatōez diuie iusticie. vt fiat eq̄litas p destructo ordie diuio ⁊c. His notatis facile videdū erit de artio.

¶ Rñdeo dōm. q in pctō duo possunt ↄsiderari sz actus culpe. ⁊ macula sequens

¶ Doc. p° pmittit vnū notabile distinctm̄ fm cuius duo mēbra. ponit 2° duas ↄclones rñsiuas. pmam ibi. Planū ē ⁊c. scdaz ibi. Sz si loq̄mur ⁊c. Quo igit ad p̄m in pctō duo pñt ↄsiderari. sz act9 culpe. ⁊ macula sequēs Et fm Doc. in 2°. pcti noie. qñq vnū ⁊ qñq aliud itelligimus. qz noie cause aliqñ intelligit effect9. pter eoz vicinitatē. macula āt ē effect9 actus culpe ⁊c.

¶ Planū ē āt q cessante actu pcti remanet reat9 in oñib9 peccatis actualib9. act9 eñ pcti facit hoiez reū pene. inq̄tū trāsgredit ordinē diuine iusticie

¶ Hic Doc. ponit pmā ↄclonē respon. q ad p̄m mēbrū. ta'ē. Cessante actu pcti remanet reatus in oib9 pctis actualib9 (Et itelligit q remanet reat9 etiā pene dāni. et reat9 pene sensus eterne trāseūte solo actu manēte macula) Et dt in oib9 pctis actualib9. qz opposito mō ē de originali. Qd vt sup dictū fuit. q. lxxiij. ar. iij. ad 2m. trāsit reatu ⁊ manet actu. quo sz ad materiale. Actuale pō pt trāsire actu. ⁊ manet reatu. q̄re dt in actualib9. Probat āt ↄclo. act9 pcti facit hoiem reū pene (sz eterne) inq̄tuz trāsgredit ordinē diuie iusticie (⁊ supple q̄diu manet illa trāsgressio ⁊ puersitas ordinis tā diu manet reatus) sed cessante actu culpe adhuc manet trāsgressio. ⁊ puersitas ordinis diuie iusticie. igit cessante actu culpe. manet reat9 etiā pene eterne. vt dt ↄclo. Maiorē illā Doc. pmo ponit Scdo pbat minorē. quā tñ nō ponit. ibi. Ad quē nō redit ⁊c. Maior g p ptib9 suis pz ex ar. p° et 3°. Et Doc eoz relinquit eā notā. Deinde ibi

¶ Ad quē nō redit nisi p q̄ndā recompēsatōnem pene q ad equalitatē iusticie reducit. vt. s. q plus volūtati sue indulsit q̄ debuit ↄtra mādatū dei agens fm ordinē diuine iusticie aliq̄d ↄtra illud q̄d vellet simplr. spōtane9 vel inuit9 patiat. q̄d etiā i iniurijs hoib9 factis obseruat. vt p recōpēsatōem pene reintegret eq̄litas iusticie. vñ pz q cessante actu pcti vel iniurie illate. adhuc remanet debitū pene

¶ Probat minorē suppositā sic. nō fit redit9 ad ordinem diuie iusticie. nisi p quādā recōpēsatōem pene. q ad eq̄litatē iusticie reducat. vt sz q plus volūtati sue indulsit q̄ debuit. ↄtra mādatū dei agēs fm ordinē diuie iusticie aliq̄d ↄ id qd simplr vellet spontane9 vl inuit9 patiatur (supplet) sz cessante actu nō dū facta ē ista recōpēsatio de q loq̄mur i maiori nūc assumpta. igit cessante actu pcti ⁊c. Maior pria pz etiā apud hoies. qz idē obseruat in iniurijs. hoib9 factis. vt p recōpēsatōem pene reintegret eq̄litas iusticie. igit maior vera. Minor prima de se nota est.

¶ Nota āt q ex illa pbatōe videt solū haberi q trāseūte actu pcti. remaneat ordo iusticie diuie puersus. qz nō recōpensat9 p penā. q recōpenset lata pena etiā inuito paciente. Sz ex h nō habet. q si iuit9 penā patiat. q recuperet amiciciā dei. Sz qz Doc. vult ondere. solum q cessante actu pcti remaneat reat9. sufficit sibi ondere de reatu qui ↄpetit pctō rōe ↄuersionis. Illi eñ debet pena vt recōpēset eq̄litas dicta Verū tñ ē. q illa pena in iudicio dei non cessat. nisi pus dimisso alio reatu q debet rōe auersiōis vñ Doc. in hac pbatōe solū videt loq de reatu q ↄpetit pctō rōne ↄuersionis. ⁊ h sufficit sibi ad ppositū ondendū ⁊c. Sz 3° pte. q. lxxxvj. ar. iiij. loq̄t de vtroq reatu expsse vt tactū fuit in scdo notabili. qz pus opz remitti reatū q ē ex offensa dei. ⁊ seq̄t auersionē q̄ dimittat reatus pene. q puenit ex h q volūtas sibi indulsit ↄ mādatū dei ⁊c.

¶ Sed si loq̄mur de ablatōe pcti q̄tū ad maculā sic manifestū ē q macula pcti ab aia auferri non pt nisi p h q aia deo ↄiūgit p cui9 distantiā detrimētū pprij nitoris incurrebat. q̄d ē macula. vt sup dictū est. q. lxxxvj ar. j Cōiūgit āt deo hō p volūtatē. vñ macula peccati ab hoie tolli nō pt nisi volūtas hois ordinē diuine iusticie acceptet. vt. s. vel ipe sibi penā spontane9 assumat in recōpēsatōem culpe pterite. vl etiā a deo illatā patienter sustineat. vtroq eñ mō pena rationem satisfactionis habet

¶ Hic ↄñter pcedit ad scdam ↄclonē rñsiuā. ⁊ p° premittit quādā ↄclonē pambularē p pbatōne 2e ↄclonis respō. 2° ipam ↄclonē respō. scdam cū sua pbatōe subiūgit. ibi. Pena āt ⁊c. Cōclusio g pambularē. macula pcti ab hoie tolli nō pt. nisi volūtas hois ordinē diuie iusticie acceptet. vt sz vl ipe sibi penā spontane9 assumat in recōpensatōez culpe pterite. vl etiā a deo illatā patiēter sustineat. ita q pena vtroq mō rōnem satisfactōnis habeat.

¶ Nota aūt q pus dictū fuit. q aliq̄s possit redire i ordinē iusticie diuie. etiā si penā iuit9 patiat. ⁊ h ē vez de ordine iusticie vindicatiue. sic pz de dānatis. q sunt in tali ordine absq expiatōe reat9 vl culpe. Sed nunc Doc. dt q macula tollit. qz spōtaneus assumit vl patit Et p h redit ad ordinē diuie misericordie. q ē laxatiua pcti. q etiā ad maculā. ⁊ remittit reatū pene eterne. Et ita habet q volūtas redit ad deū mediāte recupatōe grē. qz se volūtarie

deo subdit. ꝛ ꝑ hoc tollit macula. ꝛ tñ adhuc vult sustinere penā tp̄alē. Probat igit̄ ↄ̄clo. macula pcī ab aīa auferri nō p̄t nisi ꝑ h̄ ꝙ aīa deo ↄiungit̄. ꝑ cuiꝰ distantiam detrimentū ꝓprii nitoris incurrebat. qd̄ ē macula. ſ; aīa ↄiungit̄ deo ꝑ volūtatē. igit̄ ſeq̄t̄ ↄ̄clo. Minor relinqtur nota. q2 nō ē hic īs ↄiūctio ad deū localis. ſ; affectionalis ꝛc̄. Maior patuit. q. lxxxvj. Q; āt talis pena volūtarie aſſumpta ſit ſatiſfactoria de ſe notum eſt. q2 ſatiſfactio eſt aſſumptio pene volūtaria. ꝓ expiatōe pcī Deū ibi

¶ Pena aūt ſatiſfactoria diminuit aliq̇d de rōne pene. Eſt eñ de rōne pene ꝙ ſit ↄtra voluntatē. pena āt ſatiſfactoria et ſi ſm abſolutam ↄſideratiōem ſit ↄtra volūtatē nō tñ vt nūc. ꝛ ꝑ hoc ē volūtaria. vñ ſimplr̄ ē volūtaria. ſm q̇d āt inuolūtaria. ſicut p3 ex his q̄ ſup̄ de volūtario ꝛ inuolūtario dicta ſunt. Dicendū ē ḡ ꝙ remota macula culpe p̄t q̇dē remanere reatus nō pene ſimpliciter. ſ3 ſatiſfactorie.

q. vi. ar. vj.

¶ Ponit ꝛ ꝓbat ↄ̄cloñē reſpō. ſcd̄am. Ceſſante pctō q̄ ad maculā. ꝛ remota macula culpe. p̄t remanere q̇dem reatꝰ nō pene ſimplr̄. ſ3 ſatiſfactorie (Et nota ꝙ innuit qd̄ dictū ē circa p̄mā ↄ̄cloñē reſpō. q2 ceſſante actu culpe tñ. manet reatꝰ ſimplr̄ ꝛ pene eterne) ꝓbat̄ ↄ̄clo. aſſumēdo fundamētalē ꝑ maiori declarādo ipam. macula pcī nō tollit̄. niſi volūtas ſumat penā ſatiſfactoriā. ſ3 pena ſatiſfactoria diminuit aliq̇d de ratōe pene. ita ꝙ nō ē pena ſimplr̄. ſ3 ſm q̇d. igit̄ ↄ̄clo v̄a. ꝙ ceſſante macula. adhuc manet ꝛc̄. Maior patuit. minor ꝓbatur. de rōne pene (ſc3 ſimplr̄.) eſt ꝙ ſit ↄ̄ volūtatē. ſed pena ſatiſfactoria ꝛ ſi ſm abſolutā ↄſideratōe3 ſit ↄ̄ volūtatē. nō tñ vt nūc. ꝛ ꝑ h̄ ē volūtaria ſimplr̄. q̄re ē ſimplr̄ volūtaria. ſm q̇d āt inuolūtaria. igit̄ minor v̄a. Maior ꝓ p̄ia relinq̇t̄ nota ex rōne pene. Minor ſimplr̄. ꝓ p̄a p̄te relinq̇t̄ nota. q2 q̇ patit̄ ꝓ pctis nō vellet pati abſolute. ſ3 tñ vt ſatiſfaciat vult pati. Scd̄a ps minoris ꝙ ꝑ h̄ ſit volūtaria ſimplr̄ ꝛ inuolūtaria ſm q̇d. p3 ex ſup̄ dictis. q. vj. ar. vj. de volūtario ꝛ inuolūtario. q2 iſtud qd̄ ē volitū ꝓ hic ꝛ nūc ſm qd̄ agit̄. ē volūtariū ſimplr̄ dd̄m. ꝛ tñ q2 nō ē ēt volitū abſolute ꝛ ſm ↄſideratōem rōis. dr̄ īuolūtariū ſm q̇d. ſic p3 de ꝓiectōe mercīū in mare ꝛc̄. Et ꝑ hoc p3 articulus

Argumētū in cōtrariū

Pro 2ª cōcluſione reſpon. ē. Circa h̄ argumētū nota. ꝙ poſt recupatōem grē et dimiſſa offenſa. adhuc debet̄ pena tp̄alis ꝓpt̄ tria Prio q̇dē vt tactū fuit ꝓpt̄ ordinē iuſticie diuīe. Scd̄o ꝓpt̄ ſanatiōnē virtū aīe. q̄trū ad reliq̄as pctōꝝ p̄cedentiū. Tertio ꝓpt̄ remouēdū ſcādalū alioꝝ. vt edificent̄ in pena q ſcandaliſati fuerūt in culpa. Et de tali pena p̄ſertim loq̇t̄ argumētū in ↄ̄riū. q2 Dauid fuerat homicida. cui dimiſſa culpa ꝛ pena eterna. deꝰ iniūxit penā tp̄alē. ꝛ eū puniuit in puero. q2 fecerat blaſphemari nomē dn̄i. Nā alij dicebant ꝙ deꝰ iniuſte egiſſet. eligēdo Dauid ꝛ reprobando Saul. q2 Dauid erat homicida ꝛc̄. iō eriā vt alij edificarent. videntes q2 deꝰ interficeret ꝓlē ex adulterio natā.

¶ Ad p̄mū ḡ dd̄3. ꝙ ſicut ceſſante actu pcī remanet macula. vt ſup̄ dictū ē. ita etiā p̄t remanere reatꝰ ceſſante vero macula non remanet reatus ſm eandē rationem. vt dictum eſt.

q. lxxxvi. ar. ſcd̄o.
In corpe

¶ Dd̄m ad maiorē. remota cā in eē ꝛ ↄſeruari remouetur effectꝰ. Secundo remota cauſa remota ꝛ imediata remouet̄ effectus. Ad minorē. pctm̄ eſt cā reatus pene. dico ꝙ pctm̄ q̄ ad actū. ē cā in fieri ꝛ remota. ꝛ nō cōſeruāti. ſ3 pctm̄ q̄ ad maculā. ē cā in eē ꝛ ↄſeruāti. ꝛ ꝓpinq̄ ipius reatꝰ. ḡ remoto pctō q̄ ad actū. negat̄. ſ3 remoto pcī q̄ ad actū ꝛ maculā. nō manet reatꝰ eiuſdē rōnis. ſ3 ē ſuit cū macula. q2 cū macula ē reatꝰ pene ſimplr̄ ꝛ eterne ſ3 poſt abſterſam maculā. ē reatꝰ ſm quid ſatiſfactorie ꝛ tp̄alis. ſicut ꝛ ſup̄ dictū fuit. q. lxxxvj. ar. ij. ꝙ trāſeūte pctō manet macula. q2 pctm̄ ē cā eiꝰ in fieri ꝛ nō in eē. Et talis macula ē imediatū fundamētū reatꝰ eterni. vide D. ſanc. in 2°. diſ. xlij. q. p̄. ar. ij. vñ ad p̄m. Cā ꝓpria reatꝰ. eſt ipe defectꝰ ꝑ actū pcī inductꝰ. Actus ṽo ē cā remota ꝛc̄. Itē D. ſan. in 3° ꝑ. vbi h3 materiā ſtiꝰ articuli. q. lxxxvj. ar. iiij. ꝛ idē argumētū. Et ſoluit ex alio fundamento. q2 vult. ꝙ trāſeūte culpa q̄ ad auerſionē ꝛ ↄuerſionē ceſſet reatus. Auerſio āt ceſſat ꝑ h̄ ꝙ mens deo ↄiūgit̄ ꝑ grām. et ſic ceſſat reatꝰ pene eterne. Cōuerſio āt ad bonū creatū ceſſat. qñ hō penitet ꝛ ſatiſfacit ꝓ inordinata ↄuerſiōe. ꝛ tunc ceſſat etiā reatus pene tp̄alis ꝛc̄.

remota macula qs reatus manet

¶ Ad ſcd̄m dd̄m. ꝙ ṽtuoſo nō debet̄ pena ſimplr̄ p̄t tñ ſibi debere pena vt ſatiſfactoria quia h̄ ipm ad ṽtutem ꝑtinet. vt ſatiſfaciat ꝓ his in q̇bus offendit vel deum vel hominem.

¶ Dd̄3 ad maiorē. pctm̄ remittit̄ ꝑ h̄. ꝙ hō ad ṽtutē reducit̄. ↄcedit̄. Sz dico ꝙ nō ſꝑ ē ꝑfecta ṽtus. Et ſcd̄a habita ṽtute p̄nt ſtare reliquie pcedētiū pctōꝝ ↄ̄ q̄s ē p3 adhiberi remedium. ne hō relabat̄ in pctā. Et 3° habita ṽtute adhuc nō ē reſtituta eq̄litas ꝓpt̄ īordinatā ↄuerſionē ad bonū ↄmutabile. quā eq̄litatē req̄rit diuīa iuſticia.

Ad minorē. ṽtuoſo ꝑfecto. q nullū defectū patit̄. ꝓcedet̄. Sz dico. ꝙ ṽtuoſo. q nō ſatiſfēc ꝓ ineq̄litate ↄmiſſa debet̄ pena nō extermiatoria ꝛ ſimplr̄. tñ pena ſm qd ſatiſfactoria. imo h̄ req̄rit ṽtus. vt hō velit recōpēſare dānum illatū. vl̄ hoi vl̄ deo. Ultra. ḡ remoto pctō q̄ ad actū ꝛ maculā nō remanet reatꝰ pene ſimplr̄ ꝛ eterne exterminatorie. remanet tñ reatꝰ tp̄alis pene ſatiſfactorie ꝛc̄.

Ad tertiū dd̄m. ꝙ remota macula ſanatū ē vulnꝰ pcī q̄tū ad volūtatē. Req̄rit̄ āt adhuc pena ad ſanatiōnē aliaꝝ virtū aīe q̄ ꝑ pctm̄ p̄cedēs deordinate fuerūt. vt. ſ. ꝑ ↄtraria curet̄. Req̄rit̄ etiā ad reſtituendū equalitatē iuſticie. ꝛ ad amouēdū ſcādalū alioꝝ vt edificent̄ in pena q̇ ſunt ſcandalizati in culpa. vt patet ex exemplo de Dauid inducto

¶ Dd̄m. maior patuit ar. 3° ad 2m. Et ↄcedo ſimplr̄ ꝙ pena ſatiſfactoria ē medicinalis. Ad minorē. ↄcedit̄. ꝙ poſtq̄ aliq̇s ē totalr̄ ab īfirmitate curatꝰ. nō idiget medicina p̄ſertim curatiua. Dico āt circa h̄. ꝙ ille cui dimiſſum ē pctm̄ q̄ ad maculā. eſto ſit curatꝰ q̄ ad volūtatē. nō tñ ē totalr̄ curatꝰ q̄ ad alias vires. q̄ adhuc debiles ſunt. ꝑ reliq̄as poꝝ pctōꝝ Sublato eñ eo qd̄ ē ex p̄te auerſiōis remanet id qd̄ ſe tenet ex p̄te ↄuerſiōis. Ex ↄuerſione aūt cauſat̄ aliq̄ diſpō. vl̄ etiā habitꝰ iordinatꝰ in virib3 aīe q̄ manet in via corruptōis etiā grā recupata Quare ꝛ ē pa ſatiſfactoria op3 ipiem ↄ̄ria his diſpōib3 tollet̄. vt h3 D. ſanc. 3° ꝑ. vbi ſup̄. ar. iij. ꝛ in. iiij. ſen. diſ. xiiij. q. ij. ar. p̄. Et p̄terea. adhuc manet aliq̄ ineq̄litas poſt ablatōem macule Et 3°. illa p̄nia ē p̄ſeruatiua. ne ſ. ex in pctā recidiuet. Vn̄ q̄ncq3 minꝰ peccauit iniūgit̄ ↄ̄uiter ſatiſfactoria nō vt ē ad ſoluēdū debitū. ſ3 vt in remediū. ꝛ q̄ſi in medicinā p̄ſeruatiuā. vt h3 D. in. iiij. diſ. xx. q. p̄. ar. p̄. q̄ſtiū. p̄. Quare negat̄ ↄ̄ña. ꝙ nō maneat debitū quēlcūq3 pctō

ſ; nō manet pena correſpō dens vulneri qḋ ē p̄ auerſionē
¶ Nota āt ꝙ ablata macula ſanatū ē vuln⁹ p̄cti q̄ꝫtum
ad volūtatē. inq̄ꝫtū volūtas adheret vltio fini bono. ſed
tn̄ nō videt̄. ꝙ vulnera p̄ p̄ctā actualia in ip̄am inducta.
iuxta ȝᵐ arti. q. lxxxv. q̄ ſunt p̄nitas ad malū. oīno ſtatī
ſanent̄. imo ſolū p̄ exercitū. ſicut ꝛ vulnera ꝛ reliquie i alijs
potētijs. nā ſicut in iuſtificatōe p̄ficit̄ volūtas p̄ charitatem
ita alie poñe p̄ morales infuſas iuxta p̄ncipia D. ſanct.
Et tn̄ h̄ nō obſtāte. manēt reliquie p̄ctoꝝ i alijs potētijs
aīe. vt h̄ꝫ D. ſanc. in de v̄tutibꝫ in cōi. q. x. ad. xiiij. parti ra
tione ꝛ in volūtate. Eſto ſanet̄ vulnus p̄cti mortal̄. q̄ ad
maculā. Videt̄ tn̄ manere aliq̄ diſpō relicta ex p̄ctis. que
nō ſtatim. ſ; cū tp̄e p̄ exercitiū totalr̄ abigit̄. Vn̄ D. ſan.
in q̄rto. diſ. xiiij. q. ij. ar. p̄. q̄ſtiū. ȝᵒ. ad 2ᵘᵐ d̄r. ꝙ p̄ctm̄ per
actū potentiaꝝ ꝯmiſſum ē. ꝛ iō in ip̄is potētijs p̄ter p̄ua
tionē v̄tutū alij etiā defect⁹ ex p̄ctō cauſant̄. ſ; nō i ēētia
aīe p̄ter defectū grē. ꝛ iō nō oꝫ. ꝙ ſi p̄ aduentū grē ad
ēētiā aīe. macula q̄ nihil aliud erat q̄ꝫ grē p̄uatio tollit̄.
ꝙ etiā a potētijs oēs alij defect⁹ tollant̄. Hec ille. Ubi pꝫ
ꝙ in ſola ēētia ponit p̄ p̄ctā cauſari ſolā p̄uatōeꝫ grē. In
potētijs āt p̄ter h̄ reliq̄as ꝛ vulnera p̄ctoꝝ. nec ab alijs po
tētijs excipit volūtatē. q̄re ꝛ in ip̄a cauſant̄. ꝛ pari rōe nō
imediate recupata grā tollunt̄. Intelligend⁹ ē igit̄ D. ꝙ
ſanat̄ vuln⁹ volūtatiſ. qḋ erat p̄ auerſionē ab vltio fine. ſ;
nō qḋ erat p̄ ꝯuerſiōes inordinatas inductū. vel forte ac
cipit volūtatē. p̄ aīa ip̄a cui⁹ vuln⁹ ꝛ macula delet̄ ꝛc̄. Eſt
magnū in hac re argumentū. qꝛ iuxta ſup̄ dicta. cū in cō-
cupiſcibili generat̄ intēperātia generat̄ in volūtate incōti-
nentia. q̄ cū habit⁹ ſit. nō ſtatim recupata grā tollit̄. ip̄a
ēt d̄r ꝛ ē reliquie p̄ctoꝝ. g̃ ꝛc̄.

¶ Utrū oīs pena inferat̄ pro aliquo p̄ctō.

AD ſeptimū ſic p̄cedit̄. Videt̄ ꝙ non oīs
pena ſit p̄pter aliquā culpā. Dicitur enī
Io. ix. de ceco nato. Neqꝫ hic peccauit
neqꝫ parētes ei⁹ vt naſceret̄ cecus. Et ſi-
militer videm⁹ ꝙ multi pueri etiā baptizati graues
penas patiūt̄ vt puta febres. demonū oppreſſiones
et multa h̄mōi. cū tn̄ in eis nō ſit p̄ctm̄ poſtq̄ꝫ ſunt
baptiſati ꝛ anteq̄ꝫ ſint baptiſati nō ē in eis plus de
p̄ctō q̄ꝫ in alijs pueris q̄ hec nō patiunt̄. nō g̃ oīs
pena p̄ p̄ctō eſt. ¶ Itē eiuſdē rōnis eſſe videt̄ ꝙ pecca
tores p̄ſperēt̄. ꝛ ꝙ aliq̄ innocētes puniant̄. vtruꝫ āt
in rebꝫ hūanis frequēter inuenim⁹. Dicit̄ enī de ini-
quis in pſal̄. In labore hoīm nō ſunt. ꝛ cū hoībꝫ nō
flagellabunt̄. Et Iob. xxi. Impij viuūt. ſublenati ſūt
cōfortatiqꝫ diuitijs. Et abachuc. p̄mo d̄r. Quare reſ-
picis ꝯtēptores. ꝛ taces ꝯculcāte impio iuſtiorē ſe.
nō g̃ oīs pena infligit̄ p̄ culpa. ¶ Itē de chriſto d̄r
p̄me. pe. ij. ꝙ p̄ctm̄ nō fecit. nec inuētus eſt dol⁹ in
ore ei⁹. ꝛ tn̄ ibidē d̄r ꝙ paſſus ē p̄ nobis. g̃ nō ſemp
pena a deo diſpenſat̄ p̄ culpa. ¶ Sed ꝯtra ē qḋ dicit̄
Iob. iiij. Quis vnqꝫ innocēs p̄ijt. aut q̄n recti de-
leti ſunt q̄n poti⁹ vidi eos q̄ operant̄ iniq̄tatē flante
deo periſſe. Et Aug. d̄r in p̄mo retractationū. ꝙ oīs
pena iuſta eſt ꝛ p̄ peccato aliquo impendit̄

¶ Iſta ē ſcḋa p̄s hui⁹ q̄ſtionis. in q̄ Doc. ſanc. oñdit
quō ꝯtingat penā eē ſine culpa. ꝛ circa h̄ duo facit. Prio
querit de h̄ gn̄aliter. ſcḋo ſpecialiter inq̄rit̄ quō cōtingat
aliquē puniri p̄ alio ar. viij. ꝛc̄.

¶ Rn̄deo dd̄ꝫ. ꝙ ſicut iā dictū eſt. pena pt̄ dupl̄r ar. vj.
ꝯſiderari ſimpl̄r. ꝛ inq̄ꝫtū ſatiſfactoria.

¶ D. mādet ſᵐ vnā diſtinctōeꝫ triū mēbrē. cui⁹ duo mē-
bra pouit in p̄ncipio. aliud in ſeq̄ntibꝫ inuit. Vn̄ ſcḋo po
nit tres ꝯclōnes rn̄ſiuas huic diſtinctōi correſ̄dētes. p̄mā
ibi. Pena q̄dē ꝛc̄. ſcḋā ibi. Si v̄o loq̄mur ꝛc̄. tertiā ibi.
Sciēdū tn̄ ꝛc̄. Quātū ad diſtinctōem q̄ etiā habita ē ar.
vi. Notandū ꝙ pena pt̄ tripl̄r accipi. pōt enī p̄mo accipi
ſub rōe pene ꝛ ſimpl̄r. vt ſcꝫ ē mala ꝛ nociua ꝛ ꝯ̄ volūtatē
et vt nō ordiat̄ ad bonū patiētis. pt̄ ſcḋo accipi pena vt
ſatiſfactoria. pt̄ tertio accipi pena q̄ videt̄ pena. ꝛ tn̄ in ve-
ritate nō h̄ꝫ ſimpl̄r rōnem pene ſed medicine. qꝛ nō infli-
git̄ vt noceat ꝛ ſit mala. imo ꝙ cedat in bonū patiēti. ꝛ eſt
ſolū detrimētū hoīs nō in bonis p̄ncipalibꝫ vt hō ē (.i. in
bonis ſp̄ualibꝫ ſ; tp̄alibꝫ) ordiatū i p̄fectū ſp̄ualiū. ſicut ſm
D. in .ij. diſ. xxxvi. ar. iiij. p̄ h̄ ꝙ iuſti in aduerſitatibꝫ ſunt
ad v̄tutē ꝛ coꝝ bonū cedit. qꝛ p̄ h̄ p̄ficiūt. vñ nō ē eis ſim
pliciter pena p̄cipue inq̄ꝫtū hoīes ſunt ſ; q̄ſi p̄ p̄mio red-
dit̄. Hō enī pt̄ ꝯſiderari ſm ſpēm vel ſm gen⁹. ꝛ ꝯſide-
rando ſm ſpēm. ſ. vt rōnalis eſt bona ſua p̄ncipalia ſunt
v̄tutes ꝛ eaꝝ act⁹. ſ; ſecūdaria bona ſua ſunt q̄ ad opus
v̄tutis organice deſeruiūt. vt ſanitas corp̄is ꝛ res exterio
res. q̄ nō ſimpl̄r ſunt bona rōis ſ; ſm certā menſurā. put
ſcꝫ opus v̄tutis adiuuāt. ſi āt ꝯſideret̄ ſm rōneꝫ gn̄is ī q̄ꝫ
ē aīal viuū. ſic oīa bona corp̄is etiā exteriora ſūt ſibi bo
na ꝛ q̄liter p̄uatio hoꝝ pt̄ dici pena vl̄ q̄ūqꝫ mag̃ penale.

¶ Pena q̄dem ſatiſfactoria eſt q̄dāmodo volūta
ria. ꝛ qꝛ ꝯtingit eos q̄ dr̄nt in reatu pene eē vnū ſm
volūtatē vnione amoris. inde eſt ꝙ interdū aliq̄s q̄
nō peccauit. penā volūtari⁹ p̄ alio portat.

¶ Hic ꝯñr D. ponit p̄mā ꝯclōnē rn̄ſiuā. ſcḋo mēbro
p̄oris diſtinctōis correſ̄dentē. videlꝫ de pena vt ſatiſfacto
ria vt eſt ſimpl̄r volūtaria. inuolūtaria āt ſm q̄d. ꝛ eſt ta-
lis ꝯclō. Interdū aliq̄s q̄ nō peccauit penā volūtari⁹ p̄
alio portat (Et habet̄ ex h̄ ꝯclō formal̄r rn̄ſiua negatiue
ꝙ pena ſatiſfactoria nō eſt ſp̄ p̄pter culpā ꝓpriā ip̄i⁹ q̄ fert
penā. eſto nō ſit niſi p̄pter culpā alteri⁹) Probat eam p̄-
mo rōne. ſcḋo ꝯfirmat p̄ ſilē. ibi. Sicut etiā ꝛc̄. Ratōne
ſic. Pena ſatiſfactoria eſt q̄dāmodo volūtaria. ſ; ꝯtingit
eos q̄ dr̄nt in reatu pene eſſe vnū ſᵐ volūtatē vniōe amo
ris. igit̄ ꝛc̄. Maior patuit arti. vi. et d̄r q̄dāmodo. nō qꝛ
nō magis ſit volūtaria q̄ꝫ inuolūtaria. ſ; qꝛ nō oīno volū-
taria. nā ſm ſe ꝛ ꝯſideratōem rōnis nō eſt volūtaria ꝛc̄.
Minor de ſe nota. qꝛ ꝯtingit inocentē in aliq̄ p̄ctō dilige
re cū qui p̄ctm̄ ꝯmiſit. ꝛ ſic p̄pter amorē p̄ alio patit̄ ꝛ ſa-
tiſfacit. vt patet de chriſto. Deinde cū d̄r

¶ Sicut etiā in rebꝫ hūanis videm⁹ ꝙ aliq̄s in ſe
transfert alterius debitum.

¶ Confirmat eandē ꝯclōnem p̄ ſilē. qꝛ ſic etiā videm⁹
in rebꝫ humanis ꝙ aliq̄s in ſe transfert alteri⁹ debitū. ſic ꝛ
in foro dei pt̄ aliq̄s p̄ alio ſatiſfacere ꝛ penā p̄ alio volun
tarie pati. Utrū aūt expediat vt vn⁹ p̄ alteri⁹ peccatis ſa
tiſfaciat ꝛ an liceat. vide D. ſanc. in iiij. diſ. xx. q. p̄. ar. ij. q.
iij. Nā qꝛ ſatiſfactio ordinat̄ nō ſolū ad ſolonem debiti.
ſ; etiā ē medicina p̄ p̄ctō vitādo inq̄ꝫtū eſt remediū p̄cti
ſequētis. p̄ opa āt penalia q̄ alius fert. alteri nullū reme-
diū ꝯtra peccatū p̄ſtat̄. ideo non eſt p̄mittendū. vt ali-
quis p̄ alio penitentiā faciat. niſi defectus aliquis appa-
reat in penitēte vel corp̄alis p̄ quē ſit ipotēs ad ſuſtinēdū

vel spūalis p quē nō sit pmptus ad pctādū penā rc.

¶ Si vero loquitur de pena simplr fm q hʒ rōem pene. sic sp hʒ ordinē ad culpā ppriā. ſʒ qñqʒ qdem ad culpā actualē puta qñ aliqs vel a deo vel ab homine p pctō pmisso punit. Quādoqʒ vo ad culpā originalē. z hʒ qdē vel pncipalr. vel pseqnter. Principalr qdē pena original pcti ē q natura hūana sibi relinqt destituta auxilio original iusticie. ſʒ ad h cōsequuntur omnes penalitates que ex defectu nature in hominibus contingunt

¶ Hic adducit scdam pclonē iuxta pmū mebrū. Si loqnur de pena simplr. fm q pene rōem hʒ. sic sp hʒ ordinē ad culpā ppriā. qñqʒ qdē actualē. qñqʒ vo originalē et h vl pncipalr vel pñter. i. vel est pena original pncipal vel scdaria. Istā pclonē Doc. relinqt notā ex ppria rōne pene. qz pena vt sic sp hʒ eē ppt culpā ppriā. qz pena nō debet nisi pctō. igr si hʒ eē mala illi. debet pctō illi. vide 2° 2e. q. cviij. ar. iiij. in pncipio corpis. igr pclo vera. Doc. āt solū explicat ptes pclonis. qz ad actualē culpā hʒ ordinē qñ aliqs vl a deo vl ab hoie punit p pctō pmisso. Ad originalē āt seqr duplex pena. vna q sup dicebat pena carētia. scʒ destitutio nature. ab auxilio original iusticie (h est subtractio original iusticie) Alia ē pena pcomitās. scʒ penalitates q ex defectu nature in hoib pringūt. vt infirmitates. anxietates mors rc. de qb sup. q. lxxxv. ar. v.

¶ Sciendū tñ ē. q qñqʒ aliqd videtur eē penale qd tñ nō hʒ simplr rōem pene. Pena eñ ē spēs mali vt in pmo dictū ē. malū āt ē pñatio boni. cū āt sint plura hois bona. s. aie corpis z exteriorū rerū. pringit interdū q hō patiat detrimētū in minori bono. vt augeat i maiori. sicut cū patit detrimētū pecunie ppter sanitatē corpis. vel in vtroqʒ hoꝛ. ppter salutē aie. z ppter gl'iam dei. z tūc tale detrimētū non est simplr malū hois ſʒ fm qd. vñ nō hʒ simplr rōe pene ſʒ medicine. Nā z medici austeras potiones ppināt infirmis vt pferāt sanitatē

q. xlviij. ar. v

¶ Hic pcedit ad tertiā pclonē missuā talem. iuxta 3m mebrū. Pene q nō hñt simplicr rōnem pene. ſʒ medicine. nō reducunt ad culpā sicut ad cām. nisi idirecte z remote reducūt i originalē sicut in cām. Ista pclo vnū suppōnit. z duo dr. io p° pbat psuppositū. 2° pb dictū pclonis ibi. Et qz hmōi rc. 3° scdm. nisi p tāto rc. Suppositū q qd pclo psupponit ē. q aliq pene z aliq penalia. scʒ spualia et corpalia. nō sunt simplr pene. ſʒ medicine. pbat sic. pena simplr hʒ rōem mali. z ē spēs mali. ſʒ pringit interdū q hō patiat detrimētū in minori bono vt augeat in maiori. z tūc tale detrimētū nō ē simplr malū hois. ſʒ fm qd. igr suppositū verū. q nō hʒ simplr rōnem pene. Maior nota ex p° p. q. xlviij. ar. v. Minor declarat. qz malū ē pñatio boni (scʒ cuiuscūqʒ) ſʒ sunt plura hois bona. scʒ aie et corpis. qre seqr minor q pessu pati malū vnū minus pncipale. vt potiat maiori bono. Et explicat ista minor qsi exēplariter. sicut cū patit detrimētū pecunie. ppt sanitatē corpis. vel in vtroqʒ hoꝛ. ppt salutē aie. z ppt gl'iam dei. Et pfirmat ista minor a sili. Nā z medici austeras potiones ppināt infirmis vt pferāt sanitatē Sic in pposito penalia inflicta sunt medicinalia. esto i se sint mala.

¶ Et qz hmōi non pprie habēt rōem pene. nō reducunt ad culpā sicut ad causam

¶ Probat pmū dictū pclonis 3e. s. q nō reducunt ad culpā. placitim scʒ actualē (Doct. tāgit. pba occ sub breuib) ſʒ qd nō pprie hʒ rōē pene. nō oz q directe reducat in culpā (pcipue ppriā z actualē) ſʒ talia penalia nō pprie hñt rōem pene. igr rc. pmisse patēt ex dictis. ¶ Et posset scdo argui extra lrām. id qd ordinat directe i bonū hois h nō ē ppt aliquā culpā eiꝰ. ſʒ talia penalia sunt hmōi. igr rc. Minor nota ex dictis. Maior pz. qz culpa nō affert bonū hois. nec ppt culpā aliqd mouet ad bonū. vt ibi.

¶ Nisi p tanto qz h ipm q opoꝛtet hūane nature medicinas penales exhibere est ex corruptōe nature q ē pena original pcti. In statu eñ innocētie non opoꝛtuisset aliquē ad pfectū virtutis inducere p penalia exercitia. vñ h ipm qd ē penale in talib reducitur ad originalē culpā sicut ad causam.

¶ Coꝛroborat scdm dictū pclonis s. e. hoc ipm q oz hūane nature medicinas penales exhibere ē ex corruptione nature. q ē pena original pcti. igr h ipm qd ē penale in talib reducit ad originalē culpā sicut ad cām (scʒ indirectā z remotā) pña tenet. qz si sine originali nō eēt ista penalitas. z sine illa pmouerent in bonū. seqr q originale sit cā eiꝰ qd est penale nō āt eius qd est pmotōis in bonū. qz hoc ē ex diuina liberalitate z misericoꝛdia. Añs pz. qz in statu innocētie nō opoꝛtuisset aliquē ad pfectū virtutis inducere p penalia exercitia Et igr pctm est in cā rc. De ista tertia pte pclonis. vide Doc. sanc. in de malo. materia qnta. arti. tertio in fine.

¶ Argumentū in pcrariū est p scda pclone. Et pcedit de pena simplr rc.

¶ Ad pmū dicēdm. q hmōi defectꝰ eoꝛ q nascunt vel etiā puerorū. sunt effectꝰ z pene original pcti. vt dictū ē. z manet etiā post baptismū. ppter causaʒ in pteꝛ dictā. z q nō sint eqliter in oib pringit. ppter nature diuersitatē q sibi relinqt. vt sup dictū ē. ordinant tñ hmōi defectꝰ fm diuinā puidētiā ad salutē hoim. vel eoꝛ q patiunt vel alioꝛ q penis admonētur. z etiā ad gloriam dei.

In corpe q. lxxxv. ar. v. q. lxxxvi. ar. iiij. ad p

¶ Dicendm ad pmā ptē assumpti. pmo q nō peccauit pctō actuali. tñ pcraxerat originale qd hmōi defectꝰ sequunt. Simlr dico de pueris baptisatis. q patiuntur ista incōmoda corpalia ppter pctm originale. Nec valet pbatō q nō maneat pctm postqʒ baptisati sunt. qz hmōi corpales defectꝰ manēt etiam ablato originali q ad culpā. vt patuit sup. q. lxxxv. ar. v. ad scdm. ¶ Dico vlteriꝰ q in vno in q nō est plus de pctō originali. qʒ in alio pnt defectꝰ eē inequles. nō rōe illa quā posuit Origenes. ſʒ aliis rōnib. Posuit eñ Origenes maiora z minora incōmoda fm diuersitatē meritoꝛ. vl magis demeritoꝛ. q aie habuissent. anqʒ vnirent corporib. de q opinione p° pte q. xlvij. ar. ij. Et in de malo vbi sanctus qñqʒ vnꝰ puer patit maioꝛa incōmoda qʒ aliꝰ. esto eqlis culpe subiacuerūt ppt dispōem diuersaʒ pplexiōis. z eis tñ cōtingūt ppt pctā parentu. qz cū filiꝰ sit aliqd patris fm corpꝰ. qñqʒ pr punitur in filio fm corpꝰ. vt patuit ar. vj. argumēto in pcrariū de filio Dauid nato ex adulterio. z patebit ar. scqns. Qñqʒ ordinant hmōi defectꝰ in remediū pcra pctm sequens. Qñqʒ in pfectū virtutis aut eiꝰ q hmōi defectib subiacet. aut saltē alteriꝰ. sic factū fuit de ceco nato. de q

Original culpa eqlis est isteti. defectꝰ sunt inequales

meminit argumentū. qȝ dr Christ⁹ Joānis.ix. post v̄ba allegata. sȝ vt manifestent opa dei in illo p miraculū qd christ⁹ circa ipm fecit. Qd expediēs erat ad hūanā salutem. qȝ p h̄ fides ɔfirmata fuit. Ultra .ḡ nō oīs pena est p pctō. vcȝ. pena corpal. nō ē p pctō actuali ꝓprio. tn̄ ē p pctō ad min⁹ originali. ꝛ ē pena satisf ɔcomitās. ꝛ ɔīter le bōis ad culpā originalē. ¶ Un̄ D. sanc. in hac scdoe p° videt ad ans. volēs ꝙ cec⁹ ille nō peccauit pctō actuali. tn̄ ɔtraxerat originale. Scdo vult. ꝙ isto pueri sunt baptisati. nihilominꝰ tn̄ manēt in eis defect⁹ corpales. Et 3° q̄re in diuersis q̄ sunt eiusdē culpe. hmōi pene sunt inegles qȝ ꝓpt diuersitatē nature sibi derelicte. vt patuit. q. lxxxij. ar. iiij. ad p̄mū. ꝛ tn̄ ordinant̄ ad bonū multiplr. vt in solutōne ꝛ iam tactum est.

¶ Ad scdm dōm ꝙ bona tpalia ꝛ corpalia sunt q̄dē aliq̄ bona hois sȝ pua. bona ꝟo spūalia sunt magna hois bona. Pertinet igit̄ ad diuinam iusticiā virtuosis det spūalia bona. ꝛ de tpalibꝰ bonis vel malis tn̄ det eis quantū sufficit ad virtutē. vt Dionysius dr viij. ca. de di no. diuine iusticie ē non emollire optimoꝝ fortitudinē materialiū donationibꝰ. aliis vero h̄ ipm ꝙ tpalia dantur in malis spūaliū cedit. vn̄ in ɔclusiōe ɔcludit̄. Ideo tenuit eos supbia

¶ Dōm. maior negat̄. qȝ nō ē eiusdē rōis. ꝙ pctōres prosperent̄ in tpalibꝰ. ꝛ ꝙ innocētes patiant̄. qȝ prosperitas malorꝝ ē eis in malū simplr ꝛ in penā. Innocentibus aūt nō ē pena simplr. imo medicina ꝛ bonū. qȝ ordinat̄ in bonū ꝟtutis. qȝ bona tpalia cedūt malis in detrimentū ꝟtutꝫ ꝛ bonoꝝ spūaliū. sȝ mala tpalia cedunt ꝛ ordinant̄ bonis in pfectū ꝟtutis. Ad minorem ɔcedit̄. ꝙ vtrūq ɔtingit. ꝛ hoc pbant auctoritates. sed nō pbant ꝙ ɔtingant eadē rōne. vt iā dictū est. qȝ adiūgit psalmista. ideo tenuit eos (scȝ malos) supbia q̄ est malū simplr spūale. sȝ innocentibꝰ sunt mala tpalia. quasi pmia ꝟtutis. vt fuit allegatū in notabiliter Doct. sanct. in scdo. Quare negat̄ ɔñā. ꝙ pena simplr nō infligat̄ p culpa. sed pbat ꝙ pena ꝛ q̄ ꝛ pena medicinalis. nō infligit̄ ꝓpter culpā actualē qȝ innocētes talem patiunt̄. ¶ Un̄ Doc. relinq̄t notū. ꝙ hoc argumentū pbat̄ tertiā ɔclōnem ꝛ declarat p̄missas. similiter minorē. Quō differēter ɔtingat. ꝙ malis dantur bona corpalia etiā ꝛ bonis mala tpalia ꝛ bonaꝗ vt deseruiūt ad ꝟtutē. malis cedunt in malū spūaliū. qȝ mali ꝙ prosperitatē hn̄t frequēter in coꝝ malū ē. vn̄ eo ipe puniuntur. sed boni vt dictū est pmiant̄ ꝛc. Probat̄ igit̄. ꝙ pena medicinalis nō est ꝓpter culpā ꝓpriā. licȝ remote sit ꝓpter originalē. qȝ ꝙ hō talis ɔditōnis est vt ei subueniatur. vel ad vitandum pctm̄. vel ad pfectum virtutis per hmōi incōmoda etiā corpalia ad infirmitatē hūane nature ptinet. q̄ etiā ex pctō parentis deriuat̄

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ christus penā sustinuit satisfactoriā. nō p suis sed p nostris peccatis.

¶ Dōm ad p̄mā partē assumpti. ɔcedo ꝙ Christ⁹ pctm̄ nō fecit. ꝛ ɔcedo ꝙ passus est. sed addit̄ p nobis. et passus est penā satisfactoriā ꝛ voluntariā. qȝ traditus est. qȝ ipe voluit. ḡ nō semp pena ꝛc. vcȝ. satisfactoria dispēsatur p culpa patientꝫ. Isto dispensent̄ p culpa alterius. Et ita christus patiendo penā satisfactoriā ꝛ corporalē satisfecit p pctis nostris. nō tn̄ passus fuit aliquā penam simplr ꝛ spūalem. q̄ est p pctis ꝓpriis. ¶ Quare aūt defectus corpales naturales ꝛ indetractabiles (ad modū dicendi Damasceni) assumpserit. pars tertia p. q. xiiij. ar. j. qȝ ɔgruebant fini incarnatōis. vide ibidē ad tertium vbi Doct. dr. que ad ꝓpositū valent. Pena (inquens) sequitur culpā actualē vel originalē. qñq̄ quidem eius q̄ punit̄ qñq̄ aūt alterius p quo ille q̄ patit̄ satisfacit. Et ita accidit in christo. sm̄ illud. ipe vulnerat⁹ est ꝓpter iniq̄tates nostras. attritus est ꝓpter scelera nostra. Hec ille ꝛc.

¶ Utrū vn⁹ sit re⁹ pene vel puniat̄ p pctō alteri⁹:

H

Ad octauū sic pcedit̄. Videt̄ ꝙ aliqs puniat̄ p pctō alteri⁹ Dicit̄ em̄ Exodi. xx. Ego sum de⁹ zelotes visitās iniq̄tatē patrū in filios in tertiā ꝛ q̄rtā gñatōez hīs q̄ oderūt me. ꝛ Matth. xxiij. dr. Ut veniat sup vos oñis sanguis iust⁹ q̄ effusus ē sup terrā. ¶ P. iusticia hūana deriuat̄ a iusticia diuina. sȝ scdm iusticiā humanā aliqñ filij puniunt̄ p parētibꝰ. sicut p̄ꝫ i crimine lese maiestatis. ḡ etiā sm̄ diuinā iusticiā vnus punit̄ p pctō alteri⁹. ¶ P. si dicat̄ fili⁹ nō puniri pro pctō patris. sȝ p pctō ꝓprio. inq̄stū imitat̄ maliciā paternā. nō magis h̄ diceret̄ de filijs q̄ de extraneis q̄ simili pena puniunt̄ hīs quoꝝ pcta imitant̄. nō ḡ videt̄ ꝙ filij p pctis ꝓprijs puniant̄. sȝ p pctis parentū. ¶ Sȝ ɔtrā ē qd dr Ezech. xviij. Fili⁹ nō portabit iniquitatem patris

¶ Hic q̄rit specialr quō ɔtingat puniri p pctō alterius. ita ꝙ pena etiā sit sine culpa ꝓpriā subiecti

¶ Rñdeo dōm. ꝙ si loq̄mur de pena satisfactoria q̄ voluntarie assumit̄. ɔtingit ꝙ vnus portet penā alteri⁹ inq̄stū sunt quodāmō vnū. sicut iā dictū est. ar. vij. in p̄n.

¶ Presupposita distinctōne de triplici pena ex articulo pcedenti. Doct. in hoc corpe ponit p tres ɔclōnes correspondētes. scdam ponit ibi. Si aūt loq̄mur ꝛc. tertiam ibi. Si aūt ꝛc. Prima ḡ ɔclusio de pena satisfactoria cōtingit ꝙ vnus portet penā alterius. pbat̄. ꝛ est pbata est p̄ma ɔclusio articuli pcedentis. Pena satisfactoria ē voluntaria. ꝛ voluntarie assumit̄. sȝ q̄ sunt vnū in amore vn⁹ voluntarie assumit penam p alterius pctō. igit̄ ɔtingit ꝛc. Et dr Doc. notāter. ɔtingit ꝙ vnus portet penā alteri⁹ qȝ in casu ɔclusionis vnus nō ꝓprie punit̄ p pctō alteri⁹. nam puniri ꝓprie est inferri penam ab extrinseco nō ɔferēte vim passo. in ꝓposito aūt patiens met assumit. ꝛ ḡ portat magis penam q̄ͣ patiatur.

¶ Si aūt loq̄mur de pena p pctō inflicta inq̄stū rōnem hȝ pene. sic solū vnusq̄sqȝ p pctō suo punit̄ qȝ actus pcti aliqd psonale est

¶ Hic subiungit scdam ɔclōnem responsiuā de pena simplr sub rōne pene. Pena p pctō inflicta inq̄stum habet rōnem pene. sic solū vnusquisqȝ p pctō suo punit̄ (Et dr notāter. pena inflicta. qȝ p̄ma pena. scȝ satisfactoria nō est inflicta sed assumpta. sed pena sub rōne pene est inflicta. qȝ solum ab extrinseco ɔtra volūtatē patientis) Probatur ɔclusio. culpe ꝛ pctō psonali debet̄ pena psonalis que est ꝓpria peccanti. sed actus pcti est aliqd psonale. ḡ debetur sibi psonalis pena que est ꝓpria peccanti. Huius ratōnis Doc. ponit tm̄ minorē. ꝛ relinquit ɔclōnem notam. qȝ pena sub ratōne pene debet̄ peccato ɔmisso ex voluntate vel voluntario. si igitur pctm̄ est ꝓprium illi ex

ꝑsonale. pena debet esse sibi ꝓpria. ⁊ ita pena sub rõne pe‑ne nõ infert nisi peccãti. q̃ pena vt sic correspõdet culpe etiã quo ad subiectũ. vñ libet q̃ hic dñt (Quia actus pec‑cati aliq̃d penale est) nõ valent. q̃ ex hoc nihil ꝓbatur. sȝ q̃ ꝑsonalis est. ⁊ culpa sibi rñdet. etiã quo ad subiectuȝ. so punit̃ q̃ peccauit. ¶ Habet̃ aũt ex ista ↄ̨clone respon‑sio formalis negatiua. q̃ null⁹ punit̃ ꝑ pc̃õ alteri⁹ pena vt pena est. ⁊ patȝ rõ ex iam dictis ⁊c̃.

ar. vij. ¶ Si aũt loquamur de pena q̃ habet rõnem me‑dicine. ↄ̨tingit q̃ vn⁹ punit̃ ꝑ pc̃õ alterius. Dictuȝ est eñ q̃ detrimẽta corꝑaliũ reꝝ vel etiã ipsius corpo‑ris sũt q̃da penales medicine ordinate ad salutẽ aĩe

¶ Hic ↄ̨nter ꝓcedit ad tertiã ↄ̨clonem resiuã de pe‑na medicinali. s. q̃ est. Si loq̃tur de pena q̃ hȝ rõem me‑dicine. ↄ̨tingit q̃ vnus puniat̃ ꝑ pc̃õ alteri⁹ (pena vide‑licȝ corꝑali. nõ aũt spũali) Ista ↄ̨clo vnũ supponit. ⁊ duo dt. sicut tertia ↄ̨clo p̃cedẽtis q̃stionis vel articuli. Suppo‑situ͂ est. pena corꝑorali pt esse medicinalis. sed p̃mo dr. q̃ tali pena puniat̃ (scȝ iuste) aliq̃s ꝑ pc̃õ alteri⁹. Scd̃o dr q̃ nõ puniat̃ ꝑ pc̃õ alteri⁹ pena spũali. p̃mo Doc. ꝓbat suppositũ. scd̃o p̃mũ dictũ. ibi. Unde nihil ꝓhibet ⁊c. ter‑tio scd̃m. ibi. Pene vero ⁊c̃. Arguit̃ ḡ sic ꝑ supposito. de‑trimẽta corporaliũ reꝝ. vel etiã ipsius corporis. ordinantur (q̃nq̃ salte) ad salutẽ aĩaꝝ coꝝ q̃ patiunt̃ eas. igit̃ tunc sunt q̃dã penales medicine. Tenet ↄ̨na. q̃ medicina est q̃ ordinat ad meli⁹ bonũ ⁊c̃. Añs ptȝ. q̃ si patiẽter sustĩ‑neat. tunc cedunt sibi pene tales ad bonũ aĩe. Et ↄ̨̃sequẽter patet ẽ filius ꝑditionatõis. Deinde cũ dicit.

¶ Unde nihil ꝓhibet talibȝ penis aliquẽ puniri ꝑ pc̃õ alteri⁹. vel a deo vel ab hoĩe. vtpote filios ꝑ patribȝ ⁊ subditos ꝑ dñis inq̃tũ sũt q̃dã res coꝝ

¶ Probat p̃mũ dictum ↄ̨clonis. scȝ q̃ pena tꝑali ⁊ corporali medicinali puniat̃ aliq̃s ꝑ pc̃õ alteri⁹ a deo. ⁊ ab hoĩe. vtpote filij ꝑ patribȝ. ⁊ subditi ꝑ dñis. Hac p̃te p̃mo ꝓbat. 2⁹ ipam exponit ⁊ limitat. ibi. Ita tñ q̃ si ⁊c̃. Arguit̃ ḡ sic. aliq̃s iuste pt puniri in re sua. sȝ filij sunt ali‑q̃d patrũ. ⁊ subditi dñoꝝ. igit̃ patres puniunt̃ in filijs. ⁊ ita filij ꝓpter pc̃ã patrum ⁊c̃. Maior ptȝ ex Doc. sanc. in 2°. di. xxxiij. q. p̃. ar. ij. q̃ pc̃õ hoĩs q̃nq̃ occidunt̃ aĩa‑lia ⁊ destruunt̃ domus in q̃bȝ nulla est culpa. inq̃tũ vide‑licȝ sunt res peccantiũ. ita q̃ ipi puniantur in destructiõe taliũ. ⁊ res ipe q̃ destruunt̃ nõ puniant̃ cum nõ sint capa‑ces pene ⁊c̃. sic reꝝ ⁊ dñs punit̃ in ꝓpo ¶ Nota circa hac parte. q̃ oportȝ semꝑ q̃ ille q̃ punit̃ isto mõ ꝑ pc̃õ alteri‑us. habeat ad ipm aliquã habitudinẽ ↄ̨iunctiois. q̃ vel ẽ res eius. absq̃ tñ imitatõe culpe. ⁊ sic pena hȝ quo ad pa‑tientẽ rõnem medicine tm̃. Si aũt ꝓpter imitatõnem vel ↄ̨sensum. vel ꝓpter demeritũ puniat. tunc hȝ rõnem pene Si etiã puniat̃ vn⁹ ꝑ alio. q̃ peccantẽ nõ redarguit. sic habebit rõnem pene. sed si puniat vt res eius tm̃. solũ hȝ rõnem pene quo ad patientẽ. Et hoc ↄ̨nter notat

¶ Ita tamẽ q̃ si fili⁹ vel subdit⁹ est ꝑticeps culpe. hmõi penalis defectus habet rõnem pene q̃tuȝ ad vtrũq̃. scilicȝ eu q̃ punit̃ ⁊ eũ ꝑ q̃ punit̃. Si vero nõ sit ꝑticeps culpe. habet rõnem pene q̃tũ ad euȝ ꝑ quo punit̃. q̃tũ v͛o ad eũ q̃ punitur ratione medi‑cine tm̃. nisi ꝑ accñs inq̃tũ pc̃õ alteri⁹ ↄ̨sentit. ordi‑nat enim ea ad bonũ aĩe si patienter sustineat

¶ Limitat ⁊ exponit p̃cedentẽ partẽ. q̃ videlicȝ dic‑tũ est. q̃ filius vt ẽ res alteri⁹ punit̃ pena medicinali. q̃ intelligit̃. si fili⁹ vel seruus nõ est ꝑticeps culpe. nã tũc hȝ rõem medicine. secus si imitet̃ vel sit ꝑticeps. q̃ tũc habe‑bit rõem pene etiã quo ad patientẽ ⁊ nõ solũ rõe q̃ ad eũ ꝑ quo punit̃ ⁊c̃. Cõsequẽter ibi

¶ Pene vero spũales nõ sunt medicinales tm̃. q̃ bonũ aĩe nõ ordinat̃ ad aliđ meli⁹ bonũ. vñ in bonis aĩe null⁹ patit̃ detrimẽtũ sine culpa ꝓpria

¶ Procedit ad scd̃m dictũ p̃cedẽtis ↄ̨clonis. cui tñ p̃‑mittit vnũ p̃suppositũ. deinde ipm dictũ scd̃m ꝓbat. ibi Et ꝓpter hoc etiã ⁊c̃. Suppositũ est. pena spũalis nõ hȝ rõnem medicine. Probat. pene medicinales ordinãtur ad aliq̃đ melius ipi patienti. pene spũales nõ ordinat̃ ad aliq̃đ melius. igit̃ ⁊c̃. Maior nota. Minorẽ Doc. ꝓbat q̃ bonũ aĩe (cui⁹ suppic. detrimentũ dr pena spũalis) nõ ordinat̃ ad aliud melius bonũ. igit̃ est solũmõ mala pa‑tienti. ⁊ nullo mõ bona. Ex isto dicto Doc. infert vnum corollariũ tale. In bonis aĩe nullus patit̃ detrimentũ si‑ne culpa ꝓpria. ꝓbat̃ ex dictis. q̃ nullus incurrit penã sim‑pliciter ⁊ malũ nisi ꝓpter culpã ꝓpriam. sed detrimentum spũaliũ bonoꝝ aĩe est simplr pena. ⁊ maluȝ simplr. nullo mõ medicinale. igit̃ ⁊c̃. Maior patȝ ex ↄ̨clone scd̃a. Mi‑nor ptȝ ex iam dictis. Tunc ibi

¶ Et ꝓpter hoc etiã talibȝ penis. vt dt Hierony‑mus in ep̃la ad auitũ. vn⁹ nõ punitur ꝑ alio q̃a q̃tũ ad aĩam fili⁹ nõ ẽ res patris. vñ ⁊ hmõi causam dñs as‑signans dicit Ezech. xviij. Oĩes aĩe mee sunt

¶ Infert ex hoc scd̃m dictũ tertie ↄ̨clonis. q̃ pena spi‑rituali nõ puniat̃ aliq̃s ꝑ pc̃õ alterius. ⁊ ꝓbat ꝑ oppositũ ad p̃mũ dictũ p̃cedens. Aliq̃s nõ debet puniri ꝑ pc̃õ alterius. in eo sñm q̃ nihil est eius. sȝ quo ad aĩam filius vel seruus nihil ẽ patris vl dñi. igit̃ in aĩa non dȝ puniri ꝑ pc̃õ alteri⁹. sed detrimentũ spũaliũ ẽ punitio sm̃ aĩam. igit̃ nõ fit ꝑ pc̃õ alterius. Et q̃ hec rõ sit vera. patȝ au‑ctoritate Ezechielis. vt in l̃ra. ⁊ ꝓbat̃ illđ dictũ etiã au‑ctoritate Hieronymi ⁊c̃.

Argumẽtũ in cõtrariũ

Est ꝑ scd̃a ↄ̨clusiõe. et ↄ̨tinuat etiã scd̃m dictũ tertie ↄ̨clonis. Quia filius non portabit iniq̃tatẽ patris in pena spũali. ⁊ nõ portabit id est nõ puniet̃ pena vt pena ẽ ꝑ pc̃õ patris q̃n nõ ẽ ꝑticeps culpe Cum q̃bȝ stat q̃ punit̃ absq̃ participio. pena corꝑali et tꝑali ꝑ pc̃õ patris medicinali. q̃n nõ est ꝑticeps. vl pe‑nali vt sic. si est ꝑticeps. vt ptȝ ex dictis Uñ auctoritas illa Ezechiel expo. eodẽ ẽ vt habet̃ in fine corporis. q̃ assignãs rõem q̃re fili⁹ nõ portabit iniq̃tatẽ patris dr. q̃ oẽs aĩe mee sunt. vbi patȝ q̃ loq̃tur de pena spũali ipsius aĩe.

¶ Circa ista notandũ p̃mo. q̃ dr̃ia est inter iudiciũ diuinũ ⁊ hũanũ. ⁊ etiã in aliq̃ ↄ̨ueniũt. Differũt eñ. q̃ in iu‑dicio diuino infligit̃ aliq̃bȝ pena sensus in hac vita ꝑ so‑lo originali absq̃ actuali (Licet in alia vita nõ infligat̃ pe‑na sensus soli originali. vide Capo. in 2°. di. xxxiij) Et in‑sup in medicinã infligit de⁹ iustis ⁊ innocẽtibȝ multa fla‑gella ⁊ varias tribulatõnes penales. Sȝ in iudicio hu‑mano nulli dȝ inferri aliq̃ pena sensibil̃. ita q̃ flagellat. oc‑cidatur. vel mutiletur. vel verberet̃ absq̃ ꝓpria culpa ꝑso‑nali. quia iudiciũ diuinũ occultum (q̃đ innititur ꝓpter ra‑tiones deo notas afflictiões sensibiles) nõ pot humã‑

num iudicu imitari. qd diuinu facit. q quacq innocentes occidant flagellent. q ex originali sunt culpabiles apud deu z debitores mortis zc. Conueniunt aut i pena dani. q illa z iudiciu huanu ifert sine culpa. sz no sine ca mltr. Primo mo ex h. q aliqs ineptus reddit sine culpa sua ad aliqd bonu psequendu vl habendu. Sic ppt vitiu lepre aliqs remouet ab administratoe eccle. z ppt bigamia vl iudiciu sanguis ipedit a sacris ordinib. Secdo. q danuz in q danificat no e pprium bonu. sz coe. sic q aliq eccla habes ac episcopatu. ptinet ad bonu toti ciuitatis. no aut ad bonu clericoz tm. Sic pt tolli episcopat vel danificari sine culpa clerici ppt culpa ciuitatis. Tertio. q bonu vni depedet ex bono alteri. sic in crimine lese maiestatis fili amittit hereditate p pcto parentis. Et h exponit Dan 2o. vbi sup ad qrtu. q iusticia (inqt) huana no punit filiu p pcto patris. in eo q ex patre ia accepit. sz in eo qd ex patre acceptur ee. vel qrtu ad corp. vl etia qrtu ad possessioes. no eni q pater peccat. fili ia nat mutat. neqz fili exheredat patris exheredat. sz p accns pena patris redudat in filiu. qn patri auferet id qd ex patre trasire debebat. vt hereditas. vel etia mebru. q ex truncatis truncati nascunt. Nec tn sic. Vn qn pater vel ille cui aliter hereditate acciperet comittit crimen. ppt qd ipo facto pena inflicta est a lege. sic in heresi z crimie lese maiestatis. tuc heres punit in illo de here. q auferunt bona q in pmissuz ceciderut. z ita punit sine culpa ppria. vt bonu ei depedet ex bono alterius zc.

Nota pena dani ifert sine culpa. sed no sine ca

¶ Nota scdo fm Doc. sanct. in 2o. vbi ia q pctm psequit duplex pena. Vna p se q ad aiaz ptinet vt i psenti amissio gre. turbatio psciae z hmoi. z in futuro vt pena iferni. Et hmoi pena nuq fili p pcto pris punit. q ista pena no attingit ipm nisi in q e res pris. vt patuit i fine articuli. Sz alia e pena q psequit pctm qsi p accns. sic infirmitates corpales. z alie pene tpales. q no sp peccate z bo ifligunt. sz fm moderatoez diuie puidetie etia in hac vita bonis. z tali pena qnqz punit fili p pcto pris. Quare cu dictu est circa tertia pclone. q fili punit pena sensus p pcto pris. intelligit p hac vita. q in alia vita pena medicinal ee no pt. Vn z tuc cu rigor diuie iusticie obseruet. z no sit op remedijs pctoz. no infligit pena sensus. nisi p pctis actualib. vl in purgatorio. vl in iferno. Originali aut pena dani debet. h aut etia pena sensus inqtu pficit vt medicina.

¶ Ad pmu g dom. q vtruqz dictu videt ee referendu ad penas tpales vel corporales inqtu filij sunt qda res parentu z successores pdecessoz. vel si referat ad penas spuales h dr ppter imitatoem culpe. vn in Exo. addit. His qui oderut me. Et in Matth. dr Et vos implete mensuram patru vestroz. Dicit aut puniri pcta patru in filios. q filij in peccatis parentu nutriti pniores sunt ad peccandu. tu ppter psuetudine. tu etia ppter exemplu patru qsi auctoritatem sequetes. sunt etia maiori pena digni si penas patz videtes correcti no sunt. Ideo aut addidit. In tertia et qrta generatoem. q tantu psueuerut hoies viuere vt in tertia z quarta generatonem viderent. z sic mutuo videre possunt z filij pcta parentu ad imitandu. z patres penas filioz ad dolendu.

¶ Ad auctoritates po dom. q loquunt de pena corporali psentis vite. inqtu filij sunt aliqd parentum. z sic sunt p tertia pclone. Scdo dico. q si loqmur de pena spirituali. tuc intelligunt qn filij sunt pticipes p imitatoez actuale paterni delicti. Et sic pbat etia tertia pclone exposita. quia tunc ppe no puniuntur p peccato alterius. sz ppo actuali. cui debet pena vt sic. Spuale eni detrimentu no pt ee nisi pena determiata ppio pcto. z ita visitat iniqtas patru no vt e solu i patrib. sz vt z in filijs Sz po mo scz pena tpali corpali. visitat vt e solu in patrib. inqtu puniunt patres i filijs. z h tangit solo seques vsqz ibi (dr aut puniri) vbi D. 2o ondit. qre iniqtas mags dicat puniri i filijs qz i patrib. z no dicat de punire i patrib (pena scz spuali tpali) q pctm filioz q imitant scelera paterna gauius e. q filij peccat cu maiori libidie z pnitate. Primo ppt loga psuetudine. q statim a pncipio peccat post scelera paterna. Scdo ppt exeplu patru. qsi auctoritate sequetes. vn peccat quasi liceret qd paretes faciut. vn digni sunt maiori pena. Quare notater deus dr punire in filijs licet z in patrib puniat zc. Deinde Doc. in solone. ibi. Ideo aut zc. Ondit qre dicat de punire pcta parentuz in tertia z qrta generatoem. q filij vsqz in qrta generatione solet imitari z videre pcta parentu. z sic pcliuius peccare. Et 2o vt paretes. q tu diu viuere psueuerut puniantur in punitoe corpali filioz. qs in qrta generatoem viderunt. vt sic filij puniant spualr grauius. q grauius peccat imitando paretes. Et 2o vt paretes in filijs corpalr puniti etia puniant. Vn tma ps huius sequetis solutois soluit argumentu. Hic duo declarant auctoritates

¶ Ad scdm dom. q pene ille sunt corpales z tpo rales quas iusticia humana vni p peccato alteri infligit. z sunt remedia queda. vel medicine ptra culpas sequentes. vt vel ipsi qui puniuntur. vel alij cohibeant a similibus culpis

¶ Ad maiore. patz qd sit dom ex pmo notabili. q iusticia huana deriuat a diuia. tn ab ea loge deficit z ea no pt plene imitari. q etia de occultis iudicat z pfectissime de oib etia de pcto originali. sec de iusticia humana

Ad minore. dico q fm iusticia huana aliqn puniunt filij p paretib pena tpali corpali. z pena dani etia. sed no pena sensus. vt patuit in notabili. Et pcedit pbatio de crimine lese maiestatis. q ppter illud exheredant filij vt habet. vi. q. p. C. Si qs. Et no solu ppter crime lese maiestatis. sz etia ppter heresim. q bona hereticoz ipo iure sunt pfiscada. Extra de hereticis c. Cum fm leges. libro sexto. Sz z ppt aliud crime. puta. si erat patron. vl habebat aliqd ius seu feudu in eccla qd deberet trasire ad filios. z ipe interfecit. seu mutilauit rectore. vel clericu ecclesie pdet eo ipe ius z oem dignitate qua in ea habebat z nihil puenit ad filios. extra de pnis. c. in qbusda. Patz igit q minor e vera z pbatio de pena tpali z medicinali. vl patiend pena. vl salte aliqs vt ipi a filij pcto abstineat zc. g. verum. de pena tpali in hac vita. z no mo pena dani. sz z pena sensus punit fm iusticia diuina p alio. sz no pena spuali vl i alia vita. Et pbat hec ro tertia pclone q ad pu dictu

¶ Ad tertiu dom. q magis dicunt puniri p peccatis alioz ppinqui qz extranei. tu q pena ppinquoru quodamo redudat in illos q peccauerut. vt dictu est. inqtu filius e queda res patris tu etiam q z domestica exempla z domestice pene magis mouet vnde qn aliqs nutritus e in pctis paretu vehementius ea sequit. z si ex eoz penis no e exterrit. obliua

In corpe

dior videt. vñ z est maiori pena dignus.

¶ Ad assumptũ. Qd etiam innititur auctoritati al legate in argumento pmo. si dicat filius nõ puniri p peccato patris. sed ꝓprio inq̃tum imitatur maliciã paternã Dico q hoc nõ dicimus. vt patz ex articulo. imo dr aliquãdo puniri absq; imitatõne inq̃tum est res patris. et punitur pena temporali. inq̃tũ redũdat pctm̃ patris in filiũ. Et scdo dato q intelligeret de pctõ ꝓprio inq̃tum imitant. Negat ɔñia. qr nutritus in pctis parentũ vehementius ea imitat. qr domestica z auctoritatiua exẽpla parentũ plus mouent vt patuit ad pmũ. Tum scdo. qa filij videntes parentes puniri. z tñ a peccarẽ eoꝝ nõ resiliunt sunt obstinatiores. z ideo ɔgrue dr. q filij puniunt p malicia paterna magis q̃ filij. Quare negat ɔñia. tũ de pena vt medicinalis. tum de pena vt pena est zc.

¶ Q. lxxviij. de veniali z mortali.

Deinde qr pctm̃ veniale z mortale distinguunt fm reatũ. ɔsiderãdũ ẽ de eis. Et pmo ɔsiderãdũ ẽ de veniali p ɔparatõem ad mortale. Scdo de veniali fm se. Circa pmu q̃runt sex. Primo vtꝝ veniale pctm̃ ɔuenienter diuidat ɔtra mortale. Scdo vtꝝ distinguant gñe. Tertio. vtꝝ veniale pctm̃ sit dispositio ad mortale. Quarto. vtꝝ veniale pctm̃ possit fieri mortale Quinto. vtrum circumstãtia aggrauans possit de veniali peccato facere mortale. Sexto vtrum peccatũ mortale possit fieri veniale

¶ Postq̃ determinatũ est de reatu pene. hic determinatur de mortali z veniali. q̃ distinguunt fm reatum ad sensum statim dicendũ. Et pmo determinat de veniali p ɔparatõem ad mortale. Scdo determinat de veniali fm se in q̃sti. sequẽti. Circa pmũ pmo ostendit. quõ veniale se hz ad mortale. q̃tum ad dtãm z ɔuenientiã Secũdo q̃tum ad hoc. q vnũ disponit ad aliud. ar. 3°. Circa pmũ pmo ostendit q veniale distinguit ɔtra mortale. Scdo inq̃ritur quõ distinguit. arti. 2°. Reliqua huius questionis patebunt arti. quarto zc.

I ¶ Utꝝ veniale pctm̃ ɔueniẽt diuidat ɔ mortale

Ad pmũ sic pcedit. Videt q veniale peccatũ nõ ɔuenienter diuidat ɔtra mortale Dicit em̃ Aug. xxij. li. ɔtra faustũ Peccatũ ẽ dictũ vel factũ vel ɔcupitũ ɔtra legẽ eternã sz eẽ ɔtra legẽ eternã dat pctõ q sit mortale ḡ om̃e pctm̃ est mortale. nõ ḡ pctm̃ veniale diuidit cõtra mortale. ¶ P̄. aplus dr. pmo ad Corin. x. Siue mãducaueritis siue biberitis siue aliq̃d aliud facitis. omnia in gl'iam dei facite. sz contra hoc p̄ceptuꝫ facit q̃cũq; peccat. non em̃ pctm̃ fit ꝓpter gl'iam dei. cũ ḡ facere ɔtra p̄ceptũ sit pctm̃ mortale. videt q q̃cũq; peccat mortalr̃ peccet. ¶ P̄. quicũq; amore alicui rei inheret. inheret ei vel sicut fruens vel sic vtẽs vt pꝫ p Aug. in pmo de doc. xpiana. sz null⁹ peccans inheret bono ɔmutabili q̃si vtens. Nõ em̃ refert ipsum ad bonũ qd nos beatos facit. qd ꝓprie ẽ vti. vt Aug. dr ibidẽ. ḡ quicũq; peccat fruitur bono cõmutabili. sz frui rebꝫ vtendis ẽ humana puersitas. vt Aug. dr in li. lxxxiij. q. cũ ḡ puersitas pctm̃ mortale nominet. videt q quicũq; peccat mortalr̃ peccet ¶ P̄. quicũq; accedit ad vnũ terminũ ex hoc ipo recedit ab alio. sz quicũq; peccat accedit ad bonũ cõmutabile. ḡ recedit a bono incommutabili. ḡ peccat mortalr̃. nõ ḡ ɔuenienter pctm̃ veniale ɔtra mortale diuidit. ¶ Sed ɔtra est qd Aug. dr in homel'. vij. sup Jo. q crimẽ ẽ qd dãnatõem meret. veniale ãt est qd nõ meret dãnatõeꝫ Sꝫ crimẽ noĩat pctm̃ mortale. ḡ veniale pctm̃ ɔueniẽter diuidit ɔtra mortale

¶ Querit hic pmo de distinctõne mortalis z venialis. Circa hunc articulũ oportꝫ sub breuibꝫ meminisse supra dictoꝝ. q. lxxij. ar. v. q veniale z mortale dupl'r accipiuntur. Uno mõ formalr̃. scꝫ de veniali vt veniale est. z de mortali vt mortale est. vt substant istis respectibꝫ venialitatis z mortalitatẽ. qr videlꝫ vnũ dr obligatõnem ad penã temporalẽ. aliud ad penã eternã vel vt dicunt inordinatõem circa ea q̃ sunt ad finem. vel circa vltimũ finẽ. Venialitas em̃ z mortalitas possunt istis duobꝫ modis accipi. scꝫ p inordinationibꝫ istis. vel p reatibꝫ. illas inordinatõnes de p se sequentibꝫ. Scdo mõ accipiunt materialr̃. hoc est q̃tum ad actus humanos voluntarios. q dicunt pctã venialia vl' mortalia. vt supra de eis D. locutus est. q. vbi iam statim. Primo mõ loquendo de eis. tunc distinguit plurimũ. z quasi plus q̃ gñe ex parte termini. qr vnũ dr deordinatõem ab vltimo fine. vel reatũ ad penã eternã. Aliud (scꝫ veniale) deordinatõem circa ea que sunt ad finem z reatũ ad penam temporalẽ. Et sic intelligit qd Doct. hic dixit in pncipio questi. qr videlicet sic accipiendo veniale z mortale distinguunt fm reatum. Sed scdo mõ loquendo de eis. tunc talis diuisio est accidentalis. z nõ oportꝫ q veniale z mortale distinguant specie. vt patuit vbi supra. imo vnus actus specifice (puta circa idem obiectũ a quo actus human⁹ volũtarius hꝫ spẽm) potest eẽ venialis ex obiecto. z tñ mortalis ex cõditõne agentis. z ex fine. vt patebit ar. scdo. Ex istis patꝫ quõ nõ est vel erit discordia inter hunc articulũ. z dictũ in superioribꝫ. nec erit discordia inter articulũ hunc pmũ et sequentẽ. in quo habet q veniale z mortale pñt eẽ vni⁹ actus specie. sꝫ nõ veniale z mortale ex genere. His notatis videndũ est de corpore.

Veniale et mortale accipiunt dupl'r

¶ Rñdeo dõꝫ. q aliq̃ fm q ꝓprie accipiũt nõ vident eẽ opposita. q̃ si metaphorice accipiant opponi inueniunt. sicut ridere nõ opponit ei qd ẽ arescere. sꝫ scdm q ridere metaphorice de prato dr ꝓpter ei⁹ floritionẽ z virorẽ. opponit q est arescere

¶ In hoc corpe articuli Doct. deducit vnam ɔclusionem quasi pambularẽ. ex qua infert in fine ɔclone resiuam ad q̃situm. Cõclusio pambularis est Si mortale ꝓprie accipiat nõ videt oppõnem habere cũ veniali Sed si accipiat mortale metaphorice. fm q dr in peccatis. opponitur ei qd est veniale Hanc ɔclonem pmo declarat vno generali assumpto quo ad ambas ptes in cõi. Scdo ꝓbat specialr̃ ptes seorsum. z pmam ibi. Similr̃ si mortale zc. scdam ibi. Sed si morta e zc. Quo ad pmũ. assumitur. q aliqua fm q ꝓprie accipiunt nõ vident opposita. q̃ si metaphorice accipiant opponi inueniunt. sic est de mortali z veniali. igitur zc. Assumptũ declarat exemplariter. sicut ridere (scꝫ ꝓprie acceptum) nõ opponitur ei qd est arescere zc. vt in lrã. Deinde cum dicit

¶ Similr si mortale ꝓprie accipiaꝶ put referꝶ ad mortem corpalē. non videꝶ oppositōem habere cū veniali. nec ad idē gen⁹ ptinere

¶ Probat specialr pmā partē ꝯclonis pambularis. Et arguiꝶ sic. quecūq3 opponunꝶ ptinēt ad idē genus. sed mortale ꝓprie acceptū. nō ptinet ad idē gen⁹ cū veniali. igitur ꝛc. Maior nota. q2 res diuersoꝝ generū sunt disgarate et nō opposite. Minor ptz. q2 mortale ꝓprie acceptū vt refert ad mortē corporalē. ē de gñe naturaliū. s3 veniale ē de gñe moralī q̄ nō opponunꝶ. nā nata ꝛ pctm̄ nō opponūꝶ.

¶ Sed si mortale accipiaꝶ metaphorice fm̄ q̄ dr̄

q. lxxj. ar. ꝓ. in pctīs mortale opponiꝶ ei q̄ ē veniale. Cū em̄ peccatū sit q̄dā infirmitas aīe. vt sup̄ habitū ē. pctm̄ aliqd̄ mortale dr̄ ad silitudinē morbi q̄ dr̄ mortalis ex eo q̄ inducit defectū irreparabilē p destitutōem alicui⁹ pncipij. vt dictū ē. Principiū āt spūalis vite q̄ est fm̄ ꝟtutē. est ordo ad vltimū finē. vt sup̄ dictū ē. q̄ q̄dē si destitut⁹ fuerit reparari nō pt p aliqd̄ pncipiū intrinsecū. s3 solū p virtutē diuinā. vt sup̄ dictū ē. q2 inordinatōes eoꝝ q̄ sunt ad finē reparantur ex fine. sic error q̄ accidit circa ꝯclusiones p veritatē pncipioꝝ

ad iij. q. xxij ar. v q. lxxiiij ar. ix. ad 2ᵐ

q. lxxij. ar. v.

q. lxxij. ar. v.

q. lxxxvij ar. iij.

q. lxxxvij ar. iij.

Defect⁹ ḡ ordinis vltimi finis nō pt p aliqd aliud reparari qd̄ sit pncipali⁹. sic nec error q̄ ē circa pncipia et iō hmōi pctā dicūꝶ mortalia q̄si irreparabilia

¶ Subiūgit scd̄am ptē ꝯclonis pambularꝭ. ex q̄ trahit expsse ꝯclo rn̄siua tal. q̄ habeꝶ in fine corpis. Veniale ꝯuenienter diuidiꝶ ꝯtra mortale. sez metaphorice acceptū. ꝛ in moral bo. Et q2 ē eadē in subā cū 2ᵒ pte ꝯclonis pcedētis. iō sil cū ipa ꝓbaꝶ. ꝛ arguiꝶ sic. veniale ꝛ mortale sic accepta. ꝯponunꝶ sicut reꝑabile ꝛ irreꝑabile. igiꝶ ꝯclusio ꝟa. tenet ꝯña. q2 opposita eiusdē gn̄is hn̄t ꝯtra seinuicem diuidi. Añs Doc. pᵒ ꝓbat. scd̄o exponit. ꝛ illd̄ ponit. ibi. Scd̄m h̄ ḡ ꝛc. Circa pᵐᵖᵒ ꝓbat pmā ptē añtis scd̄o scd̄am. ibi. Pctā āt ꝛc. Arguiꝶ ḡ sic p pᵒ pte añtis. Defect⁹ ordinis vltimi finis. nō pt reparari p aliqd̄ aliud qd̄ sit pncipali⁹. s3 pctā mortalia dicūt defectū ordīs vltimi finis. igiꝶ ꝛc. Maiorē Doc. ꝓbat silitudie de errore circa pncipia ꝛ ꝯclones in speculatiuis. q2 error pncipioꝝ ē irreꝑabilꝭ. error āt circa ꝯclones reꝑabilꝭ ē p veritatē pncipioꝝ. sic defect⁹ pncipij moralꝭ qd̄ ē vltim⁹ finis ē irreparabilꝭ. ḡ ꝛc. Minor ꝓbaꝶ ꝓpria. Pctm̄ aliqd̄ dr̄ mortale ad silitudinē morbi. q̄ dr̄ mortalꝭ. sed dr̄ mortalꝭ ex eo q̄ inducit defectū irreparabilē p destructōem alicui⁹ pncipij. vt patuit. q. lxxij. ar. v. s3 pncipiū spūalis vite q̄ est fm̄ ꝟtutē. ē ordo ad vltimū finē. q̄ q̄dē si destitutus fuerit reparari nō pt p aliqd̄ pncipiū intrinsecū. sed solū p ꝟtutē diuinam. sed inordinatōnes eoꝝ que sunt ad finem. reparanꝶ ex fine. igiꝶ seqtur minor. Deinde ibi

¶ Peccata aūt que habēt inordinatōem circa ea q̄ sunt ad finē ꝯseruato ordine ad vltimū finē reparabilia sunt. ꝛ hec dicūꝶ venialia. Tūc em̄ peccatū veniam habet quando reat⁹ pene tollitur qui cessat cessante peccato. vt dictum est.

q. lxxxvij ar. vj.

¶ Probat specialr añs. quo ad scd̄am partē. s. q̄ veniale habeat se ad mortale vt reparabile ꝛc. Pctā q̄ hn̄t inordinatōem circa ea q̄ sunt ad finē. reꝑabilia sunt. sed veniale dr̄ defectū circa ea q̄ sunt ad finē. igiꝶ ꝛc. Maior patuit sup̄ in ꝓbatōne pcedentꝭ partis. Minor ꝓbaꝶ ex qd̄ nois. q2 dr̄ veniale. q̄ñ reat⁹ tolliꝶ. sed iste nō tolliꝶ. nisi ablata inordinatōe. q̄ nō pt auferri nisi sit circa ea que sunt ad finē. ḡ ꝛc. ¶ Nota circa ista q̄ innuit q̄ veniale dicat deordinatōem circa ea q̄ sunt ad finē. Scotus āt in scd̄o dist. xxj. sic dr̄. Sciendū q̄ pctm̄ mortale nō distinguiꝶ a veniali in hoc. q̄ vnū est respectu finis vt mortale. ꝛ aliud respectu eoꝝ q̄ sunt ad finē. vt veniale. s3 vtrūq3 pt esse ꝛ circa ea q̄ sunt ad finem ꝛ circa finem. Et postea innuit ꝓbatōnem de veniali de motu leui (s. surreptitio circa hoc q̄ de⁹ ē trinus ꝛ vnus) q2 videlz in supiori ratōe pt esse veniale. q̄ tn̄ respicit deum q̄ est vltimus finis. Scotus nō aduertit distinctōes venialis p se ꝛ p accñs.

¶ Sed Scotus nō aduertit distinctōem venialis p se ex parte actus. ꝛ venialis p accñs ex parte agentꝭ. Sicut pulchre distinguit Doc. sanc. de malo. matē. vij ar. pᵒ. ꝛ habitū fuit supra. q. lxxiiij. ar. ix. in fine. q2 veniale per accidēs ꝓpter impfectōem actus q̄ ꝯuenit ab agente. pt circa finem esse veniale. vt Scotus ꝓbat. ꝛ Doc. sanc. ꝯcedit. vt ptz sup̄ vbi iam. ar. x. S3 q̄ veniale p se ex genere possit esse circa finem vltimū. falsum est. q2 ois inordinatio circa vltimū finē in se est mortale ex gn̄e. multo magis q̄ subiti motus sensualitatꝭ in materia venerea. Quare dicit Doc. sanc. firmū est. q̄ veniale sez ex genere ꝛ per se (de q̄ sermo doctrinaꝶ intelligi debet) est respectu eoꝝ que sunt ad finem. nec h3 auersionē a fine adiunctā. q̄tū ē ex gn̄e pctī. sed mortale dr̄ esse ꝯtra ordinē ad vltimū finē. nō q2 directe respiciat vltimū finem a quo p se vniuersalr auertat. sed sufficit q̄ sit auersio ab vltimo fine ꝟtualis. q2 videlz qs ꝯuertiꝶ ad creaturā ꝯtra pceptū dei. ꝛ per h̄ incurrit deordinatōem ab vltimo fine. Vñ nō dr̄ q̄ oē mortale sit circa finem vltimū. q̄ est deus. sed est ꝯtra vltimū finem. ꝛ cū hoc q̄cūq3 peccat mortalr. oportz q̄ se ꝯuertat ad aliquā creaturā sicut ad finem. ꝛ aliquā plus diligat q̄ deū. s3 nō oporteat q̄ eā plus diligat. De h̄ Doc. sanc. in de malo. matē. vij. q. ꝓ. ad 2ᵐ. Bene ꝯtingit in aliquo q̄ est extra charitatē. q̄ aliquā creaturā diligat plus q̄ deum. ꝛ aliquā equaliter deo. ꝛ aliquā etiam minus deo. sed tn̄ nō ꝯtingit q̄ aliqs diligat aliquā creaturam equaliter deo. ita q̄ nullam plus diligat q̄ deum q2 necesse est q̄ hō in aliquo vno ꝯstituat vltimū finē sue volūtatis. Hec ille. Ex quo seqtur. q̄ peccans mortalr semp ꝯstituat finem vel in eo circa qd̄ peccat. vel in eo ratione cuius peccat. ꝛ p ꝯsequēs semp est pctm̄ mortale circa finem. s3 falsum conuertendo. ꝛ ꝯtra veꝝ auertendo. Quare Scotus nō satis attēdit soliditatē Doct. sanct. De materia huius articuli vide Capolum in scd̄o. dist. xliij. ꝯclusione pma. Tunc ibi.

¶ Scd̄m hoc ḡ mortale ꝛ veniale opponunꝶ. sicut reparabile ꝛ irreparabile. ꝛ h̄ dico p pncipiū intern⁹. nō aūt p compatōnem ad ꝟtutē diuinā. q̄ omnē morbū ꝛ corporalē ꝛ spiritualē pt reparare. ꝛ ꝓpter h̄ veniale pctm̄ ꝯuenienter diuidiꝶ ꝯtra mortale.

¶ Subnectit añcedens ꝓus ꝓbatū. ꝛ exponit illud quo ad irreparabile. q2 intelligiꝶ mortale irreparabile. p pncipium internus. nō aūt p cōparatōnem ad virtutem diuinā. que omnē morbum ꝛ corporalē ꝛ spūalem potest reparare. Et patuit illa declaratio añcedentis. q̄stio. pce. lxxxvij. ar. vij. Unde cōcludit Doc. sanc. q̄ veniale pctm̄ ꝯuenienter diuidiꝶ cōtra mortale.

¶ Et ꝯfirmatur illa ꝯclo argumento in ꝯtrarium. Circa hoc argumentū nota. q̄ Doc. sanc. vbi iam in de

in malo in corpore ex intentione probat. ꝙ veniale ꝛ mortale nõ distinguũtur per se. ꝛ a priori ex diuerso reatu vel effectu. qꝛ ista drĩa ɔsequitur rõnem pcti. nõ aũt ɔstituit. Nõ eñ ex hoc tale est pctm̃. qꝛ talis pena debet̃ ei. ſ3 ꝑ ↄ̃ ↄ̃trario. qꝛ pctm̃ est tale. ideo talis pena ei debetur. Unde per mereri dampnatõem. ꝛ nõ mereri. arguitur a posteriori distinctio mortalis ꝛ venialis. nõ a priori. Uñ pt fieri ꝙ idẽ in specie sit mortale ꝛ veniale. Quare sequitur. ꝙ mortale ꝛ veniale formalr distinguunt̃. i. venialitas ꝛ mortalitas. et ita opponũtur ꝛ distinguunt̃. Et hoc iste articul⁹ q̃rit vt dictum est in pncipio. Cõuenienter ĝ diuidũt reatum ꝛ inordinatõem. qð est intentũ. vndecũq3 iste reatus ꝛ inordinatões actu pueniant. siue ex specie siue aliunde. siue mortalitas ꝛ venialitas constituant species diuersas. vl̃ ɔsequant̃ spẽs diuersas. vel sint accidẽtia eiusdem spẽi. tamẽ distinguunt̃ ɔuenienter tanq̃3 repabile ꝛ irrepabile. qꝛ etiã idem actus specie. vt est venialis est repabilis. vt mortalis repabilis. Et ergo distinguũtur penes illa saltem sicut fm̃ accidentia actuũ ꝛc̃.

¶ Ad pmũ ĝ dñ3. ꝙ diuisio pcti i veniale ꝛ mortale nõ est diuisio generis in species q̃ equaliter pticipant ratione gñis. sed analogi in ea de q̃bo predicatur fcd̃m pus ꝛ posteri⁹. ꝛ ideo pfecta rõ pcti quã Aug. ponit ɔuenit pctõ mortali. Peccatũ ãt veniale dr pctm̃ fm rõem impfectã ꝛ in ordine ad peccatũ mortale. sicut accñs dr ens in ordine ad subam fm impfectã rõnem entis. nõ eñ ẽ ɔtra legẽ. qꝛ venialiter peccãs non facit ꝙ lex prohibet. nec pretermittit id ad q̃d lex per preceptũ obligat. ſ3 facit pter legẽ q̃a nõ obseruat modũ rõnis quẽ lex intendit

¶ Ad maiorẽ dico. ꝙ est definitio pcti pfecti. ꝛ ɔuenit pfecte soli mortali. sed per aliquã attributõe3 ɔuenit veniali. ita ꝙ pctm̃ dr analogice de mortali ꝛ veniali. ꝛ pdicatur per pus fm ɔpletam ratõnem de mortali. de veniali vero per attributõem ad ipm̃. Sunt eñ duplicia analogata. etiã in analogia attributõnis (materialr saltem loquendo) Quãdoq3 analogũ ɔuenit analogatis (materialr) vtriq3 formalr. sicut ens deo ꝛ creaturis. qñq3 aũt ɔuenit solũ vni formalr ꝛ intrinsece ꝛ alijs extrinsece tm̃. Et sic dr sanũ de aiali sano. ꝛ vrina nõ ꝙ pdicet̃ de vtroq3 formalr. sed qꝛ de vno formalr. ꝛ de alio extrinsece per habitudinẽ ad pmũ. Sic in pposito ratio quã ponit bt. Aug⁹. dicit̃ formalr de mortali actuali. sed q̃si extrinsece per habitudinẽ ad mortale dr de veniali. qꝛ videlicet nõ est ɔtra legẽ dei. sed qꝛ pter legẽ ꝛ disponit ad id qð ẽ cõtra legem dei. Uel si pdicat̃ aliquo mõ intrinsece. hoc ẽ valde impfecte. sicut ens de ente in potẽtia. ꝛ hic modus est Doc. sanc. in 2°. dis. x ij. q. p. ar. iij. ꝛc̃. Minor ɔcedit̃. Ultra. ĝ etiãe (pfectũ sc3) pctm̃ cui ɔpetit formalr ꝛ pfecte definitio est mortale. sed nõ opꝫ de eo cui ɔuenit defectiue per pticipatõem impfectã vel per attributõnem.

¶ Nota circa hanc solutõem. ꝙ aliq̃ volunt hanc solutionẽ infringere. qꝛ nõ sit analogica. cũ veniale possit esse sine mortali. igit̃ pctm̃ veniale nõ dr pctm̃ ex attributõne ad mortale. ¶ Deficiũt eñ isti. qꝛ talis attributio nõ ẽ per causalitatẽ vnius ad aliud. nec per dependentiã in eẽ extrinsece vnius ab alio. nec per coexigentiã vnius ad aliud. sed per attributõem rõnis formalis q̃ ɔuenitũr vni per se et formalr ɔplete. aliter vero vel extrinsece in habitudine ad aliud. vel impfecte. vnde sicut destructo omi animali viuo. adhuc potest esse aial pictum. sic in pposito. qꝛ non opoꝛ3 vnũ dependere ab alio quo ad esse. ſ3 quo ad intelligi ꝛ rõnem formalẽ. de hoc pma par. q. xiij. ar. v. et. vj. ¶ Nota scdo. ꝙ ex ista solutõne videt̃ magis haberi. ꝙ pctm̃ dr etiã formalr intrinsece. de veniali q̃3 extrinsece tm̃ per habitudinẽ extrinsecã attributõnis. Quia exemplum Doc. sanc. est de ente ɔmuni analogice sube ꝛ accidenti. qð dr de accidente in ordine ad subam. ꝛ tamẽ intrinsece formalr. ¶ Nota quoq3 hic qð etiã supra notatũ fuit. q. xxix. ar. ij. qꝛ videlicet accidens in eo qð ens includit substantiã. ꝛ nõ tm̃ in eo qð accidens. In scdo eñ oẽs ɔueniunt. sed in pmo est drĩa in Doc. sanc. ꝛ Sco. Doc. san. aũt fundatus est in pho ꝛ Cõmentatore. vij. metaphysice Textu. ꝛ cõmen. ij. et 5°. S3 h3 locũ suũ ꝛc̃.

¶ Ad scd̃m dñm. ꝙ illud preceptũ Apostoli ẽ affirmatiuũ. vnde nõ obligat ad semp. ꝛ sic non facit ɔtra hoc pceptũ. quicũq3 nõ actu refert in gloriã dei oñe ꝙ facit. Sufficit ergo ꝙ aliq̃s habitualiter referat se ꝛ omnia sua in deũ ad hoc ꝙ non semp mortaliter peccet. cũ aliquẽ actum nõ refert in gloriã dei actualiter. Ueniale aũt peccatũ nõ excludit habitualẽ ordinationẽ actus humani in gloriã dei. sed solũ actualẽ. qꝛ non excludit charitatẽ q̃ habitualiter ordinat in deũ. vnde nõ sequitur ꝙ ille qui peccet venialiter peccat mortaliter.

¶ Hoc argumentũ tangit vnã difficultatẽ de qua vl̃ debitur infra. q. c. ar. x. de relatõne omniũ bonoꝝ operũ in deum. Et ideo nunc breuit̃ pmitto huic solutõni post Capreolum in 2°. dis. xl. ad argumẽta ɔtra scdam ɔclõnẽ. ꝙ actus nõ dr virtualr referri. qꝛ ex appetitu finis imediate puentũ est ad hunc actũ. nec ideo. qꝛ ex tali appetitu imediate causatus sit iste actus. sed isto mõ. qꝛ hñs charitatẽ. prius qñq3 se retulit ꝛ oĩa sua actualr in finem charitatis. nec postea habuit oppositã relatõem in ɔtrarium finem. Et postea oĩa q̃ vtuose facit pter se vel sua. sic in deum relata. dicunt̃ vtualr in deum relata. ¶ Premitto scdo. ꝙ siue existẽs in grã siue extra grãm. fidelis vel infidelis. nõ tenet̃ oĩa actu referre in deum. sed solũ eo tpe q̃ tenet̃ deũ diligere sup oĩa. ¶ Tertio pmitto. ꝙ nõ peccat mortalr semp. ille q̃ opus de gñe bonoꝝ facit. ꝛ tñ nec actu nec vtute. nec habitu ordinat vel ordinatus est in deũ dũmõ referat in aliquẽ finem pticularẽ bonũ. quãdo videlicet nõ obligat pceptũ charitatis. ¶ Quarto pmitto ꝙ talis nõ referens actu vl̃ vtute vel habitu in deũ. non q̃dem peccat semp mortalr. ipe tñ est in pctõ mortali. qꝛ sine habitu charitatis est. q̃ per solum mortale excluditur in adultis. Et ita intelligẽdus videt̃ Doc. sanc. in de malo materia. ix. ar. ij. in corpe. qꝛ sc3 actus pcedens ab hoie cuius mens nõ ordinat̃ actu vel habitu in vltimũ finem et cũ hoc virtualr in malũ finem. aliũ a deo. tunc est mortale. Si aũt nõ refert̃ in malũ finem. ſ3 in bonũ finem pticularẽ. tunc est q̃dem cũ pctõ mortali. sed nõ ẽ peccatũ mortale. Durũ eñ videt. ꝙ etiã infidel̃ audiẽs sermonẽ de christo. ꝛ nõ actu vel habitu referat in deum. peccaret mortalr. Et hec videt̃ esse ꝛ ẽ mens Doc. sanc. in 2°. dis. xlj. vt pa3 ibidẽ in Capolo. Hec aũt videt̃ vera. ꝙ carens charitate vl̃ existens in mortali. si faciat aliqð de genere maloꝝ etiã veniale qð nõ potest referri in aliquẽ bonũ finem. sed opꝫ ꝙ vtualr ordinet̃ in finem peccati mortalis. ꝙ peccet mortalr vt h3 Doct. vbi iã in de Malo.

Quid sit virtualiter in deũ referri.

¶ Quinto pmitto ea q̄ hʒ de ista mate. Doc. san. in de ꝟtutibꝫ de charitate. art. xj. ad 2m et 3m. ꝙ oia actu referre in deū, nō ē possibile in hac vita. sicut nō ē possibile ꝙ sp̄ de deo cogitet. h eīm ptinet ad pfectōem patrie. sed ꝙ oia ꝟtute referant in deū. h ptinet ad pfectōeʒ charitatꝭ ad quā oēs tenent. Ad cuiꝰ euidētiā sciendū ē. ꝙ sicut in causis efficientibꝫ. ꝟtus pᵉ cause manet in oibꝫ sequētibꝫ causis. ita etiā intētio pncipal' finis. ꝟtute manet in oibꝫ finibꝫ secūdarijs. Unde qcūqꝫ actu intendit aliquē fineʒ secundariū. ꝟtute intendit finem pncipalē. sicut medicꝰ dū colligit herbas. actu intendit ɔficere potionē. nihil forsā de sanitate cogitans. ꝟtualr tn̄ intendit sanitatem. ꝓpter quā potionē dat. Sic ḡ cū aliqs seipm ordinat in deū sicut in finē. in oibꝫ q̄ ꝓpter seipm facit. manet virtute intentio vltimi finis. q est deus. Un̄ in oībꝫ mereri pt̄ si charitatē habeat. Hoc ḡ mō Aplus pcepit. ꝙ oia i dei gliam referant. Hec ille. Et intellige D. sanc. ꝙ oia tenetur qs ꝟtualr in deū referre p tpe. quo tenet deū diligere ita ꝙ nisi hoc faciat tpe quo obligat pceptū charitatis affirmatiuū. peccat mortalr. z post illud tp̄s oia q facit cū pctō facit. Sʒ nō sic tenet oia sua in deū referre. ꝙ nisi h faciat qlibet actus suus in tali statu elicitꝰ sit pctm̄ z culpa. talis tn̄ relatio in finem vltimū. scʒ extra tp̄s obligationis pcepti charitatꝭ. ē necessaria ad hoc. ꝙ actꝰ sit meritorius. sʒ nō ad hoc ꝙ sit moralr bonus. z est necessaria talis relatio ad hoc ꝙ actus sit pfecte elōgatus a culpa. scʒ ꝙ nec sit culpa nec ɔcomitās culpā mortalē. nō āt ad h ꝙ in se sit inculpabil'. Sic ḡ qlibet fidelis tenet oēm actum suū deliberatū. z moralr bonū in deū referre ꝟtualr. sʒ nō actualr. Nō qdē tunc qn̄ pducit actum. sed qn̄ tenetur deum diligere sup oia. ¶ Sexto pmitto. p intellectu huius materie. ꝙ aliud est habitualr referre in deum. et aliud virtualr. Habitualr eīm refert in deū. etiam qui nihil agit. nec aliqd intēdit vt dormiēs Sʒ ꝟtualr aliqd referre in deū. ē agēns ꝓpter finē in deū ordinatū. Un̄ habitualr referre i deū nō cadit sub pcepto. sʒ ꝟtualr referre oia in deū cadit sub pcepto affirmatiuo. vt patebit

Aliud ꝟtualr aliud actualr referre

¶ Et nota circa hec. ꝙ sʒ habitualis ordinatio nō sufficiat ad meritū nec satisfaciat pcepto charitatis p tempe quo obligat. tn̄ stante habituali ordinatōne hois in deū ipe est extra mortale. z ideo q̄uis peccet actu venialr. qa tn̄ veniale nō tollit charitatis habitū. ideo venialr peccās pt̄ esse in charitate. ¶ Unde dr̄ ad argumentū ex his facile. Ad maiorē. ɔcedit qd̄ dr̄. sʒ dico ꝙ illud pceptū ē affirmatiuū. z obligat sicut pceptū charitatis. nō p sp̄. z pꝫ capit relatōem ꝟtualem in deum p certo tpe. Et dico tn̄ ꝙ nec ꝟtualr nec actualr ordinatū (qꝛ nō ordinabile i honorē dei) pt̄ stare cum habituali ordinatōne hois in deū et hmōi est veniale Ad minorē. negat. imo peccare venialr. nō est ɔtra hoc pceptum. qꝛ nō tenetur aliqs oīa facta sua actu referre in deū. cui relatōni opponitur veniale. sed ꝙ nō sit in mortale sufficit habitual' ordinatio p grām z charitatem. quia sufficit ꝙ habeat deum p vltimo fine habitualr. nec videtur ꝙ veniale excludat ꝟtualem ordinatōem alioꝝ actuū post se. a virtuali ordinatione in deum. qꝛ p veniale nō sunt in ɔtrarium finem relati Et ad pbatōnem minoris dico. ꝙ pctm̄ etiaʒ veniale nō fit ꝓpter gliam dei. tn̄ nō tollit saltē habitualē ordinationem in deum. nec ꝟtualem alioꝝ actuū post se. Concedo vltra ꝙ facere contra preceptum sit mortale. sed dico ꝙ nō qlibet peccans facit ɔtra pceptum. maxime peccās venialiter. Quare negatur ɔsequentia.

¶ Ad tertiū dōʒ. ꝙ ille q peccat venialr iheret bono tēporali. nō vt fruens. qꝛ nō ɔstituit in eo finē. sʒ vt vtens referēs in xpū nō actu. sʒ habitu

¶ Maiorē D. admittit. Sʒ sc̄ns Bonauētura in 2o. dist. xlj. q. ij. ar. ij. in fine diceret eā isufficientē. quia pt̄ amore aliqs inherere abutēdo. q nō fruit nec vtit. sic cuꝫ qs aliqd iordinate refert i aliō. ille isto relato nō fruit' vt ɔstat. nec vtit. qꝛ nō refert in id qd̄ p ipm possit obtineri Un̄ abutit. z ita dr̄ ipe in ꝓposito. ꝙ venialr peccās abutit creatura. Et ꝙ Augꝰ. capiat vti large vt sub se ɔphēdat etiā abuti. Dicit tn̄ pꝰ D. sanc. ad minorē. negando eā de peccāte venialr. Ad pbatōeʒ dr̄. ꝙ nō refert actu. tn̄ habitu. qꝛ nō ponit ibi finē. sʒ iordinate se hʒ actu citra auersionē ab vltio fine xpo. Et pbat ꝙ nō vtit ꝓprie. sʒ tn̄ abutit citra fruitōem. Ultra. ḡ zc̄. Negat. ꝙ qcūqꝫ peccat (scʒ etiā venialr) fruat. imo vtit habitu vel abutit. Ultra. ɔcedit ꝙ frui vtēdis est puersitas. z ꝙ puersitas noiat mortale. sʒ negat ɔn̄a. z rō patuit. ¶ Nota Doc. in 2o. qꝛ peccās venialr assimilat ei q nimis morat in via sed mortalr peccans recedit de via et inheret alteri habitualr a deo. sʒ nō venialr peccās.

¶ Ad q̄rtū dōm. ꝙ bonū cōmutabile nō accipit terminꝰ ɔtrapositꝰ incōmutabili bono. nisi qn̄ ɔstituit in eo finis. qd̄ eīm ē ad finē nō hʒ rōnē termini.

¶ Maior ɔcedit. notāter. qd̄ accedit ad terminuʒ. tn̄ pt̄ tardari qnqꝫ in via affectionali. nec tn̄ recedere a termino. nec accedere ad aliō. sic ad terminū affectꝰ Ad minorē. si itelligit. ꝙ qcūqꝫ peccat accedat ad bonū ɔmutabile. sic ad terminū in q finē ɔstituat. negat z ē falsa. qꝛ nō accipit bonū ɔmutabile vt terminꝰ ɔpositꝰ bono incōmutabili. nisi habeat vt finis. qd̄ nō facit ois peccās. vt patuit. q̄re negāt oēs tres ɔn̄e. qꝛ fundant in miore falsa

¶ Utꝝ pctm̄ veniale z mortale differāt genere

AD scdm sic pcedit. Uidet ꝙ pctm̄ veniale z mortale nō differāt genere. ita scilʒ ꝙ aliqd̄ sit pctm̄ mortale ex gn̄e. z aliqd̄ veniale ex gn̄e. Bonū eīm z malū ex gn̄e in actibꝫ hūanis accipit p cōparatōem ad materiā siue ad obiectū. vt sup dictū ē. sʒ fm qdlibet obiectuʒ vel materiā ɔtingit peccare mortalr z venialr. qdlibet eīm bonū commutabile pt̄ hō diligere. vt ifra deum. qd ē peccare venialr vel sup deum. qd ē peccare mortalr. ḡ pctm̄ veniale z mortale nō drūt genere. ¶ P. sicut dictū ē sup. pctm̄ mortale dr̄ qd est irreparabile. pctm̄ āt veniale qd ē repabile. sʒ esse irrepabile ɔuenit pctō qd̄ fit ex malicia. qd̄ fm qsdā irremissibile dr̄. eē āt repabile ɔuenit pctō qd̄ fit p infirmitatē vel ignorātiā. qd̄ dr̄ remissibile ḡ pctm̄ mortale et veniale drūt sicut pctm̄ qd̄ ē ex malicia ɔmissuʒ. vl ex infirmitate z ignorātia. sʒ fm h nō drūt pctā genere. sʒ causa. vt sup dictū ē. ḡ pctm̄ veniale z mortale nō drūt gn̄e. ¶ P. sup dictū ē ꝙ subiti motꝰ tā sensualitatis qꝫ rōis sunt pctā venialia. sʒ subiti motus inueniunt in qlibet pcti gn̄e. ḡ nō sunt aliq̄ pctā venialia ex gn̄e. ¶ Sʒ ɔtra ē ꝙ Aug. in sermone de purgatorio enumerat qdā gn̄a pctōꝝ venialiū. z quedā genera peccatoꝝ mortaliū

q. xviij. ar. ſ ex. viij.

ar. ſo

q. lxxvi. q. lxxvi. q. lxx viij.

q. lxxiiij. ar. x. z. ar. iij. ad tertiū.

¶ Quia dictū ē articulo pmo. q mortale ꝛ veniale cō
uenienter ɔtra se diuidanť. iō nūc explicat p dictū articu
lū. quō ɔtra se diuidanť. an scꝫ gñe. ita q dicť veniale ex ge
nere. ꝛ mortale ex gñe. ¶ Nota ex supdictꝭ. q. xviij. ꝛ ali
bi q gen⁹ in moralibꝫ plerūqꝫ accipiť p specie. ꝛ spēs su-
miť ex obiecto. qd actus de p se respicit. iō qrere an distin
guanť gñe est qrere an habeāt distincta obiecta. q̄ obiec-
ta ɔsequanť venialitas ꝛ mortalitas. vt cū sup. q. lxxiij
arti. v. dictū fuit. nō dicunť veniale ꝛ mortale ex specie. vľ
gñe. q̄si venialitas ꝛ mortalitas ɔstituant spēm pcti in ra
tione act⁹ volūtarij. Sꝫ qꝛ venialitas ꝛ mortalitas certa
obiecta sicut ꝓprietates ɔsequunť. Ex h̄ cū q aliqs inor
dinate se hꝫ circa aliqd qd nō ē ɔtra deū ɔsequitur veniali
tas. Ex h̄ vo q se male hꝫ ꝛ inordinate inordinatōe q̄ est
ɔ̄ deū seqť mortalitas. His notatꝭ videndū ē de articlo

¶ Rndeo dōm. q pctm̄ veniale a venia dꝛ. Po-
test igiť aliqd pctm̄ dici veniale. vno mō. qꝛ ē veniā
ɔsecutū. ꝛ sic dt Ambro. q oē pctm̄ p penitentiā fit ve
niale. ꝛ h̄ dꝛ veniale ex euentu. Alio mō dꝛ veniale qꝛ
nō hꝫ in se vn̄ veniā nō ɔseqť. vel totalr̄ vel i pte. in
pte qdē sicut cū hꝫ i se aliqd diminuēs culpā. vt cū
fit ex infirmitate vel ignorantia ꝛ h̄ diciť veniale. ex
causa. in toto aūt. ex eo q non tollit ordinē ad vltimū
finē. vn̄ nō mereť penā eternā. sꝫ tpalem

¶ Rndet fm vnā distinctōem quā ponit pmo in prin-
cipio. scdo subiūgit aliqs ɔclōnes rnsiuas. ibi Et de hoc
veniali ꝛc. Ponit ḡ Doc. pmo distinctōem pcti venialis
etiā sup habitā. q. lxxvij. ar. viij. ad pᵐ. bimēbrem ꝛ scdꝫ
membrū subdiuidit. ꝛ pmittit rōem distinctōis. q̄ talis
est. qꝛ pctm̄ veniale dꝛ a venia. igiť pt vno mō dici venia-
le. qꝛ veniā ɔsecutū. ꝛ sic loqť Ambrosi⁹ ꝛc. vt in lrā. Alio
mō dꝛ veniale. qꝛ nō hꝫ in se vnde veniā nō ɔsequatur.
et hoc duplr̄. vel totalr̄. vel in pte. in pte qdē sicut cum hꝫ
aliqd diminuens culpā. ꝛ p ɔn̄s penā. vt cū fit ex infirmi
tate vel ignorātia. Et h̄ fuit sup dictū veniale ex cā. non
qꝛ videlicꝫ habeat cāˢ. vt totalr̄ remittať pena. ꝛ q non
puniať nisi tēporalr̄ Sꝫ esto. q eternalr̄ puniať. m̄ remissi
us. Tertio. ē veniale. qd est tertiū in ordine qd hꝫ in se vt
totalr̄ veniā ɔsequať. i. vt solū tpaliter puniať. qꝛ videlꝫ
iuxta sup dicta. q. lxxxvij. ar. iij. nō tollit ordinē ad vlti-
mū finem. cui⁹ puersitati debetur pena eterna. vt patuit.
vnde veniale hunc ordinē nō puertens. nō meretur penā
eternā. sed temporalem.

¶ Et de h̄ veniali ad p̄sens intēdim⁹. de pmis eīn
duobꝫ ɔstat q nō hn̄t gen⁹ aliqd determinatū

¶ Hic ɔn̄ter Doc. rn̄det ad q̄situ iuxta dictā distin
ctionē. Et pmo rn̄det de duobꝫ venialibꝫ pmis. scdo de
tertio de q̄ pncipalr̄ est ad ꝓpositū. ibi. Sꝫ veniale tertio
mō ꝛc. Circa pmū ponit talē ɔclōnē negatiuā De pmis
duobꝫ venialibꝫ ɔstat. q nō hn̄t genus aliqd determina
tū. scꝫ distinctū ɔtra mortale. Et supple. sic veniale ꝛ mor
tale nō differūt gñe. Probať. qꝛ veniale isto mō dꝛ. vľ qꝛ
ɔsequutū veniā. vel qꝛ hꝫ cām. vn̄ aliq̄le veniā (.i. miti-
gatōem acerbitatꝭ pene eterne) ɔsequať. sꝫ nō ē aliqd vnū
gen⁹ pcti mortalis. vel vnū pctm̄ mortale in specie. qd so
lum ɔseqť veniā. vľ qd solū habeat cām in pte diminuē-
tem penā. igiť ɔclō vba. pmisse patēt. ꝛ singulariter minor
ex auctoritate be. Ambro. ꝛ ex sup dictꝭ. q. lxxvj. et. lxxvij
qꝛ ex ignorātia ꝛ passione pn̄t fieri plurima pctā gñe di-
uersa. ꝛ m̄ dicunť venialia. scdo mō Deinde cū dt

¶ Sꝫ veniale tertio mō dictū pt habere gen⁹ de-
terminatū ita qd aliqd pctm̄ dicať veniale ex gñe. ꝛ
aliqd mortale ex gñe. fm q gen⁹ vel spēs act⁹ deter-
minať ex obiecto. Cum eīn volūtas ferť in aliqd qd
fm se repugnat charitati p quā hō ordinať in vlti-
mū fine illud pctm̄ ex suo obiecto hꝫ q sit mortale.
vn̄ ē mortale ex gñe. siue sit ɔtra dilectōem dei. sicut
blasphemia. piuriū. ꝛ hmōi. siue ɔtra dilectōem pxi
mi. sicut homicidiū. adulteriū ꝛ similia. vn̄ hmōi sūt
pctā mortalia ex suo gñe. Qn̄qꝫ vo volūtas pecca-
tis ferť in id qd in se ɔtinet q̄ndā inordinatōem. nō
m̄ ɔtrariať dilectioni dei ꝛ pximi. sicut vbū ociosuꝫ
risus supfluus. ꝛ alia huiusmodi. ꝛ talia sunt pecca-
ta venialia ex suo genere

¶ Rn̄det iuxta 3ᵐ mēbrū p̄dicte distinctōis. ꝛ ponit
pᵒ vnā ɔclōnē rnsiuā affirmatiuā. scdo ex supabūdanti
illā ɔclōnē declarat p alias duas ɔclōnes determinati-
uas. Primā ponit ibi. Sꝫ qꝛ act⁹ ꝛc. scdam ibi. Similr̄
etiā ꝛc. Cōclusio igiť directe rnsiua iuxta tertiū mēbrum
hec ē. Veniale tertio mō dictū pt hr̄e gen⁹ determiatuꝫ
(id ē distinctū ɔtra mortale) ita q aliqd pctm̄ dꝛ veniale
ex gñe. ꝛ aliqd mortale ex gñe. Probat ɔclō. veniale ter-
tio mō hꝫ determiatū obiectū. scꝫ distinctum ab obiecto
mortal. igiť pt habere determiatū gen⁹ ꝛ distingui specifi
ce a mortali ex gñe. Tenet ɔn̄a. qꝛ gen⁹ vľ spēs act⁹ deter
minanť ex obiecto. Et nota qꝛ Doc dt gen⁹ vľ spēs. vbi
habeť q p eodē accipiunť in moralibꝫ cōiter loquēdo. licꝫ
vt sup. q. lxxij. ar. vj. qn̄qꝫ accipiať gen⁹ pcti. p eē volūta
rio. in q̄ ɔueniūt oia pctā. An̄s pbať in lrā p abasbꝫ ptibꝫ
scꝫ q mortale hꝫ determiatū obiectū ꝛ etiā veniale. qꝛ cū
volūtas ferť in aliqd qd fm se repugnat charitati p quā
hō ordinať in vltimū fine (a q̄ ordinatōe hꝫ vitā spūale)
illud pctm̄ ex suo obiecto hꝫ q sit mortale. siue sit ɔ̄ dile-
ctionē dei. siue pximi. Qn̄ vo volūtas peccātis ferť i id
qd in se ɔtinet q̄ndā inordinatōem. nō m̄ ɔ̄riať dilectōi
dei ꝛ pximi. ita q talia sunt obiecta mortal ꝛ venial. scꝫ
ɔn̄s ɔ̄ charitatē. ꝛ nō ɔn̄s ɔtra charitatē. sed talia sunt
diuersa obiecta. igiť an̄s vez. Et ponit Doc. exepla pro
vtraqꝫ pte assumpti. p an̄cedēte. sicut blasphemia piuriū
et hmōi sunt ɔ̄ dilectōez dei. Sꝫ homicidiū. adulteriū. ꝛ
silia sunt ɔ̄ dilectōem pximi. ꝛ vtraqꝫ volita determinā-
et ɔstituūt mortale Exemplū aūt de obiecto veniał ē. sicut
vbū ociosuꝫ. risus supfluus. ꝛ alia hmōi. ꝛ talia sunt pec
cata venialia ꝛc. Deinde ibi

¶ Sꝫ qꝛ actus morales recipiūt rōem boni ꝛ ma
li. nō solū ex obiecto. sꝫ etiā ex aliq̄ dispositōe agētis
vt sup habitū ē. ɔtingit qn̄qꝫ q id qd ē pctm̄ venia- q. lxxviij. ar.
le ex gñe rōne sui obiecti fit mortale ex pte agētis. vľ iiij. q. lxxvij. ar. vj.
qꝛ in eo ɔstituit finē vltimū. vel. qꝛ ordinat ipm ad
aliqd qd ē pctm̄ mortale ex gñe. puta cū aliqs ordi-
nat vbū ociosum ad adulteriū ɔmittendū.

¶ Determiat p̄cedentē ɔclōnē. ꝛ ponit talē ɔclōnem
declaratoriā pmā. Cōtingit qn̄qꝫ. q id qd ē pctm̄ venia-
le ex gñe. rōe sui obiecti fit mortale ex pte agētꝭ duplr̄ Ex
q̄ ɔclōne habeť determiatio pōris. qꝛ videlꝫ. sꝫ veniale ex
gñe distinguať specifice ꝛ generice a mortali ex gñe. nō m̄
opꝫ q distinguať gñe a mortali ex pte agētꝭ. ita scꝫ q est

idē act⁹ circa idē obiectū. q̄ ē veniale ex gñe. ⁊ tñ ē mortale ex pte agentꝭ. vt patuit supˀ q. lxxij. ar. v. Idē act⁹ dico in specie. pbaꝝ pclō pᵒ rōe fundamētali. Act⁹ morales recipiūt rōem boni ⁊ mali. nō solū ex obiecto. sed etiā ex aliq̄ dispōne agētis. sꝫ ptingit q̄ agēs in actu q̄ ē ex gñe veniale. vl' pstituat vltimū finē. vl' ipm ordinet ad aliqđ qđ est mortale ex gñe. igiꝝ ptingit ⁊c. vt dr pclō. Maior p. habetur ex dictꝭ supˀ q. lxxviij. ar. iiij. et q. lxxvij. art. vi. ⁊ alibi vbi dictū ē. q̄ grauitas pcti sumiꝝ ex pditōe psone agētis. Et notāter dr maior. recipiūt rōem boni ⁊ mali. sꝫ aliter. tus. nō tñ ex pte agētis hñt bonū vl' malum specificū ⁊ essentiale. sꝫ genericū. qđ sumiꝝ ex volūtario. vl' accñtale bonū aut malū. qđ sumiꝝ ex intentōe aut circūstātia. vide de materia hui⁹ pbatōis D. sanc. in de malo. mate. vij. ar. iij. vbi pulchre loqꝝ. ¶ Et nota ex dispōne ⁊ intētōe agētis. fieri pt vt act⁹ de se bon⁹ vl' min⁹ mal⁹. fiat vl' mal⁹. vl' magꝭ malus. sꝫ nō ptingit vt mal⁹ fiat bon⁹. qꝛ malū nūq̄ pt bñ fieri. sꝫ bonū male. ⁊ ita veniale pt fieri mortale. duplici mō dicto. Minor q̄ ad pmā ptē relinqꝝ nota et eo ipo peccat mortalr. ⁊ fuit supˀ expositū. qñ qs dicaꝝ ponere finem in veniali ex gñe. puta qñ tñ cresceret libido ⁊ cōplacētia ad ipm. vt etiā si eēt p̄ deum nō dimitteret ⁊c. Scđam ptē minoris D. exponit exēplo. puta cū aliquis ordinat f̄ bū ēe delus ad adulteriū pmittendū. Et patet fundamētū supˀ. qꝛ ex intētōe finis inficiꝝ id qđ ad finē ordinaꝝ. etiā si sit in se bonū vl' indifferēs. mlˀto magis si sit fm se malū ¶ Posset scđo formari ex dictꝭ rō p ista conclusione. arguendo p assumptū. act⁹ morales recipiunt rōem boni ⁊ mali. nō solū ex obiecto. sꝫ etiā ex aliq̄ dispositōe (.i. pditōe ⁊ intētōe ⁊ ordinatōe) agētꝭ. igiꝝ ⁊c. Dña relinqꝝ notū. Tenet pña. qꝛ in veniali pt pstituere finē vl' ordinare in mortale ⁊c. Tunc ibi

¶ Silr etiam ex pte agētis ptingit q̄ aliqđ pctm̄ qđ ex suo gñe ē mortale fit veniale pp̄ter hoc. s. q̄ actus ē ipfect⁹. i. nō deliberat⁹ rōne q̄ ē pncipiū p̄priū

q. lxxiiij. ar. x mali act⁹. sic supˀ dictū ē de subitꝭ motibꝫ ifidelitatꝭ.

¶ Subiūgit scđam pclōne declaratoriā p̄ᵉ. silr ex pte agētis ptingit. qđ aliqđ pctm̄ qđ ex suo gñe ē mortale. fit veniale. Et habeꝝ ex ista pclōne alia rñsio determinatia p̄ᵉ pclōnis. q̄ mortale ex gñe nō distinguiꝝ necēario specie a veniali p accñs. p̄pˀ impfectōez modi agēdi. pbaꝝ pclo ex eodē fundamēto sic pˀ. Act⁹ morales recipiūt ⁊c. igiꝝ seqꝝ pclo. tenet pña. qꝛ pt mortale ex gñe eē act⁹ impfect⁹ sꝫ in gñe moris. i. nō deliberat⁹ rōe. q̄ ē pncipiū p̄priū mali act⁹. ⁊ sic sꝫ nō hꝫ rōem pfecti pcti. qđ est mortale. nō hꝫ inq̄ā ex pte agētis. esto ex natura ⁊ inchoatiue habeℸ. Et relinqt D. pclōnē pbatā ex supˀ dictꝭ. q. lxxiiij. ar. x. vbi dictū fuit de subitis motibꝫ ifidelitatꝭ. q̄ sunt mortalia ex gñe. venialia tñ p̄pˀ impfectōez act⁹. qꝛ anq̄ aduertanꝝ eē p̄ legem dei ⁊c. ¶ Nota āt supˀ dicta. qꝛ esto ex obiecto habeat pctm̄ spēm ⁊ maliciā inchoatiue. tñ ex rōe et volūtate hꝫ gen⁹ ⁊ maliciā pplentiue. qre esto sint mortale ex obiecto. tñ illa malicia nō pplēꝝ nisi accedēte pleno psensu. q̄ nō ē an deliberatōez vl' saltē i moratōez rōis ⁊c.

¶ Hoc qđ dictū est p̄sertim in pclōne iuxta tertium mēbrū. pfirmaꝝ argumēto in prariū

¶ Ad pmū ḡ dōm. q̄ ex hoc ipo q̄ aliqs diligit id qđ repugnat diuine charitati cōuinciꝝ p̄ferre illud charitati diuine. ⁊ p pñs plus amare ipm q̄ deū. ⁊ ideo aliq̄ pctā ex gñe q̄ de se repugnāt charitati. hñt q̄ aliqđ diligaꝝ supˀ deū. ⁊ sic sunt ex gñe suo mortalia

¶ Maior pcediꝝ. ad minorē sed fm qñliter obiectum vel materiā ptingit peccare mortalr ⁊ venialiter. Dico q̄ aliq̄ obiecta sunt fm q̄ ex pte eoꝝ peccaꝝ sp mortalr. q̄ vl' dēꝫ repugnāt diuine charitati. ⁊ ḡ si diligūꝝ statim puincit diligēs ipa p̄ferre dei charitati. ⁊ sic sp volūtas q̄ fert peccat mortalr q̄ntū est ex pte illoꝝ obiectoꝝ. ⁊ ḡ minor ē falsa ex pte obiecti. Dico scđo ad minorē. q̄ ita est ex pte peccātis q̄ ad hoc q̄ circa obiectū veniale pt peccare mortaliter. nō tñ circa obiectū mortalis venialr. q̄ntū est in natura obiecti. si āt peccaꝝ venialr ē p actus p̄pter ipfectū modū agendi. Ad pbatōem mi oris. qđ.iubet bonū pmutabile pt bō diligere infra deū. negaꝝ ista ex natura obiecti. ⁊ rōnem cōndit D. in se le ne. qꝛ sunt aliq̄ q̄ repugnant diuine charitati q̄ si qs diligat puinciꝝ p̄ferre diuine charitati. ⁊ ita mortalia ex gñe q̄ p se repugnāt charitati. hñt q̄ aliqd plus diligaꝝ q̄ de⁹. ⁊ p pñs sunt mortalia ex gñe. Et ḡ negaꝝ q̄ circa talia peccet venialr q̄ntū ē ex gñe pcti. esto ex dispōne peccātis possit venialr peccari. Vltra dō eo. q̄ aliq̄ pñt diligi supˀ deū. ⁊ talia sunt oia obiecta mortalia. vt dictū est. qre negaꝝ pña. qꝛ minor est falsa ⁊ eius pbatio claudicat. Et D. ea. respondet ad pbatōem minoris. negando eā. ⁊ simul minorē p̄tualiter.

¶ Ad scđm dicendum. q̄ rō illa pcedit de peccato veniali ex causa.

¶ Ad maiorē dico. q̄ mortale ē irrepabile ex gñe suo. ad hūc sensum. qꝛ debeꝝ sibi pena eterna dāni ⁊ sensus. sꝫ veniale ex gñe est repabile. qꝛ debeꝝ sibi p se sola pena tpalis. Ad minorē dico. q̄ est irrepabile ad hūc sensum. qꝛ de se hꝫ meritū vt nō remittaꝝ ⁊ nullā causam remissiōis culpe vl mitigatōis pene hꝫ puenit pctō ex malicia. qđ q̄liter sit irremissibile. vide 2ᵒ2ᵉ. q. xiiij. ar. iij. Vltra. silr āt repabile puenit pctō qđ fit p ignorantiā ⁊ infirmitatē ⁊c. Vlꝫ repabile ex cā. qꝛ talia hñt vt pena minuaꝝ. esto etiā inducāt reatū eternū. sꝫ tñ minorē q̄ pctm̄ ex malicia. q̄uomcūq̄ accipiaꝝ. Vltra. ḡ pctm̄ mortale ⁊ veniale dñt. sicut pctm̄ ex malicia pmissū vel ex infirmitate vel ignorātia. vel i vna acceptiōe. sꝫ sic nos nō loqmur de veniali. s. ex cā qđ aliqlr penā minuit. sꝫ de veniali ex gñe qđ hꝫ vt oīmodā veniā pseqꝝ. Vltra. sꝫ fᵐ. hꝫ nō dñt pctā gñe sꝫ cā. pcediꝝ. qꝛ dictū fuit q. lxxviij. q̄ ex malicia ⁊ ex passiōe nō distinguūꝝ specie. sꝫ tñ mortale ex gñe sub q̄ pphendiꝝ ex malicia ⁊ ex passione distinguiꝝ p̄tra veniale ex gñe specie. ḡ ⁊c. Vlꝫ veniale ex cā qđ aliqlr minuit penā etiā eternā nō differt gñe a mortali. tñ veniale ex gñe q̄ pene relaxatiōnē oīmode tollit differt a mortali. ¶ Et nota. q̄ mortale oppositū veniali ex cā dr. qꝛ nō meretur aliquā remissionē. nec sꝫ q̄ ad cessatōem pene nec q̄ ad mitigatōez pene. et si accipiaꝝ p pctō ex malicia vt est in spūsctm̄. sic etiā tollit cā p q̄ fit remissio culpe. ⁊ ideo est oīno mortale ⁊ q̄ ad penā ⁊ culpā. veniale āt sibi oppositū sꝫ ex cā est qđ hꝫ vt minus puniaꝝ. ⁊ q̄uis inducat inordinatōem irrepabilē (qꝛ p̄tra pncipiū vite spiritualꝭ) tñ nō ē p̄ dona spūsctī p q̄ fit remissio pctōꝝ. vñ pt dici veniale ex causa ⁊c.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ ratio illa pcedit de pctō qđ ē veniale pp̄ter imperfectionē actus

¶ Ad maiorē subiti mot⁹ tā sensualitatis q̄ rōis sunt pctā venialia. i. nō ex gñe sp sꝫ p accñs rōne ipfectōis moralis q̄ nō stat cū pfecto pctō. qꝛ oē pfectū pctm̄ eē volūtariū. ⁊ pfectū volūtariū ē p̄ter oē pfectū deliberatū. ⁊ sic de vltimo ad pmū isti mot⁹ sunt ipfecta pctā. sꝫ venialia p̄pter ipfectā deliberatōem. sꝫ dico q̄ ex gñe sunt mortalia

talia. Minor pcedit. ergo non sunt aliqua venialia ex genere. negat ꝯñam. q2 supponit falsum. ex maiore q̄ illi subiti motus sint venialia ex gñe. qđ negatū est. Et pbat ista rō tertia ꝯclōnē pcedētē ⁊ vltimā. q mortale ex gñe ⁊ veniale ex pte agētis ꝓpter ipfectōem act⁹. nō distinguūt gñe. ⁊ ita pbat iam dictā ꝯclonem. De materia hoꝝ duoꝝ articuloꝝ pcedē. vide Capo. in. ij. dis. xlij. q. j. ar. ij.

Utꝝ pctm̄ veniale sit dispō ad mortale.

L Ad tertiū sic pcedit. Videt q pctm̄ veniale nō sit dispō ad mortale. vnū em̄ oppositū non disponit ad aliud. sed pctm̄ veniale ⁊ mortale ex opposito diuidūt. vt dictū est. ḡ pctm̄ veniale nō ē dispositio ad mortale. ¶ P̄. actus disponit ad aliq̄d sil'e in specie sibi. vñ in. ij. ethicoꝝ dr̄. q ex silib⁹ actib⁹ generant sil'es dispōnes ⁊ habitus. sꝫ pctm̄ mortale ⁊ veniale differūt genere seu specie. vt dictuꝫ est. ḡ pctm̄ veniale nō disponit ad mortale. ¶ P̄. si pctm̄ dicat veniale qđ disponit ad mortale. oportebit q q̄cūq3 disponūt ad pctm̄ mortale sint pctā venialia. sꝫ om̄ia bona opa disponūt ad pctm̄ mortale. dr̄ em̄ Aug⁹. in regula. q supbia bonis opib⁹ īsidiat vt pereāt. ergo etiā bona opa erūt pctā venialia. qđ est incōueniēs ¶ Sed ꝯtra est qđ dr̄ Eccli. xix. Qui spernit minima paulatim defluit. sꝫ ille q̄ peccat venial'r videt minima spernere. ḡ paulatim disponit ad hoc q total'r defluat p pctm̄ mortale

Ar. ij.

Ar. j.

¶ Querit nūc q̄ō veniale disponat ad mortale. cum tm̄ ꝯtra ipm̄ diuidat̄ iuxta p̄dicta. Et p̄mo fit qđ dictuꝫ est. Scđo ostendit q̄ō veniale possit fieri mortale. ar. seqn.

¶ Rñdeo dicēm. q disponēs est quodāmō causa vñ s̄m duplicē modū cause est duplex dispositiōis mod⁹. Est em̄ cā q̄dā mouens directe ad effectū sicut calidū calefacit. est etiam cā indirecte mouēs remouēdo ꝓhibēs. sicut remouēs colūnā dr̄ remouere lapidē superpositā. ⁊ s̄m hoc actus peccati dupl'r ad aliquid disponit

¶ Doc. in p̄ncipio cor. notat duplicē intellectū q̄siti p vnā distinctōeꝫ. Scđo rñdet q̄ ad vtrūq3 intellectū. quo ad p̄mū ibi. Uno q̄dē mō ⁊c. quo ad scđm ibi. Alio mō ⁊c. Ponēs ḡ distinctōem p̄mittit rōem distinctōis. ⁊ sic ponit distinctio p modū ꝯclōnis p̄ambulans. talis actus pcti dupl'r ad aliq̄d disponit. scꝫ directe ⁊ indirecte. Probat a p̄ncipio corpis disponēs est q̄dāmō cā. sꝫ est duplex modus cause. scꝫ directe. ⁊ indirecte. ḡ est duplex dispōnis mod⁹. Et ḡ cuꝫ q̄rit an pctm̄ veniale sit dispō. pt intelligi vtroq3 mō. Maior relinq̄t nota. et dr̄ q disponēs sit q̄dāmō cā vt denotet cā nō esse cām s̄m p̄fectissimū gradū cause. q2 ille est ex p̄fectiuū effect⁹ ⁊c. Minorē D. declarat. est em̄ cā q̄dā mouens directe ad effectū. q̄ supra. q. lxxxv. ar. v. et. q. lxxvi. ar. j. dicebat cā p se. ⁊ mouens s̄m ꝓpriā v̄tutē. sicut calidū calefacit iprimēdo ꝓhibens. sicut remouēs colūnā dr̄ mouere lapide suppositū quare minor vera Dcañ cū dr̄

¶ Uno q̄dē mō directe. ⁊ sic disponit ad actum silem s̄m spēm. ⁊ hoc modo p̄mo ⁊ p se pctm̄ veniale ex genere nō disponit ad mortale ex genere cum differant specie

¶ Doctor rñdet quo ad p̄mū mēbꝫ ⁊ p̄mū intellectum q̄siti. ⁊ est talis ꝯclō bimēbris rñsiua p̄ma. Primo mō (scꝫ directe) p̄mo ⁊ p se. pctm̄ veniale ex gñe nō disponit ad mortale. sed p hūc modū pctm̄ veniale pt disponere p quādaꝫ ꝯñtiam ad pctm̄ qđ est mortale ex parte agētis. Primū ꝯclōnis D. p̄mo ponit p̄mā pte. Scđo secūdā. et eam pbat. ibi. Sed p hūc moduꝫ ⁊c. Arguitur ḡ p p̄ma pte. cuius fundamētū habitū fuit supra. q. lxxv. ar. iij. q2 videlꝫ act⁹ p se causat dispōnem sibi ꝓportionatam. q̄ iterū inclinat ad silem actū. Quare pctm̄ isto mō (directe scꝫ mediate tm̄) causat silem actū ⁊c. Vñ arguit sic. pctm̄ directe disponit ad actū silem s̄m spēm. sꝫ pctm̄ mortale ex genere nō est sil'e veniali ex genere s̄m speciem. imo specie drñt. ḡ ꝯclusio vera. Maior relinqtur nota. ⁊ minor patuit. ar. ij. Cōsequēter ibi

¶ Sed p hūc moduꝫ pctm̄ veniale pt disponere p quādā cōsequētiaꝫ ad pctm̄ qđ est mortale ex pte agentis. augmentata em̄ dispositōne vel habitu p actus pctōꝝ venialiū intantū pt libido peccādi crescere. q ille q̄ peccat finē suū cōstituit in pctō veniali. Nā vnicuiq3 habenti habitū inq̄ꝫtū hmōi finis est operatio s̄m habitū. ⁊ sic multotiēs peccādo venialiter disponetur ad pctm̄ mortale

¶ Subiūgit ⁊ ꝓbat scđaꝫ pte p̄cedētis ꝯclōnis. Pro qua nota. q mortale ex pte agentis est idē s̄m spēm cum veniali ex gñe. cū scꝫ agēs vel ponit i eo finē. vel ordiat in mortale. et ḡ q2 veniale causans dispōnem frequēter iteratū causabit maiorē ꝓnitatē ad sil'e veniale. ⁊ tādē pōt causare tātā vt agēs in eo ꝯstituat finē. et ḡ dr̄ p̄ma ps p quādā ꝯsequētiā. scꝫ mediante ꝯsuetudine ⁊ dispositione causata. pt disponere ad mortale ex pte agentis. id ē ad seipm̄ in specie vt in eo agens tādē ꝯstituat finē ⁊ nō ad aliud specie distinctuꝫ. sed ad sil'e sibi in specie. qđ tm̄ erit mortale ex pte agentis. Probat igit illa ps sic exposita. augmentata dispōne vel habitu p act⁹ pctōꝝ venialiū (scꝫ ex genere) intantū pt libido peccādi crescere. q ille qui peccat finē suū ꝯstituat in pctō veniali. ḡ multotiens peccando disponit ad mortale ex pte agētis. Tenet ꝯñtia. q2 ꝯstituere finē in veniali est peccare mortal'r. cuꝫ hoc sit habere creaturā p fine. qđ est ꝯtra dilectiōem dei. Antecedens pbat. nā vnicuiq3 hñti habitū inq̄ꝫtū hmōi. finis est opatio s̄m habitū. quare seqtur. q veniale inducendo habitū disponat ad sil'e veniale vt p se placeat tāq3 scꝫ finis. Nota aūt circa hoc q veniale ex gñe se solo nō fit mortale. nisi accedat ꝯsensus in ipm̄ quo acceptat ⁊ placet tāq3 finis. Vñ magis ꝯsensus in veniale tāq3 finē fit mortale. q2 tm̄ ꝯsensus ⁊ id in qđ ꝯsentit habēt tanq3 vn⁹ act⁹ ꝯpletus. ideo ⁊ veniale dr̄ fieri mortale. nō q idē nūero sit veniale ⁊ mortale. sꝫ in spē. Nā disponens ⁊ p̄cedens ꝯsensum in veniale tāq3 finē māsit in rōne venialis. sed veniale sequēs habitū vt finis est mortale. qđ tm̄ si nō essꝫ illa ꝯplacentia volūtatis finalizās essꝫ veniale. sꝫ p̄nūc est mortale. Vñ nō est repugnantia ad dicenda ar. sequēti. Nota scđo. q ad cognoscēdū qñ in veniale ꝯsentiat vt finē. ⁊ qñ ꝯplaceat vt finis. ponit D. san. signū in scđo. dis. xxiiij. q. iij. ar. vi. dicēs. Hui⁹ autē ꝯplacentie exp̄ssissimū signū est. qñ aliq̄s alicui rei etiam nō ꝓhibite tātū adheret vt sentiat etiā si essꝫ ꝓhibitū aliq̄

se nō relicturū. vt pcipue pʒ in qbusdā ebriosis. q̄ totam vitā suā in vino posuerūt ꝛ in histrionibꝫ qui ꝟba iocosa sectant. hec ille Nota tertio fm Dabidē. ꝙ q̄ntūcūqꝫ fiat pnitas ex multis venialibꝫ ꝛ habit᷒. cui᷒ est causare delectatōem in ope. non tn̄ de necessitate ꝯplacet veniale vt finis p quācūqꝫ reiteratōnem. qꝛ sp manet libertas in volūtate ne in mortale labat. ꝛ ḡ disponūt multa venialia ad mortale p accn̄s. sed nō sufficienter causant. sicut et supra dictū fuit. q. lxxviij. de passionibꝫ. Vn̄ ꝛ do. san. de malo. ma. vij. ar. iij. in fine. tn̄ ista dispositio nō p̄exigitur de necītate ad pctm̄ mortale. qꝛ etiā venialibꝫ nō p̄cedentibꝫ pt hō peccare mortalr. ꝛ p̄dicta dispōne venialiū p̄cedente p charitatē pt hō mortali pctō resistere. Hec ille

Consequēter cū dicit

¶ Alio mō act᷒ human᷒ disponit ad aliq̄d remouendo ꝓhibens. ꝛ hoc mō pctm̄ veniale ex gn̄e pōt disponere ad mortale pctm̄ ex gn̄e. q̄ eīn peccat venialiter ex genere p̄termittit aliquē ordinē. ꝛ ex hoc ꝙ ꝯsuescit volūtatē suā in minoribꝫ debito ordini non subycere. disponit ad hoc ꝙ etiā volūtatē suā non subyciat ordini vltimi finis eligendo id qd̄ ē pctm̄ mortale ex genere

¶ Rn̄det iuxta scdm̄ mebꝝ. ꝛ fm intellectū q̄sit. ꝛ est scdm̄ mebꝝ. qꝛ alio mō actus hūan᷒ disponit ad aliq̄d remouendo ꝓhibens. p᷒us eīn disponebat causando aliquā dispositōem. mediāte qua disponebat ad ꝯsensum in veniale sicut finē. nūc aūt nō causat. sed remouet aliq̄d qd̄ ꝓhibebat aliud ꝛc̄. Concl'o huic mebro rn̄dens ꝛ secūda in ordine hec mō (id est indirecte ꝛ p accn̄s) pctm̄ veniale ex genere pt disponere ad mortale pctm̄ ex genere Probat tali rōne. q̄ peccat venialr ex gn̄e aliquē ordinē p̄termittit ꝛ se ei nō subycit. sed ex hoc ꝙ ꝯsentit volūtatē suā in minoribꝫ debito ordini nō subycere disponit ad h̄ ꝙ etiā volūtatē suā nō subyciat ordini vltimi finis eligendo id qd̄ est pctm̄ mortale ex gn̄e. igit veniale p accidens remouendo subiectōez ordinis minoris frequēter disponit ad nō subiectōez ordis vltimi finis. in q̄ nō subiectōe ꝯsistit mortale ex gn̄e. Maior nota. Minor patʒ auctoritate argumēti in ꝯtrariū adducta.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. ꝙ pctm̄ veniale ꝛ mortale nō diuidūtur ex opposito. sicut due sp̄es vnius gn̄is. vt dictū est. sʒ sicut accn̄s ꝯtra substātiā diuidit. vn̄ sicut accn̄s pt eē dispositio ad formā substātialē. ita et veniale pctm̄ ad mortale

ar.j. ad. j.

¶ Ad maiorē. vnū oppositū nō disponit ad aliud q̄n est oppositū ex equo se hn̄s ad cōe diuisū. ꝛ q̄n est opposita sp̄es ꝛ pfecta. sicut albū nō disponit ad nigrū. nec calidū ad frigidū. Negat aūt de opposito. qd̄ se hʒ sicut imꝑfectū ad ꝑfectū. ꝛ ꝯdiuidit alteri diuisione analogica. vt pʒ de suba ꝛ accn̄te q̄ diuidūt ens p modos intrinsecos. ꝛ tn̄ accn̄s disponit ad subam Ad minorē. negat ꝙ ex opposito diuidāt diuisione vniuoca. ꝛ ꝙ vtrūqꝫ sit eque p̄ncipale sub diuiso. ꝛ patuit eius falsitas ar. j. ad. j. Scdo nō se hʒ vtrūqꝫ sicut ꝑfectū. imo veniale sicut imꝑfectū ꝛ min᷒ p̄ncipale pctm̄. q̄re negat ꝯn̄ia. qꝛ in talibus diuidentibꝫ vnū ordinatur ad aliud ꝛ depēdet a reliquo. ideo pt ad ip̄m disponere

¶ Ad scdm̄ dōm. ꝙ pctm̄ veniale nō est sile mortali in specie. ē tn̄ sile ei in gn̄e inq̄ntū vtrūqꝫ iportat defectū debiti ordinis. licʒ aliter ꝛ aliter. vt dictuʒ est

ar.j.

¶ Ad maiorem. actus disponit ad aliq̄d sibi sile in specie. verū. directe ꝛ p se. tn̄ indirecte pt etiam disponere ad distinctū specie. qd̄ tn̄ aliq̄'ter ꝯuenit saltē fm ꝯmunē rōem. vel in aliqua ꝯditōe Probatio maioris ꝓcedit de directa dispōne Ad minorē dico. ꝙ pctm̄ mortale ꝛ veniale ex gn̄e differūt gn̄e accipiendo genus ꝓ specie ex pte act᷒. fm quē pctm̄ recipit p se spēm. cū quo stat ꝙ etiam ꝯueniāt gn̄e. accipiēdo gen᷒ ꝓ aliqua ꝯditōe generali. vel ꝓ genere pcti vt pctm̄ est. nō vt actus est. qꝛ ꝯueniunt in defectu ordinis. ꝛ nō subiectiōe volūtatis respectu ordinis. licʒ alia inordinatio sit ibi. alia ibi. vt patuit ar. j. Vltra. ḡ pctm̄ veniale nō disponit. verū directe ꝛ p se ad mortale ex gn̄e. ꝛ hoc voluit p̄ma ps prime ꝯclonis. cū q̄ stat ꝙ disponat ad mortale ex genere idirecte remouendo ꝓhibens. puta subiectiōem ordinis ꝛ eius reuerentiā. ꝛ p ꝯn̄s causat facilitatē obmittēdi ordinē. pt eīn aliqua facilitas seq̄ etiā ꝓuatōem. vt patuit supra de originali. Vn̄ nota solonem. qꝛ p̄mo dr. ꝙ veniale non est sile mortali in specie. ꝛ tn̄ sit sibi sile in gn̄e. sʒ Postmodum adiūgit p que intelligat. ꝙ hic nō capit gen᷒ ꝓ obiecto determināte. sed ꝓ generali ꝯditōe. vel etiaʒ ꝓ eo qd̄ dat gen᷒ pctō vt sic. scʒ ꝓ defectu ordinis ꝛ subiectiōis in quibus mortale ꝛ veniale ꝯueniūt. vt dictū est

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ opus bonū nō est p se dispositio ad mortale pctm̄. pt tn̄ esse materia vel occasio peccati mortalis p accn̄s. sed pctm̄ veniale p se disponit ad mortale. vt dictū est. In cor.

¶ Ad maiorē dico ꝙ veniale dr̄ qd̄ disponit ad mortale p se. i. ex ꝓpria rōne. ꝛ h̄ vel ad mortale ex pte agētis et h̄ directe. vel ad mortale ex gn̄e. ꝛ h̄ idirecte. Ad scdaʒ ptē maioris. scʒ ꝓbabat ꝙ q̄cūqꝫ ꝛc̄. Dico ꝙ q̄cūqꝫ disponūt ad mortale sicut eā q̄ntū est ex pte sui. ꝙ talia sunt venialia ad min᷒. Dico āt ad min᷒. qꝛ vnū mortale disponit ad aliud. vt patuit supra q. lxxv. ar. iiij. sʒ solū peccatū disponit ad pctm̄. q̄ntū est ex pte sui. Ad minorē. negat ꝙ oīa bona opa disponāt ad pctm̄ mortale. imo disponūt p se ad ꝯtrariū pcti mortalis. Ad ꝓbatōez dico ꝙ suꝑbia sumit occasionez ex bonis opibꝫ. sʒ ip̄a nō disponūt ad suꝑbiaʒ sʒ ad virtutē. q̄re negat ꝯn̄a. qꝛ nō est idē disponere ad aliq̄d directe vel indirecte. ꝛ est esse alteri occasionē. nā p̄mū est aliquē effectū directū vel indirectū. scdm̄ aūt est sine omi causalitate sup alteꝝ Nota āt ꝙ doc. q̄n dr̄ in solone. ꝙ veniale disponit ad mortale. nō intelligit p se. vt idē est p se causare. ꝛ habere causalitatem ꝯpetētē cause p se. nā vt dictū ē circa corp᷒ aliq̄n disponit absqꝫ causalitate p se. q̄ est ꝓducere aliq̄d ex ꝓpria virtute. ad qd̄ aliud seq̄t. qꝛ in dispōne q̄ est p remotōem ꝓhibētis hec causalitas nō hʒ locū. Accipit ḡ p se. i. ex ꝓpria rōne hʒ vt sit dispō. vel directe. vel p remotōem ꝓhibētis ita ꝙ possꝫ dici ꝙ q̄ñqꝫ est p se. i. ex ꝓpria rōne dispō indirecta. sicut eā p accn̄s. ita vt p se nō determinet dispōnē ita ꝙ intelligat seq̄ hoc ꝟbū (disponit) vt sit sensus. veniale disponit p se. hic eīn sensus falsus esset vlr. sʒ dʒ itelligi p̄cedere h̄ ꝟbū disponit. ꝛ determinare h̄ qd̄ dr̄ veniale. vt sit sensus. veniale p se. i. ex ꝓpria rōe ꝛ ꝯditōe disponit ad mortale q̄cūqꝫ mō disponat siue p se siue p accn̄s

Utrū pctm̄ veniale possit fieri mortale Ad q̄rtū sic ꝓcedit. Videt ꝙ pctm̄ veniale possit fieri mortale. dt eīn Aug᷒. exponens illud Jo. Qui incredulus est filio

videbit vitā. pctā minima. i. venialia. ſi negligātur occidūt. ſed ex hoc dr pctm̄ mortale. qꝛ ſpūalr occidit aīam. ergo pctm̄ veniale pt fieri mortale ❡ P̄. mot⁹ ſenſualitatis an̄ ꝯſenſum rōnis ē pctm̄ veniale. poſt
q.lxxiij.ar.3 a.1.3ᵒ.et.ar. iiij.et.ar.viij ad ſcdm. ꝯſenſum ṽo eſt pctm̄ mortale. vt ſupra dictuz eſt. ergo pctm̄ veniale pt fieri mortale. ❡ P̄. pctm̄ veniale et mortale differūt ſicut morbꝰ curabilis ꝛ incurabil. vt dictū eſt. ſꝫ morbꝰ curabilis pt fieri incurabilis.
Ar.p. ergo pctm̄ veniale pt fieri mortale. ❡ P̄. diſpoſitio pt fieri habit⁹. ſed pctm̄ veniale eſt diſpō ad mortale. vt
Ar.ſ. dictū eſt. ergo veniale pctm̄ pt fieri mortale. ❡ Sed cōtra. ea q̄ differūt in infinitū nō trāſmutāt in inuicez
q.lxxij.ar.p. ad pmū ſed pctm̄ mortale ꝛ veniale differūt i infinitū. vt ex p̄dictis pꝫ. ergo veniale nō pt fieri mortale.

❡ Querit nūc pmo quō veniale poſſit fieri mortale. Scdo quō ecōtra mortale fit veniale ar. vi. Circa pmū pmo fit qd̄ dictū ē. Scdo determinat dubiū iadēs ar. v

❡ Rn̄deo dōm. q pctm̄ veniale fieri mortale pt tripr̄ intelligi. Uno mō ſic q idē act⁹ numero pmo ſit pctm̄ veniale. ꝛ poſtea mortale.

❡ Doc. ponēdo q̄druplicē intellectū q̄ſiti. ſubiūgit circa vnūquēqꝫ ſenſum vnā ꝯclōnē reſpōſiuā. Sūt aūt q̄tuor intellect⁹ q̄ſiti. qꝛ tertiū intellectū ſubdiuidit in duo membra. Scdm ponit ibi. Alio mō. Tertiū ibi. Tertio mō quē ſubdiuidit. vt patebit. Quo ad pmuz pmo pmittit intellectū pmū q̄ſiti. Scdo ſubiūgit pmā ꝯclōnē. ibi Et hoc ēē ꝛc. Dicit ergo q q̄ſtio pt tripr̄ intelligi q pctm̄ veniale fiat mortale. Uno mō ſic. q idē actus nūero pmo ſit pctm̄ veniale. ꝛ poſtea mortale. ꝛ intelligat de vnitate numerali in eſſe moris. Ubi nota iuxta ſupra dicta. q. xx. ar. vi. q eſt act⁹ moralis qꝛ volūtari⁹. Un̄ cū ab eodez res habeat entitatē ꝛ vnitatē. ſeqꝛ q vnitas act⁹ in ēē moris accipiēda ſit ſcdm volūtatē. nō ſolū ſcdm q volūtas accipit p actu interiori. q̄ volit⁹ eſt act⁹ exterior ſꝫ etiā p intentiōe volūtatis. Un̄ fieri pt vt ſit vn⁹ act⁹ in gn̄e nature. q̄ tn̄ eſt duo in gn̄e moris ꝓpter diuerſitatē intentōis volūtatis. vtpura ſi qs vadēs ꝯtinue ad eccliam in pma parte mot⁹ intēdat vanā gliam. in ſcda aūt dei honorē. tūc ibi

❡ Et hoc ēē nō pt. qꝛ pctm̄ pncipalr ꝯſiſtit i actu volūtatis. ſicut ꝛ q̄libet act⁹ moralis. vn̄ nō dr vn⁹ actus moralr ſi volūtas mutet. q̄uis etiā actio ſcdm naturā ſit ꝯtinua. Si aūt volūtas nō mutetur nō poteſt eſſe q ex veniali fiat mortale

❡ Subiūgit pmā ꝯclōnē huic intellectui rn̄dētē. Nō pt eſſe q idē numero act⁹ pmo ſit veniale. poſtea mortale. (et intelligit idē nūero in eſſe moris) Probat ꝯclō. nō dr vnus actus numero moralr. ſi volūtas mutet. etiāz ſi actio ſcdm naturā ſit ꝯtinua. ſꝫ nō pt fieri de veniali mortale. ſi volūtas nō mutet. (hoc ē opꝫ q ſp volūtas mutetur) ſi de veniale fiat mortale. ergo ſemp eſt alius act⁹ numero in eſſe moris. Maior pbat. qꝛ pctm̄ pncipalr ꝯſiſtit in actu volūtatis. ſicut ꝛ q̄libet actus moralis. ergo ſeqtur maior. qꝛ ſcꝫ formale eſt actus interior volūtatis. q̄ re ipo multiplicato (eſto actus materialr ſe habens maneat vnus) dicet pctm̄ multiplicari. Minor pꝫ ex ar. ijᵒ. qꝛ ſi de veniali debeat fieri mortale. opꝫ q nō maneat in genere venialis. ſed vel q ꝯſtituat in eo finis. vel referat in finē mortalis. ſꝫ hoc nō fit abſqꝫ mutatōne volūtatis

Igit minor vera. ❡ Doc. in ſcdo ſniaꝝ. tangit aliā pbationē huius ꝯclōnis. quā ꝛ hic tangit in ſolone tertij quia videlꝫ vn⁹ actus nō pt eſſe niſi ſemel. ex quo cū trāſit iterū reſumi nō pt idem numero. ꝛ ita ſi ſemel fuerit veniale nūqꝫ erit mortale. et intelligit de actu vt ſtat ſub vnitate morali ꝛ ſub vna volūtate. ſic. cū trāſit ꝛ reſumi nō pōt. vel intelligat de actu interiori. exterior: aūt eſto maneat ſub diuerſis volūtatibꝰ ꝛ intentōibꝰ. tn̄ nō pt reſumi ſub eadē vnitate morali. ſi mutetur volūtas. Uidet aūt probatio hic in corpe poſita validior ꝛ ꝯmunior.

❡ Alio modo poteſt intelligi vt id quod eſt veniale ex genere fiat mortale.

❡ Hic ꝯn̄ter ꝓcedit ad ſcdam ꝯclōnem cui pmo pmittit aliū intellectuz q̄ſiti. Scdo infert ex hoc ꝯclōnem ipam. ibi. Et hoc q̄dē ꝛc. Scds ergo intellectus q̄ſiti. ē vt intelligat an veniale ex genere poſſit fieri mortale. ſcꝫ ex pte agentis. nō q pus extiterit ꝛ fuerit veniale. ꝛ poſtea idē numero fiat mortale. ſed qꝛ nō fuit pus. ſꝫ iaz fit tali mō vt ſit mortale. ꝛ tn̄ de ſe ex ꝓpria ſpecie haberet eſſe veniale. Un̄ d. ſan. in de malo. q. vij. ad. vijᵘ. cū dr. q circūſtātia mutat ſpēm pcti. aut trāſfert in aliud gen⁹. nō intelligit q actus pus exiſtēs in vna ſpecie. iterū reſumat vt fiat alterius ſpēi. ſed qꝛ actus q̄ abſqꝫ circūſtantia ꝯſideratur nō eſſet in tali ſpecie pcti. ſed circūſtātia ſupueniēte illā ſpēm pcti hꝫ. Hec ille. Ita p oia in ꝓpoſito. Deīn ibi

❡ Et hoc q̄dē poſſibile eſt in q̄tum ꝯſtituitur in eo finis. vel inq̄tuz refertur ad mortale pctm̄. ſicut ad finem. vt dictum eſt. Ar.ſ.

❡ Infert ſcdam ꝯclōnē talez. poſſibile eſt q ex veniali ex genere fiat mortale. Probat breuiter ex arti. ij. pt in veniali ex gn̄e ꝯſtitui finis. vel pōt tale veniale referri ad pctm̄ mortale ſicut ad finē. igit ꝯclō vera. Cōſequētia et añs patēt ex dictis ar. ij. Nota de hac ꝯclōne pulchre loquētē d. ſan. in de malo. q. vijᵃ. ar. iij. vbi dr. ꝯſiderandū eſt. q cū act⁹ exterior ptineat ad gen⁹ moris ſcdm q ē volūtari⁹ in actu morali pn̄t ꝯſiderari duo obiecta. ſ. obiectū exterioris act⁹. ꝛ obiectū interioris. q̄ q̄dē qn̄qꝫ ſūt vnū. puta cū aliqs volēs ire ad aliquē locum. vadit illuc qn̄qꝫ ṽo ſunt diuerſa. ꝛ ꝯtingit q alterꝫ eſt bonū ꝛ alterū malū. ſicut cū aliqs dat elemoſynā volens placere hoībꝰ obiectū exterioris act⁹ eſt bonū. obiectū aūt interioris actus eſt malū. Et qꝛ act⁹ exterior ꝯſtituit in gn̄e moris in q̄tū eſt volūtari⁹. opꝫ q formalr ꝯſideret ſpēs moral act⁹. ſcdm obiectū interioris act⁹. nā ſpēs act⁹ ꝯſiderat ſcdm obiecta. Un̄ dr p̄hus in. v. ethi. q ille q̄ mechat vt furet magꝭ ē auar⁹ q̄ mech⁹. ſic ergo aliqs act⁹ exterior q̄ ſcdm ſpēz quā hꝫ ab obiecto exteriori eſt pctm̄ veniale. ſcdm obiectū interioris act⁹ trāſit in ſpēm mortalis pcti. ſicut cū aliqs dr ṽbū ocioſum intēdēs ꝓuocare ad libidinez. Hec ille. Ex q̄bꝰ pꝫ declaratio vtri⁹ ptis. ſcꝫ ſcde ipi⁹ añtis. quō ex relatōe in mortale. veniale ex gn̄e fiat mortale Primā aūt ptē añtis declarat d. ſa. in. ijᵒ. diſ. xxiiij. ar. vlti. diſtinctionis. qꝛ ſi placeat vt finis tūc ex veniali ex gn̄e fit mortale. Cū eīn ipoſſibile ſit duos ēē fines vltimos. qn̄cūqꝫ ponit aliqd̄ bonū ꝯmutabile finis vltim⁹ vite. opꝫ q de⁹ nō p fine habeat. ꝛ cū finis ſit maxime dilect⁹. opꝫ q illd̄ in q̄ finis ꝯſtituit ſup deū diligat. qd̄ ꝯſtat mortale ēē. hec ille

❡ Tertio mō pt intelligi ita q multa venialia peccata ꝯſtituāt vnū pctm̄ mortale q ſi ſic intelligat q ex multis pctis venialibꝰ integralr ꝯſtituat vnum peccatū mortale. falſum eſt.

¶ Hic pñter D. pcedit ad tertiū intellectū qsiti. qr pt intelligi an multa venialia pstituant vnū pctm̄ mortale. Et hūc sensum subdiuidit in duos. z fm vnūquēq3 ponit etiā vnā pclonē. Scdam ponit ibi Si sc̄o zc. Recitā do g pmū intellectū simul ponit pclonē. Scdo eā pbat ibi. Nō em̄ oia zc. Pōt g dupli intelligi q multa venialia pstituāt vnū pctm̄ mortale. pmo sic. q ex multis venialib9 integret vnū mortale. sic q diuersi reatus z plures multoꝝ venialiū. eqpolleāt vni reatui vnius mortalis. z an diuerse inordinatōes pluriū venialiū eqpolleāt vni inordinatōi z auersioni vni9 pcti mortalis. sic q quasi eff.ci enter multa venialia pstituant z integrent vnū mortale. pclo huic mēbro rñdēs. falsum est q ex multis venialibus integret vnū mortale Cōsequēter cū dt

¶ Nō em̄ oia pctā venialia de mūdo pnt habere tātū de reatu qtum vnū pctm̄ mortale. qd pz ex pte duratōis qr pctm̄ mortale hz reatū pene eterne. pctatū aūt veniale reatū pene tpalis. vt dictū est.

Ar. ij.

¶ Probat pclonē tali assūptio. oia pctā venialia de mūdo nō pnt habere tātū de reatu qtū vnū pctm̄ mortale g pclo vera. Tenet pña de se. qr nihil aliud ē ex multis venialib9 integrari mortale q3 habere tātuz de reatu. Añs pbat triplici medio, vt patebit Primo g pbat añs ex pte duratōis pene. cui9 reatū iducat mortale sic. pctm̄ hz reatū pene eterne. scz mortale. pctm̄ aūt veniale reatuz pene tpal. g añs vez. Tenet pña. qr tpale ad eternū nō est pgabile Añs p p.g. patuit. q. lxxxvij. ar. iij. Scda ps patuit ar. ij. hui9 qstionis circa pncipiū. z nota q D. loquit hic de reatu in cōi. postea de pena dāni z sensus specialiter Dande ibi

¶ Patz etiā ex pte pene dāni. quia pctm̄ mortale meret caretiā visionis diuine cui nulla alia pena cōparari pt. vt Chrysostomus dt.

¶ Alio medio pbat añs. scz ex pte pene dāni. videlz q nō habeāt pportionabilē reatū ad penā dāni. qr pctm̄ mortale meret carentiā visionis diuine. cui nulla alia pena pparari pt. vt Chrysostom9 dt. veniale aūt (suppie) nō meret illā penā. g añs verū Illud nūc assūptū patuit. q. lxxxvij. qr q peccat pra pncipiū ordinis dz ab eo ppetuo excludi. sic aūt facit peccās mortalr. nō aūt peccans venialr. qr dānū ei9 est ipedire vel tollere feruorē charitatis. vel retardare in via Nota aūt sanū intellectū chrysostomi. q nulla pena possit ppari puatōi visiōis diuine eēntie. de h d. san. in de malo. ma. v. q. p. tertio loco sic arguit. Aug9 dt in Enchin. q mitissima ē pena eoꝝ q p solo originali puniūt s3 Chryso. dt sup Math. q caretia visionis diuine est maxima penarum z intolerabilior q3 gehēna. g carētia visionis diuine nō ē pueniēs pena originalis pcti. Ecce argumētū. sequtur rnsio. Ad tertiū inqt dōm. q grauitas alicui9 pene pt attendi duplr. Uno mō ex parte ipius boni qd puat p malū pene. z sic carentia visionis diuine z fruitōis dei est grauissima penarum Alio mō p pparatione ad cū qui punit. z sic tanto grauior est pena qto id qd subtrahit est magis ppriū z pnaturale ei cui subtrahit. Sicut magis diceretur9 puniri hoiem si auferret ei patrimoniū suū q3 si ipediret ne queniret ad regnū qd ei nō debet. Et p hūc modū dr esse mitissima oim penaꝝ sola carentia diuine visionis. inqtū visio diuine eētie est qddā bonum oino supnaturale. Hec ille. Ex qb9 pz intellect9 dicti btī Chrysostomi z quo aliud dictū b. Aug. sibi nō aduersatur Tūc ibi

An pua9 visionis diuie sit maxia penarum

¶ Patz etiā ex pte pene sensus qtuz ad vermē cōsciētie. licz forte qtum ad penā ignis nō sint improportionabiles pene

¶ Tertio, pbat añs de reatu pene sensus. qr q ad remorsum pscie multo maior z iproportionabilis pena est in mortali q3 in oib9 venialib9. Doc. m̄ notat circa hoc q quo ad penā ignis non sunt iproportionabiles pene. z h fuit declaratū. q. lxxxvij. ar. v. ad p9. qr afflictōes ille causant ab actiuo eiusdē rōnis z silr in patiēte eiusdē rōnis. Vñ dictū fuit q possent multiplicari tot venialia q punirent eqlt pena sensus q ad acerbitatē doloris causata ab igne cū vno mortali Nota circa h ex d. sa. q pena sensus iplicat duas penas gnales. scz remorsum pscie de culpa z pctō. nō qdē vt est dei offensa. s3 p accñs vt nociua. vt habet in d. san. in qrto. dis. l. q. ij. ar. p. qsti. ij. z cū h est afflictio ignis. sic sup pbabilr dictū fuit de pena dāni. q dicat subtractōem boni eterni. z tristiciā inde puenientē Nota qq. q Doc. hic expsse solū arguit de incōparabilitate reatuū venialis z mortalis. sed qr vt patuit supra. q. lxxij. ar. v. diuersitas illoꝝ reatuū psēqt p se diuersitatē inordinationū. ideo pbato q reat9 sint inequales. Probat a posteriori. q z inordinatōes sunt incōpabiles. Vñ d. san. in de malo expsse pbat de incōpabilitate inordinationū. qr qntitas pcti mortalis est p auersionē a fine vltimo. qntitas aūt pcti venialis est fm aliquā inordinatōem circa ea. q sunt ad finē. In. ij°. sen. etiā dt q reat9 z macula pcti mortalis in infinitū distat ab ea q est in veniali. cū pctm̄ mortale puet infinitū bonū. qd est increati bonū. p pctm̄ aūt veniale tollit aliqd creatū vt feruor charitatis. distātia aūt puationū mēsurat ex his q puant. Hec ille. Et nota illud vltimū vbū. qr pcordat cū dictis supra. q. lxxxvij. ar. iij. q auersio est infinita ex pte eius a quo quis auertitur

¶ Si scdo intelligat multa pctā venialia faciunt vnū mortale dispositiue. sic verū est sicut supra ostēsum est. fm duos modos dispōnis quo pctm̄ veniale disponit ad mortale. Ar. iij.

¶ Hic vltimo ridet iuxta scdm mebꝝ tertij intellectus qsiti z est qrt9 intellect9 in ordine. an multa pctā venialia fiūt mortale (.i. disponāt ad mortale) Cōclo iuxta hūc intellectū q sic. et pbat ex dictis ar. iij. qr multa venialia disponūt pmo directe (p cū pñam mediāte habitu generato) ad mortale ex pte agētis Et z° ad mortale ex gñe indirecte remouendo phibēs. scz reuerentiā ordinis. g pclo ba. pña nota. z añs patuit ar. iij.

Argumētū in contrariū

Indigē expōne. qr q differūt in infinitū nō trāsmutāt adinuicē. pmo dr q hz veritatē in naturalib9. Scdo dr q in moralib9 Uerū. dūmō maneāt in infinita distātia vel dñā. z ita venialia manētia venialia nūq3 pnt fieri mortale. vel eqpollere mortali. z hoc voluit tertia pclo. Dico aūt circa hoc q esto in infinitū distāntia. nō trāsmutent in seinuicē vt sic. tn̄ in pctis pnngit vt id qd ex genere distat ab alio in infinitū. psequat infinitatē ex pte agētis. z sic veniale ex genere pt fieri mortale ex pte agētis. Ad minorē. pctm̄ veniale z mortale dñt in infinitū. vez ex pte inordinatōnis z auersionis z g veniale vt hz inordinatōem z reatū venialis. vt sic nūq3 fit mortale. hoc est dicere. q venialitas nūq3 fit mortalitas. m̄ pnngit vt act9 q eē. de veniali fiat mortale. z sic pt veniale ex gñe esse mortale. nec sic

distat in infinitū. cū veniale etiā habeat infinitatē. Vñ pbat directe tertiā ɔclonē. ⁊ etiā pmā. ꝙ idē nūero mortale nō possit esse mortale ⁊ veniale. cum q̄ stat scōa ɔclō. ꝙ id qđ ex gñe esset veniale fiat mortale ad sensum dictum circa ɔclusionem scđam

¶ Ad primū ḡ dōm. ꝙ Aug⁹. loq̇ᷓ de illo sensu ꝙ multa pctā venialia dispositiue causant mortale

¶ Ad maiorē et auctoritatē bē. Aug. pctā venialia si negligāᷓ occidūt ⁊c. si intelligiᷓ ꝑ sciā ꝙ ipa inducāt destructione amissioē vite spūalis. q̄ est ꝑ grām ⁊ charitatē. negaᷓ. Si autē intelligiᷓ indirecte. ⁊ hoc nō effectiue. sꝫ dispositiue. inclinatiue ad mortale. ɔcediᷓ. Et ita intelligit b. Aug⁹. q2 disponūt ad mortale. qđ occidit. ḡ ⁊c. si intelligiᷓ integraliᷓ vel formaliᷓ. negaᷓ. Si aūt causaliᷓ dispositiue. ɔcediᷓ. Et est hec rō ꝓ qrta ɔclōne. vide ar. iij. q2 talis dispositio nō necessitat

¶ Ad scōm dōm. ꝙ ille idē mot⁹ sensualitatis q̄ pcessit ɔsensum rōnis nūq̄ fiet pctm̄ mortale. sꝫ ipe actus rōnis ɔsentietis.

Ad pmā ptē assumpti dico. ꝙ mot⁹ sensualitatis añ ɔsensum rōnis est veniale pctm̄. verū ꝑ accñs q̄ñ est de re illicita q̄ est ɔtra charitatē. veniale dico ꝑ accñs ꝓpter imꝑfectōem agētis. cui⁹ nō est peccare mortaliᷓ. Ad scđam ptē assumpti. post ɔsensum scđo est pctm̄ mortale si intelligiᷓ ꝙ mot⁹ ipe sensualitatis sol⁹ fiat mortale. negaᷓ. vel si intelligiᷓ scđo. ꝙ talis mot⁹ sit pncipale i pctō mortali. negaᷓ etiā. Si aūt intelligiᷓ tertio. ꝙ aliq̄liter ptineat ad mortale. sicut materiale ⁊ min⁹ pncipale. pncipali⁹ aūt illi⁹ mortalis sit ɔsensus rōnis sup̄ueniēs. ɔceditᷓ. sꝫ mot⁹ sensualitatis solitarie accept⁹. ⁊ accept⁹ cū ɔsensu rōnis nō sunt vn⁹ mot⁹ nūero. imo mot⁹ sensualitatis sine deliberatōe ⁊ ɔsensu. ⁊ cū deliberatōe ⁊ ɔsensu differt a se gñe in esse moris. q̄re negaᷓ ɔña. ꝙ idē mot⁹ nūero ꝑ sertim in eē mortali. Nota aūt circa scđonem hāc D. q2 cū D. dī ꝙ mot⁹ sensualitatis q̄ pcessit ɔsensum rationis nūq̄ fiat mortale. dato sꝫ ꝙ idē mot⁹ in nūero in eē nature duret añ ⁊ post ɔsensum sicut fieri pt. intelligēd⁹ est q2 nō ē pncipale in mortali. sꝫ ɔsensus vel act⁹ rōnis ɔsentientis. Verūtamē nō dꝫ intelligi ꝙ nullo mō ad mortale tale ptineat. vt pꝫ ex d. san. supra. q. lxxiij. ar. viij. ad iij^m. vbi dꝫ. sꝫ ꝙ añ ɔsensum sit veniale pctm̄. hoc ꝑ accñs est. scꝫ ꝓpter imꝑfectōem act⁹. q̄ q̄dē imꝑfectio tolliᷓ ꝑ ɔsensum deliberatū sup̄ueniētē. Vñ ex h̄ adduciᷓ in suā naturā vt sit pctm̄ mortale. Hec ille. Et supra. q. lxxvi. ar. v. ad 3^m. in pctō trāsgressionis pctm̄ nō ɔsistit in solo actu volūtatis. sꝫ etiā in actu volito q̄ est ipat⁹ a volūtate. Et nota vltima vba. q̄re si nō debeat eē sicut nō ē ɔtradictio. opꝫ sic intelligere. Vide vbi tā ar. iiij.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ morbus corꝑalis nō est act⁹. sed dispō q̄dā ꝑmanēs. vñ eadē manēs pt mutari. sed pctm̄ veniale est actus trāsiēs q̄ resumi nō pt. et ɔ̄trum ad hoc nō est simile

¶ Ad maiorē. est sitᷓ de veniali ⁊ mortali ex vna pte et morbo curabili ⁊ incurabili ex alia pte. vt hꝫ D. in de malo. In hoc ꝙ sicut languor ⁊ morbus incurabilis ē deordinatio nature. ita pctm̄ est deordinatio act⁹. Et scđo in hoc ꝙ mortale est incurabile ad sensum dictū ar. pmo et veniale curabile. Sꝫ differūt in h̄. q2 egritudo vel morbus est dispō q̄dā ꝑmanēs. pctm̄ aūt veniale ē act⁹ trāsiēs. Vel si maneat ⁊ mutetᷓ sup ipm volūtas statum per dit potē vnitatē. Vñ nō pt idē nūero transferri de venialitate in mortalitate. q̄re ɔcessa maiore. negaᷓ ɔña. Nota aūt ꝙ etiā si act⁹ pctī venialis ɔtinuaret in eē nature. nō tm̄ pt fieri vt ipe solus q̄ erat venialis. idēq̄ nūero in esse moris fiat mortale. q2 opꝫ ꝙ volūtas circa ipm mutetᷓ. pt tm̄ fieri vt act⁹ venialis ex specie sit mortale ex fine. sꝫ ibi nō ē idē act⁹ q̄ pus fuit venialᷓ ⁊ iā sit mortalis.

¶ Ad qrtū dōm. ꝙ dispō q̄ fit habit⁹ est sicut imꝑfectū in eadē specie. sicut ipfecta sciā dum ꝑficiᷓ fit habit⁹. sꝫ veniale pctm̄ est dispō alterius gñis. sicut accñs ad formā subale in eē̄tu nūq̄ mutaᷓ.

¶ Ad maiorē patuit sup̄ 1a. q. lxxiij. ar. iij. ad tertiū. q2 vlter est falsa. nā nec habit⁹ ⁊ dispō sp sunt in eodem vt patuit vbi so. multo ḡ min⁹ sunt idē. vel vnū fit aliud. hꝫ in maiori veritatē. q̄n habit⁹ ⁊ dispō differūt sicut ꝑfectū ⁊ imꝑfectū in eadē specie. tūc dispō fit habit⁹ sicut sciā imꝑfecta fit ꝑfecta. Ad minorē dico. ꝙ veniale est dispō alteri⁹ gñis. capiēdo veniale formaliᷓ. q̄ꝫ fit mortale. Vñ opꝫ ꝙ ꝑ aliū actū sup̄uenientē in aliud gen⁹ trāsferaᷓ. et ꝑ ɔñs fiat aliud numero ⁊ specie. si de veniali debeat fieri mortale. sicut ⁊ accñs ē dispō ad subam. ⁊ tñ nūq̄ fit substantia. ita veniale idē nūero nūq̄ fit mortale. sꝫ oꝫ ꝙ mutetur saltē ꝑ accessum alteri⁹ act⁹ volūtatis ⁊c. Nota circa hāc scđonē. q̄dā supra dicta. q. xlix. ar. ij. ad. iij^m. ꝙ sciā ex natura sua est habit⁹ ⁊ nō dispō. sꝫ tñ accñs rōne modi inexistendi subiecto dī dispō. i. hñs modū dispōnis. ⁊ talis dispō s̄m modū fit habit⁹. imo est habit⁹. sꝫ tñ dū imꝑfecte adest. dī dispō. ⁊ cū ꝑfecte affuerit dī habitus.

¶ Utrū circūstātia aggrauās possit de veniali peccato facere mortale

AD qntū sic pceditᷓ. Videtᷓ ꝙ circūstantia possit de veniali pctō facere mortale. Dicit eñ Aug⁹. in sermōe de purgatorio. ꝙ si diu teneatᷓ iracūdia. ⁊ ebrietas si assidua sit. trahūt in numerū pctōꝝ mortaliū. sꝫ ira ⁊ ebrietas nō sunt de suo gñe pctā mortalia. sꝫ venialia. alioq̄n sp eēnt mortalia. ḡ circūstātia facit pctm̄ veniale eē mortale. ¶ Pꝫ magister dī. xxiiij. di. scđi li. sniaꝝ. ꝙ delectatio si sit morosa est pctm̄ mortale. si aūt nō sit morosa est pctm̄ veniale. sꝫ morositas ē q̄dā circūstātia. ergo circūstātia facit de pctō veniali mortale. ¶ Pꝫ pl⁹ differt malū ⁊ bonū q̄ꝫ veniale pctm̄ et mortale quoꝝ vtrūq̄ est in gñe mali. sꝫ circūstantia facit de actu bono malū. sicut pꝫ cū q̄s dat elemosynā ꝓpter inanē gloriā. ḡ multo magis pt facere de pctō veniali mortale. ¶ Sꝫ ɔtra est ꝙ cū circūstātia sit accñs. q̄ntitas ei⁹ nō pt excedere q̄ntitatē ipi⁹ act⁹ quā hꝫ ex suo gñe. sp eñ subiectū pemineᷓ accñti. si igiᷓ act⁹ ex suo gñe sit pctm̄ veniale. nō poterit ꝑ circūstātiā fieri pctm̄ mortale. cū pctm̄ mortale in infinitū q̄dāmō excedat q̄ntitatē venialᷓ. vt ex dictis pꝫ. Ar. iiij

¶ Hic determinaᷓ q̄ddā dubiū incidēs. q2 q̄rtū est de mutatōe venialᷓ in mortale. iō est q̄o an ⁊ circūstātia possit hoc. scꝫ de veniali facere mortale. Nota aūt pᵒ breuiter supra habita q. lxxiij. arti. v. q̄ūo circūstantia pt trahere in aliā spēm duobus modis in spēm q̄ se hꝫ ad pctm̄ pintellectū. vt spēs ad gen⁹. Tertio mō se hꝫ vt species disparata. vt patuit ibidē. Nota scđo. ꝙ D. in de

malo ponit vnū modū q̄ circūstātia ↄstituit ⁊ facit de veniali (scȝ p accñs) mortale ↄpletū. Et dr a d.sa. alibi circūstātia gn̄s. q; scȝ dat pctō pfectū eē pcti. scȝ mortal. et facit ipm ↄplete volūtariū. de q dr in de malo ma. vij. ar. iiij. sed ↄtingit qn̄q; vt aliq̄d est veniale pctm̄ non ex suo gn̄e. scȝ ex pte obiecti. sȝ magis ꝓpter ipfectōem act⁹. q; nō ꝑtingit vsq; ad deliberatū ↄsensuȝ rōis. q ↄplet rōez moralis act⁹. ⁊ tūc talis circūstātia q̄ ē ↄpletiua moral actus facit de veniali pctō mortale pctm̄. puta deliberat⁹ ↄsensus supueniēs. hec ille. Ex q̄ pȝ q dat circūstātia. q̄ trahit in aliā spēm deformitatis. imo in aliā gn̄ice distinctā ab ea quā pus habuit inordinatōe. ⁊ tm̄ nō facit ꝑtīcipare aliud obiectū alicui⁹ alteri⁹ act⁹. Vn̄ sub circūstantia trahēte in aliā spēm intelligit circūstātia trahēs in aliam spēm. ⁊ cū h̄ deformitatē alteri⁹ pcti. ⁊ circūstātia trahēs in aliā deformitatē vel magis faciēs actū habere inordinatōem sibi ↄpetētē ex ꝓpria specie. quā tm̄ nō hȝ ꝓpter impfectōem act⁹. ꝓpter quā ipfectōem hȝ inordinatōez venialis p accñs. vt scȝ est ponē cui⁹ nō est peccare mortal. Exēplū pmi. sicut ṽbū iocosum relatuȝ in luxuriā pticipat ex illa relatōe ⁊ circūstātia ⁊ spēm luxurie ⁊ deformitatē. vt pȝ ex supra dictis. Exēplū scdi. vt subit⁹ mot⁹ luxurie p ↄsensum supueniētē accipit deformitatē mortaleȝ et nō ordinat in aliud pctm̄. ⁊ ita ille ↄsensus deliberat⁹ dat aliā deformitatē quā pushabuit ⁊ nō aliā spēȝ actus. q; an̄ ⁊ nūc hȝ idē obiectū. sȝ nō eādē inordinatōez. Nota tertio. q vt sup dictū fuit. q. lxxij. ar. x. aliq̄ circūstātia pt trahere in aliā spēm. ⁊ tm̄ nō aggrauare in ifinitū. sicut de diuersis spēbȝ gule. q; aūt veniale ⁊ mortale ē infinita distantia reatuū ⁊ inordinationū. vt patuit arti. iij. io seq̄r q circūstātia que facit de veniali mortale. faciat vt illud qd nō erat ↄtra deū ⁊ vltimū finē ⁊ pceptū spēale. vel ex gn̄e. vel ꝓpter ipfectōem act⁹. fiat ↄtra vltimū finē. q̄re pȝ q talis circūstātia dr aggrauare in infinitū. q̄ facit de veniali mortale. ⁊ nō solū trahere in aliaȝ spēm. Vn̄ ⁊ circa d. san. in cor. hoc suppleri dȝ. q circūstātia q̄ trahit in aliā spēm aggrauādo in infinitū. faciat de veniali mortale. et hec videt notasse d. san. de malo. ma. ij. q. viij. in cor. vbi ponit talē ↄclōnē. q circūstātia q̄ sic aggrauat vt nouam speciē ↄstituat pt ↄstituere spēm pcti mortalis. ⁊ ita aggrauat in infinitū. puta si aliq̄s loq̄r ṽbū iocosum vt ꝓuocet ad libidinē vel ad odiū. si aūt aggrauet q nō ↄstituat nouā spēm pcti. nō pt aggrauare in infinitū faciēdo de veniali mortale. hec ille. vbi pȝ. q sp cū ↄstitutōe noue spēi meminit aggrauatōis i ifinitū. q̄re absolutū veꝝ est q circūstātia nulla ↄstituit de veniali mortale. nisi trahat in aliaȝ spēm. sȝ nō ē absolute veꝝ q trahēs in aliā spēm faciat de veniali mortale. nisi addat aggrauatio i ifinitū. nā posset q̄s vnuȝ veniale ordinare in aliud veniale gn̄e distinctū ⁊ specie. nec tm̄ fieret mortale. q̄re opȝ q trahat in spēm q̄ sit ↄ charitatē. ⁊ ipm in se nō fuerit ↄ charitatē vt pȝ de spēbȝ gule. vbi ē diuersa spēs p̄ circūstātias. nec tm̄ vna distat ab alia in infinitū. q; oēs ex gn̄e sūt venialia q̄re pȝ. q opȝ nouā spēm p circūstātiā ↄstitutā speālr eē ↄtra pceptū dei. ⁊ speale. sicut adulteriū ē ↄtra speale pceptū. Vn̄ addit ad fornicatōem simplicē aggrauatōez in infinitū. nisi q̄s vellet D. itelligere de alia specie deformitatis. ⁊ nō de alia specie act⁹. q; tūc trahēs in aliā spēm scȝ deformitatis aggrauaret in infinitū. vel magis in aliud genus deformitatis. q; venialis deformitas ⁊ mortalis distinguūtur generice. Et qd supra dictū ē. q. lxxij. ar. x. ad. iij. q circūstātia nū q̄ trahat actū in aliā speciē nisi qn̄ est aliud motiuū intelligit de alia specie actus. vt pȝ intuenti. sed tm̄ absq; alietate motiui pt aduenire alia spēs inordinatōis. qn̄ pus fuit veniale solū p accñs ꝓpter impfectōem act⁹ ⁊c. Et preterea posset dici iuxta tāgenda ar. sequēti. circa finē cor. q deliberat⁹ ↄsensus esto nō trahat in aliā spēm nature. tm̄ in aliā spēm moris. q; obiectū absolute dat spēm nature. sed vt deliberatū dat perfectā speciem moris.

¶ Rn̄deo dd̄m. q sicut supra dictū est. cū de circūstātijs ageret. circūstātia inq̄tū hmōi est accidens moralis actus. q. vij. ar. ij. q. xviij. ar. x.

Hoc absoluit q̄stiȝ vnica ↄclōne in fine. quā ꝓbat p corp⁹ articuli. ⁊ est talis. Circūstātia nō pt de veniali pctō facere mortale manēs circūstātia. sed solum tūc qn̄ transfert in aliā spēm. ⁊ fit quodāmō driña moralis actus specifica. Probat ↄclo sic. impossibile est q circūstātia de pctō veniali faciat mortale. nisi afferat deformitatem alterius generis. sed circūstātia manēs circūstantia nō affert deformitatē alterius generis. sed solū vt transfert in aliam spēm. igit ↄclo vera. Huius rōnis D. primo ꝓbat minorē. sed formaliter non ponit. Scdo ponit maiorē ibi. Impossibile est ⁊c. Tertio infert ipam ↄclusionē ibi Vn̄ manifestū est ⁊c. Circa minorē pmo assumit ex supra dictis ꝓ pma ei⁹ parte. Scdo ꝓbat scdam eius ptē. ibi. Cōtingit tm̄. Prima g̊ ps minoris relinq̄t nota. ex dict̄ supra. q. xviij. ar. x. et. q. lxxij. Et cū sub breuibȝ ꝓbat. q; circūstātia vt sic est accñs. sȝ accidēs nō variat spēm. sȝ pexistētē spēm determinat. Et pȝ illa ps etiam p argumentū in ↄtrariū Deinde ibi

¶ Cōtingit tm̄ circūstātiā accipi vt driñam specificā act⁹ moralis. ⁊ tūc amittit rōem circūstātie ⁊ cōstituit spēm moralis act⁹. hoc aūt ↄtingit in pctis qn̄ circūstātia addit deformitatez alteri⁹ gn̄is. sicut cū aliq̄s accedit ad nō suā. est act⁹ deformis deformitate opposita castitati. sȝ si accedat ad nō suā q̄ ē alteri⁹ vxor addit deformitas opposita iusticie. ↄtra quā est q aliq̄s vsurpet rē alienā. ⁊ fm̄ h̄ hmōi circūstātia ↄstituit nouā spēm pcti q̄ dr adulteriū.

¶ Probat scdam ptez minoris sup dicte. ⁊ declarat suppositū illi⁹ ptis. q; supponit q possit trāsferre in aliaȝ spēȝ. ⁊ tm̄ solū pticulariter refert sup habita. s. qn̄ circūstātia ↄstituit spēm pcti. hñtē se ad pcedens pctm̄ sicut spēs ad gen⁹. sic ē de adulterio respectu luxurie ⁊ fornicatōis Et pȝ lſa ex supra dictis. tm̄ ⁊ alijs modis circūstātia pt trāsferre in aliā spēm. scȝ disparatā. ⁊ preterea faciēdo veniale p accñs mortale ↄplete. ⁊ hec D. relinq̄t nota ex dict̄

¶ Impossibile est aūt q circūstātia de pctō veniali faciat mortale nisi afferat deformitatē alteri⁹ gn̄is Dictū est eñi q pctm̄ veniale hȝ deformitatē per hoc q iportat deordinatōez circa ea q̄ sunt ad finē. pctm̄ aūt mortale hȝ deformitatē p hoc q importat deordinatōem respectu vltimi finis. Ar. ij.

¶ Inducit maiorē pncipalis rōis sic. q; pctm̄ veniale hȝ deformitatē p hoc q iportat deordinatiōez circa ea q̄ sunt ad finē. pctm̄ aūt mortale hȝ deformitatē p hoc q iportat deordinatōez respectu vltimi finis. g̊ seq̄r maior. Tenet ↄña. q; deformitates ille sunt alteri⁹ gn̄is. ideo si q̄d de vna deordinatōe debet trahere in aliam. ⁊ de ve

niali in mortale. oportet q afferat deformitatē alteri⁹ gñis. ita q vel sit obiectū mortale vl' sit volūtas ɔstituēs finē in veniali. vl' sit deliberat⁹ ɔsensus ɔplens mortale. veniale em̄ placēs vt finis est aliud obiectum q̄ si non placeat vt finis. Tunc ibi.

¶ Vñ manifestū est q circūstantia nō p̄t de veniali peccō facere mortale manēs circūstantia sȝ solū tūc qñ transfert in aliā speciē ꝛ fit quodāmodo differentia specifica moralis actus.

¶ Infert ɔclonē ipam q circūstātia ꝛc̄. Et itellige. ꝛ fit q̄dāmodo dr̄ia specifica. vl' ex pte obiecti. vl' q: dat spēȝ ɔpletā vt ē circūstantia gñis. s. deliberat⁹ ɔsensus. ꝛ dr̄ q̄dāmō dr̄ia. q: nec obiectū nec circūstātia ē dr̄ia. sȝ ab ea sumit̄ dr̄ia. q: specificat ꝛ ponit̄ i definitōe saltē additaȝ mētali. vt alias patuit ꝛc̄. ¶ Nota āt. q hec rō corpis pcedit ɔsertis de veniali ex gñe. q: tale dr̄ deordinatōes circa id qđ ē ad finē. ꝛ trahit̄ p circūstantiā (ɔsertiȝ finis) in mortale. vl' corpo q ipi veniali aduenit circūstātia. ita q met habeat̄ vt finis.

¶ Circa argu⁹ in ɔ̄riū qđ ē p p⁹ pte ɔclonis ꝛ pcedit de veniali ex gñe. ¶ Nota q: cū circūstantia vt sic sit accñs nō p̄t mutare spēm. si g̊ ex specie ē veniale circūstātia nō faciet maiorē iordiatōeȝ. mortale āt. aut distinguit̄ specie act⁹ a veniali. aut hȝ iordiatōeȝ in ifinitū excedenteȝ iordiatōeȝ venial'. g̊ oȝ q illa iordiatio aliūde pueniat q̄ ex circūstātia vt sic. ꝛ p ɔ̄ns ex obiecto alio vl' ex circūstātia vt iduit ɔditōeȝ obiecti vl' finis. Et stat fundamētuȝ hui⁹ arti. i h̄. q circūstātia venial' vt sic nō trahit ipȝ extra gen⁹ venial'. ꝛ p ɔ̄ns nō facit veniale mortale. sȝ iuxta sup dicta p̄t addere spēa'ē deformitatē in eodē gñe. vñ ꝛ vnū veniale alio g̊ui⁹ ēē p̄t pl'es hñs corruptiōes circūstātiaꝝ. etiā i eadē specie act⁹. ꝛ i eodē gñe venial' vt sic. sic de pctis mortalib⁹ s̄ dictū ē. sȝ tñ nō trahit̄ p venialitatē extra gen⁹ suū venial'. vñ oȝ q accedat aliq̄d qđ trahat in gen⁹ mortale qđ nō ē circūstātia. sȝ ꝛ ipā speale repugnātiā addere possit. nō tñ extra gen⁹ venialis. vñ oȝ ponderare vim huius dicti extra genus venialis ꝛc̄.

¶ Ad p̄mū g̊ dōm. q diuturnitas nō est circūstātia trahēs in aliā spēm sil'r nec freq̄ntia. vl' assiduitas nisi forte p accñs ex aliq̄ supueniēti. Nō em̄ aliq̄d acq̄rit nouā spēm ex h̄ q m̄ltiplicat̄ vl' prelat̄ nisi forte in actu prelato vel multiplicato supueniat aliq̄d qđ variet spēm. puta inobediētia vel ɔtēpt⁹. vel aliqd h̄mōi. Dicendū est g̊ q cū ira sit mot⁹ animi ad nocendū primo. si sit tale nocumētū in qđ tēdit mot⁹ ire. qđ ex gñe suo sit pctm̄ mortale sicut homicidiū. vl' furtū talis ira ex gñe suo est pctm̄ mortale. sed qđ sit pctm̄ veniale hȝ ex ipfectione act⁹ inq̄ntū est mot⁹ subit⁹ sensualitatis. si vero sit diuturna. redit ad naturā sui gñis p ɔsensum rōnis. Si vero nocumentū in quod tendit mot⁹ ire esset veniale ex gñe suo. puta cū aliquis in hoc irascit̄ ɔtra aliqueȝ q vult ei dicere aliqđ verbū leue ꝛ iocosum qđ modicū ipm ɔtristet. nō erit ira pctm̄ mortale q̄ntūcūq̄ sit diuturna nisi forte p accñs. puta si ex hoc graue scandalū orat̄ vel pp̄ter aliqđ h̄mōi. De ebrietate vero dicendū est. q s̄m suā rōnem habet q sit peccatū mortale. q em̄ hō absq̄ necessitate reddat se impotentē ad vtendū rōne p quā homo in deuȝ ordinatur. ꝛ multa peccata occurrētia vitet. ex sola voluptate vini expresse contrariat̄ virtuti. sed q sit peccatū veniale contingit propter ignorātiā quandaȝ vel infirmitatē. puta cū hō nescit fortitē vini aut ppriā debilitatē. vñ nō putat se iebriari. tūc ei nō iputat̄ ei ebrietas ad pctm̄. sȝ solū supabūdātia pot⁹. sȝ qñ freq̄nt̄ iebriat̄. nō p̄t p hāc ignorātiā excusari q̄n videatur voluntas eius eligere magis pati ebrietatem q̄ abstinere a vino supfluo. vnde redit peccatū ad suam naturam.

¶ Ad maiorē. dico p⁹ in gñali q si itelligat̄ q ipa mora tpis ꝛ diuturnitas de p se faciat irā mortalē. vl' q̄dcūq̄ pctm̄ veniale mortale. negat̄. q: nec freq̄ntia de p se. nec assiduitas ē circūstātia trahēs i aliā spēm. ꝛ p ɔ̄ns nō facit de veniali mortale nisi forte p accñs inq̄ntū p tpis diuturnitatē supueniret aliq̄d trahēs in aliā speȝ. puta ɔtēptus vl' inobediētia q faceret vt i veniali ɔstitueret̄ finis. Scđo dico de iracūdia in speciali. ꝛ p⁹ q si itelligat̄ de ira q̄ ē nocumenti venial' ex gñe. i. vt accipit̄ p motu q̄ q̄s vult aliquē modice ledere vl' ɔtristare sic p v̄bū leue. nego. q tal' ira p diuturnitatē fiat mortale. q̄ntūcūq̄ em̄ duret nō erit nisi venial'. etiā si ɔsensus deliberat⁹ vl' iterptatiu⁹ accedat q: iuxta s̄ dicta q. 57. ar. ix. ɔsensus etiā deliberat⁹ i veniale nō ē nisi veniale. Dico q dictū aug. itelligit̄ sic itelligit̄ de motu ire q̄ ex gñe ē mortal'. venial' tñ p accñs. i. q: ē de nocumēto graui. sic homicidio. ꝛ tñ ē subit⁹ mot⁹ sensualitatis sine deliberatōe rōis. tūc diuturnitas facit de veniali p accñs mortale ɔpletū nō rōe duratōis tpis de q̄ arguit argumentū. sȝ rōe morose delectatōis vl' cogitatōis. q: qñ rō aduertit talē motū ꝛ nō repellit. tūc iterptatiue ɔsentit. vñ tal' mot⁹ ɔplet̄ ꝛ redit ad naturā sui gñis. q: accedit sibi iordinatio ɔp̄ia gñis. ꝛ sic fit mortale. q̄re p circūstātiā gñis supuenietē q ɔplet spēm iordiatiōis cōstituit̄ in eē mortali ɔpleteȝ nō rōe more tpis. circūstātia āt gñis q̄ ē ɔplet⁹ ɔsensus trahit talē motū q̄dāmō i aliā speȝ. vl' saltē ɔplet gen⁹ pcti mortalis. vñ ex illa auctoritate hȝ q circūstātia nō tpis sȝ q̄ ē ɔsensus (iterptatiu⁹ saltē) faciat de veniali p accñs mortale. ꝛ h̄ ɔcedit̄. sȝ tal' ē circūstātia ɔplēs speȝ. Scđo dico. pncipalr ad maiorē de ebrietate. notādo breuit̄ ex d. san in 2a 2e. q. cl. ar. ij. q duplex ē ebrietas. ꝛ duplr ɔtingit hoiēȝ iebriari. vna ē ebrietas p se loquēdo moralr. qñ scȝ aliq̄s bñ aduertit potū eē imoderatū ꝛ iebriantē. ꝛ tñ mag̊ vult ebrietatē icurrere q̄ a potu abstinere. ꝛ talis pprie dr̄ ebri⁹. q: moralia capiūt spēm nō ab his q̄ p accñs eueniūt sȝ ab eo qđ ē p se itentū. sed alia ē ebrietas p accñs. q: hō nescit potū eē imoderatū ꝛ iebriare potetē. tūc ad h̄ cū dr̄ ebrietas si sit assidua trāsit in naturā pctōꝝ mortaliū. Dico q assiduitas facit ebrietatē eē pctm̄ mortale nō ppt̄ reiteratōeȝ act⁹ q̄ ē circūstantia accidētal'. sȝ rō q: nō p̄t eē q hō assidue iebriet̄ q̄n sciēs ꝛ volēs ebrietatē icurrat. q: multotiēs iebriādo experit̄ fortitudinē vini ꝛ suā habilitatē ad ebrietatē. ꝛ g̊ q: assiduitas tollit ignorātiā excusāteȝ facit ebrietatē eē p se ꝛ q̄dāmō redire ad naturā sui gñis (sicut dictū ē de ira diuturna) ideo facit ebrietatē mortalem que si fieret ex ignorantia fortitudinis vini ꝛ propter infirmitatis nō esset pctm̄ Ad minorē dico q̄ ad p̄mā ptē de ira. q ira in cōi nō hȝ positiue q sit veniale vl' mortale sȝ abstrahit ab vtroq̄. pe

De ebrietate quā ē mortale

eñ ira eẽ iordiata ex pte obiecti vł ex pte irascẽtis. pmo° pt eẽ mortale z veniale. z scdo° etiã nõ ẽ mortał ex gñe. vis de de his 2°2ᵉ.q.clviij.ar.iij. Ad scdam pte de ebrietate dico q̃ D. in de malo ma.q̃.q.viij.ad 3ᵐ. et mate.vij.ar. iiij.ad pᵐ. videł sensisse q̃ ebrietas nõ ẽ mortale ex gñe sʒ solũ p accñs. puta si aliqs ex psuetudine i tantã pplacentiã ebrietatis pduceret. q̃ etiã diuino pcepto ptẽpto iebriari pponeret. qz lʒ cõtrũ ẽ de se rõem a deo auertat in actu. sʒ qz hõ nõ teneł rõnem suã sp in deũ puertere actu. ppł hoc ebrietas nõ sp ẽ petm̃ mortale. sʒ qñ hõ assidue inebriał. videł q̃ nõ curet q̃ rõ sua puertał ad deũ. z in tali statu ebrietas ẽ petm̃ mortale. h voluit D. vbi sup. Ex qbꝫ pʒ q̃ ebrietas solũ p accñs ẽ mortale rõe ptẽpt⁹ vł pstitutionis finis in ebrietate. sʒ i 2°2ᵉ vbi sup ar.ij.ponit. q̃ ebrietas p se ẽ petm̃ mortale. ebrietas videlʒ p se de q̃ dictũ ẽ. qñ aliqs nõ excusał p ignorãtiã q̃ reddit iuolũtariũ z facit actũ ipfectũ rõne gñis moral. z rõ sua ibidẽ ẽ. qz q̃ hõ volẽs z sciẽs pũat se vsu rõis q̃ fᵐ virtutẽ opał z petã declinat peccat mortalr periculo peti se pmittẽs. z ḡ negał minor. q̃ ebrietas p se sit veniale ex gñe sʒ qñqꝫ ẽ veniale. imo nullũ petm̃ p accñs. qz nõ hʒ eẽ gñis peti .s. volũtariũ. Ad pbatõem negał. q̃ sp eẽnt mortalia. Dico eñ q̃ mortale ex gñe. i. spẽcie pt eẽ veniale p accñs ppł ipfectõeꝫ act⁹ z ppł ignorãtiã. Et 2° de ira dico. q̃ nõ est mortał ex gñe. vt patuit. ḡ non oʒ q̃ sp sit mortale vel sp veniale qz abstrahit ab vtroqꝫ Et 3° dico q̃ mortale ex gñe sp ẽ mortale ex gñe. pt tñ eẽ veniale p accñs. vt patuit. q̃re negał pñia. qz ex dictis patet circa maiorẽ. q̃ circũstãtia vt sic nõ facit veniale eẽ mortale sʒ vt pplet gen⁹ peti zc. ¶ Nota ãt dubiũ i so loe. qñ scʒ aliqs iebriał ex ignorãtia tũc ebrietas sibi nõ ipuraf sʒ solũ sup abũdãtia pot⁹. q̃ videlʒ abũdãtia ptinet ad vitiũ gule. qz pl⁹ sumit de potu q̃ nẽcẽ ẽ. qd ẽ gule. q̃ nõ ẽ ex gñe mortale. sʒ pl⁹ sumere i potu sciẽter vsqꝫ ad ebrietatẽ h est petm̃ mortale. vñ Augus. in x. pfes. Ebrietas longe est a me. misereberis ne appropinquet mihi. crapula ãt nõnũq̃ surrepsit seruo tuo. Hec ille.

Ad 2ᵐ dõʒ. q̃ delecta° morosa nõ dr̃ eẽ petm̃ mortale nisi i his q̃ ex suo gñe sũt petã mortalia In qbꝫ si delectatio nõ morosa sit petm̃ veniale ẽ ex ipfectõe actus. sic z de ira dictũ ẽ. dr̃ eñ ira diuturna z delectatio morosa ppter approbatõneꝫ rõnis deliberãtis. ar.ij.

¶ Ad maiorẽ dico ad pmã ptẽ. q̃ dictũ mgr̃i itelligił q̃ si sit delectatio morosa i eo qd ẽ mortale ex gñe ẽ petm̃ mortale. z sic fuit sup dictũ q.lxxiiij.ar.viij. q̃ psensus in delectatõeꝫ de re pgnita q̃ scʒ ẽ fm se mortale sit mortale petm̃. nõ ãt itelligił de morosa delectatõe de re q̃ ẽ ex gñe veniale. Ad scdaꝫ ptẽ maioris dico. q̃ si nõ sit morosa. qa videlʒ rõ nõ itẽpratiue psentit sʒ statĩ abiicit delectatiõnẽ q̃ etiã ex gñe ẽ mortał tũc ẽ veniale p accñs ppł defectũ psensus q̃ deest. dictũ fuit eñ sup. q̃ io morositas .s. rõis sup actu de se mortali facit mortale pplętiue. qz hʒ ãnexũ itẽpratiuũ psensuꝫ. vt pʒ iã ar.vi. Ad miorẽ dico. q̃ morositas de q̃ loqł mgr̃ q̃ faciat de veniali p accñs mortale nõ ẽ circũstãtia aggrauał. sʒ trahẽs in deformitatẽ alteri⁹ spẽi. qz vt pʒ vbi iã ad 3ᵐ. delectatio dr̃ morosa nõ ex mora tpis q̃ ẽ circũstãtia nõ mutãs spẽꝫ sʒ ex imoratõe rõis ex q̃ arguił psensus z approbatio rõis q̃ approbatio facit accedere deformitatẽ mortał. Ultra. ḡ zc. Si itelligił de circũstãtia vt sic. negał. sed pcedił de circũstãtia q̃ trahit in aliud genus deformitatis. Doc. pmo glosat maiorẽ. deinde ad minorem. ibi dicitur enim zc.

¶ Ad tertiũ dõʒ. q̃ circũstãtia nõ facit de bono actu malũ nisi pstituẽs spẽm peti. vt sup etiã hitũ est. q.xvij. ar.j.

¶ Maior pꝫ. qz gñe q̃si nature pl⁹ dñt malũ z bonũ q̃ veniale z mortale. qz vnũ in gñe boni aliũ in gñe mali. ar.ij. Ad minorẽ dico. q̃ si itelligił q̃ circũstãtia manẽs circũstãtia faciat de actu bono malũ. negał. cõtrariũ vero sit iuxta dicta q.lxxiiij.ar.vij. q̃ circũstantia vt sic faciat malum magis malũ in eadẽ spẽcie act⁹. sʒ vt dictũ ẽ nũq̃ de bono malũ nisi trahał i pditõeꝫ obiecti saltẽ rõis. z cũ h rõ q̃ dat deformitatẽ mortał nisi trahat i aliũ gen⁹ deformitatis qd nõ facit circũstãtia vt sic. z h patuit sup q.xviij. ar.x. Ad pbatõeꝫ minoris dico q̃ ianis glĩa accipił vt obiectũ itẽtõis cui⁹ malitia trahit actũ i suũ finẽ et diactũ in suã spẽꝫ z deformitatẽ. z ita ianis glĩa est circũstãtia sʒ trahẽs i aliã spẽꝫ z aliũ gen⁹ deformitatis z hʒ rõeꝫ obiecti respectu elemosyne date mediãte actu intẽtõis. vt pʒ ex sup dictis. q̃re negał pñia de circũstãtia vt sic.

¶ Utrũ petm̃ mortale possit fieri veniale.

Ad sextũ sic pcedił. Videł q̃ petm̃ mortale possit fieri veniale. Equalr eñ distat petm̃ veniale a mortali. z ecõuerso. sʒ petm̃ veniale fit mortale. vt dictũ ẽ. ḡ etiã petm̃ mortale pt fieri veniale. ¶ P. petm̃ veniale z mortale ponũł differre fm h q̃ peccãs mortalr diligit creaturã pl⁹ q̃ deũ. peccãs ãt venialr diligit creaturã infra deũ. ptingit ãt q̃ aliqs pmittẽs id qd ẽ ex gñe suo petm̃ mortale. diligat creaturã infra deũ. puta si aliqs nesciens fornicatõeꝫ simplicẽ eẽ petm̃ mortale z pñiã diuino amori fornicef. ita tñ q̃ ꝫ pt diuinũ amorẽ paratus eẽt fornicatõeꝫ pretermittere si sciret fornicãdo se p̃ diuinũ amorẽ agere. ḡ peccabit venialr. z sic petm̃ mortale pt veniale fieri. ¶ P. sicut dictũ ẽ. plus differt bonũ a malo q̃ veniale a mortali. sʒ act⁹ q̃ ẽ de se malus pt fieri bon⁹. sicut homicidiũ pt fieri act⁹ iustitie. vt pʒ i iudice q̃ occidit latronẽ. ḡ multo magis petm̃ mortale pt fieri veniale. ¶ Sʒ p̃ ẽ q̃ eternũ nũq̃ pt fieri tpale. sʒ petm̃ mortale mereł penã eternã. petm̃ ãt veniale tpalem penã. ḡ petm̃ mortale nũq̃ potest fieri veniale. D ar.v. ar.iij. ar.j. in 3° ar.

¶ Hic vltio q̃rit pueršim ad arti.4ᵐ. vt pʒ in titulo.

¶ Rñdeo dõʒ. q̃ veniale z mortale dñt sicut pfectũ z ipfectũ in gñe peti. vt dictũ ẽ Impfectũ ãt per aliquã additõeꝫ pt ad pfectõem venire. vñ z veniale p h q̃ addił ei deformitas ptinẽs ad gen⁹ peccati mortalis. efficił mortale. sicut cũ aliqs dicit verbũ ociosum vt fornicetur. ar.ij. ad pᵐ

¶ Quia aũt ista questio pt duplr itelligi. videlʒ an p additõem possit fieri de mortali veniale. sic dictũ fuit de veniali q̃ fiat mortale p additõeꝫ deformitatis. alteri⁹ gñis vł an p subtractõeꝫ possit de mortali fieri veniale. io D. psider q̃ ad vtrũq̃ itellectũ duabꝫ pclõibꝫ. scdam ponit ibi. Põt tñ zc. Conclo pᵃ rñsi. hec ẽ iuxta pᵐ itellectũ. q̃ p h q̃ addił ei deformitas ptinẽs ad gen⁹ peti mortalis efficiatur mortale. sʒ petm̃ mortale nõ fit veniale p h q̃ addił ei deformitas ptinẽs ad gen⁹ peti venial. D. pᵒ ponit z pbat pmã ptẽ pclõnis. scdo scdaꝫ. ibi. Sʒ id qd ẽ zc. Arguł sic p pᵃ pte Veniale z mortale dñt sic pfectũ z ipfec

in gñe peti. sȝ ipfectū p aliquā additōē pt ad pfectiōne puenire. g̃ scḋa pᵃ ps pclonis. Maior patuit ar. p. ad pᵐ. ⁊ ōr i gñe peti ⁊c. nō φ pctm̄ sit genꝰ venial' ⁊ mortal. q: vt ibidē fuit dictū. ōr analogice de veniali ⁊ mortali. genꝰ āt ōr vniuoce. sȝ capit genꝰ peti p rōe peti in se nō res latiue ad veniale ⁊ mortale q̃si sit eoꝝ genꝰ ⁊c. sumit eñ genꝰ multis modis. aliqñ stricte p gñe pdicamētali vniuoco. sumit etiā aliqñ p aliq coordiatiōe multoꝝ. sic solentꝰ dicere in gñe entiū vl' in gñe itelligibiliū. q̃uis coordiata valde differāt. ⁊ sic pt etiā accipi in pposito. Minor declarat exēplariṫ sic cū pᵃ pte pclonis sic cū ōt aliqs ṽbuȝ ociosuȝ vt fornicet. ibi veniali ex gñe ⁊ pctō ipfecto addit spēs ⁊ deformitas mortal' ⁊ p h̄ fit mortale. Dein cū ōr.

Sȝ id qḋ ē pfectū nō pt fieri ipfectū p additōem. et io pctm̄ mortale nō fit veniale p h̄ φ addit ei aliq deformitas ptinēs ad genꝰ peti venial'. nō eñ diminuit pctm̄ eiꝰ q̃ fornicat vt dicat ṽbū ociosuȝ. sȝ magis aggrauat pp̄ter deformitatē adiunctā.

¶ Ponit ⁊ pbat secūdā ptē pclonis ⁊ assumit maior sic p pᵃ pte. s. veniale ⁊ mortale ⁊c. sȝ id qḋ ē pfectū nō pt fieri ipfectū ex additōe. g̃ pctm̄ mortale nō fit veniale per additōem deformitatis. Minor illa pȝ exēplariṫ. nō eñ diminuit vl' fit ipfectū pctm̄ eiꝰ q̃ fornicat vt dicat ṽbū ociosuȝ. sȝ magis aggrauat pp̄ter deformitatē adiūctā. ⁊ habetur aliud exēpliū p minore illa. ⁊ p minore pcedētis ptis in sōlone pmū de puero ⁊ viro. ¶ Nota circa exēpliū pme minoris. s. de illo q̃ peccat mortaliṫ pp̄t veniale. Est eñ dubiū. an veniale vt pp̄ter ipm̄ fit mortale sit veniale. Ad h̄ dico post d. sanctū de malo ma. ix. ar. q. ad pᵐ. φ nō ē veniale nisi forte remote ex gñe. q: vt pp̄t ipm̄ fit mortale cōstituit in eo finis. vt pȝ ex ar. iiij. q: velle offendere deū pp̄t veniale ē ipȝ veniale pferre dilectōi dei. ⁊ p ɔ̄ns habet vt magis dilectū deo. ⁊ sic ut finis. q̃re p accñs ē mortale. sȝ ex gñe sit veniale. de h̄ D. vbi. s. sic ōr. sȝ q: vitiū capitale ōr ex q̃ alia pctā oriūt siue sint venialia siue mortalia dici pt φ oē pctm̄ qḋ ē capitale respectu aliqꝫ pctōꝫ mortaliuȝ est mortale pctm̄ (si tñ capitale pctm̄ accipiat fm̄ φ vnuȝ pctm̄ orit ex alio q̃ iordinatū in finē illiꝰ) manifestū ē eñ φ qcūqȝ itm̄ afficit aliq pctō vt ad finē illiꝰ ɔ̄seq̄ndū peccare vult mortaliṫ. φ etiā in pᵒ pctō mortaliṫ peccat. sic si aliqs itm̄ afficit ad delectatōem gustꝰ φ pp̄t h̄ velit mortaliṫ peccare. ipa etiā gula erit pctm̄ mortale. ⁊ sic etiā inanis gl'a pctm̄ mortale ē. qñ aliqs pp̄t inanē gl'iam aliqḋ mortale pctm̄ ɔ̄mittit. hec ille. Ex qb' pȝ qḋ dictū ē. ⁊ cū his stat qḋ D. ōr h̄. q: mortale aggrauat ex veniali pp̄t qḋ fit. ⁊ multo magis si fit mortale q̃ȝ veniale. satis āt erat sibi in pposito ondere φ mortale nō minuit ex veniali i qḋ ordinat. sȝ q̃ro augeat ⁊ an veniale maneat veniale non erat necessariū dicere ad ppositū ostendendum.

¶ Pōt tñ id qḋ ē ex gñe mortale eē veniale pp̄ter ipfectiōem actꝰ. q: nō pfecte ptingit ad rōnē actus mortal'. cū nō sit deliberatꝰ. sȝ subitꝰ. vt ex dictis pȝ. ⁊ h̄ fit p subtractōem quādā. scȝ deliberate rōnis

Ar. 4.

¶ Hic ɔ̄ñr pcedit ad scḋaȝ pclonē ɔ̄missiuā iuxta 2ᵐ intellectū q̃si tale. Per subtractiōem pt de mortali fieri veniale. ita φ soluat spēs mortal' ⁊c. ¶ Nota iuxta dicta ar. pce. φ cū de mortali ex gñe fit veniale p accñs. s. pp̄t absentiā deliberatiōis rōnis ⁊ impfectiōem moralē q̃ puenit ex defectu deliberatōis. tūc soluit spēs mortal' nō ad hūc sensuȝ. φ actꝰ priꝰ fuerit mortal' ⁊ iā fiat venial'. sȝ ad sensū dictū ar. iiij. pclone. v. q: illḋ qḋ eēt mortale g se ex gñe. tñ

Cōclo. 2.

fit veniale p accñs. nō q: priꝰ pcessit. sȝ dū fit. fit veniale et tñ q̃tum est ex specie eēt mortale. ⁊ etiā nō intelligit φ pp̄ter soluat spēs natural' ipiꝰ actꝰ p absentiā deliberatiōnis. q: est eiusdē spēi ⁊ gñis actꝰ an ⁊ post deliberatōem. sȝ soluit spēs deordiatōis ⁊ reatꝰ ad sensuȝ dictū. q: videlȝ si factū fuisset ex deliberatōe haberet mortalitatē. sic āt hȝ venialitatē nisi itelligat. q: soluit spēs actꝰ moralis. q: nō oino plene habuit eā in eē mor'. nā nō hȝ plene spēm mortal' nisi habeat ac ⁊ genꝰ qḋ ē eē volūtariū qḋ nō ē sine deliberatōe. q: obiectū nō dat spēm mor' pfectā nisi mediāte deliberatōe. ¶ Nota etiā qḋ subtractio i pclone capit sine gatiue p non pōne actꝰ. nā si subtractio capit pprie pᵒ cōem vsuȝ tūc reqrit vtrūqȝ eē in actu ⁊ ipa dissinguit. in pposito āt deliberatꝰ ɔ̄sensus nō ponit i actu. ⁊ ita itelligat subtrahi. i. nō poni ⁊ nō accedere sup actū. Probat pclo. ⁊ pᵒ q̃ ad pmā ptē. 2ᵒ q̃ ad scḋaȝ. ibi. Et q: a rōe ⁊c. Arguit sic p pᵃ pte. Pōt id qḋ ē ex gñe mortale eē veniale pp̄t ipfectiōnē actꝰ. q: nō pfecte ptingat ad rōem actꝰ mortal' cū nō sit deliberatꝰ sȝ subitꝰ. sȝ h̄ fit p subtractōem quādā scȝ deliberate rōnis. igit sequit pma ps. Maior illa patuit arti. g. et ex ibidē allegatis. Minor de se nota. Tunc ibi.

¶ Et q: a rōe deliberata hȝ spēm moralis actꝰ. inde est φ p talē subtractōem soluit species.

¶ Probat ⁊ ponit scḋaȝ ptē 2ᵉ pclonis. φ illḋ qḋ ē ex gñe mortale fiat veniale ē pp̄t ipfectōem actꝰ. q: ē subitꝰ pp̄ter subtractōem deliberate rōnis. sȝ a rōne deliberata hȝ spēm mor. l' actꝰ. g̃ p talē subtractōem soluit spēs moral' actꝰ. Maior patuit clare ex pcedēti pte. Minor etiā ē nota. Sȝ aduerte φ p subtractōem deliberatōis soluit spēs pferti deordinatōis ⁊ reatꝰ ⁊ spēs actꝰ inēē mor' magis q̃ȝ in eē nate. nā obiectū nō nisi apphēsuȝ deliberate dat spēȝ morale pfectȝ ɔ̄pletā. apphēsum āt ipfecte ipedibiliṫ tñ dat spēm ipfectā. Vñ subitꝰ motꝰ homicidij non habet p homicidio mortaliṫ loq̄ndo. tñ in eē nature sit eiusdē spei. motꝰ illi an ⁊ post deliberatōem. D. āt vt pȝ intēti loqt de esse morali. ¶ Nota circa argumētū i ɔ̄triū. q: posset appa rēter videri repugnare scḋe pcloni. io limitādū est. Et ōr ad maiorē. eternū in naturalib' nūqȝ pt fieri tpale. ⁊ 2ᵒ in moralib' eternū (. i. demeritoriū eterne pene) nō pōt fieri tpale p additōem. pt tñ tale eternū fieri tpale (. i. hr̄e tpalē reatū et iordiatōem remissibilē p pniāᵐ ìmnitā) p subtractionē eiꝰ qḋ ɔ̄plebat eternitatē. i. iordiatōem ɔ̄ vltimū finē. ⁊ h̄ ē deliberatꝰ ɔ̄sensus. Ad minorē dico. φ mortale pctm̄ ɔ̄pletū in specie mor' ⁊ hn̄s iordinatōem pp̄ter q̃ meret penā eternā. sȝ dictū ē φ p subtractiōem fieri pōt ne habeat illḋ meritū eterne pene. q̃re pcludit φ mortale q̃ɔ̄plectū ē mortalitatē nō fiat veniale p additōem. ⁊ h̄ volūt pᵃ pclo. cū q̃ stat φ mortale ex gñe ⁊ ichoatiue possit ipediri ne sit mortale ɔ̄pletū ⁊ nō habeat reatuȝ eternū. ⁊ tūc erit veniale p accñs pp̄ter subtractiōem ⁊c. ⁊ hoc voluit secunda conclusio.

¶ Ad pmū g̃ dōȝ. φ veniale differt a mortali sicut impfectū a pfecto. vt puer a viro. fit āt ex puero vir. sed nō ɔ̄uertit. vñ rō nō cogit.

¶ Ad maiorē. q̃lr distat pctm̄ veniale a mortali ⁊ ecōtra. Vlꝫ ē φ distātia ē eq̃l' cū illḋ fuerit veniale ⁊ illḋ mortale. Sȝ dico φ ɔ̄ditio distātij ē inq̃lis in gñe ⁊ rōe peti. q: veniale ē ipfectū. mortale pfectū. Et dico φ ipfectū p additōem augeṫ ⁊ pfectū p additōem nō minuit. l ē per additōem tpis ⁊ augmēti. puer q̃ est ipfectꝰ etate ⁊ q̃ntitate fit vir ⁊ augeṫ. ⁊ vir p additōem nō fit puer sȝ magis

excreſcit. Minor ꝯcedit̃. q veniale fiat mortale ꝑ acceſſum alicui᷒ ⁊ additõez. ſꝫ negat̃ ꝯña. q mortale fiat veniale ꝑ additõem. ⁊ rõ iã patuit. q2 fieri veniale de mortali ē di-minui qð nõ fit ꝑ additõ em. ⁊ ḡ rõ nõ cogit. Vñ dt D.

¶ Ad ſcðz dðz. q ſi ſit tal' ignorãtia q̄ pctm̃ oĩno excuſet ſicut ē furioſi vl' amẽtis. tũc ex tali ignorãtia fornicatõez ꝯmittẽs nec venial'r nec mortal'r peccat Si ṽo ſit ignorãtia nõ iuincabil' tũc ignorãtia ip̃a eſt pctm̃ et ꝯtinet i ſe defectũ diuini amoris. iq̃ztũ negli git hõ addiſcere ea ꝑ q̄ p̃t ſe i diuino amore ꝯſuare.

Maior ꝯcedit̃. ad miorẽ dico. ſub diſtĩctõe p̃° ſi itelli git̃ q ꝯmittẽs ex gñe mortale ex ignorãtia oĩno excuſante diligat deũ ſup oĩa. ꝯcedit̃. ⁊ dico q nõ peccat tal' nec ve-nial'r. q2 qð excuſat mai᷒ excuſat ⁊ min᷒. vt ĩfra hĩ q. ſeq̄n ti. ar. vi. in cor. Dico 2° q ignorãtia iuris vl' ꝑticular' eli-gibil' nõ ē tal' ignorãtia. vt patuit ſup̃ q. lxxvi. vñ exẽpluz ꝓ minore nihil ꝓbat. q2 ignorãtia q̄ qs neſcit fornicatõem ſimplicẽ eẽ mortalẽ nõ excuſat a mortali. q2 ē ignorãtia iu ris. ſꝫ ignorãtia q̄ excuſat ē iuincibil' ⁊ ſine culpa ⁊ aufert ab actu eẽ volũtariũ. ſi ãt itelligit̃ minor. q ꝯmiſſuz mor-tale ex gñe ex ignorãtia vincibili q̄ nõ cauſat oĩno iuolũ-tariũ ⁊ nõ aufert ſp̃em moral' act᷒. negat̃ ip̃a. ⁊ dico q tal' eſt ignorãtia neſciẽtis fornicatõez eẽ mortalẽ. ⁊ dico q tal' ꝯtinet in ſe defectũ diuini amoris. q̄re negat̃ q tal' ignorãs habeat diuinũ amorẽ. q2 q̄ negligit ſcire ꝑ q̄ poſſet vitare q̄ ſũt ꝯ deũ. dep̄hendit̃ deũ nõ ſup oĩa diligere q̄lis ē iſte ignorãs. Vltra ḡ ⁊c̃. negat̃ q tal' in caſu minoris peccet venial'r. imo mortaliter. q2 tal' ignorãtia nõ aufert ſpeciẽ mortal' pcti. Vltra. ⁊ ſic pctm̃ mortale p̃t veniale fieri ⁊c̃. ver̃ ꝑ ſubtractõez ⁊ ſolõnẽ ſp̃ei pcti mortal'. q̄ñ eẽt tal' ig-norãtia q̄ tolleret deliberatũ ꝯſenſuz q̄lis nõ ē allegata in argumẽto. ſꝫ nõ ꝓbat q mortale poſſit fieri veniale ꝑ ad-ditõez ſꝫ ſolũ ꝑ ſubtractõez ei᷒ qð dat eẽ mortale q̄le ē ig-norãtia iuincabil'. vñ D. relinq̄t q argumẽtũ h̃ ꝓcet ſecũ dã ꝯcl'oez. ſꝫ r̃ndet ad miorẽ. q nõ q̄libet ignorantia eſt q̄ ſubtrahat ꝑficiens mortale. ⁊ q ignorantia de qua aſſu-mit minor nõ eſt talis ⁊c̃.

¶ Ad 3m dðm. q ſic Aug. dt in libro ꝯ mẽdaciũ. Ea q̄ ſunt ſm ſe mala nullo fine bñ fieri pñt. homici diũ ãt ē occiſio inocẽt'. ⁊ h̃ nullo° bñ fieri p̃t. ſꝫ iudex q̄ occidit latronẽ. vl' miles q̄ occidit hoſtẽ reipubli cẽ. nõ appellat̃ homicide. vt aug. dt i li. de libe. arbi.

¶ Ad maiorẽ ṽa ē. ſaltẽ ſm rõ̃es cõeś ⁊ i eẽ mor'. ſꝫ ſm rõ̃es ꝑticulares nõ ſit vñq̄ꝫ ṽa. q2 d. ſan. i de malo ma. ij. q. xi. ad xm. Bonũ ⁊ malũ pñt dupl'r ꝯſiderari. Vno° ſm cõez rõem boni ⁊ mali ⁊ ſic q̃libet malũ opponit̃ cui-libet bono. Alio° pñt ꝯſiderari ſm ſpecialẽ rõez hui᷒ vl' il li᷒ boni ⁊ mali. ⁊ ſic nõ q̃libet malũ opponit̃ cuilibet bo-no. ſꝫ h̃ huic. vt cecitas viſui ⁊ itẽp̃antia tp̃antie. ⁊ h̃ mõ malũ nũq̄ꝫ ē in bono ſibi oppoſito ⁊c̃. Maior ḡ nõ ē oĩno ṽa. q2 veniale ⁊ mortale ſꝑ opponũt̃ ſaltẽ formal'r. ſꝫ bo-nũ h̃ ⁊ illð malũ nõ ſꝑ opponũt̃ ſm ꝓprias rõ̃es. Ad mi-norẽ. negat̃ q act᷒ q̄ de ſe ē mal' poſſit fieri bon᷒. imo op-poſita illi᷒ minoris ē vna maxĩa. ſ. malũ de ſe nũq̄ꝫ p̃t fieri bonũ. ſunt eñ aliq̄ mala de ſe. q̄ ex ꝓpria rõne ſunt ꝯuolu ta cũ malitia. q̄dã ſunt mala ſolũ q2 ꝓhibita. ⁊ iſta aliq̄ñ in caſu pñt bñ fieri. Ad ꝓbatõez minoris. negat̃ q homici diũ poſſit fieri act᷒ iuſtitie. q2 homicidiũ noĩat occiſiõem innocẽtis q̄ nũq̄ꝫ iuſte fit ab hoĩe ⁊ occaſionẽ ſm q hꝫ rõ-nẽ indebiti ⁊ illa nõ p̃t iuſte fieri. de h̃ ĩfra q. c. ar. viij. ad

3m. Ad exẽplũ illi᷒ ꝓbatiõis minoris. Dico q occidẽs la-tronẽ nõ facit homicidiũ ſꝫ interficit hoĩez neq̄ꝫ. qð ſꝫ ⁊c̃. vt p̃ꝫ 2a 2e. q. lxiij. ar. xvi. q2 hõ neq̄ꝫ deterior ē beſtia. q̄re ne-gat̃ ꝯña q mortale poſſit fieri veniale per additionem.

¶ Queſtio. lxxxix. de pctõ veniali ſm ſe.

Deinde ꝯſiderãdũ ē de pctõ veniali ſm ſe. Et circa h̃ q̄rũt̃ ſex. Prio. vtꝝ pctm̃ ve-niale cauſet maculã in aĩa. Scðo de di-ſtinctõe pcti venial' ꝓut figurat̃ ꝑ lignũ fenũ ⁊ ſtipulã p̃. Cor. iij. Tertio vtꝝ hõ i ſtatu ino centie potuerit peccare venial'r. Quarto vtꝝ ange-lus bon᷒ vl' malus poſſit peccare venial'r. Quinto vtꝝ primi mot᷒ infideliũ ſint pctã venialia. Sexto vtꝝ veniale poſſit eẽ i aliq̄ ſil' cũ ſolo pctõ originali.

¶ Poſtq̄ꝫ determiatũ ē de veniali ꝑ ꝯparatõez ad mor-tale ꝑ qð hꝫ ꝯgnoſci tãq̄ꝫ in ſui rõe a mortali depẽdẽs. vt patuit q. p̃. ar. p̃. ad pm. h̃ determiat de veniali ſm ſe. nõ q̄dẽ q̄ ad q̄ddutatẽ q̄ relinq̄t̃ nota ex p̃oꝛi q̄lti. ſꝫ q̄ ad ali-q̄s ꝯditõ̃es ⁊ ꝓprietates. ⁊ circa h̃ p̃mo inq̄rit̃ de effectu ei᷒. ſcðo de aliq̄ diſtĩctõe ar. ij. tertio de ſubiecto ei᷒. ar. 3.

¶ Vtꝝ pctm̃ veniale cauſet maculã in aĩa.

Ad p̃mũ ſic ꝓcedit̃. Videt̃ q pctm̃ veniale cauſet maculã in aĩa. Dicit eñ aug. in li. de pñia q pctã venialia ſi mlt'iplicent̃. decorẽ nr̃m ita exterminãt. vt a celeſtis ſponſi am plexib᷒ nos ſeparẽt. ſꝫ nihil alið ē macula q̄ detrimẽ tũ decoris. ḡ pctã venialia cauſant maculã i aĩa ¶ P̃. pctm̃ mortale cauſat maculã i aĩa ꝓpter iordiatõez act᷒ ⁊ affect᷒ ip̃i᷒ peccãtis. ſꝫ i pctõ veniali ē q̄dã de-ordiatio act᷒ ⁊ affect᷒. ḡ pctm̃ veniale cauſat macu-lã in aĩa. ¶ P̃. macula aĩe cauſat̃ ex ꝯtactu rei tp̃al' ꝑ amorẽ. vt ſup̃ dictũ ē. ſꝫ in pctõ veniali aĩa iordiato amore ꝯtingit rẽ tp̃alẽ. ḡ pctm̃ veniale iducit macu lã in aĩa. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qð dr Eph. v. Vt exhiberet ip̃e ſibi glorioſaz ecclĩam nõ habentẽ maculã aut rugã. gl̃o. i. aliqð pctm̃ criminale. ḡ ꝓpriũ pcti mortalis eſſe videt̃ q maculã in aĩa cauſet.

¶ Hic p̃° inq̄rit de effectu pcti venial'. an videlꝫ habe at effectũ p̃uatiũ cõez cũ mortali q̄ effect᷒ dr macula.

¶ R̃ñdeo dðm. q ſicut ex dictis p̃ꝫ. macula im-portat detrimentũ nitoris ex aliquo ꝯtactu. ſicut in corporalib᷒ p̃ꝫ. ex q̄bus ꝑ ſimilitudinem nomẽ ma cule ad aĩam transfertur.

¶ D. r̃ñdet ad q̄ſitũ diſtĩcte. vñ p̃° ĩplicite notat vnã ꝯcl'onẽ ꝑambularẽ diſtĩctiuã ſm quã. 2° r̃ñdet alia ꝯcl'o ne miſſiua. ibi. Pctm̃ ãt ⁊c̃. Cõcl'o ꝑambular' gñal' ē. Du plex ē macula aĩe ſp̃ual'. ꝓbat̃ ꝯcl'o. macula iportat detri-mẽtũ nitoris ex aliq̄ ꝯtactu ꝓueniẽs. ſꝫ in aĩa ē duplex ni-tor. vn᷒ habitual' q̄ſi intrinſec᷒. ali᷒ actual' q̄ſi exterior fulgor (. i. p̃m᷒ aſſimilat̃ iteriori fulgori corꝑali. ali᷒ exterior) ḡ ꝯcl'o ṽa. q ē duplex macula. D. ponit p̃° maiorẽ. 2° minorẽ ibi. Sic ãt i corꝑe ⁊c̃. Maior patuit q. lxxxvi. ar. p̃. et D. ꝓbatõez ei᷒ illic habitã h̃ breuiter reſumit. q2 nomẽ macu le ad aĩam trãſfert̃ ꝑ ſilitudinẽ ⁊ ꝓportionẽ in corꝑalib᷒. ſꝫ in corꝑalib᷒ dt detrimẽtũ nitoris corꝑal'. ig̃ in aĩa detri-mentũ ſp̃ualis nitoris. Conſequenter cũ dt.

¶ Sicut ãt in corꝑe eſt duplex nitor. vn᷒ q̄dẽ ex

q.8 c.ar.p.

q.8 c.ar.p.

intrinseca dispõne mēbroꝝ ⁊ coloris. Ali⁹ āt ex exte-riori claritate supueniēte. Ita etiā in aīa est duplex nitor. Unus qdem habitualis q̄si intrinsec⁹ Alius aūt actualis quasi exterior fulgor.

¶ Subiūgit minorē. q̄ declarat a sili. etiā in corpalibꝰ. qꝛ est duplex nitor in corpe vn⁹ ex intrinseca dispõne mem broꝝ ⁊ coloris. ali⁹ aūt ex exteriori claritate supueniēte. ita etiā est in aīa ⁊c̄. q̄ erat minor.

Pctm̄ āt veniale ipedit qdē nitorē actualē. nō tn̄ hitualē. qꝛ nō excludit neqꝫ diminuit hitū charitatꝭ

2ª 2ᵉ. q. xxiiij. et aliaꝝ ꝟtutū. vt īfra patebit. ſꝫ solū ipedit eoꝝ actū

ar. x. ¶ Hic ꝯñr D. ponit ꝯclonē rñsiuā quā declarat ex p

Cõ cl'o rñsi. cedenti ꝯclone. ⁊ est. Prope loq̄ndo pctm̄ veniale nō causat maculā in aīa. ſꝫ solū ſm qd. D. ponit ⁊ pbat p⁹ p̄mā ptē ꝯclonis. scðo secūdā. ibi. Et si alicubi. Quo ad p̄mā ptē arguit sic. Macula magis (⁊ pprie) videt ptinere ad detrimētū hitual' nitoris q̄ actual'. ſꝫ pctm̄ veniale ipedit qdē nitorē actualē. nō tn̄ hitualē. g̃ seq̄t ꝯclo q̄ ad p̄mā p tē. Hui⁹ rõis D. p° pbat ⁊ ponit maiorē. 2° minorē. ibi. Macula āt. pbat g̃ maior. qꝛ ⁊ hitualis nitor manet nō actual' sic ⁊ nitor circa aliquā picturā pulchrā pueniens ex irradiatõe sol' stati; trāsit. ſꝫ nitor q̄ ē ex pportõe coloꝝ et intrinsic⁹ manet. vñ tabula depicta nō pprie dr̄ macu-lata trāseūte splēdore sol'. ſꝫ si nitor coloꝝ detrimētū patiat.

¶ Macula aūt iportat aliq̄d manēs in re macu-lata. vñ magis videt ptinere ad detrimētū habitua-lis nitoris q̄ actualis. vñ pprie loquēdo pctm̄ ve-niale nō causat maculā in aīa.

¶ Subnectit minorē. cū p° ptē ꝯclonis. ⁊ pbat sic mi-nor. qꝛ veniale nō excludit neqꝫ diminuit hitū charitatꝭ et aliaꝝ ꝟtutū vt patebit 2ª 2ᵉ. q. xxiiij. ar. x. et habet in de malo ma. vij. q. ij. ſꝫ charitas ⁊ alie ꝟtutes sūt hitual' nitor aīe ſꝫ solū ipedit eaꝝ actū q̄ ē nitor q̄si exterior ⁊ actualis. igit minor vera. Tunc ibi.

¶ Et si alicubi dicat maculā iducere. h̄ ē ſm q̄d inq̄ꝫtū ipedit nitorē q̄ est ex actibꝫ ꝟtutū.

¶ Subiūgit vltio scðaꝫ ptē ꝯclonis rñsiue quā decla-rat sic. qꝛ intm̄ dr̄ veniale causare maculā iq̄ꝫtū ipedit ni-torē q̄ ē ex actibꝫ ꝟtutū. qꝛ videlꝫ peccās venialr̄ nō exer-cet se i ꝟtutibꝫ. qꝛ veniale nō ē ꝟtutꝭ ſꝫ pter ꝟtutē. ⁊ sic pꝫ q̄ūo veniale causet maculā ſm q̄d. ¶ Et nota. q̄ etiā solet dici. q̄ veniale ipediat feruorē charitatꝭ qð pulchre expo nit D. san vbi iā ad. xvij⁾. q̄ feruor charitat' accipit dupl'r Uno° ſm qð iportat itēsionē idinatõis amātis i amatū et talis feruor ē ēntial' charitati. ⁊ nō diminuit p veniale pctm̄. Alio° dr̄ feruor charitatis ſm q̄ redūdat in mot⁹ dilectõis. etiā in iferiores vires vt q̄dāmō nō solū cor. ſꝫ etiā caro exultet i deū. ⁊ tal' feruor diminuit p veniale pec-catū absqꝫ diminutõe charitatis. hec ille. vide tn̄ de his Capolū in. iiij. dis. xvi. ad v⁾. ¶ Nota q̄ꝫ. q̄ possit esse dubiū. an veniale inducat offensaꝫ dei. de h̄ d. san in. iiij. dis. xvi. q. ij. ar. p. q. ij. ad 3⁾ dr̄. pctm̄ mortale ita displicet q̄ facit etiā ipꝫ peccātē deo displicentē iq̄ꝫtū pulchritudi-nē grē quā de⁹ in ip̄o amat aufert. ſꝫ pctm̄ veniale q̄uis deo displiceat. qꝛ iordinatū. nā tn̄ facit peccātē deo displi centē. qꝛ nō puat charitas grē ſꝫ q̄dāmō obnubilat iq̄ꝫtū ei⁹ pcessus ad exteriora ipedit. ⁊ iō Greg. dr̄ q̄ pctm̄ ve-niale obscurat ſꝫ mortale obtenebrat. hec ille. Et qbꝫ pꝫ. q̄ veniale nō facit peccātē venialr̄ tn̄ eē i offensa dei. ſꝫ de us ē offensus pctō veniali nō peccāti. hꝫ etiā ex hiis q̄ūo veniale tollit actualē nitorē extrinsecū. qꝛ obscurat ſꝫ nō in-teriorē. qꝛ nō obtenebrat. de ista materia exctēse vide Capo lum vbi supra imediate.

¶ Argu⁾ i ꝯriū pbat p̄mā ptē ꝯclōis qꝛ pprie ē pctō mortali causare maculā ppe. s. detrimētū hitual' nitoris.

¶ Ad p⁾ g̃ dðꝫ. q̄ Aug. loq̄t in eo casu in q̄ mul-ta pctā venialia dispositiue idicūt ad mortale. ali-ter āt nō separarēt ab amplexu celestis sponsi.

¶ Ad maiorē. pꝫ solo ex ar. iij. et. iiij. pce. q. qꝛ venialia extermināt decorē aīe. nō ſm se nec p se ſꝫ p accñs iq̄ꝫtū dis ponūt ad mortale qð extermiat ⁊ sepat ab ap̄lexu sponsi qē p charitatē quā mortale tollit nō veniale. Minor ꝯce-dit. sed dico q̄ macula pprie est detrimētū nitoris habitua lis quodāmodo intrinseci ⁊ pmanētis qð detrimētū ve-niale nō causat. q̄re negat ꝯña de macula pprie.

¶ Ad scðꝫ dðꝫ. q̄ iordinatio act⁹ in pctō mortali corrūpit habitū ꝟtutis. nō āt in pctō veniali.

¶ Ad maiorē dico. q̄ mortale causat maculā pprie ppt iordiatõeꝫ act⁹ q̄ adheret ⁊ tāgit rē tpalē vt fine ⁊ ppt ins ordinatõeꝫ q̄ demeret cessatõeꝫ ꝯseruatõis ꝟtutū ifusaꝝ. et nō ppt iordiatõeꝫ quācūqꝫ. q̄ videlꝫ nō ē ꝯ deū nec de-meret cessatõeꝫ ꝯseruatõis charitatꝭ ⁊ sibi ꝯnexaꝝ ꝟtutū Ad minorē dico. q̄ i veniali ē iordiatio ſꝫ nō q̄ meret ex-tinctõeꝫ ꝟtutū. vt D. declarat 2ª 2ᵉ. q. xxiiij. ar. p. qꝛ q̄ pec-cat in minori nō debet puniri in maiori. q̄re negat ꝯña.

¶ Ad 3⁾ dðꝫ. q̄ in pctō mortali aīa p amorē ꝯtin-git rē tpalē q̄si finē ⁊ p h̄ total'r ipedit influxus sple-doris grē q̄ pueniūt in eos q̄ deo adherēt vt vltio fi-ni p charitatē. sed in pctō veniali nō adheret hō cre-ature tanq̄ꝫ fini vltimo. vñ nō est simile.

¶ Ad maiorē. macula aīe causat ex ꝯtactu rei tpalis. vꝫ q̄ tāgit tāq̄ꝫ finis p amorē fruitiuū. qꝛ p talē ꝯtactū hō auertit a deo ⁊ ipedit iflux⁹ ꝯseruatiu⁹ diuini nitoris. ex cui⁹ subtractõe incurrit macula. Ad minorē negat. q̄ in ve niali sit tal' amor iordinat⁹. s. fruitiu⁹ rei tpal'. nā peccans venialr̄ tn̄ vtit saltē habitualr̄ ipa creatura. ⁊ nō ponit finē in ea. q̄re negat ꝯña.

¶ Utrū cõuenienter pctā venialia p lignū. fenū et stipulā designentur.

AD scðm sic pcedit. Uidet q̄ incõuenien-ter pctā venialia p lignuꝫ fenū ⁊ stipulaꝫ designēt. Lignū eñ fenū ⁊ stipula dicūt superedificari spūali fundamento. ſꝫ pec-cata venialia sunt pter spirituale edificiū. sicut etiaꝫ q̄libet false opiniones sunt pter sciam. g̃ pctā venia-lia nō ꝯuenienter designant p lignū. fenū ⁊ stipulā.

¶ P. ille q̄ edificat lignū fenū ⁊ stipulā. sic saluꝰ erit quasi p ignē. ſꝫ q̄nqꝫ ille q̄ ꝯmittit pctā venialia non erit salu⁹ etiā p ignē. puta cū pctā venialia iueniun tur in eo q̄ decedit cū pctō mortali. g̃ incõuenienter p lignū. fenū ⁊ stipulaꝫ pctā venialia designantur.

¶ P. ſm Aplm̄ alij sunt q̄ edificāt auꝝ argentū. la-pides pciosos. id est amorē dei ⁊ pximi ⁊ bona opa. et alij q̄ edificāt lignū fenū ⁊ stipulā. sed pctā venia lia ꝯmittūt etiā illi q̄ diligūt deū ⁊ pximuꝫ ⁊ bona opa faciūt. Dicit eñ p. Jo. ij. Si dixerim⁹ qꝛ pctm̄ nō habem⁹. nos ipos seducim⁹. g̃ nō ꝯueniēt desig-

nant̄ pctā venialia p iſta tria ¶ H. multo plures differentie ꝛ gradus ſunt pctōꝝ venialiū q̄ꝫ tres. g̃ inconuenieter ſub his trib ꝯprehēdunt̄. ¶ Sꝫ ꝯtra eſt qđ aplus p̄. Cor. iij. dicit de eo q̄ ſup edificat lignū. fenū ꝛ ſtipulā. q̄ ſalu erit q̄ſi p ignē. ꝛ ſic patiet̄ penā. ſed nō eternā. reatus aūt pene tp̄alis pprie ptinet ad pctm̄ veniale. vt dictū eſt. ergo p illa tria ſignificantur peccata venialia.

q. lxxxvij. ar. v. q. 88. ar. ij.

¶ Hic pn̄r querit de quadā diſtinctōe apl̄i circa quā orit̄ dubiū. An ꝯuenienter peccata venialia ꝛc. Et p hec tria inuit̄ aliqua diſtinctio ꝛ aliq̄ gradualitas venialiuꝫ. nā ſicut lignū longi durat in igne q̄ꝫ fenū. ꝛ fenū q̄ꝫ ſtipula. ſic vnū veniale grauius eſt ꝛ diutius punit̄ in purgatorio q̄ꝫ aliud. grauius āt eſt vnū q̄ꝫ aliud. tū ex pte obiecti tū ex pte agentis. qꝛ ꝛ in deordinatōib circa auerſionē vna eſt maior ex ſpecie ꝛ vnus hō ad idē veniale in ſpecie magꝭ afficit̄. ꝛ vnus actus hꝫ plures inordinatōes veniales.

¶ Rn̄deo dōm. q̄ quidā intellexerūt fundamentū eſſe fidē informē. ſup quā aliq̄ edificāt bona opa. que figurant̄ p aurū. argentū ꝛ lapides pcioſos. q̄dā vero pctā etiā mortalia. que figurant̄ ſm eos p lignū. fenum ꝛ ſtipulam.

¶ D. ſic pcedit. p̄o ponit aliquas expōnes circa h̄ q̄ſtū. ꝛ eas reprobat. Scđo ponit veritatē ꝛ verā ꝛ ꝓpriā expōnem. ibi. Et ideo dōm ꝛc. Ponit g̃ p̄o duas expōnes icōuenietes. ſecūdā ibi. Dicūt q̄dā ꝛc. Quo ad p̄mā p̄o eā recitat. ſcđo eā iprobat. ibi. Sꝫ hāc expōnē ꝛc. Quidā g̃ itellexerūt p fundamētū ſup qđ apl̄s dr̄ diuerſos diuerſa edificare fidē informē ſup quā aliq̄ edificāt bona opa (ſaltē de gn̄e bonoꝝ eſſe nō poſſint cū fide iformi eē opa ſimplr̄ bona) ꝛ dicūt iſti expoſitores. q̄ illa bona opa figurant̄ p auꝝ. q̄daꝫ vō ſup edificāt pctā etiā mortalia. et iſti dicūt deſignare p lignū. fenū ꝛc. Et iuxta hāc expōnem habet̄ miſſio negatiue. qꝛ nihil dr̄ de venialib ſed per lignū ꝛc. intelligit mortalia. Conſeq̄nter cū dr̄.

¶ Sed hanc expōnem improbat Auguſt. in li. de fide ꝛ operib. qꝛ vt Aplus dr̄ ad Gal. v. Qui opera carnis facit regnū dei nō ꝯſequit̄. qđ eſt ſaluū fieri. Apoſtolus aūt dicat q̄ ille q̄ edificat lignū fenū ꝛ ſtipulā ſaluus erit quaſi per ignē. vnde nō poteſt intelligi q̄ per lignum fenū ꝛ ſtipulam peccata mortalia deſignentur.

¶ Improbat hāc expōnē poſt btm̄ Aug. et ſtat improbatio in h̄. qꝛ apl̄s dr̄ i alio loco. ſ. Gala. v. q̄ q̄ facit opa carnis p q̄ oia mortalia itelligunt̄. nō ꝯſeq̄t̄ regnū dei. qđ ꝯſeq̄ regnū ē ſaluū fieri. qꝛ vō ſal e regnū dei. ſꝫ in ꝯpoſito dr̄ apl̄s. q̄ q̄ ſupedificat lignū ſalu fiet (ſupple etiā ſi cū illis diſcedat ꝛ moriat̄) qꝛ p ignē. ſ. purgatorij in alia vita. q̄re nō pt̄ eē de mēte apl̄i. vt p lignū fenū ꝛc. mortalia itelligant̄. qꝛ cū illis diſcedens nūq̄ꝫ ſalu fiet cū mortalia nō expient̄. vl̄ q̄ ad culpā vel penā poſt hāc vitā. ꝛ ita ex illoꝝ expōne haberet̄ q̄ ille q̄ morit̄ in pctō mortali. dūmodo fidē retineat finalr̄ ſalutē ꝯſeq̄ret̄. ſꝫ p̄o aliq̄s penas ſuſtineat. ¶ Nota circa h̄ q̄ d. ſan. ſup aplm̄ p̄o ad Corinth. iij. adhuc ponit alias reprobatōnes hui expōnis. qꝛ pctā mortalia magꝭ ꝯpant̄ ferro vl̄ plūbo vel lapidi. tū ꝓpt̄ grauitatē. tū qꝛ etiā nō renouant̄ p ignē ſed ſp̄ in eo manet in q̄ ſunt. pctā vō venialia ꝯpant̄ ligno feno ꝛ ſtipule. tū ꝓpter leuitatē. tū etiā qꝛ ab eis aliq̄s de facili ex

purgat̄ p ignē. Scđo reprobat̄ p h̄. qꝛ pctā mortalia ſunt opa mortua. ſꝫ in h̄ edificio nihil edificat̄ niſi viuū. Vn̄ ille q̄ cū fide hꝫ mortalia nō ſupedificat ſꝫ magꝭ deſtruit.

¶ Dicunt ergo quidā q̄ p lignū fenū ꝛ ſtipulaꝫ ſignificāt̄ opa bona q̄ ſuperedificāt̄ quidē ſpirituali edificio. ſed tn̄ ꝯmiſcent ſe eis pctā venialia. ſicut cū aliq̄s habet curā rei familiaris. qđ bonū eſt. cōmiſcet ſe ſupfluus amor. vel vxoris vel filioꝝ. vel poſſeſſionū. ſub deo tn̄ ita. ſꝫ q̄ p his hō nihil vellet facere contra deum.

¶ Recitat ſcđam gloſam ꝛ expōnē auctoritatis apl̄i. et deinde etiā eā iprobat. ibi. Sed h̄ iteꝝ ꝛc. Vult g̃ iſta ſcđa expō. q̄ p lignū ꝛc. ſcent̄ opa bona. q̄ ſcꝫ ſupedificāt̄ ſpūali edificio ꝛ fundamēto. ſ. etiā fidei formate. ſꝫ tn̄ eis ꝯmiſceāt ſe eis venialia. ſic exponit D. in lr̄a de cura rei familiaris q̄ bona ē. cui tn̄ ꝯmiſcet ſe ſupflu amor vl̄ vxoris ꝛc. Vn̄ vt hꝫ D. ſup aplm̄ vbi ſup p auꝝ itelligunt̄ opa q̄b hō initit̄ reb ſpūalib ꝛ diuinis q̄ ſunt ſolida clara ꝛ pcioſa. ita tn̄ q̄ p auꝝ deſignēt̄ ea q̄b hō rēdit i ipm̄ deū p ꝯtēplatōem ꝛ amorē. Per argētū ſcat̄ act q̄b hō adheret ſpūalib credendis ꝛ amādis ꝛ ꝯtēplandis. ſꝫ p lapides pcioſos deſignant̄ opa diuerſaꝝ virtutū. q̄b aia hūana ornat̄. ſupedificare vō lignū fenū ꝛ ſtipulā ē ſupaddere fidei fundamēto ea q̄ ptinēt ad diſpōnē hūanaꝝ re ꝛ ad onera carnis ꝛ ad exteriorē gl̄iam. ita tn̄ q̄ ad hec magis afficiat̄ q̄ꝫ debeat. ita q̄ p hec retardet̄ ab his q̄ dei ſunt qđ ē peccare venialr̄. ꝛ h̄ eſt ſupedificare ligna fenū. ſtipulā. nō qꝛ ipa ſupedificent̄ ꝓprie loq̄ndo. ſꝫ qꝛ opa ad tp̄alē curā ptinētia hn̄t venialia adiūcta ꝓpt̄ vehemētiorē affectū ad ipa q̄ q̄dē affectio ſm̄ q̄ magꝭ ꝛ min inheret ligno feno ꝛ ſtipule cōpat̄. hec d. ſan. q̄ volui recenſere vt videat̄. qꝛ d. ſan. ꝛ hāc expōnē q̄ꝫ poſt alios poſuit.

¶ Sed hoc iteꝝ nō videt̄ ꝯuenienter dici. Manifeſtū eſt eīn. q̄ oia opa bona referūt̄ ad charitatem dei ꝛ pximi. vn̄ ptinēt ad aurū ꝛ argentū ꝛ lapides pcioſos. nō ergo ad lignū fenū ꝛ ſtipulā.

¶ Cenſet h̄ ꝛ in. iiij. ſniaꝝ. diſ. xxi. ar. ij. q. p̄. hāc expōnē nō q̄dē erroneā ſꝫ min ꝯuenietē. q̄ ſcꝫ p lignū ꝛc. opa bona ꝛ meritoria (etiā vt hn̄t adiūcta venialia) ſcent̄. q̄a oia bona etiā circa tp̄alia facta referūt̄ ad charitatē dei ꝛ pximi. ꝛ p ꝯn̄s magꝭ ptinēt ad auꝝ ꝛc. Vn̄ dr̄ D. in. iiij. vl̄ ſm q̄ſdā p lignū ꝛc. nō itelligūt̄ ipa venialia ſed opa bona q̄b aliq̄s mot venial̄ pctī ſe imiſcet ꝛ hec ſupedificant̄ q̄ꝫtū ad id qđ ē boni in eis ꝛ nō q̄ꝫtum ad id qđ hn̄t de veniali. ſꝫ h̄ nō videt̄ ſm itentōeꝫ apl̄i ꝛ Aug. qꝛ tunc nō eēt diſtinctio iter lignū fenū ꝛ ſtipulā ꝛ auꝝ argentū ꝛ lapidē pcioſuꝫ. hec ille. Quō āt veniale dicat̄ edificari ſup fundamētū patebit ad p̄m. ¶ Nota āt q̄ ſm hāc expōnē quā D. h̄ hꝫ tūc ſupedificātes lignū ꝛc. etiā ſupedificant auꝝ ꝛ argētū ſꝫ nō ecōtra. ſcđm patebit ad ſm. qꝛ pfecti ſupedificāt auꝝ ꝛc. ꝛ nō lignū. p̄ āt pꝫ ex iā dictis. qꝛ occupantes ſe circa tp̄alia faciēdo bona opa ex charitate. ſupedificāt auꝝ ꝛ cū h̄ lignū ꝛc. Vn̄ ſeq̄t̄ q̄ diſtincti ſunt q̄ ſupedificāt lignū ꝛ nō ſupedificātes. ſꝫ idē eē pn̄t q̄ ſupedificāt auꝝ ꝛc. et lignū iuxta hūc modū dicēdi. p lignū eīn ꝛ ſtipulā ꝛc. nō itelligunt̄ q̄cūq̄ venialia ſꝫ groſſa et imāſiua q̄ nō ſunt in pfectis. vn̄ ſupedificāt auꝝ ꝛ nō lignū ꝛc. Impfecti āt vtrūq̄. q̄re ſi p lignū fenū. q̄cūq̄ venialia itelligerent̄. tūc idē eēt q̄ vtrūq̄ ſupedificarēt. etiā de pfectis loq̄ndo. ¶ Nota etiā q̄ ſi p auꝝ ꝛc. itelligerent̄

solū opa pfectoꝝ. ꝛ occupātiū se circa diuīa. tūc alīj cēnt edificātes aurū. alīj stipulā ꝛc. sed qꝛ D. hic p aurū. nec lignū opa charitatis. vt fiūt ab ipfectis ꝛc. ideo sciēdū ꝙ iu xta mentē ei⁹ hic supedificātes lignū supedificāt auruꝫ. sꝫ nō ꝯuertit vt oīs supedificās aurū supedificet lignum qꝛ sꝫ. icti⁹ accipit lignū q̄ꝫ aurū. qꝛ aurū ꝓ omī ope qd̄ fit ex charitate. lignū aūt ꝛ fenū ꝛc. solū ꝓ venialibꝫ imāsiuis ꝛ grossis

¶ Et ideo dōm est. ꝙ ipa pctā venialia q̄ admiscent se ꝓcurātibꝫ terrena fcant p lignū fenū ꝛ stipulā. sicut eīm hmōi ꝯgregāt in domo ꝛ nō ptinent ad subam edificij ꝛ pnt comburi edificio remanēte. ita etiā pctā venialia multiplicāt in hoīe manēte spūali edificio. ꝛ ꝓ istis patit ignē. vel tpalis tribulationis in hac vita. vel purgatorij post hāc vitam. ꝛ tamen salutē ꝯsequtur eternam.

¶ Hic ꝯñter D. ponit veritatē tali ꝯclone rñsiua affirmatiua ad q̄situ. ꝙ ipsa pctā venialia q̄ admiscēt se procurātibꝫ terrena. fcant (supple ꝯuenienter) p lignū. fenū. ꝛ stipulā. Et dr̄ ꝯclo notāter venialia q̄ se admiscēt ꝓcurātibꝫ terrena. qꝛ vt dictū. ꝛ dicet ad tertiū. venialia pfectorū intendētiū diuis ꝛ mūdine vite nō fcant p lignū. nec dicūt supedificari ꝛc. Probat aūt D. ꝯclonē a silī. qꝛ sicut hmōi scꝫ lignū ꝛc. ꝓprie dicta ꝯgregāt in domo. ꝛ nō ptinēt ad subaꝫ edificij. ꝛ pñt cōburi edificio remanēte ita etiā venialia multiplicant ꝛ q̄si ꝯgregant in hoīe. manēte spūali edificio. hoc est opibꝫ bonis cuꝫ charitate formata. ꝛ ꝓ istis venialibꝫ patit ignē. vel tpalis tribulationis in hac vita. vel purgatorij post hāc vitā. ꝛ tñ saluteꝫ ꝯsequtur eternā. g̃ ꝯclo vera. ꝙ ꝯuenienter ꝛc. ꝓpter iā dictā similitudinē. Patꝫ aūt similitudo vel ꝓportionalitas ex supradictis. quia venialia nō tollūt charitatē. neqꝫ mortificāt opa meritoria. ꝛ sunt remissibilia in hac. ꝛ i alia vita ꝛc.

Argumētū in contrariū

Est pro cōclusiōe rñsiua. ꝛ innitit illi vbo (qꝛ salu⁹ erit q̄si p ignē) g̃ designatur p lignū ꝛc. Patiet penā. ꝛ sic nō est op⁹ factū ex charitate. ꝛ tpalē. qꝛ salu⁹ erit. ꝛ p ꝯñs non est pctīm mortale cū cū q̄ null⁹ saluat. Rñdet g̃. ꝙ intelligat venialia. qꝛ illa inducūt reatū pene tpalis tm̄. vt patuit. q. lxxxvij. ar. v. et q. lxxxviij. ar. ij. et si qñqꝫ aliqs patiat penā eternaꝫ hoc ē p accñs. nō videlꝫ qꝛ veniale reatū eternū inducat. sed mortale cui veniale ꝯiūgitur ꝛc.

¶ Ad pmū g̃ dōm. ꝙ pctā venialia nō dicūt supedificari spūali fundamēto q̄si directe supra ipsuꝫ posita. sꝫ qꝛ ponūt iuxta ipa sicut accipit ibi. Sup flumina babilonis. i. iuxta. qꝛ pctā venialia non destruūt spūale edificiū. vt dictū est.

In col. ¶ Ad maiorē dico. ꝙ aliqd̄ dr̄ poni vel edificari sup fundamētū tripl̄r. Uno° directo situ. qd̄ supra fundamētū fundat vel firmat. ꝛ hꝫ stabilitatē ex fundamēto. et sic solū bona opa fide formate. q̄ fundamētū dr̄ supedificātur. Alio° dr̄ eē sup. qd̄ ē post. sicut Ezechi. vltio. sup terminū Al̄r. i. post. vt glo. dr̄. ꝛ sic etiā mortalia pñt supedificari. q̄ fundamētū destruūt. Tertio° dr̄ eē sup qd̄ est iuxta. sicut dr̄ in psal. Sup flumina babi. Tūc dico ad maiorē ꝙ lignū ꝛc dicūt supedificari. i. iuxta. qꝛ fundamētū nō destruūt. sꝫ cū ipo stāt. sꝫ nō dicunt supedificari. sic D. videt itellexisse sup eplm pmo°. q̄si spūale edificiū ꝯstituerēt ꝛ sint ptes edificij talis fundata in charitate formata. sic ꝙ ex ea sūt. qꝛ venialia sꝫ pter charitatē. nec ītegrāt ptes eius. ꝛ sic spūale stāt tñ iuxta viā bonā ꝛ charitatē. Ad mi nore ꝯceditur cū ꝓbatiōe. sꝫ negat pñtia. qꝛ nō dicūt lignū supedificari q̄si in fundamēto fundata. sꝫ qꝛ iuxta posita. Et credo ꝙ hec rō mouerit D. sa. i. postilla. ꝙ p lignū voluit intelligere bona opa. qꝛ hec supedificant fundamēto nō venialia. sꝫ tamē patuit q̄ō accipiat sup. vt etiā de venialibꝫ dici possit.

¶ Ad scdm dōm. ꝙ nō dr̄ de q̄cūqꝫ edificante lignū. fenū. ꝛ stipulā. ꝙ salu⁹ fit q̄si p ignē. sꝫ solū de eo q̄ edificat supra fundamētū. qd̄ q̄dē nō est fides informis. vt q̄dā estimabāt. sꝫ fides formata charitate fm illud E pls. iiij. In charitate radicati ꝛ fundati. Ille g̃ q̄ decedit cū pctō mortali ꝛ venialibꝫ. hꝫ q̄dē lignū. fenū. ꝛ stipulā. sꝫ nō sꝫ supedificata sup fundamētū spūale. ꝛ iō nō erit salu⁹ sic q̄si p ignē.

¶ Hoc argumētū reqrit illā q̄stionē quā D. mouet in q̄rto vbi supra. an venialia adiūcta mortali sint lignū. vt nō puniāt etiā eternal̄r in dānatis. sꝫ tpal̄r. ꝛ reqrit supra dicta. q. lxxxvij. ar. v. ad iiij. vbi dictū fuit ꝙ veniale cōiūctū mortali in alia vita est irremissibile. ꝛ punitur penā eterna. Dicit g̃ ad maiorē. ille q̄ edificat lignuꝫ. fenū. stipulā (sꝫ sup fundamētuꝫ spūale qd̄ est charitas formata q̄ dr̄ fundamētū rōne portātis nō rōne informātis) iste saluus erit. sꝫ q̄si p ignē. si aūt qs edificet. sꝫ non iuxta hoc fundamētū. talis nō erit saluus. sicut est q̄ existēs in mortali ꝯmittit venialia. Ad minorē. negat. ꝙ q̄ pmittūt venialia supedificata fundamēto spūali (qd̄ nō est fides informis. sꝫ formata) qꝛ talis nō fit salu⁹. Sꝫ verū est nunc ꝛ. edificās venialia cum mortalibꝫ sine isto fundamēto. nō erit salu⁹. qꝛ vt patuit sup̄ vbi iā vēialia cū mortali puniunt pena eterna ꝛ sunt irremissibilia. Ad ꝯñs g̃ sinconuenienter ꝛc. Negat. qꝛ ꝯuenienter signāt p lignū. venialia ꝯiūcta charitati. qꝛ cū illis discedēs salu⁹ erit. Sed nō loqt aplūs de q̄cūqꝫ edificāte venialia ꝙ salu⁹ fiat. sꝫ de edificāte sup. i. iuxta fundamētū. Patꝫ p hec sclō q̄stionis mote in q̄rto. qꝛ venialia adiūcta mortali nō sꝫ lignū. vt nō puniāt eternal̄r. qꝛ licꝫ talibꝫ ꝯueniat ex natura ꝛ spē eē lignū ꝛc. tñ scdā pō nō ꝯuenit. scꝫ vt qs habens ea saluus fiat p ignē. ꝛc.

Ad tertiū dōm. ꝙ illi q̄ sꝫ abstracti a cura tpaliū rez. ꝛ si aliqñ venial̄r peccent. tñ leuia pctā venialia ꝯmittūt. ꝛ frequētissime p feruorē charitatꝭ purgāt vñ tales nō supedificāt venialia. qꝛ in eis modicuꝫ manēt. sꝫ pctā venialia ipoꝝ q̄ circa terrena occupāt diuti⁹ manēt. quia nō ita frequēter recurrere pñt ad hmōi pctā venialia delēda p charitatis feruorē

¶ Ad maiorē. ꝯcedit ipa ad hūc sensum. ꝙ alīj sꝫ q̄ edificāt aurū. ꝛ alīj lignū. qꝛ aliq̄ edificātes aurū. nō supedificāt lignū. sꝫ nō ecōtra. qꝛ edificātes lignū ꝛc. etiā edificāt aurū. iuxta modū quē innuit D. in cor. sꝫ fm d. sanc. in. iiij. ꝛ in postilla dicere. ꝙ alīj sꝫ absolute. qꝛ nō dicūt edificare aurū nisi q̄ faciūt opa magne excellētie. segregata a venialibꝫ imāsiuis vt pfecti. opa aūt bona ex charitate adiūcta venialibꝫ q̄ fiunt ab occupatis circa terrena nō dicūt aurū ꝛc. sꝫ lignū ꝛc. sꝫ vt dictū est. p aurū intelligitur hic oīa opa bona. sꝫ nō q̄libet venialia dicūt lignū stipula. Ad minorē dico. ꝙ illi q̄ diligūt deū ꝛ pximū et sunt abstracti a cura tpaliū. sꝫ solū insistūt diuinis ꝛ purificati ꝯsciē pmittūt q̄dē venialia. sꝫ leuia. q̄ frequētissime

p feruores charitatis purgātur ꝛ nō diu manēt. q̄re dꝛ ꝙ ↄmittūt. sꝫ nō supedificāt. qꝛ supedificari dꝛ qḋ manet et coheret fundamēto. sec⁹ de venialib⁹ occupatoꝝ circa terrena. qꝛ illa diu manēt. ꝛ raro expurgant̄. cū tales non adeo intendāt puritati. q̄re negat̄ ↄñā. qꝛ alij sunt edificā tes aurū. q̄ nō edificāt lignū. ꝛ sic patꝫ aliq̄ distinctio inter istos ꝛc̄. qꝛ nō identitas ↄuertibilis

¶ Ad q̄rtū dōm. ꝙ sicut phus dt in p̄mo de celo. Oia trib⁹ includūt̄. scꝫ p̄ncipio. medio. ꝛ fine. ꝛ fm h̄ oēs grad⁹ venialiū pctōꝝ ad tria reducūt̄. scꝫ ad lignū qḋ diuti⁹ manet in igne. ad stipulā q̄ citissi me expedit̄. ad fenū qḋ medio mō se hꝫ. fm em̄ ꝙ pec cata venialia sunt maioris vel mioris aduertētie vel grauitatis citi⁹ vel tardi⁹ p ignē purgātur.

¶ Ad assumptū dico. ꝙ multo plures dnie ꝛ grad⁹ spēales sunt pctōꝝ venialiū q̄ʒ tres. sed oēs ad tria redu cūt̄. q̄ signātur p hec tria. lignū ꝛc̄. q̄ p̄rūt fm h̄. ꝙ facili⁹ vel tardi⁹ ↄsumūtur ab igne. qꝛ q̄daꝫ sunt venialia gra uissima ꝛ difficulter purgabilia. ꝛ hec signātur p lignuꝫ q̄dā minima. ꝛ hec p stipulā. q̄dā media. ꝛ hec p fenū. q̄ re negat̄ ↄñā. qꝛ oia ↄueniēter ad tria reducuntur. scꝫ p̄nci piū. mediū. ꝛ finem ꝛc̄.

Utrꝫ hō i statu inocētie potuerit peccare venialr.

Ad ꝫ^m sic pcedit̄. Uidet̄ ꝙ hō i statu inocē tie potuerit peccare venialr. qꝛ sup illud p̄. ad Thimo. ij. Adā nō est seductus. dt glo. Inexptus diuine seueritatꝫ in eo fal li potuit vt crederet veniale esse ↄmissum. sꝫ hoc nō credidissꝫ nisi venialr peccare potuissꝫ nō peccando mortalr. ¶ P̄. Aug⁹. xi. sup Gen. ad litteraꝫ. Nō est arbitrādu ꝙ essꝫ hoiem deiectur⁹ tentator. nisi p̄ces sisset in aīa hois q̄dā elatio ↄp̄menda. elatio aūt de iectionē p̄cedēs q̄ facta est p pctm̄ mortale. nō po tuit eē nisi pctm̄ veniale. Silr etiā in eodē Aug. dt ꝙ virū sollicitauit ex aliq̄ experiendi cupiditas. cūꝫ mulierē vidissꝫ sumptu vetito pomo nō esse mortu am. videt̄ etiā fuisse in Eua aliq̄s infidelitatis mo tus in hoc ꝙ de v̄bis dñi dubitauit. vt patꝫ p hoc qḋ dixit. Ne forte moriamur. vt habet̄ Gen. iij. hec aūt videntur venialia pctā. ḡ hō potuit venialr peccare añq̄ʒ mortalr peccaret. ¶ P̄. pctm̄ mortale magis op ponit̄ integritati p̄mi status q̄ʒ pctm̄ veniale. sꝫ hō potuit peccare mortalr nō obstāte integritate primi stat⁹. ḡ etiā potuit peccare venialr. ¶ Sed ↄtra est ꝙ cuilibet pctō debet̄ aliq̄ pena. sꝫ nihil penale esse po tuit in statu innocētie. vt Aug⁹. dt. xiiij. de ci. dei. ḡ nō potuit peccare aliquo pctō quo nō eijceret̄ ab il lo integritatꝫ statu. sꝫ pctm̄ veniale nō mutat statū hois. ergo nō potuit peccare venialiter

¶ Hic ↄñter D. q̄rit de subiecto venialiū ꝛ p̄sertim q̄rit de q̄ttuor subiectis pcti venial. in his q̄ttuor arti. se quētib⁹. Et p̄mo de hoie in statu innocētie ꝛ nature inte gre. q̄n videlicꝫ habuit vel habuissꝫ iusticiaꝫ originalem an in tali statu potuerit peccare venialiter.

¶ Rñdeo dōm. ꝙ ↄmuniter ponit̄ ꝙ hō in statu innocentie nō potuit venialiter peccare. hoc aūt nō est sic intelligendū q̄si id qḋ nobis est veniale si ipse ↄmitteret esse sibi mortale ppter altitudinē sui stat⁹

¶ In hoc articuli corpore Doc. rñdet ↄclusione vni ca in p̄ncipio. sed circa eā recitat p̄mo falsum intellectum Scḋo resumit ↄclusionē iterū. cuꝫ p̄ vero intellectu eā pbāns ibi. Sic ergo intelligendū est ꝛc̄. Euolādi p̄mū p̄mo re citat falsum intellectū ↄclōnis. Scḋo eā rōne reprobat. ibi. dignitas em̄ ꝛc̄. Ↄclusio ḡ p̄missa ↄmuniter tēta ab omib⁹ quā ꝛ ipē seq̄t̄ ↄmuniter ponit̄ ꝙ hō in statu inno centie nō potuit peccare venialr. ꝛ annectit statim falsum intellectū. p quo reprobādo ponit̄ talis ↄclō explicatiua. Si intelligit̄ ꝙ hō in statu innocentie nō potuit peccare venialr quasi id qḋ nobis est veniale. si ipē ↄmitteret essꝫ sibi mortale p̄pter altitudinē status falsus est intellec⁹ ꝛc̄.

Consequenter cū dicit

Dignitas em̄ psone ē q̄dā circūstātia aggrauāns pctm̄. nō tn̄ trāsfert in aliam spēm. nisi forte supue niente deformitate inobedientie. vel voti. vel alicui⁹ hmōi. qḋ in pposito dici nō pt. vnde id quod est de se veniale non potuit transferri in mortale propter dignitatem primi status.

¶ Assignat rōnem reprobatiue ↄclōnis p̄dicte. pro qua notanda sunt aliq̄. Primo ḡ opꝫ memorari dictoꝝ supra. q. lxxij. ar. p̄. q̄ etiā hꝫ d. san. in de malo. ma. vij. q. vij. ꝙ veniale nō trahit̄ in mortale nisi p̄pter circūstātiam aggrauantē. ita ꝙ trahat in aliā spēm pcti. ꝛ aggrauet̄ in infinitū. hoc etiā patuit. q. p̄ce. ar. v. Scḋo notādū. ꝙ ↄditio psone q̄ est circūstātia nō trāsfert in aliā spēm pcti nisi faciat aliqḋ op⁹ eē ↄtra spēale p̄ceptū tali psone da tum. qḋ p̄ceptū nō est datū alijs. sicut ducere vxorē est ↄ spēale p̄ceptū sacerdotis. ꝛ nō est ↄtra p̄ceptū datū laico vn̄ sacerdoti ē pctm̄ mortale. laico nullū. Tertio optꝫ notare. ꝙ si act⁹ supioris psone q̄ hꝫ ↄditōeꝫ altioris sta tus ꝛ dignitatis. nō repugnet precepto spēali sibi facto. nō est mortalis. si sit venialis ex genere. sicut etiā Sco tus tangit in p̄senti materia in scḋo. dis. xxi. ꝛ hoc sibi gra tis adnuimꝰ. Ex q̄bꝰ statim seq̄t̄. ꝙ cū act⁹ pctōꝝ ex ge nere venialiū nō fuerit aliter ↄtra p̄ceptū hois in statu in nocētie q̄ʒ nobis. ꝙ nō fuissent sibi mortalia. His notatꝫ pbat̄ sic ↄclō. dignitas psone est q̄dā circūstantia aggra uās pctm̄. nō tn̄ trāsfert in aliā spēm. nisi forte supueniē te deformitate inobediētie. vel voti. vel alicui⁹ hmōi. qḋ in pposito dici nō p̄t. ḡ id qḋ de se est veniale non potuit trāsferri in mortale p̄pter dignitateꝫ p̄mi stat⁹. ꝛ p ↄñs seq̄t̄ ↄclusio. ꝙ id qḋ nobis est veniale nō fuissꝫ sibi mor tale ꝛc̄. Tenet ↄsequentia ex. q. lxxxviij. arti. iiij. qꝛ nisi cir cūstātia trāsferat in aliā spēm. q̄ aggrauet in infinituꝫ nō p̄t facere de veniali mortale. Ans patuit supra. q. lxxij. ar. x. Et dꝛ nisi forte. qꝛ si veniali ex gñe supueniret ↄtēp tus. tunc essꝫ mortale p accñs. qꝛ in eo poneret̄ finis. Et dꝛ (qḋ i pposito dici nō p̄t) qꝛ videlꝫ hō nō habuit spēale p̄ceptū de vitādis hmōi venialib⁹. nec erāt ↄ voti aliq̄d

Sic ḡ intelligēdū est. ꝙ nō potuit peccare venia liter. qꝛ nō potuit esse vt ↄmitteret aliq̄d qḋ esset de se pctm̄ veniale anteq̄ʒ itegritatē p̄mi stat⁹ amitteret peccando mortaliter

¶ Hic ↄñter D. resumit ↄclōnē. ꝛ p̄mo ponit veruꝫ ei⁹ intellectuꝫ. Scḋo ex hoc eam pbat. ibi. cui⁹ rō est ꝛc̄. Tertio ex hoc infert q̄ddā corrollariū. ibi. Et ideo opꝫ

dat 7c. Dicit q̄ nō potuit scȝ hō in statu innocētie pecca re venialr. sic intelligēdo. q2 nō potuit eē vt ɔmitteret aliqd qḋ eēt de se veniale anteq̄ integritatē p̄mi stat⁹ amitte ret peccādo mortalr. Deinde cū dr

¶ Cui⁹ rō est. q2 pctm̄ veniale in nobis cōtingit vel ꝓpter ip̄fectōem act⁹. sicut subiti motus in gñe pctoꝝ mortaliū. vel ꝓpter inordinatōez existē circa ea q̄ sunt ad finē seruato debito ordine ad finē.

¶ Probat ɔclōnē bñ intellectā tali medio. pctm̄ veniale in nobis ɔtingit vel ꝓpter ip̄fectōem act⁹. scȝ sensualitatis vel rōnis. vel ꝓpter inordinatōem existē circa ea q̄ sunt ad finē. seruato ordine determinato (habituali) ad finē. sȝ nullū istoꝝ potuit ɔtingere stante statu innocentie ḡ ɔclō vera. Doc. p̄mo ponit maiorē. Scḋo ꝓbat mino rē subintellectā. ibi. Utrūq3 aūt hoꝝ 7c. Maior aūt res soluitꝰ nota. 7 explicatꝰ p̄ma eiꝰ ps explanatiꝰ. sicut subiti mot⁹ in gñe pctoꝝ mortaliū sunt venialia p accñs. Secūda ps maioris pȝ explanatiꝰ ex supra dictis. sicut ꝟbū inutile 7 ociosum est veniale ex gñe. ita q̄ hec maior vult q̄ nō ɔtingit peccare venialr nisi duobꝰ modis. scȝ veniali p accñs 7 veniali ex gñe. 7 pȝ ex p̄ce. q. Deinde ibi

¶ Utrūq3 aūt hoꝝ ɔtingit ꝓpter quēdā defectū ordinis. ex eo q̄ inferi⁹ nō ɔtinetꝰ firmiter sub supiori. q̄ eīm in nobis insurgat subit⁹ mot⁹ sensualitatis ɔtingit ex hoc q̄ sensualitas nō est oīno subdita rōni. q̄ ꝟo insurgat subit⁹ mot⁹ in rōne ip̄a. ꝓuenit in nobis ex hoc q̄ ip̄a executio act⁹ rōnis nō subditur q. lxxiiij. ar. x. deliberatōi q̄ est ex altiori bono. vt supra dictū est

Probat minorē quā tm̄ nō ponit formalr. 7 arguitꝰ sic p vtraq3 ei⁹ p̄te Utrūq3 hoꝝ venialiū ɔtingit ꝓpter quēdā defectū ordis. ex eo q̄ inferi⁹ nō ɔtinetꝰ firmiter sub supiori. 7 in statu innocētie erat infallibil' ordinis firmitas. vt sp̄ inferi⁹ ɔtineretꝰ sub supiori. q̄diu summū hoīs ɔtineretꝰ sub deo. ḡ minor ꝟa. Hui⁹ rōis p minore p̄mo ponit maiorē. Scḋo minorē. ibi. In statu aūt. 7c. Maiorē aūt p̄mā D. declarat p̄mo q̄ ad vnā p̄tē. scȝ q̄ ad veniale p accñs. Scḋo q̄ ad veniale ex gñe. ibi. Q2 ꝟo hūan⁹ 7c. Declarat q̄ maior p̄ma q̄ ad veniale per accñs. qḋ est subit⁹ mot⁹ sensualitatis vel rōnis. q2 q̄ in nobis insurgat subit⁹ mot⁹ sensualitatis ɔtingit ex h̄ q̄ sensualitas nō est oīno subiecta rōni. qḋ supple nō subdi ē defect⁹ ordinis. q̄ erat p iustitiā originalē. vide p̄. p. q. xcv. ar. ij. q2 nō erat mot⁹ sensualitatis nisi ex iudicio rōis. Scḋo declaratꝰ de subito motu rōis. q̄ dicebatꝰ sup. q. lxxiiij. ar. x. p̄motus surreptiti⁹. 7 a Scoto mot⁹ leuis. q2 q̄ insurgat subitus motus in ratōne ip̄a ꝓuenit i nobis ex h̄ q̄ ip̄a executio act⁹ rōis nō subditꝰ deliberatōni. q̄ ē ex altiori bono. i. ex summa lege. scȝ diuina. q2 videlȝ anteq̄ aduertatꝰ diuina lex rō iudicat ꝟm rōez naturalē 7 tp̄alē. vt patuit sup̄ vbi tō ex intētōe. in statu aūt inocētie rō supior firmissime adhesisset illi altiori bono. i. sup̄me regule. nec iudicasset vel habuisset quēcūq3 motū. nisi directū ꝟm illā regulā. q̄re sequitur q̄ nec subit⁹ mot⁹ ibi fuisset. q2 7 ille ē p̄ter ordinem ad istā regulā. oīa aūt fuissent ordinata. Ex qbꝰ nota defectū Scoti in. ij⁹. dis. xxi. q̄ hec nō vidēs dr ad. q̄ꝰ. Esto ꝟo q̄ sit q̄ in inferioribꝰ viribꝰ nō potuerit fuisse deordinatio nisi p̄fuisset i supioribꝰ. tm̄ dico q̄ nō oīs deordinatio in ꝟtute supiori est pctm̄ mortale. nā leuis mot⁹ p surreptionē de opinione aliq̄ circa articulos fidei ē deordinatio in portōe vel in ꝟtute supiori. nā pt eē circa tale obiectū qḋ nō pt ɔliderari nisi p ꝟtutes supiores. vt deū eē trinū 7 vnū. 7 tm̄ nō oīs mot⁹ leuis est pctm̄ mortale. licet in supiori ꝟtute. sic grauit⁹ pctm̄ q̄ in inferiori. hec ille in forma. Sȝ q̄uis hec in se vera sint. supponūt tm̄ aliqḋ satis imediate reprobatū. qḋ Scot⁹ nō ꝓbat. videlȝ. q̄ in statu innocētie potuisset fuisse mot⁹ subit⁹ circa res eternas. qḋ nūc manifeste ip̄robatū est. q̄re cū Scot⁹ nō oīno reluctetꝰ. q̄ nō potuerit eē veniale ꝓpter inordinatōem viriū inferioꝝ. sed solū ꝓpter motū ꝟtutū supioꝝ. hec aūt etiā oñsum sit eē falsum. 7 ip̄e nullo mō ꝓbet. sequitꝰ q̄ veniale nullo mō potuit eē in h̄ statu. Puto aūt q̄ Scotus iō h̄ supposuerit. scȝ q̄ veniale possit eē in rōne supiori ꝟꝰ se in statu inocētie. sicut 7 nūc ē in nobis. q2 D. sa. in. ij⁹. dis. xxi. q. vnica. ar. vlt. nō facit mētionē expssaz nisi de veniali q̄ ɔtingit ꝓpter inordinatōem 7 nō subiectōez inferioꝝ viriū ad supiores. vbi Scot⁹ eū videtꝰ vidisse. sȝ nō videtꝰ vidisse D. sanc. hic. 7 in de malo. ma. vij. ar. vij. vbi ex intētōe reprobat qḋ Sco. supponit. Et putat D. nō aduertisse. sȝ hic aduertat q̄ nō latuerit D. san. q̄ Scot⁹ solus videbatꝰ vidisse 7c. Patȝ ēēt q̄ Sco. deficit ibidē ad p̄ꝰ, q2 cū summa rectitudine. q̄ fuit rōnis supioris ad legē dei. p tali statu. nō stabat obliqtas venialis 7 qḋ inducit sic. q2 cū certitudine intellect⁹ de aliq̄ ɔclōne pt stare opinio de alia nō valet. q2 veniale nō hȝ se ad rectitudinez. q̄ erat ad finē. sicut existimatio recta de vna ɔclōne ad opinionē de alia. sȝ haberet se sicut defect⁹ circa ɔclōnē ad rectā estimatōez de p̄ncipio ad ɔclōnē recto applicato 7 bñ ɔnexo. qḋ est ip̄ossibile. vt pȝ apud D. san. in de malo vbi sam circa finē cor. q̄sti. Cōsequēter ibi

¶ Q2 ꝟo hūan⁹ anim⁹ inordinetꝰ circa ea q̄ sȝ ad finē seruato debito ordine ad finē. ꝓuenit ex h̄ q̄ ea q̄ sunt ad finē nō ordinātꝰ infallibilr sub fine q̄ tenet summū locū quasi p̄ncipiū in appetibilibus. vt supra dictū est q. lxxij. ar. v.

¶ Declarat p̄cedētē maiorē p̄mā de veniali ex gñe ex q̄ hūan⁹ anim⁹ inordinetꝰ circa ea q̄ sunt ad finē. ꝓuenit ex h̄ q̄ ea q̄ sunt ad finē nō ordinātꝰ infallibilr sub fine q̄ tenet summū locū. q̄si p̄ncipiū in appetibilibꝰ. vt patuit supra. q. lxxij. ar. v. q̄ 7 tale veniale ꝓuenit ex defectu ordinis Nota circa h̄. q̄ q̄si sic fuit de hoie in statu innocētie. sicut de beatis. q2 bti nihil appetere p̄nt nisi i ordine ad diuinā volūtatem visam. ita hō in illo statu. nihil velle potuit coꝝ q̄ sunt ad finē nisi cū actuali vel ꝟtuali relatōe in illū finē. 7 p ɔñs non potuit peccare venialr. tm̄ in h̄ ē dr̄ia. q2 i statu inocētie potuit se male habere ad finē. sȝ nō in btitudine. sȝ vt dictū ē silitudo ē in h̄ q̄ vtroꝝbiq3 sp̄ media referrētꝰ in finē 7c. Deinde ibi

¶ In statu aūt inocētie. vt in p̄mo habitū ē. erat infallibil' ordinis firmitas. vt sp̄ inferi⁹ ɔtineretur sub superiori q̄diu summū bonū hoīs ɔtineretꝰ sub deo. vt etiā Aug⁹. dr. xiiij. de ci. dei q. xcv. ar. ij

¶ Ponit minorez p̄cedētis rōis. p minore p̄ncipali q̄ fuit (sȝ in statu inocētie) 7c. Et relinqt nota ex. p̄. p. q. xcv. ar. p̄. 7 ex auctoritate Aug. in. x. de ci. dei Tūc ibi

¶ Et ideo oportebat q̄ inordinatio in hoie nō esset nisi inciperet ab hoc q̄ summū hoīs nō subderetꝰ deo qḋ fit p pctm̄ mortale. Ex q̄ pȝ q̄ hō i statu inocētie nō potuit peccare venialr anteq̄ peccaret mortalr.

¶ Infert vltimo q̄ddā corollarium. ad qḋ sequitꝰ ɔclusiua imediate. 7c. Oportebat q̄ inordinatio in hoie nō eēt nisi inciperet ab hoc q̄ summū hoīs nō subderetꝰ deo

qd fit p pctm̄ mortale pꝫ ex dictis. qꝛ hō in ſtatu inocētie potuit peccare ꝛ de facto peccauit. nō ār potuit pmo pec care ex pte inferioꝝ viriū vel etiā ſupioꝝ donec eēnt vni te cū deo. q̄ ſeqͥ corollariū. ꝛ p pñs ꝯclo miſiua. q hō ī ſta tu innocētie nō potuit peccare venialr añq̄ꝫ peccaret mor taliter ☞ Circa argumētū in ꝯtrariū qd ē efficax p ꝯclone nota q Scot⁹ nitit ipm effugere. ꝛ admittit vbi ſupra. ſicut ꝛ in. ij°. diſ. xxix. q. p. q aliqd ingerēs triſticiā et paſſionē poſſꝫ eē in ſtatu inocētie. nō ſatꝫ magnipēdēs auctoritatē b. Aug. Vñ ōr ſic. dico q alia pena q̄ꝫ mors pt ꝯidere veniali. puta diſplicentia, aliq̄ vel aliqd hmōi. Vel pt dici q pena ſibi ꝯtraria nō ꝯidet. ſꝫ ꝯmittēs venia le eſt debitoꝛ ſeruētioris act⁹ volūtatis q̄ꝫ pus. q̄ ſeruoꝛ ꝯſumeret pctm̄ veniale. hec ille. Sꝫ illa ſolo eſt ꝯ Aug⁹ xiiij. de ci. dei. qꝛ oēs il e paſſiōes (imo mot⁹ volūtatꝫ) q̄ reſpiciūt malū in adā nō erāt. vt allegat etiā d. ſa. p. p. q. xcv. ar. ij. in cor. Diſplicētia aūt vel aliqd hmōi vtiq̄ꝫ ē paſſio vel mot⁹ volūtatis reſpectu mali. Scda aūt ſolo aſſumit vnū volūtariū dictū ꝛ valde ſuſpectū. q veniali nō ꝯideat pena etiā ſenſibil. ſaltē aliq̄ triſticia penal ꝛ aſ flictiua. q̄ vt eſt ex charitate delet culpā. vt aūt penal ſatiſ facit p reatu pene. Et pterea aſſumit vnū ſupra iprobatū. ſi intelligit q ſeruoꝛ quilibet ꝯſumat veniale q̄ ad cul pā ꝛ reatū. imo vt patuit. q. lxxxvij. arti. v. ad. iij. veniali dimiſſo q̄ ad culpā. pt remanere q̄ ad reatum. q̄uis etiā vi ꝯtritōis tota pena tolli poſſit. vt hꝫ d. ſan. in. iiij. diſt. xxxviij. q. p. ar. iij. qͥ. ij. ad. iiij. vide Capo. in. iiij. diſ. xvi. ad iiij. Preterea. qꝛ d. ſ. vbi iā in iiij. q. ij. ar. iiij. qͥ. iij. ad pm̄. qꝛ hō poti⁹ deberet ſuſtinere mortē anteq̄ꝫ peccaret mortalr vl venialr. eo mō debitū q̄ dꝫ veniale vitare. iō nō eſt mirū. ſi illi ſtatui nō ē poſſibile. cui mors oino repug nat. q̄re argumētū in ꝯtrariū ſtat ſolide. nec ſcot⁹ ipm ſol uit. ſꝫ circa ipm dubitauit. ꝛ hoc frequētiſſimū eſt apud ſcotū. q cū d. ſan. argueūt ipe nihil certū determinare po tuit Nota q̄ꝫ qꝛ argumēta ſcoti in iſta materia peccāt ſm nō cām vt cāꝫ. qꝛ q cū gr̄a etiā magna viatoris ſtet veniale. nō aūt cū dono originalis iuſticie. h̄ nō eſt iō. qꝛ donū illud pfect⁹ ꝯiūgeret habitualr vltimo fini. q̄ꝫ gr̄a ioāni baptiſte. vel hieremie. vel aplis in cop. vltima ſanc tificatōe collata. ſꝫ hoc iō. qꝛ donū illud ſubdebat nō ſo lū mētē deo. verū ꝛ corp⁹ aie. ꝛ oēs potēas iferiores rōni imo gnālr oia iferiora q̄ ſunt in hoie ſuis ſupioribꝫ. intātū q ordines inferiores violari nō poterāt. niſi pus tpe vel natura. ſublato ſupiori. vñ ſm Capo. in. ij°. diſt. xxi. imꝑfecte ꝯcepit ſcot⁹ nrāē originalꝭ iuſticie vel donū pri mi ſtat⁹ ꝛc̄ Preterea. Adā nō potuit ꝯmittere ea q̄ ſūt venialia ex gn̄e. qꝛ iſta nō ꝯtingūt niſi inferiora ſi non ſint ſubdita ſuis ſupioribꝫ. nec potuit ꝯmittere venialia p ac cidēs. qꝛ illa ꝯmittūt ex h̄ q rō non ſubdit ſupmo ſuo. i. deliberatōi. q̄ ē ex ſupma regula rōis Vide de iſtis ſi pla cet ſcm̄ Bonauē. in. ij°. diſ. xxi. ar. iij. q. p. qꝛ in ſentē. te net cū doc. ſan. ꝛ ōt. doctores theologie ita cōiter ſenſiſſe Vel in q̄dā ſolone videt repugnare dictis in pn° ar. qꝛ ōr q veniale ex gn̄e ſi ꝯmiſiſſꝫ adā fuiſſꝫ ſibi mortale p pter ſtatū. hoc aūt reprobatū fuit ꝛc̄.

Cū ſco. d. o. ſe opponit ra ro determina re potuit

¶ Ad pmū g̃ ōm. q veniale nō ſumit ibi ſm q nūc de veniali loqmur. ſed ōr veniale quod eſt facile remiſſibile.

Ad maiorē. p q̄ intelligēda nota q duplex eſt ſeduc tio. ſcꝫ in vlī ꝛ pticulari eligibili. q̄ eſt ignorātia electiōis q̄uiſ q̄ peccat ſeducit ignorātia electiōis in pticulari eli gibili. mulier aūt fuit ſeducta ignorātia in vlī. qꝛ ſcꝫ cre didit qd ſerpēs dixit. ſꝫ vir nō credidit h̄. ſꝫ decept⁹ fuit in pticulari. ſcꝫ q gerēd⁹ eſſꝫ mos vxori. ꝛ cū ea ꝯmedēd re deberet. ꝛ inexꝑt⁹ diuine ſeueritatꝭ. credidit q facile ei remitteret. Vñ ōr ad maiorē. q credidit veniale. i. facile remiſſibile ſine. ſ. pena mortꝭ ſequēte. ꝛ ita credidit venia le nō ex gn̄e. nec ꝑpt ſubitū motū. ſꝫ ex cā. qd rō diſtiguit ꝯ mortale. vt patuit ſupra. q. lxxxviij. ar. ij. Ad minorē. niſi potuiſſꝫ peccare venialr. verū. ſm opinionē ſuā erro neā venialr. i. facile remiſſibilr. ſꝫ in illā errorē ꝛ falſam opinionē q̄ credidit veniale (ſcꝫ ab euētu. i. remiſſibile ei tra punitōem p penā mortis. qd tñ fuit mortale. i. induc tiuū mortꝭ) in adā pceſſit mētis elatio. ſicut iā ſtatim de muliere dicet. ꝛ hec hꝫ d. ſan. in de ꝟita. ma. xviij. q. vi. ad xim̄. q̄re negat. q potuerit peccare venialr ſtāte ſtatu. vide etiā d. ſan. in. ij. vbi ſupra ad. v. vbi ꝛ alias ſolōnes hꝫ.

Ad ſcdm̄ dōm. q illa elatio q̄ pceſſit in aio hoīs fuit pmū hoīs pctm̄ mortale. ōr aūt pceſſiſſe delecti onē ei⁹ in exteriorē actū pcti. hmōi aūt elatōem ſub ſecuta ē ꝛ expiēdi cupiditas in viro. ꝛ dubitatio in muliere. q̄ ex h̄ ſolo in quādā aliam elatōem prupit q pcepti mentionē a ſerpente audiuit. quaſi nollet ſub precepto ꝯtineri

¶ Ad maiorē vel aſſumptū. nō eſt arbitrādū q eſſet hoiem delectur⁹. ſcꝫ in exteriorē actū pcti. niſi pceſſiſſꝫ q̄ dā elatio q̄ fuit pmū pctm̄. q̄ ſcꝫ q̄ſi noluit ſub diuio pcepto ꝯtineri. ſtatim eīn in mēte mulieris ſurrexit elatio p quā faſtidiuit pceptis dei cohiberi. ꝛ ex hoc ſecuta eſt du bitatio. Vltra. elatio aūt delectōnem pcedēs q̄ facta eſt p pctm̄ mortale. nō potuit eē niſi veniale. Dico q ē du plex delectio. Vna interioꝛ. i. p actū interiorē. ꝛ illa fuit mortale. ꝛ fuit ipa inter elatio. ſꝫ alia eſt delectio p actū ex teriorē. ꝛ illā pceſſit elatio. Minoꝛ ār illa imaginat ꝛ ma le. q̄ſi elatio pceſſiſſꝫ oēm delectōem. qd nō ē de mēte bti Aug. ſꝫ pceſſit ſolā delectōem in op⁹ exteri⁹. ſcꝫ ꝯmiſſio nē ꝛ amiſſionē ſtat⁹. ꝛ tñ ipa elatio fuit interioꝛ delectio p ma ꝛ mortalis. q̄re negat alia ps. q illa elatio nō potuit eē niſi veniale pctm̄. imo fuit mortale. ꝛ p eā p° peccauit hō Vltra ſilr ꝛc̄. dico q illa expiēdi cupiditas pceſ ſit ex elatōe mētis. q̄ ꝛ in viro hāc cupiditatē pceſſit. quā elatōem vir ex ꝟbis mulieris ꝯcepit. vt hꝫ d. ſan. de ma lo vbi iā ad. xiij. Silr dico. q ille mot⁹ infidelitatis mu lieris pceſſit ex elatōe mortali. ſi tñ mot⁹ ille ſubu⁹ dici de beat q̄ etiā in ꝟba ꝓrupit Vlteri⁹. negat q hec videāt venialia pctā. qꝛ velle expiri ꝓhibitū pcepto diuio ē mor tale. Et ſcdo dato q fuiſſent venialia. negat ꝯñtia. qꝛ illa venialia vt patuit pceſſerūt ex elatōe mortali. q̄re nō ſeq̄t q peccauerint venialr ſtāte ſtatu inocētie. ſꝫ iaꝫ deſtructo p mortale De materia iſti⁹ ſolōnis ꝛ pcedētis D. lo quit in de ꝟita. ma. xviij. q. vi. ad. vm̄. Mulier ſperauit ſe poſſe aliq̄ mō ꝯſeq. qd ſerpens ꝓmiſit. ꝛ credidit h̄ alī q̄ mō poſſibile. ꝛ in h̄ ſeducta eſt ſm aplm̄ pm̄. ad Thi. ij. ſꝫ iſtā ſeductōem pceſſit q̄dā mētis elatio q̄ ſuā excelle tiā inordinate appetijt. quā ꝯcepit ad ꝟba ſerpētis. ſicut hoies frequēter ad ꝟba adulātiū ſupra ſe pōs efferūtur Et hec q̄dē elatio pcedēs fuit excellētie ꝓprie in ſpiali q̄ eſt pmū pctm̄. qd ꝯſecuta ē ſeductio. q̄ credidit eē verū qd ſerpēs dicebat. ꝛ ſic ꝯſecuta ē elatio. q̄ determiate hāc excellētiā appetijt quā ſerpēs ꝓmittebat. hec ille Nota aūt q hic ōr illā elatōem fuiſſe appetitū ꝓprie excellentie De malo ār ōr fuiſſe faſtidiū ſup cohibitōe diuini pcepti Et vtrūq̄ꝫ eſt ſupbie. ſꝫ alterius ſpeciei

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ pctm̄ mortale intātū oppōnit integritati pmi status ꝙ corrūpit ipm. qd pctm̄ veniale facere nō pt. ⁊ qꝛ nō pt simul ēē q̄cūqꝫ iordinatio cū integritate pmi stat⁹. ꝯn̄s ē ꝙ pm⁹ hō non potuerit peccare venialr anq̄ꝫ peccaret mortalr.

Ad maiorē dico. ꝙ vtrūqꝫ ei opponit. mortale. s. ⁊ veniale. qꝛ nullū stare pt cū integritate pmi stat⁹. sꝫ in h magis mortale. qꝛ ipaꝫ destruit ⁊ corrūpit. nō āt veniale. lꝫ et h sit sibi incōpossibile Ad minorē. potuit peccare mortalr. verū. sꝫ corrūpēdo integritatē. qꝛ fm d. san. de vita. supra ad. viij. In eodē instāti q̄ peccauit fuit statu inocētie destitut⁹. sꝫ stāte illo statu. nō potuit ēē iordinatio venialis. q̄re negat ꝯn̄tia. qꝛ mortale corrūpit integritatēꝫ veniale aūt nō corrūpit. ⁊ ipa integritas ipm nō ꝯpatit. seqt ꝙ stāte integritate nō potuit venialr peccare. sed tn̄ potuit integritatē corrūpere p mortale. ⁊c.

Utrū angel⁹ bon⁹ vel mal⁹ possit peccare venialr

S Ad q̄rtū sic pcedit. Uidet ꝙ angel⁹ bon⁹ vel mal⁹ possit peccare venialr. hō em̄ cū angel' ꝯuenit in supiori aīe pte q̄ mens vocat. fm illud Greg. in homel'. hō itelligit cū angel'. sꝫ hō fm supiorē ptē aīe pt peccare venialr. g ⁊ angel⁹ ¶ P. q̄cūqꝫ pt qd est pl⁹. pt etiā qd est min⁹. sꝫ angel⁹ potuit diligere bonū creatū pl⁹ q̄ꝫ deū. qd fecit peccādo mortalr. g etiā potuit bonū creatū diligere infra deū inordinate venialr peccando. ¶ P. angeli mali videntr aliq̄ facere q̄ sꝫ ex gn̄e suo venialia pctā. pUocādo hoies ad risum. ⁊ ad alias hmōi leuitates. sꝫ circūstātia psone nō facit de veni-

q.88.ar.5. ali mortale. vt dictū ē. nisi spāli phibitōe supueniēte. qd nō ē in pposito. g angel⁹ pt peccare venialiter ¶ Sꝫ ꝯ est ꝙ maior ē pfectio angeli q̄ꝫ pfectio hois in pmo statu. sed hō in pmo statu nō potuit peccare venialr. ergo multo minus angelus

Querit q̄ de alio subiecto venial'. s. āgelo bono vl' malo

Rn̄deo dōm. ꝙ itellect⁹ āgeli sicut in p° dictū ē.

q.lviij.ar.iij. nō ē discursiu⁹. vt sꝫ pcedat a pncipijs in ꝯclōnes seorsuꝫ vtrūqꝫ intelligēs. sicut in nobis ꝯtingit. vn̄ opꝫ ꝙ q̄ncūqꝫ ꝯsiderat ꝯclusiones consideret eas prout sunt in principijs

In cor. arti. tria pncipalr facit. p° deducit vnā ꝯclōnē pambularē fundamētalē. scdo ex ipa infert q̄ddā corollariū. ex q̄ pt trahi ꝯclō rn̄siua. gn̄al' tn̄. ibi. ppter h ⁊c. Tertio subiūgit ꝯclōnē rn̄siuā magis ꝯticularē. ibi. sꝫ angeli boni. Quo ad p^m ē ista ꝯclō pambulari. mēs angeli nō fert in ea q̄ sꝫ ad finē nisi fm ꝙ stāt sub ordine finis. Probat ista ꝯ°. q̄ncūqꝫ itellect⁹ angeli ꝯsiderat ꝯclōnes ꝯsiderat eas put sꝫ in pncipijs. sꝫ i appetibilib⁹ fines sꝫ sicut pncipia. ea vo q̄ sꝫ ad fineꝫ sꝫ sicut ꝯclōnes. g seqt ꝯclō. Maiorē hui⁹ rōis p° ponit ⁊ pbat. Scdo minorē adiūgēs ꝯclōnē. ibi. In appeti. ⁊c. Maior g pbat. qꝛ intellect⁹ āgeli nō ē discursiu⁹ (sup^e nec actu nec potēā) vt sꝫ pcedat a pncipijs in ꝯclōnes seorsuꝫ vtrūqꝫ itelligēs sicut in nob ꝯtingit. g maior vā. qꝛ seorsuꝫ ꝯsiderare ēēt discurrere. vnū videlꝫ cognoscere post aliud. cuius cognitio ex cognitōe alteri⁹ depēderet. licꝫ em̄ angel⁹ ꝯgnoscat p sp̄s⁹. ea q̄ hꝫ diuersas spēs ⁊ disparata. tn̄ q a scinuicē depēdēt in ꝯgnitōe sui ꝯgnoscit Nota h p°. ꝙ fundamētū hui⁹ arti. ⁊ maioris hui⁹ ē (qꝛ āgel⁹ nō est discursiuus) Nota inqꝫ h breuiter. ꝙ ad rōnem discursiui nō suff' ēē ꝙ vitas vni⁹ causet a vitate alteri⁹. imo nec reqrit ad discursum ꝙ vitas vni⁹ causet a vitate alteri⁹. pt eni ēē discursus ab effectu ad cām. ⁊ tn̄ vitas cause nō causat a veritate effect⁹. sꝫ h vlter ⁊ p se reqrit ꝙ ꝯgnitio vni⁹ causet ex ꝯgnitōe alteri⁹ in itellectu tali. in q̄ dr ēē discursus. sed talis causalitas vni⁹ cognitōis ab alia nō hꝫ locū q̄n aliqua duo eadē ꝯgnitione cognoscūtur. quia eadem cognitio non est causa suipsius. ⁊ talis discursus se tenet ex pte intellect⁹ magis q̄ꝫ rei intellecte. q̄n de re simplicissima itellect⁹ noster discurrit. ⁊ ecōtra intellect⁹ diuin⁹ de re ꝯposita hꝫ simplicissimā apphēsionē. Et p hec pꝫ nullitas q̄rūdā q̄ scot⁹ arguit in plogo pmi. ⁊ i. ij. dis. vij. q. p. remittēs se ad eūdē locū. volēs ꝙ res in se vitatē ꝯtinēs suaꝝ passionū. discursiuā causet ꝯgnitōēꝫ in q̄cūqꝫ intellectu passiuo ⁊c. qꝛ vt iā patuit. discursus ē effect⁹ tenēs se ex pte intellect⁹ magis q̄ꝫ obiecti. Et scdo. qꝛ nō sufficit veritatē vni⁹ causari ex vitate alteri⁹. et tertio suppōnit intellectū angelicū ēē passiuū a re visa i alio. qd falsum ē. sꝫ de his al's Nota. ij. vt res ista magis fundet et vt nō sit loc⁹ cuidā obiectōi scotice in. ij°. dist. vij. q. p. ꝙ ē. s. his ꝯuersio volūtat' pfecte extra statum vie. sicut de volūtate tn̄ viatica ad btitudinē in cōi fm cōem rōem ꝯstat aūt ꝙ hō q̄cūqꝫ vult vtualr vult ppt' btitudinē. qꝛ in oī actu volūtat' nr̄e saluat vtualr appetit⁹ btitudinis qꝛ q̄cq̄d volum⁹ io volum⁹ vt ꝯticipem⁹ btitudinē. vn̄ ⁊ volūtas extra viā vel obstinata in malo. vel ꝯfirmata in bono sp vtualr oia q̄ vult appetit ppter finē volūtat' siue bonū vl' puersuꝫ. vn̄ tal' finis affectio oia determinat ad vnū. et finis ei⁹ se hꝫ vt pn̄m p^m oīm actuū volūtatis ꝯsequētiū. Ex h seqt ꝙ nō dat aliq̄s act' medi⁹ volūtari⁹ in volūtate extra statū vie ⁊c Nota 3°. circa pbatōem maioris. qꝛ ibi ꝯtinet q̄d reqrat ad discursuꝫ. qꝛ seorsuꝫ intelligere circa vtrūqꝫ. Cōsequēter cū dr

ꝯ Scotū

¶ In appetibilib⁹ aūt sicut multotiēs dictū ē. fines sunt sicut pncipia. ea vo q̄ sunt ad finē sꝫ sicut ꝯclōnes. vn̄ mens angeli nō fert in ea q̄ sunt ad finē nisi fm ꝙ stant sub ordine finis

Ponit minorē cū ꝯclōne pambulari. ⁊ relinqt minorē nota. ⁊ ē multotiēs supra hita. ⁊ ē auctoritas phi. Nota aūt q̄ ad ꝯclōnē. ꝙ dn̄t intellect⁹ āgeli ⁊ mēs angeli. qꝛ sicut ps ⁊ totū vt pt patere ex d. san. in de vita. ma. x. q. p. qꝛ intellect⁹ dr vnā potēām tm̄. sꝫ mēs oēs potēās spūales ⁊ inorganicas aīe vel angeli. vn̄ q̄n D. loqt de ꝯsiderare. loqt de itellectu. sꝫ q̄n loqt de appetitu ⁊ latōe affectiua in finē. ⁊ ea q̄ sꝫ ad finē loqt de mēte. q̄ etiā ꝯphēdit volūtatē. cui⁹ est ferri in finē ⁊ media. vt sic formalr Nota etiā. ꝙ qꝛ intellect⁹ ⁊ volūtas sibi corrn̄dent ⁊ in eodē ppertionāt. q̄ ad modū agēdi. io ex h ꝙ intellect⁹ sil' fert in media ⁊ fines tāq̄ꝫ in ꝯclōnes ⁊ pncīa. seqt ꝙ etiā volūtas simul circa ea afficiat. ⁊ ita habet sintētū d. s. tūc ibi.

¶ Propter hoc ex natura sua hn̄t ꝙ nō possit in eis ēē deordinatio circa ea q̄ sꝫ ad fineꝫ. nisi simul sit deordinatio circa finē ipm. qd ē p pctm̄ mortale.

¶ Elicit q̄ddā corollarium tale. angeli ex natura sua hn̄t ꝙ nō possit in eis ēē deordinatio circa ea q̄ sunt ad finē. nisi simul sit deordinatio circa finē ipm. qd est p pctm̄ mortale. Patꝫ hoc ex iam dicta ꝯclōne. qꝛ bn̄ seqt mens angeli nō fert in ea q̄ sunt ad finē. nisi fm ꝙ stant sub ordine finis. g si est inordinatio circa ea q̄ sunt ad finē ē etiā inordinatio finis q̄ arguit mortale. vt dr corollariū. quia

inordinata media non appetūtur ꝓpter bonū finē. sz solū ꝓpter malū. Et qꝛ simul appetūtur ꝛ sp ꝓpter finē malū ꝗ sp peccāt mortalr. Ex isto corollario possz inferri ꝯclo gn̄alis ꝯcernēs angelū peccātē vt sic. angeli nō pn̄t pecca re venialr. sed sp mortalr. Probaꝛ sumēdo corollariū p maiore. qꝛ ex natura hn̄t ꝙ nō possit i eis eē deordinatio circa ea q̄ sunt ad finē nisi sit deordinatio circa finē. sz de ordinatio circa finē est sp mortale. ꝗ sp peccāt mortalr.

Pro q̄ nota vt supra sepꝰ habitū est. ꝙ si qs de se ve niale. imo de se bonū velit ꝓpter finē peti mortalis. eo ip̄o peccat mortalr. q̄re seqꝛ ꝙ oīs opatio mali angeli ordina bilis in finē sit actu volita ꝓpter finē. Scd̄o seqꝛ ꝙ cū vo lūtas diabolica sit obstinata in malo fine. q̄ ē pctm̄ mor tale. ꝙ sp peccet mortalr. qꝛ oēs actōes volūtarie inficiūꝛ ex mala affectōe finis. Nec pt̄ stare in aliq̄ actōe vt est cō formis nature sue bone. sed opꝫ ꝙ velit ꝓpter finē volū tatis sue. secꝰ in nobis. vt pulchre deducit d. sa. in de ma lo ma. vij. q. ix. qꝛ in nobis ꝯtingit eē deordinatōem cir ca ea q̄ sunt ad finē p pctm̄ veniale. mente hoīs habitua liter ꝯsistēte fixa in fine. hz eīm hō intellectū discursiuū ad quē ptinet vt pncipia seorsuz ꝯsideret ꝛ ꝯclōnes seorsuz et sic ꝯtingit ꝙ ab vno i alterū discurrat ꝛc̄. Vñ in nobis ꝯtingit qnq꜄ ꝙ cogitamꝰ vel afficimur circa ea q̄ sunt ad finē. ꝛ qnq꜄ solū circa finē. qd̄ in angelis esse nō pt̄. sed sp motꝰ mētis angelice simul ferꝛ in finē. ꝛ in ea q̄ sunt ad fi nē. Hec doc. in sub̄a. Et nota ꝟbū doc. (hz eīm hō in tellectū discursiuū ad quē ptinet vt pncipia seorsuz interī dū ꝯsiderare ꝛc̄.) Nota (interdū) qꝛ nō iudicaꝛ intellectꝰ nō discursiuꝰ. qꝛ aliq̄ qnq꜄ apphendat sine discursu. sz ex hoc ꝙ nō hz nec habere pt̄ aliquē discursiuū actū. Unde negatio discursus actu ꝛ posita arguit intellectū non dis cursiuū. ꝛ nō solū negatio alicuius pticularis discursus. Et p oppositū sufficit. ꝙ aliqñ discurraꝛ ad itellectū dis cursiuū. vt D. hz. ꝛ ex negatōne oīs discursus arguiꝛ in ꝓposito ꝙ intellectꝰ angelicꝰ sp simul feraꝛ in pncipia ꝛ cō clusiones. in finē. ꝛ ea q̄ sunt ad finē. Arguiꝛ ꝛ alibi in p. p. q. lxiiij. ar. ij. imobilitas volūtatis angelice in eo cui se mel plene. ꝛ ex iudicio adheserit. nulla aūt ꝯgnitio ptcu laris ꝛ practica est in hoīe imobilis loquēdo naturaliter qm̄ iudiciū in particulari pt̄ sp variari. vel mediāte passi one. vel ex aliquo medio. qd̄ ꝓbabilius apparet. vel ꝓp ter obliuionē potis medij. aut ꝓpter incōsideratōem ali cuius. q̄ oīa ad discursum ptinent. ꝛ in angelo nō habent locū. Vñ discurrere ꝛ nō discurrere mobilitatē vel imobi litatē volūtatū inducit ꝛc̄. Ex isto pꝫ fundamentū p̄ce dentis ꝯclōnis generalis. qꝛ veniale relatū in mortale est mortale. quare ꝓbat rō ꝙ angeli peccantes semp peccāt mortaliter. Tūc ibi

¶ Sed angeli boni nō mouentur in ea q̄ sunt ad finē nisi in ordine ad finē debitū q̄ est deus. ꝛ ꝓpter hoc oēs eoꝝ actus sunt charitatis. ꝛ sic in eis non pt̄ esse pctm̄ veniale. Angeli ꝟo mali in nihil mouē tur nisi in ordine ad finē peccati supbie ipoꝝ. ꝛ ideo in oībꝰ peccant mortalr quecūq꜄ ꝓpria voluntate agūt. secus aūt est de appetitu naturalis boni q̄ est in eis. vt in pmo dictum est

q. lxiij. ar. p. ad iiij. ar. 4 q. lxiij. ar. ij. ad. 5m.

¶ Subiūgit aliā ꝯclōnem minus magis distinctam et spēalem ad q̄situ. In angelis bonis nō pt̄ eē pctm̄ veni ale. et angeli mali in oībꝰ peccant mortalr. q̄ cū ꝓpria vo lūtate agūt. Probaꝛ ꝯclo assumēdo ꝯclōnē pambularē pro maiore. mens angeli ꝛc̄. sz angeli boni nō mouenꝛ in ea q̄ sūt ad finē nisi in ordine ad finē debitū. ꝛ ꝓpter h̄ oēs actꝰ eoꝝ sūt charitatis. angeli ꝟo mali in nihil mouēꝛ nisi in ordine ad finē peti supbie ipoꝝ. ꝗ ꝯclo vera q̄ ad ābas ptes. Dicit aūt notāter scd̄a ps ꝯclōnis. qcūq꜄ mali an geli volūtate agūt. qꝛ secꝰ est de appetitu naturalis boni in eis. vt pꝫ p. p. q. lxiij. ar. ij. ad. vm. qꝛ talis nō ē malꝰ ꝛc̄. Premisse relinquūꝛ note. ꝛ patēt ex notabilibꝰ pmissis. qꝛ āgeli hn̄t se nūc cū sint extra statū vie. sicut volūtas no stra ad cōem rōem btitudinis ꝛc̄. Nota āt D. circa mi nore. qꝛ dr̄ notāter i pº eiꝰ pte. ꝙ actꝰ bonoꝝ angeloꝝ sūt actꝰ charitatis. ꝛ tm̄ nō dr̄ ꝙ sint meritorij. qꝛ sūt q̄dē boni et charitatis. sz qꝛ extra statū meriti sō dr̄ eos charitatis Silr actꝰ maloꝝ angeloꝝ sp sūt petā ꝛ mali. sz nō deme ritorij. qꝛ extra statū. Hec aūt dr̄ sequēs id qd̄ posuit p. p. q. lxij. ar. ix. ad. 3m. vbi oē meritū ab āgelꝭ bonis remo uit etiā meritū accitalis pmij. q̄uis illud ex ꝟtute btitu dinis acq̄rāt. Et pari rōne videꝛ demeritū accitalꝭ pene a demonibꝰ remouēdū. sz accedit accitalꝭ pena ex demeri to et damnatōe. Do. aūt sa. in q̄rto. dis. l. q. ij. ar. p. q. vi. referēdo alioꝝ opinionē dr̄ fm eos demeritū accitale re manere vsq꜄ in diē iudicij. sed p. p. ꝯtrariū fiuiam expressit

Nota etiā circa illā exceptōnem ꝛ expōnem scd̄e ptis ꝯclōnis. ꝙ actꝰ naturales angeloꝝ maloꝝ sunt pserrtim naturales obiectiue. i. qꝛ volunt sibi aliq̄ bona naturalr appetibilia. nec tm̄ sunt naturales q̄ ad exercitiū. oēs saltē. sz liberi ꝛ volūtarij. ideo q̄uīcūq꜄ sint boni inchoatiue ex pte obiecti. tm̄ oēs vt eliciūꝛ a volūtate mali angeli inficiūꝛ qꝛ oēs tales determināꝛ in malū finē volūtatis angelice et p ꝯñs oēs actꝰ scdī sūt mali. vn̄ D. intelligēdꝰ ē q actꝰ naturales nō sint mali de se ex pte obiecti. sz tm̄ ex fine oēs inficiuꝛ dr̄ aūt D. de illa re. p. p. vbi iā sic. Actꝰ demonis est duplex. qdā scz ex volūtate deliberata pcedēs. ꝛ is ꝓp prie pt̄ dici actꝰ eiꝰ. ꝛ talis actꝰ demonis sp ē malꝰ. qꝛ et si aliqñ aliqd̄ bonū faciat. nō tm̄ bn̄ facit. sicut dū ꝟitatē dr̄ vt decipiat. ꝛ dū nō volūtarie credit ꝛ ꝯfiteꝛ. sz rerum euidētia coactꝰ. Aliꝰ aūt actꝰ demonis est naturalꝭ q̄ bo nꝰ eē pt̄. ꝛ attestaꝛ bonitati nature. ꝛ tm̄ tali bono actu abu tuꝛ ad malū. hec ille. q̄ intellige sicut dictū est. qꝛ actꝰ na turales sunt boni ex obiecto ꝓpinq̄ ꝛ obiecto actꝰ. tm̄ infi ciūꝛ ex intentōe agētis ꝛc̄

¶ Confirmaꝛ aūt ꝯclo pserrtim gn̄alis minuta rōne argumēti in ꝯtrariū tali. Circa h̄ argumētū nota. ꝙ q̄dē ve rū est. ꝙ ꝓpter ꝑfectōnem pmi statꝰ hō nō potuit peccare venialr. sz nō ꝓpter ꝑfectōem naturalē. sz gratuitā. vt pa tuit sup. sz angelꝰ nō pt̄ peccare venialr ꝓpter ꝑfectōez na turalē. qꝛ nō solū boni āgeli nō pn̄t peccare venialr. sz nec mali. Scd̄o ē diña. qꝛ ꝙ hō in statu inocentie nō potuit peccare venialr. nō fuit. qꝛ nō eēt discursiuꝰ ꝛ collatiuus vt pꝫ in de ꝟita. ma. xviij. ad pm. sz fuit ꝓpter firmitatē ordinis. qꝛ nec sensualitas nec rō habere potuit motū sub scū. nec potuit aliq̄d etiā deliberādo ꝛ discurrēdo eligere qd̄ nō eēt necariū ad finē. sic ꝙ nō potuit velle vel facere veniale ex gn̄e. sz in angelis nō pt̄ eē veniale. nō qꝛ inferio ra teneāꝛ sub superioribꝰ. cū ibi nō habeāt locū. nec ideo qꝛ nō pn̄t velle vel ꝯmittere ex gn̄e venialia. loquēdo de ma lis. imo pn̄t ꝯmittere ex gn̄e venialia. sz qꝛ etiaz venialia de se. q̄ nō sūt finis referūt in malū finē mortalꝭ peti. Vñ pꝫ ꝙ argumētū h̄ fūdaꝛ i aliq̄ ꝓportōabilitate magis q̄ similitꝰ

Ad pm̄ ꝗ dr̄z. ꝙ hō ꝯuenit q̄dē cū āgelꝭ in mēte siue in itellectu. sz differt in mō itelligēdi. vt dictū ē ad pmū.

In cor. et pº p. q. ix. ar. p.

¶ Ad maiorē dico. q hō ɔuenit cū angelo in mēte q ad subam intellect⁹ saltē in vno gñe. q2 ɔstat q intellect⁹ angelicus ⁊ hūan⁹ vt ɔparerates naturales distinguūt spēcie. de qd sit vt ponit p ɔparatōem ad obiecta. de q alias ē. Sed dico q dr̄nt in mō intelligēdi. q2 intellect⁹ hūan⁹ dr̄ ⁊ est rō nō sic intellect⁹ angelic⁹. intellect⁹ eīm ɔgnoscit simplici intuitu et intellect⁹ nō rō. solū simplici intuitu. intellect⁹ āt cū sit rō. ɔgnoscit etiā p discursū ⁊ collatōem. vt sup p. q. q. lix. ar. p. ad pmū. Ad minorē. vera est loqndo de hoie nūc extra statū integrū. q2 pt hēre motū subitū q est veniale p acciñs. et scdo pt ex deliberatōe ɔsentire in veniale ex gñe. vt est dirictius inferioꝝ virtū. vt patuit sup q. lxxiij. ar. ix. et pt ferri in media absq3 h q ferat in fine bonū vl' malū actualit vl' virtualr. sec⁹ de angelo q nūq3 fert in ordinabile in finē aliquē qn ⁊ i finē ips3 ferat. q̄re negat ɔña. ⁊ stat rō in diuerso mō apprehēdendi ⁊ appetēdi p ɔña vt patuit.

¶ Ad scd3 dō3. q angel⁹ nō potuit min⁹ diligere creaturā q3 deū. nisi sit referēs eā in deū sicut in vltimū finē vel aliquē finē inordinatū rōne iā dicta. Jn cor.

¶ Ad maiorē rñdet d. san. in. ij. sentē. dis. xxi. ar. vltīo ad 3m. q differt in potētiis actiuis ⁊ passiuis. q2 in potētiis actiuis qd pt in plus. pōt etiā in min⁹. vt qd pt ferre centū pt etiā ferre decē. in potētijs āt passiuis est ecōtrario. q eīm pt pati a paruo pt etiā pati a maiori. vt si qs pt vinci ab vno pt etiā a duob3 sed nō ɔuertit. ⁊ talis poña pt eē poña peccā3i. q eīm peccat a peti sui ɔcupiscētia vincit. h3 ec ille. Dicit igit ad maiorē. q pt in plus pt in minus in potentijs actiuis s3 nō in potētijs passiuis q̄lis est potentia peccādi q si pt pati a paruo petō. pt etiā pati a magno s3 nō ecōtra. Dico āt in ɔposito. q mortale ē magnum veniale paruū. ⁊ igit seqt q peccās veniale possit peccare mortali s3 nō ecōtra. Scdo dico post san. Bonauē. negādo maiorē absolute. etiā de poña actiua q pt esse ordinata ad mai⁹ ⁊ nō ad min⁹ (diuersoꝝ sc3 ordinū) q2 hō pt sæpe facili⁹ interficere q3 facere febricitare. ⁊ tñ interfectio maior est febre ⁊c. Tertio dr̄ iuxta cōem glosā. q vera est maior in his q sunt vni⁹ rōis. sed nō tenet in his vbi mai⁹ ⁊ min⁹ nō sunt vni⁹ rōnis. sicut p3 q hō pōt intelligere et tñ nō pt volare. Ad minorē ɔcedit. cōcedit etiā p⁹ ps ɔsequētis. sc3 q potuit bonū creatū diligere infra deū. sed vl' ordiate referēdo in deū vl' referēdo in aliū finē iordinatū. q2 qcqd diligit infra deū diligit ppter deū sicut vltimū finē. vl' diligit in ordine ad finē suū q est petm̄ mortale. q̄re negat q posset diligere infra deū iordinate venialr. q2 vel diligit infra deū ⁊ ordinate ⁊ absq3 veniali. vel diligit infra deū tñ iordinate ad finē suū mortalē. q̄re vl' nō peccabit vel peccabit mortalr. vñ arguit san. Bonauē. in. ij. dis. xxi. in s'. ɔtingit aliqd diligere iordinate sup deū. cōtingit etiā aliqd diligere ordiate ⁊ sub deo. s3 inter hec duo cadit mediū. videl3 aliqd diligere sub deo s3 iordiate ⁊c. qd ē peccare venialr. Dicit āt ad h. q mediū est inter diligere ordiate sub deo ⁊ iordiate sup deū. dr̄ q ⁊ si sit mediū ɔparando statū ad statū simplr. ɔparando tñ ad hoiem illū nō cadebat mediū. rō āt hui⁹ erat ppt magnā approximatōem ad deū ⁊c. et sic ipe dr̄ de hoie i statu inocētie. q2 nō potuit tenere mediū ppt approximatōes ad deū. ita dico de angelo ppt ɔditōes nāe sue. q2 videl3 nō pt ferri i mediū qn ⁊ ad finē. ⁊ iō oportet q vel bn̄ faciat ex charitate vel q peccet mortaliter.

¶ Ad tertiū dō3. q oīa illa q videt eē venialia demones ɔcurāt vt hoies ad sui familiaritatē attrahāt. ⁊ sic reducāt eos in petm̄ mortale. vñ in oīb3 mortaliter peccant ppter intentionem finis.

¶ Maior ɔcedit. q angeli mali faciant q ex gñe sunt venialia s3 sp ppter finē malū. s. vt eos trahāt i petm mortale. ⁊ pñr ad ɔdēnatōes vt satisfiat supbie sue ne hō eis ɔferat. Ad miorē ɔcedit. q circūstantia q e ɔditio psone nō trahit i aliā spēm nisi ppt spēale ɔhibitōes vl' votū ⁊c. vt patuit ar. ij. et q. 88. ar. v. S3 dico q circūstātia finis trāsfert i aliā spēcie. vt patuit sepi⁹. Et dico vltiā. q diabol⁹ etiā venialia ex gñe sp ordinat in finē peti mortal. vñ negat ɔña. q2 l3 ɔmittat aliqd de gñe venialiū. tñ sp eius praua itentōe q facit mortale. ¶ Nota h vbū D. q2 i oīb3 peccāt mortalr ppt itentōes finis. q2 ex gñe act⁹ peti nō sp mortalr peccāt. vt pbat argumentū. sed solū q2 semp referunt in malum finem ⁊c.

¶ Utrū pmi mot⁹ sensualitatis in infidelib3 sint peccata mortalia. L

Ad qntū sic pcedit. Videt q pmi mot⁹ sensualitatis in infidelib3 sint petā mortalia. Dicit eīm apl's ad Ro. viij. q nihil ē dānatiōis his q sūt i xpo iesu. q nō s3 carnē ābulāt. ⁊ loqt ibi de ɔcupia sensualitatis. vt ex premissis apparet. hec g cā est q̄re ɔcupiscere nō sit dānabile his q nō s3 carnē ābulāt. ɔsentiēdo sc3 ɔcupie. q2 sūt in xpo iesu. s3 infideles nō sūt i xpo iesu. g i ifidelib3 est dānabile. pmi igit mot⁹ ifideliū sunt petā mortalia. ¶ B. Anselm⁹ dr̄ in li. de grā et libe. arbi. Qui nō sunt in xpo sentiētes carnē sequūt. dānatiōem etiā si nō s̄m carnē ambulāt. s3 dānatio nō debet nisi petō mortali. g cū hō sentiat carnē s̄m pmū motū ɔcupiscentie. videt q pm⁹ mot⁹ ɔcupiscētie in infidelib3 sit petm̄ mortale. ¶ B. Anselm⁹ dr̄ in eodē libro. Sic est factus hō vt ɔcupiscentiā sentire nō deberet. h āt debitū videt hoi remissum p grām baptismalē quā infideles nō habent. ergo quādocūq3 infidelis ɔcupiscit etiam si nō consentiat peccat mortaliter contra debitū faciens. ¶ Sed ɔtra est qd dicit Actuū decimo. Non est psonaꝝ acceptor deus qd ergo vni non imputat ad dānationē nec alteri. sed pmos motus fidelibus nō imputat ad dānatōem. ergo etiā nec infidelibus.

Hic q̄rit de dubio qd icidit circa subiectū venial. an videl3 mot⁹ pmi ifideliū sint etiā venialia vl' petā mortalia. ¶ Nota āt q mouet illa q̄stio ppt q̄rūdā errorē. q posuerūt i ifidelib3 etiā pmos mot⁹ eē mortalia. vt h3 d. san. in de malo ma. vij. q. 8. et hoꝝ motiuū tāgit ibi p⁹ argu⁹. q2 sumpserāt occasiōez illi⁹ false estimatōis ex malo intellectu apli ad Ro. 8. q2 dr̄ apl's. nihil g nūc dānatiōis ē his q sūt i xpo iesu q nō s3 carnē ābulāt. Ex his v'bis acceperūt a ɔtrio sensu q i ifidelib3 q nō sūt i xpo iesu (sc3 p fidē et dilectōnem ⁊ fidei sacramētū) etiā pmi mot⁹ sint petā mortalia q̄uis eis nō ɔsentiāt qd ɔsentire vocat apl's s3 carnē ābulare. si eīm illi q nō s3 carnē ābulāt (.i. nō ɔsentiūt hmōi motib3) ex h nō eis dānabile ē q carnis sētiūt legē peti s3 pmos ɔcupie mot⁹. q2 sūt i xpo iesu. seqt a ɔtrio sensu q illi q nō sūt i xpo iesu h sit dānabile. s3 vt patebit

ad p^m ꝯ ex lr̄a hn̄ nō pt. ¶ Nota etiā ꝙ q̄ſtio itelligit̄ de motib nō p^o p̄mis ꝛ mere natalib q̄ ſlꝫ extra gen^9 moꝝ ſꝫ de 2° p̄mis q̄ etiā i renatꝫ fidelib ſlꝫ venialia. vt patuit ſup̄ q. lxxiiij. ar. iij. De his em̄ q̄rit̄. an videlꝫ mot^9 q̄ in fi delib ſunt venialia in infidelib ſint mortalia ꝛc̄.

Rn̄deo dd̄ꝫ. ꝙ irrōnabilr̄ dr̄ ꝙ p̄mi mot^9 ifideliū ſint pctā mortalia ſi eis nō ꝯſentiat̄. ꝛ ꝯ patꝫ duplr̄.

¶ D. p^o rn̄det vnica ꝯclōne. 2° eā pbat duplici rōe. p^a

Cōclō rn̄ſi. eſt ibi. p^o q̄dē ꝛc̄. 2^a ibi. Alio^o ꝛc̄. Cōclō rn̄ſiua tal' ē. Irrō nabilr̄ dr̄ ꝙ p̄mi mot^9 ifideliū ſint pctā mortalia ſi eis nō ꝯſentiat̄. Et nota (ſi eis nō ꝯſentiat̄) q̄ itellegit̄ vt dictuꝫ eſt. an eo mō quo in renatis ſunt venialia. ſcꝫ an̄ ꝯſenſum ſint in infidelib mortalia. Cōſeq̄nter cū dr̄.

¶ Prio q̄dē q̄ ip̄a ſenſualitas nō p̄t eſſe ſubiectū

q.74.ar.4. pcti mortal. vt ſup̄ ē habitū. ē āt eadē natura ſenſua litatis in ifidelib ꝛ fidelib. vn̄ nō p̄t eē ꝙ ſolus mo tus ſenſualitatis in infidelib ſit pctm̄ mortale.

¶ Probat ꝯclōnē p^o rōe q̄ deſtruit fundamētū altei^9 opinionis. ſupponit em̄ ꝙ i ſenſualitate poſſit eē mortale qd̄ ē falſuꝫ ꝛc̄. vn̄ arguit̄ ſic. Eadē ē natā ſenſualitatꝫ in ifide lib ꝛ fidelib. ſꝫ ſenſualitas ip̄a (ſcꝫ ꝫ ſe) nō p̄t eē ſubiectū pcti mortal. g̃ nō p̄t eſſe ꝙ ſolus motus ſenſualitatis (ſcꝫ ſine ꝯſenſu rōis) ſit pctm̄ mortale. Maior nota. q̄ ſic h̄nt eādē naturā. ita ꝛ ꝓprietatē. ſ. ſenſualitatē. Minor patuit ſup̄ q. lxxiiij. ar. iiij. vn̄ pꝫ ꝙ ſtādo i ſenſualitate vtrobiꝗ. ſcꝫ i fideli ꝛ i ifideli nō ē q̄re ibi eēt mortale ꝛ nō alibi. imo nullibi vt ſic ē mortale. q̄ ex ſēſualitate nō hꝫ aliqd̄ pctm̄ mortalitatē. vn̄ dr̄ D. ſup aplm̄ ſup̄ tāgēdo eādē rōeꝫ in ſubā. p̄mi^9 mot^9 nō hꝫ ꝙ ſit pctm̄ mortale ex eo ꝙ rōnē nō attingit i q̄ ꝯplet̄ rō pcti. iſta āt eā etiā in ifidelib manet. vn̄ in infidelib p̄mi mot^9 nō ſunt pctā mortalia. Tūc ibi

Alio^o ex ſtatu ip̄i^9 peccātꝫ. nūq̄ꝫ em̄ dignitas pſo

q. lxxiij. ar. x. ne diminuit pctm̄. ſꝫ magꝫ auget. vt ex ſ̄ dictꝫ pꝫ. vn̄ nec pctm̄ ē min^9 i fideli q̄ꝫ i ifideli. ſꝫ multo maius.

¶ Inducit aliā rōeꝫ p ꝯclōne q̄ ſumit̄ ex ſtatu peccātꝫ et tēdit ad icōueniēs. ꝛ arguit̄. Pctm̄ aliqd̄ nō ē min^9 i fi deli ſꝫ multo magꝫ. g̃ ſi i ifideli ē mortale mlt̄o magꝫ i fi deli. ꝯn̄s eſt falſuꝫ. g̃ ꝛ id ex q̄ ſeq̄t̄. ſeq̄la vel ꝯn̄a ē euidēs. Falſitas ꝯn̄tis etiā admitit̄ ab aduerſario q̄ dr̄ ꝙ mot^9 hm̄ōi i fidelib ſint venialia. an̄s pbat̄ p^o rōe. 2° ſigno. ibi nā ꝛ ifi. ꝛc̄ Rōne ſic. nūq̄ꝫ dignitas pſone diminuit pctm̄ ſꝫ magꝫ auget. ſꝫ eē fidelē eſt aliq̄ dignitas. ḡit̄ an̄s veꝝ. Maior iſta patuit ſup̄ q. lxxiij. ar. x. Minor nota ꝛc̄.

¶ Nā ꝛ ifideliū pctā magꝫ merēt̄ veniā ꝓpt̄ igno rātiā. ſꝫ illd̄ p. ad Thimo. p. Miſericordiā dei ꝯſe cut^9 ſuꝫ. q̄ ignorās feci i icredulitate mea. ꝛ pctā fi deliū aggrauant̄ ꝓpt̄ g̃re ſacramēta. ſm illd̄ Heb. x. Quāto magis putatis deteriora mereri ſupplicia q̄ ſanguinē teſtamēti i q̄ ſanctificat^9 ē pollutū duxerit.

¶ Probat an̄s ſigno. q̄ pctā ifideliū ꝛc̄. q̄ſi ſcꝫ pctā fi deliū q̄ nō fuerūt ex tali ignorātia. g̃ ſignū ē ꝙ pctā ifideliū ſlꝫ minora ceterꝫ parib. aſſumptū illd̄ pꝫ p ſcd̄aꝫ auctoritatē apli i lr̄a datē. Eādē rōeꝫ hꝫ D. ſup̄ aplm̄ vbi ſic dr̄. Preterea i eadē ſpecie pcti g̃ui^9 peccat fidel' q̄ ifidel'. ſꝫ il lud hebre. x. q̄to magꝫ putatꝫ ꝛc̄. ſi g̃ p̄mi mot^9 i ifidelib eēnt pctā mortalia mlt̄o magꝫ i fidelib. hec ille. Ex q̄ pꝫ nullitas opinionis ꝯrie. nec etiā pbāt tales opinātes aliq̄d p ꝯ ꝙ mot^9 ifideliū ſlꝫ cū originali. q̄ q̄uis pctā infideliū ſint cū originali ꝛ nō mot^9 fideliū. p ꝯ tn̄ nō h̄nt dānabilitatē ſꝫ ſolū ex ꝯſenſu rōis. q̄uis em̄ hītꝫ adulterij in aliq̄. mot^9 ſubit^9 adulterij ex eo pcedens nō ē ꝓptera mortalis. q̄uis tal' habit^9 iuxta ſup̄ dicta q. lxxxi. ar. p. nō ſit pctm̄ ſic originale. vide de malo ma. vij. ar. iij. ad vij^m. pulchre.

☞ Et ꝯfirmat̄ ꝯtra argumēto i ꝯrū Circa ꝯ argu^m nota ꝙ bn̄ pcedit. q̄ ſup̄ q. lxxiij. ar. x. ad 2^m dicebat̄ ꝙ nō ē pſonaꝝ acceptor de^9. q̄ maiores pl^9 puniūt. q̄ ꝛ coꝝ culpa g̃uior ē. ꝛ p ꝯn̄s cū ifideles i hm̄ōi motib nō habe ant aliqd̄ aggrauās. iō de^9 ſi pl^9 iputaret ifidelib eq̄les mo t^9 q̄ fidelib videret̄ acceptor pſonaꝝ. ſꝫ nō ſi eꝯtra faciat q̄ ex pte fideliū ē aliqd̄ aggrauās. qd̄ āt ſup̄ dictū vbi tamē fuit. ꝙ pctā p ſurreptōeꝫ ſunt minora i pfectꝫ ꝛ maiorib itel ligit̄ de maiorib i ꝟtute nō i ſtatu ꝛ dignitate. ꝛ ꝯ nō eſt ꝯt̄ ꝯditōeꝫ pſone vt ſic. ſꝫ q̄ magꝫ ſolliciti ſlꝫ ad delēda venialia nec tā afficiūt̄ ſic i pfecti i ꝟtutib. cū q̄ ſtat ꝙ ma ioritas q̄ ē ꝫ fidē augeat venialia ceterꝫ parib. eſto maio ritas i ꝟtute diminuat rōe dicta. vn̄ ſtāt ſil' q̄ d. ſan. ꝯ dr̄ et ſup̄. q̄ videlꝫ. fidelē eē aggrauat venialia etiā fideliuꝫ ſupra venialia infideliū. ꝛ ꝙ eſſe virtuoſum diminuit pec cata venialia ex ſurreptione ꝛc̄.

¶ Ad p^m g̃ dd̄m. ꝙ Apl's loq̄t̄ de dānatōe debita pctō originali q̄ auferē p grām ieſu xp̄i q̄uis maneat ꝯcupiē fomes. vn̄ ꝯ ꝙ fideles ꝯcupiſcūt nō ē i eis ſig nū dānatōis originał pcti. ſic ē i ifidelib. ꝛ ꝯ etiā mō itelligēdū ē dictū Anſelmi. Vn̄ pꝫ ſolō ad ſcd̄m.

¶ Hic oꝫ p̄notare ex ſup̄ dictꝫ. ꝙ originale p grāꝫ tollit̄ quo ad reatū ꝛ q̄ ad formale. manet tn̄ actu q̄ ad fomi te q̄ tn̄ cū culpa p grāꝫ dimiſſa ē nō hꝫ rōeꝫ pcti vł dāna bil. i ifidelib ꝟo manet ꝛ ſlꝫ ābo ſil'. ſ. q̄ ad formale ꝛ ma teriale ꝛ ſub rōe culpe dānabil. vn̄ ꝛ mot^9 fideliū q̄ ꝯſur gūt ex fomite remanēte nō ſlꝫ cū aliq̄ dānabili. ſꝫ mot^9 ifi deliū ſlꝫ cū aliq̄ dānabili. Dicit̄ igit̄ ad argu^m. Ad maio rē. ꝙ nihil dānatōis ē his q̄ ſlꝫ i chriſto ieſu q̄ nō ſm car nē ābulāt (.i. nō ꝯſentiūt motib ſenſualitatꝫ) veꝝ ē nō q̄ aliq̄n ip̄is motib ꝫ ſe debeat̄ dānatio. ſed q̄ aliq̄n ſlꝫ cū radice ſua dānabili. Vltra. ꝛ loq̄t̄ de ꝯcupia iordinata. ad ꝯ dr̄ D. ſup aplm̄ ꝙ nō dr̄ apl's ꝙ ꝯ ſolū nō ſit dāna bile his q̄ ſlꝫ i chriſto ieſu ꝙ carne nō ſeruiūt legi pcti ſm ꝯcupiē mot^9. ſꝫ qd̄ oīno nihil dānatōis ē eis. ill' āt q̄ nō ſlꝫ in chriſto ieſu ē ꝯ ip̄ꝫ dānabile. Vltra. dato ꝙ loq̄t̄ de co cupia. Dico ꝙ eē i xp̄o ē cā q̄re ꝯcupiſcere nō ſit dānabi le. i. nō cū dānabili radice. q̄ videlꝫ his q̄ nō ſlꝫ i xp̄o ieſu ſlꝫ dānabiles hm̄ōi mot^9 ꝫ dānatōeꝫ originał pcti q̄ dāna tio ad huc i eis manet. a q̄ ſlꝫ liberati hi q̄ ſlꝫ i xp̄o ieſu nō āt ſic ꝙ p hm̄ōi mot^9 noua eis addat̄ dānatio. Ad minorē ꝯcedit̄ ꝙ ifideles nō ſlꝫ in xp̄o ꝛc̄. g̃ ē i eis dānabile. ſi itel ligit̄ ꝙ mot^9 ꝫ ſe ſint dānabiles. negat̄. ſꝫ ſlꝫ cū culpa ori ginali manēte ad huc ſb rōe culpe dānabil. q̄re negat̄ ꝯn̄a.

Ad ſcd̄i maiorē. ſeq̄ūt̄ dānatōeꝫ. i. ſentiūt effectū ꝛ ſig nū alicui^9 qd̄ ē dānabile i eis. q̄ vt dictū ē. illi mot^9 ebul liūt ex fomite q̄ i ifidelib hꝫ rōeꝫ culpe nō q̄dē actual' ſed originał. vt p̄t patere ex ſ̄ dictꝫ q. 82. et 83. Ad minorē. dā natio nō debet̄ niſi pctō mortali actuali vł originali ſꝫ nō ſolū actuali mortali. q̄re negat̄ ꝯn̄a ꝙ ip̄e mot^9 ſit mortale actuale. ſꝫ ē ext̄ cū mortali origi. vide d. de mal. ſ̄ i ſ. cor.

¶ Ad tertiū dd̄ꝫ. ꝙ illd̄ debitū nō ꝯcupiſcēdi erat p originalē iuſticiā. vn̄ id qd̄ opponit̄ tali debito nō ptinet ad pctm̄ actuale. ſꝫ ad pctm̄ originale.

¶ Maior ꝓba. fact^9 eſt hō ſcꝫ a deo in p̄ma inſtitutōe vt ꝯcupiſcentiā ſentire nō deberet ꝓpt̄. ſ. originalē iuſticiā in q̄ ꝯdit^9 fuit. ꝛ g̃ ꝯcupiſcētia ptinet ad defectū iſti^9 iuſti cie originał q̄ defect^9 eſt pctm̄ originale. Minor ꝯcedit̄. ꝛ

patuit de ea sup̄ q.lxxxi.ar.p̄.statim post p̄ncipiū corpis quō p baptismū dimittit̄ origina'e. Negat̄ āt ꝯña. ſ3 ſeq̄t ꝙ sint in petō originali qd̄ opponit̄ p̄dicto debito. q2 deberet h̄re 2 h̄ñt eiꝰ p̄uatōez 2 oppositū qd̄ ē originale petm̄. Vñ dr̄ D. de malo. illō debitū nō sentiēdi carnē ē debitū h̄ñdi originale iusticiā. ex q̄ ſeq̄t ꝙ nō h̄ñs eā vł' aliq̄d loco eiꝰ sicut grām baptismalē habeat petm̄ originale. nō 3e ꝙ habeat in quolibet suo motu petm̄ mortale. hec ille. Et p hec p3 solō. Et nota v̄bū (q2 p aliq̄d loco iusticie originalis dimittit̄ petm̄) valet p sup̄ dictis vbi imediate 2c.

Utꝝ petm̄ veniale possit eē i aliq̄ cū solo originali

V — q.88.ar.3.

AD tertiū sic p̄cedit̄. Videt̄ ꝙ petm̄ veniale possit eē in aliq̄ cū solo originali. Dispō em̄ p̄cedit habitū. ſ3 veniale ē dispō ad mortale. vt sup̄ dictū ē. g̃ veniale in ifideli cui nō remittit̄ originale iuenit̄ an mortale. 2 sic q̄nq3 ifideles h̄ñt petā venialia cū originali sine mortalibus. ¶ P̄. minꝰ h3 de ꝯnexiōe 2 ꝯueniētia veniale cū mortali q̄3 mortale petm̄ cū mortali. ſ3 ifidel' subiectꝰ originali petō p̄t ꝯmittere vnū petm̄ mortale 2 nō aliud. g̃ p̄t ꝯmittere petm̄ veniale 2 nō mortale. ¶ P̄. determinari p̄t t̄ps in q̄ puer p̄mo p̄t eē actor peti actualis. ad qd̄ t̄ps cū puenerit p̄t ad minus p aliqd̄ breue spaciū stare ꝙ nō peccet mortal'r. q2 h̄ etiā i maximis sceleratis contingit. In illo āt spacio. q̄tūcūq3 breui p̄t peccare venial'r. g̃ petm̄ veniale p̄t eē in aliq̄ cū originali petō absq3 mortali. ¶ S3 ꝯ ē. q2 p petō originali puniūt̄ hoīes in limbo pueroꝝ. vbi nō est pena sensus vt ifra dicet̄. In iferno āt detrudūt̄ hoīes ꝓpt̄ solū petm̄ mortale. g̃ nō erit locꝰ in q̄ possit puniri ille q̄ h3 petm̄ veniale cū originali solo.

¶ Hic vltio q̄rit de alio subiecto venial' peti. de q̄ aliq̄ dubiū icidit. an videl3 veniale possit eē i aliq̄ cū solo originali. absq3 sc3 actuali mortali. ita ꝙ aliq̄s nō baptisatꝰ cū ad annos discretōnis venerit possit peccare venial'r antequā peccet mortaliter.

¶ Rñdeo dd3. ꝙ ipossibile ē. ꝙ petm̄ veniale sit in aliq̄ cū originali petō absq3 mortali. Cuiꝰ rō ē. q2 anteq̄3 ad annos discretōis pueniat defectꝰ etatis p̄hibens vsū rōis excusat eū a petō mortali. vñ multo magis excusat eū a petō veniali si ꝯmittat aliq̄d qd̄ sit ex gñe suo tale. cū v̄o vsum rōis h̄re iceperit. non oīno excusat a culpa venialis 2 mortalis peccati.

Cōclō rñsi.

¶ Cōclō rñsiua est in p̄ncipio corpis quā etiā in multis a'ijs locis D. h3. Impossibile ē ꝙ petm̄ veniale sit in aliq̄ cū originali petō absq3 mortali. s. actuali. p̄bat̄ ꝯclō. defectꝰ etat' p̄hibēs discretōez 2 vsū rōis excusat aliquē a petō veniali si ꝯmittat etiā aliq̄d qd̄ ex gñe suo sit tale. sc3 veniale. cū v̄o vsū rōis h̄re iceperit nō oīno excusat̄ a culpa venial' 2 mortal' peti (Minor supplet̄ formal'r) sed cū ad vsū rōis venerit' vł' ꝯseq̄t̄ remissiōem original' peti anteq̄3 peccet venial'r. vł' si nō ꝯseq̄t̄ remissiōez original' peccabit p̄ꝰ mortal'r anteq̄3 venial'r. g̃ ꝯclō v̄a. q2 o3 ꝙ vł' ante veniale dimittat̄ originale vł' añ veniale cū originali assit mortale. Huiꝰ rōis D. p̄mo ponit maiorē. scd̄o p̄bat minorē. ibi. S3 p̄mū 2c. Maior g̃ p3 in p̄ncipio p p̄ma'p̄te. q2 anteq̄3 ad annos discretōis pueniat defectꝰ etatis p̄hibēs vsū rōis excusat eū a mortali. igit̄ p̄ꝰ p̄s v̄a ꝙ multo magis a veniali. Scd̄a p̄s maior' relinq̄t̄ nota. 2 h̄ut fundamētū v̄trusq3 p̄tis in h̄. q2 o3 petm̄ esse voluntariū. ſ3 nō est voluntariū sine vsu rōnis. igit̄ 2c. Deīn ibi.

¶ S3 p̄mū qd̄ tūc hoī cogitādū occurrit ē deliberare de seipo. 2 siq̄dē seipm̄ ordinauerit ad debitū finē. p grām ꝯsequet̄ remissionē originalis peccati.

Declarat minorē p̄ncipalē 2 p̄ꝰ p̄mā p̄tē. 2ᵒ scd̄a3. ibi. Si v̄o nō 2c. Arguit̄ sic p p̄ma. q2 p̄ᵐ qd̄ hoī venien̄ ad vsū rōis cogitādū occurrit ē deliberare de seipo. ſ3 si seip3 ordinauerit ad debitū finē p grā3 ꝯseq̄t̄ remissionē originalis peti. s. añ veniale. et sic p̄ma p̄s minoris v̄a. q2 p̄ꝰ q̄ñ ē i ea ꝯditōe vt possit peccare venial'r tenet̄ se ꝯuertere ad deū qd̄ si facit dimittit̄ originale 2c. Deinde ibi.

¶ Si v̄o nō ordinet seip3 ad debitū finē ſ3 ꝙ illa etate ē capax discretōis. peccabit mortal'r nō faciens qd̄ in se ē. 2 ex tūc nō erit in eo petm̄ veniale sine mortali nisi postq̄ totū fuerit sibi p grām remissum.

¶ Declarat̄ scd̄a p̄s minoris sic. q2 si hō tūc nō ordinet seipm̄ ad debitū finē ſ3 qd̄ in illa etate ē capax discretiōis peccabit mortal'r (petō. s. omissiōis nō faciēs qd̄ in se ē) 2 g̃ seq̄t̄ illa p̄s qd̄ tūc nō erit in eo veniale cū originali sine mortali. nisi totū sc3 originale. 2 mortale omissiōis fuerit sibi p grām remissū. tūc sc3 poterit in eo eē veniale sine mortali. 2 sc3 etiā originali ſ3 q3 diu originale nō ē remissū nō p̄t eē veniale sine mortali actuali, saltē omissionis 2c. vide de h̄ arti. d. san. in. ij. dis. xlij. q. p̄. ar. v. ad 7ᵐ vbi dr̄ iter cetera q̄ valēt p maiori itellectu. ipfectio etatis excusat mortale vt puer nō dū h̄ñs vsū liberi arbi. mortal' reꝰ nō habet̄. etiā si actū faciat q̄ ex gñe suo petm̄ mortale ē. vñ multo āpliꝰ excusat ifantia ne petm̄ veniale iputet̄. 2 iō nō p̄t eē ꝙ hō venial'r peccet añ illō t̄ps q̄ vsū rōnis h3 vt iā mortal'r peccare possit. stari āt vt ad t̄ps illud puenit vł' grā3 h3 vł' in petō mortali est. q2 si facit qd̄ in se est. deꝰ ei grā3 ifundit. si āt nō facit mortal'r peccat. q2 tūc ē t̄ps vt de salute sua cogitet 2 det opa3. 2 iō positio ē ipossibil'. Si tñ ponat̄ p ipossibile tūc tal' puniet̄ pena sensibili p veniali i iferno. 2 pena illa erit eterna ſ3 h̄ accidit veniali iq̄3tū ē sine grā. hec ille. vide Capō. i. iiij. dis. xvi. ad 2ᵐ.

¶ Nota circa istū articulū (ꝙ sc3 si se ordinauerit ad debitū finē p grā3 ꝯseq̄t̄ remissionē original' peti) ne errēs. q2 D. loq̄t̄ de ordinatōe absolute 2 i cōi. q2 nō loq̄t̄ p aliq̄ determinato statu. p statu em̄ leg' nat' ꝯseq̄bat̄ hō remissionem original' alit' q3 in statu veteris legis 2 alit' nūc. loq̄t̄ etiā de adult'. 2 g̃ nō ꝯtrariat D. dicere ꝙ petm̄ originale remittat̄ p ordinatōem in deū cū voto baptismi. q2 h̄ ē p statu isto. ſ3 aliq̄ñ adulti ꝯseq̄bāt̄ grām absq3 baptismo. vt patebit ifra q. cxiij. ar. p̄. et ideo dictū Doc. stat solidū. q2 ex ordinatōe in deū s̄m ꝯgruentiā status 2 t̄pis ꝯseq̄t̄ quis adultꝰ remissionē originalis.

☞ Circa argumētū i ꝯtrū nota. q2 arguit p ꝯclōne q2 nō eet iuenire locū vbi puniret̄ tal' q̄ haberet veniale cū solo originali. q2 nō i limbo. ibi em̄ nō ē pena sensus. q̄ tñ debet̄ etiā veniali q̄ ē culpa actual' de q̄ D. se remittit ad tertiā p̄tē (quā ꝓpter mortē suā ſ3 deꝰ aliter disposuit) nec puniret̄ i iferno. q2 ibi puniūt̄ solū mortalia actualia. 2 g̃ nō ē casus possibil'. nec puniret̄ i purgatorio vt ꝯstat. q2 originale ē mortale. ſ3 nō actuale 2 nō ꝯpatit̄ grā3. solū āt i grā existētes i purgatorio purgāt̄. originale āt post hāc vitā nō ē purgabile vł' remissibile. p̄cedit āt hec rō s̄m ordinem nunc institutum cētus dato casu illo secus fieret. vt patet ex iam allegatis et secundo.

¶ Ad p^m ḡ dõm. q̃ veniale nõ ẽ dispõ ex necitate p̃cedẽs mortale. sz ɔtingẽter. sic q̃n labor disponit ad febrẽ. nõ ãt sic calor disponit ad formã ignis.

¶ Maiorẽ distinguo. qz duplex est dispõ vna necaria ad id ad qd̃ disponit. ꝛ hec sp̃ p̃cedit habitũ vl' id ad qd̃ disponit. alia ẽ dispõ nõ necaria sz q̃ ordinat' vt aliq̃d facis li^9 habeat'. qd̃ tñ sine ea eẽ p̃t. lz nõ ita de facili. sic patz q̃ ligna ɔfundũt' oleo vl' butiro vt cit^9 iflãmẽt'. vl' sub alijs v̄bis vna est dispõ fz ordinẽ necariũ ꝛ naturalẽ. sic calor disponit ad formã ignis. alia ɔtingenter ꝛ q̃si p accñs se h̃z. sic ira disponit ad febrẽ. nõ tñ oz q̃ sp̃ ira febrẽ p̃cedat Tũc dr̃ ad maiorẽ. dispõ p̃mo^9 sp̃ p̃cedit habitũ sz nõ 2° mõ. Ad minorẽ. veniale ẽ dispõ ad mortale scd̃o^o sz ɔtingẽter ꝛ nõ necario. sic labor disponit ad febrẽ. Negat' igit' p^a ɔña. qz ĩfidelẽ oz omittere mortalr̃ añq̃ peccet venialr̃ qz dato q̃ pctõ ɔmissiõis peccet p^o venialr̃ tñ p̃t^9 (ordĩ nate salte) oz peccare omissiue mortalr̃. q̃re negat' ɔña

¶ Ad scd̃z dd̃z. q̃ nõ ĩpedit' pctm̃ veniale eẽ sil' cũ solo originali p̃pter distãtiã ei^9 vl' ɔueniẽtiã. sz p̃pt defectũ vsus rõnis. vt dictũ est. Ja ...

¶ Maior ɔcedit'. silr̃ ꝛ minor sz negat' ɔña. qz p̃cedit sz nõ cãm. nõ eñ ĩõ nõ p̃t in originali exñs p^o peccare solũ venialr̃ p̃pter ɔueniẽtiã vl' ɔnexionẽ cũ originali q̃si sit magis p̃pinquũ originali q̃ mortale actuale. sz rõe dicta. sz p̃pter defectũ vsus rõis. ꝛ p̃pter necariã ordinatõnem sui in deũ p p̃ncipio vsus rõnis. q̃ nõ patiũt' veniale ante mortale cũ solo originali. vt patuit ꝛc̃.

¶ Ad tertiũ dd̃z. q̃ ab alijs pctis mortalib^9 p̃õt puer incipiẽs h̃re vsuz rõis p aliq̃d tp̃s abstinere. sz a pctõ omissiõis p̃dicte nõ liberat' nisi q̃ cito p̃t se cõuertat ad deũ. Primũ eñ qd̃ occurrit hoĩ discretõẽz h̃nti ẽ q̃ de seipo cogitet ad q̃d alia ordĩet sic ad finẽ. Finis eñ ẽ p̃or in ĩtentõe. ꝛ ĩõ h̃ ẽ tp̃s p q̃ obligat' ex dei precepto affirmatiuo. q̃ dñs dicit. Conuertimini ad me. ꝛ ego ɔuertar ad vos. zacharie p̃mo.

¶ Maior ɔcedit' de peccatis mortalib^9 ɔmissiõis. q̃s p̃t stare in vsu rõnis nõ ɔmittẽs aliq̃d mortaliũ. sz negat' de pctõ mortali omissiõis. ita q̃ habeat ad tp̃s vsuz rõnis sufficientẽ in iudicio dei ɔuertẽdi se ad deũ. ꝛ si nõ cõuertat q̃ nõ peccet mortalr̃. ꝛ h̃ oñdit D. in solone. qz p h̃ tp̃e obligat preceptũ affirmatiuũ q̃ dr̃. Conuertimini ad me ꝛc̃. cui p̃cepto opponit' nõ ɔuersio p tali tp̃e. Vñ dicit D. de malo. lz p̃cepta affirmatiua cõit' loq̃ndo nõ obligẽt ad sp̃. tñ ad h̃ ẽ hõ nat'ali lege obligat^9. vt p^o sit sollicit^9 de sua salute fz illd̃ mathei. p̃mũ q̃rite regnũ dei ꝛc̃. Vltĩm^9 eñ finis naturalr̃ cadit in appetitu. sic p^a p̃ncipia naturalr̃ p^o cadũt in apph̃ẽsiõe. sic eñ oia desideria p̃suppõnũt desideriũ vltimi finis. sic oẽs speculatõẽs p̃supponũt speculatõẽz p̃mo᷑ p̃ncipio᷑. hec ille. Ad miorẽ ɔcedit'. q̃ possit peccare venialr̃. sed si venialr̃ peccat ɔmittẽdo necario etiã peccat mortalr̃ omittẽdo. q̃re negat' ɔña

¶ Nota q̃ circa hãc solonẽ posset eẽ q̃stio. an intelligat' de solis infidelib^9 ꝛ his q̃b^9 nõ remittit' originale añ vsuz rõnis. q̃ tales p p̃ncipio vsus rõnis teneant' se ɔuertere ad deũ, sic ad vltimũ finẽ ꝛ salutis auctorẽ. nõ ãt de fidelib^9 q̃b^9 originale dimissuz ẽ in baptismo. loq̃t' eñ corp^9 ꝛ argumẽta sp̃ de his q̃ sunt in originali. q̃les nõ sunt fideles baptisati q̃ salte habitualr̃ ad deũ ɔuersi sunt ex susceptione sacramẽti. Ad h̃ videt' dõm. q̃ q̃uis corp^9 articuli ꝛ argumẽta solũ loquãt' de habẽte originale. vt p̃z intuẽti tñ si aduertat' rõ dicti quã h̃z ista solo nõ min^9. imo magis vident' obligari fideles illo p̃cepto affirmatiuo q̃ infideles. tũ qz ẽ de lege nature. tũ qz esto p sacramẽtũ cõuersi sint habitualr̃. tñ p̃ceptũ itelligit' de ɔuersiõe actuali. vt p̃z ituẽti D. allegatũ ex de malo. qz loq̃t' de desiderio actuali vltimi finis. vñ magis tenet' se tp̃e debito actualit' ɔuertere faciẽdo qd̃ in se ẽ qd̃ si omittat eadẽ rõe peccant q̃ infideles h̃ntes originale. ꝛ huic dicto fauet Capolus in. ij. dis. xl. ad 3^m ɔ̃ scd̃az ɔclonẽ vbi dr̃. ɔceditur q̃ charitas nõ solũ p̃t ordinare. imo si est ea charitas ordinat hoiez ꝛ oia q̃ sunt hois in deũ ac p h̃ oẽs act^9 bonos ordinatos sic in finẽ p̃rimũ in hoiez vl' in aliq̃d hois p̃rius aliter in finẽ suũ refert. q̃n ãt h̃ ɔtingat. dr̃ q̃ charitas aut infundit' adulto aut puulo. si adulto. tũc i istãti ĩfusiõis et iustificatõis ip̄ĩ adult^9 ille diligit deũ sup oia. ꝛ ordiat oia sua in deũ. si puulo tũc adueniẽte tp̃e q̃ p̃õt vti ɔfecte rõe talis refert se ꝛ sua in deũ. aut peccabit mortalr̃ iuxta imaginatõem Thome in sili materia. ij. sniay. dis. xlij. q. p̃. ar. iiij. ad septimũ. hec ille. Et allegat D. sicut p̃ri^9 post corp^9 articuli allegat^9 ẽ. Ex q̃b^9 p̃z q̃ Capol^9 sentit ꝛ itelligit etiã puer᷑ q̃ puul^9 ꝛ añ vsuz rõis recipit charitatẽ obligari p h̃ p̃ceptũ ꝛ de eo intelligi dicta d. san. in. ij. q̃ ɔtinent p̃se intẽtiõez hui^9 articli. q̃re videt' p̃babil^9 h̃ eẽ iuxta mente d. san. vide si placet de hac materia Antoninũ p. p. titulo. xiij. ca. ij. §. iij. circa finẽ vbi et videbis q̃ tp̃e solent cõiter accidere, puero vsus rõis. qz circa ãnũ xi^9 ꝛc̃. cũ q̃ finẽ facim^9 de pctĩ materia. seq̃t' materia de legib^9.

Questio. xc. de p̃ncipijs exteriorib^9 actuũ. sz de lege in cõi q̃tum ad essentiam.

Onseq̃nter ɔsiderãdũ est de p̃ncipijs exteriorib^9 actuũ. Principiũ aũt exteri^9 ad malũ iclinãs ẽ diabol^9. de cui^9 tentatiõe in p̃mo dictũ ẽ. Principiũ ãt exteri^9 mouẽs ad bonũ ẽ de^9. q̃ ꝛ nos instruit p legẽ. ꝛ iuuat p grãm. Vñ p̃mo de lege. scd̃o de grã dd̃z est. Circa legẽ ãt p̃mo oz ɔsiderare de ipa lege in cõi Scd̃o de ptib^9 ei^9. Circa legẽ ãt in cõi tria occurrũt ɔsiderãda. Prĩo q̃dẽ de ẽẽntia ipi^9. Scd̃o de dñã legũ Tertio de effectib^9 legis. Circa p̃mũ q̃runt' q̃ttuor. Primo. vtz lex sit aliq̃d rõnis. Scd̃o de fine legis. Tertio de causa eius. Quarto de p̃mulgatõe ipius. A q. xc. ar. ij. q. iij.

¶ Postq̃ determinatũ est de p̃ncipijs iteriorib^9 h̃ũano᷑ actuũ. h̃ ɔñr iuxta ordinẽ supra statutũ q. xlix. determinat' de p̃ncipijs exteriorib^9 eorũdẽ. Principiũ ãt exteri^9 ad malũ iclinãs est diabol^9. sz qz de illi^9 tẽptatõe ꝛ inductõe i pctm̃ dictũ ẽ p̃. p. q. cxi. ar. ij. et. iij. ĩõ h̃ p̃termittitur. vñ restat agendũ de principio exteriori qd̃ mouet ad bonũ qd̃ est de^9. q̃ q̃dẽ h̃ facit p̃mo nos instruẽdo p legẽ. scd̃o iuuãdo p grãz. p̃mo igit' agẽdũ est de lege. 2° de grã in q. cix. Circa p^m p^o agẽdũ est de lege in cõi. 2° de ptib^9 ei^9 q. xcij. Circa p^m tria sunt agẽda. p^o inq̃rẽdũ ẽ q̃d sit lex. scd̃o inq̃rendũ ẽ de differẽtijs legũ in q. seq̃nti. tertio de effectib^9 leg̃. q. xcij. Circa p̃mũ p̃mo inq̃rit' gen^9 legis. scd̃o dñã ar. ij. ¶ Nota aũt. q̃ qz h̃ agit' p̃ncipalr̃ de extrinseco p̃ncipio h̃ũano᷑ actuũ qd̃ ẽ de^9 qui iuuat nos in bonũ gratuitũ de q̃ theolog^9 intẽdit mediãte lege ꝛ grã. ideo esto lex aliq̃ mõ sit intra hoiem. ꝛ silr̃ grã. qz tñ p̃ueniũt a p̃ncipio extrinseco. sz deo. ĩõ tractat^9 iste dr̃ esse de p̃ncipijs extrinsecis. sz deo ꝛ diabolo. Determinatio ãt de diabolo p̃termitit' rõne iã dicta. ꝛ singularis lex noua

de q̄ pncipalr̄ itendit̄ est itra hoiem. vt patebit ifra q.cvi. ar.p. q2 tñ vt dictū ē nō determinat̄ de ea nisi q2 a deo q̄ ē extrinsec⁹. ideo tractat⁹ ille vocat̄ de pncipijs extrinsecis.

¶ Utrū lex sit aliquid rationis.

Ad pmū sic pcedit̄. Uidet̄ q lex nō sit aliquid rōis. Dicit em̄ apl's ad Ro. vij. Uideo aliā legē in mēbris meis ⁊c. sed nihil qd̄ est rōnis est in mēbris. q2 rō non vtit̄ organo corpali. ḡ lex nō est aliqd rōis. ¶ Pt. in rōne nō est nisi potā habit⁹ ⁊ act⁹. s3 lex nō ē ipa potā rōnis Siliter etiā nō est aliqs habit⁹ rōnis q2 habit⁹ rōnis sunt ꝟtutes itellectuales. de quibꝫ sup̄ dictū

q.lvij. est. nec etiā actus rōis est. q2 cessante rōnis actu lex cessaret. puta in dormiētibꝫ. ḡ lex nō est aliqd rōnis ¶ Pt. lex mouet eos q̄ subijciūt̄ legi ad recte agēdū. sed mouere ad agendū ppꝛie ptinet ad volūtatē. vt

q.lx.ar.p. p3 ex pmissis. ḡ lex nō ptinet ad rōnem. s3 magis ad volūtatē. fm q etiā iurisperit⁹ dt̄. Qd̄ placuit pncipi legis h3 vigorē. ¶ Sed ꝯtra est q ad legē ptinet pcipere ⁊ phibere. sed imperare est rōnis. vt sup̄ habitū

q.xvij. ar.p. est. ergo lex est aliqd rōnis.

¶ Hic p⁹ iqrit de gñe legis i cōi. an sit aliqd rōis id ē ptineat ad rōem ⁊ nō ad volūtatē. ⁊ pt itelligi ptinere ad rōem ⁊ eē aliqd rōis tāq̄ subiecti vl̄ tāq̄ pncipij vl̄ tāq̄ ꝯgnoscētis. ⁊ quocūq3 itelligat̄ nūc lex ē aliqd rōis. i. ad rōne ptinet istituere legē. ipa etiā ē subiectū legis. ipa applēdit legē. lex em̄ nihil aliud est q̄ ipa pcepta ordināta nos ad aliqs oparōes actu vl̄ hitu applēsa. q2 qdē pceptorꝫ esto nō cuiuslibet rō sit istitutiua tñ cuiuslibet rō ē applēsiua ⁊ p3 ea directiua. vñ lex ē rōis tāq̄ p3 legē dirigētis ⁊ sic legē ꝯgnoscētis ⁊ sic legē instituētis. vñ vidēdū ē de articlo.

¶ Rñdeo dd̄3. q lex q̄dā regula ē ⁊ mēsura actuū fm quā iducit̄ aliqs ad agēdū. vl̄ ab agēdo retrahit̄ Dicit̄ em̄ lex a ligādo. q2 obligat ad agendū.

Cōclo rñsiua. ¶ Cōclo rñsiua est i fine. lex ē aliqd ptinēs ad rōe3 (sez tāq̄ rō ⁊ regula dirigēdi ad dirigētē) pbat̄ ꝯclo. i vnoq̄3 gñe id qd̄ ē pncipiū ē mēsura ⁊ regula illi⁹ gñis. s3 rō est pncipiū p^m actuū hūanoꝝ. ḡ ipa ē mēsura. i. ci⁹ ē mēsurare et regulare act⁹ hūanos ⁊ ad eā ptinet regl'a hūanoꝝ actuū (subsumit̄) s3 lex ē q̄dā regl'a ⁊ mēsura actuū fm quā iducit̄ aliqs ad agēdū vel ab agēdo retrahit̄. ḡ lex ptinet ad rōem. s. sic regula ad regulātē ⁊c. Hui⁹ rōis D. ponit p⁹ subsumptā. 2⁹ minorē. ibi. Regl'a āt ⁊c. Tertio maiorē ibi. In vnoq̄3 p āt ⁊c. q̄rto ꝯclonē. ibi. Vñ relinq̄t ⁊c. subsumpta igit̄ pbat̄ ex ethimologia nois. q2 dt̄ lex a ligādo q2 obligat tāq̄ sez regula ad agendū ⁊c. Maiori ibi.

q.lxvi.ar.p. ¶ Regula āt ⁊ mēsura hūanoꝝ actuū est rō q̄ est pncipiū pmū actuū hūanoꝝ. vt ex pdictis p3. Rōnis em̄ est ordinare ad finē q̄ est pmum pncipiū in agendis fm phm.

¶ Annectit minorē. q̄ p3 ex dictis q. xvi. ar. p. ⁊ tāq̄ t3 pbatio breuis. q2 rōis ē ordinare ad finē. s3 finis ē pncipiū i agēdis f3 phm. q̄re mior vera. q rō ē p^m pncipiū humanoꝝ actuū. ⁊ p3 etiā ista minor ex j. p. ar. p. q2 act⁹ humani dt̄. q2 a volūtate deliberata ppt finē. s3 ad h necārio p⁹ ꝯcurrit rō. igit̄ ⁊c. ¶ Nota āt q D. san. dt̄ q lex ē regl'a et q rō sit regl'a. s3 diuersimode accipit̄ regl'a. lex em̄ ē regula eēntialr̄. s3 rō ē regl'a .i. regulatiua alioꝝ ⁊ directiua ad op⁹ hūanū loq̄ndo de rōe practica. ⁊ p h h3 D. itentū. q q2 rō ē regl'a. i. regulatiua. ideo ad eā ptinet lex q̄ ē regl'a ⁊c. Uel 2⁹ lex ē regl'a sic q̄ rō sic qd̄ ⁊ vtrūq3 sit ē regl'a ꝯpleta q2 rō psidētis iformata recto dictamine ordiāt subditos

¶ In vnoq̄q3 aūt gñe id qd̄ est pncipiū est mēsura ⁊ regula illi⁹ gñis. sicut vnitas in gñe numeri. et motus pm⁹ in gñe motuū.

¶ Subiūgit maiorē. q̄ p3 exēplarit̄ de vnitate nūeri. q2 est pncipiū nūeri. ideo etiā ē mēsura ois nūeri. q2 ois nūer⁹ ex replicatōe vnitatis ꝯgnoscit̄. silr̄ p3 de p⁹ motu q̄ ē pncipiū ois mot⁹. ⁊ p h mēsura oim motuū. vt p3. iiij. physi. Uult ḡ breuit̄ articli corp⁹ q regl'a ptinet ad eā potam Intentū corporis. cui⁹ ē alias regulare. s3 h ē rōis. ḡ ⁊c. Est āt lex regl'a. ⁊ rōnis ē regl'are ⁊ dirigere ⁊ pcipere ⁊ phibere oparōes. ḡ ⁊c.

¶ Vñ relinq̄tur. q lex sit aliqd ptinēs ad rōnem.

¶ Infert ꝯclonē: p3 iā sais pbatā. ¶ Nota āt q etiā ex h corpe habet̄ explic. q lex ē aliqd rōis fm esse obiectū ꝯgnitū. q2 regl'ator dt̄ attēdere ⁊ ꝯsiderare regulā ⁊ ipā3 ꝯgnoscere. s3 si addam⁹ postea habēda q nō q̄libet rō est Explicat̄ respōsio. alioꝝ regitiua. s3 rō psidētis ⁊ pncipis q̄ dirigit ciuitatē p sectā i bonū cōe. seq̄t̄ q lex ē aliqd rōis. s. ē dictamē ei⁹ ab ipā ⁊ in ipā existēs subiectiue tāq̄ termin⁹ act⁹ itelligēdi practici qd̄ dictamē actu iest qñ actu ꝯsiderat. habitu āt qñ desinit actu ꝯsiderare. habet̄ ḡ q lex ē aliqd rōis tāq̄ ei⁹ effect⁹ i ipā existēs loq̄ndo de rōe pncipis. in rōe āt subditi vt habeat actu vim legis oꝫ q habeat eē ꝯgnitū. ⁊ l3 apphēdēdo legē etiā pducat vbū. tñ illa apphēsio psuppoit legē p itellectū pncipis pductā ⁊ ꝯstitutā. q̄re nec eā ꝯcept⁹ subditi vt sic ē regl'atiu⁹ alioꝝ. q̄re i itellectu subditi lex h3 esse apphēsū. s3 nō ꝯstituit̄ p ipm. apphēdit āt legē p scripturā vl̄ pmulgatōe3 vocalē vl̄ iteriorē. vt patebit

¶ Et ꝯfirmat̄ ꝯclo rōe argumēti i ꝯrīū. Circa h argumentū. vide infra q. xcij. articu. ij. ad p^m. q2 si pceptū capiat̄ extēse vt ꝯplēdit etiā phibitōe3 ⁊ oēm ordiatōem vl̄ dictamē rōis pncipis sic lex eēntialr̄ est pceptū sez cōe. si āt capiat̄ pceptū p actu q̄ aliqs pticularis iducit̄ ad ea q̄ sunt legis iplenda sic ē act⁹ rōis. vt paruit sup̄ q. xvij. ar. p. q̄re seq̄t̄ q sic act⁹ ille ē rōis sic ⁊ lex ipa sit aliqd rōis. s. pncipis ⁊ psidētis ciuitati politice q̄ rō ē factiua legis ⁊ aliorū regitiua. vñ oꝫ memorari alias dictoꝝ q actōis imanētis idē ē eā effectiua ⁊ subiectiua. q2 ḡ rō pncipis p actionē imanentē causat legē tāq̄ terminū itrinsecū. seq̄tur q lex est effect⁹ rōis ⁊ in ipā subiectiue.

¶ Ad pmū ergo dd̄3. q cū lex sit regula q̄dā et mēsura dt̄ duplr̄ esse in aliq̄. Uno mō sicut in mēsurante ⁊ regulāte. ⁊ q2 h est ppꝛiū rōnis. ideo p hunc modū lex est in rōne sola. Alio mō sicut in regulato et mēsurato. ⁊ sic lex est in oibꝫ q̄ iclinant̄ in aliqd ex aliq̄ lege. ita q quelibet inclinatio pueniēs ex aliq̄ lege potest dici lex. nō essentialiter sed q̄si pticipatiue. et hoc modo inclinatio ipa membroꝝ ad ꝯcupiscēdum. lex membroꝝ vocatur.

¶ Maior reqrit infra dicēda q. xci. ar. vi. Dico em̄ q in mēbris dt̄ eē lex fomitis nō q̄ dē lex eēntialr̄ dicta s3 lex pticipatiue ⁊ cū h indirecte. dt̄ em̄ q lex accipit̄ duplr̄. vno⁹ eēntialr̄ ⁊ sic ē aliqd ptinēs ad rōe3 pncipis psentis tāq̄ dictamē ei⁹. ⁊ sic fomes q̄ ē i mēbris nō ē lex. 2⁹ nō accipit̄ lex pticipatiue. i. p eo qd̄ ē ex lege .s. p iclinatōe pueniēte ex aliq̄ lege. ⁊ h ē duplr̄. vno⁹ directe iquātū legislator subditos Quō fomes sit lex.

suos ĩdinari ĩducit ad aliq̄d ꝛ diuersos ad diuersa ꝑm exi
gētiā ꝯditōis sue. ꝛ sic fomes nō hꝫ rōēꝫ legꝭ etiā ꝑticipa
tiue capte. qꝛ deꝰ nō ĩduxit fomitē ꝑm ꝯditōēꝫ nāe hūa
ne. imo oppositū ĩduxit ꝯdēdo hoīēꝫ. qꝛ ꝑm ꝯditōēꝫ nāe
dꝫ opari ꝑm rōēꝫ ꝛ nō hr̄e motꝰ sensualitatꝭ repugnātes
rōi. sꝫ aliꝰ legislator ĩdirecte ꝛ ex ꝯñti ĩduxit ꝑꝰ iustā legē
hmōi fomitē ĩq̄tū penal. qꝛ iustū erat vt q̄ nollet eē ꝛ ma
nere ĩ dignitate hūana assimularet bestijs ĩ penā suā. ꝛ ita
pꝫ ad maiorē. q̄ aplꝰs vidit legē ꝑticipatiue dictā ꝛ ĩdire
ctā ĩ mēbris. Ad minorē. nihil qđ ē rōis ē ĩ mēbris. vꝫ
vt regulās. tñ ĩ mēbris p̄t aliq̄d eē a recta rōe ꝛ iusta lege
ꝓueniēs. sic fomes ex lege diuina ꝓuenit ĩ mēbra. qꝛ deꝰ
iuste subtrahēdo iustitiā originalē influxit fomitē ĩdirecte
tanq̄ꝫ legē ĩdirectā. ꝛ ita dr̄ ad minorē negādo q̄ nihil rōis
possit eē ĩ mēbris ꝑticipatiue. q̄ q̄dē ꝑticipatio rōis etiaꝫ
dr̄ lex. Ad ꝓbatōēꝫ minoris ꝯcedit q̄ rō nō vtit organo. ꝛ
h̄ ꝓbat. sꝫ nō ꝓbat q̄n a rōe p̄serti diuina (ĩ ꝓposito) deri
uet aliq̄d ĩ organū corꝑale ĩdirecte ĩ penā pctī. qđ deriua
tū vł magꝭ ꝯñs subtractōēm iustitie original dr̄ lex ꝑtici
patiue. q̄re dr̄ ad ꝯñaꝫ negādo de lege ēēntialr̄ dicta (de q̄
ĩtelligit ꝯclō arti.) q̄ illa nō sit aliq̄d rōis aliq̄d subiectiue
et effectiue. sꝫ ꝓbat q̄ lex (.i. id ad qđ q̄s ex t̄ali lege ĩducit)
nō sit rōis formalr̄ sꝫ solū causalr̄. vñ lex ēēntialr̄ ē forma
lr̄ rōis. lex āt ꝑticipatiue ē rōis causalr̄. sic dr̄. Ista est lex
rusticoꝝ. arare agros. i. est id ad qđ ĩducunt ex lege essen
tialr̄ dicta q̄ dicte: eos debere arare. sic dr̄ q̄ sic opari ē lex
religiosoꝝ. capit ēm plerūq̄ꝫ lex ꝑticipatiue ꝛc̄.

¶ Ad scđꝫ dōꝫ. q̄ sic ĩ actibꝫ exterioribꝫ ē ꝯsidera
re opatōēꝫ ꝛ opatū. puta edificatōēꝫ ꝛ edificatū. ita
in opibꝫ rōis ē ꝯsiderare ipm actū rōis q̄ ē ĩtelligere
et rōcinari. ꝛ aliq̄d ꝑ hmōi actū ꝯstitutū. qđ q̄dē in
speculatiua rōe. p̄io q̄dē ē diffinitio. scđo enūciatio.
tertio vo syllꝰs vł argumētatio. ꝛ qꝛ rō etiā practica
q.xiij.ar.iij. vtit q̄dā syllꝰo in opabilibꝫ. vt sup̄ hitū ē. ꝑm q̄ phꝰs
q.lxxvij.ar. docet in.vij.ethi. ideo ē ĩuenire aliq̄d ĩ rōe practica
ij.ad q̄rtū. qđ ita se habeat ad opatiōēs sicut se hꝫ ꝓpō in rōne
speculatiua ad ꝯclones. ꝛ hmōi ꝓpōnes vniuersa
les rōnis practice ordinate ad actōēs habēt rōēm le
gis. q̄ q̄dem ꝓpōnes aliq̄n actualiter ꝯsiderantur.
aliq̄n vero habitualiter a rōne tenent.

¶ Argumētū h̄ multa req̄rit. vidēda p̄.ꝑ.q.xxvij.ar.
p̄. vbi D. hꝫ q̄ q̄cūq̄ ĩtelligit. eo ip̄o q̄ ĩtelligit ꝓcedit ĩn
Thomista ꝯducere. tra ip̄ꝫ v̄bū cordis qđ ꝟcat v̄bo vocis. vbi sic ꝛ h̄ expsse
clare ĩ q̄ q̄dē ꝯuit in via d. san. defecerūt q̄ v̄bū cordis vł
cū actu ĩtelligēdi vł cū re ĩtellecta ĩdēptificāt. Dicit ḡ ad
cū actu ĩtelligēdi vł cū re ĩtellecta ĩdēptificāt. Dicit ḡ ad
argumētū. ad maiorē post d. san. in 2a2e. q.lxxxi. ar.ij. ad
p̄m. et ĩfra stati q.xciij. ar.p̄. ad p̄m. q̄ illa maior ē ĩsuffi
ciēs absolute loq̄ndo. nec phꝰs ĩtēdit ĩ.ij. ethi. de oībꝫ loq̄
q̄ sunt ĩ rōe vł ĩ aīa sꝫ ĩuestigās genꝰ v̄tutꝭ loq̄t istā ꝓpōne
de his q̄ sꝫ ꝑncipia hūani actꝰ moral. illa ēm sꝫ tria. s. po
tētia habitꝰ ꝛ passio. sꝫ p̄ter hec sꝫ q̄dā alia ĩ aīa ꝛ etiā in
rōe. qꝛ ꝛ actꝰ sꝫ ĩ aīa. ꝛ ꝑ ꝯñs t̄mini ĩtrinseci illoꝝ actuū. ꝛ
iterꝫ est in rōe res ip̄a ꝯgnita. qꝛ ꝯgnitū ē ĩ ꝯgnoscēte. Ad
minorē. sꝫ lex nō ē potētia rōis. ꝯcedit. qꝛ potētia rōis ē ĩdif
ferent ĩ oībꝫ. nō sic lex q̄ ē ĩ legislatore subiectiue. ꝛ potētia est
natural ꝛ sp̄ adest nō sic lex. Ultra dico. ꝯcedo q̄ lex nō ē ha
bitꝰ rōis formalr̄ ꝛ ĩtrinsece q̄uis q̄nq̄ꝫ hitu teneri ꝛ ĩesse
possit. vt patebit q.xciiij. ar.p̄. de lege natali. et ĩfra q.cvi.
ar.p̄. ꝛc̄. Ultra dico. q̄ nō ē actꝰ rōis. ē tñ qđdā ꝓductū ꝑ
actū rōis practice ꝛ eiꝰ t̄minꝰ. Dico. ēm q̄ ĩ opibꝫ ꝛ actibꝫ
sic speculatiuis ꝛ practicꝭ. ē opatio ꝛ opatū sic D. dedu
cit in solōne. ꝛ dico q̄ lex ĩ rōne practica ꝑncipis se hꝫ ad
opatōēs ꝑ subditos exercēdas. sic ꝓpō speculatiua ad ꝯ
clusionē q̄ ex ea deducit. vñ breuiter ꝑtinet ad actū rōnis
practice tanq̄ꝫ eiꝰ dictamē ꝛ v̄bū p̄fectū q̄ ĩtelligūt ꝓpōnes
vles q̄ hñt rōēm legꝭ. Ad ĩprobatōēꝫ minorꝭ dico. q̄ cess
sante actu rōis cessat lex actu (ponimꝰ ēm v̄bū p̄fectū vel
speculatm̄ solū durare dū durat actꝰ ꝛ ab ip̄o actu depē
dere ĩ eē ꝛ fieri) dico tñ. q̄ dū lex ēēntialr̄ ꝛ ꝓp̄rijssime cap
ta cessat actu manet hitu ĩ memoria vł ĩ hitu retēta vł in
scriptura (sꝫ q̄ ē lex nō scripta vł scripta. vt hꝫ ĩ institutōibꝫ
li.j.titu.j.) ꝛ h̄ nullū ē ĩcōueniēs. sic ꝛ lex nāe manet apđ
quēcūq̄ꝫ dormiētē ĩ hitu q̄ ē synderesis ꝛ lumine naturali ĩtel
lectꝰ ꝛ rōis etiā dū actu p̄cepta legꝭ nāe nō ꝯsiderat. sic
lex statuta ab hoīe manet ĩ ip̄o ĩ memoria ꝛ hitu. Vñ no
ta. q̄ dictū solōnis (scꝫ q̄ lex sit qđdā ꝯstitutū a rōe) ĩtel
ligit a rōe eiꝰ cuiꝰ ē ꝯdere legē. q̄lis ē ꝑnceps vł multitudo
hñs ꝑncipis auctoritatē. Pꝫ ex his q̄d sit lex ēēntialr̄ di
cta. qꝛ dictamē p̄fectū ꝛ ꝓpō practica ꝯstituta ꝑ rōēꝫ hñtis
auctoritatē obligādi subditos ad ꝯformandū se tali dis
ctamini. ¶ Nota āt q̄ solō ista a Scoto ĩ p̄o dis. xxvij. q.
p̄. ĩpugnat q̄ ad h̄ q̄ dr̄ ꝑ actōēs ĩmanētes aliq̄d ꝯstitui. Cōtra Sco
Uidet ēm h̄ dictū esse ꝯ phm. ix. metaphy. et p̄. ethi. vbi tū ꝑ actōēm
ponit dr̄ñaꝫ iter actōēꝫ ĩmanētē ꝛ trāseūtē. qꝛ ĩ trāseūte est ĩmanētē p̄o
opatū. nō āt ĩ ĩmanēte. Dicit ad h̄ q̄ ista drn̄a ĩtelligit q̄ ducit aliq̄d.
opatio trāsiēs hꝫ opatū necīario. nō āt necīario ĩmanēs. et
hec ē mēs phi. nō tñ negat ꝑ h̄ q̄n aliq̄ ĩmanētes possint
hr̄e aliqđ opatū. sꝫ ēm phm ip̄m ex actibꝫ etiā ĩmanētibꝫ
hr̄e op̄ꝰ. Et
ꝑ̄nant hitꝰ. Vñ nō repugnat actōi ĩmanēti hr̄e opꝰ. Et
scđo dico q̄ actio trāsiēs hꝫ opꝰ qđ manet post actōēꝫ in
qđ tanq̄ꝫ ĩ finē actio ip̄a trāsiēs ordinat. Secꝰ de actōe ĩma
nēte cuiꝰ opꝰ ordinat ĩ actōēꝫ sic ĩ finē. vñ ꝯceptꝰ ordinat ad
actū ĩtelligēdi sic ad finē nō ecōtra. ꝛ opꝰ ip̄m nobiliꝰ ē ac
tōe q̄n ē finis actōis. si autē nō oꝫ. vide Capo. ĩ p̄. dis.
xxvij. ꝛc̄. vide ꝛ modū dicēdi heruei q̄dlibeto. ij. q. viij. ꝛc̄.
¶ Nota q̄q̄ꝫ q̄ Scotꝰ ꝯriat h̄ dicꝭ vbi sup̄ q̄tū ad h̄ q̄ dictū
ē v̄bū distingui ab actu ĩtelligēdi. ip̄e ēm vult v̄bū eē ac Uerbū ab
tualē ĩtellectōēꝫ. sꝫ expsse negat d. san. p̄. ꝑ. q. xxxiiij. ar. p̄. actu ĩtelligen
ad 2m. vbi tenet ꝯceptū eē aliđ ab actu ĩtelligēdi vt termi di distinguit
nū ab eo cuiꝰ est t̄minꝰ. oꝫ ēm ĩ ꝑte ĩtellectiua p̄ter potētias
actꝰ ꝛ hitꝰ ponere t̄minū actōis. vt obiectū actꝰ scđi habe
atur p̄ñs ip̄i actui obiectiue. q̄uis ēm ꝑ spēm ĩtelligibilē
obiectū sit p̄ñs vt cōꝑncipiū actꝰ ĩtelligēdi. nō tñ ē ꝑ ip̄aꝫ
p̄ñs vt obiectū sꝫ ꝑ v̄bū vt alibi dicet. ¶ Nota q̄q̄ꝫ tertio
q̄ ex hac solōne etiā habet qđ repugnat Scoto in p̄. dis. An aliđ dice
ij. q. vltia et in. xxvij. dis. p̄. q̄ alterū actū ponit ĩtellectōēm re ꝛ ad ĩtelli
alterū dicere. ita q̄ alterꝫ ē opatio alterꝫ ꝓductio. sꝫ d. san. gere.
tenet vbicūq̄ꝫ de ista materia loq̄t. q̄ dicere ē ĩtelligere ex
p̄mēdo ꝛ ip̄a ĩtellectio ē ꝓductio v̄bi vł ꝯceptꝰ ĩ ꝓducēte
v̄bū. dr̄ ēm h̄ q̄ actio ĩtellectꝰ ē opatio ꝛ hꝫ aliqđ opatū.
vide q̄q̄ꝫ d. san. in de v̄itate ma. iiij. q. ij. vbi clare habes
distictōēꝫ iter p̄m ĩtellectū qđ ē v̄bū ꝛ iter rē ĩtellectā. q̄ dis
stinctio ꝛ ex hic habitis clare habet. qꝛ v̄bū ē qđdā ꝓdu
ctū ĩherēs ĩtellectui ꝛ h̄ apđ nos nō sic res habens solū eē
obiectiuū apud intellectum ꝛc̄.

¶ Ad tertiū dōꝫ q̄ rō hꝫ vim mouēdi a volūtate.
vt sup̄ dictū ē. Ex h̄ ēm q̄ aliq̄d vult finē rō ĩperat q.xvij. ar.p̄.
de his q̄ sunt ad finē. sꝫ volūtas de his q̄ ĩpant ad h̄
q̄ legꝭ rōēꝫ habeat. oꝫ q̄ sit aliq̄ rōe regulata. ꝛ h̄ mo
ĩtelligit q̄ volūtas ꝑncipis hꝫ vigorē legis. alioq̄n
volūtas ꝑncipis magis esset iniquitas q̄ꝫ lex.

¶ Ad maiorē. lex mouet eos q̄ subijciunł legi. verum motione iperatiua z coactiua. vt patebit ar. iij. ad 2m. et dico q̧ mouere imparatiue. ē rōnis vt patuit sup. q. xvij Ad minorē. negał. q̧ mouere p modū iperij sic volūtatis ſʒ rōis ē i ꝟtute volūtatis aliq̄liter. q̄ꝫtū ſcʒ ad id qđ motionis ē. ſʒ q̄ꝫtū ad id q̧ ordinatōis ē z itimatōis. ē p se rōis

¶ Ad ꝯfirmatōem ex auctoritate iurisperiti. z habeł in institutis de iure naturali gentiū z ciuili. Et itelligił qđ placuit p̄ncipi cā faciendi cōem legē. nā nō ōis vox iudicis ē snīa. nec ōis vox p̄ncipis ē lex. Dicił āt ad illā auctoritatē. q̧ solū placitū p̄ncipis vt sic nō hʒ rōem legis. vt infra patebit. Oꝑtet em̄ volūtatē p̄ncipis eē recta rōe regulatā. Et ḡ qđ placet p̄ncipi fm voluntatē rōnalē cum alijs ꝯditionibꝫ statim dicēdis hʒ rōem legis. Vn̄ rōnis essentialr̄ ē lex. tāq̄ꝫ instituentis z subiecti q̄ꝫuis vt habeat ꝟtutē motiuā. oꝑteat q̧ illa lex placeat p̄ncipi. Vn̄ non q2 volitū. iō lex. ſʒ q2 dictatū p rectā rōem. volūtas em̄ si sic rōe mag̃ iniq̄tas q̄ꝫ legis rōem hʒ. Et m̄ etiā p̄ncipis nōie itelligił p̄sona h̄ns auctoritatē. z p sapiētes directa. vide p. p. q. xxj. ar. p°. ad 2m. q2 nec i deo aliq̄d ē iustū quia volitum vt sic.

B ¶ Utꝝ lex ordineł sp̄ ad bonū cōe sicut ad finem

Ad scđm sic ꝓcedił. Uideł q̧ lex nō ordineł sp̄ ad bonū cōe sicut ad finē. Ad legē em̄ ptinet p̄cipere z ꝓhibere. ſʒ p̄cepta ordinanł ad q̄dā singularia bona. nō ḡ sp̄ finis legis ē bonū cōe ¶ P̄. lex dirigit hoiem ad agendū. ſʒ act9 hūani sunt in p̄ticularibꝫ. ḡ z lex ad aliqđ p̄ticulare bonū ordinał. ¶ P̄. Jsidor9 đt i li. ethymologiaꝝ. Si rōne lex ꝯstat lex erit oē qđ rōne ꝯstiterit. ſʒ rōne ꝯsistit nō solū q̧ ordinał ad bonū cōe. sed etiā q̧ ordinał ad p̄uatū bonū vni9. ḡ lex nō ordinał solū ad bonū cōe ſʒ etiā ad bonū p̄uatū vnius. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē qđ Jsidor9 đt in ij. ethimologiaꝝ q̧ lex est nullo p̄uato cōmodo. ſʒ p vtilitate ciuiū cōscripta.

¶ Cōsequēter Doc. inq̄rit de ꝯditionibꝫ legis. Est āt q̄si triplex ꝯditiō legis. ſcʒ finis. efficiēs z forma. finis ē bonum cōe. de q̄ in isto arti. q̄rit. efficiēs ē auctoritas ꝯdētis. de q̄ q̄rit in seq̄nti arti. 3a ꝯditiō ē forma. q̄ ē in ꝓmulgatōne. ar. iiij. Esse em̄ dictamē rōis ē gen9 legis. ſʒ eē dictamē ordinatū ad bonū cōe. z dictamē p̄ncipis ꝓmulgatū. ꝯplēt tāq̄ꝫ ꝯditiōe specifice rōem legis. Querit ḡ h̄ de fine. an ordineł in bonū cōe. ita q̧ p̄ceptū alicui datū. vł ordinatio de aliq̄ facto solū in ordine ad ꝓpriū ꝯmodū. nō habeat ratōnem legis.

ar. p° ¶ Rn̄deo dđʒ. q̧ sicut dictū ē. lex ptinet ad id qđ ē p̄ncipiū hūanoꝝ actuū ex eo q̧ ē regula z mēsura. Sicut āt rō ē p̄ncipiū hūanoꝝ actuū. ita etiā i ipsa rōne ē aliq̄d qđ ē p̄ncipiū respectu oīm alioꝝ. vn̄ ad h̄ oportet q̧ p̄ncipalr̄ z maxime ptineat lex

¶ Jn h̄ corpe D. duo facit. p° deducit aliq̄s ꝯclōnes p̄ambulares. 2° ex illis iferet ꝯclōnē missiuā i fine. ibi Et iō ōis lex zc. Circa pm deducit tres ꝯclōnes p̄ambulares scđaꝫ ibi. Rursus cū zc. tertiā ibi. Jn q̄libet āt zc. Cōclusio ḡ pa p̄ambularis ē ista Oꝑtʒ q̧ lex maxie respiciat ordinē. q̄ ē in btitudinē. Probał ꝯclō. oꝑtet q̧ lex respiciat id maxie qđ in rōe practica ē p̄ncipiū oīm alioꝝ. ſcʒ agabiliū. ſʒ p̄mū p̄ncipiū i oꝑatiuis (q̄ꝝ ē rō practica) ē finis vltim9. igił lex hūc finē maxie respiciat. subsumił. ſʒ vltimus finis hūane vite. ē felicitas vł btitudo. igił seq̄ł ꝯclō Doc. p° ponit z ꝓbat maiorē. 2° ponit ambas minores cū ꝯclōne. ibi. Primū āt p̄ncipiū zc. Maior ḡ declarał a p̄ncipio. q2 vt patuit ar. p°. Lex ptinet ad id qđ ē p̄ncipiū hūanoꝝ actuū. ſcʒ rōem practicā. ex eo. q2 rō ē regła z mēsura. ſʒ sicē rō est p̄ncipiū oīm alioꝝ (.i. dirigit z mouet alias vires. z rō p̄ncipis subditos) ita z in ipa rōe ē aliq̄d qđ ē p̄ncipiū respectu alioꝝ. q̄re seq̄ł q̧ tale p̄ncipalr̄ a rōe respiciał. Ac si diceret D. q2 lex respicit rōem vt ē p̄ncipiū. z cū rō practica informata lege etiā respiciat aliqđ p̄ncipiū ex q̄ ꝓcedit. iō p° z p̄ncipalr̄ respicit pm p̄ncipiū qđ in agibilibꝫ ē vltim9 finis. q̄re seq̄ł q̧ lex p̄ncipalr̄ respiciat vltimū finē z btitudinē. Cōsequēter cū đt

¶ Primū āt p̄ncipiū i oꝑatiuis q̄ꝝ ē rō practica ē finis vltim9. Est āt vltim9 finis hūane vite felicitas vel beatitudo. vt sup̄ habitū ē. vn̄ oportet q̧ lex maxime respiciat ordinē q̄ ē in beatitudinē — In pemio z q. q. ar. v. et vij. et q. 3°. ar. j. zc. q. p. ar. vj. et. vij.

¶ Ponit minorē q̄ relinq̄ł nota de se. q2 finis vltim9 se hʒ vt p̄ncipiū i speculabilibꝫ Silr̄ subsumpta minor. q̄ patuit sup̄ in pemio. et q. q. ar. v. et. vij. Un̄ D. subinfert ꝯclōnē. q̧ lex maxie respicit ordinē zc. ¶ Nota āt q̧ respiciat ordinē. ſcʒ actiue. i. ordinat in btitudinē. z capił h̄ btitudo sicē z lex in cōi. ꝓut paciſic9 ꝯuict9 ciuiū đr btitudo z bon9 stat9 ꝟtuosus cōitatis. Sic em̄ lex ciuilis etiā ordinat ad btitudinē. Lex āt diuia p̄sertim noua respicit ordinē in btitudinē sup̄naturalē. Sʒ q2 h̄ loq̄ł Doct. de lege i cōi. iō nec btitudo limitāda ē ad illā vł illā. deīn ibi

¶ Rursus cū ōis pars ordineł ad totū sicut imp̄fectū ad p̄fectū. vn9 āt hō ē pars cōitatis p̄fecte. necesse ē q̧ lex ꝓprie respiciat ordinē ad felicitatē cōem

¶ Procedit ad scđaꝫ ꝯclōnē p̄ambularē explicatiuā p̄e. q2 ē adhuc dubiū quā btitudinē respiciat lex. an vni9 hois. vł toti9 cōitatis p̄fecte. q̄ vocał a pħo cōitas vł ꝯmunicatio politica. iō D. subiūgit talē ꝯclōnē. Necē est q̧ lex ꝓprie respiciat ordinē ad felicitatē cōem. Hāc ꝯclōnē p° ꝓbat rōe. 2° cū silł cū p̄cedēti ꝯclōne ꝯfirmat auctoritate, ibi. Vn̄ z pħe zc. Arguił ḡ sic rōne resumēdo maiorē ex pa ꝯclōne Lex respicit finē vltimū. tāq̄ꝫ in qđ ordinat. ſʒ bonū vni9 hois nō ē vltim9 finis. igił ꝯclō ꝟa. Maior patuit. Minor ꝓbał. q2 ōis p̄s ordinał ad totū. sicē imp̄fectū ad p̄fectū. ſʒ vn9 p̄ticularis hō ē p̄s cōitatis p̄fecte. igitur. nec ipe z multo min9 bonū suū. z vltim9 finis. ſʒ ordinał in vlteriorē finē. q̄ āt sit cōitas p̄fecta habeł in p̄mo Politice. q2 ciuitas zc. Deinde ibi.

¶ Unde z pħs p̄missa diffinitōe legaliū mētionē facit. z de felicitate z cōione politica. Dicit em̄ in v. ethico. q̧ legalia iusta dicim9 factiua z ꝯseruatiua felicitatis z p̄ticularū ipsi9 politica cōicatōe. Perfecta em̄ cōitas ciuitas ē. vt đr in p̄mo politice

¶ Cōfirmat p̄cedētes duas ꝯclōnes auctoritate pħi in. v. ethi. q̄ đt legalia iusta dicim9. factiua z ꝯseruatiua felicitatis z p̄ticulaꝝ ipius politica cōicatōne. z vult. q̧ legalia iusta ordināt ad felicitatē. vł ad ea q̄ ꝯferūt ad felicitatē p̄ncipalr̄ vł min9 p̄ncipalr̄. z h̄ in ꝯparatōe ad cōitatē politicā z p̄fectā. Uide ibidē D. sanc. lectōe 2a. in p̄ncipio. et ita habeł q̧ iustū legis positiue ordinat ad btitudinē z felicitatē cōem qđ intendebāt due ꝯclōnes Cōseq̄nter ibi

¶ Jn q̄libet āt gn̄e id qđ maxime đr ē p̄ncipiū alioꝝ. z alia dicūł fm ordinē ad ipm sicut ignis q̄ est maxime calid9 ē cā caliditatis in corpibꝫ mixtis. q̄

intēsi dicūt̄ calida in q̄ztū pticipāt de igne. vñ opor-tet q̄ cū lex maxie dicat̄ fm ordinē ad bonū cōe. q̄dcūq3 aliō p̄ceptū de pticulari ope nō hz rōnem legis nisi fm ordinē ad bonū cōmune.

¶ Subiūgit tertiā ɔclōnē p̄ambularē mag̃ ꝓpinq̄ accedentē ad ɔclōnē rñsiuā. ꝛ ē tal'. Q̄dcūq3 aliō p̄ceptū de pticulari ope. nō hz rōem leg̃. nisi fm ordinē ad bonuz cōe. Probat̄ ɔclō. in q̄libet gn̄e in q̄ð maxie dr̄. ē p̄ncipiū alioꝝ. ꝛ alia dicunt̄ fm ordinē ad ipm. s3 lex maxie dr̄ fm ordinē ad bonū cōe. igit̄ seq̄t̄ ɔclō. Maiorē D. p̄° pbat exēplarit̄. ꝛ innuit̄ 2° metaphysice. Sic ignis ꝛc̄. ¶ Nota circa illā maiorē ꝛ ei' exēplū Capolū in p̄°. dis. iij. q. j. ad p̄mā istantiā. q̄ illa maxia. s3 oē q̄ð ē tale p pticipatiōnē ꝛc̄. dz itelligi. oīe q̄ð ē tale p pticipatōez. ē tale p actiōnē illi' q̄ð ē tale p eēntiā. vel p actōem alicui' q̄ð eminenter ɔtinet h̄. q̄ð ē tale p eēntiā. Sanc. Tho. āt vtit̄ illo exemplo de igne. sicut ꝛ Aristo. ꝛ Cōmētator. s3 exēploꝝ nō verificatio req̄rit̄. Vñ dico q̄ oē calidū ē calidū p actiōnē ignis. vel alicui' q̄ totā ignis actualitatē ɔtinet in ꝟtute. ꝛ eminēter sic̄ ē sol. aut aliō corp' celeste. Et int̄ illā maximam cui ratio Doct. sanc. iam posita innititur. nota q̄ ad rē p eēntiā talē tria req̄runt̄. p̄° q̄ sit ipa natura. q̄ dr̄ sibi ɔuenire p eēntiā. puta bonitas. sapientia ꝛc̄. 2° q̄ nō ē ɔtracta q̄uis mō. q̄re aīa rōnal' vl' albedo vt q̄ttuor. q̄ separet̄ nō ē tal' p eēntiā. etiā si albedo eēt sine q̄ntitate. 3° q̄ forma tal' sit in se naturalr̄ subsistens. Et iō albedo accepta abstractiue ꝟcata noīe albedinis. nō ē albedo per eēntiā. s3 solū fm modū ꝟcādi. Res āt p pticipatōez cōsistit i ɔtractōe latitudinis alicui' rōis formal' q̄cūq3 mō ɔtingat. siue gradualr̄ siue subiectiue vl' alio mō. Deinde subiūgit minorē. q̄ pz clare ex p̄orib' ɔclōnib'. vñ ɔcludit tertiā ɔclōnē p̄dictā. ꝛ patz in lr̄a

Quid res p eēntiā tal'.

¶ Et ideo om̄is lex ad bonū cōmune ordinat̄

¶ Hic vltio ex oīb' dict̄ ɔclōnib' īfert rñsiuā formaliter talē. Om̄is lex ad bonū cōe ordinat̄ sicut ad finem. pz ex dict̄. q̄z oīs lex ordinat̄ ad b̄titudinē cōitat̄. igit̄ ꝛc̄ Et 2°. nullū p̄ceptū hz rōez leg̃. nisi i ordie ad bonū cōe igit̄ ꝛc̄. Añs patuit. ɔsequētia clara

¶ Et ɔfirmat̄ ista ɔclō rñsiua auctoritate adductā i argumēto i ɔ̄riū. q̄z vtilitas ciuiū ē bonū cōe cōitat̄ pfecte. ꝛ ē pticula felicitat̄ ad modū dicēdi ph̄i. v. ethic̄.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q̄ p̄ceptū importat applicatiōne legis ad ea q̄ ex lege regulāt̄. ordo aūt ad bonū cōe q̄ ptinet ad legē. ē applicabilis ad singulares fines. ꝛ fm h̄ etiā de pticularib' q̄busdā p̄cepta dant̄

¶ Ad maiorē. dico q̄ ad legē ptinet p̄cipe ꝛ cohibere. s3 sp̄ ꝛ p se ad bonū cōitat̄. Vñ regimē ꝛ lex efficiunt̄ iniusta. q̄z sp̄reto bono cōi m̄ltitudis. q̄rit̄ bonū p̄uatū regēt̄. m̄lto ḡ mag̃ si q̄rat̄ bonū alicui' alteri' pticular̄. Vñ q̄nto mag̃ recedit̄ a bono cōi. tāto ē regimē magis iniustū. vñ ꝛ regimē tyrāni ē iniustissimū. ꝛ iterū plus recedit̄ a bono cōi i Oligarchia. i q̄ q̄rit̄ bonū paucoꝝ. q̄uā in Democratia. in q̄ q̄rit̄ bonū m̄ltoꝝ. de q̄ regimine dr̄ ph̄s in. v. ethicoꝝ. q̄ hz legalia aliq̄lit̄ iusta. Et ita pz ad maiorē. q̄ ad legē ptinet p̄cipe. s3 sp̄ ad bonū cōe. Ad minorē dico. q̄ p̄cepta leg̃ vt sic. ordinant̄ ad pticularia bona. in ordie tñ ad bonū cōe. q̄z ordo ad bonū cōe applicabil' ē ad singlares fines. ita q̄ pticulares fines vlterius referibiles sunt i bonū cōe. ꝛ h̄ mō lex p̄cipit pticulare bonū. Vñ ꝛ iustitia legal' q̄ ē boni cōis mouet pticulare bonū i bonū cōe. vt pz 2° 2°. q. lviij. ar. v.

¶ Ad scdm dōm. q̄ opatōes q̄dē sunt in pticularib'. s3 illa pticularia referri p̄nt ad bonū cōe nō q̄dē cōitate gn̄is vel speciei. s3 cōitate cause final' fm q̄ bonū cōe dr̄ finis cōmunis.

¶ Ad maiorē. dirigit hoiem ad agēdū ꝓpt bonū cōe q̄ð ē cōe nō vt gen' vl' spēs. s3 cōitate deriuatōis ꝛ pticipatōis sui in m̄ltos. ꝛ cōitate finali. q̄z s3 ē finis pticularū bonoꝝ. oēs eīm boni ciues debēt facta sua ordinare vt cōitas bn̄ habeat. Minor ɔcedit̄. q̄ act' h̄ūani sunt in pticularib' obiect̄ ꝛ materijs. m̄ p̄nt eē. ꝛ vt sunt leg̃. tūc sunt cōis finis. q̄z pticular̄ hō. ꝛ bonū suū ordināt̄ i bonū cōe sic̄ i finē. Vñ ꝛ p salute reipublice dz hō optimū bonū ꝓpriū exponere. s3 vitā. vt pz apō Capolū ad longū in q̄rto. dis. xvij. q. p̄a. ɔclōne 3a. q̄re negat̄ ɔ̄ns. si itelligit̄ q̄ ordinet̄ ad pticulare bonū. sic̄ ad finē. s3 ɔcedit̄ q̄ ordinat̄ ad pticulare. sicut obiectū ꝛ mediū puenīēdi in bonū cōe. ¶ Nota circa hāc solutōez vbi D. dt̄ cōe bonū eē cōitate finis. D. in de veri. mate. vij. q. vj. ad. vij. q̄z dupl'r dr̄ aliq̄d cōe. Vno° p ɔsecutōez vl' p̄dicatōem q̄n s3 aliq̄ð vnū iuenit̄ i m̄ltis fm vnā rōem. ꝛ sic id q̄ð ē cōius nō ē nobili' s3 impfecti'. sic̄ aial hoie. Et h̄ mō vita nature ē cōior q̄̄ gl̄ie. Alio° p modū cause. sic̄ cā q̄ vna nūero manēs ad plēs effect' extēdit se. ꝛ sic illō q̄ð ē cōi' ē nobili'. vt ɔseruatio ciuitat̄ q̄̄ ɔ̄suatio familie ē nobilius. Hoc āt mō vita nat̄e nō ē cōior q̄̄ vita gl̄ie. Hec ille. Vbi pz de q̄ cōitate D. itelligend' ē in solutōe. q̄z bonuz m̄ltitudis ē vnū. ꝛ tn̄ finis pticulariū bonoꝝ hoim ꝛc̄.

¶ Ad tertiū dōm q̄ sicut nihil ɔstat firmiter fm rōnem speculatiuā nisi p resolutiōem ad p̄ma p̄ncipia indemōstrabilia. ita firmiter nihil ɔstat p rōem practicā nisi p ordinatōem ad vltimū finē. q̄ ē bonū cōe. q̄ð āt h̄ mō rōne ɔstat legis rōnem habet.

¶ Ad maiorem. ɔcedit̄. s3 dico q̄ intelligit̄ de ratōe practica. Et dico q̄ nihil constat ratōne practica firmiter. nisi p ordinatōnem in vltimū finem. q̄z ibi est status sicut in speculatiuis in p̄mis p̄ncipijs speculatiuis Ad minorē. si itelligit̄ q̄ rōe ɔsistat. i. firmiter stat. ꝛ legitime ordinatū sit. q̄ð ordinat̄ ad bonū vni'. sine relatōe i finē cōem. negat̄ ipa. q̄z vt iā patuit. nō ē firma ɔsistētia vl' status i rōe practica. nisi ordinet̄ aliq̄d ad id q̄ð rō practica p̄° respicit q̄ð ē finis cōis. Si āt itelligit̄ minor q̄ rōe cōsistat. q̄ð ordinatū ad bonū pticulare. in ordie ad bonū cōe. ɔcedit̄ ipa. Sz negat̄ ɔ̄ña. q̄z plus aliq̄d respicit finē q̄̄ id q̄ð in finē ordinatur ꝛc̄.

¶ Vtrū cuiuslibet rō sit factiua legis

AD tertiū sic p̄cedit̄. Videt̄ q̄ cuiuslibet rō sit factiua legis. Dicit enim Apl's ad Ro. ij. q̄ cū gētes q̄ legē nō h̄nt. naturaliter ea q̄ legis sunt faciūt. ipi sibi sunt lex h̄ āt cōiter de oīb' dt̄. ḡ q̄libet p̄t facere sibi legē. ¶ P̄. sicut ph̄s dt̄ in ij. ethi. intētio legislatoris ē vt inducat hoiem ad ꝟtutē. s3 q̄libet hō p̄t aliū inducere ad ꝟtutē. ḡ cuiuslibet hoīs rō ē factiua legis. ¶ P̄. sic̄ p̄nceps ciuitatis ē ciuitat̄ gubernator. ita q̄libet paterfamilias ē gubernator dom'. s3 p̄nceps ciuitatis p̄t in ciuitate legē facere ḡ q̄libet p̄rfamilias p̄t i sua domo facere legē. ¶ Sed ɔtra ē q̄ð Isidor' dt̄ in li. E

ethimologiarum. ⁊ habetur in decretis dist. ij. Lex est cõstitutio populi sm quã maiores natu simul cũ plebibꝫ aliq̃d sanxerũt. nõ ẽ ergo cuiuslibet facere legẽ

¶ Querit hoc de alia oñña legis ex pte cause efficientis. An videlꝫ cuiuslibet rõ ⁊c. qꝛ dictũ ẽ ar. p. q lex ẽ aliquid rõis. q̃ne cuiꝰ rõis. Vñ articulꝰ ille determinat pmũ. ⁊ q̃s ne de oñnali determinatiuo.

¶ Rñdeo dõm. q lex ꝓprie pmo ⁊ pncipalr respicit ordinẽ ad bonũ cõe. ordinare aũt aliq̃d in bonum cõe ẽ vel totꝰ multitudinis. vel alicuiꝰ gerentis vicem totius multitudinis

¶ Cõclusio rñsiua ẽ tal. Cõdere legẽ. vl ptinet ad totã mltitudinẽ. vl ptinet ad psonã publicã q totꝰ mltitudinis curã hꝫ. Et p hãc ↄclonẽ habet rnsio formal ad q̃sitũ negatiua. q nõ cuiuslibet rõ ẽ factiua legis. Probat sic ex arti. lex ꝓprie p° ⁊ pncipalr respicit ordinẽ ad bonum cõe. sꝫ ordinare aliq̃d i bonũ cõe. ẽ vl totꝰ mltitudis. vl alicuiꝰ gerẽtis vicẽ totꝰ mltitudis. igit seqt ↄclo. Doc. p° ponit huiꝰ rõis maiorẽ cũ minore. 2° ↄclonẽ cũ ꝓbatõe minoris. Et iõ ⁊c. Maior gͣ pꝫ arti. 2° pcedẽti. Et dr notãter lex ꝓprie. ⁊ rõ huiꝰ patebit ad 3m. qꝛ et si aliq̃ ordinatio q̃ nõ ordinat ad bonũ cõitatis pfecte. posset dici pceptũ vl statutũ. nõ tñ lex ⁊c. Dicit etiã pmo ⁊ pncipalr. qꝛ ⁊ si ad bonũ pticulare ordinari possit. tñ hoc ẽ finalr in cõe bonũ. vt patuit ar. ij. Deinde ibi

¶ Et iõ condere legẽ. vel ptinet ad totã multitudinẽ. vel ptinet ad psonã publicã q̃ totꝰ multitudinis curã habet. qꝛ ⁊ in oibꝫ alijs ordinare in finẽ est eius cuiꝰ ẽ ꝓprius ille finis

¶ Infert ↄclonẽ ipam q̃ tã satis patuit. Sꝫ ꝓbat minorẽ pncipalẽ. qꝛ ⁊ in oibꝫ alijs ordinare in finẽ. ẽ eiꝰ cuiꝰ ẽ ꝓpꝛiꝰ ille finis. sꝫ cõitatis vl gerẽtis eiꝰ vicẽ ꝓpꝛiꝰ ẽ finis legis. scꝫ bonũ cõe. igit taliũ ẽ ↄdere legẽ ⁊c.

¶ Et ↄfirmat ↄclo rõe argumẽti in ↄtriũ. Circa hoc argumẽtũ. nota ⁊ etiã circa minorẽ corpis. q leges habent diuersos istitutores sm diuersitatẽ regiminũ. Aliq̃ñ enim regimẽ vocat ⁊ ẽ regnũ. Tũc lex ↄstituit p vnũ. que vocat. Cõstitutões pncipũ. Aliq̃ñ aũt regũt aliq pauci. sꝫ optimi ⁊ optimates de cõitate. Aliq̃ñ diuites ⁊ potẽtes Aliud ẽ regimẽ populi qð vocat democratia. ⁊ sm hoc sumunt Plebiscita. Sꝫ ẽ aliqð regimẽ ex his ↄmixtũ. qð ẽ optimũ. Et de lege p tales regẽtes instituta. loqt Isido. in auctoritate iducta. scꝫ de lege. quã maiores natu sil cũ plebibꝫ sanxerũt. Et de his ifra. q. xcv. ar. iiij. et gͣ nõ est discordia int scðaꝫ ptẽ ↄclonis. ⁊ hoc argumẽtũ in ↄtriũ. qa ille q̃ regit totã mltitudinẽ pt ↄdere legẽ. Et silr ꝑpls cũ maioribꝫ natu. Sꝫ Isidorꝰ loqt de lege ↄdita i optimo et ab optimo regimie. ⁊ ↄstitutũ ab hmõi. retinet pfectis nomẽ legis. Alia aũt statuta hñt noia specialia. ⁊ vocãt plebiscita. vl senatuscõsulta. vt pꝫ in decretis. dis. ij. ⁊ habetur etiã in institutionibꝫ de iure naturali. ciuili. gentiũ ⁊c. vbi habet Lex ẽ qð ꝑpls Romanꝰ. senatorio magistratu interrogãte veluti ↄsule ↄstituebat. qꝛ videlicꝫ facta ↄuocatione ꝑpli Romani. Magistratꝰ scꝫ senatꝰ nõ totꝰ. sed q̃ maior erat oibꝫ populũ. scꝫ ↄsul. an sic placeret. ⁊ sic ad libitũ ꝑpli fiebat. ⁊ videt redire in idẽ qð dr Isido.

ar. p. ad pm. ¶ Ad pmũ gͣ dõm q sicut sup̃ dictũ ẽ. lex ẽ in aliq̃ nõ solũ sicut in regulante. sꝫ etiã pticipatiue sicut in regulato. ⁊ hoc mõ vnusq̃sqꝫ sibi ẽ lex inq̃ntũ pticipat

ordinẽ alicuius regulantis. vñ ⁊ ibidẽ subdit. Qui ostendũt opus legis scriptũ in cordibꝫ suis.

¶ Ad maiorẽ. itelligit sic. cũ gẽtes q̃ legẽ nõ hñt. scꝫ diuinã veterẽ. quã nõ acceperũt (nõ enĩ gẽtibꝫ data ẽ lex sꝫ iudeis) naturalr faciũt q̃ sunt legis. i. q̃ lex mãdat. s. q̃ntũ ad pcepta moralia. q̃ sunt de dictamie rõis natural. ⁊ ita naturalr faciũt. i. p legẽ naturalẽ ostendentem eis q̃d sit agẽdũ. ipi sibi sunt lex. inq̃ntũ scꝫ funguntur officio legis ad seipos. instruẽdo se ⁊ inducẽdo ad bonũ Vide D. sanc. ibidẽ in postilla. Dicit gͣ ad maiorẽ. q nõ itelligit q ipsi sibi sunt lex. ↄdẽdo ⁊ statuẽdo legem. sꝫ pticipatã legem a deo adiplẽdo. dictũ ẽ enĩ ar. p° ad pm. q lex ẽ in aliq̃ p° sic in regulãte ⁊ ↄdẽte legẽ. Et lex natural ẽ in deo saltẽ causalr. ⁊ illã legẽ ipressit ⁊ scripsit nõ atramẽto. sꝫ i visceribꝫ hois. Alio° ẽ in aliq̃ pticipatiue. ⁊ sic lex ẽ in hoie q̃slibet. q̃ dr ẽe sibi lex. qꝛ seqt pticipatões quã hꝫ a deo ipsaꝫ Et gͣ ↄcessa minore. q de oibꝫ pticulariter loqt. qꝛ oẽs pticipãt legẽ eternã in lege naturali. Negat ↄña. qꝛ nõ dr hoc. q̃si gẽtes ↄdiderint legẽ. sꝫ qꝛ ipressaꝫ a deo in lumine naturali rõis ⁊ synderesi adipleuerũt. Et ita ipleuerũt legeꝫ diuinã veterẽ. q̃ ad ea q̃ sunt legis nature. nõ gͣ ad alia ad q̃ nec obligant. vt patebit infra.

¶ Ad scðm dõm. q psona puata nõ pt inducere efficaciter ad ɣtutẽ. pt enĩ solũ mouere. sꝫ si sua motio nõ recipiat nõ hꝫ vim coactiuã quã debet habere lex ad hoc q efficaciter inducat ad ɣtutẽ. vt phs dr in x. ethicoꝝ. hanc aũt ɣtutẽ coactiuã hꝫ multitudo vel psona publica ad quã ptinet penas infligere. vt infra dicet. ⁊ ideo soluꝰ est eiꝰ leges facere

¶ Ad maiorẽ. efficacit iducere in ɣtutẽ. vl simplr vel sm q̃d. ẽ legislatoris p ɣtutẽ coactiuã ⁊ punitiuã. Minor negat ad hũc sensuꝫ. q q̃libet possit iducere ad ɣtuteꝫ punitiuã. qꝛ vt pꝫ 2a 2e. q. lxiiij. ar. iij. nõ cuiuslibet ẽ punire. sꝫ q̃libet pt psuasiue iducere ad ɣtutẽ. q̃re negatur ↄña Quõ aũt hoies per coactõnem possint inducere ad virtutem. patebit infra. q. xcvj. q. xcj. ar. 2°. ad tertium. danꝰ 2a 2e q. vj. ar. 3°.

¶ Ad tertiũ dõꝫ. q sicut hõ ẽ ps domꝰ. ita domꝰ ẽ pars ciuitatis. ciuitas aũt ẽ cõitas pfecta. vt dr i pmo politi. ⁊ iõ sic bonũ vniꝰ hois nõ ẽ vltimꝰ finis sꝫ ad cõe bonũ ordinat. ita etiã ⁊ bonũ vniꝰ domus ordinat ad bonũ vniꝰ ciuitatis. q̃ ẽ cõitas pfecta. vñ ille q̃ gubernat aliquã familiã. pt q̃dẽ facere aliq̃ precepta vl statuta. nõ tñ q̃ ꝓprie habeãt rõnem legis

¶ Ad maiorẽ. ẽ ꝓportionabilr ɣa. sꝫ dico q tota domꝰ vl familia nõ ẽ pfecta cõitas sicut ciuitas. Et 2° dico. q bonũ domꝰ vl familie ordinat i bonũ pfecte cõitatis. sic in finẽ. Et ita seqt alia oñña. qꝛ paterfamilias nõ respicit bonũ cõe ⁊ vltimũ in aliq̃ gñe. sic pnceps. nã sicut bonuꝫ vniꝰ hois ordinat ad bonũ cõe. ita ⁊ bonũ domꝰ ad bonũ ciuitatis. Minor ↄcedit. sꝫ negat ↄña. qꝛ vt patuit ar. 2°. Lex respicit bonũ cõe ⁊ vltimũ i suo gñe. Hoc aũt nõ facit paterfamilias ⁊ pnceps. Vñ paterfamilias pt q̃dẽ facere pcepta ⁊ statuta. sꝫ nõ legẽ. Et stat rõ in hoc. qꝛ lex respicit vltimũ bonũ ⁊ gñe suo ⁊c.

AD quartũ sic pcedit. ¶ Utrũ pmulgatio sit de rõne legis. Videtur q pmulgatio nõ sit de rõne legis. Lex enĩ natural maxime hꝫ rõnem legis. sꝫ lex naturalis nõ in- D

diget ꝓmulgatōe. ḡ nō est de rōne legis ꝙ ꝓmulget̄ ¶ P̄. ad legē ptinet ꝓprie obligare ad aliq̄d faciedū vel nō faciendū ſʒ nō solū obligāt̄ ad iplendū legeʒ illi corā q̄b9 ꝓmulgat̄ lex. ſʒ etiam alij. ḡ ꝓmulgatio nō ē de rōne legis. ¶ P̄. obligatio legis extēdit̄ etiaʒ in futuꝝ. q2 leges futuris negocijs necītatē iponūt vt iura dicūt. ſʒ ꝓmulgatio fit ad p̄ntes. ḡ ꝓmulgatio nō ē de necitate legis. ¶ Sʒ ↄtra ē qđ d̄r in decretis q̄rta dis. ꝙ leges instituunt̄ cū ꝓmulgāt̄

¶ Ultio q̄rit de vna alia ꝓprietate. ꝛ q̄si d2ña ↄpletia legꝭ. scʒ de ꝓmulgatōe an sit de rōe legꝭ. ita ꝙ ↄstitu9 p̄ncipis vl̄ regētꝭ m̄ltitudinē p̄fectā. facta ꝓpt vtilitatē cōem nō mereat̄ dici lex. nisi sit ꝓmulgata ꝛ notificata subditꝭ

ar. p°. ¶ Rn̄deo dōm. ꝙ sicut dictū ē. lex iponit̄ alijs p modū regule ꝛ mēsure. Regula āt ꝛ mēsura iponit̄ p h̄ ꝙ applicat̄ his q̄ regulant̄ ꝛ mēsurant̄. vn̄ ad h̄ ꝙ lex ꝟtutē obligādi obtineat. qđ ē ꝓpriū legis. opʒ ꝙ applicet̄ hoīb9 q̄ s̄m eam regulari debēt

¶ Duo p̄ncipalr̄ facit in p̄senti corpe. p° r̄ndet ad q̄sitū. 2° p modū corollarij infert ↄpletā definitōeʒ legis. ibi. Et sic q̄ttuor ꝛc̄. Circa p̄mū ponit talē ↄclōnē respō. Promulgatio ip̄a nec̄aria ē ad h̄. ꝙ lex habeat suā ꝟtutē. Probat̄ ↄclo. Ad h̄ ꝙ lex ꝟtutē obligādi obtineat. qđ ē ꝓpriū legꝭ (ꝛ scʒ de rōe ei9) opʒ ꝙ applicet̄ hoīb9 q̄ s̄m eā regulari debēt. ſʒ tal̄ applicatio fit p h̄ ꝙ in noticiā coꝝ deducat̄ ex ip̄a ꝓmulgatōe. igit̄ ↄclo ꝟa. Hui9 rōis D. ponit ꝛ ꝓbat p° maiorē. 2° minorē. subiūgēs ↄclonem. ibi. Talis āt applicatio ꝛc̄. Maior ḡ ꝓbat̄ a p̄ncipio lex imponit̄ alijs p modū regl̄e ꝛ mēsure. ſʒ regl̄a ꝛ mēsura iponit̄ p h̄ ꝙ applicat̄ his q̄ regulant̄ ꝛ mēsurant̄. igit̄. Maior ꝟa. maior ꝓria patuit ar. p°. q2 lex ē regl̄a alijs iposita ligans ad agendū. Cōsequēter cū dicit

¶ Talis aūt applicatio fit p hoc ꝙ in noticiā coꝝ deducit̄ ex ip̄a ꝓmulgatōe. vn̄ ꝓmulgatio ip̄a necaria ē ad hoc ꝙ lex habeat suam ꝟtutē

¶ Ponit minorē q̄ relinq̄t̄ nota. ꝛ ex ea habet̄. ꝙ ꝓmulgatio nihil aliud ē q̄ʒ legē deducere in noticiā subditoꝝ legi ꝛc̄. Vn̄ D. subiūgit ↄclōnē ip̄am. vn̄ ꝓmulgatio ꝛc̄ ¶ Et nota ꝙ p hāc ↄclōnē habet̄ rn̄sio formal̄ ꝙ sic. q̄a sine ꝟtute ꝓpria alicui rei nō ē rō rei. sic nō hʒ rōem hoīs q̄ nō hʒ ꝟtutē hoīs ꝓpriā. q2 ꝟtus rei nō ē sine rōe ip̄ius ꝛ ecōtra. Et ꝙ ꝓmulgatio sit dicēda de rōe legꝭ. pʒ ex corollario seq̄nti. in q̄ D d̄r. ꝙ ꝓmulgatio sit vnū ex his q̄ ist̄ de definitōe legꝭ. Idē āt ē definitio ꝛ rō. ſʒ nō ↄuertibilr̄ Opʒ tn̄ notare. q2 ↄtingit ꝙ res aliq̄ ē. ſʒ nō pt ↄcipi ta̅li ↄceptu. vl̄ h̄re talē rōem. Vn̄ dictū fuit sup̄. ꝙ si fides eēt in b̄ō ꝟtute diuina. eēt q̄dē illa res q̄ ē fides. ſʒ actu nō haberet rōnem fidei. q2 nō crederet̄ p ip̄am. Sil̄r si visio poneret̄ in lapide. ita in ꝓposito. dato ꝙ p̄nceps ↄdat alicꝭ qđ statutū. ꝛ aliqđ dictamē ꝓ vtilitate cōitatꝭ p̄fecte. erit nūc q̄dē res q̄ ē lex. ſʒ nō hʒ rōem legꝭ. nisi accedat ꝓmulgatio. ꝛ ita itelligit̄ ↄclo ꝙ ꝓmulgatio ip̄a ē necessaria. ḡ ad h̄ ꝙ habeat ꝟtutē suā. ꝛ p ↄn̄s vt habeat rōnem legis formalr̄. q2 lex d̄r a ligādo mō itelligibili. nō āt itelligit̄ nisi denūciet̄ ꝛc̄. ¶ Nota tn̄ circa hec Capolū in q̄rto. dis. p. q. ij. ad p̄m ↄ p̄mā ↄclōnē. ꝙ q2 plus req̄rit̄ ad ↄstructionē q̄ʒ ad destructōeʒ. iō ad h̄ ꝙ p̄ceptū sup̄ioris liget req̄rit̄ institutio ꝛ ꝓmulgatio. Ad h̄ āt ꝙ nō obliget. suffi cit reuocatio q̄ tollit p̄cepto vim obligādi. Subdit9 tn̄ cui p̄ceptū datū fuit pt obligari ex ↄscia. ſʒ nō ex vi p̄cepti. Et h̄ valet ↄ Scotū īfra de cessatōe legaliū.

¶ Et sic ex q̄ttuor p̄dictis pt colligi diffinitio legis. q̄ nihil ē aliud q̄ʒ q̄dā rōnis ordinatio ad bonū cōe ab eo q̄ curā cōitatis habet ꝓmulgata

¶ Hic vltio ex dictꝭ hui9 articuli. ꝛ triū p̄cedētiū D. infert p modū corollarij ↄpletā rōem ꝛ definitōeʒ legis. talē Lex nihil aliđ ē ꝛc̄. vt i lr̄a Pria ps (q̄ hʒ rōem gnis) pʒ ex ar. p°. ꝛ itelligit̄ qđ ē ordinatio. nō vt ordinatio d̄r actū aie ordināt̄ꝭ. ſʒ ē termin9 act9. scʒ dictamē ↄstitutū p actū rōis vl̄ act9 cū termio. q̄ ordinant̄ subditi. vt pʒ ar. p°. ad p̄m. Et p h̄ pʒ. qđ ibidē dictū ē. q2 lex ē aliq̄d rōis in habitudie effect9 cause efficientꝭ. ꝛ q2 cā ei9 efficit p actionē imanētē. iō ex ↄn̄ti d̄r habitudinē effect9 cause mal̄terial̄ in q̄. Et capit̄ tn̄ā ordinatio nō passiue. q̄si lex vt sic ordinet̄. ſʒ magꝭ actiue. q2 ordiat subditos ꝛc̄ Scđa ps pʒ ex ar. 2°. q2 si aliqđ dictamē ordinet i bonū p̄uatū. nō meret̄ dici lex. Tertia ps pʒ ex ar. 3°. ꝛ d̄r. q̄ curā cōitatis hʒ siue sit vn9 hō. vt i regno. siue pl̄es hoīes vt i alijs regiminib9. vt patuit ibidē circa argumentū in oppositū. Quarta ps habet̄ ex p̄senti articulo

☞ Et ↄfirmat̄ ↄclo auctoritate argumēti i ↄriū. q̄a leges istituunt̄ (formalr̄ scʒ sub rōe legꝭ) cū scʒ ꝓmulgāt̄ Et sic ibidē habet̄ an institutōem ſʒ q̄ncꝫ ↄdicere.

¶ Ad p̄m ḡ dōʒ ꝙ ꝓmulgatio legꝭ nature ē ex h̄ipo ꝙ d9 eā mētib9 hoīm īseruit naturalr̄ cognoscēdā.

¶ Maior ↄcedit̄. sed negat̄ minor. q2 lex natural̄ ꝓmulgat̄ p h̄. ꝙ ab hoīe ē naturalr̄ cognoscibil̄. ꝛ ḡ cū venerit ad vsuʒ rōis. tenet̄ ad ea q̄ sunt legis nature. q̄re. q. lxxxix. ar. vj. ad 3m dictū fuit. ꝙ q2 ↄuersio ad finē suū. sit de lege nat̄e. iō hō cū venerit ad vsuʒ rōis. ad eā tenet̄. q̄ re ꝓmulgatio legꝭ nat̄e. nō fit q̄dē p scpturā. ſʒ p īsertōeʒ ꝛ impssionē ei9. ꝛ naturalē cognoscibilitatē. q̄re negat̄ ↄn̄a.

¶ Ad scđʒ dōʒ. ꝙ illi corā q̄b9 lex nō ꝓmulgat̄ obligāt̄ ad legē obseruādā. inq̄ʒtū in coꝝ noticiā deuenit p alios. vel deuenire pt ꝓmulgatōe facta.

¶ Maior ꝟa. negat̄ minor. ꝙ alij q̄b9 nullo9 ē facta ꝓmulgatio mediate vl̄ imediate obligent̄ ad iplēdū legē Vn̄ hʒ D. qōlibeto p°. ar. xix. ꝙ si q̄s p ignorātiā facit ↄ ↄstitutōeʒ pape. alijs q̄dē ꝓmulgatā. nō āt sibi. excusat̄. q̄re cui nō ē lex ꝓmulgata vllo mō. nō obligat̄. pt āt lex deuenire i ei9 noticiā p alios. ꝛ sic obligat̄. Qn̄ āt p̄sumat̄ scia legꝭ pōtificis vl̄ iperatoris. vide apđ iuristas. q2 tenēt ꝙ p9 duos mēses a publicatōe facta i ꝓuīcia. Sʒ i legib9 inferioꝝ tp̄s ē arbitrariū s̄m loci q̄litatē ꝛ psonaꝝ ↄditionē. vide si placet. de postula. p̄la. li. j. c. p°. §. Qđ nec. ꝛ in locis ↄtra ibidē in apparatu allegant̄.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ ꝓmulgatio p̄n̄s in futuꝝ extēdit̄ p firmitatē scripture. q̄ q̄dāmō sp̄ eā ꝓmulgat vn̄ Isidor9 d̄r in p̄mo ethimologiaꝝ. ꝙ lex a legēdo vocata est. quia scripta est.

¶ Maior ꝟa. ſʒ h̄ nō nisi etiā p ꝓmulgatoēʒ extēdētē se i futuꝝ. Ad minorē. negat̄. ꝙ solū ad p̄ntes. imo etiā ad futuros p firmitatē scpture. vn̄ leges ↄtēte i scp̄tꝭ solēt oi āno ꝓmulgari. ꝛ ita p firmitatē scpture denūciāt̄ futurꝭ

¶ Questio. xcj. de diuersitate legum.

DE inde ↄsiderādū ē de diuersitate legūʒ. Et circa h̄ q̄rūt̄ sex. Prio vtrū sit aliq̄ lex eterna. Scđo. vtꝝ sit aliq̄ lex naturalis. Tertio. vtꝝ sit aliq̄ lex hūana. Quarto. E

vtrum sit aliq̄ lex diuina. Quinto. vtrum sit vna tantum
vel plures. Sexto. vtrum sit aliqua lex peccati.
¶ Post. q̄ determinatū ē de essentia et q̄ditate legis. pn̄r
inq̄rit de diuisione et gnībꝰ subiectiuis ipsius legis. Et q̄a
quatuor sunt leges pręs. io p̄ncipalr̄ quatuor q̄runt. Articulꝰ āt
q̄rtus subdiuidit. iō ex toto sunt sex articuli in ista q̄stioⸯ
ne. et p̄z ordo f̄m p̄oritatē legū. Est enī lex eterna p̄ma.
deinde naturalis. deinde hūana. et f̄m h̄ ordinant articuli.
Lex enī fomitis q̄uis p̄or sit lege diuina. tn̄ q̄r valde eq̄
uoce lex dr̄. iō postremo de ea determinat. Statim enī cū hō
peccasset i paradyso i penā. isti legi tyrānice subditꝰ fuit.
¶ Utrum sit aliqua lex eterna

Ad p̄mū sic p̄cedit. Uidet q̄ nō sit aliq̄
lex eterna. Ōis enī lex aliq̄bꝰ iponit. sed
non fuit ab eterno cui aliq̄s lex posset
iponi. solꝰ enī deꝰ fuit ab eterno. ḡ nulla
lex ē eterna. ¶ P̄. p̄mulgatio est de rōe legis. s̄z p̄mul
gatio nō potuit esse ab eterno. q̄r nō erat ab eterno
cui p̄mulgaret. ḡ nulla lex p̄t eē eterna. ¶ P̄. lex ipor
tat ordinē ad finē. s̄z nihil ē eternū qd̄ ordinet ad finē.
solꝰ enī vltimꝰ finis est eternꝰ. ḡ nulla lex est eterna.
¶ S̄z ɔ̄ est qd̄ Aug. dr̄ in p̄mo de libero arbi. Lex
que summa rō noīat nō p̄t cuipiā intelligēti nō in
cōmutabilis eternaq̄z videri.
¶ Doc. h̄ p° q̄rit de p̄ma lege. q̄ est fons oīm aliarū le
q.xc.ar.p.q. gum sc̄z de lege eterna. an aliq̄ sit talis
iij. et q̄rto ¶ Rn̄deo dd̄z. q̄ sicut sup̄ dictū ē. nihil ē aliud lex
q̄z dictamē practice rōnis in p̄ncipe q̄ gubernat ali
quā cōitatē p̄fectā. manifestū est āt supposito q̄ mū
q.xxij.ar. p° dus diuina p̄uidētia regat. vt in p̄mo habitū ē. q̄
et 2°. tota cōitas vniuersi gubernat rōne diuina. et iō ipa
rō gubernatōis rerū in deo sicut in p̄ncipe vniuersi
tatis existens. legis habet rōnem
¶ Doc. satisfacit q̄sito tali ɔclōne missiua. Hmōi legē
op̄tet dicere eternā. et p̄ h̄ habet formalr̄ q̄sito. q̄r aliqua ē
lex eterna. Probat ɔclō. Ipa rō gubernatōis rerū in deo
sicut in p̄ncipe vniuersitatꝭ exn̄s legꝭ h̄z rōem. s̄z diuia rō
nihil ɔcipit ex tp̄e. s̄z h̄z ɔceptū eternū. igit ɔclō v̄a. q̄ tal
ɔceptꝰ dei q̄ ē lex ē eternꝰ. et p̄ ɔn̄s ē lex ē eterna. Huius
rōis D. p° ponit maiorē. sc̄do minorē cū ɔclōne. ibi. Et
q̄r diuia. Maior ḡ p̄bat a p̄ncipio. Lex nihil aliud ē q̄z
dictamē practice rōis in p̄ncipe. q̄ gubernat aliquā cōita
tem p̄fectā. s̄z supposito ex p̄a p.q.xxij.ar.p.et 2°. q̄ mūⸯ
dus diuia p̄uidētia regat. manifestū ē q̄ tota cōitas vni
uersi gubernat rōe diuia. Et igit sequitur maior. ista maior
p̄ria p̄z ex q.p̄ce.p totū. Minor p̄ria supponit v̄a ex dī
ctis p.p.vbi iam. ¶ Circa maiorē p̄ncipalē huiꝰ rōis est
dubiū. q̄r dr̄ q̄ rō gubernatōis rerū in deo habet rōem leⸯ
gis in p.p. aut vbi iā dr̄ D. q̄ rō gubernatōis rerū ē p̄uiⸯ
dētia. et sic videnf idē formalr̄ lex et p̄uidētia. de idētitate
enī reali nulli ē dubiū. Opp̄ositū āt videt. q̄r lex videt eē
p̄ncipiū p̄uidētie et c̄. Istā q̄stionē determiat D. in de veri
Distinguit ta. mate. v. q. p. ad tertiū. Ubi dr̄. p̄uidētia i deo p̄prie nō
lex eterna et noīat legē eternā. s̄z aliq̄d ad legē eternā ɔsequēs. Lex enī
prudētia eterna ē ɔsiderāda in deo. sic accipiunt i nob p̄ncipia opaⸯ
biliū naturalr̄ nota. ex q̄bꝰ p̄cedimꝰ in ɔsiliādo et eligen
do. qd̄ ē prudētie siue p̄uidētie. Unī h̄ mō se h̄z lex intelleⸯ
ctus nr̄i ad prudentiā. sicut p̄ncipiū indemōstrabile ad
demōstratōem. Et silr̄ etiā in deo lex eterna nō ē ipa p̄ui

dentia. s̄z p̄uidētie p̄ncipiū. Unī ɔueniēter legi eterne attri
buit actꝰ p̄uidētie sic et oīs effectꝰ demōstratōis p̄ncipiis
indemōstrabilibꝰ attribuit. Hec ille. vide et ibidē ad. vij.
Ex q̄bꝰ p̄z q̄ nō sunt idē loquēdo de nō idētitate formaⸯ
li. nō mō Scotico. s̄z Thomistico. q̄r videlꝫ distinguunt Scotus.
f̄m rōem et f̄m modū intelligēdi. quem habemꝰ de deo ex
mēte nr̄a. vbi lex et p̄uidētia realr̄ distinguunt. et p̄ ɔn̄s in
deo f̄m rōem nostrā. quā distinctōem rōnis dicimꝰ forⸯ
malē ɔceptibilē et c̄. Qd̄ āt Doc. h̄ dr̄ in maiore. q̄ rō gu
bernatōis h̄z rōem legꝭ eterne. intelligat originalr̄. q̄r id qd̄ ē
p̄uidētie p̄uenit ex ipa lege eterna. et ipa lex ē rō gubernaⸯ
tionis. s̄z p° et originalr̄ tāq̄z radix p̄uidētie. S̄z p̄uidenⸯ
tia ē rō p̄pinq̄ executiua legꝭ eterne. ita q̄ lex eterna ē rō q̄ ɔsti
tuti ē. q̄ res debeāt sic et sic gubernari. s̄z p̄uidētia ē rō de
mō et medys p̄ q̄ res sic gubernet. sic p̄ legē eternā ɔstitutū
ē. p̄uidētie enī ē ɔsulere et eligere media. q̄bꝰ i finē p̄ueniat
¶ Et q̄r diuina rō nihil ɔcipit ex tp̄e. s̄z h̄z eternū
conceptū. vt dicit p̄uer. viij. inde est q̄ hmōi legem
oportet dicere eternam.
¶ Ponit minorē. et eā p̄bat auctoritate sapientꝭ vt in
l̄ra. subinferens ɔclōnē vt p̄z. ¶ Nota āt q̄ v̄bū in diui
nis dr̄ solū notionalr̄. s̄z intellectū et ɔceptū dr̄ etiā eēntialr̄.
Et ḡ lex eterna dr̄ eē eternꝰ ɔceptus. nō āt eternū v̄bū. q̄r vt
patebit. q.xciij.ar.p.ad 2m. Lex eterna dr̄ eēntialr̄. et dr̄ diⸯ
uinā eēntiā intellectā. vt ē p̄ncipiū f̄m qd̄ dirigunt et moⸯ
uent oēs creature i bonū cōe vniuersi intrinsecū et extrinseⸯ
cū. Et de his p.p.q.xxxiiij.ar.p.ad.ij. q̄r nihil eorū q̄ ad
intellectū p̄tinet p̄sonalr̄ dr̄ in diuinis. nisi solū v̄bū
¶ Et ɔfirmat ɔclō argumēto in ɔ̄riū. Circa h̄ argu
mētū nota. q̄ lex eterna dr̄ summa rō. q̄r oēs alias excellit
tāq̄z radix oīm. summū ei dr̄ relatiue. vt p̄z p.p.q.vj.ar.q̄
ad p̄m. Si etiā summū diceret negatiue tūc itez ē summa
q̄r nulla sup̄ ipam. Uerūtamē summū h̄ magꝭ dr̄ relati
ue. sic etiā cū dr̄ deꝰ summū bonū. vt p̄z p.p.q.vj.ar.2°.
ad p̄m. Summū enī positiue et relatiue acceptū. dr̄ excessum
sup̄ oia alia. et h̄ ɔpetit legi eterne respectu oim legū. Nega
tiue āt dr̄ summū. qd̄ nō excedit ab alio. et sic iterum sola
eterna lex. ē summa. q̄r oēs alie leges exceduntur ab ea. et ipa a
nulla. potes videre Scotū in alio p̄posito. sc̄z de summa
gr̄a in 3°. dis. xiij. in trāsitione ad p̄mā q̄stionē. q̄r capiendo
summū positiue. tūc ē vna tm̄. s̄z negatiue p̄nt eē plures. sic dr̄
de p̄dicamētis. q̄dlibet ē summū negatiue et c̄.
¶ Ad p̄mū ḡ dd̄z. q̄ ea q̄ in seipis nō sunt apud
deū existūt inq̄ntu sunt ab ipo ɔgnita et p̄ordiata. f̄m
illud Ro. iiij. q̄ vocat ea q̄ nō sunt tāq̄z ea q̄ sūt. sic igit
eternꝰ diuine legꝭ ɔceptꝰ h̄z rōez legꝭ eterne f̄m q̄ a
deo ordiat ad gubernatiōem rerū ab ipo p̄cognitarū.
¶ Ad maiorē. oīs lex aliq̄bꝰ iponit. vel existētibꝰ in se.
vel in eē cognito. sic q̄nq̄z aliq̄s hō etiā an̄q̄z habeat subdi
tos. cogitat quō vellet eos regere et dictat in se legem et c̄.
Ad minorē. distinguit. ab eterno nō fuit aliq̄s in se cui
posset iponi. verū. Si āt intelligit. q̄ ab eterno nō fuerit aliⸯ
q̄s i cognitōe dei. negat. vn̄ diuinꝰ ɔceptꝰ f̄m qd̄ ordinat
ad gubernatōem rerū p̄cognitarū h̄z rōem legꝭ eterne. ¶ No
ta h̄ p°. q̄ tenēdo vt dictū ē. ex de veritate distinctōez rōⸯ
nis inter legē eternā. et p̄uidētiā. tūc lex ē rō gubernatōis p̄a et
in eē p̄posito. s̄z p̄uidētia p̄pinq̄. ¶ Nota 2°. q̄ lex eterna ē
diuinꝰ ɔceptꝰ. nō vt ɔceptꝰ dr̄ q̄d expressū et notionale. s̄z
vt ɔceptꝰ dr̄ eēntialr̄ et q̄d intellectū. Lex enī in diuinis vt
patebit. q.xciij.ar.iij.ad 2m. dr̄ eēntialr̄. nō notionaliter.

Sicut in sili. Doc. hz in de veritate mate. vij. q. 2°. de li bro vite. Verbū em̄ in diuinis iportat origine ex alio nō sic liber. fm q ad diuia transfert. Nota q̄ q. q h posset induci difficultas quō res ab eterno fuerint deo p̄sentes. an videlicz tm̄ fm eē cognitū. vel etiā fm p̄prias existētias z naturas vt videt dicere D. sane. p. p. q. xiij. ar. vij. Sz de h ibidē. qz vtroqz mō fuerūt p̄sentes in eternitate ad sanum intellectum.

¶ Ad scdm dōm. q p̄mulgatio fit z vbo z scripto. z vtroqz mō lex eterna habet p̄mulgationē ex pte dei p̄mulgantis. qz z vbū diuinū est eternū. z scriptura libri vite est eterna. sz ex pte creature audientis aut inspicientis nō pt esse p̄mulgatio eterna

¶ Ad maiorē. vera aliq̄ p̄mulgatio e de rōne legis. sed nō sp exterior z vocal. sz intelligibil z etiā scripta. vt patuit ar. iiij. p̄ce. qst. Ad minorē. negat. q nullo° simplr ex pte dei. imo. qz z vbo z scripto p̄mulgat ab eterno. ex pte dei p̄mulgātis q in vbo suo exp̄ssit legē suā ab eterno. et 2° in scripto. qz scriptura libri vite etna e. Sz vez e. q nulla creatura audiuit h vbū. nec legit. vl inspexit hunc librū zc. ¶ Nota h breuit. q lex cū dicat essentialr vt dictū e. nō e ip̄m vbū exp̄ssum z dictū ab eterno. sz e in ipo vbo exp̄ssa. z dicta ab etno. Multū em̄ differt dicere verbū exp̄ssum. z vbo exp̄ssum. p̄mū em̄ e notionale z p̄sona diuia genita. Sz scdm p̄petit toti trinitati z oibz creaturis. Sz de his p. p. q. xxxiiij. ar. p. ad 3m. ¶ Nota q̄ q D. p. p. q. xxiiij. ar. ij. et in de verita. mate. vij. ar. vj. ponit q liber vite solū e vite glie z supnatural. ad quā aliq̄ speciali eligunt. vt pz ibidē. Hic at dt q lex eterna e ab eterno p̄mulgata in libro vite. Et q̄ posset accipi. q liber vite eēt eoz oim respectu q̄z e lex eterna. sz illa e respectu oim creaturaz. z sic nō tm̄ p̄destinatoz z electoz ad vitā glie. Potest dici p° q D. h accipit librū vite cōiter. et nō ita p̄prie sicut p. p. z in de veri. vbi accepit librū ad modū hūanū. vbi scribunt. ad aliq̄d qd ex electōne dat. Sz h p noticia q̄rūcūq̄ gubernādoz in finē a deo itentū. siue sit natural. siue sit supnatural. z 3° sen. dis. xxxi. q. j. ar. ij. qst. 2°. vbi etiā loqt de libro vite cōiter. vbi dt. vn̄ respectu cuiuslibet dicraz vitaz posset dici dei noticia liber vite. tm̄ pfecta rō vite nō inuenit nisi in vita glie. Et iō liber vite p̄ p̄prietā sui acceptōez e noticia de vita glie. Scdo pt dici q vt habet ar. ij. ad 3m. Lex etna soli ab hoie p̄ticipat. mō itelligibili. z p̄ticipatio tal in ipo dr lex. z cū h electi z p̄destinati speciali mō regunt. iō p̄pt eoz regimē q̄ regunt i vitā etnā dr scriptū i libro vite. ita q liber vite habeat locū rōe p̄destinatoz. p̄pt q̄s alia oia fiūt z gubernant.

¶ Ad tertiū dōm. q lex importat ordinē ad finē actiue. in q̄ntum. s. p eam ordinatur aliqua in fine nō at passiue. i. q ipsa lex ordinetur ad finem. nisi p accidens in gubernāte. cuius finis est extra ip̄m. ad quē etiā nece e vt lex eius ordinet. sed finis diuine gubernationis e ipe deus. nec ei lex est aliud ab ipo. vn̄ lex eterna nō ordinatur in alium finem

¶ Ad maiorē dr. q lex iportat ordinē ad finē ad hūc sensuz. qz p eā subditi ordinant in finē intentū a legislatore. nō q ipa de p se ordinet ad finē. Sz tm̄ p accn̄s lex pt ordinari in finē. qn̄ legislator nō e vltim° finis. sz ipe z lex sua ordinant in finē. sicut bonus p̄nceps ordinat legē z se p̄dendo legē in beatitudinē. qz vult ponere iustā legē vt mereat apd deū. Secus de deo q e finis gubernatōis. Minor p̄ceditur, z ei° p̄batio. sz negat p̄ña. qz nō oportz legē ordinari in finē. sz hz p̄ ppere aliq̄ ordinata in fine. ¶ Nota. ex hac solutōe haben p̄r. q identificant in deo legislator z lex eterna. z finis legislatōis vl mag finis gubernationis instituēte p legē. loquēdo de fine vltio gubernatōis Sz de h p. p. q. ciij.. ar. ij. Est em̄ duplex finis. vn° imediat° z finis sub fine. z ille e bonū imixtū vniuersi. s. ordo vniuersi. sz tal ordo nō e vltimū. Alt° e finis vltim° totz respōdēs agēti. z ille e diuia bonitas z finis extrinsec°. Et de illo h loquimur qn̄ dictū e. q de° e finis gubernatōis

¶ Utrū in nobis sit aliqua lex naturalis

AD scdm sic p̄cedit. Videt q nō sit in nobis aliq̄ lex naturalis. Sufficienter em̄ hō gubernat p legē eternā. dt em̄ Aug°. in p̄mo de li. ar. q lex eterna e qua iustū est vt oīa sint ordinatissima. sz natura nō abūdat i superfluis. sicut nec deficit in necariis. g nō ē hoi aliq̄ lex naturalis. ¶ P. per legem ordinat hō in suis actibz ad finē. vt sup habitū e. sed ordinatio humanorū actuū ad finē nō e per naturā. sicut accidit in creaturis irronabilibz. q̄ solo appetitu naturali agunt p̄pter finē. sed agit hō p̄pter finē p rōnem z volūtatē. g nō est aliqua lex hoi naturalis. ¶ P. quāto aliq̄s e liberior tanto min° est sub lege. sed hō e liberior omībz aliis aialibz p̄pter liberū arbitriū qd p̄e aliis aialibz hz. cū igit alia aialia non subdant legi naturali. nec hō alicui legi naturali subdet. ¶ Sed ptra est qd dr Ro. ij. sup illud. Cū gētes que legē non habēt. naturaliter ea q̄ legis sunt faciūt. dr glo. q si nō hn̄t legē scriptā hn̄t tm̄ legē naturalē. q̄ q̄libet itelligit z sibi conscius e qd sit bonū z qd malū. q. xc. ar. ij.

¶ Hic q̄rit de alia specie vel pte legis. s. de lege naturali

¶ Rn̄deo dōm. q sicut supra dictū est. lex cū sit regula z mensura dupliciter pt esse in aliq̄. vno mō sicut in regulante z mensurante. alio mō sicut in regulato z mensurato. qz in q̄ntū participat aliq̄d de regula vel mensura. sic regulat vel mensurat. vn̄ cū oīa que diuine p̄uidentie subdunt. a lege eterna regulētur z mensurent. vt ex dictis patet. manifestum e q omnia p̄ticipant aliqualiter legē eternā. inquātum scilicet ex impressione eius habent inclinationes in proprios actus et fines. q. xc. ar. p° ad p̄mū. ar. p°.

¶ In h corpe D. duo facit. p° deducit vnā p̄clonem p̄ambularē generalē. scdo p̄bat p̄clonem respō. implicite subintellectā. ibi. Inter cetera zc. Cōclusio g p̄ambulans e ista. Oia p̄ticipāt aliq̄liter legē eternā. ¶ Nota at q rō ponēdi hāc p̄clonē e. qz Doc. vult ondere. q q̄uis lex eterna p̄ticipet ab oibz creaturis. etiā nō cognoscētibz. tm̄ illa p̄ticipatio in eis nō hz rōem legis. sz in sola creatura rationali. Vn̄ notāter q̄rit in nobis. ō e dubiū. an etiā in aliis. Vn̄ Doc. h p̄mo absoluit. Tal at p̄ticipatio in hoie specialr vocat lex natural. Probat g p̄clonē istā duplici rōne. P̄ma rō est tal. Oia ex imp̄ssione legis eterne habent inclinatōnes in p̄prios actus z fines. igit p̄clo vera.

Añs pbaṫ. qꝛ q̃cūq̧ diuīe puidētie subdunṫ. a lege eťna regulanṫ ꝛ mēsurāṫ (tanq̄ scꝫ habētia impssiões ꝛ inclinationes suas ab ea) sed ꝯstat oīa p diuinā puidentiā gubernari. igiṫ añs verum. Maioꝛ ista patꝫ ex art. pmo. qꝛ puidentia diuina. est q̄dā deductum ex lege eterna sicut pncipio. sed quecūq̧ ꝯtinētur sub ꝯclusione. ꝯtinentur ꝛ sub pncipio ꝛc̃. Cōsequētia tenet. ꝛ declaratur in pncipio corporis. qꝛ sicut dictum est q̄sti. xc. ar. p. ad pmum. Lex est dupl'r in aliquo. Uno mō sicut in regulāte. alio mō sicut in regulato. Et in tali nihil aliud est q̄ ꝑticipatio regule ꝛ mensure. Et ex his pbaṫ ꝯña. qꝛ legem participare est lege mēsurari. ḡ seq̄tur. q̧ si oīa participāt. q̧ oīa legi eterne subsint. Subiūgit ip̄am ꝯclonē pambulantem cū scd̄a rōne. q̄ sumiṫ p effectū rōnis tam posite ꝛ explicatione. qꝛ ex impssione legis eťne oēs hñt inclinatōes in ꝓprios act⁹ ꝛ fines. igiṫ oēs participāt aliq̄liter. tenet ꝯña qꝛ ille impssiones sunt participatio leg̃ eterne. Dicit aūt ꝯclō aliq̄liter. qꝛ alique rationabil'r. aliq̄ natural'r absq̧ intellectu ꝛc̃. vt patebit ad tertiū.

¶ Inter cetera aūt etiā rōnalis creatura excellentiori quodā mō diuine puidētie subiacet inq̄tum ꝛ ipsa fit puidētie particeps sibypsi ꝛ alijs puidēs vnde ꝛ in ipsa participaṫ rō eterna. p quā hꝫ naturalē inclinatōem ad debitū actū ꝛ finem

¶ Hic ꝯñter pcedit ad ꝯclonem responsiuā pbādaꝫ subintellectā ipli̇cite. sꝫ poniṫ sic explicite. In nobis ē aliq̄ lex naturaľ. i. a natiuitate ꝛ a natura indita ꝛ ꝯnata i habitu naturali. ꝛ ex naturali ꝓtute ꝯgenita. pbaṫ sic. in creatura rōnali participaṫ rō eterna. p quā hꝫ naturalē inclinatōem ad debitū finē ꝛ actū. sꝫ taľ ꝑticipatio leg̃ eterne in creatura rōnali. lex naturaľ dr̃. ꝛ lex naturaľ nihil ē aliud q̄ ꝑticipatio leg̃ eterne in rōnali creatura. igiṫ in nobis. i. creatura rōnali est lex naturalis. Huiꝰ rōis Doc. pmo ponit ꝛ pbat maiorē. scd̄o minorē. ibi. Et talis participatio ꝛc̃. Maioꝛ ḡ pbaṫ. qꝛ oīa q̄ diuīe puidentie subdunṫ. ꝑticipāt rōem eternā. sꝫ iter cetera etiā rōnalis creatura ꝛc̃. vt in lr̃a. igiṫ seq̄ṫ maioꝛ. pxima maioꝛ pꝫ ex pma ꝯclone. Minoꝛ pꝫ de se. ꝛ declaraṫ p. p. q. xxij. arti. ij. ad q̄rtū ꝛ q̄ntū. ¶ Nota āt circa hāc maiorē. q̧ participatio leg̃ eterne in hoīe. nihil aliud ē q̄ lumē naturale intellectus ꝛ habituꝰ pncipioꝝ intelligibiliū in illo lumine radicalr̃ inchoatus. vt sup̄ dictū fuit. q. lj. ar. p°. Et taľ ꝑticipatio inclinat p modū iperātis ꝛ dictātis rectā oꝑatōem scꝫ s̄m rōnem ꝛ ad bonū finē. Uñ sup. q. lxxix. ar. vj. ad 3m dictū fuit. q̧ hō cū venerit ad vsum rōis teneṫ q̄rere ꝛ se ꝯuertere ad finē suū. ꝛ h̄ ex lege nature ꝛc̃. Deīn cū dr̃.

¶ Et talis ꝑticipatio legis eterne in rōnali creatura lex naturalis dr̃. vnde cū psal'. dixisset. Sacrificate sacrificiū iusticie. quasi q̄busdā querentibꝫ q̄ sunt iusticie opa. subiungit. Multi dicunt quis ostēdit nobis bona. Cui questioni respōdens dr̃. Signatū est sup nos lumen vultus tui dñe. q̄si lumē rationis naturalis q̄ discernimus q̄d sit bonū ꝛ q̄d malū. q̄d ꝑtinet ad naturalē legē. nihil aliud sit q̄ impressio diuini luminis in nobis. vñ pꝫ q̧ lex natural' nihil aliud ē q̄ ꝑticipatio legis eterne i rōnali creatura

¶ Ponit minorē pncipalē. q̄ pbaṫ auctoritate psal. vt in lr̃a clare. qꝛ habeṫ ex illa auctoritate. q̧ lumē rōis naturaľ. q̄ discernim⁹ q̄d bonū ꝛ q̄d malū. sit q̄dā signatio et impssio luminis diuini in nob̄. Et tale discernere int' bonū ꝛ malū. ē legis naturaľ. ꝛ ḡ minoꝛ pncipalis vera ꝛc̃.

¶ Nota ꝑꝑ argumentū in ꝯñū q̄ dicta sunt q. pcedē. ar. p. ad pm. Ubi illa auctoritas ap̄li declarata fuit. ꝛ habeṫ ex ea intentū ꝯclonis respō. qꝛ gētes naturalr̃ faciunt ea q̄ sunt leg̃. scꝫ q̄ ad p̄cepta moralia. ꝛ ad illa facienda instigat lex naturaľ. ꝛ fundaṫ hec rō i auctoritate glose ꝛc̃.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q̧ ratio illa pcederet si lex naturalis esset aliq̄d diuersum a lege eterna. nō āt ē nisi q̄dā ꝑticipatio eius. vt dictū est — In corpe

¶ Maioꝛ ꝯcediṫ. q̧ sufficienter hō gubernaṫ p legem eternā. sicut p pmā regulā ꝛ legē. illa tñ regła mensurat ꝛ regulat impmēdo sui ꝑticipatōem in creatura sicut regulā ꝯximā. Minoꝛ ꝯcediṫ. ꝛ dico q̧ nulla ē superfluitas. q̄ a rōe diuia aliq̄d ꝑticipaṫ in creatura. imo h̄ ē necariū. qꝛ rōis diuie ē res suauit' disponere. mediāte inclinatōe ꝓpria. negaṫ āt ꝯña. qꝛ lex eťna ꝛ lex naturaľ. nō sunt due leges dispare. sꝫ hñt se sic lex ꝛ ꝑticipatio ꝛ effect⁹ cꝰ. nā sic dictū ē lex eťna ex h̄ ip̄o regit q̧ impmit talē ꝑticipatōem

¶ Nota h̄ ꝓba Doc. sane in solutōe. qꝛ nō ē mens eius q̧ lex eťna ꝛ lex naturaľ nō sint diuersa entia. qꝛ h̄ ꝯstat nō eē. imo sunt plurimū diuersa. sic creator ꝛ creatura. sꝫ Doc. p hec ꝓba itelligit. q̧ nō sunt diuerse leges. sꝫ lex et ꝑticipatio eius. ita q̧ lex eo ip̄o q̧ talem ꝑticipatōem impmit regit ꝛ mensurat creaturā ꝛc̃.

¶ Ad scd̄m dōm. q̧ oīs operatio rationis ꝛ voluntatis deriuatur in nobis ab eo quod est s̄m naturā. vt sup̄ habitū est. nā oīs ratiocinatio deriuatur a pncipijs naturaliter notis. ꝛ oīs appetit⁹ eorum que sunt ad finē deriuatur a naturali appetitu vltimi finis. ꝛ sic etiā oportet q̧ pma directio actuū nostroꝝ ad finē fiat p legem naturalem. — q. x. ar. p°

¶ Pro solone huiꝰ argumēti opꝫ memorari sup̄ dictoꝝ. q. lx. et. x. qꝛ sp pus saluaṫ in posteriori. ꝛ sic q̄d ē nature (scꝫ eē determinatū ad vnū) etiā saluaṫ in volūtate et rōe. nā ꝛ ip̄e nature q̄dā sunt. q̄re rō etiā practica naturaliter ꝛ necario aliq̄ approbat. scꝫ pma pncipia agibiliū. et ex illis dirigit in alijs libere. sic ꝛ volūtas necario ꝛ naturalr̃ vult vltimū finē. Alia āt libere. lex āt naturaľ dr̃. q̄ ē respectu naturalr̃ cognoscibiliū. ꝛ dictat q̄bꝫ ab oibꝫ necessario assentiṫ. Et ḡ etiā determinata ē. vñ dr̃ ad argumētū. Maioꝛ ꝯcediṫ. ꝛ dico. q̧ ordinatio hoīs p rōem et volūtatē vt libera ē. p̄supponit volūtatē. vt natura ē. ꝛ rō nō dirigit de his q̄ sunt ad finē. nisi ex apphēsione naturalr̃ cognoscibiľ. sic volūtas nō ē eoꝝ q̄ sunt ad finē. nisi ex appetitu vltimi finis. Ad minorē dico. q̧ ordinatio hūanoꝝ actuū nō fit p naturā. s. p̄cise. s. determinatā ad vnū oino ꝛ nullo mō se habentē ad opposita. fit tñ p aliq̄d q̄d includit etiā naturā. scꝫ p rōem ꝛ volūtatē q̄ nō ordināt nisi ex cognitiōne ꝛ appetitu naturalr̃ cognoscibiľ et volibiľ. Dico ꝯñter. q̧ irrōnales creature ex solo appetitu naturali agūt ꝓpť finē. qꝛ nō ex cognitiōe ꝯiūcta. tñ dirigunṫ ex cognitiōe extrinseca creantis. ꝛ p legem eternā. vt patuit sup̄. q. xxvj. ar. p. Ultra. ꝯcediṫ. q̧ hō agit p rōem et volūtatē. sꝫ sp vt sic agit libere. ꝛ ea q̄ sunt ad finē p̄supponūt cognitiōem naturalr̃ cognoscibiľ ꝛ appetibiľ vt dictū ē. ꝛ respectu naturalr̃ cognoscibiľ. ꝛ cui naturalr̃ assentiṫ ē lex naturaľ. sicut illi ꝓpōni ꝛ pnci° i agibilibꝫ naturalr̃ assentiṫ bonū ē faciēdū malū omittēdū. ꝛ sic de alijs

Quare negat̃ ꝯña. q2 lex dr̃ naturalis respectu naturaliter cognoscibilis. Et vt dictū ē. oportet hmõi naturalr̃ cognoscibilia eē p̃mo cognita aĩ ordinatõem in finē ꝛc̃.

¶ Ad tertiū dd̃z. ꝙ etiā aĩalia irrõnalia pticipāt rõnē eternā suo mõ. sicut ꝛ rõnal' creatura. sz q2 rõnalis creatura pticipat eā itellectualr̃ ꝛ rõnalr̃. ideo pticipatio leg̃ eterne in creatura rõnali ꝓprie lex vo-
q.xc. ar. p°. cat̃. nā lex est aliq̃d rõnis. vt sup̄ dictū est. in creatura aūt irrationali nõ pticipat̃ rõnabiliter. vn̄ nõ p̄t dici lex nisi p similitudinem.

¶ Maior ꝯña. p̄sertim de lege hūana ꝛ positiua. quia q̄nto q̃s liberior ē. tāto min⁹ ē sub lege. sz nõ ē creatura tā libera. q̄n subsit legi etne ꝛ natali. nā istas leges nulla creatura subterfugere p̄t. Minor ꝯcedit̃. q2 iõ dr̃ hõ liber. q2 min⁹ determiatus ad vnū. sz relict⁹ in manu ꝯsilij sui ad sensū quē hz D. sanc. p. p. q. xxij. ar. ij. ad q̄rtū. Ultra. Cū igit̃ alia aĩalia nõ subdunt̃ legi naturali. Dico ꝙ verū. ꝙ nõ subdunt̃ legi naturali. ꝛ h̃ iõ ē. q2 q̄uis subdāt legi eterne. ꝛ eā pticipēt. tñ mõ naturali ꝛ nõ rõnali. Cū q̃ lex ꝓprie ꝛ essentialr̃ dicta. sit aliq̃d rõnis. iõ pticipatio leg̃ eterne nõ hz i eis rõem leg̃ ꝓprie. Negat̃ āt ꝯña. q2 hõ pticipat legē eternā mõ intelligibili ꝛ rõnali. Quare pticipatio leg̃ etne hz rõem leg̃ ꝓprie in creatura rõnali. vide D. san. iij. ꝯ gen̄. ca. cxiij. ¶ Nota h̃ ꝙ D. san. nõ negat q̃n id q̃d deriuat̃ a lege etna i creaturas irrõnales sit lex aliq̃ mõ. scz siltudinarie ꝛ iproprie. Hoc eñ negare eēt ꝯ dicta q. xc. ar. p. ad. ij. vbi dictū ē. ꝙ q̃libet inclinatio puenīens ex aliqua lege p̄t dici lex. sz q̄si pticipatiue. Sz D. negat. ꝙ tal' pticipatio sit lex essentialr̃. nisi sit mõ intelligibili ꝛ rõnali. sic ē in hoie. ꝛ ita habet̃ ꝙ lex naturalis ē pticipatio leg̃ etne. ꝛ cū h̃ lex essentialr̃ dicta. Sed pticipatio leg̃ etne in irrõnabilib᷒ est pticipatio. ꝛ nõ lex essentialr̃ ꝛ ꝓprie. Et q̃ ista ꝓpõ ē ꝯcededa q̃ subsumit̃ in argu nēto. ꝙ alia aĩalia nõ subdūt̃ legi naturali. scz ꝓprie ꝛ sub rõe leg̃. Subdūt̃ tñ legi etne mediāte eı⁹ pticipatõe q̄ dr̃ lex p siltudinē ꝛ solū pticipatiue. ita ꝙ nõ essentialr̃ ꝛc̃.

¶ Utrum sit aliqua lex humana.

G AD tertiū sic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ non sit aliq̃ lex hūana. Lex eñ natural' est pticipatio
ar. ij. legis eterne. vt dictū est. sed p legē eternā oĩa sunt ordinatissima. vt Aug. dr̃ in p̃mo de libe. arbi. q̃ lex natural' sufficit ad oĩa hūana ordināda. nõ est q̃ necariū ꝙ sit aliq̃ lex hūana. ¶ P̄.
q.xc. ar. p°. lex hz rõem mēsure. vt dictū est. sz rõ hūana nõ est mēsura rer̃. sz poti⁹ ecõuerso. vt in. x. metaphy. dr̃. q̃ ex rõe hūana nulla lex ꝓcedere p̄t. ¶ P̄. mēsura debet eē certissima. vt dr̃ in. x. metaphy. sz dictamē hūane rõis de reb᷒ gerēdis ē icertū. fm illd̃ Sap. ix. Cogitatões mortaliū timide ꝛ icerte ꝓuidētie nr̃e. q̃ ex rõne hūana nulla lex ꝓcedere p̄t. Sed ꝯ est q̃d Aug. in p̃mo de libe. arbi. ponit duas leges. vnā eternā. ꝛ aliā tpalem. quam dicit esse humanā.

¶ Querit̃ h̃ de alia pte subiectiua leg̃. nā iste ptes legis nõ p̄nt dici sp̄es leg̃ in cõi q̄ nõ p̄t dici vniuoce de lege etna ꝛ alijs. Et p̄terea. lex fomitis q̄ etiā enūerat̃ iter ptes leg̃ nõ ē vniuoce lex cū alijs. vt patebit. Querit̃ q̃ an sit aliq̃ lex hūana. i. ab hoib᷒ instituta ꝛ inuenta ꝛ dictata. nā vt patuit lex est dictamē ꝛc̃.

¶ Rn̄deo dd̃z. q2 sicut sup̄ dictū est. lex est q̃dā q.xc. ar. p.
dictamē practice rõis. Silis āt ꝓcessus esse inueit̃ rõis practice ꝛ speculatiue. Utraq3 eñ ex q̃busdam p̃ncipijs ad q̄sdā ꝯclõnes ꝓcedit. vt super⁹ habitū q.xc. ar. j. ad
est. fm h̃ q̃ dd̃z ē. ꝙ sicut in rõne speculatiua ex p̃ncipijs indemõstrabilib᷒ naturalr̃ ꝯgnitis ꝓducit̃ cõclusiões diuersar̃ sciar̃. q̄r ꝯgnitio nõ est nobis naturalr̃ indita. sz p industriā rõis iuenta. Ita etiā ex p̄ceptis legis naturalis q̄si ex q̃busdā p̃ncipijs cõibus ꝛ indemonstrabilib᷒. necesse est ꝙ rõ hūana ꝓcedat ad aliq̃ magis pticulariter disponēda. 2m.

¶ Doc. in h̃ corpe ꝯclõnē respõ. nõ ponit formalr̃ explicite. sz iplicite inuit talē. Aliq̃ sunt leges hūane. hāc cõclusionē p° ꝓbat rõne. 2° ꝯfirmat eandē auctoritate. ibi. Un̄ Tulli⁹ ꝛc̃. Prio q̃ arguit̃ sic. sic in rõe speculatiua p̄ter p̃ncipia naturalr̃ cognita ꝓducunt̃ ꝯclões. q̄r cognitio nõ ē naturalr̃ indita ꝛc̃. sic ex p̄cept̃ legis natural' necesse ē ꝙ hūana rõ ꝓcedat aliq̃ pticulant̃ mag̃ disponenda. sz iste pticulares dispões adinuēte fm rõem hūanā dicunt̃ leges hūane. obseruat̃ ꝯditionib᷒ q̃ ptinēt ad rõnem leg̃. igit̃ sequit̃ ꝯclõ. q2 supponit̃ ꝙ tales dispões sint. et pt3 ad sensū illud suppositū. Mai⁹ rõis D. p° deducit maiorē. 2° minorē. ibi. Et iste ꝛc̃. Maior q̃ declaratur a p̃ncipio clare in lr̃a. ¶ Nota āt ꝙ lex natural' dr̃. bonū ē faciendū. malū vitandū. sz illd̃ dictamē ē vle. Et silr̃ dictat q̃dā ex hmõi cõib᷒ p̃ncipijs. tāq̃ ꝯclões q̃ etiā sunt de lege nature. sz p hūanā legē determinant̃ p̃ncipia ꝛ cõclusiones leg̃ nature. Cui⁹ ordinatões nõ deducunt̃ ex p̃ncipijs leg̃ nature. sz p inq̃sitõem sapientū supaddunt̃. De hoc infra. q. xcv. ar. ij. Et ꝙ D. h̃ dr̃. ꝙ ex p̄cept̃ leg̃ natural' ꝓducunt̃ pticulares dispões. intelligat̃ nõ ꝙ necessario inferant̃. sz q2 eis ꝯformit̃ statuunt̃. ꝛ sūt a p̃ncipijs cõib᷒ ꝯcitatiue loquēdo p̄sertim de lege ciuili. Nā ius gentiū ptinet ea q̃ sunt leg̃ nature sicut ꝯclões. sed infra de hoc vbi iam ꝛc̃. Cõsequēter cū dicit

¶ Et iste pticulares dispões adinuēte fm rõnez hūanā dicūt̃ leges hūane obseruatis alijs ꝯditõib᷒ q̄ ptinēt ad rõnem legis. vt supra dictū est. q.xc. ar. iij.

¶ Ponit minorē p̃ncipalē q̃ relinq̃t̃ nota. Et notāter dr̃. obseruat̃ alijs ꝯditionib᷒ ꝛc̃. q2 nõ oĩne dictamē hominū hz rõez leg̃. sz factū ab his q̃ h̄nt auctoritatē. ꝛ ordinatio facta cõtrari pfecte. ꝛ ꝓpt̃ vtilitatē cõem ꝛc̃.

¶ Un̄ Tullius dr̃ in sua rhetorica. ꝙ initiū iuris est a natura ꝓfectū. deinde q̃dā in ꝯsuetudinē ex vtilitate rõis venerūt. postea res ꝛ a natura pfectas et a cõsuetudine ꝓbatas. legū metus ꝛ religio sanxit.

¶ Confirmat ꝯclõnē ꝛ rõem p̄cedentē. p̄sertim q̃ ad minorē. auctoritate Tullij. q̃ innuit q̃d lex hūana sit q̃dā determinatiō leg̃ natural'. depēdens ex ea sicut ex p̃ncipio. Un̄ initiū iuris hūani ꝛ p̃mū ius ꝛ lex natural' est a natura pfectū. i. iudiciū ꝛ naturale. deinde q̃dā pticularia venerit in ꝯsuetudinē q̃ rõ iudicat vtilia. postea illa q̄ sunt ꝯformia legi nature ꝛ approbata p ꝯsuetudinē religio ꝛ metus. ꝛ auctoritas maiorum statuit eas leges.

¶ Nota circa hāc auctoritatē Tullij. ꝙ innuit vnū q̃d habet̃ in institut̃. titulo de iure naturali. gentiū. ꝛ ciuili. q2 ē duplex lex hūana. vna scripta. alia nõ scripta. Lex scripta diuidit̃ i sex ptes. vt ibidē deducit̃. q2 ius scriptū ē. ius

plebiscita. senatuscõsulta. pncipũ placitũ. magistratuũ edicta. rñsa prudentũ. Sʒ de lege nõ scripta. ita habetur. ex nõ scripto. ius venit qđ vsus approbauit. nã diuturni mores. ꝯsensu vtẽtiũ approbati. legẽ imitant̃. i. tm̃ valet. vbi lex scripta nõ ẽ. q̃tũ vbi lex scripta ẽ. Vñ auctoritas Tullij de vtraqꝫ lege hũana itelligi posset. q2 vtraqꝫ deriuat̃ a lege naturali. q2 loq̃tur de ꝯsuetudine approbata q̃ pt approbari verbo ⁊ scripto ⁊c̃.

¶ Et ꝯfirmat̃ ꝯclo alia auctoritate ex argumento in ꝯtrũ. Circa h̃ argumẽtũ nota. q̃ etiã lex naturalis ẽ tp̃alis. sʒ magis de ꝓpinq̃ se h̃ns ad legẽ eternã. ıõ p legẽ tp̃alẽ magis voluit Aug⁹. itelligere legẽ hũanã q̃ tp̃al̃ ẽ. ⁊ rõe sui ⁊ rõe pncipij. lex ãt naturalis nõ ẽ tp̃alis rõe pncipij ⁊c̃.

¶ Ad pmũ ḡ dõʒ. q̃ rõ hũana nõ pt pticipare ad plenũ dictamẽ rõnis diuine. sʒ suo mõ ⁊ ipfecte. ⁊ ıõ sicut ex pte rõnis speculatiue p naturalẽ pticipatõeʒ diuine sapiẽtie inest nob̃ cognitio q̃rũdã cõium pncipioꝝ. nõ ãt cuiuslibet ṽitatis ꝓpria cognitio. sic in diuina sapientia ꝯtinet̃. Ita etiã ex pte rõnis practice naturalr̃ hõ pticipat legẽ eternã ſm quedã cõia pncipia. nõ ãt ſm pticulares directõẽs singuloꝝ. q̃ tñ in eterna lege ꝯtinent̃. ⁊ ıõ nece ẽ vlteri⁹ q̃ rõ hũana ꝓcedat ad pticulares q̃sdã legũ sanctiones

¶ Ad maiorẽ. ẽ pticipatio. s. defectiua. ⁊ ẽ pticipatio legis eterne. q̃ hõ bñ se h̃ʒ ad cõia pcepta agibilia. sʒ adhuc op⁹ ẽ directõẽ i pticularib⁹. q̃ directio pticularis etiã ꝯtinet̃ i lege eterna. Ad minorẽ ꝯcedit̃. sʒ dico q̃ p legẽ eternã oia sũt ordinatissima. nõ solũ mediãte lege naturali. sʒ mediãtib⁹ oib⁹ legib⁹ iustis. Sʒ negat̃ ꝯñia duplex. ⁊ rõ oñdit̃ in solõne a sili de cognitõe pncipioꝝ cõmuniũ ⁊ ꝯclonũ.

¶ Ad scđm dõʒ. q̃ rõ hũana ſm se nõ ẽ regula reꝝ. h̃ pncipia ei naturalr̃ idita sunt regule q̃dã gñales ⁊ mẽsure oim eoꝝ q̃ sũt p hoĩeʒ agẽda q̃ꝝ rõ naturalis ẽ regula ⁊ mẽsura. sʒ nõ sit mẽsura eoꝝ q̃ sũt a natura

¶ Maior ꝯcedit̃. ⁊ habita ẽ. q. xc. ar. p̃. Est eñ mẽsura. sʒ nõ reꝝ. sʒ magis opationũ ꝓpt̃ finẽ cõeʒ agendaꝝ. vñ infra. q. xciij. ar. p̃. oñdet̃. dr̃ña int̃ legẽ eternã ⁊ ideã diuinã q2 idea ẽ mẽsura reꝝ fiendaꝝ. sʒ lex eterna motuũ ⁊ opationũ ẽ regula. Quare lex i cõi (ꝓprie tñ dicta) ẽ mẽsura opationũ. Dico ãt lex ꝓprie. ꝓpt̃ legẽ fomitis. q̃ nõ ẽ mensura Ad minorẽ. veꝝ. rõ hũana nõ ẽ mẽsura reꝝ naturaliũ i natura subsistẽtiũ. sʒ tales res vt dictũ ẽ. mẽsurant̃ a diuinis ideis. Est tñ rõ hũana mẽsura opationũ hũanaꝝ ſm pncipia sibi materialr̃ idita. Talia eñ pncipia sunt regula cõis. sʒ ex illis pncipijs cõib⁹ p rõem ⁊ inq̃sitõem hũanã pt iueniri regula specialis ⁊ determinata q̃ vocat̃ lex humana. Ultra. poti⁹ ecõtra. veꝝ itellect⁹ nr̃ pscrutiz speculatiu⁹. ille mẽsurat̃ a reb⁹. vt patuit sup̃. q. lvij. arti. v. Tñ itellect⁹ practic⁹ hui⁹. ẽ regula ⁊ cã agẽdoꝝ. Et dico q̃ in x. metaphy. loq̃t̃ ph̃s de itellectu speculatiuo. cui⁹ cognitio dependet q̃ntũ in eẽ veritatis ⁊ fieri a reb⁹. Vñ dicit⁹ q̃ habeat relatõeʒ realẽ ad res vt effect⁹ ⁊ vt mẽsuratũ. sʒ de h̃ alibi Negat̃ ãt ꝯñia. q2 vt dictũ ẽ. lex hũana ẽ mẽsura opationũ hũanaꝝ. q̃ dependẽt a rõe nr̃a ⁊ debẽt legi ꝯformit̃ istitui.

¶ Ad tertiũ dõʒ. q̃ rõ practica ẽ circa opabilia et q̃ sunt singularia ⁊ ꝯtingẽtia. nõ ãt circa necaria sicut rõ speculatiua. ⁊ ıõ leges hũane nõ pñt illã infallibilitatẽ habere quã h̃nt ꝯclones demõstratiue sciaꝝ nec oportet q̃ ois mẽsura sit omnimõ infallibilis et certa. sʒ ſm q̃ est possibile in gñe suo

¶ Ad maiorẽ dico p̃° ex pte subiecti. deinde ex pte p̃dicati. Mẽsura necarioꝝ dʒ eẽ certissima. sic pncipia speculatiua q̃ mẽsurãt ꝯclones demõstrabiles. sunt certissima. loquẽdo de mẽsura certissimoꝝ ꝯplexoꝝ. Silr̃ de⁹ q̃ ẽ mẽsura certissimoꝝ icõplexoꝝ. ẽ certissim⁹ in eẽ. i. maxie imaterial̃. ⁊ mẽsura ois eẽ ⁊ duratõis. sʒ mẽsura ꝯtingentiũ hũanoꝝ. nõ opꝫ eẽ certissimã. sʒ vt i plurib⁹. vñ ⁊ sup̃ dictũ fuit vbi tã. q̃ ad prudẽtiã (q2 ẽ circa hũana ꝯtingẽtia) sufficit dictare veꝝ vt in plurimũ Dico 2° ad maiorẽ. mẽsura dʒ eẽ certissima ſm q̃ possibile ẽ in gñe suo. nõ eñ in oib⁹ est expetẽda acribologia mathematica 2° metaphysice Textu cõ. xvj. in p̃. scđõ. lectõe. v. ita q̃ si ẽ mẽsura certissimoꝝ. opꝫ q̃ ip̃a sit magis certa. q2 si nõ eẽt certa ⁊ infallibil̃. nõ eẽt pncipioꝝ certe cognitõis Minor p̃a ẽ. sʒ ille res gerẽde sunt ꝯtingẽtes. q̃ꝝ nõ pt eẽ certa cognitio hũana. sʒ etiã deus ꝯtingẽtia certa cognoscat. nõ tñ hõ. Quare negat̃ ꝯñia ⁊c̃.

¶ Utrũ necariũ fuerit esse legẽ diuinam.

H

Ad q̃rtũ sic ꝓcedit̃. Uidet̃ q̃ nõ fuerit necessariũ eẽ aliquã legẽ diuinã. Quia vt dictũ ẽ. lex naturalis ẽ q̃dã pticipatio legis ar. ij.
eterne i nobis. sʒ lex eterna ẽ lex diuina. vt dictũ ẽ. ḡ nõ oportet q̃ p̃ter legẽ naturalẽ ⁊ leges ar. p̃°
hũanas ab ea deriuatas sit aliq̃ alia lex diuina. ¶ P̃. Eccl̃. xv. dr̃ q̃ de⁹ dimisit hoĩem in manu ꝯsilij sui. cõsiliũ ãt ẽ act⁹ rõnis. vt sup̃ habitũ ẽ. ḡ hõ dimissus ẽ q. xiiij. ar. p̃.
gubernatõni sue rõnis. sʒ dictamẽ rõnis hũane ẽ lex hũana. vt dictũ ẽ. ḡ nõ oportet q̃ hõ alia lege diuina ar. iij.
gubernet̃. ¶ P̃. natura hũana ẽ sufficiẽtior irrõnabilib⁹ creaturis. sʒ irrõnales creature nõ h̃nt aliquã legẽ diuinã p̃ter iclinatõem naturalẽ eis iditã. ḡ multo min⁹ creatura rõnal̃. dʒ habere aliquã legẽ diuinã p̃ter naturalẽ legẽ. ¶ Sʒ ꝯtra ẽ qđ Dauid expetit legẽ a deo sibi poni dicẽs. Legẽ pone mihi dñe viã iustificationum tuarum.

¶ Inq̃rit h̃ de alia pte legis. Et p̃° fit h̃. 2° tal̃ lex sic diuia subdiuidit̃. ar. seq̃nti. ¶ Nota p itellectu q̃sti. q̃ sicut in artib⁹ dr̃. q̃ phia ẽ reꝝ diuiaꝝ hũanarũqꝫ cognitio Et capit̃ ibi diuinaꝝ nõ formalr̃ sʒ effectiue. q2 videlʒ aliq̃ ptes phie real̃. sunt de reb⁹ a deo factis. ⁊ nõ q2 de diuinis formalr̃. ita lex in ꝓposito dr̃ diuia. nõ formalr̃ sic lex eterna posset dici diuia. sʒ causalr̃ ⁊ effectiue. q2 videlʒ lex diuina ẽ a deo data. vl̃ mediate vl̃ imediate. Lex eñ vet⁹ ẽ diuina. ⁊ a deo mediãte angelo vt patebit. Lex ãt noua p̃rtim a deo ifusa. ptim a christo tradita. vt etiam patebit. Quare pʒ q̃ diuia lex nõ ẽ eadẽ cũ eterna. sʒ ẽ lex q̃dã creata ⁊ causata. Vñ lex vet⁹ pncipalr̃ scripta ẽ. lex noua pncipalr̃ infusa ⁊c̃. His visis videndũ ẽ de corpe articuli.

Rñdeo dõʒ. q̃ p̃ter legẽ naturalẽ ⁊ legẽ hũanã necariũ fuit ad directõeʒ hũane vite habere legẽ diuinã.

¶ Doc. p̃° ponit ꝯclonẽ rñsiuã. 2° eã multiplr̃ ꝓbat. ibi Et h̃ ꝓpt̃ ⁊c̃. Cõclusio ḡ rñsiua ẽ. P̃t̃ legẽ naturalẽ ⁊ legeʒ hũanã. necariũ fuit ad directõeʒ hũane vite h̃re legeʒ diuinã. ¶ Nota q̃ nõ q̃rit̃ nec rñdet̃ de lege eterna. q2 ista nõ ẽ creata ⁊ eiusdẽ ordis cũ istis legib⁹. Sʒ lex p̃a increata. sed rñdet̃ de legib⁹ pticipatis ab hoie.

¶ Et h̃ ꝓpter q̃ttuor rõnes. Prio q̃dẽ. q2 p legẽ dirigit̃ hõ ad act⁹ ꝓprios in ordie ad vltimũ finẽ. ⁊

siq̄dē hō ordinaret̄ tm̄ ad finē q̄ nō excederet ꝓportionē natural' facultatis hoīs. nō opteret ꝙ hō haberet aliq̄d directiuū ex pte rōis sup̄ legē naturalē ⁊ legē hūanit⁹ positā q̄ ab ea deriuat̄. ſꝫ q̄ hō ordinat̄ ad finē btitudinis eterne q̄ excedit ꝓportionē naturalis facultatis hūane. vt sup̄ habitū ē. ideo necessa-
q.v.ar.v. riū fuit vt sup̄ legē naturalē ⁊ hūanā dirigeret̄ etiāz ad suū finē lege diuinitus data.

¶ Hic p̄nr ꝓbat mltiplr̄ ꝯclōnē. ⁊ p° q̄ttuor rōib; q̄ patebūt ꝓsequēdo. 2° auctoritate easdē ꝯfirmando. ibi. Et iste q̄ttuor ⁊c̄. Ille ḡ rōes q̄uis clare sint p̄t tm̄ breuit̄ ex eis argui. ⁊ p° sic. hō ordinat̄ ad aliū ⁊ altiorē vltimū finē. q̄z sit finis legis natural' ⁊ humane. iō necāriū fuit hr̄e aliā legē. tenet ꝯn̄a. q̄ p legē dirigit̄ hō ad act⁹ ꝓprios in ordie ad vltimū finē. ḡ si ē ali⁹ vltim⁹ finis. erit ⁊ alia lex necāria. Añs declarat̄ i lr̄a. ibi. ⁊ siq̄dē ⁊c̄. q̄ hō ordinat̄ (scꝫ ex grā dei) ad finē btitudinis eterne. q̄ excedit ꝓportionē natural' facultatꝭ hūane. vt patuit sup̄. q.v.ar.v. Sꝫ p legē hūanā ⁊ naturalē ordinat̄ ad finē ꝯnaturalē nō excedentē. ⁊ si nō ordinaret̄ ad altiorē finē. tūc nō op⁹ eēt alia lege ⁊c̄. ¶ Et nota v̄bū D. lege diuinitas data. Ubi p̄z q̄d dictū ē. q̄ dr̄ h̄ lex diuīa effectiue ⁊ causalr̄. q̄ a deo data. mō ifra exꝑmēdo. q.xcviij.ar.3. et q. cvij ⁊c̄.

¶ Scd̄o q̄ ꝓpter icertitudinē hūani iudicij pcipue de reb; ꝯtingētib; ⁊ pticularib; ꝯtingit de actib; hūanis diuersoꝝ eē diuersa iudicia. ex q̄b; etiā diuerse ⁊ ꝯrie leges ꝓcedūt. vt ḡ hō absq; oī dubitatōne scire possit q̄d ei sit agendū ⁊ q̄d vitādū. necessariūz fuit vt in actib; ꝓprijs dirigeret̄ p legē diuinit⁹ datam. de q̄ ꝯstat ꝙ nō p̄ōt errare.

¶ Arguit 2ª rōe ꝓ ꝯclōne sic. hō p legē naturalē ⁊ hūanā. nō p̄t absq; dubio scire q̄d ei sit agendū ⁊ vitādū. sed p̄t p legē diuinit⁹ datā. igit̄ necāriū fuit vt i lr̄a. tenet ꝯn̄a clare. q̄ lex dr̄ a ligādo. scꝫ ad oꝑandum vt patuit. q.xc. ar.p°. et ꝓhibet vitāda. Añs declarat̄ i lr̄a. q̄ ꝓpt̄ incertitudinē hūani iudicij ⁊c̄. Lex āt natural' ⁊ hūana innitunt̄ sup iudicia hūana. ⁊ ḡ nō oīa certa. Et h̄ p̄z ex ꝯrietate legū humanaꝝ ⁊c̄. Deinde cū dicit

¶ Tertio q̄ de his p̄t hō legē facere de q̄b; p̄t iudicare. iudiciū āt hoīs eē nō p̄t de iterioribus motib; q̄ latēt. ſꝫ solū de exteriorib; actib; q̄ apparēt. ⁊ tm̄ ad pfectōēz v̄tutis req̄rit̄ ꝙ in vtrisq; actib; hō rect⁹ existat. ⁊ ideo lex hūana nō potuit cohibere ⁊ ordinare sufficienter interiores act⁹. sed necessariūz fuit ꝙ ad hoc supueniret lex diuina.

¶ Subiūgit tertiā rōem talē. Lex hūana non potuit sufficiēter cohibere ⁊ ordinare iteriores act⁹. ḡ necāriū fuit ꝙ ad h̄ supueniret lex diuīa. tenet ꝯn̄a. q̄ ad pfectōem v̄tutꝭ req̄rit̄ ꝙ hō in vtrisq; actib; bñ se habeat. scꝫ exteriorib; ⁊ iteriorib;. Inducere āt ad v̄tutē. ē determiatōe legꝭ. vt patebit. q̄re li hūana ⁊ natural' nō sufficiēter h̄ p̄nt. op⁹ ē alia lege. Añs declarat̄ i lr̄a. q̄ de his p̄t ⁊c̄. tūc ibi

¶ Quarto q̄ sicut Aug. dr̄ in p° de li. ar. Lex hūana nō p̄t oīa q̄ male fiūt punire vl' ꝓhibere. q̄ dū auferre vellet oīa mala. seq̄ret̄ ꝙ etiā multa bona tollerent̄ ⁊ ipediret̄ vtilitas boni cōis. q̄d ē necāriū ad ꝯuersatōēz hūanā. vt ḡ nullū malū iprohibitū ⁊ ipunitū remaneat. necessariū fuit supuenire legē diuinā per quam omnia peccata prohibentur.

¶ Est q̄rta rō tal'. Lex hūana nō p̄t oīa q̄ mala fiūt punire vl' ꝓhibere. ḡ necāriū fuit supuenire legē diuinā p quā oīa pctā cohiberent̄. tenet ꝯn̄a. q̄ nullū malū dr̄ esse improhibitū ⁊ ipunitū. h̄ eñ exigit iusticia diuina ⁊c̄. Añs ꝓbat̄ in lr̄a. ibi. Quia dū auferre vellet ⁊c̄. ¶ Nota ꝙ lex hūana ⁊ natural' hn̄t q̄rere vtilitatē hūanā ⁊ ciuilē ⁊ pacificū ꝯuictū ciuiū. iō illa q̄ hmōi nō pturbāt ꝑmittūt. etiā esto i se mala sint ⁊ ꝯ deū. ⁊ ḡ nō p̄t oīa mala cohibere. scꝫ puniēdo. q̄ sic turbaret̄ cōitas ⁊ pacific⁹ ꝯuict⁹. vt patebit ifra. q.xcvi.ar.ij. q̄re necessariū ē eē legē diuinā. q̄ ordinat hoīes ad subiectōēz dei. ⁊ illa cohibet. nec ex h̄ seq̄t̄ turbatio cōitatꝭ. q̄ tal' lex punit i foro aīe ⁊ volūtē. In alia āt vita de⁹ puniet ipenitētes. Capit̄ āt ꝓhibere p cohibere. vñ D. dr̄. puniēdo ⁊c̄. Deinde ibi

¶ Et iste q̄ttuor cause tāgūt̄ in ps. vbi dr̄. Lex dn̄i imaculata. i. nullā pctī turpitudinē ꝑmittēs ꝯuertens aīas. q̄ nō solū exteriores act⁹ ſꝫ etiā interiores dirigit. Testimoniū dn̄i fidele. ꝓpter certitudinem v̄itatis ⁊ rectitudinis. Sapiētiā p̄stans paruul' in q̄tū ordinat hoīem ad supnaturalē finē ⁊ diuinū.

¶ Cōfirmat illas rōnes q̄ttuor auctoritate psal. in q̄ fundāt̄. cū dr̄. lex dn̄i imaculata. vbi tāgit̄ q̄rta rō. 3ª ibi. Cōuertēs aīas. 2ª ibi. Testimoniū dn̄i fidele ⁊c̄. pª ibi. Sapiētiā p̄stans puulis. q̄ videlꝫ sapia v̄a supponit affectōēm vltimi finis. vt p̄z 2ª 2e. q.xlv.ar.ij. ⁊c̄.

¶ Argumētū i ꝯn̄ū ꝯfirmat ꝯclōnē. q̄ Dauid nō petit nisi necāriū. Ibi posset notari distīctio de necāario. q̄ ē necāriū absolute ⁊ logicū. cui⁹ oppositū iplicat ꝯdictionē. Est ⁊ necāriū physicū. q̄d ē q̄d fit q̄tū ē ex natura reꝝ nō ꝓhibitaꝝ. sic forma dat eē necāario physice. nisi de⁹ ꝑueniat vt ē i christo. Tertiū ē necāriū sub ꝯditōe. ⁊ hoc duplr̄. Uno° sine q̄ nullo mō p̄t ꝑuenire ad finem Alio° q̄ nō tā bñ. ⁊ vocat̄ necāriū ꝯgrue. hic aūt capit̄ necāriū sub ꝯditōne finis. ita ꝙ sine lege diuīa nullo mō posset hō sufficienter ꝑuenire ad btitudinē supnaturalē ⁊c̄. Necessariū multiplex.

¶ Ad p̄mū ḡ dōꝫ. ꝙ p naturalē legē pticipat̄ lex eterna sm̄ ꝓportionēꝫ capacitatis hūane nature. ſꝫ optet vt altiori mō dirigat̄ hō in vltimū finē supnaturalē. ⁊ ideo supaddit̄ lex diuinit⁹ data p quam lex eterna pticipat̄ altiori modo

¶ Ad maiorē ꝯcedit̄. scꝫ vt dictū ē ar. iij. ad p̄m. q̄ ē pticipatio defectiua ⁊ impfecta. ⁊ pticipat̄ sm̄ ꝓportiōnem capacitatꝭ hūane natural'. i ordie ad finē naturalē Ad minorē dico. ꝙ lex eterna ē diuīa formalr̄ ⁊ idētice. ſꝫ nō effectiue. i. causalr̄ passiue. Et dico ꝙ lex diuīa de q̄ h̄ loquimur. ē pticipatio legꝭ eterne diuīe p eēntiā maior ⁊ altior q̄z lex natural' vl' hūana. Negat̄ āt ꝯn̄a. q̄ lex natural' et hūana nō sufficiūt. ⁊ ḡ oportꝫ hr̄e aliā pticipatā. ¶ Nota āt v̄bū D. in solutōe. Et iō supaddit̄ lex diuinit⁹ data p quā lex et̄na pticipat̄ altiori mō. p̄ꝫ ex h̄ ꝙ dictū ē. q̄ lex diuīa de q̄ h̄ loq̄mur ē creata ⁊ pticipatio legis eterne. q̄ ē diuina per essentiā ⁊ formalr̄ ⁊c̄.

¶ Ad scd̄m dōm. ꝙ ꝯsiliū ē inq̄sitio q̄dā. vñ oportet ꝙ ꝓcedat ex aliq̄b; p̄ncipijs. nec sufficit ꝙ procedat ex p̄ncipijs naturalr̄ inditis q̄ sunt p̄cepta legis nature ꝓpter p̄dicta. ſꝫ oportet ꝙ supaddant̄ q̄dam alia p̄ncipia scꝫ p̄cepta legis diuine.

¶ Maior ꝯcedit̄ ad sensūz quē h̄ꝫ D. p°. gnt. q.xxij.

ar.ij.ad q̄rtū. Sȝ dico ꝙ ꝯsiliū necāriō ꝓcedit ex aliq̄bꝰ ꝑncipijs. ⁊ ꝯsiliū de btitudine supnaturali ꝓcedit ex ꝑncipijs a deo datis.s.p̄ceptis diuinis. Cōcedit̄ minor ⁊ patuit sup̄ q.xiiij.ar.p°. ꝯcedit̄ ⁊ ꝯñs.nō tñ ꝙ ꝑ h̄ exclu dat̄ a diuina ꝓuidētia.sȝ q̄ nō restringit̄ ad vnū. Ultra ad subsumptā.dico ꝙ nō q̄dlibet dictamē rōnis hūane ē lex.imo aliqđ dictamē p̄t ee ex lege ad obediēdū legi. etiā diuinitus date. Quare negat̄ ꝯña.q̄ ꝯsultatio ꝑtinet ad dictamē ꝯforme legi diuīe. ⁊ nō solū hūne. Et ꝯsiliū hominis p̄supponit etiā legē diuinā.ex q̄ sic ꝑncipio ꝓcedit. Dicit eñ hō.deꝰ p̄cepit talit̄.s. debeā saluari. Quō ḡ faciā. Et sic ex tali p̄cepto diuinitꝰ dato ꝯsilat̄ ⁊c̄.

¶ Ad tertiū dō ȝ.ꝙ creature irrōnales nō ordināt̄ ad altiorē finē.q̄ȝ sit finis q̄ ē ꝓportionatꝰ naturali virtuti ipaꝝ. ⁊ ideo non est similis rō.

¶ Maior ꝟa. Sȝ opȝ circa ipam memorari dictoꝝ sup̄.q.v.ar.v.ad 2m.ꝙ sufficientior ē q̄ ꝑ plа auxilia ꝑuenit ad maiorē finē.q̄ȝ ille q̄ ꝑ vnū mediū ꝑuenit ad bonū paruū. Minor ꝯcedit̄.q̄ ordinant̄ solū ad finē naturalem.mediāte ꝑticipatōe leg̃ eterne. vt patuit ar.ij. Secꝰ de hoīe q̄ ordinat̄ ad altiorē finē ad quē ꝑ ꝑticipatōeȝ legis eterne naturalē ꝑtingere nō p̄t. Negat̄ ḡ ꝯña.imo sequit̄.ꝙ mlt̄o mag̃ debeat h̄re p̄ter naturalē. vt patuit.

X ¶ Utrū sit aliqua lex diuina tantum

Ad q̄ntū sic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ lex diuina sit vna tm̄. Unius eñ regis in vno regno est vna lex.sȝ totū hūanū genꝰ ꝯparat̄ ad deū sicut ad vnū regē.s̄m illud p̄s. Rex omis terre deꝰ ē.ḡ ē vna tm̄ lex diuina ¶ P̄.lex ois ordinatur ad finē quē legislator intēdit in eis q̄bꝰ legē fert. sȝ vnū ⁊ idē ē qđ deꝰ intēdit in oībꝰ. s̄m illđ p̄me ad Thimo.ij. Uult oēs hoīes saluos fieri ⁊ i agnitōeȝ ṽitatis venire.ḡ vna tm̄ ē lex diuina ¶ P̄.lex diuina ꝓpinquior eē videtur legi eterne q̄ ē vna quā lex naturał q̄ȝto altior ē reuelatio gratie q̄ȝ cognitio nature.sed lex naturalis est vna oīum hominum.ḡ multo magis lex diuina. ¶ Sȝ ꝯtra ē qđ Aplus đt ad Hebreos.v. Translato sacerdotio nece est vt legis translatio fiat. sȝ sacerdotium ē duplex. vt ibidē đr scȝ sacerdotiū leuiticū ⁊ sacerdotiū xp̄i.ḡ etiā duplex est lex diuina scȝ lex vetus ⁊ lex noua.

¶ Hic inq̄rit de diuisiōe leg̃ diuīe.an sit vna.vł diuidat̄ in plēs spēs.cū diuidit̄ in legē veterē ⁊ nouā. dictū ē eñ.ꝙ lex dicat̄ diuīa.q̄ a deo data.vtraq̄ȝ āt ē data.

q.xxx.ar.3°. ¶ Rñdeo dōm. ꝙ sic i p̄mo dictū ē.distinctio est cā nūeri. Duplr̄ āt inueniūt̄ aliq̄ distingui. Uno° sicut ea q̄ sunt oīno specie diuersa. vt equus ⁊ bos. Alio° sicut ꝑfectū et iꝑfectū i eadē specie.sic puer et vir

¶ Doct.p° ponit vnū notabile distinctm̄.2° iuxta eiꝰ scđm mēbrū rñdet.ibi. Et h̄ mō ⁊c̄. Quo igit̄ ad p̄mū D.notat ex p̄.ꝑ.q.xxx.ar.iij.ꝙ distictio oppō ē cā nūeri et vult ꝑ h̄.ꝙ cū oñderit quō lex noua ⁊ vetꝰ distiguunt̄. ꝙ satisfactū sit q̄sito q̄rēti de pluralitate vł vnitate leg̃ diuine. Prosequit̄ ḡ intentū ⁊ vult. ꝙ aliq̄ inueniunt̄ distingui (ꝓ q̄nto sufficit ad ꝓpositū) Uno° specifice.tā ꝓ ea q̄ sūt oīno specie diuersa ⁊c̄. Alio° sic ꝑfectū ⁊ imꝑfectū i eadē specie.sic vir ⁊ puer. ¶ Nota ā ꝓpt h̄ exēplū.ꝙ puer đr imꝑfectū q̄d.nō q̄ ad subām q̄ nō mag̃ ē i vno q̄ȝ i puero

sȝ q̄ ad q̄ntitatē ⁊ alias dispōes hūanas nōiāt̄ sȝ eē subale

¶ Et h̄ mō lex diuina distinguit̄ in legē veterē et legē nouā. vñ apl's ad Gal.iij.cōparat statū veteris leg̃ statui puerili exñti sub pedagogo.statū āt noue legis ꝯpat statui viri ꝑfecti q̄ iā nō ē sub pedagogo.

¶ Hic rñdet q̄sito iuxta 2m mēbrū. tali ꝯclone. Lex diuia distinguit̄ in vete. ⁊c̄.sic in ꝑfectū ⁊ in imꝑfectū. in eadē specie. Et ꝑ h̄ habet̄ rñsio formal.ꝙ lex diuia nō sit vna tm̄.sȝ nō distiguat̄ i spēs disticias.sȝ tm̄ distiguit̄ i duas leges modalr̄ ⁊ ḡdualr̄ distinctas in eadē specie. sic si hō distigueret̄ i viru ⁊ pueꝝ. ¶ Nota āt ꝙ nō ē oīno sile de puero ⁊ viro. ⁊ lege veteri ⁊ noua. q̄ vt dictū ē puer et vir nō dr̄nt in eē hoīs s̄m mag̃ ⁊ minꝰ. sȝ iste leges dr̄nt in rōe leg̃ s̄m plus ⁊ minꝰ. Et h̄ opȝ memorari sup̄ dictoꝝ.q.lij.ꝙ aliq̄ forme recipiūt mag̃ ⁊ minꝰ s̄m se ipas ꝓpt maiorē ⁊ minorē accessuȝ ad t̄minū specificātē. sic pȝ de motu. Sic ⁊ pȝ de ꝑtis cordis ons ⁊ opis. q̄ sꝫ ītra ḡdualr̄ disticta. ⁊ tm̄ vniꝰ spēi ꝓpt idē motm̄ ꝓpinquū. sic in ꝓposito.iste due leges plus ⁊ minꝰ accedūt ad finē leg̃ scȝ subiectōeȝ ad deū ⁊ salutē hoim. puer āt ⁊ vir distinguunt̄ s̄m aliqđ ānexū ipi eē hoīs. Et ḡ ē aliq̄ mō sile. vt sufficit ꝓ exemplo.qđ dȝ eē sile nō eq̄le. ¶ Hoc notato ꝓbat̄ ꝯclo p° auctoritate.2° rōe.ibi. Attēdit̄ ⁊c̄. Auctoritas ē clara i lr̄a. Circa quā nota ex D.sanc.sup Aplm ibidēq̄ȝ q̄ȝdiu heres nō p̄t ꝯseq̄ bñficiū hereditat̃. vł ꝓpt defectū hereditat̃.seu aliciꝰ debite ꝑfectōis. Cōseruat̄ et custodit̄ ab aliq̄ istructore. q̄ q̄dē istructor pedagogꝰ đr a pedos.qđ ē puer. ⁊ goge qđ ē ductio. Judeis āt ꝓmissa erat bñdictio futuri seminis de hereditate ꝯseq̄nda.sȝ nōdū aduenerat tp̄s ipiꝰ hereditat̃ ꝯseq̄nde. ⁊ iō necessariū erat.ꝙ ꝯseruarent̄ vsq̄ȝ ad tp̄s futuri seminis ⁊ cohiberent̄ ab illicit̃.qđ factū ē ꝑ legē. Et h̄ vult Apl's in auctoritate adducta. Cōsequēter cū dicit

¶ Attendit̄ āt ꝑfectio ⁊ imꝑfectio legis s̄m tria q̄ ad legē ꝑtinēt. vt supra dictū ē. Primo eñ ad legeȝ ꝑtinet vt ordinet̄ ad bonū cōe sicut ad finē. vt supra dictū ē.q̄d q̄dē p̄t eē duplex.s.bonū sensibile ⁊ terrenū. ⁊ ad tale bonū ordinabat directe lex vetꝰ. vñ statim Exo.iij.in ꝑncipio legis inuitat̄ populꝰ ad regnū terrenū cananeoꝝ. ⁊ iteꝝ bonū itelligibile ⁊ celeste. ⁊ ad h̄ ordinat lex noua. vñ statim xp̄s ad regnū celoꝝ in sue p̄dicatōis ꝑncipio inuitauit dicēs. Penitētiā agite appropinq̄bit eñ regnū celoꝝ. Mathei.iiij. ⁊ iō Aug. đt in iiij. ꝯtra faustū.ꝙ tp̄aliū reꝝ ꝓmissiones testamēto veteri ꝯtinent̄ ⁊ iō vetꝰ appellat̄.sȝ eterne vite ꝓmisso ad nouū ꝑtinet testamentū q.xc. q.xc.ar.ij.

¶ Probat ꝯclonē rōe sic. Illa lex ē ꝑfectior alia.q̄ ordinat̄ ad maiꝰ bonū cōe. ⁊ q̄ ꝑfectiꝰ dirigit s̄m ordinē iusticie. ⁊ ꝑfectiori mō iducit ad obseruātiā mādatoꝝ leg̃ sȝ noua respectu veter̃ ē h̄mōi.igit̄ ē ꝑfecta. vetꝰ iꝑfecta. Huiꝰ rōis D.ꝓbat p° p̄mā ꝑtē maioris. cū p° minoris.2° scđam eandē.ibi. Scđo ad legē ⁊c̄. 3° tertiā silr̄. ibi. Tertio ad legē ⁊c̄. Arguit̄ ḡ sic ꝑ p° ꝑte maioris. q̄a ad legē ꝑtinet vt ordinet̄ ad bonū cōe sic ad finē. ḡ p̄ma ꝑs maioris ṽa.ꝯña nota.añs pȝ.q.xc.ar.ij. iuxta h̄ ꝓbat̄ silr̄ p̄a ꝑs minoris.q̄ lex vetꝰ ordinabat ad sensibile.noua āt ad bonū itelligibile ⁊ celeste.igitur p̄ma pars minoris vera. Añcedens declaratur in lr̄a per auctoritatem Exodi ⁊ Mathei q̄rto. ⁊ iteꝝ ꝑ auctoritatē Aug.

¶ Circa hãc ãt ptẽ opꝫ notare. ꝙ D. nõ dẽ ꝙ lex noua habeat aliũ finẽ ꝙ̃ vet⁹. Ex h̃ eñ argueret̃ distinctio specifica leg̃. q̃ marie ex fine attẽdit̃. eẽt etiã ↄ̃ ea q̃ habẽtur ĩfra. q. cvij. ar. p̃. in cor. vbi habet̃ ꝙ vtriusq̃ leg̃ ẽ vn⁹ finis. scꝫ vt hoies subdant̃ deo. ꝛ iõ vt patebit ĩfra. q. xcix. ar. vl. illa tp̃alia pmissa nõ pmittebant̃ iudeis. nec tanq̃ finis leg̃. nec tanq̃ finis vltim⁹ iudeoꝝ. sꝫ vt hꝫ D. in 3°. dis. vltia. tanq̃ inductiũ impfectoꝝ in amorẽ dei. ꝛ tanq̃ incitamẽta impfectoꝝ ad ṽtutem. Quare bona sensibilia erãt q̃dẽ bonũ cõe ꝛ aliq̃lis finis iudeoꝝ. sꝫ nõ finis leg̃. q̃re pꝫ. ꝙ cũ vtriusq̃ leg̃ sit vn⁹ finis. iõ sunt vnius spẽi. quia tñ ꝓpinquius ꝛ remoti⁹ ad finẽ illũ accedũt. iõ g̃dualr̃ distinguunt̃ ĩfra eandẽ spẽm. Et esto habeãt diuersa bona ad q̃ ordinãt. qꝛ tñ illa nõ sunt ꝑ se pncipal' finis leg̃. sꝫ mag̃ ꝑ illa bona leges iducũt in pncipalẽ finẽ. q̃ ẽ subiectio ad deũ. iõ nõ ẽ aliq̃ ↄtrouersia. Deiñ cũ dẽ

Scđo ad legẽ ptinet dirigere hũanos act⁹ fm̃ ordinẽ iusticie in q̃ etiã supabũdat lex noua legi veteri interiores act⁹ animi ordinãdo. fm̃ illud Matthei v. Nisi abũdauerit iusticia vestra plus q̃̃ scribaꝝ ꝛ phariseoꝝ. nõ intrabitis ĩ regnũ celoꝝ. ꝛ iõ dꝛ ꝙ lex vet⁹ cohibet manũ. lex noua animũ.

¶ Probat scđam ptẽ maioris sic. Ad legẽ ptinet dirigere hũanos actus fm̃ ordinẽ iusticie. g̃ 2ª ps maioris vera. scꝫ ꝙ q̃ ꝑfecti⁹ dirigit. ꝑfectior ẽ. Añs pꝫ. q. xc. ar. p°. ad 3m. ꝛ patebit mag̃ in sequẽtib⁹. ↄ̃ña tenet. qꝛ sic simplr̃ ad simplr̃. ita mag̃ ad mag̃ in his q̃ sunt ꝑ se. q̃re seq̃t̃. ꝙ si ẽ lex ꝑfecta. qꝛ dirigit fm̃ iusticiã. g̃ qꝛ magis dirigit fm̃ iusticiã. iõ mag̃ ꝑfecta tunc ꝓbat̃ minor fm̃ h̃ q̃ ad scđam ptẽ sic. Noua lex ordinat iuste interiores motus animi. nõ ãt vet⁹. igit̃ illa ps vera. ↄ̃ña nota Añs ꝓbatur in l̃ra auctoritate Math. v. ꝛ ↄfirmat̃ ex eo qđ dꝛ. ꝙ lex vet⁹ cohibet man⁹. lex noua aim. ¶ Circa ista opꝫ notare q̃̃uis ꝛ infra q. cvij. ar. p̃. tãgent̃ ꝙ nõ ẽ idẽ dicere ꝓhibere ꝛ cohibere. Nõ eñ ẽ dubiũ q̃n act⁹ iteriores eẽnt ꝓhibiti iudeis. q̃̃uis ipi falsse expõnẽtes legẽ itelligebãt sola exteriora opa eẽ ꝓhibita. vbi ↄcupiscẽtia vl̃ voluntas nõ expsse ꝓhibebat̃. Sꝫ in h̃ repbẽdunt̃ a christo Mat. v. Nisi iusticia v̄ra ꝛc̃. vt patebit ĩfra. q. cviij. ar. ij. in cor. Sꝫ cũ h̃ stat. qđ h̃ dꝛ. ꝙ lex vetus nõ cohiberet aim. qꝛ sic lex vet⁹ terrena ꝓmittebat. ita etiã ꝓ pctis tp̃alẽ penã ĩfligebat. oculũ ꝓ oculo. dentẽ ꝓ dente. Pene ãt tp̃ales ꝓ peccatis animi infligi nõ pñt. nisi q̃ten⁹ in actũ exteriorẽ prorũpunt. al's eñ ab hoie de eis iudicare nõ pt. Et iõ manũ ꝛ nõ aim cohibere dꝛ. Lex ãt noua ꝓmittit eterna ĩ pmiũ ꝛ ↄminat̃ penã eternã. pena ãt ista ab illo iudice infligit̃. q̃ ẽ scrutator cordis. ꝛ iõ nõ solũ manũ. sꝫ ꝛ aim cohibet. qđ pꝫ in h̃ p̄cepto. nõ occides. Pro cui⁹ trãsgressione lex vet⁹ hoiem occidebat. sꝫ ꝓ ira iteriori lex noua penã eternã ↄminat̃ Matth. v. de his vt dixi etiã ĩfra. De istis D. san. 3° scrip. dis. vltia. ar. ij. ad p̃m Lex p̄cepit̃ affirmatiuis ꝛ negatiuis aim ordinabat ad v̄tutẽ. ꝛ a vitio retrahebat. nõ tñ ↄ̃ trãsgressores hmõi p̄ceptoꝝ penã aliquã ordinare poterat fm̃ quã cohibere vl̃ cogere dꝛ. Et iõ nõ seq̃t̃ ꝙ aim cohiberet. ꝛ post ad 3m. oẽm ↄcupiscẽtiã q̃̃tũ ad gen⁹ suũ lex ꝓhibebat. nõ tñ ab oi cohibebat ꝑ penas. sꝫ solũ ab ea q̃ ꝓrũpebat in actũ. hec ille. Ex q̃b⁹ patẽt q̃ dicta sunt. qꝛ vet⁹ lex q̃dẽ ꝓhibebat. sꝫ nõ cohibebat Cui⁹ rõem hꝫ D. ĩfra. q. cvij. ar. p̃. ad 2m. qꝛ q̃ aliq̃d dimittit solũ metu pene exterioris. esto abstineat ab actu exteriori. nõ tñ iteriori. sic ille q̃ abstinet ex charitate ꝛc̃.

Drũe cohibere ꝛ ꝓhibere

¶ Tertio ad legẽ ptinet inducere hoies ad obseruãtias mãdatoꝝ. ꝛ h̃ q̃dẽ lex vet⁹ faciebat timore penaꝝ. lex ãt noua facit h̃ ꝑ amorẽ q̃ cordib⁹ nr̄is ĩfundit̃ ꝑ grãm xp̄i q̃ in lege noua ↄfert̃. sꝫ in lege veteri figurabat̃. ꝛ iõ dt Aug. ↄtra Adamãtiũ Manichei discipulum. ꝙ breuis differentia est legis ꝛ euangelij timor et amor.

¶ Deducit tertiã ptẽ maioris scpedicte. sic. Ad legẽ ptinet iducere hoies ad obseruãtias mãdatoꝝ. g̃ 3ª ps maioris vera. ↄ̃ña pꝫ vt p̃us. Añs notũ ex q. xc. ar. p̃mo. Silr̃ 3ª ps minoris eiusdẽ ꝓbat̃. lex vet⁹ inducebat metũ penaꝝ. lex ãt noua h̃ facit ꝑ amorẽ. igit̃ 3ª minoris ps vera ꝛc̃. ↄ̃ña nota. qꝛ ꝑ amorẽ ꝑfecti⁹ q̃s iducit̃. añs ꝓbat̃ auctoritate bt̃. Aug. ꝛ pꝫ ei⁹ itellect⁹ ex dict̃ circa ptẽ p̄cedentẽ ¶ Nota ãt ꝙ ĩ ista rõe tãgit̃ aliq̃ ĩferi⁹. q. cvj. ar. p̃. ex intẽtione deducẽda. videlꝫ ꝙ grã in noua lege ĩfundit̃ imo vt patebit ipa grã g̃nĩ faciẽs cũ sibi ↄnexis v̄tutib⁹ ẽ pncipalr̃ noua lex. hꝫ ãt ãnexã charitatẽ. Et ideo inducit ad opa noue legis ex charitate ꝛc̃.

☞ Cõfirmat̃ ↄclusio argumẽto in ↄ̃riũ. Circa h̃ argumẽtũ nota D. sanc. sup̃ aplm ibidẽ. trãslato sacerdotio. necẽ ẽ vt leg̃ trãslatio fiat. erat eñ lex sub administratione sacerdotij. g̃ mutato sacerdotio (scꝫ Leuitico ꝛ succedẽte sacerdotio figurato ꝑ Melchisedech. scꝫ Christi) necesse ẽ ꝙ lex mutet̃. cui⁹ rõ est. qꝛ mutato fine necẽ est ꝙ mutet̃ ea q̃ sunt ad finẽ. sic q̃ mutat ꝓpositũ eũdi ꝑ aquã. mutat ꝓpositũ q̃rendi nauẽ. ois ãt lex ordinat̃ ad ↄuersationẽ hũanã fm̃ aliqđ regimẽ. Vñ fm̃ p̃hm in Politicis Mutata ↄuersatõe. necẽ ẽ mutare legẽ. sic aũt lex hũana ordinat̃ ad regimẽ hũanũ. ita spũalis ꝛ diuia ad regimẽ diuinũ. h̃ ãt regimẽ designat̃ ꝑ sacerdotiũ. trãslato g̃ sacerdotio. necẽ ẽ legẽ trãsferri. Signãter ãt loq̃t̃. qꝛ nõ dt. sacerdote trãslato. lex eñ nõ respicit ꝑsonã sacerdot̃. vñ mortuo sacerdote. nõ mutat̃ lex. nisi forte sit illa itroducta ꝑ ꝑsonã ei⁹. sꝫ mutato sacerdotio. mutat̃ tot⁹ mod⁹ ꝛ ordo regiminis ꝛc̃. Si g̃ lex mutata ẽ ꝛ alia successit. ↄ̃ñs ẽ. ꝙ vet⁹ ꝛ noua lex sint due nũero distincte ꝛ g̃dualr̃. sub tñ eadẽ specie ꝓpt̃ vnitatẽ finis ꝛ legislatoris vt patuit ꝛc̃.

¶ Ad p̃mũ g̃ dđm. ꝙ sicut paterfamilias in domo alia mãdata ꝓponit pueris ꝛ adultis. ita etiam vn⁹ rex de⁹ in vno suo regno aliã legẽ dedit hoibus adhuc ĩpfect̃ existẽtib⁹ ꝛ aliã ꝑfectiorẽ iã manuductis ꝑ priorẽ legẽ ad maiorẽ capacitatẽ diuinoꝝ.

¶ Ad maiorẽ. vni⁹ reg̃ ĩ vno regno ẽ vna lex. sic ꝙ nõ sunt diuerse totalr̃ ꝛ specifice distincte. tñ pñt eẽ plẽs gradualr̃ distincte ꝓpt̃ diuersam dispõnem subiectoꝝ regi. sic et in vna domo ẽ vna lex ꝓpt̃ vnitatẽ familie ꝛ finis patrisfamilias. tñ alia ẽ lex pueroꝝ. alia adultoꝝ. ꝛ tñ in vnũ finem tendũt iste leges. Minor ↄcedit̃. sꝫ negat̃ ↄ̃ña ꝙ sit oĩno vna. sed est vna specie. g̃dualr̃ distincta fm̃ diuersam capacitatẽ subditoꝝ deo.

¶ Ad scđm dđꝫ. ꝙ sal⁹ hoim nõ poterat eẽ nisi per xp̄m. fm̃ illud Actuũ iiij. Nõ ẽ aliud nomẽ datũ hominib⁹ in q̃ oportebat nos saluos fieri. ꝛ iõ lex ꝑfecte oẽs ad salutẽ inducẽs dari nõ potuit nisi post xp̄i aduẽtũ. antea v̄o dari oportuit populo ex quo xp̄s erat nasciturus legẽ p̄paratoriã ad xp̄i susceptoẽꝫ. in q̃ q̃dã rudimẽta salutaris iusticie ↄtinerent̃

¶ Maior pcedit. et ab illo fine hz spem lex ipa. pfectis a fine. prio legis e spes et distinctio legis et vnitas. Minor etiā pcedit. ex e vn⁹ finis. q e subiectio ad deū. talē em videtur finis imediat⁹ et ppinquus. sal⁹ at finis qsi remot⁹. et tñ vtercq vn⁹ e. Ad pñs. g tm vna e lex. vex. specie ppt vnitatē finis q e sal⁹. sz e alia lex gdualr. ppt aliū modū habēdi se ad salutē. s. magis ppinq vl magis remote. et ita remoti habuerūt rudimēta salutis. alij at hñt pfectā doctrinā salutis. imo pign⁹ salutis. scz grām christi ec.

¶ Ad tertiū dom. q lex natural' dirigit hoies fm qdā pcepta cōia i qbo pueniūt tā pfecti q ipfecti. et io e vna oium. sz lex diuina dirigit hoiem etiā i pticularibo qbusdā ad q nō silr se hñt pfecti. et impfecti io oportuit legē diuinā ee duplicē. sic iā dictū est

¶ Maior pcedit. sz illa nō e rō vnitatis vl pluralitatis. Minor pcedit etiā. sz negat pña. et rō in solutōe clare. nā pcedit fm nō cām. esto em lex diuia sit ppindor fm pfectionē legi etne. tñ dirigit in pticularibo. et in mō se habēdi ad salutē. q vari⁹ e p diuersis tēporibo fm diuersam capacitatē hoim. Lex āt nature e de qbusdā cōibo naturalibus q nō mutant. ideo nō e par ratio.

¶ Utrū sit aliqua lex fomitis.

Ad sextū sic pcedit. Uidet q nō sit aliq lex fomitis. Dicit em Isidor⁹ in ij. ethimologiar. q lex rōne psistit. fomes āt nō psistit rōne. sz magis a rōne deuiat. g fomes non hz rōem legis. ¶ P. ois lex obligatoria e ita q q eam nō seruāt trāsgressores dicūt. sz fomes nō constituit aliquē transgressorē ex h q ipm nō seqt sz magis trāsgressor reddit si qs ipam seqt. g fomes nō hz rōnem legis. ¶ P. lex ordinat ad bonū cōe. vt sup habitū e. sz fomes nō iclinat ad bonū cōe. sz magis ad bonū puatū. g fomes nō hz rōnem legis. ¶ Sz ptra e qd Aplus dt Ro. vij. Uideo legē aliā in mēbris meis repugnātem legi mentis mee.

¶ Hic vltio inqrit Doc. de vltia legis pte. scz lege fomitis. q cū sit lex satis analogice. imo equoce cū alijs legibo. ideo vltimo de lege fomitis qrit

¶ Rñdeo dom. q sic sup dictū e. lex essentialr inuenit i regulāte et mēsurāte. pticipatiue āt i eo quod mēsurat et regulat ita q ois iclinatio vl ordinatio q inuenit in his que subiecta sunt legi. pticipatiue dr lex vt ex supra dictis patet.

¶ Duo pncipalr facit. p° deducit vnā pclonē gñalem pambularē. 2° ex illa pcedit ad pclonē rnsiuā. ibi. Est g ec. Circa pm p° pmittit duo notabilia ad ppositū deseruientia. 2m ibi. Pōt āt i his. 2° ex ipis infert pclonē ipam pambularē. ibi. Sic igit ec. Notat g p° ex dictis sup. q. xc. ar. p. ad pm. q lex iuenit essentialr i regulāte et mēsurā te. scz in ratōe rectetis et legislatoris. et (supple) sic fomes nullo mō e lex. qz nō e aliqd rōis. imo e sensualitatis et mēbrox corporis hūani. vt dicet circa argumētū i pnū. Ex q patz q fomes nō e lex vniuoce cū alijs legibo pmissis. qz oēs iste sunt leges eēntialr et pprie. tācq dictamia rōnū recetax. nō sic fomes. Scdm mēbrū hui⁹ p° distinctōis est q alio mō dr lex pticipatiue. i. vt pticipatio legis eēntialr dicte etiā vocat lex. ita q ois ec. vt i lra Cōseqnt cū dr

¶ Potest āt in his q subdunt legi aliq inclinatio inueniri dupl'r a legislatore. Uno° inqtū directe aliqs iclinat subditos ad aliqd et diuersos interdū ad diuersos act⁹. fm quē modū pt dici q alia e lex militū. et alia e lex mercatox. Alio° indirecte inqtū. s. p h q legislator pstituit aliquē sibi subditū aliq dignitate. seqt q trāseat in aliū ordinē et qsi in aliā legē. puta si miles ex militia destituatur transibit in legem rusticorum vel mercatorum

¶ Notat vlteri⁹ diuidēdo scdm mēbrū p dictū. qz pticipatio legis et iclinatio pueniēs a legislatore e duplex et dupl'r inuenit i his q subdunt legi. Uno° inqtū directe suos inclinat subditos ad aliqd. et diuersos ad diuersos act⁹. i. pticipatio quā hñt subditi legislatori fm ppriā pditionē indita in sui pditōe iuxta suā naturā et pportōnem. Et ponit D. exēplū q ad 2m hui⁹ mēbri. scz diuersos ad diuersos act⁹. sicut alia e lex militū. alia mercatox. Alio° inuenit iclinatio et pticipatio legislatoris. in aliq idirecte. id e nō fm suā naturalē et pmā istitutōez. sz qz destituit a p° naturali lege. et subdit alicui alteri legi ppt demeritum suū. Exēplū e i lra. Et vult D. q illā scdam subdistinctionē. q fomes ipe nō e lex etiā pticipatiue directe. sz pticipatiue indirecte. vt patebit. Deinde cū dr

¶ Sic igit sub deo legislatore diuerse creature diuersas hñt naturales iclinatōes. ita vt qd vni e qdā mō lex alteri sit ptra legē. vt si dicā q furibūdū esse e qdāmō lex canis. est āt cōtra legē ouis vel alterius mansueti animalis.

¶ Infert ex dictis notabilibo pclonē pambularē. talez. Sub deo legislatore. qd vni e qdāmō lex. alteri e p legē. Dicit notāter qdāmō. qz loqt de lege pticipatie dicta. q e qdāmō et nō pprie lex. Probat pclo rōe et etiā exemplo. Rōne sic. diuerse creature diuersas hñt idinatōes naturales. sz ille iclinatōes sunt qdāmō leges. igit pclo vera. Maior nota. et pz ex p° mēbro scde distictōis. qz fm diuersā idinatōes inclinat legislator diuersos subditos ad diuersos act⁹. Minor pz ex 2° mēbro p° distictōis. qz talis inclinatio e lex pticipatie directe. ¶ Nota āt. q ex illa cōclusiōe habet. q qnuis hois et aliax bestiax sint diuerse inclinatōes directe. tñ idirecte hō pt hre silem inclinatōem sz nō directe ec. Exēplo declarat ista pclo. vt si dicā ec. vt in lra. Et dt vex. qdāmō lex canis qz in rebo nō rōnabilibo nō est lex pprie ec.

¶ Est g hois lex quā sortit ex ordinatōne diuina fm ppriā pditōem. vt fm rōem ppriā operet q qdē lex fuit tā valida in pmo statu vt nihil vl pter rōem vel ptra rōnem posset subripere homini

¶ Hic pñter D. rñdet ad qsitū. tali pclone. Ipa sensualitatis iclinatio. q fomes dt (scz i hoie) in alijs qdē aialibo simpl'r hz rōem legis (illo tñ mō ec). i. hz rōes legis pticipatiue dicte et directe. In hoibo āt fm h (.i. fm directā inclinatōes et pticipatōes) nō hz rōem legis. sz magis e deuiatio a lege rōnis. sz inqtū p diuinā iustitiā ec. vt in lra. Ista pclo hz tres ptes pncipales. et ppossibilitas duarū ptiū pmax. pz ex pclone pambulari. scz q iclinatio sensualitatis in alijs hz rōem pticipatōis directe. in hoie nō. qz pt ee. vt q vni e lex. alteri sit p legē. scz pticipatā et directā. vt patuit ec. Primā g pte pclonis D. relinqt notā de se ex dictis notabilibo. qz aial ex sua naturali pditōe hz iclinatōnē sensualitatis. igit e in eo lex directe pticipatie. vt dt p ma ps. Sz D. pbat duas alias ptes. et p° scdaz. deinde

tertiã. ibi. Sed dũ hõ ꝛc. 3° subinfert ipam ꝯclõnẽ q̃ ad oẽs ei⁹ ptes. Sic igit̃ ꝛc. Probat̃ g̃ scđa ps ꝯclonis sic. hois lex quã sortit̃ ex ordinatõe diuia fm ꝓpriã ꝯditõez est vt fm ꝓpriã rõem opet̃. ꝛ ista lex fuit ita valida ꝛc. vt in lr̃a vsq₃ ibi. Sȝ dũ ꝛc. igit̃ scđa ps ꝯclonis vera. Jtem ꝯñã clare. q2 si directa lex hois ẽ opari fm rõem. seq̃tur q̃ fomitis inclinatio q̃ ẽ ꝯtra rõem. sit deuiatio a directa leg̃ hois ꝛc. Añs relinq̃t̃ notũ ꝓ ambab⁹ ptib⁹ ex dict̃. s. q. ꝛ sup̃ de pctõ originali. vbi habitũ fuit. quõ hõ creat⁹ in originali iusticia nõ potuit hr̃e inordinatũ motũ sensualitat̃. ꝯtra rõem q̃ h̃ dr̃ fomes ꝛc. ¶ Nota ãt circa has duas ptes. q̃ inclinatio q̃dẽ sensualitat̃ ẽ in aliq̃s aĩalib⁹ sȝ talis nõ dr̃ fomes nisi in hoie. q2 vt patebit ad tertiũ solum inclinatio sensualitat̃ exñs ꝯtra rõem dr̃ fomes. q̃re est inclinatio sensualitatis fm genus in aliq̃s aĩalibus. sȝ nõ sub rõne fomitis. Cõsequẽter ibi

¶ Sȝ dũ hõ a deo recessit incurrit in h̃ q̃ ferat̃ fm impetũ sensualitatis. vt vnicuiq₃ etiã pticulariter h̃ ꝯtingit q̃to magis a rõne recesserit. vt sic q̃dãmõ bestiis assimilet̃ q̃ sensualitatis ipetu ferũt̃. fm illõ ps. Homo cũ in honore esset nõ intellexit. ꝯparat⁹ ẽ iumẽtis insipientib⁹ ꝛ silis fact⁹ ẽ illis

¶ Probat tertiã ptem ꝯclonis q̃ vult. q̃ fomes hȝ in hoie rõem legis pricipatiue dicte. sȝ indirecte ꝛ scđario. arguit̃ g̃ sic. illud vocat̃ lex pricipatiue. sȝ idirecte. q̃d nõ inest scȝ ex ꝓpria ꝯditõne. sȝ q̃d inest ex hoc q̃ aliq̃s ꝓpria dignitate destituit̃ a legislatore ꝛc in penã. sȝ fomes in hoie est hmõi. igit̃ tertia ps vera. Maior pȝ ex scđo membro scđi notabil̃. Minor deducit̃ in lr̃a clare. q2 cũ hõ recessit a deo p pctm̃. auferens iusticiã originalẽ. incurrit ex iusticia diuia. q̃ ferat̃ in sensibilia fm impetũ sensualitat̃ cõtra rõem. ꝛ p hc ẽ trãsit in legẽ bestiaꝝ. i. hȝ indirecte legẽ. q̃ est directe lex in bestiis ꝛc. Tunc ibi.

¶ Sic igit̃ ipa sensualitatis inclinatio q̃ fomes dr̃ in aliis q̃dẽ aĩalib⁹ simplr̃ hȝ rõnem legis. illo tamẽ mõ q̃ in talib⁹ lex dici pt̃ fm directã idinatõem. Jn hoib⁹ ãt fm h̃ nõ hȝ rõem legis. sȝ magĩs ẽ deuiatio a lege rõnis. sȝ inq̃tũ p diuinã iusticiã hõ destituit̃ originali iusticia ꝛ vigore rõnis. ipe ipet⁹ sensualitat̃ q̃ eũ ducit. hȝ rõnem legis inq̃tũ ẽ penalis ꝛ ex lege diuina cõsequẽs hoiem destitutũ ꝓpria dignitate.

¶ Subinfert ipam ꝯclõnẽ iã ꝓbatã q̃ ad oẽs ptes. ꝛ pȝ clare. Nota ãt ꝟba D. sanc. in 3ª pte ꝯclonis. q2 ex ipis habet̃ q̃ fomes nõ ẽ lex nisi inq̃tũ penal̃. ꝛ infligit̃ indirecte a deo in penã pcti. Et cõtrũ pt̃ haberi ex solutõe pmi. nõ diceret̃ lex. si hõ cẽt ꝯdit⁹ in puris naturalib⁹. q2 tũc nõ cẽt pena pcti. sȝ natural̃ defect⁹. fuisset tñ ꝯ̃ rõnem et sic aliquo mõ indirecte lex.

☞ Et ꝯfirmat̃ illa tertia ps ꝯclonis argumento in ꝯ̃riũ. Circa h̃ argumentũ vide D. san. sup aplm̃ vbi dr̃ q̃ ista lex de q̃ loq̃t̃ apl̃s. ẽ fomes pcti. q̃ pt̃ dici lex dupli ratiõe. Vno⁹ ꝓpt̃ silẽs effect⁹. q2 sic̃ lex inducit ad bonuȝ faciendũ. ita fomes ducit ad peccandũ. Alio⁹ p ꝯpatiõnem ad cãm. Cũ ãt fomes sit q̃dã pena pcti duplicẽ cãȝ hȝ. Vnã q̃dẽ pm̃ pctm̃. q̃d in peccãte dominiũ accepit. et ei legẽ iposuit. q̃ ẽ fomes. sicut dñs seruo victo legẽ iposuit. Alia cã fomitis ẽ de⁹. q̃ hãc penã hoi peccãti indidit vt rõni ei⁹ iferiores vires nõ obedirẽt. Et fm h̃ ipa inobediẽtia inferioꝝ viriũ q̃ dr̃ fomes lex. dr̃ inq̃tũ ẽ p legẽ diuine iusticie itroducta. sicut iusti iudicis sñia. q̃ legẽ hȝ ꝛc.

Hec ãt lex originalr̃ q̃dẽ ꝯsistit in appetitu sensitiuo. sed diffusiue iuenit̃ in oib⁹ mẽbris q̃ deseruiũt ꝯcupiscẽtie ad peccãdũ. ꝛ iõ dr̃ in mẽbris vr̃is. Hec ille. Ex q̃b⁹ pt̃ hr̃i. q̃ dr̃ lex pricipatiue. q2 pricipatio leg̃ nõ q̃dẽ p° leg̃. sȝ instituent̃ hoiem. sȝ pricipatio leg̃ iuste vindicãt̃ se de homine. vt pricipatio leg̃ ꝯdẽtis dr̃ lex directe. sȝ pricipatio vindicãt̃ dicat̃ lex indirecta ꝓueniens ꝓpt̃ culpã. Et his ꝯcordãt q̃ habent̃ ad pmum.

¶ Ad pmũ g̃ dđm q̃ rõ illa ꝓcedit de fomite fm se ꝯsiderato ꝓut iclinat ad malũ. sic eñ nõ hȝ rõnem legis. vt dictũ ẽ. sȝ fm q̃ seq̃t̃ ex diuine legis iusticia tanq₃ si diceret̃ lex esse q̃ aliq̃s nobil̃ ꝓpter suã culpã ad seruilia opera induci ꝑmitteret̃ In corpe

¶ Maior ꝟa vt sic. etiã loquẽdo de lege pricipata. illa ẽ fm rõem legislatoris vl̃ istituent̃ ꝛ iudicãt̃ fm ꝯditionẽ rei. vl̃ vindicãtis culpã. h̃ tñ ẽ fm iustã ꝛ rectã rõnem. vt hõ q̃ noluit ẽẽ ꝯformis angel̃. subdat̃ legi bestiarũ. ita q̃ lex directa ꝛ p° bestiaꝝ. fiat lex hois idirecta ꝓpt̃ culpã suã. Ad minorẽ. fomes nõ ꝯsistit in rõe hois. vetrũ. sȝ ẽ reluctatio aduersus rõem hois. Sȝ tñ ẽ fm rõem diuinã punientẽ hoiem iuste. g̃ nõ hȝ rõem leg̃. Vex dirccte respectu institutõis hois. ꝛ p ꝯpatõem ad hoiem. in q̃tũ ẽ reniſus ꝯ̃ ei⁹ rõem. hȝ tñ rõem leg̃ pricipatiue dicte. indirecte in ordie ad rõem diuinã punientẽ. Et h̃ est q̃d Doc. dr̃ sup aplm̃. vt deductũ est in argumento in cõtrariũ. vide infra. q. xciij. ar. ij. ad pmũ.

¶ Ad scđm dđm. q̃ obiectio illa ꝓcedit de eo q̃d ẽ lex q̃si regula ꝛ mẽsura. sic eñ tentantes a lege transgressores ꝯstituunt̃ sic ãt fomes nõ ẽ lex. sȝ p q̃ndaȝ pricipatõem. vt sup̃ dictũ est. q. xc. ar. p°. ꝛ

¶ Maior ꝟa ẽ de lege essentialr̃ dicta. tal̃ eñ ẽ obligans ꝛc. sȝ nõ ẽ ꝟa de lege pricipatiue dicta ꝛ maxie indirecte. b in corpe

Ad minorẽ. ꝯcedit̃ g̃ nõ hȝ rõem leg̃. vex regulãt̃ et essentialr̃ dicte. nec rõem leg̃ pricipatiue dicte directe. sed mõ q̃ dict⁹ ẽ. ¶ Nota ꝓpt̃ minorẽ. q̃ aliq̃s nõ dȝ seq̃ inclinatõem fomitis. q̃ ẽ in ꝯ̃riã rõnis. imo dȝ ei resistere. et sic lex fomit̃ nõ ẽ lex obligatoria. nec p ꝯñs essentialr̃ dicta Vñ ꝛ aliq̃s sibi renitendo meret̃. iuxta sup̃ dicta. q2 pmi motus sensualitatis ꝓuenientes ex fomite. sunt materia exercende virtutis.

Ad 3m dđȝ. q̃ rõ ꝓcedit de fomite q̃tũ ad iclinatiõnẽ ꝓpriã. nõ ãt q̃tũ ad suã originẽ. ꝛ tñ si ꝯsideret̃ iclinatio sensualitat̃ ꝓut ẽ i aliis aĩalib⁹. sic ordinat̃ ad bonũ cõe. i. ad ꝯseruatõeȝ nature i specie vl̃ idiuiduo. ꝛ h̃ ẽ etiã i hoie ꝓut sensualitas subdit̃ rõni. sȝ fomes dr̃ fm q̃ exit rõnis ordinem.

¶ Maior ꝟa ad sensuȝ habitũ. ar. p° ad 3m. i. aliis ordinent p legẽ vt sic ad bonũ cõe. itelligẽdo de lege ꝓprie et essentialr̃ dicta. ꝛ etiã de lege pricipatiue dicta directe. Ad minorẽ. vex. fomes fm se ꝛ ex ꝓpria rõe vt dr̃ inclinatione hois ad malũ rõis. nõ inclinat ad bonũ cõe. sȝ ad bonũ sensibile pticulare ꝯ̃ bonũ cõe q̃d ẽ de⁹. tñ ex iusticia dei ordinat̃ in relucẽtiã diuie iusticie. q2 iusticia diuina penã iustã ꝛ reordinatiuã culpe fomite infligit. Dico tñ circa h̃. q̃ loquẽdo de fomite materialr̃ in hoie. scȝ pro inclinatõe sensualitat̃ vt fuit in institutõne. tũc etiã ex se ordinat̃ ad bonũ cõe. scȝ multiplicatõeȝ ꝛ ꝯseruatõem spẽi hũane. Silr̃ in bestiis i bonũ cõe ordinat̃. q̃re ꝯcludit argumẽtũ. q̃ fomes vt sic. i. inq̃tũ ẽ ꝯ̃ rõem nõ ordinat̃ ex natura sua in bonũ cõe. ꝛ p ꝯñs vt sic nõ ẽ lex. sȝ tñ vt p̃s

tedit ex diuia iusticia. a q̄ ⁊ in bonū ordinat̄. scʒ bonū or/
dinis iusticie. sic hʒ rōnem legis indirecte ⁊ participatiue.
¶ Nota vbū D. in solutōe. cōtra ad suā originē. i. iusti/
ciā diuinā. qꝛ ex ista, pcessit fomes salte, indirecte. scʒ p re
motione, phibēs ⁊c. Nota etiā aliud vbū qn̄ dr̄., ⁊ n̄ si
ꝯsideret inclinatio sensualitatis prout est in alijs aīalibꝰ.
nō dr̄ fomes. Ex q̄ pʒ. ꝙ nō hʒ locū fomitis nomē. nisi in
inclinatōe sensualitatis hois. ⁊ nō q̄cūqʒ. sʒ ea q̄ ē ꝯ ordinē
recte rōis. qd̄ etiā D. notat in fine solutōis. Et p hoc pʒ
vex ei qd̄ dictū est in corpe ⁊c.

¶ Questio xcij. de effectibus legis.

D Einde ꝯsiderādū ē de effectibꝰ legis. Et
circa h̄ q̄runt̄ duo Primo vtrū effectus
legis sit hoīes facere bonos. Scd̄o vtꝝ
effect⁹ legis sint imperare. vetare. pmit/
tere ⁊ punire sicut legisperitus dr̄.

¶ Post. q̄ determinatū ē de diuersitate legū. h̄ ꝯñr de/
terminat̄ de effectibꝰ legis. Et circa h̄ pmo inqrit̄ de effe/
ctu pncipali ⁊ finali. 2° de effectibꝰ scd̄arijs. p q̄s scʒ pue/
nit̄ ad pncipalē in ar. ij. pʒ āt ordo ad pcedētes q̄stiōes. qꝛ
qddītas ⁊ distinctio ꝓpinque se hn̄t q̄ effect⁹. igit̄ ⁊c.

¶ Utrū leges sit facere hoīes bonos

L A D pmū sic pcedit̄. Uidet̄ ꝙ legis nō sit
facere hoīes bonos. Hoīes eñ sunt bo/
ni p ꝟtutē. ꝟtus eñ ē q̄ bonū facit habē
tē. vt dr̄ in ij. ethi. sʒ ꝟtus ē hoīa solo deo
q.lv. ar.iiij. ipē eñ eā facit in nobis sine nobis. vt sup̄ dictū ē. in
diffinitōe ꝟtutis. g̊ legis nō ē hoīes facere bonos
P. lex nō pdest hoī nisi legi obediat. sʒ h̄ ipm ꝙ hō
obedit legi ē ex bonitate. g̊ bonitas preexigit̄ in hoīe
ad legē. nō igit̄ lex facit bonos hoīes. ¶ P. lex ordi/
q.xc. ar.ij nat̄ ad bonu cōe. vt sup̄ dictū ē. sʒ qdā bene se hn̄t in
his q̄ ad cōe ptinēt. q̄ tñ in ꝓprijs nō bn̄ se hn̄t. non
g̊ ad legē ptinet ꝙ faciat hoīes bonos. ¶ P. q̄dam le
ges sunt tyrānice. vt phs dr̄ in sua politica. sʒ tyrān⁹
nō intēdit ad bonitatē subditoꝝ. sʒ solū ad ꝓpriam
vtilitatē. nō g̊ legis ē facere hoīes bonos. ¶ Sʒ ꝯ ē
qd̄ phs dr̄ in ij. ethico. ꝙ volūtas cuiuslibet legisla/
toris hec est vt faciat hoīes bonos

¶ Hic pmo pseqt̄ qd̄ dictū est, de legis effectu

q.xc. ar.j. et ¶ Rn̄deo dd̄m ꝙ sic sup̄ dictū ē. lex nihil ē aliud q̄
ar.iiij. dictamē rōnis in ꝑsidente q̄ subditi gubernāt̄. cu/
iuslibet āt subditi ꝟtus ē vt bn̄ subdat̄ ei a q̄ guber/
nat̄. sic ꝟtus irascibilis ⁊ ꝯcupiscibilis in h̄ consistit ꝙ
sint bn̄ obediētes rōni. ⁊ p hūc modū ꝟtus, cuiusli/
bet subiecti ē. vt hn̄s ꝟtutē bn̄ subijciat̄ pncipanti.
vt phs dr̄ i p° polit. Ad h̄ ordinat̄ vnaqueqʒ lex vt
obediat̄ ei a subditis. vn̄ manifestū ē ꝙ h̄ sit ꝓpriū le/
gis iducere subiectos ad ꝓpriā ipsoꝝ ꝟtutem.

¶ Hoc. duo facit. p° deducit vnā ꝯclonē pambula/
rē fundamētalē q̄siti. 2° ex illa pbat ꝯclonē missiuā. ⁊ eā po
nit. ibi. Cū igit̄ ꝟtus ⁊c. Cōclusio pambulatis ē. h̄ ē pro/
priū legis. inducere subditos ad ꝓpriā ipoꝝ ꝟtutē. pbat̄ sic
Uirt⁹ cuiuslibet subiecti ē vt bn̄ subijciat̄ pncipāti. sʒ lex
ordinat̄ ad h̄ vt obediat̄ ei a subditis. g̊ seqt̄ ꝯclo Maior
ē phi i p° politice Et declarat̄ p sīle de ꝟtute irascibil' ⁊ cō
cupiscibil'. de q̄ dictū ē sup̄. q.lvj. ar.iiij. i fine cor. qd̄ nihil
aliud ē. q̄ habitualis ꝯformitas illaꝝ viriū ad rōis regimē
pncipantis. Minor pbat̄ in pncipio ex dictis. q.xc. quia lex
nihil aliud ē ⁊c. vt in lr̄a. Et dr̄ dictamē rōis in ꝑsidente
Ex q̄ pʒ qd̄ dictū fuit vbi sͣ. ꝙ lex ē aliqd rōis, nō cuiuslibet
cuiqʒ sʒ ꝑsidentis. ⁊ aliqd ei⁹ subiectiue. Minor etiā decla
rat exemplariter de irascibili ⁊ ꝯcupiscibili ⁊c. ¶ Et nota ꝙ
ꝟtus subditi vt sic ē bn̄ subdi pncipāti. Uñ p ea ad h̄ ne/
cessaria sit ꝟtus ꝓprie dicta ⁊ pfecta in ciuibꝰ polita tan
git. Uidem⁹ eñ ꝙ dr̄. iste ē optimus seruus. iste in se sit
malus. dūmodo dn̄o suo bn̄ obediat.

¶ Cū igit̄ ꝟtus sit q̄ facit bonū habentē. seqt̄ ꝙ ꝓ/
prius effect⁹ legis sit bonos facere eos qbꝰ dat̄. vel
simplr̄ vel s̄m quid.

¶ Hic ꝯñter pcedit ad ꝯclonē missiuā. ⁊ p° ipam po
nit. ⁊ pbat ex pcede. 1ª ꝯclone. 2° eandē declarat magis. ibi
Si eñ ⁊c. Cōclusio g̊ missiua ē. Propri⁹ effect⁹ legis ē bo/
nos facere eos qbꝰ dat̄. vl' simplr̄ vl' s̄m qd. Probat assu
mendo ꝯclonē pambularē p maiore. Propriū legis ē idu
cere ad ꝓpriā ipoꝝ ꝟtutē (supple simplr̄ vl' s̄m qd) sʒ vir/
tus ē q̄ hoīes facit bn̄ites. ⁊ si ē simplr̄ ꝟtus. simplr̄ bo/
nos facit. si s̄m qd. s̄m qd bonos. igit̄ seqt̄ ꝯclo. Maior
patuit. minor ē phi auctoritas. ⁊ diffinitio ꝟtutis.

¶ Si eñ intētio ferētis legē tēdat in veꝝ bonum
qd̄ ē bonū cōe s̄m iusticiā diuinā regulatū. seqt̄ ꝙ p
legē hoīes fiant boni simplr̄. Si vo intētio legisla/
toris ferat̄ ad id qd̄ nō ē bonū simplr̄. sʒ vtile vel de
lectabile sibi. vl' repugnās iusticie diuine. tūc lex nō
bonos facit hoīes simplr̄. sʒ s̄m qd. s. in ordine ad ta
le regimē. Sic āt bonū inenit̄ etiā in p se malis. sic ali
q̄s dr̄ bon⁹ latro qꝛ opatur accomode ad finē.

¶ Declarat ꝯclonē missiuā clari⁹. q̄re dicat simplr̄ bo
nos. vl' s̄m qd ⁊c. ⁊ pʒ clare in lr̄a. qꝛ si legislator ītēdit
subditos in vere bonū. pꝯforme legi eterne ⁊ diuine. ⁊ p ꝯñs
rōni naturali. ⁊ faciat hoīes opari ꝯformit̄ intentioni sue
vtiqʒ facit bonos p verā ꝟtutē. saltē hūanā. qꝛ illa nihil
aliud ē q̄ ꝯformitas ad rectā rōem etiā naturalē. ⁊ idu/
cit̄ iuxta sup̄ dicta ex assuetudine opeꝝ. Si vo nō tēdat in
tētio legislatoris in bonū veꝝ. sʒ sit deceptiua. vt sit tyrā
nus. ⁊ habeat finē q̄ ē ꝯ diuinū. nō poterit facere vere vir
tuosos. Et tñ qꝛ etiā bonū metaphorice dr̄ in malis. ꝓ oꝛ
tet etiā dici in bonis s̄m qd. scʒ bonū illi. ⁊ sic qꝛ obediūt
illi legislatori erūt sibi boni ciues. q̄ bonitas nihil aliud ē
q̄ q̄dā obediētia. forte metu penaꝝ inducta. ⁊ q̄dā aliꝰ
cia hūana ad opandū astute ad finē legislatoris. Et ita
pʒ q̄re ꝯclo dixerit vl' bonos simplr̄. vl' s̄m qd. ¶ Nota
circa hec. ꝙ plerūqʒ alius ē finis opis. alius opantis. ita
q̄nqʒ legislator pt̄ h̄re aliū finē. aliū lex. Sic g̊ finis legis
ē hoīes subijcere legi. ⁊ p h̄ efficiunt̄ boni. q̄nqʒ simplr̄. q̄n
qʒ s̄m qd. Sʒ finis legislatoris pt̄ ē vtilitas vl' honor vl'
aliqd hmōi. vn̄ etiā finis legis diuine ē subiectio hois ad
deū. sʒ finis legislatoris, dei. ē honor dei ⁊c.

¶ Et ꝯfirmat̄ ꝯclo missiua argumēto in ꝯriū. Circa
h̄ argu⁹ pʒ ex iā dictis. quō itelligēdū sit. qꝛ voluntas legis/
latoris cuiuslibet ē vt faciat bonos. scʒ subiectos ⁊ obediē/
tes legi sue. ⁊ si sit bona ⁊ ꝟa lex. erūt simplr̄ boni ⁊ ꝟtuosi.
Si āt ē lex s̄m qd bona. faciet subiectos s̄m qd bonos ⁊c.

¶ Ad pmū g̊ dd̄m. ꝙ duplex ē ꝟtus. vt ex sup̄ dic/ q.lv.ar.j
tis pʒ. s. acqsita ⁊ infusa. ad vtrāqʒ āt aliqd opat̄ ope/
rū assuetudo. sʒ diuersimode. Illa ꝟtute q̄ acqrit̄

ad virtutē aūt infusam disponit. et eā iā habitā conseruat et promouet. Et qz lex ad hoc datur vt dirigat actus humanos inq̃ʒtū actus humani operantur ad virtutē. intm̄ lex facit homines bonos. vñ et phūs dicit in ij. politice. q legislatores assuefacientes faciūt bonos.

¶ Ad maiorē. pʒ glosa ex dictis. qz vera ē. et p verā virtutē hō efficitur absolute bonus sine addito. p virtutē aūt sc̄am qd efficitur bonus cū addito. scʒ bonus subditus etc. Ad minorē dicitur. q virtus infusa ē a solo deo effectiue. et tn̄ illa ē ex assuetudine operum dispositiue. qz ex hoc q homo operatur conformiter rōni naturali. et exercet se in virtutibus acq̄sitis. disponitur ad hoc q conuertat se ad deū. et ē abilior ad operandum mō suphumano. Dico scđo negando minorē de virtute acq̄sita. q vt sup patuit. q. lxiij. pt causari ex assuetudie operum. Ad pbatōem minoris dico vt patuit sup. q. lv. ar. iiij. illa particula definitōis virtutis ē de sola infusa. Sʒ negatur ɔña. qz lex sua pcipit et dirigit actus humanos bonos. ex q̃rum frequentatōe causatur virtus acq̄sita. et dispō ad infusam saltē remota. q̃ habita. tūc opa eā conseruāt et augent si fuerint pfecta et excedētia proportionē intēsionis virtutis. et ista patet supra ex dictis. ¶ Nota verba D. in hac solutōe. cū dicit. ad virtutem aūt infusam disponit. et eā iā habitā conseruat et promouet. Si illud promouere ē idē qđ augere. tūc dicitur eā promouere dispositiue meritorie. sʒ nō pfectiue. nā charitas vt solet dici. p° sen. dis. xvij. a solo deo augetur sicut et infunditur. sʒ disponit se et meretur augmentū charitatis. et hec ē dr̄ia inter acq̄sitā et infusam. vide ibidē. ¶ Nota etiā. qz nō dicit q illa opa causent aliquē aliū habitū. vñ et sup dixit. q infusa virtute opa ex ea pcedētia nō causant aliū habitū. sʒ pexistentē virtutē augent et conseruant. Et idē hʒ D. in de virtutibus. q. p°. ar. x. ad. xix. etc. ¶ Nota tn̄ q D. sanc. in de veritate. mate. xvij. q. p°. ad q̄rtū in ɔtrū dicit. Ex his actibus (scʒ pcedētibus ex habitu) nō generatur habitus alterius modi ab illo habitu q̄ actus eliciunt. Sʒ vl aliqs habitus eiusdē rōis. sicut ex actibus infuse charitatis. generatur aliqs habitus dilectōis acq̄situs. vl etiā habitus pexistēs augmētatur etc. Hec ille. Sed pʒ. qz loquitur diuisiue. sup aūt q. lj. ar. iiij. ad 3m. dixit. q ex actibus infusarum nulla virtus generetur. videtur tn̄ posse dici q ex exercitio infusarum in potētijs subordinatis generetur aliq habilitas vel q̄litas habitualis vel ɔsuetudinalis. q tn̄ nō ptingit ad rōem virtutis. Et sic stat qđ D. dicit in de veritate. et qđ sup dictū fuit. Capolus aūt in 2°. dis. xxviij. ad sextū ɔ scđam ɔclonē tenet post Doc. in de virtutibus. q mediāte exercitio charitatis in volūtate nullus habitus acq̄ratur. De hoc etiā Scotus in. iij. dis. xxvij. ad q̄rtū. nō pt inde acq̄ri ex actibus aliqs habitus eiusdē spēi cū charitate. sʒ posset acq̄ri aliq amicitia tendēs in deū sub eadē rōe obiecti. et etiā p actū silem. qz sup oia diligende. Quecūqʒ eīn natura nō pt eē ab aliq efficiente eiusdē spēi cū efficiente alterius. nō ē eiusdē spēi cū illa alia. sicut ē in proposito. Hec ille.

¶ Ad scđm dicendū. q nō sp aliqs obedit legi ex bonitate pfecta virtutis sʒ qñqʒ qđē ex timore pene. qñqʒ aūt ex solo dictamine rōnis. qđ est quoddam pncipium virtutis. vt supra habitum est.
q. lxiij. ar. p. et 2°.

¶ Maior ɔceditur. Ad minorē negatur vlterius. imo pt aliqs obedire legi etiā bone et vere nō volūtarie. sʒ metu pene. et ex solo dictamie rōis naturalis an generatonē habitus. Et ita nō dū adest bonitas pfecta. q̄re negant ɔsequētie ambe. qz etiā si sit lex nō vere bona. metu tn̄ pene facit obedientē saltē in facto et opere esse nō volūtarie. et ita erit aliq̃liter bonus. qz obedies esse inuolūtarie etc. sicut fit nunc frequēter in seruitijs pncipū vbi subditi obediūt. sʒ cum magna murmuratōe putātes se nimis grauari.

¶ Ad tertiū dicendū. q bonitas cuiuslibet ptis ɔsideratur in proportōe ad suū totū. vñ et Aug. dicit in p°. ɔfes. q turpis ē ois pars q̄ suo toti nō ɔgruit. Cū igitur q̄libet hō sit ps ciuitatis. ipossibile ē q aliqs hō sit bonus nisi sit bn̄ proportionatus bono cōi. nec totū pt bn̄ existere nisi ex ptibus sibi proportionatis. Vñ ipossibile ē q bonū cōe ciuitatis bn̄ se habeat nisi ciues sint virtuosi. ad minus illi q̄bus ɔuenit pncipari. sufficit aūt q̄ntū ad bonū cōitatis q alij intm̄ sint virtuosi q pncipū mādatis obediāt. et ideo phūs dicit in. iij. politice. q eadē ē virtus pncipis et boni viri. nō aūt eadē ē virtus cuiuscūqʒ ciuis et boni viri.

¶ Maior ɔceditur. Ad minorē negatur. q qdā scʒ illi q pncipantur. bn̄ se habeāt in his q̄ ad cōe ptinēt. et in ceteris nō se bn̄ habeāt. qz ipossibile ē q bonū cōitatis bn̄ se habeat. nisi ciues sint virtuosi. qz totū non pt bn̄ existere si ptes nō bn̄ existāt. Et ergo eadē ē virtus pncipis et boni viri. sʒ verū ē. q aliq scʒ cōes hoies pnt se bn̄ hr̄e ad cōe bonū et esse boni ciues. et tn̄ nō boni viri. Quare negatur ɔña. qz bona lex req̄rit psidentes vere bonos. et facit cōem populū saltem bonū sc̄m qd. ¶ Nota aūt fundamētū huius rei. qz nō ē eadē virtus boni pncipis et boni viri p idētitatē. sʒ p similitudinē. vt pʒ 2a 2e. q. xlvij. ar. xj. ad 2m. nā ɔstat q prudētia pticularis q̄ facit eū sibi ɔncipis moralibus bonū virū. distinguitur specie a politica q̄ facit bonū pncipē. Sʒ politica req̄rit pticularē prudentiā et morales. Et rō ē. qz nisi qs sibi dominetur. nō ē habilis ad pncipādū. qz req̄ritur q bn̄ sit a passionibus quietus. qđ fit p virtutes morales. et ergo pncipantes oportʒ eē bonos viros. sʒ subiectos sufficit esse bonos ciues. q̄ bonitas ɔsistit in hoc q refert actus suos in salutem politie siue pncipalr̄ siue nō pncipalr̄. nec oportʒ q habeat prudētiam monasticā. sʒ sufficit q̄dam subtilitas et astutia humana.

¶ Ad q̄rtū dicendū. q lex tyrānica cū nō sit sc̄m rōem nō est simplr̄ lex. sʒ magis ē q̄dā puersitas legis. et tn̄ inq̄ʒtū hʒ aliq̄d de rōe legis intēdit ad hoc q ciues sint boni. nō eīn hʒ de rōe legis nisi sc̄m hoc q ē dictamē alicuius psidētis in subditis. et ad hoc tēdit vt subditi legis sint bn̄ obedientes qđ est eos esse bonos. nō simpliciter. sed in ordine ad tale regimen.

¶ Nota q ista pcedētia argumēta videntur pcessisse de lege bona et iusta. hoc aūt arguit de lege iniq̄. q̄ ē tyrānica. Et nota. q q̄nqʒ faciūt tyrannū et a pncipe distinguūt. Pmū ē tyrānus iniustis legibus ppl̄m opprimit. q̄ videlʒ tendūt sic q̄d tyrānus in finē in ppriū bonū tyrāni. Et p hoc lex tyrānica a legis fine deuiat. q̄ ē bonū cōe. vt patuit sup. Scđm ē. qz tyrānus iniustis tallijs et exactionibus ppl̄m opprimit. colligēdo ppt bonū ppriū nō ppt necēitatē et vtilitatē cōem. Tertiū. qz tyrānus spoliat subditos proprijs bonis. ea ad ppriā vtilitatē applicādo. Quartū. qz tyrānus subditos nō defendit. sed dimittit opprimi vt possit magis tyrānice regere. Quintū. qz pponit officiales malos vt ppl̄m magis valeat opprimere. de his. v. politicorum. dicit igitur ad argumentum Maiorē ɔcedēdo. et tales leges sunt sc̄m qd leges. nō simpliciter. sʒ magis puersitas vere legis. et rō scđi iā patuit. qz nō hñt finē vere legis. Rō pmi ē. qz ordinantur ad bonū aliq̄

qd. s. ꝓpriū tyrāni. ⁊ sunt dictamē ꝑsidentꝭ respectu subdi-
toꝝ ⁊c. Ad minorē. vera ē. nō intēdit ad bonitatē simplr
nec ad bonū cōe subditoꝝ. Tēdit tñ ad h. vt sint sibi bñ
obedientes ad vtilitatē ꝓpriā. Ultra. nō g̃ ⁊c. Legis inͥ
iuste ē facere bonos simplr. tñ bonos s̃m quid. sicut vide
mus qñqꝫ ꝑncipes malos q̄ hñt subditos siles sibi. q̄s
tñ cōmēdant. qꝛ sunt boni ciues ⁊ subditi ⁊c.

¶ Utrū legis effect⁹ sint cōuenienter assignati q̄ le
gis act⁹ est imꝑare. vetare. ꝑmittere ⁊ punire

M Ad kōm sic ꝑcedit. Videt̄ q̄ legis actus nō sint cōuenienter assignati in h q̄ dr̄. q̄ legis act⁹ ē imꝑare. vetare. permittere. ⁊ punire. Lex eñ ois ꝑceptū cōe ē. vt le/ gisꝯsult⁹ dr̄ sꝫ idē ē imꝑare qd̄ ꝑcipere. g̃ alia q̄ttuor sup̄fluūt. ¶ Pr. effect⁹ legis ē vt inducat subditos ad
Ar.ii. bonū. sicut sup̄ dictū ē. sꝫ ꝯsiliū ē de meliori bono q̄ꝫ ꝑceptū. g̃ magis ꝑtinet ad legē ꝯsulere q̄ꝫ ꝑcipere. ¶ Pr. sicut hō aliqs incitat̄ ad bonū ꝑ penas. ita eti am ⁊ ꝑ p̄mia. g̃ sicut punire ponit̄ effect⁹ legis. ita eti am ⁊ p̄miare. ¶ Pr. intētio legis latoris ē. vt hoīes fa
Ar.ii. ciat bonos. sicut sup̄ dictū ē. sꝫ ille q̄ solo metu pena/ rū obedit legi nō ē bon⁹. nā obedit timore seruili q̄ ē timor penaꝝ. ⁊ sic si bonū aliqs faciat. non tñ aliq̄d bñ fit. vt Aug. dr̄. nō g̃ videt̄ esse ꝓpriū legis q̄ pu/ niat. ¶ Sꝫ ꝯtra ē qd̄ Isidor⁹ dr̄ in. v. ethimologiaꝝ. Ois lex aut ꝑmittit aliq̄d vt vir fortis p̄miū petat aut vetat. vt sacraꝝ vginū nuptias nulli liceat pete re. aut punit. vt q̄ cedem fecerit capite plectat̄.

¶ Hic scd̄o inq̄rit de fine ⁊ effectu secūdario legꝭ. Nā subiectio subditoꝝ q̄ ē effect⁹ final' ꝑncipal' legꝭ i q̄ ꝯsistit bonitas subditoꝝ vt sic ꝓcurat̄ mediātibꝫ his effectibꝫ i ci ulo q̄si recitatꝭ. vñ ꝑcipe ⁊ hmōi ordināt̄ i subiectiōēꝫ le gis ⁊c. Nota āt q̄ hmōi dicūt̄ act⁹ legꝭ. nō q̄ ip̄a dici at vel ꝓprie efficiat istos act⁹. cū agere sit subsistētiū ꝫ. me thaphi. Sꝫ sunt ip̄ius legis in esse signato. ⁊ ip̄ius legislatoris effectiue. quia scilicet legislator dictans legem et faciēs statutum ꝓ vtilitate reipublice ⁊ obligās homines subditos i ip̄a lege aliq̄ ꝑcipit aliq̄ ꝓhibet ⁊c. ita q̄ hmōi ꝯtinēt̄ in lege q̄si ꝑtes ei⁹. s. ꝓhibitio. punitio. ⁊ tñ dicāt̄ actus legis. i. aliq̄ in lege posita sunt ꝑceptiua. aliq̄ ꝓhibi tiua ⁊c. Princeps eñ statuēdo legē q̄ ē dictamē rōnis sue obligās subditos ad aliq̄d agendū sic̄ adiūgit punitiōes id est ꝯminatiōes pene ⁊ ꝓhibet aliq̄ q̄ sunt ꝯtra vtilitatē reipublice. ⁊ ita intellige q̄ legis est imꝑare. ꝓhibere ꝑmittere punire. nō q̄ ista lex realr ⁊ executiue puniat. sed designat aliquē puniendū q̄ ꝑcepta legis trāsgressus fuerit. ⁊ ꝯti net imꝑiū legislatoris. ⁊ p̄terea sunt effect⁹. qꝛ subditos ꝯgnita lege dꝫ ista facere vl' ista dimittere. vl' sic puniri. ⁊ ita lex ligat vt ista fiāt. nō q̄ ip̄a faciat. sꝫ alij mori ⁊ iduͥ cti ꝑ legem debent hmōi effect⁹ facere. sunt ergo ip̄ius le gis directiue ⁊ obligatorie.

¶ Rñdeo dd̄ꝫ. q̄ sicut enūciatio ē rōnis dictamē ꝑ modū enūciandi. ita etiā lex ꝑ moduꝫ ꝑcipiendi. Rōnis āt ꝓpriū ē vt ex aliq̄ ad aliq̄d inducat. vñ si/ cut in demōstratiuis scientijs rō inducit vt assentia tur ꝯclōni ꝑ q̄dā ꝑncipia. ita etiā inducit vt assen tiat̄ legis ꝑcepto ꝑ aliquid.

¶ Cōclōnē rñsiuā in h corꝑe D. expsse nō ponit sꝫ im plicite ip̄am itēdit talē q̄ sic sꝫ q̄ act⁹ legis sunt ꝯuenienter assignati. in h q̄ dr̄ legis act⁹ ⁊c. Probat̄ ex corꝑe articli. Rō practica cui⁹ est lex inducit vt assentiat̄ legis ꝑcepto ꝑ aliq̄d. ⁊ ꝑcepta legis sunt de actibꝫ hūanis in q̄bꝫ lex di rigit. igit̄ act⁹ isti sunt ꝯuenienter assignati ⁊ attributi ip̄i legi. Hui⁹ ꝯñc D. ponit p̄mo añs. scd̄o ꝓbat ꝯñam. ibi Sūt āt tres ⁊c. Añtis ꝓbat p⁹ p̄mā ꝑtē. 2° ponit scd̄am ibi. Precepta āt ⁊c. q̄ ad p̄mā ꝑtē añtis ꝓbat̄ sic. qꝛ sicut est enūciatio dictamē rōnis ꝑ modū enūciādi. ita lex ē di ctamē rōnis ꝑ modū ꝑcipiēdi. sꝫ rōis ꝓpriū est vt ex aliq̄ ad aliq̄d inducat. g̃ sicut in demrātiuis ⁊ speculatiuis ⁊c. ita in practicis. ⁊ vult hec rō. q̄ cū lex sit aliq̄d rōnis. ideo vt hoies subditi ip̄ꝫ acceptēt ⁊ q̄si assentiāt ⁊ sibi obediāt oportet q̄ sic̄ cū lege ponat̄ aliq̄d ꝑ qd̄ legi obediāt. ⁊ vt pa tebit est pena ꝯminata vel ꝯminatio pene. Tūc ibi.

¶ Precepta aūt legis sunt de actibꝫ hūanis in q̄/ bus lex dirigit. vt sup̄ dictū est. q.xci.ar.iiii

¶ Ponit scd̄aꝫ ꝑtē añtis ꝑdicti q̄ patuit s̃. q.9ſ.ar.4 et.v. et q.xc.arti.i. qꝛ lex ē regl'a ⁊ mēsura hūanoꝝ actuū.

¶ Sunt āt tres differentie humanoꝝ actuū. Nā ar.v.
sicut sup̄ dictū ē. q̄dā act⁹ sunt boni ex gn̄e q̄ sunt ac q.18.ar.viii
tus v̓tutū. ⁊ respectu hoꝝ ponit̄ legis act⁹ ꝑcipere vl' imꝑare. Precipit eñ lex oēs act⁹ v̓tutuꝫ. vt dr̄ in v. ethicoꝝ. Quidā v̓o sunt act⁹ mali ex gn̄e. sicut act⁹ vitiosi. ⁊ respectu hoꝝ lex hꝫ ꝓhibere. Quidaꝫ v̓o ex gn̄e suo sunt act⁹ indifferētes. ⁊ respectu hoꝝ lex hꝫ ꝑ mittere. ⁊ ꝑnt etiā idifferētes dici oēs illi act⁹ q̄ sunt vel parū boni. vel parū mali.

¶ Cōseq̄ntiā ꝓbat. ⁊ p̄mo q̄ ad tres p̄mos effect⁹ le gis. scd̄o q̄ ad q̄rtū. ibi. Id āt ꝑ qd̄ ⁊c. Tenet g̃ ꝯña. p̄io ex vna distinctiōe habita sup̄ q.xviii.ar.viii. qꝛ bñ seq̄t̄ ad scd̄am ꝑtē añtis. s. ꝑcepta legꝭ sꝫ de actibꝫ hūanis ⁊ act⁹ hūanos dirigūt. sꝫ triplices sunt act⁹ q̄ꝝ aliq̄ ꝑcipiūt̄ aliq̄ ꝓhibent̄ aliq̄ ꝑmittūt̄. g̃ ꝯña v̓a. ista minor clare deducit̄ in lr̄a. ¶ Nota āt q̄ D. in. scd̄a ꝑte añtis notāter dr̄ ꝑcep ta legis sunt de actibꝫ hūanis in q̄bꝫ lex dirigit. qꝛ si oēs act⁹ hūani eēnt ꝑcepti. tūc nō esset ibi aliq̄ ꝓhibitio vel ꝑ missio. sꝫ qꝛ videlꝫ lex ꝯtinet aliq̄ ꝑcepta respectu aliq̄ruꝫ actuū. ⁊ dirigit in alijs nō ꝑcipiēdo sꝫ ꝑmittēdo vl' ꝓhiͥ bendo. ideo nō solū ꝑcipe sꝫ ⁊ ꝓhibere ē act⁹ legis. Tūc ibi.

¶ Id āt ꝑ qd̄ inducit lex ad h q̄ sibi obediat̄ est ti mor pene. ⁊ q̄ꝫtū ad h ponit̄ legis effect⁹ punire

¶ Probat ꝯñam eandē q̄ ad vltimū effectuꝫ. qꝛ id ꝑ qd̄ inducit lex ad h. q̄ sibi obediat̄ est timor pene. g̃ seq̄t̄ ex ꝑte p̄ma añtis. q̄ ꝯueniēter ponat̄ ille effect⁹ legis q̄ est punire. ⁊ intellige q̄ punire est effect⁹ legis. i. in lege ꝯmiͥ nat⁹. ⁊ qꝛ dr̄ alicui tu bñ nouisti. qꝛ pena illa ꝑ legē ꝯmiͥ nata fuit. ⁊ g̃ oportet te eā pati ⁊c.

☞ Et ꝯfirmat̄ scd̄o auctoritate isidori in argumēto in ꝯtrariū. De illa auctoritate. vide in decretꝭ dis. iij. vbi poͥ nit̄ multiplex acceptio ꝑmissiōis. qꝛ vno° ꝑmittit̄ q̄ nullo iure ꝓhibet̄. vt scd̄as nuptias ꝯtrahere ⁊c. scd̄o q̄ ꝯ ꝯstiͥ tutiōes hūanas idulget̄ vt ꝯtrahēdo in q̄nto g̃du. tertio dr̄ illicitū ꝑmitti. vt magis illicitū vitet̄ vt ꝯmessatiōnes die dñico. ⁊ ꝑmittit̄ adulteriū ne fiat homicidiū ⁊ ē magis tollerātia q̄ꝫ ꝑmissio. ⁊ de hac ꝑmissiōe dr̄ canō q̄ ea q̄ ꝑ mittim⁹ nō approbam⁹. ⁊ decretū dr̄. q̄ multa toleram⁹ que si in iudiciū deduceremus cassarent̄ ⁊c.

¶ Ad p̄mū g̃ dd̄m. q̄ sicut cessare a malo hꝫ quā/

dā rōnem boni. ita etiā ꝓhibitio hȝ quādā rōnem p̄cepti ⁊ ſm hoc large accipiendo p̄ceptū vniuerſalr lex preceptum dicitur

¶ Ad maiorē dico. ꝙ p̄ceptū dr̄ dupl'r. Uno° ꝓprie. p dictamie q̄ aliq̄ necario aſtringūť ad aliqd faciendū. ⁊ ſic nō itelligiť dictū iuriſcōſulti. ꝙ oīs lex ⁊ oia p̄cta in lege ſunt p̄ceptū cōe. Scd̄o capiť p̄ceptū co ̄ť ⁊ large. p ei ordinatōe ⁊ dictamie legiſlatoris. iducēte vl' retrahente vl' ꝑmittēte actū. Et ſic itelligiť auctoritas iuriſcōſulti. q2 oīs lex ꝑtinet ſolū tales ordinatōes. qbꝫ hoīes vl' ꝓhibenť vl' ꝑmittūť aliq̄ opari. Ad minorē. dico ꝙ idem ē imꝑare qđ p̄cipe ꝓprie. ſȝ nō qđ p̄cipe extēſe ⁊ cōiter acceptū. q̄re negať ꝯña. q2 in articulo q̄n dictū ē. ꝙ iꝑare ſit effect⁹ diſtinct⁹ accipiť ꝓprie. ⁊ alia nō icludit ſic includūť i dicto iuriſcōſulti. ita ꝙ opꝫ h̄ aduertere. ꝙ lex ꝑ aliq̄ p̄te iꝑat aliqs act⁹. ꝑ alia p̄te pliqs ꝑmittit ⁊c̄. Uñ ſunt diſtincti effect⁹ diuerſaꝝ ꝑtiū legꝫ. q̄ tn̄ p̄tes cōi noīe dicunť p̄cepta. Uñ talia p̄cepta vl'r accepta ꝯſtituūt totā legē. ſic et ifra diceť. ꝙ p̄cepta legꝫ nature ſunt ipa lex nature

¶ Ad ſcd̄m dd̄m. ꝙ ꝯſulere nō ē ꝓpri⁹ act⁹ legis ſȝ pt̄ ꝑtinere etiā ad ꝑſonā priuatā. cui⁹ nō ē ꝯdere legē. vn̄ etiā Apl's. i. ad Corin. vij. cū ꝯſiliū qđdā daret dixit Ego dico. nō dn̄s. ⁊ iō nō ponit iter effect⁹ legꝫ

¶ Ad maiorē. pȝ ex ſup̄ dictꝫ. q. xc. ar. iij. ad 2ᵐ. q2 lex ꝓprie ē iducere coactiue ⁊ ex auctoritate. ⁊ ꝑ ꝯñs ad ea q̄ ſunt necitatꝫ ⁊ nō ſupererogatōis. Cōſiliū aūt ē ſupererogatiōis vt patebit ifra. q. cviij. ar. iiij. Ad minorē. ꝯcediť q̄ dc̄. ſȝ tn̄ nō ē ꝓpri⁹ act⁹ legꝫ ſȝ pt̄ etiā ꝑtinere ad ꝑſonā priuatā. vt pȝ ex auctoritate apl'i. igiť negať ꝯña. q2 ponūť h̄ eſſe act⁹ ꝓpriū legꝫ. q̄ videlȝ ita ꝯueniūt legi. ꝙ nō ꝑſone priuate.

¶ Ad tertiū dd̄m. ꝙ etiā p̄miare pt̄ ad quēlibet ꝑtinere. ſȝ punire nō ꝑtinet niſi ad miniſtrū legꝫ. cui⁹ auctoritate pena infert. ⁊ ideo p̄miare nō poniť act⁹ legis ſed ſolum punire

¶ Ad h̄ argumētū dr̄ ſic ad 2ᵐ. Cōcediť q̄ dc̄ aūs. ſȝ in h̄ ē diſſile. q2 p̄miare nō ē ꝓpriū legꝫ ſȝ p̄ſidētꝫ. vl' etiā ꝯuenit ꝑſone priuate. ſȝ punire nō ē niſi ꝑſone publice ⁊ legis. vt pȝ 2° 2ᵉ. q. lxiiij. ſȝ negať ꝯña ⁊c̄.

¶ Ad q̄rtū dd̄ȝ. ꝙ ꝑ h̄ ꝙ aliqs incipit aſſueſacere ad vitādū mala ⁊ ad iplendū bona. ꝓpter metū pene. pduciť q̄nq3 ad h̄ ꝙ delectabilr ⁊ ex ꝓpria volūtate h̄ faciat. ⁊ ſm hoc lex etiā puniendo ꝑducit ad hoc ꝙ hoīes ſint boni

¶ Diciť ad maiorē ꝙ vera ē. ſȝ h̄ fit ſucceſſiue. ⁊ poſſibile ē ꝙ p° abſtineāt a mal'. vl' inducāť ad bona ex timore. ⁊ poſtea faciāt volūtarie. Sic etiā dr̄. iij. ſen. diſ. xxiiij. ꝙ p̄ncipia timore ſeruili ⁊ pene ꝯcutiať. i. ꝑ pene timorē. ē cā generatōis p̄nie, vt ibidē declarať. Ad minorē. ꝯcediť tn̄ iducit paulatim in bonitatē. vt Q. hȝ in ſolone. q̄re negať ꝯña

¶ Queſtio. xciij. de ſingul' legibꝫ Et p° de lege eťna

Einde ꝯſiderādū ē de ſingul' legibꝫ Et p̄mo de lege eterna Scd̄o. de lege naturali Tertio. de lege hūana Quarto. de lege veteri. Quīto. de lege noua q̄ ē lex euāgelij. De ſexta aūt lege q̄ ē lex fomitꝫ ſufficiat qđ dictū ē cū de p̄ctō originali ageret. Circa p̄mū q̄runť ſex. Prio qđ ſit lex eťna. Scd̄o. vtꝝ ſit oībꝫ nota Tertio. vtꝝ oīs lex ab ea deriueť. Quarto. vtꝝ necaria ſubijciāť legi eterne Quīto. vtꝝ ꝯtingētia naturalia ſubijciāť legi eterne. Sexto. vtꝝ oēs res hūane ei ſubijciant N

¶ Poſtq̄ǰ diffiniāti ē de lege i cōi. h̄ ꝯñr determinať de ſingul' ꝑtibꝫ legꝫ i ſpeciali. q2 aūt lacꝫ ꝯſtare p̄t ex dictꝫ ſup̄ q. lxxxj. qđ ſit fomes (q2 ē materiale originał p̄cti. ⁊ ꝯcuꝑiſcentia habitual') iō Q. illā legē dimittit. ⁊ ꝓſequiť de aliꝭ enumeratꝫ ꝑtibꝫ legꝫ. ⁊ q2 inť oēs lex eťna digniot ⁊ prior ē. iō p° de ea determinat. Et circa h̄ oñdiť p̄mo qđ ſit. ſcd̄o agiť de ei⁹ iſluentia ar. iij. 3° de ei⁹ vl'itate ⁊ ꝑmanētia i ar. iiij. Circa p̄ᵐ p° fit qđ dictū ē. 2° determinať qđ dā dubiū. ar. ij.

¶ Utrū lex eterna ſit ſumma rō in deo exiſtēs.

AD p̄mū ſic ꝓcediť. Videť ꝙ lex eterna nō ſit ſumma rō in deo exiſtēs. Lex eñ eterna ē vna tm̄. ſȝ rōnes reꝝ in mēte diuina ſunt plures. Dicit eñ Aug. in li. lxxxiij. q. ꝙ de⁹ ſingula fecit ꝓprijs rōnibꝫ. ḡ lex eterna nō videť eſſe idē qđ rō in mēte diuina exiſtēs. ¶ P̄. de rōne legis ē ꝙ ṽbo ꝓmulgeť. vt ſup̄ dictū ē. ſȝ ṽbū i diuinis dr̄ ꝑſonal'r. vt i p̄mo habitū ē. rō aūt dr̄ eētial'r. nō igiť q. xc. art. iiij.
idē ē lex eterna qđ rō diuina. ¶ P̄. Aug. dt̄ i libro de q. 34. ar. p°
vera religione. Apparet ſup̄ mētē noſtrā legē eē q̄ veritas dr̄. lex aūt ſup̄ mētē noſtrā exiſtēs ē lex eterna. ḡ ṽitas ē lex eterna. ſȝ nō ē eadem rō ṽitatis ⁊ rōnis. ḡ lex eterna nō ē idē qđ rō ſumma ¶ Sȝ ꝯ ē qđ Aug. dt̄ i p̄mo de li. ar. ꝙ lex eterna ē ſumma rō cui ſemper obtemperandum eſt.

¶ Querit hic p̄mo qđ ſit lex eterna ⁊c̄.

¶ Rn̄deo dd̄ȝ. ꝙ ſic i q̄libet artifice p̄exiſtit rō eoꝝ q̄ ꝯſtituūť ꝑ artē. ita etiā i q̄libet gubernāte opꝫ ꝙ p̄exiſtat rō ordīs eoꝝ q̄ agēda ſūt ꝑ eos qui gubernatōi ſubdūť. ⁊ ſic rō reꝝ fiendaꝝ ꝑ artē vocať ars vl' exēplar reꝝ artificiataꝝ ita etiā rō gubernātis act⁹ ſubditoꝝ rōnem legis obtinet ſeruatis alijs q̄ ſupra eſſe q. xc.
diximus de legꝫ ratione

¶ Cōcluſionē iſtā Q. formal'r nō ponit. ſȝ eā clare manifeſtat i corpe. Suppliť ḡ p̄ſelo reſpō. tal'. Lex eťna ē ſumma rō i deo exñs. ꝓbať ſic. lex eťna nihil aliud ē q̄ȝ rō diuie ſapiētie ſ'm ꝙ ē directiua oīm actuū ⁊ motionū. igiť p̄ſelo ṽa. tenet ꝯña clare. q2 rō diuie ſapiētie ē eťna i deo exiſtēs. Añs ꝓbať a ſili. ſic rō diuie ſapiētie in q̄ȝtū ꝑ eā cūcta ſūt creata hȝ rōem artꝫ vl' exēplarꝫ. vl' idee ita rō diuie ſapiētie mouētꝫ oia ad debitū finē. obtinet rōnem legꝫ. igiť añs p̄ᵐ veꝝ. Tenet ꝯña de ſe. q2 ſi rō diuie ſapiē vt mouet obtinet rōnem legꝫ. bñ ſequiť ꝙ lex eťna nihil aliđ ē ⁊c̄. Hui⁹ ꝯñe Q. ꝓbat p° p̄ᵐ añs. maiorē. ꝑ eo ponit i p̄ncipio. ſȝ minorē ibi. De⁹ aūt ꝑ ſuā ⁊c̄. 2° ponit ābo añcedentia tā dicta. ibi. Uñ ſic rō. Q̄te ḡ pȝ clare in lr̄a

¶ Deus aūt ꝑ ſuā ſapiētiā ꝯditor ē vniuerſaꝝ rerū ad q̄s ꝯpať ſic artifex ad artificiata. vt i p° habitū ē q. xliiij. ar. iij.
Eſt etiā gubernator oīum actuū ⁊ motionū q̄ iueniunť in ſingulis creaturis. vt etiā i p̄mo habitū ē. q. ciij. ar. v.

¶ Subiūgit minorē ꝑ añte 2° ſup̄ dicto ⁊ hȝ duas ꝑtes q̄ ſatis patēt clare. Tunc ibi

Uñ ſic rō diuie ſapiētie inq̄ȝtū ꝑ eā cūcta ſūt creata rōem hȝ artis vl' exēplaris vl' idee ita rō diuie ſapiētie mouētis oia ad debitū finē obtinet rōem legꝫ et ſm h̄ lex eterna nihil aliđ ē q̄ȝ rō diuine ſapiētie

ſm q̄ ē directiua oīm actuū ꝛ motionū

¶ Subiūgit ābo an̄cedētia vnū pbans p alīd. ꝛ 2ᵐ p rōem i pncı°. cor. iō satꝫ patet ¶ Nota aūt h. q̄ rō i diuinis cōior ē v̄bo. ꝛ dr̄ etiā ēēntialr̄ ꝛ nō notionalr̄. ꝛ ipt̄at pn̄cipiū faciēdi vl̄ ꝯgnoſcēdi alid. qd̄ ē cōe toti trinitati ꝛ ſic rōe abſoluti i diuis nō notionalr̄. nō qdē q̄ ſit pncipiū ſactionis ex pte facīētis. ſꝫ ē pncipiū ex pte rei facte. eo mō q̄ forme cognoſcibiliū hn̄tes ſe obiectiue ꝛ t̄minatiue ad cognitionē ſunt pncipiū cognoſcēdi rē vl̄ dirigēdi. nō tn̄ ad modū Scoticū. quē hꝫ i p°. diſ. xxxv. ſ. q̄ habeat tm̄ eē cognitū ꝛ obiectiuū. imo hꝫ ꝛ eē ſubiectiuū in itellectu. vn̄ i diuinis ē ip̄a ēēntia diuiā app̄hēſa. tal̄ rō ēēntialr̄ dicta. vt pncipiū dirigēdi ꝛ mouēdi rē in finē a deo deītmiatū ¶ Nota q̄. ꝫ q̄ q̄ h ex itentōe nō ē loc⁹ det̄minādi de diſtictōe artis ꝛ exemplarꝫ vl̄ idee. iō D. h nō diſtiguit int ea. ſꝫ p̄. p. q. xv. q̄ ad creatōeꝫ reꝝ ars ꝛ idea ꝯcurrūt ſꝫ diuēr. q̄ ars vt pncipiū q̄ excogitat̄ idea reꝝ. ſꝫ ip̄a idea vt t̄min⁹ tal̄ cognitōis ꝛ ip̄m qd̄ itelligit̄ ſcd̄aniū tn̄. vn̄ nō ē mens D. h dicere. q̄ idē ſit ars ꝛ idea. h em̄ eēt ꝯ dicta. p̄. p. vbi tā loq̄ndo de idētitate rōis. ſꝫ vult q̄ rō diuie ſapie pt̄ ꝯcipi vt ars ꝛ idea. tn̄ alit̄ ꝛ alit̄. Ars em̄ i nob̄ dr̄ habitualr̄ p̄cedēs ꝛ dirigēs in cognitōeꝫ artꝫ. ſꝫ idea ē t̄min⁹ ꝯſis artē ꝛ ē ſolū tū actual̄ cogita° adeſt ꝛc̄. vn̄ idea nō ē forma q̄ agēs agit. ſꝫ forma quā agēs ꝯcipit ꝛ ad cui⁹ ſilitudinē opat̄. vt patebit alibi Et ꝯfirmat̄ ꝯdc̄o argumēto i ꝯtriū

¶ Ad pmū ḡ dd̄ꝫ. q̄ Aug. loq̄t̄ ibi de rōnib̄ ideal̄ib̄ q̄ reſpiciūt ꝓprias naturas ſingulaꝝ reꝝ. ꝛ iō in eis inuenit̄ q̄dā diſtinctio ꝛ pluralitas ſm̄ diuerſos reſpect⁹ ad res. vt i pmo habitū ē. ſꝫ lex dr̄ directiua actuū i ordie ad bonū cōe. vt ſup̄ dictū ē Ea aūt q̄ ſūt in ſeip̄is diuerſa ꝯſiderāt̄ vt vnū ſm̄ q̄ ordināt̄ ad aliqd̄ cōe. ꝛ iō lex eterna ē vna q̄ ē rō hui⁹ ordinis.

q. xv. ar. ij. et iij.

q. xx. ar. ij

¶ Maior ꝯcedit̄. ꝛ rō ē. q̄ hꝫ vnū formale obiectū. ſ. ordinē reꝝ i finē ſuū. q̄ vn⁹ ē. nec reſpicit res niſi vt ſtant ſub illo ordie. Ad minorē dico. q̄ rōes reꝝ q̄b̄ pducūt̄ in eē. ꝛ rōes reꝝ ſm̄ ſe ꝯſideratāꝝ ꝛ ꝓprias naturas. taꝫ les ſūt plēs. ſꝫ vl̄ter falſa ē minor. q̄ ois rō reꝝ plurificet̄. Auctoritas aūt b. Aug. loq̄t̄ de rōib̄ ideal̄ib̄ q̄ ſūt reꝝ ſm̄ q̄ diſtiete ſūt. ꝛ ſm̄ ſeip̄as. ſec⁹ de lege et̄na. q̄re negat̄ ꝯn̄a ¶ Nota aūt q̄ iſta ſcl̄o petit. quō idee multiplicet̄. ſꝫ q̄ h ē p̄ptis ex itentōe. iō vide vbi ſup̄ ſtat. ¶ Nota tn̄ ſolū h q̄ ſic ibidē dici ſolet. q̄ ſic tot⁹ vniuerſi ꝛ oīm ptiū vt ſunt ptes ꝯcurrētes ad ordinē vniuerſi. ē vna idea tm̄. ſꝫ ptiū ſm̄ ſe ſūt diuerſe idee. ita i ꝓpoſito. q̄ lex et̄na eſt oīm ptiū vt ſunt ptes vniuerſi deducibiles i vnū finē. iō oēs regunt̄ vna lege ſicut etiā vna ꝓuidētia.

¶ Ad ſcd̄ꝫ dd̄ꝫ. q̄ circa v̄bū qd̄cūq̄ duo pn̄t ꝯſiderari. ſ. ip̄m v̄bū ꝛ ea q̄ v̄bo exp̄mūt̄. v̄bū em̄ vocale ē q̄ddā ab ore hois platū ſꝫ h v̄bo exp̄mūt̄ q̄ v̄bis hūanis ſignificāt̄. ꝛ eadē rō ē de v̄bo hois mētali qd̄ nihil ē alid̄ q̄ q̄ddā mēte ꝯceptū q̄ hō exp̄mit mētaliter ea de q̄b̄ cogitat. Sic igit̄ i diuinis ip̄ꝫ v̄bū qd̄ ē ꝯceptio patris itellect⁹. pſonalr̄ dr̄. ſꝫ oia q̄cūq̄ ſūt in ſcia patris ſiue ēēntialia ſiue pſonalia ſiue etiā dei opa exp̄mūt̄ h v̄bo. vt pꝫ p Aug. i xv. de tri. ꝛ iter cetera q̄ h v̄bo exp̄mūt̄ etiā ip̄a lex eterna v̄bo ip̄o exp̄mit̄. nec tn̄ ꝓpter h ſeq̄t̄ q̄ lex eterna pſonalr̄ in diuinis dicat̄. appropriat̄ tn̄ filio ꝓpter ꝯueniētiā quā habet ratio ad verbum.

¶ Argumētū h tāgit pmā ptē. q. xxxiiij. Vn̄ dr̄. maiorē ꝯcedēdo Ad minorē dico. q̄ veꝝ ē. q̄ v̄bū dr̄ pſonalr̄. ſꝫ nō oē qd̄ v̄bo pmulgat̄ vl̄ exp̄mit. vt D. declarat in ſolōne. Et dico. q̄ lex nō ē v̄bū. ſꝫ v̄bo exp̄ſſum. Vn̄ ꝯceſdit̄ vltēi⁹. q̄ rō dr̄ ēēntialr̄. q̄ diuin⁹ rō et̄na. Et n̄ q̄ ꝑtinet ad itellectū appropiat̄ filio. ſꝫ negat̄ ꝯn̄a ¶ Circa hāc ſolōnē nota duo. p° de v̄bo hois mētali. q̄ ē q̄ddā mēte ꝯceptū ꝛc̄. Vbi pꝫ nullitas q̄ruidā q̄ tenet arte D. ſan. attribuit q̄ v̄bū i nc h ſit res hn̄s tn̄ eē obiectiuū. Dicit aūt D. q̄ ſit q̄ddā ꝯceptū. ſ. ꝛ formatū p qd̄ res exp̄mit mētalr̄ ꝛc̄. Nota 2°. q̄ i iſta ſolōne tāgit D. vnū. cui aducſat̄ Scot⁹ in 2°. diſ. p̄. q. p̄. ar. ij. Et i qōlibet̄ q. xiiij. ar. ij. Qui vult q̄ v̄bū diuinū ex vi ſue pductōis nō ꝓcedat ex noticia creatāꝝ. ſꝫ tm̄ diuie ēēntie. Sꝫ D. h ꝛ i p̄. p. q. xxxiiij. tenet. q̄ v̄bū dei ꝓcedat ex noticia oīm. q̄ ſūt in ſcia pr̄is. vn̄ dr̄ p̄. p. q̄ pr̄ itelligēdo ſe ꝛ filiū ꝛ ſpm̄ſcm̄ ꝛ oēs creaturā. ꝯcipit v̄bū. Et h dr̄ q̄ oia q̄cūq̄ ſūt i ſcia pr̄is. ſiue ēēntialia. ſiue pſonalia. ſiue dei opa. ſ. cauſalia exp̄mūt̄ h v̄bo. Et ſupple ex p̄. p. etiā ex hoꝝ oīm noticia v̄bū ꝓcedit. Sꝫ de iſtis p̄. p. deo duce ꝛc̄.

¶ Ad tertiū dd̄ꝫ. q̄ rō itellect⁹ diuini aliter ſe hꝫ ad res q̄ rō hūani itellect⁹. Intellect⁹ em̄ hūan⁹ ē menſurat⁹ a reb̄. vt ſcꝫ ꝯcept⁹ hois nō ſit ver⁹ ꝓpt̄ ſeip̄m. ſꝫ dr̄ ver⁹ ex h q̄ ꝯſonat reb̄. Et h em̄ q̄ res ē vl̄ nō eſt opinio v̄a vel falſa ē. itellect⁹ v̄o diuin⁹ ē menſura reꝝ. q̄ vnaq̄q̄ res intm̄ hꝫ de v̄itate inq̄tū imitat̄ itellectū diuinū. vt in pmo dictū ē. ꝛ iō itellect⁹ diuin⁹ eſt ver⁹ ſm̄ ſe. vn̄ rō ei⁹ eſt ip̄a veritas. q. xvi. ar. j.

¶ Cōcedit̄ argumētū vſq̄ ibi. ḡ veritas ē lex et̄na. cōcedit̄ de veritate diuini itellect⁹. Vltra. ſꝫ nō ē eadē rō veritatꝫ. ſ. diuie ꝛ rōis. negat̄ iſta. ꝛ ei⁹ falſitatē oſtdit D. ex dr̄ia rōis hūane ꝛ diuie. q̄ ꝯcept⁹ ꝛ rō hūana. p̄ſertim ſpeculatiua. nō ē veritas ꝛ p ſe v̄a. ſꝫ menſurat̄ a re. imo etiā practica cognitio nr̄a depēdet aliq̄l̄r a re. Sec⁹ de rōe diuina. q̄ ē menſura ꝛ cā rei. ꝛ res dr̄ v̄a. q̄ talē rōeꝫ imitat̄ vt pꝫ p̄. p. q. xvi. ar. p̄. q̄re negat̄ ꝯn̄a. ¶ Nota q̄ D. i hac ſolutōe loq̄t̄ i cōi de rōe hūana. q̄ ip̄a nō ē veritas. q̄ aliq̄ menſurat̄ a re. Cū h tn̄ ſtat q̄ aliq̄ rō hūana ſit lex. i. rō practica pſidentꝫ. q̄ hꝫ dirigere ꝛ obligare ſubditos. ſed tn̄ ꝛ illa rō depēdet in eē veritatꝫ ab alio. q̄ a ꝯformitate ad legē et̄nā ꝛ diuinā. iō rō hūana nō ē p ſe v̄itas. ſꝫ aliq̄ poſſit eē lex. ſꝫ nō p̄a ab alia nō depēdēs ꝛc̄. ¶ Nota aūt q̄ rō in ꝓpoſito nō capit̄ p itellectu diſcurſiuo. ſꝫ p forma aliq̄ ex cogitata ꝛ app̄hēſa q̄ ē pncipiū faciēdi vl̄ mouēdi alid̄ ꝛc̄. ¶ Nota etiā. q̄ cū dr̄ ab eo q̄ res ē vl̄ nō ē ꝛc̄. nō itelligit̄ de eē vl̄ nō eē rei icōplexe ip̄ortato p ſubiectū vl̄ pdicatū. ſꝫ de eē ꝛ nō eē ſ̄cato p ip̄m ꝯplexū ꝛ totā orōnem. ita q̄ ē ſenſus. ab eo q̄ res ſ̄cata p orōem ꝛ ꝯpōem tot⁹ orōis ē vl̄ nō ē. orō dr̄ v̄a vl̄ falſa. ꝛ ſic cū ita ſit ſp. ſic ſ̄cat̄ p ꝓpōnes i materia q̄ddītatia ꝛ ēēntiali. ſeq̄t̄ ꝓpōnes hmōi eē ꝑpetue veritatꝫ. ſ̄cāt em̄ tales ꝓpōes idētitatē extremoꝝ q̄ ſp ē. cū extrema itelligunt̄. ꝛ de ſeinuicē pdicant̄ ꝛc̄. Et in h dn̄t reales a nc ialib̄ ꝛc̄.

¶ Utrū lex eterna ſit omnibus nota

AD ſcd̄m ſic ꝓcedit̄ Videt̄ q̄ lex eterna nō ſit oīb̄ nota. Quia vt dīt Ap̄ls pmo ad Corinth. ij. Que ſunt dei nemo nouit niſi ſpūs dei ſꝫ lex eterna ē q̄dā rō i mēte diuina exiſtens. ḡ oīb̄ ē ignota niſi ſoli deo. ¶ P. ſic Aug.

dr in li. de li. ar. lex eterna ē q̄ iustū ē vt oīa sint ordinatissima. sȝ nō oēs cognoscūt q̄liter oīa sunt ordinatissima. ģ nō oēs cognoscūt legē eṫnā. ¶ P̄. Aug. dr in li. de vera religione. q̄ lex eterna ē de q̄ hoīes iudicare nō pn̄t. sȝ sicut in p̄mo ethi. dr. vnusq̄sq̄ bn̄ iudicat q̄ cognoscit ģ lex eterna nō ē nob̄ nota. ¶ Sȝ cōtraiest qd̄ Aug. dr in libro de libe. arbi. q̄ eterne legis notio nobis impressa est.

¶ Hic scd̄o Doc. mouet qd̄dā dubiū circa articulū p̄cedentē. Ex q̄ eīm dictū ē. q̄ lex eṫna sit summa rō i deo exn̄s. Et cū de rōe legꝭ sit eē cognitū. si dȝ ligare. iō merito q̄rit̄. an sit oīb̄ nota. oīb̄ scȝ creaturꝭ rōnabilib̄. vt eīm patuit sup̄. q. xcj. ar. ij. creature rōnales p̄ticipāt legē eternā intelligibilr̄. nō āt alie nō intellectiue. Et itelligit̄ q̄stio et m̄sio de lege eṫna vt sic. vt ē directiua ⁊ reḡla actuū humanoꝝ. q̄ꝛ cognoscendo dictamē legꝭ nature. cognoscit̄ ⁊ lex eterna. Vn̄ hȝ Doct. sanct. de veritate. q̄ ꝯsciā plus obligat q̄ p̄ceptū p̄lati. q̄ꝛ in v̄tute legꝭ eterne ⁊ dei. Et ģ si q̄s cognoscit. qd̄ debeat facere ex rōne naturali. cognoscet qd̄ cum velit facere lex eterna.

¶ Rn̄deo dōm. q̄ dupl̄r aliq̄d cognosci p̄t. Uno mō in seip̄o. Alio mō in suo effectu in q̄ aliq̄ similitudo eꝰ inuenit̄. sicut aliq̄s nō vidēs solem in sua substātia. cognoscit ip̄m in sua irradiatione.

¶ Doc. duo facit in corp̄e. p̄° p̄mittit q̄ndā distinctionē. 2° rn̄det ad q̄stiū fm̄ illā distinctiōeȝ. ibi. Sic igit̄ ⁊c̄. Distinctio ē. q̄ dupl̄r aliq̄d cognosci p̄t. Uno° in seip̄o. scȝ p̄ p̄priā sp̄ēm. ⁊ ē obiectū motiuū terminatiū cognitōis. Alio° in suo effectu. in quo aliqua silitudo eius inuenit̄. Et ponit Doc. exemplū clare.

¶ Sic igit̄ dōm ē. q̄ legē eternā nullꝰ p̄t cognoscere fm̄ q̄ in seip̄a ē nisi solꝰ deꝰ ⁊ beati q̄ deū p̄ eēntiā vidēt. sȝ oīs creatura rōnalis ip̄am cognoscit fm̄ aliquā eꝰ irradiationē vel maiorē vel minorē

¶ Rn̄det iuxta p̄dictā distinctiōem. ⁊ p̄° ponit ꝯclōnē eīn suā bimēbrē cū p̄batōe p̄mi mēbri. 2° p̄bat scd̄aȝ p̄teȝ ꝯclōnis. ibi. Oīs eīm ⁊c̄. Cōclusio ģ ē. Legē eternā nullꝰ cognoscere p̄t. fm̄ q̄ in seip̄a ē. nisi solꝰ deꝰ. ⁊ bn̄ q̄ deū p̄ eēntiā vidēt. sȝ oīs creatura rōnalis ⁊c̄. vt in lr̄a. Primaȝ p̄tē Doc. p̄bat vno v̄bo. cū dr. q̄ deū p̄ eēntiā vident. Et arguit̄ sic. videre deū in seip̄o. ē cū videre p̄ eēntiā p̄priā. supplentē vicem sp̄ēi intelligibil̄. sȝ hoc est dei ⁊ btōꝝ. igit̄ ⁊c̄. p̄misse relinquunt̄ note ex p̄. p̄. q. xij. ⁊c̄. ꝯtter cū dr

¶ Omīs eīm cognitio v̄itatis ē q̄dā irradiatio ⁊ p̄ticipatio legis eterne q̄ ē v̄itas incōmutabilis. vt Aug. dr in li. de vera religione. Ueritatē āt oēs aliq̄liter cognoscūt ad minꝰ q̄ntū ad p̄ncipia cōīa legis natural̄. in alijs v̄o q̄dā plus ⁊ q̄dā minꝰ p̄ticipant de cognitione veritatis. ⁊ fm̄ hoc etiā plus vel minus cognoscunt legē eternā

¶ Probat scd̄am p̄tē ꝯclōnis. ⁊ p̄ȝ clare in lr̄a. Maior ibi. Oīs eīm ⁊c̄. Minor ibi. Ueritatē āt ⁊c̄. Et vide p̄ hoꝝ intellectu p̄. p̄. q. lxxxviij. ar. iij. q̄ꝛ q̄uis p̄ deū oīa intelligamꝰ. sic̄ p̄ infundentē lumē intellectū. nō tn̄ p̄ eum intelligimꝰ. sic̄ p̄ obiectū cognitū. nec p̄ sp̄ēm dei. sȝ econtra deū intelligimꝰ p̄ creaturas naturales ⁊ sensibiles. p̄rimitas eīm cognitōis ē p̄mitas obiectiua. Et ģ legē eternā intelligimꝰ mediāte p̄ticipatōe eꝰ. scȝ cognitōe veritatꝭ

practica. quā habemꝰ de p̄ncip̄ijs legꝭ nature. ¶ Et nota p̄ minore. q̄ p̄ncipia legꝭ natural̄ cognoscimꝰ p̄ synderesim. ⁊ in h̄ ꝯueniūt oēs. sȝ in cognitōe p̄ticulariū veritatū practicaꝝ. hoīes diuersificant̄. ⁊ de illis vnꝰ plus alio cognoscit. Et ģ lex eterna nō eq̄liter cognoscit̄ ab oībus scȝ hoīb̄ ⁊ rōnabilib̄ creaturꝭ. nā oīs cognitio vera practica. ē p̄ticipatio legꝭ eterne ¶ Nota etiā. q̄ q̄uis deū aliq̄liter in oī creatura cognoscere possimꝰ. p̄ viā causalitatꝭ eminētie ⁊ remotōis. tn̄ Doct. sanct. dr. q̄ lex eterna cognoscit̄ p̄ cognitōem veritatꝭ p̄ncipioꝝ legꝭ nature. q̄ꝛ scȝ tal̄ cognitio de p̄pinq̄ magꝭ ducit in cognitōeȝ legꝭ eterne vt sic. q̄ꝛ in cognitōe legꝭ natural̄. hō legi eṫne maxie assimilat̄ formalr̄ sub rōe legꝭ. Cū vtrūq̄ sit intellectuale ⁊ lex et recta rō practica. Cognoscimꝰ āt ⁊ ex ordinatꝭ motibus creaturaꝝ legē eṫnā. q̄ꝛ sunt effectꝰ ip̄ius Sicut regina Saba cognouit sapientiā Salomonis ex ordinata dispōne regiminis sui. Sȝ q̄ꝛ tales motꝰ nō p̄prie hn̄t rōnem legꝭ. vt patuit sup̄. iō D. dr q̄ lex eterna innotescit vt sic. ex cognitōe veritatꝭ. scȝ practica. scȝ p̄ncipioꝝ agibiliū naturalr̄ ab oīb̄ cognitoꝝ. Sȝ q̄ ad determiatōeȝ nō naturalr̄ nec eq̄lit̄ ab oīb̄ Si q̄s eīm velit scire. qd̄ cū velit facere lex eṫna. ꝯgnoscet cū viderit suā rōeȝ naturalē ⁊ ꝯsciem

¶ Argumētū in ꝯṫrū ē p̄ ꝯclōne ꝯfirmāda Nota q̄ lex eṫna dr eē naturalr̄ nota ad sensuȝ dictū. nō q̄ntū ad qd̄ ē. sȝ sub rōe legꝭ ⁊ regl̄e. ita q̄ hō naturalr̄ p̄t cognoscere ad q̄d eū obliget lex eṫna Et qd̄ eū velit facere. de hoc sup̄. q. xix. arti. v. ad 3m. q̄ꝛ id ad qd̄ ligat rōnal̄. id vult eū facere lex eṫna ⁊c̄. Et hec D. innuit p̄bādo. q̄ naturalr̄ cognoscimꝰ veritatē. l p̄cticē q̄ obligat ex v̄tute legꝭ eṫne.

¶ Ad p̄mū ģ dōm. q̄ ea q̄ sunt dei in seip̄is q̄dem cognosci a nobis nō possunt. sȝ tn̄ i effectib̄ suis nobis manifestant̄. fm̄ illud Ro. p̄mo. Inuisibilia dei p̄ ea q̄ facta sunt intellecta cōspiciūtur

¶ Ad maiorē. q̄ sunt dei nemo nouit in seip̄is naturalr̄ ⁊ ꝯp̄hēsiue. nisi sp̄ūs dei. p̄nt tn̄ ea q̄ sunt dei. i. p̄fectiones diuīe cognosci a sp̄ū creato rōnali p̄ effectus naturalr̄ loquēdo. ⁊ etiā p̄ seip̄aȝ ⁊ in seip̄is p̄ auxiliū ḡtuitū absq̄ ꝯp̄hēsione. ⁊ sic̄ ea q̄ sunt in corde vnꝰ hoīs alteri manifestant̄ p̄ sensibilia signa. ita ea q̄ sunt dei p̄nt esse nota hoīb̄ p̄ sensibiles effectꝰ. vt hȝ D. sanc. ibidē sup̄ Ap̄lm Conceditur minor. ⁊ p̄ ꝯn̄s ad sensum p̄me partis ꝯclusionis. cū q̄ stat scd̄a pars ꝯclōnis.

¶ Ad scd̄m dōȝ. q̄ legē eternam ⁊ si vnusq̄sq̄ cognoscat p̄ sua capacitate fm̄ modū p̄dictū nullꝰ tn̄ eā ꝯprehēdere p̄t. Nō eīm totalr̄ manifestari p̄t p̄ suos effectꝰ. ⁊ iō nō oportet q̄ q̄cūq̄ cognoscit legē eternā fm̄ modū p̄dictū. cognoscat totū ordinē reꝝ quo oīa sunt ordinatissima.

¶ Maior ꝯcedit̄. ⁊ etiā minor. ⁊ ꝯn̄s ad hūc sensuȝ. q̄ nō oēs cognoscūt legē eṫnā ꝯp̄hēsiue. Et rōem D. ponit in solōne. q̄ꝛ lex eterna nō p̄t manifestari totalr̄ p̄ effectus creatos. cū in īfinitū distet a p̄fectōe legꝭ eṫne. Et ģ ordo reꝝ videl3 ꝯceptꝰ in diuia mēte q̄ ē lex eṫna. nō cognoscit̄ totalr̄ p̄ effectꝰ ⁊c̄. ¶ Nota q̄ hec solō tāgit īplicite aliq̄s difficultates de q̄b̄ p̄. p̄. q. xij. an videl3 si oēs effectus deo possibiles cognoscerent̄. vl̄ viderentur in diuīa eēntia ip̄a ꝯp̄hēderet̄. q̄ꝛ p̄tē affirmatiuā tenet Doc. san. vbi iam. arti. viij. q̄uis Scotus aduersit̄ in 3°. di. xiiij. q. q. Sed hoc qd̄ Doc. sanc. hic intendit nō habet difficultatē. q̄ꝛ omēs effectꝰ creati de facto nō adequāt v̄tuꝫ

pme cause. Et g ꝯñs cognitis etiã oib⁹ effectib⁹ nũc existẽ tib⁹ leg̃ etne. nõ ꝑ h̃ ipa ꝯphenderet. q̃ ẽ ordo causalis ꝛ ꝟtual q̃ oia sunt ordinatissima ¶ Nota etiã ꝑpt auctoꝛitatẽ b̃e. Aug. in h̃ sc̃do argumẽto inducta D. sanct. p̃. p̃. q. xxj. art. p̃° ad 3ᵐ ꝛ mag̃ 2° ꝯ genti. c. xxviij. et. xxix. Qualr iustũ inueniaẽ ꝛ sit in reꝝ pductiõe. ꝛ q̃lr in reꝝ gubernatiõe quã respicit lex etna. q2 ẽ, de⁹ debitoꝛ sue dispõnis implẽde. vtroq3 mõ mag̃ q̃3 creature. vide ibidẽ

¶ Ad tertiũ dñ3. q iudicare de aliq̃ pt itelligi dupliciter. Uno mõ sicut vis cognitiua dyiudicat de ꝓprio obiecto. fm illud Job. xij. None auris verba dyiudicat ꝛ fauces ꝯmedẽtis saporẽ. ꝛ fm istũ modũ iudicij phs dr q vnusq̃sq3 bñ dyiudicat q̃ cognoscit iudicãdo, sc3 an sit veꝝ qd̃ pponit. Alio⁹ fm q sapioꝛ iudicat de inferioꝛi q̃dam practico iudicio an scilicet ita debeat esse vel non ita., ꝛ sic nullus potest iudicare de lege eterna

¶ Ad maiorẽ. veꝝ de iudicio auctoritat̃ ꝛ de iudicio q̃ iudex superioꝛ iudicat subditũ. an bñ vl' male fecerit. ꝛ an debeat sic vl' sic facere. Ad minorẽ. vnusquisq3 iudicat q̃ cognoscit. veꝝ. sicut de obiecto cognito. qd̃ iudicat veꝝ eẽ. vl' sic vl' sic eẽ. s3 negaẽ ꝯña. ¶ Nota q etiã aliq̃s iudicat p̃° mõ solutiõis Doc. de lege eterna tãq̃3 obiecto. nõ q̃dẽ motiuo. s3 terminatiuo. nã dicim⁹ ipam legem eẽ ordinatissimã ꝛ oia ꝯgrue disponentem. Notare eñi op3. q idẽ act⁹ ẽ apphẽsio ꝯsensus ꝛ iudiciũ. Apphensio eñi ẽ cũ intelligiẽ sic eẽ. est assensus. q2 intellectus enũciabili ꝯplexo assentit. ꝛ iudiciũ ẽ. q2 intellect⁹ iudicat p̃dicatũ ꝯuenire subiecto. Et g̃ tali iudicio enũciatiuo ꝛ ꝯpositiuo itellect⁹ nr̃ iudicat de lege etna. cũ sibi aliqd̃ p̃dicatũ ꝯueniẽs attribuit. vl' ab eo discõueniẽs remouet.

¶ Utrũ oĩs lex a lege eterna deriuetur

P

AD tertiũ sic pcedit̃. Videẽ q nõ oĩs lex a lege eterna deriuet̃. Est eñi quedã lex fomi
q. xci. art. vi. tis. vt sup̃ dictũ ẽ. ipa ãt nõ deriuaẽ a lege diuina que ẽ lex eterna. ad ipsam eñi ptinet prudẽtia carnis. de q̃ apl's dr ad Ro. viij. q legi dei nõ pt eẽ subiecta. g̃ nõ oĩs lex pcedit a lege eterna. ¶ P̃. a lege eterna nihil iniquũ pcedere pt. q2 sic
ar. ij. in 2° argumẽto dictũ ẽ. lex eterna ẽ fm quã iustũ est vt oia sint ordinatissima. s3 q̃dã leges sunt inique. fm illud Isaie. x. Ve q̃ condũt leges iniq̃s. g̃ nõ oĩs lex pcedit a lege eterna. ¶ P̃. Aug. dr in p̃mo de li. ar. q lex q̃ populo regẽdo scribiẽ. recte multa ꝑmittit q̃ ꝑ diuinã ꝓuidẽtiã vindicant̃. s3 rõ diuine ꝓuidentie ẽ lex eterna.
ar. p̃°. vt dictũ ẽ. g̃ nec etiã oĩs lex recta pcedit a lege eterna. ¶ Sed ꝯtra ẽ qd̃ ꝓuerb. viij. diuina sapiẽtia dr Per me reges regnãt ꝛ legũ ꝯditores iusta decernũt.
ar. p̃°. Ratio ãt diuine sapientie ẽ lex eterna. vt sup̃ dictũ ẽ g̃ oẽs leges a lege eterna procedũt

¶ Hic D. instruit de influẽtia leg̃ etne i oẽs alias leges

q. xc. ar. p̃. 2° et 3°. ¶ Rñdeo dñm. q sicut sup̃ dictũ ẽ. lex iportat rõnẽ q̃ndã directiuã actuũ ad finẽ. In oib⁹ ãt mouẽtibus ordinatis oportet q ꝟtus sc̃di mouẽtis deriuet̃ a ꝟtute mouẽtis p̃mi q2 mouẽs sc̃dm nõ mouet nisi inq̃ʒtũ mouet̃ a p̃mo. vñ in oib⁹ gubernãtib⁹ idẽ videm⁹ q rõ gubernatiõis a p̃mo gubernãte ad sc̃dos deriuaẽ. sic rõ eoꝝ q̃ sunt agẽda in ciuitate deriuaẽ a rege ꝑ pceptũ i inferiores administratores Et in artificialib⁹ etiã rõ artificialiũ actuũ3 deriuaẽ ab architectore ad iferiores artifices q̃ manu operant̃.

¶ Doc. facit duo in h̃ corpe. p̃° deducit vnã ꝯclõnẽ fundamẽtalẽ. 2° ex ipa pbat aliã ꝯclõnẽ missiuã. Conclusio fundamẽtal' ẽ ista. Necesse ẽ q oẽs rõẽs gubernatiõis q̃ sunt in iferiorib⁹ gubernãtib⁹. a lege etna deriuent̃ Probaẽ sic. in oib⁹ gubernãtib⁹ videm⁹. q rõ gubernatiõis a p̃° gubernãte ad sc̃dos deriuaẽ. s3 lex eterna ẽ rõ gubernatiõis i sup̃mo gubernãte. igiẽ seq̃ẽ ꝯclo p̃ambulari. Hui⁹ rõnis Doc. pbat ꝛ ponit p̃° maiorẽ. 2° minorẽ cũ ꝯclõne. ibi. Cũ g̃ lex ꝛc̃. Maioꝛ ꝓpria pbaẽ a p̃ncipio corpis rõe. ꝛ explicaẽ exẽplarit in ciuilib⁹. ꝛ in artificialib⁹. In naturalib⁹ ãt nõ potuit explicari. q2 sunt sine rõne sine q̃ lex nõ h3 locũ. ¶ Nota q totũ pond⁹ hui⁹ articuli stat i ista ꝓpõne. quã Doc. h3 in p̃ncipio. q2 in oib⁹ mouẽtib⁹ ordinatis op3 q ꝟtus sc̃di mouẽtis. deriuet̃ a ꝟtute p̃mi mouẽtis. S3 lex etna ẽ p̃mũ mouẽs itelligibilr. iõ oẽs alie leges q̃ mouẽt itelligibilr deriuant̃ a lege etna ꝛc̃. ¶ Nota ãt. q D. itelligiẽ de mouẽtib⁹ ordinat̃ essentialr. ꝛ h̃ innuit cũ dr. q2 mouẽs sc̃dm nõ mouet. nisi inq̃ʒtũ mouet̃. h̃ eñi ẽ essentialr eẽ subordinatũ. Aliud ãt ẽ eẽ ꝑ se ab alio dependẽs i eẽ. q2 videl3 ita ẽ ab illo. qd̃ ab alio eẽ nõ pt S3 eẽ essentialr subordinatũ. est nõ posse agere nisi in ꝟtute p̃mi. Et de h̃ q̃rito metaphysice. Cõseq̃nter cũ dr

¶ Cũ g̃ lex eterna sit rõ gubernatiõis in supremo gubernãte. necẽ ẽ q oẽs rõnes gubernatiõis q̃ sunt in inferiorib⁹ gubernãtib⁹ a lege eterna deriuẽtur

¶ Subiũgit minorẽ ꝑ ꝯclõne p̃ambulari. quã relinquit notã ex dict̃ ar. p̃° hui⁹ q̃sti. et ex ar. p̃. q. xcj. vñ ꝯcludit q necẽ ẽ ꝛc̃. vt p̃us. ¶ Nota ãt. q id qd̃ ẽ tale ꝑ eẽntiã ẽ cã alioꝝ. s. effectiua. Et q2 lex eterna ẽ ꝑ eẽntiã tal'. ꝛ oẽs alie ꝑ ꝑticipatiõem. iõ oẽs alie ab ea deriuant̃. sc3 effectiue. hoc ãt ꝯstat de lege naturali. Et lumie itellect⁹ a deo ꝑticipato. ꝛ sic oẽs deriuant̃ a lege etna in gñe cause efficient̃ imediate vl' mediate ꝛc̃. Si eñi ꝑfectũ ꝑticipatiue facit sibi sile. multomag̃ qd̃ ẽ ꝑfectũ ꝑ eẽntiã ꝛc̃. Et h̃ declarat Doc. mag̃ in ꝯclõne sequẽti respõsiua.

¶ Hmõi ãt rõnes inferioꝝ gubernantiũ sunt quecũq3 alie leges pter legẽ eternã. vñ oẽs leges inq̃ʒtũ ꝑticipãt de rõne recta intantũ deriuant̃ a lege eterna Et ꝓpter h̃ Aug. dr in p̃mo de libe. arbi. q in tpali lege nihil est iustũ ac legitimũ qd̃ non ex eterna homines sibi deriuauerunt

¶ Hic ꝯñr D. subiũgit ꝯclõnẽ missiuã. tal'. Oẽs leges inq̃ʒtũ ꝑticipãt de rõe recta (. i. inq̃ʒtũ hñt rõeʒ leg̃) intantũ deriuant̃ a lege etna. pbaẽ ꝯclo. p̃mo rõe. Maioꝛ ẽ ꝯclo p̃ambulari. Necẽ ẽ q oẽs ꝛc̃. s3 q̃cũq3 alie leges pter eternã legẽ. sunt rões inferioꝝ gubernãtiũ. g̃ seq̃ẽ cõclusio. Minorẽ Doct. relinq̃t notam. q2 oẽs legislatores sunt inferiores deo. igiẽ leges ipoꝝ sunt inferioꝝ gubernãtiũ respectu leg̃ eterne. q̃ ẽ diuia eẽntialr. Probaẽ etiã auctoritate b̃e. Aug. in p̃° de libero ꝛc̃. vt in lr̃a. ꝛ pbat q̃tũ ad subam. ꝯclõnẽ ipam. S3 q̃re dicaẽ in ꝯclõne (inq̃ʒtũ hñt ꝛc̃.) declaraẽ in solutionib⁹ argumentoꝝ.

¶ Cõfirmaẽ etiã ꝯclo argumento in ꝯtrarium

¶ A p̃ᵐ g̃ dñ3. q fomes h3 rõem legis i hoie inq̃ʒtũ ẽ pena ꝯñs diuinã iusticiã. ꝛ fm h̃ manifestũ ẽ q

deriuaꝛ a lege eterna. Inq̄ꝫtū ꝯ̄ordinat ad pctm̄ ꝯ̄triaꝛ legi dei. ⁊ nō h̄ꝫ rōem legis. vt ex sup̄ dictꝭ pꝫ. q.xci.ar.vi.

¶ Ad maiorē dr̄. ꝙ ē lex fomitꝭ. ſꝫ ſolū h̄ꝫ rōēꝫ legꝭ inq̄ꝫtū ē pena iuste inflicta. vt etiā sup̄ dictū est. q.xci.ar.vi. Et ſm̄ h̄ euidēter deriuaꝛ a lege etna. a q̄ ē, ee qđ iustū ē.

Ad minorē. negaꝛ. ꝙ nō deriueꝛ a lege etna vt iusta pena. ſꝫ nō deriuaꝛ a lege etna vt īclinat ad pctm̄ qđ ē ꝯ̄ legem etnā. Ad pbatōēꝫ dico. ꝙ prudētia carnis gnrer ſeqꝛ ad fomitē. vt ē ꝯ̄ rōem. qꝛ ꝙ aliq̄s q̄rat delectatōēs carnis. vt finē. puenit ex corruptōe nature. qđ ē prudētie carnis vt dc̄a, loqꝛ Apl's. vt h̄ꝫ D.2ᵃ2ᵉ.q.lv.ar.ij.ad 1. Et verū ē. ꝙ prudētia carnis nō p̄t eē legi ſubiecta. ſꝫ ille q̄ h̄ꝫ prudētiā carnis poſſit eē legi ſubiect⁹. vn̄ pꝫ. ꝙ Manichei ad ꝯ̄firmatōēꝫ sui erroris nō recte ꝟba apl'i circa illā auctoritatē aſſumūt. volētes ōndere ex h̄ ꝙ dr̄ apl's (Sapientia carnis inimica ē deo. legi eni dei nō ē ſubiecta) naturā carnis nō eē a deo (cū ſit inimica deo. nec poſſit deo ſubijci) Nō eni loqꝛ apl's de carne. q̄ ē creatura dei. ſꝫ de prudētia carnis q̄ ē viciū hoīs. qꝛ ip̄i⁹ ē auerſio a deo. vl' a lege dei. ſicut nigredo nō p̄t fieri alba. m̄ niger p̄t fieri albꝰ. Qr̄e negaꝛ ꝯ̄ña. ꝙ nō oīs lex vt h̄ꝫ rōēꝫ legꝭ. ⁊ h̄ inuiꝫ ꝑ dō

¶ Ad ſcđm dōm. ꝙ lex humana intm̄ h̄ꝫ rōnem legis inquantū ē ſm̄ rōem rectā. ⁊ ſm̄ h̄ manifeſtū ē ꝙ a lege eterna deriuaꝛ. inq̄ꝫtū vero a rōne recedit ſic dr̄ lex iniqua. ⁊ ſic nō h̄ꝫ rōnem legis. ſꝫ magis violentie cuiuſdā. ⁊ tm̄ in ipa lege iniq̄ inq̄ꝫtū ſeruaꝛ aliq̄d de ſilitudine legis ꝓpter ordinē poteſtatis ei⁹ q̄ legē fecit. ſm̄ hoc etiā deriuaꝛ a lege eterna. Oīs eni poteſtas a dn̄o deo eſt. vt dr̄ Ro.xiij.

¶ Ad maiorē. ꝯ̄ceditꝛ ⁊ ꝓbatio ei⁹. Ad minorē dico. ꝙ in. q̄ hūana ꝯ̄ſtitutio nō ē lex. ſꝫ violentia. ⁊ ſic etiā nō ē a deo. ſꝫ inq̄ꝫtū h̄ꝫ aliq̄d de rōe legꝭ. ſ. ꝑpt' aliquā ſilitudinem ad verā legē. ſcꝫ inq̄ꝫtū faciēs legē h̄ꝫ ptātē ſup alios hoc eni ē a deo a q̄ ē oīs ptās. Et h̄ declarat Doct. ſup aplm̄ ad Ro.xiij. qꝛ q̄cq̄d cōīꝛ dr̄ de deo ⁊ creatura. deriuaꝛ a deo ad creaturā. ſicut pꝫ de ſapiētia ⁊c̄. Ptās eni poteſtas regnātis ꝯ̄ſiderari tripl'r. Vno° q̄ꝫtum ad ipam ptātē. ⁊ ſic ē a deo. Alio° q̄ꝫtū ad modū adipiſcēdi poteſtatē. ⁊ ſic aliqñ ē a deo. aliqñ nō. ſꝫ ex appetitu puerſorē. Tertio° q̄ꝫtū ad vſuꝫ. ⁊ ſic aliqñ ē a deo. aliqñ nō. Negaꝛ āt ꝯ̄ña ad hūc ſenſuꝫ. ꝙ leges vt leges ſunt. nō ſunt a deo Sed verū eſt. ꝙ nō vt iniquē ſunt ⁊c̄.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ lex hūana dr̄ aliq̄ ꝑmittere nō q̄ſi ea approbās. ſꝫ q̄ſi ea dirigere nō potēs. multa āt dirigūꝛ lege diuina q̄ dirigi nō poſſunt lege humana. plura eni ſubdūꝛ cauſe ſupiori q̄ꝫ īferiori. vn̄ h̄ ipm̄ ꝙ lex hūana nō ſe īntromittit de his q̄ dirigere nō p̄t. ex ordine legis eterne puenit. Secus āt eſſet ſi approbaret ea q̄ lex eterna reprobat. vn̄ ex hoc nō habetur ꝙ lex hūana nō deriueꝛ a lege eterna. ſed ꝙ non eam ꝑfecte aſſequi poſſit

¶ Ad maiorē. ꝙ lex q̄ ꝯ̄ſilio ſcribiꝛ. i. hūana recte multa ꝑmittit. ſꝫ nō approbat. Et dico. ꝙ h̄ ipm̄ qđ ꝑmittit ē ſm̄ legē eternā. ꝙ ſcꝫ nō intromittat ſe de his q̄ dirigere nō p̄t. Si āt approbaret talia. tūc eēt ꝯ̄ legē eternā. Ad minorē patꝫ ſup̄. q.xci. circa ſcđm articulū. an lex etna ſit rō diuīe ꝓuidētie formalr̄. negaꝛ āt ꝯ̄ña. qꝛ ⁊ h̄ eſt ſm̄ rōem rectā. ꝙ lex hūana nō cohibeat oīa pctā. ſicut diuīa ⁊ etna. qꝛ etna ſupior ē. ⁊ ad plā ſe extēdit ⁊c̄. Probaꝛ aūt

hec rō. ꝙ lex hūana recta nō ſit ita ꝑfecta ſicut etna. ſꝫ nō ꝓbat q̄n ab ea deriueꝛ. ſaltē mediate vt dictū fuit ⁊c̄.

¶ Utrū neceſſaria ⁊ eterna ſubijciantꝛ legi eterne. Q.

Nᴬᴰ q̄ꝫtū ſic ꝓcediꝛ. Uideꝛ ꝙ neceſſaria ⁊ eterna ſubijciantꝛ legi eterne. Omne eni qđ rōnabile ē rōni ſubdiꝛ. ſꝫ volūtas diuina ē rōnabilis cū ſit iuſta. ꝗ rōni ſubdiꝛ. ſꝫ lex eterna ē rō diuina. ꝗ volūtas dei ſubdiꝛ legi eterne. volūtas āt dei ē aliq̄d eternū. ꝗ etiā eterna ⁊ neceſſaria legi eterne ſubdūꝛ. ¶ P̄. q̄cq̄d ſubijciꝛ regi ſubijciꝛ legi regis. fili⁹ āt vt dr̄. pmo ad corinth. xv. ſubiectus erit deo ⁊ patri cū tradiderit ei regnū. ꝗ fili⁹ q̄ ē etern⁹ ſubijciꝛ legi eterne. ¶ P̄. lex eterna ē rō diuine ꝓuidētie ſꝫ multa neceſſaria ſubdūꝛ diuine ꝓuidētie ſicut permanētia ſubaꝝ incorpaliū ⁊ corpoꝝ celeſtium. ꝗ legi eterne ſubdūꝛ etiā neceſſaria ¶ Sꝫ ꝯ̄. ea q̄ ſunt neceſſaria impoſſibile ē aliter ſe habere. vn̄ cohibitione nō indiget. ſꝫ imponiꝛ hoī lex vt cohibeaꝛ a malis. vt ex ſup̄ dictis pꝫ. ꝗ ea q̄ ſunt neceſſaria legi nō ſubdunꝛ q.xc.ar.ij. et 3°.ad 2m.q.xcij.ar.ij.

¶ Hic ꝯ̄n̄r agiꝛ de ꝯ̄tinētia legꝭ etne. Et p° ōndiꝛ q̄ ca dāt ſub lege etna. vtꝫ etiā neceſſaria. 2° ōndiꝛ q̄ cadāt ſub ea ſic ꝯ̄tigētia ar. ſeq̄n. ¶ Nota āt ꝙ hec q̄ſtio vnū ſuppoīt. cui Scot⁹ ⁊ ſui. ſaltē ꝓbabil'r ꝯ̄triāꝛ. ſcꝫ ꝙ ſint plura neceſſaria incōplexa ⁊ in eſſendo. nō q̄rit diſtīcte de neceſſarijs et etnis. ſuppōnēdo ꝙ ſunt neceſſaria incōplexa nō etna. ſcꝫ aliq̄ creata. nā ꝑplaꝛ ē neceſſaria ſimpl'r ꝯ̄plexa nō ē dubiū. q̄ iō dicūꝛ abſolute neceſſaria. qꝛ eoꝝ oppoſita iplicāt ꝯ̄dictionē. Sꝫ q̄ſtio ē de neceſſarijs incōplexis ⁊ in eēndo. Vult igꝛ D. ꝙ angeli ⁊ corpa celeſtia recte dicūꝛ neceſſaria. ſimpl'r. qꝛ denotatio dꝫ fieri ſm̄ intrinſeca ⁊ ꝓpria rei ⁊ nō ſm̄ extranea. ⁊ extrinſecā potētiā. Cū ꝗ angeli ⁊ corpa celeſtia nō habeāt potētiā i ſe ad nō eē. ſꝫ magꝭ potētiā vt ſp ſint. ꝗ dicēdi ſunt nō poſſe nō eē. ⁊ ꝑ ꝯ̄ñs ſimpl'r neceſſaria dicēda. Hoc āt verū ē. ꝙ ſm̄ potētiā logicā ⁊ extrinſecā ; ſic nō eē. Loqꝛ eni ſctūs Tho. mō perypatheticoꝝ ſm̄ naturas rerꝫ. Scot⁹ āt vult. ꝙ qꝛ p̄nt nō eē ꝑ potētiā extrinſecā. iō nō ſunt dicēda hm̄oi ſimpl'r neceſſaria. Sꝫ vt dictū ē. magꝭ denominanda ē res ſm̄ intrinſeca q̄ꝫ extrinſeca. ⁊ ꝗ vt dictū ē diſputatio ē de noīe. Cōcedit eni ⁊ Do. qꝛ p̄nt nō eſſe ꝑ potētiā extrinſecā. Quere ꝗ D. de neceſſarijs ⁊ etnis vbi innuat diſtīctiōēꝫ. ꝙ aliq̄ ſunt neceſſaria creata q̄ nō ſunt etna. q̄ꝫuis etna ſint neceſſaria abſolute. ⁊ ꝑ h̄ magis neceſſaria q̄ꝫ neceſſaria creata. qꝛ etna. nec ꝑ potētiā extrinſecā p̄nt nō eē.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ ſicut ſup̄ dictū ē. lex eterna ē rō diuine gubernatōnis. Quecunq̄ ergo diuine gubernationi ſubdūꝛ. ſubijciuntꝛ etiā legi eterne. q̄ vero gubernatōi etne nō ſubdūꝛ. neq̄ legi etne ſubdunꝛ. ar.1°.

¶ Et qꝛ D. vult in iſto articulo ōndere q̄ ſubijciantꝛ ⁊ q̄ nō ſubijciāꝛ legi etne. iō ponit ꝯ̄clōnē bimebrē in h̄ corꝑ potentiali. Sic igꝛ legi etne ſubdūꝛ oīa. vt habeꝛ i fine corporis. ibi. Sic igꝛ ⁊c̄. Probaꝛ. ꝯ̄clo. q̄cūq̄ diuine gubernationi ſubdūꝛ. etiā ſubdūꝛ legi etne. q āt nō. nō ſubdūꝛ ſꝫ oīa q̄ ſunt i rebꝰ a deo creatꝭ. ſiue ꝯ̄tingētia ſiue neceſſaria diuīe ꝓuidētie ſubdūꝛ. nō āt q̄ ptīnēt ad naturā vl' eſſentiā diuinā. igꝛ ꝯ̄clo vera. Hui⁹ rōis ꝓbat p° maiorē. ⁊ eā ponit. 2° minorē. quā formal'r nō ponit. ibi. Hoꝝ āt. Maior ꝗ ꝓbaꝛ a ꝓncipio ex dictꝭ. ar. p°. qꝛ lex etna ē rō diuīe gubernatōis. iō maior vera. ꝯ̄ña de ſe pꝫ. Eſt aūt rō gubernatōis. ſaltē originaꝛ ⁊ p° ⁊c̄. ¶ Circa ſcđa ꝫ maioris.

nota. q̄ libri cōmuniter hn̄t. gubernatōni eterne. meli⁹ est diuie. q2 gubernatio formalr nō ē eterna. sic nec creatio. et si debeat stare sic. opz itelligere. q gubernatio ē etna q̄tū ad actū diuinū imanentē. q̄ fuit ab eterno. s3 ab etno nō fuit gubernatio. Et 2° pt itelligi q̄tū ad rōem gubernationis. s3 nō q̄ ad ei⁹ executiōe3. de h̄ p̄. p. q. xxv. ar. iq.

¶ Hoz aūt distinctio attēdi pt ex his q̄ circa nos sunt. hūane eni gubernationi subdunt ea q̄ p hoies fieri pn̄t. q̄ vero ad naturā hois ptinēt. non subdūtur gubernationi humane. scilicz q homo habeat animā vel manū. aut pedes.

¶ Probat minorē p sile ex his q̄ circa nos sunt. z pz clare i ltā. Nota q s3 mēbra z aia sint ɔmissa hois gubernatōni. q̄ ad mot⁹ z opatōes (q2 dr Custodi te z aiaz tuā solicite) tn̄ hr̄e aiam z hr̄e mēbra nō ē sub gubernatione hois. s3 ꝓueniūt a diuia dispōne. ex q̄ sibi debent. vt pz p̄. p. q. xxi. ar. p̄. ad 3ᵐ. ita q2 oia diuia etna sunt ipe de⁹. et ipa lex etna. iō legi etne nō subdunt. q2 idē nō subdit sibi ipsi. Et ḡ notāter dt D. circa declaratōem minoris. sic hr̄e aiam. q2 vt sic ptinet ad naturā hūanā. z hr̄e mēbra. Sic eni oia q̄ sunt dei. z in deo formalr ptinēt ad naturā diuinā. z p ɔn̄s legi etne nō subsunt. solū eni subdunt alicui⁹ gubernatōni z legi q̄ ab eo fiūt. Et in h̄ stat fundamentū articuli. q2 solū regūt q̄ fiūt. etna āt nō fiūt a deo. s3 sibi naturalr insunt. siue eēntialia siue notionalia vt hic supponit. z tāgit p̄. p. q. xxvij. ar. ij. ad 3ᵐ Et vide p̄. p. q. ciij. ar. v. et q. xxij. ar. ij. vbi videbis. q2 D. se fundat i eo qd̄ dictū ē. scz in diuina causalitate. q2 scz ista se ad oia extēdit. z iō ꝓuidētia z gubernatio. Tunc ibi

¶ Sic igit legi eterne subdunt oia q̄ sunt in rebus a deo creatis. siue sint ɔtingētia siue sint necessaria. ea vero q̄ ptinēt ad naturā vel eēntiā diuinam legi eterne nō subdunt. s3 sunt realr ipa lex eterna

¶ Est ipa ɔclusio missiua iam satis probata z patet.

☞ Argumētū in ɔ̄riū nō ē puzū. iō soluet q̄rto loco.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q de volūtate dei duplr possum⁹ loq̄. Uno° q̄tū ad ipam volūtatē. z sic cū volūtas dei sit ipa eēntia ei⁹. nō subdit gubernatōni diuine. neqz legi eterne. s3 idē ē qd̄ lex eterna. Alio mō possum⁹ loq̄ de volūtate diuina q̄tū ad ipa q̄ deus vult circa creaturas. q̄ q̄dē subiecta sunt legi eterne inq̄tū hoz rō ē in diuia sapientia. z rōe hoz volūtas dei dicit rationabilis. alioq̄n ratōne sui ipsi⁹ magis est dicenda ipa ratio.

¶ Maior ɔ̄a. Ad minorē distinguit. si itelligit q diuina volūtas in se. z s̄m se. q̄tū ad entitatē suā. vt tenet se ex pte dei. z eēntie diuie. sit rōnabil. negat. q2 naturalr et necessario inest diuie eēntie. z ē ipa rō diuia. extēdendo rōem. si igit ē ipa gubernatio. z ipe de⁹. iō gubernatōi sue nō subdit. Alio° pt itelligi q ipa volūtas vt ē respectiuo liū creati sit rōnabil z iusta. sic ɔcedit q ē rōnabil ad sensum q̄ habet p̄. p. q. xix. ar. v. q2 ex pte voliti ē rō z cā. q2 vnū volitū attingit a volūtate diuia ꝓpt aliud volitū. ita q in attingētia passiua volūtatis diuie ē cā z rō. s3 nō ex pte attingētie actiue. Et scdo pt dici breuit. q volūtas diuina vt ens nō ē rōnal. s3 vt volūtas ex pte volitoz zc. ḡ rōni subdit zc. Uel ex ad sensum dictū ex pte volitoz. z ex pte attingētie passiue in volitis. Ultra. ɔcedit subsumpta Et vltra. ḡ volūtas dei ex pte volitoz. q2 ē rō in diuina sapientia. q̄re illa sic volitū z sic volitū. ɔcedit etiā q volūtas ē etna i se. z eternū ens. S3 dico. q volita nō sic eterna. nec de⁹ identice. ḡ zc. negat ɔn̄a de etnis diuinis zc.

¶ Ad scd̄m dōm. q fili⁹ dei nō ē a deo fact⁹. s3 naturalr ab ipo genit⁹. z iō non subdit diuie ꝓuidentie aut legi eterne. s3 magis ipe ē lex eterna p quādā appropriationē. vt pz p Aug⁹. in libro de vera religione. Dicit āt eē subiect⁹ patri rōne humane nature s̄m quā etiā pater dr̄ eē maior eo. ar. p̄. ad 2ᵐ in fine

¶ Maior ɔ̄a. Ad minorē dico post D. sancti. 3ª pte. q. xx. ar. p°. q sp dz itelligi fili⁹ subiect⁹ pr̄i s̄m hūanā naturā. etiā si hec determiatio nō addat. sic cū dr̄ creatura. Conueniens⁹ tn̄ ē apponere determinatōem istā ꝓpt errorē Arrij. q̄ ponit filiū minorē pr̄i. Et itelligit auctoritas. q2 erit patri subiect⁹. qn̄ tradet regnū deo z pr̄i. qn̄ iustos in q̄bo nūc regnat p fidē. pductur⁹ ē ad spēm. vt scz videāt ipam eēntiā cōem. patri z filio. z tūc totalr erit patri subiect⁹. nō solū in se. s3 etiā in mēbris suis. p plenā pticipationē diuie bonitatis. Tūc etiā oia erūt ei plene subiecta p finalē iplerōe3 sue volūtatis de eis. s3 z mō ei oia sint subiecta q̄tū ad ptātē. z p h̄ itelligit auctoritas apli. Ultra negat ɔn̄a. itelligēdo ɔn̄s cū illa determiatōe. q̄ ē etern⁹. q2 sic itelligit q filius s̄m diuinitatē z psonā sit sub lege. qd̄ falsuz ē. q2 sic nō ē fact⁹. s3 natural. z necario genitus S3 deberet iferri. ḡ fili⁹ s̄m hūanitatē ē sub lege etna. qd̄ ɔcedit. s3 sic nō ē etern⁹. s3 factus ex muliere ex q̄c. vt dz apls. De h̄ āt quō ipe fili⁹ sit lex etna p appropiatōem. dictū ē sup art. p° ad 2ᵐ. q2 inq̄tū fili⁹ ē ṽbū itellectuale ɔuenit sibi lex etna p appropiatōem. nō tn̄ p ꝓprietatē. q2 lex eterna nō ē q̄d realr ꝓcedens zc.

¶ Tertiū ɔcedim⁹. q2 ꝓcedit de necarijs creatis.

¶ Maior ɔcedit ad sensuz sup̄ dictū. q. xci. Ad minorē. ɔcedo. q mlta necessaria creata subdunt diuie ꝓuidentie z gubernatōni. q2 z ipa creata sunt. z gubernant a deo Sicut eni hūana ꝓuidētia se extēdit ad ea q̄ ab hoie fiūt. ita diuia ꝓuidētia ad oia q̄ a deo fiūt. q̄lia sunt etiā angeli z pmanētia ipoz necessaria. vt pz p̄. p. q. xxv. ar. ij. ad 3ᵐ. ḡ zc. ɔcedit q necessaria creata. z ē p p̄ma pte conclusionis. vt patuit. vnde dt D. ɔcedim⁹ 3ᵐ

¶ Ad q̄rtū dōm. q sicut ph̄s dt in. v. metaphysice. Quedā necaria hn̄t cām sue necitatis. z sic hoc ipm q ipossibile ē ea aliter se hr̄e hn̄t ab alio. z h̄ ipsum ē cohibitio q̄dā efficacissima. Nā q̄cūqz cohibent in cōi intantū cohiberi dicunt. inq̄tū non pn̄t aliter facere q̄ȝ de eis disponat.

¶ Ad maiorē dico. q necaria creata incōplexa ipossibile ē aliter se hr̄e q̄ ad eē substale. q2 nō ē ad h̄ potētia intrinseca. q2 sp in eo in q̄ ē potētia ad nō eē. opz eē potētiam ad aliud eē. nō eni ē aliq̄ potētia p se respiciens nō eē. q̄uis talia necaria possint q̄ ad eē alit se hr̄e p potētiā extrinsecam. Ultra ad scdam ptē maioris. negat q nō indigeāt cohibitōe. scz vt nō cadāt in nō eē. Et rō ē. q2 necessitatē suā hn̄t ab alio iferri z eē. z sic hn̄t cām necitatis. z p ɔn̄s h̄ qd̄ ē ipossibile p potētiā intrinsecā alit se hr̄e. ē ab alio. z q̄dā cohibi° efficacissima. nā q̄cūqz dicūt cohiberi. iō dicunt cohiberi. q2 nō pn̄t alit facere q̄ȝ de⁹ disposuit. z sic etiā ɔtingētia cohibēt. s3 necaria efficacissime cohibēt. q2 sp ita cohibēt. vt nō possint alit eē Et fundat hec solo in pho. v. metaphysice. z eādē sniam hz D. p̄. p. q. xliij. ar. i. ad 2ᵐ

¶ Nota aūt q̄ phs.v.metaphysice textu.vj. vbi allegat in solutōe.nō solū loq̄t de necessarijs ɔplexis q̄ habeant cām sue necessitatis.sȝ etiā de necessarijs incōplexis. Vñ dr̄ phs in textu.q̄re p̄m̄ ⁊ ꝓprie necēariū ipm simplex ē ⁊c. Ubi dr̄ D.in ɔmēto.lectōe.v. Scd̄a ɔclo ē.qꝛ cū oportet at eē vnū p̄m̄ necēariū.a q̄ alia necēitatē hn̄t (qꝛ in causis nō ē pcedere in infinitū.vt in 2° ostñsū ē) oportȝ q̄ h̄ p̄mū necessariū qd̄ etiā maxīe ꝓprie ē necēariū. q̄ ipm sit simplex. Ea eīm q̄ sunt ɔposita sunt mutabilia ⁊c. Ubi pȝ q̄ phs loq̄t etiā de necessarijs simplicib₉ Vñ ⁊ dr̄ ibidē in textu. g̃ si q̄ sunt sempiterna ⁊ imobilia.nihil illis ē vī. nec p̄ter naturā. Vñ pȝ.qꝛ cauillatio ē dicere.q̄ auctoritas phi non sit D.sanc.ad ꝓpositū ostēdendū.de necessarijs simplicibus ⁊c.vide ⁊ D.sanc.viij. phy.lectōe 3ª.tex.xv.

¶ Utrū naturalia ɔtingētia subijciāt legi eterne.

AD q̄ntū sic ꝓcedit. Uidet̄ q̄ naturalia cōtingētia nō subsint legi eterne. Promulgatio eīm ē de rōne legis. vt sup̄ dictū ē. sȝ promulgatio non p̄t fieri nisi ad creaturas rōnales q̄b₉ p̄t aliq̄d denūciari. g̃ sole creature rōnales subsunt legi eterne.nō g̃ naturalia ɔtingētia ¶ P̄.ea q̄ obediūt rōni pticipāt aliq̄liter rōne. vt dr̄ i p̄mo ethicoꝝ. Lex āt eterna ē rō summa.vt sup̄ dictū ē.cū igit̄ naturalia ɔtingētia nō pticipēt aliq̄l'r rōne.sȝ penit₉ sint irrōnabilia videt̄ q̄ nō subsint legi eterne ¶ P̄.lex eterna ē efficacissima. sȝ i naturalib₉ ɔtingētib₉ accidit defect₉.nō g̃ subsunt legi eterne. ¶ Sed ɔtra ē qd̄ dr̄ ꝓuer.viij. Qñ circūdabat mari terminū suū ⁊ legē dabat aq̄s ne trāsirēt fines suos

q.xc.ar.iiij

ar.p°.

¶ Hic ɔñter D.inq̄rit de ɔtinētia leg̃ et̄ne respectu ɔtingētiū.an ⁊ ipa subsint sibi. Et p° de ɔtingētib₉ naturalib₉.2° de ɔtingētib₉ hūanis.ar.2°.quo ad p̄m̄ nota.q̄ ɔtingētia naturalia dicūt act₉ ⁊ mot₉ irrōnaliū.tā aīatoꝝ q̄ȝ inaīatoꝝ.ita q̄ sub ɔtingētib₉ naturalib₉ ɔphēdunt̄ et bestie.nā ⁊ ipe agunt̄ poti₉ q̄ȝ agāt. D.sanc.agit in h̄ articulo de excessu ⁊ dn̄a leg̃ et̄ne sup hūanā.⁊ ex his q̄ subsunt legi hoīs.ostēdit q̄ subsunt legi eterne. vt videbitur in hoc corpore articuli.

¶ Rn̄deo dicēdū q̄ aliter ē de lege hoīs dicēdū.⁊ aliter de lege eterna q̄ ē lex dei. Lex eīm hoīs nō se extendit nisi ad creaturas rōnales q̄ hoī subijciūt. Cui₉ rō ē qꝛ lex ē directiua actuū q̄ ɔueniūt subiectis gubernatōi alicui₉. vñ null₉ ꝓprie loq̄ndo suis actib₉ legē iponit. Quecūq̄ȝ āt agūt̄ circa vsum reꝝ irrōnabiliū hoī subditaꝝ. agūt̄ p actū ipsi₉ hoīs mouētis hmōi res.nā hmōi irrōnales creature nō agūt seipsas.sȝ ab alijs agūt̄. vt sup̄ habitū ē. ⁊ iō reb₉ irrōnabilib₉ hō legē iponere nō p̄t q̄ȝtūcūq̄ȝ ei subijciant̄

q.p.ar.2°

¶ In h̄ corpe p° deducit q̄ndā ɔclōnē fundamētalē. 2° rn̄det ad q̄situ.ibi. Sicut āt ⁊c. 3° ifert ex dictis corollariū.ibi Vñ alio mō. Cōclusio igit̄ fundamētal̄. quā i p̄ncipio general'r ponit. ⁊ postea mag̃ explicat est. Aliter est de lege hoīs dicēdū.⁊ ali' de lege et̄na q̄ ē lex dei.scȝ q̄ ad subiectōeȝ ɔtigētiū naturaliū Et qꝛ illa ɔclo nō explicat aliētatē.de q̄ dr̄.iō statim explicat ipam alia ɔclone. Rebus irrōnabilib₉ hō legē iponere nō p̄t.quātūcūq̄ȝ ei subijciāt̄ Reb₉ āt rōnabilib₉ sibi subiectis p̄t iponere legē. Huius ɔclonis Doc.ponit ⁊ pbat p° p̄mā ei₉ p̄tē.2° scd̄aȝ. ibi. Reb₉ āt ⁊c. Arguit̄ g̃ sic p p̄ª p̄te ɔclonis. Null₉ ꝓprie loquēdo suis actib₉ legē iponit. sȝ q̄cūq̄ȝ agunt̄ circa vsum reꝝ irrōnabiliū hoīm subditaꝝ.agunt̄ p actū ipi₉ hoīs hmōi res mouentis.igit̄ ⁊c. Maior pbat̄.qꝛ lex ē directiua actuū.q̄ ɔueniūt subiectis gubernatōi alicui₉.sȝ hō ꝓprie nō ē subiect₉ sibijpsi.igit̄. Dicit āt maior ⁊ tñ posita minor ꝓprie.qꝛ hoīs ad seipm ē subiectio ⁊ lex metaphorica.sicut ⁊ iusticia metaphorica.vt pȝ.v.ethicoꝝ. Et hȝ D.sanc.2ª2e.q.lviij.ar.ij. qꝛ iusticia ē ꝓprie ad aliū supposito distinctū.sȝ metaphorica ē eiusdē s̄m diuersas potētias.ita q̄ aliq̄ mō iproprie posset aliq̄s sibi iponere legem. Minor p̄ncipal̄ pbat̄.qꝛ hmōi irrōnales creature nō agūt seipas.sȝ ab alijs agunt̄.igit̄ seq̄t̄ minor.q̄ cū hō aliq̄d vult agi circa ista.q̄ ipe assit ⁊ moueat actu.⁊ p ɔñs nō p̄t eis iponere legē. ¶ Nota circa hāc minorē ⁊ pbatōem.qꝛ clare videm₉. si hō velit aliq̄d fieri circa rem inaīatā.oportȝ q̄ ipe eā actu moueat.de bestijs.sic videm₉ q̄ nō faciūt nisi in sua p̄sentia ⁊ directōe. nec ē instātia de cane quē ali' vidim₉.q̄ ad lōgā distātiā currebat ad iussum ⁊ nutū magistri sui. tū qꝛ canis ē aīal disciplinabile. Et 2°.qꝛ nisi dn̄s assisteret actu canis nō faciebat sȝ se alijs mordebat.⁊ ꝗoꝛ sp̄ hoīeȝ mouere.si aliq̄d vult fieri q̄ re sic actib₉ suis nō iponit legē. sic nec istaꝝ bestiaꝝ.

¶ Rebus āt rōnabilib₉ sibi subiectis p̄t iponere legē.inq̄ȝtū suo p̄cepto vel denūciatōe q̄cūq̄ȝ imprimit mēti eoꝝ q̄ndā regulā q̄ ē p̄ncipiū agendi

¶ Ponit ⁊ pbat scd̄aȝ p̄tē ɔclonis fundamētalis sic. Hō subiectis sibi rōnabilib₉.p̄t p̄cepto suo vl' denūciatōe q̄cūq̄ȝ imp̄mere in mentē quādā regulā q̄ ē p̄ncipiū agendi.igit̄ scd̄a ps h̄a.tenet ɔñā.qꝛ imp̄mere regulā.ē ponere legē. Añs relinq̄t̄ notū ex sup̄dictis.q.lxxx.ar.ij.qꝛ diabol₉ p̄t interi₉ instigare.⁊ in h̄ ɔuenit cū eo hō. vt patuit q.lxxxj.in p̄ncipio. Et pȝ mag̃ p.p.q.cxv.ar.p°.vbi habet̄.quō vn₉ hō aliū docere p̄t.reducēdo de potētia i actū. et ordinādo ɔceptū alteri₉.⁊ p̄stando auxilia particularis fando ⁊ similitudines adducendo ⁊c.

¶ Sicut āt hō iprimit denūciando qd̄dā interi₉ p̄ncipiū actuū hoī sibi subiecto.ita etiā de₉ iprimit toti nature p̄ncipia ꝓprioꝝ actuū.⁊ iō p hūc modū de₉ dr̄ p̄cipere toti nature.s̄m illud psal. Preceptum posuit ⁊ non p̄teribit.⁊ p hāc etiā rōnem oēs mot₉ et actiones toti₉ nature legi eterne subdūtur

¶ Hic ɔñter subiūgit ɔclonē rn̄siuā iplicite tñ. ex hoc q̄ dr̄. Et p hāc rōem etiā oēs mot₉ ⁊ actōes toti₉ nature legi eterne subdunt̄. Ex h̄ habet̄ ɔclo rn̄siua formal'r.q̄ naturalia ɔtingētia subsunt legi eterne.qꝛ mot₉ ⁊ actōes nature sunt ɔtingētia naturalia. Probat̄ ɔclo. assumēdo scd̄am p̄tē precedētis ɔclonis cū ei₉ pbatōe p maiore. hō imponit legē rōnabilib₉ sibi subiectis.inq̄ȝtū suo p̄cepto ⁊ denūciatōe imp̄mit qd̄dā p̄ncipiū agendi. sȝ sic hō imp̄mit denūciando qd̄dā interi₉ p̄ncipiū actuū sibi subiecto ita de₉ imp̄mit toti nature p̄ncipia ꝓprioꝝ actuum. g̃ et p hāc rōem (scȝ ꝓpt' imp̄ssionē p̄ncipij agēdi) oēs mot₉ ⁊ actōes toti₉ nature.legi eterne subdunt̄. Maior ista patuit. Minor q̄ ad p̄mā p̄tē pȝ ex dictis. sȝ q̄ ad scd̄aȝ p̄tē pȝ.qꝛ ex h̄ dr̄ p̄cipe toti nature s̄m psal.⁊c.qꝛ videlȝ imp̄mit toti nature p̄ncipia actuū. Et dr̄ ꝓprioꝝ actuū. qꝛ p̄t moueri violēter ad motū cui₉ de₉ nō imp̄ssit p̄ncipiū. sȝ motuū naturaliū ꝓprioꝝ imp̄ssit p̄ncipiū. ¶ Nota q̄ ex h̄ aliq̄s dr̄ subesse legi alicui₉.qꝛ ex ipo mouet̄ ad fin-

a se īmētū. deꝰ autē ex eterna rōne mouet oēs creaturas naturales ad actꝰ suos ꝑ impssionē pncipij actiui. ⁊ ideo morꝰ illi subsunt legi eterne ⁊c. Tūc ibi.

¶ Uñ alio mō creature irrōales subdūt legi eterne inq̄ztū mouent a diuina ꝓuidētia. nō aūt ꝑ intellectū diuini p̄cepti: sicut creature rōnales

¶ Infert corollariū qd̄ exponit auctoritatē psal. ⁊ est tale. Alio mō creature irrōnales subdūt legi eterne. aliter rōnales. pꝫ qꝛ irrōnales mouēt a diuina ꝓuidentia. nō ꝑ intellectū diuini p̄cepti. sꝫ rōnales mouent ꝑ intellectū. ḡ corollariū verū. Nota q̄ naturalia mouēt a deo ꝑ ipssionē pncipij actiui pure naturalˀ. sicut mouet graue ꝑ grauitatē. sꝫ mouet hoiem ꝑ p̄cepta vel legis nature. vel diuine q̄ ab hoīe intelligūt. ⁊ de h̄ sup̄. q. xci. ar. ij. ad. 3ᵐ.

☞ Et ꝯfirmat ꝯclo rāsiua argumēto in ꝯtrū. quia aqua trāsire. ⁊ nō extra fines suos est ꝯtingēs naturale. ⁊ subest legi eterne. ḡ ⁊c.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q̄ hoc mō se hꝫ ipressio actiui pncipij intrinseci q̄ztū ad res naturales. sicut se hꝫ ꝓmulgatio legis q̄ztū ad hoies: qꝛ ꝑ legis ꝓmulgationē imp̄mit hoibꝰ q̄ddā directiuū pncipiū humanoꝝ actuū. vt dictū est. In cor.

Ad maiorē. v̄a est q̄ ꝓmulgatio est de rōne legꝭ ſm qd̄ dat creature rōnali. sꝫ q̄ ad alias creaturas ē aliq̄d sile ꝓmulgatiōi. s. ipa ipressio actiui pncipij q̄ se hꝫ vt ꝓmulgatio. Et scd̄o ꝓmulgatio ē de rōne legis ēentialr dicte. sꝫ nō ꝑticipatiue. vt pt haberi ex dictis. Ad minorē. ꝓmulgatio denūciatiua ⁊ intelligibilˀ nō fit nisi ad rōnales. tñ ꝑceptio ⁊ ꝑticipatio legis eterne ꝑ quā mouēt naturalia ad actꝰ suos ꝓprios. pt fieri ad ea q̄ nō hn̄t rōem. q̄re negat ꝯñtia. sed seq̄t. q̄ rōnales ꝑticipāt legē eternā intelligibilr nō naturalia ⁊c.

¶ Ad scd̄m dōm. q̄ creature irrōnales nō ꝑticipāt rōne hūana. nec ei obediūt. ꝑticipāt tñ ꝑ modū obediētie rōne diuina. Ad plura enī se extēdit ꝟtus rōnis diuine q̄z ꝟtꝰ rōis hūane. ⁊ sicut mēbra corporis hūani mouēt ad ipiū rōis. nō tñ ꝑticipāt rōne. qꝛ nō hn̄t aliquā app̄hēsionē ordinatā ad rōnē: ita etiā creature irrōnales mouēt a deo. nec tñ ꝓpter hoc sunt rōnales.

¶ Ad maiorē. si intelligit q̄ obediētia rōni ꝑticipant rōem mō intelligibili. negat. Et oppositū ostēdit clare de mēbris nr̄is q̄ obediūt. ⁊ regūt regimine dispotico. ⁊ non sūt rōnabilia. Si aūt intelligit q̄ ꝑticipāt rōne ꝑ modū obediētie. ita q̄ nata sūt ꝑcipe ipressionē rōis ⁊ ſm illā moueri. ꝯcedit. sic enī dicimꝰ. q̄ ꝯcupiscibilˀ ⁊ irascibilˀ ꝑticipāt rōne. nō qꝛ intelligūt. sꝫ qꝛ apte sunt moueri ad actꝰ suos ex ipio rōis. Minor ꝯcedit. ad subsumptā dico q̄ naturalia ꝯtingētia nō ꝑticipāt aliq̄liter rōne hūana. tñ aliq̄liter diuia. nō q̄dē intelligibilr. sꝫ naturalr ⁊ obediēnalr. Et rō ē in solōne. qꝛ ꝟtꝰ diuia supior est. q̄re negat ꝯñā. ⁊c. Nota ꝟbū D. in hac solōne. ⁊ sicut membra corpis nō ꝑticipāt rōe hūana. intellige ꝑticipatōe intelligibili ⁊ denūciatiua. Et h̄ D. statim insinuat. cū subiungit. qꝛ nō hn̄t aliquā app̄hēsionē ordinatā ad rōem. cū quo stat q̄ ꝑticipant ꝑ motionē. ⁊ ipressionē cui obediūt. sicut baculꝰ obedit manui ad motū absq̄ cognitōne. Nota etiā. qꝛ ꝑ h̄ habet declaratio dictoꝝ circa ꝯclōnē rñsiuā. Nā nō ē oino sile de lege q̄ hō mouet hoiem. ⁊ lege q̄ deus mouet creaturā naturalē. qꝛ pmū fit ꝑ denūciatōeꝫ ⁊ p̄ceptū intelligibile. Scd̄m āt fit ꝑ ipressionē naturalē. q̄ equalet p̄cepto. ⁊ fit absq̄ intellectu ⁊ denūciatōe

Ad tertiū dōꝫ. q̄ defectꝰ q̄ accidūt ī rebꝰ natalibꝰ q̄zuis sint p̄ter ordinē cāꝝ ꝑticulariū nō tñ sūt p̄ter ordinē cāꝝ vliū. ⁊ p̄cipue cause pme q̄ deꝰ est cuiꝰ ꝓuidentiā nihil subterfugere pt. vt in pmo dictū ē. Et q. xxij. ar. ij. qꝛ lex eterna est rō diuine ꝓuidētie. vt dictū est. ideo defectꝰ rerū naturaliū legi eterne subdūtur. Ar. p.

¶ Maior ꝯcedit. ⁊ dico q̄ ad illā efficaciā ꝑtinet. vt res eueniāt sicut ꝑ legē ⁊ ꝓuidētiā diuinā dispositū ē. Et dico q̄ illa disposuit q̄ aliq̄ eueniāt necessario. aliq̄ ꝯtingenter ⁊ defectiue. Minor ꝯcedit. sꝫ negat ꝯñā. imo q̄ deficiāt est ex lege eterna. licꝫ sit ꝯtra naturā ꝑticularē. sꝫ nō vliū cāꝝ ordinē. quē rō eterna ꝯstituit. Requirit āt solo ista q̄ hn̄tur. p. ꝑ. q. xxij. ar. ij. et. q. xix. arti. x. Lū enī pma (et ipa sola) respiciat ens inq̄ztū ens. ⁊ modū eiꝰ q̄ ē necēe vel ꝯtingēs. ⁊ ḡ nō p̄iudicat efficacie diuine legis. si aliq̄ sūt ꝯtingentia. imo ex h̄ summa eiꝰ efficacia arguit. q̄ nihil eiꝰ ordinē exire pt ⁊c. Nota aūt. q̄ h̄ argumētū ⁊ iā dicta. tāgūt quādā difficultatē satis magnā. q̄ videlꝫ sit radix ꝯtingētie rerū. Que radix ꝯtingētie Conueniūt aūt Scotꝰ ⁊ d. san. in h̄ q̄ ē ꝯditio diuine volūtatꝭ. ⁊ illā d. san. (vt iā tactū ē) dicit ēē efficaciā diuine volūtatꝭ summā. Scotꝰ aūt in pᵒ. dis. ij. q. ij. et dis. v. q. ij. et dis. xxxix in rñsione pncipali. q̄ sit ꝯtingētia diuine volūtatis. ꝑ quā intelligit libertatē eius. Putat āt scotꝰ Aristo. ⁊ alios natalr loquētes ꝯcessisse ꝯdictoria. cū ex vna pte dixerūt deuꝫ agere ex necītate nature. ⁊ tñ ex alia pte aliq̄ in rebꝰ ꝯtingēter euenire. sꝫ de h̄ alibi. Solū iō ꝓ nūc hec recensui. vt videret circa solōne. qꝛ legē eternā ⁊ diuinā volūtatē nō subterfugiat ꝯtingētia reꝝ. et ex q̄ radice ſm diuersos ⁊c. vide sup̄. q. lxxix. ar. p. vbi tāgit fundamētū scoti. etiā in hac materia ⁊c.

¶ Utꝝ oēs res hūane subyciāt legi eterne.

Ad sextū sic ꝓcedit. Uidet q̄ nō oēs res hūane subyciāt legi eterne. dt enī Apl's ad gal. v. Si spū dei ducimini nō estis sub lege. sꝫ viri iusti q̄ sunt filij dei ꝑ adoptionē. spū dei agūt. ſm illd̄ Ro. viij. Qui spū dei agūt hi filij dei sunt. ḡ nō oēs hoies sūt sub lege eterna. ¶ P̄. Apl's dt ad Ro. viij. Prudētia carnis inimica ē deo. legi enī dei subiecta nō ē. sꝫ multi homines sūt in q̄bꝰ prudētia carnis dn̄at. ḡ legi eterne. q̄ ē lex dei nō subyciūt oēs hoies ¶ P̄. augꝰ. dt in pᵒ de lib. arbi. q̄ lex eterna ē q̄ mali miseriā. boni vitā beatā merent. sꝫ hoies iā bti vel iā dānati nō sūt in statu merēdi. ḡ nō subsunt legi eterne ¶ Sꝫ ꝯtra ē qd̄ augꝰ. dt. ix. de ci. dei. Nullo aliq̄d legibꝰ summi creatoris ordinatōiq̄ subtrahit a q̄ pax vniūsitatꝭ admistrat

¶ Inq̄rit vltimo spēalr de creatura ratiōali. q̄uo legi eterne subdat ſm actꝰ suos. ⁊ istos vocat D. singulariter res hūanas. nā lex nō respicit subditū ſm ēē suū absolute. nec ſm fieri. sed ſm gubernatōem. cuius effectus sunt ꝯseruatio ⁊ motio

¶ Rñdeo dōm. q̄ duplex ē modꝰ q̄ aliq̄d subdit Ar. v. legi eterne. vt ex supra dictis pꝫ. Uno mō inq̄ztuꝫ In fi. cor. ꝑticipat lex eterna ꝑ modū cognitōis. Alio mō per modū actiōis ⁊ passionis inq̄ztū ꝑticipat ꝑ modū interioris pncipij motiui.

¶ Doc. sic pcedit in h corpe. primo ponit qddā notabile ex ar.v. pce. qd est fundamentale distinctiuū. Scdo rñdet ad qsitū qbusdā pclonib9. ibi. Et h scdo mō. Notat g p°. q duplex est mod9. q aliqd subdit legi eterne. vt p3 ar.v. Uno mō inq̃tū pticipat lex eterna mō intelligibili. ita sc3 q diuinū pceptu3 intelligit a subdito mediate sc; lege naturali. q est pticipatio legis eterne ꝛ eius effectus. vt dictū ē ar.ij. Alio° aliqd subest legi eterne p modū acciōis ꝛ passionis. qꝛ participat lex eterna in pncipio motiuo actiuo vel passiuo

¶ Et h scdo mō subdūt legi eterne irrōnales creature. vt dictū est. (Ar.v.) s3 qꝛ rōnal natura cū eo qd est cōe oib9 creaturis h3 aliqd sibi ꝓpriū inq̃tū ē rōnal. iō fm vtrūq3 modū legi eterne subdit. qꝛ ꝛ notionē legis eterne aliq̄ mō h3. (Ar.ij.) vt sup dictū ē. ꝛ itez vnicuiq3 rōnali creature inest naturalis iclinatio ad id qd est consonū legi eterne. Sumus eñ inati ad habendū virtutes. vt dicit in scdo ethicoꝝ.

¶ Hic pñter doc. rñdet fm pdictā distinctōez qbusdā pclōnib9. Et pmo deducit quādā pclonē rñsiuā gnalē. q ad scdam ei9 pte. Scdo aliā pclonē explicatiuā p°. ibi. Utercq3 tñ rc. Tertio infert corollarie pclonē adhuc magis spēalez. ex q habet pclo rñsiua formalr. ibi. Sic g boni rc. (Cōclo.j.) Cōclo igit pma gnalis rñsiua ē. Scdo mō subijciūt legi eterne irrōnales creature. s3 rōnal creatura fm vtrūq3 modū legi eterne subdit (ꝛ itelligit q subdit ois creatura rōnal bona ꝛ mala q ad illā pticipatōnez legis eterne q ad habitū ꝛ q ad pncipia bonaꝝ opationū. Secus de vsu ꝛ actu 2°. qꝛ ibi est ieq̃litas. vt patebit. ꝛ vult illa pclo q q ad pticipatōez duplicez ois creatura rōnal subdit. sc3 pgnitōem ꝛ iclinatōez capiēdo ista habitualr et pōnalr) hui9 pclonis p° ps relinqt nota ex ar.v. vbi clare habita ē. Scda ps pbat. creatura rōnal notionē legis eterne h3 aliq̄ mō. et itez vnicuiq3 rōnali creature iest naturalis iclinatio ad id qd ē psonū legi eterne. igit scda ps va. pña nota. Añs p pma pte patuit. ar.ij. et dr aliq̄ mō qꝛ nō h3 notionē legis eterne in se. s3 in ei9 pticipatōe ꝛ effectu. ꝛ h loq̄ndo sub rōe legis. vt patuit. Scda ps añtis pbat auctoritate phi.ij. ethicoꝝ. Sum9 eñ inati rc. S3 opatio v̄tutis ē psona legi eterne. igit rc. Et patuit illa scda ps sup q.lxiij. ar.j. qꝛ a natura insunt nob semina v̄tutū. vt sup patuit q.li. ar.j. q dicit iclinatōnem ad v̄tutē. vt ibidē expositū est. Consequēter cū dr.

¶ Utercq3 tñ mod9 impfect9 qdē est ꝛ q̄dāmō corruptus in malis in qb9 ꝛ iclinatio natural ad v̄tutē depuat p hītū vitiosuz. ꝛ itez ipa natural pgnitio boni in eis obtenebrat p passiones ꝛ habit9 pctōꝝ.

¶ Subiūgit scdam pclonē explicatiuā pme q ad scdā ptez. qꝛ dictū ē q creatura rōnal duob9 modis subsit legi eterne. iō restat determinandū. an eq̃lr boni ꝛ mali. et an pfecte q̃libet rōnalis creatura etiā mala rc. iō ē scda cōclusio (Cōclo.ij.) Utercq3 mod9 ipfect9 qdē ē ꝛ q̄dāmō corrupt9 i malis. i bonis āt vtercq3 mod9 iuenit pfectior. hui9 pclonis D. ponit ꝛ pbat p° pmā pte. scdo scdam. ibi. In bonis āt rc. pbat sic pma ps. Inclinatio natal ad v̄tutē depuat p hītū vitiosuz in mal (q ad 2m) et itez ipa natal pgnitio boni i eis obtenebrat p passiōes ꝛ hīt9 pctōꝝ. igit pma ps va. Cōseq̄ntia clara. Añs de se notū. ꝛ p3 ex sup dictis. q.lxxxv. vbi dictū ē q̄ño bonū nature (qd ē iclinatio ad v̄tutē) p pctm diminuat. ꝛ itez sup q.lxxvij. ar.ij. vbi dictū ē q̄ño rō obtenebret p passionē. singulariter rō practica de q h loqmur obtenebrat ꝛ etiā i pticulari tollit p passiōes. lex eñ eterna pticipat sub rōe legis fm rōez practicā. ꝛ dr p° ps quodāmodo corrupt9. qꝛ nō pt totalr corrūpi. vt p3 ad scdm. Dein ibi.

¶ In bonis āt vtercq3 mod9 iuenit pfectior. qꝛ et supra pgnitōem naturalē boni supaddit eis pgnitio fidei ꝛ sapiētie. ꝛ sup naturalē iclinatōem ad bonū supaddit eis itei9 motiuū gratie ꝛ v̄tutis.

¶ Ponit ꝛ pbat scdam pte pclonis pdicte sic. bonis sup naturalē pgnitiōez boni supaddit pgnitio fidei ꝛ sapiētie (q ad pm) ꝛ sup natalē iclinatōez ad bonū supaddit eis itei9 motiuū gře ꝛ v̄tutis g 2a ps va. ꝛ oia patēt. et dr sup pgnitōez natalē boni. vbi p3 q loqt de pgnitiōe practica ꝛ affectiua. qꝛ illa maior ē in bonis. ꝛ dr supaddit pgnitio fidei ꝛ sapiētie. qꝛ esto mali habeāt fidē nō tñ sapiētiā diuinā. vt p3 2°2e. q.xlv. ar.iiij. et dr. vtercq3 modus iuenit pfectior. ꝛ nō dr pfecti9. qꝛ h nō ē pñtis stat9. s3 futuri. vbi sp actu pgnoscat ꝛ diligat deū. vt p3 2°2e. q.xliiij. ar.iiij. cū q̄ stat q pfectius se habeāt q̄3 mali ad pgnoscendū deū ꝛ opandū ꝓpter deū rc. Dein ibi.

¶ Sic igit boni pfecte subsunt legi eterne tāq3 sp fm eā agētes. mali āt subsunt qdē legi eterne. impfecte qdē q̄tū ad actiōes ipoꝝ. put ipfecte pgnoscūt. et ipfecte iclināt ad bonū. s3 q̄tū deficit ex pte actionis supplet ex pte passionis. put sc3 intantū patiūt qd lex eterna dictat de eis inq̄tum deficiunt facere quod legi eterne puenit.

¶ Infert ex dictis in pcedēti pclone terciā pclonē. ex q habet rñsio formal ad qsitū. ꝛ est trimēbris. (Cōclo.iij.) Boni pfecte subsunt legi eterne. mali aūt subsunt qdē legi eterne. ipfecte tñ q̄tū ad actōes ipoꝝ. s3 q̄tū deficit ex pte actōnis. supplet ex pte passiōis. pbat pclo rōe ꝛ dein auctoritate. ibi. Unā aug. rc. Rōe pbat q ad singulas ptes. q ad pmā sic. qꝛ boni sp agūt fz legē eternā. igit p° ps va. Añs notū. qꝛ alias nō eēnt boni s3 peccatores si nō agerēt fz legē eternam. quia peccatum est contra legem eternā. ¶ Nota aūt q boni hui9 vite de cōmuni lege sp agūt fm legem eternā. ita q nō p. esto eñ venialr peccēt. h tñ vt patuit supra q.lxxiiij. ar.ix. nō ē p legē eternā. ꝛ ita itelligat d.san. Scda ps pclonis pbat. qꝛ mali ipfecte pgnoscūt. sc3 in pticulari ꝛ practice. ꝛ ipfecte iclināt ad bonū (sc3 fm affectū ꝛ effectū) igit scda ps va rc. Añs patuit in scda pclone. pña nota. qꝛ subesse legi est istis duob9 modis. Tertia ps declarat. qꝛ inq̃tū deficiūt facere q legi eterne puenit in tñ patiunt. q lex eterna dictat de eis. ꝛ h pcipue in futura vita. ita q q h egredit ordinē iustitie faciēdo. illic cum incidit patiendo. Tūc ibi.

¶ Unā augus. dr in pmo de libe. arbi. Iustos sub eterna lege agere existimo. ꝛ in libro de cathezizādis rudib9. dr q de9 ex iusta miseria aiāꝝ se deserētiū puenientissimis legib9 inferiores partes creature sue nouit ordinare.

¶ Probat pclonē pcedētē q ad pmā ꝛ terciā ptes. auctoritate bti aug. clare in lra. ꝛ vult in scda auctoritate. q deordinatōes pctōꝝ ubi9 tpis reordinat in iferno vl purgatorio q sunt iferiores ptes creature sue. Ex ista pclone h3 rñsio formal. qꝛ oēs res hūane subijciūt legi eterne. p3 qꝛ oēs res bonoꝝ subijciūt fz pgnitōez ꝛ opatōem. nam

recte ꝯgnoscit. ⁊ bñ opant̃ ꝯformiter ad legẽ eternã. mali aũt lʒ nõ sint ꝯformes legi eterne ꝑ opatões suas faciẽdo. tñ ꝑ eas subsunt patiẽdo ꝑñi i alia vita. nõ sũt aũt nisi boni ⁊ mali. ⁊ bona ⁊ mala hũana. ergo ꝑʒ mĩor ex dictis

¶ Argu^m i ꝯ̃riũ ẽ ꝑ ꝯclõne mĩnia. q̃ oẽs res hũane subqciũt. lʒ quõ differẽter declaratũ est in articulo ⁊c̃.

¶ Ad pͥ^m g̃ dõz. ꝙ illõ ꝟbũ apli pt itelligi dupl̃r Uno mõ vt ee sub lege itelligat̃ ille q̃ nolẽs obligatione legis subdit̃ q̃si cuidã ponderi. vñ glosa ibidẽ dĩt ꝙ sub lege est q̃ timore supplicij qd lex minat̃ nõ amore iusticie a malo ope abstinet. ⁊ h̃ mõ spirituales viri non sũt sub lege. q̃ ꝑ charitatẽ quã spũssanctus cordib^ꝫ eoꝝ ifundit volũtarie id qd legis ẽ iplẽt Alio^o pt etiã itelligi iq̃ʒtũ hoĩs opa q̃ a spũscto aguñt. magis dicũt̃ ee opa spũssctĩ q̃ʒ ipĩ^ꝰ hoĩs. vñ cũ spũs ar.iiij.ad 2^m sctus nõ sit sub lege sic nec filĩ^ꝰ. vt sup̃ dictũ est. seq̃t̃ ꝙ hmõi opa inq̃ʒtũ sunt spũssctĩ nõ sint sub lege. et huic attestat̃ qd apls dicit scdã ad corinth. tertio. Ubi spũs domini ibi libertas.

¶ Pro isto argumẽto oʒ notare ꝙ occasione hoꝝ verboꝝ apli q̃ hñtur in maiori. ⁊ eoꝝ q̃ hñt̃ in fine solonis. ⁊ etiã illoꝝ. scʒ iusto nõ ẽ lex posita. Aliq̃ erronee dixerũt. ꝙ viri spũales nõ obligãt̃ ꝑceptis diuine legis. sʒ h̃ ẽ falsum. nã ꝑcepta dei sũt regula volũtatis hũane. Null^ꝰ aũt hõ ẽ nec angel^ꝰ cui^ꝰ voluntate nõ opteat regulari ⁊ dirigi lege diuina et ide ẽ. ꝙ nulla creatura ẽ ipeccabil̃ ꝑ natura. q̃ necẽario subdit̃ regule ⁊ legi superiori excedenti ⁊c̃ q̃re ipossibile ẽ aliq̃s hoies ꝑcept̃ di nõ subdi. h̃ g̃ qd dĩ. iusto nõ ẽ lex posita. exponit̃ .i. iustos ꝑpt (q̃ iteriori hitu mouent̃ ad ea q̃ lex di ꝑcipit) lex nõ ẽ posita sʒ ꝑpt iniustos. nõ q̃n iusti etiã ad eã teneãt̃. ⁊ sic̃ vbi spũs dñi ibi libertas itelligit̃. q̃ liber est q̃ est cã sui. seru^ꝰ aũt ẽ cã dñi. q̃cũq̃ g̃ ex seipo agit libere agit. q̃ ꝟo ex alio mot^ꝰ nõ agit libere. ille g̃ qui vitat mala. nõ q̃ mala. sʒ ꝑpter mãdatũ dñi nõ ẽ liber. sʒ q̃ vitat mala. q̃ mala ẽ liber. h̃ aũt facit spũssctũs q̃ mẽtẽ iteri^ꝰ ꝑficit ꝑ bonũ hitum vt sic ex amore caueat. ac si ꝑciperet lex diuina. ⁊ iõ dr̃ liber nõ q̃n subdat̃ legi diuine. sʒ q̃ ex bono hitu idinat̃ ad h̃ faciẽdũ qd lex diuina ordiat. vñ qd h̃ dr̃ in maiori D. sic exponit ibidẽ. Si referat̃ ad ceremonialia. oʒ notare. q̃ aliud ẽ seruare legẽ aliud ee sub lege Seruare legẽ ẽ facere opa legis nõ hñdo spem in eis. sʒ ee sub lege ẽ ponere spem in opib^ꝫ legis In pmitiua aũt ecclia erãt aliq̃ iusti seruãtes legẽ. sʒ nõ sub lege iq̃ʒtũ seruabãt opa legis. nõ q̃si spem i eis ponẽtes. sic etiã xp̃s sub lege fuit ⁊c̃. Si aũt referat̃ ad moralia sic ee sub lege pt dupl̃r itelligi. vl̃ q̃ʒtũ ad obligatõnem. ⁊ sic oẽs fideles sunt sub lege. q̃ oib^ꝫ data est. vel q̃ʒtũ ad coactionẽ. ⁊ sic iusti nõ sunt sub lege. q̃ mot^ꝰ ⁊ instinct^ꝰ spũssctĩ q̃ est in eis ẽ ꝓpri^ꝰ eoꝝ istinct^ꝰ. nã charitas iclinat ad illud idẽ qd lex ꝑcipit. q̃ g̃ iusti hñt legẽ iteriorẽ sponte faciũt qd lex mãdat ab ipa nõ coacti. q̃ ꝟo volũtatẽ malefaciẽdi hñt. ꝯpmũt̃ tñ pudore vl̃ timore legis sic coguñt. ⁊ sic iusti sunt sub lege obligãte tñ nõ cogẽte sub q̃ sunt solũ iniusti. ij. ad corinth. iij. vbi spũs dñi ibi libertas. j. ad thimo. j. Iusto nõ ẽ lex posita s. cogens ⁊c̃. Ex his facile ꝑʒ solõ argumẽti. Vñ dr̃ ad maiorẽ ex ia dictis. si spiritu ducimini nõ estis sub lege cogẽte. tñ obligante scdo itelligit̃. ꝙ opa q̃ fiunt a spũscto vt sic. nõ sunt sub lege. tñ hõ ipe ẽ sub lege ⁊c̃. Minor ꝯcedit̃. sʒ negat̃ tñ ꝯña. ꝙ nõ oẽs sunt sub lege obligante ⁊c̃.

¶ Ad scdʒ dõz. ꝙ prudẽtia carnis nõ pt subijci legi dei ex pte actiõis. q̃ idinat̃ ad actiões ꝯ̃rias legi diuine. subijcit̃ tñ legi dei ex pte passiõis. q̃ meret̃ pati penã ꝑʒ legẽ diuine iusticie. nihilominꝰ tñ i nullo hoie ita prudẽtia carnis dñat̃ ꝙ totũ bonũ nature corrũpat̃. ⁊ iõ remanet in hoie idinatio ad agẽdũ ea q̃ sunt legis eterne. Habitũ est eñ supra ꝙ peccatũ nõ tollit totũ bonũ nature. q.85.ar.5

¶ Ad maiorẽ patuit ar. iij. ad pͥ^m. q̃ vera est ꝙ prudẽtia carnis nõ est subiecta deo agẽdo. tñ patiẽdo ẽ subiecta ꝑ sui reordinatõe ꝑ penã. sʒ tñ hõ in q̃ regnat prudentia carnis subest legi eterne saltẽ q̃ ad ꝑticipatõe habitualẽ legis eterne ⁊ q̃ ad ꝯgnitõem ⁊ iclinatõnem. ⁊ rõ hui^ꝰ patuit q. lxxv. ar. ij. q̃ q̃ʒtũcũq̃ multiplicet̃ peccã. tñ inclinatio ad ꝟtute q̃ est a lege eterna nõ pt tolli nec rõ q̃ ad pncipia cõia. vt hʒ D. san. pulchre in de veri. ma. xvi. q. iij. ⁊ cũ h̃ mal^ꝰ subest. q̃ obligat̃ sic ei ꝯformare. Vñ dr̃ ad minorẽ. ꝙ prudẽtia q̃dẽ carnis dñat̃. sʒ tñ nõ tollit q̃n hõ habeat id qd deriuat̃ a lege eterna de q̃ dicebat pma ꝯclõ. ⁊ scdo esto dñet̃ ꝑ nũc quo ad actiões. tñ lex eterna dñabit̃ q̃n q̃ ad passiões. ⁊ tertio lʒ nõ subsit q̃ ad volũtariã ꝯformatõem. tñ subest q̃ ad obligatõeʒ. Ultra. g̃ ⁊c̃. Vel mali nõ subijciũt̃ ꝑ nũc q̃ ad actiões. tñ subijciũt̃ etiã cũ sint mali q̃ ad ꝑticipatões legis eterne habituales. scʒ pncipiũ ꝯgnoscẽdi veꝝ etiã practicũ saltẽ in gñali. et q̃ ad inclinatõem habitualẽ in bonũ ꝟtutis. ⁊ tertio q̃ ad passionẽ in futuro. ¶ Nota tñ ꝙ nõ solũ mali subdũt̃ legi eterne q̃ ad passione futurã. sʒ etiã nũc ad huc sensuʒ. q̃ iã icurrũt demeritũ ⁊ reatũ passiõis. ꝑpter h̃ ꝙ obligati sunt seruare legẽ quã ꝑticipãt modis dictis. ⁊ hoc D. innuit in ista solone. cũ dicit. quia meret̃ pati penas ⁊c̃. et ita intellige dicta in corpore.

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ idem est ꝑ qd aliq̃d ꝯseruat̃ in fine ⁊ ꝑ qd mouet̃ ad finẽ. sicut corp^ꝰ graue grauitate q̃escit in loco inferiori ꝑ quã etiã ad locũ ipm mouet̃. Et sic dicendũ est ꝙ sicut ꝑm legẽ eternã aliqui meret̃ btitudinẽ vel miseriã. ita ꝑ eandẽ legẽ in beatitudine vel miseria ꝯseruant̃. ⁊ ꝑʒ hoc ⁊ beati et dãnati subsunt legi eterne.

¶ Maior placet. sʒ ꝑ h̃ nõ excludit̃ q̃n ⁊ ꝑ legẽ eternã in miseria vel vita btã ꝯseruet̃. ⁊ rõ ẽ in pncipio solonis. Minor ꝯcedit̃. esto eñ dãnati peccẽt sp. nõ tñ demerent̃ vt hʒ D. san. in. iiij. dis. l. q. ij. ar. j. q. v. et q̃deʒ in h̃ oẽs ꝯueniũt. ꝙ post diẽ iudicij nõ est demeriti vl̃ meritũ q̃ ordinat̃ ad aliq̃ mala vl̃ bona ꝯseq̃nda. tũc eñ erit ꝯsummatio maloꝝ ⁊ bonoꝝ ⁊c̃. sʒ negat̃ ꝯña. ¶ Nota h̃. q̃ ex iusticia legis eterne ẽ. vt mali demereant̃. sic scʒ cã remota. nõ sicut cã prima. sicut ⁊ supra q. lxxxvij. ar. j. dictũ fuit de reatu pene. de^ꝰ eñ ꝑordinauit in lege eterna. vt q̃cũq̃ peccet mortal̃r sit reus eterne pene. sʒ cã prima illi^ꝰ reat^ꝰ ẽ volũtas creata ꝯmittẽs actũ pcti mortal̃ volũtarie. sic ẽ de merito. ordiauit eñ de^ꝰ vt q̃ facit aliq̃d de gñe bonoꝝ ex charitate. ꝙ talis mereat̃ beatitudineʒ. ⁊ ita intelligit̃ maior. ⁊ est vera ⁊c̃.

¶ Questio. xciiij. de lege naturali.

DEinde ꝯsiderandũ est de lege naturali. ⁊ circa h̃ queriũt̃ sex. Primo. q̃d sit lex naturalis. Scdo. q̃ sint precepta legis naturalis. Tertio. vtꝝ oẽs actus virtutuʒ sint de lege nature. Quarto. vtrum lex naturalis sit

vna apud omnes. Quinto. vtrum sit mutabilis. Sexto. vtrum possit a mēte hoīs deleri.

¶ Hic pariter determinat de alia pte subiectiua legis scȝ de lege naturali. Et circa hoc pmo inqritur de essentia eius. Scdo de continentia eius. ar. ij. Tercio de immutabilitate eius. ar. iiij. Et pȝ ordo. qȝ immediate ꝛ pmo lex natural' deriuata est ab eterna in paradyso. ꝛ i condicione hoīs

¶ Utrum lex naturalis sit habitus.

AD pmū sic pcedit. Videt q lex naturalis sit habitus. qȝ vt phūs dīt in. ij. ethicoꝝ tria sunt in aīa. potētia. habitus. et passio. sed naturalis lex nō est aliq̄ potentiaꝝ aīe. nec aliq̄ passionū. vt pȝ enumerādo per singula. g̃ lex naturalis est habitus. ¶ P. Basili⁹ dīt q conscientia siue synderesis est lex intellect⁹ nostri. qđ nō pt intelligi nisi de lege naturali. sȝ synderesis ē habit⁹ qdā. vt in pmo habituȝ est. g̃ lex est naturalis habitus. ¶ P. lex naturalis sp in hoīe manet. vt infra patebit. sed nō sp rō hoīs ad quā lex ptinet cogitat de naturali lege. g̃ lex naturalis nō est act⁹. sȝ habitus. ¶ Sed contra est qđ Aug⁹. dīt in libro de bono coniugali. q habit⁹ est quo aliqd agit cū opus est. sȝ naturalis lex nō est hmōi. est eīm in puulis ꝛ dānatis q̄ p eā agere nō pnt. g̃ lex natural' nō est habit⁹.

q.lxxix.ar.xij

¶ Hic pmo inqrit de qdditate legis q̄ pnium est de conuenientibus rei.

¶ Rñdeo dīm. q aliqd pt dici esse habit⁹ dupl'r. Uno mō ꝓprie ꝛ essentialr.

Hoc. distinctē rñdet fm duplicē intellectū quē q̄situm pt habere. quē declarat p quādā distinctiōem. cui⁹ scdm mēbꝝ ponit. Alio mō ꝛc. Pōt g̃ ꝓsens q̄situs habere duplicē intellectū. pt eīm intelligi essentialr vl' obiectiue. Jdeo D. distinguit. q aliqd pt dici habit⁹ dupl'r. Et pmo declarat pmū modū. Scdo subiūgit vnā conclusionē risiuam ibi. Et sic lex ꝛc. Uno g̃ mō dr aliqd esse habit⁹ essentialr et idēptice. sicut supra. q. lv. ar. p. ad pmū dicebat. q fides accipit qnq̄ p habitu fidei ꝛc. Cōsequēter cū dīt

¶ Et sic lex naturalis nō est habitus. dictū ē eīm supra. q lex naturalis est aliqd p rōnem constitutū. sicut etiā ꝓpositio est quoddā opus rōnis. nō est āt idē qđ qs agit. ꝛ quo quis agit. Aliqs eīm p habitū grāmatice agit orōem congruā. Cū igit habitus sit q̄ qs agit. nō pt eē q lex aliq sit habit⁹ ꝓprie ꝛ essentialr

q.xc.arti.p. ad.2ᵐ

¶ Subiūgit iuxta pdictū mēbꝝ pmā conclusionē rñsiuā. Lex naturalis nō est habit⁹ essentialiter (ita q nō est ipa synderesis vel qcūq alr⁹ habit⁹) Probat cōclo. Nō est idē qđ qs agit. ꝛ q̄ qs agit. sed lex naturalis est qđ quis agit. habitus aūt quo qs agit. igit habit⁹ est lex. ꝛ p conuersionē simplicē lex nō est habitus essentialr. i. identice. Maiorē Hoc. relinqt notā. ꝛ pȝ de se. qȝ id quo qs agit est pncipiū actiōis ꝛ effect⁹. ꝛ rō agendi. qđ aūt qs agit ē effectus. sed nō pt idē esse pncipiū vel cā ꝛ effect⁹. igit maior vera. Minor p pma pte pȝ ex. q. xc. ar. p. ad. ij. quia lex naturalis sicut ꝛ qlibet lex p̄sertim creata essentialr dicta est aliqđ constitutuȝ p rōnem sicut ꝛ ꝓpositio ꝛc. Dico aūt extra litteraȝ. p̄sertim creata essentialiter dicta. qȝ lex eterna nō est quoddā constitutū realiter. sed solū intellectū et conceptū. vt pȝ ar. p. huius q̄stionis. Conceptū eīm in diuinis pt dici essentialr. ꝛ nō realiter pcedēs. Et dico essentialiter dicta. qȝ participatio legis eterne in creaturis irrationabilibȝ nō est aliqd p rōnem constitutū. saltē p ratōem conceptā. nec est aliqd ratiōis formalr. Scda pte minoris pȝ exemplariter. aliqs eīm p habitū grāmatice agit ꝛ constituit orōnem congruā. igit ꝛc. Nota hic clare que ar. p. hui⁹ q̄stionis dicta sunt. qȝ ars ꝛ idea nō sunt idē formaliter ꝛ fm rōnem in deo. qȝ ars intelligit p modū pncipij agēdi ꝛ dictādi ipam formā exēplare rei fiēde. que est idea. ꝛ idea vt terminus concept⁹. et in nobis idea qnq̄ est aliqd constitutū p rōnem practicā pcuia arte. Jdea eīm in nobis inherēs est vbū practicū realr ꝓductū mediāte arte. q̄uis ad ideā absolute nō reqrat vel eē ꝓductū vel inherens. et de h̄ p. p. q. xv. Deīn cū dīt

¶ Alio mō pt dici habit⁹ id qđ habitu tenet. sicut dr fides id qđ fide tenetur.

¶ Ponit scdm mēbꝝ distinctiōis. q alio mō pt id dici habit⁹ qđ habitu tenet. sicut supra habitū est q. lv. ar. p. ad pᵐ. q articuli fidei dicit fides. Deīn ibi

¶ Et hoc mō qȝ pcepta legis naturalis qnq̄ considerant in actu a rōne. qnq̄ aūt sunt in ea habitualr tm̄ fm hūc modū pt dici. q lex naturalis sit habit⁹. sicut etiā principia indemōstrabilia in speculatiuis nō sunt ipsi habitus principioꝝ. sed sunt principia quorum est habitus.

¶ Subinfert conclusionē scdam rñsiuā iuxta pcedentē intellectū. Lex naturalis pt dici habit⁹ isto mō. pbat. habetus isto mō pt dici qđ habitu tenet. sȝ lex naturalis habitu teneri pt. g̃ ꝛc. Maior patuit. Minor pbat. qȝ pcepta legis nature (q̄ scȝ sunt ipa lex naturalis) qnq̄ considerant actu a rōne. qnq̄ autē sunt in ea habitualr tm̄. scȝ in habitu synderesi. Et confirmat conclusio a silī. de pncipijs indemonstrabilibȝ. q̄ etiā nō sunt habit⁹ pncipioꝝ. sȝ habitu tenent. Nota hic q res vt intellecta actu vel concepta nihil aliud est q̄ vbū p intellectū conceptuȝ. vt est silitudo et imago. lex igit nature actu cognita. est ipe concept⁹ intellectus. ꝛ dictamē intellectū. ꝛ in tali dictamine formato actu intelligit. Et g̃ donec manet iste concept⁹. tādiu manet lex actu. ꝛ sicut cessante actuali consideratōne manet ipa in sua radice. scȝ in habitu. ꝛ ita ꝛ lex ipa. Quare sequit (q cū lex naturalis nihil sit nisi pceptū actu apprehensum. ꝛ pceptū actu apprehēsum sit vbū practicū vt silitudo.) q lex nature post actualē consideratōes maneat in habitu naturali. q̄ est synderesis. sicut in silī pȝ. q articuli fidei actu apprehēsi sunt concept⁹ mētales de ipis formati. q̄ post cōsideratōem actualē manēt in habitu fidei. ꝛ continent sicut in sua radice. ex q̄ cū hō voluerit ꝓdire pnt. habit⁹ eīm est quo qs vtit cū voluerit. Quare in ista re post pncipia D. San. oportet sp se fundare q conceptus vt signū est ipm pmuȝ intellectū. ꝛ res eo ipo intelligit q cōcept⁹ mētalis de ea formatur. Res eīm est q̄ intelligit. sȝ concept⁹ est conditio sine q̄ nō intelligit. oportet eīm rem spūali ꝛ actu terminare actū intellect⁹. qđ nō fit nisi p vbū. ꝛ hoc est fundamētū in ista materia. qȝ D. dīt sp. q lex ē aliqđ constitutū. qȝ videlȝ dictamē ꝓductū est ipa lex actu in esse intellecto. qđ dicit tamen est concept⁹ formatus. ꝛ est ipa lex vt apphensa est ꝛ actu intellectu. nō vt res. sȝ vt imago. qȝ idē motus est in imaginē. ꝛ rem cui⁹ est imago. vt patȝ apud phm in memoria ꝛ reminiscentia. ꝛc.

¶ Argumentũ in ꝯtrariũ nõ est purũ. ideo quarto loco soluendum erit

¶ Ad pmũ ḡ dõm. ꝙ phs intẽdit ibi inuestigarẽ gen⁹ ꝟtutis. ⁊ cũ manifestũ sit ꝙ ꝟtus sit quoddaz pncipiũ act⁹. illa tm̃ ponit q̃ sunt pncipia hũanoꝝ actuũ. scꝫ potẽas. habit⁹. ⁊ passiões. pter hec ãt tria sunt q̃dã alia in aĩa sicut q̃dã act⁹. vt velle est in volente. ⁊ etiã cognita sunt in cognoscẽte. ⁊ ꝓprietates naturales aĩe insunt ei. vt imoꝛtalitas. ⁊ alia hmõi

¶ De ista maioꝛi supra dictũ est. q. xc. ar. p. ad. scdm qꝛ nõ est absolute vera. sꝫ vera est ad intẽtũ phi cũ restrictione. Tria em̃ sunt in aĩa q̃ sunt pncipia moralis act⁹. q̃ imꝑfect⁹ pt ꝓgredi a sola potẽa. ꝑfect⁹ aũt ex habitu. malus aũt a passione mala. Sꝫ pter ista tria opꝫ necẽario et actũ moralẽ esse in aĩa. qꝛ moralis act⁹ pncipalr est imanens. ⁊ ꝑ ꝯñs in aĩa. ⁊ in qꝛ talis act⁹ moralis ꝓgrediens ab istis pncipijs. nõ ꝓgredit nisi cognit⁹ ⁊ cognito obiecto. ideo opꝫ ⁊ cognitõem ⁊ cognitũ esse in aĩa. qḋ q̃dẽ cognitũ actu est ꝟbũ vt imago. vt dictũ est Minoꝛ cõcedit. sed negat ꝯñia. qꝛ diuisio nõ est ꝑcisa. q̃si nihil aliud sit in aĩa q̃ⷪ̃ ista tria. Dico autẽ ꝙ lex naturalis est in aĩa vt cognitũ ⁊ apprehẽsum. ⁊ vt termin⁹ act⁹ intelligẽdi. vt dictũ fuit supra. Nota aũt. ꝙ ista tria ⁊ alia dicũtur in aĩa. nõ qꝛ sint in ẽẽntia aĩe. sꝫ qꝛ in potẽa aĩe. ⁊ cõueniũt hoi ꝑ aĩam. Nota in fine isti⁹ solõnis q̃ddã notabile ꝟbũ. cũ D. dr. ꝙ in aĩa sunt aliqua tãq̃ꝫ ꝓprietates naturales. et exẽplificat de imoꝛtalitate. Ex q̃ pꝫ ꝙ imoꝛtalitas est ꝓprietas naturalis. ꝯstat aũt apud pncipia d. san. ꝙ res se nõ obediẽtialr solũ hꝫ ad ꝓprietatẽ naturalẽ sed actiue ⁊ passiue naturalr. eo mõ quo aĩa est pncipiũ actiuũ suaꝝ potentiaꝝ. q̃re seq̃t ꝙ aĩa est imoꝛtalis. qꝛ in se hꝫ pncipiũ intrinsecũ vt sp sit. ⁊ ita ꝑ naturã ẽ imoꝛtal stante videlꝫ gn̄ali dei influxu. Nõ aũt est imoꝛtalis per miraculũ. q̃re seq̃tur. si est ꝓprietas naturalis. ꝙ ⁊ de ipsa demonstrari possit ⁊c̃. Si q̃s aũt diceret ꝙ eẽ imoꝛtalem ꝑ grãm est ꝓprietas naturalis. ille se derisibilẽ ostenderet. qꝛ nihil ꝑ grãz collatũ ẽ ꝓprietas naturalis. sꝫ donũ gratuitũ

¶ Ad scdm dõm. ꝙ synderesis dr lex intellect⁹ nostri in q̃ñtũ est habit⁹ ꝯtinens pcepta legis natural. q̃ sunt pma pncipia opeꝝ humanoꝝ

¶ Ad maioꝛẽ dr. ꝙ est pdicatio virtualis. nõ formalis ⁊ identica. ac si diceret. semen aliqḋ est herba. qꝛ ex eo naturalr pducibilis. sic in synderesi ꝯtinentur pcepta legis nature (imo q̃ sunt lex nature) virtualr. nã cũ q̃s remotis impedimẽtis vti voluerit synderesi statim apprehenderet pcepta legis nature. q̃ sic apprehẽsa sunt lex actu

Minoꝛ ꝯcedit. et habet. p. ꝑ. q. lxxix. arti. xij. similr in de verita. ma. xvi. q. p. Vltra. ergo verũ ad sensuz secũ de ꝯclõnis. qꝛ videlꝫ habitu q̃ñq̃ꝫ tenet. Nota ꝙ dico q̃ñq̃ꝫ. qꝛ et doc. dr in ꝯclõne scda sic pt dici. ꝙ sit habit⁹ qꝛ videlꝫ nõ sp tenet solo habitu. sꝫ etiã actu. et tũc sic actu ꝯsiderata nõ dr actu habit⁹. Nota aũt ꝙ in maioꝛi tãgit q̃ddã dubiũ. q̃mo ꝯsciã distinguat a lege naturali. Doc. em̃ in solõne nihil de hoc tãgit. sꝫ de hoc haberi pt resolutio in de ꝟitate. ma. xvij. q. p. ad pᵐ. in ꝯtrariũ. vñ dr. ꝯsciã dr lex intellect⁹ nostri. qꝛ est iudiciũ rõnis ex lege naturali deductũ. Et ad scdm. aliq̃s sibi ipi dr cõstitut⁹ ꝑ legẽ naturalẽ. eo mõ loq̃ndi q̃ q̃s dr ꝯsiderare fm pncipia. sꝫ ꝑ ꝯsciam eo mõ loq̃ndi quo aliq̃s dr ꝯsiderare ipo actu ꝯsideratõis. Hec ille. Ex q̃bꝫ pꝫ ꝙ ꝯsciã est q̃ddã dictamẽ ꝑticulare deriuatũ ex lege. ⁊ nõ ipa lex naturalis. Vide alia ibidẽ ⁊c̃.

Ad tertiũ dõm. ꝙ rõ illa ꝯcludit ꝙ lex naturalis habitualr tenet. ⁊ hoc ꝯcedimus

¶ Ad maioꝛẽ. si intelligit. ꝙ sp actu maneat negat. si autem intelligatur ꝙ habitu ⁊ habitualiter maneat minoꝛ ꝯcedit ⁊ dr notãter. ⁊ bñ. ꝙ lex naturalis ꝑtineat ad rõem. lex videlꝫ naturalis hoĩs. qꝛ illa est lex ẽẽntialr distĩcta. q̃ a toto gñe ꝑtinet ad rõem. Et de hoc supra. q. xci. ar. ij. ad. 3ᵐ Ad ꝯñs. ꝯcedit ad hũc sensum. ꝙ ẽ habitus. i. aliq̃ñ habitu tenet. sꝫ nõ ꝯcedit formalr vel etiam identice. Nota aũt circa ꝯñs. ꝙ etiaꝫ nõ est ꝓprie ⁊ formalr admittẽdũ. ꝙ lex sit act⁹. sed termin⁹ act⁹. nam ista duo realr distinguũt in via d. san. hoc tñ verꝫ est. ꝙ qꝛ actus ⁊ termin⁹ inseꝑabilr se ꝯsequũt. ideo q̃si habentur ꝓ vno q̃ ad efficaciã agendi. ⁊ qḋ vni attribuit. attribuit ⁊ reliq̃. sic dicim⁹. ꝙ act⁹ appetit⁹ depẽdeat ab actu intelligendi. vel re vt ꝯcepta est ⁊c̃.

¶ Ad id ꝟo qḋ in ꝯtriuz obijcit dõm. ꝙ ex eo qḋ habitualr inest q̃ñq̃ꝫ aliq̃s vti nõ pt ꝓpter aliqḋ impedimẽtũ. sicut hõ nõ pt vti habitu sciẽ ꝓpter somnũ. ⁊ silr puer nõ pt vti habitu itellect⁹ pncipioꝝ vel etiam lege naturali. que ei habitu inest propter defectũ etatis.

¶ Ad maioꝛẽ supra sepi⁹ habita ẽ glosa. si scꝫ nõ aliq̃d sit ipedimentũ. pt em̃ ꝯtingere vt hñs habitũ grãmatice nõ loq̃t bonũ latinũ ipediẽte ebrietate. Silr in alijs. et hoc loq̃ẽdo de habitu scdo mõ. qꝛ ⁊ habitu ẽẽntialr dicto ex eo qḋ habitu tenet pt q̃s nõ posse vti ꝓpter ipedimẽtũ

Ad minoꝛẽ. negat ipa. ablatis ipedimẽtis. cũ em̃ puer venerit ad etatẽ. remotis ligamẽtis sensuũ. tũc poterit vti habitu in q̃ ꝯtinet lex naturalis. imo iuxta supra dicta. q. lxxxix. ar. vi. hoc facere tenet. q̃re negat ꝯñs loquendo de habitu scdo mõ. Vñ qꝛ hoc argumentũ possꝫ ꝓiudicare scdẽ ꝯclõni coꝛpis. ideo doc. soluit. Circa hãc solutionẽ nota. ꝙ videt q̃dꝫ de pueris. sed de dãnatis de q̃bꝫ assumit etiã in minoꝛi nihil dr. sed negat minoꝛ q̃ ad dãnatos. ꝙ nõ possint vti habitu in quo lex natural cõtinet. Et ei⁹ falsitatẽ ostẽdit d. san. in q̃rto. dis. vltia. q. ij. ar. p. et. iij. et in de ꝟita. ma. xvi. q. iij. Vñ dr vbi iaꝫ immediate. synderesim extingui pt intelligi duplr Vno mõ q̃ñtũ ad ipm lumẽ habituale. ⁊ sic est ipossibile ⁊. Alio° q̃ñtũ ad actũ. ⁊ hoc duplr. Vno° inq̃ñtũ act⁹ synderesis intercipit. ⁊ sic ꝯtingit in nõ hñntibꝫ vsuz liberi arbitrij neq̃ꝫ aliquẽ vsum rõnis. ⁊ hoc ꝓpter ipedimẽtuz ꝓueniẽs ex lesione organoꝝ coꝛpalium. q̃bꝫ rõ nr̃a indiget accipe. Alio° ꝓpter hoc ꝙ synderesis ad ꝯtriũ deflectit. ⁊ sic ipossibile ẽ in vli iudiciũ synderesis extingui. in ꝑticulare ꝟo extinguit q̃ñtũ q̃s peccat in eligendo. vis em̃ ꝯcupie vel alteri⁹ passionis ita absoꝛbet. vt in eligẽdo. synderesis vle iudiciũ ad ꝑticularẽ actũ nõ applicet. sꝫ hoc nõ ẽ extingui synderesim simplr. sꝫ fm q̃d. Vñ simplr loq̃ẽdo ꝯcedim⁹ ꝙ synderesis nũq̃ꝫ extinguit. Et ad q̃ntũ dr ad ꝓpositũ argumẽti de dãnatis. malũ est preter naturã. ⁊ ideo nihil ꝓhibet inclinationẽ ad malũ a bris remoueri. sꝫ bonũ ⁊ inclinatio ad bonũ ꝯseq̃t ipaꝫ naturã. vñ natura manẽte nõ pt iclinatio ad bonũ tolli in dãnatis. hec ille. Ex q̃bꝫ pꝫ. ꝙ cũ iuxta de. san. hoc in solõne scdi. habit⁹ q̃ ꝯtinet lex nature sit synderesis. ⁊ ille nunq̃ꝫ pt extingui q̃ ad actũ etiã. io lex nature sp manet hitu in synderesi. ⁊ etiã in dãnatis: qꝛ ⁊ in actu

quicq̃ egredit in sp̄is. cū patiantur formē ⁊ remorsum ɔsciē vt habet in q̃rto vbi iā. Et p̄ hec pȝ q̄d sit dōm

V

¶ Utrū lex naturalis ɔtineat plura p̄cepta vel vnū tm̄.

q.xcij.ar.ij. ad primum

AD secūdum sic p̄cedit. Videt q̄ lex naturalis nō ɔtineat plura p̄cepta. sȝ vnū tm̄. lex em̄ ɔtinet i gn̄e p̄cepti. vt sup̄ habitū ē. si igit̄ eēnt multa p̄cepta legis natural'. seq̄ret q̄ etiā eēnt multe leges naturales. ¶ P̄. lex natural' cōseq̄t hoīs naturā. sȝ hūana natura ē vna fm̄ totū. lȝ sit multiplex fm̄ p̄tes. aut ḡ est vnū p̄ceptū tm̄ leg̃ nature p̄pter vnitatē tot⁹. aut sunt multa fm̄ multitudinē p̄tiū nature hūane. ⁊ sic oportebit q̄ etiā ea q̄ sūt de inclinatōe ɔcupiscibil' p̄tineāt ad legē naturalem

q.xc.ar.j ¶ P̄. lex est aliq̄d ad rōem p̄tinēs. vt sup̄ dictū est. sȝ rō in hoīe ē vna tm̄. ḡ solū vnū p̄ceptū est leg̃ natural'. ¶ Sȝ ɔ̄ est. q̄ sic se h̄nt p̄cepta legis natural' in hoīe q̄ntū ad opabilia sicut se h̄nt p̄ma p̄ncipia i demōstratiuis. sȝ p̄ma p̄ncipia indemonstrabilia sunt plura. ḡ ⁊ p̄cepta legis nature sunt plura.

¶ Nūc ɔūr D. agit de ɔtinētia. ⁊ q̄si p̄tib⁹ leg̃ nature. an sc; ɔstituat ex multis p̄ceptis p̄tial.b⁹. q̄ itegrēt vnā totā legē. Vel an lex nature stet in vno solo p̄cepto. sicut si q̄rerēt. an vna scia ɔtineat solā vnā noticiā vel plures p̄tiales. q̄ sil' collecte ⁊ ordinate faciāt vnā totalē sciam ⁊ ḡ q̄rit articul⁹ iste de ɔtinētia q̄si tot⁹ integral'. Et p̄mo h̄ facit. Scdo determinat q̄ddā dubiū ex dictis ar.iij.

q.xc.ar.j.ad scdm. et q.xci.ar.iij ¶ Rn̄deo q̄ sicut sup̄ dictū est. p̄cepta legis nature h̄ mō se h̄nt ad rōem practicā sicut p̄ncipia p̄ma demōstrationū se h̄nt ad rōē speculatiuā. vtraq̄ em̄ sunt q̄dā p̄ncipia p̄ se nota. Dicit̄ aūt aliq̄d p̄ se notū dupl'r. vno⁹ fm̄ se. alio mō q̄ ad nos. fm̄ se q̄dē q̄libet p̄pō dr̄ p̄ se nota cui⁹ p̄dicatū ē de rōne subiecti. ɔtingit tm̄ q̄ ignorāti diffinitōē subiecti tal' p̄pō nō erit p̄ se nota. sicut ista p̄pō hō ē rōnale. ē p̄ se nota fm̄ sui naturā. q̄ q̄ dr̄ hoīem dr̄ rōnale. ⁊ tm̄ ignorāti q̄d sit hō. hec p̄pō nō ē p̄ se nota. ⁊ inde est q̄ dr̄ Boeti⁹ in lib. de ebdomadib⁹. q̄dā sunt dignitates vel p̄pōnes p̄ se note cōiter oīb⁹. ⁊ h'mōi sunt ille p̄positōes q̄r termini sunt oīb⁹ noti. vt oē totū ē maius sua p̄te. ⁊ q̄ vni ⁊ eidē sūt eq̄lia. sibiinuicē sūt eq̄lia q̄dā v̄o p̄pōnes sunt p̄ se note solis sapientib⁹ q̄ terminos p̄pōnū intelligūt q̄d s̄cēt. sicut intelligēti q̄ angel⁹ nō ē corp⁹. p̄ se notū ē q̄ nō est circūscriptiue in loco. q̄d nō ē manifestū rudib⁹ q̄ h̄ nō capiūt.

Doc. in h̄ corp̄e ɔclōnē formal'r missi. non ponit exp̄sse sȝ eā h̄ȝ in solōne scdi argumēti. ⁊ eā deducit in corp̄e. Et circa h̄ duo p̄ncipal'r facit. p̄rimo p̄mittit aliq̄ notabilia. Scdo ex ip̄is aliq̄s ɔclōnes fūdamētales p̄ambulares ex q̄b⁹ relinq̄t ɔclōnē missiuā satis declaratā. q̄ habebitur postea. ⁊ h̄ scdm facit ibi. Sicut aūt ens ⁊c̄. Circa p̄mū p̄mo ponit vnū notabile q̄si fundamētū tot⁹ materie istius. Scdo q̄ddā aliud notabile declaratiuū ⁊ limitatiuū p̄oris ibi. In his aūt ⁊c̄. Circa p̄mū ḡ est notādū. q̄ ex illis duob⁹ notabilib⁹ vult ōndere q̄ est p̄ceptū legis nature. q̄d oīa ɔtinet. Et in p̄mo notabili ōndit vnā cōditionē ei⁹. q̄ dȝ eē p̄mo p̄ se notū fm̄ se ⁊ nobis. In scdo aūt subdistinguit p̄mū. q̄ inter p̄ se nota fm̄ se ⁊ nobis est ordo. q̄ vnū est p̄ncipiū oīa ɔtinēs. sup̄ q̄ oīa fundant̄ q̄ re h̄nt ordinē ad p̄mū. ⁊ sunt multa. Primū ḡ ōndit in p̄mo notabili. vn̄ dr̄. sicut sup̄ dictū ē. ⁊c̄. Et ponit virtualiter talē rōem. p̄cepta legis nature h̄ mō se h̄nt ad rōem practicā ⁊c̄. vt in p̄ncipio l̄re. sȝ p̄mū p̄ncipiū speculatiuū est p̄ se notū fm̄ se ⁊ q̄ ad nos. ḡ p̄mū p̄nci^m in agibilib⁹ naturalib⁹ ē f^m se notū ⁊ q̄ ad nos. ⁊ ɔuersim id q̄d est p̄ se notū est p̄mū in moralib⁹ Pro minore distinguit q̄ aliq̄d dupl'r est p̄ se notū. ⁊c̄. clare in l̄ra. Circa h̄ p̄^m notabile op̄ȝ notare p̄mo q̄ idē est dicere p̄pō p̄ se nota. q̄d nō nota p̄ mediū. Est aūt duplex mediū. vnū simpl'r et ex natura rei. q̄n videlȝ ē cā q̄re p̄dicatū insit subiecto et nō h̄ȝ necariā habitudinē ex p̄prijs rōib⁹. ⁊ tal' vocat̄ mediata fm̄ se. ⁊ nō p̄ se nota fm̄ se. sȝ aliud est mediū solū q̄ ad nos. q̄ res fm̄ se caret medio. q̄ tm̄ nos nō apprehendimus sub adequato ⁊ distincto conceptu. sed rem vnā sub diuersis ɔceptib⁹. ⁊ vt stat sub vno infert se ip̄am sub alio. ⁊ tal' est mediata q̄ ad nos. ⁊ nō p̄ se nota q̄ ad nos. Per oppositū ē de imediata. q̄ aliq̄ est imediata fm̄ se ⁊ nō q̄ ad nos. q̄dā q̄ ad nos ⁊ non fm̄ se. q̄dā vtroq̄ mō. Nota scdo. q̄ q̄n D. dr̄. q̄ p̄pō est p̄ se nota ⁊ imediata q̄n p̄dicatū est de rōne subiecti. nō dȝ itelligi q̄ ista sit definitio p̄pōnis p̄ se note. ita q̄ nulla sit p̄ se nota nisi p̄dicatū sit de rōne subiecti. q̄ hoc eēt ɔ̄ eū in p̄mo posteriorū. vbi h̄ȝ q̄ cū p̄ma passio p̄dicat̄ de subiecto p̄prio q̄ sit imediata ⁊ p̄ se nota. sil'r cū vnū p̄dicamētū negat̄ de alio. sil'r cū dr̄. nix est alba. est p̄ se nota saltē q̄ ad nos. sed vult q̄ ista sit p̄ncipal'r p̄ se nota. sȝ nō sola. Nota q̄ q̄ dr̄ doc. (ɔtingit tm̄) vbi clare habet̄. q̄ p̄pō p̄ se nota fm̄ se. nō ē nota ⁊ imediata q̄ ad nos. ⁊ p̄ ɔ̄ns demōstrabil'. Et p̄ h̄ tollūt̄ multe instantie aliquoꝝ volētiū q̄ p̄ncipia imediata sint demōstrabilia. q̄ veꝝ est q̄ ad nos. sȝ non fm̄ se. q̄ hoiem eē rōnale ē fm̄ se notū. nō q̄ ad aliquē ignorantē rōem rei ⁊c̄. Cōsequēter cū dr̄

In his aūt q̄ i apph̄ēsione hoīm cadūt q̄dā ordo inuenit̄. Nā illud q̄d p̄⁹ cadit i apph̄ēsiōe ē ens cui⁹ itellect⁹ icludit̄ i oīb⁹ q̄cūq̄ q̄s apph̄ēdit. ⁊ iō p̄mū p̄ncipiū idemōstrabile ē. q̄ nō ē sil' affirmare ⁊ negare. q̄d fundat̄ sup̄ rōnem entis ⁊ nō entis. ⁊ sup̄ hoc p̄ncipio oīa alia fundant̄. vt dr̄ in q̄rto metaphysice

Notat scdo determinādo ⁊ declarādo p̄cedentia. nā ex p̄ius dictis habet̄. q̄ p̄mū oportet eē p̄ se notū. iam vult ostēdere. q̄ inter p̄ se nota nobis est ordo. q̄ vnū ē q̄d p̄mo apph̄ēdit̄. ⁊ est fundamētū alioꝝ sup̄ q̄ alia fundant̄ et ōndit q̄d sit illud. q̄ ɔstitutum ex p̄mo apprehēso. scȝ ente. vide l̄ram. Nota aūt circa h̄ notabile. q̄ ex eo datur habet̄ de q̄ aliq̄n aliq̄ de via d. san. dubitauerūt. scȝ q̄ ens h̄ȝ ɔceptū distinctū a ɔceptu alioꝝ q̄rūcūq̄. q̄ est p̄mū apph̄ēsibile. ⁊ ei⁹ intellect⁹ includit̄ in oīb⁹ alijs. Posset aūt dubitari. an ḡ eē p̄dicatū q̄dditatiuū. sȝ h̄ alibi

Nota q̄ q̄ hic sentētia D. san. de p̄^o p̄ncipio indemonstrabili. q̄ est. nō est simul affirmare ⁊ negare. cui⁹ oppositū q̄dā tenuerūt volētes q̄ sit p̄mū respectu aliq̄ꝝ. sȝ non simpl'r. sȝ hec est ɔtra p̄hm ⁊ ɔmentatorē. x. metaphysice tex. cōmenti. ix. ⁊c̄.

¶ Sicut aūt ens est p̄mū q̄d cadit in apph̄ensione simpl'r. ita bonū est p̄mū q̄d cadit in apph̄ēsione practice rōnis q̄ ordinat̄ ad op⁹. Oē em̄ agēs agit p̄pter finē. q̄ h̄ȝ rōnē boni. ⁊ ideo primū p̄ncipiū in

rõne practica est qđ fundat̃ supra rõem boni. q̃ ẽ. bonũ ẽ qđ oĩa appetũt. hoc ẽ ḡ pmũ p̃ceptũ legis q̃ bonũ est faciẽdũ ꝛ ꝓsequẽdũ. ꝛ malũ vitandũ. ꝛ sup̃ h̃ fundant̃ oĩa alia p̃cepta legis nature. vt scꝫ oĩa illa faciẽda vel vitãda ptineãt ad p̃cepta legis nature. q̃ rõ practica naturalr̃ apphẽdit eẽ bona humana

¶ Nūc pñter D. s̃m p̃dicta notabilia ponit duas cõclusiones fundamẽtales p̃ambulares ad ↄ̃clõnẽ missuaꝫ Scđam deducet ibi. Quia ṽo bonũ ꝛc. Prima ḡ ↄ̃clõ ẽ pmũ pncipiũ in rõne practica ẽ qđ fundat̃ sup̃ rõem boni q̃ est. bonũ ẽ qđ oĩa appetũt. Probat̃. assumẽdo maiorẽ ex scđo notabili. in speculatiuis pmũ pncipiũ simplr̃ ẽ qđ fundat̃ supra rõeꝫ entis. ꝛ sup̃ h̃ pncipio oĩa alia fundant̃ ea rõne. q: ens pmo simplr̃ cadit in apprehẽsione rõnis. sꝫ sicut ens est pmũ qđ cadit in apprehẽsione simplr̃. ita bonũ est pmũ qđ cadit in apphẽsione rõnis practice. ideo pmũ ꝛc. vt ↄ̃clõ h̃. ita q̃ h̃ est pmũ p̃ceptuꝫ legis. q̃ bonũ est faciẽdũ ꝛ malũ vitanduꝫ. ꝛ sup̃ ꝛc. Et exponit D. statim qđ sit alia supra ipm̃ fundari. vt scꝫ oĩa illa faciẽda ꝛc. vt in l̃ra. Maior p̃ꝫ ex notabili scđo. ꝛ est phi iiij. metaphy. vbi sup̃. et in d. san. lec. vi. pulchre. q: oportet pncipiũ pmũ eẽ notissimũ. ꝛ p̃ ↄ̃ñs nõ pmũ. q: ↄ̃stituit̃ ex notissimo. qđ scꝫ pmo cadit in apphẽsione. ꝛ q: est necẽarium ad oĩm alioꝝ cognitõem. ꝛ oĩm alioꝝ cognitio depẽdet ex eo. vt solet declarari vbi iaꝫ. ꝛ pmo posterioꝝ. q̃uo pmũ pncipiũ ingrediat̃ oẽm demõstratõem ꝛc. Minor ꝓbat̃ ḡ ad scđam ptẽ (q: pma p̃ꝫ ex iã dictis) Rõ practica est. q̃ ordinat ad opꝰ. sꝫ pmũ qđ cadit in rõem agẽtis est finis ꝛ bonũ. ḡ ꝛc. Maior nota Minor p̃ꝫ. q: oẽ agẽs agit ꝓpter finẽ. ꝛ finis est pmũ mouẽs. ꝛ p̃ ↄ̃ñs pm̃ apprehẽsum a rõne practica. vt dicebat minor Deinde cũ dr̃

¶ Quia ṽo bonũ h̃ꝫ rõem finis. malũ aũt rõnem ↄ̃trarij. inde est q̃ oĩa illa ad q̃ hõ h̃ꝫ naturalẽ inclinatõem rõ naturalr̃ apphendit vt bona. ꝛ p̃ ↄ̃ñs vt opere ꝓsequẽda. ꝛ ↄ̃ria eoꝝ vt mala ꝛ vitãda. s̃ꝫ igit̃ ordinẽ incliationũ natãliũ ẽ ordo p̃ceptoꝝ leg̃ nat̃e.

¶ Deducit scđaꝫ ↄ̃clõnẽ p̃ambularẽ. innuẽs ordinẽ p̃ceptoꝝ legis nature. ꝛ multitudinẽ. sicut pma ↄ̃clõ vnitatẽ Et pmo facit qđ dictũ est. Scđo illã ↄ̃clõnẽ explicat magis p̃ reliquũ corpis arti. ibi. Inest em̃ pmo ꝛc. Conclusio ḡ scđa coincidẽs cũ scđo notabili supra dicto est. s̃m ordinẽ inclinationũ naturaliũ est ordo p̃ceptoꝝ legis nature Pro intellectu huiꝰ ↄ̃clõnis oꝫ notare. q̃ rõ naturalr̃ dictat q̃ naturalr̃ ↄ̃ueniunt hoi. ꝛ naturalr̃ hõ vult vel refugit. si ḡ est dictamẽ s̃m inclinatiõeꝫ naturalẽ cõeꝫ hoi cũ oĩb; aliis. tũc ẽ scđm p̃ceptũ post pmuꝫ simplr̃. sicut cũ dictat fugiẽdã mortẽ. ꝛ fugere nõ eẽ. vel appetẽdum eẽ. illud dictamẽ ꝓuenit ex inclinatiõe cõissima. q: videlꝫ in ea hõ cõicat cũ oĩb; aliis. Si aũt rõ natural̃ dictat s̃m inclinatõem naturalẽ. s̃m q̃ hõ cõicat cũ aĩalib;. hoc ẽ p̃ceptũ tertiũ in ordine. si aũt dictet s̃m inclinatõem ꝓpriaꝫ hoc est vltimũ p̃ceptũ legis nature. ꝛ fundamẽtũ hoꝝ est ex scđo notabili. q: cõiora sunt priora. ḡre p̃ceptũ rõis naturalis s̃m inclinatiõeꝫ cõem oĩb; est p̃ceptũ cõissimũ. q: in illo p̃cepto oĩa ↄ̃ueniũt. licꝫ nõ oĩa mõ intelligibili. lapis em̃ appetit eẽ. ꝛ fugit nõ eẽ sicut ꝛ quelibet sub̃a Et ḡ vult ↄ̃clõ. q̃ s̃m ordinẽ inclinationũ naturaliũ. est ordo p̃ceptoꝝ. i. illud p̃ceptũ qđ p̃cedit ex iclinatiõe. q̃ est cõis hoi ꝛ oĩb; aliis est cõius. ꝛ sic ↄ̃ñter. vt dictũ est Hoc notato ꝓbat̃ ↄ̃clõ assumẽdo explicatõem prioris ↄ̃clõnis p̃

maiore. ꝛ arguit̃ sic. oĩa illa faciẽda vel vitãda ptinẽt ad p̃cepta leg̃ nature. q̃ rõ practica naturalr̃ apphẽdit vt bona humana. sꝫ rõ naturalr̃ apphendit vt bona. ꝛ p̃ ↄ̃ñs vt opere ꝓsequẽda. ꝛ ↄ̃traria eoꝝ vt mala ꝛ vitanda. ad q̃ h̃ꝫ naturalẽ inclinatõem. ḡ seq̃t̃ ↄ̃clõ. q̃ s̃m ordinẽ iclinationũ naturaliũ ꝛc. Maior p̃ꝫ ex dictis. q: h̃ est fundatũ sup̃ pmũ p̃ceptũ legis nature dictũ. qđ dr̃ bonũ faciẽduꝫ malũ fugiẽdũ. ḡ oĩa illa ꝛc. vt dr̃ maior. Minor q̃ ad pmã ptẽ. scꝫ q̃ rõ natãlr̃ apphẽdit bona ꝓsequẽda. q: hoc euidẽter fundat̃ sup̃ pᵒ pncipio legis nature. Sꝫ scđa ps ꝓbat̃. scꝫ. ꝛ ↄ̃traria eoꝝ vt mala ꝛ vitãda. q: bonũ h̃ꝫ rõnẽ finis. malũ aũt rõeꝫ ↄ̃rij. ḡ seq̃t̃. q̃ sicut bonũ ẽ ꝓsequẽdũ. ita malũ oppositũ fugiẽdũ eadẽ rõe. si em̃ malũ h̃ꝫ rõnẽ ↄ̃rij ipi bono ꝛ fini. seq̃t̃ bñ. q̃ sicut finis est appetibilis. q̃ malũ sit fugibile Cõsequẽter ibi.

¶ Inest em̃ pmo inclinatio hoĩs ad bonũ s̃m naturã i q̃ cõicat cuꝫ oĩb; substãtijs ꝓut scꝫ q̃libet sub̃a appetit ↄ̃seruatõem sui eẽ s̃m suã naturã. ꝛ s̃m hanc inclinatõem ptinet ad legẽ naturalẽ ea p̃ q̃ vita hoĩs ↄ̃seruat̃ ꝛ ↄ̃trariũ impeditur

Explicat p̃cedẽtẽ scđaꝫ ↄ̃clõneꝫ. ꝛ ex his q̃ ꝓ ea ponit p̃t haberi tal̃ ↄ̃clõ explicatiua scđe. Triplex ẽ ordo p̃ceptoꝝ legis nature. i. triplicia sũt p̃cepta leg̃ natural̃ i hoĩe post pm̃. q̃dã cõissima. q̃daꝫ minꝰ cõia. q̃dã spẽalia hoĩs. ꝓbat̃ ↄ̃clõ assumẽdo p̃cedẽtẽ ↄ̃clõnẽ ꝓ fundamẽto ꝛ maiore. s̃m ordinẽ inclinationũ naturaliũ. scꝫ in hoĩe ẽ ordo. scꝫ cõitatis maioris. ꝛ minoris cõitatꝭ. ꝛ ordo apphẽsionis p̃ceptorũ legis nature. minor supplet̃. Sꝫ ẽ triplex ordo inclinatõis natãl' in hoĩe. scꝫ cõissime. minꝰ cõis. ꝛ spẽcial' ꝛ ꝓpria. ḡ seq̃t̃ ↄ̃clõ. q̃ est triplex ordo p̃ceptoꝝ. Maior patuit. Minor deducit̃ s̃m tres ptes q̃ ad scđaꝫ ibi. Scđo inest ꝛc. q̃ ad tertiã. tertioᵒ ꝛc. Quo ad pmã pteꝫ de cõissima iclinatõe sic. q: inest pmo inclinatio hoĩs ad bonũ s̃m naturã in q̃ cõicat cũ oĩb; substãtijs ꝓut q̃libet sub̃a ꝛc. ḡ pma ps minoris ṽa Nota q̃ añs dr̃ cũ oĩbus substãtijs. q: accñtia ꝓprie nõ hñt eẽ. sꝫ sunt entis dispositio. ꝛ ḡ dr̃ cũ substãtijs. Circa istã minorẽ doc. notat vnũ notabile vel corollariũ declarãs q̃ sint illa p̃cepta cõissima fundata sup̃ hac inclinatõe cõissima. ꝛ q̃ sunt de lege nature isto mõ. ibi Et s̃m hãc ꝛc. clare i l̃ra. q: oĩa p̃ q̃ vita ↄ̃seruat̃ ꝛ mors ipedit̃ ꝛc. Deinde ibi

Scđo iest hoĩ incliatio ad aliq̃ mag̃ spẽalia s̃m naturã i q̃ cõicat cũ ceteris aĩalib;. ꝛ s̃m h̃ dicunt̃ ea eẽ de lege natãli. q̃ natura oĩa aĩalia docuit. vt ẽ ↄ̃iunctio maris ꝛ femĩe. ꝛ educatio liberoꝝ. ꝛ silia

¶ Declarat scđaꝫ ptẽ minoris sup̃ dicte. q: iest hoĩ inclinatio ad aliq̃ magis spẽalia s̃m naturã in q̃ cõicat cuꝫ ceteris aĩalib;. ḡ Scđa ps minoris ṽa ꝛc. Adiungit tertiũ notabile ibi Et s̃m hoc. qđ ondit q̃ sint p̃cepta hmõi magis spẽalia. ꝛ de hoc in institut̃. titl. de iure natu. i pncᵒ. Et in decret̃ dis. p̃. ius naturale ꝛc. Tũc ibi

Tertio inest hoĩ incliatio ad bonũ s̃m naturam rõnis q̃ est sibi ꝓpria. sicut hõ h̃ꝫ naturalẽ inclinatiõẽ ad h̃ q̃ ṽitatẽ cognoscat de deo. ꝛ ad h̃ q̃ in societate viuat. ꝛ s̃m hoc ad legẽ naturalẽ ptinet ea q̃ ad hmõi inclinatõem spectãt. vtpote q̃ hõ ignorãtiam vitet. q̃ alios nõ offendat cũ q̃b; d; ↄ̃uersari. ꝛ cetera hmõi q̃ ad hoc spectant

¶ Ostēdit tertiā ptē sepedicte minoris. qꝛ inest hoī inclinatio naturalꝭ ꝫm naturā rōis. q̄ ē sibi ꝓpria. ḡ ꝛc. Notabile tñ̄ adiūgit q̄ sint de lege nature isto mō. ibi. Et ad h. Ex oībꝫ istis habetꝭ ꝯclo misiua q̄ ponitꝭ ad scōm tałis. Multa sunt p̄cepta legis nature in seipsis. ꝛ explicite q̄ tñ̄ ꝯueniūt in vna radice. Prima ps pꝫ ex p̄cedēti ꝯclone. qꝛ sunt triplicia. ḡ plura. et triplicia in gñe. ꝛ cōtinent sub se multa spēalia. Scd̄a ps pꝫ ex p̄ma ꝯclone. qꝛ oia cōicāt in h. qꝛ bonū ē faciēdū. malū vitādū. ḡ ꝯclo vera

Nota silr̄ huiꝰ ꝯclonis ex 2ᵃ ꝛc. qꝛ vnū ē credibile. qd̄ oia credibilia in se ꝯtinet ipliciter. ꝛ tñ̄ sunt multa credibilia explicita. sicut in h qd̄ hꝫ Aplꝰs ad Hebre. xi. Accedētē ad deū oꝫ credere q̄ ē. ꝛ qꝛ se inquirētibꝫ remunerator est. ꝯtinet eñ̄ articulos de creatōe ꝛ gubernatōne. ꝛ oīa mysteria ipliciter. Sꝫ a'lij articuli explicāt illud cōe credibile. sic in illo p̄cepto bonū ē faciēdū ꝛc. oia ipliciter ꝯtinētꝭ sꝫ alia explicātꝭ ꝫm maiorē ꝛ minorē cōitatē. vt patuit.

☞ Arguᵐ in ꝯtrū ē ex p̄ma pte ꝯclonis misi. qꝛ etiā p̄ncipia indemōstrabilia ꝯmunicant in vna radice. scꝫ in p̄mo simpliciter. sic in ꝓposito

Ad p̄ᵐ ḡ dōꝫ. q̄ oia ista p̄cepta legꝭ nature inq̄ꝫtū referūtꝭ ad vnū p̄mū p̄ceptū hn̄t rōeꝫ vniꝰ legis.

¶ Maior ꝓba. sꝫ dico q̄ nō q̄cūq̄ diuersitas p̄ceptoꝝ causat diuersitatē legū. sꝫ illoꝝ p̄ceptoꝝ q̄ nō cōicāt i vna radice. sꝫ sunt oīno dispata ꝛ nō pendēt ex vno. Ultra si igitꝭ ꝛc. dico q̄ si eēnt multa nō ꝓcedētia ex vna radice se q̄retꝭ ꝛc. sꝫ negatꝭ seq̄'a. qꝛ añs interēptū est ꝛc.

¶ Ad 2ᵐ dōm. q̄ oēs hmōi inclinatōes q̄rūcūq̄ ptiū nature hūane. puta ꝯcupiscibilꝭ ꝛ irascibilꝭ. ꝫm q̄ regulātꝭ rōe ptinēt ad legē naturaleꝫ ꝛ reducūtꝭ ad vnū p̄mū p̄ceptū. vt dictū ē. ꝛ ꝫm h sūt multa p̄cepta legis nature in seipsis. q̄ tñ̄ cōicāt in vna radice

In cor.

¶ Maior ꝯceditꝭ ꝛ etiaꝫ minor. sꝫ dico q̄ ē multiplex ꝫm ptes. Ultra. aut ḡ ꝛc. dico q̄ est vnū p̄ᵐ p̄ncipale simplr̄ ꝓpter vnitatē totiꝰ qd̄ regitꝭ vna rōne q̄ hꝫ vnū dictamē cōssimū in q̄ oia radicātꝭ. ꝛ sūt plura ꝛ multa scd̄aria. ꝓpter diuersas inclinatōes diuersaꝝ ptiū q̄s hꝫ idem hō vt patuit. Ultra. ꝛ sic ꝯtrebit. ꝛc. ꝯceditꝭ q̄ ea q̄ sunt de inclinatōe ꝯcupiscibilꝭ p̄ᵐ q̄ moderātꝭ rōne ptinēt ad legē nature. ꝛ reducūtꝭ ad p̄ᵐ p̄ceptū. ꝛ hoc nullū incōueniēs. Sꝫ veꝝ q̄ fomes nō ē de lege naturali. vt patuit sup̄. sed inclinatio sensualitatꝭ vt regulatꝭ rōe. ꝛ p̄cedit ex inclinatione cōi cū aīalibꝫ. sꝫ ē de lege nature in hoīe vt moderatꝭ. Nota aūt q̄ hō dꝛ habere multas ptes ꝟtuales. qꝛ in natura hūana ꝯtinetꝭ ꝟtualr̄ qd̄ ē nature in cōi. ꝛ nature aīalis ꝛ hūane. et naturā hūanā seq̄tꝭ inclinatio. q̄ ē ꝯcupiscibilꝭ. ꝛ ista vt regulatꝭ ꝫm rōem ē de lege nature. nō aūt sūt multe ptes nature humane q̄si eēnt multe nature actu in hoīe. sꝫ vna ꝯtinēs plures ꝟtualr̄. sicut solet dici q̄ aīa rōnalis ꝯtinet vegetatiuā. sensitiuaꝫ. ꝛc. ꝛ quālibet seq̄tꝭ sua inclinatio ꝫm quā ē p̄ceptū legis. ꝛ oia ista radicātꝭ i vno precepto. vt dictū est.

¶ Ad tertiuꝫ dōm. q̄ rō etsi in se vna sit. tñ̄ est ordinatiua oīm q̄ ad hoīes spectāt. ꝛ ꝫm h sub lege rōnis ꝯtinētꝭ oia ea q̄ rōne regulari possunt.

¶ Maior ꝯceditꝭ. Minor ē vera. sꝫ tñ̄ rō vna existēs est oīm ord natiua q̄ sūt in hoīe. in qbꝫ cū alijs cōicat. ꝛ in ꝓprijs. ꝛ ḡ hꝫ multa dictamina ꝛ p̄cepta ꝫm varias inclinatōes. q̄re negatꝭ ꝯña. ꝛ rō tāgitꝭ in solone

¶ Utꝝ oēs actꝰ virtutū sint de lege nature

Ad tertiū sic p̄ceditꝭ. Uidetꝭ q̄ nō oēs actꝰ ꝟtutū sint de lege nature. qꝛ vt sup̄ dictuꝫ est. de rōne legis ē vt ordinetꝭ ad bonū cōe. sꝫ q̄dā ꝟtutū actꝰ ordinantꝭ ad bonū p̄uatū alicuiꝰ. vt pꝫ p̄cipue in actibꝫ tēpantie. non ḡ oēs actꝰ ꝟtutū legi subdūtꝭ naturali. q. xc. ar. ij.

¶ P̄. oia pctā aliq̄bus ꝟtuosis actibꝫ opponūtꝭ. si igitꝭ oēs actꝰ ꝟtutuꝫ sint de lege nature. videtꝭ ex ꝯñti q̄ oia pctā sint ꝯtra naturā. qd̄ tñ̄ spēalr̄ de q̄busdā pctis dꝛ. ¶ P̄. in his q̄ sunt ꝫm naturā oēs ꝯueniūt. sꝫ in actibꝫ ꝟtutū nō oēs ꝯueniūt. aliq̄d eñ̄ ē ꝟtuosuꝫ vni qd̄ ē alteri vitiosuꝫ. ḡ nō oēs actꝰ ꝟtutū sunt de lege nature ¶ Sed ꝯtra est qd̄ Damas. dꝛ in. iij. libro. q̄ ꝟtutes sūt naturales. ḡ ꝛ actꝰ ꝟtuosi subiacēt legi nature

Hic determinat q̄ddā dubiū ex dictis. dictuꝫ est eñ̄ ar. ij. q̄ de lege naturali sunt oia ad q̄ hō hꝫ naturalē inclinationē. ita q̄ dictamē tali inclinatōi ꝯforme ē p̄ceptū legis nature. Ex h āt statim seq̄tꝭ nīsio ad p̄ns q̄situ. scꝫ q̄ actꝰ ꝟtutū sunt de lege nature. iō post dicta q̄rit de hoc ꝛc.

¶ Rn̄deo dōm. q̄ de actibus ꝟtuosis duplr̄ loq̄ possumꝰ. Uno mō inq̄ꝫtū sūt ꝟtuosi. Alio mō inq̄ꝫtū sunt tales actꝰ in ꝓprijs spēbꝫ ꝯsiderati

Hoc distinctē mittet ad q̄situ. vñ p̄mo p̄mittit distinctionē bimēbrē. Scd̄o subiūgit duas ꝯclones misiuas. p̄mā ibi. Si igitꝭ. ꝛc. tertiā ibi. Sꝫ si ꝛc. Quo ad p̄ᵐ notabile distinctiuū ē. de actibꝫ ꝟtuosis possumꝰ loq̄ duplr̄ Unoº formalr̄ ꝫm rōem cōem ꝟtuositatꝭ. inq̄ꝫtū scꝫ sūt ꝟtuosi. Alioº inq̄ꝫtū sūt tales actꝰ in ꝓprijs spēbꝫ ꝯsiderati. sicut ꝛ sup̄ dictū fuit. q̄ possumꝰ loq̄ de bono p̄ᵐ rōeꝫ cōem ꝛ ꝫm spēalē rōem. ꝛ nō q̄cq̄d ꝯuenit bono ꝫm rōeꝫ cōem ꝯuenit bono spēali. qꝛ p̄mo mō opponitꝭ oī malo nō scd̄o mō. Silr̄ dictū fuit de opibꝫ carnis

¶ Si igitꝭ loq̄mur de actibꝫ ꝟtutū inq̄ꝫtū sūt ꝟtuosi. sic oēs actꝰ ꝟtuosi ptinēt ad legeꝫ nature. Dictū ē eñ̄ q̄ ad legē nature ptinet oē illud ad qd̄ hō inclinatꝭ ꝫm suā naturā. Inclinatꝭ aūt vnūq̄dq̄ naturalr̄ ad opatōeꝫ sibi ꝯuenientē ꝫm suā ꝓpriā formā. sicut ignis ad calefaciēdū. vñ cū aīa rōnalꝭ sit ꝓpria forma hoīs. naturalꝭ inclinatio inest cuilibet hoīni ad h q̄ agat ꝫm rōem. ꝛ hoc est agere ꝫm virtutē Ar. ij.

Hic ꝯtinet ꝫm p̄dictā distinctōeꝫ D. mīdet ad q̄situm et ē p̄ma ꝯclo. si loq̄mur de actibꝫ ꝟtutū inq̄ꝫtū sūt ꝟtuosi ꝛc. Hāc ꝯclonē p̄mo ꝓbat Scd̄o eā resumit cū ipa ꝓbatione p viā ꝯp̄edij. ibi. Uñ ꝫm h. Probatꝭ ḡ ꝯclo. ad legē nature. s. in hoīe ptinet oē illd̄ ad qd̄ hō inclinatꝭ p̄ᵐ naturā. sꝫ cuilibet hoī iest naturalꝭ idinatio ad h q̄ agat ꝫm rōeꝫ qd̄ ē agere ꝫm ꝟtutē. ḡ ꝯº ꝓba. Maior pꝫ ex ar. ijº Nota āt q̄ lex naturalꝭ ꝓpe loq̄ndo sub rōe legꝭ cēntialr̄ ꝛ p ꝓrie capte. solū hꝫ locū in natura rōnali. vt patuit sup̄ ad cū D. loq̄tꝭ de lege naturali absolute. sic intelligēdū ē in hoīe. loq̄mur eñ̄ nūc p̄ncipalr̄ de lege naturali hoīs. nō angeli. i q̄ etiā ē lex naturalꝭ. sꝫ nō sic in hoīe. qꝛ i āgelo nō sūt tā multe inclinatōes naturales sic in hoīe. i āgelo eñ̄ ē sola idinatio intellectualꝭ. i hoīe āt aūt (q̄ ē oīm creatura) sūt plꝛes idinationes. ꝛ p ꝯñs multa p̄cepta legꝭ nature. Minor ꝓbatꝭ. vnūq̄dq̄ idinatꝭ naturalr̄ ad opatōeꝫ sibi ꝯuenientē ꝫm ꝓpriam formā. sꝫ aīa rōnalꝭ ē forma hoīs quā ꝯseq̄tꝭ idinatio ad agendū ꝫm ratōem. igitꝭ sequitꝭ minor. Maior ista declaratꝭ exēplo de igne. q̄ naturalr̄ inclinatꝭ ad calefaciēdū. ꝙa.

pncipiū calefactōis ꝯſeqtur formā ſuā ꝛc. Minor nota extra litterā. qꝛ aiam ſeqꝛ ſeminariū ꝟtutū ꝛ ſynderesis. ꝛ lumē naturale q̄ deꝑcant ad optima. ꝛ patuit illa minor ſupra q. lxxi. ar. ij. vbi declaratū fuit. ꝙ vitiū ē contra naturā hoīs vt ſic. ꝛ ꝑ ꝯñs ꝟtꝰ eſt ſm naturā. ꝛ naturalr̄ appetita. ſaltē appetitu q̄ ē inclinatio naturalꝭ ꝑfectibilis ad ꝑfectōem. ſic em̄ vnūqđ. ꝫ inclinatur naturaliter ad ꝯparōeꝫ ꝑ ꝑfectōem ꝯueniētē. cito nō ſꝑ actu dicito

¶ Un ſm h̄ oēs actꝰ ꝟtutū ſunt de lege naturali. dictat ei h̄ naturalr̄ vnicuiqꝫ ꝓpa rō vt ꝟtuoſe agat

¶ Reſumit ꝑcedētē ꝯclōnē cū ipa ꝓbatōe iā facta ꝑ viā ꝯpēdij. ꝛ poſſet ſcđo ſic argui. oē illud ē de lege nature. qđ vnicuiqꝫ naturalꝭ rō dictat. ſed illa dictat vnicuiqꝫ. ꝙ ꝟtuoſe agat. igꝛ ꝟtuoſe agere. qđ ē actꝰ ꝟtutū. ē de lege ꝛ dictamie naturalꝭ legis Cōſequēter cū dr̄

¶ Sꝫ ſi loqmur de actibꝫ ꝟtuoſis ſꝫ ſeipos. put. ſ. in ꝓprijs ſpeciebꝫ ꝯſiderāꝛ. ſic nō oēs actꝰ ꝟtuoſi ſūt de lege nature. multa em̄ ſm ꝟtutē fiūt ad q̄ natura nō ꝑmo iclinat. ſꝫ ꝑ rōnis inqſitōem ea hoīes adinuenerūt q̄ſi vtilia ad bene viuēdū

¶ Subiūgit ſcđam ꝯclōnē reſpōſiuā q̄ ad ſecūdū mēbrū ꝑdicte diſtinctōis tal'. Si loqmur de actibꝫ ꝟtuoſis ꝛc. vt in ꝑncipio littere. Nota ꝑ intellectu huiꝰ ꝯclōis qꝛ poſſet ēē prauus itellectꝰ. q̄ſi aliq̄s actꝰ ꝟtutis de ꝑ ſe. ꝛ ex ꝓpa rōe nō eēt de lege nature. vtputa ꝙ tpate viuere iuſte viuere. nō eēt de lege nature. qꝛ etiā ſunt actꝰ in ſpecie ꝯſiderati. Sꝫ illa nō ē mens doc. Quare opꝫ aduertere. ꝙ aliq̄ actꝰ ſm ſpēm ꝯſiderati nō hñt eē ꝟtuoſum. ꝛ tñ ꝟtuoſe fiūt. ꝛ ſunt ꝟtuoſi ſm ꝙ fiūt. ꝛ de hoc patebit infra q. xcv. ar. ij. et alibi. qꝛ q̄dā actꝰ nō hñt vigorē ex lege naturali. ꝛ in ꝑncipio nihil refert. an ſic vel aliter fiant. ſꝫ ſunt q̄dā determiatōes legis nature. ꝛ hñt vigorē ſolū ex lege hūana. Et poſtq̄ꝫ lege hūana determīati ita ſunt. ſic ꝟtuoſe fiūt ꝛ laudabilr̄. Sꝫ lex nature eos nō ſtatuit nec dictauit. vt pꝫ. qꝛ lex nature dictat ꝙ malefactor puniendus ē. ſꝫ ꝙ tali vel tali pena puniaꝛ. lex naturalꝭ nō dictat ſꝫ hoc determinat lex hūana. ꝛ tñ ꝯſtat ꝙ talis punitio determiata a lege hūana ꝟtuoſus actꝰ ē. Quare doc. notāter dr̄ Sic nō oēs ſunt de lege nature. qꝛ aliq̄ etiam in ſpecie ꝯſiderati ſunt de lege nature. ꝛ ſequiꝛ ex ea tanq̄ꝫ ꝯclōnes. vt tpate viuere. iuſte viuere. ꝛ breuiter actꝰ oīm ꝟtutū. Sꝫ d. vult ꝙ nō oēs actꝰ ꝟtuoſi q̄ hñt ꝟtuoſitatē ex determiatōe hūana. ita ꝙ iuſte facere ē de dictamie legis nature. ſꝫ occidere malefactorē hoc mō. qđ etiā pt̄ eē iuſtū tal'occaſio etiā i ſpecie ꝯſiderata. nō ē de dictamine legis nature. q̄re illa ꝯclō ꝑncipalr̄ itelligiꝛ de actibꝫ ꝟtuoſis q̄ determināꝛ lege hūana. ꝛ h̄ pꝫ inueni rōnē ſtatim ponēdā. Nota ſcđo. ꝙ poſſet eē aliꝰ itellectꝰ iſtiꝰ ꝯclōnis qꝛ vt patuit ſupra Virtꝰ moralꝭ aliq̄ ꝯſiſtit i medio rōis q̄ ad nos. Cōſtat aūt ꝙ aliqđ ē ꝯmēſuratū illi. ꝛ nō alteri ꝓpter diuerſam vtriuſqꝫ ꝯditōeꝫ. ꝛ qđ illi ē tpatū. illi non eēt tpatū. q̄re loq̄ndo de ꝟtutis actu i ꝑticulari. puta de tpantie actu ꝯparato ad illū vel illū. nō ē de lege naꝛe. imo nō ē ſm rōnē rectā etiā hūanā. Quia qđ ē materia ꝟtutꝭ in ordie ad vnū. eēt materia viciꝫ i ordie ad aliū. Sꝫ primꝰ itellectꝰ videꝛ eē ꝯformior d. s. i ꝓbatōe. ꝛ q̄ ad ꝟba ꝯclōis. qꝛ dr̄ de ſpecie actꝰ. Scđs aūt itellectꝰ eēt magꝭ de actu indiuidualr̄ accepto. Aliq̄s em̄ actꝰ i cōi ꝛ in ſpecie ē ꝟtuoſus i aliq̄ regiōe. ꝛ nō in alia. His notatꝭ ꝑ itellectu ꝯclōis Probaꝛ ꝯclō poſt d. tali aſſumpto Multa ſm ꝟtutē fiūt ad q̄ naꝛa nō ꝑmo iclinat. ſꝫ ꝑ rōis inqſitiōnē ea hoīes inuenerūt. q̄ſi vtilia ad bñ viuēdū. q̄. ſ. ꝟtuoſe fiūt adinuēta. ꝙ ꝯclō ſcđa ꝟa. Tenet ꝯñā dare. qꝛ illa dicūꝛ de lege naꝛe ad q̄ naꝛa iclinat ꝑº. i. naꝛa cōiſſima. vel gnīca vel ſpecifica hoīs. q̄ ē rō. q̄re bñ ſeqꝛ. natura non ꝑmo iclinat taq̄ꝫ ad ea q̄ hñt vigorē ex iclinatōe naturali tō nō ſūt de lege nature. ꝛ ꝙ poſtea ſūt inuēta ꝑ rōis inqſitiōnē. Ad ea em̄ q̄ natura ꝑmo iclinat nō ē opꝰ inqſitōe. ꝛ cū talia fiāt ꝟtuoſe. ſeqꝛ ꝯclō. Añs pꝫ. qꝛ i ciuitatibꝫ multa ſūt determiatōes ſapientū q̄ ꝟtuoſe fiūt q̄ ſūt inuēta ꝑ rōnē. vbi i ꝑncipio parū referebat. an ſic vel aliter fierēt. ꝛ de hoc poſtea. pꝫ igꝛ ꝯcluſio.

Argumētū in ꝯtrariū ē ꝯ ꝑma ꝯclōe. qꝛ actꝰ ꝟtuoſi. vt ſic ſūt de iclinatōe ꝑma naꝛe hoīs. vt hō ē. ſꝫ cū h̄ ſtat ꝙ aliq̄ ſūt ꝟtuoſi ſolū ꝑ inqſitionē ꝛ determiatōem rōnis inqſitiue. q̄ rō accipit poſtq̄ꝫ determiatū ē. qꝛ ſūt ꝟtuoſa ꝛc.

¶ Ad pᵐ ꝙ dr̄ꝫ. ꝙ tpantia ē circa ꝯcupiās naꝛales cibi ꝛ potꝰ ꝛ venereoꝝ. q̄ q̄dē ordināꝛ ad bonū cōe naꝛe. ſic ꝛ alia legalia ordinanꝛ ad bonū cōe morale

¶ Maior ꝯcediꝛ. ſꝫ ē multiplex bonū cōe. naturale. ꝛ morale. ſic ꝛ ē inclinatio ꝯñs naturā. vt ſic cōem ꝛ naturā ſpēalē vt ſic. ꝛ q̄liber iclinatio ē in bonū. iclinatio em̄ cōiſſima ē in bonū naꝛale. ſꝫ iclinatio hoīs vt ſic ē in bonū cōe morale. Ad minorē. negaꝛ. ꝙ actꝰ ꝟtutū vt ſic ordineꝛ in bonū ꝑuatū tm̄. Ad ꝓbatōeꝫ dr̄. ꝙ actꝰ tpantie ordināꝛ ad ſuſtētatōeꝫ ꝛ ꝯſeruatōeꝫ naꝛe. q̄ ꝯſeruatio naꝛe ſit etiā mediāte ꝯſeruatōe hmōi naꝛe. ꝯſeruatio aūt nature ē bonū cōe. vt pꝫ. alias ꝑiret totū vniuerſū ꝛ ordo eiꝰ. ſic bona legalia q̄ ſūt. ſ. iuſta. qꝛ determiata a ſapiētibꝫ. et ordināꝛ ad bonū cōe morale. vt hoīes ꝟtuoſe ꝛ bñ ꝯuiuāt Quare negaꝛ ꝯña. ꝛ dicūꝛ legalia q̄ ſūt ſtatuta ꝑ legē poſitiuā humanā. talia em̄ ordināꝛ ad bonū cōe morale

¶ Ad ſcđm dr̄ꝫ. ꝙ natura hoīs pt̄ dici vel illa q̄ ē ꝓpria hoī. ꝛ ſꝫ h̄ oīa pctā inq̄ꝝū ſunt ꝯ rōem. ſunt etiā ꝯtra naturā. vt pꝫ ꝑ Damaſ. in. ij lib. vel illa q̄ ē cōis hoī ꝛ alijs aīalibꝫ ꝛ ſm h̄ q̄dā ſpecialia pctā dicūꝛ eſſe ꝯtra naturā. ſicut ꝯtra cōmixtionē maris et femine q̄ ē naturalꝭ oībꝫ aīalibꝫ ē ꝯcubitꝰ maſculoꝝ. qđ ſpecialr̄ dr̄ vitiū ꝯtra naturā.

Maior ꝯcediꝛ. ſꝫ tñ ſūt aliq̄ pctā q̄ etiā opponūꝛ iclinatōi naꝛali. quā hō hꝫ cōem cū alijs aīalibꝫ. Vltra. Sꝫ igꝛ. Dico ꝙ oēs actꝰ ꝟtutū ſūt de lege naꝛe q̄ ſeqꝛ iclinatōeꝫ hoīs vt hō ē. Vltra videꝛ ꝛc. Conceditꝛ. ꝙ oīa pctā ſūt ꝯtra naturā hoīs ꝓpriā. vltra. Nō tñ ꝛc. Dico ꝙ dr̄ ſpēalr̄ de q̄buſdā. ꝙ ſūt ꝯtra naturā hoīs cōeꝫ cū aīalibꝫ alijs. vt pꝫ i ſolōe. de materia iſtiꝰ ſolōnis. vide do. s. de malo mate. xv. q ꝑ. ad. ij. et ꝛª ꝛc. q. cliij. qꝛ oīs luxuria et fornicatio ē ꝯ naturā hoīs. vt ſic Sꝫ q̄dā pctā ſūt cōtra naturā cōem cū beſtijs q̄ abhomināꝛ hmōi luxuriā. vide d. s. in poſtilla. ad ro. ꝑ.

¶ Ad 3ᵐ dr̄ꝫ. ꝙ rō illa ꝓcedit de actibꝫ ſm ſeipos ꝯſideratꝭ. ſic ei ꝓpꝛ diuerſas hoīs ꝯditōes ꝯtigit ꝙ aliq̄ actꝰ ſūt aliq̄bꝫ ꝟtuoſi tāq̄ꝫ eis ꝓportionati ꝛ cōuenientes. q̄ tñ ſūt alijs vitioſi tāq̄ꝫ eis nō ꝓportiōati

¶ Ad maiorē in his q̄ ſūt ſꝫ natura. oēs ꝯueniūt. ꝯcediꝛ qꝛ talia ſūt ſm iclinatōeꝫ oībꝫ cōem. ꝛ ꝑſertī q̄ ad ꝑncipia ꝛ etiā ꝯclōes. vt i plibꝫ. vt pꝫ articulo ſeq̄nti. Ad minorē ꝟa ē loq̄ndo de actibꝫ ꝟtutū ſm ſpēales rōes. ꝛ q̄ ſūt ꝟtuoſi ex determiatōe hūana. ſic videmꝰ aliq̄ iuſte fieri ꝛ bene i aliq̄ regiōe q̄ in alia cēnt abhomiabilia. ſ. ſi aliqđ eē tpatū illi. vl' iuſtū qđ alteri ñ ē. q̄re ꝓbat ſcđaꝫ ꝯclōnē ꝛc.

y

¶ Utrum lex naturalis sit vna apud omnes.

AD quartum sic proceditur. Videtur quod lex nature non sit vna apud omnes. Dicitur enim in decretis dis. prima. quod ius naturale est quod in lege et in euangelio continetur. sed hoc non est commune omnibus. quia vt dicitur Ro. x°. Non omnes obediunt euangelio. ergo lex naturalis non est vna apud omnes ¶ Preterea. ea que sunt secundum legem. iusta esse dicuntur. vt dicitur in. v. ethicorum. sed in eodem libro dicitur quod nihil est ita iustum apud omnes quin apud aliquos diuersificetur. ergo etiam lex naturalis non est apud omnes eadem

Ar.4. ¶ Preterea. ad legem nature pertinet id ad quod homo secundum naturam suam inclinatur. vt supra dictum est. sed diuersi homines naturaliter ad diuersa inclinantur. alij quidem ad concupiscentiam voluptatum. alij ad desideria honorum. alij ad alia. ergo non est vna lex naturalis apud omnes. ¶ Sed contra est quod Isidorus dicit in libro ethimologiarum. Ius naturale est commune omni nationi.

¶ Hic primo D. inquirit de proprietatibus legis nature. et de tribus scilicet de vniformitate et immutabilitate. et de tertia ex his duabus consequente. scilicet perseuerantia eius in cordibus hominum. Circa primum igitur querit vt dictum est.

Ar.4. ¶ Respondeo dicendum. quod sicut supra dictum est. ad legem nature pertinent ea ad que homo naturaliter inclinatur. inter que homini proprium est vt inclinetur ad agendum secundum rationem. ad rationem autem pertinet ex communibus ad propria procedere. vt patet ex primo physicorum.

D. in hoc corpore ita procedit. primo ponit quoddam notabile ex quo dependet totum corpus articuli. secundo subiungit quasdam conclusiones preambulares. ibi. Sic igitur in speculatiuis etc. Tertio infert ex dictis conclusionem intentam. ibi. Sic igitur dicendum etc. Quo ad primum primo notat conuenientiam inter rationem speculatiuam et practicam. secundo differentiam. ibi. Aliter tamen etc. Ostendit ergo conuenientiam. quia videlicet ad legem nature pertinent ea ad que homo naturaliter inclinatur. vt patet ex arti. ij. Sed proprium est homini vt ad ea inclinetur secundum rationem sed ad rationem pertinet procedere a communibus ad propria. vt patet primo physicorum. et hoc est commune rationi speculatiue et practice. Tunc ibi.

¶ Aliter tamen circa hoc se habet ratio speculatiua et aliter practica. quia enim ratio speculatiua precipue negociatur circa necessaria que impossibile est aliter se habere absque aliquo defectu inuenitur veritas in conclusionibus proprijs sicut et in principijs communibus. sed ratio practica negotiatur circa contingentia in quibus sunt operationes humane. et ideo et si in communibus sit aliqua necessitas quanto magis ad propria descenditur tanto magis inuenitur defectus.

¶ Notat differentiam inter rationem speculatiuam et practicam quantum ad propria et particularia. et rationem diuersitatis primo ponit. quia speculatiua negotiatur circa necessaria. scilicet tam communia quam propria que impossibile est aliter habere. Ratio autem practica negotiatur circa contingentia. quia operationes humane sunt circa contingentia. et ergo sequitur differentia. quod in speculatiuis inuenitur veritas in conclusionibus et in principijs. sed in his que sunt practice rationis quamuis inueniatur aliqua necessitas et veritas. sed quanto magis ad particularia descenditur in quibus sunt operationes circa que tanto magis inuenitur defectus. quia ibi occurrunt varia mutabilitas et multe circumstantie. ¶ Nota quod sicut in naturalibus incertitudo et mutabilitas et contingentia est ex materia. necessitas autem et certitudo per se ex forma. ita in moralibus necessitas et certitudo ex vniuersalitate est. contingentia autem et mutabilitas est ex particularitate. nam circa opus in particulari agendum varia occurrunt que ingerunt incertitudinem et variabilitatem. certum est enim. quia nulli est facienda iniuria. sed vt hoc factum fiat sine iniuria vbi multe circumstantie et diuersitates concurrunt. ibi est difficultas vt videbitur magis postea. habetur ergo ex illo notabili. quod quia lex nature est rationis que procedit et primo cognoscit vniuersalia deinde particularia. ideo et in lege nature sunt aliqua communia precepta aliqua particularia. et ad illa se habet aliter ratio practica aliter speculatiua

¶ Sic igitur in speculatiuis est eadem veritas apud omnes tam in principijs quam in conclusionibus. licet veritas non apud omnes cognoscatur in conclusionibus. sed solum in principijs que dicuntur communes conceptiones In operatiuis autem non est eadem veritas vel rectitudo practica apud omnes quantum ad propria. sed solum quantum ad communia. et apud illos apud quos est eadem rectitudo in proprijs. non est equaliter omnibus nota

¶ Hic primo D. subiungit duas conclusiones preambulares. secundam ibi. Sic igitur patet etc. prima ergo est. Eadem est veritas apud omnes etc. vt in littera. vsque in finem. ¶ Nota autem quod esse eandem notitiam est eadem sentire de principijs. ita quod omnes estiment ea vera. et per oppositum non esse eandem notitiam est aliquem tenere verum. aliquem tenere falsum. ista conclusio habet sex partes et patent omnes ex notabili precedenti. prima pars patet. scilicet quod in speculatiuis sit eadem veritas in principijs et conclusionibus. tam in principijs quam in conclusionibus inuenitur veritas absque defectu et necessitas. ergo prima pars vera. prima nota. antecedens patuit. Secunda pars scilicet quod veritas non cognoscatur apud omnes in conclusionibus. patet. quia propria et particularis veritas non cognoscitur apud omnes. igitur tenet prima. quia conclusiones sunt particulares. Antecedens patet. quia solum communia sunt nota apud omnes etc. Tertia pars. scilicet quod solum in principijs. patet quia dicuntur communes conceptiones. quia videlicet in conceptu et intellectu omnium cadunt. igitur etc. quarta et quinta partes patent similiter ex notabili. scilicet quod in operatiuis non est eadem veritas vel rectitudo practica apud omnes quantum ad propria sed solum quantum ad communia. quia in proprijs non habent necessitatem sed solum in communibus. igitur partes ille vere. Sexta pars scilicet quod apud illos apud quos est eadem veritas et rectitudo in proprijs non sit equaliter nota. patet quia aliqui sapientes et prudentes plus cognoscunt de proprijs et particularibus quam alius simplex. et patet per simile in speculatiuis. et patebit infra de latrocinio etc. Deinde cum dicit.

¶ Sic igitur patet quod quantum ad communia principia rationis siue speculatiue siue practice est eadem veritas seu rectitudo apud omnes equaliter et nota.

¶ Infert ex precedenti conclusione. et etiam notabili secundam conclusionem preambularem. expressius comparante rationem speculatiuam et practicam penes conuenientiam et differentiam. in certitudine. vel veritate et notitia communium et propriorum. et est ista conclusio. quantum ad communia principia rationis. siue speculatiue. siue practice. est eadem veritas siue rectitudo apud omnes. et equaliter nota. quantum vero ad proprias conclusiones rationis speculatiue est eadem veritas apud omnes. non tamen equaliter nota. sed quantum ad proprias conclusiones rationis practice. nec est eadem veritas seu rectitudo apud omnes. nec etiam apud quos est eadem est equaliter nota. Istam conclusionem probat specialiter et ponit quo ad singulas tres partes. Secundam. ibi. Quantum vero ad proprias etc. tertiam ibi. Sed quantum ad proprias etc. prima ergo pars patet ex notabili et precedenti conclusione. quia communia principia vtriusque rationis sunt necessaria. id est semper vera. et quia communia. ideo equaliter nota. patet ex dictis clare.

¶ Quantum vero ad proprias conclusiones rationis speculati

ne ꝛ eadē veritas apud oēs. nō tñ eq̄liter oibꝫ nota
Apud oēs em̄ verū est q triangulus hꝫ tres angu-
los eq̄les duobꝫ rectis. q̄uis h nō sit oibꝫ notū.

¶ Ponit ꝛ pbat scd̄am ptē p̄cedētis ɔclōnis exēplarit
et tali assumpto. apd̄ oēs verū ē. q triāgulꝰ hꝫ tres ꝛc̄. q̄ui-
us h nō sit oibꝫ notū. ḡ 2ª ps v̄a. añs p pª ptē pꝫ. qꝛ ē vl̄e
posterioꝛ ɔ̄clicū triāgulū h̄re tres. qd̄ nō ē i q̄dā q̄dē sic. i q̄-
dā q̄dē nō sic. sꝫ de oi ꝛ sp̄. Scd̄a ps añtis pꝫ. qꝛ aliq̄ esti-
mant esse verū aliq̄ nō. possunt em̄ de ɔclōnibꝫ esse ɔ̄tra-
rie opiniones ꝛ h est nō esse oibꝫ notū. Deinde ibi.

¶ Sꝫ q̄tū ad ꝓprias ɔclōnes rōis practice. nec
est eadē veritas seu rectitudo apd̄ oēs. nec etiā apd̄
q̄s est eadē est eq̄liter nota. Apud oēs em̄ h rectū est
et verū vt fꝫ rōnē agat. Ex h āt p̄ncipio seq̄t q̄si ɔclō
ꝓpria. q deposita sint reddēda. ꝛ h q̄dē vt in pluribꝫ
verū ē. sꝫ pt̄ i aliq̄ casu ɔ̄tigere q sit dānosū. ꝛ p ɔ̄ñs
irrōnabile si deposita reddant. puta si aliq̄s petat ad
īpugnādū patriā. ꝛ h tāto magꝭ īuenit deficere q̄to
magꝭ ad p̄ticularia descēdit. puta si dicat qd̄ deposi-
ta sint reddēda cū tali cautiōe vel tali mō. Quanto
em̄ plures ɔditiōes p̄ticulares apponūt. tāto plu-
ribꝫ modis poterit deficere vt nō sit rectū vel in red-
dendo vel in nō reddendo.

¶ Subiūgit tertiā ptē q̄ pbat ex illo cōi p̄ncipio qd̄ ē
apd̄ oēs rectū ꝛ verū. vt scꝫ fꝫ rōez agat. seq̄t q̄si ɔclō ꝓpria
deposita sunt reddēda. sꝫ h lꝫ vt in pluribꝫ verū sit ꝛ rectū.
tñ pt̄ in aliq̄ casu ɔ̄tingere q sit dānosū. ꝛ p ɔ̄ñs irrōna-
bile ꝛ nō rectū si deposita reddāt. ḡ tertia ps v̄a. q scꝫ in
ꝓprijs nō ē eadē v̄itas. i. nō sp̄ h̄ñt tales ɔclōnes v̄itatē ꝛ
rectitudinē moralē. Maioꝛ nota. Minorē ꝰ. declarat
clare. puta si aliq̄s ꝛc̄. Alia ps ɔ̄tiat. s. q nō eq̄lr nota. re-
linq̄t de se clara. qꝛ sic ē i speculatiuis. ꝛ patebit circa mī-
nā i fine. qꝛ aliq̄ h̄ñt estimatiōes de tali ꝓpriō q sit falsū ꝛc̄.

¶ Sic igit̄ dicēdū ē q lex nature q̄tū ad p̄ma p̄nci-
pia cōia ē eadē apd̄ oēs ꝛ fꝫ rectitudinē ꝛ fꝫ noticiā
sꝫ q̄tū ad q̄dā ꝓpria q̄ sunt q̄si ɔclōnes principioꝝ
cōium est eadē apd̄ oēs etiā vt in pluribꝫ ꝛ fꝫ recti-
tudinē ꝛ fꝫ noticiā. sꝫ vt in paucioribꝫ pt̄ deficere ꝛ
q̄tū ad rectitudinē ꝓpt aliq̄ p̄ticularia īpedimēta.
sicut etiā nature ḡñabiles ꝛ corruptibiles deficiunt
vt in paucioribꝫ ꝓpter īpedimēta. ꝛ etiā q̄tū ad no-
ticiā. ꝛ h ꝓpter h q aliq̄ h̄ñt deprauatā rōnē ex pas-
sione seu ex mala ɔsuetudine seu ex mala habitudie
nature. sicut apd̄ germanos olim latrociniū nō re-
putabat iniquū. cū tñ sit expresse ɔ̄ legeꝫ nature. vt
refert Juliꝰ cesar in libro de bello gallico.

¶ D. h vltio ex dictis infert ɔclōnē formalr ꝛ sufficiet
Cōclo nisi. mīsiuā. lex nat̄e q̄tū ad pª ꝛc̄. vt in lr̄a vsq̄ ibi. Sic etiā ꝛc̄
Ista ɔclō hꝫ p̄ncipalr q̄tuoꝛ ptes. p̄ma q lex nature sit
eadē apd̄ oēs q̄ ad p̄ncipia fm rectitudinē ꝛ fm noticiā.
pꝫ ex pª pte scd̄e ɔclōnis p̄ambularꝭ. scd̄a ps. s. sꝫ q̄tū ad
q̄dā ꝓpria ꝛc̄. pꝫ ex tertia ꝛ vltia pte ɔclōnis eiusdē. qꝛ de-
positū reddēdū ꝛc̄. Tertia ps. s. q vt i paucioribꝫ possit
deficere q̄tū ad rectitudinē ꝓpt īpedimēta. pꝫ silr ex ter-
tia pte p̄cedētis ɔclōnis. qꝛ nō sp̄ ē rectū dare depositū.
et ꝰ illā ptem ɔfirmat p sile in natalibꝫ. qꝛ etiā nat̄e ḡña-
biles ꝛ corruptibiles ꝛc̄. Vñ solet dici. q necitas phica
nō ē absoluta sꝫ remotis īpedimētis ꝛ q vt in pluribꝫ suf-
ficit ad necariū phicū. Quarta ps scꝫ q possit deficere etiam
q̄tū ad noticiā. i. q aliq̄ habeāt estimatiōes ɔ̄rias. h em̄ est
deficere q̄tū ad noticiā i ꝓposito. pbat ex fundamēto su-
pra q. lxxvij. ar. ij. pº rōe sic. qꝛ aliq̄ h̄ñt rōem depravatā
ex passiōe vl ex mala ɔsuetudine seu ex mala h̄itudie na-
ture. igit̄ ꝛc̄. qꝛ illa p̄ñt puertere rōnē ꝛ facere malā estima-
tionē. vt pꝫ sup̄ vbi iā. ꝛ ɔfirmat ista ps p experiētiā. sic
latrociniū ꝛc̄. ꝛ tñ hoies depdari ē ɔ̄ legē nature. ꝛ tñ isti
putabāt q nō eēt iniustū. ꝛ p ɔ̄ñs ꝓpria legis nature p̄ñt
deficere q̄ ad noticiā. ꝛ videmꝰ q aliq̄ ex mala h̄itudine
sunt alioꝝ vexatiui ꝛ putāt h eē licitū ꝓpt malā h̄itudinē
nat̄e. qd̄ tñ vt patuit ar. ij. est ɔ̄ legē nat̄e ꝛ ɔ̄ inclinatiōem
natalē ꝓpriā hoi vt hō ē. ¶ Nota q illa ɔclō mīsiua re-
spondet ad q̄stiū sub distinctiōe. patuit em̄ ar. ij. q lex nat̄e
hꝫ multa p̄cepta cōmunissima. cōia ꝛ hoi ꝓpria. q̄re vult
ɔclō q q̄tū ad cōissima lex nature ē vna apd̄ oēs. ita q
ad illa p̄cepta oēs eq̄liter se h̄ñt. ꝛ p̄cepta ipa se eq̄liter ad
oēs ꝛ i oi casu. qꝛ sp̄ recta ꝛ sp̄ obruāda. ꝛ qꝛ oēs estimāt
et sentiūt ea v̄a ꝛ recta. secꝰ de p̄ticularibꝫ p̄ceptꝭ. vt patuit

☞ Argumētū in ɔ̄riū p̄cedit p p̄ma pte ɔclōnis re-
sponsiue. qꝛ ius naturale fm p̄cepta cōia est idem ꝛ q̄ ad
veritatē ꝛ noticiā. vt patuit.

¶ Ad p̄mū ḡ dicēdū q v̄bū illud nō ē sic īteligēdū
q̄si oia q̄ in lege ꝛ in euāgelio ɔtinēt sint de lege natu-
re. cū multa tradāt ibi sup̄ naturā. sꝫ qꝛ ea q̄ sunt de
legē nature plenarie ibi tradūt. vñ cū dixisset grati-
anus. q ius naturale est qd̄ in lege ꝛ in euāgelio ɔti-
net. statim exemplificando subiunxit. q q̄sq̄ iubet
alij facere qd̄ sibi vult fieri.

¶ Nota circa h argumētū. q hec sunt v̄ba Gratiani
vbi allegat in maiori. ius naturale est q in lege ꝛ euāge-
lio ɔtinetur quo q̄sq̄ iubetur alij facere q sibi vult fieri. ꝛ
ꝓhibet alij inferre qd̄ sibi nolit fieri. Vñ xp̄s in euāgelio
Oia q̄cūq̄ vultis vt faciāt vobis hoies. ꝛ vos eadē facite
illis. h est em̄ lex ꝛ ꝓphete. Hec ille. Et ex his formata est
maioꝛ. ad quā dr̄. q nō est intentio Gratiani. q oia q̄ sunt
in euāgelio sint de lege nature. imo plura sup̄natalia ad
q̄ attingēda vl p itellectū vl p affectū req̄rit singulare au-
xiliū diuinū. vñ vt apl̄s Roma. x. hꝫ. nō oēs audiētes cre-
diderūt. qꝛ nō affuit eis interioꝛ sup̄naturalꝭ illustratio. sꝫ
vult Gratianꝰ q legi nat̄e i euāgelio fit additio ꝛ ɔpletio.
qꝛ in ipo plene tradūt. Ad miorē. nō ē cōe oibꝫ qd̄ ɔtinet
in euāgelio ꝛ lege scꝫ veteri. Verū oia ɔtēta i euāgelio ꝛc̄.
nō sunt cōia oibꝫ. sꝫ tñ aliq̄. i. p̄cepta legis nature. q̄ etiaꝫ
ibi ɔtinet explicata. sic pꝫ q honorare parētes est de lege
nat̄e. ꝛ i euāgelio ꝛ lege ɔtinet. silr colere deū. ꝛ de his mul-
tis q̄ sunt legis nature ꝛ sunt in euāgelio ꝛ lege ɔtenta cū
explicatiōe. sꝫ verū ē q sup̄naturalia vt credere trinitatē et
resurrectiōeꝫ ꝛc̄. talia nō sunt de lege nature. sꝫ etiā nō sine
ɔ̄ eā. tñ sup̄ eā. vt hꝫ d. san. p. ɔ̄ gentiles. ca. vij. et fuit sup̄
allegatū. q. lxxi. ar. vi. ¶ Nota q argumētū male arguit.
nā bñ verū est q̄ sunt legis nature sunt in euāgelio ɔtēta. ꝛ
h dꝫ esse sensus Gratiani. sꝫ nō ɔuertit. ḡ q̄ sunt in euan-
gelio sunt de lege nature. qꝛ euāgeliū ꝛ lex ɔtinēt legē na-
ture. ꝛ cū h plus. ꝛ in h sensu arguit argumētū ꝛ male. est
em̄ v̄ualr falla ɔ̄ñtis. qꝛ euāgeliū ꝛ lex plꝰ ɔtinent q̄ lex
nat̄e. Nota de h Sco. i. 4. dis. 17. dicētē. ꝛ p h pꝫ. q nō re-
cte loq̄t Gratianꝰ de iure legꝭ nat̄e. volēs illa q̄ i sacra scri-
ptura veterꝭ ꝛ noue testamenti h̄ñt de lege nat̄e eē. qꝛ nec is-
ta oia sꝭ p̄ncipia p̄actica. nota ex t̄mis nec ɔclōes p̄cise de-
mōrate. nec v̄a euidēt ɔsona talibꝫ p̄ncipijs ꝛ ɔclōnibꝫ. ex-

ponēd⁹ ḡ est. q̄ ↄtrēdit ius naturale ad ius positiuū ab auctore nature. vt distinguit ↄ̄ ius positiuū ab aliq̄ q̄ nō est auctor nature. hec ille. Ex qb⁹ p3 expō Scoti. s3 p3 q2 h3 aliū sensū3 de dicto Gratiani q̄ d. san. Uult em̄ d. san tus. q̄ euāgeliū z lex ↄtinēt ea q̄ sunt leg̃ nature tāq̄ cō clusiones z pncipia s3 nō tm̄ ea. s3 Scot⁹ vult. q̄ oia q̄ sūt veteris z noui testamēti possunt ad sensū3 aliquē dici lex nature. i. lex posita ab auctore nature. Doc. tn̄ magis tri buit Gratiano z dictū suū ↄ̄triū magis saluat zc̄.

¶ Ad scōm dōm. q̄ verbū phi est itelligendū de his q̄ sunt naturalr̄ iusta nō sicut pncipia cōia. s3 si/ cut qdā ↄclōnes ex his deriuate q̄ vt in pluribus hñt rectitudinē. z in paucioribus deficiūt.

¶ Maior ↄcedit. q̄ sunt fm̄ legem sunt iusta saltē fm̄ qd. vt p3 p° politicoꝝ de seruitute legali. z tāgit in seqnti ar. Ad minorē ↄ̄a est de ↄ̄prijs z pticularib⁹ ↄclōnib⁹. q2 tales nō sunt eedē apd̄ oēs. nō aūt est ↄ̄a minor de cōib⁹ vt parz. et pbat hec rō tertiā z q̄rtā3 ptes ↄclōnis rn̄siue

¶ Nota q̄ ↄ̄ba phi qnto ethi. sunt hec. De qbusdā āt nō est possibile recte dicere vlr̄. et vult ibidē q̄ lex cū sit alīs qd̄ pceptū vle. q2 pticularia sunt ifinita. s3 nō est possibile q̄ in materia ↄtingēti de q̄ est lex sp̄ vniformiter res se ha beat. et iō legislator statuit qd̄ est vt in plurib⁹. z ex h̄ pbat q̄ necessariū sit aliqd̄ directiuū leg̃ positiue. s3 epyk. ya. q̄ est moderatiua z directiua in casu iusti legalis. et habet ibidē exēplū. In qda3 ciuitate statutū fuit sub pena ca/ pitis. q̄ null⁹ peregrin⁹ ascenderet muros ciuitatis. ne s3 posset dominiū ciuitatis vsurpare. Hostib⁹ ↄ̄o inuadēti bus ciuitatē qdā peregrini ascendētes muros ciuitatis. defenderūt ciuitatē ab hostib⁹. q̄s tn̄ nō est dignū capite puniri. q2 eēt ↄ̄ ius naturale. vt bñfactorib⁹ pena repēdet/ ret. iō istd̄ iustū legale oz dirigere fm̄ iustū nal̄ale. s. fm̄ epyk/ keiā. et in tali ↄ̄posito ledit phs. vide ifra q. c. ar. 8. ad 1m̄.

¶ Ad 3m̄ dō3. q̄ sic rō in hoīe dñat z iperat alijs potētijs. ita oz q̄ oēs iclinatōes nal̄ales ad alias po tētias ptinētes ordinēt fm̄ rōem. vn̄ h̄ ē apd̄ oēs cōit rectū. vt fm̄ rōe3 dirigāt oēs hoīm inclinatōes.

¶ Ad maiorē ↄ̄a. ad qd̄ hō ex natura inclinat vt regu lat z ordinat rōne. vn̄ dictū fuit ar. ij. ad 2m̄. q̄ ↄcupia est de lege nature vt ordiata rōe. q2 rō in hoīe dnat z d3 oia iperare z ordinare. z h̄ ē de lege nature. z pceptū cōe apd̄ oēs vt oēs iclinatōes fm̄ rōem dirigāt. Ad mio zc̄. ↄcedit qdē. q̄ hoīes diuersi ad diuersa iclināt. s3 ille iclinatōnes vt sic nō sunt de lege nature. q̄re negat ↄña. q2 in eo qd̄ ē leg̃ nal̄e i cōi ↄueniūt. s. i h̄ q̄ iclinatōes sunt ordināde. et h̄ ē pceptū cōe. s3 veꝝ ē. q̄ nō oēs ↄueniūt in iclinatōib⁹ saltē q̄ ad modū. s3 ille nō sunt lex nature. s3 dictamē rōis qd̄ est ↄcupiscētias esse ordinādas. z in h̄ oēs ↄueniūt. et hoc vult Doc. in solutione.

¶ Utrū lex nature mutari possit.

Z Ad q̄ntū sic pcedit. Uidet q̄ lex nature mu tari possit. Quia sup illd̄ eccl. xvij. Addi/ dit eis disciplinā z legē vite. dt glo. legē3 lr̄e q̄ntū ad correctiōem leg̃ natural̄ scribi voluit. s3 illd̄ qd̄ corrigit mutat. ḡ lex natural̄ pt̄ mu tari. ¶ P̄. ↄ̄ legē nal̄ale ē occisio inocētis. z etiā adul teriū z furtū. s3 ista inueniūt eē mutata a deo. puta cū de⁹ pcepit abrahe q̄ occideret filiū inocētē. vt habet gen. xxij. Et cū pcepit iudeis vt mutuata egyptioꝝ

vasa subriperent. vt habet exo. xij. Et cū pcepit osee vt vxorē fornicariā acciperet. vt habet osee p°. ḡ lex natural̄ pt̄ mutari. ¶ P̄. Isidor⁹ dt in libro ethimolo giaꝝ. q̄ cōis oim possessio z vna libertas e de iure na turali. s3 hec videm⁹ eē mutata p leges hūanas. ḡ vi det q̄ lex natural̄ sit mutabil̄. ¶ Sz ↄ̄ est qd̄ dr̄ in de/ cretis dis. v. Naturale ius ab exordio rōnalis crea/ ture nec variat tpe. sed imutabile pmanet.

¶ Hic D. querit de alia ↄ̄prietate leg̃is nature. s3 de eius imutabilitate.

¶ Rñdeo dōm. q̄ lex naturalis pt̄ itelligi mutari duplr̄. Uno mō p h̄ q̄ aliqd̄ ei addat.

¶ D. duplr̄ rñdet ad q̄sitū fm̄ q̄ declarat duplicē itelle ctū q̄siti. scōm facit ibi. Alio mō zc̄. Circa p̄m p° pmittit vnū itellectū que q̄sitū h3. p̄t scdo subiūgit q̄ ad h̄ ↄclo/ nē3 rn̄si. pmā. ibi. Et sic nihil zc̄. Dicit ḡ q̄ lex nal̄al̄ pos/ sit mutari pt̄ itelligi duplr̄. vno° p additōe3. z illd̄ nō est ↄ̄prie mutari s3 magis pficieri addituꝝ est pfectiōis. tūc ibi.

¶ Et sic nihil phibet legē naturalē mutari multa eñ sup̄ legē naturalē supaddita sunt ad hūanā vitā vtilia tā p legē diuinā q3 etiā p leges hūanas.

¶ Subiūgit pmā ↄclōnē rn̄siuā. nihil phibet legē na/ turalē mutari h̄ mō. s. p additōnem. pbat tali assumpto. multa sup̄ legē nal̄alē zc̄. vsq3 ibi. Alio° zc̄. vt i fa. ḡ ↄclo vera. Consequentia nota. Añs p3 ex solōne pmi. ar. p̄ce. q2 in euāgelio ea q̄ sunt legis nal̄e ↄtinēt z plenarie tradūt p additōes z declaratōes. ¶ Nota āt q̄ hec pbatio p°. pbat q̄ ↄclo dicat. q2 ↄclo dt de possibili. s3 nihil phibet. s3 pbatio est de facto zc̄. Deinde ibi. Cōclo pma

¶ Alio mō pt̄ itelligi mutatio legis naturalis p modū subtractiōis. vt s3 aliqd̄ desinat eē de lege na/ turali qd̄ prius fuit de lege naturali.

¶ Procedit ad scōm itellectū q̄siti quē p° declarat. scdo subiūgit ↄclōnem. ibi. Et sic zc̄. Dōt ḡ scdo mō intelligi mutatio leg̃ nature p subtractiōem. ita q̄ id qd̄ prius erat de lege nature. iā nō sit zc̄. Tūc ibi.

¶ Et sic q̄ntū ad pma pncipia legis nature lex na/ ture ē oino imutabil̄. q̄ntū āt ad secūda pcepta q̄ di xim⁹ eē q̄si q̄dā pprias ↄclōnes ppinq̄s pmis pn/ cipijs. sic lex natural̄ nō imutat. qn vt in plurib⁹ sit rectū sp̄ qd̄ lex nal̄al̄ h3. pt̄ tñ mutari i aliq̄ pticulari et in paucioribus ppter aliq̄s speciales causas ipedi ētes obseruātiā taliū pceptoꝝ. vt sup̄ dictū est. Ar. iiij.

¶ Infert scdam ↄclōnē rn̄siuā correspondentē. q̄ntum ad pncipia pma legis zc̄. vt in fa. Ista ↄclo h3 tres ptes. p° Cōclo scda ma ps q̄ q̄ntū ad cōia. z pma pcepta sit imutabilis. pba tur ex articlo p̄ce. pma pcepta hñt ↄ̄itatē apd̄ oēs. z sunt nota apd̄ oēs. igit pma ps ↄ̄a. Añs patuit. ↄña tenet. q2 h̄ in ↄ̄posito est esse legē imutabilē q̄ sp̄ est ↄ̄a z recta apd̄ oēs z in oi casu. z cui⁹ ↄ̄triū nō pt̄ cadere in rōne hoīs zc̄. Scda ps patuit. q2 reddere depositū est rectū z veꝝ z no tū vt in plurib⁹. s3 h̄ est ↄclo ↄ̄pinq̄ pmis pncipijs. igit zc̄. Tertia ps silr̄ patuit. q2 aliq̄n in casu nō est rectū dare depositū. igit zc̄. ¶ Nota āt ↄ̄bū Doc. cū dt ↄclōnes ↄ̄pinquas pmis pncipijs eē veras. vt in plurimis. q2 du/ plices sunt ↄclōnes. vt postea tāget. qdā remote vt sunt determinatōes legis positiue q̄ inueniūt p inq̄sitōes prius dictū. z tales nō vocāt ↄclōnes pmoꝝ pncipioꝝ nal̄alis

legis. sed determinatōes. et hñt vigorem ex iure positiuo. Sz alia sunt pcepta q̄ deriuātur ex lege nature tanq̄ ɔclusiones. q̄ hñt vigorē ex lege nature. et ad ipa nō naturalis de ꝓpinq̄ inclinat. Et de his loquitur scḋa et tertia ps ɔclonis. q2 hmōi sunt vt in plurimū vera. et deficiūt vt in paucioribꝫ. sic et ar. pce. allegatuz est ex. v. ethi. Quūis ipe loq̄t de determinatōnibꝫ legis nature. et nō de ɔclonibꝫ. Differūt eñi ɔclo legis nature et eiꝰ determinatio. vt patebit infra. q. xcv. ar. ij.

☞ Confirmat̄ scḋa ɔclo ꝓsertim q̄ ad pmā et scḋam ptes argumēto in ɔtrariū. Circa hoc argumētū nota. q vba decreti sūt hec. Naturale ius aūt oino pmatū obtinet tpe et dignitate. cepit eñi ab exordio rōnalis creature. nō nec variat̄ tpe. sz imutabile sp pmanet. Et q̄tū ad p̄sentē articulū attinet debēt intelligi vba de mutabilitate q̄ ad pncipia cōia maxime. et q̄ ad ɔclones est imutabilis lex nature. q2 vt in paucioribꝫ mutat̄. Et est imutabilitas et ꝑfectas moral̄ q̄ reqrit vt in plurimuz. sicut et de phica necitate dr. Nota aūt. q textꝰ ille intelligēdꝰ est. q ius naturale obtinet pmatū inter leges creatas et hūanas. sz nō ɔpat̄ ad legē eternā. q2 illa maxima est. vt patuit. q. p eadem. nec ad legē diuinā. q2 esto sit por istā ista tpe. nō m̄ dignitate. Nota etiā dicta ar. pce. ad pmū. et solues satis difficultatē quā Gratianꝰ vbi iā inducit arguēdo legē naturalē mutabilē. q2 lex nature ɔtinet̄ in euangelio et lege diuina. q̄ statuit mulierē. xl. dieb abstinere ab ingressu tepli. et hoc mō nō obseruat̄ saltē ex vigore alicuiꝰ pcepti etc. Sz patuit solo. q2 nō oīa veteris legis erāt de lege nature. sz multa ceremonialia. multa iudicialia q̄ non fuerūt de lege nature. q̄ cessauerūt in noua lege. ex ceremonialibꝫ fuit vnū de purificatōe mulieris post ptū. vt patebit infra. Nota etiā vbū qḋ est p ɔfirmatōe supra dictoꝝ. q. xci. ar. ij. q2 dr. q cepit ab exordio rōnalis creature. notāter rōnalis. q2 licz pticipatio legis eterne inceperit cū creatura etiā irratōali. nō tñ hz ꝓprie talis pticipatio rōem legis naturalis. vt patuit ibidē. Et g̃ ad inuēduz q lex naturalis sit solū in creatura rōnali. ideo dr. Cepit eñi ab exordio rōnalis creature. scz angeli et homis. q2 in vtroq̄ inuenit̄ lex nature.

¶ Ad pmū g̃ dōz. q lex scripta data dr eē ad correctionē legis natural̄. vel q2 p legē scriptā suppletū est qḋ legi nature deerat. vel q2 lex nature in aliquoꝝ cordibꝫ q̄tū ad aliq̄ corrupta erat intātū vt extimarēt esse bona q̄ naturalr̄ sunt mala, et talis corruptio correctōe indigebat.

¶ Ad maiorē. auctoritas itelligit̄ de lege veteri. q̄ est disciplina. i. lex diuinitꝰ data. et lex vite. i. ducēs ad vitaz. Cuius introductio traderet̄ vsq̄ dū christꝰ amoueret impedimentū qḋ fuit pctm̄ humani gñis. Et ɔcedo qḋ dr glo. sa. q illa lex scripta est q̄tū ad correctiōem legis naturalis ad sanū sensum. nō q lex naturalis fuerit iniqua et cassata p legē scriptā. sed modis quos hz D. in solone. tum q2 p scripta impleta fuit. tum q2 p ɔsuetudinē maliciam quo ad aliqua pticularia deleta fuit. Ad minorē qḋ corrigit̄ tanq̄ falsum. hoc mutat̄ scḋo mō. sz qḋ corrigit̄. i. exponit̄ et renouat̄ et declarat̄. hoc nō mutatur nisi large et pmo mō. Et scḋo. cuiꝰ ɔtrariuz corrigit̄ nō oportet q mutet̄. Sic in ꝓposito corrigit̄ ɔtrariū legis nature fm pticularia pcepta. nō lex ipa. Cōsequētia negat̄. si intelligit̄ de mutatōe scḋo mō. sed pmo mō ɔcedit̄. q2 pncipia ɔmunia explicata fuerūt. Et scḋo mō. q2 pticulares ɔclōes legis nature reducte fuerūt in notitiā verā. etc. De materia. q̄re deꝰ voluerit legē veterē scribi. vide D. san. in 3o. dis. xxxvij. q. p. ar. p. q2 quattuor sunt rōnes etc.

¶ Ad scḋm dōm. q naturali morte moriunt̄ oēs cōiter tā nocētes q̄ innocētes. q̄ qdē natural̄ mors diuina potestate inducit̄ ꝓpter pctm̄ originale. fm illud pmi reg. ij. Dñs mortificat et viuificat. et ideo absq̄ aliq̄ iniusticia fm mādatū dei pt infligi mors cuicūq̄ hoi vel nocēti vel innocēti. Silr etiā adulteriū est ɔcubitꝰ cū vxore aliena. q̄ qdē est ei deputata fm legē diuinitꝰ traditā. vñ ad quācūq̄ mulierē aliqs accedat ex mādato diuino. nō est adulterium nec fornicatio. Et eadē rō est de furto qḋ est acceptio rei aliene. q̄cq̄d eñi accipit aliqs ex mādato dei q̄ est dñs vniuersoꝝ. nō accipit absq̄ volūtate dñi qḋ est furari. Nec solū in rebꝫ hūanis q̄cq̄d a deo mandat̄ hoc ipo est debitū. sed etiā in rebꝫ naturalibꝫ q̄cq̄d a deo fit est naturale q̄dāmō. vt in pmo dictū est. q. etiā a. vt ad pmū

¶ Ad maiorē dr q̄ ad pmā ptē. q ɔtra legē naturalē est occisio innocētis. fm q hz rōem indebiti et iniusti. Dico aūt q si auctoritate alicuiꝰ fieri possz. q occisio boni et innocētis sit licita et iusta. tūc talis occisio nō est ɔtra legē nature. nec ɔtra pceptū decalogi. qḋ ꝓhibet nō quācūq̄ occisionē. q2 malefactores etiā auctoritate hoim occidi pñt. sed fm q hz rōem indebiti. q̄re si auctoritate alicuiꝰ possit fieri debita. nō erit ɔtra legē naturalē vel decalogi. Ad scḋam ptez maioris. de adulterio dico silr q ɔtra legē nature est ire ad nō suā. sz si auctoritate alicuius fiat sua. nō erit adulteriū. silr dico de furto. Ad minorē. negat̄ q ista inueniant̄ mutata vt sunt legis nature. Dico eñi q deꝰ nō fecit qn furtū sit iniustū et nō faciēdū et sp malū. Silr occisio iniusta. sz h̄ fecit vt id qḋ erat materia homicidij et iniuste occisionis. vel furti. vel adulterij. auctoritate sua nō sit materia homicidij. furti. vel adulterij. sicut in silī hz D. san. 2a 2e. q. lxxxix. ar. ix. ad pm̄ de dispēsatōe iuramēti. ꝓmissorij. et voti. et. q. lxxxviij. ar. x. ita q fiat. vt qḋ est lex nō sit lex in hoc casu. et id qḋ erat ɔtra legē iā nō sit ɔtra legē. Et hoc ōndit D. in solone clare. quō auctoritate dei fieri possit vt inocentis occisio nō sit iniusta. q2 etiā inocens est reꝰ mortis ꝓpter originale. et pt occidi qñcūq̄ deo placuerit. vel a q̄cūq̄ mā vt dicūt iuriste q nō habz taxatum tempꝰ soluēdi. nō sp tenet̄ soluere. q2 g̃ ex originali hō incurrit debitū mortis non p certo tpe. sp teꝰ est p oñi tpe. et est debitor deo. q̄ debitū exigere pt p se vel p aliū. Silr declarat̄ de eo qḋ inducit̄ de adulterio vel fornicatōe. de q̄ vide de malo. ma. ij. q. pt ad. xvij. Et i. de potia. dei ma. p. q. vi. ad. iiij. vbi pulchre loqt̄ de materia huiꝰ argumēti. q̄re negat̄ ɔña. q2 in casibus allegatis nō est mutata lex nature. de his magis infra. q. c. ar. viij. ad. iijm. vide et Sco. in tertio. dis. xxxvij. q. vult et bñ ad sanū sensum. q deꝰ in calibꝫ argumenti nō dispēsauerit in pceptis decalogi. et hoc est verū loquēdo ꝓprie de dispēsatōe. q̄ est relaxatio pcepti in ptculari casu. q2 nūq̄ deꝰ facit q aliqs iniuste occidat̄ qḋ ꝓhibet̄ p pceptū negatiuuz nō occides. et hoc ē ꝓprie dispēsare. vt hz D. 2a 2e. q. lxxxix. ar. ix. et patebit infra. Si tñ extēdat̄ dispēsatio ad mutatōem et ablatōem materie ipiꝰ pcepti. sic possz dici dispēsatio. sz de hoc infra. Circa solonē istam D. nota diligēter. q pt fieri a deo vt innocēs occidat̄. vel

patz intueñti.sz nõ est occisio iusta z idebita inocẽtis.si fit ex auctoritate dei.qz etiã inocẽs ẽ debitor z reus mortis vt pz etiã clare i d poña dei vbi sup.ca.2a2e.q.lxiiij.a.6.ad pm. Et q pz qm indocta sit qrũdã cauillatio.q p reatum originalẽ dicũt auferri inocẽtiã.pz eñ qz reatus mortis q ẽ effect9 originalis manet.z stat cũ inocẽtia.inocẽs g est q nõ fecit peccm psonale pseruim mortale.sz reus est mortis oĩs in peccõ originali cõcept9.z illa clare ex hac sentẽtia hñt.qre z caueas imitari dictũ quorũdã dicẽtiũ.q in decalogo z p̃cepto nature.scz nõ occides.phibeatr occisio inocẽtis.hoc eñ nõ bñ dr.qz vt pz occisio inocẽtis nõ est ꝯ illud p̃ceptũ.qd ẽ de p̃ncipijs legis nature statim oibz naturalr notis.vt pz ifra.q.c.ar.p. Licz nõ oia p̃cepta decalogi sint hmõi.vt etiã tãgit Sco.vbi sup. Sz dõm ẽ.q phibetr iniusta occisio.z illa nũqz admittitr a deo.vt dictũ ẽ. Nota etiã vbũ D.in fine solõnis.vbi dr.qcqd a deo fit ẽ naturale qdãmõ.qz huius exp õnẽ habes.p.p.q.cv.ar.vi.ad pm.qz est naturale salte vt inferiora obediũt supioribz.ita q qñ aliqd fit supra naturã iditã ab eo q dedit naturaz nõ ẽ oino ꝯ naturã.lz sit p̃ter naturã. Et de hoc etiã sup aliqd dictũ fuit.q.x.ar.iiij.ad.2m

¶ Ad tertiũ dõm.q aliqd dr eẽ de iure nafali dupliciter. Uno° qz ad h natura iclinat.sicut nõ eẽ iniuriã alteri faciẽdaz. Alio° qz natura nõ inducit ꝯriuz sicut possem9 dicere q hoiem eẽ nudũ est de iure naturali.qz natura nõ dedit ei vestitũ.sz ars adinuenit et h mõ cõis oim possessio z oim vna libertas dr eẽ de iure nafali..qz scz distictio possessionũ z fuit9 nõ st iducte a nafa.sz p hoiz rõez ad vtilitatẽ hũane vite.z sic etiã i h lex nafe nõ ẽ mutata nisi p additõem

Ad maiorẽ.p p.p.et.q.sil dr.p° q illa dicũtr eẽ de lege nature.qz oppositũ natura nõ induxit.sz nõ ẽ a nafa qz natura ad h positiue inclinat.qsi possessio p̃prior sit ꝯ inclinatõem nafalẽ. Scdo dr post d.s.in.iiij.dis.xxxvi.q.p.ar.p.ad.q.et.iij.pserim de seruitute.q ipa nõ ẽ a nafa qz nõ de p° intẽtõe nafe.nõ tñ ẽ ꝯ scdariã intẽtõez.qz cõforme ẽ rõni.vt vigẽs rõne dñet z deficiens seruiat.z silr vincẽs dñetr z victus seruiat.z h determinatr a rõne hũana in iure gẽtiũ.z ita phcisatr ius gẽtiũ a naturali sicut determinatũ ab ideterminato. Et ita pz qũo libertas z cõis possessio ẽ a natura qsi puatiue.qz oppositũ nõ ꝯplete induxit.qd tñ sine p̃iudicio legis nature induci potuit.imo ꝯformiter ad eã.qz videlz z opposita st de scdaria intẽtione naturalis legis.sz ab ipsa nõ determinata.potuerũt aũt opposita libertatis z cõis possessionis determinari p̃pter rõnales causas z magnã vtilitatẽ hoim. Uñ dr ad minorẽ.ꝯcedit q libertas z cõis possessio sunt mutata.z bñ.nõ qz rõ dictauerit positiue libertatẽ z cõem possessionẽ.tñ qz solũ st naturalia.qz opposita nõ sunt inducta cõplete a natura.z nõ st de p° intẽtõe nafe.tñ qz ex introductiõe seruitutis z p̃prietatis accedit vtilitas reipublice. de seruitute pz.p.politicoꝝ.qz vtile ẽ z decẽs vt boni z victores habeãt emolimẽtũ z dñentr.mali aũt z victi seruiãt qz victi p h i vita ꝯseruãtr.cũius vt ibidẽ dr.nõ sit simplr iustũ.qz nõ ex p̃ma inclinatõe nature.q appetit oẽs eẽ iustos z vigẽtes rõe.sz qz h eẽ nõ pt.iõ sibi nõ ꝯriatr seruitus Que aũt ꝯmoditas accedat ex p̃prietate possessionũ vide d.s.2a2e.q.lxvi.ar.ij.p totũ (vbi vide sentẽtiã p̃mi.qz cõfirmat sentẽtiã h)vbi hz q p̃prietas possessionũ nõ ẽ ꝯtra ius naturale.sz iuri naturali supadditr p inuẽtiõez rõis hũane.scz p ius positiuũ.z fm hũanũ ꝯdictum. Uide z

Scotũ in.3°.dis.xxxvij.vbi ponit post d.s.ꝯformiter cõmoditatẽ sequẽtẽ ex rez p̃prietate.scz q ad dñiuz. sz q ad vsum debeãt eẽ cões ad sensuz d.s.vbi iã.de seruitute.vide etiã d.s.2a2e.q.lvij.ar.iij.ad.2m.vbi dr huc hoiez eẽ seruũ absolute ꝯsiderãdo magis q aliũ.nõ hz rõez naturalẽ.sz solũ fm aliquã vtilitatẽ ꝯñtẽ.iqñtũ vtile ẽ huic q a sapiẽtiori regatr.z illi q ad h iuuetr.vt dr in p° politicoꝝ. Et iõ seruitus p̃tinẽs ad ius gẽtiũ ẽ nafale scdo°.scz qz aliqd ex eo seqtr nõ p̃mo°.i.fm absolutã ꝯsideratiõem.velut D.hz in.iiij.fm p̃mã intẽtõez zc. Cõcludit g h argumẽtũ.q lex nafalis est mutata p̃mo°.scz p additiõez.sz nõ p subtractiõem z ꝯrietatẽ ad id qd rõ nafalis dictat.qz nõ dictat positiue oẽs eẽ liberos.qz h nõ eẽt vtile. sz nõ determinat seruitutẽ.vel fm modũ dicẽdi d.s.2a2e.fm absolutã ꝯsideratõez nõ dictat seruitutẽ.z attẽta cõi ꝯditiõe hoim sz relinqt iudicio hoim determinare.qs debeat eẽ seruus et qs dñs nafalr z legalr attẽtis ꝯditiõibz z casibz p̃ticularibz Est eñ duplex seruitus.vna naturalis qz deficiẽs rõe naturali subest sapiẽti.z ẽ seruitus legalis q victus ẽ seruus vincẽtis in bello. Et legalis seruitus ẽ a iure gẽtiũ.z nõ a nafali rõne scz positiue z fm absolutã ꝯsideratõem. Per hec pz intellectus illius.qd habetr in istitutis.titu.de iure nafali zc. Ubi habetr.ius aũt gẽtiũ oi hũano gñi cõe ẽ.nã vsu exigẽte z humanis necitatibz gẽtes hũane.iura sibi qdã ꝯstituerunt bella eñ orta st z captiuitates secute.q st nafali iuri ꝯrie. iure eñ nafali hoies ab initio liberi nascebantr.z ex h iure gẽtiuz oẽs pene ꝯtractus introducti sunt.vt emptio z vẽditio locatio.ꝯductio.societas.depositũ.z mutuũ.z alie innumerabiles hmõi. Intelligẽdũ ẽ eñ q seruitus ẽ ꝯria legi nafali negatiue.i.nõ determinata z nõ de p° eius intẽtiõe.z qz nafa seruitutẽ nõ itroduxit.sz nõ ẽ ꝯria positiue.qsi oppositũ determinet z ad ipm p̃terere iclinet zc. vide Antoninũ p p.titu.xvij.c.vnico.§.x.vbi hz.seruitus dr de iure gẽtiũ nõ q p° inuenerint eã.eu Noe maledictõem seruitutis intulerit Chanaan filio Chã.p̃pter irrisionẽ in eũ factã ab ipo Chã.cũ ex ebrietate vidit eũ nudatũ iacere.sz qz ius gentiũ eã approbauit.z dr ius gẽtiũ.qz eo fere oẽs gẽtes vtũtur. De ista materia vide scotũ in.iiij.dis.xxxvi.an scz seruitus sit naturalis.z q iuste fieri possit zc.

Utrũ lex nature possit a mẽte hois deleri.

A (margin)

AD sextũ sic p̃cedif. Uidetr q lex nafe possit a corde hois aboleri.qz ro.ij. sup illd cũ gẽtes q legẽ nõ hñt.zc. dr glo.q i interiori hoie p grãz inouato lex iusticie iscribitr.quã deleuerat culpa.sz lex iusticie ẽ lex nafe.g lex nafe pt deleri. Pr.lex grẽ ẽ efficacior q lex nafe.sz lex grẽ deletr p culpã.g mlto magis lex nafe pt deleri. Pr. illud qd lege statuitr iducitr qsi iustuz sz multa st ab hoibz statuta ꝯ legẽ nafe.g lex nafe pt a cordibz hominũ aboleri. ¶ Sz ꝯ ẽ qd aug9.dr in.ij.ꝯfes. Lex tua scripta ẽ in cordibz hoim.quã nec vlla qdẽ delet iniqtas.sz lex scripta in cordibz hominũ est lex naturalis ergo lex naturalis deleri nõ pt.

Hic D.inqrit de qdaz alia p̃prietate legis naturalis scz de eius p̃seuerãtia in cordibz hominũ

Rñ.dõz.q sic sup dictũ ẽ.ad legẽ nafalez p̃tinẽt ar.iiij.et.v. p̃mo qdẽ qdã p̃cepta cõissima q st oibz nota. qdaz aũt scdaria p̃cepta magis p̃pria q sunt qsi ꝯclones propinque principijs

Hoc.p° p̃mittit qddã notabile distinctiuũ fundamẽ

tale. Scđo ſm ipm abſoluit q̄ſitū. ibi. q̄tum ḡ ⁊c. Quo ad pmū ē notabile fundamētale. q̄ gnītia ad legē nat̄e ſtȝ duplicia. pmo q̄dā pcepta cōiſſima. q̄ ſtȝ oibꝫ nota. q̄bus null⁹ pt in corde ꝯdicere. q̄daȝ ſcđaria magis ꝓpria q̄ſi ꝯcl'ones deducte ex pncipijs cōiſſimis. Patȝ aūt iſta diſtinctio ꝑ modū notabil' ex articul. iiij. et. v.

Quātū ḡ ad illa pncipia cōia lex nat̄al' nullo⁹ pt a cordibꝫ hoim deleri in vli. delet̄ tñ i pticulari opabili ſm q̄ rō ipedit̄ applicare cōe pncipiū ad pticulare opabile ꝓpter ꝯcupiſcētiā vel aliquā aliā paſſionē. vt ſupra dictū eſt

q.lxxvij.a.ij.

Hic pn̄r D. ex pce. notabili ridet ad q̄ſitū. tali ꝯcl'one. q̄tū ad pncipia cōia. lex nat̄al' nullo mō pt a cordibꝫ hoim deleri in vli. delet̄ tñ in pticulari opabili. Quātuȝ ꝟo ad alia pcepta ſcđaria. pt lex nat̄al' deleri de cordibꝫ hoim. Hui⁹ ꝯcl'onis D. ponit ⁊ pbat pmas duas ptes ſcđo tertiā. ibi. q̄tuȝ ꝟo ⁊c. Primā ḡ pteȝ relinq̄t notā ex duobꝫ arti. pce. Scđam ptē pbat ſic. rō (ſcȝ recta) ſm pncipia cōia ipedit̄ applicare cōe pncipiū. ad pticulare opabile. ḡ ſcđa ps ꝟa. ꝯn̄a nota. q̄ ſi nō applicat ad pticulare opabile. poterit agere oppoſitū pncipio vli. q̄ pticulare iudiciū ē imediatū directiuū pticularis opabil'. Et ita delet̄ in pticulari eſtimatio vlis pncipij. Añs pȝ ex ſupra dictis. q. lxxvij. ar. ij. q̄ ꝓpter ꝯcupiam vel aliquā aliam paſſionē tollit̄ iudiciū rōis. q̄đ ē ꝯforme recte rōni vli. et ipedit̄ rō ne vlem noticiā ad pticularē applicet. Nota q̄ đr deleri in pticulari opabili. i. eſtimatio pticularis cōformis cōi pncipio. delet̄ deletōe negatiua. i. nō ponit̄ in actu. ipediēte paſſione. ⁊ h̄ eſt q̄đ doc. de ipediri applicatione cōiuȝ pncipioꝝ ad opabile. Deīn cū đr

Quātuȝ ꝟo ad alia pcepta ſcđaria pt lex nat̄alis deleri de cordibꝫ hoim. vel ꝓpter malas ꝑſuaſiones eo mō q̄ etiā in ſpeculatiuis errores contingūt circa ꝯcl'ones neceſſarias vel etiaȝ ꝓpter ꝑuas ꝯſuetudies et habit⁹ corruptos. ſicut etiā apud q̄ſdā nō reputabātur latrocinia pctā vel etiā vitia ꝯtra naturam vt etiā apl's đr ad Ro. pmo

Subiūgit tertiā pteȝ ꝯcl'onis p̄dicte. q̄ pbat̄ a ſili. p⁹ q̄ ⁊ i ſpeculatiuis circa ꝯcl'ones pt deleri ⁊ tolli recta eſtimatio ꝑ ſyllm falſigraphū. ḡ ⁊ in practicis. Scđo pbat̄. q̄ ꝓpter malas ꝯſuetudines ⁊ corruptos hit⁹ pt hō iduci in ꝯtriā eſtimatiōeȝ ꝯcl'onū legis nature. ⁊ ꝑ ꝯn̄s recta noticia corrūpi ⁊ deleri pt. Añs patuit ex ar. iiij. de h̄ q̄ aliq̄ nō eſtimauerūt latrocinium eſſe pctm̄. et forte hodie multi ſtȝ. Pȝ ſcđo ex aplo ad Ro. p. q̄ aliq̄ nō reputauerūt vitiū ꝯ naturā ee pctm̄. q̄đ tñ ē ꝯ legē nat̄alē ꝓcedētē ex inclinatōe cōi hoi ⁊ aialibꝫ. vt patuit ar. ij. ad. ſcđm. ☞ Cōfirmat̄ ꝯ⁹ q̄ ad pmā ptē argumēto in ꝯriū. Nota circa h̄ argu⁹ đ. s. in. 3°. diſ. xxxvij. ar. p. q̄ cerimonialia ⁊ iudicialia nō ſp erāt ꝑmanſura. ſȝ ſm ſtatū hoim et ꝯditiōes mutāda. Moralia aūt q̄ ſtȝ de lege nat̄e ſp erāt māſura. iō de⁹ iſta iuſſit ſcribi in tabul' lapideis. q̄ ⁊ cordi hoim erāt iſcripta aliqualr̄. Et ita pȝ q̄ pcepta leg' nature erāt ſcripta pmo q̄dē in cordibꝫ hoim ſm legē naturalē. Scđo in tabulis lapideis ꝑ legē veterē ⁊c.

Ad p^m. ḡ dōm. q̄ culpa delet legē nat̄e in pticlari nō aūt in vli. niſi forte q̄tū ad ſcđa pcepta legis nature eo mō quo dictū eſt.

¶ Ad vltimā ptē maioris (ſcȝ quā deleuerat culpa) rñdet̄ dupl'r. Uno⁹ q̄ culpa delet legē naturalē in pticulari eligibili vel opatōe. deletōe. vt tactū ē ſ̄ſi p'uātiuā ꝑ paſſiones ⁊ ꝑuos hit⁹ ſic. ne cōia pncipia applicent̄ ad pticulare opabile vel eligibile. ⁊ ne rō ſubſumat ſub ꝓpōe vli nat̄al' legis. ſȝ ſub ea quā paſſio ſuggerit mō p̄dicto q. lxxvij. ar. ij. Scđo⁹ đr. q̄ culpa delet legē nat̄e etiā poſitiue. i. noticiā q̄ncȝ hitā corrūpit. ⁊ h̄ ſ̄ ad pticlares cōcluſiones ⁊ pticularia pcepta legis nat̄e. ita q̄ q̄s ꝯtrium eoꝝ eſtimat verū. ḡ ⁊c. Ueruȝ ſcđo mō. ſed nō pmo mō qui habitus eſt circa ꝯcl'onem articuli.

Ad 2^m dōȝ. q̄ gr̄a etſi ſit efficacior q̄ nat̄a. tñ natura eēntialior ē hoi. ⁊ ideo magis ꝑmanens.

Ad maiorē. lex gr̄e ē q̄dē efficacior. q̄ hȝ nobiliores effect⁹ q̄ lex nat̄e. q̄ facit hoīeȝ dignū vita etna ⁊ iuuat ad altiora opa. ſcȝ meritoria. ſȝ tñ lex nat̄al' eſt nat̄alior ⁊ magis eēntial' hoi. tāq̄ ꝯn̄s pncipia nat̄e eēntialis. ⁊ ſp i naturali hitu ꝯſeruata. vt patuit ſup ar. p. Minor ꝯcedit̄ q̄ ifra. q. cvi. magis itelliget̄. nā cū vnūq̄đq̄ ſit id q̄đ ē potiſſimū in eo. ⁊ gr̄a ſpūſſcti ſit potiſſimū in lege noua (ſȝ ⁊ q̄dā alia ſint in ea. ſȝ min⁹ pncipalia) nō lex gr̄e đr itrāſitiue gr̄a ipa. q̄ vtrūq̄ ꝑ culpā mortalē delet̄. ⁊ ḡ mior ꝟa. ſȝ negat̄ ꝯn̄a. q̄ culpa nō tollit nat̄alia. ſȝ gratuita. q̄ dependēt in ꝯſeruari a ꝯtinuatōe diuini iflux⁹. quē mortale interrūpit. vt ſup habitū fuit. q. lxxi. ar. iiij. q̄re nō ē par rō. vñ ⁊ ꝟt⁹ acq̄ſita nō tollit̄ ꝑ vnū pctm̄. q̄ ꝯnat̄al' ⁊ cōſeruat̄ ꝟtute ſubiecti. charitas aūt q̄ lōge dignior ⁊ efficacior eſt ꝑ vnū tollit̄. vt hȝ đ. s. in de ꝟtu. de chari. q. iiij. ⁊c.

Ad 3^m. dōȝ. q̄ rō illa ꝓcedit de ſcđis pceptis leg' nat̄e ꝯ q̄ aliq̄ legiſlatores ſtatuta aliq̄ fecerūt q̄ ſtȝ iniq̄

Ad maiorē. illud q̄đ ſtatuit̄ lege hūana iudicat̄ tanq̄ iuſtū. ſȝ nō oȝ q̄ ſit ſimpl'r iuſtū nec bonū. nā pt ee lex humana iniq̄. nec ꝓprie ē lex. ſȝ ſtatutū aliq̄đ iniquū q̄đ inducit ꝯtriū legis nat̄e ⁊c. Ad minorē. ſi itelligit̄ q̄ ꝯtria ſ̄ ad pncipia cōia. negat̄. ſi itelligit̄ q̄ ꝯtria ꝯcl'onibꝫ pticularibꝫ ꝯcedit̄. ⁊ ad hūc ſenſuȝ admittit̄ ꝯn̄s. q̄ lex nat̄e pt deleri q̄ ad ꝯcl'ones particu. hec rō ē ꝓ 3° pte ꝯcl'onis iſiue

¶ Queſtio. xcv. de lege humana ſm ſe

Deinde ꝯſiderādū ē de lege hūana ⁊ pmo q̄dē de ipa lege ſm ſe. Scđo de ptāte ei⁹ 3° de ei⁹ mutabilitate. Circa pmū q̄rūt̄ q̄tuor. Primo de vtilitate ipius. Scđo de origie ei⁹. Tertio de q̄litate ipi⁹. 4° de diuiſiōe eiuſdē B

Hic agit̄ de alia lege. ſcȝ hūana. ⁊ p° agit̄ de ipa ſm ſe Scđo de ptāte ⁊ auctoritate ei⁹. q. ſequēti. 3° de ei⁹ mutabilitate. q. xcvij. Circa p^m p° agit̄ de vtilitate ei⁹. Scđo de origine ei⁹ in ſequēti ar. Tertio de q̄litate eius. in 3°. arti. Et. iiij. de diuiſione eius ar. iiij.

¶ Utrū vtile fuit aliq̄s leges poni ab hoibꝫ

Ad pmū ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ q̄ nō fuerit vtile aliq̄s leges poni ab hoibꝫ. intentio enī cuiuſlibet leg' ē vt ꝑ eā hoies fiāt boni. ſicut ſup dictū ē. ſȝ hoies magis iducūtur ad bonū volūtarij ꝑ monitiōes. q̄ȝ coacti ꝑ leges. ḡ nō fuit neceſſariū leges ponere. ¶ 2. ſicut đr phs in. v ethic. Ad iudicē ꝯfugiūt hoies ſicut ad iuſtū aiatū ſȝ iuſticia aiata ē melior q̄ inaiata q̄ legibꝫ ꝯtinet̄. ḡ meli⁹ fuiſſȝ vt executio iuſticie ꝯmitteret̄ arbitrio iudicū q̄ q̄ ſup h̄ lex aliq̄ ederet̄. ¶ 3. lex ois directiua eſt actuū hūanoꝝ. vt ex ſupdictis pȝ. ſȝ cū hūani actus ꝯſiſtāt in ſingularibꝫ q̄ ſtȝ infinita. nō pñt ea q̄

q.xcij.ar.p.

q.xci.ar.j.
q.xcvi.ar.i.

ad directõez hũanoꝝ actuũ ptinẽt sufficiẽter ꝯside rari nisi ab aliq̃ sapiẽte q̃ inspiciat singula. g̃ melius fuissz arbitrio sapiẽtũ dirigi act⁹ hũanos q̃z aliq̃ lege posita. g̃ nõ fuit necariũ leges humanas ponere

¶ Sz ꝯ̃ est qd̃ Isido. dt̃ in lib. ethimo. Facte sunt leges vt earũ metu hũana cohercerecꝰ audacia tutaqz sit inter iprobos inocẽtia. ꝫ in ipsis iprobis formidato supplicio refreneꝰ nocẽdi facultas. sed hec sũt necaria maxime humano generi. g̃ necessarium fuit ponere leges humanas

Hic pmo doc. determiat q̃liter fuerit necariũ ꝫ vtile leges humans condere

q.lxiij.ar.p. ¶ Rñdeo dd̃m. q̃ sicut ex supdictis pz. hoi naturalr inest q̃dã aptitudo ad ṽtutẽ. sz ipa ṽtutis pfectio nece est q̃ hoi adueniat p aliquã disciplinã. sicut etiã videm⁹ q̃ p aliquã industriã subuenit̃ hoi in suis necitatib᷑. puta in cib᷑ ꝫ vestitu. q̃ꝝ initia q̃dã hz a natura. sz rõem ꝫ manũ. nõ aũt ipm ꝯplemẽtũ. sicut cetera aialia q̃b᷑ nata ꝯdit sufficiẽs tegumẽtũ ꝫ cibũ. Ad hãc aũt disciplinã nõ ꝺe facili iuenit̃ hõ sibi sufficiẽs. q̃z pfectio ṽtutis pcipue ꝯsistit in retrahẽdo hoiem ab indebitꝭ ꝺelectatõib᷑. ad q̃s pcipue hoies sunt pni. ꝫ maxime iuuenes. circa q̃s ẽ efficacioꝛ disciplina. ꝫ iõ opꝫ q̃ hmõi disciplinã p quam ad virtutẽ pueniat̃ hoies ab alio sortiantur.

In h̃ cor. D. p° deducit ꝯclõnẽ quãdã fundamẽtalẽ Scd̃o vnã ꝯclõnẽ missiuã. ibi. Et q̃dẽ q̃tũ ꝛc Cõclo fundamẽtal̃ est ista Opꝫ q̃ disciplinã p quã ad ṽtutẽ pueniat̃ hoies ab alio sortiãt̃. Probat̃ sic. hoi natalr iest q̃daz aptitudo ad ṽtutẽ. sz ipa ṽtutꝭ pfectio nec̃e est q̃ hoi adueniat p aliquã disciplinã. sz ad hãc disciplinã nõ ꝺe facili iuenit̃ hõ sibi sufficiẽs. ꝫ maxime iuuenes. circa q̃s ẽ efficacioꝛ disciplina. g̃ ꝯclo ṽa. Maioꝛ illa patuit sup. q. lxiij. ar. p. Et declarat̃ hic p sile ꝺe necarijs vite dare ꝛc. Minoꝛ pbat̃ etiã q̃z pfectio ṽtutꝭ ꝛc. vt in lr̃a. Et dt̃. circa q̃s. sz iuuenes. efficacioꝛ ẽ disciplina. q̃z inueterati etas nec nõ facile domãt̃. nã habituati vitijs ꝫ prauis passionib᷑ nõ acq̃escũt. sz idurãt̃. iuuenes aũt nõ sũt ita habituati nec tã duri sicut senes Nota q̃ p disciplinã intelligit̃ hic aliq̃ cohertio ꝫ retractio a malo. ꝫ inductio ad bonũ. siue fiat ab hoie ipõ. vel ab alio. ꝫ non capit̃ ita stricte in mioꝛe. sicut pmo posterioꝝ p informatõe ab alio tradita. Qd̃ pz. q̃z D. vult pbare q̃ p disciplinaz q̃ fit ab alio. fit hõ induced⁹. ꝫ g̃ in mioꝛe loq̃t̃ g̃nalr ꝺe disciplina vt etiã hõ seipm cohibet a ꝯcupiscentijs suis. ꝫ sibi facit q̃si quãdã vim. sicut aliq̃s dt̃ magr̃ suipĩ⁹. ita q̃ disciplia q̃ acq̃rit̃ ṽt⁹ sit q̃dã cohibitio ꝫ retractio a malis desiderijs delectationũ vitiosaꝝ. Vide ifra. q. xcix. ar. q. in argu. in ꝯ̃riũ. q̃z disciplina ẽ eruditio moꝝ p difficillima. et D. in minoꝛe dt̃. nõ ꝺe facili inuenit̃ hõ sufficiẽs sibi ad disciplinã an q̃ inuit. q̃ aliq̃s seipm disciplinare pt̃. ꝫ p ꝯñs disciplina moꝝ solũ est ab alio. vt h̃ loq̃mur ꝛc.

Et q̃dẽ q̃tũ ad illos iuuenes q̃ sunt pni ad act⁹ ṽtutũ ex bona dispõne nat̃e vel ꝯsuetudine. vel magis diuino munere sufficit disciplina paterna. q̃ ẽ p monitõe. sz q̃z iueniũt̃ q̃dã ꝓterui ꝫ ad vitia pni. q̃ ṽbis ꝺe facili moueri nõ pñt. necariũ fuit vt p vim vel metũ cohiberẽt̃ a malo. vt saltẽ sic malefacere desistẽtes. ꝫ alijs q̃etã vitã redderẽt. ꝫ ipĩ tãdem p huiusmodi assuetudinẽ ad hoc pducerẽt̃ q̃ voluntarie facerẽt q̃ pus metu iplebãt. ꝫ sic fierẽt virtuosi.

Hic ꝯñter D. deducit ꝯclõnẽ missiuã talẽ. necariũ fuit ad pacẽ hoiz ꝫ ṽtutẽ. q̃ leges ponerẽt̃. pbat̃ ꝯclo. necariũ fuit vt p vim vel metu cohiberent̃ (sz hoies ꝫ maxie iuuenes) a malo ꝛc. vt in lr̃a. sz hmõi disciplina cogẽs metu pene (sz irrecupabil̃. ꝫ exterminatorie) est disciplina legũ. g̃ ꝯclo ṽa. Hui⁹ rõnis D. pmo ponit maioꝛẽ. Secũdo minoꝛẽ cũ ipa ꝯclõne. ibi Hmõi aũt ꝛc. 3° ꝯfirmat q̃dã tactũ in ꝯclõne missi. ibi. q̃z sicut phs. ꝛc Maioꝛ g̃ pbat̃. oꝫ q̃ disciplinã p quã ꝛc. vt dicebat ꝯclo pambulans. sz disciplina monitoria patẽtuz nõ sufficit in ꝓteruis et ad vitia pnis. g̃ maioꝛ illa ṽa. Maioꝛ hui⁹ patuit et fuit ꝯclo pambulans Pro minoꝛe D. ṽtualr notat vnã distinctiõem. q̃ duplices sũt iuuenes. q̃dã pni ad act⁹ virtutũ. alij ꝓterui. ꝫ ad pmos q̃dẽ sufficit monitio ꝓterua nõ aũt ad scd̃os. vt dt̃ minoꝛ Nota aũt ꝓpter istã minoꝛẽ d. s. 2ª 2ᵉ. q. lxiij. ar. q. q̃ q̃uis pater possit filiũ ṽberare. nõ tñ pt̃ inferre penã exterminatoriã. ꝫ irrecuperabilẽ. iõ pz filiũ ꝓteruũ nõ pt̃ sufficiẽter cohibere metu pene. vt a vitijs desistat. ꝫ alios nõ turbet. ꝫ g̃ nec̃e est vt p vim et metũ penaꝝ irrecupabiliũ ad hoc teneant̃ mali filij ꝛc.

Consequenter ibi

¶ Huiusmodi aũt disciplina cogẽs metu pene est disciplina legũ. vñ necessariũ fuit ad pacez hoim ꝫ ṽtutẽ q̃ leges ponerentur.

Subsumit mioꝛẽ pncipalẽ p ꝯclõne missi. supi⁹ posita q̃ patuit sup. q. xcij. ar. q. q̃z legis ẽ inducere p coactiõem et penã sz irrecupabilẽ ꝛc. vñ ꝯcludit q̃ necariũ fuit ad pacẽ ꝛc. vt dicebat ꝯclo missiua Tũc ibi

Quia sicut phs dt̃ in pmo politice. sicut hõ si sit pfect⁹ ṽtute ẽ optimũ aialiũ. sic si sit sepat⁹ a lege ꝫ iusticia. ẽ pessimũ oim. q̃z hõ hz arma rõnis ad explẽdas ꝯcupias ꝫ seuitias. q̃ nõ hñt alia aialia

Confirmat ꝯclõnez q̃ ad h̃ maxime. q̃ necariũ sit ad pacẽ ponere legẽ. q̃z si hõ eẽt sepat⁹ a iusticia ẽ pessimum aialiũ. ꝫ maxime pt̃ nocere. ꝫ iõ vt habeat̃ pax. oꝫ ipm efficaciter ꝫ vi cohercere p disciplinã. i. cohibitiõem ad cessatiõnẽ vitioꝝ. inducere vi p penas ꝛc. ꝫ sic pz corp⁹ arti.

☞ Argumẽtũ in ꝯ̃rariũ exprimit vtilitates legis humane quas tetigit corp⁹ articuli

¶ Ad pmũ g̃ dd̃m. q̃ hoies bñ dispositi meli⁹ inducũt̃ ad ṽtutẽ monitõib᷑ voluntarijs q̃z coactõe. sz q̃dã male dispositi nõ ducũt̃ ad ṽtutẽ nisi cogant̃

Maioꝛ ṽa. ꝫ sup exposita. q. xcij. ar. p. Minoꝛ nõ est ṽa vlr̃. q̃z praui ꝫ male ꝯplectionati nõ inducũt̃ ad cessatiõem a malis nisi p penas efficaces ꝫ magnas. q̃ sunt legis. q̃ tradit disciplinã ꝫ informatiõem adiũctis penis. quare negatur ꝯñtia

¶ Ad scd̃m dd̃m. q̃ sicut phus dt̃ in pmo rhetoricoꝝ. Meli⁹ est oia ordinari lege q̃z dimittere iudicũ arbitrio. ꝫ hoc ꝓpter tria. Primo q̃dẽ q̃z facili⁹ est inuenire paucos sapiẽtes q̃ sufficiãt ad rectas leges ponẽdas q̃z multos q̃ reqrerẽt̃ ad recte iudicãdũ ꝺe singulis. Scd̃o q̃z illi q̃ leges ponũt ex multo tp̃e ꝯsiderãt q̃d lege ferẽdũ sit. sz iudicia ꝺe singlari

bus factis fuit ex casibus subito exortis. Facilius autem ex multis consideratis pt homo videre quid rectum sit quam solum ex aliquo vno facto. Tertio quia legislatores iudicant in vniuersali et de futuris. sed homines iudicijs presidentes iudicant de presentibus ad que afficiuntur amore vel odio. aut aliqua cupiditate. et sic eorum depravatur iudicium. quia ergo iusticia animata iudicis non inuenitur in multis. et quia flexibilis est. ideo necessarium fuit vt in quibuscumque est possibile. legem determinare quid iudicandum sit vt paucissima arbitrio hominum committerentur.

Maior conceditur. quia homines confugiunt ad iudices vt iusticiam animatam ad sensum philosophi. et ista sunt verba philosophi. Iudex enim vult esse velut iustum animatum. et hoc ideo. quia homines qui dubitant circa damnum et lucrum confugiunt ad iudicem tamquam ad id quod iustum est. quia iudex est iustum animatum. id est mens eius debet totaliter esse possessa a iusticia. quare in dubijs et que lege communi determinari non possunt. hoc relinquitur iudicio iusti animati. sed non oportet confugere ad iustum animatum vbi per iusticiam inanimatam iudicari pt. Ad minorem distinguo si intelligitur de meliori tate entitatiua. conceditur. quia viuens perfectius est simpliciter omni non viuenti. iusticia autem animata est iudex homo informatus et possessus a iusticia. que melior est iusticia scripta in legibus. Si autem intelligitur quod iusticia animata sit melior. id est vtilior. negatur. Et rationem negationis ponit doctor sanctus triplicem in solutione post philosophum. Tum primo. quia pauci sufficiunt et possunt haberi ad ponendas rectas leges. que valeant pro toto mundo. vel pro toto regno. sed valde multi requiruntur qui nec haberi possunt ad recte iudicandum de singulis. qui essent iusticia animata etc. Vide alia in littera. quia clara sunt. et ergo propter paucitatem et propter flexibilitatem. et propter difficultatem. non est melior iusticia animata quam inanimata. quare negatur consequentia. immo melius est secundum legem iudicare. vt tamen legis nomine etiam consuetudo intelligatur. que facit legem non scriptam. vt supra tactum fuit. sed ideo est iudicandum in videre vniuscuiusque etc.

¶ Ad tertium dicendum. quod quedam singularia que non possunt lege comprehendi necesse est committere iudicibus. vt ibidem philosophus dicit puta de eo quod est factum esse vel non esse. et de alijs huiusmodi.

Maior conceditur. minor etiam. sed tamen pt determinari per legem in communi. quod vt in pluribus habet veritatem in particularibus. Ad consequentiam ergo dicitur. si intelligitur quod omnes deberent dirigi arbitrio prudentum. etiam in his que possunt per legem communem determinari. negatur. et ratio patuit in solutione precedenti. Sed conceditur. quod singulares et particulares circumstantie relinquuntur determinande per arbitrium prudentum iudicum. Notare enim oportet. quod lex omnis preceptum vniuersale est. et datur in vniuersali de actibus humanis. verbi gratia quicumque furatur debet suspendi. hoc est preceptum modo vniuersali de actu humano. sed an iste furatus sit vel aliquid particulariter fecerit prohibitum a lege. hoc non pt lege communi determinari. Et hoc relinquitur examini et iudicio iusti animati. sed quecumque possunt in vniuersali determinari. debent determinari per legem et non per iudicem. et patuit ratio. Et hoc vult doctor in solutione. quod quedam singularia. scilicet modo singulari accepta. vt quod iste fecerit hoc etc. sed de actibus humanis in specie et communi consideratis. debet fieri lex inanimata. vt iudicio hominum paucissima committantur.

Utrum omnis lex humanitus posita a lege naturali deriuetur

C

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod non omnis lex humanitus posita a lege naturali deriuetur. Dicit enim philosophus in v. ethicorum. quod iustum legale est quod ex principio quidem nihil differt vtrum sic vel aliter fiat. sed in his que oriuntur ex lege naturali differt vtrum sic vel aliter fiat. ergo ea que sunt legibus humanis statuta non omnia deriuantur a lege nature ¶ Praeterea. ius positiuum diuiditur contra ius naturale. vt patet per Isidorum in libro ethymologiarum. et per philosophum in v. ethicorum. sed ea que deriuantur a principijs communibus legis nature sicut conclusiones pertinent ad legem nature. vt supra dictum est. ergo ea que sunt de lege humana non deriuantur a lege nature ¶ Praeterea. lex nature est eadem apud omnes. dicit enim philosophus in v. ethicorum. quod naturale ius est quod vbique habet eandem potentiam. si igitur leges humane a naturali lege deriuarentur. sequeretur etiam quod ipse essent eedem apud omnes. quod patet esse falsum. ¶ Praeterea. eorum que a lege naturali deriuantur pt aliqua ratio assignari. sed non omnium que a maioribus lege statuta sunt ratio reddi pt. vt iurisperitus dicit. ergo non omnes leges humane deriuantur a lege naturali. ¶ Sed contra est quod Tullius dicit in sua rhetorica. Res a natura profectas et a consuetudine probatas legum metus et religio sanxit

Hic inquirit doctor de origine legis humane. an oporteat eam semper deriuari a lege eterna. ad hoc vt rationem legis habeat.

¶ Respondeo dicendum. quod sicut Augustinus dicit in primo de libero arbitrio. non videtur esse lex que iusta non fuerit. vnde inquantum habet de iusticia. intantum habet de virtute legis.

Doctor hic duo facit. Primo respondet ad quesitum vnica conclusione. Secundo pro explicatione eius. et propter argumenta in oppositum adducenda adiungit quoddam notabile. ibi Sed sciendum est etc. Conclusio ista est. omnis lex humanitus posita intantum habet de ratione legis inquantum a lege naturali deriuatur. si vero in aliquo a lege naturali discordet. iam non erit lex. sed legis corruptio. Et intelligitur vt patebit. quod debet concordare et deriuari et iustum non solum ex communissimis preceptis. sed etiam ex conclusionibus legis nature loquendo de lege humana. que se habet per modum determinationis ad legem nature. probatur ergo conclusio. inquantum habet lex aliquid de iusticia intantum habet de virtute legis. sed lex humana non habet aliquid de iusticia nisi vt deriuatur. vel est conformis legi naturali. ergo sequitur conclusio per ambas partes. Huius rationis doctor primo deducit maiorem. secundo minorem cum conclusione. ibi In rebus autem etc. Maior ergo patet ex auctoritate beati Augustini. quia non videtur lex. que iusta non fuerit

Deinde cum dicit

¶ In rebus autem humanis dicitur esse aliquid iustum ex eo quod est rectum secundum regulam rationis. Rationis autem prima regula est lex nature. vt ex supradictis patet. vnde omnis lex humanitus posita intantum habet de ratione legis inquantum a lege nature deriuatur. si vero in aliquo a lege naturali discordet iam non erit lex. sed legis corruptio.

Subiungit minorem precedentis. et probatur sic. In rebus humanis dicitur aliquid esse iustum. ex eo quod est secundum regulam rationis. sed illa regula rationis est lex nature. ergo minor vera. Maior ista patuit supra q. xcj. ar. ij. Minor etiam. q. xcij. ar. ij. et intelligitur quod lex naturalis est regula prima. id est proxima. quia ipsa ligat in virtute legis eterne. que est prima simpliciter origine et dignitate. Sed immediata et proxima regula humanorum actuum est ratio naturalis et lex eius. vel est prima inter regulas humanas Nota quod legem humanam deriuari ex naturali. est in ratione legis ab ea dependere. quia videlicet nullum statutum humanum meretur nomen legis nisi procedat et possit inferri ex dictamine legis naturalis. vel saltem sit statutum quod rationi naturali non repugnet. et ergo que ad aliquid dependent effectiue ex lege naturali sicut ergo dependent effectiue ex notitia principiorum. que ad aliquid scilicet determinationes legis nature dependent magis exemplariter quia debent tales determinari vt sint conformes legi nature

q. relig. ar. ij et quarto

q. ... ar. ij

¶ Sed sciēdū est. q a lege naturali dupl'r pt aliq̄d deriuari. Uno° sicut pclones ex pncipijs. Alio mō sicut determinatōes q̄dā aliq̄z coium. pm° q̄dē mod° sil'is est ei q in sciētijs ex pncipijs pclones demōstratiue pducūt. Scdo ṽo mō sil'e ē. q in artibꝫ forme cōes determinant ad aliq̄d spēale. sicut artifex formā cōem dom° nece est q determinet ad hāc vel ad hāc vel ad illā dom° figurā. Deriuāt ḡ q̄dā a pncipijs cōibꝫ legis nature p modū pclonū. sicut hoc qd est nō eē occidēdū. vt pclo q̄dā deriuari pt ab eo qd ē nulli eē faciendū malū. Quedā ṽo p modū determinatōis. sicut lex nature hꝫ q ille q̄ peccat puniatur. sed q tali pena vel tali puniatur. hec est q̄dam determinatio legis nature

Hic pñter p maiori explicatōe isti° materie z ppter argumēta in oppositū adiūgit q̄ddā notabile. Et notat p° q̄uo aliq̄d dupl'r pt deriuari a lege nat'ali scꝫ ad hūanas leg. Scdo ponit drñam iter istos duos modos. ibi. vtraq igit zc. Primū declarat sufficiēter z clare in littera per exempla. Deinde ibi

Utraq; igit inueniunt in lege hūana posita. sꝫ ea q̄ sunt pmi modi ptinent in lege hūana nō tāq̄ sint solū lege posita. sꝫ hñt etiā aliq̄d vigoris ex lege naturali sed ea que sl' scdi modi ex sola lege hūana vigorem habent

Ponit drñam inter posita in lege hūana. z deriuata a lege nat'ali. q2 q̄ ponūt tāq̄ pclones deriuate ex lege nature. ptinet adhuc sub lege nature. z hñt vigorem nō ex pstitutōe hūana. sꝫ ex ratiōe naturali. z p legē eternā. Et talia deriuata vocāt a iurisptis. ius gētiū. Deriuata ṽo p modū explanatiōis z determinatōis. hñt tm̄ vigorem ex pstitutōe hūana sine q̄ nō erāt iusta. z vocant talia iusta legalia. vel ius positiuū zc. Pro maiori itellectu istorū terminoꝝ. q̄z intelligētia frequēter op° ē in hac materia. ep2 notare p° q aliter z aliter loq̄t phs de iure naturali. aliter iurista. Phs eīm (quē D. sequitur in hac materia cōiter in mō loquendi seq̄t) loq̄t de iure naturali cōuer. put seq̄t inclinatōem nature aial' z nature hois vt sic. put habitū ē ar. ij. Sꝫ iurista d'r naturale pcare tm̄ qd seq̄t inclinationē cōem hoim. z alijs aialibꝫ cuiusmodi ē pūctio maris z femine. educatio natoꝝ. z alia hmōi. de q̄bꝫ i insti. tuus. titu. p. z in decre. dis. p. sꝫ ius qd seq̄t inclinatōez ppriā hois inq̄tū aial rōnale vocat iurista ius gētiuz. in q̄ recedit a naturali. cōi aialibꝫ alijs. qd vocat' ius gētiuz q2 eo oēs gētes vtunt'. sicut q pacta sint seruāda. z q legati etiā apud hostes sint tuti. z pliā. Et hmōi ius gētiū P. iā dixit pclones legis nature rōe cōissimoꝝ pncipioꝝ. z tm̄ dicūt etiam lex nature apud phm. sꝫ iurista d'r ea ius gētiū. Nota scdo. q etiā aliter loquūt de iure ciuili phs. aliter iurista. Ciuile eīm hꝫ duplicē pcatōem Uno° d'r ciuile ab vsu. q2 videlꝫ ciues eo vtunt'. Alio° d'r ciuile causal'r. q2 videlꝫ ex institutōe ciuitatis z ptiat' patrie instituit'. Phs ḡ accipit ciuile pmo°. z vocat ipm politicū. et diuidit in naturale z legale. vocās nat'ale pcepta cōia. et pclōes q̄ sl' de lege nat'ali. Legale ãt qd pstituit' p hoies qd z positiuū d'r. iurista aūt accipit ciuile scdo°. z p codē cū legali iusto vel positiuo apud phm. Determiatōes ḡ legis nat'e. de q̄bꝫ D. loq̄t in arti. vocāt apd phm iustuꝫ legale vel positiuū. apd iuristā ṽo ius ciuile Et p hec pꝫ q̄d nols aliq̄z terminoꝝ. Uide istitu. titu. de iure naturali in pnci°. vbi habebis intellectū ex iā dictis

¶ Argu° in contrariū est. p pma pte pclonis

¶ Ad pmuꝫ ḡ dōm. q phs loq̄t de illis q̄ sunt lege posita p determinatōez vel specificatiōem quādā preceptoꝝ legis nature.

Ad maiorē. pcedit' q phus h dicat. z vba sua sl' hec legale aūt ex pncipio q̄dē nihil refert sic vl' aliter. qñ aūtē ponit' differt. puta vna redimi vel caprā sacrificare. sꝫ nō duas oues. z loq̄t de legali positiuo. qd se hꝫ p modū determinatōis. vel sm aliq̄s p modū exercitatōis. nō necitatis. q2 iudex exercat' a lege nat'ali q illa statuat vl' faciat. sicut lex natural' dictat furē puniēdū. ex q̄ iudex exercat' ad sic vel sic puniēdū Ad minorē distinguo. dico eīm q in his q̄ oriūt' ex lege nat'ali. ex necitate tāq̄ pclones. ibi. differt zc. q2 debēt vno° fieri. et ex necitate sequūt' ex lege naturali. Dico scdo. q in his q̄ oriūt' p modū determiatōis specificatōis. vel exercitatōis. ibi nihil differt vtꝝ sic vel sic fiāt añq̄ statuant'. sꝫ qñ statuta sl' drñt. imo si alit' fieret q̄ statutū ē. eēt iniustū. z h vult phs in maiori. ḡ zc. Utꝝ nō oia deriuāt' de necitate tāq̄ pclones. sꝫ deriuant' vel vt pclones. vel tāq̄ determiatōes leg' nat'e. posite ex rōe hūana. q̄ tm̄ hñt originē ex lege nat'e. q2 istū malefactoreꝫ sic puniri. hꝫ originē ex h q malefactor dꝫ puniri. Et posset etiā dici q eēt origo in gn̄e cause efficiētis. eo mō q̄ alteri plusposituꝫ. z q̄si rō efficiendi pt dici efficiens

¶ Ad scdm dōm. q rō illa pcedit de his q̄ deriuātur a lege nature tanq̄ pclones

Ad maiorē pꝫ ex notabili cor. dico eīm q ius positiuū qd ē legale apd phm. z ciuile apud iuristā diuidit' p ius naturale. sꝫ ius positiuū qd assumit'. scꝫ in lege hūana. ex lege naturali. tāq̄ p° leg' nat'e. h apd phm nō distinguit' a lege nat'e. z tm̄ pt deriuari ex cōibꝫ pncipijs legis nat'e. z apud iuristā d'r ius gētiū Ad minorē dico. q q̄ deriuāt' a pncipijs legis nat'e. vt pclones sl' de lege nat'e. z talia tm̄ assumūt' in lege hūana. cōi oi gēti. q̄ vocat' ius gētiuꝫ z littera. ḡ zc. q̄ sl' de lege hūana scdo°. i. vt determiatōes nō deriuāt' a lege nat'e. negat'. sꝫ pbat q q̄ sl' de lege hūana tanq̄ pclones leg' nat'e. q illa nō deriuet' ad hūc sensus q̄ntō sint de lege nat'e. deriuāt' tm̄ q̄si pticulares pclones ex pmunibꝫ pncipijs

Ad 3m dōꝫ. q pncipia cōia leg' nat'e nō eodē mō applicari pñt oibꝫ. ppt mltā varietatē reꝫ hūanarū et ex h puenit diuersitas leg' posite apd diuersos

Assumptū pcedit'. z loq̄t de lege nat'e. etiā ppa homi vt distinguit' p alia aialia. quā legē iurista d'r ius gētium qd nō distinguit' a nat'ali lege hois. vt hō ē. Et vba p'ht sl'. nat'ale q̄dē qd vbiq; hꝫ eādē potētiā. z nō videri vel nō. z nō orit' ex opinione hūana. sꝫ ex nat'a zc. Ad subsumptū dico. q leges hūane deriuāt' a lege nat'ali quātum ad determiatōes nō necitatis sec' q̄ ad ea q̄ sl' i lege hūana assumpta ex nat'ali lege. sꝫ sl' determiatōes libere addite et ab hoibꝫ posite. Negat' aūt seq̄la. loquēdo de deriuatis p modū determinationū. Et rō in solōne. q2 cōia pncipia determinat' hꝫ diuersitate reꝫ hūanaꝝ. vt patebit ar. seqn. sm pditōem patrie z loci q̄ varia est. z ideo a ie determiatōes. Sꝫ pcedit' q leges hūane q̄ntuꝫ ad pclones deriuatas ex lege nat'e. sint eedē q̄ dicūt' ius gētiū. vñ Ga ius iurisconsulti°. qd nat'al' rō iter hoies costituit. ad oēs gētes pertinet vocat' ius gētiū. ius eīm gētiuꝫ pphēdit' sub iure positiuo. sꝫ distinguat' a ciuili. z d'r ius gētiū positiuꝫ

tē. nō q2 habeat vigorē ex positiōe hominū tm̄. s3 q2 est positū in lege humana zc.

Ad q̄rtū dōm. q2 vbū illud iurisp̄iti itelligēdū ē in his q̄ itroducta sūt a maiorib9 circa p̄ticlares determinatōes leg̃ nal. ad q̄s q̄dē determinatōes se h3 exptoꝝ z prudētū iudiciū sicut ad q̄dā p̄ncipia. inq̄tū s3 statim videt q̄d cōgruēti9 sit p̄ticlariter determinādū. vn̄ ph̄s dīt in. vi. ethi. q2 in talib9 oꝫ attē dere exptoꝝ z senioꝝ vl' prudētū indemōstrabilib9 enūciatōib9 z opiōnib9 nō min9 q̄3 demonstratōib9

Maior vl' ē falsa. nisi intelligat de ɔclōnib9. illaꝝ eīn p̄t rō reddi vel assignari. s3 nō oꝫ de deriuatꝭ tāq̄3 determinatōes Ad minorē itelligit de his q̄ statuūt a maiorib9 vt determiatōes leg̃ nale. z q̄ h̄nt vigorē ex statuto hūano tm̄. De illis eīn nō p̄t rō assignari. s3 sufficit auctoritas. z rō seniū z prudētū. q̄ se h̄nt ad hmōi determiatōes sicut ad q̄dā p̄ncī. q2 sicut p̄ncim̄ p se notū statim videt ita prudētes z exp̄ti vidēt statim hmōi p̄ticlares determinatōes. z ḡ sicut nō redd. t rō de p̄ncipijs in demōstratiōnib9 speculatiuis. ita nec de hmōi enūciatōib9 p̄ticularib9 nō demōstrabilib9. ḡ zc. Vel q2 nō oēs deriuant tāq̄3 ɔclōnes deducte. ni tanq̄3 determinatōes ex iudicio expertorum posite.

Vtꝝ Isi. ɔuenīēter q̄litatē leg̃ positiue describat.

Ad tertiū sic p̄cedit. Videt q2 Isidor9 inɔuenīēter q̄litatē leg̃ positiue describat dicēs. Erit lex honesta. iusta. possibil' f̄m naturā. f̄m ɔsuetudinē patrie. loco tp̄iq3 ɔueniēs. necāria. vtil'. manifesta q̄q3 ne aliq̄d p obscuritatem in captōne ɔtineat. nullo p̄uato ɔmodo s3 p cōi vtilitate ciuiū scripta. Sup̄ eīn i trib9 ɔditionib9 q̄litatē leg̃ explicauerat dicēs. lex erit oē q̄d rōe ɔstiterit dūtaxat q̄d religioni ɔgruat. q̄d disciplne ɔueniat. q̄d saluti p̄ficiat. ḡ sup̄flue postmodū ɔditōes leg̃ multiplicat. ¶ P̄. iusticia ē ps honestatꝭ. vt tull' dīt i p̄° de offi. ḡ postq̄3 dixerat honesta sup̄flue addit iusta. ¶ P̄. lex scripta f̄m Isid. ɔ ɔsuetudinē diuidit. nō ḡ debuit in definitōe leg̃ poni q2 eēt f̄3 ɔsuetudinē patrie. P̄. necāriū dupl'r dī. s. id q̄d ē necāriū simpl'r. q̄d ip̄ossibile ē alit se habere. z hmōi necāriū non subiacet hūano iudicio. vn̄ tal' necītas ad legē hūanā nō p̄tinet. Est etiā aliq̄d necāriū p̄pt finē. z tal' necītas idē3 ē q̄d vtilitas. ḡ sup̄flue vtraq3 ponit necāria z vtil'. ¶ S3 ɔ ē auctoritas ip̄i9 Isi.

Hic D. 3° q̄rit de q̄litate z ɔditōib9 leg̃ hūane positiue. z dīt notāter positiue. q2 nīs gētiū h3 ex nale istas cōditōes. z nō ab hoīb9. et q̄rit de lege hūana nō ɔsuetudine. nā lex hūana dī ius positiuū scriptū. si aūt nō ē scriptū dī ɔsuetudo. ita q2 ɔsuetudo dīt legē nō scriptā. lex humana legē scriptā q̄ se h3 p modū determiatōis ad leges nale. ɔstat eīn q2 ea q̄ ponūt in lege hūana tanq̄3 ɔclōnes leg̃ nal. q2 illa sūt nale iusta. possibilia zc. Nota āt q2 Isido. ponit duplicē descriptiōem leg̃ hūane positiue in vna ponit multas ɔditōes z p̄prietates ip̄i9. in alia solū tres. Vult ḡ D. ōndere in h̄ arti. q2 vtraq3 descriptio bona ē. z q2 scd̄a q̄ inducit in p̄mo argumēto sequēti cōtineat illā q̄ ponit in titulo q̄stī. vn̄ vna est breuioꝝ. continens oia que alia explicite ponit zc.

¶ R̄ndeo dōm. q2 vniuscuiusq3 rei q̄ est p̄pter finē nece ē q2 forma determinet f̄m p̄portionē ad finē sicut forma serre talis ē q̄lis ɔuenit sectioni. vt p3 in ij. phyſi. q̄libet etiā res recta z mēsurata oꝫ q2 habeat formā p̄portionatā sue regule z mēsure. lex aūt humana vtrūq3 h3. q2 z ē aliq̄d ordinatū ad finē. z ē q̄dā regula vel mēsura regulata vel mēsurata q̄dā supiori mēsura. q̄ q̄dē est duplex. s3 diuina lex. z lex nature. vt ex sup̄dictis p3. Finis aūt hūane legis est vtilitas hoīm. sicut etiā iurisperitus dīt

Ar. ij. q. xci. ar. ij. 2a. 2e. q. lxiiij. q. xcv. ar. iij.

Doc. hic p̄mo ponit ɔclōnē ōndēte descriptōē3 legis positiue Isidori. positā in p̄° argu°. eē bonā. q̄ ɔtinet tm̄ tres p̄prietates z ɔditōes leg̃. Scd̄o ex illa ōnsione respōdet q̄sito. q2 ex h̄ seq̄t descriptōem leg̃ positā in titu. q̄stionis eē bonā. ibi. z ad hec tria. zc. Quo ad p̄m̄ ē tal' ɔ° Isidor9 ɔueniēter posuit tres ɔditōnes leg̃ positiue humane. s3 q2 religioni ɔgruat. q2 disciplne ɔueniat. q2 saluti p̄ficiat. Probat sic. vniuscuiusq3 rei q̄ ē p̄pter finē zc. vt in lr̄a. s3 lex hūana vtrūq3 h3. ḡ nece ē q̄d ponāt in bona definitōe legis hūane (subsumit) s3 in istis ɔditōib9 positis in definitōe legis posita in p̄° argumēto ɔtinet illa ḡ ɔclo v̄a. Hui9 rōnis D. p̄°. ponit p̄mū discursū cū p̄batōe. Scd̄o deducit subsumptā simul cū ɔclōne ip̄sa. ibi. et ideo Isido. zc. p̄m9 ḡ discursus p3 clare in lr̄a. Nota aūt p̄ncipiū maioris. s3 vniuscuiusq3 rei q̄ est p̄pter finē. nece est q2 forma determinet f̄m p̄portiōem ad finem q2 ex h̄ habes sup̄i9 sepi9 repetita. q2 distinctio potēaꝝ ex actib9 z habitib9. nō ē a posteriori vel circulo causa. imo a p̄ori z a p̄ma cāꝫ. s3 ex fine. vnūq̄dq3 eīn ordinatū naturale in finē ex natura sua illi ɔmēsurat. z p ɔn̄s p ip̄sū distinguit. q̄re habitudo (q̄ ē trāscēdēs) potētie ad actū et obiectū est de rōe potē. z sibi ɔuenit in p̄mō mō p se. ad quē nō oꝫ q2 id q̄d ponit sit idē cū definito. s3 sufficit q2 ad ōnia p se ab ip̄o sumat Cōsequēter ibi.

Et iō Isido. in ɔditōe leg̃. p̄° q̄dē tria posuit. s3 religioni ɔgruat. inq̄tū s3 ē p̄portiōata legi diuine q2 disciplne ɔueniat inq̄tū ē p̄portiōnata legi nale q2 saluti p̄ficiat. inq̄tū ē p̄portiōata vtilitati hūane

Ponēs ɔclōnē dictā interserit subsumptā minorē. q̄ fuit. s3 in istis ɔditōib9 positis in ista definitōne Isidori ɔtinet p̄dicta. p̄bat illa. q2 i h̄ q2 dī religiōi ɔgruat. tāgit p̄portio ad legē diuinā. i h̄ q2 dī. disciplne ɔueniat p̄portio ad legē nale. i h̄ aūt q2 dī. saluti p̄ficiat tāgit habitudo ad finē

Et ad hec tria oēs alie ɔditōes q̄s postea ponit reducūtur. nam q2 dī honesta refertur ad hoc q2 religioni congruat.

Hic ɔñr doc. r̄ndet q̄sito. ōndēs q̄uo definitio posita in p̄n° q̄stiōis sit bona. q2 ɔcordat cū p̄cedēti. q̄ fuit ostēsa bona. ḡ z illa. z sic etiā patebit ɔcordia illaꝝ definitionū. Vn̄ ponit talē ɔclōnē r̄nsiuā. ad has tres ɔditōes tactas in p̄cedēti definitōe. alie ɔditōes q̄s postea ponit reducūt. q̄ videl3 referūt in titu. q̄sti. hui9 ar. p̄bat. illa ɔditio honesta ɔtinet z reducit ad p̄mā. s. q2 religiōi ɔgruat ille v̄o iusta possibil' f̄3 naturā. f̄3 ɔsuetudinē patrie. loco tp̄iq3 ɔueniēs. ɔtinet sub scd̄a. q̄ ē q2 disciplie ɔueniat. ille v̄o necāria vtil' zc. vsq3 i finē. sub tertia. s. q2 saluti expediat ḡ ɔ° v̄a. ɔn̄a nota. Añs p̄bat in lr̄a clare. z p̄mo q̄ ad p̄mā ptē. Scd̄o q̄ ad scd̄am. ibi. q2 aūt subdit zc. Tertio quo ad tertiā. ibi. q2 v̄o subdit zc. Et p3 p̄9 ps in lr̄a.

¶ Q2 aūt subdit iusta possibil' f̄m naturā. f̄m cōsuetudinē patrie loco tēporiq3 ɔueniēs. addit ad h̄

ꝙ ↄueniat discipline. Attēdit eñ hūana disciplina pmū qdē qʒtū ad ordinē rōnis q̄ iportat in h ꝙ dr iusta. scđo qʒtū ad facultatē agētiū. dʒ eñ eē discipli na ↄueniēs vnicuiqʒ fm suā possibilitatē. obserua ta etiā possibilitate nature. nō eñ eadē sūt iponen da pueris q̄ iponūt viris pfectis. etiā fm humanā ↄsuetudinē. nō eñ pt hō sol⁹ i societate viuere alioꝝ morē nō gerēs. Tertio qʒtū ad debitas circūstātias dr. loco tēporiqʒ ↄueniens.

Declarat scđaʒ ptē añtis pdicti ⁊ pʒ darē i lfa vñ gtrāseo

Qđ vo subdit. necaria. vtilis. ⁊c. refert ad hoc ꝙ expediat saluti. vt necitas referat ad remotiōem ma loꝝ vtilitas ad ↄsecutōēʒ bonoꝝ. manifestatio vo ad cauēdū nocumētū qđ ex ipa lege possʒ puenire. ⁊ qꝛ sicut sup̄ dictū ē. lex ordinat ad bonū coe. hoc ipʒ in vltima parte determinatōis ostendit. Et p hoc pʒ responsio ad obiecta.

q.xc.ar.ij

Manifestat tertiā ptē añtis sepedicti. ⁊ pʒ. Nota aūt solū intellectū hui⁹ qđ dr D. Manifesta qʒ. ne aliqd p obscuritatē in captōe ↄtineat. qđ D. exponit. vt pʒ in fi ne corpis. q̄ vba glosa sup ea. Erit aūt ⁊ē. dis. iiij. vbi al legit hec ↄditōes. expomt manifesta ne in captiōe. ne scʒ aliqs vitiose eā possit interptari. vel ne alicui parcē lagʒ us p eā. cū scʒ nō clare loqt. hec ille ⁊c. Ex determinatiōe ista D. relinqt in fine corpis argu^a satis esse soluta

☞ Cōfirmat ↄclo rñsiua argumēto in ↄtrarium

¶ Ad pmū añs dico. ꝙ sup̄ expssit ↄditōes legis oēs sed nō ita explicite. sʒ negat ↄña. qꝛ nō est supfluitas vel mutatio. cū aliqd iplicite vel explicite ponit. sicut in ▮ qđ dr Apls. Accedētē ad deū opʒ credere qa est ⁊c. ↄtinet oia credibilia iplicite. nō tñ supflue articuli postea positi sūt explicite. sic apđ logicū nō ē supfluitas dicere. aial hō

Ad scđi maiorēʒ dico distinguēdo. qꝛ honestas capit vno mō put idē est qđ dignuʒ honore. vel stat⁹ honoris Tūc dico ꝙ honestas fm Tulliū diuidit in qttuor vtu tes pncipales. in qs diuidit etiā vt⁹. scʒ in qttuor cardi nales. sic ↄcedit ꝙ iusticia ē ps honestatis subiectiua. sed sic nō capit hic. Sed alio mō accipit honestū put est con gruēs ⁊ pportionatū legi diuine. sic capit hic. ⁊ est distinc tū qd a iusticia hic accepta. q̄ ē ↄformitas ad legē natalē q̄re negat ↄña. qꝛ aliqñ aliqd nō est ↄ legē naturalē. ē tñ ↄ legē diuinā. vt pʒ in oibꝫ supnaturalibꝫ. ⁊ patuit supra circa definitōēʒ pctī. et etiā in his q̄ sūt de lege diuina po sitiua. pt aliqd ipi ↄtrariari. ⁊ nō legi naturali. Uide de istis. 2^a2^e. q. cxlv. ar. j.

Ad tertiū añs dico. distinguēdo de ↄsuetudine. quia vno^o accipit p actibꝫ. multis tpibꝫ factis. nō ↄriis legi na ture nec diuie. sic dico ꝙ diuidit ↄ legē scriptā tāqʒ lex nō scripta. sʒ alio^o accipit ↄsuetudo. vt idē ē qđ mos. i ea ac ceptōe vt mos dicat inclinatōem. sicut sup̄. q. lviij. ar. j. di ctū fuit. circa auctoritatē psal. q̄ habitare facit vnius mo ris in domo. ⁊ sic capit hic ↄsuetudo. ⁊ nō opponit legi. sʒ est ↄditio ei⁹. scʒ eē pportionatū inclinatiōibꝫ ⁊ ↄditōibꝫ hoim qbꝫ lex dat. Uide de cōsuetudine ⁊ varijs modis moris Antoninū. j. p. titu. xvi. ca. vnico. §. j. ⁊ sequētibꝫ vbi multa habētur ad ppositū. Uide ⁊ titulum. xvij. §. iij. vbi habet materia pñtis articuli

Ad q̄rtū. ↄcedo argumētum vsqʒ ibi. Est etiā aliqd necariū ⁊c. ad qđ dico. ꝙ vtilitas ↄphendit sub se duos gnales effect⁹. scʒ remotōem maloꝝ. ⁊ ↄsecutiōem bono rū. Et dico ꝙ necitas refert ad remotōnem maloꝝ. qꝛ vt patuit ar. j. lex hūana vtilis est ad h ꝙ mali ↄpescāt. ⁊ ma la turbatiua cōitatis auferāt. vtilitas aūt ponit ppt aliū effectū. scʒ pmotōem ⁊ ↄsecutōnem bonoꝝ. quare nulla est superfluitas

¶ Utrū cōmentator Isidorus diuisionē legū hu manaꝝ ponat siue iuris humani

E

AD q̄rtū sic ↄcedit. Uidet ꝙ incōuenien ter Isidor⁹ diuisionē leguʒ hūanaꝝ po nat siue iuris hūani. sub h eñ iure ↄpre hēdit ius gētiū. qđ ideo sic noiat. vt ipe dr. qꝛ eo oēs fere gētes vtūt. sʒ sicut ipe dr. ius natu rale ē qđ est cōe oim nationū. g ius gētiū nō ↄtinet sub iure positiuo hūano. sʒ magis sub iure naturali ¶ P. ea q̄ hñt eādē vim nō videt formalr differre. sʒ solū materialr. sʒ leges. plebiscita. senatuscōsulta. et alia hmōi. q̄ ponit oia. hñt eādē vim. g videt ꝙ nō differāt nisi materialr. sʒ talis distinctio in arte nō ē curāda. cū possit eē in ifinitū. g incōuenieter hmōi diuisio hūanaꝝ legū introducit. ¶ P. sicut in ciuita te sunt pncipes ⁊ sacerdotes ⁊ milites. ita etiā sunt ⁊ alia hoim officia. g videt ꝙ sicut ponitur qddā ius militare. ⁊ ius publicum. qđ ↄsistit in sacerdotibꝫ ⁊ magistratibꝫ. ita etiā debrēt poni alia iura ad alia of ficia ciuitatis ptinētia ¶ P. ea q̄ sūt p accñs sunt pter mittēda. sʒ accidit legi vt ab h vel ab illo hoie ferat. g incōueniēter ponit diuisio leguʒ hūanaꝝ ex noibꝫ legislatoꝝ vt scʒ qdā dicat cornelia. qdā falcidia In ↄtrariū auctoritas Isidori sufficiat.

Hic vltio doc. agit de diuisione legis humane

¶ Rñdeo dōm. ꝙ vnūqđqʒ pt p se diuidi fm id qđ in ei⁹ rōne ↄtinet. sicut in rōne aial ↄtinet aia. q̄ est rōnal vl irrōnal. ⁊ ideo aial pprie ⁊ p se diuidit fm rōnale ⁊ irrōnale. nō aūt fm albū ⁊ nigrū q̄ sunt oino pter rōem ei⁹. sunt aūt multa de rōe legis hūane fm qʒ qdlibet lex hūana pprie ⁊ p se diuidi pt.

In h articuli cor. D. pmo mdet ad q̄siti ↄclone gnā li Scđo ex illa ↄclone ifert multas cōclones ptiales exꝯ plicatiuas pme. ibi Est eñ p^o ⁊c. Cōclo gnal est. lex hūa na multiplr ⁊ fm multa diuidi pt p se. ⁊ in diuersas spēs pbat ↄ^c Unūqđqʒ pt p se diuidi ⁊c. vt in pn^o lre. sʒ multa sūt ⁊ ↄtinet in rōe legis hūane. g in multa diuidi pt p se. Maior declarat in lra Nota aūt. ꝙ totū pōd⁹ articuli stat in illa maiori. ⁊ ei⁹ declaratōne. qꝛ si aliqd ↄtinet p se tāqʒ de ēentia vel ↄstituēs ēentiā vel spēm. g fm eius di uersitatē spēs diuersificātur. ita ꝙ sicut vnū se hʒ ad vni tem. ⁊ diuersum ad diuersitatem ⁊c.

Est eñ pmo de ratiōe legis hūane ꝙ sit deriuata a lege nature. vt ex dictis pʒ. ⁊ fm h diuidit ius posi tiuū in ius gētiū. ⁊ ius ciuile fm duos modos qbꝫ aliqd deriuat a lege nate. vt sup̄ dictū ē. Nā ad ius gētiū ptinēt ea q̄ deriuant ex lege nature. sicut ↄclo nes ex pncipijs. vt iuste emptōes. vēditōnes. ⁊ alia hmōi. sine qbꝫ hoies adinuicē ↄuenire nō pñt. qđ ē de lege nature. qꝛ hō est naturalr aial sociale vt pbat in pmo politice. q̄ vo deriuāt a lege nature p modū

Ar.j.

Ar.ij.

ꝑticularis determinatōis. ꝑtinēt ad ius ciuile fm̄ ꝙ q̄libet ciuitas aliq̄d sibi accōmode determinat

Hic ꝯñter D. explicat p̄cedēte ꝯclōnē ꝛ eiꝰ minorem q̄ttuor ꝯclōnibꝰ ꝑticularibꝰ. q̄ patebūt ꝓsequēdo. q̄ꝝ pᵃ est ista. Jus positiuū diuidit̄ in ius gētiū. ꝛ ius ciuile cō∫ueniēter sicut scʒ in duas spēs p̄mas. ꝓbat̄. ista diuisio ē fm̄ duos modos deriuatōis a lege naturali. ḡ cōueniēs Tenet ꝯña ex dictis. q̄ꝛ de rōne legis hūane ē ꝙ deriuet̄ a lege naturali. vt pʒ ar. ij. sed vnūq̄dq̄ꝫ diuidit̄ fm̄ ea q̄ sūt de eiꝰ rōne. ḡ ꝯña bona. Añs declarat̄ in lr̄a. ibi N. ā ius gentiū ꝛc. Et nota. ꝙ de iure gētiū sūt q̄ sequūt̄ inclinatiōnē ꝓpriā hoīs vt sic. ꝛ ꝑ hoc. vt patebit ad p̄mū distinguit̄ a iure naturali apud iuristā D. cū in h̄ ar. loquit̄ de diuisione legis hūane ad modū iuristaꝝ. Deīn ibi

Scd̄o est de rōne leg̃ hūane ꝙ ordinet̄ ad bonū cōe ciuitatis. ꝛ fm̄ h̄ lex hūana diuidi p̄t fm̄ diuersitatē coꝝ q̄ spēalr̄ dant opaꝫ ad bonuꝫ cōe. sicut sacerdotes ꝓ ꝑplo deū orātes. p̄ncipes ꝑplm̄ gubernantes. ꝛ milites ꝓ salute populi pugnātes ꝛ ideo istis hoibꝰ spēalia q̄dā iura aptātur.

Subiūgit scd̄am ꝯclōnē spēalē. q̄ est. lex hūana diui∫dit̄ fm̄ diuersitatē coꝝ q̄ spēalr̄ dāt opam ad bonuꝫ cōe. scʒ in ius publicū. ꝛ ius militare. Probat̄ ꝯclo. de rōne legis hūane est ꝙ ordinet̄ ad bonū cōe ciuitat̃. ḡ ꝯclo v̄a Tenet ꝯña sicut p̄cedēs. q̄ꝛ diuidit̄ vnūq̄dq̄ꝫ ꝛc Añs patuit supra. ꝛ exponit D. ꝯclōnē. sicut sacerdotes ꝛc. vt in lr̄a. Nota ꝙ p̄ma diuisio q̄ ē in ius gētiū ꝛ ciuile. ē cōīssima. Deinde alie sequentes sūt subdiuisiones scd̄i mēbri. scʒ iuris ciuil̄. q̄d diuidit̄ in q̄ttuor libros q̄ ad allegati∫ones. scʒ Codicē. digestū. instituta. autētica. ꝛ ille leges q̄ in h̄ articulo ꝯmemorant̄. ꝑtinēt̄ in istis libris. ꝛ sūt spēs distincte legis ciuil̄ fm̄ distinctōem finis efficiētis. materie circa quā. vt patebit Nota etiā. ꝙ ius militare de∫scribit̄ in decret̃ dis. p̄. silr̄ ius publicū. vide ibidē. q̄ꝛ ē in sacris sacerdotibꝰ ꝛ magistratibꝰ. i. ꝯsistit in sacris rebꝰ deo dicat̃ venerādis sacerdotibꝰ. honorādis magistra∫tibꝰ. timēdis ꝛ obediēdis. sicut sunt p̄fectꝰ. ꝓcōsul. ptor. ꝛ hmōi. Jus militare describit̄ q̄d ē belli inferēdi solēnitas describit̄ aūt ꝑ effectꝰ ꝛ exēpla nō essentialr̄. q̄ꝛ est solēnis ordinatio seu dispō exercitus. q̄ scʒ debeant eē p̄mo loco. qui in scd̄o. q̄ in tertio ꝛc. Deīn cū dr̄

q. xc. ar. iij

Tertio ē de rōne leg̃ hūane vt istituat̄ a gubernāte cōitatē ciuitat̃. sic sup̄ dictū ē. ꝛ fm̄ h̄ distinguūt̄ leges hūane fm̄ diuersa regimina ciuitatū. q̄ꝝ vnū fm̄ ph̄m in. iij. politice. ē regnū. qn̄ scʒ ciuitas gubernat̄ ab vno. ꝛ fm̄ h̄ accipiūt̄ ꝯstitutōes p̄ncipū Aliud v̄o regimē ē aristocracia. i. p̄ncipatꝰ optimoꝝ vl̄ optimatū. ꝛ fm̄ h̄ sumūt̄ rn̄sa prudētū. ꝛ etiā senatꝰ cōsulta. Aliud regimē ē oligarchia. i. p̄ncipatꝰ paucoꝝ diuitū ꝛ potētū. ꝛ fʒ h̄ sumit̄ ius p̄torū. q̄d etiā honorariū dr̄. Aliđ āt regimē ē ꝑpli. q̄d noiat̄ democracia. ꝛ fm̄ h̄ sumūt̄ plebiscita. Aliud āt ē tyrānicū q̄d ē oīno corruptū. vn̄ ex h̄ nō sumitur aliq̄ lex. Est etiā aliq̄đ regimē ex istis ꝯmixtū. q̄đ est optimū. ꝛ fm̄ hoc sumit̄ lex quā maiores natu simul cum plebibꝰ sanxerūt. vt Isidorus dr̄.

Deducit tertiā ꝯclōneꝫ spēaleꝫ. scʒ ius hūanū diuidit̄ fm̄ diuersa regimina ciuitatū. scʒ in ꝯstitutōnes p̄ncipū ius p̄torū vel honorariū. ius plebiscitū. ius mixtū. q̄đ ꝛ lex dr̄ anthonomatice. ꝓbat̄ illa ꝯclo. de rōne leg̃ hūane est vt istituat̄ a gubernāte cōitateꝫ ciuitat̃. sʒ ista regimina sunt fm̄ distinctōeꝫ gubernātiū. ḡ. Maior patuit sup̄. q. xc. ar. iij. Minor declarat̄ in lr̄a. ibi. q̄ꝝ vnū ꝛc. Nota h̄ ꝙ lex hūana accipit̄ dupl̄r. Vnoᵒ gn̄alr̄ q̄si genꝰ. ꝛ sic di∫uidit̄ in oēs leges p̄dictas ꝛ dicēdas. ꝛ est cōe ad oē ius scriptū. Sʒ alioᵒ accipit̄ stricte. ꝛ nūc ē spēs legis h̄ tacta. scʒ q̄ sumit̄ ex gubernatiōe mixta. scʒ quā ꝑpli cū maiori∫bus natu sanxerūt. vt habet̄ dis. ij. lex ꝛc. Et dicūt̄ maiores natu nobilitate. dignitate. antiq̄tate ꝛc. q̄re dicūt̄ ple∫biscita ꝛ iuriscōsulta. vide in istitu. titu. de iure ꝛc. Pretoriū ius dr̄. q̄đ p̄tor ius ciuile corrigēs vel supplēs vel ꝯfirmās in ābone posita siue scripta publice ꝓponebat. Et nota. ꝙ D. ponit sūt noia iuristarū ꝓꝑtū legisauit. ꝛ adap∫tat noia ph̄i. q̄ꝛ idē sit regimē Aristocraticū. ꝛ regimē cōstituēs iuriscōsulta vel rn̄sa prudētū. q̄ꝛ arbitrii eq̄tat̃ ꝛc. Vbi nota breuiter. ꝙ sex sūt policiaꝝ spēs simpl̄r. ꝛ inter illas sex. tres sūt bone. tres v̄o male. tres bone sūt. regnuꝫ aristocratia. ꝛ politia. i istis oꝫ p̄ncipātes eē bonos. i op∫posit̃ aūt scʒ tyrānide olygarchico ꝛ democratico. nō sūt v̄tuosi. qn̄ ḡ vnꝰ bonꝰ regit ē regnū. cū aūt pauci boni ꝛ v̄tuosi dn̄antur dr̄ aristocratia. sicut olim in roma deficiente senatu. t̄pe intermedio añq̄ aliꝰ senatꝰ eligebat̄. totꝰ ꝑpl̄s romanꝰ regebat̄ prudētia q̄rūdā bonoꝝ viroꝝ paucoꝝ. eligebāt̄ eīn. xij. viri approbati ꝛ boni testimonij q̄s vocabāt bonos hoīes. ꝛ hoꝝ industria tota ciuitas re∫gebat̄. Silr̄ etiā qn̄ totꝰ ꝑpl̄s tenet p̄ncipatū ꝛ intēdit nō t̄m bonū diuitū. sʒ egenoꝝ ꝛ mediocriū fm̄ ꝓportionē. dr̄ policia. sicut in italie ciuitatibꝰ dn̄at̄ totꝰ ꝑpls. ibi eīn req̄rit̄ ꝯsensus totiꝰ ꝑpli in statut̃ ꝯdēdis ꝛ p̄tātibꝰ eligēdis licʒ eīn sꝑ aduocet̄ p̄tās vel dn̄s aliq̄s q̄ regit ciuitatem. magis t̄n dn̄at̄ ꝑpls q̄ꝫ ipe. eo ꝙ totiꝰ ꝑpli est ipm̄ eligere et corrigere si male agat. ꝛ eiꝰ totiꝰ ē statuta ꝯdere. q̄ nō licʒ dn̄m trāsgredi. talis aūt p̄ncipatꝰ nō hʒ nomē ꝓꝑriū. sʒ ph̄s vocat eū noīe cōi policiā. Et nota ꝙ lex tyrāni∫ca nō dr̄ poni spēs legis hūane. q̄ꝛ ē oīno corrupta ꝛ pes∫simū. vtpote deficiēs a fine legis. De istis vide. viij. ethi. et intentione. Tūc ibi

Quarto v̄o de rōne legis hūane ē ꝙ sit directiua hūanoꝝ actuū. ꝛ fm̄ h̄ fm̄ diuersa de q̄bꝰ leges ferūt̄ distinguūt̄ leges q̄ iterduꝫ ab actoribꝰ noiant̄. sicut distiguit̄ lex iulia đ adulterijs. lex cornelia đ sicarijs et sic de alijs. nō ꝓpt̄ auctores. sʒ ꝓpt̄ res de q̄bꝰ sūt.

Inducit vltio q̄rtā ꝯclōnē ꝑtialē. q̄ ē. lex distinguit̄ fm̄ ea de q̄bꝰ leges ferūt̄. q̄ interdū ab auctoribꝰ noiat̄. qn̄q̄ꝫ a rebꝰ de q̄bꝰ sūt. ꝓbat̄ ꝯclo. q̄ꝛ de rōe hūane legis est ꝙ sit directiua actuū. ḡ p̄t diuidi fm̄ actꝰ circa diuersas materias. ꝯña nota Et declarat D. q̄uo aliq̄n ab auctoribus noient̄. vt pʒ de lege iulia. ꝛ de lege cornelia. de lege falci∫dia. ꝛ mult̃ alijs. vt pʒ in digesto nouo. in codice ꝛc. Nota ꝙ ibi. ꝛ fᵐ h̄ vult D. ꝙ leges distinguūt̄ fm̄ diuersos actꝰ circa diuersas materias. sicut ꝙ non deferant̄ sicarij q̄bꝰ vtūt̄ latrones. scʒ occultat̃ in baculis. ꝛ vult ꝙ aliq̄n noient̄ ab auctore. sicut lex cornelia vel iulia. sʒ aliq̄n non noiat̄ ab auctoribꝰ. vn̄ antoninꝰ p̄. ꝑ. titu. xviij. §. p̄. sic hʒ Alie denoiant̄ nō ꝓpt̄ auctores eaꝝ. sʒ ꝓpt̄ res de q̄bꝰ sūt vt lex de officio ꝯsul̄. lex de furtis ꝛ hmōi. ꝛ nūc plana est sententia. Vn̄ littera D. sic exponēda ē. que interdum ꝛc. sicut distinguūtur lex iulia de adulterijs ꝛc. nō ꝓpter au∫ctores scʒ distinguūt̄. sʒ ꝓpter res de q̄bꝰ sunt distinguūt̄. q̄ꝛ auctores nō hn̄t distinguere. sed rectores quoꝝ commissione leges fiunt tanq̄ꝫ a causa efficiente principali

Ex oibꝫ istis pꝫ rñsio ad q̄sitū. qꝛ Isido. ponēs istas diuisiones legꝭ ꝯuenienter ponit duas q̄dē spēs. ſm origi nē a lege naturali. ſcꝫ ius gētium ⁊ ciuile. Postea subdiui dit ꝯuenienter in militare. ⁊ publicū ex pte finis legꝭ hūa ne. Deinde ꝯuenienter diuidit legē in ꝯstitutiōes pncipū ⁊ in scōsulta legē ſm diuersitatē cause efficientꝭ. Deīn i legē vultā de officio ꝯsulꝭ ⁊c. ſm diuersitatē cause materialꝭ cir ca quā. ⁊ si q̄s bn̄ aduerterit hꝫ ex h̄ ar. rōnē distinguēdi oēs titulos legis ciuilis. vt pꝫ intuenti.

☞ Corroborat dicta i corpe auctoritate isido. i ꝯtra rium arguēs.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q̄ ius gētiū ē q̄dē aliq̄ mō na turale hoi ſm q̄ ē rōnalꝭ. inq̄tū deriuatꝭ a lege natali p modū ꝯclusionis q̄ nō est multū remota a pncipijs vn̄ de facili etiā hmōi hoies ꝯsenserūt. distinguitꝭ tn̄ a lege naturali. maxime ab eo qd̄ ē oibꝫ aialibꝫ cōe.
¶ Ad alia pꝫ rñsio ex his q̄ dicta sunt

Ad maiorē dico. q̄ ꝯphēdit ius gētiū. qꝛ ē ꝓpriū hoi lis cōe oi natōi hoim. Minor ꝯcedit. q̄ ius natale ē cōe ad ꝯñs. negatꝭ. q̄ nō aliq̄ mō ꝯtineatꝭ sub iure positiuo q̄ si ꝯclō legꝭ natalꝭ assumpta ex lege nale. Et distinguitꝭ ali q̄ mō a natali. saltē ab eo qd̄ ē cōe oibꝫ aialibꝫ. ⁊ ḡ ius gē tiū ē natale. qꝛ de ꝓpinq̄ dicitꝭ a rōe natali. ⁊ tn̄ qꝛ ꝓpriū hoi. ideo distinguitꝭ a naturali. saltē ꝯmuni oīm animali.
Et de hoc patuit ar. ſcōo in notabilibꝫ

Ad ſcōm. maior negatꝭ. si distinguātꝭ penes rōem for male alicuiꝰ cōis. sicut ē in ꝓposito. qꝛ mīta sīꝭ de rōe le gis. ⁊ nō solū distinguitꝭ lex ſmꝰ ꝟtutē vel vim. sed multis alijs modis. ſcꝫ ſm efficiētē. ſm originē. finē. ⁊ materiā cir ca quā. negatꝭ ḡ ꝯñā. qꝛ ista q̄ ponūtꝭ in miore distinguūtꝭ ſm diuersas causas efficiētes. ſcꝫ gubernatores. vt patuit Nota q̄ in minori ponūtꝭ leges tāq̄ mēbꝫ diuidēs. ⁊ ē ꝯstitutio ex regimine mixto ꝓcedēs. q̄ spēalr dꝛ lex. vt pꝫ

Ad tertiū. dico q̄ maior nō ꝯtinet sili (circa corpꝰ tudinē pfectā. qꝛ isti ſcꝫ sacerdotes. pncipes. milites. spēa liter dāt operā p republica ⁊ cōitate pfecta. iō negatꝭ ꝯñā

Ad q̄rtū. maior ꝯcedit. ⁊ minor etiā. ⁊ dico q̄ ꝯñs p cedit ex falso intellectu. qꝛ nō diximꝰ. q̄ distinguātꝭ ex ac toribꝫ. sed noiantur. distinguūtur aūt leges de q̄bꝫ arguitꝭ ꝓpter diuersam materiā. vt patuit.

¶ Questio. xcvi. de potestate legis humane

Deinde ꝯsiderādū ē de ptāte legis hūane et circa h̄ q̄runtꝭ sex. Pmo vtꝝ hūana lex debeat poni in cōi. Scōo vtꝝ lex hūana debeat oīa vitia cohibere. Tertio vtꝝ oīm ꝟtutū actꝰ habeat ordinare. Quarto vtꝝ iponat ho mini necitatē q̄tū ad foꝝ ꝯscie. Quinto vtꝝ oēs hoies legi hūane subdantꝭ. Sexto. vtꝝ his qui sunt sub lege liceat agere pter ꝟba legis

Postq̄ actū ē de lege hūana ſm se. hic ꝯñter agitꝭ de eiꝰ ptāte ⁊ ꝟtute. Et pᵒ pmittitꝭ q̄ddā pambulū valēs ad ꝓpositū. Scōo determinatꝭ pncipale intentū ar. q.

¶ Vtꝝ hūana lex debeat poni in ꝯmuni.

Ad pmū sic ꝓcedit. Videtꝭ q̄ lex hūana nō debeat poni in cōi. ſꝫ magis in pticu lari. dr̄ eñ phs in. v. ethi. q̄ legalia sunt q̄cūq̄ in singularibꝫ legē ponūt. ⁊ etiaꝫ sententialia. q̄ sunt etiā singularia. qꝛ de singularibꝫ actibꝫ sniē ferūtur. ḡ lex non solū ponitꝭ in cōi. ſꝫ etiā in singulari. ¶ P. lex est directiua hūanoꝝ actuū. vt supra dictū est. ſꝫ hūani actꝰ in singularibꝫ cōsistūt. q. xc. ar. p
ḡ leges humane nō debēt in vlī ferri. ſꝫ magis in sin gulari. ¶ P. lex est regula ⁊ mensura hūanoꝝ actuū vt sup̄ dictū est. ſꝫ mēsura dꝫ eē certissima vt dr̄ in. x. q. xc. ar. p
metaphy. cuꝫ ḡ in actibꝫ hūanis nō possit esse aliqd̄ vlē certū q̄n in pticularibꝫ deficiat. videtꝭ q̄ necesse sit leges nō in vlī. sed in singularibꝫ poni. ¶ Sed ꝯtra est qd̄ iurisꝑitus dr̄. q̄ iura ꝯstitui opꝫ in his q̄ sepi us accidūt. ex his autē que forte vno casu accidere possunt. iura nō ꝯstituūtur.

Hic pmo determinat doc. q̄ddā pambulū ad sequen tes ar. qꝛ ex hoc qd̄ ponitꝭ in cōi. habetꝭ q̄ obligat oēs ⁊ p oibꝫ tpibꝫ. q̄re hic articulus q̄si fundamentū ⁊ pambulū ꝯtinet sequente articulū

¶ Rñdeo dōm. q̄ vnūq̄dq̄ qd̄ est ꝓpter finē. ne cesse ē q̄ sit fini ꝓportionatū. finis aūt legis ē bonū cōe. qꝛ vt Isido. dr̄ in libro ethimologiaꝝ. nullo pri uato cōmodo. ſꝫ p cōi vtilitate ciuiū lex debet eē con scripta. vn̄ oportet leges humanas esse proportio natas ad bonū ꝯmune.

Cōclō rñsiua in h̄ corpe est ista. Opꝫ q̄ lex ad mīta respiciat. ⁊ ſm psonas. ⁊ ſm negocia. ⁊ ſm tpa. ⁊ h̄ ē rñde re ad q̄sitū expositū. nā poni legē hūanaꝫ in cōi. nihil ali ud est q̄ꝫ poni. vt respiciat mītas psonas ⁊ multa negocia et multa tpa. ⁊ h̄ pcipue loquendo de pfectiori specie iu sti legalis vel legis hūane. vt pꝫ ad pm. Probatꝭ ꝯclō. oꝫ leges hūanas eē ꝓportionatas ad bonū cōe. ſꝫ bonū cōe ꝯstat ex multis. ſcꝫ psonis. ⁊ reqrit multas actiōes. ⁊ p seuerat p oi tpe. ḡ seqtꝭ ꝯclō. Huiꝰ rōis doc. pᵒ ponit et pbat maiorē. 2ᵒ subsumit miorē cū ꝯclone. ibi. bonū ⁊c. Tertio explicat ⁊ declarat ipaꝫ minorē. ibi. Cōstituitꝭ eñ ⁊c. Maior ḡ pbatꝭ a pncipio dare p maiorē ⁊ minorē Et nota in minori. qꝛ Isidorꝰ loq̄tꝭ de lege scripta. ⁊ p cō sequēs ⁊ doc. in h̄ ar. ⁊ q̄sito itelligitꝭ de lege hūana scri pta. illa eñ scribitꝭ mō q̄ dictꝰ ē. ſcꝫ in cōi. nō q̄ ponatꝭ sub intētōe aliq̄ cōitatis logica. puta gn̄e vel specie. ſꝫ scribitꝭ vlīter. i. vt se extēdit ad multa. vt dictum ē. sic q̄ oēs obli gat ad statuta ⁊ p oibꝫ tpibꝫ ⁊ ordinat multa negocia

Deinde cū dr̄

Bonū āt cōe ꝯstat ex multis. ⁊ iō opꝫ q̄ lex ad multa respiciat. ⁊ ſm psonas. ⁊ ſꝫ negocia. ⁊ ſꝫ tpa

Subsumit minorē pncipalē dictā cū ꝯclone. vt pꝫ

Cōstituitꝭ eñ cōitas ciuitatis ex multis psonis et eiꝰ bonū p multiplices actōes pcuratꝭ. nec ad hoc instituitꝭ q̄ aliq̄ tpe modico duret. ſꝫ q̄ oi tpe pseue ret p ciuiū successionē. vt augꝰ. dr̄ in. ij. de ci. dei

Declarat minorē pncipalē. qꝛ cōitas ciuitatꝭ ꝯstituitꝭ ex multis psonis. nā ē cōitas pfecta. vt patuit sup̄. q. xc. ar. ij. ⁊ iterū eiꝰ bonū p multas actōes pcuratꝭ. ⁊ itex ꝑ petuo durat ꝓpter ciuiū successionē. ⁊ ḡ dꝫ poni ꝑpetuis temporibꝫ duratura ⁊c.

☞ Et ꝯfirmatꝭ ꝯclusio argumento in ꝯtrariū. qꝛ qd̄ sepius accidit est vlē vt in ꝓposito loquitur. quia ꝯtingit multas psonas ⁊ multa tpa. ḡ ⁊c.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q̄ phs in .v. ethic. ponit tres spēs iuris legal'. qd̄ ē ius positiuū. sunt em̄ q̄dam q̄ simplr̄ in cōi ponunt. ⁊ hec sūt leges cōes. ⁊ q̄ntum ad hmōi dr̄ q̄ legale ē qd̄ ex pncipio q̄dem nihil differt sic vel aliter. qn̄ āt ponit differt. puta q̄ captiui i sta tuto p̄cio redimant. Quedā v̄o sūt q̄dē q̄ sunt cōia q̄n tū ad aliq̄d. ⁊ singularia q̄ntū ad aliq̄d. ⁊ hmōi dicū tur pūilegia q̄si leges pūate. q̄r respiciūt singulares psonas. ⁊ tn̄ ptās eoꝝ extendit ad multa negocia. ⁊ q̄ntū ad h̄ subdit. Adhuc q̄cūq̄ in singularibꝫ legez ponūt. Dicunt etiā q̄dā legalia. nō q̄r sint leges sꝫ p pter applicatōem legū cōmuniū ad aliq̄ particl'aria facta sicut sunt sentētie q̄ p iure habent. ⁊ q̄ntum ad hoc subdit. Et sententialia

Ad añs dico. q̄ phs q̄dē h̄ dr̄. sꝫ non tm̄. sꝫ imediate pmittit. Legale āt qd̄ ex pncipio q̄dē nihil differt sic vel aliter. qn̄ aūt ponit differt. puta vna redimi. vl' capram sacrificare. sꝫ nō duas oues. Et statim subdit qd̄ h̄ allegat. ⁊ dr̄. Adhuc q̄ in singularibꝫ lege ponūt. puta sacrificare. Brasidē. ⁊ sententialia. vbi phs legale diuidit in tres spēs Et p̄ᵃ ⁊ p̄fectissima ponit in cōi. Scdā āt diuisio iuris legal' ē q̄ aliq̄d lege cōstituat in aliq̄ certo singl'ari. vt cū ciuitas vel pnceps cōcedit alicui psone singulari pūilegiū. qd̄ dr̄ lex pūata. sicut i q̄dā ciuitate statutū ē q̄ sacrificāt cuidā mulieri noie Brasidē. q̄ magnā vtilitatē cōtul'erat ciuitati. Tertia diuisio ē iusti legal'. q̄ sentētie a iudicibꝫ date dicūt q̄dā iusta legalia. ⁊ ppter h̄ dr̄ phs ⁊ sentētialia. scꝫ sunt iusta legalia sūt aūt sn̄alia applicatōes iustoꝝ legaliū ad p̄ticl'aria facta. ⁊ p̄ᵃ legalia hn̄t pfēcte rōes legis. q̄r cōia. Scdā etiā aliq̄ mō. q̄r q̄uis cōcernāt singularia ⁊ singulare psonā. in q̄ntū tn̄ dat auctoritas in multa agēdi. ⁊ multis tpībꝫ. pn̄t habere rōem legis. Sententialia v̄o nō sūt leges. sꝫ applicatio legꝫ cōis ad p̄ticulare factū et hn̄t tales iure p iure. plerum vt ius dr̄ qd̄ redditur ab eo ad cui⁹ officiū ptinet iusticiā facere. sꝫ tales sntē nō dicūt ius. vt capit̄ iam p lege hūana q̄r illa ex ppria rōe legis in cōi reqrit aliquā cōitatē. vide. 2ᵃ 2ᵉ. q.lvij. ar.ij. ad.p. et.ij

Ad cōñs. si intelligit q̄ lex ponat in singlari tm̄ iux rōe legis. ⁊ nullo mō in cōi. negat. q̄r sententialia nō sūt lex. sed iustū legale. ⁊ hn̄t p iure. sꝫ leges pūate. esto aliq̄ mō sint singul'aria. tn̄ hn̄t etiā aliquā cōitatē ⁊c.

¶ Ad scdm dōm. q̄ illud qd̄ est directiuū oꝫ eē pluriū directiuū. vn̄ in .x. metaphy. phs dr̄ q̄ oia q̄ sūt vni⁹ gn̄is mēsurant aliq̄ vno qd̄ ē pmū i gn̄e illo. si em̄ eēnt tot regule vl' mēsure q̄t sunt mēsurata vel regulata. cessaret vtiq̄ vtilitas regule vl' mēsure. q̄ ē vt q̄r vno multa possint cognosci. ⁊ ita nulla eēt vtilitas legis si nō se extēderet nisi ad vnū singularē actū. Ad singulares em̄ act⁹ dirigēdos dant singl'aria p̄cepta psidentiū. sꝫ lex ē p̄ceptuꝫ cōe. vt sup̄ dictū est

q.xc.ar.ij. et iij.ad.3m.

Ad maiorē. lex ē directiua hūanoꝝ actuū. tanq̄ regula cōis. nō scꝫ se extēdēs ad vnū actū tm̄. sꝫ mltos ⁊ mltoꝝ et plꝫ tpībꝫ. q̄r si se tm̄ ad vnū actū extēderet. nō eēt aliq̄ cui⁹ vtilitatis. ⁊ opteret oī die statuere multas leges. sic declarat scl's Ad minorē. cōcedo ipam. sꝫ dico q̄ hūani act⁹ singulares pn̄t dirigi cōi regula. q̄ dr̄ cōis. nō q̄r nō se extēdat ad singularia. sꝫ q̄r nō ad vnuꝫ tm̄. pn̄t em̄ regulari duplici p̄cepto. scꝫ cōi qd̄ est lex. ⁊ singulari p̄cepto adeq̄to psidētuꝫ cōitati. sic p̄cipit illi p nūc ille act⁹. sꝫ lex p̄cipit multos act⁹ ⁊ multis hoībꝫ p diuersis tpībꝫ. q̄re negat cōñs. q̄r imaginat argu⁹ q̄si singl'ares act⁹ nō possint p regulā cōem ad sensum dictū regulari. qd̄ est falsum.

Nota ex ista sol'one itellectū sup̄ habitoꝝ. q.xc. ar.ij. et iij. ad 3m. q̄uo lex ē p̄ceptū cōe. i. extēdēs se ad mltas p̄ticulares actōes ⁊ tpa. sꝫ p̄ceptū p̄ticulare ē q̄ p̄cipit aliq̄d a psidēte illi p̄ticulari in hoc tpe.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ nō ē eadē certitudo q̄renda in oībꝫ. vt in pmo ethi. dr̄. vn̄ in rebꝫ cōtingētibꝫ. sic sūt naturalia ⁊ res hūane. sufficit tal' certitudo vt aliq̄d sit veꝝ vt i plībꝫ. lꝫ iterdū deficiat i paucioribꝫ.

Maior ꝟa. ad minorē dico q̄ mēsura dꝫ eē certissima in suo gn̄e. put nā rei patit. q̄r nō in oībꝫ ē expetenda Acribologia mathematica. vt habet in ij. scdi metaphy. Cōcedit etiā. q̄ nō possit eē sp certū. nec h̄ reqrit lex hūana sꝫ vt in plībꝫ. q̄re negat cōñs. lex em̄ in singl'ari posita nō eēt vtil'. vt patuit. nec mereret nomē legꝫ posita āt i cōi vtilis eē pt vt in plībꝫ. in naturalibꝫ aūt ⁊ moralibꝫ qd̄ in pluribꝫ est habet tanq̄ vniuersale ⁊c.

¶ Utrū lex hūana debeat oīa vitia cohibere

G

Ad scdm sic p̄cedit. Uidet q̄ ad legē hūmanaꝫ p̄tineat oīa vitia cohibere. dr̄ em̄ Isidorus in lib. ethimo. q̄ leges sūt facte vt eaꝝ metu coherceat audacia. nō aūtē sufficiēter cohercerēt nisi q̄libet mala cohiberēt p legē. ḡ lex hūana dꝫ q̄libet mala cohibere. ¶ P̄. intētio legislatoris ē ciues facere v̄tuosos. sꝫ nō pt aliq̄s eē v̄tuosus nisi ab oībꝫ vitijs cōpescat. ḡ ad legē hūanā p̄tinet oīa vitia cōpescere. ¶ P̄. lex hūana a lege naturali deriuatur. vt sup̄ dictū ē. sꝫ oīa vitia repugnāt legi nāe. ḡ lex hūana oīa vitia dꝫ cohibere. ¶ Sꝫ cōtra ē qd̄ dr̄ in p̄o de libe. arbi. Uidet mihi legē istā q̄ pplo regēdo scribit. recte ista pmittere. ⁊ diuinaꝫ puidētiaꝫ vindicare. sꝫ diuina puidētia nō vīdicat nisi vitia. ḡ recte lex hūana pmittit aliq̄ vitia nō cohibēdo ipa

q.xc.ar.ij. et ar.iij.

Hic inqrit ptās legis hūane sicut dem̄ ē in cōi posite Et pmo inqrit h̄ q̄ntū ad ea de q̄bꝫ fert lex hūana Scdo q̄ntū ad subditos legi hūane. ar.iiij. q̄ntū ad p̄ᵐ p̄ᵒ inqrit ꝓpositū q̄ntū ad actū pħibitōis. scdo q̄ntū ad actū p̄cepti in sequenti articulo

Ar.vi.

Rn̄. dōꝫ. q̄ sic iā dictū ē. lex ponit vt q̄daꝫ regl'a vel mēsura hūanoꝝ actuū. mēsura āt dꝫ eē homogenea mēsurato. vt dr̄ i .x. metaphy. diuersa em̄ diuersis mēsurant. vn̄ opꝫ q̄ etiā leges iponant hoībꝫ sꝫ coꝝ cōditōem q̄r vt Isido. dr̄. lex dꝫ eē possibil' ⁊ sm naturā ⁊ sm cōsuetudinē patrie

D. rn̄det ad q̄sitū negatiue in fi. cor. lege hūana nō pħibent oia vitia ⁊c. pbat plerūm q̄ ad pmā ptē. Alie due ptes declarant exeplariter. ⁊ arguit sic. oꝫ q̄ leges iponant hoībꝫ sm coꝝ cōditōem. ita q̄ sint possibiles ⁊ sm ꝓportionē coꝝ q̄bꝫ iponit. sꝫ vitare oia vitia sicut v̄tuosi nō est sm cōditōnem possibile multitudini hoim cui lex hūana ponit. ḡ cōñ ꝟa. Huius rōis D. p̄ᵒ pbat ⁊ ponit maiorē Scdo pbat miorē ibi. Ptās aūt ⁊c. Terᵒ ipaꝫ cōclōnē ibi. Et iō lege ⁊c. Maior ḡ pbat a pncipio. ⁊ intelligit mēsura homogenea in esse mēsure nō in esse nature. id ē dicitur esse pporcionata ⁊ apta ad mensurandum. ita q̄ sic magis ꝓportionabilitas. sic q̄ illud se hꝫ ad mensu

rare. ita illud ad mēsurari. sicut pꝫ ꝙ vinū qd est fluidum mēsurat mēsura stabili. ꝛ lꝫ nō ꝯueniāt in ee nature. tñ i ee mēsurabili. Et ꝯfirmat maior auctoritate Isidori.

¶ Potestas aūt siue facultas operādi ex interiori habitu seu dispōne ꝓcedit. nō eñ idē est possibile ei q nō hꝫ habitū ꝟtutis. ꝛ ꝟtuoso. sicut etiā nō ē idē possibile puero ꝛ viro pfecto. ꝛ ꝓpter hoc nō ponit eadē lex pueris q̄ ponit adultis. multa eñ pueris pmittūt q in adultis lege puniūt vel etiā vituperāt ꝛ silr multa sunt pmittēda hoib9 nō pfectis ꝟtute q̄ nō ēēnt toleranda in hoib9 ꝟtuosis. lex aūt humana ponit multitudini hominū in qua maior pars ē hominū nō pfectoꝝ virtute

Declarat minorē. qꝛ ptās operādi. scꝫ opa hūana. est fm dispōnē interiorē. sꝫ maior ps ē idisposita ad operādū ꝟtuose. ꝫ minor vera. Illa maior deducit p signū. qꝛ nō est idē possibile ei q nō hꝫ habitū ꝟtutis ꝛ ꝟtuoso Et etiā exēplariter de puero ꝛ viro. Minor ꝓxima pꝫ. qꝛ maior ps hoim nec est pfecta ꝟtute. nec p ꝯñs disposita ad opandū ꝟtuose. qꝛ ꝟt9 est dispō ad ꝟtuose agēduꝫ. pꝫ ꝫ pma ps ꝯclōnis inclusiue   Deinde ibi

¶ Et ideo lege hūana nō ꝓhibent oīa vitia a q̄bus ꝟtuosi abstinēt. sꝫ solū grauiora a q̄b9 possibile est maiorē ptē multitudinis abstinere. ꝛ precipue q̄ sunt in nocumētū alioꝝ. sine q̄ꝝ ꝓhibitōne societas humana ꝯseruari nō possꝫ. sicut ꝓhibentur lege humana homicidia ꝛ furta. ꝛ hmōi

Subiūgit ipaꝫ ꝯclōnē q̄ ad oēs ei9 ptes. ꝛ q̄ ad pmā ptē ꝓbatā. sꝫ alias duas ꝓbat exēplariter ꝛ cōi expientia de homicidiis ꝛ furto   Et nota ꝙ qrit in titulo qstiōis an cohibeat. et rñdet de ꝓhibere. qꝛ vtrūqꝫ verum ē. scꝫ ꝙ nec cohibet. sꝫ p penas. nec ꝓhibet. qꝛ q̄ ꝓhibet hꝫ etiā cohibere trāsgressores puniēdo. al's ꝓhibitōnes veniret in

☞ Et ꝯfirmat ꝯº. pfertim q̄ ad pmā ptē   (ꝯtēptū argumēto in ꝯtiū. qd vult. ꝙ lex scripta hūana recte pmittit q̄ diuina ꝓuidentia vindicabit. sꝫ nō vindicat nisi vitia. ꝫ recte pmittit vitia. ꝛ p ꝯñs nō oino cohibet.

¶ Ad pmū ꝫ dđꝫ. ꝙ audacia ptinere videt ad inuasionē alioꝝ. vñ pcipue ptinet ad illa pctā q̄b9 iniuria proximis irrogatur. que lege humana prohibentur. vt dictū est.

Maior ꝯcedit. sꝫ dico ꝙ p audaciā itelligunt vitia. q̄ sunt ꝯ pacificū ꝯuictū ciuiū. ꝛ in iiuriā alioꝝ. nā vt ex supdictis pꝫ. audacia ē alioꝝ inuasiua. Minor negat. qꝛ pnt ꝓhiberi vitia. q̄ sunt in iniuriā alioꝝ. ꝛ turbatiua cōitatis aliis nō ꝓhibitis. sicut sup pꝫ de expientia. ꝙ multe carnalitates ꝛ fornicatōes ꝛ ebrietates ꝛ plura alia vitia non puniūt p legē ciuilē ꝛc. qre negat ꝯñtia.

Ad 2m. dđꝫ. ꝙ lex hūana intēdit hoīes inducere ad ꝟtutē nō subito. sꝫ gradatim. ꝛ iō nō statim multitudini ipfectoꝝ iponit ea q̄ sꝫ iā ꝟtuosoꝝ. vt. s. ab oib9 mal' abstineāt. alioqn ipfecti hmōi pcepta ferre nō valētes i deteriora mala ꝓrūperēt. sic dr ꝓuer. xxx. Qui nimis emūgit elicit sanguinē. ꝛ matth. ix. ꝙ si vinū nouū. i. pcepta pfecte vite mittat in vtres veteres. i. in hoīes ipfectos. vtres rūpūt ꝛ vinū effundit. i. pcepta ꝯtēnūt. ꝛ homines ex ꝯtemptu ad peioꝝ mala ꝓrumpūt

Ad maiorē. intētio legislatoris ē facere ciues bonos sꝫ paulatim ꝛ gdatim. pmo scꝫ deterrēdo ꝛ cohibendo grauia q̄ sꝫ itolerabilia i hūano ꝯuictu. nō aūt qꝛ statim oia pcipiat ꝟtuosa Et rō in solone. minor ꝯa. sꝫ tñ pt quis aliq obmittere q̄ virtuosus omittit. ꝛ aliq ꝟtuosa nō salr facere. q nō ab oib9 ꝯpficit. qre negat ꝯña. qꝛ ad finē vltimo ꝑuenit Et iō ꝓpter multitudinē ipfectoꝝ ꝓhibēt grauia vt sic paulatim iducāt in finē legislatoris ꝛc.

¶ Ad tertiū dđm. ꝙ lex naturał est q̄daꝫ pticipatio legꝭ eterne in nob. lex aūt hūana deficit a lege eterna. dr eñ aug9. in pº de libe. arbi. lex ista q̄ regendis ciuitatib9 fert multa ꝯcedit atqꝫ ipunita relinqt q̄ p diuinā ꝓuidētiā vindicant. neqꝫ eñ qꝛ nō oīa facit ideo q̄ facit improbāda sunt. vñ etiā lex hūana non oīa pt ꝓhibere q̄ ꝓhibet lex nature

Maior ꝯa. sꝫ tñ lōge deficit lex hūana a naturali. que est ipressio legꝭ eterne. cui oē malū ꝛ vitiū aduersat. rōnł aūt hūane ciuili. q intēdit dispōnē hoim. ꝛ qrit pacificā ꝯuictū ciuilē. nō oia vitia execrat. qꝛ nō oīa obstāt fini suo.   Minor ꝯcedit. ꝛ rō iā dicta ē. qꝛ ē deuiatio a lege eterna. cui oē inordinatū repugnat. sꝫ negat ꝯña. qꝛ nō oꝫ ꝙ si repugnet supiori. ꝙ repugnet iferiori vt sic. nec tñ est mala q̄ pmittit mala. qꝛ q̄uis non oia faciat. ꝛ nō oia ꝓhibeat. q tñ facit bona sunt ꝛc.

h

¶ Utrū lex humana oīm ꝟtutū act9 hēat pcipe

A D tertiū sic ꝓcedit. Videt ꝙ lex hūana nō pcipiat act9 oīm ꝟtutū. actib9 eñ virtutū opponūt act9 vitiosi. sꝫ lex hūana nō ꝓhibet oīa vitia. vt dictū ē. ꝫ etiā nō pcipit act9 oīm ꝟtutū. ¶ Pr. act9 ꝟtutꝭ a ꝟtute ꝓcedit. sꝫ ꝟt9 est finis legis. ꝛ ita qd ē ex ꝟtute sub pcepto legꝭ cadere nō pt. ꝫ lex hūana nō pcipit act9 oīm ꝟtutū. ¶ Pr. lex hūana ordinat ad bonū cōe. vt dcm̄ est. sꝫ q̄dā act9 ꝟtutū nō ordināt ad bonū cōe. sꝫ ad bonū ꝓuatū. ꝫ lex nō pcipit act9 oīm ꝟtutū. Sed ꝯ ē qd phs dr in. v. ethi. ꝙ pcipit lex fortꝭ opa facere. ꝛ q̄ tpati. ꝛ q̄ māsueti. silr autē fm alias ꝟtutes ꝛ malicias. hec q̄dē iubēs. hec aūt ꝓhibens. Ar. 4. q. xc. ar. 2.

Hic determinat de auctoritate ꝛ ptāte legꝭ hūane q̄tū ad actū pcepti. an videlꝫ pcipiat act9 oīm ꝟtutū. Nota p intellectu ꝙ drña ē dicere. lex pcipit actus oīm ꝟtutū. ꝛ dicere pcipit oēs act9 ꝟtutū. pmū eñ approbabit in h ar. scdm reprobabit. vñ oēs act9 ꝟtutū attēdūt penes obiecta ꝯuenientia rōni. vt pꝫ ex supdictis. sꝫ lex ipa nō respicit oīa obiecta q̄cūqꝫ mō ꝛ in quecūqꝫ finē relata. sꝫ soluꝫ in finē cōem. i. cōem vtilitatē cōitatis pfecte. qre pt aliquis ꝟtutis actū facere circa obiectū ꝯueniēs. ꝛ ꝓpter finē ꝓuatū tal' ꝯmittit actū ꝟtutis. sꝫ illū lex humana nō pcipit. ꝛ ita nō oēs act9 ꝟtutū pcipit lex. sꝫ tñ nō est aliq ꝟtus. q̄n possit facere actū referibilē mediate vel imediate in bonū cōitatis. iō pt lex pcipe act9 oīm ꝟtutuꝫ. esto nō oēs act9 ꝟtutū. h notato facile erit intelligere articulū

Rñdeo dđm ꝙ spēs ꝟtutū distinguūt fm obiecta. vt ex supdictis patꝫ. oīa aūt obiecta ꝟtutum referri pñt vel ad bonū priuatū alicuius psone. vel ad bonū cōe multitudinis. sicut ea q̄ sꝫ fortitudinis pt aliqs exequi vel ꝓpter ꝯseruatōem ciuitatis. vel ad ꝯseruādū ius amici sui. ꝛ silr est in aliis. q. lix. ar. 4. ad 3. ar. 2 q. lv. ar. 4.

¶ Et q̄ q̄rit̄ de oīb; ṽtutib; Doc. p° notat vn̄ sumat̄ distinctio ṽtutū. nā oēs ṽtutes iplicant distinctiōe₃. scdo subiūgit ɔclōne₃ respōsiuā. ibi. Lex āt ꝛc. Quo ad p^m h̄ est notabile ex sup̄dictis. q. lx. ar. p°. ꝙ spēs ṽtutū distiguūt̄ ſm obiecta. ꝛ ita si q̄s opet̄ circa bonā materiā quācūq₃. in quēcūq₃ finē bonū referat. erit act⁹ ṽtutis. S₃ q₂ lex nō respicit quēcūq₃ finē. iō habet̄ statī₃ ex h̄. ꝙ nō p̄cepit quē₃cūq₃ vl̄ oēm actū ṽtutis. Et vult D. p h̄ notabile inuere ꝙ act⁹ ṽtutis ē i plus q̄₃ lex. ꝛ ē p miore supplēda p ɔclone

q.xc.art.ij. ¶ Lex āt vt dictū ē ordinat̄ ad bonū cōe. ꝛ iō nulla ṽtus ē de cui⁹ actib; lex p̄cipere nō possit. nō tn̄ de oīb; actib; oīm ṽtutū lex humana precipit

¶ Hic p̄nr D. r̄ndet ad q̄sitū. tali ɔclone Nulla ṽtus de cui⁹ actib; lex p̄cipe nō possit. nō tn̄ de oīb; actib; oīm ṽtutū lex p̄cipit. s₃ solū de illis q̄ ordinabiles sunt ad bonū cōe. mediate vl̄ imediate. Hui⁹ ɔclonis p° pbat primas duas ptes. 2° tertiā declarat exēplanter ibi. S₃ solū de ꝛc. Quo ad p^m arguit̄ sic. Lex ordinat̄ ad bonū cōe. s₃ nō ē aliq̄ ṽtus cui⁹ act⁹ (sc₃ aliq̄s) in bonū cōe ordiari nō possit mediate vl̄ imediate. nō tn̄ oēs act⁹ oīm ṽtutū in bonū cōe ordinant̄. igit̄ seq̄t̄ ɔclo. Maior patuit sup̄ q. xc. ar. ij. Minor p₃ ex notabili. q₂ spēs ṽtutū distiguūt̄ ſm obiecta. s₃ oīa obiecta p̄nt referri i bonū cōe. nō tn̄ sp̄ ordināt̄. igit̄ ꝛc. Minor declarat̄. q₂ p̄t referri etiā ad bonū p̄uatū. ꝛ nō p̄pinq̄ ad bonū cōe. igit̄ minor ṽa. illa minor p̄ria declarat̄ exēplanter. sicut ea q̄ sūt fortitudis ꝛc. i lr̄a.

¶ S₃ solū de illis q̄ ordinabiles sunt ad bonū cōmune vel imediate. sicut cū aliq̄ directe p̄pter bonū cōe fiūt vel mediate. sicut cū aliq̄ ordināt̄ a legislatore p̄tinētia ad bonā disciplinā p quā ciues informant̄ vt cōe bonū iusticie ꝛ pacis conseruēt.

¶ Subiūgit tertiā ptē ɔclonis sup̄dicte. quā pbat exemplariter. q₂ p₃ manifeste i multis ciuitatib;. vbi p̄hibet̄ ne p̄sidētes accipiāt mūera. Et h̄ ordinat̄ i bonū cōe. ne sc₃ ipsi iudices ꝛ p̄sidētes corrūpāt̄. ꝛ p h̄ cōitas patiat̄. cū fuerint p̄tiales. Silr̄ p̄cipit lex vt ciues tueant̄ ciuitatē ɔ̄ hostes. ꝛ hmōi q̄ imediate sūt p bono cōi. Silr̄ multa ordinant̄. mediātib; q̄b; p̄curat̄ pax. ꝛ illa imediate ordinant̄ in bonū cōe ꝛc. P₃ igit̄ ꝙ de oīb; ṽtutib; aliq̄ actus p̄nt referri i bonū cōe. ꝛ sic cadere sub p̄cepto legis Nō tn̄ oēs vl̄ a lege vl̄ a p̄sidente p̄cipi p̄nt. q₂ hoīes etiā licite q̄rere p̄nt. q̄ sunt p̄sonalia ꝛ iconomica. ꝛ nō solū politica. q̄ tn̄ sunt ṽtuosa. ¶ Et nota ꝙ dicūt̄ mediate ordinari in bonū cōe. q̄ de p̄pinq̄ faciūt ꝛ intēdunt̄ ad bonū cōe.

¶ Argumētū in ɔ̄riū pbat p̄mā ptē ɔclonis. ꝙ lex p̄cipit oīm ṽtutū aliq̄s act⁹. vt sunt referibiles ad bonū cōe. S₃ nō habet̄. ꝙ oēs act⁹ ṽtuosos p̄cipiat. Vn̄ ṽba ph̄i hec sunt ibidē. nō derelīq̄re acie₃. neq₃ abiicere arma Et q̄ t̄pati. puta nō mechari. neq₃ ɔuiciari. ꝛ q̄ mā̄sueti. puta nō p̄cutere. neq₃ ɔtēdere. vbi p₃. ꝙ act⁹ ṽtutū p̄cipit vt ordinabiles sunt ad bonū cōe. nō āt vt ad bonū p̄priū et tn̄ vt s. c etiā sunt virtuosi.

¶ Ad p̄mū g̃ dōm. ꝙ lex hūana nō p̄hibet oēs actus vitiosos ſm obligatōem p̄cepti sicut nec p̄cepit oēs act⁹ ṽtuosos. p̄hibet tn̄ aliq̄s act⁹ singulo₄ vitio₄. sic etiā p̄cipit q̄sdā act⁹ singula₄ ṽtutū

¶ Maior ɔcedit̄. q₂ opponunt̄ oēs ſm rōnem cōem ṽtutis ꝛ vitij. Et cū h̄ aliq̄n opponūt̄ etiā ſm speciales rationes. circa sc₃ idē obiectū. vt patuit supra. q. lxx. ar. iiij. Minor ɔcedit̄. p̄hibet tn̄ aliq̄s act⁹ singlo₄ vitio₄. g̃ ꝛc. vt₃ nō p̄cipit oēs act⁹ ṽtutū. tn̄ p̄cipit q̄sdā act⁹ singla₄ ṽtutū. q̄n act⁹ deseruire p̄t ad bonū cōe. ¶ Nota ṽbum Doc. cū dr̄. Lex nō p̄hibet oēs act⁹ vitiosos ſm obligationē p̄cepti. q₂ ꝛ ɔmittentes nō punit. Tamē aliq̄s p̄cipit sed alios suadet ꝛ ɔsulit.

¶ Ad scdm dōm. ꝙ aliq̄s act⁹ dr̄ ē ṽtutis duplr Uno mō ex eo ꝙ hō operat̄ ṽtuosa. sicut act⁹ ṽtutis iusticie ē facere recta. ꝛ actus fortitudinis facere fortia. ꝛ sic lex p̄cipit act⁹ aliq̄s ṽtutū. Alio mō dr̄ act⁹ ṽtutis. q₂ aliq̄s operat̄ ṽtuosa eo mō q̄ ṽtuosus operat̄. ꝛ talis act⁹ sp̄ p̄cedit a ṽtute nec cadit sub p̄cepto legis. s₃ ē finis ad quē legislator ducere intendit.

¶ Ad maiorē. vt₃. act⁹ ṽtutis formalr̄ p̄cedit a ṽtute s₃ nō act⁹ ṽtutis materialr̄. s₃ q̄nq₃ a recta rōe. q̄nq₃ ex metu pene ꝛ ex inductōe alteri⁹ cogētis p metū penā₄. Ad minorē. ṽtus formalr̄ ē finis legis. ꝛ ad illū q̄rit legislator inducere. s₃ ṽtutis act⁹ materialr̄ nō ē finis legis. q₂ nō p̄fect⁹. Et dico ꝙ tal̄ p̄t cadere sub legis p̄cepto. s₃ p̄fect⁹ nō s₃ ē finis legis. Ad ɔ̄ns g̃ ꝛc. vt₃ nō p̄cipit actus ṽtuū formalr̄. s₃ tn̄ materialr̄. ꝛ ita intelligit̄ ɔclo. ꝛ p h̄ p₃ ad induct⁹ in argumento in ɔ̄trarium

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ nō est aliq̄ ṽtus cui⁹ act⁹ nō sint ordinabiles ad bonum ɔmune. vt dictū est. vl̄ mediate vel immediate In corpo

¶ Maior ɔcedit̄ ꝛ minor. tn̄ s₃ ille act⁹ nō ordinet̄. aliq̄s tn̄ ali⁹ act⁹ eiusdē ṽtutis ordinari p̄t. mediate vl̄ imediate i bonū cōe. q̄re negat̄ ɔ̄ña. vn̄ pbat ꝙ nō p̄cipit oēs act⁹ ṽtutū. q₂ aliq̄ nō respiciūt finē suū de p̄pinq̄. tn̄ nō pbat q̄n oīm p̄cipiat aliq̄s act⁹ ꝛc.

¶ Utrū lex hūana iponat hoi necitatē i foro ɔsciē

Ad q̄rtū sic p̄cedit̄. Uidet̄ ꝙ lex hūana nō imponat hoi necitatē in foro ɔsciē. Inferior eñ p̄tās nō p̄t iponere legē i iudicio superioris p̄tātis. s₃ p̄tās hūana q̄ fert legem hūanā ē infra p̄tātem diuinā. g̃ lex hūana nō p̄t iponere legē q̄tū ad iudiciū diuinū qd̄ ē iudiciū ɔsciē. ¶ P. iudiciū ɔsciē maxīe depēdet ex diuinis mādatis. s₃ q̄nq₃ diuina mādata euacuant̄ p leges humanas. ſm illud matth. xv. Irritū fecistis mandatum dei p̄pter traditōes v̄ras. g̃ lex hūana nō iponit hoi necitatē q̄tū ad ɔsciam. ¶ P. leges hūane frequenter ingerūt calūniā ꝛ iniuria hoib;. ſm illud Esa. x. Ue q̄ ɔdunt leges iniq̄s ꝛ scribētes iniusticias scripserūt vt opprimerēt i iudicio pauperes. ꝛ vim facerēt cause hūiliū populi mei. s₃ licitū est vnicuiq₃ oppressionē ꝛ violētiā euitare g̃ leges hūane nō imponūt necitatē hoi q̄tū ad ɔsciam. ¶ S₃ ɔtra ē qd̄ dr̄ p̄ma pe. ij. Hec est grā si p̄pter ɔscientiā sustineat q̄s tristitias patiens iniuste.

¶ Hic p̄nr agit̄ de p̄tāte legis hūane p respectū ad eos q̄ legi subdūt̄. Et p° fit h̄. 2° determiat̄ qd̄dā dubiū incidens i sexto arti. Circa p^m p° fit qd̄ dictū ē. q̄tū ad efficaciā legis. 2° q̄tū ad v̄itatē in seq̄nti ar. Querit igit̄ an iponat necitatē in foro ɔsciē. ita sc₃ ꝙ si lex hūana ex rōnabili cā p̄pt̄ rē publicā ɔseruādā. ponat aliqd̄ statutū. vl̄ iponat aliq̄s collectas. an recusans ꝛ nolens obedire peccet ꝛ offendat deū. ꝛ i iudicio diuio habeat̄ culpabil̄. ꝛ habeat sibi de iobediētia facere ɔsciam tāq₃ de peccō ꝛ inde

habeat expectare penã a deo. tãq̃ agẽs ꝯ ꝟtutẽ. An solũ expectet penã tpalẽ a pncipe vl' rectore infligẽdã. ¶ Nota p°. q forũ fm iurist. ẽ exercẽdaꝝ litiũ locus. a fando dict⁹ forũ. de ꝟbo. signi. rc. Et iõ q̃rere. an liget in foro ꝯscie. ẽ q̃rere. an hõ teneat ꝯfiteri z se accusare apd iudicem spũalẽ. vbi agit forum ꝯscie. ¶ Nota p fundamẽto hui⁹ articuli Ex D. sanct. sup aplm Ro. xiij. q cũ ptãs pncipũ z regentiũ etiã ciuilr sit a deo. seqt q z ordo. q̃ inferiores supiorib⁹ subdũt sit a deo. nihil enĩ ẽ a deo sine ordine. Quare seqt. q q ordini z ordinatõi pncipis resistit q z deo resistit z legi etne. a q̃ talis ptãs z ordo deriuat. Resistere ãt dei ordinatõi. de se ẽ malũ z ꝯ ꝟtutẽ. z p ꝯñs pctiñ. z sic manet tales inobediẽtes nõ mõ pena p rectores tpales infligẽda. sz etiã dãnatio etna. In cui⁹ exẽplũ Dathan z Abyron q moisi z aaron resistebãt. sunt a terra absorpti. vt habet Nũeri. xvi. ¶ Nota 2°. q D. intelligend⁹ ẽ de lege hũana. q̃ aliqd iuste z legitie pcipit absolute. nõ distinguẽdo int foꝝ ꝯtẽtiosũ z ꝯscie. qz si lex distinguit int foꝝ ꝯtẽtiosũ z ꝯscie. sic nõ seruat i foro penitẽtiali. auctoritate ipi⁹ legis. Sic statuta nr̃a q̃ hñt vim legis q̃ ad pfessorẽ ordinis. distinguũt manifeste int penã et culpã. z obligãt solũ ad penã. in his q̃ hñt obligatõem solũ. qz statuta. Silr qñ ius se fundat sup psumptõne. z nõ sup veritate. Et sic i foꝝ ꝯscie nõ ẽ habẽd⁹ reus pcti qz alit dr q̃ ius psumat. Sic si lex distinguit int foꝝ ꝯtẽtiosũ z ꝯscie. tũc nõ habet ꝓpt auctoritatẽ legis reus aliq̃ pctõ. Silr etiã nõ obligat in foro aie z ꝯscie. qñ lex in pticulari casu cessat. sic qñ epykeia hz locũ. Vult g q̃situ. an cũ lex alicui aliq̃d iponat legitie obligãs ex vi ptãtis sue. a deo ꝯcesse. an obligat⁹ sit in ꝯscia obedire. ita q nõ obliget p penã pecuniariã. sz p auctoritatẽ suã z obediẽtiã q̃ legi z pncipatui astrigit. an tũc renuẽdo peccet. z faciat ꝯ ꝯsciam. z de h̃ habeat ꝯfiteri. z se accusare in foro ꝯscie. Et intelligit nõ mõ de ciuili lege humana. sz etiã canonica. z q̃cũq̃ alia pceptiua iusta.

¶ Rñdeo dĩm. q leges posite hũanit⁹ vel sunt iuste vl' iniuste. si q̃dẽ iuste sint hñt vim obligandi in foro ꝯscie a lege etna a q̃ deriuãt. scdm illd̃ pũer. viij Per me reges regnãt z legũ ꝯditores iusta decernũt

¶ D. satisfacit q̃sito fm distinctiõez q̃ndã. cui⁹ pmũ mẽbrũ ꝓseqt p°. z fm ipm rñdet. Deiñ scdm. silr circa ipsum rñdes. ibi. Iniuste ãt rc. Quod ad p^m p° facit qd dictũ ẽ. scdo exponit p^m mẽbrũ. ibi Dicũt ãt rc. Distinctio g ẽ ista. Duplices sunt leges ab hoib⁹ posite. q̃dã iuste z q̃dã iniuste Et g oportz distincte rñdere ad q̃situ. aliter de iustis legib⁹. alit de iniustis. Vñ rñdet pmo tali ꝯclõne iuxta p^m mẽbrũ Iuste leges hñt vim obligãdi in foro ꝯscie. pbat. leges hũane iuste deriuant a lege etna. igit ꝯclo vera. tenet ꝯña. qz lex etna obligat i ꝯscia. z p ꝯñs oẽ id qd ẽ ab ea vt sic in ei⁹ ꝟtute obligat. Et tenet ꝯña. in illius ꝓpõis ꝟtute. Quicq̃d ẽ cã cause. ẽ cã causati. sz lex etna ẽ cã legis hũane iuste. igit ẽ cã effect⁹ ei⁹ obligatõis scz. sed obligatio legis etne ligat in foro ꝯscie. igit rc. Añs patz p auctoritatẽ Sapientis. p me rc. Et fuit illa auctoritas ꝟbalr sup exposita. q. xciij. ar. iij. ad 2^m. in illa auctoritate apli. oĩs ptãs a deo ẽ. Et tãgit pbatio illi⁹ ꝯclõnis in solutõe pmi Ex q̃ posset sic argui. ille q resistit ptãti i his q̃ ptinẽt ad ordine ptãtis. dei ordinatõi resistit. sz ordinatio dei iponit necitatẽ in foro ꝯscie. ita q ds incurrit pctm̃ resistẽdo. igit z q resistit legi z ptãti hũane ordiate ¶ Nota ãt circa h̃. q ꝯclo ista fundat in h̃ qd ẽ deriuari a lege etna. z nõ in deriuari a lege naturali. qz vt patuit. q. xcv. ar. ij. in fine. Determinatões pncipioꝝ legis nature. nõ hñt vigorẽ ex lege naturali. nec ex ea deducunt. q̃ determinationes ꝯstituũt p legẽ hũanã psertim ciuilẽ z positiuã. Sed tñ vt lex etna ẽ cã z pncipiũ oim legũ. a q̃ oẽs deriuant. q̃ et istituit gubernatores hoim. z dedit auctoritatẽ ꝯdere leges. z p eas obligãdi. Iõ lex hũana p ꝟtutẽ q̃ñ hz vt deriuat a lege etna. hz vim obligãdi in ꝯscia. Vñ qñ D. sanc. dixit sup. q. xcv. ar. iij. q ea q̃ determinãt pncipia legis nature (et scz sunt lex hũana positiua) hñt vigorem ex hũana lege. excludit p h̃ legẽ nature. qz loqt p oppositũ ad ꝯclones deriuatas. q̃ hñt vigorẽ ex lege nature. sz nõ pt excludi lex etna p qdcũq̃ signũ exclusiuũ

¶ Dicunt aũt leges iuste z ex fine. qñ scz ordinantur ad bonũ cõe z ex actore. qñ. s. lex lata nõ excedit ptãtem ferẽtis. z ex forma qñ. s. scdm q̃litatẽ ꝓportionis iponũt subditis onera in ordine ad bonũ cõe. cũ enĩ vn⁹ hõ sit ps multitudinis q̃libet hõ h̃ ipsũ qd est z qd hz ẽ multitudinis. sicut z q̃libet pars id qd est totius. vñ z natura aliqd detrimẽtũ ifert parti vt saluet totũ. z fm h̃ leges hmõi onera ꝓportionabilr inferentes iuste sunt z obligãt in foro ꝯscientie. z sunt leges legales.

¶ Exponit pmũ mẽbrũ pdicte distinctõis. q̃ scz dicantur leges hũane iuste. Et vult. q reqrunt tres ꝯditões. qz debẽt ordinari i bonũ cõe. ne grauet ꝓpt ꝓpriũ ꝯmodũ vl' pompã. Scdo nõ debẽt excedere ptãtẽ ferẽtis. qz facit subditis suis. sup q̃s hz ptãtẽ. Tertio dz eẽ bona forma id ẽ eq̃litas ꝓportõis in grauaminib⁹ ipositis z onerib⁹ ferẽdis p republica. Et D. illã tertiã ptem specialr exponit volẽs q iuste possit psidens vl' lex iponere onera subditis fm ꝓportõem. qz q̃libet hõ h̃ qd ẽ ps multitudis ẽ. sed naturalr ps patit aliq̃d p salute toti⁹. sic videm⁹ i natura. iõ z hõ pticularis dz pati. z tenet subire aliqd incõmodũ psonale p salute reipublice. z sic in ꝯscia tenet subire. ¶ Nota aũt q D. infert. z sunt leges legales. qz vult. q hñtes illas tres ꝯditões ligãt in ꝯscia z sunt legales. dr enĩ legale psertim a fine legis. qz ordinãt i bonũ cõe. Vñ z legalis hõ dr. q bñ politice ꝯuersat ad multitudinẽ. sic lex legal q̃ ẽ ad finẽ multitudinis. p oppositũ leges tyrãnice nõ erũt legales. Et h̃ tãgit D. in seqñti textu. vide si placet longiorẽ explicatõem haꝝ ꝯditionũ in Anthonino. p. g. T. i. xviij. c. vnico. §. ij. rc.

¶ Iniuste ãt sunt leges duplr Vno mõ p ꝯtrarietatẽ ad bonũ hũanũ ecõtrario pdictis vel ex fine. sicut cũ aliq̃s psidens leges iponit onerosas subditis nõ ptinẽtes ad vtilitatẽ cõem. sz magis ad ꝓpriã cupiditatẽ vel gloriã. vel etiã ex actore sicut cũ aliq̃s legẽ fert vltra sibi ꝯmissam potestatez. vel etiã ex forma. puta cũ inequaliter onera multitudini dispẽsant etiam si ordinent ad bonũ cõmune

¶ Hic ꝯñt ꝓseqt scdm mẽbrũ pdicte distinctõis. circa qd rñdet duab⁹ ꝯclonib⁹ fm q h̃ mẽbrũ duplr pt itelligi scdam ponit ibi. Alio mõ rc. Circa p^m p° exponit p^m modũ iniuste legis. 2° de noie ei⁹ notat. ibi. Et hmõi rc. 3° subiũgit ꝯclonẽ pmã iuxta h̃ scdm mẽbrũ. ibi. Vñ tales rc. Dicit g p°. q leges dicũt iniuste duplr. p° p ꝯtrarietatẽ ad bonũ cõe. p oppositũ ad ꝯditões iuste legis. s. ex fine indebito. ex auctoritate z forma. Et pz clare i lra declara°

¶ Et hmõi magis sunt violentie q̃ leges. quia sicut Aug. dicit in libro de libero arbitrio. Lex esse nõ videtur que iusta nõ fuerit

¶ Notat de noie hmõi legũ iniustaꝝ. p oppositũ ad leges iustas. q tales nõ debẽt ꝓprie dici leges. sꝫ violẽtie. et p ꝯñs nõ dicunt legales. Et hoc haberi pt ex intento D. sanc. q iuste dicunt legales. qꝛ hñt tres ꝯditões bonas. ergo p oppositũ cũ iste nõ habeãt sꝫ oppositas. nõ sunt dicẽde legales. Et pꝫ ex hoc. q nõ bñ habet in summa ꝯfessoꝝ. q etiã iniuste dicant legales. vbi D. hic allegat. Et ꝯfirmat illud notabile auctoritate tc. Augustini. Deinde ibi

¶ Unde tales leges nõ obligãt in foro ꝯscie nisi forte ꝑpter vitãdũ scãdalũ vel turbatõnem. ꝑpter qd etiã hõ iuri suo dꝫ cedere. ſm illud Matthei. v. Qui angariauerit te mille passus vade cum eo alia duo ⁊ q̃ abstulerit tibi tunicã da ei palliũ

¶ Subiũgit ꝯclõnẽ iuxta hoc mẽbrũ. Tales leges non obligãt in foro ꝯscie. nisi forte ꝓpt scãdalũ vl turbatõem Primã ptẽ ꝯclonis D relinq̃t notã. ⁊ pbat p argumẽtũ 3m. Et pt sic argui ex fundamẽto pe ꝯclõnis. Lex hũana iõ obligat in foro ꝯscie. qꝛ deriuat a lege etna. sꝫ iniuste leges nõ deriuant a lege etna. igit tc. Maior nota. Minor pꝫ. qꝛ nullũ iordinatũ vl iniustũ ẽ a lege etna. q̃ oĩa sunt ordinatissima. Scdã ps ꝯclonis pbat sic. hõ ꝑpter scãdalũ vl turbatõnem dꝫ. ⁊ tenet cedere iuri suo in foro ꝯscie. igit etiã tenet in ꝯscia obedire legi iniuste isto mõ. ꝓpt ista vitãda. Tenet ꝯña p locũ a maiori tc. Añs pꝫ ex auctoritate xpi Matthei. v. in lra Uñ vt hꝫ D. ibidẽ scꝫ Math. v. Ista pcepta Si ps te ꝑcusserit tc. Intelligunt in casu. scꝫ si peiora euenirẽt resistẽdo tc. Nota q Anthonin9 vbi sup dt circa hoc. q si lex esset iniusta nõ ex natura. nec ex forma. nec ex auctore. sꝫ solũ ex fine. q forte ligaret. notãter (forte) qꝛ nimis grauẽ videret satisfacere illis pompis tẽporibꝫ pncipantiũ. Deinde cũ dt

¶ Alio mõ leges pñt eẽ iniuste per ꝯtrarietatẽ ad bonũ diuinũ. sicut leges tyrãnoꝝ inducẽtes ad idolatriã. vel ad q̃dcũq3 aliud qd sit ꝯtra legẽ diuinã

¶ Prosequit aliũ modũ iniuste legꝭ. scꝫ ex pte materie. ⁊ pº declarat ipm. 2º adnectit scdam ꝯclõnẽ respõ. q̃ ad secundũ mẽbrũ pncipale. ibi. Et tales leges tc. Dicit ergo q alio mõ leges possint eẽ iniuste. scꝫ ex pte materie. qꝛ ita ſtuũt aliq̃ q sunt illicita ⁊ ꝯ honorẽ diuinũ. Sicut Nabuchodonosor statuit adorari statuã ⁊ hmõi tc. Tũc ibi

¶ Et tales leges nullo mõ licꝫ obseruare. qꝛ sic dr actuũ. iiij. Obedire oportet deo magis q̃ hoibꝫ.

¶ Est 2a ꝯclo pncipal mẽbri. Tales leges tc. ⁊ pbat eã D. auctoritate. qꝛ opꝫ deo magꝭ obedire q̃ hoibꝫ. sed ſuãdo illas leges obediret hoibꝫ ꝯ deũ. igit ꝯclo ṽa. Et nota q vult ꝯclo. q nec ꝓpt scãdalũ vitãdũ. nec ꝓpt turbatõem vitãdã dꝫ q̃s obedire. qꝛ null9 dꝫ peccare mortaliter vt scãdalũ puemat. nec dꝫ aiam suã dãnare p mortale ꝓpt quãcũq3 turbatõeꝫ tollendã. Et ergo in his q sunt ꝯ salutẽ aie. tã q̃ de se mala. nullo9 debẽt obedire. q̃n poti9 mori. vide 2a 2e. q. civ. ar. vij. ¶ Nota circa istã ꝯclones q qꝛ vt in pncipio tactũ ẽ. hec q̃stio. ⁊ p ꝯñs mẽo intelligit nõ mõ de lege ciuili. sꝫ etiã canonica vl de q̃cũq3 statuto. et decreto regẽtis ciuile vl canonice. iõ videt hec ꝯclo pa n instãtiã p auctoritatẽ q̃ dt. snia plati vl iudicis etiã iniusta timẽda ẽ. ⁊ p ꝯñs videt. q etiã lex vl statutũ iniquũ absolute habeat vim obligãdi. qꝛ alr nõ videret eẽ tunẽdũ. ¶ Sꝫ hoc soluit Gerson in tractatu suo de excõicatõnibꝫ ⁊ irregularitatibꝫ. vbi int cetera sic hꝫ. ex qbꝫ pꝫ intelligere9 illi9 auctoritatꝭ Cõtempt9 (inq̃t) clauiũ dꝫ inuestigari ex ptãte legitima ⁊ vsu legitimo ptãtis illi9. q̃ pcipiẽdo excõicat vl irregularitatẽ ꝯminat. alioq̃n plati possent inducere. q̃cũq3 vellẽt sup alios seruiturẽ. si suis sentẽtijs iniq̃s ⁊ erroneis. sp eẽt obediendũ. ⁊ ita pꝫ q hoc cõe dictũ snia plati vl iudicis etiã iniusta timẽda ẽ. indiget glosa. Alioq̃n nõ ẽ gñalr vex. si timẽda dicat. quia ẽ sustinẽda. nec repellẽda. imo in casu pati illã eẽt asinina patiẽna. et timor lepori9 ⁊ fatuus. Hec ille. Ex qbꝫ pꝫ. q iniq̃ snia nullo9 timẽda ẽ. tãq̃ hñs auctoritatẽ obligãdi ⁊ vigorẽ vt ei obediat. sꝫ vt aliq̃s redimat vexatõem suã. qꝛ p hmõi sniam etiã iniustã turbat. ⁊ grauat. quã turbatõeꝫ timere pt ⁊ dꝫ. sꝫ nõ aliquã efficaciã nulli pcepti vl alicui9 hmõi

¶ Circa argumẽtũ in ꝯñũ. q text9 ita hꝫ. Hec est enĩ gra si ꝓpt dei ꝯsciam sustinet q̃s tristicias. patiẽs iniuste. qd sic Exponit Nyco. de lyra. Hec ẽ enĩ gra .i. res grãtiosa corã deo (qꝛ ẽ supererogatõis) si ꝓpt ꝯsciam dei .i. ꝓpt ꝯsciam timorosam. quã aliq̃s hꝫ de deo (qꝛ nõ solũ vult implere mãdata. sꝫ etiã ꝯsilia) Sustinet q̃s tristicias .i. illatas a dñis penas. patiẽs iniuste .i. patiẽter sustinẽs. qs infert iniuste. Hec ille. Ex hac ãt expõne nõ haberet ꝯfirmatio. nisi 2e ꝯclonis. p pa pte. videlꝫ q leges iniuste nõ obligarẽt. Sꝫ qꝛ D. ꝑ hoc argumẽtũ vult i oppositũ assumpti in q̃stiõe. q iponat necitatẽ in foro ꝯscie. Iõ nota q alia q̃ absolute sunt supererogatõis ⁊ ꝯsilij. in casu sunt in precepto. sicut ⁊ Lyra bñ declarat Math. v. Dicitis. si te q̃s ꝑcusserit tc. Ita pati iniuriã ⁊ iniustã legẽ. absolute ẽ ꝯsilij. ⁊ sic loq̃t Lyra. sꝫ in casu scꝫ ꝓpt vitãdũ mal9 dãnum aliq̃s tenet obedire in materia de se nõ iniusta. sed solũ qꝛ nõ ſuant ꝯditões bone legis. Et ex hac igit auctoritate habet q lex etiã iniusta iponit necitatẽ in ꝯscia scꝫ in casu iuxta scdam ptẽ 2e ꝯclonis. igit multo magꝭ iusta lex iponit. Pꝫ ex his. qꝛ peccãt ⁊ male faciũt. q̃ capiendo feras exponũt se ꝑicul. etsi pncipes nõ haberẽt auctoritatẽ eos puniẽdi. Cũ venatio feraꝝ ſm leges sit de iure gẽtiũ. vt pꝫ in institut lib. 2º de reꝝ diuisione

¶ Ad pmũ ergo dĩm. q sicut aplus dt ad Ro. xiij. Oĩs ptãs hũana a deo ẽ. ⁊ iõ q̃ ptãti resistit i hijs q̃ ad ptãtis ordinẽ ptinẽt dei ordinatõi resistit. ⁊ ſm hoc efficit reus q̃tũ ad cõscientiã

¶ Maior negat. si iferior ptãs a supiori deriuat. si ãt nõ deriuet. vl statuat ꝯtrã supioris ptãn. pcedit maior. Ad minorẽ. vera. sꝫ in ptãs hũana a diuia deriuat ⁊ cũ certo ordĩe ⁊ limitatõe. quẽ ordinẽ si ſuat ẽ ꝯformis superiori ⁊ hꝫ auctoritatẽ obligãdi. ex supiore diuia etna lege. Quare negat ꝯña. q̃n ẽ iusta ⁊ hꝫ tres ꝯditões positas.

¶ Ad scdm dĩm q rõ illa pcedit de legibꝫ hũanis q̃ ordinãtur ꝯtra dei mandatuꝫ. ⁊ ad hoc ordo ptãtis nõ se extẽdit. vñ in talibꝫ legi hũane nõ ẽ parendũ

¶ Maior ꝯcedit. Ad minorem. q tales leges sunt iniuste ex materia ⁊ nullo mõ obligant. ⁊ pbat hec rõ. q lex hũna iniusta scdo mõ. nõ obliget. qꝛ nõ pcipit ſm ordinẽ q̃ deriuat a deo. imo ꝯ deũ. q̃les fuerũt traditões iudeoꝝ. vñ pbat etiã ꝯclonẽ qꝫ tales iudicatos ſuare nõ lꝫ

¶ Ad 3m dꝫ. q rõ illa pcedit de lege q̃ ifert grauamẽ iniustũ subditꝭ. ad qd etiã ordo ptãtis diuinit9 ꝯcess9 nõ se extẽdit. vñ nec i talibꝫ hõ obligat vt obediat legi si sine scãdalo vl maiori detrimẽto resistere possit.

¶ Ad maiorē dico q̄ ꝓprie nō sunt leges. ſʒ violētie. Ad minorē. licitū ē euitare oppꝛſſionē ꝛc̄ abſolute. ſʒ i caſu nō ē licitū. vt patuit. ſi ſcʒ volēdo euitare dʒ ꝛ p̄t aduertere mai⁹ dānū ſecuturū. tūc eīm dʒ ſuſtinere min⁹ dānū vt mai⁹ euadat. ꝑ ꝛc̄. vel ꝑ. leges iniuſte nō iponūt ſimplr̄ ꝛ abſolute nc̄citatē. ſʒ ſolū in caſu. vt patuit in 2ª ꝯcl̄one. et hoc ſp̄ loquēdo de iniuſta ex ꝯditōibʒ nō ex materia.

¶ Utrū oēs hoies legi ſubÿciantur

AD q̄ntū ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ q̄ nō oīnes legi ſubÿciant̄. Illi eīm ſoli ſubÿciunt̄ legi q̄bus lex ponit̄. ſʒ ap̄ls dt̄ p̄ª. ad thimot. p̄mo. q̄ iuſto nō ē lex poſita. ꝑ iuſti nō ſubÿciūt̄ legi hūane. ¶ P. vrban⁹ papa dt̄ ꝛ habet̄ i decre. xix. q. ij. Qui lege priuata ducit̄ nulla rō exigit vt publica ꝯſtringat̄. lege āt p̄uata ſpūs ſc̄i ducūt̄ oēs viri ſpirituales q̄ ſunt filÿ dei. ſm illud Ro. viij. Qui ſpiritu dei agūt̄ hi filÿ dei ſunt. ꝑ nō oēs hoies legi hūane ſubÿciūt̄. ¶ P. iuriſperit⁹ dt̄ q̄ p̄nceps legibʒ ſolut⁹ ē q̄ āt ē ſolut⁹ a lege nō ſubdit̄ legi. ꝑ nō oēs ſubiecti ſūt legi. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē q̄d ap̄ls dt̄ Ro. xiij. Oīs aīa poteſtatibʒ ſublimioꝛibʒ ſubdita ſit. ſʒ nō videt̄ eē ſubditus ptāti q̄ nō ſubÿcit̄ legi quā fert ptās. ꝑ oīnes hoies debēt eſſe legi ſubiecti

¶ Hic q̄rit de ptāte leg̃. q̄ntū ad vtilitatē ei⁹. ꝑ reſpectū ad ſubiectos ꝛ itelligit̄ de lege hūana. ꝛ de oībʒ hoibʒ.

q. xc ar. p̄. et iij. ad 2ᵐ ¶ Rn̄deo dd̄ʒ. q̄ ſic̄ ex ſup̄ dictis pʒ. lex de ſua rōne duo hʒ. P̄rio q̄d ē q̄ ē regula hūanoꝝ actuū. Secūdo q̄ hʒ vim coactiuā. Dupl̄r ꝑ aliq̄s hō p̄t eē legi ſubiect⁹. Uno° ſic̄ regulatū regule.

¶ Doc. ꝯcl̄onē r̄ſiuā i coꝛpe nō ponit formalr̄. ſʒ i argumēto i ꝯ̄rū habet̄. ſʒ eā limitat i coꝛpe diſtinctē exp̄mēdo. Circa q̄d p̄º p̄mittit q̄ndā diſtictōeʒ. 2º ſubiūgit aliq̄s ꝯcl̄ones limitatiuas ꝯcl̄onis r̄ſiue. ibi. Et hoc mō ꝛc̄. Cōcluſio igit̄ reſpō. formalr̄ ē. Oēs hoies debent eē legi ſubiecti. ꝓbat̄ arguēdo ex auctoritate ap̄li. Quicūq̄ ē poteſtati ſubiect⁹. ē ꝛ legi ptātis ſubiect⁹. ſʒ oīs aīa ē ptātibʒ ſublimioꝛibʒ ſubiecta. igit̄ ꝯcl̄o ꝟa. Maioꝛ patʒ. q̄ꝛ ptās fert legē. q̄re ſi ptāti ſubiect⁹ ē ꝛ leg. nec eēt ſubiect⁹ ptāti ſi legi nō eēt ſubiect⁹. q̄ꝛ lex ꝓcedit a ptāte. ſic̄ nō ex̄ns obediens p̄cepto ſupioꝛis. nec ptāti ei⁹. nā ptās nō ſe extēdit niſi ponēdo legē ꝛc̄. Minoꝛ ē ap̄lr̄ i argumēto i ꝯ̄rū. Et dt̄ oīs aīa ꝑ ſynecdochen. i. oīs hō. ꝛ vult iſto mō loq̄ndi ſcʒ oīs aīa. plus q̄ hō. q̄ꝛ hō dʒ eē ſupioꝛibʒ ſubiectus et aīa. i. pura volūtate. Dicit āt. ptātibʒ ſublimioꝛibʒ i. dc̄ī ſunt. i. hoibʒ in ptāte ꝯſtitutīs. vt rōe ſublimitatīs eis ſubÿciamur. etiā ſi ſint male. Quare notat rōem ſubiectōis ꝑ ſublimitatē. ne ſolū videret̄. q̄ꝛ bonis deberet q̄s ſubeſſe.

¶ Nota āt. q̄ꝛ ptās hūana ē ptās moꝛia ꝑ directōeʒ itelligibilē. iō bn̄ ſeq̄t̄. ſubdit̄ ptāti. ꝑ legi. q̄ꝛ ptās nō ſubÿcit ſibi ſubditū. niſi ꝑ legē. Et etiā. q̄ꝛ lex et ptāte ꝓcedit. nā null⁹ hʒ ꝯdere legē. niſi ſubiecto ptāti. Et iterꝝ. ptās ſubÿcit ꝑ legē. iō bn̄ ꝓbat̄ M. eē ſub lege ꝑ eē ſub ptāte. q̄ꝛ ꝯuertunt̄ ꝛ ad ſe ꝯſequūt̄. ſic̄ cā ꝛ effectus ꝯuertibil̄. Cū ꝑ oīs hō debeat eē alicui ſubiect⁹. iō ē ꝛ ſub lege alicui⁹. Sʒ q̄a adhuc nō ē explicatū quō ꝛ q̄t modis aliq̄s ſit ſub lege. ꝛ ſub cui⁹ lege. iō hec explicat ꝑ coꝛp⁹ diſtīcte p̄mittēs rōnem diſtinctōis. Diſtinctio ꝑ ē. dupl̄r aliq̄s hō p̄t eē legi ſubiect⁹. Rō ē. q̄ꝛ lex de ſua rōe duo hʒ. ſcʒ q̄ ē regulatiua ꝛ coactiua. igit̄ aliq̄s hō p̄t eē ſub lege dupl̄r. Ut tn̄ hoc q̄

dr̄ aliq̄s hō. habeat ſuppōem īdeterminatā. ꝛ verificet̄ ꝓ rōne diuerſoꝝ. q̄ꝛ aliq̄s vn⁹ ſubÿcit̄ iſto mō. aliq̄s alius ſubÿcit̄ alio mō. Indiuiduū eīm vagū ē cōe q̄dāmō ſicut ſp̄es ꝛ p̄t ſtare ꝑ diuerſis ſuppoſitīs numero ꝛc̄.

¶ Et hoc mō oīnes illi qui ſubdūtur poteſtati ſubdūtur legi quā fert poteſtas

¶ Hic ꝯīr D. ponit aliq̄s ꝯcl̄ones iuxta p̄dictā diſtinctōem. ꝛ p̄º q̄ ad p̄ᵐ mēbꝛū. 2º iuxta 2ᵐ. ibi. Alio vō mō ꝛc̄. Quo ad p̄ᵐ ponit duas ꝯcl̄ones. vnā oñdentē q̄ ſubdant̄ legi p̄mo°. Aliā q̄ nō ſubdāt̄. ibi Q̄s āt ꝛc̄. P̄ima ꝑ ꝯcl̄o modificatiua p̄ª ē. P̄rio mō (ſcʒ ſic̄ regulatū) regule oēs q̄ ſubdūt̄ ptāti alicui⁹ ſubdūt̄ legi. ꝛ ꝑ hoc habet̄ limitatio r̄ſiue. q̄ꝛ videlʒ oēs ſubiecti legi. ſubÿciūt̄ iſto mō. ſʒ vt patebit nō 2º mō. Quare vt dictū ē hec ꝯditōes oñdūt modū eēndi ſub lege. Illā ꝯcl̄onē D. relinq̄t notā ex argumēto i oppoſitū. ꝛ p̄t ſic ꝓbari. q̄cūq̄ ſubÿcit̄ ptāti hūane. hʒ ꝑ ptāte hūanā dirigi ꝛ regulari. ꝛ iō ſubÿcit̄ vt regulet̄. igit̄ ꝯcl̄o ꝟa. q̄ q̄cūq̄ ſubeſt ptāti. ꝛ legi ſubeſt vt regule. Sc̄do ſic. ptās ip̄a fert legē. nō niſi vt regl̄a. q̄ ſubiectos reguler. igit̄ q̄ ſubeſt ptāti ſubeſt. ꝛ legi vt regule.

¶ Q̄s āt aliq̄ ptāti nō ſubdāt̄. p̄t ꝯtingere dupl̄r. Uno° q̄ꝛ ſunt ſimpl̄r abſoluti ab ei⁹ ſubiectōe. vn̄ illi q̄ ſunt de vna ciuitate vl̄ regno nō ſubdūt̄ legibus p̄ncipis alteri⁹ ciuitatīs vl̄ regni. ſic̄ nec ei⁹ dominio. Alio mō ſm q̄ regit̄ ſupioꝛi lege. puta ſi aliq̄s ſubiectus ſit ꝓcōſuli. regulari dʒ ei⁹ mādato. nō tn̄ i hiis q̄ diſpēſant̄ ei ab imperatoꝛe. q̄ntū eīm ad illa nō aſtringit̄ mādato īferioꝛis cū ſupioꝛi mandato dirigat̄. ꝛ ſm hoc ꝯtingit q̄ aliq̄s ſimpl̄r ſubiect⁹ legi ſm aliq̄ legi nō aſtringit̄ ſm q̄ regit̄ ſupioꝛi lege

¶ Oñdit ꝑ oppoſitū et dictī q̄ nō ſubſunt alicui legi vt regule. tali ꝯcl̄one 2ª quā intēdit. Aliq̄s dupl̄r nō ſubeſt legi alicui vt regule. ꝓbat̄ ꝛ declarat̄ ſic. Aliq̄s ſubeſt legi vt regule in q̄ntū ſubeſt ptāti q̄ fert legē. ſʒ aliq̄s dupl̄r non ſubeſt ptāti. q̄ fert legē. ſ. ſimpl̄r ꝛ ſm q̄d. igit̄ ꝛ dupl̄r ꝛc̄. vt dt̄ ꝯcl̄o. Maioꝛ illa patuit. Minoꝛ declarat̄ i ſ̄ra dare. Et pʒ iſta ꝯcl̄o. q̄ꝛ ſi affirmatio ē cā affirmatōis. ſcʒ eē ſub ptāte ē cā eē ſub lege tāq̄ directiuo. igit̄ nō eē ſub poteſtate. ē cā nō eēndi ſub lege. ¶ Nota q̄ aliq̄s dr̄ eē ſimpl̄r ſubiect⁹ legi. ꝛ tn̄ ſm aliq̄ legi nō aſtringit̄. Nō capit̄ eīm hoc ſimpl̄r. i. totalr̄. q̄ꝛ tūc eēt repugnātia i adiecto. ſʒ ꝑ ſ̄ra vl̄ ſe ꝛ ex ꝓpria ꝯditōe. ſic̄ ruſtic⁹ ē ſubiect⁹ ſculteto ſuo ſimpl̄r. i. abſolute loquēdo ꝛ ſm ſe. tn̄ p̄nceps p̄t ip̄m ꝑ̄uilegiare ꝛ diſpēſare i aliq̄ ne habeat ſeq̄ rōem legis ꝛ regulā ruſticoꝝ alioꝝ. ꝛ ſic eēt ſimpl̄r ſubiect⁹. q̄ꝛ ruſtic⁹. ꝛ ex ꝓpria ꝯditōe abſolute loq̄ndo. nō tn̄ ſm oīa facienda ꝛc̄. Habet̄ igit̄ ex hiis duabʒ ꝯcl̄onibʒ. q̄ oēs q̄ ſunt ſub lege hūana. hn̄t ꝑ eā dirigi. p̄t tn̄ eē q̄ aliq̄s alicui legi p̄ticulari hūane nō ſubſit. vl̄ nullo mō. vl̄ in aliq̄ nō ſubſit. ꝛ per ꝯ̄ñs ꝑ eā nō hʒ dirigi ꝛc̄. Deīd cū dt̄

¶ Alio vō mō dr̄ aliq̄s ſubiect⁹ legi ſicut coactū cogenti. ꝛ hoc mō hoies v̄tuoſi ꝛ iuſti nō ſubdūt̄ legi ſʒ ſoli mali. q̄d eīm ē coactū ꝛ violētū ē ꝯtrariū volūtati. volūtas āt bonoꝝ ꝯſonat legi a q̄ maloꝝ volūtas diſcoꝛdat. ꝛ iō ſm hoc boni nō ſūt ſub lege ſʒ ſolū mali.

¶ Proſeq̄t̄ ſcʒ mēbꝛū p̄ncipal̄ diſtinctōis. ſcʒ q̄ aliq̄s aliq̄n ſubeſt legi coact⁹ ꝛ iuit⁹ faciēs q̄ lex mādat. ſolū ꝓ timoꝛe pene. ꝛ alr̄ nō faceret. Et ſm hoc mēbꝛū ponit vnicā ꝯcl̄onē. tali. Hoc mō v̄tuoſi ꝛ iuſti hoies nō ſubdūtur legi. ſʒ ſoli mali. Probat̄ ꝯcl̄o. q̄d ē coactū ꝛ violētū ē

ↄtra volũtatẽ. ſʒ volũtas bonoꝝ ↄſonat legi ⁊ libẽter faciat que lex iuſta iubet. ſʒ maloꝝ diſcordat. igiꝰ ↄↄ'o vera ꝙ boni nõ ſubſunt coacte. ſʒ volũtarie. ſʒ mali ſubſunt coacte. ꝑpões iſte ꝑ ſe note ſunt. ¶ Nota ꝙ mali dicũꝰ eẽ coacti ⁊ violẽtati ꝑ legẽ. nõ ꝙ inferaꝰ oĩmoda violẽtia. qꝛ ⁊ ipi faciũt ꝑ volũtatẽ q̄ pnceps ꝑcipit. ſʒ qꝛ ẽ ſolũ volũtariũ mixtũ ⁊ volũtas extorta ꝑ extrinſecũ. iõ dicunꝰ aliq̃liter cogi. Et ĝ Doc. dꝛ notãter. ꝙ volũtas maloꝝ diſcordat. nõ dꝛ ꝙ cogaꝰ. qꝛ ſcʒ ſimplr cogi nõ pt. vt patuit ſupᷓ. tñ aliq̃d cũ renıſu ⁊ diſcordia faciũt. hñs ſcʒ ↄtriũ ſentire ⁊ affectũ. vt tñ euadat penã legꝭ. facit ſolũ volũtario mixto. Boni aũt hñt ↄfectũ volũtariũ. iõ ipi nõ ſubſunt aliq̃ mõ diſcordãtes a lege. ſicẽ mali. q̃ ⁊ ſi nõ cogantꝰ ſimplr q̃ ad volũtatẽ. tñ hñt volũtatẽ diſcordãtẽ. Et hec D. inſinuat diligẽti lectori. Pꝫ igiꝰ ꝙ oẽs ſubijciuntꝰ legi hũane ex quõ oẽs. qꝛ vt reglẽ. ſʒ nõ oẽs vt cogẽti aliq̃ mõ ⁊c̃.

☞ Argumentũ in ↄtrariũ declaratũ ẽ ſatis in corpe ꝑ ↄclõnẽ reſpõ. quã ↄtinet ⁊c̃.

¶ Ad pmũ ĝ dd̃m. ꝙ rõ illa ꝓcedit de ſubiectõe q̄ eſt ꝑ modũ coactõis. ſic em̃ iuſto nõ ẽ lex poſita q̃a ipi ſibi ſũt lex dũ oñdũt opꝰ legis ſcriptũ i cordibus ſuis. ſic Aplꝭ ad Ro. ij. dꝛ. vñ in eos nõ hꝫ lex vim coactiuã ſicut habet in iniuſtos

¶ Ad minorẽ. patuit ſup̄. q. xcvij. ar. vĳ. ad pᵐ. Quidã em̃ fideles i pmitiua eccl'ia. dicebant ſe etiam ptãtibꝫ ſubdi nõ debere ꝓpꝛ libertatẽ quã ↄſecuti erãt a chriſto ſʒ illõ Joãnis. viij. Si filiꝰ vos liberauerit. vere liberi eritꝭ. Sꝫ nõ bñ itellexerũt mẽtem chriſti. qꝛ loq̇ꝰ de libertate pctĩ ꝑ h̄ ſtatu. ſʒ nec carni nec carnali hoĩm. ſubdeꝰ poſt reſurrectõem. cũ tradiderit filiꝰ pr̃i regnũ. Vñ ⁊ aplꝭ ↄ illũ errorẽ dixit v̈ba allegata i argumẽto i ↄtriũ. Quare ⁊ iſta minor bñ itelligẽda ẽ. ne ↄtrieꝰ aplo ipi. qꝛ iuſto nõ eſt lex poſita q̄ cogat ⁊ ſubijciat ꝑ coactõem. nã iuſtꝰ volũtarie ſe legi ſubdit. Eſt tñ ſibi lex poſita. ſicẽ regla directiua. ſed nõ coactiua. ſicut malis ⁊c̃.

¶ Ad ſcd̃m dd̃m. ꝙ lex ſpũs ſcti ẽ ſuperior oĩ lege hũanitꝰ poſita. ⁊ iõ viri ſpũales ſm̃ hoc ꝙ lege ſpũs ſcti ducuntꝰ. nõ ſubduntꝰ legi q̃ꝫtũ ad ea q̄ repugnãt ductioni ſpũs ſcti. ſʒ tñ h̄ ipm ẽ de ductu ſpũs ſcti ꝙ hoĩes ſpũales legibꝫ hũanis ſubdãꝰ. ſᵐ illõ. p. pe. ij. Subiecti eſtote oĩ hũane creature ꝓpter deũ

¶ Maior v̈a. q̃ꝫtũ ad ea q̄ lege puate. i. ſpũſſanct. repugnãt. ſʒ dico ꝙ ex ductu ſpũſſcti nõ ẽ. vt ds legi hũane in licitꝭ ⁊ debitis nõ ſubdaꝰ. imo ſpũſſanc. dꝛ vt ſequantꝰ legẽ hũanã. ex cuiꝰ mẽte aplꝭ iuſſit oẽm hoĩeꝫ eẽ ſubiectũ legi hũane. qꝛ vt patuit art. iiij. ad pᵐ. lege iferioris aliq̃s aſtringiꝰ ex ptãte ſupioris. inq̃ꝫtũ iferior lex a ſupiori deriuaꝰ. Minor ↄcediꝰ ⁊ ꝓbatio eiꝰ. Et ad ↄñs dꝛ negãdo ſi abſolute itelligiꝰ. ſʒ nõ ſubdũꝰ legi iniuſte. q̄ ẽ ↄ ductum ſpũſſcti. ⁊ h̄ patuit ar. pce. ↄclõne 3ᵃ Articulꝰ ei h̄ loq̇ꝰ de lege iuſta q̄ hꝫ v̈tutẽ obligãdi. ⁊ ẽ ſʒ ordinẽ diuiᵐ ⁊ ſpũſſcti

¶ A tertiũ dd̃ꝫ. ꝙ pnceps dꝛ eẽ ſolutꝰ a lege q̃ꝫtũ ad vim coactiuã legis. nullꝰ em̃ ꝓprie cogiꝰ a ſeipo. lex aũt nõ hꝫ vim coactiuam niſi ex pncipis ptãte. ſic igiꝰ pnceps dꝛ eẽ ſolutꝰ a lege. qꝛ nullꝰ i ipm pt iudiciũ ↄdẽnatõis ferre ſi ↄ legẽ agat. vñ ſup illud pſal. Tibi ſoli peccaui ⁊c̃. Dicit glo. ꝙ rex nõ hꝫ hoĩem q̄ ſua diiudicat. ſʒ q̃ꝫtũ ad vim directiuã legis pnceps ſubdiꝰ legi ꝓpria volũtate. ſm̃ ꝙ dꝛ extra de ↄſtituti

onibꝫ. c. cũ oẽs. Qđ q̃ſq̃s iure i altero ſtatuit. ipe eodẽ iure vti dꝫ. ⁊ ſapiẽtis dꝛ auctoritas. Patere legẽ quã ipe tuleris. Jmproperaꝰ etiã his a dño q̄ dicũt ⁊ nõ faciũt. ⁊ q̄ alijs onera grauia iponũt et ipſi nec digito volũt ea mouere. vt dꝛ Matth. xxiij. Vñ q̃ntũ ad dei iudiciũ pnceps non ẽ ſolutꝰ a lege q̃ntũ ad vim directiuã eiꝰ. ſʒ dꝫ volũtariꝰ nõ coactꝰ legẽ implere. Eſt etiã pnceps ſup̄ legẽ inq̃ꝫtũ expediens fuerit pt legẽ mutare. ⁊ in ea diſpẽſare ꝓ loco ⁊ tẽpore

¶ Ad maiorẽ. v̈a q̃ ad vim coactiuã. qꝛ cũ nemo cogat ſeipm. ⁊ apđ pncipẽ ſit v̈tus coactiua legꝭ. iõ nullꝰ cũ cogere pt. ⁊ h̄ ad lõgũ deduciꝰ i ſolõne. Scđo pnceps ẽ ſolutꝰ. qꝛ pt eã mutare ⁊ ꝓ loco ⁊ tpe diſpẽſare. vt patebit q. ſeq̄nti. Si aũt intelligiꝰ maior ꝙ pnceps ſit ſolutꝰ q̄ ad vim directiuã. ita ꝙ corã deo nõ ſit obligatꝰ facere vt lex ꝑcipit. negaꝰ maior. Et h̄ ad lõgũ declaraꝰ i ſolõne. Minor v̈a. ĝ ⁊c̃. vꝫ. nõ oẽs ſubſunt coacte. ita ꝙ oporteat eos cogere. etiã ſi poſſit fieri vt pꝫ de bonis. nec oẽs pñt cogi. vt ẽ pnceps ipe. tñ oẽs ſubſunt vt regle obligatorie. quas ſeq̄ ⁊ tenere obligati ſũt. ⁊ ptãti ſubiecti. ⁊ ptãtẽ hñtes ⁊c̃.

Vtꝝ his q̄ ſubſunt legi liceat agere pter v̈ba legꝭ

AD ſextũ ſic ꝓcediꝰ. Videꝰ ꝙ nõ liceat ei q̄ ſubdiꝰ legi pter v̈ba legis agere. Dicit em̃ Aug. in lib. de v̈a religione. Jn tpalibꝫ legibꝫ q̃uis hoĩes iudicẽt de his cũ eas iſtituũt. tñ q̃n ſũt iſtitute ⁊ firmate non licebit de ipis iudicare. ſʒ ſm̃ ipas. ſʒ ſi aliq̃s ptermittat v̈ba legis dicẽs ſe itẽtõem legiſlatoris ſeruare. videꝰ iudicare de lege. ĝ nõ lꝫ ei q̄ ſubdiꝰ legi vt ptermittat v̈ba legis vt intẽtõeꝫ legiſlatoris ſeruet. ¶ P. ad eũ ſolũ ꝑtinet leges iterptari cuiꝰ ẽ ↄdere leges. ſʒ oĩm ſubditoꝝ legi nõ ẽ leges ↄdere. ĝ eoꝝ nõ ẽ iterptari legiſlatoris intẽtõem. ſʒ ſp ſm̃ v̈ba legis agere dñt. ¶ P. oĩs ſapiẽs intẽtõem ſuã v̈bis nouit explicare. ſed illi q̄ leges ↄdiderũt reputari dñt ſapiẽtes. Dicit em̃ ſapiẽtia puerb. viij. Per me reges regnãt ⁊ legũ ↄditores iuſta decernũt. ĝ de intẽtõe legiſlatoris nõ ẽ iudicãdũ niſi ꝑ v̈ba legis ¶ Sʒ ↄ ẽ qđ hylariꝰ dꝛ i. iiij de trini. Jntelligẽtia dictoꝝ ex cauſis ẽ aſſumẽda dicẽdi. qꝛ nõ ſermoni res. ſʒ rei dꝫ eẽ ſermo ſubiectꝰ. ergo magis ẽ attẽdẽdũ ad cauſam q̄ mouit legiſlatorẽ q̃ꝫ ad ipſa verba legis. L

¶ Hic determiat qđdã dubiũ. dictũ ẽ em̃. qꝛ habeat vim obligãdi. etiã in foro ↄſcie. ⁊ ꝙ oẽs ei ſubijciãꝰ. Reſtat ĝ dubiũ. an ita liceat ꝙ nec ↄ intẽtõnem legiſlatoris. nec ↄ v̈ba legꝭ. liceat ſubdito agere. ¶ Nota ꝓ fundamẽto dicẽdoꝝ. ꝙ i lege q̃libet ſunt duo. ſcʒ ſub'a ⁊ v̈ba legꝭ. ⁊ id ad qđ legiſlator reſpicit. qđ ẽ intẽtio legꝭ ⁊ finis. Finis aũt ẽ rectitudinẽ ↄſtituere ⁊ ↄſeruare. vñ ſicẽ actꝰ ſubditoꝝ ſunt diſtorti ſi a lege poſitiua diſcordẽt. ita ⁊ lex ipa rectitudinẽ nõ hꝫ. ſi ab intẽtõe legiſlatoris deficiat. vñ ⁊ ſolet dici. in legẽ ↄmittit. q̄ v̈ba ſequẽs ↄ intẽtõeꝫ legꝭ agit. Quare ſeq̄ꝰ ꝙ ſi pt q̄s agere pter v̈ba legꝭ. nõ tñ ↄ intẽtõeꝫ legiſlatoris. tũc i tali caſu lex nõ hꝫ vim obligãdi. ſʒ tũc ſolũ q̃n ẽ intẽtioni legiſlatoris ↄformis. ita ꝙ i ꝑticulari caſu nõ ẽ lex. Et h̄ lꝫ i lege hũana. ſecus in diuina. vt patebit poſtea. vbi nullo caſu lꝫ occidere iniuſte. Et in hoc ſtabit

fundamentū articuli. q2 sermo ꝛ ꝟba legꝫ debēt subijci in tentōni. Et ꝓ q̄n ab ea discordāt nō ligant ꝛc̄.

q.xc.ar.iij ¶ Rn̄deo dōꝫ. ꝙ sicut sup̄ dictū ē. ois lex ordinatur ad cōez hoim salutē. ꝛ intm̄ obtinet vim ꝛ rōem legis. ſm ꝟo ꝙ ab h̄ deficit ꝟtutē obligādi nō h̄ꝫ. vn̄ iurisperit⁹ dīt ꝙ nulla rō iuris aut equitatis benignitas patit̄. vt q̄ salubriter ꝓ salute hoim introducunt̄. ea nos duriori īterptatōe ꝯtra ipoꝝ ꝯmodū pducamus ad seueritatē. Cōtingit āt multotiens ꝙ aliq̄d obseruari cōi saluti ē vtile vt in pluribꝫ. qd̄ tn̄ i aliq̄bus casibꝫ ē maxime nociuū.

¶ In h̄ corpe D. duo pncipalr facit. p° deducit ꝯclonem rn̄siuā. 2° subiūgit qddā notabile limitatīm ꝯclonis ibi Sꝫ tn̄ h̄ ꝛc̄. Quo ad p^m ista ē ꝯclo rn̄siua. Si emergat casus in q̄ obseruatio tal' (scꝫ ꝟboꝝ legis) sit dānosa cōi saluti. nō ē obseruāda. Ex h̄ pꝫ ꝯclo rn̄si. dan⁹ formari. ꝙ lꝫ p̄ter ꝟba legꝫ agere in aliq̄ casu in q̄ obseruatio eēt ꝯ intētōem legislatoris. ꝛ ꝯ finē legꝫ. hanc ꝯclonē ꝓbat p° rōe. 2° exēplo. ibi. Sicut si ꝛc̄. Roe sic. ois lex ordinat̄ ꝛc̄. vt in pncipio cor. sꝫ ꝯtingit mltotiēs ꝙ aliq̄d obſuari cōi saluti ē vtile vt in pluribꝫ. qd̄ tn̄ in aliq̄bꝫ casibꝫ ē maxime nociuū (subsumit̄) Sꝫ legislator ꝓponit ſm ea q̄ in plibꝫ accidūt. ferēs intētionē suā ad cōem vtilitatē. igitur ꝯclo ꝟba. ꝙ si in ꝑticulari casu ꝟba legꝫ deficiāt ab vtilitate cōi ꝙ nō h̄n̄t vim obligandi. et ꝑ ꝯn̄s subditus legi. pꝫ p̄ter ꝟba legꝫ agere. Hui⁹ rōnis p° ponit maiorē cū minore. Scd̄o subsumptā cū ꝯclone. ibi. Quia igit̄ ꝛc̄. Maior ꝓ ꝓbat̄ auctoritate iurisperiti. Minor de se nota relinq̄t̄.

¶ Quia igit̄ legislator nō pꝫ oēs singulares casus intueri. pponit legē ſm ea q̄ in pluribꝫ accidūt ferēs intētōez suā ad cōez vtilitatē. vn̄ si emergat casus in q̄ obſuatio tal' sit dānosa cōi saluti nō ē obseruāda

¶ Ponit subsumptā. quaꝫ ꝓbat paucis. q2 legislator nō pꝫ oēs singulares casus ītueri. q̄re opꝫ ꝙ ponat legē vlem. q̄ ē vt in pluribꝫ. q̄ aliq̄n deficit ab intētōe. ꝛ tūc nō opꝫ ſuare tenorē ꝟboꝝ. sꝫ intētōem legꝫ ꝛ legislatoris. ꝛ iō ꝯcludit. vn̄ si emergat ꝛc̄. ¶ Nota āt ꝙ ista ꝯclo dīt ꝙ liceat agere p̄ter ꝟba legꝫ. q2 obſuādo intētōem legislatoris nō agit̄ ꝯ legē. q2 in illo ꝑticulari casu. nō est lex. igit̄ nō agit̄ ꝯ eā cū nō haberet vim legꝫ. Agit̄ tn̄ p̄ter legē. et p̄ter ꝟba ei⁹. i. nō ſm ſcatōem ꝛ tenorē ꝟboꝝ. Deīn ibi.

¶ Sicut si i ciuitate obsessa statuat̄ lex ꝙ porte ciuitatis maneāt clause. h̄ ē vtile cōi saluti vt in plibꝫ Si tn̄ ꝯtigat casus ꝙ hostes insequn̄t aliq̄s ciues ꝑ q̄s ciuitas ꝯseruat̄. dānosissimū eēt ciuitati nisi eis porte apirent̄. ꝛ iō i tali casu eēnt porte apiende ꝯtra ꝟba legꝫ vt ſuaret̄ vtilitas cōis quā legislator itēdit

¶ Declarat ꝯclonē exēplarit̄. q̄dā casu in q̄ dꝫ agi nō ſm ꝟba. sꝫ ſm intentōem. ꝟba eīn sonāt. q2 nō sint apiende. ꝛ tn̄ lꝫ apire. imo debēt apiri ꝛc̄. clare in lr̄a.

¶ Sꝫ tn̄ h̄ ē ꝯsiderādū ꝙ si obseruatio legis ſm ꝟba nō habeat subitū ꝑiculū cui oporteat stati occurri nō ꝑtinet ad quelibet vt interpret̄ q̄d sit vtile ciuitati ꝛ q̄d inutile ciuitati. sed h̄ solū ꝑtinet ad pncipes q̄ ꝓpter hmōi casus h̄n̄t auctoritatē in legibus dispēsandi. Si ꝟo sit subitū ꝑiculū nō patiēs tātaꝫ morā vt ad supiorē recurri possit ipa necitas dispēsatonē h̄ꝫ annexā. quia necessitas nō subdit̄ legi.

¶ Hic ꝯn̄r D. annectit notabile declaratiuū. an liceat vnicuiqꝫ ꝑticulari subiecto agere p̄ter ꝟba in casu. qd̄ est dispēsare i lege. Et vult ꝙ q̄n nō ē subitū ꝑiculū. tūc nō lꝫ deserere ꝟba legꝫ. sꝫ opꝫ recurrere ad supiorē. Si āt subitū sit ꝑiculū. tūc necitas ipa dispēsat. vt ꝟba legis p̄termittant̄. q2 ipa necitas legē nō h̄ꝫ. Et huic ꝯcordat ꝙ h̄ꝫ Gratian⁹ p̄.q.p̄. Remissionē. §. Sꝫ notādum. Necitas nō h̄ꝫ legē. sꝫ ipa sibi facit legē. Et ꝓ q̄n agere ſm ꝟba legis h̄ꝫ subitū ꝑiculū. tūc q̄libet h̄ꝫ auctoritatē ex ipa necitate. vt agat p̄ter ꝟba. Et intelligit̄ ꝙ necitas nō subdit̄ legi q̄tū ad ꝟba. tn̄ q̄tum ad finē ꝛ intentōem legis. cui etiam in necessitate oporteret ꝯcordare

☞ Argumentū in ꝯriū ꝓbat ꝯclonē rn̄siuā. Et vult ꝙ ꝟba debēt eē subiecta rei. i. intētioni ꝛ fini legislatoris. ꝛ nō intētio ꝛ finis ꝟbis. Quare in casu. cū q̄s nō pꝫ simul obedire ꝟbis ꝛ intētioni. dꝫ dimittere ꝟba ꝛ facere iuxta intentōnem legis ꝛc̄.

¶ Ad p^mū ꝓ dōꝫ. ꝙ ille q̄ in casu necitatis egit p̄ter ꝟba legis. nō iudicat de ipa lege. sꝫ iudicat de casu singulari i q̄ videt ꝟba legis obseruāda nō esse.

¶ Cōcedit̄ maior. ꝛ ſm ipas iudicabūt vt i pluribꝫ si tn̄ deficiāt in casu. nō opꝫ ſm eas iudicare. lꝫ ꝑticularis hō nō habeat iudicare legē. Ad minorē. negat̄ ipa. sꝫ iudicat de casu singulari. ꝙ nō fit materia legꝫ. nec lex se ad eū extēdat. ꝛ ꝙ i tali casu ꝟba legꝫ nō ligēt. sed cū hoc fatetur legem bonā esse ꝛc̄.

¶ Ad scd̄m dōꝫ. ꝙ ille q̄ seq̄t̄ intētōem legislatoris. nō iterptat̄ legē simplr̄. sꝫ i casu i q̄ manifestū est ꝑ euidētiā nocumēti legislatorē aliō itēdisse. Si eīn dubiū sit dꝫ vl' ſm ꝟba legꝫ agere vl' supiorē ꝯsulere

¶ Maior ꝟa ē de interptatōe simplr̄ ꝛ ordinaria. ita ꝙ possit eā mutare ꝛ iterptari extra subitū ꝑiculū. Minor ꝯcedit̄. ꝛ eciā ꝙ subditoꝝ nō ē iterptari itentōez simplicit̄. sꝫ solū in casu. vbi ex euidētia nocumēti ꝯstat. ꝙ legislator alit̄ intēderit. Vn̄ si nō ē euidēs nocumētum. dꝫ subdit⁹ vl' ſm ꝟba agere. vel supiorē ꝯsulere. q̄ simplr̄ h̄ꝫ interptari legē extra ꝑiculū euidēs. vt patebit q. seq̄n. ar. iiij. q2 h̄ꝫ ordinariā ptāte i lege dispēsandi. ¶ Nota h̄ verba D. in fine solutōis. q2 ꝯcordāt cū q̄dā glosa. q̄ dīt sup isto ꝟbo intelligētia dictoꝝ ē ex causis assumēda dicēdi. q2 nō ſmōi res. s; rei ē ſmo subiect⁹. vꝫ cū ꝯstat de intellectu legꝫ. i. de intētōe legꝫ. ꝙ scꝫ itētio ei⁹ ē i h̄ casu nō ſuare ꝟba. alr̄ i dubijs nō ē a ꝟbis recedēdū. ꝛ h̄ vult D. i solone

¶ Ad tertiū dōꝫ. ꝙ nulli⁹ hois sapiētia tāta ē vt possit oēs singlares casus excogitare. ꝛ iō nō pꝫ sufficiēter ꝑ ꝟba sua exp̄mere ea q̄ ꝯueniūt ad finē intētū. ꝛ si posset legislator oēs casus ꝯsiderare nō oporteret vt oēs exp̄meret. ꝓpt̄ ꝯfusionē vitādā. sꝫ legē ferre deberet ſm ea q̄ in pluribꝫ accidunt.

¶ Maior ꝯcedit̄. sꝫ dico. ꝙ null⁹ ē adeo sapiēs vt oēs casus possit excogitare. in q̄bꝫ ꝯ vtilitatē cōem eēt ꝟba legis obſuare. Et iō dato ꝙ posset. nō tn̄ oēs ponerēt̄ i lege ꝓpt̄ ꝯfusionē vitādā. vn̄ lex fert̄ cōiter de his q̄ fiūt vt in pluribꝫ. Minor ꝯcedit̄. sꝫ sapientes hoies q̄ꝝ nō est possibile scire futura ꝯtingētia. q̄re negat̄ ꝯn̄a ꝛc̄.

¶ Questio. xcvij. de mutatōe legum

Deinde ꝯsiderādū ē de mutatōne legū. et circa h̄ q̄rūt̄ q̄tuor. Primo vtꝝ lex hūana sit mutabil'. Scd̄o. vtꝝ sp̄ debeat muta/

ri qñ aliqd meli⁹ occurrerit. Tertio. vtr̄ p ɔsuetudinē aboleat. ⁊ vtr̄ ɔsuetudo obtineat vim leg. Quarto vtr̄ vsus legis humane p dispēsatiōem rectorum immutari debeat.

¶ Postq̄ determinatū ē de ptāte leg. hūane. h determiat de ei⁹ mutabilitate. q: ptātis ɔuetas dignior ē mutabilitate. q̄ puenit ex defectu. Et pmo circa h ondit quō sit simplr mutabil ⁊ in toto. 2° quō sit mutabil p dispēsatiōnē in aliq casu. ar. iiij. Circa p^m p° ondit. quō lex hūana sit mutabil. 2° determiat qōdā dubiū ex dictis. ar. 3° Circa p^m. pmo ostendit necessitas mutatōis leg. hūane. 2° ostendit qñ habeat locū talis mutatio ar. ij.

¶ Utrū lex humana sit mutabilis.

M

Ad pmū sic pcedit. Videt q lex hūana nullo mō debeat mutari. Lex em̄ hūana deriuatur a lege naturali. vt sup̄ dictū ē. sz lex na-
q. xcv. ar. ij. turalis imobil pmanet. g ⁊ lex hūana dz immobilis pmanere. ¶ P. sicut phs dt i v. ethi. Men-
q. xc. ar. p. q. sura maxie dz eē pmanēs. sz lex hūana ē mēsura hūa-
xcv. ar. 4. in nor actuū. vt sup̄ dictū ē. g dz imobilr pmanere.
fine cor. ¶ P. de rōne legis ē q sit iusta ⁊ recta. vt sup̄ dictū ē
q. xcv. ar. ij. sz illd qd semel ē rectū sp ē rectū. g illd qd ē semel lex sp dz eē lex. ¶ Sz ɔ ē qd Aug. dt i pmo de libe. arb. Lex tpalis qūuis iusta sit ɔmutari tñ p tpa iuste pt.

¶ Hic pmo q̄rit de necessitate mutatōis. nā debet. importat quādā necessitatē ⁊ obligatōem.

q. xc. ar. j. ad ¶ Rndeo dōm q sic sup̄ dictū ē. lex hūana ē qdā
ij. q. xcj. ar. 3. dictamē rōnis q dirigūt hūani act⁹. ⁊ fm h duplex cā pt eē q lex hūana iuste mutet. Una qdē ex pte rōis. Alia vo ex pte hoim q̄r act⁹ lege regulāt

¶ Doc. in pncipio hui⁹ corpis pmittit qdā psuppositū ex sup̄ dictis. ex q statī ifert ɔclōnē rñsiuā. quā deducit duab rōnib. q̄r pmā ponit ibi. Ex pte qdē ⁊c. scdaz ibi Ex pte vo ⁊c. Suppositū g ē q lex hūana ē dictamē rōis q dirigūt act⁹ hūani. ⁊ pz ex dictis. Ex q aduīgit talē ɔclōnē respō. Lex hūana iuste mutari pt ex duplici cā. scz ex pte rōis ⁊ ex pte hoim. q̄r act⁹ lege regulant. Et pt ista ɔclo pbari in gñali ex psupposito. Lex hūana ē dictamē rōis q dirigunt act⁹ hūani. igit ɔclo va. tenet ɔña. q: dictamē rōis seqt rōem. ⁊ regla actuū hūanor dz eē ɔportionata actib ipis. q̄re ipis mutatis ⁊ lex dz mutari

¶ Ex pte qdē rōnis. q: hūane rōni naturale eē videt. vt gradatim ab ipfecto ad pfectū perueniat. vñ videm⁹ i scietys speculatiuis q q pmo philosophati sunt qdā ipfecta tradiderūt. q postmodū p posteriores sunt tradita magis pfecte. ita etiā ⁊ i opabilibus. Nā pmi q intēderūt inuenire aliqd vtile cōitati hoim nō valētes oia ex seips ɔsiderare istituerūt qdā ipfecta i multis deficiētia. q posteriores mutauerunt instituentes aliqua q in paucioribus deficere possunt a cōmuni vtilitate

¶ Proseqt pmā rōem pbando specialr vnā pte ɔclonis. scz ex pte rōis debeat mutari lex. Hūane rōi naturale ē vt gdatī ab impfecto ad pfectū pueniat. igit sic i speculatiuis p° phi impfecta tēata i opabilib p° inuenerūt qdā ipfecta. sz posteriores ista mutauerūt. istituētes q in paucioribus deficere potuerūt. igit. Ex pte ɔdiciōis rōnis hūane debuit lex mutari. ita q p⁹ ipfectā istituat pfecta

¶ Ex pte vo hoim q̄r act⁹ lege regulant. lex recte mutari pt. pp̄ter mutatōnē ɔditionū hoim q̄b fm diuersas eor ɔditōes diuersa expediūt. sicut Aug. ponit exēplū i pmo de libe. ar. q si ppls sit bñ moderat⁹ ⁊ grauis. cōisqz vtilitatis diligētissim⁹ custos. recte lex fert q tali pplo liceat creare sibi magistrat⁹. p q̄s respublica administret. porro si paulatim idē ppls depauat⁹ habeat venale suffragiū ⁊ regimē flagitiosis sceleratisqz ɔmittāt. recte adimit a pplo tal ptās dādi honores. ⁊ ad paucor bonor redit arbitrium

¶ Probat scdo rōne aliā pte ɔclonis sic. mēsura dz eē ɔportionata mēsurato ⁊ regulato. sz act⁹ hoim sunt multiplicit mutabiles ppt naturalē ɔditōez hoim. g etiā lex. et exponit D. istā rōnem p exēplū Aug. clare. ¶ Nota q q: lex dz deseruire ad vtilitatē cōitatis. iō pt fieri q lex aliq fm istos mores hoim desuiat ad bonū cōe. sz mutatis moribꝫ nō deseruiet. g dz lex pos cassari. ⁊ statui alia lex q mediāte pcuret bonū cōe. Ex g lex dz eē ɔmēsurata actibus hoim. in ordine ad bonū cōe. ita q statuat tal lex q suppositis actib talib desuiat ad bonū cōe. Sic i exēplo ē Augustini. Honestis ⁊ zelosis ponit lex eligēdi mgrat⁹. sz mutatis moribꝫ. cū hoies efficiunt amatores boni puati. mutat ⁊ tollit p⁹ lex. ⁊ statuit lex. q obstāte malicia tollit auctoritatē a cōitate eligēdi magistratus. Intelligit g lex ɔportionari actib. nō q statuat malū. si act⁹ sīt mali Sz attētis actib statuit qd exigit vtilitas cōis. sic ex hoc q cōitas nō ē zelosa statuit ne eligat magistratū ⁊c.

¶ Cōfirmat etiā ɔclo argumēto in ɔriū. q: ⁊ iusta lex mutari pt. ppt mutatōem hoim ⁊ mor.

¶ Ad pmū g dōz. q natural lex ē pticipatio qdā legis eterne. vt sup̄ dictū ē ⁊ iō imobil pseuerat. qd q. xcj. ar. ij.
hz ex imobilitate ⁊ pfectōe diuine rōnis istituentis naturā. sz rō hūana mutabil ē ⁊ ipfecta. ⁊ iō ei⁹ lex mutabil ē. Et pterea lex natural ɔtinet qdā vniuersalia pcepta q sp manēt. lex vo posita ab hoie ɔtinet pcepta qdā pticularia fm diuisos casus q emergunt

¶ Maior va. sz dictū fuit sup̄ sepe. q ē multiplex dīña. q: natural ē qdā pticipatio leg etne imediate. istituētis naturā hūanā. cui ɔnatural ē lex nature. Et 2°. lex nature ē ɔmuniū pncipior q sp sunt recta ⁊ nota. vt patuit supra. sec⁹ de lege hūana q ē ex rōe hūana q mobil ē ⁊ gdatim pficit. ⁊ i pnci° impfecta. deinde pfectior. iō ⁊ lex cū sit aliqd rōis. Scdo. q: lex hūana hz etiā dirigere pticularia in q̄b sunt casus in q̄b lex nō hz locū. Et sic vt patebit ar. sequē. pñt tot casus ɔtingere. in q̄b lex nō hz vis. vt tandē p ɔriā ɔsuetudinē abroget. Ad minorē dico. q ē vera. ⁊ rō iam patuit. ppt duplicē cām q nō hz locū circa legē hūanā. Quare negat ɔña.

¶ Ad scdz dōz. q mēsura dz eē pmanēs q̄ntū est possibile. sed in rebꝫ mutabilibꝫ nō pt esse aliqd omino imutabiliter pmanēs. ⁊ ideo lex humana nō potest esse omino immutabilis

¶ Maior fuit sup̄ exposita sepi⁹. q: mēsura dz eē pmanens q̄ntū possibile ē fm diuersa gña mēsurar. q: mensura necanor ē pmanēs simplr. sz mēsura ɔtingētiū ⁊ mutabiliū. etiā ē mutabil. Ad minorē dico q va ē. sz actus hūani sunt mutabiles. ⁊ hoies nūc exercitāt se in talibꝫ postea in aliis. q sunt aduersus finē cōem stāte tali lege

et ĝ oz ponere aliã legẽ q̃ sit ad bonũ cõe. q̃re negat̃ ꝯña

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ rectũ in rebꝫ corpalibꝫ dr̃ absolute. ⁊ iõ q̃ztũ est de se sp̃ manet rectũ. sꝫ rectitudo leg̃ dr̃ i ordie ad vtilitatẽ cõez cui nõ sp̃ ꝓportionat̃
In corpe vna eadẽqꝫ res sic dictũ ẽ. ⁊ iõ tal' rectitudo mutat̃.

Maior ꝯcedit̃. ⁊ etiã minor de recto i corpalibꝫ q̃ntitatiuis ad eũ qd̃ ẽ rectũ sp̃ ẽ rectũ. sꝫ negat̃ i moralibꝫ ⁊ in legibꝫ hũanis. Et rõ diuersitat̃ ẽ. qꝛ in q̃ntitatiuis ⁊ corporalibꝫ rectũ dr̃ absolute. videlꝫ cuius mediũ nõ exit extrema. ⁊ h̃ ẽ mediãte q̃ntitate rei. sꝫ i moralibꝫ ⁊ in lege dr̃ respectiue. qꝛ nõ ẽ recta lex nisi sit ad bonũ cõe. qꝛ ãt p̃t fieri ꝙ lex ista nõ sit ad bonũ cõe ꝓpt̃ mutatõnem hoim. iõ lex q̃ semel ẽ recta. nõ sp̃ ẽ recta. qꝛ i respectiuis fit variatio ꝓpter mutatõnem q̃ ẽ in alio. Et ĝ stãte eadẽ lege. ipa reddit̃ obliq̃. ⁊ amittit rectitudinẽ ꝓpter variatõnem hominũ. vñ negat̃ ꝯña.

¶ Utrũ. lex hũana sp̃ sit mutanda. qñ aliq̃d melius occurrerit. vel nullo mõ debeat mutari

AD scðm sic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ sp̃ lex hũana qñ aliq̃d meli⁹ occurrit sit mutãda. Leges eñi hũane sunt adinuẽte p̱ rõnẽ hũanã. sicut etiã alie artes. sꝫ in aliis artibꝫ mutat̃ id qd̃ p̃us tenebat̃ si aliq̃d meli⁹ occurrat. ĝ idẽ ẽ etiã faciendũ i legibꝫ hũanis. ¶ P̃. ex his q̃ p̃terita sũt p̱uidere possum⁹ de futuris. sꝫ nisi leges hũane mutate fuissent sup̱ueniẽtibꝫ melioribꝫ adinuẽtiõibꝫ. multa incõueniẽtia seq̃rẽt̃. eo ꝙ leges antiq̃ iueniũt̃ multas ruditates ꝯtinere. ĝ videt̃ ꝙ leges sint mutande q̃ntienscũqꝫ aliq̃d meli⁹ occurrit statuẽdũ. ¶ P̃. leges hũane circa act⁹ singulares hoim statuunt̃. i singularibꝫ ãt p̱fectã cognitõem adipisci nõ possum⁹ nisi p̱ experientiã q̃ tp̃e idiget. vt dr̃ i ij. ethicorꝫ. ĝ videt̃ ꝙ p̱ successionẽ tp̃oris possit aliq̃d meli⁹ occurrere statuendũ. ¶ Sꝫ ꝯ ẽ qd̃ dr̃ i decre. dis xij. Ridiculũ ẽ et satis abominabile dedec⁹. vt traditões q̃s antiq̃tus a patribꝫ suscepim⁹ infringi patiamur

¶ Q̃. tẽso. qꝛ lex debeat mutari Hic oñdit̃ qñ hꝫ locũ p̃dicta mutatio. an sp̃ p̱ leui cã sit mutãda lex. vl' ex q̃ cã

ar. p°. ¶ Rñdeo dd̃z. ꝙ sic dictũ ẽ lex hũana intm̃ recte mutat̃ in q̃ztũ p̱ ei⁹ mutatõez cõi vtilitati p̱uidet̃ Habet ãt ipa legis mutatio q̃ntũ in se ẽ detrimẽtũ qdd̃ã cõis salutis. qꝛ ad obseruãtiã legũ plurimũ valet cõsuetudo intm̃ ꝙ ea q̃ ꝯ cõem ꝯsuetudinẽ fiunt etiã si sint leuiora. de se grauiora videt̃. vñ qñ mutat̃ lex diminuit̃ vis ꝯstrictiua legis inq̃ztũ tollit̃ ꝯsuetudo et iõ nũq̃ dꝫ mutari lex hũana nisi ex aliq̃ p̱te tm̃ recompẽset̃ cõi saluti. q̃ztũ ex ista p̱te derogat̃.

¶ Doc. rñdet tali ꝯcl'one. nũq̃ dꝫ mutari lex hũana. nisi ex aliq̃ p̱te tm̃ recõpenset̃ cõi saluti. q̃ztũ ex ista p̱te derogat̃. hec ꝯcl'o in scða ei⁹ p̱te inuit ⁊ suppoit ꝙ p̱ mutationẽ legis cõi vtilitati deroget̃. Et dr̃ ꝯcl'o. ꝙ si ex altera p̱te. scꝫ p̱ h̃ ꝙ mutat̃ tm̃ recõpẽset̃. tũc liceat mutare legẽ. ꝓbat̃ igit̃ ꝯcl'o. p° rõe cũ ipo supposito. 2° eadẽ explicat̃. ibi. Qd̃ q̃dẽ ⁊c̃. Quo ad p̃m̃ arguit̃ sic. Lex hũana in tãtũ recte mutat̃ inq̃ztũ p̱ ei⁹ mutatões cõi vtilitati p̱uidet̃ sꝫ ipa mutatio s̃m se ẽ detrimẽtũ qddã cõis salut̃. ⁊ scꝫ s̃m se nõ ẽ p̱ vtilitate cõi. igit̃ seq̃t̃ ꝯcl'o ꝙ nõ recte mutat̃ nisi recõpẽset̃ tm̃ p̱ cõi ⁊c̃. Maior patuit art. p°. Et fuit fundamẽtũ ar. p̃mi. ꝙ liceret mutare legẽ. Minor declarat̃ in l̃ra. qꝛ ad obseruãtiã leg̃ plurimũ valet ꝯsuetudo in tm̃ ⁊c̃. Et ĝ qñ mutat̃ lex. mutat̃ ⁊ tollit̃ ꝯsuetudo q̃ hꝫ maximã vim. q̃ ꝯsuetudo nõ ẽ in lege noua succedẽte. qꝛ nõdũ practicata. ⁊ sic habet̃ ꝯcl'o formalit' respõ. ꝙ nõ facile ẽ mutãda lex. ⁊ ꝓpt̃ qd̃cũqꝫ meli⁹ ⁊ vtile occurrens sed ꝓpter magnã vtilitatẽ ⁊ necessitatẽ p̱ q̃ recõpensat̃ id qd̃ deest noue legi Tunc ibi

¶ Qd̃ q̃dẽ ꝯtingit vel ex h̃ ꝙ aliq̃ maxia ⁊ euidentissima vtilitas ex nouo statuto ꝓuenit. vel ex eo ꝙ ẽ maxie necitas ex eo ꝙ lex ꝯsueta aut manifestã iniq̃tatẽ ꝯtinet. aut ei⁹ obseruatio ẽ plurimũ nociua. vñ dr̃ a iurisperito. ꝙ i rebꝫ nouis ꝯstituẽdis euidẽs dꝫ eẽ vtilitas vt recedat̃ ab eo iure q̃d diu equũ visũ ẽ

¶ Explicat ꝯcl'onẽ p̃sertim q̃ sint illa q̃ recõpẽsant detrimẽtũ p̱ ablatõem ꝯsuetudis clare in l̃ra. qꝛ euidentissima vtilitas ⁊ maxia necitas q̃ recõpẽsant ꝯsuetudinẽ mutãde leg̃. Et posset ex istis poni ꝯcl'o r̃nsiua totat̃. sic Qñ maxia vtilitas ꝓuenit ex noua lege. vl' maxia necẽtas exigit. ꝙ lex ꝯsueta mutet̃. tũc lex ꝯsueta ẽ mutãda. Probat̃ ꝯcl'o hec. assumẽdo p̃orẽ ꝯcl'onẽ p̱ maiorẽ. lex nũq̃ dꝫ mutari ⁊c̃. Si illa recõpẽsatio .s. ꝯsuetudis p̃ons leg̃ recõpensat̃ p̱ euidentẽ vtilitatẽ noue leg̃. ⁊ p̱ necitatẽ mutãdi veterẽ. ex eo ꝙ manifestã iniq̃tatẽ ꝯtinet. aut eius obseruatio esset plurimũ nociua. igit̃ ꝯcl'o vera

☞ Et ꝯfirmat̃ ꝯcl'o auctoritate adducta i argumẽto in ꝯrũ. qd̃ ꝯtinet dictũ Nicolai pape ⁊ itelligẽdũ ẽ. cũ detrimẽtũ qd̃ mutatio leg̃ affert p̱ aliũ nõ recõpẽsat̃. Et vult ꝙ nõ ex q̃cũqꝫ leui cã. lex mutãda ẽ.

¶ Ad p̃mũ ĝ dd̃z. ꝙ ea q̃ sũt arti͛ hñt efficaciã ex sola rõe. ⁊ iõ vbicũqꝫ melior rõ occurrit ẽ mutãdũ qd̃ pri⁹ tenebat̃. sꝫ leges hñt maximã v̱tutẽ ex ꝯsuetudine. vt ph̃s dr̃ in ij. poli. ⁊ iõ nõ sunt de facili mutãde

¶ Ad maiorẽ. vera ẽ q̃ ad inuẽtũ eẽ p̱ rõem. sꝫ ẽ diuersitas alia. qꝛ artes solã hñt efficaciã ex rõe. Lex ãt plurimũ efficacie hꝫ ex ꝯsuetudie. q̃re ꝯcessa miore. negat̃ ꝯña qꝛ ars hꝫ solã bonitatẽ ex rõne. iõ qñ melior rõ occurrit. tũc mutãda ẽ. nõ sic de lege. sꝫ solũ qñ id qd̃ perit p̱ ablationẽ ꝯsuetudinis recõpensat̃ p̱ dicta bona

¶ Ad scðm dd̃z. ꝙ rõ illa ꝯcludit ꝙ leges sũt mutãde. nõ tñ p̱ q̃cũqꝫ meliorationẽ. sꝫ p̱ magna vtilitate vel necitate. vt dictũ ẽ. Et silr' dõm ẽ ad tertiũ In corpe

¶ Cõcedit̃ argumẽtũ vsqꝫ ibi. Ergo videt̃ ⁊c̃. Dico ꝙ si itelligit̃. ꝙ q̃ntienscũqꝫ aliq̃d meli⁹ occurrerit. q̃ꝫ ꝯtinebat ꝯsueta lex. negat̃. sꝫ opꝫ ꝙ ita meli⁹ occurrat. qd̃ recõpẽset detrimẽtũ. qd̃ facit mutatio ꝯsuetudis. vñ possum⁹ dicere. ꝙ nõ ꝓpt̃ meli⁹ ẽ lex mutãda. qꝛ scꝫ si lex mutaret̃. aliqd̃ meli⁹ aliq̃lit̃ q̃ꝫ p̃us fieret p̱ republica. sꝫ cũ h̃ recõpẽsans dãnũ qd̃ icurrit ex mutatõe. qꝛ nõ eẽt prudẽtie in aliq̃ meliorare. ⁊ i alio icurrere mai⁹ dãnũ ⁊c̃.

¶ Ad tertiũ ꝯña dr̃ sic ad 2m. ꝙ qñ p̃t aliqd̃ meli⁹ statui. ita ꝙ recõpẽset̃ detrimẽtũ qd̃ ẽ ex mutatõe. sic ꝙ mutãda fuerit notabilit' imp̱fecta ⁊ iniq̃. tũc p̃t alia statui ⁊c̃.

Utr̃ ꝯsuetudo possit obtiere vi leg̃ ⁊ legẽ amoueat

AD tertiũ sic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ ꝯsuetudo nõ possit obtinere vi legis. nec legẽ amouere. Lex eñi hũana deriuat̃ a lege nature ⁊ a lege diuia. vt ex sup̱ dict̃ pꝫ. sꝫ con q. xciij. ar. iij. q. xcv. ar. ij.

suetudo hoim nõ pt mutare legẽ nature nec legẽ diuinã. ergo etiã nec legẽ hũanã imutare pt. ¶ Pręterea ex multis malis nõ pt fieri vnũ bonũ. sz ille q icipit pmo contra legẽ agere male facit. ergo multiplicatis silibus actibus nõ efficitur aliqd bonũ. lex aũt ẽ qddã bonũ cũ sit regla humanoꝝ actuũ. ergo p ↄsuetudinẽ nõ pt remoueri lex vt ipa ↄsuetudo vim legis obtineat. ¶ Pręterea ferre leges ptinet ad publicas psonas ad q̃s ptinet regere cõitatẽ. vñ puate psone legẽ facere nõ pñt. sz ↄsuetudo inualescit p act9 puataꝝ psonaꝝ. ergo ↄsuetudo nõ pt obtinere vim legis p quã lex remoueat. ¶ Sed contra ẽ qd Aug. dr i epla ad casulanũ Mos ppli dei ⁊ istituta maioꝝ p lege sũt tenẽda. ⁊ sicut puaricatores legũ diuinaꝝ. ita ⁊ cõtemptores ↄsuetudinũ ecclesiasticarum coercendi sunt.

¶ Hic determiaꝛ dubiũ ex dictis de legis mutatõe. qꝛ cũ dictũ ẽ q sit mutabil. sz nõ facile. qꝛ mutatio hꝫ detrimẽtũ ãnexũ. qꝛ auferꝛ ↄsuetudo. dubiũ ẽ ergo. an si contrariũ legis etiã veniret i ↄsuetudinẽ. an aboleat legẽ. ⁊ vim legis obtineat. sic q postea lex nõ obliget. sz ↄsuetudo. sic q ↄsuetudo legẽ tollat ⁊ iterpretꝛ. ¶ Nota aũt q ẽ mltiplex lex. s. diuia. naturalis. ⁊ hũana positiua. posset ergo qstio itelligi de oibus istis an p contrariã ↄsuetudinẽ tollerentꝛ. Et ergo D. in articuli corpe rñdet de lege hũana. in solone 3o ad pmũ rñdet de lege diuina ⁊ naturali.

¶ Rñdeo dicẽdũ q ois lex pficisciꝛ a rõne ⁊ volũtate legislatoris. Lex qdẽ diuia ⁊ naturalis a rõnabili dei volũtate. lex aũt hũana a volũtate hois rõe reglata.

¶ Sicut dictũ ẽ D. ponit duas ↄclones rñsiuas. vnã in h corpe. scdaꝫ i solone pmi. Quo ad pmã sic pcedit. po pmittit qddã notabile fundamẽtale. 2o subiũgit ↄclonẽ respõ. pmã cũ pbatõe. ibi. Sic aũt rõ ⁊c. 3o resumit eãdeꝫ p modũ corollarij. ibi Et sm h ⁊c. Quo ad pm9 istd ẽ notabile suppositũ p fundamẽto. Ois lex pficisciꝛ ⁊c. vt in pnci° corpis. Et tẽdit ad h. q qꝛ lex qlibet ẽ a rõe ⁊ volũtate. io ⁊ volũtas ⁊ rõ pñt mutare ⁊ iterptari. ⁊ tollere legẽ. ⁊ p ↄñs id qd ẽ signũ certũ mutatõis volũtatis ⁊ rõnis etiã dr tollere vl mutare. nõ grã sui absolute. sz vt indicat volũtatẽ ⁊ rõem ⁊ ipa manifestat. ¶ Et nota vbuꝫ D. cũ dr a volũtate legislatoris. qꝛ opꝫ q ↄsuetudo abrogatoria legis sit aliq mõ a legislatore vl alte idirecte. vt patebit ad 3m. ¶ Nota q legẽ iterptari ⁊ declarare ↄuenit ↄsuetudini. qꝛ qñ lex scripta deficit i casu emergẽte. cui9 declaratio nõ reperiꝛ in lege scripta. tũc recurrẽdũ ẽ ad cõsuetudinẽ. Et vtroqꝫ deficiẽte succedit rõ naturalis.

¶ Sicut aũt rõ ⁊ volũtas hois manifestãꝛ vbo in rebus agẽdis. ita etiã manifestãꝛ facto. h enĩ vnusqsqꝫ eligere videꝛ vt bonũ qd ope iplet. manifestũ ẽ aũt q vbo hũano pt ⁊ mutari lex ⁊ etiã exponi. inqãtuꝫ manifestat iteriorẽ motũ ⁊ ↄceptũ rõnis hũane.

¶ Procedit ad ↄclonẽ pmã rñsiuã q talis ẽ Per actus maxie mltiplicatos q ↄsuetudinẽ efficiũt. mutari pt lex ⁊ exponi ⁊ aliqd causari. qd legis vtutẽ obtineat. pbaꝛ supponẽdo pus dicta. sic rõ ⁊ volũtas hois manifestãꝛ vbo in rebus agẽdis. ita etiã manifestãꝛ facto. sz vbo hũano pt mutari lex. ⁊ exponi (qñ ẽ dubia) ergo ⁊ p act9 maxie ⁊c. huius rõis D. po ponit ⁊ pbat maiorẽ ⁊ minorẽ. 2o ↄclonẽ

cũ explicatõe. ibi. Unde etiã ⁊c. Maior ergo pꝫ. qꝛ h vnusqsqꝫ eligere ⁊ velle videꝛ vt bonũ q ope iplet. ⁊ ergo volũtas et rõ qꝛ ẽ eligere. euidẽtꝛ manifestãꝛ i dectõe opis ⁊ facto ipo. Et p ↄñs si opa contra hũc legẽ. volũtatis ⁊ rõis ẽ contrariã legẽ pcedẽtẽ mutare ⁊c. Minor pꝫ. qꝛ vbũ manifestat iteriorẽ motũ volũtatis ⁊ ↄceptũ rõis. Ex qbus vt dictũ ẽ lex hꝫ vigorẽ ⁊ destitutõem. qre ergo vera quã iferꝛ cũ dr

¶ Unde etiã ⁊ p act9 maxie multiplicatos q ↄsuetudinẽ efficiũt mutari pt lex ⁊ exponi. ⁊ etiã aliqd causari qd legis vtutẽ obtineat. inqãtũ. s. p exteriores actus multiplicatos iterior volũtatis mot9 ⁊ rõnis ↄcept9 efficacissime declaraꝛ. Cũ enĩ aliqd multotiẽs fit. videꝛ ex delibato rõnis iudicio puenire

¶ Dicit hec ↄclo notãter p act9 maxie mltiplicatos. qꝛ mltiplicatio actuũ maxie rõem ⁊ volũtatẽ manifestat. Cũ enĩ aliqd mltotiẽs fit. videꝛ ex delibato rõnis iudicio puenire. Si enĩ tm̃ semel fieret possꝫ ex loc9 incõt.. ' ratiõis ¶ Nota etiã circa istd vbũ D. q p act9 maxie mltiplicatos abrogaꝛ lex ⁊c. qꝛ ad h q ↄsuetudo possit derogare. reqrunꝛ duo. scꝫ q sit rõnalis. ⁊ q sit pscripta. Rõnalis aũt dr. quã nõ iprobãt iura. sic q aliq admittaꝛ ad electionẽ ad q̃s nõ ptinet de iure cõi. qd tñ nõ ẽ iprobatũ iure. irrõnalis aũt ↄsuetudo q reprobaꝛ a iure. vñ vbi ↄsuetudo obuiat oi iuri tũc ↄsuetudo succũbit. Sz vbi ↄcordat cõsuetudo seu toleraꝛ ab aliq iure lꝫ alijs iuribus videaꝛ contraria. tũc ↄsuetudo vincit ⁊ tollit legẽ scriptã. vide ad lõgũ de ista mate. Anthoninũ 3a p totũ titulũ. Explicat pñr D. ↄclonẽ. ⁊ ẽ qsi resumptio i sũa pbatõnis posite sup. Ubi pt 2o sic argui. p exteriores act9 mltiplicatos iterior volũtatis mot9 ⁊ rõis ↄcept9 efficacissime declaraꝛ. igiꝛ cõsuetudo hꝫ vim legis ⁊ ẽ legũ iterpretatrix. s. in dubijs. tenet ↄña po ex notabili pmisso. qꝛ lex pficisciꝛ. ⁊ q scꝫ ad istitui et destitui a rõe ⁊ volũtate. qre bñ seqꝛ q act9 mltiplicati rõis ⁊ volũtatis contrarij legi. ipam abrogẽt. psertim si ẽ ↄsuetudo vlis. derogãt aũt ⁊ abrogãt pticulariꝛ q ad aliquẽ locũ vl psonã si ẽ pticularis ↄsuetudo ⁊c. Tenet ↄña 2o. qꝛ act9 mltiplicati faciũt ⁊ sũt ↄsuetudo. Añs pꝫ. qꝛ opus frequẽter factũ ẽ signũ efficacissimũ volũtatis ⁊ rõis.

¶ Et sm h ↄsuetudo ⁊ habet vim legis. ⁊ legẽ abolet ⁊ est legũ interpretatrix

¶ Infert iã pbatã ↄclonẽ p modũ corollarij resumẽdo vt i lrã. Quo aũt ad scdaꝫ ↄclonẽ vt res clarior sit. ponaꝛ h ex solutõe ad pm. Nulla ↄsuetudo vim legis obtinere pt contra diuinã legẽ. vl legẽ naturalẽ. sz solũ mutari pt p auctoritatẽ diuinã. pbaꝛ. sumẽdo maiorẽ ex corpe. Cõsuetudo hꝫ vim mutãdi legẽ inqãtũ manifestat volũtatẽ et rõem legislatoris a q lex pficisciꝛ. sz ↄsuetudo hoim respectu legis diuie ⁊ naturalis nõ ẽ hmõi. igiꝛ ⁊c. Maior nota M. nor declaraꝛ i solone. qꝛ lex nature ⁊ diuia pcedit a volũtate diuia. sz ↄsuetudo vl act9 hoim nõ manifestãt volũtatẽ dei. sz hois. qꝛ nullã auctoritatẽ hꝫ i legẽ dei. Et ex h fundamẽto hui9 ↄclonis ponit Anthonin9 3a p. Titulo. xvi. c. vnico. §. ij. q reqriꝛ i lege pape expssus ↄsensus. q ẽ necari9 ad h q ↄsuetudo tollat legẽ. qꝛ nõ ex trãslatõe ppli. sz diuia iussiõe ⁊ ↄsilioꝝ auctoritate. suã hꝫ iurisdictõem. ⁊ p ↄñs ppls p ↄsuetudinẽ nõ p suã legẽ abolere. secus de pncipe seculari. vt tãgiꝛ ad tertiũ.

☞ Et ↄfirmaꝛ ↄclo pa argumẽto in contrariũ. vide enĩ de h Doc. sanc. iiij. contra gẽtiles. c. lxxvi. vbi ostẽdit ptãtẽ pape imediate eẽ a xpo. ⁊ p ↄñs nõ ab aliq ↄsilio. Circa h argumẽtũ nota Anthoninũ. titulo. xvi. §. j. de varia ab

ceptiōe moris. Et de hoc etiā sup̄.q.lviij.ar.p̄. q2 accipit p
actibꝫ assiduis ⁊ frequētatis. Que āt ꝯsuetudines ecclesiasti
ce ligēt. Uide Anthoninū vbi sā. 6.iiij.q2 vl'is ꝯsuetudo
vl'is ligat. s3 pticlaris alicui9 ecclie ligat morātes i illo loco

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. ꝙ lex naturalꝭ ⁊ diuina pcedit
In corpe a volūtate diuina. vt dictū ē. vn̄ nō pt mutari p con
suetudinē pcedētē a volūtate hōis. s3 solū p auctori
tatē diuinā mutari posset. ⁊ inde ē ꝙ nulla ꝯsuetudo
vim legis obtinere pt ꝯtra legē diuinā vl' legē natu
ralē. Dicit em̄ Isido. in synonymis. Usus auctorita
ti cedat. prauū vsum lex ⁊ ratio vincat

¶ Maior ꝗdē ͛a. q2 deriuat a lege naturali ⁊ diuia
s3 in h ē dnā. q2 lex hūana h3 auctoritatē ⁊ vim suā a rōe
et volūtate hūana. cui9 ē etiā mutare legē. s3 diuia ⁊ natu
ralis hn̄t vim suā a deo. Et 2°. ꝯsuetudo hoim pcedit a
volūtate hoim ⁊ rōe. nō āt a volūtate dei. vn̄ plerūqꝫ ho
mines frequēter trāsgrediunt diuia pcepta ꝯ volūtatem
dei Minor pcedit. ⁊ rō dicta ē. q2 ꝯsuetudo hoim pce
dit a hoie. q nō h3 ptātē sup res diuinas. ḡre negat ꝯnā

¶ Nota circa hāc solōnē D. sanc. 2a2e. q. lvij. ar. ij. ad 3m
ꝙ ius diuinū qđ diuinit9 pmulgat. diuidit in ius natu
rale ⁊ positiuū ad sanū sensu3. q2 sc3 ptinet naturalr ⁊ de se
iusta. ⁊ etiā iusta solū. q2 statuta ⁊ ex se indifferētia. Sūt
em̄ qdā pcepta. q2 bona. ⁊ aliq phibita. q2 mala Alia ꝟo
bona. q2 pcepta. alia mala. q2 phibita. Qđ ḡ D. dt. ꝙ p
auctoritatē diuinā lex diuia mutari posset. itelligit respe
ctu hoꝶ q sunt iuris diuini positiui. nō āt naturalꝭ. nā de
se iusta ⁊ bona mutari nō pn̄t Lex āt nature. p tāto videt
a deo mutari posse. q2 posset de9 ꝯdere alias creaturas. ⁊
aliud vniuersu3 vbi posset ponere aliā legē. veruntamē stā
tibꝫ istis creaturis. nō videt. q2 posset mutari lex nature.
nisi forte ſm aliq accntalia. ¶ Nota etiā ꝙ in auctoritate
Isido. itelligit p legē diuia lex. ⁊ p rōnem lex naturalꝭ. vn̄
vsus. i. ꝯsuetudo cedit auctoritati leg̃ diuie. ⁊ prauū vsum
id ē ꝯsuetudinē malā (q eo ipo mala ē. q2 ꝯtra legē diui
nā vl' ꝯtra naturalē) vincat lex ⁊c.

q.xcvi ar.vi ¶ Ad scđm dō3. ꝙ sic sup̄ dictū ē. leges hūane in
aliqbꝫ casibꝫ deficiūt. vn̄ possibile ē qnq3 pter legem
agere. in casu. s. in q deficit lex. ⁊ tn̄ act9 non erit mal9
⁊ cū tales casus multiplicant pter aliquā mutati
onē hoim. tūc manifestat p ꝯsuetudinē ꝙ lex vlteri9
nō ē vtilis. sic etiā manifestaret si lex ꝯtraria ꝟbo p
mulgaret. Si āt adhuc maneat rō eadē pter quā
pma lex vtilis erat. nō ꝯsuetudo legē. s3 lex ꝯsuetudi
nē vincit. nisi forte pter h solū inutilꝭ lex videat. q2
nō ē possibile ſm ꝯsuetudinē patrie q erat vna de cō
ditionibus legis. Difficile enim est consuetudinem
multitudinis remouere

¶ Ad maiorē. vera. tn̄ in pposito posset fieri. vt mala
mlta faciāt vt bonū nō sit bonū. i. multi act9 ꝯ legē de se
bonā pn̄t facere ne habeat rōem bone leg̃. p h ꝙ lex non
erit possibilꝭ ſm ꝯsuetudinē patrie. vt patuit. q. xcv. ar. iij.
et vt amittat vim quā habebat ex ꝯsuetudie Ad mino
rē. negat vl'ter. q2 in casu pter legē agēs. pt bn̄ facere. Et
cū freqnt lex defecerit. pt frequēter ꝯ legē agi licite ⁊ bn̄. ⁊
p tales act9 mōstrabat apte. ꝙ lex nō sit vtil. ⁊ iuste ab
rogat. s3 vez ē. ꝙ nō pt male agi ꝯ legē. si maneat rō vtilita
tis leg̃. Et tn̄ ex h ipo ꝙ frequēter male agit ꝯ legē pt ab
rogari lex. q2 amittit vnā ꝯditōez bone leg̃. s. possibilita
te3 iuxta ꝯsuetudinē patrie. Ultra. ḡ ⁊c. Dico ꝙ qn̄ lex

deficit. ⁊ ē inutilis. tūc efficit aliqđ bonū. ⁊ ipi act9 q sunt
pter legē sunt boni Si āt sunt mali. nō efficiūt bonū de p
se. vn̄ ⁊ lex tunc ꝯsuetudinē vincit. nisi forte p accns ⁊c. vt
in fine solutōnis.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ multitudo in q ꝯsuetudo in
troducit duplicis ꝯditōis ēē pt. Si enim sit libera
multitudo q possit sibi legē facere. plus ē ꝯsensus to
tius multitudinis ad aliqd obseruandū q2 ꝯsuetu
do manifestat. q3 auctoritas pncipis q nō h3 ptātē3
ꝯdēdi legē nisi inq3tū gerit psonā multitudinis. vn̄
licet singule psone nō possint ꝯdere legē. tn̄ tot9 po
pul9 ꝯdere legē pt. Si ꝟo multitudo nō habeat libe
rā ptātem ꝯdēdi sibi legē. vel legē a supiori ptāte po
sitā remouēdi. tn̄ ipa ꝯsuetudo in tali multitudine
preualēs obtinet vim legis. inq3tū p eos tolerat ad
q̄s ptinet multitudini legē iponere. ex h em̄ ipo vi
detur approbare qđ ꝯsuetudo induxit.

¶ Ad maiorē. negat. ꝙ solū publice psone. imo ⁊ mlti
tudo libera pt ꝯdere legē. nec publica psona pt ꝯdere le
ges. nisi vt gerit psonā mltitudis. S3 vez ē. ꝙ mltitudo
q nō ē libera nō h3 ꝯdere legē nisi p dissimulatōez ⁊ iplici
tā approbatōez pncipis. Ad pbatōez dico. ꝙ psone pua
te nō pn̄t facere legē. tn̄ tot9 ppl's si sit liber Ad minore3.
negat. ꝙ sp ꝯsuetudo inualescat p actus puataꝝ psonaꝝ
paucaꝝ. imo p act9 tot9 ppli ⁊ liberi. Quare negat ꝯnā.
tū q2 ppl's liber dat ptātē publicis psonis. ⁊ ipm ꝯstituit
vt sup̄ tactū fuit. ⁊ ei9 volūtate ⁊ auctoritate lex statuit. ⁊
p ꝯns abrogat. Tū 2°. ꝙ si mltitudo in q preualet ꝯsuetu
do nō sit libera. nec habeat ꝯstituere pncipē ⁊ rectorem. tn̄
rōnalꝭ ⁊ pscripta ꝯsuetudo abrogat legē. Et vt videt An
thonino sine scia pncipis. Difficile em̄ eēt scire oēs ꝯsue
tudines q seruant. vide Anthoninū sup̄. 6. ij. q2 alij volūt
ꝙ reqrat scia ⁊ tolerātia. ex qbꝫ arguit iplicit9 ꝯsensus. q
idē opat qđ expssus. ⁊ qnqꝫ plus ⁊c.

¶ Utrū rectores multitudinis possint in legibus
humanis dispensare

Ad qrtū sic pcedit Uidet ꝙ rectores mul
titudis nō possint i legibꝫ hūanis dispē
sare. Lex em̄ statuta est p cōi vtilitate. vt
Isido dt. s3 cōe bonū nō d3 itermitti pro
puato cōmodo alicui9 psone. q2 vt dt phs i p° ethi.
Bonū gētis diuini9 ē q bonū vni9 hōis. ḡ videt ꝙ
nō debeat dispēsari cū aliq vt ꝯ legē cōem agat ¶. P.
illis q sup alios ꝯstituūt pcipit deutero. p°. Ita par
uū audietis vt magnū nec accipietis cuiusq psonā3
q2 dei iudiciū ē. s3 ꝯcedere alicui qđ cōiter denegat oi
bus. videt ēē acceptio psonaꝝ. ḡ hmōi dispēsatiōes
facere rectores mltitudis nō pnt. cū h sit ꝯ pceptu3
legis diuine. ¶ P. lex hūana cū si sit recta oportet ꝙ
ꝯsonet legi naturali ⁊ legi diuine. aliter em̄ nō ꝯgru
eret religioni. nec ꝯueniret discipline qđ reqrit ad le
gē. vt Isidor9 dt. s3 in lege naturali ⁊ diuina null9 hō
pt dispēsare. ḡ nec etiā i lege hūana. ¶ S3 ꝯtra ē qđ
apl's dt. p°. ad corinth. ix. Dispēsatio mihi credita est

¶ Hic indrit. quō hūana lex possit mutari partialr.
sc3 per dispensatōnem.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ dispēsatio pprie iportat cōme

suratōem alicuiꝰ cōis ad singula. vnde etiā guberna tor familie dr̄ dispēsator inq̄ztū vnicuiq̄z de familia cū pōdere ꝛ mēsura distribuit. ꝛ operatōnes ꝛ necāria vite. Sic igit̄ ꝛ in quacūq̄z multitudine ex eo dr̄ aliq̄s dispēsare q2 ordinat q̄liter aliqd̄ cōe p̄ceptum sit a singulis adimplendū

¶ Doc. in h̄ corpe p̄o declarat qd̄ nois dispēsatōnis. 2o subiūgit r̄siōnē. ibi. Cōtingit āt ꝛc̄. Uult ḡ p̄o. ꝙ dispēsare dr̄ aliq̄s i lege. q2 ordinat q̄lit̄ cōe p̄ceptū sit a singul̄ adiplendū. ꝛ h̄ ōndit ex qd̄ nois dispēsatōnis i cōi. ꝛ p exēplū in iconomicis. q2 gubernator familie dr̄ dispēsare inq̄ztū vnicuiq̄z tribuit i pondere ꝛ mēsura. ita vt dicat̄ dispēsare q̄si diuersis pēsare ꝛ pōderare. q̄ztū ꝯueniat laboribꝫ ꝛ necārijs vite. Patz igit̄. ꝙ dispēsare in ꝓposito. scz in lege ē. vt dictū ē p silitudinē ad dispēsatōem gubernator̄ familie ꝛc̄. ¶ Nota de h̄ san. Tho. 2a2e. q. lxxxviij ar. x. q2 dispēsare i lege ē determiare i p̄ticulari casu. legē nō eē s̄uādā. ita ꝙ dispēsatio dicat ꝯmēsuratōez. distributionē vl̄ applicatōez cōis alicuiꝰ ad ea q̄ sub ipo ꝯtinent̄. Et s̄m Scotū i 3o dis. xxxvij. duplex ē dispēsaᵒ. s. iuris reuocatio. ꝛ iur̄ declaraᵒ. Dispēsat āt legislator in iure. q̄n reuocat p̄ceptū iur̄ positiui facti ab eo. nō q̄dē faciēs ꝙ actu ꝓhibito vl̄ p̄cepto manēte s̄m se. auferat̄ rō illicite. ꝛ sic ee licitū dispēsare. igit̄ nō ē facere. ꝙ stāte p̄cepto liceat facere ꝯ p̄ceptū. s3 ē reuocare p̄ceptū. vel declarare quō debeat intelligi. Hec ille in snia.

¶ Cōtingit aūt q̄nq̄z ꝙ aliqd̄ p̄ceptū qd̄ ē ad cōmodū multitudinis vt in pluribꝫ. nō ē ꝯueniēs huic psone vel in h̄ casu. q2 vel p h̄ impediret̄ aliq̄d me
q. xcvi ar. vi liꝰ vl̄ etiā iduceret̄ aliqd̄ malū. sicut ex sup̄ dictis p3
Periculosū3 āt eēt vt h̄ iudicio cuiuslibet ꝯmitteret̄
q. xcvi. ar. vi nisi forte ꝓpt̄ euidēs ꝛ subitū p̄iculū. vt sup̄ dictū ē

¶ Hic ꝯsūr D. rn̄det q̄sito. ꝛ h̄ dupl̄r. p̄o rn̄det. ꝙ cōpetat rectori m̄ltitudis ordinarie dispēsare. 2o q̄n eidē nō liceat dispēsare. ibi. Si āt ꝛc̄. Quo ad p̄m ponit talē ꝯclones. Ille q̄ h3 regere m̄ltitudinē h3 ptātē dispēsandi i lege hūana. Circa hāc ꝯclonē p̄o ponit rōem i cōi. 2o ꝓbat etiā ꝙ eidē ꝯpetat dispēsare ordinarie cū ipa ꝯclone. quā ponit ibi. Et iō ille ꝛc̄. Arguit̄ ḡ sic p̄o. q̄nq̄z aliqd̄ p̄ceptū qd̄ ē ad ꝯmodū m̄ltitudis vt i pluribꝫ. nō ē ꝯueniēs huic psone. vl̄ i h̄ casu. s3 p̄iculosū3 eēt vt h̄ iudicio cuiuslibet cōmitteret̄ (nisi forte ꝓpt̄ euidens ꝛ subitū p̄iculū) ḡ ꝯclo ṽa. Maior declarat̄. q2 si p̄ceptū sp̄ seruaret̄ in oi casu ꝛ ad quālibet psonā. p h̄ ipediret̄ aliqd̄ meliꝰ. vt patuit q. xcvi. ar. vi. q̄re maior ṽa. ꝙ ꝯtingit ꝙ p̄ceptū nō sit sp̄ seruādū. ꝛ scz sit i h̄ dispēsandū. Minorē D. relinq̄t notā. ponēs tn̄ limitatōez. q2 ordinarie dispēsare nō p̄tinet ad iudiciū cuiuslibet extra casuz necītat̄. q2 nō q̄libet ē tante discretōis. vt possit ꝯgnoscere qd̄ expediat ꝓ vtilitate cōi vt patuit ar. vi. p̄ce q̄ū. tn̄ ꝓpt̄ euidēs p̄iculū. l3 p̄ticulari psone nō obs̄uat̄ lege ex dispēsatōe necītat̄, sb̄itez euidēt̄

¶ Et ideo ille q̄ h3 regere multitudinē h3 potestatē dispēsandi in lege hūana q̄ sue auctoritati innitit̄ vt. s. in psonis vel casibꝫ in q̄bꝫ lex deficit licentiā tribuat vt p̄ceptū legis nō seruet̄

¶ Subiūgit ipa3 ꝯclonē iā ꝓbatā i cōi. circa quā ponit specialr̄ rōez. q̄re dispēsare ꝯueniat rectori ordinarie. et posset sic argui. illi ordinarie ꝯpetit auctoritas dispensandi. vt scz i psonis. vl̄ casibꝫ in q̄bꝫ lex deficit. licētiā tribuat. vt p̄ceptū leḡ nō s̄uet̄. cuiꝰ auctoritate lex hūana innitit̄. s3 is q̄ h3 regere cōitatē ē hmōi. igit̄. ¶ Et nota verba vt scz i psonis. q2 i ipis D. notat qd̄ sit dispēsare. ꝛ q̄n liceat. scz cū lex s̄m tenorē ṽboꝝ seruata nō eēt vtil̄. tūc eīn p̄t p̄sidēs ꝛ rector dispēsare. q̄re D. sanc. ꝯtinet ibi

¶ Si āt absq̄z hac rōne ꝓ sola volūtate licentia tribuat nō erit fidelis i dispēsatōe aut erit iprudens Infidel̄ q̄dē si nō h3 intētionē ad bonū cōe. Imprudēs āt si rōem dispēsandi ignoret ꝓpter qd̄ dn̄s dr̄ luce. xij. Quis putas ē fidelis dispēsator ꝛ prudēs quē ꝯstituit dn̄s sup familiā suā

¶ Rn̄det p oppositū ad legitimā cām dispēsandi. q̄n nō liceat dispēsare. scz absq̄z hac rōe. i. q̄n lex nō deficit. ꝛ nō ipediret̄ aliqd̄ meliꝰ. ꝛ nihil mali ex leḡ obs̄uatōe ꝓueniret. s3 p sola volūtate licētiā tribuat rector. tūc eīn eēt infidel̄ ꝛ prudēs ꝛc̄. vt D. declarat. p3 igit̄ ex his dictis summarie. ꝙ ꝯuenit (iuxta dicta q̄ō. p̄ce. ar. vj.) p̄ter verba leḡ agere ꝛ eā i casu ꝛ psonis non obseruare. ꝛ p ꝯn̄s dare licētiā nō obs̄uādi qd̄ ē dispēsare. Et q2 psonis p̄uat̄ nō ꝯpetit. sō psone publice ꝛ hn̄ti auctoritatē sup legem. ꝛ p ꝯn̄s rector m̄ltitudis p̄t dispēsare i talibꝫ casibꝫ

¶ Et ꝯfirmat̄ p̄o ꝯclo auctoritate ap̄li i argumēto in ꝯriū adducta. Circa auctoritatē vide D. sanc. ibidē in postilla. q2 vult ꝙ si inuitꝰ. i. solo p̄cepto coactꝰ. euāgeliū dispēsatio mihi credita ē. s. ē suo. vt scz dispēset ad aliorū vtilitatē nō meā. q̄si dicat alijs p̄ficio. nō mihi ꝛc̄. Et sufficit ad ꝓpositū. ꝙ ap̄ls tāq̄z rector ꝛ gubernator euāgelicꝰ habuit creditā ꝛ ꝯmissā auctoritatē dispensandi. in his q̄ nō p̄ficerēt saluti. pari rōe ꝛ alij p̄sidētes vnusquisq̄z s̄m exigētiā auctoritat̄ sue p̄nt dispēsare.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. ꝙ q̄n cū aliq̄ dispēsat̄ vt leges cōem nō seruet. nō d3 fieri in p̄iudiciū boni cōis. sed ea intētione vt ad bonū cōe p̄ficiat

¶ Maior ꝯcedit̄. ꝛ patuit sup̄. q. xc. ar. ij. Cōcedit̄ et minor. l3 negat̄ ꝯn̄a. q2 vt patuit ex cor. nō d3 dispēsari nisi ꝓpt̄ cōem vtilitatē. q p obs̄uātiā ṽboꝝ leḡ ipediret̄ vl̄ induceret̄ aliqd̄ malū Et ꝓbat h̄ arguᵐ. ꝙ nō l3 agere ꝯ intētōez leḡ q̄ ē ad bonū diuiniꝰ. l3 āt agere p̄ter ṽba legis Et ad h̄ tendit dispēsatio.

¶ Ad scd̄m dōm. ꝙ nō ē acceptio psonaꝝ si non seruent̄ equalia in psonis ineq̄libꝫ. vn̄ q̄n ꝯditio alicuiꝰ psone req̄rit vt rōnabil̄r i ea aliq̄d specialr̄ obseruet̄ nō ē psonaꝝ acceptio. si sibi aliq̄ special̄ gr̄a fiat

¶ Maior ꝯcedit̄. ꝛ vide de ea 2a2e. q. lxiij. ar. iiij. Minor negat̄ si i aliq̄ psona ineniat̄ ꝯditio. rōe cuiꝰ rōnabilr̄ aliq̄d spēale obs̄uat̄. Sic h3 D. vbi iā 2a2e. ar. ij. exēplū. q2 cū diuitibꝫ ꝛ potētibꝫ faciliꝰ dispēsat̄ i m̄rimonio ꝯhēdo i ḡdibꝫ ꝓhibit̄. q2 dispēsatio cū talibꝫ deseruit federi pac̄ cōis. vn̄ sic ibidē declarat̄. nō ē tal̄ dispēsaᵒ accepᵒ psonaꝝ. q̄re negat̄ ꝯn̄a q2 rectores p h̄ nō acciplūt psonas

¶ Ad tertiū dōm ꝙ lex natural̄ inq̄ztū ꝯtinet precepta cōia q̄ nunq̄z fallūt. dispēsationē recipe nō p̄t. in alijs ṽo p̄ceptis q̄ sunt q̄si ꝯclones p̄ceptoꝝ cōium. q̄nq̄z p hoiem dispēsat̄. puta ꝙ mutuū nō reddat̄ ꝓditori patrie. vel aliq̄d hmōi. Ad legē āt diuinā ita se h3 q̄libet hō sicut psona p̄uata ad legē publicā cui subijcit̄. vn̄ sicut in lege hūana publica non p̄t dispensare nisi ille a q̄ lex auctoritatē h3. vel is cui ipe ꝯmiserit. ita i p̄ceptis iuris diuini q̄ sūt a deo nullus p̄t dispēsare nisi deꝰ. vel is cui ipe specialr̄ ꝯmisit

¶ Ad maiorē dico. q̄ lex hūana dr̄ ꝯſonari legi diuine et naturali. i. nō dz eē ꝯtra. ſꝫ nō oꝑtꝫ q̄ ſibi ꝯſonet ꝑ ꝑfectā adeq̄tionē ꝛ ꝯformitatē. nā hoc ē īpoſſibile. vt patuit ar. p° ad pᵐ. Ad minorē dr̄ p°. q̄ in lege naturali q̄ ad cōia p̄cepta nō recipit diſpēſatōem. nec ab hoīe nec a deo qꝛ cū ꝯtineāt infallibilē eq̄tatē ꝛ rectitudinē. deꝰ ꝯ ipā nō facit. Sꝫ q̄ ad p̄cepta q̄ ſunt ꝯclōnes. recipit lex natural' diſpēſatōem ab hoīe. ordinarie q̄dē a p̄ſidēde. ſꝫ in euidēti piculo. etiā a pſona p̄uata. et de h̄ ſup. q. xciiij. ar. iiij. et q. xcvj. ar. vj. Scd̄o dr̄ ad minorē. q̄ in lege diuina nō pt̄ diſpēſare hō auctoritate ꝓpria. ſꝫ ſolū h̄ñs ſpecialē ꝯmiſſionē. eo tn̄ mō q̄ lex diuina admittit diſpēſatōem. vt īfra. q. c. art. viij. dicet'. Sꝫ negat' ꝯñā. qꝛ ꝛ minor nō ē oīno ꝟa. nā ꝛ natural' lex q̄ ad aliq̄s ꝯclōnes recipit diſpēſatōem multo mag' lex hūana. ¶ Nota. q̄ cū D. dr̄ i iſta ſolōne. q̄ deꝰ diſpēſare poſſit in lege diuina. vl' is cui ſpecialr̄ ꝯmiſerit. ſicut fuerūt apl̄i ꝛ hodie papa. intelligendꝰ ē de his q̄ ſunt iuris diuini poſitiui. nō aūt q̄ ſunt iuris diuini natural'. de q̄ diſtinc. patuit ar. 3° ad pᵐ. Patꝫ enī q̄ ceremonialia veter' leg'. q̄ ē lex diuina oīno caſſata ꝛ diſpēſata ſunt q̄ ad oīmodā reuocatōem. vt ptꝫ etiā apd̄ Scotū vbi ſup̄. An aūt ea q̄ ſunt iuris diuini natural' deꝰ diſpēſare poſſit. videbit' infra. q. c. art. viij.

¶ Queſtio xcviij. de lege veteri

CONſeq̄nter ꝯſiderādū eſt de lege veteri ꝛ p̄mo de ipa lege. Scd̄o de p̄ceptis eiꝰ. circa p̄mū q̄runt' ſex. Primo. vtrū lex veterꝰ ſit bona. Scd̄o. vtrū ſit a deo. Tertio. vtrū ſit ab eo mediantibꝰ āgelis. Quarto. vtrū data ſit oībus. Quinto. vtrū oēs obliget. Sexto vtrū congruo tempore fuit data.

¶ Iuxta ordinē quē D. ſanc. ſup̄. q. xcj. inuit. h̄ ꝯſeq̄nter corrn̄ denter ad articulū q̄rtū. determiat' de diuia lege q̄ diuidit' in veterē ꝛ nouā vt patuit ſup̄. q. xci. ar. v. Et q̄a vetꝰ diſponit ad nouā ſic imꝑfectū ad ꝑfectū in eodē gn̄e vt patebit īfra. q. cvi. et q. cvij. Id̄o p° agit de lege veteri. Scd̄o de lege noua. q̄ ꝛ lex euāgelica dr̄. in q. cvi. Ut enī ſup̄ patuit D. determināndo de legibꝰ obſeruat ordinem gn̄atōnis vl' duratōis. Circa p̄mū p° agit' de lege veteri ſm ſe. 2° de p̄ceptis eiꝰ in q. ſequēti. Circa pᵐ q̄ttuor inq̄runt'. p̄mū ſcꝫ de q̄litate eiꝰ. 2ᵐ de auctore eiꝰ. ar. ij. 3ᵐ de ſubditis eis. ar. iiij. q̄rtū de t̄pe traditōis eiꝰ ar. vi.

Q ¶ Utrū lex vetꝰ ſit bona

AD p̄mū ſic p̄cedit'. Videt' q̄ lex vetꝰ nō fuerit bona. Dicit' enī Ezech. xx. Dedi eis p̄cepta nō bona ꝛ iudicia in q̄bꝰ nō viuent ſꝫ lex nō dr̄ bona niſi ꝓpter bonitatē p̄ceptoꝝ q̄ ꝯtinet. ḡ lex vetꝰ nō fuit bona. ¶ Pr̄. ad bonitatē legis ꝑtinet vt cōi ſaluti ꝓficiat. ſicut Iſidorꝰ dr̄. ſꝫ lex vetꝰ nō fuit ſalutifera. ſꝫ magis mortifera ꝛ nociua. Dicit enī apl̄s Ro. v. Sine lege pctm̄ mortuuꝫ erat ego aūt viuebā ſine lege aliq̄n. ſꝫ cū veniſſet mandatū pctm̄ reuixit. ego aūt mortuꝰ ſum. ꝛ Ro. v. Lex ſubintrauit vt abūdaret delictū. ḡ lex vetus nō fuit bona. ¶ Pr̄. ad bonitatē leg' ꝑtinet q̄ ſit poſſibilis ad obſeruandū ꝛ ſm naturā ꝛ ſm hūanā ꝯſuetudinem. ſꝫ h̄ nō habuit lex vetꝰ. Dicit enī Petꝰ actuū xv. Quid tētat' īponere iugū ſup ceruicē diſcipulorum. q̄d neq̄ nos neq̄ patres nr̄i portare potuimꝰ ḡ videt' q̄ lex vetus nō fuerit bona. ¶ Sꝫ ꝯtra eſt. q̄d apl̄s dr̄ Ro. v. Itaq̄ lex q̄dē ſancta eſt. ꝛ mādatum ſanctū ꝛ iuſtum ꝛ bonū.

¶ Hic ḡ p̄mo inq̄rit de q̄litate veter' leg' q̄ ē bonitas Et mouet' ꝓpter ꝓpl' errorē ꝛ hereſim Manicheoꝝ. q̄ dicebāt veterē legē nō a bono p̄ncipio eē. ſꝫ a malo. vt hꝫ D. ſanc. 2° ſen. diſ. p. q. p. ar. p°. ꝛ ꝑ ꝯñs nō eēt bona bonitate theologica. Sꝫ añq̄ accedamꝰ ad textū notal' ꝓ intellectu. q̄d nois vete. leg'. Lex enī vetꝰ multis modis accipit'. Uno° lex dr̄ tota ſcriptura veter' teſtamēti. ſicut dr̄ Ioānis. xv. vt ipleat' ſermo q̄ in lege eoꝝ ſcriptꝰ ē odio habuerūt ꝛc̄. Cōſtat aūt q̄ h̄ ſcribit' in libro pſalmoꝝ. Secundo aūt lex dr̄ ſcriptura q̄nq̄ libroꝝ Moiſi. vt habet' Deutero. xxxiij. Legē p̄cepit nob̄ Moiſes. Tertio° decalogus p̄ceptoꝝ dr̄ lex. iuxta illd̄ Exo. xxiiij. Dabo tibi duas tabulas lapideas ꝛ legē ac mādata. q̄ ſcripſi vt doceas. Quarto dr̄ lex tota ꝯtinētia ceremonialiū. ſm illd̄ Hebre. x. Umbrā h̄ñs lex futuroꝝ bonoꝝ. Quinto dr̄ lex aliq̄d ſpeciale p̄ceptū ceremoniale. ſm illd̄ Leuit. vij. Hec ē lex hoſtie pacificoꝝ. In ꝓpoſito igit' q̄ſito huiꝰ articuli. ꝛ ꝯñter in iſto tractatu de veteri lege accipit' vetus lex ſcd̄o mō. ſcꝫ ꝓ tota doctrina leg' moiſi. ſcꝫ q̄ntū ad moralia ꝛ ceremonialia ꝛ iudicialia p̄cepta. Sic enī ꝛ Apl̄s loq̄t' de veteri lege ad Ro. v. In auctoritate exponenda in ſolōne ſcd̄i in oppoſitū. Et h̄ patꝫ ex ꝓceſſu D. ſanc. q̄ in hoc tractatu de moralibꝰ ceremonialibꝰ ꝛ iudicialibꝰ libroꝝ Moiſi ex intentōne determinat. hoc notato videndum eſt de corpore.

¶ Rn̄deo dd̄m. q̄ abſq̄ oī dubio lex vetꝰ bona fuit. Sicut enī doctrina oñdit' eē ꝟa ex h̄ q̄ ꝯſonat rōni recte. ita etiā lex aliqua oſtenditur eſſe bona ex hoc q̄ conſonat rationi

¶ Doc. h̄ duo facit. p° rn̄det q̄ſito. 2° eandē rn̄ſionē limitat ꝛ explicat ibi. Sꝫ notandū. Quo ad pᵐ deducit talē ꝯclōnē rn̄ſiuā. Abſq̄ omi dubio. lex vetꝰ bona fuit Dicit notāter fuit bona. qꝛ vt dictū ē ſub lege veteri cōꝑhendunt' tꝑlicia p̄cepta. Ex q̄bꝰ duo amiſerūt iā rōez leg'. imo ceremonialia nō ſunt bona nūc. ſꝫ mortifera. ſꝫ moralia adhuc ꝛ ſꝑ bona ſint. ſed qꝛ nō oīa p̄cepta bona ſunt. ſꝫ q̄nq̄ fuerūt. id̄o dr̄ (fuit) Probat ḡ ꝯclōnē rōe. deinde oñdit ꝓbatōem ipām fundatam eē in apl̄o. ibi. Et hec ē ꝛc̄. Quo ad pᵐ arguit' ſic. Lex aliq̄ oñdit' eē bona ex h̄ q̄ ꝯſonat rōni. ſꝫ lex vetꝰ rōni ꝯſonabat. ſcꝫ añ ꝓmulgatōem euāgelij. igit' ꝓ tūc bona fuit. Maiorē hāc ponit p° ai ꝯclōne. 2° minorē. ibi Lex aūt ꝛc̄. Maior ḡ cōputus ex ſup̄dict' patuerit. tn̄ D. eā h̄ ꝓbat a ꝓportōe de doctrina q̄ ē vera ex h̄ q̄ ꝯſonat rōni recte. vt enī hꝫ D. ſanc. 2ª 2ᵉ. q. ex. ar. iij. ad 3ᵐ. Ueritas doctrine ꝯſiſtit in q̄dā manifeſtatōe ꝟboꝝ de q̄bꝰ ē ſcia. ꝛ ꝑ ꝯñs vt h̄ dr̄. ipā ē ꝟa etiā h̄ q̄ rōi recte ꝯſonat. Uñ ex eadē doctria hꝫ veritatē ꝛ lex bonitatē. ſcꝫ ex ꝯformitate ad rectā rōez ¶ Nota aūt q̄ lex hꝫ bonitatē. qꝛ ꝯformis rōni. etiā naturali vt ſtati patebit.

¶ Lex aūt vetꝰ rōni ꝯſonabat. qꝛ ꝯcupiſcētiā reprimebat q̄ rōni aduerſat'. vt pꝫ in illo mādato. Nō cōcupiſces rē p̄ximi tui. q̄d ponit' Exod. xx. Ipſa etiā oīa peccata prohibebat q̄ ſunt ꝯtra rōnem. vñ manifeſtū eſt q̄ bona erat

¶ Subiūgit minorē p̄dictā quā ꝓbat. qꝛ lex vetus ꝓhibebat ꝯcupiſcētiā. ipā etiā ꝓhibebat oīa pctā q̄ ſunt ꝯ

rōem. igiẗ minoꝛ vera. Unū pꝫ p pᵒ pte Exodi 2ᵒ. et 2ᵒ ꝑs patebit īfra magꝭ. ꝯña clara. qꝛ ꝓhibere id qḋ ē ꝯtra rōem. ꝛ qḋ rō recta ꝓhibet ē ꝯsonare rōi. ❡ Nota āt ꝙ in hac ꝓbatōe minoꝛis D. vnū tāgit de q̄ exꝑssiꝰ loqẗ sup apl'm ad Ro. vij. qꝛ videlꝫ ꝯcupiscētia quā lex ꝓhibuit in loco dicto. nō ē pctm̄ cōe cōitate p̄dicatōis ad oīa peccata. qꝛ D. dr. ꝙ ꝓhibebat ꝯcupiscētiā ꝛ oīa pctā. inuēs ꝑ h̄ ꝙ ꝯcupiscētia nō ꝯp̄hēdat oīa pctā. Capiẗ igiẗ ꝯcupiscētia specialr ꝓ appetitu rei aliene ꝛ vxoꝛis aliene q̄ ꝑ adulteriū violaẗ. qꝛ ista pctā etiā in ip̄a ꝯcupiscentia hn̄t q̄ndā delectatōeꝫ qḋ nō ꝯtingit in alijs pctis. Et ꝑ ꝓhibitōem ꝯcupiscētie Apl's ꝓbat bonitatē legꝭ veteris. qꝛ vult ondere ꝙ sine lege pctm̄ nō cognoscebaẗ. inq̄ntū scꝫ ꝑtinet ad offensaꝫ dei. ꝛ h̄ maxie pꝫ i h̄. ꝙ lex dei ꝓhibet cōcupiscētiā q̄ ab hoīe nō ꝓhibeẗ. nō solꝰ deꝰ hoīem reū reputat ꝑꝑ ꝯcupiscētiā cordis. De ista mate. quō videlicꝫ ꝯcupia sit spēaẗ q̄ i lege ꝓhibeẗ. vide ā. q. lxxvij. ar. 4. ad. ij

❡ Et hec ē rō apl'i ro. vij. Cōdelectoꝛ inq̇t legi dei ſm īteriorē hoīem. ꝛ iterꝫ. Cōsentio legi qm̄ bona est

❡ Ostēdit hāc rōem eē fundatā in aplo. imo eē rōem ex li. q̄ ꝓbat ad Ro. vij. legē vete. fuisse bonam. vult em̄ apl's. ꝙ qꝛ lex ꝓhibet malū qḋ ip̄e ſm rectā rōem nō vult et odit naturalr. rō ei ꝯsentit ꝛ i ea delectaẗ tāq̄ꝫ i eo qḋ ē ꝯueniēs rōni. ❡ Ubi nota. ꝙ iclinatio hoīs ſm rōnem ad volendū bonū ꝛ fugiendū malū ē ſm naturā vl' grām ꝛ vtraqꝫ ē bona Et ḡ qꝛ lex huic iclinatōi ꝯsentit p̄cipiēdo bonū ꝛ ꝓhibēdo malū. eadē rōe ē bona. Et ḡ apl's ex cōformitate ad rōem vl' naturalē vl' iformatā fide ꝓbat legem eē bonā. Et h̄ D. hic intendit

❡ Sꝫ notādū ē ꝙ bonū diuersos gradꝰ hꝫ. vt Dionys. dr. iiij. c. de diui. no. Est em̄ aliqḋ bonū ꝑfectū ꝛ aliqḋ bonū iꝑfectū. Perfecta q̇dē bonitas ē i hīs q̄ ad finē oꝛdinaẗ. qn̄ aliq̇d ē tale ꝙ ꝑ se ē sufficiēs inducere ad finē. Jmꝑfectū āt bonū ē qḋ opaẗ aliq̇d ad h̄ ꝙ ꝑueniaẗ ad finē. nō tn̄ sufficit ad h̄ ꝙ ad finē p̄ducat. sic medicina ꝑfecte bona ē q̄ hoīem sanat. iꝑfecta āt est q̄ hoīem adiuuat. sꝫ tn̄ sanare nō pt.

❡ Hic ꝯñr D. explicat ꝛ limitat p̄cedentē ꝯclōnē duobus notabilibꝫ. Ex qbꝫ i fine talē venaẗ ꝯclōnē limitatiuā. Lex q̇dē vetꝰ bona ē. sꝫ imꝑfecta. Hāc ꝯclōnē ꝓbat pᵒ rōe ex notabilibꝫ. 2ᵒ auctoꝛitate quā ponit cū ip̄a ꝯclōne. ibi. Et inde ē ꝛc̄. Rōe sic. ꝑfecta bonitas ē i hīs q̄ ad finē oꝛdinaẗ. qn̄ aliq̇d ē tale ꝛc̄. vt in lr̄a. sꝫ lex vetꝰ nō potuit iducere ad finē suū. sꝫ ad ip̄m adiuuaret. igiẗ ꝯclō vera Huiꝰ rōis D. pᵒ ponit maioꝛē ꝛ ꝓbat ꝑ pm̄ notabile. 2ᵒ ꝓbat minoꝛē ex scḋo. ibi. Est āt sciēdum ꝛc̄. Pro maioꝛe supponit ꝛ notat. ꝙ ē duplex bonū. s. ꝑfectū ꝛ imꝑfectū. vt pꝫ ex Dionysio ꝛ ꝓbat eā exēplariẗ de medicina in lr̄a. ❡ Et nota ꝙ maioꝛ notanẗ dr ꝑfecta bonitas i hīs q̄ ad finē oꝛdinaẗ. qꝛ ḡdꝰ bonitatꝭ i medijs attēdiẗ penes inducere ad finē. sꝫ i bonis absolute ꝛ finalibꝫ attēdiẗ ḡdꝰ bonitatꝭ penes accessum ꝛ maioꝛē participatōem pmi boni Quare dr D. in hīs ꝛc̄. Deinde cū dr.

Est āt sciēdū ꝙ ē aliꝰ finis legis hūane ꝛ aliꝰ legis diuine Legꝭ em̄ hūane finis ē tp̄alis trāq̄llitas ciuitatis. ad quē finē ꝑuenit lex cohibēdo exterioꝛes actus q̄ntū ad illa mala q̄ pn̄t ꝑturbare pacificū statū ciuitatꝭ. Finis āt legis diuine ē p̄ducere hoīem ad finē felicitatis eterne. q̄ q̇dē finis ip̄ediẗ ꝑ q̄dcūqꝫ pctm̄. ꝛ nō solū ꝑ actꝰ exterioꝛes. sꝫ etiā iterioꝛes. ꝛ iō illud q̄d sufficit ad ꝑfectōem legis hūane. vt. s. pctā ꝓhibeat ꝛ penā apponat. nō sufficit ad ꝑfectōem legis diuine. sꝫ opoꝛtet ꝙ hoīem totaliter faciat idoneū ad ꝑticipatōem felicitatis eterne.

❡ Deducit minoꝛē p̄dictā supplētā notādo drāꝫ inẗ finē legꝭ hūane ꝛ diuie. Ex q̄ drñā clare notata assumit sic ꝓ minoꝛe. Ad ꝑfectōem legꝭ diuie (q̄ ē scꝫ p̄ducere ad finē q̄ ē felicitas eťna) req̇riẗ ꝙ hoīeꝫ totalr faciat idoneū ad ꝑticipatōeꝫ felicitatꝭ eťne. sꝫ vetꝰ lex h̄ facere nō potuit igiẗ. Minoꝛ vera. Maioꝛ ista pꝫ ex drñā notata inẗ legeꝫ hūanā ꝛ diuinā. q̄ ad drām finis. Et pꝫ etiā de se. qꝛ nullus ꝯseq̇ẗ btitudinē nisi totꝰ idoneus. ❡ Nota āt ꝙ hūiꝫ D. cū dr. finis legꝭ diuie ē btitudo ꝛc̄. qꝛ loq̇ẗ de lege diuina vt extēdit se ad nouā ꝛ veterē. Ex q̄ pꝫ qḋ sup dictū fuit. qḋ idē ē finis noue ꝛ vete. legꝭ. q. xci. ar. v. q̄re sꝫ imediate oꝛdinarenẗ iste leges ad aliḋ bonū exp̄sse. vtrobiqꝫ polliciū ex pte subditoꝝ. tn̄ ex pte legislatoꝛis idē ē finis

❡ Quod q̇dē fieri nō pt nisi ꝑ grām spūs scti per quā diffundiẗ charitas in coꝛdibꝫ nr̄is q̄ legē adimplet. Gratia em̄ dei vita eterna. vt dꝛ Ro. vi. hāc aūt grām lex vetꝰ ꝯferre nō potuit. reseruabaẗ em̄ h̄ xp̄o qꝛ vt dꝛ Joā. pmo. Lex ꝑ moysen data ē. grā ꝛ veritas ꝑ iesum chꝛistū facta est

❡ Probat minoꝛē ꝓximā quā suppleui sic. hō reddiẗ idoneus totalr ad ꝑticipatōeꝫ vere btitudis ꝑ grāꝫ spūs scti. sꝫ hāc grām lex vetꝰ dare nō potuit. igiẗ. minoꝛ vera. Maioꝛ ista fundaẗ i aplo. Minoꝛ ista pꝫ. qꝛ dare grāꝫ reseruabaẗ chꝛisto. Tunc ibi

❡ Et inde ē ꝙ lex vetꝰ bona q̇dē ē. sꝫ iꝑfecta. ſm illud Heb. v. Nihil ad ꝑfectū adduxit lex

❡ Infert ꝯclōnē ip̄am limitatiuā. ꝛ ꝓbat eā 2ᵒ q̄ ad scḋam ptē auctoꝛitate apli ad Hebreos. Et intelligiẗ ꝙ nihil ad ꝑfectū. i. ad ꝑfectōeꝫ nec iustic nec patrie adduxit

❡ Argumētū in ꝯtrū ē ꝓ ꝯclōne missiua. Circa h̄ argumētū nota. ꝙ apl's in illis ꝟbis ꝯcludit itentū suū ibidē. scꝫ ꝙ lex nō solūmō nō sit pctm̄ sꝫ bona. tāq̄ꝫ faciēs cognoscere pctm̄. ꝛ ꝓhibēs ip̄m. ꝛ qḋ dr (lex q̇dē sancta ē) itelligiẗ de tota lege. qꝛ in deū oꝛdinat. Scḋo idē ꝯcludit q̄ ad mādatū ꝑticulare legꝭ. scꝫ ceremonialia p̄cepta q̄ oꝛdināt ad deū. vn̄ dr ꝛ mādatū sctm̄ ē. Sꝫ qḋ dr iustū. ꝑtinet ad p̄cepta iudicialia. qbꝫ hō debito mō oꝛdinaẗ ad pximū. Qḋ āt dꝛ bonū. itelligiẗ. i. honestū q̄ntū ad moralia. q̄ qꝛ sunt de dictamie rōis naturalꝭ vt īfra patebit. iō honesta. Est em̄ honestū idē qḋ rōni ꝯforme

❡ Ad pmū ḡ dḋm ꝙ dn̄s loq̇ẗ ibi de p̄ceptis ceremonialibꝫ. q̄ q̇dē dicunẗ nō bona. qꝛ grām nō ꝯferebāt ꝑ quā hoīes a pctō mūdarenẗ. cū tn̄ ꝑ hmōi se peccatoꝛes ondereṫ. vn̄ signāter dꝛ Et iudicia in qbꝫ nō viuēt. i. ꝑ q̄ vitā grē obtinere nō pn̄t. ꝛ postea subditur. Et pollui eos i muneribꝫ suis. i. pollutos ondit cū offerret oē id qḋ aperit vuluā ꝓpter delicta sua.

❡ Ad maioꝛē. intelligiẗ auctoꝛitas illa. dedi p̄cepta ceremonialia nō bona. scꝫ bonitate ꝑfecta. q̄ ē inductiua eē causatiua grē. Silr de iudicijs. p̄cipiebat em̄ vetꝰ lex oblatōes ꝛ sacrificia ꝛ pmogenita aialiū. ꝑ q̄ ostendebāt se peccatōres. ꝛ tn̄ nō ꝯulit grām emūdantē. Cū h̄ stat. ꝙ hel

buit aliquā bonitatē imꝑfectā. qꝛ innoteſcebat pctm̄. et ipm ꝓhibebat ꝛ diſponebat ad chriſtum venturꝝ. Et vide Nico. de lyra. ſup iſta auctoritate. q̄ D. ſanc. in hac ſolutione allegat. Et cū h̄ ponit aliā expōnem Rabi Salo. q̄ dr. ꝙ q̄uis pcepta veteris legꝫ eēnt bona in ſe. eo ꝙ erāt cōſentiua iuſticie. tn̄ nō erāt bona trāſgreſſoribꝫ. q̄ puniēdi erāt ḡuius poſt agnitā dn̄i volūtatē. ꝛ iudicia in qbꝫ non viuet. i. morient. Precepta eīm iudicialia in pluribꝫ caſibꝫ dicebāt mortē inferendā trāſgreſſoribꝫ. Et ſm hāc expoſitōem etiā pꝫ ꝙ pcepta ſunt in ſe bona. Ad minorē. ꝯcedit ꝙ ꝛc. vetꝰ nō fuit bona bonitate medij ꝑfecti. q̄ ꝯſiſtit in h̄re ꝟtute inductiuā finis rōe diſpōnis q̄ ē neceſſitas qd facit noua lex q̄ hꝫ rōez. q̄ ē diſpō immediata ad btitudinē.

¶ Ad ſcōm dōm ꝙ lex dr occidiſſe nō q̄dē effectiue. ſꝫ occaſionalr ex ſua ipfectōe. inq̄ſtū. ſ. gratiaꝫ nō ꝯferebat ꝑ quā hoīes iplere poſſent qd mandabat vel vitare qd vetabat. ꝛ ſic occaſio iſta non erat data ſꝫ ſumpta ab hoībꝫ. vn̄ ꝛ apl's ibidez dr. Occaſione accepta pctm̄ ꝑ mādatū ſeduxit me. ꝛ ꝑ illd occidit. Ex hac eīm rōne dr ꝙ lex ſubintrauit vt abūdaret delictū. vt li vt teneat ꝯſecutiue nō cāliter. inq̄ſtū. ſ. homines accipiētes occaſionē a lege abūdātiꝰ peccauerūt. tū qꝛ ḡuiꝰ fuit pctm̄ pꝰ legꝫ ꝓhibitōez. tū etiā qꝛ ꝯcupiā creuit. magꝫ eīm ꝯcupiſcimꝰ qd nob ꝓhibet.

¶ Maior ꝯcedit ꝛ patuit ſup. Sꝫ minor negat. ꝛ ad ꝓmā auctoritatē q̄ ꝓbat. ꝙ fuerit mortifera. dico ꝙ ſine lege pctm̄ mortuū fuerit. nō qꝛ an̄ legē nō eēt pctm̄. cū ꝑ vnū hoīem ꝑus intrauerit. ſꝫ qꝛ pctm̄ mortuū erat. vl' q̄ſtū ad cognitōem hoīs. q̄ neſciebat eē pctā. puta ꝯcupiſcētiā. vel qꝛ erat mortuū. qꝛ nō hꝫ pctm̄ tātā efficaciā inducendi hoīem ad mortē. ſic poſtea occaſiōe accepta ſub lege. Ultra ad aliā ptē auctoritatꝫ. ſ. ego āt viuebā. intelligit dupl'r. Unoꝰ q̄ſtū ad id qd hoī videbat de ſeipō. dū ignorabat pctm̄ eē id ꝑ qd mortuꝰ erat Apoca. 3°. Nomen habes ꝙ viuas. ſꝫ mortuꝰ es. Scdo itelligit ꝑ ꝯparatione ad mortē q̄ ꝯſecuta ē occaſiōe legꝫ. Dicunt eīm minus peccātes viuere in ꝯparatōne ad eos q̄ magꝫ peccant. Ultra. dico ꝙ pctm̄ reuixiſſe ꝑ legē. itelligit vno mō q̄ſtū ad cognitōem. Scdo q̄ſtū ad ꝟtutē. qꝛ data lege occaſionalr augmētata ē ꝟtus pcti. qꝛ pctm̄ accepit occaſionem ex lege. qꝛ aucta ē rō ꝑuaricatōis. ꝛ creuit deſideriū peccādi. Un̄ reuixit pctm̄. nō qꝛ lex ſit cā. nec qꝛ dedit occaſionē peccādi. ſꝫ qꝛ vl' ipm accepit. vel hō occaſionē ex lege. Dare eīm occaſionē peccādi. ē ſcādaliſare. ꝛ ꝑ ꝯñs ē peccare. qd fit qn̄ qs facit opꝰ minꝰ rectū. vn̄ ꝓximꝰ ſcādaliſat. Sꝫ ſi qs rectū opꝰ faciat nō dat occaſionē pcti. quia igit lex rectū aliq̄d fecit. qꝛ pctm̄ ꝓhibuit. iō nō dedit occaſionē peccādi. ſꝫ hō occaſionē ex lege accepit. vn̄ reuixit pctm̄ occaſionalr. occaſiōe accepta nō data. q̄re ex illa auctoritate nō habet ꝙ fuerit mala. ſꝫ imꝑfecta. rōe cuiꝰ imꝑfectōis. ſcꝫ qꝛ nō ꝯferebāt grām. hoīes acceperūt occaſionē peccādi. q̄re nō fuit de ſe mortifera. Ad ſcdam auctoritatē dico. ꝙ lex ſubintrauit. i. q̄ſi media itrauit int' peccatū hoīs. ꝛ donū grē chriſti (vt abundaret delictū) dico ꝙ exponit tripl'r. Unoꝰ. ꝙ h̄ qd dr vt. teneat ꝯſecutiue nō cauſalr. qꝛ lex nō fuit data vt hoīes peccarēt. imo pctm̄ ꝓhibuit q̄ſtū in ſe fuit. ſꝫ data lege. ꝯſecuta ē abūdātia delictoꝝ in pluribꝫ. nō in oībꝫ. dupl'r. Unoꝰ q̄ſtū ad pctōꝝ multitudinē. lex eīm pctm̄ demōſtrat. ſꝫ ꝯcupiſcentiā pcti nō auferebat. Cū āt aliqͥ ꝓhibet qd ꝯcupiſcit. vehemētius in ꝯcupiſcētia illiꝰ exardeſcit. ſicut ꝛ fluuiꝰ oppoſito obice fortiꝰ fluit ꝛ obicē frāgit. Scdoꝰ ꝯſecuta ē abūdātia pctōꝝ. q̄ſtū ad pctōꝝ ḡuitatē. Grauius eīm fuit pctm̄ vbi acceſſit ꝑuaricatio. nō eīm legꝫ nature. ſꝫ etiā legꝫ ſcripte. ꝛ ita pꝫ ꝙ lex nō fuit nociua. ſꝫ magꝫ ꝓficua ꝛ vtilis q̄ſtū ē de ſe. iuxta hāc expōnem. q̄ ē D. ſan. h̄ in ſolutōe. Sꝫ 2° exponit ita ꝙ ipm (vt) teneat cauſalr. ita ꝙ loq̄t apl's de abūdātia delicti ſm ꝙ ē in nr̄a cognitōe. vt ſit ſenſus. lex ſubintrauit vt abūdaret delictū. i. vt abūdantiꝰ delictum cognoſceret. qꝛ qn̄q3 dr aliq̄d fieri cū inoteſcit. Tertio exponit ſm ꝙ ipm (vt) itez tenet cauſalr. ita tn̄ ꝙ abūdantia delicti nō itelligat finis legꝫ ſubītrātꝫ. ſꝫ id qd ex abūdantia delicti ſeq̄t. ſ. humiliatio hoīs. qꝛ ex abūdātia delicti ſequitur. ſcꝫ humiliatio hominis. qꝛ ex abūdātia delicti q̄ occaſionē ſumpſit ex lege. ꝯſecutū ē ꝙ hō īfirmitatē ſuā cognoſcēs humiliet. vn̄ intētio dei dātis legē nō tēdiat ad multitudinē pctōꝝ. ſꝫ ad humilitatē hoīs. ꝓpt' quā ꝑmiſit abūdare delicta. q̄re negat ꝯña. qꝛ minor falſa ē.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ iugū legis ſeruari nō poterat ſine grā adiuuāte quā lex nō dabat. dr eīm Ro. ix. Nō ē volētis neq3 currētis. ſ. velle ꝛ currere in ꝓceptis dei. ſꝫ miſerētis dei. vn̄ in pſal. dr. Uiā mādatoꝝ tuoꝝ cucurri cū dilataſti cor meū. ſ. ꝑ donū gratie ꝛ charitatis.

¶ Maior ꝯcedit. dico āt p°. ꝙ opꝫ q̄dē qd ſit poſſibil'. ita ꝙ nō ē ſimpl'r ſup vires ꝛ ſup poſſe hoīs. ꝓt tamē qn̄q3 id qd ē obſeruādū ex lege eē difficile. Scdo dico. ꝙ lex ē poſſibil'. vl' ꝑ ꝟtutē hoīs. vl' ꝑ ꝟtutē diuinā q̄ cōfert obſeruātī legē. vl' ꝟtute legis vl' auxilio dei. Et 3° dico. ꝙ illa maior ꝓcedit ꝓpꝛia ē de lege hūana. Et q̄rto. ꝙ nullꝰ tenet ad h̄ qd ē ſup vires ſuas. niſi ꝑ hūc modū q̄ ſit ſibi poſſibile. vt hꝫ D. q°dlibeto 2°. ar. vj. Ad minorē. negat ꝙ vetꝰ lex nō fuerit poſſibil' ꝑ diuinū auxiliū ꝛ diuinā grām q̄ nō defuerūt oīno volētī obſeruare legē. qꝛ ipa ꝑfigurabat chriſtū. ꝑ cuiꝰ fidē hmōi auxilia ꝯferebant. Ad ꝓbatōnem minoris q̄ ē ꝑ auctoritatē. dico ꝙ nō potuerunt portare onꝰ legꝫ. qꝛ nō facile. 2° nō potuerūt ſeruare iugū legꝫ. ſine grā q̄ habebat ꝑ fidē chriſti. Un̄ dr bt'. Petrus poſt ꝑdictā auctoritatē. Sꝫ ꝑ grām dn̄i ieſu chriſti credimus ſaluari quēadmodū ꝛ illi. Sꝫ qꝛ qd ꝑ amicos poſſumꝰ. nō reputat ipoſſibile. iō lex nō ē ipoſſibil'. quare negat ꝯña ꝛc. ¶ Et nota ꝙ illa auctoritas ex actibꝫ aplōꝝ allegata. itelligit de onere ceremonialiū ꝛ iudicialiū preceptoꝝ. vt haberi pꝫ etiā ex Sco. in diſt. vltima tertij. nō aūt de moralibꝫ. qꝛ ipa ſunt de dictamine legꝫ nature.

¶ Utrū lex vetus ſit a deo.

R

Ad ſcōm ſic ꝓcedit. Uidet ꝙ lex vetꝰ nō fuerit a deo. dr eīm Deutero. xxxij. Dei ꝑfecta ſunt opa. ſed lex fuit ipfecta. vt ſupra dictū ē. ḡ lex vetꝰ nō fuit a deo. ar. j. et ij. q.

¶ Pꝫ. eccl. iij. dr. Didici ꝙ oīa opa q̄ fecit deꝰ ꝑſeuerēt in eternū. ſꝫ lex vetꝰ nō ꝑſeuerat i eternū. dr eīm Apl's ad hebre. vij. Reprobatio fit q̄dē ꝓcedentis mādati ꝓpter īfirmitatē eiꝰ ꝛ inutilitatem. ergo lex vetus nō fuit a deo. ¶ Pꝫ. ad ſapientē legiſlatorē ꝑtinet nō ſolū mala auferre. ſꝫ etiā occaſiones maloꝝ. ſꝫ vetꝰ lex fuit occaſio pcti. vt ſupra dictū ē. ḡ ad deū cui nullꝰ ē ſilis i legiſlatoribꝫ. vt dr Job. xxxvi. Nō ꝑtinebat legē talē dare. ¶ Pre. pꝫ. ad Thimo. ij ar. p. ad ij.

xcj. ar. v.

ar. p°. Dr. q deꝰ vult oēs hoīes saluos fieri. sꝫ lex vetꝰ nō sufficiebat ad salutē hoim. vt supra dictū ē. g ad deū nō ptinebat talē legē dare. lex ergo vetꝰ nō est a deo.

¶ Sꝫ ɔtra ē qd dns dr Matth. xv. Loquēs iudeis qbꝫ erat lex vetꝰ data Irritū fecistis mādatū dei ꝑpter traditōes vestras. ꝛ paulo añ pmittit Honora patrē tuū ꝛ matrē tuā. qd manifeste in lege vetere ptinet. ergo lex vetus ē a deo

¶ Hic agit de auctore veteris legis.

¶ Rndeo dōm q lex vetꝰ a bono deo data ē. q est pater dñi nři iesu christi

¶ Ista ē ɔclo rñsiua quā D. pñr. pbat. ibi. Lex ei ꝛc. et i fine eā sententialr resumit. ibi. Et iō ab eodē ꝛc. Nota āt p itellectu huiꝰ ɔclonis. q Pytagoras diuisit oia entia i duos ordies. ꝛ vnū ordinē reduxit i bonū. sic i pncipiū ꝛ alteꝝ i malū Ex illo g errore pullulauit heresis manicheoꝝ. q ponūt duos deos. vnū creatorē iuisibiliū ꝛ icorporaliū ꝛ noui testamēti. aliū deū ponūt creatorē visibiliū maloꝝ corpaliū ꝛ veteris testamēti. vñ dicebāt q vetꝰ lex ēēt qdē ab aliq deo. sꝫ nō ab eo q ē pr̄ xpi fm diuinitatē. Et ad hāc heresim excludēdā dr ɔclo. q lex vetꝰ ē a bono deo q ē p̄r. ¶ Nota etiā q lex vetꝰ ē a deo. q ē pr̄ xpi ꝛc. Nō ad hūc sensuꝫ. q nō sit a filio ꝛ spūsctō. qꝛ opa trinitatis ad extra sunt indiuisa. sꝫ ē ab eo sic ab auctore totius trinitatis. nō p filiū. Et pt itelligi illa ɔclo. q ē a deo vt deꝰ supponat p oibꝫ psonis indistincte. sꝫ relatiū q refert distiicte vnū suppositū. ita q deꝰ supponat p singularitate deitatis. q āt referat suppositū deitatis. an diuinis eīm distinguunt singlare ꝛ suppositū. vt alibi declarabit. Est g vetꝰ lex a deo bono q ē pr̄ ꝛ filꝰ ꝛ spūsctūs. q deꝰ .i. in q singlari deo ē vnū suppositū qd ē pr̄ xpi Vel pt itelligi. qꝛ videlꝫ lex vetꝰ ē a bono deo q ē pr̄ xpi. s. fm hūanitatem eo mō q dr xps Joānis. xx. Ascēdo ad deū meū ꝛ deum vestꝝ. Et tūc nulla ē difficultas. vide D. sanc. iij. p. q. xx. ar. ij. qꝛ sic christus fm diuinitatē ē pr̄ simplrꝰ fm hūanitatē. et nūc h qd dr bonꝰ deꝰ supponit p suppositis diuie nature oibꝫ. Deꝰ eīm vnꝰ exñs in tribꝫ psonis. ē pr̄ christi fm hūanitatē sicē ꝛ oim reꝝ aliaꝝ. Cōsequēter cū de

¶ Lex eīm vetꝰ hoīes ordinabat ad xpm dupliciter Vno qdē mō testimoniū xpo phibēdo. vñ ipe dr luce vlti. Oportet ipleri oia q scripta sunt in lege. ꝛ in psal. ꝛ in pphetis de me. ꝛ Joan. v. Si crederetis moisi. crederetis forsitan ꝛ mihi. de me eīm ille scripsit. Alio mō p modū cuiusdā dispōnis dū retrahēs hoīes a cultu idolatrie concludebat eos sub cultu vniꝰ dei a q saluādū erat hūanū genꝰ p xpꝫ. vñ aplś dr ad gal. iij. Priusq̄ veniret fides sub lege custodiebamur ɔclusi in eā fidē q reuelāda erat

¶ Probat ɔclonē pdictā tali rōe Lex vetꝰ ordinabat et disponebat ad christū duplr. scꝫ testimoniū phibēdo ꝛ retrahēdo ab idolatria. sꝫ eiusdē ē disponere ad finē ꝛ ad finē pducere. g sequit ɔclo. q ille q fecit salutē hoim p grāꝫ xpi (q solꝰ ē finis) etiā dedit dispōnem ad christū. s. legem veterē. vt dr Doc. i fine corpis. sꝫ ille ē bonꝰ deꝰ q ē pr̄ xpi Huiꝰ rōis Doc. ponit p° maiorē. 2° minorē. ibi. Manifestū ē āt ꝛc. Maior g p p° pte. scꝫ q lex vetꝰ phiberet testimoniū de xpo. patꝫ Luce vlti ꝛ Joānis. v. vt in lrā.

¶ Et nota circa auctoritatē bē. Joānis. ea q hꝫ Doc. qd. lib. q. xvi. vj. qꝛ vetꝰ testa. a deo testimoniū phibuit xpo vt christꝰ potuerit se ōndere auctorē legis ꝛ messiā. p auctoritate scripture ꝛ ve. test. Et inde venit vt Dabide deducat. q si xps nō fecisset visibilia miracula. nihilominꝰ hoīes ei accedere tenebāt. nū. gꝛ doctrinā i lege fundatā ꝛ gꝛ interiorē instinctū. nec obstat qd hꝫ Joā. xv. Si opa nō fecissē i eis q ꝛc. qꝛ intē illa opa debēt etiā ānūcrari vocanō iteriorꝫ ꝛ eiꝰ doctrina. vñ ꝛ xps dr. Si nō venissē ꝛ locutꝰ eis nō fuissē peccm̄ nō haberēt. Patꝫ igit maior. q lex vetꝰ testimoniū phibuit xpo Scdā ps maioris. scꝫ q disponebat retrahēdo ab idolatria. declarat in lrā clare.

Christo nō facere miracula iudei tenebāt ei credere

¶ Manifestū ē aūt q eiusdē ē disponere ad finē et ad finē pducere. ꝛ dico eiusdē p se. vel p suos subditos. Nō eīm diabolꝰ legē tulisset p quā hoīes adducerent ad xpm p quē erat eiciēdꝰ. fm illō Matth. xij. Si sathanas sathanā eicit. diuisum ē regnū eiꝰ

¶ Subiūgit minorē pncipalē ꝛ eā exponit. ꝛ itelligit. q eiusdē agētis ē disponere ad finē. ꝛ i ipm pducere. sꝫ nō eiusdē dispōnis. sic pꝫ i gñatōe heis. vbi sunt diuerse dispositōes subordiate donec pueniat ad formā hūanā. sꝫ agēs ē idē. Scdo exponit a Doct. q eiusdē agētis ē disponere ꝛ pducere p se. vl p suos subditos. Si eīm aliqs nō sit alicui subditꝰ. scꝫ p obediētiā ꝛ ɔcordiā affectꝰ. tūc nō disponit ad eūdē finē itentū ab alio a q discordat. ꝛ g sequit q diabolꝰ nō tulisset legē p quā hoīes ꝛc. vt i lrā. qꝛ nō ē subditꝰ xpo ꝛ deo. scꝫ p volūtatis ɔcordiā. licꝫ p̄tāti christi oia subiecta sint. Tunc ibi.

¶ Et ideo ab eodē deo a q facta ē salus hominū p gratiā xpi lex vetus data est.

¶ Resumit ꝛ infert ɔclonē respō. iuxta exigētiā pbatōis q ab eodē deo a q salꝰ hoim facta ē. q est finis. data ē lex vetꝰ q ē mediū ꝛ dispō. Ille āt ē bonꝰ deꝰ ꝛ pr̄ xpi. q saluat hoīes. igit ꝛc. Et ē intētū rōis sub breuibꝫ. Quicūqꝫ deducit i finē. ille etiā dat dispōem ad ipm. vl p se vl aliū sibi subiectū. sꝫ deꝰ pr̄ xpi. deducit i finē veteris legis. igit etiā veterē legē q ē dispō dedit p se vl p aliū sibi subiectū vt patebit ar. sequenti.

¶ Argumētū in ɔtriū ē p ɔclone respō. qꝛ mādatū dei. i. honora patrē. dr christꝰ irritū factū a iudeis. sꝫ h cōtinet expsse i lege vete. igit deꝰ dedit legē veterē

¶ Ad pmū g dōm q nihil phibet aliqd nō eē pfectū simplr. qd tm̄ ē pfectū scdm tps. sicut dr aliqs puer pfectꝰ nō simplr. sꝫ fm tpis ɔditionē. ita etiaꝫ pcepta q pueris datur sunt qdē pfecta fm ɔditōeꝫ eoꝝ qbꝫ dāt. ꝛ si nō sint pfecta simplr. ꝛ talia fuerūt pcepta legis. vñ aplś dr ad Gal. iij. Lex pedagogus noster fuit in christo

¶ Ad maiorē. dei opa pfecta sunt. nō sꝑ simplr. i. totalr ꝛ oino tāqꝫ nullā habētia defectū negatiuū. sꝫ in specie ꝛ natura. Et 2° pfecta sunt dei opa ꝛ effectꝰ ordinati i finē fm ɔditōes hoīm ꝛ tpis. sic doctrina pueroꝝ pfecta ē attēta ɔditōe puerili. sꝫ nō sit simplr ꝛ oino pfecta Ad minorē ɔcedit. q fuerit ipfecta ɔparatiue ad nouā legē. ꝛ fuit nō simplr pfecta. fuit tm̄ pfecta p suo tpe ꝛ fm ɔditōem pplī tūc ipfecti. qꝛ gēs erat adhuc sub pedagogo. i. directore ꝛ ɔseruatore. q dirigebat i viā xpi. qre negat ɔña. vide de illa maiore 2° 2e. q. v. ar. ij. ad pm. Vbi D. inuenitur vnā glosā iā tactā. qꝛ dei opa sunt pfecta. pfectōe ētiali ꝛ specifica. sꝫ nō pfectōe accñtali ꝛ possibili. l. h. sic pꝫ de fide ifomi. Silr pducit ꝛ dat doctrinas pfectas fm capacitatē recipiētiū. sic ē i pposito. silr 2° 2e q. i. ar. vij. ad 2m

¶ Ad scdm̄ dōz. ꝙ opa dei pseuerant in eternū q̄ sic de⁹ fecit. vt i eternū pseueret. ꝛ hec sꝫ ea q̄ sunt pfecta lex ēt vet⁹ reprobat̄ tpe pfectiōis grē nō tāq̄ mala. sꝫ tāq̄ infirma ꝛ inutil' p isto tpe. qꝛ vt subdit Nihil ad pfectū adduxit lex. vn̄ ꝛ ad Gal.iij. dicit apl's Ubi venit fides iā nō sumus sub pedagogo

¶ Maior itelligit̄ de his opib⁹ q̄ sunt p se de pfectiōe vniuersi. ꝛ de opib⁹ naturalib⁹. sꝫ nō itelligit̄ de his q̄ fiūt solū ꝓpt̄ aliud. nā talia ꝯmēsurant̄ hoib⁹ i fine deducendis. nec itelligit̄ de qbuscūq̄ gratiis. Minor ꝯced. f. sꝫ dico ꝙ lex vet' ē de gēe eoꝝ q̄ fiūt ꝓpt̄ alia. ꝛ bꝫ ꝯmēsura ri capacitati ꝛ dispōni hoim tāq̄ doctrina ꝛ dispō ad vlteriore pfectiōē. Data em̄ fuit vt disponeret ad legē nouā tāq̄ pfectiorē q̄re ea veniente cessauit. sicut ꝛ pꝫ in gnatiōe naturali vbi dispō imꝑfectior cessat adueniēte pfectiorē. q̄re negat̄ ꝯn̄a. ¶ Nota etiā ꝓpt̄ maiorē. ꝙ plerūq̄ i opib⁹ gratuitis ꝛ miraculosis. nō optꝫ ꝙ op⁹ dei sp̄ ꝛ in eternū maneat. qn̄ nō ē de necessitate salutis. imo ꝓt tale op⁹ sine oi culpa cessare. sic pꝫ apd̄ S. scotū in q̄rto. dis. vj. in expōne lēe de visu rōis i Joāne bap. ꝛ de raptu Pauli. Quare auctoritas illa itelligit̄ de opib⁹ ꝛ effectib⁹ naturalib⁹. p se facientib⁹ ad pfectiōēꝫ vniuersi. Vn̄ ꝛ Nicola⁹ de Lyra illam auctoritatē exponit post iā dictā glosaꝫ de gnalib⁹ mūdi eētialib⁹. q̄ manēt in toto vl' ẜm ptes.

q.xcvij.ar.iij ¶ Ad tertiū dōz. ꝙ sic supra dictū ē. de⁹ aliqn̄ pmittit aliq̄s cadere in pctm̄ vt exinde humiliet̄. ita etiā voluit talē legē dare quā suis virib⁹ hoies implere nō possent. ꝛ sic dū hoies de se plumētes pctōres se inuenirēt. hūiliati recurrerēt ad auxiliū grē

¶ Maior distinguit̄. Si em̄ itelligit̄ ꝙ sapiēs legislator vlis debeat auferre occasiōes maloꝝ datas. ꝯcedit. ꝛ tūc minor ē falsa. vt pꝫ ar. p̄. ad 2^m^. Si aūt maior itelligit̄ ꝙ habeat auferre occasiōes acceptas. negat̄. qꝛ alis sequeret̄ ꝙ de⁹ nulla bona corpalia creasset. ex qb⁹ hoies plerūq̄ sumūt occasionē peccādi. ẜm ꝙ dicūt̄ creature dei. facte in muscipulā pedib⁹ insipientū. ꝛ psertim. qꝛ nouit aliq̄d bonū ꝛ meli⁹ inde elicere. Et tūc dico ad minorē. ꝙ lex vetus fuit occasio accepta. vt patuit. Sꝫ hoies peccātes et psumētes hūiliati fuerūt ꝛ recurrerūt ad auxiliū dei. q̄re negat̄ ꝯn̄a. qꝛ dicebat ille supb⁹ ꝓpls. Nō deest q̄ ipleat. sꝫ nō desit q̄ iubeat. Postq̄ at expt⁹ fuit suā ifirmitatē. hūiliat⁹ q̄siuit auxiliū diuinū. Et de mate. hui⁹ scdm̄s vide sup. q. lxxix. ar. q̄rto. vbi dictū fuit. ꝙ deus pmittit aliq̄s cadere vt hūiliat̄. sic ꝛ dat ꝛ facit vn̄ hoies sumāt occasionē peccādi ꝓpt̄ meli⁹. sc꞉ ꝓpt̄ maiorē hūilitatē. nā vt bꝫ S. sanc. 2^a^ 2^e^. q. clxij. ar. vj. ad 3^m^. Sapiēs medic⁹ in remediū maioris morbi. patit̄ infirmū i leuiorē morbū icidere. ita in ꝓposito vt supbia s'ir⁹ ꝓpli sanaret̄ (q̄ q̄siuerit ꝓpriā iusticiā) ꝯcedit legē sibi. ex ꝓpria ꝟtute ipossibilē ꝛ diuinitate. ex q̄ ꝛ occasionē peccādi accepit vt humiliaret̄

¶ Ad q̄rtū dōm. ꝙ q̄uis lex vet⁹ nō sufficeret ad saluādū hoies. tn̄ aderat aliud auxiliū a deo hoib⁹ simul cū lege p q̄d saluari poterāt. s. fides mediatoris p quā iustificati sūt antiq̄ pres. sicut etiā nos iustificamur. ꝛ sic deus nō deficiebat hoib⁹ quin daret eis salutis auxilia

¶ Ad maiorē ꝯcedit̄ ad sensuꝫ. quē S. sanc. bꝫ p̄. g. q. xix. ar. vj. ad p^m^. Sꝫ dico ꝙ ꝓpterea nō optꝫ. ꝙ oia q̄ de⁹ facit sint sufficientia ad salutē. sꝫ sufficit ꝙ ex pte dei sꝫ salutē ordinant̄. ꝛ ex pte hois ad salutem requirunt̄. Ad minorē ꝯcedit̄. ꝙ nō sufficiebat. tn̄ cū ea aderat auxiliū aliud sufficiens. sꝫ fides mediatoris ad quā vetus lex disponebat dupl'r. vt dictū ē in corpe. ¶ Vn̄ posset 2° dici ad minorē. ꝙ vex q̄dē ꝙ nō sufficiebat ad salutē. tn̄ ad eā disponebat. tū directe disponēdo ad xp̄m vt dictū ē. tū ꝓhibēdo pctā. q̄ꝝ curatio necessaria ē ad salutē. tū indirecte. hūiliando ꝓplm̄ supbū. q̄ p hāc legē humiliat⁹ recurrit ad auxiliū diuinū. q̄re negat̄ ꝯn̄a. qꝛ nō seq̄t̄. nō ē sufficiens ad salutē. igit̄ nō ē a deo q̄ vult oēs saluos fieri. Sꝫ bn̄ seq̄t̄. qꝛ de⁹ vult oēs hoies saluos fieri. io lex ei⁹ q̄lib3 nō ē ꝯ salutē hoim. ꝛ h̄ vex ē. Et 2° seq̄t̄. ꝙ optet ꝙ aliq̄ mō disponat vl' coopet̄ ad salutē. ꝛ h̄ etiā fuit. sꝫ nō optet ꝙ sufficiat. Et rō hui⁹ habet̄ ifra. ar. vj. qꝛ de⁹ paulatim volebat hoiem ducere ad pfectū ꝛc.

¶ Utrū lex vet⁹ sit data mediantib⁹ angelis

Ad tertiū sic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ lex vet⁹ nō fuerit data p angelos. sꝫ imediate a deo. Angel⁹ em̄ nūc⁹ dr̄. ꝛ sic nomē angeli ministeriū iportat nō dn̄iū. ẜm illō psal. Benedicite dn̄o oēs angeli ei⁹ ministri ei⁹. sꝫ vetus lex a dn̄o tradita eē phibet̄. Dicit̄ em̄ exo. xx. Locutusq̄ ē dn̄s sermones hos. ꝛ postea subdit̄. Ego em̄ suꝫ dn̄s de⁹ tu⁹. ꝛ idē mod⁹ loquēdi frequēter repit̄ in exo. ꝛ in libris ꝯseq̄ntib⁹ legē. g lex ē imediate data a deo. ¶ P. sic dr̄ Joā. p̄mo. Lex p moysen data ē. sꝫ moyses imediate accepit a deo. Dicit̄ em̄ Exo. xxxiij. Loq̄bat̄ dn̄s ad moysen facie ad faciē. sic loq̄ solet amic⁹ ad amicū suū. g lex vet⁹ imediate data ē a deo

¶ P. ad solū pncipē ptinet legē ferre vt sup dictū ē. sꝫ sol⁹ de⁹ ē pnceps salutis aiaꝝ. angeli ỽo sunt administratorij sp̄us. vt dr̄ ad heb. p̄mo. g lex vet⁹ p angelos dari nō debuit. cū ordinaret̄ ad aiaꝝ salutē. ¶ Sꝫ ꝯtra ē q̄d dr̄ apl's ad gal. iij. Lex data ē p angelos in manu mediatoris. ꝛ actuū. vij. dr̄ stephan⁹ Accepistis legem in dispositione angeloꝝ. q.xx.ar.ij

¶ Hic ꝯñter agit de auctore vete. le. min⁹ pncipali. habet̄ em̄ ex ar. pce. ꝙ ē a deo instituta ꝛ q̄si ꝯposita lex vet⁹. io ē q̄stio. an etiā p deū sit imediate. ꝓplo iudaico ꝓmulgata. Plerūq̄ em̄ ali⁹ instituit alius ꝓmulgat

¶ Rndeo dōm. ꝙ lex data ē a deo p angelos. Et pter rōnem gn̄alē quā Dionysi⁹ assignat in. iiij. c. ce. hierarchie. ꝙ diuina dn̄t deferri ad hoies mediantibus angelis. specialis ratio est quare legē veterē per angelos dari oportuit

¶ Doc. in h̄ corpe p^o^ ꝓmittit ꝯclonē risiuā cū ꝓbatione gn̄ali. 2° resumit ꝯclonē explicādo eā cū rōe speali. ibi Dictū ē em̄ ꝛc. 3° ondit illā scdāꝫ rōem eē fundatā i aplo ibi. Et p hūc ꝛc. Quo ad p^m^ nota ē ꝯclo rñpe. Lex data est a deo p angelos. ꝛ itelligit̄ data. i. ꝓmulgata. ita ꝙ Moises imediate accepit eā ab angelo q̄ sibi loq̄bat̄. ꝓbat̄ rōe gn̄ali ꝛ cōi legi ꝛ aliis diuinis illuminatoib⁹ ꝛ reuelationib⁹ sic. Diuina debēt deferri ad hoies mediātib⁹ angelis. igit̄ ꝛ lex. Ans ē Diony. Tenet ꝯn̄a. qꝛ ꝛ lex vetus. q̄dā diuina reuelatio fuit. ¶ Nota ꝙ ordo diuine ꝓuidentie bꝫ vt inferiora p supiora regant̄ ꝛ pficiant̄. Angel⁹ aūt ordine nature ẜm lumē itellectuale excedit hoiem et ꝓ^m^ naturā oēs creaturā corpalē. io ꝛ hoies ab angelis illuminant̄ ꝛ diuinas reuelatōes suscipiūt. ꝛ tota natura corpal̄ ab eis administrat̄. vt bꝫ S. p. p. q. cx. ar. p̄. et q.

tes.ar.p°. Et h ē etiā mediū q̄ D.3° p.q.iij.ar.3. pbat an nūciatōez diuinā puenīētez ēē p angelū factū ꝛc. ¶ Nota etiā. ꝙ lex vet⁹ fuit q̄dā illuminatio ꝛ reuelatio diuina. ꝛ i h puenit cū alijs diuinis reuelatōibꝫ. Fuit etiā reuelatio et doctrina tal.s. dispositiua ad salutē pfectā ꝛ doctrinā exhibēdā p xp̄m. Et i h differt ab alijs reuelatōibꝫ. D. igit in illa iā dicta rōe pbat de lege veteri. ꝙ fuit data mediāte angelo. inq̄tū ē reuelatio diuina. ꝛ vt puenit cū alijs reuelatōibꝫ. Et ppterea dr. ꝙ sit rō gn̄al.i. pcedit de veteri lege fm rōem. quā hꝫ cōem cū alijs reuelatōibꝫ diuinis Sequēs āt rō dr specialis. hoc ē pcedit de veteri lege q̄tū ad id qd̄ hꝫ ꝓpriū ꝛ speciale. Vn̄ Cōsequēter cū dr.

ar.p°.

¶ Dictū ē eñ ꝙ lex vet⁹ ipfecta erat. sꝫ disponebat ad salutē pfectā gn̄is hūani q̄ futura erat p xp̄m. sic āt videt in oibꝫ ptātibꝫ ꝛ artibꝫ ordinatis ꝙ ille q̄ ē supior pn̄cipalē ꝛ pfectū actū opat p seipm. ea xo q̄ disponūt ad pfectōem vltimā opatur p suos ministros. sic nauifactor cōpaginat nauē p seipm. sꝫ ppat materiā p artifices subministrātes. ꝛ iō puenies fuit vt lex pfecta noui testamēti daret imediate p ipsum deū hoiem factū. lex āt vet⁹ p ministros dei.s. p angelos daretur hoibus.

¶ Subiūgit scdāz rōem ipam. q̄ stat i h. Lex vet⁹ imperfecta erat. sꝫ disponebat ad salutē pfectā ꝛc. vt in lr̄a. sꝫ sic videt in oibꝫ ptātibꝫ ꝛc. vt i lr̄a. igit pclo xa. q̄ quā h res sumit i fine cū explicatōe. ꝙ lex noua que pīnet salutem pfectā debuit dari p supiorē.s. deū icarnatū. sꝫ vet⁹ p angelū q ē iferior. Maior patuit ar. p° et 2°. Minor declarat exēplariī de nauifactore ꝛc. Deinde cū dr

¶ Et p hūc modū apl's ad heb. pbat eminentiaꝫ noue legis ad veterē. q: in nouo testamēto locut⁹ ē nobis deus in filio suo. in veteri aūt testamento est sermo factus per angelos

¶ Ondit pcedētem rōem ēē fundatā in aplo. q: apl's pbat eminētiā noue legis sup veterē. q: nouā dedit de⁹ p seipm. veterē p angelū. ꝛ p h habet. ꝙ p imperfectōez legis vete. bn̄ pbat ꝙ ē ab angelo tāq̄ iferiori. nouā āt. ꝓpt pfectionē a deo. ꝛ i h stat mediū rōis facte. vt pꝫ intuēti ¶ Notanti ꝙ apl's pbat eminētiā vni⁹ super aliā. q: vna a deo alia ab angelo. iō āt ecōtrario pbat. q: scꝫ vna eminētior iō a deo. impfectior āt ab angelo i ꝛ ibi radit vna ē ꝛc.

☞ Et pfirmat pclo argumēto in pn̄ū. Circa auctoritatē adductā i h argumēto nota. ꝙ D. eā ibidē sic exponit i manu mediatoris.i. in ptāte xp̄i. Nicola⁹ āt de lyra exponit.i. in ptāte xp̄i ad mutādū eā p volūtate sua tanq̄ dn̄s ei⁹. Vn̄ Math. xij. Dn̄s ē fili⁹ hois etiā sabbati. Et videt D. sane itelligere ꝙ angel⁹ dedit in ptāte ꝛ auctoritate xp̄i. q: xp̄s ministrabat angelo loq̄ndi efficaciā et faciebat p ptāte dei. Lyra āt itelligat. ꝙ lex data suberat ptāti xp̄i. q: potuit eā mutare sicut ꝛ fecit ꝛc.

¶ Ad pmū ḡ dōm. ꝙ sic Greg. dt in pn̄cipio moraliū angel⁹ q̄ moysi apparuisse describit mō angel⁹ mō dn̄s memorat. angel⁹ videlicet ppter h ꝙ exterius loq̄ndo seruiebat. dn̄s āt dr q: iteri⁹ psidens loq̄ndi efficatiā ministrabat. ꝛ inde ē etiā ꝙ q̄si ex psona dn̄i angelus loquebatur

¶ Maior pcedit. ꝙ nomē angeli salte q̄tū ad id a q̄ nomē iponit. ministeriū ipoꝛtꝫ. sꝫ q̄tū ad id cui iponit sit nomē nature. Et dico etiā ꝙ tn̄ angel⁹ pt gerere personā dn̄i. ꝛ pt dici dn̄s i psona angeli apparere. q̄ū angel⁹ nō in

tēdit ducere i cognitōez suā. sꝫ dei Ad minorē dico. ꝙ vetus lex pbibet ēē tradita a dn̄o. q: ab angelo i psona dn̄i et apparēte dn̄o i angelo. q̄ angelo ministrabat xtutē ꝛ efficaciā loq̄ndi. Ad pbatōem dico. ꝙ hmōi auctoritates intelligūt. q: angel⁹ i psona dn̄i loq̄bat Vn̄ ꝛ alibi habet scpt⁹ ꝙ angel apparuit. ꝛ vtrūq̄ verificat diuersimode. q: q̄tū ad subam fuit angel⁹. sꝫ q̄tū ad itentōem ꝛ apparitōem dr dn̄s. ¶ Pro maiori itellectu hui⁹ solōnis vide D. sanc. in q̄rto. dis. xlix. q. ij. ar. vij. ad p^m. vbi dr. ꝙ fꝫ Diony. iiij. ca. celest. hierar. p h qd̄ i scriptura dr. ꝙ aliq̄s scūs videt deū. vt Esaias vl' q̄libet ali⁹. nō ē itelligēdū. ꝙ eēntiā dei q̄ ē oībꝫ viatoribꝫ occulta. videant. sꝫ ꝙ oñse sunt eis aliq̄ forme. vl' corpales vl' imaginarie. p q̄s manuducebant i dei cognitōem. Et h fiebat ministerio angeloꝝ. q̄ꝝ illumiatōe pfortabat itellect⁹ ꝓphete ad ꝓueniendū i aliq̄lē diuinoꝝ cognitōez ex apparētibꝫ formis Et q: āgel⁹ nō itēdebat ducere i sui cognitōez pn̄cipalr. sꝫ in cognitōez dei. iō in hmōi visio nō dicebat angel⁹ apparere. sꝫ de⁹. ex cui⁹ psona apparebat angel⁹. ꝛ ex cui⁹ virtute efficaciā habebat ad illuminādū mētem. ꝛ hec vocat theophania.i. dei apparitio i scriptura Q̄nq̄ tn̄ ꝛ angel⁹ dicebat ille q apparebat. ꝓpt ministeriū qd̄ exhibebat. vn̄ Greg. dt. Angel⁹ q moysi apparuisse describit. mō āgel⁹ mō dn̄s memorat. Angel⁹. q: exterius loq̄ndo deseruit. dn̄s. q: iteri⁹ psidēs loq̄ndi efficaciā tribuit Et hec ē etiā snia Aug. 2° de trin. hec ille. Ex qbꝫ pꝫ itellect⁹ hui⁹ solutōis h i lr̄a posite Et itelligat iteri⁹ psidēs.s. de⁹ i āgelo q: āgel⁹ ex deo habuit xtute illuminādi eos qbꝫ loq̄bat.

¶ Ad scd̄m dōm. ꝙ sic Aug. dt. xij. sup Gen̄. ad litterā in Exo. dr. Locut⁹ ē dn̄s Moysi facie ad faciē et paulo post subdit. Ostēde mihi gl'iam tuā. sentiebat ḡ qd videbat. ꝛ qd̄ nō videbat desiderabat. non ḡ videbat ipaꝫ dei eēntiā. ꝛ ita nō imediate ab eo instruebat. qd ḡ dr ꝙ loq̄bat ei facie ad faciē. fm opinionē ppli loq̄t scriptura. q̄ putabat Moysen ore ad os loq̄ cū deo cū p subiectā creaturā.i. p angelū ꝛ nubē ei loq̄ret ꝛ appareret. Uel p visionē faciei itelligit q̄dā eminēs ptemplatio ꝛ familiaris īfra essentie diuine visionem.

¶ Ad minorē. negat. ꝙ imediate a deo i ꝓpria psona. sꝫ ab angelo i psona dei. q dr de⁹ rōe dicta ad p^m. Et 2° dr accepisse a deo fm opinionē ppli q opinabat deū loqui moisi. cū angel⁹ loq̄ret. Hec āt locutio q̄ angel⁹ sibi locutus fuit potuit ēē imaginaria. aut corporal. aut etiā itellectual. citra tn̄ visionē diuie eēntie i se. Et tal' locutio dr facie ad faciē. q̄re negat pn̄a. ¶ Circa hāc solutōem notā vbi dr īfra visionē diuie eēntie. q: ibi tāgit dubiū in q̄ laborat Nicola⁹ de lyra Nūeri. xij. et Exo. xxxiij. et. xx An videlꝫ moises q̄nq̄ viderit diuinā essentiā. de h vide D. sanc. in q̄rto. vbi stati ad q̄rtū. q: determiat post Aug^m. ꝙ in legislatōe de q̄ Exo. xx. et. xxxiij. nō viderit diuinā eēntiā. q: dr sibi. Faciē meā videre nō poteris. vn̄ qd̄ ibidē dr Loq̄bat facie ad faciē. exponit vt h i solōne. ꝛ ꝙ itelligit de pn̄uilegiata reuelatōe. Sꝫ fm Aug^m. in Exo. pmissa fuit sibi visio diuie eēntie. quā vidit in mente suā. de q̄ dr Nūeri. xij. Ore ad os loquar ei ꝛ palā. ꝛ nō p enigmata ꝛ figuras deū videbit. Uerūtamē illō tp̄s in q̄ viderat. p scripturā nō determiat. Quare D. h i solōne itelligend⁹ ē ꝙ nō vidit diuinā eēntia tūc. cū scꝫ acciperet legē. q: tūc sensit deuꝫ in āgelo loq̄ntē. quē videre desiderabat p eēntiā. et illō desideriū fm Aug^m. fuit iplerū. sꝫ nō legit q̄ tp̄e ꝛc.

¶ Ad tertiū dicēdū. q̄ solius pncipis ē sua auctoritate legē instituere. s3 qn̄q3 legē instituā p alios pmulgat. z ita deus sua auctoritate instituit legem. sed per angelos promulgauit.

¶ Maior: s. q̄ ē. q̄ ad pncipē ptinet legē ferre. si accipiat ferre, p instituere sua auctoritate. si āt capit ferre, p pmulgare iā legē institutā. sic negat maior. Ad minorē: ipa pcedit. q̄ lex zc. vetus nō debuit institui p angelos. s3 tm̄ dari. i. instituta pmulgari. z ita factū ē. nā deus dedit z ordinauit legē veterē. z cū āgelo īspirauit q̄ vlteri9 cā moisi. z ipe ꝑplo iudaico pnūciauit. Circa hāc solutōē3 posset eē dubiū. an institutio q̄. de9 veterē legē instituit. fuerit eterna vel tpal. Uidet āt dicēdū. q̄ si institutio ve. le. capiat p apphēsiōne z pordinatōē ve. le. i mēte diuia. z p lege ve. vt pcepta ē. aut p pceptōē ve. leg. sic tal' institutio eterna ē. sic z aliarū rerū idee et exēplaria. Si āt capiat institutio le. ve. p ipa vt pcedit a deo i creaturā. sic ē tpal'. z nihil aliud q̄ ipa lex reuelata mēti āgelice. z sic de9 eā instituit imediate. z angel9 sic itellectā et acceptā legē. vlteri9 hoibus denūciauit. Opz eni h aduertere. q̄ i deo nō ē actio tpal'. loquēdo q̄ ad absolutū. s3 ipe effect9 vt pcedit a deo p̄t dici actio trāsiēs. vl ipa essētia vl diuia volūtas vt ab ea emanat sine actōne media ipe effect9 dr̄ dei actio. Et ita in pposito institutio legis veteris. ē ipa lex pcedēs in intellectu angelico quā pstat eē tpalē vel ipa diuia volūtas vt ab ea pcedit lex vet9 dr̄ institutio. z tal' ē tpalis q̄ ad respectū. nō q̄ ad absolutū. Sz de his in p' pte. z sup̄ aliqd etiā tactū fuit. q. j. ar. iij. Uidet āt institutio magis pprie accipi p actōē trāseūte. saltē causaliter. vl' p lege pcedēte q̄ p actoē imanente q̄ ē itellectio. z q̄si ppositio legis. q̄ de9 ab eterno apphēdit z ordinauit legē veterē. De hac materia vide Capeolū in 2°. dis. p̄°. q. ij. in solutionibus argumentorū ptra pmā pclōnē.

¶ Utrū lex vet9 debuit soli pplo iudeorū dari vel oibus

L

Ad q̄rtū sic pcedit. Uidet q̄ lex vet9 non debuit dari soli pplo iudeorū. Lex eni vetus disponebat ad salutē q̄ futura erat p xp̄m. vt dictū ē. s3 sal9 illa non erat futura

ar. p°. q. iij solū in iudeis. s3 i omnibus gētibus s̄m illud Esaie. xlix. Par ē vt sis mihi seru9 ad suscitādas tribus Jacob. z z feces israel pucrtēdas. dedi te in lucē gentiū vt sis sal9 mea vsq3 ad extremū terre. q̄ lex vet9 dari debuit oibus gētibus z nō vni pplo tm̄. ¶ P. sic dr̄ Actuū. x. Nō ē psonar acceptor de9. s3 in oi gēte q̄ timet deū z facit iusticiā accept9 ē illi. non q̄ magis vni pplo q̄3

ar. iij. alijs via salutis debuit apiri. ¶ P. lex data ē p āgelos sic iā dictū ē. s3 ministeria āgelorū de9 nō solū iudeis s3 oibus gētibus sp exhibuit. Dicit eni Ecc. xvij. In vnā quāq3 gētē ppoisuit rectorē. oibus etiā gentibus tpalia bona largit. q̄ min9 sūt cure deo q̄3 spūalia bona. q̄ etiā legē oibus pplis debuit dare. ¶ Sz ptra ē q̄ dr̄ Ro. iij. Quid q̄ āpli9 iudeo. multū q̄dē p oēm modū. pmū q̄dē q̄ credita sunt ill' eloq̄a dei. z in ps. dr̄. Nō fecit taliter oi natōi z iudicia sua nō manifestauit eis

¶ Hic D. ondit q̄bus lex vet9 debuit dari. z p° h facit in h articulo. 2° determinat q̄dā dubiū i sequēti ar. ¶ Nota āt. q̄ vt h3 D. p. p. q. xxj. ar. p. ad 3m. z etiā 2° ptra gēt. ca. xxviij. et. xxix. debitū dr̄ de deo duplr. Uno° put debitū ē pdecētia sue bonitat', sicut Aug. dr̄. Cū parcis malis. iustū ē. q̄ bonitati tue pdecēs ē. Alio° dr̄ debitū z iustū qn̄ retribuit aliqd p meritis creature vel demeritis. s̄m q̄ Aug9. dr̄. Cū punis malos iustū ē. Posset q̄ q̄sitū itelligi. an vet9 lex debuit dari solo pplo iudaico ppter aliq̄ merita illi9 ppli. q̄bus meruisset illā legē. Potest z intelligi. an debuit sibi dari ppter debitū q̄ de9 debuit adiplere q̄d gratuito pordinauerat dare isti pplo. ¶ Nota etiā q̄ p pplm iudaicū itelligit nō tm̄ illa tribus descēdēs p Judā filiū Jacob. s3 oēs decē tribus descendētes ab Abraā. q̄ imitabant fidem eius z circūcisionē.

¶ Rn̄deo dicēdū. q̄ posset vna rō assignari q̄re potius pplo iudeorū data sit lex q̄3 alijs pplis. q̄ alijs pplis ad idolatriā declināntibus. sol9 pplus iudeorū in cultu vni9 dei remāsit. z io alij ppli idigni erāt legē3 recipe. ne sancta canibus daret

¶ In h articuli corpe D. determiat tm̄ cām. q̄re isti pplo debuerit dari lex vet9. q̄ habita sat' habet rn̄sio ad q̄situ. q̄ soli iudeis debuit dari. Sic pcedit q̄ circa h. q̄: p° ponit rōē3 huius icōueniētē q̄ posset assignari. 2° eā reprobat ibi. Sz ista rō zc. 3° ponit verā rōē ibi. Sz rō zc. vt āt habeat rn̄sio ad q̄situ formalr z dari9 ex istis pr hāc pclōnē. Lex vet9 debuit dari soli pplo iudeorū. nō debito. q̄d fundat super eorū merita z imunitate ab idolatria. s3 debito q̄d fundat sup diuia pmissiōē. patribus istius ppli facta de xp̄o illo pplo nascituro. Istius pclōnis pa ps patebit ex pmis duobus text. bus. 2a ex 3°. Ponit q̄ p° rōēm incōuenientē q̄ posset assignari. q̄ scz ppls iudaic9 ppter deuitatōēm idolatrie dign9 fuerat zc. vt i lr̄a. pñter cū dr̄

¶ Sz ista rō pueniēs nō videt. q̄ pplus ille etiā post legē latā ad idolatriā declinauit. q̄d grani9 fuit vt p3 Ezech. xxiij. z Amos. v. Nūqd hostias z sacrificiū obtulistis mihi i deserto xl. annis dom9 israel. et portastis tabernacula Moloch deo vr̄o. z imaginē idolorū vestrorū sid9 dei vestri rempha figuras q̄s fecistis vobis adorare eas. Expsse etiā dr̄ Deute. ix. Scito q̄ nō ppt iusticias tuas dn̄s de9 tu9 dedit tibi trā hāc i possessionē cū durissime ceruice sis ppls

¶ Doc. pcedentē rōēm iudicat nō eē sufficientē. q̄ rō nō dat rōis respectu aliorū pplorū. habuit locū etiā i iudeis. q̄ z ipi ad idolatriā declinauerūt. etiā post legē datā Et ondit hoc duabus auctoritatibus clare in lr̄a. Et ꝑ h p3 pma ps pcedentis pclōnis. Cōsequēter ibi

¶ Sz rō ibi pmittit vt ppleret v̄bū suū dn̄s q̄d sub iuramēto pollicit9 ē prib9 tuis abraā. Isaac z Jacob

¶ Ostēdit verā rōēm. pbās scdā3 ptē pclōnis Et circa h duo facit. p° ponit verā rōēm. 2° circa eā soluit dubitatōēm. ibi. Si āt rursus zc. Circa pm p° assignat rōēm in cōi. 2° i speciali. ibi Que āt zc. 3° remouet circa ipā3 falsa3 estimatōēm. ibi. Accenā zc. Quo igit ad pm vera rō ē vt de9 ppleret v̄bū suū. q̄d sub iuramēto pollicit9 ē patribus illi9 ppli. vt p3 clare Deute. ix. Deinde cū dr̄

¶ Que āt pmissio eis sit facta ondit Apls ad Gal. iij. dicēs. Abrae dicte sunt pmissiones z semini eius nō dr̄ seminibus q̄si i multis. s3 q̄si i vno. z semini tuo q̄ ē xp̄s De9 igit z legē z alia bñficia spūalia illi pplo

exhibuit ppter pmissionē eorū prib9 factā. vt ex eis christ9 nasceret. decebat eni vt ille pplus ex q̄ xp̄s nascitur9 erat q̄dā speciali scificatōē polleret. s̄m illud q̄d dr̄ Leuit. xix. Sancti estote q̄ ego sanct9 sum ar. p°.

¶ Ondit i speciali. q̄ fuerit illa pmissio ppter quā z legē

dedit. qr̄ ē ppt' p̄missionē patribꝰ factā. vt ex eis xp̄s nasce
ref. ⁊ p̄ h' pz ꝯᵃ ps ꝯclonis. Pro q̄ posset sic argui ex di
ctis. Illi pp'lo soli debuit lex dari. cuiꝰ patribꝰ p̄missio fa
cta fuit de xp̄o ex eo nascituro. s; ille pp'ls fuit ꝗmōi. ḡ ⁊c̄
Maior p3. qr̄ decebat vt ille pp'ls ex q̄ xp̄s nasciturꝰ erat
q̄dā spēali sctificatōe polleret. s; tal' pcurata fuit p legē. ḡ.
¶ Nota āt v'bū D. cū dr̄. Decebat. n̄ vt pp'ls ille ex q̄
⁊c. qr̄ de potēa dei absoluta nō iuiss; aliqd̄ icōueniēs. xp̄z
ex q̄cūq3 gēte nasci. sic ⁊ de peccatrice ꝯcipi ⁊ nasci potuit
vt clare hr̄ apd̄ doctores. s; de potēa ordinata voluit ex
scēis nasci. Decēs āt ē. vt fiat qd̄ deꝰ vult. iō dr̄ decebat ⁊c̄

¶ Nec etiā fuit ,ppter meritū ipiꝰ abrae vt tal' p̄
missio ei fieret. vt. s. xp̄s ex eiꝰ semie nascere'. s; ex gra
tuita dei electōe ⁊ vocatōe. vn̄ dr̄ Esaie. lj. Qui susci
tauit ab oriēte iustū. vocauit eū vt seq̄ref se. Sic ḡ p3
q' ex sola gratuita electōe patres p̄missionē accepe
rūt. ⁊ pp'ls ex eis p̄gentꝰ legē accepit. s. in illō Deu
tero. iiij Audistis v'ba illiꝰ de medio ignis. qr̄ dilexit
patres vestros ⁊ elegit semē eoꝝ post illos

¶ Remouet fallās estimatōes circa p̄dictā p̄tē Poss;
eīn̄ aliq̄s arbitrari. q' p̄missio xp̄i facta eēt abrae ⁊ p̄rib;.
ppt' eoꝝ merita. S; h' D. remouet. ostēdēdo q̄ facta fuit
ex ḡtuita dei electōe ⁊ vocatōe. q̄ s; elegit abraā ⁊ voca
uit in spēciale dei cognitōē. ex ḡtuita dei volūtate nō ex
merito. Et h' ōndit p̄ auctoritates clare i lr̄a. Tūc ibi

¶ Si āt rursus q̄raf q̄re hūc pp'lm elegit vt ex eo
xp̄s nascere'. ⁊ nō aliū. ꝯueniet nisio augustini quā
dr̄ sup Jo. Quare hūc trahat ⁊ illū nō trahat. noli
velle diiudicare si nō vis errare

¶ Soluit dubiū qd̄dā. s; q̄s q̄reret. q̄re igi' deꝰ elegit
et vocauit abraā. vt ex eo xp̄us nascere'. ⁊ p̄ ꝯñs vt pp'lo
ab eo descēdente legē daret. Soluit p̄ missione b'. Aug. q'
ista q̄stio nec d3 moueri. nec p̄t solui. Et ḡ noli iterrogare
si nō vis errare. de ista missiōe. vide p̄. p̄. q. xxiij. ar. v. ad iij
¶ Et noto q' debitū dr̄ alicui qd̄ ad ip̄m ordinatū ē vt ip
su; habeat vl' recipiat. p3 āt ex dict; q' lex vetꝰ ordinata ē
ad ip̄m iudaicū originalr̄ ex sola dei gr̄a. ḡ debuit sibi da
ri ⁊ soli ex gr̄a dei. ex q̄ pcessit xp̄i p̄missioꝝ ꝯñr legis datio

¶ Argumētū in ꝯr̄iū pbauit q' q̄dē soli iudeoꝝ po
pulo data ē lex. s; rō huiꝰ ia habita ē

¶ Ad p̄mū ḡ dd̄m. q' q̄uis salꝰ futura p̄ xp̄m eēt
oib; gētib; p̄parata. t̄n oportebat ex vno pp'lo xp̄m
nasci q̄ ,ppter h' p̄ alijs prerogatiuas habuit. s̄m illō
Ro. ix Quoꝝ s; iudeoꝝ ē adoptio filioꝝ dei ⁊ testa
mētū ⁊ legislatio q̄ꝝ patres ex q̄b; xp̄s ē s̄m carnē

¶ Maior ꝯcedif. ⁊ dico q' xp̄s futurꝰ erat p̄ vnā gētē
quā deꝰ ad h' ḡtuito elegerat. quā decebat pollere spēali
sctitate. vt dictū ē i corpe ad quā spēale sctitatē specialis
lex reqrebaf Minor ꝯcedif. s; negaf ꝯñā. qr̄ esto salꝰ xp̄i
sit v'lis. ⁊ extēdat se ad oēs gētes. t̄n eiꝰ natiuitas fuit de
vna gēte t̄m. ⁊ illi debuit dari specialr̄ lex. sup legē nature
q̄ ē oib; cōis. ¶ Nota q' auctoritas p̄miore itelligif. ⁊ c̄
v'bū p̄ris ad xp̄m i hūanitate assumpta. vn̄ dr̄. ⁊ dixit. s.
deꝰ p̄r. parū ē vt sis mihi suus i hūanitate assumpta ad
suscitādas trib; iacob de morte ifidelitat'. Et feci te lra
he'. s. vita ꝯuertēdas i v'tutes. dedi te i lucem gentiū per
susceptōem luminis fidei ⁊c̄. Et vult q' nō soli iudei. s; ⁊
gētiles debēt saluari p̄ christū ⁊c̄.

¶ Ad scd̄m dd̄3. q' acceptio psonaꝝ locū h3 i his
q̄ ex debito daf. In his v'o q̄ ex gratuita volūtate cō

feruntf acceptio psonaꝝ locū nō h3 nō enī ē psonaꝝ
acceptor q̄ ex liberalitate de suo dat vni ⁊ non alteri.
s; si eēt dispēsator bonoꝝ cōium ⁊ non distribueret
eq̄liter s̄m merita psonaꝝ. eēt psonaꝝ acceptor. talia
tamē āt b̄n̄ficia deꝰ hūano generi ꝯfert ex sua gr̄a. vn̄
nō ē psonaꝝ acceptor si q̄busdā p̄ alijs ꝯferat. vnde
Aug. dt̄ i lib. de p̄dest. sanc. Oēs q̄s deꝰ docet misericordia
cordia docet. q̄s āt nō docet iudicio nō docet. h' enī
venit ex dānatōe hūani gn̄is p̄ pctō p̄mi parētis.

Ad ain̄s sup̄dictū fuit. q. lxxiij. ar. ix. ad 3ᵐ. qr̄ s̄a ē vt
ap'ls loq'f de psonaꝝ acceptōe ad Ephe. vi. Dico aūt q'
acceptio psonaꝝ vt sonat i pctm̄. solū h3 locū i debit;. nō
aūt i his q̄ ꝯferūf ex gr̄a. vt etiā D. h3. p̄. p̄. q. xxiij. ar. v.
ad. 3ᵐ. Negaf āt ꝯñā. qr̄ via salutis. ⁊ salut; remedia ex
sola dei gr̄a ꝯferūf. q̄re si q̄busdā salut; b̄n̄ficia ꝯferat nō
alijs nō ē acceptio psonaꝝ. Tale āt b̄n̄ficiū fuit datio le
gis. vn̄ si deꝰ nulli hoi salut; b̄n̄ficia cōtulisset post pctm̄.
nulli fecisset iniuriā. qr̄ deꝰ fecit qd̄ in se fuit instituēdo na
turā integrā. hō aūt demeruit derelinq̄ ,ppter pctm̄ origi
nale. q̄re q̄cq̄d facit. de gratuitis ex gr̄a facit. De ista ma
teria etiā supra. q. lxxix. ar. iiij. ad. tertiū.

¶ Ad tertiū dd̄3. q' b̄n̄ficia gr̄e subtrahūf hoi pp
ter culpā. s; b̄n̄ficia naturalia nō subtrahūf. int' q̄ s;
ministeria āgeloꝝ. q̄ ipe naturaꝝ ordo reqrit vt. s. p̄
media gubernēf ifima. ⁊ etiā corpalia subsidia q̄ nō
solū hoib;. s; etiā iumētis deꝰ administrat. s̄m illud
p̄s. Homines ⁊ iumēta saluabis dn̄e.

Cōcedif maior. s; dico q' nō solū naf'alia. s; etiā gra
tuita b̄n̄ficia danf medijs angelis. Dico scd̄o. q' naf'alia
b̄n̄ficia nō subtrahūf ,ppter pctm̄. s; gratuita. q̄ iuxta d. s
p̄. p̄. q. cxiij. ar. vij. ad. 3ᵐ. paucioribꝰ ipēdūf. t̄n qr̄ excedūt
facultatē nafe. t̄n etiā qr̄ obstat pctm̄ Minor ꝯced. f. qr̄
ista sit; naf'alia b̄n̄ficia. custodia enī āgeloꝝ vt h3 etiā s.
s. p̄. p̄. q. cxiij. ar. iiij. ad. 3ᵐ. ē vnū de naf'alib; b̄n̄ficijs. sic
⁊ subsidia corpalia Dare āt legē spēalē ē b̄n̄ficiū ḡtuitū. qd̄
subtrahif ,ppter pctm̄. ⁊ ex sola gr̄a cōicaf his q̄s deꝰ ele
gerit. Dico p̄terea. q' naf'alia sunt q̄dē minora. t̄n sit; de
bita aliq̄ mō reb; creatis. gratuita aūt nullo mō. vt pate
bit infra. q. cxi. ar. p̄. ad. ij. ḡ negaf ꝯñā

Utrū oēs hoīes obligabāf ad obs'uādū vete. le. V

Ad q̄ntum sic p̄cedif. Videf q' oēs hoīes
obligabāf ad obseruādū veterē legē. Qui
cūq3 enī subdif regi oportet q' subdaf le
gi ipiꝰ. s; vetꝰ lex ē data a deo q̄ ē rex oīs
terre. vt in psal' dr̄. ḡ oēs habitātes terrā tenebāf ad
obseruātiā legis. ¶ P̄. iudei saluari nō poterāt. nisi le
gē veterē obseruarēt Dicif enī Deutero. xxv. Male
dictꝰ q̄ nō pmanet in sermonib; legis huiꝰ nec eos
ope p̄ficit. si igif alij hoīes sine obseruātia legis ve
teris potuissent saluari peior fuisset ꝯditio iudeorū
q̄ alioꝝ hoim ¶ P̄. gētiles ad ritū iudaicū ⁊ ad ob
seruātias legis admittebanf. Dicif enī Exo. xij. Si
q̄s peregrinoꝝ in vestrā voluerit trāsire coloniā. et
facere phase dn̄i circūcidef. p̄us oē masculinū genꝰ
⁊ tūc rite celebrabit. eritq3 simul sicut idigena terre.
Frustra āt ad obseruātias legales fuissent extranei
admissi ex ordinatōe diuina si q̄b3 legalib; obser

nātūs saluari potuissent. g̃ null⁹ saluari poterat nisi legē obseruaret. ¶ Sz ꝯ ē qḋ Dionysi⁹ dt. ix. c. ce. Hierarchie q̄ multi gētiliū p āgelos sunt reducti in deū sz ꝯstat q̄ gētiles legē nō obseruabāt. g̃ absq̧ obseruātia legis potuerūt aliq̄ saluari

¶ Hic D. circa p̄cedētē ar. determiat dubiū. Ex q̄ em̄ dictū ē q̄ vet⁹ lex data fuit soli iudeoꝝ pplo. dubiū rōnabile ē. an sol⁹ ip̄e idē ppls obligabat ad vete. le. Ex altera aūt pte videt. q̄ ꝛ alij hoīes. q̄ vetus lex multa ꝯtinebat de lege nature. q̄ vliter oēs obligabat.

¶ Rndeo dd̄z. q̄ lex vet⁹ manifestabat p̄cepta legis nature. ꝛ supaddebat q̄dā ꝑpria p̄cepta

¶ D. p° p̄mittit qḋdā fundamētū istⁱ⁹ q̄stōis ꝛ materie. 2° subiūgit ꝯclōnē respō. ibi. Quātū igit ꝛc. Notat g̃ p° p fundamēto distictio. q̄ vet⁹ lex ꝯtinebat duplicia p̄cepta. qꝛ manifestabat p̄cepta legꝭ nat. et moralia. sic pꝫ de honoratōe parētū. ꝛ de cultu vni⁹ dei. ꝛ de ꝯcupia vitāda ꝛ hmōi q̄ sūt de dictamie rōis natal. supaddebat āt q̄dā p̄cepta ꝑpa isti legi. sic pꝫ i ceremonialib⁹ ꝛ iudicialib⁹

¶ Quātū igit ad illa q̄ vet⁹ lex ꝯtinebat de lege nature oēs tenebāt ad obseruātiā veteris legis. nō q̄a erāt legis scripte sz qꝛ ē. āt de lege nature. sz q̄ntū ad illa q̄ lex vet⁹ supaddebat. nō tenebāt aliq̄ ad obseruātiā veteris legis. nisi sol⁹ ppls iudeoꝝ.

¶ Hec ē ꝯclō rñsiua bimēbris Cui⁹ p̄mā ptē ꝓbat p° interserēdo sez limitatōez. 2° deducit scdaz ptē. ibi. Cui⁹ rō ē ꝛc. Quo ad p̄mū arguit sic. ad ea q̄ sunt legꝭ nature oēs obligant. igit q̄ntum ad illa q̄ vetus lex ꝛc. vt dt p° ps ꝯclonis. ꝯña clara. Añs patuit sup. Deīn cū dt

¶ Cui⁹ rō ē. qꝛ lex vet⁹ sicut dictū ē. data est pplo iudeoꝝ vt q̄ndā ꝓgatiuā sanctitatꝭ obtineret ꝑpter reuerētiā christi q̄ ex illo pplo nasciturus erat. q̄cūq̧ āt statuunt ad specialē aliq̄ꝝ sanctificatiōem non obligāt nisi illos. sicut ad q̄dā obligāt clerici q̄ mācipāt diuino ministerio ad q̄ laici nō obligāt. silr ꝛ religiosi ad q̄dā pfectōis opa obligāt ex sua ꝓfessione ad q̄ seculares nō obligant

¶ Probat scdaz ptē ꝯclonis p̄dicte. ꝛ p° facit h̄. 2° resumit scdaz ptē ꝯclonis cū declaratōe eiusdē p auctoritates scripture sacre. ibi. Et silr ꝛc. Quo ad p^m arguit sic. q̄cūq̧ statuūt ad specialē aliq̄ꝝ scificatōez. nō obligāt nisi illos. sz vet⁹ lex data ē pplo iudeoꝝ. vt q̄ndā ꝓgatiuā scitatꝭ obtineret. ꝑpt reuerentiā xp̄i nasciturī ex illo pplo. igit silr ad q̄dā specialia obligabat ppls ille. Maior declarat exēplar. i. de clericꝭ q̄b⁹ statuūt specialia ꝑpt coꝝ specialē scificatōez. ad q̄ laici nō obligāt. Silr ꝛ religiosi ꝛc. vt i l̄ra. igit maior v̄a. minor patuit ar. iiij. qꝛ ꝑpt ꝓmissionē xp̄i data ē sibi lex ꝛc. Deinde ibi

¶ Et silr ad q̄dā specialia obligabat ppls ille ad q̄ alij ppli nō obligabāt. vñ dr Deutero. xviij. Perfect⁹ eris ꝛ absq̧ macula corā dño deo tuo. ꝛ ꝑpter h̄ etiā q̄dā ꝓfessione vtebant. vt pꝫ Deutero. xxvi. Profiteor hodie corā dño deo tuo ꝛc.

¶ Resumit scdaz ptē ꝯclonis rñsiue fm p̄dictā ꝓbatiōnē. ꝛ ōndit p duas auctoritates quō dicta circa maiorē de clericꝭ ꝛ religiosꝭ. etiā aliq̄lr verificāt de iudaico pplo q̄ scz fuerūt obligati ad q̄dā pfectōis opa. sic clerici. p id qḋ habet Deutero. xviij. deinde etiā q̄ q̄si ꝓfitebāt q̄dā opa pfectōis. sic religiosi. p id qḋ ht Deute. xxvi. vñ pꝫ

q̄ lex vet⁹ supaddebat legi nat. erāt q̄dā spālia. ꝛ huic pplo ꝑpa sz q̄ excedebāt alias gētes. iō alij ad hec nō ob¶ligabāt

¶ Et ꝯfirmat ista 2ª ps argumēto i ꝯrīū Hoc argumētū itēdit q̄ aliq̄s nō obligat ad h̄. sine cui⁹ obfuatōe pt saluari. sz sine obfuatōe vete. le. aliq̄ scz gētiles potuerūt saluari. igit gētiles nō obligabāt ad obfuantiā vete. le. Minor pꝫ ex auctoritate Dio. de q̄ vide 2ª 2ᵉ q. ij. ar. vij. ad 3^m. quō multi gentiles habuerūt reuelationem de christo. vt pꝫ de Job ꝛ Sibylla ꝛc.

¶ Ad p̄mū g̃ dd̄m q̄ q̄cūq̧ subdūt regi. obligantur ad legē ei⁹ obseruādā quā oib⁹ cōiter ꝑponit. sz si istituat aliq̄ obfuāda a suis familiarib⁹ ministris ad hec ceteri non obligantur.

¶ Maior v̄a. opꝫ q̄ subdat alicui legi. sz nō oi. pt em̄ p̄nceps ꝛ rex diuersas leges diuersis dare. Et 2° opꝫ q̄ subdat legi quā cōiter oib⁹ dat. sz nō quā dat specialr aliq̄b⁹. Et dico. q̄ de⁹ hꝫ vnā legē gnālē. scz legē nature. q̄ ē vna apd̄ oēs. vt patuit sup. q. xciiij. Aliā āt hꝫ specialē p domesticꝭ specialib⁹ Ad minorē dico q̄ lex vet⁹ q̄dē data ēa deo. q̄ ē rex ois tre. sz nō ē lex cōis. sz spēal ꝛ specialr aliq̄b⁹ data Lex āt nature ē cōis lex. qre negat ꝯña. sz bñ seqt q̄ legi cōi oēs ihabitātes trā subee tenet q̄ ē natural

¶ Ad scdm dd̄m. q̄ hō q̄nto deo magis ꝯiūgit tāto efficit melioris ꝯditōis. ꝛ iō q̄nto ppls iudeoꝝ erat astrict⁹ magis ad diuinū cultū. dignior alijs populis erat. vñ dr Deutero. iiij. Que ē alia gens sic inclita vt habeat ceremonias iustasq̧ iudicia ꝛ vniuersam legē. ꝛ silr etiā q̄ntū ad h̄ sunt melioris ꝯditōis clerici q̄ laici. ꝛ religiosi q̄ȝ seculares

¶ Añs ꝯcedit. sz dico q̄ lex vet⁹ erat mediū salutꝭ. qꝛ retrahebat a malo ꝛ īducebat bonū. Et dico 2°. q̄ q̄nto pla media salutꝭ q̄s hꝫ. tāto melioris ꝯditōis ē. vñ clericus melioris ꝯditōis ē laico ꝛ his religiosus qꝛ felix ē necessitas q̄ ad meliora trāsmittit. qre negat ꝯña. imo eo ipso q̄ fuerūt obligati ad veterē legē. melioris ꝯditōis fuerunt. sicut ꝛ voto astringens se ad ea q̄ sunt pfectōnis. sicut hꝫ D. 2ª 2ᵉ. q. clxxxix. ar. ij. et q. lxxxviij. ar. iiij. et. vj

¶ Ad tertiū dd̄z. q̄ gētiles pfecti⁹ ꝛ securi⁹ salutē ꝯseq̄bāt sub obseruātijs legis q̄ sub sola lege naturali. ꝛ iō ad eas admittebāt. sicut etiā nūc laici transeunt ad clericatū. ꝛ seculares ad religionē q̄uis absq̧ hoc possint saluari.

¶ Maior ꝯcedit ꝛ ei⁹ ꝓbatio. ꝛ itelligit. si qs pegrinorū. i. alioꝝ q̄ nō sunt de lege ꝛ ritu vestro. voluerit transire in vestram coloniā. i. fidem ꝛ ritum. Sz dico. q̄ h̄ fiebat. qꝛ gētiles sub lege veteri securi⁹ salutē ꝯseq̄bāt. q̄ sub sola lege nature. rōe iā dicta Sicut em̄ laic⁹ trāsit ad clericatū ꝑpter maiorem pfectōnem. ꝛ tamē sine clericatu potest saluari. ita ꝛ de lege veteri fuit q̄ ad gētiles. qre negat ꝯña.

¶ Utꝝ lex vet⁹ ꝯueniēter fuerit data tpe moysi X

AD sextū sic p̄cedit. Videt q̄ lex vet⁹ nō cōueniēter fuerit data tpe Moysi. Lex em̄ vetus disponebat ad salutē q̄ erat futura per xp̄m. sicut dictū ē. sz statim hō post pctm̄ indiguit hmōi salutis remedio. g̃ statim post pctm̄ lex vet⁹ debuit dari. ar. p°.

¶ P. lex vet⁹ data ē ꝑpter sanctificatōem eoꝝ ex q̄b⁹ xp̄s nasciturus erat. sz Abrae icepit fieri ꝓmissio de semine q̄d ē xp̄s. vt habet Genes. xij. g̃ statim tpe Abrae debuit lex dari. ¶ P. sic xp̄s

nō fuit nat⁹ ex alijs descēdētib⁹ ex Noe nisi ex Abraā cui facta ē pmissio. ita etiā non est nat⁹ ex alijs filijs Abrae nisi ex Dauid. cui ē pmissio renouata. sm il lud. ij. Reg. xxiij. Dixit vir cui ɔstitutū ē de xpo dei Jacob. ḡ lex vet⁹ debuit dari post dauid sic data ē post abraā ¶ Sꝫ ɔ̄ ē qḋ Apl's dr ad Gal. iij. q lex ppter trāsgressionē posita ē donec veniret semē cui ɔmiserat ordinata p angelos in manu mediatoris .i. ordinabilr̄ data. vt glo. dr. ḡ ɔgruū fuit vt lex ve tus illo tēporis ordine traderet

¶ Hic vltio inq̄rit de tpe traditiōis veteris leg̃. an ɔuenienti tpe fuerit data.

¶ Rūdeo dd'ꝫ. q ɔuenientissime lex vet⁹ data fuit tpe moisi. Cui⁹ rō pt accipi ex duob⁹ sm q q̄libet lex duob⁹ generib⁹ hoim iponit̃. Imponit̃ eñi q̄busdā duris ⁊ supbis q̄ p legē ɔpescūt̃ ⁊ domāt̃. iponit̃ etiā bonis q̄ p legē istructi adiuuāt̃ ad iplēdū qḋ itēdūt

¶ Cōclusionē nis[illegible] ponit in pncipio. ta'e. Cōuenien tissime lex vet⁹ data fuit tpe moisi. hāc ɔclōnem pbat rōe innitēti medio bifurcato. sic. Quelibet lex duob⁹ gene rib⁹ hoim iponit (scꝫ duris ⁊ supbis q̄ p legē ɔpescunt̃ et domant̃. imponit̃ etiā bonis q̄ p legē instructi adiuuant̃ ad iplēdū qḋ intēdūt. sꝫ legē dari tali tpe. scꝫ moisi. ɔue niēs fuit ad supbiā ɔuincēdā. ⁊ ad auxiliū ferēdū bonis igit̃ sic ɔueniēter fuit data. Hui⁹ rōis Doc. ponit ma iorē. 2° pmā pte pbat minorē. ibi Cōueniēs igit̃ fuit ⁊c. 3° scd'am. ibi. Ex pre[illegible]o ⁊c. Maior relinq̄t̃ nota. q̄ q̄li bet lex dat̃ p[illegible] multitudini. in q̄ sunt duri ⁊ boni

¶ Cōueniēs igit̃ fuit tali tpe legē veterē dari ad supbiā hoim ɔuincēdā. De duob⁹ eñi hō supbiebat scꝫ de sciā ⁊ de potēa. de sciā q̄dē q̄si rō naturalis ei pos sit sufficere ad salutē. ⁊ iō vt de h̄ ei⁹ supbia ɔuinceret̃ pmissus ē hō regimini sue rōis absq̄ adminiculo legis scripte. ⁊ experimēto hō discere potuit q patie bat̃ rōis defectū p h̄ q hoies vsq̄ ad idolatriā ⁊ tur pissima vitia circa tpa Abrae sunt plapsi. ⁊ iō post hec tpa fuit necāriu. legē scriptā dari i remediū hūa ne ignorātie. q̄ p legē ē cognitio peti vt dr Ro. v

¶ Deducit pmā pte minoris. sic. de duob⁹ hō supbie bat. scꝫ de sciā ⁊ potēa. sꝫ p h̄ q lex dilata est vsq̄ ad tpa moisi. de vtroq̄ ei⁹ supbia ɔuicta ē. scꝫ de sciā pfertim et potēa. igit̃ minor [illegible]a. Ista maior relīq̄t̃ nota. Sꝫ minorē D. pbat p⁹ de sciā. 2° de potēa. ibi. Sꝫ postq̄ ⁊c. quo ad sciam. q̄ hō putabat q rō naturalis posset sufficere ad sa lutē. iō vt ɔuinceret̃ de h̄ ⁊c. vt in lr̃a. ¶ Nota āt q q̄uis circa tpa Abrae. hoies in turpissima vitia (vtpote ido latriā ⁊ vitiū ɔ̄ naturā) plapsi fuerint. tñ tūc lex dari nō de buit. sꝫ differri vsq̄ ad tpa moisi (sꝫ domestica pcepta da rent̃ ppt maximā ignorātiā in pplo dei deitio cauendaꝫ) Rō habet̃ in solōne scd'i. vbi vide. q̄ q̄ p legē ē cognitio peti. iō postq̄ hō aduerteret defectū rōnis sue. q̄ sua sciā nulla erat. iō tūc data fuit sibi lex p quā peccatū cognosceret

¶ Sꝫ postq̄ hō ē instruct⁹ p legē. ɔuicta ē ei⁹ su pbia de ifirmitate dū iplere nō poterat qḋ cognos cebat. ⁊ iō sic Apl's ɔcludit ad Ro. viij q impossibile erat legi in q̄ infirmabat̃ p carnē. misit de⁹ filiū suū vt iustificatio legis impleret̃ in nobis.

¶ Declarat minorē pcedentē de potēa. q scꝫ p legē

sic ɔuicta supbia hoīs de potēa. q̄ postq̄ cognouit. ad huc nō potuit iplere qḋ cognoscebat ⁊c. vt in lr̃a. ¶ No ta aūt q lex ex h̄ q vsq̄ ad Moisi tpa dilata fuit. maxi me ɔuincit̃ supbia hoīs de sciā. q̄ an putabat se scire. sꝫ ex h̄ q sibi dimissus ē tāto tpe. incidit in maxios errores et manifestos. ita q facile cognouit ignorātiā suā. Sꝫ de potēa ɔuict⁹ fuit ex lege data. quā ferre nō potuit. iō p le gem veterē q̄si absolute hūiliat⁹ fuit de potēa. q̄ aduertit infirmitatē suā. vt peteret auxiliū. qḋ p xpm collatū fuit. q̄ ipa lex vetus esto iustitiā pmitteret. nō tñ dabat. Vñ D. notāter dr. Cōueniēs fuit tali tpe legē veterē dari ad supbiā ɔuincendā. Et h̄ ondit pmo de sciā. ⁊ postea de potēa. Post. q̄ instruct⁹ ē p legē ɔuicta ē supbia de ifirmitate. vñ tpe an Moisen mag' hūiliat de sciā q̄ de potēa. q̄ videlꝫ ex dilatōe tpis aduertit ignorātiā suā. sꝫ ex lege data impo tentiā. Quare D. nō loq̄t̃ de tpe Moisi q hūiliat de potēa sed de lege. Lex igit̃ de potēa hūiliat. sꝫ tps Moisi magis de sciā. q̄ illo tpe patebat maxima ignorātia. sꝫ ⁊ impotentiā iplēdi legē patent. f. tñ ⁊ antea passus fuisset. vi de de illa materia etiā D. fāc. 3ᵈ p. q. [illegible] ar. v. Et funda mētū stat in h̄. q̄ sine grā nō potuit iplere q̄ nō potuit da ri p veterē legē. q̄cūq̄ tpe daret̃. sꝫ verū ē q post multa pec cata. ⁊ potēa sicut ⁊ sciā debilior fuit. vt sic hūiliaret̃ ⁊ p le gis dilatōem ⁊ p legis datōem. Tunc ibi.

¶ Ex pre[illegible]o bonoꝫ lex data est in auxiliū qḋ q̄dē tūc maxie pplo necāriū fuit qñ lex naturalis obscura ri icipiebat ppter exuberātiā petōꝫ. Oportebat eñi hmōi auxiliū q̄dā ordine dari. vt p ipfecta ad pfec tionē manuduceret̃. ⁊ iō inter legē nature ⁊ legē grē oportuit legē veterē dari

¶ Deducit scd'am pte minoris pncipal. scꝫ q h̄ tps fuit ɔueniēs ppt auxiliū bonoꝫ. Et rāgit duplicē rōnem. Pma ē. q̄ tūc maxie erat auxiliū necāriū. qñ lex naturalis obscurari incipiebat. sꝫ h̄ fuit isto tpe. ppt scꝫ exuberantiā petōꝫ. igit̃ ⁊c. Scd'a rō ē. q̄ tps Moisi fuit mediū int̃ tps q̄ data fuit lex nature. ⁊ tps q̄ datū fuit auxiliū pfectū. scꝫ lex noua. igit̃ in illo tpe dari debuit lex vet⁹ tāq̄ auxilium imꝑfectū. Añs ē notū. tenet ɔ̄ña. q̄ oportebat auxilium hmōi. scꝫ sup legē nature dari ordine quodā ⁊c.

¶ Et ɔfirmat̃ pclō argumēto in ɔ̄riū. Hoc argu mētū in ɔ̄riū vult. q ex q̄ dr apl's. q lex ē ordinabilr̄ data igit̃ ⁊ ɔgruo tpe. data āt ē tpe moisi. ḡ tale tps ɔ̄ueniēs

¶ Ad pmū ḡ dd'm q statim post peccatū pmi hoīs nō cōpetebat legē veterē dari. tū q̄ nōdū hō recog noscebat se ea indigere de sua rōne ɔfisus. tū q̄a ad huc dictamē legis nature nondū erat obtenebratuꝫ per ɔsuetudinē peccati

¶ Maior pcedit. ⁊ habita ē ar. v. Minor vera. sꝫ tñ nō erat capax nec disposit⁹ ad salut̃ remediū. q̄ ipm cō templisset. pluries de sua nature. ⁊ ifirmitatē suā nō cog nosceo. Vñ nō expediebat. sicut si medic⁹ in pncipio egri tudinis statim medicinā daret infirmo. nim⁹ pficeret vel magis lederet q̄ iuuaret. esto sanitate indigeret. pfertim in infirmitate spūali infirm⁹ dꝫ cognoscere defectū suū. Et 2° ad minorē. idignit q̄ de stati. sꝫ magis illo tpe. scꝫ moisi q̄ a pncipio lex nature nō fuit adeo obtenebrata. ḡ re ⁊c.

¶ Ad scd'm dd'ꝫ. q lex nō dꝫ dari nisi pplo. ē eñi p ceptū cōe. vt dictū ē. ⁊ iō in tpe Abrahe data sūt q̄dā familiaria precepta. ⁊ q̄si domestica dei ad hoies. sed post modū multiplicatis ei⁹ posteris in tātū q pop o. xx. ar. ij. et 3°. q. xcvi. ar ti. p. ad 2m.

pul⁹ eẽt. ⁊ liberat⁹ eis a seruitute. lex ↄueniẽter po/tuit dari. nã serui nõ sunt ps ppl'i ciuitatis cui legẽ dari ↄpetit. vt p̃bs dr in. iij. politice

¶ Ad maior: pcedit. ⁊ habita ẽ ar. iiij. Cõcedit ⁊ minor Sʒ dico circa ipa. q tpe abrae nõ erat ppl's ⁊ cõtrar p̃bs cui dabat lex. ⁊ q tũc nõ potuit dari lex. q ẽ pceptũ cõe Sʒ cũ eẽt ppl's ⁊ liber. qd fuit tpe Moisi. vñ Abrae po/tuerũt dari familiaria pcepta. sʒ nõ habuerũt rõem legis vt pʒ ex sup dict. q. xc. ar. ij. et. iij. Quare negat ↄña

¶ Ad tertiũ dõm. q q: legẽ optebat alicui pplo dari. nõ solũ illi ex qbꝫ ẽ xps nat⁹ legẽ acceperũt. sʒ tot⁹ ppl's ↄsignat⁹ signaculo circũcisionis q fuit si/gnũ pmissiõis Abrahã facte. et ab eo credite. vt dr Apl's ro. iiij. et ideo etiã añ Dauid oportuit legem dari populo iã collecto

¶ Maior pcedit. sʒ dico q lex debuit dari nõ tm̃ illi pplo ⁊ tribui gñali. ex q xps nat⁹ ẽ. sʒ toti pplo collecto et signato p circũcisionẽ q fuit signũ pmissiõis Abrae fact/te de xpo. ⁊ q qñ tal' ppl's fuit in cõitate pfecta ⁊ libertate. tũc ⁊ debuit dari lex. sʒ h fuit tpe Moisi. cũ eẽnt liberati a seruitute egyptiaca. Quare ↄcessa minore. negat ↄña

Questio xcix. de pceptis vet. le. q̃rũ ad distictõẽ eorꝝ

Deinde ↄsiderãdũ ẽ de pceptis veteris le/gis. ⁊ pmo de distinctõe ipoꝝ. Scdõ de singul' gñibꝫ distinctis. Circa primũ q̃/runt' sex. Pmo vtrũ legis veteris sint plu/ra pcepta. vel vnũ tm̃. Scdõ vtꝝ lex vetus ↄtineat aliq pcepta moralia. Tertio vtrũ pter moralia ↄti/neat cerimonialia. Quarto vtꝝ ↄtineat pter hec iu/dicialia. Quinto vtꝝ pter ista tria ↄtineat aliq alia Sexto de mõ q lex iducebat ad obseruãtiã pdictoꝝ

¶ Postq determiatũ ẽ de lege veteri fm se. h pñt agit de pceptis ei⁹. Et rõ ẽ. q: totũ vn cognoscibile ẽ suis pti/bus saltẽ noticia ↄfusa. vt habet p° physi. Diuidit at tra/ctat⁹ iste i duas ptes. q: p° agit de diuersitate pceptoꝝ. 2° agit de singul' generibꝫ ipoꝝ. q. sequẽti. Circa p̃m p° in/qrit diuersitas pceptoꝝ vete. le. 2° inqrit qd iducebat ad obseruãtiã ipoꝝ in. vj. ar. Circa p̃m p° oñdit rõ diuersitat' pceptoꝝ vet. le. i gñali. 2° inqrũt singl'e ↄñe i speali. ar. ij

¶ Utꝝ legis veteris sint pl'a pcepta vl' vnũ tm̃.

Ad pmũ sic pcedit. Uidet q in lege vete/ri nõ ↄtineat nisi vnũ pceptũ. Lex eñ ni/hil ẽ aliud q pceptũ. vt supra dictũ ẽ. sʒ lex vet⁹ ẽ vna. g nõ ↄtinet nisi vnũ pceptum

q. xc. ar. ij. et 3°.

¶ P. Apl's dr Ro. xiij. Si qd ẽ aliud mãdatũ in h v̄bo instaurat. Diliges primũ tuum sic teipm. sed istud mãdatũ ẽ vnũ. g lex vet⁹ nõ ↄtinet nisi vnuꝫ mãdatũ. ¶ P. Math. vij. dr. Oia q̃cũq vultis vt faciãt vob hoies. ⁊ vos facite illis. hec ẽ eñ lex ⁊ p/phete. sʒ tota lex vet⁹ ↄtinet in lege ⁊ pphetis. g to/ta lex vet⁹ nõ hʒ nisi vnũ pceptu. ¶ Sʒ ↄtra ẽ qd Apl's dr ad Eph. ij. Legẽ mãdatoꝝ decretis euacu/ans. ⁊ loqt de lege veteri. vt pʒ p glo. ibidẽ. ergo lex vet⁹ cõtinet in se multa mãdata.

¶ Inqrit g h p° diuersitate pceptoꝝ in gñali Et eñ rõ q̃stiõis ex h. q: diuersitas pceptoꝝ videt legis vnitati repugnare. Cũ igit vet⁹ lex vna sit. ẽ dubium an ↄtineat

pl'a pcepta. Et 2°. q: vt sup dictũ ẽ. lex oĩs pceptũ cõe ẽ. ideo si lex ẽ vna. videt ⁊ pceptũ vnũ

¶ Rñdeo dr̃m. pceptũ legis cũ sit obligatoriũ ẽ de aliq qd fieri dꝫ. q sũt aliqd debeat fieri h puenit ex necessitate alicui⁹ finis. vñ manifestũ ẽ. q de rõne pcepti ẽ q ipꝫ ordinẽ ad finẽ. in q̃tũ. s. illud pcipit qd ẽ necessariũ vel expediẽs ad finẽ

¶ Dec. h duo facit. p° deducit duas ↄclones pam/bulares. q sedam ponit ibi. Cõtingit aũt ⁊c. 2° ex istis infert ↄclonẽ ad ppõ. ibi. Uñ dõm ẽ ⁊c. Cõclusio igit p° p/ambularis ẽ. De rõe pcepti ẽ. q ipoztet ordinẽ ad finẽ. sʒ rõe ei⁹ qd pcipit(Et h notat D. cũ subdit) in q̃tũ. s. il/lud ⁊c. vt i lra. Et vult i m̃ ista ↄclo. q pceptũ ẽ de medio in finẽ. pbat. pceptũ ẽ de eo qd fieri dꝫ. sʒ q aliqd fieri de/beat. h puenit ex necẽitate alicui⁹ finis. g pceptũ ⁊c. i. est de ordinatõe i finẽ. ⁊ de medio Maior pʒ. q: pceptũ est obligatoriũ. sʒ ad qd qs obligat. h dꝫ facere. ⁊ p ↄñs ipꝫ dꝫ fieri. igit maior ⁊ minor ẽ nota. q: nõ obligat qs ad aliqd faciẽdũ. nec dꝫ aliqd fieri. nisi q valꝫ ad finẽ aliquẽ

¶ Cõtingit aũt ad vnũ finẽ multa eẽ necessaria vel expediẽtia. ⁊ fm h pñt de diuersis rebꝫ dari diuersa pcepta in q̃tũ ordinatur ad vnũ finẽ.

¶ Subiũgit ⁊ isert sedas ↄclonẽ pambulare. tal' ẽ. pñt de diuersis rebꝫ dari diuersa pcepta. in q̃tũ ordinant ad vnũ finẽ. Et vult ↄclo. q cũ diuersitate pceptoꝝ de diuer/sis medijs stat vnitas legis. ppt vnitatem finis. pbat ista cõ/clusio. assumẽdo pmã p maiori. sʒ de rõe pcepti ẽ q ipoz/tet ordinẽ ad finẽ sʒ ↄtingit ad vnũ finẽ (a q̃ impl'e lex hʒ vnitatẽ) multa eẽ ne̾caria ⁊ expediẽtia (de qbꝫ sunt diuersa pcepta legis) igit diuersa pcepta stãt cũ vnitate legis. ¶ Nota q fundamẽtũ hui⁹ materie stat i h qd sup dictũ ẽ. q lex dꝫ vnitatẽ a fine. nec diuersificat ex diuersis medijs or/dinatis i vnũ finẽ. qre sequit q cũ diuersitate pceptoꝝ stat vnitas legis cui⁹ pcepta diuersa sortiũt vnitatẽ legis ex vno fine. nam ad rem loquendo. lex nihil aliud ẽ q pcepta ad vnum ordinata.

¶ Uñ dõm ẽ q oĩa pcepta legis veteris sũt vnũ sʒ ordinẽ ad vnũ finẽ. sunt tñ multa fm diuersitatẽ eo/rũ q ordinant ad illũ finem

¶ Infert ↄclonẽ missiuã ex dict. tal' ẽ. oĩa pcepta ⁊c. vt i lra. Et vult ista ↄclo. q i veteri lege ↄtinet vnũ pceptũ final'r ⁊ extrinsece. sʒ nõ vnũ material'r ⁊ intrinsece. q: sʒ vbi pl'a ppt vnũ. ibi vnũ tm̃. sʒ vnitate ordis vl' finis. sʒ q pcipiũt diuersa rãõe materia circa quã imediate pcep/toꝝ. io ipa pcepta sunt material'r pl'a D. at rcludit istã cõ/clusionẽ sed ex dict. q: iuxta pmã ↄclonẽ pceptuꝫ iportat ordinẽ ad finẽ. ⁊ iuxta sedas. diuersa pñt eẽ pcepta in vna lege. in q̃tũ ordinãt ad vnũ finẽ. ex q hñt vnitatẽ legis. igit sequit ista ↄclo missiua. q oĩa pcepta veteris legis. q ẽ vna res spiciãt ad vnũ finẽ. ⁊ p ↄñs sunt vnũ pceptũ final'r. sed pl'a natural'r. Et ista ↄclo pl'us clarescet ex sequẽtibꝫ. qñ ex/plicabit diuersitas pceptoꝝ i particulari fm diuersas ma/terias. s. act⁹ ⁊ opatões. ¶ Nota at q finis oĩm pceptoꝝ vete. le. patuit sup. q. pce. ar. p°. q: finis vltim⁹ ẽ btitudo. sʒ ppinquus ẽ subiectio ⁊ amicitia hoĩs ad deũ. vt patebit ar. sequẽti. Ad hũc eñ finẽ oĩa pcepta ordinata fuerũt

¶ Et pbat sedo ps ↄclonis sedo argumẽto i ↄtrum. Circa h argumentũ nota. q lex mãdatoꝝ ẽ vet⁹ lex. q dr mãdatoꝝ p°. ppt magnũ numerũ mãdatoꝝ legaliũ. Ut dr sedo mãdatoꝝ. s. factoꝝ. q: videlꝫ pcipiebat qd facere deb

tenet. sz nō cōferebat grām ad legē implēdā Euacuat āt ista lex. sic ipsecti p psecti. decretis. i. pceptis noui testamenti p q̄ excludit lex. Et hec ē expō D. sanc. sup aplm ibidē Ex q̄ habet q̄ vet' lex habuit multa mandata. ponit aūt mādata pro preceptis.

¶ Ad pmū ḡ dōz. q̄ lex vet⁹ dr ēē vna fm ordinē ad finē vnū. z tn̄ ptinet diuersa pcepta fm distinctionē coꝝ q̄ ordināt ad finē. sicut etiā ars edificatiua ē vna fm vnitatē finis. qz tēdit ad edificatōez dom⁹ tn̄ ptinet diūsa pcepta fm diūsos act⁹ ad h̄ ordiatos

¶ Maior pcedit. z fuit habita sup. q. xc. ar. ij. et 3°. et q. xcvj. ar. p. ad 2m. qz lex ē pceptū cōe extēdens se. sz ad mltas psonas z negocia z tpa. ita tn̄ q̄ pceptū i singlari nūero dicāt q̄cūq3 ordinata i vnū finē. esto materie plces sint z diuerse. ita q̄ pceptū supponat p mltis materialr distinctis. ordinatis tn̄ ad vnū finē. q̄ tn̄ dicit pceptū vlter

Ad minorē. pcedit q̄ ē vna. ppt vnitatē finis. sz nō ppt vnitatē materialē pceptoꝝ. q̄ sunt diuersa ppt diuersitatē medioꝝ ordinatoꝝ i finē. sic D. declarat a sili de arte edificatoria. ḡ zc. vez. ē vnū pceptū finalr. sed nō materialr. vn̄ posset poni sile de scia q̄ ē vna ppt formalē rōem scibil et tn̄ ptinet sub se mltas gnales noticias distictas fm distinctā rōem ꝯclonū. ita q̄ ad vnitatē legis nō reqrit vnitas simplr sz finis. sic q̄ vnū pceptū finalr qd̄ est vna lex. ptinet sub se mlta materialr distincta. ¶ Nota tn̄ vt bz D. sanc. 2a2e. q. c. xxvij. ar. ix. ad 2m. nō oia q̄ ptinet in lege tradūt p modū pcepti. sz q̄dā ponūt p modū ordinationis cuiusdā vtilitatum obligātis ad certā penā. sic z in lege ciuili zc. Et ḡ qn̄ h̄ dr. q̄ ptineat pcepta itelligit nō q̄ nihil ōit nisi pcepta. sz int pcepta aliq̄ erant moralia. ceremonialia zc. vel si tota lex dr pceptū. tunc pceptū extendi tur ad ordinatōnes qualescūq3 zc.

¶ Ad scōm dōz. q̄ sicut Apls dt. pe ad Thimo. pmo. Finis pcepti charitas ē. Ad h̄ eni oīs lex tēdit vt amicicia ꝯstituat. vel hoim adinuicē vel hois ad deū. z iō tota lex iplet in h̄ vno mādato Diliges primū tuū sicut teipm. sicut in q̄dā fine mādatoꝝ oim in dilectōe eni pximi icludit etiā dei dilectio. qn̄ pximus diligit ppter deū. vn̄ Apls h̄ vnū pceptū posuit p duobz q̄ sunt de dilectōe dei z pximi. de qbz dr dn̄s Matthei. xxij. In his duobz mādatis pdēet omnis lex z prophete

¶ Ad maiorē. pcedit q̄ oīa mādata istaurāri h̄ sbo sic in fine oim. ita tn̄ q̄ in dilectōe pximi etiā dilectio dei includat. sic cā in effectu. Illa eni dilectio pximi legē implet. In scriptura eni sacra q̄nq3 fit mētio solū de dilectione dei. qsi sufficiat ad salutē. q̄nq3 solū de dilectōe pximi vt h̄ in auctoritate apli Et dico 2°. q̄ apls h̄ vnū pceptū posuit p duobz rōe iā dicta. qz vna dilectio aliā icludit. De h̄ 2a2e. q. xliij. ar. ij. Ad minorē dico. q̄ ē vnū sbalr tn̄ icludit vtualr duo. vt pz in 2a2e. vbi iā. ḡ zc. vez. ptinet vnū sic finē oim. vnū dico includēdo dilectōem dei

¶ Vn̄ nota. q̄ sic in speculatiuis pncipiū ptinet ꝯclonē. sic cā effectū. z vez ꝯclo pncipiū sic effect⁹ cām. ita i opabilibz. dilectio finis ptinet dilectōez ei⁹ qd̄ ē ad finē. z ecōtra. In speculatiuis āt ille q̄ apphēdit pncipiū. nō sp apphendit ꝯclonē. nisi penetret vtutē pncipij. ita etiā ppt minus capaces. q̄ nō ꝯsiderāt vnū hoꝝ pceptoꝝ i alio ptineri. dant duo pcepta de dilectōe dei z pximi. sz vnū det q̄nq3 ppt ꝯtinētiā vni⁹ i alio. ¶ Nota etiā q̄ dant duo pcepta nō ppt duplicitatē charitatis habitual' sz ppt duos actus. quoꝝ vn⁹ ad aliū ordinat zc.

¶ Ad 3m dōz. q̄ sic dr in nono ethico. Amicabilia q̄ sunt ad alteꝝ venerūt ex amicabilibz q̄ sūt hoi ad seipm. dū scz hō ita se hz ad alterū. sicut ad se. z iō in h̄ qd̄ dr. Oia q̄cūq3 vultis vt faciāt vobis hoies z vos facite illis explicat q̄dā regula dilectōis pximi q̄ etiā iplicite ꝯtinet in h̄ q̄ dr. Diliges pximū tuū sicut teipm. vn̄ ē q̄dā explicatio isti⁹ mādati

¶ Maior pcedit. dico āt q̄ ista auctoritas ē explicatio z regla isti⁹ mādati qd̄ ē finis legis. sz diliges pximū q̄ explicatio iplicite etiā habet in isto pcepto. diliges pximū sicut teipm. qz in h̄ qd̄ dr (sic teipm) notat q̄ hō dz se hre ad pximū sic ad seipm. qz amicabilia q̄ sunt ad alterū zc. Minor pcedit. ḡ zc. vez. hz vnū pceptū sic finē. cui⁹ h̄ dictū positū in maiori ē regla. Vn̄ hec rō idē pbat qd̄ scōm argumētū. ¶ Nota circa auctoritatē noni ethicoꝝ. q̄ amicabilia. i. opa amicicie q̄ qs hz ad amicū. vident pcessisse ex his q̄ sunt hois ad seipm. qz tūc videt q̄ hō alteri amic⁹. si eadē agit ad amicū q̄ ageret ad seipm Et sic opa amicicie q̄ sunt ad alteꝝ mensurant. z hnt originem ex amicabilibz hois ad seipm. z itelligit de amicabilibz hois vtuosi ad seipm. Tūc eni videt amic⁹ qn̄ agit eadē illi q̄ hō vtuosus agit ad seipm. nō eni opz. q̄ si qs interficit seipm. q̄ aliqs debeat iterficere amicū. qz iterfectio nō ē amicabile vtuosi. Vn̄ z glosator decreti in pncipio exponit auctoritatē h̄ ex Mattheo allegatā. z pceptū legis nature q̄ qs iubet aliq facere qd̄ sibi vult fieri (vult) id ē dz velle. nec opz. q̄ si iudex velit inferre mortē reo q̄ sibi velit inferri. qz h̄ nō facit vt amic⁹. sz vt iudex. vel lex ipa vult inferri. Et itelligit ista auctoritas ex Mattheo de operibz misericordie. nō rigoris z iusticie zc. Et pterea fm D. in q̄rto. dis. 33. q. j. ar. j. ad. vij. Hoc pceptū nature itelligit eadē pportōe suata. Nō eni si plat⁹ nō velit sibi resisti a subdito. ipe subdito resistere nō debet zc. vide etiā de illa auctoritate Scotū in. iij. dis. xxviij. ad 2m. qz itelligit q̄tū ad inotescētiā. inotescit quippe amicitia ad alterū qn̄ affecto alteri silia bis q̄ mihi. Et itelligit de amicitia q̄ est inter equales zc. Qd̄ sibi vis fieri. exponit

¶ Utꝝ lex vet⁹ ꝯtineat aliq̄ pcepta moralia. B

Ad scōm sic pcedit. Videt q̄ lex vet⁹ non ꝯtineat pcepta moralia. Lex eni vet⁹ distinguit a lege nature. vt sup̄ habitū ē. sz pcepta moralia ptinent ad legē nature. ḡ no ptinent ad legē veterē. q. xci. ar. iiij. et. v. q. xcv. ar. v. ¶ P. ibi subuenire debuit hoi lex diuina vbi deficit rō huana. sicut pz in his q̄ ad finē ptinēt q̄ sunt sup̄ rōem. sz ad pcepta moralia rō hois sufficere videt ḡ pcepta moralia nō sunt de lege veteri q̄ ē lex diuina. ¶ P. lex vet⁹ dr littera occidēs vt pz. ij. ad Corin. iij. sz pcepta moralia nō occidūt. sz viuificāt. fm illud ps. In eternū nō obliuiscar iustificatōes tuas. qz in ipis viuificasti me. ḡ precepta moralia nō ptinēt ad veterē legē. ¶ Sz ꝯ ē qd̄ dr Eccl'. xv. Addidit illis disciplinā z lege vite hereditauit eos. disciplina āt ptinet ad mores. Dicit eni glo. ad Heb. xij. sup illud. Oīs disciplina zc. disciplina ē eruditio moꝝ per difficilia. ḡ lex a deo data precepta moralia continebat

¶ Hic ꝯñr inq̄runt̄ singl'e dr̄ñe p̄ceptoꝝ veteris legis. Et p° ostēdunt̄ q̄dā ipsi⁹ fuisse p̄cepta moralia. q̄r illa sꝫ p̄ora. ꝛ de lege naturali ad sensūꝫ postea habēdū. ¶ Nota vt sup̄. q. p̄. ar. iij. in fine corporis habitū ē. mores sꝫ p̄prie act⁹ hūani p̄cedētes ex deliberata volūtate. Et an/tonomatice mores dicūt̄ act⁹ hūani ꝯformes recte rōi. et p ꝯñs mores dicūt̄ act⁹ hūani v̄tuosi ꝛ ꝯformes recte rōi etiā naturali. Jō q̄rere. an vet⁹ lex ꝯtineat p̄cepta moralia. ē q̄rere. an p̄cipet actus hūanos v̄tuosos ꝛ bonos. q̄ et hoīem bonū facerent ꝛc̄.

¶ Rn̄deo dōm q̄ lex vet⁹ ꝯtinebat p̄cepta q̄daꝫ moralia. vt pꝫ Exo. xx. Nō occides. nō furtū facies.

¶ Cōclusio rn̄siua ad q̄situ ꝯtēta in p̄ncipio. ē talis. Lex vet⁹ ꝯtinebat q̄dā p̄cepta moralia. hāc ꝯclōnē probat p° exēplarit. 2° rōe ibi. Et h̄ rōnabilr̄. Exēplarit. q̄r in Exodo ponit̄. nō occides. nō furtū facies. sꝫ ista sunt moralia. q̄r de actib⁹ humanis malis. nō fiendis. mores em̄ sunt actus humani. Cōseq̄nter cū dr̄.

¶ Et h̄ rōnabilr̄. nā sic intētio p̄ncipal' legis hūane ē vt faciat amiciciā hoīm adinuicē. ita intētio diuine legis ē vt ꝯstituat p̄ncipalr̄ amiciciaꝫ hoīs ad deū. Cū āt silitudo sit rō amoris s̄m illud Eccle. xiij. Omē aīal diligit sil'e sibi ipossibile ē eē amiciciā hoīs ad deū q̄ ē optim⁹ nisi hoīes efficiant̄ boni. vñ dr̄ Leuit. xix. Sācti eritis q̄m ego sanct⁹ sum.

¶ Rōe p̄bat ꝯclōnē. Circa quā p̄mo p̄mittit q̄ddā fundamētū rōis. 2° ex h̄ arguit ad p̄positū. ibi Bonitas aūt ꝛc̄. Fundamētū ē tale. In veteri lege debuerūt p̄cipi ea p q̄ hō efficitur bonus vl' ꝯseq̄tur bonitatē. p̄bat̄. sicut intētio p̄ncipal' ꝛc̄. vt i l'ra. sꝫ ipossibile ē eē ꝛc̄. vt dr̄ l'ra. ḡ de itentiōe leg' ē p̄cipe p q̄ hō sit bon⁹ q̄d Doc. h̄ intēdit. Maior relinq̄t̄ nota. Minor p̄bat̄. q̄r silitudo ē cā amoris. sꝫ de⁹ ē optim⁹. igit̄ ipossibile ē ꝛc̄. Et ꝯfirmat̄ ista minor. p id q̄d dr̄ Leui. xix. Deinde ibi

¶ Bonitas āt hoīs ē v̄tus q̄ facit bonū habētem ꝛ iō oportuit p̄cepta legis veteris etiā de actib⁹ v̄tutū dari. ꝛ hec sunt moralia legis p̄cepta

¶ Subsumit sub illo fundamēto (formādo rōem p ꝯclōne) sic. Oportuit p̄cepta leg' veter' eē de actib⁹ v̄tutū. sꝫ hec sunt moralia p̄cepta. ḡ ꝯclō v̄a. q̄ erāt ponēda moralia ꝛc̄. Maior p̄bat̄ assumēdo fundamētū p̄dictuꝫ p maiori. Vet⁹ lex ꝯtinet p̄cepta q̄dā. p q̄ hō fit bon⁹. sꝫ bonitas hoīs ē v̄tus q̄ facit bonū hñtē. ḡ maior v̄a. Minor ista patꝫ ex sup̄ dict'. Minor p̄ncipalis quoq̄ⱬ ex dictis in p̄ncipio huius articuli patꝫ.

[F]Et ꝯfirmatur ꝯclō argumento in ꝯtrarium

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q̄ lex vet⁹ distinguit̄ a lege nature nō tanq̄ⱬ ab eo oīno aliena. sꝫ tanq̄ⱬ ei aliq̄d superaddēs. Sic em̄ gr̄a p̄supponit naturā. ita oportet q̄ lex diuina p̄supponat legē naturalē

¶ Maior ꝯcedit̄. Sꝫ dico q̄ ē mltiplex mod⁹ distinctionis. vn⁹ ē disp̄atoꝝ ꝛ positiue distictoꝝ. sic due sp̄ēs ex equo gen⁹ diuidētes ꝛ se nō includētes. Ali⁹ ē mod⁹ distinguēdi s̄m hr̄e ꝛ nō hr̄e. puta q̄ñ vnū aliud icludit ꝛ aliq̄d supaddit. Et de illis modis distiguēdi dictū fuit supra. q. lxxij. ar. iiij. Dico ḡ. q̄ lex vet⁹ distinguit̄ a lege nature. nō sic aliq̄d alienū ꝛ disp̄atū ꝛ p° mō. sꝫ 2° mō. q̄r videlicꝫ vet⁹ lex icludebat legē naturalē ꝛ aliq̄d supaddebat. sic hō distinguit̄ ab aīali. Ad minorē ꝯcedit̄. q̄ moralia p̄tinebāt ad legē nature tāq̄ⱬ sibi p̄pria ꝛ sola moralia p̄tinebāt ad legē nature. tñ etiā p̄tinēt ad legē veterē. sic ex lege nature accepta. ꝛ cū eis etiā alia ad legē veterē p̄tinebāt. sic ꝛ sup̄ dictū fuit. q̄ i lege hūana assumunt̄ aliq̄ ex lege nature. a q̄ hñt vigorē. Sic i p̄positoꝫ. ḡ ꝛc̄. vetꝫ nō sola p̄tinēt ad legē veterē. Et 2° nō p̄tinēt ad legē veterē q̄si p eā vigorē hñtia. sꝫ a rōe naturali tñ accomodāt̄ ex lege nature. ꝛ explicant̄ in lege veteri

¶ Ad scḋm dōꝫ. q̄ legi diuine ꝯueniēs erat vt nō solū p̄uideret hoī i his ad q̄ rō nō p̄t sꝫ etiā i his circa q̄ ꝯtingit rōem hoīs ipediri. rō āt hoīs circa p̄cepta moralia q̄ātū ad ipa cōmunissima p̄cepta leg' nature nō poterat errare i vniuersali. sꝫ tñ p̄pter consuetudinē peccādi obscurabat̄ i p̄ticularib⁹ agēdis. Circa alia v̄o p̄cepta moralia q̄ sunt q̄si ꝯclōnes deducte ex cōib⁹ p̄ncipijs legis nature. multoꝝ rō oberrabat. ita vt q̄dā q̄ sunt scḋm se mala rō multoꝝ licita iudicaret. vñ oportuit ꝯtra vtrunq̄ⱬ defectū hoī subueniri p auctoritatē legis diuine. sic etiā iter credēda nobis p̄ponūt̄ nō solū ea ad q̄ rō attingere nō p̄t. vt deū eē trinū. sꝫ etiā ad q̄ rō recta pertingere p̄t. vt deū eē vnū. ad excludendū rōnis hūane errorem qui accidebat in multis.

¶ Ad maiorē. si itelligit̄ q̄ ibi debuit subuenire lex diuina vbi hūana rō deficit. vl' impediri p̄t ꝛ deficere. siue sint naturalr̄ cognoscibilia vl' sup̄naturalr̄. concedit̄ maior. Si v̄o intelligit̄ maior vbi deficit rō hūana. i. in q̄ rō natural' nō p̄t. s. circa sup̄naturalia. negat̄ si itelligit̄ q̄ solū in his. ꝛ cā negat D. sanct. p̄. p. q. p̄. ar. p̄. et 2ª 2ᵉ. q. ij. ar. iiij. ꝛ p° ꝯ gēt. c. iiij. vbi ꝛ cā fallaꝫ ōndit mlt' rōnib⁹ q̄s relinq̄ diligēti studēti. nō em̄ solū sup̄naturalia. sꝫ ꝛ naturalia p diuinā reuelatōeꝫ suscipiēda erāt. Ad minorē dico. q̄ ꝛ si sufficere possit. p̄t tñ etiā deficere ꝛ ipediri. p° q̄dē p̄t deficere ꝛ ipediri nō in vl'timis p̄ncipijs. sꝫ i coꝝ applicatōe ad p̄ticulares electōes. vt patuit sup̄. q. xciiij. ar. vj. Dico scḋo q̄ rō natural' p̄t deficere in ꝯclōnib⁹ q̄ sunt leg' nature. ita q̄ ꝯñu coꝝ approbet. sic q̄ lex nature nō ē nota apd̄ hoīes. vt patuit sup̄ de latrocinio ꝛ alijs. q̄re negat̄ ꝯña. q̄r ꝛ p reuelatōeꝫ diuinā ꝛ autoritatē op̄tebat hoī in naturalr̄ cognoscibilib⁹ subuenire. ne videlꝫ in applicatōe ad p̄ticularia eligibilia deficeret hō. nec etiam in ꝯclusionib⁹ legis nature.

¶ Ad tertiū dōm q̄ sic Aug. p̄bat i libro de sp̄ū ꝛ littera. etiā littera legis q̄ātū ad p̄cepta moralia occidere dr̄ occasionalr̄. inq̄ātū scꝫ p̄cipit q̄d bonū ē. non p̄bēs auxiliū gratie adimplendū.

¶ Hui⁹ argumēti materia tanget̄ infra. q. c. ar. xij. ex intentōe. Ideo nūc breuit̄ dico ad maiorē q̄ dr̄. occidens ad sensūꝫ sup̄ habitū. q. xcviij. ar. p̄. ad 2ᵐ. q̄r occidit occasionalr̄. q̄r ꝯcupiscētia auget̄ ꝛ p̄uaricatio aggrauat̄. Minor negat̄ occasionalr̄ loquēdo. q̄r ꝛ moralia p̄cepta non exhibebāt grām adiutricē. sꝫ bonū ōndebāt ꝛ malū p̄hibebāt. Ad p̄batōem minoris dico. q̄ itelligit̄. in ipis viuificasti me. scꝫ mediāte fide vētūri. Scḋo viuificasti me q̄r seruās ea nō incurrebat mortē penā trāsgressorib⁹ debitā. Tertio viuificasti vita v̄tuosa. v̄tute acq̄sita. i. exercitatione vite. Sꝫ nō itelligit̄ q̄ p ea q̄s acciperet vitam grē. Vñ Nicolaus de lyra sic exponit. p eoꝝ meditatōnem p̄seruando me a peccati morte.

¶ Utrum lex vetus ꝯtineat p̄cepta ceremonialia preter moralia.

C
Ad terciū sic ꝓcedit᷑. Videt᷑ ꝙ lex vetus non ꝯtineat p̄cepta ceremonialia preter moralia. Oīs em̄ lex q̄ hoibꝫ dat᷑ ē directiua hūanoꝝ actuū. act⁹ āt hūani morales dicunt᷑. vt sup̄ dictū ē. ḡ videt᷑ ꝙ in lege veteri hoibꝫ data nō debeāt ꝯtineri nisi p̄cepta moralia.
q.ij.ar.iij

¶ P̄. p̄cepta q̄ dicūt᷑ ceremonialia videt᷑ ad diuinū cultū ptinere. sꝫ diuin⁹ cult⁹ ē act⁹ v̄tutis. s. religiōis q̄ vt Tulli⁹ dr̄ i sua rhetorica. dīne nature cultū cerimoniāqꝫ affert. cū igit᷑ p̄cepta moralia sint de actibus v̄tutū. vt dictū ē. videt᷑ ꝙ p̄cepta ceremonialia nō sint distinguēda a moralibꝫ.
ar.ij.
¶ P̄. p̄cepta ceremonialia eē videt᷑ q̄ figuratie aliq̄d s̄cāt. sꝫ sic Aug⁹. dr̄ in. ij. de doctrina xp̄iana Uerba īter hoīes obtinuerūt pncipatū s̄cādi. ḡ nulla necessitas fuit vt in lege ꝯtinerēt᷑ p̄cepta ceremonialia de aliq̄bꝫ actibꝫ figuratiuis. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē qđ dr̄ Deutero. xiiij. Decē v̄ba scripsit in duabꝫ tabul᷑ lapideis mihiqꝫ iniūxit in illo tēpore. vt docerē vos ceremonias ꝛ iudicia q̄ facere debeatis. sꝫ decē p̄cepta legis sūt moralia. ḡ p̄ter p̄cepta moralia sūt etiā alia p̄cepta ceremonialia

¶ Hic Doc. inq̄rit aliā rōnē p̄ceptoꝝ veteris leg᷑ q̄ ptinet ad p̄cepta ceremonialia

ar.2°
¶ Rn̄deo ddꝫ. ꝙ sic dictū ē. lex dīna pncipal᷑r instituit᷑ ad ordinādū hoīes ad deū. lex āt hūana pncipal᷑r ad ordinādū hoīes adinuicē. ꝛ iō leges hūane nō curauerūt aliq̄d istituere de cultu dīno nisi in ordine ad bonū cōe hoīm. ꝛ ꝓpter h̄ etiā multa ꝯfinxerūt circa res dīnas s̄m ꝙ videbat᷑ eis expediēs ad īformādos mores hoīm. sic pꝫ i ritu gētiliū. sed lex dīna ecōuerso hoīes adinuicē ordiauit s̄m ꝙ cōueniebat ordini q̄ ē in deū quē pncipal᷑r intēdebat.

¶ D. rn̄det ad q̄stū tali ꝯclōne. Illa p̄cepta q̄ i lege ad cultū ptinēt special᷑r ceremonialia dicunt᷑. Ex q̄ ꝯclōne habet᷑ formal᷑r rn̄sio ad q̄stū affirmatie. ꝙ lex vet⁹ cōtinuit ꝛ debuit ꝯtinere ceremonialia p̄ter moralia. ꝓbat᷑. lex dīna ecōtrario ad legē hūanā hoīes ad inuicem ordinauit s̄m ꝙ ꝯueniebat ordini q̄ ē in deū quē pncipal᷑r intēdebat. sꝫ hō ordinat᷑ in deū. nō solū ꝑ iteriores act⁹ mēt᷑ q̄ sunt credere. sperare ꝛc̄. sꝫ etiā ꝑ q̄dā exteriora opa. q̄bꝫ hō diuinā s̄uitutē ꝓfitet᷑. q̄ dicūt᷑ ad diuinū cultū ptinere (Supple᷑) igit᷑ de talibꝫ exterioribꝫ operibꝫ q̄bꝫ hō ꝓstatur diuinā s̄uitutē debuerūt dari p̄cepta i lege veteri. q̄ ē diuia. sꝫ talia p̄cepta dicūt᷑ ceremonialia. igit᷑ ꝯclō ꝛ rn̄sio v̄a. Hui⁹ rōis Doc. p̄° deducit maiorē. 2° minorē. ibi. Ordinat᷑ āt ꝛc̄. Ter°. subsumptā cū ip̄a ꝯclōne i fine. ibi Qui q̄dē cult⁹ ꝛc̄. Maior ḡ declarat᷑ a pncipio ꝑ drām leg᷑ diuie ꝛ hūane. qꝛ hūana pncipal᷑r ordinat hoīes ad īuicē. Un̄ ꝛ si aliq̄d de deo ordinet. h̄ fit ꝓpter bonū cōe hoīm. Ecōtra āt ē de lege diuia cui⁹ ps ē lex vetus.

¶ Ordinat᷑ āt hō i deū nō solū ꝑ iteriores act⁹ mētis q̄ sūt credere. sperare. ꝛ amare. sꝫ etiā ꝑ q̄dā exteriora opa q̄bꝫ hō diuinā s̄uitutē ꝓfitet᷑. ꝛ ista opa dicuntur ad cultū dei ptinere.

¶ Ponit minorē p̄mā. quā Doc. h̄ nō ꝓbat. sꝫ eā declarat 2ª2ᵉ. q. lxxxv. ar. p̄. qꝛ ex naturali rōe ꝓcedit ꝙ hō q̄busdā sensibilibꝫ rebꝫ vtat᷑. offerēs ea in signum debite subiectiōis ꝛ honoris ꝛc̄. vide ibidē. Deinde ibi

¶ Qui q̄dē cult⁹ ceremonia vocat᷑. q̄si munera l. dona cereris q̄ dicebat᷑ dea frugū. vt q̄dā dicūt eo ꝙ p̄mo ex frugibꝫ oblatōes deo offerebat᷑ siue vt maximus Valeri⁹ refert. nomē ceremonie introductū ē ad s̄cādū cultū dīnū apđ latinos a quodā oppido iuxta romā q̄d cere vocabat᷑ eo ꝙ roma capta a gallis illuc sacra romanoꝝ ablata sunt ꝛ reuerēdissime habita. Sic igit᷑ illa p̄cepta q̄ in lege ptinēt.

¶ Subiūgit minorē scđā᷑ subsumptā. q̄ ꝓbat᷑ ibi Et assumit᷑ maior ex dict᷑ Talia p̄cepta dant᷑ de exterioribꝫ operibꝫ q̄ ptinēt ad diuinū cultū. i. sunt diuin⁹ cult⁹. sꝫ diuin⁹ cult⁹ dr̄ ceremonia. igit᷑ ꝛ hm̄oi p̄cepta dicūt᷑ ꝛ denomināt᷑ a materia circa quā. cerimonialia. qꝛ videlꝫ sūt circa cerimoniā. i. cultū. Maior patet ex dict᷑. Minor declarat᷑ i textu a pncipio. qꝛ cult⁹ ꝯsistit p̄sertim i muneribus et sacrificijs. vt pꝫ 2ª2ᵉ. vbi s̄. dr̄ āt ceremonia q̄si munera dee Ceret᷑ ꝛc̄. Scđo. qꝛ h̄ nomē introductū ē s̄m aliquos a cere oppido. vbi cult⁹ habit⁹ fuit Romanoꝝ ꝛc̄. Et nota ꝙ sicut moralia p̄cepta denominant᷑ ex materia circa qua sunt. videlꝫ a moribꝫ. ita ꝛ ceremonialia denominant᷑ ex materia circa quā. videlꝫ a ceremonia. i. oblatōe munerū ꝛ cultu diuio. q̄ maxīe ꝯsistebat i oblatōibꝫ ꝛ sacrificijs loq̄ndo de cultu exteriori. ꝛ ḡ dicūt᷑ ceremonialia a cultu

¶ Argumētū in ꝯ̄riū fundat᷑ in auctorit᷑ (diuio. tate Deuteronomij. iiij. q̄ refert᷑ sentētial᷑r Et vult ꝙ sup᷑ decē v̄ba. i. decē p̄cepta decalogi q̄ de⁹ (sꝫ i ꝑsona āgeli rep̄sentāt᷑ deū imediate dedit) mādauit ꝛ ceremonias ꝑ moisen ꝛc̄. sꝫ p̄cepta decalogi sunt moralia. igit᷑ sup᷑ moralia ꝯtinebat ceremonialia. ꝛ sic firmat ꝯclōnē.

¶ Ad p̄mū ḡ ddꝫ. ꝙ hūani act⁹ se extēdūt etiā ad cultū diuinū. ꝛ ideo etiā de his ꝯtinet p̄cepta lex vetus hoibꝫ data.

¶ Maior ꝯcedit᷑. sꝫ dico circa sp̄aꝫ. ꝙ act⁹ hūani sunt ml̄tiplices. q̄dā iteriores. q̄dā exteriores. q̄dā de dictamine rōis natural᷑. q̄dā solū de iure diuio positio. Ad minorē dico. ꝙ act⁹ hūani dicunt᷑ morales. sꝫ nō solū. imo ꝛ aliq̄. scꝫ exteriores. q̄ sūt solū de iure diuio positio dicūt᷑ ceremoniales. ita ꝙ act⁹ hūani siue iteriores. siue exteriores q̄ sunt de dictamie rōis natural᷑ dicūt᷑ morales. Sꝫ exteriores q̄bꝫ hō ꝓstat᷑ suā subiectiōē ex determiatōe diuia. dicūt᷑ ceremonie. ita ꝙ ceremonie distiguūt᷑ a moralibꝫ ex pte pncipij ꝛ ex pte materie. ¶ Et nota ꝙ q̄uis cult⁹ diuin⁹ i cōi sit de lege nat᷑e. tn̄ tal᷑ cult⁹ determiat⁹. ē ex istitutione diuia. ꝛ distiguit᷑ a moralibꝫ. q̄re negat᷑ ꝯ̄ña. quia esto oīa moralia sint actus hūani. nō tn̄ ꝯuertit᷑. scꝫ oēs hūani act⁹ sunt morales vt h̄ loq̄mur de moribꝫ. ¶ Nota tn̄. ꝙ videt᷑ posse dici. ꝙ si morales accipiant᷑ cōit᷑. ꝑ oi actu humano volūtario etiā iperato ꝛ exteriori. sic cerimonie eēnt morales. Si āt morales actus capiant᷑ app̄opate ꝑ his actibꝫ tm̄. q̄ sunt de dictamie rōnis natural᷑. et circa materiā de se rōnalē ex natura act⁹. tūc ceremonie nō sunt act⁹ morales In p̄senti āt materia loq̄mur de moralibꝫ actibꝫ app̄opate. Et pꝫ h̄ fundari ifra. q. ciij. ar. p̄. ad 3ᵐ

¶ Ad scđꝫ ddꝫ. ꝙ sic sup̄ dictū ē. p̄cepta legis nature cōia sunt ꝛ indigēt determinatiōe. Determināt᷑ āt ꝛ ꝑ legē hūanā ꝛ ꝑ legē diuinā. ꝛ sic ip̄e determinationes q̄ fiūt ꝑ legē hūanā nō dicūt᷑ eē de lege nat᷑e. q.xciij.ar.4

sꝫ de iure positiuo. ita ip̄e determinatōes p̄ceptoꝝ le/
gis nature q̄ fuit p legē diuinā. distinguūt a p̄ceptis
moralibꝫ q̄ ptinēt ad legē nature. colere ergo deū cū sit
act⁹ v̄tutis ptinet ad p̄ceptū morale. sꝫ determinatio
hui⁹ p̄cepti. vt scꝫ colat talibꝫ hostijs ꝛ talibꝫ mune
ribꝫ h̄ ptinet ad p̄cepta cerimonialia. ꝛ iō p̄cepta ce/
rimonialia distinguunt a p̄ceptis moralibꝫ

¶ Ad maiorē dico. ꝙ p̄cepta ceremonialia ptinēt ad
cultū diuinū determinatū ex istitutōne diuia. ꝛ nō p̄cipiūt
cultū diuinū in cōi. sꝫ talibꝫ hostijs ꝛ tali tp̄e ꝛc̄. Ad mi
norē distiguo. dico em̄ ꝙ cult⁹ diuin⁹ i determiate ē act⁹
v̄tutis ꝛ legis nature. ꝑ ꝯn̄s. Sꝫ si itelligit de cultu diuino
determiato. negat minor. Dico em̄ ꝙ sic p̄cepta cōia legis
nature determinant p legē hūanā. ꝛ ille determiatōes nō sūt
de lege nature. Sic determiatio legis nature q̄ fit p ius di/
uinū positiū. nō ē de lege nature. ꝛ tal' determiatio ē p̄ceptū
ceremoniale. Ad Tulliū dico. ꝙ loqt. religio affert cere
moniā ꝛ cultū. sꝫ i determiate. ꝛ relinqt rōi hoīs ꝛ volun
tati. vt hꝫ Doc. 2ª 2ᵉ. q. lxxxi. ar. ij. ad 3ᵐ. vbi ꝛ refert hāc
auctoritatē Tullij. Sicut em̄ malefactores punire ē de le/
ge naturali. ꝛ seruare ꝯceptū suū. sꝫ isto mō punire vl' seruare
ē de lege hūana ꝛ ex volūtate vl' placito. ita offerre deo et
colere deū ē legis nature. sꝫ isto mō colere ē legis diuie posi
tiue. ꝛ sic sunt p̄cepta ceremonialia de cultu dei. Vltra.
Cū igit ꝛc̄. dico ꝙ p̄cepta moralia sunt de actibꝫ v̄tutū vt
sic. absqꝫ determiatōe s̄m dictamē rōis natural'. Sꝫ ceremo
nialia p̄cepta sunt de actibꝫ v̄tutū determiatis ex ordinatōe
diuia. ita ꝙ opꝫ tali mō fieri ꝛ nō alit. q̄re negat ꝯn̄a.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ sic Dionys. dt p̄mo ca. ce. hier
archie. Diuina hoībꝫ manifestari nō p̄nt nisi sub ali
q̄bꝫ silitudinibꝫ sensibilibꝫ. ip̄e āt silitudines magis
mouēt aim qn̄ nō solū v̄bo exp̄mūt. sꝫ etiā sensui of
ferunt. ꝛ iō diuina tradūt i scripturis. nō solū p sili/
tudines v̄bo exp̄ssas. sic pꝫ i metaphoricis locutōi/
bus. sꝫ etiā p silitudines reꝝ que visui ꝓponunt. q̄d
ptinet ad p̄cepta cerimonialia

¶ Maior ꝯcedit. ꝛ ifra cū de ceremonialibꝫ aget ostē
det q̄d vnūq̄dqꝫ ceremonialiū figuratiue s̄cauerit. Ad mi
norē dico. ꝙ q̄dē veꝝ ē ꝙ v̄ba obtinēt p̄ncipatū q̄tū ad
vltatē s̄cādi. Nā vt Aug⁹. ibidē hꝫ. q2 p̄nt s̄care q̄cunqꝫ
aio ꝯcipiunt. sꝫ tn̄ nō oi mō s̄cāt. nec s̄cano v̄boꝝ ita mo
uet sic s̄catio reꝝ ꝛ factoꝝ sensibiliū q̄ offerunt visui. q̄re ne
gat ꝯn̄a. q2 diuia debuerūt offerri ꝛ rep̄sentari hoībꝫ per
silitudies v̄bales ꝛ reales. Et iō scr̄ptura diuia tradit sili
dines v̄bales i metaphoricis locutōibꝫ. ꝛ reales in p̄ceptis
ceremonialibꝫ. de q̄ꝝ s̄catōe ifra. q. cij. sicut imolatio agi
ni paschalis q̄ erat q̄ddā sacramentū ꝛ cerimoniale. rep̄/
sentabat imolatōnem christi in passione ꝛc̄.

¶ Vtrū in lege veteri p̄ter p̄cepta moralia ꝛ cere
monialia sint aliq̄ p̄cepta iudicialia.

Ad q̄rtū sic ꝓcedit. Videt ꝙ p̄ter precepta
moralia ꝛ cerimonialia nō sint aliq̄ p̄cep/
ta iudicialia i veteri lege. Dicit em̄ Aug⁹.
ꝯtra Faustū. ꝙ in lege veteri sūt p̄cepta vi/
te agēde. ꝛ p̄cepta vite significāde. sꝫ p̄cepta vite age
de sunt moralia. p̄cepta āt vite significāde sunt cerimo
nialia. ergo p̄ter hec duo gn̄a p̄ceptoꝝ nō sunt ponēda
in lege alia. p̄cepta iudicialia. ¶ P̄. sup illud ps. A iu
dicijs tuis nō declinaui. dt glo. i. ab his q̄ ꝯstituisti
regulā viuēdi. sꝫ regl'a viuēdi ptinet ad p̄cepta mo/
ralia. ergo p̄cepta iudicialia nō sunt distinguēda a mo
ralibꝫ. ¶ P̄. iudiciū videt eē act⁹ iusticie. s̄m illud ps.
Quoadusqꝫ iusticia ꝯuertat in iudiciū. sꝫ act⁹ iusti
cie sic ꝛ act⁹ ceteraꝝ v̄tutū ptinet ad p̄cepta moralia.
ergo p̄cepta moralia icludūt in se iudicialia. ꝛ sic nō de/
bet ab eis distingui.

¶ Hic D. iqrit de 3ª ꝺr̄ia p̄ceptoꝝ. q̄ dicūt iudicialia

¶ R̄ndeo dōm. ꝙ sic dictū ē ad legē diuinā ptī/ ar. ij. et. iij
net vt ordinet hoīes adinuicē ꝛ ad deū. vtrunqꝫ āt
hoꝝ in cōi q̄dē ptinet ad dictamē legis nature ad q̄d
referūt moralia p̄cepta. sꝫ oportet ꝙ determinet vtrū
qꝫ p legē diuinā vel hūanā q2 p̄ncipia natural'r no
ta sunt cōia tā in speculatiuis q̄ꝫ in actiuis. Sic igit ar. ij. ad. ij.
determinatio cōis p̄cepti de cultu diuino fit p p̄cep/
ta cerimonialia. sic ꝛ determinatio cōis p̄cepti de iu/
sticia obseruanda inter homines determinatur per
precepta iudicialia

¶ D. in h̄ corpe p̄ᵒ deducit q̄ndā ꝯclōnē fundamen/
talē. Ex q̄ imediate ifert ꝯclōnē rn̄sio. ibi Et s̄m h̄ ꝛc̄. quā
3ᵒ p̄bat auctoritate. ibi Vn̄ cū ap̄ls ꝛc̄. Cōclusio funda
mētal' ē. sic determiatio cōis p̄cepti de cultu diuio (q̄d scꝫ ē
legis nat'e) fit p p̄cepta ceremonialia. sic ꝛ determiatio cōis
ꝛc̄. vt in fine hui⁹ lr̄e. p̄bat a p̄ncipio. q2 ad legē diuinā p
tinet vt ordinet hoīes ad inuicē. scꝫ s̄m iusticiā. ꝛ ad deū
scꝫ s̄m cultū diuinū. sꝫ vtrūqꝫ in cōi ē de lege nat'e. ꝛ ptinet
ad p̄cepta moralia. sꝫ opꝫ ꝙ vtrūqꝫ determinet. s. p̄ceptū
de cultu diuio. ꝛ de iusticia int' hoīes obs'uanda. igit seqt
ꝯclo. Ista minor q̄ ad scđaꝫ p̄te paꝫ. q2 p̄cepta cōia sunt
natural'r q̄dē nota. sꝫ i p̄ticulari nō. vt patuit ar. ij. ad 2ᵐ
iō indigēt determinatōe i p̄ticulari. ne hoīes errēt. Et ergo 2ª
ps minoris v̄a. ꝙ opꝫ ponere determinatōes. ꝛ p ꝯn̄s sic
ceremonialia ita ꝛ iudicialia. ¶ Nota ꝙ sic ceremonia/
lia dicūt a ceremonia. i. cultu diuio. ita iudicialia dicūt a
iudicio siue execquutōe iusticie. Quare bn̄ seqt. ꝙ si deter
minatio cult⁹. i. p̄cepta determinātia cultū denominant a
cultu diuio. ꝙ etiā determinātia iusticiā denominet a iusti/
cia. Et ergo dt D. in hac ꝯclōne. Sic igit ꝛc̄. Et innuit ista
ꝯclo q̄ditatē ꝛ necitatē iudicialiū p̄ceptoꝝ. q2 sunt p̄cep
ta iusticie i p̄ticulari obs'uāde ad sensuꝫ infra dōm. q. ciiij
ar. p̄. ad p̄mū. ꝛ sunt necāria. q2 determiatio iusticie i p̄ti
culari nō ē natural'r nota sicut iusticia in cōi ꝛc̄.

¶ Et s̄m h̄ oportet tria p̄cepta legis veteris pone
re scꝫ moralia q̄ sunt de dictamine legis nature. ceri/
monialia q̄ sunt determinatōes cult⁹ diuini. ꝛ iudici/
alia q̄ sūt determinatōes iusticie iter hoīes obs'uāde

¶ Infert ex p̄cedēti ꝯclōne p̄ambulari ꝯclōnē rn̄siuā
talē. Oportꝫ tria (scꝫ in gn̄e) p̄cepta veteris legis ponere ꝛc̄.
vt ē lr̄a. Et iterserit D. explicatōeꝫ q̄d nois hoꝝ p̄cepto
rū s̄m ꝙ tactū fuit i p̄ncipio corpis. p̄bat ex p̄cedēti. Si
cut determiatio ꝛc̄. igit ꝯclo v̄a. Ans fuit ꝯclo p̄ambularis
Tenet ꝯn̄a de se. q2 si sūt cōia de lege nat'e. ꝛ duplicia deter/
minātia ip̄a. scꝫ ceremonialia ꝛ iudicialia. bn̄ seqt. ꝙ tria
sunt p̄cepta veteris legis ꝛc̄. Deinde cū dt

¶ Vn̄ cū Ap̄ls Ro. vij dixisset. ꝙ lex ē sancta. sub
iūgit ꝙ mādatū ē iustū ꝛ bonū ꝛ sanctū. iustū q̄dē
q̄tū ad iudicialia. sanctū q̄tū ad cerimonialia. na3 -

sanctū ď: quod est deo dedicatū. bonū idest honestū ptinens ad moralia.

¶ Probat pclonē respō. auctoritate apli. de q̄ auctoritate etiā sup̄ habitū ē. q. xcviij. ar. p. argumēto in 9riū Et hr̄ ex illa auctoritate q̄ tria sunt p̄cepta legꝭ scic. igit pclo stat ꝛc. Ex qb⁹ oib⁹ hr̄ pclo rnsiua formalr. q̄ sunt aliq̄ p̄cepta iudicialia p̄ter moralia ꝛ ceremonialia. ptꝫ ex dictis. qꝛ lex ve⁹ ordinat ad deū ꝛ ad hoies in cōi q̄dē f̄m moralia. sꝫ p̄ter ista oportꝫ ponere determinatōes. ꝛ q̄ ad deū ꝛ q̄ ad hoies. s. sic cerimonialia sunt determinatōes ad deū. ita ꝛ iudicialia ad hoies. sꝫ cerimonialia ponunt̄ vt patuit. igit̄ ꝛ iudicialia ꝛc.

☞ Argumentū in 9riū directe p̄bat pclonē respōsi. q̄ scꝫ tria sunt p̄cepta. ꝛ int̄ ea ponunt̄ ceremonialia. igit̄.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm q̄ tā p̄cepta moralia q̄ȝ etiā iudicialia ptinēt ad directōem vite hūane. ꝛ iō vtraq̄ ptinent sub vno mēbro illoꝝ q̄ ponit Aug⁹. scilicet sub preceptis vite agende

¶ Ad maiorē. q̄ ē auctoritas Aug. Dico q̄ sub p̄ceptis vite agēde ptinet duo. s. moralia ꝛ iudicialia. qꝛ ꝛ ipa ptinēt ad directōeꝫ vite i ordie ad aliū p̄ximū. s. vt patebit ifra. q. ciij. et cū h̄ nō sunt p̄ncipalr̄ figurativa sic ceremonialia. vt patebit etiā ibidē Ad minorē dico. q̄ sunt moralia. sꝫ nō tm̄ sꝫ etiā iudicialia sunt de vita. s. 2ª. i. opationib⁹ hūanis agēdis i pticlari ꝛ i ordie ad p̄ximū. ꝛ tm̄ moralia sunt de agēdis ex obligatōe rōis natural̄. Iudicialia āt ex sola istitutōe diuia. negat̄ āt pn̄a. inq̄ȝtū pn̄s innuit iudicialia ab il̄ duob⁹ gn̄ib⁹ q̄ Aug. ponit ēē exclusa

¶ Ad scdm̄ dōm q̄ iudiciū significat executōem iusticie q̄ q̄dē ē f̄m applicatōem rōnis ad aliq̄ pticularia determinate. vn̄ p̄cepta iudicialia cōicāt in aliq̄ cū moralib⁹. inq̄ȝtū scꝫ a rōne deriuāt̄. ꝛ in aliq̄ cū cerimonialib⁹. inq̄ȝtū scꝫ sunt q̄dā determinatōnes cōium p̄ceptoꝝ. ꝛ iō q̄nq̄ȝ sub iudicijs ppħēdunt̄ p̄cepta iudicialia ꝛ moralia. sic ď: Deute. v. audi israel cerimonias atq̄ȝ iudicia. Quādoq̄ȝ v̄o iudicialia et cerimonialia. sic ď: Leuit. xviij. Facietis iudicia mea ꝛ p̄cepta mea seruabitis. vbi p̄cepta ad moralia referunt̄. iudicia v̄o ad iudicialia ꝛ cerimonialia.

¶ Ad maiorē dico. q̄ iudicia ibi iportāt etiā moralia. qꝛ iudicialia hn̄t aliquā pueniētiā cū moralib⁹. qꝛ ꝛ a rōe deriuāt̄. esto nō ex sola rōe vim obligādi habeāt. sꝫ ex institutōe. ꝛ i 2ª pueniūt cū ceremonialib⁹ Ad minorē dico. q̄ p̄ncipalr̄ ptinet regla viuēdi ꝛ maxie i scrip̄o ad moralia. tm̄ iudicia nō solū dicūt moralia. sꝫ ppt pueniētiā cū iudicijs. Negat̄ ḡ pn̄a. sꝫ scit̄ q̄ ppt aliquā pueniētiā. q̄nq̄ȝ sub vno noie ppħēdunt̄ iudicialia ꝛ moralia. sicut etiā noie iudicij ppħendunt̄ q̄nq̄ȝ ceremonialia ꝛ iudicialia. vt patꝫ in solutōne.

¶ Ad tertiū dōꝫ. q̄ act⁹ iusticie in gn̄ali ptinet ad p̄cepta moralia sed determinatio eius in speciali ptinet ad precepta iudicialia

¶ Maior pcedit̄. ꝛ itelligat̄ psal. hereditatē suā de⁹ nō derelinquet. q̄ad vsq̄ȝ iusticia. s. diuia. puertat̄. i. ponat̄. i iudiciū. i. executōeꝫ ꝛ actū iusticie i extremo iudicio Ad minorē ď: sic ad 2ᵐ p̄cedētꝭ articuli. q̄ act⁹ iusticie i cōi vel gn̄ali absq̄ȝ determiatōe speali. ꝛ act⁹ iusticie f̄m obligatōeꝫ natural̄ rōis. ptinet ad p̄cepta moralia. sꝫ act⁹ iusticie determiat⁹ ē de iure positiuo hūano vl̄ diuio. sic dictū ē de punitōe malefactoꝝ. Sꝫ negat̄ pn̄a. q̄ iudicāt sꝫ sunt determinatōes superaddite. nō hn̄tes vim ex moralib⁹ p̄ceptꝭ. sꝫ solū ex lege positiua. Sꝫ iuxta sup̄dicta extrahūt̄ ex p̄ncipijs legꝭ nat̄e ꝛ ea p̄supponūt. ꝛ vt dictū ē ad 2ᵐ aliq̄ mō a rōe deriuāt̄. sꝫ valde remote. nec ex ea hn̄t viꝫ obligādi

¶ Utrū lex ve⁹ ptineat aliq̄ alia p̄cepta p̄ter moralia iudicialia ꝛ cerimonialia

E

AD q̄ntū sic pcedit̄. Videt̄ q̄ aliq̄ alia precepta ptineant̄ in lege veteri p̄ter moralia. iudicialia ꝛ cerimonialia. Iudicialia eni p̄cepta ptinēt ad actū iusticie q̄ ē hominis ad hoiem. cerimonialia v̄o ptinēt ad actū religionis q̄ de⁹ colit̄ sꝫ p̄ter has sunt multe alie v̄tutes scꝫ tēperātia. fortitudo. liberalitas. ꝛ alie plures. vt sup̄ dictū ē. ḡ p̄ter p̄dicta oportet plura alia in lege veteri ptineri. ¶ P. Deute. xi. ď: Ama dn̄m deū tuū et obserua ei⁹ p̄cepta ꝛ cerimonias ꝛ iudicia atq̄ȝ mādata. sꝫ p̄cepta ptinēt ad moralia. vt dictuꝫ ē. ḡ p̄ter moralia. iudicialia ꝛ cerimonialia. adhuc alia ptinētur i lege q̄ dicūt̄ mādata. ¶ P. Deute. vi. ď: Custodi p̄cepta dn̄i dei tui ꝛ testimonia ꝛ cerimonias q̄s tibi p̄cepi. ḡ p̄ter oīa p̄cepta adhuc i lege testimonia ptinet̄. ¶ P. in ps. ď: In eternū nō obliuiscar iustificatōes tuas. glo. i. legē. ḡ p̄cepta legꝭ veterꝭ nō solū sꝫ moralia. cerimonialia ꝛ iudicialia. sꝫ etiā iustificatiōes ¶ Sꝫ p ē q̄d ď: Deute. vi. Hec sꝫ p̄cepta ꝛ cerimonie atq̄ȝ iudicia q̄ mādauit dn̄s de⁹ vob. ꝛ hec ponūt̄ in p̄nci° legꝭ. ḡ oīa p̄cepta legꝭ sub his ppħēdūt̄

q. lx. art. v.

ar. liiij. i arg. in oppo[m]. et ad 2[m].

¶ Hic D inq̄rit de q̄busdā ānexis. ad dicta tria precepta. ꝛ q̄rit an sint q̄dā alia p̄ter ista. nā h̄ tractat⁹ ē de diuersitate ꝛ distictōe p̄ceptoꝝ. Et q̄rit v̄tualr̄. an diuisio p p̄dicta tria p̄cepta sit sufficiēs. Et 2° v̄tualr̄ q̄rit. an vetus lex nihil aliō ptineat nisi p̄cepta. Vn̄ D. ista oīa determinat in hoc articulo.

¶ Rn̄deo dōm. q̄ in lege ponūt̄ aliq̄ tanquā precepta. aliq̄ v̄o tāquā ad p̄ceptoꝝ ipletōeꝫ ordinata. Precepta q̄dē sunt de his q̄ sunt agenda

¶ Doc. in h̄ corpe duo facit p̄ncipalr̄. p° deducit aliq̄s pclones p̄ncipales p̄ambulares. 2° ex ipis ifert pclonem rn̄siuā p modū corollarij. ibi Ex qb⁹ oib⁹ ꝛc. Circa p̄mū p° p̄mittit aliq̄ p̄supposita. 2° ex eis deducit duas pclones p̄ābulares. ibi. Ad q̄ȝ ipletōeꝫ ꝛc. Supponit ḡ p°. q̄ in lege aliq̄ ponūt̄ tāq̄ȝ p̄cepta. aliq̄ v̄o tāq̄ȝ ad p̄ceptoꝝ ipletionē ordinata. 2° supponit q̄ p̄cepta sunt de his q̄ p nos sunt agēda. Et relinquunt̄ ista supposita nota. ꝛ patēt ex sup̄dictꝭ. q. xcij. ar. ij. Cōsequenter cū ď

¶ Ad q̄rū impletōem ex duob⁹ hō iducit̄ scilꝫ ex auctoritate p̄cipiētis. ꝛ ex vtilitate ipletōis. q̄ q̄dem ē psecutio alicui⁹ boni vtilis. delectabil̄. vl̄ honesti aut fuga alicui⁹ mali ptrarij. Oportuit igit̄ in veteri lege p̄poni q̄dā q̄ auctoritatē dei p̄cipiētis indicarēt. sic illud Deutero. v. Audi israel dn̄s de⁹ tu⁹ vn⁹ est. ꝛ illud Gen̄. p̄mo. In p̄ncipio creauit de⁹ celuꝫ et terrā ꝛ hmōi dicitur testimonia

¶ Deducit f̄m p̄cedētia supposita duas pclones p̄ambulares. Circa qd̄ tria facit. p° deducit p̄mā pclonē p̄ambularē. ex 2° pte p̄mi suppositi f̄m dcām coꝝ q̄ ordinant̄ ad p̄ceptoꝝ ipletōeꝫ. 2° scdaꝫ pclonē. ex 2° supposito f̄m dcām coꝝ q̄ sunt p̄cepta. ibi. Ipa āt ꝛc. 3° assignat ex

supabūdātiā aliā rōēz eoꝝ q̄ dicta sunt. ibi. Quāuis etiā
ꝛc. Quo ad pᵐ intēdit talē ɔclōnē pmā. In lege ponunt
testimonia. ꝛ iustificatiōes p̄ter p̄cepta. Huius ɔclōnis
D. pbat p° pmā ptē. 2° scdāz. ibi. Oportuit etiā ꝛc. Quo
ad pmā ptē arguit sic. oportuit in veteri lege pponi ꝛc. vt in
lr̄a. sꝫ inducētia auctoritatē dei p̄cipientis dicunt testimo-
nia. igit̄ i lege ponūt testimonia p̄ter p̄cepta. Maior p-
bat. ad ipletōem p̄ceptoꝝ bō ex duobꝫ iducit. igit̄ oportu-
it i veteri lege ꝛc. añs ꝛ ɔña patēt. Minor p̄ncipal' pꝫ. qꝛ
testificat̄ de dei auctoritate. ꝛ ponit Doc. duas auctorita-
tes de testimonio. Cōsequēter ibi

¶ Oportuit etiā q̄ i lege pponerēt q̄dā pmia ob-
seruātiū legē ꝛ pene trāsgredientiū. vt pꝫ Deut. xxviij
Si audieris vocē dn̄i tui faciet te excellētiorē cunc-
tis gētibꝫ ꝛc. ꝛ hmōi dicunt̄ iustificatōes. sm q̄ de⁹
aliquos iuste punit vel premiat.

¶ Probat scdāz ptē ɔclōnis pᶜ sic. oportuit i lege pponi
q̄dā pmia obsuātiū legē. ꝛ penas trāsgredientiū. sꝫ ppo-
nētia pmia ꝛ penas dicūt̄ iustificatōes. ḡ i lege ponūt̄ iu-
stificatōes p̄ter p̄cepta. Maior pbat̄ ex aūte pou. Ad im-
pletōez p̄ceptoꝝ ꝛc. ḡ maior ꝟa. ɔña clara. minor etiā pꝫ.
qꝛ p̄cepta iustā penā vl' iusti pmiū pmittūt vl' ɔminant̄
ꝛc. ¶ Nota aūt q̄ ex hac ɔclōne clare seq̄t̄ 2ª ps ɔclōnis
rn̄siue posite in fine. q̄ videlꝫ in lege ponant̄ q̄dā alia q̄
p̄cepta p̄dicta in titulo q̄stionis Deinde cū dī

¶ Ipsa āt agēda sub p̄cepto nō cadūt nisi inq̄ꝫtū
hn̄t aliquā debiti rationem.

¶ Proseq̄t̄ aliud suppositū. scꝫ q̄ p̄cepta sunt de his q̄
sunt agēda. Scdm qd intēdit talē ɔclōnē p̄ambularem
scdāꝫ. Ex pte agēdoꝝ ponūt̄ i lege p̄cepta moralia. man-
data. ceremonialia ꝛ iudicialia p̄cepta. pbat̄ ɔclō. ipa agē-
da sub p̄cepto non cadunt nisi in q̄ꝫtū hn̄t debiti rōnem.
sꝫ rō debiti variat̄ q̄drupl'r. ꝛ sm vnū modū debiti (scꝫ
rōis natural' ꝛ moral' sine q̄ nō pt eē ordo ꝟtutis) acci-
piūt̄ p̄cepta moralia. Scdm āt aliū modū debiti moral' q̄ ali-
q nō sīt pcise debita. sꝫ ppt̄ meli⁹ accipiūt̄ mādata. Scdm
āt aliū modū debiti. s. legal' ꝛ ex detmiatōe legis i rebꝫ hu-
manis accipiūt̄ iudicialia. sꝫ i diuinis ceremonialia. igit̄
ɔclō ista ꝟa. huius rōis D. p° ponit maiorē. 2° deducit mi-
norē. ibi. Est āt ꝛc. maior ḡ relinq̄t̄ nota ex ar. p° p̄ce. q̄st.

¶ Est āt duplex debitū. vnū q̄d ē sm regulā rōis.
aliud āt sm regulā legis determinātis. sic phs i viij
ethico. distinguit duplex iustū scilꝫ morale ꝛ legale.
Debitū āt morale ē duplex. dictat eñ rō aliq̄d faci-
endū. vl' tanq̄ necariū sine q̄ nō pt eē ordo ꝟtutis.
vel tanq̄ vtile ad h̄ q̄ ordo ꝟtutis meli⁹ ɔseruet̄

¶ Deducit minorē pmissaꝫ Circa quā p° p̄mittit qd-
dā notabile distictū. 2° ex h̄ manifestat minorē. ibi Et sꝫ
hec ꝛc. Distiguit ḡ q̄ duplex ē debitū. qꝛ vnū ē sm regu-
lā rōis. aliud sm regulā legis detmināti. Et ē eadē distinc-
tioni phi. vbi ponit debitū morale ꝛ legale. Et sm Doc.
2ª 2ᵉ. q. lxx. ar. vnico Legale debitū ē ad qd reddēdū ali-
q̄s lege astringit̄. Morale āt ē. qd q̄s dꝫ ex honestate ꝟtu-
tis. nec ɔpetit isti debito aliq̄ obligatio p quā q̄dā necessi-
tas iducat̄. Et itellige de necitate coactōis exterioris. Et
tn̄ ē in aliq̄ necessitas honestatis. Subdiuidit āt debitū
morale in duo debita vt in lr̄a. Tūc ibi

¶ Et sm hec q̄dā moraliū pcise p̄cipiūt̄ vel phi-
bent̄ in lege. sicut nō occides. nō furtū facies. ꝛ hec p-
prie dicūt̄ p̄cepta. Quedā ꝟo p̄cipiūt̄ vel phibent̄

nō q̄si p̄cise debita. sꝫ pp̄ter meli⁹. ꝛ ista possunt dici
mādata. qꝛ q̄ndā iductōem hn̄t ꝛ psuasionē. sic illd
Exo. xx. Si pign⁹ acceperis vestimētū a p̄ximo tuo
añ solis occasuꝫ reddas ei. ꝛ aliq̄ silia. vn̄ Hierony.
dīt q̄ i p̄ceptis ē iusticia. in mādatis ꝟo charitas. De-
bitū āt ex determinatōe legis. In rebꝫ q̄dē hūanis p-
tinet ad iudicialia. i rebꝫ āt diuinis ad ceremonialia

¶ Manifestat minorē p̄dictā sm oēs ptes ex p̄cedēti
distictōe. qꝛ sm vnū modū p̄dictū accipiunt̄ p̄cepta mo-
ralia vt i lr̄a Quo ad 2ᵐ debiti moral' (. s. q̄ q̄dā p̄cipiūt̄
vl' phibēt̄ nō q̄si debita. sꝫ ppt̄ meli⁹) sumūt̄ mādata. Et
declarat distictōez mādatoꝝ a p̄ceptis. Et puto ex hac di-
stinctōe inoleuisse ɔsuetudinē. q̄ cōiter i ordie nr̄o in ɔfir-
matōibꝫ p̄oꝝ obsuat̄. vt cū ɔfirmator velit aliquē ligā-
re sub pctō mortali ꝛ p obedientiā ꝛ summa auctoritate.
scribat vl' dicat. p̄cipio tibi. Cū ꝟo nō ita artare velit. sꝫ
inducere vt ex fraterno affectu ꝛ amore on⁹ subeat. scribit
sibi p modū mādati. q̄uis vt Anthonin⁹ hꝫ. ij. p. Titu.
iiij. c. ij. §. iij. In scriptura sacra plerūq̄ vnū p alio ponat̄
vide ibidē. Cōseq̄nt̄ D. declarat alias duas ptes mino-
ris. p̄mittēs 2ᵐ mēbrū diuisiōis. s. debitū ex detminatōne
legis. Et h̄ q̄q̄ subdistiguit. qꝛ vnū ē i rebꝫ hūanis. i. actio-
nibꝫ ꝛ cōmutatōibꝫ ꝛ passionibꝫ hoim ad inuicē. ꝛ h̄ detꝫ-
minat̄ i p̄ceptis iudicialibꝫ Aliud āt ē i rebꝫ diuinis. i. cultū
diuinū ɔcernētibꝫ. ꝛ tale debitū ē p̄cepto ceremonialiū.

¶ Quāuis etiā ea q̄ ptinēt ad penā vel pmia di-
ci pn̄t testimonia. inq̄ꝫtū sīt ptestatōes q̄dā diuine
iusticie. oia ꝟo p̄cepta legis pn̄t dici iustificatōnes:
inq̄ꝫtū sunt q̄dā executōes legalis iusticie

¶ Assignat aliā rōēz distiguēdi. ꝛ rōēz p̄dictoꝝ ex su-
pabūdāti. ꝛ p° testimonioꝝ ꝛ iustificationū. 2° mādato-
rū ꝛ p̄ceptoꝝ. ibi. Pn̄t etiā ꝛc. Quo ad pᵐ illa ē rōña. q̄
testimonia sunt q̄ ptinēt ad penā vl' pmia q̄ ptestant̄ diui-
nā iusticiā. sꝫ oia alia p̄cepta dicunt̄ iustificatōes.

¶ Possunt etiā aliter mādata a p̄ceptis distingui
vt p̄cepta dicāt̄ q̄ de⁹ p seipm iussit. mādata āt q̄ per
alios mādauit. vt ipm nomē sonare videtur

¶ Ponit aliū modū distinguēdi mādata a p̄ceptis ex
sicatōne hui⁹ nois mādatū. vt pꝫ clare in lr̄a.

¶ Ex q̄bꝫ oibꝫ apparet q̄ oia legis p̄cepta ɔtinēt
sub moralibꝫ. ceremonialibꝫ ꝛ iudicialibꝫ. Alia ꝟo
nō hn̄t rōnem p̄ceptoꝝ sed ordinantur ad p̄ceptorū
obseruationem vt dictū est. In h̄ corpo

¶ Hic D. in calce corpis ex p̄dictis oibꝫ infert ɔclōnē
rn̄siuā p modū corollarij. sic. Oia legis p̄cepta ɔtinēt sub
moralibꝫ. ceremonialibꝫ ꝛ iudicialibꝫ. Alia ꝟo (scꝫ ɔtēta
in lege) nō hn̄t rōem p̄ceptoꝝ. sꝫ ordināt̄ ad p̄ceptoꝝ ob-
seruatōes. Et p h̄ hꝫ rn̄sio formal' negatiua ad q̄situ. q̄ nō
habēt̄ alia p̄cepta. sꝫ q̄dā alia. pª ps pꝫ ex 2ª ɔclōne p̄am-
bulari. qꝛ p̄cepta sīt de agēdis sub rōe debiti. scꝫ simpl'r.
sꝫ illa rō debiti iuenit̄ tm̄ i moralibꝫ iudicialibꝫ ꝛ ceremo-
nialibꝫ. vt patuit. igit̄ ꝛc. 2ª ps pꝫ ex pª ɔclōne p̄ambula-
ri. qꝛ vl' alia sīt testimonia vl' iustificatōes. vl' etiā mādata.
sꝫ ista ordināt̄ ad p̄ceptoꝝ obsuatōes. p̄terea testimo-
nia ꝛ iustificatōes. igit̄ 2ª ps ꝟa. ☞ Argumētū i ɔ-
triū ē p pª pte ɔclōnis rn̄sō. scꝫ q̄ nō ponant̄ alia p̄cepta
p̄ter tria dicta. cū q̄ stat. q̄ ponāt̄ q̄dā alia q̄ inducūt ad
p̄ceptoꝝ obseruatōem. vt dīt scda ps ɔclōnis.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q̄ sola iusticia iter alias ꝟtu-
tes iportat rōem debiti. ꝛ iō moralia intm̄ sunt lege

determinabilia inq̄ʒtū ptinēt ad iusticiā. cui⁹ etiā q̄/
dā ps ē religio. vt Tulli⁹ dī. vñ iustū legale nō pt eē
aliq̄d pter ceremonialia ꝛ iudicialia p̄cepta. Ad alia
patet r̄nsio p ea que dicta sunt.

¶ Ad maiorē dico. ꝙ ꝛ act⁹ religionis p̄cipiunt̄ sub
rōe iusticie. ita ꝙ q̄cq̄d lege p̄cipit̄. p̄cipit̄ sub rōne iusti. ſʒ
lex naturalᷓ p̄cipiat act⁹ ꝟtutū etiā sub ꝓpria rōne. Sʒ lex
positiua. q̄cūqʒ p̄cipit. p̄cipit sub rōne iusti. hūana q̄dem
sub rōe iusti ꝓprie dicti i ordie ad aliū. siue pticularē. siue
bonū cōe. Lex āt diuia p̄cipit̄ sub rōe iusti etiā metapho
rici qđ ē hoīs ad seipm ꝛ ad deū. ꝛ hec patebūt i q. seq̄nti
Et dico 2° pticulari⁹ ad scđaʒ ptē maioris. ꝙ ceremonia
lia ptinēt ꝛ p̄cipiūt actū religiōis. nō nisi sub rōe iustie.
qꝛ ꝛ ip̄a religio ē ps iusticie. ſʒ potētialᷓ. vt declarat̄ 2ᵃ2ᵉ
q. lxxx. qꝛ ei⁹ ē reddere debitū aliq̄le deo. ꝛ ḡ act⁹ religio/
nis cadūt sub ceremonialibꝫ vt debiti sūt ꝛ iusti. ꝛ nō sub
rōe ꝟtutis. vt sic. Minor ꝯcedit̄. ſʒ dico ꝙ nulla ꝟtus ca
dit sub p̄cepto legis positiue nisi sub rōe iusticie. q̄re negat̄
ꝯña. qꝛ oēs alie ꝟtutes vl̄ ꝟtutū act⁹ cadūt sub p̄ceptis
vt iusti aliq̄ mō. vl ḡ i ordie ad hoīeʒ. ꝛ sic cadūt sub iu
dicialibꝫ. vl i ordie ad deū. ꝛ sic sub ceremonialibꝫ. Qua/
re nō opʒ eē alia p̄cepta legis positiua. ꝛ lege ꝓpria. mora/
lia eñ p̄ter ꝯmunissima nō ponūt̄ i lege positiua. ſʒ habēt
ex lege nature. ¶ Nota āt ꝙ iustū legale. ē qđ p̄cipit̄ ex le
ge positiua ꝛ i ꝓposito. qđ detmiat̄ p legē positiuā diuinā.
illa āt nō detmiat nisi vt iustū. ꝛ ḡ ꝫm diuersitatē iusti. est
diuersitas p̄ceptoꝝ legis diuie. Et qꝛ h̄ ē duplex. s. ad deū
et ad hoīeʒ. igit̄ ē duplex p̄ceptū. ita tñ ꝙ sub hoīe vt ordi
nat̄ p legē diuinā. itelligit̄ nō solū hō supposito distinct⁹
ſʒ etiā hō ꝫm seipm ordinat̄ p diuinā lege sub rōe tñ iusti
etiā p ꝟtutes circa ꝓprias passiōes existes inq̄ʒtū iustū ē
vt iferiora hoīs. ſʒ sensualitas supioribꝫ. ſʒ rōni subdāt̄
vel inq̄ʒtū iustū ē vt hō obediat deo p q̄scūqʒ ꝟtutes. Et
hec D. innuit i solutōe. qꝛ iustū legale nō ē aliđ q̄ʒ iudicia
le ꝛ ceremoniale. qđ iudiciale ordiat hoīem ad hoīes ex
institutōe diuia. Vñ p̄cepta tp̄antie fortitudis ꝛc̄. nō sūt
alia a p̄ceptis iudicialibꝫ. qꝛ tp̄antia p̄cipit̄ vt iustū ꝛ de/
bitū hoīs ad seipm. vl ad deū. ꝛ p ꝯñs cadit sub p̄cepto
iudiciali vl ceremoniali. ¶ Et nota ꝟbū Doc. (ꝛ iō mo
ralia inq̄ʒtū sunt lege detmiabilia ꝛc̄.) qꝛ moralia in cōi ꝛ
ꝫm se sunt legis nature. ꝛ p ꝯñs ꝟtutes ꝛ eoꝝ act⁹. ſʒ deter/
minatio eoꝝ cadit sub lege i ordie q̄dē ad deū i p̄ceptis ce
remonialibꝫ. i ordie āt ad hoīes i iudicialibꝫ vt pʒ ar. 3 ꝛ 4

Maior placet ꝙ ita dicat̄. Dico āt ꝙ mādata accipi
unt̄ dupl'r. Uno° ꝫm p̄ᵐ modū dicēdi positū in art. tūc
dico ꝙ mandata realr̄ distinguunt̄ a p̄ceptis tanq̄ʒ de nō
necāriis ad s̄uandū ordinē ꝟtutis. p̄cepta aūt sunt de ne/
cessariis. ꝛ p ꝯñs hūt distīcta p̄cepta ꝛ distiguūt̄. Scđo°
capiūt̄ p̄cepta iuxta 2ᵐ modū dicēdi. ꝛ tūc nō realr̄ dis/
tinguūt̄ mādata a p̄ceptis i cōi. ſʒ a p̄ceptis a deo imedia/
te datis distiguant̄. Minor ꝯcedit̄ i ꝓposito maioris. ḡ
ꝛc̄. veꝝ ꝫm p̄ᵐ modū loq̄ndi de mādatis. ꝙ ponant̄ q̄dā
alia. ſʒ nō alia p̄cepta. ¶ Scđo dico iuxta 2ᵐ modū. ꝙ
ꝯtinēt̄ mādata. ſʒ nō distinguunt̄ realr̄ a p̄ceptis in cōi. qꝛ
sunt etiā p̄cepta. ſʒ p alios ꝛ nō imediate a deo. vñ iuxta
illū modū dicēdi opʒ dicere. ꝙ p̄ceptū i cōi ē cōe ad pre
ceptū a deo imediate datū. ꝛ ad p̄ceptū datū p alios qđ
vocat̄ mādatū. ꝛ sic p̄cepta decalogo supaddita. q̄ dedit
de⁹ p moisen ꝛ aaron. sunt mādata. de qbꝫ ifra q. seq̄nti.
ar. xi. Et dī D. patere solutōem hui⁹ ꝛ seq̄ntiū p ea q̄ sūt
dicta in corpe. de duplici mō accipiendi mādata.

¶ Ad 3ᵐ. ꝯñs ꝯcedit̄. iuxta duos modos loq̄ndi de
testimoniis. qꝛ vl sunt q̄ iportāt auctoritatē p̄cipientis. vl q̄
p̄stāt diuinā iusticiā i penis ꝯminatis vl p̄missis p̄miis.
Et ꝓbat hec rō scđaʒ ptē ꝯclonis. ꝙ ꝯtinent̄ alia. ſʒ non
alia precepta. oia eñ p̄cepta ꝯtinent̄ sub triplici debito. et
¶ Ad q̄rtū. ꝯñs ꝯcedit̄. ſʒ negat̄ ꝯñ 1. (ita sūt tria i gñe
p° ꝫm p̄ᵐ modū dicēdi de iustificatōibꝫ. ꝙ p̄cepta legis
nō ꝯtineant̄ sub tribꝫ. ſʒ si ꝯñs diceret. ḡ nō oia q̄ sūt i le
ge ꝯtinēt̄ sub tribꝫ p̄ceptis. ꝯcederet̄. ſʒ qꝛ dī. ḡ p̄cepta ꝛc̄.
io negat̄. 2° dī iuxta 2ᵐ modū dicēdi etiā negādo ꝯñam
ꝙ argumētū supponit. ꝙ iustificatōes sint alia p̄cepta ab
istis tribꝫ. qđ negat̄. qꝛ sūt ip̄a p̄cepta vt patuit ꝛc̄. Et so/
lutōes hoꝝ triū argumētoꝝ habēt̄ ex corpe articuli itelle/
cto. iō dī D. ad alia. s. tria vltia argumēta. pʒ r̄nsio p ea
q̄ dicta sunt. ſʒ in corpe articuli.

¶ Utꝝ lex vet⁹ debuit iducere ad obseruātiā pre
ceptoꝝ p tp̄ales ꝓmissiones ꝛ cōminatōes

AD sextū sic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ lex vet⁹ non F
debuit iducere ad obseruātiā p̄ceptoꝝ p
tp̄ales ꝓmissiones ꝛ ꝯminatōes Intētio
eñ legis diuie ē vt hoīes deo subdāt̄ p ti
morē ꝛ amorē. vñ dī Deute. x. Et nūc isrаel q̄d dñs
tu⁹ petit a te. nisi vt timeas dñm deū tuū. ꝛ ābules i
viis ei⁹. ꝛ diligas eū. ſʒ cupiditas reꝝ tp̄aliū abdu/
cit a deo. Dicit eñ Aug. i lib. lxxxiij. q̄stionū. ꝙ vene
nū charitatis ē cupiditas. ḡ ꝓmissiones ꝛ ꝯminati/
ones tp̄ales videt̄ ꝯriari intētōi legislatoris. q̄d fa/
cit legē reprobabilē. vt pʒ p phm in. ij. politice. ¶ P̄.
lex diuia ē excellētior q̄ʒ lex hūana. videm⁹ āt i scien
tiis ꝙ q̄to aliq̄ ē altior tāto p altiora media ꝓcedit.
ḡ cū lex hūana ꝓcedat ad inducēdū hoīes p tp̄ales
ꝯminatōes ꝛ ꝓmissiones. lex diuia nō debuit ex his
ꝓcedere. ſʒ p aliq̄ maiora. ¶ P̄. id nō pt eē p̄miū iusti
cie. vel pene culpe q̄d eq̄liter euenit ꝛ bonis ꝛ malis
ſʒ sicꝰ dī Eccl. ix. Uniuersa tp̄alia eque eueniūt iusto
et impio. bono ꝛ malo. mūdo ꝛ imūdo. imolāti vic
timas. ꝛ sacrificia ꝯtēnenti. ḡ tp̄alia bona vel mala
nō ꝯueniēter ponūt̄ vt pene vel p̄mia mādatoꝝ legis
diuie. ¶ Sʒ ꝯtra ē qđ dī Esaie p̄mo. Si volueritis
et audieritis me. bona terre comedetis. ꝙ si nolueritis
ꝛ me ad iracūdiā ꝓuocaueritis. gladi⁹ deuorabit vos

¶ Ista ē 2ᵃ ps q̄stiōis hui⁹. i q D. postq̄ʒ q̄siuit de di
uersitate p̄ceptoꝝ. h̄ q̄rit de inducētibꝫ ad hoꝝ p̄ceptoꝝ
obs̄uātiā. qꝛ 2 ar. p̄cedēti. dictū ē. ꝙ p̄ter p̄cepta ꝯtineat̄
aliq̄ iducētia i legis obs̄uatiōem. Est igit̄ q̄stio. q̄ fuerint
illa inducētia. an sp̄ūalia vel tp̄alia terrena

¶ R̄ndeo dōr ꝙ sicꝰ i sciētiis speculatiuis iducūt̄
hoīes ad assentiēdū ꝯclonibꝫ p media syllogistica.
ita etiā i q̄buslibet legibꝫ hoīes inducūt̄ ab obs̄uan
tias p̄ceptoꝝ p penas ꝛ p̄mia. videm⁹ āt in sciētiis
speculatiuis ꝙ media ꝓponūt̄ auditori ꝫm ei⁹ ꝯdi/
tionē. vñ sic oportet ordinate i sciētiis ꝓcedere vt ex
notioribꝫ disciplina icipiat. ita etiaʒ opʒ eū q̄ vult
inducere hoīeʒ ad obseruātiā p̄ceptoꝝ. vt ex illis eū
mouere icipiat q̄ sunt in ei⁹ affectu. sicꝰ pueri ꝓuocā
tur ad aliq̄d faciendū aliq̄bꝫ puerilibꝫ munusculis

¶ Ꝯclusio r̄nsiua q̄stio. tal̄ ponit̄ a Do. Lex vetus
ꝯueniebat vt p tp̄alia manuduceret hoīes ad deū. Et
hʒ p h̄ r̄nsio ad q̄stiū affirmātiua ꝙ sic. ꝓbat̄ ꝯclo. opʒ eū
q̄ vult iducere hoīem ad obs̄uātiā p̄ceptoꝝ. vt ex illis ꝛc̄.

vt in lr̃a. ſ3 bona tp̃alia erãt in affectu illi⁹ p̃pli cui lex dabaſ. ſ. vt ꝯſequẽda ⁊ mala ꝯminata vt fugiẽda. igiſ p illa ꝯueniebat veterẽ legẽ iducere ⁊c̃. Hui⁹ rõis D. ponit ⁊ p bat maiorẽ. 2° ꝓbat minorẽ. ibi. Dictũ ẽ ⁊c̃. 3° ſubiungit ꝯclõnẽ iterſerẽdo minorẽ ip̃az. ibi. Vñ legi ⁊c̃. Maioꝛ ꝗ ꝓbaſ rõe fundata in ſili de ſciẽtijs ſpeculatiuis. clare in lr̃a. Cõfirmaſ etiã exẽplariſ de pueris. Cõſeq̃nſ cũ dr̃

¶ Dictũ ẽ aũt ſup̃ ꝙ lex vet⁹ diſponebat ad xp̃m ſic impfectũ ad pfectũ. vñ dabaſ pp̃lo adhuc ipfecto i ꝯparatõe ad pfectõez q̃ erat futura p xp̃m. ⁊ iõ pp̃ls ille ꝯpaſ puero ſub pedagogo exiſtẽti. vt p3 Gal. iij.

¶ Deducit minorẽ dictã ſic. Lex vet⁹ data fuit pp̃lo impfecto. in ꝯparatõe ad pfectõez. q̃ erat futura p xp̃m. ſ3 pfectoꝝ ẽ. ꝙ tp̃alia bona ꝯtẽnãt ⁊ ſpũalib⁹ ĩhereãt. ipfectoꝝ ꝟo. ꝙ bona tp̃alia deſiderẽt. in ordie tñ ad deũ q̃les fuerũt q̃b⁹ lex data fuit. puerſoꝝ aũt ẽ. ꝙ i bonis tp̃alib⁹ finez ꝯſtituãt. igiſ minoꝛ ꝟa. ꝙ i affectu illi⁹ pp̃li tp̃alia erãt Hui⁹ rõis D. oñdit p° maiorẽ. 2° minorẽ. ibi Perfectio aũt ⁊c̃. Maiorẽ D. oñdit ex ſup̃ dictis. q2 lex vet⁹ diſponebat ad xp̃m ſic ipfectũ ad pfectũ. igiſ ſeqtur maioꝛ. q2 lex impfecta daſ pp̃lo ipfecto. ⁊ itelligiſ vt i pl̃ib⁹. q2 eſto aliq̃ eẽnt pfecti. nõ tñ pl̃es. 2° ꝓbat illã maiorẽ ex ap̃lo. q̃ populũ illũ ꝯpat puero ⁊c̃. Cõſeq̃nter ibi

¶ Perfectio aũt hoĩs ẽ vt ꝯtẽptis tp̃alib⁹ ſpũalib⁹ ĩhereat. vt p3 p illõ q̃d Ap̃ls dr̃ Phil. iij. Que q̃dẽ retro ſunt obliuiſcẽs. ad ea q̃ poꝛa ſũt me extendo Quicũq3 ꝗ pfecti ſum⁹ hec ſentiam⁹. ipfectoꝝ aũt eſt ꝙ tp̃alia bona deſiderẽt. in ordie tñ ad deũ. puerſoꝝ aũt ẽ ꝙ in tp̃alib⁹ bonis finẽ ꝯſtituant

¶ Subiũgit minorẽ p̃dictã ꝓ minore p̃ncipali Cui⁹ p̃mã ptẽ ꝓbat p ap̃lm. alias duas ptes relinq̃t notas.

¶ Nota aũt p 2ᵃ pte D. ſan. 2ᵃ 2ᵉ. q. xxvij. ar. iij. vbi determiat. ꝙ de⁹ pt ꝑp̃ aliõ diligi. ſi. ꝑp̃. dicat diſpõem in gñe cauſe material. q2 ſc3 aliq̃d diſponit nos ad dilectõez dei puta bñficia accepta. ꝗ̃uis poſtꝗ̃ iã amare icepim⁹. nõ ꝑp̃ illa bñficia amam⁹. ſ3 ꝑp̃ ꝟtutẽ ⁊ bonitatẽ dei. ⁊ ſic ꝗ bñficia ſuſcepta ⁊ p̃mia ſperata. ⁊ pene vitãde iducũt ipfectos ad amorẽ dei i gñe cauſe material. nõ ꝙ ꝑp̃ tp̃alia tãꝗ̃ ꝑp̃ finẽ deũ diligãt. q2 h̃ eẽt puerſitatis ⁊ frui vtẽdis et vti fruẽdis. ſ3 p tp̃alia diſponũſ ⁊ alliciũſ vt deũ diligãt ⁊ mãdata ei⁹ obſuẽt ꝑp̃ deũ tãꝗ̃ finẽ. S3 puerſi obſuãt ꝑp̃ tp̃alia tãꝗ̃ ꝑp̃ finẽ. Et h̃ vult D. in iſtis duab⁹ ptib⁹ minoris. Sic videm⁹ ⁊ apõ nos. ꝙ q̃s p bñficia alliciaſ vt alteꝝ diligat ꝑp̃ ſeipm. vñ ⁊ ſup̃ dictũ fuit. q. xl. ar. vij. ꝙ ſpes ẽ cã amoris. p3 igiſ ꝙ bona tp̃alia a deo ꝓmiſſa habuerũt ſe i gñe cauſe materialꝭ nõ finalꝭ. ſ3 ſpũalia in tp̃alib⁹ iplicite p̃miſſa habuerũt ſe i gñe cauſe finalꝭ. vt etiã p3 D. 2ᵃ 2ᵉ. q. xxxij. ar. iij. ad 2ᵐ. Bonũ ſpũale itentũ nõ minuit meritũ. ſic bonũ tp̃ale. Et ſm̃ Sco. in. iij. diſ. xxxij. nõ oĩs ꝯparatio obiecti volũtatis ad bonũ. eſt ꝯparatio viciõſa. ſ3 ſolũ qñ ꝯpaſ tãꝗ̃ min⁹ bonũ ad maius bonũ obtinẽdũ. Si aũt ꝯpeſ vt ipm aliõ bonũ habeaſ tãꝗ̃ a maiori min⁹. nõ ẽ niſi ꝯparatio liberalitatis. ⁊ ſic pt q̃s bonũ iſtimiũ ꝯpare ad bonũ ſuũ. ita ꝙ velit ꝙ ſit ſibi bonum abſq3 iordinatõe volũtatis. Vñ fuerũt iſte ꝓmiſſiões tp̃aliũ bonoꝝ. ſicut p̃ſentie ſacerdotũ. ꝑp̃ q̃s vadens nõ ꝯmittit ſymoniã. vide q̃olibet octauo. ar. xſ.

¶ Vñ legi veteri ꝯueniebat vt p tp̃alia q̃ erãt i affectu hoim ipfectoꝝ manuduceret hoĩes in deũ.

¶ Inſert ꝯclõnẽ iã ꝓbatã cũ minore p̃ncipali. Et nota ꝟbũ ꝯclõnis cũ dr̃ manuduceret. q2 cũ obſuãtia p̃ceptoꝝ ſit p̃mium i gr̃a facta. nõ poſſit ſuffi. cienter p̃miari p bona tp̃alia. iõ nõ erãt p̃miũ. ſ3 ſolũ manuductio ⁊ incitamẽta mltitudis ad obſuãtiã legis. ita ꝙ p hmõi ꝓmiſſiões redderẽſ beneuoli. Et iõ dr̃ D. manuduceret. videm⁹ eñ ⁊ nũc. q2 aliq̃ amãtes ſenſibilia p ꝓmiſſionẽ modici ꝯmodi efficiũſ ꝓmpti. vide etiã de mate. p̃ñtis articuli D. i 3°. diſ. vltia. ar. vlt. vbi ponit rõces q̃re ſpũales ꝓmiſſiões nõ potuerũt fieri iſti pp̃lo. tũ ꝙ bona etna nõ poterãt eis ſtatim exhiberi. tũ vt ex his q̃ ꝯgnoſcebãt aſſuefierẽt maiora ſperare. tũ vt ⁊ effect⁹ a tp̃alib⁹ ad etna manuducereſ

¶ Et ꝯfirmaſ ꝯclõ argumẽto i ꝯtrũ. Circa illã auctoritatẽ allegatã i h̃ argu. dr̃ Nico. de lyra. ꝙ p h̃ etiã itelligũſ alia bona ſpũalia. q̃ i talib⁹ ꝓmiſſis ſũt p̃ncipalr̃ itellecta. q2 p̃miũ nõ d3 eẽ min⁹ bonũ ꝗ̃ meritũ. ſ3 mai⁹. bona aũt tp̃alia ſũt minora bona ꝗ̃ opa ꝟtutũ. veritñ vt dictũ ẽ ⁊ D. h3 i 3°. ꝓmiſſiões tp̃ales nõ ponũſ i lege q̃ſi p̃mia ꝟtutũ. ſ3 tãꝗ̃ icitamẽta q̃dã ad ꝟtutẽ. Et pterea q̃ facit ꝑp̃ retributõez tp̃alẽ nõ ẽ pfecte ꝟtuoſus. ſic ⁊ q̃ vitat malũ timore pene p̃ncipalr̃. ⁊ iõ l3 p̃miũ pfecte ꝟtutis nõ ſit bonũ tp̃ale. tñ icitamẽtũ ad ꝟtutẽ ipfectã. eſt tp̃ale bonũ. licet nõ finis ⁊c̃.

¶ Ad p̃mũ dõm. ꝙ cupiditas q̃ hõ ꝯſtituit finẽ in tp̃alib⁹ bonis ẽ charitatis venenũ. ſ3 ꝯſecutio tp̃aliũ bonoꝝ q̃ hõ deſiderat in ordie ad deũ ẽ q̃daz via inducẽs ipfectos ad dei amorẽ. ſm̃ illõ pſal. Cõfitebitur tibi cũ benefeceritis illi.

¶ Maioꝛ ꝯcediſ. minoꝛ diſtiguiſ. Dico eñ ꝙ cupiditas tp̃aliũ. vt i eis ꝯſtituiſ finis. abducit a deo. ſ3 ſic non fuerũt ꝓmiſſa tp̃alia Cupiditas aũt tp̃aliũ i ordie ad deum. nõ abducit. ſ3 adducit Et ita de⁹ ꝓmiſit vt p hec trahereñſ ad deũ. q2 voluit vt obſuarẽt mãdata ſua ⁊ obedirent ſibi. ⁊ p ꝯñs iducereſ i ei⁹ amorẽ. Sic videm⁹ ꝙ hoĩes dicũt. q̃re nõ obediretis⁹ deo cũ tãta bona nob̃ facit Ad Aug⁹ dr̃. ꝙ p° mõ cupiditas ẽ venenũ charitatis. nõ 2° mõ. imo ẽ diſpõ ad charitatẽ vt dictũ fuit. q̃re nec⁹ ꝯña

¶ Ad ſcõz ꝗ dõz ꝙ lex hũana iducit hoĩes ex tp̃alib⁹ p̃mijs vel penis p hoĩes iducẽdis. lex ꝟo diuina ex p̃mijs vel penis exhibendis per deũ. ⁊ in hoc ꝓcedit per media altiora.

¶ Ad illũ. ꝗ cũ lex ⁊c̃. Dico ꝙ lex humana ꝓcedit ex tp̃alib⁹ ⁊c̃. ſ3 p hoĩes iferẽdis Et ꝯcediſ ꝙ lex diuia nõ d3 ꝓcedere ex his eodẽ mõ. ſ3 altiori. q2 vt ſũt p deũ iferẽda. et vt iplicite ꝯtinẽt ſpũalia bona ⁊ etna. mai⁹ aũt ẽ p̃miari vl' puniri a deo ꝗ̃ ab hoĩe. ⁊ ꝗ. ꝓcedit ex altiorib⁹ medijs

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ ſic p3 hiſtorias veteris teſtamẽti reuoluẽti. cõis ſtat⁹ pp̃li ip̃ ſub lege in pſperitate fuit ꝗ̃ diu legẽ obſeruabãt. ⁊ ſtatim declinãtes a p̃ceptis legis diuine i multas aduerſitates incidebãt. ſ3 aliq̃ pſone pticulares etiã iuſticiã legis obſeruãtes in aliq̃s aduerſitates icidebãt. vl' q2 iã erant ſpũales effecti. vt p h̃ magis ab affectu tp̃aliũ abſtraherenſ. ⁊ eoꝝ ꝟtus ꝓbata redderet. aut q2 opa legis extei⁹ iplẽtes coꝛ totũ habebãt in tp̃alib⁹ defixũ et a deo elongatũ. ſm̃ ꝙ dr̃ Eſaie. xxix. Popul⁹ hic labijs me honorat. coꝛ aũt eoꝝ longe ẽ a me

¶ Maioꝛ ꝟa vt ſic. dico tñ iuxta ſup̃ habita q. lxxxvi ar. vij. ad. ij. ꝙ bonis iterdũ accidũt aduerſitates tp̃ales ſ3 alio fine ꝗ̃ malis. ſicut bona diuerſimode accidũt. vt ibidẽ patuit Ad minorẽ dico. ꝙ aliq̃ñ alicui bono accidũt mala. ſ3 alio fine ꝗ̃ malo. Dico 2° ad ꝓceſſũ negãdo. ꝙ iſti pp̃lo vt i pl'ib⁹ accidere malũ dũ obſuauit legẽ. ſ3 ſolũ cũ ab obſuãtia legis diſceſſit. ⁊ ſi alicui pticulari bono. ac

cciderit malū ħ fuit. qꝛ iā nō erat de imꝑfectꝭ. ſʒ ꝑfectis. vt abſtraherent ab affectu tꝑaliū. qꝛ nō ē dei optimoꝝ corda emollire donationib tꝑalibꝫ. vt Diony. dꝫ. Et 2°. ſi aliqs icidit i mala obſuās legē. ħ fuit. qꝛ nō exterꝰ ipleuit. ſʒ nō corde. Dicīmꝰ āt ꝙ tꝑales ꝓmiſſiones ꝓmiſſe erāt vt iducerēt i deū. ⁊ ḡ q̇ deſti fuerūt i tꝑalibꝫ ⁊ ꝑuerſi. his ꝓmiſſiōes ille nō debebāt. qre negaꝛ ꝯña. qꝛ obſeruantibꝫ legē cōiter dabanꝛ bona tꝑalia. dūmō corde obſeruarēt. ⁊ nō eēnt deſti in tꝑalibꝫ ⁊ ꝑuerſi ⁊c̄.

¶ Queſtio. C. de p̄ceptis moralibꝫ veteris legis.

G D Einde ꝯſiderādū ē de ſingulis generibꝫ p̄ceptoꝝ veterꝭ legꝭ. Et p̄mo de p̄ceptis moralibꝫ. Scdo de ceremonialibꝫ. Tertio de iudicialibꝫ. Circa p̄mū q̄rūꝛ xij. Pmo vtꝝ oīa p̄cepta moralia veterꝭ legis ſint de lege nature. Scdo. vtꝝ p̄cepta moralia veterꝭ legꝭ ſint de actibꝫ oīm ꝟtutū. Tertio vtꝝ oīa p̄cepta moralia veterꝭ legꝭ reducāꝛ ad decē p̄cepta decalogi. Quarto de diſtinctiōe p̄ceptoꝝ decalogi. Quinto de nūero eoꝝ. Sexto de ordine. Septio de mō tradēdi ipa. Octauo vtꝝ ſint diſpēſabilia. Nono vtꝝ modꝰ obſeruādi ꝟtutē cadat ſub p̄cepto. Decio. vtꝝ modꝰ charitatis cadat ſub p̄cepto. Undecio de diſtinctōe alioꝝ p̄ceptoꝝ moraliū. Duodecimo. vtrum precepta moralia veteris legis iuſtificent.

¶ Poſtq̄ȝ iueſtigata ē diſtictio p̄ceptoꝝ veterꝭ le. i gnali. ħ agiꝛ de ſingulꝭ dr̄ītijs hoꝝ p̄ceptoꝝ i ſpeali. pꝫ āt ordo. qꝛ cōis ꝯſideratio p̄oꝛ ē. Et diuidiꝛ iſta ꝯſideratio in tres ptes p̄ncipales. qꝛ p̄° agiꝛ de moralibꝫ. 2° de ceremonialibꝫ in q. ſeqnti. 3° de iudicialibꝫ. in q. ciiij. pꝫ etiā ordo. qꝛ moralia p̄ora ſꝭ. ⁊ alie d̄t̄miatōes moraliū. iō ⁊c̄. Circa p̄m. p̄° agiꝛ de natura ⁊ diſtictōe p̄ceptoꝝ moraliū 2° de effectu ipoꝝ. ar. vltio. Circa p̄m. p̄° fit qd̄ dictū ē. 2° d̄t̄mināꝛ q̄dā dubia icidētia i ar. ix. Circa p̄m. p̄° inq̄riꝛ natura ⁊ ꝯditio p̄ceptoꝝ moraliū. 2° inq̄riꝛ diſtictio eoꝝ. ar. 3°. Circa p̄m. p̄° fit qd̄ dictū ē. 2° determināꝛ qd̄dā corollariū. ex dictis in ar. ſcdo.

Utꝝ oīa p̄cepta moralia ve. le. ſint de lege nature

A D p̄mū ſic ꝓcediꝛ. Videꝛ ꝙ nō oīa p̄cepta moralia ꝑtineāt ad legē nature. Dicit eñ Eccl. xv. Addidit illis diſciplinā et lege vite hereditauit illos. ſʒ diſcipliā diuidiꝛ ꝯ legeꝫ nature. eo ꝙ lex naturalꝭ nō addiſciꝛ ſʒ ex naturali iſtinctu habeꝛ. ḡ nō oīa precepta moralia ſunt de lege nature. ¶ P̄. lex diuia ꝑfectioꝛ ē q̄ȝ lex hūana. ſʒ lex hūana ſupaddidit aliq̄ ad bonos mores ꝑtinētia his q̄ ſunt de lege nature. qd̄ patꝫ ex ħ ꝙ lex nature ē eadē apd̄ oēs. hmōi āt moꝝ iſtituta ſꝭ diuerſa apd̄ diuerſos. ḡ multo fortiꝰ diuina lex aliq̄ ad bonos mores ꝑtinētia debuit addere ſup̄ legē nature. ¶ P̄. ſicut rō naturalꝭ iducit ad aliqs bonos mores ita ⁊ fides. vñ etiā dr̄ ad Gal. v. ꝙ fides ꝑ dilectōem opaꝛ. ſʒ fides non ꝯtineꝛ ſub lege nature. qꝛ ea q̄ ſunt fidei ſunt ſup̄ rōnē naturalē. ḡ nō oīa p̄cepta moralia legꝭ diuie ꝑtinēt ad legē nature. ¶ Sʒ ꝯ ē qd̄ dr̄ aplꝰs Ro. ij. ꝙ gētes q̄ legē nō hn̄t naturalr̄ ea q̄ legꝭ ſꝭ faciūt. qd̄ opꝫ itelligi de his q̄ ꝑtinēt ad bonos mores. ḡ oīa moralia p̄cepta legꝭ ſꝭ de lege nature.

¶ Hic p̄° D. inq̄rit de natura ⁊ ꝯditiōe moraliū. an videlꝫ ſint de lege nature. ¶ Nota āt ꝙ eē de lege nature ē eē rōi naturali cognitū. qd̄ videlꝫ rō naturalꝭ dictat eſſe faciendū vel dimittēdū ꝯſentiēdo ſibi ⁊ ipm approbādo vel diſſentiēdo. reprobādo. Querere ḡ an moralia ſint de lege nature. ē q̄rere an rō naturalꝭ ꝑ ſyndereſim ea approbet tāq̄ȝ recta ⁊ ꝟa. hmōi p̄ceptꝭ ex naturali iclinatōe aſſentiēdo. Et nō q̄rit D. tm̄ de p̄ceptꝭ decalogi. ſʒ vltr̄ q̄rit de p̄ceptꝭ moralibꝫ de qbꝫ ifra ar. xi. ex itentōe. qꝛ q̄dā ſunt p̄cepta legꝭ nature cōiora ⁊ magꝭ manifeſta. p̄ceptꝭ decalogi. q̄dā ꝟo ſupaddūꝛ eis ⁊ nō ſꝭ adeo manifeſta. Et ſꝭ moralia. qꝛ ex ipo dictamie rōis naturalꝭ efficaciā habent etiā ſi nulla lege ſtatuerenꝛ.

¶ Rñdeo dōm. ꝙ p̄cepta moralia a ceremonialibus ⁊ iudicialibꝫ ſunt diſtincta. Moralia eñ ſꝭ de illis q̄ ſcḋm ſe ad bonos mores ꝑtinent.

¶ In corpe Doc. duo facit. p̄° deducit q̄ſdā ꝯcłones fundamētales. 2° eaſdē reſumit ꝑ eas ꝓbādo ꝯcłonē tituli. ibi. Sic igiꝛ ⁊c̄. Circa p̄m p̄mittit tres ꝯcłones. ſcdaꝫ ibi. Cū āt ⁊c̄. tertiā ibi. Sicut āt ⁊c̄. Pria ē. moralia ſꝭ de his q̄ ꝑtinēt ad bonos mores. ꝓbatur. qꝛ ꝑ hoc moralia ab alijs p̄ceptꝭ diſtiguūꝛ. qꝛ videlꝫ ſꝭ de illis. q̄ ꝑtinēt ad bonos mores. i. actꝰ hūanos. i. ꝯformes recte rōi. q̄ recta rō iudicat eē faciendos. etiā ſi nulla alia lege p̄ciperenꝛ. Secꝰ de ceremonialibꝫ ⁊ iudicialibꝫ ⁊c̄. Cōſeqūꝛ cū de

¶ Cū āt hūani mores dicāꝛ in ordine ad rōem ꝙ eſt ꝓpriū p̄ncipiū hūanoꝝ actuū. illi mores dicunꝛ boni q̄ rōni ꝯgruūt. mali aūt q̄ a rōne diſcordāt.

¶ Subiūgit ſcdaꝫ ꝯcłonē ꝑambulare iſtā. Illi mores dicūꝛ boni. q̄ ꝯueniūt rōi. ꝓbaꝛ. qꝛ hūani mores dicūꝛ in ordie ad rōem. q̄ ē ⁊c̄. vt i lr̄a. igiꝛ ⁊c̄. Añs patuit ſup̄ ſepius. tenet ꝯña. vnūqdq̄ dr̄ bonū. ſi ꝯuenit ſuo ꝑ ſe bono p̄ncipio ⁊c̄. ¶ Et nota ꝙ rō ē ꝑ ſe p̄ncipiū hūanoꝝ actuū et recta rō hūanoꝝ bonoꝝ. cui ſi ꝯgruāt actꝰ. dicūꝛ boni mores. Vñ de tali rōe dꝫ D. itelligi. Mali eñ dicūꝛ. qꝛ diſcordāt a rōe recta. q̄ iuxta D. ſanc. in de malo. q. ij. ē q̄ ē ꝯformis legi ętne. ⁊ talꝭ antonomatice dr̄ rō ⁊c̄.

¶ Sicut āt oē iudiciū rōnis ſpeculatiue ꝓcedit a naturali cognitōe p̄moꝝ p̄ncipioꝝ. ita etiā oē iudiciū rōnis practice ꝓcedit ex q̄buſdā p̄ncipijs naturalr̄ cognitꝭ. vt ſup̄ dictū ē. Ex qbꝫ diuerſimode ꝓcedi pt ad iudicādū de diuerſis. Quedā eñ ſꝭ i humanis actibꝫ adeo explicita. ꝙ ſtatī cū modica ꝯſideratōe pn̄t approbari vel reprobari ꝑ illa cōia ⁊ p̄ma principia. Quedā ꝟo ſunt ad q̄ꝝ iudiciū req̄riꝛ multa ꝯſideratio diuerſaꝝ circūſtātiaꝝ. q̄s ꝯſiderare diligēter nō ē cuiuſlibet. ſʒ ſapiētū. ſicut ꝯſiderare ꝑticulares ꝯcłones ſciaꝝ nō ꝑtinet ad oēs. ſʒ ad ſolos phōs. Quedā ꝟo ſꝭ ad q̄ dyudicāda idiget hō adiuuari ꝑ inſtructōnem diuinā. ſicut ē circa credēda. q. lxiiij. ar. p. et. q. iiij. z. vi

¶ Deducit tertiā ꝯcłonē talē. Omē iudiciū rōis hūane aliq̄ r̄ a naturali rōe deriuaꝛ. ꝓbaꝛ. ſicut ē de rōe ſpeculatiua ita de rōe practica. ſʒ oē iudiciū rōis ſpeculatiue ꝓcedit a naturali cognitōe p̄moꝝ p̄ncipioꝝ. ḡ oē iudiciū rōis p̄ctice ꝓcedit ex qbuſdā naturalr̄ cognitꝭ. ex qbꝫ diuerſimode ꝓcedi pt ad iudicādū de diuerſis. igiꝛ ꝯcło ꝟa. Maior nota. ſilr̄ minor. qꝛ ois cognitio certa naturalꝭ fundaꝛ in p̄mis p̄ncipijs ſpeculatiuis. ⁊ patuit ſup̄. q. xciij. ar. ij. illa illata ꝯcło patuit etiā ſup̄. q. xciiij. ar. j. et. ij. iij. et. vj. q̄a oīa iudicia practica fundāꝛ ſup̄ iſto p̄ncipio. bonū ē faciēdū. malū dimittēdū. Et itelligiꝛ iſtō illatā diſtributōe ac

cō modū.q2 oē iudiciū rōis perfecte fundat̄ i pmis pncipijs
ts naturalr̄ notis̄ pter iudiciū qd hȝ ṡm sapiā.p ip̄a āt iu-
dicat̄ de alijs Vn̄ D.ōñr exponit qre dixit.ex qbȝ pcedit
ad iudicādū de diuersis diuersimode Et hȝ p h̄ qre dix-
it i ɔclōe ista (aliq̄lr) ⁊ vult q aliq̄ iudicat rō ex pmis pn
cipijs naturalr̄ cognitis i hūanis actibȝ agēdis ⁊ moralibȝ
q̄ sūt adeo explicita.q hō nō idiget exteriori iductōe vl in
structōe.sȝ ex pncipijs naturalr̄ cognitis pfectis stati iudi
cat ea eē facienda ⁊ bona. Sicut ṡm Scotū i 3°.dis.xxxvij.
sunt pfcti pcepta decalogi p̄e tabule.vt deū eē colēdū.deū
nō eē ɔtēnendū. Et ṡm D.stati etiā aliq̄ de pceptis 2e ta-
bule.vt patebit. Quedā vo sūt q rō ex pncipijs naturalr̄
cognitis iudicat eē facienda ⁊ bona.etiā si nō eēnt ex aliq le-
ge positiua pcepta.⁊ p h̄ de lege nature.sȝ rō natural nō ita faci
le ⁊ imediate videt bonitatē ⁊ veritatē illoꝝ actuū ex pn-
cipijs.sȝ idiget ɔsideratōe ⁊ inq̄sitōe discursiua.ad ɔside
randū multas circūstātias. Et ista sapientes ista ɔsiderāt.⁊
simplices.nō nisi ex disciplia sapientū. Sic hȝ satis exēplū
apd Sco. sup de diuisiōe possessionū q p inq̄sitōes rōis
inueniat̄ valde valere p pace ciuiū.sȝ nō euidet̄ seq̄t̄ ex pri-
mis pncipijs.sȝ remote radicat̄ i ipis.sic ⁊ ipe dr̄ de oibȝ
pceptis 2e tabule.q tn̄ nō dr̄ eē de lege nature p° mō q̄si stati
hūtia euidētiā ex pncipijs naturalr̄ Quedā vo sūt iudicā
da ex pmis pncipijs.sȝ valde remote.q2 videlȝ rō iudicat
ea eē bona ⁊ ɔformia pncipijs naturalibȝ.sȝ nō nisi medi
ante istructōe supnaturali ⁊ diuina. Sic q credat̄ deo de-
riuat̄ ex h̄ q rō iudicat eē bonū credere deo. ⁊ p ɔñs cre-
dēdū q2 oē bonū ē faciēdū.credere āt deo q ē p̄a veritas
ē bonū.igit̄ ⁊c. Sȝ tn̄ nō credit nisi adiuta p habitū fidei
infusū.⁊ ppōem credibiliū.q ābo fiūt p deū q sol' fidē in
fundit ⁊ credibilia pponit saltē p°. Ex his pȝ qre dictū ē
q rō ex pncipijs naturalr̄ notis (q sūt lex nature) ⁊ respectu
q̄ꝝ rō dr̄ natural.q2 mediāte synderesi eis naturalr̄ assentit
cognitis t̄minis. ne diuersis diuersimode iudicat. Et quo
aliq̄ sc̄.s.vl imediate ⁊ sufficiēter ex naturalibȝ pncipijs iu
dicat.vl quō mediāte inq̄sitōe ⁊ discursu prudētū.vl in-
structōe diuina de diuersis moralibȝ iudicat. Credere eñ
deo.ē qddā morale ⁊ de dictamie rōnis natural. sȝ q cre
dant̄ sup excedētia lumē naturale nō ē nisi p auxiliū diui°.

Sic igit̄ pȝ q cū moralia pcepta sint de his q ptinēt
ad bonos mores.hec āt sūt q rōi ɔueniūt.oē āt rōis
hūane iudi'ū aliq̄lr a naturali rōe deriuat̄.necē ē q oia
pcepta moralia ptineāt ad legē nature.sȝ diuisimode.

¶ Hic ɔñr D.resumit p̄dictas tres ɔclōnes arguen
do ⁊ iferēdo ex eis ɔclōnē missiuā.talē. Necē ē q oia pcep
ta moralia ptineāt ad legē nature.sȝ diuersimode.i. diuer-
sa pcepta moralia diuersimode sūt de lege nature Hāc ɔclo
nē D. p° ifert ex dictis ɔclōnibȝ pambulantibȝ ordine q
posite sūt.2° specialr̄ pbat ⁊ declarat qre dixerit i ɔclōne
missiua.sȝ diuersimode. Quo ad p̄m arguit̄ sic. oia mora-
lia pcepta sūt de his q ptinēt ad bonos mores.sȝ hec.scȝ
ptinētia ad bonos mores.sūt q ɔueniūt rōi.i.q rō iudi-
cat eē facienda.igit̄ oia moralia sūt de his q ɔueniūt rōi.i.
q rō iudicat eē bona Subsumit̄.sȝ oē iud'cū rōis hūane
aliq̄lr a naturali rōe deriuat̄.g necē ē ⁊c.ppōes pmisse patēt

¶ Quedā eñ sunt q statim p se rō natural cuius-
libet hoīs dyiudicat eē facienda.vel nō facienda.sicut
honora patrē tuū ⁊ matrē.⁊ nō occides.nō furtū fa
cies.⁊ hmōi sūt absolute de lege nature. Quedā vo
sunt q subtiliori ɔsideratōe rōis a sapiētibȝ iudicāt̄
eē obseruāda.⁊ ista sic sunt de lege nature vt tñ idi-
geant disciplina q minores a sapientioribȝ istruāt̄ sic
illud Corā cano capite ɔsurge ⁊ honora psonā senis
et alia hmōi. Quedā vo sunt ad q iudicāda rō hūa
na idiget istructōne diuina p quam erudimur de di-
uinis.sic ē illd Nō facies tibi sculptile neqȝ oēm simi
tudinē. non assumes nomen dei tui in vanū. Et per
hoc patet responsio ad obiecta.

¶ Declarat qre dixit i ɔclōne.sȝ diuersimode.ppor-
tionabilr̄ ad dicta circa subsumptā ⁊ tertiā ɔclōnē pābula-
re. Et pt sic argui p ista pte.ad qdā moralia dyiudicāda
id ē approbāda.sufficit rō natural cuiuslibȝ hoīs.qdā vo
a ɔsideratōe rōis subtiliori iudicāt̄ obsuāda. qdā āt sūt
ad q iudicāda rō hūana idiget istructōe diuina.igit̄ mo-
ralia diuersa sūt de lege nature.i. iudicāt̄ ex pncipijs naturalr̄
notis diuersimode. Hās declarat̄ exēplarit̄ i lra.⁊ pȝ etiā
ex dictis.⁊ ifra ar.xj.magis habent̄ exēpla.p isto arti. ¶ No
ta q Scot' vbi sup qrit tñ de pceptis decalogi.an sint de
lege nature. Et vult q eē de lege nature ē duplex. Vno°(quē
D.h̄ ponit)q2 sūt adeo explicita.q rō ex naturalibȝ pncipi-
is stati assentit eis.⁊ sic pfcti pcepta p̄e tabule.sūt de lege
nature. Verūtñ de sctificatōe sabbati facit difficultatē ⁊c.
Sȝ scd̄o° sūt aliq̄ de lege nature.q2 p inq̄sitōes iueniūt̄ ɔfor
mia rōi naturali ⁊ pmis pncipijs. ⁊ sic pcepta 2e tabule sūt
de lege nature. Verūtñ ibidē dr̄ aliq̄ dubia. cū dr̄ i pceptis
2e tabule.nō pcepi bonitatē necāriā ad bonitatē vltimi fi
nis.ɔuertētes ad vltimū finē. Nec i his q phibēt̄ eē mali-
ciā q necāriō auertat ab vltio fine.ita q si istd bonū nō eēt
pceptū.posset vltim' finis amari ⁊ attigi.⁊ si illd malū nō
eēt phibitū staret cū eo acq̄sitio vltimi finis ⁊c. vt eñ D.
hic dr̄ Honorare patrem. ⁊ nō occidere.⁊ nō furari sunt
absolute de lege nature.⁊ p ɔñs ɔtria ɔ̄ ipaȝ Cōstat āt ex su
pradictis.q.lxxj.ar.ij.ar qrto.q q auertit̄ ⁊ facit ɔ̄ rōeȝ ar
tificiati.etiā facit ɔ̄ rōeȝ artis ⁊ auertit̄ ab arte. Et g q fa-
cit ɔ̄ dictamē rōis natural.qd euidēt̄ seq̄t̄ ex pncipijs na
turalibȝ.etiā facit ɔ̄ legē etnā.⁊ p ɔñs ɔ̄ deū ⁊ vltimū finē
Quare videt̄ q obsuare q sūt de dictamie rōis natural et
pcepta 2e tabule.sit necāriū ad ɔsecutōeȝ vltimi finis. et
q malicia eis opposita auertat ab vltio fine.vñ D. ifra
ar.xj.hȝ q pcepta moralia hñt efficaciā obligādi. etiā si
nō eēnt aliq̄ lege statuta. ⁊ eoꝝ obsuātia reqrit̄.nisi Sco
tus itelligat.q i pceptis p̄e tabule sit bonitas ⁊ rectitudo
indispēsabil.nō āt i pceptis scd̄e tabule.de q infra ar. viij.

☞ Argumētū i ɔ̄triū ē p ɔclōne missiua.q moralia sūt
de lege nature.sȝ q diuersimode expositū ē i corpe articuli.
Et de ista auctoritate apli dictū fuit sup.q.xc.ar.3° ad 1.

¶ Ad pmi maiorē.addidit disciplina sup cōia pnci
pia leg' nature.q disciplia.i.eruditio ab alijs facta i moribȝ
ē de lege nature.⁊ pcedit ex pncipijs naturalr̄ cognitis. Ad
minorē dico.q disciplia diuidit̄ ɔ̄ legē nature absolute. ⁊ q
ad ea q sūt explicita vl ex t̄minis manifesta.sȝ nō diuidit̄
disciplina ɔ̄ legē nature aliq̄lr.i. q ad ea q ex pncipijs na-
turalr̄ notis pcedere pñt.saltē p inq̄sitōes prudētū Ad p
batōeȝ dico.q lex nature nō addiscit̄ q ad pcepta cōia vel
explicita.addiscit̄ tñ qtū ad ea q reqrūt ɔsideratōeȝ pru
dētū. Et dico.q lex nature hȝ cōia ⁊ explicita pcepta.habet̄
ex istictu nature.nō āt q ad pcepta pticularia. sic ⁊ i specula
tiuis pȝ.q2 pncipia sūt naturalr̄ p se nota. ɔclōnes āt na-
turalr̄ nō sūt note.sȝ p iq̄sitōeȝ ⁊ doctrinā ⁊c. g ⁊c. vꝫ.nō
oia moralia sūt de lege nature eodē mō ⁊ q̄si p se nota vel p
rōem cuiuslibet facile cognoscibilia.tñ sunt ex pncipijs na
turalr̄ notis ɔgnoscibilia.saltē discursiue ⁊ p inq̄sitōes. D.
relinq̄t h̄ argumētū ⁊ seq̄ntia soluta ex determiatōe corpis

¶ Ad scdm̄. maior ꝯcedit. Ad minorē dico. ꝙ hūa-na lex supaddit q̄ nō sunt de lege nature absolute ꝛ ꝓpin q̄. ita ꝙ nō statī ex p̄mis p̄ncipijs euidēter sequunt. nec ꝑ quālibet rōēz stati ꝛ facile approbant. tñ sunt de lege na turali. qꝛ rō prudētū ꝑ inq̄sitōēz ea approbat. ꝛ ex p̄ncipijs legis nature deducit. Ad pbatōēz dico. ꝙ lex nature q̄ ad cōia p̄ncipia. ꝛ q̄ ad expssa ex eis deducta ē eadē. sꝫ nō q̄ ad pticulares determiatōēs. q̄ ꝑ inq̄sitōēz sapiētū ueniunt q̄ ꝛ variant s̄m diuersas hoim̄ ꝯditōēs. Ultra. ḡ ⁊c. ve rū. diuia supaddit sup legem nature. q̄ ad cōia p̄cepta. q̄ tñ supaddita etiā sunt ꝯformia rōis iudicio fundato in p̄ncipijs naturalr̄ cognitis. ¶ Nota āt circa istā solutio-nē posse eē dubiū. nā sup. q. xcv. ar. ij. dictū fuit. ꝙ determi-natōēs legis nature. nō hñt vigorē ex lege nature. Hic āt dr̄. ꝙ sint de lege nature. q̄ videt eē ꝯ̄ria. Sꝫ hāc difficul-tatē soluit D. in 3º. dis. xxxvij. ar. iij. qꝛ nō ē idē hr̄e vim obligādi ex lege nature. ꝛ reduci vl' aliq̄lr̄ eē de lege natu re. qꝛ hñt talia vim obligādi ex volūtate istituentis. q̄ si re cte istituat naturali rōe vtit. Et hmōi sic istituta s̄m se cō siderata. determiatōēs nō hñt vez sic vl' sic fieri debeant. sꝫ determiatōēs fortiunt ex diuersis circūstātijs ꝯcurrētibꝫ. ita ꝙ absolute nō reducūt i legē nature. ꝛ sic fuit sup̄ dictū de pticularibꝫ determinatōnibꝫ legis nature. sꝫ ꝯclones pticulares nō sunt indifferētes ad sic vl' sic fieri. sꝫ vt i plurimū recte. Aliō ē eñ loq̄ de pticularibꝫ determinatōibꝫ aliud de pticularibꝫ ꝯclusionibꝫ legis nature. qꝛ ꝯclones s̄m se hñt rectitudinē. vt i plurimū. Sꝫ pticulares determiatōēs ꝯsiderat̄ oibꝫ circūstātijs. q̄ faciūt ad decētiā sui obs̄uatōis hñt cām q̄ re sic fiāt. ꝛ aliq̄lr̄ sunt de lege nature. Un̄ sic raro accidē tia nature reducunt i causas naturales. obs̄uato ꝯcursu oim̄ qbꝫ aliq̄s rar⁹ euent⁹ accidebat. ita ꝛ talia ꝛ positiua iura reducūt i legē nature ꝯsiderat̄ circūstātijs pticula-ribꝫ. ita ꝙ ipsis ꝯsiderat̄ rō naturalr̄ dictat ita faciendū.

¶ Ad 3m. maior nō ꝯtinet oīmodā sīlitudinē. qꝛ rō na turalr̄ iducit ad bonos mores. q̄s rō ex se pt̄ ꝯiudicare. nō sic fides cui⁹ act⁹ elicit⁹ ē credere. qd̄ excedit facultatē rōis. Un̄ dico 2º. ꝙ fides q̄ ē formata est p̄ncipiū boni opis moralr̄ aliq̄lr̄. qꝛ videlꝫ rō ipm̄ approbat. sꝫ nō pt̄ in op⁹ ipm̄ nisi ꝑ fidē a deo infusaz. Un̄ ꝛ Apls ibidē innu-it. qꝛ fides sit a deo q̄ ꝑ charitatē opat̄ (ad sensuz quē hꝫ D. sanc. 2ª 2e. q. xxiij. ar. vj. ad 2m) qꝛ opat̄ ꝑ charitatē si cut formā nō intrinsecā. sꝫ effectiuā. Ad minorē dico. ꝙ fides scꝫ theologica nō ꝯtinet sub lege nature. ita ꝙ na-tura vl' rō naturalr̄ possit i ipm̄ actū ei⁹. sine adiutorio di uino. ꝯtinet tñ aliq̄lr̄. inq̄ntū rō iudicat adiuta vl' instru cta a deo actū fidei eē bonū. ꝛ ipm̄ pficit vt infra hꝫ q. cxiij. ar. j. ad 3m. ḡ ⁊c. vez nō oia moralia ꝯtinet sub lege na-ture. ita ꝙ rō naturalr̄ ad ea sufficiat dicēda. tñ qꝛ de ip-sis iudicat ex p̄ncipijs nature. ꝛ ea efficit adiuta ꝑ grām.

H Utrū p̄cepta moralia ve. le. sint de actibꝫ oīm v̄tutū

Ad scdm̄ sic pcedit. Videt ꝙ p̄cepta mora lia legis nō sint de oibꝫ actibꝫ v̄tutū. Ob-seruatio eñ p̄ceptoꝝ veteris legis iustifi-catio noīat. s̄m illō psal. Iustificatōēs tu-as custodiā. sꝫ iustificatio ē executio iusticie. ḡ p̄cep-ta moralia non sunt nisi de actibꝫ iusticie. ¶ P. id q̄d cadit sub p̄cepto hꝫ rōēz debiti. sꝫ rō debiti nō ptinet ad alias v̄tutes nisi ad solā iusticiā. cui⁹ ppri⁹ act⁹ ē reddere vnicuiqꝫ debitū. ḡ p̄cepta legis moralia nō sunt de actibꝫ aliaz v̄tutū. sꝫ solū de actibꝫ iusticie.

¶ P. ois lex ponit ꝓpter bonū cōe vt dr̄ Isido. sꝫ in ter v̄tutes sola iusticia respicit bonū cōe. vt phs dr̄ in. v. ethico. ḡ p̄cepta moralia sunt solū de actibꝫ iu-sticie. ¶ Sꝫ ꝯtra ē qd̄ Ambrosi⁹ dr̄. ꝙ pctm̄ est trans gressio legis diuine ꝛ celestiū inobedictia mādatoꝝ. sꝫ pctā ꝯtrariant oibꝫ actibꝫ v̄tutū. ḡ lex diuina ha-bet ordinare de actibꝫ oim̄ v̄tutum

¶ Hic 2º determinat de q̄dā corollario. sequēte ex di-ctis. dictū ē eñ ꝙ moralia sint de lege nature. iō statiꝫ se-q̄tur. ꝙ moralia p̄cepta sint de actibꝫ virtutū. qꝛ moralia de lege nature sunt act⁹ humani ꝯformes recte rōi. tales aūt sunt virtuosi. igit̄ ⁊c.

¶ Rn̄deo dr̄. ꝙ cū p̄cepta legis ordinent ad bo nū cōe. sic sup̄ habitū ē. nece ē ꝙ p̄cepta legis diuer-sificent s̄m diuersos modos cōitatū. vñ phus i sua politica docet ꝙ alias leges oportet statuere i ciui-tate q̄ regit rege. ꝛ alias i ea q̄ regit ꝑ pplm̄ vel ꝑ ali q̄s potētes de ciuitate. Est āt ali⁹ mod⁹ cōitatis ad quā ordinat lex diuina. Lex eñ hūana ordinat ad cōitatē ciuilē q̄ ē hoīu adinuicē. Hoīes āt ordināt adinuicē ꝑ exteriores act⁹ qbꝫ hoīes sibi inuicē cōi-cāt. hmōi āt cōicatio ptinet ad rōem iusticie q̄ ē ꝓ prie directiua cōicatōis hūane. ꝛ iō lex hūana nō ꝓ ponit p̄cepta nisi de actibꝫ iusticie. ꝛ si p̄cipiat actus aliaꝝ v̄tutū. h̄ nō ē nisi inq̄ntū assumūt rōnem iusti cie vt pꝫ ꝑ phm̄ in. v. ethi. sꝫ cōitas ad quā ordinat lex diuina est hoim̄ ad deū vel in p̄nti. vel in futura vita. ꝛ iō lex diuina p̄cepta ꝓponit de oibꝫ illis ꝑ q̄ hoīes bene ordinent ad cōitatem cū deo q.xc.art.ij.

¶ In corpe duo facit. pº deducit duas ꝯclones p̄am bulares. q̄ꝝ scdām ponit ibi. Hō āt ⁊c. 2º ex eis infert cō-clusionē missiuā. ibi. Hoc āt ⁊c. Cōclusio pª p̄ambularis Lex hūana nō ꝓponit p̄cepta. nisi de actibꝫ iusticie. Et si p̄cipiat act⁹ aliaꝝ v̄tutū. h̄ nō ē nisi inq̄ntū assumit rōem iusticie. Sꝫ lex diuia p̄cepta ⁊c. vt hꝫ finis lr̄e. Ista ꝯclo hꝫ p̄ncipalr̄ duas ptes. qꝛ pª ps etiā ꝯtinet duas q̄ pbāt oēs sil'. nece ē ꝙ p̄cepta legis diuersificent s̄m diuersos mo dos cōitatū. sꝫ ē ali⁹ modus cōitat̄ ad quā ordinat lex hūana. q̄ hoīes ordināt ad inuicē. ꝛ ali⁹ ad quā ordinat lex diuia. s. cōitat̄ hoim̄ ad deū. vl' in p̄senti vita vl' i fu-tura (subsumit) Sꝫ cōicatio hmōi hoim̄ ad inuicē ꝑti-net ad rōem iusticie. cōicatio v̄o hoim̄ ad deū ꝑ oia pt̄ fi eri. igit̄ seqt̄ ꝯclo q̄ ad oēs ptes. Maior pꝫ i p̄ncipio lr̄e rōe ꝛ auctoritate phi. Minor explicat ꝑ pª pte. sic tactū ē. qꝛ cōitas ciuil' ē. in q̄ hoīes cōicant in actionibꝫ ad in-uicē s̄m exteriores act⁹. Scda ps minoris relinq̄t nota. qꝛ ꝑ h̄ distinguit lex diuia ab hūana ꝙ diuia ordinat ad deū. Subsumpta patuit sup̄. qꝛ iusticia ē de opationibꝫ ad aliū. ꝛ ꝓpt h̄ scꝫ eaꝝ moderatiua. Un̄ ꝛ ad rōem iusticie ptinet vt moderet actōēs hoim̄ ad inuicē. Limitatio pe ptis hui⁹ ꝯclonis scꝫ. Et si p̄cipiat ⁊c. pꝫ ex. v. ethi. ꝛ s̄ q. xcvj. ar. 3º circa argumētū i ꝯ̄riū. qꝛ lex p̄cipit oia i ordi ne ad bonū cōe. ꝛ ista sub rōe iusti legalr̄. sic p̄cipit actū for titudis. puta stare i bello ꝓpt̄ bonū cōe. ꝛ fortitudo sic p̄-cepta. ē iusticie legalr̄ s̄m ꝙ iusticia legal' ē ois v̄tus rela-ta i bonū cōe. ꝛ de h̄ sup̄ dictū ē. Un̄ limitatio itelligit de iusticia pticulari ꝛ legali. Cōsequēter ibi

¶ Hō āt deo ꝯiūgit rōne siue mēte in q̄ ē dei ima-go. ꝛ iō lex diuina p̄cepta ꝓponit de oibꝫ illis per q̄ rō hoīs bene ordinata est.

¶ Subsumit sub 2ª parte pdicte pclonis. τ infert scdã pambulaté talé. Lex diuia pponit pcepta de oibꝫ illis. p q rõ hois bñ ordinata ē. pbaꝛ. lex diuia pponit pcepta ⁊c vt dixit 2ª ps pcedē. pclonis. ſꝫ hõ piūgiꝛ τ cõicat cū deo rõe siue mēte in q ē dei imago. igiꝛ pclo ista ꝟa. Maior patuit. Minor etiā ē nota. τ pꝫ 2ª 2ᵉ. q. xxiij. ar. p. ad pᵐ. qꝛ cū potētijs sensitiuis nō ē nob cõicatio cū deo τ angel. ſꝫ cū bestijs. ſꝫ ſm mētē τ rõem. q spūalꝭ ē. cū spiritibꝫ cõmunicamꝰ. q cõicatio stat i h. q eos cognoscimꝰ τ amamus. τ viuimꝰ ordinate ſm rectā rõeꝫ i ordie ad btitudinē supnaturalē. igiꝛ seqꝛ q lex diuia dꝫ pcipe oia ista i qbus cõicamꝰ cū deo τ angel. τ qbꝫ rõ bñ ordinata ē.

¶ Hoc āt ptingit p actꝰ oīm ꝟtutū. nā ꝟtutes intellectuales ordināt bñ actꝰ rõnis in seipis. ꝟtutes āt morales ordināt bñ actꝰ rõnis circa iteriores passiones τ exteriores opatões. τ iō manifestū est q lex diuia puenienter pponit pcepta de actibꝫ oīm ꝟtutū ita tñ q qdā sine qbꝫ ordo ꝟtutꝭ q ē ordo rõis obseruari nō pt. cadūt sub obligatōe pcepti. qdā ꝟo q ptinēt ad bñ eē ꝟtutꝭ pfecte cadūt sub āmonitōe psilij.

¶ Infert (subsumēdo sub pori 2ª pclone) pclonē nisi nā cū limitatōe talē. Lex diuia puenienter pponit pcepta de actibꝫ oīm ꝟtutū. ita tñ ⁊c. vt i sine lre. pbaꝛ pclo. Lex diuia pcipit ⁊c. vt dicebat pcedēs pclo. ſꝫ h ptingit p actus oīm ꝟtutū. g ⁊c. Maior patuit. Minor declaraꝛ clare i lra. ibi. Nā ꝟtutes ⁊c. ¶ Et nota. q ꝟtutes morales ordināt actū rõis circa passiōes τ opatões ad sanū sensuꝫ. nō qdē directe τ imediate. ſꝫ psuppositiue τ dispositiue qꝛ vidꝫ prudētia q ē pceptia τ ordinatiua actuū rõis. depēdet τ psupponit ꝟtutes morales in appetitu. ſm q sup q. lviij. ar. v. dictū fuit. D. tñ limitat illā pclonē τ vult. q illi actꝰ ꝟtutū sine qbꝫ ordo ꝟtutꝭ nullomō ſuari pñt. q illi pcipiunꝛ pprie p pceptū vt sic. ſꝫ illi q sunt de bñ eē ꝟtutꝭ nō pcipiunꝛ. ſꝫ mādāꝛ. τ cadūt sub āmonitōe psilij. τ de h dictū fuit q. pce. ar. v. Id eñ cadit sub pcepto vt sic. de q trāsgressor puniꝛ p legē q nō facit qđ ē āmonitōis vel psilij. aut etiā mādati. ſm q mādatū accipiꝛ vt distiguiꝛ p pceptū ⁊c. ita g diuia lex obligat ad oēs actꝰ distributiue nō collectiue. ita q obligat hoiem ad quēlibet q est de necītate ꝟtutꝭ. ſꝫ nō ad eū q ē de bñ eē. τ obligat nō soluꝫ ad actū necessariū vnīꝰ ꝟtutis. ſꝫ cuiuslibet

☞ Et pfirmaꝛ pclo respō. argumēto i pͣriū. Hoc argumētū vult. q qꝛ lex diuina hꝫ ordinare τ pcipe. ne fiat trāsgressio diuioꝝ mādatoꝝ. τ phibere oia pctā. p pñs sequitur q pcipiat opposita pctoꝝ oīm. s. oēs actꝰ ꝟtutū. nō qdē oēs actꝰ ꝟtutū possibiles. ſꝫ debitos. ita q p nullaꝫ ꝟtutē aliqd fiat. τ q hõ ꝟtuose viuat ſm quālibet ꝟtutē.

¶ Ad pmū g dōm q adimpletio mādatoꝝ legis etiā q sunt de actibꝫ aliaꝝ ꝟtutū hñt rõem iustificationis inqꝫtū iustū ē. vt hõ obediat deo. vel etiā inqꝫtū iustū ē q oia q sunt hois rõni subdanꝛ

¶ Maior pcediꝛ. pͣcrum i 2ª acceptōe iustificatōis. q habita ē q. pce. ar. v. ſm q oia pcepta dicūꝛ iustificatōes. Dico tñ q pceptū de qlibet ꝟtute pt dici iustificatio. qꝛ debitū τ iustū ē vt hõ p quālibet ꝟtutē subdat se deo τ ordinate se habeat. h eñ iustū ē ſm legē diuinā. ſꝫ lex hūana ad h se nō extēdat. rõe dicta i corpe. Minor pcediꝛ. ē executio iusticie vl habētiū rõeꝫ iusticie. Sꝫ negaꝛ pña. qꝛ ois executio oīm actuū debitoꝝ oīm ꝟtutū. hꝫ rõeꝫ iustificatōis i ordie ad deū. vl in ordie ad hoies. qꝛ vidꝫ hõ dꝫ eē ordinatꝰ i oibꝫ ſꝫ legē diuinā. q ordinatio reqrit oēs actꝰ ꝟtutū. iō lex diuia pcipit ordinē istū q fit p ꝟtutes. et debitū ē vt ita se hēat. τ p pñs ꝟtutes hñt ordinē iustice

¶ Ad scdm dōm. q iusticia pprie dicta attēdit debitū vnīꝰ hois ad aliū. ſꝫ in oibꝫ alijs ꝟtutibꝫ attēditur debitū iferioꝝ viriū ad rõem. τ ſm rõeꝫ huiꝰ debiti phs assignat i. v. ethi. qndā iusticiā metaphoricā

¶ Maior pcediꝛ. Minor distiguiꝛ. Dico eñ q rō debiti ad aliū hoies supposito distictū. vl etiā ad bonū cõe ciuile ptinet ad iusticiā pprie dictā. ſꝫ rõeꝫ debiti hois ad seipm attēdit iusticia metaphorica. q ē hois ad seipm ſm diuersas ptes. ſꝫ q debitū ē. q iferiora supioribꝫ subdāꝛ de qbꝫ 2ª 2ᵉ. q. lviij. ar. ij. Dico vltra. q iusticie pprie dicte est reddere debitū alteri. ſꝫ metaphorice iusticie. est reddere debitū sibiipsi ſm diuersas ptes. qre negaꝛ pña. qꝛ pcepta moralia diuie legꝭ extendūt se ad totū ordineꝫ. q est in hoie debitus.

¶ Ad tertium dōm. q patet rñsio p ea que dicta sunt de diuersitate cōmunitatis

¶ Maior placet. ſꝫ ē cõe ciuile τ diuinū. nō āt ois lex ē ppt bonū ciuile. ſꝫ solū hūana. Ad minorē. sola iusticia pprie dicta respicit bonū cõe ciuile. q ē ſm cõicatōeꝫ ad alterū. ſꝫ negaꝛ minor. q sola iusticia respicit bonū cõe ſm cõicatōeꝫ hois ad deū. qꝛ iusticia pprie dicta respicit actꝰ exteriores tm qbꝫ hoies cõicāt. ſꝫ lex diuia respicit cõicatiōnē hois ad deū. q ē ſm oēs ꝟtutes. τ g pcipit nō tm iusticiē. ſꝫ oēs alias. Vñ oēs ꝟtutes respiciūt. i. ordināt et pficiūt cõicatōeꝫ hois ad deū. q cõicatio ē ordinata vita τ opatio ſm rõnem. Sic eñ deꝰ ordinate viuit. τ vult hoieꝫ ſm mētē sibi cõicare. Et 2° ē cõicatio ad deū ſm q ad nos bñ opaꝛ. τ nos aliqliꝛ ad ipm in ordie ad btitudinē supnaturalē. pptr quā h opamur ordinate ⁊c.

¶ Utrꝫ oia pcepta moralia veteris legis reducātur ad decē pcepta decalogi

Ad tertiū sic pcediꝛ. Videꝛ q nō oia pcepta moralia veteris legis reducāꝛ ad decem pcepta decalogi. Pria eñ τ pncipalia legꝭ pcepta sunt. Diliges dñm deū tuuꝫ. τ diliges primū tuū. vt habeꝛ Matth. xxij. ſꝫ ista duo nō ptinēꝛ i pceptꝭ decalogi. g nō oia pcepta moralia cōtinēꝛ in pceptis decalogi. ¶ P. pcepta moralia nō reducūꝛ ad pcepta cerimonialia. ſꝫ potiꝰ ecōuerso. sed inter pcepta decalogi ē vnū cerimoniale. s. memento vt diē sabbati sctifices. g pcepta moralia nō reducūtur ad oia pcepta decalogi. ¶ P. pcepta moralia sūt de oibꝫ actibꝫ ꝟtutū. ſꝫ iter pcepta decalogi ponūꝛ sola pcepta ptinētia ad actꝰ iusticie. vt pꝫ discurrēti p singula. g pcepta decalogi nō ptinēt oia pcepta moralia. ¶ Sꝫ p ē qđ Matth. v. dꝫ sup illō. Bti estis cū maledixerint ⁊c. dꝫ glo. q Moises. x. pcepta pponēs. postea p partes explicat. g oia pcepta legis sunt qdā ptes pceptoꝝ decalogi.

¶ Hic pñter D. inqrit distinctōeꝫ moraliū pceptoꝝ. Et p° inqriꝛ hmōi distinctio in gnāli. 2° in speciali qͣtū ad singulas dräs hmōi generꝭ. ar. iiij. Prio igiꝛ qrit. an possint oia pcepta moralia sub aliq certo nūero pphēdi. saltē reductiue. sic q reducanꝛ ad decē q sunt pcepta decalogi. de qbꝫ postea ex intētōe pticulariꝰ determinabiꝛ. Et ista qstio vnū supponit. scꝫ q sunt aliq pcepta moralia. q sūt de decalogo. τ qdā nō. qꝛ reducūt ad pcepta decalogi. ē

nō inť ea expsse poni. ⁊ de h̄ supposito etiā tractať i corpe

¶ Rn̄deo dōm. p̄cepta decalogi ab alijs p̄ceptꝭ legis differūt in h̄ ꝙ p̄cepta decalogi ꝑ seipm̄ deꝰ dr̄ p̄mo ꝓposuisse. alia ṽo p̄cepta ꝓposuit pplo ꝑ moisen. illa ḡ p̄cepta ad decalogū ꝑtinent. q̄ꝝ noticiā hō h̄z ꝑ seipm̄ a deo. hm̄oi sunt illa q̄ statim ex p̄ncipijs cōibꝫ p̄mis cognosci p̄nt modica ꝯsideratōe. ⁊ iterū illa q̄ statim ex fide diuinitꝰ infusa innotescūt. Inter p̄cepta ḡ decalogi nō ꝯputāť duo gn̄a p̄ceptoꝝ illa scilꝫ q̄ sunt p̄ma ⁊ cōia. q̄ꝝ nō opꝫ aliquā editionē eē nisi ꝙ sunt scripta in rōne naturali q̄si ꝑ se nota. sicͭ ꝙ hō nulli dꝫ malefacere. ⁊ alia hm̄oi. ⁊ iteꝝ illa q̄ ꝑ diligētē inq̄sitōem sapientū inueniūť rōni ꝯuenire. hec eīn̄ ꝓueniūt a deo ad populum mediante disciplina sapientum.

¶ Hoc corpꝰ articuli h̄z duas p̄tes. in p̄ͦ determinať p̄suppositū. qd̄ titulꝰ q̄sti p̄supponit vt dictū ē. in 2ª determinať q̄situ ꝑ ꝯclōnē rn̄siuā. ibi Utraqꝫ tn̄ hoꝝ ⁊c̄. Quo ad p̄mā on̄dit suppositū. scꝫ ꝙ sint aliq̄ p̄cepta moralia ꝑtinētia ad decalogū. ⁊ q̄dā reducibilia. q̄ nō expsse ponūť i eodē Et h̄ on̄dit tali ꝯclōne q̄drimēbri ⁊ fundamētali q̄ ad q̄situ. Precepta q̄ statim ex p̄mis p̄ncipijs cognosci p̄nt. ⁊ q̄ ex fide diuinitꝰ infusa statī inotescunt ꝑtinent ad decalogū. Sꝫ duo gn̄a nō ꝯputanť inter p̄cepta decalogi. scꝫ p̄ͣ ⁊ cōia. Et iteꝝ illa q̄ ꝑ diligentē inq̄sitōēꝫ sapientū inueniunť rōi ꝯuenire. Probať ista ꝯclō. Illa p̄cepta ad decalogū ꝑtinēt. q̄ꝝ noticiā hō h̄z ꝑ seipm̄ a deo igiť ꝯclō ṽa q̄ ad oēs p̄tes. An̄s patꝫ. q̄ꝛ p̄cepta decalogi drn̄t ab alijs p̄ceptꝭ in h̄. ꝙ p̄cepta decalogi ꝑ seipm̄ deꝰ dr̄ p̄mo ꝓposuisse. Alia ṽo ꝓposuit pplo ꝑ moisen. ita videlicꝫ ꝙ p̄cepta decalogi sunt q̄ egēt editōne. ⁊ tn̄ ꝓposita statim cognoscūť mediāte lumine naturali vl̄ infuso. q̄ꝝ vtrūqꝫ ē a deo. sic ꝙ fundamētū stet i h̄. ꝙ q̄ꝛ deꝰ ꝑ seipm̄ imediate dedit p̄cepta decalogi. iō signū ē. ꝙ ista p̄cepta ꝑtinēt ad decalogū q̄ hō statim dijudicare p̄t ꝑ rōem naturalē. vl̄ fidē a deo datā. ita ꝙ opꝫ ꝙ hōi ꝓponanť. non tn̄ opꝰ ē lōga inq̄sitōe. sꝫ ꝑ seipm̄ mediāte eo qd̄ h̄z a deo vl̄ naturali. vl̄ infuso ḡtuito. p̄t ea iudicare eē recta ⁊ bona Tenet ꝯn̄a q̄ ad p̄mā p̄tē. ⁊ etiā scd̄aꝫ. q̄ꝛ hm̄oi noticiā hō ꝑ seipm̄ h̄z a deo. i. ꝑ id qd̄ vl̄ ē naťale vl̄ a deo ifusuꝫ Tenet ꝯn̄a q̄ ad tertiā p̄tē. q̄ꝛ p̄moꝝ ⁊ ꝯmuniū nō oportet editōem eē nisi ⁊c̄. vt i lr̄a. sꝫ p̄ceptoꝝ decalogi oportet esse editōēꝫ. vt patuit. q̄ꝛ sunt ꝓposita a deo. Quo ad q̄rtā p̄tem silr̄ valet ꝯn̄a. q̄ꝛ hec ꝓueniūt a deo ad pplm̄ mediāte inq̄sitōe sapientū. Quare bn̄ seq̄ť. ꝙ si p̄ceptoꝝ decalogi hō ꝑ seipm̄ a deo h̄z noticiā. ꝙ hm̄oi nō sunt de p̄ceptis decalogi. Patꝫ igiť ꝯclō. ꝙ duplicia ꝑtinent ⁊ duplicia nō ꝑtinēt. q̄ꝛ q̄ hō mediāte eo qd̄ h̄z a deo statim dijudicare p̄t. ꝑtinēt. nā deꝰ ip̄a ꝓposuit. Que aūt indigēt inq̄sitione. ꝑtinēt ad ea q̄ moises ꝓposuit ⁊c̄.

¶ Utraqꝫ tn̄ hoꝝ p̄ceptoꝝ ꝯtineť in p̄ceptis decalogi. sꝫ diuersimode. nā illa q̄ sunt p̄ma ⁊ cōia ꝯtinētur in eis sicut p̄ncipia in ꝯclōnibꝫ p̄rimis. illa ṽo q̄ ꝑ sapiētes cognoscunť ꝯtinētur in eis ecōuerso. sicut ꝯclusiones in principijs.

¶ Hic D. declarato supposito. satisfacit ex h̄ q̄sito tali ꝯclōne rn̄siua. quā ṽtualr̄ inferedit ⁊ ꝓbat. Oia moralia reducunť ad decē p̄cepta decalogi. ꝓbať assumēdo maiorē ex dictꝭ. Inť p̄cepta decalogi nō ꝯputanť duo gn̄a moraliū. scꝫ cōia. ⁊ q̄ egēt inq̄sitōe. sꝫ vtraqꝫ ꝯtineť in p̄ceptis decalogi. sꝫ diuersimode. igiť seq̄ť ꝯclō. ꝙ oia moralia ⁊c̄. Maior patuit. Minor etiā patꝫ. q̄ꝛ cōia ꝯtinenť in p̄ceptis decali. sicͭ p̄ncipia. Et q̄ egēt inq̄sitōe. sicut ꝯclones. igiť minor ṽa. ꝙ ꝯtinenť. sꝫ diuersimode. q̄ꝛ sicͭ p̄ncipiū ⁊ ꝯclones. Patꝫ itaqꝫ. ꝙ oia moralia (etiā nō ṽbalr̄ scꝫ posita in decalogo) reducūť ad decalogū tāq̄ꝫ in eo ꝯtēta. eo modo quo principium continetur in conclusione. vel sicut ꝯclō ꝯtineť in p̄ncipio. q̄ eīn̄ cognoscit p̄ncipiū ṽtualit̄ ⁊ s̄m q̄d cognoscit ꝯclōnē. vt habet declarari p̄. posterioꝝ. Qui āt cognouit ꝯclōnē. cognouit ⁊ p̄ncipiū ¶ Et nota ꝙ nō ē inconueniēs. ꝙ vnū sit ꝯclō ⁊ p̄ncipiū respectu diuersoꝝ. sicͭ patꝫ ꝙ ꝯclō demōstrata ꝑ sciam subalternantē. ē p̄ncipiū demōstrādi aliā ꝯclone in scia subalťnata. vt pꝫ p̄ͦ posterioꝝ. Sic in ꝓposito nō incōuenit vt precepta decalogi sint ꝯclones respectu p̄moꝝ p̄ncipioꝝ que cognoscūť cognitis t̄minis. ⁊ nō egēt editōe. ⁊ tn̄ sunt p̄ncipia demōstrādi alia ꝑticlaria moralia. sicͭ ex h̄ Nō assumes nomē dei i vanū. deduciť ꝙ nō sit ꝯmittēdū ꝑiuriū.

☞ Et ꝯfirmať ꝯclō rn̄siua argumēto in ꝯtrū. Nota circa h̄ argumētū. ꝙ sub ꝑtibꝫ p̄ceptoꝝ decalogi ꝯtinētur etiā cōia. scꝫ de dilectōe dei ⁊ p̄rimi. q̄ꝛ ⁊ ip̄a ponūtur pꝰ decalogū. videlꝫ Deute. vj. ⁊ Leui. xix. vt tāgeť stati.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. ꝙ illa duo p̄cepta sunt p̄ma ⁊ cōia p̄cepta legꝭ nature q̄ sunt ꝑ se nota rōni hūane vel ꝑ naturā. vl̄ ꝑ fidē. ⁊ iō oia p̄cepta decalogi ad illa duo referūť sicut ꝯclusiones ad p̄ncipia cōia

¶ Maior ꝯcediť. ꝙ sunt p̄ma ⁊ cōia ꝑ se nota rationi hūane vl̄ ꝑ naturā. vl̄ ꝑ fidē. Et ḡ nō oportuit ea ponere vocalr̄ iuxta dicta in corpe Ad minorē. negať. ꝙ nō ꝯtineanť sicut p̄ncipia in ꝯclonibꝫ. sꝫ nō ponunť ibi in se. q̄re negať ꝯn̄a. loquēdo de ꝯtinētia itelligibili. sꝫ nō ꝯtineanť ṽbalr̄. Principiū eīn̄ actu ꝯtineť in ꝯclōne intelligibilr̄. q̄ꝛ ꝯclō nō cognoscať nisi cognito p̄ncipio. sꝫ ꝯclō ꝯtineať in p̄ncipio solū ṽtualr̄ ⁊c̄. ¶ Nota h̄ ꝙ D. sanc. 2ª 2ᵉ. q. xliiij. ar. p̄. ad 3ᵐ. in sub̄a h̄z eandē solutōem. q̄s ābas solutōes refert dn̄s Paulꝰ Burgēsis in additōne p̄ª sup Exo. xx. vbi mouet hāc q̄stionē. Quare p̄cepta charitatis cū sint p̄ª ⁊ maxia mādata nō ponūť inť p̄cepta decalogi. Et rn̄dēdo p̄ͦ refert rn̄sionē iā positā. ꝙ videlicꝫ in oibꝫ includunť. ⁊ oia ad ea ordināť. q̄re nō erāt inter alia ꝯnumerāda. Dicit aūt ip̄e. ꝙ hec solō nō videať ex toto satisfacere. q̄ꝛ eadē rōe nō deberēt poni inť alia p̄cepta legꝭ cū ⁊ ip̄a ad ista ordinēť ⁊ includāt. Et p̄terea vt D. dicit ar. p̄ͦ. Et h̄ p̄ceptū. honora patrē. est statim ꝑ se notū ⁊c̄. Ponūť āt p̄cepta charitatꝭ inter p̄cepta alia legꝭ. vt patꝫ Deute. vj. ⁊ Leui. xx. ⁊c̄. Ad qd̄ dr̄. ꝙ p̄ceptū decalogi dꝫ eē notū ⁊ facile. q̄ꝛ āt p̄ceptū dilectōis difficile ē nō habēti charitatē (nā pauci sunt q̄ aias ⁊ bona ꝓ fratribꝫ ponant. ⁊ deū sup oia diligāt. q̄ꝛ his obs̄uatꝭ tota lex adipleta ē vt apl̄s h̄z) iō q̄ꝛ lex dabať rudi pplo ⁊ impfecto. iō in p̄mis p̄ceptꝭ nō oportebat ꝙ explicareť p̄ceptum charitatꝭ. sꝫ h̄ fuit res̄uatū ad tp̄s vltimū totiꝰ doctrie mosaice. scꝫ in anno. xl. post exitum de Egypto. vide ibidem. ¶ Posset āt dici. vt videť. ꝙ h̄ ip̄m D. tāgat. q̄ꝛ eoipso ꝙ sunt p̄ª ⁊ cōia sunt difficilia. q̄ꝛ cū cōia ⁊ in oibꝫ inclusa. ⁊ q̄ꝛ oia ad ip̄a ordinata. iō nō iplenť. nisi oibꝫ ipletꝭ. vt patꝫ de se. Et ergo Burgensis. nō nisi explicat quod Doct. sanct. implicite dicit. nec est sibi aliq̄d tāq̄ꝫ insufficienti addendū. sed dictū suū est explicādū ⁊ penetrādū. Cōstat eīn̄ ꝙ cūs. q̄ꝛ cōe oibꝫ ⁊ in oibꝫ inclusuꝫ. nō ē ꝑfecꝭ

te notū ꝛ pfecte cognitū cognitōne distincta ꝟtualr.i.fm oia in eo ꝟtualr ꝛ ꝯfuse inclusa. ꝛ tñ ē pͥᵘ apphēsuꝫ a nob vt ꝯcretū q̄ddicati sensibili.ita ꝯ̄uis dilectio dei ꝛ proximi stati approbet̄ ꝑ rōem ꝯsertim informatā fide. nō tñ ē ꝓ/ mū iplendū pfecte. vt ē finis leg̃ vt Burgēsis bñ decla/ ratnā ad cuͥ ipletōem reqr̄t ipletio oim alioꝝ. iō eo ipo oia in p̄ceptū charitat̃ ordināt̄. ꝛ qꝛ in oibꝫ icludit̄. ꝛ oia ad sui ipletōem reqrit ipleta. iō ē difficilimū. Et ḡ nō i p̄/ cept̃ decalogi positū. ¶ Posset etiā dici. q̄ nō est par rō de p̄cept̃ charitat̃ q̄ ad p̄cepta decalogi. ꝛ alia ꝑticula/ ria. qꝛ icludunt̄ i p̄cept̃ decalogi euidēter. ꝛ ḡ nō debebāt poni cū ipis. sꝫ nō adeo manifeste icludūt̄ in alijs p̄cept̃ moralibꝫ. imo solū ꝑ inq̄sitōem sapientū ex eis ꝑnt dedu ci. Et ḡ qꝛ ꝑ se nota ꝛ euidēter inclusa in p̄cept̃ decalogi. iō nō ponūt̄ int̄ ea. sec9 de alijs moralibꝫ. Et h̄ D. videt̄ innuere cū dr̄ in corpe. q̄ p̄cepta cōia (sub q̄bꝫ ꝯp̄hēdit̄ p̄ cepta charitat̃) includūt̄ in p̄cept̃ decalogi. sic̄ i ꝯclōnibꝫ ꝑincip̄s. nō āt icludunt̄ in alijs moralibꝫ. Statī eñ seq̄t̄. debes diligere ꝓximū. igit̄ nō occidere nō furari. sꝫ nō ita euidēter seq̄t̄. igit̄ coram cano capite ꝯsurge. vl̄ exhibe ali quā reuerētiā. Quare si solo ꝯferat̄ ad dicta in corpe. vi/ detur. qꝛ p̄cepta charitat̃ sunt cōia. sc3 ꝯtēta in p̄ceptis decalogi. sic̄ in ꝯclōnibꝫ ꝑincip̄s. Videt̄ ꝛ ē D. sanc. dictū sufficiēs. nec argumēta Burgēsis aliq̄d arguūt. vt pꝫ ex diuersa habitudīe p̄ceptoꝝ charitat̃ ad p̄cepta decalogi et alia ꝑticularia q̄ iudicant̄ ꝑ inq̄sitōem sapientū. Et pt illa diuersitas ꝯstare ex dict̃ i ar. pͦ. qꝛ q̄dā p̄cedūt ex p̄ mis p̄ncipijs de ꝑpinq̄ ꝛ euidēter. alia vero remote ꝛ per viam inquisitionis.

¶ Ad scōm dd̄m. q̄ p̄ceptū de obseruatōe sabbati ē fm aliq̄d morale ꝯ̄tū scilꝫ ꝑ h̄ p̄cipit̄ q̄ hō aliq̄ tpe vacet rebꝫ diuinis. fm illud ps. Uacate ꝛ videte qm̄ ego sum de9. ꝛ fm h̄ iter p̄cepta decalogi ꝯputāt̄. nō āt ꝯ̄tū ad taxatōeꝫ tpis. qꝛ fm h̄ ē ceremoniale

¶ Maior ꝯcedit̄. ꝛ patuit sup̄ q. p̄ce. qꝛ ceremonialia sunt determinatōes moralium. ꝛ ꝑ ꝯn̄s depēdēt a moralibus Minor negat̄. q̄ sit purū ceremoniale. imo est morale q̄ adꝯ̄liq̄d. sc3 q̄ hō vacet aliq̄ mō deo. ꝛ fm h̄ int̄ decalo/ gi p̄cepta ꝯtinet̄. ꝛ ceremonialia de cultu dei ad ip̄ꝫ redu cunt̄. ꝛ nō ecōtra. q̄re negat̄ ꝯn̄a. Circa istā solutōeꝫ nota q̄ q̄dē morale ē aliq̄n vacare deo. sꝫ an i isto p̄cepto posset de9 dispēsare. sic̄ ꝛ i p̄cept̃ 2ᵉ tabule. ita q̄ nūq̄ hō teneret̄ exire in actū vacatōis diuie. Fluctuat sup̄ h̄ Scot9 i 3ͦ. dis. xxxvij. Sꝫ de hoc ifra. vide de hac solutōne 2ᵃ2ᵉ. q. cxxij. ar. q̄rto ad p̄mum

¶ Ad tertiū dd̄m. q̄ rō debiti i alijs ꝟtutibꝫ ē ma gis latēs q̄ꝫ in iusticia. ꝛ iō p̄cepta de actibꝫ aliaꝝ vir tutū nō sunt ita nota ꝑplo sic̄ p̄cepta de actibꝫ iusti cie. ꝛ ꝓpter h̄ act9 iusticie specialr̄ cadūt sub p̄ceptis decalogi. que sunt p̄ma legis elemēta.

¶ Maior ꝯcedit̄. sꝫ dico q̄ int̄ oēs ꝟtutes manifesti9 ē rō debiti in iusticia q̄ ē ad alteꝝ. Minor ꝯcedit̄. ꝛ iā ta cta ē rō. sꝫ negat̄ ꝯn̄a. qꝛ oia moralia ꝯtinet̄ i p̄cept̃ iusti cie. modis dict̃. Precepta eñ decalogi debēt sub rōe de/ biti eē pͦ etiā rudi ꝑplo nota. tāq̄ pͣ leg̃ elemēta. in his eñ q̄ sunt ad scp̄m. videt̄ q̄ hō sit dn̄s. in iusticia āt da te ē rō debiti. iō oia p̄cepta ꝯtinēt iusticiā ad deū vel ad ꝓximū. vt pꝫ inuenti. Religio eñ ē ꝑs iusticie. q̄ p̄cipit̄ in p̄cept̃ pͤ tabule. Pietas etiā q̄ ē i honoratōe parentū. est sīlr̄ ꝑs iusticie. Silr̄ nō furari ꝑtinet ad iusticiā. ꝛ sic de alijs. vide de hac solutōe 2ᵃ2ᵉ. q. cxxij. ar. p̄mo.

¶ Utrū p̄cepta decalogi ꝯuenienter distinguant̄.

AD q̄rtū sic p̄cedit̄. Uidet̄ q̄ incōuenienter p̄cepta decalogi distinguāt̄. Latria eñ est alia ꝟtus a fide. sꝫ p̄cepta dātur de actibꝫ ꝟtutū. sꝫ h̄ qd̄ dr̄ in p̄ncipio decalogi Nō habebis deos alienos corā me. ꝑtinet ad fidē. qd̄ āt subdit̄. Nō facies sculptile ꝛc̄. ꝑtinet ad latriā. ḡ sūt duo p̄cepta ꝛ nō vnū sic̄ Aug. dr̄. ¶ P. p̄cepta affir matiua in lege distiguūt̄ a negatiuis. sic honora pa trē ꝛ matrē. ꝛ non occides. sꝫ h̄ qd̄ dr̄. Ego sum dn̄s de9 tu9. ē affirmatiuū. qd̄ āt subdit̄. Nō habebis deos alienos corā me. ē negatiuū. ḡ sunt duo p̄cepta ꝛ non ꝯtinet̄ sub vno. vt Aug. ponit. ¶ P. ap̄ls ad Ro. vij. dr̄. Cōcupiscētiā nesciebā nisi lex diceret Nō ꝯcupi/ sces. ꝛ sic videt̄ q̄ h̄ p̄ceptū. Nō ꝯcupisces. sit vnum p̄ceptū. nō ḡ debuit distingui in duo. ¶ Sꝫ ꝯtra est auctoritas Aug. i glo. sup̄. Exo. vbi ponit tria pre/ cepta ꝑtinētia ad deū. ꝛ. vij. ad ꝓximū — K

¶ Hic ꝯn̄r D. inq̄rit de distinctōe p̄ceptoꝝ moraliū in speciali. Et pͦ ꝯ̄tū ad p̄cepta decalogi. 2ͦ ꝯ̄tū ad p̄/ cepta supaddita in ar. x. Circa pͥᵘ pͦ fit qd̄ dictū ē. 2ͦ in q̄rit̄ de obligatōe p̄ceptoꝝ decalogi. ar. viij. Circa pͥᵘ fit qd̄ dictū ē. 2ͦ inq̄rit̄ de q̄busdā ꝯsequentibꝫ ad distictōeꝫ hmōi p̄ceptoꝝ. ar. sequēti. vt patebit.

¶ Rn̄deo dd̄m. q̄ p̄cepta decalogi diuersimode a diuersis distiguūt̄. Esiti9 eñ Leuit xxvi. sup̄ illō. De cē mulieres in vno clibano coquūt panes. dr̄ p̄cep/ tū de obseruatōe sabbati nō eē de dece p̄ceptis. qꝛ nō ē obseruādū fm litterā fm oē tp̄s. Distinguit tñ q̄t/ tuor p̄cepta ꝑtinētia ad deū. vt p̄mū sit Ego suꝫ dn̄s de9 tu9. scd̄ꝫ sit. Nō habebis deos alienos corā me. ꝛ sic etiā distinguit hec duo Hieronym9 Osee. x. sup̄ illud. Propter duas iniq̄tates tuas. tertiū ꝟo p̄cep tū eē dr̄ Nō facies tibi sculptile. q̄rtū ꝟo. Non assu mes nomē dei tui i vanū. Pertinētia ꝟo ad ꝓximū dr̄ eē sex. vt p̄mū sit. Honora patrē ꝛ matrē tuā Se cūdū. Nō occides. Tertiū. Nō mechaberis Quar tū. Nō furtū facies. Quintū. Nō falsuꝫ testimoniū dices. Sextū. Nō concupisces

¶ Doc. in h̄ corpe ponit varios modos distinguēdi p̄cepta decalogi. vnū fm Esitiū. aliū fm origenē. ibi Ut origenes ꝛc̄. 3ᵘ fm be. Augᵘ. cui9 modū distinguēdi pre cetert̃ approbat. ꝛ ponit ꝑ rn̄siōe ad q̄sitū. ibi. Cōuenien ti9 ꝛc̄. Quo ad pͥᵘ modū distiguēdi. pͦ ip̄m modū Esi tij refert. 2ͦ eū iprobat. ibi. Sꝫ pͦ ꝛc̄. Dicit ḡ pͦ. p̄cepta decalogi diuersimode a diuersis distinguunt̄. Esiti9 eñ ponit. q̄ obseruatio sabbati nō sit p̄ceptū decalogi. ꝛ mo/ tiuū suū fuit. qꝛ p̄cepta decalogi sp̄ sunt obseruāda. illō āt p̄ceptū sabbati nō ē hmōi. qꝛ sabbatū nō āpli9 ē celebrā/ dū vt fuit istitutū iudeis. sꝫ mutatū ē i dn̄icā. vt patebit infra. q. ciij. ar. iij. ad q̄rtū. Ponebat āt idē Esiti9 aliud (in q̄ iprobabit̄) circa qd̄ D. notat. q̄ ip̄e ponebat q̄tuor p̄cepta pͤ tabule. q̄ sunt ad deū. Et sꝫ scificatōes sab/ bati nō poneret p̄ceptū. vt dictū ē. ꝛ recitāt̄ clare i l̄ra De inde D. refert q̄r ip̄e Esiti9 ponebat p̄cepta 2ᵉ tabule. sex ad ꝓximū. qꝛ solū sex ꝯp̄hēdēdo sub ꝓhibitōe ꝯcupiscētie p̄ceptū de ꝓhibitōe rei aliene ꝛ vxoris aliene. vt pꝫ i l̄ra.

¶ Sz p̄mo h̄ videt̄ incōueniēs q̄ p̄ceptū de obseruatiōe sabbati preceptis decalogi interponat̄ si nullo mō ad decalogū ptineat

¶ Improbat hūc modū distinguēdi q̄ ad tria. q̄ ad scdm ibi. Scdo q̄ cū rc. q̄ ad 3m in q̄ origenes cū ipo cōueniebat. reprobabit̄ i sequētibꝫ sil̄ cū origine Quo ad p̄m q̄ p̄ceptū obſuāᵒ sabbati ponit nō eē p̄ceptū decalogi qd̄ ē falsuꝫ. q̄ tūc icōueniēt̄ iterponeret̄ aliqs p̄cept̄ decalogi Nec obstat q̄ sabbatū ē mutatū. q̄ vt patuit ar. p̄cedēti ad 2m p̄ceptū de obſuatōe sabbati. p̄ti ē ceremoniale. ꝛ q̄ ad h̄ mutatū ē. sꝫ nō vt morale fm q̄ ē de p̄cept̄ decalogi

¶ Scdo q̄ cū scriptū sit Math. vij. Nemo pt duobꝫ dn̄is fuire. eiusdē rōis eē videt̄ ꝛ sub eodē p̄cepto cadere. Ego sum dominus deus tuus. ꝛ non habebis deos alienos.

¶ Improbat q̄ ad 2m eādē Esitiū inq̄tū distinguit q̄ttuor p̄cepta q̄ sunt ad deū. p̄o q̄ ad h̄ q̄ distiguit tāq̄ duo p̄cepta. Ego suꝫ dn̄s deꝰ tuus. ꝛ nō habebis deos alienos. q̄ eiusdē rōnis ē deū hr̄e dn̄m. ꝛ nō hr̄e alienos deos. ꝛ q̄ vnū seq̄t̄ ex alio. ꝛ p̄ ɔn̄s nō sunt diuersa p̄cepta

¶ Un̄ origenes distinguēs etiā q̄ttuor p̄cepta ordinantia ad deū. ponit ista duo p̄ vno p̄cepto. scdo ꝯo ponit. Nō facies sculptile. tertiū ꝯo. Non assumes nomē dei tui in vanū. q̄rtū Memēto vt diē sabbati sanctifices. Alia ꝯo sex ponit sicut Esitius

¶ Hic p̄seq̄t̄ modū distiguēdi Origenis. ꝛ p̄o cū recitat. 2o eūdē rep̄hēdit. ibi. Sz q̄ facere rc. Vult ḡ p̄o D. q̄ Origenes ɔueniat cū Esitio ꝛ bt. Hieronymo in h̄ q̄ ponit etiā q̄ttuor p̄cepta i ordie ad deū. Sz differt in h̄. q̄ ponit. ego suꝫ dn̄s deꝰ tuꝰ. ꝛ nō habeb̄ deū alienū. pro vno p̄cepto. ꝛ i h̄ bn̄. sꝫ 2o ponit aliū modū q̄ habet̄ q̄ttuor in ordie ad deū. q̄ ponit duo p̄dicta p̄ vno. ꝛ distinguit ab eis tāq̄ scdm. nō facies sculptile rc. Sz in p̄ceptis in ordine ad p̄ximū ɔuenit Origenes cū p̄dict̄.

¶ Sz q̄ facere sculptile vel silitudinē nō ē p̄hibitū nisi fm h̄ vt nō colat̄ p̄ dijs. nā in tabernaculo deus p̄cepit fieri imaginē Seraphin. vt d̄r Exo. xxv.

¶ Rep̄hēdit Origenē. p̄o q̄ ad h̄ q̄ ponit. nō facies sculptile distinctū p̄ceptū ab ill̄. Ego suꝫ dn̄s. nō habeb̄ deos alienos. ꝛ vult q̄ nō facies sculptile. nō sit distictū ab illo. nō habeb̄ deos alienos. q̄ sculptile vl̄ silitudo nō fuit p̄hibita. nisi ne haberent̄ dij alieni. Qd̄ pꝫ. q̄ nō oēs silitudines fuerūt p̄hibite vl̄ oia sculptilia nā i tabernaculo admittebant̄. s. solū ne haberent̄ p̄ dijs. vt patebit ifra. q. ciiij. ar. iiij. ad. vi. Et ḡ vnū seq̄t̄ ex alio. s. nō facere sculptile. ex nō hr̄e deos alienos. ꝛ p̄ ɔn̄s sunt vnū p̄ceptū.

¶ Cōueniēterꝰ Aug. ponit sub vno p̄cepto Nō habebis deos alienos. ꝛ nō facies sculptile.

¶ Hic ɔn̄r subifert modū distiguēdi bti Augustini. p̄o q̄ ad p̄cepta i ordie ad deū. 2o i ordie ad p̄ximū. ibi. Silr rc. Vult ḡ Augꝰ. ꝛ ɔueniēterꝰ. q̄ ista sunt vnū p̄ceptū. nō habeb̄ deos alienos. ꝛ nō facies sculptile Et pꝫ rō ex reprobatōe alteriꝰ modi distinguendi. Deīn ibi

¶ Silr etiā ɔcupiscētia vxoris aliene ad ɔmixtione ptinet ad ɔcupiscētiā carnis Cōcupiscētia āt aliarū rez q̄ desiderātur ad possidendū. ptinet ad concupiscentiam oculorum.

¶ Ponit modū bti Aug. distiguēdi p̄cepta q̄ ad p̄ximū. ꝛ p̄o reprobat modū alioꝝ p̄dictoꝝ distiguēdi talia Scdo approbat modū bti Aug. ibi. Un̄ etiā rc. Iprobat ḡ alios in 3o qd̄ ponebāt. s. ɔcupiscētiā vxoris aliene et rei aliene sub vno p̄cepto p̄hibita. q̄ vna ptinet ad cōcupiscētiā carnis. alia ad ɔcupiscētiā oculoꝝ. iste āt ɔcupiscētie sunt alteriꝰ rōnis. igit̄ ptinēt ad distincta p̄cepta. Maior nota. minor pꝫ in solutōe tertij. Tūc ibi

¶ Un̄ etiā Aug. ponit duo p̄cepta de nō ɔcupiscēdo rē alienā. ꝛ vxorē alienā. ꝛ sic ponit tria p̄cepta in ordie ad deū. ꝛ septē i ordie ad p̄ximū. ꝛ h̄ meliꝰ ē

¶ Infert modū bti Aug. q̄ istas duas ɔcupiscentias vult eē p̄hibitas distinct̄ p̄cept̄. Ex oibꝫ istis infert̄ ɔclusiua. q̄ p̄cepta decalogi ɔueniēter distiguūt̄. tria ad deum. ꝛ septē ad p̄ximū. ꝛ reprobatio alioꝝ. ē p̄batio ɔclōnis. q̄ ɔfirmat̄ auctoritate bti Aug. que in lr̄a D. aliis p̄fert. cū d̄r in fine. ꝛ h̄ meliꝰ ē. vn̄ cōiter i ecclia p̄cepta distinguunt̄ pꝰ btm̄ Augm. Ut vult D. i argumēto i ɔr̄iū

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q̄ latria nō ē nisi q̄dā p̄testatio fidei. vn̄ nō sunt alia p̄cepta dāda de latria ꝛ alia de fide. potius tn̄ sunt p̄cepta dāda de latria q̄ȝ de fide. q̄ p̄ceptū fidei p̄supponit̄ ad p̄cepta decalogi. sicē p̄ceptū dilectōis. sicē em̄ p̄ma p̄cepta cōia legis nature sunt p̄ se nota habēti rōem naturalē. ꝛ p̄mulgatōe nō idiget. ita etiā ꝛ h̄ qd̄ ē credere in deū ē p̄mū ꝛ p̄ se notū ei q̄ hꝫ fidē. accedentē em̄ ad deū optet credere q̄ ē. vt d̄r ad Hebre. xi. ꝛ iō nō indiget alia promulgatione nisi infusione fidei.

¶ Maior ɔcedit̄. q̄ latria ē idē religiōni vl̄ actꝰ eiꝰ vt pꝫ 2a2e. q. lxxxi. ar. p̄o ad 3m. Latria em̄ ē fultꝰ i ope q̄ debet̄ deo tāq̄ summo dn̄o. rōe creatōis oim. ꝛ ḡ hꝫ aliud obiectū q̄ȝ fides. ꝛ p̄ ɔn̄s alia v̄tus. Dico tn̄ q̄ latria ē q̄dā p̄testatio fidei. ꝛ nō sunt dāda diuersa p̄cepta de his q̄ ad se ordināt̄. q̄re etiā si minor eēt v̄a. negat̄ ɔn̄a Et hec ē p̄a solo quā Doc. hꝫ. 2o d̄r negando minorē. dico em̄ q̄ p̄m p̄ceptū. scꝫ. nō habeb̄ rc. p̄cipit actū latrie. s. vt debitū fultū deo exhibeat̄. ꝛ aliō. nō facies scꝫ rc. p̄hibet fultū deo debitū. exhiberi dijs alienis. Quare āt nō sit de fide ondit D. in solutōe. q̄ i p̄cept̄ decalogi nō potuit poni p̄ceptū de fide. sꝫ legislatōni p̄supponit̄. vt eñ d̄r etiā D. 2a2e. q. lxxvi. ar. p̄o. Et q̄ credere i deū ē p̄ se notū ꝛ non eget p̄mulgatōe. respectu eiꝰ q̄ dꝫ subesse deo p̄ p̄cepta sua et sufficit sola ifusio fidei. q̄re negat̄ ɔn̄a. q̄ vt patuit i corpore. nō facies sculptile solū p̄hibet vt nō colāt̄ sculptilia p̄ dijs. Et sic Burgeñ hꝫ. p̄m p̄ceptū. s. nō habebis deos alienos. parti ē affirmatiū. partiꝫ negatiū. ꝛ sonat tm̄. me habeb̄ ꝛ coles p̄ deo. ꝛ nullū aliū. Un̄ ꝛ ɔsuetudo simplicīū hꝫ vt p̄m p̄ceptū ponat̄ affirmatie. s. vnū cole deū. ꝛ p̄ ɔn̄s. ista duo ex seinuicē ɔsequunt̄. s. colere deū vnū. ꝛ nō facere sculptile qd̄ colas ꝛ cui seruias vt deo. Quare nō sunt duo. sꝫ vnū p̄ceptū.

¶ Ad scdm dōm. q̄ p̄cepta affirmatiua distiguūtur a negatiuis qn̄ vnū nō ɔp̄hēdit̄ in alio. sicē i honoratōe parētū. nō icludit̄ q̄ nullꝰ hō occidat̄. nec ecōuerso. ꝛ p̄pter h̄ dāt̄ diuersa p̄cepta sup̄ h̄. sꝫ qn̄ affirmatiū ɔp̄hēdit̄ sub negatiō vel ecōuerso nō dāt̄ super h̄ diuersa p̄cepta. sicē nō dāt̄ aliō p̄ceptū de h̄ qd̄ ē. Nō furtū facies. ꝛ de h̄ qd̄ ē ɔseruare rē alienā vel restituere eā. ꝛ eadē rōne nō sunt diuersa p̄cepta de credēdo in deū. ꝛ de h̄ q̄ nō credat̄ in alienos deos

¶ Maior nō ē vliter v̄a. sꝫ eget distictōe quā D. dat

re ponit. q2 v̄ba ē qñ affirmatiū ꝛ negatiū nō ad seinuicē
ꝯsequunt. ꝛ qñ vnū nō ꝯphēdit itelligabilr sub alio Sed
f3 sa ē maior. qñ vnū sub alio ꝯphendit. sic nō furari qđ
ē negatiū ꝯphēdit. restituere aliena vl' ꝯsuare ea. ꝛ nō vti
eis vl' absumere. Ad minorē. ꝯcedit. qđ p^m ē affirma-
tiuū ꝛ aliđ negatiū saltē gnalr. s3 scđm seqt ꝛ ꝯtinet sub
p° vt declaratū fuit. etiā i solutōe p̄mi. q̄re negat ꝯña.

¶ Nota h̄ q D. in fine solutōis videt velle. q i p° pre-
cepto p̄cipiat fides. q2 ē p̄ceptū de credēdo in deū. Et tñ
in solutōe p̄cedētī dictū fuit q sit p̄ceptū latrie. S3 itelli-
gend' ē D. i hac solutōe. q sit p̄ceptū de credēdo i deū q̄
ad exteriorē p̄statōez fidei. s. ꝯfitenū ꝛ cultū. ꝛ q̄ ad actū
interiorē q legislatōi p̄supponit. tāq̄ faciēs p̄mā subiectio-
onē hois ad deū q subiectio p̄cepto legis p̄supponitur.

¶ Nota etiā q D. admittit in solutōe. q illđ. s. nō habebis
deos alienos corā me. sit negatiū. S3 dđm ē sic Burgē-
sis đt i additōe p^a sup Exodi. xx. in fine qđ ē simplr ne-
gatiū. tñ q̄dāmō affirmatiū q affirmatio tāgit i h̄ qđ đr
coram me. qđ est dicere s̄m glosam. p̄ter me. Ex q̄ nulla
est repugnantia.

¶ Ad tertiū dđm q ois ꝯcupiscētia ꝯuenit i vna
cōi rōne ꝛ iō Apl's singulariter de mādato ꝯcupiscē-
di loqt. q2 tñ in speciali diuerse sunt rōnes ꝯcupiscē-
di. iō Aug. distinguit diuersa p̄cepta de nō ꝯcupi-
scēdo. differūt eni specie ꝯcupiscētie s̄m diuersitatē ac-
tionū. vel ꝯcupiscibiliū. vt ph's đt in. x. ethicoꝝ.

¶ Ad apl'm dico. q loqt de ꝯcupiscētia i singlari ꝓpt
vnitatē rōis cōis q̄si generice ꝯcupiscētie. s3 tñ sunt diuer-
se rōes specifice distīcte nō subordinate. q2 iueniūt luxuri-
osi nō auari ꝛ ecōtra. Q̄ āt iste ꝯcupiscētie distīgu it spe-
cie patuit sup̄. q. lx. ar. v. Ultra Et sic videt ꝛc̄. Negat
q sit vnū p̄ceptū. vt ponit Exodi xx. S3 verū ē. q Apl's
loqt de āb abꝰ ꝯcupiscētijs. duobꝰ p̄ceptis ꝓhibitis i singla-
ri rōe dicta. S3 in Exodo đr. nō ꝯcupisces vxorē. nec do-
mū ꝛc̄. Ubi ꝓhibet ꝯsensus i carnalē actū extra legē matri-
monij. ꝛ appetitꝰ habēdi rē alienā. q ꝯcupiscibilis diuerse. iux-
ta diuersitatē ꝯcupiscibiliū. q̄re negat ꝯña vlterioꝛ.

¶ Utrū ꝯuenīēter p̄cepta decalogi enumerent.

L D quītū sic p̄cedit. Videt q incōueniēter
p̄cepta decalogi enumerent. Peccatū eni vt
Ambro. đt. ē trāsgressio legis diuine ꝛ ce-
lestiū inobediētia mādatoꝛ. s3 p̄ctā distin-
guunt p h̄ q hō peccat vel in deū vel in ꝓximū. vl' in
seipm. cū igit in p̄ceptis decalogi nō ponūt aliq̄ p̄cep-
ta ordināntia hoiem ad seipm. s3 solū ordināntia ipm
ad deū ꝛ ꝓximū. videt q insufficiēs sit enūeratio p̄-
ceptoꝝ decalogi. ¶ P̄. sic ad cultū dei ptinebat obser-
uatio sabbati ita etiā obseruatio aliaꝝ solēnitatū. et
immolatio sacrificioꝝ. s3 iter p̄cepta decalogi ēvnū p-
tinēs ad obseruātiā sabbati. q̄ etiā dn̄t eē aliq̄ ptinē-
tia ad alias solēnitates. ꝛ ad ritū sacrificioꝝ. ¶ P̄. sic
ꝯtra deū peccare ꝯtigit piurādo. ita etiā blasphemā-
do. vel alias ꝯ doctrinā diuinā mētiēdo. s3 ponitur
vnū p̄ceptū ꝓhibēs piuriū cū đr Nō assumes nomē
dei tui in vanū. q̄ p̄ctm̄ blasphemie ꝛ false doctrine
dn̄t aliq̄ p̄cepto decalogi ꝓhiberi. ¶ P̄. sic hō natura-
lē dilectōem h3 ad parētes. ita etiā ad filios māda-
tū etiā charitatis ad oēs ꝓximos extēdit. s3 p̄cepta de-
calogi ordināt ad charitatē. s̄m illud. j. ad Thimo. j.
Finis p̄cepti charitas ē q̄ sic ponit qđdā p̄ceptū ꝑti-
nēs ad parētes ita etiā debuerūt poni aliq̄ p̄cepta p-
tinētia ad filios. ꝛ ad alios ꝓximos ¶ P̄. in q̄libet gñe
p̄cti ꝯtingit peccare corde ꝛ ope. s3 in q̄busdā gñibꝰ
p̄ctōꝝ. s. in furto ꝛ adulterio seorsum ꝓhibet p̄ctm̄
opis cū đr. Nō mechaberis. Nō furtū facies. ꝛ seor-
sum p̄ctm̄ cordis cū đr. Nō ꝯcupisces rē ꝓximi tui
ꝛ nō ꝯcupisces vxorē ꝓximi tui. q̄ etiā idē debuit po-
ni in p̄ctō homicidij ꝛ falsi testimonij. ¶ P̄. sic ꝯtin-
git p̄ctm̄ ꝓuenire ex inordinatōe ꝯcupiscibil'. ita eti-
am ex inordinatōe irascibil'. s3 q̄busdā p̄ceptis ꝓhi-
bet inordinata ꝯcupiscētia cū đr. Non ꝯcupisces. q̄
etiā aliq̄ p̄cepta i decalogo debuerūt poni p q̄ ꝓhibe-
ret inordinatio irascibil'. nō q̄ videt q ꝯuenienter de-
cē p̄cepta decalogi enumerent. ¶ S3 ꝯ ē qđ đr Deut.
iiij. Ostēdit vobꝭ pactū suū qđ p̄cepit vt faceretis. ꝛ
decē v̄ba q scripsit in duabꝰ tabulis lapideis.

¶ Hic ꝯñr D. inqrit de ꝯsequētibꝰ ad distīctōez p̄cep-
toꝝ decalogi. Et tria inqrunt. p^m ē de nūero eoꝝ. 2^m de
ordīe. ar. seqnti. 3^m ē de traditōe eoꝝ. ar. vij. Cōstat āt q
nūerꝰ imediate seqt diuisionē ꝛ distīctōez. q̄re habito ex
ar. p̄ce. q sint distīcta s̄m q aliq̄ ordināt ad deū aliq̄ ad
ꝓximū. nūc q̄rit an distīcꝰ illa sit sufficiēs. s. i decē p̄cepta

¶ Rn̄deo dđm. q sic sup̄ dictū ē. sic p̄cepta legis ar. q̄.
hūane ordināt hoiem ad q̄ndā cōitatē hūanā. ita p̄-
cepta legis diuie ordināt hoiem ad q̄ndā cōitatē seu
rēpublicā hoim sub deo. Ad h̄ āt q aliq̄s i aliq̄ cōi-
tate bn̄ cōmoret. duo reqrūt q̄rū p̄mū ē vt bn̄ se ha-
beat ad eū q p̄est cōitati. Aliud āt ē vt hō bn̄ se habe-
at ad alios cōitatis cōsocios ꝛ cōparticipes. Opor-
tet igit q i lege diuia p̄mo ferāt q̄dā p̄cepta ordinā-
tia hoiem ad deū. ꝛ deinde alia q̄dā p̄cepta ordinan-
tia hoiem ad alios ꝓximos simul ꝯuiuētes sub deo

¶ D. in h̄ corpe p° p̄mittit q̄ndā ꝯclōnē p̄ambularē
fundamētalē. 2° ex ea ꝓbat ꝯclōnē mīsiuā subītellectā s̄m
sufficiētiā p̄ceptoꝝ decalogi. ibi. Principia āt ꝛc̄. Cōclu-
sio p̄ambularis ē. Opꝫ q i lege diuia p° ferāt q̄dā ꝛc̄. vt
in lr̄a. vsq3 in finē. ꝓbat. Sic p̄cepta legis ꝛc̄. vt in p̄ncipio
lr̄e. s3 ad h̄ q aliq̄s ꝛc̄. vt seqt in lr̄a. q̄ ꝯclo illa v̄a. Ma-
ior patuit ar. ij. Minor est de se nota

¶ Principi āt cōitatis tria đ3 hō. Prio fidelitatē
Scđo reuerētiā. Tertio famulatū. Fidelitas q̄dem
ad dn̄m in h̄ ꝯsistit vt honorē p̄ncipatꝰ ad aliū nō
deferat. ꝛ q̄tū ad h̄ accipit p̄mū p̄ceptū cū đr. Non
habebis deos alienos Reuerentia āt ad dn̄m reqrit
vt nihil iniuriosum in eū ꝯmittatur. ꝛ q̄tū ad h̄ ac-
cipit s̄m p̄ceptū q ē. Nō assumes nomē dn̄i dei tui
in vanū. Famulatꝰ āt debet dn̄o in recōpēsatōez bn̄-
ficioꝝ q ab ipo ꝑcipiūt subditi ꝛ ad h̄ ptinet tertiū
p̄ceptū de sctificatōe sabbati i memoriā creatōis reꝝ

¶ Premissa ꝯclōne fundamētali. h̄ ꝯñr subsumit ꝛ ꝓ-
bat ꝯclōnē mīsiuā subītellectā. talē. Cōuenienter p̄cepta
decalogi enumerāt nūero denario ꝓbat ex p̄cedēti ꝯclō-
ne In nūero isto denario. enumerāt p̄cepta q sufficienter
ordināt hoiem ad deum. ꝛ alia q ipm sufficiēter ordināt

ad ꝓximos scʒ cõuiuẽtes sub deo. igit̃ cõclo fa. Tenet cõña ex dictꝭ. q2 ad legẽ diuinã reqrunt̃. ⁊ sufficiũt hmõi p̃cepta. Doc. p° manifestat p̃mã ptẽ añtis. 2° scdam. ibi. Ad ꝓximos ⁊c̃. Quo ad p̃mã. q2 p̃ncipi cõitatis (q̃ i lege diuina ẽ de⁹) tria dʒ hõ (qb⁹ scʒ ordinat̃ sufficiẽter ad ip̃m) p° fidelitatẽ ⁊c̃. vt in p̃ncipio lr̃e. sʒ ista tria ponũt̃ in trib⁹ p̃ceptꝭ ordinãtib⁹ ad deũ. g̃ ⁊c̃. Maior nota. Minor declarat̃ iductiue. Fidelitas q̃dẽ ⁊c̃. darẽ i lr̃a. Deĩn ibi.

¶ Ad ꝓximos ãt aliq̃s se hʒ ⁊ specialr̃ ⁊ gñaliter. Specialr̃ q̃dẽ q̃ztũ ad illos q̃z ẽ debitor vt eis debitũ reddat. ⁊ q̃ztũ ad h̃ accipit̃ p̃ceptũ de honoratione parẽtũ. Generalr̃ ãt q̃ztũ ad oẽs vt nulli nocumẽtũ inferat̃. neqʒ ope. neqʒ ore. neqʒ corde. Opere q̃dẽ infert̃ nocumẽtũ ꝓx̃io. q̃nqʒ q̃dẽ in ꝓpriã p̃sonã q̃ztũ ad cõsistẽtiã. s. p̃sone. ⁊ ꝓhibet̃ p h̃ q dr̃. Nõ occides. Qñqʒ ãt in p̃sonã cõiunctã q̃ztũ ad ꝓpagationẽ ꝓlis. ⁊ h̃ ꝓhibet̃ cũ dr̃. Nõ mechaberis. Qñqʒ ãt in rẽ possessam q̃ ordinat̃ ad vtrũqʒ. ⁊ q̃ztũ ad h̃ dr̃ Nõ furtũ facies Nocumẽtũ ãt oris ꝓhibet̃ cũ dr̃ Nõ loq̃ris cõ ꝓximũ tuũ falsum testimoniũ. Nocumentũ ãt cordis ꝓhibetur cũ dr̃ Nõ cõcupisces.

¶ Manifestat scdam ptẽ añtis p̃dicti. ⁊ p° facit q̃d dictũ ẽ. 2° ĩdiũgit duos alios modos distĩguẽdi p̃cepta in ordie ad deũ. p̃m ibi. Et s̃m hãc ⁊c̃. 2ᵘ ibi. Uel s̃m Augustinũ ⁊c̃. ꝓbat̃ g̃ q lex etiã cõtineat p̃cepta q̃ sufficienter ordinãt ad ꝓximos. sic. ad ꝓximos aliq̃s se hʒ specialr̃ ⁊ generalr̃. sʒ ista p̃cepta sufficiẽter ordinãt specialr̃. id ẽ ad aliq̃s speciales. ⁊ generalr̃. i. ad oẽs. igit̃ sunt sufficiẽtia ad ꝓximũ. Maior nota. Minor deducit̃. q2 specialr̃ q̃ztum ad alios ⁊c̃. vt in lr̃a clare. Cõsequẽter ibi

¶ Et s̃m hãc etiã differẽtiã possent distingui tria p̃cepta ordinãtia in deũ. q̃z p̃mũ ptinet ad op⁹. vñ ibi dr̃. Nõ facies sculptile. Scdm ad os. vñ dr̃ Nõ assumes nomẽ dei tui in vanũ Tertiũ ptinet ad cor q2 in sctificatõe sabbati s̃m q ẽ morale p̃ceptũ p̃cipitur q̃es cordis in deum

¶ Ponit aliũ modũ scdm distingnẽdi p̃cepta in ordine ad deũ. ꝓportionabilr̃ ad distinctõem p̃ceptoꝝ i ordie ad ꝓximũ. p̃dictã. scʒ s̃m opus os. ⁊ cor. Et hũc modũ distĩguẽdi obs̃uauit i 3° di. xxxvij. q. p°. ar. scdo. q. 2ᵃ. vt paʒ intuenti. Tunc ibi

¶ Uel s̃m Aug. p p̃mũ p̃ceptũ reueremur vnitatẽ p̃mi p̃ncipij. p scdm ṽitatẽ diuinã. p tertiũ ei⁹ bonitatẽ q̃ sanctificamur. ⁊ in q̃ q̃escim⁹ sicut in fine

¶ Adiũgit 3ᵐ modũ distĩguẽdi p̃dicta tria p̃cepta ad deu ordinãtia. ⁊ ptʒ in lr̃a. Et cõfirmat̃ cõclo motiua argumẽto in cõriũ. q nũer⁹ denari⁹ sit sufficiẽs ⁊ rõ patuit. q2 p illa decem verba. hõ ordinat̃ ad deum. ⁊ ad ꝓximũ sufficienter ⁊c̃.

¶ Ad p̃mũ g̃ pt rñderi dupl'r. P̃rio q̃dẽ q2 p̃cepta decalogi referunt̃ ad p̃cepta dilectõis. Fuit ãt dãdũ p̃ceptũ hoi de dilectiõe dei ⁊ ꝓximi q2 q̃ztũ ad h̃ lex natural' obscurata erat ꝓpter pctm̃. nõ ãt q̃ztum ad dilectõem suip̃si⁹. q2 q̃ztũ ad h̃ lex natural' vigebat. vel q2 etiã dilectio suip̃si⁹ includit̃ in dilectõne dei ⁊ ꝓximi. In h̃ eñ hõ vere se diligit q se ordinat in deũ ⁊ ideo in p̃ceptis decalogi ponũtur solũ p̃cepta ptinentia ad ꝓximũ ⁊ ad deum.

¶ Circa h̃ argumẽtũ D. ponit duas solutões. scdam ibi. Aliť pt ⁊c̃. p° soluit̃ sic. Maior cõcedit̃ Ad minorẽ dico. q pctã q̃dẽ distĩguũt̃ isto triplici mõ ⁊ patuit sup̃ q. lxxij. ar. iij. Sʒ dico. q p̃cepta decalogi nõ debẽt isto triplici mõ distĩgui. q2 nullũ dʒ poni ordinãs hoiẽ ad seip̃sum. tñ q2 p̃cepta decalogi referũt̃ sicut i finẽ ad p̃cepta dilectõis. vbi g̃ dilectio nõ deficit nõ oportebat dare p̃cepta ad iplẽdũ dilectõeʒ. Dilectio ãt sui nõ defecerat. vt etiã hr̃ 2ᵃ2ᵉ. q. xluij. ar. iij. ad p̃m. Et 2° etiã nõ oportebat dari p̃ceptũ de dilectõe suip̃si⁹. q2 icludit̃ i dilectõe dei. sicut i cõ et dilectõe ꝓximi. sic in cõsili. Ultra. Cũ igit̃ ⁊c̃. cõcedit̃. et rõ iã patuit. sʒ negat̃ cõña. q2 nõ ẽ par rõ de pctis ⁊ p̃ceptis decalogi. pctã eñ distĩguũt̃ s̃m q̃cũqʒ obiecta ad q̃ inordinate se hõ hʒ. sʒ p̃cepta decalogi solũ vbi rõ natural' q̃ ad dilectõeʒ obscurata fuit. q̃d nõ erat respectu suip̃si⁹

¶ Aliter pt dici q p̃cepta decalogi sunt illa q̃ imediate ꝓpl's recepit a deo. vñ dr̃ Deute. x. Scripsit in tabulis iuxta id q̃d p̃us scripserat ṽba decẽ q̃ locutus ẽ ad nos dñs. vñ oportet p̃cepta decalogi talia eẽ q̃ stati i mẽte ꝓpl'i cadere pñt. p̃ceptũ ãt hʒ rõem debiti. q ãt hõ ex necitate debeat aliq̃d deo vel ꝓx̃io. h̃ de facili cadit in cõceptõe hois. ⁊ p̃cipue fidel' sed q aliq̃d ex necitate sit debitũ hoi de his q̃ ptinẽt ad seip̃m. ⁊ nõ ad aliũ. h̃ nõ ita in ꝓmptu apparet. videt̃ eñ p̃mo aspectu q q̃libet sit liber i his. q̃ ad ip̃m ptinẽt. ⁊ iõ p̃cepta q̃b⁹ ꝓhibẽt̃ inordinatões hois ad seip̃m p̃ueniũt ad populũ mediante instructõne sapientũ. vñ nõ ptinent ad decalogum.

¶ Dicit̃ 2° post Doc. Maiorẽ cõcedẽdo vt p̃us. similr̃ minorẽ. sʒ dico q ordo hois ad seip̃m. non ita manifeste cõtinet rõem debiti. p̃cepta ãt decalogi debẽt eẽ de statim notis. postq̃ꝫ ꝓponũt̃. vt patuit ar. 3°. Uñ negat̃ cõña. q2 nõ ẽ par rõ de pctis ⁊ p̃ceptꝭ decalogi. q2 p̃cepta decalogi distĩguũt̃ solũ s̃m ea. in q̃b⁹ ẽ manifesta rõ debiti. nõ aũt pctã. vt patuit. Et s̃m D. in 3°. vbi sup̃. Legislator intendit bonũ cõe. ⁊ g̃ ordinat actus in ordine ad aliũ. in quo tñ includit̃ ordo ad seip̃m.

¶ Ad scdm dõm q oẽs solẽnitates legis veteris sunt istitute in cõmemoratõem alicui⁹ diuini b̃nficij vel p̃teriti cõmemorati. vl' futuri p̃figurati. ⁊ similr̃ ꝓpter h̃ oia sacrificia offerebãt̃. iter oia ãt b̃nficia dei cõmemorãda p̃mũ ⁊ p̃cipuũ erat b̃nficiũ creatiõis q̃d cõmemorat̃ in sanctificatõe sabbati. vñ Exo. xx. p rõne hui⁹ p̃cepti ponit̃. Sex eñ dieb⁹ fecit de⁹ celũ et terrã ⁊c̃. Inter oia ãt futura b̃nficia q̃ erãt p̃figuranda p̃cipuũ ⁊ finale erat q̃es mẽtis in deo. vel in p̃nti p gratiã. vel in futuro p gloriã. q̃ etiã figurabat̃ per obs̃uãtiã sabbati. vñ dr̃ Esaie. lviij. Si auerteris a sabbato pedẽ tuũ. vocaberis sabbatũ dñi delicatũ ⁊ sctm̃ dñi gloriosum. Hec eñ b̃nficia p̃mo ⁊ p̃ncipaliter sunt i mẽte hoim maxie fideliũ. alie ṽo solẽnitates celebrãt̃ ꝓpter aliq̃ pticularia b̃nficia tp̃alr̃ trãseuntia. sicut celebratio phase ꝓpter b̃nficiũ p̃terite liberatõis in egypto. ⁊ ꝓpter futurã passionẽ xp̃i q̃ tp̃aliter trãsiuit. inducens nos in q̃etẽ sabbati sp̃ual'. et iõ p̃termissis oib⁹ alijs solẽnitatib⁹ ⁊ sacrificijs. de solo sabbato fiebat mẽtio iter p̃cepta decalogi

¶ Illud (sicut) qd tāgit in maiori. nō gradit̄ q̄tum ad.bn. ptinent q̄dē oēs solēnitates ad cultū dei. sʒ nulla est cōmemoratiua vł pfiguratiua tantoꝝ bñficioꝝ. sicut obseruatio sabbati. Solēnitates aūt instituere sunt. ⁊ p cōns būt pncipa'itatē ex beneficijs cōmemoratis. preteritis videlʒ. vel figuratis. futuris scʒ. Et hec ondit Doct. in solutōne. q obseruatio sabbati rememoratiua ē maximi bñficij et pmanētis. s. creatōnis. siliter figuratiua pmanentis. scʒ requiei mētis in deo hic p grām. ⁊ in alia vita p gliam. que grā ⁊ glia in elect' sp manebūt. nō sic de alijs solēnitatibꝫ que q̄ ad bñficia pticularia ⁊ trāseuntia ordinant̄. q̄ etiā ordināt̄ in q̄etē hoim in deo. sicut in finē. vt ptʒ de passione christi figurata p solēnitatē phase ⁊c. Minor pcedit sʒ negat̄ cōnā ⁊ rō diuersitatis iā patuit. Circa hāc solutionē videt̄ dubiū de h. q D. inuit q sabbatū nō habet ac beneficia trāseuntia tpaliter sicut alia. de beneficio q̄dē figurato nō ē dubiū. sʒ de bñficio cōmemorato. scʒ creationis. illa eī trāsijsse videt̄. Sʒ dōm. q fm rē loquēdo vsqʒ hodie. ⁊ sp ē. ⁊ erit bñficiū creatōnis. nā eadē actio fm rē ē creatio ⁊ cōseruatio. vt potes videre in Capolo in 2°. dis. p.ª q. ij. circa tertiā pclonē. Constat āt ex p.p.q. ciiij. q oēs res create egēt sp cōseruatōne diuia. Et sic bñficiū creatōis sp manet sub rōne tñ cōseruatōnis reꝝ creataꝝ. Actio eī creādi vt trāsiēs ē. solū p p° instāti hʒ rōnem creatōis. in sequēti vō tpe hʒ rōem cōseruatōis. posita mīceptōe rei. vt alibi ad longū videbit̄. scʒ p.p. Aduerte vbū D. tamē in hac solutōe. q dr̄ pceptū scificatōis sabbati sic figurale q̄ ad q̄etē mētis in deū in via vł in patria vbi ptʒ qd sup dicebat̄. q. xxiij. art. vij. q p h pceptū ad lrām nō phibet̄ cessatio a pctō. nec p cōns tps sacrū trāsibit in aliā spēm. vtpote nō cōtra pceptū.

¶ Ad tertiū dōʒ. q sic Aplus dr̄ ad Heb. v. hoies p maiorē sui iurāt. ⁊ oīs cōtrouersie eoꝝ finis ad cōfirmatōem ē iuramētū. ⁊ iō q: iuramētū est oībꝫ cōe ppter h phibitio inordinatōis circa iuramētū specialiter pcepto decalogi phibet̄. pctm̄ vō false doctrine nō ptinet nisi ad paucos. vn̄ nō oportebat vt de h fieret mētio iter pcepta decalogi. q̄uis etiā q̄tū ad aliquē intellectū in h q dr̄. Nō assumes nomen dei tui in vanū. phiberet̄ falsitas doctrine. vna eī glosa exponit. Nō dices xp̄m esse creaturā.

¶ Ad maiorē dico. q in h ē silr̄. q: vtroqʒ mō peccat̄. sʒ nō ita cōiter blasphemādo. ⁊ falsaʒ doctrinā docendo. pcepta āt decalogi debēt dari cōtra ea vitia q̄ cōius accidūt Quare cōcessa minore. negat̄ cōnā. D. h in solutōe respōdet de doctrina. ⁊ eandē solutiōem in sūa habet 2ª 2e. q. xxij. ar. 3°. ad q̄rtū de blasphemia. Circa auctoritatē apli nota. q D. vult ondere q iuramentū sit frequens ⁊ cōe. q p ipm oīs cōtrouersia hoim cōponit̄ ⁊ terminat̄. sicut eī in scientijs ē stat' cū puenit̄ ad pª pncipia. ita in diuina lege cū puenit̄ ad veritatē diuinā. Cōtrouersie āt hoim frequentes ⁊ multe sunt. ⁊ vide de illa auctoritate D. san. q̄dlibeto p°. ar. xviij. vbi p ipam ondit piuriū eē grauius homicidio. Et nota q expō q̄ exponit̄ h pceptū de phibitōe false doctrine ē mystica. vt hʒ D. 2ª 2e. vbi iam

¶ Ad q̄rtū dōʒ q statim rō natural' hoi dictat q nulli iniuriā faciat. ⁊ iō pcepta decalogi phibētia nocumētū. extēdūt se ad oēs. sʒ rō natural' nō stati dictat q aliq̄d sit p alio faciēdū nisi cui hō aliq̄d dʒ. debitū āt filij ad patrē adeo ē manifestū q nulla tergiuersatōe pt negari. eo q pr̄ ē pncipiū gnatōis ⁊ eē ⁊ insup educatōis ⁊ doctrine. ⁊ iō nō ponit̄ sub pcepto decalogi vt aliqd bñficiū vel obsequiū alicui impēdat̄ nisi parētibꝫ. parentes āt nō vident̄ eē debitores filijs ppter aliq bñficia suscepta sʒ poti' econuerso. fili' āt ē aliq̄d pr̄is ⁊ pr̄es amāt filios vt aliq̄d ipoꝝ. sic dr̄ p phm in viij. ethi. vn̄ eisdē rōnibꝫ non ponūt̄ aliq pcepta decalogi ptinētia ad amorē filioꝝ sicut neqʒ etiā aliq ordinātia hoiem ad seipsum.

¶ Maior vera q̄dem ē. sʒ tñ fm aliā rōem fili' diligit parētes. ⁊ parētes filios. q: fili' ppt̄ debitū bñficij maximi sicut maximū bñfactorē a q̄ suscepit eē ⁊c. sʒ diligit naturalr̄ filiū. sicut aliq̄d sui. ⁊ nō ppt̄ debitū bñficij a filio accepti. Vn̄ dilectio filioꝝ ad parētes fundat̄ in bñficio naturali suscepto. nō sic dilectio parentū ad filios. Ad minorē dico. vt patuit ad p'm. pcepta decalogi ordinant̄ ad charitatē. ⁊ dant̄ de his. vbi rō natural' obscurata fuit p pctā. qd nō ē respectu supposit' ⁊ respectu eoꝝ q̄ habent̄. 'ex sunt aliq̄d sui. Ad cōnā dico. q si itelligit̄ de pcepti. phibitiuis nocumenti. pcedit̄. q: talia ponunt̄ respectu oim. q: ibi est manifesta ratio debiti. Si aūt intelligit̄ de preceptis pceptiuis beneficij. Negatur pmo de filijs. q: sicut nō pcipitur beneficiū hois ad seipm. ita nec ad filium. qa filius habet̄ vt aliquid patris sui. Negat̄ scdo de proximis. q: ibi nō est manifesta ratio debiti sicut ad parētes Quare debuit pcipi filijs vt benefacerēt parentibꝫ. nō āt econtra. ⁊ debuit pcipi. vt vitaret̄ damnū alienoꝝ. sed nō beneficiū eoꝝ. Et oia ista habent̄ ex solutōe intellecta

Quare non pcipit̄ pr̄i. q diligat filiū

¶ Ad q̄ntū dōm q delectatio adulterij ⁊ vtilitas diuitiaꝝ sunt ppter seipa appetibilia. inq̄ntū hn̄t rōnē boni delectabil' vel vtil'. ⁊ ppter h oportuit i eis phiberi nō solū op'. sʒ etiā cōcupiscētiā. sʒ homicidium ⁊ falsitas sunt fm seipa horribilia. q: ptim' ⁊ veritas naturalr̄ amāt̄. ⁊ nō desiderāt̄ nisi ppter aliū. ⁊ iō nō oportuit circa pctm̄ homicidij ⁊ falsi testimonij phibere pctm̄ cordis sʒ solū operis.

¶ Maior q̄dem vera. sed tñ q̄dam peccata hn̄t delectatōnem p se appetibilē. alia nō. Unde in pmis oportuit phibere cōcupiscentiā. q: etiam cogitata ⁊ cōcupita habent annexam delectatōnem. Alia vero q̄ nō habent per se appetibilitatē. nō sunt fm se cōcupiscibilia. ⁊ p cōsequēs nō ita oportebat phibere cōcupiscentiā cū eam nō ita excitent. Et scdo vt sup dictū fuit. pctm̄ luxurie vt cogitatum est. sequit delectatio eiusdē rōnis. sicut luxuriā in ope exercitam. Quare rōne suppsi' est cōcupiscibilis. cōcupiscentia que est pctm̄. Simil'r est de furto. quia res vtilis etiā fm se habet cōcupiscibilitatē. Quare cōcessa minore. negat̄ cōsequētia. q: in alijs ab adulterio ⁊ furto. ipa cōcupiscētia nō ita est infesta hoi. sicut in istis. q: ista magis sunt nata excitare cōcupiscētiā. iō cōcupiscētia eoꝝ debuit phiberi

¶ Ad sextū dōm. q sicut supra dictū ē. oēs passiones irascibilis deriuātur a passionibꝫ cōcupiscibil' ⁊ ideo in preceptis decalogi que sunt quasi pma elemēta legis. nō erat mētio facienda de passionibꝫ irascibilis. sed solū de passionibꝫ cōcupiscibilis q. xxv. ar. 2.

¶ Maior vera. sed tamē passiones cōcupiscibil' sunt radix ⁊ fundamentū passionū irascibilis. vt patuit supra

q. xxv. Et q̄ p̄cepta decalogi sunt p̄ma legis elementa. ideo debuerūt dari de p̄mis passionib;. Quare concessa minore, negatur ꝯsequētia.

M ¶ Utrū decē p̄cepta decalogi ꝯuenienter ordinēt

Ad sextū sic p̄cedit. Videt q̄ incōuenienter ordinent decē p̄cepta decalogi. Dilectio enī p̄ximi videt eē p̄uia ad dilectōez dei. q̄a p̄ximus est nobis magis notus q̄ deus. s̄m illud p̄me Jo. iiij. Qui fratrē suuz quē videt nō diligit. deū quē nō videt quō pōt diligere. s; tria p̄ma p̄cepta ptinēt ad dilectōem dei. septē vero alia ad dilectōem p̄ximi. ḡ incōuenienter p̄cepta decalogi ordinant. ¶ P̄. per p̄cepta affirmatiua imperant act⁹ v̄tutū. p̄ p̄cepta vero negatiua p̄hibentur actus vitioꝝ. s; s̄m Boetiū in cōmento p̄dicamētoꝝ. Prius sunt extirpanda vitia q̄ inserant v̄tutes. ḡ inter p̄cepta ptinētia ad p̄ximū p̄mo ponēda fuerūt p̄cepta negatiua q̄ affirmatiua. ¶ P̄. p̄cepta legis dāt de actib; hoim. s; p̄or est act⁹ cordis q̄ oris. vel exterioris opis. ḡ incōuenienter ordine p̄cepta de nō ꝯcupiscendo q̄ ptinent ad cor vltimo ponūtur. ¶ Sed ꝯtra est q̄d Ap̄ls dc̄ Ro. xiij. Que a deo sunt ordinata sunt. sed p̄cepta decalogi sunt imediate data a

ar. iij deo. vt dictū est ḡ ꝯuenientem ordinem habent.

¶ Hic Doc. determinat ꝯuenientiā ordinis decem p̄ceptoꝝ q̄ ꝯuenienter ponant. p̄mo que sunt ad deum. deinde ad proximum.

ar. iij. ꝛ ar. v ad p̄mū. ¶ R̄ndeo dōm q̄ sicut dictū est. p̄cepta decalogi ordināt̄ de his q̄ statim in p̄mptu mēs hoīs suscipit. Manifestū est aūt q̄ tanto aliq̄d magis a rōne suscipit̄ quāto ꝯtrariū est grau⁹. ꝛ magis repugnans rōni. Manifestū ē aūt q̄ cū rōnis ordo a fine incipiat. maxie est ꝯtra rōem vt hō inordinate habeat se circa finē. Finis āt hūane vite ꝛ societatis ē de⁹.

¶ Et q̄ p̄cepta decalogi p̄mo diuidunt̄. q̄ q̄dā sunt ad deum. ꝛ q̄dam ad proximū. ideo vt Doc. euacuet q̄situm. p̄mo ostendit ꝯuenientiā ordinis p̄ceptoꝝ q̄ sunt ad deum ad ea que sunt ad p̄ximū. Scdo eoꝝ que sunt ad deum inter se. ibi. Inter ip̄a aūt ꝛc̄. Tertio eoꝝ q̄ sunt ad proximū. ibi. In p̄ceptis ꝛc̄. Quo ad p̄mū ponit talem ꝯclonem partialr responsiuā. Primo oportuit p̄ precepta decalogi hoiem ordinare ad deum. id ē p̄cepta ordinantia ad deum debuerūt p̄ordinari ꝛ p̄poni p̄ceptis ad proximū. Et si decalogi p̄cepta. ita ordinata sunt. bonus est ordo. Probat̄ ista ꝯclō. p̄mo rōne. scdo exemplo cū quo simr̄ ponit̄ ꝯclusio ista. ibi Et ideo p̄mo ꝛc̄. Quo ad p̄mum arguit̄ sic. Precepta ordinant̄ de his que statim in promptu mens hoīs suscipit. sed tāto aliq̄d magis a ratōne suscipit̄ q̄to ꝯtrariū est grauius. ꝛ magis repugnans ratōni (supplet̄ extra lrām) igitur ista p̄cepta debent p̄ma esse in ordine quoꝝ ꝯtraria magis sunt contra ratōem (subsumit̄) Sed maxime est ꝯtra rōnem. vt homo inordinate habeat se circa finem (supplet̄) igit̄ prima debent esse circa finem (subsumit̄ iteꝝ) S; finis humane vite ꝛ societatis est deus. igit̄ sequitur ꝯclusio. Maior patz ex ar. tertio ꝛ q̄nto ad p̄mum. Minor p̄ma relinq̄tur nota. q̄ ꝯtraria iuxta se posita magis elucescunt. Et ergo si ꝯtrariū est maxime notum in malicia. aliud ꝯtrarium erit notum in rectitudine ꝛ bonitate. Subsumpta p̄ma patz. q̄ ordo ratōnis a fine incipit. ꝛ ergo maxime sunt ꝯtra ratōem que sunt ꝯtra p̄ncipiū ordinis. sc; finē Scda subsumpta p̄tz ex sup̄dictis. Cōsequēter ibi

¶ Et ideo p̄mo oportuit p̄ p̄cepta decalogi hoiez ordinare ad deū cū ei⁹ ꝯtrariuz sit grauissimū. sicut etiā in exercitu q̄ ordinat̄ ad ducē sicut ad finē. primū est q̄ miles subdat̄ duci. ꝛ hui⁹ ꝯtrariū est grauissimū. Scdm vero est vt alijs ordinet̄.

¶ Infert ip̄am ꝯclonem p̄mam ex p̄missa ratōne cū resumptōne fundamenti ipius sub breuib;. q̄ ꝯtrarium ordinatōnis in deū est grauissimū. igit̄ ordo in deū debet p̄mo cadere sub p̄cepto. patz ꝯn̄a ex iam dictis. Et ꝯfirmatur ꝯclō exemplant̄. vt in lra clare. Ex ista ꝯclusione habet̄. q̄ recto ordine p̄cepta ad deum. p̄ponunt̄ preceptis ad proximū ꝛc̄. Deinde cū dicit

¶ Inter ip̄a aūt p̄ q̄ ordinamur in deū. p̄mū occurrit q̄ hō fidelr̄ ei subdat̄ nullā p̄ticipatōem cum inimicis habens. Scdm āt est q̄ ei reuerentiā exhibeat. Tertiū aūt est q̄ etiā famulatū impendat maiusq; pctm̄ ē etiā in exercitu si miles infideliter agēs cū hoste pactū habeat. q̄ si aliquā irreuerentiam faciat duci. ꝛ hoc est etiam grauius q̄ si in aliquo obsequio ducis deficiens inueniatur

¶ Ostendit scdo ordinē ꝯuenientē p̄ceptoꝝ ad deuz. et intendit talem ꝯclonē quo ad hoc insiuam. Precepta tria ad deū in decalogo bn̄ ordinant̄. ita q̄ p̄mū est. non habebis deos alienos ꝛc̄. p̄bat̄. p̄ma p̄cepta ordinant in deū. ꝛ id est p̄us cui⁹ ꝯtrariū est grau⁹ pctm̄. ꝛ euidentius iniustū. sed inter ip̄a p̄mum occurrit. q̄ hō fidelr̄ ꝛc̄. vt in p̄ncipio. sc. ꝛ ꝯtrariū p̄mi est grau⁹ ꝯtrario scdi. ꝛ ꝯtriuz scdi grau⁹ ꝯtrario tertij. igit̄ p̄mū inter ea est. q̄ hō fideliter deo subdat̄ ꝛc̄. S; ita ponunt̄ in decalogo. igit̄ recto ordine. vt vult ꝯclō. Maior patz ex dictis circa p̄dictaz ꝯclonem. Minor declarat̄ exemplariter p̄sequendo precedens exemplum. Deinde ibi

¶ In p̄ceptis āt ordinātib; ad p̄ximū manifestū est q̄ magis repugnat rōni. ꝛ grau⁹ pctm̄ ē. si hō nō seruet ordinē debitū ad p̄sonas q̄b; ē magis debitor et iō inter p̄cepta ordinātia ad p̄ximū p̄mo ponit̄ p̄ceptū ptinēs ad parētes Inter alia v̄o p̄cepta etiam apparet ordo s̄m ordinē grauitatis pctōꝝ. Grau⁹ est enī ꝛ magis rōni repugnās peccare ope q̄ ore. et ore q̄ corde. ꝛ inter pctā opis grau⁹ est homicidiū p̄ q̄d tollit̄ vita hoīs iā existētis q̄ adulteriū per q̄d impedit̄ certitudo p̄lis nasciture. ꝛ adulteriū grauius est q̄ furtū. q̄d ptinet ad bona exteriora

¶ Manifestat ꝯuenientiā ordinis p̄ceptoꝝ ad p̄ximū inter se. Et intēdit talem ꝯclonem q̄ ad hoc etiā insiuā tertiā. Precepta ad p̄ximū inter se bn̄ ordinant̄. Probat̄ assumēdo maiorē ex dictis circa p̄mā ꝯclonē. Tanto p̄ceptū est p̄us. q̄to suū ꝯtrariū maḡ repugnat rōni. s; manifestū est q̄ maḡ repugnat rōni ꝛc̄. vt in lra. igit̄ p̄mo debuit poni p̄ceptū de honoratōne parentū. Scdo p̄hibens homicidiū. deinde adulteriū ꝛc̄. sed ita ponunt̄

¶ Maior vera. tamē vnū fuit singulariter cōmemoratiuū maximi beneficij. vt patz ar. q̄nto ad scōm. scz sanctificatio sabbati. z p̄terea illud fuit aliq̄ inter ceremoniale z nō de dictamine ratōnis naturalis. q̄re negat cōña.

¶ Utrū p̄cepta decalogi sint dispēsabilia

AD octauū sic p̄cedit. Uidet q̄ p̄cepta decalogi sint dispēsabilia. Precepta eñi decalogi sunt de iure naturali. sz ius naturale in aliq̄bꝫ deficit z mutabile ē sicut z natura hūana. vt phūs dīt in. v. ethi. defectꝰ āt legis in

q.xcvi.ar.vi et q.xcvij.articu. aliq̄bꝫ p̄ticularibꝫ casibꝫ ē rō dispēsandi. vt sup dictū ē. ḡ i p̄ceptis decalogi p̄t fieri dispensatio. ¶ P̄. sicut se habet hō ad legē humanā. ita se hꝫ deꝰ ad legē datā diuinitꝰ. sz hō p̄t dispēsare in p̄ceptis legis q̄ hō statuit. ḡ cū p̄cepta decalogi sint instituta a deo. videt q̄ deus in eis possit dispensare. sed p̄lati vice dei funguntur in terris. Dicit eñi Aplš. ij Ad Corin. ij. Nā z ego si q̄d donaui p̄pter vos donaui in p̄sona xp̄i. ḡ etiā z p̄lati possunt in p̄ceptis decalogi dispensare. ¶ P̄. inter p̄cepta decalogi ɔtinet p̄hibitio homicidij sed in isto p̄cepto videt dispensari p̄ homines. puta cū s̄m p̄ceptū legis hūane hoīes licite occidant. puta malefactores vel hostes. ḡ p̄cepta decalogi sunt dispēsabilia. ¶ P̄. obseruatio sabbati ɔtinet inter p̄cepta decalogi. sz in h̄ p̄cepto decalogi fuit dispensatū. dr̄ eñi p̄mo Machab. ij. Et cogitauerūt in die illa dicētes. oīs hō q̄cunq̄ venerit ad nos in bello die sabbatoꝝ pugnemꝰ aduersus eū. ḡ p̄cepta decalogi sunt dispensabilia. ¶ Sed ɔtra ē quod Esaie. xxiiij. Quidā rep̄hēdūtur de hoc q̄ mutauerūt ius. dissipauerūt fedus sempiternū. q̄d maxime videt intelligendū de p̄ceptis decalogi. ḡ p̄cepta decalogi mutari p̄ dispēsationē nō p̄nt

¶ Hic querit de obligatōne p̄ceptoꝝ decalogi. An videlicꝫ obligent indispensabilr. sic q̄ obligatio illa relaxari nō possit. etiā a deo. ¶ Nota aūt q̄ p̄ huius articuli intellectu faciunt q̄ sup̄ dicta fuerunt. q. xcvj. art. vj. et. q. xcvij. ar. iv. q2 dispensare est relaxare p̄ceptum iuris vl' legis cū cognitōne cause. ita q̄ p̄ceptū legis nō habeat vim in tali casu obligandi. vel talem hoiem p̄pter rōnalē causam. salua v̄tute z sine peccato. sic q̄ agat quis absq̄ peccato ɔtra verba legis z p̄cepti. sicut supra exemplificatū fuit z statim exemplificabit in corpe. Querere ḡ ad p̄cepta decalogi sint dispēsabilia. est q̄rere an deus posset facere. q̄ homo nō sit obligatus ad obseruantiā preceptoꝝ. z sine peccato z salua virtute. possit nō implere p̄cepta. vel possit iuste z licite ɔtrariū facere. sic q̄ homo possit nō eē obligatus ad honorandū parentes. z posset licite occidere occisione indebita. Et q̄ in aliquo casu hmōi p̄cepta nō habeant rōnem legis. ¶ Et nota. q̄ Doc. in responsione in corpe loq̄tur p̄prie de dispensatōne. vt dictū est. sz in solōne ad tertiū ponit ex quo saluari p̄t q̄d a q̄busdaz dr. q̄ p̄cepta scōe tabule sint dispēsabilia. vt patebit

q.xcvi.ar.vi q.xc v.ar.4 ¶ Rndeo dōm. q̄ sicut supra dictū est tūc in p̄ceptis debet fieri dispēsatio q̄ñ occurrit aliq̄s p̄ticularis casus in q̄ si verbū legis obseruaret. contrariaret intentioni legislatoris. Intentio aūt legislatoris cuiuslibet ordinatur p̄mo q̄dem z p̄ncipaliter ad bonū cōe. scōo āt ad ordinē iusticie z v̄tutis. s̄m quē bonū cōe ɔseruat. z ad ip̄m p̄ruenitur.

¶ Doc. hic duo facit. p̄mo p̄mittit vnā ɔclonem fundamētalē. scōo infert ɔclonem rāsiuam. ibi. Precepta āt zc̄. Circa p̄mū p̄mo p̄mittit rōnem ɔclonis fundamentalis. scōo subiungit ip̄am ɔclonē cū explicatōne. ibi. Si qua ḡ zc̄. Cōclusio ḡ bimēbris fundamētalis est. Si q̄ p̄cepta dentur q̄ ɔtineant zc̄. vt in sequēti lr̄a. scōa p̄s Sz si aliq̄ p̄cepta traderent zc̄. p̄bat quo ad ambas partes. Tunc in p̄ceptis dꝫ fieri zc̄. sz intentio legislatoris cuiuslibet ordinat p̄mo zc̄. vt in lr̄a. ḡ ɔclusio vera. q̄ ad ambas partes. Maior patuit supra Et notat implicite q̄d sit dispēsatio. q2 ē relaxatio p̄cepti legis. z sue obligatōis in casu. in quo obseruatio p̄cepti esset ɔtra intentōem legislatoris. Minor illa patz ex sup̄dictis sepꝰ. Tūc ibi

¶ Si q̄ ḡ p̄cepta dent q̄ ɔtineāt ip̄am ɔseruatōēz boni cōis. vel ip̄m ordinē iusticie z v̄tutis. hmōi p̄cepta. ɔtinent itentōem legislatoris. z iō indispēsabilia sunt. puta si poneret h̄ p̄ceptuꝫ in aliq̄ cōitate. q̄ nullꝰ destrueret rēpublicā. neq̄ p̄deret ciuitatem hostibꝫ. siue q̄ nullꝰ faceret aliq̄d iniuste vl' male. huiusmodi p̄cepta eēnt indispēsabilia. Sz si aliq̄ alia precepta traderētur ordinata ad ista precepta. quibus determinantur aliqui speciales modi. in talibꝫ p̄ceptis dispēsatio posset fieri inq̄ztū p̄ omissionem hmōi p̄ceptoꝝ in aliq̄bꝫ casibꝫ nō fieret p̄iudiciū primis p̄ceptis q̄ ɔtinent itentōem legislatoris. puta si ad ɔseruatōem reipublice statueret in aliq̄ ciuitate. q̄ de singulꝰ vicis aliq̄ vigilarēt ad custodiā ciuitatis obsesse. posset cuꝫ aliq̄bꝫ dispensari p̄pter aliquam maiorem vtilitatem.

¶ Infert ip̄am ɔclonē fundamētalē. z dare eā explicat exemplariter. z resumit vltimo rōem tactam in p̄cedēti lr̄a. q2 videlicꝫ si in talibꝫ p̄ceptis fieret dispensatio. z si omitterent nō p̄iudicaret intentōni legislatoris. q2 intendit bonū cōe. z ponit clarū exemplū Deinde cū dr̄

¶ Precepta āt decalogi ɔtinent ip̄am intentōem legislatoris scz dei. nā p̄cepta p̄me tabule q̄ ordināt ad deū ɔtinent ipsum ordinem ad bonum cōmune et finale quod deus est.

¶ Subsumit sub p̄cedēti ɔclone. z infert ɔclonē rāsiuam in fine. talem. Precepta decalogi sunt oīno indispensabilia. Probat assumēdo p̄mam p̄tem ɔclonis fundamētalis p̄ maiore. Precepta q̄ ɔtinent intentōem legislatoris (scz ip̄am ɔseruatōem boni cōmunis. vel ip̄m ordinem iusticie) sunt omino indispēsabilia. Sz p̄cepta decalogi ɔtinent ip̄am intentōnem legislatoris. scz dei. q̄ ad p̄cepta p̄me tabule. Et quo ad p̄cepta scōe tabule ɔtinent ordinem iusticie inter hoīes obseruande. igr ɔclusio vera. Maior patuit. Minor declarat p̄mo quo ad p̄mam p̄tem. scōo quo ad scōam. ibi Precepta aūt scōe zc̄. Quo ad p̄mā. q2 p̄cepta p̄me tabule ɔtinent ordinē ad deū. sz ip̄e ē bonū cōe z finale. igr p̄ꝰ p̄s vera.

¶ Precepta āt scōe tabule ɔtinent ip̄m ordinē iusticie iter hoīes obseruāde vt scz nulli fiat idebitū. et

cuilibet reddaẛ. ẜm hanc enĩ rõnem sunt intelligenda precepta decalogi. ꝛ ideo precepta decalogi sunt omnino indispensabilia.

¶ Declaraẛ 2ª ps minoris p̄dicte. qꝛ p̄cepta 2ᵉ tabule ꝯtinẽt vt nulli fiat idebitũ. ꝛ cuilibet reddaẛ debitũ. Et notat D. sub breuibꝰ. ꝙ isto mõ itelligẽda sunt precepta decalogi. scꝫ ẜm ꝙ p̄cipiũt ordinẽ iusticie. scꝫ debitũ reddẽdũ vł idebitũ vitãdũ. ꝛ sic itellecta sunt idispensabilia. Et h̄ magꝭ tãgeẛ in solõne ad 3ᵐ. qꝛ viddꝫ deꝰ non dispẽsat i furto qđ ꝓhibet rẽ alienã inuito dño. pt tñ vita re ꝯditões rex. ita ꝙ id qđ erat alienũ. iã nõ sit alienũ et sic accipiaẛ. sꝫ tũc nõ erit indebitũ. sꝫ vt ꝓhibeẛ ꝑ p̄ceptũ ꝓhibitiũ furti. tũc deꝰ nõ pt dispẽsare. Vñ D. in fine infert ꝯclõnẽ respõ. Et iõ p̄cepta ꝛc. Eandẽ sniam hꝫ D. in. iij. scripto. dis. xxxvij. ar. iiij. ¶ Nota ꝙ circa illã ꝯclõnem videẛ Scotꝰ ꝓ pte discordare de p̄ceptꝭ 2ᵉ tabule. ꝛ videẛ velle. qꝛ nõ sit ipossibił dispẽsatio in hmõi p̄ceptis. ita ꝙ posset manere debitꝰ ordo ad vltimũ finẽ sine huiusmodi p̄ceptoꝝ obſuatõe. ita ꝙ deus nõ necẽario velit aliquẽ eẽ ad hmõi p̄cepta obligatũ. nec necẽario velit illuꝫ ordinẽ in istis p̄ceptꝭ ꝯtentũ. ita ꝙ si deꝰ nõ p̄cepisset ista q̄ nũc p̄cepta sunt. sicut potuit. tũc potuit velle hoĩes non eẽ obligatos ad p̄cepta 2ᵉ tabule. ꝛ tũc hoĩes sine obſuatõe hmõi p̄ceptoꝝ eẽnt saluan. Dicit enĩ. aliq̄ pñt dici de lege nature dupłr. Vno° tãq̃ p̄ᵃ p̄ncipia nota ex terminis. vł ꝯclõnes necẽario seq̄ntes ex eis. ꝛ hec dicũẛ strictissime de lege nature. ꝛ rões ꝯ p̄mã opinionẽ pbãt. ꝙ in talibꝰ nõ pt eẽ dispẽsatio. q̄s ꝯcedo Sꝫ talia nõ sunt qcũq̄ p̄cepta 2ᵉ tabule. qꝛ rões eoꝝ q̄ ibi p̄cipiunẛ vł ꝓhibeẛ nõ sunt p̄ncipia practica simpłr necẽaria. nec ꝯclõnes simpłr necẽarie. Nõ enĩ in his q̄ p̄cipiunẛ ẽ bonitas necessaria ad bonitatẽ vltimi finis ꝯuertẽs ad vltimũ finẽ Nec in his q̄ ꝓhibenẛ ẽ malicia necẽario auertẽs a fine vltimo qn si bonũ istđ nõ eẽt p̄ceptũ posset vltimꝰ finis amari ꝛ attingi. ꝛ si illđ malũ nõ eẽt ꝓhibitũ. staret cũ eo acq̄sitio finis vltimi. Hec ille in forma. Et añ h̄ arguit ꝓ isti. qꝛ eẽt ponere ꝙ volũtas dei eẽt necẽario determiata circa aliq̄ volibilia a se. cuiꝰ oppositũ dictũ ẽ in p̄°. Ex q̄bꝰ pꝫ ꝙ ipe vult. ꝙ i p̄ceptꝭ 2ᵉ tabule nõ ẽ necẽaria obligatio. ita ꝙ sine illis obſuatꝭ. posset hõ bñ se hr̃e ad deũ. ¶ Sꝫ eius dicta D. h̄ soluit ad 2ᵐ. qꝛ ipossibile ẽ. vt deꝰ nõ velit ordinẽ iusticie sue. alr̃ negaret seip̄m. Ista ãt p̄cepta etiam 2ᵉ tabule. vt D. dixit itelligẽda sunt. ẜm ꝙ ꝯtinẽt ordinẽ diuie iusticie ꝛ virtutꝭ. nec aliqd ꝓbat. qꝛ q̄uis deꝰ nulluꝫ creatũ necẽario velit. q̄ ad exercitiũ actꝰ. tñ aliq̄ in q̄bꝰ ꝯtineẛ ordo diuie iusticie necẽario vult q̄ ad specificatõem actus ex suppõne. Bene enĩ volo. ꝙ deꝰ nõ necẽario creauit patrẽ vel filiũ hoiem. nec ꝑ ꝯñs necẽario dedit filio p̄ceptũ de honoratõe patris. sꝫ tñ si voluit eẽ patrẽ vł filiũ. necessario voluit eẽ filiũ obligatũ ad honoratõeꝫ patris. ꝛ sic de aliis p̄ceptꝭ negatiuis. nõ enĩ necẽario voluit hoiem eẽ. nec ꝑ ꝯñs p̄ceptũ de ꝓhibitõe furti. sꝫ posito ꝙ velit eẽ hoĩes. necẽario vult int̃ eos ordinẽ iusticie obſuari. Siłr vide in Capolo in p̄°. dis. xvij. q. p̄. ad argumẽta Aureoli 2° loco inducta ꝯ tertiã ꝯclõnẽ. Vñ dico. ꝙ nisi hoĩes int̃ se seruẽt iusticiã. necẽario auertũẛ. ꝛ se auertũt a deo. q̄ ẽ ip̄a iusticia. nec poterũt ꝑ ꝯñs ꝯseq̄ salutẽ. Q̄ ãt Scotus ibidẽ dr̄ dictũ eẽ. scꝫ in p̄°. deũ oĩa alia velle ꝯtingent alibi reprobabiẛ. Nõ enĩ admittimꝰ ꝯtingẽtiã in diuina volũtate. nec etiã necẽitatẽ absolutã. q̄ ad specificatõeꝫ actus respectu bonoꝝ creabiliũ subsistẽtiũ. tñ q̄ ad ordinẽ diuinũ. opꝫ admittere necẽitatẽ specificatõis q̄si ꝯditionatã ꝛ ex suppõne. ita ꝙ si velit. sit determiatꝰ ad ordinẽ iusticie ꝛ nõ ad eiꝰ oppositũ. sic dicimꝰ in ꝓposito de p̄ceptꝭ decalogi. ꝛ eoꝝ obſuãtia ꝛ obligatõe. Admittimꝰ q̄q̃ libertatẽ q̄ ad specificatõem actꝰ respectu aliq̃ꝝ volibiliũ. sꝫ nõ respectu eoꝝ q̄ ꝯtinẽt manifeste ordinẽ diuinum.

¶ Nota etiã ꝙ q̄uis nullã creatã rẽ subsistentẽ deus necessario velit q̄ ad specificatõeꝫ actꝰ. tñ necẽario vult seipsum. ꝛ ꝯtrariũ sibi velle nõ pt. ꝛ ꝑ ꝯñs volẽdo res creatas. necẽario q̄ ad specificatõeꝫ actꝰ vult ordinẽ sue iusticie. et iusticiã ipam in rebꝰ. ita ꝙ ille ordo q̄ ẽ in p̄ceptꝭ. nõ ẽ necessario volitꝰ. nisi in q̄ñtm ẽ qđdã diuinũ. ꝛ q̄dã nõ necessariũ ex suppõne q̄ ad specificatõem. sic ꝙ dato ꝙ deꝰ velit res eẽ. vult necẽario ordinẽ iusticie ꝛ nullo mõ oppositũ. ¶ Nota etiã. ꝙ oppositũ eiꝰ ꝙ Scotꝰ dr̄. s. ꝙ nulla p̄cepta 2ᵉ tabule sint de lege nature tãq̃ p̄ncipia vł ꝯclõnes necẽarie. patuit sup̄. q. c. ar. p̄. qꝛ honorare patrẽ. nõ occidere iniuste. nõ furari. sunt absolute de lege nature. tãq̃ scꝫ ꝑ se necẽario sequẽtia ex p̄mis p̄ncipiis legꝭ nature. q̄ rõ naturalꝭ ꝑ se statĩ ꝯiudicat eẽ faciẽda vł vitãda. vt patuit ibidẽ. Patꝫ ḡ ex oĩbꝰ istis ꝙ p̄cepta decalogi. etiaꝫ scđe tabule sunt simpłr indispẽsabilia. qꝛ ꝯtinẽt debituꝫ ordinẽ hoim ad inuicem. Deꝰ ãt nõ pt facere vł velle. ꝙ hoĩes nõ se habeãt debito mõ. Patꝫ etiã ꝙ D. intelligẽdus ẽ. ꝙ sunt indispẽsabilia ꝓprie loquẽdo. ita ꝙ nõ pt fieri vt hõ nõ obligeẛ ad obſuãtiã p̄cepti. vt itelligaẛ ẜm ꝙ ẽ datũ a deo. ita ꝙ actꝰ p̄ceptꝰ vt sic. nõ pt eẽ nõ p̄ceptꝰ. n eẽ actꝰ ꝓhibitꝰ. vt ꝓhibitꝰ (manẽtibꝰ scꝫ circũstãtiis rerũ ẜm ꝙ stãt sub ꝓhibitõe) pt eẽ nõ ꝓhibitꝰ Sicut nõ pt facere. ꝙ aliq̄s auferat rẽ alienã vt sic. vł interficiat iniuste vel indebite Et hos duos modos accipiẽdi dispẽsatõeꝫ videẛ tãgere D. sanc. 2ª 2ᵉ. q. lxxxviij. ar. x. ad 2ᵐ. vbi ponit ꝙ cũ dispẽsaẛ in lege huana fit vt h̄ ꝙ erat lex nõ sit lex in casu. Sꝫ cũ in iuramẽto dispẽsaẛ determiaẛ vt hoc nõ sit materia voti. sub q̄ ꝯphẽdiẛ mutatio ꝯditõis rei ꝓut dr̄ declaratõem p̄cepti. vł applicatõem ad hũc actũ. q̄si nõ sit ꝯueniẽs huic actui vł ꝑsone. ita ꝙ malũ ẽ ſuare legẽ vel p̄ceptũ in h̄ casu. nã nullus casus accidere pt vbi nõ sit bonũ ſuare p̄cepta. etiã 2ᵉ tabule ꝓut itelligẽda sũt. sꝫ ꝓ mutatõe ꝛc. qđ tñ ꝯtingit in lege humana

¶ Cõfirmaẛ ãt ꝯclõ rõnibꝰ argumẽto in ꝯtrariũ

¶ Ad p̄mũ ḡ dĩcm ꝙ phs nõ loq̄ẛ de iusto naturali q̄d ꝯtinet ipm ordinẽ iusticie. h̄ enĩ nunq̃ deficit scꝫ iusticiã eẽ seruãdã. sꝫ loq̄ẛ q̄tũ ad determinatos modos obſuatõis iusticie q̄ in aliq̄bꝰ fallunt.

¶ Ad maiorẽ dico ꝙ sunt de lege nature ꝯtinẽtia intentõem legislatoris. ꝛ ordinẽ iusticie inuariabilẽ. Ad minorẽ. negaẛ. ꝙ ius naturale ꝯtinens ordinẽ iusticie sit mutabile. scꝫ iusticiã eẽ seruandã. ꝛ mediũ eẽ tenendũ. et rectitudinẽ ſuandã. Hmõi enĩ ius naturale in cõi ẽ imutabile. vt sup̄ dictũ fuit. Et dico ꝙ phus loq̄ẛ de iure naturali qđ ꝑticulaẛ a cõi iure tãq̃ ꝯclõ ꝑticularꝭ. ꝛ applicatio q̄dã vlis iuris ad materiã difformem ꝛ variabilem. Et talis ẽ mutabił ẜm casus ꝛ ꝑsonas. vt sup̄ dictũ fuit de hoc qđ ẽ reddere depositũ. Et de hmõi loq̄ẛ phs. vñ et expositores ibidẽ exẽplificãt de redditõe depositi Vltra. Dico ꝙ defectꝰ ẽ rõ dispẽsandi. verũ. dictũ ẽ ãt ꝙ cõia p̄cepta iuris naturaẛ. ꝛ ꝯtinẽtia ordinẽ iusticie deficere nõ pñt. q̄lia sunt p̄cepta decalogi. qꝛ vt dictũ ẽ. illa ꝯtinẽt vel ordinãt ad bonũ cõmune. vt p̄cepta p̄me tabule. vel ordinem iusticie inmutabilem. Quare negaẛ ꝯñs.

¶ Ad scdm dcm. q sic Apls dt.ij.ad Thimo.ij. De⁹ fidel' pmanet, negare seipm nō pt. Negaret āt se ipz si ordinē sue iusticie auferret cū ipe sit ipa iusticia et ideo in hoc de⁹ dispēsare nō pt. vt hoi liceat nō ordinate se habere ad deū. vl' nō subdi ordini iusticie ei⁹. etiam in his fm que hoies adinuicē ordinant

¶ Maior fa pportionabilr. sz in h ē drīa. q lex diuina q ad pcepta decalogi ptinet ordinē ad deū. vl' ordinē diuine iusticie. Lex āt hūana ptinet pcepta pticularia nō ptinētia ordinē ad bonū cōe. vel ordinē iusticie inuariabilē. Ad minorē. Si itelligit q hō possit dispēsare licite in pceptis ptinētibꝫ intentōem legislatoris. falsa ē vt patuit Sz fa ē i his q ordinant ad itentōez legislatoris obsuādā. pcepta āt decalogi ptinēt itentōem legislatoris vl' ordinē iusticie. Dico 2° ad maiorē. q ē drīa int hoiem legislatorē z deū. qz hō deficere pt z relinqre iusticie ordinē. de⁹ āt seipm negare nō pt. nec iusticie ordinē. cū sit ipa iusticia. sicē nec veritatē. cū ipe sit veritas. Dicim⁹ eni q nec fallere nec mētiri pt. qz h eēt se auertere a seipo. qd ē ipossibile. z eē z dicere deū nō eē deū. vt Aug⁹. hz ꝯ eplam fundamēti. vbi arguit Manichē⁹ z dicit multa falsa. g nō est spūssctūs. Quare pcessa minore q pnt dispēsare in aliqbus. negat pña. Vltra ad subsumptā. pcedit q fungāt vice dei i terris. sz nō hnt auctoritatē mutādi ius naturale nullo mō. nec ius diuinū. sz positiuū. canonicū vl' ciuile. et qtū ē i edificatōez z nō i destructōez. Dico āt q pcepta decalogi sunt iuris natural'. in qbꝫ nec de⁹ pt dispēsare. qz nō pt deficere z peccare. Et pterea plati pnt dispēsare vice dei i dispēsabilibꝫ. qlia nō sunt pcepta decalogi. vide 2° 2e q.lxxxviij.ar.xij. de dispēsatōe platoꝝ. qre negat pña

¶ Ad tertiū dōz q occisio hois phibet in decalogo fm q hz rōem indebiti. sic eni pceptū ptinet ipaz rōnē iusticie. Lex āt hūana h pcedere non pt q licite hō bon⁹ indebite occidat. sz malefactores occidi. vl' hostes reipublice. hoc nō ē indebitū. vn h non contrariatur precepto decalogi

¶ D. soluēdo 3m argumētū tria facit. p° ponit vnā solutōem. specialr q ad h argumētū. 2° aliā solutōez cōem etiā qbusdā alijs argumētis. q possent fieri. ex aliqbꝫ exemplis sacre scripture. ibi. Nec tal' occisio zc. 3° ex illa 2a solutōe p modū epylogi. ponit fundamētū hui⁹ articuli et materie. ibi. Sic igit zc. q ad pmā solutōem. Maior pcedit. sz dico q homicidiū nō ē qcūqz occisio. sz idebita Ad minorē. negat oino ipa. Nullo° eni hō pt facere vt licite fiat homicidiū in qcūqz casu. i. occisio indebita. occisio eni malefactoꝝ vl' hostiū nō ē iniusta nec homicidiū. imo lege diuina pcepta. qre negat p° pña. Dicit scdo ad maiorē. pcedēdo ipam. sz fieri pt tn. vt occisio hois si fieret sola volūtate hois eēt idebita. sz fm q fit auctoritate diuia ē debita z ordinata. Dico eni q de⁹ pt facere vt inordinatio act⁹ hois circa aliū hoiem tollat. ita q qdā act⁹ hois ꝯ hoiem ē iordinat⁹ vt fit ab hoie. z hz rōnem indebiti z iniusti. z ē ꝯ deū z vltimū finē. Sz vt fit auctoritate z pcepto diuio ē ordinat⁹ z pformis vltio fini. ita q pt accidere aliq pditio z aliqs ordo ex deo. q facit actum ordinatū q als eēt iordinat⁹ vt ad lōgū declarat D. in p° dis. xlvij. ar. iiij. in cor. Ad minorē. negat. sz verū ē q de⁹ pt facere vt ocasio alicui⁹ fiat iusta z debita. q sine auctoritate dei eēt iniusta z homicidiū. ita q de⁹ tollat pditōes reꝝ z supaddat aliquē ordinē. q nō accedēte eēt homicidiū. qre negat pña. Possent āt multa argumēta fieri de qbusdā factis habitis i scriptura. scz de spoliatōe egyptiorū. de ocasione Isaac. et de Osee zc. Jō D. vt pluralitatem vitet. oia in hac solutōe soluit fm qd h argumētū solutū ē iā 2°. clare in lra. cū dicit

¶ Nec tal' occisio ē homicidiū qd pcepto decalogi phibet. vt Aug. dt in pmo de li. ar. Et silr si alicui auferat qd suū erat. si debitū ē q ipm amittat. h nō ē furtū vel rapina. q pcepto decalogi phibet. Et ideo qn filij israel pcepto dei tulerūt egyptioꝝ spolia nō fuit furtū. qz hec eis debebāt ex snia dei. Silr z Abraā cū psensit occidere filiū. nō psensit in homicidiū qz debitū erat eū occidi p mādatū dei. q ē dñs vite z mortis Ipse eni ē q penā mortis infligit oibꝫ hoibꝫ iustis z iniustis p pctō pmi parētis. cui⁹ snie si hō sit executor auctoritate diuina. nō erit homicida. sic nec de⁹. Et silr etiā Osee accedēs ad vxorē fornicariā. vl' mulierē adulterā. nō ē mechat⁹ nec fornicat⁹. qz accessit ad eā q sua erat fm mandatū diuinū q est actor institutionis matrimonij.

¶ Cōsequēter D. ex solone haꝝ obiectionū p modū epyloli ponit fundamētū hui⁹ materie z limitatōis pclonis tn sue habite in cor. qz videlicz pcepta etiā 2e tabule indispēsabilia sunt q ad rōem iusticie. q videlz de⁹ nūqz facit vt aliqs indebite occidat. nec q alicui liceat rē alienā auferre in qcūqz casu qd eēt dispēsare pprie in pceptis decalogi. videlz stāte pditōe reꝝ vt cadūt sub pceptis faceret vt liceret ꝯtrū facere. ita q in casu liceret accipe rē alienā vl' iniuste occidere. z sic itellexim⁹ pclonē corpis qd nō pt fieri dispēsatio i casu q scz lex nō ē vtilis vl' nō haberet rōem legis. sz pt fieri qnqz sola auctoritate diuia. vt mutet pditio rei. z accedat aliq pditio q faciat vt act⁹ hois ad hoiem q sine illa mutatōe eēt ꝯ decalogū z ordinē iusticie. tā nō sit ꝯ ordinē iusticie. Sic pz de accessu Osee ad mulierē fornicariā. q sine iussu dei eēt fornicari⁹ vl' adulterin⁹ tā nō sit adulterin⁹. qz diuia auctoritas fecit mulierē nō suā pus. nūc eē suā. Silr de spoliatōe Egyptioꝝ. z si ista mutatio pditōis reꝝ. s. facere q de re nō sua sit sua et q res aliena non sit aliena. dicat dispēsatio in pceptis scde tabule. Tunc pt admitti. z sic admittit a Doc. san. in multis locis (supra q.xciij.arti.v.ad scdm.allegatis) q deus dispensauerit in pceptis scde tabule. vide z Doc to. sanct. in tertio. dist. xxxvij. ar. iiij. ad tertiū. Quandoqz aūt etiā potest talis mutatio pditōnis rerum z additio alicuius pditōnis z ordinis debite fieri auctoritate humana. sicut si qs rem alterius accipiat auctoritate iudicis in recōpensam iniurie vel hmōi. tunc talis nō pmittit furtum. sed iuste accipit. Et hoc vult Doc. cū dt

Expō pclonis

¶ Sic igit pcepta ipa decalogi qtū ad rōem iusticie quā ptinet. imutabilia sunt. sz qtū ad aliquā determinatōem p applicatōem ad singulares act⁹. vt scz h vel illud sit homicidiū. furtū. vl' adulteriū. aut nō. h qdē ē mutabile qnqz sola auctoritate diuia. in his scz q a solo deo sunt instituta. sicut in matrimonio z in alijs hmōi. qnqz etiā auctoritate hūana. sicut in his q sunt pmissa hoim iurisdictōi. qtū eni ad h hoies gerūt vicem dei. nō aūt qtū ad oīa.

¶ Ex illis iā dictꝭ pꝫ breuit̃ ꝙ i p̄ceptꝭ decalogi etiā 2ᵉ tabule nō fit dispēsatio loquēdo de dispēsatōe put cōiter loqmur de dispēsatōe. put fit i lege hūana. q̄ declarat̃ in casu eē inutil̃ ꝛ nociua. sꝫ fit vt ordo rei ad rē mutet̃ saluo ordie ad vltimū finē. sic ꝙ res illi accipiēti nō sit aliena. ꝛ ꝙ posset eā accipe absqꝫ deordinatōe circa deū. cū accipiat ex auctoritate iusta ipius dei. vl̃ qn̄qꝫ hoīs vbi hō pt imutare ordinē rerꝫ. ¶ Nota ex his fundamētū ꝛ rōem. qre i p̄ceptꝭ pᵉ tabule etiā deꝰ nō pt dispēsare capiēdo etiā dispēsatōes p mutatōe ꝯditōis rei. sic ꝙ aliqs alit̃ se habeat ad deū ꝗ̄ p̄ceptū sit p p̄cepta pᵉ tabule p additōem alicuiꝰ ordis. qꝛ ꝯ̄tria hmōi p̄ceptorꝫ sunt de se ꝯ̄ deū ꝛ iordinata. sꝫ nō pt fieri vt ꝯ̄ deū exn̄s sit ordinatū. qꝛ iplicat ꝯdictōes vt ꝯ̄ deū nō sit iordinatū ꝛ illicitū. Sꝫ pt fieri vt qđ ē ꝯ̄ hoies nō sit iordinatū si fiat auctoritate diuia. Occisio eñ ē ꝯ̄ hoiem. qꝛ aufert sibi vitā. ꝛ tñ qꝛ hō ipe ē debitor mortꝭ deo. iō si occidat̃ auctoritate dei. tal̃ occisio ē q̄dē ꝯ̄ hoiem. saluo ordie ad deū. ꝛ p ꝯn̄s nō ē pctm̄. Et in h̄ ḡ ē fundamētū. qꝛ ꝯ̄ deū exn̄s nō pt eē nō pctm̄ ꝛ licitū. qꝛ ē ꝯ̄ sup̄mū ordinē. sed ꝯ̄ hoiem exn̄s ꝛ ꝯ̄ ordinē ad hoiem. pt eē fᵐ ordinē dei. q̄ a pᵒ ordie nō depēdet. sꝫ ecōtra. iō i p̄ceptꝭ pᵉ tabule nō pt eē dispēsatio. sꝫ 2ᵉ. qꝛ deꝰ seip̄m negare nō pt. nec pt facere vt hoies nō bn̄ se habeāt ad se. ꝛ alit̃ qꝫ p̄ceptū ē. Sꝫ pt facere. ꝙ hoi liceat facere circa hoiēs auctoritate dei. qđ sibi auctoritate ꝓpria facienti illicitū ꝛ iordinatū ē ꝛ pctm̄. qđ cum fit auctoritate dei. bn̄ ꝛ ordinate fit. Malicia eñ hmōi actuū tollit̃ p h̄ ꝙ fit fm ordinē diuinū. sꝫ malicia eorꝫ q̄ sunt ꝯ̄ p̄cepta pᵉ tabule. nō pt tolli p h̄ qđ fiat fm aliquē licitū ordinē. qa nō ē licitꝰ ordo. q̄ ē ꝯ̄ ordinē i deū. sꝫ sit licitꝰ q̄ ē ꝯ̄ hoiem auctoritate dei. ¶ Nota q̄ꝫ caute v̄ba D. nō eñ dr̃. ꝙ p̄cepta etiā 2ᵉ tabule sint dispēsabilia. sed dr̃ ꝙ mutabile fit. ꝙ h̄ vl̃ illđ sit homicidiū. vl̃ furtū. vl̃ adulteriū. q̄si diceret. ipa p̄cepta nō sunt mutabilia. sꝫ ꝯditōes rerꝫ mutabiles sꝫ. ita ꝙ pt aduenire aliq̄ ꝯditio ꝛ aliq̄ tolli. vt actꝰ nō sit ꝯ̄ p̄ceptū decalogi. scꝫ ordo ad deū ex auctoritate diuia. q̄ actꝰ eēt ꝯ̄ p̄cepta ꝛ pctm̄. si nō adesset auctoritas diuia p quā tolleret̃ aliq̄ ꝯditio. scꝫ eē alienū vl̃ nō suū. in h̄ ḡ finalr̃ standū ē. ꝙ p̄cepta decalogi etiā 2ᵉ tabule nō dispensant̃. sꝫ ꝙ deꝰ in aliqbꝫ factis ꝯditōes ꝯ̄trias decalogo auferre possit. q̄ ꝛ naturam mutare pt. Et si h̄ dicat̃ dispēsatio. p̄cepta 2ᵉ tabule dispēsabilia sunt

Quare deꝰ in p̄ceptꝭ pᵉ table nulloᵒ dispēsare pt.

¶ Ad q̄rtū dđm. ꝙ illa cogitatio magis fuit īterp̄tatio p̄cepti. qꝫ dispēsatio. Nō eñ ītelligit̃ violare sabbatū q̄ facit opus qđ est necariū ad salutē humanā. sicut dn̄s ꝓbat Matthei. xij.

¶ Maior ꝯcedit̃ ꝛ patuit sup̄. ꝛ ponit̃ vt morale est. Minor negat̃. nec valet ꝓbatio. qꝛ illa cogitatio fuit ex ꝯsilio Mathathie. q̄ iterp̄tabat̃ nō eē ꝯ̄ sabbatū pugnare i die festo ꝓ salute reipublice. ꝛ ꝓ testamento patrū. nō eñ id qđ ē ꝓ salute corꝑali. etiā ꝑsone p̄uate violat sabbatū. m̄lto minꝰ qđ ē ꝓ salute totiꝰ ꝑpl̃i. vt pꝫ 2ᵃ2ᵉ. q. cxxij ar. iiij. ad 2.ᵐ ꝛ q. xl. ar. iiij Quare ibi nulla fuit dispēsatio sꝫ prudēs interp̄tatio ꝛ sana expō mādati. qꝛ viderūt nō eē de itētione p̄cepti. vt hoies etiā i ꝑiculo mortꝭ nō se defenderēt. sicꝫ fecerāt alij iudei simplicitatꝭ grosse. vt i eodē caplo. i. Machabe. ij. ¶ Nota tñ ꝙ Scotꝰ in 3ᵒ vbi sup̄ difficultat de isto p̄cepto. s. scīficatōe sabbati. An sit dispēsabile. ita ꝙ hō ꝓ nullo t̄pe teneat̃ elicere bonū motum circa deū. Sꝫ iuxta D. sanc. opꝫ dicere ꝙ nō. qꝛ natural̃ eq̄tas h̄ reqrit ꝙ creatura rōnal̃ aliqn̄ deū colat in signū maximi bn̄f. eius. quā q̄dē eq̄tatē diuia iusticia ꝑtermittere nō pt. Et ad minꝰ nō pt fieri. vt videt̃ q̄cūqꝫ pœna vt ad hoc nō sit obligata.

¶ Utrꝫ modꝰ obseruādi v̄tutē cadat sub p̄cepto

AD nonū sic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ modꝰ v̄tutꝭ cadat sub p̄cepto legis Est eñ modꝰ v̄tutis vt aliqs iuste opet̃ iusta ꝛ fortit̃ fortia ꝛ silr̃ de alijs v̄tutibꝫ. sꝫ Deute. xvi. p̄cipit̃ Iuste q̄d iustū ē exeq̄ris. ḡ modꝰ v̄tutꝭ cadit sub p̄cepto. ¶ P. illđ maxie cadit sub p̄cepto q̄d ē de itentōe legislatoris. sꝫ itētio legislatoris ad h̄ fert̃ p̄ncipalr̃ vt hoies faciat v̄tuosos sic dr̃ i. ij. ethi. v̄tuosi āt ē v̄tuose agere. ḡ modꝰ v̄tutꝭ cadit sub p̄cepto. ¶ P. modꝰ v̄tutꝭ ꝓprie eē videt̃ vt aliqs volūtarie ꝛ delectabilr̃ opet̃. sꝫ h̄ cadit sub p̄cepto legis diuie. dr̃ eñ in p̄s Seruite dn̄o in leticia. ꝛ. ij. ad Corinth. ix. Non ex tristicia aut ex necitate. hilarē eñ datorē diligit deꝰ vbi glosa dr̃. Quicq̄d boni facis cū hilaritate fac. et tūc bn̄ facis. si āt cū tristicia facis sic directe nō tu facis. ḡ modꝰ v̄tutis cadit sub p̄cepto legis. ¶ Sed ꝯ̄ nullꝰ pt opari eo mō q̄ opat̃ v̄tuosus nisi habeat habitū v̄tutis. vt pꝫ p phm in. ij. ꝛ v. ethi. Quicūqꝫ trāsgredit̃ p̄ceptū legis meret̃ penā. seq̄ret̃ ḡ ꝙ ille q̄ nō hꝫ habitū v̄tutis. q̄cq̄d faceret mereret̃ penā. h̄ āt ē ꝯ̄ intētōem legis q̄ itendit hoiem assuefaciēdo ab bona opa. inducere ad v̄tutē. nō ḡ modus virtutis cadit sub precepto.

¶ Hic ꝯsiter determināt̃ q̄dā dubia icidētia circa p̄dicta. qꝛ eñ p̄cepta moralia p̄cipiunt actꝰ morales. ꝛ ꝯformes rōni. silr̃ lex hūana. iō ē dubiū. An p̄cipiāt modum v̄tutꝭ. i. an p̄cipiāt vt aliqs agat ex v̄tute. s. sciēter ꝛ volūtarie. ꝓmpte ꝛ delectabilr̃. h̄ est ex habitu. ita ꝙ cū p̄cipit̃ honoratio parētū. p̄cipiat̃ honoratio ꝓcedens ex habitu pietatꝭ. vl̃ p̄cipiat̃ solū subā actꝰ ꝛ nō modꝰ. sic ꝙ ille qui honorat parētes. nō tñ ex v̄tute pietatꝭ. an satisfaciat illi p̄cepto. honora parētes ꝛc̄.

¶ Rn̄deo dđm. ꝙ sic sup̄ dictū ē. p̄ceptū legis hꝫ vim coactiuā. illud ḡ directe cadit sub p̄cepto legis ad qđ lex cogit. coactio āt legꝭ ē p metū pene. vt dr̃ in. x. ethi. Nā illđ ꝓprie cadit sub p̄cepto legis pro quo pena legis infligitur

q. xc. arti. iij. ad 2ᵐ.

¶ D. h̄ duo facit. pᵒ p̄mittit q̄dā p̄ambula ad ꝯclōnē risuā. quā 2ᵒ subiūgit statim ibi. Scđm h̄ igitur ꝛc̄. Quo ad pᵐ p̄mittit duas ꝯclōnes p̄ambulares. p eluci datōe maiori ꝯclōnis risiue. scꝫ ponit ibi. Ad istinuēdū ꝛc̄. Pria ē ista. illđ cadit sub p̄cepto legꝭ alicuius. ꝓ q̄ lex ifert penā. (scꝫ trāsgredientibꝫ eā) ꝓbat̃. illđ directe cadit sub p̄cepto legꝭ ad qđ lex cogit. sꝫ coactio legꝭ ē p metū pene. agit̃ seq̄t̃ ꝯclō. Maior pꝫ. qꝛ p̄ceptū hꝫ vim coactiuā. vt patuit sup̄. minor ptꝫ auctoritate phi. x. ethicorꝫ. Ptꝫ igit̃ ꝙ illđ ꝓprie cadit sub p̄cepto legꝭ. ꝓ q̄ pena legꝭ infligit̃. Et hec nota ꝓ regla. Ex pꝫ ex h̄ qđ sup̄ dictū ē. scꝫ ꝙ p̄ceptū de scīficatōe sabbati nō p̄cipiebat cultū interiorē. nec p ꝯn̄s eē in grā ꝓ die festo. qꝛ de h̄ lex nullā penā statuit. vn̄ cū ecclia nō videat̃ plus p̄cipe qꝫ tunc p legem diuinā p̄cipiebat̃. iō seq̄t̃ qđ sup̄ dicebat̃. scꝫ ꝙ t̄ps sacrū peccati nō trahat in aliā sp̄em Cōseq̄t̃ cū dr̃

¶ Ad instituendū āt penā aliter se hȝ lex diuina et aliter lex hūana. Nō eñ pena infligit̄ nisi ꝓ ill'de q̄bꝫ legislato: hȝ iudicare. q: ex iudicio lex punit. hō āt q̄ ē legislato: hūane legis nō hȝ iudicare nisi de exteriorib; actib;. q: hoies vidēt ea q̄ parent. vt d: p° Re. xvi. ſȝ solꝰ deꝰ ē q̄ ē lato: legis diuine ē iudicare de iteriorib; motib; volūtatū. ſ'm illō psal'. Scrutās corda ⁊ renes deus.

¶ Subiūgit vnā aliā ɔclonē pambularē explicatiuā pcedēt; ⁊ fundamētalē ꝓ missiua. talē. Ad istituēdā penā alit' se hȝ lex diuia. ⁊ alit' lex hūana. i. ꝓ alio punit lex diuina q̄ȝ hūana. ita q: ꝓ plurib; punit. q: ſȝ hūana punit tm̄ ꝓ exteriorib;. diuia āt etiā ꝓ iteriorib;. pbat' illa ɔclo. pena nō īfligat' nisi ꝓ illis de q̄b; legislator hȝ diiudicare. ſȝ legislator hūane leg; nō hȝ iudicare nisi de exteriorib;. solꝰ āt deꝰ de iteriorib;. igit' ɔclo ṽa. Maior pȝ. q: ex iudicio lex punit. ⁊ ꝑ ɔñs maior ṽa. Minor ꝓ p° pte pȝ. q: homines videt ea q̄ parēt. 2ᵃ ps minoris pȝ ex psal'. Scrutans corda. Ex his ɔclonib; hr̄ fundamētū ɔclonis missiue. q: videlȝ i ṽtute aliq̄d ē exteriꝰ aliq̄d iteriꝰ. ⁊ ꝑ ɔñs seq̄t' q: lex hūana p̄t iudicare de exteriori nō iteriori. diuia aūt de vtroq̄ꝫ q̄d nō est finis legis

¶ Scd̄m h̄ igit' d̄d̄ȝ. ē q: modꝰ ṽtutis q̄tū ad aliq̄d respicit' a lege hūana ⁊ diuina. q̄tū ad aliq̄d āt a lege diuia ſȝ nō a lege hūana. q̄tū ad aliq̄d ṽo nec a lege humana. nec a lege diuina

¶ Posito fundamēto. h̄ subifert ɔclonē missiuā Et p° ponit eā sīl' q̄ ad oēs suas ptes. q̄ sūt tres. Scd̄o resumit singulas ptes explicādo ⁊ pbādo eas. pmā ibi. Modꝰ eñ ⁊c. scd̄ā in ibi. Scd̄m āt ⁊c. 3ᵃ ibi. Tertiū āt ⁊c. Cōclusio ḡ missiua trimēbris ē ista. Modꝰ ṽtut; q̄tū ad aliq̄d ⁊c. vt hȝ tota illa lr̄a. q: āt q̄sitū ē i gñali q̄rēdo de lege in cōi. ⁊ nō tm̄ diuia. Jō D. in hac ɔclone gñaliter respōdet de hūana ⁊ diuia lege Deinde cū d̄t

¶ Modꝰ eñ ṽtutis in trib; ɔsistit ſm phm in ij. ethi. q̄z pmū ē. si aliq̄s opet' sciēs. h̄ āt diiudicat' ⁊ a lege diuina ⁊ a lege hūana. q̄d eñ aliq̄s facit ignorās ꝑ accñs facit. vñ ſm ignorātiā aliq̄ diiudicātur ad penā vl' veniā tā ſ'm lege hūanā q̄ȝ ſ'm legē diuinā

¶ Resumit ⁊ pbat pmā ptē ɔclonis missiue sic. Modus ṽtut; i trib; ɔsistit. q̄z p'm ē. vt aliq̄s sciens opet'. ſȝ h̄ diiudicat' a lege diuia ⁊ hūana. igit' p° ps ɔclonis vera. Maior hr̄ 2° ethi. Minor pȝ. q: q: aliq̄s facit ꝑ ignorātiā ꝑ accñs facit. ⁊ ſm h̄ aliq̄ ⁊ apd̄ hoies ⁊ apd̄ deū iudicant' digna venia vl' pena. Et pȝ h̄ manifeste 3° ethi. vbi phs manifeste determiat. q: ignorātia facti iuincibil'. meret' veniā. ⁊ q̄d fit ꝑ talē ignorātiā ē veniale. q: nō debet' pena nisi volūtario. ignorātia āt tal' causat iuolūtariū. vt pat; ibidē. ¶ Et nota q: q̄uis lex hūana vt dictū ē nō iudicet de iteriori actu volūtat;. tm̄ iudicat de exteriori vt ē dignus pena. q̄d nō ē nisi pcedat ex scia. quā q̄dē sciaȝ etiā dep̄hēdere p̄t ex exteriorib;. puta si q̄s pijciēdo sagittā clamauerit vl' circūspexerit. ex h̄ eñ aduertit'. q: ex ignorātia pcusserit trāseuntē. Vñ q̄uis lex hūana nō iudicet de iteriori solo ⁊ ſm se vt voluit ɔclo pambular; 2ᵃ. tm̄ de exteriori iudicat ꝑ se. ⁊ iteriori vt exteriori ɔiūgit'. vel exteriori vt ab iteriori pcedit. ⁊ h̄ ꝑ indicia sensibilia vt dictū ē. sic ⁊ i alio ꝓposito. eccl'ia aliquē ad iteriorē cogit. q̄ñ ex rōe ɔtractꝰ exterioris iterior d; adesse. sic in mr̄imonio. vt hr̄ apd̄ Canoīs in q̄rto. d'i. xvij. q. 2ᵃ ⁊c. Sic in ꝓposito rōe actus exterioris iudicat de iteriori scia ⁊ volūtate. ⁊ ſ'm q: dep̄hēdit lex hūana exteriorē ab interiori pcedere vl' nō. ſm h̄ punit vl' i dulget factū exteriꝰ ⁊c. Et p̄terea eccl'ia vl' supior p̄t pcipe iferiori actū hūanū exteriorē. ſȝ tal' nō solū pcedit ex imaginatōe. ſȝ oportȝ adeē actū iteriorē rōis q̄re eoipo q: pcipit actū hūanū exteriorē. pcipit ⁊ iteriorē sine q̄ nō ē hūanꝰ. Sed nec eccl'ia nec q̄cūq̄ꝫ hō hȝ pcipe actum interiorē ſm se. Deinde ibi

Scd̄m āt ē vt aliq̄s opet' volēs vl' eligēs. ⁊ ꝓpt' h̄ eligēs. i q̄ iportat' duplex motꝰ. iterior scȝ volūtat; ⁊ itētōis. de q̄b; sup̄ dictū ē. ⁊ ista duo nō diiudicat lex hūana. ſȝ solū lex diuia. Lex eñ hūana nō punit eū q̄ vult occidere ⁊ nō occidit. punit āt eū lex diuia ſm illō Matth. v. q̄ irascit' fratri suo reꝰ erit iudicio q.lxxx.ar.iii

¶ Manifestat scd̄aȝ ptē ɔclonis missiue sic Aliq̄d modi ṽtut; ⁊ scd̄m ē. q: aliq̄s opet' volēs ⁊ eligēs. in q̄ iportat' duplex motꝰ ⁊c vt i lr̄a. ſȝ ista duo nō diiudicat lex hūana ſȝ solū diuia. igit' 2ᵃ ps ṽa. Maior hr̄ 2° ethic. Minor pȝ. q: lex hūana nō punit eū q̄ vult occidere ⁊ nō occidit. ſȝ diuia. vt pȝ Matth. v. ¶ Nota āt q: clare D. inuit. q: lex hūana nō iudicat de iteriori solo. ſȝ tū de iteriori ɔiuncto exteriori vt p̄dictū ē. q: iudicat an exterior sit volūtariꝰ. ſȝ nō de actu volūtat; tm̄. ſȝ h̄ facit diuia lex ⁊c.

¶ Tertiū āt vt firmiter ⁊ imobilr̄ habeat ⁊ operet' et ista firmitas ꝓprie ptinet ad habitū. vt scilȝ aliq̄s ex habitu radicato opet'. ⁊ q̄tū ad h̄ modꝰ ṽtut; nō cadit sub p̄cepto neq̄ȝ legis diuie neq̄ꝫ legis hūane. neq̄ꝫ ei ab hoie neq̄ꝫ a deo punit' tāq̄ȝ p̄cepti trāsgressor q̄ debitū parētib; honorē ipēdit. q̄uis non habeat habitum pietatis.

¶ Declarat tertiā ptē p̄dicte ɔclonis sic. Aliq̄d modi ṽtut; ⁊ 3ᵐ. ē. vt firmit' ⁊ imobilr̄ opet'. i. vt opet' ex habitu radicato. ſȝ q̄tū ad h̄ modꝰ ṽtut; nō cadit sub p̄cepto legis hūane vl' diuie. igit' 3° ps ṽa. Maior ē scd̄i ethicoꝝ. Minor pbat'. q: neq̄ꝫ ab hoie neq̄ꝫ a deo ⁊c. vt i lr̄a Pȝ igit' ex istis oib;. q: p̄cepta leg; etiā diuie p̄cipiunt sub actꝰ ṽtut;. nō āt modū. q̄ reqrit habitū ṽtut;. ſȝ ipm volūtariū ⁊ volūtarie factū. quē si q̄s efficit. nō icurrit penā aliquā q̄si trāsgressor p̄cepti de actu ṽtut; materialr̄ p̄cepti. Pȝ ḡ q: honorās patrē nō hñs ṽtutē ⁊ habitū pietat; satisfacit p̄cepto illi. honora parētes Sȝ an teneat' sa'tē ad charitatē. si eēt possibile eā hr̄e sine habitu pietatis. de h̄ ar. seq̄nti. q: sufficiat ꝓ intēto huiꝰ articuli. q: cuȝ p̄cipit' actꝰ ṽtuosus. nō p̄cipit' ꝑ p̄ceptū hmōi. nisi sub actꝰ volūtarij ⁊ nō modꝰ ṽtutis. scȝ vt fit ex habitu ⁊ delectabilr̄ ⁊ prompte fiat eo mō q̄ fit a ṽtute

☞ Argumētū i ɔtriū ē ꝓ 3ᵃ pte ɔclonis respō. q: modus ṽtut; ternꝰ. q̄ ē eē ex habitu nō cadit sub p̄cepto. al's faciēs actū p̄ceptū peccaret. q: nō satisfaceret p̄cepto ⁊c.

¶ Ad pmū ḡ d̄d̄m. q: modꝰ faciēdi actū iusticie q̄ cadit sub p̄cepto ē vt fiat aliq̄d ſm ordinē iuris nō āt q: fiat ex habitu iusticie.

¶ Ad maiorē dico. q: modꝰ ṽtut; ē iuste opari iusta. id ē ꝓmpte ⁊ delectabilr̄. eo mō q̄ opat' hñs habitū iusticie. Jlle eñ ē vltimꝰ ⁊ pfectiua ps totꝰ modi ɔstituti ex trib; ptialib; modis ṽtut; Sȝ si iuste capiat' ꝓ mō pcedēdi ſm ordinē iuris. sic p̄t obſuari a nō hñte ṽtutē. p̄t eñ ſm phm iniustꝰ. i. carēs habitu iusticie facere iustū. ⁊ isto mō iuste. i. ſm ordinē iur; Dico āt q: in q̄stiōe ṽtit' de mō ṽtut; ⁊ iuste opari p° mō. Ad minorē dico. q: indigit'

de iuste 2° mō.i.vt illō dr iuste fieri.qō fit ſm ordinē iuris vbi ſcʒ obſuat i iudicādo debit⁹ pceſſus ⁊ ordo iuris. nō āt itelligit de iuſte.put ē mod⁹ ꝟtutis. imo iſto mō pt in iuſt⁹ iuſte iudicare.qꝛ carēs habitu iuſticie.pt ſuare pceſſuʒ iuris.ꝗre negat̃ ꝯña.ſʒ pbat̃ ꝙ necēariū ē iudici de ꝗ ibidē loqt̃ ſcriptura ꝙ obſuet ordinē iuris.⁊ h̄ verū ē ⁊c̄.

¶ Ad ſcd̄m dōm ꝙ intētio legiſlatoris ē ex duob⁹ de vno q̄dē ad qō intēdit p p̄cepta legis iducere.⁊ h̄ ē ꝟtus Aliud āt ē de q̄ intēdit pceptū ferre ⁊ h̄ ē qō ducit vel diſponit ad ꝟtutē ſcʒ act⁹ ꝟtutis. Nō eīm idē ē finis p̄cepti.⁊ id de q̄ p̄ceptuʒ dat̃.ſicut neqꝫ in alijs reb⁹ idē ē finis ⁊ qō ē ad finem

¶ Maior diſtinguit̃ ex pte p̄dicati.ſi itelligit̃ ꝙ h̄ cadat ſub p̄cepto qō legiſlator intēdit tāq̄ finē.ad qō videlicʒ intēdit p p̄ceptū iducere.negat̃ maior. Finis eīm p̄cepti nō cadit ſub p̄cepto.ſʒ mediū ad finē cadit. Si āt itelligit̃ maior ꝙ id qō cadit ſub p̄cepto ꝙ legiſlator intēdit tāq̄ id de q̄ fert̃ p̄ceptū.tūc ꝯcedit̃ maior Ad minorē.ꝯcedit̃.ꝙ legiſlator fert ad h̄ ꝙ hoīes faciat ꝟtuoſos.ſic ad finē.ſʒ negat̃.ꝙ ferat ei⁹ intētio ad h̄ tāq̄ ad id ad qō velit hoīes p p̄ceptū obligare.ſʒ iſto° fert ei⁹ itē° ad actū ꝟtutis materialr̄ nō formalr̄.vt etiā ē dictū ē.q.xcvj.ar.iij.ad.ij. ꝗre negat̃ ꝯña.ſʒ bn̄ ſeqt̃.ꝙ mod⁹ ꝟtutis.ſ.vltim⁹ ⁊ ꝟtutis ꝑri⁹ ē finis p̄cepti.ſʒ nō q̄d ē p̄cipit̃ Aduerte diligēter hāc ſolutōeʒ p qua tollūt̃ mlte ſcrupuloſitates.vtpote de itériori cultu in die feſto q̄ finis p̄cepti ē. Et eadē rōe nec eccleſia p̄cipit clericis i cultu ꝗtidiano p horas canonicas cultū iteriorē.nec p ꝯñs oportʒ ꝙ dicant̃ ſine pctō mortali etiā ſi eccl'ia reſtringeret exolutōem horaꝝ ad certā horā diei.ſicut nūc dīe totū feſtū ad cultū dei cōiter. Ex habet̃ hec ex D.ſanc.qꝛ nec de⁹ p̄cepit cultū ꝟtuoſum q̄ ad modū.ſʒ eſt finis p̄cepti.

¶ Ad tertiū dōm ꝙ opari ſine triſticia op⁹ ꝟtutis cadit ſub p̄cepto legis diuine.qꝛ ꝗcunqꝫ cū triſticia opat̃ nō volēs opat̃.ſʒ delectabilr̄ opari ſiue cū leticia vel hilaritate ꝗdāmō cadit ſub p̄cepto ſcʒ ſm ꝙ ſeqt̃ delectatio ex dilectōe dei ⁊ primi.q̄ cadit ſub p̄cepto.cū amor ſit cā delectatōis.⁊ ꝗdāmō nō. ſm ꝙ delectatio ꝯſeqt̃ habitū. Delectatio eīm opis ē ſignū habit⁹ ḡnati.vt dr̄ i.ij.ethi.pt eīm aliqs act⁹ eē delectabil' vel ppter finē.vel ppter ꝯuenientiā habit⁹

¶ Maior vā ē. vt aliqs ꝓmptus ⁊ delectabilr̄ opet̃ ꝓpt ꝯnaturalitatē ad op⁹.q̄ puenit ex habitu. Ille eīm eſt ꝓpri⁹ mod⁹ ꝟtutis Minor negat̃.ꝙ tal' delectatio vl' totalr̄ delectabilr̄ opari.cadat ſub p̄cepto act⁹ ꝟtutis.ſcʒ naturalr̄ Ad pbatōeʒ dico.ꝙ in iſtis auctoritatib⁹ p̄cipit̃ delectatio.ſcʒ appetit⁹ itellectiui.q̄ ē ex volūtario reſpectu finis.⁊ tal' delectatio cadit ſub p̄cepto dilectōis ⁊ amoris.ita ꝙ cū qs tenet̃ ad p̄ceptū charitatis. tenet̃ facere delectabilr̄ ex charitate.ſʒ nō ex alia ꝟtute cui⁹ act⁹ p̄cipit̃.ſʒ de h̄ mag̃ ar.ſe.qꝛ delecta°cadit ſub p̄cepto legis diuie vt ſeqt̃ charitatē.⁊ ḡ qn̄ qs tenet̃ ad char.tūc tenet̃ agere delectabilr̄.tenet̃ āt ad chari.nō ex p̄cepto aliq̄ decalogi.ſʒ ex p̄cepto charitatis ſpeciali Et qꝛ ex vi illi⁹ p̄cepti ē vt oīa debita qs faciat p pre q̄ dʒ ex dilectōe dei.nō ſi tūc nō faciat cū ſcʒ tenet̃ delectabilr̄.tūc peccat pctō omiſſiōis.ſʒ de h̄ poſtea.negat̃ āt ꝯña.qꝛ delectatio habit⁹.nec p̄cipit̃ p̄cepto ꝓprio act⁹ ꝟtutis.nec p̄cepto charitatis vt ſic ⁊c̄.

Pat ex h̄ articulo ⁊ ex hac ſolutōe ꝙ mod⁹ ꝟtutis nō cadit ſub p̄cepto.dato de actu ꝟtutis materialr̄.ſʒ modus charitatis cadit ſub p̄cepto charitatis.nō āt ſub alijs p̄ceptis. Nec oppoſitū habet̃ ex ſupdictis.q.xcvj.ar.iij. ad 2m. Sicut iducit̃ in ꝯcordātijs noue tabule. qꝛ D. ſup loq̄tur de actu ꝟtutis p̄cepto p legē hūanā. ⁊ dicit.ꝙ tal' p̄cipit ſubam act⁹ ꝟtutis alicui⁹.⁊ nō modū. Sʒ nō dicit ꝙ eēt aliq̄d p̄ceptū legis hūane.de ſuba act⁹ charitatis.qꝛ lex ḡ hūane nō ē p̄cipe charitatis actū vl' modū.ſʒ p̄cipit actus ꝟtutū ciuiliū. Vn̄ dubiū qō inducit̃ ibidē nulli ſūt damētū hʒ ex dictis D.ſanc.vt pʒ itueti. Nec ē aliq̄ diſcrepātia int' h̄ dicta ⁊ ſup̄.nec de dictis in ſentētijs (vt Catholus hʒ)ſolicitari oportʒ.qꝛ i hac materia ⁊ articulo ſeqnti.in ſentētijs ſecut⁹ ē modū dicēdi magiſtroꝝ tunc currentē. Sed hic ꝓpriā ſententiā exp̄ſſit ⁊c̄.

Utrū mod⁹ charitatis cadat ſub p̄cepto diuie legis

Ad decimū ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ mod⁹ charitatis cadat ſub p̄cepto diuie legis. Dicit̃ eīm Matth.xix. Si vis ad vitā igredi ſerua mādata.ex q̄ videt̃ ꝙ obſeruatio mādatoꝝ ſufficiat ad itroducēdū ad vitā.ſʒ opa bona nō ſufficiūt ad itroducēdū in vitā niſi ex charitate fiant. Dicit̃ eīm pma ad Corinth.xiij. Si diſtribuero in cibos paupeꝝ oēs facultates meas.⁊ ſi tradidero corp⁹ meū ita vt ardeā.charitatē āt nō habuero nihil mihi pdeſt.ḡ mod⁹ charitatis ē in p̄cepto. ¶ P̄.ad modū charitatis ꝓprie ptinet vt oīa fiāt ꝓpter deū.ſʒ iſtō cadit ſub p̄cepto Dicit eīm Ap'lus pma ad Corinth.x. Oīa in gliam dei facite. ḡ mod⁹ charitatis cadit ſub p̄cepto. ¶ P̄.ſi mod⁹ charitatis non cadat ſub p̄cepto. ḡ aliqs pt iplere p̄cepta legis nō hn̄s charitatē.ſʒ qō pt fieri ſine charitate. pt fieri ſine gr̄a q̄ ſp adiūcta ē charitati.ḡ aliqs pt iplere p̄cepta legis ſine gr̄a.h̄ āt ē pelagiani erroris.vt pʒ p Aug. in li.de hereſib⁹.ḡ mod⁹ charitatis ē in p̄cepto. ¶ Sʒ ꝯtra ē.qꝛ ꝗcūqꝫ non ſeruat p̄ceptū peccat mortalr̄.ſi igit̃ mod⁹ charitatis cadat ſub p̄cepto.ſeqt̃ ꝙ ꝗcunqꝫ opat̃ aliq̄d ⁊ nō ex charitate peccet mortalr̄.ſʒ quicunqꝫ nō hʒ charitatē opat̃ nō ex charitate. ḡ ſeqt̃ ꝙ ꝗcunqꝫ nō hʒ charitatē peccet mortalr̄ in oī ope qō facit ꝗtūcunqꝫ ſit de ḡne bonoꝝ qō ē incōueniēs

¶ Hic iteꝝ q̄rit de alio dubio in hac materia de p̄ceptis icidēte rōnabilr̄. An mod⁹ charitatis cadat ſub p̄cepto legis diuie. vl' ſic dictū ē ar.p̄cedēti nō cadat. ſic nec modus ꝟtutis. ¶ Pro itellectu hui⁹ q̄ſiti nota breuit̃ p⁹ ſup dicta.q.xviij.ar.vj. ⁊ alibi ſepi⁹. ꝙ intētio volūtatis ſe hʒ formalr̄ ad actū exteriorē.vt moralr̄ ē.vl' etiā ad actū volūtatis iteriorē.ita ꝙ ab intētōe finis.alij act⁹ morales q̄ndā ſpēm ⁊ formalitatē ſortiūt̃. Silr̄ ꝗꝫ dictū ē.ꝙ charitas ē forma ꝟtutū mediāte itentōe vltimi finis.p quam impmit quedā ordinē alijs actib⁹ relatis in obiectū ⁊ finē ipius. Ex q̄ ordine ꝯſtituunt̃ ⁊ trahūt̃ in quādā formalitatē ⁊ modalitatē.q̄ ē eē meritoriū vite eterne. In ꝓpoſito igit̃ q̄ſito.q̄rit̃.an mod⁹ charitatis ⁊c̄.i. an ꝟtute p̄cepti diuine legis aliqs obliget̃ ad ordinē ad vltimū finē. ſic ꝙ ex charitate opa p̄cepta faciat. ita ꝙ non ſufficiat opus a deo ⁊ diuina lege p̄ceptū ordinare in finē quēcūqꝫ. ſʒ i finē in quē ſola charitas ordinare pt. Oportʒ eīm nūc ſuppone re.ꝙ ſine charitate null⁹ poſſit opus ſuū ordinare in vltimū finē.q̄ deus eſt.nā ſine charitate expns. e pter ꝙ puers

so fini adhereat. z g pñs non pt opus suũ in deũ sicut in vltimũ finẽ ordinare. cũ ipm nõ habeat p vltio fine. Sic g charitas hñs deũ p vltio fine summe dilecto. dat modũ vl ordinẽ alijs actibz. de q̃ q̃rif. an tal ordo vl modus cadat sub p̃cepto Et qz in lege diuia duplex ẽ p̃ceptũ. vnũ p̃cipiẽs actũ v̓tutis vl ex gñe bonũ. sic p̃cepta decalogi p̃cipientia actũ religionis. vl pietatis vl iusticie Est z p̃ceptũ vl sunt p̃cepta finalia toti⁹ legis. scz de dilectõe dei z p̓ximi. vt patuit ar. 3° ad p̄m. ideo pt q̃stiũ itelligi. An modus charitatis cadat sub p̃cepto diuie legis p̃cipiẽte actuz v̓tutis. scz sub p̃cepto decalogi. vl alio morali. vt patebit ar. seq̄nti. Et pt itelligi. an cadat sub p̃cepto charitatis. ita q ex vi hui⁹ p̃cepti. honora parentes zc. non p̃cipiat relatio vl ille mod⁹ z q̃si q̃litas moral. scz relatio i vltimũ finẽ. vl vt alij dicũt act⁹ formati⁹ Sz ex vi illi⁹ diliges deũ scz sup oĩa z ex toto corde. z h in isto corpe determiaf

Rñdeo dicẽdũ q circa h fuerũt 9rie opiniões. q̃dã eñi dixerũt absolute modũ charitatis ẽẽ sub p̃cepto

¶ D. sic p̃cedit in h corpe. p° refert duas opiniones circa q̃stiũ fm duplicẽ ei⁹ itellectũ. scdam ibi. Alij vo zc. 2°. a nbas q ad aliq̃d verificat rñdẽdo ad q̃stiũ. p̄mam ibi. Vtriq3 at zc. scdaz ibi. Alio mõ pt zc. Quo igif ad p̄mã opinionẽ. p° ipam refert. 2° subiũgit duas soloẽs illo3 opinantiũ 9 duas obiectões q possent fieri 9 ipas. p̄mã ponit ibi. Nec ẽ ipossibile zc. scdaz ibi. N.c q̃ñcũq3 zc. Pria g opinio fuit dicẽtiũ absolute (scz nõ solũ sub cõditõe. z qz nõ obfuans punif) modũ charitatis ẽẽ sub p̃cepto. ita q sic act⁹ alia3 v̓tutũ p̃cipiunf. ita z charitatis act⁹ z mod⁹ q iportaf p h qd dr. ex toto corde. vt eñi patebit ad 2m. diligere ex toto corde. ptinet i se ordinẽ oĩm in deo. q ordo vt dictũ fuit ẽ mod⁹ charitatis.

Nec ẽ ipossibile obfuare h p̃ceptũ charitatẽ nõ habẽti. qz pt se disponere ad h q charitas ei isũdaf a deo

¶ Subiũgit p̄mã solutõez illo3 opinãtiũ 9 obiectionẽ p̄mã q posset fieri 9 ipos. videlz. q null⁹ obligef ad ipossibile. sz q̃ñq3 ipossibile ẽ. vt aliq̃s obfuet modũ charitatis. puta si careat ipa charitate. sine q nõ pt fuare modũ ipius. vt etiã dictũ i notabili p̃cedẽti. Hãc obiectõez soluit. qz esto nõ hñti charitatẽ sit ipossibile fuare modũ tñ nõ hñs pt se disponere vt habeat. z sic p 9ñs nõ erit impossibile. ¶ Nota h. q ẽ duplex poña. p̓pinq̃ z remota. vñ lz nõ hñs charitatẽ nõ possit iplere illd p̃ceptũ de obseruatõe modi charitatis poña p̓pinq. pt tñ poña remota. qz pt se disponere z acq̃rere charitatẽ. Sic z sacerdos indeuot⁹ z dissolut⁹ tenef celebrare. z pt ad h teneri z cogi p p̓latũ suũ. qz lz nõ sit in ptãte sua digne celebrare poña p̓pinq. tñ remota. qz pt 9teri z 9fiteri z sic digne celebrare Qz si dicat nõ se posse digne disponere. faciat qd in se ẽ. Nõ eñi q̃cũq3 hz certitudinẽ de digna dispõne

¶ Nec q̃ñcũq3 aliq̃s nõ hñs charitatẽ facit aliq̃d de gñe bono3 peccat mortalr. qz h ẽ p̃ceptũ affirmatiuũ vt ex charitate operef. z nõ obligat ad sp. sed p tpe illo q aliq̃s hz charitatem

¶ Adducit aliã solutõem p̄mo3 opinãtiũ 9 talẽ obiectõem. q̃ itez posset fieri. qz videlz videf seq ex ista opinione. q si aliq̃s nõ obfuet modũ charitatis. q qdcũq3 faciat de gñe bono3 peccet mortalr. Soluit. qz ille mod⁹ charitatis cadit sub p̃cepto affirmatiuo. qd nõ sp obligat ita q aliq̃s nõ sp obligaf ad charitatẽ. nec tenef sp alios act⁹ alio3 p̃cepto3 ex charitate facere. nec actualr necv̓tualr. sz p tpe q aliq̃s hz. i. hrẽ dz charitatẽ. qz tunc tenef actualr referre i deũ. Et q̃ñ tenef ex lege diuĩa ad obfuatione alio3 p̃cepto3. tũc tenef ad modũ charitatis z relatione v̓tualẽ. vt postea dicef ad 2m. ¶ Et nota q i his obiectõibz videf D. sanc. etiã se fundasse i locis allegãdis infra. Sz h admittit ea3 solutões tãq3 sufficiẽtes z eas approbat in statim dicẽdis in corpe z in solutõe ad scdm. ¶ Nota etiã v̓bũ illo3 cũ dicũt. q p̃ceptum affirmatiũ charitatis obligat p illo tpe q aliq̃s hz charitatẽ. qz itelligif q̃ñ hz charitatẽ. i. q̃ñ dz diligere deũ sup oĩa z hrẽ charitatẽ. qz tũc tenef oĩa sua etiã futuros act⁹ actualr referre. Et cũ isti postea agũt ex p̃cepto debẽt ẽẽ v̓tualr in deũ relati. v̓tute p̄c actual relatõis. Scdo posset itelligi hoc v̓bũ. q carẽs charitate nõ obligaf p tpe q caret oĩa referre v̓tualr in deũ obligatõe p̓pria. sz tñ remota. ĩ q̃tũ tenetur se disponere ad charitatẽ q habita tenef oĩa v̓tualr referre. Sz p̄m⁹ itellect⁹ videf Capreolo securior z verior. ita q aliq̃s p tpe q dz hrẽ charitatẽ oĩa tenef referre relatione speciali vl gñali. mediata vl imediata i deũ. qd est charitate oẽs act⁹ i deũ v̓tualr ordinasse. Et h p̄m⁹ modus 9formior ẽ sup dictis. q. lxxvj. ar. 2° ad 2m et q̃rtũ zc. Nõ solũ eñi peccat. q nõ vtif scia habita. sz etiã peccat q ignorat tpe q deberet scire. ita i p̓posito videf. q nõ soluz peccet nõ referẽs dũ hz charitatẽ. sz etiã dũ nõ hz. sz tenef sicut cũ tenef cogitare de salute sua. vl cũ dz suscipe sacramẽta. z facere ea q sine charitate nõ bñ fieri pñt. vt eñi supra tactũ ẽ ar. p̃cedẽti. nõ videtur p die festo hõ teneri ad charitatẽ. sz vt hz D. sanct. fm q supra allegatũ fuit. q. lxxvj. ar. scdo ad scdm.

¶ Alij vero dixerũt q omnino mod⁹ charitatis nõ cadit sub precepto

¶ Subiũgit scdam opinionẽ p̄c 9riã. saltẽ v̓balr. q q̄dem 2ª opinio voluit. q mod⁹ charitatis oĩno nõ cadat sub p̃cepto. ita scz q nõ obfuãs obligef ad penã. z nõ satisfaciat p̃cepto. sed solũ sub 9ditõe. scz si velit q̃s mereri. tũc opz fuare modũ charitatis. Et hanc opinionẽ videf D. secut⁹ in scriptis sniaꝝ. p̄sertim 3°. dis. xxxvj. q. p̄. ar. vi. Et in disputatis de malo. mate. 2ª. ar. v. ad. vij. et de veritate ma. xxij. q. vij. ad. viij. Attẽdẽs solũ p̃cepta decalogi z moralia. q ex eis deducũf. vñ habuit aliũ modũ dicẽdi q̃z i h articulo sequẽs (vt Capreol⁹ hz) modũ dicendi magistralẽ. q tũc cõis erat. videlicz q sub obligatõe huiusmodi p̃cepto3. nõ cadit mod⁹ charitatis nisi sub 9ditione. qz videlz ipo nõ obfuato aliq̃s satisfacit p̃ceptis et euadit reatũ pene. q p̃cipiũt substam act⁹. Sz nõ 9seqf finem leg slatoris. videlz btitudinẽ. nec fructũ p̄ncipalẽ legis. ¶ Sz qz nõ solũ i diuia lege sunt hmõi p̃cepta decalogi z moralia de qbz arti. seq̄nti. sz etiã 9tinef p̃cepta charitatis. q ex natura sua hñt obligare vt oĩa fiãt p̓pf deũ. z p 9ñs vt oĩa in deũ referanf ad sensuz dictũ. z sup dictũ q. lxxviij. ar. p° ad 2m. ideo D. h in isto articulo alibi dictis aliq̃ addit. volẽdo q z mod⁹ charitatis cadat sub p̃cepto diuie legis vno tñ. s. diliges deũ ex toto corde. ita q non sub alijs p̃ceptis cadit ordo charitatis vl mod⁹. sz tñ sub isto. vt patebit. Quare D. h alibi dicta exponit. qz vex ẽ q aliq̃s nõ obligaf ad modũ charitatis v̓tute cuiuscũq3 p̃cepti diuie legis p̃cipiẽtis aliũ actũ v̓tutis a charitate. Cũ q stat q p̃ceptũ charitatis p̃cipiat modũ charitatis zc.

¶ Vtriq3 at q̃tũ ad aliq̃d vex dixerũt Actus eñi charitatis duplr 9siderari pt. Vno° fm q ẽ q̃dã act⁹ p se. z h mõ cadit sub p̃cepto legis qd de h specialr daf scz. Diliges dñm deũ tuũ. z diliges p̓ximũ tuũ

¶ Hic consequenter Doct. pcedit ad verificādū ꝛ exponēdū vtrāq opinionē pdictā. iuxta vnā distinctionē. Circa pm̄ pm̄ mēbrū declarat iserēs ꝛ pbās vnā pclonē nisiuā. pmam iuxta illd mēbrū. 2° verificat pmā opinionē ex illa pclone ibi. Et qntū ꝛc. Distinctio ḡ ē tal' bimēbris. Act⁹ charitatꝭ tis dupl' psiderari pt. Vno° fm q ē qdā act⁹ p se. i. fm q aliqs diligit deū vl' pximū. ꝛ respectu act⁹ ꝓpriū eliciti respectu ꝓpriū obiecti qd ē de⁹ ꝛ prim⁹. ꝛ nō scꝫ put impe rat act⁹ aliaꝝ ꝟtutū i ordie ad finē suū. Et iuxta h mem brū D. ponit talē pclonē nisiuā. Act⁹ charitatꝭ h mō ca dit sub pcepto diuie legꝭ speciali. Probaꝭ. qꝛ de actu cha ritatꝭ daꝭ speciale pceptū. s. diliges ꝛc. ḡ pclo ꝟa. ¶ Nota āt q ex ista pclone hꝫ qdē. q actus charitatꝭ pcipiꝭ ꝛ etiā mod⁹ charitatꝭ q ē ipi⁹ act⁹ respectu ꝓpriū obiecti. q dr. di liges deū ex toto corde ꝛc. Qd diligere ex toto corde dr modū act⁹ i ordie ad deū q ē pncipale obiectū charitatꝭ Et de h 2ª 2ᵉ. q. xliiij. ar. iiij. ad pm̄ Et ita hꝫ ex illa pclo ne. q charitatꝭ act⁹ ꝛ mod⁹ act⁹ cadit sub pcepto specia li. sꝫ nō sub pcepto decalogi. vl' sub pcepto qcūqꝫ pcipiēte aliquē aliū actū ꝟtutꝭ. Sꝫ qꝛ iste mod⁹ charitatꝭ. s. dilige re ex toto corde. icludit vt oia alia debita diuie legꝭ fiāt in honorē dei. iō ꝟtute illi⁹ pcepti pcipiꝭ etiā mod⁹ charitatꝭ respectu alioꝝ actuū debitoꝝ ex diuio pcepto. vt patebit.

¶ Et qntū ad h pmi veꝝ dixerūt Nō eīn ē ipossibi le h pceptū abseruare qd ē de actu charitatis. qꝛ ho mo pt se disponere ad charitatē habendā. ꝛ quādo habuerit eam. potest ea vti

¶ Verificat pmā opinionē fm pdictā pclonē. qꝛ ve rū ē q mod⁹ charitatꝭ absolute ꝛ simpl'r. ꝛ nō solū sub cō ditiōe cadit sub pcepto. speciali scꝫ. Et pnr D. approbat. qd ipi dixerūt videlꝫ. q h pceptū nō artat ad ipossibile. qꝛ hō pt se disponere vt habeat charitatē. ꝛ sic illd pceptū ipleat. ¶ Nota āt. q ex h nō habeꝭ q non hñs charitatē ꝛ nō se disponēs sit ab h pcepto excusat⁹. qꝛ nō hꝫ p neg ligēnā vl' ex ꝓprio defectu nō excusat id qd sine charitate et gr̄a fieri nō pt. nō eīn ipotētia qlibet excusat. qꝛ nō illa quā qs ex ꝓpria culpa icurrit. ꝛ q ē ex nō pcursu supioris agētꝭ. qd qntū in se eēt sp pcurreret. dūmō iferi⁹ agēs nō se subtraheret. ꝛ nō illa i pona q ē pena pctī. vide in Ca polo in 2°. dis. xxviij. ad. xv. p scdāꝫ pclonē. et D. sanc. 3° p gēn. ca. clix. et. cxxxix. ꝛc. Ad multa eīn obligant q nō possum⁹ sine gr̄a ꝛ charitate. q si nō faciamus nō excusa mur a pctō ꝛc. Deinde cū dicit

¶ Alio mō pt psiderari act⁹ charitatis fm q ē mo dus actuū aliaꝝ ꝟtutū. h ē fm q act⁹ aliaꝝ ꝟtutum ordināꝭ ad charitatē q ē finis pcepti. vt dr pma ad q. xij. ar. iiij. Thimo. pmo. Dictū ē eīn sup q intētio finis ē qdaꝫ mod⁹ formalis actus ordinati in finē

¶ Prosequiꝭ scdm mēbrū distictiōis pdicte. p° declarās spm. et q hꝫ 2ª pclo nisiua. 2° eandē pclonē declarat ꝛ ve rificat scdam opinionē dictā. ibi. Et h mō veꝝ ꝛc. Dicit ḡ q act⁹ charitatꝭ pt alio mō psiderari. nō fm se ꝛ abso lute. sꝫ vt imprimit ordinē aliis actib' i ordie ad vltimū fi nem. sic cū qs honorat parētes ꝓpt deū. fm q scꝫ act⁹ ali arū ꝟtutū ordinanꭍ ad charitatē rōe obiecti sui. fm qd charitas ē finis alioꝝ pceptoꝝ. rōne scꝫ obiecti. qꝛ chari tas ē circa id qd est finis oim obiectoꝝ aliaꝝ ꝟtutū. Et illā expōnem D. pfirmat ex supdictis. q. xij. ar. iiij. et. q. xviij. ar. vj. et alibi. qꝛ intētio finis. est qdā mod⁹ formal' actus ordinati in finē. sꝫ intentōem in vltimū finē ꝛ ordi nem causat ipa charitas mediāte actu suo. ꝛ ḡ pt chari tas psiderari ꝛ act⁹ ei⁹ vt ē finis aliaꝝ ꝟtutū rōe obiecti sui. ꝛ p pñs vt forma ꝛ mod⁹ Iuxta h mēbrū declaratū D. intēdit talē pclonē nisiuā scdam. Mod⁹ charitatis isto mō nō cadit sub pcepto. s. alio a pcepto diliges. ita q ex ꝟtute alioꝝ pceptoꝝ nō teneꭍ hō actū pcepti i aliis pceptꝭ referre i deū. sꝫ sufficit vt faciat subam actus.

¶ Et h mō veꝝ ē qd scdi dixerūt q mod⁹ charita tis nō cadit sub pcepto. h ē dictu q in h pcepto Ho nora patrē. nō icluditꭍ q honoreꭍ pater ex charitate sꝫ solū q honoreꭍ pr̄. vn̄ q honorat patrē lꝫ nō habe at charitatē. nō efficiꭍ transgressor hui⁹ pcepti. ꝛ si sit transgressor pcepti qd ē de actu charitatꝭ. ꝓpter quā transgressionem mereꭍ penam

¶ Declarat pcedentē pclonē sil' verificās scdam opi nionē. Et pt hꝫ pbatio ex arti. pcedēti. qꝛ pcepta alia a p cepto charitatꝭ pcipiūt solū subam act⁹. igiꭍ nō modum charitatꝭ. Añs patuit ar. pce. ꝛ pña clara. qꝛ mod⁹ ꝟtutꝭ nō ē de suba act⁹ ¶ Nota āt h ꝟbū D. Et si sit trāsgres sor pcepti qd ē de actu charitatꝭ ꝓpꭍ quā ꝛc. Vult eīn. q q honorat patrē tpe q obligat pceptū affirmatiū de ho norarōe parentū. ꝛ illud pceptū nō refert ꝟtual'r saltē in deū. q al' satisfacit pcepto de honorarōe parētū. qꝛ h p cipiebat subam honorarōis quā implet. Sꝫ ista honora tio hꝫ annexū pctm̄ omissiōis. qꝛ nō satisfacit illi pcepto. diliges deū ex toto corde. qꝛ illd reqrit vt oia q pcipit lex diuina fiāt i honorē dei. Talis āt nō facit ꝓpꭍ honorē dei nec actu nec ꝟtual'r. iō peccat pctō omissiōis Et ista expō pꝫ ex solone scdi. ¶ Vn̄ ex oib' istis pꝫ intētio D. sanc. in h articulo q iuxta Capolū stat in certꝭ pūctꝭ. Primū ē q pcepta legꝭ ptēta in decalogo ꝛ in p° legislatōne facta imediate a deo ton ꝓplo iudaico nō obligāt ad modum charitatꝭ simpl'r. sꝫ sub pditōe. i. si velit pseq fructū ꝛ bri tudinē. ꝛ h pūctū hꝫ ex 2ª pclone hui⁹ ar. Et h etiā dr D. in scriptꝭ. ꝛ q ad h nulla ē discrepantia h ꝛ alibi. Scdm punctū ē. q p alia pcepta legꝭ (scꝫ p pcepta dilectōis) p cipiꭍ act⁹ charitatꝭ. ꝛ q ex charitate ifusa ꝛ theologica vir tute pcedat. ꝛ nō solū ex dilectōe naturali vl' ciuili. vl' hu mana. Et istud punctū paꝫ ex pma pclone. ꝛ discrepat ab eo qd D. hꝫ in 3° sup. vbi dr sufficere. q fiat ex dilecti one naturali vl' alia nō gratuita. Tertiū punctū ē. q fa cere bonū op⁹ qd in decalogo pcipiꭍ tpe q ad illd nō tene tur. si illd nō ex charitate fiat. nō iō peccat. scꝫ pctō omissi onis. qꝛ omissio nō hꝫ locū. nisi qn̄ pretermittiꭍ debitū Si ḡ ex lege diuia nō teneor hec facere nec p pñs ex charita te. Et pt h pūctū haberi ex solutōe ad scdm. Quartum punctū ē. q faciēs bonū opus qd in decalogo pcipiꭍ tpe q ad illd obligaꭍ. si nō facit ex charitate peccat. nō qdē ex h q iplet opus q sibi pcipiꭍ. sꝫ qꝛ omittit actū charitatꝭ. vl' ordinē charitatꝭ saltē ꝟtualē sibi pceptū. p h pceptū. di liges deū ex toto corde ꝛc. Et istud habeꭍ ex fine corpis. ibi. Et si sit ꝛc. et ex solutōe scdi. ¶ Nota tn̄ circa h vlti mū punctū sanc. q faciēs actū pceptū tpe q obligat pcep tū. peccat omittēdo ordinē vel actū charitatꝭ. nō qꝛ cū qs facit actū pcepti. teneaꭍ tūc actual'r referre vl' diligere de um. qꝛ h eēt p solutōes scdi. sꝫ qꝛ teneꭍ actū quē nūc ex ob ligatōe pcepti facit retulisse in deū. qn̄ obligabat eū pcep tū charitatꝭ. sic videlꝫ q cū teneretꭍ deū diligere. tunc actu retulit se ꝛ oia sua in deū mediate vl' imediate. Ex q qdē relatōe tūc actuali illud iā faciendū opus. etiā relatū est ꝟtual'r si nō interuenerit pria relatio in priū finē. ita q re latio actualis pt pcederevl' pcomitari actū. q dr ꝛ ē rela

so f ni adhereat. z p ɔ̃ns non pt opus suũ in deũ sicut in vltimũ finẽ ordinare. cũ ipm nõ habeat p vltio fine. Sic q̃ charitas hñs deũ p vltio fine summe dilecto. dat modũ vl ordinẽ aliis actibꝰ. de q̃ q̃rit. an tal ordo vl modus cadat sub pcepto. Et qꝛ in lege diuia duplex ẽ pceptũ. vnũ pcipiẽs actũ vtutꝭ vl ex gñe bonũ. sic pcepta decalogi pcipientia actũ religionis. vl pietatꝭ vl iusticie. Est z pceptũ vl sunt pcepta finalia totiꝰ legꝭ. scꝫ de dilectõe dei z pximi. vt patuit ar. 3º ad pᵐ. io pt q̃situ itelligi. An modus charitatꝭ cadat sub pcepto diuie legꝭ pcipiẽte actus vtutꝭ. scꝫ sub pcepto decalogi. vl alio morali. vt patebit ar. seq̃nti. Et pt intelligi. an cadat sub pcepto charitatis. ita q ex vi huiꝰ pcepti. honora parentes zc. non pcipiat relatio vl ille modꝰ z q̃si q̃litas moral. scꝫ relatio i vltimũ finẽ. vl vt alij dicũt actꝰ formatꝰ. Sꝫ ex vi illiꝰ diliges deũ scꝫ sup oia z ex toto corde. z h̃ in isto corpe determiat

Rñdeo dõꝫ q circa h̃ fuerũt ɔ̃rie opiniões. q̃dã eñ dixerũt absolute modũ charitatꝭ eẽ sub pcepto

¶ D. sic pcedit in h̃ corpe. pº refert duas opiniones circa q̃situ f̃m duplicẽ eiꝰ itellectũ. scđam ibi. Alij vo zc. 2º. a nbas q̃ ad aliq̃d verificat rñdẽdo ad q̃situ. pmam ibi. Vtriq3 ãt zc. scđaꝫ ibi. Alio mõ pt zc. Quo igit ad pmã opinionẽ. pº ipam refert. 2º subiũgit duas solões illoꝝ opinantiũ ɔ̃ duas obiectões q̃ possent fieri ɔ̃ ipas. pmã ponit ibi. Nec ẽ ipossibile zc. scđaꝫ ibi. N. c qñcũq3 zc. Pria q̃ opinio fuit dicẽtiũ absolute (scꝫ nõ solũ sub cõditõe. z qꝛ nõ obsuans punit) modũ charitatꝭ eẽ sub pcepto. ita q sic actꝰ aliaꝝ vtutũ pcipiunt. ita z charitatꝭ actꝰ z modꝰ q̃ iportat p h̃ qđ dꝛ. ex toto corde. vt eñ patebit ad 2ᵐ. diligere ex toto corde. ptinet i se ordinẽ oim in deo. q̃ ordo vt dictũ fuit ẽ modꝰ charitatꝭ.

Nec ẽ ipossibile obsuare h̃ pceptũ charitatẽ nõ habẽti. qꝛ pt se disponere ad h̃ q charitas ei isũdat a deo

¶ Subiũgit pmã solutõeꝫ illoꝝ opinãtiũ ɔ̃ obiectionẽ pmã q̃ posset fieri ɔ̃ ipos. videlꝫ. q nullꝰ obligeł ad ipossibile. sꝫ q̃nq3 ipossibile ẽ. vt aliq̃s obsuet modũ charitatꝭ. puta si careat ipa charitate. sine q̃ nõ pt suare modũ ipius. vt etiã dictũ i notabili pcedẽti. Hãc obiectõeꝫ soluũt. qꝛ esto nõ hñti charitatẽ sit ipossibile suare modũ tñ nõ hñs pt se disponere vt habeat. z sic p ɔ̃ns nõ erit impossibile. ¶ Nota h. q ẽ duplex poña. pxĩa z remota. vñ lꝫ nõ hñs charitatẽ nõ possit iplere illd pceptũ de obseruatõe modi charitatꝭ poña pxĩa. pt tñ poña remota. qꝛ pt se disponere z acq̃rere charitatẽ. Sic z sacerdos indeuotꝰ z dissolutꝰ teneł celebrare. z pt ad h̃ teneri z cogi p platũ suũ. qꝛ lꝫ nõ sit in ptãte sua digne celebrare poña pxĩa. tñ remota. qꝛ pt ɔ̃teri z ɔ̃fiteri z sic digne celebrare. Qꝫ si dicat nõ se posse digne disponere. faciat qđ in se ẽ. Nõ eñ q̃cũq3 hꝫ certitudinẽ de digna dispõne

¶ Nec q̃ñcũq3 aliq̃s nõ hñs charitatẽ facit aliq̃d de gñe bonoꝝ peccat mortalr. qꝛ h̃ ẽ pceptũ affirmatiuũ vt ex charitate opereł. z nõ obligat ad sp. sed p tpe illo q̃ aliq̃s hꝫ charitatem

¶ Adducit aliã solutõem pmoꝝ opinãtiũ ɔ̃ talẽ obiectõem. q̃ iteꝝ posset fieri. qꝛ videlꝫ videł seq̃ ex ista opinione. q si aliq̃s nõ obsuet modũ charitatꝭ. q q̃cũq3 faciat de gñe bonoꝝ peccet mortalr. Soluũt. qꝛ ille modꝰ charitatꝭ cadit sub pcepto affirmatiuo. qđ nõ sp obligat ita q aliq̃s nõ sp obligał ad charitatẽ. nec teneł sp alios actꝰ alioꝝ pceptoꝝ ex charitate facere. nec actualr necvirtualr. sꝫ p tpe q̃ aliq̃s hꝫ. i. hẽre dꝫ charitatẽ. qꝛ tunc teneł actualr referre i deũ. Et q̃ñ teneł ex lege diuĩa ad obsuationẽ alioꝝ pceptoꝝ. tũc teneł ad modũ charitatꝭ z relationẽ vtualẽ. vt postea diceł ad 2ᵐ. ¶ Et nota q i his obiectõibꝰ videł D. sane. etiã se fundasse i locis allegãdis infra. Sꝫ h̃ admittit eaꝝ solutões tãq̃ sufficiẽtes z eas approbat in statim dicẽdis in corpe z in solutõe ad scđm.

¶ Nota etiã vbũ illoꝝ cũ dicũt. q pceptum affirmatiuũ charitatꝭ obligat p illo tpe q̃ aliq̃s hꝫ charitatẽ. qꝛ itelligit q̃ñ hꝫ charitatẽ. i. q̃ñ dꝫ diligere deũ sup oia z hẽre charitatẽ. qꝛ tũc teneł oia sua etiã futuros actꝰ actualr referre. Et cũ isti postea agũt ex pcepto debẽt eẽ vtualr in deũ relati. vtute pᵉ actualꝭ relatõis. Scđo posset itelligi hoc vbũ. q carẽs charitate nõ obligał p tpe q̃ caret oia referre vtualr in deũ obligatõe pxĩa. sꝫ tñ remota. iñ ɔ̃trũ tenetur se disponere ad charitatẽ q̃ habita teneł oia vtualr referre. Sꝫ pmꝰ itellectꝰ videł Capolo securior z verior. ita q aliq̃s p tpe q̃ dꝫ hẽre charitatẽ oia teneł referre relatione speciali vl gñali. mediata vl imediata i deũ. qđ est charitate oẽs actꝰ i deũ vtualr ordinasse. Et h̃ pmꝰ modus ɔ̃formior ẽ sup dictꝭ. q. lxxvi. ar. 2º ad 2ᵐ et q̃rtũ zc. Nõ solũ eñ peccat. q̃ nõ vtit sciã habita. sꝫ etiã peccat q̃ ignorat tpe q̃ deberet scire. ita i pposito videł. q nõ solꝫ peccet nõ referẽs dũ hꝫ charitatẽ. sꝫ etiã dũ nõ hꝫ. sꝫ teneł sicut cũ teneł cogitare de salute sua. vl cũ dꝫ suscipe sacramẽta. z facere ea q̃ sine charitate nõ bñ fieri pñt. vt eñ supra tactũ ẽ ar. pcedẽti. nõ videtur p die festo hõ teneri ad charitatẽ. sꝫ vt hꝫ D. sanct. f̃m q supra allegatũ fuit. q. lxxvi. ar. scđo ad scđm.

¶ Alij vero dixerũt q omnino modꝰ charitatis nõ cadit sub precepto

¶ Subiũgit scđam opinionẽ pᵉ ɔ̃riã. saltẽ vbalr. q̃ q̃dem 2ª opinio voluit. q modꝰ charitatꝭ oino nõ cadat sub pcepto. ita scꝫ q nõ obsuãs obligeł ad penã. z nõ satisfaciat pcepto. sed solũ sub ɔ̃ditõe. scꝫ si velit qs mereri. tũc opꝫ suare modũ charitatꝭ. Et hanc opinionẽ videł D. secutꝰ in scriptꝭ sniaꝝ. p̃sertim 3º. dis. xxxvi. q. p. ar. vi. Et in disputatꝭ de malo. mate. 2ª. ar. v. ad. vij. et de veritate ma. xxiij. q. vij. ad. viij. Attẽdẽs solũ pcepta decalogi z moralia. q̃ ex eis deducũt. vñ habuit aliũ modũ dicẽdi q̃ i h̃ articulo seq̃ẽs (vt Capolꝰ hꝫ) modũ dicendi magistralẽ. q̃ tũc cõis erat. videlicꝫ q sub obligatõe huiusmodi pceptoꝝ. nõ cadit modꝰ charitatꝭ nisi sub ɔ̃ditione. qꝛ videlꝫ ipo nõ obsuato aliq̃s satisfacit pceptis et euadit reatũ pene. q̃ pcipiũt subam actꝰ. Sꝫ nõ ɔ̃seq̃ł finem legꝭ latoris. videlꝫ btitudinẽ. nec fructũ pncipalẽ legis. ¶ Sꝫ qꝛ nõ solũ i diuia lege sunt hmõi pcepta decalogi z moralia de q̃bꝰ arti. seq̃nti. sꝫ etiã ɔ̃tineł pcepta charitatꝭ. q̃ ex natura sua hñt obligare vt oia fiãt ppt deũ. z p ɔ̃ns vt oia in deũ referanł ad sensuꝫ dictũ. z sup dictũ q. lxxviij. ar. pº ad 2ᵐ. io D. h̃ in isto articulo alibi dictꝭ aliq̃ addit. volẽdo q z modꝰ charitatꝭ cadat sub pcepto diuie legꝭ vno tñ. s. diliges deũ ex toto corde. ita q non sub a q̃s pceptꝭ cadit ordo charitatꝭ vl modꝰ. sꝫ tñ sub isto. vt patebit. Quare D. h̃ alibi dicta exponit. qꝛ veꝝ ẽ q aliq̃s nõ obligał ad modũ charitatis vtute cuiuscũq3 pcepti diuie legꝭ pcipiẽtꝭ aliũ actũ vtutꝭ a charitate. Cũ q̃ stat q pceptũ charitatꝭ pcipiat modũ charitatꝭ zc.

¶ Vtriq3 ãt q̃tũ ad aliq̃d veꝝ dixerũt Actus eñ charitatꝭ duplr ɔ̃siderari pt. Unoꝰ f̃m q ẽ q̃dã actꝰ p se. z h̃ mõ cadit sub pcepto legꝭ qđ de h̃ specialr dał scꝫ. Diliges dñm deũ tuũ. z diliges pximũ tuũ

¶ Hic ꝯñter Doct. ꝓcedit ad verificādū z exponēdū vtraqꝫ opinionē p̄dictā. iuxta vnā distīctiōeꝫ Cui⁹ p̄o p̄m⁹ mēbrū declarat īferēs z ꝓbās vnā ꝯclōnē rīsiuā. p̄mam iuxta illḋ mēbrū. 2° verificat p̄mā opinionē ex illa ꝯclone ibi. Et ꝗ̄tū zc. Distīctio ꝗ̄ ē tal' bimēbris. Act⁹ charitatis dupl' ꝯsiderari pt. Uno° ꝭm ꝙ ē q̄dā act⁹ p se. i. ꝭm ꝙ aliq̄s diligit deū vl' p̄ximū. z respectu act⁹ ꝓp̄ij eliciti respectu ꝓp̄ij obiecti qḋ ē de⁹ z p̄xim⁹. z nō scꝫ ꝓut impe rat act⁹ aliaꝝ ꝟtutū ī ordīe ad fīnē suū. Et iuxta h̄ mem brū D. ponit talē ꝯclōnē rīsiuā. Act⁹ charitat' h̄ mō ca dit sub p̄cepto diuīe leg' speciali. Probat'. q2 de actu cha ritat' dat' speciale p̄ceptū. s. diligēs zc. ꝗ̄ ꝯclo ꝟa. ¶ Nota āt ꝙ ex ista ꝯclone hr̄ q̄dē. ꝙ actus charitat' p̄cipit' z etiā mod⁹ charitat' q̄ ē ip̄i⁹ act⁹ respectu ꝓp̄ij obiecti. q̄ dr̄. di liges deū ex toto corde zc. Qḋ diligere ex toto corde dr̄ modū act⁹ ī ordīe ad deū q̄ ē p̄ncipale obiectū charitat'. Et de h̄ 2° 2°. q. xliiij. ar. iiij. ad p̄m⁹ Et ita hr̄ ex ista ꝯclo ne. ꝙ charitat' act⁹ z mod⁹ act⁹ cadit sub p̄cepto specia li. sꝫ nō sub p̄cepto decalogi. vl' sub p̄cepto q̄cūqꝫ p̄cipiēte aliquē aliū actū ꝟtut'. Sꝫ q2 iste mod⁹ charitat'. s. dilige re ex toto corde. icludit vt oīa alia debita diuīe leg' fiāt in honorē dei. iō ꝟtute illi⁹ p̄cepti p̄cipit' etiā mod⁹ charitat' respectu alioꝝ actuū debitoꝝ ex diuio p̄cepto. vt patebit.

¶ Et ꝗ̄tū ad h̄ p̄mi veꝝ dixerūt Nō eīm ē īpossibi le h̄ p̄ceptū abseruare qḋ ē de actu charitatis. q2 ho mo pt se disponere ad charitatē habendā. z quādo habuerit eam. potest ea vti

¶ Verificat p̄mā opinionē ꝭm p̄dictā ꝯclōnē. q2 ve rū ē ꝙ mod⁹ charitat' absolute z simpl'r. z nō solū sub cō ditiōe cadit sub p̄cepto. speciali scꝫ. Et ꝯñr D. approbat. qḋ ip̄i dixerūt videlꝫ. ꝙ h̄ p̄ceptū nō artat ad īpossibile. q2 hō pt se disponere vt habeat charitatē. z sic illḋ p̄ceptū īpleat. ¶ Nota āt. ꝙ ex h̄ nō habet' ꝙ non hñs charitatē z nō se disponēs sit ab h̄ p̄cepto excusat⁹. q2 nō hr̄e p neg ligētiā vl' ex ꝓp̄rio defectu nō excusat id qḋ sine charitate et gr̄a fieri nō pt. nō eīm īpotētia q̄lib3 excusat. q2 nō illa quā q̄s ex ꝓp̄ria culpa icurrit. z q̄ ē ex nō ꝯcursu supioris agēt'. qḋ ꝗ̄tū in se ēēt sp̄ ꝯcurreret. dūmō īferi⁹ agēs nō se subtraheret. z nō illa ī pōna q̄ ē pena pc̄ti. vide in Ca ꝓolo in 2°. dis. xxviij. ad. xv. ꝯ scḋā ꝯclōnē. et D. sancꝫ° ꝯ gēt. ca. clx. et. clxxix. zc. Ad multa eīm obligamur q̄ nō possum⁹ sine gr̄a z charitate. q̄ si nō facimus nō excusa mur a pc̄ō zc. Deinde cū dicit

¶ Alio mō pt ꝯsiderari act⁹ charitatis ꝭm ꝙ ē mo dus actuū aliaꝝ ꝟtutū. h̄ ē ꝭm ꝙ act⁹ aliaꝝ ꝟtutum ordināt' ad charitatē q̄ ē finis p̄cepti. vt dr̄ p̄ma ad

q. xij. ar. iiij. Thimo. p̄mo. Dictū ē eīm sup̄ ꝙ intētio finis ē q̄daꝫ mod⁹ formalis actus ordinati in fīnē

¶ Prosequit' scḋm mēbrū distīctiōis p̄dicte. p̄° declarās sp̄m. ex q̄ hr̄ 2ª ꝯclo rīsiua. 2° eandē ꝯclōnē declarat z ve rificat scḋam opinionē dictā. ibi. Et h̄ mō veꝝ zc. Dicit ꝗ̄ ꝙ act⁹ charitat' pt alio mō ꝯsiderari. nō ꝭm se z abso lute. sꝫ vt imp̄mit ordinē alijs actib3 ī ordīe ad vltimū fi nem. sic cū q̄s honorat parētes ꝓpt' deū. ꝭm ꝙ scꝫ act⁹ ali arū ꝟtutū ordināt' ad charitatē rōe obiecti sui. ꝭm qḋ charitas ē finis alioꝝ p̄ceptoꝝ. rōne scꝫ obiecti. q2 chari tas ē circa id qḋ est finis oīm obiectoꝝ aliaꝝ ꝟtutū. Et illā expōnem D. ꝯfirmat ex sup̄dictis. q. xij. ar. iiij. et. q. xviij. ar. vj. et alibi. q2 intētio finis. est q̄dā mod⁹ formal' actus ordinati in fīnē. sꝫ intentiōem in vltimū fīnē z ordi nem causat ip̄a charitas mediāte actu suo. z ꝗ̄ pt chari tas ꝯsiderari z act⁹ ei⁹ vt ē finis aliaꝝ ꝟtutū rōe obiecti sui. z p ꝯñs vt forma z mod⁹ Juxta h̄ mēbrū declaratū D. intēdit talē ꝯclōnē rīsiuā scḋam. Mod⁹ charitatis isto mō nō cadit sub p̄cepto. s. alio a p̄cepto diliges. ita ꝙ ex ꝟtute alioꝝ p̄ceptoꝝ nō tenet' hō actū p̄cepti ī aliq̄s p̄cept' referre ī deū. sꝫ sufficit vt faciat subam actus.

¶ Et h̄ mō veꝝ ē qḋ scḋi dixerūt ꝙ mod⁹ charita tis nō cadit sub p̄cepto. h̄ ē dictu ꝙ in h̄ p̄cepto Ho nora patrē. nō icludit' ꝙ honoret' pater ex charitate sꝫ solū ꝙ honoret' pr̄. vñ q̄ honorat patrē l3 nō habe at charitatē. nō efficit' transgressor hui⁹ p̄cepti. z si sit transgressor p̄cepti qḋ ē de actu charitat'. ꝓpter quā transgressionem meret' penam

¶ Declarat p̄cedentē ꝯclōnē sil' verificās scḋam opi nionē. Et pt hic ꝓbatio ex arti. p̄cedēti. q2 p̄cepta alia a p̄ cepto charitat' p̄cipiūt solā subam act⁹. igit' nō modum charitat'. Añs patuit ar. p̄ce. z ꝯña clara. q2 mod⁹ ꝟtut' nō ē de suba act⁹ ¶ Nota āt h̄ ꝟbū D. Et si sit trāsgres sor p̄cepti qḋ ē de actu charitat' ꝓpt' quā zc. Uult eīm. ꝙ q̄ honorat patrē tp̄e q̄ obligat p̄ceptū affirmatiū de ho noratiōe parentū. z illud p̄ceptū nō refert ꝟtual'r saltē in deū. q̄ tal' satisfacit p̄cepto de honoratiōe parētū. q2 h̄ p̄ cipiebat subam honoratiōis quā implet. Sꝫ ista honora tio h3 annexū pc̄m omissiōis. q2 nō satisfacit illi p̄cepto. diliges deū ex toto corde. q2 illḋ req̄rit vt oīa q̄ p̄cipit lex diuina fiāt ī honorē dei. Talis āt nō facit ꝓpt' honorē dei nec actu nec ꝟtual'r. iō peccat pc̄ō omissiōis Et ista expō pꝫ ex solōne scḋi. ¶ Vñ ex oīb3 istis pꝫ intētio D. sanc. in h̄ articulo q̄ iuxta Capoliū stat in cert' p̄ūct'. Primū ē Intētio D. ꝙ p̄cepta leg' ꝯtēta in decalogo z in p̄° legislatiōe facta īmediate a deo tōti ꝓplo iudaico nō obligāt ad modum charitat' simpl'r. sꝫ sub ꝯditiōe. i. si velit ꝯseq̄ fructū z bti tudinē. z h̄ p̄ūctū hr̄ ex 2ª ꝯclōne hui⁹ ar. Et h̄ etiā dr̄ D. in script'. z q̄ ad h̄ nulla ē discrepantia h̄ z alibi. Scḋm punctū ē. ꝙ p alia p̄cepta leg' (scꝫ p p̄cepta dilectiōis) p̄ cipit' act⁹ charitat'. z ꝙ ex charitate ifusa z theologica vir tute p̄cedat. z nō solū ex dilectiōe naturali vl' ciuili. vl' hu mana. Et istud punctū patꝫ ex p̄ma ꝯclone. z discrepat ab eo qḋ D. h3 in 3° sup̄. vbi dr̄ sufficere. ꝙ fiat ex dilecti one naturali vl' alia nō gratuita. Tertiū punctū ē. ꝙ fa cere bonū op⁹ qḋ in decalogo p̄cipit' tp̄e q̄ ad illḋ nō tene tur. si illḋ nō ex charitate fiat. nō iō peccat. scꝫ pc̄ō omissi onis. q2 omissio nō h3 locū. nisi q̄n p̄termittit' debitū Si ꝗ̄ ex lege diuia nō teneor hec facere nec p ꝯñs ex charita te. Et pt h̄ p̄ūctū haberi ex solutiōe ad scḋm. Quartum punctū ē. ꝙ faciēs bonū opus qḋ in decalogo p̄cipit' tp̄e q̄ ad illḋ obligat'. si nō facit ex charitate peccat. nō q̄dē ex h̄ ꝙ iplet opus ꝙ sibi p̄cipit'. sꝫ q2 omittit actū charitat'. vl' ordinē charitat' saltē ꝟtualē sibi p̄ceptū. p h̄ p̄ceptū. di liges deū ex toto corde zc. Et istud habet' ex fine corpis. ibi. Et si sit zc. et ex solutiōe scḋi. ¶ Nota tñ circa h̄ vlti mū punctū sanc. ꝙ faciēs actū p̄ceptū tp̄e q̄ obligat p̄cep tū. peccat omittēdo ordinē vel actū charitat'. nō q2 cū q̄s facit actū p̄ceptū. teneat' tūc actual'r referre vl' diligere de um. q2 h̄ ēēt ꝯ solutiōeꝫ scḋi. sꝫ q2 tenet' actū quē nūc ex ob ligatiōe p̄cepti facit retulisse in deū. q̄n obligabat eū p̄cep tū charitat'. sic videlꝫ ꝙ cū teneret' deū diligere. tunc actu retulit se z oīa sua in deū mediate vl' imediate. Et q̄ q̄dē relatiōe tūc actuali illud iā faciendū opus. etiā relatū est ꝟtual'r si nō interuenerit ꝯtria relatio in ꝯtriū fīnē. ita ꝙ re latio actualis pt p̄cedere vel ꝯcomitari actū. q̄ dr̄ z ē rela

tus in deū. q̄re seq̄t. ꝙ ille q̄ tpe debito actu se ⁊ sua in deū retulit. ⁊ nūc facit actū aliq̄ legꝭ diuie p̄cepto. ꝙ ille act⁹ relat⁹ in deū ꝟtualr ꝑ actū dilectōis tpe p̄cedentē. Et h̄ sufficit ad p̄ceptū charitatꝭ iplendū ⁊ modū charitatis. Si at̄ q̄s ē in mortali ⁊ cū tenebat̄ se referre in deū ⁊ non fecit. q: nō habuit charitatē. seq̄t ꝙ act⁹ quē postea facit nō sit relatus in deū etiā ꝟtualr. Oportet eīn h̄ memorare eoꝝ q̄ sup̄dicta sunt. q. lxxxviij. ar. p̄o. ad 2m. q̄d sic referri ꝟtualr. q: ē ordinari in finē aliquē. quē q̄n̄qꝫ charitas actualr in deū ordinauit in ḡnali vl in speciali. mediate vel imediate. nō interueniente relatōe ⁊ ordinatōe ꝯria. ⁊ ista sunt ꝯformia dicendis ad 2m. ¶ Nota ꝙ fundamentū D. sanc. ⁊ totū pond⁹ isti⁹ materie stat in h̄ ꝙ in isto p̄cepto. diliges deū ex toto corde ⁊c. p̄cipit̄ id qđ exprimit apl̄s p̄e Corinth. x. Oia in gl̄iam dei facite. h̄ ē. ꝙ oia q̄ hō facit ex p̄cepto diuino ⁊ tpe q̄ obligat referat actu vel ꝟtute in deū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ex vi hui⁹ p̄cepti diliges ⁊c. obligat̄ hō ad illū ordinē. nō ꝙ actu tūc ordinet. sꝫ q: tūc dꝫ facere actū ordinatū in deū. ordinatū dico tūc. q: debebat diligere deū. ita ꝙ sit intentū D. sanc. ꝙ ad h̄. vt hō nō peccet faciendo opus p̄ceptū a deo tpe obligāte. req̄rit̄ ꝙ faciat actū in deo ordinatū. sꝫ nō tenet̄ tūc ordinare. sed q̄n̄ tenebat̄ deū diligere ex toto corde. q̄ dilectio imp̄ssit ordinem isti actui in deū. q̄ ordo dr̄. ⁊ ē relatio naturalr in deū vt sup̄ dictū ē. Et q̄uis hec sn̄ia D. sanc. in h̄ loco videat̄ durior. tn̄ vt Capreolus hꝫ ē rōnabilior ⁊ securior. q: omittens modū charitatꝭ. i. relatōem etiā ꝟtualē in honorem dei. oportꝫ ꝙ faciat ꝓpt̄ finē nō relatū in deum. nec actu nec habitu. ⁊ ꝙ fruat̄ aliqua creatura. q̄ ē summa puersitas. Vult āt de⁹ ⁊ dꝫ haberi ꝑ vltio fine. ⁊ illđ debitū exp̄mitur ꝑ h̄ qđ dr̄. diliges ex toto corde. ⁊ ꝑ ꝯn̄s hō ē ad hec obligat⁹. Vult eīn de⁹ vt ambulem⁹ ꝑfecto corde coraꝫ ip̄o. qđ nō ē sine obƀuatōe modi charitatꝭ. vn̄ hec via D. sanc. hic ē etiā dicꝭ sctōꝝ ꝯcordior ⁊ ꝯformior sup̄dictis de relatōe actuū in deū. ⁊ etiā ab errore Pelagiano remotior. ⁊ ꝑ ꝯn̄s tenēda. q: tenemur oia facere in honorē dei relata. Pꝫ āt ꝯsiderāti. ꝙ D. sanc. in scriptꝭ nō ita ꝑ̄oderauit vim illi⁹ p̄cepti. diliges deū ex toto corde ⁊c. Quare dixit ꝙ mod⁹ charitatꝭ nō sit in p̄cepto. qđ dictū D. h̄ glosat ⁊ exponit de p̄ceptꝭ aliis a p̄cepto charitatꝭ. sꝫ tn̄ ꝑ p̄ceptū charitatꝭ p̄cipit̄. Sūma igit̄ opinionis final̄ D. sanc. ē hoiem obligari ꝟtute p̄cepti charitatꝭ ad actū formatū ⁊ modificatū charitate tpe q̄ tenet̄ ad actū alicuius p̄cepti diuini. sꝫ sufficit ad h̄ ꝙ sit formatꝰ. ꝙ hō deū dilexit. ⁊ se ⁊ oia in deū retulit ꝓ tpe q̄ obligabat p̄ceptū charitatꝭ. nec ē hic modus dicēdi irrōnabilis. sed valde pius. q: tribuit cultū debitū summo parenti.

☞ Circa argumentū in ꝯriū oportet notare ꝙ D. ipsum nō soluit. q: bn̄ intellectū est ꝓ sc̄da ꝯclone. videlꝫ ꝙ modus charitatꝭ nō p̄cipit̄ ꝑ p̄cepta decalogi vl̄ diuine legꝭ alia a p̄cepto charitatꝭ. vt tn̄ clari⁹ exponat̄. dico ad ꝓpones ꝑ ordinē. Ad assumptū dico. ꝙ q̄cūqꝫ nō seruat p̄cepta eo tpe q̄ obligāt peccat mortalr. Vltra. Si igit̄ ⁊c. Dico ꝙ mod⁹ charitatꝭ cadit sub p̄cepto charitatis vt dictū ē. qđ obligat ꝓ aliq̄ tpe. diligere scꝫ deum ex toto corde ⁊ oia referre in honorē dei actu. ⁊ ꝯn̄ter oia opara facere relata in deū q̄ q̄s tenet̄ ex p̄cepto diuie legꝭ. Vltra. Sequet̄ ⁊c. Dico ꝙ q̄cūqꝫ opat̄ aliq̄d si illđ teneat̄ ꝓ tūc ⁊ nō facit ex charitate scꝫ relatū peccat mortalr. nō ex vi p̄cepti p̄cipientꝭ h̄ op⁹. sꝫ ex vi p̄cepti charitatꝭ. nec q̄a facit opus p̄ceptū. sꝫ q: omittit modū debitū peccat peccato omissionis. Dico āt sc̄do. ꝙ si faciat op⁹ p̄ceptum aut aliud bonū opus tpe q̄ ad illud opus nō tenet̄ non peccat. q: ꝟtute p̄cepti charitatꝭ obligat̄ tm̄ ad relatōem bonoꝝ debitoꝝ tpe debito ad relatōem etiā ꝟtualē. i. ad faciendū opus relatū. Vltra. Sꝫ q̄cūqꝫ ⁊c. veꝝ ē q̄ non hꝫ charitatē nō opat̄ ex charitate. sꝫ nec tenet̄ opari sp̄ ex charitate. sꝫ solū cū ē tp̄s q̄ obligat p̄ceptū affirmatiū de ope bono. al's si nō est tp̄s illud ⁊ opat̄ bona ex ḡnē non tenet̄ ad modū charitatꝭ. Vltra. ḡ ⁊c. dico negādo seq̄lā absqꝫ limitatōe ⁊ vl̄ sic intellectā. Dico eīn p̄mo ꝙ nō hn̄s charitatē nō peccat mortalr ꝓ̄ctō omissiōis modi charitatꝭ. q̄n̄ facit opus bonū ex ḡnē. cū nō tenet̄ ad ip̄m. q: vt dictū ē mod⁹ charitatꝭ dꝫ adesse debitꝭ tpe obligāte. ⁊ cōcedo ꝙ h̄ eēt incōueniēs. ꝙ aliq̄s peccet faciēdo bonū sine mō charitatꝭ. etiā tpe nō obligāte nec h̄ dicim⁹. Dico āt sc̄do. ꝙ nō hn̄s charitatē peccat mortalr (ꝓ̄ctō omissionis) in oi ope ad qđ obligat̄ ex lege diuia ⁊ tpe q̄ obligatur. nō q: facit op⁹ p̄ceptū. sꝫ q: omittit debitū modū. et h̄ ex vi p̄cepti charitatꝭ. nec h̄ ē incōueniēs. imo valde cōueniens vt aliq̄s p̄cepta debita a dn̄o suo facit in honorē dn̄i sui ⁊ nō in honorē inimici dn̄i sui. Cōstat eīn ꝙ seruus obligat⁹ ad seruitiū dn̄i sui. si nō faceret ꝓ ꝯmodo dn̄i sui. sꝫ in fauorē inimici ei⁹ inculparet̄. mlt̄o mag̃ q̄ tenet̄ facere seruitiū deo. tenet̄ id facere ꝓ honore dei ⁊ nō ꝓ fauore finis ꝯriꝫ deo. Quare ista rō exposita ꝓbat qđ D. dr̄ declarādo sc̄daꝫ ꝯclonē. q: tal̄ peccat tpe debito. nō q: trāsgredit̄ p̄ceptū de sub a act⁹. sꝫ efficit̄ trāsgressor p̄cepti de mō charitatꝭ. ¶ Et nota ꝙ hāc rōem D. ꝯcessisset absolute in scriptꝭ. sed post viā quā hic posuit in corpe habet limitari modo dicto.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm ꝙ dn̄s nō dixit. Si vis ad vitā ingredi serua vnū mādatū. sꝫ serua oia mādata. inter q̄ etiā ꝯtinet̄ mādatū de dilectōe dei ⁊ p̄ximi.

¶ Ad suppositū argumēti. scꝫ ad auctoritatē xp̄i. dico ꝙ obƀuatio oim̄ mādatoꝝ ē sufficiēs. ⁊ req̄rat̄ ad ingressum vite. i. btitudinis. Sꝫ sub mādatꝭ oib⁹ ꝯtinent̄ etiā p̄cepta charitatꝭ. Tūc ad maiorē. scꝫ ex q̄ videt̄ ⁊c. Dico ꝙ obƀuatio mādatoꝝ oim̄ sufficit ad introducendū ad vitā. Ad minorē. ꝯcedit̄. ḡ ⁊c. veꝝ. mod⁹ charitatꝭ ē in p̄cepto. veꝝ speciali. scꝫ diliges affirmatiuo. Sꝫ nō ē sub p̄cepto alio. qđ ē de sub a act⁹ aliaꝝ ꝟtutū. vt patuit. ¶ Nota āt ꝙ D. in scriptꝭ dixisset. ꝙ obseruatio p̄cepti de mō charitatꝭ ē necc̄aria sub ꝯditōe. s. si vis ad vitā ingredi. Sꝫ vult h̄ argumētū ex auctoritate christi. ꝙ obƀuatio mādatoꝝ ad q̄ scꝫ q̄s obligat̄. sufficit. Si ḡ hō obligat̄ tn̄ ad sub am act⁹. igit̄ eā faciendo veniet ad vitam. Sꝫ h̄ ē ꝯ Aplm. igit̄ p̄ter subam act⁹ p̄ceptū in aliis p̄ceptꝭ p̄cipit̄ ⁊ mod⁹ ꝑ p̄ceptū speciale. ita ꝙ arguat̄ affirmatiue nō negatiue. s. si facis p̄cepta. intrabis vitā. sꝫ nō intrabis sine mō charitatꝭ. igit̄ tal̄ ē in p̄cepto. Et h̄ ꝯcedit D. ⁊ nō arguit̄ negatiue in maiori sic. nō intrabis nisi obseruꝭ p̄cepta. diceret eīn D. in scriptꝭ. q: p̄ceptum charitatꝭ ē necc̄ariū negatiue. q: sine eo nō intrat̄. sed h̄ dr̄. q: positiue ē p̄ceptū. ⁊ eo facto cū aliis. aliq̄s ingredit̄ vitā ⁊c.

¶ Ad sc̄dm dōm. ꝙ sub p̄cepto charitatis ꝯtinet̄ vt diligat̄ de⁹ ex toto corde. ad qđ ꝑtinet vt oia referāt̄ in deū. ⁊ iō p̄ceptū charitatꝭ iplere hō nō pt̄. nisi etiā oia referāt̄ in deū. Sic ḡ q̄ honorat parētes tenet̄ ex charitate honorare nō ex vi hui⁹ p̄cepti qđ est honora parētes sꝫ ex vi hui⁹ p̄cepti Diliges dn̄m deum tuū ex toto corde tuo. Et cū ista sint duo p̄cepta

affirmatiua ꝛ nō obligātia ad sp. possunt p diuersis tpibꝫ obligare. ꝛ ita pt ɔtingere ꝙ aliqs iplēs pceptū de honoratōe parētū. nō tūc trāsgrediat pceptum de omissione modi charitatis

¶ Maior ɔcedit. ꝛ vt dictū fuit. illud ē fundamentū in hac materia. Dico āt post sup dicta. q. lxxxviij. arti. pº ad 2m. ꝙ oia q̄ sunt pcepta. ꝛ tpe q̄ sunt pcepta debēt fieri ppt deū. nō ꝙ tūc sp actu habeāt referri in deū. sꝫ debēt ēē relata in deū p actū charitatꝭ q̄nq̄ tpe pcedente. Et q̄ actu tūc exercito opus nūc factū relatū ē in deū. nō interueniente ɔ̄ria relatōe ꝛc. Ad minorē. ɔcedit. ꝙ istud. scꝫ oia referre in deū cadit sub pcepto speciali. scꝫ charitatis affirmatiuo. ita videlꝫ ꝙ actualr referre in deū ē sub pcepto affirmatiuo qḋ obligat ad illā actualē relatōez tpe q̄ qs tenet deū diligere sup oia. Et dico ꝙ pt fieri vt preceptū de sba act9. ꝛ pceptum de actuali relatōe alio tpe obligent. qꝛ tenēs dꝫ quandoq̄ actualr me ꝛ oia facienda p me ꝛ pter me. ꝛ ppt quēcūq̄ finē honestū. referre in deū. Et tūc nō teneoꝛ honorare parētes. qꝛ absunt. vl nō ē necītas ꝛ tps eos honorādi. Teneoꝛ etiā q̄nq̄ ad subuentōem ꝛ honoratōez parentū. ꝛ p tūc nō teneoꝛ ad actualē relatōez in deū. qꝛ nō ad pceptū charitatꝭ. Nō eni obligat ad actualē relatōem. nisi cū teneoꝛ actu deū ex toto corde diligere. Et hoc vult D. sanc. in solutōe. Sꝫ tn̄ id adqciendū ē. ꝙ q̄nq̄ facio actū pceptū a deo. tpe quo obligat pceptū dei ꝛ diuie legꝭ. tūc act9 ille dꝫ ēē relatus nō ꝙ tūc teneat referre actualr. sꝫ dꝫ ēē relat9 p actualē relatōem charitatꝭ pcedentē cui9 actual relatōis ɔ̄tus. manet in oibꝫ actibꝫ sequētibꝫ. Qui dicunt referri ɔ̄tualr Et isto g mō oia debeo referre in deū. nō ꝙ sp faciendo actū teneat tūc actu referre. sꝫ cū teneoꝛ diligere deū ꝛc. g ꝛc. verū cadit sub pcepto speciali affirmatiuo intellige modus charitatꝭ. q̄ ē relatio actual cadit sub pcepto affirmatiuo obligāte tpe. q̄ opꝫ diligere deū. sꝫ mod9 charitatꝭ q̄ ē relatio ɔ̄tualis. cadit etiā sub pcepto eodē p tpe q̄ qs obligat ad actū alioꝝ pceptoꝝ. ita ꝙ ex vi pcepti charitatis debeo actualr referre tpe q̄ obliget pceptū charitatꝭ. ꝛ debeo opari act9 debitos formatos p relatōem ɔ̄tualē tpe q̄ teneoꝛ ad alia pcepta. ¶ Nota diligēter ɔ̄ba D. circa finē huius solutōis scꝫ. ꝛ ita pt ɔtingere ꝛc. qꝛ possent videri apparēter ɔ̄triari dictꝭ. q̄si aliqs posset iplere pceptū de honoratōe parentū tpe q̄ obligat. absq̄ h ꝙ ista honoratio fieret cū mō charitatꝭ. i. relatōe in deū. cui9 oppositū dictū ē. qꝛ act9 debit9 tpe debito. dꝫ ēē relat9 in honorē dei. Vn̄ Doc. intelligat. ꝙ qs pt iplere pceptū de honoratōe parentū. absq̄ h ꝙ tūc actu referat. ꝛ absq̄ h ꝙ tūc actu teneat ad pceptū charitatꝭ. ꝛ h verū est Sꝫ tn̄ illa honoratio dꝫ ēē in deū relata ɔ̄tualr. p actualē relatōem q̄ pcessit tpe q̄ fuit qs obligat9 ad pceptū charitatꝭ Et illa glosa nō ē volūtaria. sꝫ naturalr seqt ex dictꝭ D. sanc. in corpe. Et g pnt pcepta de actu honoratōis actualr. ꝛ pceptū de relatōe actuali. diuersis tēporibꝫ obligare. Et h vult D. sanc. ꝛ bn̄. vn̄ ista expō habet etiā ex pncipio solutōnis hui9. qꝛ ad pceptū. diliges ex toto corde. ptinet vt oia referant i deū. nō eni h itelligit actualr sp. nec itelligit ꝙ nō debita debeāt referri. Igit itelligit de debitꝭ ꝛ relatōe ɔ̄tuali Nec pt itelligi. ꝙ debeāt tm̄ referri. cū pceptū charitatꝭ ꝛ aliud simul obligāt. qꝛ tūc nō oia haberēt referri in deū. puta illa debita q̄ nō ɔcurrerēt ad pceptū charitatꝭ. Et preterea ille ɔcursus obligatōis duoꝝ pceptoꝝ est p accñs nō p se. sꝫ aliqs ex diuio pcepto nō obligat ad p accñs. sꝫ ad p se. g nō ē pbabile. ꝙ aliqs obliget solū ad modū charitatꝭ. ꝛ ad opa formata cū duo pcepta sil ɔcurrūt. sꝫ q̄ncūq̄ obligat pceptū affirmatiū de actu pcepto.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ obseruare oia pcepta legꝭ hō nō pt nisi ipleat pceptū charitatis. qḋ nō fit sine grā ꝛ ideo impossibile est ꝙ Pelagius dixit hoiem implere legem sine gratia.

¶ Nota p itellectu maioꝛ hui9 argumēti. ꝙ ē dānate heresis Pelagiane. dicere posse ipleri legē sine grā ꝛ charitate. Quā q̄dē heresim D. sanc. (alios sequēs in scriptis) p h voluit euitare. qꝛ scꝫ null9 pt iplere legē q̄ ad precepta ꝛ intētionē legislatoris sine grā ꝛ charitate. pt tn̄ implere legem sine grā ꝛ charitate. q̄ ad sbam pceptoꝝ. qꝛ nihil pcipiūt nisi sbam act9. Mod9 āt charitatꝭ nō est in pcepto. sꝫ corrñdet intētioni legislatoris. ita ꝙ sine eo obfuato aliqs satisfacit pceptꝭ legꝭ. nō tn̄ ɔseqt fructū legis. nisi faciat cū mō charitatꝭ. Sꝫ i h loco D. sanc. magis recedit ab hac heresi. tenēdo ꝙ aliqs nō pt iplere legē etiā q̄ ad pcepta. ꝛ sbaꝫ oim pceptoꝝ diuie legꝭ sine grā et charitate dei g̃tuita. qꝛ lex obligat nō tm̄ ad pcepta decalogi. ꝛ alia moralia ex eis sequētia. sꝫ etiam ad pcepta charitatꝭ q̄ qs nullo mō sine grā ꝛ charitate implere pt. Quare dixi circa corp9 ꝙ ista via quā D. sanc. h seqt remotioꝛ ē ab heresi Pelagiana. qꝛ videlꝫ nec sbam oim pceptoꝝ qs sine grā ꝛ charitate iplere pt. Hoc pmisso dꝫ ad argumētū ad maiorē vl assumptū. Dico ꝙ nō cadit sub pcepto decalogi. vl pcipiente aliū actū ɔ̄tutꝭ. sed cadit sub pcepto speciali dilectōis. Vltra. g ꝛc. Dico ꝙ pt iplere aliq̄ ꝛ aliq̄diu nō hn̄s charitatē. sꝫ nō oia scꝫ pcepta dilectōis. q̄ etiā sunt dn̄ice legꝭ pma ꝛ maxima. Subsumpta ɔcedit. qꝛ grā ꝛ charitas vl sunt idē. vl necessario se ɔcomitant. vt patebit ifra. q. cx. ar. iij. Vltra g ꝛc. Negat ꝙ oia pcepta possīt iplere sine grā. Et ɔcedit ꝙ h ē erroris Pelagiani. Sꝫ nos lōge sum9 ab isto errore. vt patuit. Vltra. g ꝛc. verꝫ ē i pcepto speciali charitatꝭ sꝫ nō i pcepto alio q̄cūq̄. sic ꝙ ɔ̄tute hui9 pcepti tenet qs ad modū charitatꝭ. ꝛ nō ɔ̄tute cuiuscūq̄ alteri9. vt patuit. ¶ De materia huius argumēti. scꝫ an grā sit necāria ad obfuandū pcepta. magꝭ ifra videbit ex intētōe. q. cix. ar. iiij. ¶ De materia hui9 articuli tractat sanc. Bonauētura in 3º. dis. xxxvij. q. ij. Et si bn̄ aduertat nō lōge est a via D. sanc. quā h tenet. volēdo. ꝙ oia mādata sit etiā includēdo pcepta charitatꝭ obligēt ad opa formata. sꝫ nō qḋlibet seorsuꝫ. qḋ in snia ē idē cū eo qḋ dictū ē h i corpe ꝛc. vide ꝛ Capolū in 2º. dis. xxviij. in solutōibꝫ ɔ̄ q̄rtam ɔclonē. ꝛ ad 3m q̄rtū ꝛ q̄ntū ɔ̄ scḋam ɔclonē. ꝛ in dis. xlj. in solutionibꝫ p totum ꝛc.

¶ Vtrū alia moralia pcepta legis pter decalogū conuenienter distinguantur

K

Ad vndecimū sic pcedit. Videt ꝙ incōuenienter distinguant alia moralia pcepta legis pter decalogū. Quia vt dn̄s dt Mat. xxij. In duobꝫ pceptis charitatis pēdet ois lex ꝛ pphete. sꝫ hec duo pcepta explicāt p decē pcepta decalogi. g nō oportet alia pcepta moralia tradere. ¶ P. pcepta moralia a iudicialibꝫ ꝛ ceremonialibꝫ distinguunt vt dictū ē. sꝫ determinatiōes cōium pceptoꝝ moraliū ptinēt ad iudicialia ꝛ ceremonialia pcepta. cōia āt pcepta moralia sub decalogo ɔtinent. vel etiā decalogo psupponūt. vt dictū ē. g incō q. xcix. ar. 2º 3º et q̄rto ar. iij.

uenięter trādūť alia p̄cepta moralia p̄ter decalogum
¶ P̄. p̄cepta moralia sunt de actib⁹ oim v̄tutū. vt su
art. ij. pra dictū ē. sic igiť in lege ponūť p̄cepta moralia p-
ter decalogū ptinētia ad latriā. liberalitatē. ꝛ miseri
cordiā. ꝛ castitatē. ita etiā deberēt poni aliq̄ p̄cepta
ptinētia ad alias v̄tutes. puta ad fortitudinē. sobri
etatē. ꝛ alia hmōi. q̄d tñ nō inuenif. nō ḡ ꝯuenięter
distinguunť in lege alia p̄cepta moralia p̄ter decalo-
gū. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē qd̄ in psal. d̄r: Lex dn̄i imaculata ꝯuer-
tēs aīas. sꝫ p alia etiā moralia q̄ decalogo supaddūť
hō ꝯsuať absq̃ macula pcti. ꝛ aīa ei⁹ ad deū ꝯuertiť
ḡ ad legē ptinebat etiā alia p̄cepta moralia tradere

¶ Hic inqrit de distīctōe p̄ceptoꝝ moraliū. p̄trꝫ sup
additoꝝ decalogo. tñ vt q̄stionis titul⁹ sonat. qrit an mo
ralia p̄cepta sufficięter distīguāť p decē p̄cepta decalogi.
Aut an sint aliq̃ moralia p̄cepta legis p̄ter q̄ꝫ decē decalogi

q. xcix. arti. 3° et qrto ¶ Rn̄deo dd̄m q̄ sicut ex dictis pꝫ. p̄cepta iudi-
cialia ꝛ ceremonialia ex sola īstitutōe vim habēt. q̄a
anteq̄ꝫ instituerēť nō videbať differre vtꝝ sic vel aliť
fierēt. sꝫ p̄cepta moralia ex ip̄o dictamine natural' rō
nis efficaciā hn̄t. etiā si nūq̄ꝫ in lege statuanť

¶ Dec. duo h̄ facit. p° rn̄det ad q̄situ̅ i gn̄ali. 2° de-
clarat eādē rn̄sionē q̄ ad aliquā pticulā ei⁹. ibi. Sꝫ q̄z ea
ꝛc̄. Quo ad p̄ᵐ ponit talē ꝯclōnē rn̄siuā. Cōueniēť di-
stinguūť alia moralia p̄cepta p̄ter p̄cepta decalogi. ita q̄
ē tr p'ex gen⁹ moraliū. scꝫ cōissimoꝝ. q̄ sunt q̄si fines p̄cep
toꝝ decalogi. ꝛ illa nō ponūť i lege. Et q̄dā magꝭ deť mi-
nata q̄ sunt ip̄a decalogi. ꝛ q̄dā moralia supaddita deca
logo tradita a deo p̄plo p Moisen ꝛ Aaron. q̄ ponūť in
lege. Et hꝫ ex h̄ rn̄sio ad q̄situ̅. q̄z distiguūť p̄cepta mora
lia etiā legis. p̄ter p̄cepta decalogi. Probať ꝯclo. p̄cepta
moralia ex ip̄o dictamie rōis naturaľ efficaciā hn̄t. etiā si
nūq̄ꝫ lege statuāť. sꝫ q̄dā alia a p̄ceptꝭ decalogi hn̄t effica
ciā ex dictamie rōis naturaľ. etiā si nō lege statuāť. scꝫ cō-
munissima q̄ sunt fines p̄ceptoꝝ decalogi. ꝛ q̄dam q̄ꝝ rō
nō ē a deo cuilibet manifesta sic rō p̄ceptoꝝ decalogi. sed
solū sapiētib⁹. igiť ꝯclo v̄a. hui⁹ rōis p° poniť maior. 2°
minor. ꝛ iterseriť ip̄a ꝯclo. ibi. Hoꝝ āt ꝛc̄. Maior ḡ de-
clarať a p̄ncipio ex dr̄ia iudicialiū ꝛ ceremonialiū ex vna
pte. ꝛ moraliū ex alia pte. Et patꝫ ista maior ex dictꝭ. q.
xcix. ar. tertio ꝛ q̄to. Cōsequēter cū d̄r

¶ Hoꝝ āt triplex ē grad⁹. nā q̄dā sunt cōmissima
et adeo manifesta q̄ editōe nō indigēt. sic mādata
art. p° et 3°. de dilectōe dei ꝛ p̄rimi ꝛ alia hmōi. vt sup̄ dictū est. q̄
et ū. q. xciij. sunt q̄si fines p̄ceptoꝝ. vn̄ in eis nullus pt errare p̄ᵐ
ar. iiij. iudicium rationis.

¶ Ponēdo minorē iterserēdo ptib⁹ ei⁹. ptes ip̄i⁹ ꝯclo
nis. p° pte p̄mā minoris ꝛ ꝯclōnis. 2° scd̄āꝫ. ibi. Quedā
v̄o sunt q̄ꝝ ꝛc̄. Quo ad p̄mā ptē d̄r. q̄ q̄dā sunt cōissima
circa q̄ null⁹ errat s̄m naturalē rōem. vľ informatā fide.
hn̄s eñ fidē stati ꝯcedit. q̄z de⁹ ē diligēdus sup̄ p̄rimus.
Alia āt cōissima. s. nulli ē facienda iiuria. Bonū ē faciē-
dū. malū dimittendū approbanť p rōem naturalē. ꝛ ista
sunt fines p̄ceptoꝝ decalogi. quia oia decalogi (imo oia
alia specialia moralia supaddita) ordināť ad h̄. vt iple-
anť p̄cepta charitatis. ꝛ vt bonū fiat malū euiteť. Et q̄z
hmōi sunt p se nota. iō nō idigēt editōe. nec p ꝯn̄s ponūť
in lege saltē p° legislatōe. p̄ceptū āt charitatis poniť post
alia p̄p̄ sui difficultatē. vt patuit ar. 3° ad p̄ᵐ ꝛc̄.

¶ Quedā v̄o sunt magis determinata q̄ꝝ rōnes
statim q̄libet popularꝭ pt de facili etiā videre. ꝛ tñ q̄z
in paucioribus circa hmōi ꝯtigit iudiciū hūanū puer
ti. hmōi editōe indigēt. ꝛ hec sunt p̄cepta decalogi.

¶ Prosequiť p minorē 2ᵐ ḡdū. ꝛ scd̄āꝫ pticulā ꝯclonis
rn̄siue. scꝫ moraliū q̄ sunt decalogi p̄cepta. q̄ idigēt editi-
one. i. istructōe ꝛ p̄pone. q̄z videlꝫ hō i ip̄is pt hr̄e prauū
iudiciū. scꝫ⁹ in p̄mis. ꝛ ḡ ista p̄posita sunt. nō alia. ¶ Et
nota q̄ nō ē idē dicere. iudiciū hois pt puerti circa p̄cep-
ta decalogi. ꝛ ip̄a pn̄t puerti ꝛ deficere. q̄z vt patuit sup̄ q.
xciij. ar. iiij. Nō oia q̄ sunt sp recta. sunt apud oēs hoies
eq̄lit nota. p̄cepta ḡ decalogi ꝯtinēt iuariabilē rectitudi-
nē. vt patuit ar. viij. sꝫ nō ꝯtinēt iuariabilē notiā. multꝭ
eñ bonū visuꝫ fuit colere deos alienos. Qd̄ tñ ē puersissi
mū. Et ḡ p̄cepta decalogi sunt de lege nature. vt dictū fu
it ar. p. absolute. q̄z sequūť ex p̄ncipiꝭ cōissimis de facili ꝛ
hn̄t iuariabilē rectitudinē. sꝫ tñ nō sūt euidētissima i noti⁹

¶ Quedā v̄o sunt q̄ꝝ rō nō ē adeo cuilibet mani
festa. sꝫ solū sapiētib⁹. ꝛ sunt p̄cepta moralia supad-
dita decalogo tradita a deo p̄plo p Moisen ꝛ Aarō

¶ Ponit 3ᵐ ḡdū moraliū. ꝛ tiā ptē ꝯclonis. q̄dā hn̄t
rectitudinē ꝛ rōem debiti. nō adeo manifestā ꝛ facile cog
noscibilē. ꝛ p ꝯn̄s egeriit maxie editōe. ꝛ iō ponūť i lege

¶ Sꝫ q̄z ea q̄ sunt manifesta sunt p̄ncipia cognos
cēdi eoꝝ q̄ nō sunt manifesta. alia p̄cepta moralia su
paddita decalogo reducūť ad p̄cepta decalogi p mo
dū cuiusdā additionis ad ip̄sa.

¶ Hic ꝯn̄ter D. declarat p̄dictā ꝯclonē. q̄ ad vltimā
ptē. ꝛ q̄ ad 3ᵐ mēbrū p̄dicte distinctōis ad ondendū q̄
sint supaddita i lege. Et ponit talē ꝯclonē declaratoriaꝫ
Precepta moralia tertij ḡd⁹ reducunť ad p̄cepta decalogi
p modū cuiusdā additōis ad ip̄a. Et vult ista ꝯclo. q̄ si
cut p̄ncipia cōissima sūt fines p̄ceptoꝝ decalogi. q̄ nō egēt
editōe. ꝛ p ꝯn̄s nō ponūť i p° legislatōe. ꝛ sic p̄cepta deca
logi reducūť ad ip̄a tāq̄ꝫ fines vt patuit. ita ista supaddi
ta reducūť ad p̄cepta decalogi tāq̄ꝫ min⁹ p̄ncipalia. ꝛ tāq̄ꝫ
habētia nō ita euidētē rōem debiti. Et p modū addi-
tionis. q̄z scꝫ p̄cepta decalogi aliq̃ nō p̄hibēt oia q̄ sunt ꝯ̄
deū vľ p̄rimū expssē. sꝫ ista supaddita p̄la p̄hibēt ꝛc̄. ita
q̄ mens D. sanc. ē i h̄ articulo ondere triplicē ḡdū ꝛ plu-
ralitatē moraliū vt patuit. ꝛ q̄ aliq̃ nō ponūť i lege. alia
ponūť. ꝛ cū h̄ ordinē coꝝ adinuicē. Et ille ordo patꝫ nota
tus ē i ꝯclone p̄cedēti. cū dictū fuit. q̄ cōissima sunt fines
p̄ceptoꝝ decalogi. p̄tim ondiť i ista ꝯclone. q̄ d̄r quē ordi
nē habeāt aliq̃ duo ḡd⁹ adinuicē ꝛc̄. Ista ḡ ꝯclo hꝫ duas
ptes v̄tualr̄. p̄ᵃ ē. q̄ p̄cepta tertij mēbri reducanť ad p̄cepta
decalogi. q̄ p̄bať p°. 2ᵃ ē. q̄ p modū cuiusdā additōis q̄
p̄bať scd̄o. ibi. Nā in p° ꝛc̄. Quo ad p̄ᵐ arguiť sic. Ea q̄
sunt manifesta sunt p̄ncipia cognoscēdi ea q̄ nō sūt mani-
festa. Minor suppleť. Sꝫ p̄cepta decalogi sūt manifesta
(scꝫ i rōe debiti ꝛ iusti) nō āt illa supaddita. igiť ista hn̄t
cognosci p alia. Et scꝫ illō cognosci p alia. ē ip̄a ad alia re
duci in eē cognito. honorare eñ parētes notū est. Sꝫ an
cuilibet alteri sit bn̄faciēdū nō ē a deo notū. ꝛ iō p̄ᵐ ē p̄nci
pali⁹. scd̄m min⁹ p̄ncipale. ꝛ p ꝯn̄s reducať ad ip̄m.

¶ Nā in p̄mo p̄cepto decalogi p̄hibeť cult⁹ alieno
rū deoꝝ. cui supaddunť alia p̄cepta p̄hibitiua eoꝝ q̄
ordināť in cultū idoloꝝ. sic habeť Deute. xviij. No
inueniať in te q̄ lustret filiū suū. aut filiā suā ducens

p ignē. nec sit malefic⁹ atqȝ incātator. nec phitones ꝯsulat. neqȝ diuinos. ⁊ q̄rat a mortuis v̓itatē

¶ Declarat exēplant̄ scd̓am ptē ꝯclōnis. quō scȝ illa moralia tertij ḡd⁹ hn̄t se p modū adiuctōis. q̄si extēdētia p̄cepta decalogi. Et cū h̄ enūerat q̄ sunt addita singul' p̄ceptis specialr̄ decalogi. vt patebit psequēdo. Et p° h̄ declarat de supadditis sup p̄m̄ p̄ceptū. q̄ p̄m̄ phibet cultū idoloꝝ. Alia supaddita phibēt ea q̄ fiebāt i cultū ⁊ honorē idoloꝝ clare in lr̄a. Deinde ibi

¶ Scd̓m āt p̄ceptū phibet piuriū. supaddit̄ aūt ei phibitio blasphemie. Leui. xxiiij. ⁊ phibitio false doctrine. Deute. xiij

¶ Ostēdit q̄ supaddāt̄. s. p Moisen. sup scd̓ȝ p̄ceptū decalogi. qd̓ phibet piuriū. Et pȝ lr̄a vsqȝ ibi. cū dr̄

¶ Tertio v̓o p̄cepto supaddūt̄ oīa ceremonialia

¶ Manifestat q̄ supaddāt̄ 3° p̄cepto. qd̓ ptīm ē ceremoniale. vt patuit sup̄. q̄ ceremonialia q̄ sunt de cultu diuino. ⁊ q̄ de istis ceremonialib⁹ erit special' tractat⁹ in sequentib⁹. io D. nō refert aliqd̓ ceremoniale reſuās loco suo.

Supaddita q̄rto p̄cepto

¶ Quarto āt p̄cepto de honore parētū supaddit̄ p̄ceptū de honoratōe senū. fm illd̓ Leuit. xix. Coram cano capite consurge ⁊ honora psonā senis. ⁊ vl'ter oīa p̄cepta inducētia ad reuerētiā exhibēdā maioribus. vel ad bn̄ficia exhibēda. vel eq̄lib⁹ vl' minorib⁹

¶ Illa dicūt̄ supaddi. q̄ ad p̄lā obligat̄ hō p ista supaddita. Deinde de supadditis q̄nto cū dr̄

¶ Quito āt p̄cepto q̄d ē de phibitōe homicidij addit̄ phibitio odij ⁊ cuiuslibet violatōis ꝯtra p̄ximū fm̄ illd̓ Leui. xix. Nō stabis ꝯ sanguinē p̄ximi tui. et etiā phibitio odij fratris fm illud Ne oderis fratrē tuum in corde tuo.

¶ Cōseq̄nter de alijs supadditis. scȝ sexto.

¶ Precepto āt sexto q̄d ē de phibitōe adulterij. supaddit̄ p̄ceptū de phibitōe meretricij. fm illd̓ Deute. xxiij. Nō erit meretrix de filiab⁹ israel. neqȝ fornicator de filijs israel. ⁊ itez phibitio vitij ꝯtra naturā fm illud Leui. xviij. Cū masculo non cōmisceberis. cū omni pecore non coibis.

¶ Simil'r de supadditis septimo. cū dr̄

¶ Septio āt p̄cepto de phibitōe furti adiūgit̄ p̄ceptū de phibitōe vsure. fm illd̓ Deute. xviij. Nō fenerabis fratri tuo ad vsurā. ⁊ phibitio fraudis fm illd̓ Deute. xxv. Nō habebis i sacculo diūsa pōdera et vl'ter oīa q̄ ad phibitōez calūnie ⁊ rapie ptinēt.

¶ Nota circa illa supaddita ꝯ vsurarios q̄ dicūt vsurā nō phibitā in p̄cepto decalogi. Est tn̄ phibita p̄cepto morali qd̓ obligat oēs. ⁊ ḡ nō sunt excusabiles ⁊c̄.

De additis octauo cū dr̄

¶ Octauo v̓o p̄cepto q̄d ē de phibitōne falsi testimonij addit̄ phibitio falsi iudicij. fm illd̓ Exo. xxiij Nec in iudicio plurimoꝝ acq̄esces sententie vt a v̓itate deuies. ⁊ phibitio mēdacij. sicut ibi subdit̄. Mēdaciū fugies. ⁊ phibitio detractōis. fm illd̓ Leui. xix Nō eris criminator ⁊ susurro in populis

Deinde cum dr̄

¶ Alijs āt duob⁹ p̄ceptis nulla alia adiūgūt̄. q̄a p ea vl'ter oīs mala ꝯcupiscētia phibet̄.

¶ Ostēdit vlterio q̄ duob⁹ vltimis p̄ceptis. s. nō ꝯcupisces vxorē. neqȝ rē alienā ad possidēdū. q̄ sunt duo p̄cepta iuxta bt̄. Aug⁹. vt patuit art. q̄rto. nō supaddunt̄ aliq̄ moralia. q̄ nō potuerūt supaddi. eo q̄ oīs iordinat⁹ mot⁹ cordis ⁊ oīs iordinata ꝯcupiscētia venereoꝝ ⁊ alienaꝝ reꝝ intelligit̄ ibi phibita. vn̄ aūt nō pt̄ aliq̄d addi. Alia āt p̄cepta nō sic ad oīa se extēdebant. iō potuit eis aliq̄d addi. sic honoratōni parētum potuit addi honoratio senū ⁊c̄. Et ex q̄b⁹ oīb⁹ pȝ 2ª ps ꝯclōnis 2ᵉ. quō p̄ceptis decalogi. alia moralia minus p̄ncipalia in ratōne debiti supaddūt̄ p̄lā p̄cipientia vl' ordinata in obs̄uatōem p̄ceptoꝝ decalogi. vel extēdētia etiā ad plures psonas.

¶ Argumētū i ꝯriū pbat p̄tīm tertiā ptē ꝯclōnis mīlitue. q̄ p̄ter p̄cepta decalogi erāt alia supaddēda i lege q̄ facerēt hoiem imaculate viuere i oib⁹. Decalogi eīm p̄cepta nō ita ad oīa ⁊ oīb⁹ modis se extēdūt. ⁊ ḡ sunt aliq̄ in lege apposita a deo p Moisen. de q̄b⁹ dictū ē. ctīo sint ⁊ alia moralia p̄ceptis decalogi magis p̄supposita q̄ addita vt patuit.

¶ Ad p̄mū ḡ dd̓m q̄ ad dilectōem dei ⁊ p̄ximi ordināt̄ q̄dā p̄cepta decalogi fm manifestā rōem debiti. alia v̓o fm rōem magis occultā

¶ Maior ꝯcedit̄. sȝ dico q̄ valde mlt̄a req̄rūt̄ ad iapletionē hoꝝ mādatoꝝ charitatis. s. ꝯtinētia euidēter rōem debiti nō ita manifeste Ad minorē dico. q̄ explicant̄. sȝ nō plene. sȝ solū fm ea q̄ sunt manifeste debita. sed p̄ter ea sunt q̄ etiā req̄runt̄ ad obs̄uatōnem p̄ceptoꝝ charitatis. q̄ hn̄t rōem debiti magis occultā. ⁊ ista etiā optuit ponere mediantib⁹ sapientib⁹. Et ista sunt moralia apposita ⁊ supaddita decalogo. Quare negat̄ ꝯña

¶ Ad scd̓m dd̓m. q̄ p̄cepta ceremonialia ⁊ iudicialia sunt determinatiua p̄ceptoꝝ decalogi ex vi institutōis. nō āt ex vi natural' instinct⁹ sic moralia supaddita

¶ Maior ꝯceditur. q̄ iudicialia ⁊ ceremonialia ⁊ ex subā facti nō hn̄t rōem naturalē sue obs̄uātie sic moralia sȝ ⁊ ceremonialia aliq̄l'r in rōem naturalē reducāt̄ ꝓpt̄ circūstātes causas. sȝ nō ꝓpt̄ subām facti. vt hȝ D. sanct. 3° sen. dis. xxxvij. ar. iiij. ad 3ᵐ. Ad minorē distiguo. q̄ est duplex detīniatio cōmuniū p̄ceptoꝝ decalogi. vna ex institutōe diuia. q̄ videlȝ solū obligant. q̄ statuta a deo ⁊ nō ex vi rōis natural'. vl' ex suba facti. tūc ꝯcedit̄. q̄ tales determiatōes sunt iudiciala vl' ceremonialia. tales eīm detīminatōes hn̄t vim obligādi. nō ꝓpt̄ rōnabilitatē facti in se. sȝ q̄ statute ꝓpt̄ aliq̄s causas circūstātes. sic D. hȝ exemplū in 3° vbi tā. de imolatōe agni in ve. le. q̄ de se nihil bonitatis vl' rōnabilitatis hȝ. sȝ tn̄ bonū erat ipm imolari ꝓpt̄ rep̄sentatōem passiōis christi future ⁊c̄. Scd̓o āt sunt q̄dā detīniatōes cōium p̄ceptoꝝ decalogi. vl' coꝝ q̄ decalogo p̄supponunt̄. s. cōissi. moꝝ. q̄ hn̄t vim obligādi ex rōe naturali. ⁊ ex rōnabilitate sube facti. sic bn̄facere hoi et nō mutuare ad vsurā ⁊ hmōi Tūc negat̄ minor. q̄ iste detīniatōes ptineāt ad iudicialia vl' ceremonialia. Imo sunt legis nature ⁊ moralia. q̄re negat̄ ꝯña. ¶ Nota q̄ argumētū imaginat̄. q̄ supaddita p̄ceptis decalogi vl' moralib⁹ cōissimis. nō sint moralia. Sȝ hec imaginatio vl'ter est falsa. vt patuit ⁊c̄.

¶ Ad tertiū dd̓m q̄ p̄cepta legis ordināt̄ ad bonū cōe. vt sup̄ dictū ē ⁊ q̄ v̓tutes ordinātes ad aliū directe ptinēt ad bonū cōe. ⁊ sil'r v̓tus castitatis inq̄tū act⁹ ḡnatōis deseruit bono cōi speciei. iō de istis v̓tu q. xc. ar. ij

tutib9 directe dāt̄ p̄cepta ꝛ decalogi ꝛ supaddita De actu āt fortitudinis dat̄ p̄ceptū ꝓponēdū ꝑ duces exhortātes i bello q̄d ꝓ bono cōi suscipit̄. vt pꝫ Deutero. xx. vbi mandat̄ sacerdoti. Nolite metuere. nolite cedere. Silr̄ etiā act9 gule ꝓhibēd9 ꝯmittit̄ monitōi paterne. q2 ꝯtrariat̄ bono domestico. vn̄ dicit̄ Deute. xxi. ex ꝑsona parētū. Monita nr̄a audire cōtēnit. ꝯmessatōib9 vacat. ꝛ luxurie atq3 ꝯuiuijs

¶ Assumptū ꝯcedit̄. ꝛ patuit ar. ij. ad illā. Sic̄ igit̄ ꝛc̄. Dico q̄ nō ē silr̄ oīno nec silr̄ mō debuerūt poni p̄cepta de ꝟtutib9 q̄ sunt ad alterū ꝛ q̄ ad seipm̄. q2 act9 ꝟtutū q̄ sunt ad alterū imediat9 ꝯfuūt ad bonū cōe. nō sic q̄ sunt ad seipm̄. Et q2 lex ꝛ legis p̄cepta respiciūt bonū cōe idō direct9 ꝛ explicit9 p̄cipiūt act9 ꝟtutū ad alios. s. deū. scꝫ latrie ꝛ alios hoīes. Dico tn̄ q̄ etiā ponūt̄ p̄cepta aliarū ꝟtutū. puta fortitudīs ꝛ sobrietatis. sꝫ ꝯmittebant̄ instigationi supioris. puta ducū i bello. ordinato ꝓ bono cōi. vt pꝫ in textu. vl̄ ex hortatōe ꝛ disciplie parētū. Sic̄ act9 sobrietatis. de parētib9 ꝟo ad aliū ponūt̄ explicita ꝛ directa p̄cepta i ip̄a lege imediate Ad tertia. ad illā. Q̄d tn̄ nō iuenit̄ ꝛc̄. Negat̄ ista. q̄ nullo mō ponat̄ p̄ceptū salt̄ ꝑ alios ꝓponendū ꝛc̄. Quare negat̄ ꝯn̄a.

¶ Utrū p̄cepta moralia ve. le. iustificent

S Ad duodecimū sic ꝓcedit̄. Uidet̄ q̄ p̄cepta moralia veteris legis iustificarēt Dicit apl̄s Ro. ij. Nō eīn auditores legis iusti sunt apd̄ deū. sꝫ factores legis iustificabūtur. sꝫ factores legis dicūt̄ q̄ iplent p̄cepta legis. g̃ p̄cepta legis adimpleta iustificabāt ¶ P̄. Leui. xviij. dr̄ custodite leges meas atq3 iudicia q̄ faciēs hō viuet in eis. sꝫ vita spūal̄ hoīs ē ꝑ iusticiā g̃ p̄cepta legis adimplete iustificabāt ¶ P̄. lex diuina efficatior ē q̄3 lex hūana. sꝫ lex hūana iustificat. ē eīn q̄dā iusticia in h̄ q̄ p̄cepta legis adimplet̄. g̃ p̄cepta legis iustificabāt. ¶ Sꝫ ꝯtra ē q̄ Apl̄s dr̄. ij. Ad Corin. iij. Lr̄a occidit. q̄d ꝑm Aug. in li. de spū ꝛ lr̄a itelligit̄ etiā de p̄ceptis moralib9. g̃ p̄cepta moralia nō iustificabant.

¶ Hic vltimo agit̄ de effectu p̄ceptor̄ legaliū. p̄sertim moraliū. an scꝫ iustificent.

¶ Rn̄deo dīcm̄ q̄ sic̄ sanū ꝓprie ꝛ p̄mo dr̄ q̄d h3 sanitatē. ꝑ posterius āt q̄d ꝑcat sanitatē. vel q̄d ꝯseruat sanitatē. Ita iustificatio p̄mo ꝛ proprie dr̄ ipsa factio iusticie. secūdario ꝟo ꝛ q̄si iproprie p̄t dici iustificatio ꝑcatio iusticie. vel dispositio ad iusticiā.

¶ Doc. in h̄ corpe plus rn̄det q̄3 q̄situ sit. Querit̄ eīn tm̄ de moralib9. ip̄e āt rn̄det ex supabūdāti. ꝛ de iudicialib9 ꝛ ceremonialib9. sub q̄b9 ꝯtinet̄ sacramēta de q̄b9 etiā rn̄det. Et diuidit̄ h̄ corp9 i tres ptes. in p̄a D. p̄mittit vnā distīctōez de illo t̄mio q̄siti iustificare. in 2a rn̄det de iustificatōe 2o mō accepta. s. iprop̄e. ibi. Quib9 duob9 ꝛc̄. 3o de iustificatōe ꝓprie dicta. ibi. Sꝫ si loq̄mur ꝛc̄. Quo ad p̄m notabile distinctm̄ q̄d inuit mltiplicē itellectū q̄siti et ē tale. sic̄ sanū ē analogū attributōnis. ꝛ ꝑcat ꝓprie ꝛ p̄o q̄d h3 sanitatē. ꝑ posterius āt q̄d ꝑcat sanitatē vt vrina. vl̄ q̄d ꝯseruat sanitatē. scꝫ dietam. ꝑcat eīn distinctē habitudinē hn̄tis sanitatē. ał̄s habitudies i distincte ꝯfuse. q̄b9 oīb9 habitudinib9 nomē t̄min9. s. sanitas cōia sunt. ita ē de iustificatōe. q2 dr̄ ꝓprie factio iusticie ꝛc̄. vt in lr̄a.

¶ Quib9 duob9 modis manifestū ē q̄ p̄cepta legis iustificabāt incōptū scilꝫ disponebāt hoīes ad grām xp̄i iustificātē. quā etiā ꝑcabāt. q2 sic dr̄ Aug9. ꝯ Faustū. etiā vita illi9 ppl̄i ꝓphetica erat ꝛ xp̄i figuratiua

¶ Hic ꝓñr D. iuxta p̄dictā distinctōnem rn̄det. ꝛ p̄o iuxta scd̄m modū accipiēdi iustificatōez. scꝫ scd̄ario ꝛ improprie. q̄ acceptio ꝯtinet duos modos ꝑtiales. Et ponit talē ꝯclōne p̄mā respō. duob9 modis. scꝫ 2o et 3o accipiendo iustificatōez iprop̄e. ꝑ ꝑcatōe vl̄ dispōne. tūc p̄cepta legis iustificabāt. Et loq̄t̄ ꝯclo de p̄ceptis legis in cōi. q2 verificat̄ nō solū de moralib9. sꝫ etiā de alijs. Tota eīn lex ꝑcatiua erat christi ꝛ ad ip̄m dispositiua. Et ꝓbatur ꝯclo. p̄o de iustificatōe vt dr̄ dispōnem ad verā iusticiam Et arguit̄ sic. p̄cepta legis disponebāt hoīes ad grāꝫ xp̄i iustificantē. igit̄ ꝯclo ꝟa. ꝑ vna pte. ꝯn̄a nota. an̄s patuit sup̄. q. xcviij. ar. ij. q2 vetus lex erat dispō ad xp̄m. Scd̄a ps ꝯclōnis pꝫ. q2 p̄cepta legis veteris ꝑcabant grām xp̄i. ꝛ nō solū ceremonialia. sed etiā vita ppl̄i erat figuratiua. q̄ vita erat ꝑm moralia p̄cepta. igit̄ ꝛc̄. Et fundat̄ hec ꝓbatio in auctoritate b̄e. Aug. Pꝫ g̃ quō p̄cepta iustificabāt improp̄e. i. ꝑcabāt ꝛ disponebāt ad iusticiā etiā ꝑfectam coram deo ꝛ gratuitam.

¶ Sꝫ si loq̄mur de iustificatōe ꝓprie dicta sic cōsiderādū ē q̄ iusticia p̄t accipi ꝓut est in habitu. vel ꝓut ē in actu. ꝛ ꝑm h̄ iustificatio duplr̄ dr̄ Uno quidē mō ꝑm q̄ hō fit iust9 adipiscēs habitum iusticie Alio ꝟo mō ꝑm q̄ opa iusticie opat̄. et ꝑm h̄ iustificatio nihil aliud est q̄3 iusticie executio

¶ Hic D. ꝓseq̄t̄ p̄m mēbrū p̄dicte distinctōis rn̄dēdo de iustificatōe ꝓprie accepta. i. factōe iusticie. Et circa h̄ p̄mo p̄mittit duo notabilia subdistictiua illi9 scd̄i mēbri. Scd̄m ponit ibi. Justicia āt ꝛc̄. 2o subiūgit aliq̄s ꝯclōnes rn̄suas corrn̄dētes. ibi. Hec igit̄ ꝛc̄. Primū notabile ē. q̄ q2 iusticia accipit̄ duplr̄. scꝫ in habitu ꝛ i actu. idō etiaꝫ iustificatio dr̄ duplr̄ (q2 iustificatio dr̄ a iusticia) vno9 ꝑm q̄ hō iustificat̄ ꝑ adeptōem habit9 iusticie. Scd̄o9 ꝑm q̄ ē in actu. i. ꝑ exercitio ꝛ executōe iusticie. vl̄ ꝑ actu iusticie exercito q̄d idē est. Cōsequēter cū dicit

¶ Justicia aūt sic̄ ꝛ alie ꝟtutes p̄t accipi ꝛ acq̄sita et infusa. vt ex supdictis pꝫ. Acq̄sita q̄dem causat̄ ex q.lxiij.ar.iiij opib9. sꝫ infusa causat̄ ab ip̄o deo ꝑ ei9 grām. ꝛ hec est vera iusticia de q̄ nūc loq̄t̄. ꝑm quā aliq̄s dr̄ iust9 apd̄ deū. ꝑm illud Ro. iiij. Si Abraā ex opib9 legis iustificat9 ē. h3 gl̄am. sꝫ nō apud deū

¶ Subiūgit scd̄m notabile subdistinctm̄ p̄cedētis p̄mi mēbri. scꝫ de iusticia habituali. q2 ē duplex iusticia (sic̄ et alie ꝟtutes. puta tp̄antia fortitudo dicūt̄ duplr̄. vt patuit sup̄. q. lxiij. ar. iij. et. iiij) scꝫ acq̄sita ꝛ infusa. Et ponit D. dr̄āin inter eas. q2 acq̄sita acq̄rit̄ ex opatib9 nr̄is nō āt infusa q̄ ē ꝟa iusticia. ꝑm quā q̄s apd̄ deū dr̄ iust9. Et h̄ ōn̄dit ex auctoritate Apl̄i. Notādo q̄ de hac iusticia scꝫ gratuita nūc loq̄mur. qn̄ q̄rim9 an moralia causarēt vl̄ facerēt iusticiā. scꝫ g̃tuitā q̄ meret̄ gl̄iaꝫ apd̄ deū ¶ Nota. q̄ gl̄ia apd̄ hoīes causat̄ ex opib9 bonis visibilib9 q̄lia fuerūt opa legis. ꝛ g̃ Abraā ex opib9 legis potuit ꝯseq̄ gl̄iaꝫ apd̄ hoīes. sꝫ gl̄ia apd̄ deū q̄ ē i britudīe acq̄rit̄ ꝑ opa britudini ꝓportionata. q̄lia nō sunt opa nr̄a. nisi ꝓcedāt ab habitu iusticie ꝛ ꝟtutū ifusaꝝ. quā q̄dē iusticiā legis opa facere nō potuerūt. ꝛ g̃ dr̄ apl̄s. q̄ Abraā ꝑ opa legis nō habuit gl̄iaꝫ apd̄ deū. i. ꝑ ip̄a nō fecit sibi debitā gl̄iam apd̄ deū

¶ Hec igit iusticia causari nō poterat per pcepta moralia q̄ sunt de actib⁹ hūanis. ⁊ fm h̄ pcepta moralia iustificare nō poterāt iusticiā causando

¶ Accedit ad rn̄dendū post p̄dicta notabilia distinctiua. Et circa h̄ ponit tres ɔclōnes. pmā iuxta scdm notabile. scdam iuxta p^m. ⁊ h̄ in speciali. ibi. Si vo ⁊c. tertiā iteꝝ circa p^m notabile. tn̄ in gn̄ali de oib⁹ pceptis veteris legis. ibi. Si vo accipiat ⁊c. pma ḡ ɔclo de iusticia īfusa. Precepta moralia iustificare nō poterāt causando iusticia. scꝫ verā. q̄ ē q̄ qs p̄s meret gliaꝫ apud deū. pbat hec iusticia nō potuit causari p act⁹ hūanos. sꝫ precepta moralia sunt de actib⁹ hūanis. igit ⁊c. Maior pꝫ ex scdo notabili. qꝛ vtutes infuse causant a deo p ei⁹ grām. ⁊ nō ex operib⁹ nostris. Minor patuit sup̄. Et ita pꝫ q̄ p actus q̄s pcipiebāt moralia factos. nō potuit aliq̄s causare in se iusticiā gratuitā ⁊ verā. An āt causarēt iusticiā acq̄sitā. Videbit ad 3^m q̄ sic. Sꝫ D. dimittit illō mēbrum scdi notabil. qꝛ pt haberi ex ɔclone seq̄nti. nā si moralia p̄cepta causabāt executōem iusticie. p ɔn̄s iusticiam habitualem acq̄sitā. Deinde cū dicit

¶ Si vo accipiat iustificatio p executōe iusticie. sic precepta moralia iustificabant inq̄ztum continebant id qd̄ est fm se iustum.

¶ Rndet iuxta vnū mēbrū pmi notabil p ɔclonem talē. Si accipiat iustificatio p executōe iusticie. sic pcepta moralia iustificabāt. i. pcipiebāt executōeꝫ iusticie. i. act⁹ iusticie exercitos. Hāc ɔclonē D. pmo pbat. scdo remouet qddā dubiū. ibi. Sꝫ sacramēta ⁊c. pbat sic. precepta moralia ɔtinebāt id qd̄ ē fm se iustū. i. pcipiebāt act⁹ de se bonos ⁊ ɔformes recte rōni. igit ɔclo va. Ans̄ patuit quia p hoc distinguunt moralia ab alijs preceptis. Tenet ɔn̄a. qꝛ act⁹ de se iusti sunt executio iusticie. ¶ Notādū q̄ hmōi act⁹ fuerūt executio p opa iusticie salē materiale. ⁊ fm subam act⁹. ⁊ erāt opa causatiua iusticie acq̄site. sꝫ nō pcedēta ab infusa. nec ei⁹ causatiua. Et q̄ h̄ sit de mēte D. pꝫ. qꝛ D. rndet in ista ɔclone iuxta p^m notabile. vbi locut⁹ ē de iusticia in cōi. Et fm ɔclonē pcedentem. nō pt intelligi de executōe iusticie ifuse. ḡ itelligat de executōe iusticie acq̄site. q̄ ad subam act⁹. Deīn ibi

¶ Sed sacramēta illa veteris legis grām nō ɔferebāt sicut ɔferūt sacramēta noue legis. q̄ propter h̄ iustificare dicuntur.

¶ Remouet qddā dubiū circa ɔclonē pmā scdi notabil. circa quā dictū ē. q̄ moralia precepta nō potuerūt causare iusticiā gratuitā ⁊ infusam. posset eē dubiū. an saltem vetus lex rōe sacramētoꝝ isto mō iustificaret. i. causaret iusticiā gratuitā Hoc D. remouet ⁊ vult. q̄ qꝛ ista sacramēta ve. le. grām nō ɔferebāt. nec p ɔn̄s isto mō iustificabāt. sicut sacramēta noue leg. Ista em̄ iusticia grē gratūfacientis īdiuiduus comes ē. ⁊ qꝛ hec ē materia quarti snīaꝝ ⁊ tertie ptis D. iō nūc breuit trāseundū ē. Tūc ibi

¶ Si vo accipiat iustificatio p executiōe iusticie sic oia pcepta legis iustificabāt. aliter tn̄ ⁊ aliter. naꝫ pcepta ceremonialia ɔtinebāt q̄dē iusticiā fm se i generali. put. s. exhibebāt in cultū dei. in speciali vo nō ɔtinebāt fm se iusticiā nisi ex sola determinatōe leg diuine Et iō de hmōi pceptis dr̄ q̄ nō iustificabāt nisi ex deuotōne ⁊ obediētia facientium. Precepta vo moralia ⁊ iudicialia ɔtinebāt id qd̄ erat fm se iustū vel in gn̄ali. vel etiā in speciali. sꝫ moralia pcepta ɔtinebāt id qd̄ ē fm se iustū fm iusticiā gn̄alē. q̄ ē oīs virtus. vt dr̄ in v. Ethi. Precepta vo iudicialia ptinebāt ad iusticiā specialē q̄ ɔsistit circa ɔtract⁹ hūane vite. q̄ sunt inter hoīes adinuicē

¶ Iuxta p̄dictū mēbrū acceptōis iustificatōis vt satisfaciat nō tā q̄stioni q̄ⁿ q̄renti. Ponit aliā ɔclonē gn̄aleꝫ ɔgatiuā oīm pceptoꝝ ve. le. talē. Si accipiat iustificatio p executōe iusticie. sic oia pcepta leg iustificabāt. i. oia pcepta obligabāt ad act⁹ iustos faciendos. Alit tn̄ ⁊ alit. scꝫ iustos. Hoc. has ptes ɔclonis sic declarat. s. q̄ iustificabāt. sꝫ alit ⁊ aliter. qꝛ ceremonialia ɔtinebant. ⁊ pcipiebāt act⁹ q̄ fm se (scꝫ absq̄ h̄ q̄ istituti eēnt a deo) ɔtinebāt iusticiā in gn̄ali. put scꝫ vt in lr̄a. vt imolatio agni ⁊ huiusmodi erāt iusta q̄ⁿtū erāt p cultu dei. Sꝫ q̄ⁿtū imolatio tal nō habuit fm se vtutē obligādi aut rōnabilitateꝫ vel iusticiā. Sꝫ solū ppt institutōem leg ⁊ iustū erat eam fieri. qꝛ precepta ppt causas q̄s de⁹ nouit. Precepta vero moralia ⁊ iudicialia ɔtinebāt id qd̄ erat fm se iustū. iudicialia q̄dē in gn̄ali. moralia vo etiā i speciali. sꝫ dr̄ñter. qꝛ moralia ɔtinebāt iusticiā in gn̄ali ⁊ speciali gn̄alit. i. cōit dictā. vt scꝫ q̄libet vtus dr̄ iusticia. qꝛ moralia fuerunt de actib⁹ oīm vtutū. vt patuit sup̄. Iudicialia vo ɔtinebāt iustū in gn̄ali fm iusticiā specialē ⁊ distinctā vtutē. q̄ ē circa ɔmutatōes ⁊ ɔtract⁹ ad aliū. Et q̄b⁹ ptꝫ ɔclo ptꝫ q̄ⁿ q̄ nec precepta nec sacramēta ve. le. iustificabāt. i. nō ɔferebant iusticiā gratuitā ⁊ veram

¶ Argumentū in ɔn̄ū infert pmā ɔclonē scdi mēbri Circa h̄ argumentū nota. qd̄ supdictū ē. q. xcix. ar. scdo. ad tertiū. qꝛ morale preceptū ē. nō ɔcupisces. ⁊ tn̄ h̄ pceptū accidit occasionalr. sicē expositū fuit sup̄. q. xcviij. ar. p. ad 2^m. qꝛ videlꝫ grām nō ɔferebat. q̄re seq̄tur q̄ moralia nō iustificarēt iusticia infusa q̄ ɔcomitatur grām. Et h̄ argumentū istud intendit.

¶ Ad pmū ḡ dd̄m q̄ Apl's accipit ibi iustificationē p executione iusticie

¶ Ad maiorē dico post D. sanct. ibidē sup Aplm q̄ iustificare dr̄ tripl'r. Vno mō q̄ⁿtū ad reputatōem. vt tūc aliq̄s iustificari dicat qn̄ iust⁹ reputat. Et fm hoc pt intelligi q̄ factores legis iustificabunt. i. iusti reputabunt. p̄sertim apud hoīes. ⁊ tn̄ etiā apud deū. si opa legis ab habitu infuso pcedant. Scdo accipit iustificatio p executōe iusticie. Et sic ueꝛ itelligat auctoritas apli. qꝛ factores legis opa iusticie exequunt. vt dictū fuit i corpe. Scdo accipit q̄ⁿtū ad cām iusticie. vt scꝫ ille dicat iustificari. q̄ de nouo iusticiā acapit. sic nō itelligat illa maior. qꝛ neq̄ ceremonialia ɔferūt grāꝫ. neq̄ moralia. sꝫ mag' vt ipleant p̄requirūt iusticiā infusaꝫ. ⁊ vt sic reputant iusta corā deo ⁊c.

Minor ɔcedit. ḡ ⁊c. veꝛ. iustificabāt pmis duobus modis. sed nō tertio mō. vt dictū fuit in corpe.

¶ Ad scdm dd̄m. q̄ hō faciēs pcepta legis dr̄ viuere i eis qꝛ nō icurrebat penā mortis quā lex trāsgressorib⁹ infligebat. in q̄ sensu iducit h̄ Apl's. Gal. iij.

¶ Maior intelligit. vt Apl's intellexit ad Galathas 3°. qꝛ q̄ facit ea viuet in eis. vita presenti. i. imunis erit a morte cpali. Et ɔseruabit in vita p̄senti. qꝛ nō icurrit penā mortis quā incurrunt trāsgressores. sed non intelligat de vita spūali que est p grām ⁊ virtutes infusas sibi connexas. Minor ɔceditur. sed talem iusticiam lex non contulit. Quare negatur ɔsequentia.

¶ Ad tertiū dōm ꝙ p̄cepta legis hūane iuſtificāt iuſticia acq̄ſita. de qua nō querit̄ ad p̄ſens ſed ſolum de iuſticia q̄ eſt apud deum.

¶ Maior ꝓcedit̄ p̄ſertim de lege diuina pfecta. ⁊ tñ etiā imꝑfecta ē efficacior. q2 ſm plura dirigit. ſc3 etiā ſm interiora ⁊ ad altiorē finē diſponit. ſ3 nō cauſat grām ſic pfecta. Ad minorē dico. ꝙ hūana iuſtificat. i. cauſat in obedientib⁹ iuſticiā ciuilē acq̄ſitā. ſ3 nō infuſam. ⁊ h̄ etia3 ꝓcedit̄ de lege vete. hic āt q̄rim⁹ de iuſticia infuſa. q̄re negatur ꝯña intelligendo de iuſticia de qua q̄ſitum eſt An cauſet̄ ꝑ precepta moralia ⁊c̄.

¶ Queſtio cj. de p̄ceptis ceremonialib⁹ ſm ſe.

Conſeq̄nter ꝯſiderādū ē de p̄ceptis ceremonialib⁹. ⁊ p̄mo de ipis ſm ſe. Scdo de cā coꝝ. Tertio de duratōe ipoꝝ. Circa p̄mū q̄rūt̄ q̄ttuor. Prio q̄ ſit rō p̄ceptoꝝ ceremonialiū. Scdo vtꝝ ſint figuralia. Tertio vtꝝ debuerint ee multa. Quarto de diſtinctōe ipoꝝ

¶ Poſtq̄ determiatū ē de p̄cept̄ moralib⁹ (iuxta ordinē ſtatutū in q̄ſt. p̄ce.) hic ꝯñter determiat de p̄cept̄ ceremonialib⁹. ⁊ ꝑ patuit ordo ad p̄cedentē q̄ſtionē. q2 ceremonialia ſunt determiatōes moraliū. ⁊ ꝑ ꝯñs poſteriora. q2 āt moralia determināt i ordie ad deū. iō p̄ora iudicialibus q̄ determināt in ordie ad hoīes ⁊c̄. Determinat̄ aūt p⁹ de ipis ceremonialib⁹ ſm ſe. 2⁹ de cauſis coꝝ in q̄ſtiōe ſeq̄nti. 3⁹ de duratōe ipoꝝ. q. ciij. Circa p̄mū p⁹ q̄rit̄ de q̄litate ceremonialiū p̄ceptoꝝ. 2⁹ de diſtinctōe coꝝ. ar. iiij q2 āt ceremonialia p̄cepta erāt res q̄dā ⁊ figure aliaꝝ reꝝ. iō q̄litas coꝝ pt̄ dupl̄r ꝯſiderari. Uno⁹ inq̄tum ſunt res q̄dā. Et de h̄ inq̄rit̄ ar. p⁹. Alio mō inq̄tū ſunt figura ⁊ ſigna aliaꝝ reꝝ. Et ſic inq̄rit̄ q̄litas coꝝ. ar. ij. Uel in p̄mo articulo q̄rit̄ de q̄litate vel rōne eēntiali. In ſcdo de aliq̄ ꝓprietate ꝯſequēte. ⁊ rōe accītali. vt patebit

¶ Utꝝ rō p̄ceptoꝝ ceremonialiū in hoc ꝯſiſtat ꝙ ptinent ad cultum dei.

Ad p̄mū ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ rō p̄ceptoꝝ ceremonialiū nō in h̄ ꝯſiſtat ꝙ ptinēt ad cultū dei. In lege eñi veteri dant̄ iudeis q̄dā p̄cepta de abſtinētia ciboꝝ. vt pat3 Leuit. xi. ⁊ etiā de abſtinēdo ab aliq̄b⁹ veſtimentis. ſm illō Leui. xix. Ueſte q̄ ex duob⁹ texta ē nō indueris. ⁊ iteꝝ qō p̄cipit̄. Nūeri. xv Ut faciāt ſibi fimbrias ꝑ āgulos pallioꝝ. ſ3 hmōi nō ſt̄ p̄cepta moralia. q2 nō manēt in noua lege. nec etiā iudicialia q2 non ptinēt ad iudiciū faciēdū īter hoīes. ḡ ſunt ceremonialia. ſ3 in nullo ptinere vidēt̄ ad cultū dei. ḡ nō eſt ceremonialiū p̄ceptoꝝ rō ꝙ ptineāt ad cultū dei.

¶ P̄. dicūt q̄dā ꝙ p̄cepta ceremonialia dicunt̄ illa q̄ ptinent ad ſolēnitates. q̄ſi dicerent̄ a cereis q̄ in ſolēnitatib⁹ accendūt̄. ſ3 multa alia ſunt ptinētia ad cultū dei p̄ter ſolēnitates ḡ nō videt̄ ꝙ legis p̄cepta ceremonialia ea rōne dicat̄ q2 ptinēt ad cultū dei. ¶ P̄. ſm q̄ſdā p̄cepta ceremonialia dicūt̄ q̄ſi norme. i. regule ſalutis. Nā chere in greco idē ē qō ſalue. ſ3 oīa p̄cepta legis ſunt regule ſalutis. ⁊ nō ſolū illa q̄ ptinēt ad dei cultū. ḡ nō ſolū illa p̄cepta dicūt̄ ceremoni alia q̄ ptinēt ad cultū dei. ¶ P̄. rabi moiſes dt̄ ꝙ precepta ceremonialia dicūt̄ q̄2 rō nō ē manifeſta. ſ3 mlta ptinētia ad cultū dei hñt rōem manifeſtā. ſic ſabbati obſeruatio ⁊ celebratio phaſe ⁊ ſcenophegie et multoꝝ alioꝝ q̄rū rō aſſignat̄ in lege. ḡ ceremonialia nō ſunt q̄ ptinēt ad cultū dei. ¶ S3 ꝯ̄ ē quod dr̄ Exo. xviij. Eſto pplō in his q̄ ad deū ptinēt. oſtendaſq̄ pplō ceremonias ⁊ ritū colendi

¶ Hic p⁹ D. inq̄rit de q̄litate ceremonialiū vt res ſunt. vl̄ mag̃ de rōe eēntiali ⁊ ꝓpria. Et q̄rit. an rō ⁊c̄.

¶ Et nota ꝙ q2 p̄ceptū ē q̄dā dictamē practicū obligatoriū ad op⁹ necario faciendū. vt patuit ſupra. iō p̄cepta hñt ſuā q̄litatē eēntialē ⁊ diſtinctōe3 atq3 ſpēm ex materia vl̄ actu p̄cepto. Et ſm drām ⁊ diuerſam q̄litatē actuū. ē diuerſa rō ⁊ ſpēs p̄ceptoꝝ. Et ḡ ſic rō ⁊ ſpēs atq3 ꝓcept⁹ ordinalis moraliū ſtat in h̄. ꝙ ſunt de actib⁹ q̄ ſunt de lege nature aliq̄lit̄ vt patuit ſup̄ q. c. ar. p̄. Ita ⁊ h̄ q̄rit̄. an ꝓpria rō. i. ꝓpri⁹ ꝯcept⁹ ceremonialiū ſumat̄ i habitudine ad cultū diuinū. dictū ē eñ ſup̄. q. p̄. ar. iij. et ſepi⁹. ꝙ q̄dā res accipiūt ꝓpriā rōem ex aliq̄ extrinſeco. Sic ⁊ p̄cepta hñt ſuā diſtictōem ab obiect̄. i. materijs ⁊ actib⁹ de q̄b⁹ ſunt. Querit̄ igit̄ de rōe rei. i. de rōe p̄cepti ceremonialiū an ſit eē p̄ceptū cult⁹ diuini. ⁊ nō q̄rit̄ de rōe noīs ꝓpt̄ q̄d vel vnde ſit ꝙ h̄ nomē ē ipoſitū ad ſcandū cultū diuinū S3 q̄rit̄ de rōe ⁊ q̄d rei p̄cepti ceremonialis. An ſc3 ſi q̄s velit definire p̄ceptū ceremoniale. habeat dicere ꝙ ē p̄ceptiuū ⁊ ordinatiū cult⁹ diuini. ſicut ſi velit diſtinctere dicere q̄d morale p̄ceptū. h3 dicere. ꝙ ptinet ad act⁹ q̄ ſunt de dictamine rōis naturat̄ aliq̄liter. Ex obiecto eñ p̄ceptum h3 drām ⁊ ꝓpriam rōnem ⁊c̄.

¶ Rñdeo dōm. ꝙ ſic ſup̄ dictū ē. ceremonialia p̄cepta determināt p̄cepta moralia in ordie ad deū. ſicut iudicialia determināt p̄cepta moralia in ordine ad p̄ximū. Hō āt ordinat̄ ad deū ꝑ debitū cultū. ⁊ iō ceremonialia ꝓprie dicūt̄ q̄ ad cultū dei ptinēt q. xcix. ar. iiij

¶ Cōcluſio rñſiua habet̄ tal̄ ex h̄ corpe. Ceremonialia ꝓprie dicunt̄ q̄ ad cultū dei ptinēt. i. rō coꝝ p̄ceptoꝝ in h̄ ꝯſiſtit. ꝙ ptinēt ad cultū dei. i. obligāt ad cultum dei Hāc ꝯcłōne D. ꝓbat dupl̄r. p⁹ rōne ſumpta ex obiecto. 2⁹ rōne ex q̄d noīs. ibi. Rō āt ⁊c̄. p̄mo ſic. Ceremonialia determināt moralia i ordie ad deū. ordinādo videl3 hoīne ad deū. ſ3 hō ordinat̄ ad deū ꝑ debitū cultū igit̄ ſeq̄tur ꝯcłō. Maior p3 ex drña ceremonialiū a iudicialib⁹ q2 iuxta ſup̄dicta. q. xcix. ar. iiij. ſic iudicialia determināt moralia in ordie ad p̄ximū. ita ceremonialia ad deū. ſc3 illud morale qō ē de deo colendo in cōi. q2 ceremonialia determināt modū colēdi i ptīculari. Minorē D. relinq̄t notā. ⁊ p3 de ſe. q2 hō nō pt̄ ordinari ꝑ determiatōes moraliū ad deū vt ipē p̄cipiat ⁊ ipm regat. ſ3 vt ſibi bñ ſubſit ⁊ famulet̄. ſicut decet creaturā reſpectu creatoris. ⁊ ſuam ſubiectōem ⁊ famulatē ꝓfiteat̄ aliq̄b⁹ exterioribus ſignis. ſ3 talis ꝓfeſtatio ē cult⁹ diuin⁹. iō minor ꝟa. q2 videlic3 moralia ordināt hoiem i deū nō determinādo modū colendi ipm exteriori cultu. ſ3 ceremonialia ſunt hmōi determiationes. p3 igit̄ ꝯcłō. ꝙ p̄ceptū ceremoniale ē h̄ ꝙ determinat modū colendi deū ⁊ in h̄ ſtat ei⁹ rō. Deinde ibi

¶ Ratio āt hui⁹ nominis poſita ē ſupra vbi p̄cepta ceremonialia ab alijs ſunt diſtincta. q. xcix. ar. iij

¶ Subiūgit ꝑticulat̄ ſcdā3 rōnem ꝑ ꝯcłōne ſumptā ex

rōe nois ceremonie. de q̄ sup̄ dictū fuit. q. xcix. ar. iiij. D. cū manet h̄ i ulta rōe nois ibidē assignata. plusq̄3 i rōib9 ab alijs assignat3. vt patebit i solutōib9 Et pt ex ea sic argui. ceremonialia dicūt q̄si de ceremonia. s3 ceremonia idē ē qd cult9. igit ꝛc. Maior nota. minor p3 ex rōe nois.

¶ Et ꝯfirmat ꝯcl'o argumēto i ꝯtrū. qd ꝑ eodē h3 ceremonias ꝛ ritū colendi. ꝛ p ꝯn̄s p̄cepta ceremonialia dicunt. q2 sunt de ptinētib9 ad cultū diuinū

¶ Ad p̄mū ḡ dd̄m q ad cultū dei ptinēt nō solū sacrificia ꝛ alia h̄mōi q̄ imediate ad deū ordinari dicūt. s3 etiā debita p̄paratio colētiū deū ad cultū ipi9 sic̄ etiā in alijs q̄cūq3 sunt p̄paratoria ad finē cadūt sub sciā q̄ ē de fine Hmōi āt p̄cepta q̄ dāt in lege de vestib9 ꝛ cibis colētiū deū. ꝛ alijs h̄mōi ptinent ad q̄ndā p̄paratōem ipoꝝ ministrantiū vt sint idonei ad cultū dei. sic̄ etiā specialib9 obseruātijs aliq̄ vtūt q̄ sunt in ministerio regis. vn̄ etiā sub p̄ceptis ceremonialibus continentur.

¶ Cōcedit q assumit vsq3 ibi. S3 i nullo ptinere vident ad cultū dei. ista cū negat. q2 ꝛ p̄paratio. q̄ fit p vestes et cibos ptinet ad cultū dei. ꝛ rō ē. q2 p̄paratoria ad finem vt sic cadūt sub p̄cept3 eiusdē rōis cū p̄cepto diuio. sicut et media p̄paratoria ad finē. cadūt sub sciā q̄ est de fine. vt patuit supra. q. viij. ar. 2°. ad 3m. q̄ āt dicant sacrificia. patebit arti. quarto.

¶ Ad scd̄m dd̄m q illa expositio nois non videt ēē multū ꝯueniēs. p̄sertim cū nō multū inueniat i lege q in solēnitatib9 cerei accēderēt. s3 in ipo etiā cādelabro lucerne cū oleo oliuaꝝ p̄parabāt. vt p3 Leuit. xxiiij. Nihilomin9 tn̄ pt dici q i solēnitatib9 oīa alia q̄ ptinebāt ad cultū dei diligēt9 obseruabāt. ꝛ s̄m h̄ in obseruatōe solēnitatū oīa ceremonialia includūt

¶ Dicit dupl'r. p̄° nō admittim9 illā expōem nois ceremonie. s3 eā de q̄ dictū ē i corpe. Et rō hui9 nō admissionis h3 i solutōe. q2 nō vtebāt iudei cereis tāq3 p̄cipuis luminarib9. ¶ Et nota q si ceremonialia dicerent. q2 ptinēt ad solēnitates. tūc cremonialia nō extēderēt se adeq̄re ad oēm cultū. q2 nō solū colebat de9 i solēnitatib9. s3 ꝛ aliis tpib9. ꝛ ad h̄ tēdit argumētū. ¶ Scd̄o d2. q admissa illa expōne nois. tūc ceremonialia dicūt a solēnitatib9 anthonomatice. s3 nō adeq̄re. q2 sc3 i solēnitatib9 p̄cipue fiebant. q̄ ptinēt ad cultū dei. s3 nō solū ad ea q̄ i solēnitatibus agebāt se extēderēt. s3 ad oēm cultū Ad minorē. ꝑa ē. tn̄ i solēnitatib9 maxie fiebāt q̄ sunt cult9 diuini. q̄re negat ꝯn̄a. q2 nec a solēnitate dicūt ceremonialia. nisi q2 tūc fit p̄cipue cult9 diuin9. ¶ Nota tn̄. q Catholicon ꝛ cōit gramatici etiā moderni. sequūt illā expōem tactā i h̄ argum̄. s3 p3 rō efficax i ista solutōe. q̄re nō sic multū ꝯueniēs

¶ Ad tertiū dd̄m. q nec illa expositio nois videt ēē multū ꝯueniēs. Nomē eī ceremonie nō ē grecū sed latinū Potest dici tn̄ q cū sal9 hois sit a deo. p̄cipua illa p̄cepta videt̄ ēē salut3 regl'e q̄ hoiē ordināt ad deū. q̄ sic ceremonialia dicūt q̄ ad cultū dei ptinēt

¶ Ad maiorē dupl'r. p̄° declarat illa expō nois. q2 ceremonie ē nomē latinū. ꝛ p ꝯn̄s nō ē exponēdū grece. Secūdo admissa illa expōne d2. q ēēo dicūt q̄si regl'e salut3 q2 q̄ ptinēt ad dei cultū maxie sunt regl'e salutis. q2 salus hois ē a deo Ad minorē. ꝑa. sed tn̄ q̄ imediate ordināt ad deū sunt regl'e salut3 anthonomatice. q̄re negat ꝯn̄a

¶ Ad q̄rtū dd̄m q illa rō ceremonialiū ē q̄dāmō ꝓbabil'. nō q ex eo dicāt ceremonialia. q2 eoꝝ rō nō ē manifesta. s3 h̄ ē q̄ddā ꝯsequēs. q2 eī p̄cepta ad cultū dei ptinentia oportet esse figuralia. vt infra dicet. inde ē q eoꝝ rō nō ē a deo manifesta ar. ij.

¶ Ad maiorē dico. q pt itelligi dupl'r. Uno° q nō ēē manifestū etiā in rōe figure. sic rō cēntial' p̄ceptoꝝ ceremonialiū. 2° pt itelligi. q rō imanifesti seq̄t p se rōem ceremonialiū. ꝛ sic q̄si q̄dā ꝓprietas ꝯn̄s p se rōem. q̄ ē ēē de cultu diuio (q2 eī cult9 ē figurat. iō sunt imanifesta) ꝛ sic p̄cedit maior. Sic̄ si rō hois dicat esse risibile. qd risibile ꝯseq̄t hoiē. rōe cēntial' definitōis Ad minorē dico. q rō hoꝝ ꝯmemoratiua ē manifesta. ꝛ ponit i lege. s3 nō assignat rō figural'r9 quā sunt oīa imanifesta. vt intēdit Rabi Moises Leuitici. xxiiij. Dictū eī fuit sup̄. q. c. ar. v. ad 2m. q h̄mōi solēnitates habuerūt rōem ꝯmemoratiui ꝛ p̄figuratiui. q̄re negat ꝯn̄a ꝛc.

¶ Utꝝ p̄cepta ceremonialia sint figuralia

AD scd̄m sic p̄cedit. Videt q p̄cepta ceremonialia nō sint figuralia. Pertinet eī ad officiū cuiuslibet doctoris vt sic ꝓnūciet vt de facili intelligi possit. sic aug. d2 in iiij. de doc. christia. ꝛ h̄ maxie videt ēē necariū i legis latōe. q2 p̄cepta legis pp̄lo ꝓponunt. vn̄ lex d3 ēē manifesta. vt Isido. d2. si igit p̄cepta ceremonialia data sint in alicui9 rei figurā. videt incōueniēter tradidisse h̄mōi p̄cepta moises. nō exponēs q̄d figuraret. ¶ P. ea q̄ i cultu dei agūt maxie dn̄t honestatē habere. s3 facere aliq̄ facta ad aliq̄ rep̄sentanda videt ēē theatricū siue poeticū In theatris eī rep̄sentabātur olim p aliq̄ q̄ ibi ingerebāt q̄dā alioꝝ facta. h̄ videt q h̄mōi nō debeāt fieri ad cultū dei s3 ceremonialia ordināt ad cultū dei. vt dictū ē. ḡ ceremonialia nō dn̄t ēē figuralia. ¶ P. Aug. d2 in encheridion. q de9 maxie colit fide. spe ꝛ charitate. s3 p̄cepta q̄ dāt de fide. spe ꝛ charitate. nō sunt figuralia. ḡ p̄cepta ceremonialia nō dn̄t ēē figuralia. ¶ P. dn̄s d2 Joā. iiij. Spūs ē de9 ꝛ eos q̄ adorāt eū in spū ꝛ ꝟitate adorare opt3. s3 figura nō ē ipa ꝟitas. imo ꝯ se inuicē diuidūt. ḡ ceremonialia q̄ ptinēt ad cultū dei nō dn̄t ēē figuralia. ¶ S3 ꝯ ē qd ap'ls d2 ad col. ij. Nemo iudicet vos in cibo aut in potu aut i pte diei festi aut neomenie. aut sabbatoꝝ q̄ sunt vmbra futuroꝝ. V ar. p̄mo

¶ Hic ꝯn̄r D. inq̄rit de ꝓprietate ꝛ q̄litate q̄ nō ꝯstituit p̄cepta ceremonialia i rōe specifica. s3 eā ꝯseq̄t vt patuit ad q̄rtū p̄cedēt3 ar. sc3 de ēē figuratiuo. Ex h̄ eī q ceremonialia fuerūt circa talē cultū exteriorē ꝯiūctū tali interiori cultui seq̄t q erāt figuratia. s. rōne cult9 p̄cepti. vn̄ ꝯsistere circa cultū diuinū ē ꝓpria cēntial' rō vt dictū ē. s3 ēē figuratiū p̄ncipal'r ē rō accital' ꝓpria tn̄. ꝛ ēē circa diuinū cultū d2 h̄itudinē p̄cepti ad ꝓpriū obiectū. s3 ēē figuratiū d2 h̄itudinē p̄cepti cū materia ad aliqd futuꝝ rep̄ntatiū

¶ Rn̄deo dd̄m. q sicut iā dictū ē. p̄cepta ceremonialia dicūt q̄ ordināt ad cultū dei. Est aūt duplex cult9 dei. iterior ꝛ exterior. cū eī hō sit ꝯposit9 ex aīa et corpe. vtrūq3 d3 applicari ad colēdū deū. vt. s. aīa colat iteriori cultu ꝛ corp9 exteriori. vn̄ d2 i psal. Cor ar. p̄mo

meū ꝛ caro mea exultauerūt in deū viuū. ꝛ sic corp⁹ ordinat̄ in deū p aiam. ita cult⁹ exterior ordinatur ad iteriorē cultū. Cōsistit āt interior cult⁹ in h̄ q̄ aia ɔiūgat̄ deo p itellectū ꝛ affectū. ꝛ iō scḋm q̄ diuersimode itellect⁹ ꝛ affect⁹ colēt̄ deū deo recte ɔiūgit̄. scḋm h̄ diūsimode exteriores act⁹ hoīs ad cultū dei applicāt̄

¶ Doc. plus rn̄det q̄ q̄sitū expetat explicare nō solū de cultu veter̄ leḡ. s; etiā de cultu noue leḡ. ꝛ etiā de cultu glie. vn̄ p° ponit fundamētū oim harū rn̄sionū. 2° sub/iūgit ipas rn̄siones. ibi. In statu eīn ꝛc̄. Quo ad p^m ponit talē ɔclōnē fundamētalē i hac materia. Scḋm q̄ itellect⁹ ꝛ affect⁹ colent̄ deū deo recte ɔiungit̄ scḋm h̄ diuersimode exteriores act⁹ hoīs ad cultū dei applicant̄ (.i. scḋm diuersitatē interioris cult⁹. vel scḋm diuersā ɔditōem interioris ē diuersitas in exteriori. Probat̄ supponendo in pncipio corporis. q̄ ceremonialia ordinant̄ ad cultū dei. et rōe hui⁹ D. vult rn̄dere de oī cultu an sit figuratiu⁹. ita q̄ h̄ suppositū dicat rōem q̄re D. plus rn̄det q̄ q̄sitū ex/plicite q̄rat. q̄ eīn q̄rit de pceptis ceremonialib⁹ p q̄ itelli/gunt̄ pcepta legalia. s. ve. le. Et vult q̄ rn̄sio dāda sit vlit̄ de oī cultu. q̄ ceremonialia dicunt̄. q̄ de cultu dei. pbat̄ g̃ ista ɔclō. Duplex ē cult⁹ dei. exterior ꝛ iterior ꝛ exterior ordinat̄ ad iteriorē. q̄ ɔsistit i h̄ q̄ aia ɔiūgit̄ deo p itellectū ꝛ affectū. igit̄ seq̄t̄ ɔclō. Tenet ɔn̄a extra lrām. q̄ opꝫ media eē pportionata fini. igit̄ si iterior ē finis exterioris q̄ in ipm ordinat̄. seq̄t̄ bn̄ ɔclō ex h̄ añcedēte. Añs pbat̄ in lr̄a. p p^a pte. q̄ hō ē ɔposit⁹ ex aia ꝛ corpe ꝛ vtrūq̄ ꝛc̄. vt in lr̄a. Scḋa ps añtis pbat̄. q̄ iterior cult⁹ rn̄det aie. et exterior corpi. s; corp⁹ ordinat̄ ad aiam. igit̄ exterior ad interiorē. Tertia ps relinq̄t̄ nota. q̄ itellectus ꝛ affectus sunt poñe iteriores ꝑtie aie rōnal̄ ꝛc̄. ¶ Nota q̄ in ista pbatōe añtis. fundat̄ q̄ Ryder ponit p° pcepto capi. v j. de cultu dei p corpus ꝛc̄.

¶ In statu eīn future beatitudis itellect⁹ hūanus ipam diuinam ṽitatē in seipo intuebit̄. ꝛ iō exterior cult⁹ nō ɔsistet in aliq̄ figura. s; solū in laude dei. q̄ p cedit ex interiori cognitōe ꝛ affectōe. scḋm illō esaie. lj. gaudiū ꝛ leticia iuenīet̄ i ea grāꝝ actio ꝛ vox laudis

¶ Hic ɔn̄r D. p̄misso fundamēto hui⁹ materie. sub sumit. ꝛ rn̄det trib⁹ ɔclōnib⁹. scḋm q̄ ē triplex cultus dei. p° de cultu glie. 2° de cultu p̄sent̄ vite. p° q̄ntū ad statū ve te. le. ibi. In statu āt ꝛc̄. 3° q̄ntū ad statū noue leḡ. ibi S; in statu ꝛc̄. Prima g̃ ɔclō ē ista. In statu future btitudi/nis cult⁹ exterior nō ɔsistit in aliq̄ figura. s; in laude dei q̄ pcedit ꝛc̄. vt in fine lr̄e. pbat̄ assumēdo ɔclōnē fundamētalē p maiori. Scḋm q̄ itellect⁹ ꝛc̄ (Minor in lr̄a ꝛc̄) s; in statu future btitudinis itellect⁹ ipam veritatē in seip/sam ituebit̄. igit̄ ɔclō ṽa. p̄misse patēt. Maior ex dictis. Minor supponit̄. Et ɔfirmat̄ ista ɔclō auctoritate Esa. ꝛc̄. ¶ Nota q̄ iterior cult⁹ in patria erit circa ṽitatē in se. Et g̃ nō opꝫ cultū iteriorē repn̄sentare. tāq̄ distantē a veritate p aliq̄ exteriora signa. s; ex iteriori btitudie ꝛ cognitione pcedit act⁹ exterior scḋm pportōnem ad iteriorē. Ex cognitōe āt ad summū bonū nō pt̄ pcedere nisi gaudiū et leticia. Et g̃ exterior cult⁹ sunt act⁹ exteriores iteriori btitudini corn̄dētes. s; visioni ꝛ fruitōni. Qualr̄ eī alīq̄s interi⁹ ē disposit⁹ talit̄ exteri⁹ opat̄ Cōseq̄nt̄ cū do.

In corpe

¶ In statu āt p̄ntis vite nō possum⁹ diuinā veritatē in seipa intueri. s; opꝫ q̄ radi⁹ diuine ṽitatis nobis illucescat sub aliq̄b⁹ sensibilib⁹ figuris. sic dio

nysi⁹ dī p̄mo caplō ce. hiera. diuersimode tn̄ scḋm diuersum statū cognitōis hūane. In veteri eīn lege neq̄ ipa diuia ṽitas i seipa manifesta erat. neq̄ etiā adhuc ppalata erat via ad h̄ puenīēdi sic aplus dī ad heb. vij. Et iō oportebat exteriorē cultū vet. le. nō solū eē figuratiū future ṽitat̄ manifestāde i patria s; etiā eē figuratiū xp̄i q̄ ē via ducēs ad illā patrie ṽitatē

¶ Subsumit 2° sub ɔclōne fundamētali. ꝛ infert ɔclōnem rn̄siuā directe ad q̄situ ꝛ scḋaꝫ. Opꝫ exteriorē cultū veter̄ leḡ nō solū ꝛc̄. vt in fine lr̄e. pbat̄. Scḋm ꝛc̄. vt dicebat ɔclō fundamētal̄. s; in p̄sent̄ vite statu nō possumus veritatē in seipa ituer ꝛ i veteri lege. neq̄ ipa veri/tas diuia i seipa manifesta erat. neq̄ etiā adhuc via (s; christ⁹) ppalata ad h̄ pueniendū. igit̄ seq̄t̄ ɔclō. q̄ vtrūq̄ oportuit p̄figurari tāq̄ distās ꝛ futurū in cognitōne. Maior patuit. Minor pꝫ auctoritatib⁹ Dionysij ꝛ Apli in q̄b⁹ fundat̄. ¶ Nota circa istā minorē. q̄ p veritatē iuēdā i patria q̄ h̄ nō pt̄ iueniri. itelligit̄ ipa veritas p eēntiā. s; diuia eēntia. in q̄ oia figurata i veteri lege. et in sacra/mētis noue leḡ clare videbūt̄. sic etiā oia credita pncipalia ꝛ p se. s. articuli fidei. Et g̃ tal̄ veritas nō fuit cognita in ve. le. nec via ad cognoscēdū. s; christ⁹. iō vtrūq̄ oportuit p̄figurare ꝛ itellectū p sensibilia exteriora manuducere. Et sic fuit cult⁹ exterior duplr̄ figuratiu⁹. vide de istis dict̄. s; quō oia h̄ credita ꝛ figurata videbunt̄ i diuina eēntia Cap. in q̄rto. dis. x. q. iiij. in solonib⁹ argumētoꝝ ɔ scḋa ɔclōnē De h̄ etiā Scot⁹ hꝫ aliq̄d in 3°. dis. xxxi. ad 3^m. vbi dr̄ q̄ credibilia sunt i duplici dr̄ria. Quedā eīn sūt q̄ꝝ visio p se ptinet ad btitudinē. sic ē visio trinitatis. et talia sunt scibilia extēdēdo scire ꝛ sunt visibilia extēdēdo videre. Et de istis p se itelligēdū ē. q̄ fidei succedit visio. Alia sunt q̄ꝝ visio aliq̄ mō ptinet ad btitudinē. nō tamē eēntialr̄ q̄ etiā nō sunt scibilia. q̄ sunt q̄daꝫ facta tpalia. sic sunt credibilia de icarnatōne. ꝛ de talib⁹ ɔcomitāter succedit fidei visio. nō tn̄ rei in se. q̄ nō videt̄ i patria xp̄s in cruce nec i vtero ṽgis. s; i ṽbo. Alia sunt nec vnq̄ visibilia. q̄ nec scibilia. q̄ facta tpalia nec ptinētia ad beati/tudinē pncipalr̄ nec ɔcomitāter. cuiusmodi sunt aliq̄ ṽba ptinētia ad act⁹ hūanos. de talib⁹ āt si q̄s viator haberet fidē pt̄ ɔcedi. q̄ in illo pt̄ manere fides. Hec ille. Et bn̄ ad ppositū saltē q̄ ad duo mēbra. Cōseq̄nt̄ ibi

Oīa p se credita videbūtur i diuina eēntia.

¶ S; in statu noue legis hec via iā ē reuelata. vn̄ hanc p̄figurari nō oportet. sic futurā. sed cōmemorari oportet p modū p̄teriti vel p̄sentis. s; solū oportet p̄figurari futurā ṽitatē glorie nondū reuelatā.

¶ Subiūgit tertiā ɔclōnē de cultu noue legis quā p° pbat rōe. 2° ɔfirmat ipaꝫ cū ɔclōne p̄cedēti auctoritate. ibi. Et h̄ ē ꝛc̄. Cōclusio g̃ ē tal̄. Cult⁹ exterior noue leḡ nō ē figurat̄ respectu vie. s; ei⁹ ɔmemoratiu⁹. s; solū opꝫ p̄figurari ꝛc̄. vt i fine lr̄e. pbat̄ iteꝝ assumēdo ɔclōnē fundamētalē vt p⁹us. s; i statu noue leḡ via ē iā reuelata. s; christ⁹. s; nōdū veritas i seipa manifesta ē. sic nec i ve. le. igit̄ ɔclō ista ṽa. Maior patuit. Minor silr̄ nota est. q̄ xp̄s iā venit ꝛ docuit expssaꝫ viā. s; donec h̄ sum⁹. videmus p speculū. Et de materia hui⁹ ɔclōnis mag̃ infra q. cvj. ar. iiij. q̄ p⁹ nouā legē nō veniet alia lex de maiorib⁹ credēdis vl̄ agēdis. ꝛ p ɔn̄s. hec lex nō ē figura alteri⁹ legis. sic vet⁹ fuit. in cui⁹ ceremonijs (vt patebit) repn̄sentabant̄ ea q̄ expsse hꝫ noua lex. s; tn̄ q̄ agim⁹ i eccl̄ia nūc sunt imago eoꝝ q̄ in eccl̄ia triūphāte agunt̄ Deinde ibi

¶ Et h̄ ē q̄d apl's dr ad heb x. Umbrā hz lex fu/
turoꝝ bonoꝝ. non ipam imaginē rerū. Umbra eīm
minꝰ ē q̄ȝ imago. tanq̄ȝ imago ptineat ad nouaȝ le/
gē. vmbra vero ad veterē

¶ Cōfirmat vltimas duas ꝯclōnes auctoritate apl'i
q̄ ad hoc. q̄ vtraq̄ȝ est figuratiua respectu futuri status ꝛ
glie. q̄ tn̄ exp̄ssiꝰ figurat̄ p nouā legē q̄ȝ veterē. ¶ Un̄ no/
ta D. sanc. ibidē in postilla. q̄ ad bona celestia vetꝰ lex se
habu. c sicut vmbra ad corpꝰ. sȝ noua lex s̄ ē imago Um
bra āt ꝛ imago q̄ntū ad h̄ ꝯueniūt. q̄ vtrūq̄ȝ rep̄sentat. sȝ
vmbra in cōi. imago ṽo in pticulari. ꝛ q̄ntū ad naturā in
diuidui ꝛ i speciali. Sic etiā noua lex q̄ntū ad bona futu/
ra rep̄sentat. p̄mo. q̄ȝ in ṽbis noui testamenti fit expressa
mētio de bonis futuris ꝛ p̄missio. nō āt i veteri. sȝ tm̄ de
carnalibꝫ. Scdo. q̄ȝ ṽtus noui testamēti ꝯsistit i charita/
te q̄ ē plenitudo legis. ꝛ ista charitas. lȝ sit imp̄fecta rōe fi/
dei cui inheret. tn̄ ē silis charitati patrie. Un̄ lex noua dr
lex amoris. ꝛ iō dr imago. q̄ȝ hȝ silitudinē exp̄ssam bono
rū futuroꝝ. Sȝ lex vetꝰ illā rep̄sentat p q̄dam carnalia ꝛ
valde a remotis. et ḡ dr vmbra. hec ille. Ex q̄bꝫ pȝ itelle/
ctus auctoritatis. ꝛ q̄uidā alioꝝ h̄ dicteꝝ. Patȝ ꝛ visio
ad q̄situ. q̄ ceremonialia sunt figuratiua rōne cultꝰ de q̄
sunt. Et h̄ D. inuit in suppōne in p̄ncipio corpis.

¶ Cōfirmat̄ scda ꝯclō visiua argumēto in ꝯtrium.
Circa h̄ argumentū nota. q̄ aplus tāgit ceremonialia. q̄
tāgebāt totū pplm. s. obseruātias ꝛ sacra. vt patebit arti.
sequēti. Et vult. q̄ nemo debeat ꝯdēnare Collosenses q̄
hec nō obseruant. q̄ȝ sunt vmbre futuroꝝ. s. christi. Et iō
veniente veritate debēt cessare. Et p h̄ pȝ q̄ ceremonialia
veteris legis sīt figuratiua etiā vie ꝛ patrie. vt voluit 2ª ꝯclō

¶ Ad p̄mū ḡ dōȝ q̄ diuina nō sunt reuelāda hoi
bus. nisi s̄m coꝝ capacitatē. alioq̄n daret̄ eis p̄cipi/
tij materia dū ꝯtēnerēt q̄ capere nō possent. ꝛ iō vti
liꝰ fuit vt sub q̄dā figuraꝝ velamine diuia misteria
rudi pplo traderent. vt sic saltē ea i̇plicite cognosce
rēt. dū illis figuris deseruirent ad honorē dei

¶ Ad maiorē. ꝯcedit̄ p̄ᵒ de cōi lege. scdo ꝯcedit̄ si ca/
pacitas auditoris patiat̄. Et 3ᵒ dico q̄ i rebꝫ diuinis nō
potuit statim fieri p̄fecta doctrinatio ꝛ clara. ppt etꝰ picu
lū cauendū. ne daret̄ p̄cipitij materia. q̄ȝ si res ꝓfunde ꝓ
ponerent̄. nō caperēt rudes ꝛ totalr̄ resilirēt. Melius ḡ
fuit diuina p̄ᵒ tradi sub vmbra. vt i̇plicite saltē cognosce/
rent. q̄ȝ tradere diuina clare p qd̄ oino resilirēt. Ultra. et
hoc ꝛc. Dico q̄ nō fuit necessariū in leg. sȝ arōe diuina p̄/
ma. imo meliꝰ fuit tradere obscura ꝛ vmbratica. vt pa/
tuit. Et dico. q̄ lex hūana p̄sertim dȝ eē manifesta. sȝ nō
diuina data rudi pplo. q̄ manifeste ꝛ in se tradita cape nō
potuit. ꝛ Isidorꝰ loq̄t̄ de lege hūana. Ultra. Si igit̄ ꝛc.
Dico q̄ sic. Sȝ negat̄ illa. Uidet̄ incōueniens ꝛc. q̄ȝ tp̄s
ꝛ ruditas nō patiebant̄ vt eis diuia exponerent̄ ppt picu
la vitāda. vt dictū ē. Et p̄terea Augꝰ. ibidē loq̄t̄ de do/
ctore ecclesiastico noue legis. talis eīm dȝ clare docere afficere
re ꝛ mouere. vt pȝ intuēti. Secꝰ de legislatore ve. le. ꝛc.

¶ Ad scdȝ dōȝ. q̄ sic poetica nō capiūt̄ a rōne hūa
na ppter defectū ṽitatis q̄ est i eis. ita etiā rō hūana
p̄fecte cape nō pt̄ diuia ppter excedētē ipoꝝ ṽitatē
ꝛ iō vtrobiq̄ȝ opꝰ ē rep̄sentatōe p sensibiles figuras.

¶ Maior concedit̄. Minor distinguit̄. q̄ȝ facere aliq̄
facta ad rep̄sentandū vanitates. ꝛ plerūq̄ȝ turpitudines
p̄terire. ppter defectū veritatis in hmōi rep̄sentatis. hoc
est poeticū. sȝ factis rep̄sentare veritatē diuinā. sup exce/
dentē in sui puritate capacitatē hoim. h̄ nō ē poeticū. sed
diuine dignatōis. ¶ Ultra dico. q̄ in theatris fiebāt rep̄sen
tatōes p̄mo mō. ḡ ꝛc. vep. nō debēt fieri in cultu diuino
ea rōne q̄ in theatris. Cōcedit̄ subsumpta. ḡ ꝛc. vep. non
sunt figuralia sicut poetica. sȝ tn̄ alio mō vt dictū est

¶ Ad tertiū dōm. q̄ Aug. ibi loq̄t̄ de cultu interi
ori. ad quē tn̄ ordinari oportet exteriorē cultū. vt di In corp.
ctū ē. Et silr̄ dōm est ad q̄rtū. q̄ȝ p xp̄m hoies pleni
us ad sp̄ualem dei cultū sunt introducti

¶ Augustinꝰ intelligit̄ in maiori de cultu interiori. tal'
tm̄. p̄cedit imediate ex fide spe ꝛ charitate. ꝛ p̄cipit̄ p̄cep
tis moralibꝫ q̄ sunt de istis ṽtutibꝫ. sȝ fide spe ꝛ charitate
nō colit̄ cultu exteriori saltē imediate ꝛ directiue. ꝛ tal' cul/
tus exterior ꝛ s̄m determinatū modū p̄cipit̄ p̄ceptis cere
monialibꝫ. ꝛ hȝ ordinari in interiorē cultū. ꝛ s̄m eiꝰ ꝯditio
nem variat̄ vt patuit. Minor ꝯcedit. sed negat̄ ꝯña. q̄ȝ p̄
cepta de cultu exteriori sunt figuralia. sȝ rōe ipius cultꝰ

¶ Ad q̄rtū. Maior vera. sȝ loq̄t̄ xp̄us de adoratōne
noue legis interiori ꝛ sp̄uali. in quā p grām suā fideles in/
ducturꝰ erat. ꝛ tal' adoratio sp̄ualis ē in veritate vie. sȝ tn̄
in figura patrie. Sȝ adoratio veteris legis exterior nō fuit
in ṽitate. ita q̄ nō haberet figurā duplicē ꝛ diuersā Erat q̄
dē ṽa s̄m illū statū. s. nō plena ꝛ sp̄ualis. sȝ duplr̄ figurati
uus. Minor ꝯcedit̄ respectu eiusdē. q̄ȝ figura alicuius
veritatis nō ē veritas figurata. pt̄ tn̄ in se eē q̄dā ṽa. im
p̄fectū. sic cultꝰ istiꝰ tp̄is fuit verꝰ cultus. sicut ꝛ bonꝰ s̄m
qd. sȝ nō verꝰ veritate p̄fecta vie vel patrie quā designa/
bat. Negat̄ ꝯña de ceremonialibꝫ q̄ sunt de cultu exterio
ri veteris legis. Et ita patet ex istis solutō. hꝫ. q̄ ceremonia
lia fuerūt de exteriori cultu. ꝛ rōe illiꝰ sunt vel magis fue/
runt figuralia. sȝ interior cultꝰ etiā p statu veteri nō fuit fi/
guratiuus. q̄ȝ sp̄ualis. Et p̄terea. q̄ȝ s̄m interiorē verum
cultum ptinebat ad nouā legem.

¶ Utrū debuerūt esse multa cerimonialia p̄cepta X

Ad tertiū sic ꝓcedit̄ Uidet̄ q̄ nō debuerūt
esse multa cerimonialia p̄cepta. Ea eīm q̄
sunt ad finē dn̄t eē fini ꝓportionata. sȝ ce
rimonialia p̄cepta sic dictū ē. ordinat̄ ad ar. p̄ᵒ. et 2ᵒ
cultū dei ꝛ in figurā xp̄i. est āt vnꝰ deꝰ a q̄ oia. ꝛ vnꝰ
dn̄s iesus xp̄s p quē oia. vt dr. p̄mo ad corinth. viij.
ḡ cerimonialia nō debuerūt multiplicari. ¶ P̄ mul/
titudo cerimonialiū p̄ceptoꝝ trāsgressionis erat oc
casio. s̄m illō qd̄ dr petrꝰ actuū. xv. Quid tētatis deū
imponere iugū sup ceruice discipuloꝝ q̄d neq̄ȝ nos
neq̄ȝ patres nr̄i portare potuimꝰ. sȝ trāsgressio diui
noꝝ p̄ceptoꝝ ꝯtrariat̄ hūane saluti. cū igit̄ lex ois de
beat saluti ꝯgruere hoim. vt Isido. dr videt̄ q̄ nō de
buerūt multa p̄cepta cerimonialia dari. ¶ P̄ p̄cep/
ta cerimonialia ptinebāt ad cultū dei exteriorē ꝛ cor
poralē. vt dictū ē. sȝ hmōi cultū corpalē lex debebat ar. 3ᵒ
diminuere. q̄ȝ ordinabat ad xp̄m. q̄ docuit hoies de
um colere in sp̄ū ꝛ ṽitate. vt hab̄ Jo. iiij. nō ḡ debu
erūt multa p̄cepta cerimonialia dari. ¶ Sȝ ꝯtra est
quod dicitur Osee. viij. Scribā eis multiplices le/
ges meas et Job. xi. Ut ostenderem tibi secreta sa/
pientie. q̄ multiplex sit lex eius.

¶ Hic agit̄ de distinctōe ceremonialiū. Et p° inq̄rit̄ rō m̄ltiplicatōis eo4. 2° ondit rō diuisiōis eo4. ar. seq̄nti
q.xc.ar.ij.z3 ¶ Rn̄deo dd̄m. q̄ sic sup̄ dictū ē. ois lex alicui po
q.xcvj.ar.p. pulo dat̄. In pp̄lo aūt duo gn̄a hoim ptinent̄. q̄dā
q.xcv.ar.p. pni ad malū q̄ sunt p p̄cepta legis cohercēdi. vt sup̄ dictū est. q̄dā habētes inclinatōem ad bonū vel ex natura vel ex ↄsuetudīe. vel etiā ex gr̄a. ꝛ tales sunt p legis p̄ceptū instruendi. ꝛ in meli⁹ pmouendi.

¶ Cōclusionē rn̄siuā Doc. intendit talē in h̄ ce4pe q̄ sup̄ erat formāt̄. Debuerūt eē m̄lta p̄cepta ceremonia/ lia. pbat̄ supponēdo vt i p̄ne pro corpis fundamentū ex supdictis. q.xc.ar.q.et.iij. et q.xcvj.arti.p. q̄ ois lex alicui pplo a pfecte m̄ltitudini dat. Hoc supposito stāte arguit̄ sic p ↄsēne. In oi pplo duo gn̄a hoim ptinent̄ ꝛc̄. vt in l̄a. s; q̄tū ad vtrūq; gen⁹ hoim expediebat p̄cepta cere/ monialia in veteri lege m̄ltiplicari. igit̄ ↄc̄lo v̄a. Que ma ta itellectū minoris itelligēda ē de debito expediētie ꝛ cō/ gruitate ꝛc̄. Hui⁹ rōis Doc. ponit p° maiorē. 2° minorē. ibi Quātū igit̄ ad ꝛc̄. Maior q̄ ad h̄ q̄ mali sint coercēdi p legē. patuit sup̄. q.xcv.ar. p°. Q̄ aūt boni sint i meli⁹ p mouēdi p̄t haberi ex dictis sup̄ q.xcj.ar.iij. q̄ aūt in oi po/ pulo sint mali ꝛ boni. relinq̄t notū. Cōseq̄nter cū dr̄

¶ Quātū igit̄ ad vtrūq; gen⁹ hoim expediebat p̄ cepta ceremonialia in veteri lege multiplicari. Erāt eñ i illo pplo aliq̄ ad idolatriā pni ꝛ iō nece erat vt ab idolatrie cultu p p̄cepta ceremonialia reuocarent̄ ad cultū dei. ꝛ q2 multipliciter hoies idolatrie deser uiebant oportebat econtrario multa instituti ad sin gula reprimenda.

¶ Subiūgit minorē. cui⁹ p° pbat p̄mā p̄tē. 2° scd̄ā3 ibi Et pte v̄o ꝛc̄. P̄mā p̄tē pbat duplici medio. 2ᵐ po nit ibi. Et itez ꝛc̄. Quo ad p̄ᵐ arguit̄ sic. ses q̄ ad malos supponēdo q̄ in pplo illo erāt aliq̄ ad idolatriā pni. ꝛ hi erāt mali. Tūc sic. Nece erat vt ab idolatrie ꝛc̄. vt in l̄a s; m̄ltipl̄r idolatrie fuiebāt. igit̄ optebat ecōtrario m̄lta institui ad singl̄a reprimēda. Et p ↄn̄s pp̄ter malos opor tuit ponere m̄lta ceremonialia. Deinde cū dr̄

¶ Et itez multa talib⁹ iponi. vt q̄si onerati ex his q̄ ad cultū dei ipēderēt. nō vacarēt idolatrie deseruire

¶ Probat 2° eandē p̄mā p̄tē minoris clare i l̄a.

¶ Ex pte v̄o eo4 q̄ erāt pni ad bonū. etiā necaria fuit multiplicatio ceremonialiū p̄cepto4. tū q2 p h̄ diuersimode mēs eo4 referebat̄ i deū ꝛ magis assi/ due. tū etiā q2 misteriū xp̄i. q̄ p hm̄ōi ceremonialia figurabatur multiplices vtilitates attulit mūdo. ꝛ multa circa ip̄m consideranda erāt q̄ oportuit per di uersa ceremonialia figurari.

¶ Manifestat̄ scd̄ā3 p̄tē minoris p̄dicte. ses q̄ expedi ebat pp̄t bonos ponere m̄lta ceremonialia. ꝛ ponunt̄ due cause clare in l̄a. ☞ Et ↄfirmat̄ ↄc̄lo argumēto in ↄriū. q̄d pbat legē dei eē m̄ltiplicem. ad m̄lta ꝛ vsq; ad minima se extēdit. ꝛ p ↄn̄s circa cultū diuinū multa ordi nauit. ꝛ sic sunt multa ceremonialia

¶ Ad p̄mū g̃ dd̄m q̄ qn̄ id q̄d ordinat̄ ad finem est sufficiēs ad ducēdū in finē. tūc sufficit vnum ad vnū finē sic vna medicina si sit efficax sufficit qn̄q; ad sanitatē inducendā. ꝛ tūc nō oportet multiplica ri medicinā. s; pp̄ter debilitatē ꝛ ipfectōem ei⁹ q̄d ē ad finē oportet ea multiplicari. sicut multa adhibē tur remedia ifirmo qn̄ vnū nō sufficit ad sanādū. Ce rimonie aūt veteris legis inualide ꝛ ipfecte erant ad rep̄sentādū xp̄i misteriū q̄d ē superexcellēs. ꝛ ad subiu gādū mētes hoim deo. vn̄ apl's dr̄ ad Heb. v. Re probatio fit p̄cedētis mādati pp̄ter ifirmitatē ꝛ inu/ tilitatē. nihil eñ ad pfectū adduxit lex. ꝛ iō oportu it hm̄ōi cerimonias multiplicari.

¶ Ad maiorē. ea q̄ sunt ad finē. sunt fini q̄dē pportio nata q̄ ad ↄductōem vl' b̄uitē. s; nō opz q̄ q̄ ad nūez. nisi sit mediū ad finē sufficiēs. sic D. ondit i solōne Ad mi norē. ↄcedit̄ q̄ ē vn⁹ de⁹. s; m̄lta req̄runt̄ ex pte hois vt vni deo se bn̄ subdat ꝛ cū bn̄ colat. Silr̄ ↄcedit̄ q̄ christ⁹ ē vn⁹. s; i eo ↄtigerūt m̄lta misteria. q̄ p vnū ceremoniale nō potuerūt rep̄sentari. q̄re negat̄ ↄn̄a Propt̄ auctoritatē apli adductā i solōne nota. q̄ mādatū fuit ifirmū. q2 nō potuit exeq̄ effectū suū. s. iustificatōnem. Et inutile. q2 nō valuit ad finē ↄseq̄ndū. s; btitudinē. Et dr̄ reproba ri. nō q2 fuerit b̄m se malū. s; q2 incōueniens tempori. scz noui sacerdotij christi ꝛc̄.

¶ Ad scd̄3 dd̄3. q̄ sapiētis legislatoris ē minores trāsgressiones pmittere. vt maiores caueant̄. ꝛ iō vt caueret̄ trāsgressio idolatrie ꝛ supbie q̄ in iudeo4 cor dib⁹ nasceret̄ si oia p̄cepta legis iplerēt. nō pp̄ter h̄ p̄termisit de⁹ multa ceremonialia precepta tradere. q2 de facili sumebāt ex h̄ trāsgrediendi occasionē.

¶ Maior ↄcedit̄. q̄ fuit i occasionē acceptā. S; dico q̄ prudētis legislatoris. nō ē subtrahere occasione accep tā qn̄ magis malū inde cauet̄ Minor ↄcedit̄. s; tn̄ de⁹ p mitte minorē transgressionē vt caueret̄ maior. ꝛ sic pmisit vt nō seruarēt plene oia ceremonialia. vt retraherent̄ ab idolatria q̄ mai⁹ pctm̄ ē. ꝛ silr̄ a supbia. Ultra. Cū igit̄ ꝛc̄ dico q̄ ois dz ↄgruere p se q̄tū ē ex pte sui ꝛ ex intenti one legislatoris. p̄t tn̄ aliq̄ eē in occasionē accepta. q̄re neg gat̄ ↄn̄a. Et req̄rit hec solo q̄ supdicta fuerunt. q. xcvij. ar. p̄mo in solutionib⁹.

¶ Ad tertiū dd̄m. q̄ vet⁹ lex in multis diminuit corpalē cultū. pp̄ter q̄d statuit q̄ nō in oi loco sacri ficia offerent̄. neq; q̄buslibet. ꝛ multa hm̄ōi statuit ad diminutōez exterioris cult⁹. sic etia rabi moises egypti⁹ dr̄. Oportebat tn̄ nō ita attenuare corpalez cultū dei vt hoies ad cultū demonū declinarent

¶ Maior ↄcedit̄ ꝛ patuit. ar. . Ad minorē. negat̄ q̄ ita debuit minuere q̄ nō eēnt m ta p̄cepta ceremonialia. q̄b⁹ hoies retraherent̄ a cultu idolatrie. Et vt misterium xp̄i nō rep̄sentaret̄ m̄lt̄ modis. s; ↄcedit̄ q̄ cult⁹ exterior dz debuit diminui. vt nō in oi loco ꝛ cuilibet impēderet̄. Ad pbatōem ↄcedit̄. q̄ ordinabat ad xp̄m. s; figurā dn̄ et futuri. ꝛ ad h̄ req̄runt̄ m̄lta vt dictū ē. Et dico vt pa tuit ar. 2° ad 4ᵐ. q̄ xp̄s docuit colere deū tpe suo i spū et veritate. s; tpe legis colebāt sub figuris m̄ltis. q̄re negat̄ ↄn̄a

¶ Utrū ceremonie vete. le. ↄuenienter diuidāt̄ in sacrificia sacramēta. sacra ꝛ obseruantias.

AD q̄rtū sic p̄cedit̄. Uidet̄ q̄ ceremonie Y
veteris legis incōueniēter diuidāt̄ in sa crificia. sacramēta sacra ꝛ obs̄uantias. Ce rimonie eñ veteris legis figurabāt xp̄m. s; hec solū fiebāt p sacrificia p q̄ figurabat̄ sacrificiu q̄

xp̄s se obtulit oblatõeȝ ⁊ hostiã deo. vt dr̄ ad ephe. v. ergo sola sacrificia erãt ceremonialia. ¶ P̄. vet⁹ lex ordinabat ad nouã. sȝ in noua lege ipm̄ sacrificiũ ē sacramẽtũ altaris. ergo in veteri lege nõ debuerũt distingui sacramẽta ꝯ sacrificia. ¶ P̄. sacrũ dr̄ qd̄ ē deo dedicatũ s̄m quẽ modũ tabernaculũ ⁊ vasa eius sacrificari dicebãt. sȝ oĩa ceremonialia erãt ordinata ad cultuȝ dei. vt dictũ ē. ergo ceremonialia oĩa sacra erãt. nõ ergo vna ps ceremonialiũ dȝ sacra noĩari. ¶ P̄. obseruantie ab obseruãdo dicũt. sȝ oĩa p̄cepta legis obseruari debebant. Dicit̄ eñ deute. viij. Obserua ⁊ caue nequãdo obliuiscaris dñi dei tui. ⁊ negligas mãdata ei⁹ atqȝ iudicia ⁊ ceremonias. nõ ergo obseruãtie debẽt poni vna ps ceremonialiũ. ¶ P̄. solẽnitates inter ceremonialia ꝯputant̄ cũ sint in vmbrã futuri. vt pȝ ad collocẽses. ij. silr̄ etiã oblatões ⁊ munera vt pȝ p apl̄m ad heb. ix. Que tñ sub nullo hoꝝ ꝯtineri videtur. ergo incõueniẽs ē p̄dicta distinctio ceremonialiuȝ.

ar. p°.

¶ Sȝ ꝯ ē qd̄ in veteri lege singula p̄dicta ceremonie vocãt̄. sacrificia eñ dicũt̄ ceremonie. nũeri. xv. Offerat vitulũ ⁊ sacrificia ei⁹ ad libamẽta vt ceremonie ei⁹ postulãt. De sacramẽto etiã ordinis dr̄ Leuit. v. Hec est vnctio aaron ⁊ filioꝝ ei⁹ in ceremonijs. De sacris etiã dr̄ exo. xxxviij. Hec sunt istrumẽta tabernaculi testimonij in ceremonias leuitaꝝ. De obseruãtijs etiã dr̄. iij. reg. ix. Si auersi fueritis nõ seq̄ntes me. nec obseruãtes ceremonias q̄s p̄posui vob.

¶ Hic D. inq̄rit de diuisiõe ceremonialiũ. an ad certã diuisionẽ reduci possint. q̄si ad certas sp̄es. habito eñ q sint . . . p̄cepta. ar. p̄cedẽti. ⁊ p ꝯñs mãe ceremodie. ē dubiũ . . . sint in gñe vel specie subalterna. Et patebit. q̄a s̄m illã diuisionẽ D. in sequẽtib⁹ materiã istã p̄seq̄t̄.

ar. p. et 2°

¶ Rñdeo dd̄ȝ. q sicut dictũ ē. ceremonialia p̄cepta ordinãt̄ ad cultũ dei. in q̄ q̄dẽ cultu ꝯsiderari possunt ⁊ ip̄e cult⁹. ⁊ colẽtes ⁊ instrumẽta colẽdi.

¶ Cõclusio responsiua subĩtelligit̄ ex articulo affirmatiũ ad q̄situ. q ceremonie ꝯuenient̄ diuidunt̄ in ea q̄ in titulo q̄stionis ponũt̄. pbat̄. ceremonialia p̄cepta ordinant̄ ad cultũ dei. ⁊ supple ceremonie sunt q̄ ꝯcurrũt ⁊ req̄runt̄ ad cultũ dei. in q̄ cultu dei q̄tuor ꝯsiderari pñt. scȝ ip̄e cult⁹ colẽtes. ⁊ istrumẽta (subsumit̄) sȝ cult⁹ ip̄e ꝯsistit specialr̄ in sacrificijs. instrumẽta aũt p̄tinẽt ad sacra ⁊c. ergo ꝯclo ⁊c. Hui⁹ rõis D. ponit p° maiorẽ cũ minore 2° subsumptã cũ declaratõe. ibi. Ip̄e aũt cult⁹ ⁊c. p⁹ ē clarꝫ. Et intendit D. q q2 ceremonialia dicũt̄ q̄ ordinant̄ ad cultũ dei. igit̄ s̄m q aliq̄ diuersimode ꝯcurrũt ad cultũ. s̄m h̄ erũt diuersa. Et q2 aliter se hȝ cult⁹ ip̄e. aliter colẽtes. aliter instrumẽta. igit̄ sunt alie ceremonie. Deinde cũ dr̄

¶ Ipse aũt cult⁹ specialr̄ ꝯsistit in sacrificijs q̄ in dei reuerẽtiã offerũt̄. Instrumẽta aũt colẽdi p̄tinẽt ad sacra. sic ē tabernaculũ ⁊ vasa ⁊ alia hmõi. Ex p̄te aũt colẽtiũ duo possunt ꝯsiderari. s. eoꝝ istitutio ad cultũ diuinũ. qd̄ fit p q̄ndã ꝯsecratõem vel ppl̄i vl̄ ministroꝝ. ⁊ ad h̄ p̄tinẽt sacramẽta. ⁊ iterũ eoꝝ singularis ꝯuersatio p quã distinguunt̄ ab his q̄ deũ nõ colũt. ⁊ ad hoc p̄tinent obseruantie. puta in cibis ⁊ vestimentis ⁊ alia huiusmodi.

¶ Subiũgit subsumptã quã declarat manifeste ⁊c.

¶ Nota aũt q hec diuersitas mag̃ ē ceremoniaꝝ. q̄ p̄ceptoꝝ. vñ ⁊ q̄situ q̄rit. an ceremonie sic diuidant̄. nõ an p̄cepta ceremonialia sic diuidãt̄. q̄re diuisio ista ē req̄sitoꝝ ad cultũ diuinũ. Et tñ. q2 p̄cepta diuersificant̄ s̄m diuersas rões eoꝝ de q̄b⁹ sunt. iõ pñt ⁊ p̄cepta ceremonialia distingui in q̄tuor sp̄es. ita q p̄cepta de sacramẽtis distinguunt̄ ab illis de sacrificijs ⁊c. Sȝ mag̃ vadit diuisio ad distinctõeȝ eoꝝ q̄ ad cultũ req̄rũt̄. q̄ꝝ aliq̄ sic. aliq̄ sic dicũt̄.

¶ Cõfirmat̄ p̄cl'o argumẽto i ꝯtrũ. h̄ argumentuȝ ostẽdit. q oĩa ista q̄tuor ꝯmemorata i titulo q̄stiõis ꝯtinẽt̄ sub ceremonijs ⁊ dicant̄ i scriptura ceremonie. ⁊ p ꝯñs ceremonie in ista q̄tuor diuidunt̄ ꝯuenienter.

¶ Ad p̄mũ ergo dd̄m q sacrificia offerri oportebat et in aliq̄b⁹ locis ⁊ p aliq̄s hoĩes. ⁊ totũ h̄ ad cultuȝ dei p̄tinet. vñ sic p sacrificia figurat̄ xp̄us imolat⁹ ⁊ ita etiã p sacramẽta ⁊ sacra illoꝝ figurabãt̄ sacramẽta et sacra noue legis. ⁊ p eoꝝ obseruãtias figurabat̄ conuersatio ppl̄i noue legis q̄ oĩa ad xp̄m p̄tinẽt.

¶ Maior ꝯcedit̄. ad minorẽ duplr̄. p°. dato q xp̄us figuraret̄ solũ p sacrificia. tñ sacrificia seip̄a nõ offerebãt sȝ offerebant̄ ab hoĩb⁹ determinatis locis ⁊ istrumẽtis. ⁊ p ꝯñs ad oblatõeȝ sacrificij q̄ ē cult⁹. multa req̄rebant̄ q̄ etiã sunt ceremonie. ⁊ sic req̄runt̄ sacra ⁊ obseruãtie. ⁊ sacramẽta q̄b⁹ ꝯsecrabant̄ offerẽtes. Dico 2°. negãdo minorẽ. q p solũ sacrificiũ figuraret̄ xp̄s. ⁊ q̄ ad ip̄m p̄tinẽt. s. sacramẽta xp̄i et sacra noue legis. ⁊ ꝯuersatio ppl̄i christiani. imo hec p alia figurabant̄ ⁊ nõ solũ p sacrificiũ. q̄re negat̄ ꝯña. habet̄ aũt ex ista solõne. q2 aliõ figurabãt sacrificia. q2 christũ imolatũ. alia sacramẽta. q2 nr̄a sacramẽta.

¶ Ad scd̄m dd̄m. q sacrificiũ noue legis. i. eucharistia. ꝯtinet ip̄m xp̄m q̄ ē sctificatiõis auctor. Sanctificauit eñ p suũ sanguinẽ ppl̄m. vt dr̄ ad heb. vltimo. ⁊ iõ h̄ sacrificiũ etiã sacramẽtũ ē. sȝ sacrificia veteris leg̃ nõ ꝯtinebãt xp̄m. sȝ ip̄z figurabãt ⁊ iõ nõ dicunt̄ sacramẽta. sȝ ad h̄ designãdũ seorsum erãt q̄dã sacra i veteri lege q̄ erãt figure. future ꝯsecratõis q̄uis etiã q̄busdã ꝯsecratõib⁹ q̄dã sacrificia adiũgerent̄.

¶ Maior q̄dẽ ꝯcedit̄. sȝ lõge distabat a noua q̄ h̄ȝ sctificationẽ ⁊ sctificatõis auctorẽ p̄sentẽ in sacramẽtis suis. et sacrificijs. vetus ꝯo solũ a lõge p̄figurabat. Ad minorẽ ꝯcedit̄ ⁊ rõ ē. q2 h̄ sacrificiũ ē eucharistia. designãs imolationẽ christi. q̄ fuit maximũ sacrificiũ. ⁊ cũ h̄ ꝯtinet xp̄m ip̄m sctificatõis auctorẽ sub signo visibili. p q̄d hõ sctificat̄ ⁊ sibi inotescat sua scrificatio. iõ ē ⁊ sacramẽtũ. q2 sacramẽtũ ē signũ rei sacre inq̄tũ sctificat hoĩem. sic est de eucharistia. Sȝ negat̄ ꝯña. q2 sacrificia veteris leg̃. nõ ꝯtinebãt ip̄m saluatorẽ ⁊ sctificatõis auctorẽ mõ sensibili. sicut sacrificiũ noue leg̃. Et iõ ita erãt sacrificia. q nõ sacramẽta. sȝ q̄nqȝ in q̄busdã ꝯsecratõib⁹ q̄ erãt sacramẽta adiungerent̄ sacrificia. nõ tñ idẽ fuit sacrificiũ ⁊ sacramentũ. vt de infra ar. v. ad. vj. q. cij. ¶ Nota ꝯbũ D. in hac solutione. Seorsum erãt ⁊c. Vult eñ q sacrificia fuerũt seorsum istituta a sacramẽtis. q2 nõ erãt idẽ sacrificiũ ⁊ sacramentũ. sic ē apud nouã legẽ. ⁊ sacramẽta figurabãt futurã ꝯsecratõem fiendã p christũ. ⁊ sacramenta ei⁹. vt patebit infra. q. seq̄nti. ar. v. ad 3m. Sȝ sacrificia figurabãt xp̄m hui⁹ ꝯsecratõis auctorẽ. De istis D. sanc. iij. p. q. lx. ar. ij. ad 2m. Quedã ad vet⁹ testamẽtũ p̄tinẽtia. figurabãt sctitatẽ christi s̄m q in se sctũs ē. Quedã ꝯo figurabãt. sctitatẽ

rius inq̃ʒtũ p ea nos sctificamur sicut imolatio agni pasʒ calis fcabat imolatõem xp̃i. q̃ sctificati sum⁹. ⁊ talia pro p̃rie dicunt̃ sacramẽta veterꝫ legꝫ. hec ille. Ubi p₃ q̃ sacrificia fcãtia christũ i se. nõ sunt sacramẽta. s₃ fcãtia ea p q̃ sctificamur vt sic. sunt sacramẽta. vt patebit ifra. De mat̃eria etiã minoris quõ eucharistia sit sacrificiũ ⁊ sacramẽtũ. vide D. sanc. 3°. q. lxxiij. ar. q̃rto

¶ Ad tertiũ dd₃ q̃ sacrificia ⁊ etiã sacramẽta erãt sacra. s₃ q̃dã erãt q̃ erãt sacra. vtpote ad cultũ dei dicata. nec tñ erãt sacrificia. nec sacramẽta. et iõ retinebãt sibi cõe nomẽ sacrorũ

¶ Ad maiorẽ. sacra vt ꝯ alia distinguũt̃. dicũt̃. q₂ sũt deo dedicata. ⁊ nõ sunt sacramẽta vł sacrificia. ita q̃ sacra capiunt̃ nõ put cõiter se h̃nt ad oia q̃ ad cultũ dei ptinẽt. s₃ p q̃ndã appropatõem. q₂ sc₃ erãt ad cultũ dei dicata. vt sic fm regulã topicã cõe approp̃et̃ pti inoiate. Et obꝟuãtie nõ h̃nt locũ. q₂ nõ dicate imediate ad cultũ diuinũ. Unñ h̃ argumẽtũ solũ pbaret. q̃ sub sacris ꝯtinerẽt sacramẽta ⁊ sacrificia. nõ obꝟuãtie. q₂ nõ dicate nec imediate ordinate in cultũ diuinũ. Ad minorẽ. ꝯcedit̃. sed tñ p̃ter ẽẽ ordinatũ ad cultũ dei. habebãt aliq̃d ãplius. ⁊ p ꝯñs h̃nt ꝓpria noia. ⁊ relinq̃t̃ nomẽ cõe illis q̃ nihil ãpli⁹ h̃nt. Sicut p₃ in logicis de ꝓprio ⁊ diffinitõe. g̃ ⁊c̃. verꝫ. si caperet̃ nomẽ cõiter. tũc oia ẽẽnt sacra. s₃ capiendo appropate. tũc negat̃. q̃ oia sint sacra. sc₃ tñ. q̃re negat̃ ⁊ ꝯña.

¶ Ad q̃rtũ dd̃m. q̃ ea q̃ ptinẽt ad ꝯuersatõe₃ populi deum colẽtis. retinebãt sibi cõe nomẽ obseruãtiarũ inq̃ʒtũ a p̃missis deficiebãt. Nõ eñ dicebãt̃ sacra. q₂ nõ habebãt imediatũ respectũ ad cultũ dei. sic tabernaculũ ⁊ vasa ei⁹. s₃ p q̃ndã ꝯueniẽtiã erant ceremonialia. inq̃ʒtũ pertinebãt ad quandã idoneitatẽ populi colentis deũ.

¶ Ad maiorẽ. vera. si capiat̃ nomẽ cõiter. s₃ capiendo appropate. tũc fcat ea q̃ ptinebãt ad ꝯuersatõe₃ ꝓpli deũ colẽtis. tãq̃ facietia aliquã idoneitatẽ cult⁹ diuini. Et rõ hui⁹ appropatõis ẽ. q₂ p̃ter cõe sc₃ obꝟuãdũ ẽẽ in cultu diuino. alia habebãt aliq̃ ꝓpria. ⁊ ea q̃ ptinebãt ad ꝯuersatione deficiebãt ab oib₉ aliis etiã sacris. q₂ nõ sacramẽta nec sacrificia. nec sacra. q₂ nõ habebãt imediatũ respectũ ad cultũ diuinũ. sic sacra. ⁊ iõ retinẽt sibi nomẽ cõe. Minor ꝯcedit̃. Ad ꝯñs. verꝫ. si capet̃ nomẽ cõiter. s₃ negat̃. q̃n accipit̃ approp̃ate vt dictũ ẽ. ¶ Nota q̃ ex his duab₉ solutõib₉ p₃. q̃ aliq̃ retinẽt nomẽ cõe sacra aliq̃ obseruantie. q₂ sacra retinẽt nomẽ cõe sacrificijs sacramentis ⁊ sacris ꝓprie dictꝫ. nõ ãt ẽ cõe obꝟuãtijs. q₂ iste nõ h̃nt imediatã habitudinẽ ad cultũ. nec sunt dedicata vł sctificata. Sed obseruãtie nomẽ cõe est oibus q̃tuor. ⁊ patet hec intuenti Doct.

¶ Ad q̃ntũ dd̃m. q̃ sic sacrificia offerebãt̃ in determinato loco. ita etiã offerebãt̃ in determinatis tẽporib₉. vñ etiã solẽnitates iter sacra ꝯputari videt̃. Oblatões ãt ⁊ mũera ꝯputãt̃ cũ sacrificijs. q₂ deo offerebant̃. vñ apl's dt ad heb. v. Ois põtifex ex hoib₉ assumpt⁹ p hoib₉ ꝯstituit̃ i his q̃ sũt ad deũ vt offerat dona ⁊ sacrificia p peccatis

¶ Assumptũ ꝯcedit̃. s₃ negat̃ illa. Que tñ ⁊c̃. dico eñ q̃ solẽnitates ꝯtinent̃ sub sacris. q₂ sic loc⁹ req̃rebat̃ ad sacrificia offerẽda. ita ⁊ tp̃s. Et g̃ cũ loco tp̃o reputari debere videt̃. de oblatõib₉ ꝓ dt̃. q̃ ꝯtinẽt̃ int̃ sacrificia. q₂ ⁊ ip̃e offerebant̃. vt p₃ ex auctoritate apl'i allegata in solutione. q̃re negat̃ ꝯña. p₃ igit̃. q̃ oia ceremonialia sub his q̃tuor ꝯp̃hẽdũt̃. ⁊ q̃ sufficiẽter diuidũt ceremonias ve. le.

¶ Questio. cij. de causis ceremonialiũ p̃ceptorꝫ.

Deinde ꝯsiderãdũ ẽ de causis ceremonialiũ p̃ceptorꝫ. ⁊ circa h̃ q̃rũt̃ sex. Primo vtꝫ p̃cepta ceremonialia habeãt cãm. Scd̃o vtꝫ habeãt cãm litteralẽ. vel solũ figuralẽ. Tertio de causis sacrificiorꝫ. Quarto de causis sacramẽtorum. Quinto de causis sacrorum. Sexto de causis obseruantiarum

¶ Postq̃ determinatũ ẽ de p̃ceptꝫ ceremonialib₉ fm se. h̃ agit̃ de causis eorꝫ. Et p° inq̃rit̃ de causis eorꝫ in gñali. 2° in spẽali descẽdẽdo ad singulas dr̃ias hmõi p̃ceptorꝫ. ar. 3°. Circa p̃m p° oñdit̃. q̃ p̃cepta ceremonialia h̃nt cã₃. 2° q̃lẽ cãm. ar. ij. ¶ Nota tñ q̃ agit̃ h̃ de causis ceremonialiũ p̃ceptorꝫ i ordie ad materiã suã. An videl₃ sit assignabilis cã. q̃re h̃ vł illud sit p̃ceptũ qd̃ fm se in suba fac̃ta nõ h₃ cãm q̃re sic fiat.

¶ Utꝫ p̃cepta ceremonialia habeãt causam

AD p̃mũ sic ꝓcedit̃. Videt̃ q̃ ceremonialia p̃cepta nõ habeãt cãm. Quia sup illud ephe. ij. Legẽ mãdatorꝫ decretis euacuãs. dt glo. i. euacuãs legẽ veterẽ q̃tũ ad carnales obseruãtias decretis. i. p̃ceptis euãgelicis q̃ ex rõne sũt. s₃ si obseruãtie veteris legis ex rõne erãt frustra euacuarent̃ p rõnabilia decreta noue legis. nõ g̃ ceremoniales obseruãtie veteris legis habebãt aliquã rõem. ¶ P̃. vet⁹ lex successit legi nature s₃ in lege nature fuit aliqd̃ p̃ceptũ qd̃ nullaꝫ rõnem habebat nisi vt hois obediẽtia pbaret̃. sic Aug⁹. dt viij. sup gen̄. ad litterã de phibitiõe ligni sciẽ boni et mali. g̃ etiã in veteri lege aliq̃ p̃cepta dãda erãt in q̃bus hois obediẽtia pbaret̃. q̃ de se nullã rõem haberẽt. ¶ P̃. opa hois dicũt̃ moralia fm q̃ sunt a rõe. si igit̃ ceremonialiũ p̃ceptorꝫ sit aliq̃ rõ. nõ differrẽt a moralib₉ p̃ceptꝫ. videt̃ g̃ q̃ ceremonialia p̃cepta nõ habeãt aliquã cãm. rõ eñ p̃cepti ex aliq̃ cã sumit̃ ¶ S₃ ꝯ ẽ qd̃ dt in psal'. Preceptum dñi lucidũ illuminãs oculos. s₃ ceremonialia sunt p̃cepta dei. g̃ sũt lucida. q̃d nõ ẽẽt nisi haberẽt rõnabilẽ causam.

¶ Hic q̃rit in gñali de cã. an videl₃ sit rõ ꝓpt̃ quã ista ceremonialia sunt p̃cepta. Et orit̃ ista q̃stio ex sup dictis. vbi dictũ fuit q̃ ceremonialia nõ sint de se bona nec rõnalia i p̃ticulari. s₃ habeãt vim obligãdi ex istitutõe diuia. Est g̃ q̃stio. an solũ de⁹ p libitu voluntatꝫ sue instituerit hec ceremonialia. ita q̃ sit solũ in cã. diuia volũtas. q̃ sic effectiua ⁊ finalis. ita q̃ solũ voluerit hoiem p ea sibi subijcere. An p̃ter effectiuã. sit q̃renda finalis ꝓpinq̃ cã distincta quã de⁹ intendit instituendo ceremonialia

¶ Rñdeo dd̃m. q̃ cum sapientis sit ordinare fm p̃hm in p̃mo metaphice. ea q̃ ex diuina sapiẽtia ꝓcedũt. oportet ẽẽ ordinata. vt apl's dt ad Ro. xiij.

¶ Doct. rñdet q̃stio tali ꝯclo. Necẽe ẽ dicere. q̃ p̃cepta ceremonialia sint ⁊c̃. vt in fine corpis. Et ẽ missio ad q̃stiõ. q̃ sic pbat̃. q̃cũq̃ ex diuia sapiẽtia ꝓcedũt opꝫ ẽẽ ordinata. ita q̃ ordinẽt̃ in debitũ finẽ ex intẽtiõe. ⁊ q̃ sint ip̃e

sint pportionata. ꝛ ꝑ ꝯñs rõ eoꝝ sumit̃ ex fine. sꝫ ꝑcepta ceremonialia sunt ex diuia sapiẽtia istituta. ergo sꝫ ordinata in finẽ ex quo sumit̃ rõ vel ꝑt assignari rõ eoꝝ. ꝛ sic hñt cãm q̃re sũt istituta. ꝛ q̃re sic istituta. Huiꝰ rõnis D. ponit pᵒ maiorẽ. 2ᵒ minorẽ. ibi. Manifestũ ꝛc. 3ᵒ ꝯclonẽ. ibi. Vñ necẽ ẽ ꝛc. Circa maiorẽ. pᵒ pbat pmã ptẽ. 2ᵒ scdam. ibi Ad h̄ at̃ ꝛc. pᵘ ꝑs pbat̃ ꝑ h̄ q̃ dr̃ sapiẽtꝭ ẽ ꝛc. ꝛ auctẽ apli

¶ Ad h̄ at̃ q̃ aliq̃ sint ordinata duo reqrũt̃. Prio q̃dẽ q̃ aliq̃ ordinet̃ ad debitũ finẽ q̃ ẽ pncipiũ totius ordinis i reb᷑ agẽdis. ea eñ q̃ casu eueniut pter intẽtionẽ finis. vel q̃ nõ serio fiũt sꝫ ludo. dicimꝰ ẽẽ inordinata. Scdo opꝫ q̃ id q̃d ẽ ad finẽ sit pportionatũ fini. ꝛ ex h̄ seq̃t̃ q̃ rõ eoꝝ q̃ sunt ad finẽ sumit̃ ex fine. sicut rõ dispõnis serre sumit̃ ex sectione q̃ ẽ finis eius. vt dr̃ in. ij. physicoꝝ.

¶ Manifestat scdam ptẽ maioris p̃dicte. scꝫ q̃ ordinent̃ in debitũ finẽ ꝛc. clare in lr̃a. Deinde cũ dr̃

¶ Manifestũ ẽ at̃ q̃ ꝑcepta ceremonialia sicut ꝛ oia alia ꝑcepta legis sũt ex diuia sapiẽtia istituta. vñ dr̃ deute. iiij. Hec ẽ sapiẽtia vr̃a ꝛ itellectꝰ corã pplis

¶ Subiũgit minorẽ. q̃ pbat̃ pᵒ rõe. q̃ꝛ oia alia ꝑcepta ve. le. sunt istituta ꝑ sapiẽtiã diuinã. igit̃ ꝛ ceremonialia. Scdo pbat̃ auctoritate Deutero. iiij. ¶ Et nota q̃ ex illa auctoritate nõ tm̃ hr̃ q̃ sint ex diuia sapiẽtia. sꝫ q̃ diuia lex i se sit sapiẽtia ꝛ itellectꝰ. q̃ꝛ ꝯtinet ordinatissima et verissima q̃b᷑ ꝯtradici nõ dꝫ. Et sic vtit̃ ista auctoritate D. sanc. p. ꝑ. q. p. ar. vj. argumẽto i ꝯtriũ Tũc ibi

¶ Unde necesse est dicere q̃ ꝑcepta ceremonialia sint ordinata ad aliquẽ finem ex quo eoꝝ rõnabiles cause assignari possint

¶ Subinfert ꝯclonẽ pbatã remissiuã affirmatie q̃sito q̃ sic. q̃ꝛ bñ seq̃t̃. sunt ordinata ad finẽ ex q̃ ꝛc. igit̃ hñt cãm. scꝫ finalẽ pp̃t quã sũt istituta. ꝛ sic instituta pportionabilr̃ ad talẽ finẽ ꝯsequendũ vel repsentandũ.

☞ Et ꝯfirmat̃ ꝯclo argumẽto i ꝯtriũ Nota q̃ ceremonialia sũt lucida. i. euidẽter rõnalia. sꝫ tñ nõ ꝯm oẽs rões erãt euidẽtia iudeis. sꝫ deo legislatori. q̃ꝛ vt dictũ fuit. q. c. ar. p. ad q̃rtũ. Rõ figural̃ nõ fuit manifesta iudeis cõiter. sꝫ rõ lr̃alis ꝛ cõmemoratiua ẽẽt manifesta. p̃cipue excellentiũ ceremonialiũ ꝛc.

¶ Ad pmũ ergo dꝫ. q̃ obseruãtie veterꝭ legꝭ pñt dici sine rõe q̃tũ ad h̄ q̃ ipa facta i sui natura rõem nõ habebãt. puta q̃ vestis nõ ꝯficeret̃ ex lana ꝛ lino. poterãt tñ habere rõem ex ordine ad aliud. inq̃tũ. s. vel aliq̃d ꝑ h̄ figurabat̃. vel aliq̃d excludebat̃. sꝫ decreta noue legis q̃ p̃cipue ꝯsistũt in fide ꝛ dilectõe dei ex ipa natura actꝰ rõnabilia sunt.

¶ Ad maiorẽ istiꝰ argumẽti. p cuiꝰ solone etiã valẽt dicta in q. c. ar. xj. ad 2ᵐ. Dico q̃ decreta noue legꝭ sunt ex rõe etiã q̃ ad subam actꝰ vel naturã. q̃ꝛ nõ furari ẽ rõnale. esto i nullũ finẽ aliũ referat̃. Ad minorẽ dico. q̃ si obꝯuãtie ve. le. eẽnt ex rõe tãq̃ ex suba vel nãa actꝰ. tũc nõ euacuarent̃ ꝑ istũ modũ rõnalia decreta noue legꝭ cũ q̃ stat. q̃ fuerũt rõnalia ꝑ relatõem i finẽ. ꝛ habuerũt rões vel figuralẽ vel lr̃alem inq̃tũ aliq̃d p̃figurabat̃. vel aliq̃d excludebat̃. vt patebit postea magꝭ. Quare negat̃ ꝯña. nõ deferre eñ vestẽ ꝯtextã ex lana ꝛ lino ꝯm subam facti nõ hꝫ rõem. q̃re nõ debeat fieri. sꝫ q̃ꝛ ꝑ h̄ fcabat̃ aliq̃d q̃ rõnabilr̃ nõ debeat fieri. Et ꝑ h̄ excludebat̃ cultꝰ idolatrie. ꝯ quo p̃pter ista. illud p̃ceptũ fuit rõnale ꝛc. Et capit̃ i h̄ argumẽto nomẽ obꝯuãtie cõiter p oib᷑ ceremonialib᷑ nõ approprate p his tñ q̃ ꝯtinebant ad idoneitatẽ colentiũ. vt in q̃stiõ. p̃cedentib᷑. in solutionib᷑

¶ Ad scdm dꝫ. q̃ ꝓhibitio ligni scie boni ꝛ mali nõ fuit ppter h̄ q̃ illd lignũ eẽt naturalr̃ malũ. sꝫ tñ ipa ꝓhibitio habuit aliquã rõeꝫ ex ordie ad aliũ. inq̃tũ. s. ꝑ h̄ aliq̃d figurabat̃. ꝛ sic etiã ceremonialia p̃cepta veteris legis hñt rõem in ordine ad aliud

¶ Maior ꝯcedit̃. silr̃ minor. q̃ illa ꝓhibitio eius de ligno scie boni nõ habebat de se rõem mali. nec erat q̃re ꝓhiberet̃. sꝫ erat p̃ceptũ discipline vt hꝫ D. sanct. de malo mate. xiiij. ar. ij. ad. vij. sꝫ tñ habuit rõem i ordie ad aliũ. ita ꝯcedit̃ ꝯñs. q̃ ceremonialia de se q̃ ad subam actꝰ ꝯm se ꝯsiderata. nõ hñt rõeꝫ. sꝫ tñ in ordie ad aliũ. Et h̄ dicitur ẽ i corpe et ad pᵐ. qd at̃ figurabat̃ ꝑ illd p̃ceptũ ꝓhibitũ. D. h̄ nõ ponit. videt̃ tñ posse dici post D. sanc. p. ꝑ. q. cij. ar. p. ad q̃rtũ. q̃ sic ꝑ lignũ scie boni ꝛ mali figurabat̃ liberũ arbitriũ. ita q̃ ꝑ hãc ꝓhibitiõeꝫ eius. pᵒ p̃cipiebat̃ obediẽtia hoi ꝯm rõem lr̃alem. sꝫ ꝯm rõem figuralẽ q̃ scꝫ trãsgressio mãdati de nõ edẽdo faceret eũ scire qd interesset int̃ bonũ obediẽtie. ꝛ malũ inobediẽtie liberi arbitrij. Vñ ex euẽtu illo. illa arbor sic noiata fuit an̄ petm̃. q̃ futurũ erat vt ipe deꝓhẽsurꝰ eẽt ex illa arbore bonũ obediẽtie. ꝛ malũ inobediẽtie

¶ Ad tertiũ dõm q̃ ꝑcepta moralia ꝯm suã naturã hñt rõnabiles causas. sicut Nõ occides Nõ furtũ facies. sꝫ ꝑcepta ceremonialis hñt rõnabiles causas ex ordine ad aliud. vt dictũ est.

¶ Ad maiorẽ. dico q̃ opa hoīs dicũt̃ moralia ꝯm q̃ sunt a rõe. cũ illo addito. ita q̃ ex natura ꝛ suba actꝰ ꝯtinent rõnabilitatẽ ꝛ hñt obligare ex ṽtute rõnis natural̃ ex se. Ultra. Si igitur ꝛc. veꝝ. si haberẽt rõnales causas isto mõ sicut moralia. tũc nõ distiguerent̃. sꝫ hñt rõnales causas ex ordie ad aliũ. q̃ꝛ videlꝫ ex q̃ fiũt ꝑ̃ talẽ finẽ rõnabilr̃ fiũt. ꝛ ẽ cã q̃re fiũt nõ intrinseca i ipis actib᷑. sꝫ extrinseca. s. finis hoꝝ ceremonialiũ. ergo ꝛc. veꝝ. rõ hñt cãm intrinsecã. ꝛ i natura sua. sꝫ hñt cãm extrinsecã pp̃t quã rõnabiliter agũt̃. ex q̃ rõnabilr̃ istituta fuerũt. ꝛ valẽt ad istas solutiões. q̃ sup̃. q. c. ar. xj. ad 2ᵐ allegata sũt ex 3ᵒ scripto. In corpe

¶ Et nota etiã D. in q̃rto. dis. p. q. p. in expõe lr̃e. q̃ꝛ ceremonialia ꝯm se non hñt cãm manifestã ipoꝝ factoꝝ. pñt tñ hr̃e cãm manifestã sue institutiõis

¶ Utrũ ꝑcepta ceremonialia habeant causam litteralẽ vel solum figuralem B

AD scdm sic ꝓcedit̃. Videt̃ q̃ ꝑcepta ceremonialia nõ habeãt cãm litteralẽ sꝫ figuralẽ tm̃. Inter ꝑcepta eñ ceremonialia p̃cipua erãt circũcisio ꝛ imolatio agni pascalis. sꝫ vtrũq̃ꝫ istoꝝ nõ habebat nisi cãm figuralem q̃ꝛ vtrũq̃ꝫ istoꝝ datũ est in signũ. Dicit̃ eñ gen. xvij. Circũcidetis carnẽ p̃putij vr̃i vt sit in signũ federis inter me ꝛ vos. ꝛ de celebratõe phase dr̃ exo. xiij. Erit q̃si signũ in manu tua. ꝛ q̃si monimẽtũ ante oculos tuos. ergo multo magis alia ceremonialia non hñt nisi cãm figuralẽ. ¶ P. effectꝰ pportionat̃ sue cause. sꝫ oia ceremonialia sunt figuralia. vt sup̃ dictũ ẽ. ergo nõ hñt nisi cãm figuralẽ ¶ P. illud qd̃ de se ẽ indifferẽs vt q. cj. ar. iij

sic vel nō sic fiat. nō videt̄ habere aliquaȝ lr̄alē cām. sȝ q̄dā sunt i p̄ceptis ceremonialib⁹ q̄ nō videt̄ differre vtrū sic vel sic fiāt. sic ē de nūero aīaliū offerendoꝝ et alijs h̄mōi p̄ticularib⁹ circūstātijs. ḡ p̄cepta veteris legis nō h̄nt rōem lr̄alem. ¶ Sȝ ꝯ. sicut p̄cepta ceremonialia figurabāt xp̄m. ita etiā historie veteꝝ testamēti. dȝ eī. j. ad Corin. x. q᷒ oīa i figurā ꝯtigebāt ill'. sȝ i historijs veteꝝ testamēti. p̄ter itellectū mysticū seu figuralē ē etiā itellect⁹ lr̄al'. ḡ etiā p̄cepta ceremonialia p̄ter cās figurales habebāt etiā cās lr̄ales

¶ Hic D. speciali⁹ inq̄rit. q̄lē cām habeāt ceremonialia p̄cepta. an nō habeāt lr̄alē. sȝ solū figuralē. ¶ Nota āt q᷒ cā lr̄alis ē ōn̄sio rōnabilitatis diuini cult⁹. vl' ceremoniaꝝ puta assignatio euitatōis idolatrie. vl' ꝯmemoratio diuinoꝝ b̄n̄ficiꝫ vl' insinuatōis diuine excellētie. Sȝ rō figural' ē rep̄sentatio ꝛ figuratio xp̄i in capite ꝛ mēbris vt patebit. Querit' ḡ an h̄mōi ceremonialia p̄cepta solū haberēt rōnabilitatē ꝛ cām ex figuratōe vel etiā cām q̄re ꝯueniebat xp̄l'm ista fuare. etiā si nō eēnt rep̄sentatia futuri xp̄i. q̄a faciebāt cultū diuinū ꝯgruū retrahēdo ab idolatria. sic si dicat'. q̄re imolabat' vitul⁹. rō lr̄alis. q̄ p̄ h̄ differebant cultores dei ab idolatris. Et q̄ ē aīal domesticū ꝛ imūdū

ar. A numit'. sȝ figural'. q̄ p̄ ip̄m figurabat' xp̄s imoland⁹ ꝛc.

¶ R̄n̄deo dōm. q᷒ sic sup̄ dictū ē. rō eoꝝ q̄ sunt ad finē opꝫ q᷒ a fine sumat'. finis āt p̄ceptoꝝ ceremonialiū ē duplex. Ordinabāt' eī ad cultū dei p̄ t̄pe illo et ad figurādū xp̄m. sic etiā v̄ba p̄phetaꝝ sic respiciebāt p̄ns t̄ps. q᷒ etiā in figuraȝ futuri dicebantur. vt Hiero. dicit super Osee.

¶ In h̄ corp̄e D. ꝯclōnē rn̄siuā formalr̄ nō ponit. sed deducit rōem quādā ex q̄ tal' h̄ȝ ꝯclō q̄si co rn̄siua. Precepta ceremonialia h̄nt cām lr̄alē ꝛ figuralē (intelligēdo de lr̄ali cā in cōi vt pȝ ad 3ᵐ) Probat' ꝯclō. rōes ceremonialiū p̄ceptoꝝ veteris legis duplr̄ accipi p̄nt. scȝ ex rōe cultus diuini q̄ tūc erat. ꝛ ex p̄figuratōe xp̄i. sȝ rōes accepte ex cultu diuio tūc t̄pis sunt lr̄ales. rōnes v̄o accepte ex figuratōe xp̄i figurales. igit' seq̄t' ꝯclō. Circa hāc rōem D. sic p̄cedit. p̄° p̄mittit rōem maioris. 2° subiūgit p̄mā p̄tē maioris cū p̄ª p̄te minoris. ibi. Sic igit' ꝛc. 3° scd̄aȝ p̄teȝ maioris cū 2ª minoris. ibi. alio mō ꝛc. Quo ad p̄mū p̄bat maiorē tali rōe q̄ ad ābas p̄tes. Eoꝝ q̄ sunt ad finē. opꝫ q᷒ a fine sumat' rō. sȝ finis p̄ceptoꝝ ceremonialiū est duplex. scȝ cult⁹ dei p̄ illo t̄pe ꝛ figuratio xp̄i. igit' maior v̄a. Maior ista pȝ ex ar. p̄°. Minor declarat' p̄ sil'e de v̄bis p̄phetaꝝ. q̄ sc̄abant q̄ erant p̄sentia. ꝛ cū h̄ dicebant' in figurā futuri. ita ꝛ ceremonialia p̄cipiebāt q̄ ꝯgruebāt cultui illi⁹ t̄pis. ꝛ cū h̄ rep̄sentabāt futuꝝ distās. sic ꝛ petra p̄cussa ad l'rām dabat potū p̄p'lo sitienti. Et tn̄ erat clara figura xp̄i p̄cutiēdi. ex q̄ fluerēt aq̄ graꝝ ꝛ sic de ꝯsilib⁹

¶ Sic igit' rōes p̄ceptoꝝ ceremonialiū veteris legis duplr̄ accipi p̄nt. Uno° ex rōne cult⁹ diuini q̄ erat p̄ t̄pe illo obseruād⁹. ꝛ rōes ille sunt lr̄ales siue p̄tineāt ad vitādū idolatrie cultū. siue ad rememorādū aliq̄ dei b̄n̄ficia. siue ad insinuādū excellētiam diuinā. vel etiā ad designādū dispositōem mētis q̄ tūc requirebat' in colentibus deum

¶ Subiūgit maiorē p̄ncipal' rōnis. q̄ ad p̄mā p̄tē. scȝ q᷒ rōes ceremonialiū accipi possint. vno° ex rōe cult⁹ diuini. ꝛ patuit iā. vn̄ subiūgit statim p̄mā p̄tē minoris. scȝ q᷒ tales rōes sunt lr̄ales. Quā p̄tē D. explicat ōn̄dēdo q̄ sint rōes lr̄ales. q̄ plures sunt. siue p̄tineāt ad vitādum idolatrie cultū. i. si reddat' rō. q̄ tale p̄ceptū ē datū. vt p̄ h̄ retrahant' hoīes ab idolatria. tal' rō ē lr̄alis. Si etiā dicat'. ideo deus dedit tale p̄ceptū. vt iudei rememorarent' p̄terita beneficia ꝛc. vt in lr̄a. Deinde xū dr̄

¶ Alio mō p̄nt eoꝝ rōnes assignari f'm q᷒ ordinant' ad figurādū xp̄m. ꝛ sic h̄nt rōes figurales ꝛ mysticas siue accipiāt' ex ip̄o xp̄o ꝛ eccl'a q̄d p̄tinet ad allegoriā. siue ad mores p̄p'li xp̄iani. q̄d p̄tinet ad moralitatē siue ad statū future glorie. put in eā itroducimur p̄ xp̄m q̄d p̄tinet ad anagogiam

¶ Ponit scd̄aȝ p̄tē maioris p̄ncipal'. scȝ q᷒ rōnes ceremonialiū p̄ceptoꝝ accipi p̄nt 2° mō ex p̄figuratōe xp̄i. et patuit. vn̄ D. ānectit ꝯtinuēter statiȝ scd̄aȝ p̄tē minoris p̄ncipal' ꝛ ei⁹ explicatōeȝ. q̄ rōes figurales etiā sint plures. Quedā eī p̄cepta ceremonialia figurabāt xp̄m ꝛ eccl'aȝ qd̄ p̄tinet ad allegoriā. q̄ figura ꝛ sensus allegoric⁹ ē f'm q᷒ ea q̄ sunt veteris legis sc̄ant nouā legē. q̄ p̄ncipalr̄ ꝯsistit in xp̄o ꝛ eccl'a. ꝛ ita si q̄rat'. q̄re h̄ ē p̄ceptū. Et dicat' iō vt figurarēt' q᷒ futurū erat in xp̄o ꝛ eccl'a. ē rō figural' allegorica ꝛc. de istis sensib⁹ Allegorico Tropologico ꝛc. vide p̄. p̄. q. p̄. ar. p̄. ex itentōe. q̄re h̄ nō opoꝛꝫ circa h̄ laborare. Patȝ igit'. q᷒ ceremonialiū p̄ceptoꝝ p̄nt assignari due cause. q̄ ꝯueniebat tale p̄ceptū t̄pi tūc p̄senti. Et q̄ xp̄s vl' mēbra ei⁹ p̄ ip̄m ꝯuenieter figurabat'. Et exinde est q᷒ iudei ꝛ rit⁹ eoꝝ vsq̄ hodie tolerant'. vt fides christiana habeat testimoniū ex inimicis. scȝ iudeis. q̄ oīa eoꝝ ceremonialia sc̄abāt iplicite ꝛ figuralr̄. q̄ iā explicite tenem⁹. vl' de 2ª 2ᵉ. q. x. ar. xj. Et ita habem⁹ signa nr̄e veritatis ex iis

¶ Argumētū i ꝯtrū p̄bat ꝯclōnē rn̄siuā. Et (dicis pȝ exēplū de petre percussione. q̄ ē historia vete. testa. ꝛ hȝ sensuȝ lr̄alē. ꝛ cū h̄ figuralē. ita de ceremonijs. q̄ h̄nt rōeȝ q̄re istituta fuerūt ex cultu t̄pis. ꝛ cū h̄ ex figuratōe futuri

¶ Ad p̄mū ḡ dōȝ. q᷒ sic itellect⁹ metaphorice locutōis i scripturis ē lr̄al'. q̄ v̄ba ad h̄ p̄ferūt' vt h̄ sc̄ēt. ita etiā sc̄atōes ceremoniaꝝ legis. q̄ sunt ꝯmemoratiue b̄n̄ficioꝝ dei p̄pter q̄ istituta sīt. vel alioꝝ h̄mōi q̄ ad illū statū p̄tinebāt. nō trāscēdut ordinē lr̄aliuȝ causaꝝ. vn̄ q᷒ assignet' cā celebratōis phase. qd̄ ē signū liberatōis ex egypto. ꝛ q᷒ circūcisio ē signū pacti qd̄ de⁹ habuit cū abraā p̄tinet ad causam litteralem

¶ Maior ꝯcedit'. sȝ negat' minor. Ad p̄batōeȝ dico. q᷒ illō ē signū vl' sc̄atio illaꝝ ceremoniaꝝ. q̄ erant ꝯmemoratiue eoꝝ b̄n̄ficioꝝ dei. p̄p̄t' q̄ ille ceremonie institute fuerūt ad l'rāȝ. vl' etiā sc̄atio eoꝝ q̄ ad p̄p'lm illū p̄tinebāt nō excedūt sensuȝ lr̄alē. sȝ sub eo ꝯtinent'. Et ōn̄dit h̄ D. a sili. de sensu vl' itellectu metaphorico. q᷒ nō excedit lr̄alē sensuȝ. q̄ voces ad h̄ istitute sunt vt possint sc̄are aliquid metaphorice. Et de h̄ p̄. p̄. q. j. ar. ix. q̄ cū dr̄ brachiū dn̄i vl' de⁹ nr̄ ignis ꝯsumēs ē. nō itelligit' q᷒ de⁹ vere sit ignis sȝ q᷒ i eo ē aliq̄ silitudo ignis. ꝛ q᷒ se hȝ ad silitudinē ignis nō q᷒ p̄p̄riū sc̄atū ignis in eo iueniat'. Et h̄ hȝ vox illa ex sui istitutōe. vt possit sc̄are silitudinē sui p̄p̄rii sc̄ati. ita in p̄posito. q̄ ceremonie p̄p̄t' tales sc̄atōnes euidēter istitute sunt. ꝛ illa sc̄atio ponit' expsse sic rō istitutōnis. iō p̄tinet ad rōeȝ lr̄alē. sȝ āt ꝛ ad figurādū futura istitute sīt. tn̄ ista rō nō ponit' ꝛ ista sc̄atio excedit illū statū ꝛ extēdit' ad futuꝝ. iō ē sc̄atio p̄tinēs ad spētalē cām. s. figuralē. ita q᷒ h̄ regla ex illa solutōe. q᷒ solū sc̄atio ceremoniaꝝ p̄tinēs ad Regula

futurꝫ extra statū illᵘ ꝑplī. ē rō figuralꝭ. ſꝫ eē signū ꝑcertis vꝭ ptinētꝭ ad uſū ꝑplm. ptinet ſub rōe lrali. q̄ ad cultū diuinū tūc currentē. ſic ꝑhaſe ſtabat literatoꝭ ex egypto ꝑꝭ quā nūc debebāt agere cultū diuinū. ꝗre negatꝭ ꝯña

¶ Ad ſcdm dīm. ꝙ rō illa ꝓcederet ſi ceremonialia ꝓcepta eēnt data ſolū ad figurādū futurꝫ. nō āt ad ꝑſentialr̄ deum colendū

¶ Ad maiorē. effectꝰ adeq̄t ſue cauſe finali totali. ſed nō ꝑtiali. ita ꝙ nō ſolū ꝑtinet vnā cām ꝑtialē. ſed vtrāqꝫ. Ad minorē. ꝓcedit. ꝙ ſīt figuralia. ſꝫ nō tm̄. q̄ iſtituta fuerūt vt ꝯgruerēt cultui tūc currenti. ex ꝗ etiā hꝫ rō lrālꝭ. ꝗre negatꝭ ꝯña. q̄ minor ſupponit falſuꝫ q̄ꝫ eēnt tm̄ figuralia.

q. xcvi. ar. 6. ¶ Ad tertiū dīm ꝙ ſicut in legibꝰ hūanis dictū ē ꝙ in vniuerſali hn̄t rōem. nō āt q̄ntū ad ꝑticulares cōditōes. ſꝫ hec ſunt ex arbitrio iſtituētiū; Ita etiā multe ꝑticulares determinatōes in ceremonijs veteris legis nō hn̄t aliquā cām litteralē ſꝫ ſolaꝫ figuralē. in cōi xo hn̄t etiā cauſam litteralē

¶ Maior xa vt ſic. in q̄ntū ē indifferēs ꝛ nō hꝫ vt magis ſic vꝭ aliter fiat. Ad minorē. vcꝫ. aliq̄ i ꝑticulari nō hn̄t ꝙ ſic vꝭ aliter fiāt. tm̄ i cōi hn̄t rōeꝫ ſic̄ i exēplo argumēti nō datꝭ lrālis. ꝗre tot boues imolētꝭ. ſꝫ tm̄ ē rō ꝗre fiat ſacrificiū et imolatio ꝑ boues. Et ē rō lrālis. vt patebit ar. ſeq̄nti. et ē ſīle i lege hūana. vbi punire tali mō ē ex arbitrio iudicū. ſꝫ ꝙ puniatꝭ hꝫ rōnem ꝛc. Ad ꝯñs ꝛc. Vcꝫ nō oīa hn̄t rōem lrālē ſm ꝑticularē rōem. tm̄ ſm rōem cōem. Et dꝫ D. notāter i ſolutōe. multe ꝑticulares ꝛc. q̄ aliq̄ etiā i ꝑticulari hn̄t rōnem lrālē. ſic̄ circūciſio. vt tali mō fiat. Siīr comeſtio agni paſchalꝭ hꝫ rōem lrālē etiā i ꝑticulari. Sꝫ multe ſīt q̄ nō hn̄t. vt pꝫ i exēplo argumēti. ꝛ ſiīlibꝫ ꝛc.

¶ Utrū ceremoniarū que ad ſacrificia ptinēt cōueniens rō aſſignari poſſit

C

AD tertiū ſic ꝓceditꝭ. Uidetꝭ ꝙ nō poſſit cōueniēs rō aſſignari ceremoniaꝫ q̄ ad ſacrificia ptinēt. Ea eīn q̄ i ſacrificiū offerebātꝭ ſunt illa q̄ ſīt neceſſaria ad ſuſtētādū hūanā vitā ſic̄ aialia q̄dā ꝛ panes q̄dā. ſꝫ dꝰ tali ſuſtētamēto nō idiget. ſm illd̄ pſalꝭ. Nūq̄d māducabo carnes tauroꝫ. aut ſanguinē hircoꝫ potabo. ꝗ incōueniēter hmōi ſacrificia deo offerebātꝭ ¶ P. i ſacrificiū diuinū nō offerebātꝭ niſi de tribꝰ gn̄ibꝰ aialiū q̄drupedū. ſ. de gn̄e boū. ouiū ꝛ capraꝫ. ꝛ de auibꝰ cōiter q̄dē turtꝭ ꝛ colūba. Specialr̄ āt i emūdatōe lepꝛoſi fiebat ſacrificiū de paſſeribꝰ multa āt aialia alia ſīt his nobiliora. Cū igitꝭ oē qd̄ ē optimū deo ſit exhibendū. videtꝭ ꝙ nō ſolū de illis rebꝰ fuerint deo ſacrificia offerenda. ¶ P. ſic̄ hō a deo hꝫ dominiū volatiliū ꝛ beſtiaꝫ. ita etiā piſciū. incōueniēter igitꝭ piſces a diuino ſacrificio excludebantꝭ. ¶ P. indifferēter offerri mādabantꝭ turtures ꝛ colūbe. ſic̄ igitꝭ mādabātꝭ offerri pulli colūbaꝫ. ita etiā pulli turturꝫ. ¶ P. dꝰ ē actor vite non ſolū hoim ſꝫ etiā aialiū. vt pꝫ ꝑ id q̄d dꝫ geneſ. ꝑmo Mors āt opponitꝭ vite. nō ꝗ debuerūt deo offerri aialia occiſa. ſꝫ magꝭ aialia viuētia. ꝓcipue q̄ etiā apl's monet Ro. xij. Ut exhibeamꝰ corpa nr̄a hoſtiā viuētē ſanctā deo placentē. ¶ P. ſi aialia deo in ſacrificiū nō offerebātꝭ niſi occiſa. nulla videretꝭ eē differētia q̄liter occidātꝭ. incōuenienter igitꝭ determinatꝭ modus imolatōis ꝓcipue in auibꝰ. vt pꝫ leuit. ꝑmo ¶ P. oīs defectꝰ aialis via ē ad corruptōeꝫ ꝛ morteꝫ ſi igitꝭ aialia occiſa deo offerebātꝭ. incōueniens fuit ꝓhibere oblatōnem aialꝭ ipfecti. puta claudi. aut ceci aut aliter maculoſi. ¶ P. illi q̄ offerūt hoſtias deo debēt de his ꝑticipare. ſm illd̄ apli. j. ad Corint. x. Nōne q̄ edūt hoſtias ꝑticipes ſunt altaris. incōueniēter igitꝭ q̄dā ptes hoſtiaꝫ offerētibꝰ ſubtrahebātꝭ. ſ. ſanguis ꝛ adeps. pectuſculū ꝛ armꝰ dexter. ¶ P. ſic̄ holocauſta offerebātꝭ in honorē dei. ita etiā hoſtie pacifice ꝛ hoſtie ꝓ pctō. ſꝫ nullū aial feminini ſexus offerebatꝭ deo in holocauſtū. fiebant tm̄ holocauſta tā de q̄drupedibꝰ q̄ꝫ de auibꝰ. ꝗ incōueniēter i hoſtijs pacificis ꝛ ꝓ pctō offerebātꝭ aialia feminini ſexꝰ. ꝛ tm̄ in hoſtijs pacificis nō offerebātꝭ aues. ¶ P. oēs hoſtie pacifice vniꝰ gn̄is eē videntꝭ. nō ꝗ debuit poni illa differētia ꝙ q̄rūdā pacificoꝫ carnes nō poſſent veſci in craſtino. q̄rūdā āt poſſent vt mandatꝭ leuit. v. ¶ P. oīa pctā in hꝫ ꝯueniūt ꝙ a deo auertūt. ꝗ ꝓ oibꝰ peccatis in dei recōciliatōeꝫ vnū genꝰ ſacrificij debuit offerri. ¶ P. oīa aialia q̄ offerebātꝭ i ſacrificiū. vnoꝰ offerebātꝭ. ſ. occiſa. nō videtꝭ ꝗ ꝯueniēs ꝙ de terre naſcētibꝰ diuerſimode fiebat oblatio. nūc eīn offerebātꝭ ſpice. nūc ſimila. nūc panis. q̄nq̄ꝫ q̄dē coctꝰ in clibano. q̄nq̄ꝫ i ſartagine. q̄nq̄ꝫ in craticula. ¶ P. oīa q̄ in vſum nr̄m veniūt a deo recognoſcere debemꝰ. incōueniēter ꝗ ꝑter aialia ſolū hec deo offerebātꝭ. panis vinū. oleū. thus ꝛ ſal. ¶ P. ſacrificia corpalia exprimūt iteriꝰ ſacrificiū cordis q̄ hō ipm̄ ſuū offert deo. ſꝫ i interiori ſacrificio plus ē de dulcedine quā repſentat mel. q̄ꝫ de mordacitate quā repſentat ſal. Dicitꝭ eīn eccl'. xxiiij. Spiritꝰ meꝰ ſup mel dulcis. ꝗ incōueniēter ꝓhibebatꝭ in ſacrificio apponi mel ꝛ fermētū qd̄ etiā facit panē ſapidum. ꝛ ꝑcipiebatꝭ ibi apponi ſal. qd̄ ē mordicatiū. ꝛ thus qd̄ hꝫ ſaporē amarū. videtꝭ ꝗ ꝙ ea q̄ ptinēt ad ceremonias ſacrificioꝝ non habeāt rōnabilē cām. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē qd̄ dꝫ leuit. ꝑᵒ. Oblata oīa adolebit ſacerdos ſup altare in holocauſtū et odorē ſuauiſſimū dn̄o. Sꝫ ſic̄ dꝫ ſap. v. Neminē diligit dꝰ niſi q̄ cū ſapiētia ihabitat. ex q̄ ꝑt accipi ꝙ q̄cq̄d ē deo acceptū ē cū ſapiētia. ꝗ ille ceremonie ſacrificioꝝ cū ſapiētia erāt vꝭ vt hn̄tes rōnabiles cās.

¶ Hic D. ſndit de cauſis ſinguloꝝ ꝓceptoꝝ ceremonialiū i ſpeciali. Et ꝑᵒ de cauſis ſacrificioꝝ. q̄ cultꝰ diuinus ꝓcipue i ipis ꝯſiſtebat. vt patuit q. ꝓce. ar. iiij.

¶ Rn̄deo dīm. ꝙ ſic̄ ſup dictū ē. ceremonie veteris legis duplicē cām habebāt. vnā. ſ. litteralē ſm ꝙ ordinabātꝭ ad cultū dei. Aliā xo figuralē ſiue myſticā ſm ꝙ ordinabātꝭ ad figurādū chriſtū. ar. ſ.

¶ Et q̄ duplr̄ ꝑt aſſignari rō ꝑꝭtum lralis ſacrificioꝝ ꝑᵒ in cōi. ſ. ꝗre offerebātꝭ ſacrificia deo. ꝛ deinde ꝑt aſſignari rō ſacrificioꝝ i ſpeciali. Ideo D. in hꝫ ꝓcipe articuli cēdit ꝛ aſſignat rōem ſacrificioꝝ in cōi. ſꝫ in ſolutōibꝰ argumētoꝝ accipit ex argumētꝭ opportunitatē aſſignandi

rōes sacrificioꝝ i speciali. Vn̄ D. intēdit i ꝰ articulo talē pclonē q̄sito r̄nsiuā. Eoꝝ q̄ ad sacrificia ptinēt. pt pueniēns rō assignari. ꝛ in gn̄ali ꝛ in sp̄eali. Huiꝰ pclonis p̄mā ptē pbat i corpe. scd̄az i solutōibꝫ vt dictū ē. Quo ad p̄mā arguit̄ sic. Ceremonie ve. le. habebāt duplicē cām. s. lr̄alē ex cultu diuio. ꝛ figuralē ex figuratōe xp̄i. s; ex vtraqꝫ pte p̄t assignari pueniens rō ceremoniaꝝ. q̄ ad sacrificia ptinēt. igit̄ pclo v̄a q̄ ad p̄mā ptē. Huiꝰ rōis D. posuit p̄º maiorē. 2º minorē cū declaratōe. ibi. Et ex vtraqꝫ ꝛc̄. Maior ḡ patuit. pn̄a etiā ē nota. a sufficiēti diuisiōe. qꝛ nō sunt alie cause. ꝛ p pn̄s si iste due assignent̄. sufficientes ꝛ puenientes assignant̄. Cōseq̄nt cū dr̄

¶ Et ex vtraqꝫ pte p̄t pueniēter assignari cā ceriomoniaꝝ q̄ ad sacrificia ptinebāt. s̄m em̄ q̄ sacrificia ordinabant̄ ad cultū dei. cā sacrificioꝝ dupl̄r accipi p̄t. Uno mō. s̄m q̄ p sacrificia rep̄ntabat̄ ordinatio mētis i deū ad quā excitabat̄ sacrificiū offerēs. ad rectā āt ordinatōem mētis i deū ptinet q̄ oīa q̄ hō hꝫ recognoscat a deo tāq̄ a p̄mo p̄ncipio. ꝛ ordinet i deum tāq̄ in vltimū finē. ꝛ h̄ rep̄sentabat̄ in oblatōibꝫ et sacrificijs. scd̄m q̄ hō ex rebꝫ suis quasi in recognitōem q̄ haberet eā a deo. i honorē dei ea offerebat. s̄m q̄ dixit dauid p̄º. Paralipo. xxix. Tua sunt oīa. ꝛ q̄ de manu tua accepimꝰ dedimꝰ tibi. ꝛ iō i oblatōe sacrificioꝝ ptestabat̄ hō q̄ deꝰ eēt p̄mū p̄ncipiū creatiōis reꝝ ꝛ vltimꝰ finis ad quē eēnt oīa referēda.

¶ Ponit ꝛ pbat minorē. ꝛ p̄º p̄mā eiꝰ ptē. 2º scd̄az. ibi Inter oīa ꝛc̄. p̄mā ōndit dupl̄r. s. q̄ possit assignari duplex rō lr̄alis. scd̄az ponit ibi. Et qꝛ ptinēt ꝛc̄. Quo ad p̄mū arguit̄ Supponēdo ex ar. 2º p̄cedēti. q̄ p̄º mō cā sacrificioꝝ accipit̄ s̄m q̄ p sacrificia rep̄sentabat̄ ordinatio ꝛc̄. vt i lr̄a. tūc sic. Ad rectā ordinatōez mēt̄ i deū ptinet q̄ oīa q̄ ꝛc̄. vt i lr̄a. s; h̄ rep̄sentabat̄ i oblatōnibꝫ ꝛ sacrificijs. i. tal̄ ordinatio mēt̄ i deū rep̄sentabat̄ p oblatōez sacrificioꝝ. igit̄ habebāt cām lr̄alē ptinentē ad cultū diuinū Maior nota. minorē D. explicat i lr̄a p ea q̄ ipaz sequūt̄

¶ Et qꝛ ptinet ad rectā ordinatōem mētis i deum vt mēs hūana nō recognoscat aliū p̄mū actorē rerū nisi solū deū. neqꝫ i aliq̄ alio finē suū pstituat. pp̄ter h̄ p̄hibebat̄ in lege offerre sacrificiū alicui alteri nisi deo. scd̄m illō Exo xxij. Qui imolat dijs occidet̄ p̄ter dn̄o soli. ꝛ iō de cā ceremoniarū circa sacrificia p̄t assignari rō. Alio mō ex h̄ q̄ p hmōi hoīes retrahebāt̄ a sacrificijs idoloꝝ. vn̄ etiā p̄cepta de sacrificijs nō fuerunt data pp̄lo iudeoꝝ nisi postq̄ declinauit ad idolatriā adorādo vitulū pflatilē. q̄si hmōi sacrificia sint istituta. vt pp̄ls ad sacrificādū promptus hmōi sacrificia magis deo q̄ idolis offerret. vn̄ dr̄ Hiere. v. Nō sum locutꝰ cū patribꝫ vestris ꝛ nō precepi eis in die q̄ eduxi eos de terra egypti de v̄bo holocaustomatū ꝛ victimarum

¶ Ex p̄cedēti rōe D. isert aliā rōez. p̄mittēdo quō ex p̄º rōe illa seq̄t̄. qꝛ videlꝫ ex h̄ ip̄o. q̄ mens dꝫ eē bn̄ ordinata (qd̄ fuit 1ª rō) seq̄t̄ q̄ debeat retrahi a sacrificijs idoloꝝ. Et iō assignat̄ scd̄a rō. Et arguit̄ sic. supplēdo maiorē ex ar. ij. Una rō lr̄alis ceremoniaꝝ ē. vt p eas iudei retraherēt̄ a cultu idoloꝝ. s; p sacrificia iudei retrahebāt̄ ab hmōi cultu. igit̄ ē dabil̄ 2ª rō lr̄alis. Maior patuit. Minor declarat̄ ꝛ pbat̄ in lr̄a. qꝛ illa p̄cepta de sacrificijs nō fuerūt istituta. nisi post declinatōez iudeoꝝ ad idolatriā vt pp̄ls pronus ad sacrificia ꝛc̄. vt i lr̄a. igit̄ minor v̄a ꝛc̄.

¶ Inter oīa āt dona q̄ deꝰ hūano generi iā p peccātū lapso dedit p̄cipuū ē q̄ dedit filiū suū. vt dr̄ Ioā. iij. Sic deꝰ dilexit mūdū. vt filiū suū vnigenitum daret. vt oīs q̄ credit in ip̄m nō pereat s; habeat vitā eternā. ꝛ iō potissimū sacrificiū ē q̄ ip̄e xp̄s seip̄m obtulit deo in odorē suauitat̄. vt dr̄ ad ephe. v. ꝛ pp̄ter hec oīa alia sacrificia offerebāt̄ i veteri lege. vt h̄ vnū singulare ꝛ p̄cipuū sacrificiū figuraret tanq̄ pfectū p imꝑfecta. vn̄ ap̄ls dt̄ ad hebre. x. q̄ sacerdos veteris legis easdē sepiꝰ offerebat hostias q̄ nūq̄ p̄nt auferre pctā. xp̄s āt p pctis obtulit vnā in sempiternū. ꝛ qꝛ ex figurato sumit̄ rō figure. iō rōes sacrificioꝝ figuralium veteris legis sunt sumēde ex v̄o sacrificio xp̄i

¶ Probat scd̄az ptē minoris p̄ncipal̄ rōnis p pclone r̄nsiua. sꝫ q̄ etiā ip̄a sacrificia habuerūt rōnem figuralē Et arguit̄ sic. Potissimū sacrificiū ē q̄ sic xp̄s obtulit in odorē suauitat̄. ꝛ pp̄t h̄ oīa alia offerebāt̄ in lege ꝛc̄. vt in lr̄a. s; ex figurato sumit̄ rō figure. igit̄ oēs figurales rōes sūt sumēde ex vero sacrificio xp̄i. ꝛ sic ē assignare rōem figuralē Maior pbat̄ q̄ ad p̄mā ptē a p̄ncipio huiꝰ lr̄e Scd̄a pꝫ pbat̄ auctoritate ap̄li. Minor pꝫ ex ar. p̄º. qꝛ figuratū rep̄sentandū ē finis figure. s; a fine sumit̄ rō eoꝝ q̄ sunt ad finē. igit̄ minor v̄a. Pꝫ ḡ q̄ ē dabil̄ duplex rō i gn̄e sacrificioꝝ i cōi. ꝛ lr̄al̄ ꝛ figural̄. ꝛ p pn̄s p̄º ps pclonis r̄nsiue.

¶ Et pfirmat̄ etiā argumēto i ptrīū. qꝛ q̄ sūt grata et accepta deo hn̄t rōnales causas. s; sacrificia ve. le. fuerūt hmōi. igitur ꝛc̄.

¶ Ad p̄mū ḡ dd̄m q̄ deꝰ nō volebat hmōi sacrificia sibi offerri pp̄ter ip̄as res q̄ offerebāt̄ q̄si eis indigeret. vn̄ dr̄ Esaie p̄mo. Holocausta arietū ꝛ adipē pinguiū. ꝛ sanguinē vituloꝝ ꝛ hircoꝝ ꝛ agnoꝝ nolui s; volebat ea sibi offerri. vt sup̄ dictū ē. tū ad excludēdū idolatriā. tū ad signādū debitū ordinē mētis hūane in deū. tū etiam ad significādū mysteriū redemptionis humane facte p christū ar. i.

¶ Maior pcedit̄. q̄ aliq̄ aīalia sunt necāria ad sustētandā hūanā vitā. s; nō oīa. Et dico q̄ etiā fuerūt necāria ꝛ bona ad cultū diuinū Ad minorē. pcedit̄. q̄ deꝰ nō indiget sustētamēto. nec voluit offerri p suo sustētamēto. s; voluit sibi ea offerri pp̄t hoīes mp̄l̄r. vt dictū ē in corpe. ꝛ hī in solutōe. q̄re negat̄ pn̄a. qꝛ pcedit s̄m nō cām vt cām

¶ Ad scd̄m dd̄m q̄ q̄tū ad oīa p̄cepta rō puenieēns fuit q̄re ista aīalia offerebāt̄ deo in sacrificium ꝛ nō alia. p̄º q̄dem ad excludēdū idolatriā. qꝛ oīa alia aīalia offerebāt idolatre dijs suis. vel eis ad maleficia vtebant̄. ista āt aīalia apd̄ egyptios cū q̄bꝫ puersati erāt abominabilia erāt ad occidēdū. vn̄ ea nō offerebāt in sacrificiū dijs suis. vn̄ dr̄ exo. viij. Abominatōes egyptioꝝ imolabimꝰ dn̄o deo nr̄o. oues em̄ colebāt. hircos venerabāt̄. qꝛ i eoꝝ figura demones apparebāt. Bobus etiā vtebant̄ ad agriculturā quā inter res sacras habebant

¶ Doc. soluēdo h̄ argumētū pbat scd̄am ptē pclonis r̄nsiue posite i corpe p aliq̄ exēpla. q̄ tāgit argumentū.

assignãs aliqs rões spẽales sacrificiorꝫ ꝯuenientes. p° du as lr̃ales. scꝫ ãm ibi. 2° h̄ ꝛc. 2° vnã figuralẽ. ibi. Tertio ꝟo ꝛc. Vñ s̄m h̄ triplr̄ dr̄ ad maiorẽ. q̄re ꝯuenienter ista offerebãt. q̃ tãgit maior. Prio ꝓcedit maior. Et rõ i ꝯõi oim p̄dictorꝫ fuit tacta ĩ corp̄e. Et specialr̄ q̄re de tribꝰ generibꝰ q̃drupedũ istorꝫ. qꝛ ꝑ ista specialr̄ cultabat idolatria. qꝛ istis exceptis oĩa alia aĩalia erãt apd̃ idolatras in cultũ deorꝫ suorꝫ. Silr̄ q̄re de turture ꝛ colũba ꝓpt̃ cãdẽ cãm. qꝛ idolatre aliqs auibꝰ ad maleficia vtebant. Quare ãt passeres offerebant ꝑ emũdatõe leprosi. patebit rõ ar. v. ad. vij. ¶ Nota h̄ q̃ abhominatões. hebrei vocabãt aĩalia q̃ Egyptij colebãt. Colebãt ãt deos suos in specie thauri ꝛ arietis. ꝛ talia erãt ab eis. scꝫ iudeis. imolãda qd̃ nõ ꝑmisissent Egyptij ꝛc. Cõsequẽter D. assignat aliã rõem specialẽ litteralẽ. q̄re ista aĩalia tacta i maiore ꝯuenienter sacrificabãt. scꝫ ꝓpt̃ ordinatõẽ mẽtis i deũ tp̃orꝫ colẽtiũ. Et h̄ duplr̄ ostẽdit. scꝫ ex p̄te dei. ꝛ 2° ex p̄te hoim. ibi. Scd̃o qꝛ ꝛc. Dicit ḡ 2° ad maiorẽ. q̃ ꝯuenienter illa offerebãt. p°. qꝛ sunt mũdissima aĩalia. puꝝ ãt ẽ deo attribuẽdũ. ꝛ qꝛ cõiter potuerũt hr̃e. Et hec ostendit Doc. clare cũ dr̄.

¶ Scd̃o h̄ ꝯueniẽs erat ad p̄dictã ordinatiõem mẽtis in deũ. ꝛ h̄ duplr̄. Primo q̃dẽ qꝛ hmõi aĩalia marie sunt ꝑ q̃ sustẽtat hũana vita. ꝛ cũ h̄ mundissima sunt. ꝛ mũdissimũ hñt nutrimẽtũ. Alia ꝟo aĩalia vel sunt silvestria ꝛ nõ sunt cõiter hoim vsui deputata. vel si sunt domestica. imundũ hñt nutrimẽtũ. vt porcꝰ ꝛ gallina. solũ ãt id q̃d ẽ puꝝ deo ẽ attribuendũ. hmõi ãt aues specialiter offerebant. qꝛ habent in copia in terra ꝓmissionis.

¶ Q. tẽdit etiã D. ꝯñr. h̄ ꝯueniẽs fuisse ex p̄te hoim vt illa aĩalia offerrent. qꝛ ꝑ hec designabat puritas mentis. Qd̃ declarat D. cũ dr̄.

¶ Scd̃o qꝛ ꝑ imolatõem hmõi aĩalium puritas mentis designat. quia vt dr̄ in glo. Leuit. p̄ino. Vitulũ offerimꝰ cũ carnis sup̄bia vincimꝰ. agnũ cũ irrõnabiles morꝰ corrigimꝰ. hedũ cũ lasciuia sup̄amꝰ. turturẽ dũ castitatẽ ꝟuamꝰ. panes azymos cũ ĩ azymis sinceritatis epulamur. In colũba ꝟo manifestũ ẽ q̃ ꝟcatur castitas ꝛ simplicitas mẽtis.

Deinde D. vltio assignat specialr̄ vnã rõem figuralẽ ꝯuenientie sacrificiorꝫ hmõi aĩaliũ. Et ꝑ h̄ dr̄ 3° ad maiorẽ. q̃ ꝟa ẽ. ꝛ rõ ẽ. qꝛ figurabãt christũ magꝭ ꝛ nõ ã legẽ. Vt de oibꝰ exẽplis maioris D. clare ostẽdit i lr̃a. Et lꝫ de boue D. nõ faciat mẽtionẽ. tñ facile pt̃ assignari rõ figuralis de ip̃o. qꝛ bos ꝟcabat fortitudinẽ xp̃i. vñ dr̄ D.

¶ Tertio ꝟo ꝯueniẽs fuit hec aĩalia offerri i figura xp̃i. qꝛ vt i eadẽ glo. dr̄. Christꝰ i vitulo offert̃ ꝓpter ꝟtutẽ crucis. in agno ꝓpter inocẽtiã. i ariete ꝓpt̃ p̄ncipatũ. in hirco ꝓpter silitudinẽ carnis p̄cti. In turture ꝛ colũba duarꝫ naturarꝫ ꝯiũctio mõstrabat. vel in turture castitas. in colũba charitas ꝟcat. i similagine aspersio credẽtiũ ꝑ aquã baptismi figurabat.

¶ Nota h̄ q̃ D. in fine solõnis facit mẽtionẽ de similagine. qꝛ in argumẽto p° fit mẽtio de oblatõne panis. ꝛ naturaliũ q̄rũdã. Iõ D. h̄ p̄ticulariter de illis aĩalibus mẽdẽdo meminit etiã specialis panis. scꝫ similaginei. de q̃ Leuit. ij. qꝛ fuit panis cocꝰ i clybano de simila. i. farina triticea purgata ꝛ delicata ꝛ erãt panes absqꝫ fermẽto et aspsi oleo. De illo pane D. ponit rõnem figuralẽ. vt patꝫ. Et istã solõnẽ ꝛ corpꝰ articuli Nicolaꝰ de lyra h̄ꝫ Exo. p° et. ij. vt pꝫ inuẽti. lꝫ nõ noiet auctorẽ suũ. Et ꝑ ist a parꝫ 2ª p̄s ꝯclõnis respõ. q̃ ad p̄tẽ. scꝫ q̃ ꝯueniẽs rõ po sit assignari de sacrificijs i speciali. Ex istis p̄t ꝯñr dici ad reliqs ꝓpões argumẽti vt ei satisfiat. Ad minorẽ dico. q̃ q̃dẽ aliq̃ sunt nobiliora i natura. lꝫ nõ magꝭ valẽt ad sacrificia. qꝛ oĩa alia ab istis dictis i maiori offerebãt idolatre. vl̃ vtebãt eis ad idolatrie ritũ. vl̃ sup̄stitõnis. p̄terq̃ istis. Et ḡ voluit deꝰ ꝑ ꝯ̄riũ. q̃ q̃ idolatre offerebãt non offerrent sibi. ꝛ q̃ idolatre colebãt sibi iterficerent. Ultra Cũ ḡ ꝛc. dico q̃ optimũ ad cultũ dei dꝫ sibi offerri. in q̃ ꝟuant rões p̄dicte i corp̄e. Et hmõi sũt aĩalia dicta i maiori. q̄re negat ꝯña. qꝛ i oblatõe illarꝫ rerꝫ obꝟuabãt rões lr̃ales meliꝰ q̃ꝫ i alijs. q̃ attẽdũt ex diuio cultu ꝛc.

¶ Ad tertiũ dõm. q̃ pisces q̃ in aq̃ viuũt magis sunt alieni ab hoĩe qꝫ cetera aĩalia q̃ viuũt in aere sicut hõ ꝛ iterũ pisces ex aqua extracti statim moriunt. vñ nõ poterãt in tẽplo offerri sicut alia aĩalia.

¶ Añs q̃dẽ verꝫ. sꝫ tñ alia aĩalia sũt magꝭ apta ad sacrificia q̃ꝫ pisces. Et h̄ duplici rõe lr̃ali. quã D. tãgit in solutõne. Est ꝛ 3ª rõ lr̃al. qꝛ idolatre aliq̃ idol̃ suis pisces offerebãt. Et deꝰ noluit sibi offerri. qꝛ nihil cõe voluit hr̃e cũ idol. q̄re negat ꝯña ꝛc. sic iterꝫ pꝫ 2ª p̄s ꝯclõnis missiue. Silr̄ ꝛ ꝑ sequẽtes solutões patebit.

¶ Ad q̄rtũ dõm q̃ in turturibꝰ meliores sunt maiores q̃ꝫ pulli. i colũbis ãt ecõuerso. ꝛ iõ vt rabi moises dr̄. mãdant offerri turtures ꝛ pulli columbarũ. qꝛ om̄e qd̃ ẽ optimũ deo est attribuendũ.

¶ Añs negat. qꝛ expsse dr̄ i textu Leui. p°. Turtures aut pullos colũbarꝫ. ꝛ rõ fuit. qꝛ turtures veteres meliores sunt pulli turturis. qꝛ pinguiores. ecõtra i colũbis. q̄re negat ꝯña. qꝛ meliora debẽt deo offerri de offeribilibꝰ.

¶ Ad q̄ntũ dõm q̃ aĩalia in sacrificiũ oblata occidebãt. qꝛ veniũt in vsum hois occisa s̄m q̃ a deo dãtur hoĩ ad esum. ꝛ iõ etiã igni cremabãtur. qꝛ ꝑ ignẽ decocta fiunt apta humano vsui.

¶ Maior ꝟa. sꝫ dico q̃ aĩalia sũt ꝓpt̃ hoies sustẽtãdũ et ꝓpt̃ ciꝰ esuꝫ data hoi a deo. q̃ nõ fit sine occisiõe. Et dico q̃ Gen. p° hr̃ etiã. Ecce dedi vobis oẽꝫ herbã ꝛ vniuersa ligna vt sint vobis i escã et cũctis aĩãntibꝰ tre. Et Genes. ix. oẽ qd̃ mouet ꝛ viuit. sit vobis i cibũ. Ad minorẽ. cõcedit. qꝛ mors opponit vite. sꝫ dico q̃ deꝰ nõ dedit vitaꝫ aĩalibꝰ. nisi vt eẽnt i esuꝫ hois qd̃ fit ꝑ occisionẽ. Et hoc. D. notat i p̄ncꝰ solõnis. 2° reddit specialr̄ rões q̄re i sacrificijs occidebãt. ibi. Silr̄ etiã ꝛc. Negat igit̃ p° ꝯña. qꝛ ex occisiõe i sacrificijs veniũt i finẽ suũ. s. esuꝫ hois. ꝛ ꝑ ferri qñ assant. Ad ꝯfirmatõẽ dico q̃ nõ ẽ par rõ de homine ꝛ aĩalibꝰ. qꝛ aĩalia sũt ordinata i cibũ hois. ꝛ ꝑ ꝯñs cũ oblata fuerint in honore dei. debebãt occidi vt eẽnt in cõmodũ hois. lꝫ nõ de hoie.

Silr̄ etiã ꝑ occisionẽ aĩaliũ ꝟcat destructio p̄ctõrꝫ. ꝛ q̃ hoies erãt digni occisione ꝑ p̄ctis suis. acsi illa aĩalia loco eorꝫ occiderẽt ad ꝟcãdũ expiatõẽꝫ p̄ctõrꝫ. ꝑ occisionẽ etiã hmõi aĩaliũ ꝟcabatur occisio christi.

¶ Negat 2° ꝯña. qꝛ sũt ꝯue rões lr̃ales ꝛ vna figural. q̄re specialr̄ aĩalia i sacrificijs occidebãt. p° ẽ. qꝛ ꝑ h̄ designabat occisio p̄ctõrꝫ. ꝛ h̄ req̄rebat ad idẽtitatẽ coleñ, vt interficeret p̄ctã. 2ª. qꝛ designabat ꝑ h̄ q̃ p̄ctõr eẽt dignꝰ morte. 3ª figural. qꝛ christꝰ erat occidẽdus.

¶ Ad sextū dōm. ꝙ special' mod⁹ occidēdi aīalia immolata determinabat̄ in lege ad excludēdū alios modos q̄bꝫ idolatre aīalia idolis imolabāt. Uel etiam vt rabi moises dr̄. lex elegit gen⁹ occisionis q̄ aīalia min⁹ affligebāt̄ occisa. ꝑ q̄d etiā excludebat̄ imisericordia offerentiū ꝛ deterioratio aīalium occisoꝝ.

¶ Seq̄la negat̄. q2 debebāt occidi d2ñter a mō occidendi idolatraꝝ. ꝛ q̄ min⁹ affligeret̄. Ex q̄ h̄r̄ fcatio lr̄alis. q̄ fcabat dispōem offerētiū. vt nō cēnt crudeles ꝛ imisericordes. ꝛ itez alia rō ē lr̄alis. q2 ꝑ certū modū occidēdi aīalia min⁹ deteriorabant̄. sicut min⁹ ledebant̄ ex ruptura ascelle q̄ ex secatōe ꝛc̄.

¶ Ad septimū dōz. ꝙ q2 aīalia maculosa solēt haberi d2tēptui etiā apd̄ hoīes. iō ꝓhibitū ē ne deo i sacrificiū offerent̄. ꝓpter q̄d etiā ꝓhibitū erat ne mercedē prostibuli aut p̄ciū carnis in domū dei offerrēt ꝛ eadē etiā rōne nō offerebāt aīalia an̄ septimū diez q2 talia aīalia erant q̄si abortiua nōdū plene cōsistētia propter teneritatem.

¶ Assumptū d2cedit̄. s3 dico ꝙ aīalia q̄ ꝑfecta fuerunt. p̄nt i honorē offerri. nō āt q̄ maculata sunt. s3 habet̄ d2tēptui. etiā apd̄ hoīes. nec mors recens ꝛ violēta facit aīalia abhoīabilia vl' d2tēptibilia. vt p3. s3 maculatio .i. defect⁹ notabil̄. puta claudicatio. cecitas ꝛ hmōi. de q̄bꝫ Leuitici p° in glosa. Ultra. si igit̄. dico ꝙ sic. s3 negat̄ d2ña. ꝛ rō patuit. q2 esto mors sit maxim⁹ defect⁹ aīal. ꝑ eā tñ nō h̄r̄ d2tēptui. imo sine morte aīal' nō valet ad esuz hoīs. Et h̄ oñdit D. a sili ꝙ d2tēpt⁹ sit rō nō offerēdi de p̄cio carnis.

¶ Ad octauū dōm ꝙ triplex erat sacrificioꝝ gen⁹ q̄ddā erat q̄d totū d2burebat̄. ꝛ h̄ dicebat̄ holocaustū q̄si totū incensuz. hmōi eñ sacrificiū offerebatur deo specialr̄ ad reuerētiā maiestatis ip̄i⁹ ꝛ amorē bonitatis ei⁹. ꝛ d2ueniebat ꝑfectōis statui in ipletōe cōsilioꝝ. ꝛ iō totū cōburebat̄ vt sic totū aīal resolutū in vaporē sursuz ascendebat. ita etiā fcaret̄ totū hoīem et oīa q̄ ip̄i⁹ sunt ei⁹ dñio eē subiecta. ꝛ ei eē offerēda.

¶ In soluēdo h̄ argumētū D. duo p̄ncipalr̄ facit. p° r̄ndet ad añs. quō sit itelligēdū in gn̄ali. q̄tū ad q̄dlibet gen⁹ sacrificioꝝ. 2° in spēali q̄tū ad exēpla d2ñtis argumēti ibi. Hoc āt ꝛc̄. Quo ad p^m tripl'r r̄ndet ad añs s^m ꝙ ē triplex gen⁹ sacrificioꝝ i cōi. scꝫ holocaustū. ꝓ p̄cō de q̄ ibi. Aliud āt ꝛc̄. Hostia pacifica de q̄ ibi. Tertiū sacrificiū ꝛc̄. Dicit̄ g̃ p° ad añs. ꝙ si hostia capit̄ ꝓ sacrificio. tūc ē p° falsuz de sacrificio holocausti. h̄ eñ totū incendebat̄. Et rōem hm⁹ D. oñdit in lr̄a. Si āt itelligit̄ añs de sacrificio ꝓ p̄cō. itez ē falsuz. q2 de tali sacrificio nihil habebat ille ꝓ cuius p̄cō offerebat̄. etiā si offerret̄ ꝓ p̄cō sacerdotis. Tunc eñ nec sacerdos aliq̄d habebat. Et huius rō assignat̄ d2ñter in lr̄a cū dr̄

¶ Aliud āt erat sacrificiū ꝓ p̄cō q̄d offerebat̄ deo ex necitate remissionis p̄cti ꝛ d2ueniebat statui penitentiū in satisfactōe p̄cōꝝ q̄d diuidebatur in duas ptes. Nā vna ps ei⁹ cōburebat̄. alia v̄o cedebat in vsum sacerdotum ad fcandū ꝙ expiatio p̄cōꝝ fit a deo ꝑ ministeriū sacerdotū. nisi q̄n offerebat̄ sacrificium ꝓ p̄cō toti⁹ ppl'i. vel specialr̄ ꝓ p̄cō sacerdotis tūc eñ totū cōburebat̄. nō eñ debebāt in vsum sacerdotū venire ea q̄ ꝓ p̄cō coꝝ offerebāt̄ vt nihil p̄cti in eis remaneret. ꝛ q2 h̄ nō eēt satisfactio pro p̄cō. si eñ cederet in vsum coꝝ ꝓ q̄ꝝ p̄ctis offerebat̄. idem esse videret̄ ac si non offerretur

¶ Si āt itelligat̄ añs de sacrificio. q̄d dicebat̄ hostia pacifica. tūc d2cedit̄ ꝙ offerens habebat tertiā ptē. Et sic etiā itelligit̄ auctoritas ap̄li. q2 de tali sacrificio ptīcipes sunt offerētes. Et q̄re h̄ D. oñdit cū dr̄

¶ Tertiū sacrificiū vocabat̄ hostia pacifica q̄ offerebat̄ deo vel ꝓ grār̄ actōe. vel ꝓ salute ꝛ ꝓsperitate offerētiū ex debito bñficij vel accipiēdi vel accepti. ꝛ ꝓficit statui ꝓficiētiū in impletōne mādatoꝝ. ꝛ ista diuidebāt̄ i tres ptes. Nā vna ps incēdebat ad honorē dei. alia ps cedebat in vsuz sacerdotū. tertia v̄o pars in vsuz offerētiū ad significādū ꝙ sal⁹ hoīs ꝓcedit a deo dirigētibꝫ ministris dei. ꝛ cooperātibꝫ ipsis hominibus qui saluantur.

¶ Doc. d2ñter r̄ndet ad añs specialr̄ de generibꝫ sacrificioꝝ. q̄ tāgunt̄ in d2ñte. ꝛ p° de sanguie ꝛ adipe. 2° de pectusculo ꝛ armo dextro. ibi De hostijs āt ꝛc̄. Uñ dico 2° ad añs. dato etiā ꝙ itelligat̄ de hostia pacifica. negat̄. si itelligit̄ de p̄mis duobꝫ exēplis d2ñtis. q2 h̄ ē vnū gn̄ale. ꝙ i nullo sacrificio adeps vl' sāguis veniebat i vsuz offerētiū. ꝛ h̄ ꝓpt̄ tres rōes lr̄ales. ꝛ vnā figuralē. q̄s ponit cū dr̄

¶ Hoc aūt gn̄alr̄ obseruabat̄ ꝙ sanguis ꝛ adeps nō veniebāt neq3 in vsum sacerdotū neq3 in vsuz offerētiū. s3 sanguis effundebat̄ ad crepidinē altaris in honorē dei. adeps v̄o adurebat̄ in igne. Cui⁹ rō vna q̄dē fuit ad excludēdū idolatriā. Idolatre eñ libabāt de sanguine victimarū ꝛ comedebāt adipes. s^m illud Deute. xxxij. De q̄ꝝ victimis comedebāt adipes. ꝛ bibebāt vinū libaminū. Scd̄a rō ē ad informatōem hūane vite. Prohibebat̄ eñ eis vsus sanguinis ad h̄ ꝙ horreret hūani sanguinis effusionez. vñ dr̄ gen̄. ix. Carnē cū sanguine nō comedetis. sanguinē eñ aīaꝝ vestraꝝ req̄rā. Esus v̄o adipū ꝓhibebat̄ eis ad vitādū lasciuiā. vñ dr̄ ezech. xxxiiij. Quod crassuz erat occidebatis. Tertia v̄o rō ē ꝓpter reuerētiā diuinā. q2 sanguis ē maxie necarius ad vitam rōne cui⁹ dr̄ aīa eē in sanguine. adeps āt abūdātiaz nutrimēti demōstrat. ꝛ iō vt ostēderet̄ ꝙ a deo nob̄ ē ꝛ vita ꝛ oīa bonoꝝ sufficiētia. ad honorē dei effundebat̄ sanguis ꝛ adurebat̄ adeps. Quarta rō ē q2 ꝑ h̄ figurabat̄ effusio sanguinis xp̄i. ꝛ pinguedo charitatis ei⁹ ꝑ quā se obtulit deo ꝓ nobis.

¶ An āt liceret iudeis vti adipe aīaliū nō imolabiliū vl' etiā syluestriū. de h̄ sunt opinioēs. vide lyrā Leuitici 3°. vide ꝛ D. sanc. ifra. q. cij. ar. vj. ad p^m q̄d ip̄e sentit. Et de h̄ nō itelligit̄ auctoritas ap̄li. Si āt itelligat̄ añs de pectusculo ꝛ armo dextro. d2cedit̄ ꝙ scꝫ cedebāt i vsuz offerētiū. s. sacerdotū. s3 subtraheret̄ talia administrātib̄. q̄ tñ de alia scꝫ 3ª pte. p̄ticipabat i hostia pacifica. Sꝫ tñ h̄ negat̄ d2ñ. q2 esto subtraheret̄ totū i holocausto ꝛ q̄ntū in sacrificio ꝓ p̄cō. ꝛ i hostijs pacificis adeps ꝛ sanguis. nō tñ totū in hostijs pacificis subtrahebat̄. s3 duę ptes ꝛ armus dexter ꝛ pectusculū cedebat sacerdoti. ꝛ 3ª ps offerenti. Et h̄ ꝓpt̄ duas rōes lr̄ales. habet̄ hoc materia Leuiti. vij. Et hoc oñdit Doc. d2ñter cū dr̄

¶De hostijs āt pacificis in vsuz sacerdotis cede
bat pectusculū ⁊ arm⁹ dexter ad excludēdū quādaz
diuinatōis spēm q̄ vocaꝫ spatulamātia. q: s. in spa/
tulis aīaliū imolatoꝝ diuinabāt. ⁊ silr in osse pecto/
ris. ⁊ iō ista offerētibꝫ subtrahebāt. Per h̄ etiā signi
ficabaꝫ q sacerdoti erat necāria sapientia cordis ad
instruendū pplm. qđ sc̄abaꝫ p pect⁹ q̄d ē tegumētū
cordis. ⁊ etiā fortitudo ad sustentādū defect⁹. q̄ sc̄aꝫ
p armū dextrū. ¶Ad nonū dđz. q q: holocaustū
erat pfectissimū iter sacrificia iō nō offerebaꝫ in holo
caustū nisi mascul⁹. nā femina ē aīal iperfectū. Ob/
latio āt turturū ⁊ colūbaꝝ erat ppter paupta t: offe
rētiū. q̄ maiora aīalia offerre nō poterāt. ⁊ q: hostie
pacifice gratis offerebāꝫ ⁊ null⁹ eas offerre cogebaꝫ
nisi spōtane⁹. iō hmōi aues nō offerebanꝫ iter hosti
as pacificas. sꝫ iter holocausta ⁊ hostias p petō q̄s
qn̄qꝫ oportebat offerre. Aues etiā hmōi ppter alti/
tudinē volat⁹ ɔgruūt pfectioni holocaustoꝝ. ⁊ etiā
hostijs p petō. q: habent gemitū p cantu.

¶Ad maiorē dico. q i h̄ ē silr. offerri videlꝫ finalr ppꝫ
honorē dei. tn̄ sunt multe alie dissilitudies. Prio int ho/
locaustum ex vna parte. ⁊ alia duo ex altera. q: holocau/
stū erat pfectissimū sacrificiū. nō alia Et ea rōe nō ɔgrue
bat offerre aīalia feminini gn̄is. sꝫ in alijs licebat. Scđo
ē dr̄ia int holocaustū ⁊ hostiā p petō ex vna pte. ⁊ inter
hostiā pacificā ex altera. q: duo p⁹ erāt qn̄qꝫ necitatꝭ. ⁊ ḡ
licebat offerre. q̄ etiā paupes potuerūt hr̄e. cuiusmodi sꝫ
aues. Et ḡ in holocausto ⁊ hostia p petō licebat offerre
aues. Sꝫ hostia pacifica nō erat necitatꝭ. sꝫ oblatio spō
tanea. ⁊ ḡ tūc nō debebat offerri. nisi eēt alicui⁹ impetantie
et alicui⁹ pcij. q̄les nō sunt aues. Et ita pꝫ ad maiorē q
sunt mlꝫ e drie Ad minorē. ɔcedꝫ p duabꝫ pribꝫ. ⁊ rō iā
patuit. Sꝫ negaꝫ ɔn̄a. q: hostia pacifica ⁊ p petō deficie
bant ab holocausto. ⁊ sic licebat offerre q̄ erāt feminini ge
neris. sꝫ q: hostie pacifice nō erāt necitatꝭ. iō nō debebant
offerri aues. sicut in holocausto ⁊ hostia p petō q̄ erāt ne
cessitatꝭ. ⁊ holocausto ⁊ hostie p petō ɔgruebāt.

¶Ad decimū dđz. q iter oīa sacrificia holocaustū
erat pcipuū. q: totū cōburebaꝫ in honorē dei ⁊ nihil
ex eo comedebaꝫ. Scđm ṽo locū in sanctitate tene/
bat hostia p petō. q̄ comedebaꝫ solū in atrio a sacer
dotibꝫ in ipa die sacrificij. Tertiū ṽo gradū tenebāt
hostie pacifice p gratiaꝝ actōe q̄ comedebaꝫ ipo die
sꝫ vbiqꝫ in hierusalē. Quartū ṽo locū tenebāt hostie
pacifice ex voto. q̄ꝝ carnes poterāt etiaz in crastino
comedi. Et est rō hui⁹ ordinis. q: maxime obligaꝫ
hō deo ppꝫ ei⁹ maiestatē. scđo ppꝫ offensaz cōmissaz
3⁰. ppꝫ bn̄ficia iā suscepta. q̄rto ppꝫ bn̄ficia sperata

¶Añs negaꝫ. q: hostia pacifica p grāꝝ actōe ē alteri
us rōis q̄s hostia pacifica ex voto. Negaꝫ igiꝫ ɔn̄a. quia
hostiā p grāꝝ actōe oportebat comedere eadē die. sꝫ hostia
p voto poterat resuari vsqꝫ i crastinū. Et p āplioꝛi itelle
ctu D. in solutōe oñdit. nō solū de hostijs pacificis. sed ⁊
de holocausto ⁊ hostia p petō. ⁊ duplici hostia pacifica.
an liceret comedere vl nō. ⁊ vbi ⁊ qn̄. clare in lr̄a. vide Le
uitici septimo de materia ista.

¶Ad vndecimū dđm. q petā aggrauanꝫ ex sta/
tu peccātis. vt sup̄ dictū ē. ⁊ iō alia hostia mādabaꝫ q. lxxij. ar. x.
offerri p petō sacerdotis ⁊ pncipis. vel alteri⁹ priua/
te psone. Est āt attendendu vt rabi moises dꝫ q q̄n/
to grau⁹ erat petm̄ tāto vilior spēs aīalis offereba/
tur p eo. vn̄ capra q̄d ē vilissimū aīal offerebaꝫ pro
idolatria qđ ē grauissimū petm̄. p ignorātia ṽo sacer
dotꝭ offerebaꝫ vitul⁹. p negligētia āt pncipis hirc⁹

¶Ad añs. vez. oīa mortalia ɔueniūt i h̄ q auertūt.
nec tn̄ ppꝫ h̄ sunt eq̄lia. sꝫ pꝫ vnū eē grau⁹ ex alio. tū ex spe
cie. tū ex circūstātia q̄ ē sm ɔditōes peccātꝭ. q̄ qn̄qꝫ pꝫ fa
cere vt aliq̄d sit tali psone ɔ̄ speciale pceptū. ⁊ tūc trahit
in nouā spēm peti mortal. De his sup̄. q. lxxiij. ar. x. ɔn̄a
ḡ negaꝫ. q: petā nō sunt paria. nec p ɔn̄s opꝫ offerre idē
aīal ppꝫ diuersos stat⁹ peccātiū. Et notat D. in solutōne
vnū post Rabi moisen. q oportebat etiā sm diuersitatē pec
catoꝝ offerre diuersa aīalia. ⁊ patꝫ lr̄a. de materia huius
argumenti habeꝫ Leui. quarto

¶Ad duodecimū dđm. q lex in sacrificijs puide
re voluit paupertati offerentiū. vt q̄ nō posset habere
aīal q̄drupes saltē offerret auē. quam q̄ habere non
posset saltē offerret panē. ⁊ si hūc habere non posset
saltem offerret farinā vel spicas

¶Assumptū ɔcediꝫ. ⁊ rō ē habita ad q̄ntū. q: aīalia
nō sunt hoī in cibū nisi occisa. ⁊ ḡ oīa offerebāt occisa. sꝫ
negaꝫ ɔn̄a. imo ē duplex rō q̄s assignat D. vna litteral.
alia figural. ibi. Cā ṽo ⁊c. q̄re scꝫ de terre nascētibꝫ diuer/
simode fiebat oblatio. p⁹ scꝫ ppter paupertatē offerentium.
Qđ declarat D. Negaꝫ etiā ɔn̄a ppꝫ rōnem figuralē q̄ ē
dabil. q̄re oīa ista terre nascētia offerebāꝫ. q: i figurā xpi.
silr panes multipliciter cocti ⁊c. vt oñdit D. ɔuenienter cū dꝫ

¶Causa ṽo figuralis ē q: panis sc̄at xp̄m q̄ ē pa
nis viu⁹. vt dꝫ Joā. vi. Qui q̄dē erat sic i spica p sta
tu legis nature in fide patꝝ. erat āt sic simila i doctri
na legꝭ ⁊ pphetaꝝ. erat āt sic panis format⁹ post hūa
nitatē assumptā. coct⁹ igne. i. format⁹ spū sctō. in cli
bano vteri v̄ginal. q̄ etiā fuit coct⁹ in sartagine p la
bores quos in mūdo sustinebat. in cruce vero qua/
si in craticula adust⁹. ¶Ad tertiūdecimū dđm. q
ea q̄ in vsu hoīs veniūt de terre nascētibꝫ. vel sunt in
cibū ⁊ de his offerebaꝫ panis vel sꝫ in potū. ⁊ de his
offerebaꝫ vinū. vl sꝫ i ɔdimentū. ⁊ de his offerebaꝫ
oleū. ⁊ sal. vel sunt i medicamētū ⁊ de his offerebaꝫ
thus q̄d ē aromaticū ⁊ ɔsolidatiuū Per panē āt fi
guraꝫ caro xpi. p vinū āt sanguis ei⁹ p quē redēpti
sumus. oleū figurat grāꝫ xpi. sal sciaꝫ. thus orōem

¶Assumptū ɔcediꝫ. ita q de oī gn̄e coꝝ q̄ in vsuz ve/
niūt aliq̄ offeranꝫ. sꝫ negaꝫ ɔn̄a. q: in his terre nascentibꝫ
sunt oīa gn̄a coꝝ q̄ i vsu veniūt. q: vl cibꝫ vl pot⁹. vl me
dicamē vl ɔdimētū ⁊c. Et ḡ sufficienꝫ recognoscebāꝫ oīa
a deo p hoꝝ oblatōem Et scđo oñdit D. rōem figuralē
hmōi oblationū ⁊c.

¶Ad q̄rtūdecimū dđz. q mel nō offerebaꝫ i sacri
ficijs dei. tū q: ɔsueuerat offerri i sacrificijs idoloꝝ
tū etiā ad excludēdū oēm carnalē dulcedinē. ⁊ vo/
luptatē ab his q̄ deo sacrificare intēdūt. fermētū ṽo
nō offerebaꝫ ad excludendū corruptionē. ⁊ forte etiā
eū in sacrificijs idoloꝝ solitū erat offerri.

¶ Et q2 h̄ argumētū expetit. q̄re aliq̄ nō apponebāt̄ sacrificijs. ꝛ aliq̄ apponebāt̄. iō D. in solone ponit rōem p° q̄re mel ꝛ fermētū nō apponebāt̄. 2° q̄re sal ꝛ thus apponebāntur. ibi. Sal āt ꝛc̄. Dicit̄ ḡ p° ad maiorē ꝯcedendo eā. ſꝫ ad minorē. in itenenti sacrificio plus ē de dulcedine spūali. ſꝫ nō carnali voluptate. ſꝫ mel rep̄sentat carnalē delectatōeꝫ. Et p̄terea mel offerebat̄ in sacrificijs idoloꝝ. Fermentū etiaꝫ nō ꝯgruebat ꝓpt̄ corruptōem. ꝛ q2 forte idolis offerebat̄. Dico etiā. ꝙ esto aliq̄lit̄ faciat sapidum panē. tñ ex alia pte corruptio p̄pōderat. q̄re negat̄ p° ꝯña

¶ Sal āt offerebat̄ q2 ipedit corruptōeꝫ putredinis. sacrificia āt dei dn̄t eē incorrupta. ꝛ etiā q2 in sale significat̄ discretio sapientie. vel etiā mortificatio carnis. thus āt offerebat̄ deo ad designādū deuotionē mētis. q̄ ē necāria offerētibꝫ. ꝛ etiā ad designāduꝫ odorē bone fame. nā thus ꝛ pingue ē ꝛ odoriferū. ꝛ q2 sacrificiū zelotipie nō ꝓcedebat ex deuotōe. ſꝫ magis ex suspitione. iō in eo nō offerebat̄ thus

¶ Dico 2° ad aliā pte p̄c ꝯñe. ꝙ sal nō rep̄sentat mentalitatē. ſꝫ incorruptōeꝫ. ꝛ discretōeꝫ sapiētie. ꝛ mortificationē carnis. Silr̄ de thure dico. ꝙ nō ponebat̄ ꝓpt̄ decuſtationē. ſꝫ ꝓpt̄ bonū odorē. q̄re negat̄ ꝯña p°. q2 inniтur nō cause vt cause. ꝛ p ꝯñs 2ª ꝯña. Et sic 2ª ps ꝯclonis mīsi. stabilita. videlicꝫ ꝙ in speciali possit ꝯueniēs rō assignari omniū sacrificioꝝ.

¶ Utrū cerimoniaꝝ ve. le. sacrorum conueniens ratio assignari possit.

AD q̄rtū sic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ cerimoniarū veteris legis q̄ ad sacra ptinēt sufficiens rō assignari nō possit. Dicit eñi paul9 actuū xv. De9 q̄ fecit mūdū ꝛ oia q̄ in eo sūt hic celi ꝛ terre cū sit dn̄s. nō in manufactis tēplis habitat. incōueniēter igit̄ ad cultū dei tabernaculū vel tēplū in lege veteri ē institutū ¶ P̄. stat9 veteris legis nō fuit imutat9 nisi p xp̄m. ſꝫ tabernaculuꝫ designabat statū veteris legis. nō ḡ debuit mutari p edificatōem alicui9 tēpli. ¶ P̄. diuina lex p̄cipue dꝫ hoīes inducere ad diuinū cultū. ſꝫ ad augmētū diuini cultus ptinet ꝙ fiant multa altaria ꝛ multa tēpla. sicut pꝫ in noua lege. ḡ videt̄ ꝙ etiā in veteri lege nō debuit eē solū vnū tēplū. aut vnū tabernaculū ſꝫ multa. ¶ P̄. tabernaculū seu tēplū ad cultū dei ordinabatur ſꝫ in deo p̄cipue oportet venerari vnitatē ꝛ simplicitatē. nō videt̄ igit̄ fuisse ꝯueniēs vt tabernaculū seu tēplū p q̄dā vela distingueret̄. ¶ P̄. v̄tus p̄mi mouentis q̄ ē de9 p̄mo apparet in pte orientis a q pte incipit p̄m9 mot9. ſꝫ tabernaculū fuit istitutū ad dei adorationē. ḡ debebat eē dispositū magis v̄sus orientem q̄ꝫ v̄sus occidētē. ¶ P̄. exo. xx. dn̄s p̄cepit vt nō facerēt sculptile neqꝫ aliquā silitudinē. incōueniēter igit̄ in tabernaculo vel i tēplo fuerūt sculpte imagines cherubin. silr̄ etiā ꝛ archa ꝛ ꝓpitiatoriū ꝛ cādelabrū ꝛ mēsa ꝛ duplex altare sine rōnabili cā ibi fuisse videt̄. ¶ P̄. dn̄s p̄cepit exo. xx. Altare de terra facietis mihi. ꝛ iteꝝ. Nō ascēdes ad altare meū p grad9. incōueniēter igit̄ mādat̄ postmodū altare fieri de lignis. auro vel ere ꝯtextis. ꝛ tāte altitudinis vt ad illō nisi p grad9 ascēdi nō posset. Dicit̄ eñi exo. xxv. facies altare de lignis sethim qd̄ habebit q̄nqꝫ cubitos in lōgitudine. ꝛ totidē in latitudine. ꝛ tres cubitos in altitudine. ꝛ operies illud ere. ꝛ exo. xxx. dr̄. facies altare ad adolēdū thymiamata de lignis sethim vestiesqꝫ illud auro purissimo ¶ P̄. in opibꝫ dei nihil dꝫ eē sup̄fluū. q2 nec in opibꝫ nature aliq̄d sup̄fluuꝫ inuenit̄. ſꝫ vni tabernaculo vel domui sufficit vnuꝫ operimētū. incōuenienter igit̄ tabernaculo fuerunt apposita multa tegumēta. i. cortine. saga cilicina. pelles arietū rubricate. ꝛ pelles hyacinthine. ¶ P̄. ꝯsecratio exterior interiorē sctītatē sigat. cui9 subiectū est aīa. incōueniēter igit̄ tabernaculū ꝛ ei9 vasa ꝯsecrabant̄ cū eēnt q̄dā corpa inanimata. ¶ P̄. in psal. dr̄. Bn̄dicā dn̄m in oi tpe. sp laus ei9 i ore meo. ſꝫ solēnitates istituūt̄ ad laudādū deū. nō ḡ fuit ꝯueniens vt aliq̄ certi dies statuerēt̄ ad solēnitates pagēdas. sic igit̄ videt̄ ꝙ cerimonie sacroꝝ ꝯuenientes causas nō haberēt. ¶ Sꝫ ꝯtra ē q̄d apl's dr̄ ad heb. viij. ꝙ illi q̄ offerūt s̄m legē munera exēplari ꝛ vmbre deseruiut celestiū. sic rn̄sum ē moisi cū ꝯsumaret tabernaculū. Vide inq̄t oīa facito s̄m exēplar q̄d tibi i mōte mōstratū ē. ſꝫ valde rōnabile ē ꝙ imaginē celestiū rep̄sentat. ḡ cerimonie sacroꝝ rōnabilē cām habebāt

¶ Hic s'do inq̄rit̄ de causis cerimonioꝝ ptinentiū ad sacra. q2 sacrificia sine sacris nō offerebant. ꝛ videnť se de ꝓpinquo habere ad sacrificia

¶ Rn̄deo dd̄m. ꝙ tot9 exterior cult9 dei ad h̄ p̄cipue ordinat̄ vt hoīes deū in reuerētia habeāt

¶ Quia āt ꝛ in ḡnali ꝛ in speciali pt̄ assignari rō sacroꝝ. iō D. sicut ꝛ in p̄cedēti arti. p° in corpe assignat rationē ḡnalē. s. oibꝫ sacris ꝯuenientē. ſꝫ i solutionibꝫ argumētoꝝ assignat rōes speciales sacroꝝ in speciali. Circa p̄mū D. deducit duas ꝯclones. exp̄mētes duas rōes ꝯuenientie sacroꝝ in ḡnali. vnā scꝫ litteralē. aliā figuralē. ibi. Silr̄ etiā ꝛc̄. Ex q̄bꝫ h̄r rn̄sio ad q̄situ formalr̄. ꝙ ē assignabil' rō ḡnal' sacroꝝ ꝓpt̄ quā ordinata sunt. P̄ria ḡ ꝯclo ē ista. Ut animi hoīm ad maiorē dei reuerētiā adducerēt̄. oportuit vt aliq̄ specialia tpa ꝛc̄. ꝓbat̄. Tot9 exterior cult9 ꝛc̄. ſꝫ hoc hꝫ hūan9 affectus. vt ea ꝛc̄. igit̄ ꝯclo vera. D. posuit p° maiorē. 2° minorē. ibi. Hꝫ āt ꝛc̄. Tertio ꝯclonem ibi. Et ꝓpt̄ h̄ ꝛc̄. Maior ḡ pꝫ de se. Et vide ꝓpt̄ eā Doc. sanc. 2ª 2e. q. lxxxi. ar. ij. ad p̄m. Et 3° sen. dis. ix. q. i. ar. p. q̄sti. p̄a. ad 3m. q2 reuereri ē act9 timoris doni sp̄ussctī filialis ꝛ casti. ſꝫ facere op9 debitū in cultu diuino ex reuerētia. scꝫ p̄cipiente. ē ip̄m facere timorate ꝛ disciplinate. sic req̄rit timor dei ꝛ ē act9 latrie siue religionis. ꝛ ad sic faciendū ex reuerētia opabat̄ decor sacroꝝ.

¶ Habet āt h̄ hūan9 affect9 vt ea q̄ cōia sunt ꝛ nō distincta ab alijs min9 reuereāt̄. ea v̄o q̄ hn̄t aliquā excellētie discretōeꝫ ab alijs magis admirāt̄ ꝛ reuerēt̄. ꝛ īn etiā hoīm ꝯsuetudo inoleuit. vt reges ꝛ p̄ncipes q̄s oportet in reuerētia haberi a subditis ꝛ p̄ciosioribꝫ vestibꝫ ornēt̄. ꝛ etiā āpliores ꝛ pulchriores habitationes possideant

¶ Subiūgit minorē quā roborat a signo in reb⁹ huma nis. clare in lr̄a ⁊ patet Consequenter ibi.

¶ Et ppt̄ hoc oportuit vt aliq̃ specialia tpa ⁊ speciale tabernaculū ⁊ specialia vasa ⁊ speciales ministri ad cultū dei ordinarēt vt p hoc animi hoīm ad maiorē dei reuerētiam adducerent.

¶ Infert ɔclōnē ipam pmā. ⁊ pz ex p̄dicta rōe. habet̄ g̃ rō lr̄alis. q̄re oportuerit ordinare ad cultū diuinū specialia tpa. loca vasa ministros. q̄z cult⁹ q̄ cū talib⁹ fit magis fit reuerenter. ⁊ g̃ reuerentia diuini cultus est finis ⁊ ratio litteralis sacroꝝ. Deinde cū dicit.

ar.ij. ¶ Silr̄ etiā stat⁹ veteris legis sicut dictū ē. istitutus erat ad figurādū mysteriū xp̄i Oportet āt eē aliq̄d determinatū id p q̄d aliq̄d figurari dz. vt. s. eius aliquā silitudinē repn̄tet. ⁊ iō oportuit aliq̃ specialia obseruari in his q̄ ptinēt ad cultū dei.

Cōclusio.ij. ¶ Assignat secūdā rōnem sacroꝝ q̄ est figuralis tali cōclusione. oportuit scz ppt̄ misteriū christi figurādū aliq̃ specialia obseruari. s. locū. tps. vasa. ministros. in his q̄ ptinent ad cultū dei. Probat̄. stat⁹ ve. le. institut⁹ erat ad figurandū misteriū christi. s3 oportuit eē determinatū ⁊c̄. vt in lr̄a. igit̄ sequit̄ ɔclo. Maior patuit ar. q. et scz tot⁹ status q̄ ad oīa erat figuratiu⁹. ⁊ per ɔn̄s q̄ ad locū tps ⁊ hmōi sacra. Minor pz. q̄z figura dz repn̄tare fm aliquā silitudinē s3 h̄ nō est sine aliq̃ determinatōe. si eīm nō eēt determinatū tps vł determinata istrumēta. tūc nihil certi posset repn̄tari. vt g̃ misteriū xp̄i determinate representaret̄ instituta sunt certa sacra. ⁊ ita habet̄ q̄ certa ⁊ determinata repn̄tatio misterioꝝ xp̄i ē rō figural̄ sacroꝝ. Pz igit̄ q̄ D. ostēdit q̄ sint rōnes in gn̄ali ⁊ q̄t sint.

¶ Et ɔfirmat̄ scd̄a ɔclo argumēto in ɔ̄riū. Hoc argumentū vult q̄ sacra ve. le. sint instituta vt sint q̄ ad nos exēplar ⁊ vmbra celestiū que xp̄s tradidit in noua lege. ⁊ hec celestia fuerūt moisi in mōte mōstrata. ⁊ ad ea representanda ɔstituit tabernaculū ⁊ alia sacra. g̃ habent rationalem causam figuralem ⁊c̄.

¶ Ad pmū g̃ dōm q̄ cult⁹ dei duo respicit. s. deū q̄ colit̄ ⁊ hoīes colētes. ipe igit̄ de⁹ q̄ colit̄ nullo corporali loco claudit̄. vn̄ ppter ipm nō oportuit speciale tabernaculū fieri aut tēplū. s3 hoīes ipm colētes corporales sunt. ⁊ ppter eos oportuit speciale tabernaculū vł tēplū institui ad cultū dei ppter duo. Prio q̄dē vt ad hmōi locū ɔuenietes cū hac cogitatōe q̄ deputarēt̄ ad colēdū deū cū maiori reuerētia accederēt

¶ In solōne hui⁹ argumēti pmo D. assignat verā rōnē cult⁹ tēpli. vt satisfaciat scd̄e pti hui⁹ articuli. s. reddendo rōem ɔuenientē sacroꝝ in speciali. Scd̄o vt satisfaciat etiā argumēto. ostēdit ex dictis q̄ pcedit fm nō causā vt cām. ibi. Ex q̄ p ⁊c̄. Rō g̃ q̄re factū est tēplū fuit ppter homines ipm colētes. ⁊ h̄ duplici rōe. scd̄am notat. ibi. Secūdo vt p ⁊c̄. pma. vt scz cū maiori reuerētia accederēt vt sic orōnes magis exaudibiles redderent̄ ⁊ nō ppter h̄ vt de⁹ inhabitaret tēplū modo locali. Alia rō q̄re ppt̄ hoīes institutū fuit tēplū. vt scz p tēplū vł tabernaculū aliq̄d significaret̄. ⁊ sic etiā extrahit̄ rō figural̄ ɔueniēs. ⁊ pbat D. oīa iā dicta quadā auctoritate scripture. Vn̄ dr ɔn̄r.

¶ Scd̄o vt p dispositōem tal̄ tēpli vel tabernaculi fcarent̄ aliq̃ ptinētia ad excellentiā diuinitatis vł hūanitatis xp̄i. ⁊ h̄ est qd̄ salomō dr. iij. reg. viij Si celū ⁊ celi celoꝝ te capere nō pn̄t. q̄to magis domus hec quā edificaui tibi. ⁊ postea subdit. Sint oculi tui apti sup domū hāc de q̄ dixisti. Erit nomē meū ibi vt exaudias deprecatōem serui tui ⁊ ppli tui israel

¶ Ex istis dr ad argumētū. ɔcedēdo q̄ de⁹ nō ihabitat tēpla localiter. nec ppterea tabernaculū vł tēplū factū fuit. s3 vt habitet nomē suū ibi. i. vt noticia dei manifestet̄ vel fm diuinitatē vel hūanitatē. q̄re negat̄ ɔn̄a. q̄z pcedit fm nō causam vt causam. vide scd̄a scd̄e q. lxxxv arti. iij. ad scd̄m ⁊c̄. Et h̄ vult D. cū dr.

¶ Ex q̄ pz q̄ dom⁹ sanctuarii nō ē istituta ad h̄ q̄ deū capiat q̄si localr̄ inhabitātē. s3 ad h̄ q̄ nomē dei inhabitet ibi. i. vt noticia dei ibi manifestet̄ p aliq̃ q̄ ibi fiebāt vel dicebāt̄. ⁊ q̄ ppter reuerētiā loci orōes fierēt ibi magis exaudibiles ex deuotione orantiū

¶ Ad scd̄m dōm q̄ stat⁹ veteris legis nō fuit immutat⁹ an̄ xp̄m q̄tū ad ipletiōe3 legis q̄ facta ē solū p xp̄m. ē tn̄ imutat⁹ q̄tū ad ɔditōnem ppli q̄ erat sub lege. nā pmo ppls fuit in deserto nō hn̄s certā māsionē. postmodū āt habuerūt varia bella cū finitimis gētib⁹. Ultimo āt tpe dauid regis ⁊ salomonis ppls ille habuit q̄etissimū statū. ⁊ tūc pmo edificatū fuit tēplū i loco quē designauerat abraā ex diuina demōstratōe ad imolandū Dicit̄ eīm gen. xx. q̄ dn̄s mādauit abrae vt offerret filiū suū in holocaustū sup vnū mōtiū quē mōstrauero tibi. ⁊ postea dr q̄ appellauit nomē illi⁹ loci. Dn̄s videt. q̄si fm dei puisionē esset loc⁹ ille elect⁹ ad cultū diuinū. ppter qd̄ dr Deute. xij Ad locū quē elegerit dn̄s de⁹ vr̄ venietis ⁊ offeretis holocausta ⁊ victimas vestras

¶ D. assignat duplicē rōnē mutatōis tabernaculi per edificatōe3 tēpli (destruēdo ɔn̄s argumēti) scz lr̄alē ⁊ figuralē quā ponit ibi. Rō āt ⁊c̄. Tāgit g̃ pmo vnā rōem lr̄alē quā etiā p̄tēdit maior argumēti aliq̄liter fuit mutatio stat⁹ ve. le. nō q̄tū ad ipletiōe3 ve. le. an̄ xp̄i passionē. s3 q̄tū ad ɔditōem ppli q̄ erat sub lege. ⁊ h̄ declarat p⁹ D. in lr̄a. ⁊ scd̄o declarat qd̄dā tacitū in illa manifestatōe. ibi Loc⁹ āt ⁊c̄. Dicit̄ g̃ ad argumētū. ad maiorē. distinguend̄a est eīm. q̄ nō fuit mutat⁹ stat⁹ ve. le. q̄ ad mutatōem legis q̄ nō mutat̄ nisi dū iplet̄ p xp̄m. S3 negat̄ q̄ nō fuit mutat⁹ q̄ ad ɔditōem ppli q̄ erat sub lege. In h̄ eīm mutatus ē. q̄z ppls q̄nq3 nō habuit locū in q̄ mālur⁹ esset diu. Scd̄o cū eēt in loco nō habuit pacē cū vicinis. Ultimo aūt ɔsecut⁹ fuit vtrūq3 tpe Dauid ⁊ Salomonis. Ad minorē. ɔcedit̄ q̄ designabat statū ve. le. s3 debuit habere dū populus erat in motu. habita āt pace debuit hr̄e templū qd̄ erat imobile. q̄re negat̄ ɔn̄a.

¶ Loc⁹ āt ille designari nō debuit p edificatōem tēpli an̄ tps p̄dictū ppter tres rōes q̄s rabi moises assignat. Pria ē ne gētes appropriarent sibi locū illū. Scd̄a ē ne gētes ipm destruerēt. Tertia vo rō est ne q̄libet trib⁹ vellet habere locū illū in sorte sua. ⁊ ppter h̄ orirēt̄ lites ⁊ iurgia. ⁊ iō nō fuit edificatū templū donec haberēt regē p quē posset hmōi iurgiū ɔpesci antea vo ad cultū dei erat ordinatū tabernaculū portatile p diuersa loca q̄si nōdū existēte determinato loco diuini cult⁹. ⁊ hec ē rō lr̄al̄ diuersitatis tabernaculi ⁊ tēpli

¶ Rõ ãt figuralis ẽ pt. q2 p hec duo fiẽat duplex stat⁹. Per tabernaculũ eñ qd ẽ mutabile fĩcat stat⁹ p̃sentis vite mutabil'. Per tẽplũ ṽo qd erat fixũ, et stans fĩcat stat⁹ future vite q̃ oĩno imutabil' ẽ. ꝛ ppt h̃ i edificatõe tẽpli d2 q nõ ẽ audit⁹ sonit⁹ mallei vel securis ad fĩcãdũ q oĩs ꝑturbatõis tumultus longe erit a statu futuro.

¶ Sz q2 posset q̃s dicere ex his q̃ D. tetigit iã. q adhuc tabernaculũ nõ ꝯuenienter fuerit mutatũ p edificatione tẽpli q̃ ad tp̃s. q2 etiã postq̃ habuerũt locũ mãsiuũ et terrã ꝓmissionis nõ fuit statim edificatũ tẽplũ. qd tñ videt ꝯuenienter fieri debere cũ ꝛ loc⁹ i q̃ edificari debuit ppt sui ꝓuisionẽ ꝛ scitatẽ debuerit ꝯtron⁹ desĩgnari ꝛ venerari p tẽpli edificatõem cũ lõgeañ fuerit p̃signatũ. vt dictũ est iã in lr̃a. Ad h̃ D rñdet. q h̃ nõ fuisset ꝯueniens. ꝓpter tres rõnes añ tp̃s pacatissimũ q̃ habuerũt reges. et in fine notat p̃tactã rõem lr̃alẽ mutatiõis tabernaculi. scz diuersitatẽ stat⁹ illi⁹ ppl'i. fm motũ ꝛ q̃etẽ. Deiñ D. ondit duplicẽ rõem figuralẽ mutatõis tabernaculi ꝛ successionis tẽpli. s. ppt rep̃sentatõem ꝛ figuratõem future vite. ꝛ noue etiã leg̃s. ꝛ sic iter̃ negat ꝯña. p̃mã g̃ rõez ondit ibi.

¶ Secũdam rõnem figuralẽ ponit ibi.

¶ Uel p tabernaculũ fĩcat stat⁹ veteris legis Per tẽplũ aũt a salomone ꝯstructũ stat⁹ noue legis. vñ ad ꝯstructõem tabernaculi soli iudei sunt opati. ad edificatõem ṽo tẽpli coopati sunt etiã gẽtiles. s. thirii ꝛ sidonii. ¶ Ad tertiuz dõm q rõ vnitatis tẽpli vel tabernaculi p̃t ẽẽ ꝛ lr̃alis ꝛ figural'. lr̃alis q̃dem ẽ rõ ad exclusionẽ idolatrie. q2 gentiles diuersis dijs diuersa tẽpla ꝯstituebãt. ꝛ io vt firmaret in animis hoĩm fides vnitatis diuine. voluit de⁹ vt in vno loco tñ sibi sacrificium offerretur.

¶ D. soluẽdo h̃ argumẽtũ. p̃mo ponit duas rões lr̃ales ꝯuenientie vnitatis tẽpli. scdam ponit. ibi. Et iterũ ꝛc. Scdo vnã rõez figuralẽ. ibi. Rõ ãt ꝛc. p̃ma est ꝓpter exclusionẽ idolatrie. Cõseq̃nter ꝓseq̃t scdam rõem lr̃alez. et p⁹ ponit p̃az. 2⁰ ex ea ondit i q̃ sit si͞litudo nr̃e ecclie ad tẽplũ ve. le. et in q̃ sit dissi͞litudo fm qd tactũ est circa ꝓbatione minoris. ibi. Sz cult⁹ ꝛc. scda g̃ rõ est. vt ꝯpesceret ne passim sacrificia offerrẽt ꝛc. vt in lr̃a cũ d2.

¶ Et iter̃ vt p h̃ onderet q corꝑalis cult⁹ nõ ꝓpter se erat accept⁹ ei. ꝛ iõ cõpescebãt ne passim ꝛ vbiq̃ sacrificia offerrent.

¶ Ex q̃ rõne pz. q̃liter ẽ dissi͞litudo inter ecclias nr̃am et tẽplũ. q2 illa fm se deo accepta istud nõ fm se. ex q̃ infert q ꝯuenienter istud nõ multiplicat sz illa. Sz in h̃ ẽ si͞litudo q̃ ad ve. le. q sicut in ecclesijs noue leg̃s cult⁹ spũalis dei ꝯsistat in doctrina leg̃s ꝛ ꝓphetar̃. ita ꝛ in sinagogis ve. le. ꝯueniebãt ad laudẽ dei. vñ bñ seq̃t q q̃tuz ad h̃ sic h̃ est multiplicatio. ita ꝛ illic debuerit ẽẽ. vñ etiã D. ꝯcludit corollarie ex istis. q nr̃a ecclia vna equipollet tẽplo ꝛ sinagoge. ita q est idẽ loc⁹ sacrificij ꝛ doctrine. ꝛ h̃ est qd d2 ꝯñr.

¶ Sz cult⁹ noue legis in cui⁹ sacrificio spũal' gr̃a ꝯtinet ẽ fm se deo accept⁹. ꝛ iõ multiplicatio altariũ et tẽplor̃ acceptat in noua lege q̃tũ ṽo ad ea q̃ ptinebãt ad spũalẽ cultũ dei. q̃ ꝯsistit in doctrina legis et ꝓphetar̃. erãt etiã in veteri lege diuersa loca deputata in q̃b⁹ ꝯueniebãt ad laudẽ dei q̃ dicebãt synagoge sicut ꝛ nũc dicũt eccl'e in q̃b⁹ ppl's christian⁹ ad laudẽ dei ꝯgregat. ꝛ sic ecclia nr̃a succedit in locũ ꝛ tẽpli ꝛ synagoge. q2 ip̃m sacrificiũ eccl'e spũale ẽ. vñ nõ distinguit apd nos loc⁹ sacrificij a loco doctrine.

¶ Ex illis iã dictis d2 formalr̃ ad argu͞m. Maior ꝯcedit. sz ad cultũ vni⁹ dei ꝛ ad cultũ distinctũ a cultu idolatrie. ꝛ inducebat ad cultũ iteriorẽ ꝛ exteriorẽ. q̃ exterior fz se nõ erat ꝑ se accept⁹ sz iterior. Ad minorẽ dico. q augmẽtatio cult⁹ diuini exterioris facta fuisset p multa altaria ꝛ multa tẽpla. sz h̃ nõ decuit ꝓpter distinctõez ab idolatria. Et 2⁰. q2 cult⁹ iste exterior nõ erat fz se bon⁹ nec g̃tus sz iterior augmẽtabat in doctrīa. Ad ꝓbatõez minoris p sile de noua lege dico. q nõ ẽ sile. q2 cult⁹ exterior noue leg̃s fz se est accept⁹ ꝛ spũal'. ꝛ g̃ debuit multiplicari. et q2 spũal' ẽ. iõ nõ est ali⁹ loc⁹ sacrificij ꝛ exterioris cult⁹. ali⁹ ãt doctrine. vñ vnũ tẽplũ noue legis succedit in locũ tẽpli et sinagoge. Uñ negat ꝯña ppt rõnẽ iã tactã. ꝛ etiã 2⁰ negat ꝓpter vnã rõem figuralẽ quã D. ponit ꝯñr cũ d2.

¶ Ratio ãt figuralis esse potest quia p hoc significabat vnitas ecclesie vel militantis vel triũphãtis

¶ Ad q̃rtũ dõm q sicut in vnitate tẽpli vel tabernaculi rep̃sentabat vnitas dei vl' vnitas ecclie. ita etiam in distinctõe tabernaculi vel tẽpli rep̃sentabatur distinctio eor̃ q̃ deo sunt subiecta. ex quibus in dei venerationem consurgimus.

¶ Maior ꝯcedit. ad minorẽ. ver̃ q̃dẽ. sz tñ etiã oportebat circa cultũ diuinũ ꝯsiderare excellẽtiã diuinã ꝛ distinctõem subiectar̃ creaturar̃. ex q̃b⁹ mẽs ꝯsurgebat in dei veneratõem ꝛ signare dr̃ãm ꝛ excellẽtiã noue leg̃s a veteri. et gl'iaz celeste futurã. q̃ oĩa signãt ꝛ figurãt p distinctõez tabernaculi p diuersas ptes distinctas. q̃re negat ꝯña Et h̃ tãgit D. p⁹ i p̃ncipio solõnis. 2⁰ ponit p declaratõe illi⁹ materie distinctõem tabernaculi vel tẽpli. ibi. Distinguebat ãt ꝛc. Tertio subiũgit duas rões ꝯuenientie hui⁹ distinctõis. vnã lr̃alẽ. ibi. Hec igit ꝛc. aliã figuralẽ. ibi Secũdũ ṽo ꝛc. Q̃liter ãt tabnaculũ vel tẽplũ distiguebat declarat ꝯñr. q2 habebat duas ptes. añ q̃s fuit atriũ de q̃ d2.

¶ Distinguebat ãt tabernaculũ in duas ptes. in vnã q̃ vocabat sancta sanctor̃ q̃ erat occidẽtalis. et aliã q̃ vocabat sancta. q̃ erat ad oriẽtem. ꝛ iteruz ante tabernaculũ erat atrium

¶ Rõ ãt p⁹ lr̃al' hui⁹ distinctõis ẽ sumpta ex cultu diuino. s. fz. q ex distinctõe ptiũ dep̃hẽdebat distinctio creaturar̃ ex q̃ ꝯsideratõe mẽs in veneratõez ducebat. ꝛ ondit de oĩb⁹ ptib⁹ tabnaculi singillati͞z. ꝛ etiã actionũ q̃ fiebant circa illas ptes. ꝛ p̃mo q̃d p̃ncipalis ps. scz sancta sanctor̃ significaret cum dicit.

¶ Hec igit distinctio duplicẽ hz rõem. vnã q̃dez fm q tabernaculũ ordinat ad cultũ dei. sic eñ diuerse ptes mũdi in distinctõe tabernaculi figurant. naz pars illa q̃ scã sctõr̃ dicit figurabat sclũ alti⁹ qd ẽ spiritualium substantiarum.

¶ Secũdo q̃d p scđã ptẽ fĩcaret. scz scã cũ dicit.

¶ Pars ṽo illa q̃ d2 sancta exp̃mebat mũdũ corꝑalẽ. ꝛ iõ scã a sctis sctõr̃ distinguebat q̃dã velo qd q̃ttuor colorib⁹ erat distinctũ. p q̃s q̃ttuor elemẽta designant. s. bysso. p qd designat terra. q2 byssus. i. linũ de terra nascit purpura. p quam fĩcat aq̃. fiebat

etiā purpure⁹ color ex q̇busdā conchis q̄ inueniūť in mari. Hyacintho. p quē fcaŧ aer q: hʒ aereū colorē. et cocco bis tincto. p quē ɔsignaŧ ignis. τ h̄ iō q: materia q̄tuor elementoꝝ ē impedimentū p qd̓ velanť nobis incorporales substātie.

¶ Tertio dicit ex istis rōem. q̄re in scā sanctoꝝ summus pontifex solū semel in anno intrabat τc̄. cū dicit

¶ Et iō i interi⁹ tabernaculū. i. i scā scōꝝ sol⁹ summus sacerdos τ semel in anno introibat. vt designareť q hec finalis pfectio hoīs ē vt ad illō seculū introducaŧ. in tabernaculū ʋo exteri⁹. i. in sancta itroibāt sacerdotes q̄tidie. nō āt pplus q̄ solū ad atriū accēdebat. q: ipa corpalia ppl's pcipe pt. ad interiores āt eoꝝ rōes soli sacerdotes p ɔsideratōēʒ attigere pn̄t.

¶ Deinde D. ponit rōem figuralē distictōis tabernaculi τ tēpli. Et p° q̄d fcaret tabernaculū solū. cū dr̄

¶ Scōm ʋo rōem figuralē p exteri⁹ tabernaculū qd̓ dr̄ scā fcaŧ stat⁹ veteris legis. vt aplūs dr̄ ad heb. ix. q: ad illud tabernaculū sp̄ introibāt sacerdotes sacrificioꝝ officia consummantes

¶ Ista fcatio videť ptīn ad rōem lr̄alē ptinere. Deinde ponit q̄d figuraret scā scōꝝ. cū dr̄

¶ Per iteri⁹ ʋo tabernaculū q̄d dr̄ scā scōꝝ fcaŧ vel celestis glā. vľ etiā stat⁹ spūaľ noue leg̃ q̄ ē q̄dā inchoatio future glīe. in quē statū nō xp̄s introduxit q̄d figurabaŧ p h̄ q summus sacerdos semel i anno sol⁹ in sancta scōꝝ intrabat.

¶ Cōsequenter q̄d velum. cum dicit

¶ Velū āt figurabat spūaliū occultatōem sacrificioꝝ in veteribꝫ sacrificijs. q̄d veluʒ q̄tuor coloribꝫ erat ornatū. bysso q̄dē ad designādū carnis puritatē. purpura āt ad figurādū passiōes q̄s scti sustinuerūt p deo. cocco bis tincto ad fcādū charitatē geminā dei τ pximi. hyacintho āt fcabaŧ celest̃ meditatio

¶ Deinde vltio oñdit q̄d fcabaŧ p igressuʒ sacerdotū i tabnaculū exteri⁹. τ ppli nō. q: manebat i atrio. cū dr̄

¶ Ad statū āt veter̃ leg̃ aliť se hēbat ppl's τ aliť sacerdotes. nā ppl's ipa corpalia sacrificia ɔsiderabat q̄ i atrio offerebāť. sacerdotes ʋo rōem sacrificioꝝ cōsiderabāt hntes fidē mag̃ explicitā de mysterijs xp̄i τ iō itrabāt i exteri⁹ tabnaculū. qd̓ etiā q̄dā velo distiguebaŧ ab atrio. q: q̄dā erāt velata pplo circa mysteriū xp̄i q̄ sacerdotibꝫ erāt nota. nō tn̄ eis erāt plene reuelata sic postea i nouo testamēto vt h̄r ephe. iij

¶ Nota āt vt dictū fuit ar. q̇. ad p^{m}. fcatio ceremoniaꝝ aliū ptinēs ad illū statū. nō excedit sensuʒ lr̄alē. Et iō q̄n D. exponit distictōeʒ priū tēpli de illo pplo. vľ sacerdotibus illi⁹ ppli. tūc sp̄ dr̄ fcabat. Qn̄ āt exponit de statu noue leg̃. tūc vnť tmīo pfiguratōis. q̄re ista 2ª rō ē figuraľ. de scā scōꝝ. τ de velo. de alijs āt. q: exponūť vt fcabāt statū vľ ɔditōēʒ illi⁹ ppli. sensum lr̄alē nō excedit τc̄.

¶ Ad q̄ntū dōm q adoratio ad occidentē fuit introducta in lege ad excludēdā idolatriā. nā oēs gētiles in reuerētiā solis adorabāt ad oriētē. vn̄ dr̄ ezechieľ. viij. q q̄dē habebāt dorsa ɔtra tēplū dn̄i τ facies ad orientē. τ adorabāt ad ortū sol. vn̄ ad h̄ excludēdū tabernaculū habebat scā scōꝝ ad occidentē vt versus occidētē adorarent

¶ Doc. negat dupľr ɔñam hui⁹. ppť duplicē rōnem adoratōis ad occidētē. lr̄alē videlʒ τ figuralē. quā ponit ibi. Rō etiā τc̄. Dicit ḡ. q maior ē ʋa. ſʒ dico q idolatre orabāt ʋn̄ ad orientē. cū qbꝫ cult⁹ dei nihil debuit h̄re cōe. Minoꝝ ɔcediť. ad adoratōēʒ τc̄. ſʒ exteriorē distinctā ab adoratōe idolatraꝝ. q̄re negaŧ ɔña. p°. uno pncipaľ q̄s debuit eē ad occidentē. ppť lr̄alē rōem iā dictā.

¶ Ratio etiā figuraľ eē pt. q: tot⁹ stat⁹ prioris tabernaculi ordinabaŧ ad fcādū mortē xp̄i. q̄ figuraŧ p occasuʒ fm̄ illō psaľ. Qui ascendit sup occasum dominus nomen illi.

¶ Scd̓o negaŧ ɔña ppť rōeʒ figuralē. q: tot⁹ stat⁹ tabernaculi figurabat mortē xp̄i. q̄ figuratur p occasuʒ τc̄. Quia āt nūc nō hʒ locū rō de idolatria. iō christian⁹ popul⁹ ppť alias rōes q̄s hʒ D. sanct. 2ª 2ᵉ. q. lxxxiij. ar. 3°. ad tertiū. adorat ad orientē

¶ Ad sextū dōʒ q eoꝝ q̄ in tabernaculo ɔtinebāť rō reddi pt τ lr̄alis τ figuraľ. Lr̄alis q̄dē p relatiōēʒ ad cultū diuinū τ q: dictū ē q p tabernaculū iteri⁹ ad q̄rd qd̓ dicebaŧ scā scōꝝ fcabaŧ seculū alti⁹ spūaliū substantiaꝝ. iō in illo tabernaculo tria ɔtinebāť. s. archa testamēti i q̄ erat virga aurea hn̄s māna. τ virga aarō q̄ fronduerat. τ tabule in q̄bꝫ erāt scripta decē pcepta legis. Hec āt archa sita erat iter duos cherubin q̄ se mutuis vultibꝫ respiciebāt. τ sup archā erat q̄daʒ tabula lapidea q̄ dicebaŧ ppitiatoriū sup alas cherubin. q̄si ab ipis cherubin portareť. ac si imaginaretur q illa tabula eēt sedes dei. vn̄ τ ppiciatoriū dicebaŧ q̄si exinde pplo ppiciareť ad pces summi sacerdotis. τ iō q̄si portabaŧ a cherubin q̄si deo obsequētibꝫ. Archa vero testamenti erat tanq̄ scabellum sedentis supra propiciatorium.

¶ Ad maiorē. Dico sic. D. tāgit i solutiōe. cū dr̄. Et sic silitudies Seraphin τc̄. τ vt fuit sup dictū. q. c. ar. iiij in cor. q sculptilia τ silitudies phibēť Exo. xx. ne sʒ adorenť. τ habeanť p dijs. Sʒ nō erāt phibite. vt ponerenť in signū ministerij. i. vt ponerēť in tēplo itāq̄ portātes ppiciatoriū. fcātes ministeriū āgeloꝝ q̄ ministrāt deo. vn̄ τ erāt duc silitudies Cherubin. ad fcādū q nō debebāt adorari p deo. q̄ ē vn⁹. Vn̄ D. fm̄ hāc glosam maioris negat ɔñam argumēti de oībꝫ suis ptibꝫ. τ p° assignat rōnales causas oīm eoꝝ lr̄ales. Scd̓o etiā figurales. ibi. Figuraľ ʋo τc̄. Quo ad p^{m} tria facit fm̄ tres ptes pncipales ɔñtis argumenti. τ fm̄ tres ptes pncipalis tabernaculi. ad q̄s reducūť oīa ɔtenta in ɔñte. p° reddit rōem lr̄ales eoꝝ q̄ ɔtinebanť i scā scōꝝ. 2° eoꝝ q̄ ɔtinebāť in scā. s. uel i exteriori tabernaculo. ibi. In exteriori τc̄. 3° eoꝝ q̄ in atrio. ibi. In atrio τc̄. Circa p^{m} p° enūerat τ declarat ea q̄ ɔtinebanť in pncipali pte tabernaculi. s. in scā scōꝝ. vt oñdit rōem lr̄alē eoꝝ. Scd̓o subiūgit rōem lr̄alem de singuľ ɔtentis ibidē. τ iā enūeratꝭ. τ p° de ppiciatorio sup qd̓ nulla silitudo ponebaŧ. cū dicit

¶ Per hec āt tria ɔsignāť tria q̄ sunt in illo altiori seculo. s. de⁹ q̄ sup oīa ē τ icōphēsibiľ oī creature. τ ppter h̄ nulla silitudo ei⁹ ponebaŧ ad repñtādum ei⁹ inuisibilitatē. ſʒ ponebaŧ q̄dā figura sedis ei⁹ q̄d

sꝫ creata ꝯphēsibilꝭ ē q̄ ē subiecta deo. sic sedes sedēti

¶ Negat ḡ ꝯña de 3° qđ notat ꝯñs argumēti. scꝫ de ꝓpiciatorio. q꜡ h̄ nō fuit ꝯ̄ p̄ceptū. sꝫ rōnales cause fuerūt q̄re ibidē ponebaꝝ. vt patuit in lr̄a. ¶ Scđo notat rōem lr̄alem de Cherubin. cū dicit

¶ Sūt etiā in illo altiori seculo sp̄ūales subē q̄ angeli dicūꝝ. ꝛ hi fcāꝝ p duos cherubim mutuo se respiciētes. ad designādū ꝯcordiā coꝝ adinuicē. sꝫ illud iob. xxv. Qui facit ꝯcordiā in sublimibꝫ. ꝛ ꝓpter h̄ etiā nō fuit vn⁹ tm̄ cherub vt designareꝝ multitudo celestiū spirituū ꝛ excludereꝝ cult⁹ coꝝ ab his q̄bꝫ p̄ceptū erat vt solū vnū deū colerent.

¶ De illis ḡ negaꝝ etiā ꝯña. imo ille imagines non fuerūt ꝯ̄ p̄ceptū vt patuit. 3° idē facit de alio ꝯtēto i ꝯñte scꝫ archa. ꝛ de eis q̄ in ea ꝯtinebāꝝ. ꝛ hoꝝ reddit duplicē rōeꝫ lr̄alē. scđaꝫ ponit ibi. Uel p hec tria ꝛc. q̄ ad p̄mā dr̄

¶ Sūt etiā in illo itelligibili secl̄o rōes oīm coꝝ q̄ in h̄ seculo p̄ficiūꝝ q̄dāmo clause. sic rōes effectuū claudūꝝ in suis causis. ꝛ rōes artificiatoꝝ in artifice et h̄ fcabaꝝ p archā in q̄ rep̄sentabāꝝ p tria ibi ꝯtēta tria q̄ sunt potissima in rebꝫ hūanis .i. sapiētia q̄ rep̄sentabaꝝ p tabulas testamēti. p̄tās regiminis q̄ rep̄sentabaꝝ p virgā aaron. vita q̄ rep̄sentabaꝝ p manna qđ fuit testamētū vite.

¶ Quo ad scđam ꝯsequenter dr̄

¶ Uel p hec tria fcabāꝝ tria dei attributa. s. sapiētia i tabulꝭ p̄tña in virga. bonitas in māna. tū ꝓpter dulcedinē. tū q꜡ ex dei misericordia ē ꝓplo datū. et iō in memoriā diuine misericordie ꝯseruabaꝝ. ꝛ hec tria etiā figurata sunt in visiōe ysaie. Uidit em̄ dn̄m sedentē sup soliū excelsuꝫ ꝛ eleuatū. ꝛ seraphin assistētes ꝛ domū ipleri a gl'ia dei. vñ ꝛ seraphin dicebāt. Plena est oīs terra gl'ia ei⁹. ꝛ sic silitudīes seraphin nō ponebāꝝ ad cultū qđ ꝓhibebaꝝ p̄mo legis p̄cepto. sꝫ in signū ministerij vt dictū est.

In illa so loe

¶ Hoc. ꝯñter reddit rōem de 2° pte tabernaculi. ꝛ de aliis tribꝫ ꝯtētꝭ i ea. ꝛ enūeratꝭ i ꝯñte argumēti. Et circa h̄ duo facit. p̄° facit qđ dictū ē. 2° adducit q̄ndā aliā rōeꝫ lr̄alē oīm iā dictoꝝ ꝯtētoꝝ tā i scrā scrōꝝ q̄ i tabernaculo exteriori. exceptꝭ ꝓpiciatorio ꝛ duobꝫ cherubin. ibi Potest āt ꝛc. Quo ad p̄m̄ p̄° enūerat ea q̄ ponebāꝝ i scrā. cū dr̄.

¶ In exteriori aūt tabernaculo qđ fcabat p̄ns seculū ꝯtinebāt etiā tria. scꝫ altare thymiamatꝭ qđ directe erat ꝯ̄ archā. Mensa āt ꝓpōnis sup quā duodecim panes apponebanꝝ erat posita ex parte aqlonari. Candelabrū vero ex pte australi.

¶ Scđo de singulꝭ iā dictꝭ notat rōem lr̄alē q̄ etiā correspōdebāt ꝯtētꝭ i archa. ꝛ p̄° facit qđ dictū est. q̄ ad ip̄a s̄m se. 2° q̄ ad sitū coꝝ. ibi. Cōueniēter āt ꝛc. Quo ad p̄mū p̄° facit qđ dictū ē q̄ ad cādelabrū. cū dr̄.

Que tria videꝝ ridere tribꝫ q̄ erāt in archa clausis. sꝫ magis manifeste eadē rep̄sentabāt. oportet em̄ rōnes reꝝ ad manifestiorē demōstratōeꝫ p̄duci q̄ sint in mēte diuina ꝛ āgeloꝝ ad h̄ q̄ hoīes sapientes eas cognoscere possint. q̄ fcāꝝ p sacerdotes ingrediētes tabernaculū In cādelabro igiꝝ designabaꝝ sic i signo sensibili sapiā q̄ itelligibilibꝫ v̄bis exp̄mebaꝝ i tabulꝭ

¶ Scđo h̄ idē facit de altari thymiamatꝭ. q̄re erat scꝫ itra tabernaculū. ꝛ p̄° assignat ei⁹ rōeꝫ. 2° remouet q̄ddaꝫ dubiū circa sua dicta. ibi Cōueniēꝝ āt ꝛc. Quo ad p̄m̄ dr̄

¶ Per altare aūt thymiamatꝭ fcabaꝝ officiū sacerdotū q̄r erat. ꝓplm ad deū reducere. ꝛ h̄ etiā fcabaꝝ p v̄gā. naꝫ in illo altari incendebaꝝ thymiama boni odoris p qđ fcabaꝝ scitas ꝓpli acceptabilꝭ deo. Dicitur em̄ Apoca. v. q̄ p fumum aromatum significantur iustificationes sanctoꝝ

¶ Posset āt aliqs dubitare. quō vnū atq̄ idē. s. sacerdotalꝭ dignitas possit rep̄sentari p diuersa. s. p v̄gā. ꝛ etiā p altare. h̄ remouet ośdēs nō ēē incōueniēs s̄m diuersa. officiū sacerdotale p vtrūq̄ designari s̄m diuersos effect⁹

¶ Cōueniēter āt sacerdotalꝭ dignitas i archa significabaꝝ p v̄gā. in exteriori aūt tabernaculo p altare thymiamatꝭ. q꜡ sacerdos mediator ē iter deū ꝛ ꝓplm regēs ꝓplm p p̄tātē diuinā quā v̄ga fcat. ꝛ fructuꝫ sui regiminis. i. scitatē ꝓpli acceptam deo offerret q̄si in altari thymiamatis

¶ Tercio h̄ idē facit de mēsa ꝓpōnis. q̄re ibi fuerit. et quō rep̄sentabat idē qđ māna. sꝫ s̄m aliđ ꝛ aliđ. cū dr̄

¶ Per mēsam āt fcaꝝ tp̄ale nutrimētū vite sicut et p manna. sꝫ h̄ ē ꝯuenieti⁹ ꝛ grossius nutrimentū. illđ aūt suauius ꝛ subtilius.

¶ Deinde D. reddit rōem lr̄alē iā dictoꝝ. q̄ erant in scrā q̄ ad sitū (de q̄bꝫ oībꝫ negaꝝ scđo ꝯña) cū dicit

¶ Cōueniēter āt cādelabrū ponebaꝝ ex pte australi. mēsa āt ex pte aqlonari. q꜡ australꝭ ps ē dextra ps mūdi. aqlonaris aūt sinistra. vt dr̄ i. ij. de celo ꝛ mūdo. sapiētia aūt p̄tinet ad dexteraꝫ sicut ꝛ cetera sp̄ūalia bona. tp̄ale aūt nutrimētū ad sinistraꝫ. s̄m illđ p̄uer. iij. In sinistra illi⁹ diuitie ꝛ gl'ia. Potestas aūt sacerdotalis media ē inter tp̄alia ꝛ sp̄ūalē sapiētiā. q꜡ per eam ꝛ sp̄ūalis sapiētia ꝛ tp̄alia dispēsanꝝ.

¶ Hoc. ꝯñr assignat q̄ndā aliā rōnem oīm p̄dictoꝝ ꝯtētoꝝ i tabnaculo exteriori. ꝛ i scrā scrōꝝ. exceptꝭ duobꝫ cherubin ꝛ ꝓpiciatorio. ꝛ p̄° de archa ꝛ i ea ꝯtētꝭ. cū dr̄

¶ Potest āt ꝛ hoꝝ alia rō assignari magꝭ lr̄alꝭ. i archa em̄ ꝯtinebāꝝ tabule legꝭ ad tollēdā legꝭ obliuionē. vñ dr̄ exo. xxiiij. Dabo tibi duas tabulas lapideas ꝛ legē ac mādata q̄ scripsi vt doceas filios israel. v̄ga aūt aaron ponebaꝝ ibi ad cōp̄mēdā dissentōem ꝓpli de sacerdotio aaron. vñ dr̄ nūeri. xv. Refer virgā aaron in tabernaculū testimonij. vt reserueꝝ i signū rebelliū filioꝝ israel. Manna aūt ꝯseruabaꝝ i archa ad ꝯmemorādū bn̄ficiū. qđ dn̄s p̄stitit filiis israel in deserto. vñ dr̄ Exo. xvi. Imple gomor ex eo ꝛ custodiaꝝ in futuras retrogeneratōnes vt nouerint panes de q̄bꝫ alui vos in solitudine.

¶ Deinde scđo. de cādelabro ꝛ ei⁹ ptibꝫ. cū dicit

¶ Candelabrū aūt erat institutū ad honorificētiā tabernaculi. p̄tinet em̄ ad magnificētiā dom⁹ q̄ sit bene luminosa. Habebat āt cādelabrū septē calamos vt iosephꝰ dr̄ ad fcandū septē planetas q̄bꝫ tot⁹ mūdus illuminaꝝ. ꝛ iō ponebaꝝ candelabrum ex pte australi. q꜡ ex illa pte ē nobis planetaꝝ cursus

¶ Tertio de altari thymiamatis. cū dicit

¶ Altare vero thymiamatis erat institutū vt iugiter in tabernaculo esset fum⁹ boni odoris. tū ppter venerationem tabernaculi. tū etiā i remediū fetoris quē oportebat accidere ex effusione sanguinis ⁊ ex occisione aialiū. Ea eñ q̄ sunt fetida despiciūt q̄si vilia. q̄ vero sunt boni odoris hoīes magis appreciant.

¶ Quarto de mensa panū ppōnis. ⁊ q̄ ad se ⁊ q̄ ad situm suū. cū dicit

¶ Mēsa āt apponebat ad sciādū q̄ sacerdotes tēplo seruiētes in tēplo victū habere debeāt. vñ duodecim panes suppositos mēse in memoriā duodecī tribuū. sol' sacerdotib⁹ edere licitū erat. vt hr̄ Matth. xij. Mēsa āt nō ponebat directe in medio añ ppitiatoriū ad excludēdū ritū idolatrie. nā gētiles i sacris lune ppōebāt mēsaʒ corā idolo lune. vñ dr̄ Hieremie. v. Mulieres conspergunt adipem vt faciant placentas regine celi.

¶ Cōsequēter 3° loco p̄ncipalr̄ q̄ ad rōnes lr̄ales D. accedit ad tertiā ptē p̄ncipalē tabernaculi. q̄ erat atriū. i q̄ erat 2ᵐ altare. de q̄ fit mētio etiā i argumēto. p° assignās drām hmōi altaris ad altare p̄dictū thymiamatis. cū dr̄

¶ In atrio vero extra tabernaculū ptinebat altare holocaustoꝝ. i q̄ offerebāt deo sacrificia de his q̄ erāt a pp̄lo possessa. ⁊ iō i atrio poterāt eē pp̄ls q̄ hmōi deo offerebat p man⁹ sacerdotū. ſʒ ad interi⁹ altare i q̄ ipa deuotio ⁊ sctitas pp̄li deo offerebat. nō poterat accedere nisi sacerdotes. q̄rū erat deo offerre pp̄lm.

¶ Scd̄o de situ coꝝ assignās rōem. Vñ ⁊ de eodem negat pñā. Dicit ergo

¶ Est āt hō altare extra tabernaculū in atrio pstitutū ad remouēdū cultū idolatrie. nā gentiles infra tēpla altaria pstituebāt ad imolādū idolis

¶ Seq̄t scd̄a ps p̄ncipal' hui⁹ solutōis. in q̄ D. assignat oim p̄dictoꝝ rōem figuralē in cōi. ⁊ etiā de singul' ptibus clare. vt pʒ intuenti Doc. q̄ figurabant christum ⁊ ap'los. Qd̄ exponit vsq̄ in finē. cū dicit

¶ Figuralis vero rō oim hoꝝ assignari pt ex relatione tabernaculi ad xp̄m q̄ figurabat. Est āt psiderādū q̄ ad designādū ipfectōeʒ legaliū figuraꝝ diuerse figure fuerūt istitute i tēplo ad sciādū xp̄m. Ipse eñ sciat p ppiciatoriū. q̄ ipe ē ppitiatio p pctīs nostris. vt dr̄. p̄me. Ioā. ij. Et pueniēter hō ppiciatoriū a cherubin portat. q̄ de eo scriptū ē. Adorent eū oēs angeli dei. vt habet heb. p̄mo. Ipse etiā sciabat p archā. q̄ sicut archa erat pstructa de lignis sethim. ita corp⁹ xp̄i de mēbris purissimis pstabat. Erat āt deaurata. q̄ xp̄s fuit plen⁹ sapiētia ⁊ charitate. q̄ p aurū sciat. Intra archā āt erat vrna aurea. i. sctā aia habēs māna. i. oēm plenitudinē sctitatis ⁊ diuinitatis. Erat etiā in archa virga. i. ptās sacerdotal' q̄ ipe ē sacer⁹ sacerdos in eternū. Erāt etiā ibi tabule testamēti ad designādū q̄ ipe xp̄s ē legis dator. ipe eñ xp̄s sciat per cādelabrū. q̄ ipe dr̄ Ego sum lux mūdi p septē lucernas septē dona scti spūs. Ipe etiā sciat p mēsam. q̄a ipe ē spūalis cibꝰ scd̄m illd̄ Ioā. vi. Ego sum panis vitis. Duodecim eñ panes sciabāt duodecī ap'los vel doctrinā coꝝ. Siue p cādelabꝝ ⁊ mēsaʒ pt sciari doctrina. ⁊ fides eccl'ie q̄ etiā illuminat ⁊ spūalr̄ reficit. Ipse etiā xp̄s sciat p duplex altare. scʒ holocaustoꝝ et thymiamatis. q̄ p ipm optet nos deo offerre oia virtutū opa siue illa q̄b⁹ carnē affligim⁹ q̄ offerūt q̄si in altari holocaustoꝝ. siue illa q̄ maiore mētis pfectione p spūalia pfectoꝝ desideria deo offerūt in xp̄o q̄si in altari thymiamatis. scd̄m illd̄ ad heb. vlti. Per ipsum ḡ offeram⁹ hostiā laudis sp deo. ¶ Ad septimū dōm q̄ dn̄s pcepit altare cōstrui ad sacrificia et mūera offerēda in honorē dei ⁊ sustētatōeʒ ministrorū q̄ tabernaculo deseruiebāt. De pstructōe āt altaris data a dn̄o duplex pceptū. Vnū q̄dē in p̄ncipio legis Exo. xx. Vbi dn̄s mādauit q̄ facerēt altare de terra vel saltē de lapidib⁹ nō sectis. ⁊ iterū q̄ nō facerēt altare excelsuʒ ad q̄d opteret p grad⁹ ascēdere. ⁊ hō ad detestādū idolatrie cultū. gētiles eñ idolis pstruebāt altaria ornata ⁊ sublimia in q̄b⁹ credebāt aliq̄d sctitatis ⁊ numinis eē. ppter q̄d etiā dn̄s mādauit. deuteron. xvi. Nō plātabis lucū ⁊ oēm arborē iuxta altare dn̄i dei tui. Idolatre eñ psueuerūt sub arboribus sacrificare ppter amenitatē ⁊ vmbrositatē

¶ Doct. soluēdo hō argumētū. p° rn̄det ad assumptū assignās rōem in eo ptētoꝝ. 2° ad pñam negādo virtualr̄ eā. assignās rōes ptētoꝝ in pñte. q̄ fuerūt alie a rōnibus pceptoꝝ ptētoꝝ in assumpto. ibi. Sʒ de facto ⁊c. Circa p̄mū p° assignat rōem lr̄alē pceptoꝝ assumpti 2° figuralē ibi. Quoꝝ etiā ⁊c. Dicit ḡ p° ad assumptū. q̄ hō fuit preceptū añq̄ eēt tabernaculū. ne iudei pstituerent sibi excelsuʒ altare vbi possent poni vel eē arbores ⁊ lucus. sic faciebant gētiles. Dico 2° ad assumptū. q̄ hmōi pceptorū erat ⁊ rō figuralis ad designādū dispōnem nostrā circa christū. vt oñdit Doc. in lr̄a. cū dicit

¶ Quoꝝ etiā pceptoꝝ rō figural' fuit q̄ in xp̄o q̄ ē nr̄m altare. debem⁹ pfiteri verā carnis naturā q̄tū ad hūanitatē. q̄d ē altare de terra facere. ⁊ q̄tū ad diuinitatē debem⁹ in eo pfiteri patris eq̄litatē. qd̄ ē nō ascēdere p grad⁹ ad altare. Nec etiā iuxta xp̄ʒ debem⁹ admittere doctrinā gētiliū ad lasciuiā puocātē

¶ Negat āt pñā. p° q̄ ad hō q̄ incōueniēter fuit pceptū post edificatōeʒ tabernaculi pstrui altaria c pta auro ⁊ ere. q̄ hmō. fuit alia rō lr̄alis pcipiēdi talia q̄ prius phibēdi eadē. eo q̄ postmodū idolatrie pīculū nō potuit hr̄e locū. Scd̄m q̄ D. declarat. cū dr̄ pñter

¶ Sed facto tabernaculo ad honorē dei nō erāt timēde hmōi occasiones idolatrie. ⁊ iō dn̄s mandauit q̄ fieret altare holocaustorū de ere. qd̄ erat oī pp̄lo pspicuū. ⁊ altare thymiamatis de auro q̄d soli sacerdotes videbāt. Nec erat tāta p̄ciositas eris vt p huius copiā pp̄ls ad aliquā idolatriā puocaret

¶ Scd̄o negat etiā pñā de altitudine pcepta fieri circa altare de lignis sethim. optū ere. ppt eandē rōem. q̄ p̄ius ventū fuit postmodū. qd̄ prius Exo. 2°. assignabat p rōe phibēdi talē altitudinē p ordinatōem de deferēdis tenuis nalib⁹. ⁊ sic iterū occasio idolatrie p hoc nō habuit locū. vnde dr̄ Doc. vltimo

Sꝫ q: exo.xx.ponit̄ p rōe hui⁹ pcepti Nō ascēdes
p gd⁹ad altare meū.id ꝗd subdit̄ (Ne reuelet̄ turpi
tudo tua) ꝯsiderādū ē q ħ etiā fuit istitutū ad exclu
dēdū idolatriā nā i sacris phapi ua pudēda gētiles
pplo denudabāt. postmodū āt idūct⁹ ē sacerdotibꝫ
feminaliū vsus ad tegmē pudēdoꝝ. ꝛ iō sine picuło
instituī poterat tāta altaris altitudo. vt p aliq̄s gra
dus ligneos nō stātes. ſꝫ portatiles i hoꝛa sacrificij
sacerdotes ad altare ascēderēt sacrificia offerētes.

¶ Ad octauū dōꝫ q corp⁹ tabernaculi ꝯstabat ex
ꝗbusdā tabul' in lōgitudinē erectis q̄ q̄dē iteri⁹ tege
bāt̄ ꝗbusdā cortinis ex q̄ttuoꝛ coloꝛibꝫ variatis. sꝫ
de bysso retorta. ꝛ hyacintho. ac purpura. coccoq̄ꝫ
bis tincto. ſꝫ hmōi cortine tegebāt solū latera taber/
naculi. In tecto āt tabernaculi erat opimētū vnū
de pellibꝫ hyacinthinis. ꝛ sup ħ aliō de pellibꝫ arietū
rubricatis. ꝛ desup tertiū de ꝗbusdam sagis cilicinis
q̄ nō tm̄ opiebāt tectū tabernaculi. ſꝫ etiā descēdebāt
vsq̄ꝫ ad terrā. ꝛ tegebāt tabulas tabernaculi exteri⁹.

¶ Maioꝛ ꝯcedit̄. dico āt q idē qd ē p ornatu in cultu
diuio vt tabnaculi. nō ē supfluū Ad minoꝛē. vez ex vna
pte si sit forte. ꝛ nō penetrabile a pluuia ꝛ ventis. ꝛ tn̄ si plu
ra ponāt̄ ex vna pte ꝓpt̄ ornatū ꝛ reuerētiā nō est supfluis
tas. ꝓsertim si assint ꝛ rōes figurales. q̄ oia fuerūt in ꝓpo
sito. vt oñdit D. in solutōe. in q̄ p° enūerat q̄ fuerint te/
gumēta ꝛ q̄ꝫ differēter tegebāt tabernaculū. deinde 2° tan
git rōes coꝝ. p° lrales. ibi. Hoꝝ āt ꝛc. 2° figurales. ibi.
Figural' āt ꝛc. Deinde assignat rōem lralē iā enūeratoꝝ
tā gnalē q̄ꝫ spēalē sm quā negat̄ ꝯña argumēti. q: corti
ne de q̄ttuoꝛ coloꝛibꝫ tegebāt tabnaculū i lateribꝫ ad itra
p ornatu. ſꝫ alia p ornatu ꝛ ex necītate defensionis ꝯ plu/
uiā ꝛ ventos. ꝛ etiā ꝓpter veneratōnem. eo q designabant
aliq̄ opa dei maioꝛa. vt oñdit Doc. cū dt

¶ Hoꝝ āt opimētoꝝ rō lral' in cōi erat ornat⁹ et
ꝓtectio tabernaculi vt in reuerētia haberet̄ In speci
ali vō scdm q̄dā p cortinas designabat̄ celū sidereū
q̄d ē diuersis stellis variatū. p saga aque q̄ sunt sup
firmamētū. p pelles rubricatas celū empyreū i quo
sunt angeli. p pelles hyacintinas celū scdē trinitatis

¶ Est ꝛ rō figural' hoꝝ opimentoꝝ tabernaculi. vt
declarat̄ in lra ꝯñter

¶ Figural' āt rō hoꝝ ē. q: p tabulas ex q̄bꝫ ꝯstrue
bat̄ tabernaculū sgnificant̄ xpi fideles ex q̄bꝫ ꝯstruit̄ eccl'a
Tegebāt̄ āt iteri⁹ tabule cortinis q̄dricoloꝛibꝫ. q: fi
deles iteri⁹ ornāt̄ q̄ttuoꝛ ꝟtutibꝫ. nā in bysso retoꝛta
vt glosa dt. sgnificat̄ caro castitatē renitēs. in hyacintho
mēs supna cupiēs. i purpura caro passionibꝫ subia
cens. in cocco bis tincto mēs iter passiones dei ꝛ pxi
mi dilectōe pfulgēs. Per opimēta vō tecti designāt̄
plati ꝛ doctoꝛes in q̄bꝫ debet renitere celestis cōuersa
tio. q̄d sgnificat̄ p pelles hyacinthinas. ꝓmptitudo ad
martyriū. q̄d sgnificāt pelles rubricate. austeritas vite ꝛ
tolerātia aduersoꝝ q̄ sgnificāt̄ p saga cilicina q̄ erāt expo
sita vētis ꝛ pluuijs. vt glosa dt. ¶ Ad nonū dōꝫ.
q scificatio tabernaculi ꝛ valoꝝ ei⁹ habebat cām lis
teralē vt in maioꝛi reuerētia haberet̄. q̄si p hmōi ꝯse
cratōem diuino cultui deputatū. Figural' āt rō ē. q̄a
p hmōi scificatōem sgnificat̄ spūal' scificatio viuētis ta/
bernaculi. scꝫ fideliū ex q̄bꝫ ꝯstituit̄ eccl'ia xpi

¶ Ad assumptū dico. q exterioꝛ ꝯsecratio sgnificat iterio
rē vl' ꝯiūctā vl' figuratā. Et 2°. ꝯsecratio exterioꝛ rei ināi
atē. vt tēpli ꝛ hmōi. fit nō ꝓpt̄ iterioꝛē ꝯsecratōem istaꝝ
reꝝ. ſꝫ vt habeant̄ i maioꝛi reuerētia. q: p ꝯsecratōem de/
putant̄ ad cultū diuinū. ꝛ hec ē rō lralis ꝯsecratōnis tēpli
et valoꝛis. Negat̄ āt ꝯña. q: rō ꝯsecratōis tabnaculi lral'
ē. nō q: ipm iteri⁹ ꝯsecret̄. ſꝫ q: deputat̄ ad cultū diuinū. ꝛ
rō figuralis est. q: figurat ꝯsecratōem tabernaculi anima
ti ꝛ viuentis. scꝫ fideliū christi.

¶ Ad decimū dōm. q in veteri lege erāt septē so/
lemnitates tpales ꝛ vna ꝯtinua. vt pt colligi numeri
xxviij. ꝛ. xxix. Erat eñ q̄si ꝯtinuū festū. q: q̄tidie ma
ne ꝛ vespe imolabat̄ agn⁹. ꝛ p illō ꝯtinuū festū iugis
sacrificij. rep̄sentabat̄ ppetuitas diuine btitudinis.

¶ Ad maioꝛē. vera. tn̄ nō obligat̄ hō ad sp bndicen
dū actualr ꝛ laudandū. ſꝫ bndictio ꝛ orō debēt eē ꝯtinua
sm cām suā. ita q desideriū charitatis maneat ꝟtute i oibꝫ
q̄ debem⁹ ꝓpt̄ gliam dei facere. vt pꝫ 2ª 2ᵉ. q. lxxxiij. ar. xiiij
vide D sanct. in q̄rto. dis. xv. q. iiij. ar. p°. q̄st. iij. in coꝛ. q:
etiā nō ministris videt̄ eē tpe orādi statutū ꝛ determiatū
q: ex canonū statuto tenent̄ diebꝫ festis officijs iteresse. vt
ministris p pplo orātibꝫ suā itētionē ꝯformēt. Dico etiā
q nō ad oia bona q̄ possum⁹ obligamur ex p̄cepto. ſꝫ ad
q̄dā certa ꝛ pauca. vt hꝫ D. in q̄rto sen. Minoꝛ ꝯcedit̄
et dico q inter solēnitates istitutas ē vna ppetua. scꝫ solē
nitas iugis sacrificij. qd oi die ꝛ mane ꝛ vespeꝛ offerebat̄.
Negat̄ āt ꝯña. erat eñ mltiplex rō istituēdi mltas solēni
tates. aliq̄s iterabiles in anno sepi⁹. aliq̄s nō. vt D. cla/
re manifestat i solutōe. ꝛ p° de iugi sacrificio. 2° de sacrifi
cijs iterabilibꝫ sepi⁹ in anno. reddēdo rōem eoꝝ lralē. ibi
Festoꝝ āt ꝛc. 3° de festiuitatibꝫ solēnibꝫ non iterabilibꝫ p
annū. ibi. Alia vō ꝛc. q̄rto assignat oim dictoꝝ rōes figu
rales. ibi. Figural' āt ꝛc. pmū pꝫ. De scdō dt

¶ Festoꝝ āt tpaliū pmū erat q̄d iterabat̄ q̄libet sep
timana. ꝛ hec erat solemnitas sabbati. qd celebrabat̄
in memoꝛiā creatōis reꝝ. vt sup dictū ē. Alia āt solē/ q.c.art.v.
nitas iterabat̄ q̄libet mēse. scꝫ festū neomenie. q̄d cele in coꝛ.ad p.
brabat̄ ad ꝯmemorādū op⁹ diuine gubernationis.
Nā hec iferioꝛa p̄cipue variant̄ sm motū lune. ꝛ iō
celebrabat̄ ħ festū i nouitate lune nō āt in ei⁹ pleni/
tudine. ad euitandū idolatraꝝ cultū q̄ in tali tpe lu
ne sacrificabāt. Hec duo bnficia sunt cōia toti hūa/
no gnī. ꝛ ideo frequentius iterabant̄

De tertio dicit

¶ Alia vō q̄nq̄ꝫ festa celebrabāt̄ semel in anno. et
recolebāt̄ in eis beneficia specialr illi pplo exhibita.
Celebrabat̄ eñ festū phase pmo mēse ad ꝯmemorā/
dū liberatōis bnficiū ex egypto Celebrabat̄ āt festū
pētecostes post q̄nq̄ginta dies ad recolēdū bnfici
um legis date. alia vō tria festa celebrabāt̄ i mēse sep
timo q̄ q̄si tot⁹ apō eos erat solēnis sic ꝛ septim⁹ di/
es. In pma eñ die mēsis septimi erat festū tubaꝝ in
memoꝛiā liberatōis isaac q̄n abraā inuenit arietē he

vētē cornibꝫ. quē repñsentabāt p cornua qbꝫ buccinabāt. Erat āt festū tubaꝝ q̄si q̄dā inuitatio vt prepararēt se ad seq̄ns festū q̄d celebrabat᷑ decio die. ⁊ h̄ erat festū expiatōis in memoriā illiꝰ bñficij. q̄ deꝰ ppiciatus ē pctō ppl'i de adoratōne vituli ad pces moysi. Post h̄ āt celebrabat᷑ festū scenophegie .i. tabernaculoꝝ septē dieꝝ ad cōmemorādū bñficiū diuine ptectionis ⁊ deductōis p desertū vbi in tabernacul' habitauerūt. vñ in h̄ festo debebāt habere fructū arboris pulcherrime .i. tinū citri ⁊ lignū densaꝝ frondium .i. myrtū q̄ sunt odorifera. ⁊ spatulas palmaꝝ et salices de torrēte. q̄ diu retinēt suū virorē. ⁊ hec inueniunt᷑ in terra pmissionis ad fcādū q̄ p aridā terrā deserti eos duxerat deꝰ ad terrā deliciosam. Octauo āt die celebrabat᷑ aliō festū .s. cetꝰ atq̄ȝ collecte i q̄ colligebāt᷑ a pp'lo ea q̄ erāt necaria ad expēsas cultꝰ diuini. ⁊ fcabat᷑ adunaꝰ ppl'i ⁊ pax p̄stita i t̄ra pmissiōis

¶ Et sic pȝ q̄ sꝫ .L. oī die erat q̄ deꝰ colebat᷑. ⁊ ita habebat᷑ ppetua bñdictio. ⁊ cū h̄ aliq̄ q̄ certꝭ dieꝫ celebrabāt᷑. Et est etiā rō figuralis illaꝝ festiuitatū. quā D. quarto loco assignat. cum dicit

¶ Figuralis āt rō hoꝝ festoꝝ ē q̄ꝛ p iuge sacrificiū agni figurat᷑ ppetuitas xp̄i q̄ ē agnꝰ dei. scđm illud heb. vlti. Jesus xp̄s heri ⁊ hodie ipe ⁊ in secula Per sabbatū āt designat᷑ spūal' reqes nob' data p xp̄m. vt habet᷑ ad heb. iiij Per neomeniā āt q̄ ē incēsio noue lune fcat᷑ illuminatio p̄mitiue eccl'ie per xp̄m eo p̄dicāte ⁊ miracula faciēte. Per festū āt pēthecostes fcat᷑ descēsus spūs scti i ap'los. Per festū āt tubaꝝ fcat᷑ p̄dicatio ap'loꝝ. Per festū āt expiatōis fcat᷑ emūdatio a pctis ppl'i xp̄iani. Per festū āt tabernaculoꝝ pegrinatio eoꝝ in h̄ mūdo in q̄ ābulant i v̄tutibꝫ pficiēdo. Per festū āt cetꝰ atq̄ collecte fcat᷑ ꝯgregatio fideliū in regno celoꝝ. ⁊ iō istud festū dicebat᷑ sctissimū eē. ⁊ hec tria festa erāt ꝯtinua adinuicē. q̄ꝛ opꝫ expiatos a vitijs pficere in v̄tute quousq̄ȝ ꝑueniant ad dei visionē. vt d̄r in psal'.

E ¶ Utrū sacramētoꝝ ve. le. ꝯueniēs cā eē nō possit

AD q̄ntū sic pcedit᷑. Uidet᷑ q̄ sacramētoꝝ veterꝭ legis ꝯueniēs cā esse nō possit. Ea enī q̄ ad cultū diuinū fiūt nō dñt eē silia his q̄ idolatre obſuabāt. vñ d̄r deutero. xij. Nō facies silr dño deo tuo. oēs enī abominatiões qbꝫ aduersat᷑ dñs fecerūt dijs suis. sed cultores idoloꝝ in cultu eoꝝ cultris se icidebāt vsq̄ȝ ad effusionē sanguinis. Dicit᷑ enī in .iij. reg. xviij. q̄ icidebāt se iuxta ritū suū cultris ⁊ lāceolis donec pfunderēt᷑ sanguine. ppt qđ dñs mādauit deutero. xiiij. Non vos icidetꝭ nec facietꝭ caluiciū sup mortuos. icōueniēt᷑ igit᷑ circūcisio erat istituta i lege. ¶ P̄. ea q̄ i cultū diuinū fiūt dñt honestatē ⁊ grauitatē hr̄e. fm illud psal'. Jn pp'lo graui laudabo te. sꝫ ad leuitatē q̄ndā ptinere videt᷑ vt hoies festināt᷑ comedāt. icōueniēt᷑ igit᷑ pceptū ē exo. xij. vt comederēt festināt᷑ agnū paschalē. ⁊ alia etiā circa hmōi comestionē sunt istituta q̄ videt᷑ oino irrōnabilia eē. ¶ P̄. sacramēta veterꝭ legis figure fuerūt sacramētoꝝ noue legis sꝫ p agnū paschalē fcat᷑ sacramētū eucharistie. sꝫ illō p̄. ad corinth. v. Pascha nr̄m imolatꝰ ē xp̄s. ḡ etiā debuerūt eē aliq̄ sacramēta in lege q̄ pfigurarēt alia sacramēta noue legꝭ sic ꝯfirmatōeȝ. ⁊ extremā vnctōeȝ. ⁊ mrīmoniū ⁊ alia sacra. ¶ P̄. purificatio nō pt ꝯueniēter fieri nisi ab aliqbꝫ imūdicijs. sꝫ q̄ntū ad deū nullū corporale reputat᷑ imūdū. q̄ꝛ oē corpꝰ creatura dei est. et ois creatura dei bona. ⁊ nihil eiciēdū qđ cū gr̄aꝝ actiōe pcipit᷑. vt d̄r p̄. ad thimo. iiij. icōueniēter igit᷑ purificabāt᷑ ppt ꝯtactū hoīs mortui. vł ppter alicuiꝰ hmōi corpales isectōes ¶ P̄. eccl'. xxxiiij. d̄r. Ab imūdo q̄d mūdabit᷑. sꝫ cinis vitule rufe q̄ ꝯburebat᷑ imūdꝰ erat. q̄ꝛ imūdū reddebat. Dicit᷑ enī nūeri. xix. q̄ sacerdos q̄ imolabat eā ꝯmaculatꝰ erat vsq̄ȝ ad vespeꝝ. Silr ⁊ ille q̄ eā ꝯburebat. ⁊ etiā ille q̄ eiꝰ cineres colligebat. ḡ icōueniēt᷑ pceptū ibi fuit. vt p hmōi cinerē ibi aspsiꝫ imūdi purificarēt᷑. ¶ P̄. pctā nō sunt aliq̄d corpale qđ possit deferri de loco ad locū. neq̄ȝ etiā p aliq̄d imūdū pt hō a pctō mūdari. icōueniēt᷑ igit᷑ ad expiatōeȝ pctōꝝ ppl'i sacerdos sup vnū hircoꝝ ꝯfitebat᷑ pctā filioꝝ israel vt portaret ea i desertū aliū āt q̄ vtebāt᷑ ad purificatōes sil' cū vitulo ꝯburētes extra castra imūdi reddebāt᷑. ita q̄ optebat eos lauare vestimēta ⁊ carnē aq̄. ¶ P̄. illō qđ iā ē mūdatū nō oꝫ iteꝝ mūdari. icōueniēter igit᷑ mūdata lepra hoīs vł etiā eiꝰ domꝰ alia purificatio adhibebat᷑. vt habet᷑ leuit. xiiij. ¶ P̄. spūal' imūdicia nō pt p corpalē aquā vł' piloꝝ rasurā emūdari. irrōnabile igit᷑ videt᷑ q̄ dñs pcepit exo. xxx. vt fieret labiū eneū cū basi sua ad lauādū manꝰ ⁊ pedes sacerdotū q̄ igressuri erāt tabrnaculū. ⁊ qđ pcipit᷑ nūeri. viij. q̄ leuite abstergerēt᷑ aq̄ lustratōnis ⁊ raderēt oēs pilos carnis sue. ¶ P̄. qđ maiꝰ ē nō pt sctificari p illō qđ minꝰ est. icōueniēter igit᷑ p q̄ndā vnctōeȝ corpalē ⁊ corpalia sacrificia ⁊ oblatōes corpales fiebāt i lege ꝯsecratio maioꝝ ⁊ minoꝝ sacerdotū. vt habet᷑ leuit. viij. et leuitaꝝ. vt h̄r nūeri. viij. ¶ P̄. sic d̄r p̄. reg. xvi. Hoies vidēt ea q̄ parēt. deꝰ āt ituet᷑ cor. sꝫ ea q̄ exteriꝰ apparēt in hoīe ē corpal' dispō ⁊ idumēta. incōueniēter igit᷑ sacerdotibꝫ maioribꝫ ⁊ minoribꝫ q̄dā spēalia vestimēta deputabant᷑. de qbꝫ habet᷑ Exo. xxviij. ⁊ sine rōne videt᷑ q̄ phiberet᷑ aliq̄s a sacerdotio ppter corporales defectꝰ. fm q̄ d̄r leuit. xxi. Hō de semine tuo p familias q̄ habuerit maculā nō offeret panē deo. si cecꝰ fuerit. vel si claudꝰ ⁊c. sic igit᷑ videt᷑ q̄ sacramēta veteris legis irrōnabilia fuerit. ¶ Sꝫ ꝯtra est qđ d̄r leuit. xx. Ego sum dñs q̄ sanctifico vos sꝫ a deo nihil sine rōne fit. Dicit᷑ enī i psal'. Oia in sapiētia fecisti. ḡ in sacramētis veterꝭ legis q̄ ordinabantur ad hoīum sanctificatiōem. nihil erat sine rōnabili cā.

¶ Hic inq̄rit̃ de causis ceremonialiũ ꝑtinētiũ ad sa⸗cramēta. q: sacramēta tenēt se ex pte colētiũ deũ vt patuit q̄st. p̄ce. ar. iiij. iō p⁹ sacrificia ꝛ sacra de eis agit̃. q: m̄ p̄ncipaliora sunt q̄ȝ obſuātie. iō p̄us de ip̄is determiat

q.c.ar.4. ¶ Rñdeo dd̄ȝ. ꝙ sic sup̄ dictũ ē. sacramēta ꝓprie dicũt̃ illa q̄ adhibebāt̃ dei cultoribꝫ ad q̄ndā ꝯsecratōem ꝑ quā. s. deputabāt̃ q̄dāmō ad cultũ dei. cult⁹ āt dei gn̄ali q̄dē mō ꝑtinebat ad totũ pp̄l'm. ſȝ speciali mō ꝑtinebat ad sacerdotes ꝛ leuitas q̄ erāt ministri cult⁹ diuini. ꝛ iō in istis sacramētis veteris leg̃ q̄dā ꝑtinebant cōiter ad totũ pp̄l'm. q̄dam autem specialiter ad ministros.

¶ Doct. h̄ duo facit. p̄° enũerat oia sacramēta ve. le. q̄ꝝ nūcꝫ venat̃ ex q̄busdā distinctōnibꝫ. 2° de oibꝫ rn̄det vnica ꝯclōne affirmatiua q̄sito. ibi. Et hec oia ꝛc̄. Quo ad p̄ᵐ D. intēdit talē ꝯclōnē distinctiuā ꝛ enũeratiuā sacramētoꝝ. Triplicia sunt sacramēta circa cōem pp̄l'm. et triplicia circa sacerdotes. ꝓbat̃. q̄dā sacramēta ve. le. ꝑtinebāt cōiter ad totũ pp̄l'm. q̄dā specialr̃ ad ministros. ſȝ circa vtrosqꝫ tria erāt necessaria. ſm q̄ triplicia vl' tria req̄rebant̃ sacramēta. igit̃ ꝯclo ṽa. hui⁹ rōnis D. p̄° ponit ꝛ ꝓbat maiorē. scd̄o minorē. ibi Et circa ꝛc̄. Maior ḡ. ꝓbat̃ a p̄ncipio formalr̃. vt pꝫ ītuēti lrām. ꝛ patuit maior. q. c. ar. iiij. ꝛ minor ꝓ maiore ē de se nota. ꝯñr cũ dr̃.

¶ Et circa vtrosqꝫ tria erāt nec̄aria q̄rũ p̄m⁹ ē insti⸗tutio in statu colēdi deũ ꝛ hec q̄dē istitutio cōiter q̄ȝtũ ad oēs fiebat ꝑ circūcisionē sine q̄ null⁹ admitte⸗bat̃ ad aliq̄d legaliũ. q̄ȝtũ ṽo ad sacerdotes ꝑ sacer⸗dotũ ꝯsecratōem Scd̄o req̄rebat̃ vsus eoꝝ q̄ ꝑtinēt ad diuinũ cultũ. ꝛ sic q̄ȝtuȝ ad pp̄l'm erat eius pas⸗chalis ꝯuiuiũ. ad quē null⁹ incircūcisus admitteba⸗tur. vt pꝫ exo. xij. ꝛ q̄ȝtũ ad sacerdotes oblatio victi⸗maꝝ ꝛ eius panũ ꝓpositōis ꝛ alioꝝ q̄ erāt sacerdo⸗tũ vsibꝫ deputata. Tertio requirebat̃ remotio eorũ per que aliq̄ impediebant̃ a culto diuino. i. imundi⸗ciaꝝ. ꝛ sic q̄ȝtũ ad populũ erāt institute q̄dā purifi⸗catōes a q̄busdā exteriorib͛ imūdicijs. ꝛ etiā expia⸗tiones a pc̄tis. Quantũ ṽo ad sacerdotes ꝛ leuitas erat instituta ablutio manuũ ꝛ pedũ ꝛ rasio piloꝝ

Subiūgit minorē p̄ncipalē dictā quā explicat darē in lr̃a plane. q: oportebat pp̄l'm istitui in statu colēdi. silr̃ sacerdotes. 2° req̄rebat̃ vsus eoꝝ q̄ ꝑtinebāt ad diuinũ cultũ 3° req̄rebat̃ remotio eoꝝ ꝑ q̄ ipediebāt̃ a diuio cultu. ſȝ ad hec tria ex pte vtriusqꝫ erāt nec̄aria triplicia sacr̃a. ḡ ꝛc̄.

¶ Et hec oia habebant rōnabiles causas ꝛ lr̃ales ſm ꝙ ordinabāt̃ ad cultũ dei ꝓ tpe illo. ꝛ figurales ſm ꝙ ordinabāt̃ ad figurāduȝ christum. vt patebit per singula discurrenti.

¶ Rñdet de oibꝫ sacramentis vete. le. tali ꝯclōne. Oia ista sacramēta (scȝ p̄dicta ordinata ad scifficatōnem pp̄li vl' sacerdotũ) habebāt causas rōnales. lr̃ales ꝛ figurales Probat̃. oia ista sacramēta habebāt rōes ſm ꝙ ordina⸗bant̃ ad cultũ dei. ꝓ illo tpe. ꝛ ſm ꝙ ordinabāt̃ ad figu⸗randũ xp̄m. igit̃ ꝯclo ṽa. Tenet ꝯña ex dictis sepi⁹. q: ra⸗tiones sumpte ex cultu dei ꝓ illo tpe sunt lr̃ales. q̄ ṽo ex figuratōe xp̄i sunt figurales. Añs declarabit̃ in solutio⸗nibꝫ argumentoꝝ specialr̃. de singul' scȝ circūcisione agno paschali. Et de purificatōnibꝫ ab imūdicijs ꝛ pc̄tis. dein⸗de etiā de sacramētis ꝑtinētibꝫ ad sacerdotes. vt patebit.

¶ Et ꝯfirmat̃ respō. ꝯclo argumēto in p̄ncipio.

¶ Ad p̄mũ ḡ dd̄m ꝙ lr̃alis rō circūcisionis p̄ncipalis q̄dē fuit ad ꝓtestatōeȝ fidei vni⁹ dei. ꝛ q: abraam fuit p̄m⁹ q̄ se ab infidelibꝫ separauit exiens de domo sua ꝛ de cognatōe sua. iō ip̄e p̄m⁹ circūcisionē accepit. ꝛ hāc cām assignat ap̄ls. ad Ro. iiij. Signuȝ accepit circūcisionis signaculũ iusticie fidei q̄ ē in p̄putio. q: s. in h̄ legit̃ abrahe fides reputata ad iusticiā ꝙ ꝯ̄ spem in spem credidit. s. ꝯ̄ speȝ nature in speȝ grē. vt fieret pr̄ multaꝝ gētiũ cũ ip̄e eēt senex ꝛ vxor sua esset anus ꝛ sterilis. Et vt hec ꝓtestatio ꝛ imitatio fidei abrae firmaret̃ in cordibꝫ iudeoꝝ. acceperũt signũ i carne sua cui⁹ obliuisci nō possent. vñ dr̃ gen. xvij. Erit pactũ meũ in carne vr̃a in fed⁹ eternũ.

¶ Doc. assignat (vt p̄misit i corpe) rōes circūcisiōis p̄° lr̃ales. 2° figurales. ibi. Figural' ṽo ꝛc̄. Circa p̄ᵐ assignat tres rōes. circa q̄ꝝ p̄mā ꝛ p̄ncipalē. p̄° q̄ȝtũ ad circūcisionē ſm se. scd̄o q̄ ad tp̄s circūcidēdi. ibi Iō āt ꝛc̄. Primũ pꝫ in lr̃a. deinde assignat rōem q̄ ad tp̄s circūcisiōis. q̄re fiebat octaua die. nec anticipabat̃. nec vltra ꝓtrahebatur. ꝛ de hoc dicit

¶ Ideo āt fiebat octaua die. q: āte a puer ē valde tenell⁹. ꝛ posset ex h̄ grauiter ledi. ꝛ reputat̃ adhuc q̄si q̄ddā nō solidatũ. vñ etiā nec aīalia offerebāt̃ an octauũ diē. iō ṽo nō magis tardabat̃ ne ꝓpter dolorē aliq̄ signũ circūcisionis refugerēt. ꝛ ne parētes etiā q̄rũ amor increscit ad filios post frequētē ꝯuer⸗sationē ꝛ eoꝝ augmētũ eos circūcisioni subtraherēt.

¶ Cōsequēter ponit duas alias rōes lr̃ales circūcisionis. circa q̄ꝝ vltimā rōem tāgit solutōeȝ argumēti. vñ dr̃

¶ Scd̄a rō ē q: potuit ad debilitatōeȝ ꝯcupiscētie in mēbro illo. Tertia rō ē in sugillatōem sacroꝝ veneris ꝛ priapi. in q̄bꝫ illa ps corpis honorabat̃. dn̄s āt nō ꝓhibuit nisi incisionē q̄ in cultũ idoloꝝ fiebat cui nō erat silis p̄dicta circūcisio.

¶ Ex h̄ vltio dr̃ ad argumētũ. ꝯcedēdo maiorē ꝛ minorē. ſȝ dico ꝙ hui⁹ incisio fuit oino ꝓhibita. q̄ fuit facta a gētilibꝫ i cultũ idoloꝝ. Et hmōi icisiōes nullo mō erāt siles circūcisioni. quā dn̄s p̄cepit. imo oino repugnabāt. Ad ꝓbatōem ꝯcedo. ꝙ icidebāt se. ſȝ nō circūcidebāt. imo mēbrũ circūcisiōis honorabāt. q̄re negat̃ ꝯña. Fuit āt ꝛ alia rō circūcisiōis figural' quā D. ꝯñr assignat cũ dr̃

¶ Figural' ṽo rō circūcisiōis erat q: figurabat̃ ablatio corruptōis fiēda ꝑ xp̄m. q̄ ꝑfecte ꝯplebit̃ in octaua etate. q̄ ē etas resurgētiũ. ꝛ q: ois corruptio culpe ꝑ pn̄te ꝑuenit i nos ꝑ carnalē originē ex pc̄tō p̄mi parētis. iō tal' circūcisio fiebat in mēbro gn̄ationis. vñ ap̄ls dr̃ ad col'. ij. Circūcisi estis in xp̄o circūcisione nō manufacta in expoliatōe corpis ꝛ carnis. ſȝ in circūcisione dn̄i nr̄i iesu xp̄i

¶ Ad scd̄m dd̄ȝ. ꝙ lr̃alis rō ꝯuiuij paschalis fuit in cōmemoratiōem b̄n̄ficij q̄ de⁹ eduxit eos de egypto. vñ ꝑ hmōi ꝯuiuij celebratōeȝ ꝓfitebāt̃ se ad illũ pp̄l'm ꝑtinere quē de⁹ sibi assumpserat ex egypto Quādo eñ fuerũt ex egypto

liberati pceptū ē eis vt sanguie agni linirēt suplimi naria domoꝝ. q̄si ptestātes se recedere a ritibꝫ egyptioꝝ q̄ arietē colebāt. vñ ⁊ liberati sunt p sanguinis agni aspsionē. vel linitionē in postibꝫ domoꝝ a piculo exterminy q̄ imminebat egyptijs.

¶ Maior ꝯcedit. dico āt ꝙ honestati ⁊ q̄uitati nō ꝑs iudicat festinātia ex rōnali cā facta. ꝓsertim si fiat i hono re dei. ad signādū videlꝫ bñficia dei. p q̄ memorata mēte ꝯuebit̄ i deuotōēꝫ. Ad minorē. negat̄ si fiat ꝓpt̄ rōnales causas lr̄ales ⁊ figurales. f. ē ista comestio fiebat vt D. in lr̄a clare ondit. p° de lr̄ali cā comestionis agni paschal. ⁊ q̄ntū ad ipam f'ꝰ se ⁊ q̄ntū ad modū. ¶ De 2°. scꝫ de mō comestionis. q̄re cū tali ritu (de q̄ tāgit̄ in ꝯñti) fiebat. ⁊ vult D. ꝙ cōis cā oim. fuit fcātio nimie festinātie exeūdi de Egypto. q̄ festinātia ex duobꝫ iminebat eis. ⁊ illa eādē dupl'r designabat̄ p ritū eiꝰ agni. vt D. clare hꝫ i lr̄a cū de

¶ In illo āt exitu eoꝝ de egypto duo fuerūt. f. festinātia ad egrediendū. ipellebāt eñ eos egyptij vt exirēt velociter. vt habet̄ exo. xij. Imminebat āt piculū ei q̄ nō festinaret exire cū multitudie ne remanēs occideret̄ ab egyptijs. festinātia āt designabat̄ dupl'r. Uno q̄dē mō p ea q̄ comedebāt. pceptū eñ eis erat ꝙ comederēt panes azimos. ⁊ huiꝰ signū ē ꝙ nō poterāt fermētari cogētibꝫ exire egyptijs. ⁊ ꝙ comederēt assum igni. sic eñ velociꝰ pparabat̄. ⁊ ꝙ os nō cōminuerēt ex eo. q꞉ in festinātia nō vacat ossa frāgere. Alioꝰ q̄ntū ad modū comedēdi. d꞉ eñ renes vestros accingetis. calciamēta habebitis i pedibꝫ tenētes baculos in manibꝫ ⁊ comedetis festināter. qđ manifeste designat hoīes exeūtes i ꝓmptu itineris. Ad idē etiā ptinet qđ eis pcipit̄ In vna domo comedet̄. nec feretis de carnibꝫ eiꝰ foras. q꞉ scꝫ ꝓpter festinātiā nō vacabat inuicē mittere exenia. Amaritudo aūt quā passi fuerāt i egypto fcābat̄ p lactucas agrestes

¶ Fuit āt ⁊ alia rō iā dictoꝝ figural. quā D. ꝯñter p fequit̄ de singul' obſuat̄ in tali comestione. cū de

¶ Figural' āt rō patet. q꞉ p imolatōem agni paschalis fcābat̄ imolatio xp̄i. fm illđ. j. ad corinth. v. Pascha nostꝝ imolatꝰ ē xp̄s Sāguis ꝟo agni liberās ab exterminatore linitꝰ suplimināribꝫ domoꝝ fcāt fidē passionis xp̄i in corde ⁊ ore fideliū p quā liberamur a pctō ⁊ a morte fm illđ ꝑme. pe. j. Redēpti estis pcioso sanguine agni imaculati Comedebāt āt carnes ille ad fcādū esuꝫ corporis xp̄i i sacramēto Erāt āt asse igni ad fcādū passionē vl' charitatē xp̄i Comedebāt āt cū azimis panibꝫ ad fcādā purā cōuersatōēꝫ fideliū sumētiū corpꝰ xp̄i. fꝫ illđ j. ad corinthi. v. Epulemur in azimis sinceritat̄ ⁊ ꝟitat̄. Lactuce āt agrestes addebāt̄ in signū pnie pctōꝝ. que necaria ē sumētibꝫ corpꝰ xp̄i. Renes āt accingēdi sūt cingulo castitat̄. calciamēta āt pedū sūt exēpla moꝝ tuoꝝ patꝝ. baculi āt hn̄di in manibꝫ fcāt pastoralē custodiā. Pcipit̄ āt ꝙ in vna domo agnꝰ paschalis comedat̄. i. in eccl'ia catholicoꝝ. nō i ꝯuēticul' hereticoꝝ. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ q̄dā sacramēta noue legis habuerūt in veteri sacramēta figuralia sibi corñdētia. nā circūcisiōi rñdet baptismꝰ q̄ ē fidei sacramētū. vñ d꞉ ad col'. ij Circūcisi estis in circūcisiōe dñi nr̄i iesu xp̄i. ꝯsepulti ei in baptismo Conuiuio ꝟo agni paschal' rñdet i noua lege sacramētū eucharistie. Dibꝫ āt purificatōibꝫ veteris legis rñdet in noua lege sacramētū penitētie. Cōsecratōi āt pontificis ⁊ sacerdotū rñdet sacramentū ordinis.

¶ Maior ꝟa ē idefinite. q꞉ sacramēta ve. le. fuerūt figure aliq̄ꝝ no oim. nō eñ potuerit figurare id q̄d ꝯfert plenitudinē gr̄e. nec id qđ est imediata ꝑparatio ad gl'iam obstāte ꝯditōe illiꝰ tp̄is ⁊ legis veteris. q꞉ nihil ad ꝑfectum adduxit lex. nec adhuc erat remotū obstaculū gl'ie p passionē xp̄i. Et q̄ nō habuit ista lex sacramētū corñdēs ꝯfirmatōi. nec extreme vnctiōi Ad minorē. ꝯcedit̄. ⁊ nō solū figurabat̄ eucharistia. fꝫ etiā alia vt pꝫ. per hoc qđ Doctor sanctus ꝑmo ponit in solutōne. Illoꝝ ergo figure nō repugnabāt illi statui sub lege ve. Ad ꝯñs q̄. ꝯcedit̄ q̄ ad h̄ ꝙ aliq̄ sacramēta noue legis pter eucharistiā debuerūt figurari i ve. le. negat̄ tñ de exēplis ꝯtētis i ꝯñte. f. de sacrō extreme vnctiōis ⁊ ꝯfirmatōis. vt ondit D. cū dr̄.

¶ Sacramēto āt ꝯfirmatōis qđ ē sacramētū plenitudinis gr̄e nō pt rñdere in veteri lege aliqđ sacramētū q꞉ nōdū aduenerat tp̄s plenitudinis. eo ꝙ neminē ad ꝑfectu adduxit lex Silr āt ⁊ sacramēto extreme vnctiōis qđ ē q̄dā imediata ꝑparatio ad introitū glorie. cuius aditꝰ nonduꝫ patebat in veteri lege precio nondū soluto.

¶ De mr̄imonio āt dico ꝙ nō solū fuit figura mr̄imonij. fꝫ etiā mr̄imoniū. nō vt ē sacr̄m. fꝫ vt i officiū nature. de h̄ ex intētōe in q̄rto. dis. xxvj. q. ij. art. ij. Quō mr̄imoniū sit diuersimode istitutū fm diuersos statꝰ hoim. f. in lege nature. post pctm̄ i lege Moisi ⁊ i noua lege. q꞉ fm ꝙ repꝑsentat ꝯiunctōem christi ⁊ eccl'ie insepabilē ⁊c. Et de hoc sacramento dr̄ Doc. ꝯñter

¶ Matrimoniū āt fuit q̄dē i veteri lege ꝓut erat i officiū nature. nō āt ꝓut ē sacramētū ꝯiūctiōis xp̄i et eccl'ie q̄ nōdū erat facta. vñ ⁊ i veteri lege dabat libellꝰ repudij. qđ est ꝯtra sacramēti rōnem.

¶ Nota āt. ꝙ q̄uis insepabilitas mr̄imonio ꝯpetat. et vt ē i officiū nature ⁊ fꝫ ꝙ ē signū ꝑpetue ꝯiūctiōis xp̄i et eccl'ie. q꞉ tñ sepatio mr̄imonij magis directe repugnat fcatōni q̄ ꝓlis bono. iō dr̄ D. h̄ ꝙ libellꝰ repudij admittebat̄ i ve. le. qđ tñ repudiū ē ꝯ mr̄imoniū vt ē i officiū nature fm ꝙ fuit i ve. le. Et h̄ nō solū isto mō cēt. fꝫ etiā vt ē remediū ꝯ pctm̄ ⁊ ꝯcupiscētiā iordinatā. de illo libello repudij in D. ir. q̄rto. dis. xxx ij. q. ij. ar. ij. ex itentōe. ⁊ de insepabilitate mr̄imonij. ibidē p. et. iij. ꝯ gen. ca. xxxiij.

¶ Ad q̄rtū dōm. ꝙ sic dictū ē. purificatōes veteris legis ordinabāt̄ ad remouēdū ipedimēta cultꝰ diuini q̄ q̄dē ē duplex. f. spūal' q̄ ꝯsistit in deuotōne mētis ad deū. ⁊ corpal' q̄ ꝯsistit in sacrificijs ⁊ oblatōibꝫ ⁊ alijs huiōi. A cultu āt spūali ipediūt̄ hoies p pctā q̄bꝫ hoies pollui dicebat̄ sic p idolatriā ⁊ homicidiū. p adulteria ⁊ icestꝰ. ⁊ ab istis pollutōibꝫ purificabant̄ hoies p aliq̄ sacrificia. vel cōiter oblata p tota multitudie. vel etiā p pctis singuloꝝ. non ꝙ sacrificia illa carnalia haberet ex ipis ꝟtute expiandi pctm̄. fꝫ q꞉ fcābāt expiatōēꝫ pctōꝝ futurā p xp̄m In[...]

cuius pñcipes erãt etiã antiq̃ ꝓtestãtes fidẽ redẽp/
toris in figuris sacrificiorum

¶ Maior ꝯcedit. sꝫ dico ꝙ aliq̃d q̃nqꜫ ẽ imũdũ nõ in se. sꝫ respectu alteri⁹. scꝫ respectu cult⁹ diuini. qꜫ impedit hoĩes a tali cultu ꝓpt̃ aliq̃s rõẽs. tã lr̃ales q̃ꝫ figurales. ꝛ iõ ab ist̃ imũdicijs. i. ipedimẽtis opꝫ purificari. Et qꜫ duplex ẽ cult⁹ diuin⁹. iõ pt ẽẽ duplex imũdicia. ꝛ ipedimẽtũ a tali cultu. ꝛ p ꝯñs duplex purgatio nc̃cãria. scꝫ spũal̃ imũdicia ꝛ corꝑal. vt oñdit D. in solutõne. ꝛ p° de spũali. 2° de corꝑali. ibi. A cultu ꝟo ꝛc̃. Cõseq̃nt̃ D. oñdit. quõ etiã dicebãt̃ i corꝑalibꝫ aliq̃ imũdicie. qꜫ etiã ipediebant a cultu diuio ꝓpt̃ aliq̃s rõẽs lr̃ales ꝛ figurales. de q̃bus etiã optebat purificari. Et de illis sic ꝓcedit. p° (qꜫ sunt duo gn̄a imũdiciaꝝ corꝑaliũ ipedientiũ a cultu diuino) tractat de p² imũdicia. s. circa hoiem. 2° de 2ª. s. de imũdicia circa alias res. q̃ etiã reddebant̃ irregulares ꝛ imũde ex aliq̃ cã. ibi. Erat ãt ꝛ imũdicia ꝛc̃. Circa p̄mũ p° enũerat q̄s imũdicias icurrebat hõ corporal̃r ꝛ ꝯñter etiã alia aĩalia. 2° assignat rõẽs q̄re illa enũerata dicebãt̃ imũdicie. ꝛ quõ ab illis optebat purificari. p° lr̃alẽ. ibi. Istaꝝ ãt ꝛc̃. 2° figuralẽ. ibi. Ro ãt ꝛc̃. Quo ad p^m enũe/rat duplicẽ imũdiciã. q̃ ẽ ex hoibꝫ vl̃ aliqs aĩalibꝫ corꝑal̃r. q̄dã ẽ ƒm se. q̃ fuit mltiplex. q̄dã ex ꝯtactu imũdaꝝ rerũ aliaꝝ. siue aĩataꝝ vl̃ inaĩataꝝ de q̃bꝫ dr̃ D.

¶ A cultu ꝟo exteriori ipediebant̃ hoĩes p q̄sdaꝫ immũdicias corꝑales. q̃ q̄dẽ p̄mo ꝯsiderabãt̃ i hoĩbus. ꝛ ꝯsequẽter etiã in alijs aĩalibꝫ ꝛ in vestimẽtis et domibꝫ ꝛ vasis In hoĩbꝫ q̄dẽ imũdicia reputabatur ptim q̄dẽ ex ip̄is hoĩbꝫ. ptim ãt ex ꝯtactu reꝝ imũdaꝝ. Ex ip̄is ãt hoĩbꝫ imũdũ reputabat̃ oẽ illud qđ corruptõẽm aliquã iã habebat. vel erat corruptioni expositũ. ꝛ iõ qꜫ mors ẽ corruptio q̄dã. cadauer hoĩs reputabat̃ imũdũ Sil̃r etiã qꜫ lepra ex corruptõẽ humoꝝ ꝯtingit q̃ etiã exteri⁹ erũpit. ꝛ alios inficiũt. leprosi etiã reputabãt̃ imũdi Sil̃r etiã mulieres patiẽtes sanguinis fluxũ siue p infirmitatẽ. siue etiã p naturã vel tp̄ibꝫ mẽstruis. vel etiã tp̄e cõceptõis. ꝛ eadẽ rõne viri reputabãt̃ imũdi fluxũ seminis patiẽtes vel p ifirmitatẽ. vel p pollutõẽꝫ nocturnã. vel etiã p coitũ Nã oĩs hũiditas p̄dictis modis ab hoĩe egrediẽs q̄ndã imũdã infectõẽꝫ hꜫ Inerat etiã hoĩbꝫ imundicia q̄dã ex ꝯtactu quarumcũqꜫ rerum immundarum.

¶ Quare ãt iã dicta dicebãt̃ imũdicie. ꝛ ipedimẽta. et quõ purificabãt̃ D. assignat rõẽꝫ lr̃alẽ. qꜫ esto aliq̄s ẽẽt in se iust⁹ ꝛ bon⁹ hõ. tñ p hmõi ipediebat̃ ab imolatõẽ sacrificioꝝ. ꝛ ab igressu tẽpli ꝛ hmõi. de q̃ dr̃ D.

¶ Istaꝝ ãt imundiciaꝝ erat rõ ꝛ lr̃al̃ ꝛ figuralis. Litteral̃ q̄dẽ ꝓpter reuerẽtiã coꝝ q̃ ad diuinũ cultũ ptinẽt. tũ qꜫ hoĩes p̄ciosas res ꝯtingere nõ solẽt cuꝫ fuerit imũdi. tũ etiam vt ex raro accessu ad sacra ea magis venerarẽt̃. Cũ eñ oẽs hmõi imũdicias raro aliq̄s cauere possit ꝯtingebat ꝙ raro poterãt hoĩes accedere ad attingẽdũ ea q̃ ptinebãt ad diuinũ cultũ. ꝛ sic qñ accedebãt cũ maiori reuerẽtia ꝛ hũilitate mẽtis accedebãt. Erat ãt in q̃busdã hoꝝ rõ lr̃al̃ vt hoĩes nõ reformidarẽt accedere ad diuinũ cultũ q̄si refugiẽtes ꝯsortiũ leprosoꝝ ꝛ simul ifirmoꝝ q̄ꝝ morbus abominabil̃ erat ꝛ ꝯtagiosus. In q̃busdã etiam rõ erat ad vitãdũ idolatrie cultũ. qꜫ gentiles in ritu suoꝝ sacrificioꝝ vtebant̃ q̃nqꜫ ꝛ hũano sanguine ꝛ semine. Oẽs ãt hmõi imũdicie corꝑales purificabãt̃ vel p solã aspsionẽ aq̃. vel q̃ maiores erãt p aliq̃d sacrificium ad expiandum peccatum ex quo tales infirmitates contingebant

¶ Deinde iam dictaꝝ imũdiciaꝝ corꝑaliũ assignat rõẽm figuralẽ. ꝛ p̄mo de p̄ma. scꝫ imũdicia hoĩs ƒm se. 2° de scd̃a q̃ ẽ ex ꝯtactu. ibi. Ulterius ꝟo. de p̄ma dr̃

¶ Rõ ãt figuralis haꝝ imũdiciaꝝ fuit. qꜫ p hmõi exteriores imũdicias figurabãt̃ diũsa pctã. Nã imũdicia cadaueris cuiuscũqꜫ figurat imũdiciã pcti qđ ẽ mors aĩe. Immũdiciã ãt lepre figurat imũdiciã heretice doctrine. tũ qꜫ heretica doctrina ꝯtagiosa ẽ sicut et lepra. tũ qꜫ nulla etiã falsa doctria ẽ q̃ ꝟa falsis nõ admisceat. sic etiã in sup̄ficie corp̄is leprosi apparet q̄dã distinctio q̄rũdã maculaꝝ ab alia carne integra per immundiciam autem mulieris sanguifluꝫ designat̃ imundicia idolatrie ꝓpter imolaticiũ cruorẽ p imũdiciã ꝟo viri semĩnifluꝫ designat̃ imũdicia vane locutõis eo ꝙ semẽ ẽ ꝟbũ dei. Per imũdiciã vero coit⁹ ꝛ mulieris pariẽtis designat̃ imũdicia pcti original̃. Per imũdiciã ꝟo mulieris mẽstruate designatur imundicia mẽtis p voluptates emollite.

¶ Circa rõẽꝫ figuralẽ imũdicie ex ꝯtactu. p° ponit ip̄aꝫ rõẽm. 2° adiũgit qđdã notabile de eadẽ imundicia. ibi. Hmõi aũt ꝛc̃. De p̄mo dr̃.

¶ Uniuersal̃ ꝟo p imũdiciã ꝯtact⁹ rei imũde designat̃ imũdicia ꝯsensus in pctm̃ alteri⁹. ƒm illđ. ij. ad Corinth. vi. Exite de medio eorum ꝛ separamini ꝛ immundũ ne tetigeritis

¶ Doc. ꝯñter notat. quõ etiã imũdicia ꝯtact⁹ p̄dicta deriuabat̃ etiã ad res inaĩatas. ꝛ q̄re etiã lr̃alr̃. cũ dr̃

¶ Hmõi ãt imũdicia ꝯtact⁹ deriuabat̃ etiã ad res inaĩatas. q̄cq̄d eñ q̃cũqꜫ mõ tãgebat imũd⁹ imũdũ erat. In q̃ lex attenuauit sup̄stitionẽ gẽtiliũ. q̃ nõ solũ p ꝯtactũ imũdi dicebãt imũdiciã ꝯtrahi. sꝫ etiaꝫ p collocutõẽm aut p aspectũ. vt rabi moyses dr̃ de muliere mẽstruata. p h̃ ãt mystice figurabat̃ id qđ dr̃ sapiẽ. xiiij. Sil̃r odio sunt deo impi⁹ ꝛ impietas ei⁹

¶ D. ꝯñr ꝓseq̃t̃ 2^m gen⁹ imundiciaꝝ reꝝ corꝑaliũ. qꜫ scꝫ etiã res aliq̃ inaĩate reddebãt̃ imũdes irregulares ad vsuꝫ ƒ^m se. ꝛ nõ ex ꝯtactu. sicut dicebat̃ dom⁹ leprosa. vel vestis. sil̃r vas imundũ. Et hmõi erat duplex rõ. vna lr̃alis quã Doc. ponit cum dicit

¶ Erat ãt ꝛ imũdicia q̄dã ip̄aꝝ reꝝ inaĩataꝝ scd̃ꝫ se. sicut erat imũdicia lepre in domo ꝛ in vestimẽtis Sicut eñ morbo lepre accidit i hoĩbꝫ ex hũore corrupto putrefaciẽte carnẽ ꝛ corrũpẽte. ita etiã ꝓpter aliquã corruptõẽm ꝛ excessum hũiditatis vel siccitatis fit q̃nqꜫ aliq̃ corrosio in lapidibꝫ dom⁹. vel etiam in vestimẽtis. ꝛ iõ hãc corruptõẽm vocabat lex leprã. ex q̃ dom⁹ vel vestis imũda iudicaret̃. tũ quia oĩs corruptio ad imũdiciã ptinebat. vt dictũ ẽ. tũ etiã qꜫ circa hmõi corruptõẽm gẽtiles deos penates

solebāt. ꝛ iō lex p̄cepit hmōi dom⁹ in q̄ fuerit tal' corruptio ꝑseuerās destrui ꝛ vestes ↄburi ad tollendā idolatrie occasionē. Erat etiā ꝛ q̄dā imūdicia vasoꝝ de q̄ dr̄ nūeri. xix. Vas qd̄ nō habuit coopculū et ligaturā desup īmūdū erit. Cui⁹ imūdicie cā ē. q2 in talia vasa de facili poterat aliq̄d imundum cadere vñ poterāt imundari. Erat etiā h̄ p̄ceptū ad declinādū idolatriā. Credebāt enī idolatre q̄ si mures aut lacerte. vel aliq̄d hmōi q̄ imolabāt idolis caderēt in vasa vel in aq̄s q̄ essent dijs gratiosa. Adhuc etiam aliq̄ muliercule vasa dimittūt discoopta in obsequium nocturnoꝝ numinū q̄ ianas vocant

¶ Nota q̄ circa leprā dom⁹ disputāt Burgē ꝛ Dorinck Leuitici. xiiij. Sꝫ dictū vtriusq̄ p̄t saluari f̄m q̄ domus dicatur leprosa metaphorice ꝛ effectiue. quia considerādo corruptōēꝫ dom⁹ in lapidib⁹ ꝛ lignis. sic dr̄ metaphorice ad leprā hoīs verā. Si āt attēdant mali humores causatiui hmōi corrosiōis. tūc dom⁹ dr̄ leprosa effectiue respectu hūane lepre. q2 tales male q̄litates nate st̄ inducere malā dispōēm ꝛ etiā leprā in hoīe. Et nō attēdit replicator ibidē dr̄ām int' analogiā attributōis ꝛ ꝓportionis. ꝛ q̄ sanū sit analogū attributōis nō ꝓportōis. vt pꝫ intuēti. Erat āt hmōi imūdicie etiā rō figuralis quā D. sanc. ponit. cū dicit

¶ Quaꝝ āt imūdiciaꝝ rō ē figural'. q2 p leprā domus fcat' imūdicia ↄgregatōis hereticoꝝ. p lepram v̄o in veste linea fcat' ꝑuersitas moꝝ ex amaritudie mētis. p leprā v̄o vestis lanee fcat' ꝑuersitas adulatoꝝ p leprā in stamine fcant' vitie aīe. p leprā v̄o in subtegmine fcāt' pctā carnalia. sicut enī stamē est in subtegmine. ita aīa in corpe. p vas āt qd̄ nō hꝫ cooperculū nec ligaturā fcat' hō q̄ nō hꝫ aliqd̄ velamen taciturnitatꝭ ꝛ q̄ nō ↄstringit' aliq̄ cēsura discipline.

¶ Ex istis oib⁹ p̄t dici ad reliq̄s ꝓpōes argumēti Ad minorē ꝛc. vera. corpa'e ex natura nō reputat' imūdū q̄ ad deū. tñ q̄ ad cultū diuinū ꝑseruꝫ ve. le. multa reputabāt' imūda. tū ꝓpt rōes l̄ales tactas ex pte cult⁹ diuini. tum ꝓpt figurales. Ad ꝓbatōēꝫ ↄcedit'. q̄ ois creatura dei est bona i natura sua. Et itelligit' Apl's q̄ nihil reijciendū ē ꝛc. q̄ntū est ex debito diuie legꝭ p⁹ veterē legē. tñ ex alia cā p̄t reijci. sic venenū reijcit' nō ꝓpt diuinā legē absolute obligātē. sꝫ q2 mortiferꝫ. negat' g̃ ↄña. q2 tales alie cause erāt dabiles pter illas allegatas i ↄñte. vt deductū ē. Et de hac solone ar. seq̄nti ad p^m. vide etiā D. san. 3° ↄ̄ gēn. ca. cxxvij. quō null⁹ cibi vsus f̄m se ē pctm̄. ē tñ pctm̄ triplr̄.

ad. q̄rtū ¶ Ad q̄rtū dd̄m q̄ sicut dictū ē. duplex erat imūdicia in lege vna q̄dē p aliquā corruptōnem mētis vel corpis. ꝛ hec etiā imūdicia maior erat. Alia v̄o erat imūdicia ex solo ↄtactu rei imūde. ꝛ hec minor erat ꝛ faciliori ritu expiabat'. nā imūdicia p̄ma expiabat' p sacrificia p pctō. q2 ois corruptio ꝓcedit ex pctō ꝛ pctm̄ fcat. sꝫ scd̄a imūdicia expiabat' per solā aspersionem aque cuiusdam

¶ Ad maiorē dr̄ p°. ab imūdo corpalr̄ null⁹ corpalr̄ mūdat'. sꝫ magꝭ inq̄nat'. Dico scd̄o. q̄ ab imūdo spūalr̄. null⁹ mūdat' ex v̄tute ꝑsonali ip̄i⁹ imūdi. tñ inq̄tū imūdus ē istrumētū agētꝭ p̄ncipal'. tūc ab eo aliq̄d mūdat' instrumētali. sic applicāte id in q̄ ē v̄tus p̄ncipal' agētꝭ. sic hetem⁹ de ministris noue legꝭ q̄ existētes pctōres mūdāt' ad hñdo sacramēta. q̄ hñt efficaciā ex v̄tute xp̄i. Et hec glosa hr̄ ex D. san. in q̄rto. dis. xix. ꝛc. Tertio dico ad ꝓpositū. q̄ imūd⁹ ꝓpt aliquā figuratōēꝫ p̄t mūdare aliquē imūdū. sꝫ mūdās nō eget mūdatōe eiusdē gñis cum eo quē mūdat. vt D. ondit i solone Et p̄t fieri ꝓpt mysteriū vt faciēs aliq̄d requisitū ad mūdatōēꝫ efficiat' imūd⁹ Ad minorē. ↄcedit'. q̄ erat imund⁹ ꝓpt detestatōēm idolatrie p cui⁹ expiatōe vacca ruffa offerebat'. sꝫ alia rōe mūdabat ꝓpt rōes l̄ales ꝛ figurales. vt oñdit D. in solone. in q̄ p° ondit ꝓpt tacta i ↄñte. quō aliq̄ imūdicia purificabat' p aspsionē cineꝝ ꝛ aq̄. q2 nō ois imūdicia. sꝫ corpal' ex contactu sꝫ nō spūal'. vl' alia corpal' ꝓueniēs ex cā intrinseca. Scd̄o subiūgit modū ↄficiēdi hmōi aquā. q̄ vocabat' expiatōis. ibi. De q̄ q̄dē. Tertio. q̄re ↄficiētes hmōi aquā ꝛ administrātes ea reddebāt' ex h̄ imūdi. ibi Et q2 hmōi ꝛc. p̄mū pꝫ i l̄ra. Cōsequēter ponit ritum ꝛ modū cōficiēdi administrādi hmōi aquā ꝛ ei⁹ cām l̄ale. ꝛ p° de sacrificio qd̄ fiebat i ↄfectōe hui⁹ aq̄. q2 imolabat' vacca ruffa. 2° de illis q̄ adiūgebāt' hmōi sacrificio p ↄfidis cineribus p aq̄ ista. ibi. Adiūgebat etiā ꝛc. de p° dr̄

¶ De q̄ q̄dē aq̄ expiatōis habet' nūeri. xix. Mādat' enī ibi a dn̄o q̄ accipiāt vaccā ruffam in memoriā pcti qd̄ ↄmiserūt in adoratōne vituli. ꝛ dr̄ vacca magis q̄ꝫ vitul⁹. q2 sic dn̄s synagogā vocare ↄsueuit f̄m illud osee. v. Sicut vacca lasciuiens declinauit israel. ꝛ h̄ forte iō q2 vaccas i morē egyptij coluerūt f̄m illud Osee. x. Vaccas bethauē coluerūt. ꝛ in detestatōēm pcti idolatrie imolabat' extra castra. ꝛ vbicūq̄ sacrificiū fiebat p expiatōe multitudis pctōꝝ cremabat' extra castra totū. ꝛ vt fcaret' p h̄ sacrificiuꝫ emūdari ppl's ab vniuersitate pctōꝝ. intingebat sacerdos digitū in sanguine ei⁹ ꝛ aspgebat ↄtra fores sanctuarij septē vicib⁹. q2 septenari⁹ nūer⁹ vniuersitatē fcat. ꝛ ipa etiā aspsio sanguinis ptinebat ad detestatōēm idolatrie. in q̄ sanguis imolatici⁹ nō effundebat'. sꝫ ↄgregabat' ꝛ circa ipm hoīes comedebāt in honorē idoloꝝ. Cōburebat' āt in igne. vel q2 de⁹ moisi in igne apparuit ꝛ in igne data ē lex. vel q2 p h̄ fcabat' q̄ idolatria total'r erat extirpāda ꝛ oē qd̄ ad idolatriā ptinebat. sicut vacca cremabat' cum pelle ꝛ carnib⁹. sanguine ꝛ fimo flāme traditis.

¶ De secundo dicit

¶ Adiūgebat' etiā in cōbustione lignū cedrinum hysop⁹. coccusq̄ꝫ bis tinct⁹ ad fcādū q̄ sicut ligna cedrina nō de facili putrescūt. ꝛ coccus bis tinct⁹ non amittit colorē. ꝛ hysop⁹ retinet etiā colorē postq̄ꝫ fuerit desiccat⁹. Ita etiā h̄ sacrificiū erat in ↄseruatōe ipius ppli ꝛ honestatis ꝛ deuotōis ip̄i⁹. vñ dr̄ de cineribus vacce vt sint multitudini filioꝝ israel in custodiā. Vel f̄m io'ephū q̄ttuor elemēta signata sunt. igni etiā apponebat' cedrus fcās terrā ꝓpter sui terrestreitatē. hisop⁹ fcās aerē ꝓpt odorē. cocc⁹ fcās aquā eadē rōne q̄ etiā purpura ꝓpter tincturas q̄ ex eis sumūt'. vt p hoc exp̄meret' q̄ illud sacrificiū offerebatur creatori q̄ttuor elementoꝝ

¶ Cōsequēter D. ponit rōnē l̄ralē. q̄re imolans vaccā

rufam ⁊ colligēs cineres ⁊ aſpgens aquā in q̄ ipōnebant̄ hmōi cineres reddebāt̄ immūdi ꝓpter deteſtatōem .ſ. idolatrie. in cui⁹ memoriā h̄ ſacrificiū fiebat. idō ex hmōi ꝯtactu reddebāt̄ imūdi ꝙuis ꝑſm ab hmōi mūdarēt. nec h̄ fuit icōueniēs. q̄z deſignabat̄ ꝑ h̄ ꝙ oē ꝑtinēs q̄cūqꝫ mō ad idolatriā ē refutādū q̄ſi qōdā ꝯtagioſuz. ⁊ q̄z talis leuis reputabat̄ imūdicia. idō ⁊ faciliꝰ emūdabat̄. Ex q̄ pꝫ etiam ꝙ ꝯña argumēti nō valet. q̄z ex diuerſis cauſis ille idē mūdabat ⁊ imūdus fiebat. Et h̄ oñdit D. cū dr̄.

¶ Et q̄z hmōi ſacrificiū offerebat̄ pro pctō idolatrie. in ei⁹ deteſtatōem ⁊ cōburēs. ⁊ cineres colligēs et ille q̄ aſpſit aq̄s in q̄bꝫ cinis ponebat̄ imundi reputabant. vt ꝑ h̄ oñderet̄ ꝙ q̄cq̄d quocūqꝫ mō ad idolatriā ꝑtinet q̄ſi imundū ē abijciendū Ab hac āt immūdicia purificabant̄ ꝑ ſolā veſtimētoꝝ ablutionē. nec indigebāt aq̄ aſpgi ꝓpter hmōi imūdiciā. q̄z ſic eſſet ꝓceſſus in infinitū Ille eñ q̄ aſpgebat aquā immūd⁹ fiebat. ⁊ ſic ſi ip̄e ſeipm̄ aſpgeret imund⁹ remaneret Si āt ali⁹ eū aſpgeret ille imūdus ēēt. ⁊ ſilr̄ ille q̄ illū aſpergeret ⁊ ſic in infinitū

¶ Nota tñ ꝙ Nicola⁹ de lyra q̄ oīa hui⁹ ſolonis accepit nūeri. xix. ponit aliā rōem. q̄re tāgēs cineres ēēt imūdus. q̄z aliq̄s debebat ſe reputare indignū ꝙ tāgeret cineres ordinatos in ſcificatōem ꝑpl'i. Deīn D. aſſignat oīm dictoꝝ in ſolone hac rōnes figurales ſm̄ eundē ordinem enumerans vt prius dare. cū dicit.

¶ Figuralis āt rō hui⁹ ſacrificij ē q̄z ꝑ vaccā ruffaz ſignat̄ xp̄s ſm̄ infirmitatē aſſumptā quā feminin⁹ ſex⁹ deſignat. ſanguinē āt paſſionis ei⁹ deſignat vacce color. Erat āt vacca ruffa etatis integre. q̄z oīs operatio xp̄i ē ꝑfecta i q̄ nulla erat macula nec portauit iugū pctī. ꝓcipit̄ āt adduci ad moiſen. q̄z iputabāt ei trāſgreſſionē moſaice legis in violatōe ſabbati. ꝓcipit̄ āt tradi eleazaro ſacerdoti. q̄z xp̄s occidēd⁹ i manus ſacerdotū tradit⁹ ē. imolat̄ āt extra caſtra. q̄z extra portā xp̄s paſſus ē. intingit āt ſacerdos digituz in ſanguine ei⁹ q̄z ꝑ diſcretōem quā digit⁹ ſcat miſteriū paſſionis xp̄i ē ꝯſiderādū ⁊ imitādū Aſpgit̄ aūt ꝯtra tabernaculū ꝑ quod ſynagoga deſignat̄. vel ad cōdēnationem iudeorum non credentiū. vel ad purificatōem credētiū. ⁊ h̄ ſeptē vicibꝫ. vel ꝓpter ſeptez dona ſpūs ſcī. vl' ꝓpter ſeptē dies in q̄bꝫ oē tp̄s intelligit̄. Sūt āt oīa q̄ ad xp̄i incarnatōem ꝑtinēt igne cremāda. i. ſpūalr̄ intelligēda. nā ꝑ pellē ⁊ carnez exterior xp̄i operatio ſcat̄. ꝑ ſanguinē ſubtilis ⁊ interna virtus exteriora facta viuificās. ꝑ fimū laſſitudo ſitis. ⁊ oīa hmōi ad infirmitatē ꝑtinētia. Addūt̄ aūt tria. ſ. cedrus q̄d ſcat altitudinē ſpei vel ꝯtēplatōis Hyſop⁹ qd̄ ſcat hūilitatē vel fidē. Coccꝰ bis tinctus ſcat geminā charitatē. ꝑ hec eñ debem⁹ xp̄o paſſo adherere. Iſte āt cinis cōbuſtionis colligit̄ a viro mūdo. q̄z reliquie paſſionis ꝑuenerūt ad gētiles q̄ non fuerūt culpabiles in xp̄i morte Apponūt̄ āt cineres in aq̄ ad expiandū. q̄z ex paſſione xp̄i baptiſm⁹ ſortitur v̄tutē emūdādi pctā. Sacerdos āt q̄ imolabat ⁊ cōburebat vaccā. ⁊ ille q̄ cōburebat ⁊ q̄ colligebat

ad p⁹

cineres imund⁹ erat ⁊ etiā q̄ aſpgebat aquā. vl' q̄z iudei ſunt facti imūdi ex occiſione xp̄i. ꝑ quā nr̄a peccata expiant̄. ⁊ h̄ vſqꝫ ad veſꝑū. i. vſqꝫ ad finē mundi qñ reliquie iſrael ꝯuertēt̄. vel q̄z illi q̄ tractāt ſancta intēdētes ad emūdatōem alioꝝ. ip̄i etiā aliq̄s immūdicias ꝯtrahūt. vt Greg. dr̄ i paſtorali Et h̄ vſqꝫ ad veſperū. i. vſqꝫ ad finē p̄ſentis vite

¶ Nota ex hac ſolone effectū aque expiatōis. q̄z purificabat aſpſa imūdicias ꝯtractas ex tactu imūdoꝝ ⁊ nō imūdiciā mētis vel corꝑis interiorē. q̄re nō ſufficiebat pro purificatōe mulieris imūde. nec ꝓ aliq̄s imūdicijs corꝑis puta a fluxu mēſtrui vl' ſeminis vl' hmōi imūdiciaꝝ q̄ ꝓueniūt ex corꝑe ſm̄ ſe. Vñ pꝫ ꝙ nicola⁹ de lyra nūeri. xix. nō attēte vidit d. ſan. h̄ in iſta ſolone. quā tñ applicat ibidē ad exponēdā lr̄am. ⁊ ꝓ fundamēto dicendoꝝ in ꝓncipio capl'i. Dicit eñ ſic. In lege āt erāt due purificatōes. vna ab imūdicia ſpūali que ꝯtingit ex pctis. ⁊ iſta q̄ erat grauior purificabat̄ ꝑ oblatōes ⁊ ſacrificia. vt h̄r̄ leuiti. iiij. et. v. Alia āt erat ab imūdicia corꝑali q̄ ꝯtingit ex tactu alicui⁹ rei imūde. vl' alia imūdicia corꝑali ꝑ quā efficiebat̄ hō inept⁹ ad ingrediēdū locū cult⁹ diuini. ita ꝙ tales imūdicie erāt q̄ſi q̄dā irregularitates ipediētes accedere ad locū diuini cult⁹ q̄ꝺiu manebāt. ⁊ tales purificabāt̄ ꝑ aſpſionē aque luſtratōis in q̄ ꝯmiſcebāt̄ cineres vacce ꝯbuſte. ⁊ de iſta purificatōe agit̄ h̄. Hec ille in forma. Ex q̄bꝫ pꝫ ꝙ ip̄e dr̄ aquā luſtratōis ſiue expiationis deleuiſſe imūdicias corꝑales nō ſolū ꝓuenientes ex ꝯtactu imūdoꝝ. ſꝫ etiā imūdicias corꝑoꝝ. cui⁹ oppoſitū dicit D. q̄z dr̄. ꝙ aqua expiatōis expiabat ſolū imūdiciā ex cōtactu. ſꝫ p̄ma (ſcꝫ etiā corruptio corꝑis) ꝓcedit ex peccato ſaltē ſcꝫ origiali ⁊ pctm̄ ſcat. ⁊ ꝫ expiabat̄ ꝑ ſacrificiū. et nō ſolū ꝑ aſpſionē aque. vide ⁊ ꝓncipiū ſolonis ſeq̄ntꝭ Dictū etiā lyre cū nō videt̄ ſtare. leuiti. xij. et. xv. vbi ponūt̄ ſacrificia ꝓ imūdicia corꝑali mulieris imūde ex fluxu ⁊c̄. et ꝫ nō ſufficit ꝓ tali imūdicia corꝑali aq̄ luſtrationis. Et preterea. nūeri. xix. in textu ſolū fit mētio. ⁊ ponunt̄ exēpla de imūdicia ex ꝯtactu imūdoꝝ. vt pꝫ iuenti. q̄re nicola⁹ de ly. dictū in h̄ dꝫ pie exponi ſic vt itelligat ꝙ immūdicie corꝑales mūdabāt̄ q̄nqꝫ ꝑ aquā luſtratōis. ſed nō tm̄. ſꝫ adiūctis ſacrificijs. tūc eñ bn̄ diceret. ſꝫ ſi itelligat ꝙ ꝑ ſolā aſpſionē illi⁹ aque. tūc ſtare nō poſſet.

Nicola⁹ de lyra de aq̄ expiatōe

¶ Ad tertiū dōm ꝙ ſic dictū ē. imūdicia q̄ ex corruptōe ꝓueniebat vel mētis vel corꝑis. expiabat̄ ꝑ ſacrificia ꝓ pctō. Offerebāt̄ āt ſpecialia ſacrificia ꝓ pctis ſinguloꝝ. ſꝫ q̄z aliq̄ negligētes erāt circa expiatōem hmōi pctoꝝ ⁊ imūdiciaꝝ vel etiā ꝓpter ignorātiā ab expiatōe hmōi deſiſtebāt. inſtitutū fuit vt ſemel i anno decima die ſeptia die mēſis fieret ſacrificium expiatiōis ꝓ toto populo

ad q̄rtū

¶ D. ſoluēdo h̄ argumētū. ꝓmo declarat ea q̄ tāgūt̄ in ꝯñte. q̄lr̄ fiebāt q̄ ad oēm ritū eoꝝ aſſignās rōnem lrālez oīm. ſcd̄o ex dictis r̄ndet ad ꝯñam argumēti q̄ ad duas ꝑtes aſſumpti iterponēs rōnē figuralē oīm dictoꝝ. ibi. Dicebat̄ āt ⁊c̄. Circa ꝓmū ꝓmo declarat qñ ⁊ q̄ñes. q̄z tm̄ ſemel in aīo fiebat h̄ ſacramentū qd̄ dicebat̄ expiatio a pctis ⁊ q̄ rōne lrāli. vt pꝫ in textu. Nicola⁹ de lyra ponit adhuc vnā rōem illi⁹ feſti. q̄z iſto die moiſes nūciauit ꝑplo pctm̄ idolatrie in adoratōe vituli ꝯmiſſaz. Deīn ſcd̄o declarat ea q̄ fiebāt in hac expiatōe ⁊ rōes eoꝝ. ſ. q̄ſ re ſacerdos ſpēalr̄ ꝓ ſe faciebat ſacrificiū. ⁊ poſtea ꝓ coꝝ

de pplo. ⁊ q̄re tali mō. ⁊ quō hirc⁹ emittebaẜ ad deportā-dū pctā ppli. q̄ oia hatenẜ in lr̃a. cū dr

¶ Et q: sic apl's dr ad heb. vij. lex ɔstituēs hoīes sacerdotes ifirmitatē habētes opoꝛtebat ꝙ sacerdos pus offerret ꝓ seipo vitulū ꝓ pctō in cōmemoratio nē pcti q̄d aaron fecerat i ɔflatōe vituli aurei. ⁊ arie tē in holocaustū. ꝑ qđ ẜcabaẜ ꝙ sacerdotꝭ ꝑlatio quā aries designat q̄ ē dux gregis. erat oꝛdināda ad ho-noꝛē dei. Deinde āt offerebat ꝓ pplo duos hircos. q̄rū vn⁹ imolabaẜ ad expiādū pctm̄ multitudis. hir cus em̄ aial fetidū ē. ⁊ de pilis ei⁹ fiūt vestimēta puni gēna. vt ꝑ h̄ ẜcareẜ fetoꝛ ⁊ imūdicia aculei pctōꝛum Hmōi āt hirci imolati sanguis iferebaẜ simul etiam cū sanguine vituli i sctā sctōꝝ. ⁊ aspgebaẜ ex eo totū sanctuariū ad ẜcādū ꝙ tabernaculū emundabaẜ ab immūdicijs filioꝝ isrl'. Coꝛp⁹ ṽo hirci ⁊ vituli q̄ im molata sūt ꝓ pctō optebat ɔburi ad oñdēdū ɔsum-matōem pctōꝝ. nō āt i altari. q: ibi nō ɔburebāẜ to talr̃ nisi holocausta. vñ mādatū erat vt ɔbureręẜ ex-tra castra in detestatōem pcti. h̄ em̄ fiebat qñcūq3 im molabaẜ sacrificiū ꝓ aliq̄ graui pctō. vel ꝓ multitu dine pctōꝝ. Aliter ṽo hirc⁹ emittebaẜ in desertū. nō q̄dē vt offerreẜ demonibꝫ q̄s colebāt gētiles i desertꝭ q: eis nihil licebat imolari s3 ad ẜcādū effectū illi⁹ sa crificij imolati. ⁊ iō sacerdos iponebat manū sup ca put ei⁹ ɔfitens pctā filioꝝ israel. ac si ille hirc⁹ depoꝛ taret ea in desertum vbi a bestijs comedereẜ. q̄si poꝛ tans penam ꝓ peccatis populi

¶ Doc. ɔñr rñdet ad ɔñam argumēti ẜm duas par tes assumpti. ⁊ p° ẜm pmā ptē. 2° iterponit rōem figura lē dictoꝝ. ibi Rō āt ⁊c. 3° rñdet ɔñe ẜm scdā3 ptē assump ti. ibi. De imūdicia ṽo ⁊c. vt āt clari⁹ fiat. dico ad pmā ptē assumpti duplr̃. p° ꝙ pctā nō pñt poꝛtari in se. tñ re-missio eoꝝ potuit ẜcari ꝑ emissionē alicui⁹ aiał coꝛpalis. ita ꝙ pctā pñt deferri. i. pñt repñtari. ac si deferreẜ ꝑ aial qđ patiebaẜ ꝓ pctis. ita ꝙ hmōi poꝛtatio pctōꝝ ẜcabat effectū alicui⁹ sacrificij. Scdo ꝙ pctā pñt deferri i scriptu ra allegata ⁊ scripta in aliq̄ cedula. Scdm h̄ g̊. negaẜ p° ɔña. q̄ ad pmā ptē ɔñtis. q: illa poꝛtatio pctōꝝ ꝑ hircū erat repñtatiua ⁊ ẜcatiua effect⁹ sacramēti q̄ erat expiatio pctōꝝ ꝑ oblatōe3 hirci. ⁊ alteri⁹ emissionē. vł q: pctā in scriptꝭ iponebāẜ illi hirco. Et h̄ vult Doc. cū dr

¶ Dicebaẜ āt poꝛtare pctā ppli. vel q: i ei⁹ emissi one ẜcabaẜ remissio pctōꝝ ppli. vel q: colligebaẜ su per caput ei⁹ aliq̄ cedula vbi erāt scripta pctā.

¶ Erat etiā hui⁹ rō figuralł. quā D. ɔñr ꝓseq̄ẜ. cū dr

¶ Rō āt figuralł hoꝝ erat q: xp̄s ẜcaẜ ⁊ ꝑ vitulū ꝓpter ṽtutē. ⁊ ꝑ arietē. q: ipe ē dux fideliū. ⁊ ꝑ hircū ꝓpter silitudinē carnis pcti. ⁊ ipe ē imolat⁹ ꝓ pctis et sacerdotū ⁊ ppli. q: ꝑ ei⁹ passionē ⁊ maioꝛes ⁊ mi noꝛes a pctō mūdāẜ. Sāguis āt vituli ⁊ hirci infer̃ in sctā ꝑ pōtificē. q: ꝑ sanguinē passionis xp̄i p3 no bis introit⁹ in regnū celoꝝ. Cōburūẜ āt eoꝝ coꝛpa ex tra castra. q: extra poꝛtā xp̄s passus ē. vt apl's dr ad heb. vltio. Per hircū āt q̄ emittebaẜ pt̄ ẜcari vel ipsa diuinitas xp̄i. q̄ in solitudinē abijt hoīe xp̄o patiēte. nō q̄dē locū mutās s3 ṽtutē cohibēs. vł ẜcaẜ ɔcupi centia mala quā debemus a nobis abijcere. ṽtuoꝛ aūt motus dño immolare

¶ Doct. ɔñr rñdet ɔñe q̄ ad scdam ptē assumpti. ad quā dr ꝙ ꝑ imundū spūalr̃ aliq̄s nō pt̄ mundari a pctō. Et 2° ꝑ imūdū coꝛpalr̃ nō pt̄ mūdari a pctō effectiue et pncipalr̃. pt̄ tñ aliq̄s ex imundo coꝛpalr̃ imūdicia spūali mūdari ꝓpẜ figuratōem ⁊ ministerialr̃. Sacrificia eñ (vt patuit ad q̄rtū) vł etiā sacramēta ve. le. nō mūdabant a pctō. nisi ꝓpẜ ẜcatōe3 christi ⁊ fidē iterioꝛē in ipm. Scdm h̄ g̊. negaẜ ɔña q̄ ad scdā3 ptē ɔñtꝭ. q: offerētes hircū ⁊ vi tulū fiebāt imūdi coꝛpalr̃. ⁊ tñ mūdabāẜ spūalr̃. Redde bāẜ āt imūdi ꝓpẜ detestatōe3 idolatrie ⁊ pctōꝝ. ꝓ q̄ꝝ expi atōe h̄ sacrm̄ agebaẜ. sic dictū fuit ad. v. ⁊ h̄ vult D. cū dr

¶ De imundicia ṽo eoꝝ q̄ hmōi sacrificia ɔbure bāt eadē rō ē q̄ in sacrificio vitule rufe dicta est. ad q̄ntū

¶ De materia hui⁹ argumēti ⁊ solutōnis hr̃ Leuit. xvj. vbi Nicola⁹ de lyra hāc solutōem foꝛmalr̃ applicat ad textū exponēdū ¶ Nota āt ex his verificari ṽbū. qđ D. sup dixit. q. c. ar. iiij. ad 2m. q: q̄busdā ɔsecratōibꝫ ⁊ sacramētꝭ vete. le. q̄dā sacrificia adiūgebāẜ. Sic i ꝓposito illa expiatio erat sacrm̄. ⁊ cor̃ñdebat vt patuit ad 3m sa-cramēto pñie. sic ⁊ alie purificatōes. ⁊ tñ fiebat ꝑ oblatio nē sacrificij. de q̄ dictū ē. l3 ɔsecratio coꝛrñderet sacramē-to oꝛdinis. tñ purificatōes pñie. Erāt tñ etiā q̄dā alie pu rificatōes. q̄ dicūẜ sacramēta illi⁹ legꝭ q̄ fiebāt sine sacrifi cijs. vt patuit ad q̄ntū de aspsiōe aq lustratōis ⁊ expiati onis ab imūdicia tact⁹. S3 expiatio vł purgatio a pctis fiebat mediante oblatōe sacrificioꝝ. Et similr̃ expiatio ab imundicia coꝛpali. vt patuit.

¶ Ad septimū dōm ꝙ ꝑ ritū legis leprosus nō emūdabaẜ a macula lepre. s3 emūdat⁹ oñdebaẜ. ⁊ h̄ ẜcaẜ Leuit. xiiij. cū dr de sacerdote Cū inuenerit leprā eē mūdatā. ꝑcipiet ei q̄ purificaẜ. iā g̊ lepra mūdata erat. s3 purificari dr inq̄ztū iudicio sacerdotꝭ restitue baẜ ɔsoꝛtio hoīm ⁊ cultui diuino. Cōtingebat tñ qñ q3 vt diuino miraculo ꝑ ritū legis coꝛpalł mūdareẜ lepra qñ sacerdos decipiebaẜ in iudicio

¶ Doc. p° rñdet ad ɔñam argumenti. 2° declarat q̄ fiebāt in purificatōe leprosi. q̄ ad ritū assignās rōes eoꝝ ibi. Hmōi āt ⁊c. Negaẜ g̊ ɔña argumēti. q: ɔcessio ante potuit fieri vt mūdat⁹ vł mag' mūdus iudicat⁹. iterū ꝓ pctō suo offerret sacrificiū ꝓ pctō. ex q̄ imūdiciā incurre rat. Silr̃ cū iudicareẜ leprosus pus. vł estimat⁹ leprosus mūdus: tūc offerebat aliq̄. nō vt emūdareẜ de nouo. s3 vt ostēdereẜ mūdat⁹ coꝛpalr̃. ⁊ h̄ in p° sacrificio: vł ɔtinge bat qñq3. ꝙ etiā in illa oblatōe de nouo mūdareẜ si sacer dos erraret. vt D. h3 h̄ post alios. vt pt3 etiā ifra. q. ciij: ar. ij. ad 3m. Et vt h3 Nicola⁹ de Lyra Leuitici. xiiij. cir ca pncipiū foꝛte erat aliq̄ spēs lepre q̄ potuit ꝑ naturā sa nari ⁊ sanatus se oñdit mūdum sacerdoti. S3 post octo dies qñ admittebaẜ ad cultū diuinū. tūc offerebat sacri-ficiū ꝓ delicto. vñ nō erat vtrūq3 sacrificiū ꝓ emūdatōne a lepra. Cōseq̄nter D. oñdit q̄ ɔcurrebāt ad illā emun datōem. vł poti⁹ ostēsionē emūdatōis lepre. q: fiebat du plici sacrificio. p° g̊ declarat pmū ꝑ rōnes lrales. 2° 2m. ibi. In octauo ṽo ⁊c. 3° assignat dictoꝝ rōnem figuralē ibi. Figuralł ⁊c. q̄rto remittit se de alijs nō declaratis ad sup dicta. ibi. Alia vero ⁊c. de pmo dicit

¶ Hmōi āt purificatio leprosi dupl'r fiebat. nā p̄mo iudicabaꝛ eē mūd⁹. scđo āt restituebaꝛ tanq̄ mūdus cōsortio hoīm ⁊ cultui diuino. s. post septē dies In p̄ma āt purificatōe offerebat p̄ se leprosus mundād⁹ duos passeres viuos ⁊ lignū cedrinū. ⁊ vermiculū ⁊ hysopū h̄ mō vt filo coccineo ligaret' passer ⁊ hysop⁹ simul cū ligno cedrino. ita. s. q̄ lignū cedrinū eēt q̄si manubriū aspsoriȷ. Hysop⁹ v̄o ⁊ passer erant id qđ de aspsorio tingebaꝛ in sanguie alteri⁹ passeris immolati in aq̄s viuis Hec āt q̄ttuor offerebat ɔtra q̄ttuor defect⁹ lepre Nā ɔ̄ putredinē offerebaꝛ cedr⁹ q̄ ē arbor iputribil'. ɔ̄ fetorē hysop⁹ q̄ ē herba odorifera. ɔ̄ insensibilitatē passer viu⁹. ɔ̄ turpidinē coloris v̄micul⁹ q̄ h̄z viuū colorē. passer v̄o viu⁹ aduolare dimittebatur in agruȝ. quia leprosus, restituebatur pristine libertati.

¶ Nota q̄ p̄ v̄miculū itelligit' filū rubeū. ⁊ idē ē v̄micul⁹ qđ cocc⁹ vt pȝ i textu ⁊c. De 2° dē ɔ̄īter

¶ In octauo v̄o die admittebaꝛ ad cultū diuinū et restituebaꝛ ɔsortio hoīm. Primo tn̄ rasis pilis totius corpis ⁊ vestimētis eo q̄ lepra pilos corrodit ⁊ vestimēta coinq̄nat ⁊ fetida reddit. ⁊ postmodū sacrificiū offerebaꝛ p̄ delicto ei⁹. q̄ꝛ lepra plerūq̄ iducit' p̄ pctō. De sanguie āt sacrificiȷ tāgebaꝛ extremuȝ auricule ei⁹ q̄ erat mūdād⁹. ⁊ polices man⁹ dextre ⁊ pedis. q̄ꝛ in istis ptib⁹ p̄mū lepra dignoscit' ⁊ sentit' adhibebaꝛ etiā huic ritui tres liq̄res. s. sanguis ɔ̄ sanguinis corruptōeȝ. oleū ad designādū sanatōeȝ morbi. aqua viua ad emūdandū spurcitiā

¶ De 3° scȝ de rōe figurali, ɔseq̄t'. cū dicit

¶ Figural' āt rō erat. q̄ꝛ p̄ duos passeres figurat' diuinitas ⁊ hūanitas xp̄i. q̄ꝛu vn⁹ scȝ hūanitas imolat' in vase fictili sup̄ aq̄s viuētes. q̄ꝛ p̄ passionē xp̄i aque baptismi ɔsecrat'. Ali⁹ āt. s. ipassibil' diuinitas viu⁹ remanebat. q̄ꝛ diuinitas mori nō p̄t vn̄ ⁊ euolabat. q̄ꝛ passione astringi nō poterat. Hic āt passer viu⁹ simul cū ligno cedrino ⁊ cocco. vel v̄miculo ⁊ hysopo. i. fide spe ⁊ charitate. vt sup̄ dictū ē. mittit' i aquā ad aspgendū q̄ꝛ in fide dei ⁊ hoīs baptizamur Lauat āt hō p̄ aquā baptismi vel lachrymaꝝ. vestimenta sua. i. opa ⁊ oēs pilos. i. cogitatōes. Tāgit' āt extremū auricule dextre ei⁹ q̄ mūdatur de sanguine ⁊ de oleo vt ei⁹ auditū muniat ɔ̄ corrūpētia v̄ba. Polices āt man⁹ dextre ⁊ pedis tāgūt' vt sit ei⁹ actio scā.

¶ De quarto dicit.

¶ Alia v̄o q̄ ad hāc purificatōem ptinēt vl' etiaȝ aliaꝝ imūdiciaꝝ nō h̄nt aliq̄d spēale pter alia sacrificia p̄ pctīs vel p̄ delictis.

¶ Nota q̄ p̄ pctā itelligūt' pctā ɔmissiōis. p̄ delicta v̄o pctā omissiōis. vt de eis loq̄t' Leuitic⁹. Tn̄ als vnū pro alio plerūq̄ ponitur.

¶ Ad octauū ⁊ nonū dōm. q̄ sic ppl's instituebatur ad cultū dei p̄ circūcisionē. ita minister p̄ aliquā spēalē purificatōeȝ vel ɔsecratōem. vn̄ ⁊ separi ab alijs pcipiūt' q̄si specialr ad ministeriū cult⁹ diuini p̄ alijs deputati. ⁊ totū qđ circa eos fiebat in coꝝ cōsecratōe vel istitutōe. ad h̄ ptinebat vt ondēret' eos habere q̄ndā p̄rogatiuā puritatis ⁊ v̄tutis ⁊ dignitatis. ⁊ iō i institutōe ministroꝝ tria fiebāt. Primo eīn purificabāt'. scđo ordinabāt' ⁊ ɔsecrabant'. tertio applicabāt' ad vsum ministeriȷ Purificabāt' q̄dē cōiter oēs p̄ ablutōem aque. ⁊ p̄ q̄dā sacrificia. Specialr āt leuite radebāt oēs pilos carnis sue. vt h̄r Leui. v

¶ Et q̄ꝛ materia hui⁹ argumenti ⁊ seq̄ntis tendūt in idē. s. scrificatōeȝ ⁊ purgatōeȝ ministroꝝ. iō soluūt' vna solutōe a D. Assumptū ḡ hui⁹ ɔcedit'. m̄ p̄ corpalē aquā ⁊ lotionē designabat' puritas. q̄ specialr req̄rebat' in ministris dei sacerdotib⁹ ⁊ leuitis. ⁊ istituebant' vl' deputabant' ad cultū diuinū p̄ spēalē purificatōeȝ pre alijs cōib⁹ de ppl'o. Negat' āt ɔ̄ña. q̄ꝛ fiebat hmōi ablutio ad designādū singlarē puritatē. q̄ pollere debebāt ministri dn̄i. ⁊ iō lauabāt pedes. ⁊ radebāt crines. ⁊ nō q̄ hmōi lotio ɔferret spūalē mūdiciā. Et etiā ppt' rōes figurales. vt ondit D. in solutōe. p° quō p̄ speciales purificatōes ministri instituebāt'. ⁊ qđ hmōi ifaliter designēt. q̄ꝛ tria ⁊ iō etiā tria fiebāt in coꝝ ɔsecratōe. p° purificatio de q̄ p° tractat D. q̄ correspondebat puritati. Scđo fiebat i ɔsecratōe ministrorū ordinatio ⁊ ɔsecratio. tn̄ differēter q̄ ad sacerdotes ⁊ leuitas. de qua dt Doct.

¶ Cōsecratio v̄o circa pōtifices ⁊ sacerdotes h̄ ordine fiebat. Primo eīn postq̄ abluti erāt induebāt' q̄busdā vestimētis specialib⁹ ptinētib⁹ ad designādū dignitatē ipoꝝ. Specialr āt pōtifex oleo vnctiōis in capite vngebat'. vt designaret' q̄ ab ipo diffundebat' ptās ɔsecrādi ad alios. sic oleū a capite deriuat' ad inferiora. vt habet' in ps. Sicut vnguētū in capite qđ descēdit in barba Aaron. Leuite v̄o nō habebāt aliā ɔsecratōem nisi q̄ offerebant' dn̄o a filijs israel p̄ man⁹ pōtificis q̄ orabat p̄ eis. Minoꝝ v̄o sacerdotū sole man⁹ ɔsecrabāt'. q̄ erāt applicande ad sacrificia. ⁊ de sanguie aialis imolatiȷ tingebaꝛ extremuȝ auricule dextre ipoꝝ. ⁊ pollices pedis aut man⁹ dextre. vt. s. eēnt obediētes legi dei in oblatōe sacrificiorū. qđ figurat' in intinctōe auris dextre. ⁊ qđ eēnt solliciti et p̄mpti in executōe sacrificioꝝ. qđ figurat' i intinctiōe pedis ⁊ man⁹ dextre. aspgebāt' etiā ipi ⁊ vestimenta coꝝ sanguine aialis imolati i memoriā sanguinis agni p̄ quē fuerūt liberati in egypto. offerebāt' āt i coꝝ ɔsecratōe hmōi sacrificia. vitul⁹ p̄ pctō in memoriā remissionis pcti. Aaron circa ɔflatōem vituli. aries in holocaustū in memoriā oblatōis Abrahe. cuius obediētiā pōtifex imitari debebat Aries etiā ɔsecrationis q̄ erat q̄si hostia pacifica i memoriā liberatōis de egypto p̄ sanguinē agni.

¶ Nota ppt' id qđ D. dt. Minorū v̄o sacerdotū sole man⁹ ɔsecrabāt'. Sȝ nō dt quō scrificarent' an p̄ vnctiōnē manuū. an nō p̄ vnctōem. sȝ mūdiciōe quadā facta de oleo vnctiōis. ⁊ sanguie ɔsecratōis ipi ⁊ vestes aspgeret'. De h̄ eīn sunt opiniōes. vide Nico. de Ly. Exo. xxx.

Tertio fiebat applicatio ad vsuȝ ministeriȷ ⁊ executionem officiȷ. q̄ etiam dr̄iter fiebat q̄ ad sacerdotes. ⁊ q̄ ad leuitas. vt Doc. ostendit cum dicit

¶ Canistrū āt panū in memoriā māne pͣstiti populo ptinebat ad applicatōem ministerij qđ iponebaſ sup man⁹ eoꝝ Adeps arietꝭ. ⁊ torta panis vni⁹ et arm⁹ dexter vt oñderetꝰ q accipiebant ptātē hmōi offerēdi dño. Leuite ṽo applicabāſ ad ministeriū p h̄ q intromittebāſ in tabernaculuꝫ federis q̄ſi ad ministrandū circa vasa sanctuarij

Oim āt hoꝝ erat etiā rō figural. vt oñ dic D. vltio cū dē

¶ Figural ṽo hoꝝ rō erat. qꝛ illi q̄ sꝭ ꝯsecrādi ad spūale ministeriū xp̄i debent p̄mo purificari p aquā baptismi ⁊ lachrymaꝝ in fide passionis xp̄i qđ ē expiatiū ⁊ purgatiū sacrificiū. ⁊ dn̄t radere oēs pilos carnis ei⁹. i. oēs prauas cogitatōes. dn̄t etiaꝫ ornari ṽtutibꝰ ⁊ ꝯsecrari oleo spūs scti. ⁊ aspſione sanguis xp̄i. ⁊ sic dn̄t eē intēti ad exeq̄nda spūalia ministeria

¶ Ad noni assumptū. veꝝ de scificatōe. q̄ est p grām sibi eīn scificās ē digni⁹ simplr q̄ds sic scificās pncipale Scđm q̄d āt si ē scificās istrumētale. ſꝫ loq̄ndo de scificatōe q̄ ē deputatio ad diuinū cultū. tal pt fieri etiā p id qđ ē min⁹ hoie. pͣsertim si aptū sit scare. scificatōis auctore. de h̄ ifra. q. ciij. ar. ij. ad p̄. qꝛ ille scificatōes erāt soluꝫ ab irregularitate p remotōeꝫ ipedimētoꝝ igrediētiū templū. Negaſ ḡ ꝯña qꝛ oīa q̄ circa ipos fiebāt. iō fiebāt. vt oñderēt qꝛ deberēt hr̄e p̄rogatiuā q̄ndā i puritate. ṽtute et dignitate. Et sic vnctio designabat ṽtute. ⁊ lotio puritatē ⁊ iduitio spūaliū vestiū dignitatē. Et si aliqui hmōi corꝑalia tractādo scificabāſ p grāꝫ. h̄ erat ex deuotōe et fide xp̄i quā ista exteriora figurabāt ⁊c. D. reliq̄t h̄ argumētū solutū ex p̄cedētis solutōe

ar. iiij. in cor. ⁊ h̄ ad viij. ¶ Ad decimū dđm. q sic iā dictū ē. intētio legis erat iducere ad reuerētiā diuini cult⁹. ⁊ h̄ dupliciter Uno° excludēdo a cultu diuino oē id qđ poterat eē ꝯtēptibile. Alio° apponēdo ad cultū diuinū oē illud qđ videbaſ ad honorificētiā ptinere. ⁊ si h̄ q̄deꝫ obseruabaſ i tabnaculo ⁊ vasis ei⁹ ⁊ aīalibꝰ imolandis. mlto magis h̄ obſuādū erat i ipis ministris. et iō ad remouēdū ꝯtēptū ministroꝝ pceptum fuit vt nō haberēt maculā vel defectū corꝑalē. qꝛ hmōi homines solēt apđ alios in ꝯtēptu haberi. ppt qđ etiā institutū fuit vt nō sparsim ex q̄libet gn̄e ad dei ministeriū applicarēſ. ſꝫ ex certa ꝓsapia ſm gn̄is successionē. vt ex h̄ clariores ⁊ nobiliores haberēſ. ad h̄ āt q in reuerētia haberēſ adhibebaſ eis special ornat⁹ vestiū ⁊ spēal ꝯsecratio. ⁊ hec ē i cōi cā ornat⁹ vestiū

¶ Maior ṽo. tn̄ exteriora sꝭ signa iterioris ⁊ faciūt ad reuerētiā cult⁹ diuini Et exterior dispō corꝑal facit ne q̄s habeaſ ꝯtēptui apđ hoies Et exterior ornat⁹ ē p reuerētia cult⁹ diuini ⁊ etiā p reuerētia ministroꝝ. Minor cōcediſ. ſꝫ iā patuit. q̄ñ exterior dispō corꝑis turpis. facit hoiem haberi ꝯtēptui. Silr vilis vestit⁹ Et hec ē rō cōis vestiū sacerdotū ⁊ dispōis corꝑis eoꝝ de quā D. p̄. ponit in solutōe. deiñ sꝭ etiā rōnes spēales singulaꝝ vestiū sacerdotaliū lr̄ales. ⁊ figurales Et etiā dispōnū corꝑaliū vt pꝫ i solutōe ibi. In speciali āt ⁊c. Quo ad p̄miū pꝫ lr̄a. Cōseq̄nter oñdit rōes litterales i spēali oim vestiū sacerdotaliū. ⁊ p̄° enūerat eas. 2° subiūgit rōnes ibi. hoꝝ ornamētoꝝ ⁊c. Circa p̄m. p̄° enumerat ornamenta summi sacerdotis vel pontificis cum dicit.

¶ In speciali āt sciēdū ē q pōtifex habebat octo ornamēta. Primo eīn habebat vestē lineā. scđo habebat tunicā hyacinthinā. in cui⁹ extremitate ṽsus pedes ponebāſ p circuitū tintinabula q̄dā ⁊ mala punica facta ex hyacintho ⁊ purpura coccoq̄ꝫ bis tincto. Tertio habebat sup humerale qđ tegebat humeros ⁊ anteriorē ptē vsq̄ꝫ ad cingulū. qđ erat ex auro et hyacintho purpura coccoq̄ꝫ bis tincto ⁊ bysso retorta. ⁊ sup hūeros habebat duos onichinos i q̄bꝰ erāt sculpta noīa filioꝝ israel Quartū erat rōnale ex eadē materia factū. qđ erat q̄dratū. ⁊ ponebaſ i pectore. ⁊ ꝯiūgebaſ suphumerali. ⁊ i h̄ rōnali erāt duodecim lapides p̄ciosi distincti p q̄ttuor ordines. i q̄bus etiā sculpta erāt noīa filiorū israel q̄ſi ad designādū q ferret onus tot⁹ ppli. p h̄ q habebat noīa eoꝝ i hūeris ⁊ q iugiter debebat de eoꝝ salute cogitare. p h̄ q portabat eos in pectore q̄ſi i corde hn̄s. i q̄ etiā rōnali mādauit dn̄s poni doctrinā ⁊ ṽitatē. q̄a q̄dā ptinētia ad ṽitatē iusticie ⁊ doctrine scribebanſ in illo rōnali. Iudei tn̄ fabulāſ q i rōnali erat lapis q̄ ſm diuersos colores mutabaſ ſm diuersa q̄ debebāt accidere filijs israel. ⁊ h̄ vocāt ṽitatē ⁊ doctrinā Quintū erat balthe⁹. i. cingul⁹ q̄dā fact⁹ ex p̄dictis q̄ttuor coloribꝰ. Sextū erat thyara. i. mitra q̄dā de bysso. Septimū āt erat lamina aurea pēdēs i fronte ei⁹ in q̄ erat scriptū nomē dn̄i. Octauū āt erat femoralia linea vt operirēt carnē turpitudinis sue q̄ñ accederet ad sanctuariū vel ad altare

Scđo enūerat ornamēta mistroꝝ ⁊ mioꝝ sacdotū cū dē

¶ Ex istis āt octo ornamētis minores sacerdotes habebāt q̄ttuor. scilicet tunicam lineam. femoralia ⁊ baltheum ⁊ tyaram.

¶ Cōseq̄nter assignat haꝝ vestiū rōem lr̄alē cū dē.

¶ Hoꝝ ornamētoꝝ q̄dā rōem lr̄alē assignāt dicētes. q i istis ornamētis designabaſ dispō orbis terrarū. q̄ſi pōtifex ꝓtestareſ se eē ministꝝ creatoris mundi. vñ etiā Sap. xviij. dr̄ q i veste Aaron erat descriptus orbis terraꝝ. nā femoralia linea figurabāt terrā ex q̄ linū nasciſ. balthei circūuolutio sc̄abat oceanū q̄ circūcigit terrā tunica hyacinthina suo colore sc̄abat aerē p cui⁹ tintinnabula sc̄abāſ tonitrua. p mala ḡnata coruscatōis. suphumerale ṽo sc̄abat sua varietate celū sidereū. duo onichini duo hemisperia. vl solē ⁊ lunā. duodeci gēme i pectore. duodeci signa in zodiaco. q̄ dicebāſ posita in rōnali. qꝛ in celestibꝰ sꝭ rōes terrenoꝝ. ſm illđ Iob. xxxviij. Nūq̄d nosti ordinē celi ⁊ ponis rōeꝫ ei⁹ i tra Cydarꝭ āt vl thyara sc̄at celū empyreū. Lamina aurea deū oībꝰ p̄sidētē

¶ Quidā āt oīa ista tā deformitates corꝑales q̄ꝫ ornamēta vestiū figurarēt D. ꝯn̄r declarat qꝛ figurabant ṽtutes ministroꝝ noue legis. ⁊ vitia a q̄bꝰ immunes esse debent. vt hꝫ in littera cū dr̄.

¶ Figuralis ṽo rō manifesta ē. Nā macule vel defect⁹ corꝑales a q̄bꝰ debebāt sacerdotes eē imunes sc̄āt diuersa vitia ⁊ pctā q̄bꝰ dn̄t carere. ꝓhibeſ eīn

esse cec⁹.i.ne sit ignorās.ne sit claud⁹.instabil' z ad
diuersa se inclinās.ne sit puo vel grādi vel torto na/
so.i.p defectū discretōis vel in pl⁹ vł i min⁹ excedat
aut etiā aliq̄ praua exerceat Per nasum eñ discretio
designaꝛ q: ē discretiu⁹ odoris.ne sit fracto pede vel
manu.i.ne amittat ỽtutē bñ opandi vel pcedēdi in
ỽtutē. Repudiaꝛ etiā si habeat gibbū vel añ vł re
tro.p quē ſcaꝛ supflu⁹ amor terrenoꝝ Si ē lipp⁹.i.
p carnalē affectōem ei⁹ ingeniū obscuraꝛ. Cōtingit
eñ lippitudo ex fluxu hūoris. Repudiaꝛ etiā si ha/
beat albuginē in oculo.i.p̄sumptōem cādoris iusti
cie i sua cogitatōe. Repudiaꝛ etiā si habeat iugē sca/
biē.i.petulātiā carnis z si habuerit ipetiginē q̄ sine
dolore corp⁹ occupat z mēbroꝝ decorē fedat.p quā
auaricia designaꝛ z etiā si sit herniosus vł pōderosus
q̄.s.gestat pōd⁹ turpitudinis i corde.lꝫ nō exerceat
in ope. Per ornamēta ỽo designāꝛ ỽtutes ministro
rū dei Sūt āt q̄ttuor q̄ sunt necaria oībꝫ ministris.s.
castitas q̄ ſcaꝛ p femoralia. Puritas ỽo vite q̄ ſcaꝛ
p lineā tunicā. Moderatio discretōis q̄ ſcaꝛ p cin/
gulū. Et rectitudo ītētōis q̄ ſcaꝛ p thyarā ptegentē
caput Sꝫ p̄ his pōtifices dñt q̄ttuor habere. Prio
q̄dē iugē dei memoriā in ↄtēplatōe. z h̄ ſcat lamina
aurea hñs nomē dei i frōte. Scdo q̄ supportēt ifir/
mitates ppl'i.qđ ſcat suphumerale. Tertio q̄ habe
āt pplm i corde z i visceribꝫ p sollicitudinē charitatꝭ
qđ ſcaꝛ p rōnale. Quarto q̄ habeāt ↄuersatōeꝫ cele
stē p opa pfectōis.qđ ſcaꝛ p tunicā hyacithinā.vñ
et tunice hyacinthine adiūgūꝛ i extremitate tintin/
nabula aurea.p q̄ ſcaꝛ doctrina diuinoꝝ q̄ dñt ↄiū
gi celesti ↄuersatōi pōtificis. Adiūgūꝛ āt mala pu/
nica.p q̄ ſcaꝛ vnitas fidei z ↄcordia i bonis moribꝫ
q: sic ↄiuncta debet esse eius doctrina.vt per eā fidei
et pacis vnitas non rumpatur

Utrū obſuātiaꝝ ceremonialiū ve.le fuerit rōnal' cā

Ad sextū sic pcediꝛ. Videꝛ q̄ obſuātiarū
ceremonialiū nulla fuerit rōnabil' cā. q̄a
vt Apl's dī.i.ad Thimo.iiij. Oīs crea/
tura dei bona.z nihil reyciēdū qđ cū grā
rū actōe pcipiꝛ.incōueniēter igiꝛ phibiti sunt ab esu
q̄rūdā ciboꝝ tāq̄ imūdoꝝ vt pꝫ Leui.x. ¶ P̄.sic aia
lia dāꝛ i cibū hoīs.ita etiā z herbe.vñ dī Gen.ix.q̄si
olera virētia dedi vob̄ oēm carnē.sꝫ i herbis lex non
distinxit aliq̄s imūdas.cū tñ aliq̄ illaꝝ sint maxime
nociue vtputa venenose.ḡ videꝛ q̄ nec de aīalibꝫ ali/
qua debuerint phiberi tāq̄ imūda. ¶ P̄.si materia
ē imūda ex q̄ aliq̄d gñaꝛ pari rōne videꝛ q̄ id qđ ge
neraꝛ ex ea fit imūdū.sꝫ ex sanguie gñaꝛ caro.cū igiꝛ
nō oēs carnes phibereꝛ tāq̄ imūde pari rōe nec san
guis debuit phiberi q̄si imūd⁹.aut adeps.q̄ ex sang
uine gñaꝛ. ¶ P̄.Dñs dī Matth.x. Eos nō eē time/
dos q̄ occidūt corp⁹.q: post mortē nō hñt q̄d faci/
āt.qđ nō eēt verū si i nocumētū hoī cederet q̄d ex eo
fieret.multo igiꝛ min⁹ ptinet ad aīaliā occisuꝫ q̄liter
ei⁹ carnes decoquāꝛ.irrōnabile igiꝛ videꝛ eē qđ dī
Exo.xxiij. Nō coques hedū i lacte matris sue. ¶ P̄.
ea q̄ sunt p̄mitiua i hoībꝫ z aīalibꝫ tāq̄ pfectiora p/
cipiūꝛ dño offerri.incōueniēter igiꝛ pcipiꝛ Leui.xix
Quādo igressi fueritꝭ terrā z plātaueritꝭ in ea ligna
pomifera.auferetꝭ p̄putia eorū.i.p̄ma germina z im
mūda erūt vob̄ nec edetis ex eis. ¶ P̄.vestimētū ex/
tra corp⁹ hoīs ē.nō igiꝛ debuerūt q̄dā specialia ves/
timēta iudeis iterdici.puta qđ dī Leuit.xix Vestē q̄
ex duobꝫ texta ē nō indueris.z Deute.xxij. Nō in
dueꝛ mulier veste virili.z vir nō idueꝛ veste feminea
et ifra Nō indueris vestimēto qđ ex lana linoq̄ cō/
textū ē. ¶ P̄.memoria mādatoꝝ dei nō ptinet ad cor
pus.sꝫ ad cor.incōueniēter igiꝛ pcipiꝛ Deu.vi.q̄ li/
garēt pcepta dei q̄si signū in manu sua.z q̄ scriberēꝛ
in limie ostioꝝ.z q̄ p āgulos pallioꝝ facerēt fimbri
as i q̄bꝫ ponerēt vittas hyacintinas in memoriam
mādatoꝝ dei.vt habeꝛ Nūeri.xv. ¶ P̄.Apl's dī.p̄.
ad Corin.ix.q̄ nō ē cura deo de bobꝫ.et p ↄñs neq̄
de aliis aīalibꝫ irrōnalibꝫ.inconueniēter igiꝛ pcipiꝛ
Deute.xxij. Si āmbulaueris p viā z inueneris nidū
auis nō tenebis matrē cū filiis.z Deute.xv. Nō al/
ligabis os bouis triturātꝭ.z Leuit.xix Iumēta tua
nō facies coire cū alteri⁹ gñis animātibꝫ. ¶ P̄.inter
plātas nō fiebat discretio mūdoꝝ ab imūdis.ergo
m'lto min⁹ circa culturā plātaꝝ debuit aliq̄ discretio
adhiberi.ḡ incōueniēter pcipiꝛ Leuit.xix. Agrū nō
seres diuerso semine.z Deut.xxij. Nō seres vineam
tuā altero semine.z nō arabis i boue simł' z asino
¶ P̄.ea q̄ sunt inaīata maxie videꝛ hoīm ptāti esse
subiecta.incōueniēter igiꝛ arceꝛ hō ab argēto z auro
ex q̄bꝫ fabricata sunt idola.z ab aliis q̄ in idoloꝝ do
mibꝫ ineniūꝛ pcepto legꝭ qđ hr̄ Deut.vij. Ridiculū
etiā videꝛ eē pceptū qđ hr̄ Deut.xxiij. Vt egestio/
nes humo opirēt fodiētes i tra ¶ P̄.pietas maxie
in sacerdotibꝫ reqriꝛ.sꝫ ad pietatē ptinere videꝛ q̄ ali
q̄s funeribꝫ amicoꝝ itersit.vñ etiā de h̄ Tobias lau
dat vt hr̄ Tobi.p̄. Silr̄ etiā q̄nq̄ ad pietatē ptinet
q̄ aliq̄s in vxorē accipiat meretricē q: p h̄ eā a pctō
et infamia liberat.ḡ videꝛ q̄ hec incōueniēter phibe
anꝛ sacerdotibꝫ Leui.xxi ¶ Sꝫ ↄ̄ ē qđ dī Deut.xviij
Tu āt a dño deo tuo aliter institut⁹ es.ex q̄ pt acci/
pi q̄ hmōi obſuātie sꝭ istitute a deo ad q̄ndā spēalē
illi⁹ ppl'i p̄rogatiuā.nō ḡ sꝭ irrōnabiles aut sine cā.

¶ Hic D vltio inq̄rit de causis ceremonialiū q̄ dicūꝛ
obseruātie.q: mediātibꝫ ministris ptinēt ad cultū dei Et
sic de aliis ita z de ill' ponit causas dupl'r. Vno° in gñali
Alio° i spēali.p̄mū i corpe.2° i solutōibꝫ De p̄mo dī ar.s.ad vl-

¶ Rñdeo dōꝫ.q̄ ppl's iudeoꝝ.vt sup dictū ē.spe ce in corps
cial'r erat deputat⁹ ad cultū diuinū.z iter eos spēal'r
sacerdotes.z sic alie res q̄ applicāꝛ ad cultū diuinū
aliquā spēalitatē dñt hr̄e.qđ ptinet ad honorificen
tiā diuini cult⁹.ita etiā z incōuersatōe illi⁹ ppl'i.z p̄
cipue sacerdotū debuerūt eē aliq̄ spēalia ↄgruentia
ad cultū diuinū vel spūalē vel corpalem

¶ In h corpe. D. ponit talē pclonē rnsi. obseruātiarū vc. le. rōes duplr assignari pnt. Uno° rc. in fine cor. cui° p°. pbat pmā pte scdaz ibi. Cult° āt rc. 3° subiungit ipam pclonē. ibi. Et iō rc. Quo ad pmā pte arguit sic. In cōuersatōe illi° ppli. z pcipue sacerdotū debuerūt ee aliq̄ spēalia pgruētia ad cultū diuinū. vl spūalē vl corpalē. igit pma ps pba. q sm pgruētiā cult° rc. Tenet pña. q2 spēalia i puersatōe sīt obsuantie rc. 2° q2 bn̄ seq̄t. si ppter cōgruētiā z reuerētiā cult° diuini sīt istitute obsuātie. q hn̄t rōem scz lrālē sumptā ex cultu diuino. Añs pdat a pncipio ex sup dictis. q2 ppls iudeoz erat spēalr deputat° ad cultū diuinū. z inter eos spēales sacerdotes. s3 alie res deputate ad cultū diuinū debuerūt hr̄e aliquā spēalitatem pter honorificētiā cult° diuini. igit z ppls z pcipue sacerdotes i puersatōe scz cibo z potu z vestimētis vt dixit maior ptia. Maior z minor patuerūt sup ar. v. i corpe z ad viij. pz igit q assignat rō obseruātiaz ex diuini cult° reuerētia. q̄re istitute sint. Et hec ē rō litteral in gnāli

¶ Cult° āt legis figurabat mysteriū xpi. vn̄ oīa eoz gesta figurabāt ea q̄ ad xp3 ptinēt. sm illō. p. ad Corin. x. Oīa in figurā ptingebant illis

¶ Probat scdam pte pclonis. sic. Cult° leg figurati° erat xpi. igit seq̄t scda ps. Tenet pña. q2 obseruantie vt dictū ē istitute fuerūt pter reuerētiā cult° diuini. Añs pz q2 oīa i figura ptingebāt. igit z cult° z ea q̄ ad cultū tunc ptinebant. Et sic p pñs pt rō assignari ex vita christianorum representata. Deinde cū dr

¶ Et iō rōes haz obsuātiaz duplr assignari pnt Uno mō sm pgruentiam ad diuinū cultum. Alio mō sm q figurāt aliq̄d circa xpiānoz vitā.

¶ Subiūgit ipam pclonez rnsi. iā pbatā. Et nota q scda ps dr. q obseruātie figurēt aliq̄d circa vitā xpianoz. q2 sup dictū fuit. q. c. ar. iiij. ad p^m Et ar. 2° psentis q̄stionis q ceremonialia aliq̄ figurarēt xpm allegorice. aliq̄ sacramēta z sacra noue legis Aliq̄ āt figurabāt mores ppli xpiani z illa sīt obsuātie. Et h notat illa ps scda pclonis

¶ Et pfirmat pclo argumēto i pnū Argumētū i pnū tāgit etiā vnā rōem litteralē ex pte pregatiue illi° populi q̄ tn̄ ordinabat ad cultū diuinū rc.

ar. v. ad iiij. ¶ Ad pmū g dōm. q sic sup dictū ē. duplr pollutio vel imūdicia obsuabat i lege. Una q̄dē culpe p quā polluebat aīa. Alia āt corruptōis cuiusdā p quā q̄dāmō inq̄nat corp° Loq̄ndo igit de pma immūdicia nulla gnā ciboz immūda sunt. vel hoiem inq̄nare pnt sm suā naturā. vn̄ dr Math. xv. Nō qd itrat in os coinq̄nat hoiez. s3 q̄ pcedūt de ore hec coinq̄nāt hoiem. z exponit h de pctis. Pnt tn̄ aliq̄ cibi p accñs inq̄nare aīam. inq̄ztū. s. p obedientiā. vel votū. vel ex nimia pcupiscētia comedūt. vel inq̄ztū pbēt fomētū luxurie. propter quod aliqui a vino z carnibus abstinent.

¶ D. soluēdo argumētū h duplr rñdet ad añs sm. q duplex ē rō imūdicie eoz q̄ tāgūt i pñte. z iō pña negat. scz rō lral z figural. scdam ponit ibi. Figural āt rc. dr g p° ad añs. sic z sup ar. v. ad q̄rtū. q oīs creatura dei bona ē. in natura sua. z nulla reiciēda ē pter diuinā legem absolute cū q̄ stat. q aliq̄ nō sit bona etiā spūalr hoim q2 inq̄nat tn̄ p accñs scz pter h q eā comedere ē p votū vl huiōi. ex sm h pt p° negari pña q2 licz ille ciboz eius. sm se eēt bon° z mūd° spūalr tn̄ p accñs potuerūt causare immūdiciā spūalē. Dicit scdo ad añs q aliq̄ creature sīt imūde nō spūalr de q̄ aplūs loq̄t s3 corpalr. q2 causant malū nutrimētū. z ppterea sunt phibite tanq̄ ppter rōnem lrālē Scdm h g. iterū negat pña. q2 lz oēs creature vt sic sint bone nō male spūalr. vt Aplūs vult cū h tn̄ stat q aliq̄ erāt imūde z icōueniēs nutrimētū corpis hūani. Et hāc rōem lrālē oñdit D. z p° de imūdicia aliq̄z aīaliū. 2° etiā de phibitōe sanguinis z adipis z neruoz. ibi. gnālr tn̄ rc. Quo ad p^m ponit tres rōes lrāles q̄ patebūt. Quo ad pmā rōem p° oñdit. q̄re phibita erāt iudeis q̄daz aīalia terrestria q̄drupedia. cū dr

Scdm āt corpalē imūdiciā q̄ ē corruptōis cuiusdā aliq̄ aīaliū carnes imūdiciā hn̄t. vl q2 ex rebus immūdis nutriūt. sic porc°. aut imūde puersant. sic q̄dā aīalia sub terra habitātia sic talpe z mures z alia hmōi. vn̄ etiā quēdā fetorē p hūt vel q2 eorū carnes ppt supfluā hūiditatē vl siccitatē corruptos hūores i corpibus hūanis generāt. z iō phibite sīt eis carnes aīaliū hn̄tiū soleas. i. vngulā vnā nō fissam. ppter eoz trestreitatē. z silr sunt eis phibite carnes aīaliuz habētiū multas fissuras in pedibus. q2 sunt nimis colerica z adusta. sicut carnes leonis z hmōi

¶ Scda oñdit h idē de auibus z piscibus. cū dr.

¶ Et eadē rōne phibite sunt eis aues q̄dā rapaces q̄ sunt nimie siccitatis. z q̄dā aues aq̄tice ppter excessuz hūiditatis. Silr etiā q̄dā pisces nō hn̄tes pēnulas z squamas. vt āguille z huiusmodi propter excessum humiditatis.

¶ Tertio pñr oñdit p oppositū q̄ ex dictis pcessa fuerit iudeis ad pmestionē. z q̄re cū dr

¶ Sūt āt eis pcessa ad esum aīalia rumināntia et findētia vngulā. q2 hn̄t hūores bn̄ digestos z sunt medie pplexionis. q2 nec sīt nimis hūida. qd fcant vngule. neq3 sīt nimis terrestria cū nō habeāt vngulā ptinuā s3 fissaz. In piscibus etiā pcessi sīt eis pisces sicciores qd fcat p h q hn̄t squamas z pēnulas p h eī efficit tpata pplexio hūida pisciū In auibus etiā sīt eis pcessa magis tpata. sic galline. pdices z alie hmōi

¶ Predictoz ponit pñter D. scdam rōez litteralē. que innitit vitatōi idolatrie. cū dr.

¶ Alia rō fuit in detestatōem idolatrie. nā gētiles z pcipue egyptij iter q̄s erāt nutriti hmōi aīalia phibita idol imolabāt. vel eis ad maleficia vtebat Aīalia vō q̄ iudeis sīt pcessa ad esum nō comedebāt. s3 ea tanq3 deos colebant. vel ppter aliā causaz ab eis abstinebāt. vt supra dictū est ar. iij. ad ij.

¶ Ad huc ad idē ponit tertiā rōem innitētē nimie cure z sollicitudini circa cibaria. cū dr

¶ Tertia rō ē ad tollēdā nimiā diligētiā circa cibaria. z ideo pceduntur illa aīalia que de facili et in promptu haberi possunt

¶ Cōseq̄nter ponit vnā cōem phibitōez de sanguie z adipe z neruoz. z assignat rōes lrāles hui° cū dr.

¶ Generalr tn̄ phibit° ē eis esus oīs sanguinis z adipis cuiuslibet aīalis. sanguis q̄dē tū ad vitādā crudelitatē vt detestaret hūanū sanguinē effundere

sicut sup̄ dictū ē. tū etiā ad vitādū idolatrie ritū. q̄z eoꝝ ɔsuetudo erat vt circa sanguinē ɔgregatū adu/narent̄ ad comedēdū i honore idoloꝝ. q̄b; reputa/bāt sanguinē acceptissimū eē ꝛ iō dn̄s mādauit q̄ sa/guis effunderet̄ ꝛ q̄ puluere opiret̄ ꝛ ꝑpter h̄ etiā ꝓ/hibitū ē eis comedere aīalia suffocata vel strangula/ta. q̄z sanguis coꝝ nō sepat̄ a carne. vł q̄z in tali mor/te aīalia multū affligūt̄. ꝛ dn̄s voluit eos a crudeli/tate ꝓhibere etiā circa aīalia bruta. vt p h̄ mag̃ rece/derēt a crudelitate hoīs h̄ntes exercitiū pietat̃ etiā circa bestias. Adipis etiā esus ꝓhibit⁹ ē eis. tum q̄z idolatre comedebant illū in honorē deoꝝ suoꝝ. tū eti/am q̄z cremabat̄ in honorez dei. tū etiaz q̄z sanguis ꝛ adeps nō generāt bonū nutrimētū. qd̄ ꝓ cā inducit rabi Moises. Causa aūt ꝓhibitōis esus neruoꝝ ex/ꝓmit̄ Geñ. xxxij. vbi dr̄. q̄ nō comedūt filij israel ner/uū. eo q̄ tetigerit neruū femor̃ Jacob ꝛ obstupuerit

❡ Nota āt h̄ cui⁹ opinionis fuerit D. sanct. de adipe nō ɔmedēda q̄z vult q̄ gn̄alr fuit ꝓhibit⁹ esus adipis cu/iuslibet aīal̄. de h̄ sup̄ ar. iij. ad viij. q̄z de h̄ sunt ɔ̄rie opi/niones vt p̄z in Nicolao de lyra ibidē allegato. Côïes quecū D. manifestat 2°. q̄re illa racta i ɔ̄rie dicebāt̄ imū/da nō ꝑpter se s; ꝑpter rōem figuralē sc; spūalr ꝛ figurati/ue Sic ꝛ suba hui⁹ dictōis fatu⁹ nō ē imūdior i suba illa dictōe sapiēs sed rep̄sentatiue ē imūdior. Sic ꝛ de aīali/bus q̄ nō sunt imūdiora spūalr (esto q̄n q̄ corꝑalr) fcat̄/bāt tn̄ imūdiciā spūalē ꝛc. Vn̄ negat̄ sc; hoc ɔ̄ns Et h̄ declarat D. q̄z p hmōi ꝓhibebāt̄ pctā in talib; aīalib; figurata. ꝛ h̄ ondit p° de aīalib; gressibilib; i terra. cū dr̄.

❡ Figuralis aūt rō hoꝝ ē. q̄z p oīa hmōi aīalia ꝓ/hibita designāt̄ aliq̄ pctā i q̄z figurā illa aīalia ꝓhi/bebāt̄. vn̄ dr̄ Aug. in lib. ɔ̄ faustū. Si de porco ꝛ ag/no reqrat̄. vtrūq̄ natura mūdū ē. q̄z oīs creatura dei bona ē. q̄dā v° fcatōe agn⁹ mūd⁹. porc⁹ imūd⁹ ē tanq̄ si stultū ꝛ sapiētē diceres. vtrūq̄ h̄ v̄bū natu/ra vocis ꝛ l̄raꝝ ꝛ syllabaꝝ ex q̄b; ɔstat mūdū ē. fca/tōe aūt vnū ē mūdū. ꝛ aliud imūdū. Animal ēi qd̄ ruminat ꝛ vngulā findit mūdū ē fcatōe. q̄z fissio vn/gule fcat distinctiōem duoꝝ testamētoꝝ. vel p̄ris et filij. vel duaꝝ naturaꝝ in xp̄o. vel discretōem boni ꝛ mali Ruminatio aūt fcat meditatōem scripturarū et sanum intellectū earū. Cuicūq̄ autē hoꝝ alteruz deest spūaliter immundus est.

❡ Scd̄o de piscib; cū dicit

❡ Silr̄ etiā in piscib; illi q̄ h̄nt squamas ꝛ pēnu/las fcatōe mūdi sunt. q̄z p pennulas fcat̄ vita subli/mis. vel ɔtēplatio. p squamas āt fcat̄ aspa vita. q̄z vtrūq̄ necessariū ē ad mūdiciā spūalem

❡ Tertio de varijs genenb; auiū. cū dr̄.

❡ In auib; aūt specialia quedā gn̄a ꝓhibent̄. In aq̄la enī q̄ alte volat ꝓhibetur supbia. in gryphe āt q̄ equis et hoib; infest⁹ est crudelitas potentū ꝓhi/bet̄. in halyeto āt qui pascit̄ minutis auib; significā/tur illi q̄ sūt pauperib; molesti. In miluo āt q̄ maxi/me insidijs vtit̄. designant̄ fraudulenti. In vulture aūt q̄ sequit̄ exercitum expectās comedere cadauera mortuoꝝ. fcant̄ illi q̄ mortes ꝛ seditōes hoīm affec/tāt vt inde lucrent̄. Per aīalia coruini generis fcan/tur illi qui sunt voluptatib; denigrati. vel q̄ sunt ex/pertes bone affectōis. q̄z coru⁹ semel emissus ab ar/cha nō ē reuersus. Per strutiōem q̄ cū sit auis vola/re nō p̄t. s; sp̄ est circa terrā. fcant̄ deo militātes et se negocijs secularib; implicātes Nycticorax q̄ in noc/te acuti est visus. in die āt nō videt fcat eos q̄ i tp̄a/libus sunt astuti. in spūalibus hebetes. Larus aūt qui et volat in aere ꝛ natat in aqua. significat eos q̄ et circūcisionē ꝛ baptismū venerantur. vel significat eos qui per ɔtemplatōnem volare volunt. ꝛ tamen viuūt in aquis voluptatum. Accipiter vero q̄ deser/uit hoibus ad predā fcat eos qui ministrant potē/tib; ad depredandū pauperes. Per bubonem qui in nocte victum querit. de die autem latet. significā/tur luxuriosi qui occultari querūt in nocturnis ope/ribus que agunt. Mergulus aūt cuius natura est vt sub vndis diutius immoretur. significat gulo/sos qui in aquis deliciaruz se imergunt. Ibis vero auis est in affrica habens longū rostrū que ex serpē/tibus pascit̄ ꝛ forte est idem qd̄ ciconia. ꝛ fcat inui/dos. qui de malis alioꝝ quasi de serpentibus refici/untur. Cygnus aūt est coloris candidi. ꝛ longū col/lū habet. qui ex ꝓfunditate terre vel aque cibū tra/hit. ꝛ p̄t significare homines qui per exteriorē iusti/cie cādorē lucra terrena querūt. Onocrotalus autē auis est in partibus orientis longo rostro. q̄ in fau/cibus habet quosdā folliculos in q̄b; ꝓmo cibū re/ponit ꝛ post horā in ventrē mittit. ꝛ significat aua/ros qui imoderata sollicitudine necessaria vite con/gregant. Porphyrio aūt preter modū aliaꝝ auium habet vnū pedem latū ad natandum alium fissum ad ambulanduz. q̄z ꝛ in aqua natat vt anates ꝛ in terra ambulat vt perdices. solo morsu bibit omnez cibum aqua tingens. ꝛ significat eos qui nihil ad alterius arbitrium facere volunt. sed solum quod fuerit tinctū aq̄ ꝓpe volūtat̃. Per herodionē q̄ vul/garit̄ falco dr̄. fcāt̄ illi q̄z pedes sūt veloces ad effun/dēdū sanguinē Caradrio āt q̄ ē auis garrula fcat lo/q̄ces Upupa āt q̄ nidificat i stercorib; ꝛ fetēti pascit̄ fimo. ꝛ gemitū in cātu simulat fcat tristiciā seculi q̄ in hoib; imūdis mortē opat̄. Per vespilionē aūt q̄ circa terrā volitat. fcāt̄ illi q̄ seculari sciā prediti sola terrena sapiūt Circa volatilia āt etiā q̄drupedia illa sola ɔcedūt̄ eis q̄ posteriora crura h̄nt lōgiora. vt sa/lire possint. alia v° q̄ terre mag̃ adherēt ꝓhibēt̄. q̄a illi q̄ abutūt̄ doctrina q̄ttuor euāgelistaꝝ vt p eā in altū nō subleuentur. immundi reputantur

❡ Quarto de sanguine. adipe ꝛ neruis. cū dr̄

❡ In sanguine v° ꝛ adipe ꝛ neruo itelligit̄ ꝓhibe/ri crudelitas ꝛ voluptas ꝛ fortitudo ad peccādum

❡ Ad scd̄m dōz. q̄ esus plātaꝝ aliaꝝ terre nascen/tiū fuit apd̄ hoies etiā an̄ diluuiū. s; esus carnū vi/

deł eē post diluuiū introduct⁹. dr̄ eñi Gen. viij. q̄ſi olera virētia dedi vobis oēm carnē. ⁊ h̄ iō. q̄ eſus terre naſcētiū magis ptinet ad q̄ndā ſimplicitatē vite. eſus āt carniū ad q̄ſdā delicias ⁊ curioſitatē viuēdi. ſponte eñi terra herbā germinat. vel cū modico ſtudio hmōi terre naſcētia in magna copia ꝓcurantur oportet aūt cū magno ſtudio aīalia vel nutrire. vel etiā cape. ⁊ iō volēs dñs ppl'm ſuū reducere ad ſimpliciorē victū. multa i gn̄e aīaliū eis prohibuit. nō autē in genere terre naſcētiū. vel etiam quia animalia immolabāł idol' nō āt terre naſcētia

¶ Maioꝛ q̄dē ṽa ſaltē poſt diluuiū. tūc eñi aīa'lia data fuerūt i cibū. ſꝫ ātea ꝯmederūt terrenaſcētia. ⁊ tñ ē magna dr̄ña iter herbas ⁊ aīalia q̄ eſus herbaꝝ ptinet magis ad ſimplicitatē vict⁹ ⁊ habeł cū pauco laboꝛe. ſec⁹ de q̄buſdā aīalibꝫ Et ſcd̄o q̄ herbe nō imolabāł idol' ſic aīalia Ad minorē ꝯcedił. q̄ nō habuerūt locū rōes lr̄ales de herbis ſic de aīalibꝫ. eſto aliq̄ ſit nociue corꝑalr. h̄ tñ pt̄ bñ ꝑ hoīem ꝯgnoſci. Quare negał ꝯña

¶ Ad tertiū patet ſolutio ex dictis

¶ Ad maioꝛē p̄ᵒ. nō valet de imūdicia legali. q̄ materia ex q̄ aliq̄d gn̄ał. pt̄ aliq̄d figurare q̄d non figurat id q̄d gn̄ał ex ea. Et ſcd̄o dico. q̄ materia pt̄ eē cōis idolatris nō id q̄d gn̄ał ex ea. Scd̄o dico ad maioꝛē q̄ nō eſt ṽa etiā loq̄ndo de imūdicia corꝑali. q̄ nutrimētū pt̄ eſſe mūdū ⁊ tñ caro gn̄ata ē imūda. i. nō ꝯmeſtibił (ſic pꝫ de equo) Et ſic ſanguis nō facit bonū nutrimētū ſꝫ tñ caro inde gn̄ata ⁊c. Ad minorē ꝯcedił. ſed dico q̄ ſanguis eius figurat crudelitatē quā de⁹ ꝓhibuit iudeis. 2ᵒ ſanguis offerebał i multā reuerētiā idoloꝝ. q̄re non ſeq̄ł ꝯña de adipe āt ē triplex rō lr̄ał vt pꝫ ad p̄ᵐ. ⁊ ḡ negał ꝯña.

¶ Ad q̄rtū dōm. q̄ et ſi hed⁹ occiſus nō ſentiat q̄liter carnes ei⁹ coquāł. tñ in aīo decoquētis ad quādā crudelitatē ptinere videł ſi lac matris q̄d datū ē ei ꝑ nutrimēto adhibeał ad ꝯſumptōeꝫ carniū ipi⁹

¶ D. aſſignat tres rōes q̄re ꝯña nō valet duas lr̄ales et vnā figuralē. dr̄ ḡ ex p̄ᵃ rōe. p̄ᵒ ad añs. Uꝫ. q̄d fit poſt moꝛtē nō ptinet ad nocumētū ſenſibile ipi⁹ moꝛtui. attñ ad crudelitatē ptinet facientꝭ. ſi etiā hō moꝛtu⁹ tractetur crudelr. ⁊ iō ꝓpter crudelitatē vitādā pt̄ aliq̄d ꝓhiberi circa moꝛtuū hoīem vel aīal. Ad p̄ᵐ ꝯñs ꝯcedił. q̄ nō ptinet ad aīal'. ptinet tñ ad hoīes cui⁹ ē vitare crudelitatem. q̄re negał vlterioꝛ ꝯña. q̄ ē crudele Scd̄o dico ad añs cōcedēdo ipꝫ. ſꝫ tñ cedit i nocumētū faciētꝭ ſi i reuerētiā idoloꝝ h̄ ꝯſuetū ſit fieri. q̄ ꝑ h̄ hꝫ occaſionē idolatrandi Et ita p̄ᵐ ꝯñs ꝯcedił. q̄ nō ptinet ad aīal' nocumentū tñ ad ipꝫ hoīeꝫ occidētē ne idolatrādi icurrat vitiū. negał ḡ vlterioꝛ ꝯña. q̄ h̄ erat occaſio idolatrādi. vt D oñdit ꝯñr.

¶ Uel pt̄ dici q̄ gētiles in ſolēnitatibꝫ idoloꝝ taliter carnes hedi decoq̄bāt vel ad imolandū vel ad comedēdū. ⁊ iō Exo. xxiij. poſt q̄̄ p̄dictū fuerat de ſolēnitatibꝫ celebrandis in lege ſubditur. Nō coques hedum in lacte matris ſue.

¶ Nota āt q̄ q̄uis in textu Exo. xxiij. ſolū fiat mētio de lacte matris. tñ vt Nicola⁹ de lyra ibidē hꝫ. itelligił de oī lacte. tertio dico q̄ propter rōnem figuralem illa coctio erat declinā da nō ꝓpter nocumētū aīal' coquēdi. Uñ adhuc nō ſeq̄ł ꝯña. vt oñdit D. ꝯñr ibi.

¶ figural' āt rō hui⁹ ꝓhibitōis ē. q̄ p̄figurabał q̄ xp̄s q̄ ē hed⁹ ꝓpter ſimilitudinē carnis pctī nō erat a iudeis coq̄nd⁹. i. occidēd⁹ in lacte matris. i. tp̄e īfantie vel ſcał q̄ hed⁹. i. peccatoꝛ nō ē coquēd⁹ in lacte matris. i. nō ē blāditijs demulcēd⁹. ¶ Ad q̄ntum dōm. q̄ gētiles fruct⁹ p̄mitiuos q̄ſi foꝛtunatos extimabāt. dijs ſuis offerebāt. vł' etiā ꝯburebāt eos ad q̄dā magica faciēda. ⁊ iō p̄ceptū ē eis vt fruct⁹ triū p̄moꝝ annoꝝ imūdos reputarēt. In tribꝫ eñi ānis fere oēs arboꝛes terre illi⁹ fructū ꝓducūt q̄ ſ. vel ſeminādo. vel īſerēdo. vel plātādo colūtur Raro aūt ꝯtingit q̄ oſſa fructuū arboꝛis vł' ſemia latētia ſeminēł. hec eñi tardi⁹ facerēt fructū. ſꝫ lex reſpexit ad id q̄d frequēti⁹ fit. Poma āt q̄rti anni tāq̄ p̄mitie mūdoꝝ fructuū deo offerebanł. q̄nto autem anno ⁊ deinceps comedebantur.

¶ Alie rōes fuerūt offerēde p̄mitias lignoꝝ pomiferoꝝ q̄ ea q̄ tāgūł i añte. vñ negał ꝯña. ꝯceſſo añte. q̄ p̄mitiua aīaliū ⁊ hoīm nō offerebāł idolis ſic p̄m fructus arboꝝ. vt D. declarat. Erat āt alia rō a rōe tacta in añte hui⁹ ꝓhibitōnis figuralis ꝓpter quā negał etiam ꝯña. quam Doc. declarat cū dicit.

¶ figural' āt rō ē q̄ ꝑ h̄ p̄figurał q̄ poſt tres ſtat⁹ legis q̄rū vn⁹ ē ab Abꝛahā vſq̄ ad Dauid. ſcd̄s vſq̄ ad trāſmigratōem babylonis. terti⁹ vſq̄ ad xp̄i. erat xp̄s deo offerēd⁹ q̄ ē fruct⁹ legis. vel q̄ p̄moꝛdia noſtroꝝ opeꝝ dñt eē nobis ſuſpecta ꝓpter ip̄fectōnem

¶ Ad ſextū dōm q̄ ſic dr̄ Eccle. xix. Amict⁹ corpoꝛis enūciat de hoīe. ⁊ iō voluit dñs vt ppl's ei⁹ diſtingueręł ab alijs ppl'is. nō ſolū ſigno circūciſiōis q̄d erat in carne. ſꝫ etiā certa habit⁹ diſtinctōe

¶ D. p̄ᵒ aſſignat rōem de gn̄ali diſtinctōe aliq̄ veſtium iudeoꝝ a veſtibꝫ aliaꝝ gētiū. 2ᵒ duas rōnes lr̄ales. et vnā figuralē de ſpēali ꝓhibitōe veſtiū q̄ tāgūł i argumēto. ibi. Et iō ꝓhibitū ⁊c. Dico ḡ p̄ᵒ ad añs ꝯcedēdo. ſed tñ veſtimētū vel amict⁹ iuxta ſapiētē enūciat de hoīe. Et ḡ ſic de⁹ voluit hr̄e diſtinctū ꝑplum ita ⁊ diſtinctū habitū. q̄re negał ꝯña. Scd̄o itēꝫ ꝯcedił añs. ſꝫ q̄ idolatre induebāł talibꝫ veſtibꝫ ex lanoꝛ lino ſimul ꝯtextis. ⁊ mulieres veſtimētis viroꝝ ⁊ ecōtra. iō ꝓhibebał iudeis. vt oſtendit Doc. cū dicit.

¶ Et iō ꝓhibitū fuit eis ne induereł veſtimēto ex lana ⁊ lino ꝯtexto. ⁊ ne mulier idueręł veſte virili. aut ecōuerſo ꝓpter duo. Pꝛio q̄dē ad vitādū idolatrie cultū. Hmōi eñi varijs veſtibꝫ ex diuerſis ꝯtextis gētiles in cultu ſuoꝝ deoꝝ vtebāł. ⁊ etiā in cultu Martis mulieres vtebāł armis viroꝝ. in cultu āt Veneris ecōuerſo viri vtebātur veſtibꝫ mulieꝝ

¶ Erat āt adhuc alia rō lr̄ał. q̄re nō licebat vti illis veſtimētis tactis in ꝯñte. vt oñdit D. ꝯñr ibi

¶ Alia rō ē ad declinādā luxuriā. nā ꝑ ꝯmixtōes varias in veſtimētis oīs ioꝛdinata ꝯmixtio coitus excludił. q̄ āt mulier induał veſte virili. aut ecōuerſo. incētiuū ē ꝯcupiſcētie. ⁊ occaſionē libidini p̄ſtat.

¶ Tertio etiā erit rō figural' hmōi ꝓhibitionis quam etiā D. ꝯñr ponit cū dicit

¶ figural' āt rō ē. q̄ in veſtimēto ꝯtexto ex lana ⁊ lino interdicił ꝯiūctio ſimplicitatꝭ ⁊ innocētie q̄ ſi-

guralr p lanā. z subtilitat malicie q̄ figurat p linū. Prohibet etiā q mulier nō vsurpet sibi doctrinaz vel alia viroz officia. vel vir nō declinet ad mollicies mulieꝝ ¶ Ad septimū dō3 q sic Hiero. dt sup Matth. Dn̄s iussit vt in q̄ttuor angul' pallioꝝ hyacinthinas fimbrias facerēt. ad pplm israel dinoscēdū ab aliis pplis. vn̄ p h̄ se eē iudeos pfitebāt. z io p aspectū hui9 signi inducebāt in memoriā sue legis.

¶ Cōcesso igit assumpto hui9. negat etiā pn̄a duplr. q̄ ad ābas ptes pn̄tis. fm q vtriusq̄ erat duplex rō. secūdā ponit ibi. In hyacinthinis zc. l3 q̄ memoria mādatoꝝ dei nō ptineat ad corp9. tn̄ ex corpalib9 q̄ occurrūt sensui excitat mēs z cor ad memorādū. Et sic negat p'ma pn̄a de scdo exēplo tacto in pn̄te. Quo ad p'm tactū i pn̄te. dico etiā q p exteriora mēbra i locutione metaphorica. pnt designari interiores act9 aie z sitr exteriores opatōes. Sic p ocul'ū itellect9 accipit. z p hre an̄ oculos itelligit frequens memoria z fuga obliuionis. io de h̄ etiā negat pn̄a. q2 nō itelligit q corpalr ligarēt i brachiis vt ondit D. cū dt ibi.

¶ Qd āt dt. Ligabis ea in manu tua z erūt sp an̄ oculos tuos. pharisei male iterptabāt scribentes in mēbranis decalogū Moisi. z ligabāt i frōte q̄si corōnā vt an̄ oculos mouerēt. cū tn̄ intētio dn̄i mādātis fuerit vt signarēt i manu. i. in operatiōe. z essent ante oculos. i. in meditatione.

¶ Scdo D. adducit alias rōes dictoꝝ z p°tāgit rōnē vnā figuralē. de 2° exēplo argumēti cū dt.

¶ In hyacinthinis aut vittis q̄ palliis iserebāt scat celesti itētio q̄ oib9 opib9 nr̄is d3 adiūgi

¶ Deinde vnā aliā rōe3 lrālē de p° tacto i argu. cū dt

¶ Potest tn̄ dici q q2 ppl's ille carnal' erat dure ceruicis. oportuit etiam p hmōi sensibilia eos ad legis obsuātiā excitari. ¶ Ad octauū dō3 q affect9 hois ē duplex. Vn9 q̄dē fm rōem. ali9 vo fm passionē. fm igit affectū rōis nō refert q̄d hō circa bruta aialia agat. q2 oia sunt subiecta ei9 ptāti a deo fm illud Psal. Oia subiecisti sub pedib9 ei9. z fm h̄ apl's dt. q nō ē cura deo de bobus q2 de9 nō req̄rit ab homine q̄d circa boues agat vel circa alia aialia.

¶ D p° distinguit de an̄te auctoritate apli q pt duplr intelligi. Et iuxta scd3 itellectū rn̄det. 2° ad pn̄s ibi. Et io vt dico zc. dico q̄ ad auctoritatē apli. si itelligit q nō ē cura de deo zc. i. nihil ordinauit de fiēdis ab hoīe circa aialia. ꝑter ptē itellectiuā. tūc dico ad pn̄s. q de9 i scriptura nō pcepit de bob9 z irronabilib9 aialib9 ꝑter ipa. Vnde fm h̄ negat pn̄a. q2 sic nō itelligit pn̄s Nota tn̄ post D. sanc. p° pte. q. xxij. ar. ij. ad v'm. q io nō ē cura speal' p mi atiōem z punitōem de bob9. ē tn̄ cura vel puidētia cois q̄ gubernāt z i eē pseruāt l3 h̄ ē extra ꝓpositū. Si āt itelligitur 2°. an̄s. q nō ē cura zc. i. q nō ordinauit aliqd de fiendis ab hoīe circa aialia ꝑter ptē sensitiuā tunc negat ille sensus. imo nō ē mēs apli q2 p scripturā puer. xij. vt i lra. affect9 an̄ sensitiu9 mouet etia3 circa aialia irrōbilia. Et hoc ostendit D. pn̄r cū dt.

¶ Quātū vo ad affectū passionis mouet affect9 hois etiā circa alia aialia. q2 eñi passio misedie psurgit ex afflictōib9 alioꝝ. ptingit etiā bruta aialia penas sentire. pt̄i hoīe psurgere miscdie affect9 etiā circa afflictōem aialiū. primū āt ē vt q̄ exercet i affectu miscdie circa aialia. magis ex h̄ disponat ad affectū miscdie circa hoīes. vn̄ dr. puer. xij. Nouit iust9 aias iumētoꝝ suoꝝ. viscera āt impioꝝ crudelia.

¶ Scdm illū. q̄ 2'm itellectū D. declarat pn̄s Et p°q̄ ad p'mas duas auctoritates scripture. 2° q̄ ad tertiā ibi. Circa pmixtōem zc. Quo ad p'm q̄ negat pn̄a. q2 dn̄ affect9 hois exercerēt circa bestias i misericordia disponit ad miscdiam circa hoīes. Et io l3 deo nō sit cura de aialib9 tractādis ab hoib9 fm se. l3 tn̄ ꝑter hoiem z ei9 affectū pferetim sensitiuū. nec pn̄ū voluit Apl's. de h̄ dt D.

¶ Et io vt dn̄s pplm iudaicū ad crudelitatē pnū ad miscdiam reuocaret. voluit eos exercere ad misericordiā etiā circa bruta aialia. phibēs q̄dā circa aialia fieri q̄ ad crudelitatē q̄ndā ptinere videt. z io phibuit ne coq̄ret hed9 in lacte m̄ris. z q nō alligaret os boui triturāti. z q nō occideret m̄r cū filiis.

¶ Ad pt assignari alia rō lral' tn̄ etiā ꝑter affectū hominis retrahēdū p h̄ ab idolatria quā D. ondit cū dt.

¶ Quāuis etiā dici possit q hec. phibita sīt eis in detestatōem idolatrie. nā egyptii nefariū reputabāt vt boues triturātes de frugib9 comederēt. aliq̄ etiaz malefici vtebāt matre auis incubāte z pullis ei9 sil' captis ad fecūditatē. z fortunā circa nutritōem filioꝝ. z q2 etiā i auguriis reputabāt hoc esse fortunatū q inueniret mater incubās filiis.

¶ Quo ad scdam auctoritatē. negat etiā pn̄a. q2 etiā deo fuit cura ordinā di circa aialia nō iducēda i pmixtione extra spēm ꝑter hoiem ne affect9 ei9 carnal' induceret in idolatriā vel ad peccādū p naturā. vl' vlr in oēm occasionē pcupiscētie. vt D. ondit cū dt.

¶ Circa pmixtōem vo aialiū diuerse spēi rō lral' potuit eē triplex Una q̄dē ad detestatiōe3 idolatrie egyptioꝝ q̄ diuersis pmixtōib9 vtebāt i seruitiū planetaꝝ. q̄ fm diuersas piūctōes hn̄t diuersos effect9. et sup diuersas spēs reꝝ. Alia rō ē ad excludēdū cōcubit9 p naturā. Tertia rō ē ad tollēdā vlīter occasionē pcupiscētie. Aialia eñi diuersaꝝ specieꝝ nō cōmiscēt de facili adinuice3 nisi h̄ p hoīes pcuret. z in aspectu coit9 aialiū excitat hoi pcupiscētie mot9. vn̄ et in traditōib9 iudeoꝝ phibitū inuenit. vt rabi Moyses dt vt hoīes auertāt oculos ab aialib9 coeūtib9.

¶ Ultio D. subiūgit oim dictoꝝ rōem figuralē. z dt.

¶ Figural' āt hoꝝ rō ē. q2 boui triturāti. i. pdicatori deferēti segetes doctrine nō sunt necaria vict9 subtrahēda. vt Apl's dt p. ad Cori. ix. Matrē etiā non simul debem9 tenere cū filiis. q2 in q̄busdā retinendi sunt spūales sensus q̄si filii z dimittēda ē lral' obseruātia q̄si m̄r sic in oib9 ceremoniis legis. phibet etiā q iumēta. i. populares hoīes nō faciam9 coire. i. cōiūctōem habere cū alteri9 gn̄is animātib9. i. cū gētibus vel iudeis. ¶ Ad nonū dō3 q oēs ille pmixtiōes i agricultura sunt phibite ad litterā in detestatōem idolatrie. q2 egyptii i venerationem stellarum diuersas commixtiones faciebant et in seminibus et in animalib9 et in vestib9 repntātes diuersas

coiunctões stellaʒ. Uel oēs hmõi ɔmixtões varie ꝓhibeť ad detestatõem coitus ɔtra naturā

¶ Ad 8m pcedit z patuit ad 1m sinegat ɔña q: sꝫ rões lrales due z figurales qre ɔmixtões seminũ ꝓhibite sunt q̃ ad lrales pȝ in littera. q̃ ad figurales dr

¶ Habet tñ figuralē rõem. q: qd dr. Nõ seres vineā tuā altero semie. ē spũaliter itelligēdũ q: i ecclia q̃ ē spũal' vinea nõ ē seminādā aliena doctrina. z silr ager i. ecclia nõ ē semināda diuerso semine. i. catholica doctrina z heretica. Nõ ē etiā siml' arādũ i boue et asino. q: fatuus sapienti in pdicatõe non est socius. q: vnus impedit aliũ.

Deficit solo penul. argu.

¶ Ad decimũ añcedens. vez. tñ ꝓpter piculũ vitādũ et pctm idolatrie. ad qd ꝓni erāt iudei. ponit ꝓhibere aliqd inaiatũ. s. argētũ vl' auꝝ vl' sculptilia pciosa gētiliũ ad vitādũ idolatriā. Et 2° q: auari z cupidi erant. z per hmõi facile iduci fuissent i idolatriā. Et pterea circa inaiata dȝ hõ facere q̃ sꝫ pdecētia ɔuictꝰ hũani. ita q: imũdicie corpales z naturales ꝓposse abscōdāť z pserti sed de ne excitēť ifirmitates z pestilētie. q: iuxta glo. Deute. xxiij. deꝰ etiā corpal'ē mũdiciā diligit. Quare negať ɔña q: Deute. vij. ꝓhibeť solũ. ne accipiāt auꝝ z q̃cũqꝫ pciosa de idol' gētiũ ne hñs accepť ex cupiditate icideret i piculū idolatrie Et pt figural'r ꝓhibere auaritia xpiani qñ ne colāt auꝝ z argētũ p dijs. Scdo dico de eo qd habeť Deute. xxiij. q: h̃ fuit factū ꝓpť mũdiciā z p ɔñs salubritatē aeris ɔseruandā. Et 2° iuxta glo. vt ɔgnita miseria ɔditõis hũane humiliareť. z 3° vt studerēt tegere sordes spũales z defectꝰ Et pt eē rõ figural'. vt hõ studeat puritati hũilitati z abscōsioni sordiũ spũaliũ q̃ regũť p penitētiā. Huiꝰ argu. solo et icuria ipsoꝝ vl' scriptoꝝ nõ hr vt pȝ leuēti. sꝫ ista solo hr ex textib' al'egatȝ z glo. ordianarīe.

¶ Ad vndecimũ dōȝ. q: malefici z sacerdotes idoloꝝ vtebāt in suis ritib' ossib' vl' carnib' hoim mortuoꝝ. z iõ ad extirpādũ idolatrie cultũ pcepit dñs vt sacerdotes minores q̃ p tpa certa ministrabāt in sanctuario. nõ inqnareť in mortib' nisi valde ppinqrũ. s. pris z mris z hmõi ɔiũcturā psonaꝝ Pontifex āt ip debebat eē paratꝰ ad ministeriũ sanctuarij et ideo totaliter prohibitus erat ei accessus ad mortuos quātumcūqꝫ ꝓpinquos

¶ Maioꝝ pcedit. Sȝ dico q: alidȝ sine culpa pt reddi ipotēs ad executõeȝ pietat' actuũ Sic i sili. hȝ H. san. qdlibet iij. ar. xvi. de religioso. q̃ ex voto religionis facit se ipotētē ad ministeriũ parētũ pauperꝫ. Minoꝝ vo dũmõ ɔditõi suc et diuia ordinatõe nõ repugnet. Et sic erat h. vt oñt D. p°. q̃ ad tactũ mortui Scdo oñdit h̃ q̃ ad vxorē sacerdot'. q: vilitas vxoris redũdat i virũ. iõ cũ sacerdotes debeb' ir sigulari zc. vt hr clare in lra ibi.

¶ Preceptũ etiā ē eis ne ducereť vxorē meritricē ac repudiatā. sꝫ vginē. tũ ꝓpter reuerētiā sacerdotij. q̃ꝫ dignitas q̃dāmõ ex tali ɔiugio diminui videreť tũ etiaȝ ꝓpť filios qb' eēt ad ignominiā turpitudo matris. q̃d maxie tūc erat vitādũ qñ sacerdotij dignitas fm successionē gñis ɔferebať.

¶ D. ɔñr etiā reddit ex supabũdāti rõem alicuiꝰ alterꝰ obsuātie sacerdotib' ꝓhibite q̃ nõ tāgiť i argu. cũ dr.

¶ Preceptũ etiā erat eis vt nõ raderēt caput nec barbā. nec i carnib' suis facerēt incisurā ad remonē dũ idolatrie ritũ Nā sacerdotes gētiliũ radebāt caput z barbā. vñ dr Baruch. vi. Sacerdotes sedent habētes tunicas scissas z capita z barbā rasaȝ. z etiā in cultu idoloꝝ incidebāt se cultris z lāceol'. vt dr. iij Reg. xviij. vñ ɔtra pcepta sꝫ sacerdotib' veter' leg'

¶ Ultimo subiũgit oim dictorũ rõem figuralē. quare negať ɔña argumenti. vñ dr.

¶ Spiritualis āt rõ hoꝝ ē. q: sacerdotes oĩno dñt eē imunes ab opib' mortuis q̃ sꝫ opa pcti. z etiam nõ dñt radere caput. i. deponere sapiētiā. neqꝫ deponere barbā. i. sapiētie pfectõem. neqꝫ etiā scindere vestimēta aut icidere carnes. vt scilicet vitiũ scismatis non incurrant.

¶ Questio. ciij. de duratõe ceremonialiũ pceptoꝝ

Deinde ɔsiderādũ ē de duratõe ceremonialiũ pceptoꝝ Et circa h̃ q̃rūť q̃ttuor: Primo vtꝝ pcepta ceremonialia fuerint añ legē. Scdo vtꝝ i lege aliquā vtutē habuerint iustificādi. Tertio vtꝝ cessauerint xpo veniēte. Quarto vtꝝ sit pctm mortale obsuare eo post xpȝ

¶ Postq̃ determinatũ ē de pcept' ceremonialib' fm se. z causis coꝝ Jā determinať de coꝝ duratõe. Et p° q̃ntũ ad coꝝ initiũ. 2° q̃ntũ ad coꝝ terminũ z finē. i ar. iij. circa pm. p° fit qd dictũ ē. 2° determināť dubiũ icidēs. ar. h̃

¶ Utrũ pcepta ceremonialia fuerũt añ legē.

Ad pmũ sic pcedit'. Videť q: ceremonie legis fuerint añ legē Sacrificia eñ z holocausta ptinēt ad ceremõias ve. le. vt supra dictũ ē. sꝫ sacrificia z holocausta fuerũt an legē. dr eñ Gen. iiij. q: Cayn obtulit de fructibus terre mũera dño. Abel āt obtulit de pmogenit' gregis sui. z de adipib' coꝝ. Noe etiā obtulit holocausta dño. vt dr Gen. viij Abraā silr vt dr Gen. xxij g ceremonie veter' leg' fuerũt añ legē. ¶ P. ad ceremonias sacroꝝ ptinet ɔstructio altar' z eꝰ iunctio. sꝫ ista fuerũt añ legē. legit eñ Gen. xiij. q: Abraā edificauit altare dño. z de Jacob dr Gen. xxviij. q: tulit lapidē z erexit i titulũ fundēs oleũ desup. g ceremonie legales fuerũt añ legē. ¶ P. iter sacra legalia pmũ dr fuisse circūcisio. sꝫ circūcisio fuit añ legē. vt pȝ Gen. xvij. silr etiā sacdotiũ fuit añ legē. dr eñ Gen. xiiij q: melchisedech erat sacdos dei summi. g ceremonie sacroꝝ fuerũt añ legē ¶ P. discretio mũdoꝝ aialium ab imũdis ptinet ad ceremonias obsuātiaꝝ. vt supra dictũ ē. sꝫ tal' distinctio fuit añ legē. dr eñ Gen. vij. Ex oib' mũdis aialib' tolle septena z septena. de animātib' vo imũdis duo z duo. g ceremonie legales fuerũt añ legē ¶ Sȝ ɔ ē qd dr Deut. vi. Hec sꝫ pcepta z ceremonie q̃ mādauit dñs deꝰ nr vt docerē vos nõ āt idiguissent sup his doceri si prius pdicte ceremonie fuissent. g ceremonie legis nõ fuerũt añ legē.

q. c. ar. s. z 4 q. ciij. ar. iij

q. cl. ar. iiij. q. cij. ar. vi.

¶ Hic pmo iqrit de initio ceremoniaꝝ. s. an fuerit in statu leg' nature añq̃ lex dareť pplo iudeoꝝ. Ita q: etiaȝ añ illā legē veterē fierēt oblatões z sacrificia deo. z an fuerint etiā aliq̃ altaria z hmõi sacra. vel nihil simile ceremonijs precesserit legem zc.

¶ Rñdeo dōm ꝙ sic ex sup̄ dictis pȝ. ceremonie
legis ad duo ordinabāt. s. ad cultū dei ⁊ ad figurā/
q.cij.ar.ij dū xp̄m. Quicūq; āt colit deū optet ꝙ ꝑ aliq̄ exter/
minata eū colat q ad exteriorē cultū ptinet Determi
natio āt diuini cult⁹ ptinet ad ceremonias sicut eti/
am determinatio coꝝ ꝑ q̄ ordinamur ad pximū pti
net ad p̄cepta iudicialia. vt supra dictū ē. ⁊ iō sic in/
ter hoīes cōiter erāt aliq̄ iudicialia. nō tñ ex auctori
q.xcix.ar. iiij tate leg̃ diuīe īstituta sȝ rōe hoīm ordinata. ita etiā
q.ci.ar.p. erāt q̄dā ceremonie nō q̄dē ex auctoritate alicui⁹ le/
gis determinate. sȝ solū fm volūtatē ⁊ deuotōnem
hoīm deum colentium

¶ D.p° ꝓbat ⁊ ponit vnā ꝯclōnē rñsiuā. fm eādē ex
dicta declaratiōe ifert ꝯp̄ediosius ꝑ modū corollarij. ibi
fuerūt igit̃ ⁊c. Cōclo rñsi. ē tal. Sic iter hoīes cōiter erāt
aliq̄ ⁊c. vt i fine hui⁹ lr̃e. Hāc ꝯclōnē D. p̄mo ꝓbat. 2° eā
Cōclo rñsi. dē limitat. ibi Sȝ qꝛ etiā ⁊c. ꝓbat̃ g̃ ꝯclo. supponendo ex
dictis. ꝙ ceremonie legis ad duo ordinabāt. scȝ ad cultū
dei ⁊ ad figurādū xp̄m. Isto supposito patuit sup⁹. q.cij
ar.ij. ꝓbat̃ igit̃. ꝙ añ legē fuerit aliq̄ exteriora ordinata in
cultū diuinū. ⁊ aliq̄ figurātia xp̄ȝ. tūc habet̃ ꝙ añ legē fue
rūt ceremonie. qꝛ hec sunt de rōe ceremonialiū vt sic i cōi
Arguit̃ g̃ sic. Quicūq; colit deū optet. ꝙ ꝑ ⁊c. vt i lr̃a (et
supponit̃ h̄ ꝙ añ le. ve. hoīes etiā coluerūt deū ꝑ aliq̄ de/
terminata i exteriori cultu) sȝ determiatio diuini cult⁹ ptī/
net ⁊c. vt i lr̃a. g̃ ꝯclo v̄a. Minor h̄ nō ꝓbat̃. sȝ relīq̄t no/
ta. qꝛ nō p̄t eē act⁹ ꝑticularis sine determinatōe tp̄e ⁊ loco ⁊
signo iterioris cult⁹ qꝛ actōes ꝓferri exteriores st̃ i singu
laribȝ. Et de illa maiore h̄r etiā rō 2ª 2e. q.lxxxv. ar. p°. q̄
ad h̄ ꝙ iteriori cultui ꝑ oī tp̄e optebat adiūgere exterio/
rē ꝓstatōem sensibilē Et ꝑ ꝯñs hoīes h̄ fecerūt saltē bo
ni ⁊ fideles Minor patuit sup̄. q.xcix. ar. iiij. ⁊. q. ci. ar. p.
Et ita pȝ ꝙ erat exterior cult⁹ ⁊ per ꝯsequens ceremonie
sed institute ꝓ libitu ⁊ deuotōe cuiuscūq;. vt pȝ argu. p°.
Vñ ⁊ Adā ⁊ Isaac credunt̃ obtulisse sacrificia. q̄uis p/
ter cām de eis nō scribat̃ vt hȝ D. 2ª 2e. vbi iā ¶ Nota ꝙ
ista ꝯclo. tāgit vnā difficultatē quā D. san. hȝ. iiij. sen. dis.
p. ar. vltio. ⁊ 3ª pte. q.lxi. ar. p. ad 2m. vbi hȝ. ꝙ hoī ante
Scotus. pctm̄ nō erat determiate p̄sc̃rū q̄bȝ sacramēt̃ vteret̃. Et
h̄ q̄dē Sco. i iiij. dis. p. q. vlti a admittit de alijs sacramē
tis ab eo ꝑ qd̄ dimitteb̃at̃ originale. Videt̃ eñ sibi ꝙ cū
hoī debeat eē certū remediū salut̃. ꝙ de⁹ reuelauerit ali/
cui p̄cipuo de p̄ribȝ. determiatū signū ꝓstatm̄ fidei. vī/
de ipȝ ¶ Sȝ scḋo modū dicēdi quē D. i. iiij. ꝓbabilio
rē credit ⁊ de mēte Greg. diceret̃. ꝙ habuit certū remediū
sȝ nō determinatū. qꝛ si fidē suā de xp̄o referret i puerū q̄
cūq; mō. sufficiebat ꝓ salute pueri. nec optebat tp̄e legis
nature ita determiare sacramēta fidei. qñ rō adhuc non
erat obtenebrata ꝑ pctm̄. vt hȝ D. sanct. 3ª pte. vbi iā ⁊c.
potuit g̃ spūssanct⁹ q̄busdā īspirare de determinat̃ sacri
ficijs ⁊ determiata ꝓstatōe Nō tñ cōiter. sȝ cōiter ꝓsta
tio exterior fuit volūtaria. Deinde cū dt

¶ Sȝ qꝛ etiā añ legē fuerūt q̄dā viri p̄cipui ꝓphe
tico spū pollētes. credēdū ē ꝙ ex instinctu diuino q̄
si ex q̄dā p̄uata lege inducerēt̃ ad aliquē certum mo
dū colēdi deū q̄ ⁊ ꝯueniēs eēt interiori cultui. ⁊ eti/
am ꝯgrueret ad sc̄ādū xp̄i mysteria q̄ figurabāt̃ eti
am per alia coꝝ gesta. fm illud. p. ad Corin. x. Om
nia in figura contingebāt illis.

¶ Limitat ꝯclōnē dictā. q̄ ad h̄ ꝙ p̄fuerūt añ legē ce/
remonie. sȝ determiata ex volūtate ⁊ deuotōe hoīm co
lētiū deū. Et ponit talē ꝯclōnē limitatiuā. q̄ ad h̄ creden
dū ē. ꝙ ex istinctu diuio q̄si ex ⁊c. vt i lr̃a. ꝓbat̃ tali assump
to. añ legē fuerūt viri q̄dē p̄cipui ꝓphetico spū pollentes. g̃
ꝯclo v̄a Tenet ꝯñā. qꝛ spūssanct⁹ docuit ea q st̃ salut̃. sa
lutis āt erat colere deū ⁊ credere xp̄m etiā ante legē. g̃ ex
spūssanct⁹ istinctu. nouerūt q̄uo deberēt colere deū. exteri
ori cultu rep̄sentatio xp̄i. Añs ē notū ex scriptura D. tñ ꝯfir
mat spēalr̃. ꝙ cult⁹ coꝝ etiā q fuerūt añ legē figuraret xp̄ȝ
qꝛ figurabat̃ ꝑ alia coꝝ gesta. igit̃ ⁊ ꝑ cultū diuinū. Añs
ē Apl̃i. Et pȝ ꝙ illa auctoritas apl̃i itelligit̃ nō solū de iu
deis sȝ etiā patribȝ añ legē Moisi. qꝛ ⁊ gesta coꝝ exponū
tur figuralr̃ de xp̄o. Deinde ibi.

Fuerūt igit̃ añ legē q̄dā ceremonie. nō tñ ceremo
nie legis. qꝛ nō erāt ꝑ aliquā leg̃ latōem institute.

¶ Ex dictis ꝑ modū corollarij D. resumit ꝯclōnem
sub breuibȝ Añ legē fuerūt q̄dā ceremonie. nō tñ ceremo/
nie legis. ꝓbat̃ p̄ma ps ex p̄dict̃. Añ legē fuit determia/
tus cult⁹ dei exterior ex deuotōe hoīm ⁊ istinctu spūsscti
g̃ illa ps v̄a. ꝯñā nota. añs patuit. ¶ Scḋa ps ꝓbat̃ a
D. ceremonie añ legē nō fuerūt ꝑ aliquā legislatōem isti
tute. g̃ nō fuerūt ceremonie leg̃. Esto eñ ceremonie p̄ce
dētes ex istīctu spūsscti sint a deo. nō tñ ꝑ legē q ē p̄ceptū
cōe vt patuit sup̄. Patȝ g̃ ꝙ ceremonialia ve. le. nō fuerūt
añ ve. le. q̄uis aliq ceremonie fuerint sȝ nō legales. ¶ Et
etiā h̄ ꝓbat argumētū in ꝯtrariū

¶ Ad p̄mū g̃ dōm. ꝙ hmōi oblatōes ⁊ sacrificia ⁊
holocausta offerebāt antiq̄ añ legē ex q̄dā deuotiōe
ꝓprie volūtatis fm ꝙ eis videbat̃ ꝯueniēs. vt i rebȝ
q̄s a deo acceperāt q̄s in reuerētiā diuinā offerrēt
ꝓtestarēt̃ se colere deū q ē oīm p̄ncipiū ⁊ finis

¶ Ad maiorē dico. ꝙ sacrificia ex determiatōe leg̃ ꝑ
tinēt ad ceremōias ve. le. Sȝ sacrificia ⁊ holocausta ex de
uotōe offerētiū. vel ex familiari istinctu spūsscti nō erāt ce
remonie legis. esto eēnt ceremonie. ¶ Ad minorē veꝝ est
sȝ fuerūt nō ex istitutōe leg̃ sȝ vt hȝ solo Quare negatur
ꝯñā. sȝ bñ ꝓbat̃. ꝙ fuerūt ceremonie añ legē. sȝ non ve. le.
qꝛ nō ꝑ ve. le. institute nec oīno simil̃r fiebant sicut deter/
minatum fuit per legem.

¶ Ad scḋm dōȝ. ꝙ etiā sacra q̄dā istituerūt. qꝛ vi
debat̃ eis ꝯueniēs vt i reuerētiā diuinā eēnt aliq lo
ca ab alijs distincta diuino cultui mācipata

¶ Maior si debeat eē v̄a. itelligit̃ ꝙ ꝯstructio altar̃
⁊c. ex legislatōe diuia ptinet ad ceremonias ve. le. Sȝ cō
structio hmōi ex deuotōe ⁊ reuerētia hoīm st̃ ceremonie
q̄dē. sȝ añ le. ve. Ad minorē erāt ista ex deuotōe hoīm in
reuerentiā diuinā. q̄re negat̃ ꝯñā. q̄ ad h̄. ꝙ dr̃ legales. qꝛ
nō dicūt̃ legales nisi qꝛ ꝑ legē istitute. tūc āt nō fuit lex

¶ Ad tertiū dōȝ. ꝙ sacramētū circūcisionis p̄cep
to diuino fuit statutū añ legē. vñ nō p̄t dici sacramē
tū legis q̄si in lege istitutū. sȝ solū q̄si in lege obserua
tū. ⁊ h̄ ē qd̄ dñs dt Jo. vij. Circūcisio nō ex Moise
ē. sȝ ex patribȝ. Sacerdotiū etiā erat añ legē apd̄ co
lētes deū fm hūanā determinatōem qui hanc dig/
nitatē primo genitis attribuebāt

¶ Maior distiguit̃. Si itelligit̃ ꝙ circūcisio fuerit int̃
sacramēta ve. le. q̄si ꝑ ipām istituta. negat̃. Circūcisio eñ
ē istituta ꝑ p̄ceptū diuinū familiare datū Abrae. ⁊ nō ꝑ
legē. Si āt itelligit̃ maior. ꝙ fuit iter sacramenta ve. le. qꝛ
assumpta ⁊ obsuata in lege. ꝯcedit̃. sic ⁊ moralia p̄cepta

ponunt i lege. z tn sunt de lege nature nō de lege ve. Ad minorē p pa pte cu9 pcedit. q circūcisio fuit an legē p pcep tū familiare instituta. s3 nō ē sacrm legale. Ad scdam pte minoris de sacerdotio. dico q fuit an legē. s3 nō sacerdotiū legale. nec ex determiatōe legs ve. nec sic sacerdotio ve. le. q ad psonas sacerdotū. s3 fuit ex determiatōe hoim z in psonis pmogenitoz. sec9 de sacerdotibus legalibus. q fuerūt ex istitutōe diuia. z de gñe Aaron. Quare ad pñs dr. cōcedēdo q fuerūt ceremonie sacerdotū an legē. s3 nō legales ceremonie. nec legalia sacramēta. Circa vbū D. in pncipio solutōis cū dr. q circūcisio pcepto diuino zc. nō dr lege diuia. qz tpe Abrae data fuerūt pcepta familiaria. s3 nō lex. rō patuit sup q. cvij. ar. vi. ad 2m.

¶ Ad qrtū dd3 q distinctio mūdoz aialiū z imūdoz nō fuit an legē qstū ad esum. cū dictū sit. Gen. ix. Oñe q mouet z viuit erit vob in cibū. s3 solū qstū ad sacrificioz oblatōem. qz de qbusdā determinatis aialibz sacrificia offerebāt. si tn qstū ad esu3 erat aliq aialiū discretio. h nō erat qz esus illoz reputaretur illicit9 cū nulla lege eēt phibit9. s3 ppter abominatōem vel psuetudinē. sic z nūc videm9 q aliq cibaria sīt i aliqbz tris abomiabilia q i alijs comedūt.

¶ Ad maiorē. discretio qstū ad esum z discretio ex lege ve. ptinet ad obsuātias le. ve. Minor ad sensu3 maioris negat. qz fuit solū discretio qstū ad oblatōem z ista etiā nō erat ex lege. Et 2o ad minorē. si fuit discretio qstū ad esum. hec fuit ppt abhominatōe3 aliqz aialiū. vl ex cōsuetudine z nō ex aliq lege. Ad pbatōe3 dr. q itelligit illa discretio qstū ad sacrificiū z nō q ad esum. Et q dicunt septena aialia mūda posita i archa. h fuit vt sex plificarent z vnū offerret. de imūdis āt bina fuerūt reseruata solū ppt pseruatōe3 spēi z plificatōem. Quare ista discretio nō ē facta ppter cibū. vñ negat pña.

¶ Utrū ceremonie ve. le. aliquā vtutē habuerint iustificandi tempore legis

AD scd3 sic pcedit. Uidet q ceremonie veteris legis habebāt vtutē iustificādi tpe legis. Expiatio eñi a pctō z psecratio hominis ad iustificatōe3 ptinet. s3 Exo. xxix dr. q p aspsionē sanguinis z inunctōe3 olei psecrabātur sacerdotes z vestes eoz. z Leuit. xvi. dr. q sacerdos p aspsionē sanguinis vituli expiabat sanctuariūm ab imūdicijs filioz israel. z a puaricatōibz eorū atq pctis. g ceremonie veteris legis habebāt vtutē iustificādi. ¶ P. id p qd hō placet deo ad iusticiā ptinet. fm illud psal. Just9 dñs z iusticias dilexit. s3 p ceremonias aliq deo placebāt. fm illd Leui. x. quō potui placere dño in ceremonijs mēte lugubri. g ceremonie veteris legis habebāt vtutē iustificādi.

¶ P. ea q sunt diuini cult9 magis ptinēt ad aiam qz ad corp9. fm illd ps. Lex dñi imaculata conuertēs aias. s3 p ceremonias veteris legis mūdabat leprosus. vt dr Leuit. xiiij. g multo magis ceremonie veteris legis poterāt mūdare aiam iustificādo. ¶ S3 p ē qd Apl's dr Gal. iij. Si data eēt lex q posset iustificare. xps grat9 mortu9 eēt. i. sine cā. s3 h ē incōueniens. g ceremonie veteris legis nō iustificabāt.

¶ Hic 2o D. inqrit de vno dubio icidēte i tractatu de ceremonijs ve. le. de vtute ea3 z effectu. An tpe zc. ita vt dicit3 q sic ponim9 i sacramētis noue legis vtutē qndā instrumētale causandi scitatē z grām. Et ponim9 ea causa tiua dispōis ad grām. q ē aliq mō nccitas. ita fuerit de ceremonialibz sacramētis vl alijs

¶ Rñdeo dīm q sic sup dictū ē. in veteri lege duplex imūdicia obseruabat. Una qdē spūal q ē imūdicia culpe. alia vo corpal q tollebat idoneitatē ad cultū diuinū. sic leprosus dicebat imūd9 vl ille q tāgebat aliqd morticinū. z sic imūdicia nihil alid erat qz irregularitas quedam. q. cij. a. v. pt tim ad qrtū

¶ D. sic pcedit. po videt distīcte ad qsitū. tn iplicite. 2o ex illa rñsiōe ifert pclōnē explicite z formalr rñsiuā in fine cor. ibi. Sic igit p3 zc. Quo ad pm po pmittit notabile distīctm diuidēdo. 2o subiūgit duas pclones rñsiuas corrñdētes. pmā ibi. Ab hac igit zc. scda3 ibi. Ab imūdicia vo zc. Dicit g po. q i ve. le. obsuabat duplex imūdicia. z patuit illa distīctio sup. q. cij. ar. v. ad qrtū. vna spūalis. alia corpalis. Et dr (obsuabat) qz spūalis qdē erat vra imūdicia. s. nō ois imūdicia corpal. sed habebat pro imūdicia. z erat tñ qdā irregularitas vl ad cultū diuinū vel qñq etiā ad pcutū hūanū Nulla eñ indispō corpal nō pueniēs ex pctō ē imūdicia corā deo zc. pñr cū dr

¶ Ab hac igit imūdicia ceremonie veteris legis habebāt vtutē emūdādi. qz hmōi ceremonie erāt qdā remedia adhibita ex ordiatōe legs ad tollēdas pdictas imūdicias ex statuto legs iductas. z iō apls dr Ad Heb. ix. q sanguis hyrcoz z tauroz z cinis vitule asps9 iqnatos scificat ad emūdatōe3 carnis

¶ Subiūgit pmā pclonē. q ad scdm mēbrū pdictus talē. Ab imūdicia corpali ceremonie ve. le. habebāt vtutē3 emūdādi. hāc pclonē po pbat rōe z auctoritate. 2o ex ea elicit puenientiā cuiusdā dicti ab aplo. ibi. Et sic ista zc. Rōe pbat sic. Hmōi ceremonie erāt qdā zc. vt i lra. g pclo vra. Tenet pña. qz si hmōi imūdicie erant solū ex statuto legs. bn scqt q ex statuto legs p ceremonialia potuerūt auferri. qz eiusdē ē aliqd ponere z ipm tollere z dispēsare in irregularitate. Sicut nūc in ecclia q ponit canones de irregularitate pōt z tollere z dispēsare. Et pfirmat pclo auctoritate Apli. vt in lra Cōseqnter ibi

¶ Et sic ista imūdicia q p hmōi ceremonias emūdabat erat mags carnis qz mētis. ita etiā ipe ceremonie iusticie carnis dicūt ab ipo aplo parū sup. Justicijs inqt carnis vsq ad tps correctōis ipositis.

¶ Elicit ex iā posita pclone puenientiā dicti z noiatiōis apli. qñ ceremonias legs ve. vocat. iusticiā carnis. s. effectiue. qz tollebat imūdicias carnis. mags qz mētis. z p pñs pferebāt mūdiciā z iusticiā carnis zc. deiñ cū dr

¶ Ab imūdicia vo mētis q ē imūdicia culpe non habebāt vtutē expiādi. z h iō. qz expiatio a pctis nō qz fieri potuit nisi p xp3 q tollit pctā mūdi. vt dr Jo. pmo. Et qz mysteriū icarnatōis z passionis xpi nōdū erat realr pactū. ille veteris legis ceremonie non poterāt i se ptinere realr vtutē pfluentē a xpo incarnato z passo. sic ptinēt sacramēta noue legis. z ideo nō poterāt a pctō mūdare. sic Apl's dr ad Heb. x. q impossibile ē sanguie tauroz aut hyrcoz auferri pctā.

¶ Ponit scđam ɔclonē ręsiuā iuxta pᵐ mēbrū p̄dicę
te distinctõis. quā pᵒ pbat. 2ᵒ rñdet cuidā tacite qſtioni
q̄ possit fieri circa dicta. ibi. Poterat āt ꝛc. 3ᵒ annectit qđ
dā notabile. ibi. Sciendū ē ꝛc. Cõclusio ḡ ē. Ceremonie
ve. le. nõ habebāt ꝟtutē expiandi ab imūdicia mētꝭ q̄ est
culpa (ita ꝙ nõ causabāt dispõem ad grām) nec erāt dis-
positio. hāc ɔclonē sicut p̄cedentē pbat pᵒ auctoritate et
rõe. 2ᵒ ex h̄ declarat qđdā dictū apli. ibi. Et h̄ ē ꝛc. rõne
sic. Expiatio a pctõ nõ potuit fieri nisi p xp̄m. s. icarnatū
et passū. ſ; mysteriū icarnatõis ꝛ passiõis nõdū erat rea
liter pactū. ḡ ille vete. le. ꝛc. vt clare in lr̄a. Et ɔfirmat cõ
clusio auctoritate apli. ¶ Nota āt ꝙ sacramēta noue le-
gis hñt efficaciā suā nõ ex fide vēturi. ſ; ex passiõe xp̄i ꝑ-
acta. Fluxit eñ ꝟtus ex latere xp̄i in cruce in nr̄a sacramē
ta. Sʒ h̄ nõ fuit tūc i ve. le. Et ḡ esto. vt dicet̄ in seq̄ntibꝫ
fides vēturi aliqđ faceret ad grām hñdā tanq̄ dispõ p-
pinq̄. nihil tñ faciebāt ceremonie. nisi ꝙ erāt ptestatio inte
rioris fidei. q̄ erat dispõ nec̄caria p tūc ꝛc. Deīn ibi

¶ Et h̄ ē ꝙ Gal. iiij Apl's vocat ea egena ꝛ ifirma
elemēta. ifirma q̄dē q: nõ pñt a pctõ mūdare. ſ; hec
infirmitas puenit ex eo ꝙ sunt egena. i. eo ꝙ nõ ɔti-
nent in se gratiam.

¶ Declarat ſm dictā ɔclonē q̄dā ꝟba apli q̄ vocat il
las ceremonias ve. le. egena ꝛ ifirma. ppt h̄ qđ dixit ɔclo
q: nõ habebāt ꝟtutē mūdādi a pctis ꝛc. q: āt hec mate-
ria de ꝟtute sacramētoꝝ noue legꝭ ꝛ ifirmitate ꝛ vacuita
te ve. le. ex itentõe aget̄ i 3ᵃ pte. ꝛ hʒ in q̄rto sentē. iõ p nūc
ad istā difficultatē me nõ extēdo. Si placet vide Capo-
lū in q̄rto dis. p. et 2ᵃ ad lõgū. Hoc tñ notādū. q: sacra-
mēta ve. le. grām nõ ɔtinebāt. sic̄ sacramenta noue legꝭ. i.
nõ habebāt ꝟtutē ɔferēdi grām ex dispõne. ita ꝙ p grām
q̄ ē i sacramētꝭ noue legꝭ. itelligit̄ ꝟtus grē ḡtūfaciētꝭ cau
satiua. q̄ grā ē in sacramētꝭ ſm eē intētionale

¶ Poterat āt mēs fideliū tpe legis p fidē ɔiungi
xp̄o incarnato ꝛ passo. ꝛ ita ex fide xp̄i iustificabant̄
cuiꝰ fidei q̄dā ptestatio erat hmõi ceremoniarū ob-
seruatio inq̄ztū erāt figura xp̄i. ꝛ iõ p pctis offerebāt̄
sacrificia q̄dā in veteri lege. nõ q: ipa sacrificia a pec
cato emūdarēt. ſ; q: erāt q̄dā ptestatões fidei q̄ a pec
cato mūdabāt. ꝛ h̄ etiā ipa lex innuit ex mõ loquēdi.
dr̄ eñ Leuit. iiij. ꝛ. v. ꝙ i oblatõe hostiaꝝ p pctõ ora
bit pro eo sacerdos ꝛ dimittet̄ ei. q̄si pctm̄ dimittat̄
nõ ex vi sacrificioꝝ. ſ; ex fide ꝛ deuotõe offerētiū

¶ Rñdet cuidā tacite q̄stioni q̄ posset fieri circa dicta.
q: si ceremonie ve. le. nõ mūdabāt a pctis. q̄re tunc q̄dā
sacrificia offerebant̄ p pctis. vt patuit sup̄ scptᵒ. ¶ Ad h̄
dr̄. ꝙ sacrificia q̄dā fiebāt p pctõ. nõ tñ ex se mūdabāt a
pctõ. ſ; fides ptestata p ipa. q̄ fide ɔiūgebāt̄ xp̄o futuro
Q; āt illa sacrificia fuerit q̄dā ptestatio fidei xp̄i futuri.
pʒ. q: erāt figura xp̄i. vt sup̄ scptᵛ patuit. Et hec ostēdit
D. fundata in scriptura. ¶ Nota circa hec ꝛ circa hanc
scđaʒ ɔclonē. ꝙ post pctm̄ oportuit oēs saluari p passionē
christi eis applicatā ꝛ q̄si ɔtinuatā. Dupl'r āt passio xp̄i
hoibꝫ ɔtinuat̄. Unoᵒ nõdū exhibita. ꝛ sic applicat̄ hoibꝫ
solū ſm actū aīe circa ip̄m. vt D. hʒ in de veritate. mate.
xxix. q. iiij. ad. ix. Nā itellectᵛ pt se extēdere ad rē futurā ꝛ
nõ solū ad existentē. ꝛ res nõ exn̄s pt mouere finalr̄. nõ
āt effectiue exn̄tū ad visū exterioꝝ reꝝ. iõ passio xp̄i hñdi
et a nõdū exn̄s in reꝝ natura. nõ fuit opata in exteriora sa
cramēta ve. le. ſ; patres tūc opati fuerūt circa xp̄m p actū
imanentē. ꝛ tal' actᵛ imanēs. rõe obiecti (vt hʒ D. in q̄rto
dis. p. q. ij. ar. vj. q̄sti. p. ad 2ᵐ) ꝙ fuit dispõ ad grām ḡtū
facientē. nec tūc erat aliđ mediū obtinēdi grām. nisi p ac-
tionē hoīs circa xp̄m vētuꝝ. ꝛ p talē actõeʒ ɔtinuabatur
hoibꝫ passio xp̄i. Nõ eñ passio xp̄i credita ꝛ venerata. fu
it cā effectiua grē ḡtūfaciētꝭ. ſ; istrumētal'. Poterit āt deᵛ da
re grām p cām istrumētalē habitā in voto. sicut ꝛ nūc per
votū sacramēti. ds ɔseq̄t̄ grām. cū necitas nõ ɔtemptus
excludit sacr̄m. ſ; xp̄i hūanitas passura fuerit istrumētuꝫ
futuꝝ ɔiūctū. sacr̄m ꝟo separū. De h̄ D. sanc. 3ᵃ pte. q.
xlviij. ar. vj. ad 2ᵐ. vbi habet̄ ꝙ cā istrumētal' pt hr̄e effec-
tū spūalem p ɔtactū spūalem. q̄ ē p fidē ꝛ votū. Sʒ nūc
alio mõ applicat̄ nobꝫ. q: realr̄ exn̄s pmeruit ꝛ p modū sa
tisfactõis obtinuit. vt ꝟtus passiõis sue iā exercite deri-
uet̄ in sacramēta eccle. ꝛ mouet realr̄ sacramēta nr̄a imp
mēdo eis ꝟtutē grē causatiuā. qđ facere nõ potuit anq̄
eēt. Et ḡ sacramēta nr̄a iustificāt ꝛ causant dispõem ad
grām ex ope opato. i. ex ipa susceptõne sacramētoꝝ. vl' ex
sacramētꝭ susceptꝭ. Et p opatõem xp̄i in nos ſm modū
dicēdi D. in de veri. vbi iā. Pʒ ḡ ꝙ sub ve. le. erat mediū
um salutꝭ ipa fides i xp̄m. nõ āt ipa sacramēta exteriora.
nūc āt ꝛ exteriora sacramenta hñt ꝟtutē iustificādi. ita ꝙ
opus opans ꝛ opatū in adultꝭ ɔferūt grām. alibi ꝟo sol
lū opᵘ operās. ¶ Nota tñ ꝙ fides veteꝝ erat mediū salu
tis. nõ ꝙ se haberet (vt videt̄) effectiue ad grām sic nr̄a sa
cramēta ad sensuʒ D. sanc. ſ; ipa fides erat dispõ p̄reqsi
ta rõe obiecti sui. s. xp̄i vēturi. rõe cuiᵛ dabat̄ grā credēti-
bus. Passio eñ xp̄i preuisa a deo ꝛ credita ab hoibꝫ erat
rõ remissiõis pctoꝝ ꝛ iustificatõis p grām. Licet vt di-
ctū ē copiosiᵛ opata sit passio xp̄i pacta q̄ʒ credita futura
Uide de istis D. sanc. 3ᵃ p. q. lxij. ꝑtim ar. vj. Tūc ibi

¶ Sciēdū ē tñ ꝙ h̄ ip̄m ꝙ veterꝭ legꝭ ceremonie a
corpalibꝫ imūdicijs expiabāt. erat i figurā expiatio
nis a peccatis q̄ fit per christū.

¶ Annectit qđdaʒ notabile circa dicta in pᵃ ɔclone.
vbi dictū ē. ꝙ mūdaret ab imūdicijs corpalibꝫ. vult D.
ꝙ h̄ fuit in figurā expiatõnis a pctis. q̄ nūc fit p xp̄m. ꝛ
ita nõ inanit̄ istitute fuerūt ille ceremonie. q: ſ; nõ effice-
rent salutē ꝛ expiatõeʒ a pctis. tñ eā figurabāt Et ita p h̄
notabile hʒ cā figural' ceremoniaꝝ. cito nõ mūdarēt ipse
ab imundicia spūali ꝛc.

¶ Sic igit̄ pʒ ꝙ ceremonie in statu veteris legis
nõ habebāt ꝟtutē iustificandi

¶ Hic D. in calce corpis ifert ex oibꝫ dictꝭ ɔclonē for
malr̄ responsiuā explicite. Sic igit̄ ꝛc. ꝛ pʒ satis sufficien
ter ex p̄cedētibꝫ iuxta secundā ɔclonem dictā

¶ Argumētū in ɔtrū pbat scđam ɔclonē. q: christᵘ
mortuus ē vt nos iustificaret. vt hʒ p. Petri 2ᵒ. Si ḡ lex
veᵗ cū suis ceremonijs potuit iustificare a pctis. sup̄flua
eēt mors xp̄i. ſ; nõ ḡtis mortuᵛ ē. nec in vacuū laborauit
vt dr̄ Esa. xlix. ḡ ꝛc. Et hec ē rõ p 2ᵃ ɔclone. ꝛ eiꝰ pᵘtia
respõ. ducēs ad incõueniēs. imo ipossibile

¶ Ad pmū ḡ dđm. ꝙ illa sctificatio sacerdotū ꝛ fi
lioꝝ eiᵘ ꝛ vestiū ipoꝝ vel q̄ rūcūq̄ alioꝝ p aspsionē
sanguinis. nihil aliđ erat q̄ʒ deputatio ad diuinū cul
tū. ꝛ remotio ipedimētoꝝ ad emūdatõem carnis. vt
Apl's dr̄ in pfiguratõem illiᵘ sctificatõis q̄ Jesus p
suū sanguinē sctificauit pplm̄. expiatio etiā ad remo
tionē hmõi corpaliū imūdiciaꝝ referēda ē. nõ ad re
motõem culpe. vñ etiā sanctuariū expiari dr̄. qđ cul
pe subiectū esse non poterat.

¶ Ad maiorē dico. q expiatio a pctō ⁊ sanctificatio capitur dupli. Uno mō cōiter. vt etiā pueniūt rebꝰ inaīatis sm q templū dr̄ expiari q̄dāmodo a pctō. sicut ecclesie nostre ꝑpter aliqua facinora recōciliant. qꝛ aliqd pctm̄ est in eo factū qd̄ idignū est fieri in loco diuini cultus. ⁊ sic dico de sanctificatōe. q etiā capit vno mō ꝑ deputatiōe ad cultū diuinū. ⁊ p̄t ꝯpetere etiā inaīatis. ⁊ talis expiatio ⁊ scīficatio ptinet ad mūdiciā carnis. nō spūs Scdo mō accipiūtur ista duo ꝓprie ꝑ deletōe culpe. ⁊ sanctificatōe q̄ est p grām. Tūc dico q talia ptinet ad iustificatōem ꝓprie Ad minorē dico. q in illis auctoritatibꝰ capit ꝯsecratio ⁊ expiatio pimoꝰ ꝑ ablatōe irregularitatis inducte ex pctō. nō aūt scdo mō. q̄re negat ꝯn̄a.

¶ Ad scd̄m q̄ ddm̄. q sacerdotes placebāt deo in ceremonijs ꝑpter obediētiam ⁊ deuotiōez ⁊ fidē rei ꝑfigurate. nō aūt ꝑpter ipas res sm se ꝯsideratas

¶ Maior ꝯcedit. Ad minorē si intelligit q ꝑ opꝰ operatū illaꝝ ceremoniaꝝ placuerit qs deo. negat. ⁊ ꝓterm̄ de ꝯplacētia q̄ est acceptio gratuita ad bīnidīnis meritum. Si aūt intelligat. q ꝑ opus operans in ceremonijs aliq̄ placebāt. ꝯcedit. sed illud opꝰ operās nō erat ceremoniale. sꝫ fides ⁊ deuotio interior in christū ꝑ ceremonias figuratū. q̄re negat ꝯn̄a. sꝫ bn̄ pbat. q fides christi erat iustificatiua dispositiue ad grām. ⁊ christꝰ ipe creditꝰ erat iustificatiuꝰ meritorie ⁊ satisfactorie sm diuinā ꝯfactēnā Circa hāc solōnē nota ꝑpter Aureolū. cuiꝰ argumenta habent in Capolo in q̄rto dis. p. q. ii. q ex ea habetur. qꝛ sacramēta ve. legis nō p̄nt dici vtilia vel appetibilia nisi remote. ⁊ q̄si ꝑ accñs. rōne videlꝫ sui vsus. q ē aliqua cā gratie. ipa em̄ nullo mō causant grām nec effectiue nec dispositiue. nec ꝑncipalr̄ nec instrumētalr̄. q̄re non sunt dicēda vtilia ad susceptiōem grē. sicut medicina que nullo mō faceret ad sanitatē. sꝫ tn̄ in eius ꝑceptiōne daret sanitas. ipa nō eēt vtilis ad sanitatē. sꝫ aliq̄d ipam ꝯcomitās aliq̄ mō causans sanitatē eēt vtile. Uerūtn̄ in circūcisione iuxta d. san. dabat grā. sed nō ꝑ circūcisionē. in alijs aūt sacramētis etiā cū ope opato nō dabat grana. sed solū vsus ⁊ deuota susceptio erat meritoria veniēbꝰ xp̄is in charitate. Quare p̄t D. in fine solōnis. qꝛ nō placebāt sacerdotes ꝑ ceremonias fīlꝫ se ꝯsideratas. sꝫ rōne deuoti vsus facti ꝑ fide. talis em̄ erat dispositiua ad gratiā. qua habita deuotio ⁊ fides erant meritoria. ⁊ placebāt deo. Placet aūt ⁊ opꝰ aliq̄lr̄ qd̄ fit ex gratuita dei motione siue grā gratuitū facēte. sicut dispō ad grām

¶ Ad tertiū ddm̄. q ceremonie ille q̄ erāt institute in emūdatōe leprosi. nō ordinabātur ad tollēdā immūdiciā infirmitatis lepre. qd̄ patet ex hoc q nō adhibebātur hmōi ceremonie nisi iā emūdato. Un̄ dr̄ Leui. xiiij. q sacerdos egressus de castris cū inuenerit leprā eē mūdatā. ꝑcipiet ei q̄ purificat vt offerat ⁊c. Ex quo p̄z q sacerdos ꝯstituebat iudex lepre emūdate. nō aūt emūdāde. Adhibebāt aūt huiusmodi ceremonie ad tollēdā imūdiciā irregularitatis. Dicit tn̄ q q̄ncūqꝫ ꝯtingeret sacerdotē errare in iudicādo. miraculose leprosus mūdabatur a deo ꝟtute diuina. nō aūt ꝟtute sacrificioꝝ. sicut etiā miraculose mulieris adultere cōputrescebat femur bibitis aquis in quibꝰ sacerdos maledicta cōgesserat vt habetur Numeri. v.

¶ Maior vera saltē̄ finalr̄. qꝛ oīa q̄ sunt in diuino cultu etiā exteriora ordinātur in cultū interiorē. ⁊ sic ptinent finalr̄ ad aīam. sꝫ diuinꝰ cultus exterior ꝑ illo tpe erat corporalis. nec iustificabat aīam sm se. sed signū erat iustificatōis Ad minorē. negat. sꝫ mūdꝰ ostendebat. ⁊ si aliq̄s mūdabat erat ꝑ miraculū nō virtute aliquiꝰ ceremonie. sicut ⁊ erat in sacrificio zelotypie. De materia illiꝰ minoris supra. q. ix. ar. v. ad septimū. Et scdo etiā si minor eēt vera. nō seqret ꝯn̄a. qꝛ multo plus reqrit ad iustificatōem aīe q̄ ad corporis mūdificatōem. cū ille mūdicie sint diuersaꝝ rōnū. ⁊ purificatio aīe a pctō sit spūalis et diuini supnaturalis ordinis. ⁊ reqrat in iustificāte saltē ꝑncipali infinita ꝟtutē. et q̄uīs cultꝰ exterior ordinet ad aīam. nō tn̄ seqtur si potuit etiā mūdare corpa. q ⁊ aīam. sꝫ in illo cultu fuisset aīa mūdata a deo

¶ Utrū ceremonie ve. le. cessauerint xp̄o veniēte

Ad tertiū sic ꝓcedit. Uidet q ceremonie veteris legis nō cessauerūt in christi aduētu. dr̄ em̄ Baruch. v. Hic est liber mādatoꝝ dei. ⁊ lex q̄ est in eternū sꝫ ad legē ptinebat legis ceremonie. q̄ legis ceremonie in eternū duratiue erāt. ¶ Pr. oblatio mūdati leprosi ad legis ceremonias ptinebat. sꝫ etiā in euāgelio ꝑcipit leproso emūdato vt hmōi oblatiōes offerat q̄ ceremonie veteris legis nō cessauerūt xp̄o veniēte ¶ Pr. manēte cā manet effectus. sꝫ ceremonie veteris legis habebāt quasdā rōnabiles causas in q̄tū ordinabātur ad diuinū cultū. etiā pter hoc q ordinabant ad figurā christi q̄ ceremonie veteris legis cessare non debuerūt. ¶ Pr. circūcisio erat instituta in signū fidei Abrae. obseruatio aūt sabbati ad recolendū bn̄ficium creatōis. ⁊ alie solēnitates legis ad recolendum alia bn̄ficia dei. vt supra dictū est. sꝫ fides Abrae est q. iii. ar. i. ꝑ sp imitāda etiā a nobis. ⁊ bn̄ficiū creatōis ⁊ alia dei ad .iiii. bn̄ficia sp sunt recolenda q̄ adminꝰ circūcisio ⁊ solēnitates legis cessare nō debuerūt. ¶ Sed ꝯtra est qd̄ aplus dr̄ ad Coll. ij. Nemo vos iudicet in cibo aut in potu aut i pte dei festi. aut neomenie. aut sabbatoꝝ. q̄ sunt vmbra futuroꝝ. ⁊ ad Hebre. viij. dr̄. q dicendo nouū testamētū veterauit ꝑus. qd̄ aūt antiquat ⁊ senescit ꝓpe interitum est.

¶ Hic D. scdo ꝑncipalr̄ inquirit de termino durationis ceremonialiū. Et pimo fit qd̄ dictū est. Scdo determinat q̄dā corollarie seq̄ns ex dictis huiꝰ arti. Queritur q̄. an i christi aduētu. i. cū aduenerūt sacramenta instituta ꝑ xp̄m. debuerint cessare ceremonie ve. le. de q̄ aūt aduētu christi intelligat. patebit magis arti. sequenti. qꝛ nō intelligit de aduentu in mūdū ꝑ incarnatōem. qꝛ constat q tūc nō cessauerūt. nec quo ad virtutē. nec quo ad vim obligādi. Sed intelligit de aduentu institutōe sacramētoꝝ noue legis. qbꝰ tribuit virtutē. ꝓterm̄ in passione sua. ita q tūc cessauerint quo ad virtutē ⁊ vim obligandi q̄tū erat ex se. tn̄ potuerunt boni obligari ad eaꝝ obseruātiā ꝑpter erroneā ꝯsciam. ⁊ excusari a pctō. Sed terminus est aduētus ꝑ ꝯmunē ⁊ sufficientē ꝓmulgatōem euāgelij ⁊ sacramētoꝝ noue legis. ⁊ cessatiōis legaliū. q̄ tūc nullo mō aliqs obligabat. nec ex cōsciētia erranti ante adhuc sentiētē. q posset cū aliquo mō excusare Intelligatur

ergo q̄situ de aduentu christi fm ꝯplementū. qd̄ fuit in passione. q̄n sacramenta vete. le. reuocata sunt ⁊ instituta noua. vt patebit ad secūdum

q.ci.a.j.et.ij ¶ Rūdeo dōm. ꝙ oīa p̄cepta ceremonialia veteris legis ad cultū dei sunt ordinata. vt supra dictū est. exterior aūt cult⁹ ꝓportionari dꝫ interiori cultui q̄ ꝯsistit in fide. spe. ⁊ charitate. vñ fm diuersitatē interioris cult⁹ debuit diuersificari exterior cult⁹

¶ Hec. duo facit. Primo deducit quādā ꝯclonem fundamentalē. Scdo ex illo declarat ꝯclonē mīluā. ⁊ eā ponit ibi. In illo ḡ ⁊c. Quo ad pm D. intendit tale fundamentū. Exterior cult⁹ dei tripl'r diuersificat̄. pbat̄ sic. fm diuersitatē interioris cult⁹ debuit diuersificari exterior. ſꝫ interior cult⁹ dei q̄ est p fidē. spem. ⁊ charitatē tripl'r diuersificat̄. ḡ ⁊ exterior. Hui⁹ rōnis D. pbat pmo maiorē. Scdo minorē. ibi. Pōt aūt ⁊c. Maior deducit̄ clare a p̄ncipio corporis ⁊ formal'r. vt pꝫ intuēti. Et pꝫ maior ex pbatione eius ex supdictis. q.cj. ar.ij. et.iij. vbi eadē maior pbata fuit. Consequēter ibi

¶ Pōt aūt triplex stat⁹ distingui interioris cult⁹ Un⁹ qdē. fm quē habet̄ fides ⁊ spes. de bonis celestib⁹. ⁊ de his p q̄ in celestia introducimur. de vtriſq3 q̄dē sicut de q̄busdā futuris. ⁊ talis fuit stat⁹ fidei ⁊ spei in veteri lege. Ali⁹ aūt est stat⁹ interioris cult⁹ in q̄ habet̄ fides ⁊ spes de celestib⁹ bonis sicut de q̄busdam futuris. ſꝫ de his p q̄ introducimur in celestia sicut de p̄ntib⁹ vel p̄teritis. ⁊ iste est stat⁹ noue legis. Terti⁹ aūt stat⁹ ē in quo vtraq3 habent̄ vt p̄sentia. ⁊ nihil credit̄ vt absens. neq3 speratur vt futurū. ⁊ iste ē status beatorum

Declarat minorē p ꝯclone fundamētali p̄dictā p distinctiōem quādā ⁊ declaratōnem mēbroꝝ ei⁹. q2 fm diuersitatē stat⁹ hoīm in ordine ad deū diuersificat̄ interior cult⁹ dei. ſꝫ est triplex stat⁹ ⁊c. vt deducit D. clare i lrā tera. Et patet oia ista ex dictis supra. vt statim. Patꝫ ḡ ꝙ tripl'r variat̄ cultus dei exterior. Deinde ibi

¶ In illo ḡ statu beatorū nihil erit figurale ad diuinū cultū ptinēs. ſꝫ solū grāꝝ actio ⁊ vox laudis et iō dr̄ Apocal' xxi de ciuitate btōꝝ. Templū nō vidi in ea. dñs eñ de⁹ oīpotēs tēplū illius ē ⁊ agn⁹. Pari igit̄ rōne ceremonie pmi stat⁹ p q̄s figurabat̄ ⁊ secūd⁹ ⁊ tertius. veniēte scdo statu cessare debuerūt ⁊ alie ceremonie induci q̄ ꝯuenirēt statui cult⁹ diuini p tpe illo in q̄ bona celestia sunt futura. beneficia aūt dei p q̄ ad celestia introducimur sunt p̄ntia

¶ Subiūgit ⁊ format ꝯclonē mīluā ex dictis talem ceremonie pmi stat⁹. scꝫ ve. le. p q̄s figurabat̄ ⁊c. vt in lrā tera. Manifestat̄ illa ꝯclo tali assumpto. in statu btōꝝ nihil erit figurale ad diuinū cultum ptinens. ⁊ cessabunt sc3 sacra figuratiua illi⁹ stat⁹ scdi. ḡ pari rōe ⁊c. vt dr̄ ꝯ°. Tenet ꝯña a sili. q2 sicut status noue legis ⁊ sacramenta figurāt statū patrie. ita stat⁹ pm⁹ scꝫ ve. le. figurabat statū noue legis quo ad bñficia p q̄ puenit̄ ad beatudinē. ḡ sicut ille scds cessat veniēte tertio. ita pm⁹ veniēte scdo. Ans pꝫ ex supradictis. ⁊ etiā hic pꝫ. q2 ibi erit solū grāꝝ actio p̄cedēs ex interiori btitudine. ⁊ pꝫ auctoritate Apocal. De materia hui⁹ arti. vide ad lōgū o. san. in q̄rto. dist. p. q.ii.ar.v. q̄l.ij. vbi ponit multas rōnes p hac ꝯclone.

¶ Que ꝯfirmat̄ argumēto in ꝯtrariū tali. Illa auctoritas pma apl'i intelligit̄ sic. nemo vos iudicet. i. cōdemnabiles putet. ꝙ vtamini cibis vel potib⁹ ꝓhibitis in lege et ḡ sine culpa ⁊ pena potuit q̄s post aduentū christi nō seruare ceremonialia. De ista auctoritate etiā supra dictū est. q.c. ar.ij. in argumēto in ꝯtrariū

¶ Ad pm ḡ dōm. ꝙ lex vet⁹ dr̄ esse in eternū. fm moralia qdē simpl'r ⁊ absolute. fm ceremonialia pro q̄ntū ad veritatē p ea figuratā

Ad maiorē pmo fm D. vt pꝫ in lrā. Scdo dr̄ ꝙ mādata ista fuerūt eterna in se. vel in equiualēti. moralia eñ manēt ⁊ pfecti⁹ exponūt̄ in noua lege. vt patebit ifra. Iudicialia aūt manēt nō in se. ſꝫ in equiualēti. q2 mores christiani plus valet ad pacificā cohabitatōem q̄ lex talionis. Ceremonialia aūt manēt in suis signatis. q2 vmbre trāsijt ⁊ veritas successit. Et hec est solō Scoti. ⁊ redit in idē cū solone hac doc. sancti

¶ Ad scdm dōz. ꝙ mysteriū redēptōis hūani generis ꝯpletū fuit in passione xpi. vñ tūc dñs dixit. ꝯsummatū ē. vt habet̄ Io. xix. ⁊ iō tūc totalr̄ debuerūt cessare legalia q̄si iā veritate eoꝝ ꝯsummata. i cui⁹ signū in passione xpi velū templi legitur ee scissum. Math. xxvij. ⁊ iō añ passionē xpi. xpo p̄dicāte et miracula faciēte currebāt simul lex ⁊ euāgeliū. q2 iā mysteriū christi erat inchoatū. ſꝫ nōdū ꝯsummatū et ꝓpter hoc mādauit christus dñs añ passionē leproso vt legales ceremonias obseruaret

Maior p̄cedit. minor vera. ſꝫ p̄cipit̄ añ passionē xpi ꝙ tpe ceremonialia erāt nēcāria q̄ ad iudeos sicut añ. ſꝫ post mysteriū xpi ꝯsummatū in passione nō fuerūt nēcāria. ſꝫ mortua oi'z. ⁊ etiā añ ascēsionē pēthecosten. ſꝫ xpo p̄dicāte ⁊ miracula faciēte currebāt simul lex ⁊ euāgeliū. Ad p̄ñs vero veniēte in carnē ⁊ inchoāte mysteriū redēptionis. tūc nō cessauerūt. ſꝫ ꝯsummato mysterio. ⁊ ita intelligit̄ ꝯclo ꝯ°. hui⁹ arti. Circa istā solonē nota p intellectu D. ꝙ añ xpi passionē legalia sicut circūcisio ⁊ sacra ceremonialia. ⁊ euāgeliū. i. baptismus ⁊ sacra noue legis currebāt simul. ſꝫ differēter. q2 legalia erāt p̄cepti ⁊ nēcāria. baptismus aūt ꝯsilij. ⁊ circūcisio ⁊ legalia erant imperfecta. euāgelia aūt pfectōnis ⁊ supererogatōis. Rō p̄tmist ꝙ nōdū lex habuit terminū. ſꝫ in morte christi terminata fuit. ⁊ p p̄ns obligabat. ⁊ ei⁹ sacra erāt nēcāria p̄sertim circūcisio. q2 aūt baptismus est figura mortis ⁊ passionis christi ⁊ resurrectōis in q̄ntū moriē p'cīs ⁊ viuit deo. adeo ꝯ̄ pmit tpm p⁹ mori ⁊ resurgere añq3 indigeret̄ nēcārie ꝯfigurādi se mori ⁊ resurrectōi ei⁹. vt pꝫ apud s. o. iiij. p. q. lxvi. ar. ii. Nota scdo. ꝙ Sco. huis solōi adherat̄ in q̄rto dist. iij. in q̄rto p̄ncipali. vbi etiā ꝙ nō possint simul stare ꝙ legalia fuerint in p̄cepto ante passionē xpi. ⁊ baptism⁹ sub ꝯsilio. Et ponit q̄ttuor tpa circūcisionis. Primū p q̄ erat nēcāria. ⁊ illud est tp⁹ p̄cedens tp⁹ baptismi. in q̄ baptism⁹ nec fuit in ꝯsilio. nec in p̄cepto. ⁊ illud fuit tēpus añq3 p̄dicaret̄ euāgeliū vel baptism⁹ p xpm vel aplos. Secūdū tp⁹ est. im cū p quo circūcisio erat vtilis nō nēcāria. ⁊ illud tp⁹ fuit a p̄dicatiōe christi ⁊ aploꝝ vsq3 ad p̄dicatōem solēnē baptismi vsq3 post ascensionē xpi. ita ꝙ post passionē nō fuerūt legalia. p̄sertim circūcisio mortua. ſꝫ vtilis vsq3 ad diē pēthecostes.

et hoc in hierusalē. vbi apli p̄dicauerūt publice. Tertiuʒ tēpus ē in q̄ circūcisio no fuit vtilis nec necāria. tn̄ licita iudeis. et h̄ tep' cucurrit cū tpe q̄ baptism' erat sub p̄cep to vsq̧ ad p̄mulgatōem cessatōis legaliū. Quartū tep' est p q̄ circūcisio fuit oīno illicita. et de illo tpe postea dicet̄ur. tpe Sco. q̧ fuit iā dc' p aplos et successores eoꝝ p̄hi bitu legalia seruari. s; de hoc nō habeat in scriptura. ita q̧ aliq̄ tpe determinato fuerint legalia simplr̄ reuocata a deo. et fm̄ eū dc̄ fuit post euersione hierusalē. post triginta an nos a passione dn̄i. tūc eīn iudei cōformabāt se gētibꝫ int̄ q̄s erāt dispsi. hec oia Sco. in snīa. Ex qbꝫ p; q̧ tpe cōmū iter dicit in solone hac. in scdo tpe circūcisionis. q̄ vult q̧ xpo incipiēte p̄dicare. tūc circūcisio nō fuit in p̄cepto. s; solū vtilis. vult etiā q̧ p̄māsent vtil' et habuerit effectū et v̄tute p̄ore. etiā post passione xp̄i. lic; no eēt necāria. Et p̄mū est cō rōem. q̄ tādiu fuit in p̄cepto q̄diu lex nō fuit impleta. s; h̄ fuit p̄mo tpe passionis xp̄i. Et scdo fm̄ sco tū ibidē. lex nō cassat nisi p p̄mulgatōem reuocatōis. vl' p reuocatōem p̄mulgatā. s; xp̄us p̄dicans nō reuocauit. nec p̄mulgauit legalia reuocata et cassata q̄ ad vim obli gandi. imo iussit et voluit vt obediret̄ p̄ceptis legalibꝫ. vt p; de lep̄oso misso ad sacerdotē legalem. q̄re nō cessauit v̄tus obligādi p̄cepti de circūcisione. et inde ē q̧ xpo p̄di cāte nō solū fuit vtil' (vt ipe sco. dc̄) s; etiā necāria (vt d. san. dc̄) nō declarata q̄ ad necitate obligatōis. Dictū aūt Scoti est volūtariū. cu; dc̄ xp̄m reuocasse legalia q̄ ad ne cessitatē. lic; nō q̄ ad vtilitatē. q̄n baptism' incepit eē sub cōsilio. Hoc eīn dictū nulla auctoritate ē subnixū. nec rō Scoti aliq̄d valet. imo vt Capo. dc̄ nō h; apparentiā. q̄n arguit. si an̄ passionē baptism' xp̄i fuit in cōsilio. tūc circū cisio nō potuit eē in p̄cepto. q̄ si vnū p̄ceptū ipositū reuo cat totalr̄ aliud. cōsiliū de vno facit aliud nō necāriuʒ. q̄ solū vera est ista p̄pō. q̄n p̄cepta sunt opposita et sunt de oppositis vel incōpossibilibꝫ actibꝫ. s; q̄n sunt de cōpossibi libꝫ et se hūtibꝫ sicut pfectū et ipfectū. tūc nō valet. sic ac est in p̄posito de baptismo et circūcisione. et ideo nō seq̄t. vnū cōsulit. g̃ aliud nō est necāriū. sicut cōsulit pfecta cha ritas. et tn̄ aliq̄lis charitas ē necitati. Et scdo p̄pō sua ha beret apparentiā q̄n cōsiliū seq̄t p̄ceptū alteri' reuocatiuū. tūc nō stat cū necitate alteri' p̄cepti. secus si p̄cedat. vt est in p̄posito. Vide alia in Capo. in q̄rto. dis. p. q. iij. in so lutiōibꝫ cō tertiā cōclone. Scdm aūt dictū Scoti. sc; q̧ in passione xp̄i et post circūcisio p̄māsit vtilis. lic; non necāria. est euidēter cō scōs doctores cōiter. sc; August' Hieronymū. vt patebit ar. seq̄n. q̄ oēs dicūt legalia oēm vim obligādi et vtilitatē ac v̄tutē i passione xp̄i p̄didisse. imo aliq̄ voluerūt q̧ fuerit mortifera. Nec valet sua eua sio in in solonibꝫ argumētoꝝ min' p̄ncipaliū. q̄n exponit auctoritatē xp̄i Joā. xix. sc; (cōsummatū est) et dc̄ q̧ si re feratur ad antiquā legem. q̧ debeat intelligi. cōsummatū est in cā. nā mors xp̄i cā erat cōfirmatōis legis euāgelice. sed illa nō fuit cōsummata ad obseruādū an̄ p̄dicatōem a' et c. Sed illa fuga scoti est apte cōtra intentiōem scōꝝ. et p̄ terea nō solū cōsummatū est. s; et velū tēpli scissum est. qd̄ doctores scti exponūt de cessatōe legaliū. etiā q̄ ad vtili tatē. q̄re Scot' in h̄ nouitatē instituit et a soliditate scōꝝ recessit. P; q̧ iꝫ. q̄ de dictis ipoꝝ nihil curauit. s; p suo p̄prio videre scripturā canonicā trahere nisus est. Vide d. san. iij. p. q. xlvij. ar. q. ad p̄m. de hac auctoritate cōsum matū est. Aliud q̧ dictū d. s. ipugnat. sc; q̧ legalia ali ter obligauerūt an̄ passionē et post passionē. ipse aūt vult q̧ eodē mō obligauerūt. et iudei eode; mō tenebant̄ vsq̧ post ascensionē dn̄i. s; de hoc ar. sequēti

¶ Ad tertiū dc̄m. q̧ rōnes litales ceremoniaꝝ sūt p̄ra assignate referūt̄ ad diuinū cultū. q̄ q̄dē cultus erat in fide vēturi. et iō iā veniēte eo q̄ vēturꝰ erat et cultus ille cessat. et oēs rōnes ad hūc cultū ordinate. q. iij. ar. iij. et quarto.

Ad maiorē manēte eā in eē et cōseruari manet effect'. Minorē v̄a ad hūc sensum q̧ habuerūt rōnabiles cau sas. vt p̄mouebāt ad cultū p̄stanuū fidei respectu futuri s; nō respectu p̄ntis vel p̄teriti. Et g̃ q̄ fides postea ali ter se habuit. sc; ad p̄ntē vel p̄teritū. q̄re negat̄ cōna. imo debuit eē ali' cult' correspōdēs fidei aliter se h̄nti. vt p; ex cōclone fundamentali et c.

¶ Ad q̄rtū dc̄m. q̧ fides Abrae fuit cōmēdata in hoc q̧ credidit diuine p̄missioni de futuro semine in q̄ bn̄diceret̄ oēs gētes. et ideo q̄diu h̄ erat futuruʒ optebat p̄testari fidē Abrae in circūcisione s; post q̄ iā h̄ est pfectū. opt; idē alio signo declarari. sc; bā ptismo q̄ in hoc circūcisioni succedit. fm̄ illud apl̄i ad Col. ij. Circūcisi estis circūcisione nō manu fac ta in expoliatōe corpis carnis. s; in circūcisione dn̄i nostri iesu xp̄i cōsepulti ei in baptismo

Hoc. soluēdo hoc argumētū p̄mo ridet ad p̄mā p̄tē et p̄mū exēplū. Scdo ad scdm. ibi. Sabbatū ut et c. Ad maiorē g̃ p p̄' p̄te dico. q̧ circūcisio fuit istituta in sig' fidei de futuro redēptore. s; nō de p̄nti vel p̄terito. Ad minorē p p̄ma p̄te dico. q̧ eī; fidē imitari s; nō p̄testari eodē signo sicut ipe. q̄ iā nō ē futur'. s; signo qd̄ signat ip̄ꝫ p̄teritū et mortuū et resurrexisse. et h̄ ē baptism'. Nota q̧ q̄uis abraā habuerit eādē fidem nobiscū. sicut et cēte teri p quocūq̧ statu. tn̄ fides eoꝝ habuit aliam habi tudinē ab obiectū q̄ nostra. ideo et op' fuit alia p̄testati one exteriori. q̄ est cult' exterior. Et iō abraaʒ figurabat xp̄m vēturū. qd̄ nos nō possum'. et ideo su' cult' nō cō uenit nr̄o tpi. nō q̧ xp̄s vel tep' ip̄i' variata sint. s; nos et p̄ores alia habitudinē habem' ad eūdē xp̄m. et tep' in quo fuit. vide de v̄ita. mo. xiiij. q. xij. De hoc etiā bn̄ loq̄ Sco. in. 3°. dis. xlv. et dicet̄ illa ma. ar. seq̄n. in cor.

¶ Sabbatū aūt qd̄ fiebat p̄ma creatiōe; mutat̄ in die dn̄icū. in q̄ cōmemorat̄ noua creatura inchoa ta in resurrectōe xp̄i. et silr̄ aliis solēnitatibꝫ veteris legis noue solēnitates succedūt. q̄ bn̄ficia illi p̄plo exhibita figurat bn̄ficia nobis cōcessa p xp̄m. Vn̄ festo pasche succedit festū passionis xp̄i et resurrectōis. Fe sto penthecostes in q̄ fuit data lex vet' succedit festuʒ penthecostes in q̄ fuit data lex sp̄us vite. Festo neome nie succedit festū bte v̄ginis. in q̄ p̄mo apparuit illu minatio solis. i. xp̄i p copiā gr̄e. Festo tubaꝝ succe dūt festa aploꝝ. Festo expiatōis succedūt festa mar tyrū et cōfessoꝝ. Festo tabernaculoꝝ succedit festū cō secratōis ecclie. Festo cet' atq̧ collecte succedit festū angeloꝝ. vel etiā festū omniū sanctoꝝ.

Consequēter D. ridet q̄ ad scdam p̄te; maioris. q̄ cōcedit̄. s; dico. q̧ apud christianos mutata est so'enitas sabbati in solennitate; dn̄ice diei et aliis festiuitatibꝫ q̄bꝫ cōmemorabant̄ beneficia iudaico p̄plo exhibita. succedūt festiuitates qbꝫ celebrant̄ bn̄ficia populo christiano exhi

sicut sup̃ dictũ ẽ.tũ etiã ad vitãdũ idolatrie ritũ. qꝛ
coꝝ ↄsuetudo erat vt circa sanguinẽ ↄgregatũ adu/
narent̃ ad comedẽdũ i honore idoloꝝ. q̃bꝫ reputa/
bãt sanguinẽ acceptissimũ eẽ ⁊ iõ dñs mãdauit q̃ sa
guis effunderet̃ ⁊ q̃ puluere opiret̃ ⁊ ꝓpter h̃ etiã ꝓ
hibitũ ẽ eis comedere aialia suffocata vel strangula
ta.qꝛ sanguis coꝝ nõ sepat̃ a carne. vl̃ qꝛ in tali more
te aialia multũ affligũt̃. ⁊ dñs voluit eos a crudeli
tate ꝓhibere etiã circa aialia bruta. vt p h̃ magꝭ rece
derẽt a crudelitate hoĩs hñtes exercitiũ pietatꝭ etiã
circa bestias. Adipis etiã esus ꝓhibit⁹ ẽ eis. tum qꝛ
idolatre comedebant illũ in honorẽ deoꝝ suoꝝ. tũ eti
am qꝛ cremabat̃ in honorez dei. tũ etiaz qꝛ sanguis ⁊
adeps nõ generãt bonũ nutrimẽtũ. qđ ꝓ cã inducit
rabi Moises. Causa aũt ꝓhibitõis esus neruoꝝ ex
ꝓmit̃ Gen̄.xxxij. vbi dr̃. q̃ nõ comedũt filij israel ner/
uũ. eo q̃ tetigerit neruũ femoris Jacob ⁊ obstupuerit

¶ Nota ãt h̃ cui⁹ opinionis fuerit D. sanct. de adipe
nõ ↄmedẽda qꝛ vult q̃ gñalr̃ fuit ꝓhibit⁹ esus adipis cu
iuslibet aial̃. de h̃ sup̃ ar.iij.ad viij. qꝛ de h̃ sunt ↄ̃rie opi
niones vt pꝫ in Nicolao de lyra ibidẽ allegato. Cõles
quẽter D. manifestat 2°. q̃re illa tacta i ↄ̃tte dicebãt̃ imũ
da nõ ꝓpter se sꝫ ꝓpter rõem figuralẽ scꝫ spũalr̃ ⁊ figurati
ue Sic ⁊ suba hui⁹ dictõis fatu⁹ nõ ẽ imũdior i suba illa
dictõe sapiẽs sed rep̃sentatiue ẽ imũdior. Sic ⁊ de aiali
bus q̃ nõ sunt imũdiora spũalr̃ (esto q̃ñqꝫ corꝑalr̃) fcãt
bãt tñ imũdiciã spũalẽ ⁊c̃. Vñ̃ negat̃ scđꝫ hoc ↄñs Et
h̃ declarat D. qꝛ ꝑ hmõi ꝓhibebãt̃ pctã in talibꝫ aialibꝫ
figurata. ⁊ h̃ ostdit p⁹ de aialibꝫ gressibilibꝫ i terra. cũ dr̃.

¶ Figuralis aũt rõ hoꝝ ẽ. qꝛ p oĩa hmõi aialia ꝓ/
hibita designãt̃ aliq̃ pctã i q̃ꝝ figurã illa aialia ꝓhi
bebãt̃. vñ dr̃ Aug. in lib. ↄ̃ faustũ. Si de porco ⁊ ag
no reqrat̃. vtrũqꝫ natura mũdũ ẽ. qꝛ oĩs creatura
dei bona ẽ. q̃dã ṽo fcãtõe agn⁹ mũd⁹. porc⁹ imũd⁹ ẽ
tanq̃ si stultũ ⁊ sapiẽtẽ diceres. vtrũqꝫ h̃ ṽbũ natu/
ra vocis ⁊ lr̃aꝝ ⁊ syllabaꝝ ex q̃bꝫ ↄstat mũdũ ẽ. fca/
tõe aũt vnũ ẽ mũdũ. ⁊ aliud imũdũ. Animal ei qđ
ruminat ⁊ vngulã findit mũdũ ẽ fcatõe. qꝛ fissio vn
gule fcat distinctiõem duoꝝ testamẽtoꝝ. vel p̃ris et
filij. vel duaꝝ naturaꝝ in xpo. vel discretõem boni ⁊
mali Ruminatio aũt fcat meditatõem scripturarũ
et sanum intellectũ earũ. Cuicũqꝫ autẽ hoꝝ alteruꝫ
deest spũaliter immundus est.

¶ Scđo de piscibꝫ cũ dicit

¶ Silr̃ etiã in piscibꝫ illi q̃ hñt squamas ⁊ pẽnu/
las fcatõe mũdi sunt. qꝛ ꝑ pennulas fcat̃ vita subli
mis. vel ↄtẽplatio. ꝑ squamas ãt fcat̃ aspa vita. q̃ꝝ
vtrũqꝫ necessariũ ẽ ad mũdiciã spũalem

¶ Tertio de varijs generibꝫ auiũ. cũ dr̃.

¶ In auibꝫ aũt specialia quedã gñа ꝓhibent̃. In
aq̃la eñ q̃ alte volat ꝓhibetur supbia. in gryphe ãt
q̃ equis et hoĩbꝫ infest⁹ est crudelitas potentũ ꝓhi/
bet̃. in halyeto ãt qui pascit̃ minutis auibꝫ significã
tur illi q̃ sũt pauperibꝫ molesti. In miluo ãt q̃ maxi
me insidijs vtit̃. designant̃ fraudulenti. In vulture
aũt q̃ sequit̃ exercitum expectãs comedere cadauera
mortuoꝝ. fcant̃ illi q̃ mortes ⁊ seditões hoĩm affec/
tãt vt inde lucrent̃. Per aialia coruini generis fcan
tur illi qui sunt voluptatibꝫ denigrati. vel q̃ sunt ex
pertes bone affectõis. qꝛ coru⁹ semel emissus ab ar/
cha nõ ẽ reuersus. Per strutiõem q̃ cũ sit auis vola
re nõ p̃t. sꝫ sp̃ est circa terrã. fcant̃ deo militãtes et se
negocijs secularibꝫ implicãtes Nycticorax q̃ in noc
te acutu est visus. in die ãt nõ videt fcat eos q̃ i tpa/
libus sunt astuti. in spũalibus hebetes. Larus aũt
qui et volat in aere ⁊ natat in aqua. significat eos q̃
et circũcisionẽ ⁊ baptismũ venerantur. vel significat
eos qui per ↄtemplatõnem volare volunt. ⁊ tamen
viuũt in aquis voluptatum. Accipiter vero q̃ deser
uit hoĩbus ad predã fcat eos qui ministrant potẽ/
tibꝫ ad depredandũ pauperes. Per bubonem qui
in nocte victum querit. de die autem latet. significã
tur luxuriosi qui occultari querũt in nocturnis ope
ribus que agunt. Mergulus aũt cuius natura est
vt sub vndis diutius immoretur. significat gulo/
sos qui in aquis deliciaruꝫ se imergunt. Ibis vero
auis est in affrica habens longũ rostrũ que ex serpẽ/
tibus pascit̃ ⁊ forte est idem qđ ciconia. ⁊ fcat inui/
dos. qui de malis alioꝝ quasi de serpentibus refici/
untur. Cygnus aũt est coloris candidi. ⁊ longũ col
lũ habet. qui ex ꝓfunditate terre vel aque cibũ tra/
hit. ⁊ p̃t significare homines qui per exteriorẽ iusti/
cie cãdorẽ lucra terrena querũt. Onocrotalus autẽ
auis est in partibus orientis longo rostro. q̃ in fau
cibus habet quosdã folliculos in q̃bꝫ ꝓmo cibũ re/
ponit ⁊ post horã in ventrẽ mittit. ⁊ significat aua/
ros qui imoderata sollicitudine necessaria vite con/
gregant. Porphyrio aũt preter modũ aliaꝝ auium
habet vnũ pedem latũ ad natandum alium fissum
ad ambulanduꝫ. qꝛ ⁊ in aqua natat vt anates ⁊ in
terra ambulat vt perdices. solo morsu bibit omneꝫ
cibum aqua tingens. ⁊ significat eos qui nihil ad
alterius arbitrium facere volunt. sed solum quod
fuerit tinctũ aq̃ ꝓpe volũtatꝭ. Per herodionẽ q̃ vul
garit̃ falco dr̃. fcãt̃ illi q̃ꝝ pedes sũt veloces ad effun
dẽdũ sanguinẽ Caradrio ãt q̃ ẽ auis garrula fcat lo
q̃ces Upupa ãt q̃ nidificat i stercoribꝫ ⁊ fetẽti pascit̃
fimo. ⁊ gemitũ in cãtu simulat fcat tristiciã seculi q̃
in hoĩbꝫ imũdis mortẽ opat̃. Per vespilionẽ aũt q̃
circa terrã volitat. fcãt̃ illi q̃ seculari scia prediti sola
terrena sapiũt Circa volatilia ãt etiã q̃drupedia illa
sola ↄcedũt̃ eis q̃ posteriora crura hñt lõgiora. vt sa
lire possint. alia ṽo q̃ terre magꝭ adherẽt ꝓhibẽt̃. q̃a
illi q̃ abutũt̃ doctrina q̃ttuor euãgelistaꝝ vt ꝑ eã in
altũ nõ subleuentur. immundi reputantur

¶ Quarto de sanguine. adipe ⁊ neruis. cũ dr̃

¶ In sanguine ṽo ⁊ adipe ⁊ neruo itelligit̃ ꝓhibe
ri crudelitas ⁊ voluptas ⁊ fortitudo ad peccãdum

¶ Ad scđm dđꝫ. q̃ esus plãtaꝝ aliaꝝ terre nascen
tiũ fuit apđ hoĩes etiã añ diluuiũ. sꝫ esus carniũ vi/

dei eē post diluuiū introduct⁹. dr̄ em̄ Gen̄. viij. q̄si olera virētia dedi vobis oēm carnē. ⁊ h̄ iō. q: eius terre nascētiū magis ptinet ad q̄ndā simplicitatē vite. eius āt carniū ad q̄sdā delicias ⁊ curiositatē viuēdi. sponte em̄ terra herbā germinat. vel cū modico studio h̄mōi terre nascētia in magna copia pcurantur opter aūt cū magno studio aīalia vel nutrire. vel etiā capē. ⁊ iō volēs dn̄s pplm̄ suū reducere ad simpliciorē victū. multa i gn̄e aīaliū eis prohibuit. nō autē in genere terre nascētiū. vel etiam quia animalia immolabāt idol' nō āt terre nascētia

¶ Maior q̄d dē v̄a saltē post diluuiū. tūc em̄ aīalia data fuerūt i cibū. s; ātea pmederūt terrenascētia. ⁊ tn̄ ē magna dr̄ia iter herbas ⁊ aīalia q: eius herbaꝝ ptinet magis ad simplicitatē vict⁹ ⁊ habet cū pauco labore. sec⁹ de q̄busdā aīalib; Et scd̄o q: herbe nō imolabāt idol' sic aīalia Ad minorē ɔcedit. q: nō habuerūt locū rōes l'ales de herbis sic de aīalib;. esto aliq̄ sit nociue corp̄alr. h̄ tn̄ pt bn̄ p hoīem ɔgnosci. Quare negat ɔn̄a

¶ Ad tertiū patet r̄nsio ex dictis

¶ Ad maiorē p⁹. nō valet de imūdicia legali. q: materia ex q̄ aliq̄d gn̄at. pt aliq̄d figurare q̄d non figurat id q̄d gn̄at ex ea. Et scd̄o dico. q: materia pt eē cōis idolatris nō id q̄d gn̄at ex ea. Scd̄o dico ad maiorē q̄ nō est v̄a etiā loq̄ndo de imūdicia corp̄ali. q: nutrimētū pt esse mūdū ⁊ tn̄ caro gn̄ata ē imūda. i. nō ɔmestibil' (sic p; de equo) Et sic sanguis nō facit bonū nutrimētū s; tn̄ caro inde gn̄ata ⁊c. Ad minorē ɔcedit. sed dico q̄ sanguis eius figurat crudelitatē quā de⁹ phibuit iudeis. 2° sanguis offerebat i multā reuerētiā idoloꝝ. q̄re non seq̄t ɔn̄a de adipe āt ē triplex rō l'ral' vt p; ad p^m. ⁊ g̃ negat ɔn̄a.

¶ Ad q̄rtū dōm. q̄ et si hed⁹ occisus nō sentiat q̄liter carnes ei⁹ coquāt. tn̄ in aīo decoquētis ad quādā crudelitatē ptinere videt si lac matris q̄d datū ē ei p nutrimēto adhibeat ad ɔsumptōeȝ carniū ipi⁹

¶ D. assignat tres rōes q̄re ɔn̄a nō valet duas l'rales et vnā figuralē. dr̄ g̃ ex p^a rōe. p° ad an̄s. Licet. q̄d fit post mortē nō ptinet ad nocumētū sensibile ipi⁹ mortui. attn̄ ad crudelitatē ptinet facient'. si etiā hō mortu⁹ tractetur crudelr. ⁊ iō ppter crudelitatē vitādā pt aliq̄d phiberi circa mortuū hoiem vel aīal. Ad p^m ɔn̄s ɔcedit. q̄ nō ptinet ad aīa'. ptinet tn̄ ad hoīes cui⁹ ē vitare crudelitatem. q̄re negat vlterioꝝ ɔn̄a. q: ē crudel'e Scd̄o dico ad an̄s cōcedēdo ip̄;. s; tn̄ cedit i nocumētū facien', si i reuerētiā idoloꝝ h̄ ɔsuetū sit fieri. q: p h̄ h; occasionē idolatrandi Et ita p^m ɔn̄s ɔcedit. q̄ nō ptinet ad aīal' nocumentū tn̄ ad ip; hoies occidētē ne idolatrādi icurrat viciū. negat g̃ vlterioꝝ ɔn̄a. q: h̄ erat occasio idolatrādi. vt D ondit ɔn̄r.

¶ Uel pt dici q̄ gētiles in solēnitatib; idoloꝝ taliter carnes hedi decoq̄bāt vel ad imolandū vel ad comedēdū. ⁊ iō Exo. xxiij. post q̄ pdictū fuerat de solēnitatib; celebrandis in lege subditur. Nō coques hedum in lacte matris sue.

¶ Nota āt q̄ q̄uis in textu Exo. xxiij. solū fiat mētio de lacte matris. tn̄ vt Nicola⁹ de lyra ibidē h;. itelligit de oī lacte. tertio dico q̄ ppter rōnem figuralem illa coctio erat declināda nō ppter nocumētū aīal' coquēdi. Un̄ adhuc nō seq̄t ɔn̄a. vt ondit D. ɔn̄r ibi.

¶ Figural' āt rō hui⁹ phibitōis ē. q: p̄figurabat q̄ xp̄s q̄ ē hed⁹ ppter silitudinē carnis peti nō erat a iudeis coq̄nd⁹. i. occidēd⁹ in lacte matris. i. tpe isantie vel sicat q̄ hed⁹. i. peccatoꝝ nō ē coquēd⁹ in lacte matris. i. nō ē blāditus demūcēd⁹. ¶ Ad q̄ntum dōm. q̄ gētiles fruct⁹ p̄mitiuos q̄s fortunatos extimabāt. dijs suis offerebāt. vl' etiā ɔburebāt eos ad q̄dā magica faciēda. ⁊ iō p̄ceptū ē eis vt fruct⁹ triuȝ p̄moꝝ annoꝝ imūdos reputarēt. In trib; em̄ ānis fere oēs arbores terre illi⁹ fructū pducūt q̄ s. vel seminādo. vel iserēdo. vel plātādo colūtur Raro aūt ɔtingit q̄ ossa fructuū arboris vl' semia latētia seminēt. hec em̄ tardi⁹ facerēt fructū. s; lex respexit ad id q̄d frequēti⁹ fit. Poma āt q̄rti anni tāq̄ p̄mitie mūdoꝝ fructuū deo offerebant. q̄nto autem anno ⁊ deinceps comedebantur.

¶ Iste rōes fuerūt offerēde p̄mitias lignoꝝ pomiferoꝝ q̄ ea q̄ tāgūt i an̄te. vn̄ negat ɔn̄a. ɔcesso an̄te. q: p̄mitiua aīaliū ⁊ hoim nō offerebāt idolis sic p̄mi fructus arboꝝ. vt D. declarat. Erat āt alia rō a rōe tacta in an̄te hui⁹ phibitōnis figuralis ppter quā negat etiam ɔn̄a. quam Doc. declarat cū dicit.

¶ Figural' āt rō ē q: p h̄ p̄figurat q̄ post tres stat⁹ legis q̄rū vn⁹ ē ab Abrahā vsq; ad Dauid. scd̄s vsq; ad trāsmigratōem babylonis. terti⁹ vsq; ad xp̄m. erat xp̄s deo offerēd⁹ q̄ ē fruct⁹ legis. vel q: p̄mordia nostroꝝ opeꝝ dn̄t eē nobis suspecta ppter ipfectōnem

¶ Ad sextū dōm q̄ sic dr̄ Eccle. xix. Amict⁹ corporis enūciat de hoie. ⁊ iō voluit dn̄s vt ppl's ei⁹ distingueret. ab alijs ppl'is. nō solū signo circūcisiōis q̄d erat in carne. s; etiā certa habit⁹ distinctōe

¶ D. p° assignat rōem de gn̄ali distinctōe aliq̄ꝝ vestiū iudeoꝝ a vestib; aliaꝝ gētiū. 2° duas rōnes l'rales. et vnā figuralē de spēali phibitōe vestiū q̄ tāgūt i argumēto. ibi. Et iō phibitū ⁊c. Dico g̃ p° ad an̄s ɔcedēdo. sed tn̄ vestimētū vel amict⁹ iuxta sapiētē enūciat de hoie. Et g̃ sic de⁹ voluit h̄re distinctū pplm̄ ita ⁊ distinctū habitū. q̄re negat ɔn̄a. Scd̄o iteꝝ ɔcedit an̄s. s; q: idolatre induebāt talib; vestib; ex lanoꝝ lino simul ɔtextis. ⁊ mulieres vestimētis viroꝝ ⁊ ecōtra. iō phibebat iudeis. vt ostendit Doc. cū dicit.

¶ Et iō phibitū fuit eis ne induerēt vestimēto ex lana ⁊ lino ɔtexto. ⁊ ne mulier idueret veste virili. aut ecōuerso ppter duo. Prio q̄dē ad vitādū idolatrie cultū. H̄mōi em̄ varijs vestib; et diuersis ɔtextis gētiles in cultu suoꝝ deoꝝ vtebāt. ⁊ etiā in cultu Martis mulieres vtebāt armis viroꝝ. in cultu āt Ueneris ecōuerso viri vtebātur vestib; mulieruȝ

¶ Erat āt adhuc alia rō litteral'. q̄re nō licebat vti illis vestimētis tactis in ɔn̄te. vt ondit D. ɔn̄r ibi

¶ Alia rō ē ad declinādā luxuriā. nā p ɔmixtiōes varias in vestimētis oīs iordinata ɔmixtio coitus excludit. q̄ āt mulier induat veste virili. aut ecōuerso. incētiuū ē ɔcupiscētie. ⁊ occasionē libidini p̄stat.

¶ Tertio etiā erit rō figural' h̄mōi phibitiōnis quam etiā D. ɔn̄r ponit cū dicit

¶ Figural' āt rō ē. q: in vestimēto ɔtexto ex lana ⁊ lino interdicit ɔiūctio simplicitatis ⁊ innocētie q̄ figu

guralr̄ p lanā. ꝛ subtilitatꝫ malicie q̄ figurat̄ p linū. Prohibet̄ etiā ꝙ mulier nō vsurpet sibi doctrinaꝫ vel alia viroꝝ officia. vel vir nō declinet ad mollicies mulieꝝ. ¶ Ad septimū dōꝫ ꝙ sic̄ Hiero. dt̄ sup Matth. Dn̄s iussit vt in q̄ttuoꝛ angul' pallioꝝ hyacinthinas fimbrias facerēt. ad ppl'm israel dinoscēdū ab aliis pplis. vn̄ p h̄ se eē iudeos pfitebāt̄. ꝛ iō p aspectū hui⁹ signi inducebāt̄ in memoriā sue legꝫ.

¶ Cōcesso igit̄ assumpto hui⁹. negat̄ etiā ꝯn̄a dupl'r. q̄ ad ābas ptes ꝯn̄tꝫ. fm ꝙ vtriusqꝫ erat duplex rō. secūdā ponit ibi. In hyacinthinis ꝛc̄. lꝫ q̄ memoria mādatoꝝ dei nō ptineat ad corp⁹. tn̄ ex corp'alib' q̄ occurrūt sensui excitat̄ mēs ꝛ coꝛ ad memorādū. Et sic negat̄ pina ꝯn̄a de scd̄o exēplo tacto in ꝯn̄te. Quo ad p^m tactū i ꝯn̄te. dico etiā ꝙ p exterioꝛa mēbra i locutione metaphorica. pn̄t designari iterioꝛes act⁹ ai ꝛ sil'r exterioꝛes opatōes. Sic p oculū itellect⁹ accipit̄. ꝛ p hr̄e an̄ oculos itelligit̄ frequens memoria ꝛ fuga obliuionis. iō de h̄ etiā negat̄ ꝯn̄a. q2 nō itelligit̄ ꝙ corp'alr̄ ligarēt i brachijs vt on̄dit D. cū dt̄ ibi.

¶ Qd̄ āt dt̄. Ligabis ea in manu tua ꝛ erūt sp an̄ oculos tuos. pharisei male iterptabāt̄ scribentes in mēbranis decalogū Moisi. ꝛ ligabāt i frōte q̄si coronā vt an̄ oculos mouerēt̄. cū tn̄ intētio dn̄i mādātis fuerit vt signarēt̄ i manu. i. in operatiōe. ꝛ essent ante oculos. i. in meditatione.

¶ Scd̄o D. adducit alias rōes dictoꝝ ꝛ p° tāgit rōnē vnā figuralē. de 2° exēplo argumēti cū dt̄.

¶ In hyacintinis autvitis q̄ pallijs iserebāt̄ sicat̄ celestꝫ itētio q̄ oib' opib' nr̄is dꝫ adiūgi

¶ Deinde vnā aliā rōeꝫ lr̄alē de p° tacto i argu. cū dt̄

¶ Potest tn̄ dici ꝙ q2 ppl's ille carnal' erat dure ceruicis. oportuit etiam p hm̄ōi sensibilia eos ad legis obsuātiā excitari. ¶ Ad octauū dōꝫ ꝙ affect⁹ hois ē duplex. Un⁹ q̄dē fm rōem. ali⁹ vo fm passionē. fm igit̄ affectū rōis nō refert q̄d hō circa bruta aialia agat. q2 oīa sunt subiecta ei⁹ ptāti a xō fm illud Psal. Oīa subiecisti sub pedib' ei⁹. ꝛ fm h̄ apl's dt̄. ꝙ nō ē cura deo de bobus q2 de⁹ nō reqrit ab homine q̄d circa boues agat vel circa alia aialia.

¶ D p° distinguit de an̄te auctoritate apl'i ꝙ pt̄ dupl'r intelligi. Et iuxta scd̄ꝫ itellectū rn̄det. 2° ad ꝯn̄s ibi Et iō vt dico ꝛc̄. dico q̄ ad auctoritatē apl'i. si itelligit̄ ꝙ nō ē cura de deo ꝛc̄. i. nihil ordinauit de fiēdis ab hoīe circa aialia pp̄ter ptē itellectiuā. tūc dico ad ꝯn̄s. ꝙ de⁹ i scriptura nō pcepit de bob⁹ ꝛ irrōnabilib' aialib' pp̄ter ipa. Unde fm h̄ negat̄ ꝯn̄a. q2 sic nō itelligit̄ ꝯn̄s. Nota tn̄ post D. sanc. p^a pte. q. xcij. ar. ij. ad v^m. ꝙ iō nō ē cura spēal' p pmiatiōem ꝛ punitiōem de bob'. ē tn̄ cura vel puidētia cōis q̄ gubernat̄ ꝛ i eē ꝯseruāt̄. sꝫ h̄ ē extra ppositū. Si āt itelligitur 2°. añs. ꝙ nō ē cura ꝛc̄. i. ꝙ nō ordinauit aliqd̄ de fiēdis ab hoīe circa aialia pp̄ter ptē sensitiuā tunc negat̄ ille sensus. imo nō ē mēs apl'i q2 ꝯ scripturā. puer. xij. vt i lr̄a. affect⁹ aīe sensitiu⁹ mouet̄ etiaꝫ circa aialia irrōbilia. Et hoc ostendit D. ꝯn̄r cū dt̄.

¶ Quātū vo ad affectū passionis mouet̄ affect⁹ hois etiā circa alia aialia. q2 eñi passio miscd̄ie ꝯsurgit ex afflictōib' alioꝝ. ꝯtingit etiā bruta aialia penas sentire. pt̄ i hoīe ꝯsurgere miscd̄ie affect⁹ etiā circa afflictiōem aialiū. pximū āt ē vt q̄ exercet̄ i affectu miscd̄ie circa aialia. magis ex h̄ disponat̄ ad affectū miscd̄ie circa hoīes. vn̄ dt̄ puer. xij. Nouit iust⁹ aias iumētoꝝ suoꝝ. viscera āt impioꝝ crudelia.

¶ Scd̄m illū. q̄ 2^m itellectū D. declarat ꝯn̄s Et p° q̄ ad pmas duas autoritates scripture. 2° q̄ ad tertiā ibi. Circa ꝯmixtiōem ꝛc̄. Quo ad p^m q̄ negat̄ ꝯn̄a. q2 dū affect⁹ hois exerceret̄ circa bestias i misericordia disponit̄ ad miscd̄iam circa hoīes. Et iō lꝫ deo nō sit cura de aialib' tractādis ab hoib' fm se. sꝫ tn̄ pp̄ter hoīem ꝛ ei⁹ affectū pfectum sensitiū. nec ꝯn̄ū voluit Apl's. de h̄ dt̄ D.

¶ Et iō vt dn̄s ppl'm iudaicū ad crudelitatē pnū ad miscd̄iam reuocaret. voluit eos exercere ad misericordiā etiā circa bruta aialia. phibēs q̄dā circa aialia fieri q̄ ad crudelitatē q̄ndā ptinere videt̄. ꝛ iō phibuit ne coq̄ret̄ hed⁹ in lacte mr̄is. ꝛ ꝙ nō alligaret̄ os boui triturāti. ꝛ ꝙ nō occideret̄ mr̄ cū filijs.

¶ Ud pt̄ assignari alia rō lr̄al' tn̄ etiā pp̄ter affectū hominis retrahēdū p h̄ ab idolatria quā D. on̄dit cū dt̄.

¶ Quāuis etiā dici possit ꝙ hec phibita sūt eis in detestatiōem idolatrie. nā egyptij nefariū reputabāt vt boues triturātes de frugib' comederēt. aliq̄ etiaꝫ malefici vtebāt̄ matre auis incubāte ꝛ pullis ei⁹ sil' captis ad fecūditatē. ꝛ fortunā circa nutritiōem filioꝝ. ꝛ q2 etiā i augurijs reputabat̄ hoc esse fortunatū ꝙ inueniret̄ mater incubās filijs.

¶ Quo ad scd̄am auctoritatē. negat̄ etiā ꝯn̄a. q2 etiā deo fuit cura ordinādi circa aialia nō iducēda i ꝯmixtionē extra spēm pp̄ter hoīem ne affect⁹ ei⁹ carnal' induceret̄ in idolatriā vel ad peccādū ꝯ naturā. vel vt̄ in oēm occasionē ꝯcupiscētie. vt D. on̄dit cū dt̄.

¶ Circa ꝯmixtiōem vo aialiū diuerse spēi rō lr̄al' potuit eē triplex. Una q̄dē ad detestatiōeꝫ idolatrie egyptioꝝ q̄ diuersis ꝯmixtiōib' vtebāt̄ i seruitiū planetaꝝ. q̄ fm diuersas ꝯiūctiōes hn̄t diuersos effect⁹. et sup diuersas spēs reꝝ. Alia rō ē ad excludēdū cōcubit⁹ ꝯ naturā. Tertia rō ē ad tollēdā vl'iter occasionē ꝯcupiscētie. Aialia eñi diuersaꝝ specieꝝ nō cōmiscēt̄ de facili adinuiceꝫ nisi h̄ p hoīes pcuret̄. ꝛ in aspectu coit⁹ aialiū excitat̄ hoī ꝯcupiscētie mot⁹. vn̄ et in traditiōib' iudeoꝝ phibitū iuenit̄. vt rabi Moyses dt̄ vt hoīes auertāt oculos ab aialib' coeūtib'.

¶ Ulterio D. subiūgit oīm dictoꝝ rōem figuralē. ꝛ dt̄.

¶ Figural' āt hoꝝ rō ē. q2 boui triturāti. i. pdicatori deferēti segetes doctrine nō sunt necaria vict⁹ subtrahēda vt Apl's dt̄ p. ad Cori. ix. Matrē etiā non simul debem⁹ tenere cū filijs. q2 in q̄busdā retinendi sunt spūales sensus q̄si filij ꝛ dimittēda ē lr̄al' obseruātia q̄si mr̄ sic in oib' ceremonijs legis. phibet̄ etiā ꝙ iumēta. i. populares hoīes nō faciam⁹ coire. i. cōiūctiōem habere cū alteri⁹ gn̄is animātib'. i. cū gētibus vel iudeis. ¶ Ad nonū dōꝫ ꝙ oēs ille ꝯmixtiōes i agricultura sunt phibite ad litterā in detestatiōem idolatrie. q2 egyptij i venerationem stellarum diuersas commixtiones faciebant et in seminibus et in animalib' et in vestib' repñtātes diuersas

cōiūctōes stellaꝝ. Uel oēs hmōi ꝯmixtōes varie ꝓhibēt ad detestatōem coitus ꝯtra naturā

¶ Aūs ꝓcedit ꝛ patuit ad 1ᵐ ſꝫ negat̄ ꝯña q: sūt rōes l̄rales due ꝛ figurales q̄re ꝯmixtōes ſeminū ꝓhibite sunt q̄ ad l̄rales pꝫ in littera. q̄ ad figurales dr̄

¶ Habēt tn̄ figuralē rōem. q: qd̄ dr̄. Nō seres vineā tuā altero semie. ē spūaliter itelligēdū q̄ i ecclia q̄ ē spūal' vinea nō ē seminād̄a aliena doctrina. ꝛ silr̄ ager. i. ecclia nō ē seminād⁹ diuerso semine. i. catholica doctrina ꝛ heretica. Nō ē etiā siml' arādū i boue et asino. q: fatuus sapienti in ꝑdicatōe non est sociandus. q: vnus impedit aliū.

Deficit solo penul. argu.

¶ Ad decimū añcedens. vꝫ. tn̄ ꝓpter ꝑiculū vitādū et pctm̄ idolatrie. ad qd̄ ꝓni erāt iudei. potuit ꝓhibere aliqd̄ inaiatū. scꝫ argētū vl' auꝝ vl' sculptilia ꝑciosa gētiliū ad vitādū idolatriā. Et 2° q: auari ꝛ cupidi erant. ꝛ per hmōi facil'e iduci fuissent i idolatriā. Et ꝑterea circa inaiata dꝫ hō̄ facere q̄ sūt ꝓdecētia ꝯuict⁹ hūani. ita q̄ imūdicie corp̄ales ꝛ naturales ꝓ posse abscōdāt ꝛ ꝑserti sēiide ne excitēt ifirmitates ꝛ pestilētie. q: iuxta glo. Deute. xxiij. de⁹ etiā corp̄al'e mūdiciā diligit. Quare negat̄ ꝯña q: Deute. vij. ꝓhibet solū. ne accipiāt auꝝ ꝛ q̄cūq ꝑciosa de idol' gētiū ne hiis acceptis ex cupiditate icidere͂t i ꝑicula idolatrie Et ꝑt figural'r ꝓhibere auaritia xp̄iani ꝑ illi ne colāt auꝝ ꝛ argētū ꝓ diis. Scd̄o dico de eo qd̄ habet̄ Deute. xxiij. q̄ h̄ fuit factū ꝓpt̄ mūdiciā ꝛ ꝓ ꝯñs salubritatē aeris ꝯseruandā. Et 2° iuxta glo. vt ꝯgnita miseria ꝯditōis hūane humiliaret̄. ꝛ 3° vt studerēt tegere sordes spūales ꝛ defect⁹ Et ꝑt eē rō figural'. vt hō̄ studeat puritati hūilitati ꝛ abscōsioni sordiū spūaliū q̄ tegūt̄ ꝑ penitētiā. Hui⁹ argu. solo ex icuria ipsoꝝ vl' scriptoꝝ nō h̄r vt pꝫ leuēti. sꝫ ista solo h̄r ex textib⁹ all'egatis ꝛ glo. ordiaria ꝛc̄.

¶ Ad vndecimū dd̄ꝫ. q̄ malefici ꝛ sacerdotes idoloꝝ vteb̄at̄ in suis ritib⁹ ossib⁹ vl' carnib⁹ hoim mortuoꝝ. ꝛ id̄ ad extirpādū idolatrie cultū ꝑcepit dn̄s vt sacerdotes minores q̄ ꝑ tp̄a certa ministrabāt in sanctuario. nō inq̄narēt in mortuis nisi valde ꝓpinq̄rū. s. p̄ris ꝛ m̄ris ꝛ hmōi ꝯiūcturā ꝑsonaꝝ Pontifex āt ip̄e debebat eē parat⁹ ad ministeriū sanctuarij et ideo totaliter prohibitus erat ei accessus ad mortuos quātumcūqꝫ ꝓpinquos

¶ Maior ꝯcedit̄. Sꝫ dico q̄ aliq̄s sine culpa ꝑt reddi ipotēs ad executōeꝫ pietatis actuū Sicī silr̄ hꝫ D. san. qd̄. ibet iij. ar. xvi. de religioso. q̄ ex voto religionis facit se ipotētē ad ministeriū parētū pauperꝫ. Minor ꝟa dūmō ꝯditōi sue et diuia ordinatōe nō repugnet. Et sic erat h. vt oñt D. ꝑ° q̄ ad tactū mortui Scd̄o oñdit h̄ q̄ ad vxorē sacerdotis. q: vilitas vxoris redūdat i virū. id̄ cū sacerdotes debeb̄āt singulari ꝛc̄. vt h̄r clare in l̄ra ibi.

¶ Preceptū etiā ē eis ne ducerēt vxorē meretricē ac repudiatā. sꝫ ꝟginē tn̄ ꝓpter reuerētiā sacerdotii, q̄r dignitas q̄dāmō ex tali ꝯiugio diminui videret̄ tū etiaꝫ ꝓpt̄ filios q̄b⁹ eēt ad ignominiā turpitudo matris. q̄d maxie tūc erat vitādū q̄n sacerdotij dignitas fm̄ successionē gn̄is ꝯferebat̄.

¶ D. ꝯñr etiā reddit ex sup̄abūdāti rōem alicui⁹ alterius obs̄uātie sacerdotib⁹ ꝓhibite q̄ nō tāgit̄ i argu. cū d̄r.

¶ Preceptū etiā erat eis vt nō raderēt caput nec barbā. nec i carnib⁹ suis facerēt incisurā ad remouēdū idolatrie ritū Nā sacerdotes gētiliū radebāt caput ꝛ barbā. vn̄ d̄r Baruch. vi. Sacerdotes sedent habētes tunicas scissas ꝛ capita ꝛ barbā rasaꝫ. ꝛ etiā in cultu idoloꝝ incidebāt se cultris ꝛ lāceol'. vt dr̄. iij Reg. xviij. vn̄ ꝯtra ꝑcepta sūt sacerdotib⁹ veteris legis

¶ Ultimo subiūgit oim dictoꝝ rōem figuralē. quare negat̄ ꝯña argumēti. vn̄ dr̄.

¶ Spiritualis āt rō hoꝝ ē. q: sacerdotes oīno dn̄t eē imunes ab opib⁹ mortuis q̄ sūt op̄a pctī. ꝛ etiam nō dn̄t radere caput. i. deponere sapiētiā. neqꝫ deponere barbā. i. sapiētie ꝑfectōem. neqꝫ etiā scindere vestimēta aut icidere carnes. vt scilicet vitiū scismatis non incurrant.

¶ Questio. ciij. de duratōe ceremonialiū ꝑceptoꝝ G

Deinde ꝯsiderādū ē de duratōe ceremonialiū ꝑceptoꝝ Et circa h̄ q̄rūt̄ q̄tuor: Primo vtꝝ ꝑcepta ceremonialia fuerint añ legē. Scd̄o vtꝝ i lege aliquā ꝟtutē habuerint iustificādi. Tertio vtꝝ cessauerint xp̄o veniēte. Quarto vtꝝ sit pctm̄ mortale obs̄uare eo post xp̄ꝫ

¶ Postq̄ determinatū ē de ꝑceptis ceremonialib⁹ fm̄ se. ꝛ causis eoꝝ Iā determinat̄ de eoꝝ duratōe. Et ꝑ° q̄ntū ad eoꝝ initiū. 2° q̄ntū ad eoꝝ terminū ꝛ finē. i ar. iij. circa ꝑ^m. ꝑ° fit qd̄ dictū ē. 2° determināt̄ dubiū icidēs. ar. 4

¶ Utrū ꝑcepta ceremonialia fuerūt añ legē.

Ad p̄mū sic ꝓcedit̄. Uidet̄ q̄ ceremonie legis fuerint añ legē Sacrificia eī ꝛ holocausta ꝑtinēt ad ceremōias ve. le. vt supra dictū ē. sꝫ sacrificia ꝛ holocausta fuerūt añ legē. dr̄ eī Gen̄. iiij. q̄ Cayn obtulit de fructibus terre mūera dn̄o. Abel āt obtulit de ꝑmogenitis gregis sui. ꝛ de adipib⁹ eoꝝ. Noe etiā obtulit holocausta dn̄o. vt dr̄ Gen̄. viij Abraā silr̄ vt dr̄ Gen̄. xxij q̄ ceremonie veteris legis fuerūt añ legē. q.c. ar. s. ꝛ 4 q.cij. ar. iij

¶ P. ad ceremonias sacroꝝ ꝑtinet ꝯstructio altaris ꝛ ei⁹ iunctio. sꝫ ista fuerūt añ legē. legit̄ eī Gen̄. xiij. q̄ Abraā edificauit altare dn̄o. ꝛ de Iacob dr̄ Gen̄. xxviij. q̄ tulit lapidē ꝛ erexit i titulū fundēs oleū desup. q̄ ceremonie legales fuerūt añ legē. ¶ P. iter sacra legalia p̄mū dr̄ fuisse circūcisio. sꝫ circūcisio fuit añ lege. vt pꝫ Gene. xvij. silr̄ etiā sac̄dotiū fuit añ legē. dr̄ eī Gen̄. xiiij q̄ melchisedech erat sac̄dos dei summi. q̄ ceremonie sacroꝝ fuerūt añ legē. ¶ P. discretio mūdoꝝ aialium ab imūdis ꝑtinet ad ceremonias obs̄uātiaꝝ. vt sup̄ dictū ē. sꝫ tal' distinctio fuit añ legē. dr̄ eī Gen̄. vij. Ex oib⁹ mūdis aialib⁹ tolle septena ꝛ septena. de animātib⁹ ꝟo imūdis duo ꝛ duo. q̄ ceremonie legales fuerūt añ legē. q.cij. ar. iiij. q.cij. ar. vi.

¶ Sꝫ ꝯ ē qd̄ dr̄ Deut. vi. Hec sūt ꝑcepta ꝛ ceremonie q̄ mādauit dn̄s de⁹ nr̄ vt docerē vos nō āt idiguissent sup his doceri si prius ꝑdicte ceremonie fuissent. q̄ ceremonie legis nō fuerūt añ legē.

¶ Hic ꝑmo iq̄rit de initio ceremoniaꝝ. scꝫ an fuerit in statu legis nature añq̄ lex daret̄ ꝑplo iudeoꝝ. Ita q̄ etiaꝫ añ illā legē veterē fierēt oblatōes ꝛ sacrificia deo. ꝛ an fuerint etiā aliq̄ altaria ꝛ hmōi sacra. vel aliud simile ceremonijs precesserit legem ꝛc̄.

¶ Rūdeo dōm ꝙ sic ex sup̄ dictis pꝫ. ceremonie legis ad duo ordinabāẗ. s. ad cultū dei ꝛ ad figurā/
q.cij.ar.ij dū xp̄m. Quicūqꝫ āt colit deū optet ꝙ ꝑ aliq̄ exter/minata eū colat q̄ ad exteriorē cultū ptinēt Determinatio āt diuini cult⁹ ptinet ad ceremonias sicut etiam determinatio eoꝝ ꝑ q̄ ordinamur ad primū ptinet ad p̄cepta iudicialia. vt supra dictū ē. ꝛ iō sic inter hoīes cōiter erāt aliq̄ iudicialia. nō tn̄ ex auctori
q.xcix.ar.iiij tate leg̃ diuie istituta ſꝫ rōe hoīm ordinata. ita etiā
q.ci.ar.p̄. erāt q̄dā ceremonie nō q̄dē ex auctoritate alicu⁹ legis determinate. ſꝫ solū s̄m volūtatē ꝛ deuotōnem hoīm deum colentium

¶ D.p̄° ꝓbat ꝛ ponit vnā ꝯclōnē rn̄siuā. s̄m eādē ex dicta declaratōe ifert ꝯpēdiosius ꝑ modū corollarij. ibi fuerūt igiẗ ꝛc̄. Cōclō rn̄si. ē tal. Sic iter hoīes cōiter erāt aliq̄ ꝛc̄. vt i fine hui⁹ lr̄e. Hāc ꝯclōnē D. p̄mo ꝓbat. 2° eā
Cōclō rn̄si. dē limitat. ibi Sꝫ q2 etiā ꝛc̄. ꝓbaẗ g̃ ꝯclō. supponendo ex dictis: ꝙ ceremonie legis ad duo ordinabāẗ. scꝫ ad cultū dei ꝛ ad figurādū xp̄m. Istō suppositū patuit sep̄⁹. q.cij ar.ij. ꝓbaẗ igiẗ. ꝙ an̄ legē fuerit aliq̄ exteriora ordinata in cultū diuinū. ꝛ aliq̄ figurātia xp̄ꝫ. tūc habeẗ ꝙ an̄ legē fuerūt ceremonie. q2 hec sunt de rōe ceremonialiū vt sic i cōi Arguiẗ g̃ sic. Quicūqꝫ colit deū optet. ꝙ ꝑ ꝛc̄. vt i lr̄a (et supponiẗ h̄ ꝙ an̄ le. ve. hoīes etiā coluerūt deū ꝑ aliq̄ determiata i exteriori cultu) ſꝫ determiatio diuini cult⁹ ptinet ꝛc̄. vt i lr̄a. g̃ ꝯclō v̄a. Minor h̄ nō ꝓbaẗ. ſꝫ reliqẗ nota. q2 nō p̄t eē act⁹ ꝑticularis sine determināt̃ tp̄e ꝛ loco ꝛ signo iterioris cult⁹ q2 actōes p̄serti exteriores sūt i singularib9. Et de illa maiore h̄r etiā rō 2° 2ᵉ. q.lxxxv. ar.p̄°. q̄ ad h̄ ꝙ iteriori cultui ꝑ oī tp̄e optebat adiūgere exteriorē p̄testatōem sensibilē Et ꝑ ꝯn̄s hoīes h̄ fecerūt saltē boni ꝛ fideles Minor patuit sup̄. q.xcix. ar.iiij. ꝛ. q.ci. ar.p̄. Et ita pꝫ ꝙ erat exterior cult⁹ ꝛ per ꝯsequens ceremonie sed institute ꝓ libitu ꝛ deuotōe cuiuscūqꝫ. vt pꝫ argu.p̄°. Vñ i ꝛ Adā ꝛ Isaac creduntẗ obtulisse sacrificia. quis ꝓpter cām de eis nō scribaẗ vt hꝫ D. 2° 2ᵉ. vbi iā ¶ Nota ꝙ ista ꝯclō. tāgit vnā difficultatē quā D. san. hꝫ. iiij. sen. dis. p̄. ar. vltio. ꝛ 3ᵃ pte. q.lxi. ar.p̄. ad 2ᵐ. vbi hꝫ. ꝙ hoī ante pctm̄ nō erat determiate p̄fixū qb9 sacramēt̃ vtereẗ. Et
Scotus. h̄ q̄dē Sco. i iiij. dis. p̄. q. vltia admittit de alijs sacramētis ab eo ꝑ qđ dimitteb̄aẗ originale. Videẗ em̄ sibi ꝙ cū hoī debeat eē certū remediū salut̃. ꝙ de⁹ reuelauerit alicui p̄cipuo de p̄rib9. determiatū signū p̄testatiōis fidei. vt de tpꝫ ¶ Sꝫ secūdo modū dicēdi quē D. i. iiij. ꝓbabiliorē credit e de mēte Greg. diceret. ꝙ habuit certū remediū ſꝫ nō determinatū. q2 si fidē suā de xp̄o referret i puerū q̄cūqꝫ mō. sufficiebat ꝓ salute pueri. nec optebat tp̄e legis nature ita determiare sacramēta fidei. qn̄ rō adhuc non erat obtenebrata ꝑ pctm̄. vt hꝫ D. sanct. 3ᵃ pte. vbi iā ꝛc̄. potuit g̃ spūssanct⁹ q̄busdā ispirare de determinat̃ sacrificijs ꝛ determiata p̄testatōe Nō tn̄ cōiter. ſꝫ cōiter p̄testatio exterior fuit volūtaria. Deinde tn̄ dr

¶ Sꝫ q2 etiā an̄ legē fuerūt q̄dā viri p̄cipui ꝓphetico spū pollētes. credēdū ē ꝙ ex instinctu diuino q̄si ex q̄dā p̄uata lege inducereẗ ad aliquē certum modū colēdi deū q̄ ꝛ ꝯueniēs eēt interiori cultui. ꝛ etiam ꝯgrueret ad s̄cādū xp̄i mysteria q̄ figurabāẗ etiam per alia coꝝ gesta. s̄m illud. p̄. ad Corin. x. Omnia in figura contingebāt illis.

¶ Limitat ꝯclōnē dictā. q̄ ad h̄ ꝙ p̄fuerūt an̄ legē ceremonie. ſꝫ determiata ex volūtate ꝛ deuotōe hoīm colētiū deū. Et ponit talē ꝯclōnē limitatiuā. q̄ ad h̄ credendū ē. ꝙ ex istinctu diuio q̄si ex ꝛc̄. vt i lr̄a. ꝓbaẗ tali assumpto. an̄ legē fuerūt viri q̄dē p̄cipui ꝓphetico spū pollentes. g̃ ꝯclō v̄a Tenet ꝯn̄a. q2 spūssanct⁹ docuit ea q̄ sūt salut̃. salutis āt erat colere deū ꝛ credere xp̄m etiā ante legeꝫ. g̃ ex spūssanct⁹ istinctu. nouerūt q̄uō deberēt colere deū. exteriori cultu rep̄sentatio xp̄i. Añs ē notū ex scripsa D. tn̄ ꝯfirmat spēalr̃. ꝙ cult⁹ coꝝ etiā q̄ fuerūt an̄ legē figuraret xp̄ꝫ q2 figurabaẗ ꝑ alia coꝝ gesta. igiẗ ꝛ ꝑ cultū diuinū. Añs ē Apl̄i. Et pꝫ ꝙ illa auctoritas apl̄i itelligiẗ nō solū de iudeis ſꝫ etiā patrib9 an̄ legē Moisi. q2 ꝛ gesta coꝝ exponūtur figuralr̃ de xp̄o. Deinde ibi.

Fuerūt igiẗ an̄ legē q̄dā ceremonie. nō tn̄ ceremonie legis. q2 nō erāt ꝑ aliquā leg̃ latōem institute.

¶ Ex dictis ꝑ modū corollarij D. resumit ꝯclōnem sub breuib9 An̄ legē fuerūt q̄dā ceremonie. nō tn̄ ceremonie legis. ꝓbaẗ p̄ma ps ex p̄dict̃. An̄ legē fuit determiatus cult⁹ dei exterior ex deuotōe hoīm ꝛ istinctu spūssctī g̃ illa ps v̄a. ꝯn̄a nota. an̄s patuit. ¶ Scđa ps ꝓbaẗ a D. ceremonie an̄ legē nō fuerūt ꝑ aliquā legislatōem istitute. g̃ nō fuerūt ceremonie leg̃. Esto em̄ ceremonie p̄cedētes ex istictu spūssctī sint a deo. nō tn̄ ꝑ legē q̄ ē p̄ceptū cōe vt patuit sup̄. Patꝫ g̃ ꝙ ceremonialia ve. le. nō fuerūt an̄ ve. le. q̄uis aliq̄ ceremonie fuerint ſꝫ nō legales. ¶ Et etiā h̄ ꝓbat argumētū in ꝯtrariū

¶ Ad p̄mū g̃ dōm. ꝙ hmōi oblatōes ꝛ sacrificia ꝛ holocausta offerebāt antiq̄ an̄ legē ex q̄dā deuotiōe ꝓprie volūtatis s̄m ꝙ eis videbaẗ ꝯueniēs. vt i rebꝫ q̄s a deo acceperāt q̄s in reuerētiā diuinā offerrēt ꝯtestareẗ se colere deū q̄ ē oīm p̄ncipiū ꝛ finis

¶ Ad maiorē dico. ꝙ sacrificia ex determiatōe leg̃ ꝑtinēt ad ceremōias ve. le. Sꝫ sacrificia ꝛ holocausta ex deuotōe offerētiū. vel ex familiari istinctu spūssctī nō erāt ceremonie legis. esto eēnt ceremonie. ¶ Ad minorē veꝝ est ſꝫ fuerūt nō ex istitutōe leg̃ ſꝫ vt hꝫ solo Quare negatur ꝯn̄a. ſꝫ bn̄ ꝓbaẗ. ꝙ fuerūt ceremonie an̄ legē. ſꝫ non ve. le. q2 nō ꝑ ve. le. institute nec oīno simil̃r fiebant sicut determinatum fuit per legem.

¶ Ad scđm dōꝫ. ꝙ etiā sacra q̄dā istituerūt. q2 videbaẗ eis ꝯueniēs vt i reuerētiā diuinā eēnt aliq̄ loca ab alijs distincta diuino cultui mācipata

¶ Maior si debeat eē v̄a. itelligiẗ ꝙ ꝯstructio altar̃ ꝛc̄. ex legislatōe diuia ptinet ad ceremonias ve. le. Sꝫ cōstructio hmōi ex deuotōe ꝛ reuerētia hoīm sūt ceremonie q̄dē. ſꝫ an̄ le. ve. Ad minorē erāt ista ex deuotōe hoīm in reuerentiā diuinā. q̄re negaẗ ꝯn̄a. q̄ ad h̄. ꝙ dr̃ legales. q2 nō dicūẗ legales nisi q2 ꝑ legē istitute. tūc āt nō fuit lex

¶ Ad tertiū dōꝫ. ꝙ sacramētū circūcisionis p̄cepto diuino fuit statutū an̄ legē. vn̄ nō p̄t dici sacramētū legis q̄si in lege istitutū. ſꝫ solū q̄si in lege obseruatū. ꝛ h̄ ē qđ dn̄s dt Jo. vij. Circūcisio nō ex Moise ē. ſꝫ ex patrib9. Sacerdotiū etiā erat an̄ legē apđ colētes deū s̄m hūanā determinatōem qui hanc dignitatē primo genitis attribuebāt

¶ Maior distiguiẗ. Si itelligiẗ ꝙ circūcisio fuerit inẗ sacramēta ve. le. q̄si ꝑ ipam istituta. negaẗ. Circūcisio em̄ ē istituta ꝑ p̄ceptū diuinū familiare datū Abrae. ꝛ nō ꝑ legē. Si āt itelligiẗ maior. ꝙ fuit iter sacramenta ve. le. q2 assumpta ꝛ obſuata in lege. ꝯcediẗ. sic ꝛ moralia p̄cepta

ponūř i lege. ⁊ tñ sunt de lege nature nō de lege ve. Ad minorē p pª pte cu⁹ ꝯcedit. ꝙ circūcisio fuit añ legē ꝑ ꝑcep tū familiare istituta. ſʒ nō ē sacrm̄ legale. Ad scdam pte minoris de sacerdotio. dico ꝙ fuit añ legē. ſʒ nō sacerdo tiū legale. nec ex dtiatōe leg̃ ve. nec sic sacerdotio ve. le. q̄ ad ꝑsonas sacerdotū. ſʒ fuit ex dtmiatōe hoim ⁊ in ꝑsonis pmogenitoꝝ. scꝫ⁹ de sacerdotibꝫ legalibꝫ. q̄ fuerūt ex istitutōe diuia. ⁊ de gñe Aaron. Quare ad ꝯñs dr̄. cō cedēdo ꝙ fuerūt ceremonie sacerdotii añ legē. ſʒ nō legales ceremonie. nec legalia sacramēta. Circa ꝓbū D. in pncipio solutōis cū dr̄. ꝙ circūcisio ꝑcepto diuino ⁊c̄. nō dr̄ lege diuia. qꝛ tpe Abrae data fuerūt ꝑcepta familiaria. ſʒ nō lex. rō patuit sup̄ q. xcviij. ar. vj. ad 2ᵐ

¶ Ad q̄rtū dōʒ ꝙ distinctio mūdoꝝ aialiū ⁊ imūdoꝝ nō fuit añ legē q̄ꝫtū ad esum. cū dictū sit. Gen. ix. Oē ꝙ mouet ⁊ viuit erit vob̄ in cibū. ſʒ solū q̄ꝫtū ad sacrificioꝝ oblatōem. qꝛ de q̄busdā determinatis aialibꝫ sacrificia offerebāt. si tn̄ q̄ꝫtū ad esuʒ erat aliq̄ aialiū discretio. h̄ nō erat qꝛ esus illoꝝ reputaretur illicit⁹ cū nulla lege eēt ꝓhibit⁹. ſʒ ꝓpter abominatōem vel ꝯsuetudinē. sic ⁊ nūc videm⁹ ꝙ aliq̄ cibaria sūt i aliq̄bꝫ tris abomiabilia q̄ i aliis comedūř

¶ Ad maiorē. discretio q̄ꝫtū ad esum ⁊ discretio ex lege ve. ꝑtinet ad obſuātias le. ve. Minor ad sensuʒ maioris negař. qꝛ fuit solū discretio q̄ꝫtū ad oblatōem ⁊ ista etiā nō erat ex lege. Et 2º ad minorē. si fuit discretio q̄ꝫtū ad esum. hec fuit ꝓpť abhominatōeʒ aliq̄ꝝ aialiū. vł ex cōsuetudine ⁊ nō ex aliq̄ lege. Ad ꝓbatōeʒ dr̄. ꝙ itelligiř illa discretio q̄ꝫtū ad sacrificiū ⁊ nō q̄ ad esum. Et ꝙ dicunř septena aialia mūda posita i archa. h̄ fuit vt sex ꝓlificarent ⁊ vnū offerreř. de imūdis aūt bina fuerūt reſuata solū ꝓpť ꝯseruatōeʒ spēi ⁊ ꝓlificatōem. Quare ista discretio nō ē facta ꝓpter cibū. vñ negař ꝯñs.

H ¶ Utrū ceremonie ve. le. aliquā ꝟtutē habuerint iustificandi tempore legis

AD scdʒ sic ꝓcediř. Videř ꝙ ceremonie veteris legis habebāt ꝟtutē iustificādi tpe legis. Expiatio eñ a pctō ⁊ ꝯsecratio hominis ad iustificatōeʒ ꝑtinet. ſʒ Exo. xxix dr̄ ꝙ ꝑ aſpsionē sanguinis ⁊ inunctōeʒ olei ꝯsecrabātur sacerdotes ⁊ vestes coꝝ. ⁊ Leuit. xvi. dr̄. ꝙ sacerdos ꝑ aſpsionē sanguinis vituli expiabat sanctuarium ab imūdiciis filioꝝ israel. ⁊ a ꝑuaricatōibꝫ eorū atqꝫ pctis. ḡ ceremonie veteris legis habebāt ꝟtutē iustificādi. ¶ P̄. id ꝑ qđ hō placet deo ad iusticiā ꝑtinet. ſm illud psal. Iust⁹ dñs ⁊ iusticias dilexit. ſʒ ꝑ ceremonias aliq̄ deo placebāt. ſm illđ Leui. x. quō potui placere dño in ceremoniis mēte lugubri. ḡ ceremonie veteris legis habebāt ꝟtutē iustificādi.
¶ P̄. ea q̄ sunt diuini cult⁹ magis ꝑtinēt ad aiam q̄ꝫ ad corp⁹. ſm illđ ps. Lex dñi imaculata ꝯuertens aias. ſʒ ꝑ ceremonias veteris legis mūdabař leprosus. vt dr̄ Leuit. xiiij. ḡ multo magis ceremonie veteris legis poterāt mūdare aiam iustificādo. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē qđ Apl's dr̄ Gal. iij. Si data eēt lex q̄ posset iustificare. xp̄s grat̄ mortu⁹ eēt. i. sine cā. ſʒ h̄ ē icōueniens. ḡ ceremonie veteris legis nō iustificabāt.

¶ Hic 2º D. inq̄rit de vno dubio icidēte i tractatu de ceremoniis ve. le. de ꝟtute eaꝝ ⁊ effectu. An tpe ⁊c̄. ita videlʒ ꝙ sic ponim⁹ i sacramēt̄ noue leg̃ ꝟtutē q̄nda instrumētale causandi scītatē ⁊ grām. Et ponim⁹ ea causa eius dispōis ad grām. q̄ ē aliq̄ mō necitas. ita fuerit de ceremonialibꝫ sacramēt̄ vł aliis

¶ Rñdeo dīm ꝙ sic sup̄ dictū ē. in veteri lege duplex imūdicia obſuabař. Una q̄dē spūal' q̄ ē imūdicia culpe. alia ꝟo corpal' q̄ tollebat idoneitatē ad cultū diuinū. sic leprosus dicebař imūd⁹ vł ille q̄ tāgebat aliqđ morticinū. ⁊ sic imūdicia nihil aliđ erat q̄ꝫ irregularitas quedam. q. cij. a. v. pº tim ad q̄rtū

¶ D. sic ꝓcedit. pº rñdet difficie ad q̄situ. tñ iplicite. 2º ex illa rñsiōe ifert ꝯclōnē explicite ⁊ formaľr rñsiuā in fine cor. ibi. Sic igiř pʒ ⁊c̄. Quo ad pᵐ pº pmittit notabile distictm̄ bimebre. 2º subiūgit duas ꝯclones rñsiuas correspondētes. pmā ibi. Ab hac igiř ⁊c̄. scdaʒ ibi. Ab imūdicia ꝟo ⁊c̄. Dicit ḡ pº. ꝙ i ve. le. obſuabař duplex imūdicia. ⁊ patuit illa distictio sup̄. q. cij. ar. v. ad q̄rtū. vna sʒ spūalis. alia corpalis. Et dr̄ (obſuabař) qꝛ spūalis q̄dē erat ꝟa imūdicia. s. nō ois imūdicia corpal. sed habebař pro imūdicia. ⁊ erat tñ q̄dā irregularitas vł ad cultū diuinū vel q̄nqꝫ etiā ad ꝯuictū hūanū Nulla eñ indispō corpal nō ꝓueniēs ex pctō ē imūdicia corā deo ⁊c̄. ꝯñr cū dr̄

¶ Ab hac igiř imūdicia ceremonie veteris legis habebāt ꝟtutē emūdādi. qꝛ hmōi ceremonie erāt q̄dā remedia adhibita ex ordiatōe leg̃ ad tollēdas ꝓdictas imūdicias ex statuto leg̃ iductas. ⁊ iō apl's dr̄ Ad Heb. ix. ꝙ sanguis hyrcoꝝ ⁊ tauroꝝ ⁊ cinis vitule asp̄s⁹ iq̄natos scīficat ad emūdatōeʒ carnis

¶ Subiūgat pmā ꝯclonē. q̄ ad scdm mēbrū ꝓdictuʒ talē. Ab imūdicia corpali ceremonie ve. le. habebāt ꝟtuteʒ emūdādi. hāc ꝯclonē pº ꝓbat rōe ⁊ auctoritate. 2º ex ea eliciť ꝯuenientiā cuiusdā dicti ab aplo. ibi. Et sic ista ⁊c̄. Rōe ꝓbať sic. Hmōi ceremonie erāt q̄dā ⁊c̄. vt i lra. ḡ ꝯclo ꝟa. Tenet ꝯña. qꝛ si hmōi imūdicie erant solū ex statuto leg̃. bñ sequiř ꝙ ex statuto leg̃ ꝑ ceremonialia potuerūt auferri. qꝛ eiusdē ē aliqđ ponere ⁊ ipm tollere ⁊ dispēsare in irregularitate. Sicut nūc in ecclia q̄ ponit canones de irregularitate pt̄ ⁊ tollere ⁊ dispēsare. Et ꝯfirmař ꝯclo auctoritate Apli. vt in lra Coseq̄nter ibi

¶ Et sic ista imūdicia q̄ ꝑ hmōi ceremonias emūdabař erat mag̃ carnis q̄ꝫ mētis. ita etiā ipe ceremonie iusticie carnis dicūř ab ipo aplo parū sup̄. Iusticiis inq̄t carnis vsqꝫ ad tps correctōis ipositis.

¶ Eliciť ex iā posita ꝯclone ꝯuenientiā dicti ⁊ noiationis apli. q̄ñ ceremonias leg̃ ve. vocat. iusticiā carnis. s. effectiue. qꝛ tollebat imūdicias carnis. mag̃ q̄ꝫ mētis. ⁊ ꝑ ꝯñs ꝯferebāt mūdiciā ⁊ iusticiā carnis ⁊c̄. deiñ cū dr̄

¶ Ab imūdicia ꝟo mētis q̄ ē imūdicia culpe non habebāt ꝟtutē expiādi. ⁊ h̄ iō. qꝛ expiatio a pctis nō q̄ꝫ fieri potuit nisi ꝑ xp̄ʒ q̄ tollit pctā mūdi. vt dr̄ Io. pmo. Et qꝛ mysteriū icarnatōis ⁊ passionis xp̄i nōdū erat realr̄ ꝑactū. ille veteris legis ceremonie non poterāt i se ꝯtinere realr̄ ꝟtutē ꝓfluentē a xp̄o incarnato ⁊ passo. sic ꝯtinēt sacramēta noue legis. ⁊ ideo nō poterāt a pctō mūdare. sic Apl's dr̄ ad Heb. x. ꝙ ipossibile ē sanguie tauroꝝ aut hyrcoꝝ auferri pcta.

¶ Ponit scḋam ɔclonē rñsiuā iuxta pᵐ mēbrū p̄dicte distinctōis. quā pᵒ ꝓbat. 2ᵒ rñdet cuidā tacite q̄stioni q̄ possit fieri circa dicta. ibi. Poterat āt ⁊c. 3ᵒ annectit qḋdā notabile. ibi. Sciendū ē ⁊c. Cōclusio ḡ ē. Ceremonie ve. le. nō habebāt ꝟtutē expiandi ab imūdicia mētꝭ q̄ est culpa (ita q̄ nō causabāt dispōem ad grām) nec erāt dispositio. hāc ɔclonē sicut p̄cedentē ꝓbat pᵒ auctoritate et rōe. 2ᵒ ex h̄ declarat qḋdā dictū aplī. ibi. Et h̄ ē ⁊c. rōne sic. Expiatio a pctō nō potuit fieri nisi p xp̄m .s. icarnatū et passuz. sꝫ mysteriū icarnatōis ⁊ passiōis nōdū erat rea liter pactū. ḡ ille vete. le. ⁊c. vt clare in lr̄a. Et ɔfirmaꝉ cōclusio auctoritate aplī. ¶ Nota āt q̄ sacramenta noue legis hñt efficaciā suā nō ex fide venturi. sꝫ ex passiōe xp̄i ꝑacta. Fluxit eī ꝟtus ex latere xp̄i in cruce in nr̄a sacramēta. Sꝫ h̄ nō fuit tūc i ve. le. Et ḡ esto. vt diceꝉ in seqntibꝫ. fides venturi aliqḋ faceret ad grām hn̄dā tāq̄ dispō ꝓpinq̄. nihil tñ faciebāt ceremonie. nisi q̄ erāt ꝓtestatio interioris fidei. q̄ erat dispō nec̄aria ꝓ tūc ⁊c. Deīn ibi

¶ Et h̄ ē q̄ Gal. iiij Apl̄s vocat ea egena ⁊ ifirma elemēta. ifirma q̄dē q: nō pñt a pctō mūdare. sꝫ hec infirmitas ꝓuenit ex eo q̄ sunt egena. i. eo q̄ nō ɔtinent in se gratiam.

¶ Declarat ꝯm dictā ɔclonē q̄dā ꝟba aplī q̄ vocat illas ceremonias ve. le. egena ⁊ ifirma. ꝓpt h̄ qḋ dixit ɔclo q: nō habebāt ꝟtutē mūdādi a pctis ⁊c. q: āt hec materia de ꝟtute sacramētoꝝ noue legꝭ ⁊ ifirmitate ⁊ vacuitate ve. le. ex itentōe ageꝉ i 3ª pte. ⁊ h̄r in q̄rto sentē. iō p nūc ad istā difficultatē me nō extēdo. Si placet vide Capolū in q̄rto dis. pᵃ. et 2ª ad lōgū. Hoc tñ notādū. q: sacramēta ve. le. grām nō ɔtinebāt. sic̄ sacramenta noue legꝭ. i. nō habebāt ꝟtutē ɔferēdi grām ex dispōne. ita q̄ p grām q̄ ē i sacramētꝭ noue legꝭ. itelligiꝉ ꝟtus grē ḡtūfaciētꝭ causatiua. q̄ gr̄a ē in sacramētꝭ ꝯm eē intētionale

¶ Poterat āt mēs fideliū tp̄e legis p fidē ɔiungi xp̄o incarnato ⁊ passo. ⁊ ita ex fide xp̄i iustificabanꝉ cuiꝰ fidei q̄dā ꝓtestatio erat hmōi ceremoniarū obseruatio inq̄ztū erāt figura xp̄i. ⁊ iō ꝓ pctis offerebāꝉ sacrificia q̄dā in veteri lege. nō q: ipa sacrificia a peccato emūdarēt. sꝫ q: erāt q̄dā ꝓtestatōes fidei q̄ a peccato mūdabāt. ⁊ h̄ etiā ipa lex innuit ex mō loquēdi. Dꝛ eīm Leuit. iiij. ⁊ v. q̄ i oblatōe hostiaꝝ ꝓ pctō orabit pro eo sacerdos ⁊ dimitteꝉ ei. q̄si pctm̄ dimittaꝉ nō ex vi sacrificioꝝ. sꝫ ex fide ⁊ deuotōe offerētiū

¶ Rñdet cuidā tacite q̄stioni q̄ posset fieri circa dicta. q: si ceremonie ve. le. nō mūdabāt a pctis. q̄re tunc q̄dā sacrificia offerebanꝉ ꝓ pctis. vt patuit sup̄ sepiꝰ. ¶ Ad h̄ dr̄. q̄ sacrificia q̄dā fiebāt ꝓ pctō. nō tñ ex se mūdabāt a pctō. sꝫ fides ꝓtestata p ipa. q̄ fide ɔiūgebāꝉ xp̄o futuro. Q; āt illa sacrificia fuerit q̄dā ꝓtestatio fidei xp̄i futuri. pꝫ. q: erāt figura xp̄i. vt sup̄ sepiꝰ patuit. Et hec ostēdit D. fundata in scriptura. ¶ Nota circa hec ⁊ circa hanc scḋaꝫ ɔclonē. q̄ post pctm̄ oportuit oēs saluari p passionē christi eis applicatā ⁊ q̄si ɔtinuatā. Dupl'r āt passio xp̄i hoibꝫ ɔtinuaꝉ. Uno° nōdū exhibita. ⁊ sic applicaꝉ hoibꝫ solū ꝯm actū aīe circa ip̄m. vt D. hꝫ in de veritate. marc. xxix. q. iiij. ad. ix. Nā itellectꝰ p̄t se extēdere ad rē futurā ⁊ nō solū ad existentē. ⁊ res nō extñs p̄t mouere finalr. nō āt effectiue q̄ntū ad vsuꝫ exterioꝝ reꝝ. iō passio xp̄i hñdi eta nōdū extñs in reꝝ natura. nō fuit opata in exteriora sacramēta ve. le. sꝫ patres tūc opati fuerūt circa xp̄m p actū imanentē. ⁊ taꝉ actꝰ imanēs. rōe obiecti (vt hꝫ D. in q̄rto dis. pᵃ. q. ij. ar. vj. q̄sti. pᵃ. ad 2ᵐ) q̄ fuit dispō ad grām ḡtū faciētē. nec tūc erat aliḋ mediū obtinēdi grām. nisi p actionē hoīs circa xp̄m ventuꝝ. ⁊ p talē actōeꝫ ɔtinuabatur hoibꝫ passio xp̄i. Nō eīm passio xp̄i credita ⁊ venerata. fuit cā effectiua grē ḡtūfaciētꝭ. sꝫ istrumētaꝉ. Potest āt deꝰ dare grām p cām istrumētalē habitā in voto. sicut ⁊ nūc per votū sacramēti. qs ɔseqꝉ grām. cū nec̄itas nō ɔtemptus excludit sacr̄m. sꝫ xp̄i hūanitas passura fuerit istrumētuꝫ futuꝝ ɔiūctū. sacr̄m ꝟo separatū. De h̄ D. sanct. 3ª pte. q. xlviij. ar. vj. ad 2ᵐ. vbi habeꝉ q̄ cā istrumētaꝉ p̄t hr̄e effectū spūalem p ɔtactū spūalem. q̄ ē p fidē ⁊ votū. Sꝫ nūc alio mō applicaꝉ nob. q: realr extñs ꝓmeruit ⁊ p modū satisfactōis obtinuit. vt ꝟtus passiōis sue iā exercite deriueꝉ in sacramēta ecclie. ⁊ mouet realr sacramēta nr̄a imprimēdo eis ꝟtutē grē causatiuā. qḋ facere nō potuit anq̄ eēt. Et ḡ sacramēta nr̄a iustificāt ⁊ causant dispōem ad grām ex ope opato. i. ex ipa susceptōne sacrametoꝝ. vl' ex sacramētꝭ susceptꝭ. Et p opatōem xp̄i in nos ꝯm modū dicēdi D. in de veri. vbi iā. Pꝫ ḡ q̄ sub ve. le. erat mediū salutꝭ ipa fides i xp̄m. nō āt ipa sacramēta exteriora. nūc āt ⁊ exteriora sacramenta hñt ꝟtutē iustificādi. ita q̄ opus opans ⁊ opatū in adultꝭ ɔferūt grām. alibi ꝟo solū opꝰ operās. ¶ Nota tñ q̄ fides veteꝝ erat mediū salutis. nō q̄ se haberet (vt videꝉ) effectiue ad grām sic̄ nr̄a sacramēta ad sensuꝫ D. sanc. sꝫ ipa fides erat dispō p̄recista rōe obiecti sui. s. xp̄i venturi. rōe cuiꝰ dabaꝉ gr̄a credentibus. Passio eīm xp̄i p̄cuisa a deo ⁊ credita ab hoibꝫ erat rō remissiōis pctoꝝ ⁊ iustificatōis p grām. Licet vt dictū ē copiosiꝰ opata sit passio xp̄i pacta q̄ȝ credita futura. Uide de istis D. sanc. 3ª p. q. lxij. ꝑtim ar. vj. Tūc ibi

¶ Sciēdū ē tñ q̄ h̄ ipm q̄ veterꝭ legꝭ ceremonie a corpalibꝫ imūdicijs expiabāt. erat i figurā expiationis a peccatis q̄ fit per christū.

¶ Annectit qḋdaꝫ notabile circa dicta in pᵃ ɔclone. vbi dictū ē. q̄ mūdaret ab imūdicijs corpalibꝫ. vult D. q̄ h̄ fuit in figurā expiatōnis a pctis. q̄ nūc fit p xp̄m. ⁊ ita nō inaniꝉ istitute fuerūt ille ceremonie. q: lꝫ nō efficerent salutē ⁊ expiatōeꝫ a pctis. tñ eā figurabāt. Et ita p h̄ notabile hꝫ cā figuraꝉ ceremoniaꝝ. esto nō mūdarēt ipse. ab imundicia spūali ⁊c.

¶ Sic igiꝉ pꝫ q̄ ceremonie in statu veteris legis nō habebāt ꝟtutē iustificandi

¶ Hic D. in calce corpis iferꝉ ex oibꝫ dictꝭ ɔclonē formalr responsiuā explicite. Sic igiꝉ ⁊c. ⁊ pꝫ satis sufficienter ex p̄cedētibꝫ iuxta secundā ɔclonem dictā

¶ Argumētū in ɔtrū ꝓbat scḋam ɔclonē. q: christꝰ mortuus ē vt nos iustificaret. vt hꝫ pᵃ. Petri 2ᵒ. Si ḡ lex vetꝰ cū suis ceremonijs potuit iustificare a pctis. supflua eēt mors xp̄i. sꝫ nō ḡtis mortuꝰ ē. nec in vacuū laborauit. vt dꝛ Esa. xlix. ḡ ⁊c. Et hec ē rō p 2ª ɔclone. ⁊ etiā ꝓ vltia respō. ducēs ad incōueniēs. imo ipossibile

¶ Ad pmū ḡ dōm. q̄ illa scificatio sacerdotū ⁊ filioꝝ eiꝰ ⁊ vestiū ipoꝝ vel q̄rūcūq̄ alioꝝ p aspsionē sanguinis. nihil aliḋ erat q̄ȝ deputatio ad diuinū cultū. ⁊ remotio ipedimētoꝝ ad emūdatōem carnis. vt Apl̄s dꝛ in ꝑfiguratōem illiꝰ scificatōis q̄ Jesus p suū sanguinē scificauit pplm̄. expiatio etiā ad remotionē hmōi corpaliū imūdiciaꝝ referēda ē. nō ad remotōem culpe. vn̄ etiā sanctuariū expiari dꝛ. qḋ culpe subiectū esse non poterat.

¶ Ad maiorē dico. ꝙ expiatio a pctō ꝛ sanctificatio capitur dupli. Uno mō cōiter. vt etiā ꝯueniūt rebꝰ inā ïatis ꝙm ꝙ tēplū dr̄ expiari q̄ñq̄ñ mō a pctō. sicut eccle sie nostre ꝓpter aliqua facinora recōciliant̄. q2 aliqđ pctm̄ est in eis factū qđ idignū est fieri in loco diuini cultus. ꝛ sic dico de sanctificatōe. ꝙ etiā capit̄ vno mō ꝓ deputati one ad cultū diuinū. ꝛ sic ꝯpetere rebꝰ inaīatis. ꝛ talis ex piatio ꝛ scīficatio ꝑtinet ad iusticia carnis. nō spūs Se cūdo mō accipitur ista duo ꝓprie ꝓ deletōe culpe. ꝛ san ctificatōe q̄ est ꝑ grām. Tūc dico ꝙ talia ꝑtinet ad iusti ficatōem ꝓprie Ad minorē dico. ꝙ in illis auctoritati bꝰ capit̄ ꝯsecratio ꝛ expiatio ꝑmoꝰ ꝓ ablatōe irregulari tatis inducte ex pctō. nō aūt scđo mō. q̄re negat̄ ꝯña.

¶ Ad scđm q̄ dōm. ꝙ sacerdotes placebāt deo in ceremonijs ꝓpter obedientiam ꝛ deuotiōez ꝛ fidē rei ꝑfigurate. nō aūt ꝓpter ipas res ꝙm se ꝯsideratas

¶ Maior ꝯcedit̄. Ad minorē si intelligit̄ ꝙ ꝑ opꝰ ope ratū illaꝝ ceremoniaꝝ placuerit qs deo. negat̄. ꝛ ꝓ plenum de ꝯplacētia q̄ est acceptio gratuita ad btītudinē meri tum. Si aūt intelligat̄. ꝙ ꝑ opus operans in ceremonijs a liq̄ placebāt. ꝯcedit̄. sed illud opꝰ operās nec erat ceri moniale. sꝫ fides ꝛ deuotio interior in christū ꝑ ceremo nias figuratū. q̄re negat̄ ꝯña. sꝫ bñ ꝓbat̄. ꝙ fides christi erat iustificatiua dispositiue ad grām. ꝛ christꝰ ipe creditꝰ erat iustificatiuꝰ meritorie ꝛ satisfactorie ꝙm diuinā ꝯlacē tiā Circa hāc solōne nota ꝯtra Aureolū. cuiꝰ argu menta habent̄ in Capolo in q̄rto dist. p. q. ij. ꝙ ex ea habe tur. q2 sacramēta ve. legis nō pñt dici vtilia vel appetibi lia nisi remote. ꝛ q̄si ꝑ accñs. rōne videlꝫ sui vsus. q̄ e ali qua cā gratie. ipa em̄ nullo mō causant grām nec effecti ue nec dispositiue. nec ꝑncipalr̄ nec instrumētalr̄. q̄re non sunt dicēda vtilia ad susceptiōem grē. sicut medicina que nullo mō faceret ad sanitatē. sꝫ tm̄ in eius ꝑceptiōne daret̄ sanitas. ipa nō esset vtilis ad sanitatē. sꝫ aliq̄d ipam ꝯco mitās aliq̄ mō causans sanitatē esset vtile. Uerūtm̄ in cir cūcisione iuxta d. san. dabat̄ grā. sed nō ꝑ circūcisionē. in alijs aūt sacramētis etiā cū opē opato nō dabat̄ gratia. sed solū vsus ꝛ deuota susceptio erat meritoria virtutibꝰ spūs in charitate. Quare dr̄ D an fine solōnis. q2 nō pla cebāt sacerdotes ꝑ ceremonias ꝑꝰ se ꝯsideratas. sꝫ rōne deuoti vsus facti ꝯ fide. talis em̄ erat dispositiua ad gra tiā. qua habita deuotio ꝛ fides erant meritoria. ꝛ place bāt deo. Placet aūt ꝛ opꝰ aliquale qđ fit ex gratuita dei motione sine grā gratuitū faciēte. sicut dispō ad grām

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ ceremonie ille q̄ erāt institu te in emūdatōe leprosi. nō ordinabātur ad tollēdā immūdiciā infirmitatis lepre. qđ patet ex hoc ꝙ nō adhibebātur hmōi ceremonie nisi iā emūdato. Unñ dr̄ Leui. xiiij. ꝙ sacerdos egressus de castris cū inue nerit leprā eē mūdatā. ꝑcipiet ei q̄ purificat̄ vt offe rat ꝛc. Ex quo ꝑꝫ ꝙ sacerdos ꝯstituebat̄ iudex le pre emūdate. nō aūt emūdāde. Adhibebāt̄ aūt hu iusmodi ceremonie ad tollēdā imūdiciā irregulari tatis. Dicit tm̄ ꝙ q̄ncūqꝫ ꝯtingeret sacerdotē errare in iudicādo. miraculose leprosus mūdabatur a deo virtute diuina. nō aūt virtute sacrificioꝝ. sicut etiā mi raculose mulieris adultere cōputrescebat femur bi bitis aquis in quibꝰ sacerdos maledicta cōgesserat vt habetur Numeri. v.

¶ Maior vera saltē finalr̄. q2 ꝯmnia q̄ fiūt in diuino cultu etiā exteriora ordinātur in cultū interiorē. ꝛ sic ꝑti nent finalr̄ ad aīam. tm̄ diuinꝰ cultus exterior ꝓ illo tpe erat corꝑalis. nec iustificabat aīam ꝙm se. sed figuratiue erat iustificatōis Ad minorē. negat̄. sꝫ mūdꝰ ostendebat̄. ꝛ si aliqs mūdabat̄ erat ꝑ miraculū nō virtute alicuiꝰ cere monie. sicut ꝛ erat in sacrificio zelotypie. De materia illiꝰ minoris supra. q. eꝗ. ar. v. ad septimū. Et scđo etiā si mi nor esset vera. nō seq̄ret̄ ꝯña. q2 multo plus req̄rit̄ ad iu stificatōem aīe q̄ ad corꝑis mūdificatōem. cū ille mūdi tie sint diuersaꝝ rōnū. ꝛ purificatio aīe a pctō sit spūalis et diuini supnaturalis ordinis. ꝛ req̄rat in iustificare sal tē ꝑncipalr̄ infinitā virtutē. et q̄ licꝫ cultꝰ exterior ordinet̄ ad aīam. nō tm̄ seq̄tur si potuisset etiā mūdare corꝑa. ꝙ ꝛ aīam. sꝫ in illo cultu fuisset aīa mūdata a deo

¶ Utrū ceremonie ve. le. cessauerint xp̄o veniēte

D

A

D tertiū sic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ ceremonie veteris legis nō cessauerūt in christi ad uētu. dr̄ em̄ Baruch. v. Hic est liber mā datoꝝ dei. ꝛ lex q̄ est in eternū sꝫ ad legē ꝑtinebat legis ceremonie. q̄ legis ceremonie in eter nū duratiue erat. ¶ Pꝫ oblatio mūdati leprosi ad le gis ceremonias ꝑtinebat. sꝫ etiaꝫ in euāgelio ꝑcipit̄ leproso emūdato vt hmōi oblatiōes offerat q̄ cere monie veteris legis nō cessauerūt xp̄o veniēte ¶ Pꝫ manēte cā manet effectus. sꝫ ceremonie veteris legis habebāt qualdā rōnabiles causas in q̄tū ordinabā tur ad diuinū cultū. etiā pter hoc q2 ordinabant̄ ad figurā christi q̄ ceremonie veteris legis cessare non debuerūt. ¶ Pꝫ circūcisio erat instituta in signū fidei Abrae. obseruatio aūt sabbati ad recolendū bñficiū creatōis. ꝛ alie solēnitates legis ad recolendum alia bñficia dei. vt supra dictū est. sꝫ fides Abrae est sp̄ imitāda etiā a nobis. ꝛ bñf. cū creatōis ꝛ alia dei bñficia sp̄ sunt recolenda q̄ adminꝰ circūcisio ꝛ so lēnitates legis cessare nō debuerūt. ¶ Sed ꝯtra est qđ aplūs dr̄ ad Coll. ij. Nemo vos iudicet in cibo aut in potu aut ī pte dei festi. aut neomenie. aut sab batoꝝ. q̄ sunt vmbra futuroꝝ. ꝛ ad Hebre. viij. dr̄. ꝙ dicendo nouū testamētū veterauit ꝑus. qđ aūt an tiquat̄ ꝛ senescit ꝓpe interitum est. q. ii. ar. i. ad s[...]

¶ Hic D. scđo ꝑncipalr̄ inquirit de termino duratiō nis ceremonialiū. Et ꝑmo fit qđ dictū est. Scđo deter minat̄ q̄ddā corollarie seq̄ns ex dictis huiꝰ arti. Queri tur q̄. an i christi aduētu. i. cū aduenerūt sacramē. a insti tuta ꝑ xp̄m. debuerint cessare ceremonie ve. le. de q̄ aūt aduētu christi intelligat̄. patebit magis arti. sequenti. qꝫ nō intelligat̄ de aduentu in mūdū ꝑ incarnatōem. q2 con stat ꝙ tūc nō cessauerūt. nec quo ad virtutē. nec quo ad vim obligādi. Sed intelligit̄ de aduentu institutōis sa cramētoꝝ noue legis. qbꝰ tribuit virtutē. plenam in passi one sua. ita ꝙ tūc cessauerunt quo ad virtutē ꝛ vim obli gandi. q2 tūc erat ex se. tm̄ potuerunt boies obligari ad eā obseruādā ꝓpter erroneā ꝯsciam. ꝛ excusari a pctō. Sed tertius est aduētus ꝑ ꝯmunē ꝛ sufficientē ꝓmulgatōem euāgelij ꝛ sacramētoꝝ noue legis. ꝛ cessatiōis legaliū. ꝛ tūc nullo mō aliqs obligabat̄. nec ex ꝯsciētia errante ad huc seruandū. ꝙ posset cū aliquo mō excusare. Intelligitur

ergo q̃stiũ de aduentu christi fm̃ complementum q̃d fuit in passione. qñ sacramenta vete. le. reuocata sunt et instituta noua. vt patebit ad secũdum

¶ Rũdeo dicẽdũ. q̃ oĩa p̃cepta ceremonialia vete-
q.ci.a.s.ar.ij ris legis ad cultũ dei sunt ordinata. vt supra dictuz est. exterior aũt cult⁹ pportionari d; interiori cultui q̃ consistit in fide. spe. et charitate. vñ fm̃ diuersitatẽ interioris cult⁹ debuit diuersificari exterior cult⁹

¶ Dec. duo facit. Primo deducit quãdã cõclonem fundamentalẽ. Scd̃o ex illo declarat cõclonẽ missiuã. et eã ponit ibi. In illo g̃ rc. Quo ad p̃m D. intendit tale fundamentũ. Exterior cult⁹ dei tripl'r diuersificat. pbat sic. fm̃ diuersitatẽ interioris cult⁹ debuit diuersificari exterior. s; interior cult⁹ dei q̃ est p fidẽ. spem. et charitatẽ tripl'r diuersificat. g̃ et exterior. Hui⁹ rõnis D. pbat p̃mo maiorez. Scd̃o minorez. ibi. Põt aũt rc. Maior deducit clare a p̃ncipio corpis et formal'r. vt p; intuẽti. Et p; maior ex pbatõe eius ex supdictis. q. cj. ar. p̃. et. ij. vbi eadẽ maior probata fuit Consequẽter ibi

¶ Põt aũt triplex stat⁹ distingui interioris cult⁹ Un⁹ q̃dez fm̃ quẽ habet fides et spes. de bonis celestibus. et de his p q̃ in celestia introducimur. de vtrisq; q̃dẽ sicut de q̃busdã futuris. et talis fuit stat⁹ fidei et spei in veteri lege. Ali⁹ aũt est stat⁹ interioris cult⁹ in q̃ habet fides et spes de celestib⁹ bonis sicut de q̃busdam futuris. s; de his p q̃ introducimur in celestia sicut de p̃ntib⁹ vel preteritis. et iste est stat⁹ noue legis Terti⁹ aũt stat⁹ ẽ in quo vtraq; habent vt p̃sentia. et nihil credit vt absens. neq; speratur vt futuꝝ. et iste ẽ status beatorum

Declarat minorẽ p cõclone fundamẽtali p̃dictã p distinctiõem quãdã et declaratõnem mẽbroꝝ ei⁹. q: fm̃ diuersitatẽ stat⁹ hoim in ordine ad deũ diuersificat interior cult⁹ dei. s; est triplex stat⁹ rc. vt deducit D. clare i littera. Et patet oĩa ista ex dictis supra. vt statim. Pat; g̃ q̃ tripl'r variat cultus dei exterior. Deĩn ibi

¶ In illo g̃ statu beatorũ nihil erit figurale ad diuinũ cultũ ptinẽs. s; solũ gratiarũ actio et vox laudis et iõ dr̃ Apocal. xxi de ciuitate btõꝝ Tẽplũ nõ vidi in ea. dñs eñi de⁹ oĩpotẽs tẽplũ illius ẽ et agn⁹. Pari igit rõne ceremonie p̃mi stat⁹ p q̃s figurabat et secũd⁹ et tertius. veniẽte scd̃o statu cessare debuerũt. et alie ceremonie induci q̃ cõuenirẽt statui cult⁹ diuini p tpe illo in q̃ bona celestia sunt futura. beneficia aũt dei p q̃ ad celestia introducimur sunt p̃ntia

¶ Subiũgit et format cõclonez missiuã ex dictis talem ceremonie p̃mi stat⁹. s; ve. le. p q̃s figurabat rc. vt in fine lr̃e. Manifestat illa cõclo tali assumpto. in statu btõꝝ nihil erit figurale ad diuinũ cultum ptinens. et cessabunt sic huiꝰ figuratiua illi⁹ stat⁹ scd̃i. g̃ pari rõe rc. vt dr̃ cõ. Tenet cõña a simili. q: sicut status noue legis et sacramenta figurãt statũ patrie. ita stat⁹ p̃mi⁹ s; ve. le. figurabat stat⁹ noue legis quo ad bñficia p q̃ puenit ad btitudinẽ. g̃ sicut ille scd̃s cessat veniẽte tertio. ita p̃m⁹ veniẽte scd̃o Añs p; ex supradictis. et etiã hic p; q: ibi erit solũ gratiaꝝ actio pcedẽs ex interiori btitudine. et p; auctoritate Apocal. De materia hui⁹ arti. vide ad lõgũ D. san. in q̃sto. dist. p̃.

q. ii. ar. v. q̃l. ij. vbi ponit multas rõnes p hac cõclone.

¶ Que cõfirmat argumẽto in cõtrariũ tali. Illa auctoritas p̃ma apl'i intelligat sic. nemo vos iudicet. i. cõdemnabiles putet. q̃ vtimini cibis vel potib⁹ cõhibitis in lege et g̃ sine culpa et pena potuit q̃s post aduentuz christi nõ seruare ceremonialia De illa auctoritate etiã supra dictũ est. q. ci. ar. ij. in argumẽto in cõtrariũ

¶ Ad p̃m g̃ dicẽdũ. q̃ lex vet⁹ dr̃ esse in eternũ. fm̃ moralia q̃dez simpl'r et absolute. fm̃ ceremonialia v̉o q̃tũ ad veritatẽ p ea figuratã

Ad maiorẽ p̃mo fm̃ D. vt p; in lr̃a. Scd̃o dr̃ q̃ mãdata ista fuerũt eterna in se. vel in equiualẽti. moralia eñi manẽt et p̃fecti⁹ expoñũt in noua lege. vt patebit infra. Iudicialia aũt manẽt nõ in se. s; in equiualẽti. q: mores christiani plus valet ad pacificã cohabitatõez q̃ lex talionis Ceremonialia aũt manẽt in suis signatis. q: vmbre trãsier et veritas successit. Et hec dĩ solo Scoti. et redit in idẽ cũ solõne hac doc. sancti

¶ Ad scd̃m dicẽd; q̃ mysteriũ redẽptõis hũani generis cõpletũ fuit in passione xp̃i. vñ tũc dñs dixit. cõsummatũ ẽ. vt habet Io. xix. et iõ tũc total'r debuerũt cessare legalia q̃si iã veritate eoꝝ cõsummata. i cui⁹ signũ in passione xp̃i velũ templi legitur esse scissum. Matth. xxvij. et iõ añ passionẽ xp̃i. xp̃o p̃dicãte et miracula faciẽte currebãt simul lex et euãgeliũ. q: iã mysteriũ christi erat inchoatũ. s; nõdũ cõsummatuz et pp̃ter hoc mãdauit christus dñs añ passionẽ lepioso vt legales ceremonias obseruaret

Maior pcedit. minor vera. s; pcipit añ passionẽ xp̃i q̃ tpe ceremonialia erãt necẽaria q̃ ad iudeos sicut añ. s; post mysteriũ xp̃i cõsummatũ in passione nõ fuerũt necẽria. s; mortua oĩa. et etiã añ alcẽsionẽ p̃ter hec est. s; xp̃o p̃dicãte et miracula faciẽte currebat simul lex et euãgeliuz Ad cõñs vero veniẽte in carnẽ et inchoãte mysteriũ redẽptionis. tũc nõ cessauerũt. s; cõsummato mysterio. et ita intelligit cõclo istius hui⁹ arti. Circa istã solõnẽ nota p intellectu D. q̃ añ xp̃i passionẽ legalia sicut circũcisio et sacra ceremonialia. et euãgeliũ. i. baptismus et sacra noue legis currebãt simul. s; differẽter. q: legalia erãt pcepta et necẽaria. baptismus autẽ cõsilio. et circũcisio et legalia erant mãperfecta. euãgelia aũt p̃fectõnis et supererogatõis. Rõ p̃mi est q: nõdũ lex habuit terminũ. s; in morte christi terminata fuit. et p cõñs obligabat. et ei⁹ sacra erãt necẽaria p̃sertim circũcisio. q: aũt baptismus est figura mortis et passionis christi et resurrectõnis nr̃i moriẽtis peccato et viuentis deo. ideo oportuit xp̃m p̃us mori et resurgere añq̃ indiceret necẽitas cõfigurãdi se morti et resurrectiõi ei⁹. vt patz apud D. s. in. p. q. lxvi. ar. ij. Nota scd̃o. q̃ Scotus huius solutõi aduersat in q̃rto. dist. iij. in q̃rto p̃ncipali. vult eñi q̃ nõ possint simul stare q̃ legalia fuerint in pcepto añte passionẽ xp̃i. et baptism⁹ sub cõsilio. Et ponit q̃tuor tpa circũcisionis. Primũ p q̃ erat necẽaria. et illud est tp⁹ pcedens tp⁹ baptismi. in q̃ baptism⁹ nec fuit in cõsilio. nec in pcepto. et illud fuit tp⁹ añq̃ p̃dicaret euãgeliũ vel baptism⁹ p xp̃m vel aplõs. Secũdũ tp⁹ est. fm̃ cũ p quo circũcisio erat vtilis nõ necẽaria. et illud tp⁹ fuit a p̃dicatiõe christi et aploꝝ vsq; ad p̃dicatõem solẽnẽ baptismi vsq; post ascensionẽ xp̃i. ita q̃ post passionẽ nõ fuerit legalia. p̃sertim circũcisio mortua. s; vtilis vsq; ad diẽ pẽthecostes.

et hoc in hierusalē. vbi apli p̄dicauerūt publice. Tertiū tēpus e in q̄ circūcisio nō fuit vtilis nec necāria. tñ licita tn̄ erat. et h̄ tēp⁹ cucurrit cū tpe q̄ baptism⁹ erat sub pcep to vsq₃ ad pmulgatiōem cessatiōis legaliū. Quartū tēp⁹ est p q̄ circūcisio fuit oīno illicita. et de illo tpe postea dicetur. vñ Scō. q₂ fuit q̄ de⁹ p aplos et successores eo₂ phi buit legalia seruari. sz de hoc nō habeat in scriptura. vt q₂ aliq̄ tpe determiato fuerint legalia simpl'r reuocata a deo. et tñ cū de fuit post euersione hierusalē. post triginta anȷ̄ nos a passione dñi. tūc em̄ iudei pformabāt se gētib₉ iter q̄s erāt dispsi. hec oia Scō. in sniā. Ex qb₉ p₃ q₂ tpe pñi sentie dict₃ in solone hac. in scdo tpe circūcisionis. q₂ vult q₂ xpo incipiēte p̄dicare. tūc circūcisio nō fuit in pcepto. sz solū vtilis. vult etiā q₂ pmāserit vtil' et habuerit effectū et virtutē potē. etiā post passionē xpi. lic₃ nō eēt necāria. Et pmū est p̄ rōem. q₂ tādiu fuit in pcepto q̄diu lex nō fuit impleta. sz h̄ fuit pmo tpe passionis xpi. Et scdo fm̄ scō tū ibidē. lex nō cassat nisi p pmulgatiōem reuocatiōis. vl' p reuocatiōem pmulgatā. sz xpus p̄dicans nō reuocauit. nec pmulgauit legalia reuocata et cassata q̄ ad vim obligandi. imo iussit et voluit vt obediret pceptis legalib₉. vt p₃ de leproso misso ad sacerdotē legalem. q₂ nō cessauit ptus obligādi pcepti de circūcisione. et inde ē q₂ xpo p̄dicāte nō solū fuit vtil' (vt ipe scō. dc) sz etiā necāria (vt d. san. dc) nō relaxata q̄ ad necitatē obligatiōis. Dictū aūt Scoti est volūtariū. cu₃ dc xpm reuocasse legalia q̄ ad necessitatē. lic₃ nō q̄ ad vtilitatē. qn̄ baptism⁹ incepit eē sub cōsilio. Hoc em̄ dictū nulla auctoritate ē subnixū. nec rō Scoti aliqd valet. imo vt Capo. dc nō h₃ apparentiā. qn̄ arguit. lz an passionē baptism⁹ xpi fuit in pcilio. tūc circū cisio nō potuit eē in pcepto. q₂ si vnū pceptū ipositū reuo cat totalr' aliud. pcliū de vno facit aliud nō necāriu₃. q₂ solū vera est ista ppō. qn̄ precepta sunt opposita et sunt de oppositis vel incopossibilib₉ actib₉. sz qn̄ sunt de pssibi bilib₉ et se hūtib₉ sicut pfectū et ipfectū. tūc nō valet. sic ē est in pposito de baptismo et circūcisione. et ideo nō seqr. vnū pcliū. g̃ aliud nō est necāriū. sicut pcliū pfecta cha ritas. et tñ aliq̄lis charitas ē necitatis. Et scdo ppō sua ha beret apparentiā qn̄ pcliū seqr pceptū alteri⁹ reuocatiuu₃. tūc nō stat cū necitate alteri⁹ pcepti. secus si pcedat. vt est in pposito. Vide alia in Capo. in q̄rto. dis. p. q. iij. in so lutiōib₉ p̄ tertiā pclonē. Scōm aūt dictū Scoti. sz q₂ in passione xpi et post circūcisio pmāserit vtilis. lic₃ non necāria. est euidēter p̄ scōs doctores cōiter. sz August⁹ et Hieronymū. vt patebit ar. seqn. q̄ oēs dicūt legalia oēm vim obligādi et vtilitatē ac virtutē i passione xpi pdidisse imo aliq̄ voluerūt q₂ fuerit mortifera. Nec valet sua eua sio in in solonib₉ argumētoꝝ min⁹ pncipaliū. qn̄ exponit auctoritatē xpi Joā. xix. sz (pcūmmatū est) et dc q₂ si ref ferat ad antiquā legem. q₂ debeat intelligi. pcūmmatū est in eā. nā morte xpi eā erat pfirmatiōis legis euāgelice. sed illa nō fuit pcūmmata ad obseruādū an̄ p̄dicatiōem et c⁹ et c. Sed illa fuga scoti est apte pcra intentiōem scoꝝ. et p̄ terea nō solū pcūmmatū est. sz et velū tēpli scissum est. q̄d doctores scti exponūt de cessatiōe legaliū. etiā q̄ ad vtili tatē. q̄re Scot⁹ in h̄ nouitate instituit et a soliditate scoꝝ recessit. P₃ q₂ p₃. q₂ de dictis ipoꝝ nihil curauit. sz p suo pposito videre scripturā canonicā trahere nisus est. Vide d. san. iij. p. q. xlvij. ar. q. ad p⁹. de hac auctoritate pcūm matū est. Aliud q₂ dictū d. s. ipugnāt sz q₂ legalia ali ter obligauerūt an̄ passionē et post passionē. ipse aūt vult q₂ eodē mō obligauerūt. et iudei eodez mō tenebant̄ vsq₃ post ascēsionē dñi. sz de hoc ar. sequēti

¶ Ad tertiū dōm. q₂ rōnes litales ceremoniaꝝ sūt pra assignate referūt ad diuinū cultū. q̄ q̄de cultus erat in fide vēturi. et iō iā veniēte eo q̄ vētur⁹ erat et cultus ille cessat. et oēs rōnes ad hūc cultū ordinate q. lij. ar. iiij. et quarto.

Ad maiorē manēte eā in eē et pseruari manet effect⁹. Minor. Ita ad hūc sensum q₂ habuerūt rōnabiles cau sas. vt pertinebāt ad cultū pcstlatiuū fidei respectu futuri sz nō respectu pñtis vel preteriti. Et q̄ q₂ fides postea ali ter se habuit. sz ad pñte vel pteritu₃. q̄re negat pña. imo debuit eē ali⁹ cult⁹ correspōdēs fidei aliter se hñti. vt p₃ et pclone fundamentali et c.

¶ Ad q̄rtū dōm. q₂ fides Abrae fuit pmēdata in hoc q₂ credidit diuie pmissioni de futuro semine in q̄ bndiceret oēs gētes. et ideo q̄diu h̄ erat futuru₃ optebat pcstlari fidē Abrae in circūcisione sz post q̄ iā h̄ est pfectū. opt₃ idē alio signo declarari. sz bap tismo q̄ in hoc circūcisioni succedit. fm̄ illud apli ad Col. ij. Circūcisi estis circūcisione nō manu fac ta in expoliatiōe corpis carnis. sz in circūcisione dñi nostri iesu xpi pcepulti in baptismo

Hoc. solūēdo hoc argumētū pmo rñdet ad pmā pte et pmū exēplū. Scdo ad scdm. ibi. Sabbatū ar. et c. Ad maiorē g̃ p p⁹ pte dico. q₂ circūcisio fuit instituta in sig⁹ fidei de futuro redēptore. sz nō de pñti vel pterito. Ad minorē p pma pte dico. q₂ opt₃ fidē imitari sz nō pcstlari eodē signo sicut ipe. q₂ iā nō ē futur⁹. sz signo q̄d recipi₃ pteritū et mortuū et resurrexisse. et h̄ ē baptism⁹ Nota q₂ q̄uis abraā habuerit eādē fidem nobiscū. sicut et cēs dicēt p quocūq₃ statu. tñ fides eoꝝ habuit aliam habi tudine ab obiectū q̄ nostra. ideo et op⁹ fuit alia pcstlati one exterioꝝ. q̄ est cult⁹ exterior. Et iō abraā₃ figurabat xpm vēturū. q̄d nos nō possum⁹. et ideo su⁹ cult⁹ et nō cō uenit rōi nō q₂ xps vel tēp⁹ ipi⁹ variata sint. sz nos et potes alia habitudinē habem⁹ ad eūdē xpm. et tēp⁹ in quo fuit. vide de vera. ma. xiiij. q. xij. De hoc etiā bn̄ loq̄ Sco. in. 3⁰. dis. xxv. et tāgēt ista ma. ar. seqn. in cor.

¶ Sabbatū aūt q̄d fcabat pmā creatiōe₃ mutat̄ in diē dñicū. in q̄ pmemorat̄ noua creatura inchoa ta in resurrectiōe xpi. et similiter aliis solēnitatib₉ veteris legis noue solēnitates succedūt. q₂ bñficia illi pplo exhibita fcāt bñficia nobis pcessa p xpm Vñ festo pasche succedit festū passionis xpi et resurrectiōis. Fe sto pentecostes in q̄ fuit data lex vet⁹ succedit festu₃ pentecostes in q̄ fuit data lex spūs vite. Festo neomi nie succedit festū btē virginis. in q̄ pmo apparuit illu minatio solis. i. xpi p copiā grē. Festo tubaꝝ succe dūt festa aploꝝ. Festo expiatiōis succedūt festa mar tyrū et pfessoꝝ. Festo tabernaculoꝝ succedit festū cō secratiōis ecclie. Festo cet⁹ atq₃ collecte succedit festū angeloꝝ. vel etiā festū omniū sanctoꝝ.

Consequēter h̄. rñdet q̄ ad scdam pte₃ maioris q̄ pcedit. sz dico. q₂ apud christianos mutata est solēnitas sabbati in solennitatē dñice diei et aliqs festiuitatib₉ q̄b₉ pmemorabant̄ beneficia iudaico pplo exhibita. succedūt festiuitates q̄b₉ celebrant̄ bñficia populo christiano exhi

bita. Ad minorẽ ꝓ scḋa pte dico q̃ bñficia dei pcipue exhibita ꝑplo christiano. sunt a christianis recolenda. scȝ recreatio noue creature ꝑ resurrectiõem xp̃i ꝛ alia bñficia que ponũtur in solutiõne.

¶ Utrũ sit pctm̃ mortale obseruare p̃cepta ceremonialia ve. le. post passionẽ christi

Ad q̃rtu sic ꝓcedit. Videt̃ q̃ post passionez xp̃i legalia possint sine pctõ mortali obseruari. Nõ ẽ eñi credendũ q̃ apl̃i post acceptum sp̃m̃sctm̃ mortalr̃ peccauerint eius eñi plenitudine sunt induti virtute ex alto. vt dr̃ Lu. vltimo. sed apl̃i post aduentũ sp̃ũssancti legalia obseruauerũt. Dicit̃ eñi actuũ. xvi. q̃ Paulus circũcidit Thimoteũ. ꝛ Actuũ. xxi. dr̃. q̃ Paulus ẽm ꝯsiliũ Jacobi assumptis viris purificat̃ cũ eis intrauit in tẽplũ annũcians expletionẽ dierũ purificationis. donec offerret̃ ꝓ vnoquoq; eoꝝ oblatio. ergo sine pctõ mortali p̃nt post xp̃i passionẽ legalia obseruari. ¶ P̃. vitare ꝯsortia gentiliũ ad ceremonias legis ptinebat. sed hoc obseruauit p̃mus pastor ecclesie. Dicit̃ eñi ad Gal. ij. q̃ cũ venissent q̃dam anthiochiã subtrahebat ꝛ segregabat se Petr̃ a gentilib;. ergo absq; pctõ post passionẽ xp̃i legis ceremonie obseruari p̃nt. ¶ P̃. p̃cepta apl̃oꝝ nõ iduxerũt hoies ad pctm̃. sȝ ex decreto apl̃oꝝ statutũ fuit q̃ gentiles q̃daȝ de ceremonijs leg̃ obseruarẽt. dr̃ eñi Actuũ. xv. Uisum est sp̃ũisancto ꝛ nobis nihil vltra imponere oneris vobis q̃; hec necessaria. vt abstineatis vos ab imolatis simulachroꝝ. ꝛ sanguine. ꝛ suffocato ꝛ fornicatõe. ergo absq; pctõ ceremonie legales p̃nt post xp̃i passionẽ obseruari. ¶ Sed ꝯtra est qḋ aplus dr̃ ad Gal. v. Si circũcidimini xp̃s nihil vobis proderit. sed nihil excludit fructũ xp̃i nisi pctm̃ mortale. ergo circũcidi ꝛ alias ceremonias obseruare post passionẽ xp̃i est pctm̃ mortale

Hic vltimo D. determiat quoddã corollarie sequẽs ex dictis. Dictũ est eñi q̃ legalia in aduẽtu christi cessauerũt ad sensum dictũ. ꝛ facta sunt inutilia ꝛ mortua. iõ est dubiũ. an etiam fuerint legalia ip̃a mortifera. ita q̃ post passionẽ christi ip̃a obseruãs peccet mortalr̃.

¶ R̃ndeo dĩcm̃ q̃ oẽs ceremonie sunt q̃dã protestatiões fidei in qua cõsistit interior dei cult̃. sic aũt fidem interiorẽ pt hõ ꝓtestari factis sicut ꝛ v̄bis. et in vtraq; protestatiõe si aliquid homo falsum protestatur peccat mortal̃r

¶ Concl̃o r̃nsiua ponit̃ a doctore in hoc corpe talis. Peccaret mortalr̃ si aliq̃s nũc ceremonias obseruaret. q̃s antiq̃ pie ꝛ fidelr̃ obseruabant. Probat̃ hec ꝯcl̃o. supponendo vt in p̃ncipio corporis. q̃ oẽs ceremonie sunt protestatiões fidei in qua ꝯsistit interior cultus. Et p; illud suppositũ ex dictis. q: ceremonia cuius p̃cipuus vsus est aliqualiter figuratiua. licȝ differenter ceremonie ve. le. ꝛ noue vt patuit supra. q. c. ar. ij. et variant̃ ẽm diuersitatẽ interioris cultus. Hoc supposito arguit̃ sic. Fidẽ interiorẽ pt hõ ꝓtestari factis sicut ꝛ verbis. ꝛ in vtraq; ꝓtestatiõe si aliquid falsum protestat̃ peccat mortalr̃. sed ꝓtestans nũc suã fidem verbis dicendo christũ nasciturũ. diceret falsum. ita ꝛ obseruãs nũc ceremonias ve. le. ꝓtestaretur falso factis christũ venturũ ꝛ nasciturũ ergo sicut ille peccat mortalr̃ ꝛc̃. Huius rõnis doc. p̃mo ponit maiorẽ. Secũdo declarat minorẽ quã implicite notat ibi. Quãuis aũt ꝛc̃. Tertio subiũgit ip̃am ꝯclonez. ibi. Sicut igit̃ ꝛc̃. Et quarto ꝯfirmat minorẽ iterũ auctoritate Augu. ibi. Et h̃ est ꝛc̃. Maior ergo ꝓ p̃ma pte est nota. ꝛ silr̃ ꝓ scḋa. quia oẽ falsum in materia fidei est pctm̃ mortale ex genere. vt hic supponit̃. ꝛ p; ex supradictis. q: ois inordinatio circa deũ q̃ est obiectũ fidei est mortale ex genere. licȝ q̃nq; ꝓpter iperfectiõem actus vel ꝓpter ignorantiã inuincibilẽ excusetur a mortali Cõsequẽter cũ dr̃

¶ Quãuis aũt sit eadẽ fides quã habem̃ de xp̃o et quã antiqui patres habuerũt. tñ q: ipi p̃cesserũt xp̃m. nos aũt sequimur. eadem fides diuersis v̄bis significat̃ a nobis ꝛ ab eis. naȝ ab eis dicebat̃. Ecce virgo ꝯcipiet ꝛ pariet filiũ q̃ sunt verba futuri tp̃is Nos aũt idem rep̄sentamus ꝑ verba p̄teriti tp̃is dicentes. q̃ ꝯcepit ꝛ peperit. ꝛ silr̃ ceremonie veteris legis figurabãt xp̃m vt nasciturũ ꝛ passuꝝ. nr̃a aũt sacramẽta figurãt xp̃m vt natũ ꝛ passum.

¶ D. declarat minorẽ ꝛ eã implicite notat ostendẽdo fundamẽtũ p̃me pt̃ minoris. q̃re cũ sit vna fides. tñ aliter loq̃ oportȝ eos q̃ fuerũt an̄ xp̃m. ꝛ q̃ sunt post. ꝛ enũciatio q̃ fuit vera tũc. mõ est falsa. q: ecto fides sit vna. tñ est alia habitudo p̃cedentiũ christũ ꝛ sequẽtiũ. ꝛ ergo opus est diuersis v̄bis. scȝ diuersi tp̃is. sic q̃ ipi ꝯgrue dicebant et exp̃mebãt fidẽ suã ꝑ v̄ba futuri tp̃is. scȝ christ̃ nascetur Non aũt ꝑ v̄ba p̄teriti. ꝛ si vteremur v̄bis eiusdem tp̃is cũ ip̃is diceremus falsum. sȝ sicut v̄ba figurabãt fidẽ interiorẽ ita ꝛ facta. Et ergo facta eoꝝ figurabãt ꝛ ꝓtestabãt̃ fidẽ ẽm statũ eoꝝ in quo xp̃s erat eis venturus. ꝛ si nos eisdẽ factis ꝓtestaremur fidẽ nostrã. figuraret̃ xp̃s nobis etiã venturus. sȝ h̃ est falsum. minor ergo ẽ vera. Et de ista materia in. d. s. in de v̄ita. vbi sup̄. in h. pec. ar. Tũc ibi

¶ Sicut igit̃ peccaret mortalr̃ qui nũc suã fidem ꝓtestãdo diceret xp̃m nasciturũ qḋ antiqui pie ꝛ veraciter dicebãt. ita etiam peccaret mortaliter si quis nunc ceremonias obseruaret. quas antiqui pie ꝛ fideliter obseruabant.

¶ Infert ꝯclonẽ r̃nsiuã iã ꝓbatã. notãter aũt dr̃ in cõclusione (nũc) ꝛ ꝑ illud nũc intelligit̃ nõ solũ tẽp̃ in quo nos sum̃. scȝ p̄sens puriũ. sȝ etiã totum tẽp̃ qḋ fuit post passionẽ xp̃i ꝛ p̄fectã ꝓmulgatiõez euãgelij ꝛ cessatiõis legaliũ. vt patebit ad p̃mũ

¶ Et hoc est qḋ Aug̃. dr̃ ꝯtra faustũ. Jam non ꝓmittitur nasciturus. passurus. resurrecturus. qḋ illa sacramenta quodãmodo p̄sonabant. sed annũciatur q̃ natus sit. resurrexit. qḋ hec sacramenta que a xp̃ianis agũtur iam p̄sonant

Confirmat minorẽ p̄sentem q̃ ad scḋam pte q̃ scȝ ceremonie legales figurarẽt xp̃m venturũ. sicut nostre p̄teritum et ꝑ ꝯñs si q̃s iã ꝓtestaret̃ ꝑ ceremonias fidẽ suã. ꝓtestaret̃ facto xp̃m venturũ. qḋ est falsum ꝛc̃.

☞ Et ꝯfirmat ꝯcl̃o r̃nsi. argumẽto in ꝯtrariũ. Nota ꝓpter hoc argumẽtũ sane intelligedũ. D. s. ibide (scȝ sup ad Gal. v.) q̃ ẽm Aug̃. circa legalia triplex tẽp̃ distin

gust. vt dicit ad pmū. scz tēpus an̄ passionē ante gratiam diuulgatā. ⁊ post grāz. Post grām ḡ diuulgatā est petm mortale etiā ipsis iudeis. s3 in tpe medio. scz an̄ grām diuulgatā poterāt q̇dē absq3 pctō etiā illi q̄ ex iudeis ↄuersi fuerāt. legalia seruare. du tm̄ in eis nō ponerēt spem. Cōuersis ṽo ex gētib9 non licebat ea seruare. qꝛ ḡ galatie ex iudeis nō erāt. ⁊ tn̄ legalia obseruare volebāt. ⁊ ponebāt in eis spem. ideo reuertebāt in iugū seruitutis. na3 huiōi obseruatio erat eis sicut idolatria. inq̄tū nō recte sentiebāt de christo. credētes ab ipō sine legalib9 salutē ↄsequi nō posse. hec ille. Ex qb9 p3. q illud argumentu3 pbat. q post passionē christi ⁊ tpe intermedio an̄ pfectā reuocationē legaliū p q̄ tpe erant licita iudeis. lic3 nō vtilia. ⁊ erat tertiū tps assignatū a scoto supra ar. pce. tūc nō licuit gētib9 vti legalib9. q̄les fuerūt Gala. lic3 tūc nō essent mortifera ceremonialia iudeis nō ponētib9 spem in eis. in primitiua eīm ecclīa in tertia synodo statutū est. vt nō iponeret on9 legaliū ↄuersis ex gentib9. ⁊ in q̄rta synodo statutū est. vt nō ꝓhiberent iudei ab obseruātiis legalib9. dūmodo nō ponerēt spem i eis. p3 ḡ itellect9 auctis apli

¶ Ad pmu3 ergo dōm. q circa hoc diuersimode sensisse videntur Hieronymus ⁊ Augustin9. Hieronymus eīm distinxit duo tempora. vnū tēp9 ante passionē xpi i quo legalia nō erāt mortua. quasi nō hītia vim obligatoriā aut expiatiuā p suo mō. nec etiā mortifera. qꝛ nō peccabant ea obseruātes. Statim aūt post passionē xpi inceperūt esse nō solū mortua. id est nō habentia virtutē ⁊ obligatōem. s3 etiam mortifera ita scz q peccabāt mortalr quicūq3 ea obseruabāt. vnde dicebat q apli nunq̄3 legalia obseruauerūt post passionē sm veritatē. sed solū quada3 pia simulatiōe. ne scz scandalizarent iudeos ⁊ coru3 ↄuersionē impedirent. que q̇dē simulatio sic intelligenda est. nō q̇dē ita q illos act9 sm rei veritatē non facerēt. s3 qꝛ nō faciebāt tanq̄3 legis ceremonias obseruātes. sicut si q̇s pelliculā virilis mēbri abscinderet ꝓpter sanitatem non causa legalis circūcisionis obseruande.

¶ Ad maiorē ↄcedit q̇dē. q post missionē spūsācti nō peccauerūt mortalr. peccauerunt tn̄ venialr ex fragilitate hūana. Primū ponit d. s. in de ↄsec. marc. xxiij. q. ix. ad scōm. Et sup ad Gal. ij. lectiōe. iij. Scōm p3. p. Joā. p. si dixerim9 qꝛ ⁊c̄. ¶ Circa minorē Do. ponit duos modos dicendi videl3 btōꝝ Hierony. ⁊ Augu. cui9 modū ponit ⁊ ↄpat ad modū dicēdi Hieronymi. ibi. S3 qꝛ indecēs ⁊c̄ Breuis ḡ hieronym9 distinxit tm̄ duo tp̄a. ⁊ post passionē xpi dixit legalia statim fuisse mortifera ita q obseruātes peccarēt mortalr. hoc supposito stāte. ⁊ concessa maiore. ipē ↄñter habuit dicere. ⁊ d̄r ad minorem. q apli nūq̄3 seruabāt legalia. s3 simulabāt se seruare vt vitarent scādalū fideliū. q̄ fuerūt ex circūcisione ⁊ iudeis. Cōsequēter D. ↄpat modū dicēdi btī Augu. ad p̄dictā opinionē b. hierony. ⁊ vult q mod9 dicēdi Augusti sit verisilior. eo q simulatio ⁊ occultatio eoꝝ q̄ ptinēt ad veritatē vite ⁊ doctrine. nō habuerit locū in aplis post aduentum spūsācti. Pro q̄ nota. q btī Hieronym9 ⁊ Aug9. in ista materia ⁊ in minore hui9 argumēti in q̄tuor dissenserūt Primo i tpe. qꝛ hieronym9 distinguit tm̄ duo tp̄a. ⁊ post passionē xpi dixit legalia statī fuisse mortifera. vt patuit

Breuis Aug9. autē distinguit tria tp̄a. ⁊ q nō statim legalia fuerint mortifera. q̄uis mortua post passionē3. vt d̄r seq̄ues text9 ¶ Scdo in mō seruādi legalia. qꝛ Hieronym9 vult q nō vere s3 simulatōie in tpe imediate sequēti passionē xpi. s3 Aug9. ecōtra vult. q todē tpe vere et intentiōe seruādi ea seruabāt. q̄uis nō ponētes spe3 in eis. ⁊ hoc licuit an̄ ꝓmulgatōe3 euāgelij. nec in hoc peccauerūt. Alia duo in qb9 discordauerūt tāgent in solōne sequētis argumēti. sm ḡ Aug9 doc. ↄūr rn̄det ad minorē Circa qd̄ pmo facit qd̄ dictū est. Scdo soluit q̄ddā dubiū circa p̄dicta. ibi. His aūt ⁊c̄. Minor ḡ scdo ↄcedit. q obseruauerūt legalia post aduentū spūsācti. s3 an̄ diuulgatōem euāgelij. et hoc vere nō apparēter vel simulatorie. qꝛ iudei potuerūt obseruare tūc. dūmō nō spem ponerēt in eis. Sic paul9 circūcidit Thimoteu3. ⁊ obtulit sacrificiū ad ↄsiliū Jacobi. Ad ↄnis. verū an̄ diuulgationē euāgelij potuerūt obseruari a iudeis nō ponētibus spem in ceremonialib9. q̄ aūt ponebāt spe3 in eis nō erāt excusati nisi ignorātia inuincibilis excusaret eos. Et hoc vult doctor cū dicit

¶ Sed qꝛ indecēs videt q apli ea occultarēt ꝓpter scandalū q̄ ptinēt ad veritatē vite ⁊ doctrine. ⁊ q simulatōe vterent in his q̄ ptinēt ad salutē fideliu3 ideo ↄueniēti9 Aug9. distinxit tria tp̄a. Unū q̇dē an̄ xpi passionē in q̄ legalia nec3 erāt mortifera nec3 mortua. aliud aūt post tēp9 euāgelij diuulgati in q̄ legalia sunt mortua ⁊ mortifera. Tertiū aūt ē tēpus mediū. sc3 a passione xpi vsq3 ad diuulgatōem euāgelij. i quo legalia q̇dē fuerūt mortua. qꝛ nec3 vim aliquā habebāt. nec3 aliq̇s ea obseruare tenebat. nō tn̄ fuerūt mortifera. qꝛ illi qui ↄuersi erāt ad xpm ex iudeis poterāt illa legalia licite obseruare. dūmmō nō sic ponerēt spe3 in eis q ea reputarēt sibi necaria ad salutē q̄si sine legalib9 fide xpi iustificari nō poss3

¶ Dubiū aūt poss3 alicui videri q̄uō licebat obseruare iudeis sua legalia. ita q nō essent eis mortifera statim post passionē xpi. cū tn̄ non licebat ↄuersis ex gentilitatē suū antiquū ritū obseruare. statim post passionē xpi. ⁊ sic etiā q̄rit rō dicti b. Augusti. q̄re nō erant mortifera legalia tūc. Hoc dubiū soluit D. assignās rōem p̄dictoꝝ. qꝛ magna fuit drīa p̄dictoꝝ rituū iudeoꝝ scz ⁊ gentiliu3. qꝛ hoꝝ oīno illicit9 ⁊ sp a deo ꝓhibit9. Istoꝝ aūt quōdā bon9 ⁊ sctūs. ⁊ ideo cū modestia ⁊ decētia deponēd9. vt synogoga deduceret ad tumulū ⁊ sepeliret cū honore.

¶ His aūt q̄ ↄuertebant ex gētilitate ad xp̄m nō licebat eis vt ea obseruarēt. ⁊ ideo Paulus circūcidit Thimoteū q̄ ex matre iudea genit9 erat Titū aūt q̄ ex gentilib9 nat9 erat circūcidere noluit. Ideo autē noluit spūsctūs vt statim inhiberet his q̄ ex iudeis ↄuertebāt obseruatio legaliū. sicut inhibebāt his q̄ ex gētib9 ↄuertebant gētilitatis ritus. vt q̇dā drīa inter hos rit9 ostēderet. Nā gentilitatis ritus repudiabat tāq̄3 oīno illicit9 ⁊ a deo sp ꝓhibitus. Ritus aūt legis cessabat tāq̄3 impletus p xpi passionē3. vt pote a deo in figurā xpi institutus.

¶ Ex ista solōne aduertis. qꝛ Scot9 nec ad b. Hieronymū nec Aug9. reuerētia vsus est. sed vtriq3 suā ptulit sniam in distinctōe tēpoꝝ. vt p3 ar. pcedenti. Tertio

Scotus nec aug°. nec hiero. assentit

in alijs. scʒ de vero vsu legaliū ꝛ rephensibilitate Petri vera Augᵐ. sequitur. quemadmodū ꝛ do. san. hic. ꝛ in qtto. dis. p. q. ij ar. v. qstiū. iij. ꝛ sup ad Gala. ij. Nota tñ circa hāc solonē. ꝙ Scot⁹ nō tā d. san. ꝙ̄ b. Augᵐ. impugnat q̄ ad tertiū tēp⁹. in q̄ dicūt legalia post diuulgatōez euāgelij fuisse mortifera. ꝛ sine pctō non potuisse seruari. Obijcit aūt ɔtra hoc in q̄rto dis. iij. in q̄rto pncipali. noꝝ Paul⁹ post quartā synodū habitā hierosolymis. purificatus est ſm legē. ꝛ ascēdit templū. ꝛ obtulit sacrificiū p se. vt habet actuū. xxi. vt etiā D. allegat in pmo argumēto ꝛ tñ tūc euāgeliū erat solēniter publicatū. qꝛ vt pꝫ ɔputi talis obseruatio legaliū a Paulo facta fuit circa tertium annū Neronis. q̄ cepit regnare circa vigesimū annū post passionē xpi. in tāto aūt tpe videt euāgeliū satis publicatum fuisse. Et ḡ nō videt bñ dictū. ꝙ post diuulgatōem euāgelij nō potuerūt sine pctō obseruari. Sed nō ē dubiū. qn san. Tho. ꝛ act⁹ aploꝝ viderit. ꝛ historias quas Sco. allegat diligenter ɔsiderauerit. qn imo nec eum nec b. Augᵐ. bñ accepit. qd p diuulgatōem euāgelij intelligant. Fuit eñ duplex euāgelij diuulgatio vel publicatio Vna impfecta q̄ p aplos ꝛ alios p̄dicati fuerūt articuli fidei. ꝛ nccītas sacramētoꝝ noue legis ꝛ pceptoꝝ christi. Et de illa pbat Scotus ꝙ post eā licuit obseruare iudeis legalia ꝛ de facto obseruauerint. Scđa est publicatio vel pmulgatio euāgelij pfecta. vbi pus dicta p̄dicata fuerūt. ꝛ sufficiētia noue legis sine legalib⁹. ꝛ cū hoc inutilitas ꝛ nocumētū legaliū. Et post illam intelligit d. san. qꝛ nō licuit obseruare legalia tanꝗ̄ licita. nec ɔtra hoc aliqd probat Sco. imo hoc declarat. vt pꝫ ipm intuenti. quando aūt ista publicatio facta sit nō legit in scriptura

¶ Ad scđm dōm. ꝙ ſm Hieronymū Petr⁹ simulatorie se a gentilib⁹ subtrahebat vt vitaret iudeorū scandalū quoꝝ erat apl's. vñ in hoc nullo mō peccauit. sʒ paul⁹ eū siliter simulatorie rephēdit vt vitaret scandalū gentiliū. quoꝝ erat apl'us

¶ Circa materiā hui⁹ argumēti iterū discordāt brūs Hieronym⁹ ꝛ Aug⁹. in alijs duob⁹. Primo qꝛ hierony. dī. s. Petꝝ in simulatōe subtrahēdo se a gentib⁹ simulatorie. scʒ ac si vellet seruare legalia nō peccasse. Aug⁹. aūt dī eū peccasse venialr rōne dicta. Scđo discordāt in rephēsione pauli. qꝛ vult Hiero. ꝙ simulatorie rephēdit petrū. sicut petrus simulatorie obseruauit legalia. vt scʒ petrus videns scandalizari iudeos simulabat se legalia seruare. ita Paul⁹ vt gentes nō scandalizaret ostendit sibi displicere qđ petr⁹ faciebat. ꝛ eū simulatorie reprehendit Aug⁹. pō sicut dī petꝝ vere seruasse legalia. ita dī paulū vere rephendisse petrū. ꝛ non simulatorie. Scđm hoc ḡ fere duplr dōm est ad minorē hui⁹ argumēti. Primo ſm Hiero. quo ad Augᵐ. cui⁹ modū dicēdi ostēdit D. esse pbabiliorē. ibi. Sed aug⁹. ꝛc. Maior ḡ argumēti ɔcedit vitare gentiles tanꝗ̄ imūdos ex lege. ptinet ad obseruātias. sʒ vitare eos ex timore inordinato. qꝛ timet scandalū in his q̄ sunt vitatis vite ē indiscretōis. vel pusillanimitatis. vel inordinate affectōis ad eos q̄s timet in tali natura (scʒ q̄ est vitatis vite) scandalizare Ad minorē dicet pmo b. Hiero. ꝙ hoc non obseruabat pm⁹ pastor vere. sed simulatorie

¶ Sed Aug⁹. hoc improbat. qꝛ Paul⁹ in canonica scriptura. scʒ Gala. ij. in qua nephas est credere aliquid falsum esse. dīt ꝙ Petrus rephensibil' erat. vñ verū est ꝙ Petr⁹ peccauit ꝛ paul⁹ vere eū nō simulatorie rephēdit. nō aūt peccauit petrus in hoc ꝙ ad tēp⁹ legalia obsuabat. qꝛ h̄ sibi licebat tanꝗ̄ ex iudeis ɔuerso. sʒ peccabat in hoc ꝙ circa legaliū obseruātiā nimiā diligētiā adhibebat ne scādalizaret iudeos. ita ꝙ ex hoc seq̄bat gentiliū scandalū

¶ Scđo dōm ad minorē post Augᵐ. ꝙ. s. Petrus declinauit a gentilib⁹ q̄dē. sʒ male fecit ꝛ venialr peccauit nō qꝛ obseruauit illud obseruātiale ve. le. sʒ qꝛ sciēs legalia nō eē obseruanda ex pcepto. voluit nimis inherere pti iudeoꝝ ad vitādū scādalū eoꝝ. Ex q̄ facto Petri factuʒ est vt ꝛ alij segregarēt se a gentib⁹. cū añ factū petri hoc nō fecissent. ꝛ inde ɔsurrexit periculū euāgelice veritatis. q̄si scʒ legalia adhuc essent necessitatis. ꝛ gentes etiā deberēt seruare. Et ḡ petr⁹ rephēsibilis erat. qꝛ veritas. maxime vbi pictū iminet. debet publicari. nec fieri ɔtrariuʒ pter scandalū vitādū Cōsequēs ɔcedit añ diuulgatōez euāgelij dictā ad pmuʒ. Nec petr⁹ peccauit seruādo legalia. sʒ qꝛ ex inordinata affectōe. nā pus comederat cū gentilibus in Antiochia. sʒ veniētib⁹ iudeis ex hierusalē subtraxit se a gentib⁹ ꝛ vitauit cibos eoꝝ ad ɔplacendū iudeis cū periculo gētiliū. Et hoc scđm pbabili⁹ est pter auctoritatē canonice scripture seruādaʒ ꝛc. De materia huius solonis. 2ª2ᵉ. q. xliij. ar. vi. ad. ijᵐ.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ q̄dā dixerūt ꝙ illa phibitio aploꝝ nō ē intelligēda ad lrām. sʒ ſm spūalē intellectū. vt. s. in phibitiōe sanguinis intelligat phibitio homicidij. in phibitōe suffocati. intelligat phibitio violētie ꝛ rapine. in phibitōne imolatoꝝ intelligat phibitio idolatrie. fornicatio aūt phibet tanꝗ̄ p se malū. ꝛ hāc opinionē accipiunt ex q̄busdā glosis q̄ hmōi pcepta mystice exponūt.

¶ Maior vera. Ad minorē fuit tripl'r rñsuʒ. ꝛ triplex opinio. quaꝝ duas pmas D. reprobat. scđam ponit ibi Sʒ qꝛ homicidiū ꝛc. Tertiā acceptat ꝛ ɔfirmat. ibi. Sʒ qꝛ sunt ꝛc. Primo ḡ negat minor ſm aliq̄s. qꝛ nō fuit phibitio legalis ſm ve. le. illaꝝ reꝝ. sʒ mystica. ꝛ phibebat mystice homicidiū ꝛ alia vitia. Sed hic mod⁹ nō placet. qꝛ tūc illud pceptū nō fuit necāriū de nouo phibēdi gentilib⁹ talia. cū pus homicidiū reputassent illicitū Vñ ſm aliq̄s dī aliter ad minorē. negādo iterū eā. sʒ fuit phibitio nō legalis. sed alicui⁹ p se mali. scʒ gule. Et restat ɔsequēter dce. cū dī.

¶ Sed qꝛ homicidiū ꝛ rapina etiā apud gētiles reputabāt illicita. nō oportuit sʒ sup h̄ spēale mādatū dari his q̄ erāt ex gētilitate couersi ad xpm. Vñ alij dicūt ꝙ ad lrāʒ illa comestibilia fuerūt phibita. nō pter obseruātiā legaliū. sʒ ppt gulā ɔpmendā. vñ dī Hierony. sup illđ Ezech. xliiij. Omē morticinū ꝛc. ɔdēnat sacerdotes qui in crudis ꝛ ceteris hmōi hec cupiditate gule nō custodiūt

¶ Nec etiā hoc dictū approbat D. qꝛ sunt multa alia magis puocātia gulaʒ. ꝛ tñ nō sunt spēalr phibita. ideo nec ista. Vñ ꝛ dōm tertio negādo minorē. ꝙ obseruarent ea rōne. q̄ erāt cerimonie. sʒ ea rōne. qꝛ erāt iudeis molesta. ꝛ nō sub hac rōne an eēnt pctū vel nō. sʒ solū qꝛ scandalū faciebāt vt possent in vnū couenire iudei ꝛ gentiles couersi. Et ideo qꝛ iudeis abhominabile erat oēm cibū ɔmedere pter poꝛē ɔsuetudinē. qđ gentiles licitū putabāt

bant ꝛ vera. ideo apl̃i gentilibꝫ interdixerūt ꝓ illo tp̃e cibos maxime abhominabiles iudeis. nõ quia vellēt eos tenere ad obseruātias ve. le. sicut ꝛ nūc obseruat̃ thurificatio in noua lege. nõ in q̃ntū erat figurale ꝛ cerimoniale. sed q꞉ ꝛ nūc requirit̃ deuotio colentiū ꝛ maior q̃ tūc in colentibꝫ deū. ꝛ q꞉ etiā gentiles falso estimabāt fornicatõez simplicē nõ esse peccatū quā iudei vere abhominabāt̃ ꝑ legē instructi. ideo etiā fornicatio ꝓhibita fuit ꝛ tā q̃ peccatū ꝛ tā q̃ dissidiū generās. sed ibi solū q꞉ dissidiū generantes. ideo negat̃ ꝯña. Vñ cū dr̃.

¶ Sed q꞉ sunt q̃dā cibaria magis dedicata ad gulā ꝓuocantia. ideo fuerūt hec magis q̃ alia ꝓhibita. Et ideo dõm ſm tertiā opinionē ꝙ ad lr̃am ista sunt ꝓhibita nõ ad obseruādū cerimonias legis. sꝫ ad h̃ ꝙ posset coalescere vnio gentiliū ꝛ iudeoꝝ insimul habitātiū. iudeis eñi ꝓpter antiquā ꝯsuetudinē sanguis ꝛ suffocatū erāt abominabilia. Comestio aūt imolatoꝝ simulacris poterat in iudeis aggenerare circa gentiles suspitionē reditus ad idolatriā. ꝛ ideo ista fuerūt ꝓhibita ꝓ tempore illo in q̃ de nouo oportebat ꝯuenire i vnū gētiles ꝛ iudeos. ꝓcedēte āt tp̃e cessante cā cessat effectus. manifestata euāgelice doctrine veritate. in q̃ dñs docet ꝙ nihil qḋ per os intrat coinquinat hoiem. vt dr̃ Matth. xv. et ꝙ nihil est reyciendū qḋ cū gratiaꝝ actione percipit̃. vt ꝑ. ad Thi. iiij. dicit̃. Fornicatio aūt ꝓhibet̃ specialiter. quia gentiles nõ reputabāt eā esse peccatū.

¶ Questio. ciiij. de p̃ceptis iudicialibꝫ in cõi.

Consequẽter ꝯsiderandū est de p̃ceptis iudicialibꝫ. Et p̃mo ꝯsiderandū est de ipsis in cõi. Scḋo de rõnibꝫ eoꝝ. Circa p̃mū queruntur q̃tuor. Primo que sunt iudicialia p̃cepta. Scḋo. vtꝝ sint figuralia. Tercio de duratione eoꝝ. Quarto de definitione eoꝝ.

¶ Postq̃ determinatū est de preceptis cerimonialibꝫ et rõnibꝫ eoꝝ in speciali. Hic ꝯñr agit̃ de iudicialibꝫ. ꝛ patuit rõ ordinis. q꞉ cerimonialia ordināt ad deū. iudicialia ad hoies. Ordo aūt ad deū p̃or est ꝛc̃. Et agit̃ p̃mo de illis in cõi. Scḋo inq̃rit̃ de rõnibꝫ eoꝝ in speciali in q. sequẽti. Circa p̃mū. p̃mo inquirit̃ rõ ꝛ ꝯditio p̃ceptoꝝ iudicialiū. Scḋo ponit̃ diuisio eoꝝ ar. iiij. Circa p̃mū duplicit̃ inq̃rit̃ ꝯditio vel natura ipoꝝ. p̃mo ex rõne finis et obiecti. scḋo ex mõ obligatõis in. iij. ar. Circa p̃mū p̃io inq̃rit̃ finis p̃ncipalis. scḋo secūdarius in articlo scḋo.

¶ Utꝝ ratio p̃ceptoꝝ iudicialiū ꝯsistat in hoc ꝙ sunt ordināta ad ꝓximū.

L AD p̃mū sic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ rõ p̃ceptoꝝ iudicialiū nõ ꝯsistat in hoc ꝙ sunt ordinantia ad ꝓximū. Iudicialia eñi p̃cepta a iudicio dicitur. sed multa sunt alia q̃bꝫ hõ ad ꝓximū ordinat̃ q̃ nõ ꝑtinēt ad ordinatõez iudicioꝝ. nõ ꝰ p̃cepta iudicialia dicunt̃ q̃bꝫ hõ ordinat̃ ad ꝓximū. ¶ P̃. p̃cepta iudicialia a moralibꝫ distinguutur. vt supra dictū est. sꝫ multa p̃cepta moralia sunt q̃bꝫ hõ ordinat̃ ad ꝓximū. sicut pꝫ in septē p̃ceptis scḋe tabule. nõ ꝰ p̃cepta iudicialia dicunt̃ ex h̃ ꝙ q. xcix. ar. iiij.

ad ꝓximū ordināt. ¶ P̃. sicut se hñt p̃cepta cerimonialia ad deū. ita se hñt iudicialia p̃cepta ad ꝓximū. vt sup̃ dictū ē. sꝫ inter p̃cepta cerimonialia sunt q̃dā q̃ ꝑtinēt ad seipm̃. sicut obseruātie ciboꝝ ꝛ vestimētoꝝ de q̃bꝫ sup̃ dictū ē. ꝰ p̃cepta iudicialia nõ ex h̃ dicunt̃ ꝙ ordinēt hoiem ad ꝓximū. q. xcix. ar. iiij. q. cj. ar. p̃. q. cij. ar. vi. ¶ Sꝫ ꝯ̃ est qḋ dr̃ Ezech. xviij. Inter cetera bona opa viri iusti si iudiciū veꝝ fecerit inter virū ꝛ virū. sꝫ iudicialia p̃cepta iudicio dicūt̃. ꝰ p̃cepta iudicialia videnť dici illa q̃ ꝑtinēt ad ordinatiõem hoim adinuicē.

¶ Hic p̃mo inquirit de ꝯditõe essentiali ꝛ specificatiua iudicialiū p̃ceptoꝝ ꝑ quā ꝯstituunt̃ ꝛ ab alijs distinguunt̃. sicut supra q. cj. ar. p̃. dictū est de cerimonialibꝫ.

¶ Rñdeo dõm. ꝙ sicut ex supra dictis patet. p̃ceptoꝝ cuiuscũqꝫ legis quedā hñt vim obligādi ex ipo dictamine rõnis. q꞉ naturalis rõ dictat h̃ eē debitū fieri vl' vitari. ꝛ hmõi p̃cepta dicūt̃ moralia. eo ꝙ a rõne dicunt̃ mores hūani. Alia ꝟo p̃cepta sunt que nõ hñt vim obligādi ex ipo dictamine rõnis. q꞉ sꝫ in se ꝯsiderata nõ hñt absolute rõnem debiti vel indebiti. sed hñt vim obligādi ex aliqua institutione diuina vel hūana. ꝛ hmõi sunt determinatõnes quedam moralium preceptoꝝ. q. xcv. ar. ij. q. xcix. ar. iij. et. iiij.

¶ Conclusionē rñsiuā Doc. ponit in fine corꝑis. ibi. In duobꝫ ꝯsistit rõ iudicialiū ꝛc̃. P̃bat̃ tali assumpto. p̃cepta iudicialia sunt determinatiões moraliū p̃ceptoꝝ ꝑ institutõem diuinā in his que ꝑtinēt ad ordinationē hoim adinuicē. igit̃ conclusio vera. Tenet ꝯña de se. q꞉ si solum habēt vim obligandi ex institutiõe ꝛ in his que sunt hominū adinuicē. sequit̃ ꝙ rõ eoꝝ in hoc consistat. quo ad añcedens Doc. p̃mo ꝓ p̃ma pte eius notat ex supra habitis quandā distinctiõem. scḋo declarat scḋam ptem eius subdiuidendo secūdū membrū prioris distinctiõis. ibi. Si igit̃ ꝛc̃. Ex prima ergo distinctiõne patet p̃ma ps. q꞉ per hoc distinguūt̃ a moralibus que habent vim obligādi ex rõne naturali. vt patet. Consequẽter ibi. Cõclo rñsi.

¶ Si igit̃ determinent̃ moralia p̃cepta ꝑ institutionē diuinā in his ꝑ q̃ ordinat̃ hõ ad deū. talia dicētur precepta cerimonialia. si aūt in his que ꝑtinent ad ordinationem hoim adinuicē. talia dicentur p̃cepta iudicialia:

Manifestat secundā ptem añcedentis p̃dicti. videlꝫ ꝙ iudicialia sunt de his que ꝑtinēt ad ordinatiõem hominū adinuicē. q꞉ ꝑ h̃ distinguūt̃ a cerimonialibꝫ q̃ ordināt hoiem ad deū. vt etiā sup̃ sepe patuit. Tūc ibi.

¶ In duobꝫ ꝰ ꝯsistit rõ iudicialiū p̃ceptoꝝ. scꝫ vt ꝑtineāt ad ordinatõem hoim adinuicē. ꝛ vt nõ habeāt vim obligādi ex sola rõne sꝫ ex institutione.

¶ Infert ꝯclusionē rñsiuā. que etiā tali discursu posset ꝓbari ex corꝑe. Illa est ꝓpria rõ iudicialiū p̃ceptoꝝ ꝑ quā ab omnibus alijs p̃ceptis distinguūtur. sꝫ ꝑ hec qḋ est ꝑtinere ad ordinatõem hoim adinuicē ꝛ habere vim obligandi ex sola institutõne distinguūt̃ ab omībꝫ alijs. igit̃ hec est ꝓpria rõ eoꝝ. Maior nota ꝛ assumptū extra lr̃az. q꞉ ꝓprie rõis alicuiꝰ rei est distinguere rē illā ab alijs. Minor ꝰ ad p̃mā ptē notat̃ circa scḋaz ptē añtis p̃dicte rõnis. q꞉ ꝑ ordinare hoies adinuicē distinguūt̃ a cerimonia-

alib᷒. q̄ ad scḋam pte͂ circa p̄mā pte͂ añtis. qꝛ p̄ hr̄e ṽtutē obligādi ex institutiōe diuina distinguūt a moralib᷒. ꝛ p̄ hoc pꝫ responsio formalr̄ ad quesitū. ꝙ rō iudicialiū con sistit in h̄ ꝙ sunt ordināria ad p̱ximū sed nō tm̄. ſꝫ ꝙ etiā ex institutōe diuina ꝛ tāqꝫ determinatiōes moraliū ordi nantiū hoies ad inuicē ſm̄ iusticiā in gn̄ali.

☞ Et ↄ̄firmat̃ etiā p̄ᵒ ps ↄ̄clōnis 2ᶜ p̄ argumētū in ↄ̄riū ꝙ rō coꝝ in h̄ ↄ̄sistat sed tn̄ nō tm̄.

¶ Ad p̄mū ergo dōm. ꝙ iudicia exercent̃ officio aliquoꝝ p̄ncipū qui habent potestatē iudicādi Ad p̄ncipē aūt ptinet nō soluꝫ ordinare de his que ve niūt in litigiū. sed etiā de volūtarijs cōtractib᷒ qui inter hoies fiūt. ꝛ de oīb᷒ ptinētib᷒ ad populi cōita teꝫ ꝛ regimē. vn̄ p̄cepta iudicialia nō solū sunt illa q̄ ptinēt ad lites iudicioꝝ. ſꝫ etiā quecūqꝫ ptinēt ad or dinatōem hoim adinuicē que subest ordinatōi p̄n cipis tāqꝫ supremi iudicis.

¶ Argumentū h̄ vult p̱bare ꝙ esse ad p̱ximū excedat rōnem nois iudicialiū. qꝛ iudicia nō se extendūt nisi ad ea in quib᷒ hoies cōtendūt corā iudice ſꝫ multa alia sunt hoim adinuicē vbi nō est opus prenciolo iudicie. Dicit̃ igit̃ ad maiorē ꝙ iudicialia dicunt̃ a iudicio inq̄ntū iudi cia exercent̃ auctoritate p̄ncipis q̄ in omib᷒ hoies hꝫ diri gere ꝛ ordinare ꝛ nō solū in ↄ̄tētiosis. sed etiā de volūta rijs ↄ̄tractib᷒. Ad minorē ↄ̄cedit̃. tn̄ nō sunt ſm̄ q̄ hoies adinuicē cōicant q̄ sub ordinatiōe iudicis ꝛ p̄ncipis non cadant. quare negat̃ ↄ̄sequētia. qꝛ dicunt̃ iudicialia ma gis a iudice q̄ꝫ a iudicio. ꝛ sub iudicis ordinatōe sunt oīa que sunt hoim adinuicem.

¶ Ad scōm dōm. ꝙ rō illa p̄cedit de preceptis or dinantibus ad p̱ximū que hn̄t vim obligādi ex so lo dictamine rationis.

¶ Maior ↄ̄cedit̃. Ad minorē ↄ̄cedit̃ h̄ addito. q̄a moralia sunt q̄bus hō ordinat̃ ad aliū ex dictamine rō nis. etiā si nō esset aliq̄ lex positiua. Ad ↄ̄ñs. verū nō di cunt̃ ex h̄ solū ſꝫ qꝛ ordinant̃ ex institutōne. qꝛ ista vendi tio nō cōsistit in indiuisibili ĩmo hꝫ multos gradᵘ. vn̄ et eadem res p̄ diuersā dispōne fori vno tp̄e vendit̃ maiori precio q̄ꝫ alio ꝛ tn̄ semp̄ iuste. qꝛ nō sup̄ valorem rei ven dite. ꝛ ergo talis emptio sic facta esto sit iusta. ē tn̄ ex in stitutione dei.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ etiā in his que ordinant ad deū quedā sunt moralia que ipā rō fide informata dictat. sicut deū esse amandū ꝛ colendū. Quedā ve ro sunt cerimonialia que nō habent vim obligatio nis nisi ex institutione diuina.

¶ Hoc. p̄mo declarat maiorē. scḋo minoreꝫ. ibi. Ad deū aūt ꝛc̄. Tertio ridet cuidā tacite q̄stioni. ibi. Scien dū ꝛc̄. Ad maiorē ḡ p̄ p̄ma pte dico ꝙ indiget sano itel lectu si em̄ itelligit ꝙ hō solū ordinet̃ ad deū p̄ cerimoni alia. Negat̃. qꝛ q̄dā moralia ordināt hoiem etiā ad deū. vt patuit in p̄ncipio corp̄is. et patuit h̄ sup̄ q.c. ar.p̄. q̄a deū esse amādū ꝛ colendū in cōi est de lege nature que rō adiuta fide dictat. sed ista est maior q̄ ad p̄mā pte͂ ꝙ ceri monialia hn̄t se ad deū ſꝫ ex institutōe diuina. vt patuit. Minor ↄ̄cedit̃ ꝛ rōem D. tangit in seq̄nti lr̄a. qꝛ etiam idoneitas hois in seīpo ordinat̃ in cultū diuinū circa quē sunt cerimonialia. ꝛ p̄ ↄ̄ñs p̄cepta ordināria hoiem in se ipo in ordine ad cultū dei sunt cerimonialia. sed negatur ↄ̄sequentia. qꝛ hō p̄ dispōnem ſm̄ seīpm non ordinat̃ ad p̱ximū. q̄re nullū iudiciale est homis ſm̄ seīpm ſꝫ solū in ordine ad aliū. ſꝫ oīa q̄ sunt hois ad seīpꝫ sine ordine ad cultū diuinū sunt moralia. ꝛ de h̄ dr̄ D. ↄ̄ñter.

Ad deū aūt ptinēt nō solū sacrificia oblata deo. sed etiā quecūqꝫ ptinēt ad idoneitatē offerētiū ꝛ deū colentiū. Hoies em̄ ordinant̃ in deū sicut in finē. et ideo ad cultū dei ptinēt. ꝛ p̄ ↄ̄sequēs ad cerimonia lia p̄cepta ꝙ homo habeat quandā idoneitatē respe ctu cultus diuini. sed hō nō ordinat̃ ad proximū si cut in finē vt oporteat eū disponi in seīpo in ordine ad proximū. Hec em̄ est ↄ̄paratio seruoꝝ ad dn̄os. qui id q̄d sunt dominoꝝ sunt. ſm̄ ph̄m in p̄mo po litice. ꝛ ideo non sunt aliqua p̄cepta iudicialia ordi nantia hominē in seīpo. sed om̄ia talia sunt moralia. quia ratio que est principiū moraliū se habet in ho mine respectu coꝝ qui ad ipm ptinent sicut p̄nceps vel iudex in ciuitate.

¶ Quereret aūt aliquis. q̄re sunt plura cerimonialia q̄ꝫ iudicialia. Rn̄det D. qꝛ plura precepta moralia posita sunt in decalogo in ordine ad p̱ximū. qꝛ ille ordo magis subest rōni. ꝛ ideo nō oportuit multa iudicialia ponere que determinant moralia ad p̱ximum. quia de se sunt multa moralia ad proximum. vt patet in decalogo ꝛ superad ditis. ſꝫ moralia ad deum pauca sunt. vt patet in p̄cep tis p̄me tabule. ideo oportuit in lege ea explicare per mul ta cerimonialia ꝛc̄. quia p̄cepta p̄me tabule sunt minᵘ di stincta ꝛ egent maiori determinatōe. Vn̄ dr̄.

¶ Sciendū tn̄ ꝙ quia ordo hois ad p̱ximū ma gis subiacet rōni q̄ꝫ ordo hominis ad deum. plura precepta moralia inueniūtur p̄ que ordinat̃ homo ad proximū q̄ꝫ p̄ que ordinat̃ homo ad deū ꝛ prop ter hoc etiam oportuit plura esse cerimonialia in le ge q̄ꝫ iudicialia.

¶ Vtrꝫ p̄cepta iudicialia sint figuralia.

Ad secūdū sic p̄cedit̃. Videt̃ ꝙ p̄cepta iudi cialia nō figurent aliquid. Hoc em̄ videt̃ esse propriū cerimonialiuꝫ p̄ceptoꝝ ꝙ sunt in figurā alicuius rei instituta. si igit̃ etiaꝫ precepta iudicialia aliquid figurēt nō erit differen tia inter iudicialia ꝛ cerimonialia p̄cepta. ¶ P̄. sicu ti illi populi iudeoꝝ data sunt quedā iudicialia p̄ cepta. ita etiā alijs populis gentiliū. sed iudicialia p̄cepta alioꝝ populoꝝ nō figurāt aliq̄d. sed ordināt quid fieri debeat. ergo videt̃ ꝙ neqꝫ p̄cepta iudicia lia veteris legis aliquid figurarent. ¶ P̄. ea que ad cultū diuinū ptinent figuris quibusdā tradi opor tuit. quia ea que dei sunt sunt supra nostraꝫ rōnem. vt supra dictū est. sed ea que sunt proximoꝝ nō exce dūt rōneꝫ nostrā. ḡ p̄ iudicialia que ad p̱ximū nos ordināt nō oportuit aliq̄d figurari. ¶ Sed contra est ꝙ Exo. xxi. iudicialia precepta allegorice ꝛ mora liter exponuntur. q.cj.ar.j.

Hic secūdo inq̄rit̃ de conditiōe iudicialiū que atten dit̃ penes finē secūdariū ꝛ remotū. eode͂ eīm ad proximū

est finis ꝓpinquus ⁊ materia circa quā iudicialiū. ⁊ ꝑ ex eo habet distinctōem essentialē ⁊ ꝓpriā. sed ex esse figuratiuo habēt quādam ꝓprietatē ⁊ cōditōem que ꝯuenit eis ex cōsequenti. vt patebit. nec est eis ꝓprie ꝓprijs. nec equalis cū cerimonialibꝫ qbus p se ꝑmo ꝯuenit esse figuratiuū. vnde est quedā cōditio ꝯueniens oībꝫ sed nō soli. ⁊ ē etiā q̄rere. an iudicialia illiꝰ legis habeāt exponi solū lr̄aliter. vel possint etiā exponi mystice ⁊ figuraliter.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ dupl'r ꝯtingit aliqḋ p̄ceptū eē figurale. Uno mō ꝑmo ⁊ p se. qꝛ scꝫ ꝑncipal'r est institutū ad aliqḋ figurādū. ⁊ h̄ mō p̄cepta cerimonialia sunt figuralia. ad h̄ enī sunt instituta vt aliqḋ figurēt ꝑtinēs ad cultū dei ⁊ ad mysteriū christi.

Hoc. videt q̄stio distīgere ꝺm q̄ndā distinctōēz. iuxta cuiꝰ mēbrū secūdū ponit ꝯclōnē rn̄si. ibi. Quedā ꝟo ⁊c̄. Dicit ꝑ ꝑo ꝙ aliqḋ p̄ceptū est vnoꝰ figurale ꝑ° ⁊ p se. et exponit D. qd sit esse figurale istoꝰ qꝛ scꝫ est ꝑncipal'r esse institutū ad figurādū aliqḋ. ⁊ ex supabūdāti ponit etiā ꝯclōnē q̄ ad h̄. Hoc mō p̄cepta cerimonialia sunt figuralia. s. ꝑ° ⁊ p se. Probat tali assūpto Cerimonialia ad h̄ sunt instituta ⁊c̄. vt in lr̄a. ꝑ ꝯclo ꝟa. Tenet ꝯn̄a ex dictis. qꝛ h̄ est eē ꝑncipal'r ⁊ p se figurale. s. eē institutū ad figurādū. ⁊ pꝫ illa ꝯclo ex sup̄ dictis. qꝛ agnꝰ paschal' ad h̄ institutꝰ fuit vt figuraret christi passiōem. vt patuit. lꝫ cū h̄ haberet rōem litteralē. tn̄ ꝑncipalis rō erat figuralis ⁊ cessante rōe figurali cessauit ⁊ lr̄alis. vt patuit q. p̄ce. ar. iiij. ad q̄rtū. ⁊ iō D. dr̄ h̄ ꝙ figurale est qḋ ꝑncipal'r ē institutū ad figurādū. lꝫ habuerit ⁊ rōem lr̄alē. Deīn cū dē.

¶ Quedā vero p̄cepta sunt figuralia nō ꝑmo ⁊ p se sꝫ ex ꝯn̄ti. ⁊ hoc mō p̄cepta iudicialia veteris legꝭ sunt figuralia. nō enī sunt instituta ad aliqḋ figurandum. sed ad ordinandū statū illius populi ꝺm iusticiam ⁊ equitatem.

¶ Prob'. q̄r secūdū mēbꝝ distinctōis p̄dicte. Qꝛ alioꝰ sunt qdā p̄cepta figuralia ex ꝯn̄ti. qꝛ videlꝫ sunt ꝓpt' aliḋ institutū q̄ ꝓpter figurarōem. ⁊ tn̄ id ꝓpter qḋ instituta sꝫ est figuratiuū. tūc D. ponit rn̄siuā ꝯclōnē huic mēbro correspondētē. P̄cepta iudicialia h̄ mō sunt figuralia. scꝫ nō ꝑ° ⁊ p se. sꝫ ex ꝯn̄ti. D. pbat ꝑ° ꝑmā ꝑtē. ⁊ 2° scdam. ibi. Sꝫ ex ꝯn̄ti ⁊c̄. q̄ ad ꝑmā sic. Iudicialia nō sunt instituta ad aliqḋ figurādū sꝫ ad ordinādū statū illiꝰ populi ꝺm iusticiā ⁊ equitatē. ꝑ ꝑ° ꝯo ꝟa. Tenet ꝯn̄a ex dictis. Ans p̄t patere ex distinctōe iudicialiū a cerimonialibꝫ. tūc ibi.

¶ Sed ex ꝯn̄ti aliqḋ figurabāt. inq̄ntū scꝫ totus status illiꝰ populi qui p hm̄ōi p̄cepta disponebat' figuralis erat ꝺm illud ꝑ. ad Corint. x. Omnia in figura ꝯtingebant illis.

¶ Subiūgit scdam ꝑtē ꝯclōnis rn̄si. q̄ pꝫ. qꝛ totꝰ status illiꝰ populi ⁊c̄. vt in lr̄a. Tenet ꝯn̄a. qꝛ si mediāte statu disposito fuit figural'. bn̄ sequit' ꝙ ex ꝯn̄ti. Ans pꝫ auctoritate apl'i in lr̄a. ⁊ illa ꝯs declarat' p solōnē scdi. qꝛ ⁊ bella illius populi fuerunt figuralia ⁊ multo magis vita ꝺm iusticiam disposita.

¶ Argumētū in ꝯn̄ū est p 2ª ꝑte 2ᵉ ꝯclonis rn̄si. qꝛ vt habet' ad longū in glosa marginali. Oia iudicialia q̄ habent' in Exo. xxi. exponūt' allegorice. i. de x̄po ⁊ ecclia ⁊ moral'r. i. ad mores ꝓpl'i christiani. ⁊ sunt expōnes Gregorij ⁊ alioꝝ scōꝝ. vt pꝫ inueti. Pꝫ ꝟ ꝙ tal' expō ē figural'. qꝛ expō eoꝝ q̄ sunt ve. le. de christo ⁊ mēbris ē figural'. vt patuit supra. igit' sunt figuratiua ex ꝯn̄ti ⁊c̄.

¶ Ad primū ꝑ dōm. ꝙ p̄cepta cerimonialia alio mō sunt figuralia q̄ iudicialia. vt dictū [illegible] In co.

¶ Ad ans dico. ꝙ h̄ est ꝓpriū cerimonialiū ꝙ sint in figura instituta. scꝫ ꝑncipal'r ⁊ ꝑ° ⁊ p se. [illegible] ꝙ esse figuratiuū q̄uis mō. i. etiā ex ꝯn̄ti sit ꝓpriū cerimonialiū. ad ꝯn̄s. si iudicialia aliqd figurarēt ꝑ° ⁊ p se ex institutōe nō esset ꝯn̄a. sed si fuerint figuratiua ex ꝯn̄ti. Negat' ꝯn̄a. quia figuratiuū p se ⁊ ꝑncipal'r ⁊ figuratiuū ex ꝯn̄ti ⁊ per aliud nō oportet esse eadem ⁊c̄.

¶ Ad scdm dōm. ꝙ populus iudeoꝝ ad hoc electus erat a deo ꝙ ex eo christus nasceret'. ⁊ ideo oportuit totū illius populi statū esse ꝓpheticū ⁊ figuralem. vt Aug. dicit ꝯtra faustū. ⁊ ꝓpter hoc etiā iudicialia illi populo tradita magis sunt figuralia q̄ iudicialia alijs populis tradita. sicut etiā bella ⁊ gesta illiꝰ populi exponūt' mystice. nō āt bella v'l gesta assyrioꝝ vel romanoꝝ q̄uis longe clariora ꝺm homines fuerunt.

¶ Maior nō ꝯtinet oīmodā silitudinē. qꝛ iudicialia iudeoꝝ fuerūt a deo mediāte tn̄ moise. sed aliq iudicialia gentiliū fuerūt ab hoīb;. Scdo dico. dato ꝙ sic ita. tn̄ est ꝯn̄a populi iudaici a gētilibꝫ. qꝛ iudaicꝰ ad h̄ electꝰ est ex grā dei. vt christꝰ ex eo nasceret'. vt patuit sup̄ q. xcviij. ar. iiij. nō sic gētilis populꝰ. ⁊ ex illa electōe ꝯuenit ꝙ totꝰ status illiꝰ populi figuratiuꝰ fuit christi. nō āt alioꝝ populorū q̄re ꝯcessa minore negat' ꝯn̄a ꝙ iudicialia iudeoꝝ non fuerūt figuralia mediāte statu quē disposuerūt. vn̄ ⁊ bella figuralia fuerūt nō gētiliū. si placet videre q̄uo bella iudaica exponāt' mistice. vide Exo. xvij. et nume. iij. et iosue vi. ⁊ p multa capl'a ⁊ hystorias in glosa ordinaria.

¶ Ad tertiū dōꝫ. ꝙ ordo ad proximū in populo illo ꝺm se consideratus peruius erat rōni. sed ꝺm ꝙ referebat' ad cultum dei superabat rōnem. ⁊ ex hac parte erat figuralis.

¶ Maior ꝯcedit'. ꝙ ea q̄ sunt cultꝰ diuini nūc tpe reuelati misterij oportuit tradi tūc in ve. le. rudi ꝓpl'o sub figuris qbusdā. et patuit sup̄ q. c. ar. ij. Et dico ꝙ ea q̄ tūc erāt cultꝰ diuini erāt ꝑncipal'r figuratiua cultꝰ noue legis et christi. Ad minorē. distinguit'. vꝫ q̄des q̄ sunt ad proximū ꝺm se ꝯsiderata nō excedūt rōem nostrā. tn̄ vt ꝑtinēt ad cultū diuinū. s. ex ꝯn̄ti mediāte statu illiꝰ populi figurandū sic excesserūt rōem populi ⁊ fuerunt imanifesta. sic etiā supra q. ci. ar. ij. ad 3ᵘᵐ. dictū fuit de cerimonialibꝫ ꝙ etsi habuerint rōnē lr̄alē ꝯmemoratiuā manifestā. tn̄ rōem figuralē nō fuerūt manifesta. ita in ꝓposito suo mō.

¶ Utrū p̄cepta iudicialia ꝑpetuā obligatōēꝫ habeāt

AD tertiū sic ꝓcedit'. Videt' ꝙ p̄cepta iudicialia veteris legꝭ ꝑpetuā obligatōem habeāt. P̄cepta enī iudicialia ꝑtinent ad ꝟtutē iusticie. nam iudiciū dr̄ iusticie executio. iusticia āt ē ꝑpetua ⁊ imortalis. vt dr̄ Sap. i. ꝑ obligatio p̄ceptoꝝ iudicialiūꝫ est ꝑpetua. ¶ P̄ institutio diuina est stabilior qꝛ institutio hūana. sꝫ p̄cepta iudicialia hūanaꝝ legū hn̄t ꝑpetuā obligatōem. ꝑ multo magis p̄cepta iudicialia legis diui

ne. ¶ Sȝ aplꝰs dr ad Heb. vij. ꝙ reprobatio fit pcedē tis mādati ꝓpter infirmitatē ipiꝰ ꝛ in vtilitatē. qḋ qdē verū est de mādato cerimoniali. qḋ nō poterat facere pfectū iuxta ꝯsciam seruientē solūmō in cibis et in potib⁹ ꝛ varijs baptismatib⁹ ꝛ iustitijs carnis. vt apl's dr ad Heb. ix. sȝ pcepta iudicialia erāt vti lia ꝛ efficatia ad id ad qḋ ordinabant̄. s. ad iusticiā et eqtatē īter hoies ꝯstituēdā. ḡ pcepta iudicialia vete ris leg̃ nō reprobāt̄. sȝ adhuc efficaciā hn̄t. ¶ Sȝ ꝯ ē qḋ apl's dr ad Heb. vij. ꝙ trāslatio sacerdotio nece est vt legis trāslatio fiat. sȝ sacerdotiū ē translatū ab Aaron ad christū. ḡ etiā ꝛ tota lex est trāslata. nō ḡ iudicialia pcepta adhuc obligatōem hn̄t.

¶ Hic ꝯn̄r D. inqr̄it ꝯditōes cerimonialiū pceptoꝝ q̄ est modꝰ obligādi. an videlȝ sic frequēter dictū est de mo ralib⁹. q̄ ꝑpetuo obligāt. q̄ ꝯformia recte rōi. an etiā ita sit de iudicialib⁹ cū ꝛ ipa sint de iusticie actib⁹ q̄ videt̄ esse sp̄ obseruāda. vt argumētū pmū tangit.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ iudicialia pcepta nō habuerūt ꝑpetuā obligatōez. sȝ sunt euacuata ꝑ aduētū chri sti. aliter tn̄ q̄ cerimonialia. nam cerimonialia adeo sunt euacuata vt nō solū sint mortua. sȝ etiā mortife ra obseruātib⁹ post christū. maxie post euāgeliū di uulgatū. pcepta āt iudicialia sūt qdē mortua. q̄ nō hn̄t vim obligādi. nō tn̄ sunt mortifera. q̄ si q̄s prin ceps ordinaret in regno suo illa iudicialia obserua ri nō peccaret. nisi forte hō mō obseruarent̄ vl' obserua ri mādarent̄ tāq̄ hn̄tia vim obligādi ex veteris leg̃ institutōe. tal' intētio obseruādi esset mortifera.

¶ Conclusionē responsiuā D. ponit in pncipio cor. talē. Iu dicialia pcepta nō habuerūt ꝛc̄. vt in lr̄a. Huiꝰ ꝯclonis D. oc. pbat pᵒ scdaȝ ptē. 2ᵒ pmā. ibi. pcepta āt ꝛc̄. Tertio redit ad pbandū qḋ dā omissuȝ in rōne p scda pte ꝯclois. ibi. Quia tn̄ ꝛc̄. q̄ ad pᵐ arguit̄ sic. Cerimonialia sūt nis. ibi. Quia tn̄ ꝛc̄. euacuata vt post christi aduētū (. s. post diuulgatōez euā gelij) sunt mortua ꝛ mortifera. iudicialia soluȝ sunt mor tua ꝛ nō mortifera. igit̄ ꝯclo vera. Añs D. pᵒ exponit q̄ ad scdam ptē quā in fine corpis pbat. scdo pbat pmā eius ptē. ibi. Et huiꝰ ozte ꝛc̄. Et ponit̄ ḡ scda ps añtis. q̄ si q̄s pnceps ꝛc̄. vt in lr̄a. et itelligit̄. q̄ suba pceptoꝝ iudi cialiū obseruata nō est mortifera. sȝ intētio seruādi posset esse mortifera. posset ꝑ illā pbatōez scde ptis ꝯclonis ha beri pbatio pme ptis eiusdē. q̄ bn̄ seqt̄ sunt alit̄ euacua ta q̄ alia. igit̄ sunt euacuata ꝑ locū a pte in mō ad totuȝ. et ꝑ ꝯn̄s seqt̄. ꝙ nō habuerūt ꝑpetuā vim obligādi. tn̄ ea dē ps postea singulariter pbabit̄. Cōseqntia cū dr.

Ar. 9. ¶ Et huiꝰ ratiōe rō pt accipi ex pmissis. Dictū ē enī ꝙ pcepta cerimonialia sunt figuralia pmo ꝛ ꝑ se tā q̄ instituta pncipalr̄ ad figurādū christi misteria vt futura. ꝛ iō ipa obseruatio eoꝝ pīudicat fidei ṽitati. sm̄ quā ꝯfitemur illa misteria iā esse ꝯpleta.

¶ Probat añs ꝑ pma pte et⁹ ex dictis in ar. ij. et ar. 4. pce. q̄sti. et arguit̄ sic. Obseruatio cerimonialiū (scȝ etiā q̄ ad subam) pīudicat ṽitati fidei. igit̄ pᵃ ps añtis vera. Cō seqntia nota. q̄ ois falsitas ꝯ fidei ṽitatē est mortale. ꝛ ꝑ ꝯn̄s mortifera. hō enī dr mortifex. q̄ est cū pctō mortali.

Añs illud pȝ. q̄ cerimonialia pncipalr̄ sunt figuralia rei pcteritu christi futuri. ḡ añs vex. Tenet ꝯn̄a. q̄ sȝ fidei ṽi tatē ꝯfitemur ista misteria iā ꝯpleta. ꝯpletū āt christi mi sterium figurare futuꝝ ē ꝯ fidē ꝛc̄. Deinde cū dr.

¶ Precepta āt iudicialia nō sunt instituta ad fi gurādū. sȝ ad disponēdū statū illiꝰ populi q̄ ordina bat̄ ad christū. ꝛ iō mutato statu illiꝰ ppl'i ꝑ po iā ve niēte iudicialia pcepta obligatōez amiserūt. Lex enī fuit pedagogꝰ ducēs ad xpm. vt dr ad Gal. iij.

¶ Manifestat specialr̄ pmā ptē ꝯclonis rn̄siue. ꝛ ar guit̄ sic ꝑ ea. Mutato statu illiꝰ populi iudicialia pcepta obligatōem amiserūt. igit̄ ꝯclo vera q̄ ad pmā ptē. Cōse quētia clara. Añs pbat̄. q̄ pcepta iudicialia sunt institu ta ad disponēdū illū statū. igit̄ eo mutato ꝛc̄. vt dr añs. sicut nūc multa hō statuūt̄ ꝛ iuste ꝑ celebrādis nuptijs pn cipis palatini ꝛ trāseūte illo tpe tālibus ꝛ statuta ita.

¶ Quia tn̄ hmōi iudicialia pcepta nō ordināt̄ ad figurādū. sȝ aliqd fiendū. ipa eoꝝ obseruatio abso lute nō pīudicat fidei ṽitati. sȝ itentio obseruādi tā q̄ ex obligatōe legis pīudicat ṽitati fidei. q̄ ꝑ hoc haberet̄ ꝙ status prioris populi adhuc duraret. et ꝙ christus nondū venisset.

¶ Redit ad pbandū assumptū ꝑ scda pte ꝯclois sup exposite. scȝ ꝙ iudicialia solū sint mortua q̄ fuit pᵒ ps as sumpti. ꝛ arguit̄ sic. Obsuatio iudicialiū absolute. i. q̄ ad solā subam pceptorū nō pīudicat fidei ṽitate sȝ intentio obseruādi tāq̄ ex obligatōe legis pīudicat ṽitati fidei. ḡ esto sint mortua nō tn̄ sunt absolute mortifera. sȝ itentio sic mortifera. Añs ꝑ pᵃ pte pbat̄. q̄ nō ordināt̄ ad figu randū sȝ ad ordinādū. ꝛ silis ordo posset nūc ꝯuenienter fieri auctoritate pncipis. Scda ps pȝ. q̄ ꝑ hō (scȝ ꝙ obser uarent̄ intentiōe obligatōis leg̃) hrēt̄ ꝙ statꝰ prioris popu li adhuc duraret ꝛ ꝙ christꝰ nōdū venisset. sȝ hō pīudica ret fidei ṽitati. ꝛ ꝑ ꝯn̄s eēt mortale ꝛ mortifex. ¶ Nota ꝙ cū ista pte iā pbata ꝯcorditer leq̄t̄ Scotꝰ in qrto. di. ij. in solōnib⁹ argumētoꝝ pncipaliū. vn̄ dr. nullū iudicia le illiꝰ legis inq̄rū illiꝰ legis ligat nūc. sȝ tn̄ bn̄ pncipibus nūc statuere aliq̄ q̄ erāt in lege moisi. ꝛ illa ligāt auctorita te pncipis nūc statuētis nō auctoritate leg̃ ve. sicut sȝ vni regi in regno suo statuere legē q̄ est in alio regno. sȝ illa nō ligat ibi. q̄ lex ē alteriꝰ regni. sȝ q̄ instituta hō ab illo rege. Hec ille. Et declarat dicta huiꝰ articuli.

¶ Argumētū in ꝯtriū pbat ꝯclonē q̄ ad pmā ptē. q̄ si tota lex trāslata ꝛ mutata ē. igit̄ ꝛ iudicialia etiā. No ta āt itellectū auctoritatis apli. q̄ mutato fine nece ē mu tare ea q̄ sunt ad finē. sicut q̄ mutat ꝓpositū eundi ꝑ aquā mutat ꝓpositū q̄rēdi nauē. ois āt lex ordinat̄ ad ꝯuersa tiōem hūanā sm̄ aliqḋ regimē. vn̄ sm̄ phm in politicis. mutata ꝯuersatōe nece est mutare legē. sicut āt lex hūana ordinat̄ ad regimē hūanū ꝛ spūal' ꝛ diuina ad regimē diuinū. hō āt regimē mutat̄ ꝑ sacerdotiū. trāslato ḡ sacer dotio nece est transferri legē ꝛc̄. de hoc etiam supra dictuȝ fuit ꝛ tanget̄ aliquid ad scdm.

¶ Ad pmū ergo dōm. ꝙ iusticia qdem ꝑpetuo est obseruanda. sȝ determinatio eoꝝ q̄ sunt iusta sm̄ institutōem hūanā vel diuinā optet ꝙ varient̄ sm̄ di uersum hoim statum.

¶ Ad maiorē. ptinēt ad virtutē iusticie sm̄ determi natōe diuinā. iusticia enī in gnali ptinet ad pceptū mora

le. ſʒ determinat⁹ mod⁹ obſeruādi iuſticiā eſt iudiciale. & dico. q̄ determinat⁹ mod⁹ obſeruādi inter hoīes variat̄ ſm̄ diuerſum ſtatū hoīm. ſicut pȝ q̄ in policia ciuili aliud inſtitutū ſit de panibus puniendis & pendere co⁊ tp̄e abūdātie. aliud tp̄e caristie. Ad minorē vero. iuſticia eſt q̄dē ppetua. ſʒ determinat⁹ mod⁹ iuſticie nō eſt ppetu⁹. ſed variat̄ ſm̄ diuerſitatē cōditōnis hoīm & ſtatuū. Negat̄ ḡ pn̄a. q: iudicialia p̄cepta nō p̄cipiūt iuſticiā in gn̄ali. ſed modū iuſticie inter hoīes.

¶ Ad ſcd̄m dd̄m. q̄ precepta iudicialia ab hoīb⁹ inſtituta hn̄t ppetuā obligatōem manēte illo ſtatu regiminis. ſʒ ſi ciuitas vel gēs ad aliud regimē deueniat. opꝫ leges mutari. nō em̄ eedem leges cōueniūt in democratia. q̄ ē ptās ppli. & in oligarchia. q̄ ē poteſtas diuitū. vt pȝ p phȝ i ſua politica. & ió etiā mutato ſtatu illi⁹ ppli oportuit p̄cepta iudicialia mutari. Maior pcedit. Minor negat̄. intelligit̄ q̄ p̄cepta humane legis nō mutent̄ ſm̄ mutatōem ſtat⁹ hoīm. & ē ppo ſiti habet ex tertio politico⁊. Et ita in pposito. q: aliud eſt regimē xpi qd̄ eſt ſpūale & charitatiuū. ió oportuit & neceſſe iudicialiū vete. (qd̄ erat carnale & datū puniendi ppl̄o) mutgare in noua lege. cū em̄ in ciuitatib⁹ mutat̄ regimē. mutatur̄ aliud bonū ſm̄ diſpōnem regētiū. & eſt aliud eē̄ do puenīēdi ad bonū cōe. & ḡ pn̄a alia lex. Et de hoc patuit ſup. q. cv. ar. iij. in co⁊. & c. negat̄ pn̄a.

¶ Ad tertiū dd̄m. q̄ illa p̄cepta iudicialia diſponebāt populū ad iuſticiā & eq̄tatē ſm̄ q̄ cōueniebat illi ſtatui. ſed poſt chriſtū ſtatū illius populi oportuit mutari. vt iam in xpo nō eſſet diſcretio gentilis et iudei ſicut antea erat. & ppter hoc oportuit etiaȝ precepta iudicialia mutari. Maior pcedit. Ad minorē dr̄ cū limitatōe. pcedit̄ q̄dē q̄ erat vtilia ad iuſticiā obſeruandā p̄ tūc in ſtatu legis illi⁹ populi. Sȝ negat̄ q̄ fuiſſent vtilia ſub regimine xpi. nec efficacia ad eq̄tatē inter hoīes pſeruēdā. q: xpi regimini ſubdūt̄ iudei & gentiles ſine diſtinctōe. illa aūt iudicialia valebāt tm̄ p iudeis. vt patebit. q. ſequen. & legreg gabāt gētiles a cōſone iudeo⁊. nūc aūt opꝫ vtrūq̄ gentē regere. iuſte vt cōueniāt ſimul. g̃o negat̄ pn̄a. imo ſi obſeruarent̄ multa iudicialiū. tūc maior ps. imo pene tota eccl'ia nō poſſit regi illis iudicialib⁹.

¶ Utrū p̄cepta iudicialia poſſint habere aliquam certam diuiſionem

Ad q̄rtū ſic pcedit̄. Uidet̄ q̄ p̄cepta iudicialia nō poſſint habere aliquā certam diuiſionē. p̄cepta em̄ iudicialia ordināt hoīes adinuicē. ſʒ ea q̄ inter hoīes ordinari oportet in vſum eo⁊ venientia nō cadūt ſub certa diſtinctōe. cū ſint īfinita. ḡ p̄cepta iudicialia nō pn̄t habere certā diſtinctōem. ¶ P̄. p̄cepta iudicialia ſūt determinatōes moraliū. ſʒ moralia p̄cepta nō videt̄ hr̄e aliquā diſtinctōem. niſi ſʒ qd̄ reducūt̄ ad p̄cepta decalogi. ḡ p̄cepta iudicialia nō hn̄t aliquā certā diſtinctōem. ¶ P̄. p̄cepta ceremonialia q: certā diſtinctionē hn̄t eo⁊ diſtinctio in lege innuit̄ dū q̄dā vocant̄ ſacrificia. q̄dā obſeruātie. ſʒ nulla diſtinctio inuenit̄ in lege p̄cepto⁊ iudicialiū. ḡ videt̄ q̄ nō habeāt certā diſtinctōem. ¶ Sȝ ptra. vbi eſt ordo opꝫ q̄ ſit diſtinctio. ſʒ rō ordinis maxime ptinet ad p̄cepta iudicialia p q̄ populus ille ordinabat̄. ḡ maxime debēt habere diſtinctōem certam.

Hic doc. inq̄rit de diuiſione p̄cepto⁊ iudicialiū. an p̄ceptū iudiciale habeat ſub ſe certa genera vel ſpēs certas ſicut & ſup̄ dictū fuit de ceremonialib⁹. q. ciij. arti. iij. q̄ oīa pn̄erent in q̄tuor ſpēbus. ita q̄ iudiciale p̄ceptū ſit gen⁹. iudiciale aūt circa tale materiā ſit ſpēs. ſpēs em̄ p̄cepto⁊ ſumūt̄ ex determinata materia & obiecto.

¶ Rn̄deo dd̄ʒ. q̄ cū lex ſit q̄ſi q̄dā ars hūane vite inſtituēde vel ordinādi. ſicut in vnaq̄q̄ arte ē certa diſtinctio regula⁊ artis. ita opꝫ in qualibet lege eſſe certā diſtinctōem p̄cepto⁊. aliter em̄ ipa cōfuſio vtilitatē legis auferret.

¶ Doc. pmo deducit quādā pcl'onē fundamētalem. Scd̄o ex ea pbat pcl'onē rn̄ſiuam. ibi. Et ideo dd̄m &c. Pcl'o pambulans cn̄a ē. opꝫ in q̄libet lege eſſe certaȝ diſtinctōes p̄cepto⁊. Probat̄ rōne oſtēſiua & ducēte ad incōueniēs. pmo ſic. lex eſt q̄ſi &c. vt in pncipio coruſ. ſʒ in vnaq̄q̄ arte eſt certa &c. ḡ &c. Et dr̄ maior. & q: arte. ſʒ cōueniūt in hoc q̄ eſt ē regula. ſʒ differūt q: eſt de agibilib⁹ ars de factibilib⁹. ideo dr̄ q̄ſi &c. rōne ad incōueniens. Aliter em̄ &c. vt clare in littera.

Et ió dd̄m eſt. q̄ p̄cepta iudicialia veteris legis p q̄ hoīes adinuicē ordinabāt̄ diſtinctōem hn̄t ſm̄ diſtinctōem ordinatōis hūane. Quadruplex āt ordo in aliq̄ pplo inueniri pt. vn⁹ q̄dē p̄ncipū ppli ad ſubditos. ali⁹ aūt ſubdito⁊ adinuicē. terti⁹ aūt eo⁊ q̄ ſunt de pplo ad extraneos. q̄rt⁹ aūt ad domeſticos ſicut patris ad filiū. vxoris ad virū. & dn̄i ad ſeruū. et ſm̄ iſtos q̄tuor ordines diſtingui pn̄t p̄cepta iudicialia veteris legis.

Hic pn̄te pcedit ex dictis ad pcl'onē rn̄ſiuā. q̄ eſt talis. p̄cepta iudicialia hn̄t certā diuiſionē ſm̄ q̄tuor ordines hoīm adinuicē. Hāc pcl'onē em̄ pmo pbat. Scd̄o explicat. ibi. Dant̄ &c. Probat̄. p̄cepta iudicialia vete. diſtinctōem hn̄t ſm̄ diſtinctōem ordinatōis hūane. ſed q̄druplex ordo in populo aliquo inueniri pt. & inueniebat̄ in pplo iudaico. ḡ ſm̄ iſtos q̄tuor &c. Maior pbat̄ p rōem q̄ ceterī rōi. Iudicialia p̄cepta fuerūt p q̄ hoīes adinuicē ordinabāt. ḡ maior &c. Minor pcet ar. p. Et aūt pn̄a q̄ p̄cepta diſtinguūt̄ p⁹ diſtinctōem finis & obiecti ſiue quaſi ſʒ ordināt̄ ad ordinatōes faciēdas inter hoīes ſicut ad finē & materiā. q̄ſi hūana ſm̄ diſtinctōem ordinatōis hūane diſtinguūt̄ iudicialia. Minor explicat̄ ibi. Unus q̄dem. &c. in littera. Dandeibi.

Dant̄ em̄ q̄dā p̄cepta de inſtitutōe p̄ncipū & officio eo⁊. & de reuerētia eis exhibēda. & hec ē vna ps iudicialiū p̄cepto⁊. Dant̄ etiā q̄dam p̄cepta ptinētia ad ciues adinuicē. puta circa emptōes & venditōes et iudicia & penas. & hec ē ſcd̄a ps iudicialiū p̄cepto⁊. Dant̄ etiā q̄dā p̄cepta ptinētia ad extraneos. puta de bellis ꝯ hoſtes. & de ſuſceptōe peregrino⁊ & adueno⁊ et hec ē tertia ps iudicialiū p̄cepto⁊. Dant̄ etiā in lege q̄dā p̄cepta ptinētia ad domeſticā familiā. ſicut de ſeruis & vxorib⁹ & filiis. & hec eſt quarta ps iudicialiū p̄cepto⁊.

¶ Explicat pcl'onē rn̄ſiuā. que ſint illa quadruplicia

precepta ſm quattuor ordines diſtincta. ꝙ aliqua ordināt ad pncipes ꝛc. clare in littera

¶ Et ꝯfirmat̃ ꝯcl'o ſiliua argumēto in ꝯtrarium. qꝛ ſpoꝝ iudicialiū eſt ordinare hoies. ꝛ ꝑ ꝯñs ꝛ ipa ſunt ordinata. ſed vbi ordo. ibi diſtinctio. qꝛ ordo pr̃equirit diſtinctionē vel fert ſecū diſtinctiōem ꝛc.

¶ Ad pmū ḡ dōm. ꝙ ea q̄ ptinent ad ordinationem hominū adinuicē. ſunt q̄dem numero infinita ſed tñ reduci poſſunt ad aliqua certa ſm dĩam ordinationis humane. vt dictu eſt.

In cor.

¶ Maior vera. ꝛ dice ꝙ hoies ordināt̃ adinuicem certis modis. qꝛ vel ſicut inferior ad ſuperiorē. vel cōciues adinuicē ꝛ ad minorē ꝯcedit̃. ꝙ ea q̄ iter hoies ordiantur ꝙꝫ ſunt infinita numero. tñ omnia reducuntur ad q̄tuor ordines hoim adinuicē. qꝛ quecūqꝫ hoies adinuicē tractant. vel hoc fit ad ſupiores. vel equales ꝛc. et ita oia reducūtur ad quattuor ordies hoim adinuiceꝫ. qꝛ quicqd ordinat̃ inter hoiem ad hoiem fit in aliquo hoꝝ ordinū ꝙuis infinite res ſint q̄b9 ad ſe ordinat̃. ſicut etiā infinita ceremonialia fuerūt nuero. ꝛ tñ ſub q̄ttuor ſpēb9 ꝯphendūtur ꝛc. quare negat̃ ꝯña.

¶ Ad ſcōm dōm. ꝙ pcepta decalogi ſunt pma in genere moraliū. vt ſupra dictū eſt. ꝛ ideo ꝯuenienter alia pcepta moralia ſcꝫ ea diſtinguūtur. ſꝫ pcepta iudicialia ꝛ ceremonialia hñt aliā rōnem obligatōnis nō q̄dē ex rōne naturali. ſꝫ ex ſola inſtitutōe. ꝛ ideo diſtinctiōis eoꝝ alia eſt rō

q.c.ar.iii.

¶ Maior vera. ſed tñ aliā de habēt vim obligādi ꝙ̄ moralia. Minor ꝯcedit̃. qꝛ pcepta decalogi euidentia ſunt in rōne dedīt. ꝛ pma i genere moraliū. ꝛ ꝑ ꝯñs alia nō ita euidētia ad ipa reducūt̃. ſ. pcepta moralia ſupadicta. vt patuit. q.c.ar.xi. ꝛ aliq̄ moralia. ſcꝫ cōſſtima in ipſis includūtur tanq̄ pncipia. vt patuit vbi iaꝫ ar.iii. Sꝫ dico ꝙ iudicialia nō diſtinguūtur ſm reductiōem ad decem pcepta decalogi. imo hñt magis determinatā diſtinctionē. ſcꝫ ſm q̄ttuor ordines hoim adinuicē. ꝛ ḡ negat̃ ꝯña. Et nota. ꝙ hoc argumētū vult. ꝙ iudicialia nō pñt certius diuidi ꝙ̄ moralia q̄ determinat. ſed iſta moralia diſtinguūt̃ ſolū reductiue ad decē. ꝛ nō habet̃ certus ordo diſtinctio. ḡ ꝛ iudicialia nō pñt ſm certū numerū diſtingui. Sed patuit ꝙ non eſt par rō. qꝛ moralia ꝯſiderata ſupadicta reducūtur q̄dē ſolū ad decē pncipalia. ſed iudicialia pñt ꝯphendi ſub certo numero ꝛc.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ ex ipis reb9 que p pcepta iudicialia ordināt̃ur in lege innuit̃ lex diſtinctiōem iudicialium preceptorum

¶ Ad maiorē ꝯcedit̃. ꝙ diſtinctio ceremonialiū innuit̃ reb9 ꝑ aliā noiatiōem. ſꝫ dico ꝙ diſtinctio pceptoꝝ originalis eſt ex obiectis ꝛ diuerſis materijs ꝛ vbicūqꝫ ponūtur diuerſe materie diuerſaꝝ rōnū. ibi ſunt ꝛ pcepta diuerſa. Ad minorē. ꝯcedit̃ ꝙ nō innuit̃ verbalr̃ ꝑ aliā noiationē. innuit̃ tñ realr̃ ꝑ diuerſas res pceptas in ordine ad diuerſos hoies. ſcꝫ ad ſupiores. equales. extraneos. intraneos. quare negatur ꝯña

¶ Queſtio. cv. de rōne iudicialiū pceptoꝝ i ſpēali

P

Einde ꝯſiderādū eſt de rōne iudicialiū pceptoꝝ. Et circa hoc querunt̃ quattuor. Primo de rōne pceptoꝝ iudicialiū q̄ ptinent ad pncipes. Scdo de his q̄ ptinent ad ꝯuictum hoim ad inuicem. Tertio de his q̄ ptinent ad extraneos. Quarto de his que ptinent ad domeſticam conuerſationem

¶ Poſtq̄ determinatū eſt de pceptis iudicialib9 in cōmuni. hic inqrit̃ de cauſis ſingulorꝫ in ſpēali. Et qꝛ q̄ttuor ſunt genera pceptoꝝ iudicialiū. vt patuit ar.iii.q.pcedenti. ideo D. inqrit ꝑ ordinē de eīs b9 q̄ttuor. Et pmo inqrit rōnē ꝛ ꝯuenientiā pceptoꝝ iudicialiū ptinentiū ad pncipes. qꝛ illi ſunt digniores. Deīn de alijs. vt patebit.

¶ Utrꝫ lex vet9 ꝯuenienter de pncipib9 ordinauerit

D pmū ſic ꝯcedit̃. Uidet̃ ꝙ incōuenienter lex vetus de pncipib9 ordinauerit. qꝛ vt phs dr̃ in iii. politice. ordinatio populi pcipue depēdet ex maximo pncipatu. ſꝫ in lege nō inuenit̃ qualr̃ debeat inſtitui ſupremus princeps. Inuenit̃ aūt de inferiorib9 pncipib9. pmo q̄dē Exod. xviii. Prouide de oīm plebe viros ſapiētes ꝛc. et Nūeri xi. Congrega mihi .lxx. viros de ſenioribus iſrael et Deutero. p. Date ex vobis viros ſapiētes ꝛ gnaros ꝛc. ḡ inſufficiēter lex vetus pncipes populi ordinauit. ¶ P. optimi ē optima adducere. vt Plato dr̃. ſꝫ optima ordinatio ciuitatis vel populi cuiuſcūqꝫ eſt vt gubernet̃ ꝑ regē. qꝛ hmōi regnum maxie repſentat diuinū regimen q̄ vn9 de9 mūdū gubernat. a pncipio igit̃ lex debuit regē populo inſtituere ꝛ non pmittere hoc eoꝝ arbitrio. ſicut pmittit̃ Deutero. xvii. Cū dixeris. ꝯſtituā ſup me regē cum ꝯſtitues ꝛc. ¶ P. ſicut dr̃ Matth. xii. Omē regnū in ſeipm diuiſum deſolabit̃. qd' etiaꝫ experimēto patuit in populo iudeoꝝ in q̄ fuit diuiſio regni deſtructionis cā. ſꝫ lex pcipue dꝫ intēdere ea q̄ ptinēt ad cōem ſalutē populi. ḡ debuit in lege phiberi diuiſio regni in duos reges. nec etiā debuit hoc auctoritate diuina introduci ſicut legit̃ introductū auctoritate dñi ꝑ Abiam ſylonitē ꝓphetaꝫ. iii. Regū. xi. ¶ P. ſicut ſacerdotes inſtituūt̃ ad vtilitatē populi in his q̄ ad deū ptinēt. vt pꝫ Heb. v. ita pncipes etiā inſtituuntur ad vtilitatē populi in reb9 hūanis. ſꝫ ſacerdotib9 et leuitis q̄ ſunt in lege deputātur aliqua ex q̄b9 viuere debeāt ſicut decime ꝛ pmitie. ꝛ multa alia hmōi. ḡ ſimiliter pncipib9 populi debuerūt aliq̄ ordinari vñ ſuſtentarent̃. ꝛ pcipue cū inhibita ſit eis munerū acceptio. vt pꝫ Exo. xxiii. Nō accipietis munera q̄ excecant etiam prudentes. ꝛ ſubuertunt verba iuſtorum. ¶ P. ſicut regnū eſt optimū regimē. ita tyrān9 ē pſſima corruptio regiminis. ſed dñs regē inſtituendo inſtituit ius tyrānicū. Dicit̃ eīm p. Reguꝫ. viii. Hoc erit ius regis q̄ imperaturus eſt vobis. filios veſtros tollet ꝛc. ḡ incōuenienter fuit puiſum ꝑ legē circa pncipū ordinatiōem. ¶ Sed ꝯtra eſt ꝙ popul9 iſrael de pulchritudine ordinatiōis ꝯmēdat̃ Numeri. xxiiii. qꝛ pulchra tabernacula tua Iacob ꝛ tentoria tua iſrael ſed pulchritudo ordinatiōis populi dependet ex pncipibus bene inſtitutis. ergo ꝑ legē populus fuit circa pncipes bn̄ inſtitutus

¶ Hic p° D. inqrit de rōne iudicialiū circa pncipes.

¶ Rūdeo dōm q circa bonā ordinationem pncipū in aliq ciuitate vel gēte duo sunt attēdenda. quorū vnū est vt oēs aliquā ptē habeāt in pncipatu. per h enī ɔseruat pax ppli. et oēs talē ordinatōez amāt et custodiūt. vt dr in ij. poli. Aliud ē qd attēdit fm spēm regiminis vel ordinatōis pncipatiū. cui9 cū sint diuerse spēs. vt phs tradit in iij. poli. pcipue tn̄ sz regnū in q vn9 pncipat fm virtutē et aristocraciā. i. potestas optimorū i q aliq pauci pncipāt fm virtutē. vnū optima ordinatio pncipū est in aliq ciuitate vl' regno in q vn9 pficit fm virtutē q oibz psit. et tn̄ tal' pncipat9 ad oēs ptinet. tū qz ex oibz eligi pnt. tū qz etiā ab oibz eligit. Tal' enī est optima policia bn̄ ɔmixta ex regno inqtū vn9 psit. et aristocratia inqtum multi pncipāt fm virtutē. et ex democratia. i. ptāte populi. inqtū ex popularibz pnt eligi pncipes. et ad populū ptinet electio pncipu.

¶ Cōclusionē misuā D. ponit i fine cor. talē. Optima fuit ordinatio pncipū quā lex instituit. pbat. optima ordinatio pncipū ē. qn pficit fm virtutē. et sub ipo sunt alij pncipātes fm virtutē. et tn̄ pncipat9 tal' ad oēs ptinet. sz h institutū fuit i lege diuia. qz scz vn9 ē pfect9 oibz. et alij sub ipo fm virtutē pncipātes. et tn̄ pncipat9 ad oēs ptinebat. igit ɔclo va. Hui9 rōis Doc. ponit et declarat pmo maiorē. 2° minorē cū ɔclone. ibi. Et h fuit et c. Maior g oñdit a pncipio. qz circa ordinatōez bonā pncipis duo sunt attēdēda. vt scz oēs habeāt ptē i pncipatu. et q sit optima spēs regiminis. scz regnū et aristocratia et democratia. Sz in tali ordinatōe. de q dr maior ista ieniunt. igit ē optima: et sic maior va. Ista maior ptia p p^a pte pz rōe qz p h suat pax. Scda ps pz ex 3° politico. Minor ptiu ma p p^a pte pz. tū qz ex oibz eligi pnt pncipes. tū qz ab oibz eligunt. 2^a ps pz. qz inqtū vn9 psit ē regnū et c. vt in fine isti9 lre. ¶ Nota q D. h vnū tāgit qd determiat i 3° politicoz circa finē. An scz meli9 sit assumere pncipē p electionē. vl' p successionē Et ex dictis pz. q p electōez qz vult q eligere ptinēs ad oēs ɔueniat optime ordinatōi de pncipe. Et h qdē verū ē absolute loquēdo. qn leges et regule bone electōis suant. ita q ɔparando viā electōis vie successiōis. sic via electōis pualet Et h D. vult. qz p illā viā vt i pluribz melior pnceps haberet. sz attēta dispōe hoim vt in pluribz qua inclinatōnem sensualē sequunt magis qz rōem. et nō obsuāt debitas leges eligēdi. tūc meli9 ē assumere pncipē p viā successiōis. dūmō via successionis ē de electo genere, et excellēti in virtute. Et hāc viā q est qsi via media pncipās de electōne et successione phs in tertio politice approbat ppter multas rōes q ibidē habent. sed vt dictū ē D. loqt de via electōis absolute. et tūc ē optima

¶ Et h fuit institutū fm legē diuinā. Nā Moises et ei9 successores gubernabāt pplm qsi singulariter oibz pncipātes. qd ē qdā spēs regni. Eligebāt āt. lxxij seniores fm virtutē. Dicit enī Deute. p°. Tuli de vris tribubz viros sapientes et nobiles et ɔstitui eos pncipes. et h erat aristocraticū. sz democraticū erat q isti de oi pplo eligebāt. Dicit enī Exo. xviij. Prouide de oi plebe viros sapientes et c. et etiā q ppls eos eligebat. vn̄ dr Deuter. j. Date ex vobis viros sapiētes et c. vn̄ pz q optia fuit ordiatio pncipū quā lex istituit.

¶ Subiūgit minorē pncipalē. Et oñdit p° q in ordinatōe diuia circa pncipes. p° obsuata fuit spēs regiminis q ē regnū. nā Moises et c. vt in lra. 2° oñdit quō obsuabat Aristocratia. i. pncipat9 bonoz p9 pncipē. 3° quō pncipat9 ptinebat ad oēs. et ibi fuit democratia clare i lra

☞ Et ɔfirmat ɔclo argumēto in ɔtriū. qz scz pplus fuit pulchre ordinat9. g et circa pncipes fuit bn̄ ordinatū

¶ Ad pmū g dōm. q ppls ille sub speciali cura dei regebat. vn̄ dr Deute. vij. Te elegit dn̄s de9 tuus vt sis ei ppls peculiaris. et iō istitutōem summi pncipis dn̄s sibi reseruauit. et h est qd Moises petiuit Nūeri. xxv. Prouideat dn̄s de9 spirituū ois carnis hoiem q sit sup multitudinē hāc. et sic ex dei ordinatōe istitut9 ē Josue in pncipatu post Moisen. et de singul' iudicibz q post Josue fuerūt legit q deus suscitauit pplo saluatorē. et q spūs dn̄i fuit i eis. vt pz Judicū. ij. Et iō etiā electōez regis nō ɔmisit dn̄s pplo sz sibi reseruauit. vt pz Deute. xvij. Eum ɔstitues regem quē dn̄s deus tu9 elegerit

¶ Maior vera. et dico. q si de9 ordinauerit de maximo pncipatu. erit optime ordinatū. Dico scdo. q de9 voluit ēē rex illius ppli. cui et legē dedit p sepm . i. p angelum in psona sua. in signū q ipe eēt rex imediatus. et ita gubernator illius ppli. tāqz suos vicarios imediate instituit. vt pz de Moise Josue. et alijs iudicibz. Ad minorē dico p° q verū ē. q nō inuenit quō ɔstituat pnceps. qz de9 ipē voluit esse imediatus pnceps. et eis ɔstituere vicariū (qz diu se nō facerent indignos p pctā sua) q esset loco pncipis. Dico etiā scdo. q postqz habituri essent regem ex pmissione diuina. deus reseruauit sibi auctoritatē instituendi regem. Ad scdam ptem minoris. ɔcedit. qz inferiores non erant imediate vicarij dei. Ideo reliquit electōnem pplo et instituit quō deberent eligere Quare negat ɔña. qz nō erat opus ordinare de pncipe. cū de9 voluit ēē pnceps vel saltē sibi reseruare electōez pncipis. vt patebit ad 2^m.

¶ Ad scdm dōm q regnū ē optimū regimē ppli si no corrūpat. sz ppter magnā ptātē q regi ɔcedit de facili regimē degenerat in tyrannidē nisi sit pfecta virtus ei9 cui tal' ptās ɔcedit. qz nō ē nisi virtuosi bn̄ ferre bonas fortunas. vt phs dr in. x. ethico. pfecta āt virtus in paucis inuenit. et precipue iudei crudeles erāt et ad auaritiā proni p q vitia maxie hoies in tyrānidē decidūt. Et iō dn̄s a pncipio eis regē nō istituit cū plena ptāte. sz iudicē et gubernatorē in eorum custodiā. sz postea regē ad petitōem ppli qsi indignatus ɔcessit. vt pz p h qd dixit ad Samuelē. j. Reg. viij. Nō te abiecerūt. sz me ne regnē sup eos.

¶ Doc. dupli solūt argumentū. pmo exponendo pmissas et negando ɔñam. Scdo ɔcedit totū argumentū sed negat qd intēdit. scz q nō ita sit factum in lege veteri sicut argumentū ɔcludit. ibi. Instituit tn̄ et c. Ad maiorē g pmo. pt dici fm Doc. san. p. p. q. xcvj. ar. ij. ad p. q optimū adducat coti et nō pnbz. et hoc in naturalibz. Scdo vez in moralibz et regimine ppli. nisi aliqd obstet. puta defectus ex parte hoim. Sic in proposito regnū sub hoie est qdem optimū regimē humanū. sz est

periculosum ꝓpter hoim maliciã. qui ↄstituti reges facile
vertunť in tyrãnidẽ ꝓpter excellentiã ptãtis. Ad minorẽ.
rex ẽ. amoto periculo isto dicto. Et sic ↄcedo ꝓbatõem
minoris. q̃ etiã adducit in 3° politice. Dico ãt q̃ fuit op/
timũ ꝑplo iudaico. ne haberet regẽ ꝓpt piculũ. qꜫ ꝑpl's ille
crudel' ⁊ auar' fuit. ⁊ p ↄñs. rex de illo ꝑplo assumpt' lil'r
cal' fuisset ⁊ facile declinasset in tyrãnide. Ad ↄñs. ꝰ. nega
tur ꝓ pª pte ad scd̃am pte. Dico q̃ nõ fuit ꝑmissa total'r
ꝑplo instituendo regꜫ Sʒ h̃ fuit ꝑmissum. qꜫ si iportune vel
leut h̃re regẽ. ꝑmittebať eis ꝓpť coꝝ pctã. qꜫ petẽtes regẽ
ĝuiter peccauerũt. nec fuit pceptũ nec ↄcessio de ↄstituen
do rege. sʒ ꝑmissio q̃ ẽ de malo. Vñ v̄bũ D. in solutõne
qñ dr. de' indignatus ↄcessit regẽ itelligiť .i. ꝑmisit. Vñ
et Samuel p̃. Reg. viij. iudeos retrahere volebat ab hoc
pctõ. p̃dicẽdo futura ĝuamina ꝑ regẽ inducẽda

¶ Instituit tñ a p̃ncipio circa regẽ istituendũ. p̃/
mo q̃dẽ modũ eligẽdi in q̃ duo determinauit. vt sʒ
in ei' electõe expectarẽt iudiciũ dñi. ⁊ vt nõ facerẽt
regẽ alteri' gẽtis. qꜫ tales reges solent paꝝ affici ad
gẽtẽ cui p̃ficiũť ⁊ p ↄñs nõ curare de eis. Scd̃o or/
dinauit circa reges istitutos q̃liter deberẽt se habere
q̃tũ ad seipos. vt sʒ nõ multiplicarẽt currus ⁊ eq̃s
neqꜫ vxores. neqꜫ etiã imẽtas diuitias. qꜫ ex cupidi
tate hoꝝ p̃ncipes ad tyrãnidẽ declinãt ⁊ iusticiã de/
relinquũt. Etiã istituit q̃liter se deberẽt habere ad de
um. vt. s. sp legerẽt ⁊ cogitarẽt de lege dei vt sp ẽent in
dei timore ⁊ obediẽtia Instituit etiã q̃liter se haberẽt
ad subditos suos. vt. s. nõ supbe eos contẽnerẽt aut
opp̃merẽt neqꜫ etiã a iusticia declinarẽt

¶ Scd̃o dr ad argumentũ ↄcedẽdo totũ. negať tñ q̃
argumẽtum intẽdit. scʒ q̃ a p̃ncipio lex nõ istitueret de re
ge. tũ qꜫ a p̃ncipio instituit modũ eligẽdi regẽ. tũ qꜫ insti
tuit q̃liter reges deberẽt se h̃re ad seipos. ad deũ. ad sub/
ditos. Posset etiã 3° dici ad p̃missas ad maiorẽ. q̃ opti
mũ adduceret. si de' ipe ẽ imediat' rex alicui' ꝑpli. qꜫ no
uit ⁊ pt optime gubernare. Ad minorẽ. rex ẽ maxie. si gu
bernet ꝑ regẽ q̃ de' ẽ. Ad ↄñs. negať. tũ qꜫ de' a p̃ncipio
fuit rex ⁊ ꝑmãsisset. nisi pctã ꝑpli fecissent. q̃re nõ oportuit
ꝑplo dare modũ eligẽdi regẽ. ¶ Vñ nota q̃d D. dr in se
quẽtibꜫ. q̃ de' instituit modũ eligẽdi a p̃ncipio. nõ qꜫ eẽt
in facultate ꝑpli eligere simpl'r. sed instituit ↄditões circa
electõem. p̃ncipal'r tñ a deo fiendã. Istã materiã vide si
placet in Nycolao de Lyra. Exod. xviij. et Reg. viij. vbi
Nicola' de ly. Thomi. sauit. nõ c̃. — hʒ solutõem illã D. Nõ eñ vt q̃dam ignorãtes dicunt
Thomas lyrauit. sed Lyra frequẽtissime Thomisauit.
Sanc. Tho. eñ vltra centũ annos Lyrã pcessit. Patet
eñ intuenti. q̃ totã expõnem tãgentẽ ceremonialia ⁊ iu/
dicialia Lyra. ex S. Tho. quasi formal'r accõmodauit.
licet honorẽ in auctorẽ nõ refuderit

¶ Ad tertiũ dd̃m. q̃ diuisio regni ⁊ multitudo re
gũ magis ẽ ꝑpl'o illi data in penã ꝓ multis dissensi
onibꜫ coꝝ q̃s maxie ↄ regnũ Dauid iustũ mouerãt
qꜫ ad coꝝ ꝓfectũ. vñ dr Osee. xiij. Dabo tibi regẽ in
furore meo. ⁊ Osee. viij. Ipi regnauerũt ⁊ nõ ex me.
p̃ncipes extiterũt ⁊ nõ cognoui.

¶ Maior ↄcediť. sʒ frequẽter ꝑpli demerent desolatio
nem ⁊ destructõem ꝑ pctã sua. Ad minorẽ dico. q̃ lex
ꝓhibuit q̃diu ꝑpl's se bñ habuit. tũc eñ deus fuit rex eo
rum ⁊ prospere regit qñ nõ offenderũt eũ ꝑ pctã sua. Di/
co scd̃o. negando. q̃ lex debuit ꝓhibere diuisionẽ eũ eorũ
peccata illã diuisionẽ tãqꜫ iustam penã exigerẽt. Quare
negať ↄñs. qꜫ dualitas regum introducta fuit post mul/
ta ⁊ ĝuia pctã. ⁊ fuit auctoritate dei introducta tãqꜫ pena
iusta. qꜫ Salemon erat idolatra. ⁊ demeruit vt regnum
ab eo auferret. Simil'r ꝑpl's. qꜫ nõ ẽ incõueniẽs vt vnus
effect' habeat pl'es causas ꝑtiales. vñ ad illã diuisionẽ
multoꝝ pctã fecerũt. vt cause demeritorie partiales

¶ Ad q̃rtũ dd̃m. q̃ sacerdotes ꝑ successionẽ origi
nis. sacris deputabãť. ⁊ h̃ idõ vt in maiori reuerentia
haberẽť si nõ q̃libet ex ꝑpl'o posset sacerdos fieri. q̃d
honor cedebat i reuerẽtiã diuini cult'. ⁊ idõ oportu/
it vt eis specialia q̃dã deputarẽť tã in decimis q̃ in
p̃micijs qꜫ etiã in oblatõibꜫ ⁊ sacrificijs ex q̃bꜫ viue
rẽt. sʒ p̃ncipes sicut sup̃ dictũ est. assumebãť ex toto — In corpe
ꝑpl'o. ⁊ idõ habebãt certas possessiones ꝓprias ex q̃/
bus viuere poterãt. ⁊ p̃cipue cũ dñs ꝓhiberet etiã
in rege ne supabundaret diuitijs aut magnifico ap
paratu. tũ qꜫ nõ erat facile q̃n ex his in supbiã ⁊ ty/
rannidẽ erigereť. tũ etiã qꜫ si p̃ncipes nõ erãt multũ
diuites. ⁊ erat laboriosus p̃ncipat' ⁊ solicitudie ple
nus non multũ affectabatur a popularibꜫ. ⁊ sic tol
lebatur seditioni materia

¶ Maior q̃dẽ v̄a. q̃ ad eẽ in vtilitatẽ. sʒ erat alia mag
na drña. qꜫ sacerdotes ꝑ successionẽ ex vno gñe istituebã
tur. ⁊ nihil aliud habebãt de bonis nisi ꝓuentibꜫ ex cul/
tu diuio. Sec' de regibꜫ q̃ eligebanť de toto ꝑpl'o ⁊ habe/
bant ꝓpria bona. Et 2°. reges nõ debebãt multũ abũdã/
re ꝓpter duas causas in fine solutõnis positas. quare cõ/
cessa minore. negať ↄñs.

¶ Ad q̃ntũ dd̃m. q̃ illd̃ ius nõ dabať regi ex isti
tutiõe diuia. sʒ mag̃ p̃nũciabať vsurpatio regũ. q̃ si
bi ius iniquũ ↄstituũt in tyrannidẽ degenerantes ⁊
subditos depdãtes. ⁊ h̃ pʒ ꝑ h̃ q̃ in fine subdit Vos/
qꜫ eritis ei serui. qd̃ ꝓprie ptinet ad tyrãnidẽ qꜫ tyrã
ni suis subditis p̃ncipanť vt seruis. vnde h̃ dicebat
Samuel. ad terrẽdũ eos ne regẽ peterẽt. seq̃ť enim
Noluit ãt audire popul' vocẽ Samuelis.

¶ Maior vera. ⁊ habeť. viij. ethicoꝝ. ⁊ in politicis
Ad minorẽ Doc. r̃ndet dupl'r. scd̃o ibi. Potest tñ ⁊c. p̃/
mo negať ipã. qꜫ dñs hoc nõ instituit. sʒ ꝑ Samuelẽ fecit
p̃dici ĝuamina futura ꝑ regẽ in tyrãnũ versum. Vñ vo/
luit eos ꝑ hoc retrahere a petitõne regis. ⁊ p̃dixit eis ius
vsurpandũ a rege in tyrãnũ v̄so. Nõ eñ licʒ regi liberos
in seruitutẽ redigere. sed hoc est factũ tyrãnũ. Nec sʒ bo/
na subditoꝝ accipe extra casum necessitatis. Scd̃o dr
ad minorẽ ⁊ ad ꝓbatõem. q̃ dñs q̃dẽ ↄcessit q̃ acciperet
bona. ⁊ filios p̃ficeret officijs in casu necessitatꝭ. vel ꝑ vti
litate reipublice. nec h̃ ẽ tyrãnicũ. imo iustũ ius regꝭ. ⁊ cu/
iuslibet p̃sidentꝭ. Videm' eñ q̃ q̃dlibet mẽbrũ exponit
se piculo ꝓ salute toti'. ita ⁊ q̃libet tpe necẽitatis dʒ subire
dãnũ ⁊ piculũ ꝓ republica. Et tũc rex vl' p̃nceps hʒ auc/
toritatẽ accipiendi. Sʒ qꜫ text' hʒ. q̃ illa erãt ꝑplo in pe
nã ꝓpter quã vociferaturi erãt ad dñm ↄtra regẽ. Ideo
mag̃ intelligiť. q̃ rex esset inducturus ↄditõnem seruilẽ. ⁊
q̃ nõ essent ꝓ cõi bono. Si eñ rex ista fecisset tpe necessi/
tatꝭ ⁊ ꝓ bono cõi. tũc nõ fuisset rõ clamãdi ↄ eũ ad dñm.
Idõ mag̃ videť ↄformis pª solo textui. De 2° ãt dr D.

¶ Potest tñ ptingere q bon⁹ rex absq tyrãnide filios tollat ⁊ ↄstituat tribunos ⁊ cẽturiones. ⁊ multa accipiat a subditis suis ꝑpter cõe bonũ ꝓcurãdũ

Utrum pcepta iudicialia ↄueniẽter fuerit tradita qñtũ ad popularium ↄuictũ.

Ad scdm sic ꝓcedit. Uidet q incõueniẽter fuerit tradita precepta iudicialia qñtũ ad populariũ ↄuictũ. Nõ enĩ pñt hoies pacifice viuere adinuicẽ si vn⁹ accipiat ea q sunt alteri⁹. s; h videt eẽ inductũ in lege. Dicit enim Deutero. xxiij. Ingressus vineã ꝓximi tui comede vuas qñtũ tibi placuerit. g lex vet⁹ nõ ↄueniẽter ꝓuidebat hoim paci ¶ P. ex h maxie multe ciuitates et regna destruunt q possessiones ad mulieres ꝑueniũt vt phs dt i. ij. politi. s; h fuit itroductũ i veteri lege. Dicit Nũeri. xxv. Hõ cũ mortu⁹ fuerit absq filio ad filiã ei⁹ trãsibit hereditas. g nõ ↄueniẽter ꝓuidit lex saluti ppli ¶ P. societas hoim maxie ↄseruat ꝑ h q hoies emẽdo ⁊ vẽdẽdo sibi inuicẽ res suas cõmunicãt qbꝫ indigẽt. vt dr i pmo politi. s; lex vetus abstulit ꝑtutẽ vẽditõis. mãdauit enĩ q possessio vẽdita reuerteret ad vẽditorẽ in. l. anno iubilei. vt pꝫ Leui. xxv. incõueniẽter igit lex pplm illũ circa h isti tuit. ¶ P. necitatibꝫ hoim maxie expedit vt hoies sint ꝓmpti ad mutuũ ↄcedẽdũ. q qdẽ ꝓmptitudo tollit ꝑ h q creditores accepta nõ reddunt. vñ dicit Eccl. xxix. Multi nõ cã neqcie nõ fenerati sunt. sed fraudari gratis timuerũt h ãt induxit lex pmo qdẽ qr mãdauit Deute. xv. Cui debet aliqd ab amico vl ꝓximo ac fratre suo repetere nõ poterit. qr ann⁹ remissionis ẽ dñi. ⁊ Exo. xxij. dr. q si pñte dño aial mutuatũ mortuũ fuerit reddere nõ tenet Scdo qr auferẽ ei securitas q habet ꝑ pign⁹. Dicit enĩ Deute. xxiiij. Cũ repetes a ꝓximo tuo rẽ aliquã quã dꝫ tibi. non ingrediers domũ ei⁹ vt pign⁹ auferas. ⁊ iterũ. Nõ ꝑnoctabit apud te pign⁹. s; statim reddes ei. g insufficiẽter fuit ordinatũ i lege de mutuis. ¶ P. ex defraudatõe depositi maximũ piculũ iminet. ⁊ iõ ẽ maxia cautela adhibẽda. vñ etiã dr. ij. Machabe. iij. q sacerdotes inuocabãt eũ de celo q de depositis legẽ posuit vt his q deposuerãt ea salua custodiret. s; in pceptis veteris legis ꝑua cautela circa deposita adhibet dr enĩ Exo. xxij. q in amissione depositi stat iuramẽto ei⁹ apd quẽ fuit depositũ. g nõ fuit circa h legis ordinatio ↄueniẽs. ¶ P. sic aliqs mercenari⁹ locat operas suas. ita etiã aliq locãt domũ vl qcunq alia huiusmodi. s; nõ ẽ necariũ vt stati pciũ locate domus ↄductor exhibeat. g etiã nimis durũ fuit qd precipit Leuit. xix. Nõ morabit opus mercenarij tui apd te vsq mane. ¶ P. cũ freqnter immineat iudicioꝝ necitas facil dꝫ eẽ accessus ad iudicẽ. incõueniẽter igit statuit lex Deu. xv. vt irẽt ad vnũ locũ expetituri iudiciũ de suis dubijs. ¶ P. possibile ẽ nõ solũ duos s; etiã tres vel plures ↄcordare ad mẽtiendũ. incõueniẽter igit dr Deute. xix. In ore duoꝝ vel triũ testiũ stabit oẽ ꝟbũ. ¶ P. pena dꝫ taxari ẽm qñtitatẽ culpe. vñ dr etiã Deute. xv. Pro mẽsura pctĩ erit et plagaꝝ mod⁹. s; qbusdã eqlibꝫ culpis lex statuit inẽqles penas. Dicit enĩ Exo. xxij. q restituet fur qnq boues ꝑ vno boue. ⁊ qttuor oues ꝑ vna oue. qdã etiam nõ multũ grauia pctã graui pena puniũt. sicut Nũeri. xxv. Lapidat⁹ ẽ q collegerat ligna in sabbato filius etiã ꝓteru⁹ ꝑpter ꝑua delicta. qr. s. comessatiõibꝫ vacabat ⁊ ↄuiuijs mãdabat lapidari Deute. xxi. igit incõueniẽter in lege sunt istitute pene. ¶ P. sic Aug. dt xxi. de ciuitate dei. Octo gña penaꝝ in legibꝫ eẽ scribit Tulli⁹. dãna vincula. ꝟbera. talionẽ. ignominiã. exiliũ. mortem. seruitutẽ. ex qbꝫ aliq sunt in lege statuta Dãna qdẽ sic cũ fur ↄdẽnabat ad qntuplũ vel qdruplũ. Uincula ꝟo sic Nũeri. xv. mandat de qdã q i carcerẽ icludet. Uerbera ꝟo sic deute. xxv. Si eũ q peccauit dignũ viderint plagis ꝓsternet ⁊ corã se faciet ꝟberari Ignominiã etiã inferebat illi q nolebat accipe vxorẽ fratris sui defuncti q tollebat calciamẽtũ illi⁹ ⁊ spuebat in faciẽ illi⁹. Mortẽ etiam iferebat vt pꝫ etiã Leuiti. xxij. Qui maledixerit pri suo aut matri morte moriat. Penã talionis lex induxit dicẽs Exo. xxi. Oculũ ꝓ oculo. dẽtem ꝓ dẽte. incõueniẽs igit videt q alias duas penas. s. exiliũ ⁊ seruitutẽ lex vet⁹ nõ inflixit. ¶ P. pena nõ debet nisi culpe. s; bruta aialia nõ pñt habere culpã. g incõueniẽter eis ifligit pena Exo. xxi. Bos lapidibꝫ obruet q occiderit viꝝ aut mulierẽ. ⁊ Leuit. xx. dr Mulier q succubuerit cuilibet iumẽto simul iteficiat cũ eo. sic igit videt q incõueniẽter ea q ꝑtinẽt ad ↄuictũ hoim adinuicẽ fuerint i lege veteri ordinata ¶ P. dñs mãdauit Exo. xxi. q homicidiũ morte hois puniret. s; mors bruti aial multo min⁹ reputat qꝫ occisio hois. g nõ pt sufficiẽter recõpẽsari pena homicidij ꝑ occisionẽ bruti aial. incõueniẽter igit mãdat Deute. xxi. q qñ inuẽtũ fuerit cadauer occisi hois. ⁊ ignorabit cedis reus. seniores ꝓpinqoris ciuitatis tollãt vitulã de armẽto q nõ traxit iugũ nec terrã scidit vomere. ⁊ ducẽt eã ad vallẽ asperã atq saxosam q nũq arata ẽ nec [illegible]mẽta recepit. ⁊ cedẽt in ea ceruices vitule ¶ Sꝫ ↄ ẽ qd ꝓ speciali bñficio ↄmemoratur in ps. Nõ fecit taliter oĩ nationi ⁊ iudicia sua non manifestauit eis

¶ Hic scdo inqrit Doc. de rõne iudicialiũ ꝑtinentiũ ad conciues.

¶ Rñdeo dõm q sic Aug. in ij. de ciuitate dei introducit a Tullio dictũ. Popul⁹ ẽ cet⁹ multitudis iuris ↄsensu ⁊ vtilitate cõitatis sociat⁹. vñ ad rõem populi ꝑtinet vt cõicatio hoim adinuicẽ iustis preceptis legis ordinetur.

¶ Cõclusionẽ resiuã Doc. ponit in fine corpis. talem Lex vetus sufficiẽter ordinauit ↄuictũ illius ppli. scꝫ ꝑ iudicialia pcepta. Probat ↄclo ꝑ totum articulũ sic. Ad rõnem ppli ꝑtinet vt ↄmunicatio hoim ad inuicẽ iustis

ꝑceptis legis ordinat. supple ꝛ si oẽs ↄmunicatões hoim
adinuicē sufficienter ꝛ iuste ordinent̄ precepta iudicialia
ptinentia ad populariū ↄuictū ↄuenienter traduntur. sꝫ est
duplex ↄmunicatio hoim ad inuicē. vna q̄ fit auctoritat
te pncipū. scꝫ iudicia ꝛ punitões malefactoꝝ. Alia q̄ fit ꝓ
pria volūtate ꝑuataꝝ ꝑsonaꝝ. puta ↄmunicatio in ven-
dēdo ꝛ emēdo ꝛ donando circa res possessas. Et circa
vtrāqꝫ ↄmunicatõeꝫ lex sufficiēter ordinauit. scꝫ de iudi
cijs ꝛ de possessionibꝫ. igit̄ ↄclo ꝟa. Circa istā rõnem
D. sic ꝓcedit. pmo ponit maiorē. scdo minorem. pmo q̄
ad pmā pte ibi. Est aūt ꝛc̄. scdo quo ad scdam. ibi. Cir-
ca vtrāqꝫ ꝛc̄. Maior ꝫ ptꝫ a pncipio ex definitõe ppli. qꝛ
multitudo ↄgregata. scꝫ ad ↄuiuendū ꝛ cohabitādū cõ
sensu iuris. i. ꝟm iusticiā. ꝛ grā cõis vtilitatis est ppls. ꝛ ꝫ
maior vera ꝓ pma pte ex q̄ seq̄tur scda ps q̄ supplera est
Quō aūt distinguāt̄ ppls ꝛ plebs habet̄ in institutis. libro
p°. titu. de iure naturali ꝛc̄. vbi sic habet̄. Plebs āt a po-
pulo eo differt quo spēs a gñe. Nā appellatõne ppli vni-
uersi ciues ꝟcant̄. ↄnumeratis etiā patricijs ꝛ senatoribus
Plebis aūt appellatõe sine patricijs ꝛ senatoribꝫ ceteri ci-
ues ꝟcant̄. hec ibi. Et indiget bono intellectu. qꝛ ppls nō
est genus plebis. nec ꝑdicat̄ de plebe. cū ppls plus inclu-
dat q̄ꝫ plebs. qđ est ↄtra rõnem gñis ꝑdicabil̄. Sꝫ in h
est silitudo. qꝛ sicut genus plus includit ꝟm ambitū sue
ptãtis. sꝫ nō actu. sic ppls plus includit. sꝫ actu q̄ꝫ plebs.
et est ppls magis totū integrale respectu plebis. q̄ꝫ totum
vle vel genus. Cõsequenter cū dicit

¶ Est āt duplex cõicatio hoim adinuicē. Una q̄
dē q̄ fit auctoritate pncipū. Alia āt fit ꝓpria volun
tate ꝑuataꝝ ꝑsonaꝝ. ꝛ qꝛ volūtate vniuscuiusqꝫ dis-
poni pt qđ ei9 subdit̄ ptāti iõ auctoritate pncipū q̄-
bus subiecti sunt hoies. optꝫ q̄ iudicia iter hoies ex
erceant̄. ꝛ pene malefactoribꝫ inferāt̄. Ptāti ꝟo ꝑua
taꝝ ꝑsonaꝝ subdūt̄ res possesse. ꝛ iõ ꝓpria auctori-
tate in his pñt sibi inuicē cõicare. puta emēdo. ven
dendo. donādo. ꝛ alijs hmōi

¶ Prosequtur pmā pte minoris. q̄ notat distinctõem
bimēbrē. q̄ mēbra D. declarat p°. q̄ videlꝫ ↄmunicatio
hoim adinuicē fiat auctoritate pncipis. qꝛ ea sup quam
pticularis hō nō hꝫ ptātē. sꝫ pnceps. cui scꝫ oēs hoies sub
ijciunt̄. Sicut iudicare de duobꝫ ↄtendentibꝫ. nō pt nisi
cui vterqꝫ ↄtendentiū subiect9 est. Silr punire vtrūqꝫ vel
vnū ex duobꝫ. nō est nisi habētis iurisdictõnem sup eos.
Et hoc est cõe iudicibꝫ. nullus eñ pt esse iudex in ꝓpria
cā. nec aduersariū suū punire. Et de istis 2ª2ᵉ. q. lx. ar. ij.
et q. lxiij. ar. iij. Cõmunicatio aūt ꝟm res possessas sub-
est volūtati. etiā cuiuslibet pticularis hñtis ius in aliqua
re. ꝛ ꝓprietatē. Et ita pꝫ pª ps minoris. Cõseq̄tur ibi

¶ Circa vtrāqꝫ āt cõicatõem lex sufficiēter ordina
uit. Statuit eñ iudices. vt pꝫ Deute. xvi. Iudices ꝛ
magistros ↄstitues in oībꝫ portis ei9 vt iudicēt po
pulū iusto iudicio. Instituit etiā iustū iudicij ordi-
nē. vt dꝛ Deute. pmo. Qđ iustū ē iudicate siue ciuis
sit ille siue ꝑegrin9 nulla erit ꝑsonaꝝ distātia. sustulit
etiā occasione iniusti iudicij. acceptõeꝫ muneꝝ iudi
cibꝫ ꝓhibēdo. vt pꝫ Exo. xxiij. ꝛ Deute. xvi. Institu
it etiā numeꝝ testiū duoꝝ vl̄ triū. vt pꝫ. Deute. xvij
et xix. Instituit etiam certas penas pro diuersis de-
In fol. ad. x lictis vt post dicetur.

¶ Subiungit scdam ptem minoris pncipalis. q̄ hꝫ
pricalr etiā duas ptes. Primo ꝓbat pmā. scdo scdaꝫ. ibi
Sed circa res ꝛc̄. Prima ꝫ ps est. q̄ lex sufficienter ordi-
nauerit circa iudicia. vbi est ↄmunicatio ꝛ actio hois ad
hoiem corā iudice. ꝛ auctoritate iudicis. Et ꝓbat̄ sic. lex
statuit iudices. ꝛ instituit iustū iudicij ordinem Sustulit
etiā occasionē iniusti iudicij. ꝛ instituit numeꝝ testiū. insti
tuit etiā certas penas. igit̄ pmā ps vera. tenet ↄña. quia
istis obseruatis bñ iudicat̄. ꝛ ista sufficiūt ad rectū iudiciū
qꝛ ex hoc q̄ ē legitim9 iudex nō erit iudiciū vsurpatū. vt
ptꝫ 2ª2ᵉ. q. lx. ar. vj. et q. lxvij. ar. p°. Ex hoc aūt q̄ seruat̄
debit9 ordo vitat̄ acceptio ꝑsonaꝝ. q̄ facit iudiciū iniquū.
vt ptꝫ 2ª2ᵉ. q. lxiij. ar. xiij. ꝛ seruat̄ iusticia cui9 iudiciū est
act9. vt patꝫ vbi iā. q. lx. ar. p. ꝓhibitio etiā muneꝝ facit
vitare acceptõem ꝑsonaꝝ. ꝛ testes faciūt ad certitudineꝫ
iudicij. vt ptꝫ 2ª2ᵉ. q. lxx. ar. ij. Et institutio penaꝝ reddit
ius leso. vt in 2ª2ᵉ. q. lxvij. ar. iiij. et ↄseruat̄ bonū ↄmune
ibidē. q. lxiij. ar. ij. Deinde cū dicit

¶ Sed circa res possessas optimū ē sic dꝛ phs in
ij. polit. q̄ possessiones sint distincte. ꝛ vsus sit ꝑtim
cõis. ꝑtim āt ꝑ volūtatē possessoꝝ cõicetur

¶ Ostendit scdam ptē scde ptis minoris. scꝫ q̄ suffi-
cienter lex ordinauerit circa possessiones ꝟm q̄s fit ↄmuni
catio. Et arguit̄ sic. Circa res possessas est optimū (et ꝑ
ↄñs optime ordinat̄) qñ possessiões sunt distincte. ꝛ vsus
est ꝑtim cõis. ꝑtim aūt ꝑ voluntatē possessoꝝ ↄmunicat̄.
sed hec tria fuerūt in lege statuta. igit̄ illa ps vera. Hui9
rõnis pmo ponit maiorē. scdo minorē quā pmo ꝓbat q̄
ad pmā eius ptem. ibi. Et hec tria ꝛc̄. scdo quo ad scdaꝫ
ibi. Scdo ꝟo ꝛc̄. tertio q̄ ad tertiā. ibi. Tertio vero ꝛc̄.
Maior ꝫ est phi in 3° politice. vbi disputat ↄtra Socra
tem ꝛ alios. Et vult q̄ possessiones debent eē ꝓprie q̄ ad
ius possidendi. sꝫ vsus dꝫ eē cõis vt ptꝫ intuenti. Et de
ista maiore. vide 2ª2ᵉ. q. lxvj. ar. ij. vbi ponunt̄ tres rões
q̄re expediat ꝓprietas possessionū reipublice. Et de eodē
hꝫ aliqđ Scotus in 3°. dist. xxxvij. in mīsiõe pncipali artꝫ
ca medium. Deinde ibi

¶ Et hec tria fuerunt in lege statuta. Primo
eñ ipe possessiones diuise erāt i singulos. dꝛ ei Nūe
ri. xxxiij. Ego dedi vobis terrā in possessionē quā sor
te diuidetis vobis. Et qꝛ ꝑ possessionū irregularitatē
plures ciuitates destruunt̄. vt phs dꝛ. ij. polit. iõ cir
ca possessiones regulādas triplex remediū lex adhi
buit. Unū q̄dē vt ꝟm numerū hoim eq̄liter diuide
rēt̄. vñ dꝛ Nūeri. xxxiij. Pluribꝫ dabitis latiorem ꝛ
paucioribꝫ angustiorē. Aliđ remediū ē vt possessio
nes nō i ꝑpetuū alienēt̄ sꝫ certo tpe ad suos posses
sores reuertāt̄. vt nō ↄfundant̄ sortes possessionum.
Tertiū remediū ē ad hmōi ↄfusionē tollēdā vt ꝓxi
mi succedāt morientibꝫ Primo q̄dē gradu fili9. scdo
āt filia. tertio fratres. q̄rto patrui. q̄nto q̄cūqꝫ ꝓpin
qui. Et ad distinctõem sortiū ↄseruādā vlterius lex
statuit vt mulieres q̄ sunt heredes nuberēt sue tribꝫ
hoibꝫ. vt habet̄ Numeri. xxxvi.

¶ Subiūgit minorē ꝑdictā. quā manifestat p° q̄ ad
pmā ei9 pte. scꝫ q̄ bñ ordinatū fuerit de distinctõne pos
sessionū. clare in lrā. Circa distinctõeꝫ tñ possessionū osten
dit. quō lex nō solū distinxit possessiones. sed etiā ꝓuenit
irregularitates circa possessiões. ꝑ quas irregularitates

multe ciuitates destruunt̃. rōe q̄ h̃r ad 3ᵐ. Et p̄ente tria remedia leg̃ ɔ̃ irregularitate possessionū. ¶ Nota tñ q̄ p h̃. q̄ s̄m nūeꝝ p̄sonaꝝ possessiōes naturales eq̄lit̃ diuidebant̃. p̄ h̃ nō fuit introducta eq̄litas possessionū. sicut Ligurgus in legib; suis Lacedemonijs istituit. q̄ ꝛ artificiales diuitias suberat. Adeq̄tio em̄ oimoda i bonis ē ipossibil̃. ꝛ destructiua tot⁹ ordinis reꝝ ꝛ ciuitatis. vide de h̃ D. sanc. de regimie p̄ncipū. lib. iiij. ca. ix. ex intentione. vñ cito p̄ legē possessiōes s̄m nūeꝝ hoim diuiderent̃ eq̄lit̃. tñ vn⁹ potuit h̃re plus de artificialib;. ꝛ de naturalib; plus lucrari. Deinde ibi

¶ Scd̃o s̃o instituit lex vt q̄tū ad aliq̄ vsus reꝝ eēt cōis. ꝛ p̄mo q̄tū ad curā. p̄ceptū ē em̄ Deute. xx. Nō videbis bouē ꝛ ouē fratris tui errātē ꝛ p̄teribis s; reduces fratri suo. ꝛ sil̃r de alijs. scd̃o q̄tū ad fructū. Cōcedebat̃ em̄ cōiter q̄tū ad oēs. vt ingressus in vineā amicabiliter comedere posset. dū tñ extra nō deferret. Quātū ad paupes s̃o special̃r vt eis relinq̄rent̃ manipuli obliti. ꝛ fruct⁹. ꝛ raceni remanentes vt h̃r Leui. xix. ꝛ Deute. xxiiij. ꝛ etiā cōicabāt̃ ea q̄ nascebāt̃ in septio āno. vt habet̃ Exo. xxiij. ꝛ Leui. xxv.

¶ Manifestat scd̃am p̄tē minoris p̄ducte. s; q̄ i lege fuit statutū. vt vsus esset p̄im cōis. p̄bat̃. q; lex instituit vt vsus esset cōis q̄tū ad curā. ꝛ q̄tū ad fructū. ꝛ h̃ dupl̃r. s; cōiter q̄tū ad oēs. ꝛ special̃r q̄tū ad paupes. igit̃ ista p̄s s̃a. q̄ lex ordinauit circa bona possessa cōez vsū ɔ̃ña nota. Aīis ostēdit̃ in l̃ra p̄ scripturā Tūc ibi

¶ Tertio s̃o statuit lex cōicatōnem factā p̄ eos q̄ sunt reꝝ dñi vnā pure gratuitam. vñ dr̃ Deute. xiiij. Anno tertio sepabis aliā decimā. venietq; leuites ꝛ p̄egrin⁹ ꝛ pupill⁹ ꝛ vidua ꝛ comedēt ꝛ saturabunt̃. aliā s̃o cū recōpēsatōe vtilitatis. sicut per vēditōez ꝛ emptionē ꝛ locatōez ꝛ ɔductōem ꝛ p̄ mutuū. ꝛ itērū p̄ depositū; de q̄b; oib; inueniūt̃ ordinatōes certe in lege. vñ patet q̄ lex vetus sufficienter ordinauit conuictum illius populi.

¶ Euidat tertiā p̄tē minoris s̃pedicte. s; q̄ lex ordinauerit circa cōicatōez volūtariā bonoꝝ possessoꝝ. ꝛ h̃ dupl̃r. p̄° de cōicatōe volūtaria pure ḡtuita. 2° de cōicatione cū vtilitate cōicātis. ꝛ p̄z l̃ra. vide tñ de ista auctoritate Deute. xiiij. glosaz ordinariā. q; 3° āno. l. vno ītēposito. debebāt dare vnā decimā. aliā ab ea quā offerebant in tēplo. de q̄ habebāt p̄tē ꝛ comedebāt cū leuitis ꝛc. Cōcludit ḡ Doc. in fine corpis. vñ p̄z ꝛc.

¶ Cōclusio ɔ̃firmat̃ argumēto in ɔ̃riū. q; nō habebant̃ iudicialia p̄ singulari b̃nficio. nisi cēnt ɔuenient̃ ꝛ ordinate tradita. igit̃ ꝛ iudicialia ad p̄p̄larē ɔuictū p̄tinētia

¶ Ad p̄mū ḡ dd̃m. q̄ sic Ap̄ls dt̃ Ro. xiij. Qui diligit p̄ximū legē impleuit. q; s. oia p̄cepta leḡ p̄cipue ordinata ad p̄ximū ad hūc finē ordinari videnẗ vt hoies se inuicē diligāt. ex dilectōe āt p̄cedit q̄ hoies sibi inuicē bona sua cōicent. q; vt dr̃. j. Joā. iij. Qui viderit fratrē suū necitatē patientē. ꝛ clauserit viscera sua ab eo. quō charitas dei manet i illo. ꝛ iō intendebat lex hoies assuefacere vt facile sibi iuicē sua cōicarēt. sic ꝛ Ap̄ls. p̄mo ad Thimo. vi. diuitib; mandat facile tribuere ꝛ cōicare. nō āt facile cōicatiu⁹ est q̄ nō sustinet q̄ p̄xim⁹ aliq̄d modicū de suo accipiat absq; magno sui detrimenti. ꝛ iō lex ordinabit vt liceret intrante in vineā p̄ximi racemos ibi comedere. nō āt extra deferre. ne ex h̃ daret̃ occasio grauis dāni inferēdi. ex q̄ pax p̄turbaret̃. q̄ īter disciplinatos nō p̄turbat̃ ex modicoꝝ acceptōe. s; magis amicicia ɔfirmat̃ ꝛ assuefiunt hoies ad aliq̄d facile cōicandū

¶ Ad maiorē. vera. vn⁹ accipiat q̄ sunt alteri⁹ imoderate. ꝛ cū notabili dāno. s; ex acceptōne parua p̄ ɔfirmat̃ amicicia hoim ꝛ assuefiūt hoies ad facile sibi cōicandū aliq̄d. q̄ cōicatio ē effect⁹ dilectōis. quā lex diuia p̄ncipalit̃ intēdit. nō em̄ diligit. q̄ nō cōicat bona. nec cōicat bona q̄ nō p̄t ferre q̄ p̄ximus modicū q̄d accipiat de suis.

Ad minorē dico. q̄ in legē ē inductū vt vn⁹ modicuz q̄d accipiat de bonis alteri⁹. in q̄tū illa acceptio inducebat cōicatōem bonoꝝ ꝛ charitatē q̄ summe intēdit̃ in lege. Et ad p̄batōez dr̃. q̄ notāter dt̃ scriptura. comede. s; nō p̄mittebat̃ vt aliq̄d extra deferret ad vitādū magnū dānū. Et itelligit̃ s̄m Rabi moisen de itrātib; vinea ad laborandū ibi. S; itelligit̃ etiā de alijs. vt h̃; Nicola⁹ de lyra ibidē. s; Deute. xxiij. q̄re negat̃ ɔ̃ña. q; ordinatū est vt charitas p̄ferat̃ modice acceptōi. quā disciplinat⁹ hō nō curat. Et p̄terea fertilissima erat patria ista. vt modicū q̄d accipe nō esset notabile ꝛc.

¶ Ad scd̃m dd̃m. q̄ lex nō statuit q̄ mulieres succederēt in bonis paternis nisi in defectu filioꝝ masculoꝝ tūc āt necariū erat vt successio mulierib; cōcederet̃ in ɔsolatōem patris cui graue fuisset si ei⁹ hereditas omnino ad extraneos trāsiret

¶ Ex solutōe D. dupl̃r dr̃ ad h̃ argumētū. Alio° ibi Adhibuit tñ ꝛc. P̄io ḡ dr̃ ad maiorē. vera si pass̃ extātib; etiā masculis. Dico āt q̄ eēt nimis crudele. vt existēte sola filia hereditas deueniret ad extraneos. Vñ nunc s̄m iura cōia filie succedūt in hereditate paterna p̄uata. licet nō i regno nec in oib; feudis. tñ in aliq̄b;. Vñ Aug⁹. 3° de ciui. dei refert. quō Romani fecerūt vnā legem ne mulieres succederent hereditati paterne. s; dt̃ eā fuisse iniquā. ꝛ fundat se in auctoritate allegata in h̃ argumento ex Nūeri. xxvij. Et s̄m iura ciuilia admittunt̃ ꝛ iuste. nec hoc cedit in p̄iudiciū ciuitatis. cū bona coꝝ rarent̃. ꝛ raro p̄maneāt sine viris. Et 2° sic dico ad maiorē. Si hereditas regnoꝝ ꝛ p̄ncipatuū veniāt ad mulieres tūc destruerent̃. s; nō si hereditates p̄uate. ꝛ vt in paucior;b;. ꝛ si ille mulieres nubāt. Ad minorē ꝛc dico. q̄ h̃ fuit introductū nō existētib; mascul̃. q̄re negat̃ ɔ̃ña ꝛc.

¶ Adhibuit tñ circa hoc lex cautelā debitā p̄cipientis vt mulieres succedētes i hereditate paterna nuberēt sue trib; hoib; ad h̃ q̄ sortes tribuū nō ɔfunderēt̃. vt habet̃. Nūeri vltimo

¶ Scd̃o dico ad maiorē. vera. si in illo ꝯ possessiones cū venerit ad mulieres valerent p̄ cōmodo reipublice. q; mulieres nō sunt p̄prie ciues. nec valent ad ɔsilia ꝛ tractat⁹ q̄ fiūt p̄ republica. Ad minorē dico. q̄ lex statuit cū h̃ q̄ mulieres nuberēt viris de sua tribu. ne possessiōes ɔfunderent̃. Et h̃ licitū fuit p̄ republica. q̄re negat̃ ɔ̃ña p̄terim. q; possessiones ille q̄ ad ius erant dei. ꝛ nō p̄prie iudeoꝝ. s; erāt coloni dei. Quare de⁹ potuit ordinare sicut placuit. ꝛ tñ iuste s̄m legem naturalē ordinauit. in hoc q̄ filie succederent.

¶ Ad tertiū dd̃m. q̄ sic ph̃s dt̃ in. ij. politi. regulatio possessionū multū ɔfert ad ɔseruatōez ciuitatis

vel gētis. vñ dr̄ ipe̓ ð apd ̄qsdā gētiliū ciuitates sta ftutū fuit. vt null⁹ possessionē vēdere posset nisi p manifesto detrimento. Si enī passim possessiones vēdant. pt ꝯtingere q oēs possessiones ad paucos deueniant ⁊ ita necesse erit ciuitatem vel regionē habitatoribus euacuari.

¶ D. rn̄dēdo huic argumēto p° exponit maiorē. 2° duplr̄ dr̄ ad minorē. p° ſm expōnem maioris. ibi. Et iō lex ⁊c. 2° eā negādo. ibi. Quia ṽo ⁊c. Quo ḡ ad maiorē dico tñ iuxta phm. q emptiōes ⁊ vēditiōes sunt valde regulā de ne bona deueniāt ad alienos ⁊ extra ciuitatē vl̄ ne veniāt in man⁹ vni⁹ hoīs. qꝛ p h̄ diminueret ciuitas. nec tā diligēter colerent bona ab alienis. sic a filijs ⁊ amicis q̄ bona ꝓpt parētes ⁊ amicos diligūt. ⁊ diligenti⁹ colūt. Et 2° dico. q in ve. le. circa illas emptiōes erat attēdendū. ne bona ꝯfunderent. ita q de vna tribu deuenirent in aliā. Ad minorē p° dico. negat q abstulerit ꝑtuum ois vēditōis. s; solū vēditōis ꝑpetue possessionū .s. agroꝝ vineaꝝ ⁊ hmōi. rōe dicta. s; nō vēditōis t̄palis vsq; sc; ad iubileu. ⁊ ſm lōgitudinē vl̄ breuitatē tp̄is. vsq; ad iubileū taxabat p̄ciū. ita q erat iusta emptio ⁊ vēditio. ⁊ h̄ ꝓpt rōes dictas circa maiorē. ⁊ ſm h̄ dr̄ D. ꝯñter

¶ Et iō lex vet⁹ ad hmōi p̄iculū remouēdū sic ordinauit q ⁊ necitatibꝫ hoīm subueniret ꝯcedēs possessionū vēditōem vsq; ad certū tp̄s. ⁊ tñ p̄iculū remouit. p̄cipiēs vt certo tp̄e possessio vēdita ad vendētē rediret. ⁊ h̄ instituit vt sortes nō ꝯfunderent sed sp̄ remaneret eadē distinctio determinata in tribubꝫ

¶ Scd̄o dico ad minorē. q est falsa de domibꝫ vrbanis. tales enī potuerūt ꝑpetuo vēdi. ⁊ nō red.mebant vel redibāt nec i anno septio nec iubileo. vt pꝫ Leui. xxv. Sꝫ suburbane dom⁹ nullo mō potuerūt vēdi. dom⁹ āt villarū potuerūt q̄dē vēdi. s; nō ꝑpetuo. vñ dr̄ text⁹. Si āt in villa fuerit dom⁹ q̄ muros nō hꝫ iure agroꝝ vēdet. Dicit etiā q edes Leuitaꝝ potuerūt vēdi. s; no ꝑpetuo. qꝛ sp̄ potuerūt redimi. qꝛ reputabāt leuitis q̄si possessio agroꝝ. q̄ ꝑpetuo vēdi nō potuit. q̄re negat ꝯña. vñ dr̄ D.

¶ Quia ṽo dom⁹ vrbane nō erāt sorte distincte. iō ꝯcessit q iꝑpetuū vēdi possent sic ⁊ mobilia bona. Nō enī erat statut⁹ nūer⁹ domoꝝ ciuitatis sicut erat certa mēsura possessionis ad quā nō addebat. Poterat āt aliq̄d addi ad nūeꝝ domoꝝ ciuitatis. Domus ṽo q̄ nō erāt in vrbe s; in villa muros nō habētes in ꝑpetuū vēdi nō poterāt. qꝛ hmōi dom⁹ non ꝯstituuntur nisi ad cultum ⁊ ad custodiā possessionū. ⁊ ideo lex congrue statuit ius circa vtrunq;.

¶ Ad q̄rtū dōm. q sic dictū ē. intētio legis erat assuefacere hoīes suis p̄ceptis ad h̄ q sibi inuicē de facili in necitatibꝫ subuenirēt. qꝛ h̄ maxie ē amicicie fomētū. Et hāc q̄dē facilitatē subueniēdi nō solū statuit i his q̄ gr̄is ⁊ absolute donāt. s; etiā i his q̄ mutuo ꝯcedūt qꝛ hmōi subuētio freq̄ntior ē ⁊ plibꝫ necaria

¶ Doc. p° rn̄det ad maiorē. 2° ad minorē. ibi Hmōi āt ⁊c. Maior ḡ ṽa. expedit q̄dē necessitatibꝫ vt homies sint ꝓmpti. s; ex beniuolētia ⁊ amicicia ⁊ dilectiōe fraterna et sine grauamine pauperꝝ accōmodantiū. ita q sine vsura accōmodēt ⁊ sine molestia ⁊ subtractiōe necessarioꝝ vite

mutuata expectēt. Et si sit ipossibil̄ solutiōis in casu in q̄ tenerent alis eis subuenire mutuata ꝯdonarēt ⁊ dimitterēt.

Ad minorē. negat. q ꝓmptitudo p̄cedens ex charitate fraterna. q̄ est cū ꝯmodo accōmodantis. tollat p hoc q creditores nō reddūt. cū ex ipossibilitate nō pn̄t. imo cū extrema necitas posset accipe si haberet. vt patꝫ 2ª 2ᵉ. q. lxvj. ar. vj ad 2ᵐ. ⁊ alibi. Et ad ꝓbatiōnem Doc. dr̄ p̄mo ad scd̄am. scd̄o ad p̄mā. ibi. Quarto instituit ⁊c. Primo ḡ de securitate negat. q fuit ablata securitas. s; fuit puīsa molestia paupꝝ. ne acciperēt mutuantes pignora necessaria vite. ⁊ ne importune exigerēt p hoc qd̄ dr̄ nō ing̃redieris. Vñ potuit accipere de die pign⁹ quo nō vtebat in die. ⁊ de nocte q̄ nō vtebat in nocte. Vñ erat securitas sine grauamine paupis creditoris. ⁊ nō ꝑnoctabat pign⁹ qd̄ necariū erat nocte. s; aliꝰ ⁊c. vide D. de alijs cū dr̄

¶ Hmōi āt subuētiōis facilitatē multiplr̄ instituit. Prio q̄dē vt faciles se p̄berēt ad mutuū exhibendū. ne ab h̄ retraherent anno remissionis appropinquāte. vt habet Deute. xv. Scd̄o ne eū cui mutuū ꝯcederēt grauarēt vel vsuris vel etiā aliq̄ pignora oino vite necaria accipiēdo. ⁊ si accepta fuerit q statim restituerent. dr̄ enī Deute. xxiij. Nō feneraberis fratri tuo ad vsurā. ⁊. xxiiij. Nō accipies loco pignoris inferiorē ⁊ supiorē molā. ⁊ qꝛ aiam suā apposuit tibi. ⁊ Exo. xxi. dr̄ Si pign⁹ a p̄rio tuo acceperis vestimētū añ solis occasū reddas ei Tertio vt non importune exigerēt. vñ dr̄ Exo. xxiij. Si pecuniam mutuā dederis pp̄lo meo pauperi q̄ habitat tecum nō vrgebis eū q̄si exactor. ⁊ ꝓpter h̄ etiā mādat. Deute xxiiij. Cū repetes a p̄rio tuo rē aliquā quā dꝫ tibi. nō ingrediens in domū ei⁹ vt pign⁹ auferas. sed stabis foris ⁊ ille tibi ꝓferet qd̄ habuerit. tū qꝛ domus ē tutissimū vniuscuiusq; receptaculū. vñ molestū hoi ē vt in domo sua inuadat. tū etiā qꝛ nō ꝯcedit creditori vt accipiat pign⁹ qd̄ voluerit sed magis debitori vt det quo minus indiguerit.

¶ Scd̄o dico ad ꝓbatiōes minoris. de nō repetēdo debita. ꝓbabile fuit q hō soluēdo soluisset añ illū annū septimū. ⁊ si nō fecit plumebat ipossibilitas. vñ debuit aliꝰ eē ꝯtent⁹. nec fratrē velle ligare ad ipossibile. De aialibꝫ āt dico. q fuit ordinatū iuste. qꝛ si dñs aialis fuit p̄sens. nō fuit ꝓbabile q creditor aial nimis fatigasset. nec ex culpa sua fuerit mortuū vel lesum. Et ḡ qꝛ locator habuit p̄ciū suū. ⁊ creditor nihil culpe. iō merito nihil debebat sibi reddi. sec⁹ si dñs aialis nō fuit p̄ñs. ⁊ si gr̄is accōmodat fer. vñ negat ꝯña. imo oia ista fuerūt ordinata p facilitate accōmodatiōis. sc; fraterne. ⁊ vel paupi. vñ dr̄ D. ꝯñt

¶ Quarto istituit q i septio anno debita penitus remitterent. Probabile enī erat vt illi q̄ ꝯmode reddere possent añ septimū annū redderent ⁊ gratis mutuantē nō defraudarēt. Si āt oino ipotētes eēnt eadē rōne eis erat debitū remittēdū ex dilectiōe q̄ etiā erat eis de nouo dādū ꝓpter indigētiā. Circa aialia ṽo mutuata hec lex statuit vt ꝓpter negligentiā ei⁹ cui mutuata sunt si in ipi⁹ absentia morianť vel debilitent. reddere ea cōpellat. Si ṽo eo p̄sente ⁊ diligenter custodiēte mortua fuerint vel debilitata. nō coge

bat restituere. ꝛ maxime si erāt mercede ↄducta. q̄r ita etiā potuissent mori ꝛ debilitari apud mutuantē. ꝛ ita si ↄseruatōem aialꝭ ↄsequeret. iā aliq̄d lucrū reportaret ex mutuo ꝛ nō eēt gratuitū mutuū. ꝛ maxīe hoc obseruādū erat qñ aialia erāt mercede ↄducta. q̄r tūc habebat certū p̄ciū p vsu aialiū. vñ nihil accrescere debebat p restitutōem aialiū nisi ꝑpter negligētiā custodiētis. Si āt nō eēt mercede ↄducta. potuisset habere aliquā eq̄tatē. vt saltē tm̄ restitueret q̄ntuȝ viuus aialis mortui vel debilitati ↄduci potuisset. ¶ Ad q̄ntū dōm. q̄ hec differētia ē inter mutuū ꝛ depositū q̄r mutuū tradit in vtilitatē eius cui tradit. s; depositū tradit in vtilitatē deponētis. ꝛ iō magis artabat aliq̄s in aliq̄bus casibus ad restituendū mutuum q̄ȝ ad restituendum depositum

¶ Ad maiorē. ↄcedit. q̄ maximū p̄iculuȝ imineat ex defraudatōe depositi. q̄ deponunt res diuitē ꝛ paupeꝝ. ꝛ notāter dr̄ ex defraudatōe. S; dico. q̄ nō iminet maximū p̄iculū depositario. si res sine sua culpa amittunt vel p̄dunt. Et dico q̄ ē adhibēda sufficiēs diligētia. Ad aut̄ ↄtrariū dico. q̄ sacerdotes inuocabāt deū. q̄r in deposito auferēdo p violētiā ↄtinebāt bona tēpli ꝛ paupeꝝ. s; nō. q̄r ipi starent in maximo periculo vel culpa. si auferrent p violentiam siue coꝝ negligentiā. Minor negatur. imo sufficiens ꝛc̄. Ad ꝓbatōnem dico. q̄ nō est vl̄r verum vt ostendit Doc. sanc. in solutōne. p̄mo p̄mittens drām q̄ndā inter mutuū ꝛ depositū. Scd̄o ostēdit qñ ꝓbatio minoris est vera. ibi; Depositū eñ ꝛc̄. scd̄o qñ est falsa. ibi Alio mō ꝛc̄. Ostendit g̃ p̄mo drām inter accipientē aliq̄d mutuo ꝛ sub deposito. q̄r q̄ accipit rē in suā vtilitateȝ tenet ad restitutōem rōne acceptōnis ꝛ rōne rei. sic q̄ accipit mutuū. s; q̄ accipit ꝓ vtilitate alterius. nō tenet rōe acceptōnis. p quā impendit obsequiū. s; tenet rōne rei si ex culpa sua subtracta fuerit ꝛc̄. vide de hoc 2ª 2ᵉ. q. lxij. ar. vj. ¶ Ad ꝓbatōem g̃ dico p̄º. q̄ ē vera solū in p̄ditōe ex cā ineuitabili intrinseca. sc; ex morte vel īfirmitate aialiū vel extrinseca. sc; de p̄datōe in q̄ tñ tenebat sup iuramēto afferre dn̄o reliq̄as p̄de. Et illa nō fuit praua cautela et iniusta. s; rōnabilis ꝑ patuit. vñ negat ↄña. ꝛ de h̄ dr̄ D. ↄñr

¶ Depositū eñ perdi poterat dupl̄r. Uno mō ex cā ineuitabili vel naturali. puta si eēt mortuū vel debilitatū aial depositū. vl̄ extrinseca. puta si eēt captū ab hostib;. vel si eēt comestū a bestia. in q̄ tñ casu tenebat deferre ad dn̄m aialꝭ id q̄d de aiali occiso supat in alijs āt sup dictis casib; nihil reddere tenebat. s; solū ad expurgādam suspitionem fraudis tenebatur iuramentum prestare.

¶ Scd̄o dico q̄ est falsa probatio minoris. qñ cā fuit euitabilis. tunc eñ ille q̄ accepit depositū. tenebat reddere. q̄r ex negligentia sua fuit depositū. ꝛ non satisfaciebat iuramento. secus āt de mutuo. vt D. declarat cū dr̄

ad q̄ntū ¶ Alio mō poterat perdi ex causa euitabili. puta p furtū ꝛ tūc ꝑpter negligētiā custodis reddere tenebat. s; sic dictū ē ille q̄ mutuo accipiebat aial tenebat reddere etiā si debilitatū aut mortuū fuisset i eius absentia. de minori eñ negligentia tenebat q̄ȝ depositarius q̄ non tenebat nisi de furto

¶ Nota q̄ dupl̄r aliq̄s ponebat rē suā apud aliū. Uno p modū depositi. q̄d alius gratis fuabat. Alio aliq̄ fuabat ꝓ mercede. sicut pastores aialiū. Et D. loq̄t in solutione de tali deposito. sc; custodito ꝓ mercede. Accepiēs aūt depositū grat; fuandū. nō tenebat etiā si furatū fuisset depositū. Et nunc quoq̄ nō tenet si sine magna ꝛ lata culpa sua amittatur ꝛc̄.

¶ Ad sextū dōm q̄ mercenarij q̄ locāt opas suas paupes sunt de laborib; suis victū q̄rētes q̄tidianū et iō lex ꝓuide ordinauit vt stati eis merces solueret ne victus eis deficeret. s; illi q̄ locant alias res diuites eē ↄsueuerūt. nec ita indiget locatōis p̄cio ad suū victū q̄tidianū. ꝛ iō nō ē eadē rō in vtroq̄ȝ

¶ Maior ꝯba. q̄ vtrobiq̄ȝ ē locatio. s; valde diuersa est ↄditio locātis operas suas. ꝛ locātis domū vel alias res. q̄r p̄mi sunt paupes. q̄ nō hñt nisi q̄d q̄tidie lucrant laborib; suis. Alij ꝟo cōiter sunt abūdantes. paupes āt egent mercede sua. alij nō egent p̄cio ↄductōis reꝝ. Minor ꝯba. rōe iā dicta. s; negat ↄña. q̄r est eā de locāte opas et pia ac rōnabilis. nō aūt de locāte res. imo pleriq̄ȝ magis pium est vt locantes res. tardent petere solutōem p̄sq̄ ꝑpter paupertatē ↄducentium

¶ Ad septimū dōm. q̄ iudices ad h̄ inter hoīes ↄstituunt q̄ determinēt q̄d abiguū īter hoīes circa iusticiā eē pt. Dupl̄r āt aliq̄d pt eē ābiguū Uno mō apud simplices. ꝛ ad h̄ dubiū tollēdū mādat Deute. xvi. Ut iudices ꝛ magistri ↄstituerēt p singulas tribus vt iudicarēt ppl̄m iusto iudicio.

¶ Rñdēdo ad h̄ argumētū. D. ponit duplicē intellectū ↄñtis. vñ dupl̄r dr̄ ad argumentū. 2ᵐ ibi. Alio mō ꝛc̄. Ad añs g̃ dico p̄º. q̄ cōiter iminet necītas iudicioꝝ in reb; dubijs apud simplices. s; nō q̄ sunt dubie. etiā apud iudices inferiores. Uñ dico q̄ dz eē facilꝭ accessus ad iudicē. q̄ in reb; dubijs minorib; iudicat. de h̄ g̃ negat p̄mo ↄña. q̄r de illis dubijs apud simplices nō statutū fuit h̄ q̄d allegat i ↄñte. S; l̄r de illꝭ Deute. xvj. in q̄ dr̄ circa eē erāt iudices q̄ poterant facile haberi ꝛc̄.

¶ Alio mō ↄtingit aliq̄d eē dubiū etiā apud peritos. ꝛ iō ad h̄ dubiū tollēdū ↄstituit lex vt oēs recurrerēt ad locū p̄ncipalē a deo dectū in q̄ ꝛ summus sacerdos eēt q̄ determinaret dubia circa ceremonias diuini cultus. ꝛ summus iudex ppl̄i q̄ determinaret q̄ ꝑtinēt ad iudicia hoīm. sic etiā nūc p appellatōnem vel p ↄsultatōem cause ab iferiorib; iudicib; ad superiores deferūt. vñ dr̄ Deut. xvij. Si difficile ꝛ ambiguū apud te iudiciū ꝑsperexeris ꝛ iudicū intra portas tuas videris ꝟba variari. ascēde ad locū quē elegerit dn̄s veniesq̄ȝ ad sacerdotes leuitici gñis. ꝛ ad iudicē q̄ fuerit illo t̄pe. huiōi āt ābigua iudicia nō frequēter emergebāt. vñ ex h̄ ppl̄s nō grauabat

¶ Scd̄o dico ad añs negādo. q̄ frequēter dubia illa apud peritos imineant. ꝛ iudicioꝝ taliū necītas. ꝛ p ↄñs nec dz facilꝭ eē accessus ad iudicē taliū dubioꝝ. q̄r nō semꝑ ꝛ in oī dubio ꝛ iudicio habebāt ire. vt patuit. q̄re negat ↄña q̄r h̄ solū statutū fuit in reb; dubijs etiā apud peritos ꝛ iudices iferiores. vt puta qñ iudices alicuius tribus vl̄ ciuitatis discordarēt in snia. ꝛ diuidebāt se in ptes q̄ eēs. tūc recur

rendũ erat ad locũ diuini cult⁹. vbi erat tẽpliũ. q: summ⁹ sacerdos ꝛ iudex secularis supmus erãt magis pitj. Sed nõ sp ꝛ in oi iudicio habebãt ire. vt patuit

¶ Ad octauũ dõz. ꝙ in negocijs humanis nõ pt haberi demõstratiua ꝓbatio ꝛ infallibil'. ſʒ sufficit ali q̃ coniectur. l' ꝓbabilitas ſm quã rhetoꝛ ꝑsuadet. ꝛ iõ lʒ sit possibile duas aut tres testes in mẽdaciũ ↄue nire. nõ tñ ẽ facile nec ꝓbabile ꝙ ↄueniant. ꝛ iõ acci pit eoꝝ testimoniũ tanq̃ veꝝ ꝛ pcipue si in suo testi monio nõ vacillent vel alias suspecti nõ fuerũt.

¶ Doc. notat triplicẽ solutõem hui⁹ argumẽti. scdam ibi Et h̃ etiã ꝛc. tertiã ibi. Fuit tñ ꝛc. p° g̃ ad añs. possi bile qdẽ ẽ. ſʒ nõ facile nec ꝓbabile. ꝙ duo vl' tres ↄcordẽt ad mẽtiendũ. vñ negaꝛ ↄña. q: in moralib⁹ ꝛ in negocijs hũanis. nõ opʒ hr̃e infallibilitatẽ ꝛ demõstratõem. sed sufficit ꝓbabilitas q̃ habeꝛ ex ↄcordi testimonio nõ va cillante. ꝛ hoim nõ suspectoꝝ. Scdo dico ad añs. veꝝ ẽ. ſʒ nõ facile fit. qꝛ lex istituit remedia vt testes diligen tissime examinẽꝛ ꝛ g̃uit puniãꝛ repti i mẽdacio. ꝛ h̃ factũ fuit i iudicialib⁹ vt. c. vñ negaꝛ ↄña. ſm ꝙ vult D. cũ dr

¶ Et ad h̃ etiã ꝙ nõ de facili a ṽitate testes decli narẽt. istituit lex vt testes diligẽtissime examinarenꝛ. et g̃uiter punirẽꝛ q̃ inuenirẽꝛ mẽdaces. vt h̃r Deute. xix.

¶ Tertio ↄcedo añs. ſʒ negaꝛ ↄña. q: ad hoc fuit rõ mystica. q̃re talꝛ nũer⁹ testiũ admittebaꝛ. quã ponit ↄñter vide de ma. alli⁹ solõnis. ex itẽ. dc 2ᵃ 2ᵉ. q. lxx. ar. ij. dt g̃ D

¶ Fuit tñ aliq̃ rõ hmõi nũeri determinãdi ad figurã dũ ifallibilẽ ṽitatẽ ꝑsonaꝝ diuinoꝝ q̃ q̃nq; nũeranꝛ due. q: spũs sanct⁹ est nexus duoꝝ. q̃nq; exprimũ tur tres. vt August. dt sup illud Joan. viij. In lege vestra scriptũ ẽ. q: duoꝝ hominũ testimoniũ veꝝ ẽ

¶ Ad nonũ dõm. ꝙ nõ solũ ꝓpter grauitatẽ cul pe. ſʒ etiã ꝓpter alias causas grauis pena ifligitur. Primo qdẽ ꝓpter q̃titatẽ pcti. q: maiori pctõ ceteris parib⁹ pena grauior videꝛ. Scdo ꝓpter pcti ↄsue tudinẽ q: a pctis ↄsuetis nõ facilr̃ hoies abstrahũꝛ nisi ꝑ graues penas. Tertio ꝓpter multã ↄcupiscẽ tiã vel delectatõem in pctõ. ab his eñ non de facili hoies abstrahũꝛ nisi ꝓpter graues penas. Quarto ꝓpter facilitatẽ ↄmittẽdi pctm̃ ꝛ iacendi in ipo hu iusmodi aũt pctã q̃ñ manifestanꝛ sunt magis puniẽ da ad aliorum terrorem

¶ Doc. pmo rñdet maioꝛ. 2° minoꝛ. ibi. Scdm ꝛc. Quo ad p' p° rñdet ad maiorẽ ex pte subiecti. scʒ ex p te pene. 2° ex pte p̃dicati. scʒ culpe. ibi Circa ipã ꝛc. Di co g̃ p° ad maiorẽ (q̃ etiã fuit exposita sup. q. lxxxvij. ar. iiij. ad 2ᵐ) ꝙ pena dʒ taxari ſm q̃titatẽ culpe. ſm spẽm pcti. ſʒ nõ tñ. ſʒ etiã ſm alia tria variaꝛ pena. scʒ ↄsuetu dinẽ delectatõem ꝛ facilitatẽ ↄmittẽdi. vt declarat D.

¶ Scdo dico ad maiorẽ ex pte culpe. ꝙ circa idẽ pctm̃ in spẽe pt attẽdi q̃titas diuersa culpe. q: q̃druplr̃ ꝛ sic etiã pena pt taxari ſʒ q̃tuoꝛ g̃dus. ita ꝙ si q̃tuoꝛ peccẽt i eodẽ pctõ ſm spẽm. tñ ſm aliũ g̃dum scʒ inolũtarie. ex ignorã tia. ex supbia. ꝛ ex ꝓteruia. Et iuxta illos g̃d⁹ lex statuit diuersas penas. vt D. ↄñter declarat

¶ Circa ipam etiã q̃titatẽ peccati q̃druplex gra dus ẽ attẽdẽd⁹ etiã circa vnũ ꝛ idẽ factũ. Quoꝝ pri mus ẽ q̃ñ inuolũtarie pctm̃ ↄmittit. tũc eñ si oino ẽ inuolũtari⁹ totalr̃ excusaꝛ a pena. Dicit eñ deute. xx ꝙ puella q̃ opp̃mit in agro nõ ẽ rea mortis. q: clama uit ꝛ null⁹ affuit q̃ liberaret eã. Si ṽo aliq̃ mõ fue rit volũtari⁹. ſʒ tñ ex infirmitate peccat. puta cũ q̃s peccat ex passione. minuiꝛ pctm̃ ꝛ pena ſm ṽitatẽ iu dicij diminui dʒ nisi forte ꝓpter cõem vtilitatẽ pe na aggraueꝛ ad abstrahẽdũ hoies ab hmõi peccatis sic dictũ ẽ. Scds grad⁹ ẽ q̃ñ q̃s p ignorãtiã peccauit et tũc aliq̃ mõ re⁹ reputabaꝛ ꝓpꝛ negligẽtiã addiscẽ di. ſʒ tñ nõ puniebaꝛ p iudices ſʒ expiabat pctm̃ su um p sacrificia. vñ dr leuit. iiij. Anima q̃ peccauerit p ignorãtiã ꝛc. ſʒ h̃ itelligẽdũ ẽ de ignorãtia facti. nõ aũt de ignorãtia pcepti diuini qd oẽs scire tenebanꝛ. Terti⁹ g̃d⁹ ẽ q̃ñ aliq̃s ex supbia peccabat. i. ex certa electõe vel ex certa malicia. ꝛ tũc puniebaꝛ ſm q̃ti tatẽ delicti. Quart⁹ aũt grad⁹ ẽ q̃ñ peccabat p ꝓteruiã et ꝑtinaciã. ꝛ tũc q̃si rebellis ꝛ destructoꝛ ordinatio nis legis oino occidendus erat In ista s. be

¶ Cõsequẽter D. rñdet ad minorẽ. q̃ ad singłas par tes ꝓbatõis ei⁹. q̃ ad tertiã. ibi. Fili⁹ aũt ꝛc. q̃ ad scdaz ibi J. le ṽo. Minor g̃ negaꝛ. ꝙ eq̃lib⁹ culpis ſm spẽm vl' q̃ titatẽ culpe specificã. ꝛ eq̃lib⁹ ſm circũstãtias p̃dictas mes circa maiorẽ statuerit ineq̃les penas. Ad ꝓbatõem aũt pmã D. dt duplr̃. 2° ibi. Uel pt ꝛc. Dico g̃ p°. ꝙ furtũ boũ ꝛ ouiũ lʒ nõ sit g̃ui⁹ ſm spẽm pcti q̃ furtũ aliaꝝ reꝝ tñ ẽ maior facilitas furãdi oues ꝛ boues q̃ alia q̃ mei⁹ et magis immisce pñt custodiri Et adhuc boues faci l⁹ q̃ oues. iõ furtũ boũ restituebaꝛ q̃ncuplr̃. ouiũ aũt q̃dru plr̃. vt Doc. declarat. cũ dr

¶ Scdm h̃ dõz ẽ ꝙ in pena furti ↄsiderabaꝛ ſm legẽ id qd frequẽter accidere poterat. ꝛ iõ pro furto aliaꝝ reꝝ q̃ de facili custodiri pñt a furib⁹ nõ redde bat fur nisi duplũ. Oues aũt nõ de facili pñt custodi ri a furto q: pascunꝛ in agris. ꝛ iõ frequẽti⁹ ↄtinge bat ꝙ oues furto subtraherẽꝛ. vñ lex maiorẽ penam apposuit vt. s. q̃tuoꝛ oues p vna oue redderentur. Adhuc aũt boues difficili⁹ custodiũꝛ. q: habẽtur in agris ꝛ nõ ita pascũꝛ gregatim sic oues. ꝛ iõ adhuc maiorẽ penã apposuit. vt. s. q̃nq; boues p vno bo ue redderenꝛ. ꝛ h̃ dico nisi forte idẽ aĩal inuẽtũ fue rit viuẽs apd eũ. q: tũc solũ duplũ restituebat sicut et in ceteris furtis. poterat eñ haberi ꝑsumptio ꝙ cogitaret restituere ex quo viuũ seruasset.

¶ Alia aũt rõ diuersitatis pene infligẽde p furto aliaꝝ reꝝ et boũ ꝛ ouiũ ẽ diuersitas vtilitatis eaꝝ. vt dt glo. q̃ rõ nõ ẽ ita efficax nec placet Nicolao de lyra Exo. xxij. vt dt D.

¶ Uel pt dici ſm glo. ꝙ bos hʒ q̃nq; vtilitates q: immolaꝛ. arat. pascit carnib⁹. lac dat. ꝛ coriũ etiã di uersis vsib⁹ ministrat. ꝛ iõ p vno boue q̃nq; boues reddebãꝛ. Ouis etiã hʒ q̃tuoꝛ vtilitates. q: imolaꝛ pascit. lac dat ꝛ lanã ministrat

¶ Ad tertiã ꝓbatõem minoris. negaꝛ ꝙ fili⁹ ↄtumax ꝓpꝛ gula delicta lapidabaꝛ. q: nõ ꝓpꝛ ↄmessatões ꝛ ↄui uia. ſʒ ꝓpꝛ inobediẽtiã parẽtũ ꝛ rebellionẽ aduersus eos q̃ sunt grauia pctã etiã ex spẽe. Et de hoc dt Doc.

In ista folve

q. c. ar. v. ad a^v. ri corpe

¶ Filius aũt cõtumax nõ q2 comedebat & bibebat occidebaẽ. sz ppter cõtumaciã & rebellionem q sic morte puniebaẽ. vt dictũ ẽ.

¶ Ad scdam ptem de colligente ligna in sabbato. negatur q nõ graue fuerit. vel ex specie vel ex circũstantijs. Dico eñ q grauissimũ fuit ex gñe. vt pz 2a 2e. q. x. q2 violatio sabbati ẽ qdã infidelitas. Vñ negaẽ cõña cũ dr D.

¶ Ille vo q colligebat ligna in sabbato lapidatus fuit tanq̃ legis violator q sabbatũ obseruari pcipiebat in cõmemoratõem fidei nouitatis mũdi sic sup dictũ ẽ. vñ occisus fuit tanq̃ infidelis. ¶ Ad decimũ dõm. q lex vetus penã mortis instituit in grauioribus criminib9. s. in his q cõtra deũ peccaẽ. & in homicidio. & in furto hoim. & in irreuerẽtia ad parẽtes. & in adulterio & incestib9. In furto aũt aliaz rez adhibuit penã dãni. In pcussuris aũt & mutilationib9 induxit penã talionis. & silr in peccato falsi testimonij In alijs aũt minoribus culpis induxit penam flagellationis vel ignominie

¶ Doc. pmo declarat añs. qd cõcedit. scz p qb9 peccatis iste pene infligebanẽ. q tãgunẽ in añcedente. Scdo rñdet ad cõñs. pmo de seruitute de qua negaẽ. imo penã seruitutis instituit duplr. vt deducit D. dicens.

¶ Penã aũt seruitutis induxit in duob9 casib9 In vno qdẽ qñ septimo anno remissionis ille q erat seruus nolebat bñficio legis vti vt liber exiret. vñ p pena ei infligebaẽ vt in ppetuũ seruus remaneret Scdo infligebatur furi quando non habebat q posset restituere sicut habetur Exo. xxij

¶ Negaẽ etiã cõñs scdo. añs intelligiẽ de exilio vlñ. q2 illa pena fuit occasio idolatrie. de quo dr.

¶ Penã aũt exilij vliter lex nõ statuit. q2 in solo populo illo deus colebaẽ oib9 alijs populis p idolatriam corruptis. vñ si qs a pplo illo vliter exclusus eẽt daret̃ ei occasio idolatrie. & iõ. j. reg. xxvi. dr. q dauid dixit ad saul. Maledicti sũt q eiecerũt me hodie vt nõ habitẽ i hereditate dñi dicẽtes. vade i dijs alienis

¶ Tertio negaẽ cõña. si intelligitur de exilio pticulari. qd erat cõfugiũ ad vnã vrbiũ. vñ negaẽ cõña. vñ dr D.

¶ Erat tñ aliqd pticulare exiliũ Dicit eñ deute. xix. q q pcusserit pximũ suũ nesciẽs. & q nullũ cõtra ipm habuisse odiũ cõprobaẽ. ad vnã vrbiũ refugij cõfugiebat. & ibi manebat vsq3 ad mortẽ summi sacerdotis. tũc eñ ei licebat ad domũ suã redire. q2 i vniuersali dãno ppli cõsueuerũt pticulares ire sedari. & ita pximi defuncti nõ sic proni erãt ad eius occisionem.

¶ Ad vndecimũ dõm q aialia bruta mãdabanẽ occidi nõ ppter aliquã ipoz culpã. sz in penã dñoz q talia aialia nõ custodierãt ab hmõi peccatis. & iõ magis puniebaẽ dñs si bos cornupeta fuerat ab heri. & nudiustertius. in q casu poterat occurri periculo q si subito cornupeta efficereẽ.

¶ Dicit duplr ad hoc argumentũ. pmo dico. q maior vera. sed sup dictũ fuit. q sepius aliqs puniẽ p pctõ alterius & peccator puniẽ in reb9 suis. q nõ pñt peccare. Minor cõcediẽ an se nõ hñt culpã. sed in dñis coz. q nõ custodierũt ipa ab hmõi pctis. Scdo dico q maior est vera. vel ppter culpe. vel aliene. vt supra. Minor etiam vera. sed tñ pñt qñq3 cõcurrere ad pctm̃ hoĩm. ita q homo eis abutendo peccet. qre negaẽ cõña &c. Et sic dr D.

¶ Vel occidebaẽ aialia in detestatõem peti. & ne ex coz aspectu aliqs horror hoib9 incuteret ¶ Ad duodecimũ dõm q rõ lrãlis illius mãdati fuit vt rabi mosses dr. q2 frequẽter itersector ẽ de ciuitate ppinquiori. vñ occisio vitule fiebat ad exploradũ homicidiũ occultũ. qd qdẽ fiebat p tria. Quoz vnũ ẽ q seniores ciuitatis iurabãt nihil se ptermisisse i custodia viarũ Aliud ẽ q2 ille cuius erat vitula dãnificabatur in occisione aialis. & si pus manifestaret̃ homicidiũ. aial nõ occideret̃ Tertiũ ẽ q2 locus in q occidebatur vitula remanebat incultus. & iõ ad euitãdũ vtrũq3 dãnũ hoĩes ciuitatis de facili manifestarẽt homicidã si scirent. & raro poterat esse qn aliqua vba vel indicia sup hoc facta essent.

¶ Conceditẽ totũ argumentũ. sed negaẽ vltima cõña. qua inferẽ. incõueniẽter igiẽ &c. Negaẽ eñ ista cõña. q2 pcedit fm nõ cãm. nõ eñ brutũ aial occidebaẽ. quasi eius mors esset sufficiens recõpensatio homicidij. sed alijs rationib9 duplici litterali & vna figurali. pmo rõne exploradi homicidiũ. vt declarat D. Scda rõ fuit in detestatione peti. & terrorẽ incutiendũ. vt deducit D. cũ dicẽs

¶ Vel hoc fiebat ob terrorẽ in detestatõem homicidij. Per occisionẽ eñ vitule q est aial vtile & fortitudie plenũ pcipue anq̃ laboret sub iugo. fcabaẽ q quicũq3 homicidiũ fecisset. q̃uis eẽt vtilis & fortis occidẽdus erat & morte crudeli. qd ceruicis cõcisio fcabat. & q tanq̃ vilis & abiectus a cõsortio hoĩm excludẽdus erat. qd fcabaẽ p h q vitula occisa in loco aspero & inculto relinq̃bat in putredinẽ cõuertẽda.

¶ Fiebat etiã tertio ppter figurandũ Christum. fm qd Doc. ostendit cũ dicit.

¶ Mystice aũt p vitulã de armẽto fcaẽ caro christi q nõ traxit iugũ q2 nõ fecit pctm̃. nec terrã scidit. i. mere. i. seditõis maculã nõ admisit. Per h eñ q in valle iculta occidebaẽ fcaẽ despecta mors xpi p quã purgaẽ oia pctã. & diabolus ee homicidu actor oñdiẽ

¶ Utrũ iudicialia pcepta quitum ad extraneos sint cõueniẽter tradita.

AD tertiũ sic pcediẽ. Videẽ q iudicialia pcepta sint cõueniẽter tradita q̃tũ ad extraneos. dr eñ petrus actuũ. x. In veritate cõperi qñ nõ ẽ acceptor psonaz deus. sz in oi gñe q timet deũ & opaẽ iusticiã acceptus ẽ illi. sz illi q sunt deo accepti nõ sunt ab ecclia dei excludẽdi. incõueniẽter igiẽ mãdaẽ Deute. xxiij. q amonites & moabites etiã post decimã gñatõem nõ intrabũt in ecclesiã dñi in eternũ. ecõtrario aũt ibidẽ pcipiẽ de qbusdã gẽtib9. Nõ obominaberis idumeũ q2 frater tuus ẽ. nec egyptiũ q2 aduena fuisti in terra eius. ¶ P. ea q nõ sunt in ptãte nr̃a nõ merẽẽ aliquã penã. sed q hõ sit eunuchus vel ex scorto natus nõ ẽ in ptãte eius. ergo incõueniẽter mãdaẽ Deute. xxiij q eunuchus & ex scorto natus nõ ingrediaẽ eccliam dñi. ¶ P. lex vetus miser

ricorditer mãdauit vt aduene nõ affligant. Dicitur enĩ exo.xx. Aduenã nõ ↄtristabis. neq3 affliges eũ. aduene enĩ et ipi fuistis in terra egypti. et.xxiij. Peregrino molest⁹ nõ eris. scitis enĩ aduenaꝝ aĩas q2 et ipi pegrini fuistis i terra egypti. s3 ad afflictõem alicui⁹ ptinet q2 vsuris opprimat. incõuenienter igit lex pmisit Deute.xxiij. vt alienis ad vsurã pecuniã mutuarẽt. ¶ P. multo magis appropinquãt nob hoies q̃3 arbores. s3 his q̃ sunt nob magis propinq̃ magis debem⁹ effectũ et affectũ dilectõis impẽdere. fm illud eccl.xiij. Omĩe aĩal diligit sile sibi sic et oĩs hõ pximũ sibi. incõuenienter igit dñs Deute.xx. mãdauit q2 de ciuitatibȝ hostiũ captis oẽs interficerẽt. et tñ arbores fructiferas nõ succiderẽt. ¶ P. bonũ cõe fm ꝟtutẽ e bono puato pferẽdũ ab vnoq̃q3. s3 i bello qđ cõmittit ↄ hostes q̃rit bonũ cõe. incõuenienter igit mãdat Deute.xx. q2 iminẽte plio aliq̃ domũ remittant. puta q̃ edificauit domũ nouã. q̃ plãtauit vineã vł q̃ desponsauit vxorẽ ¶ P. ex culpa nõ d3 q̃s cõmodũ portare. s3 q2 hõ sit formidolosus et corde pauid⁹ culpabile ẽ. ↄriũ enĩ ẽ ꝟtuti fortitudinis. incõuenienter igitur a labore plij excusabant formidolosi et pauidu3 cor hñtes. ¶ S3 ↄ ẽ q2 sapiẽtia diuina dr puer. viij. Iusti sunt omnes sermones mei. nõ est in eis prauũ quid neq3 peruersum.

¶ Hic tertio Q. inq̃rit de rõe et causis ↄuenientie iudicialiũ ordinãtũ ad extraneos. q2 min⁹ digni sunt pnclpibȝ et pciuibȝ. maiores tñ q̃busdã de familia domestica. puta pueris et seruis et mulieribȝ

¶ Rñdeo dicẽdũ q2 cũ extraneis pt eẽ hoim ↄuersatio dupl'r. vno⁹ pacifice. alio⁹ hostil'r. et q̃ntũ ad vtrũq3 modũ ordinãdũ lex ↄueniẽtia pcepta ↄtinebat.

¶ Hoc. affirmatiue rñdet ad q̃sitũ implicite. q2 sic pbat. Cũ extraneis pt esse dupl'r ↄuersatio. Uno mõ pacifice. alio mõ hostil'r. s3 q̃tum ad vtrũq3 modũ ordinãdũ lex ↄuenientia pcepta ↄtinebat. igit ↄuenienter ordinauit iudicialia q̃tum ad extraneos. Huius rõnis pmo ponit maiorẽ et minorẽ. scđo pbat ipam minorẽ p totũ articulũ. ibi. Tripl'r enĩ etc. Et tenet ↄña. q2 nõ sunt plures q̃3 due ↄmunicatões. igit si istas duas bñ ordinauit. sufficienter ordinauit. Maior nota Cõsequẽter ibi

¶ Tripl'r enĩ offerebat iudeis occasio vt cũ extraneis pacifice cõicarẽt. Pmo q̃dẽ qñ extranei p terrã eoꝝ trãsitũ faciebãt q̃si pegrini. Alio mõ qñ i terraȝ eoꝝ adueniebãt ad inhabitãdũ sic aduene. et q̃tum ad vtrũq3 lex misericordie pcepta posuit. Nã exodi xx. dr. Aduenã nõ ↄtristabis. et.xxiij. dr. Peregrino molest⁹ nõ eris. Tertio vo qñ aliq̃ extranei totaliter in eoꝝ ↄsortiũ et ritũ admitti volebãt. et in his q̃daȝ ordo attendebat. nõ enĩ stati recipiebãt q̃si ciues sic etiã apđ q̃sdã gẽtiliũ statutũ erat vt nõ reputarent ciues nisi q̃ ex auo vł atauo ciues extiterẽt. vt phs dr in iij. politice. et h̃ iõ q2 si stati extranei aduenientes reciperent ad tractãdũ ea q̃ sunt ppli. possent multa picula ↄtingere dũ extranei nõ hñtes adhuc amorẽ firmatũ ad bonũ publicũ. aliq̃ ↄtra pplm attentarẽt. et iõ lex statuit vt de q̃busdã gentibȝ hñtibȝ aliquã affinitatẽ ad iudeos. s. de egyptiis apđ q̃s nati fuerãt et nutriti. et de idumeis filiis esau fratris iacob in tertia gñatõe recipent in ↄsortiũ ppli. Quidã vo q2 hostiliter se ad eos habuerãt. sic amonite et moabite nunq̃3 in ↄsortiũ ppli admitterent. Amalachite aũt q̃ magis eis fuerãt aduersarij et cũ eis nullũ cognatõis habebãt ↄsortiũ. q̃si hostes ppetui haberent Dicit enĩ exo.xv. Bellũ dei erit ↄ amalech a generatione in generationem

¶ Probat minorẽ p dictã. et pmo q̃ ad pmã ei⁹ pte. scđo q̃ ad scđam. ibi. Similr etiã q̃tũ etc. Quo ad pmã s3 q2 ↄtinebat ↄuenientia pcepta de pacifica ↄuersatõne et arguit sic. Tripl'r offerebat iudeis occasio. vt cũ extraneis pacifice cõmunicarẽt. sed q̃tum ad oĩa tria. lex ↄuenientia pcepta posuit. ad duo q̃dem misericordie. ad tertiũ aũt q̃dem ordo attendebat. s3 in admissione extraneoꝝ ad ritum eoꝝ. igit minor p pma pte vera. Maior et minor explicant in lra clare. Deinde ibi

¶ Silr etiã q̃ntũ ad hostilẽ cõicatõem cũ extraneis lex ↄueniẽtia pcepta tradidit. Nã pmo q̃dẽ instituit vt bellũ iuste inirent. Mandat enĩ Deute.xx. q2 qñ pcederẽt ad expugnãdũ ciuitatẽ offerrẽt ei pmo pacẽ. Scđo instituit vt fortiter bellũ inceptũ exeq̃rent habẽtes de deo fiduciã. et ad h̃ meli⁹ obseruãdũ instituit q2 imminente plio sacerdos eos ↄfortaret pmittẽdo auxiliũ dei. Tertio mãdauit vt ipedimẽta plij remouerent remittendo q̃sdã ad domũ q̃ possent ipedimenta pstare. Quarto instituit vt victoria moderate vterent parcendo mulieribȝ et paruulis. et etiam ligna fructifera regionis nõ incidendo

¶ Ostẽdit scđam ptẽ minoris pncipalis. s3 q2 sufficienter ordinauit. q̃ ad cõmunicatõem hostilẽ. q2 q̃ttuor ordinauit fieri in tali ↄmunicatõe. q̃ sufficiũt ad bñ se habẽdũ ↄtra hostes. igit sufficienter q̃ ad hoc ordinauit. illud assumptũ declarat in lra vsq3 in finem

¶ Argumentũ in ↄtrariũ ↄtinet vnã rõem gñalez p persone respõsiua. q2 oẽs sermones dei sunt iusti. igitur et iudiciales ad extraneos.

¶ Ad pmũ g dicẽdũ q2 hoies nulli⁹ gẽtis exclusit lex a cultu dei et ab his q̃ ptinẽt ad aĩe salutẽ. Dicit enĩ Exo.xij. Si q̃s peregrinoꝝ i vestrã voluerit trãsire coloniaȝ et facere phase dñi circũcidet pus oĩe masculinum eius. et tunc rite celebrabit. eritq3 simul sicut indigena terre.

¶ Maior pcedit. s3 dico q2 acceptũ esse deo acceptõe speciali. est fm ea q̃ sunt salutis aĩe. ita q2 a salute aĩe et grã sua nullũ excludit nisi pter culpã suam. nec alicui impit pter genus aut psonã. et de illa maiori sup. q. lxxiiij. ar.x⁹ ad scđm. Minor pcedit. nec hoc factũ fuit in lege. vt p3 in pncipio solutõis. q2 nulli⁹ gẽtis hõ exclusus fuit a cultu dei. Hoies aũt excludebant a cõicatõne temporali illius populi. vel ad temp⁹ vel ppetuo. et hoc regulariter loquendo. vt dr Hoc. ↄiter

¶ S3 in tpalibȝ q̃tũ ad ea q̃ ptinebãt ad cõitatẽ ppli nõ statum q̃libet admittebat rõne supdicta. sed In cong

q̄dā in tertia gñatōe. s. egyptij ⁊ idumei. Alij ṽo ꝑpe tuo excludebāt͛ in detestatōem culpe ꝑterite. sic moa bite ⁊ amonite ⁊ amalechite. Sic em̄ punit͛ vn⁹ hō ꝓpter pctm̄ qḋ ↄmisit vt alij vidētes timeāt ⁊ pec care desistāt. ita etiā ꝓpter aliq̄d pctm̄ gens vel ciui tas p̄t puniri vt alij a simili pctō abstineant

¶ Dispensatiue tm̄ etiā aliq̄ pauci de ꝑpetuo exclusis ꝓpter culpā ꝑpetuā admittebant͛. ⁊ p ecclesiam intelligatur ↄtractus matrimonij cum eis Et q̄ nō admittebant͛ ad magistrat⁹ iudiciariā dignitatē tribinatū ⁊ hmōi. Et vt patebit ad scd̄m. ecclia dr̄ collegiū ppl̄i ⁊ ciuiū. ⁊ nō intel ligit͛ p ecclesiā rit⁹ iudaic⁹ q̄ ad cultū diuinū. Vide Nico laum de lyra. Deuter. xxiij. vbi hanc expōnem solutōnis alioꝝ expositionibꝫ ꝑfert.

¶ Poterat tm̄ dispēsatiue aliq̄s in collegiū ppl̄i admitti ꝓpter aliquē ṽtutis actū. sic iudith. xiiij. dr̄ q̄ achior dux filioꝝ amon apposit⁹ ē ad pplm̄ isra hel ⁊ oīs successio gn̄is ei⁹. ⁊ silr̄ ruth moabitis que mulier ṽtutis erat. lꝫ possit dici q̄ illa ꝓhibitio exte debat͛ ad viros nō ad mulieres q̄bꝫ nō cōpetit sim plr̄ eē ciues. ¶ Ad scd̄m dd̄m q̄ sic ph̄s dt̄ in. iij. politi. dupl̄r aliq̄s dr̄ eē ciuis. Uno mō simplr̄. et alio mō fm̄ q̄d. Simplr̄ q̄dē ciuis ē q̄ p̄t agere ea q̄ sunt ciuiū puta dare ↄsiliū vel iudiciū in pplo. Se cūdū q̄d aūt ciuis dici p̄t q̄cūq̄ ciuitatē inhabitat. etiā viles ꝑsone ⁊ pueri ⁊ senes q̄ nō sunt idonei ad h̄ q̄ habeāt ptātē in his q̄ ꝑtinēt ad cōe. Ideo q̄ spu rij ꝓpter vilitatē originis excludebant͛ ab ecclia. i. a collegio ppl̄i vsq̄ ad decimā gn̄ationē. ⁊ silr̄ eunu chi q̄bꝫ nō poterat ↄpetere honor q̄ patribꝫ debebat͛ et pcipue in pplo iudeoꝝ. in q̄ dei cult⁹ ↄseruabat͛ p carnis gn̄atōem. Nā etiā apud gētiles q̄ multos fi lios genuerāt aliq̄ isigni honore donabāt͛. sic ph̄us dt̄ in. ij. politi. tm̄ q̄ntū ad ea q̄ ad gratiā dei ꝑtinent. eunuchi ab alijs nō sepabāt͛ sicut nec aduene. vt dic

In cor. adh. tū ē. Dicit͛ em̄ Esaie. lvi. Nō dicat fili⁹ aduene q̄ ad heret dn̄o dicēs. Separatōe diuidet me dn̄s a pplo suo. ⁊ nō dicat eunuchus. ecce ego lignū aridū

¶ Maior ṽa. penā spūalē vl̄ penā sensus. sed tm̄ penā dāni q̄s patit͛ absq̄ culpa. ⁊ absq̄ h̄ q̄ sit in ptāte ꝓpt͛ qḋ patit͛. vt pꝫ in de malo. marc. v. q. ij. circa finem corporis Ad minorē. ṽa ē. q̄ ⁊c. negat͛ ↄn̄a. q̄ illa pena nō ē spūal͛ vel sensus. sꝫ dāni ꝓpt͛ q̄ndā inabilitatē hoꝝ hoīm ad re gendū in cōitate. q̄ nō sunt simplr̄ ciues. Nō em̄ intelli git͛ p ecclesiam dn̄i templū. sꝫ collegiū ppl̄i. in q̄ nō dꝫ ad mitti ad aliquā dignitatē rōnibꝫ q̄ sunt in solōne.

¶ Ad tertiū dd̄m q̄ accipe vsuras ab alienis non erat fm̄ intētōem legis sꝫ ex q̄dā ꝑmissione ꝓpter ꝓ nitatē iudeoꝝ ad auaritiā. ⁊ vt magis pacifice se ha berēt ad extraneos a q̄bꝫ lucrabant͛

¶ Maior ↄcedit͛. sꝫ dico q̄ cū p̄cepto misericordie p̄t de⁹ ꝑmittere qḋ ē afflictiōis ⁊ crudelitatis ꝓpt͛ mai⁹ malū vitandū. q̄uis illud ꝑmissū ꝓpterea nō sit licitū. Mi nor ↄcedit͛. sꝫ negat͛ ↄn̄a. q̄ illicitū licite ꝑmissū fuit. scꝫ mutuare ad vsurā alienis. ꝓpt͛ mai⁹ malū vitandū. ꝓpt͛ ꝓ nitatē iudeoꝝ ad auaritiā. Et si non ↄmutassent alienis cōmutassent ꝓximis ad vsuraꝫ. Et p h̄ putabat͛ maius malū. scꝫ ne a iudeis deū colētibꝫ vsuras acciperent. ⁊ eo magis pacifice se haberēt ad extraneos. Scd̄o dr̄ ad ↄn̄a ↄcedēdo q̄ nō fuit eis ꝑmissū tāq̄ licitū. sꝫ vt min⁹ ma lū. sicut ⁊ libellus repudij. vide de materia illi⁹ solutōnis 2ª 2ᵉ. q. lxxviij. ar. p̄mo ad scd̄m.

¶ Ad q̄rtū dd̄m. q̄ circa ciuitates hostiū q̄dā di stinctio adhibebat͛. q̄dā em̄ erāt remote nō de nūero illaꝝ vrbiū q̄ eis erāt repromisse. ⁊ in talibꝫ vrbib⁹ expugnatis occidebāt͛ masculi q̄ pugnauerūt ↄ po pulū dei. mulieribꝫ āt ⁊ infantibꝫ pcebat͛. Sꝫ i ciui tatibꝫ vicinis q̄ erāt eis repromisse oēs mādabāt͛ in terfici ꝓpter iniq̄tates eoꝝ p̄ores ad q̄s puniendas dn̄s pplm̄ isrl̄ q̄si diuine iustitie executorē mitte bat. Dicit͛ em̄ deute. ix. Quia ille egerūt ipie. introe unte te delete sunt. ligna āt fructifera mādabāt͛ reser uari ꝓpter vtilitatē ipi⁹ ppl̄i cui⁹ ditioni ciuitas et ei⁹ territoriū erat subijciendū

¶ Maior ē ṽa de ꝓpinq̄tate nature. tm̄ arbores nō ita pugnabāt ↄtra pplm̄ dei. sicut hoīes. nec demeruerūt de structiōem ꝓpt͛ pctā eoꝝ. sic hoīes. Et 2° arbores erant in vtilitatē pplo dei. Ad minorē. ṽa ē ceteris paribꝫ. qḋ i ꝓ posito nō fuit. sꝫ si tale ipediat a bono ↄcupito. efficit͛ odi osum. vt patuit sup̄. q. xxvij. ar. iij. q̄re negat͛ ↄn̄a. Conse quens tm̄ nō ē purꝫ. q̄ nō sp oēs iterficiebāt. sꝫ solū in ciui tatibꝫ vicinis. q̄ erant iudeis ꝓmisse. ⁊ in hoc erant execu tores diuine iustitie.

¶ Ad q̄ntū dd̄r q̄ nou⁹ edificator dom⁹. aut plā tator vinee. vel desponsator vxoris excludebāt͛ a ꝑlio ꝓpter duo. Prio q̄dē q̄ ea q̄ hō de nouo hꝫ vel sta tim parat⁹ ē ad habēdū magis solet amare. ⁊ p ↄse quēs eoꝝ amissionē timere. vn̄ ꝓbabile erat q̄ ex ta li amore magis mortē timerēt. ⁊ sic min⁹ fortes eēnt ad pugnādū Scd̄o q̄ sic ph̄s dt̄ in. ij physi. Infor tuniū videt͛ q̄n aliq̄s appropinquat ad aliqḋ bonū habēdū si postea ipediat͛ ab illo. ⁊ iō ne ꝓpinq̄ re manētes magis ↄtristarent͛ de morte taliu q̄ bonis sibi paratis potiri nō fuerūt. ⁊ iō ppl̄s ↄsiderans h̄ horreret hmōi hoīes a mortis ꝑiculo sunt sequestra ti per subtractionem a prelio.

¶ Maior ↄcedit͛ ⁊ minor. sꝫ negat͛ ↄn̄a. q̄ illa remis sio ad domū illaꝝ. nō fuit nisi ꝓpt͛ bonū cōe. q̄ tales so lent eē timidi ⁊ min⁹ fortes. ⁊ p ↄn̄s nō forent agerēt. imo et alijs incuterēt horrorē. mors etiā taliū in bello fecisse horrere alios in bellū. vt in lr̄a.

¶ Ad sextū dd̄m. q̄ timidi remittebāt͛ ad domū nō vt ipi ex h̄ ↄmodū ↄseq̄rent͛. sꝫ ne ppl̄s ex eoꝝ ꝓ sentia incōmodū ↄseq̄ret͛. dū p eoꝝ timorē ⁊ fugam etiā alij ad timēdū ⁊ fugiendū ꝓuocarent͛

¶ Maior ↄcedit. silr̄ ⁊ minor. sꝫ negat͛ ↄn̄a. q̄ ꝓce dit fm̄ nō cām. nō em̄ remittebant͛ ꝓpter se. sed ꝓpter bo num cōe. vt D. ostendit in solutōne

¶ Utrū ↄuenienter lex vet⁹ p̄cepta ediderit circa personas domesticas

AD q̄rtū sic ꝓcedit͛. Videt͛ q̄ incōuenienter lex vet⁹ p̄cepta ediderit circa ꝑsonas do mesticas Seru⁹ em̄ id qḋ ē dn̄i ē. vt ph̄s dt̄ in p̄mo poli. sꝫ id qḋ ē alicui⁹ ꝑpetuo S

ei⁹ eẽ dȝ. ꝙ incõuenĩẽter lex mãdauit exo. xxi. ꝙ serui septimo anno liberi abscederẽt. ¶ P̄. sic aial aliq̃d vt asin⁹ aut bos ẽ possessio dñi ita etiã seru⁹. sȝ de aiali/ bus p̄cipit̃ deute. xxij. ꝙ restituãt̃ dñis suis si errare inueniant̃. incõuenĩẽter igit̃ mãdat̃ deutero. xxiij. vt nõ tradas seruũ dño suo q̃ ad te ↄfugerit. ¶ P̄. lex diuina dȝ magis ad misericordiã ꝓuocare q̃ȝ etiam lex hũana. sȝ fm leges hũanas grauiter puniũt̃ q̃ nimis aspe affligũt seruos aut ancillas. asperrima ãt videt̃ eẽ afflictio ex q̃ seq̃t̃ mors. incõuenĩẽter igitur statuit̃ Exo. xxi. ꝙ q̃ ꝑcusserit seruũ suũ vel ancillaȝ virga. si vno die supuixerit nõ subiacebit pene. q̃ȝ pecunia illi⁹ ẽ. ¶ P̄. ali⁹ ẽ p̄ncipat⁹ dñi ad seruuȝ ⁊ patris ad filiũ. vt dr̃ in p̄mo ⁊ iij. politi. sȝ h̃ ad p̄ncipatũ dñi ad seruũ ꝑtinet vt aliq̃s seruũ vel ãcillã vẽdere possit. incõuenĩẽter igit̃ lex ꝑmisit ꝙ aliq̃s vẽderet filiã suã in famulã vel ancillã. ¶ P̄. pr̃ hȝ sui filij potestatẽ. sȝ ei⁹ ẽ punire excessus q̃ hȝ ptãtẽ sup peccatẽ. incõuenienter igit̃ mãdat̃ Deute. xxi. ꝙ pr̃ ducat filiũ suũ ad seniores ciuitatis puniẽdũ. ¶ P̄. dñs ꝓhibuit Deut. v. vt cũ alienigenis nõ sociarẽt ↄiugia et ↄiũcta etiã separẽt. vt pȝ. p̄mo Esdre. x. incõuenienter igit̃ Deute. xxi. ↄcedit̃ eis vt captiuas alienigenaꝝ ducere possint vxores. ¶ P̄. dñs i vxorib⁹ ducẽdis q̃sdã ↄsanguinitat̃ ⁊ affinitat̃ grad⁹ p̄cepit eẽ vitãdos. vt pȝ leuit. xviij. incõuenĩẽter igit̃ mãdat̃ Deute. xxv. ꝙ si aliq̃s eẽt mortu⁹ absq̃ liberis vxorẽ ipi⁹ frater ei⁹ accipet. ¶ P̄. inter viꝝ ⁊ vxorẽ sicut ẽ maxia familiaritas. ita dȝ eẽ fides firmissima. sȝ hoc nõ p̄t eẽ si matrimoniũ dissolubile fuerit. incõuenĩẽter igit̃ dñs ꝑmisit Deute. xxiiij. ꝙ aliq̃s posset vxorẽ dimittere scripto libello repudij ⁊ ꝙ etiã vlteri⁹ eã recupare nõ posset. ¶ P̄. sic vxor p̄t frangere fidẽ marito. ita etiã seru⁹ dño ⁊ fili⁹ pr̃i. sȝ ad inuestigandã iniuriã serui in dñm vel filij in patrẽ nõ ẽ institutũ in lege aliq̃d sacrificiũ. supflue igit̃ videt̃ institutũ sacrificiũ zelotipie ad inuestigãdũ vxoris adulteriuȝ nũeri. v. sic igit̃ incõuenĩẽter videt̃ eẽ tradita i lege p̄cepta iudicialia circa ꝑsonas domesticas. ¶ Sȝ ↄ̃ ẽ qđ dr̃ in psal̃. Judicia dñi vera iustificata i semetipsa.

¶ Hic vltimo Doc. inq̃rit de rõne iudicialiũ ꝑtinẽtiũ ad domesticos

¶ Rñdeo dĩm ꝙ cõio domesticaꝝ ꝑsonaꝝ adinuicẽ. vt ph̃s dt̃ in p̄mo politice. ẽ fm q̃tidianos act⁹ q̃ ordinãt̃ ad necitatẽ vite. Uita ãt hois ↄseruat̃ dupl'r. Uno° q̃ntũ ad idiuiduũ. p̄ut sȝ hõ idẽ nũero viuit. ⁊ ad talẽ vite ↄseruatõem opitulãt̃ hois exteriora bona ex q̃b⁹ hõ hȝ victũ ⁊ vestitũ ⁊ alia hmõi necaria vite in q̃b⁹ administrãdis idiget hõ seruis. Alio° ↄseruat̃ vita hois fm speciẽ p̄ gnatõeȝ ad quã indiget hõ vxore vt ex ea generet filiũ. Sic igit̃ i domestica cõione sunt tres ↄbinatões. s. dñi ad seruuȝ viri ad vxorẽ. patris ad filiũ

¶ P̄. intendit ↄclõnẽ rñsiuã affirmatiuã ꝙ sic. pbat̃. in domestica cõione sunt tres ↄbinatões ⁊c̃. vt sue p̄ce. lr̃e. sȝ q̃ntũ ad oia ista lex ve. ↄuenientia p̄cepta tradidit. igit̃ sufficiẽter ordinauit circa domesticas ꝑsonas Hui⁹ rõis P̄. ponit p° maiorẽ. 2° minorẽ. ibi. Et q̃ntũ ad oia ⁊c̃. Maior ꝑ pȝ a p̄ncipio Cõseq̃nter ibi

¶ Et q̃ntu ad oia ista lex vetus ↄuenĩẽtia p̄cepta tradidit. nã q̃ntũ ad seruos istituit vt modeste tractarent̃. ⁊ q̃ntu ad labores ne sȝ imoderatis laborib⁹ affligerẽt̃. vñ Deute. v. dñs mãdauit vt in die sabbati req̃esceret seru⁹ ⁊ ãcilla tua sicͭ ⁊ tu. ⁊ iteꝝ q̃ntuȝ ad penas isligẽdas. iposuit ei mutilatorib⁹ suoꝝ vt dimitterẽt eos liberos. sic habet̃ Exod. xxi. ⁊ sil'r etiã statuit in ãcilla quã i vxorẽ aliq̃s duxerit. statuit etiam special'r circa suos q̃ erãt ex populo vt septimo anno liberi egrederent̃ cũ oib⁹ q̃ apportauerat etiaȝ vestimẽtis. vt habet̃ Exo. xxi. Mandat̃ etiã insuper Deute. xv. vt ei det̃ viaticũ.

¶ Subiũgit minorẽ. quã pbat. p° q̃ ad p̄mã ei⁹ ptẽ. s. ꝙ sufficiẽt̃ ordinauit de ↄbinatõe dñi ⁊ sui i lr̃a. 2° cũ dt̃

¶ Circa vxores ṽo statuit̃ in lege q̃ntũ ad vxores ducẽdas. vt. s. ducãt vxores sue trib⁹. sic habet̃ nũeri vltimo. vt h̃ iõ ne sortes tribuũ ↄfundãt̃. ⁊ ꝙ aliq̃s in vxorẽ ducat vxorẽ fratris defuncti sine liberis. vt habet̃ deute. xxv. ⁊ h̃ iõ vt ille q̃ nõ potuit habere successores fm carnis originẽ saltẽ habeat ꝑ q̃ndã adoptionẽ. ⁊ sic nõ total'r memoria defuncti deleretur. Prohibuit etiã q̃sdã ꝑsonas ne in ↄiugiũ ducerent̃ sȝ alienigenas ꝓpt̃ ꝑiculũ seductõis. ⁊ ꝓpinq̃s ꝓpter reuerẽtiã naturalẽ q̃ eis debet̃. Statuit etiã q̃liter vxores iã ducte tractari deberẽt. vt sȝ nõ leuiter infamarẽt̃. vñ mãdat̃ puniri illã q̃ falsi crimẽ iponit vxori. vt habet̃ Deute. xxij. ⁊ ꝙ etiã ꝓpter vxoris odiuȝ fili⁹ detrimentũ nõ pateret̃. vt habet̃ deute. xxi. ⁊ etiã ꝙ ꝓpter odiũ vxorẽ nõ affligeret. sȝ poti⁹ scripto libello eã dimitteret. vt pȝ Deute. xxiiij Et vt etiã maior dilectio iter ↄiuges a p̄ncipio ↄ̃hat̃. p̄cipit̃ ꝙ cũ aliq̃s nup vxorẽ acceperit. nihil ei publice necitat̃ iniungat̃ vt libere possit letari cũ vxore sua

¶ Manifestat sc̃daȝ ptẽ minoris. sȝ de ↄbinatõe viri ⁊ vxoris. clare in lr̃a Tertio cũ dt̃

¶ Circa filios ãt istituit vt p̃res eis disciplinã adhiberẽt istruendo eos in fide. vñ habet̃ exo. xij. Cũ dixerint vob̃ filij vr̃i. q̃ ẽ ista religio. dicetis eis. Uictima trãsit⁹ dñi ẽ. ⁊ ꝙ etiã instruerent eos in morib⁹ vñ dr̃ deute. xxi. ꝙ patres dicere dñt. monita nr̃a audire ↄtẽnit. ↄmessatõib⁹ vacat ⁊ luxurie atq̃ ↄuiuijs

¶ Ostẽdit etiã ptẽ minoris. sȝ de ↄbinatõe pr̃is ⁊ filij et pȝ lr̃a. ☞ Et ↄfirmat̃ ↄclo respõ. argumẽto i ↄ̃nũ

¶ Ad p̄mũ ꝙ dĩm. ꝙ q̃ filij isrl' erãt a dño de seruitute liberati. ⁊ ꝑ h̃ diuie suituti addicti. noluit dñs vt i ꝑpetuũ serui eẽnt. vñ dr̃ leuit. xxv. Si paupertate ↄpulsus vẽdiderit se tibi frater tu⁹. nõ eũ opprimes suitute famuloꝝ. sȝ q̃si mercenari⁹ ⁊ colon⁹ erit. mei eñi sunt sui ⁊ ego eduxi eos de terra egypti. nõ veneãt ↄditõe seruoꝝ. ⁊ iõ q̃ simpl'r serui nõ erãt sȝ fm q̃d. finito tp̄e dimittebant̃ liberi

¶ Ad maiorē de seruo simplr. sȝ nō de seruo ſm qd qui est quasi famulus ⁊ mercenarius. dic aūt ꝙ de⁹ noluit. ꝙ iudei essent serui simpliciter ⁊ ꝑpetuo hoim. quia erāt sibi additi in seruos. Ad minorē. vera de eo q̄ est alicuius simplr ⁊ absolute. sȝ serui illi erant solū ſm qd. i. ad tēpus famulantes. g̃ negat̃ ꝯn̄tia.

¶ Ad scḋm dḋm. ꝙ mandatuȝ illud intelligit̃ de seruo. q2 a dn̄o querit̃ ad occidendū. vl̃ ad aliquod peccati ministerium

¶ Maior vera. est tamē dn̄tia. q2 seru⁹ p̄t induci ad pctm. ⁊ p̄t q̄ri qn̄qȝ ad mortē. Minor vera. ⁊ notāter si errauerit. nec ꝓhibitū fuit de seruo. sȝ solū vt nō tradat̃. querit̃ ad mortē. quare negat̃ ꝯn̄tia

¶ Ad tertiuȝ dḋm. ꝙ circa lesiones seruis illatas lex ꝯsiderasse videt̃ vtꝝ sit certa vel incerta. si eñ lesio certa essȝ lex penā adhibuit. ꝓ mutilatōne q̄dem amissionē serui q̄ mandabat̃ libertati donādus. pro morte aūt etiā homicidij penā cū seru⁹ in manu dn̄i verberātus moreret̃. Si ꝟo lesio nō essȝ certa. sȝ aliquā apparentiā haberet lex nullā penā infligebat in ꝓprio seruo. puta cū ꝑcussus seru⁹ nō statim moriebat̃. sed post aliquos dies. Incertuȝ eñ erit vtꝝ ex ꝑcussione mortu⁹ essȝ. q2 si ꝑcussissȝ liberꝝ hoiem. ita tñ ꝙ statim nō moreret̃. sȝ sup baculū suū ambularet nō erat homicidij reus q̄ ꝑcusserat etiaȝ si postea moreret̃. tenebat̃ tñ ad impensas soluēdas q̄s ꝑcussus in medicos fecerat. sed hoc in seruo ꝓprio locuȝ nō habebat. q2 q̄cq̄d seru⁹ habebat. ⁊ etiā ipsa ꝑsona serui erat q̄dā possessio domini. ⁊ ideo ꝓ causa assignatur. quare nō subiaceat pene pecuniarie. quia pecunia illius est

¶ Maior ꝯcedit̃. siliter ⁊ minor. ⁊ dico ꝙ si certum essȝ ꝙ aliq̄s interfecisset seruū etiā ꝓpriuṁ. puniebat̃ pena homicidij. secus si incertū. Et dico ꝙ si nō essȝ certum de seruo ꝓprio. tūc nō puniebat̃. nec pecuniarie. sȝ ꝑcutiēs liberū hominē tenebat̃ ad expensas. sȝ negat̃ ꝯn̄tia. q2 nec si ꝑcussissȝ liberꝝ q̄ nō moriebat̃ ex ꝑcussione certitudinalr aliq̄s pena mortis puniebatur

Ad ꝑmū] ¶ Ad quartū dḋm. ꝙ sicut dictū ē null⁹ iudeus poterat possidere iudeū quasi simplr seruū. sȝ erat seru⁹ ſm qd q̄si mercenari⁹ vsqȝ ad tēpus. ⁊ ꝑ hunc modū ꝑmittebat lex ꝙ pauꝑtate cogente aliq̄s filium vel filiā venderet. ⁊ hoc etiā ꝟba ipi⁹ legis ostēdūt. dr̄ eñ. Si q̄s vendiderit filiā suā in famulam. nō egredietur sicut exire ancille consueuerant. Per hūc etiā modū nō solū filiū suū. sed etiā seipsum aliquis vendere poterat magis quasi mercenariuȝ q̄ȝ quasi seruū. ſm illud Leuitici. xv. Si pauꝑtate cōpulsus vendiderit se tibi frater tuus. non eum opprimes seruitute famulorū. sed quasi mercenarius et colonus erit

¶ Maior ꝯcedit̃. Ad minorē veruȝ. vt aliq̄s seruum et ancillā ꝑpetuo vendat. tñ licituȝ fuit vt pater cogente pauꝑte filiū in seruū. vel filiā in ancillā ſm qd venderet sicut ⁊ seipm̄ vendere potuit ⁊ q̄si locare operā suā. quasi mercennarius. ⁊ poterant in anno septimo remissionis ⁊ iubilei exire liberi. q̄ erant ex iudeis. vt pȝ Leui. xv. quare negatur ꝯsequentia

¶ Ad quintū dḋm. ꝙ sicut ꝑhs dr̄ in. x. ethicoꝝ ꝑncipatus paternus hȝ solū ammonēdi potestateȝ nō hȝ vim coactiuā ꝑ quā rebelles ⁊ ꝯtumaces cōprimi p̄nt. ⁊ ideo in hoc casu lex mandabat vt fili⁹ ꝯtumax a ꝑncipibꝰ ciuitatis puniret̃

¶ Maior vera. sed nō oīm mō. q2 nō hȝ sup eū ꝑtatem coactiuā. licet admonitoriā. q̄ coactio fit ꝑ mutilationē. vel interfectōem. vt patuit. q. xcv. ar. ꝑ. Ad minorē. ei⁹ est punire excessus q̄ hȝ p̄tātē coactiuaȝ ꝑ maiores penas etiā exterminatorias. sȝ nō ei⁹ q̄ hȝ potestatē quālēcūqȝ. quare negat̃ ꝯn̄tia. q2 iudex q̄ p̄eest p̄t punire grauiter. nō parentes. licȝ possit aliqualr ꝟberare. nō tñ mutilare vel occidere. vt patuit vbi supra

¶ Ad sextū dḋm. ꝙ dn̄s alienigenas ꝓhibuit in matrimoniū duci ꝓpter periculū seductiōis. ne induceret̃ in idolatriā. ⁊ spēalr hoc ꝓhibuit de illis gentibꝰ q̄ in vicinio habitabāt. de q̄bꝰ erat magis ꝓbabile ꝙ suos ritus retinerent. Si qua vero idolatrie cultū dimittere vellet ⁊ ad legis cultū se trāsferre poterat in matrimoniū duci sicut pȝ de Ruth. quā duxit booz in vxorē. vñ ipa dixerat socrui sue. Popul⁹ tu⁹ populus me⁹. de⁹ tu⁹ de⁹ me⁹ vt habet̃ Ruth ꝑᵒ ⁊ iō captiua nō aliter ꝑmittebat̃ in vxorē duci. nisi ꝑus rasa cesarie ⁊ circūcisis vnguibꝰ. ⁊ deposita veste in q̄ capta est. ⁊ flere patrē ⁊ matreȝ. ꝑ q̄ significatur idolatrie ꝑpetua abiectio.

¶ Ad an̄s verū de alienigenis. q̄ nolebant ꝯuerti ab idolatria ad iudaismū. ⁊ ꝑsertim q̄ erant in ꝓpinque. negat̃ ꝯn̄tia. q2 potuerūt ducere captiuas. sȝ q̄ dimittebāt idolatriā ⁊ cēs amicos suos. q2 re illa duo nō ꝯtrariāt̃

¶ Ad septimū dḋm. ꝙ sicut Chrysostom⁹ dr̄ sup Matth. q2 imitigabile malū erat mors apud iudeos. q2 oīa ꝓ p̄senti vita faciebāt. statutum fuit. vt defuncto fili⁹ nasceret̃ ex fratre. qḋ erat q̄dā mortꝭ mitigatio. nō aūt ali⁹ q̄ȝ frater vel ꝓpinq̄u⁹ iubebat̃ accipere vxorē defuncti q2 nō ita crederet̃ q̄ ex tali ꝯiunctiōe erat nasciturꝰ eē ei⁹ fili⁹ q̄ obijt. ⁊ iteꝝ extrane⁹ nō ita haberet necītatē statuere domū eius q̄ obierat sicut frater. cui etiā ex cognatōe hoc facere iussū erat Ex quo pȝ. ꝙ frater in accipiēdo vxorem fratris sui ꝑsona fratris sui defuncti fungebat̃

¶ Antecedēs ꝯcedit̃. sed dico ꝙ frater ⁊ ꝓpinquus potuit stare in gradu fratris. ⁊ ducere ei⁹ relictā ꝓpter rōeȝ q̄ habet̃ in ꝑncipio solōis. negat̃ aūt ꝯn̄a. q2 nō fiebat cōtra gradū ꝓhibitū. nā ille accepit eā non quasi in ꝑsona ꝓpria. sed fratris

¶ Ad octauū dḋm. ꝙ lex ꝑmisit repudiū vxoris nō q2 simplr iustū essȝ. sȝ ꝓpter duriciaȝ iudeoꝝ. vt dn̄s dr̄ Matth. xix. Sed de hoc optȝ plení⁹ tractari cū de matrimonio agetur.

¶ Maior vera. debere q̄dē. sȝ qn̄qȝ aliter fiebat. ita ꝙ vir odiebat vxorē ⁊ erat periculū vxoricidij. ratiōe cuius oꝑtebat ꝑmittere qḋ erat illicitū ad vitādū mai⁹ malum Minor vera. sed negat̃ ꝯsequētia. q2 per hoc vitabatur maius malum.

¶ Ad nonū dōm ꝙ vxores fidē matrimonij frāgūt ꝑ adulteriū. ⁊ de facili. ꝓpter delectatōem. ⁊ latēter. qꝛ ocul⁹ adulteri obseruat caliginem. vt dꝛ Job xxiiij. Nō aūt ē sil'is rō de filio ad patrē. vel de seruo ad dñm. qꝛ talis infidelitas nō ꝓcedit ex tali ꝯcupiscētia delectatōis. ſꝫ magis ex malicia. q̄ nō pt ita latere sicut infidelitas mulieris adultere

¶ Maior nō hꝫ omīmodā silitudinem. qꝛ vxor frangit ex ꝯcupiscentia. q̄ subdola est ⁊ occulta. ſꝫ seru⁹ vel filius ex rebellione vel malicia vel animositate. q̄ patēs est vñ ibi nō est op⁹ aliq̄ inq̄sitōe sup occulto. sicut apud vxorē. quare ꝯcessa minore. negaꝫ ꝯñna.

¶ Questio. cvi. de lege noua ẜm se.

C Onsequēter ꝯsiderādū est de lege euāgelij. q̄ dꝛ lex noua. Et p° de ipa ẜm se. Secūdo de ipa ꝑ ꝯpatōem ad legē veterem. Tertio de his q̄ in lege noua ꝯtinēꝫ. Circa pmū q̄runꝫ q̄ttuor. Primo q̄lis sit. vtꝝ scꝫ sit scripta vel indita Scdo de ꝟtute ei⁹. vtꝝ sufficiat Tertio de pncipio ei⁹. vtꝝ debuerit dari a pncipio mūdi Quarto de termino ei⁹. vtꝝ scꝫ sit duratura vsqꝫ ad finē. an debeat ei alia lex succedere.

L

¶ Juxta ordinē supra statutū. q. xcij. postq̄ determinatū est de lege ve. Hic determinaꝫ de lege euangelij q̄ est lex noua. ⁊ patuit ordo sup̄ sepi⁹. qꝛ. D. determinando de legib⁹ obseruat ordinē generatōis. q̄ partim etiā ē ꝑfectōis. ꝑ viam generatōis tn̄. nō tn̄ e mē pus gn̄atōe est imꝑfect⁹. ſi sit etiā pus in alio genere. sic lex eterna est prima via generatōis. ⁊ cū hoc in genere cause efficiētis ⁊ finalis. vetus aūt lex est pꝰ noua via gn̄atōis tn̄ Et tractando de lege noua principaliter tria facit. Primo determinat de lege noua ẜm se. Secundo de comparatiōe ei⁹ ad veterē. Tertio de ꝯtentis in noua lege. Circa p^m tria inq̄runꝫ. Primo cōditio legis noue. Scdo inq̄ritur ꝟtu⁹ ei⁹ ar. ij. Tertio inq̄ritur duratio ei⁹. ar. iij.

¶ Utꝝ lex noua sit scripta vel indita

A D pmū sic ꝓceditꝫ. Uideꝫ ꝙ lex noua sit lex scripta. Lex eñ noua est ipm euāgeliū. ſꝫ euāgeliū est descriptū ioānis. xx Hec aūt scripta sunt vt credatꝫ. g̃ lex noua est lex scripta. ¶ P̄. lex indita est lex nature. ẜm illud Ro. ij. Naturalr ea q̄ legis sunt faciūt q̄ habent op⁹ legis scriptū in cordib⁹ suis. si igiꝫ lex euāgelij eēt lex indita nō differret a lege nature. ¶ P̄. lex euāgelij ꝓpria est eoꝝ q̄ sunt in statu noui testamēti. sed lex indita cōis est ⁊ eis q̄ sunt in nouo testamento. ⁊ eis q̄ sunt in veteri testamēto. Diciꝫ eñ sap. vij. ꝙ diuina sapientia ꝑ natiōes in aīas sanctas se transfert amicos dei ⁊ ꝓphetas ꝯstituit. g̃ lex noua nō est lex indita. ¶ Sed ꝯtra est. ꝙ lex noua est lex noui testamēti. ſꝫ lex noui testamēti est indita in corde. Apl's eñ ad Hebre. viij. dr inducens auctoritatē q̄ habeꝫ Hiere. xxxi. Ecce dies veniēt dr dñs. ⁊ ꝯsummabo sup domū israel. ⁊ sup domū iuda testamentū nouū. et exponēs qd̄ sit hoc testamentū dr. Quia hoc ē testamētū qd̄ disponā domui israel dando leges meas in mētes eoꝝ. ⁊ in corde eoꝝ supscribā eas. g̃ lex noua est lex indita.

¶ Hic pmo inq̄rit D. ꝯditōēs noue legꝫ. an sit scripta vel infusa Nota ꝙ possit alicui ista q̄stio pma facie apparere multū extranea. cū supra dictū fuerit. ꝙ ois lex essentialr sit aliq̄d rōnis. scriptura aūt vel infusum ꝑ se ꝑtinꝫ in eētia aie nō videꝫ eē aliq̄d rōnis ¶ Sed dōm est ꝙ scriptura nō est aliq̄d rōnis formalr. est tn̄ signū ipius rōnis tanq̄ ꝟcatiuū ꝯceptus mētis. et g̃ vetus lex nō est q̄dē essentialr scriptura. ꝯseruaꝫ tn̄ in scriptura sicut ī suo signo. Sic noua lex eētialr q̄dē est aliq̄d rōnis ẜm eē actuale. tn̄ id in quo habitualr ⁊ q̄si virtualr ꝯtineꝫ. pt esse et est infusum q̄d. ⁊ non tn̄ scriptū. sic etiā supra. q. xciij. ar. p. dictū fuit. ꝙ lex naturalꝫ nō est habit⁹ ꝓprie ⁊ essentialiter. est tn̄ habit⁹ qꝛ habitu teneꝫ inq̄ꝫtū habitu synderesi virtualr ꝯtinētur pncipia iuris naturalis. sic vet⁹ lex nō fuit q̄dē eētialr scriptura. sed aliq̄d cōstitutū ꝑ rōnem: sed tn̄ nō ꝯtinebaꝫ nisi in scriptura q̄si habitualr. non enī tenebaꝫ in rōne naturali sicut lex naturalis. nec in gr̄a spūssancti. q̄ ꝑ legē ve. nō ꝯferebaꝫ. sic noua lex essentialr q̄dem nō est gr̄a. ſꝫ tamē in gr̄a spūssancti. cuꝫ ꝟtutib⁹ sibi ꝯnexis teneꝫ pncipalr ⁊ habitualr ea q̄ sunt noue legis. Quare sicut sup̄ q̄situ fuit de lege naturali an sit habitus ita hic q̄riꝫ an lex noua sit scripta vel infusa. vnde nō est absurda q̄stio. nec aliquā oppositōem includit

¶ Rñdeo dōm. ꝙ vnaq̄qꝫ res illud videꝫ esse qd̄ est in ea potissimū. vt phus dr in. ix. ethicoꝝ Id aūt qd̄ ē potissimū in lege noui testamēti. ⁊ in q̄ tota virtus ei⁹ cōsistit est gr̄a spūssancti q̄ datur ꝑ fidē xp̄i. ⁊ ideo pncipalr lex noua est ipsa gr̄a spūssancti q̄ datur christi fidelib⁹.

¶ Hoc. rñdet q̄sito ꝯclone bimēbrꝫ. Cui⁹ pmo pbat pmā ptē. scdo scdam. ibi. Habꝫ tn̄ ⁊c̄. Tertio ipam ꝯclonem totalem subinfert. ibi. Et ideo dōm. ⁊c̄. Est aūt ista ꝯclo pncipalr lex noua. est lex indita. scdario autē est lex scripta. Quo ad pmā ptē ꝯclonis msi. scꝫ ꝙ lex noua sit lex indita. ꝓbat eā duplr. rōne videlꝫ. ⁊ auctoritatib⁹. q̄s subiungit ibi. Et hoc manifeste ⁊c̄. Rōne sic. vnaq̄qꝫ res illud videtur. esse qd̄ in ea est potissimū. sed gratia spūssancti q̄ daꝫ ꝑ fidem xp̄i est potissimū in noua lege. g̃ ⁊c̄. Maior est phi. sicut ciuitas dicitur illi q̄ sunt in ciuitate pncipales. ⁊ qd̄ ipi faciūt dꝛ ciuitas fecisse. vt idē phs hꝫ ibidē. Minor ptꝫ. qꝛ tota ꝟtus noue legis ꝯsistit in gr̄a spūssancti Nota aūt circa hāc minorē. ꝙ gr̄a gratū faciēs ꝑ omi statu datur ex fide xp̄i. adultis q̄dē ꝑ actualē motum fidei. pueris aūt vel in ꝟtute fidei parētū. vt eē nouā legē. vel ꝑ sacramēta fidei ipsis applicata in fide xp̄i. Et in gr̄a dꝛ esse tota ꝟtus. qꝛ ipa est a q̄ ꝓfluūt ꝟtutes. q̄b⁹ mediantib⁹ interiores mot⁹. ⁊ ꝑ ꝯñs exteriores opationes regulātur. ita ꝙ ꝑ grām hō ꝯstituit dictamina et precepta noue legis. et eis ꝯsentit. Cōsequēter cū dr

¶ Et hoc manifeste apparet ꝑ apl'm qui ad Romanos. iij. dr Ubi ē g̃ gloriatio tua. exclusa ē. ꝑ quā legē. factoꝝ. nō. ſꝫ ꝑ legē fidei. ipam eñ fidei grāꝫ legē appellat. Et expssius ad Ro. viij. dꝛ. Lex spūs vite in xp̄o Jesu liberauit me a lege peccati ⁊ mortꝫ. vñ et Aug⁹. dr in lib. de spū ⁊ littera. ꝙ sicut lex factoꝝ scripta fuit in tabulis lapideis. ita lex fidei scripta

est in cordibꝰ fideliū. ⁊ alibi dr̄ in eodē libro. Que sunt leges dei ab ipo deo scripte in cordibꝰ nisi ipa presentia spiritussancti.

Probat illā pmā partē auctoritate apl̄i duplici. ⁊ duplici b. Augusti. Nota circa pmā auctoritatē apl̄i. q̄ re lex vetꝰ dr̄ lex factoꝝ. noua aūt lex fidei. cū tn̄ etiā in veteri fides fuerit necaria. De hoc doc. sanctus Aug. aplm ibidē. q̄ apl̄s legē factoꝝ dr̄ legē exteriꝰ ꝓpositā ⁊ descriptā. ꝑ quā exteri oīa facta hoim ordinan̄. dū pcipit̄ qd̄ fieri debeat. ⁊ ꝑ ꝓhibitōem ondit̄ a q̄ debeat abstinere. Legē aūt fidei vocat legē iteriꝰ descriptā. ꝑ quā nō solū facta. sꝫ etiā ipsi motꝰ cordiū disponun̄. inter q̄s pmꝰ est motꝰ fidei. hec ille. Ex quo pꝫ q̄ dr̄ lex fidei. q̄ ab ipa lege ꝓcedit motꝰ fidei. ⁊ ꝑ ipam disponit̄. Lex aūt vetꝰ. q̄ nō ꝯtinuit grām sꝫ solū scripturā. ꝑ quā nō regulat̄ animꝰ. sꝫ opꝰ exterius ideo vetꝰ est factoꝝ. noua aūt fidei. Nota ꝓpter scdam auctoritatē apl̄i. ⁊ auctoritates b. Aug. q̄ D. ibidē scꝫ ad Ro. viij. ponit duplicē intellectuꝫ istiꝰ. scꝫ q̄ lex noua dr̄ spūs. Unoᵒ ꝯstructōe intrāsitiua. q̄ est ipe spūssctūs. q̄ nō solū docet qd̄ sit agendū. sꝫ etiā affectū inclinat ad recte agendū. ⁊ talis actio recta est vita spūalis. Scdo pōt lex spūs dici ꝓprius effectꝰ spūssancti. scꝫ fides ꝑ dilectionē operās. q̄ q̄dē ⁊ docet interiꝰ de agendis. ⁊ hec lex spiritus dr̄ lex noua. q̄ vel est spūssctūs. vel ea in cordibꝰ nostris spūssctūs facit. hec ibidē. Sed hic magis declinat ad scdm modū dicēdi. ⁊ forsan ibidē loq̄t̄ ꝓpter opinionē magistri reprobatā. q̄ dixit charitatē eē spūmsctm. Unde sm hoc auctoritas b. Augu. q̄ dr̄ legē in cordibꝰ scriptā. eē p̄sentiā spūssctī. intelligēda est causalr̄ vel ꝯcomitāter. non formaliter. q̄ scꝫ lex noua causatur a p̄sentia spūssctī. vel ipa lex noua q̄ ad pncipale. i. grām. ē rō pñtie spēalis spiritussctī. q̄ eo ipo est spēalr̄ pñs. q̄ influit grāꝫ de hoc p. ꝑ. q. vij. Sic ḡ noua lex ꝯtinet tāq̄ pncipale grām spūssctī cū fide ⁊ ꝯnexis v̄tutibꝰ theologicis p̄sertim. hic ibi.

¶ Habet tamen lex noua q̄dam sicut dispositiua ad grām spūssancti. ⁊ ad vsum huius gratie ptinē/tia q̄ sunt quasi secūdaria in lege noua. de q̄bꝰ opor/tuit instrui fideles christi. ⁊ verbis ⁊ scriptis tā cir/ca credenda q̄ꝫ circa agenda

¶ Deducit scdam ptē ꝯclonis mīsi. videlꝫ q̄ lex noua scdario sit lex scripta. Sic in noua lege habent̄ aliq̄ dispositiua ad grām spūssctī ⁊ ad vsum eiꝰ. de q̄bꝰ oportuit instrui fideles xp̄i verbis ⁊ scriptis. tā circa credēda q̄ꝫ circa agēda. ḡ scdario ē scripta. Añs pꝫ i solone ad pᵐ. q̄ in euāgelio ꝯtinētur aliqua scripta q̄ manifestāt diuinitatē vel hūanitatē xp̄i. Silr̄ aliq̄ q̄ ptinent ad ꝯtēptū mundi. silr̄ multa q̄ ptinēt ad vsum v̄tutū. sed euāgeliū est scriptū. ḡ añs veri. Tenet ꝯña. q̄ disponētia ad aliud sunt minus pncipalia ⁊ scdaria. ḡ bñ seq̄tur q̄ si noua lex hꝫ in scripturis q̄ req̄rūtur ad gram hñdaꝫ vel ad vsum eiꝰ. q̄ hꝫ aliq̄ scdaria. Nota q̄ ea q̄ manifestāt ea q̄ sūt fidei. ⁊ silr̄ q̄ ostēdūt ꝯtēnenda disponūt ad grām ab adulto acq̄rendā. q̄ nullus adultꝰ iustificat̄ nisi ꝑ fidei motū ⁊ ꝯuersionē in deū. ⁊ ꝑ motum ꝯtra pctm̄. vt infra patebit. ⁊ sic D. loq̄tur. Sꝫ in paruulis ibi scriptura opꝰ est. nō ad habendā fidē habitualē sed actualē motū fidei qui p̄supponit determinatōem ⁊ p̄sentatōem credibiliū q̄ fit ꝑ v̄ba vel scripturā. Nota q̄ D. dr̄ notāter. q̄ fideles oportuit instrui de disponētibꝰ ad gratiaꝫ ꝑ verba vel scripta. q̄ videlꝫ supremꝰ instructor ⁊ doctor eoꝝ q̄

disponūt ad grām vel ptinēt ad vsum grē. nō scripsit sed v̄bis docuit. Christꝰ eī vt habet̄. iij. ꝑ. q. xlij. ar. iiij. euāgeliū ⁊ doctrinā suam verbotenꝰ. ⁊ nō in scriptis cōmittere debuit. vide ibidē. D. ait ibi.

¶ Et ideo dicēdm̄ est. q̄ pncipalr̄ lex noua est lex indita. secūdario aūt est lex scripta.

¶ Subinfert ꝯclonē missiuā totalē clare in lra iā ꝓbatam. sꝫ intelligit eā ad sensum dictū. q̄ scꝫ ꝯtinet̄ ptm et pncipalr̄ in aliq̄ indito vel infuso. ⁊ ptm ⁊ minꝰ pncipaliter in v̄bis ⁊ scriptis.

Argumētū in contrariū

Est ꝓ pma pte ꝯclonis. ⁊ dr̄ apl̄s. leges in plurali ꝓpter diuersa p̄cepta ⁊ ꝯsilia q̄ exp̄mutur ꝑ scripturā noue legis tāq̄ dispositiua ad grām vel ad eiꝰ vsuꝫ ordinata. ⁊ dr̄ supscribā. q̄ sup cognitōem imp̄mit̄ charitas. q̄ inclinat ad opatōem q̄d nō fuit in ve. le. ⁊c.

¶ Ad pmū ḡ dicēdm̄. q̄ in scriptura euāgelij nō cōtinent̄ nisi ea q̄ ptinent ad grām spūssancti. vel sicut dispositiua. vel sicut ordinatiua ad vsum huiꝰ gratie. sicut dispositiua q̄dem q̄tū ad intellectū ꝑ fideꝫ ꝑ quā datur gratia spūssancti ꝯtinētur in euāgelio ea que ptinent ad manifestandū diuinitatē vel hu/manitatē christi. Scdm̄ affectū v̄o ꝯtinent̄ in euā/gelio ea que ptinent ad ꝯtēptū mūdi ꝑ quem hō fit capax spūssancti gratia. Mūdus eī. i. amato/res mūdi nō pt capere spūmsanctū. vt habet̄ Jo. xiiij. Usus vero spūalis gratie est in operibꝰ virtutū. ad que multipliciter scriptura noui testamenti homi/nes exhortatur.

¶ Ad maiorē dico. q̄ lex noua hꝫ q̄dē euāgeliū tāq̄ manifestatiuū eoꝝ q̄ sunt dispositiua ad grām. vel q̄ req̄rūtur ad vsum grē. sed nō est solū euāgeliū. imo pncipalius noue legis est grā spūssctī. Ad minorē. ꝯcedit̄ q̄ dē. sꝫ in scriptura nō habet̄ totū noue legis. sꝫ ptiale ⁊ minus pncipale vel scdariū. scꝫ dispositiuū sm intellectuꝫ et affectū ⁊ ordinatiua ad vsum grē. Ultra ḡ ⁊c. Uerū. est scripta scdario ⁊ minꝰ pncipalr̄. oportꝫ eī aduertere q̄ lex noua hꝫ duo. vnū pncipale. ⁊ aliud scdariū. Et pmū ē iā dictū. secūdum scriptum.

¶ Ad scdm̄ dicēdm̄. q̄ duplr̄ est aliq̄d inditum homini. Uno mō ptinēs ad naturā humanā. ⁊ sic lex naturalis est lex indita hoi. Alio mō est aliq̄d indi/tū hoi q̄si nature supadditū ꝑ gratie donū. ⁊ h̄ mō lex noua est indita hoi nō solū indicās q̄d sit facien/dum. sꝫ etiā adiuuās adimplendū

¶ Ad assumptū. lex indita ptinēs ad naturam ē lex nature. sꝫ si intelligat̄ q̄ lex indita. i. interiꝰ data in corde et infusa ⁊ nature supaddita sit lex nature. Negat̄. Dico eī q̄ sicut naturale. vt supra dictuꝫ fuit. ⁊ habet̄. iij. ꝑ. q. ij. ar. xij. dr̄ duplr̄. Uno mō q̄ ex pncipijs nature. Alio mō. q̄ a natiuitate. Ita aliq̄d dr̄ inditū. vnoᵒ q̄ innatū v̄tute nature. Alio mō q̄ inditū. i. infusum ⁊ intra hoieꝫ existēs. vndecūq̄ ꝓueniat siue scꝫ ab intrinseco siue extrinseco. Ad ꝓbatōem dico. q̄ ꝓbat q̄ q̄ lex nature est indita pmo mō. q̄ ꝯseq̄t̄ pncipia nature. Itē eī rōnalis seq̄tur rō naturalis ⁊ synderesis in q̄ ꝯtinet̄ lex naturalis

ad illā. Si igit̄ rc̄. Ad .p. si eſſ; indita .i. innata ex pncipijs naturalib;. Sȝ negat̄ ꝯn̄a. ſi intelligit̄ ꝯn̄s. indita .i. inter/n⁹ data intra hoīem. ſȝ pncipiū ei⁹ eſt extrinſecū. non natura. Et nota. ꝙ lex nature ē indita ea ratōne q̄ dictū eſt in pncipio hui⁹ arti. qꝛ pncipiū vel radix ei⁹. ſcȝ ſyn/dereſis. eſt indita. ſic noua lex ē indita .i. interi⁹ data poſt natiuitatē rōne radias lue. ſcripta aūt rōne manifeſtatiōis credendoꝝ vel diligēdoꝝ. aut agēdoꝝ. vt dictū fuit

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ nullus vnq̄ȝ habuit gratiā ſpūſſancti niſi ꝑ fidē chriſti explicitā vel implicitā. Per fidē aūt chriſti ptinet hō ad nouū teſtamentū. vn̄ quibuſcūq; fuit lex gratie indita ſm hoc ad nouū teſtamentū ptinebant.

¶ Ad maiorē dico. ꝙ lex euāgelij q̄tū ad ſcd̄arium eſt ꝓpria eoꝝ. q̄ ſunt i ſtatu noui teſtamēti. ſed nō q̄tū ad id q̄d eſt pncipale. qꝛ ꝑ fidē xp̄i. ꝑ oēm ſtatu data fuit gr̄a ꝑ quā oēs ptinebāt ad nouū teſtamentū. Minor ꝯcedit. Ad ꝯn̄s verū rōne ſcd̄arij nō eſt q̄d inditū. nec hoc eſt cōe. ſed rōne pncipalis ꝑ q̄d oēs ꝑ quocūq; ſtatu ptinebāt ad legē nouā. q̄ eſt gr̄a collata ꝑ chriſtū. Circa hāc ſolōnē nota. ꝙ q̄tuis oēs ſcti a pncipio habuerūt eā/dē fidē nobiſcū ⁊ grām. ꝑ quā ptinebāt ad nouā legem nō tn̄ dicebātur chriſtiani ſicut nos. nec abſolute dicunt̄ ptinuiſſe ad nouā legē. tum pmo. qꝛ nō habuerūt fidem ita explicitā ſicut nos. tum ſcd̄o. qꝛ nō habuerūt totū q̄d eſt chriſtiani. ſcȝ principale ⁊ ſcd̄ariū ſimul. Eſt aūt regula ex doc. in pmo. diſt. xxiiij. ꝙ ad hoc ꝙ aliq̄d ꝯiūctū dicat̄ affirmatiue de aliquo oportȝ ꝙ vtraq; pars ꝯiūcti ſibi ꝯueniat. vt pȝ ibidē. Quia igit̄ nō totū q̄d eſt noue legis ꝯuenit ꝑorib; in ſtatu veteri. nec totū q̄d eſt chriſtianoꝝ. ideo doc. dīt in ſolōne. ſm hoc ad nouū teſtamentū ptinebant. Nō videlȝ abſolute. ſed cū limitatōne. qꝛ habuerūt partē noue legis. ſc. gratiā ꝑ fidem chriſti. ſed nō habuerūt doctrinā explicitā de via ſalutis. nec fidē explicitā de chriſto. ſicut eſt in noua lege.

¶ Utrū lex noua iuſtificet.

Ad ſcdm̄ ſic ꝓceditur. Uidet̄ ꝙ lex noua nō iuſtificet nullus eni iuſtificat̄ niſi legi dei obediat. ſm illud ad Hebre. v. Factus eſt ſcȝ chriſtus oībus obtēꝑāntibus ſibi cauſa ſalutis eterne. ſȝ euāgeliū non ſp̄ hoc operat̄ ꝙ hoīes ei obediant. Dicit̄ eni Ro. x. Nō omnes obediūt euāgelio. ḡ lex noua nō iuſtificat. ¶ .P. aplūs ꝓbat ad Roma. ꝙ lex vetus nō iuſtificabat qꝛ ea aduenıente puaricatio creuit. Dicit̄ eni ad ro. iiij. Lex irā operatur. vbi eni non eſt lex nec puaricatio. ſed multo magis lex noua preuaricatiōem addidit. maiori eni pena eſt dign⁹ q̄ poſt legē nouā datā adhuc peccat. ſm illud Heb. x. Irritā quis faciens legē moiſi ſine vlla miſeratōe duob; vel trib; teſtib; morit̄. q̄to magis putatis deteriora mereri ſupplicia q̄ filium dei ꝯculcauerit rc̄. ḡ lex noua nō iuſtificat ſicut nec vetus. ¶ .P. iuſtificare eſt ꝓprius effectus dei. ſm illud ad Roma. viij. Deus eſt q̄ iuſtificat. ſed lex vetus fuit a deo ſicut ⁊ lex noua. ergo lex noua nō magis iuſtificat q̄ȝ lex vetus. ¶ Sed ꝯtra eſt q̄d aplūs dīt ad Roma. .P. Nō erubeſco euāgelium. virtus eni dei eſt in ſalutē oīni credenti. nō aūt eſt ſalus niſi iuſtificatis. ḡ lex euāgelij iuſtificat.

¶ Nec Rndet̄ de ꝟtute noue legis

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ ſicut dictū eſt. ad legē euāgelij duo ptinent. Unū q̄dem principaliter. ſcȝ ip̄a gratia ſpūſſancti interius data. ⁊ q̄tum ad hoc noua lex iuſtificat. Ar. .P. in corp. et ad .p̄ᵐ.

¶ Doctor rn̄det q̄ſito diſtincte ſ̄ᵐ diſtinctōēs bimembrē ad arti. ꝑcc. habitā. Et iuxta eā ponit duas ꝯcluſiones reſiuas. Scd̄am iuxta ſcdm̄ mēbꝝ. ibi Aliud ptinet rc̄. Diſtinctio ḡ eſt ꝑ modū notabil. ꝙ ad legē nouā duo ptinent. Unū pncipalr. ſcȝ ip̄a gr̄a ſpūſſancti. Aliud ſcd̄ario. Et iuxta pmū membꝝ ponit pmo ꝯclōnem ꝑ formā rn̄dentē. Scd̄o eam ꝓbat auctoritate. ibi. Un̄ auguſtin⁹ rc̄. Concl̄o eſt. lex noua q̄tū ad pncipale ei⁹ iuſtificat. illā ꝯclōnē explicite. rōne nō ꝓbat. ſed patebit magis infra in tractatu de gr̄a. ⁊ poſſȝ argui ex ꝟbis doctoris ſic. Gratia ſpūſſcti iuſtificat. ſed noua lex ē ad pncipale eſt gr̄a ſpūſſcti. ḡ rc̄. Et intelligit̄ iſta ꝯclo de iuſtificatōe ꝑ adeptōe habit⁹ iuſticie apud deū. qꝛ cū gr̄a gratū faciente infundūt̄ oēs virtutes etiā iuſticia ꝓprie dicta et etiā iuſticia metaphorica. qꝛ ꝟtutes ꝑ q̄s interiora ſubſ ꝑioꝛib; ſubdūt̄. ⁊ talis iuſticia eſt apud deū. qꝛ ꝑ ei⁹ exercitiū meret̄ q̄s gloriā apud deū. ⁊ non tm̄ apud hoīes De hac iuſticia ſupra. q. c. ar. xij. Cōſequenter cū dīt.

¶ Un̄ Auguſtinus dīt in libro de ſpiritu ⁊ littera ibi. ſcȝ in veteri teſtamento lex extrinſecus eſt poſita qua iniuſti terrerent̄. hoc ſcȝ in nouo teſtamēto intrinſecus data eſt qua iuſtificarent̄.

¶ Probat ꝯclōnē p̄dictā auctoritate b. augu. clare ſatis. Nota aūt poſt d. ſan. in de ꝟita. ma. xxviij. q̄ſti. v. ꝙ ē magna drīa inter iuſtificatōēs ſimplr. ⁊ iuſtificatōēs oīe impij. qꝛ ad iuſtifi. ſimplr ſufficit ſola infuſio grē. ſed ad iuſtificatōem impij. qꝛ ſcȝ ꝯmiſit actualia. plura req̄runt̄. ſcȝ deteſtatio vel ꝯtritio ſup peccatis ꝑteritis. ⁊ conuerſio ad deū actualis. Et ḡ qꝛ noua lex ꝯtinet grām. iō iuſtificat. qꝛ puer baptiſat⁹ iuſtificat̄ ꝑ gram. ſȝ plura requirūt̄ ad iuſtificatōem impij. puta pnīa. ⁊ ꝯſimōi. Nota etiā ꝙ noua lex mō dicto iuſtificat. ſcȝ rōne pncipalis nō effectiue. ſed formalr. Deus aūt pncipalr effectiue iuſtificat. ⁊ ſacramēta noue legis inſtrumētalr effectiue diſpoſitiue. q̄ ſacramēta ſunt noue legis iſtrumēta. ⁊ ptinēt ad ſcd̄ariū noue legis. ſcȝ ad diſpoſitiua ad grām. vt patebit infra. q. c. xij. ar. .p. ad .p̄ᵐ. rc̄. Dein cū dīt

¶ Aliud ptinet ad legē euāgelij ſcd̄ario. ſcȝ documenta fidei ⁊ ꝓcepta ordinātia affectū hūanū ⁊ humanos act⁹. ⁊ q̄tū ad hoc lex noua nō iuſtificat.

¶ Subiūgit ſcdm̄ mēbꝝ diſtinctōis. ꝙ aliud rc̄. ſcȝ documēta fidei ⁊ ꝓcepta rc̄. ſcȝ ꝟbis vel ſcriptis a xp̄o ⁊ ſuis aplīs tradita. vt dicebat ad pᵐ ꝓc. ar. rc̄ q̄ dīt pmo ꝯclōnē ſcd̄am. Scd̄o eam ꝓbat auctoritate. ibi. Un̄ aplūs rc̄. Cōcl̄o eſt iſta. Lex noua q̄tū ad ſcd̄ariū nō iuſtificat. Et poſſȝ hec ꝯclo etiā oſtēdi experimentalr. qꝛ multi nouerūt documēta fidei. ⁊ nouerūt ſcripturā cōtinētē ꝓcepta ordinātia affectū. ⁊ act⁹ humanos. q̄ tn̄ nō ſunt iuſtificati. Et ḡ ſ̄a ip̄a ſcripta vel cognita nō iuſtificat. ſed ſpūſſanctus dando interius grām ſuam. q̄ eſt pncipale noue legis. multi etiā audiuerūt xp̄m ꝑdicantē vel

dis documenta noue legis.q̄ tñ iustificari nō fuerāt

¶ Unā aplus dr.ij.ad Corinth.iij. Littera occi-dit.spūs autē viuificat.ꝛ Aug⁹.exponit in libro de spū ꝛ littera.ꝙ ꝑ litterā intelligit̃ q̄libet scriptura ex-tra hoīes existēs etiā moraliū p̄ceptoꝝ.q̄lia ↄtinent̃ in euāgelio.vñ etiā lr̄a euāgelij occideret nisi adessꝫ interius gratia fidei sanās.

¶ Confirmat ↄclonē scđaꝫ auctoritate apl̄i ſm̄ expo-sitionē b.Augusti. Et arguit̃ sic ex apl̄o.littera occidit.sꝫ q̄ꝫtū ad scđariū lex noua ē litteralis ꝛ scripta.ḡ ꝛc̄. Ma-ior est apl̄i. Et minor pꝫ ex expōne Augustini.de q̄ auc-toritate habitū fuit supra.q.c.ar.xij.argumēto in ↄtrium

Et nota.ꝙ D.dr.q2 noua lex ↄtinet materialia.quia pauca alia ↄtinet q̄ xp̄us tradidit.nō aūt ↄtinet iudicia-lia vel cerimonialia.q2 ista sunt mortua vel mortifera.sꝫ moralia vsq3 hodie hñt vim obligādi.sꝫ ꝑ ea hō nō iu-stificat̃.vt dictū est.sic nec in ve.le.ꝑ ea hoīes iustificabāt̃

¶ Argumentū in ↄtrariū est ꝓ pma ↄclone rñsiua M.de ibidē D.in postilla.q2 euāgeliū q̄ꝫtū ad scripturā hꝫ quādā ↄtutē lauacrā.sicut btūs Barnabas infir-mos curabat euāgeliū supponēdo.sꝫ tñ soliū p̄ncipale iu-stificat vel magis est id quo hō iustificat̃

¶ Ad pmū ḡ dōm.ꝙ illa obiectio ꝓcedit de lege noua.nō q̄ꝫtum ad id qđ est p̄ncipale in ip̄a.sed q̄ꝫ-tum ad id qđ est secūdariū in ipsa.scꝫ q̄ꝫtum ad do-cumenta ꝛ p̄cepta exteri⁹ homini proposita vl' scri-pto vel verbo

¶ Maior vera.et dico ꝙ ꝑ interiorē grām illuminā-tem.ꝛ inclinātē aliq̄s obedit.q2 charitas nō agit ꝑperāꝫ que cū grā ↄnectit̃. Minor vera.euāgelium qđ est se-cūdariū noue legis nō facit obedire.sed lex noua quo ad p̄ncipale ē qua aliq̄s iustificat̃ ꝛ obedit. Cōsequēs cōce-dit̃ q̄ ad scđariū.ꝛ est hec rō ꝓ scđa ↄclone

¶ Ad scđm dōm.ꝙ gratia noui testamēti etsi ad-iuuet hominēꝫ ad nō peccandū.nō tñ ita ↄfirmat in bono vt hō peccare nō possit.hoc eñ ꝑtinet ad statū glorie.ꝛ ideo si q̄s post acceptā gratiā noui testamē-ti peccauerit maiori pena est dign⁹ tāq3 maioribꝫ be-neficijs ingrat⁹ ꝛ auxilio sibi dato non vtēs.nec tñ ꝓpter hoc dr.ꝙ lex noua irā opat̃.q2 q̄ꝫtū ē de se suf-ficiēs auxiliū dat ad nō peccādū.

¶ Maior ↄcedit̃.sed dico ꝙ ideo p̄uaricatio.ꝛ ꝑ cō-sequēs ira ꝛ indignatio creuit scꝫ occasionalr.q2 p̄cepit̃ et grām adimplēdi nō p̄buit.ꝛ data lege sine grā adiu-uāte p̄uaricatio creuit ꝛ maiorē iram ꝓmeruit. Et de ista materia supra.q.xcj.ar.p̄. Minor negat̃.q2 esto trāsgre-diens ꝛ peccās ↄtra nouā legē grauius peccet'.tñ ip̄a lex noua hꝫ auxiliū grē ad nō peccādū sufficiēs.esto nō ↄfir-matiuū in grā. Licꝫ eñ aliq̄ scōꝝ in grā cōfirmati fue-rint in via.hoc tñ nō fuit ex sola grā.sꝫ ex alio etiam auxi-lio diuino.vt pꝫ in de ꝟita.ma.xxiiij.ar.ix. Negat̃ ↄña. q2 minor est falsa.q2 cū habeat auxiliū nō p̄uaricādi nō addidit p̄uaricatōem nec occasionalr

¶ Ad tertiū dōm.ꝙ legē nouaꝫ ꝛ veterē vnus de-us dedit.sed aliter ꝛ aliter.nam legē veterē dedit scri-ptā in tabulis lapideis.legē aūt nouā dedit scriptā in tabulis cordis carnalibꝫ vt Apl̄us dr.ij ad Co-rinth.iij.p inde sicut Aug⁹.dr in libro de spū ꝛ litte-ra.lrām istā extra hoīem scriptā ꝛ ministratōeꝫ mor-tis.ꝛ ministratōem dānatōis apl̄s appellat.hāc aūt scꝫ noui testamēti legē.ministratōnem spūs.ꝛ mini-stratione iusticie dr.q2 ꝑ donū spūs opamur iusticiā ꝛ a p̄uaricatōis dānatione liberamur.

¶ Ad maioreꝫ patebit infra.q2 deus iustificat p̄nci-paliter.sed nō ꝑ oīe mediū vel instrumētū.vel formam aut ꝑfectōeꝫ.sed solū ꝑ formā diui ordinis.q̄ est partici-patio diuinitatis.scꝫ grām gratū facientē. quaꝫ in corde describit. Minor q̄dem vera.ꝙ fuit vtraq3 a deo.sed tñ vna est scripta in tabulis lapideis.alia aūt p̄ncipalr tāq3 participatio diuinitatis scripta in cordibꝫ hominum per ministratōem iusticie. quare negat̃ ↄña.

¶ Utꝝ lex noua debuerit dari a p̄ncipio mūdi

AD tertiū sic ꝓceditur. Uidet̃ ꝙ lex debue-rit dari a p̄ncipio mūdi. Nō eñ est ꝑso-narū acceptio apud deū.vt dr ad Roma.ij.sed oēs hoīes peccauerūt ꝛ egēt gra-tia dei.vt dr ad Roma.iij.ḡ a p̄ncipio mūdi lex euā-gelij dari debuit vt oībꝫ ꝑ eam subueniret̃. ¶ P̄.si-cut in diuersis locis sunt diuersi hoīes.ita etiā in di-uersis tp̄ibꝫ.sed deus q̄ vult oēs hoīes saluos fie-ri.vt dr.p̄.ad Thimo.ij.mandauit euāgeliū p̄dica-ri in oībꝫ locis.vt pꝫ Math.vlti.ꝛ Marci.vlt.ergo oībꝫ temporibus debuit adesse lex euangelij ita ꝙ a principio mūdi daretur. ¶ P̄.magis est ne-cessaria homini sal⁹ spūalis q̄ est eterna.q3 sal⁹ cor-poralis q̄ est tp̄oralis.sed deus ab initio mūdi ꝓui-dit homini ea q̄ sunt necessaria ad salutē corporalē tradēs eius potestati oīa q̄ erant ꝓpter hoīem crea-ta.vt pꝫ Gen.pmo.ergo etiā lex noua.q̄ maxime est necessaria ad salutē spūalem debuit hominibꝫ a p̄n-cipio mūdi dari. ¶ Sed ↄtra est qđ apl̄us dr.p̄.ad Corinth.xv.Nō pus qđ spūale est.sed qđ aīale.sed lex noua est maxime spūalis.ergo lex noua non de-buit dari a p̄ncipio mūdi.

¶ Hic inquirit̃ de duratōe legis noue. Et p̄⁹ q̄ꝫtum ad legis initiū. Scđo q̄ꝫtū ad eius terminū ar.seq̄n.

¶ Rñdeo dōm ꝙ triplex ratio p̄t assignari quare lex noua nō debuit dari a p̄ncipio mūdi. Quarum pma est.q2 lex noua.sicut dictū est.p̄ncipalr est gra-tia spūsancti.que abūdanter dari nō debuit anteq3 impedimentū peccati ab humano genere tolleret̃ cō-summata redēptōe ꝑ christū.vñ dr Joā.vij.Nōdū erat spūs dat⁹.q2 iesus nōdū erat glorificatus Ar.3°

¶ Conclo rñsiua in p̄ncipio corporis.ꝓpter triplicem rōnem lex noua nō debuit dari a principio mūdi. Hāc ↄclusionē deducit ſm̄ tres rōnes.vt patebit ex apl̄o sumptas ꝛ in eo fundatas. Et pmo pmā ratōnem format. Scđo locū vbi in Apl̄o habet̃ assignat.ibi. Et hanc rō-nem ꝛc̄. Prima ergo ratio formalr est in littera Notā aūt ꝓpter auctoritatē Joā.vij.nō eñ spūs ꝛc̄. Doctor eciā sāc.ↄtra errores grecoꝝ opusculo p̄⁹.c.xvi.q2 ex ea sum-

ꝯcrūt aliq̄ui heretici occasionem errandi. dicētes. ꝙ ante
christi incarnatōem de⁹ in hoib⁹ ꝑ grām nō habuerit. ſ;
intelligit̄ q̄ nō in tāta plenitudine dat⁹ fuerat. in quāta
apli cū post christi resurrectōem acceperūt. Et etiā ecclia
in tāta plenitudine grē dei accipe nō potuit ƀm ordina/
tione diuinā. in q̄ta recepit ꝑ christi incarnatōem In p.
ꝑ. aūt. q. xj. ar. vi. ad ꝑmū exponit illā auctoritate. quia
añ christi glorificatōem nō fuit datus spūssctūs in signo
visibili. sicut in die pentecostes. sed ꝑma expositio deser
uit ꝓposito Consequenter ibi.

¶ Et hāc rōnem manifeste assignat aplus ad Ro
ma. viij. vbi post q̄ ꝑmiserat de lege spūs vite subiū
git. Deus filiū suū mittens in silitudinē carnis pec
cati. de pctō damnauit peccati in carne. vt iustifica/
tio legis impleretur in nobis.

¶ Assignat locū vbi in aplo sit fundata ꝑdicta rō cla
re in littera Nota ꝙ esto añ incarnatiōem filij dei fue/
rit data grā spūssancti. nō tñ tā copiose sicut in noua lege
Et vnā rōe; tāgit D. hic q̄ nō dū erat remotū ipedimē
tum grē. ſ; pctm totius nature humane ꝑ satisfactōnem
christi. tēp⁹ eñ grē. vt h; d. s. in q̄rto. dis. ij. q. ꝑ. ar. iiij. q.
iij. ad. ꝑm. q̄ ad ꝑūnam grē in mū do. incepit in ipa incar/
natōe christi. sed q̄rū ad diffusionē eius in mundo. ince/
pit in ꝑdicatōe ꝛ baptismo christi. Et ƀm Scotū in q̄r/
to. dist. ij. q. ꝑ. passio christi cu; esset cā meritoria respec/
tu efficacie sacramētoꝝ veterꝝ. ꝛ etia; respectu grē collate
antiq̄s patrib⁹. tñ maiorē efficaciā h; respectu nostroꝝ sa
cramentoꝝ. ꝛ gratie nūc ꝯferende. q̄ iuste obsequiū exhi
bitū ad bonū maius acceptat q̄ ꝓmisum. Trinitas aūt
nūc ꝯfert tāq̄ ꝓpter passionē christi exhibitā. etiam a no
bis creditā vt exhibitā. tunc aūt ꝯtulit vt ꝓpter eam a se
ipo ꝓmisam ꝛ ab alijs fidelib⁹ ꝑcreditā vt exhibendam.
Hinc etiā apparet quare baptism⁹ aperit ianuā. nō aūt
ꝯcōuerso. nō q̄dē ex parte meritoria. q̄ quātūcunq̄ mag
na grā collata fuisset in virtute passionis christi ꝓmisse no
ꝯferebat vt efficax ad finē grē. ſ; ad beatitudinē. nisi pri
us obsequiū illud esset solutū. minima aūt si ꝯferret nunc
in virtute huius obsequij iam soluti. ꝯferret tñ vt sufficiē
ter dispones ad beatitudinē. Hec ille Ex q̄b⁹ p;. ꝙ noua
lex h; maiorē grām etiā ꝓpter passione; christi factā. Et
redit in idē cū dicto d. san. et etiam maior gratia quo ad
vnū effectū. ſ; introductōem in celū. quē ꝑ grām in vete/
ri lege nullus ꝯsequi potuit. Unde ꝛ do. san. in. iiij. dis. ij.
q. ꝑ. ar. iiij. q̄sti. ij. ad. scdm. q̄ ꝑ christi incarnatiōem ꝛ sa
tisfactōe; natura dignificata fuit. ꝛ magis idonea facta
ad grāam recipiendā Deiñ ibi

¶ Secūda rō ꝑt assignari ex ꝑfectōne legis no/
ue. Nō eñ aliq̄d ad ꝑfectū adducit̄ statim a princi
pio ſ; quodā tēporali successionis ordine. sicut ali/
quis ꝑus fit puer ꝛ postmodū vir.

¶ Subiūgit secūdā rōnem. Et ꝑmo facit q̄d dictū
est. Scdo ostendit locū in Aplo vbi sit fundata. ibi. Et
hanc rōnem. Arguit̄ ergo sic ex ista rōne. Nihil ad ꝑfec/
tū adducit̄ statim a principio. sed quodā ꝛc. vt in littera
sed noua lex fuit ꝑfecta. igit̄ ꝛc. Maior p; exemplariter.
q̄ prius fuit puer q̄ vir. et ita illū ordinē deus quādoq̄
obseruat. nō ꝓpter impotentiam suam. sed ꝓpter ordine;
in reb⁹ seruandū. Unde doc. vbi iam in opusculo habet.
Ideo dr (ſ; Athanasius) ƀm predeterminationem di/
uinam. q̄ possibile erat deo alio modo q̄ per christi in/
carnatōnem perfectōnem gratie humano generi cōferre.
loquendo de potentia absoluta. sed nō potuit humanu;
genus hanc plenitudinē aliter ꝯsequi supposita dei ordi/
natione. Hec ille. Ita dico hic de obseruatōe ordinis ꝓ/
cedendo de imꝑfecto ad ꝑfectū Deinde cū dr.

¶ Et hanc ratōnem assignat Aplus ad Gala.
iij. Lex pedagogus noster fuit in christo. vt ex fide
iustificemur. at vbi venit fides iam non sumus
sub pedagogo

¶ Ostendit hanc rōnem fundatam in Aplo. Et pa/
ter intellectus huius auctoritatis ex supradictis. q. xcviij.
ar. ij. ad ꝑmū Consequenter ibi

¶ Tertia rō sumit̄ ex hoc ꝙ lex noua est lex gra
tie. ꝛ ideo ꝑmo oportuit ꝙ hō relinqueret̄ sibi in statu
veteris legis. vt in pctm cadendo suā infirmitatem
cognoscēs recognosceret se grā indigere.

¶ Deducit tertiā rōnem. quā secūdo etiā demonstrat
esse apli ibi. Et hanc rōne; ꝛc. Arguit̄ tertio sic. Lex no
ua est lex gratie. ergo oportuit. ꝛc. vt in littera. Tenet ꝯse
quentia extra litteram. quia per recognitōnem indigentie
ipsius gratie homo magis disponitur ad gratiā. nec su/
perb⁹ est capax gratie Et hec ratio etiam supra tacta fuit
q. xcviij. arti. vi. in simili de veteri lege. Si eñ illā nō de/
cuit dari nisi hō cognosceret se ea indigere. multo mag
noua nō debuit dari nisi homine humiliato ꝛ petēte gra
tiam. Unde etiam in simili materi. iij. ꝑ. q. ꝑ. arti. v. vbi
agitur quare christus nō fuit a principio incarnatus. ꝛ in
quarto. dist. ij. q. ꝑ. ar. iiij. q̄sti. ij. quare sacramēta ꝑfecta
nō debuerūt a ꝑncipio institui Tūc ibi

¶ Et hanc rationem assignat aplus ad Roma/
nos quinto. dicens. Lex subintrauit vt abundaret
delictum. vbi autem abundauit delictum. superabū
dauit et gratia.

¶ Manifestat locū fundantem predictā ratōnem
ex aplo. ꝛ pa; clare

¶ Scdam aūt rōnem ꝑdictam ꝯtinet etiā virtuali
ter argumentū in ꝯtrarium. q̄ spūalitas se habet ad ani/
malitatē sicut ꝑfectū ad imperfectū. sed imꝑfectum ꝑce/
dit. igit̄ ꝛ aiale. ꝛ ꝟ in humana natura ꝑus debuit eē im
perfecta lex q̄ ꝑfecta que est noua

¶ Ad primū ergo dicendū ꝙ humanū genus
ꝓpter peccatum ꝑmi parentis meruit ꝑuari auxilio
gratie. ꝛ ideo quibuscūq̄ nō datur. hoc est ex iusti/
cia. quibuscūq̄ aūt datur. hoc est ex gratia. vt Au/
gustinus dr in libro de ꝑfectōe iusticie. Uñ nō est ac
ceptio ꝑsonaꝝ apud deū. ex hoc ꝙ nō omib⁹ a ꝑnci
pio mūdi legē gratie proposuit. que erat debito or/
dine ꝓponenda. vt dictū est. In oes

¶ Ad maiorē patuit supra. q. xcviij. ar. iiij. ad scdm
ꝯcedit̄ eñ. dico aūt ꝙ acceptio ꝑsonaꝝ solū h; locū i debi
tis. ſ; nō in collatis gratuito. Et dico ꝙ ꝓpter pctm (sal/
tē originale) iuste subtrahit̄ auxiliu; grē. ꝛ misericorditer
ꝯfert̄. Minor ꝯcedit̄. ſ; ꝑ pctm sit indignus grā factus et
grā eis nō debet̄. Un negat̄ ꝯña. cu; q̄ de⁹ salua iusticia
potuit legē grē nunq̄ dare. cum scdo. q̄ esto voluerit dare
misericorditer. tñ erat seruād⁹ ordo. vt dictū ē in cor[illegible]

¶ Ad scdm dōz. q diuersitas locoꝝ nō variat diuersum statū hūani gnis. q̄ variaꝛ p tpis successionē. ꝛ ideo oib' locis pponiꝛ lex noua. nō āt oib' tēporib'. sʒ omni tpe fuerūt aliq̄ ad nouū testamētum ptinentes. vt supra dictū est. ar. p̄. ad. 3m.

¶ Maior q̄dē v̄a ē q̄ ad eē hoies in diuersis tpib' ꝛ locis. sʒ ē magna dr̃ia iter diuersitatē tēpoꝝ ꝛ locoꝝ. qꝛ diuersitas tēpoꝝ mutat statū hūani gnis. nō āt diuersitas locoꝝ. pʒ em apd nos. q etiā in eodē loco fm diuersa tpa est diuersitas stat'. ita q tpis mag' variat de pditōe hoiʒ q̄ ad statū q̄ȝ diuersitas locoꝝ. Minor pcediꝛ. q in diuersis locis eēntes fuerūt in vno statu. Sʒ negaꝛ pña. qꝛ debuit eē pcessus de ipfecto ad pfectū. q̄ pcessus ē fʒ tpa nō fʒ loca. Notat tn̄ D. in solone q q̄uis nō fuerit lex noua absolute a pncipio. fuerūt tn̄ sp a pncipio aliq̄ ptinentes ad nouā legē. vt patuit ar. p̄. ad tertiū.

¶ Ad tertium dicendum. q ea que pertinent ad salutem corporalem deseruiunt homini q̄ꝫtum ad naturam que non tollitur per peccatum. sed ea que pertinent ad spiritualem salutē ordinantur ad gratiam que amittitur p peccatū. ꝛ ideo nō est similis ratio de vtrisq̄ʒ.

¶ Ad h̄ argumētū patuit sup̄ q. cxviij. ar. iiij. ad 3m. Maior q̄dē v̄a. q̄ ad eē necāriū pditionale. sʒ est magna dr̃ia iter salutē corpalē ꝛ spūalē. qꝛ corpalē ē de naturalib' et silr ptinētes ad eā q̄ naturalia bn̄ficia p pctm̄ nō subtrahūꝛ. sʒ sal' spūalē ē de gratuitis bn̄ficijs q̄ p pctm̄ subtrahūꝛ. ita q peccādo facit se indignū ne debeāꝛ sibi gratuita ex iusticia. vel magis facit vt debeat nō hr̄e gratuita. Minor pcediꝛ. qꝛ corpalia sunt naturalia ꝛ aliq̄lr dātur ex debito. nō āt spūalia. ꝛ ifra patebit. q̄re negaꝛ pña. Et hac solone nota fundamētū ei' qd alibi habeꝛ 2a 2e q. x. q pueri ifideliū inuitis parētib' nō sunt baptisandi esto grauiter ꝯ deū peccēt ifideles. qꝛ pctm̄ nō aufert naturā. nec ꝯ pōis ius naturale. ꝛ g̃ q̄uis peccēt ꝯ maximū. s. deū nō tn̄ demereꝛ puari minori qd est naturale. ꝛ tn̄ q̄ ad icōmutatē ꝛ inamissibilitatē naturalia maiora sunt gratuitis. sʒ nō q̄ ad eē simplr ꝛ pfectōem. nō em̄ sunt eiusdē ordinis.

¶ Utrū lex noua sit duratura vsq̄ʒ ad finē mūdi. an debeat ei alia lex succedere.

Y Ad quartuʒ sic pceditur. Uideꝛ q lex noua nō sit duratura vsq̄ʒ ad finem mundi. Quia vt apl's dt̄ p̄. ad corinth. xiij. Cū venerit qd pfectū est euacuabiꝛ qd ex pte est. sʒ lex noua ex pte ē. Dicit em̄ apl's ibidē. Ex pte cognoscim'. ꝛ ex pte pphetam'. g̃ lex noua euacuāda ē alio pfectiori statu succedēte. ¶ P̄. ioan. xvi. pmisit discipulis suis in aduētu spūsscti paracleti cognitionē ois veritatis. sʒ nōdū ecclia oēm veritatē cognoscit in statu noui testamēti. g̃ expectand' est ali' stat' in quo per spm̄ sctm̄ omis veritas manifesteꝛ. ¶ P̄. sicut pater est ali' a filio ꝛ fili' a patre ita spūssctūs a patre ꝛ filio. sʒ fuit quidā stat' ꝯueniēs psone patris. scʒ stat' veteris leg̃. in q̄ hoies gnatiōi itendebāt. siliter etiā est ali' stat' ꝯueniens psone filij. scʒ status noue legis. in quo clerici intēdentes sapientie q̄ appropriaꝛ filio pncipanꝛ. g̃ erit status terti' spūsscti in quo spirituales viri pncipabunꝛ. ¶ P̄. dn̄s dicit matth. xxiiij. Predicabiꝛ h̄ euangeliū regni in vniuerso orbe. ꝛ tūc veniet ꝯsummatio. sed euāgelium christi iā diu est p̄dicatū in vniuerso orbe. nec tamē adhuc venit ꝯsummatio. ergo euāgeliū christi nō ē euāgeliū regni. sed futuꝝ est aliud euāgeliū spūsscti q̄si alia lex. ¶ Sʒ ꝯtra est qd dn̄s dicit matth. xxiiij. Dico vobis. quia nō p̄teribit generatio hec donec omia fiāt. qd Chrysostom' exponit de gn̄atione fideliū christi. ergo status fideliū christi manebit vsq̄ʒ ad ꝯsummatōem seculi.

¶ Hic inq̄rit de duratione legis noue ex pte termini. An sit duratura ꝛc̃.

¶ Rn̄deo dōm. q status mūdi variari pt̄ duplr. Uno mō fm diuersitatē legis. ꝛ sic huic statui noue legis nullus alius status succedet.

¶ Hoc. rn̄det distincte fm distinctōem bimembrē fm quā ponit duas ꝯclones rn̄siuas correndētes. scdāʒ ꝛ secūdū mēbꝝ ponit. ibi. Alio' ꝛc̃. qꝛ igiꝛ dictū ē ar. iij. q lex noua corrndet statui hoim pfectissimo in hac vita. io iuxta variatōem stat' hoim vsq̄ʒ ad finē mūdi inq̄rit variationē leg̃. ꝛ ponit distinctōeʒ p modū notabil' q stat' mūdi variari pt̄ duplr. Uno' fʒ diuersitatē leg̃. ita scʒ q vētur' sit stat' hoim in q̄ habeaꝛ alia ꝛ pfectior lex. nō em̄ pt̄ eē vt succedat ipfectior. qꝛ vt patuit ar. iij. De' pcedit de ipfecto ad pfectū ꝛ nō econtra sicut ꝛ natura ꝛc̃. Et ponit ꝯclonē p̄mā rn̄siuā huic mēbro corrndētē. Deīn 2o pbat eā ibi. Succedit ꝛc̃. g̃. Huic statui noue legis null' ali' stat' succedet. Et habeꝛ ex illa ꝯclone rn̄sio ad q̄sitū formaliter affirmatiue. scʒ q noua lex durabit vsq̄ʒ ad fineʒ mūdi. qꝛ bn̄ seq̄ꝛ null' ali' stat' succedet q̄ habeat aliā legē. s. a deo ꝛ verā. igiꝛ illa lex sp manebit. Cōseq̄nꝛ cū de- Cōclo p̄ma

¶ Successit em̄ status noue legis statui veteris legis tanq̄ʒ pfectior impfectiori. nullus aūt status p̄sentis vite pt̄ esse pfectior q̄ȝ status noue legis. Nihil em̄ potest esse propinquius fini vltimo q̄ʒ quod imediate in finē vltimū introducit. hoc aūt facit noua lex. vn̄ apl's dicit ad heb. x. Habentes itaq̄ʒ fratres fiduciā in introitu sanctorū in sanguine christi quā initiauit nobis viā nouā. accedimus ad eum. Un̄ nō pt̄ esse aliq̄s pfectior status p̄sentis vite q̄ȝ stat' noue legis. qꝛ tanto est vnūquodq̄ʒ perfectius quāto vltimo fini propinquius.

¶ Probat p̄dictā ꝯclonē. stat' noue leg̃ successit statui ve. le. tāq̄ʒ pfectior ipfectiori. sʒ null' stat' p̄ntis vite pt̄ eē pfectior q̄ȝ stat' noue leg̃. igiꝛ seq̄ꝛ ꝯclo. q null' ali' stat' succedit fʒ variatōeʒ leg̃. Maiorē D. relinq̄t notā. ꝛ pʒ ex sup̄ dictis. ꝛ vult ista maior q io stat' fʒ legē mutaꝛ. qꝛ succedit pfectior lex ꝛ ea rōe vet' lex variata fuit. si igiꝛ nō erit pfectior nec eē poterit cessat rō variatōis leg̃. ꝛ p ꝯ̄ns sp manebit vsq̄ʒ in finē. Minor pbaꝛ. qꝛ nihil pt̄ eē ppinqui' ꝛc̃. vt in l'ra. igiꝛ mior v̄a. Tenet ꝯ̄ña. qꝛ tāto ē vnūquodq̄ʒ pfecti' q̄ꝫto vltio fini ppinquius. Añs pbaꝛ auctoritate apl'. in l'ra. ꝛ ex ea D. iteꝝ isert minorē. ꝛ habeꝛ ex illa auctoritate apli. q noua lex p passionē xp̄i introducit i be

tudinē imediate quā btitudinē pͦ intrauit. qꝛ pmꝰ ad ce-
lū ascendit. ⁊ p ꝯñs noua lex imediate vltimo fini ꝯiun-
git. vt voluit añcedens. Conseq̄nter ibi.

¶ Alioꝰ statꝰ hoim variari pt ſʒ ꝙ hoies diuersi-
mode se hñt ad eādē legē vł pfectꝰ vł minꝰ pfecte.
et sic statꝰ veterꝫ legꝫ freq̄nter fuit mutatꝰ cū qñqꝫ le-
ges optie custodirent. qñqꝫ āt oīno ptermitteret. sic
etiaꝫ statꝰ noue legis diuersificat ſm diuersa loca et
tpa ⁊ psonas. inq̄tū gr̄a spiritusscti pfectꝰ vel mi-
nus pfecte ab aliq̄bꝫ habet.

Ponit secūdū mebrū distinctōis. ſʒ alioꝰ variat statꝰ.
Cōclo scda nō qꝛ habeat aliā legē. ſʒ qꝛ hoies ad eādē legē diuersimo
de se hñt ſʒ magꝫ ⁊ minꝰ bn̄ sic etiā statꝰ ve. le. (eadē sēꝫ le-
ge manēte) sepe variatꝰ fuit. vñ tpe machabeoꝝ pene to-
talr dimissa fuit lex vetꝰ. Et subiūgit scđam ꝯclonē illaꝫ
Statꝰ noue legꝫ istoꝰ diuersificat ſm diuersa loca ⁊ tpa ⁊
psonas. D. pͦ pbat hāc ꝯclonē. 2ͦ remouet qđdā dubiū
ibi. Nō ē ⁊c. Probat ꝯclonē tali assumpto. Gr̄a spūscti
ab aliq̄bꝫ pfectiꝰ vł minꝰ pfecte habet. g̃ ꝯclo ꝟa. Tenet
ꝯñā. qꝛ gr̄a spūscti pncipalr est lex noua. vt patuit ar. pͦ.
Añs relinqt de se notū. qꝛ i aplis ⁊ i statu pmitiue eccłie
videt fuisse multo maioꝛ gr̄a cuꝫ fuerit maioꝛ deuotio et
feruoꝛ fideliū q̄ȝ modo. Deiñ cū dicit.

¶ Nō est tn̄ expectādū ꝙ sit aliq̄s statꝰ futurꝰ i q̄
pfectiꝰ gr̄a spūscti habeat q̄ȝ hactenꝰ habita fuerit.
et maxie ab aplis q̄ pmitias spiritꝰ acceperūt ⁊ tpe
priꝰ ⁊ ceteris abūdantiꝰ. vt glo. đt ro. viij.

¶ Iuxta dictū añs añs ponit qđdā notabile limitati-
uū. qꝛ cū ꝓbt añs. ꝙ statꝰ noue legꝫ diuersificat ſm maioꝛē
gr̄aꝫ spūscti posset aliqu videri. ꝙ adhuc eēt maioꝛ gr̄a
futura in eccłia q̄ȝ vnq̄ȝ fuerit etiā in aplis cū fiat etiā ꝓ-
cessus de ipfecto ad pfectū. Hoc D. remouet. ⁊ vult. ꝙ
nō ē extimādū ꝙ maioꝛ gr̄a futura sit. esto eīn pcessus fi-
at de ipfecto ad pfectū in diuersis legibꝫ. tn̄ in eadeꝫ lege
scꝫ noua pmi cum fuerint alioꝝ pfectiores ⁊ doctores ⁊
fonti gr̄e ꝓpinq̄ores debuerūt esse pfectissimi. vñ d. san. 2ª
2ᵉ. q. pͦ. ar. vij. ad 4ᵐ. ponit rōeꝫ iā dicti ⁊ đt. Vltia ꝯsū-
matio gr̄e facta ē p xp̄m. vñ tp̄s eiꝰ đr tp̄s plenitudinis.
ad gal. iiij. et iō illi q̄ fuerūt ꝓpinq̄ores xp̄o vel añ sic ioā-
nes baptista. vł post sic apłi pleniꝰ mysteria fidei ꝯgnoue-
rūt. qꝛ ⁊ circa statū hoīs h̄ videmꝰ. ꝙ pfectio ē in iuuētu-
te. ⁊ tāto hʒ hō pfectioꝛē statū añ vel post q̄ȝto ē iuuētute
ꝓpinq̄oꝛ. hec ille. Et ex eadē radice pbat tertia pte q. 27.
ar. v. ꝙ btāissima v̄go cū fuerit xp̄o ſʒ hūanitatē (q̄ fuit
aliq̄lr eā gr̄e.) ꝓpinq̄ssima obtinuit gr̄e plenitudinē. ptꝫ g̃
rō dicti doc. san. quare nō sit expectāda maioꝛ gratia q̄ȝ
fuerit in apostolis.

☞ Argumentū in ꝯ̄riū est p ꝯclone. qꝛ sp̄ manebit
status sub vna lege cū q̄ stat ꝙ erit diuersitas in se haben-
do ad eandem legē. vt đt scđa ꝯclo.

¶ Ad pͫᵐ g̃ dōꝫ. ꝙ sic Diony. đt in ce. hier. triplex
est hoim statꝰ. Primꝰ q̄dē veterꝫ legꝫ. scđs noue le-
gis. tertiꝰ statꝰ succedit nō in hac vita ſʒ in futura. scꝫ
in patria. Sʒ sic pmꝰ statꝰ ē figuralis ⁊ ipfectꝰ respe-
ctu statꝰ euāgeliȷ. ita h̄ statꝰ est figurał ⁊ ipfectꝰ respe-
ctu statꝰ patrie. q̄ veniēte iste statꝰ euacuat. sicut đr
pͦ. corinth. xiij. Videmꝰ nūc p speculū in enigmate.
tunc aūt facie ad faciem.

¶ Maioꝛ ꝯcedit. qñ pfectū ⁊ ipfectū hñt se circa ideꝫ
et qñ opponūt. h̄ āt dico. qꝛ nāl'a ē q̄dē ipfecta respectu gl'ie
nō tn̄ tollet qꝛ nō opponit gl'ie ſʒ ei substernit. vt patuit s̄.
Ad minoꝛē dico. ꝙ ē ex pte respectu futuri statꝰ ſʒ nō ē ita
pfecta in via rōe dicta. qꝛ ꝓpinq̄ se hʒ ad patriā. Ad ꝯñs
ꝯcedit ꝙ euacuabit veniēte pfectioꝛi statu ſʒ ille nō est h̄
ſʒ in patria. ⁊ tūc euacuabit statꝰ noue legꝫ q̄ ē figurał re-
spectu patrie. vt sup̄ dictū fuit. figura āt cessat adueniēte
figurato. ¶ Et nota ꝙ ꝓprie loq̄ndo noua lex q̄ȝtū ad pn-
cipale nō euacuat. imo auget. s. q̄ȝtū ad gr̄aꝫ. ſʒ statꝰ illiꝰ
gr̄e ⁊ modꝰ hn̄di ⁊ exterioꝛ cultus qui nūc ꝯcomitat gra-
tiam illa euacuant.

Ad 2ᵐ dōꝫ. ꝙ sic aug. đt i libro ꝯ̄ faustū. Mon-
tanꝰ ⁊ priscilla posuerūt ꝙ pmissio dn̄i de spūsctō dā-
do nō fuit ꝯpleta i aplis. ſʒ in eis. Et silr manichei
posuerūt ꝙ fuit ꝯpleta in manicheo quē dicebāt eē
spm̄ paraclitū. ⁊ iō vtriq̄ȝ nō recipiebāt actꝰ aploꝝ.
in q̄bꝫ manifeste ondit ꝙ illa pmissio fuit i aplis cō-
pleta. sic dn̄s iterato eis pmisit actuū pͦ. Baptisa-
bimini in spūsctō nō post multos hos dies qđ iple-
tū legit actuū. ij. Sʒ iste vanitates excludūt p h̄ qđ
đr ioā. vij. Nondū erat spūs datus. qꝛ nondū iesus
erat glorificatꝰ. Ex q̄ dat itelligi ꝙ stati glorificato
xp̄o in resurrectione ⁊ ascēsione fuit spūsctūs datus
Et p h̄ etiā excludit q̄rūcūq̄ȝ vanitas q̄ dicerēt eē ex-
pectādū aliud tp̄s. s. spūsancti. Docuit āt spūsctūs
aplos oēm v̄itatē de his q̄ ptinēt ad necitatē salutꝫ.
scꝫ de credēdis ⁊ de agēdis. nō tn̄ docuit eos de oībꝫ
futuris euētibꝫ. h̄ eīn ad eos nō ptinebat. ſʒ illđ ac-
tuū pͦ. Nō est vestrū noscе tpa vel momēta q̄ pater
posuit in potestate sua.

¶ Ad maioꝛē dico pͦ. ꝙ missio spūscti de q̄ loqt euā-
gelista ꝯpleta ē. nō vt q̄dā ianiter dicūt in p̄scilla vel ma-
nicheo ſʒ in aplis xp̄i. nec est expectādū aliđ tp̄s spūscti.
Dico 2ͦ. ꝙ xp̄s pmisit in aduētu spūscti oīs v̄itatꝫ ꝯgₙ-
nitōem q̄ ē necāria ad salutē. ſʒ nō oēm ꝯgnitōeꝫ futuroꝝ
euentuū. quāq̄ȝ nec ꝓphete de talibꝫ euētibꝫ de futuri sīnt
vsq̄ȝ ad ꝯsūmatōem eccłie vt hn̄i pt ex doctoribꝫ sup̄ v̄ba
apłi ad ephe. iiij. Alios q̄dē dedit aplos. alios ꝓphetas.
Esto eīn pnūciātes xp̄i incarnatōeꝫ futurā finē hubue-
rint in ioāne baptista. tn̄ p̄dicentes futura gl'ie ⁊ de statu
eccłie post xp̄m fuerūt ⁊ erūt vsq̄ȝ in finē. Dico etiā vt hʒ
d. san. 2ª 2ᵉ. q. clxxvi. ar. pͦ. ad pͫᵐ. ꝙ apłi in scia ⁊ sapiētia
sufficiēter istructi fuerūt q̄ȝtū reqrebat doctrina fidei. nō
āt q̄ȝtū ad oīa q̄ p sciam acq̄sitā ꝯgnoscūt. puta de ꝯclo-
nibꝫ arithmetice vł geometrie. Minoꝛ negat. ꝙ nō oēm
necāriā ad salutē in statu noui testamēti. sed nō ꝯgnoscit
eccła oēm veritatē circa futuros euētus. nec h̄ est necessa-
rium. q̄re negatur ꝯsequentia.

¶ Ad 3ᵐ dōꝫ. ꝙ lex vetꝰ nō solū fuit patris ſʒ etiā
filij. qꝛ xp̄s in veteri lege figurabat. vñ dn̄s đt ioā.
v. Si crederetꝭ moysi crederetꝭ forsitā ⁊ mihi. de me
eīn ille scripsit. Silr etiā lex noua nō solū est xp̄i. sed
etiā spūscti. ſʒ illđ ro. viij. Lex spūs vite i xp̄o iesu ⁊c̄.
vñ nō ē expectāda alia lex q̄ sit spūscti.

¶ Maioꝛ ꝟa. Ad minoꝛē p pma pte. Si intelligit ꝙ
statꝰ ve. le. ꝯueniret patri. ita ꝙ ipe legē p illo statu dedis-
set ⁊ nō filiꝰ. ita ꝙ figuraret patrē ⁊ nō filiū. Negat. ptine-
bat eīn vetꝰ lex ⁊ ad filiū. s. etiā figurādū. nō eīn ē dubiū

tm oīs lex sit ab oībꝫ psonis ꝗ ad esse suū cū ea ꝑa trinitatꝭ ad extra sint indiuisa. Sꝫ vult solo ꝙ lex vetꝰ nō solū ēt patris sicut in cuiꝰ ꝯgnitōēꝫ ducebat. sꝫ etiā in ꝯgnitōēꝫ filij. Ad scḋm dā pte minoris. si itelligit ꝙ statꝰ noue legꝭ ꝯueniat soli filio ꝛ nō spirituisctō. negat qꝛ ꝛ spūsscūs et eiꝰ bonitas pricipal in noua lege. imo ipa noua lex ꝗtuꝫ ad pncipale ē effectꝰ appropriatꝰ spūisctō. qꝛ ex amore pcedit donū grē qḋ est pncipale noue legꝭ. Dico preterea ꝙ in noua lege pncipātes nō mō sunt sapiētes sꝫ ꝛ debet eē boni ꝛ spirituales vt habet maiꝗ. scrip. dis. v. q. q. ar. q. q. ui. et alibi. qre negat ꝯña. qꝛ eadeꝫ lex est a xpo plenius in humanitate ſm exteriorē pmulgatōnem sed a spūsctō ſm gratie infusionem ꝑ appropriationem.

¶ Ad qrtū dōꝫ. ꝙ cū xps statiꝫ in pncipio euāgelice pdicatōis dixerit. Appropinquit regnū celoꝝ. stultissimū est dicere ꝙ euāgeliū xpi nō sit euāgeliū regni. Sꝫ pdicatio euangelij xpi pt itelligi duplr. Uno° ꝗtū ad diuulgatōeꝫ noticie xpi. ꝛ sic pdicatū fuit euāgeliū in vniuerso orbe etiā tpe aploꝝ. vt Chrysostomꝰ dr. ꝛ hꝫ hꝗḋ addit. Et tūc erit ꝯsummatio. itelligit hꝰ de destructōe hierlm de ꝗ tūc ad lraꝫ loqbat. Alio° pt itelligi pdicatio euāgelij i vniuerso orbe cū pleno effectu. ita sꝫ ꝙ in ꝗlibet gēte fundetur ecclia. ꝛ ita sicut dt Augus. in epla ad esichiū. Nondū est pdicatū euangeliū in vniuerso orbe. ꝗd hoc facto veniet ꝯsummatio mūdi.

¶ Ad maiorē dico pmo. ꝙ euāgeliū regni. i. introducēs in regnū celeste ē euāgeliū xpi ꝛ oppositū dicere ē stultissimū vt in pncipio solonis. Scḋo dico ꝙ h euāgeliū regni ꝛ xpi pdicabit ꝗtū ad diuulgatōnem nois xpi in vniuerso orbe ꝛ h tpe aploꝝ. ꝛ tūc venit ꝯsummatio destructionis hierlm. Tertio dico. ꝙ post pdicatiōem euāgelij cū pleno effectu. ita ꝙ in ꝗlibet gēte fund. ecclia. ꝛ tūc veniet ꝯsummatio mūdi. Ad minorē. vez euāgeliū ē pdicatū ꝗtū ad diuulgatōem noticie xpi sꝫ nō 2° mō. Et dico ꝙ iā venit ꝯsummatio de ꝗ loqbat xps ad lraꝫ scꝫ destructio hierlm ꝗtuis nōdū venerit ꝯsumatio finalis totiꝰ mūdi. qre negat ꝯña. qꝛ euāgeliū xpi tā pdicatū ē i vniuerso orbe ꝛ venit ꝯsummatio tepli ꝛ hierusalē. nec futura ē alia lex spūsscti. Vide de istis Nicolaū de lyra mathei. xxiiij. vbi ponit q hāc solonē declarāt ostēdēdo ꝙ adhuc viuēte btō petro aplo puenit noticia euāgelij xpi vsqꝫ ad vltimū clima terre habitabilis. Pro maiori declaratiōe huiꝰ solonis materie. nota d. san. in postilla sup ad Roma. x. lectōe. iij. sup h vbo apli. Et ꝗdē in oēm terrā exiuit sonꝰ eoꝝ ꝛc. qḋ ſm Aug. hec vba nondū erāt ꝯpleta qn aplus paulꝰ talia loqbat sꝫ puidebat ea iplēda. ꝛ iō vtit preterito p futuro ꝑpt certitudinē diuine pordinatōis. sic etiā Dauid eiꝰ vba assumit apls. ꝛ h iō dt Augꝰ. qꝛ adhuc tpe suo dt fuisse ꝗdā gētes in affrice ptibꝫ ꝗbꝫ nō erat fides xpi pdicata. Chrysostomꝰ āt sup mathei ecōtrario dt h qḋ h dicit ꝯpletū fuisse tpe aploꝝ. exponēs sic qḋ habet math. xxiiij. ꝛ pdicabit h euāgeliū regni i vniuerso orbe. et tūc veniet ꝯsummatio. i. destructio hierlm. Veritꝫ āt est aliqꝛ vez. tpe eñ aploꝝ ad oēs gētes. etiā vsqꝫ ad fines mūdi puenit aliq fama de pdicatōe aploꝝ ꝑ ipos vl discipulos eoꝝ. Mathēꝰ eñ pdicauit i Ethiopia. Thomas i india. Petrꝰ ꝛ Paulꝰ in occidēte. ꝛ h ē qḋ Chryso. itendit dicere. nō tñ sic fuit ipletū tpe aploꝝ. ꝙ in oībꝫ gētibꝫ eccła edificaret. qḋ tñ iplēdū ē añ fine mūdi. vt aug.

Iam euāgeliū exiuerit ꝑ totū orbem

dt ad hesichiū. magꝭ mī itentōi apli ꝯgruit exp̄o Chryso. ꝗ Aug. Nulla eñ rō erat auferendi excusatōēꝫ infidelibꝫ ꝑ h ꝙ i futuꝝ erāt audituri. ꝑ h tñ nō habet ꝙ ad singulos hoīes fama pdicatōis aplice puenerit. sꝫ puenerit ad ōes gētes. nūqd ꝗ illi ad ꝗs nō puenit. vt pote. si fuerint nutriti in siluis excusatōēꝫ hnt de pctō ifidelitatꝭ. Ad h dōm ꝙ pꝫ intaꝫ dni q habet ioā. xv. Illi ꝗ loqnte dnm ꝑ se vl ꝑ eiꝰ discipulos nō audiuerūt excusatōem hnt de pctō infidelitatꝭ. nō tn hnt. cū dei ꝯsequet. vt sꝫ iustificet ab alijs pctis vl ꝗ nascēdo ꝯtraxerūt vl male viuēdo addiderūt. et ꝑ his merito dānant. Si ꝗ tñ coꝝ fecissent qḋ in se ē. dns eis ſm suā misericordiā puidisset mittēdo eis pdicatore fidei. sicut petꝝ cornelio actuū. x. et paulū. macedonibꝫ. vt hꝫ actuū. xvi. sꝫ in hijs ꝙ aliq faciūt qḋ i se ē ꝯuertēdo se. s. ad deū ex deo ē mouētē corda ipoꝝ ad bonū. Trenorū. v. Cōuerte nos dne ad te ꝛ cōuertemur. Hec d. tan. Ex ꝗbꝫ pꝫ declaratio solonis h habite ꝛ qd scūs. aug. et chrisos. sup hac re senserūt ꝗ in re nō discordāt. vt patuit. Rom.

¶ Questio. cvij. de ꝯpatōe noue legis ad veterē.

Deinde ꝯsideradū ē de ꝯpatoe legꝭ noue ad legē veterē. Et circa h ꝗrunt qttuor. Pmo. vtꝝ lex noua sit alia lex a lege veteri. Scḋo. vtꝝ lex noua ipleat veterē. Tertio. vtꝝ lex noua ꝯtineat i veteri. Quarto. que sit grauior. vtꝝ lex noua vel vetus.

¶ Postꝗ D. determinauit de lege noua ſꝫ se. h determinat de ea ꝑ ꝯpatōem ad veterē. ꝛ pꝫ ordo. qꝛ absoluta ꝯsideratio pōr est ꝗ plurꝑonit ꝯpatōi. ꝛ circa h duo facit. Pmo ꝯpat ea ꝗtū ad ꝯuenietia ꝛ ꝯtetiam. scḋo ꝗtuꝫ ad grauitate in. iiij. arti. Circa pꝰ pmo sic qḋ dictū ē. scḋo determināt ꝗdā corollaria ex dictis in arti. sequu.

¶ Utꝝ lex noua sit alia a lege veteri.

Ad pmū sic pcedit. Uidet ꝙ lex noua non sit alia a lege veteri. Utraqꝫ eñ lex dat fidē dei hntibꝫ. qꝛ sine fide ē ipossibile placere deo. vt dr. heb. xi sꝫ eadē fides ē antiqꝝ ꝛ modernoꝝ. vt dr in glo. matth. xxi ꝑ etiā ē eadē lex. A

¶ Pꝫ aug. dt. in libro ꝯ adamantiu manichei discipulū. ꝙ breuis dria legis ꝛ euāgelij ē timor ꝛ amor. sꝫ ſm hec duo noua lex ꝛ vetꝰ diuersificari non pnt. qꝛ etiā i veteri lege ꝑponūt pcepta charitatꝭ. leuit. xix. Diliges primū tuū. ꝛ deutero. vi Diliges dnm deū tuū. Silr etiā diuersificari nō pnt ꝑ alia drīaꝫ quā aug. assignat ꝯ faustū. qꝛ vetꝰ testamētū habuit pmissa tpalia. nouū testamētū hꝫ pmissa spūalia ꝛ eterna. qꝛ etiā in nouo testamēto ꝑ mittūtr aliq pmissa tpalia. ſm illḋ marci. x. Accipiet centies tm in tpe h domos ꝛ fratres ꝛc. Et in veteri testamēto sperabāt pmissa spūalia ꝛ eterna. ſm illḋ ad heb. xi Nūc āt meliorē patriā appetūt i celestē. qḋ dr de āt ꝗs patribꝫ ꝑ videt ꝙ noua lex nō sit alia a veteri. ¶ Pꝫ aplꝰ videt distiguere vtrāqꝫ legē. ad ro. iij. veterē legē appellās legē factoꝝ. legē v̄o nouā appellās legē fidei. sꝫ lex vetꝰ fuit etiā fidei. ſm illḋ heb. xi. Oēs testimonio fidei pbati sꝫ. qḋ dr de patribꝫ veterꝭ testamēti. Silr etiā lex noua ē lex factoꝝ. Dicit eñ math. v. Bñfacite hijs ꝗ oderūt vos. ꝛ luce. xx. Hoc facite ꝑ

meā ꝯmemoratōēꝫ. g lex noua nō ē alia a lege veteri
¶ Sꝫ ꝯ ē qd apl's dr ad heb. 7. Trāslato sacerdotio
necē ē vt leg' trāslatio fiat. sꝫ aliud ē sacerdotiū noui ꝛ
veter' testamēti. vt ibidē apl's pbat. g ē etiā alia lex.
¶ Hic pmo inquirit de ꝯuenientia legis noue ꝛ vete
ris. et qꝛ sup q. xci. arti. v. de ista materia dictū fuit. ideo
eo breuius nūc trāseundū erit.
q.xc.ar.5. ¶ Rndeo dōm. q sicut sup dictū ē. ois lex ordiat
ꝯuersatōem hūanā in ordine ad aliquē finē. ea āt q
ordinanī ad finē fm rōem finis duplr diuersificari
pñt. Uno°. qꝛ ordinaī ad diuersos fines. ꝛ hec ē di
uersitas speciei marie si sit finis prim⁹. Alio° fꝫ p
pinqtatē ad finē vl' distātiā ab ipo. sicut pꝫ q mot⁹
drñt specie fm q ordinaī ad diuersos terminos. fm
sdo q vna ps mot⁹ ē ppinqor termino qꝫ alia attēdi
tur drña in motu fm pfectū ꝛ ipfectū.
¶ D. distincte ridet qsito. vñ p° pmittit qndā distin
ctionē bimēbrē. scdo subiūgat duas ꝯclones rñsiuas. ibi.
Dicendū est ꝛc. scdaꝫ ibi. Alio° lex noua ꝛc. Quo ad p'
Conclo ponit talē ꝯclonē distinctiuā pambularē. Due leges pñt
distingui duplr. vel sicut ordinate ad diuersos fines. vel
q vna ppinqui⁹ ordinat ad vnū ꝛ eūdē finē qꝫ alia. Pro
baī ꝯclo q ad ambas ptes sic. ois lex ordinaī ꝛc. vt i pn
cipio lrē. sꝫ ea q ordināt ad finē fꝫ rōem finis pñt distin
gui duplr. Uno° fꝫ diuersos fines q est distinctio specī
fica. Alio° fm ppinqtatē ad finē vel distātiā. igaī ꝯclo illa
va. Hui⁹ rōis D. p° ponit maiorē ꝛ minorē. 2° ꝯclonē cū
explicatōe ꝛ expōe ptiū suaꝝ. ibi. Sic g ꝛc. Maior g pa
tuit sup q. xc. ar. ij. Minor p pª pte etiā pꝫ ex sup dictis.
qꝛ rō coꝝ q sunt ad finē ex fine sumiī silr ꝛ distinctio. vt
pꝫ q p. ar. iij. Et notat D. q distinctio penes finē ppin
quū plerūq est specifica. qꝛ vt sup dictū fuit q. lxxij. ar. 3.
spēs mōia sumiī a fine ppinq nō remoto. esto ꝛ ab illo spe
cies cōis i moralibꝫ actibꝫ sumi possit Scdā ptē D. de
clarat exēplariter. ꝛ etiā pmā ptē p exemplū de motibꝫ. qꝛ
mot⁹ ordinati ad diuersos terminos distinguūī specie. sꝫ
drñtes fꝫ maiorē ꝛ minorē accessum ad eūdē terminū di
stinguūī gradualr in eadē specie. ꝛ de hꝫ sup q. lij. ar. p. in
cor. qre sequit ꝯclo pambulans. Consequēter cū dr.
¶ Sic g due leges distingui pñt duplr Uno° qsi
oino diuerse. vtpote ordinate ad diuersos fines. sic
lex ciuitat' q esset ordinata ad hꝫ q ppl's dñaret eēt
specie drñs ab illa lege q esset ad hꝫ ordinata q opti
mates ciuitatis dñarenī. Alio° due leges distingui
pñt fꝫ q vna ppinqus ordinat ad finē. alia xo re
moti⁹. puta in vna ꝛ eadē ciuitate dr alia lex q ipo
nit viris pfect' q statim pñt exeq ea q ptinēt ad bo
nū cōe. ꝛ alia lex daī de disciplina pueroꝝ q sunt in
struēdi qliter postmodū opa viroꝝ exequātur.
¶ Subinfert ꝯclonē pambularē iā pbatā. sꝫ suas ptes
explicat ꝛ exponit exēplariter. q ad pmā de legibꝫ dispat'
fm diuersas policias. qꝛ ibi qrūī diuersi fines. nā vbi do
minanī populares qrūī bonū populariū. vbi āt dñantur
optimates qrūī bonū potentū. ꝛ fm illos diuersos fines
ille leges distinguūī specie dispata. scdā ptē exponit de
legibꝫ ipositis pfect' ꝛ pueris istruēdis. ꝛ pꝫ q ille due le
ges ordinanī in vnū finē. qꝛ ꝛ disciplina pueroꝝ est ad hꝫ.
vt quādoqꝫ faciant opera virorum pter eundem finem
propter quem nunc viri faciunt. Deinde cū dicit

¶ Dōm est g q fm pmū modū lex noua nō ē alia
a lege veteri. qꝛ vtriusqꝫ ē vn⁹ finis. sꝫ vt hoies sub
danī deo. est aūt vn⁹ de⁹ ꝛ noui ꝛ veteris testamēti.
fm illud ro. iiij. Unus deus est q iustificat circūcisio
nē ex fide ꝛ ppuciū p fidem.
¶ Subiūgat pmā ꝯclonē rñsiuā. iuxta p'm modū dis
ctē distinctōis (sꝫ mīꝫ oino diuersa specie) Noua lex nō
est alia a veteri. Probaī. vtriusqꝫ legis est vn⁹ finis (sꝫ ex
pte legis ꝛ legislatoris) vt sꝫ hoies subdaī deo. igaī non
distinguūī specie fꝫ p'm modū. Tenet ꝯña ex dictis. qꝛ ta
lis distinctio est fꝫ fines diuersos. ꝛ fundaī ista ꝯña in il
la regla posteriozistica Si affirmatio ē cā affirmatōis ꝛc.
Añs pbaī supponēdo q subiectio dei est finis. vt supra
patuit. sꝫ est vn⁹ de⁹ noui ꝛ veteris testamēti. vt patꝫ per
aplm. igaī añs est verū. Deinde ibi.
¶ Alio mō lex noua est alia a veteri. qꝛ lex vet⁹ est
qsi pedagog⁹ pueroꝝ. vt apl's dr ad gal. iij. Lex aūt
noua est lex pfectiōis. qꝛ est lex charitatis. de q apl's
dr ad col'. iij. q est vinculū pfectionis.
¶ Deducit scdā ꝯclonē rñsiuā. iuxta scdm mēbrū
distinctionis tale. Alio° (.i. fm distinctōem q ē iuxta ma
iorē ppinqtatē ad eūdē finē) lex noua distinguiī a veteri
Et nota xba Doc. vbi dicit q distinguiī noua a veteri
sꝫ nō dr (distinguiī specie. qꝛ illa distinctio nō est ppriē spe
cifica sꝫ magis gdualꝫ i eadē specie. vt sup dictū ē q. xcj. ar.
v.) Probaī aūt ꝯclo ista. lex vet⁹ ē pedagog⁹ pueroꝝ. no
ua āt ē lex pfectōis. g ꝯclo xa. Tenet ꝯña. qꝛ instructio
pueroꝝ ē ipfecta. lex āt pfectōis pfecta lex. Añs pꝫ p pª
pte auctoritate apli. scda ps pꝫ. qꝛ ē lex charitatis q ē vin
culū pfectōis. igaī ꝛc. ¶ Et nota. q ille excessus noue le
gis sup veterē. etiā magis patebit ar. sqn. vbi declarabiī
pticulariter in qbꝫ noua suppleat qd deficit veteri. sꝫ nunc
posita est radix illi⁹ distinctōis. qꝛ ex gra ꝛ charitate pue
niūt oēs drñe illaꝝ legū fꝫ pfectū ꝛ ipfectū. ¶ Nota etiā
q sicut sup dictū fuit q nō ē icōueniens vt aliq duo diffe
rāt in eē nature. nō tñ i esse moris. sic ꝛ aliq drñt specie lo
gica q nō drñt specie entis. vt pꝫ de pdicabilibꝫ ꝛ qbus
dā pdicamentis. sic i pposito iste due leges. qꝛ vna pncipa
liter ē lex indita alia scripta. ꝛ etiā scriptura noue legis est
alia a scriptura veteris leg' nō qdē dispata in eē fcatiuo
sꝫ magis explicata. qꝛ tñ ordinaī in finē eūdē. vt dictū ē. nō
hñt rōes eiusdē leg' in specie. sꝫ nō sint eadē res in specie. ꝛ
tñ si lr q̄rit de scdario noue leg' ꝛ pncipali ve le. sꝫ scrip
tura pt euidenti⁹ saluari idemptitas specifica legis. qꝛ ille
scripture in eē fcatiuo nō distinguūī nisi fm maiorē ꝛ mi
norē expssionē eiusdē fcati. vt pꝫ ex dictis de cerimonialib
bus. qꝛ sic tota vita fuit figuratiua ꝛ scriptura. attñ qꝛ et
gra noue leg' ordinaī ad eūdē finē cū scriptura veteri le
gis. s. ad subiectōem dei (esto gra pfecte faciat subiectio
nē) scriptura āt solū docuerit ꝛ ostēderit subiectōem. ideo ꝛ rō
ne illi⁹ qd ē pncipale in noua lege pt saluari ꝛ de facto sal
uaī idēptitas specifica in eē legis nō nature. ꝛ ita pꝫ q in
esse leg', qd attendiī penes habitudinē ad finē nō ē distin
ctio nisi gradualis. ꝛ p ꝯñs xa est ꝯclusio.
¶ Que etiā ꝯfirmaī argumēto in ꝯtrariū qd intendit q
qꝛ sic sacerdotiū illud vet'. figurabat ꝛ disponebat ad sa
cerdotiū christi. ꝛ tendebat ad eūdē finē. s. subiectōēꝫ per
singularē cultū vni⁹ dei veri. ita ꝛ sacerdotiū noue legis.
et p ꝯñs leges illis sacerdotiis correspōdētes nō sunt oino
dispate sꝫ tendūt in vnū finē ꝛ sic distinguiī gradualiter
penes ppinqtatē ꝛ maiorē accessum. vt voluit scda ꝯclo.

q. lxvj. ar. ij. et. ij. q. lxvi. ar. vi. Ad p̄mū ḡ dōz. q̄ vnitas fidei vtriusq̄ testamē ti attestaſ vnitati finis. Dictū est em̄ sup. q̄ obiectuꝫ theologicaꝝ ꝟtutū inter q̄s est fides ē finis vltim⁹. ſ3 tn̄ fides h3 aliū statū in veteri ꝛ in noua lege. nā qđ illi credebāt futuꝝ nos credimus factū.

¶ Maior ꝯcediſ q̄dez. q̄ vtraq̄ lex data fuit hn̄tibꝫ fidē. ſ3 vt patuit q. ciij. ar. iij. ad q̄rtū. fides antiq̄ꝝ aliam habuit habitudinē ad xp̄m q̄ꝫ fides nr̄a nūc. ꝛ ſcđo fuit fides min⁹ explicata ſm cōem legē q̄ꝫ mō ſit. ita q̄ illa fides q̄ſi distinguebāſ ſ3 maiorē ꝛ minorē ꝓpinq̄tatē ad idē obiectū. Ad minorē iā patuit. fuit vna fides ex pte obiecti ſ3 habuit aliā habitudinē ꝓpter aliā diſpōnē ſubiecti. Ad ꝯn̄s. ḡ ꝛc̄. Uerꝫ. est vna lex ex pte finis. qꝛ obiectū fidei est vltim⁹ finis. ſ3 ſub rōne p̄me ꝟitatis. ꝛ cū iste due leges ſint ſb eodē fine. ſ3 ſ3 aliū statū. ſeqſ qđ dictū ē i cor. q̄ distinguāſ ſm maiorē ꝓpinq̄tatē ad eūdē finē.

¶ Ad 2ᵐ dōz. q̄ oēs drn̄e q̄ aſſignāſ iter nouā legē ꝛ veterē accipiūſ ſm pfectū ꝛ ipfectū. p̄cepta em̄ legis cuiuſlibet danſ de actibꝫ ꝟtutū. Ad opanda āt ꝟtutū opa aliter iclināſ ipfecti q̄ nondū hn̄t ꝟtutis habitū. ꝛ aliter illi q̄ ſunt p habitū ꝟtutis pfecti.

¶ D. ſoluēdo argumētū ħ p̄ᵒ rn̄det ad minorē. Scđo ad maiorē. ibi. Illi āt ꝛc̄. Tertio ad ꝓbatiōem minoris. ibi. Fuerūt tn̄ ꝛc̄. Quo igiſ ad minorē dico p̄ᵒ. q̄ non pn̄t ſ3 ista duo diuerſificare ſpecie diſpata. Uerꝫ ē. qꝛ cū timore ꝛ amore ſtat vnitas finis. ſi āt itelligaſ minor. q̄ nō pn̄t diuerſificari ſ3 pfectū ꝛ ipfectū in eadē ſpecie. Negaſ qꝛ ex ħ arguiſ charitas ꝛ abſentia charitatis. Arguiſ ꝛ doctrina ꝛ ſcriptura ꝓmittēs celeſtia. ꝛ alia ꝓmittēs terrena tn̄ ordinantes ad vnū finē. Ad maiorē ꝯcediſ ipa et rōne ei⁹ ponit D. ꝯn̄r. qꝛ euāgeliū vel magis lex euāgelica h3 tāq̄ꝫ p̄ncipale ſui grām, ꝛ charitatē ex q̄ q̄s iclinaſ vt ex amore ꝛ volūtate ſimplr opeſ. opa ꝟtuoſa p̄cepta p legē. Hn̄s em̄ ꝟtutē opaſ ꝓpter amorē ꝛ ꝯplacētiā ꝟtutis ꝛ nō ꝓpter exteri⁹ ipulſiuū. lex āt vet⁹ nō habuit grām et ꝟtutes. ꝛ ḡ optebat hoīes ad opa ꝟtutū p̄cepta induci metu penaꝝ vel ꝓmiſſione bonoꝝ tpaliū quibꝫ impfecti afficiebanſ. Un̄ dicit Doctor.

¶ Illi āt q̄ nondū hn̄t habitū ꝟtutis. inclināſ ad agēdū ꝟtutis opa ex aliq̄ cā extrinſeca. puta ex ꝯminatōe penaꝝ. vl̄ ex ꝓmiſſiōe aliq̄ꝝ extrinſecaꝝ remunerationū. puta honoꝝ vl̄ diuitiaꝝ vl̄ alicui⁹ hmōi. et iō lex vet⁹ q̄ dabaſ ipfectis .i. nōdū ꝯſecutꝫ grām ſpūalē. dicebaſ lex timoris. inq̄ꝫtū iducebat ad obſeruantiā p̄ceptoꝝ p ꝯminatōez q̄ruūdā penaꝝ ꝛ dr̄ hr̄e tpalia q̄dā ꝓmiſſa. Illi āt q̄ hn̄t ꝟtutē. inclinanſ ad ꝟtutis opa agēda ꝓpſ amorē ꝟtutꝫ nō ꝓpſ aliquaꝫ penā aut remuneratōez extrinſecā. ꝛ iō lex noua cui⁹ p̄ncipalitas ꝯſiſtit in ipa ſpirituali gr̄a indita cordibꝫ dr̄ lex amoris. ꝛ dr̄ hr̄e ꝓmiſſa ſpiritualia ꝛ eterna. q̄ ſunt obiecta ꝟtutis p̄cipue charitatꝫ. ꝛ ita p ſe in ea inclinanſ nō q̄ſi in extranea. ſed q̄ſi in ppria. ꝛ ꝓpter ħ etiā lex vet⁹ dr̄ cohibere manū nō aīm. qꝛ q̄ timore pene ab aliq̄ pctō abſtinet nō ſimplr ei⁹ voluntas a pctō recedit. ſicut recedit volūtas eius qui amore iuſticie abſtinet a peccato. ꝛ ꝓpter hoc lex noua que eſt lex amoris dicitur animū cohibere.

¶ Ad ꝓbatiōem minoris dico. q̄ ꝓponebanſ q̄dez p̄cepta charitatis ſ3 charitas ipa cordibꝫ nō infundebaſ p ſpm̄ſctm̄. ſicut in noua lege. ꝛ ḡ adhuc ſtat diſtinctio ſ3 pfectū ꝛ ipfectū. vt dixit ſcđa p̄te ꝓlo. Ultra. Silr ꝛc̄. Dico q̄ p illā drn̄am ꝓmiſſioꝝ nō diuerſificanſ ſpecie tn̄ ſm pfectū ꝛ impfectū. qꝛ ex illis diuerſis ꝓmiſſis habeſ q̄ in noua lege ē charitas q̄ p ſe iclinat ad ſpūalia ꝛ eterna. in veteri āt nō fuit charitas ſ3 carnalitas. iō ꝓmittebāſ tpalia. ſicut ꝛ idē ꝓuenit. q̄ vna dr̄ cohibere aīm alia manū. vt patuit. Ultra ad ꝓbatōem illi⁹. dico q̄ in nouo teſtamento ꝓmittūſ vt in paucioribꝫ tpalia nō in ꝟtute noue legis vt ſic. ſ3 ꝓpſ indiſpōnē coꝝ q̄ ſunt in ſtatu noue legꝫ. q̄ eſto nō debeāt dici iudei. tn̄ cōicāt cū iudeis in carnalitate. ſicut ecōtra in veteri teſtamēto ꝓmittebanſ ſpūalia vt in paucioribꝫ. vt h3 D. ſan. etiā in tertio. ſ3 his q̄ iā ptinebāt ad nouā legē rōne p̄ncipalꝫ noue legis. ſ3 nō ex efficacia ve. le. ſ3 p xp̄m. Ad ꝯn̄s. ḡ nō eſt alia. Uerꝫ diſpata ꝛ oīno diuerſa. ſ3 tn̄ alia modalr vl̄ gradualr. ꝛ ad illas ꝓbatōes minoris D. rn̄det ꝯn̄r. ſ3 de ꝓmiſſiōe tpaliū pa⁹ dixerit. oēs em̄ ille diuerſitates aſſignate fundāſ i vna radice. ſ. penes grām ꝛ penes eius carentiā. Un̄ dr̄. Christiani aliq̄ hn̄t ritum iudeorū.

¶ Fuerūt tn̄ aliq̄ in ſtatu veteris teſtamēti hn̄tes charitatē ꝛ grām ſpūſſcti q̄ p̄ncipalr expectabāt ꝓmiſſiōes ſpirituales ꝛ eternas. ꝛ ſm ħ ptinebāt ad legē nouā. Silr etiā in nouo teſtamēto ſunt aliqui carnales nondū ptingētes ad pfectiōem noue legis q̄s optuit etiā in nouo teſtamēto induci ad ꝟtutis opa p timorē penaꝝ ꝛ p aliq̄ tpalia ꝓmiſſa. lex āt vetus ꝛ ſi p̄cepta charitatis daret. nō tn̄ p eam dabaſ ſpūſſctus p quē diffundiſ charitas in cordibꝫ noſtris. vt dicitur Ro. q̄nto.

¶ Ex hac ſolōne nota q̄ iptinēter loquūſ. dicentes q̄ lex noua ꝓhibet aīm. ſ3 vet⁹ ꝓh lex manū. ħ em̄ falſuꝫ eſt. vt patebit ar. ſeq̄nti. nā ꝛ vet⁹ ꝓhibuit aīm ſ3 ſcribe ꝛ phariſei falſo oppoſitū opinareſ. S3 lex vet⁹ nō cohibuit aīm ſicut noua. qꝛ qđ q̄s dimittit ſolū metu pene hoīs. nō oꝫ q̄ aīo dimittat q̄ puniri nō pt ab hoīe. ſ3 q̄ q̄s dimittit ex charitate ꝛ amore dei obmittit ꝛ manu ꝛ aīo. ſciens qꝛ et de⁹ ꝓpter cui⁹ amorē obmittit cogitatōes punit ꝛc̄.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ ſicut ſup̄ dictuꝫ eſt. lex noua q. cvi. ar. ij. dr̄ lex fidei. inq̄ꝫtū ei⁹ p̄ncipalitas cōſiſtit in ipa gr̄a q̄ interi⁹ daſ credentibꝫ. vn̄ dr̄ gr̄a fidei. Habet aūt ſecūdario aliq̄ facta ꝛ moralia ꝛ ſacramētalia. ſed in his nō ꝯſiſtit p̄ncipalitas legis noue. ſicut p̄ncipalitas veteris legis in eis ꝯſiſtebat. Illi āt q̄ in veteri teſtamēto deo fuerūt accepti p fidē. ſm hoc ad nouū teſtamentū ptinebāt. nō em̄ iuſtificabanſ niſi p fidē chriſti q̄ eſt actor noui teſtamēti. vn̄ ꝛ de moiſe dicit apl̄s ad heb. xi. q̄ maiores diuitias eſtimabat theſauro egyptioꝝ improperiū chriſti.

¶ Maior vera ꝛ bn̄ diſtinguit p ħ ſm pfectū ꝛ ipfectū. Et dico q̄ veterē appellat factoꝝ. qꝛ vet⁹ ꝯſiſtebat in ſcriptura exteriori p quā ſcripturā denūciabaſ q̄d eēt agēdū ſ3 nō habebaſ gr̄a adimplendi. ꝛ ſi q̄ habuerūt grām īplendi ſm ħ ptinebāt ad nouā. lex āt noua dr̄ fidei. qꝛ ē lex gr̄e q̄ daſ habentibꝫ verā fidē vel ꝟtute vere fidei. Ad minorē p p̄ma pte. negaſ. Dico em̄ q̄ ſi p fidē patribꝫ fuit data gr̄a ſ3 ħ nō erāt veteris teſtamēti ſ3 noui. ſ3 p exteriorē ſcripturā q̄ erat ꝓprie vet⁹ teſtamētū nō habebat gr̄a

fidei q̄ est p̄ncipale i noua lege. Ad scđaʒ p̄tē minoris negat̄ q̄ sit factoꝝ p̄ncipalr̄ sicut vet⁹ sʒ est p̄ncipalr̄ gr̄a spi ritussc̄ti. hʒ tn̄ quedā facta. s. morales act⁹ ⁊ q̄dā sacramē talia sʒ tn̄ m̄n⁹ p̄ncipalia. sʒ facta ve. le. erāt p̄ncipalia. q̄re negat̄ ɔña. q̄ nō sit alia ḡdualr̄ ⁊ distīcta sʒ ꝑfectōeʒ.

¶ Utꝝ lex noua impleat veterem.

G

AD scđm sic ꝓcedit̄. Uidet̄ q̄ lex noua legē veterē nō ipleat. Impletio eīn ɔ̄rat̄ euacuatōi. sʒ lex noua euacuat v̄l excludit obseruātias legꝫ veterꝫ. Dicit eī ap̄ls ad gal. v. Si circūcidamini xp̄s nihil vob̄ ꝓderit. ḡ lex noua nō ē ipletiua veterꝫ legꝫ. ¶ P̄. ɔ̄riū nō ē ipletiuū sui ɔ̄rij. sʒ dn̄s i lege noua ꝓposuit q̄dā p̄cepta ɔ̄ria p̄ceptꝫ veterꝫ legꝫ. Dicit̄ eīn matth. v. Audistꝫ q̄ dictū ē antiq̄s Quicūq̄ʒ dimiserit vxorē suā det ei libellū repudij. ego āt dico vob̄ q̄cūq̄ʒ dimiserit vxorem suā facit eā mechari. ⁊ idē ɔ̄rīr pʒ in ꝓhibitiōe iuramēti. ⁊ etiā in ꝓhibitōe taliōis ⁊ in odio inimicoꝝ. Silr̄ etiā videt̄ dn̄s exclusisse p̄cepta veterꝫ legꝫ de discretōe ciboꝝ matth. xv. dicēs. Nō qđ itrat in os coinq̄nat hoīeʒ. ḡ lex noua nō ē ipletiua veterꝫ. ¶ P̄. q̄cūq̄ʒ ɔ̄ legē agit nō iplet legē sʒ xp̄s in aliq̄bꝫ ɔ̄ legē fecit. tetigit eīn leprosuʒ. vt đr matth. viij. qđ erat ɔ̄ legē Silr̄ etiā videt̄ sabbatū pluries violasse. vn̄ de eo dicebāt iudei ioā. ix. Nō ē h̄ hō a deo q̄ sabbatū nō custodit. ḡ xp̄s nō ipleuit legē. ⁊ ita lex noua data a xp̄o nō ē veteris ipletiua. ¶ P̄. in veteri lege ɔ̄tinebāt̄ p̄cepta moralia. cerimonialia ⁊ iudicialia. vt

q.xcix.ar.iij. sup̄ dictū ē. sʒ dn̄s matth. v. vbi q̄ʒtū ad aliq̄ legē impleuit nullā mētionē videt̄ facere de iudicialibꝫ ⁊ cerimonialibꝫ. ḡ videt̄ q̄ lex noua nō sit totalr̄ veterꝫ impletiua. ¶ Sʒ ɔ̄ est q̄đ dn̄s đt matth. v. Nō veni soluere legē sʒ adimplere. ⁊ postea subdit Iota vnū aut vnus apex nō preteribit a lege donec oīa fiant

¶ Hic D. determinat aliq̄ que ad articulū p̄mū sequūt̄. Et p̄mo. an noua veterē legē ipleat. h̄ eīn statiʒ seq̄t ex ar. p̄. q̄ ꝑfectū iplet iꝑfectū. Dictū est āt. q̄ noua differat a veteri sicut ꝑfectū ab iꝑfecto.

ar. p°. ¶ Rn̄deo dđʒ. q̄ sicut dictū est. lex noua ɔparat̄ ad veterē sicut ꝑfectū ad iꝑfectū. oē āt ꝑfectū adimplet id qđ imꝑfecto deest. ⁊ sm̄ h̄ lex noua adimplet veterē legē inq̄ʒtū supplet illud qđ veteri legi deerat

¶ Conclo rn̄siua ex h̄ corꝑe est talis. Lex noua adim

Cõclo rn̄si. plet veterē legē inq̄ʒtū supplet illud qđ ve. le. defuit. Ista ɔclo hʒ duas p̄tes quaꝝ vna aliā exponit. q̄ implet supplendo qđ alteri deerat. Et D. ꝓbat p̄mo p̄mā p̄tē eius ḡnaliter. sicut ⁊ illa ꝑs est ḡnalr̄ rn̄siua. Scđo scđaʒ magis explicat ꝑ residuū corꝑis. ibi. In veteri āt ⁊c̄. q̄ ad p̄mā arguit̄ sic. Oē ꝑfectū iplet id qđ iꝑfecto deest. sʒ lex noua ɔꝑat̄ ⁊c̄. vt in p̄ncipio l̄re. igit̄ illa ꝑs ꝟa. Maiorē Doc. relinq̄t notā p̄sertim qn̄ ꝑfectū ⁊ iꝑfectū sunt eiusdē ordinis. ⁊ qn̄ vnū disponit ⁊ ordinat̄ ad aliud sicut in ꝓposito. Minor patuit articulo p̄mo Cōseq̄nter cū đt.

¶ In veteri aūt lege duo possunt ɔsiderari. sc̄ʒ finis ⁊ p̄cepta ɔtenta in lege. finis ꝟo cuiuslibet legꝫ

q.xcij.ar.p. est vt hoīes efficiāt̄ iusti ⁊ ꝟtuosi. vt sup̄ dictū ē. vn̄ et finis veteris legis erat iustificatio hoīm quā q̄dē lex efficere nō poterat. sʒ figurabat q̄busdā cerimonialibꝫ factis ⁊ ꝓmittebat verbis.

¶ Ondit ⁊ explicat scđā p̄tē ɔclōnis rn̄si. q̄ vult q̄ noua suppleat qđ deerat vete. le. Que ꝓbat̄ sic. In veteri lege duo possunt ɔsiderari. s. finis ⁊ p̄cepta ɔtenta in lege. sʒ noua lex q̄ʒtū ad vtrūq̄ʒ supplet qđ deerat ve. le. igit̄ illa scđa ꝑs vera. ⁊ est argumentū a sufficiēti inductōe. q̄ circa vete. legē nō est aliud ɔsiderare. Maior relinq̄t̄ nota. Minorē nō ponit sʒ ꝓbat p̄mo p̄mā p̄tē. scđo scđaʒ. ibi. Precepta ꝟo ⁊c̄. Quo ad p̄mā. s. ex p̄te finis arguit̄ sic. Finis ve. le. fuit iustificatio hoīm quā lex efficere nō poterat sʒ figurabat ⁊ ꝓmittebat. sʒ noua lex iustificat ꝑ passioneʒ christi ⁊ exhibet q̄ vet⁹ ꝓmittebat. ⁊ ɔplet q̄ vetus figurabat. igit̄ iplet ve. le. ex p̄te finis q̄ fuit iustificare ꝓmittere ⁊ figurare. Doc. p̄° ponit maiorē. 2° ꝓbat minorē auctoritatibꝫ ap̄li. ibi. Et q̄ʒtuʒ ad ⁊c̄. Maior ḡ p̄dicta ꝓbat̄ ꝑ p̄ma p̄te. q̄ finis cuiuslibet legis est vt hoīes efficiant̄ iusti ⁊ ꝟtuosi. igit̄ ⁊ vete. le. Añs patuit sup̄ q. xcij. ar. p̄. Scđa ꝑs maioris patuit sup̄ q. ciij. et sepi⁹. ɔ̄rīr ibi

¶ Et q̄ʒtū ad h̄ lex noua implet veterē legē iustificando ꝑ ꝟtutē passiōis xp̄i. ⁊ h̄ est qđ ap̄ls dicit ad Ro. viij. q̄ ipossibile erat legi. de⁹ filiū suū mittēs in silitudinē carnis pcti. dānauit pcīn in carne vt iustificatio legis ipleret̄ in nob̄. ⁊ q̄ʒtuʒ ad h̄ lex noua exhibet q̄ lex vet⁹ ꝓmittebat. sm̄ illđ. ij. ad corinth. p°. Quotq̄t ꝓmissiōes dei sūt in illo ē. i. in xp̄o. ⁊ iterʒ q̄ʒtū ad h̄ ɔplet etiā qđ vetus lex figurabat. vn̄ ad col. ij. đr de cerimonialibꝫ q̄ erāt vmbra futuroꝝ Corpus āt xp̄i. i. ꝟitas ꝑtinet ad xp̄m. vn̄ lex noua đr lex veritatis. lex āt vetus vmbre vel figure.

Subiūgit minorē ꝓ minore p̄ncipali ꝓ scđa p̄te ɔclōnis. quā ꝓbat ꝑ ap̄lm q̄ ad oēs e⁹ tres p̄tes. due etiā vltime p̄tes sequūt̄ manifeste ex p̄ma. q̄ eo ip̄o q̄ iustificat noua lex. exhibet qđ vet⁹ ꝓmittebat. ⁊ q̄ vet⁹ lex figurabat iustificatōeʒ quā facit lex noua. ḡ iplet qđ illa figurabat. ⁊ ɔfirmat̄ ista tertia ꝑs ex noiatiōe noue legis. q̄ đr lex veritatis. vetus aūt vmbra vel figura sed veritas iplet vmbrā ⁊ figurā. igit̄ ⁊c̄. Deīn cū đt.

¶ Precepta vero veteris legis adimpleuit xp̄s ⁊ oꝑe ⁊ doctrina. oꝑe quidē q̄ circūcidi voluit ⁊ alia legalia obseruare q̄ erāt t̄p̄e illo obseruāda. sm̄ illđ gal. iiij. Factū sub lege.

¶ Manifestat scđā p̄tē minoris p̄ncipalis. s. q̄ noua ipleat veterē q̄ ad p̄cepta ⁊ p̄sertim q̄ xp̄s auctor noue legis ipleuerit oꝑe ⁊ doctrina. ⁊ p̄io q̄ oꝑe. scđo q̄ doctrina. ibi. Sua āt ⁊c̄. Quo ad p̄mū sic. Christ⁹ circūcidi voluit ⁊ alia legalia seruare. igit̄ adimpleuit p̄cepta ve. le. oꝑe. Conseq̄ntia nota. Añs declarat̄ ⁊ ꝓbat̄ auctoritate ap̄li. ¶ Et nota q̄ p̄cepta etiā cerimonialia xp̄s adimpleuit oꝑe. sʒ circa ip̄a nihil docuit. vt patebit ad q̄rtum. sʒ moralia p̄cepta exposuit ⁊ ad ip̄a seruāda tuti⁹ aliqua ordinauit. silr̄ supaddidit ɔsilia moralibꝫ p̄ceptis. sʒ cerimonialia nō sic ordinauit tuti⁹ iplenda. q̄ erāt statiʒ habitura finē. Uñ qđ D. đt (q̄ ipleuit oꝑe ⁊ doctrina) referendū est ad diuersa. op⁹ videlʒ tm̄ ad cerimonialia sʒ doctrina tm̄ ad iudicialia. q̄ mulierē in adulterio dep̄hensam impunitā abire fecit. sʒ opus ⁊ doctrina ad moralia. vt patet in sequenti littera. Deinde ibi.

¶ Sua aūt doctrina adimpleuit p̄cepta legis triplr̄. Primo q̇dem verū intellectū legis exprimen/do. sicut patꝫ in homicidio ꝛ adulterio. in quoꝝ ꝓhibitione scribe ꝛ pharisei nō intelligebāt nisi exteriorem actū ꝓhibitū. Vn̄ dn̄s legē adimpleuit ostendendo etiā interiores actus peccatoꝝ cadere sub ꝓ/hibitōne. Secūdo adimpleuit dn̄s p̄cepta legis ordinādo quō tutius obseruaret̄ qd̓ lex vetus statue/rat. sicut lex vetus statuerat vt hō nō piuraret. ꝛ h̄ tutius ꝯseruaret̄ si oīno a iuramento abstineat̄. nisi in causa necessitatis. Tertio adimpleuit dn̄s p̄cep/ta legis superaddendo q̄dam ꝑfectōis ꝯsilia. vt pꝫ Matth. xix. vbi dn̄s dicenti se obseruasse precepta veteris legis d̓t. Vnū tibi deest. si vis ꝑfectus ee va de ꝛ vende oīa que habes ꝛc̄.

¶ Declarāt quō noua lex ꝛ auctor eius impleuit ve/terem quo ad p̄cepta. scꝫ doctrina. Qd̓ ꝓbat̄ sic. christus in sua doctrina verū intellectū legis ve. exp̄ssit ꝛ ordina/uit quō p̄cepta tutius obseruarent̄. ꝛ supaddidit q̇dam ꝑfectōis ꝯsilia. ḡ adimpleuit p̄cepta ve. le. doctrina. Cō sequētia nota. Aīs ꝑ ptes suas declarat̄ clare in lr̄a.

Nota āt q̇ h̄ manifeste habet̄ qd̓ dictū est an̄ ꝓ ad 2ᵘᵐ qꝛ vet̓ lex in ꝟitate ꝓhibuit interiores mot̓. ꝛ p̄cepta act̓ exterioris ꝓhibitiua etiā intelligūt̄ de actu interiori. licet pharisei falso intelligerēt solū de actu exteriori vbi interior nō fuit exp̄sse ꝓhibit̓. q̄re lex vet̓ in ꝟitate animū ꝓhibuit. licꝫ nō cohibuerit. Nota etiā circa hec ꝟba D. cū d̓t) sicut pꝫ in homicidio ꝛ adulterio ꝛc̄.) qꝛ videt̄ dubiū de adulterio interiori. dicūt eñ doctores nostri. q̇ ꝓplus iudaicus credebat animi ꝛ volūtatis motus nō ee pctā nisi vbi lex interiores mot̓ spēalr̄ ꝓhibebat. videt̄ āt q̇ lex vet̓ spēalr̄ ꝓhibuerit ꝯcupiscentiā adulterinā in hoc precepto. Nō ꝯcupisces vxorē ꝓximi. Quare nō videt̄ posse stare. q̇ scribe ꝛ pharisei nō habuerūt ꝓ pctō ꝯcupiscentiā adulterinā. qꝛ spēalr̄ ꝓhibita fuit. cui̓ ꝯtrarium d̓t D. de homicidio eñ mētali nō est spēalis ꝓhibitio. vn̄ et Aug̓. d̓t ꝯtra Faustū. q̇ nō intelligebāt homicidiuꝫ nisi ꝑ peremptōem corꝑis hūani. vt patebit ar. seqn̄. ad 2ᵘᵐ. Sed dico. q̇ vt patuit supra. q. c. ar. iij. iudei. sicut et aliqui ex doctoribꝫ nostris eos in hoc sequentes. dicebāt eē vnū p̄ceptū quo ꝓhibet̄ ꝯcupiscētia vxoris aliene et aliaꝝ reꝝ. ita q̇ in illo p̄cepto vno ꝓhibet̄ ſm eos ꝯcupiscentia vxoris ꝓpter luxuriā vel venerē. sꝫ ꝓpter auariciam. Vn̄ ꝯcupiscentia adulterina quā ſm D. hic nō credebāt eē pctm̄. est q̄ nō ꝓhibet̄ spēalr̄. sꝫ simul cū ope. ꝑ illud p̄ceptū. Nō mechaberis. Et ſm iudeos (vt frequenter hꝫ Paul̓ burgēsis ꝛ etiā Lyra) act̓ interior nō ꝓhibebat̄ nec erat pctm̄ nisi ꝓrūperet aliq̄liter in actū exteriorē. Et ḡ ꝯcupiscētia adulterina de qua loq̇tur D. nō fuit ſm se ꝛ spēalr̄ ꝓhibita. sꝫ solū cū actu exteriori. ꝛ ideo putabāt non esse pctm̄ ſm se. qd̓ tm̄ falsum est. Et ḡ christ̓ hoc declarauit ꝛ exp̄ssit Matth. v. Patꝫ ḡ q̇ D. bn̄ loquit̄. qꝛ in hoc p̄cepto non ꝯcupisces ꝓhibet̄ ſm iudeos solū ꝯcupiscētia auaricie. non luxurie. qd̓ tm̄ falsum est. vt patuit etiā sup̄. q. c. ar. iij. Vide etiā aliq̇d de istis in Nicolao de lyra. Exo. xx. circa p̄ceptū. nō ꝯcupisces.

¶ Argumentū in ꝯtrariū exponit̄ a Nicolao de lyra. ꝑ̄ceptum de adimpletōe p̄ceptoꝝ. q̄ tm̄ diuersimode impleta sunt ꝑ christū. q̄dā ꝑ euacuatōem. alia ꝑ supadditiōē ꝛ declaratōem. vn̄ est ꝑ ꝯclōne mīsma

¶ Ad p̄mum ergo dōm. q̇ lex noua nō euacuat obseruātiam veteris legis. nisi q̄tū ad ceremonia/lia. vt supra dictū est. hec aūt erant in figuraꝫ futuri. vn̄ ex hoc ipso q̇ ceremonialia precepta sunt impleta perfectis his que figurabātur nō sunt vlteri̓ obseruāda. qꝛ si obseruarentur adhuc significaret̄ aliq̇d vt futurū nō impletū. sicut etiā promissio futuri doni locum iam nō habet promissione iaꝫ impleta per doni exhibitionem. ꝛ per hunc modū ceremonie legis tolluntur cū implentur — q. ciij. ar. iij. et iiij.

¶ Maior vera est in naturalibꝫ ꝛ in corꝑalibꝫ. sed in figuralibꝫ. negat̄. imo opꝫ q̇ impletio sit euacuatio. quia impletio fit ꝑ hoc q̇ exhibet̄ p̄sentialr̄ figuratū. si ergo est p̄sens nō pt̄ amplius figurari vt futurū. figuratio eñ est respectu futuri. quo posito p̄sente vel p̄terito nō est locus figurationi. Ad minorē. est vera cū restrictōe. qꝛ noua euacuat veterē quo ad obseruantias ceremoniales. si eñ obseruātia capit̄ generalr̄. tūc nō solū stat ꝓ his q̄ ꝑtinet ad ceremonialia vel ad ꝯuersatōnem populi iudaici. sꝫ ꝓ oībꝫ p̄ceptis ve. le. vt patuit supra. q. ciij. ar. iiij. in q̄rto argumento. sed moralia nō sunt euacuata. sꝫ declarata. Quare negat̄ ꝯsequentia. imo eo ip̄o q̇ euacuāt̄ ceremonialia implentur

¶ Ad secūdū dōm. q̇ sicut Augustin̓ d̓t contra Faustū. Precepta illa domini nō sunt ꝯtraria preceptis veteris legis. qd̓ eñi dn̄s p̄cepit de vxore nō dimittenda nō est ꝯtrariū ei qd̓ lex p̄cepit. neq̧ eñ ait lex. qui voluerit dimittat vxorē. cui esꝫ ꝯtrariū nō dimittere. sed vtiq̧ nolebat dimitti vxoreꝫ a viro q̄ hanc interposuit morā. vt in discidiū animus preceps libelli ꝯscriptōe refractus absisteret. vn̄ dominus ad hoc ꝯfirmādū vt nō facile vxor dimittatur solā causam fornicatōis excepit. Et idē etiā dicēduꝫ est in ꝓhibitōe iuramenti. sicut dictū est. Et idē etiā pꝫ in prohibitōne talionis. taxauit eñ modū vindicte lex. vt nō ꝓcederetur ad īmoderatā vindictā a qua dn̄s ꝑfectius remouit eum qui monuit omnino a vindicta abstinere. Circa odiuꝫ vero inimicoꝝ remouit falsum phariseoꝝ intellectū nos monens vt ꝑsona odio nō haberet̄. sed culpa. Circa discretionē ꝟo ciboꝝ q̄ ceremonialis erat. dn̄s nō mādauit vt tūc nō obseruarent̄. sꝫ ostendit q̇ nulli cibi ſm suam naturam erant imūdi. sed solum ſm figuram. vt supra dictū est. — In fi. c. ob — q. cii. ar. vi. ad pri.

¶ Maior ꝯcedit̄. sed minor negat̄. Ad ꝓbatōem doctor videt ſm eñes eius ptes. vt pꝫ. Ad ꝓbatōem dico q̇ libellus repudij p̄cept̓ in lege fuit. sꝫ nō repudiū. ꝛ iō fuit p̄cept̓ libell̓ repudij. vt interueniret mora in q̄ discidiū animi frangeret̄. ꝛ ira vel odiū ꝯtra vxorē mitigaret̄ et illd̓ p̄ceptū fuit ꝓ nō dimissione vxoris. silr̄ xp̄s Mathei. v. voluit vt nō dimitteret̄ facile vxor ex q̄cūq̧ ca. sicut iudei falso extimabāt etiā absq̧ cā fornicatōis. q̄re p̄ceptū de libello repudij ꝛ p̄ceptū xp̄i de non dimittenda vxore. se ꝯfirmāt. ꝛ nō ꝯtrariant̄. Lex eñ vet̓ nō volebat vxorē dimitti. sed ꝑmisit repudiatōnem. tm̄ cū libello repudij ad mitigādū ꝑmiat odiū. ꝛ ꝑ ꝯn̄s ad impediendū

dimissione. Ultra ad scdam pbatōem minoris de iuramēto. dico eñ q nihil pcepit in hoc ɔtra legē. imo ordinauit quō iurī᷒ obseruet. ordinās abstinere a iuramēto icauto. qd fit extra casuz necītatꝭ. Ūñ nō phibuit oē iuramentū. qd esset ɔ̄ legē. sȝ ordinauit nō iurare oīno. i. nō quocūqȝ mō. nec ex leui cā. sȝ nō ordinauit oīno nō iurare. Ultra de pena talionis. negaṭ q aliqd ɔtrariū intētioni legis ordinauerit. Uoluit eñ lex p penaȝ talionis tollere inordinatā vindictā. qd pceptū pfecti᷒ obseruaṭ si qs nullā expetat vindictā. Quō aūt velle se vindicare sit pctm. vide. 2ª 2ᵉ. q. cviij. ar. x. Pōt eñ qs appetere alterius punitōem ꝑpter ordinē iusticie. vel emēdatōeȝ peccātis. sȝ vindictā q̄rere solū ꝑpter punitōnem vt est mala punitio. hoc nō licȝ. Errabāt eñ in hoc iudei putātes vindictā esse ꝑpter se appetēdā. qd christ᷒ ibidē correxit. Ultra ad q̄rtū de odio inimicoꝝ. negaṭ q christ᷒ in h̄ aliqd ordinauerit ɔtra legē. sȝ correxit falsam estimatōem phariseoꝝ. qꝛ a ɔtrario sensu arguebāt ex hoc q d̄r in lege. diliges amicū. inferebāt ipī ꝛ odio habebis inimicum. qd xps remouit. qꝛ nō dȝ odio haberi inimic᷒. quo ad naturā. sȝ q̄ ad culpā. qd odire culpā est diligere hoīem. Ultra ad q̄ntū. negaṭ q circa cibos aliqd ordinauerit ɔtra legē. sȝ solū declarauit. q null᷒ cibꝰ ex natura haberet imūdiciā spūalē. sȝ solū figuratiuē. vt sup̄ dictuȝ fuit. q. ciij. ar. vi. ad. x. sȝ nō iussit q tūc nō seruarent obseruātias legales circa cibos. qꝛ adhuc ceremonialia ligabāt. Christ᷒ eñ nō min᷒ discipulis suis imūdos cibos ſm lege vitabat. vt declarat Nico. de lyra. Math. v. q̄re negaṭ ɔña

Circa hoc qd tangiṭ in pncipio solōnis circa materiā auctoritatū. quaꝝ vna ē ex Deutero. xxiiij. alia Math. v. Nota. q dictū bti Augu. in pncipio solōnis videṭ esse ɔtra. Burgēsem. q̄ Deutero. vbi iā. ꝛ Math. xix. vult defendere q repudiū vxoris potuit fuisse licitū. ꝛ q aliqs sine pctō potuit dimissa vxore ꝑpter fornicatōnem ducere aliā. et ſm hoc exponit aliter illam auctoritatem Math. v. q̄ Lyra. q̄ est ɔtrarie opinionis. sicut ꝛ do. san. videṭ eē. q. cv. ar. iiij. ad. viij. et est ɔtra Burgensem pbū Aug. cū dr. sed vnq̄ nolebat dimitti vxorē. ꝛ p ɔña nō fuit dimissio licita. sȝ eñ tanq̄ minus malū pmissuȝ vide ibidē ad longū. D. eñ san. supra vbi imediate ꝑposuerat se ex ꝑpria sentētia dicturū in. iij. p. sed morte puēt᷒ nō fecit. In q̄rto autē sen. refert duas opioniones circa hoc. sed se ad nullā determinat

¶ Ad tertiuȝ dōm. q tact᷒ leprosi erat phibitus in veteri lege. qꝛ ex hoc incurrebat hō quādā irregularitatis imūdiciaȝ sicut ꝛ ex tactu mortui. vt supra
q. cij. ar. v. dictū est. sȝ dñs q̄ erat mūdator leprosi imūdiciā incurrere nō poterat. p ea aūt q̄ fecit in sabbato. sabbatum nō soluit ſm rei veritatē. sicut ipsemet in euāgelio ostēdit. tum qꝛ operabaṭ miracula virtute diuina q̄ sp operaṭ in rebꝰ. tum qꝛ salutis humane opa faciebat. cū pharisei etiā saluti aīaliū in die sabbati puiderēt. tū etiā qꝛ rōne necītatis discipulos excusauit in sabbato spicas colligētes. sed videbaṭ soluere ſm supstitiosum intellectū phariseoꝝ. q̄ credebāt etiā a salubribꝰ opibꝰ eē in die sabbati abstinēdū. qd erat ɔtra intentōem legis

¶ Maior vera. sed minor negaṭ. Ad pbatōeȝ d̄r q tact᷒ leprosi quo mūdabaṭ nō potuit inducere irregularitatē legalē. nec fuit ɔtra legeȝ. Ad scdm de sabbato negaṭ q vnq̄ violauerit sabbatū. qꝛ opus diuī. ꝛ miraculosum. nō est ɔtra sabbatū. cū de᷒ sp opeṭ. Scdo op᷒ salutis corpalis vel spūalis nō ē ɔtra sabbatū. vt patuit etiam supra. quare negaṭ ɔña

Ad quartū dōm. q ceremonialia precepta legis nō ɔmemorātur. Math. v. qꝛ eoꝝ obseruātia totaliter excludiṭ p impletiōem. vt dictū est. De iudicialibꝰ ꝟo pceptꝭ ɔmemorauit pceptū talionis. vt qd de hoc diceret de oībꝰ aliis eēȝ intelligēdū. in quo q̄dē pcepto docuit legis intentōem nō esse ad hoc q pena talionis q̄reret ꝑpter liuorē vindicte. quē ipse excludit monēs q hō debet eē paratus etiā maiores iniurias sufferre. sed solū ꝑpter amoreȝ iusticie. qd adhuc in noua lege remanet ad. f. et i cor.

¶ Maior vera. sȝ alteri᷒ rōnis fuerunt ceremonialia qꝛ p xpm erāt oīno euacuanda. ꝛ erant futura mortifera nō sic moralia q̄ vsq̄ hodie obligāt. nō sic etiā iudicialia q̄ pñt obseruari. licȝ sint mortua. non tñ sunt mortifera q̄ ad substātiā facti. vt patuit sup̄. Minor negaṭ de iudicialibꝰ. qꝛ facit mentōem de pena talionis. ꝛ ipam exposuit volēs sic intelligi de oībꝰ aliis. q obseruāda sint iudicialia amore iusticie. nō liuore vindicte. De ceremonialibus ɔcedo. q nō facit mentōeȝ. ꝛ rō tacta est. qꝛ erāt omnino euacuāda. ꝛ p ɔñs nō erat opus aliqd circa ea statuere vel ordinare. secus de moralibꝰ. qꝛ pmāsura fuerūt. Ūñ ꝛ multa circa ipa christus ordinauit. iudicialia etiā sane exponit ex vno iudiciali volens intelligere de oībꝰ. Quare negatur ɔña

Utꝝ lex noua ɔtineaṭ in veteri

C

AD tertiū sic ꝑcediṭ. Uideṭ q lex noua in lege veteri nō ɔtineaṭ. Lex eñ noua precipue in fide ɔsistit. vñ d̄r lex fidei. vt pȝ Ro. iij. sȝ multa credēda traduṭ in noua lege. q̄ in veteri lege nō ɔtineṭ. ģ lex noua nō ɔtineṭ in veteri ¶ P. q̄dā glo. d̄r Math. v. sup illd. Qui soluerit vnū de mādatis istis minimis. q mandata legis sunt minora. in euāgelio ꝟo sunt mādata maiora. mai᷒ aūt nō pt ɔtineri in minori. ģ lex noua nō ɔtineṭ in veteri ¶ P. qd ɔtineṭ in altero simul habeṭ habito illo. si igiṭ lex noua cōtineret in veteri. seq̄reṭ q habita veteri lege habeaṭ ꝛ noua. supfluū igiṭ fuit habita veteri lege iteꝝ dari nouā. nō ģ noua lex cōtineṭ in veteri. ¶ Sȝ ɔtra est qd d̄r Ezech. p. Rota erat i rota. i. nouū testam̄ i veteri. vt greg. exponit.

¶ Hic D. determinat quoddā aliud corollarie sequēs ex ar. p. scȝ ɔtinentiā noue legis in veteri

¶ Rñdeo dōm. q aliqd cōtinetur in alio dupl'r. Uno mō in actu. sicut locatū in loco. Alio mō ꝟtute. sicut effectus in cā. vel ɔplementū in ɔpleto. sicut genus ɔtinet spēs potestate. ꝛ sicut tota arbor cōtinetur in semine

¶ Doc. p° ponit q̄ddaȝ notabile distinctiuū. Scdo iuxta scdm ei᷒ mēbꝝ rñdet ibi. Et p hūc ꝛc. Circa pmū d̄r. q aliqd ɔtineṭ in alio dupl'r. Uno° actu ꝛ pfecte ſm sē sicut locatū ɔtineṭ a loco. qꝛ ſm scpm a loco circūdatur.

Alio mō cōtinet aliqd in alio virtute sicut effectus in causa. vel continet aliqd in alio virtute. scz qn logica. sic genus cōtinet species in ptāte scz logica. q est ambus sic ptātis. Vel sicut cōtinet cōplementū in eo qd cōplet. vel sicut tota arbor in semine cōtinet virtualiter. ita q virtualiter cōtinentia extendat ad quācūqz inclusionē alteri implicitā etiā z ipsfecta. Et nota. q D. ponit multos modos cōtinētie virtualis. sz nō vult q oēs habeāt locū in proposito. pcertim nō pmus. q est modus q effectus cōtinet in cā. qz ille non est ad ppositū. q ad esse effectū z cām. est tn ad ppositū q ad virtualiter cōtinere. similiter cōtinētia speciei in gñe nō est ad ppositū quo ad cōmunitatē z ptulam potestatē generis. tn sunt oēs ad ppositū quo ad virtualiter cōtinere. Cōsequēter cū dicit

ar. f. in cor. et ad. q^m ¶ Et per hunc modū noua lex cōtinetur in veteri. Dictum est em̄ q noua lex cōparatur ad veterem sicut pfectum ad imperfectum.

¶ Rūdet ad qsitū supra secūdm mēbz pdictū tali cōclusione. Lex noua in veteri cōtinebat virtualiter. sicut arbor in semine. z sicut fructus in spica. z sicut cōplementū in eo qd cōplet. Intellige tn vt tactū est. q cōtinet sicut arbor in semine pu esse pcatiuū. nō pm eē causatiuū. ita q ea q sunt in noua lege expsse z formalr. erāt in vete. implicite z representatiue in factis. z scripturis figuratiuis. Cōclo. q. pbat pmo rōne. Scdo auctoritate. ibi. Vn xpo zc. Rone sic. Illo mō pfectū cōtinet in ipfecto. scz aliq mō figuraliter z implicite. sz noua lex cōpat ad veterē sicut pfectū ad ipfectū. q cōclo vera. Maior relinqtur nota. qn pfectū z ipfectum sunt subordinata. tūc em̄ pfectū cōtinet impfecte. z inchoatiue ipfecto (z supplet illa maior) Minorē D. ponit z pz ex ar. p. et. ij. Quare sicut arbor est inchoata in semine et frumētū in spica. sic noua in veteri inchoata fuit. z ipsi erāt cōtenta. sz tn deest causalitas veteris sup nouā. sed est inchoatio pm eē replentatiuū z figuratiuū. Tūc ibi.

¶ Vn Chrysostomus exponens illud qd habetur Marci. iiij. Ultro terra fructificat pmū herbā. deinde spicā. deinde plenū frumentū in spica. sic dr. pmo herbā fructificat in lege nature. postmodū spicas in lege moysi. postea plenū frumētū in euāgelio Sic igit est lex noua i veteri lege sicut fructus i spica

¶ Probat cōclonē nūsiuā auctoritate b. Chryso. clare in fa. z in fine cōclonē resumit p modū corollarij. Nota aūt q in noua lege. vt supra dictū est. duo sunt. scz gra et iustificatio p ipam. q est finis legis. est etiā euāgelica doctrina in noua lege. z qstū ad vtrūqz noua lex cōtinebatur in veteri virtualiter pm esse pcatū z figuratū. eo mō quo figuratū cōtinebat in figura. vt em̄ sup patuit (cuz exponerent ceremonialia q sunt pncipalr figuralia) oīa sacra cor. et cultus diuini. z sacramēta figurabāt sctificatōnem fienda in noua lege p grām. Silr figurabat z iplicite cōtinebāt doctrinā euāgelicā. z q noua lex in ipa cōtinebat mō dicto q ad oīa q sunt noue legis.

¶ Confirmat cōclo argumēto in cōtrariū

¶ Ad pmū q dom. q oīa q credēda tradūt in nouo testamēto explicite z apte tradūt credēda in veteri testamēto. sz iplicite sub figura. z pm hoc etiam qstū ad credēda lex noua cōtinet in veteri

¶ Maior vera. vt patuit ar. p. ad. 3^m. Et dico supra D. san. 2^a 2^e. q ea q nos credimus explicite. ipi etiā scz antiqui patres crediderūt iplicite. z habuerūt aliq figuratiua eorū que nec e ex q sse credimus. Ad minorē q si intelligit. q ea q nos credimus. nō cōtinebant in veteri lege. saltē sicut in figura z iplicite. negat. Ultra. q zc. Verū nō cōtinebat actu. tn virtualr. pm esse figuratiuū. eo mō quo aliquid cōtinetur in sua figura

¶ Ad scdm dom. q pcepta noue legis dicūt esse maiora qz pcepta veteris legis qstū ad explicitā manifestatōem. sz qstū ad ipam substātiam pceptorz noui testamēti oīa cōtinent in veteri testamēto. vn Augustinus dr cōtra Faustū q pene oīa q monuit vl pcepit dns vbi adiūgebat. Ego aūt dico vobis. inueniūtur etiā in illis veteribz libris. sz qz nō intelligebāt homicidiū nisi pemptōnem corporis humani. aperuit dns oēm iniquū motū ad nocendu fratri in homicidij genere deputari. z qstū ad hmōi manifestatōes pcepta noue legis dicūt maiora pceptis veteris legis. nihil tn phibet maius in minori virtutē cōtineri. sicut arbor cōtinet in semine.

¶ Maior intelligit. q mādata noue legis sunt maiora nō pris iudeoz. sed pm explicatōem. in vno em̄ pnt multa cōtineri pm substātiā. sz virtualr. sic in illo credibili pmo et apud oēs necario. (deus est z inqrentibz se remunerator est) cōtinet sub a oim articulorz fidei. sz iplicite. vt habet. 2^a 2^e. sunt aūt nostra maiora pm explicatōem z veraz expōnez quā xps dedit. qz z ipis phibebat vel pcipiebatur qd nūc pcipit. scz pm moralia. sz ipi nō acceperūt vim pceptorz. z tn virtute fuit eis pceptū. sicut in pcepto phibitiuo homicidij. phibebat in virtute manus z animus. etiā ipi nō intellexerunt nisi de manu Ad minorē. maius non cōtinet actu z explicite in minori. cōtinet tn virtute. sicut pz de arbore q virtute in modico semine virtualr cōtinet. q re negat pūa Circa istā solonē est dubiū. qd tangit etiam Sco. in tertio distinc. vltima. in cor. qstio. z in solone ad pm. an videlz iudei tenerent ad oīa illa pcepta. sicut nunc explicata sūt a christo. vel tenebant tm sicut iudei interptabant. ita q liceret eis odio habere inimicū. sicut pharisei docuerūt simplices de ppo Dicit aūt Scotus in solone ad pm. q si lex noua cōtineat oīa moralia. q lex vetus et alia addat. vel saltē addat aliquā explicatōem aliquorz ad quā forte ipi nō tenebant q qstū ad hoc est grauiora Hec ille. Ubi pz. q ipe Sco. sup h fluctuat. Sed videt dōm post Nicolaū de lyra. Ero. xx. q imo tenebant. cōstat em̄ (vt dictū est in ista solone) q ipi intelligebāt solū actū exteriorē esse petm. z xps explicauit etiā interiorez esse phibitū. vt patuit ar. pce. et tn ad actus interiores viuēdos obligabāt nō solū ex lege diuina. q iplicite interiores phibebat. sed etiā ex leg. nature. notum est em̄ apud vtentē rōne naturali. q actus exterior nō est petm nisi ab interiore pcedat. vt pz in pueris z amentibz. z q interior est magis petm. z pncipaliter in petō qz exterior. Vn d. san. ad Ro. v. qz etiā an legē ve. hoies nō excusabant coram deo de actibz interioribz. Et p pūs multo minus post legē diuinā datā. Vn pz q fluctuatio Sco. nō est sequēda. sz tenēdū q ipi iudei tenebant ad vez intellectū p xpm explicatū. qz est de dictamine rōnis naturalis. qd tn dictamen fuit p petā obscuratū. sed pter hoc nō excusabant. Sed patres scti z hoies boni q p fidē z grām ad nouaz legē ptinebāt. ista pcepta vere obseruabant. Vn Job dr Pepigi fedus cū oculis meis ne cogitarē qdē de virgine. et p pūs interiorē motū habuit tāqz illicitū ex lege nature

dimissione. Ultra ad scđam ꝓbatōem minoris de iuramēto. dico eīn ꝙ nihil ꝑcepit in hoc ꝯtra legē. imo ordinauit quō turi⁹ obseruet. ordinās abstinere a iuramēto icauto. qđ fit extra casuȝ neceītatꝭ. Uñ nō ꝓhibuit oē iuramentū. qđ esset ꝯ legē. ſȝ ordinauit nō iurare oīno. i. nō quocūqȝ mō. nec ex leui cā. ſȝ nō ordinauit oīno nō iurare. Ultra de pena talionis. negat ꝙ aliqđ ꝯtrariū intētioni legis ordinauerit. Uoluit eīn lex ꝑ penaȝ talionis tollere inordinatā vindictā. qđ ꝑceptū ꝑfecti⁹ obseruat si qs nullā expetat vindictā. Quō aūt velle se vindicare sit pctm̄. vide. 2ª 2ᵉ. q. cviij. ar. x. Pōt eīn qs appetere alterius punitōem ꝓpter ordinē iusticie. vel emēdatōeȝ peccātis. ſȝ vindictā q̄rere solū ꝓpter punitōnem vt est mala punitio. hoc nō licȝ. Errabāt eīn in hoc iudei putātes vindictā esse ꝓpter se appetēdā. qđ christ⁹ ibidē correxit. Ultra ad q̄rtū de odio inimicoꝝ. negat ꝙ christ⁹ in h̄ aliqđ ordinauerit ꝯtra legē. ſȝ correxit falsam estimatōem phariseoꝝ. q̄ a ꝯtrario sensu arguebāt ex hoc ꝙ đr in lege. diligas amicū. inferebāt ipi ꝛ odio habebis inimicum. qđ xp̄s remouit. q̄ nō dȝ odio haberi inimic⁹. quo ad naturā. ſȝ q̄ ad culpā. qđ odire culpā est diligere hoiem. Ultra ad q̄ntū. negat ꝙ circa cibos aliqđ ordinauerit ꝯtra legē. ſȝ solū declarauit. ꝙ null⁹ cibꝰ ex natura haberet imūdiciā spūalē. ſȝ solū figuratiue. vt sup̄ dictuȝ fuit. q. cij. ar. vi. ad. x. ſȝ nō iussit ꝙ tūc nō seruarent obseruātias legales circa cibos. q̄ adhuc ceremonialia ligabāt. Christ⁹ eīn nō min⁹ discipulis suis imūdos cibos ſm legē vitabat. vt declarat Nico. de lyra. Math. v. q̄re negat ꝯña

Circa hoc qđ tangit in ꝑncipio solōnis circa materiā auctoritatū. quaꝝ vna ē ex Deutero⁹. xxiiij. alia Math. v. Nota. ꝙ dictū btī Augu. in ꝑncipio solōnis videt esse ꝯtra. Burgēsem. q̄ Deutero. vbi iā. ꝛ Math. xix. vult defendere ꝙ repudiū vxoris potuit fuisse licitū. ꝛ ꝙ aliqs sine pctō potuit dimissa vxore ꝓpter fornicatōnem ducere aliā. et ſm hoc exponit aliter istam auctoritatem Math. v. q̄ꝫ Lyra. q̄ est ꝯtrarie opinionis. sicut ꝛ do. san. videt eē. q. cv. ar. iiij. ad. viij. et est ꝯtra Burgensem ſbū Augu. cū đr. sed vnqꝫ nolebat dimitti vxorē. ꝛ ꝑ ꝯñs nō fuit dimissio licita. ſȝ tm̄ tanqꝫ minus malū ꝑmissuȝ vide ibidē ad longū. D. eīn san. supra vbi imediate ꝓposuerat se ex ꝓpria sententia dicturū in. iij. ꝑ. sed morte pueīt⁹ nō fecit. In q̄rto aūt sen. refert duas opioniones circa hoc. sed se ad nullā determinat

¶ Ad tertiuȝ đđm. ꝙ tact⁹ leprosi erat ꝓhibitus in veteri lege. q̄ ex hoc incurrebat hō quādā irregularitatis imūdiciaȝ sicut ꝛ ex tactu mortui. vt supra

q. cij. ar. v. dictū est. ſȝ dñs q̄ erat mūdator leprosi imūdiciā incurrere nō poterat. ꝑ ea aūt q̄ fecit in sabbato. sabbatum nō soluit ſm rei veritatē. sicut ipsemet in euāgelio ostēdit. tum q̄ operabat miracula virtute diuina q̄ sp̄ operat in rebꝰ. tum q̄ salutis humane opa faciebat. cū pharisei etiā saluti aīaliū in die sabbati ꝓuiderēt. tū etiā q̄ rōne necitatis discipulos excusauit in sabbato spicas colligētes. sed videbat soluere ſm supstitiosum intellectū phariseoꝝ. q̄ credebāt etiā a salubribꝰ opibꝰ eē in die sabbati abstinēdū. qđ erat ꝯtra intentōem legis

¶ Maior vera. sed minor negat. Ad ꝓbatōeȝ đr ꝙ tact⁹ leprosi quo mādabat nō potuit inducere irregularitatē legalē. nec fuit ꝯtra legeȝ. Ad scđm de sabbato negat ꝙ vnqꝫ violauerit sabbatū. q̄ opus diuī. ꝛ miraculosum. nō est ꝯtra sabbatū. cū de⁹ sp̄ operet. Scđo op⁹ salutis corꝑalis vel spūalis nō ē ꝯtra sabbatū. vt patuit etiam supra. quare negat ꝯña

Ad quartū đđm. ꝙ ceremonialia precepta legis nō ꝯmemorātur. Math. v. q̄ eoꝝ obseruātia totaliter excludit ꝑ impletiōem. vt dictū est. De iudicialibꝰ ħo ꝑceptꝭ ꝯmemorauit ꝑceptū talionis. vt qđ de hoc diceret de omībꝰ aliis etiȝ intelligēdū. in quo q̄dē ꝑcepto docuit legis intentōem nō esse ad hoc ꝙ pena talionis q̄reret ꝓpter liuorē vindicte. quē ipse excludit monēs ꝙ hō debet eē paratus etiā maiores iniurias sufferre. sed solū ꝓpter amoreȝ iusticie. qđ adhuc in noua lege remanet ad. ſ. et i coz.

¶ Maior vera. ſȝ alteri⁹ rōnis fuerunt ceremonialia q̄ ꝑ xp̄m erāt oīno euacuanda. ꝛ erant futura mortifera nō sic moralia q̄ vsqꝫ hodie obligāt. nō sic etiā iudicialia q̄ pñt obseruari. licȝ sint mortua. non tm̄ sunt mortifera q̄ ad substātiā facti. vt patuit sup̄. Minor negat de iudicialibꝰ. q̄ facit mentōem de pena talionis. ꝛ ipam exposuit volēs sic intelligi de oibꝰ aliis. ꝙ obseruāda sint iudicialia amore iusticie. nō liuore vindicte. De ceremonialibus ꝯcedo. ꝙ nō facit mentōeȝ. ꝛ rō tacta est. q̄ erāt omnino euacuāda. ꝛ ꝑ ꝯñs nō erat opus aliqđ circa ea statuere vel ordinare. secus de moralibꝰ. q̄ ꝑmāsura fuerūt. Uñ ꝛ multa circa ipa christus ordinauit. iudicialia etiā sane exponit ex vno iudiciali volens intelligere de omībꝰ. Quare negatur ꝯña

Utrū lex noua ꝯtineat in veteri

C

AD tertiū sic ꝓcedit. Uidet ꝙ lex noua in lege veteri nō ꝯtineat. Lex eīn noua precipue in fide ꝯsistit. vñ đr lex fidei. vt ptȝ Ro. iiij. ſȝ multa credēda tradūt in noua lege. q̄ in veteri lege nō ꝯtinēt. ḡ lex noua nō ꝯtinet in veteri. ¶ P̄. q̄dā glo. đt Math. v. sup illđ. Qui soluerit vnū de mādatis istis minimis. ꝙ mandata legis sunt minora. in euāgelio ħo sunt mādata maiora. mai⁹ aūt nō pt̄ ꝯtineri in minori. ḡ lex noua nō ꝯtinet in veteri. ¶ P̄. qđ ꝯtinet in altero simul habet habito illo. si igit lex noua cōtineret in veteri. seq̄ret ꝙ habita veteri lege habeat ꝛ noua. supfluū igit fuit habita veteri lege iterū dari nouā. nō ḡ noua lex cōtinet in veteri. ¶ Sȝ ꝯtra est qđ đr Ezech. p̄. Rota erat i rota. i. nouū testam̄ i veteri. vt greg. exponit.

¶ Hic D. determinat quoddā aliud corollarie sequēs ex ar. p̄. scȝ ꝯtinentiā noue legis in veteri

¶ Rñdeo đđm. ꝙ aliqđ cōtinetur in alio dupl'r. Uno mō in actu. sicut locatū in loco. Alio mō ħtute. sicut effectus in cā. vel ꝯplementū in ꝯpleto. sicut genus ꝯtinet spēs potestate. ꝛ sicut tota arbor cōtinetur in semine

¶ Doc. p̄ᵒ ponit q̄ddaȝ notabile distinctiuū. Scđo iuxta scđm ei⁹ mēbꝝ ri det ibi. Et ꝑ hūc ꝛc. Circa p̄mū đr. ꝙ aliqđ ꝯtinet in alio dupl'r. Uno⁹ actu ꝛ ꝑfecte ſm se sicut locatū ꝯtinet a loco. q̄ ſm se p̄m a loco circūdatur.

Alio mō cōtinet aliqd in alio virtute sicut effectus in causa. vel continet aliqd in alio virtute. scz quasi potentia. sic genus cōtinet species in potentia scz logica. q est ambarum sic potentiis. Vel sicut continet cōplementū in eo qd cōplet. vel sicut tota arbor in semine continet virtualiter. ita q virtualis continentia extendat ad quācūq inclusionē alterius implicitā etiā z imperfectā. Et nota. q D. ponit multos modos continendi virtualiter. sz nō vult q oēs habeāt locū in proposito. pterea nō primus. q est modus q effectus continet in causa. q ille non est ad propositū. q ad esse effectū z causam. est tn ad propositum q ad virtualiter continere. similiter continentia speciei in genere nō est ad propositū. quo ad cōmunitate z potentia potestatem generis. tn sunt oēs ad propositū quo ad virtualiter continere. Cōsequēter cū dē

ar.s.in cor. et ad.q. ¶ Et per hunc modū noua lex cōtinetur in veteri. Dictum est eñ q noua lex cōparatur ad veterem sicut pfectum ad imperfectum.

¶ Rūdet ad q̄sitū iuxta scdm mēbrū p̄dictū tali cōclusione. Lex noua in veteri continebat virtualiter. sicut arbor in semine. z sicut fructus in spica. z sicut cōplementū in eo qd cōplet. Intellige tñ vt tactū est. q continet sicut arbor in semine non esse figuratiuū. nō fm eē causatiuū. ita q ea q̄ sunt in noua lege explicite z formaliter. erāt in vete. implicite z representatiue in factis. z scripturis figuratiuis. Cōclo g. pbat primo rōne. Scdo auctoritate. ibi. Vn̄ xpo rc. Rone sic. Illo mō pfectū continet in imperfecto. scz aliq mō figuraliter z implicite. sz noua lex cōpat ad veterē sicut pfectū ad imperfectū g cōclo vera. Maior relinqtur nota. qn pfectū z imperfectū sunt subordinata. tūc eñ pfectū continet implicite. z inchoatiue imperfecto (z supplet illa maior) Minorē D. ponit z pz ex ar. p. et. q. Quare sicut arbor est inchoata in semine et frumētū in spica. sic noua in veteri inchoata fuit. z implicite cōtenta. sz tñ deest causalitas veteris sup nouā. sed est inchoatio fm eē represētatiuū z figuratiuū. Tūc ibi.

¶ Vn̄ Chrysostomus exponens illud qd habetur Marci. iiij. Vltro terra fructificat primu herbā. deinde spicā. deinde plenū frumentū in spica. sic dt. primo herbā fructificat in lege nature. postmodū spicas in lege moysi. postea plenū frumētū in euāgelio Sic igit est lex noua i veteri lege sicut fructus i spica

¶ Probat cōclonē rīsiuā auctoritate b. Chryso. clare in fa. z in fine cōclone resumit p modū corollarij. Nota aūt q in noua lege. vt supra dictū est. duo sunt. scz grā et iustificatio p ipam. q̄ est finis legis. est etiā euāgelica doctrina in noua lege. z q̄tū ad vtrūq noua lex continebatur in veteri virtualiter fm esse figuratiū z figuratū. eo mō quo figuratū continebat in figura. vt eñ sup patuit (cuz exponerent ceremonialia q̄ sunt principaliter figuralia) oia facta eorū et cultus diuinus. z sacramēta figurabāt sanctificatōnem fiendā in noua lege p grām. Siliter figurabat z implicite cōtinebāt doctrinā euāgelicā. z g noua lex in ipa continebat mō dicto q ad oia q̄ sunt noue legis.

¶ Confirmat cōclo argumēto in contrariū

¶ Ad primū g dōm. q oia q̄ credēda tradūt in nouo testamēto explicite z apte tradūt credēda in veteri testamēto. sz implicite sub figura. z fm hoc etiam q̄tū ad credēda lex noua continet in veteri

¶ Maior vera. vt patet ar. p. ad. 3m. Et dico iuxta D. san. 2a 2e. q ea q nos credimus explicite. ipi etiā scz antiq patres crediderūt implicite. z habuerūt aliq figuratiua eorū que nos explicite credimus. Ad minorē si intelligit. q ea q̄ nos credimus. nō continebant in veteri lege. saltē sicut in figura z implicite. negat. Vltra. g rc. Verū nō continebant actu. tn virtualiter fm esse figuratiuz. eo mō quo aliquid continetur in sua figura

¶ Ad scdm dōm. q p̄cepta noue legis dicunt esse maiora q̄ p̄cepta veteris legis q̄tū ad explicitā manifestatōem. sz q̄tū ad ipam substātiaz p̄ceptorū noui testamēti oia continent in veteri testamēto. vn̄ Augustinus dt cōtra Faustū q pene oia q̄ monuit vl p̄cepit dn̄s vbi adiūgebat. Ego aūt dico vobis. inueniūtur etiā in illis veteribus libris. sz qz nō intelligebāt homicidiū nisi peremptōnem corporis humani. aperuit dn̄s oēm iniquū motū ad nocendu fratri in homicidij genere deputari. z q̄tū ad hmōi manifestatōes p̄cepta noue legis dicunt maiora p̄ceptis veteris legis. nihil tñ phibet maius in minori virtute contineri. sicut arbor continet in semine.

¶ Maior intelligit. q mādata noue legis sunt maiora nō ptū iubaz. sed i in explicatōem. in vno eñ pōt multa contineri fm substātiā. sz virtualiter. sic in illo credibili primo et apud oēs nōtario. (deus est z inquirentibus se remunerator est) continet sub a oim articulorū fidei. sz implicite. vt habet. 2a 2e. sunt aūt nostra maiora fm explicatōem z veraz expōnez quā xps dedit. qz z ipis phibebat vel p̄cipiebatur qd nūc p̄cipit scz pr̄p moralia. sz ipi nō acceperūt vim p̄ceptorū. z tñ veritate fuit eis p̄ceptū. sicut in p̄cepto phibitiuo homicidij phibebāt in veritate manus z animus. isto ipi nō intellexerunt nisi de manu Ad minorē. maius non continet actu z explicite in minori. continet tñ virtute. sicut pz de arbore q̄ virtute in modico semine virtualiter continet. q̄re negat cōña Circa istā solēnē est dubiū. qd tangit etiam Sco. in tertio distinc. vltima. in cor. q̄stio. z in solone ad primū. an videlz iudei tenerent ad oia illa p̄cepta. sicut nunc explicata sūt a christo. vel tenebant tm sicut iudei interptabant. ita q liceret eis odio habere inimicū. sicut pharisei docuerāt simplices de pplo Dicit aūt Scotus in solone ad primū. q si lex noua contineat oia moralia. q̄ lex vetus et alia addat. vel saltē addat aliquā explicatōem aliquorū ad quā forte ipi nō tenebant q q̄tū ad hoc est grauiora Hec ille. Vbi pz. q ipe Sco. sup h fluctuat. Sed videt dōm post Nicolaū de lyra. Exo. xx. q imo tenebant. cōstat eñ (vt dictū est in illa solone) q ipi intelligebāt solū actū exteriorē esse pctm. z xpus explicauit etiā interiorem esse phibitū. vt patet ar. p̄ce. et tñ ad actus interiores vitādos obligabant nō solū ex lege diuina. q̄ implicite interiores phibebat. sed etiā ex lege nature. notum est eñ apud vtentē rōne naturali. q actus exterior nō est pctm nisi ob interiore pcedat. vt pz in pueris z amentibus. z g interior est magis pctm. z principalius in pctō q̄ exterior. Vn̄ d. sanc. ad Ro. v. qz etiā an legē ve. hoies nō excusabant corā deo de actibus interioribus. Et p cōñs multo minus post legē diuinā datā. Vn̄ pz q fluctuatio Sco. nō est sequēda. sz tenēdū q ipi iudei tenebant ad verū intellectū p xpm explicatū. qz est de dictamine rōnis naturalis. qd tñ dictamen fuit p pctā obscuratū. sed pp hoc nō excusabant Sed patres sci z hoies boni q p fidē z grām ad nouaz legē ptinebāt. ista p̄cepta vere obseruabant. Vn̄ Job dt Pepigi fedus cū oculis meis ne cogitarē qdē de virgine: et p cōñs interiorē motū habuit tāq illicitū ex lege nature

Vñ ⁊ christ⁹ dr. Si cecus cecū duxerit ambo in foueā cadūt. inuenit̄ g̃ hoc. q̄ iudei sequentes falsam expōnem phariseoꝝ nō excusabant. Et preterea vt D. hꝫ ar.ij. xpo ondit interiorē actū eē phibitū. g̃ p̄ interiorē actū peccabāt.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ illud qd̄ implicite datū est oportet explicari. ⁊ ideo post veterē legē latā opor-tuit etiam nouā legem dari

¶ Añs distinguit̄. si intelligit̄ qd̄ ɔtinet̄ actu. sic habe-tur ɔcedit̄. si aūt intelligit̄ qd̄ ɔtinet̄ implicite ⁊ sicut in fi-gura simul habet̄ actu ⁊ fm̄ se negat̄ añs. Ultra. Si igi-tur ⁊c. dico q̄ lex noua ɔtinet̄ in veteri quo ad multa solū im-plicite. licꝫ q̄ ad subaꝫ quorūdā p̄ceptoꝝ etiā explicite. vt pꝫ de p̄ceptis decalogi ⁊ moralibꝫ. q̄ eadē sunt vtrobiqꝫ. licꝫ nūc magis explicata. Sꝫ negat̄ ɔña. q̄ꝛ non est sup-fluū vt post agnū typicū ⁊ legalē veniret p̄a immolatio xpi

¶ Utrꝫ lex noua sit grauior q̄ꝫ lex vetus

Ad quartū sic ꝑcedit̄. Uidet̄ q̄ lex noua sit grauior q̄ꝫ lex vet⁹ Math. eñ. v. su-per illud Qui soluerit vnū de mandatis his minimis. dr̄ Chrysostom⁹. Il. mā-data moysi in actu facilia sunt. vt nō occides. nō adul-terabis. mādata xpi aūt. scꝫ nō irascaris. nō ɔcupis-cas in actu difficilia sunt g̃ lex noua est grauior q̄ꝫ vet⁹ ¶ P̄. facili⁹ est terrena ꝓsperitate vti q̄ꝫ tribula-tiones pati. sꝫ in veteri testamēto obseruatōem ve-teris legis ɔseq̄bat̄ ꝓsperitas tp̄alis. vt pꝫ Deuter. xxviij. Obseruatores aūt noue legis ɔseq̄tur multi-plex aduersitas. ꝑ ut dr̄. ij. ad Corinth. vi. Exhibea-mus nosmetipsos sicut dei ministros in multa pati-entia. in tribulatōibꝫ. in necitatibꝫ. in angustijs. ⁊c. g̃ lex noua ē grauior q̄ꝫ lex vet⁹. ¶ P̄. qd̄ se hꝫ ex ad-ditione ad alterū videt̄ eē difficili⁹. sꝫ lex noua se hꝫ ex additōe ad veterē. nā lex vet⁹ ꝓhibuit piuriū. lex noua etiā iuramētū. lex vet⁹ phibuit discidium vxo-ris sine libello repudij. lex aūt noua oino discidium ꝓhibuit. vt pꝫ Math. v. fm̄ expōnem Aug. g̃ lex noua est grauior q̄ꝫ vet⁹. ¶ Sed ɔtra est quod dr̄ Math. xi. Uenite ad me oēs q̄ laboratis ⁊ onerati estis. qd̄ exponēs Hilari⁹ dr̄. Legis difficultatibus laborātes ⁊ peccatis seculi oneratos ad se aduocat. ⁊ postmodū de iugo euāgelij subdit Jugū eñ meū su-aue est. ⁊ on⁹ meū leue. g̃ lex noua ē leuior q̄ꝫ vet⁹.

¶ Hic vltio D. ɔparat nouā legē ad veterē i grauitate

¶ Rñdeo dōm. q̄ circa opa ꝟtutis de q̄bꝫ p̄cepta legis dant̄ duplex difficultas attēdi pt̄. Una q̄dē ex pte exterioꝝ opeꝝ. q̄ ex seipis quādā difficultatē habent ⁊ grauitatem.

¶ Hoc rñdet distincte fm̄ distinctōem bimēbrē dua-bus ɔclōnibꝫ corrñdentibꝫ. Et p̄mo ponit p̄mū mēbrū distinctōis cū p̄ma ɔclōe. Scdo scdm cū scda ɔclōe. ibi Alia aūt ⁊c. Ista est g̃ distinctio q̄ circa opa ꝟtutis de q̄-bus dant̄ p̄cepta legis. est duplex difficultas. ⁊ declarat p̄mū mēbꝫ. Deinde subiūgit p̄mā ɔclōnē ibi. Et q̄ꝫtū ⁊c. Una g̃ difficultas attendit̄ ex pte exterioꝝ ⁊c. Et no-ta. q̄ grauitas legis pensatur pl̄erum ex grauitate p̄cepto-

roꝫ. Et ɔñter grauitas p̄ceptoꝫ fm̄ difficultatē q̄ est in actibꝫ p̄ceptis. Quare D. si ostēderit q̄ p̄cepta de actibꝫ sint grauiora vł leuiora satisfactū erit q̄sito q̄renti de gra-uitate legis. Un̄ ⁊ Sco. vbi sup̄ in fine tertij idē facit in-quirēdo scꝫ grauitate vel leuitate ex p̄ceptis Tūc ibi

¶ Et q̄ꝫtū ad hoc lex vet⁹ est multo grauior q̄ꝫ no-ua. q̄ꝛ ad plures act⁹ exteriores obligabat lex vetus in multiplicibꝫ ceremonijs q̄ꝫ lex noua. q̄ p̄ter p̄cep-ta legis nature paucissima supaddit in doctrina xpi et aploꝝ. licꝫ aliq̄ sint postmodū supaddita ex insti-tutōe scōꝝ patꝝ. in q̄bꝫ etiā Aug⁹. dr̄ eē moderati-onē attendēdā. ne ɔuersatio fideliū onerosa reddat̄ dr̄ eñ ad inq̄sitōes ianuarij de q̄busdā q̄ ipam reli-gionē nostra quaꝫ in manifestissimis ⁊ paucissimis celebrationū sacramētis dei voluit misericordia eē li-berā seruilibꝫ p̄munt oneribꝫ adeo vt tolerabilior sit ɔditio iudeoꝝ qui legalibꝫ sacramētis nō humanis presumptōibꝫ subijciūtur

¶ Annectit ɔclōnē corrñdentē huic p̄mo mēbro talē Lex vetus est multo grauior q̄ꝫ noua q̄ꝫtū ad opa exte-riora. ⁊ scꝫ p̄cepta de exterioribꝫ actibꝫ. Probat̄ ɔclo talī assumpto. Uet⁹ lex ad plures act⁹ exteriores obligabat q̄ꝫ noua. ergo ɔclo vera. Tenet ɔña. q̄ꝛ in pluribꝫ corpo-ralibꝫ est maior labor ⁊ difficultas q̄ꝫ in paucis. Añs pꝫ. q̄ꝛ vetus obligabat ⁊ grauabat multiplicibꝫ ceremo-nijs. sꝫ noua paucissima hꝫ a christo ⁊ discipulis suis in-stituta. Et ait p̄lati etiā debēt attendere diligēter ne red-dant religionē christianaꝫ onerosam. g̃ añs verū. Prima pars primi assumpti patuit ex supradictis de ceremonijs Et Sco. ipam declarat. q̄ꝛ Rabbi moises enumerauit plus q̄ꝫ sexcenta p̄cepta ad q̄ oīa tenebant̄ illi. quoꝝ q̄dā erāt valde difficilia. puta q̄ oē me masculinū ter in anno p̄-sentaret̄ in hierusalē q̄ꝫtūcūqꝫ distarēt. vide ipm. scda pars pꝫ ex b. Aug⁹. q̄ allegat etiā. xij. distin. capitulo. vt in littera. Consequēt cū dr̄

¶ Alia aūt difficultas est circa opa ꝟtutum in in-terioribꝫ actibꝫ. puta q̄ aliquis op⁹ ꝟtutis exerceat ꝓmpte ⁊ delectabilr̄. ⁊ circa h̄ difficile ē ꝟtu⁹. h̄ eñ nō hñti ꝟtutē ē valde difficile. sꝫ p̄ ꝟtutē reddit̄ facile

¶ Ponit scdm mēbꝫ distinctōis. qd̄ p̄mo declarat. Scdo subiūgit aliā ɔclōnē rñs. corrñdentē. ibi. Et q̄ꝫtū ad hoc ⁊c. Dicit g̃. q̄ scda grauitas ⁊ difficultas est cir-ca opa virtutū in interioribꝫ actibꝫ. q̄ sunt p̄ncipales. ita q̄ nō faciat solū subaꝫ act⁹ ꝟtuosi. sꝫ etiā obseruet modū virtutis. ita q̄ ꝓmpte ⁊ delectabilr̄ faciat. Et circa h̄ diffi-cile est ꝟtus q̄ p̄ncipalr̄ ɔficit animū ad act⁹ interiores Et dr̄ hoc difficile nō hñti ꝟtutē. sed hñti est facile. Ad hūc sensum. q̄ res in se est sp̄ difficilis. sꝫ facilr̄ fit ab ha-bēte ꝟtutē. et de hoc q̄ꝫ ꝟtus ⁊ habitus faciat facilitatē ex pte operātis. ⁊ nō ex pte operis. nec p̄ ɔñs diminuat meritū. sup̄ dictū est. q. xxxij. ar. iij. ad 2m. Deinde ibi

¶ Et q̄ꝫtū ad hoc p̄cepta noue legis sunt grauio-ra p̄ceptis veteris legis. q̄ꝛ in noua lege ꝓhibent̄ in-teriores mot⁹ animi q̄ expsse in veteri lege non ꝓhibe-bant̄ in oibꝫ etsi in aliq̄bꝫ ꝓhiberent̄. in q̄bꝫ tñ ꝓhibē-dis pena nō apponebat̄. hoc aūt est difficillimū non hñti ꝟtutē. sicut etiā phs dr̄ in. v. ethic. q̄ operari ea q̄

iustus opatur facile est. sz opari ea eo mo quo iustus opatur. scz delectabiliter et prompte est difficile no habenti iusticiam. et sic etiam dr .i. Joan. v. q mandata eius grauia no sunt. qd exponens Augus. dt q no sunt grauia amanti. sz no amanti sunt grauia

Concl. 3. ¶ Subiungit iuxta hoc membrum scdam conclonem tn istam Quantu ad difficultatem q est in interioribus actibus. precepta noue legis sunt grauiora preceptis veteris legis. scz no habenti virtutem. et intelligitur concl'o de preceptis moralibus Probatur. i noua lege phibentur interiores etc. vt in lra. sed vitare interiores motus animi est difficillimu no habenti virtutem. ergo etc. Maior relinquitur nota. Et dt (et si) qr in isto precepto non concupisces. phibetur motus interior. cito pena in lege no poneretur transgressoribus. Minor pbatur auctoritate phi. et scdo auctoritate b. Augu. darc in lra Nota q fundamentu huius qstionis stat in hoc q noua lex no solu pcipit substantiam preceptorum moraliu quo ad actus exteriores. sed hz explicationem adiunctam. q astringit et expsse ligat ad vitandos actus interiores malos. qd vetus no faciebat Et ita pz q vetus est grauior expsse quo ad ceremonialia. noua quo ad moralia. no propter substantiam. sz propter explicationem preceptorum Circa hanc autem determinationem adhuc videtur dubiu relictum q videlz grauitas alteri pponderet. an videlz grauitas ceremonialiu grauitati moraliu quo ad actus interiores Sed dom. q ex dictis pt haberi missio ad hoc dubiuz. qr si comparentur opa ceremonialia exteriora ad actus interiores in noua lege expsse phibitos. clarum est q difficilius est moderari interiores motus q facere opa exteriora. Ille enim due grauitates no sunt proprie comparabiles. et tn maior e simpliciter difficultas circa interiores motus. sed qr noua lex no solu phibet actus interiores. sz et gratiam confert. vel magis in ipa gratia consistit. qua habita leuiter fiunt etiam de se grauia et difficilia. Vetus autem lex auxiliu no habebat exteriora faciendi. sz facienda solu docebat. ideo noua lex adhuc dicenda est leuior. et vetus in grauitate ceremonialiu pponderat grauitati noue in interioribus motibus consistente cum fide et charitate dei. q in noua (vt dictu est) includitur. Et hec D. sanctus innuit p auctoritatem b. Augu. adductam p conclone. qr grauia no sunt mandata noue le. amanti. quem amorem noua lex includit. Unde facilius christianus vetus vitat actus interiores et prompte et delectabiliter facit precepta moralia q iudeus faceret ceremonialia sua licz vt dictu est primu in se sit difficilius. tn ab habente charitatem et a spuali hoie facilius fit. oportet enim sp memorari. qr stant simul q aliqd in se sit difficile. et tn faciliter fit ab habituato. et pfectum ab amante. De q et in Capreolo in. iij. dis. xxiij. in solonibus argumentorum. q scdo loco contra primam conclonem obijciunt.

Scotus. De istis ia dictis. qr videlicz noua sit dicenda leuior. concordat Sco. vbi supra. ad primu. vbi sic dt. q si lex noua contineat omnia moralia. q lex vetus. et addat alia. vel saltem addat aliquam explicationez aliquorum. ad quam forte ipi non tenebantur. q quantu ad hoc est grauior. tn hoc no tantu grauat sicut ex alia pte grauat ceremonialiu multitudo et iudicialiu. Ex pte autem legis noue plus alleuiat multitudo et efficacia auxiliorum. ita q illa modica grauitas si q sit maior in moralibus. no pponderat grauitati in aliis. et hoc pensatis auxiliis hincinde. hec ille. et bn q ad propositu. Que autem sint auxilia noue legis recenset ipe in. q. arti. qr gratia maior p passionem xpi facta est collata. Scdo plura sacramenta salutaria. Tertio doctrina magis explicita de veritate. et exempla sctorum patrum. plura et efficaciora ad imitandu. Quarto plura merita sctorum q

non tm sibi. sz etiam nobis meruerunt (ic. Scotus habeat sol ut. sz d. san. hz q sit catheg. ...) Simpliciter g plura adiutoria et efficaciora sunt in lege noua q veteri. Est etiam vnu adiutoriu valde notabile. qr nobis p obseruatione legis christiane pmittitur expsse vita eterna. illis autem vel raro vel nunq nisi bona tpalia pmittebantur. nunq autem tantu alliciunt animu ad seruandu legem bona tpalia sicut bona eterna. ex quibus pz q noua dicenda est leuior.

¶ Argumentu in contrariu est p prima conclone. qr noua est leuior q ad exteriores actus. et hoc simpliciter concludit hec ro Est tn et leuior comparatiue. vt dictu est cu auxiliis suis.

¶ Ad primu g dom. q auctoritas illa loquitur expresse de difficultate noue legis qntum ad expssaz phibitionem interiorum motuu

¶ Ad arguments Moisi mandata sunt facilia. scz moralia inquantum expsse no phibent actus interiores. sunt tn mandata cerimonialia grauiora opibus exterioribus noue legis. et itez moralia explicata cu suis auxiliis. leuiora sunt ceremonialibus ve. le. cu suis auxiliis. Et constat q Chryso. loqt de moralibus explicatis in noua lege q ad actus interiores. vt pz in verbis suis. Ad arguments vero. noua est grauior q ad interiores actus et explicationem preceptorum moraliu. vt dixi 2a co.

¶ Ad scdm dom. q aduersitates qs patiuntur obseruatores noue legis no sunt ab ipa lege iposite. sz tn propter amorem in q ipa lex consistit faciliter tolerantur. qr sicut Augus. dt in li. de verbis dni. oia seua et imania facilia et pxe nulla efficit amor

¶ Ad hoc argumentu dr dupliciter primo negando consequentiam. qr aduersitates q accidunt obseruantibus nouam legem. no sunt ex noua lege. sz deus pmittit. vel etiam imittit aduersitates p maiori gloria consequenda. vt fides eorum pbata reddatur. et vt p hoc affectus eorum magis a terrenis abstrahatur. Quare ex illis aduersitatibus no pt argui maior grauitas legis. cuz ipas lex no infligat. sicut etiam in ve. le. aliq pticulares psone etiam iuste. in tribulationes inciderunt propter rones ia tactas. vt patuit supra q. xcix. ar. vi. ad. 3m. Scdo dt ad maiorem. sicut etiam hz d. san. sup aplm. vbi allegatur. q vti terrena pspitate est facilius fm se. et pati aduersitates grauius et difficilius. Sz negatur q sint faciliora amanti deu. et ei q hz rem promissam vita eterna. et alia auxilia supra dicta. imo talis abhominatur psperitatem mundana. et magis optat pati propter christu. Et hoc pz etiam de patribus veteribus. q tn erant de nouo testamento. q malebant pati propter fidem xpi q gaudere in mundo. vt dictu fuit ar. p. ad. 3m. de Moise Ad minorez. esto ita fuerit. et sit de coi lege. fit tn propter maius bonu christianorum. et cu hoc patiuntur libenter. nec tn lex istas aduersitates iponit. quare negatur consequentia.

¶ Ad tertiu dom. q ille additiones ad precepta veteris legis ad hoc ordinantur vt facilius impleatur qd vetus lex mandabat. sicut Augus. dt. et io p hoc no ostenditur q noua lex sit grauior. sz magis q sit facilior

¶ Maior non est vera. si additio est pro faciliori impletione alterius. facilius enim est seruare cuz aliquo auxilio q sine. vt pz Ad minorem conceditur qdem. q noua addit explicationem ad moralia ve. legis. sz ille explicationes sunt addite vt substantia preceptorum obseruetur. vt patuit ar. ij. in fine corporis. Et 2o. si iuxta dicta in ar. iij. ad sextum. iudei coram deo etiam obligantur ad illas explicationes que phibent actum interiorem. constat q christiani facilius implent cu sol

sunt expsse se ad hoc teneri. Et hanc solonem intendit doctor. Posset etiā dici. q ista rō pbat scdam pclonez. q noua est grauior quo ad actus interiores. sed qr ille additiones faciūt pro meliori impletōne pceptoꝝ moralium veteris legis. ideo Doc. vult. q nō pbat difficultatē noue legis. sz facilitatē saltē pfecte iplēdi pcepta ve. le.

E

¶ Questio. cviij. de cōtentis in lege noua

Deinde psiderādū est de his q̄ ptinētur in lege noua. Et circa hoc q̄rūt q̄ttuor. Primo vtꝝ lex noua debeat aliq̄ opa exteriora pcipere vel phibere. Scdo vtꝝ sufficiēter se habeat in exterioribꝰ actibꝰ pcipiēdis vel phibendis. Tertio vtꝝ puenienter instituat homines q̄ntum ad actus exteriores. Quarto vtrū cōuenienter supaddat psilia pceptis

¶ Postq̄ determinatū est de lege noua fm se ꝛ in cōparatione ad veterem. Hic psequenter determinatur de ptentis in noua lege. Et pz ordo. qr cognitio rei fm se ꝛ in pfuso fm totum. prior est cognitōne distincta ꝛ fm partes. vt patz pmo physicoꝝ. Et pmo circa hoc inquirit de his que ptinent directe ꝛ p se ad nouā legem. puta que in noua lege pcipiūtur vel phibētur. Secūdo inquiritur de his que ptinent ex quadā additōne ad nouā legē. q̄ntuz ad bene esse eius ptinentia. vt sunt psilia. ꝛ hoc in ar. iiij. Circa pmū pmo inquirit qd dictū est q̄ntum ad exteriores actus. Scdo q̄ntum ad interiores in arti. ij. Circa pmū pmo ostendit actus aliquos exteriores cadere sub precepto vel phibitōe legis noue. Secūdo ostēdit q circa hoc lex noua sufficiēter instituit hoiem. ar. ij.

¶ Utrū lex noua debeat aliqua opera exteriora pcipere vel prohibere

Ad primuz sic pcedit. Uidet q lex noua nullos exteriores actus debeat pcipere vel phibere. Lex eñ noua est euāgeliū regni. fm illd Matth. xxiiij. Predicabitur hoc euāgeliū regni in vniuerso orbe. sed regnū dei nō cōsistit in exterioribꝰ actibꝰ. sz solū in interioribꝰ. fm illud Luce. xvij. Regnū dei intra vos est. ꝛ Ro. xiiij. Nō est regnū dei esca ꝛ potus. sz iusticia ꝛ pax ꝛ gaudiū in spūsancto. g lex noua nō debet pcipere vel phibere aliquos exteriores actus. ¶ P. lex noua est lex spūs. vt dr Ro. viij. sed vbi spūs dñi ibi libertas. vt dr. ij. ad Corinth. iij. Nō est aūt libertas vbi nō obligat ad aliq̄ opa exteriora faciēda vel vitāda. g lex noua nō ptinet aliq̄ pcepta vel phibitōes exteriorū actuū. ¶ P. oēs exteriores actꝰ ptinere intelligūt ad manū. sicut interiores actꝰ ptinēt ad animū. sed hec ponit dñtia inter nouā legē ꝛ veterē. q vetꝰ lex cohibet manū. sz noua lex cohibet animū. g in lege noua nō debēt poni phibitiōes ꝛ pcepta exterioꝝ actuum. sz solū interioꝝ. ¶ Sed ptra est q p legē nouaz efficiūtur hoies filij lucis. Uñ dr Joan. xij. Credite in lucē vt filij lucis sitis. sz filios lucis decet opa lucis facere. ꝛ opa tenebraꝝ abijcere. fm illud eph. v. Eratis aliq̄n tenebre. nūc aūt lux in dño. vt filij lucis ambulate. ergo lex noua q̄dā exteriora opera debuit phibere ꝛ q̄dam pcipere.

¶ Primo inq̄rit an lex noua aliquos exteriores actus precipiat vl an sufficiāt interiores in noua lege. Sicut cōtemplatio ꝛ deuotio interior. Et est rō dubitatōis. quia videt p hoc differre a veteri.

¶ Rñdeo dōm. q sicut sup dictū est. pncipalitas legis noue est gr̄a spūssancti q̄ manifestat in fide p dilectōem opꝫrātē. hāc aūt grāz psequūtur hoies p dei filiū hoiem factū. cuius humanitatē pmo repleuit gratia. ꝛ exinde est ad nos deriuata. vñ dr Joā. p. Uerbū caro factū est. Et postea subdit. Plenuz gratie ꝛ veritatis. ꝛ infra. De plenitudine eius nos oēs accepimꝰ grām p gr̄a. Uñ subdit q gr̄a ꝛ veritas p Jesum christū facta est. Et ideo puenit vt per aliqua exteriora sensibilia gratia a vbo incarnato pfluens in nos deducat. ꝛ ex gr̄a interiori p quā caro spūi subdit exteriora q̄dā opa sensibilia pducant. q. cvi. ar. p.

¶ Doc. distincte absoluit q̄sitū. Uñ pº deducit quādā pclonem pambularē. ex qua scdo infert distinctōnem fm cuius mebra ponit quasdā pclones rn̄siuas. ibi. Sic igit ꝛc. Conclō pambularis est ista Couenit vt p aliqua exteriora ꝛc. vt in fine littere pbat. Pncipalitas noue legis est gr̄a spūssancti. que manifestat in fide p dilectōem operātē. ꝛ hāc grāz psequūtur hoies ex deriuatōe a xpo in ipos. igit pclo vera. Tenet pñtia extra lrām. qr dilectionis operatio manifestans gratiā est aliqd exteriꝰ sensibile p qd caro spūi subijcitur. Siliter illud mediante q̄ grana a christo pfluens in nos deducitur. est aliqd sensibile. p qd scz homini inotescat sua sanctificatio. Anceds pro pma parte patuit supra. q. cvi. ar. pmo. Scda pars pbatur auctoritate bti Joānis in littera. Patz g q puenīens est q gr̄a q̄ est pncipale per opa manifestet. Et per hāc grām hō p aliqua sensibilia exteriora psequat.

¶ Sic igit exteriora opa duplr ad grām ptinere pñt. Uno mō sicut inducētia aliqualr ad gratiā. et talia sunt opa sacramētoꝝ q̄ in noua lege sunt instituta. sicut baptismꝰ eucharistia ꝛ alia hmōi.

¶ Hic psequēter D. ex pmissa cōclone infert distinctionem ꝛ subdistinctōem. ꝛ iuxta declaratōem triū mēbroꝝ eius. ponit tres pclones partialr rn̄siuas. Scdam ibi. Alia vero ꝛc. Tertiā ibi. Alia vo sunt opa exteriora Distinctio g sequēs ex dicta pclone fundamentali. est q exteriora opa duplr ad grām ptinere pñt. Quedā sicut inducētia grām. q̄dam pcedentia ex gr̄a. Pz illa distinctio ex pclusione. qr ea p que gr̄a a vbo incarnato nobis applicat inducūt ꝛ que gr̄a p dilectōem opatur pducuntur. Et statim iuxta pmū membꝛ innuit pclonez rn̄siuā talem. Lex noua puenieter instituit ꝛ pcipit aliqua opa exteriora q̄ sunt sacramenta noue legis. sicut baptismum eucharistiā ꝛc. Probat pclo. assumendo pclonez fundamentalē p pª p. ꝛ pmū mēbꝝ distinctōis p maiori. cōuenit vt sint in lege noua aliqua exteriora sensibilia. per que gr̄a a vbo pfluens in nos deducat inducentia aliqualr ad grām. sed talia sunt opa sacramētoꝝ. g debuerūt institui ꝛ pcipi in noua lege. Maior patuit. ꝛ dr aliqualr. qr scz sacramenta noue legis nō ptinēt ad grām pncipaliter effectiue. sed instrumentalr dispositiue. vt patz tertia pte. et in q̄rto sent. Minor p nūc supponit. ꝛ vbi iā pbat

¶ Nota aūt circa minorē ꝛ ꝯclonē. ꝙ lꝫ eucharistia vt sacramētū nō sit opꝰ. qꝛ nō ꝯsistit in vsu sꝫ in ꝯsecratōe materie. tñ ad eiꝰ ꝯsecratōem ꝛ scificatōeꝫ actiuā. i. vt hoīeꝫ scificet reqrit aliqđ opꝰ hūanū. s. sumptōeꝫ. ꝛ ƺ dr minor oꝑa sacramētoꝝ. de aliis em̄ nō est dubiū qn necario concurrat aliqđ opꝰ. imo ꝯsistit in vsu alicuiꝰ materie. vt ptꝫ de baptismo ꝛ extrema vnctōe. sꝫ oꝫ ꝛ ad eucharistiā vt nobis applicet grāꝫ. vñ reqrit opꝰ exteriꝰ hoīs ꝛ sic loqr D.

¶ Alia vero sunt oꝑa exteriora que ex instinctu gratie producūtur. ꝛ in his est quedā differētia attendenda. Quedā em̄ hñt necessariā ꝯuenientiā vl ꝯtrarietatē ad iteriorē gratiā que in fide ꝑ dilectōeꝫ operāte ꝯsistit. ꝛ hmōi exteriora oꝑa sunt pcepta vl prohibita in lege noua. sicut pcepta est ꝯfessio fidei et prohibita negatio. Dicit em̄ matth. x. Qui confitebit me corā hoībus ꝯfitebor ꝛ ego eum corā patre meo. q aūt negauerit me corā hominibꝫ negabo et eū corā patre meo.

¶ Declarat secūdū mēbrū distinctōis. ꝛ ipm subdiuidit. qꝛ oꝑa q ex instinctu grē pducūt sunt duplicia. qdaꝫ hñt necessariā ꝯuenientiā vl ꝯrietatē ad grām q ꝯsistit in fide ꝑ dilectōem oꝑante (nō qdē essentialr sed causalr. vt infra patebit. qꝛ ad grāꝫ ꝯseqt fides ꝑ dilectōeꝫ oꝑans)

Cōclo scda — Et circa ƀ mēbꝝ D. ponit talē ꝯclonē secūdā rñsiuā. Noua lex dꝫ pcipe vel ꝓhibere hmōi oꝑa exteriora q hñt necessariā ꝯueniētiā vl ꝯrietatē ad grāꝫ (scꝫ ꝯueniētia necario pcipe. ꝛ ꝯria ꝓhibere) Istā ꝯclonē D. pbat exēplariter ꝑ tale assumptū. Cōfessio fidei pcepta ē (scꝫ exterior) ꝛ ꝓhibita negatio. igit ꝯclo vera. ꝯña nota. Añs patꝫ in lr̄a matth. x. Cuiꝰ vide declaratōem 2ª 2e. q. iij. ar. ij. qꝛ i casu pūcti fidē exteriꝰ ē in casu de necitate salutis qñ ꝑ dimissionē ꝯfessiōis subtraheret honor deo debitꝰ. ꝛ ꝑ ꝯñs tūc grā ꝑderet si nō fieret ꝯfessio. ꝛ ƺ tūc necario oꝫ ꝯfiteri ꝓpter necariā ꝯueniētiā grē. Et pt ista ꝯclo ꝓbari ex cōclusiōe fundamētali. arguēda sic. Cōuenit vt ex grā interiori qdā oꝑa sensibilia exteriora pducāt ꝛ pcipiāt. sine qbꝫ grā eē nō pt. ꝛ ꝯuenit vt ꝓhibeāt cū qbꝫ eē nō pt. igit ꝯclo ꝓa. Añs patuit. ꝯña clara. qꝛ ꝯueniens. imo necessariuꝫ ad grām debet in lege gratie pcipi. Deinde ibi.

¶ Alia vero sunt oꝑa que nō hñt necessariā ꝯtrarietatē vel ꝯuenientiā ad fidem ꝑ dilectōem operātem. ꝛ talia oꝑa non sunt in noua lege pcepta vel ꝓhibita ex ipa pma legis institutōe. sꝫ relicta sunt a legislatore. s. christo vnicuiqꝫ fm ꝙ alicuiꝰ curā gerere debet. sicut vnicuiqꝫ liberū est circa talia determinare qd sibi expediat facere vl vitare ꝛ cuicūqꝫ pſidēti circa talia ordinare suis subditis qd sit in talibꝫ faciendum vel vitanduꝫ. vnde etiam ꝓptum ad hoc dicit lex euangelij lex libertatis. nam lex vetus multa determinabat ꝛ pauca relinquebat hominum libertati determinanda.

¶ Subiūgit secūdū mēbrū subdiuisionis oꝑꝝ pcedentiū ex grā. qꝛ quedā sunt q nō necario reqrit ad grāꝫ ꝯseruādā. nec sunt ꝯtra grām. sicut ꝯmedere ꝛ bibere illud vel aliud. deferre tale vel tale vestimētū ꝛc. Et iuxta hoc mēbrū ponit talē ꝯclonē rñsiuā tertiā. Talia oꝑa nō sunt

Cōclo. iij. — in noua lege ꝛc. vt in lr̄a. D. pmo explicat secūdā ptē clare. qꝛ vnicuiqꝫ liberū est circa talia agere ꝛ determinare qđ sibi expediat ꝛc. pmā āt ptē secūdā sic explicat ꝑ ostensionem noue le. ad veterē. qꝛ ꝓ noua dꝫ libertatis. qꝛ relinqt in arbitrio hoīm circa illa determinare qđ volūt. nō sic vetꝰ q determinat circa obseruātias q ad cibū ꝛ vestitū. ꝛ iterū circa iudicialia. noua āt iudicialia oīno relinqt pſidentibꝫ. vt patebit postea. Et seqt ista ꝯtra ꝯclo ex dictis. qꝛ lex grē debet pcipe ꝛ ꝓhibere q sunt necessaria ꝑ gratia vel cōtra gratia. igit ꝑ oppositū q nō sunt necaria ad grām vel cōtra grām nō debet pcipe. sicut dꝫ ꝯclo ꝛc.

¶ Argumētū in ꝯriū est directe ꝑ secūda ꝯclone rñsiua. qꝛ oꝑa lucis. i. ad grām ꝯseruādā necaria sunt in pcepto. similiter oꝑa tenebrarꝝ. q sunt ꝯ grām ꝛ eā tollūt sunt ꝓhibita. ꝛ ƀ dixit secūda ꝯclo.

¶ Ad pmū ƺ dōm. ꝙ regnū dei in interioribꝫ actibus cōsistit pncipalr. sꝫ ex ꝯsequēti etiā ad regnuꝫ dei ptinēt oīa illa sine qbꝫ iteriores actꝰ esse nō pñt. sicut si regnū dei ē iterior iusticia ꝛ pax ꝛ gaudiū spirituale. necesse est ꝙ oēs exteriores actꝰ q repugnant iusticie aut paci aut gaudio spirituali repugnēt etiā regno dei. ꝛ ideo sunt in euāgelio regni ꝓhibēda. illa vero q indifferenter se hñt respectu hoꝝ. puta ꝯmedere hos vel illos cibos. in his nō est regnū dei. vñ apls pmittit. Nō est regnū dei esca ꝛ potus.

Maior ꝯcedit. ꝛ patuit q. cvi. ar. 4. ad 4m. Ad minorē distinguit. Si itelligit ꝙ regnū dei non ꝯsistat in oꝑibꝫ exterioribꝫ qbuscūqꝫ. etiā necarijs ꝑ actibꝫ iterioribꝫ debitis iuxta grām. negat. Si āt itelligit ꝙ in exterioribꝫ necessarijs ꝑ iterioribꝫ nō ꝯsistat pncipalr. tñ secūdario. ꝯcedit. Si āt itelligit de exterioribꝫ indifferētibꝫ ad iteriores necarios ꝑ gratia. ꝯcedit etiā minor. Et ad ꝓbatōeꝫ dico. ꝙ regnū dei. i. ꝑ qđ deꝰ regnat in nobis ꝛ qđ ad regnū ꝑuenit pncipalr est itra vos. tñ ꝑ qđ secūdario ꝑuenit ad regnū ē extra vos. ƀ est dicere. ꝙ etiā aliq actꝰ exteriores sunt necarij ad salutē sine qbꝫ iteriores boni eē nō pñt. vt D. declarat in solone. Ad auctoritatē apli dico. ꝙ loqt de indifferētibꝫ. s. de esca ꝛ potu. talia em̄ nō ptinēt ad regnū dei. sꝫ solū iterior affectꝰ qꝫ ꝙ vtimur eis vl ab eis abstinemꝰ. nō em̄ iterest vt glosa dꝫ qd alimētoꝝ vel quis qs accipiat. dūmodo id faciat ꝑ ꝯgruētia hoīm cū qbꝫ viuit ꝛ ꝑsone sue ꝛ ꝑ valitudinis sue necitate. s. cōtra facultate ꝛ seueritate animi careat his. vl cū oꝫ vel cū nece ē his carere. Ad ꝯñs. si itelligit. ꝙ nō debeat pcipere actꝰ exteriores q sunt necarij ꝑ iterioribꝫ ꝑ q̄s pncipalr grā ꝯseruat. ꝛ ꝙ nō debeat ꝓhibere exteriores q sunt ꝯ bonū aiē. Negat. nō em̄ pt eē bn̄ dispositꝰ in aīo q aliena rapit ꝛ iniuria facit. Si āt itelligit ꝯñs de exterioribꝫ indifferētibꝫ fm se. ꝯcedit ꝯñs. ꝛ est ꝑ tertia ꝯclone.

¶ Ad scdm dōm. ꝙ fm phm in pmo metaphice. Liber est q sui cā est. ille ƺ libere aliqd agit q ex seipo agit. qđ āt hō agit ex habitu sue nature ꝯueniēti ex seipo agit. qꝛ habitꝰ inclinat in modū nature. si vero habitꝰ esset nature repugnās hō nō ageret fm ꝙ est ipe. sꝫ fm aliquā corruptōem sibi superueniētē. Quia igit grā spiritussci est sicut interior habitꝰ nobis infusus inclinans nos ad recte operandū facit nos libere operari ea que conueniunt gratie ꝛ vitare ea q gratie repugnant.

¶ Doc. pmo rñdet ad argumētū ꝯriam. scdo ex solone apponit qđdā dictū cōe. ibi. Sic igit ꝛc. Maior ƺ ꝯcedit

dic. ꝛ minor. Et dico ꝙ libertatē pmouet agere ex habitu interiori. qꝛ qd ex habitu qs agit ex ſ̄ppo ꝛ intrinſeco ſibi agit. ꝛ p ꝯñs libere. qꝛ vt habet pmo metaph. lectōne. iij. in Doc. Liber eſt q ſui iuris eſt. ꝛ ꝓpter ſe agit non ꝓpter
libertas vbi ſpūs dñi. aliū. ꝛ etiā q ex ſe ꝛ ex intrinſecꝫ agit. Dico ät ꝙ vbi ſpūs dñi ibi libertas nō ad hūc ſenſum quē aliq erronee acceperūt q ſi nō ſubſint legi qd eſt ſup̄ iprobatū q. xcvi. ar. v. ſꝫ qꝛ vbi ſpūs dñi p grām ſui ibi fit actio ab interiori pncipio. et hñtes ſpm̄ſctm̄ ex ſeipis agunt. Qui ät agūt tm̄ metu penaꝝ nō agūt ex ſeipis. nec vitāt mala qꝛ mala ſꝫ ꝓpter mandatū alterius. Ultra. negat ꝙ nō ſit libertas vbi exteriora ſunt agēda ex habitu ꝛ pncipio intrinſeco. Et dico ꝙ lex noua hꝫ grām ſpūſſcti p quā hoies agūt q pcepta ſtꝫ. qꝛ ex ſe bona placēt ꝛ mala diſplicēt. qre negat ꝯña. qꝛ cū pcepꝰ exterioꝝ actuū ſtat duplex libtas. vt patebit

¶ Sic igit lex noua dr lex libertatꝫ dupl̄r. Uno mō. qꝛ nō artat nos ad faciēda vel vitāda aliq̄ niſi q de ſe ſunt vl̄ necaria vel repugnātia ſaluti. q cadūt ſub pcepto vel ꝓhibitōe legis. Scdo. qꝛ hmōi pcepta vel ꝓhibitōes facit nos libere iplere inqꝫtū ex interiori inſtinctu grē ea iplemꝰ. ꝛ ꝓpter hec duo lex noua dr lex pfecte libertatis. Jacobi pmo.

¶ Hic ex dicta ſolōne declarat qd dā dictū cōe. ſ. qꝛ lex noua dr lex libertatꝫ. qꝛ duplex eſt libertas noue legis. vna qꝛ nō ad oēs exteriores actꝰ obligāt ſubiecti legi noue. ſed ſolū ad neceſſarios ad ſalutem. vt patuit in tertia concluſione. Scda. quia actꝰ pceptos necarios ad ſalutē libere faciūt ꝓpter habitū interiorē.

¶ Ad tertiū dōꝫ. ꝙ lex noua ꝓhibēdo animū ab inordinatis motibꝫ. oportet etiā ꝙ cohibeat manū ab inordinatis actibꝫ q ſunt effectꝰ interioꝝ motuū.

¶ Maior ꝯcedit. ad minorē. ꝙ ponit ꝯña ad hunc ſenſum. qꝛ vetꝰ cohibet manū tm̄ ꝛ nō aim. rō patuit ſup̄ q. pce. ar. p. ad 2m. ſꝫ noua dr cohibere aim. qꝛ ipm pncipalr ꝛ pmo cohibet ꝛ nō tm̄. ſꝫ oportet ꝙ ex ꝯñti etiā cohibeat manū ab inordinatis motibꝫ ꝛ opibꝫ exterioribꝫ q ꝓcedūt ab inordinato aīo. vt patuit ad pm. ꝛ g nō eſt ꝯña. vt argumentū ptendit qſi ſicē vna (ſcꝫ vetꝰ) pciſe cohibet manū. ita alia pciſe aim. ſed qꝛ vna manū ꝛ nō aim. alia ꝓ vtrūqꝫ ꝛ aim ꝛ manū in his q ſunt ꝯtra grām. ꝛ g lex grē vtrūqꝫ ꝓhibet. qre negat ꝯña.

¶ Utꝝ ſufficiēter ſe habeat noua lex in exterioribus actibꝫ pcipiendis vel ꝓhibendis.

F. AD ſcdm ſic ꝓcedit. Videt ꝙ lex noua inſufficiēter exteriores actꝰ ordinauerit. Ad legē eñi nouā pcipue ptinere videt fides p dilectionē operans. ſm illud ad gal. v. In chriſto ieſu neqꝫ circūciſio aliqd valet neqꝫ preputiū. ſꝫ fides que p dilectōem opat. ſꝫ lex noua explicauit quedā credenda q nō erāt in veteri lege explicata ſicut de fide trinitatis. g etiā debuit ſupaddere aliq exteriora opa moralia q nō erāt in veteri lege determinata. ¶ P. in veteri lege nō ſolū ſunt inſti-
q. ci. ar. iiij. tuta ſacramēta ſꝫ etiā aliq ſacra. vt ſup̄ dictū eſt. ſꝫ in
q. cij. ar. iiij. noua lege etſi ſint inſtituta aliq ſacramēta. nulla tm̄ ſacra inſtituta a deo vident. puta q ptineant vel ad ſanctificatōem alicuꝰ templi vel vaſoꝝ. vel etiā ad aliquā ſolēnitatē celebrandā. g lex noua inſufficienter exteriora opa ordinauit. ¶ P. in veteri lege ſicut erāt quedā obſeruātie ptinentes ad dei miniſtros. ita etiā erāt quedā obſeruātie ptinētes ad populū.
vt ſupra dictū eſt cū de cerimonialibꝫ veteris legis q. cj. artī. iiij.
ageret. ſꝫ in noua lege videt aliq obſeruātie eſſe da- q. cij. ar. v. et vi.
te miniſtris dei. vt pꝫ matth. x. Nolite poſſidere aurū neqꝫ argentū neqꝫ pecunias in zonis veſtris. et cetera q ibi ſequūtur. ꝛ q dicunt luce. vi. et. x. g etiā debuerūt aliq obſeruātie inſtitui in noua lege ad populū fidelē ptinentes. ¶ P. in veteri lege preter moralia ꝛ cerimonialia fuerūt quedā iudicialia pcepta. ſed in lege noua nō tradunt aliqua iudicialia pcepta. g lex noua inſufficienter exteriora opa ordinauit.

¶ Sꝫ ꝯtra eſt qd dñs dr matth. vij. Omnis qui audit verba mea hec ꝛ facit ea. aſſimilabit viro ſapienti qui edificauit domū ſuā ſupra petrā. ſꝫ ſapiēs edificator nihil omittit eoꝝ. que ſunt neceſſaria ad edificiū. g in verbis chriſti ſufficiēter ſunt oia poſita q ptinent ad ſalutē hūanam.

¶ Hic Doc. inquirit qūo noua lex ſufficiēter inſtitueꝛit de actibꝫ exterioribꝫ ꝛ de eis ordinauerit.

¶ Rñdeo dōm ꝙ ſicut dictū eſt. lex noua in exterioribꝫ illa ſolum pcipere debuit vel ꝓhibere p que in gratiā introducimur. vel que ptinent ad rectum gratie vſum ex neceſſitate.

¶ Concloñē niſi. D. formalr nō ponit. tm̄ intēdit ꝛ ꝓbat talē ꝯclōnē iplicite. Lex noua ſufficiēter exteriores actus ordiauit. Probat. lex noua in exterioribꝫ illa ſolū ꝛc. vt in pncipio coꝛ. et in fine. ſꝫ de iſtis ſufficiēter ordiauit. ſcꝫ de ſacramētis q introducūt in grām. ꝛ de his q ptinēt ad rectū vſum grē ex neceſſitate. de alijs aūt nihil habuit ordinare. igit ſufficiēter ordinauit. Huiꝰ rōnis D. ponit pmo maiorē quā reſumit in fine cū maiori expſſione. ibi. Sic igit ꝛc. ſcdo declarat minorē q ad omes aꝰtres partes. ibi. Et qꝛ grām ꝛc. Maior g pꝫ ex ar. p. qꝛ cū lex noua ſit lex grē ſolū hꝫ ordinare de his p q grā acqrit ſcꝫ ſacramētis ꝛ q grā opat ꝛ p que ꝯſeruat. ¶ Nota tm̄ ꝙ de neceſſitate ſacramētoꝝ. d. ſan. in. iiij. diſ. vij. q. p. ar. p. q. ij. qꝛ differēter ſunt necaria aliq ſine qbꝫ ſalus nō pōt hri ſicut baptiſmꝰ ꝛ penitētia poſt pctm̄ actuale. ꝛ hec ſunt neceſſaria de multitudine chriſtianoꝝ. ſꝫ ſacramētū ordinis necariū eſt eccl̄ie. qꝛ vbi nō eſt gubernator ꝑpl̄s corruit. ſꝫ alia ſunt necaria de cōgruo. pſertim ſingulis de multitudine. vide tertia pte q. lxv. ar. iiij. Cōſequēter cū dr.

¶ Et qꝛ gratiā ex nobis ꝯſequi nō poſſumꝰ ſꝫ per chriſtū ſolū. ideo ſacramēta p que gratiā ꝯſeqmur ipe dñs inſtituit p ſeipm. ſcꝫ baptiſmū. eucharſtiā. ordinē miniſtroꝝ noue legis inſtituendo aplos et lxxij. diſcipulos. ꝛ penitentiā. ꝛ matrimoniū indiuiſibile. ꝯfirmatōem etiā pmiſit p ſpūſcti miſſionem. Ex eius etiā inſtitutione apoſtoli legunt oleo infirmos vngendo ſanaſſe. vt habet Marci. vi. q ſunt noue legis ſacramenta.

¶ Declarat minorē. p cuiꝰ explicatōe oñdit qūo differēter lex noua inſtituerit ſacramēta ꝛ ea q ſunt de neceſſitate fruitiōis grāe. ꝛ qre alia ab iſtis nō ſunt inſtituta ꝛ or-

minata nec ordinãda in noua lege. ex h̄ pbat̃ p̃mo p̃ma p̃te minoris. scd̃o scd̃a3.ibi. Rect⁹ āt 7c. tertio tertiã.ibi. Determinatio āt 7c. p̃ma ḡ ps. sc3 q̃ sacramẽta noue legis ipe dñs sc3 xp̃s sufficiẽter p̃ seipm̃ instituit. 7 sc3 instituere debuit. ita q̃ eorũ institutio aplis 7 eo4 successorib9 cõmitti nõ potuit. Probat̃ sõne sic. Grãm ex nob̃ cõsequi nõ possum⁹. videl3 nõ ab aliq̃ puro hoie. s3 p̃ solũ christũ h3 p̃ sacramẽta noue legis cõsequimur grãm. iõ a xp̃o debuerũt institui 7 potuerũt ab eo instrui 7 nõ ab aliq̃ hoie puro. Premisse relinquũt̃ note. Et nota q̃ circa istã materiã sc3 de institutiõe sacramẽto4 fuerũt diuerse opiniones. vt p3 p. san. in. iiij. dis. ij. q. j. arti. iiij. q. iiij. et dis. xxij. et. xi. q. eiusdẽ q̄ti. Quidã eñ voluerũt q̃ xp̃s aliq̃ institueret sed nõ oia. s3 aplis instituẽda aliq̃ reliq̄t. s3 cõtrariũ tenet ibidẽ et tertia p̃te q. lxiiij. ar. ij. vbi inuit̃ rõni iã posite. q2 sacramẽtũ noue legis. h3 virtutẽ instrumẽtalẽ. 7 p̃ cõñs non a se nec ab recipiẽte sacramẽto. ḡ ab instituẽte. s3 nõ pur⁹ nõ p̃t dare virtutẽ sacramẽto s3 de⁹ 7 hõ. 7 iõ tenẽdũ ẽ. q̃ xp̃s oia p̃ se instituit 7 q̃dã p̃ se p̃mulgauit q̃ sunt maioris difficultatis ad credẽdũ. alia āt aplis p̃mulgãda reseruauit. Deinde D. enũerat q̃ sint sacramẽta noue legis. 7 de nouiter matrimoniũ indissibile. q2 p̃ri⁹ q̃dẽ fuit an̄ xp̃m vt erat in officiũ nature. s3 nõ vt significatiuũ cõiũctiõis xp̃i 7 ecclie. rõe cui⁹ h3 indissibilitatẽ. 7 de h̄ aliq̃d sup̃ dictũ fuit q. cij. ar. v. ad 3m. De cõfirmatiõe vide p. san. i. iiij. dis. vij. ar. p̃. q. p̃. ad p̃m. et ar. ij. q. p̃. ad p̃m. et dis. ij. q. p̃. arti. iiij. q. iiij. ad p̃m. q2 cõfirmatio h3 aliq̃s fuit p̃ xp̃m instituta cũ iponeret man⁹ sup̃ pueros vt habet̃ math. xix. s3 ip̃a manuũ ipositio fuit p̃figuratio sacramẽti cõfirmatiõis. vñ D. h̄ loq̄t̃ post sniam quã ponit tertia p̃. q. lxxij. ar. p̃. ad p̃m. q2 xp̃s h̄ sacramẽtũ instituit nõ exhibẽdo s3 p̃mittẽdo. q2 in h̄ sacramẽto dat̃ plenitudo sp̃ussc̃i q̃ nõ erat dãda an̄ xp̃i resurrectiõem 7 ascẽsionẽ. 7 ita nõ exhibuit imediate adhuc mortalis in carne s3 sp̃ussc̃is in die penthecostes 7c.

¶ Rect⁹ āt grẽ vsus est p̃ opa charitatis. q̃ q̃dem p3 q̃ sunt de necẽitate v̄tutũ p̃tinẽt ad p̄cepta moralia q̃ etiã in veteri lege tradebãt̃. vñ q̄tũ ad h̄ lex noua sup̃ veterẽ addere nõ debuit circa exteriora agẽda.

¶ Declarat secũdã p̃tẽ minoris p̃ncipal̃ q̃ vult. q̃ lex noua sufficiẽter ordinauit q̃ p̃tinent ad rectũ vsũ grẽ ex necẽitate. Probat̃ tali assumpto. Quãtũ ad ea q̃ p̃tinent ad rectũ vsum grẽ ex necẽitate lex noua sup̃ veterẽ addere nõ debuit circa exteriora agẽda. ḡ illa ps v̄a. Cõseq̄ntia nota. q2 nihil noua lex circa agẽda p̃ opa charitatis moralib9 sup̃ moralia addidit. s3 tñ declarauit. vt patuit sup̃. Assumptũ p̃bat̃. Rect⁹ vsus grẽ est p̃ opa charitatis. s3 illa opa s̄m q̃ sunt de necessitate v̄tutis p̃tinẽt ad p̄cepta moralia. q̃ etiã i ve. le. tradebãt̃. igit̃ sequit̃ assumptũ. Maior p3 de se 7 intelligit̃ q̃ vsus grẽ est p̃ opa charitatis ip̃erata q̃ sunt opa aliaꝝ v̄tutũ tãq̃ exequẽtiũ. Minor p3 ex sup̃ dictis circa moralia ve. le. q2 sunt de actib9 oim̃ v̄tutũ. 7 p̃ cõñs noua lex nulla sup̃ addere potuit s3 eadẽ q̃ sit in ve. le. approbat. Et vult tñ ista p̃batio. q̃ vet⁹ lex sufficiẽter dedit p̄cepta 7 ordinauit de actib9 v̄tutũ necẽariis ad salutẽ. iõ noua nõ habuit alia p̄cepta addere. alia dico p3 subam. s3 eadẽ explicare qđ fecit math. v. Tũc ibi.

Determinatio āt p̃dicto4 opeꝝ in ordine ad cultũ dei p̃tinet ad p̄cepta cerimonialia legis. in ordine vo ad p̃ximũ ad iudicialia. vt sup̃ dictũ est. 7 ideo q2 iste determinatiões nõ sunt s̄m se de necẽitate interioris grẽ i q̃ lex cõsistit. iccirco nõ cadũt sub p̄cepto noue legis. s3 relinquũt̃ hũano arbitrio. q̃dam q̃dẽ q̄tũ ad subditos. q̃ sc3 p̃tinẽt singillatim ad vnũquẽq3. quedã vero ad p̃latos tp̃ales vl' spirituales. q̃ sc3 p̃tinẽt ad vtilitatẽ cõem.

¶ Explicat tertiã p̃tẽ minoris dicte. notãdo ex sup̃ dictis q. xcix. ar. iiij. q̃ determinatiões moraliũ p̄cepto4 in ordine ad deũ sunt cerimonialia. s3 in ordine ad hoies sunt iudicialia. Vult ḡ illa tertia ps. q̃ sub p̄cepto noue legis nõ cadũt determinatiões moraliũ vl' in ordine ad deũ. vl' in ordine ad hoies. s3 relinq̄t̃ hũano arbitrio. H̄ est dicere q̃ noua lex non ordinauit de cultu dei in p̃ticulari. nec de iusticia inter hoies obseruãda in p̃ticulari. 7 h̄ ẽ dicere. q̃ noua lex nõ instituit cerimonialia nec iudicialia. Prĩa ps p̃bat̃. iste determinatiões nõ sunt s̄m se de necẽitate salutis interioris grẽ in q̃ lex cõsistit. igit̃ v̄a illa ps. Tenet cõñs ex dictis. q2 lex grẽ solũ p̄cepit necẽaria ad grãm. Añs patet q2 nõ o3 sic vl' sic instituere modũ inter hoies. 7 p3 ex sup̃ dictis de cerimonialib9 7 iudicialib9 ve. le. 7 de aliis s̄m se q2 ex institutiõe p̃nt h̄re vim obligãdi s3 nõ ex p̃pria rõne 7c. Scd̃a ps explicat̃ a D. q2 aliq̃ relinquũt̃ arbitrio etiã p̃ticulariũ hoim̃. sicut etiã patuit s q. cv. ar. ij. in co4 de emptione. vẽditiõe. donatiõe. sili' ea q̃ spectãt ad cibũ 7 potũ et vestimẽta. s3 aliq̃ relinquũt̃ p̃latis publicis vl' tp̃alib9 vel sp̃ualib9. sicut p3 q̃ iudices seculares cõstituerunt iudicialia in legib9 ciuilib9. 7 p̃lati ecclie iura canonica de cultu diuino 7 aliis ecclasticis reb9. Deinde ibi.

¶ Sic igit̃ lex noua nulla alia exteriora opa determinare debuit p̄cipiẽdo vl' p̃hibẽdo nisi sacramẽta et moralia p̄cepta q̃ de se p̃tinẽt ad rõnẽ v̄tutis puta nõ ee occidẽdũ. nõ esse furãdũ 7 alia h̃mõi.

¶ Resumit ex dictis maiorẽ p̃ncipalẽ. etiã in p̃ncipio co4 positã. q̃ ẽ fundamẽtalis h̄ articlo. s. q̃ noua lex nõ habuit determinare p̄cipiẽdo nisi sacramẽta 7 moralia p̄cepta nõ de nouo instituẽdo s3 ea approbãdo 7 exponẽdo s3 h̄ fecit. igit̃ sufficiẽter act⁹ exteriores ordinauit.

☞ Confirmat̃ p̃dc̃o rñsiua argumẽto in cõtriũ:

¶ Ad p̃mũ ḡ dõm. q̃ ea q̃ sunt fidei sunt sup̃ rõnẽ hũanã. vñ in ea nõ possum⁹ p̃uenire nisi p̃ grãm. et ideo abũdantiori grã supueniẽte oportuit plura credẽda explicari. s3 ad opa v̄tutũ dirigimur p̃ rõez naturalẽ q̃ est regl'a q̃dã opatiõis hũane. vt sup̃ dictũ est. 7 iõ in his non oportuit aliq̃ p̄cepta dari vltra moralia legis p̄cepta q̃ sunt de dictamine rõnis. q. xix. ar. iij. q. j. q. ar. ij.

¶ Maior cõceditur. silr minor. 7 rõ est. q2 credibilia excedũt rõnẽ naturalẽ 7 solũ p̃ponũt̃ ex grã. iõ a p̃ncipio nõ potuerũt explicite tradi. s3 p3 successiue tp̃is magis 7 magis explicita fuerũt. p3 q̃ grã maior venit in mũdũ. vt p3 2a 2e q. p̃. ar. vij. Secus de moralib9 agẽdis. q2 h̃mõi nõ excedũt rõnẽ naturalẽ. iõ potuerũt a p̃ncipio legis diuine etiã veteris totalit' tradi. h̃mõi eñ successiua explicatio credẽdo4 facta est nõ p̃pter doctorẽ 7 docentẽ. s3 p̃pter addiscẽtẽ q̃ in p̃ncipio nõ fuit capax p̃fecte explicatiõis credibiliũ. Quare negat̃ cõñs. q2 oia moralia necẽaria p̃ vsu grẽ data fuerũt i ve. le. nõ sic oia credẽda explicata. 7 iõ nõ potuerũt alia moralia addi. sicut potuerũt credibilia explicari.

¶ Ad scd̃m dõm. q̃ in sacramẽtis noue legis dat̃ grã q̃ nõ est nisi a christo. 7 ideo oportuit q̃ ab ip̃o

institutõem haberet. sȝ in sacris nõ daṫ aliq̃ grã. puta in ɔsecratione templi vel altaris vel alioꝝ hmõi. aut etiã in ipa celebritate solẽnitatuȝ. ⁊ ideo qꝛ talia sm̃ se ipa nõ ptinẽt ad necessitatẽ interioꝛis grẽ. dñs fidelibꝰ instituẽda reliq̃t ꝑ suo arbitrio.

¶ Maioꝛ est ṽa. ⁊ patuit sup̃ q. q. ar. iiij. Ad minorẽ ṽa. et rõ est. qꝛ sacramẽta sunt necãria ad hñdã grãm et in ipis daṫ grã ⁊ hñt ṽtutẽ dãdi grãm quã acceperũt in sua institutõe quã nõ potuerũt hr̃e nisi a deo. ⁊ ĝ sunt instituta in noua lege ⁊ nõ a q̃cũq̃ sȝ a xp̃o deo ⁊ hoie. Secus de sacris q̃ nõ sunt necãria ad vluȝ grẽ. nec grãȝ causant ex ope opato ɔferẽdã. ⁊ iõ xp̃s ea instituẽda arbitrio fideliũ dereliq̃t. q̃re negaṫ ɔña ⁊ rõ diuersitatis iã dicta ẽ.

¶ Nota tñ sȝ d. lan. in. iiij. dis. xvi. q. q. ar. q. q. iiij. q episcopal bñdictio q̃ ptinet ad sacra dimittit venialia. nõ qꝛ ɔfert grãm. sȝ qꝛ feruorẽ excitat ꝑ remotõeȝ ipedimẽtoꝝ feruoꝛis ⁊ grẽ ⁊c. an ãt in bñdictiõe episcopali passiua ɔferaṫ grã. vide in Capolo in. iiij. dis. xxv. q. c. ⁊c.

Ad tertiũ dõȝ q illa p̃cepta dñs tedit ap̃lis nõ tãq̃ȝ cerimoniales obseruãtias. sȝ tãq̃ȝ moralia instituta. ⁊ p̃nt itelligi dupl'r Uno° sȝ aug. in libro de cõsensu eu. ãgelistaꝝ vt nõ sint p̃cepta sȝ ɔcessiones. cõcessit eñ eis vt possent pgere ad p̃dicatõis officium sine pera ⁊ baculo ⁊ alijs hmõi tãq̃ȝ hñtes potestatẽ necãria vite accipiẽdi ab ill' q̃bꝰ p̃dicabãt vñ subdit Dignꝰ est eñ opanꝰ cibo suo. nõ ãt peccat sȝ supererogat. q̃ sua portat ex q̃bꝰ viuat in p̃dicatiõis officio. nõ accipiens sumptum ab his quibus euãgelium predicat. sicut paulus fecit.

¶ Maioꝛ ɔcediṫ. sȝ dico q nõ oꝫ ex ve. le. arguere de noua. qꝛ in hmõi q̃ nõ sunt necãria ad salutẽ. ⁊ ꝑ vsu grẽ lex noua est libertatis. vt patuit ar. p̃. ad 2ᵐ. et iõ non seqṫ sunt hmõi instituta in ve. le. igiṫ in noua. Ad minorẽ negaṫ. q in noua lege ɔponaṫ aliq̃ cerimonie vl' obseruãsie. oppositũ eñ dictũ est sup̃ ar. p̃. et h̃ et in coꝛ. Ad pbatione nidet D. dupl'r. scdo ibi. Alio° ⁊c. p̃ma post augustinũ. q ista nõ sunt p̃cepta nec ɔsilia sȝ ɔcessiones ⁊ q̃li priuilegia ap̃loꝝ ⁊ p̃dicantiũ ṽbũ dei. qꝛ de iure nature quilibet cõtari p̃t de ea accipe ea q̃ sunt sibi necãria ꝑ victu et vestitu. ⁊ iõ nõ erat necãriũ. vt ap̃li eẽnt de his solliciti ⁊ secũ deferrẽt sȝ poterãt accipe ab his q̃bꝰ p̃dicabãt. ⁊ sic exponit etiã d. lan. in de ṽtutibꝰ de charitate ar. ri. ad 7ᵐ qꝛ ptinẽt ista ad p̃rẽ dignitatis ap̃lice ⁊ nõ ad pfectõeȝ vite. Scdo dꝛ ad pbatõeȝ minoꝛ post alios scõs q fuerũt aliq̃ statuta tpalia sȝ moralia. vt clare in l'ra cũ dr.

¶ Alio° p̃nt itelligi sȝ alioꝝ scõꝝ expõnẽ. vt sint q̃dã statuta tpalia ap̃lis data ꝑ illo tp̃e q̃ mittebãṫ ad p̃dicãdũ in iudeã an̄ xp̃i passionẽ Indigebãt eñ discipuli q̃si adhuc puuli sub xp̃i cura existes accipe aliq̃ specialia instituta a xp̃o sic q̃libet subditi a suis p̃latis p̃cipue qꝛ erãt paulatiȝ exercitãdi vt tpaliuȝ sollicitudinẽ abdicarẽt ꝑ q̃d reddebãṫ idonei ad h̃ q euãgeliũ ꝑ vniuersum orbẽ p̃dicarẽt. Nec ẽ mirũ si adhuc durãte statu veteris legis ⁊ nõdũ pfectã libertatẽ sp̃ũs ɔsecuti q̃sdã determinatos modos viuẽdi instituit. q̃ q̃dã statuta iminẽte passiõe remouit tãq̃ȝ discipulis iã ꝑ ea sufficiẽter exercitatis. vñ

luce. xxij. dixit. Qñ misi vos sine sacculo ⁊ pera ⁊ calciamẽtis. nũq̃d d fuit aliq̃d vobꝭ at illi dixerũt. nihil. dixit ĝ eis. sȝ nũc q̃ hȝ sacculũ tollat sil'r ⁊ perã. iã eñ imminebat tp̃s pfecte libertatis vt total'r suo dimitterẽṫ arbitrio i hijs q̃ sȝ se nõ ptinẽt ad necitatẽ ṽtutis

¶ Ad q̃rtũ dõȝ. q iudicialia etiã sȝ se ɔsiderata nõ sunt de necitate ṽtutis q̃tũ ad talẽ determinatõeȝ sȝ solũ ad cõem rõem iustitie. ⁊ iõ iudicialia p̃cepta reliq̃t dñs disponẽda his q̃ curã alioꝝ erãt habituri vel spiritualẽ vel tpalẽ. sed circa iudicialia p̃cepta veteris legis quedã explanauit ꝑpter malũ intellectum phariseoꝝ. vt infra dicetur. ar. 3. ad 2ᵐ.

¶ Maioꝛ ṽa. sȝ vt iã dictũ fuit nõ oꝫ ex ve. le. arguere de noua q̃ est lex libertatis. Minoꝛ ɔcediṫ ⁊ rõ est. qꝛ iudicialia sunt p̃ticulares determinatões nõ necãrie ꝑ vsu grẽ. qꝛ p̃nt sic ⁊ aliter fieri. Dictũ est ãt. q noue legi est ordinare solũ de necãrijs ꝑ grã. H̃ tñ ṽeꝝ est q xp̃s circa iudicialia aliq̃ explicauit ꝑpter puersuȝ itellectũ phariseoꝝ q̃ putabãt vindictã ꝑpter se appetẽdã. vt pꝫ ar. iij. ad 2ᵐ. q̃re negaṫ ɔña. qꝛ insufficiens dꝛ q̃d caret illo q̃d dꝫ hr̃e. noua lex ãt nõ dꝫ hr̃e talia vl' talia iudicialia. ⁊ iõ nõ ẽ insufficiẽs si ea nõ determinet sȝ reliq̃t habituris curã alioꝝ.

¶ Utꝝ lex noua ɔuenienter instituat hoies q̃tuȝ ad actus interiores.

Ad tertiũ sic p̃cediṫ. Videṫ q circa interiores actꝰ lex noua insufficiẽter hoieȝ oꝛdinauerit. Sũt eñ decẽ p̃cepta decalogi oꝛdinãtia hoiem ad deũ ⁊ p̃ximũ. sȝ solũ dñs circa tria illoꝝ aliq̃d ipleuit. scȝ circa p̃hibitõem homicidij. ⁊ circa p̃hibitõeȝ adulterij. ⁊ circa p̃hibitõem piurij. ĝ videṫ q insufficiẽter hoieȝ oꝛdinauerit adipletõem alioꝝ p̃ceptoꝝ p̃termittẽs. ¶ P̃. dñs nihil ordinauit in euãgelio de iudicialibꝰ p̃ceptis nisi circa repudiũ vxoꝛis ⁊ circa penã taliõis. ⁊ circa psecutõeȝ inimicoꝝ. sȝ multa sunt alia iudicialia p̃cepta veteris legis. vt sup̃ dictũ ẽ. ĝ q̃tuȝ ad h̃ insufficiẽter vitam hoim ordinauit. ¶ P̃. in veteri lege p̃ter p̃cepta moralia ⁊ iudicialia erãt q̃dã cerimonialia circa q̃ dñs nihil ordinauit. ĝ videṫ insufficiẽter ordinasse ¶ P̃. ad iteriorẽ bonã mẽtis dispõnẽ ptinet vt nullũ bonũ opꝰ hõ faciat ꝑpṫ quẽcũq̃ tpalẽ finẽ. sȝ multa sunt alia tpalia bona q̃ȝ fauoꝛ hũanꝰ. multa etiã sunt alia bona opa q̃ȝ ieiuniũ. elemosyna. ⁊ oro. ĝ incõueniens fuit q dñs docuit solũ circa hec tria opa gloriã fauoris hũani vitari ⁊ nihil aliud terrenoꝝ bonoꝝ. ¶ P̃. naturał'r hoi inditũ est vt sollicitet circa ea q̃ sunt sibi necessaria ad viuendũ in q̃ etiã sollicitudine alia aialia cũ hoie ɔueniũt. vt dꝛ p̃uer. vi. vade ad formicã o piger ⁊ ɔsidera vias eiꝰ. q̃ cũ nõ habeat p̃ceptorẽ vel ducẽ. parat in estate cibũ sibi. ⁊ cõgregat in messe q̃d comedat. sȝ oẽ p̃ceptũ q̃d daṫ ɔtra inclinatõem nature est iniquũ. vtpote ɔtra legẽ naturalẽ existẽs. ĝ incõueniẽter videṫ dñs p̃hibuisse sollicitudinem victus ⁊ vestitus. ¶ P̃. nullius actus virtutis est prohibendꝰ sed iudicium est actus iustitie. q. cviij. ar. iiij. q. cv. ar. p̃. q. iij. et iiij.

G

fm illō psal. Quousq3 iusticia ꝯuertat in iudiciū. g incōueniēter videt dns iudiciū ꝓhibuisse. z ita videt lex noua isufficiēter hoiez ordinasse circa iteriores act9 ¶ Sz ꝯ ē qd aug. dr in libro de sermone dñi in monte. Considerādū est. qz cū dixit. q audit vba mea. h satis significat sermonē istū dñi oibȝ pceptis quibȝ christiana vita format esse pfectū.

¶ Habito q lex noua circa exteriores actus sufficienter instituerit. h inqrit de interioribȝ actibȝ. o gret āt h memorari ex sup dictis q act9 iterior est duplex. scȝ volūtatis z intentōis. volūtatis est q est circa volitū aliqd sȝ intentōnis est circa finē z rōnē volēdi z malicia vni9 redūdat in maliciā alteri9. z vtriusq3 bonitas reqrit ad bonū opus. qz bonū ex integra cā. malū ṽo ex singularibȝ defectibȝ. patēt ista ex supra dictis.

¶ Rñdeo dōz. q sicut ex inducta auctoritate aug. apparet sermo quē dns in mōte ꝓposuit totā informatiōez christiane vite ꝯtinet. in quo pfecte interiores motus hominis ordinant.

¶ D. pmo ponit ꝯclōem rñsi. scdo eā ꝓbat. ibi. Nam post zc. Cōclo est. Christ9 actor noue legis in sermone quē in monte ꝓposuit totā vitā christianā z perfecte iteriores mot9 hois ordinauit. z habet p h rñsio ad qsitū cū limitatōe q noua lex nō p quecūq3 sȝ xpm ipm ordinauit de interioribȝ motibȝ. z pȝ ista ꝯclo pº auctoritate bti aug.

¶ Nā post declaratū btitudinis finē z ꝯmēdata aplica dignitate p qs erat doctrina euāgelica ꝓmulgāda ordinat iteriores hois mot9. pmo qdem qztū ad seipm. z deīn qztū ad primū. Quātū āt ad seipm dupl'r fȝ duos iteriores hois mot9 circa agēda. q sunt volūtas de agēdis. z intētio de fine. vñ pmo ordinat hois volūtatē fm diuersa legis pcepta. vt scȝ abstineat aliqs nō solū ab exterioribȝ opibȝ q sunt fm se mala. sȝ etiā ab iterioribȝ z ab occasionibȝ maloz. deinde ordinat itentionē hois dicēs q in bonis q agim9 neq3 qram9 hūanā gloriā neq3 mūdanas diuitias qd est thesaurizare in terra.

¶ Probat ꝯclōnez pdictā. rōne sic. Dñs in illo sermone post declaratū btitudinis finez z ꝯmēdata aplica dignitate ordinauit iteriores hois mot9 ad seipm. z deinde ad primū. z tertio docuit modū adimplēdi euāgelicam doctrinā. igit ꝯclo ṽa. Tenet ꝯña. qz ista sufficiūt ad vitā christianā z nō sunt alij iteriores mot9 nisi ad seipm. i. q ad se ptinentia z p se agenda z ad primū. z si doctrina euāgelica adimplet nihil deest vite christiane. Añs ꝓbat pmo q ad pmā ptē. scdo q ad scdam. ibi. Consequnter zc. tertio q ad tertiā. ibi. Ultio zc. q ad pmā sic. Duo sunt mot9 interiores hois circa se agēda. scȝ volūtas de agendis z intentio de fine. sȝ pmo ordinat motum volūtatis. deīn itentōem hois. igit pma ps añtis vera. Maior istā nota. Minor explicat in lrā. qz ordinat fm diuersa pcepta. vt pȝ matth. v. nisi abūdauerit iusticia vrā zc. Deinde ordinat intentōem matth. vi. Attēdite ne iusticiā vrā zc. Et nolite thesaurisare vobis. Consequnter ibi.

¶ Consequenter aūt ordinat interiorē hois motū quo ad primū. vt scȝ eū nō temerarie aut iniuste iudicem9 aut psumptuose. neq3 tñ sic sim9 apd proximū remissi vt eis sacra ꝯmittam9 si sint indigni.

¶ Probat scdaz ptē añtis pdicti. qz ordinauit ne primū temere iudicem9 aut psumptuose. matth. 7. nolite iudicare zc. neq3 simus remissi vt eis sacra ꝯmittam9 ibidē nolite sanctū dare canibȝ. Deīn cū dr.

¶ Ultimo āt docet modū adimplēdi euāgelicaz doctrinā. scȝ iplorādo diuinū auxiliū z conatū apponēdo ad ingrediēdū p angustā portā pfecte virtutis z cautelā adhibendo ne a seductoribȝ corrūpamur z q obseruatio mādatoz ei9 est necīaria ad virtutē nō aūt sufficit sola ꝯfessio fidei vel miraculorum opatio vel solus auditus.

¶ Manifestat tertiā ptē añtis sepe dicti. qz docuit implorādū diuinū auxiliū matth. 7 Petite z dabit vob Et conatū apponēdo ibidē Intrate p angustā portā. z cautelā zc ibidē. Attēdite a falsis zc. Et q obsuatio zc. ibidē. Nō ois q dr mihi dñe dñe zc. Ex qbȝ pȝ añs. Patet etiā q D. pl9 videat q3 qsitū sit. qz xps nō solū in illo sermone sufficient ordinauit iteriores mot9. sȝ oia q reqrit ad salutē. scȝ iplere pcepta. z q nō sufficit miraculoz opatio vel sola ꝯfessio fidei zc. Nota tñ. q D. h vnū tāgit. scȝ q possit aliqs opari miracula. z tñ nō eē in statu salutis. qz dr q miraculoz opatio nō sufficit. z p ꝯñs etiā miraculoz opatio nō est sp signū scitatis miracula faciētis. Sȝ de h 2ª 2e. q. lxxviij. ar. ij. ex itentōe. qz miracula etiā vera fiūt a pctōre ad ꝯfirmandū ṽitatē fidei. sȝ nō psonalē sanctitate zc. z reqrit istud corp9 ar. inspectionē triū capitulorū in matth. scȝ qnti sexti et septimi.

¶ Argumentū in ꝯtrū est. p ꝯclone rñsi. qz si sermo dñi in monte est pfect9 oibȝ pceptis necīarijs ad vitā christianā. igit z interiores motus bene ordinat. qz z ista ordinatio est necessaria ad vitam christianam zc.

¶ Ad pmū g dōm. q dñs circa illa legis pcepta adimpletionē apposuit in qbȝ scribe z pharisei nō rectū itellectū habebant. z h ꝯtingebat pcipue circa tria pcepta decalogi. Nā circa ꝓhibitiōem adulterij et homicidij estimabāt solū exteriorē actū ꝓhiberi. nō āt iteriorē appetitū qd magis credebāt circa homicidiū z adulteriū q3 circa furtum vel falsum testimoniū. qz mot9 ire in homicidiū tendēs z ꝯcupiscētie mot9 tendēs in adulteriū. videt aliqliter nobis a natā inesse. nō āt appetit9 iurādi vl' falsuz testimoniū dicēdi. Circa piuriū ṽo habebāt falsuz itellectū credētes piuriū qdē eē pctm. iuramētū āt p se eē appetendū z frequētandū. qz videt ad dei reuerētiā ptinere z ideo dñs ondit iuramentū nō esse appetendū tanq3 bonū. sed melius esse absq3 iuramēto loq nisi necessitas cogat.

¶ Maior ꝯcedit. q sunt qdē decē pcepta decalogi sȝ nō eqlr se habebāt tūc pharisei ad ea. nā in qbusdā putabāt solū exteriorē motū ꝓhiberi. scȝ in adulterio z homicidio. In iuramēto āt deficiebāt. qz putabāt ipm ꝓpē se appetendū z freqntādū. Minor ꝯcedit z rō iā dicta ē. que nō habuit locū in alijs pceptis. qz ibi tacebant motū interiorē malū. qz nō ita naturalis sicut mot9 ꝯcupiscētie z ire. qre negat ꝯsequentia.

¶ Ad scdm dōm. q circa iudicialia pcepta dupl'r scribe z pharisei errabāt. Pmo qdē. qz qdā q in lege moysi erāt tradita tanq3 pmissiones estimabāt esse p

se iusta. scʒ repudiũ vxoris. ⁊ vsuras accipere ab ex/
traneis. ⁊ ideo dñs ꝓhibuit vxorꝭ repudiũ matth.
qnto ⁊ vsurarũ acceptõnem luce. vi. dicens. Date
mutuũ nihil inde sperantes.

¶ Maior ꝑa. ordinauit de his trib⁊. ⁊ etiã de aliꝗs qꝫ
busdã ex eadẽ radice in eis deficiẽtib⁊ iudeis .s. de vsura
de repetitiõe rei ablate cũ additiõe ⁊c. in qb⁊ acceperũt ma
lũ intellectũ. ⁊ iõ oꝑtebat de illis specialr̃ ordinare. ⁊ hoc
oñdit D. in solõne ꝑmo de vsura ⁊ repudio vxoris. 2o de
motu cupiditatis in pena talionis ⁊ in ꝓsecutiõe inimico
rũ ⁊ restitutiõe rei ablate. ibi. Alio⁹ ⁊c. Cõcedit ḡ. ꝙ circa
iudicialia repudiꝗ vxoris. ⁊ etiã vsure aliqd ordinauerit
in noua lege. ⁊ rõ ẽ. qꝛ circa ista maxime errabãt scribe et
pharisei accipiẽtes malũ intellectũ ex qbusdã ꝯcessis in leꝭ
ꝑturis. qꝛ cũ eẽnt solũ ꝑmissiões putabãt eẽ ꝑ se iustum.
Ex ꝟbis D. in hac solõne nota. ꝙ videt̃ haberi ex eis ꝯtra
riũ illi⁹ qđ dicit Burgẽsis scʒ ꝙ repudiũ fuerit licitũ ⁊ nõ so
lũ ꝑmissũ ꝓpter mai⁹ malũ vitandũ. D. eñ indifferẽter
loqt̃ de ꝑmissiõe repudiꝗ ⁊ acceptiõe vsure. sʒ ꝯstat ꝙ scdʒ
fuit solũ ꝑmissũ ꝓpt̃ mai⁹ malũ. Et preterea dicit D. ꝙ iudei
falso estimabãt eẽ repudiũ ꝑ se iustũ. ⁊ de h̃ sup̃ q. cvij. ar.
ij. ad 2m. aliqd dictũ fuit. Scđo ꝯcedit̃. ꝙ circa iudicia/
lia de pena talionis ⁊ ꝓsecutiõe inimicorũ ⁊ restitutiõe rei
ablate xp̃s aliq̃ explicauerit. sʒ h̃ oꝑtuit ꝓpter defectum
opinionis iudeoꝝ. estimauerũt eñ ꝙ itẽriores mot⁹ etiã
licitꝭ eẽnt circa illa fundãtes se in illꝭ. ⁊ h̃ declarat D. cũ dicit.

¶ Alio mõ errabãt credẽtes quedã q̃ lex vet⁹ in/
stituerat faciẽda ꝓpter iusticiã esse exequẽda ex ap/
petitu vindicte vel ex cupiditate tꝑalium reꝝ. vel ex
odio inimicoꝝ. ⁊ hoc in trib⁊ p̃ceptis. Appetitũ eñ
vindicte credebãt esse licitũ ꝓpt̃ p̃ceptũ datũ de pe/
na talionis. qđ qdem fuit datũ vt iusticia seruaret̃.
nõ vt hõ vindictã q̃reret. ⁊ iõ dñs ad h̃ remouẽduʒ
docet animũ hoĩs sic debere esse p̃paratũ vt si nece
sit etiã parat⁹ sit plura sustinere. Motũ ãt cupidi/
tatis estimabãt esse licitũ ꝓpter p̃cepta iudicialia in
qbus mãdabat̃ restitutio rei ablate fieri etiã cũ aliq̃
q.c7.ar.ij a I nouũ. additione. vt sup̃ dictũ est. ⁊ hoc qdem lex mãdauit
ꝓpter iusticiã obseruãdã. nõ vt daret cupiditati lo
cũ. ⁊ ideo dñs docet vt ex cupiditate nostra nõ re/
petam⁹. sed simus parati si necesse fuerit etiã ampli
ora dare. Motũ ꝟo odiꝗ credebãt esse licitũ ꝓpter
p̃cepta legis data de hostiũ interfectione. qđ qdem
q.c.v.ar.iij. lex statuit ꝓpter iusticiã implendã. vt supra dictuʒ
est nõ ꝓpter odia exsaturãda. ⁊ ideo dñs docet vt
ad inimicos dilectõnem habeamus ⁊ parati simus
si necesse fuerit etiam benefacere. hec eñ p̃cepta scdm
p̃paratõem animi sunt accipiẽda. vt Aug. exponit.

¶ Ad tertiũ dicendum. ꝙ p̃cepta moralia oĩno in no/
ua lege remanere debebant. quia scdm se pertinent ad
rõnem virtutis. precepta autem iudicialia nõ rema
nebant ex necessitate scdm moduʒ quẽ lex determina/
uit. sed relinquebãtur arbitrio hoĩm. vtrũ sic vel ali
ter esset determinãduʒ. ⁊ ideo conuenienter domin⁹
circa hec duo genera p̃ceptoꝝ nos ordinauit. Pre/
ceptorũ aũt cerimonialiũ obseruatio totaliter ꝑ rei
impletõem tollebat̃. ⁊ ideo circa hmõi p̃cepta in il/
la cõi doctrina nihil ordinauit. Oñdit tñ alibi ꝙ to
tus corporalis cult⁹ q̃ erat determinat⁹ in lege erat in
spirituale ꝯmutãdus. vt pʒ ioã. iiij. vbi dixit. Ve/
nit hora qñ neqʒ in mõte hoc neqʒ in hierosolymis
adorabitis patrẽ. sed veri adoratores adorabũt pa
trẽ in spiritu ⁊ veritate.

Dñs qdẽ veꝝ ẽ q̃ ad fuisse in ve. le. sed nõ est par rõ de
ordinatõe xp̃i circa ipa ꝑficienda. quia vt patuit etiã q. p̃ce.
ar. ij. ad q̃rtũ moralia erant ex toto mãsura in noua lege
tãq̃ necc̃aria ad ꝓñe vsum. iudicialia ãt esto eẽnt mortua
nõ tñ mortifera ⁊ nõ necc̃ario mãserũt. tñ aliq̃ iudicialia
erãt hñda apđ fideles xp̃i. ⁊ iõ circa vtraqʒ aliq̃ docuit ⁊
ordinauit. sec⁹ de cerimonialib⁊ q̃ erãt futura mortifera.
et tñ aliq̃ dixit de cerimoniꝗs ve. le. nõ qdeʒ in sermone in
mõte sʒ ioã. iiij. qꝛ eẽnt in spirituale cultũ mutãde. q̃re neꝭ
gat̃ ꝯña. qꝛ nõ est par rõ de moralib⁊ ⁊ iudicialib⁊ ex vna
ꝑte ⁊ cerimonialib⁊ ex alia. vt patuit. ¶ Nota ꝟbũ D. ꝓ
ꝑma ꝑte cũ dicit. Precepta iudicialia nõ remanebãt ex neꝭ
cessitate. dat̃ eñ ex h̃ itelligi ꝙ potuerũt remanere eadeʒ
sicẽ in ve. le. sʒ nõ vt ex ve. le. et de h̃ Scot⁹ in. iiij. vltia dis.
vbi dicit. q̃tũ etiã ad iudicialia licitũ est iudicib⁊ statuere
leges ad pacẽ seruãdã siue illas q̃ fuerũt in lege mosi. et
hoc oẽs siue alias. hec ille ⁊c.

¶ Ad quartũ dicendum. ꝙ oẽs res mũdane ad tria
reducũt̃. scʒ ad honores. diuitias. ⁊ delicias. scdm illđ
ꝑ. i. ioã. ij. Oẽ qđ est in mũdo ꝯcupiscẽtia carnis ẽ
qđ ꝑtinet ad delicias carnis. ⁊ ꝯcupiscentia oculoꝝ.
qđ ꝑtinet ad diuitias. ⁊ supbia vite. qđ pertinet ad
ambitũ glorie ⁊ honoris. Supfluas aũt carnis de/
licias lex nõ ꝑmisit sʒ magis ꝓhibuit. repromisit ãt
celsitudinẽ honoris ⁊ abũdantiã diuitiaꝝ. Dicit̃ eñ
deute. xxviij. Si audieris vocẽ dñi dei tui faciet te
excelsiorẽ cũctis gentib⁊ q̃tũ ad ꝑmũ. ⁊ post pauca
subdit. Abũdare faciet te oĩb⁊ bonis q̃tũ ad scđʒ
Que qdẽ ꝑmissa sic praue itelligebãt iudei. vt ꝓpt̃
ea esset deo seruiẽdũ sicut ꝓpter finẽ. ⁊ ideo dñs h̃ re
mouit ostẽdens ꝑmo ꝙ oꝑa ꝟtutũ nõ sunt faciẽda
ꝓpter hũanã gloriã. ⁊ ponit tria oꝑa ad q̃ oĩa alia
reducunt̃. Nã oĩa q̃ aliqs facit ad refrenãdũ seipm
in suis ꝯcupiscẽtꝗs reducũt̃ ad ieiuniũ. quecũqʒ ꝟo
fiũt ꝓpter dilectiõem ꝓximi reducũt̃ ad elemosinã.
q̃cũqʒ ꝟo ꝓpter cultũ dei fiũt reducũt̃ ad orõnẽ. Po
nit ãt hec tria specialr̃ q̃si p̃cipua. ⁊ ꝑ q̃ hoĩes maxie
solẽt gloriã venari. Scđo docuit ꝙ nõ debemus fi/
nẽ ꝯstituere in diuitꝗs cũ dixit. Nolite thesauriza/
re vobis thesauros in terra.

¶ Maior ꝑa. Minor ꝑa qdẽ. ꝙ sunt multa alia bo
na q̃ꝫ fauor hũan⁹. Dico tñ. ꝙ iter oĩa bona tꝑalia. sunt
tria ꝓpter q̃ hoĩes solẽt vt plurimũ facere oꝑa sua. Et di
co scđo. ꝙ iudei habebant duplicia ꝑmissa. scʒ diuitias et
gloriã vel honorẽ vel fauorẽ hũanũ ꝓpter q̃ putabãt oĩa
se debere facere sicut ꝓpter finẽ. sʒ errabant putãtes ꝙ deo
ꝓpter ista deberẽt seruire. ⁊ ḡ opus fuit. vt xp̃s hũc errorẽ
remoueret oñdendo ꝙ nõ facerẽt ꝓpter gloriã hũanã. sed
scđo etiã ne ꝓpter diuitias in qb⁊ finẽ ꝯstituerẽt. Ad sed
cũdã ꝑtẽ minoris. sunt qdẽ alia bona oꝑa. sed oĩa in his
ꝯp̃hẽdũt̃ tãq̃ sub his ꝑ q̃ hoĩes p̃cipue gloriã venat̃.

Quare negat consequentia. quia hec tria sunt principalia. Et secundo pertinet contra vnum falsum. quia christus non docuit vitare fauores humanos sed etiam diuitias. Quare autem non docuerit vitare concupiscentias et delectationes carnales. patet in principio solutionis quia illa non fuerunt permissa sicut gloria et diuitie. et ergo non potuerunt accipere occasionem ipam querendi vt finem. sicut alia duo

¶ Ad quartum dicendum quod dominus sollicitudinem necessariam non prohibuit. sed sollicitudinem inordinatam. Est autem quadruplex inordinatio sollicitudinis vitanda circa temporalia. Primo quidem vt in eis finem non constituamus. neque deo seruiamus propter necessaria victus et vestitus. vnde dicitur. Nolite thesaurizare vobis etc. Secundo vt non sic sollicitemur de temporalibus cum desperatione diuini auxilij. Unde dominus dicit. scit pater vester quod his omnibus indigetis Tertio. ne sit sollicitudo presumptuosa. vt scilicet homo confidat se necessaria vite per suam sollicitudinem posse procurare absque diuino auxilio. quod dominus remouet per hoc quod homo non potest aliquid adijcere ad staturam suam. Quarto per hoc quod homo sollicitudinis tempus preoccupat. quia scilicet de hoc sollicitus est nunc. quod non pertinet ad curam presentis temporis. sed ad curam futuri. vnde dicitur Nolite solliciti esse in crastinum.

¶ Ad maiorem. si intelligitur quod homini inditum sit naturaliter quod sollicitetur inordinate. negatur. sicut etiam homo naturaliter concupiscit. sed quod inordinate et contra rationem rectam. hoc non est natura le. sicut homo natura appetit excellentiam. sed non inordinate. vt etiam habetur d. san. in de malo. ma. viij. q. ij. in cor. Omne peccatum fundatur in aliquo appetitu naturali. sed tamen est peruersio appetitus naturalis. Si autem intelligitur maior quod homo naturaliter sollicitetur aliqualiter et ordinate. conceditur maior. et similiter probatio Minor est vera et notanda. et quod constitutiones ciuiles et statuta humana que sunt contra ius naturale. nihil valent. quia ex hoc ipso quod contrariantur legi nature. contrariantur et legi eterne. vt patuit supra. et per consequens nihil valent. Et in ista minore fundatur dictum d. san. quando dicit iniquum esse vt paruuli infidelium inuitis parentibus baptisentur. Ad consequens. verum. inconuenienter prohibuisset sollicitudinem naturalem et ordinatam. sed negatur quod inconuenienter prohibuerit inordinatam quadrupliciter. vt ostendit D. in solutione. et sic a christo prohibita. Et de materia istius solutionis vide. 2a 2e q. lv. ar. vi. et. vij. per totum

¶ Ad sextum dicendum quod dominus non prohibet iudicium iusticie sine quo non possent sancta subtrahi ab indignis. sed prohibet iudicium inordinatum. vt dictum est

¶ Maior vera. ad minorem. negatur. quod omne iudicium sit actus iusticie. imo iudicium temerarium ex sola suspitione procedens pertinet ad iniusticiam. vt declaratur. 2a 2e. q. lx. ar. iij. quia pertinet ad contemptum et iniuriam. vt patet ibidem. Sed verum est quod iudicium quod importat rectam determinationem eius quod iustum est. pertinet ad iusticiam. vt declaratur. 2a 2e. vbi iam. ar. primo. Et est actus iusticie sicut inclinationis ad consequens. ergo etc. Uel: iudicium iusticie inconuenienter prohibuisset. sed hoc non fecit. imo expresse ponit iudicium iusticie docens sancta non danda canibus. Ex quo habetur. quod homo non debet secundum affectiones carnales et indifferenter sancta. i. mysteria gratie et fidei communicare canibus. i. obstinatis. quod efficerentur peiores et despicerent fidem. et per consequens oportet esse iudicio. quod christus docuit habendum. et alia similia iudicia iusta exteriora et interiora non prohibuit. sed solum presumptuosum et temerarium.

Utrum lex noua conuenienter supraddat consilia determinata preceptis.

Ad quartum sic proceditur. Uidetur quod inconuenienter in lege noua consilia quedam determinata sint proposita. Consilia enim dantur de rebus expedientibus ad finem. vt supra dictum est. cum de consilio ageretur. sed non eadem omnibus expediunt ergo non sunt aliqua consilia determinata omnibus proponenda. ¶ Preterea. consilia dantur de meliori bono. sed non sunt determinati gradus melioris boni. ergo non debent aliqua determinata consilia dari. ¶ Preterea. consilia pertinent ad perfectionem vite. sed obedientia pertinet ad perfectionem vite. ergo inconuenienter de ea consilium non datur in euangelio. ¶ Preterea. multa ad perfectionem vite pertinentia inter precepta ponuntur. sicut hoc quod dicitur. Diligite inimicos vestros et precepta etiam que dedit dominus apostolis Matth. x. ergo inconuenienter traduntur consilia in noua lege. tum quia non omnia ponuntur. tum etiam quia a preceptis non distinguuntur. ¶ Sed contra consilia sapientis amici magnam afferunt vtilitatem. secundum illud Prouerb. xxvij. Unguento et varijs odoribus delectatur cor. et bonis amici consilijs anima dulcoratur. sed christus maxime est sapiens et amicus ergo eius consilia maximam vtilitatem continent et conuenientia sunt

¶ Hic vltimo D. inquirit de his que pertinent ad bene esse nove legis. an talia sint conuenienter proposita. et aliqua certa.

¶ Respondeo dicendum quod hec est differentia inter consilium et preceptum. quod preceptum importat necessitatem. consilium autem in optione ponitur eius cui datur. et ideo conuenienter in lege noua que est lex libertatis supra precepta sunt addita consilia. non autem in veteri lege. que erat lex seruitutis.

¶ Quia autem duo continentur in questione. scilicet an conuenienter consilia sint proposita in noua lege. Et secundo an sint determinata. ideo D. primo ridet ad primum. secundo ad secundum. ibi. Oportet igitur etc. Quo ad primum ista est conclusio responsiua ad primam partem questionis. Conuenienter in noua lege supra precepta sunt addita consilia. non autem in ve. le. Et per hoc habetur responsio ad questionem generaliter. quia scilicet conuenienter sunt consilia proposita. Probatur sic. hec est differentia inter consilium et preceptum. quod preceptum importat necessitatem. consilium autem in optione ponitur eius cui datur. sed lex noua est libertatis et optionis. scilicet in his que non sunt de necessitate salutis. Lex autem vetus fuit seruitutis. ergo conclusio vera. Maior. patet per primam partem scilicet de precepto. patet ex supradictis. et de consilio patet ex ratione consilij. Minor patet ex ar. primo. in fine. quia noua relinquit multa in arbitrio hominum. vetus autem non. Patet ergo quod noua conuenienter proposuit consilia per christum.

¶ Oportet igitur quod precepta noue legis, intelligantur esse data de his que sunt necessaria ad consequendum finem eterne beatitudinis in quem lex noua immediate introducit. Consilia vero oportet esse de illis per que melius et expeditius potest homo consequi finem predictum Est autem homo constitutus inter res mundi huius et spiritualia bona in quibus eterna beatitudo consistit. ita quod quanto plus inheret vni eorum. tanto plus recedit ab altero. et econuerso Qui ergo totaliter inheret rebus huius mundi vt in eis finem constituat habens eas quasi rationes et regulas suorum operum. totaliter excidit a spiritualibus bonis. et ideo huiusmodi inordinatio tollitur per precepta. sed quod homo totaliter ea que sunt mundi abijciat non est necessarium ad perueniendum in finem predictum. quia potest homo vtens rebus huius mundi dummodo in eis finem non constituat ad beatitudinem eternam ergo

se iusta. scz repudiū vxoris. ⁊ vsuras accipere ab extraneis. ⁊ ideo dñs ꝓhibuit vxorꝭ repudiū matth. q̇nto ⁊ vsurarū acceptōnem luce. vi. dicens. Date mutuū nihil inde sperantes.

¶ Maior ꝟa. ordinauit de his trib⁊. ⁊ etiā de aliīs q̇buſdā ex eadē radice in eis deficiētib⁊ iudeis. s. de vsura de repetitōe rei ablate cū additōe ⁊c. in q̇b⁊ acceperūt malū intellectū. ⁊ iō oportebat de illis specialr̄ ordinare. ⁊ hoc ondit D. in solōne p̄mo de vsura ⁊ repudio vxoris. 2° de motu cupiditatis in pena talionis ⁊ in ꝓsecutōe inimicorū ⁊ restitutōe rei ablate. ibi. Alio° ⁊c. Cōcedit ḡ. q circa iudicialia repudiī vxoris. ⁊ etiā vsure aliq̇d ordinauerit in noua lege. ⁊ rō ē. q: circa ista maxime errabāt scribe et pharisei accipiētes malū intellectū ex q̇busdā ꝯtētis in lerl pturis. q: cū eēnt solū ꝑmissiōes putabāt eē ꝑ se iustum. Ex ꝟbis D. in hac solōne nota. q videt haberi ex eis ꝯtrariū illi⁹ qd̄ dt̄ Burgēsis scz q repudiū fuerit licitū ⁊ nō solū ꝑmissuz ꝓpter mai⁹ malū vitandū. D. eñ indifferēter loqt̄ de ꝑmissiōe repudiī ⁊ acceptōe vsure. s; ꝯstat q scd̄z fuit solū ꝑmissuz ꝓpt̄ mai⁹ malū Et p̄terea dt̄ D. q iudei falso estimabāt eē repudiū ꝑ se iustū. ⁊ de h̄ sup̄ q. cviij. ar. ij. ad 2ᵐ. aliq̇d dictū fuit. Scd̄o ꝯcedit. q circa iudicialia de pena talionis ⁊ ꝓsecutōe inimicorū ⁊ restitutōe rei ablate xp̄s aliq̄ explicauerit. s; h̄ oportuit ꝓpter defectum opinionis iudeoꝝ. estimauerūt eñ q interiores mot⁹ etiā liciti eēnt circa illa fundātes se in ill̄. ⁊ h̄ declarat D. cū dt̄.

¶ Alio mō errabāt credētes quedā q̄ lex vet⁹ instituerat faciēda ꝓpter iusticiā esse exequēda ex appetitu vindicte vel ex cupiditate tp̄alium reꝝ. vel ex odio inimicoꝝ. ⁊ hoc in trib⁊ p̄ceptis. Appetitū eñ vindicte credebāt esse licitū ꝓpt̄ p̄ceptū datū de pena talionis. qd̄ q̇dem fuit datū vt iusticia seruaret. nō vt hō vindictā q̄reret. ⁊ iō dñs ad h̄ remouēduz docet animū hoīs sic debere esse p̄paratū vt si necesse sit etiā parat⁹ sit plura sustinere. Motū āt cupiditatis estimabāt esse licitū ꝓpter p̄cepta iudicialia in q̇bus mādabat restitutio rei ablate fieri etiā cū aliq̄

q.c.?.ar.ij a 1 nonā. additione. vt sup̄ dictū est. ⁊ hoc q̇dem lex mādauit ꝓpter iusticiā obseruādā. nō vt daret cupiditati locū. ⁊ ideo dñs docet vt ex cupiditate nostra nō repetam⁹. sed simus parati si necesse fuerit etiā ampliora dare. Motū ꝟo odiī credebāt esse licituz ꝓpter p̄cepta legis data de hostiū interfectione. qd̄ q̇dem

q.c.v.ar.iij. lex statuit ꝓpter iusticiā implendā. vt supra dictuz est nō ꝓpter odia exsaturāda. ⁊ ideo dñs docet vt ad inimicos dilectōnem habeamus ⁊ parati simus si necesse fuerit etiam benefacere. hec eñ p̄cepta s̄m p̄paratōem animi sunt accipiēda. vt Aug. exponit.

¶ Ad tertiū dōm. q p̄cepta moralia oīno in noua lege remanere debebant. quia s̄m se pertinent ad rōnem virtutis. precepta autem iudicialia nō remanebant ex necessitate s̄m moduz quē lex determinauit. sed relinquebātur arbitrio hoīm. vtrū sic vel aliter esset determinādu;. ⁊ ideo conuenienter domin⁹ circa hec duo genera p̄ceptoꝝ nos ordinauit. Preceptorū aūt cerimonialiū obseruatio totaliter ꝑ rei impletōem tollebat. ⁊ ideo circa hm̄ōi p̄cepta in illa cōi doctrina nihil ordinauit. Ondit tñ alibi q totus corporalis cult⁹ q̇ erat determinat⁹ in lege erat in spiritualē ꝯmutādus. vt p; ioā. iiij. vbi dixit. Uenit hora qñ neq; in mōte hoc neq; in hierosolymis adorabitis patrē. sed veri adoratores adorabūt patrē in spiritu ⁊ veritate.

Dñs q̇dē veꝝ ē q̄ ad fuisse in ve. le. sed nō est par rō de ordinatōe xp̄i circa ip̄a faciēda. quia vt patuit etiā q. p̄ce. ar. ij. ad q̄rtū moralia erant ex toto mālura in noua lege tāq̄ necāria ad ꝑfc̄ vsum. iudicialia āt esto eēnt mortua nō tñ mortifera ⁊ nō necārio mālerūt. tñ aliq̄ iudicialia erāt h̄nda apō fideles xp̄i. ⁊ iō circa vtraq; aliq̄ docuit ⁊ ordinauit. sec⁹ de cerimonialib⁊ q̄ erāt futura mortifera. et tñ aliq̄ dixit de cerimoniīs ve. le. nō q̇dez in sermone in mōte s; ioā. iiij. q: eēnt in spiritualē cultū mutāde. q̄re neg̱at ꝯña. q: nō est par rō de moralib⁊ ⁊ iudicialib⁊ ex vna pte ⁊ cerimonialib⁊ ex alia. vt patuit. ¶ Nota ꝟbū D. ꝑ p̄ma pte cū dt̄. Precepta iudicialia nō remanebāt ex necessitate. dat eñ ex h̄ intelligi q potuerūt remanere eadez sic in ve. le. s; nō vt ex ve. le. et de h̄ Scot⁹ in. iiij. vltia dist. vbi dt̄. q̄tuz etiā ad iudicialia licitū est iudicib⁊ statuere leges ad pacē seruādā siue illas q̄ fuerūt in lege mosi. et hoc oēs siue alias. hec ille ⁊c.

¶ Ad quartū dōm. q oēs res mūdane ad tria reducūt. scz ad honores. diuitias. ⁊ delicias. s̄m illd̄ ꝑ. i ioā. ij. Omē qd̄ est in mūdo ꝯcupiscētia carnis ē qd̄ ptinet ad delicias carnis. ⁊ ꝯcupiscentia oculoꝝ. qd̄ ptinet ad diuitias. ⁊ supbia vite. qd̄ pertinet ad ambitū glorie ⁊ honoris. Supfluas aūt carnis delicias lex nō ꝑmisit s; magis ꝓhibuit. repromisit āt celsitudinē honoris ⁊ abūdantiā diuitiaꝝ. Dicit eñ deute. xxviij. Si audieris vocez dñi dei tui faciet te excelsiorē cūctis gentib⁊ q̄tū ad p̄mū. ⁊ post pauca subdit. Abūdare faciet te oīb⁊ bonis q̄tū ad scd̄z. Que q̇dē ꝑmissa sic praue intelligebāt iudei. vt ꝓpt̄ ea esset deo seruiēdū sicut ꝓpter finē. ⁊ ideo dñs h̄ remouit ostēdens p̄mo q opa ꝟtutū nō sunt faciēda ꝓpter hūanā gloriā. ⁊ ponit tria opa ad q̄ oīa alia reducunt. Nā oīa q̄ aliq̇s facit ad refrenādū seipm in suis ꝯcupiscētiīs reducūt ad ieiuniū. quecūq; ꝟo fiūt ꝓpter dilectiōem ꝓximi reducūt ad elemosinā. q̄cūq; ꝟo ꝓpter cultū dei fiūt reducūt ad orōnē. Ponit āt hec tria specialr̄ q̄si p̄cipua. ⁊ ꝑ q̄ hoīes maxie solēt gloriā venari. Scd̄o docuit q nō debemus finē ꝯstituere in diuitiīs cū dixit. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra.

¶ Maior ꝟa. Minor ꝟa q̇dē. q sunt multa alia bona q̄ fauor hūan⁹. Dico tñ. q inter oīa bona tp̄alia. sunt tria ꝓpter q̄ hoīes solēt vt plurimū facere opa sua. Et dico scd̄o. q iudei habebant duplicia ꝑmissa. scz diuitias et gloriā vel honorē vel fauorē hūanū ꝓpter q̄ putabāt oīa se debere facere sicut ꝓpter finē. s; errabant putātes q deo ꝓpter ista deberēt seruire. ⁊ ḡ opus fuit. vt xp̄s hūc errorē remoueret ondendo q nō facerēt ꝓpter gloriā hūanā. scd̄o etiā ne ꝓpter diuitias in q̇b⁊ finē ꝯstituerēt. Ad scd̄ā pte minoris. sunt q̇dē alia bona opa. sed oīa in his ꝯprehēdūt tāq̄ sub his ꝑ q̄ hoīes p̄cipue gloriā venant.

Quare negat̄ ꝯñtia. q꞉ hec tria sunt principalia. Et scd̄o ꝯtinet ꝯñs vnū falsum. q꞉ xp̄s nō docuit vitare fauores hūanū. ſ3 etiā diuinas. Quare aūt nō docuerit vitare cōcupiscētias ꝛ delectatōes carnales. p꞉ in pncipio solonis q꞉ illa nō fuerūt ꝓmissa sicut gloria ꝛ diuitie. ꝛ ḡ nō potuerūt accipe occasionē ip̄am q̄rēdi vt finē. sicut alia duo

¶ Ad q̄rtū dd̄m. ꝙ dñs solicitudinē necariā nō ꝓhibuit. ſ3 solicitudinē inordinatam. Est aūt q̄druplex inordinatio solicitudinis vitanda circa t̄palia Primo q̄dē vt in eis finē nō ꝯstituam⁹. neq3 deo seruiamus ꝓpter necaria vict⁹ ꝛ vestit⁹. vñ dr̄. Nolite thesaurizare vobis ꝛc̄ Scd̄o vt nō sic solicitemur de t̄paliƀ cū desperatōe diuini auxilij. Vñ dñs dr̄. scit pater vester ꝙ his oiƀ indigetis Tertio. ne sit solicitudo p̄sumptuosa. vt sc3 hō ꝯfidat se necaria vite p suā solicitudinē posse ꝓcurare absq3 diuino auxilio. qd̄ dñs remouet p hoc ꝙ hō nō pt̄ aliq̄d adijcere ad staturā suam. Quarto p hoc ꝙ hō solicitudinis t̄epus poccupat. q꞉ sc3 de hoc solicit⁹ est nūc. qd̄ nō ptinet ad curā3 p̄ntis t̄pis. ſ3 ad curā futuri. vñ dr̄ Nolite soliciti esse in crastinum.

¶ Ad maiorē. si intelligit̄ ꝙ hoi inditū sit naturalr̄ ꝙ sollicitet̄ inordinate. negat̄. sicut etiā hō naturalr̄ ꝯcupiscit. s; ꝙ inordinate ꝛ ꝯtra rōnem rectā. hoc nō est naturale. silr̄ hō natura appetit excellentiā. sed nō inordinate. vt eīn h3 d. san. in de malo. ma. viij. q. ij. in cor. Omne pctm̄ fundat̄ in aliq̄ appetitu naturali. ſ3 tñ est ꝑuersio appetit⁹ naturalis. Si aūt intelligit̄ maior ꝙ hō naturalr̄ solicitet̄ aliqualr̄ ꝛ ordinate. ꝯcedit̄ maior. ꝛ silr̄ ꝓbatio Minor est vera ꝛ notāda. ꝛ ḡ ꝯstitutōes ciuiles ꝛ statuta humana q̄ sunt ꝯtra ius naturale. nihil valent. q꞉ ex h̄ ipo ꝙ ꝯtrariant̄ legi nature. ꝯtrariant̄ ꝛ legi eterne. vt patuit supra. ꝛ p ꝯñs nihil valēt. Et in ista minore fundat̄ dictum d. san. qñ dr̄ iniquū eē vt paruuli infideliū inuitis parentiƀ baptisent̄. Ad ꝯñs. verū. incōueniēter ꝓhibuisset solicitudinē naturalē ꝛ ordinatā. ſ3 negat̄ ꝙ incōueniēter ꝓhibuerit inordinatā q̄druplr̄. vt oñdit D. in solōne. et sic a xp̄o ꝓhibita. Et de materia isti⁹ solutōis vide. 2ª 2ᵉ q. lv. ar. vi. et. vij. ꝑ totum

¶ Ad sextū dd̄m. ꝙ dñs non ꝓhibet iudicium iusticie sine quo nō possent sancta subtrahi ab indignis. ſ3 ꝓhibet iudiciū inordinatū. vt dictū est

In resp.

¶ Maior vera. ad minorē. negat̄. ꝙ omne iudiciū sit act⁹ iusticie. imo iudiciū temerariū ex sola suspitōne ꝓcedens ptinet ad iusticiā. vt declarat̄. 2ª 2ᵉ. q. lx. ar. iij. q꞉ ptinet ad ꝯtemptū ꝛ iniuriā. vt p3 ibidē. S3 verū est ꝙ iudiciū qd̄ iportat rectā determinatōem ei⁹ qd̄ iustū est. ptinet ad iusticiā. vt declarat̄. 2ª 2ᵉ. vbi iam. ar. p̄. Et ē actus iusticie sicut inclinatōis ad ꝯñs. ḡ ꝛc̄. Vel ꝓ. iudiciu3 iusticie incōueniēter ꝓhibuiss3. ſ3 h̄ nō fecit. imo expsse posuit iudiciū iusticie docēs scā nō danda caniƀ. Ex q̄ habet̄. ꝙ hō nō d3 sed̄ affectōe3 carnalē ꝛ indifferēter scā. i. mysteria grē ꝛ fidei cōicare caniƀ. i. obstinatis. q̄ efficerētur peiores ꝛ despicerēt fide3. ꝛ p ꝯñs op⁹ est iudicio. qd̄ christ⁹ docuit habēdū. ꝛ a silr̄. alia iudicia iusta exteriora et interiora nō ꝓhibuit. ſ3 solū p̄sumptuosu3 ꝛ temerariū

Vtrum lex noua conuenienter superaddat ꝯsilia determinata preceptis.

Ad q̄rtū sic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ incōuenienter in lege noua ꝯsilia q̄dā determinata sint ꝓposita. Cōsilia eīn dant̄ de reƀ expedientiƀ ad finē. vt sup̄ dictū est. cum de ꝯsilio ageret̄. ſ3 nō eadē oiƀ expediūt ḡ nō sunt aliqua ꝯsilia determinata oiƀ ꝓponēda. ¶ P̄. ꝯsilia dantur de meliori bono. ſ3 nō sunt determinati grad⁹ melioris boni. ḡ nō debēt aliq̄ determinata ꝯsilia dari. ¶ P̄. ꝯsilia ptinēt ad pfectōnem vite. ſ3 obedientia ptinet ad pfectōem vite. ḡ incōueniēter de ea ꝯsiliū non dat̄ in euāgelio. ¶ P̄. multa ad pfectōem vite ptinentia inter p̄cepta ponūtur. sicut hoc qd̄ dr̄. Diligite inimicos vestros ꝛ p̄cepta. etia3 que dedit dñs ap̄lis Math. x. ḡ incōueniēter tradūt̄ ꝯsilia in noua lege. tum q꞉ nō oīa ponūt̄. tū etiā q꞉ a p̄ceptis nō distinguūtur. ¶ Sed ꝯtra ꝯsilia sapiētis amici magnā afferūt vtilitatē. s̄m illud Prouerb. xxvij. Vnguēto ꝛ varijs odoriƀ delectat̄ cor. ꝛ bonis amici cōsilijs aīa dulcorat̄. ſ3 xp̄s maxime est sapiēs ꝛ amic⁹ ḡ ei⁹ ꝯsilia maximā vtilitatē ꝯtinēt ꝛ ꝯueniētia sūt

q̄ vide supra ar. 3

¶ Hic vltimo D. inq̄rit de his q̄ ptinēt ad bñ eē nōue legis. an talia sint ꝯueniēter ꝓposita. ꝛ aliq̄ certa.

¶ Rñdeo dd̄m. ꝙ hec est drn̄a inter ꝯsiliū ꝛ p̄ceptum. ꝙ p̄ceptū iportat necitatē. ꝯsiliū aūt in optiōe ponit̄ ei⁹ cui dat̄. ꝛ ideo ꝯuenienter in lege noua q̄ est lex libertatis supra p̄cepta sunt addita ꝯsilia. nō aūt in veteri lege. q̄ erat lex seruitutis.

¶ Quia aūt duo ꝯtinēt̄ in q̄sito. sc3. an ꝯueniēter ꝯsilia sint ꝓposita in noua lege. Et scd̄o an sint determinata. iō D. p̄mo rn̄det ad p̄ᵐ. scd̄o ad scd̄m. ibi. Opz igitur ꝛc̄. Quo ad p̄mū ista est ꝯclo rn̄siua ad p̄mā ptē q̄siti. Cōueniēter in noua lege supra p̄cepta sunt addita cōsilia. nō aūt in ve. le. Et p hoc habet̄ rn̄sio ad q̄situ ḡnalr̄. q꞉ scilz ꝯueniēter sunt ꝯsilia ꝓposita. Probat̄ sic. hec est drn̄a inter ꝯsiliū ꝛ p̄ceptū; ꝙ p̄ceptū iportat necitatē. ꝯsiliū autē in optione ponit̄ ei⁹ cui dat̄. ſ3 lex noua est libertatis ꝛ optionis. sc3 in his q̄ nō sunt de necitate salutis. Lex autē vet⁹ fuit seruitutis. ḡ ꝯclo vera; Maior p p̄. p. sc; de p̄cepto. p3 ex supradictis. ꝛ de ꝯsilio p3 ex rōne ꝯsilij. Minor p3 ex ar. p̄. in fine. q꞉ noua relinq̄t multa in arbitrio hominū. vetus aūt nō. Pat3 ḡ ꝙ noua conuenienter ꝓposuit ꝯsilia p christum.

¶ Oport3 igit̄ ꝙ p̄cepta noue legis, intelligant̄ esse data de his q̄ sunt necaria ad ꝯsequendū finē eterne beatitudinis in quem lex noua imediate introducit Cōsilia vero opz eē de illis p q̄ meli⁹ ꝛ expediti⁹ pōt hō ꝯseq̄ finē pdictū Est aūt hō ꝯstitut⁹ inter res mūdi hui⁹ ꝛ sp̄ualia bona in q̄ƀ eterna btitudo ꝯsistit. ita ꝙ q̄nto plus inheret vni eoꝝ. tanto plus recedit ab altero. ꝛ ecōuerso Qui ḡ totalr̄ inheret reƀ hui⁹ mūdi vt in eis finē ꝯstituat hñs eas q̄si rōnes ꝛ regulas suoꝝ opꝝ. totalr̄ excidit a sp̄ualiƀ bonis. et ideo hmōi inordinatio tollit̄ p p̄cepta. ſ3 ꝙ hō totaliter ea q̄ sunt mūdi abijciat nō est necariū ad ꝑueniendū in finē pdictū. q꞉ pt̄ hō vtens reƀ hui⁹ mūdi dūmō in eis finē nō ꝯstituat ad btitudinē eternā p

uenire. sz expediti⁹ pueniet totalr bona hui⁹ mūdi abdicādo. ꝛ ideo de hoc dant̄ ꝯsilia euāgelij.

¶ Hic pn̄ter D. accedit ad inuestigādū nūc ꝛ deter minatōem ꝯsilioꝝ noue legis. de qua scōo q̄sunt q̄stio. ꝛ circa hoc sic pcedit. Primo ondit de q̄b sint p̄cepta noue legis. ꝛ de q̄b consilia. Scōo subiūgit duas ꝯclones m̄siuas euacuātes illā scōaꝫ pte q̄siti. Primā ibi. Bona aūt ꝛc. Scōam ibi. Hec aūt simplr ꝛc. Quo ad p̄mum ostēdit ꝓpositū tali ꝯclōne p̄ambulari. p̄cepta noue legis sunt de hoc ne hō fineꝫ in tpalibꝫ ꝯstituat. ꝛ q̄b ipedit̄ a btitudine (ita q illa inordinatio ꝯ btitudinē tollit̄ p p̄cepta) Cōsilia ꝟo sunt de his. vt hō totalr ea q̄ sunt mūdi abijciat. ꝛ p q̄ expediti⁹ ad btitudineꝫ pueniat. Probat̄ ista ꝯclo. oꝫ q p̄cepta noue legis ꝛc. vt in p̄ncipio lr̄e. sꝫ totalr inherēdo tpaliū p ꝯstitutōeꝫ finis in eis. ē ꝯtra ꝯsecutōem eterne beatitudinis. ꝛ p oppositū nō ꝯstituere finē. est nec̄aria ad btitudinē eternā. sed q hō totalr abijciat ea q̄ sunt mūdi. nō est nec̄arium. tn̄ expediti⁹ pueniet totalr abdicādo. g̃ seq̄t ꝯclo. q p̄cepta sint de nec̄arijs p̄cipiendo. ꝛ de inordinatōe opposita ꝓhibēdo. ꝯsilia ꝟo. ꝛc. Maior seq̄t ex ꝓbatōe p̄me ꝯclonis. q: scꝫ p̄ceptum in cōi est de nec̄arijs. vel iportat nec̄itatē. g̃ p̄ceptuꝫ noue legis ē de nec̄arijs ad finē noue legis. q̄ ē btitudo eterna et si ꝯsiliuꝫ est de his q̄ sunt in optōe. g̃ ꝯsiliū noue legis est de his q̄ stant in volūtate hoīs. ꝛ nō sunt nec̄aria ad btitudinē. Maior igit̄ vera. Minor ē pbat. q: hō est cōstitut⁹ inter res mūdi ꝛc. vt in lr̄a. g̃ seq̄t minor ꝛc. q qui totalr inheret rebꝫ mūdi. totalr recedit a spūalibꝫ ꝛ btitudine. ꝛ q̄ totalr abijcit expediti⁹ ad beatitudineꝫ pueniet vt dr̄ nunc. Deinde cū dr̄.

¶ Bona aūt huius mūdi q̄ ptinent ad vsum humane vite in tribꝫ ꝯsistūt. scꝫ in diuitijs exterioꝝum bonoꝝ. q̄ ptinēt ad ꝯcupiscētiā oculoꝝ. ꝛ in delicijs carnis q̄ ptinēt ad ꝯcupiscētiaꝫ carnis. ꝛ in honoribus q̄ ptinēt ad supbiā vite. sicut pꝫ p. Joā. ij. Hec aūt tria totalr derelinq̄re fm q possibile ē. ptinet ad ꝯsilia euangelica. In q̄bꝫ etiā tribꝫ fundat̄ omis religio. q̄ statū pfectōis ꝓfitetur. nam diuitie abdicāt̄ p paupertatē. delicie carnis p ꝑpetuā castitateꝫ. supbia vite. p obediētie seruitutem.

¶ Subiūgit ex determinatōe p̄cedētis ꝯclonis p̄mā m̄siuā pualē. p scōa pte q̄siti talē. Tria sunt ꝯsilia euāgelica pfecta. in q̄bꝫ fundat̄ oīs religio q̄ ꝓfitet̄ statū pfectōnis. scꝫ totalr derelinq̄re fm q possibile est exteriora bona. delicias carnis. ꝛ supbiā vite p obediētie seruitutem. Prima ps ꝓbat̄ assumēdo scōam pte ꝯclonis p̄ambulanis. p maiori sic. ꝯsilia euāgelica scꝫ pfecta ꝯsistūt in totali abdicatōe bonoꝝ hui⁹ mūdi. sꝫ bona hui⁹ mūdi in q̄bꝫ ꝯsistūt ꝛc. vt in lr̄a. g̃ ꝛ tria sunt ꝯsilia. q̄ ꝯsistūt in boꝝuꝫ triū totali abdicatōe q̄tū possibile ē. Maior patuit. Minor pꝫ auctoritate b. Joā. in lr̄a. Scōam aūt ptem ꝯclonis. scꝫ q oīs religio fundat̄ in his tribꝫ. D. hic nō pbat sed. 2ª2ᵉ. q. clxxxvi. ar. vi. et. vij. ex intētiōne. ꝛ g̃ vide ibidē. Nota aūt q D. dr̄ fm q possibile est. q: non req̄rit̄ q religio nihil habeat. nec in cōi. sꝫ q nō in ꝓprio. nec req̄rit̄ ois obediētia sꝫ in his q̄ hꝫ pfessionis regula. nec req̄rit̄ abdicatio ois delectatōis. sꝫ venereę. vt declarat̄. 2ª2ᵉ q: nec hō sine oī delectōe q̄ est in cibo ꝛ potu. nec sine oī solatio viuere possꝫ. Et ita pꝫ. q cōsilia pfectoꝝ ꝛ simplr sunt. q̄bꝫ omissis hō totalr iplicaretur rebꝫ mūdi. ꝛ nego cijs secularibꝫ. ꝛ ad talia oēs religiosi tenent̄. sꝫ sunt q̄dā ꝯsilia pticularia de q̄busdā pfectōis opibꝫ pticularibꝫ. q̄ pn̄t ꝓtermitti absqꝫ hoc q aliqs rebꝫ secularibꝫ iplicetur. et sup istis nō fundat̄ oīs religio. Vn̄ talia in diuersis religionibꝫ sunt diuersa. vt pꝫ. q̄re D. notanter dr̄. q in his tribꝫ fundat̄ omis religio. q: ad oēm ptinet paupertas ꝯtinentia ꝛ obediētia. sicut instrumēta pfectōis. Deīn. ibi

¶ Hec aūt simplr obseruata ptinēt ad ꝯsilia simpliciter ꝓposita. sed obseruatio vniuscuiusqꝫ eoꝝ in aliq̄ spēali casu ptinet ad ꝯsiliū fm q̄d. scꝫ in casu illo. puta cū hō dat aliquā elemosynā pauperi q̄n dare nō tenet̄. ꝯsiliū seq̄tur q̄tū ad factū illud. Silr̄ etiā q̄n aliquo tpe determinato a delectatōibꝫ carnis abstinet vt orōnibꝫ vacet. ꝯsilium seq̄tur p tpe illo. Silr̄ etiā q̄n aliqs nō seq̄tur volūtatē suā in aliq̄ facto q̄d licite possꝫ facere. ꝯsiliū seq̄tur in illo casu puta si bn̄faciat inimicꝫ suis q̄n nō tenet̄. vel si offensaꝫ remittat cui⁹ iuste possꝫ exigere vindictā.

¶ Procedit ad scōam ꝯclonem m̄siuā ptialr p scōa pte q̄siti. Et p̄mo ostēdit esse q̄dā ꝯsilia fm q̄d. ꝛ q̄ sint. Scōo ex hoc ꝯcludit ꝯclonem dictā. ibi. Et sic etiam ꝛc. Ostēdit g̃ p̄mo pter ista tria ꝯsilia pfecta euāgelica. esse q̄dā ꝯsilia fm q̄d. q: euāgeliū ꝯsiliū pfectū ꝛ simplr est vt aliqs ad ista ꝑpetuo sit obligatus. sed fm q̄d cōsiliuꝫ est q̄n aliqs ea q̄ sunt ꝯsilioꝝ simplr ad tēp⁹ ꝛ in aliq̄ casu adimplet. q̄ sunt opa pfectōis ꝛ supererogatōis. vt dare deducit D. in lr̄a. Nota hic. q ꝯsilia simplr ꝛ fm q̄d sunt in libertate hoīs. ꝛ ꝓtermittere ꝯsilia fm q̄d sunt in libertate. etiā religiosi. Tn̄ ꝯtēpt⁹ vtroꝝūqꝫ ꝯsilioꝝ christi est damnabilis ꝛ periculosus. religiosus eīn licꝫ nō teneatur habere charitatē pfectā. tenet̄ tn̄ ad eā tendere. cui repugnat ꝯtēpt⁹. imo ꝛ secularis ꝯtēnens meliora peccat. ꝛ ꝓtermittit diuina ꝯsilia. Et ideo christian⁹ q̄cūqꝫ ꝯtēnēs cōsilia christi q̄cūqꝫ. ꝯtēnit xp̄m. Vide de hoc Sco. in q̄rto dis. iij. in q̄rto p̄ncipali. vbi dr̄. Et notādū gn̄alr. q p̄mulgatio facta de ꝯsilio diuino obligat ad nō ꝯtēnendū. qui eīn ꝯsiliū ꝯtemnit. ꝯtemnit ꝯsulentē insgtū ꝯsulentē. ꝛ iō nolens seruare ꝯsiliū diuinū euāgeliū quasi ꝯtēnens illud tanqꝫ irrōnabile ꝛ infructuosum peccat mortalr. vn̄ videāt mordētes paupertatē euāgelicā ne forte eaꝫ noluit seruare. q: nō est nec̄ariū. ꝯtēnant. q: tales ꝯtēnentes vel paruipēdētes ꝯtēnūt xp̄m. q̄ hanc suasit obseruari tanq̄ meritoriā ꝛ vtilē ad vitā eternā. vt habet̄ li. vi. de ꝟboꝝ scatōe. Hec aūt dicta de ꝯsilio diuino. q: secus est de humano. vide ibidē. Hec ille. Patꝫ g̃ q ꝯsilia xp̄i stāt q̄dē libertatꝫ ad seruādū vel nō. tn̄ nō debēt ꝯtēni Tūc ibi

¶ Et sic etiā omnia ꝯsilia particularia ad illa tria generalia ꝛ pfecta reducūtur

¶ Hec est scōa ꝯclo rn̄dēs scōe pti q̄siti. ex qua habet̄ rn̄sio formalis. q cōsilia pfecta sunt determinata. scꝫ tria p̄dicta. sed ꝯsilia fm q̄d pticulariter in singulis pfectōis operibꝫ. nō sūt determinata. sed reducūtur ad tria determinata. Probat̄ p̄ma pars ex scōo argumento. q: ꝯsiliū fm quid est de meliori bono ꝛ ope supererogatōis. sed talia sunt indeterminata in particulari. igit̄ ꝯsilia fm q̄d in particulari nō sunt determinata. Nota aūt. q: dicit in particulari. nam infinita sunt saltē quo ad nos. etiā fm spēm abstinentie a delectatōibus licitis. Siliter infinita opera misericordie ad que quis nō tenet̄. q̄uis in genere

ꝯphendi pñt ⁊ reduci ad tria Scða pars.scʒ ꝙ reducant ad determinata.pʒ ex littera.qꝛ dare elemosynaʒ in casu quo qs nõ tenet reducit ad paupta.c. Siliter abstinere a delectatõe carnali.ad castitateʒ. Siliter nõ seq̃ voluntatem in aliquo qð qs posset licite facere.reducitur ad obediẽtiã.igit scða ps vera Nota aũt ꝙ ꝯsilia fm D. hic sunt de omib⁹ opib⁹ ꝑfectõis q̃ sequũtur ex charitate ꝑfecta. ⁊ hmõi sunt indeterminata.nec religiosi ad oĩa tenent.sed tenent ea nõ cõtemnere.sed simplr ꝯ ꝑfecta sunt de instrumẽtis.⁊ via ad charitate.⁊ ista sunt certa et determinata.⁊ ad ea oẽs religiosi tenẽtur. In charitate eni ẽnẽtialr ꝯsistit ꝑfectio.sʒ ꝯñter in opib⁹ ꝑfectõis. sicut ꝙ aliqs maledicenti bñdicat.⁊ ꝙ aliqs sua nõ repetat.⁊ ꝙ inimico signa beneuolẽtie ostendat extra casum necẽitatis illa eni sunt ꝯsequẽtia ꝑfectã charitatẽ ad q̃ nec religiosi tenent. Sed tertio aliqd reqrit ad charitatẽ tãq̃ instrumentũ ⁊ dispõ.⁊ ista sunt tria cõsilia sup qb⁹ fundat oĩs religio. Doc.igit hic ꝑ ꝯsilia pͥ⁹ qd intelligit opa ꝑfectionis ex charitate ꝓcedentia.q̃ nõ sunt necẽitatis.⁊ tñ reducũtur ad ꝑfecta ꝯsilia.vt patuit.⁊ illa sunt ĩdeterminata Sʒ ꝯsilia q̃ sunt instrumẽta charitatis sunt tria. ⁊ inueniũtur in vouẽtib⁹ religionẽ.qꝛ sicut hʒ D.2ª2ᵉ.sup.arti.vi.reqrit ad religionẽ ꝙ ista tria sub voto cadãt. Unde D.vbi iam.ar.ij.ea q̃ hic vocat ꝯsilia fm qd.ibidẽ vocat ptinẽtia ad ꝑfectõem ꝯsequẽter. Cõsilia aũt q̃ h vocat simplr ꝯsilia.ibidẽ vocat instrumẽta ⁊ dispões ꝑfectõis. Uerũtamen fm d.san.tertio ꝯtra gen.c.cxxx.pñt etiam tria ꝯsilia perfecta hic dicta dici effect⁹ ⁊ signa ꝑfectionis ⁊ dispões ad ꝑfectõem.adeo q̃ ista tria vouent in statu ꝑfectõis esse dicũtur.vide ibidẽ de ista materia.

Nota etiã circa hãc materiã.ꝙ ꝯsilia christi non sunt de actib⁹ interiorib⁹ virtutũ.qꝛ pertinent ad visum grẽ de necessitate. Unñ ꝯsilia nõ sunt de hũilitate.patiẽtia. ⁊ huiusmodi.sed de exteriorib⁹ actib⁹ q̃ ordinant ad charitatẽ ⁊ interiores act⁹ ꝓuctũ sicut ad finẽ

Cõfirmat ꝑma ꝯclõ rñsiua argumento in ꝯtrariũ. scʒ ꝙ xp̃s ꝯueniẽter in noua lege ꝯsilio ꝓposuerit

¶ Ad pmũ ergo dõm.ꝙ pdicta ꝯsilia q̃tũ est de se sunt omib⁹ expedientia.sed ex indispositiõe aliq̃z ꝯtingit.ꝙ alicui expedientia nõ sunt qꝛ eorũ affect⁹ ad hoc nõ inclinat.⁊ ideo dñs ꝯsilia euãgelica ꝓponens semꝑ facit mentionẽ de idoneitate hominũ ad obseruantiã ꝯsilioꝝ.dans eni ꝯsiliũ ꝑpetue paupertatis Matth.xix.pmittit. Si vis ꝑfect⁹ ec.⁊ postea subdit.vade ⁊ vende oĩa q̃ habes. Siliter dans cõsiliũ ꝑpetue castitatis cũ dixit. Sũt eunuchi qui castrauerũt seipos ꝓpter regnũ celoꝝ statim subdit.q̃ pt capere capiat. Et siliter aplus.j.ad Corinth.vij pmisso ꝯsilio virginitatis dr. Porro hoc ad vtilitatẽ vestrã dico.nõ vt laqueũ vobis iniciã

¶ Maior vera.ꝯsilia dant de expedientib⁹ ad finem ex ipa natura ꝯsilij. Dico aũt ꝙ q̃ñq̃ aliqd est expediẽs ex ipo facto.a quo tñ ipe hõ pt deficere ꝓpter indispositionem suam.nihilominus tñ dicẽdũ est expediens. sicut et expediens est ascendere equũ.q̃uis periculũ imineat cadenti equo.vt habetur.2ª2ᵉ.q.lxxxviij.ar.iiij.ad secũduʒ

Minor negatur.ꝙ ꝯsilia q̃tum est de se nõ expediãt omib⁹.sed verũ est.ꝙ quibusdã sunt inexpedientia propter eorũ indispositiõnem.sed ex hoc nõ sunt dicenda inexpedientia. Sed dicendũ est.ꝙ ille sit ineptus ad ꝯsilia fm se bona seruanda. Et ergo dñs ꝓponendo ꝯsilia semper facit mentionẽ de idoneitate hominũ.qui debent ea seruare innuens ꝙ hõ ꝑus attendat suam dispositiõem et suũ affectũ.qui velit acceptare ꝯsilia.quare negat cõsequẽtia.qꝛ si oĩa tollerentur ex quib⁹ pt nasci periculum. et que nõ sunt expedientia ꝑ accidens ꝓpter indispositionem hominis.oporteret ab omib⁹ bonis cessare.q̃ ꝑ accidens ex aliquo euentu possunt esse periculosa.quare nec in proposito oportʒ dimittere ꝯsilia.qꝛ aliquib⁹ ꝓpter indispositiõem nõ expediũt.

¶ Ad secũdũ dõm.ꝙ meliora bona ꝑticularit in singulis sunt indeterminata.sʒ illa q̃ sunt simplr et absolute meliora bona in vli sunt determinata. ad q̃ etiã oĩa illa ꝑticularia reducũt.vt dictũ est In coñ.

¶ Ad maiorẽ dico.ꝙ cõsilia simplr ⁊ ꝑfecta dantur de meliori bono absolute ⁊ simplr.de his que scʒ totaliter abstrahant a negocijs mũdi. talia eni dicũtur meliora simplr.sed ꝯsilia pͥ⁹ qd dant de meliorib⁹ fm quid.qꝛ nõ totalr abstrahũt a reb⁹ seculi.sʒ sunt opa ꝑfectõis cõsequenter.⁊ possunt fieri ab illo qui non abdicat ea que sunt mũdi. Ad minorẽ distinguit. vera.ꝙ nõ sunt determinati gradus particulariter.melioris boni fm quid qꝛ pt aliqs infinitis modis facere bona opa charitatis ad que nõ tenetur.sicut ieiunare.dare elemosynas .sʒ negatur ꝙ nõ sint determinati gradus melioris boni simpliciter.ꝑ qð scʒ aliquis iuuat ad ꝑpetuo vacanduʒ deo qꝛ hmõi sunt tria fm ꝙ sunt tria bona abdicata .que specialiter a deo abstrahũt. Et vt dictũ est ad hec tria oĩa alia reducũtur.sicut ⁊ oẽs alie religiosoꝝ obseruãtie Ad ꝯñs.si intelligitur de ꝯsilijs ꝑfectis.negatur.si aũt de cõsilijs fm quid.ꝯcedit ꝙ nõ sunt in determinato numero pñt tñ ad tria reduci.⁊ est hec rõ ꝓ vltia ꝯclõne eoꝝ.

¶ Ad tertiũ dõm.ꝙ etiã ꝯsiliũ obediẽtie dñs intelligit dedisse in hoc ꝙ dixit. Et seq̃tur me queʒ seq̃mur nõ solũ imitãdo opa.sʒ etiã obediẽdo mãdatis ipsius.fm illud Joan.x. Oues mee vocem meam audiunt ⁊ sequũtur me

¶ Maior vera. qꝛ sunt effectus ⁊ dispositiões ad ꝑfectionem que ꝯsistit in dilectõne dei. Minor ꝯcedit. ⁊ dico ꝙ obedientia est summũ ꝯsiliuʒ sine quo alia obseruata nõ faciũt religiosum. Et dico tñ.ꝙ obedientia vtiq̃ ꝑtinet ad ꝑfectõem vite.obedire eni prelatis in his q̃ sũt de necessitate virtutis. est omib⁹ ꝯmune.⁊ nõ supererogationis. Sed obedire in his que ꝑtinẽt ad exercitiũ ꝑfectionis est ꝯsilij. Sʒ ꝯñs negat.qꝛ innuit.ꝙ christus nõ dederit ꝯsiliũ de obedientia.qð falsuʒ est. De hoc D.2ª2ᵉ sup ar.vij.ad pͥ⁹.ꝯsiliũ obedientie includit in ipa christi sequela:qui eni obedit seq̃tur alterius voluntatem. ⁊ iõ magis ꝑtinet ad ꝑfectõem q̃ votũ paupertatis.qꝛ vt hieronym⁹ dr sup Matth. Id qð ꝑfectõis est addidit petrus cũ dixit.⁊ secuti sum⁹ ec. Hec ille Nota ꝑbũ D. in solutõne hic.qꝛ obedire mãdatis.i.ꝑceptis christi.nõ est obediẽtie q̃ est ꝯsiliũ.sʒ est de necẽitate salutis. sed obedientia mãdatoꝝ xp̃i exp̃mit obedientiã q̃ est ꝯsiliuʒ.vbi obeditur superiori loco christi.in his que sunt exercitij et ꝑfectõnis. Unñ d.san.2ª2ᵉ.vbi iam dr.ꝙ q̃ obedit seq̃tur alterius volũtatẽ.⁊ sic seq̃la xp̃i exp̃mit ꝯsiliũ obedientie ita ꝙ qs nõ solũ opa xp̃i imitet in his q̃ sunt necẽitatis.sʒ etiã obediat.scʒ in his q̃ nõ sunt necẽitatis.

¶ Ad quartū dōm. q̄ ea q̄ de vera dilectōne inimicoꝝ ⁊ silibꝰ. dñs dt Matth. v. et Lu. vi. si referant ad pparatiōez animi sunt de necitate salutis. vt sc; hō sit paratꝰ bñfacere inimicis. ⁊ alia h̄ mōi facere. cū necitas hoc req̄rat. ⁊ ideo inter p̄cepta ponūt sed vt aliq̄s inimicis hoc exhibeat p̄mpte i actu vbi spēalis necitas nō occurrit ptinet ad ɔsilia pticularia. vt dictū est. Illa aūt q̄ ponūt Matth. x. et Lu.
In cor. ix. et. x. fuerūt q̄dam p̄cepta discipline p tpe illo vel
ar.ij. ad.iij. ɔcessiones quedā. vt supra dictū est. ⁊ ideo non inducitur tanq̄ ɔsilia

¶ Añcedēs negat. q̄ ptinētia ad pfectōem vite vl' cōsequēter vel añcedenter. ponant inter pcepta. ita q̄ nō est idē in ɔsilio. ⁊ in p̄cepto. ca eīm q̄ sunt nc̄itatis nō st ɔsilij. nec simplr. nec s̄m q̄d. Et ecōtra. ea q̄ sunt ɔsilij pfectōn. vel s̄m q̄d nō sunt in p̄cepto. Ad pbatōem p̄mā dico q̄ diligere inimicos aliter est in p̄cepto. q̄z in p̄paratōne animi est necessitatis. Siliter p̄bere maxillā alterā. ⁊ non repetere ablata. ⁊ sic de aliis. de q̄bꝰ Math. v. q̄z in casu sunt in p̄cepto. etiā ipi actꝰ. ⁊ p̄paratio animi ad istos actꝰ in casu faciendos est in p̄cepto. sicut hō deberet ita esse dispositꝰ. q̄ añq̄ vellet sequi maius damnū sibi vel aliis deberet iniuriā velle pati. ⁊ sua nō repetere. vt declaratur Math. v. sed p̄ter casum nc̄itatis actu velle talia pati. ē supererogatōis ⁊ ɔsilij s̄m q̄d. tāq̄ ɔña charitatē pfectā. Ad scđam pbatōem de p̄ceptis datis Math. x. sc; de nō portādis sacculis ⁊ pera ⁊c̄. D co q̄ nō fuerūt pfectiōis vel ɔsilij. sed fuerūt vel ɔcessiones ⁊ p̄uilegia. vl' fuerūt p̄cepta moralia. tpalia tñ. vt dictū fuit ar. ij. ad. iijm. Quare negat ɔña p̄mo p p̄ma pte. q̄z oia ponūt p̄sertim pfecte ɔsilia. Nec valet q̄ arguebat de obedientia. q̄z ⁊ de illa ponit ɔsiliū. Negat etiā p scđa pte. q̄z vt iā patuit diligere inimicos nō codē mō est p̄ceptū ⁊ ɔsiliū. Nota v̄bū D. cū dr. sed vt aliq̄s inimicis hoc exhibeat ptinet ad ɔsilia pticularia. p hoc eīm habet q̄ opa alia supererogationis quecūq̄ ⁊ a quouscūq̄ facta sunt ɔsilia s̄m q̄d ⁊ pticularia. sed tria ɔsilia perpetuo obseruata sunt ɔsilia pfecta et ɔsilia pticularia a christo ponūt sub q̄bꝰ ɔp̄bendūt oia opa supererogatōis. ⁊ g̃ dictū fuit q̄ talia pticularia ɔsilia nō sunt determinata. Et tātū de legibꝰ

¶ Questio. cix. de necessitate gratie

I

Consequēter ɔsiderādū ē de exteriori p̄ncipio humanoꝝ actuū. sc; de deo p̄ut ab ipo p grām adiuuamur ad recte agēduz Et p̄mo ɔsiderāduz est de gr̄a dei. Scđo de cā eius. Tertio de eiꝰ effectibꝰ. Prima aūt ɔsideratio erit tripartita. Nā p̄mo ɔsiderabit de necitate gratie. Scđo de ipa gr̄a q̄ntū ad eiꝰ eēntiaz. Tertio de eius diuisione. Circa p̄mū q̄runt decē Primo vtz absq̄ gr̄a possit hō aliq̄d verū cognoscere. Secūdo vtz absq̄ gr̄a dei possit hō aliq̄d bonum facere vel velle. Tertio vtz hō absq̄ gr̄a possit deū diligere sup oīa. Quarto. vtrū absq̄ gratia possit p sua naturalia precepta legis obseruare. Quinto. vtruz absq̄ gratia possit mereri vitā eternā. Sexto vtruz hō possit se ad grām preparare sine gratia. Septimo vtrū absq̄ gratia possit resurgere a pctō. Octauo. vtz absq̄ gr̄a possit hō vitare pctm̄. Nono vtz hō grām ɔsecutus possit absq̄ alio diuino auxilio bonū facere ⁊ vitare pctm̄. Decimo vtz possit pseuerare in bono p seipm

¶ Iuxta ordinē supra statutū. q. xc. postq̄ d. san. determinauit de exteriori p̄ncipio humanoꝝ actuū. sc; deo q̄ntū ad cognitōem. inq̄ntuz ab ipo dirigimur ⁊ adiuuamur p legē. Hic ɔñter agit de codē exteriori p̄ncipio eorūdē actuū q̄ntū ad interiorē electōem. ⁊ exteriorē actōem sc; de gr̄a. Et pz ordo. q̄z cognitio p̄cedit in via executionis. ⁊ electōem ⁊ opatōem. vt ex supradictis pz. ⁊ g̃ p̄us erat agendū de lege. q̄ inducit cognitōem agendoꝝ ⁊ eligendoꝝ. Patz quoq̄ qđ supra dictū est in p̄ncipio. q. xc. q̄ q̄uis gratia sit intra hoiem. q̄z tñ hic non agit de gr̄a nisi vt p eam nos deus adiuuat. q̄ est extra hoiem. ideo hic quoq̄ tractatꝰ dr de p̄ncipio extrinseco. sicut ⁊ ille supra de legibꝰ de p̄ncipio extrinseco dicebat. In hoc autē tractatu finali istiꝰ libri tria principalr sunt ɔsideranda. Primū est de ipa gr̄a dei. Scđm est de causa eius. ⁊ hoc in. q. cxij. Tertiū est de effectibꝰ eius. Et pz de plano rō ordinis. iuxta imediatiorē habitudinez ad grām. in via eīm ɔsideratōis de aliqua re. p̄mo intrinseca cōsiderāda sunt. inter extrinseca aūt ɔsideranda p̄us occurrit ɔsideranda cā q̄ effectꝰ. et sic pz ordo tā ad p̄cedētia q̄ ad sequētia. Cōsideratio aūt p̄ma de gr̄a s̄m se trifariam diuiditur. Primū est de necessitate gratie. Scđm est de gratia q̄ntum ad eius essentiā. q. cx. Tertiū est de differētijs et diuisione eius. q. cxi. Et pz ordo. q̄z ex nc̄itate manuducimur in cognitōem an est Cognitio aūt an est p̄cedit cognitōem q̄d est. si eīm determinet q̄ gr̄a est necessaria. statim seq̄tur q̄z est. Nā neq̄ in nc̄arijs gratuitis deꝰ homini deest. Circa p̄mū qđ est p̄sentis q̄stionis ɔsiderādū. q̄ nc̄itas gratie diuine pt dupl'r cōsiderari. Primo eīm inq̄ritur necessitas habitꝰ gratuiti. vel habentis se p modū habitus. extēdendo grām ad q̄dcūq̄ auxiliū supnaturale. Scđo inq̄rit nc̄itas gratuite motōnis ad debitū vsum gr̄e. ar. ix. Circa p̄mū p̄mo inq̄rit nc̄itas gr̄e. q̄ntū ad bene agendū. Scđo q̄ntū ad pctm̄ vitanduz. ar. vij. Circa p̄mū p̄mo fit qđ dictū est. Scđo determināt duo corollaria ex dictis. Circa p̄m p̄mo fit qđ dictū est q̄ntum ad actus intellectus. Secūdo quātum ad actum volūtatis in arti. ijo.

¶ Vtz absq̄ gr̄a possit hō aliq̄d vez cognoscere

K

Ad p̄mū sic pcedit. Videt q̄ hō sine gr̄a nullū veruz cognoscere possit. q̄z sup illud. p. ad Corinth. xij. Nemo pt dicere dñs Iesus nisi i spūsctō. dt glo. ambro. Omne vez a quocūq̄ dicat a spūsctō est. sed spūssanctus habitat in nobis p grām. g̃ veritatē cognoscere nō possumus sine gratia. ¶ P. Augꝰ. dt in p̄mo soliloqoꝝ. q̄ disciplinaz certissima talia sunt q̄lia illa q̄ a sole illustrant vt videri possint. deus aūt ipe ē q̄ illustrat. Rō aūt ista est in mentibꝰ. vt in oculis ē aspectus mentis aūt oculi sunt sensus aie. sz sensus corpis q̄tumcūq̄ sit purus. nō pt aliq̄d visibile videre sine solis illustratōe. g̃ hūana mens q̄tumcūq̄ sit pfecta nō pt rōcinādo v̄itatē cognoscere absq̄ illustratōe diuina q̄ ad auxiliū gratie ptinet. ¶ P.

humana mens nō pt veritatē intelligere nisi cogitā do. vt ptz p Aug. xv de tri. sz apls dr. ij. ad Corinthios. iij. Nō sufficiētes sum⁹ aliqd cogitare a nobis qsi ex nobis. ḡ hō nō pt cognoscere veritatē p se ipm sine auxilio gratie ¶ Sed ɔtra est qd Aug⁹. dr in pmo retractationū. Nō approbo q in orōne dixi Deus q̄ nō nisi mūdos verū scire voluisti. rīderi em̄ pt. multos etiā nō mūdos multa scire vera. sz p gratia hō mūdus efficit̄. fm illud psal. Cor mūdu crea in me de⁹. z spm̄ rectū innoua in visceribꝫ meis. ḡ sine grā pt hō p seipm veritatē cognoscere

¶ Hic D. pmo inqrit de necītate gr̄e ɔ̄tū ad cognitiōne veri. Pro intellectu q̄stī z rn̄sionis dande oportet pnotare pmo q grā in isto q̄stio nō capitur p grā gratū faciente tm̄. sed capit̄ p auxilio diuino quocūqꝫ gratuite collato. siue sit infusio alicuius habit⁹ ɔfortatiui intellectus. siue sit aliqua illustratio spealis z supnaturalis. siue sit aliq̄ ordinatio phantasmatū ad cognoscibilia aliq ex pstius repsentanda. Et hoc mō etiā. d. san. p. p. q. cix. ar. pm. qrit de grā. cū inuestigat an p grām possit haberi altior cognitio de deo. et inter rn̄dendū determinat q sic. qr p deū pnt phātasmata ordinari ad diuina repsentanda. pt z de⁹ p sensibilia signa manifestare diuina. sicut pz de colūba q̄ apparuit sup christum. z de voce paterna de nube. delapsa zc̄. vbi oia ista ɔphēdit sub grā. z appellat grām dei. Ita q grā dicat̄ gratuitū z supnale auxiliū ad cognoscēdū verū. Et q hec sit expō vera. pz etiā ex d. s. in iiij°. sen. dis. xxviij. ar. v. vbi mouet eādē q̄stionē q̄ nūc ꝓposita est. z inter rn̄dendū de cognoscibilibꝫ veris supnaturalibꝫ dr. Et ideo hoꝝ veroꝝ cognitio sine lumine grē gratis date haberi nō pt. sicut est lumen fidei. z etiā ꝓphetie. et aliqd hmōi. Hec ille. Ubi pz q p grām nō solū intelligit grām gratū faciētē. sz quācūqꝫ grām gratis datam excedētē ꝟtute naturalez. z ita pz qd intelligit̄ p grām.

Nota scdo p intellectu alteri⁹ termini q̄sti z distinctiōis po. ēde in cor. q verū naturalr̄ cognoscibile est illud i cuius cognitōez intellect⁹ noster ꝑuenire pt ex cognitōe sensibiliū naturalr̄. z pmo cognoscibilium. ita q cognitio naturalis tm̄ se extēdit ɔ̄tū sensibilia manuducūt Et qr ex sensibilibꝫ statim z imediate cognoscūt̄ pma pncipia naturalr̄ nota. vt pz p. metaph. ideo etiā q̄cūqꝫ ex pmis pncipiis naturalr̄ notis cognosci pñt. dicunt̄ naturalr̄ cognoscibilia. z ɔphendūt̄ sub vero naturalr̄ cognoscibili. q ꝟo ꝟtute pmoꝝ pncipioꝝ z ex sensibilibꝫ cognosci nō pñt. cōprehendūt̄ sub ꝟo nō naturalr̄ cognoscibili. Et ḡ de⁹ f⁹ pdicata z attributa vel negata q̄ sibi ex creaturis attribuimus. vel q̄ ab eo ex ipis negam⁹. ɔphendit̄ sub ꝟo naturalr̄ cognoscibili. Sic d. sa. p. p. q. xij. ar. xij. tradit q̄uo de deo p naturalē rōem. i. naturali lumine acq̄sibilē possumus deū cognoscere triplici via. sz causalitatis. remotionis. z supeminentie. sed q̄ ad pdicata. q ex sola fide. z p speale supnaturale auxiliū intellect⁹ sibi attribuit. pertinet ad verū nō naturalr̄ cognoscibile Et q hec sit vera expō vere naturalr̄ cognoscibilis. z nō naturalr̄. pz ex d. san. in. ij. sen. vbi supra. vbi dr. veroꝝ q̄daz sunt naturali rōni ꝓportionata. q̄dā naturalē rōnem excedūt. Illa naturalē rōnem excedūt q̄ nō pñt ɔcludi ex pmis pncipiis p se notis. Cū em̄ pma pncipia sint sicut instrumēta intellectus agētis. vt cōmētator dr. iij. de aīa. oportz ea eē pportionata ꝟtuti ei⁹. sicut organa corpalia sunt ꝓportionata virtuti motiue. Uñ q̄ ex pmis pncipiis cōcludi nō pñt. naturale lumē intellect⁹ excedūt. Hmōi aūt sunt ea q̄ sunt fidei z futura ɔtingētia z hmōi. Hec ille. Ubi pz qd dictū est. Nota etiā D. ibidē. qr circa hec q̄liū fuerunt varie opinantes. Aliq em̄ voluerūt. q sicut visibilia nō vident̄ actu nisi de nouo fiat emissio radii solaris. Ita hō nihil de nouo cognoscat nisi p emissione radii intelligibilis ab intellectu agente. quē posuerūt separatū. Ptz ex hoc rō mouēdi illā q̄stionē. His phibatis videndū est de corpore articuli

¶ Rn̄deo dōm. q cognoscere ꝟitatē ē vsus q̄dā vel act⁹ intellectual' luminis. qr fm aplm ad ephe. v. Oē qd manifestat lumē est. vsus autem q̄libet quedā motū importat. large accipiendo motuz fm q intelligere z velle motus q̄dā esse dicuntur. vt ptz per phm in. iij. de aīa

¶ Hoc rn̄dendo q̄stioni pmo pmittit q̄ddam suppositū fundamētale. Scdo deducit tres ɔclōnes partiales pambulares. ibi. Uidem⁹ aūt zc̄. Tertio expeditis conclusionibꝫ infert p modū corollarii ɔclōnē rnsi. totalē. ibi. Sic igit̄ dōm zc̄. Quo igit̄ ad pmū D. supponit aliqua innuēs distinctiōem. q cognitio veri duo implicet. sz actū scdm. z actū pmū. Et hoc est qd dr. cognoscere veritatez est vsus q̄dā vel act⁹. sz scds intellectualis luminis. ex̄ce act⁹ pm⁹. qd videlz intellectuale lumen in hoīe ɔtinet̄ in intellectu agente z possibili cū habitibꝫ innatis. Et ostendit D. illud suppositū distinctiuū fundatū in Aplo. Si ḡ q̄stio debeat determinari. oportet ostēdere an reqrat singulare auxiliū gratuitū ad ipm vsum. vel relinquitur singulare auxiliū ad ɔfortādū lumen intellectuale. qd est actus pmus. si aūt nec act⁹ scds nec pm⁹ egent speali gratuito auxilio. nō erit op⁹ grā. z exponit D. q̄lis mot⁹ sit vsus intellectual' luminis. qr large vt act⁹ pfecti dr mot⁹

¶ Uidemus aūt in corpalibꝫ q ad motū nō solū reqrit̄ ipa forma q̄ est pncipiū mot⁹ vl' actōis. sz etiā reqrit̄ motio pmi mouētis. pmū aūt mouens in ordine corporaliū est corp⁹ celeste. vñ ɔ̄tūcūqꝫ ignis habeat calorē pfectū nō alteraret nisi p motiōem corporis celestis. manifestuz est aūt q sicut motus oēs corporales reducūtur in motū celestis corporis sicut in pmū mouens corporale. ita oēs motus tam corporales q̄ spirituales reducūtur i pmū mouēs simpliciter qd est deus. z ideo quātūcūqꝫ natura aliqua corporalis vel spūalis ponat̄ pfecta nō pt in suum actū ꝓcedere nisi moueat̄ a deo

¶ Hic ɔ̄siter D. ꝓcedit ex supposito z ei⁹ declaratōe ad ɔclōnes tres gnales z pambulares. scdam inferēdo ex pma. ibi. Nō solū zc̄. Tertiā ex scda. ibi Unaqꝫ aūt zc̄. Prima ḡ ɔclō gnal' est. Quātūcūqꝫ natura aliq corporalis. vt in fine lr̄e hui⁹. Hāc ɔclōnē pmo ꝓbat. Secūdo circa ei⁹ scdam ptē ponit notabile q̄ddā. ibi. Que q̄dē motio zc̄ Probat̄ ɔclō sic. videm⁹ in corpalibꝫ q ad motū nō solū reqrit̄ ipa forma. q̄ est pncipiū mot⁹. sz etiam reqrit̄ motio pmi mouētis corpalis. sz corpis celestis. sz sicut mot⁹ oēs corpales zc̄. vt in lr̄a. ḡ sequit̄ ɔclo ɔ̄tūcūqꝫ zc̄. Maior declarat̄ exēplariter de igne. q ɔ̄tūcūqꝫ habeat calorē pfectū. nō alteraret nisi p motōez corporis celestis Et nota ꝟbū D. alteraret. qr videt̄ multis. q stante motu celi corpa celestia illuminarēt similiter et ignis. sz nō alterarēt. pfectum tali alteratōe q̄ eēz dispositi

ctuia sufficiēter ad generatōem substātialē. sꝫ de hoc alibi vide Capolū in.ij.dis.xxiij.q.ij. Minor pꝫ.qꝛ nō est mi⸗nor ordo in spūalibꝫ ꝙ̄ in corꝑalibꝫ.ꝛ ḡ si oēs motꝰ redu⸗cūtur i vnu p̄ncipiū.scꝫ motū p̄mū corꝑalē.ita ꝛ oēs mo⸗tus intellectuales in vnū p̄mū intellectū q̄ est deꝰ.ꝛ ꝑ cō⸗sequēs seq̄r ꝯclō. Ex q̄ habet̄ ꝙ cognitio veri q̄ ad actuꝫ vel vsum sp̄ fit ex motōe dei.sicut alteratio corꝑis ex mo tu celi. Nota circa hāc ꝯclōnē ꝛ ꝓbatōeꝫ p̄mo ex D. san.p̄.ꝑ.q.cv.ar.v.ꝙ deꝰ dr̄ opari in oīm operāte. etiaꝫ in opibꝫ naturalibꝫ.q̄ fiūt ꝑ solā influētiā ḡnalē ꝛ natura lē.qꝛ videlꝫ nō solū dat p̄ncipia actionū.vt alia agentia naturalia faciūt vt patebit ꝯclōne sequēn.sed etiam ꝯser uat ꝛ applicat oīa agētia.tā naturalia ꝙ̄ intellectualia ad suos actꝰ.ꝛ ipa in esse ꝛ agere ꝯseruat. quare vt hꝫ d.san. in tertio ꝯtra gēn.c.lxix.sicut actꝰ instrumēti qd̄ nō agit nisi actualr̄ applicatū ꝑ artificē.ꝛ agit nisi in v̄tute ipius attribuit̄ ipi artifici.q̄ dr̄ ꝛ est eā actꝰ eiꝰ. Et sicut lumen nō manifestat nisi ex p̄ntia solis ꝯseruatiua ꝛ applicatiua luminis ad manifestādū.ita ꝛ opatio intellectualis non fit a creatura intellectuali.nisi ex applicatōne ꝛ v̄tute dei. q̄re vult D.ꝙ nulla creatura agit nisi ex motōe dei ꝙ̄tū⸗cūqꝫ sit ꝑfecta.qꝛ deꝰ sp̄ ꝯseruat ꝛ applicat eā ad agēdū.

Nota scd̄o ꝙ nō est minor ordo in intellectualibꝫ ꝙ̄ in corꝑalibꝫ.nā creature intellectuales sunt p̄ma ꝑs ꝛ p̄nci⸗palis vniuersi.ꝛ ꝑ ꝯñs dꝫ maior ordo inueniri. ꝛ ḡ sicut oēs motꝰ corꝑales reducūt̄ in aliquā cāꝫ ꝑ se sui ordinis ita multo magis creature intellectuales quo ad actꝰ se⸗cūdos.ꝛ vsum intellectualē reducūt̄ in aliquē intellectuꝫ p̄mū.q̄ est sup̄ oē ꝯsuū.ꝛ sup̄ oēm actū intellectualē.ꝛ p̄⸗mus intellectꝰ in actu q̄ est deꝰ.vt pꝫ.p̄.ꝑ.q.cv.ar.iij. Et qꝛ intellectuales motꝰ sunt altioris ordinis ꝙ̄ motꝰ cor poꝛei.ideo nō reducūt̄ in deū vt in p̄mū motorē corpoꝝ. sed vt est ꝓpriū ꝛ ꝑ se p̄ncipiū omniū intellectuū. ꝛ intelle ctꝰ ꝑ eēntia. ꝛ sicut illa reductio motuū corꝑaliū est in p̄m̄ motorē.ꝛ p̄mū motū nō ꝑ spēalē sꝫ ḡnalē ꝛ cōem influxū ita motꝰ intellectuales reducūt̄ in p̄mū intellectū.nō per spēalē influxū.sꝫ generalē.q̄ influit in oēs itellectꝰ etiā an gelicos. Quare illa motio q̄ est nec̄aria ad oēm vsum in⸗tellectꝰ cuiuscūqꝫ creati.nihil aliud est ꝙ̄ ḡnalis influxꝰ ꝯseruatiuꝰ ꝛ applicatiuꝰ luminis intellectualis ad actuꝫ suū.q̄ nūqꝫ desinit vel intercipit̄.ita ꝙ vt supra dictū fuit q.ix.de motōe intellectꝰ ad actū p̄m̄.qd̄ nō est nisi ḡnalis influētia p̄mi intellectꝰ in oēs posteriores.sic ꝛ hic intelligi mꝰ de motione de q̄ loq̄r articulꝰ q̄ ad vsum quēcūqꝫ in tellectualis luminis.nā vt ibidē patuit alia entia natura lia nō egēt spēali influentia ad actus ꝓportionatos. Vñ hō eēt ip̄fectior aliis aīalibꝫ.vt hꝫ D.in.ij°.vbi iā. Vide de ista materia.d.san.in.iij.ꝯtra genti.vbi statim ꝑ aliq̄ capitula Consequēter cū dr̄

¶ Que q̄dē motio est ſm sue ꝓuidentie rōem nō ſm nec̄itatē nature sicut motio corꝑis celestis

Annectit notabile distinctiuū motōis.q̄ mouet̄ crea tura intellectualis a deo.a motione q̄ mouetur corꝑalia a celo ꝛ p̄mo motu corꝑali. qꝛ intellectuales creature ita mouent̄ a deo.ꝙ nihil libertatis ab eis tollit̄.sic ꝙ manē ant ꝛ sint libere. Creature aūt corꝑales mouent̄ ex nec̄ita te nature.vide d.san.de hoc pulchre ꝯtra gētiles vbi iaꝫ c.lxix.qꝛ aliq̄ voluerūt actꝰ volūtatis ꝓpterea subtrahere diuine ꝓuidētie putātes nō posse simul stare diuinā ꝓui dentiā certā ꝛ libertatē volūtatis.ꝛ ḡ D.voluit hoc no⸗tare.ne q̄s putaret.qꝛ ꝑ motionē diuinā nec̄anā oēm agē ti.etiā intellectuali tolleret̄ libertas.vide et.ca.clxvij.

¶ Nō solū aūt a deo est oīs motio sicut a p̄mo mouēte.sꝫ etiā ab ipo est oīs formalis vel rōnalis ꝑ fectio.sicut a p̄mo actu Sic igit̄ actio intellectꝰ ꝛ cu iuscūqꝫ entis creati dep̄ēdet a deo q̄tū ad duo Uno mō inq̄ꝫtū ab ipo hꝫ ꝑfectōeꝫ siue formā ꝑ quā agit Alio mō inq̄ꝫtū ab ipo mouet̄ ad agendū

¶ Subsumit sub precedenti ꝯclōne.ꝛ infert scd̄am magis spēalē illā. Actio intellectꝰ ꝛ cuiuscūqꝫ entis crea ti ꝛc̄.vt i fine lr̄e huiꝰ.ꝓbat̄ assumēdo ꝑorē ꝯclōnē ꝓ ma iore.ꝙ̄tūcūqꝫ ꝛc̄.sꝫ nō solū a deo ē motio sicut a p̄° mouē te.scꝫ ad actū scd̄m.sꝫ etiā ab ipo oīs formal' rōnal' ꝑfec tio.ḡ seq̄r ꝯclō. Maior patuit. minor pꝫ.qꝛ deꝰ est p̄mꝰ actꝰ ꝑ eēntiā.sꝫ a p̄° actu deriuat̄ oīs actꝰ.ḡ minor vera Nota ꝙ deꝰ supeminēter ꝛ ꝑfectissime hꝫ q̄cq̄d ē oīs ac tualitatꝭ.ꝙ̄uis in ipo nō sit distinguere actū p̄m̄ et 2m̄.to tū eīm qd̄ ē in deo ē actualissimū.ꝛ ꝑ ꝯñs ꝯtinet id qd̄ est apud nos actꝰ scd̄s ꝛ p̄mꝰ.ꝛ nō solū ē itelligere.sꝫ etiā in tellectuale lumē.qd̄ ē p̄n̄m intellectōis ꝛ cognitōis.ꝛ non solū intellectꝰ nr̄i.sꝫ oīs intellectꝰ creati.qꝛ qd̄ ē ꝑ eēntiaꝫ et ꝑ se subsistēs.est cā oīm alioꝝ ꝛc̄. Dañ ibi.

¶ Unaq̄qꝫ aūt forma indita rebꝫ creatis a deo hꝫ efficaciā respectu alicuiꝰ actꝰ determinati in quē pōt ſm suā ꝓprietatē.vltra aūt nō p̄t nisi ꝑ aliquā for⸗mā supadditā.sicut aq̄ nō p̄t calefacere nisi calefac⸗ta ab igne. Sic igit̄ intellectꝰ hūanꝰ hꝫ aliquā for⸗mā.s.ipm̄ itelligibile lumē qd̄ ē de se sufficiēs ad q̄dā intelligibilia cognoscēda.ad ea scꝫ i q̄ꝝ noticiā ꝑ sen sibilia possumꝰ deuenire.altiora v̄o intelligibilia in tellectꝰ humanꝰ cognoscere nō p̄t nisi fortiori lumi ne ꝑficiat̄.sicut lumine fidei vel ꝓphetie.qd̄ dr̄ lu⸗men gr̄e inq̄ꝫtū est nature supadditū.

Deducit tertiā ꝯclōnē ꝑambularē adhuc spēaliorē ex ꝑcedēti talē.intellectꝰ hūanꝰ hꝫ aliquā formā.scꝫ intelli⸗gibile lumē.qd̄ est sufficiēs ad q̄dā intelligibilia cogno⸗scēda ꝛc̄ vt i fi.lr̄e.ꝛ ē ꝯstructio itrāsitiua.i.intellectꝰ hūa⸗nꝰ est lumē.qd̄ ē sufficiens.scꝫ sine aliq̄ ḡtuito supaddito ad naturalr̄ cognoscibilia cognoscēda.sꝫ nō ad supnatu⸗ralia.ꝓbat̄ ꝯ°.assumēdo ꝑorē ꝯclōnē q̄ ad p̄.ꝑ.ꝓ maio⸗re.sic hō sicut ꝛ q̄libet res creata hꝫ formā ꝑ quā agat et intelligat.sꝫ vnaq̄qꝫ forma indita rebꝫ creatꝭ a deo ꝛc̄.vt in lr̄a.ḡ seq̄r ꝯ°. Maior patuit.ꝛ hꝫ hō a deo formā intel lectuā.scꝫ aīam rōnalē quā ꝯseq̄r lumē intellectuale.cōsi⸗stēs in intellectu agēte ꝛ possibili. Minor ꝓ p̄° ꝑte relin quit̄ nota.et ꝓbat̄ p̄.ꝑ.q.cv.ar.v.qꝛ nisi sic. subtraheret̄ ordo cause ꝛ causati a rebꝫ causatꝭ.ꝛ scd̄o nisi forma pos set in actōem sibi ꝓportionatam.tūc v̄tutes opatiue fru stra eēnt rebꝫ attribute.imo oēs res create viderent̄ q̄dā⸗mō frustra.qꝛ scꝫ oīs res est ꝓpter suā opatiōem q̄ ē actꝰ scd̄s.ꝛ sic opatio est finis rei create.q̄re v̄a p̄ª ps minoris ꝙ forma p̄t in opatōem vel actū determinatū. Scd̄a ps minoris declarat̄ exēplariter.qꝛ aq̄ nō p̄t ꝛc̄.ꝛ multa silia exēpla. Uide in d.s.3°.ꝯ gen.c.clxvij. de luna.q̄ lucet ex v̄tute sol'.ꝛ de serra ꝛ de calore q̄ generat carnē in v̄tute aīe ꝛc̄. Et explicat D.qd̄ sit illud fortiꝰ lumē.ꝑ qd̄ intel⸗lectꝰ ꝯfortatꝰ p̄t in cognoscibilia supnaturalia.sicut lumē fidei vel ꝓphetie. Et notat ꝙ hmōi dicūtur gratie lumi⸗na.nō qꝛ sint gratia gratū faciēs.sed prout ē ōne qd̄ exce⸗dit naturā ꝛ supnaturalr̄ ꝯfert̄ dr̄ grā.ꝛ de h̄ dictum fuit

Et soluũtur p̃ h̃ argumẽta q̃bus arguit Durãdus ɔtra
istã secundã p̃tem ɔcl'onis. q̃z nõ aduertit q̃d D. hic noie
Durãdus soluitur. g̃re intelligat. q̃z vt ipe in argumentis fatet credere q̃cũq̃z
et q̃uocũq̃z nõ sit sine ꝑpõne credibiliũ. s̃z talis ꝑpõ p̃t in/
telligi noie gratie. vt dictũ fuit in p̃ncipio. Et q̃uis D. h̃
solũ d̃r de lumine fidei z ꝓphetie. t̃m vt p̃z ex allegatis nõ
solũ illa intelligit p̃ grãm s̃z q̃d cũq̃z auxiliũ. ¶ Nota ãt q̃
hõ quicq̃d p̃t in ṽtute naturalis forme d̃r natural'r posse.
esto formã z naturã a deo habeat. deus eñ est actor oĩm
q̃ hñt quecũq̃z creature s̃z illa q̃ possunt in ṽtute nature z
ꝓprietatũ naturaliũ. dicũt natural'r posse s̃z q̃ possunt vir
tute alicu' auxilij supadditi nature. dicũt nõ posse natu
ral'r. q̃re seq̃tur q̃ ɔgnitio eoꝝ q̃ p̃ sensibilia ɔgnosci p̃nt.
dicat naturaliter hoi possibilis. nec ad hanc eget g̃ra. esto
hãc p̃ formã a deo acceptã. illa eñ vt h̃z D. tertio ɔ̃ gẽti.
ca. cl. dicũt gratuita q̃ ɔditõez nature excedũt z q̃ ip̃edũt
ad ɔsecutõem beatitudinis supnaturalis. z iuxta Doc.
hic que superaddũtur nature.

¶ Sic igit' d̃dz est. q̃ ad ɔgnitõem cuiuscũq̃z ve/
ri hõ indiget auxilio diuino. vt itellect' a deo moue
atur ad suũ actũ. nõ ãt idiget ad ɔgnoscendã ṽitatẽ
in oib' noua illustratõe supaddita naturali illustra/
tione. s̃z in q̃busdã q̃ excedũt naturalẽ ɔgnitõem

¶ Hic in calce corp̃is ex trib' ɔcl'onib' p̃ambularib'.
D. infert p̃ modũ corollarij ɔcl'onẽ rñsiuã istã. Ad ɔgni/
Cõcl'o rñsi. tionẽ cuiuscũq̃z veri zc̃. vsq̃z ibi in l'ra. z t̃m q̃ñq̃z zc̃. vbi cir/
ca ɔcl'onẽ istã ponit quãdã additiõez. ista ãt ɔcl'o rñsi. h̃z
tres p̃tes. z p̃ma p̃z ex ɔcl'one p̃ma z ex sc̃da p̃te sc̃de cõ/
clusionis. z arguit' sic. Vnaq̃q̃z res creata in oĩ opatõe
eget auxilio diuino z motõe ad actũ suũ. igit' p̃a ps ṽa.
Añs patuit. ɔñ a tenet a toto v̄l ad p̃te. ¶ Nota ãt ex di
ctis. q̃ illud auxiliũ q̃ itellect' moueť ad actũ secundũ de
q̃ ista ps loquit' nihil aliud est q̃z cõis z g̃ñalis influx' cõ/
seruatiu' z applicatiu' ad actũ z est auxiliũ q̃si naturale p̃
q̃to est nec̃ariũ ad opatiõem quãcũq̃z etiã naturalẽ z est
b̃ñficiũ cõe oĩb'. oĩa eñ nõ mõ nõ opareñť. imo in nihi
lũ deciderẽt si nõ manu tenerent' a deo. vt patebit etiã ad
p̃mũ. Veꝝ est t̃m q̃ q̃ñq̃z ad actualẽ cogitatõem merito/
riã idiget cũ illo cõi auxilio etiã motõe speciali. vt patebit
ĩfra. Sc̃da ps ɔcl'ois p̃z ex z' p̃. 3' p̃tial' et p̃ãbular' ɔcl'o
nis. q̃z ad ɔgnitõem naturaliter ɔgnoscibiliũ nõ eget illu/
stratõe supaddita q̃ habeat se p̃ modũ act' p̃mi. z ɔfor/
tet aliq̃ mõ itellectũ vel disponat phãtasmata zc̃. Tertia
ps p̃z ex secũda p̃te tertie partialis z p̃ambularis. q̃z nul
la res p̃õt in actionẽ excedentẽ nisi p̃ auxiliũ supioris. igit'
ista pars vera z patet. Tunc ibi.

¶ Et t̃m q̃ñq̃z deus miraculose p̃ suã grãm aliq̃s
instruit de his que p̃ naturalẽ rationẽ ɔgnosci p̃nt.
sicut z quandoq̃z miraculose facit quedã que natu/
ra facere potest.

¶ Ponit vnã additõem circa tertiã p̃tẽ ɔcl'onis rñsi.
q̃si ɔuersiuã illi' tertie p̃tis. q̃z l̃z hõ nõ possit in supnatu/
ralia sine illustratõe supaddita. t̃m ecõtra de' q̃ñq̃z mira/
culose p̃ grãz suã aliq̃s instruit de his q̃ naturaliter possunt
ɔgnosci. Et h̃ oñdit a siñi. q̃z q̃ñq̃z alios effect' q̃s natu/
ra ꝓducere posset de' miraculose ꝓducit. z de h̃ patuit su
pra q. lxiij. ar. iiij. ad 3m. et q. li. ar. iiij. in fine cor. q̃z aplis
dedit sciam oim linguarũ quã hoies per studium z ɔsue
tudinem acquirere possunt zc̃.

¶ Argumentũ in ɔ̃riũ est p̃ secũda p̃te ɔcl'onis rñsi.
et directe ꝓbat. q̃ nõ sit nec̃aria g̃ra emũdans ab imũdi/
tia spũali z peccõ. z t̃m nec q̃d cũq̃z etiã aliud auxiliũ g̃tuitũ
nec̃ariũ est. vt patuit in cor. cũ h̃ ãt stat q̃ nec̃aria est mo/
tio diuina q̃ nõ d̃r gratuitũ auxiliũ s̃z cõis influẽtia. vide
etiã de ista auctoritate Aug. h̃ allegata in. j. p̃. q. xij. ar. xij
ad 3m. q̃z vt h̃z ibidẽ ar. xiij. p̃ grãm habet' altior ɔgnitio
q̃z sit natal'. z accipit ibidẽ grãm. vt dictũ ẽ in p̃ncipio ar.
et ideo g̃ra extense accepta ꝓ q̃cũq̃z auxilio supaddito et
speciali nõ est nec̃aria ad ɔgnitõem veri naturalis.

¶ Ad p̃mũ ergo d̃dm. q̃ oĩe verũ a quocũq̃z di/
cat' est a spiritusc̃tõ sicut ab infundente naturale lu/
men z mouẽte ad intelligendũ z loquẽdũ veritatẽ.
nõ aũt sicut ab inhabitante p̃ grãm gratũ facientẽ.
vel sic largiente aliq̃d habituale donũ naturale sup/
additũ. s̃z h̃ solũ est in quibusdã veris ɔgnoscẽdis
et loquẽdis. z maxime in illis que p̃tinẽt ad fidẽ de
quibus apl's loquebatur.

¶ Ad maiorẽ. q̃ est auctoritas bti Ambrosij fundata
sup apl'o Dico q̃ oĩe veꝝ etiã naturaliter ɔgnoscibile ẽ a
spũsc̃tõ. p̃' sicut a dante lumine naturale ponale. s. itelle/
ctũ agentẽ z possibilẽ. Sc̃do oẽ veꝝ etiã naturaliter ɔgno/
scibile est a spũsc̃tõ mouẽte z applicãte intellectũ ad actuz
suũ z mouẽte ad loq̃ndũ. Et dico q̃ hec applicatio est p̃
g̃ñalẽ influẽtiã q̃ vocata est motio in cor. ar. sed nõ itelli/
git' q̃ oẽ veꝝ naturaliter ɔgnoscibile sit a spũsc̃tõ p̃ grãz in/
habitãte. v'l ɔferẽte aliq̃d habituale vel supadditũ auxi/
liũ. Cõcedit' etiã q̃ veꝝ supnaturaliter ɔgnoscibile. z v̄itas
fidei vel ꝓphetie ẽ a spũsc̃tõ mouẽte z specialiter s̃z nõ oportet
q̃ inhabitet p̃ grãm. sic eñ mouit Balaam et Cayphã.
vt D. oñdit sup aplm ibidẽ p̃ specialẽ motionẽ citra iha
bitatõem. Dico z' p̃ncipaliter ad auctoritatẽ apl'i. q̃ nemo
p̃t dicere zc̃. nisi p̃ specialẽ motionẽ. q̃z h̃ est supnaturale.
s̃z iesum esse dñm oim z habet' p̃ reuelatõnem. Sc̃do in/
telligit'. q̃ nemo p̃t dicere dñs iesus ore corde z opere. ita
q̃ in ope iesu obediat. tanq̃z v̄o dño. nisi p̃ spiritũsc̃tm etiaz
inhabitante. sed nõ est mẽs apl'i. q̃ plano vocalis vel mẽ
talis hui' ꝓpositionis. iesus est dñs. post habitã reuelatio
nem a christiano nõ possit fieri z sine speciali motione z si/
ne gratia spũsc̃ti. sed p̃m' fuit talis veritas ꝓposita p̃
grãm gratis datã que est reuelatio. Ad minorẽ. spũssan
ctus q̃dem inhabitat p̃ grãm aliq̃s z illa inhabitatio re/
quirit' ad opa supnaturalia. Et z' spũssctũs nõ solũ iha
bitat p̃ grãm. sed etiã ɔfert lumẽ intellectuale z ip̃m mo/
uet ad actũ sicut dictũ fuit. ergo zc̃. si intelligat' ɔsequens
de vero naturaliter ɔgnoscibili. z de gratia habituali q̃ est
gratũ faciẽs. negat'. Si z' intelligit' de gratia que est auxi
liũ gratuitũ q̃d cũq̃z iteꝝ negat'. Si tertio itelligit' de vero
supnaturali z de gratia. id est gratuito auxilio. ɔcedit'. s̃z
negat' de gratia accepta ꝓ gratia gratũ faciẽte. nisi sit cog
nitio affectiua z impatiua opatõis meritorie. ad talẽ eñ
requiritur etiã gratia gratũ faciens.

¶ Ad secũdum d̃dm. q̃ sol corporal' illustrat exte
rius. s̃z sol intelligibilis q̃ est de' illustrat interi'. vñ
ip̃m lumẽ naturale aie inditũ. est illustratio dei q̃ il/
lustramur ab ip̃o ad ɔgnoscẽdũ ea q̃ p̃tinẽt ad natu/
lẽ ɔgnitionẽ. z ad hec nõ req̃rit' alia illustratio. s̃z so/
lũ ad illa q̃ naturalẽ ɔgnitõem excedũt.

¶ Maior z que p̃ ea sunt. vera sunt. z similia in h̃ q̃
deus ɔparat' soli. q̃z illustrat. s̃z nõ est siĩtudo in mõ illu/

minādi ꝛ illustrādi. qꝛ sol illuminat ꝛ illustrat exterius. de⁹ aūt interi⁹ ꝯferēdo lumē itellectuale. Dico aūt ꝙ sup̄ h̄ lumē. nō oꝑtet addere aliqđ aliđ lumē in naturalr ꝯg noscibilibꝫ ſꝫ solū in excedētibꝫ naturale lumē. Minoꝛ cōcedit. ad ꝯñs. ſi intelligit ꝙ p̄ter illustratōem naturalem quā hꝫ a deo mens hūana indigeat aliq̄ alia illustratōe respectu naturaliter ꝯgnoscibiliuꝫ. negatur. ſi aūt intelligit ꝙ mēs hūana indigeat illustratōe naturali. ꝛ illi⁹ applicatōe ad opus ꝛ vsum. ꝯcedit. Sed dico. ꝙ talis illustratio nō est gratuitas ſꝫ naturalis. ctło ēm ꝛ hec illustratio nō det ex merito ꝑsone. dat ṫn ex debito nature. nec ē auxiliū supexcedens naturā ſꝫ ꝓprietas naturalis. nec ōꝛ ꝑ ꝯñs gratia q̄re negat ista vltima ꝑs ꝯsequētis (que ad auxiliū gr̄e ꝑtinet) qꝛ nec gr̄a gratū faciēs nec gratis data ſed est ꝓprietas ꝛ lumē naturale.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ semp̄ indigem⁹ diuino auxilio ad cogitandū qđcunq̄ in q̄ntū ipm mouet intellectū ad agendū. actu ēm intelligere aliq̄d est cogitare. vt pꝫ ꝑ Aug. xiiij. de tri.

¶ Maioꝛ v̄a p̄sertim de v̄itate ꝯplexa ꝯclonis. quia videlꝫ ta'e v̄itatē ꝯgnoscit discurrēdo. vt ēm hꝫ d. ſan. p̄. p. q. xxxiiij. ar. p̄. ad 2ᵐ. Cogitatio ꝓprie in inq̄sitōe veritatis ꝯsistit. ꝛ nō hꝫ locū in deo nec in angelo. Sꝫ maioꝛ nō est v̄a de simpliciū apprehēsione. qꝛ ista apprehēdit sine discursu. ꝛ ꝑ ꝯñs sine cogitatōe accipiēdo cogitatōem ꝓprie. Ad minoꝛē dico p̄mo. ꝙ nō sum⁹ sufficiētes. qꝛ sp̄ oꝑtet adesse dei motionē de q̄ dictū est. ſꝫ talis motio nō est auxiliū gratuitū ſꝫ cōe necessariū ꝛ ꝯcessum oībus. vñ et d. ſan. sup̄ apl̄m ibidē declarat ꝛ ꝯfirmat hāc auctoritatē apostoli ex p̄ho qui vult ꝙ oꝑtet intellectuꝫ moueri a deo. ſꝫ vt dictū fuit h̄ est ꝑ gñaleꝫ motionē ꝛ naturalē. q̄re negat ꝯñ a. ſed bñ seq̄tur ꝙ nō possit ꝯgnoscere. veꝫ etiaꝫ naturalr ꝯgnoscibile sine deo mouēte ꝑ cōem motionē et gñale auxiliū. ſꝫ ṫn sine gr̄a ꝛ auxilio gratuito. ꝛ hec vult D. in solōne. qꝛ indigem⁹ diuino auxilio ad quācūq̄ ꝯgnitionē ꝛ cogitatōem. sicut mouente ad actū. qꝛ cogitatio est act⁹ ꝛ vsus itellectualis luminis ſꝫ (supple) nō egem⁹ gr̄a quocūq̄ mō accepta ad cogitādum de v̄o naturali. Circa hāc solōnem nota. qꝛ Capol⁹ vbi sup̄ ipam expōnit ꝛ ex ea trahit ꝙ ad quācūq̄ ꝯgnitiōem q̄ ꝯgnoscit qđ sit volēdū aut nolēduꝫ aut cogitandū in materia morali reqrit speciale dei auxiliū. nō solū q̄ ad oīa agibilia collectiue sumpta. imo nec q̄ ad aliqđ agibile seoꝛsum ꝛ in ꝑticulari sumptū. vt pꝫ in fine solonū argumētoꝝ ꝯtra p̄mā ꝯclonem. q̄ videnf ꝯtra venire iā dictis p̄mo. qꝛ hec solo exposita est de motōe gñali. scđo qꝛ dictū est. ꝙ ad ꝯgnitionē naturalr ꝯgnoscibilis sufficiat gñalis motioꝛ influentia vł gñale auxiliū. recte aūt cogitare vel ꝯgnoscere in materia morali est ꝯgnitio naturalis. ḡ nō videf necāria motio specialis q̄ dicat gratuitū auxiliū. vñ dicta in solutione sunt ꝯtra Capolū vt videt. Sed dōm ꝙ cogitatio in materia morali est duplex. Una de ope bono morali bonitate ṫm ciuili ꝛ nullo mō gratuita ꝛ ad hanc sicut et ad ꝯgnitōem speculatiuā veri naturalr ꝯgnoscibilis non est opus quacūq̄ gratia. ita ꝙ hō p̄t ꝯgnoscere ꝛ iperare ꝑ intellectū op⁹ aliqualr bonū saltē vt in paucioꝛibꝫ sine speciali auxilio. ꝛ h̄ p̄ōt haberi ex Capolo in. ij. dis. xli. et ex d. ſan. ij. ſen. dis. xxviij. in expōne lr̄e vbi ōr. Sciēdū ꝙ imutatio volūtatis in melius p̄t intelligi vł ſm bonitatē ciuilē ꝛ sic hō ꝑ potestatē naturalē quā a deo accepit p̄ōt volūtatē mutare in meli⁹. vel ſm⁹ bonitatē gratuitā. vt ſꝫ acq̄rat gr̄am quā prius nō habuit. ꝛ hec nō p̄ōt ex p̄tāte naturali ſꝫ ex p̄tāte gr̄e ꝑ quā meret gl̄e argu⁹ ꝛ ꝯsūmationēꝫ. hec ille. Cōstat āt ꝙ imutatio volūtatꝫ nō fit sine cogitatōe recta. q̄re si p̄t ex naturali potestate imutare volūtatē suā ad bonū ciuile. p̄t ꝛ cogitare ꝛ imperatiue dictare bonū ciuile ex naturali potestate. Alia aūt est cogitatio de bono morali vel ꝑfecto vel dispositiua ad ꝑfectū bonū morale. ſ. de ope meritoꝛio vel dispositiuo ad gr̄am. ꝛ ad saluteꝫ sup̄naturalē ꝛ est cogitatio ꝑfecta ꝛ imꝑatiua. tūc dico ꝙ talis non est nisi ꝑ gr̄am vocando gratiā specialem dei motionē p̄uenientē volūtatem ꝛ nō oībus ꝯcessam. ꝛ de hoc infra magis. Uñ dico ꝙ doc. ſan. in hac solutione nō loquit de gratia ſꝫ de auxilio necessario ad quācūq̄ ꝯgnitōem naturalē siue speculatiuā siue practicam. ꝛ aliud nō p̄ōt ex hac solone haberi sed ad rectā cogitationē moralē rectitudine gratuita vel dispositiua ad gratuitā requirit motio specialis. est aūt hec rectitudo in hoc. ꝙ actus moralis oꝛdinat in deū ꝛ in salutē qđ nō fit sine speciali auxilio. de q̄ apl̄s vt theologus semp̄ loquit. ſꝫ de cogitatione theologice bona ꝑfecta vel imꝑfecta q̄ videlꝫ est meritoꝛij operis vel disponētis ad gr̄am. non aūt de cogitatōne bona phylosophice. ꝛ apud gentilē vt Capolus ipe defendit in dis. xli. scđi ꝑ totū. Unde infra ar. vi D. clare hꝫ. ꝙ deus ꝯuertat oīa in seipm̄ ſm cōem rōnem boni ſm motionē p̄mi mouētis que vtiq̄ est gñalis. sed vt ꝯuertat homo ad deū q̄ ad specialē finē h̄ fit ꝑ motionē gratuitā ꝛ specialē. hic aūt semp̄ loq̄tur de auxilio p̄mi mouentis ꝛ nūq̄ dicit de gratuita. quare loq̄tur de motiōe generali. vide et d. ſan. in 2°. vbi supra arti. p̄. ad p̄mū et q̄rtū. vbi expresse dicit ꝙ homo p̄ōt esse iust⁹ iustitia ciuili sine gratia ꝛ operari materialiter iusta sine gratia. Nec obstat solo scđi quā Doc. ibidē ponit. quā et Capolus ꝓ se allegat. qꝛ vult D. ꝙ ad bene agendū iuuat nos deus nō solū ꝑ habitū gratie. sed etiā interi⁹ operando (qđ videlꝫ oībus cōe est. etiā respectu boni moralis ſm qd) ꝛ etiam exterius occasiones ꝛ auxilia p̄bendo in aliquibꝫ oꝑationibꝫ. sed hec oīa non sunt necessaria ad oꝑatiōes ꝯnaturales saltē aliqualr bonas. ſꝫ ṫm ad dispositiuas ad salutē. similr nec obstat qđ d. ſan. dicit in de veritate ma. xxiiij. q. xiiij. in coꝛ. (qđ si gr̄am dei volimus dicere nō aliqđ habituale donū ſꝫ ipam misericoꝛdiā dei ꝑ quā interi⁹ motū mētis oꝑat ꝛ exterioꝛa oꝛdinat ad hominū salutē. sic etiā nec vllū bonū p̄t hō facere sine gratia dei) loq̄tur ēm manifeste de bono nō pure morali ciuili ꝛ p̄hico. ſꝫ aliqualr bono theologice. qđ pꝫ qꝛ loq̄tur de hominū salute. ꝛ pꝫ idē ex solutiōe sexti ibidē. et scđo loq̄tur D. ibidē. ꝙ hō oꝑet bene in materia morali ꝛ vt in pluribus. ad h̄ req̄ritur speciale auxiliū gratuitū. sed nō oꝑtet dicta sua intelligere de oꝑatōe bona aliqualr ꝑ quā vitat peccatū p̄sertim oppositū rōne naturali. ꝛ de h̄ etiam ar. seq̄nti. ¶ Nota aūt ꝙ iste modus dicendi q̄ ōr hoiem nō posse sine speciali auxilio facere op⁹ moralr bonū ꝛ nō posse cogitare de tali ope faciēdo sine speciali auxilio nimis parū tribuit nature hūane. ꝛ ab ipa remouet p̄ncipia sufficiētia naturalis oꝑatōis qđ est cū facere deterioꝛis ꝯditionis q̄ sint oēs res pure naturales q̄ stante gñali influentia dei sufficientia p̄ncipia naturaliū oꝑationū hñt. ſꝫ ēm hō ꝓpter libertatē arbitrij ꝛ ꝓpter coꝛruptōem nature magis indigeat ab extrinseco moueri vt D. hꝫ vbi iā in de veritate ꝛ ar. seq̄nti. ṫn ꝑ h̄ nō negat qn respectu aliquaꝝ oꝑationū etiā bonaꝝ ꝛ ſm quid virtuosaꝝ possit se determinare stante sola dei influentia generali.

Capolus.

Duplex cogitatio.

Nota.

¶ Utrū absq; gratia dei possit homo aliqđ bo/
num facere vel velle.

L AD scđm sic ꝓcedit᷑. Videt᷑ φ hō possit vel/
le ꝛ facere bonū absq; grā. Illud eīn est in
hoīs potestate cuiꝰ ipe est dn̄s. ſ; hō ē dn̄s
suoꝝ actuū. ꝛ maxime eiꝰ qđ est velle. vt su
q.p. ar.ij.q. pra dictū ē. ğ hō p̄t velle ꝛ facere bonū ꝑ seipȝ absq;
x.arti.p.et.ij auxilio grē. ¶ P̄. vnūqđq; p̄t magꝭ in id qđ ē sibi ſ;
q.xvij. ar.v. naturā q̄ȝ in id qđ ē sibi pter naturā ſ; pctm̄ est ꝯ na
q.xxij. ar.vi. turā. vt Damas. đt in ij. li. Opꝰ āt v̄tutiſ ē hoi ſ; na/
q.lv. arti.p. turā. vt sup̄ dictū ē. cū igit᷑ hō ꝑ seipȝ possit peccare.
q.lxx. ar.p. videt᷑ φ multo magꝭ ꝑ seipm̄ possit bonū velle ꝛ fa/
cere. ¶ P̄. bonū itellectꝰ ē veꝝ. vt phs đt in. vi. e.hi.
ſ; itellectꝰ p̄t ꝯgnoscere veꝝ ꝑ seipȝ sicut ꝛ q̄libet alia
res p̄t suā naturalē opatōez ꝑ se facere. ğ multo ma/
gis hō p̄t ꝑ seipm̄ facere ꝛ velle bonū. ¶ Sȝ ꝯ est qđ
apls đt ro.ix. Nō ē volētꝭ. s. velle. neq; currētꝭ. i. cur
rere. ſ; miserētis dei. ꝛ aug. đt i li. de correctōe ꝛ grā.
φ sine grā nullū prorsus siue cogitādo siue volēdo
et amādo siue agēdo faciūt hoies bonū.

¶ Hic D. inqrit de nec̄citate grē q̄ȝtū ad actū valūtaſ
tis. ꝛ pmo inqrit̄ h̄ in gn̄e. scđo in speciali q̄ȝtū ad actum
dilectionis dei in sequēti articulo.

¶ Rn̄deo dđm. φ natura hoīs p̄t dupl̄r ꝯsidera
ri. Uno modo in sui itegritate. sicut fuit in pmo pa
rēte ante peccatū. Alio mō ſm φ est corrupta in no
bis post peccatū pmi parentis.

¶ Quia eīn hō habuit duplicē statū. ꝛ q̄ȝ bonū volibi
le ꝛ factibile est multiplex. ideo D. rn̄dendo pmittit pmo
notabile hmōi distinctiuū. scđo subiungit aliq̄s ꝯclones
ꝑtiales rn̄si. ibi. Scđm āt ꝛc. Tertio ex istis infert ꝑ mo/
dū corollarij ꝯclonē rn̄si. totalē. ibi. Sic igit᷑ ꝛc. ¶ Notat
ğ D. pmo. φ natura hūana p̄t dupl̄r ꝯsiderari (ꝛ ſm h̄
eti. i. diuersa p̄t vel nō p̄t. nō φ illa diuersitas sit solū ex rō
ne ꝯsiderātē. ſ; etiā ex pte rei rōnal᷑ ꝛ ꝯsiderabilis) Uno
mō in sui integritate sicut fuit in pmo parente an̄ pctm̄.
Alio° ꝛc. ¶ Nota circa pmū mēbrū distinctōis duo. pmo
φ qn̄ loqmur de hoie in statu nature integre. nō solū loq
mur de natura hūana ſm se p̄cisa corruptione ſ; loqmur
de eo ꝛ itelligimꝰ hūanā naturā ꝑfectā iusticia originali.
q̄ iuxta sup̄ dicta q.lxxx. fuit ꝑfectio (saltez ꝑtial̄r) a grā
gratū faciente distincta. ¶ Nota scđo. φ v̄tute iustie ori
ginalis. etiā ſm eos q̄ dicūt eā nō inclusisse grām gratū fa
cientē ꝯstruebat in hoie rectū ordinē vt rō deo. ꝛ aīc corꝑ
pus ꝛ sensualitas rōni obediret. erat eīn debita armonia
et ꝯsonātia oīm ptiū hoīs. q̄ ablata q̄libet potēa fert᷑ in si/
bi ꝯueniēs nō expectato iudicio rōis. factū q̄ȝ est ex aꝰ
ablatōe vt hō ꝑ carnis ꝛ sensualitatꝭ tractū sic ꝑ volūtatē
ad se recuruatꝰ ꝛ φ tpalia ꝛ carnalia spūalibꝫ ꝛ eternis ꝑ/
ferat ꝛ vt plurimū sensualitatē seq̄t᷑. Ūn̄ rōne huiꝰ inor di/
nationis ꝯsequētis subtractōem originalis iustie natu
ra đr ꝛ est nūc corrupta. sc; in ꝯꝑatōe ad institutōez suā.
ita φ corruptio nature dicat amissionē originalis iusticie
et inordinatōnem sequētem in ꝑtibꝫ hoīs. puta fomitē et
mortalitatem ꝛ huiusmodi ꝛc.

¶ Scđm aūt vtrūq; statū natura hūana indiget
auxilio diuino ad faciendū vel volendū qđcūq; bo
nū sicut pmo mouente. vt dictū est.
ar.p°.

¶ Premissa distinctōne. h̄ ꝯn̄r subiūgit tres ꝯclones
ꝑtial̄r rn̄siuas pmā cōem vtriq; statui. secūdā specialē q̄
ad singulos statꝰ. ibi Sȝ in statu ꝛc. tertiā limitatiuā scđe Cōclo pma
ibi. Quia tn̄ ꝛc. Pria ğ ꝯclo ē. Scđm vtrūq; statū ꝛc. vt
iacet i. l̄ra. Istā ꝯclonē D. relinqt notā ex ar.p. Et arguit᷑
sic. Quelibet creatura tā corꝑalis q̄ȝ spūal᷑ ad quācūq; ac
tione. idiget auxilio diuino sic pꝰ mouēte. igit᷑ ꝛ hō ꝑ vtro
q; statu ad volēdū vl᷑ faciēdū qđcūq; bonū. Añs patuit
ar.p. ꝯn̄a tenet de se ab vl̄i ad ꝑticularē. q̄ȝ si oīs creatu/
ra eget illo auxilio. igit᷑ hō ꝑ oī statu. q̄ȝ i oī statu ē creatu
ra. ꝛ 2°. si eget ad oēm opatōem. igit᷑ ꝛ ad volēdū ꝛ faciē/
dū qđcūq; bonū. ꝛ hāc ꝓbatōez D. inuit remittēdo se ad
ar.pᵐ. ¶ Nota āt v̄ba ꝯclonis. q̄ȝ nō đr φ indiguerit vl᷑
indigeat hō ꝑ q̄cūq; statu ad quācūq; volitiōem diuina
grā vel habituali vel actuali. ſ; diuino auxilio sicut pmē
mouētis. Cōstat āt φ auxiliū pmi mouētis vt sic ē cōis
ꝛ gn̄al᷑ influētia ꝯseruatiua ꝛ applicatiua oīs rei ꝛ v̄tutis
ad opatōez. q̄re ex ista ꝯclone nō habet᷑. φ ad volēdū bo
nū qđcūq; reqrat᷑ special᷑ motio ſ; gn̄al᷑ influentia. vt eīn
sup̄ patuit q.x. arti. vi. ad. 3ᵐ. Deꝰ vt vl̄is motor mouet
volūtatē ad bonū vl̄e sub qua motione volūtas se deter
minat ad h̄ vel aliđ bonū. Consequēter cū đr.

¶ Sed in statu nature itegre q̄ȝtū ad sufficientiā
opatiue v̄tutis poterat hō ꝑ sua naturalia velle et
opari bonū sue nature ꝓportionatū q̄le est bonū vir
tutis acq̄site. nō āt bonū superexcedēs q̄le est bonum
v̄tutis infuse. ſ; in statu nature corrupte etiā deficit
hō ab hoc φ ſm suā naturā p̄t vt nō possit totū hu/
iusmodi bonū implere ꝑ sua naturalia.

¶ Ponit aliā ꝯclonē rn̄si. ꝑtialē de natura ſm diuersos
statꝰ talē. In statu nature integre ꝛc. vt h; l̄ra ista. Dicit
āt ꝯclo q̄ȝtum ad sufficiētiā v̄tutis. q̄ȝ vt patuit ar.p. ad
opatōem creature reqrit᷑ v̄tus opandi ꝛ motio dei. vult
ğ ꝯclo. φ stāte dei motiōe gn̄ali. hō in statu nature itegre
habuit sufficiēs pncipiū respectu boni ꝓportionati mora
lis ꝛ natural᷑. nō āt respectu boni ꝯopatiōis q̄ est a v̄tute
infusa ꝛc. Ista ꝯclo h; tres ptes. ꝛ oēs D. relinqt notas
ex ar.p. Et ꝑ pma arguit᷑ sic. Unaq̄q; forma indita reiꝫ
creatis h; efficatiā respectu alicuiꝰ determinate opatiōis
nature sue ꝓportionate dūmodo natura ē sana. ğ ꝛ hūa/
na natura in statu inocētie. ſ; bonū hūane nature itegre ꝓ
portionatū. ē bonū v̄tutꝭ acq̄site. igit᷑ in ipm̄ potuit hūa/
na natura itegra. Añs ꝛ pma ꝯn̄a clara sunt. subsump/
ta patuit sup̄ sepiꝰ. q̄ȝ natura hoīs est ſm rōem ec. ğ opa/
tio rōi ꝯueniēs est nature hūane ꝓportionata. ſ; ta. ē bo/
nū v̄tutis acq̄site. sc; opari ſm ꝓportionē rōis naturalis.
Scđa ps ꝓbat᷑ etiā ex ar.p. Nulla res p̄t i opatiōne sup
excedētē nisi ꝑ aliquā formā supadditā ſ; bonū v̄tutꝭ in/
fuse (.i. opatio v̄tutꝭ infuse. s. q̄ ad modū) excedit naturā
hūanā etiā itegrā. igit᷑ nō potuit in talē opatiōez. Maior
patuit ar.p. Minor relinqt᷑ nota ex sup̄ dictꝭ q.lxij. ar. q.
lxij. q̄ȝ tā theologice q̄ȝ morales infuse opant᷑ mō supna/
turali ꝛ ꝯformiter ad regulā superexcedētē ꝛ supnaturalē.
Tertia ps p; de se. ꝛ tn̄ arguit᷑ sic. Infirmꝰ nō p̄t totū qđ
p̄t sanꝰ ſ; iplere totū bonū v̄tutis etiā acq̄site est hoīs sa/
ni. igit᷑ hō corruptꝰ ꝛ infirmꝰ nō p̄t totū bonū v̄tutꝭ. Ma
ior ꝛ minor note. ꝛ đr illa ps totū bonū hmōi. s. bonū vir
tutꝭ acq̄site. q̄ȝ cito rō deficit ad optima ꝯsentim in vl̄i. q̄ȝ
tn̄ passio rōnem abducat in ꝑticularibꝫ in quibꝫ est certio
et opus. iō plerūq; ꝛ in pluribꝫ in ꝑticulari ē deficiēs i hoīs

infirmo ⁊ destituto p̄sertī. q̄ꝛ talibꝫ p̄stitutū malū finē ob
quē vt in plurimū agit. ⁊ de h̄ infra ar. viij. ¶ Nota circa
istā ꝯclōnē post Capo. in .ij. dis. xxix. circa q̄rtā ꝯclōnē in
fine. ꝙ hec ꝯclō ⁊ seq̄ntes debēt itelligi ad hūc sensum. scꝫ
ꝙ adā añ pctm̄ nō indigebat gr̄a habituali ad bene mo-
raliter agendū vel oia peccata in moribꝫ vitāda loquēdo
Nota de habitibꝫ vel de gr̄a habituali distinctis a iusticia origi
nali. nō āt debent itelligi. ꝙ sola pura ⁊ nuda natura eius
sufficeret ad talia. ⁊ ita itelligēda sunt oia dicta ⁊ dicēda
in hac matteria. nā ad talia indigebat iusticia originali
q̄ erat donū habituale g̃tuitū. Et lꝫ in vtroqꝫ statu indi-
geret habitu. tm̄ ad plura est necari⁹ habit⁹ gratuit⁹ hoi in
isto statu q̄ꝫ ade in illo statu p̄º. hec ille ⁊c̄. Ex qbꝫ pꝫ. ꝙ
p̄ma ⁊ scd̄a ptes ꝯclōnis illi⁹ itelligēde sunt ꝙ hō in sta-
tu inocētie ⁊ nature itegre cū iusticia originali seclusa gr̄a
gratū faciēte. potuit q̄dē in oēs act⁹ v̄tutis acq̄site ⁊ vita-
re oia pctā. lꝫ nō potuit in act⁹ meritorios virtute nature
etiā itegre nisi adesset gr̄a. vn̄ d. san. p̄. p̄. q. xcv. ar. p̄. ad
q̄rtū. Vel p̄t dici. ꝙ et si hō fuerit creat⁹ in gr̄a. nō tm̄ ha-
buit ex creatōe nature ꝙ posset pficere ꝑ meritū lꝫ ex sup-
additōe gr̄e. hec ille. Vn̄ mgr̄ sic d̄r. ꝙ hō accepit vt pos-
set stare lꝫ nō pficere. s. in merito. ⁊ ita in ꝓposito oꝫ intelli-
gere. q̄ꝛ D. iā nō curat. an p̄m⁹ hō sit creat⁹ in gr̄a. lꝫ loq̄r
de statu nature itegre siue fuerit cū gr̄a siue non. ⁊ vult ꝙ
integra potuisset in totū bonū v̄tutꝫ acq̄sire. hō āt corrup
ta. q̄ꝛ sic multipliciter deficit ⁊ peccat ꝓpter varia impedi
mēta v̄tutis q̄ assunt hoi corrupto ⁊c̄. Dein cū d̄r.

¶ Quia tm̄ natura hūana ꝑ pctm̄ nō est totaliter
corrupta. vt scꝫ toto bono nature p̄uet. p̄t q̄dē etiaꝫ
in statu nature corrupte ꝑ v̄tutē sue nature aliqd̄ bo
nū p̄ticulare agere. sicut edificare domos. plantare
vineas. ⁊ alia h̄mōi. nō tm̄ totū bonū sibi ꝯnaturale
ita ꝙ in nullo deficiat. sicut hō infirm⁹ p̄t ꝑ seipꝫ ali-
quē motū habere. nō tm̄ pfecte p̄t moueri motu ho-
minis sani nisi sanet̄ auxilio medicine.

¶ Subiūgit tertiā ꝯclōnē limitatiuā tertie p̄tis p̄ce-
dētis ꝯclōnis. q̄ꝛ cm̄ dictū ē. ꝙ hō corrupt⁹ sibi derelict⁹ ꝑ
Cōclo. iij. sua naturalia nō possit in totū bonū v̄tutꝫ. iō ōndit in q̄d
tm̄ possit. ⁊ ponit talē ꝯclōnē. Hō in statu nature corrup-
te p̄t q̄dē aliqd̄ bonū p̄ticulare agere. nō tm̄ totū bonū si-
bi ꝯnaturale (scꝫ s̄m rōem) ita ꝙ in nullo deficiat. ⁊ expli
cat p̄mā p̄tē. sicut edificare domos ⁊c̄. Sꝫ 2ª ps vult. ꝙ
nō possit in totū bonū v̄tutis etiā acq̄site. Probat̄ āt rōe
et silitudine. Rōne sic. natura hūana ꝑ pctm̄ nō est totalr̄
corrupta. vt scꝫ toto bono nature p̄uet̄. lꝫ bonū nature est
infirmū. igit̄ ꝯclō v̄a q̄ ad ābas ptes. Tenet ꝯn̄a. q̄ꝛ infir
mus nō p̄t in totū qd̄ ē sani. p̄t tm̄ aliq̄d. Añs pꝫ. q̄ꝛ esto
ablata sit iusticia original̄ q̄ erat qd̄dā auxiliū remouēs
ipedimēta. tm̄ adhuc manet rō natural̄ q̄ dep̄cat̄ ad opti
ma. ⁊ g̃ nō totaliter est bonū nature ablatum. q̄ꝛ adhuc
manet synderesis ⁊ inclinatio ad v̄tutē. lꝫ cū multis ipe-
dimētis q̄ nō erāt in natura itegra. s. sub iusticia origina
li. ⁊ declarat D. hāc ꝯclōnē exēplariter de infirmo q̄ cū vi
uat nō est totalr̄ corrupt⁹. ⁊ ꝑ ꝯn̄s hꝫ aliquē motū ⁊ loca
lē ⁊ vitalē nutritionis ⁊ h̄mōi. nō tm̄ hꝫ totū motū sicut sa
nus q̄ pfecte opat̄ opa sanitatis.

¶ Quia igit̄ v̄tute gratuita supaddita v̄tuti na-
nature indiget hō in statu nature itegre q̄ꝫtū ad vnū
scꝫ ad opandū ⁊ volendū bonū supnaturale. sed in
statu nature corrupte q̄ꝫtū ad duo. s. vt sanet̄. ⁊ vlt̄e
rius vt bonū supnaturalis v̄tutis opet̄ qd̄ est meri
toriū. vlteri⁹ aūt in vtroqꝫ statu indiget hō auxilio
diuino vt ab ipo moueat̄ ad bene agendū.

¶ Hic vltimo ex p̄cedētibꝫ ꝯclōnibꝫ p̄ambulātibꝫ in-
fert ꝑ modū corollarij ꝯclōnē r̄nsi. totalē. Virtutes gra- Cōclo viij.
tuita ⁊c̄. vt iacet in l̄ra ꝑ totū. Et hꝫ tres ptes. p̄ma pꝫ ex
scd̄a p̄te scd̄e ꝯclōnis. q̄ꝛ dictū est. ꝙ hō i statu nature in-
tegre nō posset in opa v̄tutꝫ infuse ꝑ naturā. s. etiā itegrā.
lꝫ talia sunt opa meritoria. igit̄ p̄ª ps v̄a. Scd̄a ps pꝫ ex
tertia p̄te scd̄e ꝯclōnis. ⁊ ex ꝯclōne tertia limitatiua. q̄ꝛ na
tura infirma idiget sanatiōe ⁊ si natura itegra idiget vir
tute gratuita ad merēdū multo magꝭ infirma. ¶ Et no-
ta v̄ba D. in hac p̄te ꝯclōnis. q̄ꝛ d̄r ꝙ egeat hō corrupt⁹
v̄tute gratuita ad sanatōeꝫ ⁊ ad merēdū. lꝫ nō d̄r ad ope
randū aliq̄lr̄ v̄tuose s̄m v̄tutē acq̄sitā. q̄ꝛ iā dictū fuit. ꝙ
h̄ possit ex naturalibꝫ. Tertia ps ꝯclōnis pꝫ ex p̄ª ꝯclōne
et d̄r D. auxilio diuino nō v̄tute gratuita vl̄ motiōe gra-
tuita. q̄ꝛ vt dictū est loq̄r de motiōe p̄mi mouētꝫ. vt sic. q̄
est motio gn̄alis. Ex istis habet̄ r̄nsio formal̄ ad q̄stiū. q̄ꝛ
hō in statu nature itegre potuit velle ⁊ facere totū bonuꝫ
v̄tutis acq̄site sine gr̄a vel v̄tute gratuita. in statu āt natu
re corrupte p̄t aliq̄liter ⁊ defectiue facere ⁊ velle bonū v̄tu
tis acq̄site. lꝫ nō sine diuino auxilio. lꝫ bonū meritoriū in
nullo statu p̄t velle ⁊ facere sine gr̄a. q̄ tm̄ ad plura indiget
hō corrupt⁹ q̄ꝫ integer. ⁊ pꝫ hec r̄nsio ex dictis ⁊c̄.

¶ Argumentū in ꝯn̄ū est ꝑ p̄ma p̄te ꝯclōnis r̄nsiue
totalis. ⁊ etiā ꝑ tertia p̄te eiusdē. q̄ꝛ sine gr̄a ⁊ speciali mo
tione nō est velle ⁊ currere. i. opari meritoriuꝫ. Scd̄o sine
deo p̄ncipal̄r agente ꝑ gn̄alē motionē nō est velle ⁊ curre-
re. i. facere qd̄cūqꝫ. ⁊ ita exponit v̄tualr̄ Doctor in secun
do hanc auctori. exponēdo illam. non sumus sufficiētes
cogitare ⁊c̄. quia opat̄ in nobis oia opera nostra sicut et
in oibꝫ olijs rebꝫ. Aug. āt s̄m D. ibidē loq̄r de bono me-
ritorio ⁊ simpl̄r bono. q̄ꝛ h̄ nō faciūt nec cogitāt hoies co
gitatōe p̄sertim efficaci ⁊ ipatiua sine speciali auxilio. cuꝫ
qbꝫ stat ꝙ velle ⁊ pficere v̄tutis acq̄site vl̄ totū vl̄ p̄ıale
possit hō in statu itegro vel corrupto sine gr̄a.

¶ Ad p̄mū g̃ d̄m. ꝙ hō est dn̄s suoꝝ actuū ⁊ vo
lendi ⁊ nō volēdi ꝓpter deliberatōem rōnis q̄ p̄t
flecti ad vnā partē vel ad aliā. sed ꝙ deliberet vl̄ nō
deliberet. etsi h̄mōi etiā sit dn̄s. optet ꝙ h̄ sit ꝑ delibe
ratiōeꝫ p̄cedentē. ⁊ cū h̄ nō p̄cedat in infinitū optet
ꝙ finalr̄ deueniat̄ ad h̄ ꝙ liberū arbitriū hois moue
atur ab aliq̄ exteriori p̄ncipio qd̄ est sup̄ mentē hūa
nā. scꝫ a deo. vt etiā ph̄s ꝓbat in caplo de bona fortu
na. vn̄ mens hois etiā sani nō ita hꝫ dominiū sui ac
tus. q̄n indigeat moueri a deo. multo magis liberuꝫ
arbitriū hois infirmi post peccatū ꝑ qd̄ impedit̄ a
bono ꝑ corruptionem nature.

¶ Ad maiorē. ꝯcedit̄. lꝫ dico ꝙ nullus hō est dn̄s ni-
si mot⁹ motione diuina ⁊ auxilio diuino. est cm̄ dn̄s ꝓpt̄
deliberatōem rōis. ad quā tm̄ necario moueri̊ a deo. vt dis
ctū est ar. j. Dico 2º. ꝙ hō est dn̄s differēter boni act⁹ me
ritorij vl̄ dispositiui ad grām ⁊ act⁹ boni s̄m q̄d. q̄ꝛ p̄mi
cū motione dei speciali. secūdi āt cū motōe dei gn̄ali. ⁊ se-
cūdi. s. meritorij cū v̄tute gratuita supaddita q̄ tm̄ nō tol
lit libertatē ⁊ dominiū volūtatꝭ ⁊ rōis lꝫ scd̄i sine v̄tute su
padita saltē supnaturali. Ad miorē ꝯcedit̄. lꝫ tm̄ dominiū
hois sup̄ actū sui sic fundat̄ sup̄ auxilio ⁊ motione diui-

na. qꝛ de⁹ ita mouet vt nihil dominij ⁊ libertatis hoīs adi
mat. sic etiā D. hꝫ sup aplm allegatū in argumēto in ꝯ
triū. ⁊ tercio ꝯ gēti.ca.cxlviij. Ad ꝯñs. si debeat ponderari
vis ṽboꝝ. dico ꝙ hō qdez pt velle ⁊ facere bonū ꝯnatu
rale in qlibet statu sine grā qdē. sꝫ negat ꝙ sine diuino au
xilio qd est motio gnāl. qꝛ tn̄ ꝯñs vult ꝙ hō possit ꝓpter
dominiū sine oī auxilio diuino. iō absolute negat. Nota
āt attente solonē D. qꝛ nūq̄ dr in ea. ꝙ hō egeat grā vel
auxilio gratuito. sꝫ dr de diuina motōe. ⁊ h̄ est veꝝ gnālr
vt dr p° ꝯclō. fundat q̄ꝗ D. se in pbo quē sup expositum⁹
de motōe gnāli. q̄re solū habet ꝙ ad oē velle bonū ⁊ face
re hō eget diuina motōne sꝫ nō gratuita. vide ꝓpter istā
solonē q hꝫ Capolus in. ij. dis. xxviij. ad xiiij^m. ꝯtra eādē
ꝯclōnem. ad sextā ꝯfirmationem.

¶ Ad scdm ddm. ꝙ peccare nihil aliud est q̄ defi
cere a bono qd ꝯuenit alicui ꝓm suā naturā. vnaq̄
q̄ āt res creata sicut esse nō hꝫ nisi ab alio ⁊ in se ꝯsi
derata nihil ē. ita idiget ꝯseruari in bono sue nature
ꝯuenienti ab alio. pt enī p seipaꝫ deficere a bono sic ⁊ p
seipam pt deficere in nō eē nisi diuinit⁹ ꝯseruaret.

¶ Ad maiorē. ṽba. si vtrūq̄ sit posse. ita scꝫ ꝙ p aliquā
actionē ⁊ p poñam actiuā tēdat in id qd est ꝑꝫ naturā. et
in id qd est pter ⁊ ꝯ naturā. tūc enī facili⁹ ⁊ mag poterit
in id qd ē ꝓm naturā. si āt vnū sit posse aliō ṽo sit defice
re. tūc negat maior. ita videlꝫ. ꝙ si in id ꝙ ē ꝓm naturā ha
beat tēdere p actōem ⁊ in id qd ē ꝯ naturā nō tēdat p ac
tionē sꝫ p defectū. tūc pl⁹ reqrit ad tēdendū ⁊ ꝑueniēdū in
id qd ē ꝓm naturā q̄ in id qd est ꝯ vl pter. ⁊ rō ē. qꝛ ad cō
seqndū naturale oꝫ agere ⁊ aliqd facere. sꝫ ad deficiēdū a
bono naturali ⁊ ad tendēdū in defectū q est pter naturā
nihil reqrit. qꝛ res p seipam pt deficere i eē ⁊ opari. sꝫ p se
ipam nō pt hr̄e eē. nec opari excluso videlꝫ oī auxilio ex
terioris agētis. Ad minorē cōcedit. ⁊ de h̄ sup q. lxxi. ar.
ij. Dico āt ꝙ pctm̄ ē defect⁹ qdā ab eo qd ē ꝑꝫ naturā. op⁹
āt ṽtutꝫ ē qdā tēdentia positiua in id qd ē ꝓm naturā. Ul
tra. cū igit ⁊c̄. Dico ꝙ veꝝ ē. ꝙ hō p se pt peccare. qꝛ pt p
seipm̄ deficere in eē ⁊ opari qd deficere ē qdā tendētia pꝰ
uatiua in id qd ē inaturale. scꝫ in nō eē ⁊ defectū actionis.
sꝫ p seipm̄ nō pt eē ⁊ opari. q̄re negat ꝯñs. qꝛ ad min⁹ oꝫ
adesse diuinū auxiliū qd est motio dei ad qdcūq̄ velle vl
facere. sꝫ nō opꝫeat sp adesse grāꝫ. nā sic res hꝫ eē ab alio
et eget ꝯseruatōe in ipo eē. ita suā opatōeꝫ hꝫ ex alio ⁊ idi
get applicatōe ⁊ ꝯseruatōe in ipa opatōne. sec⁹ de defectu
quē hꝫ qꝛ ex nihilo. ¶ Nota ꝙ p hāc solonē soluit argu
mentū q̄tū qd habet in Capolo vbi sup ꝯ secūdā ꝯclō
nē vbi assumit. ꝙ oē qd pt ex se sufficiēter in actū demeri
toriū. possit etiā in actū meritoriū cū nō sit maior repug
nātia act⁹ meritorij ad naturā in solis naturalib⁹ ꝯstituti
q̄ act⁹ demeritorij ⁊c̄. Patet enī falsitas illi⁹ assumpti. qꝛ
posse in actū meritoriū est ṽe posse ⁊ respectu excedēs oēꝫ
naturā. sꝫ posse in actū demeritoriū nō est veꝝ posse. s. per
actū ⁊ p accessuꝫ ad ꝑfectōeꝫ. sꝫ est deficere a bono. ꝓbatio
āt nihil valet q ibidē hr̄. qꝛ q̄uis idē possit suscipe ꝯria.
nō tn̄ oꝫ ꝙ possit p idē i vtrūq̄. sic nec seqt hō pt p se i erro
rē alicui⁹ ṽitatꝭ reuelate ⁊ supnalꝭ. g̃ ⁊ i verā ꝯgnitōeꝫ ei⁹

ar. p°. ¶ Ad tertiū ddm. ꝙ etiā veru nō pt hō ꝯgnosce
re sine auxilio diuino. sicut supra dictū est. ⁊ tn̄ ma
gis est natura hūana corrupta p pctm̄ q̄tū ad appe
titū boni q̄ q̄tū ad ꝯgnitōem veri.

¶ Maior ṽba. sꝫ dico ꝙ bonū itellect⁹ nō facit hoiem
bonū. et 2° bonū itellect⁹ ꝑfecti speculatiui. ⁊ etiā practici

pt stare cū ꝑuersitate appetit⁹. sꝫ prudētia nō stet cū ꝑuer
sitate appetit⁹. vt patuit sup. Ad minorē p°. si itelligit. ꝙ
itellect⁹ possit ꝯgnoscere veꝝ qdcūq̄ etiā speculatiuū vel
practicū in vlī sine auxilio dei qd est motio pmi mouētꝭ.
negat ⁊ ꝯñs est falsa ar. p°. Scdo dato. ꝙ ita eēt. negat tn̄
ꝯñs. qꝛ p pctm̄ hō mag corrupt⁹ est ꝓm appetitū q̄ itel
lectū itellige speculatiuū vl practicū in vlī. tn̄ ꝑuersitas et
corruptio appetit⁹ fert secū ꝑuersitatē ⁊ errorē rōnis in ꝑti
culari eligibili. qꝛ vt patuit sup q. lxxvij. ar. ij. nō est ꝑuer
sitas in appetitu sine defectu rōis impatiue ⁊ in ꝑticulari
Et inde est ꝙ ad ꝯgnitōeꝫ veri ꝯnaturalꝭ speculatiuā vel
practicā cōem hō eget solū motōe gnāli sꝫ ad electōnem
vt in plurimū rectā ⁊ bonā hō eget speciali motōe. vt hꝫ
Doc. san. in de ṽita. ma. xxiij. q. xiij. qꝛ destructio nature
ꝑfectim est ꝓm sensualitatē q nata est ꝑuertere volūtatē. ⁊
tn̄ etiā rōnem in ꝑticulari iudicio imparatio. ⁊ qꝛ etiā mul
ta occurrūt trahētia ad pctm̄ magis q̄ ad defectū rōnis
ꝑfectim speculatiue ⁊ practice. sꝫ vt dictū est sp qd ꝑuer
tit appetitū afferat ipedimētū rōis prudētie. ¶ Et nota
etiā ex d. san. p. p. q. lxxiij. ar. p. ad tertiū. ꝙ ex pctō ꝯsecu
ta est qdā obscuritas itellect⁹. s. etiā speculatiui p viā ipe
dimēti. put hō p sensibiliū occupatōem ipedit ⁊ distrahit
a ꝯsideratōe itelligibiliū. sꝫ itellect⁹ practic⁹ prudens hꝫ
ipedimētū p viā ꝯrietatis. vt patuit sup q. lxxvij. arti. p.
et q. iiij. ar. p. ad 3^m. qꝛ delectatio sensus ꝯria rōni. ipedit
estimatōem itellect⁹ practici. s. ⁊ prudētis in ꝑticulari per
viā ꝯrietatis. q̄re D. in solone itelligēd⁹ est ꝙ p pctm̄ hu
mana natura corrupta est magis q̄tuꝫ ad appetitū boni
q̄ ꝯgnitōem veri speculatiui vel etiā practici vlis. sed tn̄
corruptio appetit⁹ fert secū corruptōnem directōis rōnis
in ꝑticulari. ꝓprie enī loqndo hō peccādo deficit ꝓm direc
tōem rōis magis q̄ in ꝯgnitōe rōnis. ⁊ de h̄ sup q. 74.
ar. v. qꝛ rō est ꝯgnitiua ꝓprij obiecti ⁊ directiua inferioꝝ vl
riū. ¶ Nota q̄q̄ ex hac solone nullitatē secūdi argumēti
ꝯ secūdā ꝯclōnē in Capo. vbi sup vbi assumit ꝙ itellect⁹
possit ex se dictare. ꝙ de⁹ sit sup oīa diligend⁹. ⁊ ꝙ volun
tas ꝓm sepam possit se tali dictamine cōformare. vtrūq̄
enī falsum est. si itelligit de dictamine ꝑticulari ⁊ iperati
uo qd est ꝓm dispōnem appetit⁹. qlis enī aliqs disposit⁹
est in appetitu taliter dictat in ꝑticulari eligibili. vt patuit
supra. nec etiā volūtas sibi derelicta ⁊ corrupta pt in actū
dilectōnis dei sup oīa. vt patebit ar. seqnti. Un Capol⁹
in. 3. dis. xxx. ad xij^m. ꝯ tertiā ꝯclōnē dicit. q̄tūcūq̄ fides
infusa vl acqsita oñderet deū eē diligēdū sup oīa sub spe
ciali rōe. puta beatificatiua vel put est obiectū beatitudi
nis. nō ꝓpter h̄ volūtas tenderet in deū sub illa rōne faci
liter prompte ⁊ delectabiliter. ⁊ ꝓm modū ṽtutis nisi esꝫ
habituata aliq̄ habitu supnaturali. vide si placet alia ar
gumēta circa istā materiā ibidē in Capo. q tn̄ in dis. xxix
ꝯclōne q̄rta. in h̄ videt nimis extēdere d. san. in h̄ articlo.
qꝛ dr hoiem etiā in statu integro vel corrupto nō posse bo
nū morale velle nisi p gratuitā specialē motionē. h̄ enī nō
pt hr̄i ex D. nisi itelligat de bono morali ꝑfecto. ⁊ de ho
mine corrupto. qꝛ nō possit in totū bonū ṽtutis acqsite.
vl vt in plurib⁹ sine speciali motōe ⁊c̄. ⁊ de h̄ etiā arti. pce.
nec pt h̄ hr̄i ex ar. seqn. quē ipe p se allegat. vt patebit ⁊c̄.

¶ Utꝝ hō absq̄ grā possit deū diligere sup oīa.

AD tertiū sic pcedit. Videt ꝙ hō nō possit
diligere deū sup oīa ex solis naturalib⁹ sine
grā. Diligere enī deū sup oīa est ꝓpri⁹ ⁊ pn
cipal charitatis act⁹. sꝫ charitatē hō nō pt

hr̄e p̄ seip̄m. q2 charitas dei diffusa ē in cordibꝫ nr̄is p̄ sp̄m scēm q̇ dat9 est nobis. vt dr̄ ro. vi. ḡ hō ex solis naturalibꝫ nō pt deū diligere sup̄ oīa. ¶ P̄. nulla natura pt sup̄ seipā3. s3 diligere aliq̇d plus q̄3 se. est tendere in aliq̇d sup̄ seip̄m. ḡ nulla creatura creata pōt deū diligere sup̄ seipam sine auxilio gr̄e. ¶ P̄. deo cū3 sit summū bonū debet summ9 amor q̇ est vt sup̄ oīa diligat. s3 ad summū amorē deo īpēdendū q̇ ei a nobis debet hō nō sufficit sine gr̄a. alioq̇n frustra adderet gr̄a. ḡ hō nō pt sine gr̄a ex solis naturalibꝫ diligere deū sup̄ oīa. ¶ S3 ꝯ. p̄m9 hō in solis naturalibꝫ cōstitut9 fuit vt a q̇busdā ponit. in q̄ statu manifestu3 est q̄ aliq̄l'r deū dilexit. s3 nō dilexit deū eq̄l'r sibi vel min9 se. q2 fm̄ h̄ peccasset. ḡ dilexit deū sup̄ se. ḡ hō ex solis naturalibꝫ deū pōt diligere plusq̄3 se z sup̄ oīa.

¶ Hic D. inq̇rit de necītate gr̄e specialr̄ q̄3tū ad actū dilectōis dei. an hō sine gr̄a zc̄. Pro itellectu vni9 termini q̄siti. s. q̇d sit deū diligere sup̄ oīa. Nota Scotū in tertio dis. xxvij. (vbi in ꝯc̄lone cū d. san. ꝯcordat. l3 in rōibꝫ

q̄. 3. diligere deū sup̄ oīa. p̄ ꝯc̄loe discordet) q̇ q̄sitū h̄ declarat dicēs. q̄ sup̄ oīa diligere itelligit dupl'r. Uno9 extensiue. puta q̄ pl9 diligat deū q̄3 oīa alia z citi9 vellet oīa alia nō esse q̄3 deū nō esse. Secūdo itensiue. puta ex maiori affectu vult deo bn̄ esse q̄3 alicui alteri. z q̄3uis cōiter ꝯcedat. q̄ nihil aliud a deo. nec oīa sil' sunt eq̄ app̄ciāda sic de9. distinguūt tn̄ aliq̇ de scd̄o mō. q̄ maior ē amor alio. vl' q2 feruētior siue tenerior vel q2 fortior siue firmior. Dicūt ḡ. q̄ dilectio dei d3 eē sup̄ oīa q̄3tū ad firmitatē. ne sc3 aliq̇d aliō possit ab h̄ euellere. s3 nō o3 q̄3tū ad feruorē z teneritudinē z dulcedinē. q2 aliq̄n iuenit se q̇s plus diligere creaturā q̄3 ali9 deū. s3 h̄ scot9 iprobat. z vult. q̄ de9 d3 pl9 diligi vtroq̄3 mō Sic ei teneo: (inq̇t) diligere deū sup̄ oīa alia extēsiue. ita etiā maiori affectu q̄3 aliq̇d aliud hec Scot9 Et eq̄pollet hec distinctio illi. quā d. san. ponit 2a 2e. q. xxvi. ar. vij. et. ix. q2 dilectio est maior. vel ex p̄te obiecti. s. boni voliti. vel ex p̄te diligētis. q2 feruēti9 z forti9 vult idē vel mai9 bonū. Intellect9 ḡ q̄stio est. an hō in suis naturalibꝫ pl9 velit deo bonū suū q̄3 sibiip̄i z mai9 bonū. z an velit feruēti9 z firmi9 deo bonū suu3 q̄3 sibiip̄i. sic q̄ p̄ cti9 dimitteret amorē sui q̄3 dei. ¶ Nota 2o q̄ ex his iā dictis apparet q̄ q̄stio itelligēda est nō solū de amore ꝯcupiscentie s3 etiā amicitie. vt etiā h3 d. san. iij. sniar3 dis. xxix. q. p̄. ar. iij. Aliq̇ dixerūt q̄ aliq̇s naturalr̄ pl9 diligit deū q̄3 seip̄m amore ꝯcupic. sed seip̄m pl9 amore amicitie. s3 charitas infusa eleuat naturā vt deū pl9 diligat etiā amore amicitie. s3 h̄ D. reprobat q2 inclinatio nature hoīs in q̄3tū ē hō nūq̄3 tēdit ꝯ iclinationē v̄tutis s3 est ei ꝯformis. vn̄ q̄sitū z r̄nsio intelligunt de amore amicitie. z de h̄ magis p̄. p̄. q. lx. ar. v. bis p̄missis videndum est de corp̄e.

p̄. p̄. q. lx. ar. v. ¶ R̄ndeo dd̄m q̄ sicut sup̄ dictū est in p̄mo. in q̄ etiā circa naturalē dilectōnem angelo3 diuerse opiniones sunt posite. hō in statu nature integre poterat opari v̄tute sue nature bonū qd̄ est sibi ꝯnaturale absq̄3 supadditōe gratuiti doni. licet nō absq̄3 auxilio dei mouentis.

¶ D. p̄o deducit duas ꝯc̄lones p̄tialr̄ r̄nsiuas. secūdā ibi. S3 in statu zc̄. Scd̄o ex illis p̄ modū corollarij infert ꝯc̄lonē totalē r̄nsiuā. ibi. Et iō dd̄m zc̄. Pria ḡ ꝯc̄lo p̄ria

Cōc̄lo p̄ma is est. Homo in statu nature integre deū diligebat plus q̄3 seip̄m z sup̄ oīa. Hāc ꝯc̄lonē p̄bat duplici rōe. q2 secūdā cū ip̄a ꝯc̄lone ponit. ibi. Uni naturali zc̄. Q̄ro ad p̄mā arguit sic. Hō in statu nature itegre potuit opari zc̄. vt in l̄ra. s3 diligere deū sup̄ oīa est q̇ddā ꝯnaturale hoī et etiā cuilibet creature. igit̄ ꝯc̄lo v̄a. Hui9 rōnis D. ponit p̄mo maiorē. 2o minorē cū p̄batōe. ibi. Diligere aūt zc̄. q̄ ad maiorē D. notat se de ista materia dixisse cū ageret de dilectōe angelo3 q. lx. ar. v. p̄me p̄tis. z supponit ibi dicta et recitatas opiniones diuersas circa dilectōem angelo3 et p̄ ꝯn̄s v̄tualiter etiā circa dilectōem hoīs. Uoluerūt eīm aliq̇. vt p̄dictū est. q2 angel9 pl9 diligeret deum amore ꝯcupie s3 nō amicitie. Uult āt Doc. v̄tualr̄ q̄ sic ibidē dictū est de āgel'. q̄ naturalr̄ pl9 diligant amore amicitie. sic et ꝯc̄lo iā posita itelligat̄ de amore amicitie. z nō tm̄ ꝯcupiscētie. ita v̄tualr̄ inuunt̄ in h̄ supposito. z est etiā illa maior habita ar. p̄ce. ꝯc̄lone 2a. Et dr̄ 2a p̄s maior3 notāter l3 nō absq̄3 auxilio dei mouētis. q2 nō dr̄ sine ḡtuita motione. s3 sine auxilio dei. de q̄ locut9 est ar. ij. vbi ip̄m dixit auxiliū p̄mi mouētis qd̄ est auxiliū ḡnale. q2 p̄m9 mouēs vt sic mouet cōiter. q̄re ex h̄ v̄bo D. nō p̄t h̄ri q̄ ad diligendū deū sup̄ oīa naturalr̄ indiguit nisi auxilio tāl'. sicut nec alie res egēt ad h̄ speciali auxilio. Et nota etiā maiorē. q̄ nō indiguit supadditōne doni gratuiti distincti a iustitia originali q̄ ꝯp̄hēdit cū dr̄. hō in statu nature integre. tāq̄3 itegritas ip̄a vel ip̄i9 formal' cā. Tūc ibi.

¶ Diligere aūt deū sup̄ oīa est q̇ddā ꝯnaturale hoī z etiā cuilibet creature nō solū rōnali. s3 irrōnali z etiā inaīate fm̄ modū amoris q̄ vnicuiq̄3 creature ꝯpetere p̄t. Cui9 rō est. q2 vnicuiq̄3 naturale est q̄ appetat z amet aliq̇d fm̄ q̄ aptū natū ē eē. Sic eīm agit̄ vnūq̇dq̄3 p̄ut aptū natū est. vt dr̄ in. ij. phys. manifestū est āt q̄ bonū partis ē p̄pter bonū toti9.

¶ Subiūgit ip̄am minorē positā q̄ notāter dr̄ (fm̄ modū amoris q̄ vnicuiq̄3 creature ꝯpetere p̄t) Hāc eīm limitatōem D. exponit 2a 2e. q. xxvi. ar. iij. q2 aliq̄ diligit deu3 naturalr̄ pl9 q̄3 seip̄am amore intellectuali vt angel9. aliq̄ rōnali vt hō. aliq̄ naturali vt res inaīate sicut lapides. et alia q̄ ꝯgnitōe carēt. ita q̄ vnūq̇dq̄3 fm̄ suā inclinatiōem et appetitū sue nature ꝯuenientē pl9 diligit deū q̄3 seipa3. q̄ āt sit dr̄ia inter istos amores p̄t patere ex sup̄ dictis q. xxvi. Et p̄bat minorē p̄dictā sic. Unicuiq̄3 naturale ē. q̄ appetat z amet aliq̇d fm̄ q̄ aptū natū ē eē s3 bonū p̄tis. q̄lis est q̄libet creatura est p̄pt' bonū toti9. qd̄ sc3 ē de9. ḡ naturali appetitu vl' amore vnaq̄q̄3 res p̄ticular3 amat bonū suū p̄priū p̄pt' bonū cōe toti9 vniuersi qd̄ est de9. z p̄ ꝯseq̄ns deū pl9. z sic p̄t3 minor p̄ncipal'. Maior ista p̄t3 ex ij. physi. tx. ꝯmē. lxxviij. q2 naturalr̄ vnūq̇dq̄3 agitur q̄n̄ agit̄ siue a se siue ab alio sic aptū natū est agi. z ecōtra. q̄n̄ agit̄ sic natū est agi tūc agit̄ naturalr̄. Et pat3 ex illa phi auctoritate nullitas Sco. vbi ē cū nitit̄ d. san. carpe i p̄. scot9 deficit.
p̄te. vbi ē de exēplo qd̄ ponit de manu se exponēte p̄ salute toti9. Dicit eīm Scot9. q̄ man9 nō se ad h̄ moueat. s3 a toto moueat. h̄ āt nō infringit itentū d. san. q2 dūmō manus apta nata sit agi z moueri siue a se siue ab alio p̄ salute toti9. habet̄ q̄ naturalr̄ mouet̄ ad exponēdū se destructiōi p̄ salute toti9. sil'r de aq̄ habet̄. z p̄ ꝯn̄s p̄s pl9 naturaliter diligit totū q̄3 seip̄am. Minor p̄ria relinq̇t̄ de se nota. q2 oīs p̄s est p̄pter totū naturalr̄. z p̄ ꝯn̄s vult esse suū. et bonū p̄pter bonū toti9. z inde seq̇t̄ q̄ plus velit bonū toti9 q̄3 bonū p̄priū z sic plus diligat. ¶ Nota āt istā minorē attente. q2 p̄ eā infringit̄ imaginatio Scoti z callid

Ipse eñ vbi supra putat q hoc qd pars plus diligat to
tum z se exponat p toto est identitas inter totuz z ptē: ita
q ps exponat se. qz saluat ee suū in toto. ita q talis iden-
titas in ee toti⁹ sit rō talis inclinatōis z amoris natural.
Hec eñ imaginatio nulla est. qz ps exponit se pro toto.
no vt esse suū ɔseruet in toto. sz vt saluet esse totius fm se
ipm. ita q etiā si debeat destrui nihilomin⁹ exponit se pro
toto. Et verā hui⁹ cām D. tāgit in hac rōne. qz videlicz
ps ipa z natura ei⁹ hoc qd est naturalr est ppter totuz et
ee toti⁹. ideo z diligit se ppter totū. z p ɔńs totū pl⁹ q̄ se
ipam. Et qz de⁹ se hz vt totū respectu cuiuslibet creature
qz q̄libet ei naturalr ps vniuersi. z p ɔńs vniuersum pl⁹
diligat q̄ seipam. Ideo multo magis deū qui est bonuz
vniuersale z finis vniuersi. z eminenti⁹ bonū vniuersi. z
inde est q si creatura plus diligat vniuersum q̄ seipam
q etiā plus deū. Et hec tāgit D. in ista pbatōe. qz deus
est bonū toti⁹ vniuersi. Pz g q Scot⁹ verū fundamētū
dereliqt. z parū valēs adinuenit   Deinde cū dr.

¶ Vñ naturali appetitu vel amore vnaqueqz res
pticularis amat bonū suū pprium ppter bonū cōe to
tius vniuersi qd est de⁹. vñ q Dionysius dr in li⁹. de
di. no. q de⁹ ɔuertit oīa ad amorē suipi⁹. vñ hō i sta
tu nature integre dilectōez suipi⁹ referebat ad amo
rē dei sicut ad finē. z silr dilectōem oīm aliaz rerum
Et ita deū diligebat plusq̄ seipm z sup oīa

¶ Notat scdam rōnem ex pcedēti pbatōe. vel magis
explicatōem pōris rōnis p ɔclone pma. z arguit sic. hō
in statu nature integre dilectōis suipi⁹ referebat ad amo
rē dei sicut ad finē. z siliter dilectōem oīm aliaz rez. g cō
clusio vera quā ponit in fine lre hui⁹. Tenet ɔńa. qz di-
lectio finis maior est dilectōe ei⁹ qd est ad finē. Ańs p-
bat. qz vnaq̄qz res pticularis amat bonū suū pprium pp-
ter bonū toti⁹ vniuersi. qd est de⁹. tāq̄ ppter ipm existēs
g ańs verū. Illud iam assumptū pz ex dictis z ex aucto
rita b. Diony. pz g ɔclo   Nota aūt hic. q ex hac pba-
tione habet. qd D. dr. p. p. q. lx. ar. v. ad. q^m. q de⁹ nō di-
ligitur a creatura inq̄tum ei bon⁹. ita q hoc qd dr (inq̄-
tum) dicat rōnem finalē diligendi. sz dr rōnez amoris ex
pte amātis. z rōnem habentē se in genere cause materia-
lis nō finalis. Nō eñ essz in natura alicui⁹. q amaret de
um nisi ex eo qd vnūqdqz dependet a bono qd est de⁹. et
ide hz D. 2^a2^e. supra ad. 2^m.   Nota etiā ex his. q cā di-
lectiōis naturalis non solū est vnio vel vnitas dilecti ad
diligentē. imo ɔtinētia in esse z bonitate z dependētia na
turalis in esse ab alio. z ex naturali ordinatōe vni⁹ ad ali
ud. Et q̄uis g de⁹ sit min⁹ vn⁹ cū creatura q̄ ipa secū
qz tñ naturalr ab ipso dependet z ad ipm ordinat. ideo
plus deū q̄ se diligit. Et hoc etiā tangit Scotus vbi su
pra. qui in ɔclone (vt dictū est) ɔcordat. Et dr q in ob-
iecto amabili est vnitas z bonitas. z q̄uis creatura ma-
gis sit sibi vna q̄ cū deo. tñ in deo est maior bonitas Et
si addat q bonitas dei ē ppter quā est bonitas creature
et ad quā naturalr ordinat. sequitur intentū D. san. q ideo
creatura plus diligit. qz dependet nō tm̄ effectiue. sed eti
am finaliter a deo. Et p hec soluuntur plura argumenta
que habēt in Capreolo in tertio dis. xxix. ɔtra tertiā ɔclu
sionē. vbi vide in solutōne decimi. q hō nō dz velle offen
dere deū. ne tota cōitas nō offendat   Deinde ibi

¶ Sed in statu nature corrupte homo ab hoc de
ficit fm appetitum volūtatis rōnalis. que propter
corruptionem nature sequitur bonū priuatū nisi sa
netur per gratiam dei.

¶ Ponit scdam ɔclonem partialem illaz. Hō in sta
tu nature corrupte ab hoc deficit. scz a dilectōe dei super
omnia. fm appetitum volūtatis rōnalis. dicit notanter Cōclo. ii.
fm appetitum volūtatis ratōnalis. qz fm appetitū natu
ralem. z fm naturā corporeā diligit deū. sicut z alie res.
ita q sicut aqua pon⁹ destrueret anteq̄ pmitteret vacuū
ita z corpus humanū. sed solū volūtas rōnalis hois in
isto statu corrupto nō diligit deū sup oīa. Oportet eñ
hic aduertere. q D. ponit p. p. q. lx. ar. p. q q̄uis in vo-
lūtate etiā rōnali saluetur id qd est nature. imo volūtas
sit natura. nō tñ est natura pura. sed cū hoc intellectualis
et libera. z ita vt est talis natura scz libera z volūtas z in
statu corrupto. tūc nō diligit deū naturalr. i. ex seipa sine
adiutorio superaddito deū sup oia. Probat aūt ɔclo. vo
lūtas in statu nature corrupte sequitur bonū priuatū nisi sa
netur p grām. g ɔclo vera. Tenet ɔńa. qz sequēdo bonū
priuatū z pprium deficit a dilectōe sup oia. est eñ illa seqla
affectionalis p amorē. Ańs pz ex dictis in pncipio arti.
scdi. qz ex hoc q natura est corrupta p ablatōnem iustitie
originalis q̄ erat donū naturale suo mō. ɔsecutaē in ho
mine pnitas ad malū. z difficultas ad bonū rōis. z fact⁹
etiā hō infirm⁹ q̄ nō pt opa sani facere. cui⁹ est diligere de
um sup omia. z qz per nature corruptōem affectus hois
ad seipsum recuruatus est. ppter inordinatōem partium
inferiorū que directe circa terrena versant tanq̄ pria bo
na. et ergo nisi sanet p grām dei. p quā volūtas z alie po
tentie pficiūtur. z innotescit homini vita beata vel dam
natio eterna. z hmōi que retrahūt hoiem a terrenis z as-
tiūt ad diuina. nō diliget deū sup oia zc.

Et ideo dōm est q hō in statu nature integre nō
indigebat dono grē superaddite naturalib⁹ bonis ad
diligēdū deū naturalr sup oia. licz indigeret auxilio
dei ad hoc eū mouētis. sz in statu nature corrupte in
diget hō etiā ad h auxilio grē naturā sanātis

¶ Hic in calce corpis infert p modū corollarij cōclu
sione missiuā totalē. hō in statu nature integre zc. vt iacet
in littera. Et hz tres partes. Prima pars ex pma ɔclusio
ne partiali. qz diligere deū est qddā ɔnaturale cuilibet crea- Cōclo vlti
ture. igit z homini integro in natura. alr eet deterioris cō
ditionis q̄ quecūqz creatura zc.   Scda pars ɔclonis pz
ex maiori. p prima ɔclone partiali. et ex ar. p. ex. q. qz vna
quecqz creatura q̄tumcūqz pfecta ad opatōem etiā ɔna-
turalē eget motione dei. igit z hō in statu integro ad dili-
gendū deū naturalr sup omia   Et nota tamen verba D.
qz nō dr q egeat auxilio dei gratuito. sed auxilio dei. de
quo z in pcedentib⁹ articulis locutus fuit. Vñ nō video
quō ex h articulo haberi possit q hō in statu integro ege
ret ad actū naturaliter vel moraliter bonū gratuita mo-
tione. Licet eñ amor z dilectio volūtatis sit actus elici-
tus non amor pure naturalis. tñ res pure naturalis facit
actū z effectū ex dilectōne dei naturali. absqz spēali motī-
one diuina. sed ex generali influentia. nō videtur aūt hō
deterioris ɔditōnis   Tertia pars ɔclusionis pz ex se-
cūda ɔclusione partiali. z ex ar. secūdo. qz hō infirm⁹ nō
pt in opera sani z integri nisi sanetur. igit hō in statu na-
ture corrupte indiget sanatione nature. ad hoc q deum
diligat sup omia   Nota tñ q hō p gratiā sanatus dili-
git deū sup omia. aliter tñ q̄ ɔstitutus in natura integre
qz nō naturaliter. sz gratuito amore. hō aūt in natura in-

tegra diligit naturalr.i.ex natura sua. exclusa grã gratũ
faciente deũ sup omnia.licet vt frequẽter dictum est .nõ ex
clusa iustitia originali.q̃ in tali statu dicebat aliqualr do
nũ naturale.qꝛ cũ natura collatũ.ita ꝙ oportꝫ in hac re sp
tenere regulã Capo.allegatã in ar.ij.ꝙ cũ loqmur de na
tura integra.ꝛ dicim⁹ eã posse diligere deũ sup oia.ꝛ hu
iusmodi.intelligim⁹ nõ de natura sibi relicta.qꝛ ꝛ illa cẽt
ad se recuruata ꝓpter inordinatõem sensualitatis natu
ralẽ.ꝛ ꝓpter ꝯpõnem nature hũane ex rõne ꝛ sensualitate
sꝫ intelligim⁹ de natura in q̃ sensualitas ẽ pfecte rõni sub
dita.qđ fit p donũ dei ꝛc. Ex his habet rñsio forma
lis ad quesitum

Argumẽtũ in cõtrariũ

Est ꝓ pma ꝯclone pna
li.ꝛ pma pte ꝯclonis risi. Et intelligit ꝙ hõ cõstitut⁹ in
solis naturalibꝫ p exclusionẽ gratie gratũ facientis. sꝫ nõ
p amotionẽ iustitie originalis.ꝛ supposito ꝙ hõ in tali sta
tu iuxta opinionẽ tenentiũ hominẽ nõ creatuꝫ in grã pos
tuit stare.licꝫ nõ potuissꝫ pficere.tũc pcedit argumẽtũ.qꝛ
hõ sic istitut⁹ potuit nõ peccare.ergo potuit deũ sup oia dili
gere.qꝛ alr peccasset

¶ Ad pmũ ergo dõm.ꝙ charitas diligit deũ sup om
nia eminentius q̃ natura.natura eñ diligit deũ sup
oia.put est pncipiũ ꝛ finis naturalis boni.charitas
aũt fm ꝙ est obiectũ btitudinis.ꝛ fm ꝙ hõ hꝫ quã
dã societatẽ spũalẽ cũ deo.addit etiam charitas sup
naturalẽ dilectõem dei.pmptitudinẽ quãdã ꝛ delec
tationẽ.sicut habitus quilibꝫ virtutꝫ addit sup ac
tum bonũ qui fit ex sola naturali rõne hois virtutꝫ
habitũ non habentis

¶ Ad maiorẽ. diligere deũ super oĩa .inquãtum est
pncipiũ ꝛ fons btitudinis supnaturalis.ꝛ vt cũ eo hꝫ so
cietatem ꝛ ꝯmunionem spũalem in hac vita p grãm.ꝛ in
alia p gloriam.ꝛ etiam mõ perfectiori q̃ possit ex natura
diligi.hoc impꝫ diligere est act⁹ charitatis.ita videlꝫ ꝙ sit
alietas in rõne diligendi.ꝛ alietas in mõ diligendi dilec
tionis gratuite dei sup oĩa ꝛ naturalis. Natura eñ di
ligit deũ sup oĩa.inquãtuꝫ est fons totius esse naturalis
et vt est totũ.q̃libet aũt creatura ps ad ipm naturalr or
dinata.vt patuit in pma ꝯclone pricipali. Et fm d.San.pº.
q.vbi supra.de⁹ vt est beatificatiu⁹ beatitudine supnatu
rali diligit sup oia ex charitate Ad minorẽ ꝯcedit ipa
ꝯñs aũt verũ.ꝙ ex solis naturalibꝫ nõ pt diligere sup oia
ea rõne ꝛ eo mõ quibꝫ diligit ex charitate. Reqritur eñ
ad dilectõem dei sup oĩa gratuitã.influẽtia diuina.ꝯ
fectiua volũtatis.ꝛ p habitũ supnaturaleꝫ.ꝛ cũ hoc illu
stratio intellectus p fidẽ qua inotescit cõicatio btitudi
nis sup qua fundat charitas gratuita. sꝫ ad dilectõnem
dei sup oia naturalẽ nullũ hoꝝ reqrit.sꝫ sufficit ipa natu
ra integra Nota ꝙ p hãc solonem soluũtur argumẽta
qntũ ꝛ sextũ.q̃ hñtur in Capolo in tertio.vbi supra. No
ta etiã ꝙ Sco.in tertio vbi supra.iij.ar.ponit ꝓbaliter so
lũ vnã iam dictaꝝ drñaꝝ dilectõis gratuite dei sup oia
et naturalis.scꝫ penes magis ꝛ min⁹ pfectũ.remittendo
se ad distin.xvij.pmi senten.vbi dixit potentiam per ha
bitũ posse in pfectiorẽ actũ cũ habitu q̃ sine habitu. po
nit ꝛ differẽtiã q̃ eũ seqtur ex vna hic posita.qꝛ vna est ac
cepta ad vitã eternã.alia nõ. Sꝫ hoc est in sententia pone
re aliã drñam hic positã.scꝫ ꝙ differũt in rõne diligendi
Nã bene seqtur. vna est accepta.vel facit hoiem acceptuꝫ
ad beatitudinẽ.alia nõ.igit distinguũtur in rõne diligen
di.qꝛ nihil est meritoriũ btitudinis vel acceptũ ad bea
titudinẽ.nisi fiat ꝓpter deũ.vt est pncipiũ btitudinis sup
naturalis.vt eñ hꝫ d.San.in sũa.ma.xxij.q.vij. hõ appe
tendo vel diligendo id qđ naturalr diligit.vt sic nihil me
retur.quare si est accept⁹ deo.ꝛ meret beatitudinẽ diligen
do deũ oportꝫ ꝙ sit sub alia rõne q̃ sub ea sub qua deum
naturaliter diligit

¶ Ad scđm dõm.ꝙ cũ dr.ꝙ nulla natura pt sup
seipam nõ est intelligendũ ꝙ nõ possit ferri in aliqđ
obiectũ qđ est supra se.manifestũ est eñ ꝙ intellect⁹
noster naturali cognitõe pt aliqua cognoscere q̃ sũt
supra seipm.vt pꝫ in naturali cognitõe dei.sꝫ illđ in
telligendũ est ꝙ natura nõ pt in actũ excedẽtẽ pro
portionẽ sue ꝟtutꝫ.talr aũt act⁹ nõ ẽ diligere deũ sup
oia.hoc eñ ẽ naturale cuilibet nature create.vt dictũ ẽ In cor.

¶ Maior distinguit.si intelligit ꝙ nulla natura pt su
pra seipam.i.in obiectũ vel reꝫ q̃ maior est ipa re.sic negat
tã de intellectu q̃ volũtate.si aũt intelligit ꝙ nulla creatu
ra pt supra seipam ex pte subiecti ꝛ pncipij act⁹.sic ꝙ nõ
pt pducere actũ maiorẽ q̃ sit in ꝟtute sua.cõcedit ita ꝙ
ppositio.supra.pt determinare actũ creature vel ex pte ob
iecti vel subiecti pmo mõ vera.scđo mõ falsa. Ad mi
norẽ.si intelligit ꝙ diligere aliqd plus q̃ seipm sit tende
re in aliqđ supra se.i.in obiectũ qđ est supra se.ꝯcedit.ꝛ hoc
vt dictũ est.nõ est ipossibile.imo ꝯueniens Si aũt intel
ligit ꝙ diligere aliqd.scꝫ deũ plus q̃ seipm sit tendere in
actũ q̃ est supra virtutẽ naturalẽ hois sani ꝛ integri.vel cu
iuscũqꝫ nature create.negat.ꝛ ei⁹ falsitas ostẽsa est.in cor.
qꝛ hmõi actus sufficiẽs pncipiũ hꝫ q̃libet creatura a deo
hõ añt se p pctm destruxit.q̃re negat ꝯñia.

¶ Ad tertiũ dõm.ꝙ amor dr summ⁹ nõ solũ q̃tũ
ad gradũ dilectõis.sꝫ etiã q̃tum ad rõnem diligen
di ꝛ dilectõnis modũ.ꝛ fm hoc summus grad⁹ di
lectionis est quo charitas diligit deum vt beatifican
tem.sicut dictum est.

¶ Maiorẽ distinguo.ꝛ dico ꝙ deo vt ẽ summũ bonũ
et pncipiũ ois naturalis eẽ ꝛ boni debet summ⁹ grad⁹ di
lectõis.ita ꝙ dilectio dei vt sic sit maior dilectiõe q̃cunqꝫ
cuiuscũqꝫ creature.sic ꝙ grad⁹ ille summ⁹ attẽdat penes
ꝯparatõem dilectõis dei ad dilectiões creaturaꝝ. Dico aũt
scđo ꝙ deo (cũ sit summũ bonũ ꝛ p ꝯñs beat⁹ ꝛ pncipiũ
cõicationis beatitudinis supnaturalis) debet summus
amor fm rõem summã diligendi.ꝛ fm summũ moduꝫ
diligẽdi.sic ꝙ illa excellẽtia attẽdat nõ soluꝫ penes exces
sum dilectõis dei sup dilectões creaturaꝝ.sꝫ penes ꝯpa
tionẽ dilectõis dei ad dilectõem dei quo ad rõem ꝛ mo
dũ diligendi. Altior eñ est rõ diligendi deũ vt est origo
beatitudinis supnaturalis.q̃ vt est origo esse naturalis.
vel etiã naturalis beatitudinis. Silr mod⁹ ꝛ pfectio di
lectionis pcedẽtis ex natura pfecta habitu gratuito ma
ior ꝛ melior est mõ dilectõis pcedentis ex natura sua.vt
etiã Sco.hꝫ vbi supra i fine ante solones argumẽtoꝝ. ex
fide tenem⁹ ꝙ superior portio aie imediate pfecta a deo
p habitũ infusum.possit in pfectiorẽ habitũ quo ad sub
stantiã ꝛ modũ q̃ natura sibi relicta Ad minorẽ distin
guit ipa.ad summũ amorẽ deo ipendẽdũ.q̃ ad graduꝫ
vt ꝯpat dilectio dei ad dilectiões creaturaꝝ.negat de ho
mine integro. Et ad pbatõem negat ꝙ ergo frustra.qꝛ per
grãm hꝫ hõ altiorẽ dilectõem q̃ ad rõem ꝛ modũ dilige

ci. Uñ: scđo dico ad minorē. q ad summū amorē tā ex pte grad' q̄ ratōnis ⁊ modi diligēdi nō sufficit hō sine grā. ⁊ in tali summū amorē si posse frustra adderet grā.

Ad pñs. verū. ad diligendū sup oia. vt est pncipiū beatitudinis. ⁊ pfectiꝰ q̄ possit ex naturalibꝰ. nō pt hō sine grā. tñ ex naturalibꝰ pt diligere sup oia. i. sup oēs creaturas. vt est pncipiū naturalis eē ⁊ totū eē creaturarū.

¶ Utrū absq̄ gratia hō p sua naturalia. precepta legis obseruare possit

N

AD quartū sic pcedit. Uidet q hō sine grā p sua naturalia possit pcepta legis implere. Dicit eñ Apl's ad Ro. ij. q gētes q̄ legē nō hñt. naturalr ea q̄ legis sūt faciūt. sz illud qđ naturalr hō facit pt p seipm facere absq̄ grā. g̃ hō pt legis pcepta facere absq̄ gratia

¶ P̃. Hieronymꝰ dt in expōne catholice fidei. illos ēē maledicēdos q̄ deū pcepisse hoi aliqd impossibile dicūt. sz ipossibile est hoi qđ p seipm iplere nō pt. g̃ hō pt iplere oia pcepta legis p seipm. ¶ P̃. inter oia pcepta legis maximū est illud. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo. vt pz Matth. xxij. sz hoc mādatū pt hō iplere ex solis naturalibꝰ diligēdo deum sup oia. vt supra dictū est. g̃ oia mādata legis pt hō

Ar. iij

implere sine grā. ¶ Sz 𝔠tra est qđ Augꝰ. dt in li. de heresibꝰ hoc ptinere ad heresim pelagianorū. vt credant sine grā hoiem posse facere oia diuia mādata

¶ Hic D. determinat qdā corollarie ex dictis sequētia. ⁊ pmo de iplerōe pceptoꝝ legis. qꝛ dictū est. q hō saltē integer possit in totū bonū 𝔳tutis. ideo pt iplere pcepta legis. D. g̃ p maiori explicatōne huiꝰ. mouet spēalem questionem in hoc articulo

¶ Rñdeo dđm. q iplere mādata leg̃ 𝔠tingit dupl'r. Unoꝰ q̄tū ad subam opeꝝ. put sz hō opat iusta ⁊ fortia ⁊ alia 𝔳tutis opa.

¶ Qm̄ aūt vt ex supradictis pz. grā accipit q̄nq̄ pro spēali dono gratuito. q̄nq̄ p auxilio ⁊ motōe diuina generali. ideo D. pº rñdet q̄ ad grām pmoº acceptā. scđo q̄ ad eā scđoº acceptā. ibi. Indiget insup ⁊c. Quo ad pmū iterū rñdet distincte duabꝰ 𝔠clonibꝰ fm duo membra vniꝰ distinctōis. pmo iuxta pmū mēbꝝ. scđo iuxta scđm ibi. Alio mō ⁊c. Circa pꝰ pº pmittit declaratōem vniꝰ mēbri distinctōis. Scđo. subiūgit pmā 𝔠clonē rnsi. ibi. Et h̄ ⁊c. Dicit g̃. q legis. sz diuine. pcepta. sz moralia q̄ sunt de actibꝰ 𝔳tutū. necārijs p oi statu. 𝔠tingit dupl'r implere. Unoꝰ q̄tū ad subam opeꝝ. put sz ⁊c. ⁊ de hoc mēbro etiā sup dictū fuit ex intentōe. q. c. ar. ix. ita q iplet' suba actꝰ. p̄sertim sine mō charitatis. Tūc ibi

¶ Et hoc mō hō in statu nature itegre potuit oia mādata legis iplere. alioqn hō nō potuisset in statu illo nō peccare. cū nihil aliud sit peccare q̄ trāsgredi diuina mādata. sz in statu nature corrupte nō pt homo iplere oia mādata diuina sine grā sanāte

Subiūgit 𝔠clonē rnsi. pmā corrñdētē huic membro tlā. Hoc mō (q̄ ad subam actꝰ) hō in statu nature integre potuit oia mādata legis. sz moralia iplere. sz in statu nature corrupte nō pt hō iplere (sz etiā isto mō) oia mādata diuina sine grā sanāte. Probat pma ps p rōem ad in𝔠ueniēs. si nō potuisset hō oia mādata isto mō implere nō potuisset in illo statu nō peccare. 𝔠ñs est falsum. g̃ ex q̄ seqt. ⁊ 𝔠ñs oppositū eiꝰ. qđ est 𝔠clo rnsi. est veꝝ. Falsitas 𝔠ñtis admittit apud oēs. qꝛ hō in sui 𝔠ditiōe accepit. vt posset stare. i. nō peccare. vt pz mag̃r sent. in. ijº. dist. xxiiij. 𝔠ña. pbat in l'ra. qꝛ nihil aliud est peccare q̄ trāsgredi diuina mādata. q̄re bñ seqt. nō potuit seruare oia mādata g̃ nō potuit nō peccare. g̃ oppositū añcedētis. sz potuit oia mādata iplere. est veꝝ. Scđam pte 𝔠clonis D. relinqt notā ex ar. ij. qꝛ hō i statu nature corrupte nō potuit in totū bonū 𝔳tutis etiā acqsite. etiā q̄ ad subam actꝰ. igit pma ps 𝔳a. Tenet 𝔠ña de se. qꝛ mādata sunt de actibus 𝔳tutū q̄ ad subam. Añs pz. Nota aūt circa pmā ptem 𝔠clonis q hō in statu nature integre potuit in oia mādata legis. sz etiā mosaice ⁊ veteris. nō qꝛ tūc obligatꝰ fuisset ex lege veteri. q̄ nō erat. sz qꝛ potuit in ea que postmodū lex pcepit. ⁊ accepit ex lege nature. ex q̄ hō integer etiā si nō habuisset legē aliā q̄ naturalē fuisset ad hos actꝰ obligatꝰ. Nota etiā q aliter potuit hō integer in oēs actꝰ 𝔳tutū. q̄ corruptꝰ in aliqs. qꝛ integer potuit in actꝰ q̄ ad subam. ⁊ nō q̄ ad modū gratuitū. sz q̄ ad modū charitatis. potuit tñ q̄ ad modū 𝔭priū 𝔳tutis. sz pmpte ⁊ delectabilr. qꝛ iustitiā originale 𝔠comitabāt oēs 𝔳tutes acqsibiles. q̄s Adā habuit etiā fm eos q̄ ponūt eū creatū sine grā. sz in naturalibꝰ integris. Hō autē corruptꝰ pt in aliqs actꝰ q̄ ad subam. ⁊ nō q̄ ad modū charitatis. ⁊ etiā nō pt in oēs actꝰ 𝔳tutū fm modū 𝔳tutis. saltē fm potētiā 𝔭pinquā. ita q in 𝔳tute nature corrupte. vt sic nō pōt in modū 𝔳tutis. licz possit acqrere 𝔳tutē acqsibilē. ⁊ sic in modū 𝔳tutis. tñ etiā habita 𝔳tute acqsita pt aliqn deficere ⁊ peccare. ⁊ sic nō in oibꝰ actibꝰ seruabit nec 𝔳tutem nec modū 𝔳tutis. vt eñ pz ex supradictis cū 𝔳tute acqsita stat peccm̄ etiā in moribꝰ In statu aūt nature integre oēs actus fuissent virtuosi. ⁊ in oibꝰ modus virtutis. licz nō modus charitatis. vt patebit.

¶ Alio mō pñt implere mādata legis non solum q̄tū ad substantiā operis. sed etiā q̄tum ad modum agendi. vt sz ex charitate fiant.

¶ Prosequit scđm mēbꝝ distinctiōis. ⁊ pmo ipm declarat. Scđo subiūgit 𝔠clonem scđam. ibi. Et sic ⁊c. Dicit g̃ pmo. q alio mō iplent pcepta legis nō solū q̄ ad subam sz etiā q̄ ad modū. ⁊ nō quēcūq̄ modū. sz charitatis. de q̄ mō dictū ē sup. q. c. ar. x. q nō pt ipm actibꝰ 𝔳tutū. nisi p charitatē gratuitā. q̄ deū sup oia diligit mō supnaturali.

¶ Et sic neq̄ in statu nature integre. neq̄ in statu nature corrupte pt hō iplere absq̄ grā legis mādata. vñ Augꝰ. in li. de correctiōe ⁊ grā. cū dixisset q sine grā nullū prsus bonū hoies faciūt. subdit Non solū vt mōstrāte ipa qd faciēdū sit sciāt. veꝝ etiā vt prestāte ipa faciāt cū dilectōe qđ sciūt

¶ Subiūgit scđam 𝔠clonē rnsi. 𝔠formē pdicto membro talē. neq̄ in statu nature integre. neq̄ in statu nature corrupte. pt hō absq̄ grā (sz gratū faciente) implere legis mandata. Et pbat eam tñ auctoritate beati Augustini clare in littera. qꝛ p grām hō facit cū dilectōe qđ scit. igit 𝔠clo vera. Tenet 𝔠ñtia. qꝛ facere cū dilectōe est obseruare mādatū cū mō charitatis. vt pz ex supdictis. q. c. ar. x. Ubi dictū fuit. q obsuare modū charitatis ē facere actū formatū ⁊ relatū. sz tal' relatio nō fit sine charitate ⁊ grā.

que grā vel charitas non pt haberi ex naturalibꝫ. Et pterea ꝑ ista ꝯclone ex supradictis articulis. ex qbꝫ posset sic argui. ꝑ nullo statu hō pt facere ex naturalibꝫ integris vł corruptis qđ excedit ꝟtutē nature. sed solū ex grā. sed implere mādata legis quo ad modū charitatis excedit virtutē nature hūane. igiṫ ꝛc. Maior pꝫ ex ar. p̄. Minor supponiṫ nūc. ꝛ pꝫ ex solutōibꝫ pce. ar. supponiṫ eīm ꝙ gratia gratū faciēs cū sibi adiūctis ꝟtutibꝫ theologicis ꝛ moralibꝫ. deuet humanā mētē. vt possit in act⁹ vł saltē modū aliquē actuū. in quē sine hmōi ꝟtutibꝫ nullo mō possit

Nota aūt ꝙ stante opinione q̄ ponit p̄mū hoiem in naturalibꝫ integris creatū. ꝛ nō i grā gratū faciēte. tūc vt sic nō obligabaṫ deū sup oīa diligere. nisi obligatōe remota. qꝛ videlꝫ potuit se disponere ad grām ꝛ ipam ꝯsequi qua habita potuit deū diligere supnaturalr ꝛ obseruare modū charitatis. sed ex naturalibꝫ itegris nō potuit nec tenebaṫ nisi ad dilectōem dei sup oīa naturalē

ar. j. ꝗ. ex. ꝗ ¶ Indigēt insup in vtroqꝫ statu auxilio dei mouentis ad mādata implēda. vt dictū est

¶ Hic in fine D. īndet q̄ ad grām captā ꝑ motione diuina generali tali ꝯclone. In vtroqꝫ statu hō indiget auxilio dei mouētis ad mādata implenda. scꝫ etiā q̄ ad subām operū. Illa ꝯclo pꝫ ex p̄cedētibꝫ articulis tribꝫ. qꝛ ad oīe op⁹ indiget hō auxilio dei mouētis. q̄ ꝛ ad iplenonē mādatoꝝ. Nota aūt ꝙ hec ꝯclo intelligiṫ. vt tantū est de impletōe mādatoꝝ dei etiā quo ad substātiaꝫ sꝫ tñ in statu nature integre ad iplendū substantiā p̄ceptorum alioꝝ a p̄cepto charitatꝭ in statu integro. sufficit homini generalis motio. sed in statu corrupto eget sanatōe et motione spēali. vt adimpleat oīa. qꝛ vt patuit ar. ij⁹ hō in corruptōne existens nō pt in totū bonū virtutis etiam acquisite ex naturalibꝫ Circa hunc articulū nota. ꝙ d. san. in scđo. dis. xxviij. q. p̄. ar. iij. sequens modū dicēdi tūc currentē. de q̄ ꝛ supra dictuꝫ ē. q. c. ar. p̄. dixit ꝙ hō sine gratia pt implere oīa mādata q̄tum ad id qđ directe cadit in p̄cepto. nō aūt q̄tū ad intentōem legislatoris. vt scꝫ in vitā inducit. Et nō est intelligendus vt qdā obiiciūt apud Capolū in scđo. dis. xxviij. ꝯtra tertiā cōclusionē. ꝙ oīa mādata etiā de actibꝫ theologicaꝝ possint sine grā impleri. sꝫ mādata de substātia actuū virtuosoꝝ virtutū acquisibiliū. Loqtur eīm D. vt supra dictū est post modū dicendi q̄ modū charitatis nō ponit eē in precepto. nisi sub ꝯditione. ꝛ tūc veruꝫ est. ꝙ oīa p̄cepta pt hō implere saltē in statu integro sine grā. sed ponendo ꝙ ꝛ charitas est in p̄cepto ꝛ modus ei⁹. tūc nō pt oīa sine charitate. ꝛ sic d. hic loqtur in scđa ꝯclone

☞ Que etiā ꝯfirmatur argumento in ꝯtrarium

¶ Propter qđ vide supra. q. c. ar. x. ad. iij. qꝛ fm d. ec. san. in. ij. vbi iam est heresis Pelagiane posse implere p̄cepta q̄tum ad id qđ directe p̄cipiṫ. ꝛ q̄tū ad intentōnem legislatoris sine grā. pñt tñ p̄cepta (scꝫ de actibꝫ ꝟtutū acqsibiliū) impleri sine grā habituali p̄sertim. Sed fm d. hic ꝯformiter ad supra dicta p̄cepta de actibꝫ virtutuꝫ et p̄cepta decalogi ꝛ moralia pñt ipleri sine grā in statu integro. sꝫ nō p̄ceptū de actu ꝛ mō charitatis. vt dixi. ij⁰. ꝯ⁰

¶ Ad primū ergo dđm. ꝙ sicut Augustin⁹ đt in libro de spiritu ꝛ littera. nō moueat ꝙ naturalr dixit eos que legis sunt facere. hoc eīm agit spiritus gratie vt imaginē dei in qua naturaliter facti sumus instauret in nobis

¶ Ad maiorē (que loqtur de gentilibꝫ in statu corrupto) đꝛ p̄mo iuxta D. hic. ꝛ sup aplm ibidē. ꝙ aplus loqtur de gentibꝫ ad fidē ꝯuersis. qui auxilio christi ceperant moralia legis obseruare. Vñ exponendū est. naturaliter. id est ꝑ naturā gratia reformataꝫ. ꝛ loqtur aplus de mādatis legis moralibꝫ. que oīa ꝑ naturā gratia adiutam impleri pñt. ꝛ cū hoc p̄ceptū de mō charitatꝭ. Secūdo đr ad maiorē. ꝙ naturalr. i. ꝑ legem nature ostēdēte eis quid sit agendū. nō tñ excludiṫ quin sit necessaria gratia ad mouendū affectū. sicut etiā ꝑ legem veterē. fuit cognitio peccati. vt habeṫ ad Roma. iij. ꝛ tñ vlterius reqritur grā ad mouenduꝫ affectuꝫ. Ad minorē. illud qđ hō naturalr facit. vꝫ. ꝑ naturā solitarie acceptā. hoc pt sine grā. sed dictū est ꝙ aplus loqtur de natura reformata Vel scđo loqtur de naturali cognitōne ostēdente. sed nō adimplēte oīa in statu corrupto etiā moralia. Et tertio nō loqtur de actibꝫ theologicaꝝ ꝟtutuꝫ p̄ceptis. Vñ negaṫ ꝯña. p̄mo si ꝯsequens intelligiṫ in statu corrupto sicut dꝫ intelligi iuxta p̄missas. Et scđo negaṫ de oībꝫ p̄ceptis moraliū etiā theologicaꝝ. Nota ꝙ Scot⁹ in secūdo dist. xxviij. đt ad hāc auctoritateꝫ Apli. ꝙ si nō erant obligati ad legē Moisi nisi filij israel. alij gentiles potuerūt iuste viuere seruādo legē nature. ꝛ tūc ipi facti sūt sibi lex. i. ꝑ legē nature scriptā in cordibꝫ coꝝ interi⁹ direxerūt se recte viuēdo. sicut iudei ꝑ legē scriptā. sꝫ isti nō bene vixerūt sine oīi grā. qꝛ grā potuit esse in eis supposita hypothesi absqꝫ obseruatōe legis mosaice. Hec ille. Et redit in idē cū scđa solone do. san. sup Aplm. fluctuatio tñ Sco. sup̄ determinata est. scꝫ ꝙ gentiles nō tenebāṫ ad legē mosaicā. vt patuit sup̄. q. xcviij. ar. v.

¶ Ad scđm dđm. ꝙ illud qđ possum⁹ cū auxilio diuino nō ē nobis oīno ipossibile. fm illud phi in iij. ethico. Que ꝑ amicos possum⁹ aliqualr ꝑ nos possumus. Vñ Hieronymus ibidē ꝯfitetur sic nostrum liberū esse arbitriū. vt dicam⁹ nos semper indigere dei auxilio.

¶ Maior ꝯcediṫ. dico tñ ꝙ multa sunt homini p̄cepta. que ex se tātū nō pt. sicut in isto statu esse sine pctō ꝛ bene agere etiā theologice. qđ ex se in nullo statu potuit. nullum est tñ sibi p̄ceptuꝫ impossibile. Et dico ꝙ multa homini p̄cipiūtur. sꝫ nō vt ex naturalibꝫ faciat. sꝫ cuꝫ diuina grā. Dico etiā ꝙ nō oīs impotētia excusat hoieꝫ a peccato. qꝛ nō illa q̄ est pena peccati. vel ex nō ꝯcursu cause superioris ꝛ p̄oris. qñ taṫ nō ꝯcursus ē ex ipedimēto cause scđe. Et de his in d. san. iij⁰ ꝯtra gēt. c. clx Ad minorē negaṫ. ꝛ ei⁹ falsitas ostēdiṫ in solone. sīne negaṫ ꝛ ꝯña ꝙ hō ꝑ seipm in q̄cūqꝫ etiā statu possit implere oīa p̄cepta. scꝫ etiā de mō charitatis sine gratia. licꝫ p̄cepta de actibus virtutū moralium posset in statu nature integre sine gratia implere.

¶ Ad tertiū dđm. ꝙ p̄ceptū de dilectiōe dei nō potest hō iplere ex puris naturalibꝫ fm ꝙ ex charitate impleṫ. vt ex supradictis pꝫ. ar. iij. marie

¶ Maior cōcediṫ. ꝛ est qdem inter p̄cepta legis. sed nō est p̄ceptū decalogi nec morale reducibile ad precepta decalogi. sed est finale totius legis. ꝑ qđ ꝛ mod⁹ charitatis precipiṫ. vt patuit supra Ad minorem. negaṫ ꝙ ex naturalibꝫ possit impleri. ita ꝙ deus diligaṫ sup oīa vt est obiectū charitatis. in q̄tum videlicꝫ est obiectū supernaturalis beatitudinis. sicut ꝛ p̄ceptū illud intelligitur. scꝫ ad p⁹. a. 2⁹

de dīlectōe gratuita nō naturali. Quare negat̄ ɔña. qꝛ ꝑ sentiā illud pceptū leg̃ nō pt̄ ipleri sine gr̄a i q̄cūqꝫ statu

¶ Utꝝ absqꝫ grā possit mereri vitā eternā.

D

Ad quintū sic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ hō possit mereri vitā eternā sine gratia. dicit em̄ dn̄s Matth. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mādata. ex q̄ videt̄ ꝙ ingredi in vitaꝫ eternā sit ɔstitutuꝫ in hoīs volūtate. ſꝫ id qđ in nr̄a volūtate ɔstitutū est ꝑ nosipsos possumus. ḡ videt̄ ꝙ hō ꝑ seipm̄ possit vitā eternā mereri. ¶ P̄. vita eterna est merces vel p̄miū q̄ hoībꝫ reddit̄ a deo. ſm illđ Matth. v. Merces vestra multa ē in celis. ſꝫ merces vel p̄miū reddit̄ a deo homini ſm opa ei9. ſm illud p̄s. Tu reddes vnicuiqꝫ ſm opa ei9. cū igit̄ hō sit dn̄s suoꝝ opeꝝ. videt̄ ꝙ in ei9 ꝑtāte cōstitutuꝫ sit ad vitā eternā ꝑuenire. ¶ P̄. vita et̄na ē vltim9 finis vite hūane. ſꝫ q̄libet res natal̄ ꝑ sua natalia pt̄ ɔseq̄ finē suū. ḡ multo magis hō q̄ est altioris nat̄e ꝑ sua naturalia pt̄ ꝑuenire ad vitā eternā absqꝫ aliqua grā

¶ Sed ɔtra est qđ apl̄s đt ad Ro. vi. Grā dei vita eterna. qđ ideo đꝛ. sicut glo. ibidē đt. vt intelligerem9 deū ad vitā eternā ꝑ sua miseratōe nos ꝑducerē

¶ Hic iteꝝ inq̄rit de alio sequente corollarie ex dictis An possit ⁊c̄. Et nō q̄rit an possit mereri de cōdigno vel ɔgruo. qꝛ de h̄ in. q. vltia. ſꝫ q̄rit nūc ꝓpter p̄dicta i gñali. Nā dictū ē ꝙ hō i naturalibꝫ etiā itegris nō possit nisi in opus ɔnaturale. q̄le nō est mereri vitā eternā

¶ Rn̄deo dicēm. ꝙ act9 ꝑducētes ad finē opꝫ eē fini ꝓportionatos. null9 aūt act9 excedit ꝓportōēꝫ ꝑncipij actiui. ⁊ ideo videmus in rebꝫ naturalibꝫ. ꝙ nulla res pt̄ ꝑficere effectū ꝑ suā opatōem q̄ excedat virtutē actiuā. ſꝫ solū pt̄ ꝓducere ꝑ opatōem suam effectū sue ꝟtuti ꝓportionatū. vita aūt eterna est finis excedens ꝓportionēꝫ nature humane. vt ex sup̄ dictis pꝫ. Et ideo hō ꝑ sua naturalia nō pt̄ ꝓducere opā meritoria ꝓportionata vite eterne. ſꝫ ad hoc exigit̄ altior virtus. q̄ est virtus gr̄e. ⁊ ideo sine grā hō nō pt̄ mereri vitam eternā

q. v. ar. v. et p̄. ꝑ. q. q. ar. quarto

¶ Doctor rn̄det tali ɔclōne. Hō sine gratia nō pt̄ mereri vitā eternā. pt̄ tn̄ facere opera ꝑducentia ad bonū aliqđ homini ɔnaturale. Hui9 ɔclōnis ponit ⁊ ꝓbat p̄mo p̄mā ptē. Scđo scđam. ibi P̄ōt tn̄ ⁊c̄. Quo ad p̄mā arguit̄ sic. act9 ꝑducentes ad finē opꝫ eē fini ꝓportionatos sed hō ꝑ sua naturalia nō pt̄ ꝓducere opera meritoria ꝓportionata vite eterne. ſꝫ ad hoc exigit̄ altior virt9. q̄ ē virtus gr̄e. ḡ ɔclo vera. Maiorē doc. relinq̄t notā. Et đt notāter (ꝑducentes ad finē) qꝛ vt aliq̄ tenēt ꝓ actibꝫ sine grā et charitate factis. de9 possꝫ dare btitudinē. ⁊ eos acceptare ad beatitudinē. ſꝫ ipi nō ꝑducerēt. nec essent formalr̄ vita eterna digni. et de hoc postea. Minor ꝓbat̄ in lr̄a: Nullus actus ⁊c̄. sed vita eterna est finis excedens ⁊c̄. ḡ minor vera. Illa maior ostendit̄ sensibilr̄ in naturalibus clare in littera. Circa istam ꝓbatōnem ⁊ partē ɔclōnis opꝫ notare ꝑ maiori intellectu qđ hꝫ Alfonsus in p̄mo dis. xvij. in p̄o ar. ꝙ aliq̄d esse charū vel acceptū ad vitā eternā intelligit̄ dupl̄r. Uno mō ſm dei ordinatōēꝫ ⁊ denoīatione extrinseca. Alio mō ſm p̄sentē dispōnem ⁊ denominatōe intrinseca. Primo mō q̄libet p̄destinat9 etiā ſi sit in statu culpe est ordinatus ⁊ charus vel accept9 ad vitā eternā. Secūdus aūt modus est char9 ⁊ accept9 ad vitam eternaꝫ. q̄ in se hꝫ vt sit dign9 vita eterna: ⁊ q h̄; vt sibi vita eterna debeat̄. Sic videmus in humanis. ꝙ pater hꝫ filiū nequā ⁊ indignū acceptū ad hereditatē suā. q̄ tn̄ ipe nō est dign9. Nota scđo. ꝙ rōne ɔmuni ⁊ fide tenemus. ꝙ volūtas sine habitu charitatis nō pt̄ in actuꝫ diligendi deū. ſm illā ɔditōēꝫ actus qua est formalr̄ meritori9 ⁊ dign9 vita eterna. P̄ōt aūt volūtas sine habitu in omnē substātiā act9 ſm spēm nature in quā pt̄ cū charitate. vt ad longū post d. san. ostēdit Capol9 vbi iam in ꝑncipio solonum. ɔtra primā ɔclōnem. Et de hoc ɔcordat Scotus eadē dist. p̄ Nota tertio. ꝙ Sco. ibidē in rn̄sione ꝑncipali de hac materia ita đt. Deus de potētia absoluta bn̄ potuissꝫ acceptare naturā beatificabilē acceptione spēali p̄dicta. existentē in ꝑncipijs naturalibꝫ. ⁊ similiter actū ei9 ad quē essꝫ inclinatio ei9 mere naturalis. potuissꝫ acceptare vt meritoriuꝫ. ſꝫ nō credit̄ ita disposuisse. ꝙ naturā purā vel actus eius sic acceptet. qꝛ actū ex puris naturalibꝫ esse meritoriū approp̄inquat errori Pellagij. Ideo verisilius credit̄. ꝙ acceptet naturā ⁊ actū eius tāqꝫ meritoriū ꝑ habitū supnaturalē (Et postea) Quātū igit̄ ad illū articulū. nō est nec̄ariū ponere habitū supnaturalē gratificātē. loquēdo de nec̄itate q̄ respicit potentiā dei absolutā. ꝑcipue cū possit dare btitudinē sine omni merito p̄cedente. licꝫ sit nec̄ariū. loquēdo de necessitate q̄ respicit potentiā dei ordinatā. quā ordinatōnem colligimus ex scriptura ⁊ ex dictis sanctoꝝ. vbi habemus ꝙ peccator est indignus vita eterna. ⁊ iustus dignus. Hec ille Et argumenta ꝓ isto modo dicendi habet Capreolus vbi iam ɔtra secūdam ɔclusionem. Dico aūt iuxta distinctionem premissaꝫ. ꝙ verū est. ꝙ homo sine gratia potest esse gratus ⁊ acceptus ad vitā eternā denominatiōe extrinseca. Nec aliqđ donū creatum est ratio illius acceptationis. sed ecōtra. Sed si Scotus intelligat. ꝙ homo vel actus eius sit dignus ⁊ meritorius vite eterne. Negatur dictū suū. qꝛ q̄uis posset creaturā beatificabilē acceptare in puris naturalibꝫ ɔstitutā ad vitā eternam. tn̄ ipa nō est formalr̄ digna taliter nuda. sicut habet Capreol9 exemplum de corpore. qđ si nec essꝫ graue. nec leue. vt de materia celesti. tale possꝫ q̄dem perpetuo sursum detineri nec tn̄ hoc essꝫ sue nature ꝓportionatū. nisi daretur sibi natura grauis aut leuis. Et p̄terea licet de9 libere velit huic gratiā vel charitatē. tn̄ ipa habita est formaliter dignus amore spēali glorificatiuo. Et dicimus ɔtra Alfonsum. ꝙ q̄uis deus nihil absolute necessario velit. nisi suā bonitatē. tn̄ existentē in charitate ⁊ gratia necessario diligit ex suppositōne. ita ꝙ sicut habens albedineꝫ mō informatiuo ⁊ naturali est necessario album. nec aliter fieri potest. ita habens grām vel charitatē est necessario grat9 formaliter. id est dignus amore dei spēali. sic ꝙ supposito ꝙ aliquis sit viciosus. deus eum necessario odit necessitate suppositōis. Ita supposita gratia que est q̄dam participatio diuine nature. deus eaꝫ ⁊ hẽtem necessario diligit necessitate suppositōnis. Nec est dr̄ĩa inter charitateꝫ formaliter inherentē ⁊ albedinē. qꝛ vtraqꝫ forma formaliter denominat. Licet em̄ esse gratum ⁊ acceptatū ad vitam eternā originaliter effectiue. sit a diuina volūtate ⁊ extrinsece. tn̄ charitas inherens est causa formalis. sine qua ds nō potest esse formaliter intrinsece gratus. ⁊ ipsa habita nō potest non esse formalr̄ gratus ⁊ dign9 dei amore ſm presentē iusticiā. Hec dicta sunt post Capreoluꝫ in p̄mo

de h̄ in Capreolo in p̄mo dis. xvij. q. p̄.

vbi supra. Uerūtamē in scdo. dis. xxvij. et in q̄rto. dist. xv. q. p. videt̄ satis ꝯcordare cū Alfonso. quo ad hoc ꝙ actus possꝫ fieri ex charitate. ⁊ tn̄ nō esse de ꝯdigno meritori⁹. nisi p̄suppositā dei ordinatōe. qua ordinauit actū sic factū pmiādū vita eterna. ⁊ p ꝯn̄s cū de potētia absoluta deus aliter ordinare potuerit. nō videt̄ absurdū dicere ꝙ act⁹ possꝫ fieri ex charitate. ⁊ tn̄ aliq̄s p eū nō mereret̄ vitā eternā de ꝯdigno. quare in hoc stādū videt̄ cū Alfonso. ꝙ de potētia absoluta possit de⁹ actū factū ex charitate nō acceptare ad vitā eternā de ꝯdigno. licꝫ hn̄s charitatē ⁊ grām. ⁊ act⁹ ex his factus displicere nō possit nec esse deo nō gratus. Et hec videnṫ magis ꝯformia in dicendis. q. cxiiij. Patꝫ igiṫ q̄uō d. san. fundamentalr̄ loq̄tur cū dē in minore. ꝙ hō p sua naturalia nō p̄t pducere opa meritoria ꝓportionata vite eterne. licꝫ eīn p opibus sine gr̄a pducens possit deus dare beatitudinē sicut et gratis. tn̄ opa hmōi nō erāt vita eterna digna. Et per ꝯn̄s sana est ꝯclō D. hic posita. Opa tamē sine gr̄a facta nō sunt factiua beatitudinis supnaturalis. vt de se cōstat. nec sꝫ meritoria. q: nō digna. nec sꝫ ꝓportiōata. De his duobꝫ modis ꝯsequēdi finē. p. p. q. lxij. ar. quarto

Deinde cum dicit

¶ Pōt tn̄ facere opera pducentia ad bonū aliqḋ hominum ꝯnaturale. sicut laborare i agro. bibere. manducare ⁊ habere amicū. ⁊ alia hmōi. vt Aug⁹. dr̄ in tertia rn̄sione ꝯtra pelagianos

¶ Subiūgit scdam ptem ꝯclōnis rn̄si ⁊ eā ostēdit exemplariter. ⁊ ꝯfirmat auctoritate bti Augustini dare in littera. Et nota. ꝙ q: Aug⁹. cū in ista materia loquiṫ de virtutibꝫ. accipit eas p virtutibꝫ pfectis opatiuis ad salutē eternā. Jdeo D. post ipm loquens in ista scda pte ꝯclōnis nō ponit expsse aliqḋ opus morale. sed magis opa naturalia. Uerūtamē si virtus accipiaṫ p virtute imꝑfecta. sic ⁊ p̄t hō sine gr̄a in opera virtutū acq̄sibilium vt patuit supra. Et possꝫ act⁹ virtutis acq̄site deꝑhendi in hoc qḋ D. refert ex Aug⁰. ꝙ possit sine gr̄a habere amicum. Amicitia eīn etiā ciuilis. vel est virtus acq̄sita. vel in virtute acquisita fundata. vt dictū fuit. q. xxvi. ar. iij. De materia etiā huius ar. in de vita. ma. xxiiij. q. xiiij

¶ Et ꝯfirmaṫ pma ps ꝯclōnis argumēto in ꝯtrarium Circa hoc argumētū tāgiṫ vnū de q̄ infra. q. cxiiij. ar. iij. ad scdm. An videlꝫ stent simul. ꝙ vita eterna sit ex gr̄a. ⁊ tn̄ aliq̄s ex ꝯdigno ipam mereaṫ. Et de hoc ad scdū statim. q: est ex gr̄a q̄tum ad pncipiū ⁊ efficaciam merendi. Jta ꝙ opari bonū ꝯdignū vita eterna est a gr̄a dei. (scꝫ gratuita ordinatōe) vt habꝫ doc. san. sup apl̄m ibidē. Op⁹ tn̄ ipm sic procedēs ex gratia ⁊ dei ordinatione est dignū vita eterna ex ꝯdigno. q: ex diuina ordinatione effectui pori. scꝫ gratie ⁊ eius bono vsui debeṫ posterior scꝫ gloria.

¶ Ad pmū ergo dicendum. ꝙ hō sua volūtate facit op.. meritoria vite eterne. sed sicut Aug⁹. in eodem li. dr̄. ad hoc exigiṫ ꝙ volūtas hoīs ppāratur a deo p gratiam.

¶ Ad maiorē istā videlꝫ (ex que videṫ) Uerū est in volūtate hoīs preparata a deo p grām. scꝫ pfecta ⁊ ordinata in btitudinē Ad minorē vera est. si est in volūtate nostra absq̄ ꝯcursu alterius. secus si est in volūtate adiuta. sicut etiā patuit ar. ij. ad. p^m. ꝙ hō ē dn̄s suoꝝ actuū sed sub deo saltē p generalē motionē. Negaṫ aūt ꝯn̄a. q: hō facit volūtate sua. sꝫ ista volūtas ꝑparaṫ a deo

¶ Ad scdm dr̄m. ꝙ sicut glosa dr̄ Ro. vi. sup illḋ Gr̄a dei vita eterna. certū est vitā eternā bonis operibus reddi. sꝫ ipa opa q̄bꝫ reddiṫ ad dei grām ptinēt cū etiā supra dictū sit. ꝙ ad implēdū mādata legis fm̄ debitū modū p quem eoꝝ impletio est meritoria requiritur gratia Ar. iiij

¶ Maior ꝯcediṫ dico tn̄. ꝙ btitudo tāq̄ merces redditur p meritis. q̄ merita nō sunt nisi ex gr̄a ⁊ p grām. Ad miorē. verū. f^{9} opa ei⁹. sꝫ bona. scꝫ meritoria. ⁊ digna vita eterna ⁊ ꝓportionata. Sꝫ dico. ꝙ ex se non p̄t pducere opa meritoria. sꝫ tum ex diuina ordinatōe. tum ex diuina efficacia. q̄ sibi gratis ꝯferṫ. scꝫ gr̄a ⁊ charitas. Unī redditur vnicuiq̄ fm̄ opa ei⁹. sꝫ nō tn̄ vt sunt ei⁹ excluso deo p grām. sꝫ inq̄tū ipe sub deo volūtarie ꝯcurrit ad hmōi opa facienda Ultra. cū igiṫ ⁊c. Uerū hō est dn̄s operū suoꝝ. ita ꝙ p̄t libere agere vel nō agere. sꝫ sp sub deo esse. Est eīn dn̄s opis naturalꝭ sub deo cōiter agēte. sꝫ ē dn̄s opis meritorij sub deo spēalr̄ agente. scꝫ p̄stāte efficaciā merendi. ⁊ ordināte opa sic facta pmiāda vita eterna. sꝫ nō est dn̄s opeꝝ meritorioꝝ. ita ꝙ ex se habeat sufficiens pncipiū hmōi opeꝝ sine gr̄a. sꝫ q: ipa habita p̄t fm̄ eam agere vel nō agere. Quare negaṫ ꝯn̄a. si ꝯn̄s intelligitur ꝙ in eius ptāte ⁊c. q: ipa ex natura habeat sufficiēs pncipiū ꝓmerēdi ad vitā eternā. sꝫ est in ei⁹ ptāte. q: p̄t acq̄rere pncipiū ꝓmerēdi. ⁊ ipo habito p̄t vti vel nō vti ⁊c

¶ Ad tertiū dr̄ꝫ. ꝙ obiectio illa ꝓcedit de fine homini ꝯnaturali. natura āt humana ex hoc ipo ꝙ nobilior est p̄t ad altiorē finē pduci saltē auxilio gratie ad quē inferiores nature nullo mō ptingere pn̄t. sicut hō est meli⁹ disposit⁹ ad sanitatē q̄ aliqbꝫ auxilijs medicine p̄t sanitatē ꝯseq̄ q̄ꝫ ille q̄ nullo mō. vt phus introducit in. ij. de celo

¶ Ad maiorē. vita eterna est vltim⁹ finis supnaturalis huane vite. ⁊ finis nō factibilis. sꝫ quem hō adiut⁹ p grām p̄t mereri Ad minorē. vera est fine suo naturalē sed negaṫ de creatura btificabili ꝙ finē supnaturalē possit ꝯseq̄ p naturalia. q̄re negaṫ ꝯn̄a. sꝫ bn̄ seq̄ṫ. ꝙ finē naturalē possit ꝯseq̄ p naturalia. sꝫ nō vitā eternā quā ponim⁹ in visione dei ꝯsistere. et eo ipo ꝙ est altioris nature p̄t ꝓuenire ad finē altiorē. sꝫ nō opꝫ ꝙ p naturalia. q: stant simul altior natura. ⁊ ꝓuentio ad altiorē finē ex adiutorio alteri⁹. vt patuit etiā supra. q. v. ar. v. ad. ij^m

¶ Utrū hō possit se ad grām ꝑparare per seipsum absq̄ exteriori auxilio gratie

AD sextū sic ꝓcediṫ. Uideṫ ꝙ hō possit se ipm ad grām ꝑparare p seipm absq̄ exteriori auxilio gr̄e. Nihil eīn iponiṫ hoī qḋ sit ei ipossibile. vt supra dictū est. sꝫ zacharie. p. dr̄ Couertimini ad me. ⁊ ego ꝯuertar ad vos Ar. iiij. in 2⁰ argumēto nihil āt ē aliud se ad grām ꝑpare. q̄ꝫ ad deū ꝯuerti. ergo videṫ ꝙ hō p seipm possit se ad grām ꝑpare absq̄ auxilio gr̄e. ¶ P. hō se ad grām ꝑpat faciēdo qḋ in se est. q: si hō facit qḋ in se est de⁹ ei nō denegat grām dr̄ eīn Math. v. ꝙ de⁹ dat spm̄ bonū petētibꝫ se. sꝫ illḋ in nobis esse dr̄ qḋ est in nr̄a ptāte. ergo videṫ ꝙ in nr̄a ptāte sit ꝯstitutū vt nos ad grām ꝑparem⁹ ¶ P. si hō indiget gr̄a ad hoc ꝙ preparet se ad grām. pari rōne

P

indigebit grã ad hoc q̄ pparet se ad illã grãm. ⁊ sic pcedet in ifinitū. qḋ ē incōueniēs. ḡ videt̃ stãdū i pͦ vt scʒ hō sine grã possit se ad grãʒ ppare. ¶ P. pūb. xvj. dr. q̄ hois ē ppare aīm. sʒ illḋ dr eē hois qḋ p se ipm pt. ḡ videt̃ q̄ hō p seipm se possit ad grãm pparare. ¶ Sʒ ⁊ ē qḋ dr Jo. vj. Nemo pt venire ad me nisi pr q̄ misit me traxerit eū. si at̃ hō seipm pparare posset nō opteret q̄ ab alio traheret̃. ḡ hō non pt se ad grãm pparare absq̄ auxilio grẽ.

¶ Hic pñr D. inq̄rit de necẽitate grẽ diuīe q̄ ad aliū effectū. s. q̄ ad pparãdū se ad grãm. ¶ Nota at̃ q̄ qꝛ grã grãi faciẽs nō ē donū naturale. nec dat̃ oibꝫ eq̄lr̃. sʒ aliq̄bus ⁊ aliq̄bꝫ nō. nec dat̃ etiã i.l̃. nisi ex pte coꝝ sit aliq̄ rō et dispō ad grãm q̄ nō ē in aliis. ita q̄ hō faciat qḋ i se ē. qḋ aliꝰ nō facit. iō q̄rit̃ an tal̃ dispō ⁊ pparatio sit hoi possibil̃ sine aliq̄ grã̃tuito auxilio. vocãdo grã̃tuitū auxiliū vt exponet̃ i corpe. vñ tal̃ pparatio nominat aliqḋ supexcedẽs virtutem nature.

¶ Rñdeo dcẽʒ. q̄ duplex ē pparatio volũtatꝭ humane ad bonū. Una q̄dē q̄ pparat̃ ad bñ opandū et ad deo fruendū. ⁊ tal̃ pparatio volũtatꝭ nō pt fieri sine habituali grẽ dono qḋ sit pncipiū opis meritoꝝ. vt dictū est. x.v.

¶ D. vt satisfaciat q̄sito ⁊ q̄rēti. rñdet pͦ de q̄dã alia pparatõe hois ad bonū. q̄ intendat q̄situ. 2ͦ rñdet de illa de q̄ intẽdit q̄stio. ibi. Alio mō ⁊c̃. Distiguit ḡ de pparatõe volũtatꝭ hūane vl̃ ɔuersiõe ad bonū. ɔformit̃ ad dicta in pª pte. q. lxij. ar. ij. ad 3ᵐ. q̄ scʒ sit duplex pparatio. Una q̄ pparat̃ ⁊ disponit̃. vl̃ pficit̃ ad bñ opandū. scʒ meritorie ad btitudinē. ⁊ deo fruendū. s. i patria. ⁊ ɔphẽdit D. in isto mẽbro distictõis duo mẽbra posita vbi iã i pª pte. s. ɔuersionē p dilectõeʒ pfectã. q̄ ē creature iã deo fruẽtis. ⁊ ɔuersionē q̄ ē meritū btitudis ⁊c̃. Juxta hoc ḡ mẽbrū rñdet tali ɔclone. pparatio volũtatꝭ ad bñ opandū meritorie ⁊ ad deo fruendū. nō pt fieri sine habituali dono grẽ qḋ sit pncipiū opis meritorij. Hãc ɔclonē D. relinq̄t pbatã. pserttim q̄ ad pmã pte ex ar. pce. qꝛ hūana voluntas nō pt mereri aliq̄d sine grã habituali grã̃ faciẽte. igit̃ hꝫ p eã pparari ⁊ pfici ⁊c̃. Aliã at̃ pte. scʒ q̄ idigeat habituali grã ad fruẽdū relinq̄t notã ex sup dictꝭ. q. v. ar. v. et ex pͦ. p. q. xij. ar. q̄rto ⁊ q̄nto. ¶ Nota tñ q̄ grẽ pparatio ad meredū et ad fruẽdū (scʒ imediate pfectiue. ⁊ non solū meritorie) distiguunt̃ nō q̄dē specie vl̃ nūero i eodē. sʒ modalr̃. qꝛ pparatoria ⁊ dispositia ad meredū ē grã ɔsummata. q̄ ē cū lumie grẽ ⁊ cognitõe btifica. existẽtibꝫ in itellectu. Et sub grã ɔsummata ɔphẽdit̃ fruitio fm q̄ ē dos. ⁊ capit̃ habitualr̃ p charitate ɔsummata. vt ē dictū fuit q. 4. ar. 3.

¶ Alio mō pt itelligi pparatio volũtatis hūane ad ɔsequẽdū ipm grẽ habitual̃ donū. ad hoc at̃ q̄ pparet se hō ad susceptõem huiꝰ doni. nō optꝫ psupponere aliqḋ aliud donū habituale in aĩa. qꝛ sic pcederet̃ in infinitum.

¶ Hic pñr ad directe rñdendū de pparatõe intẽta pncipalr̃ in titulo q̄stiõis. quã declarat dicẽs. q̄ alia ē pparatio volũtatꝭ hūane ad ɔsequẽdã ipam grãm habitualeʒ q̄ infra dicet̃ grã grã̃ faciẽs. Tal̃ eñ grã nō dat̃ nisi disposito ⁊ pparato. vl̃ dispõne q̄ ē mediãte sacramẽto vt in puulis. vl̃ cū hoc dispõe q̄ ē fm motū ppꝛie volũtatꝭ. de q̄ hoc pncipalr̃ itendit̃. Et subiūgit fm hoc mẽbrū ɔclonē rñ.

bindebit illḋ. Ad hoc q̄ pparet se hō ad susceptõem doni habitual̃ grẽ. nō optꝫ psupponere aliqḋ aliḋ donū habituale in aĩa. s; optꝫ psupponi aliqḋ auxiliū grã̃tuitū dei intenꝰ aĩam mouētꝭ. siue inspirãtꝭ bonū ppositū. Huiꝰ ɔclusiõis D. pͦ ponit ⁊ pbat pmã pte. 2ͦ scdaʒ. ibi. Sed optꝫ ⁊c̃. Quo ad pmã arguit̃ sic. Si ad susceptõeʒ habitual̃ doni psupponeret̃ ad habituale donū pcederet̃ i infinitū. sʒ hoc ē incōueniẽs ⁊ ipossibile. igit̃ illa pª ps pa. Maior pꝫ. qꝛ q̄ rõe añ illḋ habituale donū eēt aliḋ. eadē rõne añ illḋ eēt aliḋ. ⁊ sic in ifinitū. Minor pꝫ. qꝛ tūc nulla eēt grã. qꝛ in ifinito nō ē dare pmū. ⁊ p ɔñs nullū. Eandem rõem hꝫ D. de veri. mate. xxiiij. q. pͦ. i pncipio coꝛ. ¶ Nota at̃ q̄ D. qꝛ adhuc nō determiauit q̄ noīe debeat appellari. sʒ de hoc q. cxj. iō loq̄t̃ de ista grã suo noīe gnali q̄ ultra dicet̃ grã grã̃ faciẽs ⁊c̃. Cōsequẽter cū dicit

¶ Sʒ optꝫ psupponi aliqḋ auxiliū grã̃tuitū dei. iteriꝰ aĩam mouētꝭ siue ispirãtꝭ bonū ppositū. His eñ duobꝫ modis idigemꝰ auxilio diuio. vt sup dictū ē ar. ij. et 3.

¶ Prosequit̃ scdaʒ pte dicte ɔclonis rñsiue. q̄ hꝫ v̄tualr̃ etiã duas ptes. q̄s pͦ pbat ãbas sil̃. 2ͦ specialr̃ pmã. ibi Qꝫ at̃ ⁊c̃. Arguit̃ sic p ãbabꝫ ptibꝫ. His duobꝫ modis (scʒ p viã motiõis ⁊ ispiratõis) indigemꝰ diuio auxilio. igit̃ optꝫ diuinū auxiliū psupponere susceptõi ⁊ acq̄sitõi grẽ habitual̃. Añs patuit ar. ij. et 3ͦ. pñtiʒ de diuia motione. ⁊ tñ etiã de ispiratõe. pꝫ inq̄ꝫtū dat ⁊ ɔſuat lumē intellectuale naturale. vt patuit ar. pͦ. ad 2ᵐ. Tenet ɔña. qꝛ si opꝰ ē i oibꝫ opibꝫ n̄r̃. s. hūanis diuia motiõe ⁊ ispiratõe vl̃ illustratõe saltē. multomagꝭ i ope ⁊ actu q̄ disponit̃ ad donū grã̃tuitū supnaturale. Vñ ē argumẽtū p locū a minore affirmatiue qꝛ si idigemꝰ i minori ⁊ i maiori. Miꝰ eñ videt̃ eē necẽariū auxiliū diuinū ad actꝰ naturales ⁊ pportionatos q̄ ad pfectõeʒ supnaturalē. Tñ vt patebit alia ē motio illa. alia ista. Cōseq̄nter ibi

¶ Qꝫ at̃ ad hoc idigeamꝰ auxilio dei mouētꝭ manifestū ē. Nece ē eñ cū oē agens agat ppt̃ finē. q̄ oia cã ɔuertat suos effectꝰ ad suū finē. ⁊ iō cū fm ordinē agentiū siue mouētiū sit ordo finiū. nece ē q̄ ad vltimū finē ɔuertat̃ hō p motionē pmi mouētꝭ. ad finē at̃ pximū p motionē alicuiꝰ iferioꝝ mouētiū. sicut animꝰ militꝭ ɔuertit̃ ad q̄rendū victoriã ex motiõe ducis exercitꝰ. ad seq̄ẽdū at̃ vexillū alicuiꝰ aciei ex motiõe tribuni. Sic igit̃ cū deꝰ sit pmū mouēs simplicit̃ ex eiꝰ motiõe ē. q̄ oia i ipm ɔuertant̃ fm cōem intẽtionē boni. p quã vnūq̄dq̄ itẽdit assimilari deo fm suū modū. vñ Dionysiꝰ i lib. de di. no. dr q̄ deus oia ɔuertit ad seipm. s; hoies iustos ɔuertit ad seipsum sicut ad specialē finē quē itendūt ⁊ cui cupiunt adherere sicut bono proprio. fm illud psal̃. Mihi adherere deo bonū est.

¶ Deducit specialr̃ pmã pticulã 2ͤ ptis ɔclonis 2ͤ. scʒ q̄ntū ad necẽitatē motiõis diuie q̄ se tenet ex pte volũtatis. Jnspiratio eñ ppositi tenet se ex pte itellectꝰ. Et circa hoc sic pcedit. pͦ deducit qḋdã fundamẽtale p illa pte. 2ͦ ex eo format rõem. ⁊ ifert hãc pte cū maiori explicatiõe. ibi Et iō q̄ ⁊c̃. Fundamẽtū ē illḋ. Ex motiõe dei ē. q̄ oia in ipm ɔuertant̃ fm cōem intẽtionē. sʒ hoies iustos ɔuertit ad seipm. sicut ad specialē finē. quē itendūt sic bonū pꝛiū. pbat̃. nece ē q̄ ad vltimū finē ɔuertat̃ hō p motionē pmi mouētꝭ. ad finē at̃ pximū p motionē alicuius

inferiorū mouētiū. sȝ de⁹ ē pᵐ mouēs simplr. ⁊ vltim⁹ fi
nis cōis oim. ⁊ ē. etiā special' finis iustoꝝ ⁊ ꝓꝑu⁹. igit' ipe cō
uertit oia ⁊c. Maior ꝓbat' rōe. ⁊ declarat' a silī. Rō e qdē
q̄ stat in duob⁊ fundamētis. Primū ē. q᷑ ois cā ꝯuertit su
os effectus ad suū finē. de q̄ sup. sicut ignis assimilat sibi
aquā i calore ⁊ ad se trahit. Et ē rō. q꜡ oē agēs agit ꝓpt
finē. Scōm fundamētū ē. q᷑ ꝑm ordinē agētiū ē ordo fi
niū. Et pmū qdē fundamētū hr̄ etiā p. p. q. ciij. ar. ij. ⁊ hr̄
ex eo q᷑ de⁹ oia ꝯuertit in seipm ħndū i aliq̄ sui ꝑticipati
one. Ad h̄ em̄ tēdit qlibet creatura. vt deū aliq̄lr' habeat
et ei assimilet' ⁊ ipm repn̄tet. diūter tm̄ cognoscētes ⁊ nō
cognoscētes. vt hȝ D. p. p. q. vj. ar. pᵒ ad 2ᵐ. Vn̄ vnaq̄
q᷑ appetēdo ꝓpriā ꝑfectōez etiā naturalē. p gn̄alē motōez
ꝯuertit' in deū quē appetit i tali ꝑfectōe. Scōm fundamē
tū ptȝ de se. Ex qb⁊ duob⁊ suppositis ⁊ fundamētis stātis seq
tur Maior. q꜡ si cā ꝯuertit effectū in suū finē ⁊ pᵃ cā in
vltimū finē. seq' q᷑ de⁹ in vltimū finē moueat tāq̄ pᵃ cā.
Declarat' 2ᵒ ista maior p exēplū de milite clare in lr̄a
¶ Nota tm̄ q᷑ i ꝓposito vlis motor ad bonū ꝑm cōem
rōem ⁊ pmū mouēs. ⁊ special' motor vl' iferior. ē de⁹ ipe.
q ad seipm oia ꝯuertit vt ē finis oim reꝝ. ē āt special' mo-
tor vt mouet ad seipm vt ē special' finis g̃tuit⁹ ⁊ supnatu
ral'. Et pᵐ fit p generalē motōez. 2ᵐ āt p specialē motōez
g̃tuitā. Minor supponit' de se nota. Quare seq' funda-
mētū p̄dictū. ⁊ exponit D. pmā ptē ei⁹. qd videlȝ sit mo-
uere i deū ꝑᵐ cōem itentōez boni. q꜡ scȝ vnūqdq̄ mouet'
p gn̄alē motionē ad assimilatōez dei ꝑm modū sui. scȝ in
appetēdo ꝑfectōez suā naturalē sibi ꝓportionatā. Et ꝯfir
mat illā ptē pmā p auctoritatē be. Dionysij. q꜡ de⁹ oia. s.
entia in se ꝯuertit vt ē pncipiū natural' eē ⁊ ꝑfectionū na-
turaliū ⁊c. ¶ Deinde ponit scdā ptē fundamēti quā cō
firmat ex psal. Et iustos ꝯuertit ad seipm tāq̄ specialē fi
nem. scȝ g̃tuitū ⁊ btīficatiū supnaturalr ⁊ ad se tāq̄ iusti
ficatorē p grām. ⁊ auctorē salutis supnatural'. vt em̄ supra
patuit. De⁹ ē finis oim. alit' q̄ creature rōnal'. q꜡ creature
irrōnales ꝯsequūt' deū i sua ꝑticipatōe. sȝ rōnal' ꝯseq' eū
in ipo clare visuȝ ⁊ habitū. ꝗ dr̄ ista ps q᷑ ē special' finis. vt
tm̄ illa specialitas mag̃ determiet modū q̄ rē. Est em̄ vn⁹
finis oim. sȝ alio mō istaꝝ creaturaꝝ. vt dictū ē. ¶ Nota
tm̄ circa istō fundamētū. q᷑ de⁹ oia i se ꝯuertit ꝑᵐ cōem in
tentōem boni. i. inq̄tū cōe bonū oim i suis ꝑticipatōib⁊.
Cōuertit āt q̄ iustos ad se. sȝ alia ꝯuersiōe ⁊ motiōe. Pri
ma em̄ ē motio ⁊ ꝯuersio gn̄al'. q꜡ p cōem ifluentiā vnaq̄
q̄ res tēdit in suā ꝑfectōem ex appetitu aliq̄. ⁊ ex h̄ ipo tē-
dit ⁊ mouet' i deū. ita q᷑ ad illō moueri i deū sufficit appe
tit⁹ natural' a deo collat⁹ cū gn̄ali motiōe de q̄ ar. pᵒ dic-
tū ē. Sȝ iusti mouet' i deū vt specialē finē motiōe speciali
qō ex eo ptȝ. q꜡ vn⁹ mouet'. ali⁹ nō. vn⁹ sufficiēter ⁊ nō effi
cacit'. ali⁹ vtroq̄ mō. ¶ Nota āt p itellectu hui⁹. p⁹ Ca
polū. q᷑ ista special' motio ē. q̄ de⁹ iustū iuuat. nō solū ꝑti-
cipat' subiam act⁹ coefficiēdo. ⁊ v̄tutē opatiuā ꝯfluando (q̄
motione ꝯcurrit ad oēs actus cuiuscūq̄ creati) sȝ facien
do ipam volūtatē gn̄alr ꝯcurrere. ita q᷑ causet ⁊ velit spe
cialr mota ⁊ applicata ⁊ dulciter tracta. p ꝯuenientem dei
motionē. absq̄ tm̄ coactōe vl' violentia ꝑm q᷑ D. dr̄ in de
veritate. mate. xxij. q. viij. et. ix. Vn̄ ē alia motio ex parte
hois. q̄ mouet' gn̄alr ⁊ alia q̄ mouet' specialr. ita q᷑ 2ᵃ di-
cat aliquē effectū in hoie. scȝ illū actū sic causatū. Sȝ tm̄ in
deo nullā diuersitatē ponit. sȝ dr̄ suā essētiā vel volūtatē
sic causantē. sicut nec p q̄scūq̄ effectuum diuersitates. ar-
guit' diuersitas i deo. Patȝ igit' quō differēter mouet de⁹
oia ad se. vt ē cōis finis. ⁊ vt ē special' finis Deū cū dr̄

¶ Et idō q᷑ hō ꝯuertat' ad deū hoc nō pt eē nisi deo
ipm ꝯuertēte. h̄ āt ē p̄parare se ad grām q̄si ad deum
ꝯuerti. sicut ille q̄ hȝ oculū auersum a lumie solis. p
hoc se p̄parat ad recipiendum lumē solis. q᷑ oculos
suos ꝯuertit v̄sus solē. vn̄ ptȝ q᷑ hō nō pt se p̄parare
ad lumen gratie suscipiēndū nisi p auxilium gratui
tum dei interius mouentis

¶ Format rōnem p scdā ptē scde ꝯclonis ex p̄cedēti
fundamēto. Et arguit' sic. Q̄ hō ꝯuertat' ad deū. h̄ nō
pt eē. nisi deo ipm ꝯuertēte (p̄sertī sicut ad specialē finē)
sȝ ad deū ꝯuerti ē se p̄parare ad grāȝ. igit' hō nō pt ⁊c. vt
in fine cor. Maior ē manifesta ex scdā pte p̄dicti funda-
menti. ⁊ seq' clare ex ea. Minor declarat' exēplariē p silli-
tudinē in corꝑalib⁊ de ꝯuersiōe ad solē q̄ ē se p̄parare ad
lumen ei⁹ suscipiendū ⁊c. ¶ Nota tm̄ q᷑ q̄lis dȝ eē ꝯuer-
sio in deū mag̃ infra habet'. q. cxiij. q꜡ dȝ p fidē tēdere in
deū iustificantē ⁊ ei⁹ iustitiā. ⁊ sil' etiā detestāsto pctm̄. vi-
de de hac pte D. in de veritate vbi sup ⁊ aliā rōem spe-
cialē hȝ. q᷑ hō ad grām se nō possit p̄parare nisi adiutus
et motus p diuinū auxiliū gratuitū interi⁹ mouēs. q꜡ nō
q̄ liscūq̄ mot⁹ volūtatis ē sufficiēs p̄paratio ad grām. si-
cut nec q̄ lisciūq̄ dolor sufficit ad remissionē pctī. sȝ oportet
eē aliquē determinatū motū. q q̄dē hoi not⁹ eē nō pt. cum
etiā ipm donū grē cognitōnem hois excedat. Nō em̄ pt
sciri mod⁹ p̄paratōis ad formā nisi forma ipa cognos-
cat'. Quādocūq̄ āt ad aliqō faciendū reqrit' aliq̄s cert⁹
mod⁹ opatōis opanti ignot⁹. opans indiget gubernāte
et dirigente. Vn̄ ptȝ q᷑ liberū arbit. nō pt se ad grām p̄e-
parare nisi ad h̄ diuinit⁹ dirigat'. hec ille. ¶ Nota etiam
v̄bū D. sanc. circa finē cū dr̄ (nisi p auxiliū g̃tuitū) p qō
intelligit specialē motōem. Nō em̄ pt itelligi donū habi-
tuale ex intēto articuli. Intelligit' igit' actuale auxiliū ⁊ nō
nisi speciale. Isto āt termio vsq̄ huc nō ē vsus. sȝ sp i p̄ce-
dētib⁊ dixit de diuio auxilio. Quare cū sup locut⁹ fuerit
de diuio auxilio itellexit gn̄alē motionē. h̄ āt specialē. q꜡
illa motio ē ad bonū supnaturale in qō hō nō pt nisi spe
cialiter adiutus. sec⁹ de bono ꝓportionato ⁊c. ¶ Nota q̄
q̄ q᷑ q꜡ ex pte hois. reqrit' (vt dictū est) p̄paratio. posset
eē dubiū. an ne illa p̄paratio deberet dici aliq̄le meritum
grē. Sȝ de h̄ infra mag̃ vbi determiabit'. q᷑ hō nō pt me
reri pmā grām. vn̄ ꝑm Capolū in q̄rto. dis. xiiij. ad argu
mēta Henrici ꝑm vltimā D. sanc. determinatōem. q̄uis
añ grām g̃tūfacientē reqrant' in hoie p̄serti adiuto act⁹ q̄
bus se ad grām p̄pararet. illi tm̄ act⁹ debēt dici dispōnes
respectu grē. nō āt vllo mō merita nec ꝯgrui nec ꝯdigni.
nisi valde iproprie dicerent' merita ꝯgrui. D. tm̄ in 2ᵒ. dis.
xxvij. q. p. ar. iiij. ad q̄rtum. videt' dicere. q᷑ aliquis possit
mereri pmā grām ex ꝯgruo. sȝ accipit meritū iproprie. co
mō que ponit in de v̄itatib⁊. q. p. ar. pᵒ. ad 2ᵐ. Scotus
etiā in q̄rto. dis. xiiij. in q̄rto pncipali dr̄ motū disposi tm̄
ad pmā grām eē meritū ꝯgrui. vide ibidē i Capolo. q꜡
illa p̄paratio ad grām vl' dispō nō ē pure negatiua. s. nō
rebellare. imo ē positiua ⁊ maior ⁊ minor in diuersis ⁊c.
¶ Nota p̄terea. q꜡ ⁊ aliō dubiū h̄ eē pt. Cum hō se nō
possit ad grām ex se p̄parare. nec istā p̄paratōnem possit
mereri. nec acqrere p se quis mō. An si nō a deo p̄parat' ⁊
disponit'. sit a pctō nō habitōis grē tpe debito excusat⁹.
De hoc vide. iō. ꝯtra gentiles. c. clix. q꜡ nō est excusatus
q꜡ p seipm pt p̄stare ⁊ p̄stat ipedimētū. ⁊ vt sup tactū fu-
it ipotētia q̄ est ex nō ꝯcursu pmi agētis nō excusat. cū sit
sp ꝓpter aliquā culpā ad min⁹ originalē ⁊c.

¶ Argumentū in ɔtrariū est. p scḋa pte scḋe ɔclōis iii. qꝛ nō pt se hō p̄parare absqꝫ auxilio grē. vt p grām intelligaꝛ gratuita dei motio pueniēs liberū arbitriū. ad quā iuxta modū ḋ san. in q̄rto. volūtas ꝛ liberū arbitriū se hꝫ vt pedissequa. Vn̄ ꝛ ibidē. scꝫ in q̄rto. dis. xvij. q. p̄. ar. ij. q̄stii. ij. ad p̄mū. exponit auctoritatē Joā. hic allegatā. ꝙ tractio illa de q̄ dn̄s loq̄tur. nō iportat coactōem. sꝫ inductionē. vel adiutoriū ad bn̄ operādū. Et h̄ D. lanꝰ deducit in tertio ɔtra gentil. ca. cxlviij. vbi ostēdit p auxiliū gratie hoiem nō cogi ad virtutē ꝛc.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. ꝙ ɔuersio hois ad deū fit q̄dē p liberū arbitriū. ꝛ sꝫ h̄ hoi p̄cipiꝛ ꝙ se ad deū ɔuertat. sꝫ liberū arbitriū ad deū ɔuerti nō pt nisi deo ip̄m ad se ɔuertente. fm illud Hieremie. xxxi. Cōuerte me ꝛ ɔuertar. qꝛ tu dn̄s deꝰ meꝰ. ꝛ Trenoꝝ vltimo. Conuerte nos dn̄e ad te ꝛ ɔuertemur.

¶ Ad maiorē. patuit arti. iij. ad. ijᵐ. Si intelligiꝛ ꝙ nihil iponiꝛ hoi qḋ sit ei ipossibile ex ɔpria natura. negaꝛ. si aūt itelligiꝛ ꝙ nihil p̄cipiꝛ ei qḋ sit sibi ipossibile absolute. etiā cū auxilio dei. ɔcediꝛ. qḋ q̄dē auxiliū nulli deest nisi ɔpter culpā suā. Ad minorē. ɔcedo ꝙ h̄ habeꝛ Zacharie p̄mo. sꝫ p̄cipiꝛ ꝙ nos cōuertamꝰ ad deū. qꝛ hoc facere possumꝰ. sꝫ nō sine diuino auxilio. Subsumpta ɔcediꝛ. et patuit circa finē corporis. Sꝫ negaꝛ ɔn̄a. si ɔn̄a intelligiꝛ p auxiliū gratie. gratuita dei motio.

¶ Ad scḋm dōꝫ. ꝙ nihil homo pt facere nisi a deo moueaꝛ. fm illḋ Jo. xv. Sine me nihil potestis facere. ꝛ ideo cūꝫ dꝛ hō facere qḋ in se est dꝛ hoc esse in potestate hois fm ꝙ est motus a deo.

¶ Maior vera. si faciat qḋ in se est efficaciter. Et aliq̄ dicerēt. ꝙ illud facere qḋ in se est eē meritū ɔgrui grē. qꝛ meritū ɔgrui cōsistit in hoc ꝙ si hō faciat qḋ in se est. deꝰ etiā facit qḋ in se est. Ad minorē. si intelligiꝛ ꝙ illud in nobis dꝛ eē qḋ est in p̄tāte nostra exclusō auxilio diuino. negaꝛ. vt eīm patuit arti. ij. ad p̄ᵐ. Nihil est in p̄tāte hois etiā naturale nisi in ɔtute dei ad minꝰ generali motōe. et si sit gratuitū. nō est sine auxilio gratuito. Ad ɔn̄s verū est in p̄tāte nostra. qꝛ possumꝰ. sꝫ nō qꝛ ex nobis tm̄ possumꝰ ꝛc. Nota. d. s. in q̄rto. vbi supra statim. ar. ij. vbi notat q̄d sit facere qḋ in se est. Vn̄ dꝛ post cetera. vn̄ relinq̄tur ꝙ in ip̄a volūtate sit appropinq̄re deo p affectū ꝛ desideriū. ꝛ ordinari ad grām p remotōem ipedimēti. qḋ q̄dē ipedimētū ē pctm̄. Et iō p displicentiā pcti ꝛ affectū ad deū se aliq̄s ad grām p̄parat. ꝛ q̄n hec duo efficaciter facit. dꝛ facere qḋ in se ē. ꝛ grām recipit. hec ille. Ex q̄bꝰ ptꝫ q̄d sit facere qḋ in se est. scꝫ moueri in deū p amorē ꝛ spem atq̄ fidē. ꝛ ɔ̄ pctā p detestatōem. ꝛ habere ɔpositū emēdē. Vn̄ d. s. in de v̄ita. ma. xxv. q. q. v. dꝛ. Sꝫ lꝫ h̄ in iustificatōe ip̄i req̄riꝛ ꝙ ɔuertaꝛ ad detestatōem pcti. sicut aūt ɔuersio in deū fit p hoc ꝙ cognoscit hō deū p fidē ꝛ eum amat. ꝛ grām desiderat siue sperat. ita oꝫ ꝙ ɔuersio libe. arb. in pctm̄ sit p h̄ ꝙ hō se pctōrē recognoscit. qḋ ē humilitatis. ꝛ pctm̄ ɔteritū detestēꝛ vt pigeat fecisse. ꝛ iterare nō velit. hec ille. Vn̄ pꝫ qualis sit motꝰ. ꝛ in q̄ sit. q̄d dꝛ facere qḋ i se ē. Et pꝫ q̄bꝫ ꝙ hō nō pt facere qḋ i se ē nisi adiutꝰ.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ illa obiectio ɔcedit de grā habituali ad quā req̄riꝛ aliq̄ p̄paratio. qꝛ ois forma req̄rit susceptibile dispositū. sꝫ hoc ꝙ hō moueaꝛ a deo nō p̄exigit aliquā aliā motionē. cū deus sit p̄mū mouens. vn̄ ogꝫ abire in infinitū.

Ad assumptū dico. ꝙ hō indiget grā. i. gratuita motione. ad h̄ ꝙ se p̄paret ad grām habitualē. Et rō ē. qꝛ ois forma req̄rit dispōnē in subiecto. Sꝫ dico. 2°. ꝙ hō nō indiget grā q̄ pueniat ꝛ disponat ad grāꝫ. i. gratuitā motionē. Et rō ē. qꝛ ad motōes p̄mi mouētis nō oꝫ p̄supponere aliquā aliā motōem. qꝛ corpō qḋ est mouens p̄mū actio sua pcedit oēm aliā actōem ꝛ motū. ꝛ ip̄a nullā motōem p̄supponit. Ultra. pari rōne ꝛc. Uerū si indigeret grā habituali ad p̄parādū se ad grām habitualē. qꝛ ille sꝫ eiusdē rōis. ꝛ q̄ rōne vna p̄supponeret dispōem habitualē. eadē rōne ꝛ alia. Sꝫ negaꝛ. ꝙ si grā habitualis p̄supponit gratuitā motionē. ꝙ etiā illa gratuita motio p̄supponat aliā motionē. qꝛ motio vt dictū est p̄mi mouētis. nullā motōeꝫ p̄supponit. sicut nec p̄mū agēs. aliud agēs se p̄us. Ultra Et sic pcedeꝛ ꝛc. veꝝ. si p̄supponereꝛ grā habitualis. sꝫ nō si habituali p̄supponiꝛ gratuita dei motio. sicut nos diximus in corꝰ. Ultra ḡ ꝛc. Si intelligiꝛ ꝙ stādū sit in p° ad hūc intellectū. ꝙ hō sine grā. i. gratuita dei motōe possit se ad grām habitualē p̄pare. negaꝛ. si aūt intelligiꝛ ꝙ possit se preparare sine gratia habituali ɔcediꝛ. Et sic pbat hec rō p̄mā partem scḋe ɔclōnis.

¶ Ad quartū dōm. ꝙ hois est p̄parare animū. qꝛ hoc facit p liberū arbitriū. sꝫ tm̄ h̄ nō facit sine auxilio dei mouētis. ꝛ ad se attrahētis. vt dictū est. In corꝰ

Maior ɔcediꝛ. ꝙ hois ē p̄parare. sꝫ nō ex scip̄o tm̄. sꝫ hois moti ꝛ adiuti p deū est se efficaciter p̄pare ad grāꝫ dei. Ad minorē. dꝛ eē hois qḋ p seip̄m pt nō solū p seip̄m. sꝫ etiā qḋ pt cū auxilio dei. Vn̄ ꝛ negaꝛ ꝙ aliq̄d dicaꝛ eē hois. qꝛ possit p seip̄m exclusō deo. sed sp̄ sub motōe diuina ḡnali vꝛ sp̄ali. vt patuit. q̄re negaꝛ ɔn̄a. qꝛ male subsumiꝛ ad veꝝ intellectū maioris. Hois tm̄ ē p̄parare. qꝛ h̄ libere ꝛ p liberū arbitriū facit. sꝫ nō qꝛ solū ex li. arbi. ꝛ ita in illa p̄paratōe includiꝛ ꝛ li. arbi. ꝛ auxiliū dei. quare minor male subsumit.

Utꝝ absq̄ grā hō possit resurgere a pctō

D

Ad sepᵐᵘ sic pcediꝛ. Videꝛ ꝙ hō possit resurgere a pctō sine auxilio grē. illḋ ei qḋ p̄exigiꝛ ad grāꝫ fit sine grā. sꝫ resurgere a pctō p̄exigiꝛ ad illūinatōeꝫ grē. dꝛ ei ad Ephe. v. Exurge a mortuis ꝛ illūinabit te xp̄s. ḡ hō pt resurgere a pctō sine grā. ¶ P̄. pctm̄ ɔtuti oppoaiꝛ sicut morbo sanitati. vt sup̄ dictū ē. sꝫ hō p ɔtutē nature pt resurgere de egritudine ad sanitatē sine auxilio exterioris medicine. ɔpter h̄ ꝙ intꝰ manet p̄ncipiū vite a q̄ pcedit opatio naturalꝛ. ḡ videꝛ ꝙ hō sili rōne possit repari p seip̄m redeūdo de statu pcti ad statū iusticie absq̄ auxilio exterioris grē. q. lxxi. s. ar. s ¶ P̄. q̄libꝫ res naturalꝛ pt redire ad actū ɔuenientē sue nature. sicut aq̄ calefacta p seipam redit ad naturalē frigiditatē. ꝛ lapis sursum ɔiectꝰ p seip̄m redit ad suū motū naturalē. sꝫ pctm̄ ē q̄dā actꝰ ɔ̄ naturā. vt pꝫ p Damas. in. ij. li. ḡ videꝛ ꝙ hō possit p seip̄m redire de peccato ad statū iusticie. ¶ Sꝫ ɔ̄ est qḋ ap̄ls dꝛ ad gal. ij. Si data ē lex q̄ pt iustificare. ḡ xp̄s gratis mortuꝰ est. i. sine cā. pari ḡ rōne si hō hꝫ natura p quā pt iustificari xp̄s gratis. i. sine cā mortuꝰ est. sꝫ hoc est inconueniēs dicere. ḡ non pt hō p seip̄m iustificari. i. redire de statu culpe ad statū iusticie

¶ Postq̃ ostensa est nec̃itas gr̃e ad bene agendũ. hic ostendit nec̃itas eiusdẽ ad vitandũ malũ. ꝛ p° q̃tũ ad malũ ꝑteritũ. sc̃do q̃tũ ad malũ futurũ. ar. sequẽti.

¶ Rñdeo dicendũ ꝙ hõ nullo mõ pt̃ resurgere a pctõ ꝑ seipm̃ sine auxilio gr̃e. Cũ enĩ pctm̃ trãsiẽs actu remaneat reatu. vt sup̃ dictũ est. non est idẽ resurgere
q.lxxxvij.ar. vi. a pctõ qd̃ cessare ab actu pc̃i. ꝫ resurgere a pctõ est reparari hoiem ad ea q̃ peccãdo amisit.

¶ D. rñdet tali ꝯclõne quã ponit in ꝑncipio cor. et in fine resumit explicatã. Hõ nullo mõ pt̃ resurgere a pctõ ꝑ seipꝫ sine auxilio gr̃e. ꝛ q̃tũ ad habituale donũ. ꝛ q̃tuꝫ ad interiorẽ dei motionẽ (et vult ista ꝯclõ. ꝙ ad h̃ ꝙ hõ resurgat a pctõ. oportet adesse grãm duplicẽ de q̃ dictũ ẽ ar. ꝑce. s. habituale donũ sanãs ꝛ actuale auxiliũ gratuitũ) Probat ꝯclõ. nõ est idẽ resurgere a pctõ qd̃ cessare ab actu pc̃i. ꝫ resurgere a pctõ ẽ repari hoieꝫ ad ea q̃ peccãdo amisit. ꝫ hõ nõ pt̃ repari ad ea q̃ peccãdo amisit nisi per grãm dei habitualẽ ꝛ gratuitã motionem. igit̃ cõclõ vera. Huiꝰ rõnis D. pmo ponit ꝛ ꝓbat maiorẽ. sc̃do subiũgit ꝓbatõem minoris supplere. ibi. Incurrit aũt ꝛc. Maior ḡ pꝫ ex fundamẽto sup̃ habito. qꝛ pctm̃ trãsiẽs actu manet reatu. ꝛ ḡ cessante actu adhuc manet aliqd pc̃i. s. aliqs effectꝰ tenẽs se ex pte auersiõis. q̃re seqt̃. ꝙ resurgere a peccato ẽ liberari ab oi defectu ex pctõ inducto Et ꝑ declaratione huius maioris ꝛ eiꝰ ꝓbatõis nota que ponit D. san. in de v̾itate mate. xxviij. q. ij. vbi dr̃. cũ in pctõ sint duo. s. auersio ꝛ ꝯuersio. remissio ꝛ deletio pc̃i nõ respiciũt ꝯuersionẽ ꝫ magis auersionẽ. ꝛ id qd̃ auersiõeꝫ seqt̃. ꝛ iõ cum aliqs desinit h̃re volũtatẽ peccãdi nõ ex h̃ ip̃o ẽ sibi pctm̃ remissuꝫ. etiã si in ꝯriã trãseat volũtatẽ. vñ Aug. in li. de nupti. et ꝯcupi. ꝛc. Scd̃m h̃ ḡ pctm̃ remitti dr̃ ꝙ auersio (ꝛ ea q̃ ꝯsequũt̃ eã ex actu pc̃i p̃teriti) ꝯñs sanat̃. hec ille. Ex qb' pꝫ. ꝙ cũ D. h̃ dr̃ ꝙ pctm̃ manet reatu ꝯp̃hendit sub reatu oia q̃ ꝯsequũt̃ pctm̃ ex pte auersiõis. s. maculã et offensam ꝛc. et idẽ est loq̃ de remissiõe pctõꝝ ꝛ de resurgere a pctõ ¶ Nota aũt diligẽter pondus maioris cũ dr̃ resurgere a pctõ est hoiem repari ad ea q̃ peccãdo amisit scꝫ etiã dilectõeꝫ dei spc̃alẽ ꝛ acceptatõem ad vitã eternã q̃re et si Scotꝰ in iiij. dis. p. 2ª pte distinctõis teneat. ꝙ de poñ. dei absoluta possit deleri sine gr̃a q̃tũ ad offensaꝫ. nullo tñ mõ pt̃ teneri ꝙ hõ possit resurgere a pctõ q̃tum ad oia q̃ peccãdo amisit nisi mediãte gr̃a etiã habituali. sed de h̃ statim magis. et etiã infra q. cxiij. ar. ij. Tũc ibi.

¶ Incurrit aũt hõ triplex detrimẽtũ peccãdo. vt ex
q.lxxxv. sup̃ dictꝭ pꝫ. s. maculã corruptiõem natural' boni. et
q.lxxxvi reatũ pene. Maculã q̃dẽ icurrit inq̃tũ ꝑuat̃ decore
q.lxxxvij. gr̃e ex deformitate pc̃i. Bonũ aũt nature corrũpit̃ inq̃tũ nat̃a hois deordinat̃ volũtate hois deo nõ subiecta. h̃ enĩ ordĩe sublato ꝯñs ẽ vt tota nat̃a hois peccãtis iordinata remaneat. Reatꝰ ho pene ẽ ꝑ quẽ hõ peccando mortal'r meret̃ damnatõem eternã.

¶ Probat minorẽ sic. hõ peccãdo incurrit triplex detrimentũ. s. maculã corruptiõem naturalis boni ꝛ reatuꝫ pene. ꝫ nullũ hoꝝ pt̃ repari nisi ꝑ deũ. s. mediãte gr̃a. igit̃ minor ꝑncipal' v̾a. Huiꝰ ꝓbatõis ponit p° maiorẽ. 2° minorẽ. ibi. Manifestũ ꝛc. Istã ḡ maiorẽ D. relinq̃t ꝓbatã ex ĩ dictꝭ q̃stiõib'. lxxxv. lxxxvi. lxxxvij. Et declarat maiorẽ ꝑ singulis ptib'. et pꝫ explicatio illaꝝ ptiũ ex sup̃ dictis. ¶ Et nota. ꝙ in detrimẽtis ꝯputat̃ macula ꝛ ꝑuatio gr̃e quã ꝯstat ꝑ nullã poñam posse pelli nisi ꝑ gr̃e decorẽ. sicut nec cecitas nisi ꝑ collatõem visus. ꝛ hoc nec de potentia absoluta. quare peccator nullo modo potest repari q̃ ad amissa sine gr̃a qd̃ est resurgere a peccato. Damñ cũ dr̃.

¶ Manifestũ ẽ aũt de singulis hoꝝ triũ ꝙ nõ pñt repari nisi ꝑ deũ. Cũ enĩ decor gr̃e ꝓueniat ex illustratione diuini luminis. nõ pt̃ tal' decor in aĩa repari nisi deo denuo illustrãte. vñ req̃rit̃ habituale donũ qd̃ ẽ gr̃e lumẽ. Sil'r ordo nature repari nõ pt̃. vt scꝫ voluntas hois deo subijciat̃ nisi deo voluntatẽ hois ad se trahẽte. sicut dictũ est. Sil'r etiã reatꝰ pene eterne Ar. vi.
remitti nõ pt̃ nisi a deo in quẽ ẽ offensa ꝯmissa ꝛ q̃ est hoim iudex. et ideo req̃rit̃ auxiliũ gr̃e ad h̃ ꝙ hõ a peccato resurgat. ꝛ q̃tũ ad habituale donũ ꝛ q̃tũ ad interiorem dei motionẽ.

¶ Subiũgit minorẽ ꝑ minore ꝑncipali. ꝛ eã ꝓbat iuxta tres ptes eiꝰ. ꝛ ꝑ p° pte. s. ꝙ macula ꝛ ꝑuatio diuini decoris nõ possit repari nisi ꝑ grãm. qꝛ decor gr̃e ꝓuenit ex illustratõe diuini luminis. ꝫ talis illustratio nõ est nisi a deo denuo illustrãte ꝑ gr̃e lumẽ. ḡ ista ps minoris v̾a. ꝛ est fundamẽtũ huiꝰ ptis. qꝛ macula nõ tollit̃ nisi ꝑ grãꝫ q̃ est a solo deo. ḡ ꝛc. Pro sc̃da pte arguit̃ sic. ordo nature ꝯsistit ꝑncipal'r in h̃ ꝙ volũtas hominis deo subijciat̃. s. h̃ nõ fit nisi a deo trahẽte. ḡ ꝛc. Maior paꝫ ex dictis Minor patuit ar. vi. ꝫ ex illa pte habet̃ ꝙ opꝰ est auxilio diuino. qꝛ ad hec ꝙ volũtas q̃ iheret creature vt fini cõuertat se ad deũ vt bonũ ꝯmuꝫ ꝛ finẽ. req̃rit̃ motio gratuita. vt lõgiꝰ deducit D. in de v̾ita. vbi iã in cor. Tertia ps ꝓbat̃ sic. reatꝰ pene nõ pt̃ dimitti nisi ab eo in quẽ peccat̃. ꝑsertim si sit supmꝰ iudex. ḡ. de isto antecedẽte vide in. 7° 2ᵉ. q. lxvij. ar. iiij. Nota aũt ꝙ clarũ q̃dẽ ẽ. ꝙ reatꝰ pene eterne. nõ remittit̃ nisi a deo. sed an possit remitti a deo sine gr̃a hituali. est q̃stio apud Scotũ de poñ. dei absoluta. sicut ꝛ de offensa. vult tñ vbi sup̃. ꝙ ꝑ h̃ ꝙ deꝰ An reatꝰ sine gr̃a possit remitti
nõ vult vindicare culpã istã. ad qd̃ velle nõ vindicare nõ req̃rit̃ aliq̃ gr̃a Sꝫ de h̃ dr̃. ꝙ nec reatus ꝑfecte dimitti pt̃ sine gr̃a. De h̃ D. san. in de v̾ita. vbi sup̃ in fine cor. Reatꝰ inq̃t pc̃i nõ solũ ẽ obligatio ad penã sensibilẽ. sed ꝑcipue ad penã dãni. q̃ est carẽtia glorie. Vñ hic reatꝰ nõ tollit̃ q̃ diu nõ dat̃ hoi. vñ possit ad gloriaꝫ ꝓuenire. hec aũt est gr̃a. ꝛ ideo sine gr̃a remissio pctõꝝ fieri nõ pt̃. hec ille. Ex qb' pꝫ. ꝙ reatꝰ nõ dimittit̃ nisi hõ habeat iteꝝ vt ad gloriam possit ꝓuenire. qd̃ vtiq̃ nõ est sine gratia. vt Scotꝰ fatet̃. q̃re seqt̃ ꝙ q̃uis de poñ. dei absoluta deꝰ possit sine gr̃a aliquẽ velle nõ eẽ obligatũ ad penã sensus ꝫ ꝙ sine gr̃a oino tollat̃ reatꝰ pene dãni. sic ꝙ gloria sibi debeat̃. nõ est possibile. etiã de poñ. absoluta Ex qb' seqtur. ꝙ ꝯuenĩter dr̃ ꝯclõ posita in ꝑncipio l̃re. ꝙ nullo mõ pt̃ hõ resurgere a pctõ ꝛc. credo tñ ꝙ nec de poñ. dei absoluta possit hõ resurgere ab oib' detrimentis q̃ peccãdo incurrit sine gr̃a. Et de hoc infra. q. cxix. ar. ij. spc̃al'r de offensa. Scotꝰ tñ nimis supficial'r loq̃tur de remissione offense. scꝫ ꝑ velle nõ esse obligatũ ad penã sensus ꝑsertim Sed D. loq̃tur de ꝑfecta recõciliatõe ꝛ pace atq̃ amicicia ꝛ beniuolẽtia spc̃ali. qua deꝰ iteꝝ aliquẽ acceptat spc̃aliter ad btitudinẽ. ꝛ talis nõ fit sine gr̃a. ꝫ de h̃ infra. Patet igit̃. ꝙ loquendo de ꝑfecta remissione ꝛ resurrectõe a peccato per quã homo recuperat perdita. qd̃ non potest fieri sine gratia habituali ꝛ actuali. Vide de his Capreolum in quarto distinc. ꝑma. q. ij. ad argumenta Scoti contra secũdam ꝯclusioneꝫ. vbi dissoluit argumẽta scoti.

que nititur probare remissionē peccati ꝯsertim originalis posse fieri sine gratia. ꝛ restringit se Capolus ad potentiam dei ordinatā. Ego aūt puto. qꝛ loquēdo de deletiōe culpe eo mō quo d. san. loquitur h̄ ꝛ infra. ꝙ nec de potentia dei absoluta remitti possit ꝛ deleri nisi p gratiā. qđ etiā pꝫ ex d. san. in de veritate. vbi sup̄ citatum. Oportet eñ aduertere. qꝛ Doc. loquitur de remissiōe peccati qua peccator redit in speciale amorē dei ꝛ est gratus ꝛ acceptus ad btitudinē ꝛ ipa dignus. Puto tñ ꝙ si res bene aduertatur. qꝛ nō sit ꝯtrouersia inter d. san. et scotū. qꝛ d. san. ꝓprie loquitur de pfecta remissione ꝛ deletione oīm que hō peccando incurrit detrimenta. Scotus aūt soluꝫ de remissione reatus pręsertim quo ad penam sensus ꝛc.

¶ Argumentū in ꝯtrariū est p ꝯclone nostra. nā idē est fm rē iustificatio ꝛ resurrectio a peccatis. ꝛ qꝛ nō pōt ex natura sua iustificari. imo opus est gr̄a gratū faciente et gratuita motione. ideo ꝛ ad hoc ꝙ hō a peccatis resurgat. ꝛ de illa auctoritate apli aliqđ dictū fuit s̄ q. cix. ar. ij. in argumēto in ꝯtrariū. de iustificatiōe tñ infra.

¶ Ad pmū ergo dōm ꝙ illud indicit hoi qđ ptinet ad actū liberi arbitrij. qui requirit in hoc. ꝙ hō a peccato resurgat. ꝛ ideo cū dicit. Exurge ꝛ illuminabit te christus. nō est itelligendū ꝙ tota exurrectio a peccato pcedat illuminatōem gratie. sed qꝛ cū homo p liberū arbitriu a deo motu surgere conat a peccato recipit lumē gratie iustificantis.

¶ Ad maiorē vera ꝯsertim si pcipiat prius tempe. Dico tñ. ꝙ est duplex gratia. vt dictū est. s. gratuita motio. ꝛ gratia iustificans. ꝛ gratuita motio precedit gratiā iustificantē ꝛ illuminantē. Ad minorē. si intelligit. ꝙ pfecta et tota resurrectio pcedit illuminatōem que est p grām. Negat. Sed intelligit. ꝙ motus liberi arbitrij in deū ꝛ ꝯtra peccatū quo hō facit qđ in se est pcedat iustificatōem per gratiā habitualē. ꝛ tñ hūc motū pcedit gratuita motio. Oportet eñ aduertere. ꝙ ad totā resurrectionē requirit motus liberi arbi. recedens de bono ꝯmutabili ꝛ cōuertēs se ad bonū icōmutabile. ꝛ talis motus plerunqꝫ prius tpe fit ante illuminatiōem p grām. sed talis motus nō est totū qđ requirit ad resurrectionē a petō. qꝛ ad huc nō est deleta macula nec remissus reatus pene eterne damni ꝛ sensus. ideo tota resurrectio a petō nō fit sine gr̄a etiā habituali. licet habeat initiū sine gr̄a habituali. non tñ sine gratuita motione. ꝛ hec D. vult in solone. quare negat ꝯña. qꝛ in hoc ꝙ homini pcipit vt surgat pcipit et ꝙ se ꝯuertat ad deū. cū tñ gratuita motione. ꝛ p hanc ꝯuersionē disponit se ad grām iustificantē p quā pfecte surgit. Vñ d. san. super aplm ibidē dr. ꝙ ad iustificatōem impij duo requirunt. scꝫ liberū arbitriū cooꝑans ad surgendū ꝛ ipa gr̄a ꝛ certe hoc ipm habet liberū arbitriū a gratia pueniente ꝛ postea meritorie opari a gratia subsequēte. Unde dicit tren. vltimo. Conuerte nos deus ꝛ ꝯuertemur. hec ille. et vult idē qđ hic. qꝛ videlꝫ motus liberi arbi. pcipit quē homo habet a gr̄a puenięte. s. actuali motione ꝛ postea illuminat p gratiā iustificantē ꝛ subsequentē. De ista distinctione gratie infra ex intentione ꝛc.

¶ Ad scōm dōꝫ. ꝙ naturalis ratio nō est sufficiēs pncipiū huius sanitatis que est in hoie p grām iustificantē. sꝫ huius pncipiū est gr̄a que tollit p petm̄. et ideo nō pōt hō p seipm reparari. sed indiget vt denuo ei lumē gratie infundat. sicut si corpore mortuo resuscitando denuo infunderetur anima.

¶ Maior ꝯcedit ad sensuꝫ sup̄ dictū q. lxxi. ar. ij. Ad minorē. placet mihi. qꝛ qñqꝫ ita est. natura ꝯsertim existēte integra. vt patuit ad tertiū. ꝛ rō est. qꝛ sanitas est actus ꝓportionatus ipi nature. ꝛ qꝛ intus manet pncipiū vite. sꝫ sic nō est in iustificatiōe ꝛ resurrectiōe a petō. tū qꝛ gratia reparās peccatorē est actus ꝛ forma supnaturalis: ꝛ ad eā est hō nō in potentia actiua naturali etiā receptiua. sꝫ tñ obedientiali. Distinguimus eñ ꝯtra Scotū potentiam respectu actus supnaturalis a potentia receptiua actus naturalis. ꝛ distinguimus naturalē actū ꝛ supnaturalē nō solū fm agentia. sed etiā fm potentias receptiuas. Tū scđo. qꝛ in hoie peccatore nō est pncipiū reparatiōis ꝛ sanitatis q est p grām. imo ipsa gr̄a est pncipiū q facta est p petm̄ irreparabilis hoi fm vires suas. qre negat ꝯña. Nota circa vba D. i fine. ꝙ corpus mortuū cui itez infunderet aīa nō fuisset in potentia ad eandē aīam nisi in potentia obedientiali. qꝛ eadē aīa nō est p naturā reparabilis. vñ dicimus ꝯtra Scotū. ꝙ forma hꝫ aliquā irreparabilitatē ex hoc. ꝙ eius ꝯriū vel puatio in materia vel subiecto pcessit. nec admittimus rōnes aduersās p hoc scđo de gñatiōne tex. ꝯmē. vlti. et ꝯmētatore. ꝙ eadē forma etiā naturalis possit iterū reparare pcedente eius puatione vel ablatiōe. et g in ꝓposito ex h̄ ꝙ peccator pdidit grām nō est in potentia vel ad eadē nūero vel specie. qꝛ actus supnaturalis est. nec ab agēte naturali pōt redire. nec hō ē in potentia naturali receptiua ad ipam. de ista tñ materia. an idē nūero possit redire sicut Scotus vult. vide Capoluꝫ in. iiij. dis. xliij. q. j. ꝯclone j. ¶ Nota ẜqꝫ ex hac solone cassatōem argumētoꝝ Durādi. q Capolus hꝫ in. ij. dis. xxviij. ꝯtra qrtā ꝯclonē. qꝛ nō sequitur hō disponit materiā vel corpus ad aīam rōnalem. igit pt disponere se ad grām. nā aīa rōnalis est naturalis forma corpis. gr̄a aūt oīno supernaturalis. vñ natura nec ē nec pt causare se sola dispōnē ad grām. nec eñ bonū morale ꝓpositū rōni est dispositio ad gratiā. sed ꝯuersio de qua dictū est in quā sine gratuita motione nō potest.

Scotus

ad Durādū

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ quādo natura est integra p seipam potest reparari ad id qđ est sibi ꝯueniens et ꝓportionatū. sed ad id quod supexcedit suā ꝓportionē reparari nō potest sine exteriori auxilio. Sic igit hūana natura defluens p actū peti. qꝛ non manet integra. sed corrūpit. vt supra dictū est. nō pt p seipꝫ repari. neqꝫ etiā ad bonū sibi ꝯnaturale. ꝛ multo minus ad bonū supnaturalis iustitie. q. lxxxv.

¶ Maior glosat clare a Doc. qꝛ natura integra pōt se reparare q̄ ad ꝓportionatū ꝛ ꝯnaturale. sꝫ h̄ nō pt natura corrupta ꝛ nec integra nec corrupta pt se repare ad excedēs supnaturale. Ad minorē ꝯcedit. sed p petm̄ aufert id qđ est supnaturale ꝛ nō ꝓportionatū nature. sꝫ gr̄a ꝛ auxiliū gratuitū qđ etiā hō nō pt mereri. ꝛ scđo. natura peccans est corrupta. ꝛ ideo talis nec se pōt repare ad id qđ est naturale. s. bñ sp agere etiā in moralibus. vt patuit sup̄ ar. ij. sicut potuit hō integer. qre negat ꝯña. tū qꝛ hō peccator corruptus est. tū qꝛ pdidit actū supnaturalē.

¶ Utrꝫ absqꝫ gr̄a possit homo vitare peccatū.

AD octauū sic ꝓcedit. Videt ꝙ hō sine gr̄a possit nō peccare. Nullus eñ peccat in eo qđ vitare nō pt. vt Aug. dr in li. de duabus aiabus. ꝛ de libe. arbi. si g hō existēs in petō mortali nō possit vitare petm̄. videt ꝙ peccādo non

peccet. qd̄ est incōueniēs. ¶ P. ad hoc corrigit̄ hō vt nō peccet. si igit̄ hō in peccō mortali existēs nō pt nō peccare videt̄ q frustra ei correctio adhibeat̄ qd̄ est incōueniens. ¶ P. Eccl'. xv. dr̄. Ante hoīem vita et mors. bonū ⁊ malū. qd̄ placuerit ei dabit̄ illi. sꝫ ali/qs peccādo nō desinit ēē hō. ergo adhuc in ei⁹ ptāte est eligere bonū vel malū. ⁊ ita pt hō sine grā vitare peccatū. ¶ Sꝫ ꝯ est qd̄ Aug. dt in lib. de pfectōe iusticie Quisqs negat nos orare debere ne intrem⁹ in temptatōem. negat āt h̄ q ꝯtendit ad nō peccādū grē dei adiutoriū nō ēē hoī necariū. sꝫ sola lege accepta hūanā sufficere volūtatē ab aurib⁹ oīm remouendum. ⁊ ore oīm anathematizandū esse nō dubito.

Hic igit̄ de necītate grē respectu pcī futuri. s. vitādi.

¶ Rn̄deo dd̄z. q de homine multiplr̄ loqui pos/sumus. Uno mō sm statū nature integre. Alio mō sm statum nature corrupte.

¶ D. satisfacit q̄sito sm q̄ndam distinctōēꝫ bimēbrē. et pmo rn̄det iuxta pmū mēbrū. scd̄o iuxta secundū. ibi. In statu āt ⁊c̄. Quo ad pmū pmo pmittit distinctōēm. scd̄o subiūgit ꝯclōnē rn̄dentē. ibi. Scd̄m statū ⁊c̄. Ista ē ergo distinctio. q de hoīe duplr̄ loq possum⁹. Uno⁹ sm statū nature integre. Alio⁹ sm statū nature corrupte. Et huius distinctiōis mēbra explicita sunt ar. ij. qꝛ p naturā integrā nō intelligit̄ natura nuda ⁊ soluꝫ cū ꝑtib⁹ essentialib⁹ naturalib⁹. sꝫ includit̄ integritas q erat ꝑ aliqd̄ donū gratuitū qd̄ pt dici naturale ꝓ tanto. qꝛ cū natura acceptū. sꝫ nō ex pncipijs nature causatū. ⁊ ꝑ oppositū ꝑ naturā corruptā. nō intelligit̄ q̄si natura amiserit aliqd̄ essentialiū pncipioꝝ aut ꝑtiū vel potenꝝ naturaliū. sꝫ itelligit̄ natura ꝑ pcīm destituta ab illo dono quod faciebat integritatem nature. Consequenter cū dicit.

¶ Scd̄m statū quidē nature integre etiā sine grā habituali poterat hō nō peccare. nec mortaliter. nec venialr̄. qꝛ peccare nihil aliō est q̄ȝ recedere ab eo qd̄ est sꝫ naturā. qd̄ vitare hō poterat i statu nature integre. nō tn̄ h̄ poterit sine auxilio dei i bono ꝯseruātꝭ. q subtracto etiā ipa natura in nihilū decideret.

¶ Subiūgit pmā ꝯclōnē iuxta pcedēs mēbrū. Scdꝫ statū nature integre etiā sine habituali grā poterat homo nō peccare nec mortalr̄ nec venialr̄. nō tn̄ h̄ poterat sine auxilio dei in bono ꝯseruātis. Probat̄ p⁹ ps ꝯclōnis. Peccare nihil aliud est q̄ȝ recedere ab eo qd̄ est sm naturā. sꝫ hō in statu nature integre potuit vitare id. s. recessum ab eo qd̄ est sm naturā. igit̄ pma ps vera. Maior pꝫ ex sua ꝯra dictis. Minor pꝫ ex ar. ij. et. iiij. qꝛ natura integra pt in oē id qd̄ est naturale. ⁊ ꝑ ꝯn̄s vitare oē qd̄ est ꝯtra naturā. Scd̄a ps pꝫ. qꝛ subtracto auxilio dei ꝯseruāns etiā ipa natura in nihilū decideret. igit̄ multo magis nō vitaret actū malū ⁊ peccatū. nā videt̄ magis ꝯtra naturā cadere in nihilū q̄ȝ peccare. si igit̄ nō pt ꝑmanere ⁊ non cadere in nihiluꝫ sine auxilio. igit̄ nec potest vitare pcīm. ¶ Nota pmo circa pmā ꝑtem ꝯclōnis. q illa ps ꝯclōnis accipienda est iuxta pdicta in ar. ij. et. iiij. qꝛ videlꝫ hō in statu integro posset vitare oīa peccata opposita recte rōni et integritati nature q qdē integritas soluꝫ se extendit ad oīa bona nature ꝓportionata. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ad vitāda mala opposita. s. pcā in morib⁹. q̄re ex ista ꝯclōne non habet̄. q hō integer posset vitare pcā etiā opposita ꝟtutib⁹ theologicis. nā vt dictū est ar. iiij. nec mādata legis posset implere cū mō charitatis sine grā. ⁊ ꝑ ꝯn̄s nec oppositū modi charitatis vitare. sꝫ habet̄ post dicta in pcedentib⁹. qꝛ homo in statu integro potuit vitare oīa peccata q sunt cōtra naturā hoīs. ea āt sunt q sunt ꝯtra rōnem naturalē. ea aūt sunt pcā in morib⁹ ⁊ pcā ꝯtra pcepta de actibus moraliū ꝟtutū. vn̄ ⁊ ad h̄ tendit ꝓbatio d. san. qꝛ scꝫ hō integer pt vitare id. qd̄ est ꝯtra suā naturā q̄le est pcīm ꝯtra rōnē. Scd̄m tn̄ d. san. in de veri. mate. xxiiij. q. ix. ad 2m. nō seq̄t̄ q si aliqs euadat dānatiōēm ex libe. arbi. q ꝓpter h̄ possit gloriā acq̄rere. hoc tn̄ mai' est. Et patet instantia de homie in statu inocētie. hec ille. Potuit ergo hō integer vitare oīa pcā pfectꝫ in morib⁹. nō tn̄ potuit mereri nisi ꝑ grām. nec iplere modū charitatis. Doc. āt in de ꝟitate loq̄tur post opinionē ponentē charitatꝭ modū nō esse in pcepto. vn̄ ibidē ad. xvim. dt. q pceptū dilectōis nō sit pceptū sꝫ est finis pcepti ⁊ forma alioꝝ ⁊c̄. ¶ Nota 2° circa eandē ꝑtē. q Durādus ex hac ꝯclōne nitit̄ infringere veritatē seq̄ntis statim ponēde. Dicit tn̄ q qꝛ sm doctore in statu nature itegre hō potuit vitare oē pcīm mortale. q āt ꝑtinēt ad naturā nō amittūtur. sꝫ forte habilitas minuat̄. ⁊ ideo fuga mali ⁊ electio boni nullo mō ꝑ pcīm subtrahūt̄. Dico tn̄ ad hoc. q posse vitare oē mortale etiam in morib⁹ nō ꝑtinet ad naturam absolute sumptā. i. sm essentialia ⁊ naturalia tn̄ q sunt cōīa oīb⁹ et nō auferūt̄. sꝫ vt dictū est ꝑtinet ad naturā integrā. integritate supaddita ⁊ donata a deo vl̄ ad naturā habētē donū equalēs dono illi originalis iusticie. ⁊ talr̄ ꝑtinens ad naturā integram. nō oportet q sꝑ in natura inueniat̄ nec oīb⁹ assit. vn̄ ⁊ supra dictū fuit. q bonū nature qd̄ ē iusticia originalis totalr̄ ꝑ pcīm ablatū est. sꝫ veꝝ est q bonū nature qd̄ est inclinatio ad ꝟtutē de q arguēs meminit nō est ablata. Sꝫ dicim⁹ q illa inclinatio naturalis ⁊ cōīs oīb⁹ nō sufficit ad vitādū oīa pcā mortalia rōe statim dicenda. ⁊ ergo pcedit hec obiectio Durādi ex deficiētē intellectu ei⁹ qd̄ dr̄ esse nature integre posse vitare oīa pcā mortalia ⁊ venialia. qꝛ nō est idē q nature absolute ꝯsiderate. vt dictū est. ¶ Nota tertio circa secūdā ꝑtē cōclusionis. q qꝛ vt sup tactū fuit ⁊ alibi ex itentōe videbit̄. qꝛ eadē actio dei est actio vel factio effect⁹ ⁊ ei⁹ ꝯseruatio. ideo auxiliū dei ꝯseruās bonū nature integre est idē cum actiōe q de⁹ ꝯtulit iusticiā originalē q qdem collatio non est influentia gn̄alis sꝫ specialis nō tn̄ gratuita distincta. a collatōne vel ꝯseruatione iusticie ⁊ doni originalis. q̄re nō video q ex illa ꝑtē possit haberi q hō integer egeret speciali dei motiōe gratuita supaddita sup ꝯseruatōem originalis iusticie. ⁊ sic intelligo sup dicta qn̄ dictū est nō req̄rit speciale auxiliū gratuitū distinctū a ꝯseruatōe ⁊ manutenentia originalis doni. sꝫ ⁊ ista manutenētia nō sit cōīs influentia. qꝛ nō oīb⁹ cōīs nec ꝓ oīni statu. ⁊ ergo dt D. notāter q hō integer indigeret auxilio in bono ꝯseruātꝭ. sed nō dicit gratuito auxilio. s. distincto a ꝯseruatōne illi⁹ iusticie originalis ⁊ a gn̄ali influentia. Un̄ doc. san. in de veritate mate. xxiiij. q. xiij. ad q̄rtū. q sicut cū loq̄mur de natura nō excludim⁹ ea ꝑ q natura ꝯseruat̄ in esse. ita cū loq̄mur de grā nō excludim⁹ diuinā opatiōem ꝯseruātē grām in esse. sine q nec in esse nature nec in esse gratie aliqs ꝯsistere valet. hec ille. sic in ꝓposito intelligo q idem est dicere. hō indiget dono originalis iusticie ⁊ ei⁹ ꝯseruatōe. sed ꝑ h̄ non ponit̄ aliqd̄ aliud necessariū. ¶ Nota quarto q qꝛ nō potuit peccare venialiter nec ex genere nec ꝓpter

Cōclo pma

Ad durādū

subitũ motũ ꝛ imꝑfectiõem actus. Ideo D. hãc partem scꝫ ꝙ etiã venialia oĩa potuit vitare, relinq̃t ꝓbatã ex ea ꝑ rõe ꝙ potuit vitare oĩa mortalia. qꝛ vtr usqꝫ vitatio ex eadẽ radice ꝓcedit. scꝫ integritate nature

¶ In statu autẽ nature corrupte indiget hõ grã habituali sanãte naturã. ad h̃ ꝙ hõ oĩno a pctõ abstineat. q̃ q̃dẽ sanatio ꝑmo fit in p̃nti vita fm mẽtẽ appetitu carnali nõdũ totalr̃ reparato. vñ Apl's Ro. vij. in ꝑsona hoĩs reparati dt. Ego ipe mẽte seruio legi dei. carne aũt legi peccati

¶ Hic p̃nter D. ꝓsequitur scdꝫ mẽbꝝ dicte distinctiõis scꝫ ꝯsiderãdo hoĩem in statu nature corrupte. Et qꝛ natura corrupta etiã est in duplici statu vel dispõne. scꝫ habẽdo grãm ꝛ nõ hñdo. ideo D. ꝑmo determinat q̃stuꝫ quo ad naturã in grã. scdo quo ad naturã corruptaꝫ sine grã. ibi. Similiter etiã ꝛc. Quo ad ꝑmũ ꝑmo ponitur ꝯclonem fundamentalẽ. Scdo subiũgit remiuã. ibi. In q̃ q̃dẽ ꝛc. Cõclo ḡ fundamẽtalis ꝛ generalis est. in statu nature corrupte indiget hõ grã habituali. sanãte naturam vt oĩno a pctõ abstineat. Et relinq̃t eã notã ex ꝓcedẽtibꝫ articulis. ꝛ ex ꝓcedẽti ꝯclone. qꝛ hõ p̃t oĩa pctã vitare ꝛ ab oĩbꝫ abstinere. qꝛ integer ꝛ sanꝰ. igĩ corruptꝰ nõ p̃t nisi ꝑ grãm sanet. Et sicut dictũ fuit in ꝓcedẽtibꝫ. hoc est opus hoĩs sani ꝛ integri. igĩ ꝯclo vera Et vult illa cõclusio. ꝙ abstinere ab oĩbꝫ nõ est nisi ꝑ grãm. qꝛ aũt in ꝓcedẽti ꝯclone dictũ est. ꝙ hõ integer possit vitare omnia mortalia ꝛ venialia. ideo restat determinare an etiam hõ ꝑ grãm sanatꝰ possit oĩa mortalia ꝛ oĩa venialia vitare. Ideo D. p̃nter cũ dt

q. lxxxiij. ar. 3 iiij. ꝛc. ¶ In quo q̃dẽ statu p̃t hõ abstinere ab oĩ pctõ mortali qd̃ in rõne ꝯsistit. vt supra habitũ est. nõ aũt p̃t hõ abstinere ab oĩ pctõ veniali ꝑpter corruptiõne inferioris appetitꝰ sensualitatis. cuiꝰ motꝰ singulos q̃dẽ rõ reprimere p̃t. ꝛ ex hoc hñt rõnem pcti ꝛ volũtarij. nõ aũt oẽs. qꝛ dũ vni resistere nitĩ. fortassis aliꝰ insurgit. ꝛ etiã qꝛ rõ nõ sem̃ p̃t eẽ ꝑuigil ad
q. lxxiij. ar. x q. lxxx. ar. iij. hmõi motꝰ vitãdos. vt supra dictũ est.

¶ Subiũgit ꝯclonẽ ad hoc mĩsuã talẽ. in tali statu nature corrupte. sꝫ sanate ꝑ grãm. p̃t hõ ab oĩ mortali peccato abstinere. nõ aũt ab oĩ veniali Probatĩ in statu nature corrupte hõ indiget grã habituali sanãte naturam (et suppie) fm cuiꝰ sanatiõem ꝛ effectũ est vitatio pcti. sed sanatio grẽ habitualis ꝑmo fit in p̃senti vita fmꝫ mentem appetitu carnali nõdũ totalr̃ reparato (Subsumiĩ) sꝫ peccatũ mortale in rõne ꝛ mente ꝯsistit. Veniale aũt tenet se ex pte corruptiõis inferioris appetitꝰ. cuiꝰ motꝰ singulos rõ reprimere p̃t. nõ autẽ oẽs. ḡ ꝯclo vera. Maior est ꝯclo ꝑambulãs. Minor patuit auctoritate apli. ꝛ intelligĩ ꝙ fm mentẽ. hoc est deliberataꝫ rõnem faciẽte grã. seruio legi dei. ꝛ vito pctã mortalia. sꝫ fm carneꝫ. id ẽ sensualeꝫ ꝛ carnalẽ appetitũ. seruio legi peccati id est patior subitos motꝰ ꝯcupiscẽtie ꝛ inordinatos. q̃ sunt venialia. Subsumpta ꝑ ꝑma pte patuit supra. q. lxxiij. arti. iij. et. iiij. qꝛ mortale est solũ in rõne ad sensum ibidẽ dictũ. qꝛ nullius potẽtie vel virtutis in hoĩe est ꝯuersio ad bonũ incõmutabile sicut ad finẽ vltimũ. nisi ex rõe deliberata directe vl' interpretatiue. nec aliq̃s actꝰ ẽ mortale nisi sit aliqualr̃ rõis ꝛc.

Scda ps subsumpte declaratĩ. ꝛ ꝓbatĩ dupl'r. Primo qꝛ dũ vni motui sensualitatis resistere nitĩ imaginatiõem diuertens ad alia. incidit aliq̃s subitꝰ motus inordinatus alterꝰ pcti. vt patuit supra. q. lxxiiij. ar. iij. ad. ijm. Secũdo. qꝛ rõ nõ sem̃ p̃t eẽ ꝑuigil ad hmõi motꝰ vitãdos. vt patuit supra. q. lxxxix. ar. iij. Et ita pꝫ. ꝙ existẽs in grã nõ p̃t vitare oĩa venialia. tum ꝑpter corruptiõnem sensualitatis. tũ ꝑpter subitos motus q̃ accidũt in rõne ipa. q̃ q̃nqꝫ hñt morã an deliberatiõeꝫ. q̃ est venialis. sicut est motus infidelitatis. Nota aũt. ꝑbũ d. san. cũ dt. q̃ q̃dẽ sanatio ꝑmo ꝛc. qꝛ vult. ꝙ grã viatica in natura corrupta vniat mentẽ deo ꝑmo. Sꝫ scdo videlꝫ in alio statu. scꝫ glĩe post resurrectiõem corpoꝝ. tũ ꝯsummata fuerit redũdabit in corpꝰ incorruptiõis vigorẽ supeminẽter ꝯtinentẽ originalẽ iustitiã. Nã incorruptiõis vigor nõ solũ erit in aĩa formaliter sicut in statu innocẽtie. sꝫ ꝛ in corpore. ꝛ erit corpꝰ rõni plenissime subiectũ. Vñ dt D. in de vita. ma. xxiiij. q. xxiiij. in cor. ꝙ ad hãc rectitudinẽ (scꝫ vt hõ oẽs ꝛ singulos motos sensualitatis possit vitare) hõ in p̃nti ꝑ grãm nõ reducĩ cõiter loquẽdo. sed hãc rectitudinẽ expectamꝰ in statu glĩe. Et dt (cõiter loquẽdo) ꝑpter ꝑsonas puilegiatas. scꝫ xp̃m ꝛ btãm virginẽ. vt ipe hꝫ ibidẽ ad ꝯtrarium.

Nota aũt. qꝛ possꝫ eẽ circa scdam huiꝰ ꝯclonis ptem dubiũ. qꝛ vt supra dictũ fuit. q. lxxxix. ar. iij. et alibi. ꝙ est duplex pctm̃ veniale. Vnũ ꝑpter imꝑfectiõem actꝰ. Aliud aũt ex genere. Doc. aũt nec hic nec in de vitate vbi tũ immediate facit mentionẽ nisi de veniali ꝑ accñs. ꝑpter imꝑfectionẽ actꝰ duplici. scꝫ sensualitatis ꝛ rõnis ipiꝰ. Nõ aũt meminit venialis ex gñe. qd̃ est aliqd̃ inordinatũ non valens ad finẽ vltimũ. nec tñ ab ipo auertẽs potens ꝛ stare cũ gratia. vt patuit supra. Est ḡ q̃stio an hõ in grã ꝯstitutus in natura. tñ corrupta possit oĩa hmõi venialia vitare. Cõstat enĩ ex ꝓbatiõe d. san. solũ ꝙ subitꝰ motus nec sensualitatis vitare p̃t. nec etiã eos motꝰ rõnis ex deliberatiõne ꝑuia agere Dico aũt ad hoc. ꝙ ex ꝓbatiõe q̃ ꝓbatĩ posse oĩa mortalia vitare, ꝓbatĩ ꝛ posse vitare oĩa venialia ex gñe. imo ex eo fundamẽto q̃ ꝓbatĩ non posse vitare Venialia oĩa subita hõ nõ p̃t vitare etiã in grã
oĩa venialia ꝑ accñs, ꝓbatĩ ꝙ possit oĩa venialia ex gñe qꝛ hmõi venialiũ vitatio excedit ptãtẽ hoĩs in statu corrupto. etiã sanati ꝑ grãm. eo ꝙ subito ꝛ repente occurrũt atqꝫ ꝑueniũt deliberatiõem rõis. Nec hõ p̃t sufficiẽter attendere ꝛ vigilare. ne etiã subitꝰ motꝰ in rõne etiã supiori ꝯtingat. Mortalia aũt oĩa vitare p̃t. qꝛ nõ fiũt nisi rõne et mente ꝯsentiente ꝑ deliberatũ ꝯsensum. que mens. qꝛ in deo firma est ꝑ grãm in nihil ꝯsentit. nec aliq̃d acceptat deliberate ꝯtra deũ. Pari igĩ rõne cũ venialia ex genere ꝯsistũt in hoc ꝙ mens ꝛ rõ deliberate consentit in aliqd̃ qd̃ est inordinatũ. citra tñ auersionem ab vltimo fine. ideo etiã talia euitare p̃t. Sicut nõ inaniter ꝛ inordinate loqui. ꝛ hmõi actꝰ ociosos q̃ ex deliberatiõe agũtĩ. Bñ tñ volo. ꝙ nec subitus motꝰ de hmõi venialibꝫ oẽs vitare possit. sed tñ actꝰ ipos de se ex genere veniales. Patet ḡ ꝑ illã regulã. Sicut affirmatio est ꝛã affirmatiõnis ꝛã. Et sicut ꝑpositũ in ꝑposito. ꝛc. qd̃ sit dõm. Naꝫ si isti non p̃nt vitari qꝛ subiti. ꝛ illi qꝛ deliberati. ḡ ꝛ venialia ex deliberatiõe ꝓcedẽtia vitari p̃nt oĩa. Et qꝛ diligens lector ex ꝓbatiõe aduertere p̃t. ideo nõ fecit D. mentiõnem nisi de venialibꝫ subitis. qꝛ venialia deliberata ex genere ꝯueniũt cũ mortalibꝫ in ratiõne euitabilitatis. qꝛ vtraqꝫ deliberata ꝛc. Deinde cũ dt

¶ Similiter etiã anteq̃ꝫ hoĩs rõ in qua est pctm̃ mortale reparetur ꝑ grãm iustificanteꝫ põt singula peccata mortalia vitare ꝛ fm aliqd̃ tempus. qꝛ non

est necesse q̄ ꝯtinuo peccet in actu.

¶ Rn̄det de hoīe in statu nature corrupte extra grām et ponit talē ꝯclōnē rn̄si. Antequā hoīs rō in qua est pctm̄ mortale reparet̄ p grām p̄t singula pctā mortalia vitare et sm̄ aliqđ tēpus. sȝ q̄ diu maneat absq̄ pctō mortali eē nō p̄t. Hāc ꝯclōnē pmo pbat. Scđo eaȝ limitat. ibi. q̄ↄ uis ex ꝛc. Habet autē ꝯclō hec duas ptes. Doc. ḡ pmo ponit ꝛ pbat pmā ptē. scđo scđam ibi. Sȝ q̄ ꝛc. Pro pº arguit̄ sic. Nō est necē q̄ hō existēs in mortali ꝯtinue peccet in actu. ḡ ista ps vera. Añs pȝ extra lrām. q2 p̄t conari in ꝯtrariū sue inclinatiōis in pctm̄. ꝛ sic conādo ꝛ pmeditādo poterit ad tēpꝰ vitare pctm̄ Deī cū dr.

¶ Sed q̄ diu maneat absq̄ pctō mortali esse nō p̄t. vñ ꝛ Greg. dt super Ezech. q̄ pctm̄ qđ mox p penitētiā nō deleť suo pondere ad aliud trahit.

¶ Subiūgit scđaȝ ptē ꝯclōnis p̄cedētis. quā pbat pmo auctoritate. Scđo silitudine. ibi Et huiꝰ rō ꝛc Et tertio rōne. in q̄ fundať illa silitudo. ibi. Cū eñ hō ꝛc. Auctoritas est b. Gregorij. q2 pctm̄ q̄ mox ꝛc Nota aūt q̄ supradicta fuerūt. q. lxxv. ar. iiij. Quō vnū pctm̄ sit cā alterꝰ quadrupľr. ꝛ in ꝓposito pctm̄ ad qđ attineť existēs in mortali ē cā vt nō diu maneat sine pctō. nō q2 causet itaꝗ̄ habitū inclinātem in sile pctm̄. vt Durādus arguit. vt habeť apud Capolū in iii. q. dist. xxviij. scđo argumento ꝯtra q̄rtā ꝯclōnē. Nec q2 oino excecet vt nō possit habere deliberatōem ꝯtrariā. vt Scotꝰ arguit in. 2º. distin. xxviij. Sed iō. q2 pmū pctm̄ mortale tollit grām ꝛ charitatē. q̄ pctm̄ sequēs phibuisſȝ. Et scđo facit adhesionē ad finē ꝑuersum q̄si habitualr. esto nō causet habitū vicij. vt statim dicet. Vñ stāte auersione ꝛ adhesione ad ꝑuersum finē fit vt hō nō diu stare possit sine alio pctō. nō q̄dē determinate illo vel isto. sed vt nō diu stet sine ꝯmissione vel amissione damnabili. Ut eñ hȝ d. san. tertio cōtra gen. ca. dix. Impossibile est volūtem adherentē malo et ꝑuerso fini. ꝛ auersam a deo incitatā vndiq̄ passionū sensationū diabolicaȝ suggestionū. tētamētis in tāta sui custodia diu stare. q̄ nihil deliberate eligat sm̄ ꝯgruētiā praui finis nihil acceptet ꝯtra deū. vel ꝯtra eius pcepta. vel nihil omittat de pceptis dei. Vñ pȝ. q̄ vnū pctm̄ inducit in aliud. id est facit. ne aliquis diu sine alio pctō stare possit. Nō vt vult Durādus. q2 soluȝ ex actuali affectu ad aliud bō istud ꝯmittat. sȝ multis alijs modis supra et iam tactis Patȝ quoq̄ q̄ q̄uis vnū mortale nō generet habitū. nec faciat excecatōem intellectus generalē in omībꝫ moralibꝫ. vt Scotus arguit. tñ facit habitualē affectōem ad ꝑuersum finē. qua stante nisi hō faciat conatum spēalem ꝛ diligentiā intellectꝰ excecabiť in particulari eligibili ꝯformi ꝑuerso appetitui. Qualis eñ vnusq̄sq̄ est in affectu. talis finis videť ei in particulari eligibili. vt patuit supra. Patȝ itaq̄. q2 ex hac auctoritate D. sanc. probat intentū Deinde ibi

¶ Et huius rō est. q2 sicut rōni subdi debet inferior appetitus. ita etiā rō subdi debet deo. ꝛ in ipo ꝯstituere finē sue volūtatis. Per finē aūt oportet q̄ regulenť omēs actus humani sicut p rōnis iudiciū regulari debent motus inferioris appetitus. Sicut ḡ inferiori appetitu non totaliter subiecto rōni nō potest esse quin cōtingant inordinati motus in appetitu sensitiuo. ita etiā rōne hoīs non totalr̄ existente subiecta deo. ꝯsequens est vt ꝯtingāt multe inordinationes in ipsis actibꝫ rōnis

¶ Silitudine pbat eandē ptem. ꝛ arguiť sic. Sicut rōni subdi debet inferior appetitus. ita etiaȝ rō ꝛc. vt in lrā. sed inferiori appetitu nō totaliter subiecto rōni. nō p̄t esse quin ꝯtingant inordinati motus in appetitu sensitiuo. ḡ ꝯsequens est. q̄ ꝯtingant multe inordinatōes in ipsis actibꝫ rōnis. q̄ sunt pctā mortalia. Maioris silitudo pbať in littera. q2 sicut p finem oportȝ q̄ regulenť actꝰ humani. sic p iudiciū rōnis debet regulari appetitꝰ inferior. Minor patuit in hoc corpore circa p̄cedentē ꝯclōnem. Et aduerte. q̄ p rōnem D. hic accipit pncipiū humani actꝰ deliberati. ita q̄ sub noīe rōnis apprehendiť rō ꝛ voluntas sicut eñ illa debet esse subiecta deo. ita sensualitas rōni. ꝛ sicut nō subiecta sensualitate ꝯtingūt subiti motꝰ. ita rōne nō subiecta deo ꝯtingūt inordinati actus. Nota q̄ Durādus carpit hāc silitudinē volens q̄ nō pbet intentum. q2 motus sensualitatis nō p̄nt oēs cohiberi a rōne subiti ꝛ absq̄ deliberatōe. Secꝰ de actibꝫ rōnis ꝛ peccans mortalibꝫ. q̄ nō p̄nt preuenire iudiciū rōnis. Quare solū habeť ex illa silitudine. q̄ sicut sensualitate nō subiecta ratōni. ꝯtingūt subiti motus in sensualitate. ita rōne nō subiecta deo ꝯtingūt inordinatiōes subite circa ea q̄ sunt ad finem. sed has inordinatiōes nō oportȝ esse pctā mortalia. nō eñ sequitur. nō p̄t vitare omēs subitos. ḡ nō oēs deliberatos Sed ad hoc dr pmo post Capolum q̄ silitudo tenet in hoc q̄ntū deseruit ad ꝓpositū. q2 sensualitas nō subiecta nō diu stat sine veniali. ita rō nō subiecta deo. nō diu stat sine mortali. q2 inherens ꝑuerso fini. nō diu stabit q̄n eligat ꝯformiter ad ipm. q̄q̄ Durādꝰ falsum assumat. q̄ videlȝ in mortali existens possit vitare oīa venialia ex deliberatōe. ita q̄ nullū ꝯmittat Secūdo dico saluādo magis illā silitudinē d. san. q̄ imo est silis quo ad esse subitū. dico eñ q̄ sicut sensualitas nō subiecta rōni. hȝ subitos motus preuenientes iudiciū ratōnis ita existens in mortali ꝛ adherens bono cōmutabili tanq̄ fini summe dilecto ꝯsentit in pctm̄ mortale subito ad sanū sensum. nō q2 nō deliberet vel nō cōsentiat in mortale cognitū. sȝ q2 statim ꝛ repente eligit absq̄ deliberatōne. q̄ ipm retrahat a pctō mortali. Taliter eñ dispositus esto cognoscat hoc esse ꝯtra deū. qđ suffi. cit ad mortale. nō tñ retrahiť. q2 ꝯtra deū. quē minꝰ appreciať q̄ finē suū ꝑuersum. sed solū q̄n deliberat. q2 p illud pctm̄ deduciť ad infinitā miseriā quā nō p̄t nō horrere Anteq̄ aūt illa deliberatio fiat ipe iuxta dispositōem affectus ꝯsentit in ꝯformē suo fini ꝑuerso. De his d. san. in de verita. ma. xxiiij. q. xij. q̄ ad ꝓpositū plurimū valent ꝛ oino euacuāt Durandū ꝛ Sco. Vñ dr. duplr̄ in nobis aliqđ repente accidit. Uno mō ex impetu passionis ꝛc. Alio mō aliqđ in nobis ꝯtingit q̄si repente ex inclinatōne habitꝰ. vt dr p phus iij. ethi. ꝛc. Nec est hoc intelligēdū. q̄ e ꝑatio sm̄ habitū ꝯtrarius possit eē oino absq̄ deliberatōe (cū ꝯtrarius sit habitus electiuꝰ) sed q2 habēti habitū iam est in eiꝰ electōe finis determinatus. Vñ q̄ñcūq̄ aliqđ occurrit ꝯueniēs illi fini. statim eligiť nisi ex aliqua attētiori vel maiori deliberatōne ipediať. hō eñ qui est in pctō mortali existens habitualr pctō inheret. q̄uis nō semp habeat habitū vicij. q2 ex vno actu luxurie habitus luxurie nō generať. voluntas tñ peccātis derelicto incōmutabili bono quasi fini adhesit. Et huius inhesionis vis ꝛ inclinatio manet in ea. quousq̄ iterato bono incōmutabili vt fini adhereat

et. Et ideo qñ homini sic disposito occurrit aliqd faciendum. qd ꝑcedenti electiõi ɔueniat. repẽte fert in idẽ p electionẽ. nisi multa deliberatiõe seipm cohibeat. Nõ tñ p hoc q illud repente sic eligit a peccõ mortali excusat. qd alia deliberatiõe indigeret. qz ista deliberatio nõ sufficit ad peccm mortale. q ꝑpendit illud eligi ẽe peccm ꝫ ɔtra deũ. Ista aũt deliberatio nõ sufficit ad retrahendũ eũ q est in peccõ mortali. nõ enĩ retrahit aliqs ab aliquo agendo in qd inclinat. nisi inqꝫtum illud ꝓponit sibi vt maluꝫ. Ille aũt q iam bonuꝫ incõmutabile repudiauit p ɔmutabili bono nõ tam existimat vt maluꝫ a bono incõmutabili auerti. in quo rõ peccati mortalis pficit. Vñ nõ retrahit a peccõ p hoc ipm q aduertit id esse peccm mortale. sed oportꝫ vlterius in ɔsiderãdo ꝓcedere. quousqꝫ ꝑueniat ad aliquid qd possit existimari nõ esse malũ sicut est miseria. vel aliquid hmõi. Vñ anteqꝫ tanta deliberatio fiat q̃ta reqrit in hoĩe sic disposito ad vitanduꝫ peccm mortale. precedit ɔsensus in peccm mortale. Et ideo supposita adhesione liberi arbi. ad peccm mortale. siue ad finẽ indebitũ. nõ est in potestate eius. q vitet omnia peccã mortalia. q̃uis vnũqdqꝫ possit vitare si ɔtra nitat. qz ꝫ si hoc vel illud vitauerit adhibendo tãtã deliberatiõem q̃ta reqrit. nõ tñ pt facere quin aliqñ ante tãtã deliberatiõem ꝑueniat ad dandũ cõsensum in peccm mortale. Cũ impossibile sit homini semꝑ et diu in tãta vigilãtia esse. q̃ta ad hoc reqrit. ꝓpter multa in quibꝫ mens hoĩs occupat. Ab hac aũt dispõne nõ remouet nisi p grãm p quã solã efficit vt mens humana bono incõmutabili p charitatem tanqꝫ fini adhereat ꝛc. Hec ille. Et notabilr. Ex qbꝫ pꝫ pmo. qz Durand' absqꝫ rõne silitudinẽ d. san. hic positã calũniat. Est enĩ ꝫ silitudo in hoc qd est esse subitũ. cũ ꝫ id qd ex fine ꝑdeterminato eligit. repente eligat. esto nõ absqꝫ omĩ deliberatione ꝫ aduertentia rõnis. Patꝫ scdo cassatio formalis eoꝝ que Scot' supra obijcit ɔtra hanc ɔclõnem. qz falsum dr. cũ ponit aliquẽ mortale peccõrem ex deliberatõe oĩa mortalia vitare posse. etiã in moribꝫ. Patꝫ quoqꝫ q ꝫ si peccãs mortalr nõ generet in se habitũ. vt Sco. dr. tñ habitualiter ad finẽ pecci mortalis afficit. a quo mortali nõ ex q̃cũqꝫ deliberatõne retrahit. q videlꝫ aduertit ẽe ɔtra deũ et mortale. Per illã itaqꝫ mortale nõ vitat. sed p aliquã ad quã p morã ꝑuenit. ꝫ anteqꝫ habeat i mortale ɔsentit. Qd Sco. nõ aduertit. sicut nec Durãd'. qz nõ seqtur ꝑcedit deliberatio. q̃ ꝓhibet. qz talis deliberatio ꝑcedẽs vt plurimũ nõ est ꝓhibitiua pecci. ꝫ est deliberatio q nõ ipedit actum subito fieri. Possꝫ quoqꝫ tertio dici ɔtra Durãdũ q silitudo in hoc etiã ꝓcedit. qz sicut hõ aduertẽs ꝫ vigilans pt repmere singulos motus sensualitatis. licꝫ nõ oẽs. sic hõ peccator mortalis pt vitare singula mortalia ad q vitãda attente vigilat. vt iã ex D. recitatũ est. sed sicut nõ pt oĩa venialia ipedire. sic nec oĩa mortalia. qz nõ pt sp esse in tãta vigilãtia. ne aliqñ affectũ suũ seqt. Patꝫ g̃ q̃ro rõ p silr bona est Dañ ibi

¶ Cũ enĩ hõ nõ hꝫ cor suũ firmatuꝫ in deo. vt pro nullo bono ɔsequẽdo vel malo vitãdo ab eo separi vellet. occurrũt multa ꝓpter q ɔsequẽda vel vitãda hõ recedit a deo ɔtẽnendo ꝑcepta ipius. ꝫ ita peccat mortalr. ꝑcipue. qz i repẽtinis hõ opat fm finẽ ꝑcõceptũ ꝫ fm hitũ ꝑexñtẽ. vt phs dt in. iij. ethicoꝝ

¶ Explicãdo ɔñs ꝑcedẽtꝭ rõnis. q ẽ p silr. ponit fundamentũ a'. ꝫ rõem q est ꝓbatio scde ptis ɔclõnis ꝑcedẽtis. Et arguit sic. cuꝫ hõ nõ hꝫ cor suũ ꝛc. vt in lra. sꝫ existens in peccõ mortali nõ hꝫ cor suũ ꝛc. vt in lra. i. existẽs in peccõ mortali nõ hꝫ cor suũ firmatũ in deo ꝛc. g̃ peccat mortalr occurrẽtibꝫ occasionibꝫ ꝫ appetibilibꝫ ꝓpter finẽꝫ ꝑuersum. Maiorẽ D. ꝓbat. qz in repẽtinis hõ opat fm finẽ ɔceptũ. ꝫ fm habitũ ꝑexistẽtẽ. vt habet. iij. ethi. Et aduerte. qz dt. fm finẽ ɔceptũ ꝫ habituꝫ. ꝫ g̃ licꝫ peccator q nõdũ hꝫ habitũ viciꝫ. dũmõ inhereat ꝑuerso fini. nihilominus in repẽtinis seqt affectõeꝫ. ꝫ h est ɔ Sco. ꝛc. Patꝫ aũt declaratio huius ꝓbatonis ex allegatis in dc̃ ɔtra. qz nõ agit repẽtinẽ q̃si absqꝫ omĩ deliberatõe. sꝫ qz nõ hꝫ deliberatõem q possit retrahere a peccõ mortali. ꝫ etiã qz tal' deliberatio statim fit ꝛc. Tũc ibi

Quãuis ex ꝑmeditatõe rõis hõ possit aliqd agere ꝑter ordinẽ finis ꝑcõcepti. ꝫ ꝑter inclinatiõem habitus. sed qz hõ nõ pt sp esse in tali ꝑmeditatõe. nõ pt ɔtingere vt diu ꝑmaneat qn operet fm ɔsequentiaꝫ voluntatis deordinate a deo. nisi cito p gratia ad debitum ordinem reparetur

¶ Limitat ꝑdictã ɔclõnẽ ꝑsertim q ad pmã ei' ꝑtem qz videlꝫ hõ peccator ex ꝑmeditatõe pt agere ꝑter hoc q actu ordinet ad finẽ ꝑuersum ꝫ inclinatõnem habit'. sꝫ h nõ pt ẽe sp nec diu ꝛc. Et patet oĩa ex dictis Nota aũt q Sco. arguit ɔtra hãc ɔclõnem partim male intelligendo d. san. in scriptis q̃do intelligat ibidẽ modũ charitatis esse in ꝑcepto. ꝫ qz nõ arguit ɔ verũ intellectuꝫ d. san. supꝑ positũ. q. c. ar. x. de mõ charitatis. ꝫ qz facile dicta sua cassant. do. san. vere intellecto. Ideo vide Capo. vbi supra ad. v.m. vi.m. et. vij.m. ɔ q̃rtã ɔclõnẽ. q argumẽta sua explodit Nota aũt. sicut dictũ est circa pmã ɔclõne hui' articuli. q D. accipiẽd' est. q hõ mortalis peccõr. nec pt vitare peccã in moribꝫ. ꝫ opposita ꝟtutibꝫ moralibꝫ. sicut enĩ hõ in statu integro nõ pt ex naturalibꝫ vitare peccã opposita theologicis ꝟtutibꝫ. multominꝰ peccator mortalis in statu nature corrupte. ita q nec oĩa. nec singula hoꝝ vitare pt. quia tñ nõ est ipossibilitas absoluta. ꝫ qz ꝑuenit ex peccõ suo. ꝫ qz ista ipotentia est voluntaria. ideo nõ excusat. Vñ ꝫ hõ in statu innocẽtie potuit se ɔuertere ad deũ. ꝫ cõseqꝫ grãm. ꝫ sic pficere act' gratuitos Et p h pꝫ solo ad q̃dã argumẽta Gregorij ariminẽsis. q in Capo. vbi iã habent. ꝫ ad quãdã instantiã Sco. q putat q stante culpa. cũ aliqs nõ possit vitare peccm maxime oppositũꝫ charitati. tũc sit excusat'. qz nõ possꝫ vt sic. sꝫ potuit. qz talis ipotentia nõ excusat. Nota aũt q d. san. in scdo. di. xxviij. q. p. ar. ij. alios sequẽdo ɔtrariũ hui' ɔclõnis tenuit. volens p hoc recedere ab errore Pelagiano. sicut ꝫ Scot'. quia hõ nõ pt euitare peccm q ad reatũ culpe. tñ peccm ɔmittẽdũ pt hõ sine grã vitare. q̃ñcũqꝫ in mortali existat Rõnes tñ qs hꝫ nõ cogũt. qz licꝫ resistendo vni peccõ. efficiat fortior ad resistendũ peccõ euisdẽ spẽi. nõ tñ ad vitanduꝫ disperata. imo qñqꝫ debilior. qz attendẽdo ad vnũ vitãdũ. nõ cauet qd surripit ex inclinatõe habit' vel suggestione diabolica. vt habet in Capo. supra ad sextũ. Via aũt quã hic tenet securior est. ꝫ dictꝭ scrõꝝ ɔformior. ꝫ ab errore Pelagiano remotior. ideo tenẽda. Nec oportet sollicitari de ɔcordia. nã alios in scriptis sequebat. hic aũt sententiã ɔtrariã explicit. sicut ꝫ ɔtra genan de ꝟtua. vbi supꝑ

¶ Argumẽtũ in ɔtrariũ est p scda pte ɔclõnis vltime. ꝫ ɔtinet materiaꝫ vnius difficultatis. An videlꝫ hõ sine grã possit vincere temptatõem. Ad hoc dr. q hõ pecca

tet sine grā pt q̄dē abstinere vł resistere illi vł illi tētatōi. sz nō laudabilr fm oēs circūstātias. nō tn̄ pt oēm tentatione vincere. De hoc d. san. in de vita. vbi supra ad. xxiiii. Verbū inqt magistri nō est intelligēdū. sic q necē est hominē existentē in pctō mortali cuilibet tentatōi succūbere sed qz nisi p grām liberet in aliqd mortale pctm̄ qn̄qz incidet. De hac materia vide etiā Capolū vbi sup̄ circa fine solutionū argumentoꝝ ꝯtra q̄rtā ꝯclōnem. Doc. aūt in scdo. dis. xxviij facit drñiā inter resistere tentatōi. ⁊ vitare tentatōem. qz pmū est pctm̄ vitare. sz scdm̄ est ad coronā pmissam victoribz puenire. qd vtiqz nō fit sine grā sed resistere illi vel illi tētatōi: ⁊ tn̄ cū difficultate ⁊ nō laudabilr pt fieri sine gratia. vt dictū est.

¶ Ad pmū g dōm. q hō pt vitare singulos act9 peccati. nō tn̄ oēs nisi p grām. vt dictū est. ⁊ tn̄ qz ex eius defectu est. q hō se ad grām habēdā nō pparet propter hoc a peccato nō excusatur q sine gratia peccatum vitare nō potest

¶ Assumptuz veꝝ. nullus peccat in eo qd vitare non pt absolute. ⁊ si illa ipossibilitas nō sit ex culpa sua ⁊ volūtaria. alr̄s negaf. Ultra. si g ⁊c. Dico q existēs in pctō mortali non pt vitare oia pctā mortalia. pt tn̄ vitare singula. nec tn̄ excusaf. qz nō vitat oia. cuz ex defectu suo sit nō posse nō vitare oia. qz pstat ipedimētū grē. ⁊ qz eā abicit p culpā suā. ⁊ qz ad eā nō se disponit. Quare negaf ꝯña. imo peccādo peccat. qz nō oia importētia. vt supra dictū fuit excusat. Idē argumentū facit Sco. vbi supra. replicando ꝯtra pmā rñsionē. Propter dicta illi9 se solenis. ⁊ etiā vltime ꝯclōnis. cū dicūt pctōrez mortalē posse vitare singula. sz non oia pctā mortalia. Capol9 sup̄ adductā ponit triplicē verificatōem. Prim9 sensus est. vt loquaf de poña remota. ⁊ in sensu diuiso. eo mō loquēdi q̄ dicim9 q albū pt esse nigrū. iniustus pt eē iustus. qz scilz pt pdere dispōnem quā hz. ⁊ acqrere ꝯtrariā. nō q simul habeat albedinē ⁊ nigredinē. aut iustitiā ⁊ iniustitiaz. ⁊ hoc mō veruz est qd carens grā. pt vitare singula pctā. qz scz pt se disponere ad grām. qua habita pt vitare pctā. non solū opposita virtutibz acqsitis. sz ⁊ theologicis. Scds est sensus. vt intelligaf de pctis oppositis pceptis decalogi tm̄mō. nō aūt de pctis oppositis pceptis charitatis. vł pceptis iuris supnaturalis. Terti9 sensus est. vt intelligaf de pctis ꝯsistētibz in actibz exterioribz. nō interioribz. Sz placet Capolo q D. intelligaf scdo mō. sicut ⁊ in corpe expositu9 fuit. qz videlz peccator pt singula mortalia in motibz cū conatu ⁊ vigilātia vitare. sz tn̄ non pt vitare pctm̄ oppositū mō charitatis. nec tn̄ excusaf. vt dictū est. Notat etiā d. san. tertio ꝯtra gen. ca. clx. q licz ille q̄ est in pctō nō habeat hoc in ꝓpria ptāte. q oino vitet pctīs. hz tn̄ potestatē nūc vitare hoc vel illud pctm̄. vt dictū est. Vn̄ qd cūqz ꝯmittit. volūtarie ꝯmittit. ⁊ ita non immerito ei imputatur ad culpam

¶ Ad scdm̄ dōm. q correctio vtilis est vt ex dolore correctōis volūtas regeneratōis oriaf. si tn̄ q̄ corripit fili9 est pmissionis vt strepitu correctōnis forinsecus insonāte aut flagellāte. de9 in illo intrinsec9 occulta inspiratōe operef ⁊ velle. vt Aug9. dt in lib. de correctōne ⁊ gratia. ideo g necessaria est correctio qz volūtas hoīs reqritur ad hoc q a peccato abstineat. sed tn̄ correctio nō est sufficiēs sine dei auxilio

Vn̄ Eccl'e. vij. Considera opera dei. q nemo possit corrigere quē ille despexerit

¶ Assumptū verū aliqn̄. qz psertim pdestinatis peccatoribz de9 imittit correctōes ⁊ tribulatōes. vt oriaf volūtas emēde. mediāte gratuita dei motōe. vt eñ hz D. alibi. deus q̄sdā p spēalia auxilia ⁊ occasiones ⁊ infirmitates ad se ꝯuertit. tn̄ tribulatiōes pctoꝝ nō sunt correctiue. sz hic incipit coꝝ damnatio. sed in pdestinatis correctiones ordināf ad hoc. q volūtas se ꝯuertat ad deū. nō tn̄ sine diuino auxilio interi9 mouente spēaliter. Ultra Si igif ⁊c. Cōcedif q nō pt non peccare. ita q oia vitet pt tn̄ p tribulatōes ⁊ alias occasiones disponi. vt volūtas a pctō resipiscat. vt dictū est. Quare negaf ꝯñtia. qz correctio adhibef vt pmo se a pctō auertat. ⁊ ꝯuertat ad deū. ⁊ ꝯsequaf grāz. q̄ cor suū in deo ꝯfirmet. qua habita pt nō peccare mortaliter

¶ Ad tertiū dōm. q sicut Aug9. dt in ipohosticon. verbū illud intelligif de hoie fm statū nature integre qn̄ nōduz erat seru9 pcti. vn̄ poterat peccare ⁊ nō peccare. nūc etiā qdcūqz vult hō datur ei. sz hoc q bonū velit hz ex auxilio gratie

¶ Ad maiorē dz pmo. q auctoritas ista intelligif de hoie in statu integro an̄ pctm̄. qz ille potuit peccare ⁊ non peccare. vt patuit. Scdo dz intelligēdo auctoritatē de homine corrupto. q pt bonū ⁊ malū. sed aliter ⁊ aliter. quia malū ex seipo. bonū aūt salutare cū diuino auxilio spēali.

Ad minorē. verū q̄dē nō desinit esse hō ꝓpter pctm̄. desinit tn̄ esse hō integer. integritate ista q̄ fuit p donū originalis iustitie. q̄ faciebat hoiez rectū. q̄ p pctm̄ fit curu9 et obliqu9. g ⁊c. Verū in ptāte ei9 est vtrūqz. sz vnū scz malū sine spēali auxilio. bonū aūt disponēs ad vitā eternā nō sine spēali auxilio ⁊c.

¶ Utrū hō gratiaz ꝯsecutus possit absqz alio diuino auxilio bonū facere ⁊ vitare pctm̄

AD nonū sic pcedif. Videf q ille q̄ iā ꝯsecutus est grāz p seipm̄ possit opari bonū ⁊ vitare pctm̄ absqz alio auxilio grē. vnū qdqz eñ aut frustra est aut ipfectū si nō implet illud ad qd daf. sz grā ad hoc daf nobis vt possim9 bonū facere ⁊ vitare pctm̄. si igif p grām hō nō pt. videf q vel grā sit frustra data vel sit ipfecta. ¶ P. p grām ipe spūsctus i nobis habitat fm illud. p. ad Corin. iij. Nescitis qz teplū dei estis ⁊ spūs dei habitat i vobis. sz spūsctus cū sit oipotēs sufficiēs est vt nos iducat ad bn̄ opādū. ⁊ vt nos a pctō custodiat. g hō grām ꝯsecut9 pt vtrūqz pdictoꝝ absqz alio auxilio grē ¶ P. si hō cōsecut9 grām adhuc alio auxilio grē indiget ad hoc q recte viuat et a pctō abstineat. pari rōne. ⁊ si illud aliud auxilium grē ꝯsecut9 fuerit. adhuc alio auxilio grē indigebit. pcedef g in infinitū qd est incōueniens. g ille qui est in grā non indiget alio auxilio grē ad hoc q bn̄ opef ⁊ a pctō abstineat. ¶ Sed ꝯtra est qd Augustin9 dt in li. de natura ⁊ grā. q sicut ocul9 corporis plenissime san9 nisi candore lucis adiut9 nō pt cernere sic ⁊ hō pfectissime etiā iustificat9 nisi eterna luce iustitie diuinit9 adiuuef recte nō pt viuere. sed ne

S

stificatio fit p grãm. ſm illud Ro. iij. Juſtificati gratis p grãm ipius. ğ etiã hõ iam hñs grãm indiget alio auxilio grẽ ad hoc q recte viuat

¶ Hic 9ñter D. inq̃rit de neccitate grẽ q̃tum ad grẽ vſum. Et pmo q̃tuʒ ad execucõem boni operis. Scdo q̃tum ad 9nuatõem in ar. ſequenti

Ar. 4. ¶ Rñdeo dicẽdum. q ſicut ſupra dictũ eſt. hõ ad recte viuẽdũ dupl'r auxilio dei indiget. Uno qdeʒ mõ q̃tũ ad aliqd hituale donũ p qd natura hũana corrupta ſanet. ⁊ etiã ſanata eleuet ad operãdũ opa meritoria vite eterne. q̃ excedũt pportõeʒ nate. Alio' m indiget hõ auxilio grẽ vt a deo moueat ad agendũ

¶ Hoc. pmittit q̃ddã notabile diſtinctiuũ inuẽs duplice intellectuʒ q̃ſiti. Scdo ſubiũgit duas 9clõnes rñſi. vnã q̃ ad pmũ intellectũ. ibi. Quãtũ igit ⁊c. Aliã q̃ ad ſcdm. ibi. Indiget tñ ⁊c. Notat ğ q hõ ad recte viuẽduʒ ſcʒ recta vita perfecta. ⁊ gratuita vel meritoria. indiget dupl'r. Uno' q̃tũ ad hituale donũ. i. hõ p' indiget ipſa grã hituali q̃ faciat eũ potentẽ ad operãdũ meritorie. q̃ e act' pm' 9ſtituẽs hoiem in potẽa actiua ſufficiẽti ad operãdũ meritorie. q: aũt ſupra ar. p. dictũ ẽ q q̃ctũcũq; res habeat pncipiũ operãdi ſufficiẽs. indigeat auxilio ⁊ motione diuina. iõ habita grã adhuc op' eſt motõne dei. ⁊ vt patebit ſpẽali. actuali ſcʒ. qd actuale auxiliũ eſt interior inſtigatio ⁊ excitatio atq; diuina pulſio ⁊ aſſiſtẽtia diuine pũidẽtie exteri' gubernãtis. ⁊ ſic q̃ſitũ intelligit de duplici auxilio diuino. habituali ſcʒ ⁊ actuali.

Quãtũ igit ad p'm auxiliũ moduʒ hõ in grã exñs nõ idiget alio auxilio grẽ q̃ſi aliq̃ alio hitu infuſo

¶ Hic 9ñter D. rñdet q̃ſito declarato. ponens talem 9clõne q̃ ad pmũ intellectũ. Hõ in grã ⁊c. vt hʒ lra. Et hoc. cũ nõ pbat hic. ſʒ relinqt eã pbatã p tertiũ argumentũ in oppoſitũ adducẽduʒ. q: ſi hñs grãm indigeret alia grã ad operãdũ p grãm. eadẽ rõne ad illã indigeret alia et ſic eſſ. pceſſus in infinitũ. qd eſt incõueniẽs ⁊ ipoſſibile. Et pʒ etiã pbatio hui' pñs ex arti. p. q: nulla res habito pncipio operãdi ſufficiẽti. eget alia forma ſupadditiua. ſʒ grã gratũ faciẽs ẽ pncipiũ opandi opa gratuita habitualia p moduʒ act' pmi ſufficiens. ğ nõ eget alia forma habituali ſupaddita. ſicut pʒ de igne. q̃ hñs calorem nõ eget alio calore Cõſequẽter cũ dr

Ar. 5. Indiget tñ auxilio grẽ ſʒ aliũ modũ. vt ſcʒ a deo moueat ad recte agẽdũ. ⁊ h̃ pp̃ter duo Primo qdẽ rõne gñali. pp̃ter h̃ q ſicut ſup dictũ ẽ. nulla res creata pt i q̃tcũq; actũ pdire niſi vtute motõis diuine

¶ Subiũgit ſcdam 9clõnẽ rñſi. iuxta ſcdm intellectũ q̃ſiti q̃ ẽ. hõ indiget auxilio grẽ ⁊c. vt i pñc pꝫ lre. Quã pbat p' rõne gñali. ⁊ etiã ſpẽali. ibi. ſcdo rõne ⁊c. Scdo ex auctoritate ſcpture 9firmat. ibi. Et pp̃ter ⁊c. Et dr rõ gñalis. q: hʒ locũ nõ ſolũ in hoie pducẽdo ad btitudinem ſupnaturalẽ. ſʒ in oibʒ rebʒ. Arguit ğ ſic ex illa rõne. nulla res creata pt in q̃tcũq; actũ pdire. niſi vtute motõis diuine. ğ hñs grãm nõ pt opari bonũ. ⁊ vitare pctm abſq; auxilio. qd eſt motio diuina. Añs patuit ar. p. 9ña pʒ

Nota tñ q ois q̃dẽ res idiget motõe diuina. ſʒ non eaſi eget 9ſtitut' in grã. q: p' eſt gñalis. ſcda aũt eſt 9ſeruatiua grẽ. ⁊ applicatiua ei' ad operãdũ. ⁊ ei h̃ eget ſpẽali aſſiſtẽtia diuine pũidẽtie int' ⁊ extra hoiem gubernãtis. ⁊ a pctõ ſpẽal'r pſeruãtis. vt patebit rõne ſequẽti. ſʒ habet ex

illa rõe gñali. q hõ etiã 9ſtitut' in grã eget diuino auxilio. aliõ q̃ ſit aux: q nõ ſit eadẽ Cõſequẽter ibi

Scdo rõne ſpẽali pp̃ter 9ditõeʒ ſtat' hũane nature q̃ q̃dẽ lʒ p grãm ſanet q̃tũ ad mẽtẽ. remanet tñ in ea corruptio ⁊ infectio q̃tũ ad carneʒ p quã ſeruit legi pctĩ. vt dr ad Ro. vij. Remanet etiã q̃dã ignorantie obſcuritas in intellectu. ſm quã. vt etiã dr Ro. viij. q̃d orem' ſicut oʒ neſcim'. pp̃ter varios eñ rerũ euẽt'. ⁊ q: etiã noſipſos nõ pfecte cognoſcim'. non poſſum' ad plenũ ſcire q̃d nobis expediat ſm illud Sap. ix. Cogitatões mortaliũ timide ⁊ incerte puidẽtie nre. Et ideo neceſſe eſt nob vt a deo dirigamur et ptegamur. q̃ oia nouit. ⁊ oia pt.

Ponit aliã rõnẽ ſpẽalẽ ꝑtiã videlʒ hoi corrupto. ⁊ arguit ſic. Licʒ hũana natura p grãm ſanet q̃tũ ad mẽteʒ remanet tñ in ea corruptio ⁊ infectio q̃tũ ad carnẽ. remanet etiã q̃dã ignorãtie obſcuritas in intellectu. q̃ neſcim' q̃d nobis expediat. ⁊ q̃d debeam' orare. ğ necẽ ẽ nob vt dirigamur ⁊ ptegamur a deo. q̃ oia pt ⁊ nouit. q̃ directio et ptectio eſt motio ad recte agẽduʒ. ğ illa 9clõ vera. 9ña nota. Añs pbat in lra p auctoritates clare. Et vide de ꝑo et' grẽ in Capo. in ſcdo. diſ. xxij. ad p'm. q: in ei creatura rõnali pt eẽ incõſideratio alic' circũſtãtie. ⁊c. Tũc ibi

Et pp̃ter hoc etiã renatis in filios dei p grãm cõuenit dicere. Et ne nos inducas in tentatõem. ⁊ fiat volũtas tua ſicut in celo ⁊ in terra ⁊c. q̃ in orõne dominica 9tinẽtur ad hoc ptinentia.

Cõfirmat iſtã 9clõnẽ. ⁊ ſcdam pbatõem pcedẽtẽ. q: in orõne dñica petim' q̃ ptinet ad diuinã ptectõem ⁊ directõem Nota p maiori intellectu hui' materie ⁊ ſcde 9clõnis d. ſan. in de vita ma. xxiiij. q. ix. q q: hõ etiã 9firmat' in grã vie. nõ hʒ i ſe ſufficiẽs ſue firmitatis pncipiũ ſicut bti. ſʒ p mun' grẽ. nõ ita retrahũt a malo. q oino peccare nõ poſſint niſi diuina pũidẽtia cuſtodiẽte. ſicut etiaʒ dr de imortalitate ade. q̃ ponit imortalis. nõ q: oino aliq̃ ſibi intr nſeco ptegi poſſet ab oi exteriori mortifero. vt pote ab inciſione gladij. ⁊ aliis hmõi. a q̃bʒ tñ diuina pũidẽtia immunis 9ſeruabat. nõ eñ ois pctĩ origo hic auferẽ q: ⁊ rõ in nõ 9firmatis in grã in pticulari decipi pt. ⁊ etiã ex hoc q iudiciũ rõnis intercipit pp̃ter aliquã paſſionem inferioꝝ viriũ. qñ eñ inferiores vires intẽſe mouẽt i aliq̃d. interrũpit act' rõis. vt lumpide ⁊ feruẽter ſuũ iudiciũ de bono volũtati nõ pponat. Et illi defect' in h̃c ſe viatore puro auferri nõ pñt. Uñ op' eſt ſp diuina cuſtodia. vt q̃ctũcũq; occaſio pctĩ ſe ingerat. mens diuinit' excitet ad reſiſtẽdũ hec D. in ſentẽtia ibidẽ. Ex q̃bʒ pʒ. q nec cõfirmati pñt ſp bñ agere. ⁊ vitare oẽm defectũ. niſi ex diuia pũidẽtia ſingulari aſſiſtẽte. multo min' alij viatores puri in grã nõ 9firmati q̃ patiũt defect' in ſcdã rõne recitatos

Hec rõ eſt p ſcdã 9clõne. ⁊ pbat q hñs grãm indiget auxilio nõ q̃dẽ hituali. ſʒ adiutorio gratuito. ita q p auxiliũ grẽ intelligat q̃dcũq; adiutoriũ grẽ ⁊ ſupnaturali collatũ

¶ Ad pmũ ğ dicẽdũ. q donũ habitual' grẽ non ad h̃ dat nobis vt p ipm nõ indigeam' vlteri' diuino auxilio. Indiget eñ q̃libet creatura vt a deo 9ſeruet in bono qd ab eo accepit. ⁊ ſi poſt acceptã grãm hõ adhuc indiget diuino auxilio. non pt 9cludi q grã ſit in vanũ data. vel q ſit ipfecta. q: etiã in ſtatu glo

rie qñ gr̃a erit oı̄no pfecta hõ diuino auxilio indi/
gebit. hic aũt aliq̃liter gr̃a ipfecta est inq̃tuʒ hoı̄em
nõ totalr̃ sanat. vt dictũ est

Jn co.

¶ Pro illi⁹ solõnis intellectu nota. q aliud est loq̃ de
gr̃a absolute. aliud de gr̃a ɔsummata. aliud de gr̃a gra
tũ faciẽte viatica. Gr̃a eĩ gratũ faciẽs absolute abstrahit
a pfectiõe vel ipfectiõe. q̃ sibi in illo vel isto statu cõuenire
pt. Gr̃a aũt ɔsummata illa actualr̃ includit pfectionem
totalẽ ɔpetẽtẽ ⁊ possibilẽ cuilibet btõ fm̃ diuinã pdestina
tionẽ. ⁊ includit nõ solũ pfectiõem q̃ est fm̃ modũ essendi
gr̃e in aı̄a. sʒ etiã q̃ est fm̃ deriuatiõem in corp⁹ bti. cũ aı̄e
gr̃e in aı̄a. sʒ etiã q̃ est fm̃ deriuatiõem in corp⁹ bti. cũ aı̄e
reuınf. p quã caro spũi perfecte obedit. Gr̃a do viatica dr̃
triplicẽ ipfectiõem. nõ q̃dẽ in rõe gr̃e viatice. sed ɔparatiue
ad eã pfectiõeʒ q̃ gr̃e absolute accepte nõ repugnat. ⁊ gr̃e
ɔsummate actualr̃ ɔuenit. Una est ipfectio fm̃ modum
essendi gr̃e. q̃ viatica nõ est tãta. etiã in mõ essendi. sicut cõ
summata. Alia ē. q̃ nõ deriuaf p h̃ statu in sensualitatẽ
et vires inferiores. q̃ cito q sit magna ⁊ intẽsa. nõ tñ pro
hoc statu totalr̃ sanat. Tertia est. q̃ nõ pficit rõem vt in
fallibilr̃ regule diuine inhereat p visionem diuine essentie.
Qre seq̃f. q gr̃a viatica ē ipfecta ipfectiõe priuatiua fm̃ illũ
modũ quẽ hʒ d. sãn. p. p. q. xxx. q. ar. iiij. ad. q. q̃ videlʒ ali
q̃d nõ hʒ qd̃ natũ ē haberi ab aliq̃ sui gñis (sic talpa dr̃ ce
ca) q̃ ipa gr̃a viatica nõ hʒ pfectiõem gr̃e ɔsummate pos
sibile ⁊ ab ea habitã. Nõ aũt dr̃ ipfecta q̃si nõ habeat qd̃
sibi ɔpetat vt viatica est vt sic. q̃ illi⁹ nõ est se extendere
ad cohibẽdas inferiores vires sub iudicio rõnis. Est ãt
ipfectiõis q̃si negatiue in gr̃a viatica. vt sic nõ reparare
vires inferiores. ⁊ nõ facere infallibilr̃ cognoscere regulã
actiõis sue. sicut facit gr̃a ɔsummata q̃ exhibʒ diuina essen
tiã. q̃ est rõ oı̄m opeꝝ beatoꝝ hominũ ⁊ spirituũ. Nis
notatis dr̃ ad argumẽtũ. Ad maiorẽ. ɔcedendo eã. ⁊ no
tãter dr̃. si nõ ipleat illud ad qd̃ daf. nã potẽtia actiua nõ
ordinata ad actũ sicut ad finẽ. si nõ opef non est frustra.
sʒ qñ est aliq̃d ordinatũ ad op⁹ sicut ad finẽ. ⁊ ipm nõ cõ
seq̃tur frustra est. Unñ potẽtia dei si nihil opata fuissʒ. nõ
fuisset frustra ⁊c̃. Ad minorẽ. si intelligif q gr̃a nobis
daf vt possim⁹ bonũ facere excluso auxilio diuino. qd̃ aũ
ferat occasiones peccõꝝ puenientes ex corruptiõne carnis ⁊
aliis defectib⁹. Negaf. q̃ ⁊ a'ıq̃s rebꝰ danf pfectiões ⁊ pn
cipia operãdi. qb⁹ habitis egent motiõe diuina. Dico eñ
q gr̃a daf vt sanet mentẽ hoı̄s. ⁊ vt habeat pncipiũ ⁊ for
mã opatiuaʒ meritorie. sʒ nõ pt sic opari meritorie. nec in
gr̃a pmanere nisi p auxiliũ diuinũ. Ultra. si igif ⁊c̃. Di
co q p gr̃am solũ nõ pt nisi assistẽte diuio auxilio ⁊ ɔfua
tiuo gr̃e. ⁊ auferẽtis ⁊ ɔprimẽtis trahentia in peccm̃ Sed
nego. q ꝓpterea sit ipfecta priuatiue in rõne gr̃e viatice. q̃
illi⁹ nõ est cohibere sufficiẽter sine spẽali auxilio oı̄a peccã. ⁊
facere oı̄a bona. q̃ ad min⁹ hõ viator peccaret peccõ incõ
sideratiõis. a q̃ nec angel⁹ in gr̃a creat⁹ imunis fuit. mulf
to min⁹ hõ sibi relict⁹ etiã in gr̃a. Uide de hoc Capos
lũ scđo. dis. xxiij. ad p̃m. et. 2m. Sʒ pt ɔcedi ɔñs. q gr̃a vi
atica est ipfecta priuatiue. mõ quo dict⁹ est. q̃ videlʒ nõ
hʒ pfectiõem gratie ɔsummate q̃ nõ totaliter sanat. nec
tollit possibilitatẽ peccati incõsideratiõis. Sʒ oı̄no negaf
ɔñtia. q ꝓ sit frustra. q̃ facit effectũ bonũ. ⁊ sibi possibilẽ
p hoc statu. licʒ nõ possit illũ effectũ facere. scʒ opatiõnem
bonã sine defectu. nisi assistente deo. imo nec gr̃a cõsum
mata facit effectuʒ suũ sine deo. Unñ nõ posse facere sine
deo. est defectus pure negatiu⁹. q̃ in oı̄ni creatura repif.
Cũ quo stat q nõ tollere incõsideratiõem ⁊ corruptiõem
sensualitatis est defectus priuatiuus mõ dicto

¶ Ad scđm dõm. q opatio spũssancti q̃ nos mo
uet ⁊ ꝓtegit nõ circũscribif p effectũ habitualis do/
ni qd̃ in nobis causat. sʒ pter hũc effectũ nos mouet
et ꝓtegit simul cũ patre ⁊ filio

¶ Maior ɔcedif. sed dico. q sua inhabitatio p gr̃am
nõ ipedit nec piudicat eius auxilio. imo est rõ spẽalis au
xilij ⁊ gratuiti spũssctũs simul cũ patre ⁊ filio. Minor
ɔcedif. sed inducat nos ad operãdũ nos mouẽdo. ⁊ exci
tando ad op⁹. ⁊ ꝓtegendo a malo ⁊ dirigẽdo. Quare ne
gaf ɔñtia. q̃ si spũssctũs soluʒ inhabitaret p gr̃am. ⁊ nõ
ꝓtegeret ⁊ custodiret statim laberetur hõ in peccm̃. ⁊ spm̃
scm̃ amitteret. vñ ɔñtia nõ valet. spũssctũs est in nobis
p gr̃am. igitur nõ est opus eius auxilio. vel nõ est possi
bile eius auxiliũ ⁊c̃.

¶ Ad tertiũ dõm. q rõ illa ɔcludit. q hõ non in
digeat alia habituali gratia

¶ Ad assumptũ. si intelligif q si hõ cõsecutus gr̃am
habitualẽ adhuc alio auxilio gratie. i. gratuiti auxilij in
digeret ⁊c̃. negaf. q̃ vt patuit ar. vi. ad 3m. gratuita mo
tio ⁊ gratuitũ auxiliũ. cũ sit pmi agentis op⁹. nõ psuppo
nit aliud op⁹ vel aliã gr̃am. nec p ɔñs pcederef in infini
tũ. sʒ est status in gratuito auxilio. Ultra. ad ɔñs. Er
go ⁊c̃. Si intelligif q nõ indigeat auxilio gratie actualis
id est diuine directiõis ⁊ custodie spẽalis nature. Dicif se
cũdo ad assumptũ. Si hõ ɔsecut⁹ gr̃am scʒ habitualem
adhuc alio auxilio gr̃e habitualis idigeret ad h̃ q recte
viuat. tũc pari rõne adhuc alio indigebit. q̃ ille gr̃e eiusdẽ
eiusdẽ rõnis. sed hoc nos nõ dicimus. sʒ oppositũ. Et cõ
cedif vlterius q pcederef in infinitũ. ⁊ hoc est icõueniẽs.
vñ ɔcedif ɔñs. q exñs in gr̃a nõ indiget alio auxilio gr̃e
habitualẽ. indiget tñ diuia motiõe. ⁊ custodia. ⁊ directiõe.

¶ Utrũ hõ gratiã ɔsecutus possit pseuerare in bo
no sine auxilio gratie.

N

D decimũ sic pcedif. Uidef q hõ in gr̃a
ɔstitut⁹ nõ indigeat auxilio gr̃e ad pse
uerãdũ. pseuerãtia eñ est aliq̃d minus
virtute sicut ⁊ ɔtinẽtia. vt pʒ p phm̃ i. vij.
ethi. sʒ hõ nõ indiget alio auxilio gr̃e ad habẽdum
virtutes ex q̃ est iustificat⁹ p gr̃am. g̃ multo minus
indiget auxilio gr̃e ad habẽdũ pseuerãtiã. ¶ P̃. oẽs
virtutes simul infundũf. sʒ pseuerãtia ponif q̃dam
virt⁹. g̃ videf q simul cũ gr̃a infusis aliis virtutibus
pseuerãtia detur. ¶ P̃. sicut Apl's dr̃ ad Ro. vi. pl⁹
restitutũ est hoı̄ p donũ xpi q̃ amiserit p peccm̃ Ade
sed adã accepit vnde posset pseuerare. g̃ multo ma
gis nobis restituif p gr̃aʒ xpi. vt pseuerare possim⁹.
et ita hõ nõ indiget gr̃a ad pseuerandũ. ¶ Sed ɔtra
est qd̃ Aug⁹. dr̃ in libro de pseuerãtia. Cur pseueran
tia poscif a deo si nõ datur a deo. an ⁊ ista irrisoria pe
titio est cũ id ab eo petif qd̃ scif non ipm dare sʒ ipso
nõ dante eẽ in hoı̄s potestate. sʒ pseuerãtia petif etiã
ab illis q̃ sunt p gr̃am sanctificati. qd̃ intelligif cũ dĩ
cim⁹. Sanctificef nomẽ tuũ. vt ibidẽ Aug⁹. cõfir
mat p v̓ba Cypriani. g̃ hõ etiã in gr̃a ɔstitut⁹ indi
get vt ei pseuerantia deo detur.

Hic videtur loqui de necessitate gratie ad continuationem boni operis

¶ Respondeo dicendum quod perseverantia tripliciter dicitur. Quandoque enim significat habitum mentis per quem homo firmiter stat ne removeatur ab eo quod est secundum virtutem per tristicias irruentes. ut sic se habeat perseverantia ad tristicias sicut continentia ad concupiscentias et delectationes. ut plenius dicitur in vii. ethicorum. Alio modo potest dici perseverantia habitus quidam secundum quem homo habet propositum perseverandi in bono usque in finem

¶ Doc. distinctio absolute quesitum secundum quod ille terminus perseverantia multipliciter dicitur. quia tripliciter. Et primo respondet quantum ad primas duas acceptiones. 2° iuxta tertiam. ibi. Alio modo dicitur etc. Quo ad primum primo premittit duas acceptiones perseverantie. 2° subiungit conclusionem responsivam conformem. ibi. Et utroque etc. Prima quidem acceptio perseverantie est. quia significat habitum mentis. i. voluntatis tenentis se cum ratione. ne ab ea recedat per tristicias que sunt de malis oppositis oppositis delectationibus tactus. Tunc enim continentia est quidam habitus laudabilis faciens ne voluntas propter delectationes oppositum tactus. relinquat rationem. ita perseverantia isto modo faciens ne propter tristicias que sunt ex fame et siti et carentia delectationum tactus recedat a ratione. Et est utraque cum abundantia passionum que est in sensualitate. quia continentes patiuntur vehementes passiones. sed ab eis non deducuntur. Perseverans similiter habet tristicias consurgentes ab intra de penuria delectationum. Et de ista materia dictum fuit supra q. lviij. ar. 3° ad 2m. Secundo autem modo dicitur perseverantia habitus quo homo habet propositum perseverandi in bono quantumcumque difficili. Tunc est in irascibili. et potest esse in eo quod non habet abundantiam passionum. et stare cum virtute perfecta. Et de hoc D. sanc. 2a 2e q. cxxxvij. ar. vij. ad primum Consequenter cum dicit

¶ Et utroque istorum modorum perseverantia simul cum gratia infunditur. sicut et continentia et cetere virtutes.

¶ Subiungit correspondenter ad predicta membra talem conclusionem responsivam. Utroque istorum modorum perseverantia simul cum gratia infunditur. Et habetur ex ista conclusione. quod gratia quidem habitualis requiritur ad perseverantiam isto modo tamquam causa qua concomitatur. quia videlicet perseverantia infusa requirit gratiam habitualem. sed non acquisita. Sed iam existens in gratia. quia simul habet perseverantiam istis modis. non indiget alia gratia ad habendum ea. sed ut eas conservet (ut patet hic) indigeat gratia. non quidem habituali. sed gratuito auxilio. unde habetur responsio negativa ad quesitum. quod non indiget gratia existens in gratia ad habendas istas perseverantias. Probatur autem conclusio a simili. (quod tangunt duo prima argumenta in oppositum) Continentia et cetere virtutes simul infunduntur cum gratia. igitur et perseverantia istis duobus modis. Antecedens supponitur ex supra dictis. q. lxiij. ubi dictum est quod morales infunduntur cum gratia. Tenet consequentia. quia perseverantia primo modo convenit cum continentia. ut dictum est ex philosopho. perseverantia autem secundo convenit cum virtutibus ceteris moralibus perfectis. Ex quo probatur hec conclusio per duas primas rationes in oppositum. quas D. breviter notat et approbat per verba in litera posita. ¶ Nota quod circa istam conclusionem et eius probationem est dubium. Nam D. sanc. 2a 2e. ubi iam dicitur quod perseverantia primo modo sit in eo quod vehementer afficitur passionibus circa mala tactus et gustus. utpote quod non habet perfectam virtutem moderantem has passiones. sed ille quod habet gratiam habet virtutem modificantem passiones. quia gratiam omnes perfecte virtutes comitantur. Quare non videtur quod perseverantia nec continentia. ut accipiuntur primo modo simul cum gratia infundantur. Et preterea D. sanc. 2a 2e. ubi iam ar. iiij. in cor. dicit solum de perseverantia virtute. quod infundatur cum gratia habituali. sicut et cetere virtutes infuse. Non autem loquitur aliquid de perseverantia primo accepta. immo ipsam excludere videtur per hoc quod notanter dicit. perseverantia accipitur uno modo pro ipso habitu perseverantie secundum quod est virtus. et hoc modo indiget dono habitualis gratie sicut et cetere virtutes. quasi vellet dicere a contrario sensu. perseverantia habitus. qui non est virtus alia non infunditur cum gratia etc. Et preterea in de verita. mate. xxiiij. q. xiij. ad 3m. etiam solum loquitur de perseverantia virtute. cuius est propositum perseverandi. Et sic dicitur esse hic omnes qui habent gratiam. quamvis non sint usque in finem perseveraturi.

¶ Ad hoc posset forte dici. quod D. in 2a 2e. qua post hunc librum conscripsit. magis rem ponderavit. et hec dicta quantum ad perseverantiam primo modo dictam emendavit perfectius. quia non oportet in habente gratiam esse vehementes passiones. quas per virtutes per gratiam et cum gratia collatas refrenatur. ¶ Sed videtur secundo dicendum et melius ex D. sanc. in de virtutibus in com. q. x. ad. xiij. quod omnia sunt virtutes morales infusas et acquisitas. quia quantum ad refrenationem passionum se mutuo excedunt. Acquisita enim quia per frequentes actus acquiritur adeo assuescit passionibus obedire. et eis resistere. et per consequens habita tali virtute pass. ones minus sentiuntur. et per consequens cum temperantia acquisita non est continentia vel perseverantia primo modo. quia ut dictum est. sic accepte habent locum in vehementia passionum. Virtus autem infusa. quia non acquiritur ex actibus. sed ex subita infusione dei. ideo a principio non tollit sensus et vehementiam passionum sicut acquisita. Nec est hoc virtute temperantie infuse. quod aliquis patiatur molestiam circa passiones. quia ad talem virtutem sufficit sine tristicia operari. et perfectius voluntatis. nec requiritur quod delectabiliter operetur. propter molestias que sentiuntur. Quare stant simul continentia infusa vel perseverantia et temperantia infusa. vel fortitudo. non autem ita de acquisitis. Quare cum D. in 2a 2e. ar. primo loquitur de perseverantia post philosophum. nec restringit se ad infusas. loquitur de acquisita. quibus et infusa sit cum molestia passionum. sed hoc ut dictum est non prejudicat virtuti infuse. quare nulla est repugnantia inter hec et alibi dicta. Quia D. per hoc quod loquitur in 2a 2e. de perseverantia virtute. non excludit perseverantiam habitum infusum. nam iustificati prius peccatores assueti in peccatis. valde egent perseverantia et continentia habitibus laudabilibus. ideo rationale est ut simul cum gratia infundantur. quam tamen postea edomitas passiones non habent tamen actum sic antea. unde sic quandoque infunduntur et acquiruntur virtutes. quod propter aliquam dispositionem vel defectum nature non habent actus suos. sed habere possunt ut supra dictum fuit. q. lxv. ar. p. Et iterum sunt aliqui qui habent in potentia concupiscibili radicata aliqua habitudines. ita cito gratia infundatur alicui non habenti vehementes passiones. potest nihilominus adesse habitus perseverantie primo modo vel continentie. aut saltem habetur in potentia concupiscibili ita quod est taliter dispositus per virtutes. quod si adesset vehementia passionum. voluntas teneret se secundum rationem. et non insequeretur vehementiam passionum in bono vel malo etc. Deinde cum dicit

¶ Alio modo dicitur perseverantia continuatio quedam boni usque ad finem vite. et ad talem perseverantiam habendam homo in gratia constitutus non quidem indiget aliqua alia habituali gratia. sed divino auxilio ipsum dirigente et protegente contra temptationum impulsus. sicut ex precedenti questione apparet

¶ Respondet iuxta tertiam acceptionem perseverantie. ut dicitur continuationem quandam boni usque in finem vite. prout secundum Doc. in de verita. ubi supra est circumstantia quedam virtutis designans permanentiam virtutis usque in finem vite. Et secundum D. sanct. 2a 2e ponit nominat actum virtutis continuatum usque in finem. omnia enim ista idem important. Et de hac acceptione quesitum principaliter intelligitur. Unde ponit talem conclusionem responsivam conformem. Ad talem perseverantiam habendam homo in gratia constitutus etc. ut in litera iacet. Hanc conclusionem primo probat sub breviloquio 2° ex ea infert quoddam corollarium. ibi. Et ideo etc. Habet autem conclusio ista duas partes. et D. relinquit ambas esse probatas ex ar. prece. et tangit probationem secunde partis sub breviloquio. Et arguitur sic. Perseverare isto modo est bonos actus continuare et operari usque in finem. sed existens in gratia non eget habituali. sed eget auxilio divino. ut bene operetur. et non ar. nono.

deficiat. igif ɔclo vera p ambabꝫ pribꝫ. Maior nota ex tã dictis. Minor p pma pte patuit. qꝛ alr̃ esset pcessus in infinitũ. Scda ps pꝫ. qꝛ ɔstitutꝰ in gr̃a hꝫ sensualitatē corruptã. ꝛ patif varias tẽtatões. ꝛ obscuritatē itel ctus et ipossibilitatē cu̾adi oẽs incõsideratões. vt patuit. igif eget auxilio dirigẽte ꝛ ptegẽte. Si aũt placet videre multas rões p scda pte huiꝰ ɔclonis. vide D. sanc. 3° ɔ̃ gen ti. ca. clv. vbi adducit multas rões ꝛ auctoritates p hac pte ɔclonis. Sꝫ fundamẽtal rõ dicta ẽ ar. pce. qꝛ hõ in gr̃a ɔstitutꝰ nõ pt sine auxilio g̃tuito bñ opari. ꝛ non pt nõ peccare. vel ɔstituere in tali statu vt peccare nõ possit. Jdeo nõ pt pseuerare. qꝛ pseuerare nihil aliõ ẽ q̃ ɔtinuare bonas opatões vsqꝫ in finẽ. Et si hõ posset se ponere in tali statu vt peccare nõ posset. tunc posset se facere pseuerare. sed hoc nõ pt ꝛc. Deinde ibi

¶ Et ideo postq̃ aliqs ẽ iustificatꝰ p grãm nece hꝫ a deo petere pdictũ pseuerãtie donũ. vt scꝫ custodiaf a malo vsqꝫ ad finẽ vite. multis eñ daf gr̃a q̃bus nõ datur pseuerare in gratia

¶ Infert vnũ corollariũ ex scda pte dicte ɔclonis. ꝛ pbatõe resumpta ex ar. pce. scꝫ tale. Postq̃ aliqs ẽ iustificatꝰ ꝛc. pbaf. qꝛ multis daf gr̃a. qbꝫ non daf pseuerare in gr̃a. igif corollariũ verũ. Tenet ɔña. qꝛ si ex gr̃a habituali nõ hꝫ pseuerantiã. sꝫ ex g̃tuito auxilio dei. Jdeo bñ seqtur q habeat petere a deo istõ auxiliũ. Antecedẽtis possibilitas pꝫ ex dictis. qꝛ ɔstitutꝰ in gr̃a. nõ necẽario hꝫ aliud auxiliũ. igif pt vnũ dari ꝛ nõ aliud. Et pꝫ etiã veritas de facto de iuda ꝛ aliis q̃ habuerũt grãm. Et pꝫ de oibus baptisatis pũeris. ¶ Nota aũt breuif huiꝰ rei fundamẽtũ ex D. sanct. ɔ̃ gẽti. et 2° 2e vbi sup. ar. iiii. qꝛ liber. arbi. p h̃ statu nõ ita pficif p grãm habitualẽ. qn sit flexibile ad malum. ꝛ possit seq̃ tẽtatões ꝛ corruptões carnis. Et iõ nõ subest ptãti li. ar. etiã p grãm repari. vt se imobiliter in bono statu. sꝫ in ptãte eiꝰ sit electio. ꝛ ppositũ pseuerandi. sꝫ plerũq̃ cadit in nr̃a ptãte electio. sꝫ nõ executio. nõ eñ ẽ hõ dñs suaꝝ naturaliũ potẽtiaꝝ. ꝛ iõ lꝫ liber sit ad volendũ vel nolendũ aliq̃d. nõ tñ volẽdo pt facere. q voluntas sua imobilr inhereat ei qõ vult. qõ reqrif ad pseuerantiã vt scꝫ volũtas imobilr in bono pmaneat. q̃re opꝫ adesse diuinũ auxiliũ q̃ deꝰ dirigat ꝛ gubernat p suã puidẽtiã vt hõ vsqꝫ in finẽ pmaneat. ¶ Nota etiã post D. san. in de veri. vbi sup. q dicit posse abstinere a pctõ. ꝛ posse pseuerare vsqꝫ in finẽ vite in abstinẽtia a pctõ. Primo eñ mõ poña ferf sup negatõe tm̃. vt scꝫ aliqs possit nõ peccare. ꝛ h̃ pt hõ in gr̃a exñs loquẽdo de mortali. qꝛ hꝫ iclinatões ad pctm̃ vitandũ. ꝛ nõ hꝫ habitũ inclinantẽ ad pctm̃. vel affectõem habitualẽ. Cũ aũt dr. ille pt pseuerare in abstinentia pcti vsqꝫ in finẽ. poña ferf in aliqõ affirmatiũ. vt scꝫ aliqs ponat se in tali statu. q pctm̃ in eo eẽ nõ possit. ꝛ q faciat se impeccabilẽ. h̃ aũt nõ cadit in ptãte li. ar. qua ṽtus motiua exequẽs nõ se ad h̃ extẽdit. Et iõ hõ hꝫ pseuerantiã a deo petere. pꝫ ex h̃ q nõ ẽ discrepãtia. cũ prius dictũ fuit. q hõ in gr̃a exñs pt pctm̃ imo oia mortalia vitare. Et hic dr q ex habita gratia nõ hꝫ pseuerare. Posse eñ vitare oĩa pctã. est habere inclinatõem in bonũ. quã si sequaf ꝛ ea vtaf nõ peccabit. Sed qꝛ nõ hꝫ vt ea sp vtaf. imo pt agere ɔ̃nũ. iõ nõ hꝫ potẽtiã pseuerãdi. q̃ ẽ ipeccabilitas. Habet ĝ vt a pctis abstineat. sed nõ hꝫ vt in abstinẽtia maneat qõ est pseuerare. Ad h̃ eñ scdm reqrif infallibilis inhesio ad deũ. ꝛ ablatio oĩs occasionis peccãdi qõ erit in patria. h̃ aũt nõ erit. sed p singulare auxiliũ hꝫ oẽ bonũ facere. ꝛ nõ deficere. ꝛ sic pseuerare.

¶ Argumentũ in ɔ̃riũ ɔfirmat scdam pte ɔclonis scde. qꝛ derisoriũ eẽt a deo petere. cuiꝰ ipe nõ eẽt dator. sꝫ xps in orõe dñica. q̃ nõ ẽ derisoria. docuit nos petere pseuerantiã a deo. ĝ ipe dat. ꝛ hõ ex suis naturalibꝫ nõ hꝫ. imo nec ex gr̃a habituali viatica. p quã q̃dẽ vt dictũ ẽ pt a pctis abstinere. sꝫ p eã nõ hꝫ vt possit in abstinẽtia pseuerare. qꝛ ipa nõ facit hoiem ipeccabilẽ. Per h̃ aũt excludif error Pelagianoꝝ. q̃ dixerũt q ad pseuerandũ sufficit li. ar. nec ad hoc hõ indiget gr̃a. Et fm D. sanc. ɔtra genti. vbi sup. petimus pseuerantiã etiã in hoc q dicimꝰ. Adueniat regnũ tuũ. non eñ nobis aduenit regnũ dei. nisi in bono pseuerantes fuerimus.

¶ Ad pmũ ĝ dõꝫ. q obiectio illa pcedit de pmo mõ pseuerãtie. sicut ꝛ scda obiectio pcedit de scdo. Unde patꝫ solutio ad secundũ.

¶ Maior vera. de pseuerantia pmo mõ dicta fcꝫ pctc. qꝛ pfecta ṽtus circa passiones nõ est cũ vehemẽtia passionũ. pfectum acq̃sita. Et scdo. pfecta ṽtus est ɔsummatiua boni opis in passionibꝫ. Perseuerãtia aũt est cũ inordinatõe passionũ. Et scdo. nec est ɔsummatiua boni opis. qꝛ est in volũtate. Silr dr de ɔtinẽtia. Minor ɔcedif ꝛ notãter. ad habendũ ṽtutes nõ indiget gr̃a alia habita gr̃a sꝫ ad pseuerandũ. Tertioꝰ indiget gratuito auxilio. Cõcedif ꝛ ɔñs. ꝛ ɔña de pseuerantia pmo mõ. Uñ vult h̃ argumentũ. q si pfecte ṽtutes habenf cũ gr̃a. nec opus est alia gr̃a ad ipas habẽdas. igif magis pseuerantia q̃ ẽ q̃d minꝰ ṽtute ꝛc. Et pbat hec rõ pmã ɔclonẽ

¶ Ad scdm. Maior ɔcedit. tũ qꝛ sunt ɔnexe ṽtutes infuse in charitate ꝛ prudẽtia. tum qꝛ opa dei pfecta. Minor ɔcedif etiã de pseuerãtia scdo mõ. vt est ṽtus factiua ppositi bñfaciendi ꝛ pseuerandi in bono difficili. vt pꝫ 2° 2e vbi sup in cor. Cõcedif ꝛ ɔña ꝛ ɔñs de pseuerantia scdo mõ. Uñ ꝛ hec rõ ẽ p pma ɔclone

¶ Ad tertiũ dõm. q sicut Augꝰ. dr in libro de natura ꝛ gr̃a. hõ in pmo statu accepit donũ p qõ pseuerare posset. nõ aũt accepit vt pseueraret. nũc aũt p grãm xpi mlti accipiũt. ꝛ donũ gr̃e q̃ pseuerare pnt. et vlterius eis datur q pseuerent. ꝛ sic donũ christi est maius q̃ delictũ Ade. ꝛ tñ facilius hõ p gr̃e donum pseuerare poterat in statu innocẽtie in q̃ nulla erat rebellio carnis ad spiritũ. quã nũc possumꝰ qm̃ reparatio gr̃e xpi ꝛ si sit inchoata q̃tũ ad mentem. nõdũ tñ ẽ ɔsummata q̃tũ ad carnem. qõ erit in patria vbi homo nõ solum pseuerare poterit. sed etiã peccare non poterit.

¶ Ad maiorẽ etiã dictũ fuit sup. q. lxxxi. ar. iiii. ad 3ᵐ. Cõcedif eñ. qꝛ p christũ restituif quicq̃d Adã pdidit amplius. sꝫ tpe suo imortalitas ꝛ pfecta subiectio inferiorũ viriũ ad rõnem. Aliq̃ aũt etiã in h̃ statu restituunf. scꝫ gr̃a ꝛ ṽtutes. ꝛ posse pseuerare. ꝛ silr etiã pseuerare. posse nõ peccare. ꝛ cũ hoc nõ peccare. Ad minorẽ. ɔcedo. q Adã accepit vt posset pseuerare. etiã p li. arbitriũ cũ dono originalis iustitie. qꝛ tũc nulla corruptio erat in humana natura. q̃ pseuerandi difficultatẽ pberet. sicut nunc est. Et iõ nũc pt pseuerare solũ ex gr̃a dei duplici. gr̃m faciẽte ꝛ gratuito auxilio. Sꝫ addo. q Adã q̃dẽ potuit pseuerare p donũ gr̃e. sꝫ nõ accepit vt pseueraret de facto qõ ostendit casus ꝛ pctm̃ eius. sꝫ multi nũc p donũ christi ac-

rӯpsit ꝛ posse pseuerare ꝛ cū hoc pseuerantiā. Quare do nū christi maius est. q̄re negaṫ ꝯña. si intelligiṫ ꝙ restitu ta grā possim⁹ ꝑ eā. sine speciali adiutorio pseuerare. Sȝ restituiṫ nob ꝑ duplicē grām vt possimus pseuerare ꝛ etiā pseueremus. Oportȝ em̄ memorari ei⁹ qđ dictū est ar. v. ad 3ᵐ. ꝙ melioris ꝯditōnis ē. q̄ ꝑ plura auxilia ꝑducitur ad altiorē finem. Et ğ esto hō nunc egeat duplici auxilio. scȝ grā habituali ꝛ actuali. q̄ɜ tñ ꝑduciṫ ꝑ ista auxilia ad altiorē finē. scȝ ad posse pseuerare ꝛ ad pseuerare de facto iō melioris ꝯditōis ē q̄ ad h̄. ¶ Nota h̄. ꝙ Adā in statu innocētie facili⁹ pseuerauit q̄ȝ nūc pseueremus. q̄ɜ nō habuit sensualitatē ꝛ naturā corruptā. vt dictū ē. sicut nunc vbi grā sanat mentē. sȝ nō naturam. qđ futurū ē in patria vbi erim⁹ oino ipeccabiles. Tñ nō videṫ adā potuisse ꝑseuerare sine speciali auxilio. nec q̄ ad h̄ facilius. vide D. sanc. in de veri. mate. xxvij. q. v. ad 3ᵐ. Sȝ q̄ɜ nō eguit dono naturā sanāte. q̄ integra fuit. ꝛ iō etiā si fuit ꝯdit⁹ i naturalibȝ integris. ꝛ sine grā potuit pseuerare ꝛ vitare peccatū ꝛ facere bona ꝯnaturalia. nec vltra tenebaṫ. an̄q̄ȝ habuit grām. q̄ɜ sic⁹ eēt de hoie an̄ pctm̄ nō hñte grāȝ ꝛ charitatē grātā. ꝛ de homie post pctm̄ nō hñte grām. nā hō q̄ an̄ pctm̄ nō haberet grām. nō faciēdo op⁹ grātū eēt excusat⁹. q̄ɜ illđ nō facere ꝛ nō hr̄e grām. nō eēt ex culpa sua sȝ post pctm̄ ē ex culpa sua. ꝛ ē pena pcti nō hr̄e grām. q̄re nō excusaṫ. h̄ tñ verū ē. ꝙ si hō in naturalibȝ motus a deo sufficiēter. nō se p̄parasset ad grām nō fuisset excusatus. q̄ɜ tūc ex culpa sua eēt nō hr̄e grām. Pono āt. ꝙ si sine culpa sua nō habuisset grām. ꝛ tūc fuisset excusat⁹ ꝛc̄. Ad ꝯpositū ğ dico. ꝙ hō iteger sine grā potuit stare i bonis naturalibȝ. nec vt sic ampli⁹ obligabaṫ. Et ğ ꝑ donū grē. de q̄ D. loqṫ p̄t intelligi sola iusticia originaṫ q̄ fuit donū grē. q̄ɜ grātuitū. Si tñ ꝑ donū grē itelligit donum originaṫ iusticie ꝛ siṫ grām grātū facientē. in q̄ ponit hoiem creatū iuxta opinionē suā. tūc facili⁹ potuit. tū q̄ɜ sine grā grātū faciente potuisset. vt sentiūt illi q̄ ponunt eū creatū in naturalibȝ integris. tū q̄ɜ i grā potuit vitare oia peccā etiā opposita v̄tutibȝ theologicis. ꝛ facere bona etiā meritoria. Tum 3°. q̄ɜ facili⁹ potuit. q̄ɜ cū minore difficultate. nulla resistētia vl̄ nullo ipedimento in natura inuento.

¶ Nota etiā ꝙ in patria erit hō ipeccabiṫ. sȝ aliṫ q̄ȝ hō in statu innocētie. q̄ɜ in statu innocētie potuit nō peccare. sȝ in patria nō poterit peccare. q̄ɜ ex visione clara ꝛ faciali diuine eēntie ꝯfirmabiṫ volūtas in bono simpliciṫ. Et grā q̄ ꝑ ꝯsummata tota natura ꝑficieṫ. vt nullū ipedimentū nulla q̄ ꝑ sit difficultas. vl̄ iterior vl̄ exterior ad bonū. Et de h̄ D. sanc. in de veri. mate. xxiiij. q. vij. circa finē corporis q̄sti. Et de h̄ etiā Capolus in 2°. dis. xxij. p̄sertiȝ quō visio diuine eēntie impeccabilitatē affert.

¶ Questio cx. de grā q̄ȝtū ad ei⁹ essentiā

Deinde ꝯsiderandū est de grā dei q̄ȝtū ad ei⁹ eēntiā. Et circa h̄ q̄ruṅt q̄tuor. Primo. vtrū grā ponat aliq̄d in aīa. Scđo. vtrū grā sit q̄litas. Tertio. vtrū grā differat a v̄tute infusa. Quarto de subiecto grē

¶ Postq̄ȝ determinatū est de necessitate grē. hic ꝯñter determinaṫ de essentia eius. Et circa hoc p̄ncipaliṫ duo fiunt. Primo inq̄riṫ q̄d sit grā. scđo inq̄ritur in quo sit sub iectiue. ar. iiij. Ex his em̄ potissime accn̄s cognoscitur. scȝ ex gn̄e ꝛ dr̄ña. ꝛ ex subiecto. Ex quo etiā quādoq̄ȝ dr̄ña sumitur. Circa p̄mū. p̄mo p̄mittitur quoddā necessariū ad ꝯpositū. ꝛ inq̄ritur q̄ȝ de genere remotissimo. Et etiā an videlicet sit aliq̄d creatū in aīa. vel sit q̄d increatū. Secundo inq̄riṫ de gn̄e p̄dicamentali. an videlȝ sit q̄litas

¶ Utrū grā ponat aliq̄d in aīa.

Ad p̄mū sic ꝓcediṫ. Uideṫ ꝙ grā nō ponat aliq̄d in aīa. Sicut em̄ hō dr̄ habere grām dei. ita etiā grām hois. vñ dr̄ Gen. xxxix. ꝙ dn̄s dedit Joseph grām in conspectu p̄ncipis carceris. sed ꝑ hoc ꝙ homo dr̄ habere grām hois nihil poniṫ in eo q̄ grām alterius hȝ. sed in eo cuius grām hȝ poniṫ acceptatio q̄dā. ğ ꝑ hoc ꝙ hō habere grām dei dr̄ nihil ponitur in aīa. sȝ solum signatur acceptatio diuina. ¶ P̄. sicut aīa viuificat corpus. ita deus viuificat aīam. vñ dr̄ Deute. xxx. Ipe est vita tua. sed aīa viuificat corpus imediate. ğ etiā nihil cadit mediū inter deū ꝛ aīam. nō ğ grā ponit aliq̄d creatū in aīa. ¶ P̄. ad Roma. p̄mo. sup illud. Gratia vobis ꝛ pax. dr̄ glo. grā. id ē remissio peccatoꝝ. sȝ remissio peccatoꝝ nō ponit in aīa aliq̄d. sȝ solū in deo nō imputāte pctm̄. sm̄ illud ps. Beatus vir cui nō imputauit dn̄s pctm̄. ğ nec gratia ponit aliq̄d in aīa. ¶ Sȝ ꝯtra. lux ponit aliquid in illuminato. sed grā est q̄dā lux aīe. vñ Augustin⁹ dr̄ in libro de natura ꝛ grā. Preuaricatoreȝ legis digne lux deserit veritatis. q̄ desertus vtiq̄ȝ fit cecus. ğ gratia ponit aliquid in anima

¶ Hic p̄mo D. inq̄rit de gn̄e remotissimo. an ponat aliq̄d in aīa. i. sit quiddā creatū in aīa existēs. Voluerūt em̄ aliqui (quoꝝ opinionē tangit p̄mū argumentū) ꝙ cū q̄s dr̄ esse in grā vel habere grām. sit solum denominatio extrinseca. quēadmodū sicut dr̄. Ille hȝ grām hois istius. nō denotaṫ aliq̄d sibi inesse. sed denotaṫ. q̄ɜ aliu habeat ꝯplacentiā ꝛ amorē erga ip̄m cuius amoris ipse sit obiectū. Sic etiā dicim⁹ lapidē videri ꝛ hm̄oi. Volebant em̄ isti. ꝙ grā dei diceret solū dilectōem ꝛ acceptationē dei. qua acceptat istū hoiem ad beatitudinē q̄ acceptatio nihil in hoie formaliṫ ponit

¶ Rn̄deo dicēdū. ꝙ sm̄ cōem modū loquendi tripliciter gratia accipi ꝯsueuit. Uno mō ꝓ dilectōne alicuius. sicut ꝯsueuimus dicere ꝙ iste miles habet grām regis. id est, rex habet eum gratū. Scđo sumitur ꝓ aliquo dono gratis dato. sicut ꝯsueuim⁹ dicere hāc grām facio tibi. Tertio modo sumitur pro recōpensatōne beneficij gratis dati sm̄ ꝙ dicimur agere gratias beneficioꝝ.

¶ Hoc. p̄mo exponit q̄situ. quō distincte p̄t intelligi. 2° sm̄ hoc distincte rn̄det. ibi. Quantū igiṫ ꝛc̄. Circa p̄mū p̄mo ponit notabile distinctiū trimēbre de grā in titulo q̄sti posita. 2° mēbra distincta ad inuicem ꝯpar. ibi. Quoꝝ tñ ꝛc̄. Dicit ğ ꝙ iuxta cōem modum loquēdi grā ꝯsueuit accipi tripliciṫ ꝛc̄. clare in lr̄a. Et de his duabus acceptionibȝ hȝ D. san. in 2°. dis. xxvj. ar. p̄mo. Quia (inquit) nomē gratie q̄ndaȝ liberalitatē importat. vñ ex hoc ꝙ gratis datur grā dr̄. liberalis aūt donatōnis p̄ncipiū est amor. Et inde est. ꝙ nomē gratie dupliciṫ sumiṫ. Uno modo ꝓ ip̄a acceptatōne amoris. Alio modo ꝓ ip̄o dono ꝛc̄. De gratia aūt tertio modo que est gratitudo. vide 2ª 2ᵉ. q. cvj.

Cōsequenter cum dr̄

V

¶ Quoꝝ triū scdm dependet ex pmo. ex amore eni quo aliquis hꝫ aliū gratū ꝓcedit ꝙ aliqd ei gratis impendat. Ex scdo aūt ꝓcedit tertiū. qꝛ ex bnficijs gratis exhibitis gratiaꝝ actio cōsurgit.

¶ Compat istas tres grās ad inuicem penes depēdentiam ⁊ posteritatem vel originem. qꝛ scda grā ꝓuenit ex pma. ⁊ tertia ex scda vt de se ꝯstat.

¶ Quantū igit ad duo vltima manifestū est ꝙ gratia aliqd ponit in eo q grām accipit. Prio qdē ipm donū gtis datū. scdo hui⁹ doni recognitōem.

¶ Premissa distinctōe de varia acceptōe ⁊ ꝯatōe nominis grē. hic incipit ꝯm illā distinctōeꝫ ⁊ variū itellectū q̄sti rn̄dere. ⁊ pᵒ rn̄det iuxta duo vltia mēbra. 2ᵒ iuxta pmū. ibi Sꝫ q̄ntū ⁊c. Circa pmū ponit talē ꝯclōnē respō. Quātū ad duo vltia (.i. duas vltimas acceptōes) manifestū ē. ꝙ grā aliqd ponit in eo q grām accipit. Probat ꝯclo. qꝛ grā isto mō dr donū gtis datū. 2ᵒ hui⁹ doni recognitōeꝫ. sꝫ illa manifeste aliqd ponūt in eo q accipit. igitur ⁊c. Maior ptꝫ ex notabili. Minor nota de se. Et tāꝫ ꝑ D. qddicatē grē tertio mō dicte. qꝛ dr recognitōnem bn̄ficij. ⁊ laudatōeꝫ ei⁹ ⁊ possibilē recōpēsatōem. vt habetur 2ᵒ 2ᵉ. vbi iā. Vn̄ nō ē ꝯtrouersia. qꝛ pᵒ dixit. ꝙ dicat recōpensatōem. ⁊ iā dr ꝙ iportet recognitōem doni. qꝛ ambo includūt in gtitudie. Alia tn̄ recōpēsatio ē iusticie. alia amicitie. alia gtitudinis. vt hꝫ D. ibidē ar. iiij. vide ⁊ q. xvij. ar. ij. quō gtitudo hꝫ tres gdus. recognitōem. laudē et recōpensatōem ⁊c. Deinde cū dr

¶ Sꝫ q̄ntum ad pmū est drn̄a attendenda circa grām dei ⁊ gratiā hoīs. qꝛ eni bonū creature ꝓuenit ex voluntate diuina. ideo ex dilectōne dei qua vult creature bonū. ꝓfluit aliqd bonū in creatura. voluntas aūt hoīs mouet ex bono ꝑexistente in rebus. et inde est ꝙ dilectio hoīs nō causat totalr rei bonitatem. sed ꝓsupponit ipam vel in pte vel in toto. Patet igit ꝙ qualibet dei dilectōem seqt aliqd bonū in creatura causatū. nō tn̄ dilectōi eterne coeternū

¶ Proseqt pmū mēbrū acceptōis grē Et pᵒ pmittit fundamētalē ꝯclōnē. 2ᵒ subiūgit ꝯclōnē respō. ꝯformem dicto mēbro. Et ꝯm hmōi ⁊c. Cōclusio fundamētal est. Sꝫ qualibet dei dilectōeꝫ seqtur aliqd bonū in creatura causatū. nō tn̄ dilectōni eterne coeternū. Et hꝫ duas partes. q ꝑ pmā D. ꝓbat ex drn̄a grē vl dilectōis dei. ⁊ grē vl dilectōis hoīs. Et arguit sic. bonū creature ꝓuenit ex volūtate diuia. volūtas āt hoīs mouet ex bono ꝑexistēte in rebꝰ. g ex dilectōe dei. qua vult creature bonū. ꝓfluit bonū aliqd in creatura. sꝫ dilectio hoīs nō causat totalr rei bonitatē. sꝫ ⁊c. et ꝑ ꝯñs ꝯclo ⁊a. tenet ꝯña. qꝛ dilectio dei ꝑtinet ad ei⁹ volūtatē. nec volūtas causat nisi volēdo bonū. qd ē diligere. Añs ꝓsupponit ex pᵒ p. q. xix. ar. iiij. ⁊ q. xx. ar. ij. Et illd añs D. ꝓbat in de veri. mate. xxvij. q. p. ꝑ sile de scia dei. q etiā nō ē causa rerū. sꝫ causa rei operis. igit ⁊ volūtas dei nō causat. sꝫ causat bonū volitum.

¶ Scda ps ꝯclōnis relinqt nota. qꝛ dilectio dei nō pt incipe. nec de nouo aduenire. sꝫ oīs creatura de facto incepit. iccirco dilectōni eterne. bonū in creatura nō est coeternū. Oportet eni h supponere q dicunt in pᵒ pte. ex intētione. q ⁊ Capol⁹ hꝫ in 2ᵒ. ꝙ nulla actio dei etiā trāsiēs q̄ntū ab absolutū ē tꝑalis. sꝫ solū q ad respectū. qꝛ actio dei q ad absolutū ē diuia eēntia. q ē eterna. nec tꝑe mībrꝫ sꝫ ab antiq vl magis eēna coactōe ꝓcedat tꝑalis effect⁹ Sic g ad eternū velle q de⁹ voluit creature bonū. ⁊ ꝑ ꝯñs q eā dilexit. secut⁹ ē effect⁹ tꝑalis. q ē bonū creature ab eterno volitū. Possum⁹ eni ⁊ nos amare ⁊ velle bonū futurꝫ amicis ⁊ filijs ⁊c. Deinde ibi.

¶ Et ꝯm hmōi boni drām differēs ꝯsiderat dilectio dei ad creaturā. Una qdem cōis ꝯm quā diligit oīa q sunt. vt dr Sap. xj. ꝯm quā eē naturale rebus creatꝭ largit. Alia āt dilectio ē specialis ꝯm quā trahit creaturā rōnalē sup ꝯditōnem nature ad pticipatōem diuini boni. ⁊ ꝯm hanc dilectōem dr aliquē diligere simplr. qꝛ ꝯm hanc dilectōem vult deus simplr creature donū eternū qd est ipe. Sic igit ꝑ hoc ꝙ dr homo grām dei habere ꝯatur qddam supnaturale in hoīe a deo ꝓueniens.

¶ Subiūgit ꝯclōne rn̄siuā. g ad pmū itellectū q̄sti talē. Per h ꝙ dr hō grām dei habere. ꝯeat qddā supnaturale in hoīe a deo ꝓueniēs. Et habet rn̄sio formal ad q̄stū. ꝙ grā quā dr hō hr̄e ē aliqd in eo ⁊c. Hāc ꝯclōnē D. pᵒ ꝓbat. 2ᵒ eandē limitat. ibi. Quādoꝗ tn̄ ⁊c. ꝓbat g ex fundamēto ꝑus posito. Qualibet dei dilectōem. seqt aliqd bonū in creatura creatū. igit dilectōem cōem. seqt bonū naturale oibꝫ rebꝫ datū. sꝫ dilectōeꝫ specialē. seqt i creatura specialr dilecta ⁊ simplr. bonū speciale. sc̄ꝫ pticipatio diuini boni sup ꝯditōeꝫ nature. q efficit digna doni eterni. qd ipe de⁹ ē. g seqt ꝯclo. ꝙ grā q ē effect⁹ specialis dilectōis sit in hoīe ex̄ns ⁊c. Añs patuit. ⁊ fuit pᵒ ꝑs cōclusionis fundamētal. Et suppositū ꝯñtis ꝓbat D. sc̄ꝫ ꝙ sint due dilectōes. qꝛ dilectio causat bonū. vt dictum ē. g ꝯm drām boni ē drn̄a dilectōis. nō itrinseca sꝫ extrinseca. qꝛ in deo nō drn̄t tāq̄ diuerse res. sꝫ drn̄t extrinsece. ꝑ de diuersis ⁊c. Et deinde ponit D. ꝯñs cum ei⁹ explicatōe dare in lrā. ¶ Nota āt ꝙ vis hui⁹ rōis stat in h. q a dilectōe cōi ꝓcedit aliqd in creatura ex̄ns. sꝫ bonū ꝯnaturale. g etiā a dilectōe speciali ꝓcedit aliqd speciale bonū intra specialr dilectā creaturā. Per h aūt ꝙ dicimus aliquē hr̄e grām. nō itelligit bonū naturale. qꝛ h nō dr grā sꝫ itelligim⁹ bonū supnaturale. Quare seqt ꝙ grā dicat aliqd in hoīe vel angelo grato ⁊ g̃tuite dilecto ex̄ns supnaturale. ¶ Nota ār. vt hꝫ D. sane. 3ᵒ ꝯ gēn. c. cl. ꝙ sicut in nobꝭ aliqs specialr diligit ab hoīe. qꝛ in eo est speciale bonū. igit etiā vbi ponit specialis dilectio dei ad hoīem. oportet ꝙ ponat speciale bonū hoī a deo collatū. Cum g grā isto mō designet specialē dilectōem dei. ⁊ hoīem esse specialr dilectū. oportet ꝙ aliqd speciale donuꝫ designet esse inesse. Vn̄ ꝯm D. sanc. in 2ᵒ. dis. xxvj. ar. p. ad 2ᵘᵐ. ꝯm diuersa bona dr de⁹ diuersimode diligere. Et dilectio cōis sic̄s ē ei q artifex diligit opus suū. sꝫ specialē. q diligit q̄sdā amicabili societate. sicut amic⁹ amicū. inq̄ntū sic dilectū trahit in societatē sue fruitōis. Et iuxta D. in de veritate. inq̄ntū hoīem facit dignū vita eterna. ad quā cū speciali dilectōe diligit. Speciali eni dilectōe vult alicui vitā eternā. sꝫ nō indigno. nec ex natura hoīs. iō causat aliqd supnaturale donū ⁊ pticipatōeꝫ diuinitat. ꝑ quā dignus efficit btitudine ad quā acceptat. Tūc ibi

¶ Quandoꝗ tn̄ grā dei dr ipa eterna dei dilectio scdm ꝙ dr etiā grā pdestinatōis inq̄ntū de⁹ gratuito ⁊ non ex meritis aliqs pdestinauit siue dagit.

Dicit enim ad Eph. primo. Predestinauit nos in adoptionē filiorū in laudē glie gratie sue

¶ Annectit quodā notabile limitatiuū pclonis pcc. Et vult. q pclo posita hz veritatē sm cōem vsum z moduz loquēdi. qz sic p hre grām z ee in grā itelligim⁹ hre grām grāt facientē. q ē pticipatio diuini boni supnaturalis q qs redditur dign⁹ vita eterna. Sz tñ aliqñ p grām dei itelligim⁹ eternā dei dilectōez z electōez. q icludunt in pdestinatōe. Et sic grā dr dei pdestinatio. z ē aliqd increatum. Et sm D. sanc. in 2° nomie grē. diuia acceptio vl donū increatū signare pt. Uñ cū isto mō diceret aliqs esse in grā vl hre grām. ē denoiatio extrinseca. nec p h aliqd formale hoi inē denotat. ellō denotet eā gratuiti effectus qñqz habēdi. Sz vt dictū ē. cōis vsus hz. q cū dr aliqs esse in grā. denotat ipe effect⁹ diuie dilectōis. q qs formalr ē dignus btitudie. denoiatōe intrinseca. vt patuit sup arti. v. vide de ista mate. D. in de veritate vbi sup sic dr. Sic g hō dr grām hre (intellige sm cōem vsuz loquēdi theologos z hoim) nō solū ex h q a deo diligat ad vitā eternā. sz ex h q dat ei aliqd donū p qd ē dign⁹ vita eterna. Et h donū dr grā grāt faciens. Aliter em z in mortali criio posset dici in grā dei ee. si grā solū acceptatōez diceret. cū pringat aliquē pctōrē ee pdestinatū ad vitā eternā habendā. Sic em grā faciēs grāt. pt etiā dici grās data. sz non econtrario. qz nō oino donū grās datuz nos dignos vita eterna facit. hec ille. Ex qbz pz. q vsus nō hz. vt p h q dr aliqs in grā itelligat solū ee pdestinatū. cuius doctrina illū modū dicēdi nō phibeat vt D. h dr in illa limitatōne pclonis vt dictū ē. ¶ Cōtra istū articulū arguitur dr aliqd a diuia dilectōe pfluere in hoiem. qd facit ipm dignū vita eterna. vide argumēta Aureoli z solutōnes Capoli in p°. dis. xvij. q. p³. circa tertiā pclonem

¶ Argumētū in ptrariū ē p vltia pclone respō. Circa qd posset ee dubiū. in h q grā luci pparat. cū tñ intra dicēda ar. 3° z qrto nō sit pnie habit⁹ illuminatiuus formalr nec inhereat itellectui. Sz h facile dissoluit ex D. sanc. in p geti. vbi sup. qz lux nō tm ē pncipiū illuminatiū. sz est z pncipiū viuificatiū. Et g cū grā sit pfectio in eternā vitā et btitudinē pductiua recte luci comparatur

¶ Ad pmū g dōm. q etiā in hoc qd dr aliqs habere grām hois intelligit in aliq ee aliqd qd sit hoi gratuz. sicut z in h q dr aliqs grām dei habere. sz tñ differenter. nam illud qd ē hoi gratū in alio hoie psupponit eius dilectōni. causat aūt ex dilectōne diuina qd est in hoie deo gratū. vt dictū est.

In corpe ¶ Ad maiorē dico. q vera ē in hre grām hinc z inde. Est tñ drña. qz grā hois causat ab aliq pexistēte. sz grā dei causat aliqd in hoie. qd causatū itelligim⁹ sm cōem modū loquēdi. qñ dicim⁹ aliquē ee in grā. Ad minorez. Si itelligat. q grā hois ptū ad signatū nois grē tm. nihil ponat in hoie grato. pcedit. sz si itelligat q p h totū. s. habere grām hois. nō iportet aliqd qd ē in hoie. negat. grā em hois psupponit necessario i grato aliqd. qd ē rō grē z dilectōis. Et ita in h qd dr hre grām hois iportat illud bonū motiuū ad diligēdū. Dico em q acceptatio ē qdē formale signatū hui⁹ nois grā. sz in h qd dr hre grāz hois aliqd pnotat in hoie extis. Dictū est āt q in h qd dr hō deo gratus. aliqd in eo causat. qd iportat in h qd dr hre grām dei. Quare negat pña. imo sm cōem vsuz nō itelligim⁹ solā acceptōez. sz mag' effectum gratuitū a speciali acceptatōe pcedentē. ¶ Ex ista solutōe nota drām inter signatōnem grē dei. et inter signatōnem eius q dicit aliquis esse in gratia dei. pmum em sc; nomē grē pt signare. z signat etiā increatū aliqd. vt dictū ē. sz hre grām dei. q vsu signat habere donū formalr inherens

¶ Ad scdm dōm. q deus est vita aie p modū cause efficientis. sz aia est vita corpis p modum cause formalis. inter formā aūt z materiā nō cadit aliqd medium. qz forma p seipam informat materiā vel subiectū. sz agens informat subiectū nō p suā subam. sz p formā quā causat in materia

¶ Ad maiorē p° ē silitudo pportionabilitatis. sed nō eqlitatis. qz sc; de⁹ viuificat aiam z aia corp⁹. sz nō i vno gnie. nec eodē mō. qz de⁹ effectiue. aia formalr. Int causaz aūt agentē z effectū mediat aliqd. sz nihil mediat int formā z materiā. ¶ Scdo dico post D. sanc. in 2°. q similitudo in h tenet. qz sicut de⁹ se hz effectiue ad aiam. ita aia ad corp⁹. sz nō tm effectiue. sz etiā formalr. Et h itelligit q se hz effectiue ad corp⁹ nutriendū z augendū. sz q ad materiā quā p° informat se hz formalr non effectiue nisi vt dictū ē ad ipam augendā. Sz pmā solutōnem D. in multis locis ponit cōtet. Ad minorē. vera ē. qz viuificat formalr p eēntiā suā. tñ loqndo de viuificatōe effectiua. sc; de augmētatōe z nutritōe sic viuificat mediāte potentia augmētatiua vl nutritiua. z mediāte calore. Quare negat pña. qz de⁹ se hz tm effectiue. imo sibi repugnat se hre formalr. qz causalitas formalis hz annexā impfectionē. iō nō pt aiam formalr facere grām z dignā vita eterna nisi p aliquā formā aie inherentē ¶ Nota q h argumētū tāgit vnā difficultatē. q tractat in p° sentē. dis. xvij. Et 2°2°. q. xxiij. ar. ij. An sc; spūsctūs. q ē de⁹ ihabitet aiaz sine oi habitu medio. vide z Sco. ibidē in respō. ad pmā qstionē in 3° articulo. Quia determiat fuisse de mente magistri. q nō inhabitet spūsctūs sine habitu medio licet fluctuet sup h qs eet ille habit⁹. aut in q poneret. an videlicz in eēntia vl potēa aie. nec obstat huic solutōni. q de⁹ dr solus aie illabi. qz p h nō excludunt qlitates aie vl naturales vl gtuite qbz aia informat. Sz excluduntur alie forme subsistētes. q intra aiam ee nō pnt. sicut de⁹ q etiā intim⁹ ē in aia qz pdicte forme. eo q de⁹ ē in ipo aie ee. vt causans z pseruās. sz pdicte forme ad hoc nō ptingunt. s. eēntiā q̄si circūstāt. hec D. sanc. in de veri. mate. xxviij. q. ij. ad. viij. Ex q pz quō stat sit deū ee in aia intime z p illapsum cōem. etiā in via. z tñ int ipm z aiaz ee mediū informatiū. pfectum gratuitū in via

¶ Ad tertiū dōm. q Aug⁹. dr in libro retractationū. Ubi dixi grām ee remissionē pctōz. pacē vo in recōciliatōne xpi. nō sic accipiendū ē. ac si pax ipsa et recōciliatio nō ptineat ad grām gnālē. sz q specialiter grē noie remissionē signauerit pctōz. nō g sola remissio pctōz ad grām ptinet. sed etiā multa alia dei dona. z ideo remissio pctōz non fit sine aliq effectu diuinitus in nobis causato. vt infra patebit. q. cxj. ar. ij. z iij

¶ Ad maiorē. pcedo qd dr. z bñ dr. si recte itelligat. qz grā ē remissio pctōzis. caq eā formalr. qz sc; vt patebit infra q. cxiij. arti. ij. Remissio pctōrū nō fit sine effectu a diuia dilectōe. z nō iputatōe pueniēte. Nō āt itelligat q remissio pctōz accepta p qda negatōe pctōrū. sit totū ee grē. vl sit formalr grā. sz glosa nominat grām ab aliq effectu suo. Uel effectū grē nominat grām. qz videlz grā ē talis

effect⁹ diuin⁹. p quē fit remissio pctōꝝ. vt dicebaꝶ sup q. xxiij. ar. v. ⁊ infra dicet. Ad minorē dico. q remissio acce pta p fcato formali. scꝫ p pctōꝝ absentia. nihil ponit rō id p qd pctā abeuint. q̄ ad ea q̄ sequūt auersionē aliqd in aīa ponit. q2 macula offensa ⁊ reatus. nō remittunt nisi p aliqd positm̄. Et illd positm̄ dicim⁹ formalr grāz. sꝫ remissionē pctōꝝ dr glosa grām. nō identice. sꝫ causalr Et ad pbatōēꝫ patebit ifra. q2 ista nō iputatio causat in hoīe. p qd pctā delent. vn̄ vult D. ex auctoritate bt. Augustini. q nō sola remissio pctōꝝ ē effect⁹ grē. sꝫ etiā recō cīliatio ⁊ pax. q̄ nō fiūt sine dono dei positiuo qd ē grā

X ¶ Utrū grā sit qualitas anime

Ad scdm sic pcedit. Videt q grā nō sit q̄litas aīe. Nulla eīn q̄litas agit in suū subiectū. q2 actio q̄litat̄ nō ē absqꝫ actōe subiecti. ⁊ sic oporteret q subiectū ageret i se ipm. sꝫ grā agit in aīam iustificādo ipam. g̃ grā nō ē q̄litas. ¶ Pr. subā ē nobilior q̄litate. sꝫ grā ē nobilior qꝫ natura aīe. mlta eīn possum⁹ p grām ad q̄ natu
q.cix.ar.p°. 2°.3° &c. ra nō sufficit. vt sup dictū ē. g̃ grā nō ē q̄litas. ¶ Pr. nulla q̄litas remanet postqꝫ desinit eē i subiecto. sꝫ grā remanet. nō eīn corrūpit. q2 sic in nihilū redigeretur. sicut ex nihilo creat. vn̄ ⁊ dr noua creatura ad Gal. vltio. g̃ grā nō ē q̄litas. ¶ Sꝫ ꝯ ē qd sup illd ps. Ut exhilaret faciē in oleo. dr glo. q grā est nitor aīe scīm ꝯciliās amorē. sꝫ nitor aīe ē q̄dā q̄litas sic ⁊ pulchritudo corpis. g̃ grā ē q̄dā q̄litas

¶ Hic D. inqrit de gnē entis mag̃ determinato ⁊ pdicamētali. habito eīn q2 grā ponit aliqd in aīa. restat determinādū qd sit illd: ⁊ cui⁹ gnis pdicamētal. in 2° eīn dis. xxvij. ar. q. qrit an sit accñs. sꝫ habito. q2 est q̄litas habet etiā q sit accñs. iō D. h mag̃ determiate qrit

ar. p° ¶ Rñdeo dōm. q sicut iā dictū ē in eo q̄ dr grāz dei habere fcaꝶ eē q̄dā effect⁹ gtuite dei volūtat̄. Di
q.cix.ar.p°. ctū ē āt sup. q duplr ex gtuita dei volūtate hō adiuuat. Uno mō inqn̄tū aīa hoīs mouet a deo ad aliqd cognoscēdū vl volendū vel agendū.

¶ D. pmittit p° ꝯclonē pambularē distictiuā duplicis grē itelligēte in qsito. 2° eorū dēter subiūgit duas cōclusiones respō. pmā ibi. Et h mō &c. scdaꝫ ibi. Alio mō &c. Cōclusio pambular̄ ē ista. Duplex ē grā dei in hoīe. Una q̄ ē gtuit⁹ effect⁹. s. motio dei. Alia ē habituale donū. pbaꝶ ꝯclo a pncipio cor. In eo q̄ dr grām hre. fcaꝶ eē q̄dā effect⁹ gtuite dei volūtat̄. sꝫ ex gtuita dei voluntate hō duplr adiuuaꝶ. scꝫ sm q aīa mouet a deo ⁊ sm habituale donū a deo datū. igiꝶ ē duplex grā i hoīe. Maior patuit ar. p°. Minor patuit. q. cix. ar. p° ⁊. ix. Grā dr p° mō iuxta sup dicta pōt dici gtuit⁹ motus ⁊ effect⁹ actualis in hoīe ex gtuita volūtate dei causat⁹ de q̄ auxilio specialr sup dictū ē eadē q. ar. vj. Cōseqnꝶ eīn dr

¶ Et h mō ipe gtuit⁹ effectus in hoīe nō ē q̄litas. sꝫ mot⁹ q̄dē aīe. actus eīn mouentis in moto ē motus. vt dr 3° physicoꝝ.

¶ Rñdet iuxta pmū membrū pdictū tali ꝯclone. Ipe gtuit⁹ effect⁹ in hoīe nō ē q̄litas Et ē dicere. q grā p° mō nō ponit q̄litatē i aīa. pbaꝶ. Grā isto mō ē q̄dā mot⁹ aīe. igiꝶ nō ē q̄litas. Tenet ꝯña. q2 mot⁹ ꝯ q̄litatē distinguit ⁊ videt mag̃ ptinere ad actōeꝫ vl passionē qꝫ q̄litatem

gratie.

Añs pbaꝶ. q2 act⁹ mouēt̄ i moto ē mot⁹. vt dr 3° physicoꝝ. igiꝶ añs verū. q act⁹ aīe pueniēs a diuina volūtate gtuito mouēt̄. ē mot⁹. Vn̄ grā isto mō nihil aliud est qꝫ ille mot⁹ q̄ ē ꝯuersio in deū. ⁊ ꝯ pctm̄. ad quē motū gtuita volūtas dei hoīem ⁊ puenit ac liberalr ⁊ misericorditer mouet. ¶ Nota q circa hāc ꝯclonē ⁊ ei⁹ pbatōēꝫ ē materia dubij. Supposito eīn. q2 actōes imanētes sunt q̄litates. ⁊ nō de gnē actōis vt cōiter pcedit etiā apd Thomistas h nūqꝫ supposito. nō videt valere pbatio ꝯclonis Actio imanēs q̄litas ē
nec ꝯclo ipa. q2 si hmōi grā ē mot⁹ aīe. ē vtiqꝫ mot⁹ interior. Et sic actio imanēs. ad quā aīa se nō hꝫ mere passiue alr̄ p talē motū nō disponeret se ad grām. Vn̄ ⁊ Scot⁹ in p° dis. xvij. ponit. q volūtas habeat se non tm̄ passiue recipiendo actū a spū scō. sꝫ act⁹ tal ē in ei⁹ ptāte &c. Et vlteri⁹ si actōes imanētes sunt q̄litates. seqꝶ oppositū cōclusionis ⁊ ꝯñt̄. scꝫ ē mot⁹ aīe. g̃ ē q̄litas &c. ¶ Sꝫ ad h dico. q ista ꝯclo verificaꝶ eo mō q̄ dictū phi in p° ethicorū. Ubi ca. 2° dr. neqꝫ eīn vtut̄ opatōnes sunt q̄litates. Motio actual ē q̄litas sm rē
neqꝫ filiatas. Et eo mō q̄ dr in pdicamēt̄. Quare passiones hmōi dicūꝶ (scꝫ pallidū eē ex timore) q̄litates vero minime. Sic eīn ibidē dr a ꝯmētatoribꝫ. aliqd dr q̄litas duplr. Uno° sm rē tm̄. Alio° sm rē ⁊ modū sil. Illd ē q̄litas sm rē qd impat naturā ⁊ eēntiā q̄litat̄. vn̄ hec mō passiōes de qbꝫ phs loqꝶ vtiqꝫ ⁊ sine dubio sꝫ q̄litates. q̄litas āt sm rē ⁊ modū. ē sm quā q̄les simplr dicimur. qd videlicꝫ hꝫ eē qetū ⁊ fixū ⁊ p modū fixe forme inest. sicut ex definitōe q̄litat̄ pꝫ. Et isto mō passiones de qbꝫ loqꝶ sic eē pallidū ex aliq̄ timore. nō dicūꝶ q̄litates. q2 sm eas aliqs nō simplr dr q̄lis Sic ad ppositū dico. q h. nōi grā de q̄ intēdit ꝯclo. q2 ē opatio imanēs ē vtiqꝫ q̄litas sm rē et q̄litas pme spēi sicut itellectio. visio ⁊ auditio ⁊ hmōi imutatōes vitales. Sꝫ q2 tal res nō inest p modū fixū ⁊ qetū. sꝫ mag̃ ē q̄dā imutatio stanz cessans. ⁊ hꝫ se vt motus. iō D. dr ⁊ bn̄. q hmōi effect⁹ q̄ ⁊ grā actual dr nō ē q̄litas scꝫ sm modū denominādi simplr q̄lē. q̄ mod⁹ denominādi fundaꝶ sup eē fixo ipi⁹ q̄litat̄ &c. Tūc ibi

¶ Alio mō adiuuaꝶ hō ex gratuita dei volūtate sm q aliqd habituale donū a deo aīe infundiꝶ

¶ Descēdit ad scdam ꝯclonē rñsiuā. Cui p° pmittit scdm mēbrū pdicte distictōis. 2° pbat ⁊ i fine ponit ipaꝫ ꝯclonē. ibi. Et h iō &c. Quo ad pm̄ dr. q grā alio mō dr sm q hō adiuuaꝶ p h q sibi ꝯferꝶ forma supaddita naturalibꝫ. p quā efficiꝶ potēs opari opa meritoria

¶ Et h iō. q2 nō ē ꝯueniēs q de⁹ minus pvideat his q̄s diligit ad supnaturale bonū habēdū qꝫ creaturis q̄s diligit ad bonū naturale habēdū Creatur̄ āt naturalibꝫ sic pvidet vt non solū moueat eas ad act⁹ naturales. sꝫ etiā largiꝶ eis formas ⁊ vtutes q̄sdā q̄ sunt pncipia actuū. vt sm seipas inclinent ad hmōi mot⁹. ⁊ sic mot⁹ q̄bꝫ a deo mouenꝶ fiūt creatur̄ ꝯnaturales ⁊ faciles. sm illd Sap. viij. Et disponit oīa suauiter. multo igiꝶ magis illi q̄s mouet ad ꝯsequēdū bonū supnaturale eternū infundit aliq̄s formas seu q̄litates supnaturales sm q̄s suauiter et pmpte ab ipo moueanꝶ ad bonū eternū ꝯsequendū. ⁊ sic donū grē qualitas q̄dam est.

¶ Format rōem p 2ª ꝯclone respō. tali. Donū grē q̄litas q̄dā ē. itellige etiā q̄tū ad modū. pbaꝶ. grā isto mō ē aliqd donū habituale a deo aīe infusū. igiꝶ ꝯclo vera. Tenet ꝯña de se iuxta lrām. q habit⁹ ē q̄litas nō solum

fm rem. sz etiā fm moduz. qz firmiter inest ⁊ p modū pmanētis. Añs pbat in lrā sic. Nō est incōueniēs q de⁹ ⁊c̄. vt in pnci⁹ lrē. sed creaturis naturalib⁹ ⁊c̄. vt in lrā sequit. g multo magis d̄o ⁊c̄. Ex q̄ formalr seqt añs. quia forma supnaturalr p quā hō pmpte ⁊ suauiter mouet est forma habitualis. Et ita pz q gr̄a nō inest p modū trāsiūtis. sz est habitus q̄ hō sp est in ea dispōne pxima vt a deo moueat. qz ⁊ habita gr̄a. sp op⁹ est diuina directōe et pseruatōe. et inde est q huic gr̄e cnectūt dona spūssancti qb⁹ hō efficit imediate ⁊ bn̄ mobilis a spūscrō. vt patuit supra. Uide de ista cclōne d. san. tertio c̄ gen. ca. cl. pserstim in rōne prima et q̄nta. vbi ⁊ ponit ex qb⁹ habet q gr̄a pmo nō sp inest. qz nō dormiēti. talis em̄ mot⁹ non inest nisi cū actu cuertit ad deuz. sz gr̄a scdo mō sp adest. sicut et assunt in aliis reb⁹ pfectōes ⁊ habit⁹ naturales opatiue ⁊ pmpte ⁊ delectabilr. Uide et d. san. in. iiᵒ. vbi supra vbi hz aliā pbatōem phicam pbātē grām esse accñs. qz oīe adueniēs post eē cplerū accñtalr aduenit. ⁊ si inhereat est accñs. sz gr̄a vt cstat aduenit post eē cpletū. ⁊ non solū accñtalr. sed etiā inherēter. al's inter deū ⁊ aiam res creatā essz mediū. qd̄ est falsum. sicut nec est mediuz inter deū creantē ⁊ aiam creataz. q̄re relinqt. q sit accñs. Et qz iuxta iaz dicta est accñs in aia q̄ nō est capax accñtis corporalis. ideo est spūale. ⁊ qz est spūale assimilās aiaz deo et faciēs pmpte opari. ideo nō est q̄titas. ⁊ qz inest p modū pmanētis forme. ideo nō est actio vel passio aut motus. Quō tn̄ faciat pmpte ⁊ delectabilr opari videbitur postea. qz gr̄a nō est formalr habitus opatiu⁹. sz causalr qz ad ip̄am sequūtur virtutes infuse opatiue ⁊c̄.

☞ Confirmat scd̄a cclo argumēto in ctrarium. qd̄ est satis forte. qz nitor nō est nisi qualitas.

¶ Ad pmū g dōm. q gr̄a fm q est q̄litas dr agere in aiaz nō p modū cause efficiētis. sz p modū cause formalis. sicut albedo facit albū. ⁊ iusticia iustum

¶ Maior distinguit. qz nulla q̄litas agit effectiue in suū subiectū. agit tn̄ formalr ad piuz sensum. i. informat suū subiectū. ⁊ est id q̄ subiectuz formalr est tale. de drña aūt actōis cause eff. ciētis ⁊ forme. dictū est aliqd sup. q. lxxxv. ar. p. ad. q̄rtū. Et pbatio maioris pcedit de actōe effectiue. qz talis nō cuenit forme accñtali nisi p subiectū qz nō est qd̄ sz q̄ aliqd agit. sed actio formalis. si tn̄ debeat dici actio, nō cuenit forme p subiectū. sz p seip̄am informat tāq̄ qd̄. ⁊ g informat formalr. nō mediāte aliq̄ ⁊c̄.

Ad minorē. si intelligit effectiue. negat. qz sic de⁹ agit in aiam iustificādo. sz ccedit q formalr iustificet. i. est forma inherēs aie. q̄ informāte formalr est iusta ⁊ digna. sicut albeo facit parietē albū. q̄re negat cña. Nota autē vba D. in pnci⁹ solonis. qz gr̄a fm q est q̄litas dr agere formalr. nā si acciper gr̄a p acceptōe ⁊ volūtate diuina. sicut pt accipi iuxta dicta in ar. p. tūc iustificaret effectiue.

¶ Ad scd̄m dōm. q omnis subā vl' est ip̄a natura rei cui⁹ est subā. vel est ps nature fm quē modū materia vel forma subā dr. ⁊ qz gr̄a est sup naturā hūanā. nō pt eē q sit subā aut forma subalis. sz est forma accñtalis ipi⁹ aie. Id em̄ qd̄ subaliter est in deo accidētalr fit in aia pticipāte diuinā bonitatē. vt de scia patz fm h g qz aia ipfecte pticipat diuinaz bonitatē. ip̄a pticipatio diuine bonitatis q̄ est gr̄a. ipfectiori mō hz esse in aia q̄ aia in seip̄a subsistat. est tn̄ nobilioz q̄ natura aie. inq̄tū est expssio vel pticipatio diuine bonitatis. nō aūt q̄tū ad modū essendi.

¶ Maior distinguit. substātia est nobilioz in rōne entis. ⁊ rōne modi eēndi. cparādo subaz ad q̄litatē inq̄tū subā p se est. sed q̄litas inest. Sz accipiēdo subam inq̄tū est potentiale ⁊ informabile p accñs. tūc accñs est nobilius fm qd. Et scdo inq̄tū accñs est pticipatio alicui⁹ supioris nature. vel inq̄tū est cuiūctiū cum aliq̄ summo bono. sic q̄litas vel accñs excedit subam Un̄ btitudo formalis est melioz aia inq̄tū eā cuīgit fonti beatitudinis.

Ad minorē. si intelligit q gr̄a sit nobilioz aia q̄tū ad modū eēndi ⁊ rōne modi entis. negat. Nā p se eē a toto gne pfert inesse Si aūt intelligit minor q aia est nobilioz fm qd. cceditur. si etiā intelligit q gr̄a inq̄tū est pticipatio bonitatis diuine p se subsistētis. sz tn̄ accñtalis pticipatio. cceditur. qz em̄ est supra aiam. talis pticipatio. ideo nō pt esse subā hoīs vel angeli pticipātis. qz oīs subā est naturalis ei cui⁹ est subā. Et g gr̄a nō pt eē ipsa eēntia rei. nec pt eē materia vel forma. qz hmōi sunt ptes nature naturales. nec pt esse aliq̄ subā p se subsistēs. qz sic essz naturalis illi sube p se subsistēti. q̄re optz q sit pticipatio accidentalis Ad pbatiōem minoris. cceditur pbatio. qz p eā possum⁹ in opa meritoria. ⁊ sum⁹ formalr deo grati. sed ad hoc sufficit q gr̄a sit forma accñtalis. sicut ignis sine calore nō pt calefacere. nec tn̄ pp̄ter hoc ponit caloz substātia. sz q̄litas. Et ex hac pbatōe habet. q gr̄a est nobilioz aia fm qd. vt act⁹ accñtalis suo subiecto. ⁊ vt pticipatio diuinitatis re creata naturali subsistente ⁊ pticipante dignioz est. q̄re negatur cñtia. qz bn̄ stant simul q sit nobilioz aliquo mō. ⁊ tn̄ qualitas.

¶ Ad tertiū dōm. q sicut dt Boeti⁹. accñtis esse est inee. vn̄ oīe accñs nō dr ens q̄si ip̄m eē habeat. sz qz eo aliqd est. vn̄ ⁊ magis dr esse entis q̄ ens. vt dr in. xi. metaph. ⁊ qz ei⁹ est fieri vel corrūpi, cui⁹ est eē. ideo pp̄rie loquēdo nullū accñs neq̄ fit neq̄ corrūpit. sz dr fieri vel corrūpi fm q subiectum incipit vel desinit eē in actu fm illud accñs. ⁊ fm hoc etiam gr̄a dr creari. ex eo q hoīes fm eam creant. id ē in nouo eē cstituūt ex nihilo. i. nō ex meritis. fm illō ad Eph. ii. Creati in xp̄o iesu in opib⁹ bonis.

¶ Ad maiorē. vera. nō remanet i subiecto actu. remanet tn̄ in potēa vel naturali vel obediētiali In potētia qdē naturali remanet eadē forma nō numero sz specie. In potentia vero obediētia de possibili qdē remanet eadē etiā numero. sz de facto redit solū eadē in specie. Et dico scdo. q q̄litatis nō est existere. sz subiecti. ⁊ tn̄ eo mō q̄ cuenit sibi eē. cuenit sibi etiam aliqualr post sui desitionē remanere. qz scz nō est qd̄ est. sz qz ea aliqd ē. ⁊ ad hoc q nō redigat in nihilū. sufficit q remaneat in potētia materie vel subiecti. vt hz d. san. p. p. q. ciiii. ar. iiii. ad. 3ᵐ. Ad minorez negat q remaneat fm se. Ad pbatōem dico. q pp̄rie non corrūpit. qz eius est corrūpi cuius est fieri ⁊ esse. qd̄ nō est formaꝝ accñtaliū. sz subsistētiū Un̄ dico q hōs grām pdit eam ⁊ corrūpit corruptōni accñtali fm grām Ultra. dico q nō redigit in nihilū. qz sicut ip̄a nō pp̄rie incepit esse. sed subiectū fm eam. ita pp̄rie nō desinit esse. sed subiectū fm eā Et pterea vt dictū est ad hoc q forma nō dicat annihilari. sufficit remanere id qd̄ fm eā fuit. ⁊ sufficit q maneat in eius potentia vel naturali vel obedientiali Ultra dico. q dr noua creatura. nō q ip̄a creetur.

ex nihilo. id nō ex merito. quare negat̄ ꝯñtia. Circa istā solōnez nota p̄mo. q doc. in scdo vbi supra. ar. ij. ad q̄ntū. ꝯcedit absolute. q gr̄a i nihilū redeat. Vñ v̄ba sua sunt hec. Vñ cū nō eodez mō aīa ꝛ gratia dicant̄ imago nō seq̄t̄ q si aīa est incorruptibilis. q gr̄a non corrūpatur imo cū corrūpit̄ simul etiā in nihiluz redit. hec ille. Cui ꝯtrarium hic dr̄. sed videt̄ nulla esse discrepantia. si bene attendat̄. Nā d. san. in scdo loquēdo aduertit ad res. hic aūt ad modū eēndi ꝛ fiendi. ꝛ etiā loquēdi modū p̄hicuz qui dr̄ ꝯposita esse subsistētia fieri ꝛ corrūpi. Quare D. in scdo vult. q gratia redit in nihilū. q2 nihil in se manet q2 nec ip̄a. nec aliqua ps eius. hic aūt (sicut ꝛ p̄ma parte vbi supra) dr̄ eā nō annihilari. attendēs ad modū eēndi et fiendi. q2 videlz ip̄a nō ꝓprie dr̄ annihilari sicut nec fieri. sed subiectū fm eā. et p hoc nō habet̄ q aliq̄d ei⁹ remaneat. sz q2 nō ꝓprie dicat̄ annihilari. Nota scdo. q ista solo D. tāgit duas difficultates. Prima tangit̄ in hoc. q Boeti⁹ allegatus dr̄. Accidētis esse est inesse. Scda tangitur in hoc cū dr̄. q accn̄s nō dr̄ ens. q2 esse habeat. Ex ea p̄muz em̄ notatur ista questio. an de essentia accidētis sit dependentia ad subiectū. vel qd̄ idem est. an inherentia aptitudinalis sit de essentia accn̄tis. Ex scdo aūt extatur illa questio. an accidens habeat existētiā distinctā ab existentia subiecti. ꝛ an esse ꝛ essentia in accidentib9 distinguātur. sicut in reb9 ꝯpositis vel subsistentib9 iuxta p̄ncipia doctoris san. Ad p̄mā questionez dr̄ hic breuiter. q Scot⁹ in quarto. dis. xij. q. p̄. tenet partē negatiuā. q2 videlicz inherētia ad subiectum nō sit de essentia accidētis Thomista aūt dr̄ ꝯtrariuz. q imo inherētia aptitudinalis. nihil aliud sit q̄ essentia accidētis. ꝛ est respectus ad subiectū nō sicut ad correlatiuū. sz sicut ad receptiuū. ꝛ est accn̄s absolutū a termino. sz nō a receptiuo. Vñ talis inherentia identificat̄ cuz quolibet accidēte. explicat em̄ aptitudinalis depēdentiā accidētis ad substātiaz. q̄ vtiq3 est essentialis accidēti etiaz in rōne entis. Vñ nec sine illa inherentia. id est dependētia ad subiectū receptiuū. pt̄ diffiniri vel intelligi. Et ḡ bene dr̄ Boetius. q in esse est eē accidentis. id est eēntia eius a toto genere ꝯsistit in depēdētia ad substantiā. illa tn̄ depēdētia nō noiat relatiōem. sz pt̄ esse q̄d de genere absoluto. sicut depēdentia qualitatis est qualitas. q̄titatis depēdētia est quātitas. ꝛ sic de aliis Nec argumētū Scoti aliq̄d ꝓbat. q2 assumit vnū falsuz scz q ꝯmis inherentia sit relatio nō distinguēs inter depēdentiā ꝛ respectū ad. ꝛ inter respectū in. Subiectū em̄ terminat depēdētiā accn̄tis nō vt termin⁹. sz vt receptiuum Accn̄s em̄ fm q est analogatuz entis. depēdet a subiecto sicut a cā materiali. est em̄ analogia entis material̄. ꝛc̄

Ad scdam questionē oportz dicere Thomistā. q eē accidentis vel magis inexistētia distinguat̄ realiter ꝛ ab eēntia subiecti. ꝛ a ꝓpria essentia. nā om̄is forma etiā accn̄talis dat aliqd̄ esse. Et hāc r̄nsionē defendit Capreol⁹ in p̄. no. dis. viij. q. p̄. ad tertiū. habet̄ quoq3 ex d san. p̄. p. q. xij. ar. ij. in cor. in scda rōne. habet̄ quoq3 ex iij. p. q. xvij. ar. ij. et. q. ij. ar. vi. ad. ij^m. Vñ fm numerū accidentaliuz formaꝝ. est numerus esse accidētiū. Verūtamē d. san. in de verita. ma. xxvij. q. p̄. ad octauū dr̄ q ad hoc q aliq̄d sit in genere accidētis nō requiritur q sit cōpositū ꝯpositione reali. sed solū ꝯpositiōe rōnis ex genere ꝛ differentia et talis ꝯpositio in gratia inuenit̄. Hec ille. Et pz ex p̄cedentib9 q negat etiā ꝯpositiōem ex esse ꝛ essentia. Sz patz intuenti. q p hec verba ꝛ precedentia nō excludit inexistētiam accidētis. sed solū vult q accidētiū ꝓprie nō est esse

sz p se. Et si tn̄ hoc ibi dixissz alibi retractauit. scz in summa. vbi expresse distinguit inter eēntiam ꝛ esse spēi intelligibilis. q̄ ꝛ ip̄a est forma sp̄ualis. Vñ qd̄ dictū ē debet a Thomista teneri ꝛc̄.

Y

¶ Utrū gr̄a differat a virtute infusa

Ad tertiū sic p̄cedit̄. Videt̄ q gr̄a sit idem qd̄ virtus. dr̄ em̄ Aug⁹. q gr̄a operās est fides q̄ p dilectōez opatur. vt habet̄ in li. de sp̄ū ꝛ l̄ra. sz fides q̄ p dilectōem operat̄ est virtus. ḡ gr̄a est virtus. ¶ P̄. cuicūq3 ꝯuenit diffinitio. ꝛ diffinitū. sz diffinitōnes de virtute date siue a sanctis. siue a p̄his ꝯueniūt grē. ip̄a etiā bonuz facit habētē. ꝛ opus eius bonū reddit. ip̄a em̄ est bona q̄litas mentis q̄ recte viuit̄ ꝛc̄. ḡ gratia est virt⁹ ¶ P̄. gr̄a est q̄litas q̄dā. sed manifestū est q nō est in q̄rta specie qualitatis. q̄ est forma ꝛ circa aliq̄d ꝯstans figura. q2 nō ptinet ad corpus. neq3 etiā in tertia ē. q2 nō est passio vel passibilis q̄litas. q̄ est in pte aīe sensitiua. vt ꝓbat̄ in. vij. physicoꝝ. ip̄a aūt gr̄a p̄ncipaliter est in mēte. neq3 itez est in scda specie q̄ est potēa vl' ipotētia natural̄. q2 gr̄a est sup̄ naturā. ꝛ nō se hz ad bonū ꝛ malū sicut potētia naturalis. ḡ relinq̄tur q sit in p̄ma specie q̄ est habit⁹ vel dispositio. habitus aūt mentis sunt virtutes. q2 etiā ip̄a scia q̄dam mō est virt⁹. vt supra dictū ē. ḡ gratia est idē qd̄ virtus. ¶ Sed ꝯtra. si gr̄a est virt⁹ maxime videt̄ q sit aliqua triū theologicaꝝ virtutuz. sz gr̄a nō est fides vel spes. q2 hec pn̄t esse sine gr̄a gratum faciēte. neq3 etiā charitas. q2 gr̄a p̄uenit charitatez. vt Aug⁹. dr̄ in li. de p̄destinatōe sctōꝝ. ḡ gr̄a nō est virtus q. lvi. ar. iij. et q. lvij. ar. p̄. et. ij.

¶ Hic D. inq̄rit de ꝯñtia gratie vel ꝯñtiali (saltem sn habitu me ꝯñtie) ꝛ distincto ꝯcepto. an videlz sit virt⁹. ꝛ per ꝯsequens habitus ꝛc̄.

¶ Rñdeo dōm. q q̄dā posuerūt idē esse gratiam et virtutē fm eēntiā. sz differre solū fm rōnē. vt gr̄a dicat̄ fm q facit hoiem deo gratuz. vel fm q gratis datur. virtus aūt fm q p̄ficit ad bene operadū. ꝛ h̄ videt̄ sensisse magister in. ij. sententiaꝝ. dis. xxvi.

¶ Doctor r̄ndendo ad quesitū p̄mo p̄mittit opinionem quādā circa ip̄m. Scdo reprobādo eam ponit ꝯclusionem r̄nsiuam ꝯtrariā. ibi. Sed si q̄s ꝛc̄. Opinio ergo quorūdā qui respondissent ad q̄situm affirmatiue est ꝛc̄. clare in littera. Nota tn̄. q nō expresse habet̄ ex magistro sententiaꝝ. cū qua virtute identificet grām. sed refert Augustinū. vt allegat̄ in p̄mo argumento. q est fides formata. Aliqui aūt arguūt. q gr̄a nō sit quid vnū simplex. sed assimilet̄ pulchritudini corporali ꝯstitute ex multis partibus. sic gr̄a cōplectatur om̄es virtutes infusas. Scotus aūt in secūdo. dist. xxvij. videt̄ imponere magistro. q gratia sit illa virtus fi⁹ quā magister in p̄mo. dis. xxxvij. ꝑ illud quoq3 mirabile ꝛc̄. dicit spiritūscm̄ inhabitare etiaz paruulos. Et vult q virt⁹ ista sit charitas. an aūt Scotus vere intentionē magistri exponat. nō est nūc cure. Nā alij doctores ꝯmuniter dicūt magistrū sensisse. q sp̄ūssanctus moueat ad actum dilectōnis nō per aliquē habitū medium sicut ad actus aliarū virtutū. vt pz in doc. san. sed

-cūda scđe.q.xxiij.ar.ij.et alibi. Qui eñ identificāt grām cum virtute. identificāt eam cum charitate. vt pz in de veritatib9 ma.xxvij.q.ij.in pncipio cor.z cōcordat Scot9 cum hoc mō distinguendi charitatē z grām. nō quidem fm formā. sed formaliter. ex qua distinctiōe formali vult saluare q charitas sit excellentissimū donū. z pfectio simpliciter ɔueniens etiā deo formaliter. sed gratia nō dr pfectionē simplr. qz p grāz intelligitur forma qua qs ex se extraneus a beatitudine supernaturali.efficitur acceptus ad ipsam. Vñ dt ipse. charitas dr. qz habens eā hz deuz charū. ita q respicit deum nō in rōne diligentis. sed in rōne diligibilis. Gratia est qua deus habet aliquē gratum ita q ipa respicit deum acceptātem siue diligentē. nō autē dilectū. Nō aūt dr gratia quodcūqz pp̄ter qđ deus diligit (qz tūc diuina essentia in filio possz dici gratia. qz propter eum diligit filiuz.) sed illud pp̄ter qđ deus acceptat habens. vt dignū beatitudine. dignitate que est in correspondentia meriti ad premiū. illud dicit̄ gratia. z ita aliquā impfectiōem includit illud qđ est gratia. qz talis dignitas aliquā imperfectiōem ponit in digno. qz non est p se beatus. Deinde ponit q dicāt idē absolutū. tñ sub diuersis rōnib9. z sub vna dr pfectiōez simplr. sub alia nō. Postea dr. differūt etiā in rōne ɔnotati. qz illud absolutū pōt ɔsiderari vt est habēti pncipiū operādi. z sic nō dr impfectionem. z pt esse in deo. z dr charitas. pt etiaz ɔsiderari vt obiectū dei in me. put deus habet me charum. z sic dr gratia. Hec ille. Ex quib9 pz qđ senserit Scot9. z qz incidit in opinionē recitatā a doctore.

¶ Sed si quis recte ɔsideret rōnem virtutis hoc stare nō potest. qz vt phūs dt in. vij. physicoꝝ. virtus est quedam dispositio perfecti. Dico aūt pfectū qđ est dispositum fm naturā. Ex quo pz q virtus vniuscuiusqz rei dr i ordīe ad aliquā naturā preexistentem. quādo scz vnūqđqz sic est dispositum fm q ɔgruit sue nature

¶ Hic ɔsequēter doc. reprobat opiniones premissam ponens ɔclonem responsiuā ɔtrariā illi opinioni talem. Lumen gratie (qđ est participatio diuine nature) est aliquid p̄ter v̄tutes infusas. q̄ a lumine illo deriuātur. z ad illud lumen ordinātur. Hanc ɔclonem pbat. reprobando opinionē ɔtrariā dictā Et pmo pmittit quoddā fundamentale. Scđo ex eo sumit rōnem. ibi. Manifestum est. zc. Tertio confirmat ɔclonem auctoritate. ibi. Vñ z aplus zc. Ponit g̃ pmo mediū quo ista opinio reprobatur. z ɔclo stabilit̄. qz ex ɔsideratiōe rōnis virtutis. Et q̄ sit illa rō. vel in quo ɔsistat ostendit tali supposito. Virt9 vniuscuiusqz rei dr in ordine ad aliquā naturā p̄existentem. Et hoc pbat ex. vij. phy. clare. z habet̄ ex hoc supposito fundamētū. qz p̄suppositū alteri vtiqz ab ipo distinguitur. q̄re si gr̃a a virtutib9 infusis p̄supponit̄ statim habetur intentū   Deinde cū dr

¶ Manifestū est aūt q virtutes acq̄site p actus humanos de q̄b9 supra dictū est. sunt dispōnes q̄b9 q.lv.z alijs hō ɔueniēter disponit̄ in ordine ad naturā qua hō est. virtutes aūt infuse disponūt hoiem altiori mō. et ad altiorē finē. vñ etiaz oportz q in ordine ad aliquā altiorē naturā. hoc est in ordine ad naturā diuinā participatā. q̄ dr lumen gr̃e. fm qđ dr. ij. Pe. j. Maxima z p̄ciosa vobis pmissa donauit. vt p hoc efficiamini diuine ɔsortes nature. z fm acceptionem hmōi nature dicimur regenerari i filios dei. Sicut igit̄ lumen naturale rōnis est aliq̄d p̄ter virtutes acquisitas q̄ dicūtur in ordine ad ipm lumē naturalē ita etiā ipm lumē gr̃e. qđ est participatio diuine nature est aliq̄d p̄ter virtutes infusas. q̄ a lumine illo deriuātur z ad lumen illud ordinātur.

¶ Format rōnez ex p̄supposito dicto p ɔclone z ɔtra opinionē talez. Virtutes acq̄site p actus humanos sunt dispositiōes. q̄b9 hō ɔueniēter disponit̄ in ordine ad naturā. qua hō est. aut (a qua supple distinguit̄ tāqz a p̄existente) g̃ virtutes infuse disponūt hoiem ad aliquā altiorem naturā. hoc est in ordine ad naturā diuinā participatam. a qua supple etiā distinguit̄ tāqz a p̄supposito (subsumit̄) sed talis natura pticipata diuina. est gr̃e lumen. g̃ seq̄tur ɔclo. Añs pmū patuit supra. q. lv. et alibi. sz pma ɔña pbat̄ in littera. qz infuse disponūt ad altiorē finem z altiori mō. vt patuit supra. g̃ etiā ad altiorē naturā. quia mod9 operādi altior. z finis altior. p̄supponūt altiorē naturā. Subsumpta pbat̄ auctoritate b. Pe. Et notat D. circa hoc. q fm pceptiōem huius nature dr regenerari. qz generatio fit fm aliquā naturā Supplere aūt pp̄ōnes circa añs. z pmuz ɔña sequūtur ex supposito fundamētali. qz oīs v̄tus disponit ad p̄existētē naturā. z p ɔña a se distinctā. qz nihil sibiipi p̄supponit̄ realiter   Deīn ibi.

¶ Vñ z aplius dt ad Ephe. v. Eratis aliqñ tenebre. nūc aūt lux in dño vt filij lucis ambulate. Sicut eñ virtutes acq̄site pficiūt hoiem ad ambulandū fm q ɔgruit lumini naturali rōnis. ita virtutes infuse perficiunt hominem ad ambulandū fm q cōgruit lumini gratie

¶ Hoc pbat ɔclonē rīsi. quo ad vltimā partē ei9. scz q infuse virtutes ordinātur ad lumen gr̃e. p auctoritatē apli. z p sile de acq̄sitis. z pz lr̃a. z ita habet̄. q infuse depēdent a gr̃a in duplici genere cause. scz effectiue. z finalis.

Nota hic pmo. q Scotus ɔtra illā ɔclonē vbi supra obijcit pmo q nō sit bene fundata in silitudine ɔparatiua virtutis acq̄site ad lumen naturale. z infuse ad grām. qz tūc seq̄retur si esset silitudo q sicut acq̄sita nō pt eē sine lumine naturali. sic nec fides z spes sine gr̃a. cuius falsitatē ɔcedit oīs theologus. Et p̄terea seq̄ret̄. q fides. spes. manerēt in patria. cum ibi maneat gr̃a pfecta. si eñ ab ipa gr̃a deriuātur virtutes. videt̄ q ipa manēte. z alie maneāt.   Sed dr. q silitudo bona est bene intellecta. et stat in hoc q sicut nullus habit9 acq̄situs hz rōnem virtutis. nisi p quāto participat ordinem sibi a rōne naturali impssum. z ex natura ordinat̄ ad rōnem naturalē sequendā. sic nulla est virt9 infusa pfecta z formata. nisi p grām et oīs infusa ordinat̄ vt agat̄ ɔformiter ad grām participatā. Vñ fides z spes sine gr̃a dicūt̄ z sunt informes et sic est sile. qz sicut acq̄site nō manēt sine lumine naturali. ita nec infuse saltē in rōne v̄tutis sine gr̃a Nec seq̄t̄ ɔña Scoti. gr̃a manet in patria. g̃ fides z spes. qz fides hz repugnātiā ad grāz p tali statu scz ɔsumatā. silr spes. sz nō hz repugnātiā ad grām viaticā. sicut z flores tñ stāt et sequūt̄ plātulā impfectā. q̄ pfecta fert non solū flores. sz z fructus. z aduenientib9 fructibus flores nō pmanēt. Sic gr̃a viatica fert flores h. sz alibi fruct9. z hoc ē p̄pter diuersum statū gr̃e Est etiā de cōi cursu. gr̃a cū fide et

speci in fieri quo ad substam. sz nõ in esse. loquẽdo de causalitate large. eo mõ q̃ effect⁹ alteri p̄suppõit⁹ ad quẽ ali⁹ sequit. q̃si p resultatõem. nõ p actõem mediaz. cã dr sua. et de hoc arti. sequẽ. Patz g̃. q similitudo bona est ꝛ ad ppositum valet. qꝛ vtrobiqꝫ est p̄suppositio hic gr̃e. illic rõis naturalis. ꝛ est vtrobiqꝫ dependẽtia. ad min⁹ finalis. qꝛ sicut ṽtutes sunt pꝑter naturã rõnalẽ. ita ṽtutes infuse pꝑter grãm ↄseruãdã. licz sit ꝛ effectiua aliqualr. Nota scdo. q illud tamen dictũ. in q̃ ꝛ D. fundat se Scot⁹ molit̃ infringere. qꝛ scz ṽtutes acq̃site nõ disponãt ad naturã hominis. vel ad lumẽ naturale. sz solũ ad prudentiã. q̃ non pficit ad aliud lumẽ nisi intellect⁹ agẽtis. prudẽtia aũt ẽ ṽtus. sic ṽtutes supnaturales pficiũt in ordine ad ṽtutẽ q̃ est charitas. ꝛ ista vlteri⁹ ad finẽ supnaturalẽ. Si assumit falsum. ꝛ maifeste hic in cor. ꝛ ad scdm negatur. qꝛ ṽtutes acq̃site nõ disponũt finalr ad prudẽtiam. imo ꝛ ipa prudẽtia est pticipatio ꝛ dispositio ad rõnẽ naturalem. ꝛ ad humanaz naturã vt rõnalis est. Ad hoc em̃ sũt oẽs ṽtutes naturales acq̃site etiã prudẽtia. vt hõ sm rõnẽ agat. hoĩs aũt natura sm Diony. est sm rõnem esse. Scdo scot⁹ manifeste pterit auctoritatẽ. s. Petri hic allegatã in cor. ex qua plane habet. qꝛ hõ efficit p grãm pticeps diuine nature. Nec reueret auctoritatẽ b. Diony. ij. ca. celes. hierar. quã allegat d. san. in de ṽita. sup̃ in fi. cor. vbi dr. q nõ pt aliq̃s habere spũalẽ opatõem. nisi pus spirituale eẽ accepit. sicut nec opatõem alicui⁹ nature. nisi pri⁹ habeat eẽ in illa natura. hec ille. Ubi pz. q ṽtutes infuse nccãrio disponũt nõ ad habitũ opatiuũ. sz ad esse in natura. q̃re infuse nõ pficiũt ad ṽtutẽ. sz ad eẽ in natura. qd fm̃ b. Pe. est sm grãm. silr̃ ꝛ acq̃site disponũt ad naturã. Nota tertio q sco. multa supponit p sua opinione et p ↄñs p reprobatõe iam dictoꝝ. q oĩa d. san. expsse negauit. ꝛ nec ipe pbauit. Primũ est. q gr̃a ꝛ charitas eq̃liter diuidãt inter filios regni. hoc em̃ d. san. negauit i de ṽita. vbi sup̃. ad sextũ. qꝛ em̃ p charitatẽ null⁹ est p̃mo filius dei. sed p grãm. vt pz ex scdo Pe. Ideo gr̃a p̃mo diuidit. ꝛ charitas nõ nisi p grãm. qꝛ videlz nõ pt eẽ informis sic fides ꝛ spes. Scdo ei assumit falsuz. q vtraqꝫ eodẽ mõ sit forma virtutũ. hoc d. san. oñdit falsuz in de veritate. sup̃ ar. v. ad. vm. vbi ostẽdit q dr̃iter prudẽtia. charitas. ꝛ gr̃a sit forma ṽtutũ. qꝛ prudẽtia ponendo in medio circũstãtiaz. charitas impmẽdo ordinẽ ad vltimũ finẽ. sz gr̃a p̄stando efficaciã merẽdi. ꝛ ↄstituẽdo in eẽ spũali diuino. vt hz D. in de ṽtutib. q̃ij. ar. iij. ad. xxm. Tertio assumit falsum. q eodẽ mõ ↄiũgãt vltimo fini. qꝛ gr̃a ↄiũgit assimulãdo in natura. Charitas ṽo ↄiũgit affectionalr diligẽdo deũ sup oĩa. Quarto assumit falsum. q ponẽdo vnã. alia supfluat. qꝛ charitas fm̃ d. san. in de veritate. supra. ar. ij. ad. iiijm. nõ sufficeret ad merẽdũ nisi presupposita gr̃a q̃ facit idoneitatẽ psone merẽtis. Uid. d. san. ibidẽ. ꝛ cessabũt obiectõẽs ꝛ asserta Scoti. Uñ sub breuib⁹ notat ibidẽ d. s. q̃uo distinguãt gr̃a. charitas. et alie morales infuse. Oportz inquiẽs. q hoi det aliq̃d nõ solũ p qd opet. vel p qd ei⁹ appetit⁹ inclinet in finẽ. sz etiã p qd eleuet ipa natura hoĩs ad quãdã dignitatẽ. sm quaz talis finis sit ei ↄpetẽs. ꝛ ad hoc dat gr̃a. ad inclinãdum aũt affectũ in hũc finẽ dat charitas. ad exequẽdũ aũt opa q̃b⁹ p̄dict⁹ finis acq̃rit dant alie ṽtutes. Et ideo sicut in reb⁹ naturalib⁹ est aliud natura ipa q̃m inclinatio nature ꝛ ei⁹ mot⁹ vel opatio. Ita in gratuitis est aliud gr̃a a charitate ꝛ ceteris ṽtutib⁹. hec ille. Ubi pz. q scot⁹ nõ aduertit. q oportz naturã operantis supnaturalr eleuari in naturam supnaturalẽ. qd fit p grãz. ipe em̃ ponit inclinatõem supnaturalẽ. s nec natura supnaturali. ꝛ in h̃ videt ↄtrauenire b. Petro. vt patuit. Alia argumẽta quorũdã alioꝝ vide in Capo. di. xxvi. scdi ↄtra p̃mã ↄclõnẽ. ꝛ facile pz eoꝝ solo ex dictis

☞ Cõfirmat aũt ↄclo rnsi. argumẽto in ↄtrarium. Hoc argumentũ q̃ ad maiorẽ admitteret scõiter ab oib⁹ silr̃ minor q̃ ad p̃mã ptẽ. sz Sco. negaret scdam ptẽ. q̃ tñ nihil dr ad auctoritatẽ b. Aug. cui ↄtrariũ sentire puls. Sz pz ex dictis. qꝛ nõ tm̃ in b. Aug°. sz ꝛ b. Pe. aplo. ꝛ b. Diony. d. san. se fundauerit. qd maxime soliditatis est in re fidei. habet aũt ex auctoritate. b. Aug. qꝛ gr̃a nõ ẽ charitas. nã idẽ scipm minime puenit

¶ Ad p̃mã g̃ dõm. q Aug⁹. noĩat fidẽ p dilectionẽ operãtẽ grãm. qꝛ act⁹ fidei p dilectiõez operãtis ẽ p̃m⁹ act⁹ in q̃ gr̃a gratũ faciẽs manifestat.

¶ Ad maiorẽ dico. q nõ est p̄dicatio formalis. sz causalis ꝛ manifestatiua. qꝛ videlz gr̃a gratũ faciẽs. q̃ dr etiã pueniẽs. vt patebit. q. seq̃nti. p̃mo manifestat in fidei motu. qꝛ vt infra patebit. mot⁹ fidei est p̃m⁹. ꝛ ad iustificationẽ p̄suppõit⁹. causat⁹ ex gratuito auxilio. Et qꝛ mot⁹ fidei p dilectiõem opantis p̃mo seq̃t ad grãm habitã. vñ d. san. in scdo. dist. xxvi. q. p̃. ar. iiij. Gr̃a pueniẽs dr fides nõ p eẽntiã. q̃si gr̃a a fide nõ differat. sz qꝛ in iustificatiõe quã gr̃a causat. p̃m⁹ mot⁹ fidei inuenit. ꝛ ideo cũ habit⁹ nõ nisi p effect⁹ innotescãt. illud in q̃ p̃mo gr̃a manifestat est fides. ꝛ pꝑter h̃ fides dr gr̃a pueniẽs. hec ille. Et q̃ pz. q maior est vera. nõ idẽtice. sz manifestatiue. Minor pcedit. ꝛ notãter fides q̃ p dilectiõem opat. qꝛ fides informis nõ est ṽtus. sz habit⁹. vt supra patuit. sz negat ↄña ex hac rõne. Et p hãc solonẽ soluit argumẽtuz Aureoli. qd est tertiũ in Capo. ↄ p̃mã ↄclonẽ Nec ex hoc q dr impossibile ẽ placere sine fide. habet q fides sit gr̃a. qꝛ fides nõ placet nisi rõne sue radicis. scz gr̃e. Nã ꝛ hñs fidẽ informẽ nõ placet. attamẽ si tollat fides ꝛ maneat gr̃a (qd de cõi cursu in viatorib⁹ nõ fit) nihilomin⁹ aĩa est deo grata. sicut de facto pz in btis. Sicut ꝛ in sili pz. q hõ nõ viuit sine humorib⁹ ꝛ calore. ꝛ tñ calor nõ est pncipiũ primum vite. sed aĩa. sic in pposito

¶ Ad scdm dõm. q bonũ positũ in diffinitiõe ṽtutis dr sm ↄueniẽtiã ad aliquã naturã peẽxistẽtez vel eẽntialẽ vel pticipatã. sic aũt bonũ nõ attribuit gr̃e. sed sicut radici bonitatis in hoie. vt dictũ est. In cor.

¶ Maior vera. minor negat. Ad pbatõem negat. q gr̃a faciat bonũ eo mõ q̃ ṽtus. qꝛ virt⁹ facit bonũ scz op⁹ et inclinatõem in op⁹ sm ↄformitatẽ ad naturã p̄suppositã. eẽntialẽ vel pticipatã. Essentialẽ q̃dẽ. vt ṽt⁹ acq̃sita. pticipatã ṽo infusa. Gr̃a aũt facit bonũ tale. scz op⁹ ad inclinatõem in op⁹. sicut radix ꝛ aliq̃ mõ cã effectiua ṽtutis. q̃ facit taliter bonũ. Ad scdam pbatõem dico. q gr̃a nõ est q̃ bñ viuit. scz vita scda. i. recte opat immediatũ effectiuũ. sz originale remotũ. qꝛ videlz ab ea fluũt ṽtutes. q̃ sunt immediata pncipia hui⁹ vite. Ex h̃ d. s. in scdo. dist. xxvij. ar. q. ad. vij. Scdo dr sub aliis ṽbis ad pbatõem minoris. ꝛ tñ est eadẽ snia. q bonitas quã ṽt⁹ hnti ↄfert est bonitas pfectõis in ↄparõe ad op⁹. sz gr̃a ↄfert aie pfectõem in q̃dã diuino eẽ. ꝛ respectu opis. supple immediate. sm q q̃dãmõ grãm hñtes deiformes ↄstituũt. pꝑter qd sicut filij deo grati dicũt. hec ẽ solo D. in scdo ad sile argumentũ. ex q̃ pz. q gr̃a immediate facit bonũ hñtẽ ↄstituendo eũ formalr in eẽ supnaturali deiformi. sz ṽtus facit

bonū cōstituēdo in facultate operādi bonū op⁹ in ordine ad naturā pexistētē. q̄re nō seq̄t cōña. qꝛ gr̄a ē bonitas alterī⁹ rōnis q̄ v̄tꝰ. Et nota v̄bū d. s. cū dr̄ (ꝗ eis v̄tꝰ disponit ad naturā pexistētē vel eēntialē). pꝫ ex h̄ nullitas eiꝰ. qd̄ Sco. dr̄ rūdendo ad argumētū in pn̄cipio q̄stionis factū. Ubi dr̄ q̄ v̄tutes morales disponūt ad lumen qd̄ est prudētia. nā prudētia nō ē natura hoīs essentialis Uñ v̄tutes morales ꝛ ip̄a prudētia sūt dispōnes deriuate a lumine naturali. scꝫ rōne informata synderesi. ꝛ ordinate ad talē rōem. q̄ est natura hoīs vt hō ē rōnale cū est differētia hominis ꝛc.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ gr̄a reducit̄ ad p̄mā spēm q̄litatis. nec t̄n est idē qd̄ v̄tus. sꝫ h̄itudo q̄dā q̄ plupponit̄ v̄tutibꝰ infusis sicut eaꝝ pn̄cipiū ꝛ radix

¶ Maior ɔcedit̄. silr̄ ꝛ minor vsq̄ ibi. ḡ relinquit̄ ꝛc. q̄ etiā ɔcedit̄. q̄ ē in p̄ma specie reductiue. nec t̄n oꝫ q̄ sit habitꝰ illis habitibꝰ q̄s ph̄i cognouerūt. ꝛ in illa specie reposuerūt. sꝫ est forma deiformis accītalis p̄ modū p̄manētis inexistēs. non imediate opatiua. Uñ iuxta sup̄ dicta q. l. ar. ij. est habitꝰ eēndi. nō operādi Ultra. habitꝰ āt ꝛc. Dico q̄ habitꝰ mētis ſm̄ poñas sunt v̄tutes. sꝫ non habitꝰ eēntie aīe. q̄ etiā ꝑtinet ad mentē. vt hꝫ d. s. de veritate. ma. x. q. p̄. Et scḋo habitꝰ opatiui. sꝫ nō habitꝰ eēndi q ɔstituūt aīam in eē deiformi. ꝛ est radix v̄tutū inexistentiū in potētijs. q̄ sunt opatiue. sicut eñ aīa nō opatur imediate sꝫ mediātibꝰ potētijs suis. sic nec gr̄a nisi mediātibꝰ v̄tutibꝰ a se deriuatis ꝛ ad se ordinatis. Ultra dico q̄ nō est silē de scīa ꝛ gr̄a. qꝛ scīa est in opatiua potētia. qꝛ imediatū pn̄cipiū actꝰ. ꝛ p̄ ɔñs p̄ se est in p̄ma specie et habitꝰ. sꝫ gr̄a nō est in poña. sꝫ in eēntia. vt patebit ar. sequēti. et est habitꝰ alterꝰ rationis q̄ fuit habitus positi a ph̄is in p̄ma specie. q̄re negat̄ ɔñia Nota q̄ D. in de veritate. ꝛ silr̄ in scḋo dr̄. q̄ gr̄a sit in p̄ma specie q̄litatis. nō t̄n ꝓprie habitꝰ sicut ph̄i locuti sunt de habitibꝰ. scꝫ opatiuis. qꝛ nō imediate ordinat̄ ad actū scḋm. sꝫ ad q̄ddā eē spūale. est t̄n habitꝰ eēndi supnaturalr̄. ꝛ ḡ qꝛ pn̄cipaliter in ista specie p̄ma q̄litatis ponūt̄ habitꝰ operādi. iō D. hic dr̄. q̄ gr̄a est in p̄ma specie reductiue. tamē scꝫ hitꝰ eēndi. cū q̄ t̄n stat qd̄ D. dr̄ in de v̄ita. q̄ sit q̄dā dispō. qꝛ disponit scꝫ ad gloriā. vt ibidē intēdit. sꝫ nō est dispō vt dispō distinguit̄ ɔtra habitū. qꝛ videlꝫ nō habeat eē firmū vel causas p̄manētes. gr̄a eñ firmiter inest ꝛ hꝫ causas p̄manētes ꝛ stabiles. scꝫ diuinū influxū. hitꝰ eñ etiā p̄t disponere ꝛ est dispō in gn̄e accepta. sꝫ nō dispō vt est mēbꝝ ɔdiuidēs. Nec obstat. q̄ gr̄a p̄ vnū pctm̄ mortale amittit̄. qꝛ ꝛ charitas p̄ vnū pctm̄ mortale amittitur quā nemo dubitat habitū. et scḋo iuxta d. s. i de veritate. ma. xxvij. q. p̄. ad. xᵘ. q̄uis p̄ vnū actū pcti mortal' gr̄a amittat̄. nō t̄n gr̄a facile amittit̄. qꝛ hñti grām nō est facile illū actū exercere ꝓpter inclinatōem ɔtrariā. sicut ph̄us dr̄ in. v. ethi. q̄ iusto difficile est opari iniusta. hec ille. Ex q̄bꝰ pꝫ. q̄ gr̄a est hitꝰ scꝫ eēndi. ꝛ p̄ hoc nō p̄ se in specie habitꝰ p̄dicamētalis. q̄ ɔp̄hēdit habitꝰ opatiuos t̄m. ꝛ maxime naturales. est t̄n habitꝰ eēndi p̄ se supnaturalis. vñ nō est idē dicere. est p̄ se in specie q̄litatis q̄ est habitus. et est p̄ se habitꝰ. qꝛ p̄mū denotat eē habitū naturalē ꝛ opatiuū. Ad scḋm aūt sufficit. q̄ sit habitꝰ q̄cūq̄ mō. scꝫ eēndi. Uñ ꝛ D. in scḋo. grām sanitati assimilat Nota āt v̄ba d. san. in fine solonis. cū dr̄ q̄ gr̄a sit pn̄cipiū ꝛ radix v̄tutū infusaꝝ. hoc eñ intelligit̄ de pn̄cipio. vt dictū fuit effectiuo large. qꝛ sunt duo effectꝰ eēntialr̄ subordinati. et p̄ se. quoꝝ p̄mꝰ hꝫ sup̄ aliquā causalitatē q̄si effectiuā sup̄ aliū. Et hoc mō intelligēdꝰ est d. s. tertio ɔtra gen. ca. clij. et. cliij. et. cli. vbi ostēdit q̄mō gr̄a causet dilectōem. fidē. ꝛ spem. ꝛ est pn̄cipiū quo. ꝛ in fieri de cōi lege

¶ Utrū gr̄a sit in eēntia aīe sicut in subiecto

AD q̄rtū sic p̄cedit̄. Videt̄ q̄ gr̄a nō sit in eēntia aīe sicut in subiecto. sꝫ in aliq̄ potentiaꝝ. dr̄ eñ Augꝰ. in ypognosticon q̄ gr̄a ɔpat̄ ad volūtatē siue ad liberū arbitriū. sicut sessor ad equū. sꝫ volūtas siue liberū arbitriū est potētia q̄dā. vt in p̄mo dictū est. ḡ gr̄a est in poña aīe sicut in subiecto. ¶ P̄. ex gr̄a incipiūt merita hoīs vt Augꝰ. dr̄ sꝫ meritū ɔsistit in actu q̄ ex aliqua potētia p̄cedit. ḡ videt̄ q̄ gr̄a sit pfectio alicuiꝰ potētie aīe. ¶ P̄. si eēntia aīe est ꝓpriū subiectū gr̄e. opꝫ q̄ aīa inq̄ntū hꝫ eēntiā ꝛ sit capax gr̄e. sꝫ hoc est falsum. qꝛ sic seq̄ret̄ q̄ oīs aīa eēt gr̄e capax. nō ergo eēntia aīe est ꝓpriū subiectū gr̄e. ¶ P̄. eēntia aīe ē p̄or potētijs eiꝰ. p̄us aūt p̄t intelligi sine posteriori. ḡ seq̄tur q̄ gr̄a possit intelligi in aīa nulla pte vel potentia aīe intellecta. scꝫ neq̄ volūtate. neq̄ intellectu neq̄ aliq̄ hmōi. qd̄ est inconueniēs. ¶ Sꝫ ɔtra est. p̄ grām regeneramur in filios dei. sꝫ gn̄atio p̄ p̄us terminat̄ ad eēntiam q̄ ad potētias. ḡ gr̄a p̄ p̄us est in eēntia aīe q̄ in potentijs.

p̄. p. q. lxxvij. ar. ij.

¶ Hic vltimo doc. inq̄rit de subiecto gr̄e. et determinatio huiꝰ q̄stiōis dependet ex p̄cedenti ar. ꝛ oritur ex eo. vt patebit

¶ Rñdeo dōm. q̄ ista q̄stio ex p̄cedēti dependet. si eñ gr̄a sit idē qd̄ v̄tus. necesse est q̄ sit in poña aīe sicut in subiecto. nā potētia aīe est ꝓpriū subiectum virtutis. vt supra dictū est.

q. lxvi. ar. p̄.

¶ Doc. p̄mo ondit qd̄ rñderet p̄ma opinio recitata in ar. iij. Scḋo rñdet iuxta scḋam opinionē quā ip̄e tenuit ibi. Si aūt gr̄a ꝛc. Quo ad p̄mū. q̄ qꝛ ista q̄stio ex p̄cedēti dependet q̄ ad determinatōem. iō iuxta p̄mā opinionē ibi positā rñdet tali ɔclōne ɔditionali. Si gr̄a sit idem q̄ v̄tus. necē est q̄ sit in potentia aīe sicut in subiecto. ꝓbat̄ poña aīe est ꝓpriū subiectū v̄tutis ḡ ɔclo vera. ɔña ē de se nota. Añs patuit supra. q. lvi. ar. p̄. Nota circa illā ɔclōnē. qd̄ dr̄ d. san. in de v̄ita. ma. xxvij. q. vltīa cor. q̄ etiam iuxta opinionē. q̄ realiter idētificat grām ꝛ v̄tutē. q̄ p̄ quādā appropriationē p̄t dici. q̄ gratia respiciat eēntiā aīe. v̄tꝰ v̄o potētiā. ſm̄ q̄ rōne distinguūt̄. qꝛ gratificatio p̄ p̄us ad ip̄am aīam ꝑtinet q̄ ad actꝰ eiꝰ cū nō ꝓpter actꝰ acceptet̄ a deo. sꝫ ecōtrario vt dictū est. scꝫ. q. xx. nullus eñ opeꝝ nostroꝝ valor reputaret̄ ɔdignꝰ eterne glīe nisi p̄supposita acceptōe diuina. ꝛ etiā qꝛ dilectio diligentiū deū. nō est rō q̄re deꝰ eos diligat. sꝫ potius ecōtrario vt hꝫ ibidē. q. ij. ad. xᵐ. Pertinet etiā ad charitatē. q̄ faciat nobis deū dilectū. sꝫ etiā dilectōe sua p̄uenit in nobis effectꝰ dilectōis dei q̄ est gr̄a. Uñ donū illud qd̄ deꝰ tribuit his quos acceptat in suū regnū ꝛ gloriā. p̄sumit̄ ad pfectōes vel habitꝰ q̄bꝰ humani actꝰ pficiūt̄. vt sint digni acceptari a deo. et ḡ gr̄a esto eēt ſm̄ rem charitas. cū ſm̄ rōne nois p̄ appropriatōem (licꝫ nō p̄ inhesionē rei) attribueret̄ aīe. sicut etiā p̄ oppositū in malis. quicq̄ alicui imputat̄. ꝛ dr̄ eē in eo ip̄utatiue. qd̄ non est in eo subiectiue.

Scotus vt pz de omissione z negligentia volūtaria. Ex qbꝫ pz. q
Scotꝰ in scdo. dis. xxvi. vbi tractat materiā huiꝰ arti. nō
est audiēdꝰ in solone tertij. cū nitit ondere. q acceptatio
potē sufficit ad acceptatōem eēntie. z nō ecōuerso. Nec ē
sile de acceptatōe hois z acceptatōe dei. vt pz ex ar. pmo
huiꝰ qsti. bñ em vez est. q ho acceptat aliū pter actū di⸗
ligēdi z hmōi. sz dilectio hois nō est rō diuie acceptatio
nis. vt patuit. sz ecōuerso. dilectio dei facit hoiem accep⸗
tatū formalr p collatōem doni eleuātis hoiem in natu⸗
rā diuinā. Vñ z qd dr pñter in solone eadē. scz q non sit
vltenꝰ resoluere acceptatōem potē in acceptatōem prio
ris acceptati. negādū est. z pbatio eiꝰ est falsa. q nihil p⸗
us sit acceptabile acceptatiōe spēali nisi mediante potā.
potētia em z actꝰ eiꝰ nō eēnt acceptata nisi faciēs sit ido
neꝰ. Nec dilectio eiꝰ essz tanto pmio digna. vt em patebit
infra. pmiū eternū nō debet actibꝫ fm se. sz vt sunt ex hoie
grato deo. z psupposita diuia ordinatōe. qre acceptatōez
potētie z habitꝰ z actꝰ eiꝰ ē resoluere in acceptatōem ipiꝰ
hntis. q eo ipo q deiformis est fm grām. est deo spēalr
gratus z acceptꝰ. etiā si nec charitas nec alie vtutes ad⸗
essent in potētijs. Patz ex his. q Sco. nō soluz d. san. sz
et alijs tenētibꝫ secū in sentētia discors est. qz voluerunt q
esto grā essz in potētia aie inhesiue. essz tñ in eēntia aie ap
propriate Vide d. san. in scdo. dis. xxvi. ar. iij. vbi loqtur
de hac materia. Consequēter cū dr

¶ Si aūt grā differt a virtute nō pt dici q poten
tia aie sit grē subiectū. qz ois pfectio potentie aie hz
q. lv. ar. p. et q. lvi. ar. p. rōnem virtutis. vt supra dictum est. vñ relinqtur q
grā sicut pus est vtute. ita habeat subiectū pus potē
tijs aie. ita scz q sit in essentia aie.

¶ Dimissa rñsione iam posita cuz fundamēto. rñdet
supra scdam. z suā opinionē tali ↄclone. Si grā differt a
vtute. nō pt dici q potētia aie sit grē subiectū. Istā ↄclo
nē pbat dupl'r. pmo rōne q fundat in supradictis. Scdo
ondit p quādā adaptatōez. ibi. sicut em zc. Quo ad pꝰ
arguit sic. ois pfectio potētie aie hz rōnem virtutis. sz grā
nō hz rōnem vtutis. sed est aliqd pus vtute tanq radix
eiꝰ. g nō est pfectio potētie. sz alicuiꝰ poris potētia. Ma
ior patuit supra. q. lv. ar. p. et. q. lvi. ar. p. qz vtus cū sit cō
pletiuū pncipij opatiui. z rō virtutis sit in hoc qd est ha⸗
bitꝰ opatiuꝰ. ideo ptinet imediate ad pncipiū opatiuum
qd est potā. Minor q supplēta est. pz ex ar. pce. nc ibi

¶ Sicut em p potētiā intellectiuā hō pticipat co
gnitōem diuinā p vtutē fidei. z fm potām voluta⸗
tis amorē diuinū p vtutē charitatis. ita etiā p natu
rā aie pticipat fm quādā silitudinē naturā diuinā
per quādā regeneratōem siue recreationem

¶ Scdo ↄclonē p quādā adaptatōem pticipatōis
diuinaꝝ pfectionū. qz intellectꝰ pticipat cognitōem diui
nā p vtutē fidei. volūtas etiā pticipat amorem diuinū p
charitatē. g z eēntia aie pticipat naturā diuinā formalr.
sed talis participatio est grā. g grā est in aia ipa. Prosyl⸗
logismꝰ pz a sil'. qz nō est minor rō. q natura z eēntia par
ticipat diuinā pfectōem mō gratuito q potentie. Et ad
hāc adaptatōem valēt q D. hz de verita. ma. xxvij. q. ij.
Ex qbꝫ habet q pticipatio diuine nature in eēntia psup⸗
ponit a'his participatōnibꝫ in potētijs. qz esse in natura p
supponit inclinatōnibꝫ in finez nature z vtutibꝫ opatiuis
ad finē nature. vt allegatū est ar. pce. in fine cor. Quia ō
cathegorice tenēdum est in via d. s. q grā differt a vtute

ideo cathegorice rñdendū est ad qstū affirmatiue. q grā
est in eēntia aie. z pz pbatio Nota q Sco. hāc ↄclonē im
pugnat pluribꝫ rōnibꝫ. quaꝝ pma deficit in equiuocatōne
glie. dr em q si grā essz in eēntia. q z glia eēt in eēntia aie.
qd videt falsum. Dico em ad hoc q grā est in eēntia aie
et etiā glia erit in eēntia aie. accipiēdo gloriā in vna acce
ptione. sil scz glia accipiat p omi ptinēte ad beatitudiné. si
aūt accipiat glia p ipa beatitudine q est actꝰ scdꝰ. siue sit
intellectꝰ. siue volūtatis. tūc negat q grā sit gloria. Nec
opz q si grā est in eēntia aie. q g glia. i. btitudo. Vñ de
cipit fm fallaciam ↄñtis. arguēdo a glia ad btitudine. glia
em ↄmunior est btitudine. z aliq glia erit in eēntia aie. sed
nō illa q est btitudo. Vñ grē z glie nō est idētitas ↄuerti
bilis. qre nō seqt ois grā est i eēntia. g eīs glia. nec p ↄñs
seqt q btitudo sit in eēntia aie. zc. Scdā qz rō scoti tā
arguit ↄtra ipm. si ↄtra san. Thomā. qz arguā sicut ipse
Si grā est in potētia aie in q est charitas. igit z nunc erit
aia beā sicut z in patria. Tenet ↄña. qz eadē est charitas
in volūtate hic z i patria. dico igitur q licet eadē sit gra⸗
tia hic z in patria. que dicitur gloria (esto nō beatitudo)
tñ in patria hz aliū effectū in genere cause efficientis. me⸗
diāte quo est principium electiuū beatitudinis. hic autē
nō hz eūdem effectū. licz in genere cause formalis habeat
eūdem effectū. scz esse gratū. z deo esse acceptū. Et pre⸗
terea nō videt esse alicuius apparentie rō ista Scoti apud
alios. psertim Alfonsum. q admittit de possibili. q poss
esse dilectio que est beatitudo in voluntate. z tñ volūtas
nō essz beata pter defectū attingētie obiecti btifici Mul
to magis nō seqt. grā est in aia. q est eadē cū glia. g hō est
gliosa. qz licz sint idē in suba. differunt tñ plurimū in mō
essendi. Vñ hic hz alios effectus q alibi. z tñ grā nunq
erit beatitudo. licz sit futura gloria in vna acceptōe glorie
Et preterea possibile est q aliquis viator habeat tātā cha
ritatem sicut aliquis beatus. nec tñ sequitur vt Scotus
fatetur hz. q ergo sit beatus. qz nō est talis charitas in sta
tu in quo exhibeatur obiectum beatificum. Unde sua rō
nihil facit ↄtra doctorē sanctuz. q uis verum sit. q actus
diligendi hic z in patria sit alterius rōnis. z ideo nō opz
q si in patria actus volūtatis est beatitudo. q hic sit. tū
si charitas est grā z est in volūtate. z ipa est identica glo
rie. nō potest scotus effugere quin volūtas habeat h glo
riā. Vñ ipe hz argumentū suū soluere qd ↄtra doc. san.
adducit. Alia argumēta hz Scotus. que facile ex su
pradictis soluūtur. q. lxxiij. ar. iiij. et. q. lxxi. Assumit em
q omne meritū sit in volūtate. qd nō est verum loquendo
de esse in volūtate subiectiue. licz omne meritū sit in volun
tate potestatiue. Unde grā in essentia aie exātēs facit vt
omes actus sint meritorij. qui sunt capaces meriti. z non
solius voluntatis. Patuit quoq supra. q peccatū z gra
tia non directe opponūtur. sed indirecte tm rōne auersio⸗
nis a causa gratie. Unde nō oporz q si pctm est in po⸗
tentijs. q gratia sit in potentijs. sicut nec oporz q pecca
tum sit solum in volūtate subiectiue. in qua est charitas,
esto omne peccatū charitatē tollat. vide supra. Argumē⸗
tum quoq Sco. quintum. nō minus est ↄtra ipsum q
ↄtra d. san. cū arguit ex Anselmo. q grā sit iusticia. si em
loqretur Anselmus formalr z de iusticia pprie dicta. se⸗
queretur ↄtra Scotuz. q grā nō essz charitas. qz iusticia
et charitas realiter distinguitur Intelligit ergo Ansel. q
grā est iusticia causalr capiendo iusticiā metaphorice vel
p iusticia. q ē ois vtꝰ. qz a grā deriuāt suo mō vtutes the
ologice z morales. q dicūt z ille iusticia cōiter dicta. zc.

¶ Argumentū in 3ria ē p scda 3clone. ꝛ pcedit cō formit iuxta adaptatōem pbantē scdam 3clone. qꝛ regn nerari ē fm acceptatōem nature diuine. igit sicut gnatio naturalis terminat ad eēntiā naturalē. ita gnatio supnaturalis terminat ad aliqd supnaturale cxñs in natura ꝛc.

¶ Ad pmū ḡ dōm. ꝙ sicut ab eēntia aie effluūt eius poñe q̄ sunt operū pncipia. ita etiā ab ipa grā effluūt ꝟtutes in potentias aie p quas poñe mouētur ad actus. ꝛ fm hoc grā 3parat ad voluntatē vt mouens ad motū que est cōpatio sessoris ad equū. nō aūt sicut accidens ad subiectū.

¶ Ad maiorē 3cedit. ꝙ sessor hꝫ se ad equū motiue. sꝫ nō inhesiue. ita ꝛ charitas mouet volūtatē. tāq̄ radix ei cā mouēs ꝛ efficacē ei9 qd ē in volūtate. Sicut eñ ab eēntia aie pcedūt poñe q̄dāmō sicut a cā actiua. vt hꝫ p. p. q. lxxvij. ar. vj. ad 2ᵐ. ita ꝛ a grā fluūt ꝟtutes sicut q̄dāmō a cā motiua. Ūñ 3cessa minore negat 3ña. quia supponit argumētū. ꝙ i maiore sit 3patio accñtis ad subiectū. cū sit 3patio mouentis ad motū. ¶ Nota aūt. ꝙ quis intellect9 sit pꝛior origine ipa voluntate. vt declarat p. p. vbi tam. ar. vij. tñ grā dr pus pficere voluntatē. ꝛ 3pari ad voluntatē vt motor. qꝛ volūtas est pma poña in mouēdo ꝛ p eā oēs alie obedibiles mouent. vñ ꝛ efficit meritū in oibꝫ potētijs mediante volūtate. vt patebit infra. ꝛ ḡ Aug9. in auctoritate argumēti 3pat grām ad volūtatē ꝛ nō ad alias potētias. De 3patōne āt essentie aie ad potētias. ꝛ grē ad ꝟtutes. dictū ē in pcedētibꝫ. Et vide Capolū in dis. xxvj. scdi. in pluribꝫ solutōibꝫ. qꝛ ē silr in duplici causalitate. scꝫ finali ꝛ q̄dāmō effectiua. Est ꝙ silr in 3nexione. nō q̄dē in eē habitus. sꝫ in esse ꝟtutis. ꝙ grā fm cursum cōem nō ē sine ꝟtutibꝫ nec econtra. p ħ statu. qꝛ alio subā fidei maneat sine grā ꝛ charitate. non tñ manet in rōne virtutis.

¶ Et p hoc etiam patꝫ solutio ad scdm. est eñ grā pncipiū meritoꝝ operis mediātibꝫ ꝟtutibꝫ. sicut eēntia aie ē pncipiū opeꝝ vite mediātibꝫ potētijs.

¶ Ad maiorē. ꝙ grā incipiunt merita hois nō immediate elicitiue. sed mediate radicalr ad hunc sensum. qa ab ipa fluunt pncipia elicitiua meritoꝝ. scꝫ ꝟtutes ipse. Sed dico. ꝙ ab existente formalr in essentia aie pt fluere existens in poña aie. Ad minorē. 3cedo eam. ꝛ notanter q̄ ex aliqua poña pcedit. indeterminata suppositōne 3tra Scotū. q̄ arguit ꝙ meritum sit tantū volūtatis formalr et male. alr nihil pbaret. nec argumentū tertium haberet apparentiā nisi intelligeret. ꝙ meritū est formalr tantū in volūtate. ꝛ p hoc pncipiū merendi qd est grā. Patꝫ āt. ꝙ grā est pncipiū merendi radicale. nō pꝛopinquū vel elicitiū immediatū. Unde ꝛ negat 3ña. qꝛ sicut est in voluntate motiue. ita ꝛ est pncipium meriti motiuū radicale. Ūñ differēter est pncipiū motiuū meriti. gratia ꝛ charitas. qꝛ gratia est motiuū radicale. qꝛ videlꝫ ab ipa fluunt ꝟtutes elicitiue meriti. Sed charitas est pncipiū motiuū p modū imperij. qꝛ videlꝫ est in voluntate respectu vltimi finis cuius est imperare inferioribꝫ. Sed grā nō imperat nisi mediante charitate. sed ab ipa grā fluunt ipe virtutes imperatiue ꝛ elicitiue

¶ Ad tertiū dicendū. ꝙ anima est subiectū gratie fm ꝙ est in specie intellectualis vel rōnalis nature. nō aūt cōstituitur aia in specie p aliquā potentiā cum potentie sint pprietates naturales anime speciem 3sequētes. ꝛ ideo anima fm suam essentiā differt specie ab alijs aiabus. scꝫ brutoꝝ animaliū ꝛ plantaꝝ. ꝛ pp̄ter hoc nō sequit̄ si essentia humane anime sit subiectum gratie. ꝙ quelibet anima possit esse gratie subiectum. hoc eñ conuenit essentie in q̄ntum est talis speciei

¶ Ad pmā ptem assumpti dico. ꝙ essentia aie nō vt eēntia ē subiectū grē. sꝫ vt ē eēntia talis. scꝫ rōnalis ad imaginem dei. Ultra. ad scdam ptē assumpti. vꝫ. ꝙ ptꝫ ꝙ sit capax grē inq̄ntū hꝫ eēntiā tal' spēi ꝛ nō vt ē eēntia q̄cūq̄. Ultra. negat falsitas assumpti ad sensum dictū. Negat etiā pbatio 3ñe. qꝛ nō ē capax vt ē aia. sꝫ vt tal' aia. eē āt talē aiam nō 3uenit alijs aiabꝫ. Quare pbatio nulla. ꝛ 3ña negatur ꝛ vlterior 3sequētia

¶ Ad quartum dicendū. ꝙ cum potentie anime sint naturales pprietates spēm 3sequentes. anima nō potest sine his esse. dato aūt ꝙ sine his eēt. adhuc tamē anima diceret fm speciem suam intellectualis vel rōnalis. nō quia actu haberet has potētias. sed propter speciem talis essentie ex qua nate sunt huiusmodi potentie effluere.

¶ Maior ꝟa. pꝛor pꝛioritate nature. sꝫ nō duratōnis. Ad minorē dico. ꝙ pus natura necāio tñ alteri 3nexū. et sit duratōe pt intelligi sine alio in pa opatōne intellect9. sꝫ nō in scda. ita ꝙ intelligat eē sine alio. Illa eñ Scotista pō. oia absoluta a seinuicē realr distincta posse ab inuicē fm esse separi. ꝛ a Scoto nō pt vlter teneri. qꝛ nō de toto ꝛ ptibꝫ. qꝛ nō de figura ꝛ q̄ntitate. vt hꝫ Scotus in 2º. dis. xxix. in fine. Est etiā expresse 3tra pl'm in postp̄dicamentis. vbi ponit vnū modū q̄ vnū ē pus natura alio. et tñ inter ea 3uertit subsistēdi 3ña. Ultra. ḡ ꝛc. Cōcedit q̄dē. ꝙ pt sic intelligi in pma opatōne sine potētijs. Et dico ꝙ in ea sic intellecta posset intelligi eē grā. ꝛ ipa ē ei9 capax. Dico 2º. ꝙ si p ipossibile eēt sine potētijs ꝛ intelligeret in scda opatōne intellectus sine potētijs. adhuc esset capax grē. ꝛ posset eē eius subiectū. qꝛ eēt aia rōnal. nō qꝛ haberet potentiā q̄ est rō. sꝫ qꝛ esset talis eēntia ex q̄ nata eēt pfluere rō ꝛ poñe rōnales. Ūñ negat ꝙ hoc eēt incōueniēs. qꝛ aia nō hꝫ spēm ꝛ esse rōnale p potētias. sꝫ ex seipa ꝛ p eēntiā ē rōnalis eēntia. q̄ ē capax grē. Licꝫ eē se identice nō habeat potētiā ratiocinatiuā. sꝫ radicalr

Pō Scotista vltē falsa

¶ Questio. cxj. de diuisione gratie

B

Deinde 3siderandū ē de diuisione grē. Et circa hoc q̄runt q̄nq̄. Primo vtrū 3uenienter diuidat grā p grām ḡtis datā. ꝛ grām ḡtū facientē. Scdo de diuisione grē gratū facientis p opantē ꝛ coopantē. Tertio de diuisione eiusdē p grām pueniente ꝛ subsequentē. Quarto de diuisione grē ḡtis date. Quinto de compatōne gratie grati facientis ꝛ gratis date

¶ Postq̄ determinatū est de eēntia grē. hic determinat de diuisione grē. Et circa hoc pº diuidit grā. 2º 3pant mēbra diuisionis adinuicē in vltio ar. Circa pmū pº ponit gnalis diuisio grē. 2º subdiuisio mēbroꝝ pme diuisionis ar. 2º. de alijs videbit' psequendo.

¶ Utrū grā 3uenienter diuidat p grām ḡtis datā et grām ḡtum facientem

q.cx.ar.p° AD pmū sic pcedit᷑. Videt᷑ q̄ grā nō con
uenienter diuidat᷑ p grām grtū facientē᷒ ꝛ
grām grtis datā. Grā enī ē q̄dda donū
dei. vt ex sup̄ dict᷒ pat᷒. hō āt iō nō ē deo
grtus. qꝛ aliqd ē ei datū a deo. s᷒ potius ecōuerso. iō
enī aliqd dat᷑ alicui grtis a deo. qꝛ ē hō grtus ei. ḡ nul
la ē grā grtū faciēs. ¶ P̄. q̄cūq᷒ nō dant᷑ ex merit᷒ p̄/
cedentib᷒ dant᷑ grtis. s᷒ etiā ipm bonū nature datur
hoī absq᷒ merito p̄cedenti. qꝛ natura p̄supponit᷑ ad
meritū. ḡ ipa natura est etiā grtis data a deo. natura
āt diuidit᷑ ꝯ grām inconuenienter. igit᷑ h̄ qd̄ ē grtis da/
tū ponit᷑ vt grē dr̄ia. qꝛ inuenit᷑ etiā extra grē gen᷒.
¶ P̄. oīs diuisio dꝫ eē p opposita. s᷒ etiā ipa grā ḡ/
tū faciēs p quā iustificamur grtis nob a deo ꝯcedit᷑.
s̄m illō Ro. 3°. Justificati grtis p grām ipius. ḡ grā
grtū faciēs nō dꝫ diuidi ꝯ grām grtis datā. ¶ S᷒ ꝯ ē
q̄ Apl's vtrūq᷒ attribuit grē. s. ꝛ grtū facere ꝛ eē grtis
datū. Dicit enī q̄ztū ad pmū ad Eph. p°. Gratifica
uit nos in dilecto filio suo. Quantū ꝟo ad scd᷒ dr̄
ad Ro. xj. Si āt grā iā nō ex operib᷒. alioqn grā iā
nō ē grā. pt ei distigui grā q̄ vl' h᷒ vnū tm̄ vl' vtrūq᷒

¶ Hic D. p° inqrit de diuisiōe grē gnāli. qꝛ āt ex p̄/
cedentib᷒ satis claret aliquā eē grām. q̄ facit hoiem deo ḡ/
tū formalr. de q̄ dictū ē q. p̄ce. (qꝛ ponit aliqd in aīa p̄ce/
dens ex speciali dilectōe dei) iō D. determinādo q̄stum
p̄sēm ponit rōem ꝛ cām ponēdi grām grtis datā

¶ Rn̄deo dd᷒. q̄ sicut apl's dr̄ ad Ro. xiij. Que
a deo sunt ordinata sunt. in h̄ āt ordo rez ꝯsistit q̄ q̄/
dā p alia in deū reducunt᷑. vt Dionysi᷒ dr̄ in ce. hie/
ar. Cū igit᷑ grā ad h̄ ordinet᷑ vt hō reducat᷑ in deū or
dine q̄dā. h̄ agit᷑. vt s᷒ q̄dā p alios in deū reducant᷑.

¶ D. sic pcedit. p° q̄ndā ꝯclōnē fundamētalē p̄mit/
tit. 2° ex ea missiuā infert. ibi. Scd̄m h̄ ꝛc̄. Cōclusio fun/
damētal' ē. Per grām hō reducit᷑ in deū ordie q̄dā. vt s᷒
q̄dā p alios in deū reducāt᷑. Dicit āt notāter (q̄dam) s᷒
hoies p alios s᷒ hoies. qꝛ vt p̄t h̄ri ex 3° ꝯ gēti. ca. clin.
circa pncipiū. aliq̄ hoies nō p hoies in deū reducunt᷑. s᷒
in manifestatōe coꝝ q̄ sunt fidei q̄dā imediate a deo re/
ceperūt. Alij ꝟo ab his. ꝛ sic p ordinē vsq᷒ ad vltimos.
Ea cū q̄ sunt fidei. p° a deo reuelant᷑ angel' bonis p ap
cā visionē. deinde p angelos hoib᷒. ꝛ p aliq̄s hoies. alijs
p quā manifestatōe᷒ hoies in deū reducunt᷑. Probatur
ꝯclō. q̄ a deo sunt ordinata sunt. sic q̄ q̄dā p alia in deū
reducunt᷑. igit᷑ ꝯclō ꝟa. q̄ s᷒. ꝛ in grā ille ordo iuenit᷑. vt q̄/
dā p alios p grām in deū reducunt᷑. Añs ē p̄rim Apl̄i.
Et explicatio ē b̄e. Dionysij. Tenet ꝯn̄a. tū qꝛ grā etiā ē
a deo. ꝛ ad h̄ a deo ordinat᷑. vt hō reducat᷑ in deū. ꝛ per
ꝯn̄s seq̄t᷑ q̄ tal' reductio sit etiā ordinata. ita vt q̄dā p ali
os reducant᷑. tū qꝛ in reductōe ad deū grtuita. nō est mi/
nor ordo q̄ in naturali reductōe. vbi vna creatura ꝯseq̄t᷑
diuinā p̄fectōem mediāte alia. igit᷑ ꝛ h̄ erit in grtuitis

¶ Scd̄m h̄ igit᷑ duplex ē grā. Una q̄dē p quā ip
se hō deo ꝯiūgit᷑. q̄ vocat᷑ grā grtū faciēs. Alia ꝟo p
quā vn᷒ hō coopat᷑ alteri ad h̄ q̄ ad deū reducat᷑.

¶ Premisso fundamēto. h̄ D. subinfert ex eo i sua
ꝯclōne respō. Et p° h̄ fit. 2° declarat specialr scd̄az ptē
ꝯclōnis. ibi. Hmōi āt ꝛc̄. Cōclusio respō. ē ista Duplex
ē grā. vna q̄ vocat᷑ grtū faciēs. alia grtis data. Et ex h̄ h̄z
missio ad q̄siti affirmatiua. q̄ sic pbat᷑. p grām hō reducit᷑
in deū ꝛc̄. vt dixit. ḡ fundat᷑. igit᷑ ista ꝯclō ꝟa. añs patuit.
Cōsequētia tenet. qꝛ grā s̄m quā q̄s deo ꝯiūgit᷑ ē grtū fa
ciens. s᷒ illa p quā ali᷒ coopat᷑ vt ad deū reducat᷑ ē grtis
data. ¶ Et nota. q̄ ex illo añte vn̄ seq̄t᷑ ꝯclō. qꝛ si ē grā
ad h̄ ordinata. vt hō in deū reducat᷑. ꝛ ipa reductio passi
ua ꝯsistat in h̄ q̄ deo ꝯiūgit᷑. iō ē aliq̄ q̄ deo ꝯiūgit. ꝛ illā᷒
dicim᷒ grtū facientē. Et si ē grā q̄ q̄s reducit actiue. coop
ando vt aliq̄s deo ꝯiūgat᷑. iō ē grtis data. Un̄ grā est pp̄
h̄ vt hō ordinet᷑ in deū actiue ꝛ passiue. ita q̄ sub grā or/
dināte ꝯp̄hēdat᷑ grtū faciēs ꝛ grtis data. qꝛ p grām grtū
facientē ordinat᷑ s̄m ꝯiūctōe᷒ ad deū p̄sonalē. s᷒ p grā᷒ grtis
datā ordinat᷑ hō. ita q̄ aliū i deū reducat ꝛ deo disponente
viuat. vt patebit ar. v. Quare ex illo añte seq̄t᷑ ꝯclō. s. grā
ordinat᷑ vt hō i deū reducat᷑. igit᷑ ē duplex grā. qꝛ tal' redu
ctio nō fit nisi reducēs habeat. q̄ coopet᷑ ad alteri᷒ reducti
onē qd̄ ē grtis data. ꝛ ali᷒ nō reducat᷑ nisi vniat᷑ deo p grtū
facientē. Si q̄s āt ꝯcederet. q̄ añs solū itelligit᷑ de grā ḡ/
tis data. q̄ ista ordinat᷑ ad h̄. q̄ hō reducat᷑ in deū. ꝛ per
ꝯn̄s in añte nihil itelligit᷑ de grā grtū faciēte. ꝛ sic nō vale/
ret ꝯn̄a. ḡ ē duplex grā. Tūc dr̄ q̄ valet ꝯn̄a q̄ ad vnā ptē
s᷒ ḡ ē grā grtis data. Alia āt ps nō eēt p h̄ añs pbata.
s᷒ infert᷑ ꝟtute p̄us dictoꝝ in q. p̄ce. ita q̄ D. in h̄ art. po/
nit cām ponēdi grām grtis datā. ꝛ supponat eē grām grtū
facientē ex p̄cedentib᷒. Deinde cū dicit

¶ Huiusmodi āt donū vocat᷑ grā grtis data. q̄
sup facultatē nature ꝛ sup meritū p̄sone hoī ꝯcedit᷑.
S᷒ qꝛ nō dat᷑ ad h̄ vt hō ipē p seipam iustificet᷑. sed
poti᷒ vt ad iustificatōem alteri᷒ coopet᷑. iō nō vocat᷑
grtū faciēs. ꝛ de hac dr̄ Apl's p. ad Corint. xij. Uni/
cuiq᷒ dat᷑ manifestatio spūs ad vtilitatē. s. alioꝝ.

¶ Declarat scd̄az ptē ꝯclōnis respō. q̄re s᷒ grā coo/
peratiua dicat᷑ grā. ꝛ q̄re grtis data. qꝛ iō grā. cū nō det᷑ ex
aliq̄ debito. nec nature nec p̄sone. Et h̄ declarabit᷑ ad p᷒
iō merito dr̄ grā. i. liberalr absq᷒ oī merito ꝛ debito Qua
re āt dicat᷑ tal' grtis data exponit. qꝛ vidd᷒ deficit a grā ḡ/
tū faciēte. qꝛ habentē nō facit acceptū ꝛ grtū deo formalr.
iō retinet sibi noīe cōe. ꝛ nō dr̄ grtū faciēs. grā. q̄ aliqd su
p grtis datā addit. vt patebit ad 3m. ¶ Notat āt D. per
auctoritatē Apl̄i existētiā. officiū. ꝛ finē grē grtis date. qꝛ
officiū ei᷒ ē manifestare spm̄ sctm̄. Et h̄ dupl'r. Uno mō
vt inhabitantē ecclesiam. ꝛ docentē ꝛ sctificantē eā. pura cū
aliq̄s petōr quē nō ihabitat spūssctūs facit miracula ad
ōndēdū. q̄ fides eccl'ie quā ipē p̄dicat sit ꝟa. Alio᷒ mani
festat᷑ p hmōi grām spūssctūs. vt ihabitās eum. cū tales
grē ꝯcedunt᷑. Et sic ꝯcedunt᷑ hmōi grē tm̄ sanct᷒. Et dat᷑
ad vtilitatē. s. cōem. vbi designat᷑ finis illi᷒ grē. Et h̄ vel
dū pbat᷑ ꝟa doctrina eccl'ie. ꝛ sic fideles ꝯfirmāt᷑ ꝛ infide
les ꝯuertūt᷑. vel dū sctitas alicui᷒ p̄ponit᷑ aliq̄s in exemplum
Pt᷒ p h̄. quō grā grtis data coopet᷑ ad grā᷒ grtū facientē
q̄nq᷒ in alijs ꝯseq̄ndā. ꝛ a se nō habitā. q̄nq᷒ āt a se habē
tā manifestādā. pp̄t alioꝝ vtilitatē. q̄ ē in grē ꝯfirmatōne
vl' acq̄sitōe. ¶ Nota ex dict᷒ ifra dicēdis. ar. v. q̄ hec di/
uisio nō ē gn̄is in spēs vel vniuoca. s᷒ mag' vocis in di/
uersa s̄ignata. vl' analogata s̄m modū analogie attributōis
Cū grtis data in rōe grē icludat᷑ ꝛ depēdeat a grtū faciēte
Et qꝛ grt᷒ data ordinat᷑ i grtū faciētē sic̄ i finē. ꝛ ē aliq̄ mō
cā ei᷒ dispositiua nō effectiua. vt patebit art. v. Un̄ ē aliq̄
mō analogatū grē. sic̄ sanū medicīe ē analogatū sani ꝛc̄.

¶ Argumentum in contrarium confirmat conclusionem responsionis. quia apostolus attribuit gratie gratum facere et gratis datum esse. Sed ex hoc non videtur sequi quod sint diverse gratie. quia eadem potest gratum facere et esse gratis data. ideo D. notat quod immo ex dictis Apostoli habetur divisio gratie in diversa. quia potest dari gratia que habet unum tantum. scilicet esse gratis datam. et non facere gratum. sed que facit gratum etiam sit gratis data. Et ita habetur divisio gratie. quia alia est solum gratis data. alia autem gratis data et gratum faciens etc.

¶ Ad primum quod dicitur. quod gratia non dicitur facere gratum effective. sed formaliter. scilicet quia per hanc homo iustificatur et dignus efficitur vocari deo gratus. secundum quod dicitur ad Col. primo. Dignos nos fecit in parte sortis sanctorum in lumine

¶ Maior conceditur. minor distinguitur. Si intelligitur quod homo non est deo gratus effective per aliquid quod est ei datum a deo conceditur. hoc est dicere. quod donum collatum creature etiam speciale. non est causa effectiva. vel ratio divine acceptationis. non enim est tale donum ratio producens eterne dilectionis dei. immo tale donum est effectus talis dilectionis ut patuit. Si vero intelligitur minor. quod homo non est gratus deo formaliter per aliquid ei datum a deo. negatur. immo illud donum facit eum dignum divino amore specialiter gratificativo. ita quod tale donum facit talem amabilem. Quantumcumque enim sit predestinatus ad vitam eternam. non est dignus formaliter. nisi eleuetur per tale donum. quod est participatio divinitatis. Unde dico ultra. quod econtrario. ex hoc quod est deo gratus pervenit in ipsum aliquod donum. sed dico quod antequam habeat illud donum est gratus denominatione extrinseca. sed non formaliter sed ex hoc quod ab illo esse grato extrinsece. profluit participatio divinitatis. efficitur gratus formaliter. Unde dico. quod ideo aliquid datur. quia homo est ei gratus denominatione extrinseca. sed cum hoc stat. quod oportet aliquid ponere per quod sit gratus formaliter intrinsece. id est. sit dignus ad quod acceptatur. quare negatur consequentia. ¶ Et nota propter hanc solutionem que supra dicta fuerunt. q. xx. art. quarto. Habetur enim ex ea solo argumenti cuiusdam Scotici. quod Capolus habet in primo. dis. xvii. q. prima. contra secundam conclusionem. quia licet nihil in homine sit ratio divine acceptationis. sed tamen aliquid in homine est ratio per quam homo efficitur dignus vocari deo gratus. ut habet D. in solutione.

¶ Ad secundum dicitur. quod gratia secundum quod gratis datur excludit rationem debiti. potest autem intelligi duplex debitum. Unum quidem ex merito proveniens quod refertur ad personam cuius est agere meritoria opera. secundum illud ad Ro. iiij. Ei qui operatur merces imputatur secundum debitum. non secundum gratiam. Aliud est debitum secundum conditionem nature. puta si dicamus debitum esse homini quod habeat rationem. et alia que ad humanam pertinent naturam. Neutro autem modo dicitur debitum propter hoc quod deus creature obligetur. sed potius inquantum creatura debet subiici deo. ut in ea divina ordinatio impleatur. que quidem est ut talis natura tales conditiones vel proprietates habeat. et quod talia operans talia consequitur. Dona igitur naturalia carent primo debito. non autem carent secundo debito. sed dona supernaturalia utroque debito carent. et ideo specialius sibi nomen gratie vendicant.

¶ Ad maiorem nego eam. quia est a pluribus causis veritatis ad unam. dico quod non esse gratiam gratis datam. non solum est. quia non datur ex meritis exercitiis et personalibus. sed etiam quia non ex debito. potest enim esse quod natura aliqua preordinata a deo. fieri in rerum natura nihil meruerit (nam antequam sit nihil meretur) Et tamen sibi debentur sue conditiones et proprietates et partes naturales. Quod tamen debitum originaliter est ex divina ordinatione. sed ordinat talem naturam debere habere tales proprietates. ut patet etiam prima parte. q. xxi. ar. primo. ad 3m. Et ar. iiij. in cor. et magis expresse 2o contra gentiles. c. xxviij. et xxix. vide si placet et videbis. quod in omnibus debitis in creaturis inventis. deus creature debitor non dicitur. sed sue dispositioni implende

Est enim triplex debitum conditionatum in creaturis reperibile. Unum quod sumitur a tota rerum universitate ad quamlibet eius partem que ad perfectionem universi requiritur. Si enim deus voluit fieri tale universum. debitum fuit ut solem et aquam faceret. et huiusmodi sine quibus universum esse non potest. Secundo sumitur debitum conditionatum ex una creatura ad aliam. ut si animalia et plantas deus esse voluit debitum fuit ut celestia corpora faceret ex quibus conservantur. et si hominem esse voluit. oportuit facere plantas et animalia et huiusmodi. quibus homo indiget ad esse perfectum. quorum tamen hec et illa. deus ex mera fecerit voluntate. Tertio. in unaquaque creatura sumitur debitum conditionale ex suis partibus et proprietatibus et accidentibus. ex quibus dependet creatura quantum ad esse. vel quantum ad aliquam sui perfectionem. sicut supposito. quod deus homines facere vellet. debitum ex hac suppositione fuit. ut animam et corpus in eo coniungeret. et sensus et alia huiusmodi advenientia tam intrinseca quam extrinseca ei preberet. In quibus tamen omnibus ut dictum est. deus est magis debitor sue ordinationi quam creature. ¶ Patet autem ex his. quod debitum conditionatum tale. quale est respectu creature sumptum est in ordine ad perfectiones naturales. que natura rei requirit ad suum esse. Unde dicitur ad minorem. gratia. quia datur absque merito. sed non datur absque debito. quia debitum est hominem habere rationem et sensus et huiusmodi perfectiones naturales. Et illud debitum fundetur originaliter in divina ordinatione. Ultra. ergo etc. Negatur quod natura sit gratia gratis data. quia si res deberet esse. maxime oportet ut habeat natura. Et preterea. et si natura sit primus effectus in re. et non resolvatur in aliquod prius intra rem. tamen resolvitur in aliquod extra puta in universum. ut dicatur. ista natura debet esse propter perfectionem universi. et propter suum finem. Ultra. Conceditur quod natura dividitur contra gratiam. sed dico quod ipsa natura non potest dici gratis data. Quare negatur et ulterior consequentia. quia dictum est in corpore. quod gratia gratis data est super meritum persone et facultatem et debitum nature. et per consequens gratis data est gratia etc. Unde hoc argumentum vult. quod ista divisio sit mala. quia aliquid continetur sub uno membro dividente. scilicet gratis data. quod non continetur sub diviso scilicet gratia. Sed patuit. quia falsum est. quod aliquid sit vel contineatur sub gratis data. et non sub gratia. ¶ Circa istam solutionem nota. quia possit alicui videri. quod etiam gratia quecumque daretur ex debito. quia secundum D. sanc. in prima parte. q. ubi supra. Omne iustum est debitum. iustum autem est quod bonitati divine condecens est. ut Anselmus habet. Cum igitur dare gratiam sit maxime condecens divine bonitati. videtur quod ex debito homini detur gratia. Cuius oppositum iam dictum videtur. ¶ Sed dicendum quod hec obiectio solvitur per D. sanc. ibidem prima parte. q. quia debitum potest attendi dupliciter in operatione divina. Aut secundum quod aliquid debetur deo. aut secundum quod aliquid debetur rei create. Probat ergo obiectio quod gratiam huic dari sit debitum deo tamen. sed nullo modo creature. Nam iustum et debitum est. quod si deus preordinaverit illi dare gratiam. quod detur sibi. Sed ex parte istius hominis nihil est quod exigat et requirat ex aliqua iustitia gratiam. Et hoc modo Doc. hic intelligit. quod gratia non datur ex aliquo debito. quod attendatur ex parte creature. quia nec gratia ad esse nature requiritur. Nec iterum est aliquod meritum gratie ex parte nature.

¶ Ad tertium dicitur. quod gratia gratum faciens addit aliquid super rationem gratie gratis date. quod etiam ad rationem gratie pertinet. quia scilicet hominem gratum facit deo. et ideo gratia gratis data que hoc non facit retinet sibi nomen commune. sicut in pluribus aliis contingit. et sic opponuntur due partes divisionis. sicut gratum faciens et non faciens gratum

¶ Maior habet latam verificationem. quod omnis divisio debet esse per opposita res. vel rationes. vel per oppositos et distinctos effectus eiusdem rei Et sufficit. quod sit oppositio qualiscumque. que est secundum hoc et non hoc idem. vel penes habere idem et aliquid addere. Et ita quod requiritur aliqua distinctio in dividentibus. licet non directa oppositio. nisi sit divisio

Triplex debitum in creaturis.

Divisio per opposita

gratis p dr̄nas oppositas. Ad minorē. pcedit. q̄ gr̄a grā faciēs etiā grīs dat. sʒ hʒ aliqd āpli⁹. p qđ distiguit a gr̄a grātis data tm̄. scʒ facere formalr grtū deo. sed grīs data tm̄. vt ē mēbrū ꝯdiuisuʒ grtū facienti. nō facit grtm Et ḡ ibi saluat oppō ꝯdictoria. q̄ seqt oēm distictoēs. ¶ Un̄ opʒ aduertere. q̄ grīs data gr̄a accipit duplr. Uno⁹ in cōi ꝛ sic ē diuisa p grām grtū faciente. ꝛ grīs datā specialr accepta. q̄ ē gr̄a solū. q̄ grīs data sup meritū ꝛ debitū nature. sʒ nō facit grtū deo. Alio⁹ accipit grīs data gr̄a p ipo mēbro diuidēte. iuxta regulā Topicā. q̄ qn̄ alteri diuidētiū ē nomē ipositū. alteri ỹo nō. tūc illd diuidēs. cui nō ē nomē ipositū retinet sibi nomē cōe. sicut habet mlta exempla de casu ꝛ fortuna. de habitu ꝛ dispōe. de ꝓprio ꝛ diffinitōe. ꝛ sic ē in ꝓposito. q̄ cū grtū faciēs hʒ ꝓpriū nomē. iō grīs data retinet nomē cōe. cui grtū faciēs aliqd addit et ea dignior est. ideo hʒ ꝓpriū nomē. Et ista tangit Doc. in solutōne sub breuibus.

C Utrū gr̄a ꝯueniēt diuidat p opantē ꝛ coopantē

q. cx. ar. ii

AD scđm sic pcedit. Uidet q̄ gr̄a incōueniēt diuidat p opantē ꝛ coopantē Gr̄a eñ accn̄s qđdā ē. vt sup dictū ē. sʒ accn̄s nō pt agere in subiectū. ḡ nulla gr̄a dʒ dici opans. ¶ P. sī gr̄a aliqd opet in nob maxie opat in nob iustificatoēʒ. sʒ h̄ nō solū gr̄a opat in nob Dicit eñ Aug⁹. sup illd Jo. xiiij. Opa q̄ ego facio ꝛ ipse faciet. q̄ creauit te sine te. nō iustificabit te sine te. ḡ nulla gr̄a dʒ dici simplr opans. ¶ P. coopari alicui videt ptinere ad iferi⁹ agēs. nō āt ad pncipalius. sʒ gr̄a pncipali⁹ opat in nob q̄ʒ liberū arbitriū. fm illud Ro. ix. Nō ē currētis neq̄ volētis. sʒ miserentis dei ḡ gr̄a nō dʒ dici cooperās. ¶ P. diuisio dʒ dari per opposita. sʒ opari ꝛ coopari nō sunt opposita. idē eñ pt opari ꝛ coopari. ḡ incōuenicter diuidit gr̄a p operantē ꝛ cooperantē. ¶ Sʒ ꝯ ē qđ Aug⁹. dt in libro de gr̄a. ꝛ libe. arbi. Cooperādo de⁹ in nob pficit qđ opando incipit. q̄ ipe vt meli⁹ opat incipiēs. q̄ volentib⁹ coopat pficiēs. sʒ opatōes dei q̄b⁹ mouet nos ad bonū ad grām ptinent. ḡ ꝯuenicter gr̄a diuidit p operantē ꝛ cooperantē

¶ Hic p̄nr subdiuidūt mēbra p̄dicte diuisiōis Et p̄° gr̄a grtū faciēs. 2° gr̄a grīs data. ar. iiij. Circa pmū duo. fm duas subdiuisiōes. q̄ pma ē in operātē ꝛ cooperātē. scđa ē de alia subdiuisiōe. vt patebit ar. seqnti

q. cix. ar. q. cx. ar. ii

¶ Rn̄deo dđm q̄ sicut sup dictū ē. gr̄a duplr pt intelligi. Uno mō diuinū auxiliū q̄ nos mouet ad bn̄ volendū ꝛ agendū. Alio mō habituale donum nobis diuinitus inditum.

¶ D. p̄° declarat titulū q̄sti. quō duplr pt itelligi p vnā distictoēʒ. 2° iuxta illā distīcte rn̄det. ibi. Utroq̄ āt ꝛc. Quo ad p̄ᵐ pmittit talē distictōeʒ. ex sup dictis. q. cix. sepi⁹ ꝛ q. cx. ar. 2°. q̄ gr̄a dei pt itelligi. ꝛ accipi duplr. vno mō diuinū auxiliū. qđ sup dicebat motio specialr ꝛ gratuita distincta a gn̄ali influētia. Et fm modū dicēdi D. sanc. in de veri. mate. xxvij. q. v. isto mō accipit gr̄a dei p gratuita dei volūtate. vl̄ p oi effectu quē de⁹ facit in nob. qua nos in regnū suū acceptat. sicut q̄ nob imittit bonas cogitatōnes ꝛ affectōes suas. Alio° accipit ꝛ itelligit gr̄a habituale donū nob diuinit⁹ inditū. qđ formalr pficit. ꝛ facit dignū vita eterna. vt dictū ē ar. p̄° ad p̄ᵐ. ¶ Notā āt. q̄ q̄ dictū ē. q̄ hec q̄stio articuli q̄rat de subdiuisione gr̄e grtū facientis. iō q̄ gr̄a grtū faciēs duplex ē. s. effectiue et formalr. Jō D. h̄ ponit illā distinctōeʒ gr̄e. ꝛ vtrūq̄ mēbrū ē ad ꝓpositū. ꝛ ꝯphendit sub gr̄a grtū faciente. q̄ scʒ et diuia volūtas gratuita. ꝛ motio vl̄ effect⁹ causat⁹ i hoīe moto a deo dr̄ gr̄a grtū faciēs effectiue ꝛ dispositiue Sic ḡ q̄situ itelligit duplr sʒ q̄ gr̄a grtū faciēs dr̄ duplr. vt patuit

¶ Utroq̄ āt mō gr̄a dicta ꝯuenienter diuidit p opantē ꝛ cooperantē. Opatio eñ alicui⁹ effect⁹ nō attribuit mobili. sʒ mouēti. in illo ḡ effectu in q̄ mēs nr̄a ē mota ꝛ nō mouēs. sol⁹ āt de⁹ mouēs. opatio deo attribuit. ꝛ fm h̄ dr̄ gr̄a opans. in illo āt effectu in q̄ mēs nr̄a ꝛ mouet ꝛ mouet. opatio nō solū attribuit deo. sʒ etiā aie. ꝛ fm h̄ dr̄ gr̄a cooperans.

¶ Hic ꝯñter D. rn̄det fm distinctā itellectū q̄siti talī ꝯclone. Utroq̄ mō. dicta gr̄a ꝯueniēter diuidit p operantē ꝛ cooperantē. Et q̄ ista ꝯclo virtualr ē bimēbris. iō D. eā p̄° pbat q̄ ad pmā ptē. ꝛ grāʒ captā p diuio auxilio. 2° q̄ ad scđaʒ. captā p habituali dono. ibi. Si ỹo ꝛc. Circa pmā ptē p̄° format rōem. 2° declarat qđdā suppositū in illa rōe. ibi. Est āt ꝛc. Tertio subifert illā scđaʒ ptē ꝯclonis cū maiore explicatōne. ibi. Sic igit ꝛc. Quo ad pmū arguit sic. In illo effectu q̄ mens nr̄a ē mota et nō mouēs. sol⁹ āt de⁹ ē mouēs. opatio deo attribuit. In illo āt effectu in q̄ mens nr̄a ꝛc. vt in lr̄a. igit p̄° ps ꝯclonis ỹa. Tenet ꝯn̄a. q̄ motio vl̄ auxiliū q̄ mens est mota tm̄ dr̄ ꝛ ē gr̄a opans. motio āt vl̄ effect⁹ q̄ mens mouet ꝛ mouet dr̄ coopans. q̄re ꝯn̄a bona. Añs pbat. q̄ opatio alicui⁹ effect⁹. i. opari effectū. nō attribuit mobili sʒ mouenti. q̄re seqt añs p āb̄ab⁹ ptib⁹. q̄ scʒ cū mens se hʒ vt mota ad aliquē effectū. tūc tal mot⁹ attribuit tm̄ mouēti auxilio ꝛ motioni diuie. ꝛ iō tal motio dr̄ opans. qn̄ aūt mēs etiā ꝯcurrit mouēdo. tūc etiā sibi attribuit ꝛ nō solū motiōi ꝛ auxilio diuio. q̄re tale auxiliū dr̄ cooperās.

¶ Est āt in nob duplex act⁹. pmus q̄dem iterior volūtatis. ꝛ q̄ntū ad istū actū volūtas se hʒ vt mota. de⁹ āt vt mouēs. ꝛ pſertim cū volūtas incipit bonū velle q̄ pus malū volebat. ꝛ iō fm q̄ de⁹ mouet humanā mentē ad hūc actū dr̄ gr̄a opans Ali⁹ āt act⁹ ē exterior. q̄ cū a volūtate iperet. vt sup habitū ē. ꝯsequens ē q̄ ad hūc actū opatio attribuat volūtati. ꝛ q̄ etiā ad hūc actū de⁹ nos adiuuat ꝛ interi⁹ ꝯfirmādo volūtatē vt ad actū pueniat. ꝛ exteri⁹ facultatē opandi ptbēdo. respectu hmōi act⁹ dr̄ gr̄a coopans. vn̄ post pmissa ỹba subdit Aug⁹. Ut aūt velimus opat. cū āt volum⁹ vt pficiam⁹ nob cooperat. q. xvii

¶ Doc. verificat ꝛ declarat qđdā suppositū in añte. Supponit eñ añs p habitū. q̄ mens nr̄a q̄ ad aliquem effectū gratuite motiōis. sit tm̄ mota. ꝛ respectu alicui⁹ sit mouēs ꝛ mota. Notat eñ D. q̄ duplex ē act⁹ in nobis. Prim⁹ q̄dē interior. ali⁹ āt exterior. sʒ ad pmā voluntas se hʒ tm̄ vt mota. sʒ ad exteriorē vt mouēs. q̄ vt iperans. Et p ꝯn̄s q̄ ad p̄ᵐ. motio diuia se hʒ actiue ꝛ tāq̄ vnicū pncipiū effectiuū ꝛ motiuū. ꝛ ita dr̄ opans. Ad 2ᵐ ꝯcurrit etiā volūtas actiue ꝛ imparitiue mouēs. igit auxiliū dr̄ cooperās ꝛc. vide lrām. ¶ Sʒ circa ista nota. q̄ in añte et ei⁹ declaratōe videt ꝯtineri dubiū. cū dictū ē. q̄ q̄ntū ad

ctũ volũtatꝭ. pſertī cū volũtas icipit velle bonū. q̄ ꝑus volebat malū. ipa volũtas ſe hȝ vt mota ⁊ de⁹ vt mouēs qꝛ cū velle ſit actio imanēs videt eē a volũtate effectiue. Et p̄terea ſup̄. q. p̄ce. ar. 2° dictum ē. ꝙ diſponēdo ſe ad grām. n. aīa ſe hȝ ſm voluntatē actiue ⁊c. vn̄ ⁊ ſup̄ q. lxviij. ar. 3°. ad 2ᵐ dictū ē. ꝙ hō ſic agit a ſpũſctō. ꝙ etiā agit in. ꝙtū ē liberi arbitrij. ¶ Ad h̄ dr̄ p°. ꝙ ē drīa inter dicere volũtatē ſe hr̄e actiue ad velle. ⁊ ſe hr̄e actiue ad facere velle. Vn̄ dico ꝙ ad oē velle voluntas ſe hȝ actiue. ⁊ ꝯcurrit ip̄m eliciendo. ſȝ tn̄ ſe nō hȝ actiue faciendo ſe velle. Sȝ h̄ fit ex diuina motiōe. q̄ volũtatē ꝑuenit. ⁊ eā inclinat vt velit. talē ḡ icinatōeȝ ⁊ iductōeȝ in velle. de⁹ ſol⁹ facit. Sed actū ip̄m. q̄ ē velle ⁊ ꝯuertere ſe ad deū. ipa voluntas coefficit. Vn̄ D. nō dr̄. ꝙ volũtas ſe habeat vt mota tm̄. ſȝ vt mota ſcȝ ad h̄ ꝙ velit. ſȝ ſic mota ꝯcurrit elicīedo actū. Et iſte ſenſus habet ex auctoritate allegata ex D. ſan. qꝛ dr̄ btūs Aug⁹. vt āt velim⁹ opat. Vn̄ volũtas nr̄a vult. ſȝ grā operās facit nos velle. Et p hui⁹ dicti ꝯfirmatōe et declaratōe. vide in Capolo. in 2°. diſ. xxviij. ad. iijᵐ. Sȝ ſcdaȝ ꝯclōnē. qꝛ tal motio q̄ dr̄ grā operās. ē q̄ de⁹ mō ſpeciali facit ꝑtialr̄ ꝯcurrere. ita ꝙ volũtas ipa cauſet ꝑtialr̄ applicata. ⁊ q̄ſi iſtrumētalr̄ a deo mota. Vn̄ ex v̄bis bt̄. Auguſtini habet duplex mod⁹ dei opandi circa bonū velle nr̄m. Vn⁹ ē ſibi ꝓpri⁹ in q̄ volũtas nr̄a nō coopat vtpote facere nos velle. Jō ait btūs Aug⁹. vt ḡ velim⁹ ſine nob̄ opat. ſine nob̄ inquā opantib⁹ vt ſcȝ velim⁹. qa ſȝ volũtas velit. ⁊ cauſet volitōem. nō tn̄ facit ſe velle aut cauſare volitōeȝ. Nec tn̄ qꝛ de⁹ facit. iō ipa nō cauſat. ſȝ poti⁹ iō cauſat. Et ꝓpterea ad illō excludēdū Aug⁹. i de correctōe ⁊ grā ca. vij. de filijs dei (de qb̄ ait apl̄s. ꝙ ſpū dei agunt) inqt. Agunt eīn vt agāt. nō vt ipi nihil agāt. Cōcordat D. ſanc. in 2°. diſ. xxvj. ar. v. ad 3ᵐ. Si (inquiens) accipiat grā opans ſcdm p̄mā ei⁹ acceptōeȝ. tūc planū ē effectū quē operat formalr̄ ſola opat ⁊c. Sȝ ſm aliā acceptōem. veꝝ ē ꝙ ipe mot⁹ volũtatꝭ nō ē a grā ſine li. ar. Et tn̄ qꝛ ſe hȝ grā vt p̄ncipale. qꝛ iclinat i talē actū p modū cuiuſdā nature. iō ipa ſola talē actū dr̄ opari. nō ꝙ ſit de libero arbi. opet. ſȝ qꝛ ē p̄ncipalior cā. ſicut grauitas dr̄ opari motū deorſuȝ. hec ille. Ex qb̄ pȝ. ꝙ grā dr̄ opans nō qꝛ volũtas nō ꝯcurrat ad actū ſuū. ſȝ qꝛ grā ꝑuenit et inclinat ⁊ facit volũtatē velle. Ali⁹ ē mod⁹ ſibi ⁊ volũtati cōis. ſ. cauſare volitōeȝ. ideo ait. Cū volum⁹ nobiſcū opat ⁊c. Patȝ itaqȝ ex his. quō p° intelligit ꝙ volũtas ſe habeat vt mota. qꝛ mouet vt velit ſȝ ip̄m velle coefficiat. Scdō dr̄ p⁹ D. ſanc. in de veri. ſup̄ ad pᵐ. ꝙ grā opans dr̄ q̄ efficit in nob̄ iuſtificatōeȝ p ipius grē iſuſionē. h̄ aūt donū ſola ḡtuita dei volũtas cauſat in nob̄. Nec aliquo mō ei⁹ cā ē liberū arbitriū. niſi p modū diſpōnis etiā inſufficiētꝭ. ipa āt ḡtuita dei voluntas dr̄ grā coopans. ſm ꝙ in li. arbi. opat motū ei⁹ cauſando. ⁊ exterioꝛe act⁹ execūtōem exp. dicēdo. ⁊ pſeuerātiā p̄bendo. Jn qb̄ oib̄ aliqd agit li. arbitriū. hec D. ſanc. Ex qb̄ pȝ. quō D. ibidē intelligat grām opantē i ordie ad iuſtificatōem q̄ a ſolo deo fit. ſȝ nō itelligit grām opantē q̄ſi ſol⁹ de⁹ efficiat actū volũtatꝭ. Cū qb̄ ſtat. ꝙ ad actū volũtatꝭ ſol⁹ de⁹ faciat. faciendo volũtatē velle. Et cū illo ſcdō mō dicēdi ꝯcurrit etiā qō h̄ habet ad ſcdm. Cōſeqnter ibi

¶ Sic igit ſi grā accipiat p ḡtuita dei motione q̄ mouet nos ad bonū meritoriū. ꝯuenienter diuidit ḡtia p opantem ⁊ cooperantē.

¶ Ex dictꝭ ifert p modū corollarij p̄mā p̄tē ꝯclōnis reſpō. p̄bare cū maiori expſſione. vt iacet in lr̄a clare.

¶ Nota āt ꝙ ex dictꝭ clare pȝ. ꝙ grā opans ⁊ coopans iſto mō accepte realr̄ drn̄t. qꝛ opans ē motio ꝑueniens ⁊ excitās volũtatē. vl̄ effect⁹ diuine ḡtuite volũtatꝭ. iductiuus iuſtificatōis ipi⁹. Grā āt coopās ē diuinū auxiliū q̄ de⁹ cū volũtate ꝯcurrit ad op⁹ meritoriū faciendū. ⁊ q̄ hoīem i bono ꝯſeruat. ⁊ a lapſu pſeruat. Que auxilia ꝯſtat eē diuerſa nō ex p̄te volũtatꝭ diuie. ſȝ ex p̄te effect⁹ ⁊ motionis in hoīe ⁊ circa hoīeȝ cauſatoꝝ. Vn̄ D. ſan. de veritate. vbi ſup̄ ad p̄mū p⁹ v̄ba ſtatī allegata. cū dixiſſet de grā opante ⁊ coopante ex p̄te ḡtuite volũtatꝭ (q̄ D. h̄ dr̄ ex p̄te motionis) ſubiūgit. Et ſic ꝯſtat ꝙ alia ē grā operans ⁊ cooperās ⁊c. Deinde cū dicit

¶ Si v̄o accipiat grā p habituali dono. ſic ē duplex grē effect⁹ ſicut ⁊ cuiuſlibet alteri⁹ forme. q̄ꝝ p̄mus ē eē. ſcdm ē opatio. ſicut caloris opatio ē facere calidū. ⁊ exterior calefactio. Sic igit habitual grā inq̄tū aīam ſanat vl̄ iuſtificat ſiue grātā deo facit dicit grā opans. inq̄tū v̄o ē p̄ncipiū operis meritorij qō ex libero arbitrio ꝓcedit dr̄ coopans.

¶ Probat ſcdam p̄tē ꝯclōnis. ſ. ꝙ grā accepta p habituali dono ꝯuenienter mō dicto diuidat. Et arguit ſic. Grā iſto mō accepte ē duplex effect⁹. q̄ꝝ p̄m⁹ ē eē. ſcds ē opatio. ſȝ reſpectu p̄mi effect⁹ inq̄tū ſcȝ formalr̄ ſanat vl̄ iuſtificat ſiue grām deo facit formalr̄. dr̄ opans. inq̄tū v̄o ē p̄ncipiū op̄is meritorij. qō ex libe. arbi. ꝓcedit. ē ⁊ dr̄ cooperās. igit iſta ꝑs ꝯclōnis v̄a. Maior p̄bat. qꝛ cuiuſlibet forme ē duplex effect⁹. igit ⁊ grē. Et declarat exemplariter de calore ⁊c. Minorē D. relinqt notā. qꝛ ꝯſtat ꝙ grā ſola facit illū effectū. ſ. eē grm̄ formalr̄. iō dr̄ operās. ſicut albedo ſola opat formalr̄ eē albū. ad actū āt meritoriū ꝯſtat cū grā ꝯcurrere liberꝝ arbitriū. ⁊ ḡ ē coopans. ¶ Nota tn̄. ꝙ q̄uis grā ſit habit⁹ eēndi. vt patuit q. p̄ce. ar. 3°. ad 3ᵐ. ⁊ ita nō hȝ imediatū ordinē ad op⁹. tn̄ ꝯcurrit ad op⁹ radicalr̄. ſicut origo v̄tutꝭ opatiue vt patuit ar. iij. p̄ce. q. ad 2ᵐ. Et iō nō incōuenienter attribuit ſibi coopari. ſ. effectiue. ſicut opari formalr̄. ¶ Nota q̄qȝ poſt D. in de veri. vbi ſtatī. ꝙ ex p̄te ḡtuiti doni eadē grā ſcȝ habitualis p eēntiā. dr̄ operās ⁊ cooperās. operans q̄dē ſm ꝙ informat aīam. vt operās formalr̄ itelligat p modū loquēdi. q̄ dicim⁹ ꝙ albedo facit albū parietē. h̄ tn̄ nullo mō ē actus liberi arbi. Cooperās v̄o dr̄ ſm ꝙ iclinat ad actū intrinſecū vl̄ extrinſecū. ⁊ ſm ꝙ p̄ſtat facultatē pſeuerandi vſqȝ i finē. hec ille. Et ꝯcordāt dicta h̄ ad q̄ntū. vt patebit

¶ Argumētū in ꝯtrū ē p p^a p̄te ꝯclōnis reſpon. qꝛ opatio dei ptinet ad grām ḡtūfacientē effectiue. ⁊ operat vt velim⁹. ⁊ coopat vt ꝑficiam⁹. vn̄ ⁊ D. in cor. loquēdo de grā. i. ḡtuito auxilio ⁊ dei opatōe. ꝯtinuat allegatōem bt̄. Auguſtini ad allegata. in h̄ argumēto ⁊c.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm ꝙ ſm ꝙ grā ē q̄dā q̄litas accidētal nō agit in aīam effectiue. ſȝ formalr̄. ſicut albedo dr̄ facere albā ſupficiem

¶ Cōcedit maior. loquēdo de grā quā dicim⁹ in eſſe hoī tāq̄ donū ſupnaturale deiforme. vt patuit q. cx. ar. 2°. Ad minorē. diſtiguit aūs. nō p̄t agere i ſubiectū ſuū veꝝ effectiue. p̄t tn̄ agere formalr̄ vl̄ magꝭ iformare ſubiectū. q̄ iformatio fiat magꝭ p modū actōis q̄ ſit actio. ḡ ⁊c. Vel. nulla grā habitual dr̄ opans effectiue. ſcȝ ſuū p̄priū effectū formalē. dr̄ tn̄ opans formalr̄. Si āt ꝯñs extēdat (qō tn̄ ex iſtis p̄miſſis nō dȝ fieri) etiā ad grām. ſ. motionē ⁊ operatōnem gratuitam. Tunc negatur cōſequens. etiam intelligendo de operatōne effectiua.

fat scđariū đr coopans. hec ille. Ex q̄ pȝ q̄ maior z argu/mētū ē insufficiēs. qꝛ nō đr coopans q̄si istrumētū li. ar. sȝ qꝛ ꝯcurrit ad scđariū op⁹ cū volūtate lȝ pncipali⁹ ipa voluntate. ¶ Nota tn̄. q̄ gr̄a coopans ꝯcurrit nō solū p gn̄alē influentiā. sȝ specialē. puta p ꝯseruatōem gr̄e z ꝯfir/matōem. vl' ꝯseruatōem bonevolūtatꝭ. ꝑtendo facultatē exerci⁹ opandi. qđ nō ē p gn̄alē motionē. Un̄ z hui⁹ gr̄e videt ee ꝓtegere a tentatōnib⁹ z dirigere. vbi rō humana deficeret. vt patuit sup̄. q. cix. ar. ix. Oportet em̄ memorari. q̄ hō viator in q̄ntacūqȝ gr̄a. sp eget diuia motōe z ꝓtec/tione. q̄ ꝑtinent ad grām cooperantē.

¶ Ad q̄rtū dōm. q̄ gr̄a operās z cooperās ē eadē gr̄a. sȝ distiguit̄ fm̄ diuisos effect⁹. vt ex sup̄ dictꝭ pȝ. In corpore

¶ Maior ꝟa ē p opposita eēntialr. vl' p oppositos ef/fect⁹ eiusdē eēntie. vt patuit ar. p̄. ad 3m. Ad minorē. ve/rū. nō sunt oppositi effect⁹. sunt tn̄ distincti effect⁹ z diuersi Et ꝯcedo. q̄ idē pt opari z coopari. tn̄ operatio z coopa/tio sunt diuersi effect⁹ eiusdē. Ad ꝯn̄s. q̄ zc̄. verū. nō ꝯue/niēter diuidit̄ q̄si i diuersas eēntias. tn̄ ē diuisio eiusdē fm̄ diuersos effect⁹. Et h̄ loq̄ndo de gr̄a vt ē donū habitua/le. qꝛ sic eadē ē opans z coopans vt dictū ē. Sȝ loq̄ndo de motōe ḡtuita. tūc nō ē eadē. vt patuit. D. āt loq̄t in solutōe de gr̄a habituali. q̄ eadē ē opans z coopans Cū q̄ stat. q̄ diuisio ē ꝯueniēs fm̄ diuersos effect⁹ vni⁹ gr̄e. Et h̄ sufficiat ad ꝯuenientiā illius diuisionis.

¶ Utrū gr̄a ꝯuenieniēter diuidat̄ in p̄uenientem et subsequentem.

D

AD tertiū sic ꝓcedit̄. Videt̄ q̄ gr̄a incon/uenienter diuidat̄ in p̄uenientē z subse/quentē. Gr̄a eni ē diuine dilectōis effe/ctus. sȝ dei dilectio nūq̄ ē subsequēs. sȝ sp p̄ueniēs. fm̄ illud p̄. Jo. iiij. Nō q̄si nos dilexi/mus deū. sȝ qꝛ ipe prior dilexit nos. q̄ gr̄a nō đȝ poni p̄ueniēs z subsequēs. ¶ P̄. gr̄a ḡtu faciēs ē vna tm̄ in homie cū sit sufficiens. fm̄ illud. ij. ad Corin. xij. Sufficit tibi gr̄a mea. sȝ idē nō pt ee prius z posteri⁹ q̄ gr̄a incōuenienter diuidit̄ in p̄uenientē z subsequē/tem. ¶ P̄. gr̄a cognoscit̄ p effect⁹. sȝ infiniti sunt effe/ctus gr̄e q̄z vn⁹ ꝓcedit aliū. q̄ si penes hos gr̄a de/beret diuidi in p̄uenientē z subsequentē. videt̄ q̄ infi/nite eēnt spēs gr̄e. infinita āt relinquunt̄ a q̄libet ar/te. nō q̄ gr̄a ꝯuenienter diuidit̄ in p̄uenientē z subse/quentē. ¶ Sȝ ꝯ ē. q̄ gr̄a dei ex ei⁹ misericordia ꝓue/nit. sȝ vtrūqȝ in ps. legit̄. Misericordia ei⁹ p̄ueniet me. z iterū. Misericordia ei⁹ subseq̄t me. q̄ gr̄a cō/uenienter diuidit̄ in p̄uenientē z subseq̄uentē.

¶ Hic D. inq̄rit de q̄dā alia diuisiōe. q̄ seq̄t ex p̄dictis

¶ Rn̄deo dōm. q̄ sicut gr̄a diuidit̄ in operantē et cooperantē fm̄ diuersos effect⁹. ita etiā in p̄ueni/entē z subsequentē q̄litercūqȝ ḡtia accipiat̄. sunt aūt q̄nqȝ effect⁹ gr̄e in nob. q̄z p̄mus ē vt aia sanet̄. scđs vt bonū velit. terti⁹ ē. vt bonū qđ vult efficacit̄ opet̄. q̄rtus ē vt in bono ꝑseueret. q̄ntus ē vt ad glīam ꝑ/ueniat. z iō ḡtia fm̄ q̄ causat in nob p̄mū effectū vo/cat̄ p̄ueniens respectu scđi effect⁹. z put causat in no/bis secundū vocat̄ subsequēs respectu p̄mi effectus

¶ Ad scđm dōm. q̄ deus nō sine nob nos iustifi/cat. qꝛ p motū liberi arbitrij dū iustificamur dei iusti/tie ꝯsentim⁹. ille tn̄ mot⁹ nō ē cā gr̄e. sȝ effectus. vn̄ tota operatio ꝑtinet ad grām.

¶ Ad maiorē ꝯcedit̄. Aliť tn̄ opat̄ in nob iustificatis one gr̄a habitual'. aliter motio dei q̄ infra q. cxiij. ar. vj. et viij. dicet̄ infusio gr̄e. qꝛ gr̄a habitual' opat̄ formalr. sed motio opat̄ effectiue. causando videlȝ in nob grām ha/bitualē. z etiā disponēdo li. ar. vt ꝯsentiat iustitie dei. Ad minorē negat̄ ipa. etiā itelligendo cā de vtraqȝ gr̄a. Ad ꝓbatōez đr. q̄ mot⁹ li. ar. fm̄ quē hō đr nō sine se iu/stificari. hȝ se tm̄ dispositiue ad iustificatōem. nō effectiue ꝓductiue ipius gr̄e iustificantꝭ. Et ille mot⁹ li. ar. causat̄ etiā ex motiōe diuia. Et lȝ dispō hois ordine nature ꝓ/cedat forme susceptiōem. nō tn̄ ꝓcedit actiōem agētis Et q̄ mot⁹ ille li. ar. seq̄t ordine nature gr̄e ifusionē. lȝ ꝓcedat ordine nature forme ꝯsecutōez. Un̄ seq̄t̄. q̄ motio dei est gr̄a opans. qꝛ infundit grām p quā infusionē ē motus li. ar. Et p ꝯn̄s motio diuia. q̄ ē ifusio gr̄e vocat̄ merito gr̄a opans iustificatōis. q̄re negat̄ ꝯn̄a. ¶ Nota q̄ motus q̄ ꝯsentim⁹ ē effect⁹ gr̄e. p⁹ q̄dē ḡtuite motōis que ē ifusio gr̄e. sicut cause agētꝭ z disponētꝭ mobile. qđ ē li. ar. Nā in eo instāti p q̄ infundit̄ gr̄a. causat̄ a deo mot⁹ li. ar. dispo/sitiu⁹ ad iustificatōem p illā infusionē. Est etiā effectus gr̄e habitual' mediāte charitate. sicut agētꝭ istrumētal' ꝑ/ficientꝭ z disponētis li. ar. formalr. z de his magis infra. Oportet em̄ supponere nunc. q̄ mot⁹ li. ar. ad iustificatōez requisitus. ē mot⁹ gr̄a z charitate informat⁹. q̄ q̄dē p̄intelli/git̄ acq̄sitioni gr̄e. Tn̄ vt dictū ē. nō p̄intelligit̄ ḡtuite mo/tioni. q̄ ē gr̄e ifusio zc̄. vide D. sanc. in de veri. mate. xxviij. q. viij. ad sextū septimū z octauū. Un̄ ad sextū đr ad auc/toritatē Augustini h̄ allegatā. q̄ itelligēdū ē. Nō iustifi/cabit te. sine te disponēte aliq̄lr ad grām. Et ad septimū Mot⁹ li. ar. nō ē cā ifusiōis gr̄e. Et ad octauū. in iustifi/catōe ipi⁹ hō nō ē adiutor dei. q̄si sit cū eo efficiēs grāȝ. sȝ solū sicut se ꝓpans ad grām. Un̄ pȝ. q̄ sola gr̄a opatur iustificatōez. z iō recte đr opans ꝑtiȝ diuia motio z opa/tio. vide z infra. q. cxij. ar. ij. qꝛ ē duplex ꝓparatio. aliq̄ ꝓce/dit ad grām ḡtū facientē. nō tn̄ ḡtuitā motionē. Alia sit ē cū gr̄a ḡtū faciēte. Et de illa itelligo. q̄ sit aliq̄lr effect⁹ gratie. etiam habitualis.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ cooperari đr aliq̄s alicui nō solū sicut secundariū agēs pncipali agēti. sȝ sicut ad/iuuans ad p̄suppositū finē. hō aūt p grām opantē adiuuat̄ a deo vt bonū velit. z iō p̄supposito iā fine ꝯsequens est vt gratia nobis cooperet̄

¶ Ad maiorē negat̄. q̄ solū iferi⁹ agēs coopet̄. imo z pncipale agēs pt coopari. nō qꝛ subministret z min⁹ pn/cipalr ꝯcurrat ad op⁹. sȝ qꝛ adiuuat ad suppositū finem. ita q̄ pncipale agēs mouet ad finē. i. facit velle bonū finē et vt in illa opatōe ꝑmaneat z iteri⁹ volūtatē ꝯfirmet Minor ꝯcedit̄. qꝛ etiā cū volūtas opat̄ meritoriū op⁹ h̄ est pncipali⁹ a deo. Sȝ negat̄ ꝯn̄a. D. in 2°. vbi sup̄ hȝ so/lutōez hui⁹ argumēti. qꝛ gr̄a đr coopans. nō qꝛ nō sit pn/cipale agēs. sȝ qꝛ li. ar. ministrat subam act⁹. Et a gr̄a ē forma. p quā act⁹ ē meritori⁹. vn̄ đr coopans. qꝛ ꝯplet id qđ p li. ar. exhibet̄. z h̄ ꝑtꝭ quēcūqȝ motū vl' intrinsecū vl' ex/trinsecū. Si āt accipit̄ coopans vt respiciat actū exteriorē tn̄. sic đr coopans nō ꝓpt̄ pncipalitatē libe. ar. ad grām. sȝ ꝓpt̄ pncipalitatē ei⁹ ad actū. Act⁹ em̄ interiores i moral/lib⁹ potiores sunt exteriorib⁹. vn̄ ꝯueniēter gr̄a fm̄ q̄ causꝭ

¶ D. in pricipio cor. ponit 9clonē respō. cū pbatōe. 2° limitat eadē. ibi. Et sic zc. 3° 9firmat eā auctoritate. ibi. Et h ē zc. Conclusio ḡ respō. ondēs q̄litatē illi⁹ diuisiōis ē ista. Sic grā diuidit in opantē z coopantē fm̄ diuersos effect⁹. ita etiā i pueniente z subseq̄nte q̄liter cūq̄ accipiat grā. vl̄ p motiōe vl̄ habituali dono (Et vult 9clo. q ē diuisio nō fm diuersas grās. s3 fm diuersos effect⁹ eiusdē grē. vel habitualr vel auxilij gratuiti) Ondit 9cl. q ad se eūdā ptē. pma cm̄ relinqt nota ex ar. q. Sūt qnq effect⁹ gre i nob sz pm⁹ zc. vt i lra igit 9clo pa. Tenet 9na qz grā fm q causat in nob pmū effectū. vocat pueniens respectu scdi effect⁹. Et put causat in nob 2m vocat subseq̄ns respectu pmi effect⁹. Quare bn̄ seqt. s3 qnq effect⁹ grē p ordinē se hntes. igit grā diuidit p puenientē z subseq̄ntē fm diuersos effect⁹. vt dr 9clo. pariter cū dr

¶ Et sicut vn⁹ effect⁹ ē posterior vno effectu z por alio ita grā pt dici pueniens z subsequens fm eundem effectum respectu diuersorū

¶ Limitat 9clonē pcedētē tali 9clone alia. Grā pt dici puenies z subseq̄ns etiā fm eūdē effectū respectu diuersoz. Ita videl3 q illa diuisio nō solū attēdit fm diuersos effect⁹. vt dixit pma 9clo. s3 etiā fm eūdē respectu diuersoz). pbat. vel magis declarat qz vn⁹ effectus ē posterior vno effectu. z por alio igit 9clo 2a. Tenet 9na qz grā dr pueniēs p subseq̄ns rōne effect⁹ agit si vn⁹ effect⁹ puenit vnū z subseqt aliū. bn̄ seqt 9clo. Ans pt declarari exēplariter. Sic bonū velle ē posterior sanatōe z por bona z efficaci opatōe. Vn̄ grā fm bonū velle ē subseq̄ns ad seipsam fm sanatōem z pueniēs respectu opatōe. deīn cū dr

¶ Et h ē qd Aug⁹. dr in lib. de natura z grā. Preuenit vt sanemur. subseqtur vt sanati vegetemur puenit vt vocamur. subseqtur vt glorificemur.

¶ Cōfirmat dicta pserti p 9clone nisi. Auctoritate btī Augu. Qui distinguit pueniētē z subseq̄ntē fm diuersos effect⁹ vt p3 i lra Nota circa 9clonē nisi. qz vez ē q grā q̄cūq mō accepta diuidit i pueniētē z subseq̄ntē tm̄ aliter se h3 ad vnitatē grā habitualr aliter gratuiti auxilii. qz sic gratia operās z cooperās vt dr de habituali grā dicūt vnū habitū fm diuersos effect⁹ Ita pueniēs et subseq̄ns vt dr de grām habitualē dicūt eundē habitū fm diuersos effect⁹. imo oēs qnq effect⁹ recitati sunt ab eadē grā vt tāget ad scdm. Et h3 Do. in de veri. ma. xxvij. q. v. ad vm. S3 sic grā operās z cooperās vt dicūt diuinā motōem z effectū diuinū sunt diuerse grē. Ita z h oportet dicere pportionabilr de pueniētē z subseq̄nte. qz scz gratia pueniēs dr vnū effectū gratuitatē volūtat diuine porē alia Et subseq̄ns dr aliū effectū posteriorē pori. vt patebit etiā ad tertiū. Quare vtraq q̄dē grā diuidit p pueniētē z subseq̄ntē. s3 nō eodē mō. Vn̄ dicta D. pcedūt pserti de grā habituali q scz diuidit fm diuersos effectus vna manēs i eēntia. s3 gratuiti auxiliū diuidit q̄dē fm diuersos effect⁹. q et sunt diuerse gratie. s3 pcedāt ab vna grā gratūfaciēte effectiue. scz diuina acceptatōe z volūtatis. s3 nō sunt in se vnū sic gratia habitualr vna ē fm diuersos effect⁹. s3 ille gratie sunt magis diuersi effectus eiusdē diuine volūtatis zc.

¶ Argumētū in 9riū ē p 9clone nisi. Et videt pserti itelligēdū dictū psal. de grā p vt ē gratuita motio. qz aliq puenit aliq illā pueniētē subseqt Ita vt p mise ricordiā itelligat auxiliū misedie z gratuite collatū zc.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q dilectio dei noiat aliqd eternū. z id nunq̄ pt dici nisi pueniens. s3 gratia facit effectū tpalē q pt pcedere aliqd z ad aliqd subseq. z iō gratia pt dici pueniens z subsequens

¶ Maior qdē fa. s3 tm̄ lōga imo ifinita distātia ē iter diuinā electōē. z grā formalr hoi ihērētē. tāq̄ iter eternū z tpale. qd tpale h3 effect⁹ se puenientes z subseq̄ntes. Vel 9sistit in ill' effectib⁹ p ordinē ab eterna dilectōe deriuatis. Minor 9cedit qz eternū nō pt eē nisi pueniēs Et qz dilectio dei ē cā ois pfectōis gratuita prima Ideo nō pt eā aliqd gratuitorū puenire. sec⁹ de effectib⁹ gratie qrū vn⁹ aliū pcedit Et vn⁹ z idē etiā pcedit vnū z seqtur aliud Quare negat 9na.

¶ Ad scdm dōm. q grā diuersificat p h q est preueniens z subseq̄ns fm eēntiā. s3 solū fm effectū sic et de operāte z cooperante dictum ē. qz etiā scdm q gratia subseq̄ns ad gloriā ptinet nō ē alia numero a gratia pueniēte p quā nūc iustificamur. sic em̄ charitas vie non euacuat s3 pficit in patria. ita etiā z de lumine gratie ē dicēdū. quia neutrum in sui ratione imperfectionem iportat.

¶ Maior 9cedit q grā gratū faciēs formalr ē vna tm̄ fm eēntiā i hoīem Et de ista maior eD. mouet specialem q̄stionē de veritate ma. xxvij. q. v. Tamē effect⁹ gratie gratūfaciēns effectie sunt plures vt D. ibidē ponit circa finē cor. q̄sti. Et etiā tactū ē ar. pcedēti. Ad minorē negat. q idē fm eēntiā nō possit eē pus z posteri⁹ fm diuersos effect⁹. vel etiā fm eūdē ad diuersa 9pari Ad 9ns g zc. Vez nō diuidit i pueniētē z subseq̄ntē sic i diuersas grās grū faciētes p eēntiā. q̄mōcūq accipiat 9ns grā siue in via siue in patria Pro intellectu dictoz z solutōis huius Nota q grā pueniēs z subseq̄ns accipiūt Uno⁹ vt ptinet ad viā. Alio mō vt subseq̄ns ptinet ad patriā. Ita q pueniēs ad totū statū meriti referat. Gratia aūt subseq̄ns ad pmū Prio aūt mō grā subseq̄ns ptinet ad viā et dr grām fm posteritatē effectū gratie. sic pueniēs porē effectū. vel etiā vt pueniēs dr oēs effect⁹ gratie in via. subseq̄ns po pseuerātiā i ipis. Ita q in toto gratia pueniēs et subseq̄ns accipiat tripli. Et duo modi ptinēt ad viā Grā pueniens p subseq̄ns mltiplr S3 tertio modo subseq̄ns ptinet ad gloriā Uult g Do. sac. sic z i de veritate sup ad vi. q gratia subseq̄ns nō solū fm q ptinet ad viā ē eadē cū gratia pueniēte ip ad viam s3 etiā ē eadē i eēntia cū gratia patrie q ad gloriā ptinet. immo ē glia Et rō ē ex sup dictis q. lxvij. ar. vi. qz qn̄ ipfectio nō ē de rōne habit⁹. pserti gratuiti tūc idē manet in patria. q h fuit. Cū g ipfectio nō sit de rōne gratie z caritatis sic ē de rōne fidei z spei. Ideo eadē gratia q h ē pueniēs erit i patria subseq̄ns fm posteriorē effectū sibi p statu patrie 9petētē Et gratia pueniēs z subseq̄ns vt accipiunt in via correspōdēt opanti z coopanti s3 tm̄ subseq̄ns patrie etiā sit eadē in sub̄a. Nota aūt ex his q si gratia hic pueniēs capiat p eēntia sua tm̄. tūc eadē p sui augmētū fit glia in patria capiēdo gloriā. vt supra dictū fuit q. pce. ar. iij. z iiij. nō p btitudie s3 p oi pncipio ad btitudinē 9currere Si aūt capit gratia viatica cum vtutib⁹ q p h statim ab ipa originat mō supra dictio. tunc nō ē idem qd gloria. qz aliq vtutes hic seq̄ntes gratiam. nō manēt in gloria nec p 9ns sunt gloria vt fides z spes. Patet ex his quō Scot⁹ vbi sup dis. xxvi. scdē nihil facit 9 D. san. qz gratia ē q̄dē idē cū gloria in vna accepcōe Idē fm eēntiā s3 nō fm modū eēdi. rōne cu⁹ dr 9plenue gloria z

ergo nō optet ꝙ si grā ē in eēntia aīe ꝙ ꝓ hͦ statu sit in ea glīa actu sꝫ illō qͦd erit glīa ꝑ sui augmētū in statu patrie. Et ꝑ hec itelligit solō Do. sanc.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ q̄uis effect⁹ gratie possint eē infiniti nūero sicut sunt infiniti act⁹ hūani. tñ omēs reducunt ad aliq̄ determinata in specie ꝛ pterea omnes ꝯueniūt in hoc ꝙ vnus aliū ꝑcedit

¶ Maior ꝯcedit ꝛ dico etiā ꝙ ista diuisio sumit ꝓm effect⁹ gratie. Minor ꝟa sunt ifiniti nūero tñ reducūt ad q̄nqꝫ in specie. vt patuit in cor. Et scōo dato ꝙ sunt ifiniti et ꝙ ꝓm se nō cogniti tñ cognoscūt ꝓm hoc ꝙ sunt ꝑuenientes ꝛ subsequētes. Vltra ꝙ ꝛc. Negat ꝯnā. qꝛ grā ꝑueniēs ꝛ subsequēs nō diuidit ꝓm effect⁹ gratie in ꝑticulari ꝓm nūerū hoꝝ effectuū sꝫ ꝓm spēm. ꝛ vt ꝯueniūt in hoc ꝙ ꝑcedūt ꝛ subsequūt. Quare negat etiā ꝙ eēnt infinite species sꝫ tm̄ due. Vltra ifinita relinquūt ab arte. vt ifinita sunt. tñ ꝓm ꝙ ꝯueniūt in aliq̄ certo finito pñt ꝑ artē determinari ꝛ sic ē i ꝓposito vt dictū ē. q̄re negat vlterior ꝯnā. Quia oēs effect⁹ grē gratūfaciētis ꝯueniūt in hͦ ꝙ se ꝑcedunt vel sequunt ꝛ ꝓm hͦ gratia hꝫ ꝓm eos certā diuisionē. Et hͦ ē veꝝ siue de gratūfaciēte formalr loq̄mur siue de gratuita motōe qꝛ vtrobiqꝫ pñt eē ifiniti effect⁹ ꝓm numerū. ꝯueniunt tñ vt dictū est

¶ Utrum gratia gratis data ꝯuenienter ab Apostolo distinguatur.

E

AD q̄rtū sic ꝑcedit. Uidet ꝙ gratia grat̄ data incōuenienter ab aplō distinguat. Omē em̄ donū qͦd nobis a deo grat̄ datur pt dici grā gatis data. sꝫ infinita sunt dona q̄ nobis gratis a deo ꝯcedūt tā in bonis aīe q̄ꝫ in bonis corꝑis. q̄ tñ nos deo gratos nō faciunt ꝙ grē gratis date nō pñt ꝯprehēdi sub aliq̄ certa diuisione. ¶ Pͤ. grā gratis data distinguit ꝯtra grām gratū faciente. sꝫ fides ptinet ad grām gratū faciētē qꝛ ꝑ ipaꝫ iustificamur ꝓm illud ro. v. Justificati igit ex fide ꝛc. ꝙ incōueniēter ponit fides inter grās gratis datas. ꝑsertim cū alie ꝟtutes ibi non ponant vt spes ꝛ charitas. ¶ Pͤ. opatio sanitatū ꝛ loq̄ diuersa gn̄a linguarū miracula q̄dā sunt. interptatio etiā sermonū ad sapientiā vel sciam ptinet ꝓm illud daniel' ꝑmo. Pueris his dedit deus sciam ꝛ disciplinā in omi libro ꝛ sapiētia. ꝙ incōueniēter diuidit grā sanitatū ꝛ gn̄a linguarū ꝯtra opatōem ꝟtutū ꝛ iterptatio sermonū ꝯtra sermonē sapiētie ꝛ sciētie. ¶ Pͤ. sicut sapiētia ꝛ sciētia sunt q̄dā dona spūsscti. ita etiā intellect⁹ ꝯsiliū pietas ꝛ fortitudo ꝛ timor. vt supra dictū est.

q.xlviij.ar. quarto.

ꝙ hec etiā debēt poni inter grās gratis datas. ¶ Sed ꝯtra ē qͦd aplꝰ dt. ꝑmo. ad corinth. xij. Alij ꝑ spiritū dat sermo sapiētie. alij āt sermo sciētie scdm eundē spiritū. alteri fides in eodē spiritu. alij grā sanitatū. alij operatio ꝟtutū. alij ꝓphetia. alij discretio spirituū. alij gn̄a linguaꝝ. alij iterptatio ꝓmonū

¶ Hic Do. inq̄rit de subdiuisione vlteri⁹ mēbri diuisiōis ꝑͤ gn̄al' scꝫ de diuisiōe grē g̃tis date quā aplꝰ fecit ꝑͤ ad corinth. xij. An videlꝫ sit sufficiēs cū diuidit in nouē mēbra recitata in argumēto in ꝯtrariū.

¶ Rn̄deo dōm ꝙ sicut supra dictū dictū ē gratia gratis data ordinat ad hͦ ꝙ hō alteri cooperet vt reducat ad deū. hō āt ad hoc opari nō pt interi⁹ mouēdo. hoc em̄ solius dei ē. sꝫ solū exteri⁹ docendo vel ꝑsuadēdo. ꝛ iō gratia gratis data illa sub se ꝯtinet q̄bus hō indiget ad hoc ꝙ alterū instruat in rebꝫ diuinis que sunt supra rōnem.

ar. ꝑͦ.

¶ D. Cōclusionē rn̄siuā expꝰsse nō ponit sꝫ iplicite talē intēdit ꝛ habet ex argumēto i ꝯtrariū ex auctoritate aplī. Gratia gratis data ꝯueniēter ab aplō distinguit scꝫ in sermonē sapiētie ꝛc. vt i argumēto i ꝯtriū. ꝓbat ꝯclo ꝑ corp⁹ articuli sic. Gratia gratis data ꝯtinet sub se q̄bꝫ hō idiget ad hoc ꝙ alteꝝ istruat in rebꝫ diuinis q̄ sunt supra rōem .i. tot sunt gratie gratis date vel gratia gratis data ꝯueniēter in eas distīguit q̄t sunt nece ad instructōem alterius in his q̄ sunt fidei. Sꝫ ille grē q̄s enūerat Aplꝰ sꝫ hmōi qꝛ scꝫ hō eis idiget ad istructōem rebꝫ diuinis scilꝫ credibilibꝫ ꝛ sufficiūt. igit ꝯclo ꝟa. Hui⁹ rōnis D. ponit maiorē. 2° ꝓbat minorē supplētā ibi. Ad hoc āt ꝛc. Maior ꝙ ꝓbat ꝑncipio qꝛ gratis data gratia ordinat ad hͦ ꝙ hō alteri coopet vt in deū reducat. sꝫ hō non pt opari interi⁹ mouēdo sꝫ solū exteri⁹ docēdo ꝛ ꝑsuadēdo. igit sequit maior. Ex q̄ habet ꝙ optet distinctōeꝫ gratie gratis date accipe ꝓm ꝙ ꝑ vnū pt alioꝝ sal' ꝓcurare exteri⁹ ꝑsuadēdo ꝛ docēdo ea q̄ sūt fidei ꝛ salutis. Maior ꝓria parꝫ ex ar. ꝑͦ vbi dictū ē. qꝛ gratia gratis data sit ad hͦ ꝙ ꝑ eā vn⁹ aliū in deuꝫ reducat. Minor pꝫ. qꝛ iteri⁹ opari ē solius dei. vt patuit supra. q. viij. ar. ꝑͦ ꝛ alibi. Ex ꝙ hō reducit nō infundēdo grām nec mouēdo directe voluntateꝫ qͦd soli⁹ dei ē. sꝫ ꝑsuadēdo ꝛ docēdo sic ꝛ sup̄ de iductōne in petīn dictū fuit.

Cōsequēter cū dt

Cōclo iiij.

¶ Ad hoc āt tria req̄runt. Prio q̄dē ꝙ hō sit sortitus plenitudinē cognitōis diuinoꝝ. vt ex hͦ istruere alios possit. Scōo vt possit ꝯfirmare vel ꝓbare ea q̄ dt. alias nō eēt efficax ei⁹ doctrina. Tertio vt ea q̄ ꝯcipit possit ꝯueniēter auditoribꝫ ꝓferre

¶ Declarat ꝛ explicat minorē ꝑncipalē ꝛ arguit sic. hō ad docēdū ꝛ instruēdū i his q̄ sūt supra rōem tribꝫ idiget scꝫ plenitudine ꝯgnitōis diuinoꝝ. 2° ꝯfirmatōne ꝛ ꝓbatōe eoꝝ q̄ dt. ꝛ tertio ꝯueniēti ꝓpōne ꝛ ꝓlatōe apō auditores. Sꝫ ad ista tria necāria sūt grē gratis date enūerate ab aplō. igit minor ꝑncipal' ꝟa. hmōi ꝓbatiōis D. ponit ꝑͦ maiorē. 2° declarat minorē ibi. Quantū igit ꝛc. Maior ꝙ prima de se pꝫ q̄ ad ꝑmā ꝑtē. qꝛ nō sortit⁹ plenitudinē ꝯgnitōis diuinoꝝ nō pt ꝑfecte docere. scōa ꝑs parꝫ. qꝛ si nō pt doctrinā ꝯfirmare nō erit efficax. tertia pꝫ qꝛ si non itelligeret vl' nō ꝯueniēter exponeret difficultates frustra doceret ꝛc. Et istā maiorē D. ponit sup aplm sub his verbis. Ad exteri⁹ ꝑsuadēdū requirit ꝑͦ facultas ꝑsuadendi 2° facultas ꝑsuasionē ꝯfirmādi. tertio ꝑsuasionē intelligibilr ꝓponēdi. Et redit i idē cū maiore hͦ posita ꝛc. ꝯūr ibi

¶ Quantū igit ad ꝑmū tria sunt necāria sicut etiam apparet in magisterio hūano. optet em̄ ꝙ illi q̄ dꝫ aliū instruere in aliq̄ scia. Prio q̄dē vt ꝑncipia illi⁹ scie sint ei certissima ꝛ q̄tū ad hͦ ponit fides q̄ est certitudo de rebꝫ iuisibilibꝫ q̄ supponūt vt ꝑncipia in catholica doctrina. Scōo optet ꝙ doctor recte se habeat circa ꝑncipales ꝯclusiones scie. ꝛ sic ponitur sermo sapientie q̄ ē cognitio diuinoꝝ. Tertio optet

vt etiā abūdet exēplis ⁊ cognitōe affectuū p q̄s interdū opțet manifestare causas. ⁊ q̄ztū ad hoc ponitur sermo sciētie q̄ ē cognitio rez humanaꝝ. qꝛ inuisibilia dei p ea q̄ facta sunt itellecta ꝯspiciunt

Explicat p̄ruīā minorē tali assumpto. Quātū ad p̄mū scꝫ plenitudinē ꝯgnitōis tres sunt necarie. scilꝫ fides. sermo sapiētie. ser. no scie. q̄ztū ad scdm. scꝫ ꝯfirmatōem ⁊ pbatōes sunt neče q̄tuoꝛ alie. scꝫ gr̄a sanitatū. opatio virtutū. pphetia ⁊ discretio spirituū. q̄ztū ad tertiū scꝫ ꝯuenientē platōem coꝝ ⁊ intelligibilē q̄ docet. reqrūtur alie due scꝫ gr̄a linguaꝝ. ⁊ interp̄tatio sermonū. igr̄ minoꝛ hȝ. Assumptū declarat D. p°. q̄ ad p̄mā p̄tē. scdo q̄ ad scdam ibi Cōfirmatio āt ⁊c. tertio q̄ ad tertiā ibi Facultas aūt ⁊c. clare i lr̄a. Nota āt post D. san. sup apl̄m. q̄ fides nō capit̄ h̄ p v̄tute fidei. qꝛ sic ē cōis oib̄ mēbris xp̄i. nō sic gr̄e gratisdate q̄ sunt diuerse. sꝫ accipit̄ fides p sermōe fidei. put scꝫ hō p̄t recte pponere ea q̄ sunt fidei v̄ p certitudine fidei quā aliqs hȝ excellēter. Et s̄ tal̄ fides ē cognitio certa ⁊ sine dubitatōe de p̄ncipijs doctrine fidei. Sermo āt sapiētie ē de p̄ncipalib̄ ꝯclōnib̄ q̄ sꝫ res diuine necessarie ad salutē. ⁊ ē gr̄a q̄ qs p̄t ꝑsuadere q̄ ad ꝯgnitōēꝫ ptinent. scientie sermo est qua quis per creaturas manifestare potest q̄ sunt dei ⁊c. Deinde cū dr̄.

¶ Cōfirmatio āt in his q̄ subdūtur rōni est p argumēta. In his āt q̄ sunt supra rōnem diuinit̄ reuelata ꝯfirmatio ē p ea q̄ sunt diuini v̄tuti ppria. et h̄ dupl̄r. Uno q̄dē mō vt doctoꝛ sacre doctrine faciat q̄ sol⁹ de⁹ facere p̄t in opib̄ miraculosis siue sint ad salutē corpoꝝ. ⁊ q̄ztū ad h̄ ponit̄ gratia sanitatū siue ordinet̄ ad solā diuine p̄tātis manifestatōem. sicut q̄ sol stet aut tenebrescat. q̄ mare diuidat̄. ⁊ q̄ztū ad hoc ponit̄ opatio v̄tutū. Scdo vt possit manifestare ea q̄ soli⁹ dei ē scire. ⁊ hec sunt ꝯtingētia futura. ⁊ q̄ztū ad h̄ ponit̄ pphetia. ⁊ etiaꝫ occulta cordium ⁊ q̄ztū ad h̄ ponit̄ discretio spirituū

¶ Subiūgit q̄ sꝫ p explicatōe scde p̄tis assumpti dare in lr̄a. Nota āt q̄ gratia sanitatū ⁊ opatio v̄tutis distinguūt̄ ⁊ patebit ad tertiū. discretio āt spirituū ē qua hō discernere p̄t q̄ spū aliqs moueat̄ ad loquēdū vl̄ operādū. puta vtꝝ spū charitatis vel spū iudie. Et s̄m D. sup apl̄m. ille gr̄e sunt cōfirmatiue coꝝ q̄ sunt fidei a signo diuino. sicut Moises mittēd⁹ ad p̄lm israel signuꝫ accepit a deo p q̄d ꝯfirmaret q̄d dicebat sicꝫ signo regio ꝯfirmat̄. q̄ aliqd sit de mādato regis Deinde ibi

¶ Facultas āt pronūciandi p̄t attēdi vel q̄ztū ad ideoma in q̄ aliqs possit intelligi. ⁊ scdm h̄ ponunt̄ gn̄a linguarū. vel q̄ztū ad sensuꝫ coꝝ q̄ sunt pferenda. ⁊ q̄ztū ad hoc ponitur interp̄tatio sermonū.

Ostēdit tertiā p̄tē assumpti. scꝫ q̄ ad ꝯuenietē platōeꝫ et intelligibilē ꝯnonem coꝝ q̄ docent̄ nece sint due gr̄e ⁊c. clare in lr̄a Nota q̄ facultas pnūciandi ꝑsuasionē ꝯsistit in h̄ q̄ hō possit loq̄ itelligibil̄r alijs. q̄d q̄dē ipedit̄ dupliciter Unomō p diuersitatē ideomatū. ꝯtra q̄d impedimētū dat̄ gratia linguaꝝ. vt scꝫ possit loq̄ diuersis linguis vt itelligat̄ ab oib̄. Alio mō ipedit̄ itelligibilitas locutōis p obscuritatē scripture iducēde. ꝯtra q̄d dat̄ remediū p iterp̄tatōem sermonū. i. difficiliū scripturaꝝ. Ex oībus istis habet̄ pbatio minoris p̄ncipal̄. scꝫ q̄ gr̄e enumerate ab aplo sunt necarie ad istructōeꝫ de reb̄ diuinis

supnaturalib̄ credēdis ⁊ intelligēdis p quaꝝ fidē homines in deū reducunt̄. Et p ꝯn̄s sequit̄ ꝯclo p̄dicta ⁊c. de materia illi⁹ ar. vide tertio ꝯtra genti. ca. cliij. p totū

¶ Argumētū in ꝯtrariū ē ꝯfirmatio ꝯclōnis p auctoritatē apl̄i ponētis distinctōeꝫ gr̄e gratisdate i nouē ptes

¶ Ad p̄mū ergo dōm. q̄ sicut sup̄ dictū ē. nō oīa bn̄ficia q̄ nobis diuinit̄ ꝯcedūt̄ gratie gratis date dicūt̄. sꝫ solū illa q̄ excedūt facultatē nature. sicut q̄ p̄dicatoꝛ abūdet sermōe sapientie ⁊ scie ⁊ alijs hmōi et talia ponunt̄ hic sub gratia gratis data. Ar. p̄.

¶ Ad maiorē pꝫ. ex ar. p̄mo ad scdm. qꝛ donū q̄d gratis dat̄. ita q̄ nec ex merito psone nec ex debito nature sꝫ supra ei⁹ facultatē. sic q̄ ordo natural̄ reꝝ tale donū non reqrat. Ad minorē ifinita dona nobis a deo ꝯcedunt̄ gratis qꝛ nō ex meritis ꝯcedit̄ Sed negat̄. q̄ ꝯcedāt̄ gratis. qꝛ nō ex debito ꝛ supra facultatē nature Et dico q̄ bona aīe q̄ nō sunt supra facultatē nature dant̄ ex debito. simil̄r bona corpis ⁊ h̄ pꝫ ex dictꝫ supra. q. cxvij. ar. iij. ad tertiū. qꝛ ordo reꝝ reqrit vt iferiora p supiora regāt̄. Et iō ministeria angeloꝝ ⁊ hmōi bona aīe nō sunt supra facultatē ⁊ debitū nature Silr̄ corpalia subsidia sunt de debito nature vt pꝫ ex allegatꝫ ar. p°. ad 2m ex ꝯtra gētiles qꝛ ⁊ iumētis talia subsidia non desunt. Et periret ordo vniuersi si talia bn̄ficia subtraherēt̄. vn̄ ordo natural̄ hec exigit. ⁊ p ꝯn̄s nō sunt supra debitū nature. Et s̄ negat̄ ꝯn̄a. qꝛ gr̄e gratisdate ⁊ nō gratū facientes excedūt facultatē ⁊ debitū nature ⁊ ꝯphendunt̄ur in dictis gratijs ab apostolo enumeratis

¶ Ad scdm dōm q̄ fides nō nūerattur hic inter gratias gratis datas s̄m q̄ ē quedā virtus iustificās hoiem in seipo sed s̄m hoc q̄ ipoꝛtat quandā supeminentē certitudinē fidei. ex q̄ hō sit idoneus ad istruendū alios de his q̄ ad fidē ptinent. spes aūt ⁊ charitas ptinent ad vim appetitiuam s̄m q̄ per eaꝫ homo in deum oꝛdinatur.

¶ Maioꝛ ꝯcedit̄. Ad minorē dr̄. q̄ fides v̄tus theologica ⁊ formata ptinet ad gr̄am gratūfacientē s̄m q̄d cōiuncta gr̄e iustificat hoiem in seipo. Nā gratia gratūfaciens vnit hoiem deo Sꝫ negat̄. q̄ fides vt hic loq̄mur de ea ptineat ad gr̄aꝫ gratūfaciētē sꝫ ipoꝛtat vt dictū ē. facultatē rectā ponēdi ea q̄ sunt fidei vel firmā adhesionē ad p̄ncipia fidei vel p ꝯstātia in his q̄ sunt fidei. vt hꝫ D. sanc. 2a 2e. q. iiij. ar. v. ad iiij. vbi ⁊ reprobat dicētes. fidē gratisdatā gr̄am. Idē esse q̄d fides iformis. vn̄ aliud est fides v̄tus. aliud fides gr̄a gratisdata. aliud fides fruct⁹ vt patuit etiā sup̄. q. lxx. ar. iij. ad tertiū. Ad ꝯn̄s Ergo ⁊c. verū fides v̄tus incōuenienter poneret̄ qꝛ ptinet ad gr̄am gratūfacientē. sicut ⁊ spes ⁊ charitas. qꝛ vniūt hoiem cū deo q̄d ē gratie gratū facientis Et m̄ ē maioꝛ apparentia q̄ spes ⁊ charitas ptineāt ad gr̄am gratūfacientē. qꝛ perficiūt appetitū hūāis vt vniat̄ cū deo q̄d ē gratū facientis gratie Gratie āt gratis date pficiūt intellectū ⁊ opatiuā v̄tutē ad docēdū ⁊ ꝯfirmādū ea q̄ sunt doctrine fidei. vn̄ et aliq̄ fidē informē (qꝛ etiā pficit itellectū ⁊ nō vnit deo) posuerūt iter gratisdatas. sꝫ obstat. qꝛ etiā iformis ē cōis oibus mēbris (saltē mēbris nūero) q̄d nō ē de gr̄isdatis

¶ Ad tertiū dōꝫ. q̄ gratia sanitatū distinguitur a gn̄ali opatione v̄tutū. qꝛ hꝫ specialē rōem inducēdi ad fidē. ad quā aliqs magis pmptus reddit̄ per

beneficiū corpalis sanitatis quā p fidei ꝟtutē assequimur. Silr etiā loq̄ varijs linguis ꝛ interp̄tari sermones hn̄t speciales q̄sdā rōes mouēdi ad fidē. ꝛ ideo ponūtur speciales gratie gratis date.

¶ Ad assumpti p̄mā ptē ꝯcedo q gr̄a sanitatū ē gr̄a faciēdi miraculū. ſ3 dico q p grām sanitatū aliq̄s psuadet alia rōne q̄ p opatōem ꝟtutū. q2 p grām sanitatū psuadet aliq̄s nō solū ꝓpter magnitudinē facti ſ3 etiā ꝓpt bn̄ficiū. ſ3 in opatōe ꝟtutū aliq̄s psuadet solū ꝛ ꝯfirmat fide ꝓpter magnitudinē facti. Et iō cū gr̄e gratis date distinguant̄ s̄m q diuersimode valēt ad psuadēdū ꝛ docēdū efficaciter. iō recte distinguūt̄. Dico scd̄o de gratia linguaꝝ q q̄uis ē miraculū ſ3 ordinatū ad aliū finē imediatū. q2 ad facultatē ꝓnūciādi itelligibilr vt patuit sed gr̄a ꝟtutū ordinat̄ ad ꝯfirmādū opibꝫ ea q̄ sunt fidei. vn̄ vna ordinat̄ ad s̄monē alia ad opatōem. q̄re recte distinguūt̄. Dico tertio. q itep̄tatio s̄monū aliter ordinat̄ ad mouēdū ad finē q̄ sapiētia ꝛ scia. q2 sapientia ꝛ scia valēt vt aliq̄s sit pfect⁹ in itellectu ꝯ̄ditionū de diuinis rebꝫ et hūanis. Sꝫ interp̄tatio sermonū valet ad itelligendū sensum scripture obscure ꝛ difficilis. Videm⁹ āt q aliq̄s pt multa sapere ꝛ loq̄ de diuinis ꝛ hūanis rebꝫ. q̄ tn̄ nō itelligit alienā linguā. nec obscurā scripturā iterp̄tari pt. q̄re negat̄ ꝯ̄n̄a. p oibꝫ ptibꝫ ꝯsequētis ꝛ rō iā patuit. Nota q S. in solōne hac itelligēd⁹ ē q loq̄ varijs linguis ꝛ iterp̄tari sermones hn̄t speciales rōnes mouēdi ad f. dē. distinctas videl3 ab opatōe ꝟtutū ꝛ a sermōe sapiētie ꝛ scie. loq̄ enī varijs linguis aliā rōem habet q̄ opatio ꝟtutū et iterp̄tatio aliā q̄ sermo sapiētie ꝛ scie. pt eīn aliq̄s itelligere ꝛ cognoscere diuina. ꝛ tn̄ obscuras scripturas nō intelligit nec hꝫ clarū sensum earū. Et g̊ sermo sapiētie ꝛ scie q̄ faciūt facultatem loq̄ndi de diuinis rebꝫ distinguuntur ab interpretatōe sermonum que est de scripturis difficilibus et sensu earum.

¶ Ad q̄rtū dōm. q sapientia ꝛ scia nō cōputant̄ inter gratias gratis datas s̄m q enumerant̄ iter dona spūs sctī. put. s. mens hoīs ē bene mobilis p spiritū sanctū ad ea q̄ sunt sapientie ꝛ scie. sic enī sunt dona spūs sctī. vt sup̄ dictū ē. ſ3 ꝯputant̄ iter gr̄as gratis datas scd̄m q ipoztāt q̄ndā abūdantiā scie ꝛ sapientie vt hō possit nō solū i seipo recte sapere de diuinis. sed etiā alios instruere ꝛ ꝯtradicētes reuincere. ꝛ iō inter gratias gratis datas signanter ponitur sermo sapiētie ꝛ sermo scie. q2 vt Aug. dt. xiiij. de trinit. aliud ē scire tantūmō q̄d hō credere debeat ꝓpter adipiscendā vitā beatā. aliud ē scire quēadmodū hoc ipm̄ ꝛ pijs opituletur ꝛ ꝯtra ipios defendat̄

q. lxviij. ar. p̄mo ꝛ iiij.

¶ Ad hoc patet solō etiā sup̄. q. lxix. ar. v. ad p̄ᵐ. Dico g̊ ad aīs q sapia ꝛc. put sīt dispōes mētis habitualr ꝯsistētes (q̄bꝫ efficit̄ bn̄ mobilia spū sctō) sīt dona sic itellect⁹ ꝛc. ſ3 negat̄ aīs de s̄mōe sapie ꝛ de s̄mone scie q sunt dona spūs sctī ꝯnexa grāt̄ facienti gr̄e formalr ꝛ charitati s̄m q Apl's loq̄t̄ notāter de sermōe sapiētie. Quare negatur ꝯ̄n̄a q2 sapientia vt donū nō ponit̄ inter gratias gratis datas. Nec p ꝯ̄ns opꝫ q alia dona ponant̄. si autē sapiētia vt donū poneret̄ inter gratis datas gratias ꝯ̄n̄a haberet apparentiam ꝛ ꝓcessum.

¶ Utrum gratia gratis data sit dignior q̄ gratia gratum faciens.

Ad q̄ntū sic ꝓcedit̄. Videt̄ q gratia gratis data sit dignior q̄ gratia gratum faciens. Bonū enī gentis ē meli⁹ q̄ bonū vnius. vt ph̄s dt in p̄. ethi. ſ3 gratia gratū faciēs ordinat̄ ad bonū vni⁹ hoīs. gratia aūt gratis data ordinat̄ ad bonū cōe toti⁹ ecclesie. vt sup̄ dictū est. g̊ gratia gratis data ē dignior q̄ gratia gratū faciens. ¶ P. maioris ꝟtutis ē q aliq̄d possit agere in aliud q̄ q solū in seipo pficiat̄. sicut maior ē claritas corporis qd̄ posset etiā alia corpa illuminare q̄ ei⁹ qd̄ ita in se lucet q alia illuminare nō pt. ꝓpter qd̄ etiā ph̄s dt in v. ethico. q iusticia ē pclarissima ꝟtutum p quā hō recte se hꝫ etiā ad alios. ſ3 p gratiā gratū facientē hō pficit̄ in seipo. p grām aūt gratis datā hō operat̄ ad pfectōem alioꝝ. g̊ gratia gratis data est dignior q̄ gratia gratū faciens. ¶ P. id qd̄ ē ꝓpriū meliorū dignius ē q̄ id qd̄ ē cōe oium. sicut rōcinari qd̄ ē ꝓpriū hoīs dignius ē q̄ sentire qd̄ est cōe oibus aīalibꝫ. ſ3 gratia gratū faciens ē cōis oibꝫ membris ecclesie. gratia āt gratis data ē ꝓpriū donū digniorū mēbroꝝ ecclesie. g̊ gratia gratis data est dignior q̄ gratia gratū faciēs. ¶ Sꝫ ꝯtra ē qd̄ Apl'us p̄. ad Corin. xij. enumeratis gratijs gratis datis subdit. Ad huc excellentiorē viā vobis demōstro. ꝛ sicut p sequētia pꝫ loq̄t̄ de charitate q̄ ptinet ad grām gratū facientē. g̊ gratia gratū faciēs excellentior est q̄ gratia gratis data.

ar. p̄. ꝛ iiij.

¶ Hic vltimo comparat mēbra p̄me diuisionis adinuicē scꝫ gratis datā ꝛ gratū facientē.

¶ Rn̄deo dōm. q vnaqueq̄ virtus tāto excellētior ē quāto ad altius bonū ordinat̄. semp aūt finis potior ē his que sunt ad finē. gratia āt gratū faciēs ordinat hoīem imediate ad ꝯiunctōem vltimi finis. gratia āt gratis date ordināt hoīem ad quedā preparatoria finis vltimi. sicut p ꝓphetiā ꝛ miracula ꝛ alia hmōi hoīes inducūt̄ ad hoc q vltimo fini coniungantur. ꝛ ideo gratia gratum faciens est multo excellentior q̄ gratia gratis data.

¶ Cōclusio rn̄siua ē ex cor. talis gratia gratū faciens est multo excellentior q̄ gratis data. Et itelligitur nō de gratū faciēte effectiue q̄ ē diuina acceptatio q̄ ꝯstat eē excellentissimā tāq̄ idēticā diuie eēntie ſ3 itelligit̄ de gr̄a gratū faciente q̄ est qualitas ꝛ donū formalr eēntiā aīe pficiens. ꝓbat̄ ꝯclō. Unaqueq̄ ꝟtus tāto excellētior ē q̄ntum ad bonū alti⁹ ordinat̄ ſ3 gr̄a gratū faciēs ordinat̄ ad altius bonū. igit̄ ꝯclō ꝟa. Maiorē D. relinq̄t notā ꝛ pꝫ et sup̄ dictis de ꝟtutibꝫ q2 ex obiecto ꝛ fine virt⁹ hꝫ nobilitatem.

Cōclō rn̄.

Nota āt q2 hec maior nō videt̄ ad ꝓpositū q2 assumit de ꝟtute cū tn̄ pus negatū sit grām eē ꝟtutē. Sꝫ dr q ꝟtus accipit̄ extēse. p habitu tā opatiuo q̄ habitu eēndi. ꝛ sic gratia ē ꝟtus hoc ē habit⁹ ꝯiūgens deo nō q̄dē p modū obiecti se habēti. ſ3 ꝯiūgit p assimilatiōem q̄ est s̄m pticipatōnem diuinitatis vt in. q. p̄ce. dictū est. vn̄ ꝛ D. dt de ordinare ad deū q̄ ordinatio etiā fit s̄m pticipatōem eē diuini. scd̄o pt dici q gr̄a ordinat ad deū s̄m se q̄dē mō dicto ſ3 tn̄ ē radix ꝟtutis q̄ ordinat̄ ad deū s̄m se

habenteꝫ ꝑ modū obiecti. Et ḡ rōne ꝟtutis a se deriuate ordinat ad deū eo mō q̄ ꝟtus ꝛ rōne hui⁹ maior ē ad ꝓpositū: qꝛ ꝛ grā ordinat ad bonū eo mō q̄ ꝟtus licet mediate ſꝫ imediate ordinat ad bonū diuinū formalr. qꝛ facit ꝯiūctōem q̄ ē ꝫm ꝑticipatōem diuine nature. Maiorē ſubintellectā D. ꝓbat ſic. ſꝑ finis ē potior hn̄s q̄ itꝫ ad finē. ſꝫ grā gratū faciēs ꝛc̄. vt in lr̄a ḡ maior ꝟa. Maior illa nota. minorē D. pro pma pte relinqt notā. qꝛ grā ꝯſiſtit i aſſimilatōe nature diuine. Vn̄ grā ꝫm ſe facit cōiūctōem ad vltimū finē in eē. ꝛ ꝫm charitatem ꝛ fidē atqꝫ ſpem facit ꝯiūctōem ꝑ inheſionē affect⁹ ꝛ itellect⁹. ſcd̄am ptē minoris. D. declarat exēplariter. qꝛ ꝓphetia grā gratis data ordinat hoiem ad ꝓphetādū q̄ ꝓphetatio ē mediū q̄ aliq̄ inducūt i fidē ꝛ ꝑ ꝯñs grām ꝛ ꝯiūctōeꝫ ad deum gratuitū. Silr̄ grā miraculoꝝ. Nota āt q̄ maior iſta aſſumit q̄ finis ē potior. Et minor dt̄ q̄ gratū faciens ordinat ad ꝯiūctōem vltimi finis Sꝫ oportet aduertere q̄ ꝯiūctio vltimi finis ē finis ꝑparatoꝝ ad vltimū finē Vn̄ bn̄ arguit qꝛ gratia faciēs gratū ē finis gratis date q̄ ordinat ad mediū q̄ inducunt hoies ad fidē ꝛ grām qꝛ gratis data ē ꝑparatoria ad ꝯiūctōeꝫ vltimi finis ꝛc̄.

¶ Argumētū in ꝯtrariū ꝯfirmat ꝯclōnē rn̄ſi. qꝛ charitas ē potior gratijs gratis datis. igit ꝛ grā gratū faciens qꝛ ad ipam ptinet ¶ Sꝫ circa h̄ poſſet eē dubiū An charitas ſit dignior q̄ ipa grā Et poſſet videri q̄ charitas qꝛ Aug⁹. noiat eā excellentiſſimū donuꝫ. Ad h̄ rn̄det

Gratia maior charitate

D. ſan. iij. ſen. diſ. xxvij. q. ij. ad iiij. q. iij. ad 2ᵐ. vbi dt̄ poſt alia. Silr̄ eēntia aie ē ſuꝑior volūtate ineſtū ab eēntia et volūtas ꝛ oēs alie vires aie fluūt Et iō qꝛ grā q̄ ē ꝑfectio eēntie aie ꝯſtituēs illā i eē ſpūali ē forma charitatis ꝛ prudētie. Nec charitas eēt ꝟtus ſiue grā. hec ille. Ex qb̄ꝫ habet q̄ gratia ē ꝑfectior charitate. ꝛ ad Aug. dt̄ q̄ vel loqt de charitate increata ſicē eū exponit magiſter. vel loqt de donis ordinatis ad actū ſcd̄m. qꝛ inter iſta charitas pertinet. nō āt loqt de donis q̄ ordināt ad actū pmū.

¶ Ad pmū ḡ dd̄m q̄ ſicut phs dt̄ in xi. metaphi. bonū multitudinis ſicut exercit⁹ ē duplex. Unū quidē qd̄ ē in ipa multitudine. puta ordo exercit⁹. aliō āt ē qd̄ ē ſeparatū a multitudine. ſicut bonū ducis. et hoc meli⁹ ē. qꝛ ad hoc etiā illud aliud ordinat. grā ḡ gratis data ordinat ad bonū cōe eccleſie. qd̄ eſt ordo eccleſiaſtic⁹. ſꝫ gratia gratū faciens ordinatur ad bonū cōe ſepatū. qd̄ ē ipe deus. ꝛ ideo gratia gratuꝫ faciens eſt nobilior

¶ Ad maiorē. bonū gētis intrinſecū ē meli⁹ q̄ bonum vni⁹ q̄ ē ps illi⁹ gentis. ſꝫ negat q̄ bonū intrinſecū multitudinis vel gētis ſit meli⁹ q̄ bonū vni⁹ qd̄ ē bonū ſeparatū ad qd̄ multitudo ordinat ſicut ad finē vt pꝫ in xij. metaphi. tex. ꝯñti. lij. in D. ſan. lectōe ix. vñ ꝛ ſuꝑ dicta. q. cix. ar. iij. in hoc textu fundāt qꝛ ſcꝫ ſi pars plus diligit vniuerſum q̄ etiā plus diligit deū in quē vniuerſuꝫ ordinat et a q̄ depēdet. vt phs vbi ſupra habet Ad minorē diſto q̄ gratū faciēs ordinat in bonū vni⁹ hois ita q̄ ipſuꝫ ꝯiūgit cū bono ſepato cōi toti⁹ eccleſie cui⁹ bonitatē ꝑticipat ꝑ grām mō ſupnaturali. ꝛ ꝯiūgit affectionalr ꝛc̄. gratis āt data ordinatur ad bonum intrinſecuꝫ eccleſiaſticū qd̄ vlteri⁹ ordinat in deū ꝛ bonū gratie gratū facientis. Eſt aūt ille ordo eccleſiaſtic⁹ in h̄ q̄ vn⁹ ꝑ aliū reducit in deū. vt patuit ar. p⁹. ꝛ vn⁹ hꝫ facultatē aliū deducēdi ad fidē Quare negat ꝯñā qꝛ vnire deo ē nobili⁹ q̄ cooperari ad alterius reductōem. Circa hāc ſolutōem poſſet eē dubiū qꝛ dictū ē. q̄ vnio vni⁹ ꝑ grām ad deum ē meli⁹ bonuꝫ q̄ bonū eccleſie. ꝛ ordo eccleſiaſtic⁹. an aliqs debeat magis appetere vnionē ſuppli⁹ q̄ toti⁹ eccleſie cū deo ꝑ grām ita q̄ plus diligat ꝛ optet ſibi bonū ꝟtutꝫ ꝛ grē q̄ cōitati cetecoꝝ. et iteꝝ an qs debeat velle ſolus deum offendere ne tota cōitas offendat Ad primuꝫ dicitur q̄ qlibet plus velle bonū gratie ꝟtutis ꝛ beatitudinis toti cōitati q̄ ſibiipſi ſoli niſi in caſu vbi ipe ex ꝑuatōne talis boni derogaret bono ſeparato qd̄ eſt deus. h̄ ē dicere ſi ſine culpa ſua eſſet. tunc debet magis velle cōitatem eē in grā q̄ ſeipm tm̄. ꝛ deberet ꝓpter maius malū vitandū ꝑeligere bonum cōitatis ne ſalꝫ tota cōitas priuaret qd̄ ē maius malum q̄ ſi ipe ſolus nō haberet grām Ex qbus pꝫ ad ſcd̄am qſtionē. q̄ nullo mō deberet qs velle offendere deū ne cōitas offenderet. qꝛ ſi ipe offendit cedit ſibi in malū culpe. Si autem tota cōitas offendit ſine ipo cedit ſibi ſolū in malū pene. Et ꝑterea offendere deū ꝑiudicat amori diuino. nō āt eē pte multitudinis offendentis deū illo excepto. Et poſſunt illa haberi ex iſta ſolutione penetrata. qꝛ ſꝑ hō tenet magis velle bonum diuinuꝫ q̄ bonum creature vl̄ cōitatis create ꝛ in nullo caſu debet velle derogare bono diuino ꝓpter qd̄cūqꝫ bonū alterius igit nō debet velle peccare ꝯtra deum vt alij pctm̄ vitent debet tn̄ vt dictum eſt magis velle bonum cōmunitatis abſqꝫ offenſa dei q̄ bonum proprium ſi ſine peccato contra deum fieri poteſt. vide de hys Capreolum in iij. diſ. xxvij. ad x⁹. contra tertiam concluſionē Ex quibꝫ verificatur qd̄ Doc. ſanc. alibi habet. qꝛ nō deberet aliqs peccare venialiter ne alius mortalr̄ peccaret ꝛc̄.

Non dꝫ ſolus peccare vt cōmunitas vitet penā

¶ Ad ſecundum dicendum. q̄ ſi gratia gratis data poſſet hoc agere in altero qd̄ homo per gratiam gratum facientem conſequitur. ſequeretur q̄ gratia gratis data eſſet nobilior. ſicut excellentior eſt claritas ſolis illuminantis q̄ corporis illuminati. ſꝫ per gratiam gratis datam homo non poteſt cauſare in alio coniunctionē ad deum quā ipſe habet per gratiam gratum facientem. ſed cauſat quaſdam diſpoſitiones ad hoc. ꝛ ideo non oportet q̄ gratia gratis data ſit excellentior ſicut nec in igne calor manifeſtatiuus ſpeciei eius ꝑ quē agit ad inducendū caloreꝫ in alia ē nobilior q̄ forma ſubſtātialis ipius

¶ Ad maiorem vera ſi poſſit agere in aliud effectiue et perfectiue introducēdo id quod in ſe habet. Et ſic ꝓcedit probatio de claritate. ꝛ ſimiliter de iuſticia qua operari poteſt aliquis bonum virtutis etiā ad aliud perfecte. ſed ſi poteſt ſolum diſponere ꝛ preſertim diſponere imperfecte ad aliud quod eſt altioris ordinis non oportet q̄ ſit perfectius. ſicut Doct. exemplificat de calore ignis Et poteſt dari exemplū de diſpōne ad animā rationalē que vtiqꝫ longe inferior eſt aia ad quā diſponit. licet differētia ſit quo ad hoc quia diſpoſitio illa eſt neceſſitas reſpectu anime non tamē id qd̄ eſt ex parte hominis vt ſic ē neceſſitas reſpectu gratie. vt patebit q. ſeqnti. ar. iij.

Ad minorē. quo ad primam partē vera ē. ꝑficitur in ſeipſo ſic q̄ coniungitur modo gratuito bono infinito ſcꝫ deo. Ad ſcd̄am partē minoris. ſi intelligit q̄ operet per gratiā gratis datā ad ꝑfectionē alioꝝ efficienter ꝛ ꝑfectiue negat. quia ꝑ nullā gratis datā gratiā pt cauſare grā

ni facientē vt patebit. q. seqn. Si vo intelligit q opes dispositive ꝛ hoc dispositione imperfecta ꝛ remota ad gratiam. Cōcedit. sed ex hoc nō sequitur q sit pfectio qꝛ dispositio talis ē inferior gratia ꝛ p ꝯñs ex ea nō arguit maior pfectio. Qꝫ aūt habens grām gratis datā nō possit p eā causare gratiā vel fidē. pulchre hꝫ D. san. in de veritate materia. xxvij. q. p. ad xijm. vbi dr. auditꝰ nō est causa sufficiēs fidei qḋ ptꝫ ex hoc q multi audiunt qui non credunt sed causa fidei est ille qui facit credentē assentire hijs que dicuntur. non aūt ad assentiendū cogit aliq necessitate rationis sed voluntate Et ideo hō exterius annūcians non causat fidem. sed deus qui solam voluntatem mutare potest. causat aūt fidē in credente inclinando voluntatem ꝛ illuminando intellectū lumine fidei vt non repugnet hijs q̄ a predicante pponuntur. predicator aūt se habet sicut disponēs exterius ad fidē. Hec ille. Ex quibꝫ patet q cum gratia gratis data ordinetur ad persuadēdum exterius tm̄ q non causat dispositionem interiorem propinquam ad fidem. Nec per consequens ad gratiam. Unde multo minus ipsam gratiam causat. nec ergo nobilior ꝛc.

¶ Ad tertium dicendum. q sentire ordinatur ad ratiocinari sicut ad finem. ꝛ ideo ratiocinari est nobilius. hic autem est econuerso. quia id quod ē proprium ordinatur ad id quod est cōmune sicut ad finem. vnde non est simile.

¶ Pro fundamētali solutione istius nota q vt potest haberi ex Doc. sanc. 2a 2e. q. lxij. ar. ij. aliquis est melior dupliciter. Uno modo simpliciter ꝛ ꝫm se. Et sic ille est melior qui magis abūdat in spūalibus gratie donis. gre scilicet gratum facientis vt qui est maioris gratie ꝛ charitatis et fidei. Alio modo aliquis est melior ꝫm quid. et sic est melior. qui est maioris scientie et potestatis. ꝛ valentior ad bonum commune per gratias gratis datas et quia est in altiori statu. sic sacerdos absoluens esto sit peccator est melior ꝫm quid confitente etiam bono ꝛ existente in gratia. Et potestas sacerdotalis sacerdotibus propria qui sunt meliores vt sic quo ad statuꝫ ꝫm q̄d nō ē melior gr̄a gratū faciēte q̄ ē cōis iferioribꝫ q̄ad statū. ꝛ potestatē. Tūc dicitur ad argumentū Ad maiorē Si intelligitur q id qḋ est ꝓprium melioris simpliciter dignius est ꝛc. conceditur. dico tamen q gratia gratum faciens est melioris simpliciter ꝛ tamē cōmune omnium ad hunc sensum quia nulli denegatur qui se disponit. Si vero intelligitur q id quod est proprium melioris ꝫm quid qui scilicet sunt maioris potestatis ꝛ iurisdictionis Et illud eis proprium ordinetur in id quod ē cōmuniter omnium tanq̄ in finem. negatur maior Et patet instantia de potestate ligandi ꝛ soluendi que est propria melioris ꝫm quid scilicet sacerdotum. ꝛ non est melior gratia gratum facientis que est cōmuniter omnium Ad probationem dico q ratiocinari est proprium hominis melioris simpliciter ꝛ cum hoc ratiocinari est finis ipsius sentire. opposito autem modo est in proposito. vnde dicitur vlterius ¶ Ad minorem q quidem verum est q gratia gratum faciens est communis ꝛ gratis data digniorum membrorum ecclesie digniorum ꝫm quid ꝛ quo ad statum et gratum in ecclesia Sed hoc reformat pactum. qꝛ gratis data ordinatur ad gratum facientem sicut ad finē quia gratis data est ministeriales respectu gratum facientis Quare negatur ꝯsequentia.

Alias melior dupliciter.

¶ Questio xxij. de causa gratie

Deinde considerandum est de causa gratie. Et circa hoc queruntur quinq̄. Primo vtrum solus deus sit causa efficiens gratie Secundo. vtrum requiratur aliqua dispositio ad gratiam ex parte recipientis ipsam per actum liberi arbitrij. Tertio vtrum talis dispositio possit esse necessitas ad gratiam. Quarto. vtrum gratia sit equalis in oibus. Quinto vtrum aliqs possit scire se habere grām.

¶ Postq̄ determinatum est de gratia in se ꝛ in suis partibus. hic agitur de causa ipsius gratie. Et primo fit hoc quod dictum est. Secundo determinant quedam dubia in articulo quarto Circa primum primo queritur de causa principali. Secundo de causa dispositiua in secundo articulo.

¶ Utrum solus deus sit causa efficiens gratie.

Ad primum sic proceditur Uidetur q nō solus deus sit causa gratie. Dicitur enim Joan. primo. Gratia ꝛ veritas per Jesuꝫ christum facta est. sed in nomine iesu xpi intelligitur non solum natura diuina assumens sed etiam natura creata assumpta. ergo aliqua creatura potest esse causa gratie. ¶ Preterea ista differentia ponitur inter sacramenta noue legis ꝛ veteris. q sacramenta noue legis causant gratiam quā sacramēta veteris legis solum significant. sed sacramēta noue legis sunt quedam visibilia elementa. ergo nō solus deus est causa gratie. ¶ Preterea ꝫm Dionysiuꝫ in libro celestis hierarchie. Angeli purgant ꝛ illuminant ꝛ perficiunt ꝛ angelos inferiores ꝛ etiam homines sed rationalis creatura purgatur. illuminatur ꝛ perficitur per grām. ergo nō solus deus ē causa gratie. ¶ Sed ꝯtra est quod in ps. dr. Gratiam ꝛ gloriam dabit dominus. G

¶ Querit ḡ pmo hic de causa ꝑncipali gratie.

¶ Rñdeo dōm q nulla res potest agere vltra suam speciē. qꝛ sp oportet q causa potior sit effectu. donū āt gratie excedit oēm facultatē nature create. cuꝫ nihil aliud sit q̄ quedaꝫ pticipatio diuine nature q̄ excedit omnē aliā naturā. ꝛ io ipossibile est q aliqua creatura gratiam causet

Cōclo. vna.

¶ Cōclusionē rñsiuā D. ponit talē. ipossibile ē q aliq creatura causet grām. ꝛ itelligit ꝯclo de cā ꝑncipali secus loqndo istrumētalr vt patebit. pbat ḡ ꝯclonem pmo rōne sedo similitudine. ibi. sic enī ꝛc. rōne sic. Nulla res potest vltra suā speciē. sed donū gratie excedit omnē facultatē nature create. igit nulla pt grām causare Maior probatur. qꝛ optet semp q eā sit potior effectu. ꝛ per ꝯsequēs nulla causa causat excedentē effectum in nobilitate. dicit aūt q nō agit vltra speciē potest tn̄ agere ꝫm spēm. i. ꝓpriam naturā ꝛ naturalē virtutē ꝛ etiā infra Nota aūt q ista Maior posset videri pati difficultatē ex dicendis in se

liccōnibꝫ ⁊ ex alijs q̄ Do. alibi hꝫ de sacramentis. qꝛ illa
cū sint corꝑalia ponunt̄ esse causa gratie. q̄ vtiqꝫ nobilior
ē sacramentis. Sed dicendū ꝓ nunc ꝙ maioꝛ itelligit̄
ꝙ nulla res agit vltra spēm suā sibi relictā ⁊ v̄tute ꝓpria
tamē vt est instrumētū superioris agentis ⁊ excedētis sic
agit instrumētaliter vltra spēm. Unde ex illa maiore ꝓ-
batur ꝯclo ad sensum dictū qꝛ videlicet nulla creatura ē
causa principalis gratie. Sed nūc occurrit questio Si
creatura ponat̄ causa instrumētalis gratie. seq̄tur vt Sco-
tus arguit in iiij. dis. pⁱma. ꝙ aliq̄ creatura ꝯcurrit instru-
mentaliter ad effectū creationis. q̄ D. san. alibi negat scꝫ
pⁱma pte. q. xlv. ar. v. vbi reꝑhendit opinionē dicentium
creaturā posse ꝯcurrere ad creationē etiā instrumētaliter
Ad hoc dꝛ pⁱmo ꝙ D. san. in pⁱma pte intelligit natu-
rā nō posse ꝯcurrere ad creatōem rei subsistētis. ⁊ nihil p̄-
supponētis circa qđ creatura opari possit. sed nō itelligit
de creatōe vel magis increatōe ⁊ recreatōe vbi p̄suppon-
tur aliq̄d subiectū. ⁊ de hoc D. san. in de v̄itate materia
xxvij. q. iij. ad xv. Creatio nihil p̄supponit circa qđ pos-
sit terminari instrumētalis agētis actio. recreatio v̄o ali-
q̄d p̄supponit ⁊ iō nō ē simile. scꝫ ꝙ si deꝰ creat animā nul-
la creatura mediāte ꝙ ergo recreet sine sacramēto medio
Hec ille. ¶ Sc̄do dicit̄ ꝙ creatura q̄ ponit̄ causa instru-
mētalis gratie nō ꝯcurrit instrumētaliter effectiue ad ter-
minū creationis vel etiā recreatōis in se sed ꝯcurrit istru-
mentaliter effectiue ad effectū cui similis ꝑ creaturā pro-
duci p̄t scꝫ ad dispōnem gratie. que dispō vel est ornatus
vel caracter vel gratia sacramētalis. sed nō concurrit ad
gratiā gratū facientē effectiue ꝑfectiue sꝫ tm̄ dispositiue. ⁊
de hoc vide in Capolo in iiij. dis. pᵃ. q. pⁱma. ad pᵐ Sco-
ti ꝯtra tertiā ꝯclonem Unde ptꝫ ꝙ ex ista maiori habet̄
ꝙ nulla creatura p̄t agere vltra spēm v̄tute ꝓpria. potest
tm̄ vt ē instrumētū superioris agentis causare instrumētalr̄
effectū excedētē ꝓpriam spēm ⁊ facultatē. non tm̄ p̄t instru-
mētaliter effectiue ꝯcurrere ad terminū creatiōis in se sed
tm̄ ad dispōnem termini recreatōis aliq̄d p̄supponentis
Et vide de his ꝯformia q̄ allegant̄ a Capolo in ij. dis. p̄-
ma. q. iij. ad ixᵐ. ꝯtra pⁱmā cōclusionē. habet̄ q̄ꝫ ꝯclusio
ꝙ nulla creatura causet gratiam vt causa p̄ncipalis. licet
posset esse instrumētalis scilicet dispositiua nō attinentia
ipsiꝰ grē in se loquēdo sꝑ de grā gratū faciente ⁊c. No-
ta q̄ꝫ ꝓpter istā maiorē ꝙ aliq̄ res ē supra speciē ⁊ natu-
rā alteriꝰ dupliciter. vno mō s̄m dignitatē nature ⁊ sic nō
res non agit vltra spēm — intelligit̄ ꝙ res non agat vltra spēm q̄si nō possit agere in
rē se dignioꝛē in natura. hoc eī̄ ꝯstat esse falsum in cōtra-
riis in materia vbi vnū agit ⁊ patit̄ etiā in dignꝰ ⁊ a dig-
niori. Alio mō intelligit̄ ꝙ res nō agit vltra suam spēm ⁊
naturā. i. nō supra suū posse naturale qđ ꝯseq̄t̄ naturā ⁊ et
spēm. ⁊ sic intelligit̄ ꝓpositio ⁊ est v̄a qꝛ nihil agit s̄m se su-
pra suū posse. ⁊ qꝛ grā ē supra posse cuiuslibet nature cre-
ate. ideo nulla p̄t causare gratiā. patꝫ ḡ maioꝛ Minor
p̄ncipalis ꝓbat̄ in littera qꝛ gratia ē q̄dā ꝑticipatio diui-
ne nature sꝫ talis ꝑticipatio excedit om̄ē naturā creatā. ḡ
minoꝛ vera Maioꝛ patuit. minoꝛ de se nota Et ꝓpter eā
vide q̄ hꝫ Capreolꝰ in sc̄do dis. xxiiij. vbi defendit q̄ꝺ
lumen glorie nō p̄t esse naturale alicui creature. Et simili-
ter ꝓbatur ꝙ gratia nō p̄t eē naturalis. ⁊ de h̄ pⁱma parte
q. xij. ar. v. ad tertiū. Deinde cū dr̄

¶ Sic eī̄ necesse ē ꝙ solus deꝰ deificet cōicando
consortiū diuine nature ꝑ quādā silitudis ꝑticipa-
tōem. sic ipossibile ē ꝙ aliq̄d igniat nisi solꝰ ignis

¶ Confirmat̄ ꝯclonē ꝑ dictā silitudinē. q̄ ꝯfirmatio
ꝯtinuat̄ dictis circa minorē. ⁊ arguit̄ sic. Nec̄ē ē ꝙ solꝰ deꝰ
deificet cōicando ꝯsortiū diuine nature ꝑ quādā silitudi-
nis ꝑticipatōem. ḡ solꝰ deꝰ est cā grē. Tenet ꝯñtia. qꝛ vt
dictū est circa minorē p̄oris rōnis. grā est ꝑticipatio diui-
ne nature. ⁊ causare vel grām dare est deificare Añs pꝫ ꝑ
sile. sicut ipossibile est ꝙ aliq̄d igniat nisi solꝰ ignis. ita im-
possibile ē ꝙ aliq̄d deificet nisi solꝰ deꝰ Nota aūt ꝙ hec
rō fundat̄ in ista maxima p̄hica. q̄ habet̄. ij. metaph. tex.
cōmē. q̄rti. in. d. san. lectōe. ijᵃ. qꝛ oīe tale ꝑ ꝑticipatōem
est ab eo qđ est tale ꝑ eēntiā. vel ab eo qđ supeminēter ē
tale. ⁊ sr̄nō formalr̄. q̄ glo. habet̄ ex d. san. p̄. ꝑ. q. iiij. ar. 3ᵒ
ad. 2ᵐ. Et sic in ꝓposito . nihil deificat formalr̄ nisi deꝰ
vl̄ etiā supeminēter. ipossibile ē aūt ꝙ sit supeminēter deꝰ ⁊
nō formalr̄. quare solus deꝰ deificat diffundendo ꝑtici-
patōem diuinā. q̄ est gratia ⁊c.

¶ Confirmat̄ ꝯclo rn̄si. argumento in ꝯtrariū

¶ Ad pⁱmū ḡ dōꝫ. ꝙ hūanitas xp̄i est sicut q̄ddā
organū diuinitatis eiꝰ. vt Damas. de in. iij. Instrumē-
tū aūt nō agit actionē agētis p̄ncipalis ꝓpria v̄tute
sꝫ v̄tute p̄ncipalis agētis. ⁊ ideo humanitas xp̄i nō
causat grām ꝓpria v̄tute. sꝫ v̄tute diuinitatis adiū-
cte. et q̄ actōes hūanitatis xp̄i sunt salutares

¶ Ad maiorē dico post d. san. iij. ꝑ. q. viij. ar. p̄. ad pⁱ-
mū. et q. lxij. ar. v. et. q. lxiiij. ar. iij. et tertio scrip. dis. xix. q.
p̄. ar. p̄. q̄st. p̄. ꝙ grā ⁊ veritas facta est ꝑ iesum s̄m diuini- — quō hūani-tas xp̄i ē cau-sa grē.
tatē auctoritatiue ⁊ effectiue p̄ncipalr̄. Sꝫ s̄m humanita-
tē meritorie ⁊ efficiēter instrumētalr̄ tāq̄ istrumētū ꝯiūctū
et s̄m D. in. iij. s̄m diuinitatē est cā deletiōis pcī effecti-
ua ꝑfectiua. sꝫ s̄m hūanitatē est efficiēs disponēs inq̄tū
meruit deletōem. qꝛ ex merito efficit̄ aliqs dignꝰ q̄si ma-
teria disposita ad recipiēdū grām ꝑ quā pcā delent̄. et ē
xp̄s s̄m hūanitatē isto mō cā effectiua dispositiua sufficiē-
ter. qꝛ sufficiēter meruit iustificatōnem ⁊ grām toti nature
et satisfecit. et s̄m D. in de v̄ita. ma. xxvij. q. iij. ad. viᵐ. et
vijᵐ. christꝰ s̄m hūanā naturā est cā instrumentalis. inq̄-
tum ꝑ fidē ipiꝰ iustificamur. ⁊ ꝑ inuocatōem nois eiꝰ sa-
cramētis ībuimur. ⁊ v̄tute passionis eiꝰ tota hūana natu-
rara a pctō pⁱmi parētis purgat̄. ⁊ multa alia sunt hmōi
q̄ xp̄o singulariter ꝯueniūt. Et fundamētū oīm istoꝝ est
qꝛ videlꝫ natura hūana fuit vnita ꝑsone diuie cui actōes
et passiōes i naſa attribuūt̄. rōe cuiꝰ etiā actōes humane
naſe sortiūt̄ quādā īfinitatē. inq̄tū sꝫ actōes ⁊ passiones
dei. ⁊ ꝑ ꝯñs sꝫ salutares mō dicto. s. effectiue. dispositiue
et instrumētalr̄. nō tm̄ ita ꝙ actōes humane etiā in xp̄o ꝑ- — Nota
fectiue grām largiātur. sed meritorie. vt dictum est. Sed
ipsa persona existens in humanitate dat gratiam effecti-
ue quam meruit alijs per suam passionem et operatio-
nem humanā. ita tamen humanaꝫ. qꝛ natura hūana est
p̄ncipiū eiꝰ quo. sꝫ ꝑsona quod. De his d. san. tertio sen.
dis. x. q. p̄. ar. p̄. q̄sti. p̄. ad tertiuꝫ. Dimittere pctā inq̄t est
dupl̄r. Uel ꝑ auctoritatē. ⁊ sic cū sit solius dei. nō est chri-
sti inq̄tuꝫ est hō. si fiat reduplicatio rōne nature. vel per
ministeriū. ⁊ sic ꝯuenit christo etiā rōne hūane nature. hec
ille. Uide ⁊ in de verita. ma. xxvij. q. iiij. in coꝛ. Ex q̄bus
pꝫ ad maiorē. Ad minorē. vide d. san. tertio senté. dis.
xi. ar. iiij. in coꝛ. et. iij. ꝑ. q. xvi. ar. v. in coꝛ. qꝛ diuersitas est
inter noīa de ꝑsona filij dicta. Aliqđ eī̄ nomē p̄dicat di-
uinā naturā vt verbū. aliqđ hūanā vt Jesus. aliqđ vtrā-
q̄ sicut christus. ⁊ tm̄ ꝑ oīa ista nomina idē supponit̄. Uñ

grãis p differẽtias oppositas. Ad minorẽ. ɔcedit. q gr̃a grãm faciẽs etiã grãis dat. sʒ hʒ aliqd ãplius. p qd distinguit a gr̃a gratis data tm̃. scʒ facere formalr grãm deo. sed grãis data tm̃. vt ẽ mẽbrũ ɔdiuisuʒ grãm facienti. nõ facit grãm. Et ꝑ ibi saluat oppõ ɔdictoria. q̃ sequit oẽm distictõeʒ. ¶ Vñ opʒ aduertere. q grãis data gr̃a accipit duplr. Vno° in cõi ⁊ sic ẽ diuisa p grãm grãm facientẽ. ⁊ grãis datã specialr acceptã. q̃ ẽ gr̃a solũ. qꝛ grãis data sup meritũ ⁊ debitũ nature. sʒ nõ facit grãm deo. Alio° accipit grãis data gr̃a p ipo mẽbro diuidẽte. iuxta regulã Topicã. q qñ alteri diuidẽtiũ ẽ nomẽ ipositũ. alteri ꝟo nõ. tũc illd diuidẽs. cui nõ ẽ nomẽ ipositũ retinet sibi nomẽ cõe. sicut habẽt mlta exempla de casu ⁊ fortuna. de habitu ⁊ dispõe. de ꝓprio ⁊ diffinitõe. ⁊ sic ẽ in ꝓposito. qꝛ cũ grãm faciẽs hʒ ꝓpriũ nomẽ. iõ grãis data retinet nomẽ cõe. cui grãm faciẽs aliqd addit et ea dignior est. ideo hʒ ꝓpriũ nomẽ. Et ista tangit Doc. in solutõne sub breuibus.

C Utrũ gr̃a ɔueniẽt diuidat p opantẽ ⁊ coopantẽ

AD scd̃m sic ꝓcedit. Videt q gr̃a incõuenient diuidat p opantẽ ⁊ coopantẽ. Gr̃a

q.cx.ar.ij enĩ accñs qdd̃ ẽ. vt sup dictũ ẽ. sʒ accñs nõ pt agere in subiectũ. ꝑ nulla gr̃a dʒ dici opans. ¶ P. si gr̃a aliqd opet in nob maxie opat in nob iustificatõeʒ. sʒ h̃ nõ solũ gr̃a opat in nob. Dicit enĩ Aug⁹. sup illd Jo. xiiij. Opa q̃ ego facio ⁊ ipse faciet. q̃ creauit te sine te. nõ iustificabit te sine te. ꝑ nulla gr̃a dʒ dici simplr opans. ¶ P. coopari alicui videt ptinere ad iferi⁹ agẽs. nõ ãt ad pncipalius. sʒ gr̃a pncipali⁹ opat in nob q̃ʒ liberũ arbitriũ. fm illud Ro. ix. Nõ ẽ currẽtis neqʒ volẽtis. sʒ miserentis dei ꝑ gr̃a nõ dʒ dici cooperãs. ¶ P. diuisio dʒ dari per opposita. sʒ opari ⁊ coopari nõ sunt opposita. ideʒ enĩ pt opari ⁊ coopari. ꝑ incõuenienter diuidit gr̃a p operantẽ ⁊ cooperantẽ. ¶ Sʒ ɔ ẽ qd Aug⁹. dt in libro de gr̃a. ⁊ libe. arbi. Cooperãdo de⁹ in nob pficit qd opando incipit. qꝛ ipe vt mdi⁹ opat incipiẽs. q̃ volentib⁹ coopat pficiẽs. sʒ opatões dei q̃b⁹ mouet nos ad bonũ ad grãm ptinent. ꝑ ɔuenienter gr̃a diuidit p operantẽ ⁊ cooperantẽ

¶ Hic pñr subdiuidũt mẽbra p̃dicte diuisiõis Et p° gr̃a grãm faciẽs. 2° gr̃a grãis data. ar. iiij. Circa pmũ duo. fm duas subdiuisiões. qꝛ pma ẽ in operãtẽ ⁊ cooperãtẽ. scd̃a ẽ de alia subdiuisiõe. vt patebit ar. sequẽti

q.cix.ar.q.cx ar.i ¶ Rñdeo dd̃m q sicut sup dictũ ẽ. gr̃a duplr pt intelligi. Uno mõ diuinũ auxiliũ q̃ nos mouet ad bñ volendũ ⁊ agendũ. Alio mõ habituale donum nobis diuinitus inditum.

¶ D. p° declarat titulũ q̃stiõis. quõ duplr pt intelligi p vnã distictõeʒ. 2° iuxta illã distictõeʒ rñdet. ibi. Utroqʒ ãt ⁊c̃. Quo ad p^m p̃mittit talẽ distictõeʒ. ex supdictis. q. cx. septi⁹ ⁊ q. cx. ar. 2°. q gr̃a dei pt intelligi. ⁊ accipi duplr. vno mõ diuinũ auxiliũ. qd sup dicebat motio specialr ⁊ grãuita distincta a gñali influẽtia. Et fm modũ dicẽdi D. sanc. in de veri. mate. xxvij. q. v. isto mõ accipit gr̃a dei p grãuita dei volũtate. vl p oi effectu quẽ de⁹ facit in nob. qua nos in regnũ suũ acceptat. sicut q nob imittit bonas cogitatões ⁊ affectões suas. Alio° accipit ⁊ intelligit gr̃a habituale donũ nob diuinit⁹ inditũ. qd formalr pficit. ⁊ facit dignũ vita eterna. vt dictũ ẽ ar. p° ad p^m. ¶ Notãdũ ãt. q qꝛ dictũ ẽ. q hec q̃stio articuli qrat de subdiuisione gr̃e grãm facientis. iõ qꝛ gr̃a grãm faciẽs duplex ẽ. s. effectiue et formalr. Jõ D. h̃ ponit illã distinctõeʒ gñr. ⁊ vtrũqʒ mẽbrũ ẽ ad ꝓpositũ. ⁊ ɔpbendit sub gr̃a grãm faciente. qꝛ scʒ et diuia volũtas grãuita. ⁊ motio vl effect⁹ causat⁹ i hoie moto a deo dr gr̃a grãm faciẽs effectiue ⁊ dispositiue. Sic ꝑ q̃situ intelligit duplr. sʒ q gr̃a grãm faciẽs dr duplr. vt patuit

¶ Utroqʒ ãt mõ gr̃a dicta ɔuenienter diuidit p opantẽ ⁊ cooperantẽ. Opatio enĩ alicui⁹ effect⁹ nõ attribuit mobili. sʒ mouẽti. in illo ꝑ effectu in q̃ mẽs nr̃a ẽ mota ⁊ nõ mouẽs. sol⁹ ãt de⁹ mouẽs. opatio deo attribuit. ⁊ fm h̃ dr gr̃a opans. in illo ãt effectu in q̃ mẽs nr̃a ⁊ mouet ⁊ mouet. opatio nõ solũ attribuit deo. sʒ etiã aie. ⁊ fm h̃ dr gr̃a cooperans.

¶ Hic pñter D. rñdet fm distinctũ intellectũ q̃stiõis talr ɔcõne. Utroqʒ mõ. dicta gr̃a ɔuenienter diuidit p operantẽ ⁊ cooperantẽ. Et qꝛ ista ɔclo v̄tualr ẽ bimẽbris. iõ D. eã p° pbat q̃ ad pmã ptẽ. ⁊ grãʒ captã p diuio auxilio. 2° q̃ ad scd̃aʒ. captã p habituali dono. ibi. Si ꝟo ⁊c̃. Circa pmã ptẽ p° format rõem. 2° declarat qdd̃ suppositũ in illa rõe. ibi. Est ãt ⁊c̃. Tertio subifert illã scd̃aʒ ptẽ ɔclonis cũ maiore explicatõne. ibi. Sic igit ⁊c̃. Quo ad pmũ arguit sic. In illo effectu q̃ mens nr̃a ẽ mota et nõ mouẽs. sol⁹ ãt de⁹ ẽ mouẽs. opatio deo attribuit. In illo ãt effectu in q̃ mens nr̃a ⁊c̃. vt in lr̃a. igit p° ps ɔclonis ꝟa. Tenet ɔñ. qꝛ motio vl auxiliũ q̃ mens est mota tm̃ dr ⁊ ẽ gr̃a opans. motio ãt vl effect⁹ q̃ mens mouet ⁊ mouet dr coopans. q̃re ɔñ bona. Añs pbat. qꝛ opatio alicui⁹ effect⁹. i. opari effectũ. nõ attribuit mobili sʒ mouenti. q̃re sequit añs p ãbab⁹ ptib⁹. qꝛ scʒ cũ mens se hʒ vt mota ad aliquẽ effectũ. tũc tal mot⁹ attribuit tm̃ mouẽti auxilio ⁊ motioni diuie. ⁊ iõ tal motio dr opans. qñ aũt mẽs etiã ɔcurrit mouẽdo. tũc etiã sibi attribuit ⁊ nõ solũ motioni ⁊ auxilio diuio. q̃re tale auxiliũ dr cooperãs.

¶ Est ãt in nob duplex act⁹. pmus q̃dem iterior volũtatis. ⁊ q̃tũ ad istũ actũ volũtas se hʒ vt mota. de⁹ ãt vt mouẽs. ⁊ pſertim cũ volũtas incipit bonũ velle q̃ pus malũ volebat. ⁊ iõ fm q de⁹ mouet humanã mentẽ ad hũc actũ dr gr̃a opans Ali⁹ ãt act⁹ ẽ exterior. q̃ cũ a volũtate iperet. vt sup habitũ ẽ. ɔsequens ẽ q ad hũc actũ opatio attribuat volũtati. ⁊ q.xvii qꝛ etiã ad hũc actũ de⁹ nos adiuuat ⁊ interi⁹ ɔfirmãdo volũtatẽ vt ad actũ pueniat. ⁊ exteri⁹ facultateʒ opandi pbẽdo. respectu hmõi act⁹ dr gr̃a coopans. vñ post pmissa ꝟba subdit Aug⁹. Ut aũt velimus opat. cũ ãt volum⁹ vt pficiam⁹ nob cooperat.

¶ Doc. verificat ⁊ declarat qdd̃ suppositũ in añte. Supponit enĩ añs p̃habitũ. q mens nr̃a q̃ ad aliquem effectũ grãuite motiõis. sit tm̃ mota. ⁊ respectu alicui⁹ sit mouẽs ⁊ mota. Notat enĩ D. q duplex ẽ act⁹ in nobis. Prim⁹ q̃dẽ interior. ali⁹ ãt exterior. sʒ ad pmũ voluntas se hʒ tm̃ vt mota. sʒ ad exteriorẽ vt mouẽs. qꝛ vt iperans Et p ɔñs q̃ ad p^m. motio diuia se hʒ actiue ⁊ tãqʒ vnicũ pncipiũ effectiũ ⁊ motiũ. ⁊ ita dr opans. Ad 2^m ɔcurrit etiã volũtas actiue ⁊ impatiue mouẽs. igit auxiliũ dr cooperãs ⁊c̃. vide lr̃am. ¶ Sʒ circa ista nota. q in añte et ei⁹ declaratõe videt ɔtineri dubiũ. cũ dictũ ẽ. q q̃tũ ad

actū volūtatꝭ. p̄sertī cū volūtas icipit velle bonū. q̄ pꝰ volebat malū. ipa volūtas se hꝫ vt mota ⁊ deꝰ vt mouēs qꝛ cū velle sit actio imanēs videt̃ eē a volūtate effectiue. Et p̄terea sup̄. q. p̄ce. ar. 2° dictum ē. q̄ disponēdo se ad grām. aīa se hꝫ ſm voluntatē actiue ⁊c. vñ ⁊ sup̄ q. lxviij. ar. 3°. ad 2ᵐ dictū ē. q̄ hō sic agit̃ a spūſctō. q̄ etiā agit in. q̄tū ē liberi arbitrij. ¶ Ad h̄ dr̄ p̄°. q̄ ē dr̄ña inter dicere volūtatē se hr̄e actiue ad velle. ⁊ se hr̄e actiue ad facere velle. Vñ dico q̄ ad oē velle voluntas se hꝫ actiue. ⁊ ꝯcurrit ip̄m eliciendo. ſꝫ tñ se nō hꝫ actiue faciendo se velle. Sꝫ h̄ fit ex diuīa motiōe. q̄ volūtatē p̄uenit. ⁊ eā inclinat vt velit. talē ḡ ic inatōeꝫ ⁊ iductōeꝫ in velle. deꝰ solꝰ facit. Sed actū ip̄m. q̄ ē velle ⁊ ꝯuertere se ad deū. ipa voluntas cōefficit. Vñ D. nō dr̄. q̄ volūtas se habeat vt mota tm̄. ſꝫ vt mota ſcꝫ ad h̄ q̄ velit. ſꝫ sic mota ꝯcurrit eliciēdo actū. Et iste sensus habet̃ ex auctoritate allegata ex D. san. qꝛ dr̄ btūs Augꝰ. vt āt velimꝰ opat̃. Vñ volūtas nr̄a vult. ſꝫ gr̄a operās facit nos velle. Et p̄ huiꝰ dicti ꝯfirmatōe et declaratōe. vide in Capolo. in 2°. dis. xxviij. ad. xijᵐ. Ꝯ ſcd̄aꝫ ꝯclonē. qꝛ tal' motio q̄ dr̄ gr̄a operās. ē q̄ deꝰ mō speciali facit ꝑtialr̄ ꝯcurrere. ita q̄ volūtas ipa causet ꝑtialr̄ applicata. ⁊ q̄si istrumētalr̄ a deo mota. Vñ ex ꝟbis bt̄. Augustini habet̃ duplex modꝰ dei opandi circa bonū velle nostꝝ. Vnꝰ ē sibi ꝓꝑꝰ in q̄ volūtas nr̄a nō coopat̃ tēpore facere nos velle. Jō ait btūs Augꝰ. vt ḡ velimꝰ sine nobis opat̃. sine nob inquā opantibꝫ vt ſcꝫ velimꝰ. qa ſꝫ volūtas velit. ⁊ causet volitōem. nō tñ facit se velle aut causare volitōeꝫ. Nec tñ qꝛ deꝰ facit. iō ipa nō causat. ſꝫ potiꝰ iō causat. Et p̄terea ad illō excludēdū Augꝰ. i de correctōe ⁊ gr̄a ca. vij. de filijs dei (de qbꝫ ait apl's. q̄ spū dei agunt̃) inq̄t. Agunt̃ eñ vt agāt. nō vt ipi nihil agāt. Cōcordat D. sanc. in 2°. dis. xxvj. ar. v. ad 3ᵐ. Si (inquiens) accipiat̃ gr̄a opans ſm p̄mā eiꝰ acceptōeꝫ. tūc planū ē effectū quē operat̃ formalr̄ sola opat̃ ⁊c. Sꝫ ſm aliā acceptōem. veꝝ ē q̄ ip̄e motꝰ volūtatꝭ nō ē a gr̄a sine li. ar. Et tñ qꝛ se hꝫ gr̄a vt p̄ncipale. qꝛ iclinat i talē actū p̄ modū cuiusdā naturē. iō ipa sola talē actū dr̄ opari. nō q̄ sine libero arbi. opet̃. ſꝫ qꝛ ē p̄ncipalior cā. sicut grauitas dr̄ opari motū deorsuꝫ. hec ille. Ex qbꝫ pꝫ. q̄ gr̄a dr̄ opans nō qꝛ volūtas nō ꝯcurrat ad actū suū. ſꝫ qꝛ gr̄a p̄uenit et inclinat ⁊ facit volūtatē velle. Aliꝰ ē modꝰ sibi ⁊ volūtati cōis. s. causare volitōeꝫ. ideo ait. Cū volumꝰ nobiscū opat̃ ⁊c. Patꝫ itaq̄ ex his. quō p̄° intelligit̃ q̄ volūtas se habeat vt mota. qꝛ mouet̃ vt velit ſꝫ ip̄m velle coefficiat. Scd̄o dr̄ pꝰ D. sanc. in de veri. sup̄ ad p̄ᵐ. q̄ gr̄a opans dr̄ q̄ efficit in nob iustificatōeꝫ p̄ ipiꝰ gr̄e ifusionē. h̄ aūt donū sola ḡtuita dei volūtas causat in nob. Nec aliquo mō eiꝰ cā ē liberū arbitriū. nisi p̄ modū dispōnis etiā insufficiētꝭ. ipa āt ḡtuita dei voluntas dr̄ gr̄a coopans. ſm q̄ in li. arbi. opat̃ motū eiꝰ causando. ⁊ exterioꝝ actꝰ execuōem exp. diēdo. ⁊ p̄seuerātiā p̄bendo. Jn qbꝫ oībꝫ aliqd agit li. arbitriū. hec D. sanc. Ex qbꝫ pꝫ. quō D. ibidē intelligat grām opantē i ordie ad iustificatōem q̄ a solo deo fit. ſꝫ nō itelligit grām opantē q̄si solꝰ deꝰ efficiat actū volūtatꝭ. Cū qbꝫ stat. q̄ ad actū volūtatꝭ solꝰ deꝰ faciat. faciendo volūtatē velle. Et cū illo scd̄o mō dicēdi cōcurrit etiā qd̄ h̄ habet̃ ad scd̄m. Cōseq̄nter ibi

¶ Sic igit̃ si gr̄a accipiat̃ p̄ ḡtuita dei motione q̄ mouet nos ad bonū meritoriū. ꝯuenienter diuidit̃ gr̄a p̄ opantem ⁊ cooperantē.

¶ Ex dictꝭ ifert p̄ modū corollarij p̄mā p̄tē ꝯclonis respō. p̄bat cū maiori explōne. vt iacet in l̄ra clare.

¶ Nota āt q̄ ex dictꝭ clare pꝫ. q̄ gr̄a opans ⁊ coopans isto mō accepte realr̄ drñt. qꝛ opans ē motio p̄ueniens ⁊ excitās volūtatē. vl' effectꝰ diuine ḡtuite volūtatꝭ. iducēs ipius iustificatōis ip̄ꝫ. Gr̄a āt coopās ē diuinū auxiliū q̄ deꝰ cū volūtate ꝯcurrit ad opꝰ meritoriū faciendū. ⁊ q̄ ip̄m i bono ꝯseruat. ⁊ a lapsu p̄seruat. Que auxilia ꝯstat eē diuersa nō ex p̄te volūtatꝭ diuie. ſꝫ ex p̄te effectꝰ ⁊ motionis in hoīe ⁊ circa hoīeꝫ causatoꝝ. Vñ D. san. de veritā. vbi sup̄ ad p̄mū pꝰ ꝟba stati allegata. cū dixisset de gr̄a opante ⁊ coopante ex p̄te ḡtuite volūtatꝭ (q̄ D. h̄ dr̄ ex p̄te motiōis) subiūgit. Et sic ꝯstat q̄ alia ē gr̄a operans ⁊ cooperās ⁊c. Deinde cū dicit

¶ Si ꝟo accipiat̃ gr̄a p̄ habituali dono. sic ē duplex gr̄e effectꝰ sicut ⁊ cuiuslibet alteriꝰ forme. q̄꞉ p̄mus ē eē. scd̄s ē opatio. sicut caloris opatio ē facere calidū. ⁊ exterior calefactio. Sic igit̃ habitual' gr̄a inq̄tū aīam sanat vl' iustificat siue ḡtā deo facit dicit̃ gr̄a opans. inq̄tū ꝟo ē p̄ncipiū operis meritorij qd̄ ex libero arbitrio p̄cedit dr̄ coopans.

¶ Probat scd̄am p̄tē ꝯclonis. i. q̄ gr̄a accepta p̄ habituali dono ꝯuenienter mō dicto diuidat̃. Et arguit̃ sic. Gr̄e isto mō accepte ē duplex effectꝰ. q̄꞉ p̄mꝰ ē eē. scd̄s ē opatio. ſꝫ respectu p̄mi effectꝰ inq̄tū ſcꝫ formalr̄ sanat vl' iustificat siue ḡtū deo facit formalr̄. dr̄ opans. inq̄tū ꝟo ē p̄ncipiū opis meritorij. qd̄ ex libe. arbi. p̄cedit. ē ⁊ dr̄ cooperās. igit̃ ista p̄s ꝯclonis ꝟa. Maior p̄bat̃. qꝛ cuiuslibet forme ē duplex effectꝰ. igit̃ ⁊ gr̄e. Et declarat̃ exēplariter de calore ⁊c. Minorē D. relinq̄t notā. qꝛ ꝯstat q̄ gr̄a sola facit illū effectū. s. eē ḡtū formalr̄. iō dr̄ operās. sicut albedo sola opat̃ formalr̄ eē albū. ad actū āt meritoriū cōstat cū gr̄a ꝯcurrere liberꝝ arbitriū. ⁊ ḡ ē coopans. ¶ Nota tñ. q̄ q̄uis gr̄a sit habitꝰ eēndi. vt patuit q. p̄ce. ar. 3°. ad 3ᵐ. ⁊ ita nō hꝫ imediatū ordinē ad opꝰ. tñ ꝯcurrit ad opꝰ radicalr̄. sic origo ꝟtutꝭ opatiue vt patuit ar. iij p̄ce. q. ad 2ᵐ. Et iō nō inconuenienter attribuit̃ sibi cooperari. s. effectiue. sicut opari formalr̄. ¶ Nota q̄q̄ꝫ post D. in de veri. vbi stati. q̄ ex p̄te ḡtuiti doni eadē gr̄a ſcꝫ habitual' p̄ eēntiā. dr̄ operās ⁊ cooperās. operans q̄dē ſm q̄ informat aīam. vt operās formalr̄ itelligat̃ p̄ modū loquēdi. q̄ dicimꝰ q̄ albedo facit albū parietē. h̄ tñ nullo mō ē actus liberi arbi. Cooperās ꝟo dr̄ ſm q̄ iclinat ad actū intrinsecū vl' extrinsecū. ⁊ ſm q̄ p̄stat facultatē p̄seuerandi vsq̄ i finē. hec ille. Et ꝯcordāt dicta h̄ ad q̄rtū. vt patebit

☞ Argumētū in ꝯtrū ē p̄ p̄ª p̄te ꝯclonis respon. qꝛ opatio dei ꝑtinet ad grām ḡtūfacientē effectiue. ⁊ operat̃ vt velimꝰ. ⁊ coopat̃ vt ꝑficiamꝰ. vñ ⁊ D. in cor. loquēdo de gr̄a. i. ḡtuito auxilio ⁊ dei opatōe. ꝯtinuat allegatōem bt̄. Augustini ad allegata. in h̄ argumēto ⁊c.

¶ Ad p̄mū ḡ dd̄m q̄ ſm q̄ gr̄a ē q̄dā q̄litas accidētal' nō agit in aīam effectiue. ſꝫ formalr̄. sicut albedo dr̄ facere albā supficiem

¶ Cōcedit̃ maior. loquēdo de gr̄a quā dicimꝰ in eē hoī tāq̄ donū supnaturale deiforme. vt patuit q. cx. ar. 2°. Ad minorē. distiguit̃ aīs. nō p̄t agere i subiectū suū vez effectiue. p̄t tñ agere formalr̄ vl' magꝭ iformare subiectū. q̄ iformatio ſcat̃ magꝭ p̄ modū actōis q̄ sit actio. ḡ ⁊c. Vez. nulla gr̄a habitual' dr̄ opans effectiue. ſcꝫ suū p̄priū effectū formalē. dr̄ tñ opans formalr̄. Si āt ꝯñs extēdat̃ (qd̄ tñ ex istis p̄missis nō dꝫ fieri) etiā ad grām .i. motionē ⁊ operatōnem gratuitam. Tunc negatur cōsequens. etiam intelligendo de operatōne effectiua.

¶ Ad scd̓m dd̓m. q̄ deus nō sine nob nos iustificat. q2 p motū liberi arbitrij dū iustificamur dei iusticie ꝯsentim⁹. ille tn̄ mot⁹ nō ē cā gr̄e. s3 effectus. vn̄ tota operatio ptinet ad grām.

¶ Ad maiorē ꝓcedit᷑. Aut tn̄ opat᷑ in nob iustificatiōne gr̄a habitual᷑. aliter motio dei q infra q. cxiij. ar. vj. et viij. dicet᷑ infusio gr̄e. q2 gr̄a habitual᷑ opat᷑ formalr̄. sed motio opat᷑ effectiue. causando videl3 in nob grām habitualē. z etiā disponēdo li. ar. vt ꝯsentiat iusticie dei. Ad minorē negat᷑ ipa. etiā intelligendo eā de vtraq3 gr̄a. Ad ꝓbatōe3 dr̄. q̄ mot⁹ li. ar. s̄m quē hō dr̄ nō sine se iustificari. h3 se tn̄ dispositiue ad iustificatōem. nō effectiue ꝓductiue ipius gr̄e iustificantis. Et ille mot⁹ li. ar. causat᷑ etiā ex motiōe diuia. Et l3 dispō hois ordine nature p̄cedat forme susceptiōem. nō tn̄ p̄cedit actiōem agētis Et ꝑ mot⁹ ille li. ar. seqt᷑ ordine nature gr̄e īfusionē. l3 p̄cedat ordine nature forme ꝯsecutiōe3. Vn̄ seqt᷑. q̄ motio dei est gr̄a opans. q2 infundit grām ꝑ quā infusionē ē motus li. ar. Et ꝑ ꝯn̄s motio diuia. q ē īfusio gr̄e vocat᷑ merito gr̄a opans iustificatōis. q̄re negat᷑ ꝯn̄a. ¶ Nota q̄ motus q̄ ꝯsentim⁹ ē effect⁹ gr̄e. ꝓ° q̄dē ꝑtuite motiōis que ē īfusio gr̄e. sicut cause agētis z disponētis mobile. qd̓ ē li. ar. Nā in eo instāti ꝓ q̄ infundit᷑ gr̄a. causat᷑ a deo mot⁹ li. ar. dispositiu⁹ ad iustificatōem ꝑ illā infusionē. Est etiā effectus gr̄e habitual᷑ mediāte charitate. sicut agētis istrumētal᷑ ꝑficientis z disponētis li. ar. formalr̄. z de his magis infra. Oportet enī supponere nunc. q̄ mot⁹ li. ar. ad iustificatōe3 req̄situs. ē mot⁹ gr̄a z charitate informat⁹. q q̄dē p̄intelli git᷑ acq̄sitioni gr̄e. Tn̄ vt dictū ē. nō p̄intelligit᷑ ꝑtuite motioni. q ē gr̄e īfusio zc̄. vide D. sanc. in de veri. mate. xxviij. q. viij. ad sextū septimū z octauū. Vn̄ ad sextū dr̄ ad auctoritatē Augustini h̄ allegatā. q̄ itelligēdū ē. Nō iustificabit te. sine te disponēte aliq̄lr̄ ad grām. Et ad septimū Mot⁹ li. ar. nō ē cā īfusiōis gr̄e. Et ad octauū. in iustificatōe ipā hō nō ē adiutor dei. q̄si sit cū eo efficiēs grām. s3 solū sicut se ꝑpans ad grām. Vn̄ p3. q̄ sola gr̄a opatur iustificatōe3. z iō recte dr̄ opans ꝑ̄ter3 diuia motio z opatio. vide z infra. q. cxij. ar. ij. q2 ē duplex ꝑpatio. aliq̄ p̄cedit ad grām ꝑtū facientē. nō tn̄ ꝑtuitā motionē. Alia sit ē cū gr̄a ꝑti faciēte. Et de illa itelligo. q̄ sit aliq̄lr̄ effect⁹ gratie. etiam habitualis.

¶ Ad tertiū dd̓m. q̄ cooperari dr̄ aliq̄s alicui nō solū sicut secundariū agēs ꝓncipali agēti. s3 sicut adiuuans ad p̄suppositū finē. hō aūt ꝑ grām opantē adiuuat᷑ a deo vt bonū velit. z iō p̄supposito iā fine ꝯsequens est vt gratia nobis cooperet᷑

¶ Ad maiorē. negat᷑. q̄ solū īferi⁹ agēs cooper᷑. imo z ꝓncipale agēs p̄t coopare. nō q2 subministret z min⁹ ꝓncipalr̄ ꝯcurrat ad op⁹. s3 q2 adiuuat ad suppositū finem. ita q̄ ꝓncipale agēs mouet ad finē. i. facit velle bonū finē et vt in illa opatōe ꝑmaneat z iteri⁹ volūtatē ꝯfirmet Minor ꝯcedit᷑. q2 etiā cū volūtas opat᷑ meritoriū op⁹ h̄ sit ꝓncipali⁹ a deo. S3 negat᷑ ꝯn̄a. D. in 2°. vbi sup̄ h3 solutōe3 hui⁹ argumēti. q2 gr̄a dr̄ coopans. nō q2 nō sit ꝓncipale agēs. s3 q2 li. ar. ministrat subam act⁹. Et a gr̄a ē forma. ꝑ quā act⁹ ē meritori⁹. vn̄ dr̄ coopans. q2 ꝯplet id qd̓ ꝑ li. ar. exhibet᷑. z h̄ s̄m quēcūq3 motū vl᷑ intrinsecū vl᷑ extrinsecū. Si āt accipit᷑ coopans vt respiciat actū exteriorē tn̄. sic dr̄ coopans nō ꝓpt᷑ ꝓncipalitatē lib̄e. ar. ad grām. s3 ꝓpt᷑ ꝓncipalitatē ei⁹ ad actū. Act⁹ enī interiores i moralib⁹ potiores sunt exterioribꝫ. vn̄ ꝯueniēter gr̄a s̄m q̄ causat scd̓ariū dr̄ coopans. hec ille. Ex q̄ p3 q̄ maior argumēti ē insufficiēs. q2 nō dr̄ coopans q̄si istrumētū li. ar. s3 q2 ꝯcurrit ad scd̓ariū op⁹ cū volūtate l3 ꝓncipali⁹ ipa voluntate. ¶ Nota tn̄. q̄ gr̄a coopans ꝯcurrit nō solū ꝑ gn̄alē influentiā. s3 specialē. puta ꝑ ꝯseruatōem gr̄e z ꝯfirmatōem. vl᷑ ꝯseruatōem bone volūtatis. ꝓbendo facultatē exteri⁹ opandi. qd̓ nō ē ꝑ gn̄alē motionē. Vn̄ z hui⁹ ē se videt᷑ eē ꝓtegere a temptatōnib⁹ z dirigere. vbi rō humana deficeret. vt patuit sup̄. q. cix. ar. ix. Oportet enī memorari. q̄ hō viator in q̄tacūq3 gr̄a. sp̄ eget diuia motiōe z ꝓtectione. q ꝑtinent ad grām cooperantē.

¶ Ad q̄rtū dd̓m. q̄ gr̄a operās z coopērās ē eadē gr̄a. s3 distiguit᷑ s̄m diuisos effect⁹. vt ex sup̄ dictis p3 In corpe

¶ Maior v̄a ē ꝑ opposita eēntialr̄. vl᷑ ꝑ oppositos effect⁹ eiusdē eēntie. vt patuit ar. ꝓ. ad 3ᵐ Ad minorē. verū. nō sunt oppositi effect⁹. sunt tn̄ distincti effect⁹ z diuersi. Et ꝯcedo. q̄ idē p̄t opari z coopari. tn̄ operatio z coopatio sunt diuersi effect⁹ eiusdē. Ad ꝯn̄s. ꝑ zc̄. ve3. nō ꝯueniēter diuidit᷑ q̄si i diuersas eēntias. tn̄ ē diuisio eiusdē s̄m diuersos effect⁹. Et h̄ loq̄ndo de gr̄a vt ē donū habituale. q2 sic eadē ē opans z coopans vt dictū ē. S3 loq̄ndo de motiōe ꝑtuita. tūc nō ē eadē. vt patuit. D. āt loq̄t᷑ in solutōe de gr̄a habituali. q eadē ē opans z coopans Cū q̄ stat. q̄ diuisio ē ꝯueniēs s̄m diuersos effect⁹ vni⁹ gr̄e. Et h̄ sufficiat ad ꝯuenientiā illius diuisionis.

¶ Vtrū gr̄a ꝯueniēter diuidat᷑ in p̄uenientem et subsequentem.

D

AD tertiū sic ꝓcedit᷑. Videt᷑ q̄ gr̄a inconuenienter diuidat᷑ in p̄uenientē z subsequentē. Gr̄a enī ē diuine dilectōis effectus. s3 dei dilectio nūq̄ ē subseq̄ns. s3 sp̄ p̄ueniēs. s̄m illud ꝓ. Jo. iiij. Nō q̄si nos dilexerimus deū. s3 q2 ipe ꝓor dilexit nos. ꝑ gr̄a nō d3 poni p̄ueniēs z subseq̄ns. ¶ P. gr̄a ꝑtū faciēs ē vna tm̄ in homie cū sit sufficiens. s̄m illud. ij. ad Corin. xij. Sufficit tibi gr̄a mea. s3 idē nō p̄t eē p̄us z posteri⁹ ꝑ gr̄a incōueniēter diuidit᷑ in p̄uenientē z subseq̄ntem. ¶ P. gr̄a cognoscit᷑ ꝑ effect⁹. s3 infiniti sunt effectus gr̄e q̄r vn⁹ p̄cedit aliū. ꝑ si penes hos gr̄a deberet diuidi in p̄uenientē z subsequentē. videt᷑ q̄ infinite eēnt spēs gr̄e. infinita āt relinquunt᷑ a q̄libet arte. nō ꝑ gr̄a ꝯueniēter diuidit᷑ in p̄uenientē z subsequentē. ¶ S3 ꝯ ē. q̄ gr̄a dei ex ei⁹ misericordia ꝓuenit. s3 vtrūq3 in ps. legit᷑. Misericordia ei⁹ p̄ueniet me. z iterū. Misericordia ei⁹ subseqt᷑ me. ꝑ gr̄a cōuenienter diuidit᷑ in p̄uenientē z subsequentē.

¶ Hic D. inq̄rit de q̄dā alia diuisiōe. q seqt᷑ ex p̄dictis

¶ Rn̄deo dd̓m. q̄ sicut gr̄a diuidit᷑ in operantē et cooperantē s̄m diuersos effect⁹. ita etiā in p̄uenientē z subsequentē q̄litercūq3 gr̄a accipiat᷑. sunt aūt q̄nq3 effect⁹ gr̄e in nob. q̄r ꝓmus ē vt aīa sanet᷑. scd̓s vt bonū velit. terti⁹ ē. vt bonū qd̓ vult efficacit᷑ opet᷑. q̄rtus ē vt in bono ꝑseueret. q̄ntus ē vt ad gl̄iam ꝑueniat. z iō gr̄a s̄m q̄ causat in nob ꝓmū effectū vocat᷑ p̄ueniens respectu scd̓i effect⁹. z ꝓut causat in nobis secundū vocat᷑ subseq̄ns respectu ꝓmi effectus

¶ D. in pncipio cor. ponit 9clonē respō. cū pbatōe. 2° limitat eādē. ibi. Et sic 7c. 3° 9firmat eā auctoritate. ibi. Et h̄ ē 7c. Cōclusio ğ respō. oñdēs q̄litatē illi⁹ diuisiōis ē ista. Sic gr̄a diuidit in opantē 7 coopantē s̄m diuersos effect⁹. ita etiā i pueniente 7 subseq̄ntē q̄litercūq3 accipiat gr̄a. vl p motiōe vl habituali dono (Et vult 9clo. q̄ ē diuisio nō s̄m diuersas grās. s3 s̄m diuersos effect⁹ eiusdē grē. vel habitual vel auxilij gratuiti) Oñdit 9clo. q̄ ad se eūdā ptē. pma cm̄ relinq̄t nota ex ar. ij. Sūt q̄nq3 effectus grē i nob̄ q̄z pm⁹ 7c. vt i lr̄a igit 9clo va. Tenet 9ña q2 gr̄a s̄m q̄ causat in nob̄ pmū effectū. vocat pueniens respectu scdi effect⁹. Et put causat in nob̄ 2m vocat subsequēs respectu pmi effect⁹. Quare bñ seq̄t. s3 q̄nq3 effect⁹ grē p ordinē se hñtes. igit gr̄a diuidit p puenientē 7 subsequētē s̄m diuersos effect⁹. vt dt 9clo. 9iter cū dt

¶ Et sicut vn⁹ effect⁹ ē posterior vno effectu 7 prior alio ita gr̄a pt dici pueniens 7 subsequens s̄m eundem effectum respectu diuersorū

¶ Limitat 9clonē pcedētē tali 9clone alia. Gr̄a pt dici pueniēs 7 subsequēs etiā s̄m eūdē effectū respectu diuersoz Ita videl3 q̄ illa diuisio nō solū attēdit s̄m diuersos effect⁹. vt dixit pma 9clo. s3 etiā s̄m eūdē respectu diuersoz) pbat. vel magis declarat q2 vn⁹ effectus ē posterior vno effectu. 7 prior alio igit 9clo va. Tenet 9ña q2 gr̄a dt puenies p subsequēs rōne effect⁹ igit si vn⁹ effect⁹ puenit vnū 7 subseq̄t aliū. bñ seq̄t 9clo. Añs pt declarari exemplariter. Sic bonū velle ē posterior sanatōe 7 prior bona 7 efficaci opatōe. Vñ gr̄a s̄m bonū velle ē subsequēs ad seipsam s̄m sanatōem 7 puenies respectu opatōe. deīn cū dt

¶ Et h̄ ē qd̄ Aug⁹. dt in lib. de natura 7 gr̄a. Preuenit vt sanemur. subseq̄tur vt sanati vegetemur pueniet vt vocamur. subseq̄tur vt glorificemur.

¶ Cōfirmat dicta p̄sertim p 9clone nisi. Auctoritate bti Augu. Qui distinguit puenientē 7 subseq̄ntē s̄m diuersos effect⁹ vt p3 i lr̄a Nota circa 9clonē nisi. q2 ve3 est q̄ gr̄a q̄cūq3 mō accepta diuidit i puenientē 7 subsequentē tñ aliter se h3 ad vnitatē gr̄a habitual aliter gratuitū auxiliū. q2 sic gratia operās 7 cooperās vt dr̄ de habituali gr̄a dicūt vnū habitū s̄m diuersos effect⁹ Ita puenies et subsequēs vt dicūt grām habitualē dicūt eundē habitū s̄m diuersos effect⁹. imo oēs q̄nq3 effect⁹ recitati sunt ab eadē gr̄a vt tāget ad scdm. Et h3 Do. in de veri. ma. xxvij. q. v. ad v̄m. S3 sic gr̄a operās 7 cooperās vt dicūt diuinā motōem 7 effectū diuinū sunt diuerse grē. Ita 7 h̄ oportet dicere pportionabilr de puenientē 7 subseq̄nte. q2 sc3 gratia puenies dt vnū effectū gratuitatis volūtatis diuine priorē alia Et subsequēs dt aliū effectū posteriorē prori. vt patebit etiā ad tertiū. Quare vtraq3 q̄dē gr̄a diuidit p puenientē 7 subsequētē. s3 nō eodē mō. Vñ dicta D. pcedūt p̄sertim de gr̄a habituali q̄ sc3 diuidit s̄m diuersos effectus vna manēs i eēntia. s3 gratuitū auxiliū diuidit q̄de3 s̄m diuersos effect⁹. q̄ et sunt diuerse gratie. s3 pcedāt ab vna gr̄a gratificāte effectiue. sc3 diuina acceptatōe 7 volūtatis. s3 nō sunt in se vnu3 sic gratia habitual vna ē s̄m diuersos effect⁹. s3 ille gratie sunt magis diuersi effectus eiusdē diuine volūtatis 7c.

¶ Argumētū in 9riū ē p 9clone nisi. Et videt presertim itelligēdū dictū psal. de gratia p vt ē gratuita motio. q2 aliq̄ puenit aliq̄ illā puenientē subseq̄t Ita vt p misericordiā itelligat auxiliū misericordie 7 gratuite collatū 7c.

¶ Ad pmū ğ dōm. q̄ dilectio dei noiat aliq̄d eternū. 7 iō nunq̄3 pt dici nisi pueniens. s3 gratia facit effectū tpalē q̄ pt pcedere aliq̄d 7 ad aliq̄d subseq̄. 7 iō gratia pt dici pueniens 7 subsequens

¶ Maior q̄dē va. s3 tñ lōga imo ifinita distātia ē inter diuinā electiōe3. 7 grā3 formalr hoi ihērētē. tāq3 inter eternū 7 tpale. qd̄ tpale h3 effect⁹ se puenientes 7 subseq̄ntes. Vel 9sistit in ill' effectib3 p ordinē ab eterna dilectiōe deriuatis. Minor 9cedit q2 eternū nō pt eē nisi puenies Et q2 dilectio dei ē cā oīs pfectiōis gratuita prima Ideo nō pt eā aliq̄d gratuitorū puenire. sec⁹ de effectib3 gratie q̄rū vn⁹ aliū pcedit Et vn⁹ 7 idē etiā pcedit vnū 7 seq̄tur alium Quare negat 9ña.

¶ Ad scdm dōm. q̄ gr̄a diuersificat p h̄ q̄ est preueniens 7 subsequēs s̄m eēntiā. s3 solū s̄m effectū sic et de operāte 7 cooperante dictum ē. q2 etiā scdm q̄ gratia subsequēs ad gloriā ptinet nō ē alia numero a gratia puenientē p quā nūc iustificamur. sic eñ charitas vie non euacuat s3 pficit in patria. ita etiā 7 de lumine gratie ē dicēdū. quia neutrum in sui ratione imperfectionem iportat.

¶ Maior 9cedit q̄ gr̄a gratū faciēs formalr ē vna tñ s̄m eēntiā i hoīem Et de ista maiore D. mouet specialem q̄stionē de vitate ma. xxvij. q. v. Tamē effect⁹ gratie gratūfaciētis effectiue sunt plures vt D. ibidē ponit, circa finē cor. q̄sti. Et etiā tactū ē ar. pcedēti. Ad minorē negat. q̄ idē s̄m eēntiā nō possit eē prior 7 posteri⁹ s̄m diuersos effect⁹. vel etiā s̄m eūdē ad diuersa 9patū Ad 9ñs ğ 7c. Vel q̄ nō diuidit i puenientē 7 subsequētē sic i diuersas grās grtū faciētes p eēntiā. q̄mōcūq3 accipiat 9ñs gr̄a siue invia siue in patria Pro intellectu dictoz 7 solutōis huius Nota q̄ gr̄a puenies 7 subseq̄ns accipiūt Uno° vt ptinet ad viā. Alio mō vt subsequēs ptinet ad patriā. Ita q̄ puenies ad totū statū meriti referat. Gratia āt subsequēs ad pmiū Prio āt mō gr̄a subsequēs ptinet ad viā et dt grām s̄m posterioritatē effectū gratie. sic puenies priore3 effectū. vel etiā vt puenies dt oēs effect⁹ gratie in via. subsequēs vo pseuerātiā i ipis. Ita q̄ in toto gratia puenies et subsequēs accipiāt tripl'r. Et duo modi ptinēt ad viā S3 tertio modo subseq̄ns ptinet ad gloriā Vult ğ Do. sic. sic 7 i de vitate sup ad vi. q̄ gratia subsequēs nō solū s̄m q̄ ptinet ad viā ē eadē cū gratia puenientē ip ad viam s3 etiā ē eadē i eēntia cū gratia patrie q̄ ad gloriā ptinet. immo ē glia Et rō ē ex sup dictis q. lxvij. ar. vi. q2 qñ ipfectio nō ē de rōne habit⁹. p̄sertim gratuiti tūc idē manet in patria. q̄ h̄ fuit. Cū ğ ipfectio nō sit de rōne gratie 7 caritatis sic ē de rōne fidei 7 spei. Ideo eadē gratia q̄ h̄ ē puenies erit i patria subsequens s̄m posteriorē effectū sibi p statu patrie 9petētē Et gratia puenies 7 subsequēs vt accipiunt in via correspōdēt opanti 7 coopanti s3 tñ subsequēs patrie etiā sit eadē in subā. Nota aūt ex his q̄ si gratia hic puenies capiat p eēntia sua tñ. tūc eadē p sui augmētū fit glia in patria capiēdo gloriā, vt supra dictū fuit q. pce. ar. iij. 7 iiij. nō p beitudie s3 p oi pncipio ad btitudinē 9currere Si āt capit gratia viatica cum virtutib3 q̄ p h̄ statu ab ipa originat mō supra dicto. tunc nō ē ide3 qd̄ gloria. q2 aliq̄ virtutes hic sequētes gratiam. nō manet in gloria nec p 9ñs sunt gloria vt fides 7 spes. Patet ex his quē Scot⁹ vbi sup dis. xxvi. scdm nihil facit 9 D. sanc. q2 gratia ē q̄dē idē cū gloria in vna acceptiōe Idē s̄m essentiā s3 nō s̄m modū eēdi. rōne cui⁹ dt 9pletiue gloria 7 Gra pueniēs ēm p subseq̄ qūa multiplr

ergo nõ oportet q si grã ẽ in essentia aie q p hoc statu sit in ea grã actu sed illud qd erit grã p sui augmentũ in statu patrie Et p hec itelligit solo Do. sanc.

¶ Ad tertiũ dõm. q q̃uis effect⁹ gratie possint eẽ infiniti nũero sicut sunt infiniti act⁹ hũani. tñ omnes reducunt ad aliq̃ determinata in specie ꝛ ꝑterea omnes ꝯueniũt in hoc q vnus aliũ p̃cedit

¶ Maior ꝓcedit ꝛ dico etiã q ista diuisio sumit fm effect⁹ gratie. Minor sed sunt ifiniti nũero tñ reducũt ad duos in specie. vt patuit in cor. Et scdo dato q sunt ifiniti et g fm se nõ cogniti tñ cognoscũt fm hoc q sunt ꝑuenientes ꝛ subsequẽtes. Ultra g ꝛc. Negat ꝯña. qꝛ grã ꝑueniẽs ꝛ subsequẽs nõ diuidit fm effect⁹ gratie in pticulari fm nũerũ hoꝝ effectuũ sed fm spẽm. ꝛ vt ꝯueniũt in hoc q p̃cedũt ꝛ subsequũt. Quare negat etiã q eẽnt infinite species sed tm due Ultra ifinita relinquũt ab arte. vt ifinita sunt. tñ fm q ꝯueniũt in aliq̃ certo finito pñt p artẽ determinari ꝛ sic ẽ i ꝓposito vt dictũ ẽ. g̃re negat vlterior ꝯña. Quia oẽs effect⁹ g̃re gratũfacientis ꝯueniũt in hoc q se p̃cedunt vel sequunt ꝛ fm hoc gratia hz fm eos certã diuisionẽ. Et hoc ẽ veꝝ siue de gratũfaciẽte formalr loqmur siue de gratuita motõe qꝛ vtrobiqꝫ pñt eẽ ifiniti effect⁹ fm nũerũ. ꝯueniunt tñ vt dictũ est

¶ Utrum gratia gratis data ꝯuenienter ab Apostolo distinguatur.

E

AD q̃rtũ sic ꝓcedit. Videt q gratia gratis data incõuenienter ab aplo distinguat. Omne eĩ donũ qd nobis a deo gratis datur pt dici grã gratis data. sed infinita sunt dona q̃ nobis gratis a deo ꝯcedũt tã in bonis aie q̃ in bonis corpis. q̃ tñ nos deo gratos nõ faciunt g g̃re gratis date nõ pñt ꝯp̃rehẽdi sub aliq̃ certa diuisione. ¶ P. grã gratis data distinguit ꝯtra grãm gratũ facientẽ. sed fides ptinet ad grãm gratũ faciẽtẽ qꝛ p ipaꝫ iustificamur fm illud ro. v. Iustificati igit ex fide ꝛc. g incõueniẽter ponit fides inter grãs gratis datas. pserti cũ alie ꝟtutes ibi non ponant vt spes ꝛ charitas. ¶ P. opatio sanitatũ ꝛ loq̃ diuersa gña linguarũ miracula q̃dã sunt. interptatio etiã sermonũ ad sapientiã vel sciam ptinet fm illud daniel' pmo. Pueris his dedit deus sciam ꝛ disciplinã in omĩ libro ꝛ sapiẽtia. g incõueniẽter diuidit grã sanitatũ ꝛ gña linguarũ ꝯtra opatõem ꝟtutũ ꝛ iterptatio sermonũ ꝯtra sermonẽ sapiẽtie ꝛ sciẽtie ¶ P. sicut sapiẽtia ꝛ sciẽtia sunt q̃dã dona spũsancti. ita etiã intellect⁹ ꝯsiliũ pietas ꝛ fortitudo ꝛ timor. vt supra dictũ est. g hec etiã debẽt poni inter grãs gratis datas *q. xlviij. ar. quarto.* ¶ Sed ꝯtra ẽ qd aplus dt. pmo. ad corinth. xij. Alij p spiritũ dat sermo sapiẽtie. alij ãt sermo sciẽtie scdm eundẽ spiritũ. alteri fides in eodẽ spiritu. alij grã sanitatũ. alij operatio ꝟtutũ. alij ꝓphetia. alij discretio spirituũ. alij gña linguaꝝ. alij iterptatio fmonũ

¶ Hic Do. inqrit de subdiuisione vlteri⁹ mẽbri diuisiõis pᵉ gñalis scꝫ de diuisiõe g̃re g̃tis date quã apls fecit pᵉ ad corinth. xij. An videlꝫ sit sufficiẽs cũ diuidit in nouẽ mẽbra recitata in argumẽto in ꝯtrariũ.

¶ Rñdeo dõm q sicut supra dictũ dictũ ẽ. gratia gratis data ordinat ad hoc q hõ alteri cooperet vt reducat ad deũ. hõ ãt ad hoc opari nõ pt interi⁹ mouendo. hoc eĩ solius dei ẽ sed solũ exteri⁹ docendo vel psuadẽdo. ꝛ iõ gratia gratis data illa sub se ꝯtinet q̃bus hõ indiget ad hoc q alterũ instruat in rebꝫ diuinis que sunt supra rõnem. *ar. pᵒ.*

¶ D. Cõclusionẽ rñsiuã expsse nõ ponit sed iplicite talẽ intẽdit ꝛ habet ex argumẽto i ꝯtrariũ ex auctoritate apli Gratia gratis data ꝯueniẽter ab aplo distinguit scꝫ in sermonẽ sapiẽtie ꝛc. vt i argumẽto i ꝯtrũ. pbat ꝯclo p corp⁹ articuli sic. Gratia gratis data ꝯtinet sub se q̃bꝫ hõ idiget ad hoc q alteꝝ istruat in rebꝫ diuinis q̃ sunt supra rõem ...tot sunt gratie gratis date vel gratia gratis data ꝯueniẽter in eas distĩguit q̃t sunt neceẽ ad instructõem alterius in his q̃ sunt fidei. Sꝫ ille g̃re q̃s enũerat Apls sꝫ hmõi qꝛ scꝫ hõ eis idiget ad istructõem rebꝫ diuinis scilꝫ credibilibꝫ ꝛ sufficiũt. igit ꝯclo va. Hui⁹ rõnis D. ponit maiorẽ. 2ᵒ pbat minorẽ suppletã ibi. Ad hoc ãt ꝛc. Maior g pbat pncipio qꝛ gratis data gratia ordinat ad hoc q hõ alteri coopet vt in deũ reducat. sꝫ hõ non pt opari interi⁹ mouẽdo sꝫ solũ exteri⁹ docẽdo ꝛ psuadẽdo. igit sequit maior Et q̃ habet q optet distinctões gratie gratis date accipe fm q p vnũ pt alioꝝ sal⁹ pcurare exteri⁹ psuadẽdo ꝛ docẽdo ea q̃ sꝫ fidei ꝛ salutis. Maior. pria pars ex ar. pᵒ vbi dictũ ẽ. qꝛ gratia gratis data sit ad hoc q p eã vn⁹ aliũ in deus reducat. Minor pꝫ. qꝛ iteri⁹ opari ẽ soli⁹ dei. vt patuit supra. q. viij. ar. pᵒ ꝛ alibi. Et g hõ reducit nõ infundẽdo grãm nec mouẽdo directe volũtates qd soli⁹ dei ẽ. sꝫ psuadẽdo ꝛ docẽdo sic ꝛ sup de iductõne in peccm dictũ fuit. ¶ Cõsequẽter cũ dt *Cõclo rñsi.*

¶ Ad hoc ãt tria reqrunt. Prio q̃dẽ q hõ sit sortitus plenitudinẽ cognitõis diuinoꝝ. vt ex hoc istruere alios possit. Scdo vt possit ꝯfirmare vel pbare ea q̃ dt. alias nõ eẽt efficax ei⁹ doctrina. Tertio vt ea q̃ ꝯcipit possit ꝯueniẽter auditoribꝫ pferre

¶ Declarat ꝛ explicat minorẽ pncipalẽ arguit sic. hõ ad docẽdũ ꝛ instruẽdũ i his q̃ sꝫ supra rõem tribꝫ idiget scꝫ plenitudine ꝯgnitõis diuinoꝝ. 2ᵒ ꝯfirmatõne ꝛ pbatõe eoꝝ q̃ dt. ꝛ tertio ꝯueniẽti ꝓpone ꝛ platõe apd auditores Sꝫ ad ista tria necaria sꝫ g̃re gratis date enũerate ab aplo. igit minor pncipal va. hmõi pbatiõis D. ponit pᵒ maiorẽ. 2ᵒ declarat minorẽ ibi. Quantũ igit ꝛc. Maior g prima de se pꝫ q̃ ad pmã ptẽ. qꝛ nõ sortit⁹ plenitudinẽ ꝯgnitõis diuinoꝝ nõ pt pfecte docere. scda p̃s pars. qꝛ si non pt doctrinã ꝯfirmare nõ erit efficax. tertia pꝫ qꝛ si non itelligeret vł nõ ꝯueniẽter exponeret difficultates frustra doceret ꝛc. Et illã maiorẽ D. ponit sup aplm sub his verbis. Ad exteri⁹ psuadẽdũ reqrit pᵒ facultas psuadendi 2ᵒ facultas psuasionẽ ꝯfirmãdi. tertio psuasionẽ intelligibilr pponẽdi Et redit i idẽ cũ maiorẽ hic posita ꝛc. ꝯtr ibi

¶ Quantũ igit ad pmũ tria sunt necaria sicut etiam apparet in magisterio hũano. optet eĩ q illi q̃ dꝫ aliũ instruere in aliq̃ scia. Prio q̃dẽ vt pncipia illi⁹ scie sint ei certissima ꝛ q̃tũ ad hoc ponit fides q̃ est certitudo de rebꝫ iuisibilibꝫ q̃ supponũt vt pncipia in catholica doctrina. Scdo optet q doctor recte se habeat circa pncipales ꝯclusiones scie. ꝛ sic ponitur sermo sapientie q̃ ẽ cognitio diuinoꝝ. Tertio optet

vt etiā abūdet exēplis ⁊ cognitōe effectuū p q̄s interdū opꝫt manifestare causas. ⁊ q̄ztū ad hoc ponitur sermo sciētie q̄ ē cognitio reꝝ humanaꝝ. qꝛ inuisibilia dei p ea q̄ facta sunt itellecta ↄspiciunt

Explicat primā minorē tali assumpto. Quātū ad primū scꝫ plenitudinē ↄgnitōis tres sunt necārie. scilꝫ fides. sermo sapiētie. sermo sciē. q̄ztū ad scdm. scꝫ ↄfirmatōem ⁊ pbatōeꝫ sunt necē q̄ttuor alie. scꝫ grā sanitatū. opatio virtutū ꝓphetia ⁊ discretio spirituū. q̄ztū ad tertiā scꝫ ↄuenientē platōem eoꝝ ⁊ intelligibilē q̄ docet. reqrūtur alie due scꝫ grā linguaꝝ ⁊ interptatio sermonū. qꝛ minor ꝯa assumptū declarat. D. p°. q̄ ad pmā ptē. scdo q̄ ad scdam ibi Cōfirmatio āt ⁊c. tertio q̄ ad tertiā ibi Facultas aūt ⁊c. clare i lra. Nota āt post D. san. sup aplm. q fides nō capit h̄ p v̄tute fidei. qꝛ sic ē cōis oibꝫ mēbris xpi. nō sic grē gratisdate q̄ sunt diuerse. sꝫ accipit fides p sermōe fidei. put scꝫ hō pt recte pponere ea q̄ sunt fidei ⁊ p certitudine fidei quā aliqs hꝫ excellēter Et ꝰ tal fides ē cognitio certa ⁊ sine dubitatōe de pncipijs doctrine fidei. Sermo āt sapiētie ē de pncipalibꝫ ↄclonibꝫ q̄ sꝫ res diuie necessarie ad salutē. ⁊ ē grā q̄ qs pt psuadere q̄ ad ↄgnitōeꝫ ptinent. sciētie sermo est qua quis per creaturas manifestare potest q̄ sunt dei ⁊c. Deinde cū dr.

¶ Cōfirmatio āt in his q̄ subdūtur rōni est p argumēta. In his āt q̄ sunt supra rōnem diuinit⁹ reuelata ↄfirmatio ē p ea q̄ sunt diuini v̄tuti ppria. et h̄ dupl'r. Uno qdē mō vt doctor sacre doctrine faciat q̄ sol⁹ de⁹ facere pt in opibꝫ miraculosis siue sint ad salutē corpoꝝ. ⁊ q̄ztū ad h̄ ponit gratia sanitatū siue ordinēt ad solā diuine ptātis manifestatōem. sicut q sol stet aut tenebrescat. q mare diuidat. ⁊ q̄ztū ad hoc ponit opatio v̄tutū. Scdo vt possit manifestare ea q̄ soli⁹ dei ē scire. ⁊ hec sunt ↄtingētia futura. ⁊ q̄ztū ad h̄ ponit ꝓphetia. ⁊ etiaꝫ occulta cordiū ⁊ q̄ztū ad h̄ ponit discretio spirituū

¶ Subiūgit q̄ sꝫ p explicatōe scde ptis assumpti dat re in lra. Nota āt qre gratia sanitatū ⁊ opatio v̄tutū distinguāt ⁊ patebit ad tertiū. discretio āt spirituū ē qua hō discernere pt q̄ spū aliqs moueat ad loquēdū vl operādū. puta vtꝝ spū charitatis vel spū inuidie. Et fm D. sup aplm. ille grē sunt cōfirmatiue eoꝝ q̄ sunt fidei a signo diuino. sicut Moises mittēd⁹ ad ꝑplm israel signuꝫ accepit a deo p qd̄ ↄfirmaret qd̄ dicebat sicꝫ signo regio ↄfirmat. q aliqd sit de mādato regis Deinde ibi

¶ Facultas āt pronūciandi pt attēdi vel q̄ztū ad ideoma in q̄ aliqs possit intelligi. ⁊ scdm h̄ ponunt grā linguarū. vel q̄ztū ad sensuꝫ eoꝝ q̄ sunt pferenda. ⁊ q̄ztū ad hoc ponitur interptatio sermonū.

Ostēdit tertiā ptē assumpti. scꝫ q̄ ad ↄueniētē platōeꝫ et intelligibilē ꝓnem eoꝝ q docent necē sint due grē ⁊c. clare in lra. Nota q facultas pnūciandi psuasionē ↄsistit in h̄ q hō possit loq̄ itelligibil'r alijs. qd̄ qdē ipedit dupliciter Uno mō p diuersitatē ideomatū. ↄtra qd̄ impedimētū dat gratia linguaꝝ. vt scꝫ possit loq̄ diuersis linguis vt itelligat ab oibꝫ. Alio mō ipedit itelligibilitas locutōis p obscuritatē scripture iducēde. ↄtra qd̄ dat remediū p iterptatōem sermonū. i. difficiliū scripturaꝝ. Ex oibus istis habet pbatio minoris pncipal'. scꝫ q grē enumerate ab aplo sunt necārie ad istructōeꝫ de rebꝫ diuinis supnaturalibꝫ credēdis ⁊ intelligēdis p quaꝝ fidē homines in deū reducunt. Et p ↄn̄s sequit ↄclo pdicta ⁊c. de materia illi⁹ ar. vide tertio ↄtra genti. ca. cliij. p totū

¶ Argumētū in ↄtrariū ē ↄfirmatio ↄclonis p auctoritatē apli ponētis distinctōeꝫ grē gratisdate i noue ptes

¶ Ad pmū ergo dcm. q sicut sup̄ dictū ē. nō oia bn̄ficia q̄ nobis diuinit⁹ ↄcedūt gratie gratis date dicūt. sꝫ solū illa q̄ excedūt facultatē nature. sicut q pdicator abūdet sermōe sapientie ⁊ sciē ⁊ alijs hmōi et talia ponunt hic sub gratia gratis data. Ar. p.

¶ Ad maiorē pꝫ. ex ar. pmo ad scdm. qꝛ donū qd̄ gratis dat. ita q nec ex merito psone nec ex debito nature sꝫ supra ei⁹ facultatē. sic q ordo natural' reꝝ tale donū non reqrat. Ad minorē ifinita dona nobis a deo ↄcedunt gratis qꝛ nō ex meritis ↄcedit Sed negat. q ↄcedāt gratis. qꝛ nō ex debito ⁊ supra facultatē nature Et dico q bona aīe q̄ nō sunt supra facultatē nature dant ex debito. silr bona corpis ⁊ h̄ pꝫ ex dictꝫ supra. q. cxiij. ar. iiij. ad tertiū. qꝛ ordo reꝝ reqrit vt iferiora p supiora regāt. Et iō ministeria angeloꝝ ⁊ hmōi bona aīe nō sunt supra facultatē ⁊ debitū nature Silr corpalia subsidia sunt de debito nature vt pꝫ ex allegatꝫ ar. p°. ad 2m ↄ ↄtra gētiles qꝛ ⁊ iumētis talia subsidia non desunt. Et periret ordo vniuersi si talia bn̄ficia subtraherēt. vn̄ ordo natural' hec exigit. ⁊ p ↄn̄s nō sunt supra debitū nature. Et ꝰ negat ↄn̄a. qꝛ grē gratisdate ⁊ nō gratū facientes excedūt facultatē ⁊ debitū nature ⁊ ↄpchenduntur in dictis gratijs ab apostolo enumeratis

¶ Ad scdm dcm q fides nō nūerattur hic inter gratias gratis datas fm q ē quedā virtus iustificās hoiem in seipo sed fm hoc q iportat quandā supeminentē certitudinē fidei. ex q hō sit idoneus ad istruendū alios de his q̄ ad fidē ptinent. spes aūt ⁊ charitas ptinent ad vim appetitiuam fm q per eaꝫ homo in deum ordinatur.

¶ Maior ↄcedit. Ad minorē dr. q fides v̄tus theologica ⁊ formata ptinet ad grām gratūfacientē fm qd̄ cōiuncta grē iustificat hoiem in seipo. Nā gratia gratūfaciens vnit hoiem deo Sꝫ negat. q fides vt hic loq̄mur de ea ptineat ad grāꝫ gratūfaciētē sꝫ iportat vt dictū ē. facultatē rectā ponēdi ea q̄ sunt fidei vel firmā adhesioneꝫ ad pncipia fidei vel p ↄstātia in his q̄ sunt fidei. vt hꝫ D. sanc. 2a 2e. q. iiij. ar. v. ad iiij. vbi ⁊ reprobat dicētes. fidē gratisdatā grām. idē esse qd̄ fides iformis. vn̄ aliud est fides v̄tus. aliud fides grā gratisdata. aliud fides fruct⁹ vt patuit etiā sup̄. q. lxx. ar. iij. ad tertiū. Ad ↄn̄s Ergo ⁊c. verū fides v̄tus incōuenienter poneret qꝛ ptinet ad grām gratūfacientē. sicut ⁊ spes ⁊ charitas. qꝛ vniūt hoiem cū deo qd̄ ē gratie gratū facientis Et nō ē maior apparentia q spes ⁊ charitas ptineāt ad grām gratūfacientē. qꝛ perficiūt appetitū hūanū vt vniat cū deo qd̄ ē gratū facientis gratie Gratie āt gratis date pficiūt intellectū ⁊ opatiuā v̄tutē ad docēdū ⁊ ↄfirmādū ea q̄ sunt doctrine fidei. vn̄ et aliq̄ fidē informē (qꝛ etiā pficit itellectū ⁊ nō vnit deo) posuerūt iter gratisdatas. sꝫ obstat. qꝛ etiā iformis ē cōis oibus mēbris (saltē mēbris nūero) qd̄ nō ē de gratisdatis

¶ Ad tertiū dcꝫ. q gratia sanitatū distinguitur a gnāli opatione v̄tutū. qꝛ hꝫ specialē rōem inducēdi ad fidē. ad quā aliqs magis ꝓmptus reddit per

beneficiū corporalis sanitatis quā p fidei ꝟtutē assequimur. Silr etiā loq̄ varijs linguis ꝛ interp̄tari sermones hn̄t speciales q̄sdā rōes mouēdi ad fidē. ꝛ ideo ponūtur speciales gratie gratis date.

¶ Ad assumpti p̄mā p̄tē ꝯcedo q gr̄a sanitatū ē gr̄a faciēdi miraculū. ſꝫ dico q p grām sanitatū aliq̄s ꝑsuadet alia rōne q̄ꝫ p opatōem ꝟtutū. q2 p grām sanitatū ꝑsuadet aliq̄s nō solū ꝓpter magnitudinē facti ſꝫ etiā ꝓpt bn̄ficiū. ſꝫ in opatōe ꝟtutū aliq̄s ꝑsuadet solū ꝛ ꝯfirmat fides ꝓpter magnitudinē facti. Et iō cū gr̄e gratis date distinguant̄ fm q diuersimode valēt ad ꝑsuadēdū ꝛ docēdū efficaciter. iō recte distinguūt̄. Dico scd̄o de gratia linguaꝝ q q̄dē ē miraculū ſꝫ ordinatū ad aliū finē imediatū. q2 ad facultatē ꝓnūctiādi itelligibilr vt patuit sed gr̄a ꝟtutū ordinat̄ ad ꝯfirmādū opib9 ea q̄ sunt fidei. vn̄ vna ordinat̄ ad ſmonē alia ad opatōem. q̄re recte distinguūt̄. Dico tertio. q itep̄tatio ſmonū aliter ordinat̄ ad mouēdū ad finē q̄ꝫ sapiētia ꝛ scia. q2 sapientia ꝛ scia valēt vt aliq̄s sit ꝑfect9 in itellectu ꝯdōnū de diuinis reb9 et hūanis. Sꝫ interp̄tatio sermonū valet ad itelligendū sensum scripture obscure ꝛ difficilis. Videm9 āt q aliq̄s p̄t multa sapere ꝛ loq̄ de diuinis ꝛ hūanis reb9. q̄ tn̄ nō itelligit alienā linguā. nec obscurā scripturā itep̄tari p̄t. q̄re negat̄ ꝯn̄a. p oib9 p̄tib9 ꝯsequētis ꝛ rō iā patuit. Nota q D. in solōne hac itelligēd9 ē q loq̄ varijs linguis ꝛ iterp̄tari sermones hn̄t speciales rōnes mouēdi ad fidē. distinctas videlꝫ ab opatōe ꝟtutū ꝛ a sermōe sapiētie ꝛ scie loq̄ eñ varijs linguis aliā rōem habet q̄ꝫ opatio ꝟtutū et iterp̄tatio aliā q̄ꝫ sermo sapiētie ꝛ scie. p̄t eñ aliq̄s itelligere ꝛ cognoscere diuina. ꝛ tn̄ obscuras scripturas nō intelligit nec hꝫ clarū sensum earū. Et g̃ sermo sapiētie ꝛ scie q̄ faciūt facultatem loq̄ndi de diuinis reb9 distinguuntur ab interpretatōe sermonum que est de scripturis difficilibus et sensu earum.

¶ Ad q̄rtū dōm. q sapientia ꝛ scia nō cōputant̄ inter gratias gratis datas fm q enumerant̄ iter dona spūs sc̄ti. put. s. mens hois ē bene mobilis p spiritū sanctū ad ea q̄ sunt sapientie ꝛ scie. sic eñ sunt dona spūs sc̄ti. vt sup̄ dictū ē. ſꝫ ꝯputant̄ iter gr̄as gratis datas scd̄m q ipoztāt q̄ndā abūdantiā scie ꝛ sapientie vt hō possit nō solū i seip̄o recte sapere de diuinis. sed etiā alios instruere ꝛ ꝯtradicētes reuincere. ꝛ iō inter gratias gratis datas signanter ponitur sermo sapiētie ꝛ sermo scie. q2 vt Aug. d̄t. xiiij. de trinit. aliud ē scire tantūmō q̄d hō credere debeat ꝓpter adipiscendā vitā beatā. aliud ē scire quēadmodū hoc ip̄m ꝛ pijs opituletur ꝛ ꝯtra ipios defendat̄.

q. lxviij. ar. p̄mo ꝛ iiij.

¶ Ad hoc patet solō etiā sup̄. q. lxix. ar. v. ad p̄m9. Dico g̃ ad aña q sapia ꝛc. put st̄ dispōes mētis habitualr existētes (q̄b9 efficit̄ bn̄ mobilia spū scō) sic st̄ dona sic itellect9 ꝛc. ſꝫ negat̄ aña de ſmōe sapie ꝛ de ſmone scie q sint dona spūs sc̄ti ꝯnexa g̃tū facienti gr̄e formalr ꝛ charitati fm q Apl's loq̄t notāter de sermōe sapiētie. Quare negatur ꝯn̄a q2 sapientia vt donū nō ponit̄ inter gratias gratis datas. Nec p ꝯn̄s opt̄et q alia dona ponant̄. si autē sapiētia vt donū poneret̄ inter gratis datas gratias ꝯn̄a haberet apparentiam ꝛ ꝓcessum.

¶ Utrum gratia gratis data sit dignior q̄ꝫ gratia gratum faciens.

F

Ad q̄ntū sic ꝓcedit̄. Uidet̄ q gratia gratis data sit dignior q̄ꝫ gratia gratum faciens. Bonū eñ gentis ē meli9 q̄ꝫ bonū vnius. vt ph̄s d̄t in p̄. ethi. ſꝫ gratia gratū faciēs ordinat̄ ad bonū vni9 hois. gratia aūt gratis data ordinat̄ ad bonū cōe toti9 ecclesie. vt sup̄ dictū est. g̃ gratia gratis data ē dignior q̄ꝫ gratia gratū faciens ar. p̄. ꝛ [illegible]

¶ P̄. maioris ꝟtutis ē q aliq̄d possit agere in aliud q̄ꝫ q solū in seip̄o ꝑficiat̄. sicut maior ē claritas corporis q̄d posset etiā alia corpa illuminare q̄ꝫ ei9 q̄d ita in se lucet q alia illuminare nō p̄t. ꝓpter q̄d etiā ph̄s d̄t in v. ethico. q iusticia ē p̄clarissima ꝟtutum p quā hō recte se hꝫ etiā ad alios. ſꝫ p gratiā gratū facientē hō ꝑficit̄ in seip̄o. p grām aūt gratis datā hō operat̄ ad ꝑfectōem alioꝝ. g̃ gratia gratis data est dignior q̄ꝫ gratia gratū faciens. ¶ P̄. id q̄d ē ꝓpriū melioꝝ dignius ē q̄ꝫ id q̄d ē cōe oium. sicut rōcinari q̄d ē ꝓpriū hois dignius ē q̄ꝫ sentire q̄d est cōe oībus aīalib9. ſꝫ gratia gratū faciens ē cōis oīb9 membris ecclesie. gratia āt gratis data ē ꝓpriū donū dignioꝝ mēbroꝝ ecclesie. g̃ gratia gratis data est dignior q̄ꝫ gratia gratū faciēs. ¶ Sꝫ ꝯtra ē q̄d Apl's p̄. ad Corin. xij. enumeratis gratijs gratis datis subdit. Ad huc excellentiorē viā vobis demōstro. ꝛ sicut p sequētia pꝫ loq̄t̄ de charitate q̄ ptinet ad grām gratū facientē. g̃ gratia gratū faciēs excellentior est q̄ꝫ gratia gratis data.

¶ Hic vltimo comparat mēbra p̄me diuisionis adinuicē scꝫ gratis datā ꝛ gratū facientē.

¶ Rn̄deo dōm. q vnaq̄ueq̄ꝫ virtus tāto excellētior ē quāto ad altius bonū ordinat̄ semp aūt finis potior ē his que sunt ad finē. gratia āt gratū faciēs ordinat hoīem imediate ad ꝯiunctōem vltimi finis. gratia āt gratis date ordināt hoīem ad quedā preparatoria finis vltimi. sicut p ꝓphetiā ꝛ miracula ꝛ alia hmōi hoīes inducūt̄ ad hoc q vltimo fini coniungantur. ꝛ ideo gratia gratum faciens est multo excellentior q̄ꝫ gratia gratis data.

¶ Cōclusio r̄nsiua ē ex cor. talis gratia gratū faciens est multo excellentior q̄ꝫ gratis data. Et itelligitur nō de gratū faciēte effectiue q̄ ē diuina acceptatio q̄ꝫ ꝯstat eē excellētissimā tāq̄ꝫ idēticā diuie eēntie ſꝫ itelligit̄ de gr̄a gratū faciente q̄ est qualitas ꝛ donū formalr eēntiā aie ꝑficiens. pbat̄ ꝯclō. Unaq̄ueq̄ꝫ ꝟtus tāto excellētior ē q̄ꝫtum ad bonū alti9 ordinat̄ ſꝫ gr̄a gratū faciēs ordinat̄ ad altius bonū. igit̄ ꝯclō ꝟa. Maiorē D. relinq̄t notā ꝛ pꝫ ex sup̄ dictis de ꝟtutib9 q2 ex obiecto ꝛ fine virt9 hꝫ nobilitatem. Nota āt q2 hec maior nō videt̄ ad ꝓpositū q2 assumit de ꝟtute cū tn̄ p̄us negatū sit grām eē ꝟtutē. Sꝫ d̄r q ꝟtus accipit̄ extēse. p habitu tā opatiuo q̄ꝫ habitu eēndi. ꝛ sic gratia ē ꝟtus hoc ē habit9 ꝯiūgens deo nō q̄dē p modū obiecti se habēti. ſꝫ ꝯiūgit p assimilatiōem q̄ est fm p̄ticipatōnem diuinitatis vt in. q. p̄ce. dictū est. vn̄ ꝛ D. d̄t de ordinare ad deū q̄ ordinatio etiā fit fm p̄ticipatōem eē diuini. scd̄o p̄t dici q gr̄a ordinat ad deū fm se q̄dē mō dicto ſꝫ tn̄ ē radix ꝟtutis q̄ ordinat̄ ad deū fm se.

Cōclō r̄nsi.

habentē ꝑ modū obiecti. Et ḡ rōne ꝟtutis a se deriuate ordinat ad deū eo mō q̄ ꝟtus ꝛ rōne hui⁹ maior ē ad ꝓpositū q꜡ ꝛ gr̄a ordinat ad bonū eo mō q̄ ꝟtus licet mediate ſꝫ imediate ordinat ad bonū diuinū formalr. q꜡ facit ꝯiūctōem q̄ ē ſꝫm ꝑticipatōem diuine nature. Mi noꝛē ſubintellectā D. ꝓbat ſic. ſꝑ finis ē potioꝛ hīs q̄ ſūt ad finē. ſꝫ gr̄a gratū faciēs ꝛc. vt in lr̄a ḡ maioꝛ ꝟa. Maioꝛ illa nota. minoꝛē D. pro p̄ma pte relinq̄t notā. q꜡ gr̄a ꝯſiſtit i aſſimilatōe nature diuine. Un̄ gr̄a ſꝫm ſe facit cōiūctōem ad vltimū finē in eē. ꝛ ſꝫm charitatem ꝛ fidē atq꜃ ſpem facit ꝯiūctōem ꝑ inheſionē affect⁹ ꝛ itellect⁹. ſcd̄am ptē minoꝛis. D. declarat exēplariter. q꜡ ꝓphetia gr̄a gratis data ordinat hoiem ad ꝓphetādū q̄ ꝓphetatio ē mediū q̄ aliq̄ inducunt i fidē ꝛ ꝑ ꝯn̄s grām ꝛ ꝯiūctōeꝫ ad deum gratuitū. Silr̄ gr̄a miraculoꝝ. Nota āt q꜡ maioꝛ iſta aſſumit q꜡ finis ē potioꝛ. Et minoꝛ d̄r q꜡ gratū faciens ordinat ad ꝯiūctōem vltimi finis Sꝫ opꝫ aduertere q꜡ ꝯiūctio vltimi finis ē finis ꝑparatoꝝ ad vltimū finē Un̄ bn̄ arguit q꜡ gratia faciēs gratū ē finis gratis date q̄ ordinat ad mediū q̄ inducunt hoies ad fidē ꝛ grām q꜡ gratis data ē ꝑparatoꝛia ad ꝯiūctōeꝫ vltimi finis ꝛc.

☞ Argumētū in ꝯtrariū ꝯfirmat ꝯcłonē rn̄ſi. q꜡ charitas ē potioꝛ gratiis gratis datis. igit̄ ꝛ gr̄a gratū faciens q꜡ ad ip̄am ptinet ¶ Sꝫ circa h̄ poſſet eē dubiū An charitas ſit dignioꝛ q̄ ip̄a gr̄a Et poſſet videri q꜡ charitas q꜡ Aug⁹. noiat eā excellētiſſimū donuꝫ. Ad h̄ rn̄det D. ſan. iij. ſen. diſ. xxvij. q. ij. ad iiij. q. iij. ad 2ᵐ. vbi d̄r poſt alia. Silr̄ eēntia aie ē ſupioꝛ volūtate inq̄tū ab eēntia et volūtas ꝛ oēs alie vires aie fluūt Et iō q꜡ gr̄a q̄ ē ꝑfectio eēntie aie ꝯſtituēs illā i eē ſpūali ē forma charitatis ꝛ prudētie. Nec charitas eēt ꝟtus ſine gr̄a. hec ille. Ex q̄bꝫ habet q꜡ gratia ē ꝑfectioꝛ charitate. ꝛ ad Aug. d̄r q꜡ vel loq̄t de charitate increata ſicꝫ eū exponit magiſter. vel loq̄t de donis ordinatis ad actū ſcd̄m. q꜡ inter iſta charitas ptinet. nō āt loq̄t de donis q̄ ordināt ad actū p̄mū.

Gratia maioꝛ charitate

¶ Ad p̄mū ḡ dōm q꜡ ſicut ph̄s d̄r in xi. metaphi. bonū multitudinis ſicut exercit⁹ ē duplex. Unū q̄dē q̄d ē in ip̄a multitudine. puta ordo exercit⁹. aliud āt ē qd̄ ē ſeparatū a multitudine. ſicut bonū ducis. et hoc meli⁹ ē. q꜡ ad hoc etiā illud aliud ordinat. gr̄a ḡ gratis data ordinat ad bonū cōe eccleſie. qd̄ eſt ordo eccleſiaſtic⁹. ſꝫ gratia gratū faciens ordinatur ad bonū cōe ſepatū. qd̄ ē ip̄e deus. ꝛ ideo gratia gratuꝫ faciens eſt nobilioꝛ

¶ Ad maiorē. bonū gētis intrinſecū ē meli⁹ q̄ bonum vni⁹ q̄ ē ps illi⁹ gentis. ſꝫ negat̄ q꜡ bonū intrinſecū multitudinis vel gētis ſit meli⁹ q̄ bonū vni⁹ qd̄ ē bonū ſepatū ad qd̄ multitudo ordinat̄ ſicut ad finē vt pꝫ in xij. metaphi. tex. ꝯm̄ti. lij. in D. ſan. lectōe ix. vn̄ ꝛ ſup̄ dicta. q. ix. ar. iij. in hoc textu fundāt̄ q꜡ ſcꝫ ſi pars plus diligit vniuerſum q꜡ etiā plus diligit deū in quē vniuerſuꝫ ordinat̄ et a q̄ depēdet, vt ph̄s vbi ſupra habet Ad minorē dico q꜡ gratū faciēs ordinat̄ in bonū vni⁹ hois ita q꜡ ipſuꝫ ꝯiūgit cū bono ſepato cōi toti⁹ eccleſie cui⁹ bonitatē ꝑticipat ꝑ grām mō ſupnaturali. ꝛ ꝯiūgit affectionalr ꝛc. gratis āt data ordinatur ad bonum intrinſecuꝫ eccleſiaſticū qd̄ vlteri⁹ ordinat̄ in deū ꝛ bonū gratie gratū facientis. Eſt aūt ille ordo eccleſiaſtic⁹ in h̄ q꜡ vn⁹ ꝑ aliū reducit in deū. vt patuit ar. p̄°. ꝛ vn⁹ hꝫ facultatē aliū deducēdi ad fidē Quare negat̄ ꝯn̄a q꜡. vnire deo ē nobili⁹ q̄ coopari ad alterius reductōem. Circa hāc ſolutōem poſſet eē dubiū q꜡ dictū ē. q꜡ vnio vni⁹ ꝑ grām ad deum ē meli⁹ bonuꝫ q̄ bonū eccleſie. ꝛ ordo eccleſiaſtic⁹. an aliq̄s deberet magis appetere vnionē ſuippi⁹ q̄ toti⁹ eccleſie cū deo ꝑ grām ita q꜡ plus diligat ꝛ optet ſibi bonū ꝟtutꝫ ꝛ grē q̄ cōitati electoꝝ. et iterꝫ an q̄s debeat velle ſolus deum offendere ne tota cōitas offendat Ad primuꝫ dicitur q꜡ q̄libet plus velle bonū gratie ꝟtutis ꝛ beatitudinis toti cōitati q̄ ſibijpſi ſoli niſi in caſu vbi ip̄e ex ꝑuatōne talis boni derogaret bono ſeparato qd̄ eſt deus. h̄ ē dicere ſi ſine culpa ſua eēt. tunc debet magis velle cōitatem eē in gr̄a q̄ ſeip̄m tm̄. ꝛ deberet ꝓpter maius malū vitandū ꝑeligere bonum cōitatis ne ſcꝫ tota cōitas priuaret̄ qd̄ ē maius malum q̄ ſi ip̄e ſolus nō haberet grām Ex q̄bus pꝫ ad ſcd̄am q̄ſtionē. q꜡ nullo mō deberet q̄s velle offendere deū ne cōitas offenderet. q꜡ ſi ip̄e offendit cedit ſibi in malū culpe. Si autem tota cōitas offendit ſine ip̄o cedit ſibi ſolū in malū pene. Et p̄terea offendere deū p̄iudicat amori diuino. nō āt eē ptē multitudinis offendentis deū illo excepto. Et poſſunt illa haberi ex iſta ſolutione penetrata. q꜡ ſꝑ hō tenet̄ magis velle bonum diuinuꝫ q̄ bonum creature vl̄ cōitatis create ꝛ in nullo caſu debet velle derogare bono diuino ꝓpter qd̄cūq꜃ bonū alterius igit̄ nō debet velle peccare ꝯtra deum vt aliꝫ peccm̄ vitent debet tm̄ vt dictum eſt magis velle bonum cōmunitatis abſq꜃ offenſa dei q̄ bonum propꝛium ſi ſine peccato cōtra deum fieri poteſt. vide de hijs Capreolum in iij. diſ. xxvij. ad xᵐ. contra tertiam concluſionē Ex quibꝫ verificatur qd̄ Doc. ſanc. alibi habet. q꜡ nō deberet aliq̄s peccare venialiter ne alius moꝛtalr̄ peccaret ꝛc.

Non dꝫ ſol⁹ peccare vt cōmunitas vitet pcm̄

¶ Ad ſecundum dicendum. q꜡ ſi gratia gratis data poſſet hoc agere in altero qd̄ homo per gratiam gratum facientem conſequitur. ſequeretur q꜡ gratia gratis data eſſet nobilioꝛ. ſicut excellentioꝛ eſt claritas ſolis illuminantis q̄ coꝛpoꝛis illuminati. ſꝫ per gratiam gratis datam homo non poteſt cauſare in alio coniunctionē ad deum quā ipſe habet per gratiam gratum facientem. ſed cauſat quaſdam diſpoſitiones ad hoc. ꝛ ideo non opoꝛtet q꜡ gratia gratis data ſit excellentioꝛ ſicut nec in igne caloꝛ manifeſtatiuus ſpeciei eius ꝑ quē agit ad inducendū caloꝛē in alia ē nobilioꝛ q̄ foꝛma ſubſtātialis ipſius

¶ Ad maioꝛem vera ſi poſſit agere in aliud effectiue et perfectiue introducēdo id quod in ſe habet. Et ſic ꝓcedit probatio de claritate. ꝛ ſimiliter de iuſticia q̄a operari poteſt aliquis bonum virtutis etiā ad aliud perfecte. ſed ſi poteſt ſolum diſponere ꝛ preſertim diſponere imperfecte ad aliud quod eſt altioꝛis oꝛdinis non opoꝛtet q꜡ ſit perfectius. ſicut Doct. exemplificat de caloꝛe ignis Et poteſt dari exemplū de diſpōne ad animā rationalē que vtiq꜃ longe infeꝛioꝛ eſt aīa ad quā diſponit. licet differētia ſit quo ad hoc quia diſpoſitio illa eſt neceſſitas reſpectu anime non tamē id qd̄ eſt ex parte hominis vt ſic ē neceſſitas reſpectu gratie. vt patebit q. ſeq̄nti. ar. iij.

Ad minorē. quo ad p̄mam partē vera ē. ꝑficitur in ſeipſo ſic q꜡ coniungitur modo gratuito bono infinito ſcꝫ deo. Ad ſcd̄am partē minoꝛis. ſi intelligit̄ q꜡ operet̄ per gratiā gratis datā ad ꝑfectionē alioꝝ efficienter ꝛ ꝑfectiue negat̄. quia ꝑ nullā gratis datā gratiā pt̄ cauſare grāᷓ

tū facientē vt patebit. q. seq̄n. Si vero intelligit q oportet dis-positiue et hoc dispositione imperfecta et remota ad gratiam. Cōceditur. sed ex hoc nō sequitur q sit pfectio q dispositio talis ē inferior gratia et p ꝯñs ex ea nō arguitur maior pfectio. Q; aūt habens grām gratis datā nō possit p eā causare gratiā vel fidē. pulchre hz D. san. in de veritate materia. xxvij. q. p. ad xijm. vbi dr. auditus nō est causa sufficiēs fidei qd ptz ex hoc q multi audiunt qui non credunt sed causa fidei est ille qui facit credentē assentire hijs que dicuntur. non aūt ad assentiendū cogitur aliq necessitate rationis sed voluntate Et ideo hō exterius annūcians non causat fidem. sed deus qui solam voluntatem mutare potest. causat aūt fidē in credente inclinando voluntatem et illuminando intellectū lumine fidei vt non repugnet hijs q̄ a predicante ꝓponuntur. predicator aūt se habet sicut disponēs exterius ad fidē. Hec ille. Ex quibus patet q cum gratia gratis data ordinetur ad persuadēdum exterius tm̄ q non causat dispositionem interiorem propinquam ad fidem. Nec per consequens ad gratiam. Unde multo minus ipsam gratiam causat. nec ergo nobilior etc.

¶ Ad tertium dicendum. q sentire ordinatur ad ratiocinari sicut ad finem. et ideo ratiocinari est nobilius. hic autem est econuerso. quia id quod ē proprium ordinatur ad id quod est cōmune sicut ad finem. vnde non est simile.

¶ Pro fundamētali solutione istius nota q vt potest haberi ex Doc. sanc. 2a 2e. q. lxij. ar. ij. aliquis est melior dupliciter. Uno modo simpliciter et sm se. Et sic ille est melior qui magis abūdat in spūalibus gratie donis. gratie scilicet gratum facientis vt qui est maioris gratie et charitatis et fidei. Alio modo aliquis est melior sm quid. et sic est melior. qui est maioris scientie et potestatis. et valentior ad bonum commune per gratias gratis datas et quia est in altiori statu. sic sacerdos absoluens etsi sit peccator est melior sm quid confitente etiam bono et existente in gratia. Et potestas sacerdotalis sacerdotibus propria qui sunt meliores vt sic quo ad statū sm q̄d nō ē melior grā gratū faciēte q̄ ē cōis iferioribus q̄ ad statū et potestatē Tūc dicitur ad argumentū Ad maiorē Si intelligitur q id qd est ꝓprium melioris simpliciter dignius est etc. conceditur. dico tamen q gratia gratum faciens est melioris simpliciter et tamē cōmune omnium ad hunc sensum quia nulli denegatur qui se disponit. Si vero intelligitur q id quod est proprium melioris sm quid qui scilicet sunt maioris potestatis et iurisdictionis Et illud eis proprium ordinetur in id quod ē cōmuniter omnium tanq̄ in finem. negatur maior Et patet instantia de potestate ligandi et soluendi que est propria melioris sm quid scilicet sacerdotum. et non est melior gratia gratum facientis que est cōmuniter omnium Ad probationem dico q ratiocinari est proprium hominis melioris simpliciter et cum hoc ratiocinari est finis ipsius sentire. opposito autem modo est in proposito. vnde dicitur vlterius ¶ Ad minorem q quidem verum est q gratia gratum faciens est communis et gratis data digniorum membrorum ecclesie digniorum sm quid et quo ad statum et gratum in ecclesia Sed hoc reformat pactum. de gratis data ordinatur ad gratum facientem sicut ad finē quia gratis data est ministerialis respectu gratum facientis Quare negatur ꝯsequentia.

Aliq̄s meli/or duplr.

¶ Questio xxij. de causa gratie

DEinde considerandum est de causa gratie. Et circa hoc queruntur quinq;. Primo vtrum solus deus sit causa efficiens gratie Secundo. vtrum requiratur aliqua dispositio ad gratiam ex parte recipientis ipsam per actum liberi arbitrij. Tertio vtrum talis dispositio possit esse necessitas ad gratiam. Quarto. vtrum gratia sit equalis in oibus. Quinto vtrum aliq̄s possit scire se habere grām.

¶ Postq̄ determinatum est de gratia in se et in suis partibus. hic agitur de causa ipsius gratie. Et primo fit hoc quod dictum est. Secundo determinatur quedam dubia in articulo quarto Circa primum primo queritur de causa principali. Secundo de causa dispositiua in secundo articulo.

¶ Utrum solus deus sit causa efficiens gratie.

AD primum sic proceditur Uidetur q nō solus deus sit causa gratie. Dicitur enim Joan. primo. Gratia et veritas per Jesum christum facta est. sed in nomine iesu xpi intelligitur non solum natura diuina assumens sed etiam natura creata assumpta. ergo aliqua creatura potest esse causa gratie. ¶ Preterea ista differentia ponitur inter sacramenta noue legis et veteris. q sacramenta noue legis causant gratiam quā sacramēta veteris legis solum significant. sed sacramēta noue legis sunt quedam visibilia elementa. ergo nō solus deus est causa gratie. ¶ Preterea sm Dionysium in libro celestis hierarchie. Angeli purgant et illuminant et perficiunt et angelos inferiores et etiam homines sed rationalis creatura purgatur. illuminatur et perficitur per grām. ergo nō solus deus ē causa gratie. ¶ Sed ꝯtra est quod in ps. dr. Gratiam et gloriam dabit dominus.

G

¶ Queritur ergo pmo hic de causa pncipali gratie.

¶ Rn̄deo dicēdum q nulla res potest agere vltra suam speciē. quia sp oportet q causa potior sit effectu. donū āt gratie excedit oēm facultatē nature create. cum nihil aliud sit q̄ quedam pticipatio diuine nature q̄ excedit omnē aliā naturā. et ideo ipossibile est q aliqua creatura gratiam causet

Cōclo viii.

¶ Cōclusionē responsiuā D. ponit talē. ipossibile ē q aliq creatura causet grām. et intelligitur ꝯclo de cā pncipali secus loq̄ndo istrumētaliter vt patebit, pbat ergo ꝯclonem pmo ratione scdo similitudine. ibi. sic ergo etc. rōne sic. Nulla res potest vltra suā speciē. sed donū gratie excedit omnē facultatē nature create. igitur nulla pt grām causare Maior probatur. quia oportet semp q cā sit potior effectu. et per ꝯsequēs nulla causa causat excedentē effectum in nobilitate. dicitur aūt q nō agit vltra speciē potest tn̄ agere sm spēm. i. ꝓpriam naturā et naturalē virtutē et etiā infra Nota aūt q ista Maior posset videri pati difficultatē ex dicēdis in se-

lutionib9 z ex aliis q̄ D. alibi hz de sacramentis. q2 illa cū sint corpalia ponunt esse causa gratie. q̄ vtiq3 nobilior ē sacramentis. Sed dicendū p nunc q2 maior itelligit q2 nulla res agit vltra spēm suā sibi relictā z vtute ppria tamē vt est instrumētū superioris agentis z excedētis sic agit instrumētaliter vltra spēm. Unde ex illa maiore p9 batur pclo ad sensum digni q2 videlicet nulla creatura ē causa principalis gratie. Sed nūc occurrit questio Si creatura ponat causa instrumētalis gratie. seqtur vt Scotus arguit in iiij. dis. pma. q2 aliq creatura pcurrit instrumentaliter ad effectū creationis. q2 D. san. alibi negat scz pma pte. q. xlv. ar. v. vbi rephendit opinionē dicentium creaturā posse pcurrere ad creationē etiā instrumētaliter

Ad hoc dz pmo q2 D. san. in pma pte intelligit naturā nō posse pcurrere ad creatōem rei subsistētis. z nihil p supponētis circa qd creatura opari possit. sed nō itelligit de creatōe vel magis increatōe z recreatōe vbi psupponitur aliqd subiectū. z de hoc D. san. in de vitate materia xxvij. q. iiij. ad xv. Creatio nihil psupponit circa qd possit terminari instrumētalis agētis actio. recreatio vo aliqd psupponit z iō nō ē simile. scz q2 si de9 creat animā nulla creatura mediāte q2 ergo recreet sine sacramēto medio Hec ille. Scdo dicit q2 creatura q̄ ponit causa instrumētalis gratie nō pcurrit instrumētaliter effectiue ad terminū creationis vel etiā recreatōis in se sed pcurrit istrumentaliter effectiue ad effectū cui similis p creaturā produci pt scz ad dispōnem gratie. que dispō vel est ornatus vel caracter vel gratia sacramētalis. sed nō concurrit ad gratiā gratū facientē effectiue pfectiue sz tm dispositiue. z de hoc vide in Capolo in iiij. dis. pa. q. pma. ad pm Sco ti pcra ptiā pclonem Unde pz q2 ex ista maiori habet q2 nulla creatura pt agere vltra spēm vtute ppria. potest tm vt ē instrumētū supioris agentis causare instrumētalr effectū excedētē ppriam spēm z facultatē. non tm pt instrumētaliter effectiue pcurrere ad terminū creatiōis in se sed tm ad dispōnem termini recreatōis aliqd psupponentis Et vide de his pformia q̄ allegant a Capolo in ij. dis. pma. q. iij. ad ixm. pcra pma cōclusionē. habet q̄q3 pclusio q2 nulla creatura causet gratiam vt causa pncipalis. licet posset esse instrumētalis scilicet dispositiua nō attinctiua ipsi9 gre in se loquēdo sp de gra gratū faciente zc. Nota q̄q3 pter istā maiorē q2 aliq res ē supra speciē z naturā

res non agit vltra spēm — alteri9 dupliciter. vno mō fm dignitatē nature z sic nō intelligit q2 res non agat vltra spēm q̄si nō possit agere in rē se digniorē in natura. hoc eni pstat esse falsum in cōicātib9 in materia vbi vnū agit z patit etiā in digni9 z a digniori. Alio mō intelligit q2 res nō agit vltra suam spēm z naturā. i. nō supra suū posse naturale qd pseqt naturaz et spēm. z sic intelligit ppositio z est vera q2 nihil agit fm se supra suū posse. z q2 gra ē supra posse cuiuslibet nature create. ideo nulla pt causare gratiā. patz g̃ maior Minor pncipalis pbat in littera q2 gratia ē qdā pticipatio diuine nature sz talis pticipatio excedit oēm natura creatā. g̃ minor vera Maior patuit. minor de se nota Et pter cā vide q̄ hz Capreol9 in scdo dis. xviij. vbi defendit qd lumen glorie nō pt esse naturale alicui creature. Et similiter pbatur q2 gratia nō pt eē naturalis. z de h pma parte q. xij. ar. v. ad tertiū. Deinde cū de

Sic eni necesse ē q2 solus de9 deificet cōicando consortiū diuine nature p quādā silitudis pticipatōem. sic ipossibile ē q2 aliqd igniat nisi sol9 ignis

Confirmat pclonē p dictaz silitudine. q̄ pfirmatio pcinat dicit circa minorē. z arguit sic. Necē ē q2 sol9 de9 deificet cōicando psortiū diuine nature p quādā silitudinis pticipatōem. g̃ sol9 de9 est cā gre. Tenet pñia. q2 vt dictū est circa minorē pioris rōnis. gra est pticipatio diuine nature. z causare vel grām dare est deificare Añs pz p sile. sicut ipossibile est q2 aliqd igniat nisi sol9 ignis. ita impossibile ē q2 aliqd deificet nisi sol9 de9 Nota aūt q2 hec rō fundat in ista maxima phica. q̄ habet. ij. metaph. tex. cōme. q̄rti. in. d. san. lectōe. ija. q2 oē tale p pticipatōem est ab eo qd est tale p eētiaz. vel ab eo qd supeminēter ē tale. z sī nō formalr. q̄ glo. habet ex d. san. p. p. q. iiij. ar. 3o ad. 2m. Et sic in pposito. nihil deificat formalr nisi de9 vl etiā supeminēter. ipossibile ē aūt q2 sit supeminēter de9 z nō formalr. quare solus de9 deificat diffundendo pticipatioem diuinā. q̄ est gratia zc.

Confirmat pclo risi. argumento in pcrariū

Ad pmū g̃ dōz. q2 hūanitas xpi est sicut q̄ddā organū diuinitatis ei9. vt Damas. dt in. iij. Jstrumētū aūt nō agit actionē agētis pncipalis ppria vtute sz vtute pncipalis agētis. z ideo humanitas xpi nō causat grām ppria vtute. sz vtute diuinitatis adiūcte. ex q̄ actōes hūanitatis xpi sunt salutares

Ad maiorē dico post d. san. iij. p. q. viij. ar. p. ad pmū. et q. lxij. ar. v. et. q. lxiiij. ar. iij. et tertio scrip. dis. xix. q. p. ar. p. qst. p. q2 gra z veritas facta est p iesum fm diuini- — qūo hūanitas xpi ē causa gre.
tatē auctoritatiue z effectiue pncipalr. Sz fm humanitatē meritorie z efficiēter instrumētalr tāq3 istrumētū piūctū et fm D. in. iij. fm diuinitatē est cā deletiōis peti effectiue pfectiua. sz fm hūanitatē est efficiēs disponēs inqtum meruit deletōem. q2 ex merito efficit aliqs dign9 q̄si materia disposita ad recipiēdū grām p quā petā delent. et ē xp̄s fm hūanitatē isto mō cā effectiua dispositiua sufficienter. q2 sufficiēter meruit iustificatōnem z grām toti nature. et satisfecit. et fm D. in de vita. ma. xxvij. q. iiij. ad. vim. et vijm. christ9 fm hūanā naturā est cā instrumentalis. inqtum p fidē ipi9 iustificamur. z p inuocatōem nois ei9 sacramētis ibuimur. z vtute passionis ei9 tota hūana natura rata a petō pmi parētis purgat. z multa alia sunt hmōi. q̄ xp̄o singulariter pueniūt. Et fundamētū oim istoz est q2 videlz natura hūana fuit vnita psone diuie cui actōes et passiōes i nata attribuūt. rōe cui9 etiā actōes humane nate sortiūt quādā ifinitatē. iqtū sūt actōes z passiones dei. z p pñs sūt salutares mō dicto. s. effectiue. dispositiue et instrumētalr. nō tm ita q2 actōes humane etiā in xp̄o p- — Nota
fectiue grām largiātur. sed meritorie. vt dictum est. Sed ipsa persona existens in humanitate dat gratiam effectiue quam meruit aliis per suam passionem et operationem humanā. ita tamen humanaz. q2 natura hūana est pncipiū ei9 quo. sz psona quod. De his d. san. tertio sen. dis. x. q. p. ar. p. qst. p. ad tertiuz. Dimittere petā inqt est dupl'r. Uel p auctoritatē. z sic cū sit solius dei. nō est christi inqtuz est hō. si fiat reduplicatio rōne nature. vel per ministeriū. z sic puenit christo etiā rōne hūane nature. hec ille. Uide z in de verita. ma. xxvij. q. iiij. in cor. Ex qbus pz ad maiorē. Ad minorē. vide d. san. tertio sentē. dis. xi. ar. iiij. in cor. et. iij. p. q. xvi. ar. v. in cor. q2 diuersitas est inter noia de psona filij dicta. Aliqd eni nomē pdicat diuinā naturā vt verbū. aliqd hūanā vt Jesus. aliqd vtrūq3 sicut christus. z tm p oia ista nomina idē supponit. Unō

D. de in tertia pte. q nomina pcreta supponunt hypostasim nature. et ideo indifferenter pdicari pnt ea q ad vtraqs naturam ptinent de noibus pcretis. siue illud nomen de quo dicitur det intelligere vtraqs naturam. sicut hoc nomen christus. in quo intelligit vngens diuinitas. et humanitas vncta. siue solu diuinam naturam. sicut hoc nomen de9. vel filius dei. siue solu naturam humanam. sicut hoc nome ho. vel Iesus. Hec ille. Ex qbus pz ad minorem. q vera est. qr in noie (iesus christus) intelligit no solu natura diuina. sz etiam (iesus christus) humana. qr noie (christus) importat suppositu existes in ambabus naturis. vel saltem vt hz pmcras ptes nature humane. vt pz apud Capoluz in tertio. dist. xxi. in solonibus argumetoz pra qrta pdoe. Sed in noie (iesus) ipoztat suppositu vt existes in huana natura. Negat aut pna ad huc sensum. q creatura possit ee ca gre pncipalis effectiua pductiua. licz possit ee instrumetalis dispositiua et meritoria modis dictis. Nota tn circa vnu qd dictu e in pncipio solonis circa maiore. q christus meruit gram. videtur cu q gra no possit ee ex merito. Sed de hoc vide ex intentoe Capolu in. iij°. dis. xviij. ad argumeta Sco. to pra qrta pclone. qr christ9 meruit gram gratu facientem dispositis ad susceptoem effect9 meriti sui. sz dispones pcedentes pma gram gratu facietem no sunt ex merito. Et p ipm alicui gratis dat q effectiua meriti christi pcedit. et p hoc ro gratie no euacuat. vt hz d. san. in verita. ma. xxix. articu. vij. ad decimutertiu &c.

¶ Ad scdm ddz. q sicut i ipa psona xpi huanitas causat salute nostram p gram virtute diuina pncipaliter operate. ita etia in sacramentis noue legis q deriuatur a xpo causat gra instrumetaliter qde p ipa sacramenta sed pncipaliter p virtute spussacti in sacramentis operatis fm illud Io. iij. Nisi qs renat9 fu. ex aq et spusan. &c.

¶ Maior pcedit. sz dico. q sacra noue legis dicut causare gram gratu faciete solu istrumetaliter. causando dispone q est caracter vel ornat9. aliter tn q xps a q fluxit vir9 in sacra noue legis gre causatiua. qr xps meruit gram. sz sacra in virtute xpi ad ipaz disponut. no aut gratu facietem gram attingut. Vn xpi huanitas est instrumetu diuinitati piunctu. et hz quada pncipalitate respectu instrumetoz extrinsecoz. qlia sunt sacrameta. Vide de illa maiore d. san. iij. p. q. lxij. ar. p. et. v. et. vi. et in qrto sen. dis. p. Mi nor pcedit. sz negat pntia. si pna intelligit de ca pncipali qr sacrameta nec sunt ca pncipalis. nec instrumetal pncipalis. scz meritoria et satisfactoria. sz instrumetalis secudaria extrinseca. p qua agens pncipale inducit et opat effectum suu. sz p huanitate xpi meruit illu effectu. Nota q D. in tertio dis. xix. vbi supra in fine coz. dt. q sacrameta sunt agetia instrumetalia. et huanitate xpi dt effectiuu dispones. p hoc tn no negatur quin et sacramenta disponat sz aliter longe q huanitas christi. qr no meritozie et satisfactorie. sed solum qr instrumenta extrinseca que in virtute dei causant dispositionem ad gratiam in suscipiente. Vn doctor in pncipio solutonis sane intelligendus est. qr illud (scut) dt aliquam similitudinem. sed no equalitate. Na humanitas est instrumetuz psone diuine piunctum in esse suppositali. et in instrumentu pncipale. no sicut de sacramentis in pparatone ad spiritu sanctu. Est aut similitudo. qr vtrobiqs est comparatio instrumenti ad pncipale agens. De materia illius solutois ex intentoe etia determinat d. san. et in de vita. ma. xxvij. q. iiij.

¶ Ad tertiu ddm. q angel9 purgat. illuminat. et pficit angelu vel hoiem p modu instructiois cuiusda. no aut iustificado p gram. vn Diony. dt. vij. ca. de diui. no. q hmoi purgatio. illuminatio. et pfectio nihil est aliud q diuine scie assumptio

¶ Maior pcedit. sed purgatio qua angelus purgatur ab angelo no est p collatoem gratie. de qua ex intentione p. p. q. cvi. ar. p. et in de vita. ma. ix. q. p. Ad minorem dico. q est duplex purgatio. Vna est iustificatiua. et gratuita. et talis fit p gram. et sic angelus purgat a solo deo. Alia est doctrinalis et p modu artis ptinens ad docentes vt sic. et talis no est p gram. nec p collatoem spei intelligibilis. sz p pticipatoez luminis supioris scz illuminatis. et ponentis et pnesurantis rem pceptam capacitati inferioris. Et nihil aliud est illuminatio ista doctrinalis. q pfortari intellectu inferioris angeli p aliqd inspectu in superiori ad aliqua cognoscenda. q pfortatio est p hoc q superior angelus suu cognitu alteri angelo demonstrat. Et no fit in angelo illuminato nouu lumen nature vel gre. sz lumen qd pus inerat pfortat. no pprie p intensione. sz p participatoem obiecti illuminati et pticularisati iuxta capacitate inferioris. et de his vbi supra. Vn minor est falsa. si intelligit q ronalis creatura purgat tm p gram p iustificationem. imo a nescientia mo dicto absqs collatoe gre. Quare negatur pntia.

¶ Vtr reqrat aliq pparatio siue dispo ad gram ex pte hois recipietis ipam p actu libe. arbi.

Ad scdm sic pcedit. Videt q no reqrat aliqua pparatio siue dispositio ad gram ex pte hois. qr vt aplus dt Ro. iiij. Ei q opat merces no imputat fm gram. sz fm debitu. sz preparatio hois p liberu arbitriuz no est nisi p aliqua opatoem. g tolleret ro gre. P. ille q in peccato pgredit no se pparat ad gram habenda. sz aliqbus in pcto pgredientibus data est gra. sicut patz de Paulo. q gram psecutus est du esz spirans minaz et cedis i discipulos dni. vt dt Actuu. ix. g nulla pparatio ad gram reqrit ex pte hois. ¶ P. ages infinite virtutis no reqrit dispone in materia. cu nec ipam materia reqrat. sicut in creatoe apparet. cui collatio gratie pparat q dt noua creatura. ad Gal. vltimo. sz sol9 de9 q est infinite virtutis gram causat. vt dictu est. g nulla pparatio reqrit ex pte hois ad graz psequeda

¶ Sz ptra est qd dt Amos. iiij. Prepare i occursuz dei tui israel. et. p. Re. vij. dt. ppate corda vra dno.

¶ Hic inqrit de ca dispositiua. et p° fit. Scdo inqrit de mo et efficacia hui9 dispois in seqn. ar. Nota aut q vt dictu e aliter disponit huanitas xpi. aliter sacrm. aliter q hō ipe se disponit. qr sacrm disponit causando aliqua dispone spualem et pmanente vt est caracter vel ornat9. et de tali dispone vel ppatoe hic no qrit. sz qrit de dispone q fit in ipo et ab ipo hoie. q est dispo actual et act9 scdo. Vn qrit notater. an ex pte hois reqrat ppatio actualis pcreatu voluntatis. et p pna ista qstio intelligit de his qui se pnt ppare de adultis. sec9 de paruulis. vt tanget.

Rndeo dcdm. q sicut sup dictu est. gra dt dupliciter. q. cix. q. cx. et q. cxi. ar. p. qnqz qde ipm habituale donu dei. qnqz aut auxiliuz dei mouentis aiam ad bonu.

¶ D. pmo ex supradictis distiguit de gra q potest dupl

pliciter itelligi i titulo q̄stionis. scd̄o subiūgit etiā duplicē 9clōnē rñsiuā. vnā ibi Prio igit̄ rc̄. aliā ibi. Sz si loq̄mur rc̄. dr̄ ḡ q̄ ex p̄dictis (sepi⁹. q. cix. q. cx. r q. cxi. ar. 2ᵒ) gratia accipit̄ dupl̄r. vno mō p habituali dono formalr̄ informāte aiam. scd̄o p gratuito auxilio q̄ mouet̄ aia ad bonū salutare scȝ r gratuitū rc̄.

¶ Prio igit̄ mō accipiēdo grām p̄exigit̄ ad grām aliqua grē preparatio q2 nulla forma potest esse nisi in materia disposita.

Hic 9n̄r D. rñdet q̄sito iuxta pmā acceptōez grē tali 9clōne. Prio mō accipiēdo grām p̄exigit̄ aliq̄ grē p̄paratio. pbat̄. nulla forma pt̄ eē nisi in materia disposita. igit̄ 9clo vera Tenet 9ña. q2 dispō materie ē p̄paratio Añs re linq̄t notū **Cōclo rñ.** Nota q̄ ista 9clo r ei⁹ pbatio videt̄ pati dif ficultatē. pmo de pueris r de in vtero scrificatis. nō eñ vi det̄ q̄ dispō p̄cedat grē infusionē p quā scrificant̄ Ad h̄ dr̄. q̄ pbatio 9clonis r 9clo h̄nt absolute v̄itatē de adul tis r p̄sertim peccatoribȝ iustificandis vt patebit. q. se. ar. iij. r in de v̄ita. ma. xxviij. q. iij. p totū. q2 de⁹ mouet vnā quāq3 rē scd̄m suā 9ditionē. ē aūt 9ditio hois adulti q̄ ha beat vsum li. ar. Et ḡ sine eo nō 9seq̄t grām. nec ē ad eam disposit⁹ nisi p volūtatē 9uersam ad deū q̄ pri⁹ fuit auer sa r p h̄ nō capax grē: vt oñdit pulchre D. in de v̄ita. vbi iā. sȝ puuli nō h̄nt volūtatē p actū aliquē a deo auersam sȝ solū potētiā volūtatis ab originali iustitia debita desti tutā. Et ḡ pñt iustificare sine motu 9prie volūtatis. Sȝ tñ pueri baptisati 9sequūt̄ grām p dispōem ex sacramen to causatā. sȝ de pueris in vtero scrificatis añ sacramētū nō video quō ex Docto. sanc. haberi possit q̄ req̄rat̄ aliq̄ dispositio. vnde Do. san. infra. q. seq̄n. ar. iij. ad p̄ᵐ. loq̄ tur de lege cōi cū dr̄. q̄ pueri nō capaces mot⁹ libe. arbit. mouet̄ a deo ad iustitiā p solā informatiōez aie ipoꝝ nō tñ sine sacramēto. 9stat eñ q2 scrificati in vtero nō susce perūt sacramētū. imo D. san. in iiij. dis. vi. 9cludit q̄ scrifi cati i vtero eēnt baptiȝandi postea nati. Quare videt̄ di cēdū. q̄ in adultis verificat̄ ista 9clo ita q̄ in eis nō suffi cit dispositio p̄uatiua sȝ positiua actualis. q2 nisi habeant actū r motū libe. ar. 9uertēdo se ad deū r auertēdo a pec cato nō sunt dispositi vt accipiāt grām q2 auersi a fonte gratie p actualē motū ideo ordo r natura rei req̄rit vt p actualē motū redeāt siue successiuo siue subito vt patebit **De pueris i vtero scrifi catis** sȝ de puulis videt̄ eē mēs D. san. q̄ q2 tales nō sūt auer si a deo p volūtatis r li. ar. motū. iō nec req̄rit̄ actual̄r mo tus in deū. sȝ sufficit applicatio passionis xp̄i p sacramen tū p q̄d disponūt̄ dispōne q̄si habituali. r eis īfundit̄ grā q̄ originale dimittit. Et hoc fit f̄m cōem cursum Sȝ mi raculose q̄nq3 fit vt etiā sine sacramēto r sine motu li. ar. pueri in vtero scrificent̄. r de h̄ Do. san. in iiij. vbi iā q. p̄. ar. p̄ᵒ. q. 2ᵃ. Sic dr̄ sicut de⁹ nō alligauit v̄tutē suā rebus naturalibȝ vt nō possit p̄ter eas opari cū voluerit q̄d mi raculosis actibȝ facit. ita nō alligauit v̄tutē suā sacramen tis. vt nō possit sine sacroꝝ ministerio aliquem scrificare et iō aliq̄s p̄ter legē cōem q̄si miraculose in maternis vte ris scrificasse legit̄. hec ille. **Nota.** Patet igit̄ q̄ f̄m legē cōem pre req̄rit̄ dispō sȝ nō in scrificatōe q̄si miraculosa. verūtamē capol⁹ in iiij. dis. p̄. q. pma. ad argumēta durādi 9tra ter tiā 9clonem. Et in eodē q̄rto. dis. xiiij. in solutōnibȝ videt̄ velle saluare. q̄ de mēte D. san. sit q̄ etiā in pueris in vte ro scrificatis req̄rat̄ aliq̄ dispō. sȝ nō video vbi ex eo habe ri vel trahi possit. vñ r de veritate sup̄ ad tertiū dr̄ Etiā sine sacramēto de⁹ aliq̄bȝ puulis primā grām infudit sic de scrificatis in vtero Et sic nūc posset alicui adulto q̄ nō ex: cōpos sue mētis absq3 sacramēto grām 9ferre eo mō q̄ sacramētū 9fert. hec ille. nec alicubi D. dr̄ q̄ dispō in scri ficatis req̄rat̄ rc̄. Vñ videt̄ q̄ illa p̄paratio r dispō de q̄ dixit 9clo sit nc̄aria. ita q̄ sine ea aliq̄s nō ē disposit⁹ ad grām habitualē accipiendā. q̄ñ p motū volūtatis fuit a deo auersus vel q̄ñ 9ditio scrificādi h̄ req̄rit. Sȝ q̄ñ ista nō p̄cedūt videt̄ q̄ hō ex naturalibȝ sit capax immediate grē gratū faciētis. nec obstat illa maxia D. san. p̄. p. q. xij ar. v. scȝ oē q̄d eleuat̄ ad aliq̄d q̄d excedit suā naturam opoȝt q̄ dispōnat̄ aliq̄ dispōne q̄ sit supra naturam. q2 vt ipe Capol⁹ h3 in q̄rto dis. xlix. q. v. ad 2ᵐ. durādi 9 pmā 9clonē Illa ppō intelligit̄ de forma q̄ ē final̄r r q̄si termin⁹ gñatōis nō aūt de illa q̄ ē dispō r vt via ad finiū. grā aūt viatica nō ē termin⁹ sȝ dispō. Et iō videt̄ q̄ si in subiecto nō p̄cedat 9trariū actuale r subiecti 9ditio nō req̄rat ac tualē motū q̄ de⁹ ipam possit infundere r q̄ aia f̄m se sit capax. vñ r Aug. dr̄. q̄ aia q2 ad imaginē dei ideo ē ca pax grē vt D. allegat infra. q. cxiij Cōseq̄nter cū dr̄

¶ Sȝ si loquamur de grā f̄m q̄ sonat auxiliū dei mouētis ad bonū. sic nulla p̄paratio req̄ritur ex p te hois q̄si p̄ueniēs diuinū auxiliū. sȝ poti⁹ quecūq3 preparatio in homine esse potest est ex auxilio dei mouentis animā ad bonū

¶ Rñdet iuxta f̄m intellectū gratie. r pmo ponit 9clu sionē q̄ ad h̄ rñsiuā. 2ᵒ remouet q̄ddā dubiū circa ipam ibi. Et f̄m h̄ rc̄. 9clo ḡ scd̄a rñsiua ē Si loq̄mur de gratia f̄m q̄ sonat auxiliū dei mouētis ad bonū sic nulla p̄para tio req̄rit̄ ex pte hois q̄si p̄ueniēs diuinū auxiliū. pbat̄. q̄ cūq3 p̄paratio i hoie eē pt̄ ē ex auxilio dei mouētis aiam ad bonū. igit̄ 9clo vera Tenet 9ña de se. q2 si auxiliū diui nū p̄cedit eēm p̄paratōem nulla p̄paratio r dispō pt̄ ei p̄cedere. añs pȝ ex dictis. q. cix. sepi⁹ p̄serti ex ar. vi. q2 aliq̄s nō pt̄ habere quēcūq3 motū salutarē siue auxilio spe ciali r motione r p̄sertim peccator. Deinde cū dr̄ **Cōclo ij.**

¶ Et f̄m hoc ipe bon⁹ mot⁹ liberi arbitrij quo q̄s p̄parat̄ ad donū gratie suscipiendum ē actus liberi arbitrij moti a deo. r q̄tum ad hoc dr̄ hō se p̄parare f̄m illud puer. xvi. Hominis ē p̄parare animū. r ē p̄ncipal̄r a deo mouēte libe. arbitriū. r f̄m h̄ dr̄ a deo volūtas hois p̄parari r a dño gressus hois dirigi

¶ Remouet q̄ndā obiectiōem tacitā q̄ posset fieri cir ca p̄cedētē 9clonē q2 dr̄ in scriptura q̄ hois sit preparare cor. r p 9ñs videt̄ q̄ illa p̄paratio p̄ueniat diuinū auxili um q̄ p̄paratio ē mot⁹ libe. arb. D. hoc soluit r vult q̄ nō intelligat̄ q̄ hō se p̄paret ad grām habitualē sibi relictus sȝ f̄m q̄ li. ar. est motū a deo vt patuit supra vbi. Iā ad iij. ita q̄ illa p̄paratio ē p̄ncipal̄r a deo mouēte q̄ scilȝ per grām p̄uenientē facit ipam volūtatē velle vt dictū fuit. q. p̄ce. ar. ij. Et ex h̄ D. etiā verificat q̄d alibi dr̄. scȝ q̄ volū tas a deo p̄parat̄ r gressus hois dirigūt̄ q2 h̄ ē 9pter ve nientē grām actualē vel diuinū auxiliū q̄d mouet libe. ar. rc̄. r patēt ista ex dictis rc̄.

¶ Argumētū i 9trariū 9firmat pmā 9clonē. q2 hō h3 se p̄parare in aduentū dei q̄ ē p inhabitatōem grē ha bitual̄. Et r talis p̄paratio f̄m cōem legē r in adultis p̄ req̄rit̄ sȝ nō p̄req̄rit̄ p̄paratio p̄cedēs gratuitū auxiliū. q̄a hoc ē actio pmi agētis in ordine gratuitorum r p conse quens nullum p̄supponit.

¶ Ad pmū ḡ dd̄m q̄ p̄paratio hois ad grām ha bendā q̄dā ē simul cū ipa infusione gratie. r tal̄ ope

ratio ē qdā meritoria. ſ3 nō gr̃e q̄ iā habet̄. ſ3 glorie q̄
nōdū habet̄. Eſt āt alia p̄paratio gratie impfecta q̄
aliq̄n pcedit donū gratie gratū facie̅tis. q̄ tn̄ ē a deo
mouēte. ſ3 iſta nō ſufficit ad meritū nondū hoie per
grām iuſtificato. q2 nullu3 meritū poteſt eſſe niſi ex
q.cxiiij.ar.ij. gratia. vt infra dicetur.

¶ Ad maiorē q̄ intelligit̄. q ei q̄ opat̄ p grām gratū
faciete debet̄ merces f.nal̄ ſc3 btitudo ex debito Et tūc di
cenet̄ ad minorē. q p̄paratio ipfecta p̄cedēs grām non ē
op⁹ gr̃a informatū a gr̃a gratū faciēte pcedēs Jdeo nihil
meret̄ nec grā3 nec gloriā. ſ3 p̄paratio q̄ ē ſimul cū gr̃a. ta
lis ē meritoria nō q̄dē gr̃e q̄ iā adeſt ſed glie ſic̄ de ange
lis d̄r p̄ma gre ⁊ augmēti gr̃e. Uñ p̄paratio ipfecta ē q̄ſ
dē opatio. ſed dico q non omnis operatio eſt meritoria
ſed ſolum que eſt ex gratia. Quare negatur ꝯña. q2 cum
adē gr̃a tūc p̄paratio iformata p ip̄a3 ē meritoria nō gr̃e
q̄ habet̄ ſ3 alteri⁹ habēdi Nota q capreol⁹ i iiij. diſ. xiiij
ex hac ſolutōe accipit q2 de finali mēte D. ſan. ſit q p̄ma
grām null⁹ meret̄ nec videlicet merito ꝯgrui. q2 d̄r D o.
hic. q2 nullū meritū p̄t ēē niſi ex gr̃a. Et p ꝯñs cu3 diſpō
vel p̄paratio ipfecta ſit ſine gr̃a nullo mō ē meritoria gr̃e.
Et ad h̄ videt̄ etiā D. ſanc. loq̄ i de verita. ma. xxviij. q.
iij. ad. xviij. vbi d̄r. q act⁹ li. ar. i iuſtificatōe ipi⁹ ad habi
tū iuſticie ſe nō p̄t habere vt meritū. eo q in ip̄o inſtanti
iuſticia infūdat̄. q̄ ē p̄ncipiū merēdi ſ3 ſe h3 vt diſpō tm̄
⁊c̄. hec ille. Et in ſcd̄o. diſ. xvij. q. p̄. ar. iij. ad v^m. d̄r. potē
tia materie ē ꝓportionata ad receptōe3 forme. ⁊ iō diſpōſ
nes illi⁹ ⁊ habilitates ꝯueniēt p̄nt merita noiari. ſ3 gr̃a ex
cedit oēm ꝓportōem nature. vt act⁹ naturales nō poſſint
dici merita reſpectu gr̃e ſ3 diſpōes remote tm̄. hec ille Ex
q̄bȝ videtur haberi. q nulla diſpoſitio precedēs gratiam
eſt meritoria gratie ⁊c̄.

¶ Ad ſcd̄m dd̄m q cū hō ad grām ſe p̄parare nō
poſſit niſi deo eū p̄ueniēte ⁊ mouēte ad bonū. nō re
fert vtrū ſubito vel paulatim aliq̄s ad pfectā p̄para
tōem p̄ueniat. d̄r em̄ Eccli. xi. Facile ē in oculis dei
ſubito honeſtare pauperē Cōtingit āt qn̄q3 q deus
mouet hoiem ad aliq̄d bonū. nō tn̄ pfecte. ⁊ talis p̄
paratio p̄cedit grām. ſ3 qn̄q3 ſtatim pfecte mouet ip
ſum ad bonū. ⁊ ſubito grām hō accipit ſm̄ illō Jo.
vi. Omnis q̄ audit a p̄re ⁊ didicit venit ad me. Et
ita ꝯtigit Paulo. q2 ſubito cū eēt in ꝓgreſſu p̄cti per
fecte. motū ē cor ei⁹ a deo audiendo ⁊ addiſcēdo ⁊ ve
niendo. ⁊ iō ſubito ē grām cōſecutus

¶ Maior v̄a q̄ diu ꝓgredit̄. dico tn̄ in fine ꝓgreſſus
p̄t p diuinā v̄tutē ⁊ miſericordiā ſubito ⁊ pfecte p̄parari
ad grā3 ⁊ ſimt̄ grā3 accipe Ad minorē. ſi itelligit̄ q dū
actu ꝓgredit̄ in p̄ctō. negat̄. ſ3 ſi itelligit̄ q i inſtanti termi
nāte ꝓgreſſionē ꝯcedit̄ Et ſic factū ē de Paulo Jta q dū
eēt in via peccādi corp̄alit̄ data ē ſibi gr̃a ſ3 imutata eius
volūtate ſubito. Ad ꝯñs negat̄ ꝯña. ſ3 bñ ꝓbat. q nō
requirat̄ nec̄ario abſolute p̄paratio p̄cedēs gratie infuſiſ
onē. reqrit̄ tn̄ p̄paratio aliq̄ q̄ ſubito fit cū gratie infuſioſ
ne. de hac ma. D. ſan. in de v̄ita. ad ſupi⁹. licet paul⁹ an
q̄ iuſtificat⁹ eēt. imediate grām fidei ipugnaret tn̄ i ipſo
inſtāti iuſtificatōis ſue. gr̃e ꝯſenſit p libe. arbi. diuina gr̃a
ꝯmotum. Mot⁹ etiā volūtatis gratuite in inſtāti p̄t aliſ
cui imminere ſine quo non eſt iuſtificatio ſ3 ſine p̄paratōne
p̄cedente poteſt eſſe iuſtificatio. hec ille. Uide ⁊ ſolutōe3
ſcd̄am decimi argumēti ibidē. Et de h̄ infra. q. cx ij. ar. iij
q2 talis iuſtificatio ē miraculoſa. ⁊ nō iuxta ꝯſuetū modū
iuſtificatōis vt etiā h3 D. ſan. in iiij. diſ. iiij. q. iij. ar. ij. q. j.
ad iij. Uñ ex iſtis h̄r ad minorē. q falſa ē ad hūc ſenſum
q gratia data ſit ab aliq̄bȝ p eo inſtāti q̄ in p̄ctis ꝓgredie
bāt̄. ſ3 bñ data ē gr̃a eis q̄ añ h̄ iſtās i p̄ctis ꝓgrediebāt̄
Jta q ſit idē iſtās eē gr̄e ⁊ nō eē ꝓgreſſus p̄cti. de materia
hui⁹ ſcd̄e ⁊ arti. vide D. ſan. etiā i iiij. diſ. xvij. q. p̄⁹. ar. 2⁹

¶ Ad tertiū dd̄m q agens infinite v̄tutis nō exi
git materiā vl̄ diſpōem materie q̄ſi p̄ſuppoſitā ex al
teri⁹ cauſe actōe. ſ3 tn̄ oportet q ſm̄ ꝯditōem rei cau
ſande in ip̄a re cauſet ⁊ materiā ⁊ diſpōem debitam
ad formā. ⁊ ſilr̄ ad hoc q de⁹ grām infundat aie nul
la p̄paratio exigitur quā ip̄e nō faciat

Ad maiorē dupl̄r. p̄mo vt i ſolōne. q2 nō reqrit diſpō
nē ab alio agēte p̄ſuppoſitā quā ip̄m agēs ifinite v̄tutis
nō faciat ſ3 tn̄ reqrit diſpōem quā ip̄m faciat ſm̄ ordinē
rei. ⁊ ſm̄ ꝯditōem re3 Jta q hñs li. ar. volūtate ꝯuertat̄
ad deū ⁊ velit ſuā iuſtificatōem. ſcd̄o d̄r q agens infinite
v̄tutis nō reqrit diſpōem ꝓpter ipotētiā ſuā. ſ3 ꝓpter recip
pientis diſpōem ⁊ ꝯditōem ſc3 volūtatis q̄ imutari non
p̄t p violētiā ſ3 ꝓprio motu imutat̄ Et vt diuina ſapiētia
pfectiori mō ꝯmunicet ſuā bonitatē ſc3 vnicuiq3 ſm̄ ſuā
ꝯditōem Eſt āt ꝯditio hois adulti q pfectōem gratuitā
ꝯſeq̄tur p modū ſuū. Ad minorē ꝯcedit̄. ſ3 de⁹ agit in
res ſm̄ ea3 ꝯditōem. ⁊ nō p violētiā Et nō p̄t fieri vt cō
traria ſimul inſint Quare op3 eu ſe auertere a p̄ctō ⁊ ꝯuer
tere ad deū ad hoc q gr̃a poſſit ineſſe. vñ ⁊ in naturalibȝ
videm⁹ q forma nō ꝓducit̄ ſine debita diſpōe Quare ne
gat̄ ꝯña de hoie adulto q̄ nō reducit̄ in deū ꝯtra volūta
tē ſuā ſ3 ſm̄ volūtatē. vñ ſua cōditio reqrit vt ſic p̄parat⁹
vl̄ aliter ſm̄ cōem legē. vl̄ ſubito ſm̄ ſpeciale miraculū ⁊c̄.

¶ Utrū ex nec̄itate det̄ gr̃a ſe p̄parāti ad grām.

AD tertiū ſic p̄cedit̄. Uidet̄ q ex nec̄itate
det̄ gratia ſe p̄parāti ad grām vel facienti
q̄d in ſe ē. Quia ſup illud Ro. v. Juſtifi
cati ex fide pacē habeam⁹. ⁊c̄. d̄r glo. de⁹
recipit eū q̄ ad ſe ꝯfugit. aliter eēt in eo iniq̄tas ſ3 im
poſſibile eſt in deo iniq̄tatē eē. ḡ eſt ipoſſibile q de⁹
nō recipiat eū q̄ ad ſe ꝯfugit. ex nec̄itate igit̄ grām aſ
ſeq̄t̄. P̄. Aug. d̄r in libro de caſu diaboli. q iſta ē cā
q̄re de⁹ nō ꝯcedit diabolo grām. q2 ip̄e nō voluit ac
cipe nec parat⁹ fuit. ſ3 remota cā nec̄e ē remoueri ef
fectū. ḡ ſi aliq̄s velit accipe grām nec̄e ē q ei det̄.
¶ P̄. bonū ē cōicatiuū ſui. vt p3 p Dionyſi. in iiij. ca.
de di. no. ſ3 bonū gratie ē meli⁹ q3 bonū nature. cu3
igit̄ forma naturalis ex neceſſitate adueniat materie
diſpoſite. videt̄ q multo magis gr̃a ex neceſſitate de
tur p̄paranti ſe ad grām. ¶ S3 ꝯtra ē q hō ꝯparat̄
ad deū ſicut lutū ad figulū. ſm̄ illō Hieremie. xviij.
Sicut lutū in manu figuli ſic vos i manu mea. ſed
lutū nō ex neceſſitate accipit formā a figulo q̄ntūcū
q3 ſit p̄paratū. ḡ neq3 hō recipit ex neceſſitate grām
a deo q̄ntumcūq3 ſe preparet

¶ Inq̄rit ꝯīr h̄ D. de efficacia diſpōis ⁊ p̄paratōis rec
ſite ex p̄te hois ad grām An ſc3 ſi q̄s cooper̄ diuine moti
oni ⁊ faciat q̄d in ſe ē nec̄ario ꝯſeq̄t̄ grām. Quid āt dicat
facere q̄d in ſe ē patuit ſup̄ q. cx. ar. vi. ad q.

Ar.ij. ¶ Rñdeo dicēdum q sicut sup̄ dictū ē. p̄paratio ho/
minis ad grām ē a deo sicut a mouēte. a libero autē
arbitrio sicut a motu. Potest igitur preparatio du/
pliciter considerari.

¶ D. p° distinguit de p̄paratōe. 2° distincte rñdet du
abus 2clōnib⁹. p̄mā ponit ibi Uno qdē 7c. scdā3 ibi. alio
mō 7c. Quo ad p̄mū D. ponit notabile dictū 7 distinc
tiōis rōem. q2 p̄paratio 7 facere qd in se ē. pt dupl'r 2side
rari 7 rō ē q2 p̄paratio 7 2uersio ad deū sicut ad iustificā
tē 7 auersio a pctō a libe. arbi. scz moto a deo p speciale au
xiliū. vt patuit ar. ij. Et g̃ 2siderat vno mō fm q ē a libe.
arbi. alio mō inq̄tū a deo. Cōsequēter cū dr.

¶ Uno qdē mō fm q ē a libero arbitrio. 7 fm h̄
nullā necitatē h3 ad grē 2secutōem. q2 donu3 gratie
excedit oēm p̄paratōem v̄tutis humane

¶ Subiūgit p̄m mēbr̄ p̄dicte distinctōis q p̄paratio
2siderat p̄mo vt ē a libe. arbi. Et rñdet iuxta h̄ mēbrū ta
li 2clōne Preparatio hois 2siderata fm q ē a libe. arbit.
nullā necitatē h3 ad grē 2secutiōem. i. tal' mot⁹ vt ē hois
nō ē dispō q̄ ē necessitas ad grām. Probat. donū grē ex/
cedit oēm p̄paratōem v̄tutis hūane. g̃ 2clō v̄a Tenet
2ña. q2 si excedit nō pt efficaciter 7 necario ex hoie iduci.
et p 2ñs p̄parātis nō ē nectas. Añs p3 ex dictis. q2 mo
tus hois vt sic ē dispō ad grām isufficiēs 7 nullo mō grē
causatiuus. Deinde cū dr.

¶ Alio mō pt 2siderari fm q est a deo mouēte. et
tūc h3 necessitatē ad id ad qd ordinat a deo. nō qdē
coactōis. s3 infallibilitat. q2 itētio dei deficere nō pt
fm q Aug. dr in lib. de p̄destinatōe sctōr. q p bñfi
cia dei certissime liberant q̄cunq3 liberāt. vñ si ex in
tentōe dei mouētis ē q hō cui⁹ cor mouet grām cō/
sequat. infallibil'r ipam 2seq̄t. fm illud Joā. vi Oīs
qui audit a patre 7 didicit venit ad me.

¶ Rñdet iuxta scdm mēbrū qd pmittit dicēs q p̄pa
ratio 7 facere qd in se ē 2siderat scdo fm qd ē a deo mouē
te q2 scz de⁹ facit volūtatē velle 7 desiderare grām 7 iusti/
Cōclo.j. ficatōem Et ponit talē 2clōnē correñdētē Isto mō p̄para/
tio ad grām h3 necitatē ad id ad qd ordinat a deo nō q̄
dē coactōis s3 infallibilitatis. Probat 2clo. itētio dei de
ficere nō pt g̃ si ex itētōe dei mouētis ē q hō (cui⁹ cor mo/
uet) grām 2seq̄t infallibil'r ipam 2seq̄t. Et sic 2clo vera.
Cōseq̄ntia nota. Añs p3 auctoritate be. Augu. Et 2fir/
mat 2clo auctoritate Joānis Nota āt q dr 2clo. non
qdē coactōis q2 volūtas 7 libe. arbi. nō pñt cogi etiam a
deo vt declarat D. san. in de veri. ma. xxij. q. viij. pt tñ in/
fallibil'r moueri. q2 imutatio volūtatis ē in ptāte dei. Et
fm ei⁹ imutatōem pt iprimere habitū 7 grām 7 pfecte vl'
min⁹ pfecte mouere Stat ei cū libertate arbitrij ifallibili
tas 7 cognitōi 7 motōis diuie vt h3 alibi declarari No
ta scdo q 2clo notāter dr. Isto mō p̄paratio ad gratia3
h3 necitatē ad id ad qd ordinat a deo. q2 2tingit vt de⁹
moueat hoiem sufficiēter q̄ tñ nō 2seq̄t grām p̄pter dissen/
sum ei⁹ ad grām. s3 tūc nō ē intētio dei q ipam grām 2se/
quat. Nec illā motōnem ad grām ordinat Quare D. dr
q ex p̄paratōe vt ē a deo hō qdē 2seq̄t qd de⁹ intēdit sed
nisi intēdat efficaciter mouere 7 2ferre grām tūc ipam nō
2seq̄t. Et iō D. q̄si statim h̄ notādo dr i 2ñte Uñ si ex in
tētōe dei mouētis ē q hō cui⁹ cor mouet 2seq̄t grām ifal
libil'r ipam 2seq̄t. q2 nō stant simul p̄positū diuine volū/
tatis 7 frustratio effect⁹ vt h3 D. san. i iiij. dis. xvij. q. j.

ar. ij. q. iij. vbi etiā determinat hāc q̄stionē Uñ tal' necessi
tas ē solū 2ditionata ex suppōne diuini ordis 7 nō ē aliq̄
necessitas ex parte recipientis

¶ ¶ Argumentū in 2triū ē 2firmatiū p̄me 2clonis
q2 nō ē nectas p̄paratōis vt ē li. ar. ad grām. Et 2° non
ē nectas absolute ex pte dei s3 ē nectas 2ditionata vt di
ctū ē. Si de⁹ mouēdo 7 p̄parādo intēdat inducere grām
sile eēt de figulo hūano si itētio sua necaria foret rel effectū

¶ Ad p̄mū g̃ dicēdum q glosa illa loq̄t de illo q̄ con
fugit ad deū p actū meritoriu3 liberi arbitrij. iā per
grām informati. quē si nō reciperet esset 2tra iusticia3
quā ipe statuit Uel si referat ad motū liberi arbitrij
an grām loq̄t fm q ipm 2fugiū hois ad deū ē p mo
tionē diuinā. quā iustū ē nō deficere

¶ Maior 2cedit q2 v̄a ē de 2fugio ad deū p op⁹ me
ritoriū si talē 2fugientē nō reciperet eēt i eo iniq̄tas ad sen
sum infra dicēdum. q. cxiij. q2 op⁹ grā iformatū ē meritoriū
de 2digno 7 nisi de⁹ p̄miaret faceret iiusticiā sibi q2 2 or
dinē suū quē debitū ē ipleri. scdo dr q si intelligit de 2fu
gio p modū libe. ar. p̄paratoriū ad grām tūc v̄ificat inq̄
tū ille mot⁹ ē a deo 7 ordinat⁹ ad 2secutōem grē. Ita q
sicut in naturalib⁹ dispō q̄ ē nectas ē ex efficatia agentis.
Ita p̄paratio ad grām ē nectas ad grām vt ē a deo et
cū h̄ ordinata ad grām 2sequēdū q2 vt dictū ē si ē a deo
et tñ nō ordiata ad grām nō ē dispō q̄ ē nectas. 7 vt est a
libe. ar. ē dispō valde remota. Ad minorē 2cedo eam.
Ultra g̃ 7c. verū si ad deū 2fugit mot⁹ a deo cū intētōne
et p̄posito q grām 2seq̄t 7 hoc dr scda 2clo.

¶ Ad scdm dicēdum q defect⁹ grē p̄ma cā ē ex nobis
s3 collatōis gratie p̄ma cā ē a deo. fm illud Osee. xiij.
Perditio sua ex te israel. tantūmō i me auxiliū tuū.

¶ Maior 2cedā 7 dico q nō accipe grām reducit in
causam in libe. ar. ponēs obicem grē s3 accipe grām non
ē ex libe. ar. s3 ex deo Ad minorē v̄a ē s3 dico q nō velle
accipe ē cā bñ nō acceptōis s3 velle nō ē cā acceptiōis. grē
negat 2ña. q2 nō seq̄t. Si nō volo nō fit g̃ si volo fiet. Nā
aliqs pt effectū ipedire quē tñ nō pt facere. sic aliqs pt im
pedire mun⁹ 7 donū p̄ncipis. nec tñ pt ipm dare vel ex se
habere. Ita in p̄posito si aliqs nō coopet diuie motōi nō
2seq̄t grā3 Nō tñ seq̄t g̃ si coopat 2seq̄t v̄tute sue coopa
tiōis. q2 negatio ē cā negatōis s3 affirmatio nō ē cā affir
matōis. 7 habet sile p° poste. q2 nō eē aial ē cā nō respira
tionis s3 esse aial nō ē cā respiratōis. q2 affirmatio nō est
cā p̄pinq̄ vt ibidē declarat Sic in p̄posito nō 2sentire ē cā
adeq̄ta 7 p̄pinq̄ nō 2secutōis grē. s3 cōsentire nō est causa
propinqua 7 adequata.

¶ Ad tertiū dicēdu3. q etiā in reb⁹ naturalib⁹ dispō
materie nō ex necessitate 2seq̄tur formā nisi p virtu
tē agentis q̄ dispōem causat.

¶ Maior qdē v̄a s3 ē 2ña in cōicādo bonitatē apd
agēs naturale 7 apd agēs liber. q2 agētia naturalia agūt
ex necitate nature 7 act⁹ recipiunt in materia disposita ex
necitate S3 forme supnaturales q̄ inducūt a deo hñt ne
cessitatē suppōnis in ordie ad deū 7 nullā necitatē p 2pa
tōem ad recipiētē s3 solū in ordie ad agētē deū Ad mi/
norē 2cedit q necario aduenit forma tā ex pte agētis na
tural' q̄3 ex pte recipiētis s3 iā dictū ē q in formis supna/
turalib⁹ ē solū nectas 2ditōis ex pte agētis Ultra ad
2ñs ergo 7c. Uerū ē nectas ex pte dei mouēt' 7 nectas
suppōnis. s3 nō ē nectas ex pte libe. ar. 7c.

¶ Utrū gratia sit equalis in oībus vel sit maior in vno q̄ in alio.

R

q.cx.ar.j. AD q̄rtū sic ꝓcedit̄. Uidet̄ q̄ grā non sit maior in vno q̄ in alio. Gratia eni cau/sat̄ in nobis ex dilectōe diuia. vt dictū ē sʒ Sap. vi. dr̄. Pusillū ꝛ magnū ipe fe/cit. ꝛ eq̄liter ē illi cura de oībꝰ. ḡ oēs eq̄liter grām ab eo ꝯsequūt̄. ¶ P̄. ea q̄ in summo dicūt̄ nō recipiunt magis ꝛ minꝰ. sʒ gratia in summo dr̄. q: ꝯiūgit̄ vlti mo fini. ḡ nō recipit magis ꝛ minꝰ nō ē ḡ maior in
q.cx.ar.4. vno q̄ in alio. ¶ P̄. grā ē vita aīe. vt sup̄ dictū ē. sed viuere nō dr̄ sm magis ꝛ minꝰ. ḡ etiaʒ neq̄ grā. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē q̄d dr̄ ad Eph. iiij. Unicuiq̄ data est grā sm mēsurā donatōis xp̄i. q̄d āt mēsurate dat̄ nō oi/bus eq̄liter dat̄. ḡ nō oēs equalē gratiā h̄nt

¶ Hic p̄n̄r determinant̄ duo dubia circa p̄dicta Quo rū p̄mū ē q̄ūo gratia suscipiat magis ꝛ minus.

q.lij.ar.j.ꝛij ¶ R̄ndeo dōm. q̄ sic supra dictū ē. habitꝰ dupli cē magnitudinē habere p̄t. Unā ex p̄te finis vel ob iecti sm q̄ dr̄ vna v̄tus alia nobilior inq̄ntū ad ma/ius bonū ordinat̄. Aliā v̄o ex p̄te subiecti q̄d magis vel minus p̄ticipat habitū inherentē

¶ D. rn̄dēdo p̄mo distinguit de maioritate siue mag nitudie i titulo q̄stionis notata q: p̄t dupl̄r itelligi. 2ᵒ sub iūgit duas ꝯclones rn̄si. ꝯformes. pᵃ ibi. Scōm igit̄ ꝛc. scōam ibi Sʒ ex p̄te ꝛc. Quo igit̄ ad p̄mū. post supra dic ta q. lij. ar. pᵒ ꝛ 2ᵒ. ponit duplicē magnitudinē habitus. Unā ex p̄te obiecti. aliā ex p̄te subiecti. ꝛ p̄ts illa distictio ibidē Et nota q̄ q̄uis grā nō sit v̄tus ē t̄n habitꝰ ꝛ q̄ uis nō habeat obiectū q̄d respiciat p̄ actū scōm tanq̄ ha/bitꝰ opatiuꝰ. ꝛ h̄ supra dictū fuit. ꝯsistit t̄n in assimilatōe vel magis ē assimilatio ꝛ p̄ticipatio diuie nature tā q̄ ac tus p̄mꝰ. Et ḡ p̄t ꝯpari aliq̄ mō ad deū. sic habitꝰ opa/tiuꝰ ꝛ v̄tus ad obiectū. nō tn̄ ꝓprie deꝰ ē obiectuʒ grē sed causa p̄ticipata a subiecto gratie p̄ grāʒ ipsam. ꝯn̄r cū dr̄

¶ Scōm igit̄ p̄mā magnitudinē grā gratū faci/ens nō p̄t eē maior ꝛ minor. q: grā sm sui rōem con iungit hoiem summo bono q̄d ē deus.

¶ Subiūgit p̄mā ꝯclonē rn̄si. q̄ ad pᵐ itellectū Scōʒ p̄mā magnitudinē (sʒ ex p̄te obiecti) gratia gratūfaciēs nō p̄t eē maior ꝛ minor. ꝓbat̄. Gratia sm sui rōem ꝯiū/git hoiem summo bono q̄d ē deꝰ. igit̄ ꝯclo v̄a Tenet cō sequētia. q: summū bonū idē ē ꝛ nō maiꝰ ꝛ minꝰ. igit̄ nec ex p̄te eiꝰ vt ē obiectū p̄t attēdi diuersitas in gratia. Ans patuit i p̄cedētibꝰ sepe. Et pʒ ista ꝯclo etiā ex supra dictis de v̄tute theologica p̄sertim charitate. Quare etiā nō est maior vel minor. q: oīs ꝯsistit i summo. ita ꝛ de grā. Et h̄ D. notat cū dr̄. Gratia sm sui rōem. i. ꝓpriā spēm ꝛ na/turā ē p̄ticipatio summi boni. ꝛ p̄ ꝯn̄s vna nō p̄t eē maior alia sm spēm quam hʒ ex h̄ q̄ ē participatio diuinitatis Deinde cum dicit.

¶ Sed ex p̄te subiecti gratia p̄t suscipe magis vel minꝰ. p̄ut. s. vnꝰ p̄fectiꝰ illustrat̄ a lumine gratie q̄ alius. Cuiꝰ diuersitatis rō q̄dē ē aliq̄ ex p̄te p̄parātis se ad gratiā. q̄ eni magis se ad gratiā p̄parat plenio rē gratiā accipit sʒ ex hac p̄te nō p̄t accipi p̄ma ratio huiꝰ diuersitatis. q: p̄paratio ad grām nō ē hoīs. nisi inq̄ntū liberū arbitriū eiꝰ p̄parat̄ a deo. vn̄ p̄ma cau sa huiꝰ diuersitatis accipiēda ē ex p̄te ipiꝰ dei q̄ diuer simode sue gratie dona dispensat ad hoc q̄ ex diuer sis gradibꝰ pulchritudo ꝛ p̄fectio ecclesie ꝯsurgat. si cut etiā diuersos gradꝰ rerū instituit vt esset vniuer/sum p̄fectū. vnde Apl's ad Eph. iiij. postq̄ dixerat Unicuiq̄ data ē grā sm mēsurā donatōis xp̄i enu/meratis diuersis gratijs subiungit. ad ꝯsumatōem sanctoꝝ in edificatōem corporis christi

¶ R̄ndet scōa ꝯclone quo ad scōm mēbꝝ tali. Ex p̄ te subiecti gratia p̄t suscipe magis vel minꝰ scʒ i diuersis vel in eodē successione. ꝓbat̄ tali assumpto Unꝰ p̄t p̄fec tiꝰ illustrari a lumie gratie q̄ aliꝰ. igit̄ isto mō gratia p̄t suscipe magis vel minꝰ. ꝯn̄a nota a sili de lumine i aere. Circa ans fundādū D. iuestigat rōem originalē diuersi tatis illustratōis ꝛ ponit duplicē. Unā secūdariā. altam p̄manā. q: secundariā cā illiꝰ diuersitatis ē diuersa p̄pa/ratio. Sʒ q: dictuʒ ē in p̄cedēti articulo ꝯclone p̄ma q̄ il la diuersa p̄paratio nō causat grām nec sufficiēter dispo/nit vt ē hoīs p̄parātis. Ideo optet dicere q̄ deꝰ sit v̄a ꝛ p̄ ma cā illiꝰ diuersitatis. ꝛ finis eiꝰ ē pulchritudo q̄ ꝯsurgit ex gradibꝰ mēbroꝝ ecclie. p̄mo militātis deinde trium/phantis. Et ꝯfirmatis a sili de vniuerso naturali ꝛc. Et posset ex istis argui p̄ aīcedēte. deꝰ intēdit diuersos gra/dus ecclie. igit̄ vnꝰ p̄fectiꝰ illustrat̄ a lumine gratie q̄ aliꝰ Tenet ꝯn̄a. q: illi diuersi gradꝰ dicūt vl̄ sequūt̄ diuersaʒ grām. Ans pʒ. q: nō ē minor ordo ꝛ gradualitas i ordi/ne gratuito. q̄ naturali. Sed in ordine naturali vniuersi sunt gradꝰ igit̄ ꝛ in gratuito ordie ¶ Cōfirmat̄ ista scōa ꝯclo argumēto in ꝯ̄riū. Patet scōa ꝯclo ex hac rōe q: xp̄s singulis mēsurat. q: sic in p̄tāte eiꝰ ē dare ita dare tm̄ vel minꝰ Et nūc assignata ē rō i gn̄ali illiꝰ diuersitatis datōis. sʒ in p̄ticulari nō p̄t assignari rō sicut ꝛ de p̄desti natōe assignat̄ rō q̄re aliq̄ p̄destinauerit sed in p̄ticula/ri nō p̄t. q̄re scʒ hūc trahat ad aliū nō. sed ibi tenēda ē re/gula. b̄. Augu. scʒ noli velle iudicare ꝛc.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q̄ cura diuina dupl̄r ꝯside/rari p̄t. Uno mō quantū ad ip̄m diuinū actum q̄ ē simplex ꝛ vniformis ꝛ sm hoc equal̄r se hʒ eiꝰ cura ad oēs. q: scʒ vno actu simplici ꝛ maiora ꝛ minora dispensat. Alio mō p̄t ꝯsiderari ex p̄te eoꝝ q̄ in crea turis ex diuina cura ꝓueniūt. ꝛ sm hoc inuenit̄ ine/qualitas inq̄ntum scʒ deꝰ sua cura quibusdā maio/ra. quibusdā minora ꝓuidet dona

¶ Maior ꝯcedit̄. sʒ dictū fuit etiā q. cxl. ar. iij ad pᵐ. in diuina dilectōe nō ē diuersitas vel inēq̄litas sʒ tn̄ i eiꝰ effectu gratuito p̄t eē. q: est q̄ddā t̄pale ꝛ accidētale inhe/rēs q̄d p̄t magis ꝛ minꝰ p̄ficere subiectū suū. Ad mi/nore distinguit̄. vt habet̄ etiā p̄ma p̄te. q. xx. ar. iij. i cor. en simili de amore. q: cura ē eq̄lis ex p̄te subiecti sʒ nō ex p̄te obiecti. q: vna dilectōe q̄ ad rē. p̄t diuersis diuersa vel le ꝛ dare. Unde aliq̄ sunt diuersimode dilecti nō q̄ ad ac/tū dei diligētis. sʒ q: ineq̄lia bona sunt p̄ eūdē actū sm rē q̄ absolutū eis volita. Quare negat̄ ꝯn̄a.

¶ Ad scōm dōm. q̄ rō illa ꝓcedit sm p̄mū modū magnitudinis grē. nō eni p̄t grā sm h̄ maior esse q̄ ad maius bonū ordinet. sʒ ex eo q̄ magis vel minꝰ ordinat ad idē bonū magis vel minus ad p̄ticipan/dū Potest eni esse diuersitas intētōis ꝛ remissionis

fm pticipatõez subiecti. z i ipa gra z i finali glia

¶ Ad maiorẽ patuit etiã supra. q. lxvi. ar. p. ad scdm qz que in summo sunt. vt sic nõ recipiũt magis z minus ꝯtingit tñ q ad idem summũ aliqua magis vel minus accedãt. z sic rõne accessus nõ ꝯsistũt in summo. z sic suscipiũt magis z min⁹ Ad minorẽ ꝯcedit ex pte obiecti vel q̃si obiecti. qz ois gra est pticipatio eiusdẽ boni summi. sz non dr in summo penes subiectũ. qz diuersi diuersimode participãt idẽ bonũ. vel idẽ diuersimode diuersis tpibꝰ. sicut z diuersitas est in gloria illo mõ. vt declaratũ fuit supra. q vn⁹ est alio beatior nõ ex pte obiecti. sz subiecti. quare bñ pbat hec rõ primã ꝯclusionẽ. sed nihil probat ꝯtra secundam

¶ Ad tertiũ dõz. q vita naturalis ptinet ad substantiã hois. z ideo nõ recipit magis z minus. sz vitam gre participat hõ accidẽtalr. z ideo eam pt hõ magis vel minus habere.

¶ Maior ꝯcedit. q est vita aie. sed vt dictũ fuit. q. ex ar. ij. ad. 2m. accñtalis z necessario accñtal. vt patuit ibidem Minor est vera de vita substãtiali. que est vl ipa natura rei apta nata se mouere. vt pz p. p. q. xviij. ar. ij°. vel est esse substãtiale. quod etiaz consistit in indiuisibili. Quare negatur ꝯsequentia.

¶ Utz aliqs possit scire se habere grãm

L AD qrtũ sic pcedit. Uidetur q hõ possit scire se habere grãm. gra eñi est in aia per sui eẽntiam. sed certissima cognitio aie est eoz q̃ sunt in aia p sui eẽntiã. vt pz p Augustinũ. xij. sup Geñ. ad lrãm. g gra certissime pt cognosci ab eo q grãm hz. ¶ P. sicut scia est donũ dei. ita z gra. sed qui a deo sciam accipit scit se sciam habere. fm illud Sap. vij. Dñs dedit mihi hoz q̃ sunt verã sciam. g pari ratõne q accipit grãm a deo scit se grãm habere. ¶ P. lumen est magis cognoscibile q̃z tenebra. qz fm aplm ad Ephe. v. Omne qd manifestat lumen est. sz pctm qd est spũalis tenebra p certitudinẽ pt sciri ab eo q hz pctm. g multo magis gra que est spũale lumen ¶ P. Aplus dr. p. ad Corinth ij. Nos aũt nõ spm hui⁹ mũdi accepim⁹. sed spm q a deo est vt sciam⁹ q̃ a deo donata sunt nobis. sed gra est pmũ donũ dei. g hõ qui accipit grãm p spm scm p eũdẽ spm scit grãm esse sibi datã. ¶ P. Geñ. xxij. ex psona dñi dr ad Abraã. Nũc cognoui q timeas dñm. id est cognoscere te feci. loqtur aũt ibi de timore casto. q nõ est sine gra. g hõ pt cognoscere se habere grãm ¶ Sed ꝯtra est qd dr Eccles. ix. q nemo scit vtz sit dignus odio vel amore. sz gra gratũ faciens facit hominẽ dignũ dei amore. g nullus pt scire vtrũ habeat grãm gratũ facientem.

¶ Hic vltimo doc. determinat aliud dubium. qd est de cognitõe gratie habite

¶ Rñdeo dõm. q tripl̃r cognosci pt Uno modo p reuelationẽ. z hoc mõ pt aliqs scire se habere gratiam. Reuelat eñi deus hoc aliquãdo aliquibꝰ ex speciali puilegio. vt securitatis gaudiũ etiã in hac vita in eis incipiat. z confidentius z fortius magnifica opera prosequantur. z mala presentis vite sustineant. sicut Paulo dictũ est. ij. ad Corinth. xij. Sufficit tibi gratia mea.

¶ Doctor respondẽdo ponit triplicẽ intellectũ q̃siti. z circa vnũquẽqz intellectũ annectit vnã ꝯclonẽ rñsiuã. Secũdam ibi. Alio mõ zc. Tertiã ibi. Tertio mõ zc. Ponit g pmo distinctiõez in generali. q aliqd pt cognosci tripliciter. z sic tot modis pt etiaz intelligi quesitũ. Deinde pmũ membz subiũgit vno mõ. scz p reuelatõem dei Cõclusio pma rñsi. ꝯformis est. per reuelatõem diuinam pt aliquis scire se habere grãm. qz aũt ista ꝯclusio est p se nota. ideo doc. circa eam solũ ostendit. quare deus hoc aliqbus ostenderit ex puilegio. Et pz littera Tũc ibi.

¶ Alio mõ hõ cognoscit aliquid per seipm. z hoc certitudinaliter. z sic nullus pt se scire habere grãm. Certitudo eñi nõ pt haberi de aliquo nisi possit diiudicari p ppriũ pncipiuz. sic eñi certitudo habet de ꝯclusionibꝰ demonstratiuis p indemonstrabilia vniuersalia pncipia. Nullus aũt posset scire se habere sciam alicui⁹ ꝯclonis si pncipiũ ignoraret.

¶ Declarat secũdũ intellectũ quesiti. q alio mõ aliqs cognoscit aliqd p seipm. scz sine reuelatõe dei. z hoc certitudinaliter. Et videlz certitudine. q̃ est ex parte rei cognite. ita q nõ sit rõ dubitandi. nec ex parte cognoscentis. nec ex parte rei cognite. Et rñdet iuxta hoc membz tali conclusione. Isto mõ (scz p seipsum z certitudinalr) nullus pt se scire habere gratiam. Et distribuit illud signuz vniuersale negatiuũ nõ tm p hominibꝰ. sz p oibꝰ participãtibꝰ grãm. qz eadem rõ est z de angelo. z homine. Probatur ꝯclusio. certitudo nõ pt zc. vt in littera. sed de gratia nullus pt iudicare p pncipiũ. igr ꝯclo vera. Maiorem pbat exemplariter pmo. Secũdo minorẽ subintellectam ibi. Principiũ aũt zc. Maior g pz exemplariter de ꝯclusionibꝰ. de quibꝰ certitudinalr iudicatur p principia cognita euidẽter. et ipis nõ cognitis. nõ pt iudicari certitudinaliter ex natura rei de ꝯclonibꝰ Deñ cũ dr.

¶ Principiũ aũt gratie z obiectũ ei⁹ est ipe deus qui ppter sui excellentiã est nobis ignot⁹. fm illud Job. xxxvi. Ecce deus magn⁹ vincens sciam nrãm et ideo eius pñtia in nobis vel absentia p certitudinẽ cognosci non pt. fm illud Job. ix. Si venerit ad me nõ videbo eũ. si aũt abierit non intelligã. z ideo hõ nõ pt p certitudinem diiudicare vtz ipe habeat grãm fm illd. p. ad Corinth. iiij. Sz neqz meipm iudico. q aũt iudicat me dñs est.

¶ Probat minorẽ sic. pncipiũ gre z obiectũ ei⁹ est ipse deus. sz deus est ignot⁹ cuilibet creature. scz viatrici. g p ipm tanq̃ pncipiũ gre nõ pt iudicari de habita gra. Maior illa est nota ex ar. p. Minor pbat auctoritatibꝰ Job Et deinde infert itez ꝯclo in suba. z ꝯfirmatur auctoritate apli. Nota. q duplex est certitudo. Una ex pte subiecti. qz scz aliqs firmiter assentit rei. etiã de se incerte. Et de ista D. nõ loqtur z pbatio ꝯclonis. qz sic aliqs pt esse certus de falso. id est firmiter sine dubio adhere falsitati et heresi. Sed alia est certitudo obiectiua. qñ scz res scit per cãm z pncipium infallibile. z q natura non pt aliter

rie. Et talem certitudinē de grā habita nō pt q̄s viator ex se cognoscere rōne dicta. Deinde ibi

¶ Tertio mō cognoscit aliquid coniecturalr p aliq̄ signa hoc modo aliquis cognoscere pt se habere gratiam. inq̄ntum scz pcipit se delectari in deo ꝛ cōtēnere res mūdanas. ꝛ inq̄ntū hō nō est cōscius sibi alicuius peccati mortalis

¶ Subiūgit tertiū intellectū q̄siti. videlz q̄ quādoq̄ aliq̄d cognoscatur coniecturalr p aliqua signa. Conclō tertia missiua hoc mō. scz p signa ꝛ coniecturas. aliq̄s cognoscere pt se habere grām. Hāc cōclonem pmo pbat. Scdo ex ea quoddā dictū scripture manifestat. ibi. Scdm quē ꝛc̄. Tertio eādem cōclonem limitat. ibi. Ista tn̄ ꝛc̄. Probatur ḡ vel magis explicatur cōclo ista p tale assumptū Aliquis percipit se delectari in deo ꝛc̄. vt hz littera. igitur cōclusio vera. Tenet cōsequentia. q2 ista sunt signa p̄sentie gratie. Añs notū Dañ cū de

¶ Scdm quē modū pt intelligi qd̄ habet Apocalip. ij. Vincenti dabo manna abscondituū. qd̄ nemo nouit nisi q̄ accipit. q2 scz ille qui accipit gratiaz p quādam experientiā dulcedinis nouit. quā nō experitur ille qui nō accepit

¶ Manifestat quoddā dictum scripture Apocal. sm hāc cōclonē. ꝛ pz clare in lrā Tūc ibi

¶ Ista tn̄ cognitio imperfecta est. vn̄ Aplus dr pmo ad Corinth. iiij. Nihil mihi cōscius sum. sed nō in hoc iustificatus sū. q2 vt dicitur in psal. Delicta quis intelligit ab occultis ꝛc̄.

¶ Limitat istam cōclusionē. ꝛ clare in littera. Nota q̄ illa experientia dulcedinis nō est argumentū efficax ꝛ certū presentie gratie. Et huius rōnem ponit doc. san. in de verita. ma. vi. q. v. ad. iiij. q2 actus virtutū gratuitarum maximā similitudinem habet cū actibꝰ virtutū acquisitarū. vt nō possit de facili p hmōi actus de grā certitudo haberi. nisi forte ex reuelatōe certificetur aliq̄s ex speciali priuilegio. Hec ille. Et ita. vt etiam habz Capreolus post d. san. in pmo. dist. xvij. Experiens illam delectationem nescit certitudinaliter. an pueniat ex habitu acquisito vel infuso. et ideo nō est certus an habeat charitatem. Vn̄ ꝛ doc. in de veritate. ma. x. q. x. ad pmū. i. Actus iste dilectiōis. quē in nobis percipimus. sm illud de quo est pceptibilis. nō est sufficiens signū charitatis pter similitudinem naturalis dilectiōis ad gratuitā. Quare doc. hic statim adiūgit. q̄ illa cognitio p delectatōem est imꝑfecta et rō iam patuit. Vide de ista materia d. san. vbi iam sta etiam p totū. vbi declaratio habet scdi de cōclusiōis hic posite. q2 cognitio certa de habitōe habitus p̄supponit cognitionem quid est ipsius habitus. sed q̄d est cognosci nō pt de habitu nisi p id ad qd̄ ordinatur. qd̄ est mensura istius habitus Ad hoc aūt ad qd̄ ordinatur gratia vel charitas est incōprehensibile. q2 est deus. Vn̄ nō pōt aliq̄s scire an vniatur deo. sicut requiritur ad rōnem charitatis vel gratie. quare aūt deus nō reuelet de cōmuni lege. q̄ aliquis sit in gratia Vide doc. san. in de verita. ma. vi. q. v. in corpore.

☞ Confirmat etiā scda cōclo missi. argumēto in cōtrariū

¶ Ad primū ergo dōz. q̄ illa que sunt p essentiam sui in aīa cognoscūtur experimentali experientia. inq̄ntum homo experitur p actus principia intrinseca. sicut volūtatem percipimus volendo ꝛ vitaz in operibus vite.

¶ Maior cōceditur. dico tn̄ q̄ ad cognitōem nō sufficit p̄sentia essentialis. sed requirit presentia obiectalis. q̄ cōuenit habitui mediante actu. ex quo cognoscitur habitus. ꝛ q̄ntum ad quia est. ꝛ q̄ntum ad quid est. licz differenter. Vide p. p. q. lxxxvij. ar. ij. Nā q2 est habitus deprehenditur ex hoc q̄ pducitur ꝓprius actus. vt ibidē dicit Et p cōsequēs. si nō potest cognosci q̄ actus sit ꝓpriꝰ habitui. nō cognoscit q2 est habitus Ad minorē. vera. ad hūc sensum. q2 aīa cognoscit certissime ea que sunt in ipsa p essentiā cognitōne experimentali. inq̄ntum experit p actus pncipia intrinseca. id est illa cognoscit in se existentia. quoꝝ actus certitudinaliter ab illis intra existentibꝰ pcedunt. si vero p actus nō posset esse certitudo de pncipiis suis. tūc talia nō cognoscūtur certitudinalr. Exemplū pmi. p actū volendi cognoscimus certitudinaliter nos habere volūtatem. q2 ille effectus non pt esse nisi a volūtate. Et ex operibꝰ vite cognoscimus nos habere aīam certe. sed qñ actus pt pcedere a diuersis pncipiis. tūc nō pt certitudinaliter vnū pncipiū cognosci. q2 ex effectu cōmuni pluribꝰ pncipiis nō cognoscitur certitudinaliter vnuz. sic est in ꝓposito. vt dictū fuit. Nec est intelligendus Augꝰ. q̄ illa que sunt in aīa p essentiaz cognoscātur imediate p essentiā. sed q2 hmōi p essentiā sunt pncipia aliquoꝝ actuū. p quos certissime cognoscūtur qñ sunt pncipia adequata hmōi actuū. Vn̄ essentia est pncipiū remotū cognitiōis. Sed qñ sunt pncipia actuū q̄ possunt ꝛ ab aliis procedere. tūc ex actibꝰ nō certitudinalr cognoscūtur. q̄re negatur cōña. q2 p actus gratie nō possumus cognoscere pncipiū illius actus. nec qualiter principiū operetur ꝓpter cōformitatem actuū gratuitoꝝ ꝛ naturaliū vel virtutū acquisitaꝝ. Vide d. san. in pmo dis. xvij. q. p. ar. iiij ad quartū. Doc. aūt in solōne vult q̄ hec rō pbet tertiaz cōclonez. q2 cognoscit q̄dē pncipiū qd̄ est in aīa p actum sed nō oꝑtz q̄ certitudinalr. nisi (vt additū est) talis actus essz soluz a tali pncipio. tūc cognoscit pncipiū adesse. Vide d. san. in de verita. vbi iam. q. x. vbi multa determinat de cognitōne habituū

Ad scdm dōm q̄ de rōne scientie est q̄ homo certitudinem habeat de his quorū hz scientiam. Et similiter de rōne fidei est q̄ hō sit certus de his quoruz habz fidē. ꝛ hoc ideo. q2 certitudo ptinet ad pfectionē intellectus in quo pdicta dona existūt. ꝛ ideo q̄cūq̄ hz scientiam vel fidē certus est se habere. nō est aūt similis rō de gratia ꝛ charitate ꝛ aliis hmōi q̄ pficiunt vim appetitiuam

¶ Maior q̄dez vera quo ad esse donū dei. sz in aliis est cōtraria. tum q2 sciā cū sit habitus intellectualis. de rōne eius est habere certitudinē. vn̄ sciens scit se scire. Nā scire est rez p cām cognoscere. ꝛ cognoscere q̄ illius rei est cā et q̄ impossibile est se aliter habere. sed hoc nō est de rōne habitꝰ affectiui. vel pncipalr in affectu manifestari. sicut est charitas et grā. ꝓpter similitudinē affectiōis naturalis et gratuite. charitas eñ ꝛ grā cōsistūt in vehementia affectionis. ꝛ ideo nō est simile. q2 sciens debet habere certitudinē quia scit. Nō sic de diligente. qui ꝛ si sciat q̄a diligat. nō

potest scire an ex gra. Unde scda disstia est. qz habitus cog nitiue partis est principium actus quo percipit habitus. et etiam cognitionis qua percipit. Unde scia est principium sciendi. sz charitas non est principium ipsius scire. sed affectionis. ex qua non pt gra vel charitas certitudinaliter deprehendi. sed ex scire pt deprehendi scia. Minor pcedit. et patuit iam ro. qz de ro ne scie est certitudo de actu suo et de re scita. secus de habitu affectiuo vel p affectionem principaliter operante. Licz enim gra non sit formaliter in affectu subiectiue. vt patuit supra. tn principaliter p bonum affectum operatur et manifestatur. Dicit enim in gra et extra gram existentes principaliter p affectum. non uero p intellectum. quare negatur consequentia

¶ Ad tertium dicendum. q pctm hz p principio et p obiecto bonum commutabile qd nobis est notum. Obiectum autem vel finis gre est nobis ignotum propter sui luminis immensitatem. sm illud .p. ad Thimo. vltimo. Lucem habitat inaccessibilem

¶ Maior vera sm se loquendo. tn quo ad intellectum deficientem. tenebrosum est magis cognoscibile qz lumine sum vt pz. ij. metaphy. Et verum est. q ad cognitionem requiritur lumen saltem intrinsecum intellectus agentis. quo manifestantur de se non intelligibilia. sz sensibilia rc. Ad minorem dico. q pctm est tenebra. primo effectiue demeritorie. qz videlz inducit priuationem luminis gratuiti. loquendo pfectum de pctó pfecto. Scdo pctm quo ad formale est tenebra. scz quo ad deordinationem. que est priuatio ordinis ronis et legis eterne. et illam etiam non oes cognoscunt. Sz pctm quo ad actum circa determinatum bonum commutabile non est tenebra. i. nobis non notum. imo qui furatus est vel fornicatus. hoc cognoscit intellectu et sensu. Unde qui fecit actum vtrumqz scit se fecisse. sed non est sic de actu gre. qz non est certum an sit ex gra vel non. tum qz modus operandi et finis gre excedunt cognitionem nostram. tum propter similitudinem illius actus gre ad actum naturalem. quare negatur consequentia

¶ Ad quartum dicendum. q Aplus ibi loquitur de donis glorie que sunt nobis data in spe. que certissime cognoscimus p fidem. licz non cognoscamus p certitudinem nos habere gram p quam nos possumus ea promereri. Vel pt dici q loquitur de noticia priuilegiata que est p reuelationem. vnde subdit. Nobis autem reuelabit deus p spiritum

¶ Ad maiorem. est duplex sensus litere clara. et possz adduci tertia glosa maioris ex d. san. ibidem sup Aplm. qz acceperunt vt scirent res diuinas. ita q hoc sit donum scz scire diuina. dictum est autem ad scdm. q qui hz sciam cognoscat se habere. sed non est par ro de gra. Minor pcedit. sz aplus vel non loquitur de scire se habere gram. vel loquitur de cognitione priuilegiata et reuelationis. quare negatur consequentia. Nota autem q bn stant simul. q aliquis cognoscat certitudinaliter diuina in spe. i. pmissa eterna. et tn non cognoscat se habere gratiam. tum qz pt ea sperare spe informi. tum scdo (et magis ad intentionem d. san.) aliquis hz certitudinem de futuris bonis. scz p intellectum mediante fide. Et tn nescit an ipse sit dispositus ad illa bona consequenda p gram et charitatem. imo qd maius est. aliquis pt habere certitudinem de futuris bonis. et tn pt de eis desperare. Fides enim certa est de bonis futuris in com. qz credit certitudinaliter q aliqui illa consequantur. tn non sperat se consecuturum. sicut hz d. sanc. 2a 2e q. xx. ar. ij. Nam desperatio stat cum fide. sic ergo pt aliquis esse certus ex fide de futuris bonis. et tn non esse certus de gra a se habita. vt dicit D. in prima glosa maioris

¶ Ad quintum dicendum. q illud verbum Abrae dictum pt referri ad notitiam experimentalem que est p exhibitionem operis. In opere enim illo qd fecerat Abraam cognoscere potuit experimentaliter se dei timorem habere. vel pt hoc etiam ad reuelationem referri

¶ Ad maiorem est duplex expositio. Primo qz fecit eum deus cognoscere cognitione experimentali. que est p executionem operis. sed dictum est. qz talis cognitio non sit pfecta. Cognouit enim se deum timere. sz qualis esset ille timor an diuinus et gratuitus cognoscere non potuit ex se ipo. Nam et mali et heretici ei seipsos exposuerunt morti ex timore dni. vt eis videbatur qui tn gram non habuerunt. Scdo dr q loquitur de priuilegiata cognitione. dato q minor sit vera. Negatur consequentia de cognitione certa et sine reuelatione

¶ Questio. cxiij. de iustificatione impij

Deinde considerandum est de effectibus gre. Et primo de iustificatione impij. que est effectus gre operantis. Scdo de merito qd est effectus gre cooperantis. Circa primum queruntur decem Primo quid sit iustificatio impij. Secundo vtrum ad eam requiratur gre infusio. Tertio vtrum ad eam requiratur aliquis motus liberi arbitrij. Quarto vtrum ad iustificationem impij requiratur motus fidei. Quinto vtrum ad eam requiratur motus liberi arbitrij contra pctm. Sexto vtrum pmissis sit connumeranda remissio pctorum. Septimo vtrum in iustificatione impij sit ordo temporis. aut sit subito. Octauo de naturali ordine eorum que ad iustificationem concurrunt Nono vtrum iustificatio impij sit maximum opus dei. Decimo vtrum iustificatio impij sit miraculosa

¶ Hic est tertius tractatus de gra. In quo postqz doctor san. determinauit de ea gra. hic determinat de effectibus eius. Et primo de effectu gre operantis. scz de iustificatione impij. Scdo de effectu gratie cooperantis. scz de merito in sequenti questione. Circa primum primo fit qd dictum est. Scdo determinatur duo dubia circa pdicta. ar. ix. et. x. Circa primum tria tractantur. Primo inquiritur quid sit iustificatio impij in generali. Scdo ad declarationem eius inquiruntur quedam que requiruntur ad eam in scdo ar. et tertio inquiritur de modo et ordine ipius in ar. vij.

¶ Utrum iustificatio impij sit remissio pctorum M

Ad primum sic pceditur. Videtur q iustificatio impij non sit remissio pctorum. pctm enim non solum iusticie opponitur sz omnibus virtutibus. vt ex supradictis patz. sz iustificatio significat q. lxxi. ar. p. motum quendam ad iusticiam. non ergo omnis peccati remissio est iustificatio. cum omnis motus sit de contrario in contrarium. ¶ P. vnumquodqz debet denominari ab eo qd est potissimum in ipo. vt dr in. ij. de aia. sz remissio pctorum pcipue fit p fidem. sm illud Actuum. xv. Fide purificans corda eorum. et p charitatem. sm illud prouerb. x. Uniuersa delicta operit charitas. magis ergo remissio pctorum debuit denominari a fide vel a charitate qz a iusticia. ¶ P. remissio pctorum idem esse videtur qd vocatio. vocatur enim qui distat. distat autem aliquis a deo p pctm. sed vocatio iu

stificatõnem pcedit. fm illud Ro. viij. Quos vocauit hos et iustificauit. g iustificatio non est remissio pctõr. ¶ Sed contra est qd Ro. viij. sup illud. Quos vocauit hos et iustificauit. dr glo. remissione pctõr ergo remissio pctõr est iustificatio

¶ Hic inqrit pmo de qdditate iustificatiõis impii. q est effectus grẽ operãtis gratũ facientis qdem formalis formalr. sed gratũ facientis effectiue. in genere cause efficientis. vt pz ex pdictis

¶ Rñdeo dicẽm. q iustificatio passiue accepta importat motũ ad iusticiam. sicut et calefactio motum ad calorem

¶ Doc. hic duo facit. Primo declarat nomen iustificatõnis. vnde dicat in pposito. Scdo rñdet questi distinctẽ. ibi. Hec aũt iusticia etc. Circa pmuz pmo pmittit vñ de dicat iustificatio in generali. qz a iusticia in proposito. Scdo in speali a qua iusticia dicat. ibi. Cuz aũt etc. Prismũ ostẽdit tali pclone. Iustificatio passiue accepta importat motũ ad iusticiã. Notãter dr (iustificatio passiue accepta) tum qz de ista loqmur. tum qz actiua nõ est motus ad iusticiã. sz etiã factio iusticie. et opatio diuina. Dicit etiã (importat motũ) accipiẽdo motũ extense. tam p motu q assimilat generatõi simplici. q p motu q est de contrario. qz ois talis iustificatio dr a iusticia Probat vel declaratur illa pclo a silr de calefactiõe scz passiua. q importat motũ ad calorẽ. Nota tñ. q in h est drñtia. qz de cõmuni cursu calefactio est motus ex contrario. sz iustificatio generalr dicta dr motus ad iusticiaz. siue ex contrario. siue ex negatiuo. Et scdo calefactio nõ accipit p simplici mutatione. sicut iustificatio quãdoqz. vt patebit. sed est silr quo ad ppositum quo ad denominatõem a termino. quia sicut calefactio a calore. sic iustificatio a iusticia. Nota etiã q D. dr (iustificatio passiue importat motũ) qz iustificatio etiã accipitur pro effectu formali iusticie. sz hic loquimur fm q importat motũ vel motiõẽ. sicut em albedo formaliter facit albũ. sic iusticia iustũ. Vñ iustificatio tũc dr a iusticia. sicut effectus formalis a sua causa. Sz si accipiat vt motus tũc denominat a iusticia sicut a termino et sic D. loqtur. Non tñ debet intelligi. q sit motus pprie in quo fluat aliqua forma de impfecto ad pfectũ. sz i hoc conuenit cũ motu. qz mobile. id est mens pmo disponit ad abiectiõem termini. scz culpe. et acqsitionem alterius. et qz est trãsmutatio. sz spũalis de contrario in contrariũ. capiẽdo contrariũ large p ex pposito pruatiue. qz petm abijcit quo ad maculã. et reatũ. et offensaz. q nõ sunt realia. quare assimilat iustificatio motui fm modũ intelligendi. sed nõ ẽ motus phisicus. et fm q est motus dr ab ea iustificari. sz fm q est effectus formalis dr ab ea iustificatũ esse. fm D. s. in qrto. dis. xvij. q. p. ar. p. vbi vide. Deñ cũ dr

¶ Cũ aũt iusticia de sui rõne importet quãdã rectitudinem ordinis. dupl accipi pt. Uno mõ fm q importat ordinẽ rectũ i ipso actu hois. et fm h iusticia ponitur virtus qdam. siue sit particularis iusticia que ordinat actũ hois fm rectitudinẽ in comparatione ad aliũ singularẽ hominẽ. siue sit iusticia legalis que ordinat fm rectitudinẽ actũ hois in cõparatione ad bonũ cõmune multitudinis. vt pz in. v. ethicor. Alio mõ dr iusticia put importat rectitudinem quãdam ordinis in ipa interiori dispõne hois. put scz supremuz hois subdit deo. et inferiores vires aie subdũtur supreme scz rõni. et hãc etiã dispõnẽ vocat phs in. v. ethi. iusticiã metaphorice dictã

¶ Determinat magis speialr. vñ dr iustificatio a qua iusticia tanqz a termino. opz em fm D. in de verita. ma. xxviij. q. p. in medio corpis. q iustificatio quocunqz mõ accipiat. siue scz p modũ motus. siue mutatõis. q dicat a iusticia que cuilibet pctõ opposita sit. Nã et motus ẽ de contrario in contrariũ. et generatio et corruptio sese cõsequnt. q sunt contrariorũ sunt. Quare D. hic ponit vnã distinctiõem de dupla iusticia. et pmo huius distinctiõis rõnem. qz iusticia de sui rõne importat rectitudinem ordinis. igit fm drñam rectitudinis iusticia diuersificat. sed est rectitudo in actu hois in ordine ad aliũ. et est rectitudo ordinis in ipa interiori dispõne homis. put supremũ ordinis. scilz mens subdit deo. et iferiores aie vires menti et rõni. Prima rectitudo cõstituit iusticiã particularẽ vel legalẽ. Alia dr rectitudo metaphorica. de qua. 2a 2e. q. lviij. arti. q. et ab illa pcipue dr iustificatio in pposito. Nota aũt q clarũ est. q nõ oẽ petm contrariat iusticie particulari. sed tm pctã que fiunt in cõmutationibz rerũ et contractibz vt furtum et rapina. et hmõi. que sunt circa materiã iusticie particularis. De iusticia aũt legali posset videri. q qz est omnis virtus fm phm. q ergo oẽ petm sibi opponeretur Sed dicamus q qãuis iusticia legalis in vna acceptiõne sit oĩs virtus. tñ solum fm q virtus actũ suũ ordinat vel habet actum ordinatũ in bonũ cõmune. sic dr legalis Sunt aũt multi alij actus virtutis nõ sic ordinati in bonum cõmune. sed etiã ad bonũ pprium et virtuose. et sic peccatum qd est contra hominẽ in se. nõ opponit iusticie legali et p cõsequẽs a tali iusticia nõ denominat iustificatio que est remissio peccator. qz sunt peccata q p talem iusticiaz nõ tollũtur tanqz contrariã. Vñ relinquitur. q iustificatio vt est remissio peccator. et etiã iustificatio cõmuniter put est a negatiuo. dicat a iusticia que nominat quẽdã statũ pprium. fm quẽ hõ se habet in debito ordine ad deuz. ad pximũ. et ad seipm Et huic iusticie oẽ petm opponit. qz quodlibet petm aliquid de pdicto ordine corrũpit. et ab hac iusticia denominat iustificatio motus vt a termino in pposito. et iustificatio effectus formal tanqz a sua cã

¶ Hec aũt iusticia in hoie pt fieri dupl. Uno qdem mõ p modũ simplicis generatõis. q est ex priuatione ad formã. et hoc mõ iustificatio posset cõpetere etiã ei q nõ esset in pctõ. dũ hmõi iusticiam a deo acciperet. sicut Adã dr accepisse originalẽ iusticiã.

¶ Habito a qua iusticia iustificatio dicat. hic cõsequenter D. rñdet distincte. fm q talis iusticia dupl in homine fit. Et fm hoc ponit duas cõclusiones iuxta duo mẽbra Secũdam ponit ibi. Alio mõ etc. Dicit ergo q pdicta iusticia metaphorica dupl potest fieri in hoie. Uno mõ p modũ simplicis generationis. que est ex priuatõne ad formam. ita tamẽ q sub priuatione cõprehendatur etiam negatio. vt potest haberi ex doc. sanc. iij. sen. q. xxxiij ar. pmo. ad secũdũ. Iustificatio em ex priuatõne pprie est quãdo aliquis est homo aptus natus habere graciam et nõ habet. sed postea acquirit nulla culpa precedente. sed fit ex negatione quando aliquis non fuit homo capax gratie antequã haberet grãm. sed simul fit et accipit iusticiã

Sicut dr de christo. pmo aut mo primus homo factus est iustus. si pus fuisset codicus anteqz habuerit gratiaz Iuxta hoc membz D. ponit talem pclonem rnsi. pmam Hoc modo iustificatio posset 9petere etia ei qui no esset in peto. du hmoi iusticiam a deo acciperet. Illa pclonez D. verificat per exemplu de Adam q accepit iusticia originalem. qui antea no fuit in peto. vt hic supponitur. Et Scotus etia in hoc exemplo 9cordat in quarto. dis. xvi. q. ij. ergo pclo vera. et dr. Dum hmoi iusticia a deo acciperet. qz mutatio no e nisi vt itelligit forma pcedere ab agente in receptiuu. sicut ergo generatio substantialis dr forma subito procedente a generate in materia. sic iusticia vt pcedit a deo p primo instanti dr iustificatio mutatio no pintellecta iniusticia. Nota q ex ista pclusione habetur responsio ad quesitu negatiua. ad huc sensum. qz iustificatio vt sic no est remissio petorum. patz qz sine ea fieri potest. vt ptz de Adam. de christo. de angelis. Et fm Doc. san. in de verita. supra. Si iustificatio accipit p modum mutationis simplicis p acqsitione scz iusticie vt sic. tuc est mutatio distincta 9tra remissionem petorum etia acceptam in rone mutatonis. sicut generatio z corruptio sunt due mutatoes distincte. nec sunt idem nisi p 9comitantia. fm que modum dr q generatio vnius est corruptio alterius. qz ad presentiam iusticie seqtur deletio culpe Sed hic satis pbat z manifeste. qz iustificatio no sit remissio petorum. qz sine remissione petoruz fieri pt. z p 9seques iustificatio no est remissio petoz. Et notanter sg dr. iustificatio. sec9 em est de iustificatoe impij. vt est mot9 de 9trario. Deinde cu de

¶ Alio mo pt fieri hmoi iusticia in hoie fm roem motus q est de 9trario in 9trariu. z fm hoc iustificatio iportat transmutatioez quada de statu iniusticie ad statu iusticie pdicte. z hoc mo loqmur hic de iustificatoe impij. fm illud Apli ad Ro. iiij. Ei q no operat. credeti aut in eu q iustificat impiu zc.

¶ Descendit ad scdam pclonez. cui pmittit secudum modu fiendi iusticie illius in homie. qz alio mo fit fm ronem motus p silitudine quo ad motu pprie dictum. q est de 9trario in 9trariu. sic iustificatio est ex iniusticia ad iusticia. Et exponit Do. quid dr iustificatio isto mo. z quo nominet iustificatio impij. z qz de ea loqmur sicut z apostolus de ea loqtur. Ex quibz habetur coclusio rnsiua secuda affirmatiua. Iustificatio impij de qua loquimur est remissio petorum. Hanc pclonem pmo probat. Secudo soluit quodda dubiu circa dicta. ibi. Et qz mot9. zc. Quo ad primuz arguitur sic. Iustificatio impij de q loquimur. importat transmutatoem quadaz de statu iniusticie ad statu iusticie. predicto scz secudo modo. sed talis transmutatio est remissio peccatoru. z acquisitio iusticie. igitur pclusio vera. Maior patz. Minor etia nota a simili. qz sicut calefactio motus a 9trario includit abiectionem frigoris. z inductoem caloris. sic z in iustificatoe impij. Est em idem motus quo abijcitur vn9 terminus scz a quo. z acqritur terminus ad que. Vn fm do. san. in de verita. supra. iustificatio si accipiat vt motus cu oporteat eudez motu intelligi quo peccatu aufertur z iusticia inducitur. idem erit iustificatio z petorum remissio differens vero solu rone. put ambo eudem motu nominat. sz vnu fm respectu ad terminu a quo. aliuz vero fm respectum ad terminu ad quem Patz ex his. q pclusio intelligenda est de identitate fm rem iustificationis z remissionis peccatoru. qz videlicz idez est motus remissiu9 peccati z inductiu9 iusticie 9stitutus ex duobz terminis. sicut trasmutatio de vna in aliud. Deinde ibi.

¶ Et qz mot9 denominatur magis a termino ad quem qz a termino a quo. ideo huiusmodi transmutatio qua aliquis transmutat a statu iniusticie p remissione peccati. sortitur nomen a termino ad que z vocatur iustificatio impij.

¶ Soluit quodda dubiu circa dicta. ex quo em dictu est. q iustificatio impij est remissio peccatoruz. si accipiat per modu motus est dubiu quare magis denominatur a iusticia. z dr iustificatio. z non denominatur a peccato. Doctor hoc determinat et ponit ronem. qz motus esto sit vnus ex terminis a quo z termini ad quez. tamen denominatur a termino ad quez. sic z transmutatio a statu iniusticie ad iusticia sicut ad terminu ad quem. vocat iustificatio impij. Nota q qz cum gratia omes virtutes 9necturtur. que perficiut anima fm omes potetias. quia tam theologice qz morales cu ipa infundutur. ideo in iustificatoe impij. que est p gram ho acquirit iusticia metaphorica. id est rectu ordine in omibz partibz suis potentialibz. Et recte ordinat aia z volutas ad deum. z omes partes sub rone. Vn z D. dr. q per remissione peccatoz. que scz fit p graz ho trasmutat a statu iniusticie opposite iusticie metaphorice. z acqrit iusticiaz metaphoricaz rone dicta Patz g q iustificatio impij est remissio petoz. qz includit illa remissione tanqz terminu a quo p motu recedetur. sed no est tm remissio petoz. qz etia est acquisitio iusticie. ex quibz duobz 9stituitur vnus motus trasmutatiuus de iusticia ad iusticia. Nec etia est remissio peccatoz nisi p iusticie acquisitoem. Vn idem mot9 est iusticie acquisitio. z peccatoz remissio. quare aut iustificatio no denominet a gratia tanget ad secudu.

☞ Argumentu in 9trariu est p scda pclone rnsiua. qz remissio petoz includit in iustificatone impij. licz rone ab ea distinguat. qz nominat eude qde motu. sed p respectu ad terminu ad que zc.

¶ Ad pmu ergo dom. q ome petm fm q importat quada inordinatoem mentis no subdite deo iniusticia pt dici pdicte iusticie 9ria. fm illud. p. Jo. iij Omis q facit peccatu z iniqtatez facit. z peccatu est iniquitas. z fm hoc remotio cuiuslibet peccati dicitur iustificatio.

¶ Ad maiore distinguitur. Petm no solum opponitur iusticie pprie dicte particulari vel legali. 9ceditur. Si aut intelligitur q no opponatur iusticie metaphorice. negatur. qz ome peccatu importat aliqua deordinationem mentis. iusticia aut isto modo importat totalem ordinatione mentis subiecte deo. z bene se habentis ad pximuz et ad seipsum Et dico. q iusticia isto mo includit omes virtutes. Ad minore. Si intelligitur de iusticia pprie dicta. negat. sed de iusticia metaphorica intelligitur. cui ome peccatu tanqz iniquitas z iniusticia opponitur. Ad 9seques negat. sicut z 9ntia. si intelligit de iustificatoe dicta a iusticia metaphorica. qz omis remissio peccati e iustificatio. qz idem scz est motus quo abijcitur peccatum qd est iniusticia. z acquiritur iusticia. Coceditur aut antecedens 9ntis qd nitit pbare 9ntiaz. sz ia dictuz est. qz hic est motus de 9trario in 9trariuz. quia a peccato qd est iniusticia in iusticiam

¶ Ad scđm dõm. q̃ fides ꝛ charitas dicũt ordinẽ spẽalem mentis humane ad deũ ſm intellectũ vel affectũ. ſ; iusticia importat generalr̃ totã rectitudinem ordinis. ꝛ ideo magis denominaẽ hmõi transmutatio a iusticia q̃ꝫ a charitate vel fide

¶ Maior cõcedit. Sed dico. q̃ iusticia accepta vt in proposito loqmur est generale includẽs oẽs virtutes ꝛ gratiã ipam. ꝛ id cui imediate ꝛ directe omẽ pctm̃ opponit. q; attingit omes potẽtias aie. ꝛ pstat q̃ in motu termini debent assignari directe ꝛ adequate oppositi. Vñ remissio pctõꝝ debet denominari tanq̃ꝫ a termino ad quẽ. ab eo qđ omib; peccatis opponit directe ꝛ adequate. ꝛ tñ illud idem est potissimũ. vt dictũ est Ad minorẽ dico. q̃ remissio fit p̱ fidẽ ad sanũ sensum. q; vita spũalis in actu fidei pmo manifestaẽ. nõ tñ omis actus vite spũalis est fidei salẽ elicitiue. ſ; etiã aliaꝝ ꝟtutũ Nec oẽ pctm̃ directe opponit fidei. vt p; ex supradictis. q. lxxi. sed solũ infidelitas. Terminꝰ aũt remissionis debet assignari qui oib; peccatis opponit. De charitate dico. q̃ ꝺr eẽ pncipale in remissione pctõꝝ. q; p̱ cã hõ ꝯiũgit deo a quo ꝗs auersus fuerat. cui opponit pncipalis deordinatio. nõ tñ omẽ pctm̃ sibi directe opponit ex p̱te obiecti. sed soluꝫ ex parte cause ꝯseruantis. vt patuit supra. quare negaẽ ꝯñia. tuꝫ q; charitas ꝛ fides includũtur in iusticia. a qua ꝺr iustificatio. tum q; iustificatio est terminꝰ directe ꝛ adequate oppositus oĩm pctõ. ideo remissio pctõꝝ debet denominari a termino ad quẽ. pctõ sic opposito Nota. q̃ ex his nũc dictꝭ pt haberi rõ q̃re remissio pctõꝝ nõ ꝺr grĩficatio. q; gratia est in essentia anime. ꝛ p̱ ꝯsequens pctã q̃ dicũt actus secũdos. sibi nõ directe opponũtur. ſ; iusticie que ꝺr rectitudinẽ generalẽ in aĩa. et ꝫ q̃uis gratia acqratur. tñ q; nõ directe opponitur peccato. ꝛ q; etiã in iusticia generalr̃ dicta includitur. Vide d. sanc. in de veritate ma. xxviij. q. iiij. ad. xim. Ubi ꝺr. in iusticia generali de q̃ nunc loquimur. includit ordinatio debita hois ad deuꝫ sic tam fides q̃ꝫ spes q̃ꝫ charitas. sub hmõi iusticia cõtinentur. Et nota. q̃ iustificatio vt motus p̄cedit grãm sicut ꝛ remissio pctõꝝ. sed vt effectus formaẽ sequũẽ grãm

¶ Ad tertiũ dõm. q̃ vocatio refertur ad auxiliũ dei interius mouentis ꝛ excitantis mentẽ ad deserendũ pctm̃. que quidem motio dei nõ est ipsa remissio peccati. sed causa eius.

¶ Maior negaẽ. q; vocatio ptinet ad auxiliũ dei mouentis interius. ꝛ p̄cedit remissionem pctõꝝ ꝛ iustificationem. Ad pbatiõem cõcedo q̃ vocatur q̇ distat. ſ; oportet q̃ ipse veniat cõsentiendo vocationi anteq̃ꝫ iustificeẽ. imo operaꝫ ꝑus p̱ affectũ deserere pctm̃. Vñ nõ est talis vocatio remissio pctõꝝ. sed cã eius. ꝛ similr̃ causa iustificationis Minor ꝯceditẽ. sed vt dictũ est. p̄cedit etiã remissionẽ pctõꝝ. q̃re negaẽ ꝯñia Vide tñ D. in q̃rto. q̃uo in aliquo sensu iustificatio possꝫ dici vocatio

¶ Utrum ad iustificatiõem istã impij requiratur gratie infusio

AD secũdũ sic pcedit. Videẽ q̃ ad remissionẽ culpe que est iustificatio impij non reqratur gratie infusio Potest eñi aliqs remoueri ab vno ꝯtrario sine hoc q̃ perducaẽ ad alterũ. si ꝯtraria sunt mediata. ſ; statꝰ culpe et statꝰ gratie sunt ꝯtraria mediata. est eñi mediꝰ status innocentie in quo hõ nec grãm h; nec culpã ergo pt alicui remitti culpa sine hoc q̃ pducatur ad grãm ¶ P. remissio culpe ꝯsistit in nõ imputatiõe diuina. ſm illud psal. Beatꝰ vir cui nõ imputauit dominꝰ pctm̃. sed infusio grẽ ponit etiam aliqđ in nobis. sed iputatio nihil videẽ ponere. vt supra habitum est ꝫ infusio grẽ nõ reqritur ad remissionẽ culpe. q. cx. ar. ij. ¶ P. nullus subijcit simul duob; ꝯtrarijs. sed q̇dam peccata sunt ꝯtraria. sicut pdigalitas. ꝛ illiberalitas. ꝫ qui subijciẽ peccato pdigalitatis. non simul subijciẽ pctõ illiberalitatis. Pot tñ ꝯtingere q̃ huic subijciaẽ. ꝫ peccãdo vitio pdigalitatis liberatur a pctõ illiberalitatꝭ. ꝛ sic remittiẽ aliqđ pctm̃ sine grã. ¶ Sed ꝯtra est qđ dicitur Ro. iij. Iustificati gratis per gratiam ipsius

¶ Hic D. inqrit de his q̃ reqrũtur ad iustificatiõem impij. que sunt q̃tuor. Quoꝝ pmo tenet se ex p̱te dei iustificantis. scꝫ grẽ infusio. Reliqua aũt ex p̱te hois iustificati. scꝫ motꝰ libe. arbi. in deũ p̱ fidẽ. motꝰ li. ar. in pctm̃ Et remissio culpe de quib; in articulis sequẽtib;

¶ Rñdeo dõm. q̃ hõ peccãdo deũ offendit. sicut ex supra dictis p;. Offensa aũt nõ remittiẽ alicui nisi p̱ hoc q̃ animꝰ offensi pacaẽ offendenti. ꝛ ideo ſm hoc pctm̃ nobis remitti ꝺr. q̃ deꝰ nobis pacaẽ q. lxxi. ar. vi. q. lxxij. ar. iij.

¶ Conclusionem misiuã doc. ponit talẽ Nõ possꝫ intelligi remissio culpe que est iustificatio impij. si nõ adesset grẽ infusio. Probaẽ. rõn ꝫ pctm̃ ꝺr nob remitti q̃ deꝰ nobis pacaẽ. sed illa pacatio nõ pt intelligi sine infusione gratie ꝫ ꝯclo vera. Huius rõnis D. pmo ponit ꝛ pbat maiorem. Scđo minorẽ ibi. Que qdẽ ꝛc̃. Tertio ꝯclonẽ ipaꝫ ibi. Et ideo ꝛc̃. Maior pbaẽ sic Hõ peccãdo deũ offendit. offensa aũt nõ remittiẽ nisi p̱ hoc q̃ animꝰ offensi pacaẽ offendenti. ꝫ maior vera. Proxima maior patuit supra. q. lxxi. et. lxxij. et. iij Minor pxima relinquitur nota. q; offensa passiua ꝯsistit in quadã indignatiõe ꝛ odio. qđ odiũ nõ tolliẽ nisi p̱ specialem ꝯciliatiõem ꝛ beniuolentiaꝫ. vt patebit. Cõsequẽter cũ dr

¶ Que qdẽ pax ꝯsistit in dilectiõe qua deus diligit nos. Dilectio aũt dei q̃tũ est ex parte actꝰ diuini est eterna ꝛ imutabilis. sed q̃tũ ad effectũ quẽ nobis impmit q̃nq; interrũpiẽ. put scꝫ ab ipo q̃nq; deficimus ꝛ q̃nq; iterũ recuperamus Effectus aũt diuine dilectiõis in nobis q̇ p̱ pctm̃ tolliẽ ẽ grã qua hõ fit dignꝰ vita eterna. a q̃ pctm̃ mortale excludit.

¶ Probat minorẽ pncipalẽ supplerã. ꝛ arguiẽ sic. per q̃ deus pacaẽ nobis pctõrib;. q; nos dilectiõem dei q̇ ad effectũ iterũ recuperamꝰ. q̇ p̱ pctm̃ ab eaꝰ fuit. sed effectus diuine dilectiõis in nobis q̇ p̱ pctm̃ tolliẽ. est grã q̃ nõ ꝛc̃ vt in lr̃a. ꝫ minor pma vera Maior ista pbaẽ ꝛ declaraẽ pbaẽ qdẽ. q; pax dei ad nos ꝯsistit in dilectiõe q̃ nos diligit. scꝫ spẽali dilectiõe. de qua supra. q. cx. ar. ij. Declaraẽ aũt q̇ ad hoc. q̃ ꝺr. q; pacaẽ ſm q̃ dilectiõeꝫ q̇ ad effectũ iterũ recuperamꝰ. q; videlꝫ dilectiõeꝫ dei in se nõ possumꝰ amittere vel recuperare. qua sumꝰ dilecti deo rõne extrinseca. q; talis dilectio est eterna ꝫ inuariab. sr manẽs ſ; dilectiõem dei quo ad effectũ q̃nq; pdimꝰ. q̃nq; recup

peccamus. ꝛ ſm hoc pacamur vel ſumus in offenſa. in of-ſenſa q̄dē. q: deꝰ nō vult nobis id ꝑ qḋ ſumꝰ digni vita eterna. In dilectōe aūt ꝛ remiſſione offenſe. q: dat nobis vn̄ ſumꝰ digni vita eterna. Nec eſt intelligere quō aliq̇s indignꝰ vita eterna. efficiaꝶ dignꝰ niſi ꝑ collatōnem talis doni. Nā diuinꝰ actꝰ in ſe mutari nō pt. Oꝫ ḡ intelli-gere mutatōem q̄ circa nos fiat. Et nota v̄ba. q: of-fenſa remittiꝶ ꝑ hoc ꝙ offendens iterū acceptaꝶ tan̄ꝗ dig-nus ad id a q̄ ꝑ pctm̄ deciderat. ꝛ nō ſolū q: deꝰ vult eū habere deobligatū a pena quā incurrerat. Et ꝑ hoc pate-bit. ꝙ ad rem nō eſt diſcrepātia inter d. ſanc. ꝛ Scotū ꝛc. Minor prima pꝫ ex dictis q. cx. ar. p. et ergo hic relin-quitur nota. Tūc ibi

¶ Et ideo non poſſet intelligi remiſſio culpe ſi nō adeſſet infuſio gratie

¶ Infert vltimo ꝯcl'onē miſi. iam ꝓbatā Dicit autem ꝯcl'o neīter (nō poſſꝫ intelligi) Ex quo habeꝶ. ꝙ eſt ipoſſi-bile abſolute. ꝛ implicat ꝯtradictōem. q: ſm d. ſan. q̄dli-beto ix. ar. p. ad argumētū qḋ ſibiip̄i repugnat. ꝯcipi ꝛ in-telligi nō pt. nec pt habere v̄bū mentale. ꝛ ideo ex hoc qḋ dr intelligi nō pt. vult qḋ implicet. qḋ ꝛ veꝝ eſt ad ſenſuꝫ d. ſan. Pro declaratōe huiꝰ materie ꝛ corpis nota pͦ ꝙ offenſa capiꝶ dupl'r. Uno mō ex pte hoīs offendentis et quaſi actiue. ꝛ ſic eſt q̄dā iniuria in deū ꝯmiſſa. nā pec-cator mortalis ꝯſtituit finē in creatura ꝯtēnens creatorē et q: deꝰ ip̄e eſt infinite dignitatꝭ. ideo iſta iniuria ꝛ iſte cō-tēpꝰ eſt infinite malicie. q̄re ſeq̇ꝶ ꝙ hō ꝑ vires ſuas hanc offenſam abolere nō poſſit. vn̄ req̇riꝶ ꝙ ꝑ grāꝫ dei deleaꝶ et remittaꝶ. Sꝫ de iſta offenſa D. hic nō loq̇ꝶ. ſꝫ in de ve-rita. ma. xxviij. q. ij. in cor. q̄ſtiōis ꝛ illa non poſſit ſine grā remitti. Sed alio mō capiꝶ offenſa paſſiue qua deus dr offenſus pctōri. ꝛ dr ip̄m odire. nō q̄dē odio oppoſito di-lectiōi generali q̄ oīa diligit. ſꝫ ſpēali q̄ diligit ſctōs. ꝛ hoc quo ad effectū. nō q̄ ad actū dilectōis. nā pctōrez p̄deſti-natū deꝰ ſp diligit. ſꝫ in eo nō eſt effectꝰ dilectōis q̄ eſt dig-nus vita eterna. Un̄ talis offenſa nō remittiꝶ niſi tribuaꝶ ſibi effectꝰ q̄ eſt dignꝰ vita eterna. ꝛ talis effectꝰ eſt gratia. Quare offenſa dei nō pt intelligi remitti niſi vt pctōr cō-ſtituaꝶ in ea diſpōne in q̄ erat dū erat in dilectōe dei ꝛ ſpe-ciali beniuolētia. nō q̄dē ſolū q̄ ad actū diuinū. ſꝫ etiā quo ad effectū. ita ꝙ offenſa dr remitti. q: deꝰ dat nobis vn̄ ſi-mus digni abſolui a reatu. ꝛ efficiamur digni vita eterna

Nota ſcḋo. ꝙ d. ſan. nō loq̇ꝶ de pacatōe ſterili vel recō-ciliatōe impfecta. qua aliq̇s nō vult aliū habere obliga-tū ad penā. ſꝫ de recōciliatōe ꝛ pacatōe pfecta. q̄ aliq̇s a deo aſſumiꝶ in amicū. reddēdo ſibi ea a qbꝫ exciderat of-fendendo. Scotꝰ v̄o ab hac ſententia nō diſcordat. Un̄ in q̇rto diſ. p. in pte incidētali diſtinctōis ad 2ᵐ dr In iu-ſtificatōe pctōris eſt vna mutatio ꝑuatiua. q: de inimi-co fit nō inimicꝰ. Eſt etiā alia poſitiua q̄ de indigno vita eterna fit dignꝰ vita eterna. ꝛ de non potēte agere merito-rie fit potēs meritorie agere. Licꝫ ex pͣma mutatōe non poſſꝫ ꝯcludi aliq̄ forma noua i iuſtificatōe. tn̄ ex ſcḋa pt et ſic arguitū ē ibi diſ. xvij. pͦmo. nō eīn eſt nūc dignꝰ de no-uo vita eterna. neq̄ nunc de nouo pt meritorie agere. niſi formā aliquā nouā habeat q̄ ſit dignus. ꝛ q̄ poſſit agere. Hec ille. Et in eodē q̇rto. diſ. xiiij. determinat. ꝙ offenſa nihil aliḋ ſit q̄ꝫ velle vindicare iſta pena. Et poſtea ibidē determiat ꝙ de poſ̄a abſoluta poſſit dimitti offenſa ſine mutatōe poſitiua in peccāte ꝛc. Patꝫ ex his ꝙ nō ē ꝯtradic-tio inter d. s. ꝛ ſco. q: ſco. loq̇ꝶ de ipfecta recōciliatōe. q̄ ini-micꝰ fit nō inimicꝰ. ꝛ loq̇ꝶ de inimicicia q̄ eſt ſm obliga-tionē ad penaꝫ. Sꝫ vtꝝ de poſ̄a abſoluta dei fieri pt vt inimicꝰ nō ſit inimicꝰ abſq̄ mutatōe. ſꝫ vt inimicꝰ eſſ. eſſi-ciaꝶ dignꝰ amore ſpēali. ꝛ ſit amicꝰ ꝛ careat offenſa. de q̄ d. ſan. loq̇ꝶ. ſcꝫ actiua ꝛ paſſiua. nō pt fieri ſine grā. Un̄ ſi recte attēdaꝶ ꝛ nō v̄ba tm̄. nō videꝶ oppoſitio. Aliud eīn d. s. intelligit ꝑ dimiſſionē offenſe ꝛ pacatōnem. Aliud ſco. vt pꝫ intuēti. Et de hec ad pͦmū

¶ Argumētū in ꝯᵃriū ꝑ ꝯcl'one miſi. q: iuſtificatio ē remiſſio pctōꝝ. ḡ ſi ip̄a neceario ꝑ grē infuſionem agiꝶ ꝛ re-miſſio peccatorum.

¶ Ad pͦmū ḡ dōm. ꝙ plꝰ req̇riꝶ ad h̄ ꝙ offendenti remittaꝶ offenſa q̄ꝫ ad h̄ ꝙ ſimpl'r aliq̇s non offen-dēs non habeaꝶ odio. pt eīn apud hoīes ꝯtingere ꝙ vnꝰ hō aliquē aliū nec diligat nec odiat. ſꝫ ſi euꝫ of-fendat. ꝙ ei dimittat offenſam. hoc non pt ꝯtingere abſq̄ ſpēali beniuolētia. beniuolētia aūt dei ad hoīeꝫ reparari dr ꝑ donū grē. ꝛ ideo licꝫ hō anq̄ꝫ peccet po-tuerit eē ſine grā ꝛ ſine culpa. tn̄ poſt pctm̄ nō pt eē ſine culpa niſi grām habeat

Maior ꝯcediꝶ. dico aūt circa maiorē. ꝙ nō eſt ipoſſi-bile aliq̄ ꝯᵃria eē mediata reſpectu alicuiꝰ ſubiecti ſimpl'r accepti. q̄ ſunt imediata q̄ꝫtū ad tēpꝰ determinatū. vt pul-chre oſtēdit d. s. in de v̄ita. ſup̄ ad. iiijᵐ. ſicut vidēs ꝛ ce-cū ſunt mediata in catu. nō tn̄ poſt nonū diem. ſil'r grā et culpa ſunt mediata iuxta vnā opinionē reſpectu hoīs cō-diti in naturalibꝫ. ſed poſt illud tēpꝰ q̄ adaꝫ grām accepit vel accipere potuit ſunt imediata. Et tūc dr ad mino-rē. ꝙ vera eſt. grā ꝛ culpa ſunt mediata reſpectu hoīs ab-ſolute ꝯſiderati. ſꝫ negaꝶ ꝙ ſunt mediata homini poſtq̄ꝫ peccauit. vel poſtq̄ꝫ habuit grām. Et rōnem ponit D. in ſol'one. q: hō in naturalibꝫ ꝯſideratꝰ ꝛ abſolute. nec dili-giꝶ. ſcꝫ dilectōe ſpēali. nec odiꝶ. ſꝫ poſtq̄ꝫ offendit ꝑ pctm̄ tūc incidit in odiū. qḋ odiū. vt dictū eſt in cor. nō dimitti-tuꝶ niſi ꝑ ſpēalē beniuolētiā. q̄ ē ꝑ infuſionē grē. Un̄ dr ad ꝓbatōeꝫ minoris. ꝙ ꝓbat ꝙ grā ꝛ culpa ſunt ꝯᵃria medi-ata reſpectu hoīs abſolute ꝯſiderati. ꝛ h̄ ꝯceſſum eſt. Sꝫ nō ꝓbat ꝙ ſint mediata poſt pctm̄. etiam qḋ hō in puris naturalibꝫ ꝯmiſiſſꝫ. q: ad expiatōem talis offenſe requi-ritur donū diuine grē. q: vt dictū eſt. talis offenſa eſt infi-nita. quare negaꝶ ꝯn̄tia. Ex iſta ſol'one nota. quō d. s. loq̇tur de remiſſione offenſe. q: de tali q̄ offendēs redit in amicitiā ꝛ ſpēalē beniuolētiā. ꝛ vt habeꝶ i de v̄ita. q̄ daꝶ p-us offendēti vt ſit dignꝰ abſolui a reatu ꝛ pena ꝯtra offen-ſum ꝯmiſſa. qḋ vtꝝ nō pt fieri ſine grē infuſione. Un̄ de de hac ma. d. s. in. iiijͦ. diſ. xvij. q. p. ar. ij. q̄l. p. ad 2ᵐ. q: etiā req̇riꝶ vt accipiat vn̄ pctm̄ expieꝶ ꝛ tegaꝶ. quod nō fit niſi ab aliquo hn̄te infinitā virtutem

¶ Ad ſcḋm dōm. ꝙ ſicut dilectio dei nō ſolum ꝯſi-ſtit in actu voluntatꝭ diuine. ſꝫ etiā importat quēdaꝫ grē effectū. vt ſupra dictū eſt. ita etiā ꝛ hoc qḋ eſt de- q. cx. ar. ps
um nō iputare pctm̄ hoī iportat quēdaꝫ effectū in ip̄o cui pctm̄ nō iputaꝶ. ꝙ eīn alicui nō iputeꝶ pec-catū a deo ex diuina dilectōe ꝓcedit.

Maior ꝯcediꝶ q̄dē ad hūc ſenſum. ꝙ remiſſio pctōꝝ formal'r q̄ ē iuſtificatio ꝯſiſtit in nō iputatōe diuia cauſal'r nō aūt formal'r. ſicut ꝛ eſſe gratū ꝛ dilectū formaliter vel dignū eē vite eterne ꝯſiſtit in diuina dilectōe cauſal'r. vt pꝫ ex ſupra dictis. Dico eīn ꝙ ꝯſiderando illud quod in deo eſt formal'r ſine pluri. id eſt ſine addito. non eſt que

peccator iustificet formalr. vel quo remittantur sibi pctã quo ad sequentia auersionẽ. sicut nec hʒ vnde sit formalr dign⁹ vita eterna. Quare sicut a dilectõe dei eterna fluit vnde dilectus sit dignus vita eterna. ita et nõ imputati one q̃ sequitur dilectõem diuinã. sequitur vñ habeat quo ab soluatur ab offensa ꝛ alijs incõmodis peccati. qḋ est grã

Ad minorẽ ꝯcedit sed dico. ꝙ eadẽ infusio gratie seq tur ad nõ imputatõeʒ sicut ꝛ ad dilectõem dei eternam. Uñ ꝛ fm Sco. in q̃rto. dis. xiiij. de potẽtia ordinata ob ligatus ad penã. nõ ꝯsequitur remissionem nisi ipam patia tur. q ꝛ in actu diuino quo apphendit reat⁹. nõ pt intelli gi mutatio. ideo oportʒ intelligere mutatõeʒ in ipo peccõre Sꝫ in ꝓposito. ad hoc ꝙ pctã nõ imputent. ꝛ cuiʒ hoc vt illi cui nõ imputant sit dignus absolui. ꝛ iteruʒ formalr dilectus ꝛ dign⁹ reqrit infusio grẽ necãrio. etiã de potẽn tia absoluta. De materia illaꝝ duaꝝ solutionũ vide Ca preolũ in q̃rto. dis. p. q. ij. ad argu^a sco. ꝯ scḋam ꝯclonem

¶ Ad tertiũ dicendũ. ꝙ sicut Aug⁹ dt in lib. de nup tijs ꝛ ꝯcupiscentia. Si a pctõ desistere hoc essꝫ nõ ha bere pctm̃. sufficeret vt hoc moneret scriptura. fili pec casti. nõ adijcias iteꝝ. hoc aũt nõ sufficit sed addit. Et de p̃stinis deprecare vt tibi remittãtur. transit enĩ

q.lxxxvij. ar.vi pctm̃ actu. ꝛ remanet reatu. vt supra dictum est. et ideo cũ aliqs a pctõ vnius vitij transit in pctm̃ cõ trarij vitij. desinit qḋem habere actũ pteriti. sꝫ nõ desi nit habere reatũ. vñ simul habeat reatũ vtriusqꝫ pec cati. nõ enĩ pctã sunt sibi ꝯtraria ex pte auersionis a deo. ex qua parte pctm̃ reatũ habet

¶ Maior ꝯcedit. Dico aũt ꝙ aliqs simul subijcit du obꝫ vel pluribꝫ effectibꝫ ꝯtrarioꝝ. effectibꝫ dico p accidẽs quos effectus ꝯtrarioꝝ scʒ p actiõs. nõ oportʒ esse ꝯtrarios sicut frigidũ p actiõs calefacit Ad minorẽ ꝯcedit. ꝙ q̃s dã pctã sunt ꝯtraria ex pte ꝯuersionis ꝛ ꝙ̃tuʒ etiã ad ef fectus p se ꝯuersionũ. Sꝫ negat ꝙ pctã sunt ꝯtraria q̃tũ ad effectus auersioneʒ pter in tentionẽ peccãtis sequẽtes. Et dico ꝙ deletio peccati est fm ea q̃ ꝯsequũtur auersionẽ. vt patuit supra. q. cix. arti. vij. Ultra. ergo q̃ ꝛc. Uerũ qui subijcit pctõ ꝓdigali tatis quo ad actũ. nõ simul subijcit illiberalitati vt oppo sita est quo ad actum. tñ pt simul vtriqꝫ pctõ subijci q̃ ad offensam. maculã. ꝛ reatũ. qꝛ fm istos effectus nõ ꝯtrari ant. sed ꝯueniũt. vt dictũ est. Ultra. ergo peccando. si intelligit quo ad actũ. ꝛ effectus p se actũ sequẽtes ex pte sube actus ꝛ ꝯuersionis. ꝯcedit. Si vero intelligit quo ad offensam. ꝛ maculaʒ. ꝛ reatũ. Negat ꝯñtia. qꝛ sic stant si mul. nec vnũ sine alio dimittit. quare negat ꝛ vlterior ꝯse quentia. qꝛ nullũ hoꝝ sine gratia dimittit quo ad offen sam ꝛ reatũ. licꝫ actus ꝛ dispositõẽs vel habit⁹ cessare ꝛ corrũpi possint sine gratia. sed pctm̃ nõ dr deleri rõne ho rum. sed rõne effectuũ ꝯsequentiũ auersionẽ. Et hoc D. in solucõne declarat. qꝛ videlʒ dimissio ꝛ cessatio pcti nõ est fm actũ tm̃. sed magis fm ea q̃ auersionem peccati se quũtur Et vide de materia illius solonis in de verita. su pra. q. ij. in pncipio corporis. ꝛ eiusdeʒ materie. q. v. vbi deducit illã auctoritatẽ b. Augustini Nota aũt ꝙ hec dicta huius articuli tãgũt vnã q̃stionẽ. an videlʒ distin guãtur gratie infusio ꝛ culpe remissio. cum vnũ dicat ad aliud reqri. De hoc vide doc. san. vbi sam. q. vi. qꝛ nõ ve sunt vn⁹ mot⁹. vt dictũ est ar. p. Si tñ accipiãtur p mo dũ mutationũ. tũc distinguũtur realiter negatiue. qꝛ mu tatio abiectiua culpe distinguit a mutatõe inductiua grẽ eo mõ quo ens rõnis ab ente reali distingui pt. Uide et Scotũ in q̃rto dis. xvi. q. ij. q̃ nõ est ꝯtra d. san. bñ intelle ctũ. qꝛ pcti remissio nõ est pcti fm aliqḋ reale positiuũ eet nisi q̃ ad reatũ. vt patuit sup. Nõ enĩ ponim⁹ maculam vel reatũ vel offensam post actũ pcti remanẽtia aliqua re alia. Uñ remissio coꝝ est mutatio puatiua. nõ realis.

¶ Utrũ ad iustificatiõem impij reqratur aliquis motus liberi arbitrij

Ad tertiũ sic ꝓcedit. Uidet ꝙ ad iustifi cationẽ impij nõ requirat mot⁹ liberi ar bitrij. videmus enĩ ꝙ p sacramentũ bap tismi iustificãt pueri absqꝫ motu liberi ar bitrij. ꝛ etiã interdũ adulti. Dicit enĩ Aug⁹. in q̃rto ꝯfess. ꝙ cũ qḋam su⁹ amic⁹ laboraret febribꝫ. iacuit diu sine sensu in sudore letali. ꝛ dũ desperaret bapti zatus est nesciens. ꝛ renatus est. qḋ fit p grãm iustifi cantẽ. sꝫ deus potentiã suã nõ alligauit sacramentis ergo etiã pt iustificare hoiem sine sacramẽtis absqꝫ omni motu liberi arbitrij. ¶ P. in dormiendo hõ non hʒ vsum rõnis. sine quo nõ pt eẽ mot⁹ liberi arbitrij sed Salomon in dormiendo ꝯsecut⁹ est a deo donũ sapiẽtie. vt habet. iij Regũ. iij. et ij. Paral. p. g̃ etiã pa ri rõne donũ grẽ iustificãtis qñqꝫ dat homini a deo absqꝫ motu liberi arbitrij ¶ P. p eandẽ cãm grã p ducit in eẽ ꝛ ꝯseruat. Dicit enĩ Aug⁹. viij. sup Gen ad litterã. ꝙ ita se debet hõ ad deũ ꝯuertere vt ab il lo sp fiat iustus sed absqꝫ motu liberi arbitrij grã in hoie ꝯseruat. g̃ absqꝫ motu liberi arbitrij pt a princi pio infundi. ¶ Sed ꝯtra est qḋ dr Jo. vi. Ois q̃ au dit a patre ꝛ didicit venit ad me. sꝫ discere nõ est si ne motu liberi arbitrij. addiscens enĩ ꝯsentit docenti ergo nullus venit ad deũ per gratiã iustificãtẽ absqꝫ motu liberi arbitrij

Hic inqrit D. de reqsitis ad iustificatõnem impij. et pte hois iustificati Et pmo ꝯparãdo hoiem ipm ad ter minũ ad quẽ. s. ad acceptãdũ hoc donũ. Scḋo ꝯparãdo hoiem ad terminũ a q̃. ar. v. Quo ad pmũ pmo inqritur ꝓpositũ in gñe. scḋo in specie. ar. iiij. qꝛ pmo inqrit an req rat mot⁹ aliqs li. ar. ex pte iustificati. Deinde q̃lis sit. Nec est aliq superfluitas inter hũc arm̃. ꝛ ar. scḋm. q. pcc. qꝛ in pcc. q. determinatũ est. ꝙ reqrit dispõ ex pte hois. vt ꝯse quat grãm habitualẽ. inq̃tũ est q̃dã forma gratuita quo cũqꝫ acqrat. siue p iustificatiõem a negatiue. siue a puati uo. hic aũt q̃rit an ad acqsitõeʒ gratie speali mõ. scʒ p viã mot⁹ a ꝯtrario reqrat li. ar. vñ nõ est nugatio

¶ Rñdeo dicendũ. ꝙ iustificatio impij fit a deo mouẽte hoiem ad iusticiã. ipe enĩ est q̃ iustificat impiũ. vt dr Ro. iiij. De⁹ aũt mouet oia fm modũ vniuscuiusqꝫ sicut in naturalibꝫ videm⁹ ꝙ aliter mouet ab ipo gra uia ꝛ aliter leuia. ppt diuersaʒ naturã vtriusqꝫ. vñ ꝛ hoiem ad iusticiã mouet fm ꝯditiõeʒ nature hũane

¶ D. rñdet q̃sito breuiter tali ꝯclone In eo q̃ hʒ vsum liberi arbi. ꝛc. vt in fine littere corporis. Probat suppõnẽs de ꝙ iustificatio impij fit a deo mouẽte hoiem ad iusticiã Et pʒ h̃ suppositũ ad ro. iiij. tũc arguit sic. De⁹ mouet om nia fm modum vniuscuiusqꝫ. ergo ꝛ hominem ad iusti ciam mouet fm conditionem humane nature. sed homo

fm ppriā naturam hȝ q̄ sit li.ar. ergo sequitur ꝯclusio. q̄ in eo qui hȝ ꝛc. Huius rōnis doc. ponit pmā ꝯñtiam. Se cūdo subsumit minorē cū ꝯclone. ibi. Hō aūt ꝛc. Añs ergo pme ꝯñtie pȝ exemplariter in naturalibꝰ de grauibꝰ et leuibꝰ. qꝛ grauia mouēt deorsum. leuia sursum. qꝛ hunc diuersum motū reqrit diuersa natura eoꝝ. Cōsequentia aūt nota. Deinde ibi

¶ Homo aūt fm ppriā naturā hȝ q̄ sit liberi arbitrij. ꝛ ideo in eo q̄ hȝ vsuȝ liberi arbitrij nō fit motio a deo ad iusticiā absq̄ motu liberi arbitrij. sed ita infundit donū grē iustificātis q̄ etiā simul cū hȝ mouet liberū arbitriū ad donū gratie acceptādū in his qui sunt huius motionis capaces

¶ Subsumit minorē pncipalis rōnis. q̄ est satis nota et p ꝯñs ꝯclō risuquā infert i fine. In qua dȝ notāter (in eo q̄ hȝ vsum) pter paruulos. de qbꝰ ad pmū. Dicit aūt q̄ mouet ad donū grē acceptandū. in quo exprimit qs sit motꝰ libe. ar. qꝛ est cognitio ꝛ dilectio dei. ꝛ ꝯuersio in deum sicut in iustificātē. Et dȝ (q̄ etiā simul ꝛc.) qꝛ nullus adultꝰ sine sacramēto iustificari pt nisi actualr existēte motu li. arbi. sed p sacramētū pt. si tñ pcessit motꝰ libe. ar. pꝯbitens fictōem. Vide de illo arti. do. san. in de ꝟita. ma. xxviij. q. iij. et in qrto sen. dis. xvij. q. p̄. ar. iij. q̄s. ij. qꝛ i agēte ꝛ patiēte. q̄ nata sunt in seinuicē agere nō fit actio nisi p ꝯtactū mutuū. si aūt nō sunt nata in seinuicē agere. sufficit q̄ agēs tāgat patiēs. qꝛ g̃ in adultis mens nata ē tāgere deū cognoscēdo ꝛ amādo. ideo sine tali ꝯtactu non iustificāt a deo. s; pueri solū tāgunt a deo. Et pterea hō lib. ar. nō pt cogi ad iusticiā. nec p ꝯñs ad iustificatōem. et g̃ nō iustificat nisi volēs. ita q̄ nō sit ibi violētia. quare adulti q̄ nati sunt agere. opꝫ q̄ operent p actū ordinātē aiam ad datorem gratie. s; in pueris vbi nō est. nec fuit actꝰ ꝯtrariꝰ grē. pt infundi sine motu. aut p sacramētum siue absq̄ sacramēto. sicut pȝ de sctificatis in vtero. Vñ in adultis opꝫ adesse li. arbi. in instāti iustificatōis. tū pter rōnem ꝯmunē hic in corpore positā. qꝛ vȝ q̄ deus mouet res fm modū suū. tum pter rōnem spēalē. qꝛ iustificatio est motio ad iusticiā. quā nō ꝯseqtur nisi hñs rectā volūtatē. si habuerat ꝯtrariā volūtatē. ꝛ si habeat vsuȝ liberalr. Nota circa hec. q̄ vt dictū est. iustificatio impꝛo passiua de qua loquitur. est q̄ĩ motus. sed motꝰ nō fit nisi ab aliq̄ mouēte. ideo talis motꝰ fit a deo. qꝛ aūt vt dictū est. deus mouet rem fm ꝯditōem suā. ideo mouet hominē. nō q̄ hō aduersus se mere passiue habeat. s; opꝫ q̄ cogat ꝛ cooperet. si enī actꝰ volūtatis nō esset ab ipo. nō eēt actꝰ eiꝰ. vt D. supra in de ꝟita. Vñ seqt. q̄ iustificatio p cedat a deo in hoiem actiue se hñtē p li. ar. cuiꝰ motꝰ reqrit ꝛ intellectū eē in actu. vt patebit ar. sequēti.

¶ Argumētū in ꝯtrariū ꝯfirmat ꝯclonē rōnis. quia nullꝰ adultꝰ venit ad deū p ꝯsecutōnem grē. nisi actu audiat ꝯuertēdo se ad deū. ꝛ hoc vt dictū est verū ē de adulto q̄ iustificat sine sacramēto pserum baptismi. secꝰ de adulto q̄ nō ē cōpos mētis. qꝛ talis possit iustificari p sacramentū sine actuali vsu. vt patebit.

¶ Ad pmū g̃ dōm. q̄ pueri nō sunt capaces motus liberi arbitrij. ꝛ ideo mouent a deo ad iusticiā p solā informatōem aie ipoꝝ. hoc aūt nō fit sine sacramēto. qꝛ sicut pctm̄ originale a quo iustificant nō ppa volūtate ad eos puenit. s; p carnalē originē. ita etiā p spūalē regeneratōem a xp̄o in eos grā deriuat. ꝛ eadē rō est de furiosis ꝛ amentibꝰ q̄ nūq̄ vsum liberi arbitrij habuerūt s; si qs aliqñ habuit vsum liberi arbitrij. ꝛ postmodū eo careat. vel p infirmitatē vel p somnū. nō ꝯseqt grām iustificātē p baptismū exterius adhibitū. aut p aliqd aliud sacrm. nisi pus habuerit sacrm in proposito. qd sine vsu liberi arbitrij nō ꝯtingit. ꝛ hoc mō ille de q̄ loqt Augꝰ. renatꝰ fuit qꝛ ꝛ pus ꝛ postea baptismū acceptauit

¶ Ad pmā grē maioris pȝ ex dictis. qꝛ pueri nō sunt capaces motꝰ li. arb. Vñ ꝯclō nō intelligit de eis. ꝛ iustificant p sacrm baptismi. p qd applicat eis passio xpi. Loquit aūt D. vt dictū est sup. q. pce. ar. ij. de cōi lege. qꝛ et aliq̄ pueri miraculose sctificant sine sacro etiā ꝛc. Ad scdā grē maioris distinguit de adultis. aut enī sunt furiosi. ꝛ nūq̄ habuerūt vsum rōnis. tūc tales iustificant sicut pueri p sacrm baptismi. Si aūt iudiciū rōnis aliqn habuit. tūc iterū distinguit. qꝛ aut dū fuit sue mētis compos baptismū nō desiderauit. tūc nō iustificat etiā si sibi sacramētū exhibeat. iudicabitur enī fm vltimū instās in q̄ sue mētis ꝯpos fuit. Aut tpe q̄ habuit vsum rōnis sacrm desiderauit. Tūc dico q̄ iustificat p exhibitōem sacramēti etiā si tpe amētie baptiset. ꝛ etiā si tūc renitat. pserum qñ post baptismū recuperato vsu rōnis placet qd factū est. et de tali loqt Augꝰ. qꝛ desiderauerat. ꝛ habuit sacrm in voto. Ad minorē. ꝯcedit qdē. q̄ ꝟtute suā nō alligauit sacramētis. qꝛ sine ipis dat grām. s; nō resistēntibꝰ grē. nec sacrm ꝯtēnēntibꝰ. Vñ dico. q̄ qbusdaȝ in vtero sctificatis tribuit grām sine sacro. ꝛ silr posset dare adultis nō habētibꝰ vsum rōnis. sed nō pt dari adultis pctōribꝰ grē ꝛ sacramētis renitēntibꝰ. qꝛ implicat vt nolens iustificet. cuȝ sit ꝯtra rōnem iusticie mala volūtas. Pueri enī ꝛ adulti nūq̄ hñtes vsum rōnis. nō hñt volūtatē ꝯtrariā. nec per volūtatē ppriā peccauerūt. ꝛ g̃ sine ppria volūtate pñt iustificari. Sed nō videt possibile de qcūq̄ potētia. vt adultus nolēs iustificet. quare negat ꝯñtia quo ad scdam partē. loquendo de adultis habentibꝰ vsum rōnis. ꝛ nolentibꝰ iustificari ꝛ a deo auersis. Volo qdē q̄ possit iustificare sine sacramētis. s; nō sine omi motu volūtatis adultos habētes vsum rōnis ꝛc.

¶ Ad scdm dōm q̄ etiā Salomon dormiēdo nō meruit sapiētiā nec accepit. s; in somno declaratū est ei q̄ ppter pcedēs desideriū ei a deo sapientia infunderetur. vn ex eius psona dȝ. Sapientie. vij. Optaui ꝛ datus est mihi sensus.

¶ Doctor triplr soluit hoc argumentum. Secundo ibi. Vel potest ꝛc. Tertio ibi. Et tñ ꝛc. Dicit ergo pmo ad maiorē. si intelligatur de somno naturali. ꝯcedit̄. tñ potest esse ante somnū vsus liberi arbitrij p quē mereat̄ gratie infusionem. Ad minorem. negat. q̄ dormiendo naturali somno accepit vel meruerit. sed ante. ꝛ tamen in somno fuit sibi declaratum q̄ accepisset eam. Quare negatur consequentia.

¶ Vel potest dici q̄ ille somnus nō fuit naturalis. sed somnus prophetie. fm q̄ dicit Numeri. xij. Si quis fuerit inter vos propheta dñi. p somnuȝ aut i visione loquar ad eū. in quo casu aliqs vsuȝ liberi arbitrij habet

¶ Scḋo dr̄ ad maiorē. si intelligit̄ de somno ꝓphetic.
negat̄. q: in tali vsus rōnis nō ligat̄ Ad minorē expo/
nit̄ ꝙ fuerit somn⁹ ꝓpheticꝰ. in q̄ habuit vsum rōnis. q̄re
negat̄ ꝯn̄tia iterum.

¶ Et tn̄ sciēdū ē. ꝙ nō est eadē rō de dono sapie ꝛ
de dono gr̄e iustificātis. nā donū gr̄e iustificātis pci/
pue ordinat hoiem ad bonū. qḋ est obiectū volūta
tis. ꝛ ideo ad ipm mouet̄ hō p motū volūtatis. q̄ ē
mot⁹ liberi arbitrij. s; sapiētia pficit intellectū q̄ pce/
dit volūtatē. vn̄ absq; ꝯpleto motu liberi arbitrij pt̄
intellect⁹ dono sapie illuminari. sicut etiā videm⁹ ꝙ
in dormiēdo aliq̄ hoib; reuelāt̄. sicut dr̄ Job. xxxiij.
Qn̄ irruit sopor sup hoies. ꝛ dormiūt i lectulo. tūc
apit aures viroꝝ ꝛ erudiēs eos instruit disciplina

Tertio dr̄. dato ꝙ minor sit vera. ꝛ ꝙ dormiēdo som
nū naturalē. accepit donū sapie. negat̄ tn̄ ꝯn̄a ꝙ g̃ grām
iustificātē possz q̄s accipe in somno naturali Et rō diuer
sitatis est. q: intellect⁹ pt̄ in somno ꝯuerti ad deū. ita ꝙ
ꝑcipat aliq̄d a deo. s; nō volūtas vel li. ar. imo intellec
tus dormiētis est habilior ad illustrari ex supiori suba ꝓ
pter cessatōem sensuū ꝛ fantasmatū. S; q: in somno na/
turali nō pt̄ eē pfectū iudiciū rōnis. iō nec vsus lib. ar. p
quē ꝯuertat̄ ad deū. ꝛ p ꝯn̄s nec volūtas ꝯseq̄ pt̄ iustifi/
catōem in somno. Vn̄ negat̄ iter ꝯn̄a. nō eñ est simile.

Nota aūt ṽba D. cū dr̄. nō est eadē rō de dono sapie
et dono gr̄e. q: nō itelligit de sapia q̄ sit donū spūsscī. de
q̄ vtriq; est idē iudiciū sicut de dono gr̄e. q̄ ad dispōnē li.
ar. p actū. s; intelligit̄ de sapia donata a deo. q̄ est donū
gratis datū. ꝛ tn̄ vult ꝙ aliud reqrit̄ ad grām gratū fa/
cientē ꝑcipiēdā q̄ sapiam. q̄ videlz ē donū gratis datū
Et ꝙ hec sit ṽa expō pz ex D. s. 2ª 2ᵉ. q. clxxiij. ar. iij. vbi
hz in cor. ꝙ scḋs grad⁹ ꝓphetie est. cū aliq̄s ex interiori lu
mine illustrat̄ ad cognoscēdum aliq̄ q̄ tn̄ nō excedūt limi
tes naturat̄ cognitōis. sicut dr̄ de Salomone. iij. Re. iiij
ꝙ locut⁹ est pabolas. ꝛ disputauit sup lignis a cedro q̄ ē
in libano vsq; ad ysopū. ꝛc. hec ille. Ubi pz. ꝙ sapia salo/
moni data in sōno. nō fuit de supnaturalib; cognoscibilib;
nec p ꝯn̄s donū spūsscī. s; donū gratis dati. miraculoso
tn̄ mō donatū. q̄re vt dictū ē D. nō intelligit̄ ꝙ fuerit do/
nū spūsscī. tale eñ donū nō dat̄ sine vsu lib. arb. sicut nec
gr̄a in q̄ radicat̄. ꝛc. Uide etiā de ista solōne Doc. in de
veritate. supra ad sextum.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ in infusione gr̄e iustificātis
est q̄dā trāsmutatio aie hūane. ꝛ iō reqrit̄ mot⁹ ppri
us aie hūane. vt aia moueat̄ fm modū suū. s; ꝯser/
uatio gr̄e ē absq; trāsmutatōe. vn̄ nō reqrit̄ aliquis
mot⁹ ex pte aie. s; sola ꝯtinuatio influx⁹ diuini

Ad maiorē ꝯcedit̄. ꝙ p eādē cāz ꝓducit̄ gr̄a effectiue
et ꝯseruat̄. Dico tn̄ ꝙ aliq̄d reqrit̄ ad ꝓductōem gr̄e. qn̄
ꝓducit̄ tāq̄ termin⁹ trāsmutatōis iustificatiue. qḋ nō re
qrit̄ ad ꝯseruare grām. sicut sunt multa similia in naturalib;
Ad fieri eñ luminis i aere reqritur ꝙ aer se habeat i alio
respectu ad solē q̄ antea ad hoc ꝙ illuminet̄. Et tn̄ talis
alteratio nō reqritur ad ꝯseruari luminis. sed sufficit psen
tia solis. Siliter in generatōe aialis aliqua dispō reqrit̄
ad fieri q̄ nō reqritur ad eē ꝛ ꝯseruari. Sic ergo q: in iu/
stificatōe impij fit gratia p modū transmutatōis. nō eius
susceptiq;. s; q̄ fit fm modū aie rōnalis ꝛ libere. ideo opz
ꝙ ad fieri requiratur eius motus. nō q̄dem vt cā effecti/
ua. sed vt dispositiua. ꝛ causa sine qua nō. Quare ꝯcessa
minore negat̄ ꝯn̄tia. q: stant simul. ꝙ solus deus ꝓducit
grām. ꝛ tn̄ ad ꝓductionē ei⁹ tali mō factā (sc; cui coope
rat̄ lib. ar.) reqrat̄ motus liberi arbitrij dispositiu⁹ ꝛ con
sentiens. sicut ꝛ aia rōnalis a solo deo ꝓducit̄ in esse. ꝛ tn̄
fm ordinē nature nō ꝓducit̄ nisi generās disponat mate
riā. sic ꝛ deus de potentia absoluta pt̄ ꝓducere grām sine
dispōne actuali in subiecto. cui⁹ ꝯditio nō petit motū li.
arbi. sc; in puero. s; in subiecto vsum liberi arbitrij. nō ꝓ/
ducit nisi disponat se

¶ Utrū ad iustificatōem ipij̄ reqrat̄ mot⁹ fidei

AD quartū sic ꝓcedit̄. Videt̄ q̄ ad iustifi/
cationē impij nō reqrat̄ mot⁹ fidei. sicut
eñ p fidē iustificat̄ hō. ita etiā p quedam
alia. sc; p timorē. de quo dr̄ Ecclesiastici j.
Timor dn̄i expellit pctm̄. nā qui sine timore est non
poterit iustificari. ꝛ iterū p charitatē fm illud Luce
vij. Dimissa sunt ei pctā multa. qm̄ dilexit multum
et iterum per humilitatem. fm illud Jacobi. iiij. De
us superbis resistit. humilibus autem dat gratiam
et iterū p misericordiā. fm illud ꝓuerb. xv. Per mi/
sericordiā ꝛ fidē purgatur pctā. Nō g̃ magis mot⁹
fidei reqritur ad iustificatōem impij q̄ motus pdi
ctaꝝ virtutū ¶ P. actus fidei nō reqritur ad iustifi/
cationē nisi inq̄tū p fidem hō cognoscit deū. s; etiā
alijs modis pt̄ hō deū cognoscere. sc; p cognitōnem
naturalē ꝛ p donū sapiētie g̃ nō reqrit̄ act⁹ fidei ad
iustificatōem impij. ¶ P. diuersi sunt articuli fidei.
si igit̄ actus fidei reqratur ad iustificatiōem impij.
videt̄ ꝙ oporteret hominē quādo pmo iustificat̄ de
oībus articulis fidei cogitare. sed hoc videt̄ incōue
niens. cū talis cogitatio longā tēporis morā reqrat
ergo videt̄ ꝙ actus fidei nō reqratur ad iustificatio
nē impij. ¶ S; ꝯtra est. qḋ dr̄ Ro. v. Justificati igit̄
ex fide pacē habeam⁹ ad deū

¶ Hic inquiritur in speciali. quis mot⁹ liberi arbitrij
reqrat̄ ad iustificatōem impij adulti. an mot⁹ fidei. id est
an oporteat actu cogitare cum assensu. ꝙ deus sit iustifi/
cans ꝛ peccata remittens. Et oporteat habere fidem ꝛ ac
tu credere in Jesum christū mediatorem dei ꝛ hominum
explicite vel implicite fm diuersa tp̄a ꝛ diuersas ꝑsonas
per cuius passionem iustificantur.

¶ Rn̄deo dōm. ꝙ sicut dictū est. motus liberi ar Ar. iij
bitrij requiritur ad iustificatōem impij. fm ꝙ mens
hois mouetur a deo. deus aūt mouet aiam hois cō
uertendo eam ad seipm̄. vt dr̄ in psal. fm aliā litterā
Deus tu ꝯuertens viuificabis nos. ꝛ ideo ad iusti/
ficatōem impij requiritur motus mentis quo con/
uertitur in deum

¶ Doctor respondet tali ꝯclusione. Motus fidei re/
quiritur ad iustificationem impij. Probatur. Ad iusti/
catōnem impij requiritur motus mentis quo ꝯuertatur
in deum. sed prima cōuersio in deum fit per fidem. ergo
ꝯclusio vera. Huius rationis doctor ponit ꝛ probat pri
mo maiorem. Secundo minorem cum conclusione. ibi.
Prima aūt ꝯuersio. ꝛc. Maior ergo probatur a princi/
pio corporis clare.

B

¶ Nota tñ p̄ itellectu hui⁹ maioris ⁊ p̄batōis eī⁹. q̄ tā gūt explicatōes p̄cedētis articuli. Et cū h̄ oñdūt p̄positū. Patet em̄ q̄ reqrit mot⁹ li.ar. vt sub motu li.ar. ꝯphēdat etiā mot⁹ itellect⁹. q̄ necessario p̄reqrit ad motū li.ar. Et ē li.ar. imꝑatiue. Patet etiā q̄ iō reqrit mot⁹ li.arb. vt hō p̄ p̄priū actū cām iustificātē attīgat. q̄z i agēte ⁊ patiēte mutuo. reqrit mutu⁹ ꝯtact⁹. ⁊ ḡ reqrit mot⁹ li.ar. nō qcūqꝫ. sꝫ in cām iustificātē. q̄ ē de⁹. q̄ nostrā iustificatōez opat. ē p̄ mysteriū icarnatōis sue p̄ quā fact⁹ ē dei ⁊ hoim mediator. Et ḡ ea rōe reqrit mot⁹ vt mens deo ꝯiūgat iustificāti. Et q̄z int' oēs mot⁹ i deū p̄m⁹ ē mot⁹ fidei. q̄ ⁊ i oibꝫ includit. q̄ sunt i deū. Nā null⁹ qcūqꝫ motu p̄t i deū moueri nisi sil' cū h̄ motu fidei moueat. Affect⁹ em̄ i oibꝫ motibꝫ suis p̄supponit itellectū sicut mobile p̄supponit mouēs. vñ mot⁹ fidei icludit i charitate ⁊ spe ⁊ oibꝫ alijs motibꝫ li.arbitrij. Cōseqnter cū dicit

¶ Prim̄a āt ꝯuersio in deū fit p̄ fidē. f̄m illō ad Heb.xj. Accedentē ad deū i optet credere. q̄z ē. ⁊ ideo motus fidei reqritur ad iustificatōnem impij

¶ Subiūgit minorē quā p̄bat auctoritate ap̄li ⁊ infert ꝯclōnē respō. ¶ Nota āt. q̄ q̄z mot⁹ mētis i deū est dispositiu⁹ ad iustitiā. q̄ ꝯpletiue in affectu ꝯsistit. iō seqt' q̄ ꝯuersio f̄m itellectū tm̄ nō sufficit. Et si hō f̄m intellectū tm̄ in deū ꝯuerteret. nō reciperet iustitiā. Quare reqrit vt ⁊ affect⁹ in deū ꝯuertat. p̄ amorem ⁊ desideriū vl' spem. Quare seqt'. q̄ optꝫ iustificandū ꝯuerti ad deum credēdo. amādo. ⁊ sperādo veniā. Et tm̄ hec tria ꝯputat' p̄ motu dispositiuo ad iustitiā. q̄ tm̄ mot⁹ a fide denoiat'. Eo q̄ oibꝫ p̄supponit' ⁊ alios icludit. Quare reqrit' fidei mot⁹. sꝫ vt includit motū affect⁹. q̄ p̄t dici fidei, tāqꝫ directiuus ⁊ impat⁹. sꝫ nō sufficit mot⁹ fidei dicit⁹. Et reqrunt' isti motus tāqꝫ dispō vltima ad grām. Quare dixit cōclusio. motus fidei ⁊c̄.

☞ Argumētū in ꝯriū ē p̄ ꝯclone missiua. Et f̄m D. th.iiij. sicut vita natural' p⁹ attribuit' nutritiue vl' vegetatiue aīe. q̄z ē alijs p̄or. sꝫ ⁊ p̄ alias aias fit vita. vt etiā D. sanc. hꝫ p̄ p̄.q.xxxix.ar.viij. Sic iustificatio attribuit' fidei tāqꝫ p⁹ motu reqsito ad iustificatōes. sꝫ ⁊ alij mot⁹ affectiui reqrant' ad h̄ q̄ sit dispō vltia ad grām. vñ itelligitur de motu fidei p̄fecto. q̄ ē cū charitate. q̄ ē sil' cū grā. vñ et iustificatio attribuit' fidei. q̄z in actu ei⁹ p⁹ grā manifestat'. An āt grē ifusio sit p̄or motu libe.ar. videbit' postea q̄z motus illi p̄fecti sunt dispōnes ꝯcomitantes. ifomes aūt ⁊ imp̄fecti p̄cedentes ⁊c̄.

¶ Ad p̄mū igr̄ dōm. q̄ mot⁹ fidei nō ē p̄fect⁹. nisi sit charitate informat⁹. vñ sil' in iustificatōne ipij cū motu fidei ē etiā mot⁹ charitatis. mouet' āt liberū arbitriū in deū ad h̄ q̄ ei se subijciat vñ etiā ꝯcurrit actus timoris filial' ⁊ act⁹ hūilitatis. Cōtingit em̄ vnū et eūdē actū liberi arbitrij diuersaꝝ v̄tutū eē f̄m q̄ vna iperat ⁊ alia iperat'. put scꝫ act⁹ ē ordinabil' ad diuersos fines. Act⁹ āt misericordie opat' circa peccatū p̄ modū satisfactōis. ⁊ sic seqt' iustificatōem. vl' p̄ modū p̄paratōis i q̄ntū misericordes misericordiā ꝯsequūt'. ⁊ sic etiā p̄t p̄cedere iustificatōez. vel etiam ad iustificatōem ꝯcurrere sil' cū p̄dictis v̄tutibꝫ f̄m q̄ misericordia includit' in dilectōe p̄rimi.

¶ Ad assumptū ꝯcedit'. q̄ p̄ q̄dā alia. i. alios motus iustificat'. q̄ sunt cā sine q̄ nō dispositiua. sꝫ tm̄ fides ē primus inter oēs ⁊ in oibꝫ inclusus. Et dico. q̄ q̄dā alia in fide includunt'. sicut charitas ⁊ spes ⁊ timor filial' q̄z motus fidei. q̄ ē dispō p̄xia. ē charitate format⁹. Vñ D. co. q̄ mot⁹ timoris etiā ꝯcurrit. Et dico q̄ mot⁹ hūilitatis fidei motū ꝯseqt'. Vñ ꝯcedit' p̄batio assumpti. sꝫ negatur ꝯñā q̄ nō magis. q̄z p̄ma ē ꝯuersio fidei ad quā p̄nt ꝯcurrere multe v̄tutes. f̄m q̄ ordinat' ad diuersos fines. vt pꝫ ex sup̄dictis. De actu tm̄ misericordie vult D. q̄ nō ē dispositio ꝯcomitās cū fidei motu. q̄ ē cū grā. sꝫ antecedit vel ꝯseqt'. vt in l'ra. vel etiā ꝯcomitat' f̄m q̄ misericordia includit' in dilectōe p̄rimi. q̄ v̄tualr' ꝯtinet misericordiā. Timor etiā seruil' ē dispō remota ad grām. sed p̄xima est filialis. Et ille est simul cum charitate. vide in de verit. q. iiij. ad 3m ad q̄rtum ⁊ decimū

¶ Ad scdm̄ dōm. q̄ p̄ cognitōez naturalē hō nō ꝯuertit' in deū inq̄ntū ē obiectū b̄titudinis ⁊ iustificatōnis cā. vñ tal' cognitio nō sufficit ad iustificatiōnē. Donū āt sapientie p̄supponit cognitōem fidei. vt ex supra dictis patet q.lxviij.ar.ij. in cor.ar.iiij. ad 3m.

¶ Ad maiorē dr̄ limitādo eā. q̄z mot⁹ fidei reqrit' vt hō cognoscat deū. nō qcūqꝫ mō. sꝫ supnaturali. tāqꝫ iustificantē ⁊ saluantē hoīs. Et reqrit' tāqꝫ p⁹ ꝯuersio hois in deū. ita q̄ mot⁹ fidei dr̄ specialr' reqri tāqꝫ p̄mus motus cognitōis ḡtuite in deū tāqꝫ iustificātē ⁊ peccā remittentē. in q̄ credito includit' iplicite articul⁹ icarnatōis ⁊ passionis xp̄i. ⁊ alioꝝ q̄ ad iustificatōez reqrunt'. Ad minorē. vera. p̄t q̄dē cognoscere alijs modis. sꝫ nō supnaturalr'. vt ē iustificās ḡtuite p̄ cognitōez naturalē q̄ se ad h̄ non extēdit. sꝫ cognitio fidei. Et p̄ donū sapiētie nō p⁹ cognoscit' de⁹. q̄z fides se hꝫ ad donū sapiētie. sicut itellect⁹ p̄ncipioꝝ naturali' cognitoꝝ ad sciām acq̄sitā. vñ ē radix sapientie. ⁊ ip̄am p̄cedit. Et de h̄ sup̄. q.lxviij. ar.ij. in cor. Et ar.iiij. ad 3m. Quare negat' ꝯñā. imo reqrit' necessario. ⁊ p⁹ reqrit'. sꝫ nō solū motus fidei. vt patuit.

¶ Ad tertiū dōm. q̄ sicut Ap̄lus dr̄ ad Ro.iiij. Credēti in eū q̄ iustificat impiū reputabit' fides ei⁹ ad iustitiā f̄m p̄positū grē dei. Ex q̄ pꝫ q̄ in iustificatōne ipij reqrit' act⁹ fidei q̄ntū ad h̄ q̄ hō credat deum eē iustificatorē hoim p̄ mysteriū xp̄i.

¶ Assumptū ꝯcedit'. sꝫ nō oēs eque p̄pinq̄ se hn̄t ad deū. f̄m q̄ reqrit' mot⁹ in eūz iustificatiu⁹ dispositiue. Dico vltra. q̄ reqrit' mot⁹ in eū tāqꝫ remittentē peccā ⁊ iustificatiu⁹. q̄d ꝯp̄hendit' in articulo fidei de scificatōe hoim. q̄ iplicite includit articulū passiōis ⁊ incarnatōis. Vltra. videt' ⁊c̄. negat' ꝯñā. q̄z sufficit cogitare ⁊ credere deū iustificatorē p̄ xp̄i mysteriū. Et ꝯcedit' incōueniētia ꝯñtis. sꝫ nō seqt' ex dictis nr̄is. Quare negat' vlterior ꝯñā. vñ Doc. vbi sup̄ in de verita. ad.ix. Licet inqt multi sint articuli fidei. nō tm̄ optꝫ q̄ actu oēs cogitent' in ipo instāti iustificatōis sꝫ solū q̄ cogitet' de⁹ f̄m hūc articulū q̄ ē iustificās ⁊ peccā remittēs. in q̄ etiā icludit' iplicite articul⁹ icarnatōnis ⁊ passiōis xp̄i ⁊ alioꝝ q̄ ad iustificatōez reqrūt'. hec ille. vbi pꝫ q̄ sufficit cogitare vnū explicite. in q̄ alij alij implicite ꝯtinent'. scꝫ peccoꝝ remissionē vel scificationem ecclesiam.

¶ Vtrū ad iustificatōnem impij reqratur motus libe.arbi.in peccm̄.

Ad q̄rtū sic p̄cedit'. Videt' q̄ ad iustificatoem ipij nō reqrat' mot⁹ liberi arbitrij in peccm̄. Sola em̄ charitas sufficit ad deletoem pecti. f̄m illud Prouerb.x. N
Vniuersa delicta operit charitas. sꝫ charitatis obie-

ctũ nõ ẽ pctm̃. ğ nõ reqrit̃ ad iustificatõem ipij mo/tus liberi arbitrij in pctm̃. ¶ P. q̃ in anteriora tẽdit ad posteriora respicere nõ dz. fm illd̃ Apl̃i ad Phil. 3°. Que q̃dẽ retro sunt obliuiscẽs, ad ea x̃o q̃ sunt p/ora extendẽs meipm̃. ad destinatũ psequor brauiuz supne vocatõis. sz tẽdenti in iusticiã retrorsum sunt pctã pterita. ğ eoꝝ dz obliuisci. nec in ea se dz exten/dere p motũ liberi arbitrij. ¶ P. in iustificatõe ipij nõ remittit̃ vnũ pctm̃ sine alio. impiũ eñ ẽ a deo di mi dĩi sꝑare veniã. si igit̃ in iustificatõe impij oporteret liberũ arbitriũ moueri ꝯ pctm̃. oporteret q de oibꝰ pctĩs suis cogitaret. qđ videt̃ incõueniẽs. tũ q̃ req̃reret̃ magnũ tps ad hmõi cogitatõem. tum etiã q̃a pctõꝝ q̃ꝝ ẽ hõ oblit᷑ veniã habere nõ posset. ğ mo/tus liberi arbitrij in pctm̃ nõ reqrit̃ ad iustificatõez impij. ¶ Sz ꝯ ẽ qđ dr̃ in ps. Dixi ꝯfitebor aduũsuz me iusticiã meã dño. ⁊ tu remisisti ipietatẽ pcti mei

¶ Hic ꝯñter inqrit̃ q̃d reqrat̃ ad iustificatõem impij intellectã p modũ mot᷒ ex pte ipius q̃ iustificat̃ p respe/tum ad terminũ a quo.

.ar. 3° ¶ Rñdeo dd̃z q sicut sup̃ dictũ ẽ. iustificatio impij ẽ q̃dã mot᷒ q̃ hũana mens mouet̃ a deo a statu pctĩ in statũ iusticie. oportet igit̃ q hũana mens se habeat ad vtrũq; extremoꝝ fm motũ liberi arbitrij. sicut sc; hz corpus localr̃ motum ab aliq̃ mouẽte ad duos terminos motus.

¶ D. pmo ponit ⁊ pbat ꝯclõnẽ respõ. 2° ex ea infert vnã aliã ꝯclõnẽ corollariã p ꝯplemẽto rñsionis. ibi. Re/cessus ãt ⁊c̃. Cõclusio rñsiua ẽ. Opz q mens hũana dũ iustificat̃ p motũ li. ar. recedat a pctõ. ⁊ accedat ad iusti/ciã. Et dr̃ notãter (dũ iustificat̃ recedat a pctõ) sc; inexistẽ te. Et dũ iustificat̃. sc; impi᷒. q̃ recedere a pctõ p recessuz sc; detestatiũ ⁊ affectiũ nõ reqrit̃ ad iustificatõnem vt sic. sz ad illã sufficit ꝯuersio hois vl̃ aie in cãm iustificantẽ. vt pz de Angelo ⁊ Christo ⁊ hoie in statu innocẽtie. sz re/qrit̃ tal̃ mot᷒ in pctm̃. sc; pexistẽs in iustificatõe ipij. ipie/tate actuali ⁊ in adultoꝝ. Probat̃ ꝯclõ a sili in naturalibꝰ sic. Opz q hũana mens ⁊c̃. vt in fine huius lr̃e. sz manifestũ ẽ in motu locali corpoꝝ. q corp᷒ motũ recedit a termino a q̃. ⁊ accedit ad terminũ ad quẽ. ğ ꝯclõ x̃a. Hu/ius rõnis D. ponit p° maiorẽ. 2° minorẽ cũ ꝯclõne. ibi. Manifestũ ẽ ⁊c̃. Maior ğ pbat̃ a pncipio. Iustificatio impij ẽ q̃dã mot᷒. i. metaphoric᷒ ⁊ spũal̃ fm modũ itelligendi q̃ hũana mens mouet̃ ⁊c̃. ğ maior x̃a. Tũc ibi

¶ Manifestũ ẽ ãt in motu locali corpoꝝ q cor/pus motũ recedit a termio a q̃ ⁊ accedit ad t̃minuz ad quẽ. vñ opz q mens hũana dũ iustificat̃ p mo/tũ liberi arbitrij recedat a pctõ ⁊ accedat ad iusticiã.

¶ Subiũgit minorẽ pncipalẽ. q̃ ẽ nota ad sensuz. vñ et ꝯclõ ipa subiũgit̃. ¶ Nota ãt q accessus ad iusticiã ẽ p h. q hõ se pctõrẽ recognoscit ⁊ pctm̃ detestat̃. vt pigeat fecisse. ⁊ iterare nõ velit. vñ pz. q̃s mot᷒ reqrat̃ in pctm̃. q̃ nõ ꝯplacẽtie. sz cognitõis ⁊ displicẽtie ⁊c̃. Deiñ cũ dr̃.

¶ Recessus ãt ⁊ accessus in motu liberi arbitrij accipit̃ fm detestatõem ⁊ desideriũ. Dicit eñ Aug. sup Joã. exponẽs illđ. Mercenari᷒ ãt fugit. affecti/ones nr̃e. mot᷒ aiaꝝ sunt. leticia animi diffusio. tri/sticia animi fuga ẽ. pgrederis aĩo cũ appetit̃. fugis aĩo cũ metuis. Opz igit̃ q in iustificatõe impij sit mot᷒ liberi arbitrij duplex. Vn᷒ q̃ p desideriũ tendat in dei iusticiã. ⁊ alius q̃ detestet̃ pctm̃

¶ Subsumit sub pcedẽti ꝯclõne. ⁊ infert aliã ꝯclõnẽ corollariã p ꝯplemẽto rñsiõis. ⁊ explicatiuã rñsiue talem. Opz q in iustificatõe ⁊c̃. vt in fine lr̃e. Et p dei iusticiã desideratã. intelligit̃ iusticia metaphorica. q̃ includit totũ rectũ ordinẽ hois. Probat̃ ꝯclõ. assumẽdo p ꝯrẽ ꝯclõnez p maiori. Opz q mens ⁊c̃. sz recessus ⁊ accessus in mo/tu li. ar. accipit̃ fm detestatõez ⁊ desideriũ. igit̃ seq̃t̃ ꝯclõ. Maior patuit. Minor pbat̃. auctoritate btĩ Augustini in lr̃a dare. ¶ Nota tñ q ille mot᷒ li. ar. q̃ ẽ desideriũ iusticie nõ ponit in nũerũ cũ pdicto motu i ar. iiij. sz cũ motu fidei ⁊ charitatis. q̃ vt dictũ fuit. tal̃ mot᷒ ẽ in deũ vt iustificatorẽ. etiã mediãte spe iustificatõis. q̃ ⁊ desideriũ psup/ponit ⁊ includit. sz mot᷒ detestatiu᷒ pctĩ distinguit̃ a mo/tu pdicto. tãq; circa aliud obiectũ imediatũ ex̃is. Cũ nõ ãt isti duo motus. sc; in iusticiã ⁊ i pctm̃ pñt esse simul. ha/betur art. vij. ad scđm.

¶ Cõfirmat argumẽtũ in ꝯtriũ pmã ꝯclõnẽ. q̃ cõ/fessio pctĩ vl̃ iniusticie nõ ẽ sine motu i pctm̃. Et illa ꝯfes/sio saltẽ mẽtal̃ vl̃ vocal̃ i voto habita pcedit remissionez pctõꝝ q̃ ẽ in iustificatõe impij. igit̃ ꝯclõ vera

¶ Ad pmũ ğ dd̃z. q ad eandẽ x̃tutẽ ptinet psequi vnũ oppositoꝝ ⁊ refugere aliđ. ⁊ iõ sicut ad chari/totẽ ptinet diligere deũ. ita etiã detestari pctã p que aĩa separatur a deo.

¶ Ad maiorẽ. ꝯcedit̃ ipa. q̃ charitas cũ iclusiõe aliarũ x̃tutũ ⁊ grẽ. sufficit ad deletõez pctĩ. q̃si. effectiue dispo/sitiue. q̃ videl; sufficit ad pducẽdos actus. q̃ sunt dispõ ad deletõez pctĩ. Auctoritas tñ sapientis exponit̃ de dele/tione. i. occultatõe pctõꝝ pximi. q̃ sc; diligẽs nõ mani/festat pctã amici sicut odiẽs Sz p. Pe. iiij. hi q charitas opit multitudinẽ pctõꝝ. q̃ sc; formalr̃ tollit culpã ⁊ ma/culã quã ꝯseq̃t̃ reat᷒ pene eterne ⁊c̃. Ad minorẽ. vera. q charitatis obiectũ psequibile vel psequendũ ⁊ accedẽdum nõ ẽ pctm̃ Est tñ obiectũ fugibile ⁊ detestãdũ a q̃ recedat̃ p charitatẽ. ⁊ rõ in solutõe. Ad ꝯñs. ğ ⁊c̃. Vez. nõ reqri/tur motus accessiuus ⁊ psecutiu᷒ i pctm̃. tñ eo ipo q cha/ritatis ẽ hr̃e motũ psecutiũ respectu dei. eius ẽ hr̃e motũ re/cessiuũ a pctõ Et illũ dixim᷒ reqri. Vñ. ⁊ de Maria magdalena. q̃ multũ dilexit dr̃. q lachrymis pedes tergebat Que ex detestatõe pctõꝝ erũpebant

¶ Ad scđm dd̃z. q ad posteriora nõ dz hõ regredi p amorẽ. sz q̃ztũ ad h dz ea obliuisci vt ad ea non afficiat̃. debet tñ eoꝝ recordari p ꝯsideratõem vt ea detestetur. sic eñ ab eis recedit

¶ Maior x̃a ad hũc sensuz. q nõ nõ dz respicere i posteriora p amorẽ et psecutiue Si tñ ad anteriora nõ possit pueniri nisi derelinquat posteriora. opz ea respicere p detestatõem ⁊ motũ recessiuũ. Aplus eñ loq̃t̃. q obliuisca/t̃ eoꝝ q̃ sunt retro. q̃ nõ recordat̃ p amorẽ ⁊ acceptatõem. Et loq̃t̃ fm D. sanct. ibidẽ de obliuione tpaliũ bonoꝝ. vl̃ q̃ deseruit tpalia lucra. vl̃ q̃ nõ dz hõ ꝯputare pterita merita Ad minorẽ. ꝯcedit̃. Sz dico q pctã pterita sunt impedimentũ. ğ nõ ablato. ad iter᷒ nõ pt pueniri. q̃ de ꝯtrio in ꝯtriũ nõ fit mot᷒ nisi pus abiecto vno ꝯtrioꝝ. Ad ꝯñs. vez. Eoꝝ pctõꝝ dz obliuisci q̃ ad amorem. ⁊ sic ad ea nõ extendere. nõ tñ debet obliuisci quo ad detestatõem et fugam vel recessum ab eis.

¶ Ad tertiū dōm q in tpe pcedēte iustificatōem opret q hō singula pctā q̄ ɔmisit detestet q̄r memoriā hʒ. ⁊ ex tali ɔsideratōne pcedēti subseq̄t in aīa q̄dā mot⁹ ɔtestātis vliter oīa pctā cōmissa. inter q̄ etiā icludūt pctā obliuioni tradita. q̄r hō i statu illo ē sic dispositꝰ. vt etiā de his q̄ nō meminit ɔtereret si memorie adeēnt. ⁊ iste mot⁹ ɔcurrit ad iustificatōes

¶ Assumpti pcedit. ⁊ itelligit de mortalibꝫ. q̄r vnū nō remittit sine alio. vt pꝫ apō D. sanc. in q̄rto. dis. xvj. q. 2ª. ar. pᵒ. q̄sti. 2ª. q̄r pctā mortalia ɔnexa sunt q̄ ad auersionē remittēdā. ⁊ p idē remittūt. scꝫ p h̄ q hō deo p grāꝫ vnit q̄ vno nō fit nisi oibꝫ dimissis. vn̄ pcedit pbatio isti⁹ assumpti. Ultra. Si igit ⁊c. Dico q oꝫ moueri li. ar. ɔ pctm̄. Sꝫ distinguo illā. opret q de oibꝫ cogitaret Dico tm̄ q opꝫ an̄ instās iustificatōis de oibꝫ in speciali cogitare. q̄ sunt in memoria. facta aliq̄ diligētia. sicut pꝫ habere ex D. sanc. in q̄rto. dis. xvj. q. pᵒ. ar. iij. q̄sti. ij. Dico āt 2ᵒ. q p instān iustificatōis. sufficit de omībꝫ cogitare in cōi. ita q aliq̄s doleat se ɔtra culpa a deo auersuꝫ. Et in tali cogitatu icludūt etiā pctā oblita. ita q q̄s doleat de commissis absolute vel sub ɔditōe. Ultra. Qd videt inconueniēs ⁊c. Negat. q̄r ē incōueniēs. vt an̄ iustificatōem cogitet de singul' habitis in memoria. Et q de oibꝫ in gnāli. p momēto iustificatōis. Ad pbatōes incōueniētie dr. q nō ē incōueniēs. q reqrat magnū tps an̄ iustificatōeꝫ. q̄r aliq̄s hʒ discutere ɔsciam suā ⁊ de omībꝫ pctis ɔteri. q̄ hʒ in memoria. Ad scdam pbatōem. negat. q obliroꝝ nō posset hr̄e veniā. q̄r ad illa dimittēda sufficit aliq̄ diligentia facta de eoꝝ recordatōe. Et scdo sufficit. q q̄s doleat de eis ⁊ recordet eoꝝ in gnāli sub ɔditōe. dolēdo de oibꝫ in gnāli. q̄re negat ɔn̄a. Uide D. sanc. in de veritate. xxviij. q. v. ad 3ᵐ ⁊ q̄rtū. q̄ etiā q. ix. ad. xijᵐ. sic dr. in illo instāti q̄ hō iustificat. nō reqrit q sit ɔtritio specialiter de singl' pctis. sꝫ gnāliter de oibꝫ. ɔtritōne speciali de singul' pctis vl' pcedēte vl' subseq̄nte. hec ille. Et itellige de speciali ɔtritōe ⁊ absoluta eoꝝ q̄ habet in memoria. sꝫ de obliuꝫ sufficit q p̄essent ɔtritio sub ɔtritōe. i. vt q̄s cogitet. vt si q̄ alia sunt q vellet de eis specialr' ɔteri. ¶ Nota ɔt' assumptū argumēti ɔcessuꝫ in solutōe. q̄r posset videri repugnare sup̄ dicꝭ. q. lj. xiij. ar. pᵒ. ad pᵐ. vbi dictuꝫ fuit. q pctā esto habeāt ɔuenientiā ex pte auersionis. nō tn̄ sunt ɔpter ɔnexa. hic āt post D. sanc. in q̄rto dictū ē. q sunt ɔnexa q̄ ad auersionē. Sꝫ nō ē ɔdictio. q̄r supdicta intelligunt q nō sunt ɔnexa. q̄ ad reatū ⁊ auersionē q̄ ad fieri. q̄r videlꝫ q̄s pt incurrere reatū vni⁹ pcti ⁊ nō alteri⁹ Silr' se auertere p vnū pctm̄ ⁊ nō p aliud. Sꝫ D. in q̄rto intelligit. q pctā sunt ɔnexa q̄ ad auersionē delendā. q̄r videlꝫ reat⁹ vl' auersio vni⁹ mortal' nō dimittit sine reatu scꝫ eterne pene. ⁊ q̄ ad maculā ⁊ offensāꝫ sine reatu ⁊ macula alteri⁹. ⁊ vtrūq ꝫ verꝫ ē. ¶ Nota etiā ex ista solutōe. q mot⁹ li. ar. q̄ ē p momēto iustificatōis dr ⁊ est ɔtritio. Nā cū iustificatio fiat i instāti. ⁊ p grām. opret q mot⁹ q̄ ɔcomitat vl' in aliq̄ ordine (lꝫ nō tpe) pcedit. sit iformat⁹ grā. ⁊ ita ē ɔtritio. Et ille vt ē dictū. ē mot⁹ in pctā i generali. Sꝫ mot⁹ li. ar. pcedēs iustificatōem. q̄ ē de singul' nō pt dici ɔtritio. q̄r sine grā. sꝫ dr attritio Et de h̄ ar. vij q̄r mot⁹ li. ar. in pctm̄. ē dispō nō distās. sꝫ gr̄e ⁊ remissiōis culpe ɔiuncti⁹. Et illa pn̄t haberi ex D. sanc. in de veritatem. vbi statim. q. viij. ad 3ᵐ. vbi dr qd iā dicta declarat. Cōtritio ab attritōe pcedēte nō differt. solū fm̄ intēsionē doloris. sꝫ etiā fm̄ informatōem gr̄e. Et ita ɔtritio hꝫ aliq̄ quē ordinē posterioritatis ad grām. quē nō hꝫ attritio. Un̄ opꝫ dicere. q mot⁹ li. ar. grām pcedēs nō sit ɔtritio sꝫ solū attritio. sꝫ iste mot⁹ q̄ ē cū infusiōe gr̄e ē ɔtritio ⁊c. Et h̄ D. notat vnico v̄bo solutōis. cū dr (vt etiā de his q̄ nō meminit ɔtereret. ⁊ iste mot⁹ ɔcurrit ad iustificatiōnem) vbi habet. q mot⁹ q̄ ē p momēto iustificatōis. ē cōtritio de oibꝫ in gnāli. Et p illo instāti hō ē ita dispositus vt ɔtereret de oblitis. si recogitaret ⁊c.

¶ Utrꝫ remissio pctōꝝ debeat numerari inter ea q̄ requirunt ad iustificatōem impij.

Ad sextum sic pcedit. Uidet q remissio pctōꝝ nō debeat nūerari inter ea q̄ reqrunt ad iustificatōem impij. Subā eīn rei nō cōnumerat his q̄ ad rē reqrunt. sicut hō nō dꝫ ɔnumerari aīe ⁊ corpori. sꝫ ipa iustificatio impij ē remissio pctōꝝ. vt dictum ē. g̃ remissio pctōꝝ nō dꝫ ɔputari inter ea q̄ ad iustificatōem impij reqrunt. ¶ P̄. idē ē gr̄e infusio ⁊ culpe remissio. sicut idē ē illuminatio ⁊ tenebraꝝ expulsio. sꝫ idē nō dꝫ ɔnumerari sibyp̄si. vnū eīn mltitudini opponit g̃ nō dꝫ culpe remissio ɔnumerari infusioni gr̄e. ar. pᵒ.

¶ P̄. remissio pctōꝝ ɔseq̄t ad motū liberi arbitrij in deū ⁊ in pctm̄. sicut effect⁹ ad cām. p fidē eīn ⁊ ɔtritionē remittunt pctā. sꝫ effect⁹ nō dꝫ ɔnumerari sue cause. q̄r ea q̄ ɔnumerant q̄si adinuicē ɔdiuisa sunt sil' natura. g̃ remissio culpe nō dꝫ ɔnumerari alijs q̄ reqrunt ad iustificatōem impij. ¶ Sꝫ ɔ̄ ē. q in enumeratōe eoꝝ q̄ reqrunt ad rē nō dꝫ ptermitti finis q̄ ē potissimū in vnoq̄q̄ꝫ. sꝫ remissio pctōꝝ est finis in iustificatōe impij. Dicit eīn E. sate. xxvij. Iste est oīs fruct⁹. vt auferat pctm̄ ei⁹. g̃ remissio pctōꝝ dꝫ ɔnūerari int' ea q̄ reqrunt ad iustificatōem impij

¶ Hic inq̄rit de q̄dā ɔsummatiuo iustificatōnis. an videlꝫ remissio pctōꝝ sit etiā vnū de reqsitis ad iustificatiōnē impij. Et q̄rit de remissiōe pctōꝝ. nō vt ē idem qd iustificatio accepta vt mot⁹. sꝫ vt ē qddā ɔsummatiū ⁊ q̄ si finis alioꝝ ɔcurrentiū effectiue vl' dispositiue ad iustificatōem. scꝫ infusiōis gr̄e ⁊ mot⁹ li. ar. Et capit vt alijs cōdistinguit. Et vetit āt notāter de iustificatōe impij. q̄r iustificatio absolute nō reqrit ablatōem culpe tanq̄ ɔsummatiuū alioꝝ. Cū vt sic nō reqrat culpā pcessisse. vt pꝫ ex ar. pᵒ. Et iō q̄rit h̄ de remissiōe culpe vt pt separi ab infusiōe gr̄e. ⁊ vt ē qddā ɔpletiū motus facti p infusionem gratie ⁊ dispōnis liberi arbitrij

¶ R̄ndeo dōm. q q̄ttuor enumerant q̄ reqrunt ad iustificatōem impij. s. gr̄e infusio. mot⁹ liberi arbitrij in deum per fidem. ⁊ motus liberi arbitrij in peccatū ⁊ remissio culpe.

¶ Doc. in pncipio corp. p̄mittit ɔclōnē respō. 2ᵒ. pbat eā. ibi. Cui⁹ rō ē ⁊c. Cōclusio respō. ē. Quattuor enumerant ⁊c. vt iacet in lra Et illa ɔclone pꝫ q remissio pctōꝝ nō accipit vt ē mot⁹ a pctō tm̄ sicut a termio a q̄. sꝫ mag̃ vt ē termin⁹ ad quē puenit ad iustificatōem impij. q̄r ordinat ad h̄ q p iustitiā deleat culpa. ¶ Et nota v̄ba ɔclonis. q̄r nō dr q remissio pctōꝝ ɔnumerat iustificatōi pletīm fm rē. sꝫ dr q̄r ɔnumerat inter q̄ttuor reqsita. tanq̄ pncipia vl' dispōnes. vl' ɔplementū iustificatōnis. ac si

calor pfectus ꝯnumeret his q̄ ad calefactōem req̄runt. q̄ tñ ẜm ecntiā ē calefactio. vt est sub esse tendenti. In ꝓposito tñ nō ē forma fluens. sꝫ subito acq̄sita ordinata ad deletionē pctōꝝ. Et ḡ tal' ꝺdeтio req̄rit tanq̄ finis. Deīn ibi

ar. p°. ¶ Cuius rō est. q: sicut dictū est. iustificatio ē q̄dā motus quo aīa mouet a deo a statu culpe in statū iusticie. in quolibet āt motu quo aliq̄d ab eterno mouet tria req̄runt. Primo quidē motio ipius mouentis. Scd̄o mot⁹ mobil'. ꝛ tertio ꝯsummatio motus siue ꝑuentio ad finem. Ex pte igit motionis diuine accipit grē infusio. ex pte ꝟo liberi arbitrij moti accipiunt duo mot⁹ ipius ẜm recessuꝫ a termino a quo. ꝛ accessuꝫ ad terminū ad quē. Cōsummatio aūt siue ꝑuentio ad terminū hui⁹ mot⁹ ipoꝛtat ꝑ remissionē culpe. in h̄ em̄ iustificatio ꝯsummat

¶ Probat ꝯclōnē ꝑdictā. sic. In q̄libet motu q̄ aliq̄d ab altero mouet. tria req̄runt. scꝫ motio ipius mouentis mot⁹ mobil'. ꝛ ꝯsummatio mot⁹. siue ꝑuētio ad finē. sed iustificatio ē q̄dā motus q̄ aīa mouet a deo a statu culpe in statū iusticie. ḡ ex pte motiōis diuine accipit grē ꝛc̄. vt in fine lr̄e. ꝛ sic ꝯclo ꝟa. Maior de se ptꝫ. Minor patꝫ ex ar. p°. Vn̄ habet ex hac minore. ꝙ tūc ē iste mot⁹ ꝯplet⁹ qn̄ ꝑ iusticiā culpa delet. ¶ Nota āt ꝙ grē infusio ē motio diuia. q: videlꝫ ab ipa sunt duo mot⁹ liberi ar. q̄ simul sunt cū iustificatōe. Quoꝝ vn⁹ ē ꝯtritio. ali⁹ mot⁹ fidei et charitatꝭ in deū. q̄bꝫ stantibꝫ seq̄t ẜm modū intelligendi remissio culpe. q̄ deleta iustificatio ꝯsummata ē. vt em̄ tactū ē. sicut mot⁹ ẜm formā fluentē ꝯsummat cū forma ẜm ee ꝑfectū habet. ita ille mot⁹ metaphoric⁹ iustificatiu⁹ impij. intelligit ꝯpleri cū habet finis ad quē mot⁹ ille ordinat. q̄ ē remissio culpe ꝑ grām vl' iusticiā metaphoricā ¶ Et posset argui ꝑ ꝯclōne extra lrām. Illud sine quo iustificatio nō pt eē nec ꝯpleri. req̄rit ad eā. ꝛ alijs req̄sitꝭ dꝫ ꝯnumerare. Sꝫ remissio pctōꝝ ē hmōi. q: ipa nō existente nō est ꝯpleta iustificatio. igitur ad eam req̄ritur ꝛ alijs iuste ꝯnumeratur.

¶ Argumētū in ꝯriū ꝯfirmat ꝯclōnē p̄missā. Et ptꝫ ex iā dictꝭ. q: finis ē de ꝑncipalr req̄sitis Quare remissio pctōꝝ. vt ē finis req̄rit sicut ꝛ alie cause. vl' efficiēs vl' dispositiue. Mot⁹ em̄ li. arbi. vt pt patere ex sup̄dictis. req̄ritur tanq̄ dispō. vt D. hꝫ de veri. mate. xxviij. in solutionibꝫ de ꝯtritōe quā hic dicim⁹ motū in pctm̄ ꝛc̄.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm. ꝙ iustificatio ipij dr̄ eē ipa remissio pctōꝝ ẜm ꝙ oīs mot⁹ accipit spēm a termino. tñ ad terminū ꝯsequendū multa alia requirunt. vt ex supra dictis patet.

ar. p̄cedētibꝫ ¶ Ad maiorē. ꝯcedit. ꝙ suba nō ꝯnumerat his q̄ ad subam req̄runt intrinsece vl' identice. vt sic. pt tñ suba cōnumerari his q̄ ad subam req̄runt extrinsece. velut sunt aliq̄liter a sub a distincta saltē rōne. Probatio aūt maioris ē de his. q̄ req̄runt tanq̄ ptes intrinsece ꝛ essentiales. Scd̄o dr̄. ꝙ esto suba nō ꝯnumeret req̄sitꝭ intrinsece. ꝯnumerat tñ alijs q̄ nō intrinsece vl' identice ꝛ ꝯuertibilr req̄runt. Et sic dico. ꝙ remissio pctōꝝ nō ꝯnumerat iustificatōi. sꝫ alijs ad iustificatōem req̄sitis. vt patuit Ad minorē. veꝝ. iustificatio vt mot⁹. ꝛ vt transmutatio de pctō in iusticia ē remissio pctōꝝ. vt vtrūq̄ accipiat ꝑ moduꝫ mot⁹. Tñ si remissio pctōꝝ accipiat ꝑ modū mutatōis. et iustificatio silr. tunc nō sunt idē. Silr si remissio pctōꝝ accipiat vt termin⁹ iustificatōis impij. tūc distinguit saltem rōe a iustificatōe vt ē mot⁹. Et sic pt ꝯnumerari inter ea q̄ ad iustificatōeꝫ req̄runt. q̄re negat ꝯña. ¶ Nota ꝙ remissio pctōꝝ. vt ē idē cū iustificatōe. tūc hꝫ ꝑ termino a q̄ pctm̄. a q̄ recedit ꝛ iusticiā ꝑ termio ad quē. Et sic sup̄ dictū fuit ar. p. ꝙ sunt mot⁹ vn⁹. Sꝫ vt ꝯnumerat inter req̄sita ad iustificatōem. tūc dr̄ deletōem culpe ꝑ iusticiā. et ē termin⁹ ad quē iustificatōis. Et h̄ vult D. in solōne q: iustificatio ipij ē remissio pctōꝝ (etiā scꝫ vt remissio cōnumerat inter alia) inq̄ntū remissio pctōꝝ ē terminus ad quē. rōne tñ distincta a iustificatōe. Et q: ad terminū cōsequendū mlta alia req̄runt. ideo (supple) remissio pctōꝝ alijs req̄sitis ꝯnumerat. nō tñ ꝯnumerat iustificatōi ẜm rem. sicut nec termin⁹ motui. imo ipe termin⁹ vt ꝓfluens erat mot⁹. Sic remissio pctōꝝ intellecta vt trāsmutatio de pctō in ei⁹ deletōem ꝑ iusticiā ē iustificatio. Vn̄ Doc. sanc. i de veri. mate. xxviij. q. p. xi. argumēto sic arguit. remissio pctōꝝ ē vnū de q̄ttuoꝛ q̄ req̄runt ad iustificatōem impij. ḡ iustificatio ipij nō ē remissio pctōꝝ. Et soluendo dr̄. remissio pctōꝝ distinguit aliq̄ mō. vel re. vl' rōe a iustificatōe. Et sic ꝯdiuidit ꝯ grē infusionē. ꝛ ponit vnū de q̄ttuoꝛ. q̄ ad iustificatōnem impij req̄runt. hec ille. Ex q̄bꝫ ptꝫ ꝙ remissio pctōꝝ. vt ponit inter req̄sita ad iustificatiōnē. differt rōe a iustificatōe tanq̄ termin⁹ ꝛ finis ab eo cui⁹ ē finis. Et ex his q̄ ibidē hꝫ in corpe ptꝫ ꝙ remissio et iustificatio vt accipiunt ꝑ modū mot⁹ tūc dicūt vnum motū. Sꝫ si vnū accipiat vt mot⁹. ꝛ alteꝝ vt termin⁹ ei⁹. sic distinguunt rōe. ꝛ hoc mō ē in ꝓposito ꝛc̄.

¶ Ad scd̄m dōm. ꝙ grē infusio ꝛ remissio culpe dupl'r ꝯsiderari pñt. Uno mō ẜm ipam subam actus. ꝛ sic idē sunt. eodē em̄ actu de⁹ ꝛ largit grām ꝛ remittit culpam. Alio modo pñt ꝯsiderari ex parte obiectoꝝ. ꝛ sic differūt ẜm drām culpe. q̄ tollit ꝛ grē q̄ infundit. sicut etiā in rebꝫ naturalibꝫ gn̄atio ꝛ corruptio drn̄t. q̄uis gn̄atio vni⁹ sit corruptio alteri⁹

¶ Circa maiorē explicandā. Optꝫ notare D. sanc. in de verita. sup̄. q. vi. ꝙ grē infusio ꝛ remissio culpe pñt dupliciter ꝯsiderari. Uno° ꝑ modū mot⁹. ꝛ sic sunt vnū. ad hūc sensuꝫ. q: ꝑ eundē motū vl' actū acq̄rit grā ꝛ remittitur culpa. Sicut ꝛ sup̄ de iustificatōe ꝛ remissiōe pctōꝝ dictū fuit. Et in naturalibꝫ ptꝫ. q: ad generatōem vnius seq̄t corruptio alteri⁹. Alio mō ꝯsiderant vt mutatōnes Et si sic accipiant. optet videre an termini illaꝝ mutationū distinguant. puta grā q̄ ē termin⁹ īfusiōis. ꝛ nō eē culpe q̄d ē termin⁹ remissiōis. Est āt duplex oppō termioꝝ. Quedā em̄ opposita sunt realia. vt albuꝫ ꝛ nigrū. Et in illis termin⁹ vn⁹ posit⁹. ꝛ negatio alteri⁹ distinguunt res aliter. Vn̄ corruptio nigri. cui⁹ termin⁹ ē nō eē nigrū ꝛ generatio albi. vt accipiunt ꝑ modū mutationū distinguūt realr negatiue. sicut res ꝛ negatio rei. licꝫ nō sit distinctio real. q̄ ē relatio. Quedā ꝟo sunt opposita. q̄ꝝ vnū ē reale alterū rōis. ꝛ in talibꝫ affirmatio ē real. sꝫ negatio nō ē res alis extrinsece. i. rei real. sꝫ ē negatio rōis. Un̄ ẜm rē idē ē gn̄atio albi ꝛ corruptio nō albi. q: nō albū dr̄ ens rōis Et nō ē h̄ distinctio real. q̄ sit relatio vl' negatio sꝫ ē distinctio rōis. Ad ꝓpositū igit. q: culpa nō solū dr̄ negatōem grē. sꝫ absentiā derelictā ex pctō voluntario. q̄ ē macula. iō remissio culpe ẜcat ablatōem. nō pure negatōnis. sꝫ q̄ꝫ se hñs ꝑ modū ipedimēti ꝛ obstaculi. ꝛ ꝑ modū entis. iō infusio grē ꝛ remissio culpe. nō sunt idē ẜm rem. sꝫ hñt d

uersos terminos quorum vnus est gratia alius est ablatio impedimenti. nō distinguuntur realiter largo et negatiue. quia ibi acquiritur affirmatio albi abijcitur nō pura negatio sed habens se per modum positiui quantum ad rē loquendo illud quod abijcitur nō sit positum reale. et stat breuiter fundamentum in hoc quia in remissione culpe tollitur macula et reatus pene eterne et offensa vt patuit supra et quia ista (saltē reatus) sunt positiua. similiter macula nō est pura negatio nec similiter offensa vt patuit supra. Ideo pt dici ad sanum sensum quod sit distinctio realis inter gratiam vel infusionē gratie et inter remissionē culpe. quia videlicet nō est distinctio inter affirmationem et purā negationem sicut ē inter albū et nō albū. sed etiam distinctio inter positiuū et positiuū. licet nō reale ex vna parte. Quod enim inter ens et nō ens sit distinctio realis patet in methaphisica. quia distinctio que ē negatio et si sit negatio entis realis vocatur negatio realis et distinctio realis. Si autem est negatio entis rationis. dicitur distinctio rationis. vnde mutatio priuatiua que ē remissio culpe quo ad maculā et reatū nō ē proprie alia mutatio sed ē nō eadem. Videde de ista materia Scotum in iiij. dis. xvi. q. ij. vbi in sententia nō discordat. si bene examinentur dicta D. san. et Sco. quia nec nos ponimus maculā aliquid reale nec reatū eternū et per consequens remissio horum nō est mutatio positiua realis. nec hoc vult D. sanc. in de verita. supra sed vult tamen quod corruptio culpe nō est ablatio pure negationis que sit non esse gratie. sed ē corruptio alterius quam nō esse gratie quod impediebat gratiam scilicet macule et offense et reatus eterni. que tamen quia nō sunt realia sed priuatiua vel positiua rationis. Ideo nō ē eadem mutatio secundum rē. sed nō proprie alia positiua realiter. Vnde nec D. sanc. dicit vbi tamen quod sit alia sed dicit quod nō sit eadem secundum rē. Et vult quod causa macule sit aliquid reale. sed nō quod ipsa macula et per infusionē gratie tollatur obstaculū peccati Et in hoc Scotus concordat vt patet intuenti

Hiis premissis dicitur ad argumentū formaliter Ad minorē distinguitur si intelligatur quod sint idē vt motus vel secundum substantiam actus diuini. conceditur. quia per eundē actū deus dat gratiam et remittit culpā Si autem intelligatur de gratie infusione et culpe remissione vt accipiuntur per modum mutationū. vel vt D. hic habet ex parte obiectorum scilicet gratie et culpe. sic negatur maior. quia gratia et culpa nō sunt idē realiter nec per consequens infusio et generatio gratie et corruptio culpe Ad probationem dico. quod idē ē illuminatio et tenebrarum expulsio quantum ad actū et motū illuminantis. sed tamen si considerentur illuminatio et tenebrarum expulsio per modum mutationū sic nō sunt eadem mutatio scilicet generatio lucis et expulsio tenebrarum. Et secundo iuxta D. sanc. in de verita. nō ē omnino simile de tenebris et peccati culpa. quia tenebra ē pura priuatio nō sic culpa vel macula eius. quia dicit priuationem luminis ex aliquo impedimento causatā. sed culpa assimilatur vmbre etc.

Maior vera vt sic. sed negatur consequentia. quia ista duo connumerantur vt sunt nō eadem mutatio et ex parte obiectorum que immo nō sunt eadem. immo nec necessario se concomitantur gratie infusio et remissio culpe. vt ostendit D. san. in iiij. dis. xvij. q. i. ar. iij. questiun. ij et Sco. vbi supra. Sicut patet de homine in statu innocentie et christo et angelis. vnde dicit D. in iiij. Illa que per accidens se habent ad aliquid nō includuntur ab illo. remissio autem culpe se habet accidentaliter ad gratie infusionē quia accidit ex subiecto in quo culpā inuenit etc. Et ideo infusio gratie nō includit culpe remissionē. vnde cum ad iustificationem impij de qua loquimur. sit necessaria culpe remissio. oportet quod connumerentur gratie infusioni hec ille. Ex quibus patet quod illud quod D. hic in fine solutionis ponit sane intelligendū ē scilicet quod sicut generatio vnius dicitur a philosopho corruptio alterius per concomitantiā quia de necessitate sunt simul propter vnitatem motus qui ad istas duas mutationes terminatur. hec ille. Intelligendus ē enim D. quod simile ē de generatione et corruptione quo ad concomitantiā. sed nō quo ad necessitatē concomitantie quia in naturalibus semper generatio et corruptio se concomitantur. non autem semper infusio gratie et remissio culpe se concomitantur etc.

¶ Ad tertiū dicendum. quod ista nō est connumeratio secundum diuisionē generis in species. in qua oportet quod connumerata sint simul. sed secundum differentiā eorum que requiruntur ad completionem alicuius. in qua quidē enumeratione aliquid pt esse prius et aliquid posterius. quia principiorum et partium rei composite pt esse aliquid alio prius

¶ Maior si intelligatur de causa effectiua productiua. negatur nullus enim actus hominis est causa effectiua remissionis culpe sicut nec causa gratie. Si intelligatur quod remissio peccatorum consequitur ad motum libe. ar. sicut ad causam aliquo modo dispositiuā Conceditur. vnde D. in de verita. vbi supra. q. v. ij. ad primū. dicit quod contritio est causa remissionis culpe inquantum est dispositio ad gratiam Ad minorē dupliciter Vno modo post D. san. in iiij. vbi statim Effectus nō debet connumerari sue cause proportionate et adequate ad quam semper sequitur. Et quod intelligatur in causa. sic autem nō est de remissione culpe respectu infusionis gratie vt patuit ad secundum. Secundo dicitur post D. hic effectus nō debet connumerari sue cause numeratione qua connumerantur species simultanee sub eodē genere. pt tamen connumerari sicut posterius concurrens cum causa sua ad completionem alicuius effectus. Sic in proposito actus libe. arbi. et remissio peccatorum concurrunt ad iustificationem Illi quidem vt dispositio. illa autem vt complementū. Ad probationē minoris cum que connumerantur quasi adinuicē condiuisa etc. Verū condiuise species sunt simul natura ad sensum supra dictum q. xxix. ar. ij. ad primum. Vltra sequitur. Ergo etc. Vltra nō connumerantur eis sicut species condiuisa sed sicut simul concurrentia ad eundē effectum. pt autem fieri vt inter concurrentia ad idē compositū vel eundē effectū. vnū sit prius alio. immo causa alterius sicut patet de natura et forma et de principio dominus vbi fundamentum precedit. tectum autem sequitur et complet

¶ Utrum iustificatio impij fiat in instanti aut successiue.

Ad septimū sic proceditur. Videtur quod iustificatio impij non fiat in instanti. sed successiue. quia vt dictū est. ad iustificationem impij requiritur motus liberi arbitrij Actus autem liberi arbitrij est eligere. quod perigit deliberationem consilij vt dictū est. Cum igitur deliberatio discursum quendam importet qui successionē quandā habet videtur quod iustificatio impij sit successiua. ¶ Praeterea motus liberi arbitrij nō est absque actuali consideratione. sed impossibile est simul multa intelligere in actu. vt in primo dictum est. cum igitur ad iustificationem impij requiratur motus liberi arbitrij in diuersa. scilicet in deum et in peccatū. videtur quod iustificatio impij non possit esse in instanti. ¶ Praeterea forma que suscipit magis et minus successiue recipitur in subiecto. sicut patet de albedine et nigredine. sed gratia suscipit magis et minus. vt supra dictū ē. ergo nō recipitur subito in subiecto. cum igitur ad iustificationem impij requiratur gratie infusio. videtur quod iustificatio impij nō possit esse in instanti.
¶ Praeterea motus liberi arbitrij qui ad iustificationem impij concurrit est meritorius. et ita oportet quod procedat a

Scotus. [left margin, beside "de de ista materia Scoti"]

S [right margin]
ar. iij. v. vi.
q. xiij. ar. primo.
q. lxxxv. ar. quarto
q. cxij. ar. iiij.

q.cxiij. ar.ij. gratia. sine qua nullū ē meritū. vt infra dicet. sȝ pri9 ē aliqd ꝯsequi formā q̄ȝ fm formā opari. ergo prius infundit gratia ⁊ postea liberū arbitriū mouet in deum ⁊ in detestationē pcti. nō ergo iustificatio est tota simul. ¶ P. si gratia infundat aie oportet dare aliqd istās in q̄ pmo aie insit. silr si culpa remittit oportet vltimū instās dare in quo hō culpe subiaceat. sȝ non pt esse idē instās. q: sic opposita simul inessent eidem. ergo oportet esse duo instantia sibi succedentia inter q̄ fm phm in vi. phys. oportet ee tēpus medium. nō ergo iustificatio fit tota simul sȝ successiue.

¶ Sed ꝯtra est q iustificatio impij fit per grām spiritus scti iustificātis. sed spūs sctūs subito aduenit mentib9 hoim. fm illud Actuū ij. Factus est repente de celo sonus tanq̄ȝ aduenientis spūs vehemētis vbi dr Glo. q nescit tarda molimina spiritus sancti gratia. ergo iustificatio impij non est successiua sed instantanea.

¶ Hic D. inqrit de modo ⁊ ordine. Et pmo tpis. scdo de ordine nature eoȝ q̄ ad iustificatōem requirunt ar. seqnti. Nota p intellectu q̄siti ⁊ dicendorū q qn dicitur aliq mutatio esse in instāti nō intelligit q duo termini eius sint in instanti q: hoc ē impossibile cū termini mutatōis sint oppositi p se loqndo sȝ intelligit q trāsitus de vno termino in aliū est subito ⁊ in instanti.

¶ Rñdeo ddm. q tota iustificatio impij originaliter ꝯsistit in gratie infusione. Per eā eñ ⁊ liberū arbitriū mouet ⁊ culpa remittitur

Cōclo visi. ¶ D. respondet tali ꝯclone. iustificatio impij fit a deo in instanti. pbat. tota iustificatio impij originalr ꝯsistit in gratie infusione ⁊ sȝ si ista fit in instanti ⁊ iustificatio erit in instāti sȝ gratie infusio fit in instāti absq̄ȝ successione. ergo ꝯclo vera. hui9 rōis D. ponit ⁊ pbat p° maiorē. 2° minorē ibi. gre āt ⁊c. 3° infert ꝯclonē ibi. Sic igit ⁊c. Maior ergo pbat. q: p ifusionē gre causant alia tria reqsita ad iustificatōem. p eā eñ libe. ar. mouet ⁊c. Et ita tota vis ⁊ radix ē in infusione gre. Ex hijs q̄ttuor existētib9 sȝ ifusione gratie. motib9 duob9 li. ar. ⁊ remissione culpe est ipa iustificatio. ergo ex mēsura infusionis gre habet ⁊ mēsura aliorū ⁊ p ꝯsequens iustificationis.

Consequenter cum dicit

¶ Gratie aūt infusio fit in instanti absq̄ȝ successione. Cuius ratio est. q: q aliqua forma non subito imprimatur subiecto. contingit ex hoc q subiectum non est dispositū. ⁊ agens indiget tempore ad hoc q subiectum disponat. ⁊ ideo videmus q statim cū materia est disposita per alterationē pcedentem. forma substantialis acquirit materie. ⁊ eadem ratione quia diaphanum est fm se dispositum ad lumē recipiendū. subito illuminatur a corpore lucido in actu

¶ Subiungit minorē quā pbat sic. Q̄ aliqua forma nō subito imprimatur subiecto ꝯtingit ⁊c. vt in lra. sȝ deus nō indiget tpe ad hoc q aia disponat ad gratiā. ergo gre infusio fit in instāti. hui9 ꝯsyllogismi ponit pmo maiorē. scdo pbat minorē supplerā. ibi. dictū ē aūt ⁊c. Maior aūt ista declaratur a cōtrario sensu. videm9 eñ ⁊c. vt in lra p exemplificatōem in naturalib9 de forma substantiali ⁊ accidētali sȝ lumine. Et habetur per illā posteriori sticā Si affirmatio est causa affirmatōis ⁊c. sed esse dispositū facit formam subito acqri. ergo nō subito acquiri est ex indispositione materie vel dispositōe successiua.

¶ Consequenter ibi

¶ Dictum est autem supra q deus ad hoc q gratiam infundat anime non requirit aliquam dispositionem nisi quam ipse facit. Facit autem huiusmodi dispositionem sufficiētem ad susceptionem gratie. quādoq̄ȝ quidem subito. quandoq̄ȝ autem paulatim ⁊ successiue. vt supra dictum est. q enim agēs naturale non subito possit disponere materiam contingit ex hoc q est aliqua proportio ei9 quod in materia resistit ad virtutem agentis. ⁊ propter hoc videmus q quanto virtus agentis fuerit fortior tanto materia citius disponitur. Cum igitur virtus diuina sit infinita. potest quantumcunq̄ȝ materiam creatam subito disponere ad formam. ⁊ multo magis liberum arbitrium hominis cuius motus potest esse instantaneus fm naturam. q.cxij.ar.ij. q.cxij.ar.ij. ad scdm. alias dispositio.

¶ Probat minorē primā p minore pncipali sic. deus ad hoc q grām infundat ⁊c. sȝ de9 pt huiōi dispōem sufficientē facere subito qñq̄ȝ paulatim ⁊ successiue. ergo minor prima vera. sȝ q nō indiget tpe q animā disponat ad gratiā. Maior ista patuit. q.cxij. ar.ij. Minor silr. q.cxij. ar.ij. ad 2m. de paulo. q subito fuit disposit9. Ita q ꝯtraria dispō immediate pcesserat. Et probatur tñ hic q̄ ad vnā ptem sȝ q de9 subito disponere possit aiam ad gratiā. ⁊ arguit sic. Q̄ agens naturale non subito ⁊c. vt in lra. sȝ in aia nō est aliqd qd habeat pportionē ad virtutē dei iustificātis. imo li. ar. ex natura hȝ vt mot9 ei9 possit esse instantane9. igit ⁊c. Ista maior ostendit a signo ibi. Et pter hoc videm9 ⁊c. Minor pbatur. q: virtus diuina est infinita. ergo nō pt in aia ee aliqd qd habeat resistentiam vel virtutē resistendi ⁊ impediendi actōem dei. ne subito disponat. imo pt virtus dei infinita quācūq̄ȝ naturaȝ creatam subito disponere ad formā. Et nota verbuȝ qd sequitur. Et multo magis libe. arbi. hois q: ex hoc q subito disponit non fit aliqd supra naturā hois ex parte modi fiendi. q: ⁊ naturalr pt habere motū instantaneum ⁊ per ꝯsequens deus pt eū subito efficere. Et ita patet minor pncipalis q deus possit infundere grām in instanti. q: si hoc nō posset maxime ideo esset. q: aia nō posset subito disponi. pt aūt subito disponi. igit ⁊c. Nota aūt q q̄uis aia qñq̄ȝ successiue disponatur. nō tamen propter hoc iustificatio non fit in instanti. Quia cū gratia et culpa sint opposita imediata circa susceptibile inter ea nō cadit medium. Et per ꝯsequens oportet q transitus de vno ad aliud fit subitus ⁊ in instanti. Sed illa successiua dispositio. nō est dispositio q̄ est necessitas. nec est sufficiens sed adueniente per motionē diuinā sufficiēti dispositione tūc simul infundit gra ⁊ fit iustificatio. vñ Hoc intelligendus est q deus facit sufficientem dispōnē qñq̄ȝ successiue q: videlicet illā dispōnem sufficientē precessit aliq̄lis dispō q̄ non habuit gratiam ꝯiunctam. Qñq̄ȝ autē nulla dispō precessit. sed sufficiens fuit subito introducta precedente eius ꝯtrario. vt patet de Paulo. vnde q̄libet iustificatio fit in instāti. sȝ non quelibet dispō sufficiēs. sed qñq̄ȝ insufficiens precedit. Ita q nō est mens quasi omnis

tio iustificatio sit subita sed nō oīs dispō. vt patebit ad
pmū. Nota etiā q̄ ꝯtrariū inuentū in materia vel sub
iecto dupl'r resistit actōi. Uno mō inq̄ntū agit in ipm agē
te. vt p3 in naturalib⁹ q̄ agūt ⁊ patiunt̄. Et iō si est aliq̄ p
portio ꝟtutis patientis ad agēs. pt sibi ad tps resistere
⁊ actionē ei⁹ impedire. Et h̄ vult Do. cū dr. h̄ q̄ agens
naturale nō subito disponat ꝯtingit ex aliq̄ ꝓportōne ei⁹
qd̄ in materia disponēda resistit. hoc aūt mō nō pt esse alī
q̄ resistētia ad diuinā ꝟtutē. cū vt dictū est. q2 nō est aliq̄
ꝓportio finiti ad infinitū. Tū q2 deus ē agens nullo mo
patiēs. iō ꝟtus creata nō p̄t impedire actōem diuinā agē
do in deū ipm. Sed alio mō est resistentia p̄ h̄ q̄ potētia
nō ē ꝓpria illi forme sicut ꝯtrariū facit resistētiā ꝯtrario. s3
nec hoc mō ē aliq̄d qd̄ deo resistere possit. q2 etiā ex nihi
lo ⁊ nulla potētia p̄supposita aliq̄d facere potest. Unde ni
hil impedit quin deus possit subito iustificare etiā3 quo
ad dispositionem. Tunc ibi.

¶ Sic igit̄ iustificatio impij fit a deo in instāti

¶ Infert ꝯclusionē mīsiuā iā deductā ⁊ pt3. dicit autē
ꝯclo (a deo) q2 ipe solus iustificat infundēdo grām ⁊ mo
uēdo li. ar. ad actū suū subito q̄ est dispō ꝯpleta ad iusti
ficatōem dr etiā (fit) q2 causa ꝑuatōis gratie pt̄ successi
ue tolli ꝑm q̄ hō cogitando se ad grām disponit. De ma
teria hui⁹ articuli vide D. sanc. in de ꝟita. materia. xxviij
q. ar. Et in iiij. dis. xvij. q. p̄. ar. v. q̄sti. tertia

☞ Et ꝯfirmat̄ ꝯclo argumēto in ꝯtrariū

¶ Ad primum ergo dicendū q̄ motus liberi ar
bitrij qui concurrit ad iustificationem impij est con
sensus ad detestandum peccatum ⁊ ad accedendu3
ad deū. qui quidē ꝯsensus subito fit. Cōtingit āt qn̄
q3 q̄ precedit aliqua deliberatio que non est de sub
stantia iustificationis. sed via in iustificationem. si
cut motus localis est via ad illuminationem ⁊ al
teratio ad generationem.

¶ Ad maiorē reqrit̄ mot⁹ q̄dē s3 nō q̄ est act⁹ ipfecti ⁊
exeuntis de potētia in actū q̄ est cū abiectōe alicui⁹ forme
positiue Et nō ē mot⁹ q̄ recipiat̄ forma cū elongatōe a cō
trario s3 est mot⁹. qui est act⁹ pfecti ⁊ opatio instantanea
sicut ⁊ esse pfectū pt esse in instāti. Ad minorē Si intelli
git̄ vniuersalr est falsa q2 nō oīs act⁹ volūtatis. vl' libe. ar.
ē eligere. s3 aliqs ē velle aliqs ꝯsentire. et dico q̄ ꝯsensus
li. ar. reqrit̄ ad iustificatōem in instāti iustificatōnis dico
etiā q̄ eligere p̄exigit q̄dē deliberatōem s3 nō est delibera
tio vt patuit. q. xiij. ar. p̄. S3 dictū ē q̄ nō reqrit̄ electio p
instanti iustificatōis s3 ꝯsensus. quē ⁊ si deliberatio p̄cede
re possit sed illa nō est de requisitis p instanti iustificatio
nis sed ꝯsensus cū aliq̄ apprehensione licet non collatiua
Ultra. cū igit̄ ⁊c̄. ꝯcedit̄ q̄ deliberatio nō est sine succes
sione s3 iā dictū ē. q̄ nō reqritur ad substātiā iustificatōis
.i. nō est de hijs q̄ reqrunt̄ p momēto iustificatōis ad ei⁹
ꝯplementū. Quare negat̄ ꝯn̄a. s3 bn̄ ꝓbat iuxta modum
dicendi Doctoris sancti. in de veritate. q̄ causa priuatio
nis gratie successiue tollat̄ ꝑm q̄ aliqs cogitando ⁊ deli
berando successiue se disponit ad grām que dispositio ē
ꝯtraria cause macule. ⁊ priuationis gratie scilicet affectio
ni ad peccatū ⁊ petō qd̄ est causa macule. sicut ⁊ causa il
luminatōis successiue accedit p motū. sed ea p̄sente subi
to fit illuminatio Simile de alteratōe q̄ est successiua ⁊ ta
mē subito ad eā sequitur generatio De differentia autem
electōis ⁊ ꝯsensus. vide supra. q. xv. ar. iij. ad iij⁹. q2 non
est opus electōe ad iustificatōem p s3 momēto iustifica
tōnis vt distinguit̄ ꝯtra ꝯsensum. q2 non oportet tendere
in duo quorū vtrūq3 placet ⁊ vnu3 pre alio. sed sufficit q̄
placeat iusticia Et maxime non est opus electōe cū deli
beratōe ⁊ collatōe p̄cedente simul. vn̄ sanc. Paul⁹ Nec de
liberauit nec elegit iustificatōem sed ꝯsensit. Et preterea
nō videtur absurdū dicere q̄ sit in instāti ita qd̄ electio ē
terminus ꝯsilij in his qui egent ꝯsilio. in hijs aūt q̄ hn̄t
certitudinē habet̄ electio sine ꝯsilio. vnde D. sanc. tertia p
te. q. xxxv. ar. ij. ad ij⁹ ponit. q̄ aīa xp̄i in p̄mo instāti de
git. Uide ibidē totū articulū q2 valet ad ꝓpositū ⁊c̄.

¶ Ad sc̄dm dōm q̄ sicut in p̄mo dictū est. nihil q. lxxxv. ar.
ꝓhibet duo simul intelligere actu ꝑm q̄ sunt quodā iiij.
mō vnū. sicut simul intelligim⁹ subiectū ⁊ p̄dicatu3
inq̄ntum vniunt̄ in ordine affirmatōis vnius ⁊ per
eundē modū liberū arbitriū pt in duo simul moue
ri ꝑm q̄ vnū ordinat̄ in aliud. motus aūt liberi arbi
trij in pctm̄ ordinat̄ ad motū liberi arbitrij in deu3
ꝓpter hoc enī hō detestat̄ pctm̄. q2 ē contra deū cui
vult adherere. ⁊ iō libe3 arbitriū in iustificatōe im
pij simul detestat̄ pctm̄ ⁊ ꝯuertit se ad deū. sic etiam
corp⁹ simul recedēdo ab vno loco accedit ad aliud

¶ Maior ꝯr3. Ad minorē dr. q̄ in p̄mo .i. p̄ma parte
nō ita crude dictu3 est. q̄ impossibile sit multa intelligere
actu. s3 dictū est. q. lxxxv. ar. iiij. q̄ impossibile est intelligere
plura p modū plurīū qd̄ est intelligere p multas species
s3 non habent̄ p multis speciebus que ad vnū obiectum
vt sic ꝯcurrunt q2 habēt vim vni⁹. nec si sint sex spēs plu
rium subordinato2 hn̄tur pro pluribus speciebus. Nec
intellectōes ex illis speciēb⁹ sequentes erūt plures actōes
sed ꝯse hn̄t p modū vnius. vn̄ qn̄ plures spēs ꝯcurrūt ad
aliq̄ subordinata vel ad ꝯgnoscendā differentiā aliquo
rū adinuicē. tales spēs habent̄ q̄si ptes vnius speciei. q̄ re
presentāt illā differentiā vel ordinatiōem vni⁹ ad aliō. si
cut D. ibidē h3 ad q̄rtū de specie rep̄sentante ptes totius
q̄ rep̄sentat diuersa q̄ ꝯueniūt in vno toto. Dico etia3 q̄
spēs subordinate possunt simul actuare in esse intelligibi
li intellectū. Nec hn̄t rōnem multa2 specierū absolute li
cet nō spēs eiusdē ordinis. Omia ista habent̄ ex mēte D.
sanc. ibidē quā nec Sco. nec durādus bn̄ accepit Ul
tra. Cū igit̄. dico q̄ reqritur motus li. ar. in diuersa s3 nō
per modū diuerso2 absolute s3 in diuersa vt subordina
ta sunt vt vnū est rō alterius vt patebit ar. seq̄n. in cor. q2
motus in deū est rō motus ꝯtra pctm̄ ⁊ p ꝯn̄s ⁊ appre
hensiones. ⁊ motus sunt subordinati. sicut ⁊ aliqs simul
appetit finē ⁊ id qd̄ est ꝓpter finē. ⁊ simul apprehendit. vn̄
D. in de verita. supra ad p̄mū. qn̄ sunt duo mot⁹ oīno
disparati nō possunt esse simul in eadē potētia S3 si vnū
sit rō alteri⁹ tūc simul esse pn̄t q2 tūc quodāmō sunt vn⁹
mot⁹. hec ille. Et sicut dr de motu ita dicendū est de ap
prehensionib⁹ ⁊ speciēb⁹ subordinato2 q̄ sunt quodāmō
vnū. Quare negat̄ ꝯsequentia ⁊c̄.

¶ Ad tertium dōm. q̄ nō est rō q̄re forma subito
in materia nō recipiat̄ q2 magis ⁊ min⁹ pt inesse. sic
enī lumē nō subito reciperet̄ in aere q̄ pt magis ⁊ mi
nus illuminari. s3 rō est accipienda ex pte dispōnis
materie vel subiecti. vt dictu est. In corpe

¶ Ad maiorē negat̄. q2 pcedit ꝑm nō causam. nō enī
suscipere magis ⁊ min⁹ est rō successiue receptōis. s3 quia

subiectū nō ē disponibile subito Et hoc vel ꝓpter〈?〉 qr est medium inter formā abijciēdā ⁊ introducēdā. vel ꝓpter hoc qr forma recipit p elongatōem a ꝯtrario. qd ꝓus abijcit. q̄ p̄sente materia vel subiectū nō est dispositū. sz resistit actioni agentis Quare maior nō est vera. Sicut patet istā tia de lumine qd subito recipit. ⁊ tn̄ suscipit magis ⁊ minus. vnde dico. q albedo successiue recipit fm modū naturalē qr inter eā ⁊ nigredinē ē mediū ⁊ qr p elongatōem a ꝯtrario recipit in subiecto quo presente subiectū non est dispositū p albedine. vn̄ suscipe magis ⁊ min⁹ nō ē ratio successiue receptōnis in subiecto. Minor ꝯcedit. sz tn̄ inter eā ⁊ culpā non est mediū. nec culpe ꝯmiscetur gr̄a nec acqrit p a⁹ elongatōem. Unde negat p̄ma ꝯña. Ultra. Cū igit ꝯcedit sz iā patuit. q infusio gr̄e est subita Quare negatur vlterior ꝯsequentia. Nota q hec solo tāgit vnā difficultatē philosophicā An videlicet ꝯtraria ꝯmisceantur ⁊ se ꝯpatiant fm grad⁹ remissos. Capolus enī in p° di. xvij. tenuit p̄tē affirmatiuā q sic Alij vo p̄s negatiā verior videt Sz de hoc alibi qr pt intelligi illa depuratio a ꝯtrario nō p mixtōem vni⁹ cū alio sz p maiorē elōgatōē q̄ fit fm q subiectū disponit ad remissionē vni⁹ ⁊ ad acquisitionē alteri⁹ Et est ibi successio ꝓpter resistentiā ꝯtrarij p̄cedētis ad actōem agentis ⁊c̄.

¶ Ad quartum dicendū q in eodē instāti i quo forma acquiritur incipit res operari fm formam. sicut ignis statim cum est generatus mouetur sursuz et si motus eius esset instantaneus in eodem instanti compleretur. motus autem liberi arbitrij qui est velle non est successiu⁹. sz instantane⁹. ⁊ iō nō oportet q iustificatio impij sit successiua.

¶ Ad maiorē patuit ver⁹ intellect⁹ supra. q. cxij. ar. ij. ad p̄mū. qr mot⁹ li. ar. qui ꝯcurrit ad iustificatōem sicut dispō indistās a gr̄a est meritori⁹ nō q̄dez gratie q̄ simul habet sed glorie vel augmēti gr̄e. Unde ꝯcedit. q talis motus ꝓcedit a gratia sine qua nullū est meritū. Et dispositōes p̄cedentes grām vident nec esse meritū congrui vt supra dictū fuit vbi iō. Ad minorē Si intelligit vniuersalr ⁊ de p̄oritate duratōis vel tēporis negat. Cōstat enī q cū luna illuminat. in eodez instanti illuminat. qn̄ ergo formā sequitur opatio subito. tūc simul cum res accipit formā simul etiā opatur. sicut hz D. exemplū de igne q. p eodē instanti quo gn̄atur mouet sursuz. i. incipit moueri sursum p negatōem de p̄nti ⁊ affirmatōem de futuro. ⁊ de hoc D. San. tertia p̄te. vbi statim ad p̄mū. esse est p̄us natura. q̄ agere. nō tn̄ est p̄us tp̄e. sed simul cū agēs habet esse pfectū incipit agere nisi sit aliqd impediens. sicut ignis simul dū generat incipit calefacere ⁊ illuminare sed calefactio nō terminat in instāti sz p tēporis successionē Illuminatio aūt pficit in instāti Et talis opatio est vsus li. ar. vt dictum est. hec ille. Et sicut ipse dr̄ de calefactiōe q incipit in instāti gn̄atōis ignis sz non ē ita hic. D. intelligendus ē cum dr̄. Ignis statim cum ē gn̄atus mouetur sursum. i. incipit moueri qr mot⁹ non est in instanti. sz debz incipit in instanti p negatōem de p̄nti ⁊ positōnem de futuro ⁊c̄. Ad ꝯñs. si intelligit. q̄ p̄ius tp̄e. negat. sz ꝯcedit q p̄us natura. Quare negat ⁊ vlterior ꝯña. qr p̄ioritas nature nō p̄iudicat instātanee inceptōni.

¶ Ad q̄ntū dōm q successio duorū oppositoꝝ in eodē subiecto aliter est ꝯsideranda in his que subiacent tēpori. ⁊ aliter in his q̄ sunt supra tēpus. In his enī q̄ subiacent tēpori nō est dare vltimū instās in quo forma prior subiecto inest. est autē dare vltimū tempus ⁊ primum instans in quo forma subsequens inest materie vel subiecto. Cuius rō est quia in tēpore non pt accipi ante vnum instans aliud instans precedēs imediate. eo q instātia non consequenter se habent in tēpore. sicut nec puncta in linea. vt probat in vi. physicoꝝ. sz tēpus terminatur ad instans. ⁊ ideo in toto tp̄e precedenti q̄ aliqd mouet ad vnā formā subest forme opposite. ⁊ in vltimo instanti illius tp̄is. qd ē p̄mū instās seq̄ntis tp̄is. habet formā que est termin⁹ mot⁹. Sed in his q̄ sunt supra tēpus aliter se habet. si qua enī successio sit ibi affectuū vel intellectualiū ꝯceptionū. puta in angelis. talis successio nō mēsurat tp̄e ꝯtinuo. sed tēpore discreto. sicut ⁊ ipsa que mensurantur nō sunt continua vt in p̄mo habitū est. vnde in talibz est dandū vltimū instās in q̄ p̄mū fuit. ⁊ p̄mū instās in q̄ ē id qd seq̄t. nec oportet eē tp̄s mediū. qr nō ē ibi ꝯtinuitas tp̄is que hoc requirebat q. liij. ar. ij. et tertio.

¶ Et qr hoc argumentū p̄supponit q in oīni successione duoꝝ oppositoꝝ in eodē subiecto sunt duo instātia inter q̄ sit mediū tēpus sic q nō possint simul eē. Ideo D. p°mo hoc declarat qn̄ sit verū ⁊ qn̄ non ⁊ deinde scdo applicat ad ꝓpositū argumēti soluēdo illud. ibi. Mēs autem humana ⁊c̄. Notat q̄ p̄mo distinctōēs de successione aliquorū oppositorū ⁊ de hijs q̄ p̄mo mō succedunt verū ē esse tēpus mediū sz nō ē dare duo instātia eoꝝ. sz tantuz vnū ⁊ sic vna p̄s suppositi ē falsa ⁊ alia vera. Si q̄ ad illa q̄ scdo mō succedūt est dare duo instātia. sed inter illa nō cadit mediū tēpus. ⁊ sic utraq vna pars suppositi falsa. Et hoc declarat D. Nota ex his artista fundamētū Artiste Quare nō dat vltimū instans esse forme abijciende sed vltimū tp̄s. qr cū forma gn̄abil⁹ ⁊ corruptibilis subsit tēpori qd est nūerus motus celi sequitur q nūc vl instās mēsurās gn̄ationē forme itroducte nō se habeat ꝯñr ad aliud nūc p̄cedēs sz inter ipsa detur tēpus mediū Si q̄ dat vltimū instans esse forme abijciende nō erit idē in quo p̄mo est forma gn̄ata. qr tunc due forme opposite essent simul. erit igit aliud Signet q̄ illud p intellectū. ⁊ tūc inter ipsum ⁊ inter instās gn̄atōis ē tēpus mediū in quo tēpore medio nō est forma abijcienda in natura qr aū abiecta est. nec forma introducēda qr ipsa aduenit in termino illi⁹ tēporis. ⁊ sic p aliq̄ tp̄e materia est sine forma. qd ē impossibile Quare idē ē instās esse vni⁹ ⁊ nō esse alterius. et sic nō sequitur illud incōueniēs de q̄ arguit hic.

¶ Mens aūt humana que iustificatur fm se q̄dem est supra tēpus. sz per accidēs subditur tēpori inq̄ntū scz intelligit cū ꝯtinuo ⁊ tp̄e fm phantasmata in q̄bus species intelligibiles considerat vt in p°mo dictum est. ⁊ ideo iudicandū est fm hoc de eius mutatione fm ꝯditionem motuum tp̄alium. vt scz dicamus q non est dare vltimum instans in quo culpa infuit. sz vltimū tp̄s. ē āt dare p̄mū instās in q̄ gratia inest. in toto āt tp̄e p̄cedēti inerat culpa q. lxxxiiij. ar. vij. q. lxxxv. ar. p̄mo.

¶ Dicēdū q̄ ad argumēnū ex dictis. p̄ma p̄s assumpti ꝯcedit vel maioris qr dat p̄mū instās in q̄ gr̄a inest qd

instans est vltim⁹ termin⁹ illi⁹ tpis in quo culpā habuit. Ad scdām ptē Maioris dr negando q dei vltimum instans esse ipsi⁹ culpe. sz datur vltimū tps esse. ⁊ pmū instans non esse. ⁊ ratio patuit supra de illis q̄ subiacent tēpori. de motu aūt mētis iustificatiuo. iudicandū est sicut de his que subiacent tēpori in qbus non daē vltimum instans forme abijciende qr alias aliquo tpe materia staret sine forma vt patuit sed datur pmum instans nō esse qd instās nō esse forme abijciēde ē pmū instās esse forme introducēde. Ultra ad minorē pcedir. q nō idē instās ē in q̄ qs subiacet culpe ⁊ hz grām qr sic opposita essent in eodē. sz est idē instans infusionis grē ⁊ nō eē culpe Unde negaē q opteat eē duo instātia Ultra inter q̄ ⁊c. verū inter duo instātia tpis nostri ē tēpus mediū sz nō inter duo instātia vel nūc tpis discreti Et in illis q̄ mēsuraē tpe discreto daē vltimū instās eē. Sz nō in hijs q̄ hñt ordinem ad tps nostrum. sic ē iustificatio. nā tpe mēsuranē nō solū q̄ sunt p se in tpe qd ē mēsura mot⁹ celi. sz etiā ea q̄ hñt p accidēs ordinē ad motū celi inqñtū ɔsequunē ex aliqb⁹ q p se hñt ordinē ad tps pdictū. ⁊ sic ē in iustificatōe impij q ɔsequiē ex aliqb⁹ cogitatōib⁹ ⁊ locutōib⁹ ⁊ alijs hmōi motib⁹ q̄ p se mēsuraē tpe mot⁹ celi. vñ sicut idē ē instās qd ē ter. min⁹ tpis mēsurantis alteratiōem putā gñationi substātiali ⁊ in q̄ introduciē forma naturaē ⁊ abijciē forma pcedens. sic in pposito in vno instāti qd est terminus cogitatōis pcedētis introduciē grā ⁊ abijciē culpa. vñ datur vltimū tps sez pcedēs illud instans sz nō daē vltimū instās. Quare negaē ɔña. vide de materia illi⁹ solutōis D. san. in de veri. matē. xxviij. q. ij. ad x^m Et in iiij. dis. xi. q. p. ar. iij. qſt. 2ª. ad 2^m. Tangitur etiā aliq̄ sats de tpe discreto. de q̄ pma pte. q. liij. ar. ij ⁊ iij

¶ Utrū gratie infusio sit pma ordine nature inter ea q̄ requiruntē ad iustificatōem impij

L

Ad octauū sic proceditur Uidetur q grē infusio non sit prima ordine nature iter ea que requiruntē ad iustificationem impij Prius enim est recedere a malo q̄ʒ accedere ad bonum. frm illud psaē. Declina a malo et fac bonum. sed remissio culpe pertinet ad recessum a malo. infusio aūt gratie ptinet ad psecutionē boni ḡ naturaliter prius ē remissio culpe q̄ʒ infusio gratie ¶ P. dispositio precedit naturaliter formā ad quaʒ disponit sz mot⁹ liberi arbitrij est quedam dispositio ad susceptōem gratie. ergo naturaliter precedit infusionem gratie. ¶ P. peccatū impedit aīam ne libere tendat in deum. sed prius est remouere id qd ꝓhibet motū q̄ʒ motus sequaē. ergo prius est naturaliter remissio culpe ⁊ motus liberi arbitrij in peccatum q̄ʒ motus liberi arbitrij in deū ⁊ q̄ʒ infusio gratie. ¶ Sed contra. causa ē prior naturaliter suo effectu. sed gratie infusio causa est omnium aliorum que requiruntē ad iustificatōem impij. vt supra dictum est. ḡ est naturaliter prior. ar. vij.

¶ Hic D. inquirit de ordine nature eorum quattuor que ad iustificatōem impij reqrūtur. opter enī psuppone re hic. q inter ea inter que nō est ordo tpis potest esse ordo nature ita q naturaēr in aliquo gñe cause vnū ē prius alio Sicut patet de materia et forma vñ solet dici q in vno instanti tpis sunt plura instantia nature

¶ Rñdeo dicēdū. q pdicta q̄ttuor q̄ reqruntē ad iustificatōem impij tpe q̄dē sunt simul. qr iustificatio impij nō ē successiua. vt dictum est. sz ordine nature vnū eoꝝ est prius altero. ⁊ inter ea naturali ordine pmū ē grē ifusio. scdʒ mot⁹ liberi arbitrij i deū. tertiū ē mot⁹ liberi arbitrij i pctm̄. q̄rtū vo ē remissio culpe. Ar. vij

¶ D. respondet tali ɔclone. pdicta quattuor (sez in articulo septimo) q̄ requirūē ad iustificatōnem impij tempore q̄dē sunt simul sed ordine nature vnū eorū est ⁊c. vt iacet in tota littera ista. Et intelligitur ɔclusio de istis vt ɔsiderantur ex parte dei iustificantis non ex parte hominis iustificati. vt patet ad pmum. habet autē hec ɔclusio sex partes. pmo pbat pmā. scdo q̄ttuor ptes sequentes. ibi. Cuius ratio est ⁊c. tertio sextā ibi. Quartū vo ⁊c. Cōclo vi

pma ḡ pars pbaē simul cū ɔclone ⁊ ex ar. pcedē. sic. iustificatio impij nō est successiua. ḡ oia quattuor q̄ ad ipsam necessario reqruntē sunt simul tpe. Añs patuit Tenet cōsequētia de se qr si q̄d ē in instāti. ḡ etiā ea sine qb⁹ esse nō potest. ⁊ ea q̄ ad ipsam necessario reqrunē. Sicut si homo est. necessario anima ⁊ corpus sunt

Consequenter cum dicit

¶ Cui⁹ rō ē qr i q̄libet motu naturalr pmū ē motio ipi⁹ mouētis. scdm āt ē dispō materie siue motus ipi⁹ mobil. vltimū vo ē finis vel termin⁹ motus ad quē terminaē motio mouētis. ipsa igiē dei mouētis motio ē grē infusio. vt supra dictū ē. mot⁹ āt vl dispositio mobil ē q̄dē duplex mot⁹ liberi arbitrij. termin⁹ āt vel finis mot⁹ ē remissio culpe. vt ex sup dictis pz. ⁊ iō naturali ordine pmū in iustificatōe ipij est gratie infusio. scdm ē motus liberi arbitrij in deū tertiū vo est motus liberi arbitrij in peccatū ar. vi. ar. vi.

¶ Probat alias q̄ttuor ptes sz qr scda ē gñalis ⁊ explicaē p sequētes. iō nō pbaē specialr sz alijs declaratē ipsa ē manifesta. pbat ḡ pmo tres simul sez tertiā q̄rtā ⁊ q̄ntā. scdo specialr pbat q̄rtā ⁊ q̄ntā ibi. propter h. ⁊c. Quo ad pmū arguiē sic In quolibet motu naturaliter pmū est ⁊c. vt in littera. sz motio dei est grē infusio. motus autē ⁊c. vt in littera. igiē naturali ordine pmū in iustificatōne ⁊c. Maior ē de se nota. minor patuit ar. vi. patet etiā ex hijs scda ps ɔclonis sz vnū illoꝝ q̄ttuor est prius altero ordine nature. Deinde cum dicit.

¶ Propter hoc enī ille qui iustificatur detestaē peccatū. quia est ɔtra deū. vnde motus liberi arbitrij in deū precedit naturaliter motū liberi arbitrij in pctm̄ cū sit causa ⁊ ratio eius

¶ Declarat specialr q̄rtā ⁊ q̄ntā ptem ɔclonis sic Motus in deum est causa ⁊ ratio motus in peccatum. ḡ pcedit naturaliter motum in peccatum. Tenet cōsequentia extra literam quia causa causato naturaliter prior ē Antecedēs patz quia ꝓpter hoc ille qui iustificatur detestaē peccatū qr est ɔtra deum Et si que alia esset ratio detestationis peccati q̄ʒ deus nō esset talis detestatio ɔtritio. nec mot⁹ reqsit⁹ ad iustificatōem. vt enī habeē in q̄rto sentē. Cōtritio ē dolor de pctis vt sunt offensa dei. Deīn ibi.

¶ Quartū vo ⁊ vltimū ē remissio culpe ad quaʒ tota ista trāsmutatio ordinaē sic ad finē. vt dictū ē. ar. p. ⁊ vi.

¶ Manifestat sextã et vltimã ptem õclõnis Et arguitur sic Tota trãsmutatio iustificatiua ordinat ad remissionẽ culpe sicut ad finẽ. igit ipa est vltimũ inter alia. Añs patuit ar. pmo et vi. Tenet õña extra litterã. qz finis posterior est hijs q̃ sunt ad finẽ in via executõnis. Et hijs habet respõsio formalis ad q̃sitũ qz ex tertia pte õclõnis habet q infusio grẽ ẽ poz ordine nature oib3 alijs ad iustificatõnem requisitis Nota tñ q hec õclusio pfertim accipienda est fm ordinẽ nature in genere cause efficientis. qz sic grẽ infusio pcedit remissionẽ culpe. s3 fm ordinẽ cause materialis est econtrario. Ut habet D. san. i de ista materia. xxviij. ar. vij. qz cũ ois dispõ ad formam ad genus cause materialis reducit. et cũ denudatio subiecti a dispõe õtraria sit q̃dam dispõ ad forme introducẽde receptõnem. ideo seqtur q abiectio vel remissio culpe sit dispõ ad grãm in genere cause materialis et p õñs in hoc gñe poz. cũ q̃ stat q in gñe cause formalis et efficiẽtis grẽ infusio est poz. qz forma expellit õtrariũ Et tenet se ex pte efficientis cuius ẽ silitudo p ipsum causata et ẽ finis. ideo ẽ simplr poz. qz illud ẽ simplr dõm pus. qd ẽ pus fm genus illius cause. q̃ poz ẽ i gñe causalitatis. Et ideo cũ grã ẽ poz i gñe cause final efficientis et forme q̃ sũt cause potes ideo Doc. h absolute dixit q grẽ infusio sit poz Uide de ista materia D. sanc. i iiij. dis. xvij. q. p. ar. iiij. q̃sti. pma

Confirmat rõ i contrariũ tertiã ptem õclõnis. et pbat q grẽ infusio est poz i gñe cause efficientis et formal qz est causa efficiens et motiua li. ar. et remissionis culpe formal et final omnium. quia et expulsio forme contrarie ordinatur ex natura ad formam introducendam. Silr mouet libe. ar. vt grãm consequatur et c.

¶ Ad pmũ ergo dicendũ q recessus a termino et accessus ad terminum dupliciter õsiderari potest Uno mõ ex parte mobilis et sic naturaliter recessus a termino precedit accessum ad terminum. pri9 eñ est in subiecto mobili oppositum quod abijcitur. et postmodum est id qd per motum assequitur mobile. Sed ex parte agentis est econuerso. agens eñ per formam que in eo pre existit agit ad remouẽdu3 õtrarium. sicut sol per suam lucem agit ad remouendum tenebras. et ideo ex parte solis prius est illuminare q3 tenebras remouere. ex parte autem aeris illuminandi prius est purgari a tenebris q3 cõsequi lumen ordine nature. licet vtrũq3 sit simul tempore Et quia infusio gratie et remissio culpe dicuntur ex parte dei iustificantis. ideo ordine nature prior est gratie infusio q3 culpe remissio. Sed si sumantur ea q̃ sunt ex parte hominis iustificati est econuerso. nam prius est ordine nature liberatio a culpa q3 consecutio gratie iustificantis.

¶ D. dupl'r soluit hoc argumentum. scdo ibi. Uel põt dici et c. Ad maiorẽ dr pmo. vera ẽ ex parte mobil et subiecti et in exterioribus motibus. qz ibi ẽ poz recessus q3 accessus secus i interioribus motibus. qz ibi poz ẽ accessus vt patebit ad tertiũ. Nam finis et terminus h3 rõnem pncipij Sz negat q ordine nature ex pte agẽtis naturalr eñ pus agens introducit formã q3 repellat dispõnem contrariam qz nõ nisi p formam agẽs expellit. s3 verũ ẽ q ex pte mobil et subiecti. Et p õñs i gñe cause material poz ẽ recessus a termino a q̃ q3 accessus ad terminũ ad quem q̃ habetur p grãm infusam Minor conceditur. s3 oportet intelligere q tal recessus nõ ẽ nisi p actõnem agẽtis et i proposito p infusionẽ grẽ. et querimus an ordine nature deus poz remittat culpam vl infundat grãm et non inqrimus de iustificatõe ex pte iustificati q̃ ẽ subiectum et materia iustificatõnis Quare negatur õña. q sit pus simplr et i ordine ad deũ iustificantem q3 infusio grẽ. sicut et in naturalibus clare patet. q sol naturaliter prius illuminat anteq3 expellat tenebras.

¶ Uel potest dici q termini iustificatõnis sunt culpa sicut a q̃. et iusticia sicut ad quẽ. gratia pro ẽ cã et remissionis culpe et adeptõis iusticie

¶ Secũdo dico ad maiorẽ. q recedere a malo ẽ pus in gñe cause materialis tanq3 terminus a quo sed infusio grẽ ẽ causa. recessus a termino a quo et causa termini ad quẽ et p õñs poz in genere efficiẽtis cause et formal. recessus eñ a termino a quo ẽ poz via gñatõnis et mot9. et reducitur ad genus cause material. s3 accessus ad termini ad quẽ. est prior fm genus cause final. et qz grẽ infusio ẽ causa vtriusq3. iõ in gñe cause formalis et efficiẽtis vtrũq3 pcedit. Minor õcedit. s3 negat õña. s3 bñ pbat in gñe cause material poz ẽ remissio culpe. Uel põt dici tertio ad minorẽ q pus ẽ recedere a malo quo ad vitatõem opis mali q3 accedere ad bonũ. i. opus bonũ. min9 eñ ẽ dimittere malũ opus q3 facere bonũ opus et p õñs naturaliter ẽ pus. Sz negat q malus habit9 vel aliqd hñs se p modũ habit9 pus simplr expellat q3 infundat habit9 bon9 qz habit9 bon9 in gñe cause finalis formal et efficiẽtis poz est et p õñs simpliciter prior.

¶ Ad secundũ dõm q dispõ subiecti pcedit susceptionẽ forme ordine nature. seqt tñ actõem agentis p quã etiã ipm subiectũ disponit. et iõ mot9 liberi arbitrij nature ordine pcedit õsecutõem gratie. sequitur autem gratie infusionem.

¶ Maior vera quo ad receptõnem vel õsecutõnem in subiecto. et sic in gñe cause materialis. qz videlicet subiectũ non recipit nisi dispositu3. sed negat Minor ex pte agẽtis qz tale p actõnem suã disponit subiectũ ad formã Ad minorẽ õcedit. s3 ẽ dispõ causata p actõnem dei q̃ ẽ infusio grẽ. qz deus infundẽdo grãm simul excitat li. ar. ad motũ dispositiuũ dispõne indultante a grã quo ad tẽpus. licet ordine nature sequat infusionẽ. Quare negat õña. qz sicut ex pte aque intelligit dispõ ad calorẽ anteq3 recipiat calorẽ s3 talis dispõ non pintelligat actioni ignis in aquã sic in pposito hõ non recipit grãm nisi dispositus sed tñ illã dispõnem habet p infusionẽ grẽ. Quare ifusio ex pte dei poz est tanq3 mediũ q̃ disponit hoiem. s3 ex parte hois recipiẽtis grãm pintelligitur dispositio receptõni sed nõ infusioni Et oportet itez attendere qz loqmur de infusione et dispõne p motũ li. ar. vt fiũt a deo Et sic constat pcedere infusionẽ. Et nota q hoc argumẽtũ arguit õtra aliã ptem conclusionis scilicet q infusio non precedat motum liberi arbitrij

¶ Ad tertiũ dõm. q sicut phus dt in ij. physico. in motib3 animi oino pcedit motus in pncipiũ speculationis vel in finem actionis. s3 in exterioribus motibus remotio impedimẽti precedit assecutionẽ finis. et quia motus liberi arbitrij est motus animi

prius nature ordine mouetur in deū sicut in finem q̄ ad remouendū impedimentū peccati

¶ Pro intellectu solutionis huius argumenti. vide supra habita. q. xxv. ar. iij. ad tertiū. Et q. xxix. ar. ij. ad iij. vbi dictū fuit. q in motu exteriori naturali prior est remotio ɔtrarij q̄ accessus ad terminum vel adeptio finis. sed in motu appetitiuo ꝛ interiori prior ē accessus ad finem. vel intentio finis q̄ remotio ɔtrarij. vel recessus a malo. vnde dr̄ ad argumentū. Maior vera. sz dico q tendentia animi in deū fit per actū animi interiorē ꝛ appetitiuū qui p̄mo est ad finem ꝛ p̄ncipiū in appetibilib⁹ deinde in ea q impediunt a fine. Unde talis motus ɔuenit cū intentione nature q̄ respicit finē p̄mo. deinde remotionē cōtrarij. Ad minorem. Si intelligitur de motibus animi appetitiuis. negaṫ. imo in istis prior est motus appetitiu⁹ respectu finis. anteq̄ remoueaṫ impedimentū ɔsecutionis finis. Sed vera est minor in motib⁹ naturalib⁹ exteriorib⁹. vñ negaṫ ɔña. qꝛ per motū li. ar. homo tendit in finem ꝛ causam remotiuā peccati. Et per ɔsequens precedit remotionem culpe. vnde vult D. in solutione q motus affectiuus animi precedit remotionē impedimēti. Et hoc habet p̄hus. qꝛ tam in speculatiuis q̄ in appetitiuis prior ē mot⁹ in p̄ncipiū q̄ in ɔclusionē ꝛ p̄or motus appetitiuus in finem q̄ in alia ꝛc̄.

V ¶ Utrū iustificatio impij sit maximū opus dei.

Ad nonum sic proceditur. Uidetur q iustificatio impij non sit maximum opus dei. Per iustificationem enim impij ɔsequitur aliquis gratiam vie. sed per glorificationem consequitur aliquis gratiam patrie que maior est ergo glorificatio angelorum vel hominū est maius opus q̄ iustificatio impij. ¶ Preterea iustificatio impij ordinatur ad bonum particulare vnius hominis. sed bonum vniuersi est maius q̄ bonum vnius hominis. vt patet in primo ethicoꝝ ergo maius opus est creatio celi ꝛ terre q̄ iustificatio impij. ¶ Preterea maius est ex nihilo aliquid facere et vbi nihil cooperatur agenti. q̄ ex aliquo facere aliquid cum aliqua cooperatione patientis. sed in opere creationis ex nihilo fit aliquid. vnde nihil potest cooperari agenti. sed in iustificatione impij deus ex aliquo aliquid facit. id ē ex impio iustum et est ibi aliqua cooperatio ex parte hominis. quia Ar. iij. est ibi motus liberi arbitrij. vt dictum est. ergo iustificatio impij non est maximum opus dei. ¶ Sed contra est qd̄ in psalmista dicitur. Miserationes eius super omnia opera eius. ꝛ in collecta dicitur. Deus qui omnipotētiā tuam parcendo maxime ꝛ miserādo manifestas. ꝛ Augustinus dicit exponens illud Joā. xiiij. Maiora horū faciet. q maius est vt ex impio iustus fiat q̄ creare celum et terram

¶ Hic Doc. determinat duo dubia circa dicta. ꝛ primo de magnitudine iustificatiōis. Et quia duo alia opera dei scz creatio ꝛ glorificatio etiam magna sunt. que si iustificatio excederet. videretur esse maximum. Ideo illis duobus comparat in corpore.

¶ Respondeo dicendum q opus aliquod potest dici magnum dupliciter. Uno modo ex parte modi agendi. ꝛ sic maximum opus est creationis in quo ex nihilo fit aliquid.

¶ D. respondendo cōparat iustificatōnem impij ad creatione. secūdo comparat eam glorificatōi. ibi. sed sciendū ꝛc̄ Quo ad primū ponit duas ɔclusiones ɔparatiuas ꝛ q̄tum rōni. fm vnā distinctionē bimēbrem. cuius scdm mēbrū ꝛ ɔclusionē ɔformē ponit ibi. Alio mō pt̄ ꝛc̄. distinguit g̃ de magnitudine operū in titulo notata. q̄a dupl'r aliqd opus potest dici magnum. Uno mō ex parte modi agendi qꝛ scz fit tali modo qui reqrit maximā potentiam in agente. Et qꝛ non est aliqua ɔpotio vel potētia ex parte rei fiende ad hoc. q fiat. Ita q nec potētia obedientialis p̄cedit. saltem obedientialis realis sed solum precedit non repugnantia ꝛ potentia logicalis. vt patet ex prima parte. q. xlvi. ar p̄mo. ad p̄mū. Cōclusio p̄ma cōformis. Ex parte modi agendi sic est maximū opus creationis scz ꝛ non iustificatōnis. ꝛ tangit ɔbatōnem eius sub breuibus que ponitur in argumento tertio sic. In creatione aliqd fit ex nihilo simpl'r. in iustificatōne aliqd p̄supponitur qd̄ cooperaṫ. igiṫ ɔclusio vera. tenet ɔña. qꝛ facere ex nihilo ꝛ nullo p̄supposito est maior modus fiendi q̄ aliquo presupposito. Antecedens pro p̄ma parte supponitur ex prima parte. q. lxv. articulo primo. Circa secundā partem nota ɔpter explicatōnem etiā tertij argumenti. q D. sanc. in iiij. dis. xlvi. q. ij. ar. p̄. q̄sti. tertia ad scdm. videtur dicere oppositū. vbi dr̄. qd̄ in creatōe non est aliquid qd̄ repugnet creanti cū sit ex nihilo sicut in iustificatōe repugnat iustificanti inordinata volūtas. Hec ille que videnṫ esse cōtra dicta. qꝛ si est maior repugnantia ex parte iustificatōis. videtur q modus agendi sit maior. sz dicendū dupl'r. p̄mo q in creatōne non ē aliqua resistētia positiua et ad agentē vel creantē Sed in iustificatōe impij est resistētia ante iustificatōem qꝛ scz peccator hz ɔtrariam volūtatem iustificatōi sed tamē p̄ momento iustificatōis sp hz volūtatē cooperantē iustificatōi. vt D. hic dr̄. Dico scdo. q imo maior est resistentia in creatōne. q̄ in iustificatiōe. nō q̄dem q creandū agat in deū. sed ex parte subtractionis potētie recipientis. plus enī resistit qd̄ omnino subtrahit potētiā q̄ q posita potētia facit eā non esse ɔpinā. Nec ɔtraria dispositio impedit effectum. nisi in q̄tum facit potentiā indispositam. Et ideo est maior difficultas in creatione. vbi omnino materia non preexistit q̄ vbi preexistente materia est aliqd qd̄ effectui ɔtrariādo repugnat. Et vbi est potētia saltē obedientiaṫ. hec h̄n̄tur ex D. san. in iiij. dis. xi. q. p̄. ar. iij. q̄st. tertia ad scdm. ꝛ dis. xvij. q. p̄ma. ar. v. q̄sti. p̄ma ad scdm. Unde D. in iiij. supra sanc intelligendus est. qꝛ in creatione nō est resistentia positiua. est tamē p̄uatiua scilicet per subtractōnem omnis potentie ꝛ abilitatis. Et ista maior est. q̄ resistētia positiua. que tamē sine violentia a peccatore iustificando aufertur ꝛ inducitur dispositio cooperatiua ad iustificationē. Nullus enim adultus iustificatur nisi volens. vt patuit supra. Maximus g̃ mod⁹ est agendi. qui est ex nihilo et per consequens conclusio vera. Cōclo p̄ma

Consequenter cum dicit.

¶ Alio modo potest dici opus magnum propter magnitudinem eius qd̄ fit. ꝛ fm hoc maius op⁹ est iustificatio ipij que terminaṫ ad bonū eternū di

uine participatõnis q̃ creatio celi ⁊ terre que termi natur ad bonum nature mutabilis. ⁊ iõ Aug⁹. cum dixisset q̃ magis est q̃ ex impio fiat iustus q̃ creare celũ ⁊ terrã. subiũgit. Celũ em̃ ⁊ terra trãsibit. pdesti natoꝝ aũt salus ⁊ iustificatio permanebit.

¶ Subiũgit scd̃m mẽbrũ dicte distinctionis fm q̃ dr̃ opus magnũ ꝓpter magnitudinẽ eius q̃ fit. Primo em̃ modo dr̃ magnũ opus. cũ res facta in se sit parua sz da sit modo magno. hic aũt dr̃ econtra qr̃ res que fit ẽ mag na magnitudine virtutis. i. nobilis ⁊ excellentis nature.

Cõclo. ij. Cõclusio scd̃a respõsiua ꝯformis ẽ. Hoc mõ maius op⁹ est iustificatio impij q̃ creatio celi ⁊ terre. ꝓbat̃ rõne fun data in auctoritate btĩ Augustini. Iustificatio ipij termi natur ad bonũ eternũ diuine participatõis. creatio aũt celi ⁊ terre terminat̃ ad bonũ nature mutabilis. igit̃ ꝯclo vera. ꝯña nota. qr̃ bonũ diuinũ ⁊ eterni ordinis nobili⁹ ẽ q̃ bonũ nature mutabilis ordinis. Circa añs nota dili genter verba D. cũ dicit. q̃ iustificatio terminatur ad bo nũ eternũ diuine participationis: quia per grãm incboat̃ in iustificato ipsa beatitudo. que est participata eternitas altioris ordinis q̃ sit quecũq̃ duratio vel mẽsura rei na turalis create. Excedit enim eternitas participata ipsum euũ. tanq̃ qd diuini ⁊ eterni ordinis excedit omne natu rale. Et cum hoc ipso eternitas participata immutabilis or est ipso euo vt patebit. pma parte. q̃st. x. ar. v. Quare Doct. bene ꝓbat excessum iustificatõis sup creationem per participationem diuinam eterni boni qd est altioris ordinis quocũq̃ bono nature etiã angelice. Et nota q̃ etiam creatio celi terminat̃ ad bonum nature mutabilis ordinis. tũ quia celum mouetur localiter. tũ quia celum esto quo ad substantiam mensuret̃ euo. tamen habet con iunctas mutationes. sz eternitas ꝑticipata. est ꝑticipatio diuine imutabilitatis ⁊ per ꝯñs maior.

¶ Sed sciendũ est q̃ aliqd magnũ dr̃ dupliciter. Uno mõ fm quantitatẽ absolutã. ⁊ hoc mõ donũ glorie est maius q̃ donum gratie iustificantis impi um. ⁊ fm hoc glorificatio iustorum est maius opus q̃ iustificatio impij.

¶ Hic ꝯsequenter D. ꝯparat iustificatõem impij alij operi magno scz glorificatõi ex q̃ etiã soluit pmũ argumẽ tũ in expositũ. Et iterũ ꝓsequit̃ hoc duabꝰ ꝯclonibꝰ respõ siuis. fm vnã distinctõez bimẽbrẽ cui⁹ scd̃m ⁊ scd̃am ꝯclo nẽ. ponit ibi. Alio mõ dr̃ ⁊c. Notat q̃ q̃si subdiuidendo scd̃m mẽbrũ pme distinctõis q̃ aliqd dr̃ magnũ dupr̃. Uno mõ fm q̃ntitatẽ absolutã: qr̃ videlicet in se ẽ qd mag nũ nõ ꝯparãdo ad illũ vel aliũ. sed qr̃ fm se est excellens

Cõclo. iij. Cõclusio pma iuxta hoc mẽbrũ. ⁊ tertia in ordine. Secũ dũ hoc glorificatio iustoꝝ est maius opus q̃ iustificatio impij. sz fm q̃ntitatẽ absolutã ei⁹ qd fit. ꝓbat̃. qr̃ donum glorie est maius q̃ donũ gratie iustificãtis impiũ. igit̃ cõ clusio vera. ꝯña nota. Circa añs nota q̃ donũ glorie im portat ipsam etiã gratiã iustificantẽ sed vt ꝯsumata est. et cũ hoc dotes a gratia ꝯsumata ꝓfluentes scilz lumẽ glo rie ꝯprehensionẽ ⁊ fruitionẽ de qbꝰ supra. importat etiam ipsam beatitudinẽ. qre clarũ est añs q̃ donũ glorie quod oĩa ista implicat maius est. q̃ gratia viatica iustificantia etiam cum omnibus virtutibus sibi coniũctis

Deinde cum dicit.

¶ Alio mõ dr̃ aliquid magnũ q̃ntitate ꝓportio nis sicut dicit̃ mons paruus ⁊ milium magnũ. ⁊ h modo donũ gratie impiũ iustificantis est maius q̃ donũ glorie beatificantis iustũ. quia plus excedit donũ gratie dignitatẽ impij qui erat dignus pena q̃ donũ glorie dignitatẽ iusti. qui ex hoc ipo q̃ ẽ iu stificatus est dign⁹ gloria. ⁊ ideo Aug. dr̃ ibidẽ Iu dicet q̃ pt vtrũ maius sit iustos angelos creare q̃ impios iustificare. certe si equalis est vtrũq̃ poten tie. hoc maioris est misericordie. Et per hoc patet res ponsio ad primum.

¶ Prosequit̃ scd̃m mẽbrũ subdistinctiõis q̃ alio mõ dr̃ aliqd magnũ q̃ntitate ꝓportionis qd oñdit exẽplo. alia exẽpla ponit D. pma pte. q. v. ar. iij. ad q̃rtũ de dono par uo dato paupi. qd ꝯpatiue mai⁹ ẽ q̃ magnũ datũ diuiti Et 2ª 2e. q. cvi. ar. ij. ponit exẽplũ de dono dato innocẽ ti qd absolute maius est. sz donũ datũ penitenti maius ẽ ꝯparatiue ad ipm penitẽtẽ peccatorẽ q̃ cũ dignus esset pe na dat̃ sibi gratia. Cõclusio scd̃a ꝯformis ⁊ vltima est. Concl. iiij.

Hoc mõ donũ grẽ impiũ iustificãtis ẽ maius q̃ donum glorie beatificãtis iustũ scz ꝯpatiue. ꝓbatur. Plus excedit donũ gratie dignitatẽ impij q̃ donũ glorie dignitatẽ iu sti. igit̃ ꝯclo vera. Tenet ꝯña. qr̃ dare ei qui minus dign⁹ est maius est ꝓportionabilr̃. Añs ꝓbat̃. qr̃ impi⁹ erat dig nus pena ⁊ non gratia. iustificat⁹ aũt est dignus gloria. io est mai⁹. q̃ illi dat̃ gratia q̃ illi gloria. Est aũt ista maio ritas nõ in dato sed q̃si in rõne dandi. qr̃ nõ est rõ vel dig nitas ex pte impij sed est rõ ⁊ dignitas ex parte iusti vt de tur sibi gloria ⁊ magis excedit modicũ donũ indignũ q̃ magnũ donũ dignũ ⁊ iustũ. Et oñdit D. hãc rõnem esse de mẽte btĩ Aug. ⁊ habet̃ ex ista auctoritate ad ꝓpositũ q̃ est maioris misericordie iustificatio impij. qr̃ minor di gnitas est ex pte peccatoris. Et sic iustificatio est maior ꝓportionabilr̃. q̃to minor est rõ ⁊ dignitas ex pte peccato ris. sc. q̃ hoc q̃ de⁹ iustificet impiũ mai⁹ sit q̃ q̃ glorificet iustũ. sc. q̃ maioritas cadat sup hoc totũ. q̃ de⁹ iustificat impiũ q̃ q̃ glorificet sanctũ. Et per hec dicta vult Do. satis factũ esse pmo argumento

¶ Pria auctoritas argumẽti i 3rũ ẽ ꝓvltia ꝯclone dire cte qr̃ i iustificatõe manifestat̃ maxia misericordia ⁊ ma ximũ ẽ ꝓportionabilr̃ iustificare ipiũ. ⁊ ẽ etiã ꝓ 2ª ꝯclone de 2ª auctoritate scz collecte. vide pma pte q. xxv. ar. iij. ad iij. qr̃ ex h q̃ de⁹ p libitu suo parcit ⁊ miseret̃ oñdit q̃ nõ habet superiorẽ potestatẽ ⁊ p ꝯsequens maxime potesta tis est Et qr̃ parcendo ⁊ miserendo pducit ad ꝑticipatio nem infiniti boni qd est infinite ⁊ diuine ꝟtutis. ergo ha bet̃ ex ista auctoritate vltima ꝯclusio similr̃ ⁊ scd̃a Ter tia auctoritas btĩ Aug. est pro eadẽ scd̃a ꝯclusione. vt pa tuit in cor. vbi applicata fuit. de q̃ videiij. pte. q. xliij. arti. iij. ad v. Ad pmũ. pma pars assumpti ꝯcedit̃ sz ali quis peccator omnino indign⁹ ꝯsequit̃ grãm ex pte cuius nõ est. quare sibi detur gratia. Ad scd̃am ptem assump ti ꝯcedit̃ q̃ ꝯsequitur gratiã ⁊ gloriam partie q̃ est maior absolute ⁊ in se sed non est maius qd dat̃ sancto. imo ma ius ẽ scz maioris misericordie q̃ gratia detur impio. Ad ꝯñs verũ. glorificatio est maius quo ad donũ collatum et in se ꝯsideratũ. sed tamen iustificatio est maius opus fm q̃ntitatẽ ꝓportionis ⁊ ꝯparatõis ad deũ cui datur. et ꝓbat tertiam cõclusionẽ cor. quia gloria est quidẽ maior gratia vie. sz mai⁹ est dare grãm petõri q̃ gloriã sanctis qr̃ magis excedit gratia petõrem q̃ gloria sanctũ

¶ Ad scðm dðm. q bonū vniuersi est maius q̄ bonū particulare vnius. si accipiat vtrūq3 in eodē genere. sed bonū gratie vnius maius est q3 bonum nature totius vniuersi.

¶ Maior vera. s3 ad pticulare vni⁹ diuinū ⁊ diuini ordinis. qð superexcedit oīa naturalia. nec p̄t alicui eē 9naturale q2 pticipatio diuinitatis. Minor distinguit. vera est si vtrobiq3 bonū ē eiusdē ordinis ⁊ rōis. tūc eīn bonū vniuersi mai⁹ ē. Si āt bonū vni⁹ sit diuinū. bonū āt tot⁹ vniuersi sit naturale. negat minor. Probatio āt phi. p̄. ethic. loqt de bono vni⁹ rōis ⁊ ordinis. q2 sic bonū. q̄to cōius pluribz. tāto meli⁹. bonū āt iustificatōn ē sup̄ ordinē oim naturaliū. Quare negat 9ña.

¶ Ad tertiū dðm. q rō illa procedit ex pte modi agēdi. fm quē creatio ē maximū opus dei.

¶ Maior vera. q̄ ad modū agēdi. sic maius ē ex nihilo aliqd facere. q2 ibi nihil 9curris. nec 9currere p̄t. s3 ē soli⁹ dei. tali mō aliqd facere. Minor 9cedit. g̃ ⁊c. vez. iustificatio nō ē maximū op⁹ q̄ ad modū agēdi. ē tñ maximū q̄ ad id qð agit ⁊ fit. Et h̄ fm opatōnem ad cū in q̄ fit. vñ hec rō ē, p p̄ᵃ 9clone. nō tñ 9̄ scðam. nec 9̄ q̄rtā.

X ¶ Utrū iustificatio impij sit opus miraculosū

AD decimū sic p̄cedit. Videt q iustificatio sit op⁹ miraculosū. Opa eīn miraculosa sunt maiora nō miraculosis. s3 iustificatio ipij ē mai⁹ op⁹ q̄ alia opa miraculosa. vt p3 p Aug. in auctoritate īducta. g̃ iustificatio ipij ē op⁹ miraculosū. ¶ P̄. mot⁹ volūtatis ita ē in aīa sicut īclinatio natural' i rebz naturalibz. s3 qñ de⁹ aliqd opat in rebz naturalibz 9̄ inclinatōez nature ē op⁹ miraculosū. sic cū illumiat cecū vl' suscitat mortuū. Volūtas āt ipij tēdit in malū. cū igit de⁹ iustificādo hoīem moueat eū in bonū. videt q iustificatio ipij sit miraculosa. ¶ P̄. sicut sapiētia est bonū dei. ita ⁊ iusticia. s3 miraculosū ē q aliqs subito sine studio sapiētiā assequit a deo. g̃ miraculosū ē q aliqs impi⁹ iustificet a deo. ¶ S3 9. opa miraculosa sunt sup̄ potētiā naturalē. s3 iustificatio ipij nō ē sup̄ potētiā naturalē. Dicit eīn Aug⁹. in libro de p̄destinatōe sctōx. q posse hr̄e fidē. sicut posse habere charitatē nature ē hoim. habere āt grāz ē fideliū. g̃ iustificatio impij nō est miraculosa

¶ Hic D. determiat aliō dubiū de q̄dā 9ditōe iustificatōis. an sit ⁊c. ex q̄ aliq̄ est maximū.

¶ Rñdeo dðz. q in opibz miraculosis tria 9sueuerūt iueniri. q̄x vnū ē ex pte potē agentis. q2 sola diuīa v̄tute fieri pñt. ⁊ iō sunt simplr mira. q̄si habētia cām occultā. vt in p̄mo dictū est

q.cviij ar.vij et octauo q.cx.art.iiij. ¶ D. distincte rñdet fm q tria reqrunt ad op⁹ miraculosū q̄ declarat D. p corp⁹ iuxta qðlibet rñdēdo. iuxta scðm ibi. 2° in q̄busdā. iuxta tertiū. ibi. Tertio mō ⁊c. Quo ad p̄mū reqsitū p̄° declarat qd illð sit. 2° subiūgit p̄mā 9clonē respō. 9formē. ibi Et fm ⁊c. ¶ Notat g̃ D. post dicta p̄. p. q. cv. ar. vij. et. viij. q i opibz miraculosis 9sueuerūt tria iueniri. i. reqrunt tres 9ditōes ad op⁹ miraculosū pfecte. Primū ē. sine q̄ nullo mō ē miraculū tāq̄ nō absolute mirādū vl' admiratōe plenū. ⁊ ex pte potētie agētis q̄ ē diuīa v̄tus. Vñ nihil qð fit a potēa creata ē simplr miraculū. q2 cā miraculi d3 oī creature naturalr eē occulta. Et hec sola ē v̄tus diuīa. vñ illa simplr dicunt miracula fm D. sanc. 3° 9̄ gēti. ca. q. q̄ diuinit⁹ fiūt pter ordinē cōiter fuatū in rebz. E. h̄ mēbrū videt icidere cū eo. qð D. sanc. p̄. p. sup̄. ar. viij. vocat miraculū q̄ ad substātiā facti. vel q̄tū ad id qð fit. q2 sc3 fit aliqd qð solus de⁹ facere p̄t. cui⁹ v̄tus ē mirabil' ⁊ oibz naturalr occulta. Et in 9̄ gēti. sup̄. dr miraculū. qð creatura nūq̄ facere p̄t Et in 2°. dis. xviij. q. p̄. ar. 3° dr. miraculū qð ē sup̄ naturā pfectum si alie 9ditōes sequētes adessent. Cōseqnt cū dr

¶ Et fm h̄ tā iustificatio ipij q̄ creatio mūdi et vniuersalr omē opus qð a deo solo fieri potest miraculosum dici potest.

¶ Subiūgit p̄mā 9clonē correspōdentē illā. Scðm hoc (id ē attēta tñ ista 9ditōe) tā iustificatio impij q̄ creatio mūdi ⁊c. vt iacet i lr̄a. Probat ex dictis. q2 oē illð op⁹ dr h̄ mō miraculosū. qð fit a sola v̄tute oibz naturalr occulta ⁊ admirāda. s3 ista sunt hmōi. igit ⁊c. Maior ⁊ minor patēt ex p̄. p. ⁊ ex sup̄ dictis. ¶ Nota h̄. p maiori itellectu. q opa q̄ fiūt a solo deo fm subam facti sunt duplicia. Quedā eīn fiūt a v̄tute diuīa fm ordinē īstitutū a deo. fm cursum cōem ⁊ ordinē cōem fuatū in rebz. siue in naturalibz siue g̃tuitis. Alia sunt q̄ fm subam fiūt a solo deo sine oibz causis scðis. nō fm ordinē quē de⁹ īstituit i rebz vl' nature vel g̃re. q̄ ordo nob̄ p naturalē cognitōem vl' fidem manifest⁹ ē. s3 fm ordinē ⁊ influxū specialē. sicut est duo corpa eē sil'. sicut ē trāssubstātiatio panis. ⁊ incarnatio q̄ fiūt a deo. nō fm 9suetū ordinē ab antiq̄ obfuatū. Et p̄ma q̄dē dicunt miracula solū fm q̄d. Scða v̄o dicunt miracula simplr. ⁊ tenēt summū g̃dū in miracul'. vt h3 D. p̄. p. Ad miraculū eīn reqrit q sit p̄ter causas secundas. ⁊ nō fit a deo fm cōem modū in rebz īstitutū. s3 sit p̄ter ordinē cōem cause sue. s. etiam dei. ita q nō fiat a deo. sicut solet cōiter opari in naturalibz vl' g̃tuitis. Vñ p3 q creatio ⁊ iustificatio. nō ē ex hac vna 9ditōe dicēda simplr miraculosa. imo vt patebit simplr dicēda ē nō miraculosa. q2 licz suba facti sit a v̄tute occulta. q2 tñ fit mō 9sueto fm cōem modū. ideo tal' nō ē miraculosa. vt patebit circa tertiā 9clonē. Cōsequēter ibi

¶ Scðo in q̄busdā miraculosis operibz inuenit q forma inducta ē supra naturalē potentiam talis materie. sicut in suscitatōne mortui vita est supra naturalē potentiā talis corporis

¶ Prosequitur scðam 9ditōem reqsitā ad miraculum quā p̄mo declarat. 2° subiūgit 9clonem respon. 9formez ibi. Et q̄tū ad ⁊c. Scðm g̃ inuentū in miraculo ē. q forma inducta ē sup̄ naturalē potentiā talis nature (.i. capacitatē p̄pinquā) Et ponit exemplū de suscitatōe mortui. vbi vita est supra naturalē potētiā ⁊ capacitatē p̄pinquā talis corpis. Et redit hoc membrū in idē cū eo qð D. p̄. p. supra dr. excedēs facultatē nature q̄tum ad id in q̄ fit. sicut etiā est illuminatio cecox. Potest eīn natura causare visum. sed nō in ceco. ⁊ vitā. s3 non in mortuo. Et in 9tra genti. supra. vocat miraculū in q̄bz deus aliqd facit qð natura facere p̄t. sed nō p illū ordinem. Hoc. tñ in secundo. vocat suscitatōem mortui miraculū supra naturā. Et hoc verum q̄tum ad id in quo fit vita. Alibi aūt dr. q nō sit supra naturam. q̄tum ad id qð fit sc3 vitam. sed modus fiendi, est supra naturā. Quandocū dr

¶ Et q̄ntū ad h̄ iustificatio ipij nō ē miraculosa. qꝛ naturalr̄ aīa ē grē capax. eo em̄ ipo q̄ facta est ad imaginē dei. capax ē dei p grām. vt Aug⁹. dī.

¶ Rn̄det iuxta h̄ mēbrū tali ɔclone 2ª. Quātū ad h̄ (scꝫ q̄ ad eē vł fieri sup̄ naturalē potētiā subiecti) iustificatio ipij nō ē miraculosa, pbaꝛ. naturalr̄ aīa ē capax grē igiꝛ ɔclo ṽa. ɔña nota. aīs pꝫ. Eo em̄ ipo. q̄ facta est ad imaginē dei capax ē dei p grāꝫ. vt Aug⁹. hꝫ. q̄re aīs vꝫ. ¶ Circa illud aīs ⁊ mēbrū distinctōis posset alicui videri. qꝛ D. sanc. vellet q̄ aīa eēt in poña naturali ad grāꝫ Et sic ɔcordaret cū Scoto in p° in q. pª. plogi. ⁊ in q̄rto dis. xlix. vbi ponit potētiā receptiuā actuū supnaturaliū eē naturalē. ⁊ potētiā oēm respectu act⁹ eē naturalē. sꝫ tm̄ respectu agētis aliquā ⁊ supnaturalē. qn̄ scꝫ agens nō naturalr̄ ē ipassiuū act⁹. Et videri posset. q̄ D. ɔcordet. q̄ dī potētiā aīe respectu grē eē naturalē. Cōstat āt q̄ poña aīe respectu grē ē poña receptiua. ⁊ grā act⁹ simplr̄ supnaturał. q̄ etiā f̄m D. sanc. ⁊ Scotū in 2°. dis. xxiij. nulli creature pt eē vel fieri grālis ⁊c. ¶ Ad h̄ dī q̄ D. sanc. loq̄ꝛ h̄ post ḃ. Augustiⁿ. allegatū in argumēto in ɔriū. q̄ dē in de p̄destinatōe scōꝝ. q̄ posse hr̄e fidē ⁊ charitatē ē nature hoim. Intelligiꝛ āt ḃtūs Aug⁹. q̄ ē nature hoim. sꝫ f̄m potētiā obediennalē. qꝛ videlꝫ ista poña obediētiał est in natura hūana. qꝛ icel'ectiua ad imaginē dei. Et ex h̄ ē in poña obediētiali f̄m capacitatē ꝓpinquā. q̄ capacitas ē in natura irrōnali. Vult ḡ D. sanc. post eū. q̄ grā nō ē sup̄ capacitatē naturalē. i. imediatā. sꝫ nō ē idē. eē naturaliter. imediate capax ⁊ eē in poña naturali ꝓprie. Constat em̄ q̄ statua tua ē capax imediate figure herculꝭ. non tm̄ ꝓprie naturalr̄. Vn̄ D. sanc. itelligit p naturalē capacitatē. receptiuitatē imediatā ⁊ ꝓpinquā q̄ capacitas nō ē in corpe mortuo respectu vite. Et q̄ D. h̄ accipiend⁹ sit vt dictū ē. scꝫ q̄ naturalr̄ accipiat large. nō ꝓ poña naturali q̄ naturalr̄ in actū inclinaꝛ. ⁊ in actū debitū ex natura quā dicim⁹ potētiā naturalē. Patet ex his q̄ ponit in de verita. mate. xij. q. iij. ad. xviij. vbi dī. q̄ in hūana aīa est poña passiua ad recipiendū lumē ꝓpheticū nō naturał. sꝫ tm̄ obediētiał poña. hec ille. Et in de ṽtutib⁹ q. pª. arti. x. ponit. q̄ aīa ad ṽtutes ifusas sit tm̄ in poña obediētiali sicut in mltis alijs locis. Ex qb⁹ hꝫ. q̄ etiā ad grām est tm̄ in poña passiua obediētiali. nature inserta. Vn̄ D. p capacitatē naturalē itelligit potentiā obedientialē nature insertā. ⁊ capacitatē ꝓpinquā. ¶ Pro q̄ nota q̄ f̄m D. sanc. in q̄rto. dis. ix. q. p. ar. 3°. q̄sti. 3ª. ad 3ᵐ. Obediennał poñe mlti sunt modi. Et f̄m D. pª p. vbi sup̄. miracula f̄m quelibet modū hn̄t diuersos gdus. scꝫ etiā f̄m excessum nature f̄m id in q̄ aliquid miraculose fit. Qn̄q̄ em̄ f̄m D. sanc. in 3°. dis. 3ª. q. ij. fit aliq̄d in ⁊ ex eo qd̄ ē ipropotionatū ad effectū. sicut visus in ceco. ⁊ vita in mortuo. Aliqn̄ āt aliq̄d fit in eo cui⁹ ē imediate capax. ⁊ eius imediatū receptm̄. ⁊ tn̄ ad vtrūq̄ est in poña obediētiali. Vn̄ D. h̄ inuit istos duos modos poñe obediētalis. qꝛ corp⁹ mortuū ē in poña obediētiali ad vitā. sꝫ i poña improportionata videlꝫ. qꝛ f̄m D. ibidē in 3°. Inducendo effectū miraculosum cū h̄ hꝫ inducere dispōnem. q̄ ɔpetit vite ⁊ nō p̄fuit. Corp⁹ em̄ mortuū ē oino indispositū ad vitā. ⁊ ocul⁹ cecus ad visum. In iustificatōne āt vt sic nō oportet inducere aliquā dispōnem. rōe cui⁹ aīa sit capax grē. imo aīa ē imediate capax. Licet em̄ in adultis oporteat p̄cedere motū volūtatis. h̄ nō ē ꝓpt capacitatē. sꝫ aliunde vt patuit. qꝛ videlꝫ q̄ volūtarie auersus ē. volūtarie debꝫ ɔuertere. Vn̄ f̄m D. sanc. in de verita. sup̄. q. ij. ad 2ᵐ. nō pexigiꝛ dispō materie ad grām obtinēdā. p quā videlꝫ fiat capax. Et ḡ. qꝛ aīa aliter ē in poña obediētiali ad grām q̄ corp⁹ mortuū ad vitā Illā alietatē D. inuit in isto mebro Et p naturalē capacitatē D. intelligit imediatā dispōnem aīe ad grām Oportet em̄ notare. q̄ poña naturał ē f̄m D. respectu debiti nature. ⁊ q̄ pt in actū deduci p agēs naturale ꝓpinquū. Et vbi cognita poña naturali. cognosciꝛ ⁊ act⁹. ad quē ē in poña naturali. q̄ oia desiciūt nature aīe. respectu grē. q̄ qꝛ ē diuini ordinis ⁊ sup̄ oēm ɔduōem nature. nullo mō aīe ex ɔduōe naturali debeꝛ. nec pt p agens naturale dari. nec pt sciri nisi p reuelationē. Vn̄ act⁹ dī supnaturał. nō solū p ɔpatōem ad potentiā supnaturalē. sꝫ etiā ad potētiā quā excedit. qꝛ oino alterius ordinis. nec nature ex se aliq̄ mō debeꝛ. sꝫ solū ex diuia ordinatōe ⁊ misericordia. Et ita videꝛ oportere dicere attentis his q̄ D. alibi dī. Deinde ibi

poña ad actū diuini ordinis nō est naturał

¶ Tertio mō in operib⁹ miraculosis inueniꝛ aliq̄d p̄ter solitū ⁊ ɔsuetū ordinē causandi effectū. sicut cū aliq̄s infirm⁹ sanitatē pfectā asseq̄ꝛ subito p̄ter solitū cursum sanatōnis q̄ fit a natura vł arte

¶ Deducit tertiā ɔditōem quā p° declarat. 2° subiūgit correspondentē ɔclonē tertiā. ibi Et q̄ntū ad h̄ ⁊c. Tertia q̄ ɔditio reqsita ad miraculosum op⁹ ē. vt aliq̄d fiat preter solitū ⁊ ɔsuetū ordinē causandi in reb⁹. qꝛ scꝫ fit aliq̄d nō sicut p grām ē influxū ordinatū ē in naturalib⁹ vł ḡtuiꝭ Et hāc ɔditōeꝫ D. pª p. vocat excessum nature q̄ntū ad modū ⁊ ordinē faciendi. qꝛ videlꝫ esto natura possit i sīlē m effectū. nō tn̄ tali mō ⁊ ordie. Et in ɔ̄ gētiles vocat q̄dā q̄ de⁹ facit qd̄ ɔsuetū ē fieri p opatōem nature. tn̄ absq̄ p̄ncipijs operantib⁹. Tunc ibi

¶ Et q̄ntū ad h̄ iustificatio ipij q̄nq̄ ē miraculosa. ⁊ q̄nq̄ nō. Est em̄ iste cōis ɔsuet⁹ cursus iustificatōnis vt deo mouēte interi⁹ aīam hō ɔuertaꝛ ad deū. Prio q̄dē ɔuersione impfecta ⁊ postmodū ad pfectā deueniat. qꝛ charitas inchoata mereꝛ augeri. vt aucta mereaꝛ pfici. sicut Aug⁹. dī. Qn̄q̄ ṽo tam vehemēter de⁹ aīam mouet vt statim quandā pfectionē iusticie assequaꝛ. sicut fuit in ɔuersione Pauli. adhibita etiā exteri⁹ miraculosa ꝓstratōne. ⁊ ideo conuersio Pauli tanq̄ miraculosa in ecclesia ɔmemoratur celebriter.

¶ Annectit talē ɔclonē huic mēbro. Tertiā in ordie Quantū ad h̄ (scꝫ fieri p̄ter ɔsuetū ordinē) iustificatio impij. q̄nq̄ ē miraculosa. ⁊ q̄nq̄ nō, pbaꝛ. iustificatio impij q̄nq̄ fit a deo. p̄ter solitū ordinē ⁊ modū iustificandi. q̄nq̄ fit f̄m ɔsuetū cursum. igiꝛ ɔclo ṽa. ɔña clara. qꝛ isto mō dī aliq̄d miraculosuꝫ. qꝛ fit p̄ter cōem modū fiendi a deo. Aīs declaraꝛ in lr̄a. Est em̄ iste mod⁹ ⁊c. et 2ª p⁹ ibi Qn̄q̄ ṽo ⁊c. qꝛ ɔuersio ⁊ iustificatio Pauli celebraꝛ in ecclia tāq̄ miraculosa. igiꝛ aliqn̄ ē iustificatio miraculosa q̄ ad hn̄c modū. vide de h̄ Doc. sanc in 2° sup̄ ad 2ᵐ. vbi vult q̄ creatio aīaꝝ ⁊ iustificatio facta f̄m cursum et dispōnem p̄uiā nō sunt dicēda miracula. ¶ Patꝫ igitur rn̄sio ad q̄sitū. q̄ iustificatio cōiter nō ē ꝓprie miraculosa qꝛ deficit in duob⁹ reqsitis ad miraculū. qꝛ nō ē sup̄ dispositōem aīe. Et qꝛ cōiter fit f̄m ordinē cause ꝓprie efficientis ⁊ disponentis. Vn̄ qꝛ due ɔditōes miraculi deficiūt iustificatōi ⁊ ɔuenit solū vna. iō magis dicēda ē nō miraculosa

culosa. quia plures sunt cause verificantes negatiuam
et vna tm̄ verificatiua affirmatiue. iō p; q̄d dōm ē̄t
¶ Argumētū in ɔ̄trariū ē expositū circa corp⁹. q̄ꝛ si
minor deberet rigorose examinari esset falsa. nec habet̄ ex
Augu⁹. q̄ꝛ nō sequitur posse habere grām est nature. ḡ na-
turale. sed sequitur q̄ ista potētia obedientialis ē nature in-
ferra tāq̄ꝫ prime disposite ꝛ capaci illius actus. Confir-
mat aūt aliqualr̄ scđam ɔ̄clōnē mīsuā
¶ Ad p̄mū ḡ dōꝫ. q̄ q̄dā miraculosa opa. etsi sint
minora q̄ꝫ iustificatio impij q̄ꝫtū ad bonū qđ fit. sꝫ
tm̄ p̄ter ɔ̄suetū ordinē taliū effectuū. ꝛ ideo plus ha
bent de rōne miraculi
¶ Ad minorē. si intelligit̄ q̄ miraculosa sint maiora
sꝫ quo ad id qđ fit. falsa est. sed vera est q̄ modus fiendi
miraculoꝝ maior est ꝛ incōsuetus p̄ter ordinē cause ꝓprie
Minor vera quo ad subam facti. sed nō fit mō mira
culoso cōiter. nec p̄ter ordinē iustificatōis. q̄ est fieri a deo
p̄ dispōnem liberi arbi. ꝓgrediente de imꝑfecto ad ꝑfec-
tum. Sed q̄dā alia fiūt q̄ sunt minora extra modū ɔ̄sue
tū. sicut subita curatio febris. ꝛ hmōi. q̄ sunt miracula q̄
ad modū. ꝛ non q̄ ad subam facti. quare negat̄ ɔ̄ñtia. q̄ꝛ
nō oē op⁹ magnū qđ fit a solo deo ē miraculū. vt patuit
¶ Ad scđm dōm. q̄ nō q̄ñcūq̄ꝫ res naturalis mo
uet̄ ɔ̄tra suā inclinatōem est opus miraculosum. ali
oquin miraculosum essꝫ q̄ aqua calefieret. vel q̄ la-
pis sursum ꝓiceret̄. sed q̄n hoc fit p̄ter ordinē ꝓprie
cause q̄ nata est facere hoc Iustificare aūt ipiū nulla
alia cā p̄t nisi deus. sicut nec aquā calefacere nisi ig-
nis. ꝛ iustificatio ipij a deo q̄ꝫtū ad h̄ nō ē miraclosa
¶ Maior vera quo ad inesse. ꝛ quo ad inesse f̄m in
clinatōem. sꝫ tm̄ ɔ̄ñā ē. q̄ꝛ iste libere incli. scꝫ mot⁹ volūta
tis. ille de ex nec̄itate Ad minorē. negat̄ vt iacet. q̄ꝛ nō
est miraculū. q̄ꝛ fit aliq̄d ɔ̄tra inclinatōēꝫ nature. sꝫ aliūs
de. q̄ꝛ videlꝫ p̄ter modū cause. ꝛ sic illuminatio ceci ē mi-
raculosa. q̄ ad id in q̄ fit visus. q̄ꝛ causa sua ɔ̄sueta nō est
nata facere visum in mortuo Ultra. ɔ̄cedit̄ q̄ volūtas
impij ante iustificatōēꝫ tendit in malū. sꝫ de ɔ̄muni lege
immutat̄ a deo f̄m modū ɔ̄suetum. vt scꝫ libere recedat a
malo sine coactōe. ꝛ libere velit id ad qđ deus volūtateꝫ
mouet. et dato sꝫ nō ɔ̄cesso. q̄ moueret̄ ɔ̄tra inclinatōem
suā. ꝓpterea nō essꝫ miraculū. q̄ꝛ tūc mot⁹ lapidis sursum
vl̄ calefactio aque essꝫ miraculosa. sꝫ q̄ꝛ nō fit p̄ter ordinē
ɔ̄suetū cause sue. imo fit f̄m ordinē nobis notū. saltē ex re
uelatōne. ideo negat̄ ɔ̄ñtia Nota q̄ q̄ꝫuis solus deus
essꝫ cā iustificatōis. p̄ hoc nō tollit̄ esse miraculosum. sꝫ q̄ꝛ
solus de⁹ est cā iustificatōis. ꝛ tm̄ f̄m ordinē ɔ̄suetū ꝛ no
tum. ideo nō est dicenda miraculosa. Transsubstātiatio
enī panis in corp⁹ xp̄i b̄n dictū fit a solo deo ꝛ tm̄ est mira
culosa. q̄ꝛ fit f̄m ordinē soli deo notū ꝛ p̄ter ordinē in rebꝫ
ɔ̄suetū. Unī isto mō intelligenda est solo cū dr̄. Iustifica-
re aūt impiū nulla cā p̄t nisi de⁹ Et cū hoc memoriter te
nenda sunt q̄ statim p̄cedūt scꝫ. sꝫ q̄n hoc fit p̄ter ordineꝫ
ꝓprie cause. q̄ nata est facere hoc. ꝛ sic iustificatio fit q̄deꝫ
a deo solo. sed nō p̄ter ordinē eius. et hoc loquēdo de cō-
muni lege ꝓpter iustificatōem Pauli
¶ Ad tertiū dōm. q̄ sapiētiā ꝛ sciam hō natus est
acq̄rere a deo p̄ ꝓpriū ingeniū ꝛ studiū. ꝛ ideo q̄n p̄
ter hūc modū hō sapiens vel sciens efficit̄. est mira
culosum. sꝫ grām iustificantē nō est hō nat⁹ acq̄rere
p̄ suā opatōēꝫ. sꝫ deo opante. vnde non est simile
¶ Maior vera quo ad esse donū. sꝫ tm̄ est ɔ̄ñā in mō
causandi ista dona ɔ̄sueto. q̄ꝛ sapiētia est donū dei de cō
muni lege acq̄sibile p̄ studiū ꝛ ingeniū hn̄tis sapiētiā vel
sciam sed iustitia de qua hic loq̄t̄. q̄ est termin⁹ iustifica-
tionis nata est haberi a solo deo. ɔ̄currēte tm̄ dispōne libe.
ar. Minor ɔ̄cedit̄. ꝛ rō est. q̄ꝛ sapiā nō est nata subito
acq̄ri sine studio. vn̄ q̄n subito infundit̄ fit p̄ter ɔ̄suetum
modū ꝛ ordinē fiendi. nō sic iustitia cum infundit̄ a deo
dictū est aūt q̄ fieri p̄ter ordinē ꝛ ɔ̄suetū causandi effectū
faciat miraculū. Negat̄ ḡ ɔ̄ñtia. q̄ꝛ infusio subita sapie
tie habꝫ tertiā ɔ̄ditōēꝫ req̄sitā ad miraculū. nō aūt iustificatio
Nota aūt. q̄ q̄ñcūq̄ꝫ est scđa ɔ̄ditio dicta in cor. ē etiā
tertia. sꝫ nō ecōtra. hoc est dicere. q̄n aliq̄d fit in eo qđ nō
est capax ꝛ dispositū p̄ aliqua forma. tūc fit etiā p̄ter so-
litū ordinē causandi effectū. qui est causare in natura dis-
posita. sed aliq̄d p̄t fieri p̄ter ɔ̄suetū ordinē fiendi ꝛ cau-
sandi illius effect⁹. ꝛ tm̄ fit in materia disposita. sicut patꝫ
exemplū ex solone de sapiētia subito infusa. q̄ fit p̄ter or-
dinē ɔ̄suetū. ꝛ tm̄ nō fit in natura nō capaci. vel nō dispo-
sita. imo mens hoīs est disposita ad sapiētiam
¶ Questio. xxiiij. et vltima. de merito.
Deinde ɔ̄siderandū est de merito. qđ est ef
fectus grē cooperātis. Et circa hoc q̄runtur decē. Primo vtꝝ hō possit aliq̄d me- A
reri a deo. Scđo vtꝝ aliq̄s sine grā pos-
sit mereri vitā eternā. Tertio vtꝝ aliq̄s p̄ grām pos
sit mereri vitā eternā ex ɔ̄digno. Quarto vtꝝ gra-
tia sit p̄ncipiū merendi mediāte charitate p̄ncipalr̄
Quinto vtꝝ hō possit sibi mereri p̄mā grām. Sex
to vtꝝ hō possit eā mereri alij. Septimo vtꝝ pos-
sit sibi aliq̄s mereri reparatōem post lapsum. Octa
uo vtꝝ possit sibi aliq̄s mereri augmētū grē vl̄ cha-
ritatis. Nono vtꝝ possit sibi mereri finalē ꝑseuerāti
am Decimo vtꝝ bona tēporalia cadāt sub merito
¶ Hic vltimo agit̄ de alio effectu gratie. inq̄ꝫtum est
cooperās. scꝫ de merito qđ ꝓcedit a grā. siue grā sit facīē
te siue gratuita motione simul cū libe. ar. Et p̄mo circa h̄
p̄mittit̄ quoddā p̄ambulū necessariū ad sequētia. scꝫ de
possibilitate merēdi. 2° agit̄ de mō ꝛ ɔ̄ditōe ipi⁹ meriti.
Utꝝ hō possit aliquid mereri a deo
Ad p̄mū sic ꝓcedit̄ Videt̄ q̄ hō nō possit
aliq̄d mereri a deo Nullus enī videt̄ mer
cedē mereri ex hoc q̄ reddit alteri qđ debꝫ
sꝫ p̄ oīa bona q̄ facimus nō possumus
sufficienter recōpensare deo qđ debemus. q̄n sp̄ ap̄ls
debeam⁹. vt etiā plus dr̄ in. viij. ethicoꝝ. vn̄ ꝛ Luce
xvij. dr̄. Cū oīa q̄ precepta sunt feceritis dicite. serui
inutiles sumus. qđ debuim⁹ facere fecim⁹. ḡ hō nō
p̄t aliq̄d mereri a deo. ¶ P̄. et eo q̄ aliq̄s sibi proficit
nihil videtur mereri apud eū cui nihil ꝓficit sed hō
bene operando sibi ꝓficit vel alteri homini. nō autē
deo. Dicit̄ enī Job. xxxv. Si iuste egeris q̄d dona-
bis ei. aut q̄d de manu tua accipiet. ergo hō nō p̄t ali
quid a deo mereri. ¶ P̄. quicūq̄ꝫ apud aliquē aliq̄d
meretur. ɔ̄stituit eū sibi debitorē. debitū enī est vt ali

quis merenti mercedē rependat. sed deus nulli est debitor. vñ dr Ro.xi. Quis prior dedit ⁊ retribuetur ei. ergo nullus a deo pt aliqd mereri. ¶ Sed contra est qd dr Hieremie.xxxi. Est merces opi tuo. sed merces dicitur qd pro merito redditur. ergo videtur q hō possit a deo mereri

¶ Hic D. determinat qstionē an est meritū hominis ad deū. an possit aliqd ab eo mereri

¶ Rñdeo dicēdū. q meritū ⁊ merces ad idē referūtur Id enī merces dr qd alicui recōpēsatur p retributione opis vel laboris. qsi quoddā pciū ipius

¶ Doctor respondendo duo facit Primo pmittit duas pclones pambulares. Scdam ponit ibi. Iusticia aūt ⁊c. Scdo ex eis deducit duas pclones responsiuas. pmā ibi. Et pter hoc ⁊c Secūdā ibi. Modus aūt ⁊c. Quo ad pmā pclonem pambularē pmo pmittit quoddā suppositū fundamentale. Secūdo infert ex eo ipam pclonē. ibi. Vñ sicut. ⁊c. Premittit ergo p fundamēto qd nois meriti. declarādo hoc p qd nois mercedis. q ad meritū relatiue dr. Et supponit pmo. q meritū ⁊ merces ad idez referantur. Qd suppositū pt intelligi dupliciter. Vno mō q referūtur ad idem terminū. scz iustuz. qr scz vtrūqz hz locum vbi inuenitur iustū. ⁊ sm modū iusti est modus mercedis vel meriti. Scdo pt intelligi. q referantur ad idē. id ē ad inuicē. qr videlz merces est q debetur labori vel opi. ⁊ itez meritū dr respectu mercedis. qr scz p meritum qs acqrit ⁊ facit sibi debitā mercedē. Et hūc sensum D. exponit. qr merces dr q datur alicui p retributiōe opis vel laboris (q scz se hz vt meritū) vt qddā pciū ipius Cōsequēter cū dr

¶ Vñ sicut reddere iustū pcium p re accepta ab aliquo est actus iusticie. ita etiā recōpensare mercedē opis vel laboris est actus iusticie

¶ Subinfert ex dicto fundamēto pmā pclonē pambularē. pcertim ex illo vbo. q merces se hz ad laborez vel meritū sicut pciū ipius. ⁊ est ista. recōpēsare mercedē opis. vel laboris est actus iusticie. Probatur a silitudine. reddere iustū pciū p re accepta ab aliquo est actus iusticie. ergo etiā reddere ⁊ recōpēsare mercedē opis vel laboris ē actus iusticie. Tenet pña ex dictis. qr merces se hz ad laborē sicut pciū ad rē acceptā. ⁊ est pciū laboris. ergo pña bona. Ex ista pclone habetur. q qr merces ⁊ meritū adinuicē dicūtur. ideo sicut merces dr q ex iusticia redditur vel datur. ita meritum est qd iuste exposcit. ⁊ cui iuste debetur merces. q aūt merces ex iusticia detur. pz ex ista pclone. Et p istā pclonem ⁊ eius intentum ad hoc deueniēdum est. q vbi nō est iusticia pprie. ibi nec merces nec meritū pprie inuenitur Cōsequēter ibi.

¶ Iusticia aūt eqlitas qdā est. vt pz p phm in.v. ethi. ⁊ io simplr ē iusticia inter eos qrz est simplr eqlitas. eorz vo quorz nō est simplr eqlitas nō ē simplr iusticia. sz qdā iusticie modus pt eē sicut dr qddā ius paternū siue dominatiuū. vt in eodē libro phs dr.

¶ Subsumit sub predicta pclone ⁊ infert scdam pclusionē pambularē talē. simplr est iusticia inter eos quorū est simplr equalitas. eorz vero quorz nō est simplr equalitas nō est simplr iusticia. sed qdam iusticie modus pt eē Ista pclo hz duas partes. Prima probatur rōne sic. recōpensare mercedem operis est actus iusticie. sed iusticia est equalitas quedā. ergo pclo ista vera. Maior fuit prima pclo pambularis. Minor est phi.v. ethicorz. Pro qua nota q iusticiā esse equalitatē pt intelligi dupliciter. ⁊ vtroqz mō valet ad ppositū. Primo qr iusticia est equalitas .i. vbi redditur equale p equali. ⁊ equiualēs dantur p acceptis Scdo mō intelligitur q est eqlitas quedā .i. inter eos un q sunt equales. vt hz phus.v. ethicorū. quo ad pncipari ⁊ subijci. i. est inter eos quorz vnus nō subijcitur alteri. ⁊ vnus nō est aliqd alterius. Et istis modis pt intelligi minor. et est vera. ⁊ deseruit ad ppositū. Scda ps pclonis explicatur ex.v. ethicorz. qr inter seruū ⁊ dūm. filiū ⁊ patrē. q nō sunt equales est aliqd ius sm quid ⁊ p silitudinē. scz dominatiuū ⁊ paternū. ⁊ tn inter eos nō ē simplr equalitas Nota. q iustū pprie est ad alterū simplr ⁊ equalē. alterum aūt simplr est. qd est omino distinctū ⁊ nihil eius. filius aūt est aliqd patris. ⁊ quodāmodo ps eius. seruus siliter ē instrumentū dni. Et scdo filius ⁊ seruus nō sunt equales. qr filius naturalr subest patri. ⁊ seruus subest dño. io non est ibi ius pprie. sed tn qr ⁊ filius est qdā hō subsistēs. siliter seruus est subsistens distinctū. ideo vt sic est aliqs modus et aliqua silitudo iusti inter patrē ⁊ filiuz. sed qr est aliqd patris nec sibi equalis. ideo deficit rō perfecti iusti Vide 2a2e.q.lvij.ar.iiij.

¶ Et ppter hoc in his in quibus est simplr iustum est ⁊ simplr rō meriti ⁊ mercedis. in qbus autē est sm qd iustū ⁊ nō simplr. in his etiā nō simplr est rō meriti. sz sm qd. inqztū saluatur ibi iusticie rō. sic enī ⁊ filius meretur aliqd a patre. ⁊ seruus a dño

Premissis fundamētis rñsionis. pñter doc. deducit pmā pclonē rñsi. q est negatiua. quā tn nō expresse sed implicite ponit talē. hō nō pt aliqd a deo mereri absolute sm pfectā iusticiā ⁊ rōnez meriti. Probatur ista pclo. in his i qbus est simplr iustū. est ⁊ simplr ⁊ absolute rō meriti. ⁊c. sed hois ad deū nō pt esse iusticia sm absolutā equalitatē ⁊ simplr. sed solū sm quādam pportiōem. ergo pclo vera. Huius rōnis D. ponit ⁊ pbat pmo maiorē. Scdo minorē. ibi. Manifestuz est ⁊c. Maior ergo pbatur. ⁊ sequitur ex pma pclone pambulari pmissa p moduz corollarij. qr bñ sequitur mercedē recōpensare ptinet ad iusticiā. ⁊ meritū est qd p mercedē tanqz pciū iustū recōpensatur. ⁊ merces ⁊ meritū ptinēt ad iustū. ergo maior vera. Scdam tn ptē D. specialr explicat. quō vbi nō est simplr iustū. sed sm qd. sic sm qd rō meriti. inqztū videlz saluatur ibi rō. i. qdā modus ⁊ silitudo iusticie. sicut filius meretur aliqd a patre. ⁊ seruus a dño nō pprie. qr qcqd facit est dni vel patris. sed tn inqzƚuz facit diligēter ⁊ libēter pt dari sibi aliqd qd est quasi merces. Oportz enī scire q qñ est simplr iustū. tūc tenetur qs satisfacere ⁊ recōpēsare. Dñs aūt nō tenetur seruo aliqd. ideo ibi iusticia nō hz locū. nec iusta recōpēsatio simplr. sz sm qd. inqztū dat aliqs nō alteri ⁊ operāti pter bonū eius. sed q deest debitū. ideo ⁊ iustū simplr Deīn cū dr.

¶ Manifestū est aūt q inter deū ⁊ hoiem est maxima inequalitas. in ifinitū enī distāt ⁊ totuz qd est hois bonū est a deo. vñ nō pt hois ad deū eē iusticia sm absolutā equalitatē. sed sm pportiōez quādā inqztum scz vterqz opatur sm modū suū

¶ Subiūgit minorē pncipalē. ⁊ pbat pmā ptē sic. simpliciter est iusticia inter eos quorz est simplr equalitas. ergo inter deū ⁊ hoiem est maxia ineqlitas. ergo minor vera quo

ad pmaȝ ptem. Maior ista fuit scda pclo preambularis
ideo pȝ. Minor pbaṫ in lra. qȝ in infinituȝ distāt. ex qua
distāntia hateṫ q hō naturalr subijciṫ deo. ⁊ non est eq̄lis
ſm ónicipari ⁊ subijci. vt dȝ ph̄s. g̃ nō est equalitas scdo
mō. Scdo. qȝ totū qd̄ est homis bonū est a deo. g̃ nō est
equalitas pimo mō dicta. qn̄ scȝ aliq̄d facit qd̄ nullo mō
est alteri⁹. nec sibi debet hoc facere. qȝ g̃ omne bonū est ho-
mini a deo. ideo nō reddit aliq̄d de suo qd̄ nō sit pus dei
et p pn̄s ibi nō est pfectū iustū Scdo D. explicat secūdā
ptē istius pclonis. scȝ q est iusticia inter deū ⁊ hoiem ſm
equalitatē quādā. inq̄tū scȝ vterq̄ opaṫ ſm modū suū. si
cut etiā serui est iusticia ſm pportōem. qȝ facit qd̄ pt ⁊ qd̄
teneṫ. sic hō facit qd̄ pt iuxta modū suū. ⁊ p pn̄s iustū est
vt etiā de⁹ faciat cū hoie qd̄ cuȝ decet ⁊ sibi competit. ita
q sit pportio. i. pportionabilitas ⁊c. Deīn ibi

¶ Modus aūt ⁊ mēsura humane v̄tutis hoi est
a deo. ⁊ ideo meritū hois apud deū esse nō pt nisi ſm
presuppositōem diuine ordinatōis

¶ Procedit ad scdam pclonem rnsiuā aliq̄liter affirma
tiuā ad q̄sitū. istā. Meritū hois apud deū esse nō pt. nisi
ſm psuppōnē diuine ordinatōis. Hāc pclonē D. pmo
pbat. Scdo eā explicat. ibi. Ita scȝ ⁊c. Probaṫ sic. hois
ad deū est iusticia (⁊ p pn̄s meritū) ſm pportōem quādā
inq̄tū scȝ vterq̄ opaṫ ſm modū suū. sȝ modus ⁊ mēsura
hūane virtutis homini est a deo ⁊ ex ordinatōne diuina.
g̃ seq̄ṫ pclo. Maior illa fuit minor pcedētis rōnis. p pª
pclone rnsi. ⁊ sic pbata. Minor illa pȝ Deīn ibi

¶ Ita scȝ vt id hō psequaṫ a deo p suā opatōnem
quasi mercedē ad qd̄ de⁹ ei v̄tutē operādi deputauit
sicut etiā res naturales hoc psequūtur p proprios
motus ⁊ opatōes ad qd̄ a deo sunt ordinate.

¶ Explicat illā scdaȝ pclonē p quoddā sile. ⁊ primo
facit hoc. Scdo limitat illud sile. ibi. Differēter tn̄. Ex-
plicaṫ sic. meritū hois pt esse apud deū ſm psuppōnē or
dinatōis. ita scȝ vt hō id psequaṫ p suā opatōeȝ q̄si mer
cedē. ad qd̄ de⁹ ei v̄tutē operādi deputauit. ⁊ declarat p
sile de reb⁹ naturalib⁹ in lra Et nota v̄ba D. cū dr. q̄si
mercedē. qȝ homini pprie nō daṫ merces. qȝ deficit rō de
biti ⁊ iusti. vt patuit. sȝ psupposita diuina ordinatōe qua
ordinatū est. vt hō talr agens psequaṫ talē fructū. ibi est
quasi merces inq̄tū aliq̄d pseq̄ṫ p labore. sed qȝ nō ex iu
sticia hois absolute ⁊ ſm se. ideo nō est pprie merces. Pa
tet igiṫ. q hō mereṫ ſm q̄d. ⁊ nō rōne sui. sȝ rōne diuine or
dinatōis. ordināris hoiem pseq̄ debere p opus suū. non
q hō faciat deū sibi debitorē. sed qȝ psequitur p op⁹ quasi
mercedē aliqd̄ pmodū. qȝ tn̄ vt illud pseq̄uaṫ. nō hȝ ex
se. sȝ ex deo. ideo meritū suū fundaṫ in diuina ordinatiōe
Sīt āt ex deo. q mereṫ ⁊ psequitur fructū. ideo ibi nō ē me-
ritū pprie hois ad deū. sed totū innitiṫ diuine ordinatiōi
vel misericordie. qua fit homini debituȝ bonū ⁊ nō rōne
suppūs absolute Nota tn̄. q ex his dictis nihil ptrarij
habeṫ pcra tertiū articulū sequētē. vbi diceṫ q hō ex con
digno possit mereri etiā vitā eternā. qȝ hic dr ⁊ bene. q hō
mereṫ ſm ordinatōem dei que dat virtutē homini. p quā
psequaṫ aliquē fructū quasi mercedē. Si g̃ diuina ordi
natio ⁊ misericordia det virtutē. ⁊ ipsamet opereṫ aliqd̄
op⁹ equale beatitudini ⁊ vite eterne. ibi erit meritū de cō-
digno eo mō quo est meritū hois. scȝ fundatū in diuina
ordinatōne. nō q deus debeat dare vitā eternam debito
absoluto respectu hois. sȝ qȝ hō deo pncipalr faciēte. agit

opus qd̄ equalet beatitudini. ⁊ qd̄ de⁹ ordinauit pmiāns
dū vita eterna. Et sic ex pdigno mereṫ nō p se. sȝ de⁹ pn
cipaliter. Vn̄ pȝ q si deus det virtutē naturalē. tūc p illā
quasi mercedē psequitur aliqd̄ bonū nature pportionatū. si
aūt pfert v̄tutē supnaturalē. ⁊ ipe pncipalr opaṫ. tūc pse-
quiṫ pdigne vitā eternā. q̄ pdignitas est ex deo nō ex ho
mine. vt patebit arti. iij. vide ⁊ Capoluȝ in. iij. dis. xv. ad
scdm. pcra pmā pclonē. vbi habebis illā sententiā. Vide
et in scdo dis. xxvij. Cōseq̄ṫ g̃ hō aliq̄d a deo ſm exigen-
tiā v̄tutis opatiue. quaȝ hȝ a deo. ⁊ si ista virtute bn̄ vtaṫ
deus sibi largiṫ aliq̄d quasi mercedē. ⁊ ſm pportōem vir
tutis ⁊ operis est etiā pportio mercedis. Tūc ibi

¶ Differenter tn̄ qȝ creatura rōnalis seipam mo
uet ad agendū p liberū arbitriū. vn̄ sua actio hȝ rō-
nem meriti. qd̄ nō est in alijs creaturis.

¶ Limitat ⁊ moderaṫ silitudinē adductam. qȝ nō est
par rō de psecutōe rerū naturaliū p mot⁹ ⁊ opatōnes su
as. ⁊ de psecutōe qua hō psequitur p virtutē a deo datam
aliq̄d. qȝ naturalia nō hn̄t opatōes ⁊ motus q̄ dicanṫ et
sint q̄uocūq̄ mō merita. sed actio p quā hō aliq̄d pseq̄ṫ
hȝ rōnem meriti aliquo mō. vt dictū est. et ſm q̄d. Et rō
illius diuersitatis est. qȝ hō libere agit. naturalia aūt de
necitate nature Nota p maiori intellectu d. san. in. iij°
sen. dis. xviij. q. j. ar. ij. q ad meritū tria reqrūtur Primū
est pparatio merētis ad mercedē. vt scȝ q̄ mereṫ sit in sta-
tu acquirendi mercedē. Et pp̄ter hoc illi qui sunt oino in
termino nihil mereṅṫ. qȝ nihil pn̄t acqrere. Scdm est cō-
paratio agentis ad actōem. vt scȝ sit dn̄s sue actōis. alr
p actōem suā nō dignificaṫ ad aliq̄d habēdū. nec laudaṫ
et ideo q̄ agūt p necitatē nature. vel etiā p violentiā non
mereṅṫ. qȝ nihil pn̄t acquirere. Tertiū est pparatio merē-
tis ad mercedē. vt scȝ eq̄pareṫ mercedi. saltē ſm equalita
tem pportionis ⁊c. Hec ille. Vbi pȝ in scda pditōe intel-
lectus illius limitatōis. Vide ⁊ d. san. ad idē loquētē in
de verita. ma. xxix. q. vi. in cor. qȝ ad meritū requiriṫ me-
rendi facultas ex pte nature ⁊ grē. Ex pte nature. qȝ p p
priū actū q̄s mereri nō pt nisi sit dn̄s actus. sic eñi actum
suū q̄si pciū p pmio dare pt. Est eñi q̄s dn̄s sui act⁹ p li.
arbi Vn̄ naturalis facultas libe. ar. requiriṫ ad mercedē
Hec ille. Patȝ igiṫ ex oīb⁹ his rn̄sionib⁹ ad q̄situȝ. quia
nō pt hō aliq̄d mereri simplr tanq̄ cui debeṫ merces p-
prie ſm iusticiā pmutatiuā pprie. vbi merens dat de suo
reddens mercedē aliq̄d recipit. Talis eñi pmutatiua iu
sticia nō hȝ locū inter deū ⁊ creaturā. sed mereṫ merito ſ̄ꝫ
quid. qd̄ fundaṫ in iusticia ſm q̄d. scȝ pportionalitate ho
minis ad op⁹ qd̄ facit. ⁊ dei ad id qd̄ ipm decet. ⁊ in ali-
quo mō iusticie pmutatiue. qȝ videlȝ dat aliq̄d p aliquo
sed nō p aliq̄ a se accepto vel accipiēdo. nec pro aliq̄ qd̄
nō sit suū. ideo dat aliq̄d qd̄ ordinauit dare p aliq̄ facto
ab hoie. qd̄ meritū innitiṫ diuine ordinatōi. ⁊ disponi per
quā deo est debitor sibip̄pi. ⁊ qua vn⁹ effectus ordinatur
ad aliū ex diuina dispōne. Est eñi vn⁹ mod⁹ debiti ſm
d. san. in. ij°. pcra gen. ca. xxix. q̄ vn⁹ effect⁹ debeṫ alteri ex
diuina ordinatōe ⁊ fundaṫ in ea ⁊c. vide etiā Sco. in. iij°
dis. xviij. in pnc°. vbi exponit q̄d sit meritū dicēs. Me-
ritū est aliq̄d acceptatū in alio. p quo ab acceptāte est ali
quid retribuendū illi in quo ē quasi debitū illi. p illo me-
rito vel alteri p q̄ meruit. nō eñi meritū dr sp actū q̄ sit in
ptāte ei⁹ cui fit retributio. sȝ hoc solū est qn̄ aliq̄s mereṫ si
bi ipsi. qn̄ aūt vn⁹ mereṫ alteri p orōnes vel alias afflictio
nes acceptas deo. q̄uis illa sint in potestate merētis. nō

tñ sunt in ptãte eius .p q̃ facit rc.
¶ Confirmat argumẽtũ in ↄtrarium scd̃am ↄclo
nẽ rnsi. est em̃ merces opi in ordine ad deũ. que daꝛ nõ ex
iusticia q̃ sit hoĩs operãtis ad deũ. sed q̃ est opis ad mer
cedẽ ex diuina ordinatõe. vñ hõ operãdo mereꝛ mercedẽ
id est ↄseq̃tur id qd̃ deus ordinauit eũ ↄseq̃ ꝑ opus q̃si
mercedẽ. q̃ datur sibi iuste iusticia fundata in diuina dis
positõe ꝛ ordinatõe. ꝛ q̃ est fm̃ exigẽtiã vni⁹ effect⁹ ad aliũ

¶ Ad p̃mũ ꝙ dõm. ꝙ hõ inq̃tũ ꝓpria volũtate
facit illud qd̃ debet mereꝛ. alioq̃n actus iusticie quo
quis reddit debitũ nõ ess; meritorius

Ad maiorẽ. negaꝛ de mercede ꝛ merito q̃ fundaꝛ in iusti
cia fm̃ ꝓportionẽ. tali em̃ merito pt̃ mereri p̃cerri apd̃ de
um. ex hoc ꝙ reddit volũtarie ꝛ ordinate id qd̃ debet al
teri. alr̃ ex hoc ꝙ aliq̃s opaꝛ iuste nihil mereret apud de
um. qd̃ est falsum. q: opus ↄtinens est meritoriũ. Pt; aũt
seq̃la q: faciendo actum iusticie reddit qd̃ debet. quare si
q̃s debitũ reddat volũtarie. ex hoc facit ꝛ c̃paꝛ fm̃ mo
dũ suũ. ꝛ ꝑ ↄñs a deo aliq̃d ↄsequitr. q̃ ordinauit ꝙ facie
ns qd̃ debet ↄsequaꝛ correspõdens opi suo. ꝛ ordinauit
ꝙ vn⁹ effectus debeaꝛ alteri. Uide de ista glosa ꝛ negati
one maioris ad lõgũ in Capole. in q̃rto. dis. xv. ad q̃rtũ
ↄtra q̃rtã ↄclonem. q: aliq̃ (vt h; d. san. in scd̃o. dis. xxvij
q. p̃. ar. iij. ad. iiij^m.) ꝓputabãt ꝙ act⁹ iusticie nõ ess; merito
rius. s; nõ tenetur rc. Minor ↄcediꝛ. q: sic cresceret ma
teria grãꝝ actiõis. vt potes videre in Capolo in tertio.
dis. xviij. ad p̃^m Durandi ↄtra scd̃am ↄclonẽ. Dico tñ
circa illã minorẽ. post d. sanc. in q̃rto. dis. xv. q. p̃. ar. ij. ad
tertiũ. ꝙ q̃uis hõ totũ posse suũ deo debeat. nõ tñ ab eo
exigiꝛ de necẽitate vt totũ qd̃ possit faciat. q: ꝯ est ei impossi
bile fm̃ statũ p̃sentis vite. vt totũ posse suũ in aliq̃d vnũ
expendat. cũ oporteat eũ circa multa sollicitũ esse. sed est
q̃dã mensura homini adhibita. q̃ ab eo req̃ritur sc; iple
tio mãdatoꝝ dei. et sup ea pt̃ aliq̃d erogare. vt satisfaci
at. Hec ille. Ex quo pat; ꝙ minor est vera. ꝙ semꝑ debe
mus amplius deo. sed tñ deus nõ obligat nos ex sua li
beralitate ad faciendum oĩa que possumus ꝓ exsoluẽ
do debito. Uerũ si deus vellet districte nobiscum agere
posset hominẽ obligare ad omnẽ actum bonũ sibi possi
bilem. vñ negatur ↄñtia Nota ergo circa hoc defectũ
quorũdam qui putant. ꝙ cũ homo possit facere aliqd̃
bonũ ꝛ nõ facit ꝙ peccet petõ accidie ꝛ ad minus venia
liter. Sed p;. q: nõ obligatur hõ ad oĩe bonum qd̃ po
test. ꝛ ideo si nõ facit nõ peccat. De hoc in Capolo. in q̃r
to. distin. xv. ad quartũ. ↄtra quartã ↄclonem. ex Petro
de palude sic habetur. Itẽ si debito morali debem⁹ ei cõ
silia. hoc intelligendũ est de debito tam debili ꝙ possi
mus nõ soluere sine petõ. ꝓpter qd̃ male dicũt qui dicunt
ꝙ semꝑ est petm̃ saltem veniale. quãdo homo nõ facit qd̃
debet. debito quocũq̃. sc; etiã morali. alr̃ oĩs hõ omit
tendo quodcũq̃ bonũ peccaret. si quicquid facere pt̃ to
tum deo debet. Hec ibi. Ex quibꝰ pat;. ꝙ imaginatio fal
sa est sic dicentiũ. Uñ Angelus in summa sua. titulo ac
cidia. deficit. ꝛ falsum d. san. imponit. Nõ em̃ habetur ex
doc. scd̃a scd̃e. q. xxxv. ar. iij. ꝙ tristicia de bono nõ debi
to sit veniale. imo oppositum habeꝛ ex arti. iij. ad secũdum
et similiter ex de malo. materia. xi. q. iij. ad quartũ. imo ha
bet D. ꝙ talis tristicia nõ est accidia. nec tenetur hõ semꝑ
delectari de deo ꝛ diuinis. sicut nec teneꝛ deũ semꝑ actu
diligere. rõne cuius dilectiõnis tenetur q̃nq̃ delectari fm̃
mentẽ in diuinis Nota hic etiã drñtiã inter meritum

et satisfactõem. q: hõ faciendo debita mereꝛ. vt patuit. ꝫ
nõ satisfacit nisi ꝑ hec ad q̃ nõ tenetur

¶ Ad scd̃m dõm. ꝙ deus ex bonis nostris non q̃
rit vtilitatẽ. s; gloriã i. manifestatõem sue bonitatis
qd̃ etiã ex suis opibꝰ q̃rit. ex hoc aũt ꝙ eũ colimus
nihil ei accrescit. s; nobis. ꝛ ideo meremur aliquid a
deo. nõ quasi ex nostris opibꝰ aliq̃d ei accrescat. s; in
q̃tũ ꝓpter eius gloriã operamur
¶ Maior est vera. ꝙ nihil mereꝛ merito fundato in iu
sticia ꝓprie ↄmutatiua. q̃n aliquis facit ꝙ alteri nihil ꝓfi
ciat. nec ꝓficere potest. sed solũ sibi. ꝛ q: ali⁹ nõ recipit nec
recipere pt̃. Et ex hoc d. san. ꝓbat. p̃. ꝑ. q. cxi. arti. p̃. ꝙ in
deo nõ est iusticia ↄmutatiua sc; ꝓprie. Dico scd̃o. ꝙ imo
ex eo ꝙ aliquis facit ꝙ sibi ꝓficit. est tñ ꝓpter gloriã alte
rius pt̃ mereri. merito fundato in iusticia fm̃ ꝓportiõem
presertim supposita alterius ordinatõe. Ad minorem.
verũ nihil ꝓficit deo. tñ ex bona volũtate sua operatur si
cut debet. ꝛ ꝓpter gloriã dei. ergo rc. verũ nõ mereꝛ a deo
sicut ab hoĩe fm̃ iusticiã ↄmutatiuã. tñ fm̃ distributiuam
et fm̃ aliquẽ modũ iusticie ↄmutatiue. q̃ fundaꝛ in diui
na ordinatõne. q: videl; etsi deus nõ sit ꝓpterea obliga
tus. q: nihil accipit. tñ ordinauit si q̃s faciat ꝓ honore suo
ꝙ velit sibi dare mercedẽ. Ab hoĩe aũt pt̃ ꝓprie mereri. q:
dat vel facit ad ↄmodũ alteri⁹. ꝛ de his q̃ nõ sũt alteri⁹

¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ q: actio nostra nõ h; rõnem
meriti nisi ex p̃suppõne diuine ordinatiõis. nõ seq̃ꝛ
ꝙ de⁹ efficiaꝛ simplr̃ debitor nobis. s; sibiip̃i inq̃tũ
debitũ est vt sua ordinatio impleatur.
¶ Maior vera in humanis. sed in deo negaꝛ. ꝛ ratio
in solutõe. q: ꝙ meremur nõ est ex nobis. nec q: deus ob
ligaꝛ nobis. sed q: deus obligaꝛ sibi. ꝛ debet adimplere
suã ordinationẽ qua ordinauit ꝛ ꝓmisit sic operantẽ tali
mercede donãdum. Nec req̃ritur ad rõnem meriti. ꝙ ille
le qui meretur ↄstituat illũ apud quẽ meretur sibi debito
rem. sed sibiip̃si ꝛ sue ordinationi sicut liberalr̃ aliq̃d pro
mittẽs. nõ est debitor ei cui liberalr̃ ꝓmittit ꝓprie. sed sibi
et sue ꝓmissioni. sic in ꝓposito iustũ est vt deus seruet or
dinatõem suam. rõne cuius debet dare mercedẽ. alr̃ non
Ad minorẽ ↄcedo. ꝙ nulli est debitor. vt pat; p̃. ꝑ. q.
xxi. ar. p̃. ad scd̃m. est tñ quodãmodo debitor sibiip̃i ꝛ sue
ordinatõi. Et scd̃o q̃uis deus nõ sit debitor alicui crea
ture. tñ creature pt̃ aliq̃d esse debitũ. sc; ꝙ req̃riꝛ ad ipam
ex diuina ordinatõne. ita ꝙ debitũ tale magis ꝑtinet ad
ordinẽ rei ad rem. q̃ ad ordinẽ rei create ad deũ. Dico
etiã ꝙ de⁹ seip̃m negaret. si creature nõ ↄferret qd̃ ei debe
tur fm̃ suam dispõnem ꝛ ordinatõem. Et ꝓbatio ꝓbat ꝙ
deus nõ est debitor. q: accipiat aliq̃d vel accipe possit a
creatura. sed tñ ex eo est vt aliquid sit debitũ creature. nõ
ꝓpter ipam creaturã. s; ꝓpter suã ordinatõem. quare bene
ꝓbat. ꝙ nõ pt̃ hõ mereri a deo ex ordine suo ad deũ. sed
ex ordinatõe diuina qua liberalr̃ ordinatum est. vt taliter
operãs ↄsequaꝛ mercedẽ. qua ordinatõe nõ stante nihil
mereꝛ. nec aliquid sibi deberetur. Uñ oꝫ ꝙ debitũ meriti
nostri fundetur in diuina ordinatione. Nota solõnem
q: ex ea penetrata soluũtur quasi oĩa argumenta Du
randi. que Capreolus habet in scd̃o. dist. xxvij. que oĩa
nia ꝓbant ꝙ hõ nõ mereatur a deo ꝑ hoc ꝙ homo ↄstitua
at deũ debitorẽ suũ. ꝛ ꝙ homini sic agenti possit nihil ab
solute dari pro mercede Sed nõ probant quin hõ mere
atur. q: res aliqua est sibi sic operanti debita facta. ex di

uine ordinatõe. ꝛ qꝛ oportꝫ eã sibi dari si deus fidelis inueniri debeat. q̄ se negare nõ pt

B ¶ Utrꝫ aliqs sine grã possit mereri vitã eternam

Ar.p. D scd̃m sic pcedit. Uidetur ꝙ aliqs sine grã possit mereri vitã eternã. Illud em̃ hõ a deo meref ad qd̃ diuinitus ordinaf. sicut dictũ est. sed hõ fm suã naturã ordinatur ad beatitudinẽ sicut ad finẽ. etiã naturalr appetit esse beatus. g̃ hõ p sua naturalia absqꝫ grã mereri pt beatitudinẽ. q̄ est vita eterna. ¶ P. ideꝫ opus quãto est minꝰ debitũ tanto est magis meritoriũ. sꝫ minus debitũ est bonũ qd̃ fit ab eo qui minoribꝫ beneficijs est puentus. cũ igif ille q̄ hꝫ solũ bona naturalia minora bñficia sit ꝯsecutus a deo q̃ ille q̄ cũ naturalibꝫ hꝫ gratuita. videf ꝙ eius opa sint apud deũ magis meritoria. ꝛ ita si ille q̄ hꝫ grãm pt mereri aliquo mõ vitã eternã. multo magis ille qui nõ habet ¶ P. misericordia ꝛ liberalitas dei in infinitũ excedit misericordiã ꝛ liberalitatẽ humanã. sed vnus hõ pt apud aliũ mereri etiã si nũq̃ suaꝫ grãm ante habuerit g̃ videf ꝙ multo magis hõ absqꝫ grã vitã eternã possit a deo mereri. ¶ Sed ɔtra est quod Aplus dt Ro. vi. Gratia dei vita eterna

¶ Hic agif de mõ ꝛ ɔditiõe meriti. Et circa h̃ pmo inqrit ɔditio eiꝰ ex pte illiꝰ qd̃ pncipalr cadit sub merito Scd̃o ex pte eoꝝ q̄ cadũt scd̃ario sub merito ꝛ minꝰ pncipalr in ar. viij. Circa pmũ pmo ostẽdif qd̃ directe cadit sub merito. Scd̃o q̄ excludanf a merito. ar. v. Circa pmũ pmo ostẽdif qd̃ hõ merecaf. Scd̃o quõ merecaf. ar. iij. Quenif g̃ in pposito qd̃ pncipalr merecaf. ꝛ p quid. an videlꝫ vitã eternã p grãm. vt em̃ patebit. pt etiã alia mereri a deo p grãm vel gratuitã motõem. sꝫ pncipalr merces in ordine ad quã dr meritũ hois est vita eterna. Tẽporalia em̃ cadũt sub merito in ordine ad vitã eternã. et p grãm vel gratuitã motionẽ ꝛc̃.

¶ Rñdeo dd̃m. ꝙ hois sine grã duplex statꝰ ɔsiderari pt. sicut supra dictũ est. Unꝰ qdẽ nature in-

q.cix. ar.ij. tegre. qualis fuit in adã añ pctm̃. Alius aũt nature corrupte. sicut est in nobis añ reparatõem grẽ

¶ Doc. pmo resumit distinctõem de duplici statu hominis. de q̄ pt intelligi q̄situꝫ. Scd̃o rñdet iuxta quelibet statũ. q̄ ad pᵐ ibi. Si g̃ loq̄mur ꝛc̃. q̄ ad 2ᵐ ibi. Si vo ꝛc̃. Quo igif ad pmũ vt Doc. ostẽdat. ꝙ nullꝰ hõ possit mereri sine grã ponit distinctõeꝫ de duplici statu hois. in q̄ sine grã ɔsiderari pt. vt patuit supra. q. cix. ar. ij. qꝛ vnꝰ est statꝰ nature integre. ꝛ sicut ibidẽ dicebaf. talis ɔsideratio hois est sine grã gratũfaciẽte. nõ tñ sine oi gratuito dono. qꝛ adã etiã si fuisset creatꝰ sine grã. fuit tñ integer. q̄ integritas nõ fuit sine aliq̄ dono. licꝫ ꝛ naturale dici possit p rãtõ. cũ natura ꝛ natiuitate ɔferref. Alꝰ statꝰ est nature corrupte. vbi hõ nec hꝫ integritatẽ naturẽ nec grãꝫ ꝛc̃

¶ Si g̃ loq̄mur de hoie q̄ ad pmũ statum. sic vna rõe nõ pt mereri absqꝫ grã vitã eternã p pura naturalia qꝛ scꝫ meritũ hois depẽdet ex pordinatiõe diuina

¶ Rñdet iuxta pmũ statuꝫ hois tali ɔclõne. si loquamur de hoie q̄ ad statũ integrũ sic vna rõne (scꝫ ponẽda) nõ pt mereri absqꝫ grã vitã eternã p pura naturalia. ꝛ intelligit p pura naturalia etiã integra. qꝛ supponif ꝙ hõ in statu integre nature sit creatꝰ. Probaf ɔclo. meritũ hois depẽdet ex diuina ordinatõe. sꝫ actus hois integri in puris naturalibꝫ sine grã existẽtis vel ɔsiderati nõ ordinaf ad vitã eternã. g̃ ɔclo vera. Huiꝰ rõnis D. ponit pmo maiorẽ. scd̃o pbat minorẽ subintellectã resumẽs ipam ɔclusionẽ expssius. ibi Actꝰ aũt ꝛc̃. Maior g̃ patuit ar. p. qꝛ meritũ nostrũ fundaf in hoc ꝙ deus ordinat talr operantẽ talia debere ɔseq̄ Cõsequẽter ibi

¶ Actus aũt vniuscuiusqꝫ rei non ordinaf diuinitꝰ ad aliqd̃ excedẽs pportõem virtutis. q̄ est pncipiũ actꝰ. h̃ em̃ est ex institutiõe diuine puidẽtie vt nihil agat vltra suã virtutẽ. Uita aũt eterna est qddã bonũ excedẽs pportõem nature create. qꝛ etiã excedit cognitõem ꝛ desideriũ eiꝰ. fm illud. p. ad Corinth. ij. Nec oculꝰ vidit. nec auris audiuit. nec in cor hois ascendit. Et inde est ꝙ nulla natura creata est sufficiẽs pncipiũ actꝰ meritorij vite eterne. nisi superaddaf aliqd̃ supnaturale donũ qd̃ grã dr.

¶ Probat minorẽ subintellectã sic. vita eterna est qddã bonũ excedẽs pportõem ꝛ v̾tutẽ nature create. sꝫ nullus actꝰ cuiuscũqꝫ rei ordinaf diuinitꝰ ad aliqd̃ excedẽs pportõem v̾tutis. q̄ est pncipiũ actꝰ. g̃ nullꝰ actꝰ etiã hominis integri in puris naturalibꝫ sine grã ordinaf ad vitã eternã. Maior sꝫ qf ex auctoritate apli. ꝛ minor ex vno assumpto in lr̃a clare. vñ D. resumit p moduꝫ corollarij ɔclusionẽ cũ explicatõe Nota vt supra dictũ fuit. q. cix. ar. v. ꝙ oportꝫ ex fide supponere. grãm eẽ aliꝰ pncipiũ diuini ordinis q̃ qdcũqꝫ pncipiũ naturale creatũ vel creabile. ꝛ ió grã pt in opꝰ vel magis modũ opis pportionatuꝫ vite eterne. ꝛ p ɔñs diuina puidẽtia actũ pcedentẽ ex tali pncipio ordinat ad ɔsecutõem mercedis eterne vite. sed actũ pcedẽtẽ ex v̾tute naturali nõ ordinauit pmiãdũ vita eterna. qꝛ ab ea deficit. Nec credas hũc articulũ cũ p̃dicto statim incidere. q̄ etiã determinat sine grã hoieꝫ nõ posse mereri vitã eternã. qꝛ ibidẽ determiabaf de merito vite eterne rõne pncipij sui. scꝫ grẽ. cuiꝰ est effectꝰ. agebaf em̃ de efficacia grẽ. vt pꝫ ex q̄stione eadeꝫ. hic aũt q̄rif de merito rõne suppitꝰ. ꝛ rõne pncipalis mercedis ꝛ terminꝰ que pmo meritũ respicit Deiñ cũ dr.

¶ Si vo loq̄mur de hoie sub pctõ existẽte. addif cũ hoc scd̃a rõ pp̄ter ipedimentũ pcti. Cũ em̃ pctm̃ sit qddã dei offensa excludẽs a vita eterna. vt pꝫ p supra dicta. nullꝰ in statu pcti existẽs pt vitã eternam mereri nisi pus deo recõcilief dimisso pctõ. qd̃ fit p grãm. pctõri em̃ nõ debef vita. sꝫ mors. fm illud ro. vi. Stipendia peccati mors q.lxxi.ar.vi. q.lxxiij.ar.q. lxxxvij.ar.q. cxiij.ar.q.

Satisfacit q̄sito iuxta scd̃m mẽbꝝ tali ɔclõne. si loquamur de hoie sub pctõ existẽte. addif cũ h̃ scd̃a rõ. pp̄ter ipedimẽtũ pcti. scꝫ ꝙ hõ nõ pt ex puris naturalibꝫ mereri vitã eternã. Habef g̃ ex ista ɔclõne. ꝙ rõ de hoie e statu integro etiã hꝫ locũ circa hoieꝫ corruptũ. sꝫ ẽ adhuc vna rõ de hoie corrupto q̄ nõ hꝫ locũ de hoie integro Probaf ɔclo supponẽdo ꝙ pctm̃ sit qddã offẽsa dei excludẽs a vita eterna. ꝛ p ɔñs ipedimẽtũ vite eterne. h̃ suppositũ patuit. q. lxxi. ar. vi. et. q. lxxiij. et. lxxxvij. et. cxiij. ar. ij. tũc sic. nullꝰ in statu pcti (scꝫ mortalis) existẽs. pt vitã eternam mereri nisi pus deo recõcilief dimisso pctõ. sꝫ p grãm fit talis remissio. g̃ nullꝰ in statu corrupto in pctõ existẽs sine grã põt mereri vitã eternã. rõe. s. ipedimẽti pcti. Maior pꝫ ex sup

posito. qz talis est in offensa. q̄ est ipedimentū vite eterne Et pbat etiā. qz petōri nō debet vita .sz mors ergo nō me rit. Añs est apl'i. tenet p̄ña. qz mereri sit merces debita &c. et addidi ad maiorē. scz mortalis. qz licz q̄s peccādo ve niale non merea. tn̄ extās in veniali ꝗ ad reatū pt mereri. nō aūt extās in mortali &c. Minor pz ex sup dictis. q. eadē ar. ij. Patz ergo q nullꝰ hō pt mereri sine grā. & hō q̄dē inte ger pter vnā cām. sz corruptꝰ pter duas. vt patuit. &c.

¶ Confirmat auctoritas argumētū in ꝯtrariū am bas ꝯclones. qz ex grā ē vita eterna p oī statu. qz q opera mur bona. & q opa nostra sint digna vita eterna ē ex grā tā gratuita mocōne q̄ ex grā gratū faciēte

¶ Ad pmū ergo dōm. q deus ordinauit humanam naturā ad finē vite eterne ꝯsequēdū nō ppria virtu te. sed p auxiliū grē. & hoc mō eius actus pt esse me ritorius vite eterne

¶ Maior ꝯcedit. dictū est aūt iam in cor. q nihil or dinat diuinꝰ ad aliqd excedēs pportōem virtutis q̄ est pncipiū actꝰ. Ad minorē. si intelligit q hō fm naturaz suā sibi relictā. & fm pure naturalia ordinet ad beatitudi nē supnaturalē. negat. Si aūt intelligit q hō fm naturaz grā adiutā & pfectā ordinet ad btitudinē supnaturalē. ꝯ cedit. Ad pbatōem pz ex supra dictis. q. v. ar. viij. qz ne gat q hō naturalr appetat esse btūs. btitudine supnatu rali. quā nec naturalr cognoscit. licz naturalr appetat bea titudinē. fm cōem rōem btitudinis. qre negat p̄ña. quia ad actū supnaturalē diuini ordinis. q se hz p modū fi nis. opz in subiecto p̄cedere aliquā dispōnez supnatura lē. iuxta regulā d. sanc. p. g. q. xij. ar. v. in pncꝰ cor. btitu do aūt est supnaturalis & simplr vltimꝰ terminꝰ & finis. Ideo opz p̄cedere in hoie dispōnem gratuitā. & quo ad mereri. & quo ad ꝯsequi

¶ Ad scdm dōm. q hō sine grā nō pt habere eq̄le opꝰ opi qd ex grā pcedit. qz q̄to est pfectius pncipi um actōis. tāto ē pfectior actio. sequeret aūt rō sup posita equalitate opationis vtrobiqz

Ad maiorē. vera ceteris paribꝰ. ita videlz q si sit idē opꝰ minꝰ debitū & magis debitū fm eq̄litatē. tūc minus debitū est magis meritoriū. qz magis spōtū. & magis iu ste debet sibi recōpēsatio. Ad minorē. verū qdē q est mi nus debitū. sed cetera nō sunt paria. qz tale opꝰ est minꝰ bonū incōparabilr qñqz. Ultra. Cū igit &c. ꝯcedit q cō sistēs in puris naturalibꝰ ꝯsecutꝰ est minora bñficia q̄ cō secutꝰ est gratuita. sz ex naturalibꝰ nō pt agere actū ppor tionatū vite eterne. sicut ꝯstitutus in gratuitis. qre negat ꝯñtia. Seqret aūt p̄ña si hō in naturalibus possz agere actū equalē ei q agit ex gratuitis. qd negamus

¶ Ad tertiū dōm. q q̄tū ad pmā rōem inductā dissiliter se hz in deo & in hoie. nā hō omnē virtutem benefaciendi hz a deo. nō aūt ab hoie. & ideo a deo nō pt hō aliqd mereri nisi p donū eiꝰ. qd apl's signāter exp̄mit dicēs. Quis prior dedit ei & retribuet illi. sz ab hoie pt q̄s mereri anteq̄ ab eo acceperit p id qd ac cepit a deo. Sz q̄tū ad scdam rōem sumptā ex impe dimēto peti. silr ē de hoie & de deo. qz etiā hō ab alio mereri nō potest quem offendit pius nisi ei satisfaci ens reconcilietur

¶ Maior vera. sz nō tn̄ hoc est verū q hō nihil pt age re. nisi p id qd accepit a dei liberalitate & misericordia. Po test aūt mereri ab hoie absq̄ hoc q aliqd ab eo receperit Mi norē distinguo. si intelligit q hō pt mereri ab hoie. etiā si nūq̄ habuerit donū aliqd. qd etiaz vocat grā. ꝯcedit qz pt mereri p dona q̄ a deo accepit Si aūt intelligit q vnꝰ possit apud aliū mereri si nūq̄ suā grām habuerit. i. grās tā voluntatez. ita q possit mereri ab eo in cuiꝰ offensa ē. ne gat. qz vt patuit ar. p. opz q meritū sit acceptus ab eo q dat mercedē. Ille aūt q est in offensa nihil pt ex hibere qd acceptus offenso. vñ nihil meret. qre q̄ ad hoc est par rō de deo & hoie. qz scz extāte ipedimēto offenso. nec ab hoie nec a deo meret. Sz in hoc est dña. qz pt q̄s mereri ab hoie absq̄ hoc qd aliqd donū ab hoie accipiat. sz a deo mere ri nō pt nisi accipiat donū p qd hz virtutē operādi pportio nabilr ad vitā eternā. qd qdē donū est grā dei. qre negat p̄ña. qz nō pt hō mereri sine deo. nec vitā eternā sine pnci pio pportionato. secus de hoie. licet & ille nō possit. cum est in eius offensa

¶ Utrum aliquis p gratiaz possit mereri vitam eternam ex condigno C

AD tertiuz sic pcedit. Uidet q hō in grā ꝯstitutꝰ nō possit mereri vitaz eternā ex ꝯdigno Dicit enī apl's ad Ro. viij. Nō sunt ꝯdigne passiones huiꝰ tpis ad fu turā gliaz q̄ reuelabit in nob. sz inter alia opa merito ria maxie vident ee meritorie sctōz passiones. ergo nul la opa hoim sūt meritoria vite etne ex ꝯdigno. ¶ P. sup illud Ro. vi. grā dei vita eterna. dr glo poss rec te dicere stipēdiū iusticie vita eterna. sz maluit dice re grā dei vita eterna. vt intelligeremꝰ deū ad eternā vi tā p sua miseratōe nos pducere. nō meritis nr̄is sz id qd ex ꝯdigno q̄s meret. nō ex miseratōe. sz ex merito accipit. ergo videt q hō nō possit p grām mereri vitaz eternā ex ꝯdigno. ¶ P. illud meritū videt ee ꝯdig nū qd equat mercedi. sz nullꝰ actꝰ p̄ntis vite pt eq̄ri vite eterne. q̄ cognitōem & desideriū nostrū excedit. excedit etiā charitatē vel dilectōez vie. sicut & excedit naturā. ergo hō nō pt p grām mereri vitā eternā ex ꝯdi gno ¶ Sz ꝯ. id qd reddit fm iustū iudiciū videt ee merces ꝯdigna. sz vita eterna reddit a deo fm iudi ciū iusticie. fm illud. ij. ad thi. iiij In reliq̄ reposita ē mihi corona iusticie. quā reddet mihi dñs i illa die iustꝰ iudex. ergo hō meret vitā eternā ex ꝯdigno.

¶ Postq̄ ostēsum est. q hō p grām pt mereri vitam eternā. Hic ostēdit pmo qūo hō meret. an de ꝯgruo. vel de ꝯdigno. Scdo qūo hoc fit mediāte charitate pncipalr ar. se. Nota p intellectu q̄sti & dicēdoz. q illud vocat mꝰ meritū ꝯdigni cui reddit merces fm aliquā iustā legē quā illicitū est violare vel trāsgredi. & q actꝰ fm valorem quē hz ab intrinseco vel ab aliq̄ extrinseco equatur pmio fm quātitatē absolutā aliq̄ mō. & nō solū fm pportiōem vel pportionabilitatē. sicut est in merito ꝯgrui. vbi attēdit pportionabilitas inter agentē ad opus suū & pmiātē ad ꝯditōem & opꝰ suū. tunc ergo est meritū ꝯdigni qñ hō facit opus tāte dignitatis & valoris sicut est pmiū

¶ Rñdeo dōm. q opꝰ meritoriū hois duplr cō siderari pt. Uno mō fm q pcedit ex libero arbitrio. Alio mō fm pcedit ex grā spūssancti.

¶ Doc. distinguit quesitũ. qꝛ aliq̃s pt mereri o͞pe meritorio dupl͞r. qꝛ dupl͞r pt ꝯsiderari opus meritoriũ. Secundo ridet ꝯformiter duabꝫ ꝯclusionibꝫ. p͞mã ponit ibi Si ꝯsideretur ⁊c. scd͞am ibi. Si aũt ⁊c. Dicit ḡ. q̄ op⁹ meritoriũ hois ⁊c. Uno modo s͞m q̄ ꝓcedit ex li. arbi. ⁊ est opus hois ⁊ s͞m substantiã actus. Alio mõ s͞m q̄ procedit ex g͞ra spũsancti. ⁊ spũsancto inhabitante hominẽ ꝑ gratiã. Patz eñ ex supradictꝭ. q̄ ad opus meritoriũ libe. ar. non se hꝫ mere passiue. ⁊ q̄ gratia q̃ est p͞ncipiũ meriti vt sic est cooperans. Quare opꝫ. q̄ ad opus meritoriuꝫ ꝯcurrat libe. arbi. simi͞r ⁊ spũsanctus inhabitãs ꝑ grãm. Potest ḡ ꝯsiderari velut est a libe. ar. qd̓ ꝯcurrit ad substantiã actus que in ip̃am potentiã reducit̓. Potest etiam ꝯsiderari opus quo ad modũ ⁊ formã. q̃ reducunt̓ in g͞ratiã ⁊ spũsanctũ Et s͞m hoc opus ip̃m est diuersi valoris et ꝑ ꝯñs diuersimode meret̓. qꝛ p͞mo mõ opus est hois. Scd͞o mõ est p͞ncipal͞r dei. ita q̄ hois nullo mõ. ⁊ ẽ scd͞o mõ dei sicut agentis proximi. Primo modo aũt est dei, sicut agentis p͞mi. Cõsequenter cũ dicit

¶ Si ꝯsideretur s͞m substantiã operis. ⁊ s͞m q̄ ꝓcedit ex libero arbitrio. sic nõ potest ibi esse ꝯdignitas ꝓpter maximã inequalitatẽ.

¶ Doc. respondet iuxta p͞mũ modũ operis meritorii. tali ꝯclone. Si opus meritoriũ hois in gratia cõstituti. ꝯsideret̓ s͞m substantiã operis. ⁊ s͞m q̄ procedit ex libe. arbi. sic nõ potest esse cõdignitas. sed est ibi cõgruitas Et habet̓ ex hoc. q̄ hõ ꝑ opus suũ etiã in g͞ra factũ vt est hois. nõ est meritoriũ de ꝯdigno. sed de ꝯgruo. Habetur etiã q̄ opus existentis in peccõ nullo modo est meritũ vite eterne. nec cõdigni nec cõgrui. vt patz ex arti. scd͞o Ista aũt ꝯclusio hꝫ duas partes. p͞mo ponit ⁊ ꝓbat p͞mã. secundo scd͞am. ibi. Sed est ibi ⁊c. Prima ꝓbatur assumẽdo maiorẽ ex dictis in p͞ncipio articuli. Tunc est meritũ de ꝯdigno. quando opus est equale mercedi ⁊ premio. ⁊ tunc opus ẽ meritũ ꝯdigni vite eterne. qñ opus est equale vite eterne. sed opus nostꝝ. vt est a li. ar. ⁊ s͞m subam actus hꝫ maximã inequalitatẽ ad vitã eternã. igit̓ p͞ma pa vera. Maior relinquitur nota. Minor patz ex auctoritate ap͞li in argumẽto p⁹ in oppositũ adducto. qd̓ ꝓbat etiaꝫ hãc partẽ. loq̄tur eñ de passionibꝫ hui⁹ t͞pis vt sunt hois et quo ad substantiã actus. Cõseq̄tur ibi

¶ Sed est ibi ꝯgruitas ꝓpter quandã equalitatem ꝓportõnis. Uidetur eñ congruũ vt homini operanti s͞m suam virtutẽ deus recõpenset s͞m excellentiam sue virtutis.

¶ Subiungit secundã partẽ ꝯclusionis p̃dicte. quã ꝓbat sic. Congruũ videt̓ vt hoi operanti s͞m ⁊c. vt in l͞ra. sꝫ vita eterna est s͞m excellentiã virtutis diuine. igit̓ hõ i g͞ra faciendo opus bonũ meretur de ꝯgruo. ¶ Nota hic. q̄ Doc. sanc. in scd͞o. di. xxvij. ⁊ simi͞r in quarto ꝯsiderans opus meritoriũ s͞m substantiã actus. ⁊ vt est opus hois. dicit ip̃m nõ esse meritoriũ de ꝯdigno. Et q̄ deus premiando obseruet iusticiã distributiuã. q̃ est s͞m ꝓportionẽ recipientiũ. ⁊ etiã s͞m ꝓportionẽ merentis ⁊ p̃miantis. ita q̄ sicut hõ facit s͞m suã virtutẽ. ita deus s͞m suã excellentiã Statim aũt dicet̓. q̄ opus ex g͞ra est meritoriũ de ꝯdigno. sed vt est g͞ra informatũ ⁊ p͞ncipal͞r spũsancti. Unde nulla est ꝯtradictio inter scripta ⁊ hic posita. Ex q̄bꝫ habetur q̄ sit aliq̃s mod⁹ iusticie ꝯmutatiue. vt patebit.

¶ Nota etiã. q̄ nõ videt̓ esse dr̃ia inter D. tho. ⁊ Durãdũ in duobꝫ p͞mis argumẽtis apud Cap. Quia nec D. tho. hic dr̃. q̄ obseruet̓ ꝓprie iusticia distributiua in p̃miatõne actus boni meritorij. vt est hois. sed dr̃ q̄ est equalitas ꝓportõnis que ꝓportio premij ⁊ meriti est s͞m ꝓportionem merentis ⁊ premiantis. que nõ ẽ ꝓprie ꝓportio iusticie distributiue. vt Durandus ꝓbat. Unde saluat̓ aliq̃s modus iusticie distributiue isto modo. sed solum ad rem in hoc discordat. quia ponit opera nostra etiã vt sunt a spiritusancto. ⁊ ex gratia nihil valoris specialis acquirere. ne esse ꝯdigna vita eterna. ita q̄ nec possit obseruari iusticie ꝯmutatiue modus. ⁊ de hoc statim. Deinde cũ dr̃

¶ Si aũt loquamur de opere meritorio s͞m q̄ ꝓcedit ex gratia spũsancti. sic est meritoriũ vite eterne ex cõdigno. Sic eñ valor meriti attenditur s͞m virtutẽ spũsancti mouentis nos in vitam eternaꝫ. s͞m illud Joan. quarto. Fiet in eo fons aque salientis in vitam eternã. Attenditur etiam preciũ operꝭ s͞m dignitatẽ gratie per quã homo consors factus diuine nature adoptatur in filiũ dei cui debetur hereditas ex ip̃o iure adoptõis s͞m illud Roma. viij. Si filij ⁊ heredes.

¶ Respõdet q̃ ad scd͞m modũ meriti. tali ꝯclone. Si loq̄mur de o͞pe meritorio. s͞m q̄ ꝓcedit ex g͞ra spũsancti. sic est meritoriũ vite eterne ex ꝯdigno. Probat̓ ꝯclo. Isto mõ valor meriti attendit̓ s͞m ṽtutẽ spũsancti mouẽtis nos in vitã eternã. Attendit̓ etiã p̃ciũ o͞pis s͞m dignitatẽ g͞re. sed iste valor ẽ equalis vite eterne ⁊ ꝯdign⁹. igit̓ ꝯclo vera. Maior nota. ꝓ q̃ oportet notare ꝓpter Durandũ. q̄ actus meritorius vt sic est imediate ꝓductus a spũsancto. ita q̄ est motor imediatus a q̃ actus hꝫ valorẽ ⁊ nõ solũ s͞m cõditõem mobilis. Operat̓ eñ iuxta sup̃dicta spũsctũs in nobis velle ⁊ ꝑficere meritorie tãq̃ cã p͞ncipalis. imo etiã sicut ꝓxima ꝯsiderãdo actus vt meritorij sunt. Nec simi͞r mouet ad nõ meritorios. vbi solũ ꝯcurrit sicut cã p͞ma s͞m influentiã generalẽ. Et cooꝑando. sꝫ h̃ est motor ꝑ imp̃ssionẽ g͞re ⁊ imediate ⁊ p̃ueniendo. Sicut eñ act⁹ imperatus a charitate vt formar⁹ ẽ. p͞ncipal͞r ẽ ⁊ imediate charitatꝭ. licet s͞m subam actus possit ee alteri⁹ potẽe. ita in ꝓposito act⁹ vt meritori⁹. est spũsancti vt mouentꝭ imediate. lꝫ quo ad subam libe. arb. ꝯcurrat vt imediatũ agens. Minor patz p͞mo ꝓ p͞ma parte auctoritate br̃. Joan. qꝛ spũsctũs est fons cuius aq̃. i. effectus saliũt. id est ꝑducũt meritorie in vitã eternã. q̃ expositio potest haberi ex D. sanc. ad Ro. viij. Et ꝑ ꝯsequẽs opus ꝓcedẽs ex motione spũscti. scꝫ imediate tãq̃ p͞rimo motori est dignũ vita eterna. qꝛ spũsanct⁹ est sufficiens causa vite eterne. Quo ad scd͞am partẽ patꝫ. qꝛ hõ ꝑ grãm sit ꝯsors diuine nature. ⁊ adoptatur in filiũ cui debet̓ hereditas ex ip̃o iure adoptatõis. Et ita p̃supposita diuina adoptatione ⁊ ordinatõne homo de ꝯdigno meretur. ¶ Nota circa istã ꝯclusionẽ q̄ posset esse dubiũ. Ex quo hõ condigne meretur vitã eternã. an deus p̃miando obseruaret iustũ cõmutatiũ. Et videtur q̄ sic. qꝛ equale pro equali. Ut eñ Durandus arguit. nihil videt̓ in p̃miando deꝭ esse iusticie ꝯmutatiue. nisi eq̃litas meriti ad p̃miũ Si igit̓ s͞m D. sanc. ẽ eq̃litas. sequit̓ q̄ erit act⁹ iusticie ꝯmutatiue. ¶ Ad h̃ dr̃ Capolus sup̃. q̄ in p̃miatõe meriti ꝯsiderati vt dr̃ ista ꝯclo. seruat̓ iusticia ꝯmutatiua. nõ solum s͞m qd. sꝫ etiã simpl͞r. Et illd̓ qd̓ D. sanc. hꝫ 2ª 2ᵉ. sup̃. ar. iiij. ad p͞m (scꝫ q̄ forma diuini iudicij attendit̓ s͞m rõem iusti

cie ɔmutatiue. put scʒ recōpēsat pmia meritis ⁊ supplicia peccatis) exponit. nō ꝙ sit īpropꝛie iusticia ɔmutatiua. sʒ solū ꝗdā mod⁹ vel similitudo. si loqmur de actib⁹ ꝗtū ad eorū subam. Secus ē. si ɔsiderec act⁹ meritorii⁹ put est a spū scō. hec ille. Ex ꝗ pʒ ꝙ de mente Capo. est. ꝙ ɔsiderando merita iuxta sensum scđe ɔclōnis. ꝙ deus ea pmiando. obseruet iusticiā ɔmutatiuā ꝓprie. Sʒ salua reuerētia tāti viri videt magꝭ eē de mēte D. sanc. ꝙ pmiādo opus ɔsideratū ad sensum scđe ɔclōnis de⁹ obseruet modum iusticie ɔmutatiue. ⁊ nō simplr ɔmutatiuā. ¶ Pro quo saluādo tñ cū dictꝭ Capo. sciendū. ꝙ nō obseruari iusticiā ɔmutatiuā ɔtingit duplr. Uno mō. qꝛ nō dat equale p eq̄li. sʒ dat maius ꝙ̄ ali⁹ fecerit. ꝓpt excessuʒ ꝓportionis pmiantꝭ ad merentē. ⁊ sic deus pmiando actū meritoriū. vt ē a spūscō. ⁊ ex grā non obseruat modū iusticie ɔmutatiue. qꝛ meritū nō ē min⁹ pmio Et sic itelligit Capolus. ꝙ nō ē mod⁹ iusticie ɔmutatiue. Et h̄ verꝫ ē. quia meritū h̄ mō nō ē min⁹ vita eterna. Sʒ alio mō ē mod⁹ iusticie ɔmutatiue ⁊ nō ꝓprie ɔmutatiua ꝓpter aliā rōem ɔmuniorē. qꝛ videlʒ ille ꝗ recōpēsat meritū aliqd accipit vel accipiet. ⁊ aliqd ex alteri⁹ merito sibi accrescat. ⁊ qꝛ accipiens nō prior dedit. Et ista ɔditio deficit in pmiatōne meriti apđ deū. qꝛ de⁹ nihil accipit vel accipe pt. nec hō facit ex se. sʒ solū ex deo. imo deus ipe facit pncipalr illud opus vt est meritoriū. ꝗre ibi nō est iusticia ɔmutatiua inter pmiantē ⁊ merentē. ꝗuis meritū sit equale pmio. sed qꝛ deus pmians nihil accipit. nec homo illud meritū ex se hʒ. nec pmiū debetur illi merito vt est hois. sed vt ē dei psupposita etiā diuina ordinatiōe. ideo ibi nō est proprie cōmutatio. Et hec videnꝭ ɔformia dictꝭ D. san. in p. g. q. xxi. ar. p. vbi negat iusticiā ɔmutatiuā ꝓprie a deo respectu creaturaꝝ. Et fundat se in rōe iā dicta. Uñ in pmiando reddens equale p equali. obseruat modū ⁊ aliquā ɔditōnem iusticie ɔmutatiue. scʒ reddens equale p equali. Sed qꝛ illud p quo reddit premiū nō est sibi ad cōmodū. nec alius fecit ex se. sed ex deo. imo deus ipse. ideo deficit alia ɔditio iusticie cōmutatiue. Et ergo est cōmutatiua fm ꝗd ⁊ partialr non totalr. ¶ Patʒ ex hoc ꝙ articul⁹ ille nō piudicat ar. pmo. ꝗ dixit ꝙ hois meritum est fm ꝓportōem. tum quia ibidē loqtur de merito vt est hois ⁊ ab hoie. sic eñ est tm̄ meritū ɔgrui. nec equale pmio diuino. pserrim vite eterne. hic aūt loqtur de merito vt est spūssancti ⁊ gratie. tunc eñ est modus iusticie ɔmutatiue. tum qꝛ etiā meritū ɔdigni nō est nisi ex presuppositōne diuine ordinatōnis. nec homo seqtur aliud. nisi ad qđ ꝟtus operatiua se extendit. Unde sicut hō vt ex se operat meretur ex diuina ordinatōne fm ꝓportionē et iusticiā distributiuā. Sic opus hois vt est a spūsancto pmiatur iuxta modū iusticie ɔmutatiue. Stant itaqꝫ sil ꝙ homo nō meretur a deo. nisi g diuinā ordinatōeʒ vt dixit pmus articul⁹. ⁊ ꝙ de ɔdigno meretur vitā eternā a deo. sed g diuinā virtutē. Patʒ igit ex oībus. ꝙ deus pmiando opus bonū ex grā. vt est nostꝝ fm substantiā actus. obseruat equalitatē ꝓportōnis. ꝗ est inter dantē et accipientē. ⁊ nō ꝓprie iusticiā distributiuā. Nec ɔtra hoc aliquid pbat Durandus. Sed pmiando opus. vt est spūssancti ⁊ informatū gratia. obseruat modū iusticie cōmutatiue. reddendo equale p equali. Nec ɔtra hoc aliqd ɔcludunt argumēta Durandi. Dicim⁹ eñ ꝙ opus vt est ɔdignū ꝓprie accipiendo ɔdignitatē. Et tñ vt patet articulo p⁹. Ille ꝗ meretur nō cōstituit sibi deū debitorē. sed magis deus est debitor sue ordinatōnis. ⁊ est debitū inter duas res. qꝛ scʒ ex diuina ordinatōne vna exigit aliā. sʒ nō est debitū dei ad hoiem

¶ Cōfirmat argumētū in ɔtrā ɔclōnē scđaʒ respō. Nec valet glosa Durādi ɔ hāc auctoritatē cum exponit ꝙ Apls nō dt. ꝙ corona glie reddit fm iustū iudiciū. sʒ ꝙ reddit a iusto iudice. qꝛ a dño ꝗ ē iust⁹ ⁊c. Falsa ē hec glosa. imo vult apls. ꝙ corona glie sit a iudice iusto formalr ⁊ g se. in ꝗtū scʒ ē iust⁹. qꝛ dt. Reposita ē mihi corona iusticie Et glosa sup illo ꝟbo 2ᵉ Timothei ꝗrto dt. ipe de⁹ ē iust⁹ iudex retribuēdo bona p bonis. qꝛ pus misericors retribuēdo bona p mal. Et ipa tñ iusticia ꝗ retribuitur bona p bonis. nō ē sine misericordia. vbi clarevult ꝙ deus retribuendo est iustus formalr ⁊c.

¶ Ad pmū ergo dōm. ꝙ apl's loqtur de passionibus sanctoꝝ fm eoꝝ substantiā.

¶ Ad maiorē. ꝟa ē. loquēdo de passionib⁹ hui⁹ tpis vt nře sunt. tūc nō sunt ɔdigne ꝓpter ꝗtuor. qꝛ passiones tpales sunt. sʒ glia ē eterna. Et h̄ tāgit apls cū dt. passiones hui⁹ tpis ad futurā. scʒ post h̄ tps Nihil ēt ē post h̄ tps. nisi eternitas. Quare futura glia excedit passiōes. sicut eternū tpale. Scđo excedit i dignitate. qꝛ dt apls (gliam) ꝗ dt dignitatꝭ claritatē. Passiōes āt hui⁹ tpis habent tāꝙ̄ indigne ⁊ abiecte. Tertio excedit in manifestatōe gloriosa. vñ dt (reuelabit) Quarto excedit in veritate. vñ dt (in nob) Uñ passiōes excedūt a glia si ɔsiderent fm⁹ substantiā. ⁊ h̄ vult apls. sʒ tñ glia nō excedit ꝟtutē spūssancti Et grām ꝗtū facientē. ⁊ h̄ mō passiōes hui⁹ tpis sunt cōdigne future glie. Ad minorē. ɔcedit. Et notāter. scđoꝝ passiōes. ꝙ posset ꝗs pati ex pꝛinacia sua. ⁊ ex tali passione nihil meret. vt pʒ apđ D. s. qđlibe. iiij. ar. xix. Et vide tñ D. s. in de veri. mate. xxvj. q. vj. Quō passiōes exteriores ab extrinseco illate. sunt meritorie per actiō ⁊c. Ad ɔñs. verꝫ. nulla opa sunt meritoria vite eterne ex ɔdigno. vt sunt hois. ⁊ fm subam act⁹. vñ pbat pmā ɔclōnem. sed nihil ɔtra scđam.

¶ Ad secundū dicendū. ꝙ verbū illius glose intelligendū est quantū ad primā causam gueniendi ad vitam eternā que est miseratio dei. meritum aūt nostrum est causa subsequens.

¶ Ad maiorē dt ꝗ ē glose. ꝙ nos gducimur ad vitā eternā. ꝗtū ad pmā cām ⁊ radicē meriti vite eterne. qꝛ videlicʒ misericordit ⁊ liberalr dat nob p qđ possum⁹ mereri. imo meritū ipm ex diuia misericordia ē. Uñ ⁊ D. sup eodē ꝟbo apli dt. ꝙ vitā eternā nō possum⁹ hic nisi g grāʒ. scđ h̄ ipm ꝙ bona opamur ⁊ op⁹ nostꝝ ē dignū vita eterna. ē grā dei. vñ ⁊ glosa sup ꝟbo apli allegato i argumēto in ɔtrū. ꝙ de⁹ reddit vitā eternā tāqꝫ debitā reddere Cui debitā. Fideli. ꝗ ꝓmeruit illā g fidē. Sʒ qꝛ fides grā ē (scʒ causalr vel cōiter) Et vita eterna ē p grā. hec glosa. vbi pʒ ꝙ radix merēdi ē ex grā ⁊ misericordia. ⁊ ē grā. ꝗ tñ misericordit habita. pt de ɔdigno mereri gliaʒ psupposita diuina ordinatōe ꝗ ordinauit ꝙ sic opanti ex motōe spūssancti ex grā ꝗtū faciēte debeat vita eterna. Et g̃ itelligit maior. ꝙ gducimur ex misericordia dei ad vitā eternā. qꝛ ex misericordia dei ē id g qđ gducimur. Cū ꝗ stat ꝙ etiā mereamur ipaʒ vitā eternā ex habito misericordit Et ex h̄ habet ꝙ nō meret hō btitudinē a deo fm gfectā iusticiā ɔmutatiuā. Et ɔñter dico ad aliā pté maioris. ꝙ nō meritꝭ nostris. sicut pma cā vite eterne. tñ meritis nostris gducimur sicut cā subsequenter. qꝛ videlʒ habita grā opamur merita vite eterne. vñ meritū nostꝝ fundat i diuia misericordia

Ad minorē. id qđ q̄s meret̄ ex ꝯdigno. ita ꝙ illā dig/
nitatē ex se habeat. ⁊ ex ꝯdigno. q: iuste ſm iuſticiā ꝯmu
tatiuā. q: meret̄ de suo. nō ab alio accepto. tale inquā me
ritū nō est ex misericordia. Et 2° qđ meret̄ q̄s ex ꝯdigno
nō accipit ex misericordia tāq̄ cā ꝓpinq̄. ſ3 accipit ex meri
to. tñ p̄t accipe ex misericordia radicalr̄. q: videl3 ꝑ mise/
ricordiā h3 vñ posset mereri. q̄re negat̄ ꝯña. nā stāt sil̄. ꝙ
ex misericordia ꝗs accipiat vñ faciat qđ ē dignū vita eter/
na. ⁊ hoc dicimus hic mereri de ꝯdigno.

¶ Ad tertiū dō3. ꝙ gr̄a spūsſcti quā in p̄senti ha/
bemus etsi nō sit equalis glorie in actu. est tñ equal̄
in ꝟtute. sicut ⁊ semen arbor in quo est ꝟtus ad to
tā arborē. ⁊ simil̄r ꝑ grām inhabitat hoiem spūssan
ctus q̄ est sufficiēs cā vite eterne. vñ ⁊ dr̄ esse pignus
hereditatis nostre. ij. ad Corinth. p̄mo

¶ Maior ꝯcedit̄. minor distinguit̄. Si eñ itelligit̄ ꝙ
null⁹ act⁹ p̄sentꝫ vite ſm subam suā. vt ē a li. ar. possit eq̄
ri vite eterne. ꝯcedit̄. Et ꝓbabit hec rō p̄mā p̄tē p̄e ꝯclō/
nis. Si āt itelligit̄ ꝙ null⁹ act⁹ p̄sentꝫ vite vt est ex ꝟtute
spūsſcti ⁊ gr̄a. possit eq̄ri vite eterne. negat̄. Ad ꝓbatōem
p̄mā dico. ꝙ excedit q̄dē desideriū ⁊ cognitōem nostrā. ſ3
nō ꝟtutē spūsſcti. nec cognitōe3 spūsſcti. Ad scđa3 ꝓbati/
onē. negat̄ illa silitudo. q: vita eterna excedit naturā sicut rē
alteri⁹ ordinis. nō sic grām. imo gr̄a ē eq̄lis vite eterne. ⁊
gl̄e ꝯsummate i ꝟtute. sic semē arbori. ſ3 nō sit eq̄lis ſm q̄
titatē. vt patebit ar. viij. ad 2m. Est eñ ⁊ gr̄a diuini ordi/
nis ꝯtinens ꝟtute totā gl̄iam. q̄re negat̄ ꝯña. ¶ Nota ꝙ
Durād⁹ inuehit̄ ꝯ dictū. qđ ex ista solutōe habet̄. s. ꝙ gr̄a
ē semē vł seminariū gl̄ie. Uult eñ ꝙ sit iproprie dictū. et
sit oino metaphorica. q: nō ē semen nisi respectu eoꝝ que
educunt̄ de potēa materie. de q̄ꝝ nūero nō ē gl̄ia. ¶ Sed
dr̄ ꝙ nō ē oino metaphorica. ita ꝙ nullā ꝓprietatē habeat
q: dr̄ aliq̄d seminariū alteri⁹. nō solū. q: ē cā material̄ vł
effectiua ꝯuicta. ſ3 etiā q: ē alteri⁹ ichoatio. Sicut forma
subesse remisso. ē inchoatio suipsi⁹ vt ē sub eē ꝑfecto Et
ꝑ hūc modū gr̄a dr̄ seminariū. i. inchoatio gl̄ie. imo ſm
vnū modū accipiēdi gloriā. tūc gr̄a ē idē in eēntia cū gl̄ia
differēs ſm modū essendi ⁊ statū. Si āt gl̄ia accipit̄ pro
btitudine. tūc gr̄a ē eius inchoatio ꝟtualis. ⁊ q̄dāmō effe
ctiua dispositiua. q: ꝑ ip̄am q̄dāmō causat̄ btitudo. non
q̄dē effectiue ꝓductiue. ſ3 meritorie. nā ex gr̄a ꝓdeūt meri
ta q̄ reddūt btitudinē hoi debitā. Unde D. sanc. in de ve/
ritate. mate. xxix. q. vj. in cor. meritū ē cā p̄mij. nō q̄de3 ꝑ
modū cause final̄. sic eñ mag̃ p̄miū ē cā meriti. ſ3 mag̃
ſm reductōem ad cām efficientē. inq̄tū meritū facit dig/
nū p̄mio. ⁊ ꝑ hoc ad p̄miū disponit. hec ille. Ubi patꝫ. ꝙ
gl̄ia vt ē btitudo. ⁊ p̄miū vel vita eterna. ē inchoata i gr̄a
sicut in cā efficiente ꝓpinqua dispositiua.

Gra ē semē glorie.

¶ Utrū gr̄a sit p̄ncipiū merendi mediante chari/
tate p̄ncipalius q̄ ꝑ alias virtutes.

D

Ad quartū sic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ gr̄a non sit
p̄ncipiū meriti p̄ncipalius ꝑ charitatē q̄
ꝑ alias ꝟtutes. Merces eñ operi debetur
ſm illud Matth. xx. Uoca operarios ⁊
redde illis mercedē suā. ſ3 q̄libet ꝟtus est p̄ncipium
alicuius operis. Est eñ virtus habitus operatiuus. vt
supra habitū est. ꝗ q̄libet virtus ē equaliter p̄ncipiū
merendi. ¶ P. Aplus dr̄ p̄. ad Corinth. iij. Unus/
quisq3 ꝓpriā mercedē accipiet ſm ꝓpriū laborē. sed

q. lv. ar. 5

charitas magis diminuit laborē q̄ augeat. q: sicut
Aug⁹. dr̄ in libro de verbis dñi. Oia seua ⁊ imania
facilia ⁊ ꝓpe nulla facit amor. ꝗ charitas nō est p̄nci
palius p̄ncipiū merendi q̄ alia virt⁹. ¶ P. illa vir/
tus videt̄ p̄ncipalius esse p̄ncipiū merendi cui⁹ ac
tus sunt maxime meritorij. ſ3 maxime meritorij vi/
dentur esse actus fidei ⁊ patientie siue fortitudinis.
sicut patꝫ in martyribꝰ q̄ ꝓ fide patient̄ ⁊ fortiter vs/
q3 ad mortem certauerūt. ꝗ alie ꝟtutes p̄ncipalius
sunt p̄ncipiū merendi q̄ charitas. ¶ S3 ꝯtra ē qđ
dñs Joā. xiiij. dr̄. Si q̄s diligit me. diliget̄ a patre
meo. ⁊ ego diligā eum ⁊ manifestabo ei meip̄m. ſ3 in
manifesta dei cognitōne ꝯsistit vita eterna. ſm illđ
Joā. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscant te solū
deū veꝝ ⁊ viuū. ergo meritū vite eterne maxime resi
det penes charitatem

¶ Hic D. inq̄rit. an meritū de ꝯdigno sit p̄ncipalr̄ ꝑ
actū charitat̄. Ex sup̄dictis eñ q. cx. oportet supponere ꝙ
gr̄a facit meritū solū sicut p̄ncipiū remotū. q: ē habitus
essendi ꝯstituens nos in esse deiformi. ⁊ eleuās nos in al
tiorē naturā. q̄ altior eleuatio p̄req̄rit̄ operatiōi excedēti na
turā. S3 tñ ipa operat̄ ꝑ alias ꝟtutes a se deriuatas. Unde
ē q̄stio q̄ inter illas ꝟtutes deriuatas a gr̄a sit p̄ncipal̄ cā.
qđ ē q̄rere cui⁹ ꝟtutꝫ a gr̄a deriuate act⁹. sit p̄ncipalr̄ me/
ritorius ⁊c̄. Et q̄ritur de merito respectu p̄ncipalis p̄mij
qđ est vita eterna.

¶ Respondeo dōm. ꝙ sicut ex dictis accipi po/ ar. p°.
test hūanus actus h3 rōnem merendi ex duobus.
Primo q̄dē ⁊ p̄ncipalr̄ ex diuina ordinatōne ſm ꝙ
actus dr̄ esse meritorius illius boni ad qđ hō diui/
nitus ordinat̄. Scđo vero ex parte liberi arbitrij
inquantū sc3 homo habet pre ceteris creaturis vt ꝑ
se agat voluntarie agens.

¶ D. mdit tali ꝯclōne. Meritū vite eterne p° ꝑtinet
ad charitatē. ad alias aūt ꝟtutes scđario ſm ꝙ eaꝝ act⁹
a charitate imperant̄. Et q̄ habet̄ misio ad q̄situ formal̄ ꝙ
sic ꝓbat̄ ex fundamēto posito in ar. p°. Human⁹ act⁹ h3
rōem meriti ex duobꝰ. p° ⁊ p̄ncipalr̄ ex diuina ordinatōne
ſm ꝙ ⁊c̄. Scđo ꝟo ex pte li. ar. inq̄tū sc3 ꝑ se agit. ſ3 q̄tū
ad vtrūq3 p̄ncipalitas meriti penes charitatē ꝯsistit. ita
videl3 ꝙ act⁹ ei⁹ ē maxie ordinat⁹ a deo ad btitudinē ꝯ/
sequēdā. tāq3 ea digna. ⁊ ei corrñdens Et ex charitate est
maxie ꝑ se agere voluntarie. igit̄ ꝯclō ꝟa. Hui⁹ rōis D.
p° ponit maiorē. 2° ꝓbat minorē. ⁊ p° p̄mā ei⁹ p̄tē. ibi Et
q̄tū ⁊c̄. 2° scđa3. ibi. Silr̄ ⁊c̄. Maior patꝫ ex p̄dictꝫ ar. p°.
Ut dictū eñ fuit ar. ij. ꝙ act⁹ cuiuscūq3 nō ordinat̄ ad ex
cedēs ꝓportōe3 ꝟtutꝫ q̄ ē p̄ncipiū act⁹ Et ꝗ rōe optimi ac
tus gr̄a ordinat̄ ad btitudinē. q̄ ē p̄ncipale p̄miū. Scđa
ps maioris p3 ex ar. p°. q: vna ꝯditio meriti ē. ꝙ meritū
sit in ptāte merētꝫ. ⁊ facultate nature. vñ bestie nihil meret̄
Oportet eñ ꝙ act⁹ q̄ ē meritū sit aliq̄lr̄ ei⁹ q̄ meret̄ ⁊c̄.

¶ Et quantū ad vtrūq3 p̄ncipalitas meriti pe/
nes charitatē cōsistit. Primo eñ ꝯsiderandū est ꝙ
vita eterna in dei fruitōne cōsistit. motus aūt huma
ne mentis ad fruitōnem diuini boni est ꝓpri⁹ ac
tus charitatis ꝑ quē oēs actus aliaꝝ virtutū or/
dinant̄ in hunc finem ſm ꝙ alie virtutes imperant̄
a charitate. ⁊ ideo meritū vite eterne p̄mo ꝑtinet ad

charitatē. ad alias aūt v̄tutes scd̄ario s̄m q̄ eorū ac/ tus a charitate imperantur.

¶ Subiūgit minorē quā pbat. q̄ ad p̄mā p̄tē sic. vita eterna in dei fruitōe ↄsistit (supple et p̄ ↄñs mot⁹ illi⁹ v̄tu tis ē maxie ordinat⁹ in vitā eternā. q̄ deū q̄ fruimur tāq̄ vltio fine. sub rōe vltimi finis respiciat) s₃ mot⁹ hūane mē tis ad fruitōem boni diuini ē p̄pri⁹ act⁹ charitatis. igit̄ ac tus charitatis p̄ncipalr̄ ordinat̄ in vitā eternā a deo. sicut dixit p̄ma ps minoris. Maior ista nota. et nō ē hic faciē da difficultas. an vita etna sit p̄ncipalr̄ fruitio et c̄. Quia capit̄ h̄ fruicio vt includit visionē. imo deū quo fruimur. Vult em̄ D. q̄ illi⁹ v̄tutis act⁹ ē maxie p̄portionat⁹ vite eterne. q̄ vitā eternā p̄mo respicit tāq̄ p̄priū obiectū quā vitā eternā dicim⁹ fruitōem et c̄. Minor pbat̄. q₂ oēs ac tus aliarū v̄tutū ordināt̄ ad hūc finē (s₃ deū fruibilē) s̄m q̄ imperant̄ a charitate. Et q̄ mot⁹ hūane mētis in deū ē p̄pri⁹ charitati. vl̄ elicitiue vel imperatiue, put act⁹ impat⁹ attribuit̄ imperanti. q₂ null⁹ est relat⁹ in deū. nisi mediante charitate. vt p₃ ad p̄m. Subinfert in fine ↄclōnē respō. q̄ p₃ ex dictis. ¶ Nota itē q̄ circa istā minorē posset eē q̄stio. An charitas dei respiciat tāq̄ p̄ncipale obiectū ip̄az dei fruitōez. Ad h̄ dr̄ post D. san. 2ª 2ᵉ. q. xxvj. ar. 3° ad 3ᵐ. q̄ nō. si fruitio accipiat̄ p̄ btitudie formali creata. q₂ cha ritas ē amor dei amicitie. s₃ h̄ q̄ aliq̄s velit frui deo p̄tinet ad amorē ↄcupiscētie. magis āt amam⁹ deū amore ami/ citie q̄ ↄcupiscētie. q₂ maius in se bonū ē de⁹ q̄ p̄ticipa re possumus fruendo ipo. Vn̄ nō dr̄ D. h̄ q̄ actus cha/ ritatis p̄ncipalr̄ ferat̄ in fruitōem dei. sed dr̄ q̄ motus ad fruitōem dei est p̄prius actus charitatis. q₂ s₃ nulli ↄuenit nisi p̄ charitatē. Et inter oia bona inhercetia maius ē frui tio. sed tn̄ charitas p̄us et p̄ncipalius fertur in deū p̄pter seipm̄. q̄ in deū fruendū. vt p₃ 2ª 2ᵉ. q. xxviij. art. p̄mo. ad 3ᵐ. De q̄ vide etiā Capolū in dis. p̄. p̄mi. q. p̄. ad sex tū ↄ q̄ntā ↄclōnē Vn̄ solū vult Doc. hic. q̄ motiui in vi tā eternā et btitudinē vel fruitōez p̄ quā itelligit btitudi/ nem obiectalē et formalē est p̄priū charitati. et p̄ ↄsequens eius motus est p̄mo p̄portionatus beatitudini. et p̄ ↄse/ quens a deo in ip̄am ↄsequendā p̄mo ordinat⁹. Nihil eīn facimus p̄pter deū nisi mediante charitate vt patuit supra. nec honoram⁹ nisi p̄ charitatē saltē iperantē. Et q̄ deus ipe fruendus datur p̄ motū in ip̄m q̄ est charitatis. Et q̄ p̄ncipalis actus charitatis est in deū vt est vltimus finis p̄pter se diligibilis. Ex quo meretur btitudinem et fruitōez creatā formalē Deinde cū dr̄

¶ Similr̄ etiam manifestū est. q̄ id qd̄ ex amore facimus maxime volūtarie facimus. vnde etiā s̄m q̄ ad ratōnem meriti req̄ritur q̄ sit voluntariū p̄n/ cipalr̄ meritum charitati attribuit̄.

¶ Probat scd̄am partē minoris p̄ncipal. s₃ q̄ liber/ tas et volūtariū sit p̄ncipalr̄ ex charitate. Id qd̄ ex amo/ re facimus. maxime volūtarie facimus. sed charitas est amor. g̃ illa pars vera. s₃ q̄ etiā s̄m q̄ ad rōnem meriti req̄ritur q̄ sit voluntariū. p̄ncipalr̄ meritū charitati attri buitur. Ambe p̄misse patent ex supra dictis. q. xxvj. et ali bi de passionib̄. ¶ Ex his p₃ etiā scd̄a pars ↄclōnis. s₃ q̄ meritū vite eterne scd̄ario p̄tinet ad actus aliarū vir tutū. q₂ oēs sunt meritorij q̄ ordinant̄ in fruitōem dei. id est in deū fruendū. sed actus aliarū virtutū ordinat̄ se/ cundario. id est mediante charitate in fruitōem dei. ideo secundario sunt meritorij. Et p₃ fundamentū supra se posi⁹. q₂ nullus actus est meritori⁹. nisi p̄pter deū sup oia dilectū factus. q̄ sine charitate nō diligit̄ sup oia vt p̄ncip̄ piū beatitudinis. igit̄ et c̄. De materia istius articuli vide D. sanc in 3°. dis. xxx. ar. v. p̄ totū. vbi ponit similr̄ duas rōnes. vnā quā hic ponit. s. de volūtario. Aliā ponit ex hoc. q̄ actus charitatis est sufficiens ad faciendā vitā eter nā merentis. q₂ amor facit amatū esse amantis inquantū vnit ei. Et sic charitas facit deū esse hois. et p̄ ↄñs vitam eternā hoi deberi. Valent etiā p̄ hoc articulo q̄ h₃ Doc. sanc. 2ª 2ᵉ. q. xxiij. ar. viij. et in de virtutib̄ de charitate. q. 3ª. et in de verita. mate. xiiij. q. v.

☞ Argumentū in ↄtrariū ↄfirmat ↄclōnē respon. et etiā p̄mā partē minoris. q₂ videl₃ dilectio digna tāq̄ p̄/ portionata et digna btitudine et vita eterna. p̄mo in ip̄az ordinat̄. p₃ ex ista rōne. q̄ Doc. nō accipit in eo. frui/ tionē vt ↄtra visionē distinguit̄. sed accipit p̄ adeptōne et habitiōe summi boni. vl̄ p̄ summo bono habēdo. cuius habitionē maxime meretur charitas

¶ Ad p̄mū g̃ dōm. q̄ charitas inq̄ntū h₃ vltimū finem p̄ obiecto mouet alias virtutes ad opandū. sp̄ em̄ habitus ad quē p̄tinet finis imperat habitib̄ ad q̄s p̄tinēt ea q̄ sunt ad finē. vt ex sup̄ dictis p₃. q. ix. ar. p̄ᵒ

¶ Maior ↄcedit̄. s₃ operi p̄portionato vite eterne Di co aūt q̄ nullū opus est p̄portionatū vite eterne. nisi medi ante charitate fiat p̄pter deū. q̄ ē obiectū btitudinis. Et p̄ ↄñs a deo nō ordinat̄ ad ei⁹ dignā ↄsecutōem. nisi me diante charitate. Ad minorē. verū q̄dē. oīs v̄tus est p̄ncipiū elicitiuū alicuius opis. sed solius charitatis est ac tus referre in deū vt in vltimū finem. et obiectū fruitōnis q̄ est vita eterna. Et ratio patuit supra. q. ix. ar. p̄mo. q̄a v̄tus respiciens voluntatē et sup̄mū eius obiectū. mouet oēs alias v̄tutes. Charitas aūt respicit supremū ob/ iectū volūtatis. Ad pbatōnem minoris. ↄcedit̄ q̄dē₃. q̄ oīs virtus est habitus opatiuus. et patuit supra. q. lv. ar. 2°. sed nō est operatiuus p̄pter deū. in quo ↄsistit vita eterna. nisi p̄ charitatē. charitatis aūt actus respicit deū imediate et p̄ se. quare negat̄ ↄña. q̄ q̄liter et c̄. q₂ vt pa/ tuit. alie nō merent̄ nisi act⁹ earū sit ex charitate igat⁹ et c̄.

¶ Ad scd̄m dōm q̄ opus aliqd̄ p̄t esse laborio/ sum et difficile dupl̄r. Uno modo ex magnitudine opis. et sic magnitudo laboris p̄tinet ad augmentū meriti. et sic charitas non diminuit laborē. imo facit aggredi opera maxima. magna em̄ operatur si ē vt Grego. dr̄ in quadā homelia Alio modo ex defectu ip̄ius operātis. vnicuiq₃ em̄ est laboriosum et diffi/ cile qd̄ nō prompta volūtate facit. et talis labor di/ minuit meritū et a charitate tollitur.

¶ Ad maiorē habet̄ respō. s₃ ex D. sanc. in 2°. dis. xxix. ar. q̄rto in corp̄e. et in 3° vbi sup̄ ad q̄rtū. q₂ accipiet quis mercedē s̄m laboris bonitatē et nobilitatē. Et h̄ loq̄ndo de mercede essētiali. s₃ nō accipiet mercedē ex laboris dif/ ficultate et penalitate p̄ se loq̄ndo et absolutā q̄titatē. Et q̄uis h̄ mō accipiat̄ maior satisfactio et dimissio pene et q̄titas meriti s̄m q̄titatē p̄portionalē opis. Vn̄ D. in 2° vbi iā dr̄. q̄ āt aliqd̄ arduū augmētat rōem meriti nō h₃ ex difficultate laboris. s₃ ex bonitate. q₂ q̄to aliq̄d me lius ē tāto sup̄ vires hois ē magis eleuatū. Non g̃ arduū opus auget ratōnem meriti. nisi ratōne bonitatis et non ratōne difficultatis. nisi per accidens. inquātum s₃ in id qd̄ difficile est maiori attentōne aliquis ↄsurgit et cu/

maiori conatu volũtatis. pt ãt fm inclinatõez habitus eẽ maior conat⁹. etiã ad op⁹ facile agẽti ꝗ̃ si sine habitu in op⁹ arduũ ꝛ difficile agẽti. Difficultas tñ actualis ẽ satisfactoria in gñru penal. vide etiã ꝑ. p. q. xcv. ar. iiij. ad 2ᵐ.

Silr maiori opi debetur maior merces ẽentialis vl accitalis.

¶ Dico 2° ad maiorẽ. vt res ista magis explicet. qꝛ merces debet labori. ꝛ maior merces maiori labori ad sensuz sanũ. Dico eñ ꝙ labor ẽ magn⁹ ꝛ potior tripl'r. Primo fm formã charitatis cui rñdet merces ẽentialis. vñ q̃ ex maiori charitate laborat. lꝫ minorẽ laborẽ ꝛ difficultatẽ patiat plus de pmio ẽentialis accipiet. scdo ex specie operis. Sicut eñ i rebꝰ hũanis ille magis pmiat q̃ in digniori ope laborat. sicut architector ꝗ̃ artifex manualis. ita etiã i rebꝰ diuinis. ille q̃ nobiliori ope occupat mai⁹ pmiũ accipiet ꝗ̃tũ ad aliquã ꝓrogatiuã pmij accitalis. lꝫ forte min⁹ corꝑoralit laboret. Tertio ex ꝗ̃titate laboris qð ↄtingit duplicit. Ná quãꝙ maior labor maiorẽ mercedẽ meret. ꝗ̃tũ ad remissionẽ pene. puta ꝙ diuti⁹ ieiunat vl longius peregrinat. Et etiã ꝗ̃tũ ad gaudiũ qð ꝑcipit de maiori labore. Quãꝙ ꝟo ẽ maior labor ex defectu volũtatis In his eñ q̃ ꝓpria volũtate facim⁹ minorẽ laborẽ sentimus. ꝛ tal' magnitudo nõ augebit. sꝫ minuet mercedem Hec sunt ꝟba D. sanc. sup aplm ibidẽ. Ex qbꝰ pꝫ ad maiorẽ Ad minorẽ. si itelligat ꝙ minuat laborẽ ex pte magnitudis opis negat Si ãt itelligat ꝙ minuat ex pte operantis. i. facit vt operans op⁹ etiã in se magnũ facilr faciat. concedit. tñ qꝛ charitas ẽ habit⁹. q̃ facit facilitatẽ operandi. tũ qꝛ ẽ amor. q̃ etiã facit. Et h mõ loq̃t Aug⁹. Dico aũt ꝙ tal' facilitas ex pte operantis auget meritũ etiã pmij ẽentialis cui⁹ ꝗ̃titas corridet charitati ꝛ grẽ. Quare negat ↄña. imo ex h habet ꝙ magis ẽ pncipiũ meriti. ¶ Circa hanc solutõez nota duo. p° ꝙ ille q̃ hꝫ magnũ habitũ charitatis in se. ꝛ tñ remisse operat ꝛ pducit actum min⁹ intẽsum qꝛ fm D. sanc. in 3° sup ad q̃ntũ. ẽ min⁹ meritori⁹ respectu pmij accitalis. qð respicit actũ. sꝫ magis respectu pmij ẽentialis. qð respicit capacitatẽ q̃ ẽ ex habitu. Vñ D. sanc. 3° p. q. lxxxix. ar. v. ad 3ᵐ dr. ille q̃ p pniam resurgit in minore charitate. ↄseq̃t pmiũ ẽentiale fm ꝗ̃titatẽ charitatis in q̃ iuenit. Habebit tñ mai⁹ gaudiũ de opibꝰ q̃ sic fecit. qð ptinet ad pmiũ accitale. hec ille. Vide de ista materia ad lõgum in Capolo in q̃rto. dis. xiiij. ad argumẽta Scoti ↄ̃ scdam ↄclõnẽ. ¶ Nota 2° ꝓpt dicta circa minorẽ. qꝛ posset eẽ q̃stio. an charitas cũ sit habitus ꝛ amor sit etiã circa difficile. cũ ois ꝟtus ẽ circa difficile ꝛ bonũ ꝛc. Dicat ꝙ ẽ circa difficile ad sensuz quẽ D. sanc. ponit vbi sup in 3°. ar. iiij. ad q̃ntũ. vbi dr. Hoc ãt ꝙ obijcit. ꝙ diligere deũ ẽ difficili⁹. itelligẽdũ ẽ nõ de dilectõe naturali. q̃ dia ipm amãt. sꝫ de dilectõe gratuita. Et hec etiã dr difficilior. nõ q̃si laboriosior. cũ sit dulcior. sꝫ qꝛ magis vires nature excedit. qꝛ ẽ in altius obiectũ. hec ille. Ex qbꝰ pꝫ. ꝙ charitas ẽ de difficili. qꝛ de excedẽte ꝟtutẽ ois nature. tñ illud in se difficile facilis ꝛ q̃si naturalr fit ab ipa charitate. Habẽs eñ charitatẽ vt ꝗ̃ naturalr diligit deũ meritorie. qꝛ nõ min⁹ charitas iclinat ad actũ suũ ꝗ̃ alij habit⁹

¶ Ad tertiũ dñm ꝙ fidei act⁹ nõ ẽ meritori⁹ nisi fides p dilectõem opet. vt dr ad Gal. v. Silr etiaz act⁹ patientie ꝛ fortitudinis nõ ẽ meritori⁹. nisi aliq̃s ex charitate h opet. fm illud p. ad Corinth. xiij. Si tradidero corp⁹ meũ ita vt ardeã. charitatẽ aũt nõ habuero nihil mihi prodest

¶ Maior ↄcedit. sꝫ minor negat. si itelligit ꝙ actus fidei ꝛ ipa sint materie meritorij sine charitate vl magis actꝰ ex charitate. Sꝫ ꝟo ẽ minor. ꝙ sunt materie meritorij cũ fiunt ex charitate. qꝛ act⁹ fidei ẽ excellẽs ex specie opis. ꝛ ꝑ ↄ̃ñs si fiat ex charitate ẽ meritori⁹ magni pmij. Silr act⁹ patiẽtie ꝛ fortitudis sunt magni ꝓpt q̃ntitatẽ laboris fm se excessiuã ꝛ intẽsiuã. Et merent magnũ pmiũ accidẽtale Ad pbatõez dico. ꝙ sctĩ martyres passi sunt p fide. sꝫ ex charitate dei. Vñ vt hꝫ Doc. sanct. qðlibet. iiij. arti. xix. Si q̃s etiã morte pateret ꝛ nõ ex charitate dei. tunc nihil mereret. vt pꝫ ibidẽ. q̃re negat ↄña.

¶ Utrũ hõ possit sibi mereri pmã grãm.

E

Ad q̃ntũ sic pcedit. Videt ꝙ hõ possit sibi mereri pmã grãm. Quia vt Aug⁹. dr. fides meret iustificatõem. iustificat ãt hõ p pmã grãm. ꝗ hõ pt mereri sibi pmã grãm. ¶ P. deꝰ nõ dat grãm nisi dignis. sꝫ nõ dr aliq̃s dignus aliq̃ dono nisi q̃ ipm pmeruit ex ↄdigno. ꝗ aliq̃s ex ↄdigno pt mereri pmã grãm. ¶ P. apud homines aliq̃s pt mereri donũ iã acceptũ. sicut q̃ accepit equũ a dño. meret ipm bñ vtendo eo in seruitio dñi. sꝫ de⁹ liberalior ẽ ꝗ̃ hõ. ꝗ multo magis pmam grãm iã susceptam pt hõ mereri a deo p subsequẽtia opa. ¶ Sꝫ ↄtra ẽ. ꝙ rõ grẽ repugnat mercedi opez: fm illud Ro. iiij. Ei q̃ opat merces non iputat fm grãm sꝫ fm debitũ. sꝫ illud meret hõ qð imputat sibi quasi merces operis eius. ꝗ pmam gratiam non potest homo mereri.

¶ Hic excludunt q̃dã a merito. scꝫ ipa p° grã. ꝛ repatio post lapsuz in ar. vij. Circa pᵐ p° ostẽdit. ꝙ q̃s nõ pt mereri sibiipsi pmã grãm. Scdo oñdit ꝙ nec alteri ar. sequẽti. ¶ Nota ãt ꝙ p pmã grãm itelligit ipa grã q̃tũ facit. vt p° vl de nouo habita. ita ꝙ ẽ sensus. an aliquis possit mereri vt det sibi grã Vñ D. in 2° dis. xxvij. arti. iiij. querit. an aliq̃s possit mereri grãz q̃ dr pma. q̃ñ nulla eã pcedit. nec ipa scipam fm aliũ q̃dũ. Et nõ solũ dr p° grã quã aliq̃s p° accipit. sicut grã baptismalis. sed q̃ñcũꝙ de nouo acq̃rit etiã post pctm mortale Et posset etiã ista q̃stio itelligi de grã q̃ ẽ gratuita motio.

q̃d p° grã.

¶ Respondeo dicendũ. ꝙ donũ grẽ pt ↄsiderari dupl'r. Uno mõ fm ratõem gratuiti doni. ꝛ sic manifestũ ẽ ꝙ oẽ meritũ repugnat grẽ. qꝛ vt ad Ro. xj apl's dr. Si ex opibꝰ. iã nõ ex grã

¶ D. p° rñdet dupl'r. fm ꝙ notat duplicẽ ↄsiderationem ipius grẽ. q̃ ad scdam ↄsideratõez. ibi. Alio mõ ꝛc. Scdo ex ista duplici rñsiõe anteri p modũ corollarij cõclusionẽ respõ. totalẽ ꝛ formalẽ. ibi. Unde manifestũ ꝛc. Notat ꝗ p°. ꝙ donũ grẽ pt ↄsiderari dupl'r. Uno° formalr fm q̃d noĩe. vt ẽ gratuitũ doni vt sic. i. gratis datũ Et fm h rñdet tali ↄclone. Manifestũ ẽ. ꝙ oẽ meritũ repugnat grẽ vt ẽ donũ gratuitũ. pbat ex aplo ꝛ argumẽto i ↄ̃ñu qꝛ si ex opibꝰ. i. merit'. iã nõ ẽ grã. i. eẽ ex merit' repugnat rõni grẽ vt gratuitũ donũ ẽ. igit ↄclo ꝟa. ↄña nota. Ans pꝫ. qꝛ grã dr. qꝛ gratis dat. igit repugnat sibi ex merit' esse Ná qð ex merit' dat fm aliquã iusticiã ꝛ nõ gratis dat. sꝫ p aliq̃ ope sibi ꝓportionato. Vñ licꝫ iuxta pdicta ꝛ vita eterna det misericordit. nõ tñ oino gratis. qꝛ p aliq̃ ope sibi ꝓportionato. sꝫ illud op⁹ sit ex misericordia. sꝫ grã dat sine omi ope ꝓportionato. Cõsequẽter ibi.

¶ Alio mõ pt ↄsiderari fm naturã ipius rei q̃ donat. ꝛ sic etiã nõ pt cadere sub merito nõ hñtis grãz:

tũ q: excedit ꝓportõez nature. tũ etiã q: añ grãz in statu peccati habet homo impedimentũ ꝓmerendi gratiã. s. ipm peccatũ.

¶ Declarat quõ scdo ꝯsiderel gra. q: scz nõ formalr q̃tũ ad qd nois gre (q: scz grẽ donũ datũ) sz materialr q̃tũ ad rẽ q̃ ẽ gra. s. q̃tũ ad naturã ipius. vt scz ẽ q̃dam ꝑticipatio diuinitatꝫ ⁊ res diuini ⁊ supnaturał ordinis. Et iuxta hãc ꝯsideratõem rñdet duab' ꝯclonib'. scdam ponit ibi. Postq̃ ãt ⁊c. Prima ẽ. Gra isto mõ ꝯsidera ta nõ pt cadere sub merito nõ hñtis grãm. ꝓbał dupłr. ex ar. 2°. pmo sic. Gra excedit ꝓportõem nature. g p na turalia sua nõ merel q̃s grãm nõ habitã. Añs relinqtur notũ. tenet ꝯña. q: null' merel a deo id qd excedit ꝓpor tionẽ ṽtutꝫ agẽtis. vt patuit ar. 2°. Scdo ꝓbał sic. antεq̃ hõ habeat grãm i statu pcti. hz ip. dimẽtũ ꝓmerẽdi grãz igił nõ pt eã mereri. ꝯña dara. Añs pz. q: hz pctm morta le qd opponił gre. ⁊ eã ipedit ⁊ ei' meritũ. ¶ Nota q p' rõ pcedit de hoie etiã i statu itegro ⁊ sine pctõ. q: tał etiã nõ pt mereri ꝓpł iꝓportionẽ naturaliũ etiã itegroꝝ ad grãm. Scda aũt rõ pcedit specialr de hoie sub peccato mortali existente. Deinde ibi

¶ Postq̃ ãt iã aliq̃s hz grãz nõ pt gra iã habita sub merito cadere. q: merces ẽ termin' opis. gra ãt

q. cix. p totũ ẽ pncipiũ cuiuslibet boni opis i nob. vt sup dictũ ẽ

¶ Rñdet scda ꝯclone iuxta scdam ꝯsideratõez gre. ta li. Postq̃ aliq̃s hz grãm nõ pt gra iã habita sub merito cadere. ꝓbał ṽtualr duplici medio. scdm tãgit ibi Si ve ro ⁊c. Pmo sic. illd qd cadit sub merito ⁊ ẽ merces. ẽ ter min' opis meritorij. sz gra nõ ẽ termin' opis meritorij. imo pncipiũ ois boni opis in nob. igił ꝯclo ṽa. Maior relinqł nota. ¶ Circa quã nota D. sanc. in de verita. ma te. xxix. q. vj. in cor. q aliq̃ dixerunt q aliq̃s pt mereri id qd iã hz opa seq̃ntia. sicut dicũt de angel respectu btitu

Non merel q̃s qd hz. dinis sue. ¶ Sz h ẽ p° ꝯ Augustinũ. ⁊ scdo ꝯ rõnem. q: meritũ ẽ cã pmij nõ p modũ cause final. sz mag' pm redu ctionẽ ad cãm efficientẽ. inq̃tũ meritũ facit dignũ pmio. Id ãt q ẽ cã p modũ cause efficientꝫ nullo mõ posterius ẽẽ pt eo cui' ẽ cã. Vñ nõ pt ẽẽ. q aliq̃s merel id qd iam hz. Qz aũt in humanis aliq̃s ꝓ accepto bñficio dño suo seruit. magis hz ratõem g̃raꝝ actõnis q̃ meriti. hec ille. ¶ Et 2° nota circa istam maiorẽ ex D. sanc. in 2° supra. q ⁊ si in iustitia ꝯmutatiua q̃nq̃ ꝯtingat. q pmium ⁊ id qd ẽ loco pmij pcedat meritũ. vt pz in emptõe ⁊ vẽditõe Qui eñ rẽ emptã pus accipit q̃ pciũ soluat. q̃dãmõ pl mũ añ meritũ accipit. Qd etiã mag' pz in eo q̃ pus ac cipit pciũ laboris sui. q̃ laborẽ ipendat in obsequiũ alte rius. In iustitia ãt distributiua h nõ pt accidere. Eo q ibi pmiũ reddił fm gradũ ⁊ dignitatẽ ꝑsone. ⁊ iõ fm q pcedit meritũ. oꝫ q pmiũ attẽdał. Vñ cũ gra p modũ iustitie distributiue detł a deo diuersis hoib'. nõ pt esse vt aliq̃s ex seq̃ntib' actib' merel grãm pus acceptã. hec il le. Et de h etiã ad 3m. Patz igł maior. Minor pata ir. q. cix. p totũ Et nota q D. h videł tãgere etiã grãz q̃ ẽ g̃ruita motio. q: illa ꝑtitim necessaria ẽ ad oẽ bo num faciendũ. Deinde ibi

¶ Si vero aliud donũ g̃tuitũ aliq̃s merel ṽtu te gre pcedentis iam nõ erit pma

¶ Tãgit scdm mediũ ꝓ scda ꝯclone pdicta. ⁊ ẽ etiaz ṽtualr solo instãtie. q: dato q aliq̃s p grãm habitã me real aliqd g̃tuitũ donũ. puta augmentũ gre. hoc donum nõ erit pma gra. q: gra ipm pcedit.

Vñ manifestũ ẽ q null' pt sibi mereri pmã grãm

¶ Hic in calce corpis ex oib' istis partialib' ꝯclonib' infert p modũ corellarij ꝯclonẽ formalr respõ. totalem. nullus ⁊c. vt in lr̃a. Et seqł ex dictꝫ. q: nec nõ hñs pt mereri grãm. nec hñs. igł null'. Añs ꝓbał q̃ ad pmã ptẽz q: nec nõ hñs in naturalib' ꝯstitut'. nec nõ hñs in pctõ. Scda ps patuit ex vltia ꝯclone. ¶ Nota tñ q opa bo na pcedentia grãm g̃tũ facientẽ. esto nõ sint meritoria gre. nõ tñ carẽt oino pmio sibi ꝓportionato. q: causant quan dã habitudinẽ ad grãm. hñt etiã secũ q̃ndã pulchritudi nem ⁊ honestatẽ ⁊ iocũditatẽ. in qbo pcipue eoꝝ pmiũ cõ sistit. Et aliq̃ etiã p accñs causant vt bonoꝝ tpaliũ afflu entiã aut aliqd hmõi. Nã fm Gregoriũ. de' in h mũdo remunerat qd pmiũ future glie nõ merel. vt sic nullũ bo num irremuneratũ relinquatur

¶ Argumentũ in ꝯriũ ẽ directe ꝓbatio p' ꝯclonis ex ꝯña rñsiue. q: rõ mercedis ⁊ gre formalr nõ pt stare sił in eodẽ. g gra nõ ẽ merces. nec p ꝯñs ei' ẽ meritũ

¶ Ad pmũ g̃ dõm. q sicut Aug'. dr in li. retra ctationũ. Ipe aliq̃n in h fuit decept' q credidit ini tiũ fidei ẽẽ ex nob. sz ꝯsummatõem nob dari ex deo. qd ipe ibidẽ retractat. ⁊ ad hũc sensum videł ptine re q fides iustificationẽ merear. Sz si supponam' sicut fidei veritas hz q initiũ fidei sit in nob a deo. iã etiã ipe act' fidei ꝯseqł pmã grãm. ⁊ ita nõ pt ẽẽ me ritori' pme gre. p fidem igił iustificał hõ nõ q̃si h credẽdo merear iustificatõem. sz q: dũ iustificał cre dit. eo q motus fidei req̃ritur ad iustificatõem im pij. vt supra dictum est. q. cxiij. ar. 4

¶ Ad maiorẽ. negał q fides merear iustificatõem q̃ ẽ p pmã grãm. sz p fidẽ hõ iustificał ad sensuz sup dictũ q. cxiij. ar. iiij. q: motus fidei ad iustificatõem reqrił. sicut dispõ ꝯiucta seq̃ns gre infusionẽ. ⁊ tñ ex gre iustificãti pł intelligił gre receptõi. vt patuit q. pcc. ar. viij. ad 2m. Et dico 2°. q Aug'. illã maiorẽ retractat in sin. q̃ñ retractat initiũ fidei ẽẽ ex nob. q: initiũ fidei ẽ ex p' gra Sic nec in tiũ ⁊ meritũ gre ẽ ex nob. sz gra p' pcedit oẽ meritũ. De dit eñ btũs Aug'. hãc regulã. vt snia retractata alicu bi etiã in suo sili vbiq̃ in operib' suis reꝓbata cẽseatur Vñ eñ hz D. sanc. 3° ꝯ gẽti. c. xv. in fine. ẽ erroris Pela giani dicere. q iustificatõis nr̃e initiũ sit ex nob. ꝯsumma tio aũt ex deo. Similia habenł. q. Corinth. 3°. lectõne p' Et p. p. q. cxiij. ar. q̃nto in cor.

¶ Ad scdm dõm. q de' nõ dat grãm nisi dignis nõ tñ ita q pus digni fuerint. sed q: ipe p grãm eos facit dignos q̃ solus potest facere mundũ de immun do conceptũ semine.

¶ Ad maiorẽ D. clare rñdet. q non dał nisi dignis. nõ q añ grãm fuerint vł sint digni. sz q: eo ipo q dał si bi efficił dign'. Scdo dr Doc. in 2° sup. q gra datur in dignis negatiue. q: his q̃ nõ sunt suff. cientr digni. tñ aliq̃ liter dispositi Sz nõ dat grãm idignis ꝯrie. i. nõ dał his q̃ hñt ꝯriã volũtatẽ resistentẽ gre. q: ad ṽtutẽ nõ cogit.

Ad minorẽ negał. imo pt dici dign'. q: ipm accipiẽdo p diuinã motionẽ efficił dign' Et 2° pt ẽẽ nõ idign' ꝯrie absq̃ h q meruerit. q: dispositi' saltẽ a deo. q̃re negał ꝯña

¶ Ad tertiũ dõm. q oẽ bonũ opus hois pcedit a pma cã sic a pncipio. nõ ãt pcedit a q̃cũq̃ humano dono. ⁊ iõ nõ ẽ silis rõ de dono gre ⁊ de dono humano

¶ Maior conceditur. et rō est. q̄z esto hō det donū ali/quod puta equū. nō tm̄ dat vsum bonū illius equi q̄ mere/ri pt̄ equū datū. sed de⁹ ip̄e dat donū et bonū vsum ei⁹ ita q̄ ab ip̄o est donū. et simul etiā vsus ei⁹ Et in p̄posito de⁹ dat grām et mediāte gr̄a est p̄ncipiū om̄is vsus gr̄e et meriti. imo gr̄a ip̄a est p̄ncipiū omnis meriti. Vñ p̄cessa minore. negat̄ p̄ña. q̄z etiā si apud hoīes eēt donū aliqd ab hoīe. et similiter vsus eius. tūc iste q̄ acciperet donū non mereret̄ ip̄m p vsū ei⁹. sic in p̄posito. cū om̄e bonū opus meritoriū p̄cedat a gr̄a. nō pt̄ q̄s p vsum gr̄e ip̄am mere/ri. Vñ si eēt aliqd op⁹ bonū ex nobis qd̄ non eēt ex gr̄a tūc argumentū haberet p̄cessum. sicut est apud homines vbi accipiens facit aliqd et vtitur bene. nō ex dono vel ex dante. sz q̄z om̄e opus bonū est ex gratia. ideo ip̄am recō/pensare nō possum⁹. nec eā habitā mereri postq̄ accepe/rimus. Vide fundamentū illi⁹ solōnis in simili. p̄. p. q. xxiij. ar. v. in cor. q̄z sicut D. ibidē pulchre ostendit nulla merita sequētia effectū p̄destinatōis sunt rō p̄destinatio/nis. q̄z totū qd̄ est gratie est p̄destinatōnis effectus. et nō distinguitur id qd̄ est ex gratia ab eo qd̄ est ex libe. arbi/trio in p̄posito. q̄z meritū sequens ex gratia non est libe. ar. vel hoīs sine gr̄a. imo solū p grām. ideo p id qd̄ est ex gr̄a gratiā nō meretur Ex industria aūt militis est bon⁹ vsus equi. et nō ex equo vel dono dātis. ideo talis potest equū mereri Et videtur hec solutio p̄fundior aliis recitatis ex secūdo. et ex de veritate Et nota verba Doc. ex solōne in p̄ncipio. q̄z ex quo deus est motor primus gratuitus. ideo nō potest aliquid esse ab homine habente grām sine deo. et gratia eius sicut nec in naturalibꝫ potest esse effec/tus naturalis a creatura sine deo. ideo sequitur q̄ hō exi/stens in gratia nihil operetur sine gratia dei. et p cōsequēs nō potest eam mereri. q̄z p id qd̄ est ex gratia aliquis nō meretur grām Nota etiā circa hūc articulū Capreolū in quarto dis. xiiij. vbi determinat q̄ nullus pt̄ mereri p̄/mam grām nec de ꝯgruo. cōtra quē D. sanc. in scd̄o supra ad quartū dicat q̄ quasi ex ꝯgruo q̄s disponēdo se mereat̄ grām. de hoc supra dictū fuit

¶ Utrū hō possit alteri mereri p̄mā grām

F

AD sextum sic p̄ceditur Uidetur q̄ homo possit alteri mereri primā gratiam. quia Matth. ix. sup illud. Uidens iesus fidem illorū et. dr̄ glosa. Quātū valet apud deū fides p̄pria apud quē sic valuit aliena. vt intus et extra sanaret hominē. sed interior sanatio hoīs est p p̄mā grām. ergo hō pt̄ alteri mereri primā gratiā. ¶ P. Orōnes iustorū nō sunt vacue. sed efficaces. sm̄ illud Jaco. vltimo. Multū valet deprecatio iusti as/sidua. sed ibidē p̄mittit̄. Orate p inuicem vt salue/mini. cū igit̄ salus hoīs nō possit esse nisi p gratiam videt̄ q̄ vnus hō possit alteri mereri p̄mā gratiam. ¶ P. Luce. xvi. dr̄. Facite vobis amicos de mamo/ne iniq̄tatis. vt cū defeceritis recipiāt vos in eterna tabernacula. sed nullus recipit̄ in eterna tabernacu/la nisi p grām p quā solam aliq̄s meretur vitā eter/nam. vt supra dictū est. ergo vnus hō pt̄ alteri acq̄/rere merendo p̄mā grām. ¶ Sed ꝯtra est qd̄ dr̄ hie/remie. xvi. Si steterit moises et samuel corā me. non est aīa mea ad populum istum. qui tamen fuerunt maximi meriti apud deum. videtur ergo q̄ nullus possit alteri mereri primam gratiam

q. eē. ar. v. et hic. ar. ij

¶ Habito. q̄z hō sibiip̄si non pt̄ mereri primā grām hic inquirit an possit mereri alteri homini. Nec est par rō q̄ si sibiip̄si nō possit mereri. q̄ ḡ nō alteri. vt patebit. q̄re articulus iste nō est sup̄fluus.

¶ Rñdeo dōm. q̄ sicut ex supra dictis pꝫ. opus nostrū hꝫ rōnem meriti ex duobꝫ. Primo q̄dē ex vi motionis diuine. et sic meretur aliq̄s ex condigno. Alio mō hꝫ rōnem meriti sm̄ q̄ p̄cedit ex libero ar/bitrio in q̄tū volūtarie aliqd facimus. et ex hac p̄te est meritū ꝯgrui. q̄z ꝯgruū est. vt dū hō bene vtitur sua virtute. deus sm̄ supexcellentē virtutē excellen/tius operetur. ar. p̄. et. lib.

¶ Doc. p̄° resumit distinctiōem habitā de duplici mō meriti. Scd̄o rñdet iuxta p̄m̄ modū meriti. ibi. Ex q̄ et. Tertio iuxta scd̄m. ibi. Sꝫ merito et. Premittit ḡ ex ar. ij. et. iij. q̄ opus nostrū hꝫ rōnem meriti ex duobꝫ. Pri/mo ex vi motiōis diuine mediāte gr̄a. q̄z scꝫ opus nostrū est a spūsancto. sicut dictū fuit ar. iij. et sic opus nostrū est meritoriū ex ꝯdigno. vt patuit ibidē ꝯclone scd̄a. q̄z vir/tus et motio spūssc̄i equalēs est om̄i eo ad qd̄ hoīem mo/uet et ordinat. Alio mō hꝫ rōem meriti sm̄ qd̄ est ex nobꝫ volūtarie agētibꝫ. et ex hac p̄te hꝫ rōnem meriti ꝯgruitatꝫ q̄z scꝫ et. vt patuit. iij. ar.

¶ Ex quo pꝫ. q̄ merito ꝯdigni nullus pt̄ mereri alteri p̄mā grām nisi solus christ⁹. q̄z vnusquisq̄ no/strū mouet̄ a deo p donū gr̄e. vt ip̄e ad vitā eternam p̄ueniat. et ideo meritum cōdigni vltra hanc moti/onem non se extendit

¶ Premisso duplici mō merēdi. hic rñdet iuxta p̄mū modū tali ꝯclone. Merito ꝯdigni nullus pt̄ alteri mere/ri p̄mā grām nisi sol⁹ christ⁹. Hui⁹ ꝯclonis D. p̄bat p̄/mo p̄mā p̄tē. scd̄o scd̄am ibi. Sꝫ aīa et. Quo ad p̄mā arguit̄ sic. vnusq̄sq̄ nostrū mouet̄ a deo p donum gr̄e. vt ip̄e ad vitā eternā p̄ueniat. ḡ meritū ꝯdigni vniuscuiusq̄ nostrū vltra hanc motionē. (scꝫ respectu vite eterne) se nō extendit. et p ꝯñs p̄ma p̄s vera. q̄ alteri nō meret̄ de ꝯdigno gram. Et stat rō in hoc q̄ hō p grām et motōem ac ordinatōem dei. nō mouet̄ nisi vt ip̄e de ꝯdigno sibi/ip̄si mereat̄ vitā eternā. et ita meret̄ de cōdigno tm̄ vitam eternā sibi. et p ꝯñs alteri nō meret̄ grām de cōdigno. Nota hic. q̄ q̄z q̄libet hō p̄ter christū est membrū ecclie et christi. nō aūt caput. ideo ei⁹ nō est in alios influere. nec p ꝯñs tātā grām hꝫ q̄ in alios deriuari posset. nec etiam mouetur a deo vt in alios influat. sol⁹ eīn gr̄e capitis est p̄fectissime est in alios influere Quia etiā quilibet alius a christo nō est nisi purus homo. ideo etiā q̄ntūcūq̄ grām haberet. op̄a eius nō essent aliis de ꝯdigno meritoria. q̄z hoīs puri. nec essent deo p aliis accepta. vt hꝫ Capo. in q̄rto. dis. xv. ad scd̄m Scoti ꝯtra p̄mā ꝯclonem. q̄ntūcūq̄ eīn spūssc̄tūs moueat mentē. nō tm̄ de⁹ meret̄. sꝫ hō. et ideo op̄a nostra nō sunt accepta de ꝯdigno nisi p mereri et. Christ⁹ aūt ꝯstitut⁹ est tanq̄ caput qd̄ hꝫ influere pro oibꝫ mēbris. ideo ex diuina ordinatiōe ordinat̄ vt hō pur⁹ q̄ est mēbrū sibi tm̄ mereat̄ de ꝯdigno et. Deīn cū dr̄.

Sed aīa christi mota est a deo per gratiā nō solū vt ip̄se p̄ueniret ad gloriā vite eterne. sed etiā vt ali/

os in eam adduceret inq̄ntū est caput ecclie ꝛ auctor salutis humane. ſm illud Heb. ij. Qui multos filios in gloriā adduxerat auctorē salutis ꝛc̄.

¶ Probat scdam partē prime ꝯclonis ꝑ oppositū ad ꝑcedentē. Aīa christi a deo ꝑ grām mota est. nō soluꝫ vt ipe ꝑueniret ad gloriā. sed etiā vt alios ad eā adduceret. igit̄ alijs meruit ꝑmā grām. Tenet ꝯn̄ia extra lrām. qꝛ nō est adductio in gloriā nisi ꝑ viā grē. Añs ꝓbat̄ rōne et auctoritate. qꝛ christus est caput ecclie ꝛ auctor salutis humane. sed opatio capitis est omniū mēbroꝝ. ḡ suum meritū ꝯdigni ad oēs se extēdit. ꝛ probat̄ auctoritate apli in lrā clare. Nota q̄ sicut supra dictū fuit. peccm̄ alicui᷒ particularis hoīs nocet sibipi tm̄. sed pctm̄ pncipij nature oībꝫ nocuit. Sic in merito ꝑsonali hō ꝓficit sibi tm̄. ſꝫ meritū capitis ꝯmunis diffundere in oīa membra. qꝛ sicut adā ꝯstitut᷒ est vt naturā in oēs ꝓpagaret sic xp̄s vt grām in oēs diffundat. Nota scdo. q̄ posset esse dubiū ex dictis ar. p̄ce. vbi dictū est q̄ grē repugnet esse ex merito. ꝛ ꝑ ꝯn̄s christ᷒ nō videt̄ meruisse alijs ꝑmā grām de ꝯdigno ꝛc̄. Sed de hoc vide d. san. in de veritate. ma. xxix. q. vij. ad octauū. et. xiij᷒. siliter. iij. ꝑ. q. xix. ar. vlti. Et vide Capo. in tertio dis. xviij. ad argumēta Sco. ꝯtra quartā ꝯclonem. qꝛ christū meruisse ꝑmā grām membris suis pt male ꝛ bn̄ intelligi. si eni intelligit̄ q̄ meruerit sicut cā ꝓpinqua ꝑter quā nihil ampli᷒ reqrat̄ vel q̄ nulla alia dispositio ꝑrequirat̄ ꝑ actū ꝓpriū ipi᷒ membri christi. aut alterū. aut receptōem sacramētoꝝ. male intelligit̄. qꝛ christ᷒ nō meruit oēs dispōnes ꝑcedētes ad grāꝫ electoꝝ. ꝛ si sic meruissꝫ. s. etiā dispōnes. ꝛ q̄ ille eas haberet. tūc grā nō essꝫ grā. Vn̄ christus q̄dē fecit totam naturā dignā grā. remouendo impedimētū peccati generis humani. ſꝫ nō meruit q̄ illi detur dispositio. Vn̄ scdo intelligit̄. q̄ christus meruit ꝑmā grām ad hoc dispositis quacūqꝫ dispōne. siue ꝑ actū ꝓpriū. siue diuinā motionē siue ꝑ susceptōem sacramenti. ꝛ sic bn̄ intelligit̄. sed q̄ ille disponat̄ est ex grā. vn̄ grā nō datur illi nisi ex misericordia. Unde D. iij. ꝑ. vbi supra in solōne dr̄. Hoc ipm̄ est gratie. qd̄ homini ꝯcedit̄ regenerari in christo. ꝛ sic salus hoīs est ex grā. Et in de verita. dr̄. hoc ipm̄ gratie alicui nostrū ꝯfert̄. q̄ efficaciā meriti christi ꝯsequat̄. vn̄ rō grē non euacuat̄. et sic habet in alia solōne. Christus meruit oībꝫ ſm suff. cietiā. ſꝫ nō efficienciā. Ut ḡ aliq̄s ꝯsequatur ſm efficienciā grāꝫ christi. opꝫ ꝯcurrere aliq̄d aliud scꝫ diuinā electiōeꝫ ꝛ misericordiā qua ille grām ꝯsequitur. Meritū eni christi operat̄ vt q̄dā cā vniuersalis. ſꝫ oportet hāc applicari singulis. vel ꝑ motū ꝓpriū a deo ꝓcuratū vel ꝑ sacramentū. vt aūt isti applicet̄ est grē. Vn̄ pꝫ. q̄ cū merito christi quo meruit oībꝫ sufficiēter grām ꝑmam stat q̄ huic vel illi grā misericorditer ꝛ nō ex debito applicatur ꝛc̄. Deīn cū dr̄.

¶ Sed merito ꝯgrui pt̄ aliq̄s alteri mereri ꝑmā grām. Quia eni hō in grā ꝯstitutus implet dei volūtatē. ꝯgruū est ſm amicicie ꝓportionē. vt de᷒ impleat hoīs volūtatē in saluatione alterius.

¶ Rn̄det iuxta scdm̄ modū meriti tali ꝯclone. Merito ꝯgrui pt̄ aliq̄s alteri mereri ꝑmā grām. Hāc ꝯclusionē ꝑmo ꝓbat. Scdo limitat. ibi. Licꝫ qn̄qꝫ ꝛc̄. Probat̄ aūt clare in lrā. ꝛ stat ꝓbatio in hoc fundamento. qꝛ esto nō acceptet̄ actus alicuius. vt meritū ꝯdigni pro alio. ſꝫ tm̄ pro seipo. nec scꝫ quo ad grām. nec quo ad gloriā. Tm̄ hoc decet diuinā liberalitatē vt amicū ꝑ alio orantem vel operantē misericorditer audiat. ꝛ det effectū desideratū. Consequenter cū dr̄.

¶ Licet qn̄qꝫ possit habere impedimentū ex parte illi᷒ cui᷒ aliq̄s sctūs iustificatōnem desiderat. ꝛ in hoc casu loq̄t̄ auctoritas hiere. vltio inducta.

¶ Limitat ꝑdictam ꝯclonem scdam. ꝛ vult q̄ q̄uis ꝯstitutus in gratia ꝛ amicicia dei possit alteri mereri de ꝯgruo grām. nō tm̄ alius semꝑ grām ꝯsequitur. qꝛ videlicꝫ ponit obicē ꝛ ipedimentū grē. ſm eni d. san. in scdo. dist. xxvij. ar. vi. Hoc nō tm̄ hoībꝫ puris ꝯtingit. ſꝫ ꝛ christo. cuius merita in multis effectū nō ꝯsequūtur ꝓpter eoꝝ indispositionē. Contingit etiā q̄ hō impediat merita ꝓpria ea mortificādo. multo magꝭ pt meritū vni᷒ ipediri ꝑ aliū.

¶ Et ꝑ hanc limitationē D. vult esse expositū argumentū in ꝯtrariū. qd̄ est ꝑ illa limitatōe. qꝛ nō probat q̄ aliq̄s nō mereat̄ alteri ꝑmā grām de ꝯgruo. sed q̄ tale meritū nō semꝑ ꝯsequitur effectū ꝓpter impedimentū ꝛ indispositionē eius cui meretur. Nota q̄ hō nō ꝓprie etiam de ꝯgruo meretur sibi ꝑmaꝫ grām. ꝛ m̄ magis de cōgruo alteri. Et rō est. qꝛ qui meretur sibi grāꝫ. adhuc nō hꝫ eam. ꝛ ergo actus tales sunt extra gen᷒ meriti. nā act᷒ ex naturalibꝫ ꝓcedentes sunt extra gen᷒ ꝑfectōis gratuite. nec sunt habentis amiciciā ad deū sup qua fundatur meritū ꝯgrui. Actus aūt alicuius habentis gratiaꝫ sunt de genere meriti ꝓprie dicti tanq̄ ex gratia procedentes. et sunt amici dei. ideo per eos magis dr̄ aliquis mereri alteri. qꝛ tm̄ iperfecti sunt. nec de ꝯdigno extra subiectū se extendūt. ideo sunt merita ꝯgrui ꝛc̄.

¶ Ad primū ḡ dōm. q̄ fides alioꝝ valet alij ad salutē merito ꝯgrui. nō merito ꝯdigni.

¶ Maior intelligitur q̄ fides aliena valuit de ꝯgruo vt christus interius sanaret infirmū. sed nō de condigno.

Minor ꝯceditur. qꝛ prima gratia dicitur de nouo adueniens ꝛ sanans vel iustificans hominē ꝛc̄. ergo ꝛc̄. Uerum vnus potest alteri mereri de cōgruo. et est ꝑ 2ª ꝯclone respōsiua. ſꝫ nō ꝯtra ꝑn̄iā.

¶ Ad scdm̄ dōm q̄ impetratio orōnis innitit̄ misericordie. meritū aūt ꝯdigni innitit̄ iusticie. ꝛ ideo multa orādo impetrat hō ex diuina misericordia. q̄ tm̄ nō meret̄ ſm iusticiā. ſm illud Daniel. ix. Neqꝫ eni in iustificatōnibꝫ nostris prosternimus preces ante faciē tuā. ſꝫ in miseratōibꝫ tuis multis.

¶ Ad maiorem. verū preces sanctoꝝ sunt efficaces respectu sanctoꝝ. ita q̄ orando merentur sibi. sunt etiam efficaces ꝑ alijs. nō q̄ mereant̄ de ꝯdigno alijs. sed quia impetrāt ꝛ obtinent petita. ꝛ preseruti si impedimentum nō inueniāt. Nec obstat q̄ oratio debeat esse pro se. quia hoc intelligitur de oratione quā oībus modis oportet exaudiri. ꝛ que non impeditur. tamē ꝛ oratio pro alio potest habere effectum. sed impedimētalem. Contingit eni q̄ per oratōnes sanctorū offerantur eis pro quibꝫ orant occasiones vt se ad deum ꝯuertant. qd̄ possunt facere vel non. ꝛc̄. Ultra. ꝯceditur. q̄ debemus orare vt saluemur nō qꝛ salutem aliorum mereamur de cōdigno. sed quia impetramus ex misericordia dei. non ex iusticia nostra. quod impetrare innititur ex merito condigni. Quare negatur ꝯsequentia de merito ꝯdigni. Uide profundiores applicationeꝫ huius materie. 2ª 2ᵉ. q. lxxxiij. ar. xv. ad. 7ᵐ

q: ex vno aliqs nō pt alteri de ↄdigno mereri. ideo orā-do p alio nō meref alteri de ↄdigno. ꝛ p ↄñs oratio non hȝ sp effectū. sȝ ipetrat nisi sit impedimētum

¶ Ad tertiū dōm. q pauperes elemosynas reci-pientes dicūtur recipere alios in eterna tabernacula vel impetrādo eis veniā orando. vel merēdo p alia bona ex ↄgruo. vel etiā materialr loquēdo. q: p ipa opa misericordie que quis in pauperes exercet mere-tur recipi in eterna tabernacula

¶ Maior hȝ tres expōnes in solone. sȝ nō intelligif q ipi recipiant in eterna tabernacula. dando gloriā vel gra-tiā. vel etiā de ↄdigno merendo Minor ↄceditur. sed dico q illā grāȝ nō dant pauperes. sed aliquis ex gratia eis dando meref eterna tabernacula. quā grām hȝ quis a deo. quare negaf ↄña. si ↄsequēs intelligaf de acqsitōne que est collatio. vel etiā meritū ↄdigni gre. sȝ bn̄ seqtur. q pauperes possunt impetrare grām. ꝛ q aliquis benefaciē-do pauperibꝫ meretur

¶ Utrū aliquis possit sibi mereri reparationem post lapsum.

G AD septimū sic procedif. Videf q aliqs possit sibi ipi mereri reparatōeȝ post lap-sum Illud eñ qd iuste a deo petif hō vi-def posse mereri. sed nihil iusti a deo pe-titur. vt Aug. dt. q̄ȝ q reparef post lapsum. sm il-lud psal. Cū defecerit virtus mea ne derelinqs me do-mine. g hō pt mereri vt reparef post lapsum ¶ P. multo magis homini psunt opera sua q̄ȝ prosint alij sed hō pt aliquo mō alteri mereri reparatiōem post lapsum. sicut ꝛ pmā grām. g multo magis sibi me-reri pt vt reparef post lapsum. ¶ P. hō qui aliqn̄ fu-it in gratia p bona opa que fecit meruit sibi vitā eter-

q.cix.ar.v.et hic.ar.p.ꝛ.q nā. vt ex supra dictis pȝ. sed ad vitā eternā nō pt qs puenire nisi reparetur p grām. ergo videf q sibi me-ruit reparatōem p grām. ¶ Sed ↄtra est qd dr Eze-chiel. xviij. Si auerterit se iustus a iusticia sua ꝛ fece-rit iniqtatē. omēs iusticie eius qs fecerat nō recorda-bunf. g nihil valebūt ei pcedentia merita ad hoc q resurgat. nō ergo aliquis potest sibi mereri reparati-onem post lapsum futurum.

¶ Hic D. iterū inqrit de aliquo qd excludif a merito scȝ de reparatōe post lapsum. ꝛ intelligif quesitū an aliqs nūc existens in gra possit mereri p grām nūc habitaȝ. vt cū in petm̄ mortale lapsus fuerit iterū reparef ad gratiā et exurgat a petō. ita q meritū suū nūc in gra factū habe-at effectū etiā post petm̄ mortale. ꝛ in existēte in mortali. nō intelligif an existēs in mortali possit mereri reparatio-nē. sȝ vt dictū est. an existēs in gra possit mereri repatōem futurā de peccato futuro ꝛc.

¶ Rn̄deo dōm. q null pt sibi mereri repatōem post lapsuȝ futuȝ. neqȝ merito ↄdigni. neqȝ merito ↄgrui. Merito qdē ↄdigni hoc sibi mereri nō pōt q: rō huius meriti dependet ex motiōe diuine gre. q q-dē motio interrūpif p sequēs petm̄.

¶ Doctor rn̄det tali ↄclusione. Nullus potest sibi me-reri reparatōem post lapsum futurū neqȝ merito ↄdigni neqȝ merito ↄgrui. Huius ↄclusionis D. pbat pmo pri-mā partē. Scdo scdam. ibi meritū etiā ꝛc. Quo ad pri-mā partē pmo deducit rōnem p ea. Secūdo dicit ex rōe ne quoddā corollariuȝ. ibi. Vn̄ omnia ꝛc. Probaf g pma pars. scȝ q nō merito ↄdigni sic. Rō huius meriti depen-det ex motione diuine gre. sed ista motio interrūpif ꝛ cor-rumpif p petm̄ sequens. igif aliqs non de cōdigno meref ꝛc. Nec talis motio extendit se ad reparatōeȝ post lapsuȝ Maior patuit sepius. ꝛ habef ex ista maiori q illud mere-tur hō ad qd se extendit diuina motio mediāte gratia Minor nota. q: gra ipa tollif. ꝛ p ↄsequēs motio p gra-tiā. Et scdo tollif ꝛ interrūpitur motio diuina p petm̄ nō solū q: nō est in existēria ppria sȝ q: ois effectus eius mortifi-caf. vt in qrto. dis. xiiij. q. q. arti. iq. qtli. q. Unde motio gre habite extendit se solū ad ea q ↄpetūt homini in gra existēti. a qua si exciderit omē meritū mortificatur

Consequenter cū dicit

¶ Vn̄ omnia beneficia q postmodū aliqs a deo cō-sequif qbꝫ reparaf nō cadūt sub merito. tāqȝ motōe prioris gre vsqȝ ad hoc nō se extendente.

¶ Ex illa pbatōne psertim minore infert vnū corolla-riū tale. Omia bn̄ficia q postmoduȝ (scȝ postqȝ peccauit mortaliter post habitaȝ grām) aliqs a deo ↄseqtur qbꝫ reparatur. nō cadūt sub merito. patȝ ex dictis. q: motio prioris gre se nō extēdebat ad illa repatiua. sȝ solū ad debi-ta existēti in gra. iterrūpif eñ motio ꝛ eius efficacia p petm̄ ita q p petm̄ nō est. ꝛ amittit virtutē omnē. Uerū tm̄ est. q si quis reparef p diuinā misericordiā. tūc merita ꝛ ope-ra prius mortificata reuiuiscūt. sed cū viuerent. nō se exten-debāt nisi ad debita viuenti Tūc ibi

¶ Meritū etiā ↄgrui quo qs alteri pmaȝ grām meref impedif ne ↄsequaf effectū ppter impedimen-tū peccati in eo cui qs meref. multo igif magis im-pedif talis meriti efficacia p impedimentū qd est in eo q meref. ꝛ in eo cui meref. hoc eñ vtrūqȝ in vnaȝ psonaȝ ↄcurrit. ꝛ ideo nullo mō aliquis potest sibi mereri reparationem post lapsum

¶ Probat scdam pte ↄclonis. scȝ q nec merito ↄgrui. sic. meritū ↄgrui quo qs alteri ꝛc. vt in pncipio lre. igitur multo magis ꝛc. vt in lra seqtur. Añs patuit ar. vi. in fi-ne. q: aliqs impedif ne mereaf de ↄgruo ppter ipedimen-tū peti in alio. g multo magis impedif q: ipe est in petō Tenet ↄña. q: cū aliqs alteri de ↄgruo meref graȝ. tūc saltē ipe merēs est in gra. hic aūt nec merēs. nec is cui me-ref est in gra. q: ponif idē Et nota vba D. q: cū aliqs alteri meref pmaȝ grām. videf eñ posse haberi q qs sibi nō mereaf pmā grām. nec de ↄgruo. q: est impedimētuȝ merendi. etiā ex pte merētis. q: videlȝ nō hȝ pncipiū me-riti. scȝ grām. Aliqs aūt meref alteri. q: hȝ radicem meri-ti. ꝛ quia amicus dei. ꝛc.

☞ Argumētū in ↄtrariū ↄfirmat ↄclonē tn̄si. ꝛ hȝ rōem positā p pª pte ↄclonis. q: p petm̄ oia merita sunt mortificata. g virtute eoꝝ nō hȝ vt resurgat. naȝ statim vt minimo mortali deū offenderit. tūc deus nō amplius h. me-rita prius accepta ad aliquē effectū. ꝛ p ↄñs non meretur vt post peccatum resurgat ꝛc.

¶ Ad pmū g dōm. q desideriū quo quis deside-rat reparatōem post lapsum iustuȝ dr. ꝛ fliter oro

q: tendit ad iusticiã. nõ tñ ita q iusticie innitatur p modũ meriti. sz solum misericordie

Ad maiorẽ. si intelligit. si iuste petit. id est petitõne innitente iusticie. q est ex pte petentis. sicut aliquis petit sibi rem debitã. pcedit maior. Si aũt intelligit. si petit iuste. id est petitõe qua petit iusticia. sed ex misericordia z liberalitate dei. negat. q: pt qs petere iusticiã nõ ex merito. sz ex grã z misericordia dei. Sed dico. q solũ ille q petit ex grã dei z p se necessariũ ad salutẽ. iste petẽdo meret. vt pz 2a2e. supra sed iste q petit existens in pctõ nõ meret id qd petit etiã si est necariũ ad salutẽ. Siliter petẽs p alio nõ meret alteri de pdigno. vel cũ qs petit id quo existẽte petitio sua z meritũ erit mortificatũ. vt in pposito Ad minorẽ. verũ. nihil iustius. i. petitõe tendẽte ad iusticiã. sed nõ sibi innitenti. qñ scz petens nõ hz grãm vel nõ petit pro se. Vel etiã cũ existit in grã. petit id ad qd motio grẽ z efficacia eius nõ se extẽdit. Vñ fm d. sanc. in scdo. si qs existens nũc in grã. petat deũ vt se post lapsum reparet. nõ meret sibi grãz restitui. q: p sequẽs pctm oro pcedẽs mortificat. sicut z alia bona meritoria nec oratio efficax est ad petendũ. q: nõ instãter orat. sz grãm peccãdo interrũpit. Valet p hac solone itelligẽda. qd d. san. hz. 2a2e. q. lxxxiij ar. xvi. ad scdm. q: non habens habitum iusticie pt aliquid iustum velle.

¶ Ad scdm dicẽdũ. q aliqs pt alteri mereri ex congruo pmã grãm. q: nõ est ibi impedimentũ saltẽ ex parte merentis qd inuenitur dum aliqs post meritũ gratie a iusticia recedit

¶ Ad maiorẽ rñdet D. in scdo. vera ẽ eñi alicui plus psunt opa ppria q aliena. dũmodo sit eq̃litas in vtroq;. tñ opus alienũ informatũ grã. plus accedit ad meritũ in scp̃tũ ex radice grẽ pcedit. q opus ppriũ qd ex puris naturalibus causat. Minor pcedit. z iam patuit rõ. q: ipe q meret est in grã. z nõ est ipedimẽtũ ex pte merẽtis. sz in recedente a iusticia p lapsuz inuenit ipedimẽtũ mortificãs oĩa merita pcedẽtia. Sz ille q iam est in grã pt habere meritũ. sz merita existẽtis nũc in pctõ non sunt. sz merita existẽs nũc in pctõ nõ sunt. ideo nõ hñt effectum respectu suppositi existẽtis in pctõ. quare negat pña. Et stat fundamentũ in hoc. q: cũ qs existẽs in grã orat. vel facit aliqd p pctõre vt reparet. tũc merita valẽt saltẽ de pgruo. sz qñ aliqs orat p se existente in pctõ in futuz. tũc merita z oro nũc facta i grã. p tũc nullius erũt fructus. z g nõ ẽ par rõ.

¶ Ad tertiũ dicẽdũ. q q̇dã dixerũt q nullus meret absolute vitã eternã nisi p actũ final' grẽ. sz solũ sub pditõe si pseuerat. Sz hoc irrõnabilr dr. q: quãq; actus vltimus grẽ nõ est magis meritorius. sz minus q actus pcedẽtes ppter egritudinis oppressionez. Vñ dicẽdũ. q q̇libet actus charitatis meret absolute vitam eternã. sz p pctm sequẽs ponit impedimẽtũ pcedẽti merito vt nõ sortiat effectuz. sic etiã cause naturales deficiũt a suis effectibus ppter superueniẽs ipedimẽtũ

¶ Maior pcedit. sed dico. q si peccet mortalr. tũc ponit ipedimẽtũ merito suo. z ipm mortificat. aliq eñi dixerũt ad maiorẽ. q p merita antecessoria ante finalẽ grãm meret tñ sub pditõe. Sed D. vult q vere z absolute meruit. sed peccãs mortalr mortificat. illud eñi dr mortificatũ metaphorice loquẽdo. qd nõ hz effectũ suũ. Vñ opus ex grã factũ. cũ grã existens hz virtutẽ deducendi in celũ sed cũ mortali existẽs nõ hz illũ effectuz. z g mortificat. z p pctm sibi ponit impedimẽtũ. ne habeat effectũ pprium Minor pcedit. sed negat pña. q: esto meruit vitã eternã tñ sibi nũc nõ debet. nec p pñs debet sibi reparatio sine q nõ pt peruenire. De materia illius solonis vide d. san. in 3 dis. xxxi. q. j. ar. j. ad scdm

¶ Utrũ aliquis possit sibi mereri augmentuz grẽ vel charitatis

Ad octauuz sic pcedit. Uidet q hõ non possit mereri augmentũ grẽ vel charitatis. Cũ eñi aliqs acceperit pmiũ qd meruit nõ debet ei alia merces. sicut de q̇busdam dr Matth. vi. Receperũt mercedẽ suã. si igitur aliqs meret augmentũ charitatis vel grẽ. seq̃retur q grã augmentata nõ posset vlterius expectare aliud premiũ. qd est incõueniẽs. ¶ P. nihil agit vltra suaz spẽm. sz pncipiũ meriti est grã vel charitas. vt ex supra dictis pz. g nullus pt maiorẽ grãm vel charitatem mereri q hz. ¶ P. id qd cadit sub merito meret hõ p quẽlibet actũ a grã vel charitate pcedẽtẽ. sicut p quẽlibet talẽ actũ meret hõ vitã eternã. si igit augmentũ gratie vel charitatis cadat sub merito. videt p quẽlibet actũ charitate informatũ aliqs mereatur augmentũ charitatis. sed id qd hõ meretur infallibiliter a deo pseq̃tur nisi impediat p pctm sequens. Dicit eñi. ij. ad Thimo. j. Scio cui credidi. z certus sum q: potẽs est depositũ meũ seruare sic ergo seq̃retur q p quẽlibet actũ meritoriũ grã vel charitas augeret. qd videt incõueniẽs. cũ quãq; actus meritorij nõ sint multũ feruentes. ita q sufficiãt ad charitatis augmentũ. nõ g augmẽtũ charitatis cadit sub merito. ¶ Sed pra est qd Aug. dr sup eplam Joan. q charitas meret augeri. vt aucta mereat z pfici. ergo augmẽtũ charitatis vel grẽ cadit sub merito ar.ij.et.iij.

¶ Hic D. inquirit de his q secũdario cadũt sub merito. Et pmo de bonis spũalibus. Scdo de tẽporalibus ar. vlt. Quo ad pmũ q̃rit de duobus spũalibus. quoz pmum est augmentũ grẽ vel charitatis. scdm est pseuerãtia

¶ Rñdeo dicẽdũ. q sicut supra dictum est. illud cadit sub merito pdigni ad qd motio grẽ se extẽdit ar.vi.et.vij.

¶ Hoc. rñdet tali pclone. Augmentuz grẽ cadit sub merito pdigni. z habet ex hoc ratio formalis ad q̃stũ q sic probat. illud cadit sub merito cõdigni. ad qd motio gratie se extendit. sed motio gratie se extendit ad augmentum gratie z charitatis. igitur zc. Huius rõnis D. pmo ponit maiorẽ. Scdo pbat minorem subintellectã. ibi Motio aũt zc. Tertio infert ipam pclusionem. ibi. Sic igitur zc. Maior pz ex ar. vi. et. vij. q: extendit se ad bonũ salutis pprie. z qd est efficacia gratie manent. qd dicitur ppter reparatõem post lapsum. q: illa fit cum efficacia et meritum motionis gratie est mortificatum.

¶ Motio aũt alicuius mouentis non soluz se extendit ad vltimũ terminũ motus. sed etiã ad totum progressuz in motu. terminus aũt motus gratie est

vita eterna. progressus aūt in hoc motu est fm aug mentū charitatis vel grē. fm illud puer. iiij. Justorū semita quasi lux splendēs pcedit ⁊ crescit vsqz ad perfectā diem qui est dies glorie.

¶ Deducit minorē subintellectam sic. terminus motus grē est vita eterna. pgressus aūt eius est fm augmentū charitatis vel grē. sz motus grē nō solū se extēdit ad terminū. sz etiā ad totū pgressum. igit minor vera. Maior ꝑ̄ba pz auctoritate scripture. Minor pz. qz ois motus se extendit nō solū ad vltimū terminū motus. sed etiā ad totū progressum in motu. g̃ minor vera. Dañ ibi

Sic igit augmentū grē cadit sub merito ꝯdigni

¶ Infert vltimo ꝯclōnem rñsiuam. ⁊ pz ex dicta rōne. Nota aūt p maiori intellectu huius materie d. san. in secūdo dis. xxvij. ar. v. q sicut pctm̄ hz duplicē penā. Unaz q̄ ꝯcomitat ipam culpā. sicut ꝯsciē remorsus. ⁊ huiusmodi. Alia q̄ infligit a deo vel hoie. Ita duplex est pmiū respondēs merito. Unū qḋ ꝯcomitat vt delectatio ipsa de bono opere. Aliud qḋ p premio reddit a deo vel homie vt vita eterna. Per actū g̃ meritoriū ꝯtingit mereri augmentū gratie. sicut pmiū ꝯcomitans naturā actus meritorij. cū naturale sit vt omis actus possit in acqsitōnem ⁊ augmentū sui habitus effectiue vel dispositiue. Dicitur aūt dispositiue. qz sicut grā est ex infusione dei. ita ⁊ augmentū est a deo. sz tñ p actū gratie disponit se meritorie ad gratie augmentū. Uñ aliter vita eterna est pmiū actus meritorij. aliter augmētū gratie. qz vita eterna tm̄ vt premiū. sed augmentū etiā quodāmō vt effectus ad cāz. Uñ nō qualitercūqz actus auget grām vel charitatē. sed solus ille in quo quis vtitur grā fm ꝓportionē suaz virtutis. talis em̄ est meritū. ⁊ dispositio ꝓpinqua ad augmentū. Ex pmo d. san. 2a 2e. q. xxiiij. ar. vi. ad pmū. qñ qs conat ad hmōi augmētū. vide etiā supra. q. ij. ar. iij. vbi habitum est qñ habitus auget. Uide ⁊ de ista materia in d. san. p. sen. dis. xvij. q. ij. ar. iij. Et in Capolo ibidē. q. ij. De hoc aūt an plures actus meritorij remissi nō augētes charitatē mereātur maiorē gloriā ⁊ maius pmiū initiale. vide Capolū in q̄rto. dis. xiiij. q. ij. ad argumēta Sco. ꝯtra scdam ꝯclōnē qz dz q p opa remissa nullus acqrit nec meret nouū gradū glorie. nisi qz simul meret nouū gradū grē vel charitatis Et ideo pncipalis conatus debet esse cuilibet vt crescat in grā ⁊ charitate dei ⁊ pximi ⁊c. Hoc tñ verū est iuxta do. san. i. 3o. dis. xviij. q. p. ar. q. ad. iiij. q si qs nō aucta charitate vel grā faciat plura opa bona ex charitate. meret idē pluribz modis. ⁊ tñ p actū etiā meret augmētū grē ⁊ nouū gradū qñ grā est augmētabil. q̄ tñ nō habito grā cōmensurat gradui habito. possibile ē em̄ fm d. s. in pmo q aliqs mereat maiorē gradū grē. ⁊ ipm nō ꝯseqt ꝓpter hoc qz nō intēse ⁊ feruide agit fm ꝓportiōes grē phabite ꝓpter em̄ meritū reqrit etiā dispō intēsa excedēs gradū pꝰ habitū. Nota etiā q aliqs meret de ꝯdigno augmētū grē. q̄ est augmētabil. ⁊ nō in termino. secus si grā est i augmētabilis ⁊ in termino. vt est de grā xpi. q̄ augeri nō potuit. cuius Capo. in pmo. dis. xvij. q. ij. ar. ij. ad. vm. eorū q̄ scdo loco inducunt ꝯ ꝯclōnē vnicā fluctuet sup B. Sz dare habet ex d. sa. in de vita. ma. xxix. q. iij. qz habuit totū ē ⁊ oēm modū grē. nec g ꝯñs augeri potuit

¶ Argumentū in ꝯtrariū ꝯfirmat ꝯclōnez rñsi. qz augmētū charitatis cadit sub merito. Sic ⁊ ꝯsummatio et pfectio charitatis. pmū aūt est hic. scdm est in patria

¶ Ad pmū q̄ dōm. q pmiū ē terminus meriti. Est aūt duplex terminus motus. scz vltimus. ⁊ medius. q̄ est pncipiū ⁊ terminus. ⁊ talis terminus est merces augmēti. merces āt fauoris hūani ē sic vltimus terminus his qui finē in hoc ꝯstituūt. vñ tales nullā aliam mercedem recipiunt.

¶ Ad assumptū. cū aliqs recepit pmiū vltimū. non debet ei aliud vltimū pmiū. sicut si qs ponat pmiū suū ⁊ finē in aliq̄ re mūdi. nō debet ei alius vltimus finis. sz negat maior. q ei q̄ accepit pmiū mediū. ⁊ alteri subordinatuz q nō possit vlterius recipe pmiū finale ⁊ vltimū simplr Ad pbatoēm dico. q loqt euāgeliū de his q̄ receperūt mercedē ⁊ pmiū tanq̄ vltimū finē. honores mūdanū. ⁊ tales nō hñt p eisdē opibz g q̄ querūt honorē sicut vltimū finē querere mercedē in celo. Ultra. si igit ⁊c. dico q qs meret augmētū grē ⁊ charitatis sicut pmiū mediū alteri subordinatū. sed non sicut vltimū finale simplr. quare negat ꝯñtia. Scdo pt dici iuxta d. san. in 4o. ad maiorē. q si qs recepit pmiū vnius ordinis nō debet ei merces eiusdē ordinis. sz tñ si qs recepit pmiū ꝯcomitās actum. poterit adhuc recipe pmiū ab alio datū nec pmiū ꝯcomitās actuz excludit vlterius pmiū. qḋ p actu reddit. sicut g hoc q aliquis delectatoēm ex actu fruit sentit nō amittit vite eterne pmiū. cū nō sit eadē rō pmij vtrobiqz. sic etiā g hoc q ad actū meritoriū seqtur augmentū gratie. nō ipedit remuneratio q̄ ꝯsistit in adeptōne glorie.

¶ Ad scdm dōm. q augmētū grē nō ē supra ꝟtutē perfectē grē sz sit sup q̄titatē ipius. sicut arbor etsi sit sup q̄titatē seminis. nō ē tñ supra ꝟtutē ipius

¶ Maior supra exposita est. q. xxij. arti. x. qz nihil agit vltra suā ꝟtutē ⁊ supra facultatem ex seipo ⁊ pncipalr. tñ pt supra seipm agere in ꝟtute alterius. vt scz est instrumētū alterius. Minor vera. sz augmētū grē nō est supra ꝟtutē grē. q̄ est pncipiū meriti. esto sit supra eius q̄titatē. imo vt supra patuit. ar. iij. ad. iiijm. nec btitudo est supra ꝟtutē grē. Sic ⁊ magna arbor ex modico semine pt pullulare. sic ⁊ incrementū grē ex grā. Uñ si minor bñ sumeret sub maiori. ipa eēt falsa. scz sz mereri augmētū grē est sup virtutē grē. Uñ D. sup in. 4o. ad pm. cuius pmiū qḋ qs meret sit maius q̄ grā qua meret. nō tñ seqt q sit maior efficacia merēdi in actu q̄ exigat gratia informās actū. Negatur ergo ꝯsequentia

¶ Ad tertiū dōm. q q̄libet actu meritorio meret hō augmētū grē. sicut ⁊ grē ꝯsummatiōez q̄ est vita eterna. sz sicut vita eterna nō statim reddit sz suo tpe ita nec grā statim auget. sz suo tpe. cū scz aliqs sufficienter fuerit dispositus ad grē augmentū.

¶ Primus syllus ꝯcedit. ⁊ rō pz in solone. qz si q̄libet actus meritorius meret grē ꝯsummatoēm. q̄ est vita eterna. meret etiā grē augmentum. qz grē ꝯsummatio affert maximū augmētū grē Et scdo. qz si meret id qḋ maius est. scz grē ꝯsummatoēm. meret etiā qḋ minus est. scz grē augmētū Ultra ad illā. sed id qḋ hō meret infallibilr ꝯseqt ⁊c. Uerū. sz tpe suo. nā dō hic ⁊ nūc meret vitā eternā. ⁊ tñ nō statim eā ꝯseqt. Ultra. ad illā. sic g̃ seqret ⁊c. illa seqla negat. tum qz nō opz q hō statim accipiat qḋ meruit. tum scdo. qz esto g q̄uilibet actū mereat vitā eternā. tñ nō q̄libet actus est dispō sufficiens ad augmentum.

Dictū est aūt. q actus p quē charitas vel grā augetur debet esse feruens z pportionatus habitui preexistenti. Ulterius. pcedit in conuenientia consequentis. sed vt dictū est. nō sequitur ex dictis nostris. quare z negat vlterior pñtia. zc.

Nota. pbū doc. in solone cū dr grē consummatōem esse vitam eternā. qr vel est pdicatio causalis. vel p concomitantiam. Si vita eterna capit p beatitudine z actu secundo. si aūt vita eterna accipitur p gloria. tunc pt esse pdicatio identica. qr vt supra sepius dictū ē. gratia consummata est gloria. capiendo gloriā p omi requisito. z necessario concomitante beatitudinē. Et vide pter hāc solonem Capreolū in qrto. dis. xxij. q. ij. ar. scdo ad argumenta scoti.

¶ Utrū aliqs possit sibi mereri finalē pseuerātiā.

Ad nonū sic pcedit. Uidet q aliqs possit pseuerātiā mereri. Illud enī qd hō obtinet petendo pt cadere sub merito habētis grām. sed pseuerantiā petēdo hoies a deo obtinēt. alioqn frustra peteret a deo in petitionibus orōnis dominice. vt Aug. exponit in libro de bono pseuerātie. g pseuerātia pt cadere sub merito habētis grām. ¶ Pt. magis est nō posse peccare q̄ nō peccare. sed nō posse peccare cadit sub merito. meret enī aliquis vitā eternā. de ci9 rōne est impeccabilitas. ergo multo magis pt aliqs mereri vt nō peccet. qd est pseuerare. ¶ Pt. magis est augmentū grē q̄ pseuerantia in grā quā qs hz. sed hō pt mereri augmentum grē. vt supra dictū est. ergo multo magis pt mereri pseuerantiā in grā q̄ qs hz. ¶ Sed ptra est q omne qd qs meret a deo psequitur nisi impediat p pctm. sed multi hñt opa meritoria qui nō psequūtur pseuerā. nec pt dici q hoc fuit pter impedimētū peccati. qr hoc ipm qd est peccare opponit pseuerātie. ita q si aliqs pseuerantiā meret deus nō pmitteret aliquem cadere in peccatū. nō igitur pseuerantia cadit sub merito

Ar. viij.

¶ Hic D. inqrit de alio spūali secūdario. an sub merito cadat. qd est ipa pseuerantia grate. Ad dicenda hic oportet rememorari q supra dicebant. q. cix. ar. x. q pseuerātia nō accipit hic p virtute vel habitu. qr sic pstat. q simul cū gratia infunduntur. et sicut qs grām nō meretur. sic nec istas pseuerantias vt gratie conectūt. Sed accipit tertio mō ibidē dicto. scz p circūstantia vel pro ptinuatōe grā tie vsqz ad finem

¶ Rñdeo dicēm. q cū hō naturalr habeat liberum arbitriū flexibile ad bonū z ad malū. duplr pt aliqs pseuerantiā in bona obtinere a deo. Uno qdez mō p hoc q liberū arbitriū determinat ad bonū p grām consummatā. qd erit in gloria. Alio mō ex pte motionis diuine q̄ hoiem inclinat ad bonū vsqz ad finem

¶ Doctor pmo distinguit intellectū quesiti. Secūdo conformiter distincte rñdet. ibi. Sicut zc. Distinguit g pmo de pseuerantia. q pt homini duplr prouenire. siue q duplex sit modus psequendi pseuerātiā a deo. z duplex perseuerantia supernaturalis. scz gratuita. qr hō de senō habet pseuerare. nec ex causa naturali. cū habeat liberū arbitriū qntum est in se semp flexibile ad bonū z malū. Potest ergo perseuerantiā obtinere. pmo qr libe. arbi. efficitur impeccabile z determinatū ad bonū. z hoc hz a deo p grām consumatā in gloria. vbi diuina essentia erit rō omnium agendorum. vbi immutabilr in particulari bonū debitum beatorum mentes appetent. sicut bonū in genere. z sub communi rōne boni immutabilr appetimus. vt declarat d. san. de veritate. materia. xxiij. q. viij. et supra tactū fuit. q. cx. ar. x. in fine solutōis tertij in expositōe. Secūdo mō hō pseuerat nō pter rōnem dictam. qr videat deū z sit impeccabilis factus p gloriam. sed ex parte motionis diuine. id est diuini auxilij z puidentie protegentis a malo. z dirigentis in bonū. vt dictū fuit supra. vbi iam. De istis duobus modis obtinendi perseuerātiā loquitur D. de veritate supra. q. p. in simili de pfirmatōe in bono. et dicit Aliquis pt pfirmari in bono dupliciter. Uno mō simpliciter. ita videlicet q in se sufficiens sue firmatis pncipium habeat. q omnino peccare nō possit. et sic beati sunt cōfirmati in gratia. Alio mō dicuntur aliqui pfirmati p hoc q datur eis munus gratie. p qd inclinatur in bonū q nō possunt de facili a bono deflecti. nō tn p hoc ita retrahūtur a malo. q oīno peccare nō possint. nisi diuina protectione custodiente. Hec ille. Ex quib9 oībus habet duplex pseuerantia. scz patrie z vie.

¶ Sicut aūt ex dictis pz. illud cadit sub humano merito qd pparat ad motū liberi arbitrij directi a deo mouente. sicut terminus. nō aūt id qd pparat ad pdictū motū sicut pncipiū. Un pz q pseuerātia glorie q̄ est terminus pdicti mot9 cadit sub merito ar. v. vi. vij. et. viij.

¶ Hic psequēter D. respondet fm pdictā distinctionem tali pclone. Perseuerātia glorie cadit sub merito. pseuerantia aūt vie nō cadit sub merito. sed deus largitur pseuerantie bonū cuicūqz illud largit. Hec pclusio habet tres partes. Et pmo ponit z probat pmā. Scdo scdam ibi. Perseuerātia aūt zc. Tertio tertiā. ibi. Sed deus zc. Quo ad pmā arguit sic. illud cadit sub merito humano qd pparat ad motū libe. ar. directi a deo mouēte sicut terminus. nō aūt id qd pparat ad dictū motū sicut pncipiū. sz pseuerātia patrie vel glorie se hz vt terminus ad motū meritoriū libe. ar. z tenet se ex parte cause. q̄ est finis humani meriti. g pma ps pclonis vera. Maior patuit ar. v. vi. vij. et. viij. Et fundamentum sub breuibus est. quia meritum habet se vt causa quodāmodo effectiua. que semp precedit effectum. z ita meritum habet precedere premium. Minor pz ex dictis. quia perseuerantia glorie est p gradum consummatā. que est finalis respectu omniū meritorum. Deinde cum dicit

¶ Perseuerātia aūt vie cadit sub merito. qr dependet solū ex motōe diuina q̄ est pncipiū ois meriti

¶ Subiūgit secūdam partem pclusionis quā pbat sic. illud nō cadit sub merito qd pparat ad motū libe. ar. sicut pncipiū. sz pseuerātia vie tenet se ex pte pncipij omnis meriti. igit pseuerātia vie nō cadit sub merito zc. Maior patuit circa pcedentē maiorē. Minor aūt in lra. qr pseuerantia vie dependet ex motione diuina. sed illa motio est pncipiū oīus meriti. g minor vera. Et pz fundamētū illius pclonis supra ex dictis. qr pseuerare in via est ex diuina motōe. i. auxilio z custodia z assistentia. qd auxiliū nullus mereri potest. sed est primū inter oīa gratuita. vt declarat d. san. tertio ptra gent. ca. cxlix. et ergo pseuerantiā qs mereri nō pt zc. Deinde cū

¶ Sed deus gratis perseuerantie bonū largit̃ cuicumq; illud largitur.

¶ Bonu terciā ptē pclonis quā relinquit notā. ꝛ patz ex multis auctoritatib; q̄s D. allegat 3° ꝯ genti. ca. clv. Et pz ꝑ ꝑdicta. q: si hō nō hz a seipo nec meret̃ aō hz ꝑ largicionē diuinā libera'ē ꝛ misericordē.

¶ Argumentū in ꝯriū ꝯfirmat scđam ptē pclonis ꝯclusie. Et stat in h. q si qs pseuerantiā vie meret̃. tūc nō peccaret. s; pstat q multi hñt grāz ꝛ merent̃. nec tñ pseuerant. Si qs āt diceret. imo merent̃ pseuerantiā. s; nō ꝯsequunt̃. q: peccādo ipediūt. Cōtra. q: pseuerātia ē oppon. peccō. quare si merent̃ eā ꝑ ista via nō peccabūt ꝛc.

¶ Ad pmū ḡ dōm. q etiā ea q̄ nō meremur orādo imperam⁹. nā ꝛ pctōres de⁹ audit pctōꝝ veniā petētes quā nō merent̃. vt pz ꝑ Aug. sup illō Joan. Scim⁹ q: pctōres deus nō exaudit. alioq̄n frustra dixisset publicanus. De⁹ ppicius esto mihi peccatori. vt dr Luce. xviij. Et silr pseuerantie donū aliquis petendo a deo impetrat vel sibi vel alij. ḡ-q̄uis sub merito non cadat

¶ Maiōr negat̃ p°. q: nō ē vex. q etiā hñs gratiaz oēm. qd petēdo obtinere mereat̃. pserti; de ꝯdigno. quia orādo ꝑ alio pt obtinere ꝛ ipetrare grām. nō tñ mereri. Secundo. q: hñs grām pt petēdo mereri. nō tñ id qd petit impetrat. vñ respectu alteri⁹ ē meritoria respectu alterius impetratoria. De h 2a 2e. q. lxxxiij. ar. xv. ad 2m. Tercio dico circa maiorē. q esto q̄ncq; sit vex. q hñs grāz petendo mereat̃. ꝛ mereat̃ id qd petit. nō tñ ꝯuertit̃. q q̄cunq; aliq̄d ipetret. q illud mereat̃. Et rō est. q: aliūde oratio hz vtutē ꝛ efficaciā merendi. aliunde efficaciā ipetrandi. Primū hz ex radice charitatis. q: meritū innititur iusticie. Sed efficaciā ipetrandi hz ex misericordia dei ꝛ liberalitate quē oramus. Unde peccatores pñt ipetrare cum pie orant ex diuina misericordia. nō ꝯ̃ meret̃. vt etiā habet D. sanc. 2a 2e. vbi sā ar. xvj. Ad minorē. pt ꝯtingere qd ꝛ frequēter ita ꝯtingit. sed iā dictū est. q non opet. q qs mereatur id qd ipetrat. Cōceditur ꝓbatio minoris. Sed negat̃ ꝯña. q: hec ratio fundatur in falso intellectu maioris. quasi oīe qd petitur ꝛ petendo ipetratur. q h cadat sub merito. Unde potest quis existēs in gratia impetrare donū pseuerantie. nō tñ mereri rōne dicta

¶ Ad scđm dōm. q pseuerātia q̄ erit in glia ꝯparat̃ ad motū liberi arbitrij meritoriū sicut termin⁹. nō āt pseuerātia vie rōe ꝑdicta. Et silr dōm est ad

Dicit ar. viij tertiū de augmēto grē. vt ꝑ ꝑdicta patz

¶ Maior ꝯcedit̃. silr minor. ꝛ rō minoris ē. q: nō posse peccare vl ipeccabilitas hz se. ꝛ tenet se ex pte termini meriti. vt patuit. s; nō peccare in via nō ē terminꝰ meriti. s; tenet se ex parte auxilij diuini. qd oīe meritū ꝑcedit Cōcedit̃ etiā. qd aliqs meret̃ vitā eternā de cui⁹ rōe ē ipeccabilitas. q: visio diuine eēntie facit ipeccabilitatē. Ad ꝯñs. vex. aliqs meret̃ vt nō peccet. ꝛ pseueret in patria. s; nō meret̃ pseuerantiā vie. Ad tertiū.

¶ Maior ꝯcedit̃. minor silr. ꝛ rō est. q: augmentū grē se hz ad meritū vt terminus. s; nō vltimus vt patuit articulo pce. s; pseuerantia vie. tenet se ex pte pncipij meriti. Principiū āt meriti ꝛ eā effectiua ei⁹ nō ē merces de cui⁹ rōe est finalitare. ḡ ꝛc. vex. aliqs pt mereri pseuerātiā q̄ se hz vt finis ꝛ terminus meriti. q̄ est pseuerātia patrie. s; nō pseuerantia vie.

¶ Utrū bona tpalia cadant sub merito.

AD decimū sic ꝑcedit̃. Uidet̃ q tpalia bona cadāt sub merito. Illud eñi qd ꝓmittitur aliq̄b; vt pmiū iusticie cadit sub merito. s; tpalia bona ꝓmissa sunt in lege veteri sicut merces iusticie. vt pz Deutero. xxviij. ḡ videt̃ q bona tpalia cadāt sub merito. ¶ P. illud videt̃ sub merito cadere qd de⁹ alicui retribuit ꝑ aliq̄ fuitio qd fecit. s; de⁹ aliq̄n recōpensat hoib; ꝑ fuitio sibi facto aliq̄ bona tpalia. Dicit eñi Exo. pmo. Et q: timuerūt obstetrices deum edificauit illis domos. vbi glo. Grego. dt. q benignitatis eax merces potuit in eterna vita retribui. s; culpa mēdacij terrenā recōpensatōem accepit. ꝛ Ezech. xxix. dr. Rex babylonie seruire fecit exercitū suū seruitute magna aduersus Tyrū. ꝛ merces nō ē reddita ei. ꝛ postea subdit Erit merces exercitui illi⁹ ꝛ dedi ei terrā egypti ꝑ eo q laborauerit mihi. ḡ bona tpalia cadunt sub merito. ¶ P. sicut bonū se hz ad meritū. ita maluz se hz ad demeritū. s; ꝓpter demeritū peti aliq̄ puniunt̃ a deo tpalib; penis. sicut pz de sodomitis Genes. xix. ḡ ꝛ bona tpalia cadūt sub merito. ¶ Sz ꝯ ē. q illa q̄ cadunt sub merito nō silr se hñt ad oēs. s; bona tpalia et mala silr se hñt ad bonos ꝛ malos. fm illō Eccles nono. Uniuersa eque eueniunt iusto ꝛ ipio. bono ꝛ malo. mūdo ꝛ imūdo. imolāti victimas ꝛ sacrificia ꝯtēnenti. ḡ bona tpalia nō cadūt sub merito

Hic vltio D. iq̄rit quō bona tpalia cadāt sb merito

¶ Respondeo dōm q illud qd sub merito cadit est premiū vel merces qd habet ratōem alicui⁹ boni. Bonū hoīs est duplex. vnū simplr. aliud fm quid. Bonū hoīs simplr est vltimus finis eius. fm illud psal. Mihi aūt adherere deo bonū est. ꝛ ꝑ ꝯsequens oīa illa que ordinant̃ vt ducentia ad hunc finem. ꝛ talia simplr cadunt sub merito. Bonū aūt fm quid non simplr hoīs est qd est bonū ei vt nunc vel qd ei est fm quid bonū. ꝛ huiusmodi nō cadūt sub merito simplr. sed fm quid.

¶ D. p° pmittit vnā pclonē fundamētalē distinctiuā Scđo ꝯformit̃ distinctē videt ibi. Scđm h ꝛc. Cōclusio fundamētalē. Oia illa q̄ ordinant̃ vt ducētia ad vltimū finē. q̄ ē hoīs simplr bonū. cadūt simplr sub merito. ḡ q ptinēt ad bonū hoīs fm q̄d nō cadunt sub merito simplr. s; fm q̄d. Et dr bonū hoīs simplr. qd ē totalr bonū. ꝛ ē suo bonū. ꝛ q: pfecte appetitū saciat Et q: bonū sine addito ꝛ sine limitatōe. ꝑ ꝯpositū dr bonū fm quid Probat̃ ista pclo. illud qd sub merito cadit. est pmiū vl merces qd hz rōem boni. i. meritū dr in ordine ad mercedem ꝛ bonū. Et fm q aliq̄d ē bonū. sic cadit sub merito. Sz bonū hoīs ē duplex vnū simplr. aliud fm q̄d. ḡ pclo ꝟa. Maior nota. Minorē D. explicat in lra ꝛc. Habet̃ ḡ ex ista pclone. q fm ordīm boni est ordīa meriti ꝛ fm q̄

aliqđ ptinet ad bonū. sic ad meritū. qꝛ si ad bonū simplr sic ad meritū simplr. Si ad bonū fm qđ. sic ad meritum fm qđ. qꝛ meritū ē respectu boni. ꝛ meritū hoīs ad deum simplr ꝛ est ad bonū simplr.

¶ Scđm h̄ ğ dđm ē. q̄ si tpalia bona ꝯsiderent put sunt vtilia ad opa ꝟtutū qb̄ ꝑducimur in vitā eternā. fm h̄ directe ꝛ simplr cadūt sub merito. sicut et augmētū grē ꝛ oīa illa qb̄ hō adiuuat ad ꝑueniendū in btītudinē post ꝓmā grām.

¶ Hic ꝯñr D. rñdet ꝯformit ꝛ distincte fm ꝓdictam ꝯclonē duabꝰ ꝯclonibꝰ respō. Quaꝝ scđam ponit ibi Si aūt ꝛc. Prima ē. si bona tpalia ꝯsiderent put sunt vtilia ad opa ꝟtutū. qb̄ ꝑducimur in vitā eternā. fm h̄ directe et simplr cadūt sub merito. i. sub merito simplr. Hāc cōclusionē pbat ꝓ° a silr. 2° rōe. ibi. Tantū eñ ꝛc. A silr sic Augmētū grē ꝛ oīa alia qb̄ hō adiuuat ad ꝑueniendū in vitā eternā post ꝓmā grām cadūt sub merito simplr. ğ etiā bona tpalia isto mō ꝯsiderata. Añs patuit. qꝛ meritū simplr ē q̄ mens hoīs a deo mouet in bonū simplr. ꝛ ꝑtinentia ad ipm. Tenet ꝯña. qꝛ etiā deꝰ dat virꝭ iustis de bonis tpalibꝰ. ꝛ etiā de malis inq̄tū eis expedit ad ꝑueniendū in vitā eternā. Et ꝑ ꝯñs sicut grē augmentū ordinat ad ꝯsecutōnem btitudinis. ꝛ ꝑ h̄ cadit sub merito simplr. sic ꝯsecutio bonoꝝ tpaliū. Et patꝫ illud assumptū ex auctoritate psal. Cōsequēter cū dr

¶ Tantū eñ dat deꝰ viris iustis de bonis tpalibꝰ et etiā de malꝭ. q̄tū eis expedit ad ꝑueniendū ad vitā eternā. ꝛ intantū sunt simplr bona hmōi tpalia. vñ dr in psal. Timētes aūt dñm nō minuent omi bono. ꝛ alibi. Nō vidi iustū derelictū.

¶ Probat ꝯclonē ꝓdictā rōe sumpta ex ꝓ° pte ꝯclonis fundamētal. ꝛ arguit sic Bona simplr cadūt sub merito simplr. sꝫ bona tpalia isto mō sunt bona simplr. igit ꝛc. ¶ Nota q̄ bona tpalia isto mō sunt bona simplr non formalr ꝛ fm se. sꝫ vt stant sub relatōe ad vltimū finē. vñ sicut grē augmētū dat ꝓ bono actu meritorio. vt ē mediū ꝑueniendi ad vitā eternā. sic bona tpalia dant a deo. vt ꝑ ipsoꝝ bonū vsū ꝑueniāt hoīes ad bonū simplr. Quare tpalia sunt aliq̄liter terminꝰ motꝰ meritorij vite eterne. Et ꝑ ꝯñs cadūt sub merito simplr Cōseqnt ibi

¶ Si aūt ꝯsiderent hmōi tpalia bona fm se. sic nō sunt simplr bona hoīs. sꝫ fm qđ. ꝛ ita nō simplr cadunt sub merito.

¶ Subiūgit scđam ꝯclonem respō. ꝓportionabilr ad scđam ptē ꝯclonis ꝓambularꝭ. tale. Si hmōi bona tpalia ꝯsiderent fm se. nō simplr cadūt sub merito. sꝫ fm qđ Huiꝰ ꝯclonis ponit ꝛ pbat ꝓ° ꝓmā ptē. 2° scđam. ibi. Sꝫ fm ꝛc. Prima pbat ex scđa pte ꝯclonis fundamētal sic. Tpalia fm se ꝯsiderata nō sunt simplr bona. nec formalr nec finalr vl relatiue. ğ ꝓ° ps ꝓz. Tenet ꝯña ex ꝯclone fundamētali. Añs pꝫ ex dictꝭ. qꝛ bona simplr sunt bona q̄ ꝯtinēt oēm ꝑfectōeꝫ ꝛ totalr satiant appetitū. sꝫ hoc nō faciūt bona tpalia. Deinde cū dr

¶ Sed fm qđ inq̄tū sꝫ hoīes mouent a deo ad aliq̄ tpaliter agēda in qb̄ suū ꝓpositū ꝯsequuntur deo fauēte. vt sicut vita eterna ē simplr ꝓmiū opeꝝ iusticie ꝑ relatōem ad motionē diuinā. sicut sup̄ dictū ē. ita tpalia bona in se ꝯsiderata hñt rōem mercedis habito respectu ad motionē diuinā. q̄ voluntates hoīm mouent ad hec ꝓsequenda. lꝫ interdū in his nō habeāt hoīes rectā intentōem. q. cix. ꝛ h̄ ar. 4°. 5°. ct. vj

¶ Annectit scđam partē ꝯclonis ꝓdicte. sꝫ q̄ tpalia bona cadunt sub merito fm qđ quā declarat ꝛ explicat. qꝛ hoīes etiā sine grā gratū faciēte. mouent ad aliq̄ agēda tpaliter. sꝫ bellare ꝛ hmōi. in qb̄ suū ꝓpositū ꝯsequuntur deo fauente. igit merent tpalia fm qđ. Tenet ꝯña a silr. qꝛ sicut vita eterna ꝛc. vt in lrā. ¶ Nota q̄ meritū hoīs ad deū sꝑ ē ex diuia motiōe. qꝛ sꝫ hō ꝑ actū ad quē mouet a deo ꝯseqt. id ad qđ deꝰ actū ipm ordinat. qꝛ ğ deꝰ q̄nq̄ mouet hoīem ad aliqđ opꝰ tpale etiā sine grā. ꝛ fauet ꝛ ordinat q̄ ꝑ tale opus intentū suū. qđ ē de tpalibꝰ ꝯseqt. iō ē meritū aliq̄liter. sꝫ fm qđ. qꝛ nō mouet ꝑ actū iusticie ꝛ grē in bonū simplr. sicut mouetur hō ꝑ grām. ¶ Notat etiā D. q̄ q̄nq̄ hoīes merent merito fm quid bona tpalia. ꝛ tñ ipi hñt ꝑuersam intentōem. sicut pꝫ exemplū in scđo argumēto. Et sicut alibi D. lꝫ q̄nq̄ tyrāni ꝛ mali hoīes mouent a deo ad bellandū ꝯtra aliquos merito puniendos a deo. ꝛ prosperant i bello. esto ipi nō habeāt bonā cām vel intentōem. Et ğ tales nō pñt mereri simplr bonū. qꝛ mali ꝛ ꝑctōres. sꝫ tñ qꝛ faciūt ad qđ deꝰ eos mouet. et ex pte sua iuste. iō ꝯsequunt intentum suū in bonis tpalibꝰ. sꝫ victoria ꝛ spolijs. Et illa ꝯsecutio vocat meritū fm qđ. qꝛ videlꝫ dat aliq̄ merces ꝓpter opus ad qđ qs mouet a deo. sicut ē in merito simplr Et ğ ꝓpter talē ꝯuenientiā ad simplr meritū. vocat meritū. Sꝫ qꝛ nō ē ꝑ motionē diuinā mediāte grā. nec ē respectu ꝯsecutōis boni simplr. iō vocat fm qđ.

☞ Argumentū in ꝯtrariū nō est purū. ideo a Doc. soluitur q̄rto loco. vbi etiā adducit.

¶ Ad ꝓmū ğ dđm. q̄ sicut Augꝰ. dt ꝯtra faustū libro. iiij. In illis tpalibꝰ ꝓmissis figure fuerūt futuroꝝ spūaliū q̄ iplent in nob. Carnalis aūt populꝰ ꝓmissis vite ꝑsentis inherebat. ꝛ illoꝝ nō tm̄ lingua. sed etiā vita ꝓphetica fuit.

¶ Maior ꝯcedit. imo cadit sub merito simplr. quia operibꝰ iusticie. sꝫ ḡtuite. debet tāq̄ merces ꝯdigna. vita eterna. q̄ ē in ꝯsecutōe simplr boni. Ad minorē. ꝯcz. sꝫ tpalia vt ordinata ad spūalia. ꝛ vt in tpalibꝰ eterna figurabāt. Et h̄ ꝓpter rōem sup̄ tactā. q. xcv. ar. vj. qꝛ pplūs iste carnalr erat. ꝛ spūalia in se cape nō poterat. iō pollicebant spūalia eterna in bonis tpalibꝰ. ğ ꝛc. Si itelligit fm se. ꝛ de merito simplr. negat. nec habet ex isto argumēto

¶ Ad scđm dđm q̄ ille retributōes dicunt eē diuinitꝰ facte fm ꝯparatōem ad diuinā motionē. nō aūt fm respectū ad maliciā volūtatꝭ. ꝓcipue q̄tū ad regē babylonis q̄ nō ipugnauit Tyrū q̄si volēs deo fuire. sꝫ potiꝰ vt sibi dominiū vsurparet. Silr etiā obstetrices. lꝫ habuerint bonā volūtatē q̄tū ad liberatōem pueroꝝ. nō tñ fuit eaꝝ recta voluntas q̄tū ad hoc q̄ ad mendaciū confinxerunt.

¶ Ad maiorē dico. q̄ sub merito simplr cadit. q̄ deus alicui retribuit ꝓ seruitio ad qđ deꝰ mouit ꝑ grām. h̄ eñ seruitiū dignū ē simplr bono. s. vita eterna. Scđo dico. q̄ sub merito fm qđ cadit q̄ deꝰ faciat aliquē ꝯseqt ꝑ opus qđ qs nō ex grā. nec bona volūtate ꝓpter deū facit

ſz ad qđ faciendū deus eū mouet ꝓpter finē bonū. quem deus intēdit. Ad minorē videt D. dare. qꝛ deꝰ recōpēſat ꝑ ſuitio facto extra iuſticiā ꝛ grām bona tpalia. qꝛ videlicet ſūt talia ſuitia deo mouēte. ꝛ nō recōpēſat ꝓpt malā volūtatē ꝛ intentōem faciendū. ſz ꝓpt ſuā motionē Ergo ꝛc. vez cadūt ſub merito ſm qd Et ꝓbat hec rō ſcðam ꝯclonē. Uide de materia iſtiꝰ ſolutōis Capolū in ſcðo diſ. xxviij. ad. viij. ꝯ ſcðam ꝯclonē. vide ꝛ Nicolaū de lyra. q poſt Hieronymū tenet. ꝙ obſtetrices meruerunt merito ſimplr. tāqꝫ ꝯuerſe ad verā fidē vniꝰ dei ꝛ meruerit domos ſpūales. nec ipoꝝ mēdaciū ipediuit. qꝛ ſolū officioſum ꝛ veniale. D. āt vult in ſolutōe. ꝙ meruerint merito ſm qd ꝓpt diuinā motionē q̄ mouit ad bonā volūtatē

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ tpalia mala infligunt in penā ipſis inqꝫtū ꝑ ea nō adiuuant ad ꝯſecutōem vite eterne. Iuſtis āt q ꝑ hmōi mala iuuant nō ſunt pene ſz magis medicine. vt ſup̄ dictū eſt

q. lxxx. art. vj. et viij

¶ Maior ꝯcedit Ad minorē dico. ꝙ mala tpalia cedunt in punitōem maloꝝ vt nō ꝑueniāt ad vitā eternā. ſz bonis ꝑuenuīt mala tpalia vt ꝓmoueant in vitā eternā. Ad ꝯñs. vez. cadūt ſub merito etiā ſimplr vt ordinātur ad bonū ſimplr. ſcꝫ btitudinē Et ē hec rō ꝯ pma ꝯclone miſſa De mate. huiꝰ argumēti ſup̄ q. lxxxvij. ar. vij. ꝛ viij

¶ Ad qrtū dōm. ꝙ oīa eque eueniūt bonis ꝛ malis qꝫtū ad ipam ſubam bonoꝝ vel maloꝝ tpaliū. ſz non qꝫtū ad finē qꝛ boni ꝑ hmōi manuducunt ad beatitudinē. nō aūt mali. Et hec de moralibꝫ in cōmuni dicta ſufficiant

¶ Maior vera. ſaltē q̄ ad finē. eſto q̄ ad ſubam ſiſt ſe hēre poſſint. Minor negat q̄ ad finē. Ad ꝓbatōem dr. ꝙ intelligit q̄ ad ſubam bonoꝝ tpaliū. ſz tn̄ finis aliꝰ eſt. qꝛ ꝯ ipm ꝙ bona tpalia accedūt malis. cedit eis in malū ſpūaliū. qꝛ inde ſupbiūt. Sed negat ꝯñā. qꝛ bona tpalia vt dant iuſtis ꝓmouent eos ad ſimplr bonū qđ eſt vita eterna. ad quā nos deꝰ ꝑducat in ſecula benedictus

Carmen ad ſcriptorem libri.

Conradus koellin ſophie doctor venerandus
Hoc qđ ab egregio pectore fudit opus
Frater tinctoris Nicolae colūbarienſis
Antea ſcripſiſti q̄ ꝑmeretur idem

☞ Cōmentaria hec pmiſſima ꝛ optima. diuino potius ingenio qꝫ humano in pclarū diui Thome opꝰ ad theologoꝝ omniū frugem vberrimā ꝯſcripta. ac ſm diuerſam multiugāqꝫ doctoꝝ opinionē luce clarius elucubrata feliciter hoc loco abſoluuntur Colonie in officina lrāria ingenuoꝝ liberoꝝ Quentell ſummo ſtudio. maximiſqꝫ ac ꝓprijs eorūdem impēſis. a natali chriſtiano milleſimo. cccc. xij. nonis octobribꝫ ſine qualis vel minima mā labecula adamuſſim correcta.

¶ Sequitur correctoriū totiꝰ opis ſatis diligēter ab eodē auctore ex ſingulis collectū.

☞ Et ſi nō parū cū hic liber inter manus verſaret calcographoꝝ. vt bene ꝓmeret adhibitū ſit diligētie. nonnulla tn̄ errata poſt preſſionē factā inter reuiſendū offendimꝰ. q̄ in fine opis. ne lectoꝝ oculos morarent adijcere curauimꝰ. Inqrenti aūt cōmiſſos defectꝰ in pmis aiaduertere opoꝛꝫ queſtionū numeꝝ. ꝛ deīne lrās marginales in magna forma poſitas. ſm q̄s ꝛ tabula dirigit. deinde ſare opꝫ ꝙ cū ponit in ar. j. vl. ij. aut. iij. deſignat. qꝛ ſequēs defectus ꝯmiſſus ē in argumēto pmo vl ſcðo aut tertio ſm exigentiā allegatōis. Qn āt ponit in tex. j. deſignat defectū ꝯmiſſū in textu pmo coꝛ. Cū vo ponit in com. tex. p. vl ſcði. denotat defectꝰ cōmiſſus in cōmēto textus pmi vl ſcði corpis articuli. Si āt ponit Ad. j. in tex. deſignat defectꝰ ē in ſolutōe ad pꝫ in textu. Sic ꝓportionabilr ſi ponit ad 2m vel 3m. Qn̄ vo ponit ad pm vel 2m in com. ſignū ē defectus ꝯmiſſi in ſolutōne ad pꝫ vel 2m in ꝯmento. Numeret ergo reqrens defectus pmo nūeꝝ textuū corpis articuli. incipiendo ſꝫ Rñdeo dōm. Et facile qđ inquirit obuiū erit.

¶ In ꝓlogo in pma colūna circa mediū habet. q̄ de exemplari tractat. debet eſſe de exemplato
— Q. j. L. ad 3m in cō. ꝓpe finē hr volitōis. dꝫ eē nolitōis.
Q. ij. K. 2o in cō. an coꝛ. hr in 2o 2e. q. cxvj. arti. ij. ad 2m. dꝫ eē. q. ciij. ar. p. ad 3m.
— Q. ij. M. in cō. tex. p. hr de gubernatore nauis. dꝫ eē ꝓbatur exemplariter de naui. Ibidē in tex. ij. ipm corpus ꝛc. vſqꝫ ad finē ꝑtinet ad textū ſequentē tertiū
— Q. ij. N. in cō. tex. ſcði circa finē hr ꝑ. q. vij. dꝫ eē p. ꝑ.
— Q. iij. S. ad 2m i tex. ꝑ ꝯiūctōez nō ad vlez. dꝫ nō deleri Ibidē ad pm in coꝛ. hr ibi in. iiij. q. p. iterponi dꝫ diſ. xix
— Q. iij. V. in cō. tex. pmi hr hꝫ ꝙ ſit btā dꝫ eē btificas. Et qđ ſtatim ſeqt (qꝛ de deo nō opabili) dꝫ deleri
— Q. iij. y. in cō. poſt argumēta hr reſpectu obiectiui materialis. debet eſſe obiecti imaterialis
Ibidē in cō. euſdē tex. hr ꝑexigit ꝛ ꝑreqrit. dꝫ eē ꝑexigit et ꝑrequiritur.
Ibidē in tex. iiij. in fine hr alteꝝ eē. dꝫ eſſe ꝑe
Q. iiij. G. in 2o tex. hr. Que in viſione ꝛc. dꝫ ſic ꝯiūter eē. vl erit in aīa ſine corpe. vel erit in aīa corpi iuncta.
— Q. v. I. ad pm in cō. habet. qꝛ intellectus apphendit. dꝫ eſſe. qꝛ intellectualis apphendit
— Q. vj. V. ad 2m in cō. hr ꝛ dr pncipiatiue. dꝫ eē ꝑtatiue.
— Q. vj. X. i textu vlt. hr repugnat volūtarie dꝫ eē volūtarie
— Q. vj. B. in cō. vlt. tex. hr volūtariū. dꝫ eē inuolūtariū.
Q. x. R. in cō. tex. j. hr illā exceptōem. dꝫ eē acceptōnem
Ibidē i tex. iij. in pncipio hr volūtas naturalr. dꝫ eē naturalr
Q. xj. A. in cō. tex. p. habet. apphenſo cū ſanitate. dꝫ eſſe cū ſuauitate.
Q. xij. B in cō. tex. vnici circa finē hr. Et in 2o dꝫ eſſe et Capolū in ſcðo.
Q. xiij. L. ad pm in cō. poſt pncipiū habet niſi ex iſta. debet eſſe exiſtat.
Q. xiij. M. ad pmū in cō. habet ꝯditōne ꝯditionata. debet eſſe. neceſſitate ꝯditionata.
Q. xiiij. N. ad pmū in cō. habet qn̄ ſcꝫ in actu rōnis. debet eſſe voluntatis.
Q. xv. D. ad 2m in cō. hr ꝑducās mort. dꝫ eſſe mott.

Q.xvij.in argumēto 3° ē defect⁹.dz eīm sic eē.ad speciuz statiz seqt̄ act⁹.sz ad actū rōis nō stati seqt̄ act⁹.nō eīm ⁊c̄.
Ibidē L.ad 2m in cō.hr̄ sicut obiectio dz eē. sicut obiecto.
Q.xviij.B.in cō.tex.vlt.hr̄ in tertio. dz eē in scdo.
Q.xviij. C.ad pm in cō.hr̄.de eēntia actiū.dz eē actōis
Q.xx.H.in cō.tex.qrti hr̄. sz ɔscia litigare. dz eē ligare.
Q.xix.M.in cō.vlt.tex.in fine.habet̄ p mutatōnem aliq̄ quā.dz eē p imitatōnem
Q.xxv.O in cō.tex.v.habet̄ declaratio est fruitio. debet esse delectatio est ⁊c̄.
Q.xxvj.R.in cō.tex.p.habet̄ aliquē actū naturalē. sz q̄ debet esse appetitum naturalem
Q.xxx.R.in cō.tex.p.hr̄.facit naturalē.dz eē materialē.
Ibidē ad pm in cō.circa finē colūne habet̄.est infinitū dz esse finitū fm rem.
Q.xxxj.y.in cō.tex.pmi circa finē habet̄.naturalē in sensibilib⁹.dz esse in sensibus.
Q.xxxij. K post solutōez tertij argumēti text⁹ habet̄ duo notabilia.q debent stare p⁹ solutōez scdi an̄ solutōez tīj.
Q.xlij.S.ad 3m i cō.in fine hr̄.etiā tenet̄.dz eē.etiā negat̄
Q.xlij.y.in tex.p.habet̄.malū aūt augetur nō fm ⁊c̄.debet esse nō solum fm ⁊c̄.
Q.xliij.C.ad 3m in tex.habet̄.mortis nō ɔtrariant̄. debet esse. nō solū ɔtrariantur
Q.xliij.F.i argum.2° hr̄.aliqd cū honore.dz eē timore
Q.lij.y.in cō.tex.p.hr̄ in nō forme.dz eē i rōne forme
Q.liij.B.ad 3m in tex.hr̄ sz pfecte. dz eē.sz impfecte
Q.lv.D.ad pm in cō.in notabili hr̄. q poña etiā bn̄. dz esse.poña pt esse bene
Q.lvij.T.in cō.tex.pmi habet̄ sz mēbra ex.sunt tamen dz esse.sed mē ex. sunt tantū
Q.lviij.X.in tex.p.habet̄.alie itellectuales morales. vbi morales superfluit
Q.lix.D.in cō.tex.scdi habet̄.nō solum nō ɔpatitur.debet esse nō solum cōpatitur
Ibidē ad 3m in cō.hr̄.nos docet. dz esse nos decet
Q.lxij.P.ad 2m.in tex.habet̄. qbus nō efficimur. debet esse. quibus nos
Ibidē ad 3m in cō.hr̄.habilē.dz eē bibibilem
Ibidē in cō.tex.qrti.hr̄ opandi ⁊ credēdi. dz eē credēdi
Q.lvij.S.in cō.tex.qnti hr̄ sumere dilectū dz eē summe
Q.lxvij.R ad pm in cō. in fine. hr̄ hoc vnū de scia.debet esse.hoc eīm
Q.lxvij.T.in cō.tex.p.hr̄ spes eē nō ponit̄. dz eē poterit
Q.lxviij.A.ad pm in cō.hr̄.bt⁹ ē nō cōe.dz eē.nomē cōe
Q.lxviij.C.ad 2m in cō.hr̄ maior iuxta.dz eē iō iuxta
Q.lxix.L.in cō.tex.scdi in medio habet̄.ne ad pfectōem puenīri possit.dz eē puenīri nō possit
Q.lxx.Q.in tex.vltio hr̄ p quā oia.dz eē p quā aīa
Ibidē in cō.tex.hr̄ cōmesatōib⁹.pducit̄ ɔtinentia. deberi debet pducitur
Ibidē in cō.tex.p.hr̄.eoꝝ sīt ipossibiles.dz eē incōpossi.
Q.lxxj.B.ad pm.in cō.habet̄ malo vt extraneo. debet esse extremo
Q.lxxij.L.in cō.tex.p.riga.xvj.habet̄ illa aūt ordinatio debet esse inordinatio
Q.lxxij.Q.in argumēto scdo habet̄ ⁊ alia perā nega. dz esse alia pcepta
Ibidē in cō.tex.qrti in scda ɔclone habetur potest ɔstringere.debet esse ɔtingere
Q.lxxij.S.ad 2m in cō.habet̄ ⁊ hec solutio minoris vadit ad falsitatē debet addi eius
Q.lxxij.T.in cō.vlt.tex.circa finē habet̄. ideo inducunt et iudicant.dz esse indicant
Ibidē ad 3m in cō.habet̄.inducunt ⁊ iudicant. debet esse inducunt ⁊ indicant
Q.lxxiij.A.in cō.tex.tertij. hr̄ sup. q.lxx. dz eē.q.lxxj
Ibidē in cō.tex.tertij in notabili pter Scotū habet̄ creature volūtatis.dz esse create volūtatis
Ibidē in cō.vltimi tex.habet̄.⁊ in illa pintelligit̄. debet eē et nulla pintelligetur.
Q.lxxix.S.scdo tex.vsq3 oīs āt act⁹ ptinet ad tertiū poī.
Ibidē ad 2m in cō.hr̄.imo deficere. dz eē pmo deficere
Et in eadē solutōe hr̄ suū ē pmittere. dz eē ɔmittere
Ibidē in cō.tex.v.hr̄ positaꝝ dz eē positoꝝ
Q.lxxiij.in cō.tex.scdi in scdo notabili habet̄ respectu decentis decentis. dz esse indecentis
Q.lxxiij.H.in ar.iij.hr̄ ɔtēdere ne.dz eē ɔtēnere
Ibidē ad 3m in cō.in medio habetur. ⁊ essentialez ɔtrarietatem.debet esse grauitatem
Q.lxxiiij.Q.ad 3m in cō.in pmo notabili habetur actri buitisto.deficit modo
Q.lxxiiij.O in com.tex.p.in pncipio habet̄.petm̄ morte le q pt esse.dz esse.nō pt esse
Q.lxxv.A tex.tertij hr̄ qd̄ qd.dz esse qd̄ qdē
Q.lxxv.C.ad 2m in cō.pt puenire.dz eē ɔuenire
Q.lxxvj.in cō tex.qrti hr̄ ignorātia vincibilis nō est.debet esse inuincibilis
Ibidē ad 2m in tex.hr̄.sz ē de munere.dz eē sz ex dei
Ibidē in cō.hr̄.qz vt sup patebit. dz eē infra
Q.lxxvj.D in pmo argumento deficit Illud eīm qd̄ est cōe in oīm peto.nō diminuit petm̄.deīn seqt̄.sz ignorātia
Ibidē in cō.tex.vltimi hr̄ p⁹ mediū.qz sic dz eē. qz p se
Q.lxxvij.F.in tex.2° habet̄.nisi qd̄ nō ē bonū. dz eē. nisi ad qd̄ nō ⁊c̄.
Ibidē in cō.tex.septimi.post septē rigas habet̄ cōgrum solum.debet esse.quā tamē solū ⁊c̄.
Q.lxxviij.Q ad 2m in cō.habet̄ relinquit motū volūtas ⁊c̄.dz eē volūtati pprium.qz sz quius supfluit.
Q.lxxx.y.in cō.tex.penultimi habet̄.qz iudiciū rōnis nō sequitur.ibi nō supfluit
Q.lxxxj.B.ad 3m hr̄.generare deberem⁹. dz eē generari
Q.lxxxj.C.in cō.an̄ corp⁹ hr̄.qm eīm sciri.dz eē qm eīm
Q.lxxxij.ar.p.in cō.tex.p.habet̄ ad aliqd. supfluit ad
Ibidē in cō scdi tex.hr̄ pat generat̄.dz eē generās
Ibidē ad 2m in cō.hr̄ huic rei dz eē hec res
Q.lxxxij. in cō.tex.ij.hr̄.sz diūr. dz eē differēter
Q.lxxxiij.R.in tex.ij.in pncipio habet̄ appetibilitatis.debet esse appetibilitatem
Q.lxxxv.X.in titulo qsiti hr̄ vtꝝ pua⁹ mali.dz eē modi
Ibidē post argumēta tertij hr̄.h mali dz eē modi
Ibidē in cō.tex.p.hr̄.sz malū ⁊c̄.dz esse modū
Ibidē in cō.tex.p.hr̄.sicut angelus in deter.⁊c̄.debet esse angelus habet ⁊c̄.
Ibidē ad pm in cō.hr̄.nō puat malū.dz eē modū
Q.lxxxv.y.in tex.p.hr̄ sz q nō fruite dz eē sz q fm ⁊c̄.
Ibidē i cō.tex.scdi hr̄.sz mors ē hmōi.dz eē mors ⁊ hmōi
Q.lxxxv.T.in cō.post argumēta habet̄. pmo nō diminuitur.dz esse pmo mō diminuit̄ ⁊c̄.
Q.lxxxvij.y. ad pmū in com. habet̄ ɔcedo q effect⁹. dz eē defectus magis abundant et petm̄ originale ē eqle
Q.lxxxv.y.ad 3m in cō.in pncipio habetur.quia tū plus

debet esse. quia habet plus
Q.lxxxv. L. ad pmū in ꝯtrariū in cō. habet remanendo iuste. debet esse remouendo ꝛc.
Q.lxxxvi. ad 2m in cō. in medio hꝫ. ꝛ malū dꝫ eē modū.
Q.lxxxvi. B. in cō. tex. scdi hꝫ redit. dꝫ eē reditus
Q.lxxxviii. L. ad 3m in cō. an notabile habet. nā pmū ē aliquē. dꝫ eē pmū ē habere aliquē
Q.lxxxviii. M. in tex. vltio habet intelligat multa. debet esse ꝙ inculta.
Ibidē ad pm in cō. hꝫ. vie spūal. dꝫ eē vite ꝛc.
Q.lxxxviii. N. in ar. in ꝯtrariū in tex. hꝫ. sit accidens debet esse sit accidens
Q.lxxxix. O. in tex. iiii. hꝫ act9 mortal dꝫ eē mortalis
Q.lxxxvii. E ad 3m in cō. in notabili habet deus sꝫ posuit debet esse punit
Q.lxxxix P. in cō. tex. p. habet ali9 exterior dꝫ eē exterioꝛ
Q.lxxxviii. R. ad 2m in cō. habet veniale ex genere ē repabile. debet esse reparabile
Q.xciii. lr̄a L in cō. ad 3m in 3a riga post pncipiū habet legis nature indici dꝫ esse induci
Q.xcv. B. in cō. scdi tex. circa finē hꝫ pterna dꝫ eē patna
Q.xcv E. in titulo qstionis hꝫ. vtꝝ cōmentator Iudos9 dꝫ esse vtꝝ ꝯuenienter
Q.xcvi. in cō. pmi tex. circa finē hꝫ. sic ꝑꝫ ꝙ vnū dꝫ eē vinū
Q.cii. ar. iiii. in solutiōe sexti argumēti in septia ꝑticula text9 hꝫ manifestioꝛ dꝫ eē manifestioꝛē
Q.cii. ar. iiii. in eodē textu in octaua pticula habet intendebant dꝫ esse incendebant
Q.cii. eodē artō in cō. ad. viii. hꝫ ꝙ ē parnatu debet esse pro ornatu
Q.cviii. lr̄a F. ar. 3o. in solutōe ad qrtū habet. ꝙ christ9 no docuit ꝛc. dꝫ eē ꝙ christus nō solū docuit
Q.cviii. eodē ar. in solutōe ad sextū. habet ptinet ad iustiā debet esse iniustitiam
Q.cix. ar. 3o lr̄a M. in fine scdi textus habet bonū pris debet esse bonū partis
Q.cvi. arti. pmo. lr̄a T. in fine ꝯmenti ad pmū habetur est iudiciū dꝫ esse inditiū.
Q.cvi. ar. 2o lr̄a V. in medio ꝯmenti textus qrti habet ꝯtinet materialia dꝫ esse moralia
Q.cvi. ar. 3o. lr̄a X. qsi in medio cōmenti textus scdi habet nisi qdē ex pte meritoria dꝫ esse meritoꝝ.
Q.c. in eodē ꝯmento imediate post nouē rigas hꝫ relatio naturalis dꝫ eē relatio virtualis.
Q.c. eodē ar. in cō. ad 2m in pncipio in minore hꝫ quia tenens dꝫ qnqꝫ. dꝫ eē ꝙ tenetoꝛ qnqꝫ.
Q.c. in eodē ar. in argumēto in ꝯtrariū ibi. vltra g imediate hꝫ dꝫ adesse debitus deficit tm̄ et et.
Q.cii. ar. po lr̄a A argumēto i ꝯtrū in fine textus habet nihil pro nisi.
Q.cii. ar. 2o. lr̄a V in cōmen. tertii textus circa medium habet po pte. q. p. ar. po. dꝫ eē ar. x.
Q.ci. ar. 2o in lr̄a N. in cōmen. tertii textus in fine habet exterioꝛē culpā dꝫ esse cultum
Q.cx. eodē ar. in pn. tex. v. hꝫ. ꝙ igit. dꝫ eē. sic igit

¶ Finis

Tabula alphabetica rerum contentarū

¶ Frater Ulricus Koellin Sacre Theologie lector Eximio eiusdē facultatis magistro Fratri Conrado koellin suo germano. S. D.

Posteaq̄ȝ reuerēde magister mihi in manus venerūt aliquot sexterniones a limpidissimo tuopte ingenio in Primā Secūde. diui Thome Aquinatis. cōtractioribꝰ his nostris elucubrati. nō potui (quoad reliq̄ suis iā fratribꝰ sexterniones adiecti forēt) indies solicitꝰ nō habēri. Quibꝰ tandē nactis vbi in illos aliquādiu oculos detinuissem. tāta leticia affici videbar quāta me vnq̄ȝ affectū meminerim Immo felicē me ratꝰ sum. si tātisp possem aduersa valitudine explosa in viuis subsistere. dū τ ceterarū eiusdē doctoris partiū elucidatorꝰ accessissēs. Quo ductꝰ Tabulā notabilioꝝ eiusce opis passuū indicē. te iusto logiꝰ (si ipse eā ꝯpingere voluisses) a ceterarū partiū elucidatōe morari potētē ꝯposui. passus minime a te q̄ τ aurū τ hiacynthū in opꝰ dei offerre potes. pilos caprarū oblatū iri. Nec me solū hāc tabellā tam breui tpis spacio absoluere potuisse putes velim. cū (vt verū fatear) impēsis etiā piarū matrū Steinhemensiū nō parū mihi subductū sit laboris. q̄ nimiꝝ subrūdus fuisset. si meis soliꝰ humeris labor ipse insedisset. τ nō misericordiū matrū manus (ad exceptionem sexternionū) suppetias issent Quare obsecro vt postq̄ȝ h̄ iā opis. tuo (vt ita dixerim) sudore partum. manus calcographoꝝ effugerit. ab aliarū partiū enucleatōne te retrahi nō pmittas. offensurꝰ eādē eā me nō minus in ceteras. vt in lucē eant tabulate. ac in p̄ntē elucidatōem adiectū ē diligētie ipsiꝰ Uale ex Steinhem. Anno. xij. Margarete

Abrahā Est gloriā ꝯsequutꝰ ex ōpibꝰ legis exponit̄ q̄st. c. S.
Abrahā exēplar fidei p̄mꝰ accepit circūcisionē. cuiꝰ sunt rōes l̄rales τ figurales. q̄stio. cij. E. ad primū.
Abrahe fides τ nostra ē eadē. ȝ nō eadē ꝓtestatio. quest. ciij. J. ad q̄rtū. et K. et q. c. vij. A. ad p̄mū
Abrahe dictū ē. nūc cognoui q̄ timeas dn̄m. Exponitur questio. cxij. L. ad tertiū.
Abrenūciare seculo τ tēdere ad pfectōem. q̄uo religiosi tenear. τ ꝯsilia ꝯtēnētes quō peccēt mortal̄r. q. cviij. D.
Absorbere q̄d sit. q. xxxvij. D. ad tertiū
Abstinere a cibis aliq̄bꝰ pcipiebat̄ Judeis τ gentilibꝰ ab aplis nō ꝓpter peccati. ȝ ꝓpter dissidiū. q. ciij. K. ad tertiū
Abstinere posse a pctō. τ pseuerare in abstinētia a pctō vsq̄ȝ in finē vite differūt q. cix. T.
Acceptor psonaꝝ nō ē deꝰ Et acceptio psonaꝝ q̄d sit. q. cv. K. ad ꝯ. et q. cvi. X. ad ꝯ. et q. lxxiij. J. ad 3m. et q. lxxix. U
Accn̄s nō posse eē in diuersis subiectis exponit̄ q. xx. Q. ad p̄mū. (ad tertiū
Accn̄s respectiuū pt augeri p additōem Et q̄uo augmētū formaꝝ fiat q. lij. Q.
Accn̄s in suū subiectū agere. exponit̄. q̄ nō effectiue. sed formaliter quest. lxxv. S. ad scd̄m.
Accn̄s pt eē nobiliꝰ suba scd̄m q̄d q. cx. X. ad scd̄m
Accn̄tis eē τ essentia an differāt q. cx. X. ad tertiū.
Accn̄tis nō ē accn̄s Exponit̄ q. vij. D. et q. l. F. ad scd̄m. et q. lvi. F. ad tertium
Accn̄tis p̄dicabil̄ p̄dicamētal̄ τ moral̄ dr̄ia q. vij. D
Accn̄tia respectiua p̄nt augeri p additōem q. lij. D
Accn̄a oīa vocari p̄nt q̄litates. ȝ nomē appropriatū ē vni generi s̄m Albertū q. xlix. B.
Actio cuiuslibet entis creati a deo dependet. nec agere pt nisi ex motione dei q. cix. K
Actio in naturalibꝰ opponit̄ passioni. sed in vi aīe actiua nō opponit̄ sibi q. xxij. C. ad scd̄m
Actio τ passio s̄m cōes rōes opponunt̄. tn̄ si applicentur ad sp̄alia se cōsequūtur. ibidē.
Actōes τ trāseūtes q̄ȝ dr̄ī aliq̄d ꝯstituūt q. xc. A. ad 2m.
Actio oīs cuiuslibet agētis ꝓcedit ex aliq̄ amore q. xxviij
Actio q̄ntū h̄ȝ de eē tm̄ h̄ȝ de bonitate q. xviij. A. (D.
Actōes sunt bone p aliq̄s ꝯmēsuratōes. res aūt p aliq̄ entia positiua absoluta. q. xviij. A.
Actio trāsiēs est in patiēte. sed immanēs idē h̄ȝ p principio effectiuo τ subiecto q. lxxiij. L.
Actōes esse singulariū Exponit̄ q. lxxvi. A.
Actio τ passio cū diuidūt motū q̄l sit diuisio q. p̄ma. D.
Actōem sortiri spēm ab actu q̄ est pncipiū. τ passionē ab actu q̄ est terminꝰ sic intelligit̄ q. ꝓ. D.
Actio dicita τ iperata q̄ sit q. ꝓ. B. ad scd̄m. τ D.
Actōes humane oēs sunt ꝓpter finē q. ꝓ. B
Actōes hūane q̄ fiūt sine attētiōe. an sint hūane q. ꝓ B.
Actio hūana siue ꝯsiderēt p modū actōis siue passiōis spēiē a fine sortit̄ q. ꝓ. D. (ad tertiū
Actionū hūanaꝝ q̄druplex ē bonitas Et q̄ ē ꝯplete bonā nō h̄ȝ vnā bonitatē vnitate indiuisibilitatis. sed vnitatē ordinis τ aggregatōis q. xviij. D.
Actionū hūanaꝝ deꝰ ē pncipiū q̄ p legē instruit. τ p gratiam adiuuat q. xc. A
Actio aliq̄ duo respicit i obiecto. s. t̄minū τ rōeȝ t̄minādi
Actōi an finꝫ sit oīno extrīsecꝰ q. xviij. D. ad ij (q. xxix. P
Actio bōis q̄ ē vltimꝰ finis nō ē elicita a volūtate ȝ ipata. τ cū h̄ q̄ ē actꝰ ē etiā obiectū q. ꝓ. B. ad 2m. et q. xix. D
Actio carēs debitis circūstātijs ē mala q. xviij. C. (ad 2m
Actōis moral̄ bonitas p̄ma. τ sil̄r p̄mū malū attendit̄ ex obiecto q. xviij. B.
Actōis male moraliter ē effectꝰ p accn̄s moral̄ aliter q̄ȝ naturalis q. xviij. B. ad tertiū
Actōis trāseūtis τ immanētis dr̄ia Et q̄uo actio diuina sit transiens q. iij. R.
Actio trāsiēs ē in patiēte. τ reprobat̄ distinctio actōis antecedenter τ cōcomitanter q. iij. R.
Actio inferioris q̄ sibi ex ꝓpria natura ꝯuenit attribuit̄ ei absolute. secꝰ si ꝯpetat sibi ex ipsiꝰ ōe sp̄ali supioꝝ q. xiij. H
Actōes volūtarie sortiūt̄ rōem gn̄is ab vltio fine q. ꝓ. E.
Actōis terminꝰ triplex. s. in vniuersali vliter. τ in pticulari Et actōes eē singulariū quō intelligit̄ q. ꝓ. H
Accipe modicū de bonis alterꝰ. nec ē ꝯtra legē nec contra amicitiā q. cv. Q. ad p̄mū.
Actiua vita an pncipal̄r ꝯsistat i opibꝰ ad alteꝝ q. lxix. L.
Actiuū q̄to ē potētꝰ tāto passio ē fortior q. xxij. D. ad ij
Actuū naturaliū τ supnaturaliū dr̄ia q. v. J.
Actꝰ τ motꝰ appetitꝰ magis dr̄ passio q̄ȝ alicuiꝰ apphēsiue cuiuscunq̄ q. xxij. C
Actꝰ appetitꝰ sensitiui reqrit trāsmutatōem s̄m q̄ualitatē naturalē q. xxij. C. ad tertiū
Actꝰ aīe ad diuersas potētias ptinētes sunt. nō solū spē ȝ etiā gn̄e diuersi. sed actus τ passiōes respicientes diuersa obiecta sp̄alia nō q. xxiij. E

Tabula alphabetica rerum contentarum

Tabula alphabetica rerũ contentarum

Tabula alphabetica rerum contentarum

Tabula alphabetica rerũ contentarum

Tabula alphabetica rerum contentarū

Tabula alphabetica rerū contentarum

Tabula alphabetica rerum contentarū

Tabula alphabetica rerū contentarum

Tabula alphabetica rerum contentarum

Tabula alphabetica rerū contentarum

Tabula alphabetica rerum contentarū

Tabula alphabetica rerū contentarum

Tabula alphabetica rerum contentarũ

Tabula alphabetica rerū contentarum

Tabula alphabetica rerũ contentarum

Tabula alphabetica rerum contentarū

Jacob

Tabula alphabetica rerũ contentarum

Tabula alphabetica rerum contentarū

k

Tabula alphabetica rerū contentarum

Tabula alphabetica rerū contentarum

ponitur q.xciij. O.arg.in ꝯtra.
Necessariũ quoddã ẽ metaphysicũ. quoddã physicũ. quoddã sub ꝯditõe ⁊ hoc est duplex q.xci. D.
Necessitas duplex. s. coactõis ⁊ natural' inclinatõis. pma ꝑiudicat volũtarie. secũda nõ q.vi. X.
Necessitas nõ hʒ legẽ. nec legi subdit̃ quãtũ ad ꝟba. tamen quãtũ ad finẽ ⁊ intẽtionẽ legislatoris q.xcvi. L.
Negatõis pt duplex causa eẽ q.lxv. A
Nesciẽtia. ignorãtia. error. heresis differũt q.lxxvi. B
Nidũ inueniẽs. ⁊ in eo matrẽ cũ filijs. quare phibebat̃ auferre q.cij. F. ad. viij. (et q.lxxix. P
Nitorẽ duplicẽ hʒ aia hoĩs q̃ p pctm̃ tollũt̃ q.lxxxvi. A.
Nobilis simplr̃ pt eẽ ignobilis fm̃ quid q.lxi. R. ad. iij
Nocumẽtũ ⁊ dãnũ ẽ duplex. s. reale ⁊ penale. q̃ diuersimode se hñt ad pctm̃ q.lxiij. D
Nolo ⁊ nõ volo quõ differũt q.vi. V
Noia de xp̃o dicta differũt q.cxij. S. ad p̃.
Nõ ens purũ n̄ pt dare dñaz ⁊ spẽz q.xviij. E. ad. ij
Nota dicit̃ ꝓpositio p se ⁊ imediata. ⁊ quõ ẽ duplex medium. s. simplr̃ ⁊ ex natura rei. ⁊ q̃ ad nos q.xciiij V

Obduratio Et excecatio quid importet. ⁊ an de⁹ sit cã obduratõis ⁊ excecatõis q.lxxix. T
Obedire in qbus teneat̃ subdit⁹ plato q.xciij. L.
Obedire null⁹ dʒ in his q̃ sunt ꝯtra salutẽ q.xcvi. J.
Obedire n̄ facit euãgeliũ. qꝛ ẽ scdariũ noue legis. sʒ pncipale noue legis ẽ q̃ hõ iustificat̃ ⁊ obedit q.cvi. V. ad p̃.
Obediẽtia quedã ẽ necessitatis. quedã ꝯsilij. ⁊ quõ magis ptineat ad pfectõez qꝫ paupertas. ⁊ in q̃ xp̃s ea ꝯsuluit q.cviij
Obediẽtial' ponẽ multi sũt modi q.cxij. X (D. ad. iij
Obiectũ cognitõis optꝫ eẽ ꝓportionatũ cognoscẽti. exponitur ꝯtra Scotũ q.v. N.
Obiectũ spẽale act⁹ ⁊ rõis dat spẽm moralẽ q.xviij. B
Obiectũ duplr̃ cadit sub rõe. ⁊ fʒ h̄ dñter dat bonitatẽ actui volũtatis q.xix. D. ad. iij
Obiectũ volũtatis ⁊ circũstãtie obiecti hñt rõnẽ vnius obiecti respectu act⁹ interioris volũtatis q.xix. E. ad. ij
Obiectũ volũtatis ꝓponit̃ p rõnẽ p se. nũqꝫ a sensu nisi mediãte rõne q.xix. F
Obiectũ determinat ⁊ specificat ad modũ pncipij formal' nõ qꝛ sit pncipiũ iformãs. sʒ qꝛ ẽ rõ agẽdi specificatiõem
Obiectũ nullũ mouet necẽrio ad specifi- (act⁹ q.ix. L
catõez act⁹. nisi vltim⁹ finis. ⁊ btitudo q.lxxx. L
Obiectũ ꝯueniẽs act⁹ moralis quid sit q.xviij. B (S
Obiectũ act⁹ exterioris duplr̃ se hʒ ad finẽ volũtatis q.xviij
Obiectũ intelligibile ⁊ intellect⁹. aliter ꝯcurrit ad verbũ. aliter appetit⁹ ⁊ appetibile ad amorẽ q.xxvij. X
Obiectũ odij est malũ q.xxix. J.
Obiecta vt fines ⁊ vt obiecta an distinguãt act⁹ ⁊ mot⁹ q.lxxij. N. ad. ij
Oblatio quare de aialibus fiebat i lege veteri. ⁊ de terre nascẽtibus ac panibus. ⁊ mel ac frumẽtũ nõ apponebant̃. sed sal ⁊ thus q.cij. C. ad arg. in ꝯtra.
Obseruãtiaꝝ ceremonialiũ legis veteris fuerũt rõabiles cause tã litterales qꝫ figurales q.cij. F.
Obstetrices pharaonis meruerũt domos merito fʒ quid q.
Occasio accepta nõ data fuit datio legis (cxiiij. R. ad. ij
q.xcviij. R. ad. iij. et. Q. ad. ij. et q.cj. X. ad. ij
Occidẽs vel se suspẽdẽs duplr̃ ꝯsiderat̃. ⁊ fm hoc diuersimode puniebat̃ q.lxi. A. ad p̃.

Occidẽs seipm̃ nõ formal'r odit seipm̃ q.xxix. N. ad. ij.
Occidebãt iudei hostes ĩ ciuitate capta. sʒ n̄ succidebãt arbores q.cv. R. ad. iiij.
Occisio innocẽtis qñ sit ꝯtra legẽ nature ⁊ decalogi. et qñ nõ q.xciiij. R. ad. ij. et. iij. et q.c. O. ad. ij
Odire seipm̃ null⁹ pt p se loquẽdo q.xxix. N
Odire veritatẽ ꝯtingit tripl'r q.xxix. O
Odire aliquid ĩ vniuersali ꝯtingit dupl'r. ⁊ quõ ad vnũ sensum. etiã odio sensitiuo. ⁊ quõ odiũ ⁊ ira dñt q.xxix. R
Odit aiaz suã q̃ diligit iniqtatẽ. exponit̃ q.xxix. N. ad p̃.
Odit de⁹ pctm̃ q̃ ad formale. n̄ aũt q̃ ad subaz act⁹ q.lxxix
Odiũ nõ ẽ forti⁹ amore simpl'r. lʒ sit magis sensibile q.xxix. M. et. L (R. ar. i ꝯtra.
Odiũ vt ẽ in pte itellectiua pt vtroqꝫ mõ esse respectu vni-
Odiũ causat̃ ex aliq̃ dissonãtia q̃ cõi- (uersal. q.xxix. P
tati repugnat. exponit̃ q.xxix. P. ad. ij
Odiũ oĩe ex amore oĩt̃ q.xxix. K (xxix. L
Odiũ videt̃ aliqñ forti⁹ amore. ⁊ de h̄ exẽplũ sensibile q.
Odiũ hoĩs ẽ min⁹ pctm̃ qꝫ infidelitas ⁊ desperatio. secus de odio dei q.lxxiij. ad. iij (ad. ij
Odiũ inimicoꝝ quõ xp̃s phibuerit q.cviij. B. ad. ij. et. C
Odij obiectũ est malũ q.xxix. J
Odio hẽri n̄ pt bonũ sʒ rõnẽ boni. nec ĩ vl'i. nec ĩ pticulari ens aũt ⁊ vez ĩ vl'i odio hẽri n̄ pñt. sʒ bñ ĩ pticl'ari q.xxix. Q
Odiosos facit hoĩes auaricia. expõit̃ q.xxix. N. ad. iij
Offensa. reat⁹. ⁊ macula differũt. ⁊ quid sit reat⁹ ⁊ vñ causet̃ q.lxxxvij. A
Offensa dei an sine grã a deo remitti possit q.cix. O.
Offensa dupl'r accipit̃ q.cxiij. N. (cij. F. ad. v
Offerebãt̃ dño pmitiua aialiũ ⁊ hoĩz. nõ aũt ẽrenascẽtiũ q.
Omissiõis pctm̃ p se ⁊ absolute loquẽdo pt eẽ sine actu q.
Omissio p accñs ⁊ idirecte volita an sit pctm̃. ⁊ (lxxi. J
volũtas omissiõis ⁊ ipa omissio sũt vnũ pctm̃ q.lxxi. J.
Omissio nõ ẽ pctm̃ sine volũtate expssa. interptatiua vel indirecta. ⁊ qñ peccetur omissione. ibidẽ.
Omissionis ⁊ cõmissionis pctm̃ differũt specie naturali ⁊ materiali. nõ aũt formali q.lxxij. Q (ad. iij
Onera legis quõ antiq nõ potuerũt portare q.xcviij. Q
Opera bona pcedẽtia gratiã. ⁊ si nõ sint meritoria gratie. nõ tñ oĩo carẽt pmio q.cxiiij. E
Opa vite qñqꝫ causant̃ ab intrinseco. qñqꝫ ab extrinseco q.lxx. Y. ad p̃.
Opera dei quõ sint pfecta pfectõe eẽntiali. nõ aũt accidẽtali ⁊ possibili habere q.xcviij. R. ad p̃.
Opera q̃ de⁹ fecit quõ pseuerẽt in eternũ. ⁊ de qbus intelligatur q.xcviij. R. ad. ij
Opa lucis ⁊ tenebraꝝ q̃ sint q.cviij. E. arg. in ꝯtra.
Opa superogatõis qñ sint i pcepto ⁊ qñ n̄ q.cviij. D. ad
Opa sine gratia facta. nec sunt meritoria nec facti- (iiij
ua vite eterne q.cix. L. (lxxij. M
Opa carnis dicũt̃ oĩa gñã pctõꝝ radical'r ⁊ original'r q.
Opatio hũana pt eẽ a triplici pona hoĩs q.iij. S
Opatio in q̃ btitudo ꝯsistit n̄ ẽ ipedita. exponit̃ q.iiij. E.
Opatio quedã q̃ est fm naturã met⁹ ẽ. passio ꝟo q̃ pter naturã. exponitur q.xxiij. K. ad. ij
Opatões ⁊ mot⁹ distinguũt̃ fm cãm agẽtẽ ⁊ finẽ specie. diuersimode tñ act⁹ naturales ⁊ volũtarij quo ad principia q.lxxij. N
Operari ⁊ velle quale bonũ hõ possit in statu nature integre ⁊ corrupte q.cix. L.

Tabula alphabetica rerũ contentarum

pt.

Tabula alphabetica rerum contentarum

Tabula alphabetica rerum contentarum

Tabula alphabetica rerũ contentarum

Tabula alphabetica rerũ contentarum

Tabula alphabetica rerū contentarum

Tabula alphabetica rerum contentarum

Tabula alphabetica rerum contentarum

Tabula alphabetica rerum contentarū

Tabernaculū

Tabula alphabetica rerũ contentarum

Tabula alphabetica rerum contentarū

Tabula alphabetica

Usum q̇d ꝓprie faciat q.ꝑ.f
Usus ⁊ vti diffinit.⁊ quō vti ꝑmo sit volūtatis tāq̄ mouē-
tis rōis.sicut dirigēt̄ aliaꝝ potētiaꝝ vt exequētiū q.xvj.E
Uti ē applicare rē ad opatōem.⁊ ē id q̄d in vsum venerit
ad aliud obtinēdū referre.exponit̄.ibidē
Utit̄ ⁊ cōsentit solū aīal rōnale. nec vsus vniuoce ꝯuenit
angelo ⁊ hoī.⁊ an vti vel frui nobili⁹ sit q.xvj.f
Uti nō ē vltimi finis ſ3 ei⁹ q̄d ē ad finē. q̄uis large pos-
sit q̇s vti vltimo fine q.xvj.G.
Uti ē assumere aliq̄d i facultatē volūtatis.exponit̄ ibidē.
Uti accipit̄ actiue ⁊ passiue.⁊ seq̄t̄ dectōe3 q.xvj.E.et.D
Usura etsi nō ꝓhibeat̄ p̄cepto decalogi.ꝓhibet̄ tn̄ p̄cepto
morali q.c.R
Uulnera nature accipiūt̄ q̄nq3 ꝑuatiue.q̄nq3 positiue ꝑ-
ut vel ad originale vel ad ꝑsonale pctm̄ ꝯpant̄ q.lxxxv.U
Uulnera q̄ttuor ex pctō ꝑmi parentis toti nature hūane
sunt inflicta.s.infirmitas.ignorātia.malicia.cōcupiscētia.
q̄ etiā causant̄ ex actualib⁹.ibidē
Uxores ducere poterāt iudei.mulieres captas ⁊ alienige
nas ꝯuersas q.cv.S.ad.vi.
Uxorē fratris mortui accipiebat ei⁹ ꝓpinquus si absq3 li
beris decesserat.ibidē ad.vij.
Uxorē potuit q̇s dimittere ꝓpter maius periculū.ibidē
ad.viij

XPūs Habuit btitudinē creatā fm̄ aiā3.nō
ꝑ aliq̄d op⁹ p̄cedēs.nec sub rōe pmij.
ſ3 sub rōne felicitatis q.v.P
Xp̄s n̄ potuit itelligere sine ꝯuersione ad fantas-
mata ſ3 miraculose.sicut ⁊ btitudinē ⁊ imortalitatē habu
it miraculose q.v.L.
Xp̄s an fuerit ꝑ h̄ statu sine oī passiōe q.lxi.O.ad.ij
Xp̄s quō dicat̄ ꝯphēsor fm̄ aiam q.lxv.I.ad.ij
Xp̄i gr̄a ⁊ nr̄a.quō dicāt̄ incōpabiles q.lxvij.L.ad.iij
Xp̄s redēptor vl'is est q.lxxxi.C.
Xp̄s fuit in Adā fm̄ corpulētā substātiā.nō fm̄ rōnē se-
minalē q.lxxxi.D
Xp̄s nō fuit in lūbis Ade.nec decimat⁹ in lūbis Abrahe.
⁊ q̄d sit sic ibi fuisse.ibidē ad ꝑ.
Xp̄s q̄uis nō peccauerit.penā tn̄ satisfactoriā ptulit pro
aliis q.lxxxvij.G.ad.iij
Xp̄s si etiā nō fecisset visibilia miracula.nihilominus tene
bant̄ ei hoies acq̄escere q.xcviij.R
Xp̄o ꝓpinq̄ores pleni⁹ misteria fidei cognouerūt.⁊ ꝑfecti
us grām receperūt q.cvi.Y
Xp̄s q̄liter legis veteris p̄cepta adimpleuerit ope ⁊ doctri
na q.cvij.B.
Xp̄s tāgēdo leprosum.⁊ sabbato aliq̄ faciēdo nō fecit cō
tra legem.ibidē ad.iij.
Xp̄s q̄re ꝑ se sacramēta instituere voluerit nec ap̄lis ꝯmi-
sit q.cviij.f

ZElus Accipit̄ dupl'r.⁊ q̄cūq3 mō sumat̄ ex in-
tēsione amoris ꝓuenit.aliter tn̄ in amo-
re amicitie ⁊ aliter in amore ꝯcupiscētie q.xxviij.f
Zelus ē effect⁹ amoris mediāte odio.⁊ q̄lē zelū habuerit
psalmista dicēs Neq3 zelaueris ⁊c.ibidē.
Zelus nō dt̄ vnū actū tm̄.ſ3 plures ibidē
Zelus inuidie nō h3 locū in caritate diuina.sed in amore
tēporaliū q.xxviij.f.ad.ij.
¶ Finis Tabule.